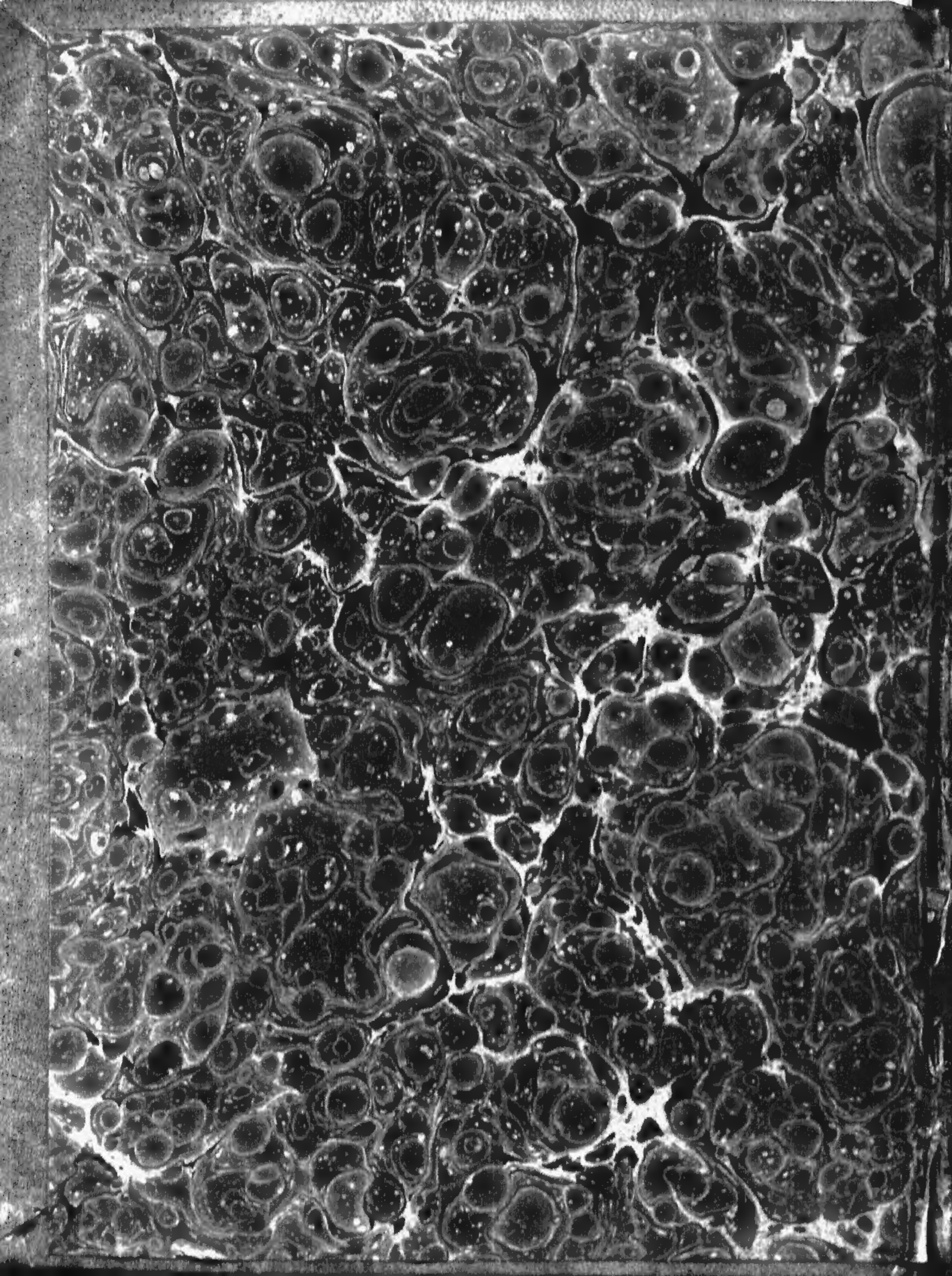
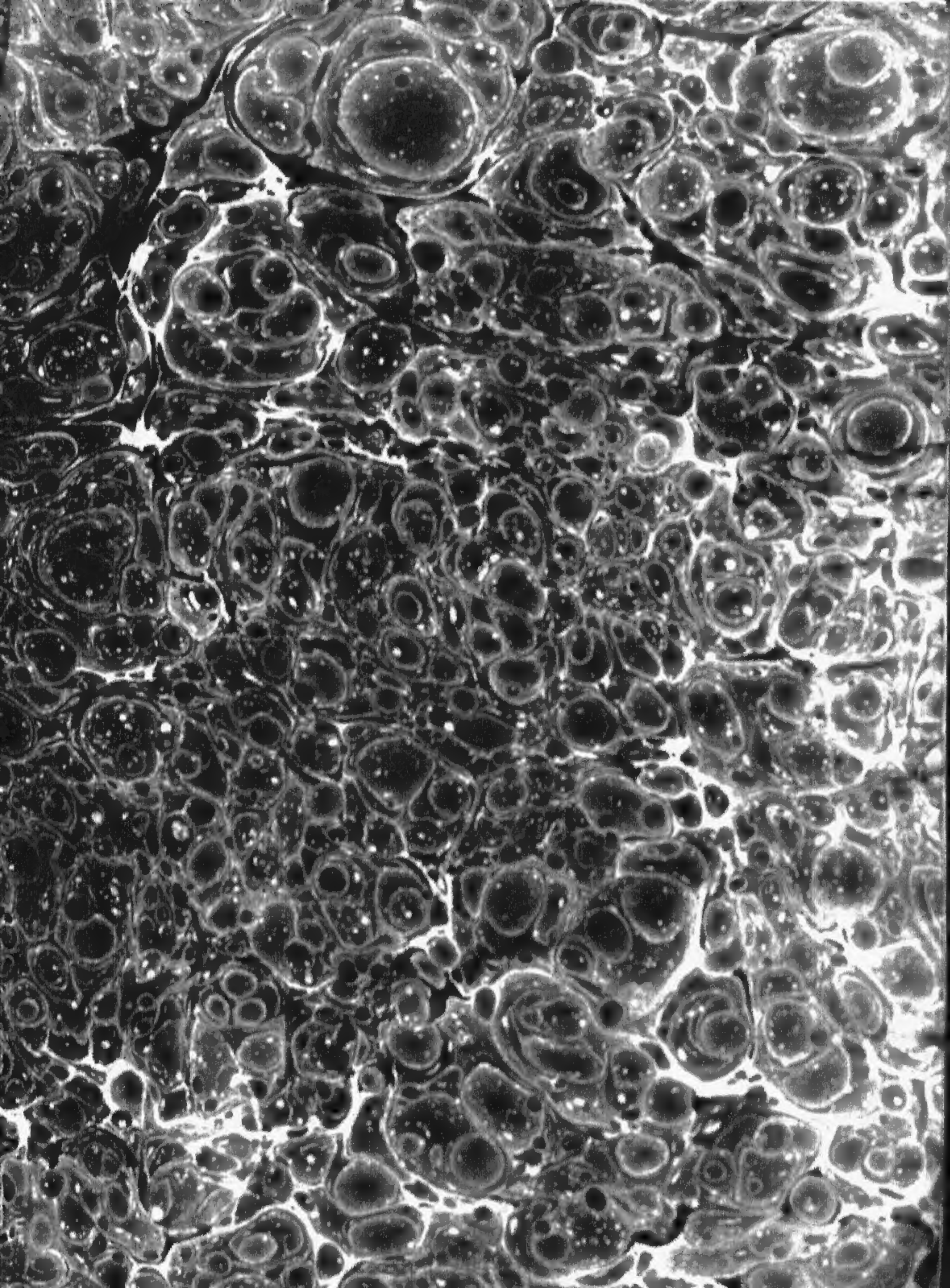
Leg. 776

Nº 8

Prima pars Alex. de ales.

Generalis discursus in sūmaʒ Alexādri de ales qua tractat̄ De

Absolutōe ꝛ absoluētis ptāte virtute clauiū parte.iiij.q.lxxix.
Absolutōe ab excōicationis vinculo parte.iiij.q.lxxxi.mēbro.vij.
Acceptōe psonaꝝ pte.ij.q.cxxxvi.
Accidia quale sit peccatū pte.ij.q.clvij.
Accusatoris ꝯditōibus pte.iij.q.xlij.
Adaʒ qualis qñ ꝛ vbi creatus ꝛ quo collocatus sit pte.ij.q.lxxxiij. ꝛ sequētibus.
Adoratōe parte.iij.q.xxx.
Adulatōe quale sit pc̄tm pte.ij.q.cxliij.
Adulterio ꝛ enormitate eius pte.ij.q clxv.
Aductu xp̄i ad iudiciū.de loco ꝛ tēpore eiusdem pte.iij.q.xxv.
Aduocatis ꝛ eoꝝ ꝯditōibus pte.iij.q.xliij.
Amore male accēdente pte.ij.q.clxxvi.
Angelis ꝗ ad fieri. quo ad subaʒ.ꝗ ad cognitōeʒ. quo ad actus.ꝗ ad ꝓuidētiā. quo ad locutōeʒ.ꝗ ad eoꝝ liberꝝ arbitriū pte.ij.q.xix. ꝛ sequētibus.
Anima rōnali pte.ij.q.lv.
Aīe eētitate ꝛ q̈ditate pte.ij.q.lix. ꝛ.v. seqūtib⁹.
Aīe virib⁹ i cōi ꝛ i spāli.pte.ij.q.lxv. ꝛ.v.seqūtib⁹.
Aīe ꝛ angeli sensu interiori pte.ij.q.lxx.
Apostasia quid sit pte.ij.q.clxxxiij.
Aqua supiori ꝛ qr̄ dr̄ celū cristallinū pte.ij.q.l.
Ascensione dn̄i ꝛ sessione xp̄i ad dexterā dei pris parte.iij.q.xxiij.ꝛ sequenti.
Attritiōis ꝛ ꝯtritiōis differētia ꝛ ꝯueniētia parte iiij.q.lxxiiij.
Auaricia quid sit pte.ij.q.clviij.
Baptismato scī ioānis baptiste q̈litate.mā.forma.efficacia.institōne.cessatōe ꝛc̄.pte.iiij.q.ix.
Baptismi sacri q̈ditate.institōne.cēmaliate. mā. forma.a quo hʒ ꝟtutē.de ptāte ꝛ ꝯditōibus baptiʒātis.de ꝯditōibus baptiʒādi pueli ꝛ adulti.ō caractē ꝛ effcū ei⁹.ō ꝯpatōe baptismati flūinis flamīs ꝛ sanguīs ꝛ de sacrālibus baptismo ꝯcurrētibus pte.iiij.q.xi.vsqʒ ad.q.xxiij.inclusiue.
Belli exercitio ꝛ circumstantijs parte.iij. q. xlvij. membro.iij.
Beneficētia dādi cui.qūo ꝛ qñ.pte.iij.q.lxv.
Blasphemia quid sit ꝛ quot differētie eius parte.ij.q.cxlviij.
Bonitate diuina īcreata ꝛ create parte.j.q. xvij. ꝛ sequenti.
Caractere q̈d sit.ad q̈d sit. in quo sit.a quo sit. ꝛ de eius effectu ꝛ differētia pte.iiij.q.xx.
Causa prima siue primo principio omniū rerum parte.ij.q.j.
Causaruʒ efficientis exēplaris finalis ꝛc̄. ordine parte.ij.q.ij. ꝛ quatuor sequētibus.
Celo empireo an sit ꝛ q̈d sit parte.ij.q.xlvij.
Celuʒ empireū quare dicat parte.ij.q.l.
Celū cristallinū quare dicat aqua supior pte.ij.q.l.
Cerimonialibus p̄ceptis ꝛ eoꝝ intelligētia spūali. rōne ꝛ obseruātia pte.iij.q.liiij. ꝛ sequētibus.
Cerimonialiū p̄ceptoꝝ parte.iij.q.lix.
Circūcisionis institōne.quidditate.obligatōe.significatōe.efficacia ꝛc̄. parte iiij.q.vij.
Cogitatōibus inhonestis sitne peccatum veniale aut mortale parte.ij.q.cxxxvi.
Cognitōe dei qua cognoscit in se parte.j.q.ij.
Cognoscibiliū differētijs parte.ij q.xxiiij.
Conceptōis xp̄i tpe ꝛ ordine parte.iij.q.viij.
Conceptionis gloriose virginis marie sanctitate. parte.iij.q.ix.
Concupiscentia carnis. oculoꝝ ꝛ superbia vite parte.ij.q.clxxvij.
Cōfessionis necessitate institōne parte.iiij.q.lxxvi.
Confessionis vsu. ꝛ quis debet cōfiteri. quid debet cōfiteri.quādo fieri debet cōfessio. ꝛ de modo confitendi parte.iiij.q.lxxvij.
Confessione cui sit faciēda pte.iiij.q.lxxviij.
Confirmatōis sacri institutione.integritate.vtilitate. ministratore. ꝛ qs potest confirmandum episcopo presentare parte.iiij.q.xxiiij. ꝛ sequentibus.
Coniugium peccatis parte.ij.q.clxvi.
Cōmissione quid sit ꝛc̄.parte.ij.q.cxxvij.
Cōmunione sacramenti eucharistie.de conditōibus sumētium ꝛ de frequentia ꝯmunionis parte iiij.q.xliiij. ꝛ quatuor sequentibus. ꝛ.q.lj.
Consecratōe sacramenti eucharistie parte.iiij.q. xxxv. ꝛ sequentibus.
Conscientia quid sit pte.ij.q lxxvij.
Conscia recta.erronea ꝛ ꝑplexa pte.ij q.cxxxvij.
Consensu peccati parte.ij.q.cxxxvij.
Conieōne quid sit ꝛ quale peccatū pte.ij.q cxl.
Contritōis quidditate.qualitate.obiecto. ꝛ effectu parte.iiij.q.lxvij. ꝛ sequentibus.
Contritionis ꝛ attritionis ꝯueniētia ꝛ differētia parte.iiij.q.lxxiiij.
Cōtritionis origine parte.iiij.q.lxxv.
Contumelia quale sit peccatum parte.ij.q.cxlv.
Consecratōe sacramenti eucharistie ꝛ forme verborum consecrationis ꝛ quis possit consecrare parte.iiij.q.xxxiiij. ꝛ sequētibus.
Corpore adam q̈tum ad causam efficientem formalem materialeʒ.finalē parte.ij.q.lxxviij. ꝛ quatuor sequētibus.
Corporis humani dignitate animalitate ꝛc̄.parte ij.q.lxxxiiij. ꝛ sequentibus.
Corporis eius cōditionibus pte.ij.q.lxxxvij.
Creatione passiua vel fieri quid sit. ꝛ cui conueniat pte.ij.q.ix.
Creatōe substantiaꝝ in cōmuni pte.ij.q.xliij.
Creatōe reꝝ corporaliuʒ in speciali pte.ij.q.xlv.

Creaturaꝝ multitudine τ eius cã pte.ij.q.xj.
Creaturaꝝ simplicitate.ꝯpositiõe.mutabilitate τ localitate pte.ij.q.xij.τ sequẽtibus.
Decalogi i genere τ in specie explanatiõe pte.iij.q.xxx.vsq₃.xxxix.inclusiue.
Decimas si laici possidẽ possint sine symonia pte ij.q.clxxxvij.mẽbro.iij.ar.ij.
Decimis prediałibus si iudei tenẽt dare pte.ij.q.clxxx.mẽbro.iij.
Decimis qñ τ quibus sunt dande τ a q̃bus acci piende pte.iij.q.lj.
Decimatiõe sacto legis nature τ scripte.cuius si gnũ quis effectus.de tẽpore ordinatiõis durationis τ cessatiõis sue pte.iiij.q.ij.mẽbro.v.
Delicto τ differẽtia eius cõ͠mum ad ꝯmissuz pte.ij.q.cxxviij.
Demonũ pena ex pte itellectus.ꝯsci.volũtatis τ pena locali pte.ij.q.cxvj.cũ tribus seq̄ntibus.
Demonũ tẽtatione in eõs pte.ij.q.cxvij.
Demonũ tentatione qua temptauit primos parẽtes parte.ij.q.cxix.
Demonũ demeritis parte.ij.q.cxviij.
Desperatiõe q̃ enorme sit pc̄tm pte.ij.q.clxxiiij.
Detractiõe τ quot sint eius spẽs pte.ij.q.cxlvj.
Dilectiõne dei gn̄ali ad creaturas: τ spāli respectu rõnalis creature pte.j.q.xxxj.τ sequenti.
Dilectiõe amici τ inimici τ coꝝ effectu parte.iij.q.lxvij.
Dyabolice religatiõis effectu parte.iij.q.xviij.mẽbro.iij.
Dispõne diuina q̃d sit.cuius sit τc̃.pte.j.q.xxv.
Diuina dispõne q̃d sit.cuius sit τc̃.pte.j.q.xxv.
Diuine subẽ cẽntralitate.icõmutabilitate.simplici tate.ĩfinitate.incõprehẽsibilitate.inscriptibilitate τ localitate.parte.j.q.iij.τ sex sequẽtibus.
Diuina existentia in generali τ in spāli parte.j.q.x.τ sequenti.
Diuine ẽntie eternitate.vnitate.veritate.bonitate creata τ icreata pte.j.q.xij.τ sex sequẽtibus.
Diuia prudẽtia quid sit.quoꝝ sit τc̃.pte.j.q.xxvj.
Diuina electiõe parte.j.q.xxx.
Diuina gn̄atione eterna parte.j.q xlij.
Diuinaꝝ psonaꝝ veritate.numero.ordĩe τ equali tate pte.j.q.xliiij.τ tribus sequẽtibus.
Diuinis noĩbus in generali τ i spāli parte.j.q.xlviij.τ sequenti.
Hoc noĩe dñs.q̃d significet τ ꝯsignificet pte.j.q.l.
Diuinatiõe quid sit.τ que differẽtie eius parte.ij.q.clxxxiij.
Diuortio pte.iiij.q.lxij.articulo finali.
Dñis ꝯsidẽtie primoꝝ parẽtũ parte.ij.q.xcix.
Dominio hois super hoĩe parte.iij.q.xlviij.
Dominice diei τ festiuitatũ obseruãtia parte.iij.q xxxij.
Ebrietate q̃ñ sit pc̄tm parte.ij.q.clx.
Ecclesie initio τ duratiõe parte.iiij.q.iiij.
Elemosyne quidditate.multiplicitate.distributiõe.q̃bus.cõpetit.de q̃bus.a quibus.p quos fieri h₃.de necessitate distribuẽdi τ de vtilitate distribute pte iiij.q.cv.τ sequẽtibus.
Elemosyna ola mũdante parte.iij.q.lxv.
Electiõe diuia an sit.τ ad q̃d sit τc̃.pte.j.q.xxx.
Eternitate diuie essentie parte.j.q.xij.
Eternitate mũdi.τ si icepit mũdus eẽ pte.ij.q.xiiij.
Euãgelicis p̄ceptis pte.iij.q.lx.τ sequẽtibus.
Eucharistie sacri ꝯgruẽtia τ ꝓfiguratiõe.instiõne.itegritate respectu materie τ forme.de v̄tute ver boꝝ ꝯsecratiõis τ q̃s possit ꝯsecrare.ꝺ ꝯsecratiõis vsu effectu τ ꝯtinẽtia.de ꝯditiõibus ministrãtiũ τ su mẽtiũ hoc sacrm̃.de frequẽtia cõicãdi parte.iiij.q.xxix.τ seq̄ntibus.vsq₃ ad.q liij.iclusiue.
Excõicatiõe tã iuste q̃ iniuste lata.de cõicatiõe cuz excõicatis.de absolutiõe ab excõicatiõis vinculo pte iiij.q.lxxxj.τ sequẽti.
Exorcismo τ cathecismo parte.iiij.q.x.
Falsitate reꝝ τ sensuũ parte.j.q.xvj.
Falso testimonio parte.iij.q.xxxvij.
Fato an sit.quid sit.τ quoꝝ.parte.j.q.xxvj.
Festiuitatũ obseruãtia parte.iij q.xxxij.
Fide testibus adhibẽda parte.iij.q.xlv.membro vj.arti.ij.
Fide informi τ eiusdẽ rõne.effectu τ actu parte iij.q.lxxiiij.
Fide formata τ eius actu formali τ m̃lli parte iij.q lxxviij.
Fidei obiecto.subiecto.τ passiõibus ꝯsequẽtibus fidẽ parte.iij.q.lxxix.
Fidei articulis τ symbolo ap̃lico τ niceno par te.iij.q.lxxxij.
Filiatis singloꝝ capitaliũ pc̄toꝝ pte.ij.q.clxij.
Fornicatiõe cuiusmodi sit pc̄tm parte ij.q clxiiij.
Furto τ rapina iꝺ ꝓhibita pte.iij.q.xxxvj.
Generatiõe diuina eterna parte j.q.xliij.
Grẽ adiutorio quã hẽrunt primi parẽtes ex cre atiõe parte.ij.q.xcvj.
Grã superadditã parte.ij.q xcvij.
Gratia xp̃i in generali τ speciali parte.iij.q.xj.τ sequenti.
Grã absolute ꝯsiderata q̃d sit.de differẽtijs eius cã τ subiecto.parte.iij.q.lxix.
Grẽ effectibus.cognitiõe τ ꝯparatiõe ad dona τ virtutes parte.iij.q lxx.τ sequẽtibus.
Gratia gratisdata q̃d sit.τ de differẽtijs eius pte iij q.lxxij.
Grã gratisdata ad honorẽ dei τ vtilitatẽ ꝓximi.τ que sit maior grã pte.iij.q lxxvij.
Gula quid sit τ quale pc̄tm parte.ij.q clix.
Heresi q̃d sit τ quomplex pte.ij.q.clxxx.
Honore parẽtũ τ obligatiõe eiusdẽ precepti par te.iij.q xxxiij.
Iactãtia quale sit pc̄tm pte.ij.q.cxliij.
Idolatria q̃d sit τ i q̃bus ꝯsistat pte.ij.q.clxxviij

Ieiunii quidditate. qualitate. institutione. efficacia. necessitate et solutione pte. iij. q. cxlvij. et sex sequentibus.
Ignorantia an sit pctm. aut pena pcti pte. ij. q. cxxix.
Ignorantia quo excuset a pcto pte. ij. q. cxxix.
Ignorantie peccato pte. ij. q. clxxij.
Imagine qd sit et quo conueniat soli filio pte. j. q. lxj.
Inani gloria qd sit et quomodo differt a supbia pte ij. q. cliiij.
Incarnationis xpi conuenientia pte. iij. q. ij.
Incarnationis xpi pdestinatione pte. iij. q. iij.
Incarnationis actu qm ad vnione. et de eius effectu pte. iij. q. vij.
Incestu et qualitatibus suis pte. ij. q. clxix.
Indulgentijs et relaxationibus reatus peccatorum pte. iiij. q. lxxxiiij.
Intentione in genere et de pertinentibus ad intentionem pte ij. q. cvj. et sequenti.
Intentionis rectitudine simplicitate et discretione pte. iij. q. lxviij.
Inuidia quid sit et cuiusmodi peccatum pte. ij. q. clv.
Ioculatore et risu pte. ij. q. cxlix.
Ipocrisi qd sit et c. pte. ij. q. clxxxvj.
Ira quid sit et de compatione eius ad inuidiam parte. ij. q. clvj.
Ira et gradibus suis quantum ad reatum parte. iij. q. lxj.
Irrisione qd sit et quale peccatum pte. ij. q. cl.
Iudeis si tolerandi sunt cum ritu eorum pte. ij. q. clxxix.
Iudicio suspitionis. vsurpate psumptionis et c. pte. ij. q. cxxxiiij. et sequenti.
Iudicij extremi loco. tpe. psona iudicis et assessoribus pte. iij. q. xxv.
Iudicis psona. officio et vsia iudicum pte. iij. q. xl.
Iudicij pcessu videlz inquisitionibus pbationibus et c. pte. iij. q. xlv.
Iuramento si sit vniuersale pbibitum. si non licea p creaturas iurare pte. iij. q. lxiij.
Iuramentu actu. forma. et comitibus. pte. iij. q. xxvj.
Iustificatione ipij qd sit. et de numero et sufficientia eorum que requirunt ad ipij iustificationem pte. iiij. q. lxx. et sequentibus.
Lapsu humane nature et reparatione eius. quo et per quem fieri sit ordinata pte. iij. q. j.
Lege eterna pte. iij. q. xxvj.
Lege nali pte. iij. q. xxvij.
Lege moysi pte. iij. q. xxviij. et sequenti.
Legibus iudicialibus quantum ad psonam iudicis pte. iij. q. xl.
Legibus pmissionis videlz repudij. scdm pte et c. pte. iij. q. xlvj.
Libello repudij pte. iij. q. xlvj.
Libero arbitrio qd sit et in quibus sit pte. ij. q. lxxij. et sequentibus.
Libro vite quid dicat. quorum sit et c. pte. j. q. xxxiij.
Luce corpali condunata pte. ij. q. xlviij.
Luce spirituali que dicitur angelica intelligentia parte. ij. q. xx.
Luciferi pcto et pena eius pte. ij. q. clx. et. cxj.
Luminarium quadruplici vsu et de quo facta sunt luminaria pte. ij. q. lij.
Luxuria qd sit. et cuiusmodi pctm pte. ij. q. cxlj.
Mali ad bonum oppositione pte. j. q. xix.
Malo qd sit et a quo et c. pte. ij. q. cx.
Mali effectu pte. ij. q. cj. et duobus sequentibus.
Malo in genere et circumstantijs in communi et in particulari pte. ij. q. ciiij. et sequenti.
Maledictione cuiusmodi sit pctm pte. ij. q. clxvij.
Matrimonio et vbi institutum fuerit pte. iiij. q. ij.
Mechia solum voluntate consumata. vel sit pro facto reputanda pte. iij. q. lxij.
Mechie concubinis pte. iij. q. xxxv.
Mendacio qd sit et cuiusmodi pctm pte. ij. q. cxxxix.
Mendacio si aliquo casu sit licitum pte. iij. q. xxxvij.
Merito xpi et effectu meriti pte. iij. q. xvj.
Miraculis et rationibus eorum pte. ij. q. xlij.
Miraculis et pstigijs magorum pte. ij. q. xliij.
Misse officio et expositione eius pte. iiij. q. xxxvij.
Missione communiter dicta pte. j. q. lxxj.
Missione actiue dicta pte. j. q. lxxij.
Missione passiue dicta inuisibili pte. j. q. lxxiij.
Missione passiue dicta visibili pte. j. q. lxxiiij.
Mortalitate primi hominis pte. ij. q. xciij.
Morte in quantum est illata pena primi pcti pte. ij. q. cxxj.
Morte xpi et descensu eius ad inferos pte. iij. q. xx.
Mortis inlata sibi propter qualem causam inferenda parte iij. q. xlvij.
Moribus primis qd sint et cuiusmodi peccata pte ij. q. cxxv.
Mundi eternitate pte. ij. q. xiiij.
Mutuo dando absque spe accipiendi sicut sonat em pte. iij. q. lxvj.
Natiuitate xpi pte. iij. q. x.
Negligentia qd sit et circa quos actus pte. ij. q. cxxvj.
Negociatione et eius contractibus quibus liceat pte iij. q. l.
Nominibus diuinis in generali et spali parte. j. q. xlviij. et sequenti.
Nomine deus et eius significatione et consignificatione pte. j. q. l.
Nominibus pnunciatis scdm affirmationem et negationem pte. j. q. lj.
Nominibus consequentibus nalis pte j. q. lij.
Nominibus temporalibus connotantibus respectum creaturis ad creaturas pte j. q. liij.
Nominibus significantibus respectum psone ad psonam pte j. q. liiij.
Nominibus simbolicis pte j. q. lv.
Nominibus psonalibus pte. j. q. lvj.
Nomine substantia pte j. q. lvij.
Nomine ypostasis pte. j. q. lviij.
Nomine pater pte. j. q. lix.
Nomine filius pte j. q. lx.
Nomine filij quo dicitur imago quid sit imago et quo

modo conueniat soli filio in diuinis pte.j.q.lxj.
Noie filij quo dr verbu & eius pprietate pte.j.q.lxij.
Noie spussancti pte.j.q.lxiij.
Nomine donu pte.j.q.lxiiij.
Noib⁹ distinctiuis priuatiuis & exclusiuis pte.j.q.lxv.
Noibus collectiuis pte.j.q.lxvj.
Noibus appropriatiuis pte.j.q.lxvij.
Noibus notionalibus in generali & speciali pte.j.q.lxviij. & sequenti.
Noib⁹ nō notionalib⁹ effectu in creatura pte.j.q.lxx.
Oblationib⁹ & sacrificijs in lege nāe pte.iij.q.iij.
Oblationibus si sint in pcepto. quibus dande & a quibus accipiēde pte.iij.q.liij.
Occio si sit pctm mortale aut veniale pte.ij.q.cxxvj.
Occisione hominum & brutorum aialium quomodo phibet pte.iij.q.xxxiij.
Officio misse & expositiōe eius pte. iiij.q.xxxvij.
Omissione cuiusmōi sit pctm pte.ij.q.cxxx.
Operibus prime diei & psequētibus pte.ij.q.xlvij. l. & sequentibus.
Oratiōis quidditate. diuisiōe. vsu. quorum ē orare. p quibus ē orādu. de pgruentia & efficacia orōnis pte.iiij.q.lxxviij. & sequētibus.
Originalis pcti remedio ipe legis nāe an circucisionis institutionē pte.iij.q.v.
Ordine vniuersi quid sit. & que sit cā ordinis pte ij.q.xvij.
Ornatu septime diei. & primo de opere gubernatōis. multiplicatiōis & collocationis pte.ij.q.lvj. & duabus sequentibus.
Ornatu vestiu cuiusmōi sit pctm pte.ij.q.clj.
Paenitentia respectu iniurie corporis rerum & angarie pte.iij.q.lxiiij.
Paradiso si sit quid sensibile aut intelligibile. & ppter qd sit hō collocatus in paradiso & de ornatu eius pte.ij.q.lviij.
Paradisi ianue aptiōe pte.iij.q.xviij.mēbro.iiij.
Paruulorum remedio cōtra originale ante circūcisionis institutionē pte.iij.q.v.
Passibilitate primorum parētu pte.ij.q.lxxxix.
Paupertate voluntaria relinquētiu oīa pp deu. & labore manuali & mendicitate eorundem pte.iiij.q.cvij. & sequenti.
Passiōe xpi & effectu passiōis pte.iij.q.xvij. & sequenti.
Pctō in genē qd sit & de ei⁹ diuisiōe pte.ij.q.cviij.
Pctō luciferi & de pena eius pte.ij.q.cix. & cxj.
Peccato aliorum āgelorum pte.ij.q.cx.
Pctō primorum parētu pte.ij.q.cxx.
Pctō originali an sit & quid sit pte.ij.q.cxxij.
Pctō actuali in comuni pte.ij.q.cxxiij.
Pctō veniali in comuni pte.ij.q.cxxiiij.
Peccato mortali pte.ij.q.cxxvij.
Peccato cōsensus pte.ij.q.cxxxvij.
Peccato taciturnitatis pte.ij.q.cxxxviij.
Peccato pientionis pte.ij.q.cxl.
Pcti diuisiōe vtrum quoddā ex infirmitate quoddā ex ignorātia & aliud ex certa malicia. parte.ij.q.clxiij.
Peccato cōtra naturā pte.ij.q.clxxj.
Peccato ex ignorātia pte.ij.q.clxxij.
Peccatis in spussanctu pte ij.q.clxxiij.
Penia inchoatiui virtutis qd sit & de eius effectu pte iiij.q.liij. & tribus sequentibus.
Penia inchoatiua gra quātum ad sui entitatē. necessitatē & virtutē pte.iiij.q.lviij.
Penia inqntu sacrm quātum ad sui institutiōem quidditate. vnitatē. ordinē. iteratiōem. publicatiōem in generali pte iiij.q.lix. & v. sequētibus.
Penia peccatoru mortaliu venaliu. ignorātia fragilitate & malicia ppetratoru pte.iiij.q.lxv.
Penia extra caritatem facta ad qd sit vtilis pte.iiij. q.lxxxv.mēbro.iij.
Penia iteranda pte.iiij.q.lxxxv.mēbro.ij.
Pena demonu ex parte intellectus. ex pte cōscie. ex pte voluntatis & de pena locali pte.ij.q.cxiij. & tribus sequētibus.
Perfectione creaturarum in vniuerso parte.ij.q. xviij.
Personaru acceptione pte.ij.q.cxxxvj.
Personarum diuinarum veritate. numero. ordine. & equalitate parte.j.q.xliiij. & tribus sequentibus.
Potentia diuina pte.j.q.xx.
Potētia dei pte.iij.q.xiiij.
Potētie pditiōibus pte.j.q.xxj.
Potētiaru creaturaru deriuatione a potētia diuina pte.j.q.xxij.
Potestate demonis ligata quātum ad opera parte.ij.q.cxij.
Ptāte sacerdotali & regali & eorum cōparatiōe adinuicē pte.iij.q.xlviij.
Preceptis decalogi in specie & eoru explanatiōe pte.iij.q.xxx. & sequētibus.
Preceptis cerimonialibus pte.iij.q.liij. & tribus sequētibus.
Preceptis euāgelicis pte.iij.q.lx.
Predestinatione quid sit & quorum &c. parte.j. q.xxviij.
Predicatore que tenet scire & facere parte.iij.q. lxviij.mēbro tertio.
Prescientia dei pte.j.q.xxiiij.
Presumptionis iudicio vsurpato pte.ij.q.cxxxv.
Primicijs si sint in pcepto & quante sint dande pte.iij.q.lij.
Priuatiuis nominibus & in affirmatiōes & negatiōes pte.j.q.lj.
Processione spiritussancti cuius sit & quō parte j.q.xliij.
Prolis ppagatiōe & prole ppagata pte.ij.q.xciiij. & sequenti.
Proprietatibus creaturarū in comparatione ad causam parte.ij.q.vij.

Prouidentia diuina quid sit et quorum etc. parte.i.q.xxii.
Pulchritudine vniuersi quid sit. cui conueniat. etc. parte.ii.q.xvi.
Rapina et pena eius parte.ii.q.clxviii.
Rapina i furto prohibita parte.iii.q.xxxvi.
Rebus corporalibus quantum ad eorum distinctionem et ornatum in communi parte.ii.q.xlix.
Regali et sacerdotali potestate et eorum adinuicem comparatione parte.ii.q.xlviii.
Religiosorum manuali labore et mendicatione parte.iiii.q.cvii. et sequenti.
Repulliam productione parte.ii.q.liii.
Reprobatione et eius effectu parte.i.q.xxix.
Reorum punitione et qui sint puniendi parte.iii.q.xli.
Repudio permisso, si tunc fuit licitum siue peccatum parte.iii.q.xlvi.
Restitutionibus quantum ad sui possibilitatem et necessitatem parte.iiii.q.lxxxvi.
Resurrectione christi parte.iiii.q.xx.
Resurrectionis dominice argumentis parte.iiii.q.xxii.
Risu et ioculatione parte.ii.q.cxlix.
Sabbati duratione et cessatione parte.iiii.q.vi.
Sacerdotali et regali potestate et eorum collatione adinuicem parte.iii.q.xlviii.
Sacra scriptura qualiter differt ab aliis. et qualis sit parte.i.q.i.
Sacrilegio utrum sit species fornicationis parte.ii.q.clxx.
Sacrilegio utrum est species furti parte.ii.q.clxxxviii.
Sacrificiis et oblationibus tempore legis nature parte.iiii.q.iii.
Sacrificiorum legalium ritu parte.iii.q.lviii.
Sacramentorum quidditate. necessitate. institutione. duratione et effectu in generali parte.iiii.q.i.
Sacramentorum numero parte.iiii.q.ii.
Sacramentis legis nature scilicet decimatione sacrificiis et oblationibus quo tempore instituta fuit et congrue. et utrum necessaria erant ad salutem parte.iiii.q.iii.
Sacramentorum legis scripte numero. institutione. efficacia et duratione parte.iiii.q.vi.
Sacramentis legis euangelice quidditate. institutione. eternitate. effectu dispensatione duratione etc. parte.iiii.q.viii.
Sacramento baptismi parte.iiii.q.xi. vsque ad q.xxiii. inclusiue.
Sacramento confirmationis parte.iiii.q.xxiiii.
Sacramento eucharistie parte.iiii.q.xxix. et sequentibus.
Sacramento penitentie parte.iiii.q.lxv.
Sacramento matrimonii parte.iiii.q.ii.
Satisfactione reorum parte.iii.q.xlvii. membro.v.
Satisfactione penali quantum ad sui possibilitatem. vtilitatem et necessitatem parte.iiii.q.lxxxiiii. et sequentibus.
Scandalo quid sit et utrum sit peccatum parte.ii.q.clxxxix.
Scientia dei quid sit cuius sit etc. parte.i.q.xxiii. et parte.iii.q.xiii.
Scientia primorum parentum parte.ii.q.xcvii.
Scismate quid sit parte.ii.q.clxxxii.
Scurrilitate et turpiloquio parte.ii. quale sit peccatum parte.ii.q.cxli.
Sensu interiori anime et angeli parte.ii.q.lxx.
Sepultura christi quomodo iacuit in sepulchro parte.iii.q.xix.
Seruorum obligatione et manumissione parte.iii.q.xlviii.
Sinderesi quid sit et utrum extingui possit parte.ii.q.lxxvi.
Symonia quid sit. et quot modis contrahatur parte.ii.q.clxxxvii.
Symbolis apostolico et niceno atque athanasii parte.iii.q.lxxxii.
Sortilegio quid sit et utrum sit licitum parte.ii.q.clxxxv.
Spe informi acta et reconciliatione eius parte.iii.q.lxxx.
Stupro quid sit et quomodo differt a rapina parte.ii.q.clxxiii.
Superbia quid sit etc. parte.ii.q.cliii.
Taciturnitatis vicio. et de comparatione eius parte.ii.q.cxxxxiii.
Temptatione demonum in homines parte.ii.q.cxvii.
Temptatione primorum parentum parte.ii.q.cxix.
Terre ornatu et de spinis et arboribus fructuosis opere tertie diei sint producte parte.ii.q.lii.
Testibus et eorum idoneitate parte.iii.q.xlii.
Testimonio falso prohibito parte.iii.q.xxxvii.
Thesauris si liceat singulis thesaurizare parte.iii.q.xlix.
Timore male humilitate parte.ii.q.clxxv.
Timore filiali et differentiis eius parte.iii.q.lxxvi.
Transfiguratione christi parte.iii.q.xxi.
Turpiloquio quale sit peccatum parte.ii.q.cxli.
Trinitate diuinarum personarum parte.i.q.xliii.
Vestigio quid sit quibus conueniat et cuius sit esse eius parte.ii.q.viii.
Vita quid sit. cuius sit. a quo sit parte.ii.q.xx. et duobus sequentibus.
Vindicta si sit iudicialiter expetenda parte.iii.q.xlvii.
Voluntatis diuine mutatione et eius causalitate parte.i.q.xxxiiii. et sequenti.
Voluntatis diuine permissione et impletione parte.i.q.xxxviii.
Voluntate humane conformatione ad diuinam parte.i.q.xli.
Voluntate dei parte.iii.q.xv.
Voluntate pro facto reputanda in membris parte.iii.q.lxii.
Vsura quantum ad affectum et effectum prohibita parte.iii.q.xxxvi.
Vsura si aliquo modo liceat preter sortem accipere parte.iii.q.lxvi.

Prima pars sūme Alexādri de ales tractat

De

Bonitate diuīa īcreata et creata.q.xviij. et sequenti.
Cognitōe dei qua cognoscit in se.q.ij.
Doctria theologica quasr ab alijs sit distincta.q.j.
Dilectiōe dei gnāli ad creaturas et spāli respectu rōalis creature.q.xxxj. et sequēn.
Dispōne diuina qđ sit et quis sit et cetera.q.xxv.
Diuine subie cēntialitate. īcōmutabilitate. simplicitate. īfinitate. incōprehēsibilitate. īcircumscribilitate et localitate.q.iij. et sex sequētibus.
Diuina extītia in gnāli et spāli.q.x. et sequēti.
Diuīe eēntie eternitate. vnitate. vitate. bōitate creata et increata.q.xij. et sex sequētibus.
Diuina puidēna qđ sit et quoz sit et cetera.q.xxvj.
Diuina electione.q.xxx.
Diuina generatiōe eterna.q.xlij.
Diuinaz personaz vitate. numero. ordine. et eqlitate.q.xliiij. et tribus sequētibus.
Diuīs noībus i gnāli et i spāli.q.xlviij. et sequenti.
Deus quid significet et psignificet.q.l.

De

Eternitate diuine eēntie.q.xij.
Electione diuina.an sit et ad qđ sit et cetera.q.xxx.
Falsitate rez et sensuū.q.xxj.
Fato.an sit:quid sit et quoz.q.xxvij.
Generatiōe diuina eterna.q.xlij.
Libro vite.quid dicat.quoz sit et cetera.q.xxxiij.
Mali ad bonū oppositiōe.q.xix.
Missiōe cōiter dicta.q.lxxj.
Missione actiue dicta.q.lxxij.
Missione passiue dicta inuisibili.q.lxxiij.
Missione passiue dicta visibili.q.lxxiiij.

De

Nominibus diuinis in generali et spāli.q.xlviij. et sequenti.
Noīe deus et eius significatiōe et psignificatiōe.q.l.
Noībus puatiuis siu affirmatiōz et negatiōz.q.lj.
Noībus psequentibus naturā.q.lij.
Noībus eēntialibus pnotātibus respectū creatoris ad creaturas.q.liij.
Noībus signantibus respectū persone ad personam.q.liiij.
Noībus symbolicis.q.lv.
Noībus personalibus.q.lvj.
Noīe subsistēna.q.lvij.
Noīe hypostasis.q.lviij.
Noīe pater.q.lix.
Noīe filius.q.lx.
Noīe filij quo dicit imago:quid sit et quō pueniat soli filio.q.lxj.
Noīe filij quo dr verbum et eius pprietate.q.lxij.
Noīe spūssanti.q.lxiij.
Nomine donum.q.lxiiij.
Nominib⁹ disiūctiuis puatiuis et exclusiuis.q.lxv.
Nominibus collectiuis.q.lxvj.
Nominibus appropriatiuis.q.lxvij.
Nominibus notiōalibus i generali et speciali.q.lxviij. et sequenti.
Noīb⁹ñ pnotātibus effectū i creatura.q.lxx.

De

Personarum diuinaz veritate. numero. ordine. et equalitate.q.xliiij. et tribus sequētibus.
Predestinatione quid sit et quoz et cetera.q.xxviij.
Prescietia dei.q.xxxij.
Potentia diuina.q.xx.
Potentie coīcatiōibus.q.xxj.
Potentiaz creaturaz determinatiōe a potentia diuina.q.xxij.
Prouidēna diuina qđ sit et quoz et cetera.q.xxvj.
Processiōe spūssancti cui⁹ sit et quo et cetera.q.xliij.

De

Reprobatione et eius effectu.q.xxix.
Sacra scriptura qualr differt ab alijs et qlis sit.q.j.
Scientia dei quid sit et cuius sit et cetera.q.xxiij.
Veritate diuinaz psonaz.q.xliiij.
Voluntate diuine intētiōe et eius causalitate.q.xxxvj. et sequenti.
Voluntatis diuine pmissiōe et implentiōe.q.xxxviij. et sequenti.
Voluntatis humane ad diuinaz pformatiōe.q.xl.

Tabula qōnū prīe ptis

Questio.j. de doctria theologica hz quatuor membra.

Primo querit v. theologia sit scientia.
Secūdo.v. ab alijs scientijs sit distincta: et qualiter.
Tertio de quo sit ista scīa siue qđ sit eius subiectū.
Quarto de modo traditiōis diuine scientie.i.sacre scripture. et hz quinqz articulos.
¶ Primus an modus in sacra scriptura sit artificialis vel scientialis.
¶ Secūdus an sit certitudinalis.
¶ Tertius an sit vniformis vel multiformis.
¶ Quartus de multiformitate que est in intellectibus sacre scripture.
¶ Quintus de sēsu lrāli an fundet sup verū.

Questio.ij. de cognitiōe dei qua cognoscit in se habet iiij membra.

Primo queritur ex parte cognoscibilis sub.vj. articulis.

¶ Primus an deus sit cognoscibilis aie humane.
¶ Secundus an diuina substātia sit cognoscibilis in sua immensitate.
¶ Tertius an sit cognoscibilis in sua trinitate per naturalem rationem.
¶ Quart9 an sit cognoscibilis facie ad faciē ī via.
¶ Quintus an sit cognoscibilis ī sua specie sicuti ē.
¶ Sextus an sit cognoscibilis in sua presentia sm q presens ē creature.
Secundo querit ex parte cognoscentis per quatuor articulos.
¶ Primus an sit in naturali potentia cognoscere deum.
¶ Secundus an sit cognoscibilis a bonis tm vel etiam a malis.
¶ Tertius an sit cognoscibilis sensu vel rōne tantum.
¶ Quartus an sit cognoscibilis b3 modū vnū ab homine ante peccatū z post.
Tertio querit ex parte medij cognoscēdi sub quinq3 articulis.
¶ Primus an cognoscat p mediū.
¶ Secūdus de medio cognoscēdi p naturā.
¶ Tertius d medio cognoscēdi p grām.
¶ Quartus de cōparatione cognitiōis p nām z grām.
¶ Quintus de cōparatiōe sm certitudinē medij ad cognoscēdū deū z creaturā.

Questio. iij.

de diuine substātie essētialitate h3 tria mēbra.

Primo ōndit q necesse est diuinā substantiā eē.
Secundo q necesse est notam esse sic vt nō possit cogitari nō esse.
Tertio vtrū hoc sit proprium diuine essentialitati n̄ posse cogitari nō esse.

Questio. iiij.

de diuine essentie incōmutabilitate hab3 tria membra.

Primo querit an diuina essentia sit omnino incōmutabilis.
Secundo an conueniat ei aliquo modo q sit mutabilis.
Tertio an proprium sit diuine essentie q sit incōmutabilis.

Questio. v.

de diuine eēntie simplicitate h3 tria membra.

Primo queritur quomodo est simplicitas diuine substantie.
Secūdo qūo ē simplicitas sūma.
Tertio qūo est proprium diuine substantie simplicitas.

Questio. vj.

de diuine eēntie infinitate h3 duo membra.

Primo querit vtrum diuina essentia sit finita vel infinita.
Secūdo supposito q īfinita. vtrū istud sit ei p̄cipuum ita q nō cōueniat infinitas creature.

Questio. vij.

de diuine essentie icomprehensibilitate habet duo membra.

Primo querit vtrū diuina essentia sit cōprehēsibilis vel incōprehensibilis.
Secundo d differentia cōprehēsionis essentie diuine in patria.

Questio. viij.

de diue eēntie īcircūscriptibilitate h3 duo membra.

Primo qrit an diua eēntia sit circūscriptibilis.
Secūdo vtr īscriptibilitas sit ei ppriū.

Questio. ix.

de localitate diue eēntie h3 quatuor mēbra.

Primo queritur an deus sit alicubi. vel nusq̄ vel in seipso.
Secūdo an deus sit vbiq3.
Tertio quid est deū esse vbiq3.
Quarto vtrū ab eterno cōueniat ei eē vbiq3.
Quinto an sit ei ppriū esse vbiq3.

Questio. x.

de existentia generali diuine essentie in rebus h3 quinq3 membra.

Primo querit an diuina essētia sit extra res.
Secūdo an sit in rebus essentialiter presentialiter z potentialiter.
Tertio de numero istoꝝ modoꝝ essentialiter presentialiter z potentialiter.
Quarto que sit ratio distinguendo istos modos.
Quinto vtrū3 predictis modis existat deus in rebus equaliter.

Questio. xj.

de spāli existentia diue eēntie in rebus p inhabitantē gratiā h3 vj mēbra.

Primo querit quid sit esse p grām: an ponat aliqd in creatura.
Scdo in quibus. v. sine sacramentis sit per gratiam inhabitantem.
Tertio. v. in carne ante infusionē anime possit eē p gratiam inhabitantē.
Quarto. v. in homie ante natiuitatem possit esse p gratiam inhabitantē.
Quinto. v. sit in paruulis p grām inhabitantē.
Sexto. v. possit dici inhabitare vel esse in hoie p gratias gratisdatas.

Questio. xij.

de eternitate h3. x. mēbra.

Primo querit quid sit eternitas sm nomen. z habet duos articulos.
¶ Primus. v. eadem est intentio nominis eternitatis z sempiternitatis.
¶ Scdus. v. equiuoce aut vniuoce dicat eternū de creatore z creatura.
Scdo querit quid sit eternitas sm rem.
Tertio quid sit eternitas sm diffinitionē.
Quarto qūo pbet eternitas de diuina eēntia.

Quinto de intensitate eternitatis.
Sexto de inuariabilitate eternitatis.
Septimo de vnitate siue simplicitate eternitatis.
Octauo de incōicabilitate eternitatis .i. q soli diuine essentie cōueniat.
Nono de cōparatione eternitatis ad eui. & hz quattuor articulos.
¶ Primus de esse eui.
¶ Scđs de eius vnitate.
¶ Tertius de eius simplicitate
¶ Quartus de cōparatiōe eui ad tēpus sub tribus .q.
Decimo queritur de cōparatione eternitatis ad tempus.

Questio. xiij. de vnitate diuine essentie generaliter habz quinqz mēbra.

Primo querit quid sit vnum.
Scđo quomō se habeat vnum ad intentionē entis veri & boni.
Tertio vñ causet vnū i rebus. & de differētijs vnitatis & vnius.
Quarto que differentie vnius.
Quinto que oppositio vnius ad multa.

Questio. xiiij. iterū de vnitate diuine essentie specialiter hz .vj. mēbra.

Primo querit an vnitas diuine essētie cōpatiatur secum pluralitatem.
Secūdo an cōpatiat secū pluralitatē nature cōis vt dicant plures dij.
Tertio an cōpatiat secū pluralitatē pncipioꝝ.
Quarto an cōpatiat secū pluralitatē ideaꝝ.
Quinto an cōpatiat secū pluralitatē psonaꝝ.
Sexto de cōformitate aliaꝝ vnitatū ad diuinā. & hz quinqz articulos.
¶ Primus an eadē sit vnitas essentie & persone.
¶ Secūdus an vnitas diuine essentie sit maior vnitas que possit intelligi.
¶ Tertius an vnitas diuine essentie magis represētet i vnitate cōpōentiū q̄ cōpositi.
¶ Quartus .v. magis repñtet i vnitate vniuersalis aut particularis.
¶ Quintus .v. esse vnū sit vnū ab vnitate pria.

Questio. xv. de veritate diuina hz ix. membra.

Primo querit an sit necesse veritatē esse.
Secūdo an intentio veritatis differat ab intentionibus entis vnitatis & bonitatis.
Tertio quid sit veritas.
Quarto in quibus sit.
Quinto an sit vna vel plures.
Sexto an plures veritates sint ab eterno.
Septimo an omnis veritas sit eterna.
Octauo an veritas sit mutabilis vel immutabilis.
Nono an prima veritas sit causa omnium veritatum.

Questio. xvj. de falsitate hz quinqz membra.

Primo querit an falsitas sit in rebus.
Secūdo an sit in sensu vel in intellectu.
Tertio an causa falsitatis sit res vel rei similitudo.
Quarto an falsitas substantificet i vero sicut malus substantificatur in bono.
Quinto vtrum veritati prime sit opposita falsitas.

Questio. xvij. de bonitate diuina in generali habet nouem membra.

Primo querit si omnino hz rationē intentionis sit idem bonum & ens.
Secundo vtrū sit idē hm rationē intentionis publicum & boni.
Tertio an intentio boni dicat hm intentionē cause finalis.
Quarto vtz eadē sit bonitas in oibus rebus.
Quinto que sint differentie boni.
Sexto de conuenientia bonitatis in bonum.
Septimo an notio & amor sūmi boni sint nobis a cōditione indita & impressa mēti.
Octauo an sūmum bonum dicat additionem ad bonum.
Nono vtrum a sūmo bono fluant omnia hm rationē bonitatis.

Questio. xviij. de bonitate creata habet decem membra.

Primo querit vtrū ista tria videlz modus spēs & ordo repiant i omni creatura.
Secundo supposito q̄ sic vtrum hm quid accipiuntur in illis. vtrum scz hm aliquid substantiale vel accidentale.
Tertio hm quid differat assignatio bonum differentis.
Quarto an ista tria sint eadem in omni creatura.
Quinto penes quid attendatur bonum in creatore & creatura.
Sexto vtrum vnumquodqz inquantum est bonū ē.
Septimo vtrū vnūquodqz bonū creatū sit bonū per essentiā vel per participationē.
Octauo vtrum bonum creatum sit immutabiliter bonum.
Nono vtrum tantum bonum sit efficiens causa mali culpe.
Decimo de bono vniuersitatis. & habet tres articulos.
¶ Primus an deus permittat mala fieri i vniuersitate
¶ Secundus an vniuersitas esset melior sine malis.
Tertius an vniuersitas esset melior si omnia essent equaliter bona.

Questio. xix. de oppositione mali ad bonū hz octo mēbra

Primo queritur an increato bono opponitur malum.
Secundo quomodo opponitur malum bono creato gratie et nature.
Tertio quomodo malum habeat subsistentiam in bono nature.
Quarto de corruptione boni per malum an sit finita.
Quinto an malum sit corruptiuum habilitatum naturalium.
Sexto an malum sit corruptiuum modi speciei et ordinis.
Septimo an vnico malo vel triplici sit corruptio vel diminutio modi spe. et ordinis.
Octauo de differentia corruptionis que est per veniale et mortale.

Questio. xx. de diuina potentia habet quinque membra.

Primo queritur an deo conueniat ratio potentie proprie.
Secundo vtrum dicatur vniuoce vel equiuoce de creatura et creatore.
Tertio vtrum aliquod creatum producat intentio potentie per diuinam essentiam.
Quarto de comparatione intentionis potentie ad intentionem scie et volitatis quantum ad ordinem.
Quinto de comparatione intentionis potentie ad volitatem quantum ad ordinem et quantum ad extensionem.

Questio. xxi. de conditionibus potentie habet quinque membra.

Primo queritur de vniuersalitate diuine potentie et habet quatuor articulos.
Primum an deo conueniat omnipotentia.
Secundum secundum quam rationem dicatur omnipotentia.
Tertium an tribus personis diuine essentie conueniat omnipotentia.
Quartum an omnipotentia sit vel solum potentia.
Secundo queritur de infinitate diuine potentie.
Tertio de perfectione potentie diuine et habet septem articulos.
Primum vtrum possit facere res meliores quam fecit generaliter.
Secundum vtrum potuerit meliori modo facere res quam fecerit.
Tertium vtrum potuerit redemptionem humani generis facere meliori modo.
Quartum vtrum quelibet potuerit fieri melior.
Quintum vtrum christus secundum humanam naturam potuit fieri melior
Sextum vtrum beata virgo vtpote creatura potuit fieri melior.
Septimum vtrum rerum vniuersitas potuit fieri melior.
Quarto queritur de immutabilitate diuine potentie.
Quinto quid diuine potentie sit possibile vel impossibile. et habet quatuor articulos.
Primum quid sit simpliciter possibile et impossibile.
Secundum an illud quod est contra naturam sit deo possibile simpliciter.
Tertium vtrum quod opposita sint idem sit deo possibile.
Quartum vtrum quod est impossibile per accidens sit deo possibile vt de corrupta facere virginem.

Questio. xxii. de derivatione potentiarum creaturarum a potentia diuina habet sex membra.

Primo queritur vtrum ex diuina potentia fluxerit potentia patiendi siue susceptiua.
Secundo vtrum a diuina potentia fluxerit omnis potentia agendi.
Tertio vtrum a deo fluxerit omnis potentia presidendi.
Quarto secundum queritur de potentia presidendi que est angeli ad angelum.
Quinto de potentia presidendi que est hominis ad alia.
Sexto de potentia que est creature corporee super incorporeum.

Questio. xxiii. de scientia dei habet quatuor membra.

Primo queritur quid sit scientia diuina secundum rationem intelligentie.
Secundo per quid sciat diuina scientia. et habet quatuor articulos.
Primum vtrum deus sciat res per se vel per aliud.
Secundum vtrum deus sciat per causas vel non per causas.
Tertium vtrum cognoscat per vnum vel per multa.
Quartum vtrum diuina scientia sit per exemplar.
Tertio queritur cuius sit diuina scientia. et habet vii. articulos.
Primum vtrum sit entium vel non entium.
Secundum vtrum sit finitorum vel infinitorum.
Tertium vtrum sit bonorum et malorum.
Quartum vtrum sit necessariorum et contingentium.
Quintum vtrum sit enuntiabilium.
Sextum vtrum sit singularium.
Septimum vtrum sit oppositorum.
Quarto queritur de modo scientie dei. et habet vi. articulos.
Primum de ideis rerum et rationibus secundum quas sunt in deo.
Secundum cum mala non habeant esse in deo quomodo cognoscuntur a deo.
Tertium quomodo deus scit omnia vniuersaliter.
Quartum quomodo scit omnia simul.
Quintum quomodo scit omnia perfecte.
Sextum quomodo scit omnia immutabiliter.

Questio. xxiiii. de prescientia dei habet vii. membra.

Primo queritur an prescientia dei sit temporalis vel eterna.
Secundo vtrum sit eadem rerum.
Tertio vtrum sit causata a rebus.
Quarto vtrum inferat rebus necessitatem.
Quinto an stet cum libero arbitrio.
Sexto vtrum sit infallibilis.

Septimo.v.sit mutabilis.

Questio.xxv. de dispositione divina habet quinqz membra.

Primo querit an sit dispositio divina.
Secundo quid sit.
Tertio cuius sit.
Quarto quomodo sit.
Quinto &z qd sit. ⁊ hz tres articulos.
¶ Primus.v.numerus podus ⁊ mēsura sint quid creatū vel increatum.
¶ Scdo.v.res spūales sint create numero ponde re ⁊ mēsura an nisi corpales.
¶ Tertius quid sint hec tria.v.substātia vl' accñs.

Questio.xxvj. d diuīa puidētia hz octo mēbra.

Primo ostēdit q puidētia diuina sit.
Scdo qd sit puidētia diuina.
Tertio quomodo sit puidentia diuina. ⁊ hz tres articulos.
¶ Primus.v.sit tpalis vel eterna.
¶ Secūdus.v.sit simplex vl' multiplex.
¶ Tertius.v.puidētia dei sit cā rex ⁊ i quo gene re causarum.
Quarto q̄rit q̄rū sit puidētia. ⁊ hz.iiij.articulos.
¶ Primus.v.bonorū vl' malorū.
¶ Secūdus.v.casualiū.
¶ Tertius.v.volūtariorū.
¶ Quartus.v.nobiliū ⁊ viliū indifferenter.
Quinto q̄rit p qd.sit puidētia. ⁊ hz.iij.articulos.
¶ Primus an possit deus conferre creature vt se gubernet sine deo.
¶ Secūdus.v.puideat p creaturas.
¶ Tertius.v.opari p malos pueniat diuine pro uidentie.
Sexto q̄rit d modis puidētie diuine.s.q̄t modis.
Septimo de effectu prouidentie diuine. ⁊ habet. ij.articulos.
¶ Primus qs sit effectus diuine puidētie.
¶ Secundus.v.effectus diuine puidentie inferat necessitatē in rebus.
Octauo queritur de prouidentia fidei. ⁊ habz.ij. articulos.
¶ Primus quare non ponitur in symbolo pro articulo.
¶ Secūdus d errore circa prouidētiā.

Questio.xxvij. de fato habet quinqz mēbra.

Primo queritur an sit fatum.
Secundo quid sit. ⁊ hz duos articulos.
¶ Primus qd sit fatuz &m rē.
¶ Secūdus qd sit &z diffinitōez.
Tertio querit quorum sit fatum. ⁊ habet.iij.arti culos.
¶ Primus an fatum sit oium quorū est diuina prouidentia.
¶ Secūdus.v.naturalia oia inferiora vt corpalia subiaceāt fato.
¶ Tertius.v.corpus xpi i suo ɔceptu vl' partu ali quo mō subiacerit fato.
Quarto q̄rit i q̄bus sit fatū radicalr' tāq̄ i causis.
Quinto d ɔcordia liberi arbitrij cū fato.

Questio.xxviij. de predestina tione habz.iiij. membra.

Primo queritur quid sit predestinatō sub tribus articulis.
¶ Primus qd sit pdestinatio &z nomē.
¶ Secūdus quid sit &m rōez.
¶ Tertius quid sit &z rē.
Scdo querit quorū sit predestinatio sub.v.arti culis.
¶ Primus an sit oium vl' nō oium.
¶ Secūdus.v.sit ād reprobox q̄z electox.
¶ Tertius an possit eē reprobox.
¶ Quartus.v.sit beatox angelox.
¶ Quintus.v.sit illox q sūt i glia.
Tertio q̄rit an pdestinatōis sit cā vel nō sub tri bus articulis.
¶ Primus.v.cām hz ex meritis ppriis.
¶ Secundus.v.causam habz ex meritis alienis.
¶ Tertius.v.causas habeat ex pte dei.
Quarto q̄rit d ɔtitate pdestinatōis sb.iij.articul'.
¶ Primus cuiusmōi cā sit.
¶ Secūdus si ponat aliquē effectū i pdestinato.
¶ Tertius si effectus eius possit cassari.

Questio.xxix. de reprobatiōe hz quinqz membra.

Primo querit qlo mētiu pfectōe appropriatur reprobationi.
Secundo quid sit reprobatio.
Tertio de primo effectu reprobatiōis qui ē sub tractio gre.
Quarto de secūdo effectu q ē excecatio.
Quinto de tertio effectu qui ē obduratio sub.iij. articulis.
¶ Primus quid sit obduratio.
¶ Secūdus cui p se opponit obduratio.
¶ Tertius v.obduratio sit gnalis omnibus tam paruulis q̄ adultis pctoribus.

Questio.xxx. de diuina electione habet.vi.membra.

Primo queritur an in deo sit ponenda electio.
Secundo ad quid sit diuina electio ex parte no stra.
Tertio ad quid sit ex parte diuina.
Quarto &m quid sit ex parte dei.
Quinto &m quid sit ex parte nostra
Sexto cuius sit electio predestinationis

Questio.xxxj. de dilectione dei generali ad crea turas habet quatuor membra.

Primo queritur vtrum eadem sit dilectio respectu creature et personarum adinuicem.
Secundo vtrum dilectio dei que est respectu creature sit summa.
Tertio vtrum deus omnes creaturas eque diligat.
Quarto quid sit dictum deum diligere creaturam.

Questio. xxxij. de dilectione dei specialiter respectu rationalis creature habet iiij. membra.

Primo queritur vtrum deus plus diligat homines quam angelos vel econuerso.
Secundo vtrum inter homines plus diligat presciturum qui nunc iustus est: quam predestinatum qui nunc peior est.
Tertio vtrum inter predestinatos plus diligat eum qui nunquam cecidit quam qui cecidit et surrexit.
Quarto vtrum necesse sit de congruo quod deus plus diligat diligentem se vel non.

Questio. xxxiij. de libro vite habet iiij. membra.

Primo quid sit liber vite sub duobus articulis.
¶ Primus vtrum liber vite sit quid creatum vel increatum.
¶ Secundus supposito quod quid increatum vtrum vna persona vel deus.
Secundo queritur quid dicatur liber vite.
Tertio quorum sit liber vite sub iiij. articulis.
¶ Primus vtrum liber vite sit respectu dei et respectu creaturarum: aut respectu creaturarum solum.
¶ Secundus si respectu creaturarum vtrum respectu omnium vel rationabilium solum.
¶ Tertius si respectu rationabilium vtrum respectu bonorum et malorum.
¶ Quartus si respectu bonorum tantum vtrum bonorum tantum secundum electionem aut etiam bonorum secundum presentem iusticiam.
Quarto queritur quomodo se habeat liber vite. et habet iij. articulos.
¶ Primus quomodo se habeat ad scriptionem.
¶ Secundus quomodo se habeat ad deletionem.
¶ Tertius quomodo se habeat quantum ad lectiones.

Questio. xxxiiij. de voluntate diuine intentione habet tria membra.

Primo queritur an ratio voluntatis conueniat deo.
Secundo quid sit voluntas secundum rationem dicendi .i. quid addit super essentiam.
Tertio que sit comparatio intentionis voluntatis ad intentionem potentie et scientie secundum compatiorem et ordinem.

Questio. xxxv. de causalitate diuine voluntatis habet tria membra.

Primo queritur quare magis diffiniatur diuina voluntas per causam quam potentia vel sapientia.
Secundo cuius causa sit.
Tertio an habeat rationem vel causam.

Questio. xxxvj. de differentiis voluntatis diuine.

Primo in generali que sunt ille differentie sub pluribus diuisis et cetera.
Secundo in speciali vtrum voluntas beneplaciti possit frustrari.

Questio. xxxvij. de signis voluntatis diuine. et primo de preceptione et prohibitione queruntur tria.

Primo an possit precipere quod non vult: vel prohibere quod vult.
Secundo an deus possit precipere contra ius naturale.
Tertio an possit precipere aut prohibere contra ius morale decalogi.

Questio. xxxviij. de permissione diuine voluntatis habet tria membra.

Primo queritur an conueniat diuine voluntati permittere mala.
Secundo an iuste permittat mala fieri.
Tertio qua ratione permittat mala fieri cum duobus articulis.
¶ Primum de ordine malorum.
¶ Secundum de cooperatione malorum in bonum.

Questio. xxxix. de impletione diuine voluntatis per opera misericordie et iusticie habet tria membra.

Primo queritur an in deo sit ponenda mentio misericordie aut iusticie.
Secundo queritur que supponatur in deo .i. mentio misericordie an iusticie.
Tertio vtrum in omnibus operibus dei sit inuenire iusticiam et misericordiam. et habet quinque articulos.
¶ Primus vtrum in omnibus operibus creationis sit simul misericordia et iusticia.
¶ Secundus vtrum in omnibus operibus recreationis ponenda sit simul misericordia et iusticia.
¶ Tertius vtrum in operibus retributionis quantum ad beneficentias sint simul misericordia et iusticia.
¶ Quartus vtrum in operibus retributionis quantum ad punitiones sub quibus fuit tertia punitionem temporalem et punitionem eternam.
¶ Quintus vtrum deus misericordiam agat cum vno quam cum alio.

Questio. xl. de subiectis diuine voluntati habet quattuor membra.

Primo queritur vtrum subiectum sit diuine voluntati quod mala sunt vel fiunt.
Secundo vtrum mala esse vel fieri sit bonum.
Tertio vtrum mala expediant.
Quarto an semper impleatur diuina voluntas in malo sicut in bono.

Questio. xlj. de conformatione voluntatis humane ad

diuinã habet .vj. mẽbra.
Primo queritur vtruȝ possit esse talis cõforma-
tio.
Secũdo quid sit huiusmõi cõformatio.
Tertio an teneamur cõformare volũtatem volun-
tati diuine.
Quarto an teneamur velle quod deus vult.
Quinto supposito q̃ non. an teneamur velle qđ
scimus deuȝ velle.
Sexto an sit meritorium sanctis q̃ volebant xp̃m
pati. Et vtrum nobis sit meritorium velle passio-
nes sanctoȝ ⁊ velle damnationẽ reproboȝ.

Questio. xlij. de diuina generatio-ne habet quinq̃ mẽbra.

Primo queritur an in diuinis sit generatio.
Secundo quid sit generare in diuinis esse.
Tertio cuius sit generatio. ⁊ habet duos articu-
los.
¶ Primus an generare vel generari sit essentie
aut persone.
¶ Secundus supposito q̃ persone. cuius persone
sit generare ⁊ cuius persone generari.
Quarto queritur de generatiõe eterna de quo sit.
⁊ habet duos articulos.
¶ Primus an sit de aliquo. an de nihilo.
¶ Secundus si de aliquo. vtrum de substantia pa-
tris. ⁊ si de tota substantia patris.
Quinto queritur de eterna generatione quomõ
sit sub tribus articulis.
¶ Primus vtrum sit voluntaria vel necessaria.
¶ Secũdus vtrum sit semp in fieri vel in facto eẽ.
¶ Tertius cuȝ multi sint modi generationis: quis
modus ei attribui debeat.

Questio. xliij. de processione spi-ritussancti hȝ quinq̃ membra.

Primo queritur an processio spũssancti sit.
Secundo cuius sit ꝓcedere.
Tertio quomodo sit processio spiritussancti. ⁊ hȝ
quattuoȝ articulos
¶ Primus an procedat per modum spirationis.
¶ Secundus an procedat per moduȝ amoris aut
sapientie.
¶ Tertius an procedat per modum nexus vel cõ-
nexionis.
¶ Quartus an preter generationem filij ⁊ proces-
sionem spiritussancti sit alius modus ꝓductiõis ĩ
diuinis.
Quarto queritur a quo sit ꝓcessio spiritussancti.
Quinto scḋm quid sit processio spiritussancti.

Questio. xliiij. de veritate diui-narum ꝑsonarum

sub vnico cõtentu. ⁊ an diuine eẽ sint plures per-
sone scḋm veritatem. Et vtrum persona dicatur scḋm
substãm. ⁊ vtruȝ ratio persone dicatur vniuoce ⁊ in
deo in angelo ⁊ in homine.

Questio. xlv. de numero diuina-rum personarum hȝ vij. membra.

Primo queritur an sit ponere numerum in diui-
nis personis.
Secũdo an sit ibi numerus scḋm modum quo po-
nimus in creaturis.
Tertio supposito q̃ non an sit ibi numerus per-
sonalis vel scḋm aliquem modum.
Quarto quid numerant ibi.
Quinto vnde sit ibi ratio numeri. ⁊ vtruȝ ratione
cautiane vel de perfectione virtutis.
Sexto an sit ibi numerus finitus vel infinitus siue
ꝓductio finita vel infinita.
Septimo an possit ille numerus esse in paucio-ri-
bus vel in pluribus.

Questio. xlvj. de ordine diuina-rum personarum

habet octo membra.
Primo queritur an sit ordo in diuinis personis.
Secũdo cuiusmõi sit ille ordo. v̄z nature vel originis.
Tertio de ordine originis an sit ibi aliqua ꝑsona
sine origine.
Quarto an possit esse plures ꝑsone sine origine.
Quinto an due habentes originẽ immediate ꝓce
dant a non habente originem ita q̃ neutra ab alia:
sicut ponebant greci de spiritusancto.
Sexto an illa que habet originem ab alia simili-
ter habet originem a prima immediate
Septimo an processio spiritussancti consequatur
ordine nature ad generationem filij vel econuerso.
Octauo an abstractis hypostasibus siue personis
sit intelligere ordinem nature in diuinis ⁊ econ
uerso.

Questio. xlvij. de equalitate di-uinarum perso-

narum habet quinq̃ membra
Primo queritur an sit equalitas in personis.
Secundo vtrũ filius sit equalis patri.
Tertio vtrum spũssanctus sit equalis patri ⁊ filio.
Quarto vtrum vna persona sit equalis duabus.
Quinto penes que attenditur equalitas in ꝑsonis.

Questio. xlviij. de diuinis no-minibus in ge-

nerali habet quattuoȝ mẽbra.
Primo queritur vtrum deum sit nominabilis.
Secũdo quomodo deus sit nominabilis. ⁊ habet
duos articulos.
¶ Primus vtrum deus sit nominabilis absq̃ cõpa-
ratione ad creaturam.
¶ Secũdus vtrum sit nominabilis ꝓprie aut improprie.
Tertio queritur vnde sit multiplicitas diuinorum
nominum.
Quarto ꝯ deratiõe cõparata scḋm quã consideratur in-
telligere speciei ⁊ individuis particularibus ⁊ predi-

camenti queruntur quatuor sub suis articulis.
¶ Primus.v. in diuinis sunt accipiende intentiones vniuersalis et particularis siue generis speciei et indiuidui.
¶ Secundus.v. sit accipere intentionem predicamenti et predicabilis.
¶ Tertius.v. in deo sit accipere intentiones predicamentorum substantie et relationis sub.§.suo.
¶ Quartus qualiter circa diuina sit accipiende intentiones aliorum predicamentorum.vt quantitatis qualitatis sub.§.suo.

Questio. xlix.
de diuinis nominibus in speciali habet quinque membra.

Primo queritur de nomine essentia sub quatuor articulis.
¶ Primus an hoc nomine essentia nominetur diuinum esse.
¶ Secundus an nominetur proprie.
¶ Tertius an vniuoce nominet illud nomine creatorem et creaturam.
¶ Quartus.v. sit appropriabile persone.
Secundo queritur de nomine existentia.
Tertio de nomine entis.
Quarto de hoc nomine qui est.sub duplici articulo.
¶ Primus an sit predicabile an essentiale.
¶ Secundus de ordine istius nominis ad alia.
Quinto queritur de significatione que prenominalis est sub duobus articulis.
¶ Primus.v. diuina essentia habeat significari per pronomen.
¶ Secundus.v. per pronomina masculini vel feminini generis.

Questio. l.
de nomine operationis videlicet hoc nomine deus habet tria membra.

Primo queritur de significatione huius nominis deus sub duobus articulis.
¶ Primus.v. hoc nomen deus dicatur vniuoce vel equiuoce.put accipitur naturaliter adoptiue et nuncupatiue.
¶ Secundus.v. hoc nomine deus secundum quod accipitur naturaliter sit nomen operationis.
Secundo queritur de consignificatione huius nominis deus.
Tertio de suppositione huius nominis deus.et habet duos articulos secundum duplicem opinionem.
¶ Primus de opinione prima.
¶ Secundus de opinione secunda sub.vij.§.singularibus.

Questio. lj.
de nominibus primatiuis secundum affirmationes et negationem habet duo membra.

Primo queritur de nominibus affirmatiuis sub tribus articulis.
¶ Primus.v. hec nomina dicantur de deo et de creatura vniuoce aut equiuoce.
¶ Secundus.v. dicantur vere.
¶ Tertius.v. ea que dicuntur secundum priuationem dicuntur in diuinis verissime et proprijssime.
Secundo queritur de nominibus negatiuis.v. proprius dicantur in deo quam nomina positiua mistica.

Questio. lij.
de nominibus consequentibus nature habet quatuor membra.

Primo queritur an significent diuinam substantiam.
Secundo an eodem modo dicantur de deo iustus et bonus.
Tertio an iusticia et huiusmodi connotent effectum.
Quarto.v. eodem modo dicantur iustus et iusticia.

Questio. liij.
de nominibus essentialibus connotantibus respectum creatoris ad creaturas habet quatuor membra.

Primo queritur.v. significent essentiam.
Secundo vtrum deus omnium rerum sit dominus ex tempore.
Tertio vtrum diuinum et huiusmodi respectus sint creata vel increatum.
Quarto vtrum respectus connotatus sit in creatore vel creatura.et habet tres articulos.
¶ Primus vtrum diuina essentia referatur ad creaturam.
¶ Secundus vtrum ille respectus qui connotatur in domino vel in creatore sit in creatura vel in deo.
¶ Tertius an filio ratione sui in respectu huius nominis dominus et huius nominis creator.

Questio. liiij.
de nominibus designatiuis respectum persone ad personam habet duo membra.

Primo queritur de nominibus relatiuis logice sub quatuor articulis.
¶ Primus.v. equalis et filius seu similitudo vel equalitas dicantur secundum substantiam aut relatiue.
¶ Secundus vtrum pater debeat dici equalis vel similis filio sicut dicitur econuerso.
¶ Tertius vtrum pater equalis filio siue equalis imagini.
¶ Quartus vtrum christus secundum quod homo sit similis sibi deo.
Secundo queritur de nominibus relatiuis grammatice.vtputa talis qualis.

Questio. lv.
de nominibus symbolicis vnico articulo queritur quid significetur per oculos aures manus pedes et c. dei.

Questio. lvj.
de nominibus personalibus habet.vij. membra.

Primo queritur vtrum significet illud nomine persona.
Secundo vtrum persona dicatur secundum substantiam vel secundum relationem.
Tertio queritur de diffinitione persone quid sit persona.
Quarto de comunitate huius nominis persona sub duobus articulis.
¶ Primus vtrum dicantur vniuoce.
¶ Secundus que sit comunitas persone in diuinis.
Quinto queritur de suppositione huius nominis persona.
Sexto de consignificatione eiusdem nominis.
Septimo de comparatione persone ad inuicem essentie.et habet tres articulos.
¶ Primus an persona sit essentia.

¶ Secūdo .v. psona differat ab essentia ⁊ econuerso.
¶ Tertius .v. conueniētius dicatur psona est essentie l obliquitate q̄ est essentie in rectitudine.

Questio .lvij. de hoc nomine substantia habet tria membra.

Primo querit an hec quatuor nomina videlicet essentia. subsistentia. substantia. psona. sint in diuinis ponenda.
Secūdo qualiter distinguuntur.
Tertio .v. nomē subsistentie sit psonale vel essentiale.

Questio .lviij. de hoc nomine hypostasis habet septem membra.

Primo querit an in diuinis debeat dici hypostasis.
Secūdo quid dicat hypostasis.
Tertio an vniuoce dicat.
Quarto q̄mo cōparet ad essentiam.
Quinto qualiter cōparatur ad suppositionē.
Sexto q̄ntum ad simplicitatem.
Septimo querit de cōparatiōe hypostasis ad proprietatem.

Questio .lix. de hoc nomine pater habet tria mēbra.

Primo querit vtrum rō huius nominis pater prius sit in creaturis q̄ in diuinis.
Secūdo q̄mo illud nomē predicetur de essentia.
Tertio sm̄ quid de isto nomine q̄n̄ nomen dicat.

Questio .lx. de hoc nomine filius habet quinque mēbra.

Primo querit quomō sit propriū nomen persone diuine.
Secūdo an nos dicamur filij dei per naturā vel per solam gratiam.
Tertio vtrum demones vel mali homines dicātur filij dei.
Quarto an adā in statu innocētie dicatur filius dei.
Quinto de sanctificatis in vtero si dici possint filij dei.

Questio .lxj. de nomine filij quo dicitur imago habet tria membra.

Primo querit an imago in diuinis dicatur essentialiter. ⁊ quid sit sic accepta.
Secūdo quid sit imago in diuinis psonaliter accepta. ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus de partibus prime diffinitiōis
¶ Secūdus de partibus secūde diffinitiōis.
¶ Tertius de differentia harum diffinitionum.
Tertio querit quomō imago esse cōueniat soli filio. ⁊ habet .ij. ar.
¶ Primum vtrum nomē imaginis possit cōuenire rationali creature ⁊ filio dei. ⁊ si conueniat vtrum vniuoce aut equiuoce.
¶ Secūdus vtrū possit attribui spiritui sancto.

Questio .lxij. de nomine filij quo dicitur verbum habet tria membra.

Primo querit de intentiōe seu significatiōe verbi sub .v. articulis.
¶ Primus ad cuius verbi creati similitudinem dicatur in diuinis nomen verbi.
¶ Secundus vtrum in diuinis prius sit nomen notitie q̄ verbi.
¶ Tertius sm̄ quā intentionem notitie dicatur verbum.
¶ Quartus an effectus in creatura cōnotetur nomine verbi.
¶ Quintus vtrū filius possit dici cognitio sm̄ illud.
Secūdo querit de proprietate verbi.
Tertio querit de operatione verbi ad duo cognoscenda sub .ij. arti.
¶ Primum q̄ verbū nō sit factum.
¶ Secundus q̄ eternitatem verbi nō sequitur eternitas facti.

Questio .lxiij. de hoc nomine spiritus sanctus habet tria membra.

Primo querit vtrū hoc nomē spūs sit cōe.
Secūdo qualiter appropriet p hoc q̄ dicitur sanctus.
Tertio vtrū debeat dici spūs noster.

Questio .lxiiij. de hoc nomine donum habet tria membra.

Primo querit an sit cōe vel proprium spūssancti.
Secūdo an nomen spūssancto ab eterno.
Tertio an donum datum sit nomen spūssancti.

Questio .lxv. de nominibus differentiarum habet tria membra.

Primo querit que nomina differentie sint recipienda in diuinis ⁊ que non.
Secūdo de nominibus numeri videlicet vnus duo tres ⁊ c. sub quatuor articulis.
¶ Primus quid significet vtrū essentiam vel personam vel notionem.
¶ Secundus cuius predicamenti sint significatiue.
¶ Tertius vtrum pater ⁊ filius possint dici vnus substantiue.
¶ Quartus vtrum nomen differentiam notans aliquo conueniat addatur nomini essentiali.
Tertio queritur de nominibus exclusiuis sub tribus articulis.
¶ Primus de tractione huius nominis solus sm̄ q̄ iungitur nomini personali.
¶ Secundus sm̄ q̄ iungitur nomini essentiali.
¶ Tertius qualiter intelligatur id nomine nomen solus ne si pater nequaquam sit ne tamen filius.

Questio .lxvj. de nominibus collectiuis habet duo membra.

Primo queritur de hoc nomine trinitas sub quatuor articulis.
¶ Primus que trinitas ponatur nomine trinitatis.
¶ Secūdus qualiter intelligatur numerositas in trinitate ⁊ c.

¶ Tertius an trinitas dicatur secundum substantiam aut secundum relationem.
¶ Quartus an possit dici in divinis trinitas vel triplicitas.
Secundo queritur de hoc nomine trinus sub tribus articulis.
¶ Primus quid significet cum dicitur deus est trinus.
¶ Secundus an possit dici trinitas trina.
¶ Tertius qualiter intelligatur dictum trinitas in unitate & unitas in trinitate.

Questio. lxvij.
de nominibus appropriatis habet quatuor membra.

Primo queritur de appropriatione eternitatis speciei & usus.
Secundo de appropriatione unitatis equalitatis & concordie.
Tertio de appropriatione potentie sapientie & bonitatis sub tribus articulis & §. suis.
¶ Primus que sit ratio appropriationis horum trium generaliter.
¶ Secundus de sapientia specialiter sub. §. septem. utrum dicatur univoce. utrum dicatur personaliter. utrum pater sit sapiens sapientia genita. utrum filius sit sapiens sapientia ingenita. utrum sapientia dicat causam rerum. utrum deus dicatur sapere per creaturas. utrum sapientia participetur a rationalibus creaturis malis. utrum perceptio sapientie innata sit anime vel addita.
¶ Tertius de voluntate aut amore spiritussancti appropriato.
Quarto queritur de appropriatione verborum apostoli ex ipso & per ipsum & in ipso.

Questio. lxviij.
de nominibus notionalibus in generali habet quinque membra.

Primo queritur an sit ponere notiones in divinis personis sub. ij. ar.
¶ Primus an sit ponere notiones.
¶ Secundus an licitum sit ponere contraria de notionibus.
Secundo queritur quid sint notiones proprietates & relationes secundum rationem intelligentie.
Tertio de numero notionum proprietatum & relationum.
Quarto plura dubia de numero illo.
Quinto de comparatione proprietatum & notionum. & habet. vj. arti.
¶ Primus an notiones sint persone.
¶ Secundus an sint essentia.
¶ Tertius an sint in essentia notiones seu proprietates.
¶ Quartus an adiectiva essentialia que dicuntur de personis dicantur de notionibus.
¶ Quintus an adiectiva notionalia que dicuntur de personis dicantur de notionibus.
¶ Sextus de comparatione assignationum de notionibus sub sex. §. specialibus.

Questio. lxix.
de nominibus notionalibus in speciali. & primo de innascibilitate queruntur quinque.

Primo utrum innascibilitas dicatur de deo patre secundum relationem.
Secundo utrum sit notio vel proprietas.
Tertio utrum sit proprietas patris.
Quarto utrum eadem notio que est paternitas.
Quinto utrum remota notione paternitate intelligi possit persona innascibilis.
Additur questio de verbis Hylarii sexto loco.

Questio. lxx.
de principio & notionibus non connotantibus effectus in creatura habet tria membra.

Primo queritur de intentione principii dicta in divinis multipliciter.
Secundo de intentione principii dicta essentialiter sub duobus articulis.
¶ Primus utrum intentio principii dicatur ab eterno vel ex tempore.
¶ Secundus utrum pater & filius & spiritussanctus sint unum principium creature vel plura.
Tertio queritur de intentione principii sumpta notionaliter per sex articulos.
¶ Primus de circumlocutionibus que ponuntur secundum Augustinum principium sine principio: principium de principio.
¶ Secundus an divina essentia sit principium spiritussancti.
¶ Tertius an pater & filius sint unum principium spiritussancti.
¶ Quartus utrum pater & filius sint idem principium spiritussancti.
¶ Quintus utrum pater & filius debeant dici unus spirator spiritussancti.
¶ Sextus de unitate rationis cuius pater & filius dicuntur unum principium spiritussancti.

Questio. lxxj.
de missione conver dicta habet quatuor membra.

Primo queritur an sit ponere missionem in divinis.
Secundo utrum missio sit quid creatum vel increatum temporale vel eternum.
Tertio quid significetur per hec nomina mittere & mitti utrum essentia vel persona vel notio.
Quarto utrum missio dicatur de deo ab eterno vel ex tempore vel utroque modo.

Questio. lxxij.
de missione active dicta habet quatuor membra.

Primo queritur utrum missio active dicta conveniat toti trinitati respectu filii vel spiritussancti.
Secundo utrum conveniat alicui persone respectu sui.
Tertio utrum conveniat spiritusancto respectu xpi.

Quarto vtrū dare vel mittere spūsanctum possit conuenire creature rōnali rōne ministerij.

Questio. lxxiij.

de missione pers[one] siue dicta inuisibili hȝ quatuor mēbra.

Primo querit quid sit missio inuisibilis.
Secundo cuius sit missio inuisibilis. ꝛ hȝ q̄tuor articulos.
¶ Primus vtrum mitti conueniat patri vel tm̄ filio ꝛ spiritui sancto.
¶ Secūdus supposito illo. vtrū fm̄ eādē rōnē cōueniat vtriq̄ȝ.
¶ Tertius vtrū missio spiritussancti possit esse sine missione filij ꝛ ecōuerso.
¶ Quartus vtrū plenius fuit missus filius vel spiritussanctus post incarnationē q̄ȝ ante.
Tertio queritur ad quos sit missio inuisibilis. ꝛ hȝ tres articulos.
¶ Primus vtrū dicat̄ mitti filius vel spūssanctus ad irrōnalem creaturam vel tm̄ ad rōnalē.
¶ Secūdus supposito q̄ ad rōnalem tm̄. vtrū ꝯ ad angelos.
¶ Tertius vtrū ad xp̄m hominē.
Quarto querit̄ de missione filij ꝛ spūssancti fm̄ quid. ꝛ hȝ tres articulos.
¶ Primus vtrū dicatur mitti vel filius vel spūssanctus q̄ detur ipse filius vel spūssanctus. vel ad aliquod donum q̄d e appropriatum filio vel spiritui sancto vel vtriq̄ȝ.
¶ Secundus vtrum dicantur mitti rōne collatiōis gratie gratisdate vel gratūfacientis.
¶ Tertius vtrū rōne augmenti gratie dicant̄ mitti filius vel spūssanctus.

Questio. lxxiiij.

de missione visibili hȝ quinq̄ȝ membra.

Primo queritur quid sit missio visibilis fm̄ rem.
Secundo ad quid sit missio visibilis.
Tertio cuius sit. i. cui cōueniat missio visibilis.
Quarto p̄ quos administrata sit.
Quinto quales ꝛ quibus modis manifestata sit.

Tabula prime partis summe Alexandri de Ales finit feliciter.

[illegible] cui diuini sermonis pagina cure est:
Illud Alexandri sit tibi lector opus.
Nam seu certa petas non illo Delius: illo
Non responsa magis vera sibylla dabat.
Seu maiora voles ros est liquidissimus: omnis
Virida vel sterilis quo viret herba solo.
Hic flos est quo iam redolentia mella per hortos
Cecropidum cestis parca reponit apis.
Ille etiam fons est amnisque vberrimus: a quo
Ora sacris large nostra rigantur aquis.
Haud aliter quam quum egypti sup equora Nilus
Stagnat et inde ferax luxuriatur humus.
Qui sacros igitur cupis exhaurire liquores
Ex hoc precipue fonte bibisse velis.

Doctoris irrefragabilis Alexandri de ales anglici ordinis minorum: qui primus Magistri sententias per questiones digessit. Prima pars summe theologice incipit

Q

Q[uonia]m sicut dicit Boetius in libro de trinitate: optime dictum videtur. Eruditi est hominis vnumquodque vt ipsum est ita de eo fidem capere temptare. vnde in naturalibus rationabiliter: in mathematicis disciplinabiliter: in diuinis intellectualiter versari oportebit. theologice facultatis questionibus intendentes: cum adiutorio gratie ihesu christi tale principium capimus. Inquirentes que ex primis de doctrina theologie. vtrum sit scientia. vtrum distinguatur ab alijs scientijs. de quo sit ista scientia. de modo traditionis huius scientie.

Membrum primum.

Q

Q[u]ereret igitur aliquis in primis. vtrum theologie doctrina sit scientia. Ad quod arguit sic aug[ustinus]. in li. lxxxiij. questionum. liij. q[uesti]one. Quedam creduntur et nunquam intelliguntur sicut est omnis historia singularia et humana gesta percurrens. cum ergo doctrina theologie pro magna parte sit historica. vt patet in lege et euangelio. ergo est eorum que nunquam intelliguntur. Sed eorum que nunquam intelliguntur non est scientia. scientia enim est intelligibilium. relinquitur ergo quod doctrina theologie non est scientia. ¶ Item sicut dicit philosophus in principio metaphy. Experientia est singularium: ars vero vniuersalium. Fit autem ars cum ex multis experimento intellectis vna fit de similibus acceptio. sed doctrina theologie pro magna parte non est vniuersalium sed singularium. vt patet in narratione historica. relinquitur ergo quod non est ars vel scientia. ¶ Item cum triplex sit acceptio veritatis in doctrinis. opinio. fides. scientia. ex opinabilibus opinio: ex credibilibus fides: ex scibilibus scientia. sed nunquam ex opinabilibus scientia neque ex credibilibus in quantum huiusmodi. ergo cum doctrina theologie in quantum huiusmodi sit credibilium. Jo. xx. Hec scripta sunt vt credatis. relinquitur ergo quod acceptio doctrine theologie non erit scientia. ¶ Item aug[ustinus]. xiiij. de trini. Non quicquid sciri ab hominibus potest in rebus humanis vbi plurimum superuacue vanitatis et noxie curiositatis est: huic scientie tribuo: sed illud tantummodo quo fides saluberrima que ad veram beatitudinem ducit gignitur nutritur et roboratur. ergo hec scientia non generat nisi fidem. ergo non est vero nomine scientia. maxime cum fides sit acceptio supra opinionem et infra scientiam constituta. ¶ Contra. quod cognoscitur per diuinam inspirationem verius scitur quam quod per humanam ratiocinationem: quia in inspiratione impossibilis est falsitas: in ratione vero contingit plerumque. ergo cum cognitio theologie sit edita inspiratione diuina. ij. thimo. iij. Omnis scriptura diuinitus inspirata et c. Et ij. pe. j. Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. ergo verius est scientia quam cetere scientie. ¶ Item aug[ustinus]. xiiij. de trini. Theologia est scientia que est in rebus que ad salutem hominis pertinent. ergo est scientia. ¶ Solutio. prenotandum quod est scientia cause et scientia causati. Scientia vero causarum est sui gratia. Scientia vero causatorum sine sint cause vel effectus eorum non sunt sui gratia. quia referuntur et dependent a causa causarum. Hinc est quod theologia que est scientia de deo qui est causa causarum sui gratia est. Nomina ergo scientie appropriantur scientie causatorum. nomen vero sapientie scientie cause causarum. Unde et ipse philosophus dicit quod philosophia prima que est sui gratia et de causa causarum debet dici sapientia. vnde. iiij. deut. Hec est nostra sapientia et intellectus coram populis. Notandum quod est scientia perficiens cognitionem secundum veritatem. Est et scientia mouens affectionem ad bonitatem. Prima est vt cognitio secundum visum. et ideo debet dici scientia absoluta. Secunda est vt cognitio secundum gustum. et ideo debet dici sapientia a sapore affectionis secundum quod dicitur ecc. vi. Sapientia secundum suum nomen est. theologia igitur que perficit animam secundum affectum mouendo per bona principia ad bonum timoris et amoris proprie et principaliter est sapientia. Prima philosophia que est theologia philosophorum que est de causa causarum sunt perficiens cognitionem secundum viam artis et ratiocinationis: minus proprie dicitur sapientia. Cetere vero scientie que sunt de causis consequentibus et causatis nullo modo deberent dici sapientie sed scientie. Unde per hoc dicendum quod doctrina theologie est sapientia vt sapientia. Philosophia vero prima que est cognitio causarum primarum: que sunt bonitas sapientia et potestas sapientia vt scientia. Cetere vero scientie que considerant passiones de subiectis per suas causas: sunt scientie vt scientie. ¶ Respondendum igitur ad obiecta. Ad primum dicendum quod aliter est historia in sacra scriptura: aliter in alijs. In alijs enim historia significatione sermonum exprimit singularia gesta hominum. nec est intentio significationis interioris. et ideo quia singularium actuum et temporalium est omnino talis historia que est eorum que nunquam intelliguntur. In sacra vero scriptura ponitur historia non ea ratione seu fine vt significetur singulares actus hominum significatione exteriori: sed vt significentur vniuersales

act⁹ ⁊ ꝯditōes pticulares ad īformatōꝫ hominū ⁊ ꝯtemplatiōis diuinorū misteriorum significatione rerū. Hinc īroducitur passio abel: vt significetur passio xp̄i ⁊ iustorꝫ. Malicia cayn: vt significet puersitas iniustoꝝ. ⁊ sic in ceteris. Introducitur ergo in historia sacre scripture factum singulare ad signaduꝫ vniuersale. ⁊ inde ē q eius ē īellect⁹ ⁊ sciētia. ¶ Ad secundū dicēdū q vniuersale dicitur quatuor modis. In predicādo vt homo. In exēplando vt forma sotularis ad sotulares: ⁊ vita Iob ad vitam multoꝝ hominū. In significādo vt iacob ad significādum iustum qui cōtrahit cum rachele ⁊ lya: q exercet se in vita actiua ⁊ cōtemplatiua. In creando vt deus causa vniuersalis conditiōis reꝝ: ⁊ xp̄us cā vniuersalis reꝑationis hoīum. Scdm̄ hoc ergo dicendū q ē vniuersale in scriptura. sacra enīꝫ scriptura habꝫ sententias generales. vt initiū sapientie timor dn̄i prouerb. i. Finis pcepti ē caritas. i. thim. i. ⁊ huiuſmodi in quibus vniuersalibus sententijs est vniuersale primo mō. Scdm̄ ambituꝫ predicatōnis hꝫ istas pticulares. vt que proponunt historice ꝓphetice ⁊ huiuſmōi in quibus quātum ad sensuꝫ exteriorem ē vlē secundo mō dictū vel exemplare. verbigrā. in litterali historia abrae ⁊ iob singulare ē qd narraꝰ. sed ad hoc in scriptura narraꝰ vt exemplar sit vite ⁊ cōuersatiōis bonoꝝ. vn̄ Ro. xv. Quecūqꝫ scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. Et vlt. Iacob. Exēplū accipite pasc ⁊ lōgeuitaꝰ prophās. Quātū vō ad sensū interiorēꝫ ⁊ spūales ē vlē tertio mō ī pticulari⁹ sentētijs. s. vlē in significādo q ē signum rei vl' a ad multa. Quantū ad vtrūqꝫ sensuꝫ scripture interiorē ⁊ exteriorē siue in sententijs particularibus siue generalibus scdm̄ q sit reductio ad deū qui ē vniuersalis cā cōditionis rerū. vel ad xp̄m qui ē vniuersalis cā reparationis hominū: ē vniuersale quarto mō. s. in creando. Secundū ergo hūc modū ⁊ distinctōem ē dicere doctrinā sacram eē rerū vniuersaliū. ¶ Ad tertium dicēdum. q scdm̄ distinctōem aug. in libro lxxxiij. qōnū. Credibiliū⁹ tria sūt genā. Alia sunt q̄ semp credūꝰ ⁊ nūqꝫ īelligunꝰ. sicut ē ōis historia. Alia que mox vt creduntur intelliguntur. sicut sunt rōnes oniēs humane vel de numeris vel de quibuscūqꝫ disciplinis. Alia que primo creduntur ⁊ postea intelliguntur. qualia sunt ea que de diuinis rebus non possunt īelligi nisi ab eis qui mundo sunt corde. quod sit preceptis seruatis que de bene viuendo accipiuntur. Ex hoc ergo apparet: q ē credibile quod nunqꝫ ꝯiungitur sciētie. sicut sūt gesta historica. Quedam vero que ꝯiungūtur sciētie: sicut credulitas rationuꝫ disciplinaliū. Quedam vero sūt que disponūt ad intellectū ⁊ sciētiā: sicut ē in diuinis. vn̄ scdm̄ aliam litterā dicꝰ Esa. vij. Nisi credideritis nō īelligetis. Non repugnat ergo doctrinā theologie esse credibiliū ⁊ esse sciētiā. ¶ Ad quartū iam apparet rn̄sio. quia hec sciētia primo generat fideꝫ: ⁊ postmodū mūdato corde p fidem opantē p dilectiōem generat intellectū. Unde hec est differentia illius doctrine que est sapientia ab alijs que sunt sciētie. q hoc ipsum credere īroducit ipsuꝫ īelligere. In alijs vero ipsum intelligere introducit credere. eo enim q intelligit assentit. Tamen ad id quod addit. q fides ē infra sciētiam ⁊ supra opinionē. distinguēdum ē. q ē fides suasa ex rōnibus ꝓbabilibus. ⁊ de hoc ē verum q ipsa ē infra scientiā. Et ē fides inspirata ad assentiendum prime veritati sine primo vero pp se ip sum ⁊ hoc ē supra oēm scientiam. ⁊ ad hāc disponit acceptio doctrine sacre ⁊ in hac totaliter intendit. Itē adhuc obijcit aliquis sic. omis scientia ē alicuius generis subiecti: cuius ptes ⁊ passiones per se cōsiderat. sicut dicit phūs. Sed dicit Boe. in li. de trinitate. q deus nō ē subiectuꝫ. ergo non ē accipere ꝯsideratōem de deo: vt passionem de subiecto. theologia ergo que ē cognitio de deo nō ē sciētia. ¶ Et ad hoc dicendum ē. q est alius modus cognoscendi formas alligatas materie: alius modus cognoscendi formas separatas a materia. sicut ostendit Boe. in li. de trinita. In primis enim ē forma circa subiectum ⁊ hoc p causas aliquā. ⁊ de huiuſmōi intelligitur. Scientia est generis subiecti: passiōes ipsius subiecti considerans. In formis vero ⁊ rebus separatis a materia: velut est ipsa diuinitas ⁊ trinitas psonarū: ē modus cognoscendi alius. vt per operatōes cognoscimus virtutē: per virtutē ipsaꝫ diuinitatis substātiam. i. roma. Inuisibilia dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. sempiterna quoqꝫ virtus eius ⁊ diuinitas. Preterea alius modus cognoscēdi ē simplicia: alius ꝯposita. Cōposita enim cognoscuntur per resolutōem in suas ptes ⁊ ideo sciētia que ē de cōpositis ē vnius generis subiecti cuius partes cōsiderat. In simplicibus vero quorum nō ē accipere ptes: nō ē accipere hunc modū sciendi. Circa ergo simplicia diuinitatis est modus cognoscendi non talis: sed qui diuinus ē.

Membrū secundum.

Consequēter querimꝰ de distinctione doctrine sacre ab alijs scientijs. Querit ergo si doctrina theologie sit sic vna aliarū sciaꝝ vel ꝯphēdat ipsas: vel ꝯphēdat in ipsis: vt aliqua pars philosophie supponat. ¶ Ad qd obijcit sic. s. ec c. Omnis sapientia a domino deo ē ergo omnis sapientia seu scientia est theologia ⁊ diuina. quia theologica scientia non est aliud q̄ scientia diuina. ¶ Item theologica seu diuina scien-

tia. aut dicit diuina qz a deo. et sic omnis alia scientia est diuina. aut dicitur diuina qz e de deo: et sm hoc philosophia prima e diuina et theologica: quia est de deo. erit ergo sacra scriptura scientia sicut alie vel sicut philosophia prima. ¶ Item si dicat diuina: qz a spusancto edita: obijcitur quia omne verum a quocunqz dicat a spusancto est verum. sicut dicit glo. sup illud prima corint. xij. Nemo pot dicere. dns ihus et c. ergo omis veritas cuiuscunqz scientie: est edita a spiritusancto. ergo cum theologia sit scientia a spiritu diuino edita: erit omis alia scientia theologica. ¶ Itẽ si theologica seu diuina dicatur: qz p diuinaz reuelatiõem habita. obijcit .i. Ro. vbi loquitur de cognitione philosophoz quã habuerũt de deo. qd notum est dei manifestũ est in illis. deus enim reuelauit illis. ergo cognitio phica de deo fuit habita p reuelatiões. ergo theologica. Ex his ergo rationibus videtur relinqui q theologia sit sicut vna scientia cõnumerabilis inter alias. ¶ Contra. ois humana scientia est acquisita p inuentiõnẽ vel doctrinã. sed theologica disciplina est inspirata nõ acquisita: quantum ad edificationẽ. sicut dicitur secunda thi. iij. ergo nõ est sicut vna ex alijs. ¶ Itez omes humane scientie fidant super testimoniũ creature. ex quo colligit experimentum sicut dicit phus in metaphy. Omnis scientia et ars per experientiã accidit. experientia .n. facit artẽ. Sed theologica doctrina fundat sup testimoniũ fidei. esa. vij. sm aliam litterã. Nisi credideritis nõ itelligetis. ergo nõ e sicut alie scientie. ¶ Itez prima corint. ij. ibi. Sapientiã loquimur in misterio que abscondita est. Glo. vt nesciant pseudo: quia nõ est in verbis sed in virtute. nõ in humana ratõe cõprehensibilis: sed spiritus efficacia credibilis. ergo nõ est sicut alie scientie. ¶ Item Hugo de sancto victo. alie scientie sunt de operibus cõditõnis que scilicz apparent in rerũ natura. theologia vero est de operibus repatiõis que apparent ex fide nõ ex rerũ natura: et ita in humana rõne. sicut dicit sup illud .i. roma. quod notuz est dei .i. qd de deo notificabile est p naturalem rõnẽ. quia multa sunt que de deo per naturas sciri non possunt. ergo non est cõnumerabilis inter alias scientias. ¶ Itez in alijs scientijs sunt solum significationes verboz. in hac autem sunt significatiões nõ solum verborũ sed rerũ. ad gal. iiij. Scriptum e quomõ abrahã duos filios habuit. et sequitur que sunt p allegoriam dicta. et prima ad corint. secũdo. Loquimur sapiẽtie causaz in misterio. Gl. exponendo misteria veteris testamenti in quibus christus significatur. vt in hostia abel vel abrahe. ¶ Item omnes alie scientie traduntur sm ordinem ratiocinationis a principijs ad cõclusiones: quibus doceatur itellectus non moueatur affectus: sed scriptura sacra tradit sm ordinem informationis practice principioz: ad opationes vt moueat affectus sm timorẽ et amorem. ex fide iustitie et misericordie. vñ vi. deutero. Diliges dñm deũ tuũ et c. et infra. Dominũ deum tuũ timebis et c. et Exo. xx. Ego sum deus zelotes vindicans et c. et faciens misericordias et c. Ex his ergo sequit q theologia non est sicut alia scientia: nec cõnumerabil inter alias scientias vt alicui pti phie supponatur. Quod cõcedendum e. ¶ Ad opposita aut respõdẽdum hoc mõ. quoniã doctrina sacra dicit diuina seu theologica: qz a deo et de deo et ducitus ad deum. A deo: q conuenit alijs scientijs. sed tñ hoc modo nõ conuenit sacre scripture. Est enim verũ vt verũ et est verũ vt bonũ. vtrũqz aũt est a spiritusancto. Sed cum accipit verũ vt bonũ. illud bonũ aut e vt bonũ morale aut vt bonum gratuitũ. Vt gratuitum aut sic est assimilatio ad spiritũ qui est bonitas. Et ideo huiusmõi attratio est a spiritusancto per modũ ipsius. Hinc est q antonomastice et p excellentiã dicitur scriptura tradita seu doctrina a spiritusancto. In alijs vero scientijs spe iuuatiuis .s. est acceptio veri vt veri. In practicis aut moralibus et si sit acceptio veri vt boni: non tñ vt boni gratuiti sed moraliter. vnde non dicunt edite a spiritusancto. Itez de deo dicitur esse ista scientia. et non sicut alie vel ut philosophia prima. qz non agunt de deo sm misterium trinitatis vel sm sacramentum humane repationis. Itẽ inducit ita ad deum per principia timoris et amoris ex fide misericordie et iustitie dei. quod nõ conuenit alicui ex scientijs. et per hec patet solutio ad obiecta.

Membrũ tertium.

Deinde cõsequenter queritur. de quo sit scientia sacre scripture. Circa qd diuersa leguntur. Hugo de sancto victore in lib. sent. Materia diuinarum scripturarũ sunt opera reparatiõis. aliarũ vo scientiaz opa cõditionis. ¶ Cõtra. Gen. primo agitur de operibus cõditõis. ¶ Itẽ theologia e scientia de deo. ergo e scientia de causa operum cõditionis et reparationis. non ergo materia diuinarũ scripturarũ erunt opera reparatiõis. sed magis ipsa cã que deus e. ¶ Itẽ magister in sententijs sm beatum augusti. de doctrina christiana ponit materiã noue et veteris legis circa res et signa versari. ergo materia diuinarũ scripturarũ sunt res et signa.

Cõtra. nõ est eadem scientia rerũ et signorum. Imo diuiduntur scientie reales que sunt de rebus cõtra scientias sermocinales que sunt de signis rerũ. ergo nõ est vna scientia rerum et signorum. ¶ Item res de quibus aũt theologia sm augusti. sunt res quibus fruendũ. quibus vtendũ que fruũ-

tur et vitiuntur. sed sub his cōprehendit omne genus rerū. ergo theologia ē de oībus. ¶ Item ponunt alij q̄ materia diuinarū scripturarū ē xp̄us integer caput et corpus. xp̄us et ecclesia: sponsus et sponsa. iuxta glo. in principio psalterij: q̄ nihil est in diuina scriptura qd̄ non pertineat ad xp̄m vel ad ecclesiā. Sed cōtra. finis legis ē xp̄s Roma. x. et xiij. cōsūmatio sermonū ipse est. ergo non est materia. Responsio. materia dupliciter accipitur in scientijs: de qua et circa quā. Materia de qua potest assignari tripliciter ſm illud beati Dyonisij in hierarchia angelica. In tria diuiditur supmundana rōne omīs diuini intellectus. in essentiā. virtutē. et operationē. Secundū hoc ergo si assignemus materiā diuinarum scripturarum ſm rationē virtutis: dicemus q̄ materia diuinarū scripturarū ē xp̄s: qui est dei virtus et dei sapiētia. i. corin. i. Si vero assignemus materiā diuinarū scripturarū ſm rōnem essentie: dicemus q̄ materia diuinarū scripturarū est deus siue diuina substantia. vnde ſm hoc theologia est scientia de substātia diuina cognoscenda per xp̄m in opere reparationis. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcitur cōtra assignationem Hugonis. q̄ in primo genesis agitur de operibus conditionis. Dicendū est q̄ duplici ratione agitur in scientia d̄ aliquo. vel quia ptinet ad genus rei de qua agitur in illa scientia: sicut cōtentū in illo. vel vt clarius fiat et manifestius illud de quo agitur in illa scientia. ſm primū modū agit̄ ēt in sacra scriptura de operibus reparationis. sed ſm modū secundū agitur de operibus cōditionis. vnde Hugo de sancto victore in sententijs. vt cōpetentius ad tractanda opera reparationis accedat. primum in ipso capite narrationis cōstitutionē narrat operū cōditionis gen̄. i. Nō. n. ostēdere posset cōuenient̄r qualiter homo reparatus sit: nisi prius ostenderet qualiter sit lapsus. neq̄ lapsum eius cōuenienter ostenderet nisi prius qualiter a deo institutus fuerat exēplificaret. Ad ostendendam aūt primā institutionem hominis: oportuit vt totius mundi cōstitutio poneret̄. q2 ppter hominem factus ē mundus. ¶ Ad scdm̄ vero qd̄ obijcitur cōtra eundē: q̄ theologia ē de causa operū recreationis et cōditionis: cōcedendū est. nō tn̄ ex hoc sequitur q̄ materia diuine scripture nō sint opera reparationis. q2 sūma causa que deus est declarat̄ p opus reparationis p virtutē xp̄i: sicut dictum est. et in opatione cognoscimus virtutē: et in virtute diuinitatē. i. Ro. Inuisibilia dei. sc3 virtus et diuinitas cognoscūtur p ea que facta sunt. Nota ergo ſm Hugo. q̄ opus cōditionis est creatio mūdi cū oībus elemētis suis. opus vero restaurationis est incarnatio verbi cū3 oībus sacramētis suis. Mundane siue seculares scientie materiā habent opa cōditionis. diuina scriptura materiā h3 opera restaurationis. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcitur cōtra assignationem materie sacre scripture in sententijs circa res et signa: dicendum q̄ res et signa sunt materia circa quam est sacra scriptura: nō materia de qua ē. et ideo cōuenienter dicit̄ iuxta verbum Aug. materiā sacre scripture circa res et signa versari. Materia vero de qua est sacra scriptura est diuina substantia cognoscenda per xp̄m in opere reparationis. quēadmodū ē dicere de philosophia prima. q̄ materia circa quā est sunt omīa. vnde et dicit̄ esse de omībus. q2 est circa ens ſm oēm sui differentiā ſm differentes diuisiōes entis. s. ens potētia. ens actu. ens vnum et multa. ens substātia et accidēs et huiusmodi. Materia de qua intentio est ens actu vnū qd̄ est substātia prima a qua omīa depēdent. ita quēadmodū materia circa quā est sacra scriptura sunt res et signa. Materia vero d̄ qua principalis intentio ē illa de qua dicta est. ¶ Ad illud vero quod obijcit̄ de vnitate scientie que nō est rerū et signorum. Respondēdum. q̄ hoc est vbi est separata ratio cōsiderationis rei et signorum. hic vero nō separat̄ cōsideratio: cū sit relatio cōsiderationis ad vnū qd̄ est reformatio hominis ad similitudinē dei: seu cōformatio hominis ad deū p opus reparationis a xp̄o. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcitur: q̄ est de oībus. q2 agit de rebus ſm omēs differentiā. Dicendum q̄ et si agat de omnibus: nō tn̄ ſm rōnes differentes omniū: s3 ſm vnam rōnem que est vt homo reparatus per sacramēta incarnationis: que est res inter vtenda et fruenda constituta per vtenda pueniat ad fruendā: que sūt pater filius et spiritussanctus sc3 incōmutabile bonum. et si agat de oībus in genere: non tamen de omnibus ſm eundem modum siue ſm omniū rationes. s3 ſm vnū proprium modū et rationes que dicta est. ¶ Ad id qd̄ obijcitur cōtra assignationē qua ponit: totus xp̄us caput et corpus materia sacre scripture. cōcedendū est ſm modū q dictus est. ¶ Et qd̄ obijcit̄ q̄ xp̄us est finis: ergo non est materia. dicendū q̄ nō sequit̄. quēadmodū enī in virtutibus que sūt in fines vt fides spes. caritas. idem est materia siue subiectū et finis. vt fides materiā et finē h3 sūmū verū. credens ipsū sūmū verū ppter sūmum verū. et caritas similiter amat sūmū bonū ppter sūmum bonū. nō aūt sic est in virtutib3 que sūt eorū que sūt ad finem vt in iustitia et fortitudine. imo est alia mā virtutis: alius finis. Fortitudinis enī materia sūt ardua et difficilia. finis est sūmum bonū. tollerāt. n. et aggredit̄ difficillima ppter sūmum bonū. Similiter est dicere de scientia que est in finem: que est sacra scriptura. q2 idem habet p materia et fine. vnde nō sequit̄ xp̄s est finis ergo nō ē mā.

Membrum quartum.

Consequenter queritur de modo sacre scripture. Et est primus articulus. an modus in sacra scriptura sit artificialis vel scientialis. Secundus. an sit certitudinalis. Tertius. an sit uniformis vel multiformis. Et supposito quod sit multiformis. Quartus de multiformitate modorum sacre scripture. Quintus de sensu litterali an fundet supra vera.

Articulus primus.

Ad primum obijcitur sic. Omnis modus poeticus est inartificialis sive non scientialis. quia est modus historicus vel transumptivus: quorum neuter competit arti. sed theologicus modus est poeticus vel historialis vel parabolicus. ergo non est artificialis. ¶ Item omnis modus scientie est diffinitivus. divisivus. collectivus. sed modus sacre scripture non est huiusmodi. ergo non est scientialis. ¶ Item omnis modus artis et scientie est per sermones manifestos. modus sacre scripture est per sermones misticos. ergo non artificialis et scientialis.

Responsio. dicendum quod non est modus sacre scripture modus artis vel scientie secundum comprehensionem rationis humane: sed per dispositionem sapientie divine ad informationem anime in his que pertinent ad salutem. unde Aug. xiiij. de trinitate. Non quicquid sciri ab hominibus potest in rebus humanis ubi plurimum curiositatis vel noxie vanitatis est huic scientie tribuo. sed illud tantummodo quo fides saluberrima que ad veram beatitudinem ducit gignitur. nutritur. roboratur: que scientia est in rebus que ad salutem pertinent. ¶ Ad primum ergo quod obijcitur respondendum secundum beatum Dyo. in hierarchia angelica dicentem. valde artificialiter theologia poeticis sacris informationibus in non figuratis intellectibus usa est nostrum intellectum respiciens. Etenim non est possibile aliter nobis lucere divinum radium nisi varietate sacrorum velaminum anagogice circumvelatum. quoniam non est possibile animo nostro ad non naturalem illam ascendere celestium hierarchiarum contemplationem: nisi ea que secundum ipsum est materiali manuductione utatur. preterea pulchre in sacra scriptura procreate sunt informium formie et figure carentium figuris. preterea decentissimum eloquijs divina enigmata occultare et in intimo multis ponere sacram absconditamque supramundanorum intellectuum veritatem. est enim non omnis sacer neque omnium eloquia dicunt scientiam. Ex quibus verbis b. dyonisij patet quod ratio quare sacra scriptura valde artificialiter secundum modum poeticum traditur. potest esse necessitas intellectus nostri qui deficit in comprehensione divinorum. Secunda est dignitas veritatis. que debet celari hominibus malis. ¶ Ad secundum dicendum quod alius est modus scientie qui est secundum comprehensionem veritatis per humanam rationem. alius est modus scientie secundum affectum pietatis per divinam traditionem. Primus modus diffinitivus debet esse divisivus et collectivus. et talis modus debet esse in humanis scientijs: quia apprehensio veritatis secundum humanam rationem explicatur per divisiones diffinitiones et ratiocinationes. Secundus modus debet esse preceptivus. exemplificativus. exhortativus. revelativus. orativus. et hi modi competunt affectui pietatis. et hic modus est in sacra scriptura Unde ad Thi. primo dicitur scientia secundum pietatem. Preterea modus preceptivus est in lege et evangelio. exemplificativus in historiographis. exhortativus in libris salomonis et epistolis revelativus in prophetis. orativus in psalmis. Nota etiam quod alius modus debet esse scientie que habet informare affectum secundum pietatem. alius scientie que habet informare intellectum solum ad cognoscendam veritatem. Ille qui erit ad informationem affectus: erit per differentias que dicte sunt. quia precepta. exempla. exhortationes. revelationes. orationes. introducunt pietatis affectiones. et pietas autem pietas cultus dei sicut dicit Augustinus. xij. de trinitate: introducens illud iob. Ecce pietas ipsa est sapientia. Est autem cultus dei quo nunc desideramus eum videre. credimusque et speramus visuros desideramus caritate: credimus fide: speramus spe. secundum quas tres virtutes pietatis disciplina formatur. ¶ Ad tertium dicendum est quod sicut est proprium humane scientie tradi per sermones manifestos: ita proprium est divine sapientie ut sit per sermones occultos. Est enim sapientia in misterio secundum quod dicitur prima ad corin. ij. Loquimur sapientiam que in misterio abscondita est. Ratio autem absconsionis est triplex. Prima est meritum fidei. In hoc enim meretur: quia credit quod non videt. propter hoc apocalipsis v. Vidi in dextera sedentis librum scriptum signatum intus et foris septem sigillis. Secunda causa est exercitium studij. propter quod dicitur daniel. xij. Claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum pertransibunt enim plurimi et multiplex erit scientia. Tertia causa est dignitas veritatis que debet abscondi malignis. matth. vij. Nolite sanctum dare canibus: neque mittatis margaritas ante porcos.

Articulus secundus.

Consequenter queritur: an modus sacre scripture sit certitudinalis. scilicet an iste modus sacre scripture sit certior quam in alijs scientijs. et videtur quod certior sit scientia que est fidei in alijs scientijs est intellectus: sed hec est fidei. ergo certior est modus in alijs scientijs quam in ista. ¶ Item certior est scientia que procedit ex principijs per se manifestis intellectui: quam illa que procedit ex principijs occultis intellectui. sed alie scientie procedunt ex principijs per se manifestis intellectui. hec autem ex occultis intellectui: quia ex principijs fidei. ergo modus in alijs scientijs est certior. ¶ Item

certior est modus in illa sciētia que tradit ex sermonibus ppriis: q̄z illa que ꝓcedit ex sermonibus trāsumptis. ¶ Itē certior est que per vniuoca et simpliciter dicta tractatur: q̄z alia que per equiuoca et multipliciter dicta. quia ex his dubia sententia generat. Relinquitur ergo q̄ certior est modus in alijs sciētijs q̄z in theologia. Cōtra. certior est modus sciēdi per inspirationē q̄ per humanā ratiocinationē. ¶ Itē certius est qđ scitur testimonio spiritus q̄z qđ testimonio creaturarum. ¶ Itē certius quod per modū gustus q̄ per modū visus. cū ergo modus sacre scripture sit modus sciēdi per inspirationē per testimoniū spiritus: modus sciēdi per modū gustus. in alijs vero sciēdi per ratiocinationē p testimonium creature p modū visus. manifestū est q̄ certior est modus sciēdi in theologia q̄z i alijs sciētijs. Respōsio. est certitudo speculationis: et est certitudo experiētie. preterea ē certitudo ſm intellectū: et ē certitudo ſm affectū. Itē est certitudo quo ad animū spiritualē. et est certitudo quo ad animū animalē. Dico ergo q̄ modus theologicus ē certior certitudine experiētie certitudine quo ad affectū qui ē p modū gustus. In ps. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua et c. quāuis nō certior quo ad speculatiōem itellectus que ē per modū visus. Itē certior ē homini spūali q̄ sit certior aīali. i. corin. ij. Aīalis homo nō percipit ea que spiritus dei sūt: spūalis aūt omnia diiudicat. ¶ Ad primū ergo qđ obijcit iā pȝ solutio: q̄ fides ē certior intellectu aliaꝝ sciētiarum certitudine affectiōis: non certitudine speculationis. ¶ Ad secūdū dicendū. q̄ sunt pricipia veritatis vt veritatis. et sūt principia veritatis vt bonitatis. Dico ergo q̄ alie sciētie ꝓcedūt ex principijs veritatis vt veritatis et p se notis. hec aūt sciētia ꝓcedit ex principijs veritatis vt bonitatis et per se notis vt bonitatis q̄uis occultis vt veritatis. vn̄ hec sciētia magis ē virtutis q̄ artis: et sapiētia magis q̄z sciētia. magis. n. cōsistit i virtute et efficacia q̄z in contēplatiōe et noticia. i. cor. ij. Sermo noster nō i psuasiōibus humane sapie verbis: sȝ in ostēsione spūs et virtutis. ¶ Ad tertiū dicēdū. q̄ ē certitudo homini aīali qui nō hȝ noticiā nisi experimēto sensibilium. et ē certitudo homini spirituali qui hȝ spūm ad cōtēplatiōē diuinoꝝ. aīali ergo homini nō ē certius modus p misticas locutiōes q̄uis sit certius homini spūali. i. corin. ij. Qđ oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hois ascēdit: nobis reuelauit p spūm. spūs enim omnia scrutat. Preterea ꝓpriū ē sicut dictū ē huiusmodi sciē tradi i misterio. et nō i sermonibus occultis. Preterea cū modus sermonū occultorū vel misticoꝝ sit ſm ꝓprietatē sciē: certior erit ille modus aīe disponēte ad illā: que. s. ē spūalis nō animalis. ¶ Ad vltimū dicēduȝ. q̄ alius est modus certitudinalis in sciētia tradita ſm spiritū humanū: et in sciētia tradita ſm spiritū diuinū. illa enim est coartata ſm intellectū vnū per modum spiritus hūani: qui simul et semel nō intelligit nisi vnum. in ista vero non est coartatio. quia spiritus diuinus ſm quē tradita ē: est vnicus multiplex sicut dicit sap. vij. Et ideo hic modus est in scriptura sacra vt sit vnicus sensus litere: multiplex vero in misterio. et hoc nō detrahit certitudini anime que est disposita ad illā: que scilicet spiritualis ē. vt dictū est.

Articulus tertius.

Consequent querit an modus sacre scripture sit vniformis vel multiformis. Qđ aūt sit multiformis. arguit
c
ad heb. i. Multipharie multisq̄ modis olim loquēs deus patribus in ꝓphetis. ex quo relinquit q̄ nō est vniformis modus in ve. testa. Itē ad ephe. iij. Mihi oīuȝ sanctoꝝ minimo data ē gratia in gētibus euāgelizare inuestigabiles diuitias gratie xp̄i. et sequit. vt innotescat potestatibus et pricipibus per ecclesiā multiformis sapiētia dei. ex quo relinquit q̄ nō ē vniformis modus in veteri testamēto. ¶ Itē quadruplex sensus ē in verbis sacre scripture. sicut dicit Beda super principiū geñ. Quatuor sūt sensus sacre scripture. Historia que res gestas loquitur. Allegoria i quo aliud ex alio intelligit. Tropologia. i. moralis locutio in qua de moribus ordinandis tractat. Anagogia per quā de sūmis et celestibus tractaturi ad superiora ducimur. verbi gratia. hierlm ſm historiā est ciuitas. allegorice significat ecclesiā. ſȝ tropologiā. i. moraliter animam cuiuslibet fidelis. ſm anagogiā celestiū omnium vitā: qui reuelata facie deū vidēt. ij. corint. iij. Igit sensus intelligētie sacre scripture ē multiformis. ¶ Itē in lege ē modus preceptiuus. in historicis modus historicus exēplificatiuus. in libris Salomonis modus exortatiuus. i psalmis modus oratiuus. in ꝓphetis modus reuelatiuus. relinquitur igit nō eē mo. sū vniformē in libris ve. testa. ¶ Itē in euāgelio est modus historicus quo ad narrationē vite xp̄i et actionū. mādatorius et cōsultorius in doctrina christi. In epistolis pauli et canonicis est modus admonitorius in actibus modus historicus. in apoc. modus reuelatiuus. ergo nō est vniformis modus in no. testa. ¶ Item dyonisius i hierarchia angelica. duplex ē sancte manifestatiōis modus. vnus quidē sicut cōueniens per similes ꝓ. cedēs imagines. alter vero per dissimiles formatiōes oīno in. dissimile et indecorū formatus. p similes imagines: vt cū eloqa nominum ratione et intellectū et essentiā laudāt diuinā rationalitatē et sapientiā et vere existēte substantiam declarāt. eo. p dissimiles: vt cū inuisibilē

& infinitam & incóprehensibilé vocát. ex quibus nó quod est: sed qd nó est signat. relinquitur ergo q non é vniformis modus manifestatónis sacre scripture. Contra Roma. xv. Quecūqz scripta sunt ad nostrá doctriná scripta sūt. si igitur ad doctriná nostraz: magis é modus vniformis q̄z multiformis. quia in multiformi cófūditur intellectus. relinquit ergo q modus doctrine sacre debet eē vniformis. ¶ Ité intellectus noster magis instruit per pauciora q̄z p multa: quia i paucioribus via maior. debet igitur esse vniformis. ¶ Ité planior é modus & facilior qui est vniformis q̄z qui é multiformis. sz modus scripture debet esse p planiora & manifestiora. vnde dicitur abakuc. ij. Scribe visuz & explana eū vt pcurrat qui legerit eū. reliquit ergo q dbz eē vniformis.

Respósio. dicendū q modus sacre scripture multiformis debz esse. & hoc triplici rōne. Prima é ratio efficiétis. i. spiritussancti qui é sicut dicit sapiétie. vij. Spiritus intelligétie multiplex: vnicus preterea vt in sciétia sacra modus efficiétis appareat: debet eē multiplex seu multiformis. Secūda est ratio materie que é multiformis sapiétia dei. pterea vt materie modus respódeat debet eē vt multiformis. Tertia é ratio finis que é istructio in his que pertinét ad salutē. cū ergo sint multiformes stat⁹ hominū. an lege. post legé. tépore pphetie. tépore gratie. & etiaz in his statu multiformis hominū. quia alij hebetes i his que ad fidé. alij difficiles i his que ad bonos mores & differétib⁹ modis alij in psperis alij i aduersis vitā agūt. alij in bonis. alij in peccatis. reliquitur q istructio sacre scripture que é ordinata ad hominis salutē: debet hére modū multiformé vt modus respódeat fini. ¶ Ad illud ergo qd obijcitur. q modus multiformis cófundit intellectū. Dicendū q non é verū: imo instruit itellectū. cum enim sit itellect⁹ hebes. acut⁹. mediocris. aliter & in alio debet fieri demóstratio veritatis. hebeti. acuto. mediocri. vt quod nó capit itellect⁹ hebes in vna forma: capiat i alia. Preterea aliter istruēdi sūt paruuli simplices: aliter adulti pfecti. sicut dicit aplūs pria ad corint. iij. Tanq̄ paruulis i xpō lac dedi vobis nō escaz. nōdū. n. poteratis: nec adhuc potestis. pp hoc necessari⁹ é modus multiformis. Ad aliud vero qd obijcit eodé mó soluēdū é p itereptioné. q itellect⁹ magis instruit p pauciora nisi referret ad statū vni⁹ singularis psone. sz referédo ad itellect⁹ differétiā sm diuersitaté hoīuz & statuū: nó é verū. ¶ Silr é dicédū ad aliud quo obijciebat. q planior & facilior est vniformis q̄z multiformis. Dicēdū q nó é verū: nisi multiformis modus poneretur i manifestatóe vni⁹ rei. sz nō sm formas differétes.

Articulus quartus.

Consequēter querit de multiformitate. & pmo de multiformitate que est in intellectib⁹ sacre scripture. Et videt ex pdicta auctē bede q multiformitas intellectuū sacre scripture est in q̄tuor. in historia. allegoria. tropologia. anagogia. ¶ Sz ɔ hoc obijcit. q hugo d sancto vi to. ponit tm tres historiā allegoriā tropologiā. vn dic̄ in tertio senī. Historia é rez gestarūz narratio q̄ in pria lrē significatione ɔtinet. Allegoria é cū p id qd factū dī aliud factū siue in pterito siue in futuro signat. Tropologia é cū p id qd factū dī aliqd faciēdū signat. p hoc. n. vt supflua a bede assignatio q̄tum ad anagogiā. ¶ Ité in sacra scriptura sūt pūerbia & parabole q̄tum ad lrām scripture. & ɔstat q modus parabolicus nō é historicus nec allegoricus nec tropologicus nec anagogicus. ergo plures sūt intellect⁹ q̄z isti q̄tuor. diminuta est ergo assignatio pdicta. ¶ Ité aug i li. de vtilitate credēdi. Omnis scriptura q̄ vetus testamētū dī: quadripharia dī. vel sm historiam cū docet qd scriptū é. vel sm ethimologiā cum docet de quo cā scriptū est. vel sm anagogiā vt docetur ɔueniētia inter duo testamenta. vel sm allegoricam cum docet ad lrām non esse accipiēda: sed spiritualiter intelligenda. Ex his ergo relinquit. q est vnus sensus misticus triplex & litteralis. In supradicta vo assignatioe Bede vnus litteralis & tres mistici. Solutio. rñdeo q cū veritas prima trina sit & vna: modus sciētie veritatis prime est trinus i vno. vnus litteralis: triplex spualis. Anagogicus qui est sursuz ducens in primū principiū. Allegoricus qui est enunciatiuus archanorum prime veritatis. Tropologicus vel moralis qui est ordinatiuus ad summam bonitatem. Vnde anagogicus ad patré. allegoricus ad filium. moralis refert ad spūsctm. Accipit numerus intellectuū hoc modo. quia aut est litteralis exterior: aut spiritualis interior. pmo modo nó mutatur. scdo mó spiritualis variat quia aut refertur ad mores: aut ad fidem. & si ad fidé aut ad fidem diuinitatis: aut ad fidem humanitatis. primo mó moralis scdo mó anagogicus. tertio allegoricus. Alio modo possunt accipi vt dicamus q intellectus sensus sacre scripture aut é de causa aut de effectu. De causa que est eterna deus est anagogicus intellectus. De effectu dupliciter potest esse. aut de facto aut de faciendo. Si de faciendo sic est moralis intellectus siue tropologicus. Si de facto: hoc est dupliciter. aut enim intelligitur in prima facie littere: hoc é per significatioé verbi. & sic est litteralis siue historicus. historia enim est rerum gestarum narratio: que in prima facie littere cōtinentur sicut dicit Hugo. Aut intelligitur per significationem facti & sic est allegoricus sm q dicit Hugo. q allego-

ria est cũ per id quod factũ dicitur: aliquod aliud factum siue in presenti siue in preterito siue in futuro significat. Nota ergo ꝙ hugo de sancto victore qui posuit materiã diuinarũ scripturarum opera restaurationis: posuit tantũ tres intellectus diuinarũ scripturarũ. qui quidem fundantur in opere. scilicet historicũ. anagogicũ. ⁊ tropologicũ. Beda vero qui intellexit materiã diuinarũ scripturarũ: nõ solum opus reparatõis immo causam addidit anagogicũ. qui quidẽ intellect⁹ respicit causã. sicut alij tres effectũ. ¶ Ad id vero quod opponit̃ de parabolico intellectu. dicẽdum ꝙ reducitur ad historicũ dupliciter. sm rem ⁊ sm rei similitudinẽ. Secũdũ rem sicut in rebus gestis. sm similitudinẽ sicut in parabolis. Parabola enim ẽ similitudo rerũ: cum per rerũ differẽtiã similitudinẽ ad id quod per ipsã intelligit̃ peruenitur. Unde de parabolicis euãgelijs dicit Augustinus. ꝙ sic accipiẽda sunt: nõ vt eẽnt sed vt eẽ possent. ¶ Ad tertiũ quod obijcit̃ est responsio. ꝙ Augustinus distinguit intellectus in libro de vtilitate credendi. nõ sm diuersitatẽ que ẽ in ratione intelligẽtie siue eius quod intelligitur: sed sm differentiã que est in modo intelligẽdi. vnde tres primi sensus intelliguntur ⁊ comprehẽduntur sub sensu literali. illi enim tres sensus conueniũt in materia dicẽdi cum litterali. quartus vero sensus comprehẽdit tres spirituales. ⁊ ideo nõ est contrarietas.

Articulus quītus.

q

Ueritur iterũ de sensu litterali: an fundet̃ supra verũ. Nam videtur aliquãdo fundari supra mendaciũ. Jud. ix. Ierunt ligna siluarum vt vngerẽt sibi regẽ. sed illud videtur extraneũ a sciẽtia veritatis. Job. xiij. Non indiget deus nostro mẽdacio. ¶ Responsio. ꝙ veritas est in sermone duplicit̃: quãtũ ad illud qḋ dicitur: ⁊ quantũ ad illud per qḋ dicit̃. quia sũt ad designationẽ alicuius facti vel rei sm veritatẽ. ⁊ isto modo assumuntur non quãtũ ad significationẽ primã: sed quantũ ad significationẽ secũdã. Unde notãdũ ꝙ in historicis ẽ veritas quãtũ ad significationẽ vocũ. in parabolicis quãtũ ad significationẽ rerũ. Itẽ querit̃ de spũali siue mistico qui maxime vtit̃ similitudinibus rerũ corporaliũ ⁊ passibiliũ. nã cũ cõuenientibus similitudines sint magis ad demõstratõẽ diuinoꝝ ꝙ̃ discõuenientes: cõmisticus intellectus deberet habere cõuenientiores similitudines. ergo cũ spũalium similitudines sint cõuenientiores diuinis ꝙ̃ similitudines corporaliũ: nõ deberẽt assumi similitudines in mistico intellectu nisi spirituales. ¶ Itẽ inconueniens est formatões turpes pulchritudini summe coaptare. sed formatões turpes sũt formatões que sunt ex rebus materialib⁹ obtusis ⁊ inordinatis. sicut ira furor ⁊ cõcupiscẽtia. ergo per huiusmodi nõ debet fieri demõstratio de deo. Incõuenienter igitur hic agit̃ in misticis intellectibus scripturarũ qui nominãt deum ignẽ. lapidẽ angularẽ. bestiam: vt leonẽ. vermẽ ⁊ huiusmodi. ⁊ furescẽtem ⁊ irascentẽ ⁊ concupiscẽtẽ. Contra. Dyon. negatões in diuinis vere sũt affirmatões incõpacte. quia ex his affirmatõibus nõ ostẽditur qd est deus: sed magis quid nõ est. si igitur dissimiles formatões magis sunt ad negatõem ꝙ̃ ad affirmationẽ. ergo magis cõpetit ostẽsioni diuinorum ostẽsio per dissimiles formatões ꝙ̃ per similes. ¶ Itẽ per preciosiores formatões seducitur intellectus simplicium credens hec ipsa diuina siue celestes essentias eẽ huiusmodi res vnde sumuntur similitudines preciose. sed per dissimiles formatões reducitur intellectus. ergo cõuenientiores sũt dissimiles formatões in misticis intellectibus ꝙ̃ similes. Unde beatus Dyonisius. per preciosiores formatões cõtingit seduci in ipsis formas quasdam esse similes eẽ celestes essentias. ⁊ quosdã viros fulgureos ⁊ quibuscũq; alijs formis qbus theologia celestes formauit intellectus. ꝙ quidẽ ne paterẽtur qui nihil visibilibus bonis altius intelligunt sanctorũ theologorũ sapiẽtia ad inde eorũ descẽdit. nõ cõcedẽs materiale nostrũ: hoc est intellectũ in turpibus imaginibus remanẽs quiescere. ¶ Itẽ dicit beatus Dyonisius. nihil eorum que sũt: est vniuersaliter boni priuatõe priuatum. siquidẽ vt eloquiorũ veritas ait: omnia valde bona. genesis primo. Est ergo ex omnibus intelligere bonas speculatões ⁊ inuisibilib⁹ ⁊ imaterialib⁹ rebus ex materialib⁹ formare dissimiles similitudines. Quod cõcedendũ est. ⁊ dicẽdũ sm beatũ Dyonisiũ. Quoniã manifestatio diuinorũ fit duobus modis. Per similia: sicut cũ laudatur ex dispositiõibus spũalis creature que est ad eius similitudinẽ. vt ratio ⁊ intellectus ⁊ sapiẽtia. Et per dissimilia: sicut cũ laudatur per dispositões rei corporalis que cõtingit tripliciter. Aliquãdo enĩ laudat̃ ex supremis: sicut cũ dicitur. sol iusticie. stella matutina. Aliquãdo ex medijs: vt cũ dicimus ipsũ ignẽ resplendẽtem. Aliquãdo ex nouissimis: vt cũ dicimus ipsum lapidem angularẽ: ⁊ bestiã aut etiã vermẽ. ⁊ ratio cõuenientie assignat̃ a beato Dyonisio multiplex. Prima ẽ: quia sũt magis ad negationẽ ꝙ̃ ad affirmatiões. ⁊ ideo veriores: quia negatões veriores sũt in diuinis. Secũda ẽ: quia per ista magis reducit̃ intellectus noster. vnde cũ intellectus noster ad deũ cognoscẽdũ ista accipit: nullo modo quiescit in illis vt credat deũ eẽ huiusmodi. sicut accideret ex locutõe que esset per similia in dispositõibus spũalium. Tertia ẽ: quia ex oĩbus est bonas speculatões elicere ⁊ cõuenientes formare celestes

bus formas ex vilibus materie partibus. qm ex vere bono subsistentia imagines intellectualis pulchritudinis habent. Quarta vt celetur diuina a immundis et malis. Unde dyonisius. sicut oes prophete dissimilem sanctam signationem honorauerunt: vt neque diuina ab immundis accipi possint etc. Quinta ro: quia per ista noster manuducitur intellectus. Unde dyonisius. Pulchre per creata sunt informium forme: propter nostram anagogiam non valentem immediate inuisibiles extendi contemplationes. Et per hoc patet solutio ad obiecta. In hunc ergo modum terminatur hec questio: que est sicut exordium sequentis inquisitionis. Ex predictis manifestum est: quod doctrina theologie est de substantia dei efficiente per christum opus humane reparationis. ideo primes prime inquisitionis theologice sunt circa excellentiam diuine sublimitatis. Consequentes vero erunt de christo et principiis ad opus reparationis.

Questio .ij. de cognitione dei quo cognoscitur in se.

Moles autem sema nifestare humanis cordibus superexcellentialis substantia deitatis in latione legis precipit moysi Exodi. xx. Contestare populum: ne forte velint transcendere terminos ad videndum deum. ponens limites humane rationi in inquisitione diuinorum. et maxime in perscrutatione abditissime et sacratissime diuine vnitatis et trinitatis. hinc est quod etiam per sapientem dictum est. Ne transgrediaris terminos quos posuerunt patres tui. Termini autem isti sunt sententie diuini eloquii. propter quod beatus Dionisius in libro de diuinis nominibus dicit vniuersaliter non audere aliud cogitare vel dicere de superexcellentissima diuinitate preter hoc quod in diuinis scripturis inuenitur expressum. Huius rei gratia proponamus questionem de cognitione dei que potest haberi ab homine in hac vita: vt manifesti sint termini inquisitionis circa essentiam beatissime trinitatis. Queritur itaque de cognitione dei in via ex parte cognoscibilis: ex parte cognoscentis: ex parte medii cognoscendi.

Membrum primum.

Primo queritur ex parte cognoscibilis per sex articulos. Primus: an deus sit cognoscibilis. Secundus: an sit cognoscibilis in sua infinitate. Tertius: an sit cognoscibilis in sua trinitate. Quartus: an cognoscibilis sit facie ad faciem. Quintus: an sit cognoscibilis in sua specie. Sextus: an sit cognoscibilis in sua presentia sicut presens.

Articulus primus.

Queritur igitur primo. vtrum deus sit cognoscibilis anime humane. Ad quod sic Augustinus in libro de videndo deo. Impossibile est ut deum: non solum pater sed et ipsa trinitas deus vnus. sed hoc est et esse visibilem quod cognoscibilem. Item sicut dicitur in eodem libro. hoc distat inter videre et credere. quia presentia videntur: creduntur absentia. Presentia autem hoc loco intelligimus que presto sunt sensibus siue animi siue corporis sicut hanc lucem corporis sensu video et meam voluntatem quia presto est animi mei sensibus: quia intus mihi presens est. Omne ergo cognoscibile est visibile sensibus anime vel corporis. cum ergo deus sit inuisibilis: ergo non cognoscibilis. Item augustinus in eodem. Deum nemo vidit vnquam nec videre potest qui lucem habitat inaccessibilem: et est natura inuisibilis sicut et incorruptibilis. et sicut nunc incorruptibilis nec postea corruptibilis. ita non solum nunc sed et semper inuisibilis. Item Johannes damascenus. infinitus est deus et incomprehensibilis. Sed omne quod cognoscitur aliquo comprehenditur intellectu. deus igitur non erit cognoscibilis. Item omnis cognitio [illegible] [illegible] huiusmodi est finita. quia si esset finita non transiret super infinitum. cum ergo substantia diuina sit infinita: non cognoscetur nisi cognitione infinita. sed cognitio infinita non potest esse a potentia finita: quia actio infinita non egreditur a potentia finita. cum ergo omnis potentia rationalis sit finita: non egreditur ab ipsa actio que sit cognitio substantie dei summe. Item [illegible] optimo nostro non est [illegible] cognoscibile optimum nostrum. sed optimum nostrum non est cognoscibile ab inferiori nostro vt mens vel ratio non est cognoscibilis imaginatione vel sensu: ergo nec [illegible] excellentius optimo nostro [illegible] erit cognoscibile ab optimo nostro. ergo nec deus [illegible] quod est optimum in nobis. Contra. aug. [illegible] soliloquiorum intelligibilis est deus intelligibilia [illegible] spectamina [illegible] differunt plurimum. nam terra visibilis est et lux: sed terra nisi luce illustrata videri non potest. Similiter disciplinarum spectamina videri non possunt nisi aliquo velut sole suo illustrentur. videlicet deo. Item Ro. i. quod notum est dei manifestum est in illis. [illegible] cognoscibile dicitur [illegible] cognoscendum de deo. [illegible] Inuisibilia dei per ea que facta sunt a creatura mundi intellecta conspiciuntur sempiterna quoque virtus eius et diuinitas. Et sap. xiij. A magnitudine speciei et creature cognoscibiliter poterit creator eorum videri. Item [illegible] ut virtus affectiue rationalis est ad amandum bonum: sic et virtus cognitiua rationalis ad cognoscendum verum. Sed ergo summum bonum est appetibile ab affectiua rationali: ergo et summum verum cognoscibile a cognitiua rationali. Audeo hoc b. aug. ad paulinam de videndo deo dicens [illegible] [illegible]

possit deus videri: rñdeo pz. Si qris vñ hoc sciaz rñdeo q: i vacissima scriptura legit. Beati mũdo corde qm ipsi deũ videbũt. ¶ Ad primũ ergo obiectũ dicẽdũ sm vbũ. b. aug. si qris quõ dici⁹ sit inuisibil' deus si videri põt? Rñdeo inuisibilẽ esse nã: videri cũ vult & sicut vult. Ex quo pz distinctio q deus ẽ inuisibil' nã: visibilis vo volũtate. Scdz hoc ergo distinguẽdũ. q est visibile necessitate: & ẽ visibile volũtate. visibilia necessitate sũt corpalia & sensibilia. visibilia vo volũtate sũt spũalia: quedã: modũ angeli & deus. & hoc ẽ qd dic aug. i eodẽ li. sumẽs auctẽ amb. sup illud. i. luc. apparuit ãgelus &c. Nõ sicr sensibilia videnl & in cui⁹ nãe ẽ nõ videri volũtate videri: nã si nõ vult ñ vi'. si vult vi'. apparuit. n. de⁹ abrahe qr voluit aliys qr noluit non apparuit. ¶ Ad scdz qd dicit. q ẽ nã inuisibil' sicut incorruptibilis. dicẽdũ sm dcm aug. de vidẽ. deo corpa psuetudine loquẽdi visibilia nõiant. ppterea de⁹ inuisibil' vĩ ne corpus eẽ credaf ñ qr mũda corda sui. subẽ ptemplatõne fraudauit. & hec sũma merces deũ diligẽtib⁹ pmittit dicẽte ipo dño. q diligit me diliget a patre meo & ego diligã eũ & manifestabo illi meipsum. ¶ Ad tertiũ sil' rñdet m' distinctõez aug. de vidẽ. deo. aliud ẽ videre: et aliud videndo totum pprehẽdere. Illud. n. vi' qd pñs vtcunqz sentit: totũ aũt videndo pprehend. si qd ita vidit vt nihil ei⁹ lateat vidẽti: aut cuius fines circũspici pñt. sicut nihil lateat pñtis volũtatis tue. circũspicẽ aũt potes fines anuli tui. exẽpli gr'a. duo possũ quor vnũ ad mẽtis obtutũ: alter ad corpales oculos ptinet. ex q manifestũ ẽ q nõ sequit: deus ẽ incõprehẽsibilis. ergo incognoscibil. ¶ Ad quartũ rñdẽdũ m' Boe. i li. de psolatõe. q ea q cognos' ũt nõ sm suã nãz cognoscunt sz sm cognoscẽtũ facultatẽ. cognitio igit ñ dicẽ finita vel infinita a re cognita finita vel ifinita: sz a facultate cognoscẽtis finita vl' infinita. qr qd cognoscit p modũ cognoscẽtis cognos'. ñ p modũ rei cognite. & hoc manifestũ ẽ i oibus modis cognitõis: siue sit cognitio sensitiua: siue imaginatiua: siue itellectual'. ñ ergo seqt q si subã diuina sit ifinita: q cognitio q de ea ẽ ab itellectu hũano sit ifinita. imo qr intellect⁹ hũanus finit⁹ cognos' et subaz diuinã finite. ¶ Ad qntũ dicendũ. q materialitas. phibz q sensus q ẽ vis iferior ñ possit cognoscẽ vim supiorẽ q ẽ rõ. nulla. n. vis cuius esse depẽdet a mã: nõ põt apprehẽdẽ formã vel rẽ abstractã a mã. hinc ẽ cũ virtus sensitiua sm esse & agẽ depẽdeat a mã: nõ erit cognoscitiua mẽtis vl' rõnis que ẽ res & forma abstracta a mã. ex alia aũt pte ipsa imaterialitas & simplicitas spũalitatis facit q mẽs vel rõ est cognoscitiua melior & excellẽtior se. s. diuine subẽ que ẽ simplex & imaterialis: & i hoc imago eius ẽ. Scdz. b. aug. in li. de tri. imago dei ẽ in hoc q capax ei⁹ & pticeps esse potest. capax per cognitõez. pticeps p amorẽ. hinc pz q nõ sequitur obiectio.

Articulus secundus.

Consequẽter querit. an diuina substãtia sit cognoscibil' i sua imẽsitate. Ad qd sic. Ro. i. Inuisibilia dei. q' tã pulchra astra pdidit vt ex his quãtus & qz admirabilis ẽ creator eor possit agnosci. ergo d deo põt haberi cognitio quãtus ẽ. sz quãtus ẽ virtute infinita & imensa. & idẽ est ei quãtũ qd magnum. nec mole magnus est. sed virtute sicut dicit Augustinus. ergo potest cognosci in sua imensitate siue infinitate. ¶ Itẽ ad ephe. iij. Ut impleamini omni plenitune dei. sz ois plenitudo dei est sua imensitas. Impletio aũt ista est p cognitõem & amorez. ergo imẽsitas poterit cognosci. ¶ Itẽ Jo. xv. Omnia quecũqz audiui a patre meo nota feci vobis. sed omnia ibi intelligũtur ppo ẽtia. veritas. bonitas. eternitas. & imẽsitas. qr omnia illa nota sũt filio. ergo & ipsam imensitatem & eternitatem notam fecit apostolis. ¶ Itez omnia quecũqz sunt i deo sunt vnũ. scil. cet eternitas. veritas. imẽsitas. si ergo est cognoscibilis veritas. erit cognoscibilis imensitas. Contra. Ambro. super primũ luce in originali. deum nemo vidit vnqz. qr eam que habitat in deo plenitudinẽ diuinitatis nemo pspexit. nemo mẽte aut oculis cõprehendit. ¶ Itẽ Boetius omne quod scitur aut cognoscit non ex sua natura sed sm pprehendentiũ cognoscitur facultatez. cum ergo facultas anime pprehẽdentis sit finita. Diuina autẽ substãtia sm suam imẽsitatem sit infinita. ergo nõ erit cognoscibil' i sua immensitate ab anima rationali. Solutio. dicendum q est cognitio de deo per modũ positiõis & per modũ priuationis. Per modũ priuationis cognoscimus de deo qd ñ est. per modũ positõis cognoscimus quid est. Diuina ergo substantia in sua imensitate non est cognoscibilis ab anima rationali cognitione positiua sed est cognoscibilis cognitione priuatiua. ¶ Ad illud ergo qd primo obicit. q ex creaturis quãtus sit creator possit agnosci. dicendum q quãtus sit potest cognosci per modũ priuatiõis: nõ per modũ positionis. verbi gratia. quãtus sit duratiõe cognoscitur per modum priuationis cum dicitur eternus idest sine principio & fine. Similiter quãtus sit repletione. cognoscitur per hoc qd dicit incircũscriptus per abnegationez loci & vbi. Similiter quãtus sit virtute p abnegationẽ mẽsure virtutis ipsius cũ dicit' imensus. Per modũ positionis vt determinaret quanta sit ei magnitudo siue duratio siue virtus ñ ẽ possibile. ¶ Ad scdz rñdet Augustinus. q illud apostoli non est intelligendũ q impleamur oi plenitudine dei. vt

habeamus plenitudinē quā hz. sic eīm īplebūtur in omnē plenitudinē dei cum nō fuerint ⁊ ipsi plenus deus. sed cū perfecte fuerint pleni deo. ¶ Ad tertiū dicēdum. q̄ omnia nota feci vobis. intelligēdum ē idest preordinaui vt omnia nota faciam vobis. omnia autē ibi distribuit ꝑ creaturis nō vniuersaliter pro omnib' cōditiōibus īmense ⁊ infinite diuine essentie. tamē ⁊ si diceretur distribuere ꝑ diuina īmensitate eternitate ⁊ huiusmodi. tūc distinguēdum ē. Diuina essentia est cognoscibilis in sua īmēsitate. hoc ē quia immensa ē. ⁊ hoc modo verū est. vel ē cognoscibilis ſm suam īmensitatē. ⁊ hoc modo falsuz ē ſm q̄ modus īmēsitatis determinat cognitionē in cōparatione ad cognoscentē. nā si determinaret cognitionē in cōparatione ad rem cognitā. vera esset. ⁊ ē eūdē sensus qui prius. ¶ Ad vltimū dicēdum. q̄ nō sequitur in diuinis talis modus arguendi. In diuinis idē est. sapiētia. bōitas. ⁊ īmensitas. ergo qđ de vno dicit ⁊ de altero. Ista enim nomina. ⁊ si vnū designēt ratione pricipalis. signati tamen differūt ratione cōnotati. ⁊ ratione modi significādi. vnde ⁊ cū idē sit in deo scientia ⁊ voluntas. non tamē sequitur sciētia est malorum. ergo volūtas malorū. ergo nec sequitur illud quod obijcitur.

Articulus tertius.

Queritur cōsequēter. an cognoscat per naturalē rationē trinitas personarum. Et videt q̄ sic Ro. i. Inuisibilia dei. ꝑ ea que facta sūt intellecta cōspiciuntur. sempiterna quoqz virtus eius ⁊ deitas. ibi dicit glo. q̄ per illa tria inuisibilia sēpiterna virtus ⁊ diuinitas itelligit trinitas personarū. ergo trinitas personarū cognoscebatur per ph'os naturali ratiōe. ¶ Itē ph's in libro de celo ⁊ mūdo in pricipio. ostendit q̄ ternarius ē numer' omis rei. ⁊ inducit ī naturalibus. mathematicis ⁊ diuinis. In naturalibus vt motus a medio. motus ad mediū. ⁊ motus cōtra mediū. In mathematicis vt linea. superficies. corpus. In diuinis similr. vñ dicit hoc numero adhibuim' nosmetipsi magnificare deū vnū creatorē īminentē ex proprietatibus eorum que sunt creata. ergo ⁊ ipse Aristo. per naturalē rationē habuit noticiā trinitatis. ¶ Itē trimegistus monas monadē genuit. ⁊ in se suū reflectit ardorem. ergo trimegistus habuit noticiā trinitatis. q2 monas gignens ē pater. monas genita filius. ⁊ ardor spiritussanctus. ¶ Itē Augu. in lib. d trinitate. ph'i sapientiā tripartitā eē dixerūt. que est signatio trinitatis. cui eīm sūt he ascribēde nisi actori omniū creaturarū datori intelligētie amoris īspiratori. vnde vult dicere Augu. q̄ naturalis ph'ia ē de his que pertinēt ad conditionē nature. Rationalis de his que pertinēt ad rationē ⁊ intelligentiā. Moralis de his que pertinēt ad morē. Ideo naturalis ascribit actori patri. rationalis sapiētie filio. moralis amori seu bonitati spirituisācto. Cōtra Ro. i. Inuisibilia dei ⁊ c. glo. Augu. dicit ph'os nō pertigisse vsqz ad noticiā tertie persone scilz spiritussancti. sup Exo. viij. Ubi magi pharaonis defecerūt in tertio signo. quia sūnt gēnā ph'i de togaton idest summo patre. ⁊ de noys. s. mēte eius philosophati sunt. Tertio signo defecerūt magi. quia vsqz ad tertiā ꝑsonā ꝑuenire nō valuerūt philosophi. Responsio ſm glo. q̄ cognitionē ipsius trinitatis ꝑ propria ipsarū personarū nō habuerūt nec habere potuerūt. nisi per doctrinā aut inspirationez. sed noticiā trinitatis per appropriata ipsis personis. s. potentiā. sapientiā. ⁊ benignitatē habuerūt ⁊ habere potuerūt. Sed obijcit. nā sicut sciuerūt appropriata patri ⁊ filio. ita sciuerūt appropriatū spirituisācto. ⁊ sicut nesciuerūt appropriatū spiritussancti. sic nesciuerūt appropriatuz patris ⁊ filij. ⁊ sicut ignorauerūt personā spiritussancti. ita ignorauerūt ꝑsonas patris ⁊ filij. ⁊ sicut cognouerūt ꝑsonas patris ⁊ filij. ita ⁊ personā spiritussancti. ¶ Itē nōne trimegist' cognouit personas ꝑprie cū dixit monas monadē genuit ⁊ ardorē procedētē. ¶ Itē Rich. de sancto vic. credo sine dubio q̄ ad quācūqz explanationez que necesse ē eē non mō ꝓbabilia imo ⁊ necessaria argumēta nō deesse. sz nihil adeo necesse ē esse sicut trinitatē personarū. ergo ad ipsā ostēdendā possūt haberi argumenta necessaria ⁊ rationes naturales. ergo per rationē naturalē pōt cognosci trinitas. Respōsio. q̄ per naturalē rationē nō pōt haberi cognitio trinitatis ſm ꝓpria. tamē per naturalē ratiōem adiutā ꝑ aliquaz gratiā aut gratis datā aut gratūfacientē pōt. Et ratio huius ē. q2 intellect' noster obtenebratus ꝑ originalē corruptionē. deficit in his que verissime sūt. ⁊ ideo circa maxime itelligibilia deficit. ⁊ eā de his que minime sūt. ⁊ iō minime itelligibilia sicut ē esse motus ⁊ tēporis que habēt debilissimū esse. quēadmodū sensus deficit in extremis idest maxime sensibilib' ⁊ minime. Cum ē cum esse diuinarū personarū ī vnitate essentie sit maxime ⁊ verissime. itellectus noster obtenebratus deficit. nec hoc ē mirū. quia sicut dicit Aristoteles in pria philosophia. itellectus noster se habet ad manifestissima nature sicut oculus nocticorācis ad lumē solis. ¶ Dicēdum ergo ad primo obiectū. q̄ ideo dicitur defecisse in cognitiōe tertie ꝑsone. quia defecerūt in cognitiōe bonitatis. ⁊ hoc multiplr. Primo quia nō cognouerūt potissimū effectū bonitatis. incarnationē ⁊ redemptionē. Secūdo quia ⁊ si bonitatē cognouerūt. non tamē venerati sunt ꝑ pluribus quam ... quia

sua bona sibi attribuerūt. Tertio quia et si habuerūt appropriata duab⁹ psonis.s.potentiaz et sapientiā.nō tn̄ habuerūt appropriatū tertie psone.s.bonitatez. ¶ Ad scd'z dicendū. q et si trimegistus itellexit ppria psonarum cū dixit monas monadez genuit et c̄.hoc tn̄ non habuit p nālem rōnez.sz p doctrinā vel ispiratiōnē. ¶ Ad tertiū dicendū q nō est argumentū ad pbandū trinitatez idest mediū.siue rō inferens d necessitate trinitatez esse.sz tn̄ deest rō cōferens ex pte nr̄a. nō est ergo defectus ex pte rei.sz est defectus rationis pferentis idest intellectus nostri. q nō potest mediū ipsuz inuenire et inuentū cōferre. Ad pcludendū.ibidez dicit Richardus. Ad quecūqz necessaria est esse argumenta nō deesse q̄uis ptingat ipsam industriam latere.

Articulus quartus.

Einde querit̄.an deus aut diuina substātia sit cognoscibilis facie ad faciez in via. Et q sic pbat̄ Genesis.xxxij. Uidi dn̄m facie ad faciez et c̄. Augustinus i libro de trinitate. Facies est illa forma in qua non rapinā arbitratus ē filius esse se equalē patri.ergo ipse Jacob vidit ipsū in forma diuina et facie. ¶ Itez numeri.xij.ore ad os loquar ei.idest moy. et palā et nō p enigmata deū videt.ergo et ipse Moy.videbat dn̄m absqz vlla similitudine in sua forma et specie. et hoc est s'm faciez. ¶ Itez ysaie.vi. vidi dn̄m sedentez sup soliuz excelsū. et plena erat ōis terra et c̄.ergo ysaias vidit dn̄m in sua maiestate.ergo i sua forma et specie. ¶ Itez secunda Corin.iij. Nos reuelata facie gloriā dei speculātes in eādem imaginez trāsformamur a claritate i claritatez.ergo nos absqz velamine videm⁹ gloriā dei.ergo absqz omni similitudine in sua claritate. ¶ Itē Exodi.xxxiij. Loquebat̄ dn̄s ad Moy.facie ad faciez sicut solet loq homo ad amicum suū. Contra.i.Corin.xiij. Uidemus nūc per speculū et in enigmate.tūc aūt facie ad faciez. Ubi dicit glosa q p speculū et enigma signat similitudines q̄ valent ad intelligendum deū i p̄senti.ergo in presenti nō pōt videri i sua forma siue s'm faciez. ¶ Itez exodi.xxxiij.n̄ poteris videre faciez meā.n̄ eni videbit me homo et viuet. Et sequit̄.videbis posteriora mea.faciez aūt meā videre nō poteris. Relinquit̄ igit̄ q nō possit videri i sua forma siue s'm faciē. ¶ Itē q̄rit̄ quomō differat videre posteriora dei a visione faciei. Respōsio.facies dei dicit̄ multipliciter.vno mō dicit̄ facies dei p̄sentia ei⁹ per gratiā s'm q dicit̄ in ps. A facie domini mota ē terra. Alio mō dicit̄ facies presentia dei p carnē ps. Ostende nobis faciē tuā. Et i figura Moy. Exo.xxiij. Facies mea p̄cedet te. Tertio modo dicitur facies p̄sentia eius per gloriam in propria forma. Job.viij. Uidebis faciem eius in iubilo. et.i.Corin.xiij.tūc aūt facie ad faciē. Et s'm hūc modū posteriora dei dicitur tripliciter. s. ut cognitio p posteriora.vno mō rationes naturales.alio mō figure.tertio modo creature. Secūduz q facies dicit̄ p̄sentia dei p gratiā.sz hoc ergo cognitio p faciez erit cognitio p p̄sentiā spūs pplatiōez gratie.quomodo accipit̄ Gen̄.xxxij. Uidi dominū facie ad faciez. et huic respōdet quasi a posteriori cognitio p naturalez rationez.q̄ nō accipit p̄sentiā eius i affectu.sicut ei i cognitiōe p gr̄am:sed tamen accipit quasi a posteriori veritatē aliquā de eo s'm itellectuz. Item s'm quod facies dicit̄ p̄sentia eius s'm carnez.s'm hoc posteriora domini dicitur figure legis que figurabāt icarnatiōez eius. vnde illi qui erāt in veteri lege videbāt quasi a posteriori p figuras futuro xp̄.sz nos videmus eū quasi i facie.qz credimus et accipimus eū vt i carne p̄sentez. quomodo accipit̄ illud apostoli.ij. Cori.tertio. Nos aūt reuelata facie et c̄. Ubi postq̄ locutus ē de velamine figurarū hoc adiūxit apostolus. Itē s'm q tertio modo dicit̄ facies.s.p̄sentia glorie.sz hoc posteriora dei i sua forma possūt dici creature. Est eīz cognitio dei i sua forma. et ē cognitio ipsius i suo effectu. Cognoscere ipsum i suo effectu ē cognoscere ipsuz a posteriori. Cognoscere ipsum i se sicut est.ē cognoscere ipsum i sua facie. et hoc modo dicit̄ moy. Uidebis posteriora mea. faciē aūt meā n̄ videbis.qz i p̄senti p effectus cognoscimus ipsum s'z q dicit̄.i.Rom. Inuisibilia dei et c̄. In futuro vero cognoscimus ipsuz in se. ¶ Itez nota s'm Augustinū q facies dei dicitur forma dei. et s'm hoc posteriora dei possūt dici forma humana. et s'm hoc potest intelligi illud Moy.posteriora mea videbis. hoc ē in carne videbis.faciem autē meam videre nō poteris. Nota etiā q facies dei dici potest visio intellectualis siue sit per rez siue per speciē intelligibilem aliquā. Et s'm hūc moduz posteriora dicitur visio imaginaria et visio corporalis. Et s'm hoc itelligitur illud. Loquebat̄ domin⁹ moy.facie ad faciē.quia appebat ei in specie itelligibili. Et etiā illud.vij. Nu. Palaz et nō per enigmata deū video. vt enigma referat̄ ad imaginariā visionē.figure ad corporalē. apparet eīm domin⁹ in visiōe corporali i specie aliqua exteriori sicut Exo.iij. Moy.i rub. Apparet etiā in visiōe imaginaria sicut i somnis Jacob. gen̄.xxviij. de quibus duobus modis dicit̄ Nu.xij. Siquis fuerit inter vos pphēta.in visiōe apparebo ei scilicet corporaliter vel per somniū scilicet visiōe imaginaria. Apparet etiā in visiōe itellectuali i specie intelligibili vt Moy.xij. Nu.

Articulus quintus.

p Ostea querit. vtrum deus sit cognoscibilis i sua specie hoc est. vtrum deus cognoscat sicuti est i vita ista. et probat q nõ. Exodi. xxxiij. Nõ videbit me. ¶ Itē. i. thimo. vlti. Habitat lucem inaccessibilē quā nullus hominū vidit. sed nec videre potuit. glo. i hac vita. post aūt videbit. ¶ Itē Greg. in moralib⁹. deū nemo vidit vnq̄. per quod patēter dat itelligi. q quādiu in hac vita mortali viuit: videri per quasdā imagines pōt deus. sed per ipsam nature sue speciem nõ potest. vnde anima gratia spirit⁹ afflata per figuras quasdā videt deū. sed ad ipsam speciē non ptingat. ergo i hac vita nõ potest videri etiā per gratiā sicut ē. ¶ Item species oīno abstracta et absoluta a corporeitate si itelligitur sicuti est. nõ itelligitur nisi a vi itellectiua oīno absoluta a corpore et expedita a mole corporea. Si ergo itellectus human⁹ q̄diu hic mortaliter viuit ē pregrauatus a corpore. fm q dicit sapiētie. ix. Corpus quod corrūpitur aggrauat animā. et terrena ihabitatio deprimit sensū multa cogitantem. ergo relinquet q nõ potest cognoscere speciē diuinā sicuti ē que est omnino abstracta a corpore.

Cōtra Augu. i lib. de vidēdo deo. in lib. numerorū. c. xij. dicit dominus aliquo pphetis se i visiōe apparere et in sōnis moysi aūt per speciē nõ per enigmata. vbi etiā addit dicēs et gloriā domini vidit. Quid ergo ē q sic fecit eū exceptū. nisi forte. quia in illa cōtemplatiōe dignū tūc habēt ministeriū in tota domo sua fidelē. vt quēadmodū cōcupierat videret deū sicut ē. ¶ Itē Augu. i eodem. ita etiā verū est quod dictū est. nemo potest faciē meā videre et viuere. qr necesse ē ab hac vita abstrahi mentē quādo in illius ineffabilitatē visionis accipit. et nõ sit incredibile quibusdā sanctis nōdum ita defunctis vt sepelienda cadauera remanerēt. etiā illā reuelationē fuisse cōcessam. et ponimus exēplū d paulo i raptu. ij. Corin. xij. Relinquit igitur q pōt in hac vita videri. ¶ Itē nõ est aliquis defect⁹ in potētia nature qui nõ possit remoueri per potētiam gratie et supari. ergo si potētia nature ē ad vidēdum deū sicuti ē cū viuitur i carne. tamē cū multiplici defectu. p potētiam gratie poterit defect⁹ ille amoueri. ergo p adiutoriū gratie pōt deus videri i presenti sicuti est. Solutio. per naturā cōstās est q nõ pōt videri sicuti ē. Distinguēdū ergo ē q est gratia perfecta. et ē gratia iperfecta. Dico aūt gratiā iperfectā que ē in hominib⁹ iperfectis. perfectā vero gratiā que ē pfectorū fm q est eē perfectū i via. Dicēdū ergo q nõ ē possibile videre deū i presenti per gratiā iperfecte cōtemplatiōis. sed p gratiā perfecte cōtemplatiōis potest. nõ tamē a deo plene vt post hāc vitā. et hoc ē qd dicit Grego. sup Job. xxviij. vbi dicit. sapiētia abscōdita ē ab oculis oīum viuētiū. qz i hac mortali carne cōsistētibus et videri pōt per quasdā circūscriptas imagines. et videri nõ potest per icircūscriptū lumen eternitatis. a quibusdā videri nõ pōt in hac mortali carne existētib⁹. tamē sublimi virtute crescētibus quodā cōtemplatiōis acumine eterna dei claritas videri pōt. vnde notādū. fm Augustinū i libro de trinitate ad solutiōnē obiecti. q facies dei dicit forma i qua nõ rapinā arbitratus ē eē se equalē patri. quā nemo potest videre et viuere. siue qz post hāc vitā videbim⁹ facie ad faciē. fz q dicit Apostolus. i. Corin. xiij. et fm Joānem. i. Jo. iij. nōdū apparet quid erimus. cū aūt apparuerit similes ei erimus. quādo videbim⁹ eū sicuti ē. qd etiā p⁹ hāc vitā itelligi voluit. cū mortis debitū soluerimus. siue etiā nūc inquātum dei sapiētiā per quā facta sūt omnia spiritualiter itelligimus in quantum carnalibus affectibus morimur. vt mortuū nobis hūc mūdū deputātes. nos quoq ipsi huic mūdo moriamur. et qd aūt apostolus ad gal. vi. Mihi mūdus crucifixus ē et ego mūdo. et p hec ps solutio ad oīa obiecta. vnū et fm hoc q dicit Augustinus in qōne penultima ad orosiū de raptu pauli. vbi id rapt⁹ fuerat apostolus i tertiū celū. i. itellectualē visionē. vt deū nõ p corp⁹ nõ p similitudinē corporis. fz sicut ē ipsa veritas cerne. et ad hoc pfecto puenerat paulus vt deū sic i ista vita videret. sicut sancti post hāc vitā videbūt.

Articulus sextus.

c Onsequēter querit. vtrū de⁹ possit naturaliter cognosci i sua presentialitate. fm q presentia ē creature. hoc ē vtrū possit cognosci de deo naturalr q presens ē omnibus rebus. Et videt q sic. q. Ro. i. inuisibilia dei. gl. p gubernationē videt q presens ē omni re. ¶ Cōtra. cognitio p gratiā maior ē q̄ illa que ē per naturam. sed p gratiā nõ cognoscit eē presens p gratiā de necessitate. ergo nullomin⁹ p gratiā poterit cognosci eē i rebus p essentiā. nam illa cognitio certior ē. ¶ Itē Ambrosius. cū absens putat videt. cum presens ē nõ videt. Responsio. dicendū q per naturā pōt cognosci eē presens rebus. per gratiā tamē nõ pōt cognosci eē presens per gratiā. qz mediū in cognitiōe naturali est affectus creatus qui pōt ⊃prehēdi. gratia aūtē dicitur acceptatiōnē i deo. rōne cuius nõ ē i potestate nostra ⊃prehēdere gratiā nostram eē et ita nec deum presentē p gratiā eē. ¶ Ad auctoritatē Ambro. pōt dici fz q exponit a pluribus cū absens putatur. i. reputat vt absens per humilitatē videtur. quia tūc est presens per gratiā. i. tūc cum pre-

sens est ꝑ gratiã nõ videt. q2 reputat absens per humilitatẽ. ¶ Notãdũ m̃ ẜm Augustinũ i libro ꝺ videndo ꝺo. ꝙ Ambrosius videt tractare ꝟba illa. xiiij. Jo. Tãto tpe vobiscũ suz ⁊c. philippe q videt me ⁊c. ẜm hoc dicit Ambrosius. ꝙ ꝗ2uis vbiqꝫ sit ꝑsens per imensitatez. tñ putat esse absens per incõprehẽsibilitatẽ. Scdm hoc ergo exponitur auctoritas cũ absens puta. ⁊. i. incõprehensibilis. nũc videt. i. cognoscit. Item cũ presens ẽ non videt. q2 non putatur eius presentia icõprehẽsibilis. vnde Philippus ⁊ alij apostoli habebãt xp̃m presentẽ ⁊ nõ videbant q2 nõ cogitabãt eũ vt absentem. i. icomprehensibilem. vnde Augustinus exponẽs verbũ Ambro. in libro de videndo deo. Cũ absens putat videtur. ñ dicit cũ absens est. sed cũ absens putat. Nusq̃. n. absens ẽ. q2 celum ⁊ terrã implet. nec spacijs intercluditur paruus. nec magnus diffũdit. vbiqꝫ totus est ⁊ a nullo loco cõtinetur hec qui excedẽte mẽte intelligit. videt deũ cũ absens putatur.

Membrũ secundum.

s Ecũdo principali querit ex parte cognoscentis ꝑ quatuor articulos. Primus. an sit in naturali potentia cognoscere deuz. Secũdus. an sit cognoscibil'a bonis tantum vel etiam a mal'. Tertius. an sit cognoscibilis sensu vel ratõe tñ. Quartus. an sit cognoscibilis ẜm modũ vnũ ab homine ante peccatum ⁊ post.

Articulus primus.

p Rimo querit. vtrũ sit i naturali potẽtia cognoscere deũ. aut reqratur gratia supaddita. Q̃d aũt nõ sit suf ficiẽs naturalis potẽtia. primo ꝓbatur ꝑ hoc qd dicit. i. thi. vlti. Habitat lucẽ inaccessibilẽ quã nullus hominũ vidit. glo. q2 nullus ad eã accedit ex se. sed cui dat ex dono ei9. qd itelligebat ꝓpheta dicẽs. Accedite ad eũ ⁊ illuminamini. ⁊ ita inaccessibilis ẽ lux. q2 ip̃e ẽ quẽ nullus hoium vidit ex se. ¶ Itẽ Ambrosius sup lucã qd repetit Augustinus i libro ꝺ videndo deo. nõ ẽ in ptãte nostra videre deum. sed i ptãte illius apparere. Ex quo sequit. ꝙ nõ sufficit naturalis potẽtia ad vidẽdũ deum. s3 requirit gratia. ¶ Itẽ in eodẽ Ambro. si ptãs non est videre deũ. est tñ gratia ꝓmerendi vt videre possumus. ergo videre deũ est ex gratia non ex naturali potẽtia. ¶ Itẽ Ambrosius in eodẽ. non similiter sensibilia videtur. ⁊ his i cuius volũtate suũ ẽ videri. ⁊ cuius nature ẽ nõ videri. voluntatis dei ẽ videri. Nã si vult videt. si nõ vult non videt. Apparuit deus abrahe q2 voluit. alijs nõ apparuit q2 noluit. Ex quo relinquitur. ꝙ deus nõ põt videri ꝑ naturalẽ potẽtiã solũ. Cõtra. Roma. i. Qd notũ ẽ dei manifestũ est i illis. ꝗ ꝑsa ductu rõnis. quasi diceret. in se habent vñ cognoscere põt quod ẽ noscibile ꝺ deo scilicet naturalẽ rõnẽ. Respõsio ẜm Hugo. in suis sententijs. deus noticiã suã ab homine sic ab initio tẽperauit. vt sicut nũq̃ꝫ quid esset poterat cõprehendi. nũq̃ꝫ q2 esset poterat ignorari. Dicendum ergo ꝙ cognitio de deo q2 est. põt haberi p naturalẽ rõnẽ. s3 cognitio quid est nõ. ¶ Nõ igit ꝗ cũ sit cognitio de re multiplex. q2 est. qd nõ ꝗ q2 est. supra dixit hugo ⁊ Joãnes dama. primo libro. ipsa creatio ⁊ gubernatio ⁊ ꝑmanentia rerũ magnitudinẽ diuine ꝓdicant nature. vnde oibus cognitio existendi deũ naturaliter inserta est. itẽ qd nõ est. s3 ꝙ dicit Joãnes dama. ꝺ deo qd est. impossibile est dicere ẜm substãtiã. familiarius aũt est magis ex omniũ ablatione facere rõnẽ. nihil enim est eoꝝ que sunt. vñ nõ ẽ ens s3 sup oĩa ens. Cognitio ꝟo quid est ⁊ qualis est. quid est ẜm substãtiã. qualis ⁊ liceat ita loqui ẜm ꝑsonalẽ ꝓprietatẽ. nõ põt haberi ꝑ naturalẽ rationẽ. s3 iꝓprie iꝑfecte ⁊ in enigmate habetur ꝑ gratiã. perfecte ꝟo ⁊ ẜm speciẽ ꝑ gloriaz. vnde Joãnes dama. quid est dei substãtia ⁊ qualiter deus ex deo genitus est: ignoramus ⁊ dicere non possumus. Cognitio qua cognoscit per potẽtiam quãtus est. ꝓpria est ipsius dei. ⁊ excedit oẽm cognitiõem creature. Unde ⁊ de cognitiõne quãtus est que ꝑtinet ad eius imensitatez dixit Ambro plenitudinẽ diuinitatis eius nemo mẽte aut oculis cõprehendit. ⁊ beatus Gregorius super Job. eius essentia a nullo plene videbitur.

Articulus secũdus.

c Onsequẽter ãrit. vtrũ possit deus cognosci a bonis ⁊ a malis. ⁊ ꝓbatur ꝙ nõ. Augustinus i libro de tri. mentis hũane acies inualida in tã excellenti luce nõ figit. nisi ꝑ iusticiã fidei emũdetur. ergo nõ põt cognosci nisi a mũdis. ¶ Item Augustinus. trinitas que est summũ bonũ purgatissimis mentib9 cernit. ergo requirit ad hoc ꝙ cernat purgatissima mẽs. non ergo põt cerni a malis. ¶ Item Math. v. beati mũdo corde quoniã ipsi deũ videbũt. Ambro. si qui mũdo corde deũ videbũt. ergo alij nõ videbunt. Neqꝫ enim imũdi ⁊ idigni deũ videbunt. neqꝫ his qui deũ videre voluerit põt eũ videre.

Cõtra. Rom. i. q cũ cognouissent deũ. ñ sicut deũ glorificauerũt. aut grãs egerũt s3 euanuerũt i cogitatõibus suis. ⁊ obscuratũ ẽ insipiens cor eoꝝ. ⁊ i eodez qd notũ est dei manifestũ est i illis. ¶ Item aug. in li. retrac. retractãs illud qd dixerat in soliloquijs ⁊ dicens. nõ approbo quod dixi in oratõe deus qui ñ nisi mũdos verũ scire voluisti. rñdere. n. põt multos non mũdos

multa vera sciuisse et de deo. ¶ Itē Job. i. Legitur. q ipse dyabolus venit ante conspectū dei inter filios dei. ergo ipse dyabolus conspexit deū q ē mundissimus. ¶ Itē Apoc. i. Ecce venit cū nubibus et videbit eū ois oculus. et qui eum pupugerunt. ergo mali videbūt eū i iudicio. Rñsio. sicut dictū est ē cognitio d deo qz ē. et hec pōt esse malorum. et ē cognitio d deo qd ē. et hoc duobus modis. qd est fm opatōez in creaturis. vt qz potens i opatiōe. sapiēs i gubernatiōe. iustus i retributione. et hoc mō pōt etiā cognosci a malis. Et est cognitio qd est d deo in se. et hoc mō nō ē cognoscibilis a malis. ¶ Rñdendū igit ad obiecta vtriusqz ptis. Ad primū iam pz solutio. q intellectus malorū nō figit in ipsa luce. qz nō videt eam in se sed in vmbra creature. ¶ Ad sc̄m dicēdū vt fiat vis i hoc q dico cernere. et assignat differentia eius qd est cernere. et eius qd est videre. videre enim ē rē sub specie aliqua apprehēdere. cernere vo est rē sub certa et distincta specie et determinata apprehēdere. ppterea ille q videt a remotis hominē et nō discernit an sit homo sz corpus aliqd vel animal. nō dr cernere qmuis dicat videre. Sz cū videt ipsū de ppe sub certa specie. tunc dr ipsum cernere fm illū modū dicēdū. q cum cognoscat deus p effectus nāles et effectus gratie. in effectibus nālibus cognoscit deus sub rōe bonitatis generali. que est pticipabilis ab omni creatura. In effectibus vero gratie pticipant sub rōne bonitatis speciali. que soli ꝓbet se animabus sanctis vt dulcis et delectabil. Ideo pris mō dicit videri aliquomō. sed scdo mō cerni. Ideo qmuis a malis aliquomō videri possit i effectib' nature. tñ a purgatissimis mētibus cerni pōt i effectibus gratie. ¶ Ad tertiū dicendum. q est videre deum in eo scilz qd est in se. et est videre deum in eo qd nō est scilz in suo effectu. qd nō est i se. sed ab ipso. Primo mō videt solum a mundis corde. Scdo videt a malis. Itez augustinus i libro de videndo deo. si nostra voluntas apud se manēs et latēs sine vlla sui cōmutatōne per quas se extēderet exprimit voces. quāto facilius deus oīpotens sua latente et incōmutabiliter manente nā. i qua voluerit specie et cui voluerit apparere poterit. Ad visionē vo illā i qua videbimus eū sicuti ē mūda corda puenient. Ad obiecta alterius ptis iaz pz rñsio qntū ad primū et tertiū. tñ dicendū fm q dicit beatus Augustinus in libro de videndo deo. q scriptum est venisse dyabolū in conspectu dei. nō tñ dyabolus vidisse deū credēdus ē. ipse enim dicit venisse in conspectu dei n deus in conspectu eius. Veniunt autem in cōspectū nostrū q videmus. nō a quibus videmur. Si ergo obijciat q semp veniat dyabolus i conspectu dei. cū semp videat ab eo. Rñsio. q qmuis sit i cōspectu dei qntū ad sapientiā q omnia videt. tamē dicitur venisse i conspectu dei qntū ad ordinē iusticie q ordinat differenter mala voluntas dyaboli ad temptatōez bonorum. sicut dicit in Job. et ad seductōem reprobōrū. sicut iij. Re. xxij. de Achab. q cōgregatis quadrigētis pphetis qsiuit ab eis. Ire debeo i ramoth galaad ad bellādū? q vna voce rñderūt ascēde. dabit eā dñs in manu regis. Contra micheas pphetauit dicēs. vidi cunctū israhel dispersū i mōtibus qsi oues nō habē ēs pastorē. vn distinguit conspectus sapiētie et conspectus iusticie. ¶ Ad vltimū rñdet Augustinus eodē libro d videndo deo. videbūt in quē pupugerunt fm humanā formā. nō illā dei formā in qua nō rapinam arbitratus ē esse se equalē deo in illa dei forma tūc videbūt qui videbunt eum sicut est.

Articulus tertius.

Inde qrit. vtrū deus cognoscat sensu. et hoc exteriori vel interiori. vel ra-
b tiōe nra. Et vr q sic. tū nō nisi rōe nā vbicūqz ē appitio pōnit cognitio. sz legit deus apparuisse in visiōe corporal. et in visione imaginaria. et in visiōe intellectuali. ergo cognitio d ipso fuit fm actum virtutis sensibilis exterioris et interioris. et fm actū virtutis intellectiue. ergo qlibet virtus pōt deum cognoscere. ¶ Itē decimo. xij. p distinctiōes illam qua dr triplex ē visio. s. corporalis imaginaria et intellectualis. ergo aliq est ad sensum. ¶ Itē Exo. iij. legit dñs apparuisse moy. i rubo. et xxiiij. septuaginta seniores legunt q viderūt deū israhel. et sub pedibus ei' quasi opus lapidis saphirini et quasi celū cum serenus ē. et Abrahe i specie humana gen. xviij. ergo apparuit i specie corpali. sz sic apparuit cognoscebat. ergo cognoscebat i specie corpali. ergo ipsa corpalis fuit apprehēsibilis p virtutē sensibilē exteriorē corpalē. relinquitur q ipse deus pōt cognosci fm aliquē modū p virtutē sensibilē. ¶ Itē legit dñs apparuisse i spē imaginaria. vt Jacob. gen. xxviij. quādo vidit i somnis dñm innixū scale. et vi. Ysaie vidi dñm sedētē sup soliū excelsū et eleuatū. Dan. vij. aspiciebat donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit. et ē. ergo ipse apparuit i visiōe imaginaria. Sz visio imaginaria ē virtutis imaginatiue siue sensus interioris. relinquit igit q ipse deus possit cognosci a virtute imaginaria. Contra diuina forma magis ē eleuata a sensu q a forma aliq creata. sz forma aliq creata. vt caritas n ē pticipabil a sensu. ergo multo magis nec forma diuina. et ad hoc Aug. i libro d videndo deo. Caritas qua diligēdo qz i nra voluntate est. tñ nobis q presentia nō est. nec i loco vr. nec corpalib' oculis cōnicit quāto magis nec ipse deus cui' hoc pignus i nobis ē. ergo relinquit q deus n vr visiōe corpali sicut nec caritas. ¶ Itē Ambro. sup luca. deus nō i loco vr sz i corde mūdo. nec circūscribitur visu nec tactu tenetur.

nec auditu affat nec incessu sentit. Nō circūscribit in visu. pp id qđ dictū ē exodi. xxxiij. Posteriora mea videb. faciē ⁊c. nec tactu tenet dic pp luctū Jacob. gen. xxviij. nec audit affatu. dic qꝛ legit et audit' a filijs israhel. exo. xxi. Nec sentit īcessu sic legit genes. iij. dū deambularet dn̄s ⁊c. Relinquit igit ꝙ deus n̄ vt visiōe corꝑali. ¶ Itē oia q̄ vident imagiatiua vident vt localia. ⁊ sub aliq̄bus spacijs locoꝝ seu circūstātijs loci. si ergo deus cognoscit absq3 ol spacio locali. relinquit ꝙ n̄ pōt aliq̄ mō cognosci a virtute imaginatiua. vn̄ Aug. d̄ vidēdo deo. Si illa q̄ in luce cordis ocul' īuenimur sicut sūt cogitatiōes animi ⁊ affectiōes. virtutes aīe nullis locoꝝ spacijs sepant. ⁊ tn̄ discernunt int se. quāto magis deus q lucē habitat inaccessibilē corporis sensibus. q̄ nec ipius nisi mūdo corde pōt eē accessus. ¶ Itē idē i eodē cū ab exteriorib' sensib' interiora distīguis atq3 illa istis anteponis cūq3 illis foris relictis illis itrinsecis demorāris. ⁊ ea q̄busdā suis finib' īcorporalibus metiēdo diiudicas i nulla te putas animi luce v̄sari. ego existimo. ꝙ tāta ⁊ talia tam v̄a tā clara tā certa videri sine luce n̄ pn̄t. Ipsam3 igit lucē i q̄ alla ꝑspicis intuere. ⁊ vide vtꝝ ad eā possit accedē vllus corporeoꝝ radius oculoꝝ. Si ergo illa ē lux diuia. ergo nullo mō pt videri de' oculo corꝑali. ¶ Itē nulla vis corporea ꝯphēsiua hn̄s determinatū situ̅ i corpore ē apphēsiua. nisi virtutū coporee. Si ergo vis sensibil' iterior ē vis sensibil' exterior sint v̄tutes corpee hn̄tes determinatū situ̅ ⁊ organū in corpe. relinqt ꝙ non erūt apphēsiue nisi specierū corporeoꝝ. Relinquit igit ꝙ deus n̄ pt cognosci vl' apphēdi virtute sensibili iteriori vel exteriori. ¶ Itē supior vis ꝯtinet inferiorē. inferior aūt n̄ surgit in supiorem. s3 deus ē obiectū rōnis. ergo n̄ pōt in illū sensus. cū oīo sit absq3 ꝯditōe mae. ¶ Itē in visiōe moysi erāt duo. esse speciē ignis. ⁊ esse signū. Sz cōstat. ꝙ signū vt signū n̄ erat obiectū sensus. qꝛ signū vt signū ⁊ signatū q̄ dicūtur relatiue. ⁊ intellectu vnius includit itellectus alterius ab eadē vi ꝯprehēditur. ergo sensus nullo modo exigebat i cognitōez signati. ergo relinqtur. ꝙ nō exigebatur ad cognitionē signati. cū nō apprehēderet illud vt signū. Nō ꝯcedimus. ⁊ dicēdū ad obiecta ꝯm beatū Augustinū i libro de vidēdo deo. ꝙ iteriores oculi sunt iudices exterioꝝ oculoꝝ. isti aūt illis quodā officio nūciādi in misterio famulātur. multaq3 illi vidēt que isti nō vidēt. Scōm hoc ergo dicēdū ad obiecta. ꝙ i corꝑalibus visiōib' ē apphēsio forme corꝑalis ⁊ eius qđ ē signū. sensus ergo apphēdebat formā corporalē. ꝙ aūt eēt signū: istud erat solū rōnis. vn̄ in apparitōe erat forma obiecta ⁊ signatio dei q apparebat. ⁊ ex illa pte dicit appitio ex qua ē signatio que ē solū i rōali. Per hec p3 solutio ad primū.

Ad scđm dōm. ꝙ Augustinus in libro de vidēdo deo. ea que mēte ꝯpiciunt non indigent vllo corꝑis sensu. vt ea v̄a esse nouerim'. que aūt p corpus nunciātur. nisi mens assit que nūciata suscipiat. nulla pn̄t sciētia ꝯtineri. ⁊ que nunciata sūt suscipere ꝓhibentur foras ea relinqt. s3 eoꝝ imagines. i. incorꝑeas silitudines corpoꝝ incorꝑaliter ꝯmēdat memorie. vt cū voluerit velut d̄ custodia ductas atq3 in ꝯspectu cognitōnis exhibitas iudicet. et ista duo discernit. qđ in spē corꝑali foras reliquerit. qđ ei sile intus aspiciat. ⁊ illud absens hoc presens eē dinoscit. sicut me absentem faciē mei corꝑis cogitas. ⁊ illa ē tibi imago pn̄s absn̄s aūt facies cuius illa imago ē. Ex hoc ergo manifestū est. ꝙ visio corporalis siue imaginaria nō erit visio ꝓphetica vel diuina. nisi assit visio itellectualis. que formā corporalē ⁊ imaginariā abstrahēdo diiudicet. hinc ē ꝙ visio pharaonis imaginaria nō fuit ꝓphetica. sed Joseph. nec visio balthasar corporalis fuit ꝓphetica. s3 danielis. p hoc patet respōsio ad cetera.

Queritur iterū .§. j.

cum cognitio dei nō sit p sensum sed per intellectū. ex parte autē intellectus multiplicat vis apprehēsiua ꝯm beatū Augustinū. vt ratio ⁊ i elligētia. Querit ergo vtrū deus cognoscat ratōe vel itelligētia solū. ¶ Ad qđ sit in p̄n. Signatū ē super nos lumē vultus tui domine. glo. lumē vultus ratio ē que ē ad cognoscēdū deū. ¶ Itē illa vi que ē i anima sublimior cognoscim' deū. sed dicit i lib. de li. arbi. ꝙ nihil ē sublimi' ratōe. ergo cognoscit ratōe. Cōtra. Augustinus i lib. de anima ⁊ spiritu assignās aīme vires quinq3. apprehēsiuas. sensum. imaginatōem. rationē. itellectū. intellectū. intelligētiā dicit. Sensus ē vis que ꝑcipit formas corꝑreas p̄sentes. Imaginatio ē vis que ꝑcipit formas corporeas absētes. Ratio ē vis que ꝑcipit corporū naturas vniuersales abstractas vt genera ⁊ species. differētia ꝓpria ⁊ accidētia. abstrahit eīm a corꝑibus que fundāt vniuersales naturas. nō actōe sed ꝯsideratōe. Intellectus ē vis qua cognoscit spiritū creatū. Intelligētia vero ē vis qua cognoscit spiritū īcreatū deū. Relinquit ergo ꝙ cognoscit deus itelligētia nō ratōe. ¶ Itē Boeti' de cōsolatōe phie distinguēs vires apphēsiuas dicit. sensus ꝯtinet spēm i subiecta materia ꝯstitutā. imaginatio vero solā sine materia iudicat figurā. ratio vero hāc quoq3 trāscēdit. speciēq3 ipsam3 que singularib' inest vniuersali cōsideratōe ꝑpēdit. Intelligētia supgressa vniuersitatis ābitū ipsam3 simplicē formā pura mētis acie ꝯtuetur. Cū ergo diuia essentia sit simplex forma ⁊ talis q̄ n̄ inest singularib' vt vniuersalis forma. relinqt ꝙ cognoscit itelligētia n̄ rōe. ¶ Itē Boeti' i eodē. supior vis amplectit inferiorē. īferior ve-

ro ad supiorez nullo mō ɔsurgit. neqʒ enī sensus aliquid extra materiā valet cognoscere. nec vniuersales species imaginatio ɔstruetur nec rō capit simplicē formā. Responsio. Ratio vno mō dr cōiter: alio mō stricte. ſm ꝙ large sumitur comprehendit intelligētiā. intellectū. ꝛ rōnem stricte acceptam. vis eniʒ rationalis ſm aspectuʒ quem habet ad id quod supra ē scilʒ deū dicit̄ intelligētia. ſm aspectum quem hʒ ad id quod iuxta se ē. scilicet spiritualē naturam: dicitur intellectus. ſm vero respectū quē habʒ ad id quod infra se est. scilicʒ corporū naturas: dicit̄ rō stricte. ꝛ hec est intētio beati Augustini in libro ð anima ꝛ spiritu. Aliter ſm bimēbrē diuisionē dicit Augustinꝰ. ꝙ rō diuidit se i duo. scilicʒ in supiorē ꝛ inferiorē. scilʒ in virū ꝛ mulierē. Supior ps est ad cōtemplandū deū ꝛ eterna. Inferior ad ɔtemplandas creaturas ꝛ tēporalia. ad supiorē ptinet sapientia. ad inferiorem scientia. Dicendum ergo ſm hoc. ꝙ deus ɔprehēditur rōne ſm ꝙ rationis nomē extendit̄ ad supiorem ptem que est mens vł intellectus dicta. nō ſm ꝙ restringitur nomen rationis ad inferiorē ptem que est ad ɔtemplandas creaturas vel iferiores naturas. ¶ Ad aliud vō Boetij dicēdum. ꝙ ē accipere rōnē per modum rationis: ꝛ per modū intelligētie. silr intelligentia per modū intelligentie: ꝛ p moduʒ rōnis. Modus vero ꝓprius rōnis est accipere in collectōne vt vnū in multis velut vniuersaleʒ formam in multis singularibꝰ ꝛ vnū ex alio ꝛ post aliud vt ex principijs ɔclusionē. Modus vero itelligentie ē apprehendere ipsaʒ simplicē vt vnū p aliud siue post aliud. sʒ totū simul. in nobis ergo est rō per modū rationis. ꝛ ipsa intelligentia ſm statuʒ psentem per modum rōnis. qꝛ nostra intelligentia apprehendit simpliceʒ formā que est deus. nō per modum simplicitatis ꝛ simultatis: sed velut vniuersalē cām in multis effectibus: ꝛ p aliud vt p effectus scilʒ creaturas. Ratio vō p modū intelligentie: ꝛ intelligētia p modum intelligentie est diuini intellectus. hinc dicit Boetius in libro de cōsolatione. ꝙ ratio solum hominis ē intelligentia dei. ꝛ hoc est qđ ipse dicit. sensus solus cūctis alijs cognitōibus destitutis imobilibus animantibus cessit quales sunt conche maris. imaginatio vō mobilibus beluis quibus iam inesse fugiēdi appetendiue aliqs videt̄ affectus. Rō vō tātū humani generis est sicut intelligētia diuini.

Articulus quartus

Einde querit̄. vtrū homo in p(ri)mo statu cognosceret per creaturas deum. b Circa qđ duo querūtur. Primo an nosceret deū per creaturas. Secūdo. vtrū melius tunc cognosceret deum p rōnem qꝫ mō cognoscat per fidem. ¶ Circa primū sic. Hugo de sancto victore sic loquit̄ de scala Jacob. ꝛ vult facere differentiā inter cognitiōneʒ hominis ꝛ cognitiōnem angeli dicēs. ꝙ angeli nō indigent scala: qꝛ volāt p ɔtemplatiōem. homo autē q volare nō pōt indiget scala. Scala autē est vehiculum creature. ergo adam in primo statu cognoscebat p creaturas deū. ergo indigebat creaturis. Cōtra. Hugo: cognouit homo creatorē suū non ea solū cognitiōe que foris ex auditu solo pcipitur. sʒ ea que intus p inspirationem monstrat̄. Item idē. Nō ea quamodo deus accedētibus absens fide creditur: sed ea que tūc per psentiā ɔtemplationis scienti manifestius cernebat̄ cognouit creatorem suū nō ita excellenter sicut postea cognoscere debuisset si pstitisset. ergo nō cognouit deū p creaturas: sed seipso. Respōsio. sicut dicit̄ ecc. xvij. Posuit oculū ipsoꝝ sup corda ipsorū ostendere illis magnalia operū suorū: vt magnalia enarrarent operū illius. Oculus autē est aspectus itellectus rōnalis. ꝛ iste oculus ē in terrena ꝛ eterna. sʒ i terrena ē p nāmin eterna vō p grām. Dicendū ergo ꝙ adaʒ p creaturas videbat deū nō i se. ¶ Ad illud qđ dicit̄ manifestius per ɔtemplationis psentiam. Dicēdum ꝙ deus manifestatur in se ꝛ in suo effectu. In effectu ergo nūc manifeste videbat̄ nō obscure. sʒ mō pp peccatum obscure ꝛ nō manifeste v det̄. natur aliter ergo nō ē acceptatio eius ſm qđ est: sed cū effectu semper.

Postea querit̄ .§. i.

vtrum adam in primo statu melius cognosceret deum qꝫ modo cognoscat̄ per fidem. Et videt̄ ꝙ sic. qꝛ cognitio p absentiaʒ nō est tanta quanta est illa que p presentiā cōtemplationis. sed talis fuit cognitio ade ante peccatum: sicut dicit hugo ergo ꝛc. Cōtra. glo xxxiij Job. Cōsūpta ē caro eius a supplicijs. Nota. adam ante peccatum nec stultum nec sapientē fuisse: eqꝫ sapiēter neqꝫ stulte peccasse. ꝛ ita videt̄ ꝙ minor fuerit illa cognitio quā habuit qꝫ fidei. Respōsio. in adā fuit cognitio naturalis ꝛ superaddita. Maior autēʒ cognitio potest dici tripliciter. scilicet qtū ad cōprehensionē intellectus. vel qtum ad meritum. vel qtum ad gustuʒ. potest ergo dici ꝙ cognitio quā habuit adam naturaliter de deo per creaturas. maior fuit qtū ad ɔprehensioneʒ itellectus. sed illa que est p fidem maior est qtū ad intellectū ꝛ qtū ad gustū qꝫ illa que est p naturam. Est enim duplex psentia deum videre ꝛ in gustu. ꝛ ſm hoc est cognitio videntis in lumine ꝛ gustātis in tenebris. ꝛ talis est cognitio fidei in qua abēs est visui ꝛ pñs gustui pp qđ dicit̄ in ps. Quā magna multitudo dulced. nis tue domine quam abscondisti ꝛc. Dicendū igitur ꝙ est sapientia qtū ad speculationeʒ: ꝛ qtū ad electōeʒ. primo mō fuit sapiens adam. sʒ in electōe nō fuit sapiens: qꝛ me

le elegit. nec fuit stultus: qz nõ penitus ignorabat qd eligẽdũ. & hoc ẽ qd seqt in illa glosa. Sapiẽs enim ẽ q obseruatõe peccati agẽda vel vitãda nouit. Stultus vero sequẽda vl' vitãda oĩo ignorat nec talis fuit adã. Et sic pz qũo intelligatur.

Membrum tertiuz.

D Eterminatis qõnib' illis que incidũt ex pte cognoscibilis & ex pte cognoscẽtis: pñs ẽ determinare qõnes incidẽtes ex parte medij cognoscendi. & hoc sub qnqz articulis. Primus an cognoscat p mediũ. Secũdus de medio cognoscendi p nãm. Tertius de medio cognoscendi per grãz. Quartus de cõpatõe cognitionis per naturã & grãm. Quintus de cõpatione bm certitudinez medij ad cognoscẽdum deum & creaturam.

Articulus primus.

P Rimo q̃rit. vtrũ deus videat vel cognoscat seipõ vl' reqrat aliqd aliõ sic mediũ ad cognoscẽdũ ipm. ¶ Ad qd sic obijcit. sic se hz lux ista corpalis ad sensũ & visibilia: ita se hz lux diuina ad intellectũ & intelligibilia. sicut dicit aug. i li. solilo q. q terra visibilis ẽ & lux. sz terra nisi luce illustrata videri non pt. Siĩr disciplinarũ spectamina nõ pñt cognosci & itelligi nisi aliq̃ suo sole illustrent & illõ ẽ de'. si ergo lux corpalis p seipsã vr & ñ p aliõ: ergo lux q̃ ẽ de' p seipsã videbit & nõ alio. ¶ Itẽ cũ tria sint genera visiõis sicut dicit aug. corpal' & imaginaria & itellectual'. tertio gñe vident res que nõ hñt silitudinẽ nisi seipas. vt dr. ij. corint. xij. i gl. aug. sz tertio gñe vr deus. ergo ñ p imaginẽ videt siue silitudinẽ. Qd aũt tertio gñe visiõis videat deus: hr. i. ro. Sup illõ inuisibilia &c. q pbi. videbãt deũ tertio gñe visiõis. ¶ Itẽ dicit aug. q mentis nulla iterposita nã ab ipa pria vitate formatur. nulla igit nã alia iteruenit int' primã veritatẽ & mẽtem q̃ sit sicut mediũ ad cognoscẽdũ deum. Cõtra. i. corint. xiij. Videmus nũc p speculũ & in enigmate. Glo. p speculũ & in enigmate. i. imaginẽ obscuraz. videm'. n. aliqñ creaturas i qbus aliq̃ dei silitudo relucet. & seqt. sicut noĩe speculi imaginẽ significauit ita noĩe enigmatis silitudinẽ q̃uis obscurã. vtroqz igit noĩe silitudĩes signate sũt q̃ valent ad itelligẽdũ deũ lz obscure. Relinqt igit q ñ cognoscit in pñti de' nisi p silitudĩes creaturarũ. ¶ Itẽ. b. dyo. in pricipio hierarchie. ñ ẽ possibile aĩo nrõ ad nõ mãlẽ illã ascẽdere celestiũ hierarchiarũ cõtẽplatõez: nisi ea q̃ bz ipsã ẽ mãlis manuductõe vtat. huĩ' rei grã misericors pfectõis pricipiũ sensibilib' imaginibus celestes descripsit itellect'. Relinqt igr q ñ pñt pcipi spũales creature nisi p medias silitudĩes. ergo multomagis nec ipsa spũal' sba increata. Visio in pñti nõ ẽ cognoscere deũ sine medio. vtrũ aũt i futuro possit cognosci sine medio aliquo alis inqretur. ¶ Ad primum ergo dicẽdũ. q videri seipõ dr dupl'r. effectiue & mãliter. Dicendũ ergo q lux etiã vr seipsa & p seipsam effectiue: qz nõ est alia cã que faciat lucez videre nisi ipa. Est tñ aliqua cã materialis in qua s. lux vr quẽadmodũ in aere vl' colore. vñ vr lux seipsa effectiue: nõ tñ seipsa materialiter. hoc est in seipsa. i. i sua spũalitate & absolutõe nature sue sz in alia vt in aere vel colore. Eodẽ mõ lux eterna in pñti vr seipsa. nõ tñ in seipsa: sz in creatura q̃ est quasi mediũ materiale deferens ipsam lucez ad intellectũ. ¶ Ad scõm dicendũ: q intellectualis visio dr duobus modis. Uno mõ itellectualis visio cognitio p intellectum siue sit p silitudinẽ ipsius rei intellecte siue p rem ipsam. & hoc mõ dr intellectualis visio. i. ro. in glo. Alio mõ dr intellectualis visio pprie dr celũ. & hoc mõ nõ quecunqz cognitio p intellectũ dr visio intellectualis. sz solũz illa qua res vr nõ p silitudinẽ aliã a re. & hoc modo accipit. ij. corin. xij. in gl. sup illud. Rapt' vsqz ad tertiũ celũ vbi dr. Tertiũ genus visionis ẽ illud quo dilectio intellecta pspicit. eas res pspicit que ñ hñt imagines sui siles. & sequit dilectio. n. nõ aliter vr in specie pñs q̃ est. & aliter absens aliqua imagine siue silr. Dicendũ ergo q primo mõ visione intellectuali vr deus in pñti. sed scdo mõ videbit in patria. ¶ Ad tertiuz dicendũ. q põt accipi dupl'r. s. sba aliqua vel dispositio ipsi' substãtie bm q nã appellat substãtia aliqua sicut dicit aug. q nulla est interposita natura inter mentem & deũ. vt s. aliqua substãtia intellectualis velut angelus p quez formet & pficiat aliqua mẽs. quẽadmodũ pbi mẽtiti sunt dicẽtes: intelligẽtiã humanã educi i actũ & pfici p intelligentiã angelicam. Scdz vero q nã dr dispositio substãtie: sic nõ ẽ incõueniẽs dispõnez aliquã eẽ ex pte mẽtis ad videndũ deũ vt vtat ibi seipa. sicut imagine q̃daz ad videndũ deũ: vel ẽt speciebus alijs itelligibilib'.

Articulus secundus.

C Onsequẽt q̃rit de medio cognoscẽdi deũ p nãz qd ẽ creatura. Querit ergo q̃uo de' cognoscat p creaturas sic mediũ. Et vr q nõ. qz oĩs cognitio ẽ p ꝯueniẽtiã. sz nõ ẽ ꝯueniẽtia creature ad deũ. qz nõ ẽ ꝯueniẽtia nec i gñe nec i spẽ nec i numero. ergo ñ erit ipz cognoscẽ p creaturã. ¶ Itẽ oĩs cognitio q̃ ẽ fũdata supra rõnẽ: ẽ fũdata sup habitudinẽ aliquã. sz nõ est habitudo creature ad deũ. ergo nõ erit cognoscere deũ p creaturas. pbatio mediꝯ: qz nõ ẽ aliq̃ pportio infiniti ad finitũ. sz deus infinit' ẽ creatura finita. ergo ñ est aliqua pportio cõis vel habitudo. ¶ Itẽ augustin. in li. de libero arbi. Fortis acies mẽtis cũ multa ẽt icõmutabilia ꝯspexerit dirigit se in sũmã veritatem. qua oĩa alia mõstrant

aliq3 inherēs obliuiscit̄ cetera. sed cum intelligit primā veritatē puenit ad ipsam. ergo obliuiscit̄ oīa alia. ergo ñ itelligit ipm̄ p alia. ¶ Itē cū aīa sit nata ad videndū ipsam primā veritatē non ē defectus ex pte eius. s3 lux diuina semp ē ei pñs. ergo semp ē ei sīn medio videt ipa3. ¶ Itē math. xi. Nemo nouit patrē nisi filius. Gl. pater declarat̄ p verbu3. ergo videmus deū p filiū: non per creaturas. ¶ Ad idē ē illud snia3: deus pater q verissime se indicare oībus cognituris et voluit et potuit. hoc ad se īdicandū genuit qd̄ ē ipe qui genuit. ergo filius ꝓprie ē ad indicandū deum.

Contra. primo Rom. Inuisibilia dei. Gl. deus q inuisibilis erat natura: opus sinl fecit qꝫ opificē sua visibilitate mōstraret. ergo videmꝰ eū p creaturas. ¶ Itē prima corint. xiij. Uidemus nunc p speculū ī enigmate. Respōsio. ad primū dicēdū qꝫ ē puenientia ſm vniuocatiōem: et ē puenientia ſm analogiā. ſm vniuocatiōe3 ē conuenientia ī genere vel ī numero vel in specie. conuenientia ſm analogia3: vt substātia et accidēs puenit̄ in ente qd̄ dicit̄ ſm prius et posterius de illis. quia substātia ē principiū accidentis. et ideo p prius dicit̄ ens de substātia que ē ens per se. per posterius de accidēte quod ē ens ī alio. Dicēdū ergo qꝫ non ē puenientia dei et creature ſm vniuocatiōem sed p analogiā. vt si dicat̄ bonū de deo: et de creatura. de deo dicit̄ p natura3: de creatura p participatiōem. Similiter eē bonū de deo et de creatura dicit̄ ſm analogiā. ¶ Ad secūdū dicendū. qꝫ ē cōsiderare diuinā substātiam in se: et vt causam. in se ꝯsiderata ē quasi quoddā pelagus substātie infinite. si vo consideraī vt cā efficiens et vt cā finalis: qꝛ est alpha et o. isto secūdo mō consideraī vt finiēs creaturā a pte ante inquātum est cā efficiēs: et a pte post vt cā finalis. et sic ē accipere aliquam habitudinē finiti ad īfinitū. nō vt ē in se: sed vt ē finiens. ¶ Ad tertiū dicendu3. qꝫ ē dirigere aspectū in ipsam veritatem dupliciter. ſm qꝫ ē ī pa: vel ſm qꝫ ē in creatura. p'o mō non ē aspectū figere: sed secūdo mō. Dicendum ergo. qꝫ ē cognitio in fieri et in facto eē. ꝯgnitio de deo semp ē in fieri in vita ista: s3 ī futuro erit facta. Et hoc mō debꝫ intelligi qd̄ dicit Augustinus. qꝫ mens obliuiscet̄ cetera. sic patet: cū aliqs facit rē hꝫ instrumēta: sed cū facta ē proijciet ea. Augusti. indigemus ī presenti dispensatiuis similitudinibus ¶ Ad quartu3 dicendū. qꝫ defectus ē ex pte nature. sic enim se hꝫ intellectus noster ad manifestissima nature: sicut oculus noctue ad solē. sicut enim visus noster deficit in maxime lucidis vt cognitiōe minitatis ꝓpter intensitatem luminis. simil'r deficit ī minimis. s. ī tēpore et ī motu. deficit ergo ī eternis itellectus noster quasi in maximis: et in minimis. s. in tpe et in motu. sicut ergo oculus debilis ñ potēs solē videre ī rota videt eū ī aere. sic et nos ī creatura. ¶ Ad quītū dicēdū. qꝫ ē deū vidē p deū et p creatura3. sicut ē videre rē p lucē et p speculū. s3 p lucē formalr et p speculū materialiter. sic ē videre deū p verbū vt p lucē: s3 p creaturas vt per speculū.

Articulus tertius.

Consequēter querit̄ de medio cognoscēdi deū p grām. cū sit cognitio per grām fidei. p grām dono3 itellectus et sapie. p grās ꝓphetie. p gratias raptꝰ. Primo querimꝰ de medio cognoscēdi p gra3 fidei. qꝛ sine ista cognitiōe nulli adulto ē salus. alia vo suis locis sequent̄. ¶ Ad hoc ergo p'o introducit̄ illō qd̄ dicit Aug. in li. de vidēdo deo. inter videre et credere hoc distare dicimꝰ. qꝛ videnī pñtia: creduntī absētia. pñtia aūt in hoc loco itelligimus que presto sūt sensibus siue corporis siue animi. vn̄ sumpto vocabulo pñtia nominanī. ex hoc ergo relinquit̄ qꝫ cognitio fidei nō ē visio: et qꝫ cognitio absentiū ē p fidē. ¶ Contra. i. cor. xiij. Uidemus nūc p speculū ī enigmate et c. ex quo accipimus: qꝫ videre ē duobꝰ modis. videre p speculū et enigmate vidē p spēs. cū ergo credē sit vidē p speculū et enigmate credē ē vidē: nulla ergo ē dria quā ponit aug. iter vidē et credere. ¶ Itē cognitio absētiū ē credulitas. ergo cū imaginatio et memoria sint rerū absētiū cognitio imaginaria et memoratiua erit credulitas. imaginari ergo et memorari erit credē: qd̄ patet eē falsū. relinquit̄ ergo qꝫ ñ ē ꝓpria dria. videntur pñtia creduntī absētia. ¶ Itē querit̄ vtrū cognitio fidei sit scia. et ad qd̄ Aug. de vidēdo deo assumēs illud. i. Io. iij. Scimꝰ qm̄ cū apparuerit similes ei erimus. scire se dicit qd̄ nō dū factū fuerat. nec vidēdo s3 credēdo cognouerat. ergo credē ē scire. ergo fides ē scia. ¶ Itē aug. ī eodē. scia nostra cōstat ex rebꝰ visis et creditis. s3 acceptio aīe ex rebꝰ creditis ē fides. ergo fides ē scia. Contra. triplex ē acceptio itellectus. opinio. fides. scia. si ergo opinio non ē scia: fides nunq̄ erit scientia.

Rñdeo p ordinē. Ad primū dicendū. qꝫ vidē aliqd dr̄ duobꝰ modis. videre ī se: videre ī alio. ꝓprie dr̄ aliqd videre cū videt̄ in se: īproprie cū vr̄ ī alio. Scdm̄ hoc dicēdū. qꝫ credere ē videre aliqd ī alio ñ ī se. et idō īproprie. et hoc ē qd̄ dicit aug. ī li. de vidēdo deo. Si scire ñ icōgruenter dicimꝰ illō qd̄ certissimū credimꝰ. ita factū ē vt et recte credita ꝯsuimꝰ absit a nr̄is sensibꝰ videre mēte dicamꝰ. tñ ꝓprie sic ipse dic' creduntī illa q̄ absūt a sensibꝰ nr̄is. si vr̄ idoneū testimoniū qd̄ eis phibet̄. videnī aūt illa q̄ presto sūt animi vel corporis sensibꝰ et c. vn̄ et pñtia nōīanī ex q̄ p3 qꝛ illud qd̄ credit̄ ꝓprie ñ vr̄ ī se s3 ī suo testimonio. qd̄ vo vr̄ ꝓprie cognoscit̄ ī sui pñtia. Ad notam exēplū aug. hāc lucē corporis sensu et mēā volūta

dem sensu aīe mei video. Signo vero idicat mihi voluntatē cui⁹ vox mihi pñs ē ī q̄ʒ ipa volūtas quā idicat latet sensū corporis ⁊ aīe mei. credo nō video dūmō recipiā vocē eius ꝓ teste idoneo. qꝛ si existimarē mentiri: nō esset testis idone⁹ ⁊ idō nō crederem. ¶ Ad scdʒ rñdet aug. ī li. de vidēdo deo. nō qꝛ dixi q̄ absūt a sensib⁹ nr̄is ea credi sic accipiat̄ vt inter illa deputent̄ que aliqñ videm⁹ sicut imaginaria. ⁊ vidisse nos retinem⁹ vt memorabilia. certiqʒ sumus ꝙ tūc non presto sūt cū recolunt̄ a nobis. neqʒ. n. inter credita sʒ īter visa reputant̄. videre. n. est sensu corporis vel intuitu mentis rem ꝯprehēdere. Credere vero ē qđ ī ꝯspectu mētis vel corporis nūq̄ʒ affuisse recolit̄. ¶ Ad vltimū qđ q̄rit an fides dicat̄ scīa? distiguendū ꝙ scīa dr̄ stricte. ꝯmuniter. ꝯmunissime. Stricte dr̄ scīa cognitio rei ꝑ cām. sicut dicit phs. Scire idē est ꝙ cāʒ rei nosse. Cōiter dr̄ scīa visio rei ꝑ intellectū. sʒ quē modū dicit aug. in li. de videndo deo. q̄ ꝑ corp⁹ videnť nisi mēs assit que talia nūciata susceperit: nunq̄ʒ possunt scīa aliqua ꝯtineri. Cōmunissime vero dr̄ eo mō quo dicit Aug. de vidēdo deo. Scīa nr̄a ꝯstat ex reb⁹ visis ⁊ creditis. sed his que vidimus ⁊ videmus nosipi testes sumus. his aūt que credimus alijs testibus ꝯmonemur ad fidē. cum earū rerū quas nec vidisse recolimus nos, nec videmus: videntur signa in vocibus vel litteris vl̄ quibuscūqʒ documentis: quibus visis nō visa credantur. Nō imerito ergo scire nos dicimus non solū [illegible] que vidimus vel videmus: veruetiā [illegible] que idoneis testibus vel testimonijs credimus.

Articulus quartus.

Einde querendū est ꝑ ꝓbationem cognitōis ꝑ naturalem rōnem ad cognitionē ꝑ grām fidei de ꝓbatōe credendorū ꝑ grāʒ. nā dicit beat⁹ greg. fides non hʒ meritū vbi humana rō ꝑbet experimentū. ergo fidē ꝓbare est meritū fidei euacuare. ¶ Itē ad Hebre. xi. Fides ē substantia rerū sperandarū argumentū nō apparentium. cū ergo fides sit argumentū: ergo ꝓbans nō ꝓbatum. ¶ Item cum dicat auctoritas ꝙ nihil est certius homini sua fide. ois aūt ꝓbatio ē ꝑ certius: ergo fides nō poterit ꝓbari sup̄uacue. ergo ⁊ vane sunt rōnes ad ꝓbandū credēda. ¶ Itē ipsa credenda sunt sup̄ oēm intellectū ⁊ rōnem. Sʒ quecūqʒ ꝓbant̄ nāli rōne sunt intra intellectū ⁊ rōnem. ergo credēda nō possunt ꝓbari nāli rōe. Cōtra. Ricardus in li. de trinitate. credo sine dubio ad quecūqʒ que necesse ē esse: nō tm̄ ꝓbabilia īmo ēt necessaria argumēta nō deesse. cū ergo credēda maxie necesse sit ee: ad ipsa ꝓbanda maxie sūt necessaria argumēta. Rñsio sic̄ qdā dixerūt ⁊ bñ triplici rōne pñt ꝓbari credēda ꝑ nāles rōnes. Pria rō ē ꝓp nos. s. itelligentia credite veritatis quā semꝑ debemus investigare. iuxta illud psalmiste. Querite faciē ei⁹ semꝑ. vñ ꝓp hāc itelligētiā veritatis quā credim⁹ obtinēdā. possum⁹ excogitare rōnes ad quas inueniēdas illuminat ipsa grā fidei. Scđa rō ē ꝓmotio simplicium ad ꝑfectā fidē. sicut. n. ꝑ bona tp̄alia simplices ꝓmouēt̄ ad diuinū amorē sic ꝑ huiusmōi rōes ꝓmouent̄ ad ꝑfectā seu maiorē fidem. vñ ꝓp hoc ꝓlatus dr̄. i. petri. iij. vt oī poscēti parati sint reddē rōnē: d̄ ea q̄ ī eis ē fide ⁊ spe. Tertia rō ē reuocatio infideliū ad fidē. sic̄. n. dic̄ Jo. damas. pmo li. Quis cognitio existēdi deū nālr̄ nobis īserta sit: tm̄ intm̄ ꝓualuit ꝑniciosa malicia hominū vt dicāt nō ee deū. sm̄ ꝙ dicit dauid. Dixit īsipiens ī corde suo nō ē de⁹. ꝓpterea ad tales reuocādas necesse sūt rōes. ¶ Ad primū ergo obiectū dōm ꝙ q̄uis credēdo cognoscat̄ ꝑ nāles rōnes ⁊ ꝑ fidē: tñ aliter ⁊ aliter. Nā ī cognitiōe quā habent̄⁹ de credēdis ꝑ nālem rōnem acquiescimus veritati ipsi ꝓp testimonium ꝓprium qđ habemus ī nobis. s. ipsam rōnem qua cognoscitur intellectus. In cognitōe vero ꝑ fidē acqescim⁹ ipsi vitati. nō ꝓp testimoniū ꝓpriū sed alienū scilicet diuinū seu prīe vitatis. ⁊ hoc insinuat aug. supra in li. đ videndo deo. ¶ Ad illđ ergo qđ obijcit̄ ꝙ fides nō hʒ meritū ⁊c. dōm ꝙ humana rō ꝑbet experimentū ei q̄ innitit̄ soli rōni. vt. s. credat ipsam veritatē ꝓp rōnem: ⁊ illi euacuat̄ meritū. ei vero q̄ nō innitit̄ rōni: simo acqescit ipi veritati ꝑ testimonium prīe veritatis: huāna rō nō ꝑbet expimētū. qꝛ q̄uis habeat rōnē credēdorū: nō tamē [illegible] innititur. ⁊ hoc mō ē ī fidelib⁹ quod signatū fuit Jo. iiij. In samaria qui dixerūt mulieri. iaʒ nō ꝓp te credimus. ¶ Ad scđʒ qđ obijcit̄ ꝙ fides ē argumētū ⁊c. elegāter qdā respōdēdo dixerūt. ꝙ aliter se hʒ rō ī logicis ad fidē: aliter ī theologicis. In logicis eīʒ rō creat fidē. vnde argumētū ē rō rei dubie faciēs fidē. In theologicis vero ē ecōuerso. qꝛ fides creat rōnē. vñ fides est argumētū faciens rōnē. fides enī qua credit̄ est lumē aīarū. quo quāto quis magis illustrat̄ tāto magis ē ꝑspicax ad inueniendas rōnes quibus ꝓbant̄ credenda. ¶ Ad tertiū qđ obijcit̄ ꝙ nihil ē certius homini sua fide. distinguēdū. ꝙ ē certitudo sʒ speculatōis intellectus q̄ est ꝑ modum visionis. ⁊ ē certitudo scđm sensum affectus que ē ꝑ modum adherentie voluntatis vl̄ amoris. ⁊ hoc scđo mō itelligit̄ nihil ē certius homini sua fide nō pmo. ¶ Ad quartū dicēdū. ꝙ q̄dā ꝓbant̄ ꝑ priora q̄dā ꝑ posteriora. ꝑ posteriora vt cā ꝑ effect⁹. ꝑ priora vt effect⁹ per causam. In his vero que ꝓbat ratio vl̄ itellect⁹ ꝑ priora. mediū quo ꝓbatur ⁊ qđ probatur ē. īfra humanū intellectū. ⁊ idō hac via ꝓbationis nō ꝓbātur credenda. In his vero q̄ ꝓbat ꝑ posteriora. ⁊ si medium sit īfra itellectū humanū vl̄ iuxta. nihil prohibet quin ꝓbet veritatē que ē supra humanā rationē vl̄ itellectū. vt inuisibilia dei. sempiterna vir

tis et deitas per ea que facta sunt. i. ro. et hoc modo pbantur credēda.

Articulus quintus

Restat ad cōplementū presentis inq̄sitio nis querere vtrū certior sit cognitio de deo q̄ de creatura per naturalē rōnē.

Ad qd sic obycit. certi' vr q d vr in tenebris. sed creatura vr i lumine: diuina vo sub stantia vt in tenebris. ps. Posuit tenebras latibu lum suū. gl. in his tenebris vite mortalis latet vbi p fidē ābulamus nō p spez. ergo certius cognoscit creatura. ¶ Itē certior ē cognitio qua cognoscit de re qz est et qd est: q̄ cognitio qua cognoscitur de re qz est et quid nō est et de qua nō pōt cognosci qd est. sed de creatura ergo est cognitio p'mo mō. de deo est cognitio scdo mō sicut dicit dionisius. ergo certior est de creatura cognitio. ¶ Itez cer tius cognoscit mediū q̄ cōclusio. sz creatura ē me diū in p'nti ad cognoscendū. vt dī Ro. i. ergo cer tius cognoscit creatura. Cōtra certi' vr lux q̄ ea que lumine vident. sz ipse deus se hz ad intelli gibilia sicut lux ad visibilia. vt dicit augu. in. i. so lilo. qr sicut i hoc sole aduertimus q est q fulget q illuminat. sic i secretissimo deo tria animaduerte debemus q est q intelligit q cetera itelligere fa cit. Rñsio. sicut supius dictū est. cognitio de re qz est et qd ē. Cognitiōe quid est cognoscit crea tura certius q̄ deus. Cognitiōe vo qz ē cognoscit deus aliquo mō. nam multiplex est certitudo. est eniz certitudo q̄tum ad sensum. et est certitudo q̄tum ad intellectū. Itez sz intellectū dupliciter. aut sm habitū aut sm actū. Item sm habitū mul tipliciter. aut sm habitum innatū. aut sm habitū infusū. aut sm habitū acq̄situ p viā sensus. Dom ergo q creatura certius cognoscit q̄ de' duplr. s. certitudine sensus. et certitudine q est p habitū acq̄situ p viā sensibiliū. Deus dr certius cogno scit duplr. s. certitudie q est p habitū inatū. et illa q est p habitū infusum. p'mo mō ab oībus. scdo a fidelibus. ¶ Ad primū ergo dōm. q cognoscere rem in lumine est cognoscere de ea qd est vel quā ta vl' qualis. et hec cognitio certius habet de crea tura q̄ de deo. nihil tñ phibet cognosci deū cer tius cognitiōe. qz est eo mō quo supius dictuz est. et p hec pz solutio ad scdm. Ad tertium dicen dum. q creatura medium est ad cognoscendum deum. sm q habetur cognitio de deo per habitū acquisitum: per experientiam sensibiliuz. et hoc modo vt dictum est: certior est de creatura q̄ de deo. non tñ pper hoc sequitur quin cognitio de deo per habitum innatum vel infusuz sit certior. et in hunc moduz terminatur hec questio de co gnitiōe dei p naturalem rationem: ad cognoscen dum terminos inquisitionū circa diuine substan tie vnitatem et trinitatem.

Questio. iij. de diuine substā tie essentialitate.

Diuināte diui na gratia iehu xpi ad ppositā inquisitiōz circa diuine substā tie vnitatē et trinitatē cū oī re uerentia pcedamus. cuius in quisitionis sunt due ptes sm verbū apli. x. ad ro. Corde credit ad iustitiā. ore aūt fit cōfessio ad salutē. Est igit iquisitio bipartita de vnitate et trinitate deitatis. prima de ipa re q̄ ē vnitas trinitatis ordinata ad credulitatē cordis. scda de nolatiōe ordiata ad cōfessionē oris: vt scia mus qd credimus: cōfiteri locutiōib' catholicis et veris. ¶ Prima itez inq̄sitio geminat. In primis igit erit inquirere de substātia diuine vnitatis. cō sequenter vo de pluralitate diuine trinitatis. Inq rēda aūt circa substātiā vnitatis pponent' ista dño largiente. De diuina eētialitate. De icōmutabi litate. De simplicitate. De imensitate. De diuina vnitate. De vitate. De bonitate. De diuina poten tia. De diuina scia. De diuina voluntate.

Membrum primuz.

De diuina igit essentialitate ostendenta sūt tria. Primo q necesse ē diuinā substāciā eē. Scdo vo q necesse ē notā eē ita vt nō possit cogitari nō eē. Tertio vtz hoc sit pprium diuine essentialitati: nō posse cogitari nō esse. Ad primū ostēdendū multiplices adducunt rōes sūpte sm differentes itentiōes cogitādi diuinā essentiā. Per intentiōz igit causā sive efficientē. ar. de. s. victo. i li. de trini. probat deū esse ppositā hac distinctiōe. oē qd ē aut eē hz. aut ab eterno hz eē: aut eē cepit ex tpe. Itē oē qd ē vl eē hz. aut hz eē a se metipso vl' ab aliq̄ alio. q̄ a semetipso. vtz itaq oē eē triplici distinguit rōe. Erit n. eē cuiuscūq exn̄tis. aut ab eterno et semetipso. aut cōuerso nec ab eterno. nec a semetipso. aut mediate inter hec duo. ab eterno qdē nec tñ a semetipso. Nā illud qrtū qd huic mē bro vr cōuerso rñdē nullo mō ipa rō patit eē. nihil n. oio pt esse a semetipso qd n sit ab eterno. qz qd n ex tpe eē cepit habuit q̄n nihil fuit. sz q̄diu nihil fu it oio nihil habuit et oīno nihil potuit. nec sibi ergo nec alteri dedit vt esset vel vt aliq posset. alioquin dedit qd n habuit et fecit qd n potuit. Relinqt igit q si aliqd ē ex tpe: n ē a semetipo sz ab alio. ex hac distinctiōe ergo cōstat q si aliqd ē a semetipo n ē ex tpe sz ab eterno. illō ergo q̄rtū n pt eē q aliqd sit a se ipso. n tñ ab eterno. his itaq sic positis arguit sic. Nō nulla sunt q ab eterno n fuerūt. quidem ea experientia latē n sunt. sup'ioz aūt rōe habetur q qd ab eterno n ē ita a semetipo eē n potest. sz si nihil a semetipo fuis set n eēt oio. vn ea extitē potuisset q sunt eē a semet ipsis n hñt nec hre valēt. cōcludit ergo aliqd eē a se

metip̄o ⁊ coīp̄o vt ▪ dicitū ē eē ab eterno ⁊ hoc
dicim⁹ diuinā substātiā. ¶ Itē vlterius arguit ali
qd fuisse ab eterno q̄ð n̄ sit a semetip̄o. que ē me
dia p̄sia. nemini videat̄ impossibile q̄ sit necessa
riū cām semp̄ effectū p̄cedere. ⁊ oē q̄ð ab alio ē
sp̄ suo p̄cipio succedere oportere. certe radius
sol' ð sole p̄cedit ⁊ ab illo originē trahit: ⁊ tñ so
li coeuus existit. Si igit̄ lux ista corpal' hz radiū
sibi coeuū: cur n̄ hēat lux ista sp̄ūal' ⁊ iaccessibil'
radiū sibi coeternū? ¶ Itē Io. damas. p̄bat illð
p rōez cāsitatis. oē q̄ð ē aut ē creabile aut icreabi
le. sz oē creabile ē v̄tibile. q̄r ē vl' s̄m electōez vt
sp̄ūal. vel s̄m gn̄atōez ⁊ corruptōez vel altatōz.
vel s̄m motū localē vt corpal'. ergo exiuerīt ð nō
eē i eē. Quoꝝ .n. eē a v̄siōe icipit. hec v̄siōi sub
iecta sūt ⁊ mutabilitati. ⁊ ecōuerso q̄cūqz subie
cta sūt v̄siōi ceperūt a v̄siōe. cū ergo oēs sb̄e
huiusmōi sūt v̄tibiles. exiuerūt ð n̄ eē i eē. ergo
creabiles. sz nihil ē creabile a se. relīqt̄ ergo q̄ ē
sb̄a icreabilis a q̄ sint ista creabilia. ¶ Itē cōstās
ē q̄ vniuersitas creaturaꝝ. siue ponat̄ finita siue
ifinita tota creata ē. cū ergo nihil sit sibi cā necces
se ē q̄ hēat cāz sui nō causatā. Nec pōt poni cir
culus i cāis efficiētib⁹. q̄r sequeret̄ q̄ idē eēt pri⁹
⁊ posteri⁹ in cāndo. vt si .a. poneret̄ cā .b. b. v̄o cā
c. Itē .c. cā .a. cū causando eēt .a. prius .b. ⁊ .c. er
go cū eēt post .c. eēt prius .a. cui⁹ ē cā. ergo .a. pri
us .a. q̄ð ē ipossibile. Relinqt̄ igit̄ q̄ nō pōt po
ni circulus. seqt̄ ergo de necessitate p̄cedens rō.
¶ Itē sapieñ. xiij. Si virtutē ⁊ opa creaturaꝝ mi
rati sūt. itelligāt ab illis q̄ñ q̄ hec fecit fortior est
illis. a magnitudie eīm sp̄ēi ⁊ creature pt cogno
scibilr creator eoꝝ videri. ¶ Itē hugo de sc̄to
victore i p̄o sniaꝝ. cū aīa ð se dubitari n̄ possit
q̄ñ ē ⁊ q̄r ▪ ignorare nō pōt cogit̄ ex se ⁊ hoc
credē. q̄r aliq̄n cepisse se meminit q̄ñ nō sp̄ ē. cū
ergo nō p se cepisse ⁊ initiū h̄uisse se videat. nō
pt ignorare. q̄r n̄ fuit sibi initiū. vt ergo scipet q̄ð
nō erat ab alio factū ē q̄ erat. ⁊ illū dicim⁹ deū.
Hic ē q̄ dr̄ i ps. Scitote q̄ñ dn̄s ip̄e ē de⁹: ipse
fecit nos ⁊ nō ipsi nos. ¶ Preterea p iētōez ve
ritatis p̄bat̄ idē ab anselmo i li. ð veritate. cogi
tet q̄ pōt q̄ñ nō fuit veꝝ hoc scz q̄r futuꝝ erat ali
quid aut q̄ñ desinet ⁊ nō erit hoc veꝝ. scz q̄r pre
teritū erit aliq̄d. q̄ si neutrū hoꝝ cogitari pōt ⁊
vtrūqz hoꝝ veꝝ sine veritate nō pōt eē: ipossibi
le ē cogitare q̄ v̄itas p̄cipiū vel finē hēat. ergo
ē veritas eterna. ⁊ hāc dicimus diuinā essentiā.
¶ Itē idē ansel. i eodē libro. Si veritas hūit p̄n
cipiū aut hēbit finē anteq̄ȝ ipsa inciperet verū erat
q̄r nō erat veritas. ⁊ postq̄ȝ finita erit verū erit
q̄r nō erit veritas. sz veꝝ n̄ pōt eē sine veritate.
erat igit̄ veritas anq̄ȝ eēt veritas. ⁊ erit veritas
postq̄ȝ finita ē veritas. q̄ð icōueniētissimū ē. eter
nal' ergo ē veritas ¶ Itez ex negatōe veritatis
seqt̄ positō veritatis. sicut rōcinat̄ aug⁹. i p̄o ▪
soliloqoꝝ. Si veritas nō ē. veritas ē. q̄r cōseqt̄
veritatē nō eē: eē veꝝ. Si dicat̄ veritatē nō eē eē
veꝝ. pone veꝝ s̄m q̄d n̄ō simplr̄: tñ adhuc seqt̄.
q̄r oē s̄m q̄d ē respectu alicuius q̄ð est simplr̄. si
ergo ē veꝝ s̄m q̄d seqt̄ necessario q̄ aliq̄d est
veꝝ simplr̄ ⁊ aliq̄ veritas simplr̄. ¶ Itē p iētio
nez bonitatis p̄bat̄ idē. optimuz ē optimū. ergo
optimū ē: q̄r itellectu eius q̄ð ē optimū intelligit̄
eē. Respondent dicētes q̄ nō seqt̄. q̄r hoc verū
ē nō copulat actū existēdi: sed solū essentiā siue
eē s̄m habitū. sicut hic cesar ē cesar. ex quo nō se
quit̄: ergo cesar ē. Cōtra itellectu ei⁹ q̄ð ē opti
mū itelligit̄ ens actu necessario. q̄r itellect⁹ ei⁹ q̄ð
ē optimū: ē quo nihil ē meli⁹. sz meli⁹ ē ens actu
q̄ȝ ens i potētia. ⁊ vtrūqz meli⁹ q̄ȝ nō ens. liceat
sic loq. si ergo ens q̄ nihil meli⁹ ponit ens actu
necessario. ergo ⁊ optimū pōt ens actu. si ergo
nullus itellect⁹ pōt negare optimū eē optimū er
go necesse hz cōcedere optimū eē. ¶ Itē anselm⁹
ad idē i p̄slogion. credim⁹ ▪ dn̄e eē aliq̄d quo
nihil possit cogitari maius. an nō ē aliq̄ talis na
tura: q̄r dixit isipiēs i corde suo: nō ē deus. sz cer
te cū audit hoc ip̄m q̄ dico aliq̄d q̄ nihil mai⁹
cogitari pōt. itelligit q̄ð audit ⁊ q̄ð itelligit i itel
lectu ei⁹ ē. et si non itelligit illud eē. Inde seqt̄
certe illð quo maius excogitari neq̄t nō pōt eē i
solo itellectu. si .n. i solo ē pōt cogitari eē ⁊ in re
q̄ð maius ē. Si ergo id q̄ maius excogitari n̄ pt
nō i solo itellectu id ip̄z q̄ mai⁹ excogitari pt ē q̄
mai⁹ excogitari pt. sz certe hoc eē nō pōt. existit
igit̄ p̄culdubio aliq̄d q̄ mai⁹ excogitari nō pōt
⁊ in itellectu ⁊ i re. ⁊ necessitatē huius rōnis ip̄e
anselm⁹ multiplr̄ declarat i libro ȝ respōdente
p isipiēte. ¶ Itē p̄bat̄ p intētōez p̄eminentie. vñ
Anselm⁹ i monologion. Cum naturaꝝ alie alijs
negari nō possint eē meliores. nec .n. p̄suadet rō
aliquā i eis supeminere. vt nō hēat supiorem se.
Si eīm huiusmōi distictio graduū sic ē infinita
vt nullus sit ibi gradus supior q̄ supior alius nō
inueniat̄. ad hoc rō deducit vt ipsa multitudo na
turaꝝ nullo fine claudat̄: q̄ð absurdū ē. est igitur
ex necessitate aliqua nā que sic est aliciui vel aliq
bus supior: vt nulla sit cui ordinet̄ iferior. restat
igit̄ sūmaz esse nām. ¶ Itē Richardus i libro de
trinitate ad idē. illud certissimū ē ⁊ vñ credo ne
mo dubitare pōt: q̄ in tanta multitudine reꝝ exi
stentiū ⁊ tā multiplici differētia graduū oz aliq̄d
eē sūmuz. sūmuz aūt oīum dicimus quo nihil est
maius. nihil ē melius. His igit̄ rōibus ostendit̄
de necessitate deum eē.

Mēbrum secunduz.

Onsequēter q̄ñ ad diuinā essentiaȝ
c ðclarandā ostendētū ē eā sic notam
esse vt nō possit cogitari non eē. Ad
q̄ð arguit ansel. in p̄slogion. si pōt

cogitari eē aliquid qd nō possit cogitari nō eē. maius erit q̄3 illud qd pōt nō eē cogitari. Si ergo id q̄ maius cogitari nequit pōt cogitari nō eē: idipsū q̄ maius cogitari nequit. nō ē id quo maius cogitari nequit qd ɔuenire nō pōt. Sic ergo vere est aliqd quo maius excogitari nō pōt vt nec excogitari possit nō eē. ⁊ hoc es tu dn̄e deus nr̄. Si eīz mens aliq̄ possit cogitare aliqd melius te. ascenderet creatura supra creatorem. qd valde absurdū ē. ¶ Itē nāles īpressiōes manētes nā sunt imutabiles ⁊ vniles ⁊ eedē apud oēs. s3 cognitio existendi deū ē nobis nālr īpressa fm q̄ dicit damascenus. ergo cū semp maneat nā ɔstat q̄ hec cognitio ē vniuersalis ⁊ eadē apud oēs. ergo d̄ esse diuine eēntie nullus pōt dubitare. ita ergo ē q̄ nō pōt ignorari a creatura rōali. ¶ Itē verissime ⁊ verissima eēntia ē que nec nō eē nec cogitari pōt nō eē q̄ṁ scz vere ⁊ pfecte ē. vt nec non eē in re nec ī opīone nō eē possit. si ergo diuina eēntia verissime ē ⁊ verissima: ergo nō pōt non eē nec cogitari nō eē. ¶ Itē si distīguat sicut quidā dixerūt. q̄ ē rō vt rō ⁊ rō vt natura. Ratōe vt natura nō pōt ignorari deus nec cogitari nō eē: sed rōne vt ratio est pōt. ¶ Obijcit q̄ nullus si mouet rōne vt rōne ad cogitādum de se. pōt ignorare suū eē. q̄ṁ semp sibi p̄sens ē. insup nec ignorare se nec semp fuisse. S3 si cognoscat se eē ⁊ se nō semp fuisse: necessario cognoscit se eē ab alio qd ē pricipiū sui eē. fm illō ps. Scitote q̄ṁ dn̄s ipse ē deus ipse fecit nos ⁊ nō ipsi nos. ergo nō pōt deū eē ignorare. si rōne vt ē rō moueat.

Cōtra. Io. damascenus. Quis cognitio existēdi deum nālr sit nobis īpressa: tn̄ intātum sua luit preciosa hominū malicia: vt dicāt nō eē deum. fm q̄ dicit dauid. Dixit insipiens ī corde suo nō ē deus. ergo diuina eēntia ab insipiēte potest ignorari ⁊ cogitari nō eē. ¶ Itē iuxta hoc obijcitur. anselmus ī p̄slogion. quō dixit insipiens ī corde suo nō ē deus. aut eīm dixit qd cogitare potuit. aut qd cogitare nō potuit. Si qd cogitare potuit: ergo pōt cogitari deū nō eē. Si qd cogitare nō potuit. Contra. idem ē dicere corde ⁊ cogitare. si ergo vere cogitat. q̄ dixit ī corde deū nō eē: ergo potuit cogitare deū nō eē. ¶ Itē idolatra dicit de deo fideliū q̄ nō ē deus. nec ē aliquid: pōt igit̄ deus cogitari nō eē. ¶ Itē prima thimo. vltimo. Solus hz imortalitatē ⁊ lucē habitat inaccessibilē quā nullus hominū vidit s3 nec videre pōt. ex quo accipit̄ q̄ diuinū eē minime est cognoscibile. si ergo de quolibet ente creato possumus cogitare nō eē: ergo multomagis d̄ diuino eē pōt cogitari ipm̄ nō eē. ¶ Itē boetius in li. de ebdomadibus. Intellecto paulisper gr̄a disputādi q̄ nō sit sūmū bonū. adhuc intelligeret̄ aliqd eē album. aliqd eē nigrū. sed tn̄ nō intelligeret̄ aliqd eē bonum. pōt ergo intellectus noster accipe de

rebus eē: nō intellecto sūmo bono eē. ex quo videtur sequi q̄ sūmū bonū possit cogitari non esse.

Solutio. dicēdū q̄ ē cognitio de deo dupl'r. cognitio actu ⁊ cognitio habitu. de deo ī habitu naturalr nobis īpressa ē q̄ ipsa inest naturalr nobis habitus īpressius. s. prime veritatis in intellectu. quo pōt cōycere ipm̄ eē: ⁊ nō pōt ipm̄ ignorari ab anima rōali. Cognitio vero ī actu duplex ē. vna ē cū mouet̄ aīa fm p̄tē supiorē rōnis ⁊ habitū similitudinis prime veritatis supiori parte rōis īpressiū. eo mō quo recolit suū pricipiū p hoc q̄ videt se nō eē a se. ⁊ hoc ēt mō non pōt ignorare deū eē in rōne sui pricipij. Alia ē cum mouet̄ anima fm p̄tem inferiorē rōnis que ē ad ɔtemplādas creaturas. ⁊ hoc mō pōt ignorare deū eē. cū s. p peccatū ⁊ errorē auersa a deo obtenebratur eo mō quo dicit apl̄us Ro. i. Cū deum cognouissent nō sicut deū glorificauerūt: s3 euanuerūt ī cogitatōibus suis. ⁊ obscuratū ē insipiēs cor eorū. ⁊ seruierūt creature potius q̄ creatori. ⁊ hoc mō dixit insipiēs nō ē deus. aliqñ āt mediū ñ. p hoc p3 rn̄sio ad primū. ¶ Ad secūdū respōdet anselmus ī p̄slogion. dupl'r dicit̄ aliqd ī corde vel cogitat̄. Aliť eīm cogitat̄ res cū vox ea significans cogitat̄. Aliť cū illud ipm̄ quo res ē intelligit̄. Illo itaq3 mō. s. primo pōt cogitari deus nō eē. Illo secūdo minime. nullus quippe intelligēs id qd ē deus: pōt cogitare q̄ deus nō ē. l3 hec verba dicat ī corde aut sine vlla aut cū aliqua extranea significatōe. deus. n. ē id quo maius excogitari nō pōt. qd q̄ bene intelligit vtiq3 intelligit id ipm̄ sic eē vt nec cogitatōe possit nō eē. neq3 igit̄ eū nō eē cogitare. ¶ Ad tertiū dicēdū. q̄ cognitio alicuius pōt eē duobus modis. ī rōe cōi ⁊ ī rōe ppria. pōt ergo aliqd cognosci ī rōe cōi ⁊ tn̄ ignorari sub rōe ppria. sicut cū aliqs cognoscit mel sub rōe cōi. videlicet q̄ ē corpus molle rubeū. ignorat aūt ipm̄ sub ratōe ppria. ⁊ id cū videt fel eē corpus molle rubeū decepius credit ipm̄ eē mel. Sic cognitio beatitudis ⁊ appetitus ipsius nobis innatus ē rōe cōi. que ē status oīm bonorū aggregatiōe pfectus: tn̄ in rōe ppria ab aliquibus ignorat̄. vn̄ diuersi ī diuersis ponūt ⁊ estimāt beatitudinē. qdā in voluptatibus. qdā in diuitijs. qdā ī honoribus. Hinc p3 q̄ ipsi ignorāt beatitudinē ī ppria rōne. Sic dicit̄ q̄ idolatra deū ī ratione cōi non ignorāt q̄ ē ens. pricipiū. oīpotēs. dn̄s. tn̄ sub ratione ppria ignorāt. ⁊ id negāt de deo q̄ ē vnus. trinus ⁊ verus. q̄ non ē deus. ⁊ d̄ idolo q̄ ē deus. ¶ Ad quartū p3 responsio p p̄cedētia de cognitiōe dei. q̄ cognitiōe q̄ ē non qd ē ⁊ que ē. fm habitū īfusū vel innatū maxime cognoscit̄ deus. sicut dictū ē supra ꝑtī. ca. inq̄sitōis de cognitōe dei. ¶ Ad quītū ⁊ vltimū dīm sicut dixit anselmus. s. q̄ intellectu sine cognitione qua cogitat̄ res cum vox eā significās

cogitaꝛ potest summum bonū cogitari nō eē. cognitione vero vel intellectu quo idipm quo res ē intelligitur nullo modo.

Membrum tertium

r Restat querēdū si hoc sit ꝓpriū diuine essentialitati nō posse cogitari nō eē: ita ꝙ nō ꝯueniat alij. Ad qḋ sic obijcit respōdēs ꝓ insipiēte anselmus. cogitare me nō eē q̄zdiu me eē certissime scio: nescio vtrū possiz. sz si possuz: cur nō ⁊ quicqd aliḋ qḋ eadē certitudine sic scio. ergo q̄uis certuz mihi sit deū eē: potero cogitare ipm nō esse. Si aūt nō possū: iā nō erit istud ꝓpriū deo. s. nō posse cogitari nō esse. ¶ Itē si ꝑm ꝓprietatē falsā nequeāt itelligi. nihil qḋ ē pōt itelligi nō eē. falsuz eiz ē nō eē qḋ ē. quare nō erit ꝓpriū deo nō posse itelligi nō eē. Cōtra. obijcit anselmꝰ ꝯ rñdentē i li. pro isipiēte. ꝓculdubio quicquid alicubi aut aliquādo nō ē. etiā si ē alicubi aut aliqñ: pōt tamē cogitari nunq̄ꝫ ⁊ nusq̄ꝫ eē. sicut nō ē alicubi aut aliquādo verbigratia qḋ heri ñ fuit ⁊ hodie ē. sicut heri nō fuisse itelligiꝛ: ita ⁊ nunq̄ꝫ itelligi eē pōt. ⁊ qꝛ hic nō ē ⁊ alicubi ē: sicut nō ē hic: ita pōt nusq̄ꝫ cogitari eē. Silr cuiꝰ ptes singule nō sunt vbi aut quādo sūt alie partes eius omēs ptes. ⁊ ideo ipsum totū pōt cogitari nunq̄ꝫ ⁊ nusq̄ꝫ eē. nam ⁊ si dicaꝛ tēpus semp eē ⁊ mūdus vbiqꝫ. nō tamē illḋ totū semp aut iste totus ē vbiqꝫ. ⁊ sicut singlē partes nō sūt quādo alie sūt: ita pñt nunq̄ꝫ eē cogitari. ⁊ singule mūdi ptes sicut nō sūt vbi alie sūt. ita subītelligi possūt nusq̄ꝫ eē. sed ⁊ qḋ ex ptibus cōiunctū ē: cogitatōe dissolui ⁊ eē nō pōt. quare quicq̄d alicubi aut aliqñ totū nō est. etiā si est: potest cogitari nō eē. talis aūt ē omnis creatura. aut vero quo maius neqꝛ cogitari si est: nō pōt cogitari nō eē. vt probatū ē supra. ꝓpriū igiꝛ soli diuine essentie sic eē: vt possit cogitari non eē. Ad concedendū ē cū distinctōe que posita ē supra. ¶ Ad obiecta dicēdū ꝑm ansel. q̄uis nulla que sūt inq̄tū sūt pñt cogitari nō eē. qꝛ nō possumus cogitare simul eē ⁊ nō eē: tamē omnia possūt cogitari non eē preter id qḋ sūme ē. Illa omnia inquā ⁊ sola possūt cogitari nō eē que initium habēt aut finez aut partiū coniunctionē. ⁊ sicut iam dixi: quicqd alicubi aut aliquādo totum nō ē. Illud vero solū cogitari non pōt non eē in quo nec initiū nec finem nec partiū ē ponēdū coniūctionē. ⁊ qḋ non nisi semp ⁊ vbiqꝫ totum vlla prenenit cogitatio. ¶ Ad primū vero rñdet ansel. Scito qꝛ potes te cogitare nō eē q̄zuis certissime scias te eē. multa nāqꝫ cogitamꝰ nō eē q̄ scimꝰ eē. ⁊ multa eē q̄ ñ eē scimꝰ. ñ existimādo sz fingēdo ita eē vt cogitamꝰ. nō tñ iquātū ꝯcerniꝛ eē pōt siꝛ cogitari non eē. ex ꝑdictis pꝫ rñsio ad secūdū. In hūc ergo modū terminaꝛ questio de diuīa essentialitate.

Questio. iiij. de diuine essentie incōmutabilitate.

r Postea iquirēdum ē de diuīa icōmutabilitate. Primo an diuīa eēntia sit oīno icōmutabilis. Secōo an cōueniat ei aliquo modo ꝙ sit mutabilis. Tertio an proprium sit diuine essentie ꝙ sit icōmutabilis.

Mēbrum primuz.

a Ad primū ergo arguiꝛ hoc mō. Rich. i li. de trini. Ois mutatio aut ē ð statu i statū meliorē: aut i statū deteriorē: aut in statum priori eq̄lē. vbi aūt nihil horū erit: nā icōmutabilis erit. sz talis ē diuina nā qꝛ nō i deteriorē: qꝛ verissime ē. nec i statū meliorez qꝛ a semetipō ē. nec i statū equalē: qꝛ ꝑfecta ē. reliquiꝛ igiꝛ ꝙ nā diuīa oīo ē icōmutabiꝛ. ¶ Itē oē qḋ mutabile ē ē ens i potētia ad aliqḋ ñ eē vel ad aliqd eē. sz qḋ v̄issime ⁊ maxie ē ens ē. ñ ens i potētia ad aliqḋ nō eē. Silr qḋ ꝑfectiꝰ ē ñ ē ens i potētia ad aliqḋ esse. ergo qḋ v̄issime ⁊ ꝑfecte ē: nullo mō ē mutabile. sz talis ē diuīa nā. ergo ⁊c. ¶ Itē aug. oē qḋ mutaꝛ ñ ꝑuat ipm eē. ⁊ qḋ mutari pōt: ēt si ñ mutetꝛ pōt ꝙ ꝑuat ñ eē. qḋ ergo ꝑuat sꝫ ipꝫ idē eē ⁊ ñ pōt ꝑ aliquē modū ñ eē ñ mutabilis nec poterit mutari. erit ergo simplr īmutabile. Cōtra. omne qḋ se hꝫ alio mō nunc q̄ꝫ prius ē mutatū qꝛ mutari ē alio mō se hēre nūc q̄ꝫ prius. sꝫ deus alio mō se hꝫ nūc q̄ꝫ se hūit ab eterno. ergo ē mutatus. ꝓbatio medie. qꝛ mō se hꝫ ad creaturas vt dñs. vt ꝯseruator ⁊ rector ꝑm quē modū se ñ hūit ab eterno. ¶ Itē filiꝰ dei nūc ē hō qḋ nō fuit ab eterno. ergo se habꝫ alio mō q̄ꝫ se hūit ab eterno. ¶ Itē motꝰ alterationis siue mutatio ꝑm alteratōez ē duobꝰ modis. vno mō ē trāsitus a ꝯtrīa q̄litate in ꝯtrīā. vt cū ex albo fit nigꝛ. Alio mō exitus ab ocio i actū. vt cū ex nō ꝯsiderāte fit ꝯsiderās. ex nō volēte fit volēs: ⁊ ex nō opante fit operās. ois ergo hō exiēs ab ocio i actū ē mutatꝰ vl alteratus. sꝫ deus i creādo ē exiēs ex ocio i actū. ergo alteraꝛ. ergo ē mutabilis. Itē oē volens qḋ priꝰ noluit mutaꝛ volūtate. sꝫ deus vult nūc eē creaturā quā noluit eē priꝰ. ergo ē mutatꝰ volūtate. ¶ Itē arguit ambro. i li. sniaꝝ. ix. di. hꝫ. i. ꝙ si deus cepit eē pr. ita ꝙ prius erat deus. postea factus ē pr: ergo mutatus ē. silr deus nō semp erat creator ⁊ icepit eē creator: ergo mutatus ē. ¶ Itē vij. dis. primi sniaꝝ. aug. Si spūssanctus nasci potuit: potuit eē filius. ⁊ si potuit eē filius: mutabilis eē potuit. ⁊ ex hoc vult ꝯcludē: ergo ñ potuit nasci. sꝫ vñ seqꝛ hoc nisi i spūsancto ē ꝓprietas ꝓcessiōis. Si ēt poneretꝛ eē filiꝰ: poneretꝛ i eo proprietas generatiōis. ⁊ ita mutaretꝛ. ¶ Si tale obijciꝛ

qr nūc ī pte sit notio spiratōis respectu spūssancti
ꝛ nō paternitatis respectu gnātōis filij a pte: er-
go pater mutabilis ē. quia spirat ꝛ generat sicut
spūssanctus mutabilis diceret si spiraret ꝛ gene-
raret. ℞ñ. quedā relatōes aduenīūt ꝛ ꝓcomi-
taſ mutatio ī eo qḋ relatiue dr̄ ſm illas sicut dicit
aug. ī li. de trini. Quo obtinebimus nihil ſʒ acci-
dēs dici deſīniſi qr ipſius nē nihil accidit qḋ mu-
tet. vt ea sint accidētia relatiua: q̄ cū aliqua muta-
tōe rerū de qbus dicūt accidūt. sicut amicus rela-
tiue dr̄. neq; n. eē ſcipit niſi cū amare ſcepit. ſit er-
go aliq̄ mutatio volūtatis vt amic⁹ dicat. nūmus
āt dr̄ relatiue nec tñ mutatus ē cū eē ſcipit p̄ciū.
neq; cū dr̄ pignus. ꝛ ſiqua ſilia. Si ergo nūmus
pōt ſine aliq̄ ſui mutatōe toties dici relatiue. vt ne-
q; cū ſcipit dici neq; cū deſinit aliqḋ ī eius nā vel
forma qua nūmus ē mutatōis fiat. quāto facilius
de illa dei ī mutabili ſubſtātia debemus accipe. vt
ita dicaſ relatiue aliqḋ ad creaturas. vt q̄uis ī-
piat ipa dici nō tñ ipſi ſubſtātie dei accidisse ali-
qḋ itelligaſ. ſʒ illi creature ad quā dr̄. qñ ergo ali-
qua dicunſ d̄ deo relatiue. nō dicunt aliq̄ relatōē
que ponat mutatōe; ī ipſo ſʒ ſolū ī creatura. Se-
cūdū hoc ergo dōʒ. cū dr̄ deus eſt nūc creator ꝛ
p̄ri⁹ nō fuit. ꝙ ñ ſe hʒ aliṫ q̄ p̄ri⁹ ſʒ creatura aliṫ
ſe habet ad ipm̄. Quedā eīm relatiua dicunt mu-
tuā dependētiā vt pater ꝛ filius ī nāli gnātōe. ꝛ
tūc relatio fundaſ ſup vtriq; extremū. quedā aūt
ſūt quoꝝ vnū dependet ab altero ꝛ nō ēcōuerſo.
vt qñʒ vt cā ꝛ effect⁹. qr effect⁹ dpēdʒ a cā ꝛ ñ ecō-
uerſo. ꝛ tūc totus reſpect⁹ fūdaſ ſup vnū extremū
ꝛ ñ in ꝓparatōe ad alteꝝ. ꝛ tūc ſi deſignat habitu-
do nō ponit mutatio ex pte vtriuſq; ſʒ ex pte al-
terius tñ. ſ. ī quo reſpectus fundaſ. deus ergo cū
ſit cā nō dependet a creatura ſed ecōuerſo. ꝛ pp
hoc cū dr̄ deus creator nūc ꝛ nō p̄rius: nō ponit
ī ipſo īnouatio ad creaturā: ſʒ ponit illa īnouatio
ī creatura ſm quā nūc ſe hʒ aliter ad ipm̄ q̄ p̄ri⁹.
vn̄ ſenſus ē deus ſcipit eſſe creator. deus ē. ꝛ cre-
atura nūc ſcipit ab illo eē de nihilo. Sil' cū dici-
tur deus ē nunc hō ꝛ p̄rius nō fuit. ex hoc ſequit
ꝙ humana nā aliter ſe hʒ ad ipm̄ q̄ p̄rius. ꝛ ꝙ
ponamus relatōem creatoris ad creaturā: hoc ē
ſolum ex parte defectus noſtri itellectus ꝛ nō ex
pte ipſius. ꝛ per hoc pʒ ſolutio ad p̄ła duo obie-
cta. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ actus ſiue actio dr̄ duo-
bus modis. dr̄. n. actio qua agēs agit. ꝛ dr̄ actio
actus. vel effectus quē agens efficit. ſʒ p̄mū mo-
dū actio dei idē ē cū ſua virtute ꝛ ſua ſubſtātia.
ꝛ ſm hoc ſemp agens eſt. ꝛ ſemp agit. nec aliq̄
mō eſt dicē ꝙ exeat ab ocio in actū. quēadmodū
ſol ſemp lucet. ꝛ ſi aliqḋ nō illumineſ a ſole. Sʒ ſʒ
aliū modū nō ſemp agit. ſicut ꝛ ſol nō ſemp illu-
minat. nec ex hoc ſequiſ mutatio ex pte agent. ſi-
cut nō ſeqſ mutatio ex pte ſolis: cū nō illuminat.
ſed ſequiſ mutatio ex pte ſuſcipientis. Illa autē

ꝓpoſitio exitus ab ocio ī actū ē aliter ātiq; quē ſā.
vniuerſalit ſʒ ī illis q̄ agūt paſſibilia cētra ſcd' in
aliqbus q̄ agūt ipaſſibilia cētra hoc ē ipaſſibilit.
nō ſequiſ vt pʒ ī ſole. ¶ Ad quartū dō. ē dū ꝙ illa
eſt duplex. deus vult nūc eſſe creaturā quā p̄rius
noluit eē. Nā hec aduerbia nūc ꝛ p̄rius pn̄t deter-
minare nolūt ꝛ vult ſm ꝙ reſpiciūt ſuppoſitū.
ꝛ ſic falſa ē. qr ſenſus ē. nūc vult creaturā eē quā ſʒ
p̄rius noluit. qr ab eterno qḋ vult voluit īmutabi-
liter. vel pn̄t determinare hoc v̄bū eē tūc hec v̄r-
ba vult ꝛ nōluit ī ꝓpatōe ad oppoſitū. ꝛ hoc mō
vera ē. qr ſenſus ē vult creaturā nūc quā ñ voluit
eē p̄rius. ꝛ hic dico nūc ꝛ p̄rius referuntur ad eſſe
creature: nō ad volūtatē; diuinā. ꝛ iō ſeqſ mu-
tatio voluntatis diuine ſʒ mutatio volen. ¶ Ad quī-
tū dōm. ꝙ nō eſt ſile rō argumēti. qr ī relatōe pſo-
nali qua dicit pater ad filiū ꝛ in relatōe ꝙ deus
dicit creator ad creaturā. Nā ſʒ ſicut dicit ſcō. ma-
mas. ſi diceret qꝛ nō erat pater poſtea ſa. tū eſt
pater. verſiones. i. mutatōes ꝓpoſitiōis patris ꝛ p-
ſone īducemus. nō aūt eſt iconueniēs ꝙ ſi nō erat cre-
ator poſtea eſt creator. ergo ē mutatio ꝛ ratio eſt. qr
creatio nō eſt ex dei ſubſtātia. ſʒ de nihilo. vñ de
verſio q̄ eſt in creatōe nō ſʒ ī deo nā ſʒ ī ex creati-
re. generatio vō eſt ex ſubſtātia generātis ſm ſilitudīe
in natura ꝓductio. ꝛ ergo ſi eſſet mutatio ex pte
paternitatis. ſequereſ mutatio ex pte ſubſtantie.
Ex iſta ergo parte ſequitur. ꝙ deus eſt mutabil'
ex alia vero pte non. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ ſi ꝑ
ſpiritualiam ſūs diceret mutabilis ſi po ī ee ē ſila⁹
nō eſt qr ſcdʒ pluralitas notiōnū ſʒ qr mutaret ſ
ab vna in aliā. ſed in patre nō [illegible] ſic licet ſint ibi
plures notiones qr nō ſit de generatōe ſpiratō nec
ecōuerſo. imo eternaliter eſt ſpirāſ ꝛ generans.
¶ Itē adhuc nō eſt ſimile de patre ꝛ ſpūſancto
quātū ad hoc. qr ſine omni mutatōe pōt poni ꝙ
vna res ſit origo plurium. ſicut p̄ncipia ſine ſui mu-
tatōe eſt origo multarū ſciētiarū. ſed nō pōt poni ꝙ
aliqḋ vnū habeat duas origines ſine diuerſitate
ꝛ ad diuerſitatē; ſequiſ mutatio. ꝛ qr pluralitas
notionū eſt ī patre ſicut ī eo q̄ eſt origo plurium ſʒ ſpūs
ſanctus eſt ī eo q̄ diuerſas hʒ origines. iō ad pluralitatē;
notionū ſequereſ mutatio in ſpūſancto. li-
cet non ſequatur in patre.

Mēbrum ſecundū.

Secundo queritur an cōueniat diuine
eſſētie aliquo modo ꝙ ſit mutabilis.
Et videtur ꝙ ſic. Nā ſi diuina eſſentia
dicitur ſimplex ꝛ īmutabilis ꝛ vera ꝙ
eſt ſua ꝓprietas. ſed licet ipſa ſit ſimplex p eſſen-
tiam: eſt tñ multiplex ī effectu ſiue ī opatōe. ergo
ſimiliter licet ſit īmutabilis per eſſentiā poteſt
tñ dici mutabilis aliquā ſi eſt. ¶ Itē ſapie. vij.
Omnibus mobilib⁹ mobilior eſt ſapiētia. ſed ſapiē-
tia eſt diuina eſſentia ergo eſt oīb⁹ mobilior. ſʒ ad

mobile sequitur mutabile. ergo diuina essentia ē
mutabilis aliquo mō. Solu. dicendū q̄ quedaʒ
sunt ꝓprietates creature ex pte illa qua ē nihilo
est. Quedaʒ ex pte illa qua a deo ē. ꝓprietates q̄
ꝯsequuntur eē creature inquātū de nihilo ē nō pñt
dici ō deo p cāʒ. talis aūt ē mutabilitas. ex hoc. n.
creatura mutabilis ē. q2 de nihilo ē. q2 sicut dicit
damascenus quecūqʒ a versione incipiūt ōsioni
subiecta sunt. sʒ ꝓprietates ꝯsequētes eē creature
inquātū est a deo vt a pricipio: pñt dici de deo p
cām. tales sūt vnitas. multiplicitas. simplicitas.
emanant. n. in eē creature sʒ q̄ ē a deo. ⁊ iō pōt
dici ō deo multiplicitas p cāʒ: sʒ nō formalr. ñ aūt
mutabilitas. ¶ Ad scdʒ dōm. q̄ mobile pōt dicē
aptitudinē ad mouere vel ad moueri. sm q̄ mo
bile dicit aptitudinē ad patiēsic nō dr de deo Si
aūt dicat aptitudinē ad mouere: sic dicit aptitudi
nem ad agere ⁊ sic dicit de deo. ⁊ ē simile ō sen
sibili. q2 sensibile dr dupliciter. vel sʒ q̄ dicē apti
tudinē ad agendū. s. ad sentire sicut anima dr sen
sibilis vel corp⁹ animatū sensibile. vel ꝓut dicit
aptitudinē ad sentiri. sic sensibile dr res appcbē
sa a sensu ita mobile. Sʒ mutabile semp dicē apti
tudinem ad patiēdum siue ad passionē q̄ ē muta
ri ⁊ nō ad actōeʒ q̄ ē mutare. et iō nō dr ō deo.

Membrum tertium.

Ertio queritur an sit ꝓprium diuine
essentie q̄ sit icōmutabilis. ita q̄ non
ꝯueniat creature sʒ soli deo. obiicit er
go sic augus. in libro de natura boni.
Solus deus incōmutabilis ē. que aūt fecit ex ni
hilo mutabilia sunt. mouent. n. spirit⁹ iniquitate.
corpa mortalitate. ergo soli deo ꝯuenit incōmu
tabilitas. ergo ē ei ꝓprium. ¶ Itē aug. vi. de tri
nitate. quod mutatur non seruat ipsuʒ esse. ⁊ qd̄
mutari pōt etiā si non mutet pōt qd̄ fuerat non
esse. Si ergo soli diuine essentie ꝯueniat q̄ non
possit qd̄ fuerat vel ē nō eē. ⁊ nō alicui creature:
ergo ꝓprium est ei esse imutabile. ¶ Itē aug.
contra maximinum. solus dr habere imortalita
tem. in oī mutabili nā nōnulla mors ē ipsa muta
tio que facit aliqd esse in ea qd̄ non erat. Con
tra omnis mutabilitas: aut est sm eē aut sʒ bene
esse. sed in creatura rōnali: scilicet anima est imu
tabilitas q̄ntum ad esse: q2 habet esse perpetuuʒ.
nec est possibilis ad non esse. Similiter in anima
bus beatis ē imutabilitas q̄ntuʒ ad bñ esse. ergo
aliis q̄ deo ꝯuenit esse imutabile. ¶ Si dicatur q̄
imutabilitas q̄ntum ad esse non est in anima per
nām sed p grām. ⁊ ita nulli [illegible] nām conuenit esse
imutabile nisi deo. Cōtra q̄ anima sit imago ē
ei natura. sed eo q̄ est imago est imortalis. q2 vt
dicit Cassiodorus. nō eēt imago si mortis termi
no clauderet. eo aūt quo imortalis ē imutabilis
ergo ē imutabilis q̄ntum ad eē [illegible] nām ⁊ nō solū
p grām. ¶ Itē triplex ē eē. s. eē qd̄ icipit ⁊ ōsinit
⁊ hoc est esse temporale ⁊ esse qd̄ nō incipit nec
desinit: ⁊ hoc ē esse eternū. ⁊ esse qd̄ icipit ⁊ nō
desinit: ⁊ hoc est esse perpetuum. Primum esse
scilicet tēporale ē vestigiuʒ secūdi qd̄ est eternū.
sed esse ꝑpetuuʒ magis est ex ipressione esse eter
ni q̄ tēporale: q2 non desinit sicut nec eē eternū.
⁊ pp hoc est imago ipsius eē eterni. ⁊ nō primū.
q2 imago est i maiori expressione. Si ergo hoc
qd̄ ponit expssionē eterni. eē ponit imutabilitatē
[illegible] nām. q2 ponit qd̄ nō desinat. nec possʒ ipm ex
primere si desineret. ergo ipa aīa rōnalis cui ꝯ
uenit esse ꝑpetuū: est imutabilis p nām. ⁊ ita esse
imutabile nō ē ꝓpriuʒ deo. Solu. dōm q̄ du
plex ē mutatio. s. mutatio ad esse ⁊ mutatio i eē.
Silr duplex ē imutabilitas ad esse ⁊ in eē. In eē
aūt diuino ē imutabilitas ad eē ⁊ i eē. sʒ i oī crea
tura eo q̄ ō nihilo ē. ⁊ ita mutat ō nō esse ad eē
est mutabilitas [illegible] eē. vñ sic ens ō nihilo ⁊ nulla
creatura sepabilis ita nec ista mutabilitas q̄ ē ad eē.
Mutabilitas aūt i esse ē duplex. s. sm substātiā
⁊ sm accidens. mutabile in esse sm substātiā cor
pus est. s. cū mutatur creatura ab esse in non esse
⁊ imutabilitatem contrariam huic mutabilitati
habent creature que primo ⁊ imediate exeunt a
deo. sicut angeli ⁊ anime rōnales ⁊ etiaʒ prima
materia prout est ō primo creatis habet eam. sʒ
in aliis que ꝯsequenter sunt ex ipa ē mutabilitas
ista. ⁊ sm substantiā ⁊ sm accidēs sicut in elemē
tis ⁊ huiusmodi. Mutabilitas aūt i eē sm acci
dens tñ ista ē i creaturis ꝑpetuis. sicut aīa cū mu
tatur ab vna affectiōe in aliā. vt a tristicia i gau
dium: vt ab iniusticia in iusticiā. Soluʒ autem illud
simpliciter ⁊ vere ē imutabile quod non habet
mutabilitatē ad eē que ē a non eē in eē. nec mu
tabilitatē in esse sm substātiā nec sm accidēs. ta
lis ē diuina essentia solū: ⁊ ideo ꝓprium ē ei eē
imutabile vere ⁊ simpliciter.

Questio. v. de diuine essentie simplicitate:

Einde querendum ē de simplicitate diuina
⁊ habet tria mēbra. Primū
quomodo ē simplicitas di
uine substātie. Secūdū quo
modo ē simplicitas summa.
Tertium quomodo est propriū diuine substātie
simplicitas.

Mēbrum primuʒ.

D primuʒ arguit aliqs hoc mō. In
diuinis eē ē ponē eē distinctū ⁊ indistinctū.
ergo i eo ē vnitas ñ ergo simplicitas.
maior pʒ. q2 in deo ē esse eēntiale. ⁊
istud ē indistinctū. ⁊ eē ꝑsonale ⁊ illud ē distinctuʒ.

¶ Item in deo ē vnitas substātie τ pluralitas psonarū. ergo in eo ē disparatio: ergo nō est in eo omnimoda simplicitas. ¶ Itē i pře sunt duo quorū vnū nō ē alterū. s. innascibilitas τ paternitas: ergo in eo est cōpositio τ nō omnimoda simplicitas. ¶ Itē in deo ē eē cōicabile sicut ē eē substātiale. τ eē incōicabile sicut eē psonale. nō ergo omnimoda simplicitas. cū hoc nō sit illud. ¶ Itē impossibile ē q̄ diuina essentia cōprehēdat vel tota videat. sz si aliqđ simplex videat: vr sm totū. qr simplex nō hz ptē τ ptem. vñ si punct⁹ vr: vr sm totum vel totus. ergo diuina essentia nō est simplex. maiorē ppositiōez supponimus. si. n. tota videret: cōprehenderet: sz hoc ē impossibile sicut supponimus ad pñs. Solu. dicim⁹ q̄ diuia essentia ē simplex omnimoda simplicitate. ita q̄ nō est in ea cōpositio essentialis nec accidentalis. oē. n. cōpositū pōt intelligi nō esse: qr pōt intelligi resolubile. sz diuina essentia nō pōt itelligi non esse. iō nec cōposita esse. Item vbi ē cōpositio ibi est depēdentia τ indigētia cōpositi a cōponentibus: qr oē cōpositū cōponētib⁹ indiget. sicut habet in li. de regul' fidei. τ iō repugnat q̄ deus sit creator oīum τ cōpositus. ¶ Ad rōnes ergo in cōtrium dicendū sm boetium in li. de trinitate q̄ dicit non pōt dici pdicatiōem relatiuā cōequā rei de qua dr sz se addere vel minuere vel mutare. que tota nō in eo qđ ē esse cōsistit. sed in eo q̄ ē in cōparatiōe aliquo mō se habere. nec semp ad aliud sed aliquotiens ad idem. Age. n. stet qsqꝫ. ei igit si accedā dexter: erit ille sinister ad me cōpat⁹. nō q̄ ille sinister sit: sz q̄ ego dexter accesserim. Rursus ego accedo sinister τ ille sit dexter. nō q̄ ille sit p se dexter velut albus vel longus: sz q̄ me accedente sit dexter atqꝫ id qđ ē a me τ ex me est. minime vero ex se. Que que sm rei alicuius in eo q̄ ipa est ppietatē: nō faciūt pdicatōz: vel alternare vel mutare. nullāqꝫ oīno variare essentiam. ex quo pz q̄ relatio nihil addit vel mutat vel minuit. Scdm hoc dicendū. q̄ in diuino eē est esse substātie τ esse relatiōis. τ esse substātie dr essentialiter: esse vero relatiōis psonaliter. Vñ boetius. substātia cōtinet vnitatē: multiplicat relatio trinitatē. Quātus ergo i deo intelligamus vnitatē substantie τ multiplicatiōz psonarum: hꝫ qđem ē sm relatiōem. relatio aūt nō addit ad vnitatē nec mutat τ maxime in deo: nō est vlla in ipo cōpositio. cū nihil addat in eo. ¶ Scđz hoc dicendum ad primū: q̄ nō sm idem dr esse distinctum τ indistinctū in deo. imo esse indistinctū dr sm substantiā: distinctū sm relationē: qđ solū dicit existentie modū τ nihil addit ad substātiā. ¶ Similiter est dicendū ad illā rōnem qua obijcitur de esse cōicabili τ incōicabili. ¶ Ad aliud dicendū q̄ si pluralitas illa esset i genere vnitatis illius. bñ sequeret rō. sz non ita est. τ est exemplū de pūcto qui est principium τ finis linearū diuersarū. pōt. n. esse principium vnius linee vel terminus alterius vel finis ⁊ principiū alterius. Item dico sz substantias. Sed cōstat q̄ ex his nihil detrahitur sue simplicitati. nec ex hoc est ei aliquid additum. Sic cum in deo dr psona τ substantia. nō ē p hoc nomen psona additio ad substantiam diuinā facta. Et similiter posset obijci in persona patris est natura diuina vel essentia seu psonalitas: ergo hoc τ hoc. ergo cōpositio. Dicendū q̄ illud seqret si psonalitas diceret aliqđ in patre sm substātiam vel accidens quod adderet ad esse: sz solus dicit aliqđ sm relationē que nihil addit ad esse. ¶ Ad tertiū qđ obijcit. in patre sūt duo quorū vnum nō est alterū. dicendū q̄ hoc est verū notionaliter vnū nō est alterū. τ sic nihil addit ad esse. vñ hec habitudo nō est illa. qr innascibilitas dicit q̄ est ens qđ nō est ab alio. paternitas dicit q̄ ē ens a quo ē alius. vñ ibi ē numerus habitudinis solū τ nō substātie. sic pūctus hz habitudinē ad hāc lineā τ ad illā aliā. τ hec habitudo non est illa. manet tñ punctus in simplicitate essentie sue. τ p hoc est τ quartū solutū. ¶ Ad quintū cōcedendū sz aug. q̄ diuina essentia nō cōprehendit. tñ tota videtur ab animabus sanctis τ angelis. vñ bene sequit q̄ si aliqđ est simplex q̄ videt totū sed ex hoc nō sequit q̄ cōprehendat. nam simplex pōt videri totus τ nō sm totū. vel totū τ sm totum. Si videat totum τ sm totū. sequit q̄ apprehēdatur. τ hoc mō nō potest videri deus vt sibi. et videat totus τ sm totum. tñ totus bene videtur. τ est exēplum de puncto. video enim punctū totū qr nō hz ptem τ ptem. sed nō sm totum ipsum video. qr non video ipsum sm totā suā potentiā τ virtutem. Unde ponat q̄ ab hoc puncto exeāt plures linee. possum dicere ḋ qualibz illarū linearum q̄ tangit punctū totum. sz nō tangit sm totū. hoc ē sm totā habitudinē ipsius puncti. sic dicēdū q̄ deus totus videbitur. nō tñ sm totum: hoc est sm omnem modū sue virtutis τ infinitatis. nec pp hoc sequit q̄ habeat ptem τ ptem. sicut nec de puncto.

Mēbrum secundū.

d

Deinde qrit. qđo diuina essentia sit simplicitas summa. Ad qđ sic obijcit maior ē indistātia vbi ē vnitas essētie τ psone q̄ vbi ē vnitas in essētia τ distinctio in psona vł ecōuerso. Si ergo diuina essentia in summo est simplex τ simplicitas sequitur indifferentiaz intelligitur in ea vnitas essentie τ psone. sed hoc est falsum: imo ē in eā vnitas essentie τ distinctio psone: ergo nō est simplex in summo simplicitatis. ¶ Itē nō est idez dicere pater est deus. τ pater ē pater. nō enī quo ē deus eo ē př. imo deitate ē deus. τ paternitate ē pater. τ nō pñitate est deus vel deitate př. ergo alio ē deus τ alio ē pater. ergo i deo inuenit numerus: nō ergo summa simplicitas. Itē quedā dicuntur de deo sm substantiā. vt

deus oīpotens iustus τ huiusmodi. Quedā vero sm
relationem sicut que dicunt de deo psonaliter. vt
cū dico. deus est pr̄. aut ergo substantia τ relatio
distinguunt in deo sm rem: aut sm intellectū solū.
Si sm intellectū solum. ergo solus intellectus fa
ceret trinitatē hāc. s. patrem τ filiū τ spiritūsanctū
esse. si nō esset ibi rei distinctio. Si sm rem distin
guunt. ergo est ibi dr̄ia substantie τ relationis er
go non ē in deo accipere terminum simplicitatis.
Cōtra. nos videmus in pūcto differētes habi
tudines. nō tñ hoc ponit aliquā ꝯpositionē i pūn
cto. imo ex eo q̄ simplex est. ꝯuenit ei q̄ habeat
plures habitudines. Quis ergo sic ponat i deo
dr̄ia habituū psonaliū: non tñ hoc detrahit sim
plicitati eius. τ ita de simplex ē. Solu. dicendū
q̄ est vnitas essentialis τ psonalis. Similiter est dif
ferentia essential' opposita vnitati essentiali τ dif
ferentia essential' siue multiplicitas opposita vni
tati psonali. Sed diuersitas essentialis nō oppo
nitur personali vnitati. nec vnitas essentialis dr̄ie
psonali. Vñ Ricar. de sancto victore. sicut eē sub
stantialiter aliud τ aliud nō tollit vbiq3 vnitatē
psone: sic eē personaliter aliū τ aliū non scindit
vbiq3 vnitatē substantie. exemplū: in homine nec
pluralitas substantiarū ibi diuidit vnitatē psone
nec pluralitas psonarū hic dissoluit vnitatem sub
stātie. ¶ Ad primū ergo dr̄m. q̄ prima ꝓpositio
ē falsa. nā vnitas dr̄ maior: q2 simplicior τ virtuo
sior. posita aūt vnitate psonali cū vnitate essentia
li. minor erit vnitas τ simplicitas in virtute: q̄3 si
ponat cum dr̄ia psonali. q2 simplicissima τ ma
xima vnitas ē que h3 esse in pluribus nō multipli
cata sicut ꝓbabitur infra. quāto enim ē aliqd ma
ius vnū in simplicitate essentie: tantomagis est in
vnitate. id summa vnitas vel simplicitas ponit plu
ralitatem: aliter nō esset simplex in summo simpli
citatis. exēplum de pūcto sicut supra. ¶ Ad scdā
rōnem dicendū. q̄ nō sequit nō eo quo est deus ē
pr̄. ergo alio τ alio. si. n. paternitas non ess3 dei
tas vel pr̄ deitas: bñ ꝓcederet rō. sed paternitas
est deitas. pater enim dicit habitudinē illam qua
est eius a quo alius p generationē. hec aūt habitu
do nō ꝯsiderat cū essentia. nec ēt aliqd addit essen
tie. τ ita nō est cā ꝯpositionis aliquo modo circa
essentiā. ¶ Ad tertiū dicendum. supponēdo. q̄ in
fra declarabitur. q̄ diuinū esse est vnum idē esse
habitu sm rōnem ordinis seu originis. intelligit
eni3 diuinū esse qd est habitū a patre. nō alio nec
p generatōē3 nec p ꝓcessionem. a quo idem esse
est habitū a filio. τ illud idē3 habitū a spiritusan
cto p ꝓcessionem ab vtroq3. τ hoc modo ē non
solum sm acceptionē3 nostri intellectus: s3 ēt sm
ipsam rem. Necessario ē ergo ibi qd est identitas
substantie τ qd est habitudinis sm rationem ori
ginis seu principij ad id qd est de principio. Ex il
la ergo parte qua intelligit identitas: sumitur ve
lut predicamentum substātie in enūciatione diui
norum. ex illa vero parte qua ē ibi habitudo τ
pluralitas predicamentū relatōis. Nec tñ hoc de
trahit summe simplicitati sicut ex predictis mani
festum ē τ plenius declarabitur.

Membrum tertium.

Consequenter queritur an simplicitas
sit ꝓpriū diuine essentie ita q̄ nulli
alij rei cōueniat. Ad qd sic obijcitur.
dicit qd nō h3 ꝯpositionem ptium vel
accidentium vel formarū est summe τ vere simplex
sicut patet ex distinctione. viij. primi libri sniarū.
Sed prima materia nō habet ꝯpositōē3 ptiū nec
accidentium nec formarū: ergo prima materia est
in simplicitate. non enim habet compositionem
ptium integralium: quia abstrahamus ab ipsa quā
titatem. nec compositionem essentialium sicut ma
terie τ forme. q2 sic ess3 materia d materia. τ ita
non esset prima. nec etiā accidentium: q2 intelligi
mus eā spoliatam omnibus accidentibus. Nec
formarū: q2 intelligimus eam nudam ab omni for
ma. similiter obijcitur de forma. ¶ Itē de specie
siue forma vniuersaliter obijcitur. q2 sicut dicit
philosophus. forma est compositioni ꝯtingens simplici
τ inuariabili essentia consistens. ergo cum sit in
uariabili τ simplici essentia relinquitur q̄ simpli
citas vera cōuenit ei. ¶ Si vero diceretur q̄ sim
plicitas forme vniuersalis ē ꝯpositioni ꝯtingēs.
simplicitas vero diuine essentie nō. vñ ñ est ꝯpa
bilis simplicitas simplicitati. Cōtra. diuina sub
stantia est vnibilis humane que quidem ē ꝯposi
ta ex aīa τ corpe: ergo est aduenīens ꝯpositioni
cum vnitur humane nature. nec tñ aliquid detra
hitur eius simplicitati τ inuariabilitati essentie.
relinquitur igitur q̄ nec ipsi forme vnibili ꝯtingēs
ad simplicitatē3 detrahetur ex hoc q̄ ē ꝯpositio
ni contingens. ¶ Item boetius in li. de trinitate
in oī eo qd ē citra primū. differt quo est τ q̄ ē. s3
ipm q̄ est. aut ē aliqd citra primū aut nihil. Con
stans ē q̄ nō nihil. ergo aliqd i eo erit. ergo erit
dr̄ia eius q̄ ē τ q̄ ē τ ita i simul. aut erit dicē ips3
q̄ ē τ ips3 quo ē. ita ē sicut primū. Rñdeo. dē
eē summe simplex excludit tria. ꝯpōnē3. ꝯponibili
tatem. τ ꝯpōni ꝯtigentiā. ita q̄ illud dr̄ τ ꝓprie
ē simplex. qd ñ ē ꝯpositū nec ꝯponibile nec ꝯpōi
ꝯtingēs. nec ꝯpositū ex alijs. sicut ē i oī creatura q̄
se exñs. nec ꝯponibile cū alio sicut ē mā q̄ ē ꝯpo
nibilis forme τ forma ꝯponibilis mā. τ ipm quo
ē ꝯponibile ei qd ē. nec ꝯpōni ꝯtigēs. sicut ē forma
vlis que supponit añ se ꝯpōnem ex mā τ forma.
ē. n. forma mā vt ē aīa forma corporis. τ ē forma
ꝯpōni ꝯtingēs siue ex ipa ꝯpōe adueniēs sicut for
ma vniuersalis hō vel humanitas q̄ a inuenit ꝯsti
tuto ex aīa rōnali τ corpe. Ex p hec p3 rñsio ad
duo pria. ¶ Ad illud vo qd obicit de diuina eēn

tia q̄ ē vnibilis ⁊ ita ꝯpōni ꝯiūgens. Dōm ꝗ nō sequitur. Naʒ hoc qđ dico ꝯiungens ꝯpōni importat dependentiā ab ipsa ꝯpositione: ita ꝙ nec habeat subsistere sine ipsa. sicut humanitas non subsistit nisi manēte ꝯpositione anime ⁊ corporis. diuina aūt essentia nullo mō hꝫ depēdētiā ab humana: imo sine ipsa ꝯsistit. vn̄ hoc ipm̄ ꝙ vnibilis ē vel vnita diuina nā humane: nō dic̄ depēdentiā vel dispōnē in ipa sed in ipsa humana nā q̄ qđeꝫ vnibilis ē ⁊ vnita. ¶ Ad illud vo qđ vltio obijcit qđ dicit boetius. in eo qđ est citra primū ⁊c. intelligitur de his que ſm se hn̄t esse ꝙ ē aut ⁊ quo ē. ꝓut dicunt̄ p̄ncipia esse cuiusqꝫ nō hn̄t eē vt ens sed sunt entis. vt distiguamus ꝙ quedā sūt entia: quedā entium vt dispōnes vel ꝓces. ⁊ ista nō sūt entia simplr̄. sed sūt entiū. nō tn̄ seq̄t ꝙ sint nihil. Nihil.n. negat ⁊ qđ est ens ⁊ qđ est entis. Preterea. ea q̄ sūt entiū iam hn̄t dependentiā a scipsis ꝯponibilia adiuicē. ꝓpterea nō sūt de simplicib᷒.

Questio. vj. de diuine essentie immensitate.

c Onsequenter queritur de imensitate diuine essentie que imensitas determinatur ꝗtum ad quatuor. Primo ꝗtum ad se ⁊ sic determinat̄ p infinitatem. ⁊ ꝗtum ad itellectū ⁊ sic determinat̄ p incōꝑhēsibilitatē: ⁊ ꝗtū ad duratōꝫ ⁊ sic determinat̄ p eternitatē. Primo g° q̄rit̄ đ imēsitate dine eēntie. Scđo đ ꝯꝑhēsibilitate dine essentie. Tertio de icircūscriptibilitate dine eēntie. Quarto đ ei᷒ eternitate. ¶ Quātū ad primū duo q̄runt̄. Primū vtꝝ dina eēntia sit finita vel īfinita. Scđm supposito ꝙ īfinita vtꝝ illud sit ei p̄ncipiū. ita ꝙ nō ꝯueniat īfinitas creature.

Mēbrum primuꝫ.

a D primum sic obijcit̄. finitū ⁊ infinitū ꝯgruit q̄ntitati. vnde semꝑ dicitur finitum ⁊ infinitū sub ratione q̄ntitatis. simplex aūt ⁊ ꝯpositum sub rōne substantie vel essentie. Si ergo q̄ntitateꝫ nō dicimus circa diuinā essentiaꝫ nisi solū virtuteꝫ eius q̄ dicit̄ aliquo mō q̄ntas: ſm ꝙ ponit aug. i li. de q̄ntitate aie virtualeꝫ ꝗtitateꝫ ⁊ dimensiōē: ergo n̄ ē dicē đ diuina essentia ꝙ sit finita vl īfinita. sed solū de eius virtute vel potentia. ¶ Iteꝫ finitum ⁊ cōpletū ideꝫ. Sꝫ diuina essentia est cōpletissima. ergo est finitissima. ¶ Iteꝫ sic se hꝫ potentia ad posse ita essentia ad esse. sꝫ potentia dī finita cū pōt in tot ⁊ nō i plura. ergo silr̄ est in esse. ergo silr̄ in essentia. ꝙ cū ita est hec essentia ꝙ nō alia essentia dicet̄ finita sꝫ diuīa eēntia ita est hec essētia ꝙ n̄ alia. ergo finita. ¶ Itē inf dr̄as entis semꝑ nobilior dicit̄ de deo. vn̄ qꝛ ens actu nobilius ē ꝗ ens in potētia. dicit̄ deus esse actu ⁊ nō dicitur ens possibile. sed finitū ē nobilior ꝯditio ꝗ̄ infiniti: ergo finitū dicet̄ de potētia diuina ⁊ nō infinitū. ¶ Itē finitū magis ducit in deū ꝗ̄ infinitum. ⁊ hoc est qꝛ creatura ducit in deuꝫ ſm rōeꝫ q̄ ē finita. qꝛ inq̄ntū infinita dicitur p ordineꝫ ad finē. Infinitū aūt p̄uat huiusmōi ordinē: ergo finitū magis dicit silitudinē dei in eē ⁊ ei᷒ expressionē ꝗ̄ infinitū. Si ergo exp̄mi magis dꝫ attribui ꝙ ipm̄ magis exp̄mit: ergo deo dꝫ attribui finitū nō infinitū. Cōtra. idē ē in deo essentia ⁊ potētia. sꝫ potētia eius ē infinita: ergo ⁊ ei᷒ essentia. Et ꝯfirmatio huius rōnis ē quoniā in summo simplici nō differūt potētia ⁊ essentia. aliter nō eēt summe simplex: ergo nō attingit aliqđ potētia qđ eēntia illud attingat: ergo cū infinitū dicat extensionē vltra finitū. eēt dicere ꝙ potētia extēderet̄ vltra essentiā. nisi eēntia sit infinita. ¶ Itē diuina essentia pōt ꝯsiderari dupl'r absolute ⁊ i se. ⁊ sic ē absoluta ab omni respectu. Si ergo finitū vel infinitū dicit intētionē respect᷒. ergo nō sūt in ea absolute: sꝫ in ea ꝓut intelligit̄ ſm extensionē ſm ꝙ dicimus. ꝙ se extēdit diuina eēntia in oī eē rex sicut sua potētia in oī posse. Ex hoc mō essentia ē infinita. ꝓbatio qꝛ potētia ei᷒ ē infinita qꝛ nō ē in tot nec pōt eē in tot qn adhuc posset eē i plura. ergo silr̄ ē dicere de diuina essentia ꝙ nō ita sit in tot essētie rex ⁊ possit eē qn adhuc possit esse i plib᷒. ꝯstat ꝙ ipa est infinita. ¶ Itē bonitas illa dī infinita a qua est oīs bonitas ⁊ qua maior excogitari nō pōt. Et similr̄ illa potētia infinita a qua est oīs potentia ⁊ qua maior excogitari nō pōt. ergo ⁊ illud dī eē eē infinitū a quo est omne eē ⁊ quo maius eē excogitari nō pōt sꝫ tale est eē diuinū ergo ⁊ illđ est infinitū. dico aūt maius eē sicut dicit Anselm᷒ qđ maxime distat a nō eē qđ scꝫ nec habet non eē post ē. nec eē post nō esse. nec potest cogitari nō eē. ¶ Iteꝫ circūscripta per īpossibile diuina potētia ab essentia. adhuc possē dicere ꝙ deus ē vbiqꝫ nec tantū pōt cogitari vbi sit qn adhuc possit dici ꝙ vltra sit. sicut ergo corpus diceret̄ infinitū qđ totū mūdum repleret ⁊ vltra si eēnt mūdi infiniti ⁊ ita diuina essentia debet dici infinita. ¶ Itē iij. reg. viij. Si enim celū ⁊ celi celorū capere te nō pñt. quasi diceret si infiniti eēnt celi ipm̄ capere nō possent sed repleret omnes. ergo ipe deus ſꝫ essentiā est infinitus. ¶ Itē deus est cā efficiēs p̄ia formalis ⁊ finalis ergo si nō est dicere đ ipa infinitū ē causa efficiens p̄ia ꝙ sit effecta: nec infinitū ē cā formalis ꝙ sit formata ergo nō est dicere eum sicut finalis ꝙ sit finis ergo scđm essentiā ipse est causa sine finali cā: ꝯstat qđ eius essentia est īfinita. ¶ Si dicat̄ ꝙ potentia diuina dicit̄ finita. nō qꝛ hꝫ finem vel terminum ad quem terminetur. sed quia ita est hec essentia ꝙ nō est illa. vn̄ ille est vnus modus finitatis. Sꝫ

ꝙ rõe ista nõ debeat dici finita pz. qꝛ anteq̃ alia cẽntia causaret eẽ erat dicere q̃ñ diuina essẽtia erat. necañ erat dicẽ ꝙ finiret ab aliis. qꝛ res hec erant sed q̃cũdẽ est eẽ eiꝰ ante rex creatõez ⁊ post. ergo si nõ dicebat tũc finita per ꝯparationẽ ad res: ergo nec mõ. ¶ Itẽ si ꝑ hoc diceret finita essentia qꝛ ita ẽ hec essentia ꝙ nõ illa. simil̃r rõne eiꝰ potẽtia diceret finita. cũ sit ita hec potẽtia ꝙ nõ illa. qͦd tñ eẽt incõueniẽs dicere. ¶ Si dicat ad hoc ꝙ diuina potẽtia ẽ ens ⁊ operat. ⁊ verũ ẽ inquãtuz ẽ ens ẽ finita. tñ inquãtũ operatur ẽ infinita. qꝛ nõ põt in tot qn adhuc i plura. Cõtra. adhuc videtur ꝙ sit finita inquãtũ operat ẜm hũc modum. quoniã sicut ꝯtingit dicere diuina potẽtia ẽ hec ⁊ nõ illa. ita ꝯtingit dicere ꝙ diuina potẽtia operat hec ⁊ nõ alia. potẽtia ergo hac rõne dicet finita inquãtũ operat. Sed hoc facit finitatẽ qͦd tñ incõueniẽs ẽ dicere. ¶ Itẽ damas. credẽdum ẽ vnũ deũ imortalẽ eternũ infinitũ incircũscriptũ. sz cũ dico vnũ deũ: loquor de deo ẜm essentiã: ergo diuina essentia ẽ ifinita. ¶ Itẽ sicut dicit Exo. xxxiij. caplõ. Nõ poteris videre faciẽ meaz. Et iterũ. Non videbit me hõ ⁊ viuet. Rursũq;. Tollãq; manũ meã: ⁊ videbis posteriora mea. faciẽ autẽ meã videre nõ poteris. Sup hoc aug. reprobat opinionẽ dicẽtiũ. ꝙ deꝰ nõ videbit i sua essentia sed i sua luce. ⁊ obiicit sic. Cũ sua lux nõ sit aliud q̃ sua essentia. ergo nõ ẽ aliud videri i sua luce ⁊ i sua essentia. Sil̃r cũ potẽtia nõ sit aliud q̃ sua essentia: nõ est aliud infinitũ i potẽtia q̃ i essentia.

Solutio. dicẽdũ sicut dicit beatꝰ dyonisiꝰ. vniuersaliter nõ audẽduz dicere aliqd [illegible] occulta ⁊ iseparabili diuinitate q̃ [illegible] que nobis diuinitꝰ ex sacris eloqũs claruerũt. Preterea cũ ex sacra scriptura nihil de finitate diuine essentie inueniat. nõ est asserẽdũ ipsaz eẽ finitã simplr: sed ifinitã ꝓprie ergo ẽ dicẽdũ ipm eẽ infinitũ ẜm substãtiã: ⁊ nõ finitũ nisi dicat finitũ ꝯpletuz. vñ damascenus. deus ẽ incircũscriptꝰ. increatꝰ. infinitꝰ. Itẽ in eo dẽ videt quidẽ omnibꝰ pricipalibꝰ eoꝝ que de deo dicũtur nominibꝰ eẽ: qui ẽ totũ eniz i seipso ꝯprehendẽs. Hũc velut quoddã pelagus substãtie infinitũ ⁊ ideterminatũ. ecce ẜm damascenum ꝙ ẽ infinitꝰ ẜm essentiã. ¶ Sed tñ infinitum dr̃ tripl̃r. scilicet negatiue. priuatiue. ꝯtrarie siue disparate. Infinitũ negatiue dr̃ per abnegatõez finis. ⁊ sic dicit ifinitũ id qͦd nõ finitũ. ⁊ hoc modo infinitũ ẽ qͦd non ẽ natũ finiri. Infinitũ priuatiue ẽ qͦd natũ ẽ finiri nõ tñ finit. Infinitũ ꝯtrarie ẽ qͦd habet cõtrariã dispõnem siue disparatã ad finiẽduz. Primo mõ essentia diuina ẽ infinita. qꝛ nõ habet finẽ sed ẽ finiens omnia nec est nata finiri. Sil̃r [illegible] dicat infinitũ disparate sic adhuc est infinita. qꝛ hz disparatã dispositõez respectu simplicis. Dicitꝰ eniz aliqd ifinitũ qͦd in tot ẽ ꝙ nõ potest eẽ in plura. In deo aũt ẽ dispositio disparata respectu huius que ẽ. ꝙ diuina essentia ẽ in omnibꝰ ⁊ extra omnia. ⁊ adhuc [illegible] eẽnt infinita impleret illa. vñ hoc qͦd est in omnibus nõ inclusa ⁊ iplẽs illa. imo ifinita si essent ẽ dispositio disparata respectu finitatis. Si dicat infinitũ priuatiue: nõ põt dici infinita: qꝛ nõ est nata finiri imo finiẽs omnia. ¶ Ad primã ergo rõnem dicẽdum in ꝯtrarium ꝙ cũ finitus dicit ꝑ positõez finis. infinitũ ꝑ ablatõem finis. Finis aũt dicit tripl̃r ⁊ finitũ ⁊ infinitũ. Finis. n. dr̃ terminus ⁊ sic finitũ ⁊ infinitũ. ẜm ꝙ a fine accipiunt soli quãtitati ꝯgruunt. rõne eiz termini in quãtitate finitur. qꝛ eni in ꝯtinuo nõ est terminꝰ siue diuisiõis dicimꝰ ipz diuisibile infinitũ siue infinitã diuisiõe. Sil̃r qꝛ i numero nõ est terminus in addẽdo. dicimus ipm eẽ infinitũ additiõe. Sil̃r iuxta locũ dicit finitũ ⁊ infinitũ circũscriptiõe. ⁊ circa ipm finitũ ⁊ infinitũ duratiõe. ¶ Alio mõ finis dicit idẽ ꝙ pfectio. nec dicat sic finitũ ⁊ infinitũ in substãtia. ⁊ sic dicit materia ẜm se ifinita. qꝛ caret perfectiõe. ¶ Tertio mõ dicit finis ẜm rõnez ꝓpriã qua quidez est id ꝑ qͦd vnũquodq;. ⁊ sic finitum dicit finẽ ꝑ ordinẽ ad finez. infinitũ vero ꝑ deordinationẽ. ⁊ sic malũ culpe dicit infinitũ. Primo ergo mõ ẜm ꝙ finitũ ⁊ infinitũ dicunt in quãtitate est dicere ifinitũ in deo. Sed quãtitas duplex est ẜz ꝙ dicit augustinꝰ. scz quãtitas dimẽsiua ⁊ virtualis. put finitũ ⁊ infinitũ sũt circa quãtitatẽ dimẽsiuã: neutrũ ẽ in deo. qꝛ talis quãtitas nõ est in eo. sed iuxta quãtitatẽ virtualẽ que in ipo est dicitur i eo infinitũ. Sed qꝛ in deo oĩmoda ẽ omnis virtutis ⁊ essentie. nõ põt eẽ infinitas virtutis quin etiã sit essentie. vbi aũt differũt virtus ⁊ essentia. qͦd est vnius nõ ẽ alterius. ¶ Ad scdm dicẽduz ꝙ ꝯpletuz dicit duobus modis. scz ex se ⁊ ex alio. Cõpletum ex se dr̃ finis qꝛ finis ẽ ꝯplemẽtũ. Cõpletũ vero ex alio accipit solũ in illis que sũt ad finẽ. finis vero ꝯpletur nõ ex alio sz ex se. qꝛ ergo finitũ dicit ꝙ aliqd finiat ⁊ ꝯpleat ex alio. qꝛ dicitur passiue: ꝑ hoc nõ sequit ẽ finis: ergo nõ est infinitus siue ergo ẽ finitꝰ. imo ergo ẽ infiniens. ⁊ ergo nõ sequit ꝙ si deus ẽ ꝯpletus cũ sit cõpletus in se. qꝛ ẽ finis omniũ. ꝙ sit finitꝰ ẜm ꝙ sit omnia finiẽs. ¶ Ad tertiũ dicẽdũ. ꝙ aliqd nõ dz dici finitũ qꝛ sit hoc ⁊ nõ aliud sz qꝛ terminat ad aliud vel ẽ ꝓpter aliud vel qꝛ pficitur ab alio. Et hoc sumit iuxta triplicẽ rõnem finis. cũ finitũ dicat a fine. finis. n. terminus ẽ. finis est ꝓpter qͦd vnũquodq;. ⁊ finis est pfectio. si ergo diuine essentie nõ possunt ꝯuenire ista qꝛ non terminãtur ad aliud. imo nõ ẽ aliqua essentia i qua non sit essentia etiaz si essent infinite. imo etiã terminãtur omnia alia ⁊ nõ ecõuerso. Simil̃r nõ est ꝑ aliud. imo omnia alia ꝑ ipz simil̃r nec ab alio pficit sed pficit alia. ꝯstat ꝙ nõ põt dici finita. ⁊ rõ illa male assumit rõnez finiti sicut ẽ ꝓbatũ est in rõnibus

que sunt ad vera ptez. ¶ Ad quartū dicendū. φ sicut in re que hȝ ordinē ad formam nobilitatis est eē formatū. ita i re que ē ad finem nobilitatis est eē finitū. Et qꝛ ois creatura ordinaƚ ad finez. ideo in oi creatura nobilitatis est φ sit finita. Similiter in his que habēt ordinē ad efficiēs nobilitatis ē esse effectū. sed i ipso efficiēte nō ē nobilitatis imo ignobilitatis. Silr in forma ē ignobilitatis qḋ esset formata. ⁊ similiter in fine qḋ esset finitus ⁊ iō esse effectū esse formatū esse finitū. oīa ista sūt nobilitatis in creatura. qꝛ ordinatur ad efficiens formā ⁊ finez. In deo tñ qui est efficiēs primū ⁊ prima forma ꝯsuȝ exēplaris erunt ista ignobilitatis. ⁊ ideo ꝯtraria istoꝝ sunt nobilitatis in illo. ¶ Ad quintū dicendū. φ deus ē causa efficiēs. formalis. exemplaris ⁊ finalis. hȝ ergo primas duas causalitates cōparaƚ creature ad deū tanq̄ ad illud a quo sunt vt a suo pricipio. inq̄ztū vō ē cā finalis sunt creature ad ipȝ hȝ ergo finitū magis ducat in deū inq̄ztū ē finis: q̄ tñ inq̄ztū ē efficiens vel exēplar. imo istis modis magis īfinitū ducit i ipm. s. inq̄ztū ē efficiens ⁊ exēplar. vñ pria mā q̄ ē īfinita i potētia passiua: ducit i potētiā dei infinitā. nō i rōe q̄ ordinatur ad ipȝ vt ad finē: s; i rōe qua ordinaƚ ad ipȝ vt ad efficiēs ⁊ exēplar ⁊ magis ducit ad ipsuȝ hoc mō q̄ si esset finita i potentia. Silr creatura rōnalis q̄ hȝ potētiā īfinitā ad cognoscēdū. qꝛ ñ pōt tot itelligere qn possit plura intelligē: p hoc ducit magis i suū efficiēs ⁊ exēplar q̄ si eēt finita. Silr īfinitas de rōne i rōnali creatura magis ducit i deū q̄ztū ad eternitatē sine duratōꝫ q̄ finitas duratiōis. qꝛ eius ē imago īsta. s. nō. n. esset imago si morte clauderetur vt dicit cassiodo. hȝ ergo finitū aliquo mō magis ducat in deum q̄ īfinituȝ: nō tamē simpliciter. imo magis ecōuerso fm alias ꝯsiderationes.

Membrum secūduz.

Ostea q̄rit. supposito φ īfinitas ꝯueniat deo. vtrū sit ꝓpriū diuine essentie φ sit īfinita. Et qḋ sic Jo. iij. nō ē ei datus spūs ad mēsurā. ⁊ loqƚ de gr̄a xp̄i. ergo gr̄a xp̄i ē spūs nō ad mēsuraz. ergo est īfinita. ergo aliꝫ q̄ diuine eēntie ꝯuenit eē īfinitū. ergo ñ ē ꝓpriuni. ¶ Cōtra oīa creata sūt sub numero. pōdere ⁊ mēsura. sap. xiij. ergo oīa creata sūt finita. ergo si ꝯuenit īfinitas alicui: hoc ē soli creatori. Ad hoc dōȝ. φ finitū dr̄ multipl̄r. s. finitū pricipio ⁊ finitū fine. ⁊ finitū subiecto ⁊ finitū v̄tute. tot ēt mōis dr̄ īfinituȝ. Si ergo ꝯsideramus finitū hȝ finitū pricipio vl̄ fine. sic gr̄a xp̄i ē finita ⁊ ñ īfinita. hȝ. n. terminuȝ a q̄ ē. ⁊ hoc est pricipiū. ⁊ finē ad quē ē. ⁊ hoc mō sola diuina essentia ē infinita. Silr. si accipiamus finitū subiecto. sic adhuc gr̄a xp̄i ē finita. qꝛ aīa xp̄i ē suum subiectū q̄ ē q̄dā res finita. Si āt accipimus finitū ⁊ īfinitū v̄tute. sic gr̄a aliq̄ mō ē finita aliq̄ mō īfinita. finita. n. hȝ φ i xp̄o ē gr̄a singularis psone dr̄ gr̄a xp̄i īfinita. nā p̄ter gr̄az q̄ ē i ipo vt est hō singlaris: ē i ipo gr̄a hȝ quā ē caput ⁊ gr̄a vnionis. dr̄ ergo gr̄a xp̄i hȝ φ ē caput aliq̄ mō īfinita q̄ztū ad v̄tutē influēdi. qꝛ pōt influē i īfinitū i mēbra corpis ecclie. Silr gr̄a vnionis dr̄ aliq̄ mō īfinita. s. ptāte satisfaciēdi. qꝛ nō ē ponere tot peccata qn ꝓ pluribꝰ possit satisfacē. nec ita magna qn ēt ꝓ maiorībꝰ ñ eēnt. ꝓut dicit ansel. putasne tm̄ bonū tā amabile posse sufficē ad soluēdū qḋ debeƚ ꝓ peccatis totius mūdi. imo plus pōt in īfinitū. vñ si maius eēt peccatū totius mūdi. ad i īfinitū sufficeēt ad illud soluendū. ¶ Ad illud qḋ obiicit φ spūs datus ē ei nō ad mēsurā. dōm φ hoc intelligiƚ ñ absolute. s; fcd̄ ꝯpatiōe ad alios homines qbus data ē gr̄a hȝ mēsurā donatiōis xp̄i. Nā sic dr̄. i. corin. xij. alijs datur p spūm s̄mo sapiētie. alijs s̄mo sciē hȝ eūdem spiritū ⁊c. Data ergo i xp̄o erat gr̄a vl̄r ad oīa q̄ dabatur alijs particulariter. dr̄ habuisse spūm nō ad mēsurā qꝛ nō habuit ad mēsurā alioꝝ. vñ sup illō Jo. iij. Oīa dedit i manu eius. gl. aug. hominibus dat ad mēsurā filio ñ ad mēsurā s; sicē totū ex seipso toto genuit filiū suū. ita īcarnato filio suo totū spūm suū ñ particulariter nō p subdiuisiōes s; gnālr ⁊ vniuersalr.

Questio. viij. de imēsitate diuine eēntie q̄ztum ad incōphēsibilitatem.

Onsequenter q̄rit d imēsitate diuine substantie q̄ztū ad icōphēsibilitatē. Et q̄ritur duo. Primū vtruȝ diuina eēntia sit ꝯphēsibilis vl̄ icōphēsibilis. Scōȝ ē de dr̄is ꝯphēsoꝝ essentie diuine i patria.

Membrum primum.

D primū q̄ q̄rit. vtrū diuina essentia sit ꝯphēsibil' vl icōphēsibilis sic obiicit. hiere. xxxij. Magnꝰ ꝯsilio ⁊ icōphēsibil' cogitatu. ⁊ loqƚ de deo. s; dicēdo deū dico diuinā essentiā. qꝛ dico ipsaȝ sine noīe psonali. ⁊ sic loqƚ: ergo diuina eēntia ē icōphēsibil'. ¶ Itez damas. Infinitus ē deus ⁊ icōphēsibil'. ¶ Itē aug. i li. d videdo deo ponit q̄drupliceē auctēs amborū dicēs. plenitudinem diuinitatis eiꝰ nemo ꝯspexit. nemo mēte aut oculis ꝯphēdit. ¶ Itē cōis animi ꝯceptio ē qḋ finitū ñ pōt ꝯphēdē īfinitū. ergo cū itellectus humanus sit finitus diuina eēntia īfinita vt visū est: ergo icōphēsibil' ab itellectu hūano. Cōtra.

multiplex ē cognitio ꝺ deo. ē cognoscē ꝺ deo q̄t
ē. q̄d ē. sicut ē q̄ntus ē. cognitio prīa: scḋa ⁊ ter
tia nō ponūt ꝯprehēsibilitatē. sꝫ creatura pōt co
gnoscē q̄ntus est. ergo pōt ipm̄ ꝯprehēdere. er
go ē ꝯprehēsibilis. minor pꝫ ro. i. inuisibilia dei
⁊c̄. gl. iā pulchra astra ꝯdidit vt ex magnitudine
q̄ntus eēt posset cognosci. ¶ Item phil. iij. Se-
quor si q̄uo ꝯprehēdā i quo ⁊ ꝯprehēsus sū. gl.
si aliquo mō potero ꝑfecte cognoscē xp̄m q̄ est
sūma beatitudo. Intēdebat enī apl'us ꝙ posset
xp̄z ꝯprehēdē. sꝫ nō seq̄ret nisi eēt possibile. non
eēt ṽo hoc possibile nisi totā deitatē ꝯp̄hēderet:
ergo ē ꝯp̄hēsibil'. ¶ Itē ibidē sup illud. i. q̄ ⁊ ꝯpre
hēsus sū. gl. vt videā eū sicuti ē: sicut ipse me videt sic
suꝫ. Sꝫ ꝯstat ꝙ xp̄s videbat apl'm ꝑ ꝯprehēsiōꝫ
ergo apl's itēdebat ip̄z ꝯprehēdere. ¶ Itē ephe.
iij. Ut possitis ꝯprehēdere cū oīb' sāctis q̄ sit lōgi
tudo. latitudo. sublimitas ⁊ ꝓfūdū. s. dei. Lōgitu
do. s. eternitatis. latitudo. s. caritatis. sublimitas. s.
maiestatis. ꝓfūdū. s. sapiētie dei. ⁊ seq̄t vt īplea-
mur i oēꝫ plenitudinē dei. ergo vult ꝙ sit ꝯp̄hē-
sibil'. ¶ Itē. i. corin. ij. Sp̄us scrutat' oīa ēt ꝓfūda
dei. i. facit nos scrutari. sꝫ q̄ facit nos scrutari cō
gnoscemus i patria. sꝫ si oīa etiā ꝓfūda dei co-
gnoscemus. ergo ꝯprehēdemus. ¶ Itē aug. i' li.
ꝺ aīa ⁊ spiritu. Anima ad silitudinē totius sapiē
tie fcā oīuꝫ silitudines i se gerit. aīa aūt. q2 ē silitu
do dei. se vtit' vt silitudine ad deū cognoscēduꝫ.
Sꝫ ipa ē silitudo totius sapientie diuine q̄ ē ipse
deus ergo pōt se vti vt silitudine ad cognoscēdā
totā sapiētiā q̄ est deus. ergo pōt eū ꝯprehēdere.
Solutio. dōm ꝙ pōt appellari ꝯp̄hēsio cogni
tio itellectus apprehēdētis siue adherētis verita
ti. vl' pōt appellari ꝯp̄hēsio cognitio itellectus i-
cludētis sumēdo ꝯp̄hēsiōꝫ primo mō. dōm ꝙ
deus ē ꝯprehēsibilis. q2 itellectus noster adheret
veritati q̄ deus ē. vñ sponsa i cañ. Tenui eū nec di
mittā. ⁊ hec ꝯprehēsio nihil aliud ē q̄ quedā co
gnitio cū adhesiōe seu q̄dā app̄hēsio. hoc mō lo
quit' apl's cū dic̄. Sequor si q̄uo ꝯp̄hēdā. i. si q̄uo
ꝑfecte potero cognoscē xp̄z. ⁊ istud ꝑfecte attēdi
tur i adhesiōe ad deū. Si dicat' ꝯp̄hēsio cognitō
itellectus icludētis. hoc mō facit aug. in li. de vi-
dēdo deo ad paulinā. differētiā iter vidē ⁊ ꝯpre-
hēdere. dicēs: ꝙ videre ñ ponit nisi p̄ntiā rei. ꝯp̄
hēdere ṽo pōit totū i vidēdo icludere ita ꝙ ꝺ re
nihil lateat. hoc mō īpossibile ē deū ꝯp̄hendi. q2
īpossibile ē ꝙ itellectus includat diuinā eēntiā. sꝫ
enī aug. illa solū ꝯp̄hēdere possumus cui' fines
circūspici p̄nt. illud aūt īpossibile ē i deo. ¶ Sed
obicit' oē simplex cū nō habeat partē cū attigit'.
attingit totū. cū ṽo attingit' totū: cōprehenditur.
cū ergo diuina eēntia itellectu humano attigat'. ali
quo modo cū ipa sit simplex ꝯp̄hēdet'. ergo si co
gnoscet' cognitōe visiōis: cognoscet' cognitōe cō
p̄hensionis. ¶ Rñsio. ꝙ nō sequit' attingitur to-
tū. ergo ꝯp̄hendit'. ꝯp̄hendere enī ē sꝫ totā sub
stātiā ⁊ virtutē ⁊ respectū rē ꝯprehensaꝫ inclu
dere. Attingere ṽo est totū ad totū itigi. q̄uis nō
sꝫ totū fiat iclusio. ṽbigr̄a. linea ducta ad cētrum
attigit centrū. nec tñ ꝯprehēdit. q2 nō omnes virtu
tes ⁊ respectum centri respicit. imo infiniti sūt re
spectus ipius centri ⁊ virtutis īfinite ad lineas
q̄ p̄nt duci ab ipo ⁊ ad ip̄z ꝑter respectū huius li
nee. sꝫ circūferētia sola ip̄z centrū ꝯp̄hendit. Se
cūdū hūc modū est dicē. ꝙ intellectus creatus ē
velut q̄dā linea ducta ad centrū hoc ē simplicita
tē diuine substātie. q̄ sꝫm esse q̄d hꝫ i creatura itel
ligit' velut centrū hñs virtualē positiōem i crea-
tura ⁊ simplicē. Sꝫ illud q̄d hꝫ esse i se hꝫ eē ve-
lut in circūferentia īfinita. q2 nec hꝫ p̄ncipiū nec
finē. sꝫ in infinitū excedens modū essendi i crea
tura. sic̄ circūferentia centrū. pp q̄d dic̄ trimegi-
stus. deus est spera itelligibil' cuius centrū ē vbi
q3: circūferentia nusq̄. ¶ Ad alias rōnes rñdē
dū. Ad primā dicēdū. ꝙ est cognitio ꝺ deo ꝑ po
sitiōeꝫ. sicut cognitio ꝺ ipo q2 ē: ꝑ p̄uatiōeꝫ sicut
cognitio ꝺ deo q̄d nō est. sicut dicit dyonisius cō
tingit ꝺ deo cognoscē nō q̄d est sꝫ q̄d ñ est. cogni
tōe ergo q̄ cognoscit' ꝺ deo q̄d est nō pōt cogno
sci q̄ntus est deus. sꝫ cognitōe q̄ cognoscit' ꝑ
p̄uatiōeꝫ ⁊ abnegatiōeꝫ alio⁊ a nobis cognoscimus
q̄ntus est. bene enī cognoscimus ꝙ maior ē q̄
quelibꝫ creatura. ⁊ q̄ oēs simul. sicut supra dc̄
est in questiōe ꝺ cognitiōe dei an cognosc' q̄n-
tus sit. ¶ Ad scḋm dicendū. ꝙ loquitur apl'us de cō
prehensiōe q̄ est sꝫm adhesiōeꝫ siue q̄ est idem ꝙ
apprehensio. ⁊ nō ꝺ ꝯprehensiōe q̄ est itellectus
includētis. Et p̄ia appellat' velut ꝯprehēsio ma-
nu. q2 ꝯprehensio manu non includit necessario
totā rē sicut loquit' apl'us vt ꝯprehendā. i. vt ap
prehēdā ⁊ adhereā ⁊c̄. Scḋa appellat' ꝯprehē
sio visu. q2 ꝯprehensio visu nō est nisi totā rem
icludat. vnde ipsa ē ꝯprehēsio ꝑ inclusiōeꝫ: ⁊ nō
prima. ¶ Ad tertiū dicendū sꝫm aug. ꝙ illud q̄d
dicit apl'us nō intelligit' ꝙ simus plenus deus: sꝫ
ꝙ simus pleni deo. ⁊ dicimur pleni deo: q2 itelle
ctus noster sꝫm suā capacitatē iplet' deitate. Sed
si ip̄z ꝯprehenderemus totū: equaremur ei. q2 cū
sit īfinitus: nihil ip̄z ꝯprehēdit nisi ipse. ex hoc se-
queret' ꝙ si ei equaremur ꝙ essemus plenus deus
⁊ ꝙ i nos verteret'. q̄d ē īpossibile. ⁊ pp hoc dicit
aug. sup illud. hāc plenitudinē dei q̄dam in his
ṽbis sic intellexerūt. vt putaremus nos hoc idē
futuros q̄d deus est. dicētes si aliq̄d minus hēbi-
mus ⁊ minores erimus. q̄uo īplebimur i oēꝫ ple
nitudinē dei. Sꝫ q̄n īplebimur ꝑfecto erimus
equales. ⁊ certe ex hoc seq̄ret' ꝙ essemus deus.
q2 nihil equale deo nisi deus. ⁊ pp hoc dicit Ost
ostēdit ē error iste. nō enī sic īplebunt' vt sint ple
nus deus: sꝫ vt ꝑfecti sint pleni deo. ¶ Ad q̄rtum
dicendū. ꝙ verꝫ est ꝙ spiritus facit nos oīa scru-

tari. sed non ꝯm oēm virtutem. et idō non ē ɔpre-
hensio. ¶ Ad quintū dicendū. ꝙ aīa est ad imaginē totiꝰ sapiētie. hoc ē ꝑfecte et in genere. vñ oꝫ ibi sumi totus pro ꝑfecte. ¶ Ad aliud dōm ꝙ aīa ad cognoscendum deū vtit̄ seipsa vt similitudine sed non sequitur ꝙ ɔprehēdat. qꝛ totalitas similitudinis nō attēditur ꝗ̄tum ad equalitatē sꝫ ꝗ̄tuꝫ ad representationē. vñ aug. in li. lxxxiij. q̄onum. vbi imago et silitudo ñ ɔtinuo equalitas. vt ī speculo ē imago. qꝛ de illo exp̄ssa ē. est etiaꝫ necessaria silitudo nō tñ equalitas. qꝛ multa desunt imagini de qua expressum ē. Uel dicendū ꝙ lꝫ posset vti se vt silitudine ad cognoscēdā diuinā sapiētiā totā: nō tñ ꝑ ꝫ totū sic. supꝰ dictū ē d̄ puncto et linea.

Membrum secundum.

Ecūdo queritur d̄ diu̇a ɔprehēsionis diuine essentie ī ꝑlat̄ cū enī deus ī gloria sit simplex et īptibilis ꝯm oēꝫ modūꝫ. ergo quilibet videbit ipm totum ñ plus vnus ꝗ̄ alius. ¶ Jteꝫ cū sit īptibilis. ergo vna creatura nō erit magis in ꝑticipatōe eius ꝗ̄ alia. imo quelibet videbit ipꝫ totū: nō plus vnus ꝗ̄ alius. ¶ Jteꝫ cū sit impꝑtibilis. ergo vna creatura nō erit magis in ꝑticipatōe eius ꝗ̄ alia. imo q̄libꝫ totū ꝑticipabit. ergo nihil est dictū ꝙ vnus plus ꝑticipabit ī p̄ria de bonitate diuina ꝗ̄ alius. ¶ Jteꝫ duplex distiguit̄ theologia. s. mistica et parabolica. Mistica est qua deus cognoscit̄ ꝑ silitudines rex spūalium. sicut dr̄ ꝙ deus est sapiens: benignus. Parabolica est qua deus cognoscit̄ per silitudīes acceptas a rebus corꝑalibus. sꝫ nec mistice nec ꝑabolice videbitur deus in p̄ria. qꝛ seipso videbitur nō ꝑ silitudinem. sed ex silitudine venit ꝙ plus cognoscit vnꝰ ꝗ̄ alius. ergo cū remoueatur silitudo videbit̄ in sui presentia et ita equaliter ab omnibus. Solu. dōm ꝙ diuersitas visiōis ex triplici cā ɔuenit. s. ex ꝑte rei vise. ex ꝑte medij videndi. et ex ꝑte videntis. Ex ꝑte rei vise ɔuenit diuersitas visionis sicut dicimus. qꝛ aliter videtur lucidum aliter tenebrosum. Ex parte medij videndi ɔuenit. sicut aliter videtur res mediāte vitro rubeo: aliter mediāte vitro albo. Ex ꝑte vidētis. qꝛ aliter videt oculus acutus ꝗ̄ oculus obtusus. Dicendū ergo ꝙ diuersitas visiōis diuine: nec hic neqꝫ in p̄ria ɔuenit ex prima cā. imo ipse q̄tuꝫ est d̄ se ab omnibus vr̄ equaliter: qꝛ omnibus se offert. Ex scd̄a vo et tertia ɔuenit hec diuersitas. qꝛ aliter vr̄ deus in via ꝑ istas silitudines et aliter per illas. Similiter videt̄ hic aliter ab vno et aliter ab alio. In gloria autem diuersitas visionis eius nec erit ex ꝑte rei vise nec ex ꝑte medij videndi. qꝛ nō videbit̄ ꝑ silitudines aliq̄s sed videbit̄ per se et etiā in se. sꝫ solū erit ibi diuersitas ex ꝑte videntī. sicut. n. dicit boetius. oē qd̄ apprehendit̄ ē in apprehendēte ꝑ modū rei apprehēdentis et nō ꝑ modū rei apꝑhense. qꝛ ergo in gloria erit diu̇a intellectuū: erit diu̇a apꝑhensionū. exemplū. n. in luce. luce. n. manēte eadē nō intensa vnus oculus ꝯm ꝙ est ꝑspicacior plus de ea videt ꝗ̄ alius. sic luce diuina manēte eadeꝫ et ī eadeꝫ dispōne ad res. quāū ē de se. ille intellectus q erit ꝑspicacior ꝑ gloriā. plus d̄ ea ꝑspiciet ꝗ̄ alius minus ꝑspicax. sicut. n. stella differt a stella in claritate. sic corpa clarificata differēt ī claritate. ita et aīe differēt in claritate in gloria. et ita lꝫ diuina essentia sit simplex et impꝑtibilis. tñ ē diu̇a visionū ex ꝑte videntiū nō ex ꝑte sui. ¶ Ad id qd̄ obijcit̄ de ꝑticipatōe. dōꝫ ꝙ nō dicit̄ diuina essentia ꝑticipabilis qꝛ trahat̄ ī ꝑtes. sꝫ ꝑticipatio ista refert̄ ad effectū. s. illustratōis. ꝯm quē dr̄ differens ꝑticipatio. Ḋiu̇a aūt istius ꝑticipationis ē ex ꝑte ꝑticipantium. nō ex ꝑte dei. qꝛ sicut dicit ꝑhus in li. de cāis. cā prima se hꝫ ad res oēs ꝯm dispōnem vnā nō tñ oēs res ꝯm dispositōem vnā ab ipsa recipiunt ī...luentiā. Sicut. n. radius ꝯm dispōnem vnā q̄̄ntū est de se se hꝫ ad materias. non tñ materie se habent eodē mō ad receptōꝫ radij illius lucis. imo q̄dā mā liquescit ex eius receptōe. et queda ɔdensatur. et ita hec diuersitas effectuū ē ex ꝑte recipientiū. sic est in receptione radij diuine lucis. et sicut aer purior aliter recipit lucē ꝗ̄ aer tenebrosior. sic est hic. ꝑ hoc ꝑꝫ solutō ad cetera.

Questio .viij. de immensitate diuine essentie

ꝗ̄tum ad incircūscriptibilitatem.

Queritur consequenter d̄ imēsitate ꝗ̄tū ad incircūscriptibilitatē. et circa hoc q̄runt̄ duo. Primo an sit circūscriptibil. Scd̄o an incircūscriptibilitas sit ei ɔpꝑa.

Membrum primum.

Ad primū obijcit̄ sic damascenꝰ. Circūscriptibile ē qd̄ loco vel tpe vel cōprehēsiōe ɔprehendit̄. Incircūscriptibile qd̄ nullo hoꝝ ɔtinet. ergo est incircūscriptibil. ¶ Cōtra. q. cor. vi. q̄ ē ɔuentio xpi ad belial lucis ad tenebras. q. d. nulla. sꝫ scdꝫ ē ɔuentio existens ad id ī quo existit: ergo nō existit deꝰ siue lux diuina in demonibus. sꝫ oē qd̄ ē ita ī aliq̄ꝰ qd̄ ñ ī alio ē incircūscriptibile. ergo deus ē circūscriptibil. ¶ Itē iusticia ñ existit in iniq̄tate. ergo et ē. Itē. i. sapie. spūs. s. discipline effugiet fictum. ergo spūs scūs nō est in ficto. ergo est qd̄ determinatū: ergo qd̄ circūscriptibile. Solu. simpliciter dōm ē sine distīctiōe ꝙ diuina essentia est incircūscriptibilis. qꝛ non habet terminum nec essentie

nec virtutis. Itē nec loco nec tpe nec ɔphēsiōe ɔphendit. ¶ Ad primū obiectū dōm. q̄ qdā nomina iponūtur a nā ꝛ pfectōe nāꝝ reꝝ. quedā ꝟ a deformitate ꝛ defectu. qḋ pꝫ i diabolo. qꝛ diabolus ꝛ spūs dr. q̄ dicatur spūs: hoc iponit ei a nā ꝛ pfectōe nāe in qua ɔditus ē. q̄ dicat diabolus: hoc iponit ei a malicia sua ꝛ deformitate. cōcedo ergo q̄ de⁹ nō ē in reb⁹ inq̄ntū noiant noīe sumpto a sua dformitate vel malicia vel dfectu: qꝛ sic videret q̄ deus essꝫ cā defectus vel deformitatis in rebus. In oib⁹ tn̄ rebus ē inq̄ntum sūt ɔdite ab ipso ꝛ hoc essentialiter. pn̄tialiter. potētialiter. nō tn̄ ꝓm oēꝫ modū. s. inq̄ntū corrūpūtur ꝛ sūt deformes p peccatū. ¶ Per hoc pꝫ solutio ḋ ficto. q pōt ɔsiderari inquātū fictus: ꝛ sic ē deo dissimilis: ꝛ sic spiritus disciplinę ipꝫ effugit. nō tn̄ inq̄ntū ē substātia quedam a deo ɔdita.

Membrum secundum.

Secundo q̄ritur vtꝝ incircūscriptibilitas sit ꝓpriū diuine essentie. Ad qḋ damas. in p̄io li. icircūscriptibilis solus deus ē sine p̄cipio ꝛ sine fine. ens in circūscriptibile oīa ɔtinēs nulla ɔphēsione cōtētus. ergo solus de⁹ ē incircūscriptibilis. ¶ Item augu. in li. de aīa ꝛ spū. ex eo corꝑales dicimus intellectuales substātiales ꝛ naturas. qꝛ loco circūscribunt. Solus aūt de⁹ ē incircūscript⁹. Cōtra dr. v. cañ. Quo abijt dilect⁹ tuus o pulcherrima iter mulieres. Sup illud dicit greg. cū dicantur angeli locales circūscribi nō pn̄t. longenim⁹ illa substātia icōphēsibilis. s. dīna. Si ergo āgeli dicunt locales n̄ tn̄ circūscriptibiles. n̄ igit solus de⁹. ¶ Itē vltimū locās n̄ locat. s. vltimū celū. ergo cū ipꝫ sit silr vltimū circūscribēs n̄ circūscribitur. ergo ei ɔuēit icircūscriptibilitas n̄ ergo soli deo. So. dōm. q̄ icircūscriptibilitas simplr ē ꝓpria dīne eēntie. ꝫ qd tn̄ ɔuēit creature. ¶ Ad primā rōeꝫ i ɔtriū q̄ obijcit de angelis. dōꝫ ꝫ q̄ dicit ansel. i monologion. quasi loquēs cū deo. creat⁹ spūs ad te collat⁹ ē circūscript⁹. ad corp⁹ ꝟo ē icircūscriptus. oīno circūscriptū ē qḋ cū alicui totū ē: nō pōt alicubi simul eē. qḋ ḋ solis corporib⁹ cernit. Incircūscriptū ꝟo qḋ simul ē vbiqꝫ totū. qḋ de deo solo itelligit ꝛ loqt ḃ ad deū. Circūscriptū simul ꝛ icircūscriptū: qḋ cū alicui sit totū pōt simul eē totū alibi: n̄ tn̄ vbiqꝫ. qḋ ḋ creatis spiritib⁹ cognoscit. ꝛ pōt rōeꝫ hui⁹. Si. n. aīa n̄ eēt tota i singul' mēbris sui corporis. n̄ sētiret tota i singul'. sꝫ lꝫ aīa sit vbiqꝫ i suo corpe n̄ tn̄ alibi q̄ꝫ i suo corpe ē. ꝛ sic aīa ꝫ qd ē icircūscripta respēcu corporis: n̄ tn̄ simplr. Silr i angelis respēcu dei circūscriptus ē angelus. q̄ ꝟ dicat icircūscriptus: hoc ē ꝫ qd. s. respēcu corporis. ꝛ ꝫ hoc loqt greg. q̄ āgeli circūscribi n̄ pn̄t. istō dcꝫ ē sic corpa. ꝛ ḋ tali circūscriptōe loqt ibi qꝛ sic dr. Quī vere locale dr qḋ circūscribit ꝓm ptes loci. s. a. s. añ ꝛ retro. dextra ꝛ sinistra. Ex q̄ pꝫ q̄ loquit ḋ circūscriptōe corporū. ꝫ q̄ āgeli sūt icircūscriptibiles. ¶ Ad scōꝫ dōm ꝫ ambro. q̄ triplex ē circūscriptio. s. loco. fine ꝛ tpe. vn̄ dic. vi. ḋ trinitate. sicꝫ i aliq̄ loco n̄ circūscribit pt qui ē sup oīa. nec fili⁹ suoꝝ operū tpib⁹ ɔcluditq̄ totus ē opifex creature. neqꝫ spūs. s. aliqbus finibus circūscribit. q oēꝫ itelligibilē sbstāciā inenarrabili pulchritudine supat. Simplr ergo icircūscriptibile ē. qḋ nec loco nec tpe siue duratōe nec fine circūscribit. qḋ soli ḋ deo ɔuenit. lꝫ aūt āgelus ꝛ corpus vltimū n̄ circūscribitur loco nec tpe: fine tn̄ circūscribitur. qꝛ habēt terminū substātie ꝛ virtutis. ꝛ iō n̄ simplr ei icircūscriptibilitas ɔuenit.

Questio. ix. de localitate diuine essentie.

Consequēter q̄rit ḋ locatōne diuine essentie. ḋ q̄ plura inq̄rūt. Primo an de⁹ sit alicubi vl' nusq̄ vl' i seipo. Secūdo an deus sit vbiqꝫ. Tertio qd ē deū esse vbiqꝫ. Quarto vtrū ab eterno ɔueniat ei esse vbiqꝫ. Quinto an sit ꝓpriū esse vbiqꝫ.

Membrum primum

Ad primū an deus sit alicubi siue i loco. sic obijcit cañ. v. Quo abijt dilectus tuus. Greg. Notandū q̄ deus q vbiqꝫ ē i loco ē sꝫ local' n̄ ē. sꝫ si i loco ē ergo alicubi ē. ¶ Cōtra boeti⁹ i li. ḋ trinitate. oē i loco eē n̄ ptꝫ vbiqꝫ ē. sꝫ deus vbiqꝫ ē: ergo n̄ pōt eē i aliq̄ loco: ergo nec alicubi. ¶ Item ansel. in monologion. i nullo loco aut tpe est. qꝛ nullū locum aut tps hꝫ. nec i se loco ꝝ recipit distinctōeꝫ. vt hic vel ibi vel alicubi. neqꝫ tēporꝫ vt nūc tūc vel aliqn̄. ergo nō ē alicubi. ¶ Itē nō pōt iueniri ɔpatio dei ad creaturā vt ad locū. ergo n̄ ē i aliq̄ loco. maior pꝫ. qꝛ qcq̄d ē i loco ē in ipo velut ɔtētū vel vt saluatū vel vt q̄etatū i ipo. sꝫ deus n̄ ē in re vt ɔtētū i re. nec vt saluatū a re. nec quietat i re: ergo n̄ pōt i aliq̄ sicut in loco: ergo n̄ ē alicubi. ¶ Sꝫ tūc circa hoc obijcit q̄ si n̄ ē dicere ipꝫ eē alicubi: ergo nusq̄. Si dicat q̄ eē i loco ē duplr. vel p diffinitiōem sicut spūs sunt i loco. vl' p circūscriptōeꝫ sicut corpa. istis mōis n̄ ē de⁹ i loco: tn̄ alio mō ē de⁹ i loco. Sꝫ tn̄ qcq̄d dicat eo mō quo hec ē falsa de⁹ ē alicubi: hec ē vera de⁹ ē nusq̄ q̄ ē sua ɔdictoria. ¶ Itē boeti⁹ i li. de trinitate. Nō nusq̄ eē dr. qꝛ vbiqꝫ ē: ergo ē nusq̄. Vlterius q̄rit ḋ hac de⁹ ē i seipo. aug. ad dardanū. deus est vbiqꝫ ꝛ in seipo vbiqꝫ. q

nusq̄ ē absens in seipso. q2 nō ↄtinetur vbi ē pñs idq̄ȝ sine ipsis eē ñ possit. ergo deus est in seipso. ¶ Cōtra. deus ē vbiqȝ. sȝ hoc qḋ ē vbiqȝ eē ñ ē eē in seipso. ergo est alibi q̄ȝ i seipso. ergo ē extra se: nō ergo i seipso. ¶ Si dicat q̄ li vbiqȝ nō ponit alibi. Cōtra. cōstat q̄ vbiqȝ dicit aggregatione locoꝝ. sȝ ↄstat q̄ hec aggregatio ē i reb⁹ creatis & ñ i deo: ergo ponit alibi. Solutio. dōm q̄ s̄m boetiū d̄ trinitate. deus ē vbiqȝ: ita dici vr nō q̄ sit i omni loco. sȝ q̄ ōis locus ei assit ad eū capiendū: cū ipe nō capiat in loco. Est ergo esse in loco multipliciter vt dicat esse i loco ↄtineri a loco vel eē i loco nō deesse loco. sȝ et esse pñtē & replere locū p̄ se: mō ñ ē deus i loco. & hoc voluit dic. auctes ad istud posite. s. q2 nō sit i loco vt ↄtētus a loco. Scd̄o mō ē in loco. nō tñ vt dicatur replere locū materialiter sȝ virtualiter. s̄ȝ q̄ dic̄ aug. ad dardan. q̄ aliter dicit sapiētia replere sapiētē & aqua vas. eo modo quo sapiētia replet sapiētes. eo mō diuina sapiētia replet loca. Sapiētia eniȝ nō maior ē i maiore nec i minore. sic deus ē in locis virtualiter & ↄsūmatiue: i hoc q̄ dat locis esse & virtutem qua replentur. ¶ Ad primā rōeȝ boetij ōīo i loco esse nō pōt & ē. si dicat esse i loco ↄtentiue verū ē. si dicat eē i n loco p̄ pñtiā falsuȝ est. ¶ Ad rōnē anselmi dōm. q̄ ex illa auctē seq̄tur q̄ nō sit i loco distinctiue. ita q̄ sit i vno loco & nō i alio. sȝ nō sequit ex hoc q̄ nō sit i loco aliq̄ mō. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ s̄ȝ predictas ↄditōes loci nō ē deus i loco. dicerentur eniȝ loca vacua & imp̄fecta: nisi replerētur locato. & pp̄ hoc locus dicit ip̄erfectōeȝ respectu locati. deus aūt p̄ficit locū dādo ei virtutē q̄ ↄtinet & saluat. & sic ē in eo: & nō q2 ab eo ↄtineatur & saluet: & sic replet repletōe virtuali. ¶ Ad scd̄m dōm. q̄ hec: deus ē nusq̄. nō est recipienda sine determinatōe. negatōes eni vniuersaliores sūt affirmatōibus. & pp̄ hoc ex hac ñ soli viderent tolli a deo alie ↄditōes existēdi i loco. imo etiaȝ repletio s̄m quā dr̄ esse i loco. Et pp̄ hoc vt ↄcedat oportet addi deus ē nusq̄ circūscriptiue vl ↄtētiue. & i hoc sensu dicit boetius nusq̄ esse dr̄. q2 vbiqȝ ē. ¶ Ad vltimū dōm. q2 hec ē vā deus ē in seipso. & sl'r illa deus ē vbiqȝ. & ex vna earū vult aug. ondere p̄sentiā dei ad oēȝ locum. s. ex hac. deus ē vbiqȝ cum dicit vbiqȝ ē q2 nusq̄ est absens. resoluit eniȝ hec negatio nusq̄ ē absens i affirmatiuā. sensus ē. p̄sens ē oī loco. ex hac aūt deus ē in seipso. remouet oēȝ dependētiā eius a loco. & pp̄ hoc dicit i seipso. q2 nō ↄtinet his q̄bus ē p̄sens. nō eniȝ depēdet a loco sed locus & mūdus ab ipso. ¶ Ad hoc qḋ obijcitur q̄ ē alibi q̄ȝ in seipso & ita extra se. dōm q̄ alia rōne deus ē vbiqȝ & deus ē in seipso. dr̄ eniȝ ens i seipso. q2 est p̄ se ens nō indigēs alio. vñ nō notat hic habitudo eius ad rem aliā. sȝ cū dicit deus ē vbiqȝ notat habitudo eius [illegible] rē aliā q̄ ē habitudo replentis ad repletū. & nō cū d̄r deus ē ens. deus est ens i seipso. ad hoc aūt q̄ p̄dicta rō p̄cederet s. q̄ esset alibi: oporteret q̄ vniformis modus essendi in vtrobiqȝ notaretur. qḋ falsuȝ est. & pp̄ter hoc nulla est illa ratio.

Membruȝ secundū.

[S]ecūdo q̄rit an diuina essentia sit vbiqȝ. Ad qḋ sic anselmus. oē qḋ clauditur aliq̄tenus loco vel tp̄e minus est q̄ȝ qḋ illa lex loci vel tp̄is cohercet quā ergo maius te nihil ē nullus locus aut tp̄us te cohibet. sȝ vbiqȝ & semp̄ es eternus. & q2 d̄ te solo dici p̄t̄ solus incircūscriptus es & eternus. & loq̄tur ad deū. deus igit vbiqȝ ē. ¶ Ite damasc. i. libro. siue s̄m bonitatē siue s̄ȝ virtutē siue s̄ȝ sapientiā siue s̄ȝ ipsū siue s̄m locū deficiat a p̄fectōe nequaq̄ erit deus. non ergo deficit a p̄fectōe s̄m locū. sȝ p̄fectio s̄m locū ē esse vbiqȝ. ergo deus ē vbiqȝ. ¶ Itē qḋ nobilitatis ē in creato ē tribuendū. & qḋ ignobilitatis remouendū. Sȝ i creaturis videm⁹ q̄ ignobilitatis ē esse singularia qḋ ē hic & nō alibi. in esse aūt vniuersalis nobilitatis qḋ ipsuȝ ē vbiqȝ suoꝝ singularium. ergo esse vbiqȝ deo est tribuēdū. Cōtra. nobilior ē virtus que pōt ↄseruare rē existens i illa & absens ab illa: q̄ȝ que nō pōt ↄseruare rē nisi existēs in illa. Sȝ qḋ ē nobilitatis i ↄseruāte & regēte deo tribuendū ē: ergo regit & obseruat deus aliquā creaturā absens & nō existens i illa ergo nō est vbiqȝ. ¶ Itē est substātia i deo & virtus & actio q̄ agit. sȝ hec sūt eadē. Sȝ deus s̄m suā actionē se habȝ ad aliquas creaturas mediate q2 creat deus imediate naturas & postea ille agūt & gubernāt ex virtutib⁹ sibi datis a diuina bonitate ergo iuenit creatura mediāte se hñs ad diuinā actionē ita q̄ nō ē i ea actio diuina nisi mediate. ergo & sil'r & diuina essentia. ergo ē nō existēs in aliq̄ creatura. Solutio. dicendū q̄ vbiqȝ dīc quandā sūmā multitudinē omniū vbi. hec aūt multitudinis omniū sūma p̄ōt intelligi s̄m distinctōem vel s̄m indistinctōeȝ. Sȝ s̄m distinctōem nō cōuenit deo esse vbiqȝ. q2 nō est partibil' in loco. sicut lux ē in aere toto p̄ distinctōem. q2 p̄s in p̄te non tota i qualibet p̄cise ñ dicit deus vbiqȝ. Sȝ si dicat s̄m indistinctionem sic deus dicit vbiqȝ. & tunc idē ē dicere. deus ē vbiqȝ qḋ deus est p̄sens omni vbi: vbi totus est s̄m rōnē simplex & incōmutabiliter & infra dicet. totus & s̄m idē q2 sicut dicit aug sicut aīa est in qualibet p̄te sui corporis tota: sic deus in suo mūdo: & ita esse vbiqȝ ponit p̄ntiaȝ dei ad oē vbi. Nisi eniȝ eēt illa p̄ntialitas seq̄ret q̄ esset coartatio & limitatio i suo eē. ¶ Ad primā rōnē in ↄtrariū dicendū q̄ aliquid est nobilitatis i hoc q̄ sit a principio qḋ esse ipm̄

bilitatis in ipso principio. Itz ergo nobilitatis sit in creatura q̃ ē a principio qd̄ ꝯseruet rez ab n̄o. istud tñ esset ignobilitatis i deo. qz p hoc poneretur q virtus eius se extēderet vbi nō esset sua ēentia. τ ita poneret̄ i ipso ꝯpositio. Quia ergo idem ē virtus in ipo τ essentia. τ ita ñ ꝯgruit ei vt ab n̄o rē ꝯseruet p essentiā. ¶ Ad scdm̄ dōm. q nūq̄ȝ est ꝑcessius creaturarū a deo mediate tm̄. imo vel semper imediate: vl' mediate τ imediate simul. vnde sicut in ꝑcessiōe eterna aliqd ꝑcedit a deo imediate sicꝫ filius a p̄re. τ aliqd mediate τ imediate sicut spiritussanctus q ꝑcedit imediate inq̄ztū a p̄re ꝑcedit, mediate inq̄ztū ꝑcedit a filio q ē a patre. τ non ē ibi aliqd qd̄ ꝑcedat tm̄ mediate: sicut ēt est in ꝑcessu creaturarū ex creaturis. Eua enim ꝑcessit ab adā imediate. abel processit ab adam imediate. s. inq̄ztū genitus ab ipo. τ mediate inq̄ztū ꝑcessit ab eua q̄ erat ab adam. Similiter ex pte ista. principia enim nō ꝑcesserūt imediate. res aūt que sūt ex principijs mediate τ immediate a deo ꝑcedūt. Mediate inq̄ztū ex principijs: inq̄ztū vo a deo imediate. qz nūq̄ȝ aliqua cā nisi opatur in suo effectu: qn ipa cā magis opetur in eodem. τ ita nō est aliquid creatū in quo non sit sua actio imediate τ sua essentia.

Membrum tertium.

Tertio querit̄ qd̄ ē deum esse vbiq̄ȝ. scȝ vtrū sit idē q deū eē in omnibus locis. Ad qd̄ sic. deus ē in omnibus rebus ꝯtinētibus τ nō ꝯtinētibus. τ hoc ponit sūm̄ esse vbiq̄ȝ. sȝ locus est solūmō cōtinēs. ergo plus dicit esse vbiq̄ȝ q̄ȝ esse in oī loco. ¶ Ad oppositū in li. d' anima τ spiritu. ex eo itellectuales naturas corporeas dicimus qz loco cōscribitur. sed qd̄ loco conscribit̄ locale ē. igitur omnis creatura spiritual' localis ē. multo fortius τ nā corporalis. ergo omnis creatura localis ē. ergo p hoc pȝ q ponit̄ eē in omni re ponet̄ eē in omni loco. sȝ hoc ponit̄ p hoc q est deū eē vbiq̄ȝ. s. q sit in oībus rebus. ergo τ q sit in oībus locis. τ ita idē ē dicē deus ē vbiq̄ȝ: τ deus ē i oīb' locis. ¶ Itez gr̄a huius q̄rit̄. vtrum idem sit dicē deus est vbiq̄ȝ q deus est in oī re. qd̄ nō vr̄. qz cū dico deus est in oī re: dico habitudinē ꝯseruātis ad ꝯseruatū. sȝ ꝯseruatū magis est in ꝯseruāte q̄ȝ ecōuerso. qz ꝯseruās ꝯtinet ꝯseruatuȝ nō minus virtualiter. ergo ex hoc qd̄ dr̄ deus ē in oī re. ponit̄ q res sunt in deo τ ꝯtinentur ab illo τ ñ ecōuerso. Sȝ cū dico deus est vbiq̄ȝ nihil pono eē in deo: sȝ pono ipȝ replere oīa vbi. ergo ñ ē idē dicere τc. ¶ Itez destructo oī loco τ manētib' adhuc rebus: adhuc eēt dicē deus ē in oī re. sȝ ñ cōtingit dicē deus est vbiq̄ȝ. qz vbiq̄ȝ pōit aggregatōez locoȝ. ergo aliud ē dicē hoc τ illud. Rñsio. q est locus corpal' d' quo damas. locus corpalis est finis eius qd̄ ꝯtinet sȝ id qd̄ ꝯtinet qd̄ ꝯtinet. Est etiā locus spūalis d' quo. s. idem dama. Est aūt intelligibilis locus vbi intelligit̄. τ ē intellectualis τ incorporeā nā τ nō corporaliter vbi sȝ intelligibiliter. Est autē locus corpalis cōtinēs primū celū qd̄ ꝯtinet visibilia τ invisibilia. de quo damascenus. Celū est ꝯtinentia visibiliū τ invisibiliū creaturarū. infra. n. ipȝ τ intellectuales angelorū virtutes τ oīa sensibilia ꝯcluduntur τ circuminant̄. Sil'r est locus spūalis cōis. s. diuina virtus vel potētia d' quo dicit greg. q q̄libet nititur angeli intra deū currūt. Est iterū locus spūalis spūalis limitatio, siue terminatio ꝓprie potentie. Unde ambro. in li. d' spiritusancto. oīs creatura certis nāe sue circūscripta ē limitibus. modis ꝓprijs locis rñdent modi ꝓprij. vñ mō ꝓprio loci corpalis rñdet modus ꝓprius eius qd̄ ē vbi sm̄ q describit pbs dicēs. vbi ē circūscriptio corporis a loci circūscriptiōe ꝑcedens. Sil'r mō proprio loci spūalis rñdet vbi. d' quo aug. i li. de tri. τ spiritu. sicut deus vbiq̄ȝ est in semetipso sic aia vbicūq̄ȝ est est in semetipa quodāmō. Sumendo igit̄ vbi cōiter put rñdet loco corpali τ spūali deū esse vbiq̄ȝ est deum adesse omni vbi τ nulli vbi deesse. τ hoc est qd̄ dicit aug. q deū esse vbiqȝ ē nusq̄ȝ deū abesse. Sic igit̄ sūpto vbi. oīa hñt vbi. spūalia vbi qd̄ rñdet loco proprio spūali. τ corpalia vbi qd̄ rñdet loco ꝓprio corpali. ¶ Qd̄ obijcit̄. q primū celū nō hȝ locū nec corpalem nec spūalez. dicendū q quo ad esse ptm̄ hȝ locū ꝓpriū corpalez. quo ad esse tamen hȝ locū propriū spūalez q est limitatio sue essentie τ potentie. dicendū ergo q differt deum esse in oī loco τ vbiq̄ȝ τ in omni re. Cū ergo dr̄ deus ē vbiq̄ȝ notat̄ habitudo replentis ad repletuȝ. vñ sensus est. deus est vbiq̄ȝ. deus est plenus oī vbi τ replens oē vbi. Et sil'r deus est in oī loco. i. deus ē plenus omni loco τ replēs oēȝ locū. vnde aliud τ aliud dr̄ p ista. Cū aūt dr̄ deus ē in oī re. notat̄ habitudo ꝯseruātis ad ꝯseruatū p hāc ꝓpositōez in. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄ q oīs creatura ē corpalis. dicendū q spūalis creatura nō ē corpalis simplr̄. dicit̄ corpalis isto respcu ad simplicitatē primi. vnde dicit damas. oē qd̄ cōpatū ē ad deū q solus ē icorporalis: grossū τ materiale invenit̄. Solus enim essentialis τ icorporeus deus ē. vñ ex tali mō extēdi corpal' nō seq̄t̄ q sit localis nisi nole extenso co mō q locus dr̄ limitate essentie τ potētie rē. ¶ Ad aliud dōm. q duplex ē ꝯtinēs. s. vtuale τ dimēsiuū. Virtuale est duplex. s. extra τ itra. Intra sicut aīa vtualr̄ ꝯtinet corpus: deus aūt ē vtuale ꝯtinēs itra τ extra. ipe. n. est itra oīa ñ iclusus: τ extra oīa nō exclusus. Ex ergo rōe q̄ ipe ē ꝯtinens intra sicut aīa corpus. dr̄ eē in rebus sic aīa in suo corpe τ singul' mēbris tota. ex vo rōe q̄ ipe ē cōtinens extra. dicit̄ res esse i deo. τ sic cū dr̄ deus

ē in omni lōco notaē habitudo replētis ad omnē locū. Et similiter cū dicit deus ē vbiqʒ: habitudo vt replētis ⁊ pñtis ad oē vbi. cū dicit deus ē i rebus. notaē hītudo cōtinētis intra ad ea que cōtinet. cū dicit res ē in deo notaē habitudo ptinētis extra ad ea que ptinet. ⁊ sic pʒ qualiter deus est in rebus ⁊ ē qualiter res sunt in deo.

Membrū quartum.

q Uarto querit vtrū ab eterno cōueniat deo eē vbiqʒ. Ad qḋ sic. sicut semp dicit aggregatōz oīum tempoꝝ: sic vbiqʒ oīuz vbi. Sʒ ē dicere ab eterno q̄ deꝰ ē semp. ex hoc. s. q̄ ē in suo nūc eterno. q̄ recipit sua virtute oīa tpa q̄ trāseūt ⁊ trāsierūt. ergo silr oʒ dici eē vbiqʒ ab eterno vel quare nō. ¶ Itē aug. ad dardanū. vbiqʒ dicit deus q̄ nusq̄ ē absens: sʒ istḋ ꝯuenit ei ab eterno: ergo ⁊ eē vbiqʒ.

Cōtra. vbiqʒ dicit aggregatōem oīuz vbi. hec aūt aggregatio ē creata: ergo nō ē ab eterno. ergo nec deus ē vbiqʒ ab eterno. Solutio. dicēdū q̄ cū dicit deus ē semp. in intellectu eius q̄ ē semp duo sūt. scʒ principale ⁊ cōnotatū. quia ly semp supponit ipm nūc ad pñs diuinū. ⁊ hoc est principale. cōnotādo tñ respectū ad oīa nunc tēporis que fluūt ⁊ ꝓpter hoc sensus ē. deus ē semper. i. deus ē in suo nūc. ⁊ nunq̄ deest alicui pterito. pñti ⁊ futuro. Silr vbiqʒ dicit plenitudinez bonitatis diuine. cōnotādo tñ respectū ad omne vbi in creatura. nā deus cōparaē ad res vt bonitas ⁊ vt eternitas. ⁊ sicut nūc sue eternitas qḋ est ex pte eē ipparaē ad omne nūc tpis. q̄ ꝯpatio designaē cū dicit. deus est semp ita plenitudo sue bonitatis ad oēm capacitatez ⁊ oē vbi replendū in creatura opaē. q̄ ꝯpatio designaē cū dī. deus est vbiqʒ. ibi. n. designaē pñtia bonitatis diuine ⁊ respectus ad oē vbi replendū. vñ sensus est. deꝰ est pñs omni vbi. ⁊ replens oē vbi. ⁊ principaliter designaē pñtia ⁊ plenitudo bonitatis diuine cuz dē deus est pñs. ⁊ respectus cōnotatus cū dē deꝰ est replens oē vbi. huiusmōi aūt respectus cōnotatus tpalis est. Pōt aūt dici respectus iste vel frm actū vel frm habitū. Si dicaē frm habitū: sic verū est dicē ab eterno deꝰ est semp. q̄ deus ē ab eterno i suo nūc qḋ est aptū vt nō desit alteri tpi. Silr ⁊ mō ab eterno est vbiqʒ. vt sit sensus. bōitas diuina apta est replere oē vbi. Si ī vtraqʒ dicaē cōnotatū i actu. sic hec nō est vera. ab eterno deꝰ est semp. q̄ ꝓpter hoc notareē q̄ tps eēt ab eterno. Silr hec nō ē vera. ab eterno deus ē vbiqʒ. q̄ sic notareē q̄ vbi eēt ab eterno. vñ sicut deus nō dē dñator ab eterno. dē tñ dñs ab eterno. q̄ dñator dicit respectū ad creaturā frm subiectōz i actu vel habitū. sic ex pte ista deus ē vbiqʒ. deus est semp.

Mēbrum quintum.

q Uinto querit an aliq̄ q̄ deo ꝯueniat eē vbiqʒ. ⁊ vt q̄ sic. q̄ vlē ē qḋ ē vbiqʒ. ⁊ illḋ est aliḋ a deo. ergo ⁊c̄. Maior pʒ. q̄ ħ vlē sba vbiqʒ est nec est dicē aliqḋ vbi i q̄ nō sit sba. ¶ Itē si aliqd ꝯuingit aliq̄ frm totalitatez vel aliq̄ totū: nō erit totū. ibi erit illud ꝯiūctū. sʒ hūana nā totū diuine nature i xpo ꝯiūgit: ergo vbi tota diuinitas ⁊ hūanitas. sʒ tota diuinitas est vbiqʒ. ergo ⁊ hūanitas. ergo aliq̄ q̄ deo ꝯuenit. ¶ Itē ponanē q̄ nihil sit i mūdo nisi vnꝰ hō. posset dicē q̄ aīa illiꝰ hōis sit i qlibʒ pte corpis. sʒ nō sit vbi nisi illiꝰ corpis. ergo est in oī vbi. ergo et ipossibil pōt ꝯuenire ei eē vbiqʒ. ¶ Itē angelus pōt velle eē vbiqʒ. sʒ si pōt eē illḋ velle: pōt eē ibi q̄ cū dicat aug. d corpe glorificato. q̄ ibi erit vbi volet. multomagis istḋ ē vez de āgelo. ergo angelus pōt ꝯuenire eē vbiqʒ. ergo nō soli deo. Solutio. cū dī deꝰ ē vbiqʒ semp itelligit q̄ sit idepēdētia eiꝰ ab vbi. ⁊ iō dīc aug. ad dard. ch. in se ipo ē ⁊ vbiqʒ. vbiqʒ q̄ nusq̄ ē absēs i se ipo q̄ nō ꝯtinet his qbus ē pñs. ⁊ ꝓp hoc p̄ h. deꝰ est vbi q̄ nō excludit ħ deus ē in se ipo. imo p ipsā potenē pñtia dei pñs oī vbi sine depēdentia ē ab vbi. ⁊ q̄ istḋ alicui creature non ꝯuenit. ꝓpter hoc ꝓprie nō ꝯuenit nisi soli deo q̄ sit vbiqʒ nisi frm q̄d. ¶ Ad primū ergo obiectū dīm. q̄ q̄ aliqd reꝯ ꝓprie dē eē vbiqʒ: q̄ ħ ponit ꝓprie q̄ sit ens separatū nō depēdēs. ⁊ q̄ nata sit replē oēm rez. ⁊ illḋ soli deo ꝯuenit ⁊ nō forme vniuersali formā. n. vlis nō hʒ eē p se nec separatus imo dependens a primis. vñ destructis primis ipossibile est aliqḋ aliorū remanē. ⁊ ita frm actū extra dependens a singularibus vlē. Itē q̄libet creatura [illegible] q̄ cōparaē ad deū ē nata replen oīa bōitate. aūt [illegible] eēt. ⁊ iō oīa res sine sit sba sine accidens q̄ [illegible] sic cōparaē ad oē vbi. vbi ē cōi mō loquendi. Sʒ vniuersale qḋ ē substātia nō ꝯparaē a [illegible] ē singulare vt ad suum vbi [illegible] soli ad sua singularia. vnde q̄ sit ē. in quo nō sit substātia ħ ē suo [illegible] singulariū sʒ nō est i aliis rebus. Itē ⁊ si nō eēt nisi substātia ⁊ eius singularia. adhuc tñ nō eēt nata replere oīa aliorū generū q̄ possent eē sicut deus. ¶ Ad aliud dīm. q̄ sʒ hūanitas ꝯiūgaē diuinitati totī [illegible] perfecte: nō tñ ꝓp hoc seqē q̄ habeat extensiōem vbiqʒ. licʒ enī natura hūana sit vnita diuine i vnitate ꝑsone nō tñ natura humane cōuenit imensitas diuine que quidā imensitas q̄ circūscribi eē p diffinitioēz ⁊ circūscriptiōez requirit eē vbiqʒ. nā sʒ humana huiusmodi imensitatez nō sortiē ex hac ratione ꝓp qḋ diffinitū hʒ ⁊ circūscribi loco. sʒ qḋdā mirabile ꝯuenit ei ex hac vnione. s. q̄ ipsa eadem humanitas pōt eē i pluribus altaribus simul. Itē tñ ē i pluribus q̄ nō est vbiqʒ. nec pōt eē. q̄ sacramētalr nō pōt ꝯsecrari ex aliis speciebus q̄ panis ⁊ vini. hec aūt spēs nō pñt esse vbiqʒ. ⁊ ꝓp hoc nec corpus xpi. q̄ terminatiua materia ē q̄ ꝯsecratur

seqr necessario q̄ si possit eē vbiq3. Et si poneret q̄ nihil aliō eēt nisi panis ꝛ vinū. eēt ꝛ vbiq3. ad huc tñ possz ītelligi mã ō qua nō possz ɔsecrari: ꝛ iō nō ,ppꝛie posset dici vbiq3: lz ēt species ille essent ɔsecrate. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ lz ille homo essz in oī vbi qd̄ ē. nō tñ essz vbiq3 sicut deus. qꝛ vbi dictū de deo notat pñnā ad omne vbi qd̄ ē. q̄ si ēt eēnt alia vbi: ēq̄ diua bonitas repleēt ea. ꝛ hoc ē vbiq3 ,ppꝛie. lz aūt aīa istius hoīs essz ī q̄lī bet ṗ. sui corpis. nō tñ essz in q̄libet vbi qd̄ pōssz esse. ¶ Ad vltimū dōz q̄ duplex ē potētia. s. potētia absoluta q̄ dr̄ potētia nāe. ꝛ potētia oꝛdīata. loquēdo ō potētia absoluta: possez ego velle nō mori. qꝛ volūtas ē īpossibiliū: sz no loquēdo de potentia dei oꝛdinata. sic angelus de potētia nāe possz esse velle ī oī vbi: sz nō ō potētia dei oꝛdīata ꝑ grām. qꝛ cū nihil possz esse vbiq3 simul nisi deus. si ipē vellet eē vbiq3: simul vellet eē deus. qd̄ nō pōt velle ō potētia dei oꝛdīata. lz possz ō potentia nature. qꝛ vt dictū ē ipā ē ïmpossibiliū.

Questio. x. de existentia diui ne essentie ī reb⁹.

Q Vesito de im mensitate diuine essentie q̄ñ ad eē ī loco q̄rēdū ē ō exñtia eius ī reb⁹ generalr̄. pꝛio an sit extra res. scḋo an sit ī reb⁹ eēntialr̄. pñtialr̄. potētialr̄. tertio ō numero istoꝝ modoꝝ eēntialr̄. pñtialr̄. potentialr̄. q̄rto q̄ ē rō distinguēdi istos mōs. q̄nto vtꝝ ṗdictis modis existat deus ī reb⁹ eq̄liter.

Membꝛum pꝛimum.

A D pꝛimū sic oppōit anselmus. si de⁹ vbiq3 ē essentialr̄ ergo ꝛ vbi locus ē ꝛ vbi locus nō ē. erit itaq3 extra oēz locū. ꝛ intra oēz locū. ꝛ supra oīa. infra oīa. itra oīa. extra oīa. ergo ē extra res. ¶ Itē anselmus in monologion. q̄ñ absurdū est. vt. s. quēadmodū nullatenus aliq̄d creatū pōt excedere fouētis imēsitatē. sic creās ꝛ fouens neq̄q̄ aliq̄ mō valeat excedē factoꝝ vniuersitatez liq̄t. q̄ñ ipsa ē q̄ cūcta alia poꝛtat ꝛ superat claudit ꝛ penetrat. ꝛ vult dicē q̄ sicut absurdum essz dicē q̄ res creata se extēdit vltra imēsitatē creātis. ita q̄ creatoꝛ claudit ī creatūris. ita q̄ eas nō excedat. ergo ē extra ens. Cōtra nihil ē extra oē ergo nihil ē eē res. ergo nec de⁹ ē extra res. ¶ Itē bñ sequit si hoc ē in hoc: ergo illud ē. qꝛ ī quo ē aliq̄d ipm ē. si ergo deus ē extra res: ergo aliq̄d ē extra res. qd̄ ē falsum: ergo ꝛ pꝛimū. Solu. dōm q̄ de⁹ est ī reb⁹ ꝛ extra res. vñ itra nō ē inclusus. extra ñ ē exclusus. ꝛ idē ē dicē de⁹ ē extra res ꝛ deus ē in se. ¶ Ad pꝛimā rōnez dicēdū dicō q̄ hoc signū oē pōt distribuē ꝑ vniuersitate creaturaꝝ solū. ꝛ sic illa ,ppositio ē falsa. vel pōt supponere ꝑ eo q̄ ē supra vniuersitatē creaturaꝝ ꝛ hoc ē deus. ꝛ sic ē vera. qꝛ nihil extra deū. ꝛ pꝰ nō accipit cū dr̄ de⁹ eē extra oē. ¶ Ad scḋz dōz q̄ cū dr̄ in quo ē aliquid ꝛc. si hoc q̄ dico aliq̄d supponit rē ꝑticularē vera ē illa ,ppositio. sz deus non ē res ꝑticularis. ꝑ hoc nō sequit q̄ si deus est extra res. q̄ aliq̄d ꝑticulare. s. aliud a deo sit extra res. imo idē ē dicē q̄ de⁹ ē extra res: ꝑ de us ē ī se. ꝑ hoc. n. qd̄ ē in se qui ē supra vniuersitatem reꝝ: sequit q̄ sit extra omnia.

Membꝛuz secundū

P Ostea querit vtꝝ deus sit ī rebus pōtentialiter. essentialr̄. pñtialiter. Ꝗd potētialr̄ sit in reb⁹: Ricardus in li. de trinitate. Si deus omnipotēs est ɔsequenter ꝛ vbiq3 pōt. si vbiq3 pōt potentialr̄ vbiq3 ē. ¶ Itē q̄ pñtialr̄. anselmus in monologion. Sili nāq3 ꝑ oīa rōne qua collectū ē oīa ē ꝑ aliquē vnū. ipz solū ē per seipm. ꝛ alia ꝑ aliō. Sili inq̄d rōne pōt ,pbari. q̄ quecūq3 vigent ꝑ vnum aliquid vigent. vñ solū illud viget ꝑ se ipm ꝛ alia ꝑ illud. qd̄ quoniā aliter esse nō pōt nisi vt ea que facta sunt vigēdi ꝑ aliquid. ꝛ id a q̄ facta sunt vigeat ꝑ ipm: necesse ē. vt sicut nihil factum est nisi ꝑ creatricez pñtem essentiā. ita nihil vigeat nisi ꝑ eiusdem seruatricem pñtiam. Ex q̄ auctoꝛitate patet. q̄ pñtialiter ē in oībus que sūt. ¶ Itē q̄ sit vbiq3 essentialr̄: Ricardus ō sancto victo. si vbicūq3 pōt: ō aliter. vbiq3 ē essentialr̄. cum non sit aliud ꝛ aliud in ipso potētia ꝛ essentia. aliter extenderet se potentia vltra essentiam qd̄ est icōueniens. Cōtra. oē qd̄ est eēntialiter in aliquo ē de illo vel pꝛīcipiū essentiale illi. Sz diuina eēntia nō ē de reb⁹: ergo si eēntialiter ē in eis. ē pꝛīcipiū eēntiale illis. sz pꝛīcipiū essentiale ē ſm aliqd̄ genus causaꝝ. deus aūt nō est sicut mã ergo ē foꝛma vel finis vel efficiens. sed h3 q̄ finis nō ē eēntialr̄ ī reb⁹. imo extra res. Silr̄ inq̄ntū efficiēs qꝛ finis ꝛ efficiens. eāe sunt extrīsece ergo ponit actio ī rebus vt foꝛma. ¶ Sz nīc obq̄citur de⁹ nō ē foꝛma rei q̄ dat eē duīcto. imo ē ex foꝛma exēplaris. sz foꝛma exēplaris ē extra res si itra ergo de⁹ aliquo mō nō ē eēntialr̄ ī rebus cū nō sit ō ratiōe pꝛīcipiū essentiale qd̄ sit ī reb⁹. ¶ Itē illud ꝑ qd̄ dr̄ deus est in rebus dr̄ in deo ꝑ ɔpatiōnē ad res. sz eēntia dicit omnino abstractum: ergo h3 intellectū absolutū a ɔpatione ad res. ergo deus h3 essentiā nō dz dici in rebus. sz absētia vēit eēntialr̄. ergo nec essentialr̄ ē ī reb⁹. q̄ aūt de⁹ sit ita essentialr̄ in reb⁹ q̄ sit ō esse reꝝ dr̄ aug. in li. de aīa ꝛ spiritu. deus ē reruz vniuersitas ita q̄ nullū singuloꝝ. ,ppterea motib⁹ ronis

nō subiacet. qꝛ ratio nō est nisi de re aliqua. aut
ergo illud dicit per essentiā aut per causā. qꝛ di-
cit deus ē vniuersitas rerū. si per cām nō p essen-
tiā. ergo ꝛ silr scōꝝ dicetur p causas nō p essen-
tiam qđ est qꝛ nullū singulorū ē. quod ē incōue-
niēs. Cū ergo hoc abneget eē p essentiā: ergo ꝛ
prīmū ponit eē per essentiā. ergo ita ē essentialr i
rebus quod ē de illis siue de eē rerū. ¶ Itē aug.
viij. de trini. Est bonū per essentiā ꝛ bonū p par-
ticipatōēꝫ. ꝛ dicit. tolle hoc tolle illud: ꝛ inuenies
sūmū bonū qđ ē bonū p essentiā. ergo bonū p
essentiā qđ ē deus: ē ēētia alioꝝ bonoꝝ. Sed si-
cut se habet bonū ad bonū ita ēētia ad essentiā.
ergo ita ēētialr est i alijs qđ ē diuinoꝝ essentia.
¶ Itē querit vtrū sit ita essentialr i rebus qꝛ for-
malr: ad qđ sic. omne eē ē a forma creata. sꝫ for-
ma creata dat eē determinatū ꝛ tractū i pticꝫ ergo
oportet ponere cām formalē vniuersalē q̄ faciat
eē simplr. sed deus ē huiusmōi. forma ergo ē i re-
bus essentialr ita qꝛ formalr ē pricipiū ipsius eē
simplr: nō determiatū i creatura. Maior ꝛ mi-
nor patēt p boetiū i li. de trinitate dicētē. deus est
vere forma que neqꝫ imago ē ꝛ que eē ipm ē. ex
qua ē ēēnā eē ex forma ē. ¶ Itē sicut ē bonū per
ēētiā ꝛ pticipatōēꝫ. ita ꝛ eē p ēētiā ꝛ pticipa-
tōēꝫ. si ergo creature dicunt bone p pticipatōēꝫ
diuine bonitatis: ergo sūt entes per participatōēꝫ
diuine ēētie. Si ergo eo sūt quo participāt essē-
tiā: ergo ē in illis formalr. qꝛ quo res ē illud for-
male ē. ¶ Itē diuina ēētia simplex ē. ergo n̄ pōt
trahi i partē. ergo non pticipari a creaturis hoc
mō. ergo si ab eis pticipatr hoc ē sic nos dicim⁹
pticipatōē spēi plēs hoīes sūt vn⁹ hō. sꝫ i hac pti-
cipatōē illō qđ pticipat ēētialr ē ꝛ formalr ē i
participās. ergo ꝛ diuia ēētia ēētialr ꝛ forma-
lr ē i oīb⁹ reb⁹. Solutio. dōm qꝛ diuia ēētia ē
in oībus reb⁹ sm̄ pdictos tres modos gnāles. s.
ēētialr. potētialr. pñtialr. ꝛ hoc pꝫ per auctori-
tatē greg. sup illud cant. v. quo abijt dilectus tu-
us. Deus cōi modo oībus inest ēētia. pñtia. po-
tētia. Et istos tres modos tāgit dauid propheta
di. i ps. Si ascēdero i celū tu illic es. p hoc tan-
gēs modū existēdi deū ēētialr. p hoc aūt si de-
scēdero ad īfernū ades: tāgit modū existēdi pñ-
tialr qꝛ ad eē tāgit pñtiā. p hoc āt qđ dicit ꝛ ha-
bitauero i extremis maris. illuc. n. man⁹ tua de-
ducet me. i. potētia. tāgit modū exñdi potētōalr.
nec ē itelligēdū qꝛ ita reddant singula singulis.
qn illis trib⁹ modis sit i celo ꝛ ēt vbiqꝫ. ꝛ sic ap
propriādo tāgit triplicē modū exñdi i oīb⁹ reb⁹.
¶ Et ad habēdā distictionē istoꝝ modoꝝ gene-
raliꝰ notādū. qꝛ i deo sunt tria. ēētia. virtus. ꝛ
opatio. ꝛ dico tria sm̄ rōēs itelligēdi. ꝛ distigui-
tur illi modi ita qꝛ p ēētiā ē i rebus ēētialr. per
virtutē ē i rebus potētōalr. p opatiōnē vero pñ-
tialr. Nā p operationē innotescit rebus diuina po-

tētia ꝛ ēētia. ro. i. inuisibilia dei ꝛc. ꝛ sap. xiij.
a magnitudie spēi creature poterit creator eoꝝ
cognoscibilr videri. qꝛ igit sua ēētia attigit oēs
reꝫ pp hoc dr i rebus oībus ēētialr. qꝛ vo sua
potētia vel virus ꝛ sua opatio p quā ipa est pñs
attigit oēꝫ rē pp hoc i oīb⁹ reb⁹ ē potētōalr ꝛ pñ-
tialr. Vel si voluerit distiguere dicēdū. p primū
qđ cadit i itellectu ē ens. ꝛ post ens potētia. ꝛ p⁹
ens actu ꝯnotat. ergo diuinū eē respectu entis sim-
pliciter dr essentialr eē. respectu entis potētia eē
dr: potētōalr eē. respectu vero entis actu eē dr
pñtialr eē. vt ostēdat ergo qꝛ oīm entiū nisi ip̄e
est quoquo mō accipiat ens: dicit eē tribus
modis i rebus. ¶ Ad primā rōnem sm̄ Joan. dicē-
dū. qꝛ deus nō ē essentialr i rebus vt pricipiū qđ
sit d ēētia: sꝫ vt pricipiū ēētiale. Et distiguit. nā. est
pricipiū pars ēētie. ꝛ ē pricipiū ēētiale totius esse.
pmo mō anima ē pricipiū ēētiale corporis non
tñ ē ei pricipiū totius sꝫ pars. nō. n. ē pricipiū cor-
poris qꝛ corporis: sꝫ corporis qꝛ viuēs actu. ꝛ sic
ē ei pricipiū pars eē. sed deus dicit principiū es-
sentiale qꝛ ē principiū totius eē. vñ ē principiū
corporis ꝛ qꝛ corpus ꝛ qꝛ viuens. q: sicut dicit
anselmus i auctoritate predicta in monologion.
quecūqꝫ vigent p ipm vigēt: ꝛ ipse solus p seipm
viget. sine isto ergo pricipio ēētiali non pōt res
eē. Et qꝛ obijcit qꝛ pricipiū ēētiale qđ ē in re ac-
cipit sm̄ formalē cām. nūc. s. dicēdū qꝛ hoc ē vez
de pricipio ēētiali pte eē sicut est aīa. ¶ Ad 3 le-
ciūdū dōm. qꝛ diuina ēētia ē abstracta a rebus
p ipermixtionē. qꝛ oīno non est ipse res nec de-
pendet ab eis. sed nō ē abstracta p causalitatem
quin res depēdeāt ꝛ teneātur ab ipsa. nec eē pos-
sunt sine ipsa. vñ creatura ab ipso nō pōt diuelli a-
bi. vñ sicut lucere solis ē substantiali claritate ꝛ
illuminatio que ab ipo ē i aere ita qꝛ nō pōt eē
sine illo: sic claritas eē creature nō pōt sine cla-
ritate lucis eterne qꝛ semp irradiat ꝛ illustrat ipsā.
¶ Ad aliud quo querit vtrū deus sit ita ēētialr
i rebus qꝛ sit de esse rerum. dicēdū sicut habet i.
corint. xv. vt sit deus oīa in oībus. Aug. qꝛ de⁹ erit
vita ꝛ victus ꝛ copia ꝛ gloria ꝛ salus ꝛ honor
ꝛ pax ꝛ finis desiderioꝝ. ꝛ oīa bona. ꝛ hoc erit
in oībus. sic pōt dici qꝛ deus ē vniuersitas rerum
aut qꝛ ē vniuersa res. aut qꝛ ē entitas. veritas bo-
nitas. a quo vniuerse res pendēt. Primo mō ta-
mē intendit aug⁹. qꝛ sit vniuersitas rerū. sed secū-
do mō. ꝛ qđ dicit post ꝛ nullum singulorū per
hoc notat qꝛ ipse sit plenū ens a quo oīa alia non
tractū imptēꝫ. ¶ Ad aliud ꝛ autoritatem augustini tolle
hoc tolle illud ꝛc. dicēdū qꝛ si dicat forma q̄ est
secūdū pfectio ꝛ esse pticipatū. sic nō pōt dici deus
forma rerū. sed si dicat forma pfectio separata sm̄
efficiendo ꝛ ꝯplendo oīa in esse: sic ipse deus ē ve-
re forma. Et hoc mō vult boetius qꝛ ipse sit vere
forma ꝛ oīs alia forma imago. qꝛ sicut oēs for-

mas ī sua materia. τ ē pfectio pfectōnū. sȝ nō sequitur φ sit de rebus. p hoc pȝ solutio ad aliā rationem. ¶ Ad tertiū dicendum. φ augustinus ad dardanū. ponit exēpluȝ de participatōe diuine bonitatis ī creatura. Et ponit exēpluȝ de auditu in his qui audiūt. cū pariter appropinquāt eū tāto magis alius alio capit: quāto ē acutioꝛ auditus. tātominus aūt quāto ē obtusioꝛis. cū ille nō magis minusue īsonet. Sȝ ī eo loco in quo sūt omnibus equalr̄ presto: sic quāto excellētius deus nulla īcorporea τ īmutabilr̄ vna totus adesse rebus oībus pōt τ singulis totus: q̄uis ī qbus habitat hēant cū pro sue capacitatis diuersitate. alij plus alij minus. pticipatio ergo ista nō ē qr trahat in pte. imo q̄tū ad effectū. ꝭm. s. φ aliqd efficit plus vel minus: efficit in ꝯformitatez diuini eē. τ ꝭȝ φ aliquis plus aptus ē tāto plus pticipat isto mō. Nō ergo obijcit vtrum participet sicut dicimus spēȝ pticipari a singularibus. dicēdū φ nō quia eēntia vnibilis vna ē. sȝ tū multiplicat ī pticipatōibus. ita φ ptē ī hoc τ in illo. τ ita pticipatio ista ē in vna forma multiplicata. sȝ diuina eēntia non pticipat multiplicata. Itē vniuersale est de eē eorū que pticipāt ipm. diuina aūt essentia in rebus pticipātibus ipam sed nō est de illis.

Mēbrum tertium.

Tertio querit de numero modorū existendi deū in rebus. Ad qd sic augu. deus dicit eē in mūdo vt creatoꝛ τ rectoꝛ. vt creatoꝛ dicit eē potentiālr̄: vt rectoꝛ p̄ntialiter. ergo solū his duobus modis ē in rebus. ¶ Itē deus essentialr̄ ē in rebus. qr eius eēntia nō deest alicui creature. sed nō deesse ē eē p̄ntialiter in rebus. ¶ Itē querit si est in omnibus per volūtatez sicut alijs modis? τ videt φ nō. cū dicat dominus p ꝓphetaȝ. nō est volūtas mea in vobis. i. malis. ¶ Itē deus se habet ad res vt alpha τ o. τ isti modi nō sūt aliqui pdictoꝝ. ergo alijs modis q̄ȝ trib⁹ pdictis ē deus ī rebus. Sȝ ꝯtra. potētia nō exit in esse nisi p volūtatez. ergo magis se habet p volūtatez ad res q̄ȝ per potētiā. ergo si est in oībus per potētiā. ꝯstat φ ē in omnibus per volūtatez. ¶ Itē in deo est psonale τ essentiale. τ ipsa psona ē imensa sicut essentia. ergo est vbiq; psonaliter sicut essentialr̄. ergo plurib⁹ modis ē ī reb⁹ q̄ȝ tribus pdictis. Solutio. dōȝ φ isti tres modi gn̄ales sūt existendi deū in creaturis. τ ꝯcurrūt p alios. ¶ Ad primo ergo obiectū dicendū. φ est loq de rebus quātū ad esse vel q̄tū ad fieri. sic in illis est de⁹ vt creatoꝛ. τ etiā est in illis pdictis trib⁹ modis. loquendo aūt ꝭ ipsis put sūt. sic ē in illis vt rectoꝛ inquātū est in ipsis. hoc mō ē in ipsis trib⁹ pdictis modis. vñ modi illi nō excludūt illos. imo ponūt illos. nec faciūt vnū cū illis. ¶ Ad scḋm dōm. φ eē p̄ntialiter est

dupłr. vno mō dicit p̄ntialr̄ eē ad eē rei τ nō ad esse. alio mō dicit presentialr̄ eē quasi p sensū eē vt. s. hēat in re esse cognoscibilr̄. sapientie. xiij. a magnitudine spēi τ creature poterat creatoꝛ horū cognoscibilr̄ videri. Primo mō idē ē esse p̄ntialiter qd eēntialr̄. Scḋo mō nō. τ sic ꝓcedit ratio illa ex pte qua nō facit deū. ¶ Ad tertiū dicēdū φ esse vt alpha τ o. nō dicit habitudinē ꝭm quā deus ē in rebus. sȝ inq̄tū est extra vt principiū et finis reꝝ τ iō nō facit modū differentez ab illis existendi deū in creaturis. ¶ Ad aliud dōm. φ volūtas in deo respicit bonū volitū. sȝ qr bonū ē duplex. s. nature τ ordinis. Si respicit bonū ordinis sic nō est de⁹ vbiq; p volūtatez. qr iste nō est in malis in qbus nō est bōitas ordinis. Si respiciat bonū nature sic est in oī re p volūtatez. sȝ tūc idez est dicere deū in creatura p volūtatem τ p opatōez τ iō nō ponit modū differentez ab illis. Itez volūtas ꝓprie est ad res nō in rebus. τ pp hoc nō facit quēadmodū essendi deū in rebus. ¶ Ad quartū dōm. φ eē psonale duo ponit. s. esse ꝭȝ tres psonas τ eē ꝭm distinctiōes. Primo mō dicit deus psonalr̄ in omnibus rebus. τ hoc ꝭȝ tres modos pdictos gn̄ales. nec illud ponit aliū modum exn̄di ab istis. si dicat esse psonalr̄. i. eē per distinctōem: sic illud nō pōt facere gn̄alem modūȝ essendi in creaturis. qr modus quo dicit eē in omnibus reb⁹ est p idistinctiōez. τ pp hoc isto mō nō hȝ respectū ad res. iō nō facit modū exn̄di aliū a predictis. τ sic patet solutio.

Membrum quartum.

Quarto querit de modis assignādi distinctiōez istorū modorum. Primus modus assignādi distinctiōez talis est. deus cōparatur ad res vt dans eē rebus. vt regens reas τ vt cognoscens. Inquātū cōparat ad res vt cognoscēs. presentialr̄ dicitur eē in rebus. Inquātū dans potentiāliter. inquātum regens essentialiter. ¶ Sed cōtra istaȝ distinctionez obijcit in hoc φ deus cognoscit res: magis dicitur res eē in ipso q̄ȝ econuerso ꝭm aliū modū assignādi. ergo nullus est modus distinguendi modos istos. Secūdus modus distinguendi est ꝭm φ dicit dyonisius. φ trib⁹ modis exeūt res a deo. p ꝓcessionem essentialez. vitalem. cognoscibilez. Et iterū. que exeūt p ꝓcessionem cognoscibilez exeūt tribus modis. s. per ꝓcessiōes sensuales. ratiōalem. intelligibilez. inquātū exeūt res ab ipso p processiōem essentialez. dicit eē essentialr̄. Inquātū vero p ꝓcessiōem vitalez. cuius modus perfectus sit vita. dicit eē in rebus potentiālr̄. Inquātū vero res exeūt ab eo p ꝓcessiōes cognoscibilē sic facit se p̄sentem in rebus τ sic dicit eē in rebus p̄ntialr̄. ¶ Sȝ ꝯtra. si sic essȝ ergo deus ī rebus eētib⁹ q̄ nō viuūt nec cognoscūt

nõ esse illis tribus modis sʒ solũ vno mõ. s. essentia-liter qd est falsũ cũ i oĩb⁹ rebus sit illis tribus mo-dis pdictis. ⁊ ita nulla ẽ assignatio pdicta. Ter-tius modus distinguẽdi talis ẽ. nos videmus i re-bus creatis q alicubi est res p potentiã vbi nõ ẽ p pñtiã vel essentiã. sicut rex in toto regno. Itẽ alicubi ẽ res p pñtiam vbi nõ est per potentiã vt rex extra regnũ suũ. Itẽ alicubi ẽ p essentiã vbi nõ est per potentiã. Ut ergo ostendat in deo pfe-ctus modus essendi respectu creaturarũ. deus dr esse in oĩbus rebus istis tribus modis. ¶ Sʒ ꝯ. iste modus distinguẽdi nõ distīguit presentiã ab essentia. qz vbicũqz ẽ pñtialiter ẽ essentialr. ergo ꝯm istũ modũ idẽ est pñtialiter ⁊ essentialiter qd est incõueniens. Quartus modus distinguẽdi est. qz hec tria respiciunt essentiaʒ. virtutẽ ⁊ ope-rationẽ. ꝯm que tria ẽ vestigiuʒ trinitatis i creatu-ris. vt dicat q essentialiter d i essentia. potẽtialr in virtute. pñtialiter in opatiõne. ¶ Cõtra. constat q pñtia dei nõ abest essentie rei nec potentia. sicut nec pñtia. ergo in essentia ẽ potentialiter pñtialr ⁊ essentialr. Nõ ꝯcedendũ est. dicendum sicut prius q isti modi respiciũt eẽntiã. virtutẽ ⁊ ope-rationẽ creatoris. que ꝯuis in deo nõ differãt re. differunt tñ in rõne intelligentie sicut supra dictũ est. ¶ Iuxta hoc querit. cũ deus sit in rebus essen-tialiter. presentialiter. potentialiter. vtrũ econ-uerso creature sint in deo essentialiter. presentialr potentialiter. ¶ Itẽ res sunt in deo pñtialr qz in eius cognitiõe. potẽtialiter qz in eo sicut in causa sed essentialr nõ sunt in ipso. qz ꝯm hoc intellige-retur diuina essentia dependere ab essentia crea-ture qd nõ est verũ. Cã. n. nõ dependet a causato vt sicut ecõuerso. vñ eẽ creature põt eẽ cãe neces-sarium ad suũ eẽ. Sed nõ ecõuerso vñ eẽntialiter est deus in rebus qz eius eẽ est necessarium ad eẽ rerum sʒ nõ ecõuerso res in deo essentialiter. qz essentia entium nõ ẽ necessaria ad hoc vt sit.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrũ predictis tribus mo-dis existat deus in reb⁹ equaliter siue vniformiter vel nõ. Ad qd sic aug. de pñtia dei ad dardanũ. insinuat duplicẽ modũ existendi deum in creaturis. s. generalem qui ẽ ꝯm predictos modos. ⁊ spẽalem qui ẽ p in-habitantem grãm. vñ dicit greg. deus natura in corporeã ⁊ immutabiliter vna totus ad esse rebus omnibus potest ⁊ singulis totus. ꝯuis in quibus habitat habeant eũ p sue capacitatis diuersitate. alij amplius alij minus. Si ergo isti modi referũ-tur ad modum generalem ergo ꝯm illos ẽ equa-liter in omnibus rebus. ¶ Itẽ eẽ non recipit ma-gis ⁊ minus. ergo si in rebus est ꝯuint ad eẽ ꝯm istos modos non est magis ⁊ minus. ¶ Itẽ phs in li. de cãis. cã prima ẽ in oĩbus rebus ꝯʒ dispõẽʒ vnã. ergo nec plus nec min⁹. Cõtra. aug. i li. de nã boni. distinguẽs modũ. spẽʒ ordinẽ dicit vbi hec magna sũt magnũ bonũ ẽ. et vbi minora minus bonũ ẽ. ⁊ vbi nulla nullũ bonũ ẽ. Sʒ ꝯ ista prin-cipal diuina bonitas. ergo magis ⁊ minus princip-al. ergo ꝯm magis ⁊ minus pncipal in creaturis ꝯm istos modos. ¶ Itẽ qdã res magis pncipal a deo quedã minus sicut res incorruptibiles magis cõ-seruant q̃ res corruptibiles. ergo magis ẽ i qbus-dã reb⁹ pñtialr q̃ i alijs. cũ in reb⁹ deo sit ee pñtia-liter quãtũ ad ꝯseruatiõẽʒ. Solu. dicẽm q cũ lo-quimur de diuina eẽntia duplr ꝯsiderat. s. sicut in se ⁊ sic semper se hʒ equaliter. ⁊ ꝯm dispõnẽ vnã vel ꝯm q participat in creaturis. ⁊ sic nõ dr se habere ꝯʒ dispõnem v-nã sʒ ꝯm magis ⁊ minus. Nã creature qdã sũt in pticipatiõe essentie tñ qdã in pticipatiõe eẽntie ⁊ vite. qdã i pticipatiõe eẽntie ⁊ vite ⁊ cognitiõis. Sed hec inequalitas nõ ẽ ex pte ipsius sʒ ex pte creaturarũ pticipantiũ ipsaʒ. ¶ Ad primũ ergo ob-iectũ dicẽm. q differt dicere diuina eẽntia est in re-bus. ⁊ diuina essentia habetur. qz non potest dici q habeat nisi vbi est per inhabitantẽ grãm. qz p grãm habitus est p quẽ efficitur anima deiformis. Sʒ aũt deiforme est dĩ habere diuinã formã ⁊ sic p ꝯñs deũ. ⁊ pp hoc ꝯʒ istos modos generales nõ habet a rebus sed ꝯm ipsos ẽ in rebus ⁊ diffinitio pncipal. sʒ ergo ꝯm istos modos nõ habet ꝯm magis ⁊ minus. sʒ ꝯʒ ipsos ẽ pncipal plus vel mi-nus. ¶ Ad sc̃dʒ dicẽ. q eẽ est duplicater. s. esse nãe ⁊ eẽ ordinis. primũ ergo eẽ nõ recipit magis ⁊ minus sʒ scd̃s. ⁊ a pte illius pncipal eẽ diuina bo-nitas a creaturis ꝯm magis ⁊ minus. ⁊ ꝯm hoc soluitur tertia rõ. Et rõne huius dicit hugo q̃ quãtũ ad esse semp ẽ vniformis. sʒ quãtũ ad eẽ i alijs ⁊ in alijs magis ⁊ minus q̃re ꝯm esse semp est vnifor-mis. sʒ eẽ do in alijs ⁊ i alijs est magis ⁊ minus.

Questio. xj.

de specialiter existẽtia diuine essentie in rebus per inhabitantem gratiam.

Ostquã ꝯ inquisitũ ẽ de generali mõ exñdi dei i creaturis. nõc querẽdũ ẽ de mõ spẽali exñdi dei i creaturis q est p inhabitantẽ grãm. circa quã inquiritur sic.

Primo qd ẽ eẽ p grãm an ponat aliqd in creatura. Scd̃o in qbus verũ sint sacramentis sit p grãm inhabitantem. Tertio vtrũ in carne xp̃i inhabitare possit eẽ per grãm inhabitantem. Quarto vtrũ in pñle ante natiuitatem possit eẽ per grãm inhabitantem. Quinto vtrũ sit in pñulis p grãm inhabi-tantem. Sexto vtrũ possit dici inhabitare vel eẽ i homine per grãm gratificantem.

Membrum primum

a D primũ obijcit͛ sic. Ex hoc ꝙ deus ẽ ĩ aliquo ꝑ gratiã. dicit͛ ille grat͛ deo. sꝫ hec denomiãtio nõ ẽ nisi ab aliqua creata qualitate. q2 mõ ẽ gratus ꝛ p͛ius ñ erat: ergo ꝑ hoc ponit͛ aliqua qualitas creata in ipsa. ¶ Cõtra. cũ dicit͛ eẽ in rebus ꝑ ẽẽntiã. p̃ñtiaꝫ ꝛ potẽtiã. ꝛ ñ ponit͛ aliqua qualitas creata in creatura imo ꝑ ẽẽntiam ꝛ potẽtiã icreataꝫ est in creatura. ergo eadẽ ratiõe ꝑ grãm icreatã. ergo ꝑ hoc ñ ponit͛ grã nisi increata. Solutiõ. dicẽdũ ꝙ deũ eẽ ꝑ grãm ponit necessario gratiã creatã ĩ creatura. que quidẽ grã ẽ similitudo q̃ aĩa ẽ imago actu ꝛ imitatiõe actuali. Et cum se hꝫ aĩa ꝑ ꝯformitatẽ ad deũ ĩ similitudine expssaꝫ dicit͛ deus ĩhabitare ĩ ipsa ꝑ grãm. vñ aug. in li. de p̃ñtia dei ad dardanũ. hi ab eo lõge eẽ dicunt͛ q̃ peccãdo dissĩles facti sũt. ꝛ hi ꝓpinquare qui eius silĩtudinẽ pie vivẽdo recipiũt. sicut recte dicunt͛ oculi tãto lõgius eẽ ab hac luce q̃to fuerit deteriores. cuius lux p̃sto sit atqꝫ oculos p̃stringat extinctos. appropinquare aũt luci oculi merito ꝓhibent͛q sanitatis accessu aciẽ recipiẽdo proficiunt. ex hoc pꝫ ꝙ grã creata ẽ silĩtudo qua aĩa ẽ imago ĩ actu. vñ eẽ ꝑ grãm ponit ĩ aĩa habitũ assimilantẽ deo. ¶ Ad rõnẽ ĩ ꝯtrariũ dĩm ꝙ necessario ponit͛ grã creata ĩ aĩa ad susceptiõẽ grẽ icreate. idest ad hoc vt aliq̃s vnia͛t deo ꝓpinqua silĩtudine. vñ aug. ꝓpinquare ei dicunt͛ qui eius similitudinẽ pie vivẽdo recipiũt. vñ sicut acumen necessario ẽ ĩ oculo ad susceptiõem lucis: sic grã creata necessario ẽ dispositio ĩ aĩa ad susceptiõẽ grẽ increate sicͥ lucis diue. ¶ Et ad illud qð obijcit͛. dicẽdum ꝙ deum eẽ essentialiter. potentialiter. p̃ñtialiter. ponit esse creature qð est esse nature. sicut deum ĩhabitare ĩ aĩa ponit bene eẽ qð est esse gratie. vñ vterqꝫ modus põit aliqͥd creatum ĩ re. vñ licꝫ modi generales ñ ponãt aliquã qualitatem creatã: ponũt tamẽ aliquid creatum sicut modus spũalis qui est ĩhabitare ꝑ gratiaꝫ.

Mẽbrum secundum.

f Ecũdo querit͛. vtrũ deus sit in sacramẽtis ꝑ grãꝫ ĩhabitãtẽ. Ad quod sic cant. v. quo abijt dilectus tu᷒. Greg. Cũ deus vniuersalr̃ ĩ oĩbus rebus sit substãtia p̃ñtia ꝛ potẽtia. tñ familiari quodã mõ ẽ ꝑ grãꝫ. Sꝫ ꝯstat ꝙ deus familiari mõ ẽ ĩ sacramẽtis ꝛ alijs rebus sanctificatis. ergo ẽ in illis ꝑ grãm ĩhabitãtẽ. ¶ Itẽ hugo de s͛cto victo. Sacramẽtũ ẽ elemẽtũ corpale ex similitudĩe representãs. ex institutiõe significãs. ex sanctificatiõe visibilẽ grãꝫ ꝯtinẽs. ergo deus habitat ĩ sacramẽtis ꝑ grãm. ¶ Itẽ aug. vñ ẽ creata v͛tus aque vt corpus mergat ꝛ cor abluat. sꝫ qð abluit cor illð ñ põt facere sine grã: ergo deus ẽ in sacramẽtis ꝑ grãm. Cõtra. inter datorẽ grẽ ꝛ suscipiẽtẽ nihil ẽ mediuꝫ. q2 sicut ꝑ se ꝛ sine medio creat. ita ꝑ se ꝛ sine medio recreat. ergo ñ dat aĩe grãꝫ mediãte sacrõ. ergo ĩ sacramẽto ñ ꝯtinet͛ grã. ¶ Itẽ oĩs forma que ẽ ĩ aliquo tanq̃ ĩ ꝯtinẽte. ponit͛ ĩ eo sicut ĩ subiecto. sed gratia ñ põt eẽ in sacramẽto sicut ĩ subiecto. q2 sacramẽtũ ẽ corpale. grã v̓o est q̇d spũale: ergo grã ñ ꝯtinet͛ ĩ sacramẽto: nõ igit͛ ẽ deus ĩ sacramẽtis ꝑ gratiã. ¶ Si dica͛t ꝫm aug. ꝙ ibi ñ ẽ grã sꝫ virtus gratie. Cõtra. hec virtus ẽ dispõ vel forma. ergo ẽ ĩ aliquo sicut in subiecto. sꝫ ñ põt eẽ in sacrõ sicut ĩ subiecto rõne p̃dicta. ꝛ ita redit id qð prius. Solutio. dĩm ẽ sine p̃iudicio ꝙ de᷒ ẽ in sacris ꝑ grãm nõ tñ ꝑ ĩhabitãtẽ grãꝫ ẽ in sacrõ. Nomẽ eñ ĩhabitatõis dicit terminũ motus. vñ nec ĩ his q̃ ꝑtinẽt ad viam nec ĩ via nec ĩ his q̃ sũt ad finẽ ꝓprie ẽ inhabitatio. q2 ergo motus illustrãtiõe grẽ gratificãtis ñ termina͛t nisi ĩ aĩa vel substãtia spũali. sacramẽtũ vero ẽ quoddã adminiculũ velut via ad grãm. dicit͛ deus eẽ ĩ sacramẽto ꝑ gratiã. sꝫ ñ inhabitare ꝑ gratiã: q2 ẽ via ad gratiã ꝛ disponẽs ad hoc vt grãm suscipiat. Et bñ ꝯcedo ꝙ quodã modo familiari ẽ deus ĩ sacramẽtis. ꝛ hic ẽ modus. q2 gratia que ẽ opus solius dei ipsa ẽ in sacramẽtis sicut in causa disponẽte suscipiẽtem ad susceptiõem gratie. ꝛ hic est ille modus familiaris sꝫ quẽ deus ẽ in sacramẽtis. Et ĩ hoc sensu intelligit͛ illud quod sacramẽtum ꝯtinet gratiã ꝛ virtutem gratie. q2 ĩ eo ẽ virtus qua dispõit͛ suscipiẽtis ad gratiã. Nec ẽ dicẽdum ꝙ ĩ sacramẽto sit gratia formaliter sicut ĩ subiecto: sed sicut in causa disponẽte. ¶ Ad primũ dicẽdum ꝙ ex pte datoris gratiaꝫ nihil ẽ medium. sꝫ ex pte suscipientis. Ipsa aũt virtus sacramẽtalis ẽ que dispõit ipsum ad gratiã. deus ergo de se opera͛t ꝛ imediate dat gratiã. aĩa aũt mediante sacramẽto recipit eã. ¶ Ad illud vero quo querit͛ ĩ quo sit ista virtus sacramẽtalis. dĩm ꝙ sicut ꝫmo significatiuꝰ duplex hꝫ eẽ. vnũ ẽ nature ꝫm ꝙ ẽ vox vel sonꝰ ab ore platus. Aliud ꝫm ꝙ hꝫ eẽ ex institutione ꝫm ꝙ ẽ signũ designatiuũ alicuius rei ad modũ intellectũ. Sic virtus in voce põt eẽ dupliciter. vt hꝫ eẽ nature: aut vt hꝫ eẽ institutiõis ꝛ significãtie. ¶ Similiter dicẽdum cũ sacramẽtum sit inuisibilem gratiam conferẽs ꝙ duplex ẽ esse sacramẽti. vnũ nature inq̃tum elemẽtum corporale. aliud ex diuina institutione: et quia ordina͛t ad significãdum ꝛ sanctificãdum. vnde ẽ ei virtus ad instruẽdum intellectum inq̃tum ẽ ad significãdum institutum. ꝛ virtus ad sanctificãdũ eo mõ quo dicit͛ ẽ inq̃tum ad hoc ex diuina ordinatiõe ꝛ ministri executiõe ordinatum ẽ.

Membrum tertium

Ertio querit an in carne ante infusio/
nez anime possit eē per gratiā inha/
bitantem. Ad qḋ sic luce.i. Exultauit
infans.glo. Nondum erat in ipso spi/
ritus vite ⁊ iam inerat spiritus gratie. sed i qui/
bus ē spiritus gratie inhabitat deus per gratiam.
ergo ante infusionē anime erat in ioāne per inha
bitātē gratiā. ¶ Itē hiere.i. Priusq̄ formarē
in vtero noui te. sz duplex ē noticia dei. prima ē
simplex qua cognoscit oīa. secūda ē noticia ap/
probatōis. de qua mat. xxv. no noui vos. sz nō
loquit ad hieremiā de prīa. qꝛ ē ɔmunis oībus
⁊ ita nō eēt ɔmendatio ipsius hieremie. ergo d̄
secūda. ergo iaz ante formationē approbabat. sz
nō dicit approbare nisi illos i quibus ē p inha/
bitātez gratiam: ergo ante formationē corporis
fuit i hieremia p inhabitantē gratiā. ¶ Itez con
stans ē q̄ caro illa cū qua vnitur anima ratō na
lis ē susceptibilis peccati. qꝛ ē causa peccati i ani
ma que infūditur. sed cuicūqz pōt inesse pecca
tum pōt inesse gratia. sed peccatū inest carni vt
cause qꝛ ab illa ɔtrahit anima peccatū. ergo pōt
inesse gratia a qua sanctificationē ɔtrahat aīma.
ergo deus potest eē in carne ante īfusionē aīme
p inhabitantē gratiam. ¶ Itē.i.corint.vi. Nesci/
tis qꝛ mēbra vestra tēplum sūt spiritus sancti. sz
spiritus nō dicitur ihabitare nisi per gratiā: er
go spiritussanctus est in membris per gratiā iha
bitantē. Contra. differt eē ⁊ bene eē. ⁊ prius ē
eē q̄z bene eē. sed anima quātū ad eē pficit corp⁹
gratia vero quātū ad bene eē. ergo necesse ē pri
us animari carnē q̄z sit susceptiua gratie. ergo de
us nō pōt ihabitare per gratiā i carne ante infu
sionē anime. ¶ Itē ordinata sūt gratia ⁊ natura.
sicut ergo se hz gratia ad naturā. ita se habet vi
ta gratie ad vitā nature. sed īpossibile ē q̄ gratia
sit nisi preexistat natura. ergo nec vita gratie po
terit existere nisi pexistat vita nature. ergo caro
sine aīma nō ē susceptiua gratie. ergo no ē ihabi
tabilis a deo per gratiam ante infusionē anime.
¶ Itē nihil pertinet ad gratiā quod non ptineat
ad gloriā. quia gratia ē ordinata ad gloriaz. sed
aug. querit de abortiuis sine anima. an pertineāt
ad gloriā resurrectōis. in li. de trinitate respōdz
q̄ nō. quia nō ceciderūt per mortē. vnde arguit
tur sic. Nihil pertinet ad gloriā quod nō ptinet
ad gratiā. ergo cū ante īfusionē anime caro non
pertineat ad gloriaz: nō ptinebit ad gratiā ⁊ ita
nō est ihabitabilis a deo. ¶ In exo. xxi. Siquis
percusserit mulierē pregnātem: ⁊ abortiuū qui
dez fecerit sed ipa vixerit subiacebit dāno: quātū
maritus mulieris expetierit ⁊ arbitri iudica
uerit. Distiguit ibi de abortiuo aīe aīatōez ⁊
post. ⁊ ibi n̄ ɔputat d̄ inanimatis. ergo n̄ sūt rece
ptiua gratie an̄ aīatōem. qꝛ si essēt ɔputabilia es
sent. nec etiā sit aliquis p hoc irregularis. ⁊ ita
idē qḋ prius. Solutio. cōcedimus q̄ caro an
infusiōem anime no ē ihabitabilis a deo per gra
tiam. quia no ē susceptiua gratie: cum nō sit or
dinata ad gloriā. Caro enim de se no habet pos
sibilitatē ad perpetuitatē siue ad icorruptiōez: s
ppter vnionez quā habet cum forma perpetua
i corporali scilicet anima ratōali. Unde etiā per
illā accipit ordinatōez ad gratiā si habet aliquā
ordinatōez ad gratiā corpus vel caro. ergo qḋ
nō habet ordinatōem ad animā: no habet ali/
quaz ordinatōem ad gratiā vel gloriā. sicut ē ca
ro an̄ animatōem. ¶ Ad primū ergo quod obi
citur nōdum erat i illo spiritus vite ⁊c. sane po
test solutio perpēdi. qꝛ sicut dicit i textu. iaz erat
sextus mēsis erat corpus animatū. obiu ergo q̄
aliquādo dicitur res nō p̄ientis eē. cū p̄ientia inno
tescat nō eē. quādo nō inotescit. vnde xp̄s dicit
proficere i sapiētia &c. i. quando inotescit eius p
fectus. dicitur ergo nō iesse spiritus vite sm̄ mo
tum ⁊ manifestatōem: quia sm̄ veritatē iam ei
ueret. ¶ Ad aliud dicēdū. q̄ noticia approbatio
nis dicit dupliciter. sm̄ predestinatōem ⁊ sic ni
hil boni ponit actu. vel sm̄ p̄sentē iustitiā cū ali
quis cognoscit per gratiā p̄sentem iusticie. pri
mo accipit noticia hieremie. Unō dicit̄. puls hu
ius figuratōem i vtero ⁊ parturitōem ex vtero
diuini dispositi oraculus. et illam idaz p̄cognī
tam: istam sanctitatis munere formatā ostēderet.
Sed de noticia approbationis secūdo modo ac
cipitur illud quod sequit hieremie. et antequā exi
res de vulua sanctifica ui te. vnde sup̄ dicit bernar
dus. ne quis prerogatiuā prophete clamādam
de sola p̄scientia estimaret. ¶ Ad aliud qḋ obi
citur. q̄ caro erat susceptibilis peccati: ergo gra
tie. Dicēdum q̄ peccatū nō dicitur eē i carne for
maliter sed causalr. quia in carne ē vnde postea
ɔtrahit aīma peccatū. sed tamē aliter se habet ani
ma ad ɔtrahēdum peccatū. aliter ad sanctifica/
tionē siue ad suscipiēdam gratiaz. Potest etiā ca
ro corrūpi dupliciter. vel corruptiōe nature vel
psone. verbigratia. Caro adē statim ex peccato
corrupta erat. vñ secū sūt personalia. psona adē
sm̄ q̄ dicit anselmus corrūpit naturā. qꝛ caro il
la i potētia erat caro omnium hominū. ⁊ sua pro
pria caro erat ibi psona. ergo prīo corrūpit na
turā. natura corrupta postea corrūpit psonā i eius
filiorū. nos autē habemus duplicē corruptiōem
sez ex adā ⁊ ex actuali peccato. vñ duobus mo
dis caro eficit a peccato. sz solū vno mō sanctifi
catur a gratia sez solū ratōe psone. vñ in psona
solū pōt fieri sanctificatio. ⁊ hoc illo ordine quo
se habet ad psonā gratia autē ... ⁊ ... tur
p naturā. quia nō habet ordinē ad illā sed solū
ad personā. ⁊ ideo añ animatiōnē nō potest eē
sanctificatio. Unde etiā sm̄ hoc apostolus ɔpetē
loquit. Nescitis qꝛ mēbra vestra tē. qꝛ ex hoc

q corpus habet animā: ex hoc habet spūsanctū. s. inhabitātem gratiam.

Membrū quartum.

q Uarto loco querit̄ vtrum deus sit ī homine per inhabitātē gratiam. ꝛ hoc ante natiuitatem. Circa qḋ sic obiicit̄ aug. ad dardan̄. nō video quomodo edificent̄ homines in domū dei ad habēdū ī se inhabitātē deū: nisi cū fuerint renati. quod non possit eē anteq̄ nati. ergo nullus pōt hēre deum inhabitātē per gratiā nisi prius fuerit natus. qꝛ si nō eēt natus: posset eē renatus. ¶ Itē idē aug. illa sanctificatio qua efficimur singuli tēpla: nō ē nisi renatorū quod nōdū nati homines eē possunt. ergo idē ē qḋ prius. ¶ Itē aug. ibidē. quālibet igit̄ sententiā de paruulis ītra materna viscera ɔstitutis habeamus. vn̄ existimemus eos donari aliquo sanctificatōis modo vel ꝓpter hieremiā ꝛ ioānē. cū sanctificatio qua efficimur tēpla dei non est nisi renatorū. quod nōdum nati homines esse possint. ergo nō est deus in aliquo p īhabitātem gratiā ante natiuitatē qꝛ s̄m īhabitātē gratiā est homo templū dei. Si dicat̄ q duplex est natiuitas. ī vtero ꝛ ex vtero. nullus ergo pōt sanctificari siue īhabitari a deo p gratiā ante natiuitatē ī vtero. sꝫ bn̄ pōt ante natiuitatē ex vtero. Cōtra aug. huic natiuitati accedit secūda natiuitas ergo idē nō erit secūda sꝫ tertia. sed ita nō pōt intelligi. dn̄s aūt cū loqueret̄ de spirituali natiuitate ingt. nisi qs renatus fuerit denuo primā: sꝫ ɔpitatis que fit matre pariente nō ɔcipiente. que fit ex ea: nō que fit in ea. Nasci ergo denuo dicit̄ respectu natiuitatis ex vtero. ergo nullus pōt renasci s̄m gratiā sanctificatōis in vtero. ¶ Itē idē si hō regenerari in vtero p gratiā spūssancti pōt. qm̄ restat illi adhuc nasci: renascit̄ anteq̄ nascat̄ qḋ fieri nullo modo pōt. ergo nec vt habitet̄ ī eo p gratiā. ¶ Itē aug. exponens illḋ anteq̄ exires ꝛc̄. loquens de sāctificatōe hieremie ꝛ ioānis baptiste. q illa sāctificatio pōt s̄m p̄destinatōē intelligi. sicut filios dei appellat euāgeliū nōdū regeneratos. sicut dicit̄ Io. xi. q ihs moriturus erat ꝓ gente vt filios dei ɔgregaret. Ecce filios appellat q futuri erāt filij. ergo sāctificatio illa nihil aliud ē q̄ p̄destinatio. nullus āt nec hieremias nec aliꝰ fuit sāctificatus āte natiuitatē. ergo nec īhabitatus a deo p gratiā. Cōtra. bern̄. ad lugdon. lego de hieremia. q priusq̄ exiret d vtero sāctificatus sit. ꝛ de ioāne baptista nō secꝰ sētio. ¶ Itē hiere. i. priusq̄ exires d vētre sāctificaui te. glo. Io. etiā. ergo vterq̄ sāctificatus ē. ¶ Itē luc. i. exultauit īfans ꝛc̄. Ambro. nō priꝰ repleta ē mater q̄ filius. sꝫ filius repletus: replet ꝛ matrē. ꝛ apparet q āgelus dixerat q spūsancto replebit̄ adhuc ex vtero matris. ergo spūsanctus habitauit in. b. ioāne p gratiā āte natiuitatē. ¶ Itē bern. loquens d sāctificatōe. b. virgīs. fuit ꝓculdubio mater dn̄i anteq̄ sācta q̄ nata. ergo āte natiuitatē habitauit ī ipsa spūssanctus p gratiā. ¶ Itē bern̄. nō fallit̄ oīno ecclesia celebrās eius natiuitatis diē. sꝫ statim ī peccato nō debet̄ gaudiū sed luctus: ergo nō fuit nata ī peccato. ergo āte natiuitatē huit gratiā: ꝛ ita redit idē qḋ prius. Responsio q deus est in hoīe p inhabitātē grām dupliciter. p gratiā sacramētī s̄m legē cōem. ꝛ hoc modo nō habitat deus in hoīe ante natiuitatē. qꝛ p gratiam sacramētī nemo regenerat̄ anteq̄ nascatur. ¶ Itē alio mō dicit̄ deus inhabitare in hoīe per gratiā spāle que est s̄m leges priuatā. de qua dicit aug. q deus nō alligauit potentiā suā sacramētis. qꝛ sine omni sacramēto potest sanctificare. ꝛ hoc mō inhabitat deus per gratiā in quibusdā ante natiuitatē. qui habuerūt priuilegiū sanctificatōis in vtero. Dicēdū ergo q aug. in epistola ad dardan̄. loquit̄ de illa inhabitatōe que ē s̄m legē cōem. nō s̄m legē priuatā. ꝛ hoc patet ex verbis eius. vn̄ dicit. Illa sāctificatio qua efficimur singuli tēpla dei ꝛc̄. p hoc q dicit singuli loquitur de illa inhabitatōne que ptinet ad omēs. Est ergo īhabitatio ptinens ad omēs que est per gratiā sacramentorū quā nullus habet anteq̄ nascat̄. ꝛ est īhabitatio pertinēs ad paucos que potest esse inexistēti in vtero. Nec illud vult negare ibidē aug. vn̄ dicit quālibet igit̄ sententiā habeamus vel ꝓpter ioānem ꝛc̄. ponit enī auctoritatem de regeneratōe per sacramentū nisi qs renatus fuerit ꝛc̄. ꝛ p hoc pꝫ solutio.

Mēbrum quintum.

q Uinto querit̄ vtrū deus sit in puulis per inhabitātē gratiā. Ad quod sic opponit bern̄. ī li. de li. ar. duo auctor salutis est li. arbitrij capax. nec dare valet eā nisi deus: nec cape nisi liberū arbitriū. ergo in puulis nō ē li. ar. s̄m actū. qꝛ in eis nō est vsus li. ar. relinquit̄ ergo q puuli nō sūt capaces gratie. ꝛ ita deus nō ē in eis p inhabitātē gratiā. ¶ Si dicat̄ q li. ar. est in puulis per potentiam ꝛ hoc sufficit ad susceptōē gr̄e inhabitātis. ¶ Cōtra. bern. ibidē. id absq̄ ɔsensu esse nō pōt e ā recipientē. q̄ absq̄ gr̄a dātis. sꝫ īpossibile ē q gr̄a salutis det̄ aq̄sq̄ ɔsensu recipientis. cū ergo in paruulis nō sit ɔsensus: nō est in eis potētia ad susceptōē gratie inhabitātis. ¶ Itē dicit aug. ī li. retractationū. nō miseret̄ deus nisi volūtas p̄cesserit. sꝫ dei miseratio ē sue gr̄e donatio. ergo non dat gr̄am nisi p̄cedat volūtas. Cū ergo ī puulis n̄ possit esse volūtas siue motus volūtarius. nō erūt susceptibiles gr̄e īhabitātis. ergo deꝰ nō habitat p gratiā in puulis. Cōtra. ro. v. vbi abūdauit delictū supabūdauit ꝛ gratia. vt sicut regnauit per

catū i mortē ita et gr̄a regnet p iusticiā in vitā eternā p ihm xp̄z. Sz peccatū regnauit vsq3 ad mortē i puulis et adultis. ergo gr̄a que est p ihm xp̄m attinget n̄ solū adultos s3 puulos. ergo i ip̄is est de' p inhabitatiōez gr̄am. ¶ Item. v. ro. Nō sicut delictū ita et donū: qz gr̄a vnius hominis ihu xp̄i i plures abundat ꝙ peccatū origīale. et peccatū originale attingit puulos: ergo gr̄a ihu xp̄i attinget puulos. ergo i eis est de' p inhabitatiōem gr̄az. ¶ Itē. i. cor. xv. sicut i adā omnes moriūt ita et in xp̄o omnes viuificabūt. si ergo in adā n̄ solū moriūt adulti s3 puuli. et viuificatio illa est p susceptiōez gr̄e. ergo i puulis est potentia ad suscipiendā gr̄az. et idē redit quod prius. Solutio. dōm q p virtutē baptismi i puulis est de' p inhabitatiōez gr̄az. Sz notādū q duplex est iniusticia. Est eni iniusticia quā hō sibi facit. et est iniusticia que hominem iit. Iniusticia p̄ma est culpa actualis quā hō fac p li. ar. Iniusticia s̄cda ē culpa originalis q̄ trahit ex culpa ade et n̄ ex li. ar. cu' qui cōtrahit. Similr̄ cū iustificatio nihil aliud sit ꝙ redu' ō iniusticia ad iusticiā. Est iustificatō duplex. vna ad quā hō facit. alia ad quā nō facit s3 ei fit. Et d3 cē q iniusticia q̄ homini fit remouea p iustificatōez ad quā facit aliqd. de qua iustificatōne dicit aug. q te creauit sine te nō te iustificat sine te. P̄ma est i puulo. secūda in adulto. Ex hoc p3 q n̄ reqrit ꝯsensus i iustificatiōe p̄ma q̄ est puulis q puulus nihil possit facere s3 toni ei fieri. Sz in secūda requirit ꝯsensus. q2 op3 q faciat aliqd qd i se est ad iustificatiōem sicut fecit aliquid qd erat in se ad iniusticiā. p hoc p3 q sufficit potentia li. ar. in puulo. l3 n̄ sit vsus ad susceptiōem gr̄e iustificātis l3 nō sufficiat i adulto. ¶ Ad illud qd obijcit de ꝯsensu. dōm q est ꝯsensus in potentia et in habitu et in actu. Cōsensus in potētia ē in puulo. cōsensus in habitu ē in dormiente adulto. qui firmo ꝓposito dū vigilaret ꝯsensit vt ꝯuerterel ad deū et petijt gr̄am. ꝯsensus in actu ē in vigilāte q firmū h3 ꝓpositū vt ad deū ꝯuertat. Si ergo generaliter intelligat illa auctoritas: d3 itelligi s̄m q ꝯsensus generaliter dicit istis tribus modis. et sic verū est q nō pōt esse susceptio gr̄e in qua nō est ꝯsensus sic vel sic. ¶ Consimili aūt distinctiōe volūtatis respondendū est ad obiectuz sequens. si tamen intelligeremus illud qd sequit: loquitur illa auctoritas de adultis. Unde dū gr̄e operāti salutem coopari dicit liber. sed li. ar. n̄ cooperatur nisi in adulto. cū in ip̄o solo sit vsus li. ar. et propter hoc intelligitur de adulto.

Membrum sextum

Sexto querit vtrū deus dicit inhabitare in hominibus habētibus gr̄az gratisdatā. vt in Balaam et Cayphā et i alijs peccatoribus habentibus fidem informē et timorē seruilē. Et videt q sic. quoniā gr̄a gratisdata est donū dei. vbi ergo est gr̄a ibi ē deus. ergo p ip̄az inhabitat. ¶ Contra. tales sūt templū dyaboli p peccatū. ergo deus n̄ habitat in illis p gr̄am gratisdatā. Solutio. dicendū q deus nō dicit inhabitare nisi p gr̄am gratū facientem: et non p gr̄am gratisdatā. Quid ergo valet gr̄a gratisdata in homīe: dōm q sicut videmus i natura q p̄io ē possibilitas in materia ad suscipiendā formā. postea sunt dispositiōes que disponūt materiā ad susceptiōem illius forme. et vltimo aduenit dispositio que ē necessitas ad quā necessario sequit positio illius forme in materia. sic dico: q i natura rōnali ē possibilitas ad hoc vt sit templū. gr̄a vero gratisdata siue dona gratisdata sūt sicut dispositiōes que aīam ad hoc disponūt: sic ē ꝓphetia. scīētia et huiusmōi. nec tā adhuc ē aīa tēplū dei. s3 vltimo sequit dispositio que ē necessitas ad quā necessario sequit q aīa sit templū in quo habitet deus. et hec dispositio ē gratia gratūfaciēs: que p̄ficit templū. vnde ip̄a est necessitas vniēdi aīam vnitati summe trinitati. Quia ergo hec gratia vnit et ꝯiungit deo aīam nō ꝓpter hoc inhabitare dicit deus s̄m gratiā gratūfacientē s3 nō s̄m gr̄atiam gratisdatam. ¶ Ad hoc qd obijcit q vbi ē gratia ibi est deus dicendum q verum est. nec tamen sequit q ip̄sum inhabitat. sicut patet ex predictis.

Questio, xij. de eternitate.

Consequenter est inquirendū de similitudine diuine essentie quātū ad eternitatē. et multiplicat questio ista per plures modos. Primo enim querit qd sit eternitas s̄m nomē. Secūdo qd sit eternitas s̄m rē. Tertio qd s̄m diffinitionē. Quarto quomō probet eternitas de diuina essentia. Quinto ō similitudine eternitatis. Sexto de inuariabilitate eternitatis. Septio ō eternitatis vnitate. Octauo de incōmunicabilitate eternitatis. Nono de ꝯparatiōe eternitatis ad eius sub arti culis suis. Decio de ꝯparatiōne eternitatis ad alia.

Membrum primum

Primo queruntur duo. vnū ē sic s̄m q̄ ē hoc nomen eternitas et sempiternitas. Alterū est eternū dicat de creatore et creaturis. an vniuoce vel equiuoce dicatur.

Articulus primus

Ad primū sic obijcit. Boetius li. de trinitate. tantū interest inter nostrū pnu

ferie qd est nunc τ diuinū qd nostruȝ nūc quasi
currēs tempus facit sempiternitatem. diuinū vo
nunc pmanens nec mouens sese atqȝ consistens
facit eternitateȝ. Ex hoc ergo relinquitur φ di/
uersa est intētio sempiternitatis τ eternitatis. qꝛ
sempiternitas constituitur ex nostro nunc: eterni
tas vo ex diuino nunc. ¶ Iteȝ quicquid ē semp ꝛ
est sempiternū. sed quicquid est omni tempore ē
semp. ergo quicquid ē oī tpe est sempiternū. Cū
ergo angeli sint omni tpe τ semper: sunt sempi/
terni. ¶ Augustin⁹. xij. de ciui. dei. angeli semp. i.
omni tempore fuerunt. sed constat φ de ipsis an
gelis proprie dicitur φ non sunt eterni. ergo de
aliquo est dicere sempiternum de quo non ē di/
cere eternuȝ. ergo non ē idem eternitas τ sempi
ternitas. Cōtra augustinus in. xi. confessionū
preteritū iā non est. futurum nondum est. p̄sens
aut si semper esset presens: iam non esset tps sed
eternitas. ad semper ergo esse presens sequitur
eternum. sempiternitas ergo que habet intentio
nē ex semper esse erit eternitas. ¶ Item boetius
in li. de trinitate. diuino nūc si adijcias semper fa
cies eius qd est nunc vigere perpetuuȝ cursum.
qd est sempiternitas. ergo relinquitur primuȝ.
Rn̄sio. sicut semp eē dicit duob⁹ modis: ita τ
sempiternitas. semp. n. esse vno mō dr oī tpe eē.
Alio mō semp eē dr nūqȝ nō esse. sȝ sine princi/
pio eē τ sine fine. Vn̄ augusti. xij. de ciui. dei. āge
li sēp fuerūt. qꝛ oī tpe fuerūt. nec tn̄ coeterni deo
sunt: qꝛ ille semp fuit eternitate. p̄io ergo mō dif
fert sempiternitas τ re τ nois itentiōe ab eterni
tate. scd̄o mō nō differt re sed sola nois rōe. vn̄
Richar. de sancto victo. i li. de trinitate. aliud vi
der sonare eternū: aliud sempiternū. Sēpiternū
nāqȝ dr eē qd caret initio τ fine. Eternum vero
qd caret p̄ricipio τ fine τ oī mutabilitate. τ q̄ꝫ/
uis forsitan neutꝝ sine altero iueniatꝛ: recte tn̄ in/
ter nouum significatiōes distiguit. Ex hoc pꝫ rn̄
sio ad obiecta τ reliquit qd sit eternitas ꝫ nois
rōnem. vn̄ Richar. Quid ē eternitas nisi diutur
nitas sine initio sine fine: carēs oī imutabilitate.

Articulus secundus.

Einde querit cū eternū dicat de crea
turis vt de angelis. in ps. Eleuamini
porte eternales. τ de corpib⁹ celesti
b⁹ et i ps. Statuit ea i eternū. τ d̄ sup
plicijs malorꝫ. xxv. mat. Ibūt hij i suppliciū eter
num. τ de tpe vltio Ro. xvi. ꝫm reuelatōȝ miste
rij tpib⁹ eternis. τ eternū dr d̄ deo. vtꝝ dicat vni
uoce ꝫ φ d̄ deo τ d̄ creaturis vel equoce. τ cū
nō videat aliqd cōe pueni re ꝫm rōnē substātie
tpi euo τ eternitati: ergo eternū equoce dicet τ
eternitas ꝫm φ d̄ tpali dicet τ eterno. ¶ Cōtra.
aug. i li. lxxxiij. qōnū. xxiij. q. oīa eternitatē credit
pscq. sȝ hec sit eterna eternitatis ptcipatoe. Que

aūt dicunt de deo p essentiā de creaturis p ptici
patōē: illa nō dicuntur equoce sȝ magis analogice
quēadmodū bonū. sapiētia. iustia. τ vita. cū ergo
eternū siue eternitas d̄ deo dicat p eēntiā. d̄ crea
tura vo p pticipatōēȝ. cū dr de⁹ etern⁹. Dico eter
nitatē p essentiā qꝛ sua essentia ē sua eternitas. τ
cū dr āgelus eternus nō dico eternitatē p eēntiā
cū essentia nō sit eternitas. sȝ dico p pticipatōēȝ
eo φ sit i pticipatōe diuine eternitatis. reliquit igr
φ non dicat equoce. erit igr cōis aliqua rō sȝ
nō oīmō tn̄ ꝫ prius τ posterius accepta. Ad
pcedēdū ē. dōm ergo φ eternitas dicta d̄ deo d̄
āgelo. d̄ pena eterna. τ tpe. dr analogice. s. ꝫ pri
us τ posterius. τ i hac rōne ꝫm φ eternitas dr
diuturnitas nō hñs finē. Per prius ergo dr de
diuturnitate diuina q̄ ē diuturnitas nō hñs fine
nec p̄ricipiū nec mutabilitatem ex se nec ex alio.
Per pn̄s vo dr d̄ diuturnitate subē eīnī vt āgl
q̄ ē diuturnitas nō hñs finē nec ex se nec ex alio.
nec mutabilitatē. tn̄ hñs p̄ricipiuȝ. Per posteri
vo dr d̄ diuturnitate pene reproborꝫ. q̄ ē diutur
nitas nō hñs finē nec ex se nec ex alio: tn̄ hñs mu
tabilitatē τ p̄ricipiū. Postremo vo dr d̄ diutur
nitate tpis. que ē diuturnitas nō hñs finē ex se sȝ
ex alio. τ hꝫ mutabilitatē τ principium. Tps. n.
nō hꝫ aliquā rōnem deficer⁹ i se nisi i illa rōne q̄
dr eē d̄ nihilo: quēadmodū τ quelibꝫ creatura.
qꝛ mot⁹ primi mobilis nō hꝫ aliquā rōnē defici
di q̄tuȝ est ex se. nec ex pte mobilis q̄tum τ tem
pus τ motus primi mobilis rōnem habeat de
ficiendi ex alio. s. ex volūtate creatoris velut cā
agētis τ ex parte hominis ad cuius multiplica
tionē ordinatur mot⁹ τ tempus. Vn̄ multiplica
to numero electorꝫ hominū a deo: cessare dꝫ mot⁹
τ tps. Ex fine ergo τ efficiente primo hꝫ rōnē
deficiendi tps. q̄uis nō habeat ex pte subiecti si
cut primi mobilis. nec etiam ex sui forma que i
telligitur vt circulus quēadmodū τ motus pri
mus. vn̄ boetius hac rōne dicit vltimo d̄ conso
latione. φ eternitatem infinitus tēporalium mo
tus imitatur. sed quoniā manere nō potuit in i
finitum temporis iter arripuit. sicqȝ factum ē vt
ptinuaret eundo vitam. hoc ē esse cuius plenitu
dinē pplecti nō valuit pmanēdo. ¶ Ad illd ꝙ
qd dr in ps. de corpib⁹ celestib⁹. statuit ea in eter
num. itelligēdū φ illud refert ad corporꝫ substā
tiam nō ad motū. τ ibi eternū accipit p ppetuo.
manebūt. n. ppetuo q̄tū ad substātiā. ¶ Ad illud
qd dr ro. vlt. temporibus eternis. dicendū φ i
telligitur vno modo vt dicit aug. vt tps accipiat
p euo. i li. lxxxiij. questionū. q. lxxij. Alio mō ex
ponitur in gl. eterna tempora dicit que precesse
runt mundi exordium. quod intelligendum est
vt mūdi exordiū intelligat pstitutio mundi com
pleti in generibus τ speciebus. antiqȝ pstitutionē
p intelligit pditio τ distinctio rerꝫ ꝫ opa sex die

rum. ſm quas mutatões p quandã ĩproprietatẽ dicitur tẽpora eterna. ⁊ hoc mõ exponũt q̄dã. Uel tẽpora eterna dicit ipa ĩ diuina diſpoſitõe ñ ĩ ſui natura: ⁊ tũc determinatio eterni trahit tẽpꝰ extra ſuã rationẽ. vt nõ ſupponãt p eterna tẽpora. tẽpora ĩ rerũ natura ſed ratiões tẽporũ que ſunt in diuina diſpoſitõe.

Membrũ ſecundũ.

Einde querit de eternitate q̄d ſit ſm rem. Ad q̄d ſic. quicq̄d ẽ in deo ẽ deus ſed eternitas ẽ in deo. ergo ẽ deus. ¶ Itẽ anſelmus. eternitas eius rei eſt que nihil aliud ẽ q̄ ipſa imutabilis ens ⁊ ſine partibus ¶ Itẽ ſi eternitas nõ ẽ deus ⁊ ẽ ab eterno erũt ergo diuerſa ab eterno. Cõtra. aug. in li. lxxxiij. queſtionũ. q. xxiij. anima ſit eterna eternitatis participatõe. nõ ita eternus deus. ſ; q: ipſius eternitatis ẽ auctor. ſi ergo ſp differũt ĩ ſubſtãtia auctor ⁊ eius effectus. nõ ẽ igitur deus eternitas cũ ſit auctor eternitatis. ¶ Itẽ pħus ĩ li. ð cauſis. oẽ q̄d ẽ aut ẽ ante eternitatẽ vt deus. aut cum eternitate vt angelus ⁊ anima. aut poſt eternitatẽ vt tẽpus aut tẽporalia. Si ergo deus ẽ ãte eternitatem ⁊ nihil ẽ ante ſe: nõ erit eternitas deus.

Reſpõſio eternitas dicit̃ ꝓprie diuturnitas ſine pricipio ⁊ ſine ſine ⁊ ſine mutabilitate. ⁊ ſm hoc eternitas ↄuenit ſoli diuine nature. Sed cũ dicit̃ eternitas ſignificãt diuia eẽntia vt diuturnitas imenſa queadmodũ cũ dicitur ĩcircũſcriptibilitas ſignat̃ vt extẽſio imẽſa. Iterũ eternitas dicitur cõmuniter duratio nõ habẽs finẽ. ⁊ ſm hoc nomẽ eternitatis extẽditur ad creaturas perpetuas. ⁊ ĩ hoc ſenſu itelligũtur auctoritates auguſtini ⁊ philo. ſm q̄ dicit beatus dyoniſius ĩ li. ð di. no. Abſolute ĩgenita. i. ſine pricipio ⁊ vere perpetua dicitur eterna ſicut diuina. Itẽ ĩcorrupta ⁊ ĩmortalia dicitur eterna. vt cũ dicitur eleuamini porte eternales ⁊ ſilia.

Membrum tertium

Oſtea querit̃ q̄d ſit eternitas ſm diffinitionẽ. Ad q̄d boetius in ſine de cõſolatõe. eternitas ẽ ĩterminabilis vite ſimul tota ⁊ pfecta poſſeſſio. hãc diffinitõẽ exponit boetius ſic. q̄cq̄d viuit in tpe id pñs a pteritis ĩ futura ꝓcedit. nihil enim ẽ ĩ tẽpore ↄſtitutũ q̄d totũ vite ſue ſpaciũ poſſit amplecti. S; craſtinũ quidẽ nõ appḣẽdit heſternũ vero iã pdidit. q̄d igit̃ ĩterminabilis vite plenitudinẽ totã pariẽ cõpḣẽdit ac poſſidet. cui nec futuri aliq̄d abſit. nec aliq̄d pteriti fluxerit: illud eterni vite ꝓhibet̃. ¶ S; obiicit̃ ↄtra ſingulas ptes. primo q: videt̃ hec diffinitio ↄuẽire ꝑpetuitati que ẽ ĩ animabus ⁊ angelis beatis. cox. n. ꝑpetuitas ẽ ĩterminabilis vite tota ſimul ⁊ pfecta poſſeſſio tota ſimul. ¶ Itẽ cũ eternitas ſit diuturnitas durationis. duratio aũt reſpicit eẽ. ergo magis debet dici ĩterminabilis eẽ poſſeſſio q̄ ĩterminabilis vite. ¶ Itẽ cum totũ dicat ↄſtitutũ ex partibus quãliter dicit̃ totũ. cũ eternitas nõ habeat partẽ. Itẽ qualiter dicit̃ ibi ſimul. cũ ſimul dicat pluralitatẽ differẽtium ſ; ſubſtãtiam. Itẽ qualiter dicitur poſſeſſio cũ poſſeſſio ponat prius ⁊ poſterius quaſi ſeſſio poſt. i eternitate aũt nullo modo accipitur prius ⁊ poſterius. Preterea videt̃ repugnare ei q̄d ẽ ſimul. ¶ Itẽ quare aggregãtur tot ↄditiões in diſtinctiõe eternitatis. ¶ Itẽ ẽ ne hec diffinitio cõmuniter eternitati create ⁊ increate.

Reſpõſio. diffinitio iſta boetij ↄuenit eternitati icreate. ⁊ ſicut q̄buſdã viſũ ẽ. tangit tres cõditiones que ſũt ĩſeparabiles ab eternitate icreata. que ſũt ĩterminabilitas. imutabilitas ſimplicitas. Eſt enim quoddã quod ẽ terminabile ⁊ ex parte ãte ⁊ ex pte poſt vt generabilia ⁊ corruptibilia: ad quorũ differẽtiã dicit̃ eternitas ĩterminabilis vite poſſeſſio. Itẽ ſunt ĩterminabilia ſicut ꝑpetua. ⁊ tñ ſũt mutabilia ſeu variabilia: ad quorũ differẽtiam addit tota ſimul. nihil. n. mutabile ẽ totũ ſimul. imo quedã hʒ actu quedã nõ. ſꝫ habet. Itẽ quoddam ẽ eſſe interminabile ⁊ imutabile. ſed ñ ↄpoſitũ eſt eẽ. ſicut angelicũ eſſe q̄d hʒ ex ↄ poſitiõem ſicut dicit boetius ex eo q̄d eſt ⁊ quo ẽ. ad cuius differẽtiã addit̃ pfecta. illud enim ſimpl̃r pfectũ ẽ: cui ñ ẽ poſſibilis aliqua additio: ⁊ vbi nõ ẽ aliqua pa poſſibilis reſpectu totius ⁊ ſimplicitate iſta ſolus deus pfectus ẽ q: q̄cquid eſt in eo ẽ ipſe. Per primũ ergo ſeparat̃ eẽ eternitatis ab omni corruptibili. per ſcđm ab omni variabili. per tertiũ ab omni cõpoſito ſiue ſit cõpoſitũ ex materia ⁊ forma ſiue ex eo q̄d eſt ⁊ quo ẽ ſiue ex differẽtijs. ⁊ p hoc patet reſpõſio ad obiecta. ¶ Ad primũ. q: videt̃ ↄuenire ꝑpetuitati angelorũ. tam pʒ rñſio q: ⁊ ſi poſſet dici ĩterminabilis vite poſſeſſio tota ſimul: nõ tñ pfecta vt dictũ ẽ. Preterea. cũ hoc dico ĩterminabile dicitur p abnegatiõẽ termini. ẽ aũt terminus initialis ⁊ finalis. ĩterminabilitas ſimpl̃r dicit̃ p abnegatiõẽ vtriuſq; termini. ſ. pricipij ⁊ finis. ⁊ hoc mõ interminabilis vite poſſeſſio ↄuenit ſoli eternitati ⁊ ñ ꝑpetuitati angelorũ. Quibus eni ↄuenit ĩterminabilitas nature. q̄d ẽ abnegatio termini finalis tñ. ¶ Ad ſcđm q̄d obiicit q: magis ponit ĩterminabilis vite ſ; magis ĩterminabilis eẽ. Reſpõdendũ. q: vita hic dicit̃ cõmuniter ⁊ extẽſo nomine ꝓ actualitate eẽndi ſm quẽ modũ dicit auctor ↄtra maximinũ. Solus deus imortalis ẽ. habet dr̃. In omni eſt mutabili natura nõnulla mors ẽ ipſa mutatio. q: facit aliq̄d ĩ ea ñ eẽ q̄d erat. et in hoc ſenſu accepit boetius. Un̄ ĩ expoſitiõe diffinitionis loquẽs ð ſerie motus rerũ mutabiliũ dicit ſic. facilẽ ẽ vt motus tẽporaliũ cedo ↄſummari vitã.

cuius plenitudinẽ ↄplecti nõ valuit permanẽdo. ¶ Ad tertiũ dicit q᷑ totũ dicit ſm poſitionẽ ↄſtitutũ ex partibus ⁊ hoc modo nõ accipit totum. Alio modo totũ dicit per abnegatõem diminutõis. vt totũ dicat nõ diminutũ vel cui nihil ẽ extra: ⁊ hoc mõ accipit totũ. ¶ Ad quartũ dicendũ ſimili modo. q᷑ ſimul aliquãdo dicit ꝑ poſitõem ⁊ tũc dicit ↄuenientiã aliquorũ ſm ſuũ locuz vel tẽpus. ⁊ hoc modo nõ accipit hic ſimul. Aliquãdo vero dicit per priuatõem ſucceſſionis ⁊ hoc modo accipit ad diſtictõem eternitatis a tẽpore ⁊ tẽporali. vñ ꝑ hoc qꝺ dicit ſimul: oſtẽdit q᷑ ibi nõ ſit ſucceſſio. ¶ Ad quĩtũ ẽ rñſio. q᷑ quãtũ ad nominis ĩterpretatõez poſſeſſio dicit quaſi poſt ſeſſio. ⁊ habet intẽtõez prioris ⁊ poſterioris. Sʒ autẽ vero ad naturã rei. poſſeſſio dicit rei que habet ad libitũ. vnde ꝑ hoc ponit ĩtellectus beatitudĩs vel felicitatis ĩ eternitate diuina. ¶ Ad aliud dici põt. q᷑ in ratõe eternitatis aggregãtur he differẽtie hac ratõe: in quibuſdã eñ rebus ẽ ĩterminabilitas ſimplr: ad quorũ differẽtiã ponit irratõabilis. In qbuſdaz vero ẽ ĩterminabilitas eẽntie ſed nõ vite: vt ĩ corporibus celeſtibus. ad quorũ differentiã addit vite. Iterũ in qbuſdã ĩterminabilitas vite. ſʒ tñ cuz miſeria ⁊ ĩfelicitate. vt in demonibus ⁊ dãnatis. ad quorũ differentiã addit poſſeſſio. in cuius ĩtellectu ẽ iocũditas felicitatis. Iterũ in quibuſdã ĩterminabilitas vite poſſeſſio: ſʒ tamen nõ tota. vt ĩ hominibꝰ beatis ante iudiciũ. quorũ eſt beatitudo ſʒ partẽ anime nõ corporis. ad quorũ differẽtiã dicitur totã. Iterũ in quibuſdam ẽ ĩterminabilis vite poſſeſſio ⁊ tota ſimul. ſed tamen nõ ꝑfecta eo modo quo nos dicimus perfectũ nullo indigẽs. ſm quẽ modũ eſt in angelis ⁊ in hominibus beatis poſt iudiciũ ad quorum differẽtiã additur ĩ diffinitõe eternitatis ꝑfectũ nullo indigẽs ad ſuũ beatũ eẽ.

Membrum quartum.

f

Equit qualiter ꝓbatur de diuina eẽntia eternitas. Arguit autez hoc modo Ricardus ꝺ ſancto victo. Nihil omnino põt eẽ a ſemetipſo qꝺ ñ ſit ab eterno. quicquid. n. ex tẽpore eẽ cepit fuit quãdo nõ fuit. ſʒ q̄ꝺdiu nihil fuit oĩno nihil habuit ⁊ omnino nihil potuit. nec ſibi nec alteri eẽ dedit. relinquitur igit q᷑ ſicut ſupra dictũ ẽ. q᷑ ſi aliqd eſt non ex tẽpore q᷑ ſit eternũ. ¶ Itẽ omne qꝺ nõ eſt eternũ habet eẽ poſt nõ eẽ. ⁊ omne tale exiuit de nõ eẽ ĩ eẽ. cum ergo nullũ increatũ habeat eẽ poſt non eẽ. q2 ſequeret q᷑ haberet eẽ per aliũ per quẽ educeretur in eẽ. relinquit q᷑ omne qꝺ nõ eſt eternũ eſt creatũ. a deſtructõe ergo ↄſequentis. omne increatũ eſt eternũ. Sed obijcit de ratiõe conſequentie q̃ arguit Ricardus ſic. ſi aliquid eſt a ſemetipſo nõ ab alio: eſt ab eterno. ad priuationem ergo principij poſito ente aliquo tali ſequit eternitas. cum ergo de intentiõe eternitatis ſit nõ ſolum priuatio principij ſubſtãtialis ſed etiã priuatio principij finis. quare nõ ſequitur aliquid eſt nõ habens finem: ergo eſt eternũ. ſicut aliquid eſt nõ habens principiũ ergo eternũ. ¶ Item quedã ſunt que nõ habent principiũ nec finem ſicut deus. quedã que habent principiũ ⁊ finem vt temporalia. quedã que habent principiũ nõ finez vt perpetua vt ſubſtantie ſpirituales. videtur ergo ad cõplementuz vniuerſi q᷑ ſit quarta differẽtia eoruz que habẽt finez ſed nõ principium. Reſponſio ad primũ. quoniaz eẽ quod nõ habet principium: nihil habet de nõ eẽ in ſuo eẽ admixtũ. ⁊ quia nihil habet de nõ eẽ in ſuo eẽ admixtũ: nõ eſt vertibile in non eẽ. ⁊ ideo nõ poteſt habere finez. ⁊ ideo ſequitur. ſi nõ habet principiũ nõ habet finem. ⁊ ita quod eſt eternũ. Ratio igitur cõſequentie neceſſaria eſt. ſi aliquid eſt a ſemetipſo: quod ẽ ab eterno. ex parte autẽ alia omne quod habet principiũ differens in ſubſtantia. habeat eẽ poſt non eẽ vertibile eſt in nõ eẽ ſicut cõuenit ei nõ fuiſſe. ⁊ ideo nõ poterit eẽ eternum. quãuis ſtatuatur ĩmutabile a domino eẽ ex voluntate creatoris. ¶ Ad ſecundum dicẽdũ. q᷑ quarta differẽtia ſcilicet nõ habere principiũ ſed habere finez eſt ĩpoſſibilis quia aut poneretur creatum aut nõ creatum. Si ponitur creatum: iam eſt habens principium ⁊ ideo nõ eſt eternum. Si ponatur nõ creatum: iaz ſicut patet ex predictis cum nihil habeat admixtum de nõ eẽ. ergo erit eternum. nullo ergo modo poterit poni illa quarta differentia.

Membrum quintum.

c

Onſequenter queritur de ĩmenſitate eternitatiſ. Queritur igitur an aliquid poſſit intelligi cõmenſurabile eternitati. Ad quod ſic obijcit. omnis pars aliquotiens ſumpta reddit totum. ſed tempus eſt pars eternitatis ſicut dicit Tullius. ergo tempus aliquotiens ſumptũ erit equale eternitati. ¶ Item que non habent finem ſicut perpetua nõ excedũtur in duratõe a parte poſt ab eternitate. ergo ex parte poſt ſunt equalia eternitati. ¶ Item aug. in xi. confeſſionũ. preſens tempus ſi ſemper eẽt preſens. iam non eſſet tẽpus ſed eternitas. ſʒ preſens tempus poteſt intelligi ſemper eẽ preſens: ergo põt intelligi eẽ eternitas. ergo multomagis equale eternitati. ¶ Itẽ anſelmus in proſlogion loquẽs ad dominũ dicens. tu imples ⁊ ↄplecteris omnia. tu es ante ⁊ vltra omnia. Et quidẽ añ omnia es. q2 añq̃ fierẽt tu es. vltra vero oĩa quomodo es. qualr eẽ tn eo vltra omia que finẽ nõ habebunt. Contra Ricardus de trinitate. ↄſtat q᷑ ꝗ eternitatẽ hʒ: ĩmenſitatẽ vnq̃ habere non valet

Immensum vero dr qd nulli mensure equale vr mensurabile inveni. si ergo impossibile e aliqd equari immensitati impossibile erit equari eternitati. Responsio. dicendu q nihil e equabile eternitati divine. ¶ Ad illud qd dr primo. tepus e pars eternitatis. p similitudinē dictu e. Nō eni dicit ps eternitatis eo q integretur eternitas ex tpe sicut sua pte: sed illud dr rōe duratōis eternitatis excedes tps. ps n. r toti dupl'r pparat. vno mō e comparatio substātialis. q: toti pponitur ex ptibus. r hoc mō nō e tps ps eternitatis. Alio mō e pparatio habitudinalis: sm qd excedit omne toti suam pte. hac ergo similitudine dr tps pars eternitatis: qz exceditur ab eternitate. qz ante tps est eternitas r cu tpe r post tps. ¶ Ad scdm rndet anselmus. in psolo. assignas tres rones quare ppetua non pnt equari eternitati et ex pte post. Quarum prima e qz ppetua sine deo nullatenus ee possunt. deus aut nullo mō nisi e si illa redeat in nihil. r sic quodā modo e vltra illa. Scda rō est. qz illa pnt cogitari hre finē deus vo nequaqz. r hoc mō ppetua habent finem quodāmō: deus aut nullo modo. Et certe qd nullo mō habent finē vltra illud e qd aliquo modo finit. Tertia rō est. qz eternitas dei r ppetuoz tota deo presens est cu illa nōdu habeāt de sua eternitate qd venturz est. sicut iam nō habēt qd preteritū e. r sic deus e vltra ppetua. cu ēt ipse semp sit pns. seu cū illud semp sit ei presens ad quod illa nōdum puenerit. Ad tertiū dicendum cum ponit p impossibile pns semper ee presens. iam ponit extra rōnem tempoz: cuius ee est in successiōe r i fluxu pntis ac de pterito in futurū. r iō nō sequit q si pns possit intelligi ee eternitas q ppter hoc tps. imo posito ad hoc q tps sm qd vr posuisse q nō habuisset initium nec finem: adhuc tn nō esz coeternū deo. sicut ostēdit boetius in li. de psolatōe. Uita immobilis pntialis statū. i. eternitatē infinitus ille tpaliuz motus representat. cuiqz cu effingere atqz equare nō possit. ex immobilitate deficit in motū. ex simplicitate pntie decrescit infinitū futuri ac pteriti quantitatē. r cu totā pariter vite sue plenitudinē tps nequat possidere: hoc ipso q aliquo mō nūqz ee desinit. illud qd explere ac exprimere non potest. aliquatenus vr emulari. s. eternitatem. alligans se ad qualēcūqz presentiam illius exigui momēti. r quoniā manere nō potuit. in infinitū tpis iter arripuit. p hoc ergo pz rūsio ad omnia obiecta.

Membrum sextum.

Postea queritur d invariabilitate eternitatis. Ad qd sic arguit ansel. i monolo. Summa substantia pstat sine principio r sine fine ee. nec hēc pteritum aut futurz nec tpale hoc labile presens quo nos vivimus. quoniā etas siue eternitas eius nihil aliud est qz ipsa immutabilitas: r sine partibus e. Sic ergo eternitas e invariabilis. ¶ Item in eodē sum. ut summa essentia semper sibi eadē. mō est eadem substantialiter. ut nunqz est a se diversa ullo mō vel accidentaliter. d summa ergo iō immutabili nil mō pōt dici vnde mutabilis possit intelligi. non ergo potest poni in eternitate variabilitas qz per hoc sequeretur q in eē divine essentie poneret mutabilitas. ¶ Contra. ansel. in psolo. loquens ad deu sic obijcit. Si per eternitatem tua deus fuisti r es r eris. r eē non est fuisse vel futurum eē. ergo in tua eternitate e variatio r diversitas presentis r futuri. ¶ Item si respondeatur sicut ipse respondet ibidē. q de trinitate dei nil pteritum e iā non sit nec aliquid futurum e quasi nondū sit: non ergo fuit heri aut erit cras. s heri r hodie r cras e. imo nec heri nec hodie nec cras est: sed simpl'r e extra oē tps. Contra. si divina essentia nūqz fuit heri aut erit cras. ergo quecūqz enūciant d divina essentia pteritū vel futurū. falsa enūciant. ergo ista deus fuit vel hec deus erit. Vnde rōne r illa erit falsa deus est. q sicut ipse dicit monolo. summa substantia nō hz ipsum hoc labile presens quo nos viuimus. ¶ Item arguit ansel. i monolo. sic. nullo modo creatrix essentia et etas aut eternitas eius recipit preteritum vel futurum presens eius quo modo non habet si vere est sed fuit sigit: ut preteritum r erit futurum nūqz igitur illa fuit vel erit.

Responsio sm anselmum in monolo. q sicut in localibus sive temporalibus natura vna sit prelatio propter loquendi consuetudinem pmerenda tamen est intellectus propter rerum dissimilitudinem. in illis nāqz duo quedam eadem pnolatio signat. scilicet cum dicuntur res eē in loco vel tempore. vnus intellectus est. qz presentia sunt locis r temporibus in quibus eē dicuntur. Aliud est qz continentur ab ipsis. In summa vero essentia vnus tm percipitur. scilicet qz presens est: non qz continetur. unde si visus loquendi admitteret conuenientia videretur esse cum loco r tempore. ¶ Ad illud ergo quod non fuisse heri vel fore cras intelligat non fuisse in preterito continetur vel eē in tempore: ptinetur sicut temporalia. r i hoc sensu intelligit anselmus in psolo. nihil e aliud hodie r heri r cras qz in tpe. tu autem non es in loco vel tempore sed omnia sunt in te. nihil enim continet te sed tu contines omnia. ¶ Cum vero dr fuisse vel fore esse. intelligitur presentia eius omni preterito omni futuro omni presenti. vnde augustinus super io annem. Cum de sempiterna re ppie dicat est. sm nos ppie dr fuit r erit. fuit qz nūqz defuit. erit qz nūqz deerit. est qz semper est. De eo ergo dicuntur verba cuiuslibet temporis qz nūqz defuit vel deest vel deerit.

Membrum septimum

d Unde q̃rit̃ d̃ vnitate siue simplicitate eternitatis. Ad qd̃ arguit anselmus i ꝓslogion. quicqd partib⁹ est iunctũ: nõ est oĩno vnũ: sed quodãmõ plura τ diuersum a seipso. τ vel actu vel intellectu dis solui potest. que aliena sunt a te quo nihil melius cogitari põt. nulle igit̃ ptes sunt in te dñe. nec es plura. sed sic vnũ τ idẽ tibiipsi. vt in nullo tibiipsi sis dissilis. imo tu es vnitas nullo itellectu diuisi bilis. Quoniã ergo tu es tua eternitas. nũq̃ eter nitas ẽ ps tua aut ẽ ps eternitatis tue. ex hoc er/ go a pte relinqt̃: q̃ nullo mõ pt intelligi nisi vni/ tas i eternitate τ simplicitas. ¶ Cõtra. xij. dañ. q ad iusticiã erudiunt multos fulgebũt quasi stelle in ppetuas eternitates. sz hoc nihil essz dictum nisi eternitas aliq̃ mõ recipet multiplicatõez. ¶ Itez in ps. Annos eternos i mẽte habui. ex quo vr̃ q̃ in eternitate ꝯtigit itelligere ptem τ ptem ẜm ra/ tionem annoꝝ τ dieꝝ. ¶ Itẽ plures dicũtur idee ab eterno siue rõnes reꝝ. pluralitas igit̃ aliqua est ab eterno: cũ dicat aug. q̃ idee sunt rões reꝝ stabiles que diuina itelligẽtia ꝯtinentur. li. lxxxiij. questi. ¶ Itẽ cũ diuina intelligẽtia nõ sit aliud q̃ꝫ diuina eternitas. si pluralitas aliqua ponit̃ i diui na itelligẽtia. s. ideaꝝ: ergo τ pluralitas aliq̃ po netur i eternitate. ¶ Itẽ michee. v. loquẽs d̃ ge/ neratõe filij. Egressus eius sicũt a pricipio a dieb⁹ eternitatis. ergo i eternitate sunt dies τ dies. eter nitas igitur plurificatur. ¶ Si vo diceret̃ q̃ dicũ tur plures dies pp plures respect⁹ ad creaturas quẽadmodũ respõderi posset d̃ pluralitate idea rum. Cõtra. loquitur de generatione filij q̃ nul/ lum ponit respectum ad creaturam. nõ ergo di/ centur plures dies pp plures respectus ad crea turas. sicut dicuntur plures idee τ plures respe ctus reꝝ quaꝝ sunt idee. Rñsio ẜm anselmuz in ꝓslogion. sicut sclm tẽpoꝝ ꝯtinet oĩa tpalia. sic tua eternitas ꝯtinet oĩa secula tpm. qd sclm ẽ pp indiuisibilem vnitatẽ: secula vero pp intermi nabilem imensitatem. vult ergo dicere. q̃ sicut se culum presens quod est in serie tẽporis continet oĩa tpalia: sic ipsa eternitas diuina virtualiter ex cedit τ ꝯtinet ipsa secula. q2 añ ipa ẽ. τ vltra ipa est. τ cũ ipsis ẽ. τ eodẽ mõ quo dictũ est. d̃. Scdz hoc ergo dDz. q̃ eternitas ẽ vnitas ẜz reꝫ nullo mõ diuisibilis. tamẽ pluraliter dicit̃ pp virtutez infinitã ꝯtinẽdi omĩa durabilia. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcit̃ dDz. q̃ eternitas dicit̃ plura liter. ñ q2 ipa eternitas plurificet̃ i se: sz pp diuer sas participatões eternitatis ex pte creature. vt̃ pp virtutez cõtinendi multiplicez i effectu put di ctuz ẽ. τ hoc modo pz rñsio ad scdm. naz in hac rõne dicũtur anni eterni. ¶ Ad illud vo qd obij/ citur d̃ pluralitate ideaꝝ. itelligẽdũ q̃ dicũt plu/ res idee: τ vna. τ plures rões: τ vna rõ. respi ciẽdo .n. ad pricipale signatũ qd ẽ diuina essen/ tia: vna ẽ idea. τ iõ vna dr̃. respiciẽdo vo ad cõ notatõez respect⁹ ad creaturã: vna ẽ idea τ rõ. sz tñ pluraliter dr̃. nõ q2 plura sit vel q2 plurali intelligat̃ in rectitudine: sz pluriũ vel ad plura in obliquitate. ¶ Ad illud vo qd obijcit̃ ꝯsequẽter q2 si pluralitas est in diuina intelligentia τ i eter nitate. dDm q̃ non sequit̃. nã τ si idẽ sit vtrobiqꝫ signatũ: nõ tñ idẽ modus signãdi ẽ cũ dr̃ diuina intelligentia essentia τ eternitas. Cũ .n. dr̃ intelli/ gentia modus signãdi nõ excludit respectuz plu ralitatis. sed cũ dr̃ eternitas sicut dicit Anselmus nihil aliud est q̃ꝫ eius essentia imutabilis τ sine pub⁹. qd repugnat pluralitati diuersitatis. ¶ Ad vltimũ dDm. q̃ cũ dr̃ egressus filij a dieb⁹ eterni tatis. p dies eternitatis supponitur pr̃ cui appro priat̃ eternitas: q̃ virtualiter ꝯtinet plures dies. vt sit sensus: egreditur ab illo q appellat̃ eterni tas hñs virtutẽ pluriũ dieꝝ. eternitas .n. appro priatur patri: sicut sapientia filio: τ bonitas spiri tuisancto. ¶ Ad illũ vo qd obijcitur. q̃ vr̃ pluri ficare eternitas q2 plures dies. Dõm q̃ lz idem sit dies eternitatis qd eternitas ẜm rem: differt tñ ẜm rõnem. q2 dies ẜm suam rõnez nõ dicit to tum: cui nõ sit possibilis additio sicut nec annus. Sed eternitas dicit totum τ perfectum cui nõ ẽ possibilis additio. τ iõ non sequit̃. si plures di es vel anni q̃ plures eternitates.

Membrum octauum

c Onsequẽter querendũ ẽ de icõmuni cabilitate eternitatis. Circa qd dispu tandũ ẽ ꝯtra ponẽtes eternitatem mũ di τ tẽporis. Queritur ergo: an soli diuine essentie conueniat esse eternũ siue esse sine pricipio τ fine. Ad qd obijcit Ricar. i li. d̃ trini. Immẽsum dr̃ qd nulli mẽsure equalis vel com pabilis inuenit̃. si ergo plures immẽsos dicimus erit quilibz eoꝝ cuilibz inequalis τ icõpabilis. vnius ergo mẽsura necessario supgredit̃ alteri⁹ mẽsurã. ex quo seqt̃. q̃ ẽ vnaquelibet altera ma/ ior. qd ẽ impossibile. Ex quo relinquit q̃ ĩpossi/ bile ẽ plures imẽsos eẽ. Ex quo vlterius arguit sumpta ꝓpositõe nota p se. Si imẽsitate carere ñ potuit qui eternus est. si non pñt eẽ plures imẽsi nec plures eterni. ¶ Itẽ ans. i monolo. hoc solo apte pcipit̃ verã eternitatẽ illi soli inesse substãtie q̃ sola non facta: sed factrix inuẽta ẽ. qñ ẽ dã eter nitas pricipij finisqꝫ meta carere itelligit̃. qd nul li reꝝ creaturaꝝ ꝯuenire: eo ipso q̃ de nihilo fa/ cte sunt ꝯuincitur. ¶ Itez omne qd est a pricipio aut procedit a deo i idẽtitate substantie: τ tũc cũ ipsa substãtia sit eterna rei: sic pcedens erit deo coeterna. quẽadmodz filius pcedit a patre i idẽti/ tate substãtie. τ spũssanctus a filio τ pr̃e. Aut p/ cedit a pricipio deo i diuersitate substãtie. quẽad modũ mundus a deo. primo mõ qd pcedit est

deus: scdo mō nō. sed aliud in substantia a deo. Hoc ergo q̄ sic ē a deo. aut ē a deo d̄ nihilo aut de aliq̄. si ē a deo de nihilo. ergo hʒ esse post nō esse. ⁊ ita necessario hʒ initium sue duratōis. Si do ē a deo d̄ aliquo. aut igitur d̄ aliquo qd̄ ē deus. aut de aliquo qd̄ nō ē deus. Nō d̄ aliq̄ qd̄ ē deus. q2 non ꝓcedit in idētitate substantie: sʒ diuersitate. ergo de aliquo qd̄ nō est deus. sed qcq̄d non est deus ē creatum a deo sicut principio. erit ergo iteꝝ querere sicut prius: aut de aliq̄ aut de nihilo. ⁊ sic est ꝓcedere in infinitū qd̄ nō capit intellectus. aut erit ꝯcedere: q̄ quicquid prio ꝓcedit a deo in diuersitate substātie: ē a deo d̄ nihilo. ⁊ [illegible] ꝯsequēs qd̄ hʒ initium sue durationis. ⁊ nō est eternuʒ. soli ergo deo ⁊ rei que ē i idētitate substantie cuʒ deo: ꝯuenit eternitas. ¶ Item impossibile ē effectū equari sue cāe a qua differt in substātia. sʒ si mundus poneretur eternus poneret̄ equari creatura creatori. q̄ ē eius cā differens i substātia. ⁊ hoc q̄tum ad extēsionē durationis. relinquit̄ igit̄ q̄ īpossibile ē ponere creaturam eternā. Cōtra. aliquid ꝓcedit a deo ab eterno. q2 est ꝯsubstātiale illi ⁊ eternū: sicut filius ⁊ spiritussanctus a patre. ¶ Item aliquid ꝓcedit ex tempe q2 est diuersum in substātia ⁊ nō ē eternū. Si ergo hec duo extrema sunt in vniuerso ⁊ i ordine vniuersi nihil ē icōpletū: oportebit ponē ⁊ mediū. videlʒ vnū qd̄ ꝓcedat ab eterno ꝯsubstātiale qd̄ nō sit eternū. vel si dicat̄ q̄ huiusmodi nō potuit esse: saltē erit quartū mēbrum. videlicet q̄ ꝓcedat ab eterno differens in substātia ab eterno. sʒ tale non ē nisi mūdus. ergo mūdus vel aliqua creatura de mūdo ꝓcedit ab eterno: ⁊ ita alij q̄ʒ deo ꝯuenit eternitas. ¶ Si dicat̄ q̄ hoc nō ṗt eē q̄ aliq̄d ꝓcedat a deo ab eterno nō ꝯsubstātiale illi qd̄ sit eternū. Cōtra. q̄diu pes ē in puluere relinquitur vestigium pedis i puluere. vt dicit Augusti. decimo de ciuitate dei. xx. caplo. Et si ab eterno esset pes i puluere: ex̄ tunc q̄ ab eterno esset vestigiū pedis. ponam9 ergo q̄ mundus archetip9 sit sicut pes: mūdus sensibilis ē ei9 vestigiū. ergo cū ad illū pedē nihil requirat̄ ad modū pulueris: cū eius actio nullo extrīseco īdigeat. vr̄ q̄ si ē ab eterno q̄ ei9 vestigiū sit ab eterno: ipso existēte pede ab eterno. si nullo puluē īdigēt ad faciēdū vestigiū. ¶ Itē i deo ē sūma potētia. sūma voluntas. sūma sciētia. ergo si hec tria sufficientia sunt ad ꝓducendū quemlibet effectū respectu cuius sunt. si in deo fuerit ab eterno respectu mūdi faciēdi. videt̄ q̄ mūdus d̄buit esse ab eterno. nō. n. pōt dici q̄ non ab eterno potuerit neqʒ q̄ ab eterno nō sciuerit. hoc. n. essʒ icōueniēs. ¶ Si dicat̄ fortasse q̄ n̄ ab eterno voluit. Sʒ ꝯtra. Si nō ab eterno voluit ⁊ postmodʒ voluit. ergo icepit velle ⁊ fact9 ē de nolēte volēs. ergo erit mutatio i ei9 voluntate. sicut obijcit Augustinus in xi. ꝯfessionum. ¶ Itē non est i influentia actiua siue passiua. aut ergo summa bonitas semper influit aut non. Si non semper ⁊ aliq̄n influit. ergo ē aliq̄ ibi innouatio facta: sicut ⁊ philosophus dixit in isto casu. f. Si non semper influit. necesse ē q̄ in eo mutetur voluntas vel innouet̄ appetitus. ergo ponere q̄ [illegible] ergo p̄ ꝯpositōes illā oportet q̄ fuerit aliq̄d recipiens influentiā illā. sed nō fuit nisi mūdus vel creatura aliqua. ergo oportet aliquā creaturam fuisse ab eterno. ¶ Itē diuina bonitas manifestatiua fuit sui i sūmo ab eterno. hoc. n. est de rōne boni vt manifestet se. ⁊ boni sūmi vt summe se manifestet. Et iteꝝ sūmi boni ē vt summe se ab eterno manifestet. si ergo multitudo creaturaꝝ facta ad eius bonitatis manifestatiōnē. videt̄ q̄ debuit eē multitudo creaturaꝝ ab eterno. ¶ Item Anselmus i monolo. Intelligere dei ē suū dicē. sed suū dicere est facere creaturas. dixit enim ⁊ facta sunt: sicut dicit Augustinus in xi. confessionū. ergo suū intelligere est facere creaturas. sʒ i ab eterno intelligit. ergo ab eterno facit creaturas. ¶ Itē nihil i [illegible] mutatiō ponat̄ ergo q̄ aliqua creatura in eē [illegible] [illegible] n̄ ē sua mutatio. Dicat̄ ergo [illegible] mutatio ipsius. b. hic q̄ tūc de. b. [illegible] creatura ē non ergo est ab eterno. ergo nō est sua mutatio [illegible] excitet i eē. Dicatur illa. c. similiter quero [illegible] ⁊ ita videt̄ q̄ oporteat abire in infinitū. Nō enim est ibi assignare refectio [illegible] ⁊ s. idem nō est mutatiō [illegible] tamen vnū est mutatio alterius ⁊ econuerso. ¶ Itē creatio actio nō fit ab eterno. sʒ eē eternū fuit ab eterno. igitur creatio actio nō ē eternū. ergo nō ē deus. Cōtra. Creatio actio ⁊ creatio passio sunt correlatiua: ⁊ correlatiua [illegible] sunt in eodē. ergo si creatio passio ē in creatura: ⁊ creatio actio nō erit in creatura: [illegible] in creatura vel i deo. ergo i deo: ⁊ idē ē q̄ [illegible] ¶ Itē creatio actio: actio ē nā nisi dei. sʒ actio dei ē i deo ē ⁊ idē quasi deus. ¶ [illegible] philosophos p̄ quibus ꝓbat creaturas eē ab eterno: quarum vnā ponit Augustinus in duodecimo d̄ ciuitate dei. ita dicēs. Et rursus philosophi q̄ bonitas dei vacua nūq̄ fuisse credenda ē. vt sic inciperet opera [illegible] quasi penituerit eum prioris vacationis. ⁊ ideo necesse ē inq̄ntum eadē semp̄ repeti. ¶ Itē huic temporali aliq̄d ē coeuū [illegible] idē cū illa. aut ergo similiter huic eterno erit aliquid coeternus qd̄ non erat idem cū illa: aut quare non. ¶ Itē Augustinus in xii. secundo ꝯfessionum. Si exortū ē in dei substātia aliquid quod prius nō erat. nō veraciter dicit̄ eterna illa substātia. Si aūt voluntas dei sempiterna erat vt essʒ creatura: cur nō sempiterna ē creatura? ¶ Item obijciunt philosophi sumentes rōnem ex [illegible] motu. Nā motus celi aut ē eternus aut [illegible] nō. Sed ergo fact9 sūt ergo possibil' moueri ⁊ potētia [illegible]

tus. ergo fuit eductio de potentia in actū. s3 huius
modi eductio ē motus. fuit ergo mot⁹ añ illū mo
tū3. ¶ De illo alio silr̄ pōt queri. vtr3 fuerit factus
aut eternus. ⁊ sic aut erit abire in infinitu3 aut sta
bitur alicui ad vnū motum qui sit eternus. s3 qua
rōne pōt stare in alio: ⁊ in motu celi. ex quo videt
φ motus celi sit eternus. ¶ Itē ē alia rō ex parte
materie generabilium ⁊ corruptibiliū3. aut eni3
ipsa est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis. aut gene
rabilis ⁊ corruptibilis. Si fuit generata: ergo ex
materia preiacente siue precedente. ergo fuit mā
añ illā. Similiter pōt queri de illa. aut ergo ē ire
in infinitum: aut erit ponere aliquā materiā inge
nerabilem. s3 sicut pōt poni alia: sic ⁊ prīa. ¶ Itē
alia rō ex pte motiui. oportet eni3 dicere φ semp
fuit. ⁊ ita si idē ad idem similiter se habens: nā
est idem facere: semper fuit motus cōtra materiā
⁊ ita semper mundus. ¶ Item a parte temporis
sic obijcitur φ tempus aliqñ incepit aut non. Si
nō incepit: ergo est eternum. Si incepit ergo cū
non esset prius aliquādo incepit. istud aliquando
⁊ illud īcepit rōnem temporis dicūt. ergo ñ tp̄s
qd̄ incepit nōdū erat: fuit ergo tp̄s ante tēpus. nō
ergo fuit cogitare quando non fuit tempus. nec
similiter quando desinat. est ergo eternū. ⁊ si tem
pus: ⁊ motus. ⁊ si motus: ⁊ res īferiores. ¶ Itē
a parte motoris obijcitur sic. Motor est infinite
potentie ⁊ simplicis ⁊ inuariabilis essentie ⁊ vo
luntatis. talis aūt potentie infinitus ē actus. ergo
erit actus illius infinitus. dicitur eni3 qd̄ aliquā
do mouerit non semp mouit aut mouebit: tunc si
motor volūtarius q prius nō mouebat post mōr
mouit: indiguit aliquo expergefaciēte: vel prius
habuit aliqd̄ īpedimētū vel prohibens vel retar
dans. vñ φ ī deo sit aliqd̄ istoꝝ ponere vel φ mo
tus sit eternus. Responsio. mundū esse ab eter
no siue sine principio ē impossibile. qꝛ esse eter-
nū. siue eē sine pīcipio durationis: repugnat ⁊
creature siue eius qd̄ est esse a deo in diuersitate
substātie. In rōe eni3 creature inquātū huiusmo
di ē esse ab alio de nihilo. Et sic de ratione crea-
ture est habere eē post non esse. ⁊ ita habere pī
cipiū siue duratōis. Cum ergo constet mundu3 ⁊
creata esse creaturas vel entia a deo in diuersita-
te substātie: īpossibile erit mūdū ⁊ creata eē eter-
na: vel nō habere principiu3 siue durationis. Est
igitur hic ordo reru3. est. n. aliquid quod ꝓcedit
ab alio in idētitate substātie: ⁊ est coeternum illi.
sed nō eiusdē ꝑsonalitatis sicut filius vel spūssan
ctus ē coeternus prī. ⁊ ē aliqd qd̄ ꝓcedit nō cō-
substātiale. ⁊ nō est eiusdē ꝑsonalitatis cū illo a q̄
ꝓcedit: nec ē coeternum illi. talis est oīs creatura
respectu dei. prima ergo ꝓcessio facit vnā distin-
ctione3 tm̄. s. in personalitate. scd̄a vero duplicē.
s. in personalitate ⁊ duratione. ¶ Ad primu3 er-
go qd̄ obijcitur respondendu3 est. φ essentialiter

eternalitas dicatur de eternitate: necesse est vt pro
cedat ab eterno ꝯsubstantiale illi sit eternū. quia
essentiale est: dicitur de his quorum est eadē essen
tia. Eternitas aūt essentialis dicitur. ⁊ iō de vtris
qꝫ diceretur. ⁊ propter hoc non potest poni illud
mēbrum predicte diuisionis. φ aliquid sit proce
dens ab eterno consubstantiale non eternum. Si
militer aliud mēbrum non potest poni. scilicet φ
aliquid ꝓcedat ab eterno differens in substantia
⁊ eternum. Si enim differens est in substantia a
creatore: oꝫ φ sit creatura. ⁊ ita φ hēat esse post
nō eē ⁊ pīcipiū sue duratōis. ¶ Ad scd̄3 qd̄ obij
citur de pede ⁊ vestigio in puluere. dicendū φ
non ē sile ꝯparatione mundi archetypi ⁊ sensibilis
sm̄ ordinem prioritatis. Cū. n. dicat Augustinus
duodecimo confessionum. φ aliquid dicitur prius
alio quatuor modis. Pmo mō dicitur prius
origine. vt sonus cantu. Secundo dicit prius tē
pore. vt flos prior fructu. Tertio mō dignitate vt
fructus flore. Quarto mō prius eternitate siue
mēsitate. vt deus añ oīa. Pes autem puluere solū
origine vel natura precedit vestigium. ⁊ iō nihil
ꝓhibet illa eē simul duratōe. Mūdus aūt arche
typus ꝓcedit sensibilē ⁊ nō siue origine ⁊ eterni
tate. ⁊ hoc ē durationis īmensitate ⁊ ideo impos
sibile est mundum sensibilē coequari mundo ar
chitypo in duratione. qꝛ īmenso nihil equale vel
ꝯparabile inuenitur vnde Augustinus l vndeci
mo de ciuitate dei. Illud temporis spaciu3 qd̄ ab
aliquo initio ꝓgreditur ⁊ aliquo termino coercet
magnitudine quacūqꝫ tendatur: comparatu3 illi
quod initium non hꝫ. nescio vtr3 ꝓ minimo aut
ꝓ nullo reputandū est. ¶ Ad tertium respondē
dum. φ potentia sciētia ⁊ voluntas faciendi mū
dum fuerunt in deo sm̄ Augustinum in li. ꝯfessio
num. tn̄ cū fuit in eo esse3 ab eterno voluntas vt mū
dus fieret: non tn̄ erat voluntas vt fieret ab eter
no. sed tunc qñ factus est. Non ergo fuit mutatio
eius voluntas: qꝛ semper fuit vt fieret quando fa
ctus est. ¶ Ad quartum vero dicendum ē. φ sicut
in sole est influentia lucis duplr̄. Intrinseca qua
dicit semp lucere et si nihil est quod reciperet lu
men a sole. Et est influentia extrinseca qua dicitur
sol illuminare: cu3 scilicet ponitur aliqd̄ acceptī
uum lucis a sole. de qua influentia extrīseca po
neret nūc eē in sole ⁊ aliqñ nō fuisse: poneret mu
tatio aliq̄ facta in sole. sicut si diceret: sol lucet ⁊
prius nō lucebat. ergo mutatus ē. de influentia vero
extrīseca nō sequit mutatio ī sole. vñ nō sequitur
sol illuminat ⁊ prius ñ illuminabat. ergo mutat⁹
est. Silr̄ ex pte diuine bonitatis est influentia bonita
tis intrinseca. in emanatione eterna filij a patre ⁊
spūssancti a patre ⁊ filio. Ad quam si poneretur
nūc eē ⁊ huiusmodi ñ fuisse: sequeret mutatio ex
pte volūtatis vel bonitatis diuine. Et ē influētia ex
trinseca vt in emanatione creaturaꝝ a creatore: cū

sit in diuersitate substātie. ⁊ ad hęc insufficiam si ponatur nō fuisse ⁊ postea eē: nō sequit mutatio ex pte bonitatis. ¶ Quod vero dicit phs ꝙ necesse est ꝙ mutet in eo volūtas vel remoueat appetitus. Dicēdū ꝙ locutus est de deo ad modū hominis. ⁊ ꝯ deceptus est. volūtas.n. hominis si facit aliqd qd prius nō fecit: nulla est i eo seu volūtate eius mutatio. cū volūtas eius nullo mō moueat ab extra nec depēdeat. ¶ Ad quītū dicēdū. ꝙ manifestatio diuie bonitatis i sūmo pōt esse duplr. quo ad magnitudiē potētie: aut quo ad multitudinē. Quo ad magnitudinē manifestauit se sūma bonitas in generatōe filij a patre ⁊ ꝓcessiōe spūssancti ab vtroqꝫ ab eterno. nulla autē maior pōt cogitari potētia ꝙ̄ vt ex pte generet filius p oīa equalis sibi ⁊ ꝯsubstātialis. Quātū vero ad multiplicatōez potētie ostēdende i creaturis multis. nō potuit eē manifestatio ab eterno. ⁊ causa supra dicta est. qꝛ creatura nō potuit eē ab eterno. ¶ Si autē iuxta hoc quereret aliqs. ꝓpter quid diuina bonitas nō manifestauit suā potētiam per multiplicatōez creaturarū faciēdo omēs simul ⁊ ſm speciē ⁊ ſm numerū. Ad hoc assignat duplex causa. vna ē ex pte defectus materie creaturarū que nō pōt simul sustinere ipressiōes agētis. que nō pñt agē nisi successiue. vn̄ i apocraphis esdre. Interrogauit esdras. nō poteras facere eos qui facti sūt ⁊ qui futuri sūt vt citius iudiciū tuū ostēderes? Et rñdit ad me ⁊ dixit. nō pōt festinare creatura supra creatorē nec sustinere seculū qui i eo creati sūt. ⁊ nomie seculi appellat variatio que ē materie. Alia vero causa assignat ratōe defectus creature ex pte agētis potētie. potētia eīm diuine bonitatis nō solū ostēditur in numero ⁊ multitudine creaturarū. sꝫ faciēdo illas potētes ad operādū ⁊ ꝓducēdū alias ex se. Si autē fecisset omnes creaturas simul: licet manifestatio potētie quo ad numerū factorū: qua pōt vna creatura in aliaꝫ ꝓducēdaꝫ. creatura aūt nō pōt statiꝫ facere qd facit deus: sꝫ successiue. deus autē in instāti facit qd facit. ¶ Ad sextū dicendū. ꝙ diuinū dicere ē eternū. sicut ⁊ itelligere ⁊ dicere dei ē facere. facere vero dicit duobus modis: sicut factio siue actio. Est.n. actio quā agēs agit. ⁊ est actio quā agens efficit. Primo mō diuina actio est eadē qd sua virtus ⁊ sua eētia. ⁊ diuinū agere idē est qd eē siue itelligere. Scđo mō sua actio est suus effectus: ⁊ suū agere suū effici. ⁊ hoc modo actio nō ē eterna: nec facere eternū. Exemplū huius est in sole. facere huius ē lucere ⁊ illuiare. ⁊ vnū coeuū soli: aliud autē nō. Et nota ad hoc auctoritatē aug. xi. ꝯfessionū. verbo tuo coeterno simul ⁊ sēpiterno dicis oīa que dicis: ⁊ fit quicqd dicis vt fiat. nec aliꝫ ꝙ̄ dicēdo facis. nec tñ simul ⁊ sempiterna fiūt omnia que dicendo facis: sꝫ quō id eloquar nescio- nisi ꝙ omne qd esse incipit ⁊ eē desinit. tunc esse incipit ⁊ tūc desinit: qñ debuisse incipere vel desinere in eterna rōne cognoscit. vbi nec incipit aliqd nec desinit. ipsum est verbum tuū qd est principiū quia loquitur nobis. ¶ Ad septimū respōdetur. ꝙ quedā sūt absoluta eē sicut entia per se. ⁊ hec sūt terminus creatōis que ē prima mutatio. de istis vniuersaliter verū est ꝙ nullū tale est sua mutatio. Quedā vero sūt que nō sunt eē absolutū. ⁊ hec sūt eētia in alio seu cū alio. ⁊ hec nō sūt per se terminus creatōis. ⁊ sicut prius conuenit creatura ⁊ istis ꝯcreari. Et hec vt ꝯcreata sūt adhuc dupliciter. sūt enim quedā que concreātur que insūt rei ⁊ permanēt cū illa vt albedo si ꝯcreetur cū cygno: ⁊ risus homini. ⁊ de istis adhuc verū est ꝙ nō sūt sue mutatōes. Quedā vero sūt ꝯcreata quātū ad fieri ipsius rei ⁊ nō quātū ad factū eē. sicut mutatōes rerū. ⁊ hec nō insunt rei iā facte nec permanēt cum ipsa. quia nō ꝯcreātur vt inexistentes ⁊ permanētes cū re: sed vt transeūtes. vt per ipsas educat res in eē solū. Vn̄ ergo tale ꝯcreatū dicatur aliquid rei: nō ē verum ꝙ nihil est sua mutatio. mutatōis enim nō est mutatio: maxime prime per quā educit: sed ipsa educitur. ¶ Ad octauum dicēdū. ꝙ creatio vel creare duo dicit. vnū sicut principaliter significatū. ⁊ hec ē diuina actio. ⁊ aliud sicut ꝯnotatū ⁊ hoc est fieri aliquid ex nihilo. Quātum ergo ad principale significatum quod ē diuinū agere siue diuina actio. que nō est aliud ꝙ̄ diuinū eē vł essentia: eo modo quo dictū est supra significat eternū. Quātū vero ad ꝯnotatū quod est creatū designatur tēporaneū. nō ergo sequit creatio siue creare ē diuina actio: ergo ē eterna. quia p hoc ꝙ dico creare: ponit ⁊ diuia actio ⁊ creatura d nihilo. ⁊ ideo si diceret eternū: nō diceret solū eternitas diuine actionis: sed etiā creature. quod nō potest esse. ¶ Ad nonū respōdet augustī. xi. de ciuitate dei. dicēs. Nō intelligit philosophus deū omnino aliter affici cū vacat ꝙ̄ cū operat. quia nec affici dicendum ē. voluit enim deus ꝑ hoc ostēdere ꝙ rebus nō eguerit: sꝫ gratuita bonitate ꝓdidit. cū sine illis i eternitate nō in minore beatitudine permāsit. Ad obiecta eorū patet solutio ex dictis. ¶ Ad decimū dicendū. ꝙ nō est simile de luce creata ⁊ increata. lux eīs creata finita ē nec habet imensitatem duratōis. ⁊ ideo nō est inconueniens si habeat ꝯtemporaneū ⁊ coequale sibi in duratōe: in substātia differens. sed lux increata infinita est quātum ad omnia: ideo habet imensitatē duratōis. ⁊ ideo impossibile est aliquid eē coequale i duratōe qd sit differens i substātia siue coeternū. ¶ Ad vndecimū dicendū. ꝙ volūtas dei sempiterna ad hoc ꝙ creatura sit vel fiat cū ordinata ē a deo eē vł fieri: facit immutatas diuie eētia volūtas. creaturā deo eē sēpiternā necessario ꝓhibet in creabilitate. sicut dictū ē. ¶ Ad. xij. dicē. ꝙ respiciēdo [illegible] ad [illegible]

[in]feriores motus celi.dixerunt motū nō habere prī
cipium nec finē sue durationis. Ex pte.n.motoris
q̄ similiter se hn̄s ē semꝑ.nec magis se hʒ q̄ ab
ipso sit motus nūc q̄ȝ prius. istud posuerunt silr
ex pte mobilis qd̄ est corpus vniforme:nō magis
se hn̄s ad motū nūc q̄ȝ prius.cū etiā sit corp⁹ spe
ricum nō habēs ꝯtrium semꝑ ē ordinatū ī motum
circularē. Similiter ex pte materie que ē indefi-
ciēs ⁊ subiectū generatōis ⁊ corruptōis:posue
rūt motū ⁊ mūduȝ ꝑpetuū.qr eodē modo semꝑ
[se] habēte motore ⁊ mobili quod ē celū:erit sem
per eodē mō se habēs:⁊ eodem mō se habente
motu celi qui ē cā generatōis ⁊ corruptōis.⁊
eodem mō se habēte materia subiecta semꝑ:erit
semꝑ generatio ⁊ corruptio:⁊ ita mūdus. Se-
cūdū cās ergo īferiores erit positō philosopho
rū de eternitate motus ⁊ mūdi. Sm̄ vero cās su
periores pʒ cuilibet recte ꝯsiderāti initium tp̄is
⁊ motus mūdi:sm̄ q̄ mūdus dicit fluxus reruȝ
sm̄ mutatōnem ⁊ generatōeȝ ⁊ corruptionem.
Cause aūt supiores sūt diuina potētia:⁊ diuina
sapiētia.diuina bonitas. Ex pte diuine potentie
pʒ exordiū mūdi ⁊ materie.nā diuina potentia
ē sūma.⁊ ideo nō īdiget materia subiecta ad ope
rādū aliquid.ē igit operās de nihilo:qr ē totuȝ
cā sui operis vt nō requirat aliqua possibilitas
ex pte subiecte materie.ideo mutatio pria cōtra
opatiōem diuinaȝ nō hʒ an̄ se aliam mutatiōem.
¶ Ideo ad id qd̄ queritur:mūdus ē factus vl' eter
nus.dico q̄ factus est.⁊ q̄ vlterius arguit:ergo
prius fuit possibile moueri.si tu dicis possibile
materie falsum ē.qr motus primus factus ē nō
ꝑ motū qui fit circa subiectā materiā:sed [p] crea
tiōeȝ que ē mutatio de nihilo. Si vero tu dicis
possibile potētia agētis.hoc mō pot ꝯcedi pos-
sibile moueri.sʒ eductio huius possibilitatis in
actū nō ē ꝑ aliā mutatōem sicut dictū est supra.
¶ Similiter ꝑ hoc pʒ solutio ad tertiūdecimum
qd̄ dicit:q̄ materia ē ingenerabilis. Si eniȝ ge-
neratio dicat actōem ex preiacēte materia:hoc
mō ē verū.⁊ sic est generatio mutatio naturalis.
Si vero generatio dicit soluȝ idē qd̄ factio:siue
ex materia siue nō hoc mō materia nō ē inge-
nerabilis.qr ē facta q̄ȝuis nō ꝑ mutatōeȝ natura-
lem sʒ ꝑ mutationē que ē ante naturā que ē crea
tio. ¶ Ad quartūdecimū qd̄ obijcit q̄ motiuum
⁊ mobile se hʒ eodē mō.dicendū q̄ respiciēdo
motiuū primum qd̄ ē diuina dispositio siue vo
lūtas diuine sapiētie:disponētis ⁊ ordinātis ip-
sum motū celi:nō tenet illa ꝓpositio. Idē simili
ter se habēs natum ē facere idem.nō.n.plena ē
illa ꝓpositio in cā volūtaria.⁊ maxime in illa q̄
nullo mō alligat vel dependet ab opere:vel nu
merat cum opere.sicut ē diuina.īmo cū sm̄ idē
ordinet motus ad terminuȝ qui ē multiplicatio
bonum sm̄ numeȝ diuine preordinatōis.multi-
plicato numero ratiōe motus primi:debʒ cessare
motus ⁊ generatio. Iteȝ respiciēdo mobile nō
sm̄ se sed sm̄ ordinē quē hʒ ad finem:qui scilicet
ē numerus electorꝫ seu multiplicatio bonum vt
dictū ē.ex parte ipsius mobilis in q̄ȝtū huiusmo
di sic ꝯsideratū est ratio desitionis motus.⁊ hoc
habet in apocriphis esdre vbi querit esdras ab
angelo.vsqȝquo spero sic ⁊ quādo veniet fruc
tus mercedis nostre? Et rn̄dit vriel archange-
lus.quādo īpletus fuerit numerus seminū in no-
bis.quoniā ī statera pōderauit seculū ⁊ mēsura
numerauit tp̄ora.⁊ nō cōmouebit nec excitabit
donec veniat ⁊ īpleat mēsura predicta. Et idē
illud quod habet Iob.xiiij. Donec atterat celū
homo nō resurget. Patet igit q̄ respiciendo ad
cās superiores dispositōis diuine sapiētie ⁊ vo
lūtatis.q̄ cessare debʒ motus. Similiter respiciē-
do ad cām supiorem que ē bonitas.que sm̄ iu-
sticiā nō frustrabit quin reddat vnicuiqȝ sm̄ me
ritū.quod eē nō possʒ nisi cessaret generatio ⁊ eē
futura resurrectio.ad qd̄ ꝯsequit cessatio mot9
⁊ ꝑ ꝯsequēs cessatio tp̄oris. ¶ Ad quintūdeci-
mū dicendū.q̄ tp̄us īcepit ⁊ tp̄us deficiet.sed
dico q̄ nō incepit ī tp̄ore sʒ in nūc:quod ē cōmu
ne pricipiū ipsius.sicut vero quod ē ꝑmanens in
quo saluat cōtinua operatio:ē sicut finis preteriti ⁊
initiuȝ futuri.ex hoc ergo sequit q̄ nō sit tempus
ante tp̄us vel tp̄us post tempus:sʒ solū nunc.
¶ Ad vltimū dicēdum.q̄ nō est ratio ꝯsimilis ī
motore icreato ⁊ creato. In motore creato eīm
volūtario cū mouet quod prius nō mouebat:ad
uenit excogitatio.⁊ ratio eius:qr volūtarius mo-
tor creatus vt homo:finem habʒ sue motiōis ⁊
actionis extra se.⁊ ideo excitatur ab extrinseco.
Deus vero nunq̄ȝ hʒ fineȝ extra se sʒ intra.xvi.
ꝓuerbiorꝫ. Omnia ꝓpter semetipsum operatus ē
dn̄s. Item ī motore naturali sicut in corporalib⁹
inferioribus.quia nō sunt possibilia ad suū motū
complēdum accidit prohibētia:in deo autē nulla
impotētia.⁊ ideo nō potest eē impedimētū ꝓhi
bēs suū actum. Iteȝ ī motore naturali sicut ī cor
poribus superioribus que sunt potētia ad suum
motū complēduȝ quantū ē de se accidit retarda
tio ex ꝯiunctiōe alicuius dispositiōis contrarie
sicut ī sole ⁊ luna.⁊ si nō prohibeat:diuine autem
actioni nulla dispositio est contraria nec aliquid
aliud. In motore ergo primo nō est excitatio sicut
ī homine.nec potest cadere impedimētum prohi
bēs sicut ī corpore īferiori.nec impedimētū re-
tardās sicut ī corpore celesti. Si ergo queritur
quare nō mouit eternaliter? Ad hoc ē responsio.
quia nō est defectus ex parte ipsius sed ex parte
creature:que nō est susceptibilis imensitatis dura
tionis ex parte ante.sicut dictuȝ est.

Mēbrum nonum.

Onsequēter querit̄ de ꝯparatōe eternitatis ad euum. ad qḋ inquirendum ꝯsiderāda sunt hec de euo. Prima questio est de eius esse. Scḋa ḋ eius vnitate. Tertia de eius simplicitate. Quarta ḋ cōparatōe eius ad tēpus. ꝛ ex his omnibus manifesta erit cōparatio eius ad eternitatem.

Articulus primus.

Ad primū objicitur sic. Omnis creatio siue sit esse creati siue increati reducit̄ ad aliquod nūc vel p̄sens. si ergo nō ē ponere nisi nūc duratōis tēporalis: ꝛ duratōis eterne. ergo nō erit nisi duplex duratio: eterna ꝛ tēporalis. ergo nō est nisi aut duratio que ē tp̄s: aut duratio que ē eternitas. euum igit̄ non est aliqua duratio separata a tp̄e ꝛ eternitate. Qḋ aūt nūc nō sit nisi duplex ꝓꝫ ꝑ boetiuꝫ in libro de trinitate. vbi dicit: nostrum nūc quasi currēs tp̄s facit sempiternitatē. diuinū nūc ꝑmanēs eternitatē. ¶ Itē aug. xi. cōfes. presens si semꝑ est p̄sens iam nō est tēpus sed eternitas. sed p̄sens in esse ꝑpetuorū semꝑ est presens. ergo est eternitas. si ergo ponit̄ mēsura eē ꝑpetui inq̄ꝫ huiusmodi tūc nō erit aliud q̄ eternitas. ¶ Itē quasi ex opposito objicit̄. diuersitas materie nō diuersificat rōnē forme: maxime in formis accidētalibus. vn̄ dicit philosophus. q̄ eodē denario mēsurant̄ decē homines ꝛ decē equi: nō tm̄ sunt eadē decē. Similiter eadē mensura durationis mēsurabit̄ tēporale ꝛ eternum. lꝫ nō sit idem tēporale ꝛ eternū: tamen vna erit mensura que ꝓportionabit̄ cuiliꝫ mēsurato iuxta ꝑm q̄ ei ꝯuenit. Erit ergo qḋ nos dicimus euū: nō separata duratio lꝫ spēꝫ a tp̄e. ¶ Itē si euū ē sepata duratio ab eternitate ꝛ tēpore: querit̄ vtrū sit substātia vel accidens: non pōt poni substantia. q2 cū euum ponat̄ duratio ꝑpetue creature. si esset substantia. nō esset nisi substātia cuius est mēsura. ꝛ ita esset in perpetuis substātijs creatis idē essentia ꝛ sua duratio. qḋ nullo mō ē nisi i sola increata essentia. Ipsa. n. increata substātia ē sua duratio ꝛ sua eternitas. qḋ nullo mō ꝯuenit i alijs. ¶ Item si ponat̄ accidēs: nō ponet̄ nisi quātitas cuius ꝓpriū ē mēsurare. aut ergo poneretur ꝯtinua: aut discreta. nō ponet̄ discreta: q2 sic esset i diuisiōe vt numerus ꝛ oratio. Si vō ponat̄ ꝯtinua: aut ergo ponet̄ ꝑmanēs: aut successiua. Si ꝑmanēs: aut ergo erit linea: aut superficies: aut corpus. qḋ nullo mō pōt poni. ponet̄ igitur quātitas ꝯtinua successiua. ergo erit tēpus. quocūqꝫ ergo modo dicatur euum. nō ponat̄ separata duratio ab eternitate ꝛ tēpore. ¶ Itē aug. ccc. Luna ostēsio tēporis ꝛ signū eui. Et exponit Rabanus. q̄ iudei itelligebant tēpora penes cursū lune. ſm hoc ergo luna ē ostēsio tēporis. idest differētiarū ꝛ partium tēporis. ꝛ etiam eui signū. i. duratōis longi tēporis que ꝑ euum poterit mensurari.

Cōtra. eccl. i. Omnis sapientia a dn̄o deo est: ꝛ cū illo fuit semper: ꝛ est ante euū. ergo eius duratio ē eternitas: p̄cedit euū. ergo est duratio sequēs eternitatē. ergo alia ab eternitate. ¶ Itē Boe. tēpus ab euo ire iubes. sed qḋ exit ab aliquo nō est idē illi. ergo euum ē duratio differēs a tēpore. ¶ Itē Dyoni. libro ḋ diui. nominibus. ꝓprietas eui ē antiquū [illegible] ſm totū esse mēsurata. tēpus vō est qḋ est in generatōe ꝛ corruptione aliter se habēs. ¶ Itē aug. in lib. lxxxiij. questionū in hoc differt tempus ab euo: q2 illud stabile: illud autē mutabile. ergo nō est idē tempus. ¶ Itē est esse sine principio ꝛ sine fine nō incipiens a nō esse. nec variabile seu vertibile i nō esse: vt eternū. ꝛ est esse cū principio ꝛ sine fine incipiēs a nō esse ꝛ vertibile in nō esse: vt perpetuū. Si ergo duratōes differunt ſm differētiā extensionē esse. cū triplex sit extensio: extensio esse vt dictū est seu quasi extēsio sine p̄dictio. erunt tres durationes. ergo cum duratio primi sit eternitas. duratio secūdi ē tēpus. duratio tertij erit euum.

Quod ꝯcedendū ē. Notandū q̄ nomen eui [illegible] est multipliciter. Aliqn̄ enim euum accipit̄ pro ea duratione que nō est tēpus ſm q̄ dicit Dyoni. ꝓprietas eui antiquū ꝛc. Aliqn̄ ꝑ tota duratōe tēporis. ſm q̄ dicit Dyoni. i libro de diuinis nominibus. Aliquādo totaꝫ temporis durationem que apud nos est euum appellat. ꝛ hoc modo accipit̄. aug. eccl. xl. ꝛ luna ostensio temporis ꝛ signū eui. Aliquādo vero ꝑ antiquitate temporis vnde dyonisius. Sepe antiquissima eui [illegible] nominatione eui surgit. Aliquādo pro magna parte temporis ab adam vsqꝫ ad noe vel eui. Aliqn̄ vero ꝑ periodo siue duratione rei alicuius ſm q̄ tota vita alicuius hominis appellat̄ suū euū. Aliquādo vero accipit̄ ſm ꝓpriū modū ſm q̄ euū ē duratio rei habētis eē post non eē ꝛ lꝫ non vertibilis in nō eē: vt i perpetuis. ¶ Ad primū ergo dicēdū q̄ boetius nō negat nūc eui [illegible] bilitatē nūc siue p̄ma eternitatis declarauit per ꝯparationē ad nūc tēporis qḋ nobis magis manifestū ē. Triplex tamē ē nūc. Est enim nūc quod non icepit esse ꝛ qḋ mutabile manet in esse ꝛ est sicut eternitatis. Et est nūc quod icepit esse ꝛ nō mutat̄ nec fluit in eē. ꝛ tale est nūc eui. ꝛ dicit [illegible] successionis variabile ꝛ nō [illegible] eē sine duratione. Et est nūc quod icepit eē ꝛ mutat̄ ꝛ fluit i esse ꝛ tale ē nūc tēporis. [illegible] eternitatis semꝑ fuit ꝛ ē ꝛ erit. Vno modo eui [illegible] perpetui nō semꝑ fuit sed semꝑ ē ꝛ erit. Alio modo eius [illegible] temporis mutatur ꝛ fluit a futuro in p̄sens ꝛ a presenti i preteritū. ¶ Ad secundū dicēdum. q̄ semꝑ vno modo accipit̄ ꝑ toto tempore. alio modo ꝑ tota eternitate que [illegible] par-

tibilitatis totalitatē sed pfectōis. intelligitur ergo semp cū dicitur presens si semper est presens 7c. de totalitate eternitatis i duratione que nō icepit nec desinit. si accipiat eternitas pprie 7 nō d totalitate tēporis: pseus ppetui presens ē toti temporu. ¶ Ad tertiū dicendū. q quātitas ē duobus modis sicut dicit beatus Augu. in libro de quātitate aīe. Est eniz quātū virtute: quātum dimensione. Dicendū ergo q euum accidēs ē rei euiterne idest ppetue. 7 reducit ad genus quātitatis sm q extendit quātitas ad extensionez virtualē. Secūdū vero q coartat intentio quātitatis ad quātitatē dimensiōis. pcedebat obiectio. ¶ Ad quartū dicendū. q est accidens pprium: 7 accidēs cōmune. Accidens ppriū. vt risibile homini. quod per se 7 omni homini 7 soli inest. diuersificat sz diuersaz speciez subiecti. Accidēs vero cōmune vt albedo 7 numerus hominū nō diuersificat sm speciem: sz solum sm numerū. Ex accidentibus aūt pprijs est euum euiternis: 7 tps tēporalibus. 7 ideo differunt specie tempus 7 euum.

Articulus secūdus.

Consequenter querit de vnitate eui. 7 obijcit pmo. cū nos videamus i euiternis q quedā recipiūt prius ppetuitatē. qdā ɔsequēter. vt angeli q a principio receperūt eē ppetuū. ɔsequēter 7 rationales anime. 7 i ipsis etiā sequit incohatio eē vnius ad esse. alterius. nō erit aliq̄ mō vna ppetuitas oīuz euiternoū. nec similis ɔtensio duratōis cū vna excedit aliam ex pte ante ¶ Item ppetua. vt anime angeli 7 materia: habent ōs absolutū modū essendi: 7 nō dependēt abinuicem. ergo hnt ōs essendi disparatam duratōez. sz duratio cuiuslibz ē euum. est igit euum disparatū 7 diuersū nō vnū. ¶ Itē tēpus primo est mensura motus primi mobilis. 7 p hoc est tēpus mensura vna omnuū inferiorz. Unde si eque pricipaliter 7 primo 7 non p aliqd vnum prius vel cā esset tempus mensura omnuū tēporaliū. iam nō posset eē vnū tempus. si ergo ex pte eui nō ē aliquid euiternū sustinens primo euum: qd euiternū sit cā omnium aliorum sm eum ē eque primo mēsura omniū euiternorum nō per aliquod. videt q quot sunt euiterna tot debeant esse eua: vt ita dicat. ¶ Itē in apocrypho esdre. maiestas 7 potestas euoruz ē apud te dn̄e. ¶ Itē dyonisius. Ipse est eui euoruz. loquitur de deo. Cōtra. maior est vnitas ex pte esse pfectioris. si ergo eē ppetuū est pfectius tēporali: maior erit vnitas ex parte esse perpetui q̄ tēporalis. ergo duratio mēsurans eē ppetuū magis erit vna q̄ que mēsurat eē tēporale. ergo euū magis vnuz tēpore. Cū ergo tempus sit vnū omniū tēporaliū. vt dicit anselmus in libro de veritate. dicit tempus huius rei 7 illius. cum vnū 7 idem sit tēpus omniū que in eodē tpe simul sunt. 7 si nō esset hec res vel illa: nō minus esset idem tps. ergo multomagis erit vnum euum. ¶ Itē p̄mo eccī. Omnis sapientia a domino deo est: 7 cum illo semp fuit: 7 est ante euum. Itez. xlij. in eodē respexit dn̄s in signum eui. In his omnibus auctoritatibus nominat in singulari: nō in plurali. 7 tn̄ nominat p totā duratōnem suā. ex quo videt q nō habeat pluralitatez. ¶ Itez rōe potest ostēdi sic. si plura ponuntur eua. aut ergo vnū ponet precessisse aliud. aut sequi. aut simul esse cum illo. nō precessit aliud: qz ante hoc nō fuit nisi eternitas. Itez post hoc nō erit aliud. qz illud qd mō ē nunq̄ deficiet. si ergo plura sunt aliud erit simul cū isto. est ergo i quātitatibus n̄ habentibus positionē qd pōt mēsurare vna pōt mēsurare reliq̄ eiusdē generis. vt explanabit. J. 7 iō nō pnt ptes temporis esse simul: qz semp altera superflueret. 7 similiter. videt q nō pnt eē plura eua simul. qn̄ semp alterū superflueret. Ad solutiōez huius questiōis nota pmo opinionē quorūdā sicut dicit Boetius li. de ɔsolatōe. sicut se habz fatū ad diuinā prouidentiā: 7 tempus ad eternitatez. puidētia vero ē ratio diuina que cuncta disponit. fatū vero inherens rebus mobilibus dispositio per quā puidentia suis queqz nectit ordinibus. Quius antē dicant plura fata. qz quelibz res p puidentiaz hz assignatuz ordinez. hoc n̄ est nisi qz fatuz ē huius rei 7 illius. fatum autem est vnum. qz sicut dicit Boe. in eodez. Ordo quidez cūcta ɔplectitur vt siquis ab assignato ordine recesserit in aliū ordinē relabat ab vnitate. ergo huius ordinis cūcta ɔplectentis erit fatū vnum. nō ab vnitate illorū quoꝝ est fatū. Si ergo simili mō se habz tps ad eternitatez: erit tempus vnum non ab vnitate illoruz tēporaliuz que mensurant tempore. sicut pz ex predicta sentētia anselmi in li. de veritate. sed ab vnitate cause que ē influētia seu virtus durationis ab eternitate sm q res sunt in pticipatōne eternitatis. Simili mō vnitas eui ē a quo ē primo 7 principalis influētia virtutis duratōis ab eternitate. 7 sm hāc rōnē. b. dyo. in li. d di. no. dicit. oportet diuinū tanq̄ euū 7 tanq̄ tps hymnire. i. laudare vt omnis temporis 7 eui cām. Secundū hoc ergo rn̄detur. Ad primū enim dicenduz est. vnuz esse euum euiternoruz sicut vnum tempus omniū tēporaliū. quēadmodū dicit anselmus. tēpus vnū 7 idez est omniū eoruz que in eodē tpe simul sunt. Et si nō esset hec res vel illa: nihilominus est tempus illud vnum. ita dicendū vnum 7 idez euuz omniū que i euo sunt. 7 licz hec ala vel illa icipiat esse i euo post illā: nihilominus euuz qd ingredit vnū est ab vnitate vnius influētie virtute duratōnis sine fine ab eternitate que vna est q̄uis differētia sint receptiua ipsius influētie. quēadmoduz vna est influentia lucis a sole: 7 cū diff

differentia receptiua influentiam lucis et receptio non infusio vel influentia sicut virtutis receptio durationis sine fine que est perpetuitas potest multiplicari cum recipitur ab angelo et ab anima et non simul. tamen ipsa perpetuitas sicut nec ipsa influentia non multiplicatur. ¶ Ad secundum dicendum sine preiudicio. quod quamuis duratio materie anime et angeli et aliorum euiternorum habeant disparationem nec dependentiam ab inuicem secundum causalitatem. dico tamen quod proportionaliter se habent secundum virtutem durationis. vt dictum est inquantum sunt in participatione diuine eternitatis. quamuis enim secundum actum durationis nec esse angeli nec esse anime nec esse materie se excedant. vt nec esse angeli esse anime nec esse anime esse materie. virtute tamen durationis et perpetuationis esse nihil prohibebit esse anime excedere esse materie: et esse angeli esse anime. ita quod posito quod relinquerentur proprie nature et essent vertibilia in non esse: citius deficeret materia que in essendo est ignobilior anima, et forsitan anima angelo per naturam. et sic quamuis se non excedant secundum actum durationis. nec dependeant ab inuicem secundum rationem causalitatis. nil videtur prohibere quin dependeant et ordinentur secundum virtutem durationis. et quin virtus durationis nobilioris possit se habere virtualiter vt mensura durationis ignobilioris. et sic non vt eum vt secundum ordinem virtutis durationis ascendendo ad eternitatem a virtute minori ad maiorem perueniatur ad vnam essentiam proximam in qua primo appareret vnitas eui. quemadmodum in motu celi apparet vnitas temporis secundum premissa statum. hec autem cogit. quoniam sicut dicit beatus dyonisius. omnia exeunt a primo sui ordinem. ¶ Item propter hoc quod dicit augustinus. omnia sunt inequalia ad hoc ut equalia essent omnia. erit ergo ponere gradum in virtute durationis et euiternis sicut in temporalibus ponuntur secundum actus durationis. hoc tamen absque preiudicio sententie melioris dictum est. ¶ Ad reliqua obiecta patet solutio ex predictis. nam plura eua dicuntur materialiter sicut plura tempora. non formaliter: siue quia plura sunt in eno siue plura in tempore dicuntur plura tempora vel euiterna tamen euum et temporum vnitas. vel dicuntur plura eua in alia significatione quam in propria. Aliter potest dici quod sunt plura eua scilicet secundum pluralitatem euiternorum. nec habent vnitatem essentie. nec ab hac vnitate vnum dicitur euum. Potest tamen dici vnum ab vnitate conformitatis: quia omnia eua distincta secundum distinctiones euiternorum conformitatem habent [illegible] mutatione eternitatis et temporis. eternitatis quantum ad infinitatem ex parte finis. et carentiam prioris et posterioris temporis quantum ad habere principium. nec oportet quod vnum euum omnium euiternorum sit vnum: sicut vnum tempus omnium temporalium. euiterna enim omnia immediate exeunt a primo. propter quod non intercipitur aliquod medium a quo dependeant secundum essentiam vel actum. sicut omnia temporalia quantum ad esse et operationem inquantum huiusmodi dependeant a motu primi mobilis. et communi motuum est regula ipsius vnum. scilicet illud quod est numerus primi motus. ¶ Et ideo obiicitur quod dicit philosophus. quod si essent plures celi simul [illegible] erit euum vnum. Potest dici quod vt ponunt in philosophia naturali edocti: proprium subiectum et primum motus est prima materia que est subiectum totius transmutationis: cuius mensura propria est tempus. Secundum enim hominum opinionem non est ponere tempus esse in primo celo mobili vt in subiecto: sed in prima materia. iuxta quorum opinionem non est inconueniens ponere ipsius vnitatem ab vnitate motus et subiecti prime materie. Et si sunt plures celi iuxta positionem eorum qui dicunt tempus esse in primo celo mobili sicut in subiecto. Dicendum quod si essent plures celi: non esset vnum ipsius per essentiam. posset tamen esse vnum per conformitatem siue indifferentiam participationis eui et euiternitatis. Quotquot enim essent motus huiusmodi eorum mensure conformiter et conformiter se haberent ad euum et euiternitatem. ¶ Ad hoc quod primo obiicitur dicendum quod euum quantum ad esse proprium non numeratur per prius et posterius. maioris enim vnitatis quam tempus quod numeratur. vnde proximius se conformat eternitati et magis naturam illius participat quam tempus.

Articulus tertius.

Queritur consequenter de simplicitate eui. Queritur ergo vtrum euum habeat partes vel non. Ad quod sic obiicitur. Omne quod deficit a natura aliqua cadit in conditionem sibi oppositam vel diuersam. sicut mouens et quiescens sunt conditiones opposite: quod deficit a quiete cadit in motum. ergo si simplex et indiuisibile sunt conditiones oppositi a simplicitate eternitatis deficiat euum sic quod [illegible] est. necesse est cadere in diuersam simplicitati oppositam: sed hec est compositio. ergo oportet euum habere compositionem. ¶ Item ad idem. Ambrosius in prologo quarti quia deus est vltra eterna. et appellat eterna euiterna exponens illud. Dominus regnabit in eternum et vltra. vnde dicit nam si quoque modo transit eterna: quia illa sunt eterna ad tota sibi presto est. cum illa nihil habeant: sed non in sua eternitate quod venturum est nihil habent quod preteritum est. ex hoc videtur quod in euo sint partes successiue secundum prius et posterius. ¶ Item si mensuratum est partibile et mensura. quia necesse est mensuram et mensuratum esse proportionabilia. sed aliquod euiternum contingit esse partibile. ergo et euum. probatio minoris. contingit quod angelus compleat motum et compleando magis ac magis accendat. sed potest ibi esse magis et magis: ergo partes et partes. ergo est diuisibile. sed omne tale est mensurabile ab euo. et hoc precipue actio diuina euiterno non per relationem ad creaturam. et ideo non mensuratur tempore. ¶ Item possibile est ipsum non esse et huiusmodi actionem esse. ergo non est mensura ipsius. ergo euum et ita euum erit partibile. Contra. si habet partes. ergo permanentes aut successiuas. si permanentes: ergo due erunt simul. et si hoc quod mensuratur vna et altera in quantitate. in permanentibus plures partes sunt simul non tamen quod mensurat vna mensurat et altera. et hoc etiam [illegible]

habētes potētiam ſm ſuas ptes reſpectu menſu rati. ⁊ ꝓpter hoc cū vna pars mēſurat vnā par tem: mēſurat ⁊ alia aliā. ſed partes duratōis nō ſunt habētes poſitōez. ergo ſi ſūt plures partes ſimul: qđ mēſurat vna: ⁊ altera. ⁊ ſi ſic altera ſu perflueret. qđ nō debet eē ſed ſucceſſiue. ergo cū partes ſint tēporis ſucceſſiue. iam nō differrent eui ⁊ tēpus. Ad hoc dicēdū. ꝙ ſicut mēſura tum caret fine ſed nō pricipio ⁊ ex ſe nō habet extēſiōe: ita ſic nec ipſuz euū ſm rez habet extēſio nez. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ illud qđ ab aliqua differētia deficit cadit ī differētiā oppoſitā. Re ſpōſio. ꝙ eternitas icreata ſimplex ē ōis ⁊ ideo ī ipſo eſt carētia ōis cōpoſitōis. Eſt enim carēs compoſitōe que ē ex pluribus ſicut ē īegrale. ⁊ compoſitōe qua aliquid dicit ꝯponi ſicut actus ſubſtātie. ⁊ compoſitōe qua aliquid pōt eē tale vt aliquid ꝯponat illi ſicut materie forma. q2 er go ſimplicitas eternitatis quālibet illarū cōpo ſitionū excludit quocūqz mō ſit aliquid ꝯponi bile deficit a ſimplicitate eternitatis ⁊ ē ī differē tia oppoſita. ⁊ iō nō ſequit ꝙ ſi deficit a ſimpli citate eternitatis: ꝙ ſit ꝯpoſitum ex plurib9. ſ3 ꝙ ſit ꝯponibile ex pluribus vel ꝯponibile alij vel aliud iſti. De euo aūt pōt videri: q2 alterā ꝯpo ſitionū hab3. adminus q2 ē ꝯponibile alij: quod nō ē ipſuz ſcz ſuo euiterno. ¶ Ad ſecūdū dicen duz. ꝙ ī euiternis ē ꝯſiderare ſubſtātiā ⁊ actōez. nomē ergo eui pōt accipi cōiter ⁊ ꝓprie. ꝓprie enim ē euū ſm beatū Dyoniſiū: inalteratū ⁊ ſ3 to tuz eē mēſurās. ⁊ ſm hoc euū ē mēſura euiternis inquātū habet eē extra motū omnē ⁊ mutatōez. hoc aūt ē ſm ſubſtātiā ⁊ ſm actionē cōnaturalē ſubſtātie. cuiuſmodi actio ē ī ſole lucere: ⁊ in an gelo īelligere. Inquātū vero habet eē in muta tione ⁊ motu: mēſura ipſi9 ē tēpus vel aliqđ ad modū tēporis ſe hñs. ſm ꝙ dicit philoſophus ī libro de cauſis. Inter rez cuius ſubſtātia ē ī mo mēto eternitatis ⁊ rē cuius ſubſtātia ⁊ actio eſt in momēto temporis ē media. cuius ſubſtātia eſt in momēto eternitatis ⁊ opatio in momēto tēpo ris. ⁊ tēpus dicit ibi cōmuniter: ſicut poſt pate bit. Cōmuniter vero euū ſiue eternitas creata di citur cōplecti metiēdo ⁊ ſubſtātiam que ē extra omnē mutationē: ⁊ actionē ipſam que ē rei eui terne: que tamē ē in mutatiōe: q2 quicqđ mēſu rat ſuperius: mēſurat īferius. Scđz hoc euū ſub ſtātiā euiterni ⁊ actionē ꝯnaturalē que vno mo do ſemꝑ ē: mēſurat vt mēſura ꝓpria ſm totum. actionē vero que ī motu ē ſ3 totū mēſurat vt mē ſura ꝯmunis. quēadmodū eternitas mēſurat di uina vt mēſura ꝓpria ⁊ coequata euiterna ⁊ tē poralia vt mēſura ꝯmunis. ſimulr euū ſuā ſubſt tia habētia pricipiū vt mēſura ꝓpria: variabilia vt mēſura ꝯmunis. ⁊ ex hoc nō ſeqt ꝙ euū ptī bile ſit. Anſelmus dt eternitati angelorꝫ cōcernit

opationē ſ3 quā aliqđ educunt aliqđ fieri. que aūt ſit ꝓpria mēſura huius operatōis īfra dicet. ¶ Ad tertiū dicēdū. ꝙ actionis angeli ſcz ꝯtem plationis ⁊ amoris intēſi ⁊ remiſſi. poſito ꝙ in tēderet vel remitteret. nō menſura ponet tēpus ꝓprie nec euū ꝓprie: ſ3 duratio que ē tēpus quū ad aliqđ ⁊ euū quū ad aliqđ quaſi tēpus. q2 ibi ē quedā variatio in modo ꝯtēplationis ⁊ amoris quaſi euū q2 ī actu ꝯtēplationis ⁊ amoris nō ē ſm eſſentiaz variatio. imo angelus ſp videt facie ad faciē p ꝯtēplatōnē. manet ergo ī angelo īmu tata eētia actus ꝙuis variet circūſtātia actus. ⁊ hāc durationē quā voluerunt appellare ſeculū qđ dicit a ſequēdo. ⁊ ſicut dicit damā. ꝓtēditur eternis velut temporalis motus ⁊ ſpaciū.

Articulus quartus.

c Onſequēter querit de ꝯparatiōe eui ad tēpus. queruntur ergo tria. Primo mō. quō ſe hēant ſm extēſionē dura tionis. Scđo. an ſit ponere aliquā du rationē mediā īter euū ⁊ tēpus. Tertio de ꝯpa ratione nūc tpis: eui ⁊ eternitatis.

Ad primuz ergo .§. j.

obijcit. Omnis mutatōis ē tps mēſura. ſ3 mutatio ꝓcedit euū. q2 euū p mutationē q̄ ē creatio eui eē. ergo tps naturalr ꝓcedit euū. ¶ Itez qđ cepit ſicut dicit Ricar. d. s. victo. cepit eē ex tpe. cū er go euū cepit: cepit ex tpe. ergo prius. ¶ Itē ſimul cepit tps ⁊ āgelus ⁊ mā prima. ſ3 euū ē duratio angelice nē. ergo ſil erit ī eē tps ⁊ euū. ergo euū nō ꝓcedit tps. Cōtra. Hoc. tps ab euo īre la bes. ſiue igit ſit ſenſus ab euo ſiē a cā. vel ab euo ī. poſt euū. ſemꝑ originalr euuz erit ante tēpus. ¶ Itē ōis mot9 ⁊ mutatio radicat ī aliquo īmo bili. vt mutatōes generabiliū ī mā que ē imobilis ⁊ mutatōes celorꝫ ī mā celorū que ē īmutabilis. ⁊ mutatōes angelorꝫ ⁊ aīarꝫ ī eorꝫ ſbā que ē īmuta bilis. Si ergo ſic ſe h3 duratio mēſurās eētiaꝫ materie vel ſbarꝫ celorꝫ ⁊ aīarꝫ vel angelorꝫ ad duratōez mēſurātē mot9 ⁊ mutatōes corꝫ ſicut ſe h3 eē mutationū ad eē ſbarꝫ que ſūt radix mu tationū: ſi mutatōes ꝓcedūt a ſubſtātijs. ergo euū ꝓcedit mutationē originalr. ergo ⁊ duratio dura tōez originalr. ergo tps ab euo: ſiue tps menſura mutatōis durationū euuz ſbarꝫ. ¶ Itē ſi tps dicit radicari ī motu primi mobilis: ſm motuz primi mobilis ꝓcedit ſba mobil ⁊ ſba motoris cauſa lr q̄ mēſurant euo. ergo euū ꝓcedit tps cauſalr.

Rñſio. tps dicit cōiter ⁊ ipꝓprie cōiter ſ3 minꝰ ꝓprie ⁊ ꝓprie. Cōit ⁊ ipꝓprie dicit tps vnum nūc pſo. Cōit min9 ꝓpriemēte p9 nūc. Proprie vo tps extēſio ꝯmunia ſm pñs a ꝓterito ī futurū. Primo mō tps non ē tps ſ3 tēporis initiū. Scđo mō tps ē numerus ſ3 prius ⁊ poſterius. Tertio mō

tēpus ē ɔtinuū ſm ɔtinuitatē motus ſm prius ꝛ posterius. ꝛ mediū qḋ ē terminus pteriti prioris ꝛ futuri posterioris. Primo modo ſm ꝓprietatē tp̄s ſiue nūc qḋ ē principiū tp̄is respicit primā mutatōem a n̄ eē in eē. que ē creatio passiua: in qua n̄ ponit̄ nisi nūc p̄io eē post n̄ eē. Secūdo mō respicit mutatiōem que ē de vno eē in aliud eē sine ɔtinuo. Tertio mō respicit mutatiōnē que determinat̄ ſm magnitudinē p̄imi mobilis ꝛ spacij ſm quā ē motus. que ē de vno ī aliud ɔtinue ꝛ successiue. Primꝰ sensus habet̄ ex p̄io gen̄. In principio creauit ꝛc̄. Glo. ī principio tp̄is. Secūdus ꝛ tertius habētur ab aug. in. xij. de ci. dei. vſqꝫ adeo angeli omni tp̄e fuerūt vt etiā an̄ oīa tp̄a facti sunt. si a celo icepta sūt tēporalia ꝛ illi iā erāt an̄ celū. ꝛ si tēpus n̄ a celo ſꝫ an̄ celum fuit: nō ī horis ꝛ mēsibus diebus ꝛ annis. ſꝫ in aliquo mutabili motu: cuius aliud priꝰ aliud posterius eo ꝙ simul eē n̄ possit. Si igit̄ ī āgelicis motibus tale aliquid fuit: necesse ē ꝙ angeli exq̄ facti sūt tēporaliter mouebātur. qꝛ cū illis tempus fuit. Et hoc mō dicit sup genesim ad litam. ꝙ deus creaturā spiritualē mouet p tp̄us. ¶ Ad primū ergo qḋ obijcit ꝙ oīs mutatiōis mēsura ē tēpus: patꝫ distinctio: nam prime mutatiōis nō ē mēsura tēpus ſꝫ nunc. Est. n. nūc eui qḋ ē stans post n̄ eē. Et ē nūc tp̄is qḋ ē fluēs a pterito in futurū. dico ergo ꝙ nūc eui cōcreat̄ cū euiterno ꝛ hūic eē manēs. nūc vero tp̄is ɔcreat̄ cū motu. nec ē incōueniēs simul eē duo nūc alterius generis. Nā sicut nūc eternitatis ɔtinet nūc eui: sic nūc eui nūc tp̄is. vn̄ n̄ ē ɔcedēdū. ꝙ nūc qḋ ē initium tēporis sit mēsura creatōis euiterni. ſꝫ ipsū nūc eui. ſꝫ nūc eui cū nūc tēporis cepit. ¶ Ad secūdū dicēdū. ꝙ cepisse itelligit̄ duobus mōis. Uno mō cepisse ex tēpore: itelligit̄ cepisse ī tēpore. ꝛ hoc mō n̄ ē verū. euum cepisse ex tēpore: vel cepisse ex tp̄e: id est cum tp̄e. ꝛ hoc mō verum ē. Unde aug. de ciuitate dei. mūdus n̄ cepit ī tēpore ſꝫ cum tēpore. Cepisse aūt dicit̄ tēpus cū p̄io nūc variatōis cuiuslibꝫ rei. ſm ꝙ tēpus dicit̄ cōmuniter ꝛ minus ꝓprie vt dictum ē. ¶ Ad tertiū dicēdum. ꝙ q̄uis ab eē diuine eternitatis exiuerit p creatiōnē simul eē manēs ī motum. vt ē esse euiternoꝝ. ꝛ eē fluēs in motu: vt ē eē tēporaliū: ordine tamē nature hoc ē prius isto. ꝛ eē motu radicatur in esse manēti: sicut ostēdebatur. ꝛ hoc modo tēpus ab euo ire iubet.

Secundo que .§. ij.

ritur. vtrū sit aliqua mēsura duratiōis media īter euum ꝛ tēpus. Ad quod sic dyoni. in li. de diui. nominibus. Oportꝫ eterna ꝛ temporalia ſm modos agnitos subaudire. ꝛ eterna ibi dicit euiterna. Cui autē proprietatē dixit eē sine alteratiōne ꝛ ſm totum metiri. tēporis vero quod ī alteratiōe ē ꝛ alias aliter se habēs. media vero euiterni que hic quidē euo: illic tēpore participant. ex quo vult dicere. ꝙ īter tēporalia ꝛ eterna sunt media: que q̄ntum ad aliquid participāt euo: q̄ntum ad aliquid tēpore. duratiōis igit̄ huiusmodi mēsura ē media inter euum ꝛ tēpus. ¶ Preterea cum angelus in ɔtemplatione mediat magis ꝙ prius. similiter ꝛ ī affectiōe variatio aliqua ē in cōtemplatiōe angeli ꝛ affectione. ſꝫ cōstat ꝙ huiusmodi variationis nō ē mēsura euum: cum dicat augu. in lib. lxxxiij. quest. assignās differentiam tēporis ꝛ eui. ꝙ tēpus est variabile: euum vero inuariabile. Similiter nec huiusmodi mēsura durationis pōt eē tēpus. cum hec variatio que ē ſm intētiōem ɔtemplatiōis vel amoris sit ad cōplementum salutis ipsoꝝ. tēpus vero ē causa corruptionis p se: generatiōis autē p accidens. relinquit̄ igit̄ ꝙ mensura huiusmodi variationis erit medium īter euum ꝛ tēpus. ¶ Preterea angelum cognoscere ī deo aliquid eē qḋ cito desinet eē. ꝛ ita p cōsequens desinit illud cognoscere. cōstat ꝙ huiusmodi cognitiōis mēsura n̄ erit euum: cum eē desinat. nec tēpus: cum huiusmodi cognitio nullo modo sit a tēpore sic supra. relinquit̄ igitur ꝙ mēsura huiusmodi cognitionis erit media īter euū ꝛ tēpus. ¶ Preterea supposito ſm sāctos ꝙ nō oīa sunt creata simul ſꝫ per successionē sex dierꝫ. cōstās ē ꝙ p̄io cū celo ꝛ terra cepit euū. quarta aūt die ceperūt moueri corpora celestia. simul aūt cū motu cepit ꝛ tēpus. cōstās ē ꝙ in diebus antecedentibus aliqua educ̄tio facta est ꝛ aliqua variatio ī materia. huius aūt variatiōis n̄ pōt poni mēsura euum: rōne variabilitatis: euum ē desitōis. nec tēpus: cū adhuc n̄ inceperit. relinquit̄ igit̄ ꝙ huiusmodi variatiōnū ꝛ eductiōnū mēsura ē mediū īter euū ꝛ tēpus. ¶ Preterea pena īfernalis hꝫ variabilitatē. qꝛ sicut dr̄ Iob. xxiiij. Transibit ab aquis niuiū ad calorē nimium: ex quo relinquit̄ ꝙ mēsura ipsius n̄ erit euū. hꝫ etiā ꝑpetuitatē ꝛ ēt eē cessante motu celi quē n̄ excedit tēpus durat̄iōe. mēsura igit̄ duratiōis pene n̄ erit tēpus nec euū. erit igit̄ aliqua mēsura media. Cōtra. īter duratiōem eē qḋ n̄ incepit a n̄ eē nec vertit̄ in n̄ eē. ꝛ duratiōem eē qḋ incipit a nō eē ꝛ vertit̄ in n̄ eē. nullo mō pōt poni media duratio: nisi duratio eē qḋ incipit a n̄ eē ſꝫ n̄ vertitur in n̄ eē. vel duratio eē qḋ nō incipit a n̄ esse ſꝫ vertit̄ in n̄ eē. ſꝫ istud quartū nullo mō pōt eē ſicut ostensum ē in .q. de comunicabilitate eternitatis. relinquit̄ igit̄ ꝙ n̄ ponet̄ triplex duratio. sic ergo p̄ime duratiōnis mēsura ē eternitas: secunde tēpus: euum tertie. nō poterit poni mēsura quarta media īter euum ꝛ tēpus. ¶ Preterea p̄bat̄ ī libro de causis. Inter rē cuius substantia ꝛ operatio ē in momēto eternitatis. ꝛ rē cuius operatio ꝛ substantia ē in momēto tēporis ꝛ eternitatis appositum

euum. Quis ergo angelus opet in tpe sicut mini strando nobis. vel ↄtemplet cum intentōe maiori ⁊ minori: nō erit mediū ponere inter euum ⁊ tps. qz ſm substātiā ⁊ opatōem suā inuariabilez mensurat euo. ſm vero opatiōez variabilez tpe. ¶ Itē in ps. loquēdo de pena reprobozuz dicit ⁊ erit tps eozuz in secula. exquo relinquit q tēpus etiaz ēst mensura penarū inferni. nō erit ergo necesse ponere mensuraz mediā. Propterea respondēdū videt q nō est aliqua media mensura inter euum ⁊ tps ſm rem: sed soluz ſm rationē. Sed distinguendū sicut prius rōnez tēpozis duplicez. Una est vt tps sit numerus ſm prius ⁊ posterius nō interueniente ↄtinuo. ſm quez modum tps dicitur mēsura variationū spūalium ⁊ excedentiū motuz celi. ⁊ hoc mō in ratōne temporis ponit nūc post nūc. vnde nūc hoc mō habz rōnē initiantis ⁊ terminātis: sed nō hz rōnez ↄtinuantis. Alio modo vt tps sit mensura ſm ↄtinuitatē motus succedentis ſm prius ⁊ posterius. ⁊ hoc modo tēpus est mensura variationū corpalium ⁊ dependentiuz a corpore vel variatione motus celi. ⁊ hoc mō est ↄtinuitas temporis ſm cōtinuitatē motus. ⁊ ↄtinuitas motus ſm cōtinuitatem magnitudinis mobilis. ⁊ ſm hoc in esse tēporis est nunc: sicut principiuz ⁊ finis. ⁊ sicut ↄtinuans medium vt sit finis preteriti ⁊ initium futuri. ¶ Ad illud ergo qd obijcit pzio de beato dyonisio. dicendū q ex hoc nō sequit q ponenda nō sit media mensura ſm rēiz ad hoc sequit q habeant mensurā duplicez. s. euum ⁊ tps. ⁊ qētū ad illud in quo nō mutant mensurant euo. qētū ad illud i quo mutant mensurant tpe. ¶ Ad illud vō quod obijcit d angelo simili mō rñdebit. qz ſm substantiā ⁊ ſm opatiōnez ipsius que nō mutat. sicut est intelligere ⁊ videre deū: mēsurat euo. qētū vero ad opatiōnē in qua mutat. sicut est opatio q ministrat nobis: mensurat tpe. ſm quem modū dicit aug. super gen. q deus creaturā spūalem mouet per tempus non per locū. Quātum vero ad opatiōez ↄtemplatōis intense vel remisse vel cōtemplatōis huius rei desinentis eē. si respiciatur essentia actus qui nō mutatur: mēsurabitur euo. si respiciat circūstantia siue materia actus mensurabit tpe ſm modū illuz quo nos distinximus tempus. ¶ Ad illud vero qd obijcit quarto. dicenduz q tempus dicit cōmuniter mēsura cuiuslibet variatōis ⁊ hoc modo dicit tpus simul cepisse cū euo. Alio mō dicitur tps mensura ſz determinatiōez motus celi. ⁊ hoc mō cepit quarta die. erit igit tps mensura illarum durationū que fuerunt ante quartā diez. ſm q dicit pzimo mō. ¶ Ad illud qd obijcit de penis inferni. dicenduz q qētum ad ppetuitatez mensurabunt euo. qētuz vero ad variatiōem tpe. quod signat illa auctoritas ps. erit tempus eorū in secula. ¶ Et qd obijci

tur q cessante motu celi cessabit tpus. qd etiā videtur accipi ex apocalip. iurauit angelus p viuentez in secula seculozū: q nō erit tps amplius. Dicenduz q tps duplicez habz radicatiōem. ⁊ ſm hoc duplex est. pro ut tps dicit mensura variationis corporalis. vna est in variatōne materie. ⁊ ſz hoc tempus est mensura indeterminata. Alia vero radicatio est in motu celi. ⁊ ſm hoc est determinata mensura ſm momētū. diē. annū. ⁊ huiusmodi. primo mō tpus ſm theologos cepit ante motū celi. sicut ⁊ variatio que facta est an quartū diez in materia. ⁊ erit cessante motu celi. quēadmodū ipsa variabilitas q ↄtingit ex iperfectiōe materialitatis q remanebit i reprobis. sicut dicit aug. Secūdū aūt modū aliūm tps incipit cū motu celi ⁊ desinit cū motu celi. ergo ↄtendit tps ſm qd est determinata mensura. ſm vero qd est indeterminata: antecedit ⁊ sequit. ¶ Uighbertus aūt aliter visum est q eēt ponenda mensura media inter euum ⁊ tps: que diceret seculuz a sequēdo. eo q haberet nūc sequēs ad nunc sine cōtinuitate motus media. sicut tps hz nūc sequēs ad nūc cum ↄtinuitate motus media. ⁊ ſm hoc ponit q post eternitatē que nunc sine ↄsens manēs nō succedens nec ↄtinuās. ⁊ ſm hoc est nūc eui ⁊ est nūc fluens succedēs ⁊ ↄtinuans. ⁊ hoc mō est nunc tps. quēadmodū punctus linee incohans lineā ⁊ terminans lineam ⁊ etiam punctus continuans lineā. Et iteruz est nūc succedens ad nūc nō ↄtinuās. ⁊ hoc modo est nūc in mensura que dicit seculū. sequit eniz nūc ad nunc quasi nouā ↄtinuatio ſm dimensionez mediam. ⁊ ſm hoc dicūt talez ordinē esse durationis post eternitatē. q est pzio duratio vno mō se hñs in qua nil sequitur ⁊ hoc est euum. ↄsequenter est duratio i q aliqd ↄsequit. sed m̄ sine ↄtinuatōe. ⁊ hanc dicunt seculum. ⁊ est vlterius duratio in qua aliquid antecedit ⁊ sequit ſm ↄtinuatōnem motus. ⁊ hoc ē tēpus. Et rationez huius positionis ↄfirmant per auctoritatez haymonis dicentis. secula ↄputant exquo materies in formis per species ē distincta. Itez idez sup illud scdā thim. i. ante tempora secularia dicit. Ante tēpora secularia dicimus. q ex eo ceperūt exquo mundus factus est. ibi aūt appellat tēpora secularia idez q seculū. Itez damascenus seculi nomē plura sigt. seculū eniz dr vniuscuiusq3 eoz que sūt vita. dicit rursus ⁊ seculum mille annoz spaciū. rursus seculū dicit vniuersa presens vita. ⁊ seculum futura vita que est post resurrectōem: que infinita est. dicit rursus seculū nō tempus neqz tēporis aliqua ps a solis motu ⁊ cursu mēsurata scilz p dies ⁊ noctes ↄsistēs: sed qd simul ↄtenditur cum eternis velut quidā temporalis motus ⁊ spaciū. qd eniz est his q sūt sub tēpore ipsius: hoc eternis est seculū. dicunt igit quidaz septem secula mundi huius. s. a celi ⁊ terre

creatiõe vsqz ad oium hoium ɔsumatiõem τ resurrectiõem. erit aût cõis τ oĩmoda ɔsummatio cũ oĩuz fiet resurrectio. octauũ seculũ vo qȝ futurũ e. Añ mũdi vo ɔstõnem cũ neqz sol erat omitdens diẽ a noctem erat seculũ mẽsurabile. sȝ qȝ finẽ pcedit cũ eternis velut spaliis mor τ spaciũ.

Restat que . §. iij.

rendũ vtrũ idẽ sit nunc tẽporis τ eui τ eternitatis. Ad qȝ sic. nunc tẽporis ẽ principiuz futuri τ finis preteriti nũc eui τ nũc eternitatis. nõ ergo nõ ẽ idem nũc. Itẽ nũc eui ẽ qȝ hȝ ante se nõ eẽt nũc eternitatis nõ. ergo nõ est idẽ nũc eui τ eternitatis. ¶ Itẽ nunc tpis fluit cũ motu. nũc eui stat τ manet τ eternitatis τc. ¶ Itẽ presens eui nõ ẽ presens eternitatis nec presens tẽporis. ergo nõ ẽ idez nũc tẽporis τc. Cõtra. quãdo motus ẽ. angelus ẽ τ deus ẽ. Si ergo p quãdo notatur eẽ simul eẽ in aliquo nũc. ergo motus τ angelus τ deus sunt ĩ eodẽ nunc. sed nũc ĩ quo ẽ motus est nunc tpis. nunc ĩ quo ẽ angelus ẽ nũc eui. nunc ĩ quo est deus est nũc eternitatis. ergo idez est nũc eui τ tpis τ eternitatis. Respõsio. nũc aliquãdo accipit nominaliter τ sic nulli fuit dubitatio an idem eẽt nunc tpis τ eui τ eternitatis. constat eniȝ qȝ ẽ diuersum. Alio modo nunc accipit aduerbialiter. τ hoc modo ẽ dubitatio an dicatur idẽ nunc: cũ dicit. deus ẽ nunc. angelus est nunc. motus ẽ nunc. Adhuc distinxerũt quidã. qȝ sicut ẽ accipere ĩ mutabili substãtia motum τ qȝ mouet τ qȝ ẽ. ita nũc triplicitur. Est. n. nũc qȝ multiplicatur in tempore sicut ipsa successio motus. τ hoc modo hȝ rõnem instãtis. τ dicit nũc. so eo qȝ illa reñ põt. τ multiplicat in tẽpore habens rõnem continuãtis inq̃ȝtum ẽ terminus pteriti τ principium futuri. τ rõnem diuidẽtis inq̃ȝtum accipit vt principiũ tñi vel vt terminus tñi. Item ẽ nunc qȝ est idem in tpe nec multiplicat nisi fm accñs. quẽmadmodũ enim qȝ mouet ẽ vnũ in motu τ fertur in motu vniuersa nũc vnum quod fluit τ fert in tempore. Itẽ est nũc quod nõ fluit. quẽadmodũ id quod est inq̃ȝtum huiusmodi intelligit manẽs. prio modo τ secũdo nõ est idẽ nunc eui τ eternitatis. tertio mõ voluerunt dicere quoniã idem ẽ nunc. quoniã sicut id quod ẽ creatum intelligit increatum. ita nunc eternum in euo τ tempore. quẽadmodũ ergo si diceret: deus ẽ ĩ se. deus est ĩ creatura ppetua. deus est ĩ motu. nõ numeratur in oĩbus istis. ita idem nũc temporis τ eui τ eternitatis. ¶ Sed obijcit. fm hanc rõnem dicit idem nunc: qȝ eternitas est in euo τ tempore. sȝ cum dicit motus ẽ nunc: sȝ non dicit nũc eternitatis nisi ex ɔsequenti. si ergo refert ad idez nũc: quando dicit motus ẽ angelus: ergo τ deus. ergo non dicit nunc eternitatis. Propterea dicendum qȝ in eodem nũc. dicitur eẽ motus τ angelus τ deus. non tamen ex hoc sequit idem eẽ nunc temporis τ eui τ eternitatis. τ ita in nũc temporis dicitur eẽ motus τ angelus τ deus: sȝ tamen differenter. quia in nunc temporis ẽ motus sicut in mensurante. τ ideo in illo pprie. angelus vero τ deus sicut in cõcomitante. vnde angelus τ deus ẽ in nũc temporis. idest cum nũc tpis. Itez in nũc eui ẽ motus τ angelus τ deus: sȝ differenter. qȝ motus in nũc eui sicut in mẽsura cõmuni que non coequat mensurato. angelus sicut ĩ mẽsura ppria. deus vero nõ sicut in mensurãte: sed sicut in cõcomitante: scilicet quãdo nũc eui ẽ deus. Item in nũc eternitatis sicut in mensura cõi excedente est motus τ angelus. deus vo quasi ĩ mensura ppria. qȝ nõ differt a deo. fm hoc variatur sermones cũ dicunt eẽ in eodem nũc. cũ enĩ dicit quãdo motus ẽ angelus est τ deus: significat eẽ in eodem nũc tpis. cũ dicit quãdo angelus est motus est τ deus: est nunc eui. Cũ vero dicit qȝ deus est motus est τ angelus: est nũc eternitatis. sed cum differentia dicta intelligendum est.

Membrum decimum

Consequenter restat querendum p cõparatiões eternitatis ad tpa. vtrũ diuina natura tota sit in omni tempore τ semp. Ad qȝ obijcit anselmus in monologion. Si sũma natura tota est semper τ ĩ singulis tpibus: aut ergo simul aut distincte p diuersa tempora. si simul: sed cũ tpa tpa nõ sint simul: nihil poterit totum simul eẽ in diuersis temporibus. ergo nec summa eẽntia. Si distincte. quẽadmodũ aliquis hõ totus est heri τ hodie τ cras. pprie dicit qȝ fuit ẽ τ erit: ergo eius etas: que nihil est qȝ eius eternitas: non ẽ tota simul sȝ ẽ partibus extensa per tempoȝ pcs. Cum ergo in deo eternitas nihil aliud sit qȝ sua eẽntia. sequeret qȝ eius eẽntia eẽt diuersa per pces fm tẽpoȝ distinctiones. quod est ĩpossibile. Relinquit igit qȝ nõ ẽ tota in singulis ptibus siue semp: cum semp distribuat pro singulis tẽporibus. ¶ Idẽ in eodez. quod totũ est in aliquo loco: nihil eius ẽ qȝ non sit in eodẽ loco. Itẽ de quo nihil ẽ qȝ nõ sit in aliquo loco: nihil de eo ẽ quod sit eodem tpe extra eũdez locũ. quod igit totũ ẽ in aliquo loco. nihil est eodem tempore qȝ sit extra ipsum locũ. Impossibile ẽ igit qȝ vnum totus simul sit ĩ diuersis locis. qȝ si totũ ẽ in vno loco: nihil eius est extra in alio loco in eodem tpe. relinquit igit qȝ diuina eẽntia nõ est tota ĩ omnibus locis τ vbiqȝ. ergo pari rõne nec in omni tempore τ semp. qȝ si tota est in aliquo tẽpore: nihil eius erit extra illud tẽpus ĩ aliquo tempore. relinquit igit qȝ impossibile ẽ qȝ tota sit simul ĩ omni tẽpore τ simul. Cõtra. Ansel. irrefragabiliter ɔtat qȝ sine diuina eẽntia nec aliqd vbiqȝ nec vnqȝ sine ea nihil ẽ. ne

cesse est igit eaz esse vbiqz et semp et in oibus lo
cis et in oibus temporibus. et qr simpler e tota
erit vbiqz: tota erit semp. ¶ Ite Ricar. i libro de
trinitate. Si omnipotes e pseqnter et vbiqz po
test. si vbiqz pot: potetionaliter vbiqz e. si vbiqz
potetionaliter: vbiqz essentialiter. quia n e aliud
eius potetia et aliud eius essentia. Si aut vbiqz
essentialiter est. ergo et vbi locus e et vbi locus
no e. erit itaqz intra oez locu. erit et extra omne
locu. erit supra oia. erit intra oia et extra omnia.
¶ Ite qm simplicis nature e deus: no erit hic et
ibi p partes diuisus sed vbiqz totus. erit itaqz in
qualibet ptecula cuiuslibz totius pte totus. et in toto
totu. et extra totu totu. ¶ Ite ide i eode. sicut eoz
que nodu sut nihil e ei futuru: sic omniuz eorum
que iaz no sut nihil est ei preteritu: et omniu eoruz
que iam presentialiter sut nihil est ei transitoriu.

Quod pcedendu e. Ad obiecta sm Ansel. re
spodedu q i illis que lege loci aut tepoRis coar
tant: sicut ea que sic sut i loco vel tpe: vt loci spa
ciuz vel diuturnitate tepoRis n excedat. iz illud qd
dicit vnu et ide totu no posse simul esse i diuer
sis locis et teporibus. In his vo que huiusm i
no sut: hoc ipsiz nulla necessitate pcludit: quale
est diuina na. qd sic probat ansel. cuius amplitu
dini aut diuturnitati nulla meta vel a loco vel a
tepore opponit. in his nullu esse locu vel tepus
vere pponit. qr locus non facit ei qd locus: nec
tps qd tps. Ex quo sequit q nullatenus loci aut
tepoRis ptinentia cingit. nulla eoru lege pstringi
tur. Quoniaz ergo sumaz essentia totam necessi
tas exigit nulli loco aut tpe deesse. et nulla ro lo
ci aut tepoRis phibet omni loco aut tepori simul
tota adesse. necesse e eam simul tota in oibus lo
cis et teporibus pariter ee. ¶ Ad illud ergo q pri
mo obijcit iaz pz rnsio. qr in oibus teporibus
dicit tota simul: quauis ipsa tepora no sint simul.
qr et si ipsa tepora succedat et transeat eternita
ti tn eius no trasceat. sicut pbat Ricardus. ¶ Ad
scdz iaz pz rnsio. na cu totuz dicat multipliciter.
vno mo totu ex ptibus pstitutu. alio mo qd sic e
vt nihil eius sit extra. tertio mo qd est pfectuz et
pletu. hoc vltimo dicit diuina na tota in oibus
locis et teporibus tota et vbiqz et semp: qr pfe
cta et pleta. Unde nota sm ans. in omni loco et
tepore e qr nulli abest. In nullo vo e: qr nullum
locu aut tepus nec i se recipit distinctiões loco
ru aut teporu. vt hic vel illic vel alicubi. aut nuc
vel tuc vel aliqn. qm hec circuscriptoz et mutabi
liu ppria sunt. et tn hec de ea quodamo dici pnt
qm sic e pñs oibus circuscriptis et mutabili
bus: ac si illa eisde circuscribat locis et mutet te
poribus. Si aut queraf que sit intetio eius qd e
semp cum dicit: deus e semp. Respodedu vno
mo sm Aug. q semp supponit vniuersu tepus.
vñ sensus e: deus e semp. i. deus e in omni pñti

in omni preterito et in omni futuro. Scdm vero
Ansel. in monolo. multo verius itelligit signare
eternitate que sibiipsi nuqz est dissimilis qz tpo
ru varietate que sibi semp i aliquo e no sibi. Li
ergo dicit semp esse et ide est illi esse et viuere: ni
hil melius intelligit qz eterne esse et viuere. i. in
terminabile vita pfecte simul tota obtinere. Et
huic ergo modu terminantur inqstiões circa diui
naz imensitate qntu ad infinitate. incoprehesibili
tate. incircuscriptibilitate. et eternitatem.

Questio. xiij. de vnitate diuine essentie generaliter.

Diuinante dei

gratia ordine psequenti inqui
redu e de vnitate. veritate. bo
nitate diuine nãe. qr he tres i
tetiões sut vnius coordinatio
nis. et qntu ad primu; vt clare
fiat qd queredu e circa diuina vnitate. in primis
sut quereda illa qntu ad intetiõez vnius et vnita
tis. Primo qd sit vnu. Scdo quo se habeat vnu
ad intentione entis veri et boni. Tertio vnu cause
vnu in rebus. Quarto d differetie vnius. Quin
to d opposito vnius ad multa. nam ista faciunt
ambiguitate circa inquisitiõez sequentium.

Membrum primum.

Primo querit de rõne vnius d pont
a philosopho. vnu est ens indiuisum i
se diuisuz aut ab alijs. et vnitas e in
diuisio entis. Et obijcit. cum ois diffini
tio debeat dari p priora et notiora. hec aut dat
sit p posteriora et minus notiora: qr e data p indiui
sione que e priuatio diuisionis. diuisio aut poste
rior e vnitate et minus nota: qr p vnitate notifi
catur. simili ergo rõne indiuisio minus e nota qz
vnitas. ergo predicta diffinitio e male assignata.
¶ Ite queritur an vnuz qd e de primis itetiõibus
possit notificari p aliquod prius. et arguit: cum
vnu ponat ens i itellectu: et supaddat rõnez ali
qua qua rõe aliqua determinat. ergo vnu pote
rit notificari p ens et illa rõne supaddita sicut p
priora. ens enim intelligit prius: similiter et illa
rõ que addit ad ens itelligit prior vno. ¶ Item
bonu dicit ens i copatione ad cam finale. et verum
dicit ens in quoda respectu ad cam formalem.
vnu vo dicit ens i quoda respectu ad efficiete. er
go ista poterut notificari p ens et illas rõnes si
cut p priora. Cõtra. si per rõne addita ad ens
ista que sut prime intetiões possint notificari. cu
in illis rõnibus itelligat ens. et preter hoc aliqd
supadditu erit adhuc diffinibilis per ens et illaz
rationem superadditaz. et ita est querere de illa

ratione. et sic in infinitum. aut erit stare in primo. prime ergo intentiones non erunt difficiliores per priora. Responsio. dicendum quod cum sit ens primum intelligibile: eius intentio apud intellectum est nota primo. ergo determinationes entis sunt prime impressiones apud intellectum. he sunt unum. verum. bonum. sicut patebit. non poterunt ergo habere aliqua priora specialiter ad sui notificationem. Si ergo notificatio fiat eorum. hoc non erit nisi per posteriora: vel per abnegationem vel effectum consequentem. hinc est quod in notificatione unius est una notio per abnegationem: alia vero per effectum consequentem per abnegationem opposite intentionis que est divisio vel multitudo. cum dicitur ens indivisum per effectum consequentem qui est distinguere ab aliis. unitas enim distinguit unum ab alio. et ideo dicitur divisum ab aliis. ¶ Ad illud quod obijcitur quod divisio debet esse per priora et notiora. respondeo. Sunt notiora et priora simpliciter. et sunt priora et notiora quo ad nos. prime autem impressiones intellectus cum non habeant prius et notius simpliciter non possunt notificari per priora et notiora quo ad nos. Notius autem quo ad nos est quod primo occurrit secundum sensum. sensui autem prius occurrit partitio et distinctio. multitudo autem sive divisio opposita est unitati distinctio consequens effectus. ¶ Ad illud quod obijcitur. quod ex ratione addita enti possit esse notificatio que quidem est prior. Dicendum quod ratio que additur enti non est aliud ab unitate. cum unitas sit prima entis determinatio. et ideo per illam notificare nihil aliud est quam idem notificare per se. si ergo notificetur: hoc non poterit esse nisi per posteriora hoc est per abnegationem opposite intentionis: et per positionem effectus consequentis. per hoc patet responsio ad cetera.

Membrum secundum.

Secundo queritur de comparatione unius ad ens et verum et bonum. Et obijcitur primo de comparatione unius ad ens secundum ordinem. quia cum unum convertatur cum ente: sicut dicit beatus Dyonisius. nihil est entium expers unius. non videbitur addere intentio unius ad ens. quia si addit: illa determinatio addita contrahet intentionem entis et restringet ad pauciora supposita quam sit intentio entis absoluta. ergo iam non convertetur cum ente simpliciter: quod est falsum. relinquitur igitur quod non addit. ¶ Item cum assignantur vestigia trinitatis in creatura secundum intentionem unitatis veritatis et bonitatis. alternatim ponitur intentio unius et entis. et ponitur pro eodem quod attribuitur patri sicut veritas filio: et bonitas spiritui sancto. ergo non separantur intentiones unius et entis nisi sicut additiones unius ad ens. hoc autem manifestum est. sic Aug. in li. lxxxiij. q. In omni quod est aliud est quo constat: aliud quo discernitur et aliud quo congruit. Quo constat est unitas: quo discernitur est veritas: quo congruit bonitas. ¶ Item in libro de trinitate ponit alium modum trinitatis dicens. Omnia que arte divina facta sunt: et unitatem quandam ostendunt et speciem et ordinem. si ergo comparentur

ordo est quo res congruunt: et bonitas sicut quo [illegible] discernitur: et veritas unitas erit quo res constat sive rei entitas. ¶ Item Aug. li. de civi. dei. In rebus que infra nos sunt vestigia trinitatis colligamus [illegible] quod sunt et specie aliqua continentur et [illegible] appetunt aut tenent. Ecce quod ens assignatur vestigium patris. sicut species filij et ordo spiritus sancti. ¶ Item Aug. [illegible] omne. omnis res vel substantia vel essentia vel natura vel si aliquo verbo melius enunciatur: hec tria [illegible] unum aliquid sit: propria specie discernatur: et per ordinem [illegible] cedat. ecce quod unum assignatur vestigium patris. [illegible] ergo erit intentio entis et unius: non additio ad ens. ¶ Contra. enti non opponitur multa: cum multa [illegible] sub ente: sed unitati opponuntur multa. ergo est aliqua additio unius ad ens. ¶ Item circa definitionem unius et veri obijcitur. nam verum dicitur illud quod est principium [illegible] cognoscendi rem a re. quod patet. nam veritas rei accipitur secundum speciem. secundum autem speciem fit rei distinctio. ut dicit Aug. libro de vera religione. Cum ergo intentio unitatis simpliciter sit per se distinguere: [illegible] per rationem unius indivisum a se: divisum autem ab alijs. ergo indifferentia [illegible] intentio unitatis et veritatis. ¶ Item sicut [illegible] sicut [illegible] philosophorum: veritas est indivisio esse et eius quod est sed indivisio entis est unitas. ergo per eandem rationem erit unitas et veritas. ¶ Item de comparatione unius ad bonum obijcitur. Boetius in libro de consolatione. Omne quod subsistere aut permanere appetit unum esse desiderat. omnia autem unum desiderant. Sed ergo ratio boni [illegible] est quod omnia appetunt: relinquitur quod eadem est intentio unitatis et boni. ¶ Contra. in intellectu boni intelligitur unum: [illegible] predicatur de malo cum dicitur malum est unum. ergo non est eadem intentio boni et unius. et hec queruntur de comparatione que est secundum differentiam. ¶ Item queritur de comparatione que est secundum ordinem. nam cum omnia [illegible] componantur ex hoc et hoc. sicut dicit Boetius in libro de trinitate. In omni eo quod est citra primum est hoc et hoc. ergo ad hoc quod res sit oportet [illegible] precedere unionem eorum ex quibus est. ergo unitas [illegible] erit entitatis. ergo unum prius ente. ¶ Item Boetius de consolatione. Sublato unione eorum ex quibus res permanebit. similiter nec verum esse. ergo unitas [illegible] entitatis et veritatis. ¶ Item Boe. de hebdomadibus: que dependit bona in [illegible] sunt. cum bonum unum esse [illegible] ergo bona sunt unitatis a [illegible] ergo unitas [illegible] est bonitate. Responsio. dicendum quod cum ens est primum intelligibile. prime autem entis determinationes sunt unum et verum et bonum. determinatur autem ens secundum quod consideratur esse rerum in proprio genere. et secundum quod consideratur esse eorum ad divinam [illegible] et secundum relationem rerum ad animam que est imago divine [illegible]. Dicimus autem quod esse rerum consideratur in proprio genere [illegible] entis determinatio. Aut enim consideratur absolutum et [illegible] ab alijs et in se indivisum: et determinatur per unum. Dicendum quod consideratur aliquod ens comparatum ad aliud secundum distinctionem: et determinatur per verum. [illegible]

quo res hꝫ discerni. Scd̃m vero ꝙ ↄsideraẜ cō-
paratū ad aliud ẜm ↄuenientiā siue ordinē: deter
minaẜ p bonū. bonū eīꝫ ē ex quo res hꝫ ordiari.
¶ Itē ẜm ꝙ eē reꝝ ↄparaẜ i relatōe ad cāꝫ diui-
nā: simili mō triplicaẜ determiatio. Cā eniꝫ diui-
na est cā i triplici genere cāe: efficiens formalis
vt exēplar: finalis. que quideꝫ causalitas cum sit
cōis eternitati appropriaẜ vt cā efficiēs patri: exē
plaris filio: finalis spirituisancto. Scd̃m hoc eē
i creatura qd̾ fluit a cā triplīceꝫ fortiẜ ipressionē.
vt i ↄformatiōeꝫ ad cām. Impressio ergo dispō-
nis i eē creature ẜm quā fit i ↄformitate ad efficiē
tem cām est vnitas. vt sicut efficiens cā est vna in-
diuisa multiplicata in qualibꝫ creatura: sic vt sibi
ipossibile est eē indiuisū. Item impressio disposi
tionis ẜm quā fit in ↄformitate ad cām formaleꝫ i
exemplarem est veritas. vt sicut causa exempla-
ris est ars p̄ria vitatis: sic creatura ẜm ꝙ sibi pos
sibile est: fit in imitatōe artis. ⁊ hoc est hr̃e veri
tatem. p̄ria impressio ẜm quā fit in conformitate
ad cām finalem est bonū. vt sicut causa finalis est
summa bōitas: sic cuilibet creature sit iclinatio ⁊
cōformitas ad summā bonitateꝫ. ⁊ hec ē creatu
re bōitas. vnitas ergo eē creature mōstrat vnita-
tem efficientis: veritas veritatē exemplaris: boni
tas bonitatem finis. Item per ↄparationem ad
animā triplicatur eadem determinatio. Naꝫ eē
reruꝫ tripliciter comparatur ad animā videlicet
vt res ordinentur in memoria: percipiantur itel
ligētia: diligant volūtate. Est igiẜ in ente quolibꝫ
a cā efficiente vnitas per quā ordineẜ i memoria
⁊ seruaẜ. memoria eīꝫ ea que retinet ẜm aliquaꝫ
coordinatōem relatōis ad vnū ⁊ discretōem cō-
ponit. Item a cā exemplari est veritas i quolibꝫ
ente p quā percipiaẜ ab intelligentia. Item a cau
sa finali est bonitas p quaꝫ diligaẜ vel approbeẜ
volūtate. ¶ Ad primo quesitū: an vnum addat ẜꝫ
differentiā ad ens. Dico ꝙ sic. ⁊ hec additio est
determinatio eē rei vt se hꝫ absolute ⁊ vt i ↄfor
mitate ad primū efficiens ⁊ ordiabile in memo
ria qd̾ n̄ importaẜ p intentōeꝫ entis: sed exprimiẜ
p intentiōem vnius. ¶ Ad illud quod p̄io obij-
cit. ꝙ illa determinatio coartabit ens. dicendum
ꝙ est coartatio dupliciter. q̄ꝫtū ad rōeꝫ itelligen
di ⁊ q̄ꝫtum ad ambitū suppositoꝝ qui consequiẜ
actū existendi. Dicendū ergo ꝙ addita determi-
natio vnitatis ad ens: coartat ipm quo ad rōneꝫ
itelligendi. Cū enim dico vnuꝫ: nō intelligiẜ ens
sub quacūqꝫ rōne: sꝫ determinata tali que est ra-
tio indiuisiōis. Quantū vero ad ambitū supposi
toꝝ n̄ coartat: qꝛ n̄ existit aliqd̾ ens qd̾ non parti-
cipet vnitatē. sicut dicit beatus Dyoni. sicut omis
numerus vnitatē participat ⁊ vnus binarius ⁊
denarius diciẜ. ⁊ dimidiū vnū ⁊ decimū vnū. sic
oīa ⁊ omniū oīs particula vno participant ⁊ ta-
men eē vnū sunt oīa entia. Et si obijceretur: ergo

sub intentiōe vnius ↄtinebat multa. veꝝ est ẜm ꝙ
vnum cōuer accipiẜ: ⁊ multa poniẜ actū existen
di. actū eniꝫ existendi habent ex conclusione ad
vnum. ẜm aūt ꝙ intentio vnius coartaẜ ad vnū
simpliciter: sic est in differentia opposita ad mul
ta. ¶ Ad scd̃m qd̾ obijciẜ. ꝙ pro eodeꝫ accipiunẜ
vnū ⁊ ens in vestigio trinitatis. ↄcedendum est
tamen ex hoc sequiẜ ꝙ n̄ differat intentio vnius
ab intentiōe alterius. Nā qꝛ ens aliquod nō acci
piẜ a meo intellectu nisi cointellecta i diuisione.
inde ē ꝙ pro eodē accipiunẜ. cum tñ indistinctio
non importeẜ p ens sꝫ per vnum. Non sic auteꝫ
ē de intētione veri ⁊ boni. noster enim itellectus
accipit ens n̄ cointellecto bono. Similiter q̄ꝫtum
ē ex parte rei nisi illud p̄hiberet ratio itelligēdi
que n̄ pōt intelligi nisi verum acciperet ens non
cointellecto vero. ¶ Ad illud quo querit circa dif
ferētiam vnius ad veꝝ: patet ex dictis differētia.
¶ Ad aliud qd̾ obijciẜ ꝙ p se iam vnū q̄ꝫ verum
distinguiẜ. dicendū ꝙ ē discretio ẜm quā separat
res a re in eē. ⁊ est discretio ẜm quā separaẜ res
a re vt habꝫ eē cognoscibile. Discerniẜ auteꝫ res
a re inquātuꝫ est: ⁊ inq̄ꝫtū cognoscibilis ē. p̄mā
discretōem efficit p se vnitas. secundā vero veri
tas. ¶ Ad aliud vero dicēdū. ẜm ꝙ posuerūt ph̃i
res: indiuisio cadit i rōne vnius ⁊ veri ⁊ boni. sꝫ
indiuisio i rōne vnius ē indiuisio entis. vñ vnuꝫ
ē ens indiuisū. In ratiōe veri indiuisio eē. qꝛ ve
rum ē indiuisio eē. ⁊ qd̾ est in ratiōe boni indiui
sio ↄplementi a potentia que ē nata ↄpleri cum
attingit suo fini. vñ bonitas ē idiuisio actus a po
tentia: ⁊ actus diciẜ perfectio siue complementū.
Est enim indiuisio principioꝝ vt ↄstituunt reꝫ in
eē simpliciter. ⁊ ab illa ē vnitas in rebus. ⁊ ē in
diuisio ẜm ꝙ ↄstituunt illaꝫ in eē cognoscibili. ⁊
ab hac ē veritas. ⁊ ē indiuisio principioꝝ vt cō-
stituūt rē in ordine ad suū finē: ⁊ sic ab illa est bo-
nitas. ¶ Ad tertio quesitū circa ↄparatōeꝫ vnius
ad bonum dicēdum. ꝙ ille intētiones. vnū. veri.
bonū. se coincidūt. ⁊ inde ē ꝙ alie ratiōes indu
unt ratōem cause finalis: ⁊ ita rōne boni. Uñ ve
rum n̄ appetiẜ nisi qꝛ bonum. vnū vero similiter
non appetiẜ nisi qꝛ bonuꝫ. nec bonum nisi inq̄ꝫtū
bonum. Similiter inq̄ꝫtum apprehenduntur in
tellectu: induūt ratōem numeri. nō enim intelligi
tur bonum nisi inq̄ꝫtum veꝝ. nec vnū nisi inq̄ꝫtū
verum. nec verum nisi inq̄ꝫtum veri. Similiter
inq̄ꝫtum ordinanẜ in memoria induūt rōem vni-
us: nō enim ordinaẜ bonū i memoria nisi vt vnū
nec veꝝ nisi vt vnū. nec vnū nisi vt vnum. Dicen
dum ergo ẜm hoc. ꝙ desideraẜ nō rōne proprie
principaliter: sꝫ ratiōe boni quā induit. nihil enim
desideraẜ nisi vt bonū. ¶ Ad quarto quesituꝫ de
ordine dicēduꝫ. ꝙ naturaliter ens p̄cedit intētio-
nem vnius. ⁊ intētio vnius intētiōeꝫ veri ⁊ boni.
absolutior eīꝫ est intētio entis intentiōe vnius: sꝫ

cui ostēsum est. τ absolutior intētio vnius que est entis inq̄ntuʒ ꝯsideraꝰ absoluti. q̄ʒ intentiōe veri τ boni que sūt entis compati. Itē intētio veri absolutior est itentiōe boni. sicut eē rei ꝯsiderantim sine sua vtilitate vel ordine. τ eē rei cū sua vtilitate τ ordine. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ vnitas ē cā entitatis. dicēduʒ ꝙ faciēdo ꝯpatōes ad idē semp entitas p̄cedit vnitatē. sʒ faciēdo ꝯpatōʒ ad diuersa ꝯtingit ꝙ vnitas p̄cedit entitatē. vt vnitas i pꝛincipijs ex q̄bus est res p̄cedit entitatē ꝯpositi. Referēdo veꝛ ad idē entitas i pꝛicipijs p̄cedit vnitatē i pꝛicipijs: entitas in ꝯposito vnitatē i ꝯposito.

Membꝛum tertium.

Onsequenter q̄rēduʒ esset vtꝝ cā sit vnitas τ multitudo i rebus: sʒ illud reseruabimus ingrendū cū q̄rei ð cōditiōe rerū. Nūc aūt q̄rendū est ð differentijs vnitatis τ vnius. Assignāt aūt multis modis differentiaʒ vnius. Scḋm beatuʒ dyonisium in libro ð diuinis nominibus hoc mō. dicit enī: cā omniū nō est vnū vt vnū multoꝝ: sʒ an̄ omne vnuʒ τ multitudinē. τ ois vnius τ multitudinis terminatiuū. Nō enī est multitudo que nō pticipet alicubi vnū. sed qḋ est multa ptibus: vnuʒ est toto. qḋ est multa accidentibus: vnū est subiecto. qḋ est multa numero: vnū specie. qḋ est mlta speciebus: vnū genere. qḋ est multa ꝓcessibus: vnuʒ pꝛincipio. Ecce ꝙ ponit sex differentias vnius. vnū sicut est i cā qḋ est deus. τ hoc est vnū nō in mltis: τ vnū qḋ est i creatura qḋ est vnū i mltitudine. τ hoc q̄nqʒ modis. vnū toto. vnū subiecto vnū specie. vnū genere. vnū pꝛicipio. Itē alio mō beatꝰ Ber. i q̄nto li. ð ꝯsideratōe ad eugeniū. Est vnitas collectiua: vt mlti lapides faciunt acerū vnū. τ ē vnitas ꝯstitutiua vt mēbꝛa mlta vnuʒ cōpꝰ. vl' mlte ptes vnūq̄dqʒ totū ꝯstituūt. Et ē vnitas ꝯiugatiua: q̄ fit vt duo iā n̄ duo sint sʒ vna caro. Et ē vnitas natiuaq̄ aīa τ caro vnꝰ nascit hō. Et est vnitas potestatiuaq̄ hō v̄tutis n̄ istabil' nō dissimilis: sʒ vnus sibimet semp mltꝰ inueniri. Et ē vnitas ꝯsentanea cū p caritatē mltoꝝ hoiuʒ ē coꝛ vnū τ aīa vna. act. iiij. Et ē vnitas votiua cū aīa votis oibus adherēs deo vnus spūs est. i. corin. vi. Et ē vnitas dignatiua. q̄ limus noster a dei v̄bo i vnā assūptus ē ꝑsonā. Et ē vnitas substātificaq̄ ē vnitas trinitatis q̄ tres ꝑsone sunt vna sba. Itē philosophi alio mō assignant dr̄ias vnitatis. Auicēna i metaphisica sua. vnū dr̄ diuerse ð rebusq̄ in hoc ꝯuenīūt ꝙ i eis nō ē diuisio in effectuinq̄tū vnūquodqʒ eoꝝ est id qḋ ē. hec aūt intentio est in eis scḋm pꝛius τ posterius. Dicit ergo vnū scḋm accidēs: τ scḋm essentiā. Unde scḋm accidens dr̄ tribus modis. Uno mō: q: vnū accidit alicubi. vt albū soꝛti. Alio modo: q: duo accidūt vni. vt grāmaticum τ musicū Platoni. Tertio modo: q: duobus accidit vnum scilicet albedo sorti τ platoni. ¶ Item vnum per essentiaʒ dicit multis modis. vnus genere. vnū specie vnū compatōe. vnū substātie. vnum numero [illegible] postmodū subdiuidit. vnū genere. Aliqñ in genere ꝓpinquo. vt hō asinus vnū in aīali. Aliqñ i genere remoto. vt homo τ asinus vnū in substantia. ¶ Itē vnū in specie duplr: s. aliqñ i ꝓpinqua specie. vt soꝛ. τ plato i aīali. ¶ Itē vnū scḋm ꝯpatōe[illegible] declaraꝰ ab eo sic. vnū enim ꝯpatōe est inter q̄ est ꝯpatio aliq̄ vna. vt ꝯpatio naute ad rectoꝛ[illegible] ciuitatis ad reges vna est. hec enī due ꝯpatōes cōsilēs sūt: nec est eaꝝ vnitas p accidēs. ¶ Itē vnū subiecto [illegible] ptes scḋm nāʒ spēi [illegible] multe habent vniri i vnū subiectū: τ diuisas retinēt nāʒ speciei. [illegible] multe aque dicunt vnū in subiecto. q: nā suo ꝯ subiecto ꝯ est vt possit vniri τ fieri vnū subiecto: vt multe aque vna aqua. Et vnde ē ꝙ [illegible] multitudinis n̄ ē vnū subiecto. ¶ Itē nā [illegible] eedēs i specie cū toto. sic ptes aque: sic ad. nō aūt sic ē in ptibꝰ vnius hois. ¶ Itē vnū nūero subdiuidit. aliqñ ē vnū nūero ꝯtinuatōe. aliqñ pfectōe. aliqñ p suā spēʒ. aliqñ p suā [illegible]. ¶ Itē vnū ꝯtinuatōe multiplicit. Aut qḋ semel h̄z vnū medium vt i lineis. illa i q̄ n̄ est angulus. τ i supficiebꝰ illa q̄ est planissima. τ i coꝛpibꝰ illud qḋ circuidat supficies i q̄ n̄ est curuatura h̄z angulus vt spericum. Aut semel scḋm dispōnes differētē h̄z duo extrema ꝯpleri ad cōeʒ terminū. Itē totalitas duaꝝ linearū ꝯiunctū angulū. Aut semel scḋm differentias [illegible] licet habeāt vnā coherētiaʒ sicut mēbꝛa que sūt ꝯposita ex alijs mēbꝛis. τ hoc vel naturaliter vel artificialiter. Naturaliter vt i coꝛpe hois. artificialiter vt i archa. pda vnitas maioꝛ ē scḋa τ scḋa tertia. ¶ Itē nō ꝙ vnū ꝯtinuatōe ē duobꝰ modis. quātitate τ nā aut quātitate tm̄. Quātitate τ nā cuius quātitas nec nā diuiditur. τ hec sunt vnum subiecto: vt hec aqua vel iste aer. vnū vero quātitate tm̄ cuius quātitas non multiplicaꝰ sʒ nā. vt vnitas manus. Hec ergo dicitur vnum numero p cōtinuatōes. ¶ Item vnū numero scḋm ꝑfectōe[illegible] est. cuius ptes nō multiplicātur scḋm nāʒ eius sue speciei. quēadmodū vnus hō numero n̄ multiplicaꝰ scḋm suā nāʒ scʒ h̄z qḋ ē homo cū diuidiꝰ multiplicaꝰ. aut alio mō cū diuidit coꝛpus τ aīa quoꝝ neutrū ē hō: τ hoc mō ē vnū numero pfectōe siue totalitate. nō aūt sic ē i eo qḋ ē vnū numero τ pōt multiplicari scḋm nāʒ spēi in ptes sicut vna aq̄ i plures que ei ꝯueniūt i specie aque. Multitudo ergo aq̄ est vna numero ꝯtinuatōe [illegible] homo vnū numero pfectōe. Similiter mō angularis figura erit vna numero ꝯtinuatōe. circularis [illegible] erit vna nūero pfectōe. [illegible] perfecta non poterit dici vnꝰ circulus nūero. ¶ Itē vnū nūero scḋm suā speciē est qḋ nō est diuisibile aliquo mō nec ex sua natura [illegible] aliquid [illegible]

preter vnitatē sicut pūctus. qui preter vnitatē hꝫ naturā situs: ⁊ nō ē diuisibile aliquo mō. vnitas eius pūcti ē vnitas habēs positōeꝫ. ¶ Itē vnū numero ꝑ suā eēntiā ē. qḋ nō est aliquo mō diuisibile ⁊ i quo nō est natura alia. sicut ipsamet vnitas que ē p̄ncipiuꝫ numeri. cui si adiūgit aliqua alia vnitas: iaꝫ eaꝝ ꝯiūctio erit numerus. ⁊ hoc mō vnū ē quod nō est diuisibile nec re nec intellectu. ¶ Itē ꝫm aristotelē in. v. metha. assignātur differētie. vnū hoc mō. vnū ꝑ se: ⁊ vnuꝫ ꝑ accn̄s ꝫm tres modos sicut p̄mo ab Auicēna. ¶ Itē vnuꝫ ꝑ se multipliciter. vnū ꝯtinuatiōe sicut lignū vel linea. cōglutinatū mēbruꝫ. vel sicut motus qui nō diuidit ꝫm tp̄s. ⁊ vnū quoꝝ subiectum nō diuidit ꝫm formā. qḋ ab auicēna dicebat vnū subiecto: quēadmodū dicit vnū. vinum ⁊ aqua ⁊ oleum. ¶ Itē vnū genere. quoꝝ genus ē vnum ⁊ differūt ꝑ differētias subiectiuas. sicut hō ⁊ equus. ⁊ vnū ꝫm illḋ qḋ itrat ꝫm vtriusqꝫ rei diffinitōem vt augmētabile ⁊ diminuibile sūt vnū: qꝛ diffinitio sui generis ē vnū. Et vnuꝫ mō simplici. vt qḋ idiuisibile ē oīo vt pūctus: ⁊ vnū mō vniuersali: qḋ scilꝫ nō diuidit ꝫm spēm suā. vt vnuꝫ os ⁊ vnus hō. ⁊ hec dicunt vnū i forma. vnū autēꝫ i forma sūt quoꝝ totalitas ē vna ꝫm que modum dicit linea circuli vna. magisqꝫ alie linee. ⁊ vnū numero quoꝝ materia ē vna. ⁊ vnū ꝫm equalitateꝫ quoꝝ ꝓportio ē vna. Item algazel i sua methaphisica alio mō distinguit. Est enim vnuꝫ simpliciter. ⁊ vnū ꝫm quid. Unū simpliciter tribus modis. Est eīꝫ vnū i quo nō ē multitudo. nec potētia nec actu: vt pūctus vnus deus vn⁹. Alio mō vnum i quo nō ē multitudo i actu ſꝫ i potētia. vt homogeneū sicut vna aqua vnus aer. Tertio mō ē vnuꝫ in quo ē potētia ⁊ actu multitudo vt lectus vnus ⁊ mēbrū vnū ꝑ ꝯpositōem partium. Unū vero ꝫm quid multipliciter. genere. specie. accidēte. subiecto. ꝓportiōe. Itē alio mō assignant differētie vnius i li. de vnitate ⁊ vno hoc mō. vnū aliud eēntie simplicitate vnuꝫ vt deus. Aliud simplicium ꝯiunctiōe vnū ⁊ angelus ⁊ aīa. quoꝝ vnūquodqꝫ ē ꝯiunctiōe materie ⁊ forme. ⁊ hoc ibi dicit ꝫm opinioneꝫ: tn̄ ibi sūt ꝯponētia quasi materie ⁊ forme. Aliud cōmunitate: vt arbor ⁊ petra. Aliud ꝯpositiōe vt ex multis tabulis vna archa. Aliud aggregatiōe. vt vn⁹ popul⁹ vnus grex ⁊ aceruus tritici. ¶ Alia dicunt vnuꝫ ꝓportiōe vt rector nauis. gubernator ciuitatis. vnū similitudine officij. ¶ Alia vnū accidēte sicut cignus. ⁊ nix. Unū albedine. ¶ Alia vō dicit vnū nūero. vt diuersa accidētia que vni subiecto insūt. dicunt vnū nūero: idest numerādo: vt ꝫ dulce ⁊ hoc idē ceruleū. ¶ Alia vō dicunt vnū rōe ⁊ hoc duobus modis. vl' rōne ꝯsortij. vt intellectus ⁊ vocabulū ⁊ res: vnū sūt genus. vel rōne vni⁹ sacramēti: vt spirit⁹ aqua ⁊ sanguis dr̄ vnū.

¶ Alia vō vnū lingua natiōe. vt multi homines vna gēs ⁊ vna trib⁹. ¶ Alia vō dicunt vnū more. ⁊ hoc duob⁹ mōis. qꝛ aut ꝫm ꝯsensū volūt ⁊ dilectōis: vt multitudinis credētiū cor vnuꝫ. aut ꝫm ꝯsensū vicij vt q adheret meretrici vnū corpus efficit cū ea. Querit ergo rō diuersarum assignatiōn. Rn̄sio. Dicendū ꝙ rō vnitatis diuersificat tribus modis. vno mō ꝫm ꝙ considerat vnitas i rebus ꝫm fluxum reꝝ a cā a deo. Alio mō ꝫm reductiōem vnitatis i rebus ad vnitatē in deo. Tertio mō discernēdo vnitates reꝝ ꝫm ꝙ habēt eē res i natura sine in eē ꝓprio. Scḋm primū modū assignat differētias beatus dyonisius. ꝫm secūdum moduꝫ beatus bernard⁹. ꝫm tertium modum philosophi. Scḋm ergo modū beati dyonisij ē intētio hec. aut eīꝫ ꝯsideratur vnitas i cā ⁊ ꝫm hoc ē vnitas nō in multitudine. ⁊ iste ē primus modus. Aut cōsiderat vnitas in creatura. Aut igit ꝯsiderat vnitas i creatura ꝫm vnitatē cāe. ⁊ ꝫm hoc creature que habēt diuersos ꝓgressus eēndi dicunt vnum p̄ncipio. ⁊ ꝫm hac vnitate dicit vniuersitas vna. Aut ꝫ vniuersitatē forme: ⁊ istud variat. nā est forma generalis ꝫm quā dicunt multe spēs vnuꝫ i genere. Aut ē forma ꝫm quā dicunt multa singularia vnum specie. Alia e forma singularis ꝫm quam dicitur vnū nūero duobus modis. vnū toto: vnuꝫ subiecto. vnū toto referēdo ad fieri ⁊ ad pces ex qbus fit. vnū subiecto: referēdo ad factū esse ⁊ ad dispōnes que accidūt rei postqꝫ ē. hec igit assignatio ē ꝫm beatū dyonisiū. ¶ Scḋm aūt beatū bernarduꝫ. cuius est intētio referre oēs vnitates ad vnitatē primā ꝫm ꝓpinquitatē: eius intentio ē. p̄mo enim ꝯfert vnitates ꝫm ꝙ inueniunt i corpore. Scḋo vō ꝯfert vnitates ꝫm ꝙ inueniunt i hoīe. Tertio mō ꝫm ꝙ inueniunt i deo. Scḋꝫ ꝙ inueniunt i corpe: ē vnitas collectiua. q̄ est vnitas ꝫm qḋ. ⁊ ꝯtinuatiua q̄ ē vnitas simplr̄. Iteꝫ ꝫm ꝙ inuenit i hoīe ponit vnitatē tribus mōis. iure. natura. volūtate. Unitatē iure vocat vnitatē ꝯiugamiaꝫ. ꝯiuges eīꝫ vnitate iuris sūt vna caro. q̄ iure ꝯiugali caro vni⁹ cē sit i iure alterius. ¶ Itē vnitatē nā pōit duplicē. q̄ꝫm ad eē q̄ vocat natura: qua scꝫ caro ⁊ aīa nascit vn⁹ hō. ⁊ q̄ꝫm ad bn̄ eē q̄ vocat potestatiua. qua hō ē virtus nō istabilis ſꝫ vnus sp̄ nunt inueniri. ¶ Itē vnitatē volūtati ponit duplicē. ꝑ relatiōeꝫ ad ꝓximū quā vocat ꝯsentaneā: cū ꝑ caritatē multoꝝ hoīuꝫ est aīa vna. ⁊ ꝑ relatiōeꝫ ad deū quā vocat natiuā: cū aīa deo adherēs vn⁹ sp̄us ē. ¶ Iteꝫ vnitatē cum deo ꝯsiderat duplr̄ ꝑsonalē ⁊ sbalē. In ꝑsonali ꝯsiderat tres naturas ⁊ ex tpe. vt i xp̄o tres nature i vna ꝑsona corp⁹ ⁊ aīa ⁊ diuina natura. In sbali ꝯsiderat tres ꝑsonas ab eterno in vna sba ⁊ nā. Scḋm aūt auicēnā qui seqt aristotelem dr̄e vnitas assignant hoc mō. nā nō accipit vnuꝫ

in rerum natura nisi aut per se aut per accidens. Si per accidens: non pot ee nisi tribus modis. Aut qz duo accidut vni. aut vni accidit duob9: aut vni accidit vni: et hec e sua intentio. ¶ Item si e vnu per se. aut e vnum numero: aut multa numero. Si e vnu numero: aut diuisibile aut indiuisibile. Si diuisibile e homogeneum. hoc e vnius nature in toto et i pte et tunc erit vnu numero cotinuatione vt vna aqua. Aut etherogeneu. hoc e diuersaz naturaz. et tuc e vnu numero pfectiõe: vt vna manus et quodlibet membz dissimilium primu. Si indiuisibile. aut ergo absolutum ab oi alia natura vnitati addita. et sic e vnitas 9m essentiam que e pricipiu numeri 9m que modum dicitur vnitas in deo. Aut e habens alia naturaz additam vnitati 9m quem modu3 dicitur punctus vnus qz vnitati puncti addit na situs et positõis. Aut non e habes alia nam addita vnitati 9z que modu diceretur vnitas in anima et in angelo. et hoc modo diceretur vnum numero 9m sua speciem. Est igitur vnum numero quatuor modis. continuitate. perfectione. 9m essentiaz. 9m specie. ¶ Item si sit vnum per se et multa numero. hoc non e nisi ,ppter conuenientiam quam habent in intentione aliqua. Conuenientia aut non e nisi tribus modis. Aut. n. est conueniẽtia comparationis: quo modo dicitur vnu comparatõe. Aut e 9uenientia in subiecto: quo modo dicitur vnu in subiecto. Aut e 9uenientia i predicato: predicatu aut qd est p se. aut e genus aut est species. et 9m hoc est vnu genere vnu3 specie. hec ergo est ratio diuersaz assignationis vnitatis 9m Auicẽna 9m differẽtias eius qd est per se: et eius quod est per accidens. 9m que eũd modum assignatur differentie prime i assignatõe aristotelis: 9sequẽter vo variant sic p3 diligent 9siderãti. Dsie vo Algazelis assignatur 9z drias ei9 qd e simplr et ei9 qd e 9m quid. sicut p3 diligẽter intuenti.

Membrum quintuz.

R Estat querere qũm ad intelligentiam plenam vnius: 9 oppositũ e vnius ad multa. et cu multitudo omnis constet ex vnitatibus. no erit oppositio inter vnu et multa. cum ee multitudinis sit ex vnitatibus. ¶ Item no pot poni oppositio contrarietatis. cu natura contrarioz sit vt cu vnum venit in subiectum destruat alteq. vnu autez non destruit multu cu ponitur in subiecto qd erat multitudinis. ¶ Item ad cognitionem contrarioꝝ non sufficit vt sit vnu subiectu et q sibi succedãt 9z oz q mutuo se expellant a se et nimiu dist[illegible] ... Non sic aũt e iter vnu et multa cu sint nãe 9uenictes. ¶ Itẽ no pt poni q sit oppositio sicut priuatõis et habitus. nã vnitas e i multitudine vt 9stituẽs ea. Si ergo ponat multitudo priuatio vnitatis sic habitus erit priuatio opposita ex habitudine qd nũqz iungit. Vñ si poneret habitus multitudo et vnitas priuatio. erit priuatiue opposita ex his habitudinibus qd est inconuenientissimum ... Itẽ non pot poni oppositio relatiua. nã si multitudo esset correlatiuũ vnitatis: sequeretur q sicut vnitas multitudinis respectu vnitatis dicitur: sic quidditas vnitatis inq̃tum e vnitas diceret respectu multitudinis: et 9m doctrines conuersionis relatiuoz [illegible] coeq̃ua in esse inquãtu huiusmodi hec e vnitas: et illa multitudo. impossibile ergo esset vnitatẽ intelligi et e sine multitudine. Relinquitur ergo q non est oppositio relatiua. nec etiã contradictoria: quia hec est 9m affirmationẽ et negationem. ergo nullo genere oppositõis. ¶ Itẽ multa opponuntur ei qd e paucum. 9z paucu non dicit vnu 9m qd est numero pauco. relinquitur ergo q multa no opponuntur ei qd e vnu. Contra primam entia [illegible] est in vnum et multa omnia cum diuisio est 9m oppositas differẽtias. Responsio multitudo [illegible] duobus modis. Est enim multitudo absolute q ponit pluralitatem sed non excedentem: [illegible] multitudo e opposita vnitati non [illegible] q sit aliqua illarum quatuor 9z oppositione [illegible] rationis qua aliqd qd est de principio opponitur suis principiis ex quibus [illegible] et hoc dicit [illegible] sua diffinitio q non e multitudo que non [illegible] per. imo alio mo dicit pluralitas excedens: et 9z hoc multitudo opponitur paucitati oppositõe relatiõis. 9z paucitas dr respectu pauci numeri et multitudo respectu magni siue excedentis. hec ergo 9ter intẽdes principale inquisita sunt ad intelligentiã sequentium.

Questio. xiiij. de vnitate diuine essentie specialiter.

C Onsequẽter vero qd e principaliter propositum de vnitate diuine essentie que e dã sit. Primo an diuina vnitas secũ patiatur pluralitatẽ. Habito q sic: queritur secũdo an 9patiatur secũ pluralitatẽ naturaꝝ. Tertio an 9patiatur secum pluralitatẽ principiorum. Probato q non: querit quarto. an 9patiat secũ pluralitatem ideaꝝ. Dato q sic querit quinto. an 9patiat pluralitatẽ personarum. Ultimo querit d 9formitate aliaꝝ vnitatum ad diuinam.

Membrum primum.

P Rimo querit de vnitate diuine essentie. an 9patiat secũ pluralitatẽ. Illud qd sic est diuina bonitas e q maior excogitari non pot. ergo et tanta e diuina vnitas q maior cogitari no pt. ergo ipsa e vnitas in termino

vnitatis. Sꝫ vnitas que maior ē ⁊ i termino vni
tatis. absoluit ab oī pluralitate: ergo secū nō ↄpa
titur aliquā pluralitatē. ¶ Itē sup illud ep̄l'e. iij. vt
possitis ↄꝑhēdē ⁊c. dicē ber. cū videbim⁹ deū facie
ad faciē nō dissilict aīa i suā pluralitatē sꝫ ↄgrega
bit sēsiuā vnitatē. Si ergo ad hoc ꝙ aīa ↄgregeť
in deū. oꝫ ꝙ ↄgregeť i suā vnitatē. multomagis
diuina essentia abstraheť ab oī pluralitate ⁊ erit
oīmoda vnitate ⁊ ita diuinū eē non ↄpatiť secū plu
ralitatē. ¶ Itē cōis aīi ↄceptio ē. ꝙ in vnitate ē ꝑ
fectio. in multitudine impfectio. vn̄ nos videmus
in corpalibus ꝙ nobiliora sunt corpa quoꝝ spēs
in vno solo saluať sicut corpa celestia. ⁊ inde ē ꝙ
sunt icorruptibilia. sꝫ i alia quoꝝ spēs plura reqꝛ
rit in qbus habeat ꝑfectiōez. sꝫ qḋ nobilius ē: deo
attribuēdum ē. ⁊ ēt spēs diuina maxīe ꝑfecta est.
ergo ipa ē in vno solo singulari: siue vna sola ꝑ
sona absq3 oī pluralitate. ¶ Itē vanū ē ponē mul
titudinē vbi nā ꝑfectā hꝫ vnitatē sꝫ posita vnitate i
diuina i vno idē habeť. s. sūma potentia. sūma fe
licitas ⁊c. ergo vnitas diuini eē est soluꝫ in vno.
¶ Itē oīs multitudo ⁊ pluralitas reducibilis est
ad aliquā vnitatē. sꝫ si poniť i diuio eē pluralitas
nō ē reducibilis ad aliquā vnitatem. quia nec ad
vnitatē nature nec ad vnitatē ꝑsone ergo i diuio
eē nullo modo potest esse pluralitas. Minor pa
tet. ↄstat ꝙ illa pluralitas si esset i deo: nō eēt plu
ralitas nature. sꝫ ad vnitatē nature n̄ reduciť nisi
pluralitas nature. ergo illa pluralitas nō reduciť
ad vnitatē nature. Similr̄ nec ad vnitatem ꝑsone
qꝛ vnitas ꝑsone nulla cōis ē illis pluribus. ¶ Itē
vnitas ⁊ ꝑlalitas ex opposito ↄdiuidūt ens. si er
go vnitati ꝑ se inquātū huiusmodi attribuiť ꝑma
nētia ⁊ ↄsistētia ipius eē ergo multiplicationi ⁊
pluralitati attribuiť oppositū: videlicet corruptio
⁊ desitio ipsius eē. Qḋ aūt vnitati attribuať ꝑma
nentia ⁊ ↄsistētia ipsius eēi patet ꝑ Boetiū i lib.
ḋ ↄsolatōe. oē qḋ est tādiu manet atq3 ↄsistit q̄
diu vnū ē. sed necesse ē interire atq3 dissolui cum
vnū esse desierit. Si ergo a diuio esse relegata est
oīno desitio eē. ergo ⁊ omnis pluralitas relega
ta ē ab ipso. Cōtra. virtuosior ē vnitas que pōt
eē eadē in plurib⁹ nō multiplicata: q̄ illa que nō
pōt esse nisi i vno solo. qꝛ ista coartatur: illa nō.
sed vnitas diuini esse ē cui nihil deest de necessita
te: ergo ipsa ē vnitas in pluribus nō multiplica
tas. ē ergo i pluribus ipsam habentibus. s. i pře
in filio ⁊ i spūsancto. Itē supposita hac ꝓpositio
ne per se nota. ꝙ esse diuinū est sūmum atq3 ꝑfe
ctum bonum. Item supposito ꝙ perfectio boni
ↄsistit in cōmunione. Tertia suppositio ē. ꝙ cōis
non est eiusdem ad se sꝫ vnius ad alteꝝ. Ex his
ergo necessario relinquiť. ꝙ ponēda ē pluralitas
in esse diuino. qꝛ vbicūq3 ē ponere communionē
boni vnius ad alterum: necesse ē ponere plurali
tatem. qꝛ ibi ē ponere alterum ⁊ alterum vel aliū
⁊ alium. Sed in deo est ponere summū bonum
sicut patet per primā ꝓpositionem. ⁊ cōionē bo
ni sicut pꝫ per scḋam. qꝛ aliter nō esset bonū per
fectum: ⁊ vnius ad alterum sicut pꝫ per tertiam.
ergo in esse diuino est ponere pluralitatē. Tertia
est rō Richardi ꝑ rōnem caritatis suppositis tri
bus ꝓpositionibus per se notis. Prima ē ꝙ vbi
ē sūma bonitas: non pōt deesse sūma caritas. Se
cunda ē ꝙ summa caritas non est amor priuatus
sed cōmunis: qꝛ sic esset diminutus. Tertia est ꝙ
amor cōis nō priuatus est amor currens in alteꝝ
iuxta qḋ dicit Ricar. in lib. de trini. qꝛ oportet vt
amor in alterū tendat vt caritas eē queat. nullus
enim pro priuato ⁊ proprio ipsius sui amore di
citur ꝓprietatem habere. Ubi autē totius boni
tatis plenitudo ē: vera ⁊ sūma caritas deeē non
pōt. nihil. n. caritate melius: nihil caritate perfe
ctius. Ex his sequitur. ꝙ i diuino eē sit pluralitas
qꝛ in deo ē sūma bonitas: ergo in ipso non deest
summa caritas. sicut patet per primā ꝓpositionē
ergo in ipso est amor cōmunis currens in alteꝝ.
qḋ patet per scḋam ⁊ tertiam ꝓpositionem. qꝛ i
deo ē alter ⁊ alter siue alius ⁊ alius. relinquitur
ergo ꝙ in diuino esse est pluralitas. ¶ Idem oste
dit Ricardus de sancto victo. ꝙ illa caritas vel
amor non erit in aliquid extra deū quod sit crea
tum dicens. summam caritatem erga personam
creatam habere non posset. inordinata enim cari
tas esset si sūme diligeret ⁊ sūme diligendus non
esset. vt aūt caritas sūma ⁊ sūme ꝑfecta sit: opor
tet vt sit tanta vt maior esse nō possit ⁊ talis quā
possit esse melior. q̄diu autē quis nullum alium
q̄ seipsum diligit. ille quē erga se habꝫ priuatū
conuincitur quoniam sūmuꝫ caritatis gradū non
dum apprehendit. sed persona diuina perfectio
nem non haberet q̄ vt seipsam diligeret: si con
dignam ꝑsonā oīno non haberet. diuine aūt ꝑso
ne cōdigna non esset ꝑsona que deus non esset. vt
ergo in illa diuinitatis natura plenitudo caritatis
possit locū habere: oportet diuinam aliquā ꝑso
nam persone condigne caritatem suam cōmuni
care: ⁊ eo ipso consortio non carere. ¶ Idē Ri
cardus in libro de trinitate. arguit illud per rōeꝫ
beatitudinis suppositis tribus propositionibus
per se notis. Prima est ꝙ in deo sit sūma beati
tudo. Scḋa ꝙ vbi ē sūma beatitudo: ibi ē iocun
dissima possessio. Tertia est ꝙ nullius rei sine cō
sortio iocunda ē possessio. Ex his igitur relinqui
tur. ꝙ in diuino eē est ponere consortium pluriū.
qꝛ in ipso ē sūma beatitudo. ergo ⁊ iocundissima
possessio: ergo ⁊ iocunditas plurium. Relinqui
tur ergo ꝙ in ipso est pluralitas ⁊ iocundissima
beatitudo possidentium. ¶ Item alio modo sup
posito ꝙ esse diuinum sit esse perfectissimum. sed
eē in multis non de multis est esse perfectissimuꝫ.
ergo eē diuinum ē tale esse qḋ est vnum in mul

tis nō de multis manifestatio medie ē. nā est esse vniuersalis ⁊ eē singularis. Esse aūt vniuersalis est eē in multis ⁊ de multis. vt eē hominis est eē in multis singularibus. ⁊ de illis. quia nō est totū eē quod sint illa. homo etiā nō dicit totū eē istius hominis. in isto enim homine est eē quātitatis ⁊ eē qualitatis ⁊ huiusmodi: que nō dicit eē hominis. ppterea est de eē: nō totū quod est eē illius. ⁊ ideo de illo: nō vt illud. eē vero singularis est ecōtrario eē nō in multis nec de multis imo esse in vno ⁊ eē illud vnū nō de illo. cōstans autē est φ nobilius est eē in multis q̄ʒ eē in vno. ʒ qd est nobilissimū est deo tribuēdum ergo tale erit eē diuinū. scilicet quod habebit eē in multis nō in vno solo. ¶ Itē nobilius ⁊ perfectius est eē nō de multis q̄ʒ φ eē de multis. quia φ dico partē dico nō totū. Cum ergo quod est perfectissimū sit deo tribuendū: eē diuinum est eē tale quod est in multis nō de multis. imo vnum ⁊ totū eē illorū. ex hoc patet φ eē diuinū nō est vniuersale vel singulare. sed habēs aliquid de vtroqʒ. Ex hoc relinquitur φ in deo est pluralitas. ¶ Itē virtuosius est ⁊ nobilius quod pōt eē in multis q̄ʒ quod potest eē in vno solo. Et hinc est φ nobilius ē eē vniuersalis q̄ʒ eē singularis. ¶ Itē nobilius est eē vnū in multis nō multiplicatū in illis sed manens omnino idē q̄ʒ eē in multis vnū multiplicatū in illis. velut est eē vniuersale quod quidē est eē in multis singularibus multiplicatū in illis. Nobilius autē ⁊ virtuosius eē est deo tribuendum: ergo diuinū eē est vnum in multis nec multiplicatum in illis. ergo i diuino eē est pluralitas.

Solutio. cōcedendum est φ vnitas diuini esse est vnitas i pluribus. ⁊ hoc ostendit perfectiōem ipsius quod est vnitas i pluribus nō multiplicata sed manens eadē: nō de illis sed totum eē illorum. ¶ Quidā tamen in cōtrarium obijcit sic. est pluralitas i pluribus. ⁊ est pluralitas in vno. Est aūt vnitas i pluribus ⁊ est vnitas i vno. primū imperfectiōis maxime est: ergo vltimū quod maxime distat a primo sūme perfectionis est. sed quod est sūme perfectiōis est deo tribuēdum: ergo vnitas diuini eē est vnitas i vno. ¶ Ad hoc dicendum. φ vnitas ⁊ pluralitas possūt comparari in vno genere vel i pluribus. Si cōparētur in eodem genere. vt videlicet pluralitas nature ad vnitatē nature cōparetur: sic pluralitas in pluribus imperfectissimū ⁊ vnitas in vno perfectissimū. Si in diuersis generibus vt videlicet cōparetur pluralitas personalis vnitati eēntiali: istud nō sequitur. imo perfectior est vnitas que est i pluribus differētibus personaliter siue sm relatiōes que est sine his quia pluralitas que est personalis siue sm relationē demōstrat virtutē ⁊ perfectionem ipsius vnitatis. vnde nō detrahit ipsi vnitati quia sūme perfectionis ⁊ virtutis est φ sit in pluribus eadem nō multiplicata. vnde eē ab alio non eē ab alio licet in diuino eē reperiatur. non tamen detrahit simplicitati ipsius. solum enim dicunt differentias sm relatiōem. vnde sm Boetiū nihil addunt ad eē. nec etiā pluralitas in personis que ab his est vnitati diuini eē opponitur. sʒ pluralitas i numeris ei opponitur. ⁊ de hac procedit ratio sm φ diuinum eē maxime longe sit a pluralitate naturarū. ¶ Ad primā vero rationem superius positā dicendum. φ ratio illa bene pcederet. si pluralitas quelibet opponeret ⁊ detraheret simplicitati diuini eē. pluralitas autē sm relationes que est in diuino eē non opponitur vnitati nature. vnde Ric. li. de trinitate habet homo quomodo legat ⁊ discat i seipso quid per cōtrarium debeat estimari de deo. vbi quidē pluralitas personarū in vnitate substātie: hic autē pluralitas substātiarum in vnitate persone. pluralitas autē nature nequaq opponitur vnitati persone in homine. similiter nec pluralitas persone vnitati nature i deo. ¶ Ad aliud dicendū φ duplex ē vnitas. scilicet materialis ⁊ formalis. vnitas materialis est vnitas signata vel singularis. ⁊ q: hec vnitas signata est: nō habet potestatē multiplicandi se. sed est materia multitudinis ⁊ [illegible] ipsi multitudini. Sed vnitas formalis est vnitas ipsius forme que habet virtutē ad multitudinem vt potens sit eē in multis. Sed hoc pōt esse dupliciter. q: hec vnitas potest eē in multis multiplicata in illis vel nō multiplicata. sed vna ⁊ eadē. Nō sit vnitas in multis dicit perfectionē. sʒ φ sit multiplicata hoc dicit imperfectionē. ⁊ talis est vnitas forme vniuersalis que multiplicat in singularibus. Nō ergo dicit φ nobilitas est in corporibus celestibus φ nō possūt eē in vno solo. dicendū φ ex parte ipsius singularis istud verū est φ nobilitas est ipsius solū φ manet incorruptibile. sʒ ex pte sue speciei nobilitas eēt φ eēt in pluribus. ⁊ φ nō possit nisi i vno: istud ē ignobilitatis. q: ponit coartatiōē i ipsa. Cōstat igit φ perfectior ⁊ virtuosior est vnitas que pōt eē i multis q̄ʒ que nisi i vno solo. ⁊ perfectior. imo pfectissima est illa que pōt eē in pluribus nō multiplicata. q: ergo qd nobilitatis ⁊ perfectiōis est deo ē tribuendū. ideo ponimus vnitatē diuini eē eē in pluribus nō multiplicatā. Et propter hoc distinguenda est illa ppositio. φ in multitudine est imperfectio. dicēdo φ est multitudo i multitudine ⁊ multitudo in vnitate. ⁊ multitudo i multitudine perfectiōis est. q: deest ibi pfectio vnitatis. sʒ multitudo in vnitate imo que est vnitas pfectiōis est. quāuis nō cōgrue dicatur multitudo in deo. sʒ pluralitas nō ꝓ pluralitate intelligat cū dicitur multitudo. ¶ Ad tertium dicendū. φ vnitas est ponere multitudinem vbi idē cōtingit ꝓ posse i vnitate vel vbi natura habet perfectā vnitatē. hoc verū eē [illegible]

multitudo & vnitas acciperent in eodez genere. imo vnitatez essentie & pluralitatē psonaꝝ. Et dicimus. ꝙ lz sit sūma potētia ī deo. & si nō sit aliq̄ pluralitas in diuino esse: dico tñ ꝙ nō idē puenget: qꝛ ꝑ hoc manifestat sūma potētia & ostendit in deo ꝙ scꝫ sit vnū in multis nō multiplicatū.
¶ Ad quartū dicendū. ꝙ multitudo siue pluralitas q̄ ponit ī diuinis personis reducibilis est ad vnitatez eiusdē generis scꝫ ad vnitatez psone. Et qd̄ obijcit. ꝙ nō ē vna communis psona. distinguēdū est: ꝙ est cōe ſm originē. & ſm ꝑdicatōez. Secūdū ergo ꝑdicatiōem nō ē vna cōis psona. sed dicēdo cōe ſm originē ē vna cōis scꝫ psona patris a qua cetere habēt originez: filius ꝑ generatōez: spūssanctus ꝑ ꝓcessionē. ¶ Ad quītū dicendū. ꝙ cū vnitas & mltitudo ex opposito diuidātur. vnitati ſꝫ essentiā vel nāz opponit mltitudo ſꝫ ēntiā: & vnitati mō existendi mltitudo modi existēdi. Cōsistētia vō & ꝑmanētia ipius eē attribuit vnitati ſꝫ nāz: ñ vnitati ſm modū existendi. ita & ecōtrario corruptio vel desitio ipsius esse attribuit multitudini nature nō pluralitati ſꝫ modū existendi. Manet igitur pluralitas ſm existēdi modū cuz vnitate nature: nō repugnans ꝑmanentie ipsius esse diuini.

Membrum secūdum

Consequēter q̄rit. An eē diuinū secū ꝯpatiat pluralitatē nāꝝ ita vt dicātur plures dij. Ad qd̄ sic Damas. Si ponerent plures dij: dr̄iaz oportet cōsiderare. Si enim nulla dr̄ia ē in eis: vnus magis & nō multi. Si vō dr̄ia ē ī eis: vbi ergo ē pfectio siue ſm bonitatē siue ſm sapiētiaz siue ſm ipa siue ſm locū deficiat a pfectōe: nequaq̄ꝫ erit deus nulla igit dr̄ia erit in eis. Si vō ꝑ oia est idētitas vnus magis erit & nō multi. Relinquit vnū esse deū & nō multos. ¶ Item scd̄a rō Ricardi. Diuinitas aut ē icōmunicabil' aut aliqb⁹ cōis. Si ē icōmunicabil: ꝯsequēs ē ꝙ ñ ē deus nisi vn⁹. Si aūt aliqbus cōis fuerit: cōis vtiqꝫ erit. & substātia illa q̄ nō ē aliud q̄ꝫ diuinitas ipa. sꝫ sbā vna ñ pōt esse cōis pluribus substātijs: alioqn vna eadēqꝫ sbā esset plures & plures vna. Si vō dicit esse cōis plurib⁹ personis. erit vtiqꝫ & cōmunis illis substātia illa que non est aliud q̄ꝫ diuinitas ipsa. Juxta hoc erūt vtiqꝫ ī diuinitate plures psone. sed nō nisi vna sbā. nō ē igit ī diuino eē pluralitas naturarū. ¶ Itē boetius in li. de trinitate. nulla est in deo diuersitas. nulla ex diuersitate pluralitas. nulla ex accidētibus multitudo. deus enī a deo nullo differt nec accñtalibus nec sbalibus differētijs. vbi vō nulla ē dr̄ia nulla ē diuersitas: q̄re nec numerus. igit vnitas tñ. nulla aūt diuersitatē eē ī deo ꝓbatū ē sup⁹ ꝑ simplicitatē. nulla ergo dr̄ia vl' diuersitas diuini eē ī natura.

Cōtra. eē ab alio: nō eē ab alio: faciūt diuersitatē in nā. ꝑ hoc enī differt nā creata ab increata. silr faciūt dr̄iaz in psonis sicut demōstrato patre q ē psona eius nō ab alio. & demōstrato filio q ē psona eius ab alio. nō eē ab alio & eē ab alio faciūt dr̄iaz ī dijs. & ita ī deo ē pluralitas nāruꝫ. Arguit ergo sic. filius est deus ab alio: pater est deus ñ ab alio: ergo duo dij. ergo eū dij dicē pluralitatē diuine nāe: ī deo erit pluralitas naturarū. ¶ Itē aug. ī li. d trini. ñ dicimus trinitatē descendisse ī colūbe spēꝫ sꝫ solū spūſſctm. nec dicim⁹ trinitatē sonuisse qñ vox audita est hic ē filī⁹ meus. Silr dicimus solū filiū īcarnatū ñ prēꝫ aut spūsanctū. Jn diuinis ergo inenit diuersitas opationis. ita ꝙ opatio patris ñ ē opatio filij. aut spūsancti & ecōuerso. Sꝫ ī diuinis idez ē sbā virtus & opatio. Cū ergo ibi inueniat diuersitas operatōis. ergo & virtutis. & ita ēentie vel nature. plures ergo diuinitates & plures dij. Solutio. dicimus ꝙ vnitas diuini eē nullo mō secum ꝯpatitur pluralitatē nature. nec diuinitatis nec bonitatis. sicut pꝫ ꝑ supradictā auc̄tez boetij de trinitate. ꝙ nulla est in deo diuersitas &c. Ex quo pꝫ q ē vnitas nāe tñ ī diuino esse. hoc etiaz ꝑdicta auctas Ricardi attestat ꝙ diuinitas aut ē cōmunicabilis aut incōmunicabilis &c. Ex quo vult arguē ꝙ ibi tñ ē vnitas substātie. ¶ Ad hoc qd̄ pmo obijcit. ꝙ eē ab alio ñ eē ab alio faciūt differētiā in nā. dicēdū ꝙ illud veꝝ ē qñ recipiunt formas diuersas & supposita. vbi gr̄a dicens dico nām entez ab alio: nām nō entem ab alio: hec respiciunt formas diuersas & supposita diuersa. Similiter cū dico psonā entem ab alio ꝑ filiōe: psonā entem nō ab alio ꝑo pre. hec respiciunt ꝓprietates diuersas quasi formas & supposita diuersa. qꝛ filius dicit esse ab alio rōe filiatōis: pater vō nō eē ab alio rōne paternitatis. sꝫ hoc nō facit differētiā in nā sed in psonis. & ꝑp hoc pr̄ & fili⁹ sūt differētes psone ñ nature. Sꝫ cū dico de⁹ deo. h̄ dico deū ab alio & deū ñ ab alio & a quo aliud: dico tñ formā eandem ex vtraqꝫ pte. vñ esse ab alio & a quo aliud: nō eē ab alio. nō respiciūt ibi diuersaꝫ formā sed dr̄ia suppositi. qꝛ vna & eadē est forma sicut vna diuinitas ī pre & filio. & ideo sicut dicit boetius sequit. pater ē deus. filius ē deus: ergo sunt vnus deus. sꝫ nō sequit sor. est homo. pl' nō ē homo. ergo sūt vnus homo. qꝛ ergo ī deo siue in patre & filio ñ inueniūt differētes forme sicut ī sorte & platone: nō hꝫ ibi locū rō. ¶ Ad scd̄m dicendūz. ꝙ nūq̄ꝫ est differēs actio patris & filij & spiritussancti. qd̄ ergo obijcit ꝙ solus filius incarnat: dicendū ꝙ hic dicitur duo. scꝫ ipa actio: & relatio que venit in ꝓprietatē psone. qꝛ incarnari dei dicit sibi vnire humanitatem vel carnem. per hoc qd̄ est vincre: tango ipam actōnem. & hoc cōuenit toti

trinitati.p hoc qđ ē sibi:tāgo relationē que solū ad filiū refert.tota.n.trinitas soli filio vnit hu-manitatē. Silr cū dico solus pater dixit hic ē fi-lius meus dilectus.tāgo actiōez que ē facere vo-cē.ꝛ hoc ꝯuenit toti trinitati. Itē p hāc vocez si-gnat aliqs habere filiuz:ꝛ hec ē ipsa relatio.ꝛ h ꝯuenit soli patri q solus hz filiū. Silr cum dico ꝙ solus spūssanctus apparuit in colūbe specie. hec ē ipsa actio ꝛ relatio veniēs ī ꝓprietatē ꝑso-ne.ipsa actio ē ipsa demōstratio vel signatio.ꝙ scz p hoc signat spūssanctus.ꝛ hoc facit tota tri-nitas. Silr ibi ē relatio ad spiritūsanctū.ꝙ solus ibi significet.trinitas ergo hoc fecit scz vt p hoc significaret spūssctūs.ꝛ sic ñ ōf hoc rōne actio-nis ꝙ sit differēs actio vel opatio hoꝝ:sed rōne habitudīs actōis.ꝛ sic pz solutio istius ratōnis.

Membrum tertium.

q Ueritur postea vtrū vnitas eē diuini se-cū ꝯpatiat pluralitatē principioꝝ.ita ꝙ eēt ponere duo pricipia boni.quo-rū vtrūqz diceret sūmū bonū. ¶ Ad qđ sic Boetius in li.de ꝯsolatiōe.que discrepāt bona:nō eē vnū qđ alteꝝ ē liquet:quare neutrū poterit eē ꝑfectū:cū alteꝝ alteri desit.sz qđ perfe-ctū nō ē:non eē illud sūmū manifestū ē.nō ergo sūme bona sūt que sūt diuersa. ¶ Itē si eēnt plu-ra pricipia:qualr ab illis gubernaret mundus. Si eiz qđ pū mūdi principat quo mundū ordi-nat ꝛ ꝑmanētiā eius facit.illo eiz magis vtroqz erit pricipiū qđ scz ordinat vniuersū.ꝛ sic relin-quit solū eē vnū principiū ꝑfectū siue summe bo-nū. ¶ Itē qđ suplatiue dicit vni soli ꝯuenit.si er-go sūmū bonū ē:relinquit ꝙ vni soli summum bonū ē:non habēs parē neqz superiorē.si enim superiorez hz iam ñ ē summum.similiter si parem. Preterea.si habeat inferiorē illud inferius non ē summū bonū.manebit ergo solū vnū summuz bonū. Contra. Boetius in li.de ꝯsola.que di-screpāt bona ꝛc.per hoc volens ꝓbare ꝙ ñ sūt due summe bona pricipia:qz vnū ñ eēt alteꝝ.ꝛ sic vtrūqz eēt imperfectū. Sed ꝙ hec ratio nul-la sit:pz.cum sit bonū creatū ꝛ increatū ꝛ vnuz non ē alteꝝ nec econuerso.si ergo ñ ponit ꝙ ali-quid desit summo bono increato.scilz qz non ē ipm bonū creatū.similiter nec si eēt aliud bonuz increatū differēs ab ipso.hoc ñ poneret defectū in ipso.possunt ergo duo eē sūme bona. ¶ Item vnitas ꝛ multitudo diuidunt ex opposito.ergo multitudo ñ ē principiū vnitatis vel econuerso. Aliud ergo principiū vnitatis in quātū vnitas:ꝛ aliud multitudinis.ergo duo sunt principia bo-noꝝ. ¶ Itē beatitudo creata ē status omnium bo-noꝝ congregatiōe ꝑfectus. Sed beatitudo crea-ta non ē ipsa beatitudo increata.cū ergo rō sum-mi boni sit ex aggregatiōe ꝑfecta totius bonita-tis:relinquit ꝙ eēnt duo summe bona. Solu-tio. concedendū ſm rationes predictas ꝙ nō sit ponere duo summe bona. ¶ Ad primū dicēdum ꝙ intētio boetij ē si poneret cū summo bono bonū aliud qđ ñ eēt ipsum vel ab ipso differret qz illud ei deesset ꝛ ita non eēt ꝑfectum.qz perfecto nihil deest. Si autem poneret summe bonum increa-tum.nec esset ipsum.nec ab ipso.ꝛ ꝓpter hoc ñ possunt stare simul. Sed bonum creatū licz non sit ipsum bonū increatum:tamen est ab eo vnde nō ē summū.ꝛ propter hoc bonitas creata pt stare cū summo bono increato licet non sit ipsū. ¶ Ad secundum dicendū ꝙ quāuis ſm rationem vnitas ꝛ multitudo diuidant ex opposito tamē ſm rem minime immo ipsa multitudo substantia-liter esset ex vnitatibus aggregata. Sz vero sub-stantialiter ē multitudo ex vnitatibus aggrega-ta.que erit eādem ipsaꝝ vnitatum ꝛ causa multi-tudinis. Ideo vnum erit principium vnitatis ꝛ multitudinis ꝛ vnius ꝛ multoꝝ. ¶ Ad tertiū ra-tionē.dicendū ꝙ summū bonum dicitur duplici-ter.scilicet simpliciter ꝛ ſm quid. Summum bo-nū simpliciter ē bonum increatū. Summum bonum ſm quid ē beatitudo creata.qz ē summum bonum in creatis bonis ꝛ quod ē est a summo bono in-creato.propterea non numerantur ut dicantur duo summa propterea ē intelligendum de con-gregatione perfecta bonorum.

Deinde queri- .C.j.

tur.vtrū vnitas diuini eē ꝯpatiat secum plurali-tatē principioꝝ ita ꝙ vnum dicatur principium bonū:reliquū vero principiū mali.vt scilz dicat summū bonū ꝛ summū malū sicut posuit Mani-cheus. ¶ Ad quod sic obijcit.bonum ꝛ malum ꝛ[illegible] eius ꝯuertunt ergo eoꝝ opposita scilicet malum [illegible] falsum ñ [illegible]. [illegible] vero in quantum malū ē non ens:ergo multomagis summū malū. Ideo vnū-quodqz in quantum ē bonum est sicut ꝓbat a boe-tio.ergo malum inquantum malum non est quia in quantum malum ñ est malum. Summum igit malū omnino non ē. ¶ Item si summum bonuz habeat oppositionem summi mali:ergo sicut summū bonum ē bonū per essentiam [illegible] summū malū erit malū per essentiam nihil ergo boni [illegible] erit vel intelliget in summo malo ergo nulla po-tentia nec nonetia nec etiam esse. Relinquit igitur ꝙ non erit potentia nec [illegible] eius:ergo nec principi-um. ¶ Item in summo bono intelligit [illegible] [illegible] [illegible] potentia ergo [illegible] [illegible] sine defectu [illegible] [illegible] potentia ad destruen-dum malū posito ergo summo malo [illegible] sūme bonū habere voluntatē destruendi ipsum. ꝛ si ñ haberet non sūme detestat malū:ergo ñ est summū bonum. Si habet ergo potest destruere summum malū aut non potest.si non potest ergo

nō ē sūme potēs:ergo nō est sūmū.si pōt ⁊ vult ⁊
cōstat q̄ scit:ergo nō ē aliquo mō ꝯpatiens sum-
mū malū in eē. Cōtra.si simpliciter ad simpli-
citer:⁊ magis ad magis:⁊ maxie ad maxie.er-
go si bonū hꝫ oppositū malū.⁊ magis bonū ma
gis malū.⁊ summū bonū summū malū:ergo sū
mū malū est. ¶ Item ī bonis seqꝑ aliquid ē bo-
num ⁊ aliquid ē melius.ergo aliquid optimuꝫ.
ergo similiter ī malis aliquid ē malum.aliqd pe
ius.ergo aliquid pessimū:ergo sūmuꝫ malū est.
¶ Iteꝫ contrariorū cōtrarie sūt cause.sed in vni-
uersitate sūt multe ꝯtrarietates ⁊ multa cōtraria:
ergo ⁊ cause ꝯtrarie.Sꝫ vna est causa omniū bo
norū que nec est causa maloꝝ.ergo est necesse q̄
vna sit causa omniū malorū.sicut ergo illa est sū-
mū bonū:ita illa ponet sūmū malū. ¶ Itē sequi-
tur.si aliquid est bonum participatione ergo ali
quid est bonum per essentiaꝫ.ergo similiter ali-
quid ē malū ꝑticipatiōe.ergo aliqd ē malum per
essentiaꝫ. ¶ Iteꝫ nihil est principium saluatiuū ⁊
corruptiuū.cuꝫ ergo bonoꝝ ⁊ corruptorū sit pri
cipiū saluatiuū.ergo ⁊ maloꝝ ⁊ corruptibilium
erit principiū corruptiuū. ¶ Si dicaꝑ q̄ corrupti
biliū nō est ponendū principiū.cū corruptio ac-
cidat ex defectu:⁊ iō ex nō cā potius q̄ ex causa.
Cōtra.omne corruptiuū ē actiuū.omne autem
actiuū hꝫ naturā postq̄ agit:erit igiꝑ aliqua natu
ra principiū corruptiuū. ¶ Item ꝑ auctoritates
voluerūt ostendere manichei duo pricipia hoc
mō.xij.math.aut facite arborē bonaꝫ ⁊ fructum
eius bonū.aut facite arborem malaꝫ ⁊ fructum
eius malum.glo.Rabani.nō pōt ex bono malū
vel ex malo nasci bonuꝫ.Et ibidē.nihil medium
quin boni actoris nisi sint bona ⁊ mali mala.ex
qbus colligiꝑ q̄ boni ⁊ mali nō idē sūt pricipiū sꝫ
diuersa. ¶ Itē.i.ioh.iij.q facit peccatū ex dyabo
lo ē.nō materialr:ergo effectiue.⁊ ergo dyabolꝰ
ē pricipiū efficiēs mali ⁊ deus boni. ¶ Itē math.
xv.ois plātatio quā nō plātauit pater meus cele-
stis eradicabiꝑ.ergo aliqd ē qđ nō plantauit pater
celestis.hec plātatio qd ē aliud q̄ alicuiꝰ rei ꝓ-
ductio in eē.igiꝑ ē aliud pricipiū a deo producēs
res ī eē. ¶ Itē ioh.viij.vos ex p̄re dyabolo estis.
⁊ ꝯstat q̄ nō ē pater nisi creatiōe. ¶ Iteꝫ.ij.Coꝝ.
iiij.Si euāgeliū nr̄m opertū ē.in his q̄ pereūt.est
opertū ī qbus deus huius seculi excecauit mētes
infideliū.nō aūt intelligēdū ē de bono deo q̄ ex-
cecauit mētes infideliū.igiꝑ de malo. ¶ Iteꝫ ioh.
xiiij.venit princeps mūdi huius.vnde innuit.q̄
vnus sit princeps mūdi huius:⁊ alter alterius.
⁊ itelligiꝑ de dyabolo. ¶ Itē Ro.vij.video aliaꝫ
legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee.
igiꝑ due leges sūt ī hoīe.sꝫ lex spūs ē a deo:ergo
cōtraria ē a contrario principio. ¶ Itē ioh.viij.
dyabolus homicida fuit ab initio.igiꝑ eēntialiter
malus vel a malo pricipio. ¶ Itē ioh.viij.dyabo
lus ē mendax ⁊ pater eius.si pater igiꝑ efficiens
cā ⁊ nō ab altero.sꝫ cā ⁊ principiū idēꝫ.ergo etc.
¶ Itē gen.i.vidit deus cūcta que fecerat ⁊ erant
valde bona.econtra ecc̄.i.vanitas vanitatū ⁊ oīa
vanitas.nō igiꝑ hoc a deo. Rn̄sio.deceptō ma
nicheoꝝ fuit.q: eliminauerūt priuatōnes causari
sicut positiōes.quod nō ē veꝝ.priuatōes enim nō
habent cām efficientē quēadmodū positiōes:sed
deficientē.vnde augustinus.xij.de ci.dei.non est
efficiens cā mali sꝫ deficiens:q: nec mala volun
tas ē effectio sꝫ defectio.Cāꝫ ergo mali velle in
uenire ē.ac si aliquis velit videre tenebras ⁊ au
dire silentiū.que nobis ꝑ oculos nota sūt nō spe
cie sꝫ spēi priuatiōe.talia vero nesciēdo sciuntur
sciendo nesciant.Silentiū etiā nō nisi audiēdo au
dit.Respōdendū ergo ad obiecta ꝯm ordinem.
¶ Ad primū dicendū.q̄ regula illa si simpliciter
⁊ c.differēter intelligiꝑ in positiōibus ⁊ priuatio
nibus.In positiōibus enim ē magis ⁊ minus ꝑ
participatōem vnius forme vel nature.sicut ī co
loribus ꝯm ꝑticipatōem forme albedīs ꝯm plus
vel minus diciꝑ p̄ns albū vel minus.in priuatiō
bus vero aliter ē.Nā ī priuatiōibus nō diciꝑ magis
⁊ minus ꝑ participatōnem vnius forme ꝯm ma-
gis ⁊ minus.sꝫ ꝑ recessum a forma siue habitu
respectu cuius dicunꝑ priuatōes ꝯm magis ⁊ mi
nus.Preterea nō ē ponere terminuꝫ.⁊ ideo nec
summū simpliciter sicut patꝫ in curuo.diciꝑ enīꝫ
curuū per elongatōem a recto.curuius ꝑ maio
rē elongatōeꝫ.curuissimū ꝑ summā elongatōem.
sic igiꝑ malū ⁊ peius dicuntꝑ ꝑ elongationē a bo-
no seu priuatōem boni ꝯm magis ⁊ minus.⁊ sū
mū malum diceꝑ ꝑ summā elongatōem.si igitur
non ē possibilis summa elongatio ab vno:q: illa
hoc eēt summa elongatio ab esse sicut superius
ostensum ē:relinquiꝑ q̄ nullo mō ē summū ma-
lum.Illa ergo regula si simpliciter ad simplici-
ter ⁊c.tenꝫ in illis in quibus ē maximū ⁊ termi-
nus ꝯm accessum siue recessum:sꝫ in malo non ē
terminus recessus:q: malū est infinituꝫ:ꝓpterea
nō erit ponere summū malum. ¶ Ad secūduꝫ iā
patet respōsio.q: nō est similis cōparatio in bono
⁊ ī malo.vnde nō sequiꝑ si in bono ponitur ma-
ximū q̄ ī malo ponaꝑ:cū enim malū priuatio sit
nō hꝫ eē subsistens nisi ī natura.que quidē priua
ta ē a bono ⁊ nata ad bonuꝫ.Propterea nō pōt
aliquo mō eē nec etiam intelligi summum maluꝫ
simpliciter.Distinguendum tamen ē q̄ summuꝫ
malū pōt dici duobus modis.vno mō quo nihil
pōt dici peius nec hꝫ aliquid boni:⁊ hoc modo
nihil ē summum malū.Alio mō diciꝑ summum
malū.quo nihil ē peius:⁊ hoc mō summū ma-
lū ē ipsa inordinatio creature qua nihil ē peius.
¶ Ad tertiuꝫ dicēdum.q̄ ē causa ꝓpria proxima
⁊ immediata.⁊ ē causa prima cōmunis.Cā ꝓpria
proxima ⁊ immediata differens est contrariorum

sed cā principalis ⁊ pria est vna ꝯtrariorum. qđ pꝫ. ꝯtraria sunt vnius generis. sicut albedo ⁊ nigredo i genere coloris. vna igit est natura in contrarijs. ⁊ que ē cā illius: est cā ꝯtrariorū. sicut q̄ est causa coloris simpliciter: ē causa albi ⁊ nigri colorū. q̄uis cā pxima similiter differat. Similiter nota i omni oppositōe per se est aliquid cōmune ipsis oppositis. vel cōe ſm dictōnem. sicut est in oppositis ſm affectionē ⁊ negationē. vna essentia est cōmunis ſm dictōem: aut cōmune ſm rem. ⁊ hoc videt cōmune materiale. ⁊ hoc mō [illegible] cōmune ſm priuatiōes ⁊ habitū. vel cōmune formale: ⁊ hoc absolutū vel respectiuū. cōmune absolutū est in oppositōe cōtrariorū: qꝛ ibi est vna forma generis cōmunis ipsis speciebus. cōmune formale cōparatū est in relatiuis. qꝛ ibi ē cōmunitas habitudinis. Cum ergo in omni oppositōe oppositorū inueniat vnum qđ est fundamētū ipsius oppositōnis. q̄ erit cā illius vnius erit causa ipsis oppositis. vna ergo est cā omniū oppositorū: prima dico non proxima. ¶ Ad q̄rtum dicendū. q̄ participatōe boni dicitur proprie: qꝛ bonitas vna est que est prima que ſꝫ magis ⁊ minus causat ab oībus creatis. ⁊ illa ē bonitas p essentiam. malū vero pticipatione īpropria: qꝛ nō est vna malicia causa malicie i omnibus sicut ostendit beatus dyonisius i libro đ diuinis nominibus. bonum est ex vna ⁊ generali cā. malū autē ex multis ⁊ pticularibus defectibus. qđ đclarat ꝯsequēter. nō omnibus eadē omnino ſm idē mala. demoni eniꝫ malū ē pter diuinum intellectū. esse anime qđ est pter rōnem. corpori qđ est preter naturam. malum ergo pticipatōne non dicit ex cōmunicatione alicuius entis: ſꝫ ex similitudine defectus ⁊ alicuius nō entis. ⁊ ideo non sequit ergo aliquid est malū per essentiam. ¶ Ad quintū dicendū. q̄ corruptiuū principium inq̄ntum agit actiuū est ex natura boni qđ subsistificat. malū vero inq̄tū corrumpit defectiuum est. ⁊ ideo nō erit causa efficiens inquātū huiusmodi. ſꝫ deficiens. q̄re nec principiū. ⁊ hoc intēdit beatus dyonisius. Unde cū dicit. malū agit hoc dicit p accidens. sed cum dicit corrūpit: hoc dicit per se. nec tamē ex hoc ponet principium. agit eniꝫ per naturam subsistentis boni. corrūpit per defectum ⁊ priuatiōem boni. per hoc q̄ a bono: agit. per hoc q̄ de nihilo: corrūpit. vt dicit aug. exemplū beati dyonisij in morbi actiōe.

Ad auctoritates vero respondēdū. Ad primū dicendū. q̄ per arbores signat volūtas ⁊ p bonā bona p malam mala. per fructum đo opus. vnde sensus est. nō potest ex mala volūtate nasci bonū opus: nec ex bona malum. inquātū huiusmodi. Ex libero tñ arbitrio ꝓcedit volūtas bona ⁊ mala. ſꝫ p modū efficiētis inquātum scilicet a deo est ꝓcedit volūtas bona. per modū đo deficientia inq̄tum scilicet vertibile per electionē ē ⁊ de nihilo: est causa volūtatis male. ⁊ sic ſm q̄ declinat in nō ēns per auersionē a summa causa. ideo simpliciter nō ponetur principium ſm hoc. Preterea esto q̄ diceret principiū hui. mali. nō sequeret q̄ esset vnum. imo tot principia quot essent libera arbitria deficiētia in diuersis rōnalibus creaturis. ⁊ hoc vult dicere beatus dyonisius q̄ malū ē ex multis defectibus non ex vno. ⁊c. ¶ Ad aliā auctoritatē respondēdū q̄ dyabolus nō dicit principiū peccati effectiue seu p efficaciā. sed p suggestionē. ⁊ q̄ facit peccatum non dicitur esse ex dyabolo ſm rationem efficientie: sed per ꝯformitatē malicie. ¶ Ad tertiā auctoritatē qua dicitur. oīs plantatio ⁊c. dicendū q̄ pldātionē nō dicit ibi naturā sed tractationem seu doctrinā phariseorū contra legem dei. ⁊ hanc dicit eradicandā. idest exprobrandā. ¶ Ad quartā dicē dum sicut prius. q̄ mali dicitur ex pte dyabolo nō ꝯditione sed malicie imitatione. ¶ Ad quintū dicendū. q̄ deus huius seculi intelligit dupliciter. Uno mō intelligit dyabolus ſm q̄ seculum dicitur peruersi amatores secularium. quorum dicitur dyabolus deus: nō creādo sed pricipādo ⁊ eos ad mala agēdo. vel deus huius seculi dicit deus ſm q̄ seculum accipit ꝓ vniuersitate rerū mūdialium. ⁊ tunc q̄ dicit excecasse mentes infidelium intelligit non effectiue ſꝫ permissiue. ſm q̄ dicitur Ro. i. tradidit illos deus in reprobū sensum ⁊c. ⁊ cap. primo. ¶ Ad sextam ꝑ eundem modo respōdeo. nā princeps mundi dicit dyabolus. nō creator eius mundi ſꝫ amatorum mundi quorum affectionibus dominatur. ¶ Ad. vij. dicendum. q̄ lex carnis nō dicitur nisi defectus rectitudinis debite ordinis ipsius carnis ad spiritū. ꝯtractus ex culpa originali. cā ergo eius nō ponet nisi cā peccati. s. deficiens. que scilicet prima volūtas est inordinata ad deum. tamē inquātum pena est affectiue pōt poni a deo sine a diuina iusticia. ¶ Ad. viij. dicendū. q̄ homicida dr̄ dyabolus ab initio. i. creationis hominis: quē decipiēdo interfecit. vel dicit homicida ab initio scilicet mundi. idest statim post initium. cum homines decepit non ab initio sui esse. ¶ Ad nonum dicendū q̄ dyabolus dicit pater mendacij. qꝛ ab ipso ⁊ non ab alio mendacium incepit. nō per modum efficientis cause. sed p modum deficientis a veritate. ¶ Ad vltimū dicēdū q̄ cū dicit vidit deus cuncta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bona. ostendit q̄ creatura duplicem bonitatē habet scilicet in se ⁊ in ordine vniuersi. vñ in cōditiōne creaturarum de qualibet dicitur ē. vidit deus q̄ esset bonum. ad significandū bonitatē quā habet in ꝓprio genere. sed đ vniuersis dictū est erant valde bona. ad significandū bonitatem quā habent ꝑ rerum vniuersitate. Qđ đo obijcit vniuersitas intelligēdū q̄ creature ſꝫ q̄ referunt ad prin̄cipi-

um a quo ſūt.bona ſūt: ⁊ i ſe bona ſūt. ⁊ i vniuer
ſo valde bona ſūt. Scḋꝫ vero ꝙ referunt ad ori
ginē de qua ſūt ſcꝫ de nihilo. vanitas ſūt: ⁊ verti
biles ad nō eē vel ſimplr̄ vel quodā mō. p hoc
ergo nunꝗ̄ aſtruitur aliud principiū.

Membꝛuꝫ quartuꝫ.

Rdine ꝯſequēti querit vtrum vnitas
diuini eē ꝯpatiatur ſecū pluralitatem
ideaꝝ. ¶ Ad qḋ obijcitur ſic. Augu/
ſtinus i libro. lxxxiij. queſtio. Sūt nāq
ꝫ idee pricipales quedā forme rerum ſtabiles
atqꝫ incōmutabiles. qua ipe formate nō ſūt atqꝫ
p hoc eterne ac ſemꝑ eodem mō ſe habētes. que
diuina itelligētia ꝯtinētur. ⁊ cū ipſe neqꝫ oriant
neqꝫ intereāt ſm eas tamē formare dicit omne
qḋ oriri ⁊ iterire pōt. Si ergo idee ſunt pricipa
les ⁊ eterne forme i diuino eē ⁊ per hoc ꝙ dico
idee i plurali deſigno pluralitatē: ꝯſtat ꝙ ſūt plu
res idee ab eterno in diuino eē. ſic ergo vnitas
diuini eē ſecū ꝯpatitur pluralitatē ideaꝝ. ¶ Si
dicatur ꝙ licet dicātur pluralr̄ nō tamē ſunt plu
res. Contra. Auguſtinus in eodē. non ē abſurdū
credere ſingula creata ꝓprijs ratiōibus. vn̄ alia
erit ratio qua equus ꝯditus eſt: ⁊ homo ⁊ ratio
nes ille ſūt idee: ergo plures ſūt idee. ⁊ ſunt cum
diuino eē ab eterno. Unde idē Augu. has autem
rationes vbi arbitrādū eſt eē niſi in noſtro crea
tore. Cōtra. idee ſunt ratiōes eterne incom/
mutabiles. ergo ſi ſūt plures idee: ſunt plura ab
eterno: ⁊ ita plures dij. quod falſuꝫ ē. Reſtat er/
go ꝙ vnitas diuini eē non cōpatitur ſecū plura/
litatē ideaꝝ. ¶ Itē vnica ē cauſa materialis pri/
ma ad quā reducūtur oēs alie materie. Similr̄
vna tantū ē cā efficiēs: ⁊ vna cā finalis. ergo ſilr̄
eſt tantū vna cā formalis ad quā reducūtur oēs
alie forme. ergo vnica tm̄ ē idea. ergo i deo eē
nō ē pluralitas ideaꝝ. Itē ſi plures ſunt idee in
deo iſta pluralitas ē a parte rei vel a pte intelle/
ctus tm̄. Si a parte rei ſūt plures idee. ſūt in deo
ab eterno: ergo plures res ēēnt in dō ab eterno.
ergo plura ab eterno. Si ex pte itellectus: ergo
circūſcripto itellectu non ſūt plures idee. ¶ Itēꝫ
omnis numerus aut ē a ſubiecto aut a tēpore aut
a fine. Sed i diuino eē non ē pluralitas idearum
a ſubiecto: quia non ē niſi vna ſubſtātia. īmo om
nino ſimplex ſcꝫ diuina. Similr̄ nec a tēpore: qꝛ
ſic tēporale eēt cauſa eterni qḋ eſt inconueniens.
Similiter nec a fine. hoc ē a creatura ad quā eſt
idea. quia ſic ſequeret ꝙ eſſet depēdentia diuini
eſſe a creatura quod ē inconueniens. Si ergo plu
ribus modis nō poſſūt poni plures idee in deo
relinquit ꝙ nō ꝯpatitur ſecum vnitas diuini eē
pluralitatē ideaꝝ. Solutio. dicēdū ſm bea/
tum dyoniſium libro de di. noibus i capitulo de
ente vbi dicit. ꝙ monade ſubſiſtit oīs numerus.

inquātū autē a monade ꝓcedit: diſcernit ⁊ mul/
tiplicatur. ita in cētro omnes linee circuli ſꝫ vni/
tatē prīmā conſtitute ſunt. breuiter aūt diſtātes
breuiter diſcernūtur. ⁊ que magis ⁊ magis. ſic ⁊
tota omniū natura. i. deo omēs rationes nature
ſingulorū ſūt ꝯuolute per vnam iconfuſaꝫ vnita
tem. ſi ergo quereret ḋ pūcto ⁊ vnitate vtrū vnū
vel multa: diceret vnū in re: multiplex in ratiōe.
ita dicēduꝫ ē de ideis ꝙ vna tm̄ ē i re. multiplex
in ratiōe. Ad ex verbis beati dyonyſij pꝫ. ꝙ vna
tantū eē dicit vnitas in qua ꝯuolute ſunt omnes
vnitates create per exēplaritateꝫ. Dicēduꝫ ergo
ꝙ idea in deo idē eſt ꝙ diuina eēntia. tamen alio
modo ſignat eaꝫ. nā eēntia diuina ſignatur abſo
lute: ⁊ ſic ſignat per hoc nomē eēntia. iterū ſigni
ficatur vt cauſa: ⁊ hoc vel efficiēs vel finalis vel
formalis exēplaris. ergo idea ſignificat diuinam
eſſentiā prout eſt cauſa formalis exēplaris. quia
ipa eſt omniū rerum exēplar. ⁊ ſic per ideam ſi/
gnificatur duo. ſcilicet diuina eēntia quod ē princi/
pale ſignatū: ⁊ quātum ad hoc idea nō dicit niſi
vnuꝫ. iterū per ideas ſignatur ꝯnotatum ⁊ illud
cōnotatum eſt reſpectu pluriū rerū que ſunt ſm
diuinū exēplar. ⁊ quātū ad hoc ſūt idee plures.
quia plures ⁊ diuerſe ſūt ratiōes ſm quas cōdi/
tur. ¶ Sed obijcit. quoniā ſicut idea exēplar [illegible]
⁊ vita. io. āni9 primo. Quod factū ē: in ipſo vita
erat. ſed nō dicūtur plures vite aliquo modo in
ipſo: ergo nec plures idee. Uel quare nō dicitur
niſi vna vita ⁊ plures idee. Ad iſtud dicēdū. quo
niam aliud ꝯnotatur per vitā ꝙ̄ per aliꝗ̄. i hoc
enīꝫ ꝯueniūt ſm diuinū exēplar vita: idea ⁊ ra/
tio. quod ſm iſtud format ⁊ exiſtit creatura ſꝫ ta
men differēter. Ad ieſſe quod format primo ac/
cipitur eē. ⁊ poſt eſſe diſtinctū ⁊ poſt eē ordina/
tum. ⁊ hoc modo diſtinguit opera prime cōdi/
tiōis in. geneſ primo. Poſt ergo ſignari diuinum
exēplar ꝯnotādo reſpectū ad eē tantuꝫ ⁊ ſic vita
dicit diuinū exēplar. ꝙ viuere dicit eē vel reſpe
ctū ad eē diuinū ⁊ ſic ſignat p ideā. vel reſpectū
ad eē ordinatū ⁊ ſicut ſignatur per hoc quod ē
ratio. quia ergo vita dicit diuinū exēplar prout
reſpicit ens vel eē. dicēdo autē ens vel eē non di
co aliqd vnde accipiat numerus i creatura. īmo
omnes conueniūt in ente. ꝓpterea non ē aliquid
ꝯnotatum per vitā vnde poſſet ipſā pluriſicare.
Et quia a pte cōnotati venit pluralitas in iſtis ⁊
non a parte pricipalis ſignati quod ſemꝑ vnū ē
⁊ ꝓpter hoc non poſſūt aliquo modo dici plu/
res vite. ideo omnia ſūt vna vita i creatiōe. Nec
eſt pluralitas per aſpectū ad res. ſed in ꝯnotādo
per ideā dico aliquid vn̄ poſſit pluriſicare. quia
ibi ꝯnotatur diſtinctio rei a re. ⁊ ſm hoc ē plura
litas idee. Similr̄ ratio ꝯnotat reſpectū ad eē or
dinatū i creatura. ſed eē ordinatū dicit diſtinctio
nē in creatura. qꝛ ad aliud ordinat eſſe corpo/

rale et spirituale. et ideo q̄ntū ad hoc pluralitas rationū. ¶ Ad primam ratione͂ qua obijcit. quia sic plura essent ab eterno si plures essent idee. dicendum q̄ per ideam dicit aliquid ut principale signatū in rectitudine. et hoc ē diuina essentia vel exemplar. Item p ideam dicit aliquid cōnotatū i obliquitate. et hic ē respectus ad creaturas. nihil aliud ē dicere ideas plures q̄ exemplar plurium. ex pte ergo principalis signati nō ponit plura litas. sed ex pte cōnotati. et propter hoc nō sequitur q̄ plura ab eterno. imo ex hoc sequitur q̄ unū sit exēplar omniū ab eterno. ¶ Ad secundum dicendū q̄ idea una est inquantum est forma exēplaris siue exemplar. q: hoc modo dicit exemplaritatem rerū sm q̄ sunt sicut vita sicut dictum est. quia res in esse nō differūt. tamē inquantum idea plures est et loquar sm cōnotatū. q: plures sunt rerum distinctiones. inquantum enim idea dicit exēplaritatē esse distincta et plures rationes. q: plures ordines: et sic concedendum est q̄ non est nisi unum exēplar vel forma exēplaris: sicut nō nisi unum efficiens. ¶ Ad tertiū dicendū. q̄ ista pluralitas ē a pluralitate rei. sed res dicit dupliciter scilicet absolute et respectiue. ut etiā dicat res ipsa rei cōparatio. dicēdū ergo q̄ a pluralitate cōparatōnis est pluralitas ideaꝝ. ¶ Ad quartum dicēdum. q̄ huiusmodi numerus ē a fine. sed ex hoc nō sequitur q̄ i deo sit depēdētia vel respectus ad creaturaꝝ. imo sequit q̄ creatura hꝫ respectū vel depēdentiā ad ipsum. unde cū dico q̄ idea signat diuinā essentiā ut formam exēplarē huius et illius. p hoc cōnotat respectus et depēdentia creature ad diuinū exemplar et nō econuerso. Si tñ hꝫ modū intelligēdi vel signādi significetur respectus creatoris ad creaturā. hoc enim nō ē q: creator depēdeat a creatura. nec q: hꝫ respectū ad ipsum: imo ex defectu itellectus. q: aliter nō cognoscimus deū nisi p creaturas. et pp hoc significamus ipsum cōnotare respectus ad ipsas. p hoc tñ magis significat depēdentia creaturarū ab ipso: q: creature sūt ab ipso. ad ipsum. p ipsum. Unde aug. in li. de trinitate. nō ponit alia nintatio in deo p hoc q̄ ponit respectus ipsius ad creaturā. sꝫ ponitur in creatura respectus ipsius.

Membrum quintum.

Consequenter queritur utrum unitas diuini esse operat secū pluralitatem psonarum. Ad qd̄ sic opponitur supposita ppositione per se nota. s. q̄ diuinum esse est exemplar omnis esse creati. Item supposita alia ppositione per se nota q̄ unitas nō pōt eē cū multitudinis nisi intelligatur repetita. Itē supposita alia. scilicet q̄ diuinū eē ē unuꝫ i nā. ex his arguit. I esse creato ē differētia unius et multoꝝ. ergo diuinum esse est exēplar unius et multoꝝ: qd̄ pꝫ per primā ppositionē. sed diuinum esse ē unitas qd̄ pꝫ per tertiā ppositionē. ergo diuinū esse est unitas exemplaris unius et multorum. sed unitas nō est exemplar multitudinis nisi intelligatur repetita sicut pꝫ per secūdā ppositionē. relinquit ergo q̄ diuinum esse ē unitas repetita. sed non est repetita in aliquibus pluribus psonis. ¶ Itē hoc pꝫ per cōnexionē perfectionis uniuersi cū esse naturas plurium psonarum sicut pꝫ demonstrato homine uno et angelo uno. et ē esse plures naturas unius persone: sicut patet i uno homine. sicut ergo duo sūt extrema i rerum natura et etiā unū mediū est accipere. ergo simi liter necessario intelligitur inter extrema scilicet unā naturā plurium psonarum sed non inuenit i esse creato. relinquit igitur q̄ est in esse diuino. ¶ Contra. Ricardus d sancto victore. ubi nulla differentia nulla pluralitas esse pōt. ubi autē est summe simplex: nulla pōt esse differētia ergo nulla pluralitas psonarū sed diuinū esse est summum simplex. ergo nulla differētia: nulla pluralitas ē in illo nō ergo pluralitas psonarum. ¶ Itē boetius in lib. de trinitate. Deus nullas hꝫ differentias. ubi autē differētie absunt abest et pluralitas. ergo ibi nō ē pluralitas personarum. Solutio dicendū sm primas rōnes q̄ diuinū esse ē unitas existens in pluralitate personali. ¶ Ad rōnes in cōtrariū dicendū q̄ triplex est differentia. s. differētia sm substātiā. differētia sm accidēs. differentia sm origines siue sm relationem. Cum ergo dicit Boetius. q̄ in deo nulla est differētia. intēdit excludere a deo differētiaꝫ sm substātiam et differētiam sm accidēs: sed nō differentiam sm origines. imo ponit eam in unitate diuini esse: et hoc facit differentias pson aliē in diuino esse. unde dicit Boetius in libro d trinitate q̄ nulla relatio ad seipsaꝫ referri potest. facta est que. sꝫ trinitatis numerositas in eo q̄ ē predicatio relationis. Seruata ēo unitas i eo q̄ ē i differentia substātie et operatōis. Ex quo cōcludit ita q̄ substātia continet unitatē relatio multiplicat trinitatē que puenit ex differētia originis. Unde ricardus i libro d trinitate circa illa i trinitate nostre dicunt psone siue substātie siue subsistētie nihil aliud oportet intelligere q̄ habētes substantiā sic esse sub discreta et differēti pprietate. et hec ē differētia in psona ad quā cōsequitur pluralitas nō i essentia sꝫ in psona. Si ergo i deo no est differētia sm substātiā: nec sm accidentia q: ibi no est accidēs sed solum originis. q: est ibi habens naturā nō ab alio et habens naturaꝫ ab alio p generationem et habēs ab alio per pcessionē. et sic illa proprietas differentia de qua loquitur Ricardus. nō ē accidentalis nec substātialis: sed est proprietas originis siue habitudinis. que simplicitati diuine essentie nō derogat. et sic patet veritas questionis.

Membrum sextum.

C Onsequens est querere de cõparatiõe di uine vnitatis. et primo de comparatione vnitatis essentie et persone. Et iterum de comparatiõe vnitatis persone xpi: sed illud ad questionem de incarnatione eius reseruamus. Secũdo de comparatione vnitatis diuine ad vnitatem intelligibilem. Tertio de comparatione diuine vnitatis ad vnitatez realem q̃tum ad representationem. Quarto de comparatione quãtum ad causalitatem.

Articulus primus.

D primũ sic obijcitur. eadẽ ẽ veritas ipsius essentie et persone. et vnitas psone et alterius. ergo eadẽ vnitas essentie et psone. Nã vnitas añcedit veritatem. ergo ex idẽtitate veritatis supponit et p̃intelligit añ se idẽtitatẽ vnitatis. ¶ Itẽ si hec vnitas nõ ẽ illa. I diuino eẽ est hoc et hoc. ergo cõpositio et non simplicitas. Contra vnitas essentie non multiplicat trinitatem. vñ Boetius in libro de trinitate. Substãtia ptinet vnitatez. relatio multiplicat trinitatẽ: ergo hec vnitas non ẽ illa. Similiter queritur de vnitate notionũ et psonarum an sit eadem. Ad qđ sic. sicut se habet res ad esse. ita se hz ad vnitatẽ. sed idez est eẽ vel essentia patris et innascibilitatis que est eius notio: ergo eadem est vnitas. minor p̃z q̃z cũ i simplici nõ differat q̃ ẽ et qđ ẽ. vñ seq̃t q̃ si p̃r ẽ innascibilis: q̃ sit ipsa innascibilitas sicut summũ bonũ ẽ sũma bonitas. et sic eadẽ ẽ vnitas notõis et psone. ¶ Cõtra vnitas innascibilitatis distĩguit ab vnitate p̃ternitatis siue generatõis. q̃z hec notio nõ est illa. sz vnitas psone p̃ris nõ distĩguit a paternitate. ergo nõ est eadem vnitas innascibilitatis et persone p̃ris. nõ ẽ ergo eadẽ vnitas notionis et psone. Rñsio fatendũ est diuinũ eẽ in sũma simplicitate et i ordie nãe sicut dicit beat' Augu. cũ dĩ filius a p̃re. nõ oñditur inequalitas sz ordo nature. Sũma ergo simplicitas cogit eandẽ eẽ vnitatẽ essentie et psone s̃z rez. Ordo vero nãe s̃m quẽ numerant psone diuine: cogit vnitatẽ essentie et psone differre rõne tali. s. vt ppriũ sit vnitatis eẽntie. nõ distĩgui. vnitati vo psone cõueniat distĩgui et esse i distinctiõe. nõ distinguit ergo re psona ab eẽntia q̃uis distĩguit psona a psona ordie nãe siue relatiõe qđ amplius declarabit infra cũ agetur de trinitate et supra declaratum fuit cũ agebat de simplicitate. ¶ Rõ ergo in oppositũ ducta nõ oñdit ibi eẽ diuersitatem eẽntialem siue s̃m rem: sed solũ s̃m rõnem. Nõ. n. essentia nõ multiplicet trinitatẽ sicut psona hoc nõ facit q̃ psona nõ sit eẽntia. sed q̃ alia rõe dĩ psona et eẽntia. psona. n. respicit ordinẽ nature in diuinis eẽntia nõ. Ille aũt ordo nature q̃ ẽ ibi s̃m rõnez principij et eius qđ est de principio: sibi facit distinctiõẽ psonalẽ. et hoc ẽ qđ dicit Boetius. q̃ substantia ptinet vnitatẽ relatio multiplicat trinitatẽ. Ad illud qđ q̃rit de idẽtitate psonarũ et notionũ. dicẽdũ sicut dictũ est ex pte psonarum q̃z plures psone sunt vna essentia. eodez mõ plures notiones sũt psona in re: sz sit dĩa in rõe. vñ omnes notõnes que sunt ex pte patris sunt ipsa psona patris in re. sz ergo notio a notione distinguatur. hoc nõ est pp̃ter hoc q̃ vtraqz notio nõ sit ipsa psona: sed pp alia cãm. sicut nõ distinguit psona a psona. vtraqz notio sit ipsa psona sz q̃z vtraqz nõ sit eẽntia. sz pp aliud. et pp hoc nõ pcedebat ratio illa.

Articulus secundus.

D Einde q̃rit de cõpatiõe vnitatis diuine ad vnitatẽ itelligibilẽ. Querit ergo an sit maior vnitas q̃ possit intelligi. Ad qđ sic bern. v. ad eugeniũ. Inter oĩa q̃ recte dicũt vnũ arcẽ sz vnitas trinitatis. sz hec ẽ illa quã ponũt i deo et quã diuinã appellant: ergo summa ẽ iter oẽs vnitas diua. ¶ Itẽ i oĩb' q̃b' cõferũ creatura cũ creatore creator excedit creaturã in infinitũ. vñ creatura bõ. creator dr bon' summe et infinite bonũ et sic de alijs. ergo vnitas creatoris summa ẽ et infinita respectu aliarum vnitatũ. Cõtra maior ẽ vnitas q̃ ẽ sine oi pluralitate q̃ vnitas q̃ ẽ cũ pluralitate aliq̃. Cũ igit in deo sit vnitas cũ pluralitate aliqua. s. psonarũ et notionũ: ergo i deo nõ est sũma vnitas que possit esse aut intelligi. Sed si est sũma inter omnes: videt q̃ in deo nõ deberet esse pluralitas psonarũ. Et iterũ ex hoc videtur q̃ cũ in angelo vel in anima sit vnitas essentie sine pluralitate psonarum q̃ maior sit aut ẽt equalis. Solutio dicimus q̃ inter omnes vnitates que possunt esse vel itelligi vnitas diuina maior est et summa que esse vel intelligi possit. nec ẽ dicendum q̃ ei repugnat pluralitas psonarũ et notionũ. Et qđ dĩ q̃ maior est vnitas sine pluralitate et cẽ. dicendũ q̃ hoc verum ẽ referendo ad creaturas. sz in diuinis nõ ẽ hoc verum. imo ibi nõ cõtradicit pluralitas personarum sũme vnitati. Et ad hoc prima rõ est. Nã sicut nos videmus q̃ vnitatem sũme potentie plus declarat multitudo creaturarum et effectuũ q̃ vnitas effectus. multitudo enim creaturarum declarat vnitatem sũme potentie et eius infinitatem vel sũmitatem. vñ quãto plures effectus et quãto plures possunt eẽ tãto plus ẽ de potentia. vñ p hoc manifestatur diuina potẽtia esse sũma. sic dicimus q̃ pluralitas psonarũ plus declarat et manifestat vnitatez essentie diuine q̃ vnitas psone siue notionis. vnde s̃m augu. sicut dõũ declarat illud quod habemus in animo: sic et ista pluralitas psonarum virtutem et vnitatez eẽntie manifestat. ¶ Item alia ẽ rõ. nam cum eadem sit eẽntia et oĩno simplex i istis psonis non multipli

cata b3 multiplicatōe3. p3 q̄ i ipa ē magna ꝛ sūma pfectio vnitatis. vnde i hoc deficit vnitas essentie vniuersalis ab vnitate ēētie p̄me. q2 licz vterq3 sit i pluribus: tñ ēētia vniuersalis ita ē in plurib⁹ q̄ multiplicat ꝛ numerat p illa. ēētia aūt diuina nō multiplicat p illa. imo eadē ēst nō multiplicata in psonis. vñ cū dicit deus generat deum. siue pater generat filium. generat. spiritus sanctus pcedit ab vtroq3: totum refert ad vnitatem ēētie sicut dicit anselmus. ¶ Itē3 tertia ratio. q2 qcquid est i diuinis ad eius vnitatē refert. vñ patre3 generare nihil aliō ē q̄ patre3 esse pl'm. patre3 aūt esse patrem nihil aliō est q̄ patrem esse. patrem esse nihil aliud est q̄ diuina essentia. vnde omnia ista ꝛ omēs ratōes personales ad vnitatē ēētie reducūtur que i ipsis nō multiplicat. ꝛ sic fecūditas generatōis sicut loquit beatus dyonisius facit declaratōe3 vnitatis ēētie.

Articulus tertius.

Tertio querit de ꝯparatōe diuine vnitatis ad vnitatē reale3 quātū ad repre-
1 sentatōe3. Querit ergo an magis representet i vnitate ꝯponētiū q̄ ꝯpositi. Deide an magis i vnitate pticularis q̄ vniuersalis. Quātū ad p̄mū sic arguit. vnitas ꝯpositi differt ab vnitate ꝯponētiū. q2 oīe vnitates cōponētiū vniunt. ex qbus surgit vnitas ꝯpositi. ergo posterior ē q̄ vnitas ꝯponentiū. magis ergo elōgat ab vnitate p̄ia. ꝛ ita magis repñtat vnitas in vnitate cōponētiū q̄ ꝯpositi. ¶ Itē vnitas p̄ima simplex est. ergo vnitas magis simplex in creatis plus assimilat vnitati p̄ie q̄ vnitas min⁹. s3 simplicior ē vnitas i cōponētibus q̄ i ꝯpositis. q2 vnitas ꝯponētiū ñ resoluit i aliā vnitatē. vnitas aūt ꝯpositi in aliā resoluit vnitatem. ergo vnitas ꝯponētiū plus assilat vnitati diuine. Cōtra vnitas in ꝯponētibus est vnitas s̄m qd. vñ aug⁹. in libro de natura sūmi boni dicit. q̄ materia nō h3 vnitate3 nisi s̄m qd. sic nec ēē nisi s3 qd. s3 vnitas simplex magis assilatur p̄ime ac sūme vnitati que verissime ac simplr est vnitas q̄ vnitas s3 quid. ergo vnitas diuina magis in ea repñtatur.

Solutio. dicēdū q̄ vnitas p̄ima h3 q̄ huiusmodi duo h3. vnū est q̄ ipa ē simplex. Itē ipa ē simplex vnitas. ꝛ pfecta vnitas quantum ergo ad hoc q̄ ipa ē simplex vnitas. ex hoc plus h̄nt ꝯuenientiā ipa ꝯponētia q̄ ip̄z ꝯpositū. q2 simpliciora sūt. ꝛ q̄tū ad hoc magis pticipāt rōe3 vnitatꝭ p̄ie. Quātū ad hoc dr q̄ dī ipa vnitas p̄ia multiplicitas simplr ꝛ pfecta: cui nihil deest: dicēdū q̄ ꝯpositū plus h3 de ꝯueniētia cū ipa q̄ ꝯponētia. Vnitas. n. ꝯpositi ē vnitas simplex ꝛ pfecta. Vnitas aūt forme ñ ē pfca sine vnitate mē nec ecōuerso. sic ergo vno mō pl⁹ repñtat vnitas diuina i vnitate ꝯponētiū. Alio mō i vnitate ꝯpositi.

Deinde queritur .§. j.

An magis repñtetur vnitas diuina in vnitate vniuersalis q̄ pticularis. Ad qd sic. omne qd ē vnū numero: est vnū gñe ꝛ specie. ꝛ ñ ecōuerso s3 q̄ huiusmodi. vñ vnitas generis ñ ponit vnitatē spēi nec vnitas numeri ponit posita vnitate spēi. imo ecōtrario vnitas numeralis illas pōit. ergo vnitas nūeralis addidat respectu illarū vnitatū. ergo plus h3 de natura vnitatis q̄ ille vnitates. ergo pticulare qd ē vnū vnitate numerali: magis est vnū q̄ vniuersale qd est vnū reliqs vnitatib⁹. magis ergo i ipo repñtat vnitas diuina. ¶ Itē qcquid est vnū genere vel specie cōicabile est a multis. sed cōicari a multitudine hoc recedit a pfectiōe vnitatis. ꝛ maxime sicut vniuersale cōicat a multis: q2 numerat per illa multa. Ho. [illegible] elōgari ab illa pfectione vnitatis. sed vniuersale est vnū genere vel specie. ergo magis elōgat a pfectione vnitatis q̄ pticulare. ꝛ ita particulare est magis vnū q̄ vniuersale. Contra. vnitas vniuersalis est simplicior. q2 vnitas pticularis addit ad illā. Itē3 est indissolubilior. q2 vnitas vniuersalis est vnitas s̄m icorruptiōe3: q2 vniuersale perpetuū ꝛ icorruptibile. vnitas aūt numero i aliqbus accedit ad corruptiōem: ergo vnitas i numero plus elongatur ab vnitate prima que nullo mō vergit ad corruptiōe3 q̄ vnitas vniuersalis. ergo magis repñtatur vnitas diuina in vnitate vniuersalis q̄ pticularis. Solutio. dicendū q̄ vnitas p̄ima tria habet. P̄imū eī3 est vnitas q̄ ēētia p̄ima nō est ēētia alius vel aliquorū. hec est ēētia distincta ab alijs realiter. vñ vnitas p̄ima ita se h3 q̄ est hec vnitas distincta ab hac vnitate ꝛ ab illa ꝛ huiusmōi. nihilominus est ista p̄ima vnitas est i hac vnitate ꝛ in illa ꝛ [illegible] q̄ non ponimus q̄ p̄ima ēētia est essentialr in vno quoq3. nō tñ essentialr ita q̄ per ꝯstitutiōe3 sed causaliter. alterū vnitas diuina simplex est. Tres ergo ratōes habet vnitas p̄ima. s3 q̄ est vnitas in se distincta per ēētiam ab omnibus alijs. Itē est essentialiter in omnibus alijs tanq̄ conseruās ꝛ ꝯtinens. ¶ Item est simplicissima. ꝛ hoc totū est dictū q̄ vnitas p̄ima tres habet ꝯditōes s̄m ꝯditione intelligentie. ipsa. n. ē [illegible] vnitas. s̄m q̄ est in hac vnitate ꝛ illa. ꝛ quātū ad hoc magis assilatur ei min⁹ vniuersalis. Itē3 ipa ē vnitas simplex. ꝛ hac tertia ratōe plus ei assilatur vnitas vniuersal' q̄ p̄ima vnitas est ꝯpleta vnitas s̄m q̄ [illegible] q̄ ipa est quedā vnitas in se fixa ꝛ distincta ab alijs. ꝛ quātum ad hoc plus ei assilatur vnitas pticularis ꝛ hoc mō plus ē vnū pticulare q̄ vniuersale. q2 vnitas vniuersalis deficit a pfectiōe vnitatis pticularis.

Articulus quartus.

q

Uarto queritur de ꝑparatione vnitatis diuine q̄tum ad causalitatez. Et hoc est querere. An omne vnum sit vnuz ab vnitate pria. Ad quod sic beatus augustinus i libro de vera religione. a prio principio vnum ē quicquid est. sȝ primū principium ē prima vnitas. ergo a prima vnitate est oīa vnitas. Item dyonisius. nihil enim ē expers vni⁹. sed omnia ꝛ omniū oīs ꝑticula vnitate ꝑticipāt ꝛ a sūma vnitate deriuantur. Nā si dicunt̄ ꝑticulare: hoc ē respectu vnitatis sūme. omnis ergo vnitas est ab vnitate prima. Contra. i. corin. vi. Qui adheret meretrici vnū corpus efficit̄ cū ea constat ꝙ hic notat̄ quedā vnitas. sed hec vnitas nō ē a deo. q̄m hec ē vnitas peccati: ergo nō omnis vnitas a pria vnitate. ¶ Item. i. corin. iij. Qui plantat ꝛ qui rigat vnum sunt. sed hec vnitas nō ē a deo. quoniā sicut dicit glo. vnum sunt ratione ministerij. Sed vnitas ministerij non hȝ similitudinem cū prima vnitate inquantū sic. immo vnitas dominatōnis. Hec ergo vnitas nō ē ꝑ similitudinē prie vnitatis. ergo non est ab ipsa. ¶ Juxta hoc querit̄ ꝓpter verbū dyonisij. vtrū omne qđ est: sit vnū? nam dicit dyonisius nihil ē qđ non participet vno. ¶ Solutio dicendum ꝙ omnis vnitas naturalis: ratione qua est vnitas: est ab vnitate prima. ¶ Ad primū dicēdū ꝺȝ glosam que dicit. fornicatio ambos vnū corp⁹ facit vt q̄uomodo in nā sam ꝛ i macula vnum sunt. Sed nota ꝙ in fornicatōe duo sunt. scilicet ipsa actio que ē copula carnalis: ꝛ iterū est ibi ꝺformitas. ratōe ergo actionis ē ibi copula carnalis ꝛ sic est ibi dicere vnitatē naturalem siue i natura. ꝛ hoc mō illa vnitas ē ab vnitate prima. Ratione aūt deformitatis ē ibi quedā vnitas diuisionis a deo, q2 in hoc ꝙ copulantur in hac deformitate diuidunt̄ a deo ꝛ conueniūt in diuisiōe. ꝛ hanc appellat glo. vnitatē i macula. ꝛ hec nō ē. a deo siue ab vnitate prima: sicut nec ꝺformitas est a deo. ¶ Ad scđm dōm. ꝙ ꝺr̄ qui plantat ꝛ q rigat vnum sunt. hec ē vnitas ministerij. Ratiōe ergo eius ꝙ est vnitas: habet similitudinem cuȝ prima vnitate: ꝛ est ab illa. Ratione vero ministerij habet similitudinē. ꝛ ita inquantū ē vnitas est a deo. ¶ Sed ꝯ hoc obijcit augustinus i libro de vera religione. a primo pricipio vnū ē q̄cq̄d aliquo mō vnū ē. ergo cū vnū in macula sit vnū aliquo modo: ergo a primo pricipio est. ¶ Itē obijcitur contra hoc qđ dicit glo. ꝙ cuȝ ꝺr̄ ꝙ q plantat ꝛ qui rigat vnuȝ sunt ibi ē vnitas ratione ministerij. q2 videtur ibi esse vnitas substātie. Nā. i. corin. vi. super illud. qui adheret deo vn⁹ spiritus est ꝛc̄. gl. hieronymi. diligēter attēde ꝙ quādo de duabus rebus vel pluribus ꝺr̄ vnus est vel vna est. ꝛ additur quid vnus vl̄ vna: et ꝺ his que sunt diuerse ꝛ ꝺ his que sunt vnius substantie dici pōt. diuerse enim substantie sūt spūs dei ꝛ spiritus hominis: ꝛ tñ dicitur qui adheret domino vnus spūs est. Ubi autē dicitur de duobus aut pluribus vnuȝ sunt. nec additur qd vnū non diuerse sed vnius substātie eē intelliguntur vbi notatur vnitas aliquoꝝ ꝛ addit̄ quid vnū possunt illa esse diuerse substantie. sȝ cū nihil additur intelliguntur eē vnius substātie. Sed cū ꝺr̄ qui plantat ꝛ qui rigat vnū sunt. hic dicitur vnū sine additione: ergo vnius sunt substātie qui rigat ꝛ qui plātat. quid ergo dicit gl. ꝙ est vnū ministerij ratione? Responsio sicut iniusticia nō ꝺr̄ carentia iusticie nisi vbi ē possibilitas ꝛ debitū iusticie. ideo si diceretur vnū demōstrans duobus iniustis: vnum sunt in iniusticia. non solū significaretur carentia iusticie que dicit conuenientiam i nō ente: sed signaretur conuenientia in potentia siue i debito habendi iusticiam que ē conueniētia in ente siue i aliquo. Ex ista ergo parte q̄ conuenitur vnū debitum siue possibilitas ad iusticiam est vnū idē a prio pricipio siue a prima vnitate. Ex alia vō parte qua signat̄ carētia iusticie non erit per effectum a principio primo sed defectū ab vnitate illius. Similiter mō intelligendus cū ꝺr̄ vnū in macula. Macula enim dicit carentiā spiritualis pulchritudinis cum debito habendi illā inquātū eniȝ designat̄ conueniētia debite pulchritudinis cū ꝺr̄ vnū in macula: erit vnitas hec a prima vnitate sicut ipsm debitum. inquātum vō designat conuenientia in carentia pulchritudinis: nō erit causa effectiua illius. sed cā defectiua in recessu ē ab vnitate prima vt li. ar. inordinatum. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ verum est qui plantat ꝛ q rigat pn̄t eē vnius substātie indiuidue. cum glo. intelligit ibi dicere ꝙ sunt vnius substantie specifice ꝛ non indiuidue. vnde dicit sicut vnum sunt genere ita ꝛ ministerij ratione.

Questio. xv. de veritate diuina.

a

D iuuante dei gratia conueniēs est querere de ꝟitate diuina. ad quā questionem inquirēda sunt hec. Primo an sit necesse ꝟitatē eē. Secundo. an intentio ꝟitatis ab intentiōibus entis vnitatis bonitatis differens sit. Tertio. quid sit. Quarto. in quibus sit. Quinto. an vna vel plures sit. Sexto. an plures ꝟitates in eterno sint. Septimo. an oīs veritas eterna sit. Octauo. an veritas mutabilis vel immutabil' sit. Nono. an veritas diuina sit pria cā omnium veritatum.

Membrum primum.

a Ad primum arguit ex soliloquiis Augustini. si manebit mundus iste: verū ē mundū semp eē mansurū. si nō manebit: verum ē ñ eē mansurū. si interiturus ē: ē interiturū verū ē mundū interisse. no pōt enim eē verū nisi veritas sit. Erit igit veritas ēt si mūdus intereat. ¶ Itē Anselmus i libro de veritate. ⁊ i monologion pbat sic necessario veritatē eternaliter esse. vt ñ possit cogitari ñ eē. p̄ulo sic ostēsiue. cogitet qui pōt qñ incepit aut qñ nō fuit hoc verū qr scilz futurū erat aliqd. aut quādo desinet ⁊ non erit hoc verū. videlicet qr preteritum ē aliquid. qꝫ si neutrū hoꝝ cogitari potest ⁊ vtrūqꝫ hoc verum sine veritate esse non potest. Impossibile ē qꝫ veritas principiū aut finē habeat. Item idē Anselmus ibidē. si veritas habuit principiū aut habebit finem. anteqꝫ ipsa inciperet verū erat tunc: qz ñ erat veritas. ⁊ postqꝫ finita erit verū erit tunc: qz non erit veritas. erit igit veritas postqꝫ finita erit veritas. quod incōuenientissimū ē. Siue igit dicatur veritas habere siue intelligat non habere principium vel finem nullo claudi pōt veritas principio vel fine. ex hoc ergo relinquit qꝫ veritatē necesse ē eternaliter esse ⁊ qꝫ ñ possit cogitari nō eē. Contra. sic verum ꝯuertit cū ente qr vnūquodqꝫ sic se habet ad esse sicut ad veritatē. sic bonum: qr vnūquodqꝫ inquantū est bonum ē. cū ergo aliquid possit cogitari esse ⁊ bonum non eē: sic aliquid poterit cogitari eē ⁊ verum non esse. multo fortius ergo ⁊ cogitari non eē ⁊ verū non eē. Non igit ad aliquid cogitari eē: sequit cogitari verum eē. nec ad aliquod non esse: verum ñ esse. ¶ Itē videt argumētatio ßm quid ⁊ simpliciter sophistica. aliquid non eē est verum vt mundū interisse ⁊ huiusmodi. vel mundū futurū eē est verum ergo aliquid ē verum. naz ex vero ßm quid infertur verū simpliciter. Responsio ßm aug. in libro de vera religione. nullus intelligit falsa. naz verū eē oportet qd intellectu ꝯtemplor. ¶ Ad primū dicendū. qꝫ rei eēntia mouet animū duobus modis. vno mō ßm dispositionē veritatis mouet intellectū. Alio mō ßm dispositionē bonitatis mouet affectū. vnde sicut eēntia rei p suam bonitatem diligit: sic essentia p suā veritatē intelligit. ⁊ sicut īpossibile ē bonitatē ñ diligi cū diligit rei eēntia: sic īpossibile ē veritatē ñ intelligi intellecta rei eēntia. Ex quo pꝫ qꝫ veritas non ē separabilis i cognitione ab eē siue ab entitate. ¶ Ad secūdum dicendū. quoniā cū omne qd dicit ßm quid dicit respectu alicuius simpliciter. necessario ñ ponit veritas ßm quid. ponet veritas simplr. quātū ñ respectu eiusdē sz respectu diuersoꝝ. qr omne ßm quid reducet ad simpliciter.

Mēbrum secundum.

b Deinde querit de intētione veritatis in quo differat ab intentiōe entitatis. vnitatis ⁊ bonitatis. Ad differentiā dicit aug' in soliloquiis. verū ē id qd ē. ergo veritas diffinitiue ē entitas. ergo ñ differt intētio veritatis ⁊ entitatis. ¶ Itē aug. in libro de vera religione. vera in tātū vera sūt inquātū sūt. Cōtra aug. i lib. de vera religione. cū manifestū ē falsitatē eē qua putat qꝫ ñ est: vt intelligat eā eē veritatē qua ostendit id quod ē. cum ergo differat intētione id qꝫ est ⁊ quo ostēdit entitas. vel eēntia ē id quo res ē: veritas qua ostēdit. ergo differūt intētiōe veritatis ⁊ entitatis. Item augustinus in li. de vera religione dicit. qꝫ ēritas ꝓpria ē ßm quā de īferioribus iudicam'. Itē in eodē. cū aliqs dicit corporibus vos quidē nisi aliq̄ vnitas ꝯtineret nihil essetis. Sed rursus si vos eētis ipsa vnitas: corpora ñ eētis. recte illi dicit vñ nosti illā vnitatē ßm quā iudicas corpora. qꝫ nisi videres iudicare ñ posses qꝫ eā nō ipleāt. cū ergo ßm vnitatē iudicem' īferiora: erit eadē intentio vnitatis ⁊ ēritatis. Cōtra n̄ dicunt ñ eodē accipe veritatē ⁊ falsitatē ßz idē sz de corporibus accipimus veritatē corporeitatis ⁊ falsitatē vnitatis. eūt aug. i lib. de vera religione. ōē corpus verū corpus ē sz falsa vnitas. ergo ñ ē idē veritas corporeitatis ⁊ vnitas corporeitatis. ¶ Itē aliter sūt ōēs veritates ⁊ vnitates. vnitates ōēs sūt que supra diximus veritatis ōēs sūt. qr ē veritas rei ⁊ veritas signi. ⁊ hoc multiplr. ergo ñ sūt intētiōe idē veritas ⁊ vnitas. ¶ Itē aug. sup illō ps. quesitis mēdaciū. dicit. sola veritas pficit bona quia oīa vera sūt. Si ergo bonitas ē q bona pficit ßm intētionē idē erit ēitas ⁊ bonitas. Itē aug. i li. de vera religione. verū ē lux intelligibilis: Et dicatur dyom. dicit. qꝫ lux intelligibilis ē bonitas q est sup omnē lucē ⁊ fontalis radius ⁊ supereffluens lucis effusio: omnē sup mūdanū ⁊ mūdanū intellectū illustrās. ergo eadē ē intētio veri ⁊ boni. falsū qꝫ ē lux intelligibilis. ¶ Itē aug. i lib. lxxxiij. qōnū. totū malū de spē priuatiōe repertū ē. ergo totū bonū ex positiōe spēi. Sꝫ ex positione spēi est i re veritas. ex eodē ergo i re ē ēitas ⁊ bonitas. ergo ñ differūt ßm intētionē. Cōtra verū se extēdit ad malū bonū aūt ñ. ergo ñ idē ßm intentionē. ¶ Itē nihil qd ē obiectū vnius potētie ē idē ßm intētionē cū obiecto alteri' potētie. cū ergo verū sit obiectū rōnis bonū volūtatis: ñ erit ßm intētionē idē verū ⁊ bonū. Rñsio quātū ßm eē eadē sūt idē verū ⁊ vnū ⁊ bonū. sz differūt intentione eoꝝ sicut supra dictū est in qōne de vnitate. Ēns eni ⁊ entitas absolutā dicit intelligētiā. vnū ꝟo addit ad ens indiuisionē vñ vnitas ē indiuisio entis. verū ꝟo addit ad indiuisionē entis indiuisionē eē. vñ veritas ē indiuisio eē ⁊ qd ē. bonum ꝟo addit ad indiuisionē entis ⁊ eē indiuisionē ßz

ne esse. vñ bonū dicit indiuisio actus a potentia ꝛ actus dicit ꝯplementum siue ꝑfectio possibilitatis ad quā res nata est. ¶ Itē sicut supra tactū est i q̄stione de vnitate. differunt intētiones iste sm̄ relationem ad cām que ē vnum principium in rōne efficientis. veritas in ratiōe formalis. bonitas in rōne cāe finalis que appropriatur trinitati. vñ augustinus de ciuitate dei. dixit deus. fiat lux ꝛ facta est lux. Uidit lucē ꝙ esset bonū. ecce dicens: ꝛ qd̄ dicit. ꝛ ꝓpter qd̄ dicit. intentio vnitatis refertur ad dicentē. intentio veritatis ad vbū. intentio bonitatis ad bonū ꝓp qd̄ est. dicēs ē pater cui appropriatur ratio efficiens. verbū filius: cui rō formalis. bonū spiritussanctus: cui appropriatur rō finalis. ¶ Iste ergo intentiones non sepant̄ ab essentia rei velut vestigia prime cāe que ē trinitas vnius essentie. vñ sm̄ hoc dicit augustinus in lib. de vera religione. colere ꝛ tenere nos ꝯuenit vnius substantie trinitatē vnū deū quo actore ꝯditi sumus. Similitudinem eius per quā ad imitationē formamur. ꝛ pace qua vnitati adheremus. deū qui dixit fiat. ꝛ verbū eius p qd̄ factū ē qd̄ naturaliter ē. ꝛ donum benignitatis quo placuit vt nō interiret qc̄quid p verbū ab eo factū ē. vnū deū quo creatore viuimus. p quē reformati sapiēter viuimus. quē diligētes: ꝛ quo fruētes beate viuimus. ¶ Rn̄sio igit ad obiecta. ꝙ q̄uis id qd̄ ē diffiniat verū. nō tñ eadē erit intētio entis ꝛ veri. illā per hoc ꝙ dicit id qd̄ est. intelligitur id ē qd̄ hȝ esse. i illo vero qd̄ hȝ eē intelligitur in diuino eē ꝛ ens qd̄ est. vnde eadem est per intellectum illa diffinitio augustini. verum est id qd̄ est. cum ista verum est qd̄ hȝ indiuisum esse ab eo qd̄ ē. sicut explanatū est prius. hoc dt̄ dicit per additionē ad ens. ¶ Ad scd̄m dicendū. ꝙ cū dicitur oīa sunt vera inquātum sunt. qd̄ dico inquātum quod est determinatio: potest referri ad ꝯditionem suppositi. per hoc ꝙ dico vera. ꝛ hoc modo verum ē. omnia sunt vera inquātum sunt. q2 nūq̄ in aliquo supposito sepant̄ verū ꝛ ens. imo sequitur si ē verum ē. vel potest referri ad ꝯditionē forme siue rōnē eius qd̄ dico verū. ꝛ hoc mō non ē verū. Ens enim non est rō veri sed indiuisio esse ab ente vt dictum est. ¶ Ad tertium qd̄ obiicit de vnitate. dicendū q2 sm̄ vnitatem iudicamus sicut sm̄ artē ꝛ exēplar ꝯ opc. sm̄ veritatem sicut luce. Unde dicit augustinus i lib. de vera religione. Ista ē lux vera p quā fantasmata nō vera eē cognoscis ꝛ ita differenter. Notandum ꝙ cū dicis ꝙ sm̄ vnitatē iudicamus. hoc est inquātum vnitas assumit rōnem cāe formalis. ꝛ sic inquātum induit rōnem veritatis. sicut supra ostendimus i q̄ōne de vnitate. ¶ Ad quartū qd̄ obiicit. intelligendū ꝙ v̄itas ꝑficit bonū in rōe cāe formalis. bonitas i rōne cāe finalis. Utraq3 aūt ꝑfectionē hȝ bonū. veritas ꝑficit q̄ntū ad eē nāe relatiuū ad cām exēplarem. bonitas q̄ntū ad eē relatiuum ad cām finalē. ¶ Ad quintū qd̄ obiicit 3 idē. ꝙ veritas ē lux intelligibilis ꝛ bonitas silr̄. dicendū ꝙ verū est sed differenter q2 verū ē lux q̄tum ad intellectū speculatiuū. bonū est lux q̄tum ad practicum. Preterea lux duplicē hȝ effectū. manifestare ꝛ mouere. Est enim principium manifestandi se ꝛ alia vt dicit augustinus in quadā omelia sup iohannem ex illo verbo ad ephe. v. que arguuntur a lumine manifestant. oē. n. qd̄ manifestat lumen est. ꝛ sm̄ hunc modum verū est lux itelligibilis. q2 principiū manifestatiuū. vnde Hylarius. verū ē declaratiuū esse. Item est principiū motiuū. vñ opera que non sunt in participatiōe lucis vt opaca ꝛ terrea. naturaliter sunt imobilia. Que vero i pticipatione lucis vt perspicua aqua ꝛ aer sunt mobilia sed nō per se. ꝛ magis aer q̄ aqua quia magis est i participatione lucis. Quorū vero lux est de substantia sunt mobilia p se vt corpa celestia ꝛ ignis. ꝛ hac rōe bonū qd̄ est principiū mouendi ē lux intelligibilis. vñ dyonisius bonum est ad qd̄ omnia conuertuntur ꝛ qd̄ oīa affectant. ¶ Ad vltimum dicēdum. ꝙ sicut ad priuationē vite que est prima ꝑfectio animalis sequitur priuatio sensus. sic ad priuationem speciei sm̄ quā ponitur veritas sequitur priuatio ordinis. sm̄ quem accipit bonū. ꝛ iō dicit: totū malum ex hoc ꝯuenire. vel species dicitur dupliciter. s. perfectio esse ꝛ bene esse. ꝛ totum malū sm̄ hoc ꝯuenit ex priuatione speciei tamen species sm̄ hoc se extendit ad bonitatem sicut ad veritatem.

Membrum tertium.

Consequenter inquirendum ē quid sit veritas. ponende ergo sunt a diuersis diuerse veritatis ꝛ veri notificatiōes. nā in libro solilo. augu. ponit. hoc verum est qd̄ ita vt ē videt ꝛ colligitur ex suo opposito. s. n. est falsum qd̄ aliter q̄ est videt. ergo verū est qd̄ ita vt est videt. Sed hec diffinitio improbatur sic ab augustino. nam ablato eo cui aliquid videt. nō videt aliquid vt ē: nec videt aliqd aliter q̄ est. ergo ablato eo cui videt neq3 verum neq3 falsum est. qd̄ est manifestū inconueniēs. Nā sm̄ hoc lapides in abditissimo terre sinu nō essent veri lapides: q2 nō videntur. Propterea ponit alia diffinitio in eodem libro. Uerū ē ꝙ ita se habz vt cognitori videtur. si velit ꝛ possit cognoscere. Sed ꝯ hanc obiicitur q2 ex hoc sequitur ꝙ verū non erit qd̄ nemo potest cognoscere. Itē si falsum est qd̄ aliter q̄ ē videt. ergo si alteri videatur hic lapis eē lapis: alteri lignum. eadē res ꝛ falsa ꝛ vera erit. ¶ Propterea ponitur alia diffinitio in eodē. verū est id qd̄ est. Sȝ obiicit... id qd̄ ē sit susceptiuum falsi. sicut enunciatio que dicitur ꝛ vera ꝛ falsa. qd̄ aūt est verum nō ē susceptiuum falsi. ergo id qd̄ est non ꝯuertitur cū vero. ergo non dif-

tuis verū. Itē si diceret q̄ itelligit de veritate rei nō veritate signi. Obijcitur de homine picto qui est falsus homo: et tamē cōuenit ei esse quod est. ¶ Itē ponitur alia a quodā phō. Ueritas ē adequatio rei et itellectus sicut generaliter adequatio signi et assignati. Sed obijcit. de adequatione signi ad signatū nō est nisi cū significatio est. ergo non eēt veritas si nō eēt cōsignatio. ¶ Item ponitur alia. Ueritas est idiuisio eē et qd est. Sz obijcitur. in negatōibus non est idiuisio eē et eius qd est. imo signatur diuisio eē ab eo qd est. vt cuz dicitur homo nō est asinus: per negatōem dicitur eē asini ab eo qd est homo. ergo nō eēt hec vera. homo nō est asinus. ¶ Itē ponitur alia ab augustino in li. de vera religiōe. Ueritas ē qua ostēdit id qd est. et colligit sic. Si falsitas quarē putatur quod nō est: ea est veritas qua ostēditur id qd est. Cui similis ē notificatio hylarij. verū est declaratiuū aut manifestatiuū eē. Sed obijcitur. si verum est declaratiuū aut manifestatiuū eē sine eius quod est: ergo verū nō erit id quod est aut eē: cuz nihil seipsuz clarificet. ¶ Itē ponitur alia ab augustino de vera religiōe. Ueritas est sūma similitudo pricipij que sine vlla dissimilitudine ē vnde falsitas oritur. Sed obijcit. diuina eētia nō ē similitudo pricipij cum sit sine pricipio. Similiter pater est principiū sine pricipio. ergo nec diuina eētia nec pater ē veritas. Itē cuz in creatura nō sit sūma similitudo pricipij. ergo i creatura non ē veritas. ¶ Itē ponitur alia diffinitio ab Ansel. in libro de veritate. Ueritas ē rectitudo sola mēte pceptibilis. Sed obijcit intētio rectitudinis si accipiat proprie: nō inuenit nisi in quātitate dimensiua. ergo nō eēt veritas nisi i corporalibus. Itez si accipiat methaphorice: ergo est fm similitudinē rectitudinis in quātitate. sed vbicūqz sic itelligitur rectitudo: ē et differētia pricipij medij et finis. cū ergo in idiuisibilibus vt pūcto et vnitate: et etiā idiuisibilibus cōpletis vt circulatio nō sit differētia principij medij et finis. ergo in illis nō erit veritas. cum fm trismegistū deus sit spera itelligibilis. cuius cētrum est vbiqz: cir. ferentia est nusqz. ergo itelligitur per moduz pūcti et per modū circuli. Itē si accipiat rectitudo pro iusticia fm q̄ dicit quod sit iuste recte fieri: in quē modum dicit rectitudo ab anselmo fm quaz est aliquid vt debet vel sic vt debet: tūc nō cōueniet diuine veritati. que nulli debet eē rectitudo. Itē cū iusticia et bonitas sit fm hoc sola mēte pceptibilis. nō differēt fz diffinitionē veritas. iusticia. bonitas. Itez cū sint aliqua que percipiuntur non solum mēte sed sensu vt corporalia: ergo i corporalibus nō est veritas. cuz veritas sit sola mēte perceptibilis. ¶ Itez cū tot modis sūt assignate notificationes veri et veritatis quomodo assignant? nam videntur deficere aut superfluere aut male

assignate eē. queritur ergo quasi accipiuntur. Responsio. ad istud primo q̄ omnes iste notificatiōes assignate sūt in sua ratiōe. Nā quedā notificatio veri ē generalis ad veritatē siue sit creata siue increata. et creata siue sit cognitiōis siue voluntatis siue actōis siue significatiōis. et hec veritas ē rectitudo etc. sicut ipse innuit i libro de veritate. et nominatōe rectitudis diuidit eā ab omni re que rectitudo nō vocat. Qd vero sola mēte perceptibilis dicit: separat eā ab oī rectitudine visibili. Speciales vero notificatiōes differūt. nā quedā sunt date de veritate cōprehensionis ut libro soliloquiorum que coincidit in idē. verū est qd ita ē vt videtur. et alia. verū est quod ita est ut cognitori videtur si velit possitqz cognoscere. Quedā de veritate signi siue significatiōis vt illa. Ueritas ē adequatio signi vel itellectus etc. Quedā de veritate rei vt ille due que coincidūt in idē. verū est id qd est. Et iterū. veritas est idiuisio eē et eius qd est. Quedam vero d veritate icreata pricipaliter. vt ille due Augustini. de vera religiōe. sz vna de veritate fm q̄ accipit essentialiter. et hec notificatio ē per effectum cōsequētē. veritas ē qua ostēdit id qd est. quia prima veritas se habet ad itelligibilia sicut lux ad visibilia. et huic cōsonat diffinitio hylarij. verus est declaratiuū eē. Alia vero est de veritate icreata fm q̄ accipit psonaliter. et appropriat filio sicut vnitas patri et bonitas spirituisancto que ē veritas que ē sūma similitudo pricipij etc. et principiū ibi dicit patrē. Respōdendum igitur per ordinē ad obiecta. ¶ Ad obiectū contra primas diffinitiōem verū est qd ita est vt videtur. iam patet respōsio. Nā data est de veritate cōprehensionis siue cognitiōis rei. et ideo ablato cognitore nō est hec veritas fm actū quauis sit fm habitū. hoc scilicet q̄ res nata ē cognosci vel videri vt est. Ad obiectū cōtra secūdas que determinat primas. similis est rātio. q̄ si nullo nō sit aliqa q̄ possit cognoscere. ipsa tamē res adhuc ē cognoscibilis. et id adhuc habitu siue potētia manet veritas cōprehensiōis. ¶ Ad aliud qd arguit. sicut inconueniens est q̄ eadē res sit vera et falsa: dicēdum q̄ ex veritate cōprehensionis procedit ad veritatē rei et ideo quasi mutat predicamētum. et est fallacia figure dictōis. ¶ Ad aliud obiectū cōtra tertiā. Ueritas ē id qd est et primo ratione enūciatiōis que est vera et falsa. Dicēdum sicut dicit Anselmus i libro de veritate. Alia ē rectitudo et veritas enūciationis quia signat ad qd significādum est facta. alia q̄ signat qd accepit signare. facta ē enim ad significandum res eē dum est et dum nō est. verbi gratia sic dico sit siue nō. hec oratio dies est i tempore significare dies eē. primo modo veritas dicta ē mutabilis et separabilis in cōtingentibus. secūdo modo iseparabilis. primo nō est iseparabilis veri et falsi veritas. in hac enim via nō attendit fm id quod

cepit enūciatio: sed ſm id ad qd̄ eſt. ſecūdo mo-
do nō. quia attēditur id qd̄ accepit. vnde Anſel-
mus dicit. ꝙ primā veritatem habet accidētali-
ter: ſcḋam naturalit̄. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcit de
homine picto. dicēdū quoniā homo pictus ve-
ra ē pictura. ⁊ eſt id qd̄ ē: falſus homo: ⁊ hoc
eſt id qd̄ non ē. quēadmodū dicit Auguſtinus ꝺ
vera religiōe. ſi rerum viſibiliū pulchritudo. q̄
vnitate ↄtinetur ⁊ non implet vnitatē nos fallit:
ītelligamus nō ex eo qd̄ eſt nos falli: ſȝ ex eo qd̄
nō eſt. eē eniȝ corpus veruȝ corpus eſt: ſed falſa
vnitas. ¶ Ad obiectuȝ contra quartā. veritas eſt
adequatio ⁊c̄. dicēdum quoniā diffinitiōes nō
reſpiciūt eſſe actu ſed eē in habitu. vnde ſi nullus
homo ſit: adhuc ē vera diffinitio homo eſt ani-
mal ratiōale. ita cū dicitur veritas eſt adequatio
nō copulatur adequatio ī actu ſȝ ī habitu. ¶ Ad
quintaȝ ſcilicet. veritas eſt īdiuiſio ⁊c̄. dicendum
ꝙ veritas negationū fundatur ī veritate affirma-
tionū. vnde veritas huius negatōis homo non
eſt aſinus: fundat̄ in hac affirmatōe homo ē ho-
mo. ⁊ ſi ſignificet diuiſionē aſini eē ab eo quod ē
homo hoc nō ē niſi ꝓpter indiuiſionē eē homi-
nis ab eo qd̄ ē homo. ⁊ ita veritas negationum
ē indiuiſio ſm reȝ. Eadem eniȝ ē veritas affirma-
tionis. homo ē homo: ⁊ homo nō ē aſinus. ꝗ̄-
uis differēs in ſignādi ratiōe. ¶ Ad obiectū con-
tra ſextā diffinitionē que ē. Veritas ⁊c̄. que eadē
eſt cum diffinitiōe hilarij verū ē declaratiuū ⁊c̄.
Dicendum eſt. ꝙ ſicut lux manifeſtat ſe ⁊ alia: ſic
veritas que eſt diuina eēntia: quia eſt lux intelli-
gibilis ſicut dicit aug. ī li. de vera religiōe. ¶ Ad
obiectum contra ſeptimaȝ diffinitionem. veritas
eſt ſūma ſimilitudo principij. dicēdum prout di-
ctum eſt. ꝙ hec diffinitio eſt veritatis prime pro
ut accipit̄ perſonaliter ⁊ per appropriationē. ⁊
ideo nihil ad rem qd̄ obijcit de eēntia vel de pa
tre. ⁊ qd̄ obijcit de veritate creature. Unde illa
notificatio oſtēditur ꝓpter proprietatē pſone fi-
lij: ⁊ per diſtinctionē ab alijs pſonis. ⁊ per diſti-
ctionē a creaturis. Omne eniȝ qd̄ eſt. aut ē prin-
cipiū eternū: aut a principio. principiū eternuȝ eſt
vnitas dei patris. Sȝ a pricipio dupliciter. aut a
principio qd̄ eſt in idētitate ſubſtāie: aut in diuer
ſitate ſubſtātie. ſi in diuerſitate: ſic ē creatura. que
quāuis ſimilis ſit: nō poteſt tamē exprimere illā
vnitatē principij quā imitatur. Et ideo ī hoc po
teſt oriri falſitas ſicut dicit aug. non inquantum
imitatur: ſed inquātum implere nō poteſt. Itē ſi
eſt a principio in idētitate ſubſtātie: adhuc dupli
citer. aut ergo in idētitate ſubſtātie ⁊ ſimilitudi-
ne ſeu cōformitate notionali: aut in idētitate eſſē
tie in differētia notionali. primo modo eſt a pri-
cipio patre filius qui eſt a patre: idem in ſubſtā-
tia ⁊ conformis in notiōe. quia ſicut pater pſona
a quo alius: ſic filius. ſcḋo modo ſpirituſſanctus
qui eſt a principio patre in idētitate ſubſtātie: ſed
non ↄformis in notiōe. quia ſpirituſſanctus eſt per-
ſona que ab alio a qua nulla. Similitudo ergo
pricipij magna ē ī creatura inquātum vna ē ſed
tamē ī diuerſitate eſſētie. Similitudo maior ī ſpi-
ritusancto qui ē a patre in idētitate ſubſtātie quā-
uis nō cōformis in notiōe. Similitudo vero ſū-
ma: filius qui ē a patre in idētitate eſſentie ⁊ con-
formis in notiōe: vt tamē de ſpirituſancto nō di-
catur ſimilitudo minor. ⁊ hic eſt intellectus poſite
diffinitiōis. In hoc eīn ꝙ dicit̄ ſimilitudo prīci-
pij. diſtinguitur a patre. ī hoc ꝙ ſūma: per moduȝ
qui dictus ē a ſpirituſſācto. ī hoc ꝙ nulla diſſimi-
litudo ex quo falſitas oritur. diſtinguitur a creatu
ra. falſitas eīn eſt in creatura ex hoc ꝙ imitatur
vnitatē pricipij ⁊ illud iplere nō poteſt. illa ē ve
ritas que illud iplere potuit ⁊ eē id qd̄ illud eſt.
que ita ē ſimul: vt omnino hoc ipleat ac ſit ipm.
ipſa eīn ē que id ſicut ē oſtēdit. Un ⁊ verbū eius
⁊ lux eius rectiſſime dicit̄. ¶ Ad obiecta ↄtra diſ
finitionē vltimā Anſelmi. reſpōdendū ad primū
ꝙ rectitudo dicit̄ per ſimilitudinē duobus mo-
dis. in rectitudine autē eſt debita ordīatio medij
ad extrema. quia ipſuȝ mediū nō declinat ab ex
tremis. Ratione debite ordinatōis qd̄ eſt debite
ordinatū dicitur rectuȝ. Ratione vero habitudi
nis medij ad extrema vbi inuenit̄ īdeclinabilitas
medij ab extremis dicet̄ rectum. ꝯſimo ꝓprie ibi
nō ſit ratio medij ⁊ extremorū. Dicēdū eſt ergo ꝙ
hec diffinitio generaliter dat̄ ab anſelmo. veri-
tas ē rectitudo ⁊c̄. ⁊ cū dicatur veritas multiplr̄.
In ſigno. vt ī ſermone: vt ī zach. viij. loquimini
veritatē vnuſquiſq; cū proximo. Et ī cognitione.
ps. Qui loquit̄ veritatē ī corde ſuo. Et ī volūta-
te. vt ioh. viij. de dyabolo. In veritate nō ſtetit.
Et ī opatione. vt Ioh. iij. omnis q facit veritatē
nō odit lucē. oſtēdit Anſelmus ꝙ ī oībus eſt re-
ctitudo ex debita ordinatiōe. p hoc ꝙ ſit vel faci
unt qd̄ debēt vel ad qd̄ debēt. Unde veritas enū
ciationis cū ſit quod debet ⁊ ad qd̄ debet. ſimi-
liter ⁊ de ceteris. Itē ē veritas prima. Ioh. xiiij.
Ego ſuȝ via veritas ⁊ vita. ī qua nō cadit ꝓprie
intētio debiti. niſi ſit accipere debitum ↄueniētie
nō neceſſitatis ſicut dicit Anſelmus. q: nulli de-
bet ſed omnia ei debent. ⁊ ideo q: oīa debite or
dinātur ad ipſam: ipſa eſt rectitudo. nō quia ipſe
debite ordinet̄ ad res: ſed res debite ad ipaȝ. In
omnibus ergo inuenitur debita ordinatio ⁊ ita
rectitudo ſm primū modū. ¶ Itē q: ordo vt dicit
aug. conſiſtit in tribus. inuenit̄ in omnibus ve-
ritas quaſi mediuȝ nō declinans ab extremis.
verbigratia. in veritate create eſſe vel facere quod
debēt ⁊ ad qd̄ debēt: eſt rectitudo que ē veritas.
qd̄ ōȝ dicitur per cōpatōem ad cauſam a qua ē
quaſi vnum extremuȝ. ad qd̄ debet: dicit̄ cōpa-
tionem ad finē ad quē eſt quaſi aliud extremuȝ.

esse vero rei vel facere quasi mediū. Si ergo res ē vel facit qḋ ḋbet. hoc aūt explicat qḋ a causa accipit ⁊ ꝓpter finē quē debet: recta est. ⁊ per hūc modū decurrit intētio rectitudis ⁊ veritatis i creatura: siue sit signatōis siue cognitōis siue volūtatis ⁊c. Sm modū scḋz. In creatoē si ꝯnt ꝯsiderat i se ⁊ vt cām̄ inuenit intētio rectitudis hoc mō sȝ eminētiori mō. Scḋm ꝙ ꝯsiderat vt cā inuenit itētio cause efficiētis quasi vnū extremū i rōe intelligētie. Sm quā accipit intētio vnitatis: ⁊ inuenit intētio cause finalis quasi aliud extremū Sm quā accipit itentio bonitatis ⁊ inuenitur intētio cause formalis quasi mediū iter extrema nō declinās. ⁊ hec ē veritas Sm quā formātur omnia vt dicit aug⁹. ⁊ hunc ordinē mōstrat augustinus i fine libri de vera religiōe vt dictum ē. Scḋm aūt ꝙ ꝯsideratur i se hoc ē duobus modis. scilicet ꝑsonaliter ⁊ essētialiter. Sȝ ꝙ ꝑsonaliter inuenit facer ordo trinitatis. quasi vnū extremū pater: qui est nō ab alio quasi alterū extremū spiritus sanctus a quo nullus alius. quasi mediū nō declinās filius: q ab alio a quo alius. ⁊ ipse ē veritas ꝑsonaliter Sm ꝙ supra expositū ē. ⁊ Sm ꝙ essētialr in ratōe itelligētie: inuenitur esse. itelligere. diligere. qꝛ deus est: ⁊ itelligit se ⁊ diligit se. Est vt vnitas. itelligit se vt veritatē. diligit se vt bonitatē quasi vnū extremū ē esse: alterū diligere: quasi mediū nō declinās iter hec est itelligere. hinc igit manifestū ē qualr intētio rectitudis accipit in diffinitiōe veritatis. ¶ Ad illud qḋ obijcit de illis i quibus modo inuenitur ꝯparatio medij ad extrema. vt in pūcto ⁊ i circulo. dicēdum ꝙ ratiōe debite ordinatiōis ad eē qḋ debet ⁊ ꝓpter qḋ deus est rectitudo itelligibilis i pūcto ⁊ circulo sicut ostēsū ē. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit de deo. pȝ respōsio quomodo itelligat rectitudo Sm ꝯparatiōnē medij ad extrema. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ ei nō ꝯuenit ratio debiti iā supra ostēsū ē ⁊ respōsū. Et distinguēdū ꝙ debita ordīatio itelligitur vel i ipsa re que debet. vel in illa cui debet. In creatura ergo ē debita ordinatō qꝛ debet deo vt cui debet vel distiguēda ē itētio debiti. est enim debitū necessitatis qḋ est creature: ⁊ ē debitū ꝯgruitatis ⁊ hoc ē i creatore. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit de bonitate ⁊ iusticia qꝛ ei cōuenit eē rectitudinē ⁊c. maxime Sm intētionē qua dicit debita ordīatio. Sm aūt aliā itentionē dico ꝙ intentio rectitudis dicit quasi habitudinē medij ad extrema qꝛ vnū extremū ponitur vnitas aliud bonitas: intētio medij nō declinantis veritas. ⁊ in hac intētione nō ꝯuenit bonitati esse rectitudinē sicut nec vnitati. Sm aūt ꝙ intētio dicit debitā ordinationē distiguēdum est. ꝙ ordo creature duplex ē Sm ꝯparationē ad cām. creatura eīs a causa deo ē vt sit Sm cām. Itē creatura est a cā deo vt Sm cām referatur ad cām. Sm primū eē attendit ordo⁹ creature que ē ab vnitate cause ad veritatē Sm quā est ⁊ in eē seruat. Sm secūdum aūt ordo creature ad bonitatē ad quā ē debita. ergo ordiātio creature que ē a cā vt sit Sm cām est rectitudo que est veritas. debita ordinatio a cā vt sit ad cām: est rectitudo que ē bonitas. prima percipit itelligētia mētis secūda vero sentit affectu volūtatis. ⁊ ideo ꝯuenienter posset ad differētiā volūtatis poni ꝙ dicit mēte perceptibilis. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit de sensibilibus. dicit ꝙ nō intēdit Anselmus nisi de veritate itelligibilium. Sꝫ cōtra. veritas signi nō sunt sensu percipitur: qꝛ signū est qḋ se sensui subijcit ⁊ aliud itelligēdum relinquit. Similiter i libro illo ipse iducit veritatem sensuum siue in sensibus. Solutio huius rei que sequēti manifestabitur.

Membrum quartum.

Postea querit de veritate in quibus sit. ⁊ cum vnūquodqꝫ sic se habet ad eē sicut ad veritatē: in omnibus erit veritas. ¶ Cōtra. augustinus in solilo quiorum est i aliquo. nō pōt manere si nō manet illud i quo ē. rebus aūt veris iteriētibus manet veritas. nō ē igit veritas i rebus mortalibus. ¶ Itē aug. de vera religiōe. Inter mētē nostrā qua deū itelligimus patrē ⁊ veritatē lucē. illā interiorē. per quā deum itelligimus nulla iterposita ē creatura ē: igitur ipsā ⁊ veritatē nulla ex parte dissimiliter in ipso ⁊ cū ipso veneremur. que forma ē omnium que ab vno ⁊ ad vnū referunt. si ergo veritas ē lux iterior: ergo ē solū i spūalibus ⁊ nō i corporalibus. Itē dicit Augustinus sup . . . ꝙ veritas ē lux itelligibilis. sicut ergo lux sensibilis nō est nisi i sensibilibus. similiter lux itelligibilis nō erit nisi in itelligibilibus. ergo nō est veritas in sensibilibus. Respōsio ad primū veritas in rebus duplex ē. Est veritas necessitatis ⁊ veritas ꝯtingētie. sicut distiguit anselmus i veritate significationis quēadmodū est eē necessariū ⁊ ꝯtingens. Loquit ergo Augustinus i soliloquijs de veritate necessitatis que ē solū i rebus necessarijs. Preterea ē veritas cause ⁊ veritas causati. ⁊ vtraqꝫ veritate dicitur res vere sicut ⁊ bōe duplici bonitate: scilicet bonitate cāe ⁊ bonitate causati. Veritas ergo cōtenta nō est in rebus vt dependēs ab illis. ⁊ ideo quādo res vere iteriēt: nō iterit veritas. veritas vero causati que ē i eis in rebus cōtenta nō est quia nō manet rebus veris iteriētibus. ¶ Ad aliud dicēdum ꝙ veritas prima lux iterior dicit ꝓpter suā spūalitatem ⁊ simplicitatē que ꝑhibet vt nō possit cognosci nisi ab itellectu qui ē vis anime iterior. ⁊ tamē quātū ad suā essentiā attingit omne qḋ est sicut ponit aug⁹. exemplum de ceco posito i sole. ꝙ ꝑsens ē ei lux. ipse tamē absens ē ab illa: sic ipsa summa sapiētia que est prima veritas omni

nium in quo est p̃sens ẽ cu̇ius ipse absens. est igitur omni rei presens per essentiã per quã omnes res in ẽẽ saluatur. Unde primo iohãnis. Lux in tenebris lucet τ tenebre eã nõ cõprehenderũt τ c̃. In mũdo erat τ mũdus per ipsum factus est τ c̃. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ. q̃ lux itelligibilis dicitur. nõ solum quia sit in itelligibilibus: sed solũ intellectu percipit̃. Unde notãdũ. q̃ ad illud qd̃ obijciebatur in precedẽti questiõe. q̃ sensibiliũ rectitudo nõ sola mẽte percipitur ergo nõ est in eis veritas cũ percipiũtur sensu. Dicẽdũ q̃ cu̇ius intellectu nõ separãtur ẽẽ rei τ veritas. quia semper cõitelliguntur: tamẽ in iudicio sensus separantur. quia ẽẽ sensibilis vt iudicat̃ τ accipitur sensu sẽper apprehẽditur cum conditiõibus materie. veritas autẽ eius apprehẽditur absq̃ omni conditione materie. τ ideo solo itellectu vel mente. ex hoc nõ sequitur q̃ i sensibilibus vel i rectitudine visibiliter nõ sit veritas: s; q̃ nõ accipiatur eorũ veritas sensu siue p̃ sensũ.

Mẽbrum quintum.

Onsequẽter inquirẽdum est de veritate. Utrũ sit vna: ita q̃ nõ plures. Ad quod sic s̃m Anselmũ. sicut se habet color ad corpus coloratũ: sic veritas ad rem verã. ergo si multiplicãtur colores s; qd̃ multiplicat̃ coloratũ: multiplicabitur veritates s̃m multiplicationẽ verorũ. ergo multe sũt veritates: cũ cõstat multa ẽẽ vera. ¶ Itẽ si veritas nõ est aliud q̃ rectitudo. s; alia rectitudo signatiõis alia volũtatis: q2 hec in volũtate illa in significatiõe habet sui ẽẽ. ergo alia veritas signatiõis. τ alia voluntatis. ¶ Itẽ vnũquodq̃ sicut se hab; ad ẽẽ ita ad veritatẽ. si ergo nõ est ẽẽ vnũ omniũ verorũ: nõ est veritas omniũ verorũ vna. Contra. Anselmus de veritate. si rectitudo nõ est i rebus illis que dicũt rectitudinẽ nisi cum sũt s̃m q̃ debẽt. debent autẽ ẽẽ s̃m q̃ exigit p̃ala rectitudo que est prima veritas: ergo hic illis rectas τ veras esse s̃m primã rectitudinẽ τ veritatẽ ẽẽ. est igit̃ vna rectitudo τ veritas. ¶ Itẽ Anselmus sicut tp̃s se habet ad tẽporalia sic veritas ad vera. Ueritas eni est mensura omniũ verorũ. sicut tempus omnium temporaliũ. Si ergo vnũ tempus omniũ temporaliũ. cu̇ius diuersa temporalia que tp̃e mensurãtur: ergo vna veritas erit omniũ verorũ. cu̇ius multa sũt que veritate mensurant̃. ¶ Item s̃m augustinũ i solilo. τ Ansel. de veritate. veritas radicat̃ i p̃manente: nõ i nõ p̃manente. Dz vnũ est p̃manens i omni re. s; illud nõ multiplicat̃ in hac re vel in illa: ergo veritas non multiplicat̃ in hac re vel i illa. Respõsio. veritas rei dicit̃ duobus modis. vno mõ s̃m q̃ dicitur indiuisio esse τ qd̃ est. p̃ut dicit̃ ab augustino veritas. τ hec veritas fundat̃ sup̃ debita p̃ncipia essentie rerũ τ debitã eorũ vnionẽ i creaturis. τ hec veritas multiplicatur s̃m multiplicatiões essentie verorũ. Alio modo s̃m q̃ veritas dicit̃ ab augustino lux itelligibilis: eo q̃ i modũ lucis manifestat omnia vera τ tenet τ cõseruat i esse. queadmodũ lux est p̃ncipium cõseruatiuũ suorũ effectuũ. p̃ut dicit̃ ab Anselmo rectitudo mẽte p̃ceptibilis. eo q̃ p̃ ip̃sã mensurãtur oĩa vera: sicut p̃ tempus omnia temporalia. τ hoc mõ vna est τ sola veritas que est diuina. qua manifestant̃ oĩa τ vera τ cõseruant̃ i esse τ mensurant̃. p̃mo ergo mõ multe sũt veritates s̃m multiplicatiões essentie verorũ. s̃cdo mõ vna tñ veritas queadmodũ lux τ rectitudo vna. Si autẽ querit̃ in hoc s̃cdo sensu veritas huius rei vel illius. distiguẽdo veritatũ differẽtias. vt veritas signatiõis. veritas actiõis τ c̃. si nullã ab ipsis rebus accipit veritas diuersitatẽ. Respõdendũ s; Anselmũ d̃ veritate. ip̃ p̃prie huius rei vel illius veritas esse dicit̃: quoniã illa nõ i ipsis rebus aut ex ipsis aut p̃ ipsas i q̃bus esse dicit̃ hz suũ esse: s; cũ res s̃m illã sũt que semp̃ p̃sto ẽ his que sũt sicut debẽt. ẽẽ veritas dicit̃ huius rei vel illius vt veritas signatiõis. veritas volũtatis τ huiusmodi. queadmodũ tẽpus huius rei vel illius: cũ vnũ τ idẽ sit tẽpus omniũ que i eodem tẽpore simul sũt. τ si non eẽt hec res vel illa: nihilominus eẽt idẽ tẽpus. nec eni ideo dicit̃ tẽpus huius rei vel illius. q2 tẽpus est in ipsis rebus: s; q2 ipse sũt in tẽpore. τ sicut p̃ tempus per se cõsideratũ non dicitur tẽpus alicuius: s; cũ res que in illo sũt cõsideramus dicit̃ huius rei vel illius: ita summa veritas p̃ se subsistẽs nullius rei ẽ. s; cũ aliquid s̃m illam est: tũc eius dicitur veritas.

Membrũ sextum.

Onsequẽter queritur an plures veritates ab eterno. sint. τ cum ẽẽ veritatem sit esse quid. si sunt plures veritates ab eterno: erunt plura aliqua ab eterno qd̃ ẽ error. ¶ Itẽ si diceret̃ q̃ vna eẽt veritas ab eterno sed plura vera. Cõtra. cum verũ nõ sit determinatio diminuẽs vel remouẽs. cum dicit̃ aliquid verũ queadmodũ homo mortuus: sequit̃ necessario si plura vera ab eterno: q̃ plura aliqua ab eterno. Cũ ergo hoc sit falsũ. relinquitur q̃ vnũ solũ τ veritas vna ẽ ab eterno. Cõtra. cũ dico pater generat. filius generat. spiritus p̃cedit: hic sũt plures veritates sicut plures p̃sone vel p̃prietates. s; veritates iste sũt eterne sine p̃ncipio: ergo plures veritates ab eterno. ¶ Itẽ augustinus dicit. q̃ tres sũt q̃bus fruẽdũ est: τ eadẽ veritas cõuertitur cum reliquis: tres sũt veritates rñdentes huiusmodi tribus rebus. s; huiusmodi res sũt sine initio. q2 huiusmodi vocat p̃sonas diuinas. ergo τ tres huiusmõi. ṽitates sũt sine initio aut ratiõe p̃sonalitatis nõ est ponere veritat'

in diuinis. ¶ Itē deus ab eterno sciuit oēm creaturam siue hanc siue illā. sciuit ergo ab eterno antixpm fore ⁊ petrū fore. hoc ꝑ cum veritas fuit in mente diuina ab eterno: qꝛ omne qđ scitur qꝛ verum est scitur. sed antixpm fore non est petrū fore. ergo veritas huiusmodi in mente diuina nō ē veritas illius. qꝛ si hec distinguuntur inter se: ⁊ veritates eaꝝ distinguunt. sꝫ ille veritates sunt in mēte diuina ab eterno ⁊ sciuntur a deo: ⁊ pari ratione veritates omniū creaturarū. ergo plures sunt veritates ab eterno. Solutio. dicendū ꝙ vna sola ē veritas cuius ꝓpriū ē esse sine initio. ⁊ hec ē veritas prima que ē principium omnium aliarū veritatū. ⁊ prior illis causalitate ⁊ duratione. q̄ oēs alias veritates tenet in esse ⁊ cōseruat. ¶ Ad primū obiectū dicēdum. ꝙ cum dicit augustinus tres sunt res quibus est fruendum. Dicendum ꝙ res aliqñ appellatur nā. aliqñ res appellatur ipsa res nature. aut ergo uocat res tres diuinas personas. vñ sunt hic tres res nature siue tres ꝑsone. Augustinus ergo ibi vocat tres res tres diuinas ꝑsonas. Unde sūt hic tres res nature siue tres ꝑsone: non tres res idest non tres nature: imo sūt tres vnius nature. ⁊ sunt illa natura scilicet diuina essentia. ⁊ ideo cum veritas ad essentiam referatur ⁊ super ipsam fundetur: non ē dicendū ꝙ sunt harum tres veritates distincte imo vna sola. Qđ tamē obycitur. ꝙ patrem generare non ē filium generari. dicimus ꝙ si loquamur de veritate que est rei relate ad intellectū: posset dici ꝙ sunt tres veritates ſm rōnes intelligētie. vna tñ sola ē veritas essentie non plures. ⁊ ꝺ hac hic loquimur ipsa. n. proprietas ad ꝑsonā reducit ⁊ ꝑsona ad essentiā ⁊ pp hoc veritas ꝓprietatis ad veritatē reducit ꝑsone. ⁊ ṽitas ꝑsone ad veritatē essentie. ⁊ idō cū sit vbi vna sola essentia. relinquit ꝙ sit ibi vna sola veritas. qđ sic pꝫ. pñrē. n. generare: nihil aliud est q̄ pñrem esse. ⁊ filium generari idem ꝙ filium esse. spiritumsanctū ꝓcedere idem ꝙ spiritumsanctum eē. Sed cū dico pr̄ ē. filius ē. spūssanctus ē: idē dico eē siue eādē essentiā. hoc. n. eē dicit de patre: qꝛ pr̄ ē essentia. ⁊ ꝺ filio: qꝛ filius est essentia. ⁊ similiter de spūsancto. qꝛ spūssanctus ē essentia. Si ergo hec veritas pr̄ generat reducitur ad hanc que ē patrem esse: reducitur ad essentiam ⁊ sic ꝺ aliis. ⁊ ita cū ad eādē essentiā reducant rōne cuius est veritas: ꝯstat ꝙ ibi non sunt tres veritates sine initio qꝛ ad vnā indiuisibilem veritatem reducitur ratione cuius dicitur esse vna. ⁊ ꝑ hoc pꝫ solutio ad primū ⁊ scđm. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ licet referēdo ad res extra vna nō sit altera qꝛ petrū fore in mēte: non est antixpm fore in mente. tñ in mente diuina veritates iste indiuerse sūt ⁊ sunt vna veritas. Sūt enim prima veritas siue diuina essentia. nam mundum fore antequā mundus sit: non ē aliud q̄ deum fore creaturū mūdū ⁊ similiter petrū fore. ⁊ sic ē de aliis futuris. Sꝫ deū fore creaturū mundū: idem ē ꝙ deū eē. ⁊ ita veritates iste relate ad diuinā essentiā vnum sūt. qꝛ sunt diuina essentia. Unde hac rōne dicit Anselmus: ꝙ creatura in creatore ē creatrix essentia. vñ sicut nos dicimus ꝺ ideis ꝙ idee relate ad ipsa ideata plures sunt. qꝛ creature quaꝝ sunt plures sunt. nec vna cū alia. ⁊ idō in ꝯparatione illa vna idea non alia: tñ ꝯparatione ad ipsꝫ primū prout sunt in mēte diuina. omnes idee sunt vnū. Sic dicimus ꝙ ille veritates plures sunt ī re extra. nec vna sit alia: sunt tñ vna veritas ꝓut sunt in mente diuina qꝛ sunt idē ꝙ prima veritas que est diuina essentia ⁊ ita sunt vna veritas ⁊ non plures ſm ꝙ sic. Sed ꝯtingit dicere ꝙ est veritas plurium verū.

Membrum septimum

Post hec queritur de eternitate veritatis. an oīs veritas eterna sit. Ad qđ sic arguit. nihil magis est eternū q̄ rō circuli. ⁊ similiter duo ⁊ tria esse quinque ergo aut dicet deus est rō circuli. ⁊ similiter duo ⁊ tria esse quinqꝫ vel ꝙ plura sint ab eterno: quorum vtrūqꝫ ē incōueniens. ¶ Itē qđ nō incepit ē eternū. sꝫ veritas huius ꝓpositionis antixpus nascetur nō incepit. non enim ē dicere qñ incepit. ergo ē eterna. Cōtra. qđ est eternū nunquā desinet. sed veritas huius ꝓpositionis aliqñ desinet. postquā enim natus erit non erit amplius vera: ergo non est eterna. Item circa hoc queritur. vtrū enunciabilia sunt ab eterno. Ad qđ sic. ab eterno fuit verum mundum fore. aliter enim ꝯsciētia ꝺ fuit ꝺ hoc ab eterno: nō esset ꝺi ⁊ ita ꝺ aliis: ergo enunciabilia fuerūt ab eterno. ¶ Itē augustinus i li. soliloquiorum dicit ꝙ sequitur. si mundus non fuit: mundū non fuisse est verū. ⁊ per hoc intendit ꝓbare ꝙ veritas est eterna. ꝑ hoc ꝙ necesse est alteram ꝑtē ꝯdictionis eē veram. ⁊ ita mundū non eē fuit verum antequā fieret: est ergo enunciabile ab eterno.

Contra. cum dī mundum fore hoc enunciabile affirmat de mūdo qđ erit. Similiter mundus nō est antequā mundus esset: hoc enunciabile negat ꝺ mūdo qđ est. Sꝫ ergo de hoc ꝙ omnino nō ē nihil pōt affirmari. ⁊ si vniuersaliter nihil eē: nihil posset de altero negari. cum ergo ab eterno nō fuit mundus nec aliqđ eorum que sunt in mundo. nō erit verum dicere ab eterno mundus erit ⁊ ab eterno mundus nō ē. ¶ Itē ab eterno nō ē enunciatio nec res de qua enunciatur. ergo enunciabilia nō sunt ab eterno. Ad primum dicendum ꝙ veritas huius ꝓpōnis antixpus nascetur. ⁊ huius duo ⁊ tria sūt quinqꝫ ⁊ huius circulus ē figura plana. siue referatur vel ad id q̄ radicat eius illa sicut in subiecto sicut dicit augus. ꝙ dicens distinctio veri est id qđ ē. ⁊ sic iste veritates non sunt eterne. Et qđ dicit augustinus. nihil magis est eternum ⁊c.

accipit ibi eternū pro ppetuo vel pro eterno tē/poris. Uel pōt retorqueri dictarum ꝓpositionum veritas ad primā veritatem. ꝛ sic ē quelibꝫ illarꝫ eterna nec ē aliud q̄ꝫ ipse deus. nec ideo dicet ꝙ circuli rō sit deus simpliciter loquēdo. sꝫ circuli rō ꝑut est i deo. ¶ Eodē mō rñdendū est de illa antixp̄s nascet ꝙ si veritas eius retorqueret ad veritatē primā: hoc modo veritas ē eterna. Si retorqueat ad illud i quo ē: sic nō est eterna simpliciter: nā in genere tēporis ꝛ in eterno pōt dici nō habuisse principiū. sequit tñ ꝫm ꝙ dicit preteritorum nō est finis sed principiū in tpe. ecōtrario futurorum nō est principiū sed initium usq. sic enim q̄ꝫtum est de ordine tēporis non ē assignare tēpus in quo vltimo hec fit vera: cesar fuit. sed ē assignare in quo primo fuit vera. ita econtrario ordine tēporis nō est assignare tēpus i quo hec primo vera fuit. antixp̄s erit. tñ erit assignare tēpus in quo vltimo erit vera. ¶ Ad hoc qḋ q̄rit de enūciabilibus. dicendū ꝙ enūciabile importat aptitudinē vnā ex pte enūciantis ꝛ aptitudinem aliā ex pte eius qḋ enūciat. Quātū ē de aptitudine ex pte rei enūciate: distinguēdū. ꝙ res enūciata potest ꝯsiderari i natura ꝓpria. sic nō sūt enunciabilia ab eterno qꝛ in enūciabili ē ꝯpositio vl' diuisio. Cōpositio aūt ꝛ diuisio tunc primo venerunt in effectū creatura processit in esse. i quo est primo ꝯpositio eius qḋ est ꝛ quo ē ꝛ rationi eius ꝙ est: accipit ratio subijciendi. rōne ei⁹ quo est: rō predicādi. Quātum vero ē de aptitudine rei enūciate ꝫm ꝙ prima cā: possunt dici enūciabilia esse ab eterno. sed hoc nō simpliciter sꝫ ꝫm quid. ꝫm ꝙ esse rerꝫ in causa nō ē esse simpliciter sed ꝫm qd. ¶ Ad obiecta ergo dicendū. ꝙ veritas enūciabiliū ꝫm quēdam modū eterna ē. nō tñ sequit ꝙ enūciabilia ab eterno. vnde distinguendum ꝙ est veritas triplex. Est enim veritas rei ꝫꝫ qḋ dicit augustinus i libro solilog. verum est id qḋ est. Est etiam veritas signi ꝫm qḋ dicimus orationē verā esse cū ostēditur rem esse sicut ē. ꝛ ꝫꝫ hoc veritas ē adeq̄tio signi ad id cuius ē signū. Est etiā veritas cause ꝺ qua dixit Ansel'. ꝙ vna ꝛ sola ē veritas sꝫ plura sunt vera. ꝛ ponit exemplum de tēpore sicut ē tēpus vnum licet plura temporalia coeē mō mensurata. ꝛ hoc dicit augustinus. ꝙ omne verū est verum prima veritate. Et ꝫm primū modū mundum nō esse ꝛ mundum futurū esse: nō fuit verū anteq̄ꝫ mūdus ꝛ res eēnt. nulla enim res subiacebat affirmationi vel negationi: sicut nūc affirmatiōi subiacet ꝯpositio alicuius rei. ꝛ negatiōi vere subiacet nō ꝓpria veritas. qꝛ vna res separatōem hꝫ ab alia. Scḋm modum ꝫm quē dicit veritas signi. cum veritas signi dependeat a veritate rerū nō erit dicere ꝫm statum illū mūdum fore vel mūdum nō eē. Scḋm autem vltimū modū prout veritas dicit cāe. subest ve-

ritas ei ꝙ est mundū fore. mūdum nō esse anteq̄ꝫ mūdus esset. ꝛ huic affirmationi mundum fore subest veritas idee siue ratio mundi in veritate. siue arte diuina q̄ ē respectu mundi futura. Huic aūt negationi mūdū nō esse subest veritas ipius esse diuini qḋ est vere esse. rōne cuius veri eē remouet a mundo ꝛ ab vnaquaqꝫ creatura q̄ tūc nō erat. Nec ex hoc sequit ꝙ mūdus sit vel alia creatura: q̄ꝫuis aliquid affirmet vel neget ꝺ mūdo. sicut nō sequit si hyrcoceruus ē i opinōe: ergo hyrcoceruus est in eē seu habet esse. sꝫ ꝙ opinio de hyrcoceruo esse habeat.

Mēbrum octauum.

Consequēter querit an veritas sit mutabilis vel imutabilis. Ad quod sic Anselmus. ora in deo ipsam rectitudinē imutabilē pmanere. sꝫ veritas ē rectitudo: ergo veritas est oio imutabilis. ¶ Item aug. in li. ꝺ li. arbi. veritas nō est inferior mente nostra: qꝛ de ea iudicaremus qḋ nō est verū. nō enim de ipsa iudicamus sed ꝑ ipsam. nec mēti eq̄lis: qꝛ mutaretur sicut mēs ē mutabilis. vnde dicit mētes nostre aliquādo plus vident aliquādo minus de ipsa. Ipsa in se manēs nec proficit nec deficit. ex quo videt ꝙ sit imutabil'. ¶ Itē obijcit ꝙ veritas creata sit imutabilis. quia res quelibꝫ veritatem habꝫ. qꝛ habet similitudinē cum primo. sed rōne eius ꝙ habꝫ similitudinem cū primo ē permanens: ergo ratione pmanentis est veritas in omni re: ꝛ super ipsum permanēs est fundata veritas. sed ratiōe illius est imutabilis: alioquin nō haberet ꝑ illud similitudinem cum primo qui est imutabilis. ergo veritas etiam creata imutabilis. ¶ Itē sicut dicimus de celo ꝙ substātia ei⁹ nō mutat licet moueat in tēpore: ita dicimus ꝙ aliquid est in tēpore qḋ ꝫm substātiam nō mutatur sꝫ sit alterū ꝛ alterum. ꝛ hoc est nunc qḋ fertur. qḋ idem est ꝫm substantiam nō mutatum sed manet sꝫ dicatur alterū ꝛ alterum. sic ille qui sedet i foro ꝛ post in theatro nō dicit mutatus ꝫm substantiā licet mutet ꝫm accidens. ergo cum supra primo nunc fundet veritas. eadem erit veritas sub hoc presenti preterito ꝛ futuro ꝛ nō mutata: cū eadē sit substantia temporis p̄sens preterita ꝛ futura. sꝫ altera ꝛ altera. ꝛ ista ē imutabilis veritas. ¶ Itē veritas preriti dicit respectu alicuius p̄sentis. veritas p̄sentis respectu eiusdem cum ē p̄sens. veritas futuri respectu eiusdē cum est p̄sens. idem ergo ē qḋ subest veritati p̄sentis preteriti ꝛ futuri. Si ergo qḋ ē verꝫ ꝺ preterito semp erit verꝫ. ꝛ qḋ ē verū de futuro semp fuit verū. ꝛ qḋ ē verū de p̄senti nūc est verū. cū idem subsit verū p̄senti preterito ꝛ futuro: qḋlibꝫ ergo verū semp fuit ꝛ ē ꝛ erit verū. quelibet ergo veritas est imutabil' q̄ꝫuis enūciatio ꝺ vero ꝑ tpa variet. ¶ Item Ansel.

i libro de veritate. non existe significatione non perit rectitudo eius qua rectum est. et qua exigit vt quod significandum est significet. Nec ideo est rectitudo i significatione quia tunc incipit esse cum significat quod est vel non esse quod non est: sed quia significatio tunc fit secundum rectitudinem que semper est. nec ob hoc abest a significatione cum non sicut vox aut cum nulla sit significatio: sed quia tunc significatio deputatur non deficiente rectitudine. Rectitudo igitur qua significatio recta dicitur non habet esse aut aliquem motum per significationem quomodocumque ipsa moueatur significatio. Omnino ergo video hac ratione probari quoquomodo ipsa sinit rectitudinem immutabilem permanere.

Contra. diminute sunt veritates a filijs hominum. ergo multomagis in alijs creaturis sunt diminute: cum sit homo nobilior creatura et magis similis deo. sed omne diminutum est mutatum siue mutabile: ergo veritas est mutabilis. Solutio. dicendum secundum Anselmum quod veritas prima est immutabilis. Et similiter augustinus loquitur de veritate prima in predicta auctoritate. de hac enim simpliciter verum est quod est immutabilis. Sed de veritate que est in creaturis dicimus quod in aliquibus est veritas mutabilis. sed duplex est veritas in ista creatione. vna est que est in creatura ratione eius quod habet similitudinem cum deo. et illa veritas fundatur super aliquid vnde habet similitudinem cum deo. vnde licet tempus non permaneat in quantum huiusmodi in suis partibus: tamen in non permanendo habet quandam permanentiam. et similiter motus. et ratione huius habet veritatem. et hec veritas est immutabilis in re. vnde hec duas non interit secundum augustinum existente re sed que est fundamentum veritatis. nec variatur secundum successionem motus et temporis. Sed est alia veritas que est adequatio rei et intellectus. et hec veritas est in re non solum in ratione eius quod habet similitudinem cum primo: immo est ratione dissimilitudinis. vnde res corruptibilis in quantum huiusmodi non habet similitudinem cum primo. tamen habet veritatem comparatam ad hoc. vnde intellectus apprehendit et intelligit quod hec res est corruptibilis. et hec est veritas rei in se. et hec est veritas mutabilis sicut et res mutabiles sunt. hec enim variatur secundum variationem et mutationem eorum que accidunt circa essentiam rei que est subiectum veritatis inuariabilis. Secundum hanc autem variationem sub signis diuersis accipitur siue apta nata est accipi res ab intellectu. vnde quandoque sub configuratione ipsius talis vel talis. quandoque sub tali accidente. quandoque sub opposito. propter hoc illa veritas que est rei secundum hanc variationem accepte variabilis est. non est ergo auctoritas contraria. Et quod dicit veritatem esse immutabilem. quia loquitur de alia veritate. et sic patet responsio.

Membrum nonum.

Consequenter queritur an prima veritas sit causa omnium veritatum. Et videtur quod sic. Summa bonitas se habet ad bona sicut summa veritas ad vera. Sed ergo summa bonitas est causa omnium bonorum: ergo summa veritas est causa omnium verorum: ergo et omnium veritatum. Item. i. Corinth. xij. nemo potest dicere dominus ihesus nisi in spiritu sancto. glo. omne verum a quocumque dicatur a spiritu sancto est verum: ergo a prima veritate est verum. Item. Anselmus in libro de veritate videtur quod summa prima rectitudo sit causa omnium veritatum et rectitudinum. et nihil sit causa illius. et respondet. video et animaduerto in alijs tamen esse effecta. quedam autem sunt causas et effecta vt cum veritas que est in rerum existentia sit effectum summe veritatis: ipsa vero causa est veritatis que est cognitionis. et eius que est in propositione. et iste due veritates nullius causa sunt veritatis. Contra. omne verum a prima veritate est verum. sed illud fornicari vel quod iste fornicatur est verum demonstrato aliquo fornicante: ergo a prima veritate est verum. sed esse et esse verum conuertuntur: ergo a prima veritate habet esse quod iste fornicatur. ergo a deo habet esse quod iste fornicatur. Item veritas que est in propositione creata est a veritate que est in re secundum dictum Anselmi. si ergo veritas fornicationis que est in re non est a prima veritate: ergo nec veritas propositionis qua enunciatur illud fornicari non est: ergo omne verum a quocumque dicatur a spiritu sancto est verum. Item si dicatur quod cum dico fornicationem: dico actum inordinatum et deformem. veritas actus est a prima veritate in quantum actus est. non in quantum actus est deformis vel inordinatus. obijcitur verum est illum actum esse deformem vel inordinatum: ergo verum est deformitatem vel inordinationem esse in hoc actu. veritas ergo qua illud est verum: vel est a prima veritate aut non. si sic: ergo a prima veritate est deformatio et inordinatio in hoc actu quod est falsum. si non: hoc verum non est verum a veritate prima.

Responsio secundum Anselmum in libro de concordia prescientie et liberi arbitrij. deus facit in omnibus voluntatibus et operationibus bonis quod essentialiter sunt. et quod bona sunt. in malis vero non quod mala sunt: sed quod per essentiam sunt. ita per hunc modum dicendum quod veritas facit per veritatem sunt non quod mala sunt. quia hoc per defectum veritatis sunt. dicendum ergo quod sicut a prima essentia est omne quod est in quantum est. et a prima bonitate omne quod bonum est in quantum bonum est: ita a summa veritate est omne verum in quantum verum est. Ad illud primo ergo obiectum dicendum quod cum sit veritas que consistit in adequatione rei et intellectus. et veritas rei vt accipitur res generaliter ad bonum et malum. mutatio predicamenti est cum arguitur a veritate dicta ad veritatem rei. et ideo cum dicitur illud fornicari est vel quod iste fornicatur est verum copulatur veritas dicti: non veritas rei. Sequitur ergo illud fornicari est veritas seu verum veritate prima quia hoc dictum vel hec propositio est a veritate prima. Et cum arguitur vlterius quod ergo fornicatur est a veritate prima: processus ad veritatem rei. Sed deberet arguere ergo habet esse dictum vel enunciatum a veritate prima. Ad aliud secundum dicendum quod sicut in malo non dicitur esse

simplr sz sm qd. scz rōne subsistētis boni ñ ratiōe defectus a quo nominat malū: ita dicitur habere veritatē in re sm quid sz nō simpliciter. cū ergo dicit fornicatio habere veritatē in re sm quid dicit. Nā fornicatio dicit deformitatem actus talis scz coire rōne actus subsistētis. deformitas habz eē in re. et veritatē rōne defectus. vel carētie formalitatis vel ordinis dicit defectū ab eē et veritate. tñ veritas fornicatōis dicta de malo vel fornicatōe hz veritatē et eē simpliciter. qz consistit in adequatione dictionis ad rez que simpliciter est. quāuis res ñ simpliciter habeat eē. Nō ergo sequitur. quāuis veritas enūciatōis causet a veritate rei si veritas rei non ē a veritate pria: qp nec veritas dicti. qz veritas huiusmōi sm qd ē a veritate prima nō simpliciter: tamē eā est veritatis dicti non qp sit ipsa veritas sm quid. imo ē veritas simpliciter. qz de eo qp est sm quid: cōtingit enūciare verū simpliciter. ¶ Ad tertiū quod dicit verū ē deformationē vel inordinatōem eē in hoc actu. Dicendū qz copulat veritas dicti: concedendum qp veritas qua hoc ē verū: est verū veritate prima. sz nō sequitur ergo deformatio ē in actu a veritate prima. qz pcedit a veritate dicti ad veritatem rei. sz sequeret ergo dictū vel enunciatum de deformatione in actu est a veritate prima.

Questio. xvj. de falsitate.

Rdinc subsequēti querit d' falsitate. Primo an falsitas sit i rebus. Secundo an sit i sensu vel i itellectu. Tertio an cā falsitatis sit res vel rei similitudo. Quarto an falsitas substantificetur in vero sicut malum substantificatur in bono. Quinto vtrum veritati prime sit opposita falsitas.

Mēbrum primum.

Ad primū argut sic: Augustinus in se-
a cūdo solilo. Si verū ē id qd ē. falsum ñ eē vspiā cōcludet quouis repugnante. ¶ Itē in lib. de vera religiōe. Si vna ē roma que ē circa tyberim. falsa ē illa quā cogitatio fingo. si vnus ē sol: falsus ē ille quē cogitatio fingo. ex hoc relinquit manifestū falsitatē eē qua id putat eē qd ñ est. Relinquit igit qp falsitas est i sola mētis estimatōe. ¶ Itē cū falsitas dicit a fallendo. cū res ñ fallūt sicut dicit aug. in lib. d' vera religione. q: nihil aliud ostendunt q̄z suā spēm quā p sue pulchritudinis acceperūt gradu. relinquit igit qp i rebus ñ erit falsitas. ¶ Itez falsitas dicit de rebus ñ entibus: cum scz dicunt eē sicut d' entibus cū dicunt ñ eē. Relinquit igit qp falsitas nō est in rebus. Cōtra. augu. scdo solilo. falsū solet dici qd a veri similitudine longe abest. sed tñ hz ad verum nōnullā imitatōem. sz quod oīo nō est non pōt habere alicuius imitatōem. relinquit igit qp falsum hz eē in re. ¶ Itez augustinus i eodem. non attendis eā rem que oīo nulla sit nec falsum posset dici. si enim falsum est: est. si nō est: non est. ¶ Itez augustinus in eodem. eas res falsas nominamus quas verisimiles dephēdim'. hinc hō pictus dicit falsus hō. relinquit igitur qp falsū est in rebus. ex quo res false nominatur p verisimilitudinē. Rñ. sicut distinguit Ansel. qp ē veritas rei et veritas cognitōis et signatiōis: sic falsitas multipliciter. falsitas rei vt hō pictus est hō falsus. et falsitas cognitōis vt mōtes aurei fal si montes. et falsitas enunciatiōis vel signatōnis vt hoiem esse asinum est falsum. dicendum ergo qp falsitas rei est i rebus. falsitas cognitōis est in aīa. prout dicit in ps. Anima mea ipleta est illusionibus. falsitas enunciatiōis est in voce prout est signū. ¶ Ad primū ergo qd obycit dicendum sm augustinū in solilo. falsuz in re dicit qd fingit eē qd ñ est. aut oīo esse tendit. et si nō est fingit eē qd ñ est. vt tragedus finxit se eē priamū et ñ est priamus. et ipocrita se bonū et ñ est bonus. tendit eē et ñ est. vt imago tua in speculo quasi tu ipse vult eē et ideo falsa. qz ñ ē. Similr ea que dormiētes vel furētes cernūt. et picture et simulachra id eē tendūt cuius silitudinē repñtant. et eo tñ falsa sūt: qz id quod tendūt eē ñ possūt. falsuz ergo incidit rebus ex defectu eē: sicut malū incidit ex dfectu boni. et ideo ñ dicit esse vspiā eo qp falsum quāuis ñ habeat eē rōne subiecti. qd dicit eē falsuz inquātū deficit ab esse ad quod tendit vel fingit vt in theatro roscius falsa hecuba: sz natura verus hō et homo pictus vera pictura ē: sz falsus hō. ¶ Ad scdz dicendū qp dicit falsitas in re et falsitas i cognitōne. Primo mō falsitas dicit qua id putat eē qd nō ē in ratione cause mouentis p rei imitationē. sm quem modum dicit august. in solilo. qp falsuz ē quod ad similitudinē alicuius accomodatum ē. nec illud tñ est cuius simile apparet. nec tamen ex hoc sequit qp falsitas non habeat esse i re. Secundo modo falsitas qua id putat eē quod nō ē ratione cāe formalis. sm quem modū dicit augustinus falsum ē aliquid qd aliter q̄z est videtur: et hec falsitas in re et cognitione habz eē. primo modo falsitas in vidēte ē. scdo modo i re visa. ¶ Ad tertium rñderunt sm augustinum in lib. de vera religione. Corpora intantū fallūt inquantū nō implēt illud qd cōtinent imitari. quod ergo obycitur qp res non fallunt. dicēdum qp non fallūt causaliter sz occasionaliter. vel dicēdū sm augu. qp ex eo qp sunt nō fallūt: sz ex eo qp nō sūt. vnde dicit i libro de vera religiōe. Sz nos fallit rerū vili-

bilius pulchritudo. nõ ex eo q̃ est nos fallere di-citur sz ex eo q̃ nõ est. ¶ Ad vltimũ dicẽdum p interem-ptionẽ. q2 falsitas nõ est in rebus nõ entibus. sed dicit falsitas in dicto vel enũciatõe que est de rebus non entibus τ ipsa enũciatio vel dictũ que est de re nõ ente est. vñ aug. in solilo. Multũ interest inter ea q̃ dicimus: τ ea de quibus dicimus. nã oĩa que dici-mus sũt entia: ea aũt de quibus dicimus τ nõ entia.

Membrum secundum.

Deinde querit an falsitas habeat esse in sensu an etiam in intellectu. Ad qd̃ augu-stinus i soliloquio. apparet nos i oĩb' sensibus siue in equalibus siue i dete-rioribus rebus similitudine lenocinante falli. aut etiã si nõ fallamur suspendẽtes ɔ̃sẽsum nostrũ. aut etiã differentias dinoscẽtes: tñ eas res falsas nominamus quas verisimiles deprehendimus. ergo in sensibus ɔ̃tingit esse falsitatẽ. ¶ Item aug. in-ducit per sensus omnes ex quo ɔ̃tingit ratiocina-ri verisimilitudine falsitatẽ. vt nauigantibus aquã videtur turris moueri que stat. τ in horologys audiri vt cantus merule aut corui. ¶ Itẽ Ansel. in libro de veritate. est quidem i sensibus corporis veritas sed nõ semp. nã fallit nos aliquãdo. Visũ est video aliquãdo p mediũ vitrum aliquid fallit me visus. q2 aliquãdo renũciat mihi corpus qd̃ video vltra vitrum eiusdẽ esse coloris cuius est vitrũ cũ alterius sit coloris. aliquãdo vero fa-cit me putare vitrũ habere colorẽ rei quã vl-tra video cũ nõ habeat. Multa sunt alia in quibus sensus visus τ alij sensus fallunt. Cõtra. aug. de vera religione. ipsi oculi nõ fallũt. nõ enim enun-ciare possũt animo nõ affectõẽs. q2 si nõ solũ ipse sed etiam omnes corporis sensus ita nunciant vt afficiuntur. quid ab eis amplius exigere debemus ignoro. ex hoc relinquit q2 i sensibus nõ est falsi-tas. Item si quis remum i aqua fractũ opinat τ cũ aufert integrari nõ malum hz internũciũ sed malus est iudex. nã ille pro sui natura nõ po-tuit aliter i aqua sentire nec aliud debuit. Si enĩ aliud est aer aliud aqua: iustũ est vt aliter i aqua τ aliter in aere sentiat. Relinquit igit q2 falsitas nõ hz locũ i sensu. Responsio fm Ansel. i libro de veritate. Est sensus exterior siue pticularis in quo nõ accidit falsitas. Et est sensus interior siue cõmunis ad quẽ pertinet iudicare differentias. τ cõmunia sensuũ ɔ̃ponere τ diuidere de sensibili-bus τ i isto accidit falsitas sicut dicit Anselmus his verbis. Nõ mihi videt falsitas i sensibus esse sz in opinione. ipse nãqz sensus interior se fallit nõ illũ mentit exterior. qd̃ facile cognoscit. Cũ enim puer timet sculptum dracones aperto ore: facile cognoscit q2 nõ fallit visus sz puerilis sensus inte-rior: q2 nõdũ bñ scit discernere inter rẽ τ rei si-militudinẽ. Quod aũt dicis de vitro id. est. q2 cum visus transit p corpus aliqd̃ aeris coloris nõ aliter impedit assumere similitudinẽ coloris quem vltra videt. q̃ cũ transit per aera nisi inq̃tũ illud corpus qd̃ transit spissius aut obscurius est aere. vt cũ transit p vitrũ sui coloris. i. cui nullus alius admixtus est color. aut p purissimã aquam aut per cristallũ aut per aliquid simile habẽs co-lorem cũ eo transit idẽ visus per aliũ colorẽ vt p vitrũ nõ sui coloris sed cui alius color est addit inceptius colorẽ qui primo occurrit accipit. Qua propter quoniã post vnũ acceptũ colorẽ tm̃ q̃ isto affectus est: aliũ quẽcũqz occurrat. aut nul-latenus aut minus integre suscipit. id illũ q̃ prius cepit aut solũ aut cũ eo q̃ post occurrit renũciat. Si enim visus quãtũ capax est coloris nõ afficit priori colore: nõ pt̃ aliũ simul sentire colorem. Si aũt minus q̃ colorem sentire possit afficitur priori: post aliũ sentire. vt si trãsit p aliqd̃ corpus velut per vitrũ. qd̃ ita sit perfecte rubicundum vt oĩo visus afficiatur eius rubore. nequit i diuerso simul affici colore. Si aũt nõ tam pfectũ inuenit ruborẽ: q̃ ut prior occurrit quãtũ coloris capax est quasi nõdum plenus adhuc aliũ valet assu-mere colorẽ inq̃tũ eius capacitas priori co-lore nõ est saciata. Qui aũt hoc nescit putat vl'a renũciare. q2 oĩa q̃ post assumptũ colorẽ sentit: aut oĩo aut aliquãtulũ eiusdẽ sunt colo-ris. vnde ɔ̃tingit vt sensus exterior culpã suã im-putet sensui interiori. Similiter cũ baculus inte-ger cuius pars intra aquã τ pars extra putatur fra-ctus: nõ culpa sensuũ est quia renũciant qd̃ possũt quoniã ita posse acceperũt sed iudicio animi im-putandũ est q2 nõ bene discernit qd̃ illi possint. aut qd̃ debeant. hec Ansel. ¶ Itẽ querit an pos-sit esse falsitas in intellectu. augustinus de vera reli-gione. Ego vnus sum. τ hoc loco sentio corpus meũ. τ in signũ cogitatio meq; p ergo quolibet τ loquor: cũ quolibet falsa sũt hec. nec quisq; intel-ligit falsa. Nõ ergo intelligo cum illa ɔ̃templor q̃ verũ esse oportet qd̃ intellectu ɔ̃templor. Est er-go ea que sunt i intellectu stant i intelligẽdo: cuius falsitas nõ possit intelligi nõ potest fieri in intel-lectu. Contra. augustinus. nõ vera est qua hec oĩa nõ esse vera cognoscis. sz ɔ̃stat q2 illa est pri-ma veritas q̃ est lux solius intellectus. Intellectus ergo cognoscitur p̃dicta falsa nõ esse vera. ergo intellectus apprehẽdit ipsa falsa quomõ igitur si falsa sunt i intellectu: nõ erit falsitas in eodem. ¶ Item nonne ɔ̃tingit errare cõtra intelligibilia que nõ percipiunt sensu vt cõtra diuina. ergo fal-sitas erit in intellectu nõ solum apprehẽdendo sz credẽdo vel assentiendo. Responsio rectitudo est principiũ cognoscendi rectũ τ obliquum. τ ars principiũ cognoscendi virtutes τ vicia. τ lux prin-cipiũ cognoscendi luminosum τ tenebrosum. τ fe-lices τ tenebrosa nõ sũt obliquum est in recto nec

vicii i virtute nec tenebre in luce. sic lux recti in-
tellectus que est veritas e principium cognoscen
di tenebras falsi. Nec sequitur falsitatez ee i intel
lectu:qz no cognoscitur per se sz p accidens hoc
est per aliud et illud est verum sicut obliquu co-
gnoscitur p rectum inquatum e p declaratonez
a recto. Et sic etiaz ad hoc pz responsio ad primo
obiectum. Ad scdm dom. q est intellectus re-
ctus: et non rectus. rectus e cu est ad quod est. sci
licet ad cognoscendu rem fm q est. vnde intelle
ctus dicitur ab intus loquendo qz intuetur put se
habet veritas interius:non prout apparet exteri
us. et hoc mo nihil otemplatur intellectu qd non
sit vex. Intellectus no rectus e.cuz incidit in qd
natus no est.non e autem natus vt iudicet per rei
apparentiam ad hoc eniz nata est fantasia que di
citur a phanos qd e apparitio. que.s.nata est ad
discernenda ea que apparent. cu ergo hoc modo
iudicat intellectus:iaz est non rectus sed fantasti
cus. et in eo otingit ee errore. vnde Augustinus
d vera religione dicit. q hoc modo fantasmata
dici solet. vn aia mea impleta est illusionibus.

Membrum tertium.

Postea queritur d causa falsitatis. An
sit in re an in rei silitudine. Ad qd au
gustinus in libro soliloquiox. qd ocu
li vident non dicitur falsuz nisi habe-
at aliquam similitudine veri. vt homo quem vi-
demus in somnis no e verus homo sz falsus:eo
ipso q hz dissimilitudine. et sic de alijs. Similitu
do ergo rex mater e falsitatis. ¶ Ite in eodem.
appetit in oibus sensibus similitudine lenocinante
nos falli. et eas res falsas nominamus. quas ve
risimiles deprehendimus. ergo etc. ¶ Ite i eode
dubitari no pt ee falsum gcqd nisi veri imitatoe.
Contra obijcit augustin9. imago i speculo de
prehenditur esse falsa. eo q no tenetur nec viuit
nec sonat. ¶ Ite homines quos videmus i som-
nis tenet loq et viue. si possent teneri viue et loq.
et ab illis quos videmus vigilantes no differrent
vi hoies eent. sz ex hoc q differunt et dissimiles
sunt: vi hoies no sunt. veri aut essent si non essent
dissimiles. Silitudine igit veritatis matre et dissi
militudine falsitatis fatendu e. ¶ Ite augustinus
de vera religione. falsitas ex his est que imitantur
vnu no inquatu illud imitant: sed inquatu iplere
n o pnt. et loquit de prio puta vno qd e primum
principium. Sed inquatuz no pnt implere dissi
milia sunt illi vni:relinquit ergo q dissimilitudo
mater erit falsitatis. ¶ Ite augustinus ibide dicit
q prima veritas e sum(m)a similitudo pricipij. qua
nulla e dissimilitudo ex qua falsitas oritur. ¶ Ite
obijcit augustinus in solilo. cuz osidero illud qd
falsum vocamus. osidero aliquid simile habere
veri. et aliqd dissimile. aut ergo noiat falsum ex
eo q sile aut ex eo q dissimile. Si ex eo q dissile
nihil e qd falsu dici no possit. nihil.n. e qd alicui
dissimile no sit. Si ex eo q simile:oia reclamat
que ex eo vera sunt quo similia. ¶ Item augusti
nus in eode. siquis dicat lapide ee argentu dicit
falsuz. nec ex hoc q lapis habeat argeti imitatio
nem aliqua vel q videatur argetu et no sit. falsu
igitur no habens veri imitatione aliqua. ¶ Ite
si falsu dicit pp similitudine veri cu no sit vex. sic
dicit plumbu falsu argentu qd assimulatur argen
to: et no est argentu. Aliquid querit augustinus
pot dici argentu falsum plumbuz:qd tn assimulat
plubo et no est plumbu. Responsio fm augu-
stinum q similitudo similis inquatu huiusmodi
mater e veritatis. vn prima veritas e sum(m)a silitudo
vnitatis pricipij. que sicut ipse dic id implere po
tuit et id esse qd e ipsa. que illud sicut e ondit. vn
et recte et verbu et lux eius d. Cetera illius vni9
similia dici pnt inquatu sut et tatu vera sunt. hec
aut ipsa e eius similitudo et id veritas. vt.n. ve-
ritate pria sunt que vera sunt. et similitudine silia
sunt:quecuqz silia sunt. et inquatu vera sut illius
pricipalis vnius similia sunt. vn augustinus i so-
lilo. falsum e qd a veri similitudine longe e. sed
tn hz ad vex no nulla imitatione. Ide de vera re
ligione. corpora intantu fallunt. inquatu non im
plent illud qd conuincuntur imitari. ¶ Ad aucto
ritates hincinde obiectas iaz patet responsio. q
si dissimilitudo tm nec similitudo mr e falsitatis
sz dissimilitudo eius qd est simile inquatu huius
modi. ¶ Ad illud vo qd obijcit. de illo q dicit la
pidem ee argetu. q dicit falsuz: et tn no e similitu
do lapidis ad argetu. Dicendu fm augustinum
q est falsitas dicti vel enunciationis vel rei et id si
militudo e i dicto vel enunciatoe. qz sicut dicit au
gustinus. falsa enunciatio imitat veras sententias.
que si no creditur solo imitat qd ita dicitur. q
si ei no creditur tn falsa no e fallens. si aut fidez
impetret:imitatur creditas veras. ¶ Ad vltimuz
qd querit dicendum fm augustinu in solilo. non
dicitur argentu falsuz plumbu. qz argentum me
lius e et quasi in otumeliam id dicitur. plubi aut
velut honor est: si falsum argentu vocetur. Sic
imago dicitur falsus homo. no homo falsa ima
go:qz sicut ipse dicit falsum est qd ad similitudi-
nem alicuius accomodatum est. nec id tn est cu-
ius simile apparet. non aut homo ad similitudi-
nem hominis imaginis sed econuerso. ee eniz ad
imitationem alicuius dicit dignitatem in illo ad
cuius imitationem dicitur.

Membruz quartum.

Deinde queritur an falsum substantifi
cetur in vero. Ad quod sic falsus dici
tur de eo qd omnino no est. sed illud
qd omnino no e non substantificatur

nec ē subst substābilis ī aliquo. ergo falsuz huius/modi nō substātificat in vero. ¶ Item si falsum opponit vero opposituz substantificat in opposi/to. Cōtra. sicut se habet bonū ad malū sic ve/rū ad falsum. Si ergo vt dicit beatus dyonisius de diuinis nominibus bonū substātificat suas pri/uatōēs in sui pticipatione quod est malū. omnino enim bono abeunte nō erit bonū neqz mixtum neqz malum. ergo similiter verū substantificat suā priuatōnez que est falsū. ¶ Item aug. in soli/lo. Tragedus qui representabat alienas psonas in theatris non esset falsus hector si nō esset verus tragedus. Similiter equus pictus non esset fal/sus equus nisi eēt vera pictura. Quis nō esset fal/sa enūciatio nisi esset vera locutio. et sic in omni/bus aliis. omne ergo falsuz subsistit ī aliquo vō.

Respōsio. cōcedo q falsuz substantificetur in aliquo vero. qz sicut dicit aug. res que omnino nō est non potest dici falsa. si enim falsū ē omnem ergo falsum subsistit in ente. Sed omne ens est verū. qz cōuertūtur verum et ens. ergo omne fal/sum subsistit in vero. ¶ Ad illud qđ obiicit pri/mo q falsū dicit de eo qđ omnino nō est. respō/dendū per interēptionē qđ pz. qz falsuz dicitur aut in enūciatōe aut in re. Si in enūciatōe falsuz subsistit in sermone: qđ hz verum esse sermonis qūuis nō habeat verum esse signationis. Si in re dicit: tunc dicit de aliquo qđ est in imitatōe ali/cuius. sed illud non est vt equus pictus falsus equus: sed vera pictura. ¶ Ad secūdū dicendum. q falsuz opponit vero. generaliter nō falsuz non opponitur vero in quo subsistit. sed opponit vō in quo nō subsistit. vt falsus equus non opponit picture equi: sed vero equo. imo sicut dicit aug. i solilo. in huiusmodi ad sui verum eē pdest q ad aliud falsa sint. Ad vnde vera hominis i spe/culo imago: si nō esset falsus homo. aut vnde pi/ctura esset: si falsus equus non esset.

Membruz quintum.

Est autē querendū. an pme veritati opponatur falsum. Ad qđ sic. sūme bonitati nō opponitur malum: ergo sūme veritati nō opponitur falsū nec aliud. igitur etc. ¶ Itē si opponitur. ergo aliquo genere oppositionis: nō sicut affirmatio et nega/tio vt aliqd et nihil. Nā negatio nullū ens ponit falsum. aut hz ens subsistens sicut dictum est sm augustinū. relinquit igit q pme veritati nō op/ponit falsū. vt affirmationi negatio. ¶ Item nec vt priuatio habitui. qz pma veritas sic dīc aug. est similitudo sūma. in qua nulla ē dissimilitudo a qua falsitas oritur. ergo nulla ē ei priuatio oppo/sita. Preterea si eēt habitus priuabilis eēt muta/bilis: qđ ē falsuz. ¶ Itē nec sicut cōtraria. qz cōtraria nata sūt fieri circa idē. ergo circa idē subiecti esset falsitas et prima veritas. caderet igit in deo fal/sitas qđ est impossibile. ¶ Itē nec oppositione re/latiōnis. qz vnū relatiuorū ponit alterū. veritas vō et falsitas se remouēt mutuo. ergo nullo modo verita/ti prime opponit falsitas. ¶ Cōtra. sicut idolum et deus opponuntur in scriptura. ita veritas et men/daciū. ps. Querimus mendacium idola que va/na sunt et a vero eē aliena. Similiter Hiere. viij. Ap/prehenderunt mēdacium. glo. mēdacium dicitur idola. ergo veritas prima hz oppositionē cū men/dacio. sz mēdaciū illud falsitas ē: ergo hz falsita/tem sibi oppositaz. ¶ Itē dicit phs falsitas dicitur esse vmbra vel fantasia rei. sz hec ens vere sunt vmbre et fantasmata respectu diuine lucis vel ens. ergo colligitur sicut inter vmbras et lumē ē oppo/sitio et fantasma et species [illegible] hic op/positio tamē falsitatis ad veritatē. qz falsitas dicit vmbra. ergo hz sibi oppositā falsitatē. Solu/tio sm quosdam dicendū ē q falsitas ē opposita veritati prime. vt [illegible] Exo. xx. Non facies tibi sculptam similitudinē et imaginē. hec similitudo ē mater falsitatis [illegible] ¶ Ad rōne in cōtrariū dicēdū q nō est omnino simile de sūmo bono et de vero. Nā malū dicit dupliciter. Uno modo qz deficit a bono. Alio mō dicit qz pōt nocere bono. Quod ergo dicit aug. q sūme bono nō est malū oppositum: intelligitur quātū ad illā rōnē qua dicit malū quod pōt no/cere: qz sūmo bono nihil potest nocere. Sed alio modo dicit malū oppositū bono qz scilicet defi/cit a sūmo bono. falsum autē dicit longe opponi vero qz deficit et nō qz possit nocere. et ideo licz posset dici aliquo modo malū nō opponi sū/mo bono: tamē falsum opponit sūmo vero. ¶ Ad secūdo obiectū dicendum q oppositio veri et falsuz est nō sicut affirmatiōis et negatiōis simpli/citer vt ē aliquid quasi nihil. sz sicut affirmatiōis et negatiōis i genere vt homo et nō homo [illegible] sicut dicitur falsus deus. sic fal/sus numē opponit vero deo. vt si dicit nō ho/mo: nō negatur ens simpliciter sz ens homo. sic est de falsus deus non negat ens simplr. sed ens deus. vt vnde falsus deus ens aliud q deus. Vel melius videt esse dicendum q sūmū verū dupli/citer cōsideratur. sm se et vt participatur a creaturis. sū/mo ergo vero primo modo nō opponit falsitas aliquo modo. qz sm hoc nihil est in ipsius simili/tudine. falsitas est autē sicut dictum est qđ est longe a similitudine veri [illegible] secūdo modo prout videtur in participa/tione sm quā creatura est in imitatōe sūmi veri dicit opponi falsum sicut luci opacum vel obli/quo recti. et reducit hec oppositio ad opposi/tionē priuatōis et habitus. [illegible] esse circa idē [illegible] natura: sed circa illum que habet esse in par/ticipatōe veritatis prime. et ex participatione est o

habitus ex defectu pticipationis ad quam nata est priuatio que est falsitas.

Questio. xvij. de bonitate diuina.

Llustrāte gratia xpi post inqsitiōez d vnitate ⁊ veritate diuina ingrēdium ē de bonitate ⁊ primo increata ↄsequēter d creata. Ad intelligentiā faciliorez ⁊ pfectiorez inquirēda sunt hec d bonitate intētionis. Primo si oio ſm rōnez itentōis sit idē bonū ⁊ ens. Scdo vtrū sit idē ſz rōnez itentōis pulchrū ⁊ bonū. Tertio an itētio boni dicat ſz itentōez cāe final'. Quarto vtr̄ eadē sit bonitas i oib' rebus. Quinto q̄ sint dſie boni. Sexto d ↄueniētia bonitatis i bonis. Septimo an notio ⁊ amor sūmi boni sint nobis a ↄditione indita ⁊ ipressa menti. Octauo an sūmuz bonuz dicat additiōnez ad bonum. Nono vtrum a sūmo bono fluāt oia ſm rationem bonitatis.

Membrū primum.

Ad primū quo querit. Si oio ſz rōnez intentōis sit idez bonū ⁊ ens. Qd sic vr. qd p se ⁊ p suā intentōez appetitur ⁊ optat est p se bonū ⁊ ſm intentōez. qz sicut dicit Boetius i libro d ↄsolatōe. omniuz expetendorū sūma atqz cā est bonum. Qd enim nec re nec silitudine nullum in se retinet bonū. id expeti nullo mō pōt. cū ergo oia boni grā expetentur. relinquit quasi descriptōem. qꝫ bonum est qd desiderat ab oibus. cum ergo esse ſm se ⁊ ſz suaz intentionez desideret ab omnibus: est idē eē ſm intentionez qd bonuz. Qd aūt ſm se appetat esse. pbat p augustinuz in libro de lib. arbi. ↄsidera quātuz potes. qz magnū bonū sit ipsuz esse qd ⁊ beati ⁊ miseri volunt. ¶ Item si dicat aliquis mallez nō esse q̄z miserū eē ⁊ ita nō p seipsuz appetit. Cōtra. obijcit augustinus. q dic mallez hoc q̄z illud. aliqd eligit. nō esse aūt nō ē aliqd sed nihil ergo incōueniēter dicit mallez nō eē q̄z miserū eē. ¶ Itē q eligit se nō eē: ↄuincit se nihil eligere. ergo nō esse nō pōt eligi vel optari p se. igitur optat esse. ¶ Itē si obijciat d illis q se interimunt ex ipatientia vel desperatiōe. nā illi videntur optare nō esse: rñdet augustinus in eodē. Nemo cum seipsuz necat aut quolibet mō mori cupit. hz i sensu qꝫ post mortē ñ sit futurus. ⁊ si aliquātulū hoc in opinione habeat. nā opinio aut i errore aut in veritate ratiocinātis vel credētis ē. sensus autem aut ↄsuetudine aut nā valet. posse aūt fieri vt i opinione sit aliud: in sensu aliud. qd ex hoc cognosci facile est. qz plerūqz aliud faciendū eē credimus aliud facere delectat. Cōtra. augustinus. viij. d trinitate. qꝫ sicut duo sūt verba qꝫ dr̄ animus bonus: ita ex eis verbis duo quedā intelligo. aliud quo animus ⁊ aliud quo bonus. ¶ Itez eē nō recipit magis ⁊ minus: bonū vero recipit. ergo nō sūt idē eē bonū ſm itentōem. ¶ Itē Boetius i libro de ebdomadibus. intueor i rebus aliud eē qꝫ sūt bona: aliud qꝫ sūt. Respōsio. nō est idez ſz intentōem ens ⁊ bonū q̄uis ſm rem. tā multipliciter bonū sicut ens. vnde sicut est eē entis primū scilicet qꝫ est eē nature. ⁊ scdm qd est eē ordinis siue bene eē: sic bonū in creatura: q̄uis i deo nō differat dupliciter. bonū nature qd est idē qꝫ esse nature. ⁊ bonū ordinis qd idez est in re qꝫ bn̄ eē. primū bonū inseparabile ad eē. scdz separabile. Unde aug. viij. de trinitate auertendo a sūmo bono. amittit animus vt sit bonus animus. nō aūt amittit vt sit animus. ⁊ cum hoc iam bonū sit corpore melius: rōne tñ differt. qz ens dicit primū intelligibile absolutum. vt sine ↄsideratiōe actus idest ↄplementi vel vtilitatis siue ordinis. Bonuz vo dicit ens cū actu. i. cū ↄplemēto siue vtilitate siue ordine. ⁊ sō addit enti rōnē appetibil' siue desiderabilis. nec ē desiderabile nisi inq̄tū ↄplementuz siue vtile siue dsiderabile. ¶ Ad illud qd obijcit. qꝫ eē per se appetit. dicendū qꝫ hoc p se excludit per accidens. verū est si per se excludit p aliam intentiōez falsuz est. ens eniz vel esse non appetitur nisi inq̄tum ↄsideratur cum actu siue vtilitate vel delectabilitate. ¶ Ad aliud vo qd obijcit d interimēdo se. dicendū ſm augustinū in libro d lib. arbitrio. cū quisqz credens qꝫ post mortē nō erit. itolerabilibus cuz molestijs ad cupiditatem mortis ipellit. siue cū arripit mortē i opiniōe habet errorē omnimode defectōis: in sensu aūt naturale desideriuz quietis. qd autez quietuz est non est nihil: imo magis est q̄ id qd est inquietū. Inquietudo aūt variat affectōes ⁊ altera alterā perimit. quies aūt hz ↄstantiaz in qua maxime itelligitur qd dicit. est omnis appetitus ille in voluntate morientis nō vt qui moritur nō sit: sz vt requiescat intendit. ita vt errore credat nō se futurū natura tñ quietus eē. hoc est magis esse desiderat. p hoc patet responsio ad obiecta.

Membrum secūduz.

Item querit si ſm intentionem idem sit pulchruz ⁊ bonum. Ad qd sic beatus dyoni. in li. de diui. no. Bonū qd ē deus laudatur a theologis vt decorum ⁊ vt decor. vt dilectio ⁊ vt delectū. decor qdez dicit eo qꝫ ab omnibus entibus vnicuiqz ꝓprius decor ipartitur. pulchrus ergo siue decorū dicit: qz diffusiuū siue distributiuuz decoris. ſm hec est rō bona sez diffusiuuz ⁊ distributiuuz. et

go ſm intẽtionẽ idẽ bonum ⁊ decorum. ¶ Item in eodẽ. pulchꝝ ẽ diligibile vt finalis cã. ꝓp decorem enim omnia facta ſunt. Sed intentio finalis cãe ⁊ diligibilis ẽ rõ itẽtõis boni. ergo ⁊ c. ¶ Itẽ idem decor eſt idem bono qꝛ decorꝝ ⁊ bonum. ocẽm. i. pfecta cãm oĩa affectant. ⁊ non eſt qd entium qđ nõ ꝑticipet decore ⁊ bono. Cõtra. decor dicit̃ ſm intẽtiõem cãe formalis. vnde in deo ſm intentiõem exemplaris dicit̃. vnde dyoni. pulchrũ ẽ exemplar qꝛ ſm ipſum omnia diſtinguuntur. In creaturis vero ab eodẽ dicit̃ decorũ ⁊ ſpecioſum. a ſpecie que ẽ forma rei dicit̃ res ſpecioſa. Bonũ vero dicit̃ ſm intẽtionẽ cauſe finalis. ergo ñ ſunt idem ſm intentiõem pulchrum ⁊ bonũ. ¶ Itẽ augu. xxij. de ciui. dei. oĩs pulchritudo ẽ partiũ ꝯgruentia cũ quadam ſuauitate coloris. ergo i ſimplicibus ⁊ ſpiritualibus ñ erit pulchritudo ſed in eis bonitas. maxime i deo ⁊ deinde in ſpiritualibus. Relinquit̃ ergo ꝙ ñ ſũt idẽ ſm intentiõem bonitas ⁊ pulchritudo ſiue pulchrũ ⁊ bonũ. Rñſio ſm aug. in li. lxxxiij. queſt. cum bonũ dicat̃ dupliciter honeſtũ ⁊ vtile. honeſtũ dicit̃ quod ꝓpter ſe expetendũ ẽ. vtile vero qđ ad aliquid referendum ẽ. honeſtatẽ aũt voco intelligibilẽ pulchritudinẽ quã nos ſpiritualẽ dicimus. vtilitatẽ vero diuinã ꝓuidẽtiã. quapropter quãq̃ multa ſint pulchra viſibilia que minus ꝓprie honeſta appellant̃. ipſa tñ pulchritudo ex qua ſunt quecũq; pulchra ſunt. nullo mõ eſt viſibilis. Itẽ multa ſunt vtilia viſibilia. ipſa tñ vtilitas ex qua nobis ꝓſunt quã diuinã ꝓuidẽtiã dicimus viſibilis ñ eſt. Ex hoc pꝫ ꝙ bonũ ſm ꝙ dicitur honeſtũ dicit̃ pulchrũ. Et iſto bonũ quod dicit̃ vtile nõ idem. differt tamen. nam pulchrum dicit diſpoſitiõem boni ſm ꝙ ẽ placitũ apprehenſiõi. bonũ vero reſpicit diſpoſitiõem ſm quã delectat affectiõem. ⁊ ſic differunt ſm intentiõem cãe finalis. Item intẽtione cauſe efficiẽtis bonũ reſpicit quod fluit a cã ſm indiſtinctiõem. pulchrum vero quod fluit a cauſa ſm diſtinctiõem. vnde dyoniſius. bonum primũ decor dicit̃ qꝛ ab eo omnibus entibus ꝓprius decor impartit̃. Item in ratione cauſe exẽplaris ſimili modo bonũ dicit exẽplar ad conuenientiam: inquantum ſimul ẽ velut ars ⁊ regula operãti ad vnũ terminum. vñ beatus dyon. ſuo de diuinis nominibus. lux intelligibilis dicitur bonũ ⁊ ſequit̃ intellectualia ⁊ rationalia oĩa colligẽs ⁊ cõglomerãs eternum ſicut ignorantia diuiſiua ẽ errantium: ſic intelligibilis lucis preſentia collectiua ẽ ⁊ vnitiua ẽ illuminatorꝝ ⁊ ẽ conuerſiua ad vere ens. Pulchrũ vero dicit ipſum exẽplar inquantum ars ad diſtinctiõem ⁊ [illegible] differentiã. vnde dicit dyoniſius ꝙ ẽ exemplar ſm quod omnia diſtinguunt̃. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ pulchrũ dicit̃ ſm intẽtionẽ cauſe formalis. bonum ſm intẽtiõem cãe finalis. dicendũ ꝙ ſicut forma aliquñ dicit̃ ſm intẽtiõem finis ⁊ recipit intentiões finis inquãtũ ẽ finis ſiue terminus [illegible] finis accipit intentiõem forme inquãtũ ẽ ars ⁊ regula operãti ꝓ eis finẽ artifex regulat opus. [illegible] mõ pulchrũ induit rõnem boni ⁊ bonum pulchri. Quia p̃ſta intẽtio pulchri magis videtur ſumi ex pte exemplaris ſicut p̃ſta intẽtio boni ex pte finis. ¶ Ad ſecundũ dicẽdũ ꝙ auguſtinus diffinit pulchritudinẽ viſibilẽ ſiue corporalem. tñ dicit de pulchritudine corporali ſenſibili inquantum [illegible] ad intelligibilẽ ſiue ſpiritualem: ſicut enim pulchritudo corporis ẽ ex cõgruentia ꝯpoſitionis partium: ita pulchritudo animarum ex conuenientia virtutum ⁊ ordinatiõe potentiarum. ⁊ pulchritudo in diuinis ex ordine ſacro diuinarũ perſonarum quia vna perſona nõ ab alia. a qua alia per generationem: a quibus tertia per proceſſionem.

Membrum tertium.

c [illegible] queritur an intẽtio boni dicat̃ ſm intentiõem cãe finalis [illegible] eſt illud Boetij de ꝯſola. omnium expetendorum ſumma atq; cauſa ẽ bonum. cum ergo finis ſit gratia cuius alia expetantur: relinquit̃ ꝙ intẽtio boni ⁊ finis ẽ eadem. vñ deſcriptio Boetij ẽ. bonũ eſt qđ deſiderat̃ ab omnibus. ¶ Cõtra dyoni. li. de diui. no. Bonum eſt [illegible] ex quo oĩa ſubſiſtunt ⁊ fuerunt [illegible] pfecta ⁊ ꝓducta. ⁊ in quo oĩa ſubſiſtunt [illegible] omnipotenti [illegible] cuſtodita ⁊ [illegible]. ad qđ oĩa cõuertunt̃: quelibet tenẽs ad finẽ ſuum ⁊ ꝙ omnia affectant. Sed ex quo alia ſubſiſtunt dicit intentiõem efficiẽtis. in quo etiam omnia ſubſiſtunt dicit intentionem cauſe formalis. ⁊ ad qđ omnia [illegible] dicit intentiõem cauſe finalis. bonum [illegible] dicit̃ ſm intentiõem cauſe efficiẽtis formalis ⁊ finalis. Qđ ſi ẽ nulla erit diſtinctio que poſita ẽ in [illegible] cũ tractamus de trinitatis [illegible] ⁊ [illegible] ſm intentionẽ efficientis. verũ ſm intentionẽ cãe formalis. bonum ſm intentionem ſiue rationem cãe finalis. ¶ Item eſt Boetius deſcribat bonũ [illegible] ꝙ deſiderat̃ ab omnibus. [illegible] nõ inuenitur in infinito bono: non eſt bñ aſſignata. ¶ Itẽ eſt alie aſſignant̃ et extrahitur a beato dyoniſio. Bonum diffuſiuum vel [illegible] [illegible] ẽ ex quo vt in infinito bono [illegible] [illegible] bonum ẽ [illegible] [illegible] bonum ẽ ſm deo. ex quo oĩa ſubſiſtunt [illegible] tur [illegible] [illegible] ad qđ oĩa ꝯuertunt̃ [illegible] [illegible] bonum. Reſpondeo [illegible] finalis [illegible] [illegible] efficiens [illegible] [illegible] congruẽt ſunt et ad finem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cauſa [illegible]

rum que principaliter sunt cāe efficiētis inquātū
mouet agentē. formalis inquātū regula ē agētis
ad hoc ꝙ perficiat opus suū. finalis vō inquātū
ꝯpletur opus. mālis aūt cā non dicit cā que agat
sed ō qua agatur aliquid. ⁊ ideo minus vere cā
sit cū finis sit. Bonū ipsum bonū inquātum mo
uet induit rōnem agentis. inquātū regulat rōnē
artis vel exēplaris. inquātū ꝯplet ē in rōne pro
prie cāe finalis. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ inten-
tio boni potest considerari vel in rōne finali vel
in ratione efficienti vel in ratione formali. In ra
tione finali bonū est qd desideratur ab omnibꝰ.
In ratione efficienti bonū est diffusiuum sui eē.
In ratione formali bonū ē inclusio actus a po
tentia. ⁊ hec notificatio exposita est in q̄stione de
vnitate simul. In ratione omnium dicitur bonū
ē exquo oīa subsistunt. ¶ Ad aliud qd obijcit de
hoc bonū est qd desiderat ⁊c̄. dicendum ꝙ hec
diffinitio absolute dicta ē sūmi boni. sed ſm men
suram bonitatis ī vnoquoqꝫ contrahitur vt sic
intelligatur bonum in vnoquoqꝫ genere: est qd
desideratur ab omnibus illius generis sicut sa-
nitas bonū ē qd d̄siderat a sensibili. Silr̄ dōz ꝙ
bonū ē diffusiuū ⁊c̄. absolute dicta ē de sūmo bo
no: tū ꝯhitur ad oē bonū substātialiter qꝛ ī omni
bono substātiali ē essentia, a qua ē potentia. ⁊ a
potentia actio: ⁊ actio resultat in finem.

Membꝛuz quartum.

Postea queritur an eadem sit bonitas
in omnibus bonis. Ad qd sic arguit
Boetius de ꝯso. philo. omnia vnum
desiderāt sꝫ vnū ipsum monstrauimꝰ
esse qd ē sūmū bonū. cuncta igit̄ bonū petunt qd
ita describas. Bonū ē quod desideratur ab oī-
bus. exquo relinquitur ꝙ vnum est bonū ⁊ bo
nitas in bonis omnibus. ⁊ illud sūmum bonū.
¶ Itē augusti. viij. de trinitate. bonū ē hoc bonū
est illud. tolle hoc tolle illud: ⁊ vide ipsum bonū
si potes. ita deū videbis. non alio bono bonum
sed omnis boni bonū. ¶ Itē augustinus ī eodē
videat cū alia non amētur nisi qꝛ bona sunt eis
inherēdo non amare bonū ipꝫ vñ alia bona sūt.
ergo ipm bonum qd amatur est in bonis vnū.
¶ Itē augu. in eodē. cū animus placet nobis vt
cū luci corpē pferamus. non in seipso nobis pla
cet: sed in illa arte de qua factus est. inde enī ap
probatur factus vbi videtur faciendus. hec ē ve
ritas ⁊ simpliciter bonū. ex hoc relinquitur. si nō
alio approbat ⁊ plꝫ q̄ꝫ simplici bono. ꝙ nō est
bonū nisi primū in bonis. ¶ Itē cum dr̄ res est
bona. aut predicat pria bonitas: ⁊ sic habet ꝓ-
positum. aut bonitas alia a prima: queritur ergo
de illa cū sit ipa bona. aut ē bona bonitate prima
aut alia. erit ergo deducere in infinitum. aut dice
tur ꝙ bonitas que predicat ē bona seipa. si hoc
ergo ē pria bonitas. ¶ Itē iuxta Boetiū d̄ ebdo
madibus. sublato pmo bono mente ⁊ cogitatōe
ea que sunt bona sunt: non ū sunt bona. relinq̄-
tur ergo ꝙ primū bonū de omnibus bonis p̄di-
catur cum dicantur bona. Contra bonū ꝯuer
titur cum ente: ⁊ bonum eē cum esse. si ergo nō ē
vnum esse in entibus oībus: ergo nec vnū bonū
vel bonitas sed differens in oībus bonis. ¶ Itē
si conueniunt esse ⁊ bonū. qꝛ quicquid est in eo qd
est bonū est: vt dicit Boetius. Et augusti. cū di-
citur hoc bonū: est qd predicat bonū qd est deꝰ.
ergo ⁊ esse qd ē deus. ergo ⁊ omnia habēt esse
qd est deus qd ē falsissimū. ¶ Itē duobꝰ modis
dicitur animus bonus ſm Augustinum in. viij. d̄
trinitate. voluntate ⁊ natura. sed bonitas que est
animus bonus volūtate ē accidētalis nec est pri
ma bonitas. ¶ Item bonitas que ē bonum nā sui
generis non ē prima bonitas. qꝛ illa ē ſm quam
differt a bonitate corpis. ⁊ dicit animus corpe
melior. vñ dic̄ augusti. vt sit animꝰ bonus videq̄
agendū eē voluntate. nō ꝙ idipsum quo animꝰ
ē nō est aliquid boni. Ad vnde tam dicitur ⁊ re
rissime corpe melior. ⁊ ꝯstat ꝙ vtrūqꝫ multipli-
catur in creaturis bonis. relinquitur igit̄ ꝙ plures
sunt bonitates in bonis alie a pria bonitate. ⁊ ꝙ
prima bonitas nō predicat cum dicit hoc est bo
num. ¶ Itē augu. in li. de li. arbi. sicut multa ⁊ di
uersa sunt que in luce solis homines vidēt. lux tū
vna est ita multa sunt bona atqꝫ diuersa ex qbus
vnusquisqꝫ eligat ad fruēdū sibi sūmum bonū: ipa
tū lux sapientie qua hec videri possunt oībus sit
vna cōis. Rñdet ſm diuersos dr̄nter. quidā
enim distinguunt ꝙ dico bonū absolute ⁊ ꝙ dico
bonū aliquid tale vel tale: sicut esse absolute ⁊ eē
tale siue aliqd ſm ꝙ dicit Porretanus ī ꝯmēto
libri de ebdomadibꝰ Boetij. exponēs illā ebdo
madā diuersum ē eē ⁊ id qd est. hic ꝯmemorā
dum est. ꝙ diuersoꝝ plēqꝫ in diuersis facultati-
bus vsu diuerso eē ⁊ eē multiplr̄ dicunt. Ad ſꝫ
theologos diuina essentia quā de deo predica-
mus cū dicimus. deus ē. omniū creaturaꝝ dicit
esse. cū. n. dicimus corpus est vel homo ē vel hu
iusmodi. theologici hoc eē dictum intelligūt q̄dā
extrinseca denominatōe ab essentia sui pricipij.
non. n. dicit corpalitate corpus eē sꝫ eē aliquid.
Et silr̄ vnūquodqꝫ subsistens essentia sui pricipij
predicāt nō eē aliquid sed esse. illa vō que ō ipsa
sunt creata subsistētia sicut cum corporitate eē sub-
stantiā quātum quale ⁊c̄. nō eē absolutū sꝫ eē ali
quid. Et ad eundem modū quicquid opante sū-
mo pricipio ē eadē pricipali ⁊ increata essentia
debent eē suo vō quolibet genere aliquid eē. Il
lorum vō philosophoꝝ quibus sue facultatis ge
nera sunt sola illa que ex principio eē ceperunt.
alij quelibꝫ illa orationū suaꝝ thematalā ē mate
rias de quibus loquūtur eodē q̄ debēt esse bonā

et eē aliquid. vnde et hoc verbū ē dicunt de omnibus equiuoce predicari. Alij vero dicunt quod ea que subsistit dicunt eē subsistentiā et eē aliquid his que subsistentiā communicant. iter vallerius sentit mēsuris et qualitatibus. ceteris vero sequit generū predicamentis eadē subsistentia nec eē nec aliquid esse procedunt. Similiter et nullū bonum que abstractio mathematica ab his de quib⁹ predicant diuidit vel eē vel aliquid eē concedunt. Ergo cū dicit diuersum ē esse et id qd ē eē fm theologicos quid ē intelligit eē id quod ē principium. id vero qd ē est illud quod ex principio ē. Sz fm alios philosophos eē subsistentiā sole illoꝝ que predicant subsistentie. que vero sūt ea tantū que illas in se habēdo subsistūt. sic ergo fm theologos et fm alios philosophos recte pōt dici diuersū ē eē et id qd ē. Similiter mō dicendū de bono. qz fm theologos bonitas que id qd ē eē hz bonū eē aliquid vel tale vt bona natura. bonus animus. bonū corpus ē multiplex ī bonis et multipliciter ī bonis. Scdꝫ primū modū diuersū est id qd bonū ab eē bonū sicut diuersū eē et qd est. eē eīz rei et eē bonū dicit eēntia principij et eēntia finis. id vō qd ē vero ē ipsa substātia rei create. et ideo ñ sequit qꝫ habent eē deus qz hoc mō ñ est pdicatio formalis. cū dicit res ē bona absolute eīz ē pdicatio p denominationē a cā sicut dicit opus humanū. nō qz humanitas insit operi vel op⁹ idē humanitas sz humanū qz ab homine. ita res dicit bona qz a bono principio vel ad bonū finē. Scdꝫ modū scdꝫ cū dicit hec ē bona natura vel bonus hō et c. est predicatio p inherentiā. Scdm vero philosophos bonitas qua hz res eē bona et eē bonū tale. ē bonitas sue pfectionis. et ē multiplex bonitas in oībus bonis ū p relationē quā hñt ad summā bonitatē dicit bonitas absolute vero ipsa rei eēntia. ¶ Alijs vero visuꝫ ē aliter dicendū. cū dicit creatura ē supponit duplex eē. scꝫ eē creatū quod ē ī creatura. et eē dei vt a quo ē illud eē. eodē mō cū dicit quicquid ē bonū fm qꝫ intelligit de substātijs. sic ponit duplex bonitas scꝫ creata et increata. Bonitas creata vt que inest ipsi substantie. bonitas aūt increata vt ad quā oīs bonitas creata. qz bonitas naturalis cuiuslibet substātie nihil aliud ē qꝫ substātialis oīa. que dicit bonitas fm pparationē quā hz ad primā bonitatē. idest fm qꝫ ē ductiua vel ductibilis ad primā bonitatē. ex hoc pꝫ qꝫ circūscripta pma bonitate. et re et intellectu nihil ē bonū vel itelligit eē bonū. sz aliqd ē album aliqd rotundū sicut dicit boetius. Ex hoc pꝫ veritas auctoritatis aug. supradicte. qsi oīs creatura ē bonū hoc bonū illud bonū. ñ sublatū fuerit hoc et illud ñ remanebit nisi bonū qd ē deus. ¶ Jtē fm hoc itelligunt amari ī arte ī qua facta sūt. eīs scꝫ referunt ad cāꝫ summā qd ē primū bonū. ¶ Ad tercia. ad hoc qd obijcit cū dicit bonū ē est bona. aut pdicat bonitas pma et c. Dicēdū qꝫ ī recti tudine pdicat bonitas creata. sz ī obliquitate increata. qz itelligit bonitas que ē ad primā bonitatē. que aliter dicit de re bona qd dicit bonum aliter de bonitate qua dicit res bona. Cū enī dicit hec res ē bona. pdicat bonitas p inherentiā. qz bonitas inest huic rei. Cū vō dr bonitas huius rei ē bona. pdicatio dr p identitatē. Et cū dicit ergo ē bona seipsa et ñ alia bonitate. distinguendū qz si qd dr de ipsa excludat aliā bonitatē formalē: verū ē. si excludit aliā bonitatē essentialē vel finalē: falsa ē. Et ideo ñ sequit ergo ē pma bonitas. sed sequit ergo ñ informat alia bonitate. Cū sit alia bonitate ad aliā bonitatē que ē pma bonitas. Sz cū ens dicat absolute fm intētionē causā siue bonū vero dicat fm intētionē causalē nō videt habere veritatē qd inducit de ente. qꝫ scꝫ cū de creatura dicit ē itelligit ens primū. nisi p consequētiā qz sequit ē. et ñ ens a seipso. ergo ab alio. et illud ē ens primū. et ita ens primū itelligit in ente creato. Sz qñ ad primā intētionē boni itelligit bonū increatū. qz ñ itelligat bonū creatū intelligitur bonū p participationē. et in eo qꝫ ē p participationē bonū necessario itelligit qd participat bonitas. et illud ē bonū simul. Dicitur ergo dicendum fm Augustinū in viij de trinita. si poteris sine illis que participatione bona sūt perspice ipm bonū cuius participatione bona sūt. simul eīz et ipm intelligis et audis hoc bonū et illud bonū. Dicēdū ergo qꝫ bonū p eēntiā ē idē in oībus bonis: et illud ē simul bonū. Bonū vō p participationē sūt bonitas differētes. et ex dictis pꝫ solutio ad obiecta mota.

Membrum quintum.

que sūt differentie boni

D

Einde querit que sūt differētie boni. Et cū bonū sequat ens: et quot differentias multiplicatū ens et bonū. sed ens multiplicat fm genera. ergo et bonū. ¶ Contra. bonū dicit de substātia de qualitate et quātitate dicit fm eandē differentiam bonū scꝫ bonū nature. sz non dicit fm eandē differentiam entis. relinquit ergo qꝫ ñ erunt eedē differentie entis et boni. ¶ Jtē cū verū sequat ad ens. ñ tñ differētie veritatis multiplicant fm decē genera sed solū fm quatuor modos. nā fm substātiam dr identitas. fm quātitatē equalitas. fm qualitatē similitudo. fm sitū et vbi simultas. et verum aliis modis sicut dictū ē primo. ¶ Jtē similiter nec differētie veri multiplicant fm differētias generis. fm Anselmū dicitur qui distinguit in veritate signi et veritate rei. Et veritas rei ī veritatē q ē seipsa vt veritas diuina. et veritatē q ē ab alia vt veritas creata. Et hoc multiplr. nā est veritas nātis. et veritas cogitatōis. et veritas volūtatis.

⁊ veritas actōis. Preterea veritas signi diuidit ī veritatē ɔplexi: ⁊ veritatē incōplexi. Et veritas incōplexi ī veritatē vocis ⁊ itellectus ⁊ icōnie siue imaginis ⁊ actus. pari ergo rōne nec dr̄e boni accipiūtur s̄m dr̄as entis sicut nec differentie vnius ⁊ veri. ¶ Itē si dicat ꝙ ē multiplicatio materialis ⁊ hoc mō multiplicat bonū ꝑ differentias entis. ⁊ ē alia multiplicatio formalis q̄ multiplicat ꝑ differētias siue intētōnis. hoc mō diuidit in bonū ꝑ essentiam ⁊ ī bonū ꝑ participationē ⁊ bonū ꝑ participationē: in bonū nature. bonū ex genere. bonū moris. bonū gratie. ⁊ bonū glorie. querit quare n̄ multiplicat s̄m rationē formalem s̄m dr̄as entis? Si dicat ꝙ intentio boni addit ad ens ɔparationē ad actū. i. relationē siue finem. Et ratione huius ɔparationis ē formalis multiplicatio bōi. Cōtra. obijcit ōpositū differētijs. Nam oēs differētie causaꝝ incidūt in p̄dictis differētijs boni. Nam bonitas prime cāe est bonitas ꝑ essentiam. bonitas vero causati ē ꝑ participatōē. mūz ꝑ ɔparatōēm ad efficiēs dicit bonū nature. sic enim res bona dicit: qz a bono vt dicit Boetius ꝑ ɔparatōēm ad efficiēs dicit bonū in genere. Nam forma actōis ɔtracta ad materiā propriā dicit bonū in genere. vt pascere esurientē. per ɔparatōēm ad cām formalem que est s̄m circūstantias ⁊ modū actionis. bonū moris s̄m virtutes ɔsuetudinales. ⁊ bonum grē s̄m virtutes gratuitas ꝑ ɔparationem ad finē bonū gratie. non ergo differētie boni accipiunt s̄m ɔparationē siue intētionē cause finalis tn̄: imo s̄m ɔparationē ad oīa genera causaꝝ. ¶ Itē cū assignātur differētie boni tres scilicet honestū vtile delectabile. quomodo accipiunt cū precedentibus. ¶ Itē augu. in libro de lib. arbi. distinguit bona. maxima. magna. minima. ⁊ maxia virtutes. minima species inferioris quātilibet. magna potētie aīe. quomō cū p̄cedētibus differētijs se habebunt? Rn̄sio s̄m ꝙ dicit ɔmētator libri Boetij de ebdomadibus. Bonū duobus modis dicit. absolute: ⁊ in ɔparatiōe. Absolute bonum dicit qđ s̄m se bonū: sicut deus. vel hec res dicit in se bonū. in ɔparatiōe qđ ē bonū s̄m vsū. hoc est cuius vsus ē bonus. quēadmodū deus dicit bonus nobis vel panis bonus dicit esurienti. accipiutur ergo dr̄e boni s̄m ꝙ ɔsiderat absolute q̄tū ad rē cuius ē. ⁊ hoc mō assignant s̄m differentē rōnem indiuisionis actus a potētia que ē absoluta rō boni aut ergo indiuisio actus ⁊ potentie que sūt idē. hoc mō ē indiuisio bonitatis ī deo in quo idē actus. i. pfectio ⁊ ɔplementum ⁊ potētia. Aut ē indiuisio actus ⁊ potētie que sunt diuersa vt in creatura. Aut ergo ē indiuisio actus ⁊ potentie s̄m ꝙ ē. idest h3 eē rei aut actōis. s̄m ꝙ actio: aut actus q̄ acqrit rei ꝑ actōēz. Si ē indiuisio actus a potētia s̄m ꝙ ē: ⁊ sic ē bonū nature. ⁊ si ē actōis s̄m ꝙ actio: sic est bonū ex genere. Nam forma actōis generalis ɔtracta ad materiā dicit bonū ī genere: vt pascere esurientē. Si ē actus rei q̄ acqrit ꝑ actiōēm. aut igit acquisitio illius actus siue pfectōis principiū habz in nobis. aut extra nos. aut h3 partē ī nobis. Si h3 principiū in nobis sic ē bonū moris. idest virtutis politice qđ acqrit volūtaria ɔsuetudine. Si h3 principiū extra nos: sic ē bonū glorie qđ a solo deo h3 pricipiū. si h3 principiū intra nos ⁊ extra: sic ē bonū grē. sic. n. dicit beatus bern. de grā ⁊ li. ar. tam absq3 ɔsensu recipiētis q̄ absq3 grā dātis. ⁊ loquit de grā s̄m ꝙ ī adultis. nā ad hoc reqrit īfusio ex p̄te dei: ⁊ ɔsensus ex p̄te liberi arbitrij. quēadmodū ī puulis ministerij sacramētū ex p̄te hōis ⁊ operatione inuisibilis dei. Scdm̄ vero ꝙ bonū ɔsiderat s̄m vsū. duobus mōis ɔtingit. nā ɔsideratiōe generali boni siue creati siue increati accipiūtur dr̄e iste honestū delectabile vtile. h3 honestū dicit dispōnem s̄m quā vsus boni mouet ratiōabilē. qz sicut dicit august. honestas ē pulchritudo intelligibilis. delectabile: dispōnem s̄m quā mouet ɔcupiscibilis. vtile: dispōnem s̄m quam mouet irascibilis. vtile. n. includit arduū ⁊ difficile ⁊ huiusmōi. Ardua. n. ⁊ vtilia ɔferētia vt sectatioēs ⁊ huiusmōi que ɔferūt ad sanitatem ex quadā strenuitate ⁊ s̄m vigorē animi appetunt. ⁊ hoc appetitu irascibilis. Itē ɔsideratōne spāli s̄m ꝙ vsus boni coartat ad bonū creatū. accipiūtur dr̄e boni s̄m aug. de li. arb. in maxia in minima ⁊ ī media. Nā bonū quo nō ɔtingit male vti sūt virtutes ⁊ iō maxia. Bonū vō quo ɔtingit bn̄ ⁊ male vti ⁊ tn̄ nō vtunt sūt spēs corpales. Bōa vero qbus ē bn̄ ⁊ male vti ⁊ tn̄ vtunt alijs sūt potentie aīe. Concedēdū igit. ꝙ nō accipiunt differētie boni formaliter s̄m dr̄as entis. ⁊ hoc ꝙ bonū addit intentionē cause finalis. ¶ Ad illd̄ ergo qđ obijcit. ꝙ s̄m intentōēm finis n̄ accipiūtur predicte differentie. dicēdū ꝙ imo. nā bonū aut ē finis: ⁊ sic ē bonū per essentiā. aut ē ad finē: ⁊ sic ē per pticipatōnem. Et si ad finē: aut ergo s̄m id qđ sumus. ⁊ sic ē generalis dispositio in oī creatura: ⁊ sic ē bonū nature. aut s̄m id ꝙ bn̄ sum⁹ ⁊ hec est dispō rōnalis creature. aut ergo in finem s̄m quandā possibilitatē additā volūtati que est ex bono ī genere. aut ē s̄m supadditā quādā dispōnem vt dispō virtutis politice. aut s̄m quādā necessitatē. ⁊ sic ē bonū gratie. dispō enī gratie in volūtate ē. sicut dispō necessitatis ī materia ad susceptiōēm forme. aut s̄m vltimam ɔplationem ⁊ informationē: sic est bonū glorie. ¶ Ad illd̄ [illegible]ro qđ obijcit dicendū. ꝙ actus simplr s̄m quam oī cās non ptinet ad bonū nisi s̄m comparatiōē3 quam habz vnaqueq3 causa ad causam finalē3. Causa enim finalis ratio ē aliaꝝ causarum. faber enī3 serrā facit de ferro acutā. quare de ferro: qr

apilor est ad secūdū. quare acuitās qz ad secūdum. cā igit materialis et formalis. sm finalem. similis efficiens: nam finis mouet efficientem.

Membrum sextum.

q Uerit ↄ̄sequenter de ↄ̄uenientia bonitatis in bonis. et videt q non possit esse cōmune sm aliquid rei. bonū enī de sūmo bono est idipsum. qz sicut dic augustinus in libro de trinitate. nō est in deo alterū eē deū. et esse bonū: vel eē et eē bonū ergo bonū dicitū de deo est indifferens illi: ergo nō pōt eē cōe in sūmo bono et in creato bono: sicut nec hoc ipsum deus. ¶ Itē si est cōe. ergo est accipere qd est cōe et qd est ꝓprium: ergo ↄ̄positiōez qua ta. ¶ Si forte dicas bonum eē cōe sm cōem habitudinē ad ↄ̄similē effectum in creaturis. et sic bonum nō oportet ponere in primo nisi essentiaz ipsaz. sed ꝓter hoc hz quādam relatiōnez ad quendam effectum i creatura. Cōtra. si bonū ē ex hac rōe cōe: sed eque se habz creatura ad suā effectionē sicut deus ad suam: ergo bonū aliqualiter participabile. qz sicut ab hac egredit ita ab illa. ¶ Itez sm hoc bonum trahit rōnez a posteriori scilicet ab effectu. cū aliter determinetur rentōnez sm qz summuz bonum sicut bonum p se: et qz illa sūt bona ab ipso. Propter hoc aliter dicendū ē in bono. et in his q nō manifeste exprimūt actū in ↄ̄paratiōe ad creaturā specialiter. et aliter i illis q exprimūt. in illis enim est cōmunitas sm ↄ̄parationez aut habitudinē q est i effectu. vt in illis q cōnotant. vt punit. iustificat. ista n sūt ↄ̄ia nisi q̄ntū ad effectū cōnotatū. vn̄ punire dictū d deo nihil copulat creatū sed cōnotat. dictum de creatura copulat qd prius cōnotat. sz i illis q nō exprimūt aliter est cōmunitas ꝓter pdicatū: quia p se et ꝓpter se cōuenit deo. creaturis sm q ab ipso et ad ipsum. et hec est cōmunitas sz prius et posterius. et hoc manifestū ē qz oblique itelligit i illo. Bonū enim d deo dr qz finis bonū. d creatura qz p ordinatiōes hz ad finē sicut ens dr sz prius d substantia q est p se ens: sm posterius de accidente qd est p substantiā. et ita bonū recte et p posterius d creatura: et ibi est accipere cōe et ꝓprium q̄ntū ad modū dicendi.

Membrum septimū.

c Onsequēter q̄rit. an notio et amor sūmi boni sint nobis a ↄ̄ditione indita et impressa menti. omnes enim volunt esse beati. sed beatitudo est summū bonum vt dicit boetius de ↄ̄solatiōe: ergo oēs volunt sūmū bonū. ergo amor sūmi boni est oi rationali nature impressus. ¶ Itē bonū sūmū est qd desideratū ab oībus sed qd omni ↄ̄uenit est impressum nature: ergo desideriū et amor sūmi boni ē impressus nature. ¶ Itē aug. q. de li. ar. antequā beati simus impressa ē nobis notio beatitatis. p hāc scimus et sine vlla dubitatiōe dicimus beatos nos eē velle. nemo aūt beatus est nisi sūmo bono: ergo notio sūmi boni et beatitudinis ē nobis impressa. ¶ Itez boe. i li. d ↄ̄solatiōe. oēs hoīes boni et mali pariter idiscreta intentiōe ad bonū peruenire nituntur.

Cōtra. oīs voluntas directa ad id qd nata ē recta ē laudabilis. si ergo volūtas et intētio rōnalis ē ad sūmū bonū nata: cū oīs voluntas siue bonorum siue malorū sit nata ad sūmū bonū: ergo oīs volūtas siue oīm volūtates sūt recte. qd ē manifeste falsum. ¶ Itē ignorātia veri boni inuenit i multis. ergo simul erit illa et ignorātia boni. Rāsio sm boetium de ↄ̄so. Dicimus bonū qd eque bonis et malis ↄ̄positū ē: bonū q̄dez nāli officio virtutum petitū mali vo per malas cupiditates. qd nāle officium adipiscēdi boni nō est id sm quod ↄ̄nāl adepisci. amor ergo et notio sūmi boni nobis impressus est sm habitū et sensum nature q̄uis a bono ↄ̄tingat aberrare et declinare sz opiniōes et appetitus clādin praue. ¶ Ad illud qd obijcit de augustino sz dicit. q ē voluntas nālis sz quā oēs recte appetūt sūmū bonū. et volūtas electiua siue ↄ̄siliatiua sm quā eligit qd non ē sūmū bonū et pferet sūmo bono: et ideo est nō recta. In malis ergo ē volūtas nālis recta sine errore. electiua nō recta et cum errore. Unde aug. i q de li. ar. inquit oēs hoīes appetūt vitā beatā nō errāt. inquit vo q q̄z nō tenēt vite viaz que ducit ad beatitudinē cū fateant nolle nisi ad beatitudinē ꝓuenire. Error enī ↄ̄sequit aliqd qd nō ad id ducit quo volumus ꝓuenire. ¶ Ad illud vo qd obiecit dicēdum q notio ē i sensu nature. ignorātia vo i pcertitate opinionis erronee. vn̄ nota qd dicit aug. in li. d libe. arbi. sensus aliqn̄ veracior est q̄ opinio. si illa de errore sūt d mā ē: tēclut cū eger plerūqz aqua frigida adulcibiliter delectat: quā si biberit crederit esse nocitura. Aliqn̄ veracior opinio q̄ sensus si credit arti medicīe obesse frigiditatē re vera oberit et tn̄ bibere delectet. Aliqn̄ vtrūqz i veritate ē: cū id qd ꝓdest nō solum ita credit vt sed etiā libet. Aliqn̄ vtrūqz incertū cū id qd nocet et ꝓdesse nō credit et bibere non desinit.

Membrum octauum.

d Einde queritur an sūmū bonum dicat addubem ad bonum. Ad qd sic q̄ cū qz sic habent vt rnum. non addat aliquid sup alterum nec vtrūqz addit sup tertiū aliquid: sunt eadē simpliciter. Genus enim et species ꝓpter hoc differentiā hnt. qz vnū non sit alterū. qz vnum addit sup alterum. species enim addit vltra genus differentias. Similiter rationale addit sup rōnale in homine. qz potentia rōnalis qua dicit homo et potētia ratiocinādi qua dicit rōnalis non sunt eedem. et ꝓpter hoc addunt in

per terciū: sed summum bonū non addit aliqd sup bonū simplr sic n ec sic. nec sunt plures modi additiōis: vnū igit non addit sup alterū: sz sunt eadē simplr. Minor pz. nā si sūmū bonū addit aliqd sup bonū. aut addit bonū. aut nō bonū. Nō addit nō bonū. qz sic essz ex bono et non bono: qd esset incōueniens nec esset sūmū. Si addit bonū. aut idē sibi aut diuersum. Nō idē: qz si idem non additur sibi. Si diuersum: ergo summum ē ex bono et bono. ergo ē cōpositū. sz hoc ē falsū: qz ipz est sūme simplex. summum ergo bonū nihil addit sup bonū rōne cuius dicit sūmū. Si dicat q bonum simplr ē cōmune. et distrahit p sūmū et non summum: vnū bono simpliciter aliqd addit vt fiat sūmum. Obijcitur in contrarium. qz nō est additio alicui⁹ ad alterū nisi eius qd ē pter ipz: sz illud additū nō ē pter bonū: qz ñ ē nō bonū. ergo nec aliud bonū idē seqt qd prius. ¶ Itē aug. l. viij. li. d trin. bonū hoc: bonū illud. tolle hoc tolle illud: et vid ipz bonū si potes. et ita deū videbis: et ñ alio bono bonū sz bonū oīs boī. Ex hac auctoritate pz. q bonū i oīb⁹ ē ipm bonū sūmū. Cōtra. bonum diuidit. p sūmū et nō sūmū. ergo possū itelligere bonū in hac creatura nō cointellecto summo. et hoc ē qd dicit boetius. circūscribat primū p itellectū: adhuc ē intelligere bonum sub rōe bois. sicut pōt itelligi ens sm q sit nō itellecto sūmo ente. cōtingit ergo itelligē hoc bonū circūscripto sūmo bono: sicut hoc ens circūscripto sūmo ente. Bonū ergo et sūmū bonū nō sūt eadē siue cōuertibilia. ergo aliqd addit sūmū bonū sup bonum. So. dōm q sūmū bonū nō addit aliquā rez sup bonū simplr. summū. n. bonū simplex ē. Uñ nō cōstat ex pluribus bonis: sz nō sūmū bonum nō ē simplex bonū: ideo possum ibi itelligē bonū et bonuz. qz in creatis mā non cointelligit formā quorū vtrūqz est bonū et ecōuerso. sic illud q est ad modū materie. illud qd ē ad modū forme et ecōuerso. Ideo ergo bonū sūmuz simpliciter bonū est. nec facit aliquā additiōem sz rē sup bonū. imo idē sunt sz rem. et equalis ē ābit⁹ in suo ordine cū bono: sed differunt in hoc. q dicēdo sūmū bonum determino ipm i causando. dicēdo bonū determino ipz in predicādo siue i dicendo. Et lz in predicando siue in dicēdo bonum sūmū determinet et specificet. qz nō ē dicibile de omni bono: comune est tñ in creando sicut bonū in predicando et equalis ambitus. qz ipz ē cā oīs boni: id autem ē dicibile d omni bono. ¶ Ad d aūt dicit augu. tolle hoc tolle illud et c. dicendū q ipse pcedit ab effectibus ad cām. sz q bonū in effectibus dat intelligere bonū in causa. Uñ qd dicit bonū oīs boni videbit verū ē bonū omnis boni in creando non in dicēdo. Imo qūtū ad hoc dicit determinatōem rōnis. ad rōnez in contrariū dicēdū q nō est simile de essentia siue de ente et bono. Ens enim vel essentia non dicit cōparationem ad cām sicut bonum. immo cū loquimur de re sm suam essentiam: loquimur d ea absolute: sed bonum notat cōparationem ad cām. bonuz enim dicitur qz a bono et qz ad bonū. et id cū loquimur d re q bona sit loquimur per cōparationem ad suam cām. Et ideo cum bonuz non sūmuz sit a bono sūmo tanqz a sua causa efficiente. et i ipso tanqz i conseruāte: et ad ipsum tanqz ad finem: id non pōt intelligi isto nō cointellecto.

Membrum nonuz.

Consequēs ē inquisitio an summū bonum secū cōpatiatur naturarū diuersitatem. Et iteruz scdo. an requirat pluralitatem. Sed iste inquisitiones terminantur eisdem rōnibus quibus supra ostensū ē de vnitate diuina. q non cōpatiatur secū pluralitatem naturarum sed requirit eius pfectio pluralitatem psonarū supra qōnem de diuina vnitate. Itē qrēdum ē cōsiter an sūma bonitas reqrat coexistētiā creature. sz hoc qd terminata ē supra qōne d eternitate. vbi oñdit eternitas incōicabilitas: sz ponentes mūdū eternū. Sequit ergo qrere d fluxu alioz bonoz a sūmo bono. Queritur ergo an a summo bono fluāt oīa sm rōnem bonitatis. Qd astruit p boetiū i li. d ebdomadib⁹. Oīa bona qz a bono. et per beatū augu. qz deus ē bonus sūmus: queritur ergo quare nō fluit sz rōnem vnitatis veritatis et iusticie. ¶ Ad qd obijcitur hoc mō. in deo potētie rñdet vnitas sapiētie veritas. voluntati bonitas. sed sicut pcessus creaturarū a creatore ē p voluntatem: ita per potentiaz et sapientiā. imo prīa rō pcessus ad potētiā refert. qz n. ē potēs id pducit eas de nihilo. Iterū ad sapiētiā sit agēs p cognitōz et ordinē. sic ergo creatura dr bona qz pcessus ē p vnitatē cui rñdet bonitas: ita dz dici potens et sapiens. qz a potestate et sapientia. et sicut bonitas respectu volūtatis est rō pcessus: bonita et vnitas et veritas. ¶ Itē volūtas diuina est principalis et prima respectu rerū fiendarum. ergo vnaqueqz res dz dici volens et habere dispōnem volētis. qz ē a volēte. sicut dr bona qz est a bono. Silr queritur quare non dr iusta qz a iusto: et ad hoc dicit boeti⁹ in libro d hebdomadibus. bonum est generale: iustū vero spāle. nec species descendit in oīa: idcirco alia qdē iusta alia vero aliqd aliud sz oīa bona. Sz ē. vniuerse vie dñi misericordia et veritas: et vitas ibi sumit cōp iusticia. ergo iusticia et misericordia sūt i oīb⁹ diuinis opib⁹: ergo respiciūt oēz modū creature et vniuersalē rōnē creā ti. Iustū ergo generale ē ad oīa dei opa. ergo sicut ē pcessus sz rōnem bonitatis sm rōnem iusti. ¶ Aliam rationem ponit boetius in eodem libro. q iustum respicit actū bonū vo nām. idē at ē in eo. s. in deo esse qd

agerē. idē est ergo in deo bonū eē ꝛ iustū. nobis
vero non ē idē esse qđ agere. nō ē igitur idē no-
bis bonus eē ꝙ iustus: sed idē est eē in nobis qđ
sumus. oīa igit̄ sūt bona ſʒ nō iusta. ¶ Sʒ contra
obijcit̄. qꝛ in creaturis nō est hoc verū ꝙ bonū
dicat̄ essentiā vt visuʒ ē. nulla eīm creatura ē sua
bonitas ꝛ tñ hoc supponitur ĩ predicta rñsione.
¶ Itē damasc. si bonū ſi iustū dixeris de deo non
naturā dices sed id qđ ē circa huiusmodi natu-
raʒ. huiusmodi aūt sūt actus ergo bonū ita dicit̄
actū sicut verū. Solutio. dicēdū ꝙ ĩ deo ē que-
daʒ trinitas que relucet ꝛ representat̄ ĩ oī creatu-
ra. ꝛ ſm hoc dicit̄ vestigiū. ꝛ hec attēdit̄ ſm hec
tria. vnū verū bonuʒ. Alia ē in qua addidat ipsa
ratō alis creatura. ratōe cuius dicit̄ imago. que
solū relucet in ipsa. ꝛ attēditur penes istā sapiē-
tia. potētia. volūtas. In ratōali eīm creatura di-
cimus potētiaʒ volēdi ꝛ potētiam diligēdi. cum
igit̄ pcessus creature respiciat omnē creaturā.
ꝛ nō solū rationalē: cōst ꝙ nō debet determina-
ri ratio pcessus penes istā trinitatē in qua habet
creatura ratōā aliorʒ potius penes pmā. ꝛ si
est pcessus in ratōe potētie vel sapiētie vel volū-
tis. est autē ille pcessus ſm ratonē boni. ꝛ ratio
huius ē. nā sicut videmus in ratōali creatura ꝙ
sicut volūtas est volūtas agēdi. ꝛ dicit̄ agens p
voluntatē: licet simulr̄ sapiētia ꝛ potētia sit pnci-
pium. ꝛ hoc ē qꝛ volūtas que pīt ipaliter ponit
necessitatē in ope. ipsa tñ nō agit nisi moueatur a
bono. vñ bonū mouet voluntatē ad agēduʒ. nec
agit nisi illud videat eē bonū. cū aūt illud cogno-
scit eē bonū: tūc exit in opus. vñ volūtas nō mo-
uet seipsam sed mouet̄ a bono. sic dicimus ĩ pri-
mo. ꝙ licʒ potētia ꝛ sapiētia ꝛ volūtas que sūt
ipso pducāt res: ipsa tamē volūtas est pncipali-
or causa pductionis. qꝛ ponit necessitatē in pdu-
ctōe. inde ē ꝙ nō determināt pcessus rerū per
potētiaʒ sapientiā: vt dicant̄ res egredi ſm ratio-
nem potētie vel sapiētie: simulr̄ nec ſm rationem
volētis sed boni. qꝛ licet diuina volūtas sit pnn-
cipalis causa huius pductionis ponēs in ea ne-
cessitatē: volūtas tñ diuina in ratōe volūtatis nō
ē qꝛ se mouet ad agēduʒ: sed in ratōe bonitatis. vn-
de ipsa bonitas quasi mouet volūtatē. volūtas
in ratōe bonitatis mouet se ad producēduʒ res.
tūc eniʒ vult pducere quādo videt qđ bonū est.
Bonū igitur motiuū est in pcessu rerū. nō vnuʒ
nō verū. cum vnum referatur ad potētiaʒ: verū
ad sapientiā. Et iđ pcessus est ſm ratonē boni
creaturarū a creatore. nō ſm ratonē vnius ve-
ri potētis sapiētis volētis. simulr̄ nec ſm ratonē
iusti: qꝛ iustum non est motiuū. bonū enim trahit
ipsam volūtatē ad actuʒ pducendi ꝛ non aliu.
¶ Ad illud qđ obijcitur de iusto. dicēdum ꝙ licʒ
iustū dicat cōdecētiā bonitatis diuine tñ vltra po-
nit relatonē ꝛ cōnotat effectū in creaturis. cum

dicit̄ deus iustus ratone cuius cōnotat id ponit
creaturas incēsse. Iustū eniʒ ĩ deo ē illud ſm ꝙ ali-
tribuit ꝛ reddit qđ suū est. tribuere aūt alicui hoc
taʒ ponit creaturas eē in actu. ꝛ pp̄ter hoc non
respicit iustū pcessum siue egressus creaturarum
ſm carum actualē exitēciā pont tamē sūt creatura-
saʒ in esse cōpleto. ꝛ ideo nō dicit ratonē produ-
ctionis earū. bonum aūt nō cōnotat effectus ta-
leʒ. Unde nō est simile de bono ꝛ iusto. ¶ Ad il-
lud qđ obijcitur. ꝙ iustū ē generale. dicēdum ꝙ
iustū dicitur dupliciter. vno mō pꝛout determinat̄
in retributiōe pene vel pmij ſm exigentiā merita
vel demerita. ꝛ hoc modo dicit̄ solū per cōparati-
onē ad hominē cui solū sit retributio ſm meri-
tum ꝛ demeritū. Alio mō dicit̄ iusticia cōdecen-
tia bonitatis diuine. ꝛ hoc modo dicit̄ iusticia in
omni opere. ꝛ posset eē ꝙ res egrediunt̄ ſm ra-
tionē iusticie. i. ſʒ cōdecētiā bonitatis. ¶ Ad aliud
dicēdū ꝙ damascenus nō dicit ꝙ bonitas nō sit
natura: sʒ dicit̄ si dicis naturā vel refert illud ad ra-
tionē dicēdi q̄ ē eīm nomē pncipij sicut ipse vult
dicēs essentiā nihil addēdo nihil cōnotādo essen-
tieʒ bonū dicit enim cōnotatio eius sicut dicit cō-
ma. vñ licet bonitas sit ipsa essentia: tñ dicit aliqđ
addidit super pmā intentionē essentie a quo pla-
citēno huius nois bonitas. que ē vt ad quā sunt
cōnotatio eius intentio: vel ē cōnotatio eius sicut ea sentē-
tione dicēdi iusti. ꝛ sic dicitur deus natura
similiter ꝛ iusticia: ꝙ dicit essentiaʒ: sed vltra addit
qđ tribuat alij. ꝛ ideo cōnotat effectum.

Questio. xviij. de bonitate creatur.

Onsequenter
querit̄ ſm qđ determinet̄ bonitas
in creatura. Vbi dicit aug. determi-
nat̄ p modū speciē ꝛ ordinē. Ad
plenioē ergo intellectū querēduʒ
est de his hoc mō. Primo. vtrum
ista tria videlicʒ modus species ꝛ ordo reperiant̄
in oī creatura. Scđo supposito ꝙ sic ſm qđ ac-
cipiunt̄ in illis. vtruʒ scʒ ſm aliquid subīm vel natale
vel accidētale. Tertio. ſm qđ differūt aliquis mo-
bonū differentia. Quarto. an ista tria sint equalia in oī
creatura. Quinto. penes quid attēdat̄ bonitas in
creatore ꝛ creatura. Sexto. vtrū vnūquodqʒ in-
quātum ē bonū ē. Septimo. vtrū vnūquodqʒ bonū
creatū sit bonū pessentiā vel p pticipationē. Octa-
uo. vtrū bonū creatū sit minus abdit bonum. Nono.
vtrū tñ bonū sit effectiua cā mali culpe. Decīo de
bono vniuersitatis. ꝛ hʒ tres articulos. Primus
an deus pmittat mala fieri ĩ vniuersitate. Scđs. an
vniuersitas est melior sine malis. Tercius. an vni-
uersitas est melior si oīa eēnt equalr̄ bona.

Membrum primum.

P Rimo querit vtr̄ ista tria videlz modus spēs τ ordo repiant in oī creatura. Nō sic: vt̄ p auctoritatē sap. xi. Omnia nūero pōdere τ mēsura disposuisti. τ p auctoritatē aug. i li. de nā boni loquēs de mō spē τ ordine. vbi hec tria sūt magna: τ magnū bonū ē. vbi pua: puū. vbi nulla: nullū bonū ē. oē aūt qđ ē incorruptū ē bonū ē. nullū ergo ē ens i q̄ nō sint. ¶ Cōtra. pccm diffinit̄ p priuatōez modi spēi τ ordis. ergo circa idem τ solū nata sūt fieri pccm τ illa tria. s3 pccm n̄ ē possibile fieri i oī co qđ ē. ergo nec illa tria. ¶ Itē si in oī creatura repiant modus spēs τ ordo. tūc q̄rit̄ de mō. aut est creator aut creatura. n̄ creator: q2 i ipo n̄ cadit nec terfatio nec formatō nec huiusmōi. s3 q2 dic̄ aug. ad orosiū. q2 deus ē mēsura sine mēsura. Preterea si solū dicerēt aliqd i creatore illa tria. ergo nihil cēnt i creatura. qđ nō est ver̄. ergo n̄ ē modus aliqs i creatore: erit ergo creatura. si ergo oīs creatura h3 modū spēz τ ordinez: hēbit modū spēm τ ordinē. S3 tunc pōt queri de illo mō specie τ ordine. aut ergo ibitur in infinitū: aut stabit in aliquo modo qui nō habet modū aliū. τ ita si modus est creatura nō erit i omni creatura modus. Similr̄ opponi pōt de aliis. ¶ Itez ambro. i exameron. lucis natura ē vt nō in numero nō in mēsura nō in pōdere vt alia creatura sit. cū ergo lux sit creatura nō sūt illa tria in oī creatura. ¶ Item querit̄ cū Aug. vtat̄ his trib' verbis. modus species τ ordo. quare Sapiētie. xi. n̄ dicit̄ oīa disposuisti in mō specie τ ordine. aut quare aug°. non vtit̄ verbis ibi positis. Solutio. dicim' q2 modus species τ ordo dicunt̄ dupl̄r. Vno mō proprie solū s̄m q2 reperiunt̄ in oī creatura rōali: s3 q2 ab oībus aliis creaturis differt. τ hec sunt illa que nata sūt corrumpi per peccatū. τ sic nō sunt in oībus sicut ostēdebat obiectio prīa. Alio modo dicit̄ cōmuniter nō solū i ratōali creatura ꝓut differt ab aliis. s3 in ipsa s̄m q2 ꝯuenit cū aliis: τ hoc mō reperiunt̄ in omni ente. ¶ Ad illud qđ obiicit̄. q2 sic ibit̄ in infinitū. aut erit modus sine modo. dicendū s̄m augustinū sup gen̄. q2 cū dicit̄ omnia habent modū speciez τ ordinez. li omnia distribuit ꝓ creatis absolute. omnia eiz talia habent modū speciez τ ordinez: s3 nō distribuit ꝓ ꝯcreatis absolute que sūt ratiōes referendi creata ad sua pricipia vel ad suos cāos. Vnde nō seqt̄ si omnia creata hñt modū speciez τ ordinez: q2 modus habeat hec tria: τ est exemplū augustini. Omnia corporalia facta sūt in colore. color tñ nō est factus in colore. Alr̄ posset dici etiā s̄3 augustinū. querit. n. omīa disposuisti in numero pōdere τ mensura. hec aūt numerū pōdus mensurā vbi disposuisti? τ rñdet q2 i seipso q̄ est numer' sine numero. pōdus sine pōdere. τ sic nō ibit̄ in infinitū s3 stabit in ipso deo. ¶ Ad illud qđ postea obiicit̄ de auctoritate ābrosii dicens. q2 quidā voluerūt eaz exponere de luce spūali solū s3 adhuc ista via nō poss3 exponi nisi ō luce increata. hec. n. re uera n̄ est creata i nūero pōdere τ mensura. τ sic nulla esset difficultas in illa auctoritate s3 ō luce spūali q̄ est angelica nā nō poss3 exponi. illa. n. nō caret numero pōdere τc̄. Nos ūt dicimus q2 ābrosius ibi loqt̄ ō luce corꝑali: s3 nō simpliciter respectu omniū q̄ sunt: s3 solū respectu horū corporaliū ꝯparādo eā ad ipsa. ꝯparādo enim ad lucez increatā de qua. i. timo. vi. lucez habitat inaccessibilez. s3 q2 illa dicit̄ esse vbiq3: ꝯstat q2 hec lux est terfata. nō. n. est vbiq3 cū sit aliqd creatū. Jō habet modū s̄m quez refert̄ ad efficiēs. hab3 etiā speciez s̄m quā refert̄ ad formā. habet etiā ordinez cū ordinet̄ ad sūmū bonū ad qđ ipsa est sicut ad finez. sed ꝯparādo ad corporalia vō est ita dicē q2 sit mensurata τ numerata. Nō. n. est in quibusdā corꝑalibus virtus lucis tm̄ s3 etiā in omnibus etiā in opacis. vt in t̄ra. nō solū i terre superficie pōt videri virtus eius: s3 etiā in corde terre. Alr̄. n. nō possent fieri gnātōes q̄ ibi fiūt. Vñ ambrosius in eodē nō in splēdore tm̄ s3 in oī virtute nā lucis ꝓbat. τ pp hoc respectu alioꝝ corpoꝝ est verū qđ dicit. q2 nō est in numero creata τ pōdere τc̄. sicut alia. Ad hoc quo q̄rit̄ quare aug°. nō vtit̄ verbis sumptis Sapiētie. xi. dicimus q2 re uera idez sūt in substātia. modus spēs τ ordo: τ numerus pōdus τ mensura. vt referat̄ numerus ad spēz: modus ad mensurā: pōdus ad ordinez. S3 i hoc est ōfia q2 illa hec tria mensura numerus τ pōdus dicunt dispositōez ipsius rei vt est fieri. hoc pōt videri in cemēteriis. cuz. n. faciunt tunc mensurāt numerāt τ pōderāt quotquot sūt necessaria ad faciendū. Et iō q2 in sapientia loqt̄ur ō rebus s̄m suū fieri. qđ patet p hoc q2 dicit̄ disposuisti mō ꝓprie vtitur tribus p̄dictis. Modus autem species τ ordo ꝓprie dicunt dispositōem rei vt iā facta est. q2 igit̄ aug. loquit̄ de cōditionibus rei vt iā facte sunt. ꝓprie vtitur illis tribus. modus species τ ordo.

Membrum secundum.

C Onsequenter querit̄ supposito q2 hec tria recipiātur in oī creatura s̄m q2 recipiunt̄ in illis. vtrū s̄m aliqd substātiale vel accidentale? τ hoc est querē. vtrū hec sint accidentalia vel substātialia. Qđ aūt essentialia sint videt̄. q2 dicit augustinus vbi hec magna sunt: magnū bonū est: ergo videt̄ q2 non sit sine his: s3 qđ nō est bonū s̄m naturā: nō est. Omne enim qđ est. s̄m q2 huiusmodi bonum [illegible] vt dicit aug°. de doctrina xpiana. ergo nullū ens pōt esse sine his ergo sunt essentialia. Rñdebit q2

nō sequitur hoc si pōt eē hoc. ergo ē eēntiale illi:sꝫ addi oportet nec pōt intelligi sine illa. cignus.n. non pōt eē sine albedine cum intelligi potest sine albedine. vñ albedo nō est eēntialis cigno. Similiter neqꝫ ꝓpria passio ē eēntialis vt sit de eēntia subiecti nō tñ potest eē subiectū sine illa. Sed qꝫ nec res possit intelligi sine istis. ostenditur primo sic. Omne qꝺ perfecte intelligit a nobis. oportet intelligi sicut informatū relatū ꝛ ordinatū aliter nō ꝯtingeret illud itelligere pfecta ꝯprehēsione: nisi intelligamus ꝛ ꝯprehendamus vt terminatū ꝫ solū intelligeremus illud sicut itelligimus deū quē non possumus intelligere ꝯprehensione pfecta. ꝯstat aūt qꝫ differens ē modus in nobis itelligi deum ꝛ creaturas. sed oē qꝺ intelligitur vt terminatum intelligitur sub modo specie ꝛ ordine ergo sicut nec eē ita nec intelligi possunt sine mō specie ꝛ ordine. ¶ Itē si res nō cognoscitur nisi fm qꝫ habet eē. eē aūt nō hꝫ nisi a suis pricipiis. pꝫ qꝛ nō cognoscitur res ꝯplete nisi per ꝯparatiōes ad sua pricipia: sed modus species ꝛ ordo dicūt ꝯparationē rei ad sua principia. modus.n. fm relationem rei ad suū efficiēs. species ad suam formā extra. ordo ad suū finē: ergo res non pōt intelligi sine mō specie ꝛ ordine. Qꝺ aūt hec tria dicant relatōem ad sua pricipia ꝛ qꝫ dicant terminationem ꝛ formatiōem ꝛ ordinatiōes rei ad finē. dicit Augu. sup gen. plene his verbis. mēsura vnicuiqꝫ rei modū prefigit. numerus omni rei species prebet. pondus vō est qꝺ ad quietē ꝛ stabilitatē trahit. ꝛ illud pōt extrahi in pte. ex gl. gen. sup illud ꝯpleuit deus ꝛ c. vñ in omnibus rebus sūt ꝛ in corpalibus ꝛ in spūalibꝰ. in corpalibus tñ facilius ꝯprehēdūt sꝫ i spūalibus nō ita faciliter. Si ergo idē sunt numerꝰ mensura ꝛ pondus qꝺ modus spēs ꝛ ordo. ꝛ nulla res nec esse nec itelligi pōt sine istis. ergo sūt sūt mō spē ꝛ ordīe. sic ergo vꝫ qꝛ illa sint eēntialia. Cōtra dyonisius nihil eēntiū corrūpit fꝫ qꝫ existētia vꝫ nā. ergo fꝫ qꝫ sit corruptio ꝓpter eēntiale nō ē. fit aūt corruptio fꝫ morꝫ spēꝫ ꝛ ordinē: ergo nō sunt eēntialia. ¶ Itē prius ē itelligere rē eē qꝫ eē ordinatā vel terminatam ergo primus rei itellectus ē eē ipsius. sed eē qꝺ ē ī additōe ad primū itellectū nō ē eēntiale: ergo hec nō sūt essentialia. ¶ Itē priꝰ ē rē esse qꝫ eē ordīatā vel īminatā. gꝰ primꝰ rei itellectꝰ ē eē ipiꝰ. sꝫ eē qꝺ ē ī additōe ad primū itellectū nō ē eēntiale ergo ꝛ hec nō sunt eēntialia. ¶ Preterea. fm ea cōiter dicūt possunꝰ dicē qꝫ ꝯueniat creatura cū creatore. sꝫ fm modū spēꝫ ꝛ ordineꝫ nō. hec enim nō ꝯueniunt deo: ergo si primo est illud fm qꝺ cōuenit creatura cū creatore. qꝫ illud fm qꝺ differt priꝰ erit esse rei qꝫ modus ꝛc. Vꝫ ergo qꝫ illa tria sint ex additōe ad eē rei. sꝫ q talia sūt nō sūt eēntialia rei: ergo nec illa tria. Item ꝯparatur res ꝯpare ad sua principia extrinseca ꝛ itrinseca. Queritur ergo que est prior harū ꝯparationū. Cōstat qꝫ illa que est ad intrinseca scilicet ad illud qꝺ est ꝛ quo est. hec.n. est oīo essentialis. Si ergo modus species ꝛ ordo non sumuntur penes relatōem rei ad sua principia intrinseca. apparet qꝫ sunt posteriora esse rei. sed que talia sunt non sunt essentialia. ergo modus species ꝛ ordo nō sunt essentialia.

So. dīm qꝫ aliqd essentiale dupl' dr rei: qꝛ sit de rei essentia vel eē primo vt cadat i ꝯpositione eius. ꝛ sic dicūtur qꝺ est ꝛ quo ē essentialia. Et sic dicimus qꝫ illa non sunt essentialia sicut probant vltime rationes. Alio mō dicuntur essentialia nō solū ex quibus ꝯponitur aliquid: sꝫ illa q referunt ipsum ad suas causas essentiales. sine quibus non fuisset. ꝛ sic sicut possumus dicē qꝫ cāe sunt essentiales cāsato: mō.n. possumꝰ dicē qꝫ accidūt illius ita possumꝰ dicē qꝫ relatōes ad cāsitas sūt essentiales. ꝛ sic modus spēs ꝛ ordo que dicunt relationes ad suas cās essentiales sūt. Modus.n. dicit relatōeꝫ ad deū vt ad efficientē. spēs vt ad formam. ordo vt ad finē. Et fm hoc dicit augu. v. de ciui. dei. Qꝺ tria querimus quis fecit rē. quo facta est ꝓp quid facta est. ii ergo ostēditur qꝫ non sunt essentialia: dico qꝫ non sunt essentialia primo mō dicendi essentiale ꝛ sic currūt rōes ille aliter aūt nō. Si ergo queris que sit prior ꝯparatio rei ad sua pricipia qꝛ est ꝛ quo est. vel fm hoc q sūt modus spēs ꝛ ordo. dico qꝫ prior pōt dici dupliciter. vel prior qꝛ vniuersalior ꝛ hoc mō prior ē ꝯparatio que ē fm modū spēꝫ ꝛ ordinē: qꝛ ea que est ad materiā ꝛ formā vniuersalior eius ē. ꝛ fꝫ hāc si cognoscimus materiā ꝛ formā. tam in materia tam in forma oportet ponere modū spēꝫ ꝛ ordinē. Vel pōt dici prior.i. propinquior rei cognoscende fm qꝫ dicit primus ꝛ immediatus itē ꝛ sic dr prior qꝛ immediatior. ꝛ hoc mō prior ē ꝯparatio q est p ꝯparatōe ad pricipia intrinseca qꝫ illa q ē fm modū specieꝫ ꝛ ordinē. prio aūt mō ē econuerso non.n. pōt intelligi aliqd esse neqꝫ spām neqꝫ formā nisi itellecto qꝫ ab aliq sint ꝛ huiusmodi.

Membrum tercium.

Einde queritur fꝫ qꝺ differt assignatio boni differētis ad qꝺ opponit hoc mō. In summo bono nō solū dicimus trinitatem psonaꝝ sꝫ vnitatē eēntie. si ergo ipsius cāe reluceat vestigiū in creaturis sicut nō est ibi trinitas psonaꝝ sꝫ vnitas eēntie: ita vꝫ qꝫ in rebus creatis non tm debet eē illa bona in genere reluceat vestigiū trinitatis: sꝫ et quartū fm qꝫ esset vestigiū vnitatis. ¶ Dicet forte qꝫ ita ē qꝫ in creaturis est trinitas illo in bono ꝑ que relucet trinitas increata: ꝛ est vna essentia substātiens illa tria bona cuius essentie vnitas relucet vnitas essentie increate. Cōtra. vꝫ qꝫ vnitas nō sit ponēda quartum illorū. nec essentia sūt fm qꝫ commemorantur sub

altero illorū triū qđ est modus species τ ordo. Aug. in li. de vera religio. Omne qđ est habꝫ ꝙ vnū est, ꝙ specie discernat ꝙ rerū ordinem non excedat. τ loquit̄ quō illa tria modus species τ ordo sūt in qualibet re. Si ergo hoc qđ dico ꝙ ꝓpria specie discernat retorquet ad speciē. ꝙ rerū ordinē nō excedat ad ordinē. pꝫ ꝙ vnū eē retorquet ad modū: ergo nō erit vnitas quartū sꝫ ꝯtentuꝫ sub modo. ¶ Itē qđ ipsa essentia vel esse similiter nō sit quartū sed ꝯprehēdatur sub modo. videt̄ ꝙ sicut pꝫ p augustinū i libro. lxxxiij. q. In omni eo qđ ē. aliud ē quo ꝯstat aliud quo discernit̄. aliud quo suis ptibus cōgruit. τ retorquēt̄ hec tria ad illa tria modus species τ ordo. si ergo quo discernit̄ referat̄ ad speciēꝫ. quo ptibus ꝯgruit ad ordinē: pꝫ quo cōstat refertur ad modū: ergo si quo ē vel quo ꝯstat essentia ē. pꝫ ꝙ essentia refert̄ ad moduꝫ: τ ita nō ponetur q̄rtū. ¶ Itē augustinus volēs ostēdere trinitateꝫ psonarū in creaturis dicit. ꝙ nō sunt nisi tres q̄stiones de re. s. si ē. quo ē. τ vtrū ꝓbandum vel iprobanduꝫ est. Si ergo vtrū ꝓbandum sit vel iprobandū spectet ad ordinē. probatio enim vel iprobatio attēdit̄ penes relatōem ad fineꝫ. quid est aūt spectet ad speciem. patet ꝙ si ē spectat ad modū: si ergo ē si est questio ē de essentia vel de eē: pꝫ ꝙ essentia ꝯtinet̄ sub altero illorū triuꝫ qđ ē modus. Preterea. duo genera causarū ꝯtingit assignare i rebus. est enī cā vniuersal' τ alia ꝑticularis. Queritur ergo si nō solum p causam vniuersaleꝫ est res sed τ per ꝑticularē habꝫ esse τ cognosci. ꝓpter videt̄ ꝙ magis deberet τ modus τ species τ ordo attēdi penes relatōeꝫ rei ad cās ꝑticulares q̄ ad vniuersalē cām. aut si sumunt̄ τ q̄tū ad vniuersalē cāꝫ: quare nō sumūt̄ similiter q̄tū ad ꝑticulareꝫ. ¶ Item Sapien. xi. super illū locū oīa numero pondere τ mensura disposuisti dicit gl. in mēsura qualitas. i numero q̄ntitas. in pondere rō attendit̄. Sed queritur quō hec habeant veritateꝫ. videtur enim ꝙ magis deberet dici in mēsura q̄ntitas. cōstat enim ꝙ ad q̄ntitateꝫ ptinet ratio mēsurandi. Similit̄ potius deberet dici i numero qualitas. spēs enī rñdet numero. si ergo qualitas species est: videt̄ retorquēda ad numeruꝫ magis q̄ ad mēsuraꝫ. ¶ Itē cum inueniāt̄ hec alijs nominibus τ differētijs assignari q̄liter accipit̄ omniuꝫ boni differēs assignatio. Solutio. ꝯcedimus ꝙ sicut illud increatū cuius anima rationalis hꝫ imaginē nō ē solū trinitas psonarū sed vnitas in trinitate: ita nō solū est triplex bonum vestigiuꝫ creatōnis in nobis: sed hec sm ꝙ fundant̄ supra vnitatē eēntie q̄ rñdet vnitati increate. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ vnitas ꝯtinet̄ sub bono qđ est modus: nō ē ponere quartuꝫ. Rñdeamus ad primā auctēꝫ. ꝙ vnitas icreata dupl'r accipit̄. vno mō essentialiter vt cū dicit̄ vna essentia. τ hec vnitas habet vnitatē essentie i creatura vestigiū sui. Est et alio mō dictū vnitas appꝓpriate. sꝫ hoc ꝙ vnitati cōuenit rō pricipij ꝑsonaꝝ. ē. n. pricipiū ad oēꝫ numerū. τ sic appꝓpriat̄ pri vt pꝫ i hac trinitate appꝓpriatorū vnitas ꝗuas bōitas. τ huic vnitati rñdet. p mō illa vnitas q̄ ꝯtinet̄ sub mō: τ sic currit illa ꝓpositio. ¶ Ad scdo obiectū dicimus. ꝙ ipꝫ eē d' aliq̄n vt essentiale i diuinis. τ sic simpl'r ē ei' vestigiū esse creatū. Aliq̄n aūt d' appꝓpriate patri. τ hoc pꝫ qꝛ eternitas τ si sit essentiale: d' etatū appꝓpriat̄ patri in illa trinitate eternitas eq̄litas eternitatis eq̄litatisq3 cōnexio. Cuꝫ ergo eternitas nihil aliud sit nisi eē semp durās. pꝫ ꝙ eē aliq̄n appꝓpriat̄ patri. Vn̄ aug. i li. ꝺ aīa τ spiritu. hec oi existēti insunt. essentia qua sūt. species qua differūt. vsus quo ꝯsciūt. eēntia i patre. species i imagine. vsus in munere. τ hoc mō rñdet illi eē creatū qđ reducit̄ ad modū. Posset tamē aliter solui faciēdo vꝫ in hoc qđ dicit̄ quo ꝯstat. quo ꝯstat enī plus dicit q̄ quo est. dicit enī cōstare firmē esse. τ ita si cōstare reducibile sit ad modū: nō tñ quo ē. qꝛ ꝯstare ex additione potest reduci ad esse. ¶ Ad id qđ obijcit̄ ꝺ trib' q̄onib' dicimus ꝙ si eē cōiter dicitū: nō diuidat ꝯ speciem τ ordinem sicut modus. qꝛ sic ē sustinēs illa tria essentiā. ꝓut appꝓpriate dicit̄ pōt cōdiuidi alijs duobus. τ cadit sub rōne modi. esse enī creature eē terminatū ē ex eo ꝙ creature ē ipossibile. ē enī eē creature ifinitū esse. Cōstat aūt ꝙ aliquid aliud ē dicere eē terminatū. τ eē formatū vel distinctū τ eē ordinatū. Materia enī quātū est de se. τ si hēat eē terminatū: nō tñ distinctū. nisi capacitas sua assignet̄ ei p distinguēte. tñ ꝓpter loquēdo nec terminatōneꝫ pspeciā nec distinctiōem hꝫ sine forma: τ ita distinguit̄ ibi esse ꝯ questionē querētē de specie τ ordine. ¶ Sed notādum. ꝙ cū legitur in scriptura ꝙ oīa res hꝫ modum speciē τ ordineꝫ. de ordine sit sermo dupl'r. Est enī duplex ordo. vnus quē habent res iter se in vniuerso. τ eciā quē habēt ex suis ptibus ex qb' ꝯponunt̄. τ sm hoc dicit aug. q̄n loquit̄ de ptinēte ad ordinē quo suis ptibus cōgruit. Est etiam ordo omniū rerū relatōe ad deū sicut ad fineꝫ. τ sm hoc aliter dicit̄ de ordine ꝙ ē illud sm ꝙ res ad finiꝫ bonū ordinat̄. Unde si diuerse rationes inueniuntur aliq̄n de ordine: nō ē mirandū. ¶ Ad aliud dicimus. ꝙ cā vniuersalis oīuꝫ vna ē scilicet deus. cā ꝑticularis nō est vna oīuꝫ sed diuersoꝝ diuersa differentie. τ in aliqbus non est differētia cause vniuersalis ad ꝑticularem: sicut pꝫ in angelis τ in illis que deus nullo alio agēte operatur. relatio ergo rerū ad cām vniuersaleꝫ ponit eē sm rōnē vel rōnes oēs. relatio aūt ad causas ꝑticulares cum ille sint multe nō possunt esse vnius modi. Preterea. relatio ad cām ꝑti-

culare non facit rem cogitare secundum illud quod habet deifor-
me in se, sed relatio ad causam universalem que deus
est facit cogitare rem secundum illud quod habet deiforme. quia
theologi est cognoscere res non secundum proprias rationes sed
magis secundum illud quod habent de deiformi. Et quia etiam
non possent inveniri communes rationes referendi res
ad causas particulares sicut ad universalem. et ita exi
geretur ad unitatem scientie: et ideo magis accipiun
tur modus species et ordo penes multiplicatio
nem ad causam universalem quam ad particulares. ¶ Quod er
go obicitur quod in aliis scientiis modus species et ordo
non exiguntur ad cognitionem rerum. dicimus quod si cogno-
scant res sine illis non cognoscant cognitione theo
logica ad illam enim necessaria sunt. ¶ Quod obice-
retur aliquis. quia sicut in theologia cognoscuntur res in
relatione ad causam universalem. sic in aliis scientiis co
gnoscuntur res in relatione ad causam particularem. ergo
sicut in aliis scientiis per causas particulares demonstrantur res
et diffiniuntur per suas causas in theologia manifesta
tio et diffinitio universitatis creature per causam univer-
salem que deus est: vel dicatur quare non. ¶ Ad quod dici
mus quod aliter est in causis universalibus et particulari-
bus respectu cognitionis faciende in causatis. Cause enim
particulares ducunt nos in cognitionem seu comprehen-
sionem certam suorum causatorum. possumus enim certe
comprehendere aliquando causas in se. et tunc ex causis
devenimus in causata ubi demonstrantur et diffiniun
tur res per causas. Causam vero que deus est universalem
non possumus comprehendere. nec etiam intelligere secundum quod
est quamdiu hic sumus. unde non oportet quamdiu hic sumus quod per
cognitionem causatorum deveniamus in cognitionem cause
prime. Aliter enim nullatenus intelligeremus eam. et
ideo non est simile de causis particularibus et de univer
sali quamdiu sumus hic. Unde modus et cetera magis du-
cit nos a rebus creatis ad ipsum creatorem. in futuro
erit econverso. ibi enim cognoscemus sicut et co-
gniti sumus. quia ergo ipso sumus cogniti a deo et
ibi similiter cognoscemus ipso deo. ¶ Ad aliud dicimus.
quod non loquitur glossa illa proprie sed magis secundum translatio
nem sicut etiam videmus quod in figuris sunt duo est enim
ibi continuum. et ratione huius est dicere quod non sunt quali
tates sed magis quantitates. est et ibi figuratio talis
vel talis que resultat ex clausione spacii continui. et
quantum ad hoc figura est in quarto genere qualitatis.
Secundum hunc ultimum modum per similitudinem loquitur
glossa illa. cum enim suo modo mensurantur unaqueque
res. et dicitur tantum credendum et non plus. sicut ex spacii
clausione in sensibilibus resultat figura que dicitur
qualitas. ita similiter ex hoc applicando modum ad
ipsam rem cum dicitur tantum potest et non ultra. hic enim est
quasi quedam clausio et resultat quasi figuratio in ila
potentie ipsius rei. et hoc est quod in illa glossa appellatur
qualitas: et ita patet quod secundum hoc recte dicitur mensura
qualitas. ¶ Similiter cum dicitur quod in numero quanti
tas dicimus quod in corporibus ubi est partium multitu
do determinatorum sub unitate forme. hoc quod ibi

quantitas accipitur sive pro ipsa quantitate vel numerosi
tate partium. unde intelligenda est in talibus quantitas. numerus
quantitas nullius sed ratione partium. Quod vero universaliter non pot
est ita dici in spiritualibus ubi non est multitudo partium na
etiam potest dici quod id quod est quantitas accipitur pro nume
rositate partium. et ideo in huiusmodi non potest dici quod quan
titas accipitur ibi non pro numerositate partium sed unitate
forme vel unitate speciei secundum quam est distincta ab aliquo.
et secundum hoc est principium connumerandi ipsam rem cum qua
libet alia a qua ipsa est distincta qua ratione connumeratur alii et
aliqui habent quantitatem discretam que est numerus. et sic
patet quod est in numero quantitas. in tertio aliter [illegible]
re non est [illegible]. ¶ Ad illud vero quod queritur de differentia assi
gnationis horum secundum differentias inducendas vocabulo-
rum. dicimus quod cum sint in creatura tria vestigium trinita-
tis. creatura autem secundum omnem suam bonitatem sive est
varia consideratio eius est vestigium variatur hoc considera-
tio in creaturis. ¶ Unde notandum quod in hac triplici assignatur
vestigium trinitatis multipliciter pro tribus secundum que assigna
et sic accipitur in xi. sapientie mensura numero et pon-
dere. unde aug. ad orosium in numero mensura et pon
dere disposuit deus omnia numero et pondere et mensu
ram ubi disposuit. numerus pondus et mensura in qua est
deus. numerus sine numero a quo est omnis numerus mensu
ra sine mensura a quo est omnis mensura [illegible] ergo
est qui omnia in se disponit non [illegible]
[illegible] sicut hic qui tenet in memoria quod facit. Se-
cunda trinitas est secundum quam res est et hec est unitas sive
eternitas. veritas et bonitas. unde bern. super cant.
Ad hec est trinitas veritas bonitas eternitas pri-
ma filio. secunda spiritui sancto. tertia patri comparatur.
Tertia est secundum quam res perfecta est. Modus species et or
do. Aug. in li. de na. bo. ubi hec magna sunt
magnum bonum est. ubi minima minimum. ubi media
[illegible] mediocre. Quarta est secundum quam res disponitur ad
actum. essentia species et virtus [illegible]. Quinta est coherens
[illegible] et [illegible] intelligitur hec [illegible] glo. ponit
[illegible] forma et virtus. Quinta est secundum [illegible] actum est. et hec
est essentia virtus et operatio. hec ponit dionysius in cele
sti hierarchia c. [illegible] quare angeli dicuntur virtutes.
Sexta est secundum quam res ad [illegible] disponitur sic
[illegible] hec ponit [illegible]. Septima
est secundum quod est in [illegible] et secundum hoc [illegible]
[illegible] hec ponit aug. in li. [illegible]
[illegible] quod [illegible] aliud est quo [illegible]
[illegible] aliud quod cognoscit universa [illegible]
est et ab eo quod ipsa non est [illegible]
congruit eam eius [illegible]
hoc [illegible]
dicimus [illegible] quod nihil [illegible]
[illegible] que [illegible]
veritas queritur. non plura quam tria genera [illegible]
[illegible] possunt. [illegible] hoc omnino [illegible] hoc an
illud. verum probandum vel improbandum sit.

Membrum quartum.

p Ostea querit an ista sunt eadē in omni creatura. cōstat enim ꝙ omni rei create insūt. eo ꝙ creata ē. nec solū essentie sed ēt potentijs ⁊ oībus que sunt volūtas. ergo cū sit quedā potentia: habebit modum spēm ⁊ ordinē fm ꝙ creatura ē. cum aūt nō contingat moduꝫ spēm ⁊ ordinem que insunt cuiuslibet rei corrūpi per peccatū: quoniā ipsa voluntas nō solū vt creatura sꝫ ēt vt est potēs peccare: habꝫ modū speciē ⁊ ordinē. que sunt corruptibiles vel diminuibiles p peccatū. Querit ergo vtrū modus spēs ⁊ ordo que insunt volūtati in eo ꝙ creatura. ⁊ in eo qḋ est potens peccare: fm ideꝫ insunt aut fm diuersa. Illud aūt fm ꝙ insūt modus spēs ⁊ ordo omni creature sit. a. Illud autē ꝙ insūt modus spēs ⁊ ordo que sunt diminuibiles p peccatū sit. b. tunc querit. b. nō solum habꝫ speciē modum ⁊ ordinē vno modo sꝫ duplicī cū sit creatura. qr si ñ haberet moduꝫ spēm ⁊ ordinem nisi ꝓut insunt omni creature. nūc. b. non eēt illud fm ꝙ modus species ⁊ ordo que sūt diminuibiles p peccatū ipsi volūtati insūt. Si ergo. b. vtroqꝫ mō hꝫ specieꝫ modū ⁊ ordineꝫ: nūc querit illi duplices modus spēs ⁊ ordo: aut insūt illi fm idem. aut fm diuersa. ita semꝑ querendo pōt abiri in infinitū qḋ ñ est possibile. opꝫ ergo ponere ꝙ fm idem aliquādo insunt illi duplices modus spēs ⁊ ordo: sꝫ sicut staret alibi ita pōt stare in pri°. sic ergo volūtas que est potentia fm idē erit hñs modū specieꝫ ⁊ ordineꝫ. vt cōiter sunt omni rei: ⁊ vt sunt corruptibilia p peccatuꝫ. Aut ergo illud erit eodeꝫ mō se habens aut ñ. si eodē ergo cū fm modū speciem ⁊ ordineꝫ vt sūt in oī re nō fiat diminutio. sꝫ aūt modū specieꝫ ⁊ ordinem alio mō sūptos fiat diminutio: nūc fm idem ⁊ eodeꝫ mō se hñs: fieret ⁊ ñ fieret diminutō qḋ est incōueniens. Relinquit ergo ꝙ erit idem sed aliter ⁊ aliter se hñs fm ꝙ inerit volūtati mod° spēs ⁊ ordo. ⁊ ꝓut sūt diuisibiles per peccatuꝫ. ¶ Qḋ ꝯcedimus. dicimus eiꝫ ꝙ eadē volūtas ē que hꝫ vtroqꝫ modū spēm ⁊ ordinē. eadē dico fm substantiā: sꝫ ⁊ aliter ꝯsiderata. dicimus eiꝫ ꝙ ipsa volūtas pōt ꝯsiderari vt natura quedaꝫ: vel vt volūtas. fm ergo ꝙ natura ē: sic hꝫ modū speciem ⁊ ordinē: que ꝯsequunt vnā rē. sicut ⁊ alie creature: ⁊ sic ñ sūt diuisibiles p pctm. Scḋꝫ aūt ꝙ ipsa ꝯsiderat vt voluntas. sic ē ordinabilis ad gratuitū bonū volūtarie qḋ ñ repit i aliis creaturis. sic i ipsa repiunt modus spēs ⁊ ordo qui nō sūt in rōnabilibus creaturis. ⁊ hi sūt diuisibiles p peccatū. vñ fm hoc dicimus ꝙ duplex ē vertibilitas. ē eiꝫ quedā vertibilitas q̄ ꝯcomitat oēm creaturā eo ꝙ creatura ē. ⁊ hec vtibilitas p nām ē de eē in ñ eē. ⁊ hec vtibilitas rñdet mō spēi ⁊ ordini ꝓut sūt in omni creatura. Est aūt vertibilitas alia que ñ ē in nō eē simplr sꝫ in nō eē morale qḋ ē malū: ⁊ hec vertibilitas ē electōis. ⁊ hec rñdet mō spēi ⁊ ordini q̄ sūt i rōabilibus tm̄. ¶ Sꝫ posset queri cū fm hāc vertibilitatē corrūpat modus spēs ⁊ ordo vt insūt rōabilibus ⁊ hꝫ p pctm. cū modus spēs ⁊ ordo vt insūt omni rei ñ sūt vertibilia p pctm vt dictū ē. qd erit eā illius vertibilitatis aut corruptōnis illius q̄ corrūpunt modus spēs ⁊ ordo fꝫ ꝙ īsunt omni rei. Ad qḋ intelligēdū ē qḋ dic aug. in. xi. ꝯfessionū. dñe duo fecisti. vnū ꝓpe te: ⁊ aliud ꝓpe nihil. prope nihil appellat ibi materia quātū ē de se. ꝓpe deuꝫ appellat angelica natura siue quecūqꝫ a mā separaliter creature. Quanto ergo minus hꝫ creatura de eo qḋ ē ꝓpe nihil: ideo minus hꝫ de vertibilitate cōiter dicta. quāto aūt magis hꝫ creatura de eo qḋ ē ꝓpe nihil. ideo magis hꝫ de vertibilitate ⁊ corruptibilior ē. sicut ergo peccatū fm aliquā vertibilitatē erat corruptiuū modi spēi ⁊ ordis q̄ insūt rōabilibus mīta accessus ad ꝓpe nihil fꝫ hāc vertibilitatē que inest omni creature est corruptiuus modi spēi ⁊ ordinis cōiter dictorū. vñ ēt fm hoc est dr̄ia inter istas duas vertibilitates. Corruptio eiꝫ que ē fm vertibilitatē electōis est ꝓpe ⁊ solū penes recessuꝫ ⁊ elongatōeꝫ a sūmo bono: ⁊ nō penes accessum ad oppositū. Corruptio que ē fm vertibilitatē cōem: est fm accessuꝫ ad nihil vel ad id quod est prope nihil.

Membrum quintuꝫ.

c Onsequēter querit penes qd cognoscatur vel attēdat bonū in creatore vel in creatura. an scꝫ penes modū speciē ⁊ ordineꝫ: Ad qḋ sic aug. li. de nā sūmi boni. oīs modus spēs ⁊ ordo a deo sūt. quantus moderata speciosa ordinata: tātū bōa sūt. Ex quo obijcit. si ea q̄ sūt ex eo ꝙ sunt magis moderata speciosa ordīata: magis bōa sūt. sꝫ penes moduꝫ dicunt moderata. penes spēꝫ speciosa. ab ordie ordīata. ergo ordinat vel dinoscit bonum penes ista tria. Item aug. in li. lxxxiij. q. vbi est aliq̄ species necessario est aliqs modus: ⁊ modus aliqḋ boni ē. Summū ergo malū nullū bonū habꝫ caret enim bono. ⁊ similiter cū careat mō ⁊ specie caret ⁊ ordine. qm̄ ordo ponit spēm ⁊ modum. ergo cognitio boni i creatura ē p ista tria. qr aliī nō diceret summū malū qḋ caret istis. Cōtra. augustinus super Genesis ad litteram accipit hanc auctoritatē Sapientie. xi. oīa disposuisti i numero pōdere ⁊ mēsura. ⁊ dicit ꝙ hec tria sūt in oī creatura. vñ dicit. mēsura omni rei modū ꝑfigit. ⁊ numerus oī rei spēm ꝑbet. ⁊ pondus oēꝫ rē ad quietē ad stabilitatē trahit. ille primitus ē singulariter ⁊ veraciter. ista ē que terminat oīa ⁊ format oīa ⁊ ordinat oīa. Inquātū terminat oīa dicitur cā efficiens que dat mēsurā vel modū. Inquātū autem format: causa formalis dicitur ⁊ dat nume

nus siue specie. Inquantum est causa finalis trahit rem ad stabilitatem et quietem: sicut facit pondus in corporibus. Ex quo patet quod ordo refertur ad causam finalem. Sed bonum dicitur secundum boetium. eo quod ad bonum tendit. vnde bonum dicit operationem ad finem. ergo bonum secundum ordinem solum determinatur et dinoscitur et non per illa tria. ¶ Item aug. in li. lxxxiij. questi. quod totum nomen mali de specie priuatione reptum est. maxime ergo est opinio mali contra speciem. ergo bonum quod opponitur malo maxime consistit circa speciem. sicut ergo notificatio mali est per speciei priuationem: ita notificatio boni solum per speciem. ¶ Item virtus est de genere boni. si ergo virtus determinatur penes superfluum et diminutum: ergo et bonum. Sed medium illud reducitur ad modum. ergo solum penes modum determinatur bonum. ¶ Item aug. de natura boni bona dicit. quod ista recipiunt determinationem mali. Unde dicitur malus modus mala species malus ordo. Sed bonum non potest cadere in malum. ergo penes ista non terminatur vel dinoscitur bonum. Solutio. dicendum quod penes hec tria determinatur et dinoscitur bonum in creatore et creatura. Bonum enim increatum sicut dicit dyonisius dicitur ex quo omnia subsistunt. et sic se habet in ratione cause efficientis ad bonum creaturum quod ab ipso est. et dicitur bonum increatum in quo omnia plenia sunt. et sic se habet in ratione cause formalis ad bonum creatum quod in ipso est tanquam in continente. Iterum bonum increatum dicitur quod omnia affectant et ad quod omnia conuertuntur. et sic habet intentionem cause finalis. Bonum vero creatum dicitur quia a bono. quia in bono. quia ad bonum. Modus autem sumitur ex comparatione creature ad efficientem quia ipse dat modum. Species ex ordinatione rei ad causam formalem. Ordo vero ex comparatione ad causam finalem. Inquantum ergo bonum creatum dicitur quia a bono habet modum. inquantum dicitur bonum quia in bono dicitur habere speciem. inquantum dicitur bonum quia ad bonum dicitur habere ordinem. licet autem hec omnia indicent bonum. principaliter tamen secundum ordinem dinoscitur quia species in intellectu suo ponit modum. ordo autem dat preintelligere modum et speciem et non econuerso. vnde ponit illa: et ideo tanquam per simul notificatur per ordinem. quia notificatio illius per ordinem est notificatio illius per modum et speciem: cum ordo ille preintelligat. ¶ Ad illud quod obiicitur quod bonum dinoscitur penes ordinem cum dicatur bonum in comparationem ad finem principaliter. hec tamen comparatio non excludit comparationem eius ad formalem et efficientem. cum scilicet dicatur bonum quod ex bono. quod in bono. imo potius ponuntur illa: quia causa finalis includit rationem aliarum causarum. ¶ Ad aliud dicendum quod species dicitur duobus modis. Uno modo species dicitur quo res distinguitur. et sic diuiditur contra modum et ordinem: quia modus est quo res limitatur: species quo distinguitur: ordo quo ad aliud ordinatur. Alio modo dicitur species quo res plene et acepta est. et hoc modo dicit rationem boni secundum totalitatem per illa tria. Et sic intelligitur totum malum de speciei priuatione descendere. ¶ Ad vltimum dicendum quod ista non possunt cadere in malum in se manentia secundum idem. sed sicut dicitur de eo quod est bonum natura quod est malus voluntate vt de homine malo. et dicitur bonum malum sed non secundum idem. quia bonum secundum naturam: malum secundum voluntatem. sic modus species et ordo dicuntur mali non secundum idem. verbigratia. malus modus in anima praua que conseruat modum nature contra se non voluntate. vel quemadmodum dicit aug. in li. de natura boni. Malus modus vel mala species vel malus ordo aut ideo dicitur: quia minora sunt quam esse debuerunt: aut quia non his rebus accommodantur quibus accommodanda sunt. et ideo dicuntur mala quod sunt aliena et incongrua tanquam si dicatur aliquid non bono modo egisse quod minus bene egit quam debuit. aut quod ita egit sicut in re tali non debuit. vel amplius quam operebat vel non conuenienter. vt hoc ipsum quod reprehenditur malo modo actum. non ob aliud iuste reprehenditur nisi quia ibi non est seruatus modus. ¶ Item species mala vel in comparatione decentioris formositatis atque pulchritudinis quod illa sit minor species illa maior non modo sed decoris. Aut quia non congruit huic rei cui adhibita est vt aliena et inconueniens videatur tanquam si nudus homo in foro deambulet: quod non offendit si in balneo videatur. Sic et ordo tunc malus dicitur cum minus specie ordo seruatur. Unde non ibi ordo sed potius inordinatio mala est. cum aut minus ordinatum est quam debuit aut non sicut debuit. vbi tamen aliquis modus aliqua species aliquis ordo est aliquod bonum et aliqua natura est. Ubi autem nullus modus nulla species nullus ordo est nullum bonum et nulla natura est.

Membrum sextum.

Consequenter inquirendum est. c. si verum quodque in quantum est bonum est? Ad quod est auctoritas Boetij in libro de ebdomadibus. Item aug. in libro de libe. arbi. et alijs locis. ¶ Contra si vnumquodque inquantum est bonum esset bonum per essentiam: ergo essentialiter bonum: ergo bonum sicut deus. Sed videtur iuxta boetium in libro de ebdomadibus quod bonum dicitur duobus modis. Primum est quod est vere bonum quod bonum est in eo quod est idest sue essentie veritate. Secundum quod est bonum non essentie sue veritate sed denominatione sue cause. quia sunt a bono vel est ad bonum quemadmodum humanum dicitur duobus modis vt dicit Porretanus generis predicatione vt animal humanum hominis demonstrato. Denominatione sue cause. quia ex eo fluxit. vnus humanum est esse. et hoc modo dicitur opus vel artificium humanum. et vtrumque huic hoc animal demonstrato homine: hoc opus quod est ab homine humanum in eo quod est differenter. quia hoc animal humanum in eo quod est quia eius esse est humanum esse. Hoc vero opus in eo quod eius esse est humanum est

qr fluxit ab homine cuius eē est humanū. Simi liter cum dicit deus bonus. in eo q̄ ē hoc est. qr eius esse ē bonitas. cū dicit creatura bona i eo q̄ est. s. qr a bono ē: hoc ē ab eo cuius eē ē bonitas τ ad illud est. vnde augustinus in encheridion. nature omnes qr conditor earum ē sūme bon⁹. bone sunt. Contra obijcit. nam cū humanū cū dicit de opere post factum esse nō ponat aliquid in opere: ergo bonū nō ponit aliquid in facto eē creature qḋ ē falsum. Cū ergo bonū ponat i ipsa creatura relinquitur q̄ nō dicit bonū sicut humanū. ¶ Itē obijcit de hyle siue pria materia de qua augustinus in li. ḋ natura boni. hyle nō per aliquā spēm sentiri s; p oīmodā priuationē speciei cogitari vix potest. Cū ergo determinet bonitas ſm modū speciē τ ordinez vt dictū ē. hyle autē inquātū ē intelligit priuata mō specie τ ordine relinquit q̄ nō erit bona idḡtum est. ¶ Itez fornicatio vel culpa ē in fornicatōe vl peccatē. si ergo vnūqḋqz īquātū ē bonū ē: ergo fornicatio vel culpa inquātū ē bona ē: sed inquātū fornicatio culpa ē: ergo fornicatio īquātū fornicatio bona ē. Rñsio. cā prima sicut dicit phs. magis est essentialr causato q̄ cē alie. qḋ tñ intelligendum ē sic. nō q̄ cā prima sit de eē causatorum: sed q̄ causata nō nisi ab ipsa sunt. nec nisi per ipsaz sūt τ seruantur. nec nisi vt ad ipsam sunt habent eē. ergo bonum qḋ dicit rōnez causalem sicut dicit dyonisius. Bonū est in quo omnia subsistunt τ i quo oīa seruātur τ ad qḋ omnia conuertuntur. Hic est q̄ vnumquodqz inquātū ē a bono τ ad bonū ē. τ hec ē boītas i creatura. eē a bono i bono ad bonū. τ iō bonitas creature nō ē bonitas p eēntiā: τ tñ ē in eo qḋ est. Concedo ergo q̄ nō sic dicitur omnino creatura bona sicut opus dicitur humanum. q̄uis vtrūqz dicatur p denoīationem sumptā a cā. qr causa diuina magis essentialiter se habet ad suum effectū qui est creatura q̄ causa humana ad suū opus. ¶ Ad aliud dicēdum. s; illud augustini de vera religione. Illud qḋ in opatione pfectorū informe dicit si hz aliqḋ forme q̄uis exiguū nondū ē nihil. nō nullum ergo bonum ē capacitas forme. τ ideo qui ꝯstituit formā fecit etiā posse formari. Scḋm ergo aug. vr mā capacitas forme ſm quaz dicimus q̄ mā est possibilis ad capiēdas formas τ ipi materie p forma ſm quā dicim⁹ in mā eē speciē. Et hoc est ēt qḋ dicit augusti. in libro de natura boni q̄ materia hz capacitatē formarū suarum. Nā si capere impositā formā ab artifice ñ possetnec materies dicerēt. hz ergo mā ſm se non habeat formam aliquā distinctā τ q̄ ducat ipsam ad aliqḋ effectē tamē ipsi materie potētia capiendi formas siue capacitas formarū pro forma: quēadmodū mā i rōne huiusmodi nō hz eē simpliciter sed ſm quādā huiusmodi rōne hz speciem non simpliciter s; ſm qḋ. vñ sicut ipsa ē eodū hz illa trālata ēt ē bona. Et pp hoc dicit augusti. q̄ nō nullū bonū ē capacitas forme. imo aliqḋ bonū nō ē eē suo hz mā speciē τ ita suā bonitatē: vñ non ē dicendum q̄ oīno careat istis. ¶ Et cū dicit augu. q̄ per oīmodam speciei priuationē cogitari vix pōt. loquit de specie siue de forma que ab extrinseco aduenit materie perficiēs eā τ dans eē cōpletū. ¶ Ad vltimū dicē. q̄ quedā noīa sumuntur a priuatōibus τ defectibus de quibus nō ē dicē inquātum ē bonū est. τ ē rō: qr eaz eē non ē esse simpliciter sed deficere ab esse tali: τ eē priuatōz defectuū τ malorū. Cū ergo dicit vnūqḋqz inquātū est bonū ē intelligitur de illis que seruant eē τ nō de illis que deficiūt ab esse.

Membrum septimū.

Consequēter querit si vnūqḋqz bonū creatū sit bonū p eēntiam vel p pticipationē. Nā q̄ per essentiam: ⁊ hoc vr relinq ex pcedētibus. in circa hoc disputat boetius in li. de ebdomadibus. dicit. n. q̄ si ea que sunt pticipatione bona sunt: per se nullo modo bona sunt. Nā qḋ pticipatione albū est p se in eo q̄ ē albū nō ē. sicut ergo pticipatōe albū pōt nō esse ita creatura si ē pticipatōe bona poterit nō eē bona. s; creatura non pōt non esse bona: ergo non ē pticipatōe bona s; substātialiter. ¶ Item pticipare ē ptē capere: sed deus vel diuina bonitas nō hz ptem. ergo nō pōt pticipari diuina bonitas: s; diuina creatura ē creatura bō: ergo nō capit ptē ipsius: ergo nō ē pticipatōe bona. ¶ Itē aug. in li. lxxxiij. q. dicē q̄ pticipatōe silla sūt recipiūt dissimilitudinē: s; creatura manēs creatura bona ē. τ p hoc hz similitudinē cū prio bono. τ nō pōt recipe oppositū illius bonitatis siue dissimilitudinē. vt dicatur creatura inquātū creatura huiusmodi malā. ergo ñ vr pticipatōe bōa τ ergo ē eēntialr bona. ¶ Itē bonitas creata aut ē pticipatōe bona aut essentialr. nō ē pticipatōe bona. qr qḋ ē pticipatōe bonū vt dictū est: pōt recipe dissimilitudinē. s; bonitas nō pōt nō eē bona: ergo nō ē bona pticipatōe. ergo ē bona essentialiter. s; bonitas creata ē bonitas ipsius creature: ergo creatura ē bōa eēntialr. Cōtra. qḋ sbālr ē bonū vr sile prio. sic dic boeti⁹ i li. ḋ ebdomadib⁹: s; nihil ē sile prio nisi primū: ergo nihil ē sbālr bonū nisi primū: creatura ergo ñ est sbālr bona. Qḋ ēt nihil sit sile prio nisi primū p3 q̄ similitudo ē ꝯuenientia i aliqua qualitate: s; nihil est cōe creatori τ creature. τ iterū nō ē in ip̄o aliqḋ qḋ nō sit ip̄m. vñ ñ ē i ip̄o aliq̄ q̄litas: ergo qḋ ē ipsi sile ē ip̄z. Itē q̄ ñ sit creatura silis prio p3 p aug. in li. lxxxiij. q. ipsa silitudo ex aliq̄ pte nullo modo pōt eē dissimilis. vñ sit vt cū similitudo prio silius vr. qr eius pticipatione silia sūt q̄cūq

qz sit vel inter se vel deo silia. ex nulla pte sit eē dissimilis: sz oīs creatura pōt esse dissimilis prio ex pte τ ita ē: ergo nulla creatura est ei silis. ergo nec bonitas creata: ergo nō ē substātialr bona. ¶ Juxta hoc querit de quadā rōne boetij p quā ostēdit oīa esse bona que talis ē: sz cōis sententia doctoruz omne qd est ad bonum tendere: omne aūt tendit ad simile. que igit ad bonū tendūt bona ipsa sūt. ostendit eniz q nō valeat ista rō. qz ñ valet hec argumētatio. omnis homo tēdit ad beatitudinē τ omne tendit ad suum simile ergo oīs homo est beatus. τ ita vel falsū dicit dicēdo q omne simile tēdit ad suū simile: vel oportet redderε cām quare tendo ad bonū facit creaturam eē bonā. nō aūt tendo ad beatitudinē facit ipsam esse beataz. Solutio dicendū. q ſm beatū dyonisiuz in lib. de diuinis nominibus. sicut sol qui apud nos ē nō cogitando vel arbitrio motus sz ipso esse illuminat oīa que suo pticipare lumine iuxta ppriā pnt rōnē sic τ bonū qd supra solez est idēp imaginē oībus entibus emittit bonitatis totius radios. ¶ Ad obiecta nota q aliquid eē p pticipationem dicit tribus modis. vno mō cū illud hz formā que nō cōcomitat totā extensionē esse. τ hoc mō forme separabiles vt albedo τ sanitas i suis subiectis sūt pticipatiōe. Que vo semper insūt sūt essentialiter. hoc mō dicit aug. que pticipatiōe similia sūt possūt esse dissimilia. Alio mō cū hz formā cōcomitantē totā extēsionē esse: sed in partē τ multiplicat in illis: sic forma vniuersalis que multiplicat i singularibꝰ dicitur pticipatiōe speciei plures hoīes vnus. Tertio mō dicit cū hz formā aliquā que ē incōpleta respectu alicuius cōplete a qua hz dependentiam τ cām. sicut sapiens dicit pticipatiōe eo q hz sapiētiam incōpletaz respectu sapientie diuine que ē essentialiter cōpleta. Scdm hoc bonum pticipatione dicit tribus modis primo mō dicit homo bonus pticipatiōe bonitate gratie qz gratia ē forma separabilis. Secūdo mō dicit angelus bonus pticipatiōe bonitate glorie. qz bonitas glorie cū sit inseparabil multiplicat tn̄ i pluribꝰ angelis beatis. Tertio mō dicit oīa nā bona pticipatiōe. qz bonitas non ē eius esse sed addita ipsi esse τ hoc p relatiōes ad bonuz p essentiā qd est deus. ¶ Jtē nota q bonū substātialr dr duobꝰ modis. vno mō dr substātialr bonū qd ipsa ē bonū ita q idē sit bonitas. τ hoc dupliciter ſm primuz modū dicēdi eēntiale ſz q nos dicimꝰ eēntiale ē de esse sui qd dicit eē rei. hoc mō solus deus dr bonū substāliter. Alio mō dr bonū substātialr ſz secūdū modū dicēdi eēntiale. scz ſz q eēntiale dr ppitetas imediate sequēs eēntiā τ inseparabilr. hoc mō creatura ē bōa eēntialr: qz bonitas imediate seqt eēntiā creature. ¶ Ad scdz qd obijcit. q pticulare ē pte capere τc. dōm q diuina bonitas i seipsa simplicissima ē: nec hñt pte τ pte g. Jtē diuina bonitas ifinita ē q̄ntū ad effectꝰ. vn̄ si querat quātuz extēdit ipa bonitas diuina ñ pōt dici nisi. nā i ifinitū extēdit. vo bonitas diuina nō dr eē tāta: qz ad effectꝰ nō ē limitata nec in seipa: nec sic ē d bonitate creata. Qd ergo dr q bonitas creata pcipit bonitatē increatā. hoc nō ē dicē q bonitas increata dicat p ptes i singulis bonitatibus creatis: sz hoc ē dicē. q bonitas creata capit ptē i effectu. qz hec capit istū effectū primie bonitatis. alia aliū. hoc ergo ē pticipare ipaz bonitatē. f. q̄ntū ad effectū. ¶ Ad tertiū dōm q bonuz creatū manens i esse nō pōt recipe omnimodo dissimilitudinē a primo bona sed inq̄ntū deficit ab eē recipit dissimilitudinē. deficit aūt ab eē cū deficit ab ordine. τ hoc ē malus fieri ſm q dicit boetius. esse ē qd ordinē retinet seruatq3 nāz. vn̄ dicit q ſm hoc mali hoīes nō sūt: qz in suo ordine nō sūt. ¶ Ad quartū dicēdū q bonitas creata manens nō pōt nō esse bonitas: sed nō hz ex se q sit bona sed ex hoc q ordinat ad summū bonū τ ideo nō sequitur q essentialiter. ¶ Ad obiecta opposite ptis ad illud. f. qd obijcitur de bonitate creata q nō sit eēntialiter bona qz nō ē silis primo. Dicendū q quedā similitudo ē que ē i idēptitate essentie: τ hoc mō filius i diuinis silis ē patri. τ de hoc loquit augusti in lib. lxxxiij q̄. cum dicit. q silitudo nō pōt esse dissimilis. qz n hec similitudo supponit idēptitatē essentie. ppter hoc ex nulla pte pōt esse dissimilis. hoc mō bonitas creata nō ē similitudo primi siue bonitatis increate. hoc enim mō nihil ē simile prio nisi primum. Alia aūt ē similitudo q̄ ē i pticipatiōe essentie sic ē similitudo vel silitas: qz pticipat hāc essentiā. Augusti. i li. lxxxiij. q̄. dicit. q sūt similitudine dicuntur silia. ſm q bonū ē bonitate dr bonū: ergo bonū creatū bonitate creata dicit bonuz. τ bonum increatū bonitate increata dicit bonū. sed bonū creatū ē sile illi bono qui dictus ē. ergo bonitas creata ē silitudo bonitatis diuine sicut dictū est. ¶ Jtē nota q dicit porrectanus in libro d ebdomadibus. exponēdo nonā ebdomadā. ē q̄dā similitudo numero diuersoꝝ vnius quā cōformitas ro fac. q̄ ad pñt locū ptinet. τ hec vnio silitudo dr. τ ē vel ſm nām vel ſm quedā extrinseca. ſm vo nām dupl̄r. aut enim ſm cōpositiōe nāe plenitudinē: τ dicit substātialis silitudo. qualiter albū albo sile ē. aut homo homini. aut ſm nāture pposite ptes aliquas: τ vocat imaginaria silitudo. Qualiter dicitur pictura eo homini silis dr. Jlla vo q̄ ē ſm extrinseca aliq̄ dicit imitatio qualiter artifex aliquis aliq̄ artificiū vel homo deo iuxta voluntatē eius aliq̄d faciēdo dicit silis. sic creatura iuxta voluntatē τ dispōnē creatoris dicit silis quo ad hoc creatori. ¶ Ad hoc qd q̄rit nō oīa dicunt beata qz ad bonum sicut bo-

ni: qr ad bonū dscēdū. q beatitudo dicit ipz finē vltimū vel 2iūctōez q est cū fine huiusmōi. est.n. status oīuz bonoꝝ 2gregatōe pfectus. ꝛ iō pprie nihil dicit beatū: donec fuerit 2iūctū illi fini. Intētio vero bōi gnālioꝛ est. nā dicit ipz finē vel ordinabile ad illū finē. ꝛ hec siue sit 2iūctū fini siue distās. ꝛ iō seqt̄ si sit ordīatū ad bonū q sit bonū.

Membrum octauuz.

O Einde querit. an bonum creatū aliqđ sit imutabilr̄ bonuz. Et qđ sic. qđ est bonū ꝛ nō pōt nō eē bonū: est imutabiliter bonū: sz virtutes vt prudentia iusticia caritas ꝛ cetere sic sūt bone vt nō pñt nō eē bone: ergo sūt imutabilr̄ bone. Itē ad id cui' vsus bonus est: ipm est bonū. ꝛ cuius est imutabilr̄ bonus ipz est imutabilr̄ bonū: sz vsus virtutuz est imutabilr̄ bonus. Vñ aug. i li. de li. ar. virtutibus nemo vtit male. ceteris vero bonis. i. medijs sicut sūt potētie aīe. ꝛ minimis vt sūt spēs quorūlibet corpoꝝ nō solū bone sz ꝛ male qsqz vti pōt. ¶ Itē aug. i virtutib' recta rō viget sine q̄ virtutes eē ñ pñt recta āt rōe nemo male vti pt. Cōtra. oē q aūersiōe incipit est vertibile vt dicit damas. sz oē creatū icipit a versiōe: qr erit de nō eē i eē. ergo oē creatū vertibile. ꝛ oē vertibile mutabile. ergo nullū bōnz creatū ē imutabile ex quo ñ ē aliqđ imutabile. ¶ Itē si dicat sicut dicit porretanus q bonū d' duob' modis scz i se ꝛ absolute. sicut bonū sūmū qđ est dns ē imutabilr̄ bonū. Si vero bonū ƀm vsuz sic virtutes ꝛ recta rō sūt imutabilr̄ bona: qr vsus ipsaꝝ nō pōt nō eē bon'.

Cōtra aug. de ciui. dei. virtutes cū referunt ad scipsas nec pp aliud expetūtur: inflate atqz supbe sūt. sz iflatio ꝛ supbia nō pōt eē bonus vsus: ergo 2tingit male vti virtutibus. Rñsio sicut prius imutabilr̄ bonū dicit quadruplr̄. est eñi bonū imutabilr̄ ƀm eē ꝛ ƀm vsuz. sic sūmuz bonū soluz est imutabilr̄ bonū. Itē est mutabile ƀz vsuz ꝛ ƀz esse vt bona corpalia. Itez est imutabilr̄ bonum ƀz esse ꝛ nō ƀm vsuz. vt volūtas rōalis qđ itelligit q̄tuz ad factū ꝛ nō q̄nū ad fieri ipsius sicut i ceteris ppetuis. Itē est imutabilr̄ bonū q̄ntū ad vsū nō q̄ntū ad eē vt virtutes qbus nō est male vti. ꝛ tamen pñt nō eē. ꝛ ita mutari in nō eē ꝛ sic in nō bonū. ¶ Ad illud qđ obijcit q mutabile oē creatū. 2cedo q̄ntū est de 2ditione. sue originalis materie qr de nihilo. sed q̄ntū est de 2ditione sue originis cāsalis: ppetuuz est imutabile q̄ntūm ad eē ꝛ si nō q̄ntū ad fieri siue ad bene esse. quia scilicet exiuit de nō esse. ¶ Ad illud qđ obijcit. q virtutibus 2tingit supbire: materialr̄ verū est. qr de virtutibus 2tigit supbire: ita ꝛ materialiter 2tigit male vti. qr appetitus q est de virtutibus pōt esse malus. cū. s. nō appetunt pp̄ter deū ƀz effectiue aut formalr̄ falsuz est. qr tūc esset sensus q i virtutib' eēt mot' supbie. vñ malus vsus. ꝛ hec itētio aug. q virtutib'. s. q̄ando p dīuites ñ 2tigit male vti. Vñ dicit i li. de li. ar. iō dīuite nēo male vtit. qr opus virtutis ē bonus vsus ipsoꝝ qbus etiā nō bene vti possumus.

Membruz nonum.

C Onsequēter querit d' effectu boni. Est igit questio. an bonū creatū sit effectiuū cā mali aut boni. q̄rit ergo de malo culpe. Ad qđ dyonis' ñ di. no. 2se diuinis dicere. malū nō est ex bono. ñ ē ignis frigidare: ergo nec erit bonū malū pducere. ¶ Itē idez i eodez. nā est bono pducere ꝛ saluare. malo aūt corrūpe ꝛ dispdere: ergo malū nō erit ex bono. ¶ Itez idez in eodē. bonū ex vna ꝛ generali cā. malū aūt ex multis ꝛ pticularib' dēfectibus. ¶ Itē math. vij. Nō pōt arbor bona fruct' malos facē ergo malū ñ erit ex bono. Contra. Aug' i enchi. ex bono orta sūt. mala nec nō talib' bonis insūt nec erat aliud vñ orirēt vlla mala nī. ¶ Itē aug. i eodē. cū mala ex bonis orta dicim' ñ putet hoc dīnic sñie refragari q̄ dñs pōt arbor bona malos fruct' facē nec mala bonos. ñ pt.n. sicut saluator ait colligi vua de spinis sz ex bona tra. ꝛ vites nasci posse videm' ꝛ spinas. ꝛ eo mō tāq̄ arbor mala fruct' bonos. i. bona opa ñ pōt facē volūtas mala sz ex bōa ꝛ bōa nā oriri ꝛ volūtas bōa pt ꝛ mala. nec fuit 2sus vñ primū' orirēt volūtas mala: nisi ex āgeli ꝛ hoīs. nā bōa. qđ ꝛ ipe dñs eodē loco vbi d' arbore ꝛ fructib' loqbat aptissime ondit. ait.n. aut facite arborē bonā aut fructū ei' bonū: aut facite arborē malā ꝛ fructū eius malū. sane admonēs ex arbore qdē mala bonos: aut bōa malos nasci fruct' ñ posse. ex ipa tñ terra circū loquebat vtrāqz arborē posse.

Rñsio ƀz augustinū i enchi. Neqq̄ dubitare debemus reꝝ q̄ ad nos ptinēt bonaꝝ cām eē ñ nisi bonitatē dei. malaꝝ vero ab imutabili bono dēficientē boni mutabilis volūtatem. angeli prius hoīs postea. hoc primū ē creature rōalis malū. i. pma priuatio boni. deinde ē iā nolētib' subintrauit ignorātia reꝝ agēdaꝝ ꝛ 2cupiscētia noxiaꝝ. qbus comites subīserūt error ꝛ dolor. Que duo mala q̄n imminētia sētiūt. ea fugiētis aī vocāt met'. porro aīus cū adipiscit 2cupita carnis pniciosa vel īania q̄m id errore ñ sētit vel dēlectatōe morbida vīcit. ēlata ē letitia vētilat. ex his morboꝝ non vbertas sz idigētie fōtib' oīs miseria nē rōalis emanat. Bonū ergo ñ est cā mali culpe inq̄tū bonū sz inq̄tū dēficiens a bono qđ est bonū ē cā mali: sz nō inq̄tū bonū: ꝛ hec est itentio beati augu. Itez q̄rit an bonum increatū sit cā mali. Ad quod rñdet augu. in. i. de li. arbi. sic. duobus modis malū appellare solem'. Vno mō cū malū quēqz fecisse dicim'. Alio mō cū mali aliqd eē p

pessus de si diuinũ bonũ eẽ nostri vel credis. nec q enĩ aliter phas ẽ. male nõ facit. Rursus si deũ iu stũ fatemur. nã τ hoc negare sacrilegiũ ẽ. vt bo nis premia ita malis supplicia tribuit: que vtiq3 facientibus mala sũt. Quãobrẽ si nemo iniuste pe nas luit: qd necesse ẽ credamus. qñ quidẽ diuina ꝓ uidẽtia hoc vniuersũ regi credimus. illius pñ mi generis mali ꝑ nullo mõ. huius aũt scdi actor ẽ deus. nõ. n. nullo actore fieri posset. si aũt querit q nã iste sit: dici nõ põt. nõ. n. vnus aliq̃s ẽ: s3 q̃s quis malus sui mali facti actor est. vñ si dubitas illud attende qd supra dictũ est. malefacta iusticia dei vindicari. nõ. n. iuste vẽdicarent nisi fierẽt vo luntate. Sz tunc queritur de corruptiõe nãtur3. ꝑ qua dicit homo vulneratus ĩ naturalibus que est pena. Cũ. n. omnis pena iusta sit. rõne iustu3 a deo eẽt hec pena a deo. τ hoc pz ex ꝑdicta auc toritate aug. de li. ar. ¶ Cõtra Augu. in li. lxxx. iij. q. dẽ qd deficit ab eo qd est: deficiendũ in nõ esse. ille aũt ad quẽ nõ ẽ puenit non ẽ causa deficiẽ di. corruptio ista ẽ defectus: ergo deus nõ ẽ causa eius. ¶ Itẽ pena illa aut dz iusta qz a iusto infert. aut qz ꝑp iustã τ debitã cãm infert. nõ qz a iusto s. deo: qz sic q̃libet res diceret iusta. ergo dicit iu sta qz ꝑp iustũ meritũ. τ hoc ẽ qd dicit augustinꝰ in lib. de sũmo bono. peccãtes ĩ supplicijs ordi nant. que ordinatio qz nõ ẽ eoꝝ nõ ꝯpetit iõ pẽa ẽ. s3 qz culpe ꝯpetit iõ iusticia ẽ. ergo pticipat rõ nem bonitatis ꝑ ꝯparationẽ ad culpã. Solu. dicit q ꝑ hũ statũ debitũ nature dz esse. vt ipsa vis rõnalis in homine dominetur aliis viribus scili cet irascibili τ ꝯcupiscibili. τ iste subijciant ei τ trahat ipsas ad se. vñ sic ꝯdita est humana nã. τ ex hoc hz ipsa vis rõnalis facilitatẽ siue pronita tem ad bonũ τ difficultatẽ ad malũ. per hãc au tem facilitatẽ τ difficultatẽ attenditur habilitas rõnis ad bonũ grẽ. τ per hoc ad gloriã ad quã natã ẽ τ ordinata. Unñ si homo eẽt recte ordina tus alie vires subijcerẽtur rõi. τ sẽp eẽt hõ fa cilis ad bonũ τ difficilis ad malum. s3 qñ peccat homo tñc subijciunt rõ illis τ ille dominantur τ trahunt ipsa3 secũ in affectionibus malis. ita q ecõ trario sit difficilis τ resistens bono τ habilis τ ꝓna ad malũ. τ ita fuit ĩ peccato primi hoĩs. τ ex hoc ẽ inordinatio q̃dã τ pena. Mot. n. motus qñ sic mouet rõnalis s3 mouẽ aliter pena eẽt qz inor dinata. Motus enim inordinatus pena est vt di cit augu. qz corrumpitur naturalis habilitas ra tionis sm quam mouet ad bonũ τ resistit malo. ¶ Ad ergo obijcit. q hec corruptio nõ sit a deo. dicẽ q hec corruptio sm q dicit defectũ culpa bilẽ nõ ẽ a deo: s3 sm q noĩat defectũ penalẽ siue pe nã qua punit aĩa ẽ a deo. qz fundat ĩ aliq̃ entis vt dictũ ẽ. s. ĩ resistẽtia istius vis ad bonũ τ ꝓnitate ad malũ τ ꝑ hoc ponit ens quoddã. ¶ Ad vlti mũ dicẽ. q augustinus nõ intẽdit dicere q boni tas vel iusticia pene referat ad culpã. imo ad deũ tñ cũ dz iusta ẽ ꝑp culpã. id est iusta ẽ qz ẽ a deo: cuius bonitatẽ decet vt ꝓ culpa reddat pena. Qd aũt sua bonitatẽ deceat iustũ ẽ: τ ita q pena bona sit hoc hz a bonitate primã: nõ aũt ab ipsa culpa.

Membrum decimu3.

o Rdine sequẽti inquirẽdu3 ẽ de bono vniuersitatis vbi querunt tria. Primo an deus pmittat mala fieri in vniuersi tate. Scdo an vniuersitas eẽt melior sine malis. Tertio an vniuersitas esset melior si oĩa essent bona equaliter.

Articulus primus.

a D primũ sic. optimi ẽ optima adducẽ s3 q dicit beatꝰ dyo. Meliores ãt cẽnt res si cẽnt ĩmixte malis. quo ergo pmittit mala admisceri bonis. ¶ Itẽ si est optimus cuius nõ ẽ optia opatio ĩ suo genere. qz bonũ vniuscuiusq3 recipit ĩ suo ope. ergo optia ẽ opatio optimi ĩ suo genere ergo nõ põt eẽ me lior ĩ suo genẽ. ergo dz eẽ ĩpmixta malo. dico aũt ĩ opatõe3 optimi quã opat optimus deus. Rñ det aug. i. in en. li. xv. c. malũ bñ ordinatũ τ suo lo co positũ eminẽtius ꝯmẽdat bonũ vt magis pla ceat τ laudabilius sit: et bñ operans malis per ipsa3 ergo bono3 pulchritudinẽ mala pmisit deꝰ fieri. Si. n. malũ nõ esset bono nõ esset nisi pulchritudo absoluta. s. respectu hõi. malo aũt exñte accresceret bono pulchritudo ꝯpata vt ꝯpatõe oppositi mali pulchriꝰ eluceat. ¶ Itẽ illo qd obijciẽ rñdet aug. alibi dicẽs. singula fecit deus bona: s3 ĩ vniuerso valde bõa. optia ergo re3 vniuersitas s3 qd pos sibile ẽ. quis q̃libet res nõ sit optima ĩ suo genẽ. Unñ gen. i. dicit ad singula. vidit deus q esset bo num ad ꝯplemenũ vero scriptura retinens ait vi dit deus cũcta que fecerat τ erãt valde bona. dic ergo q supposito q malũ nõ eẽt: nõ eẽnt res ĩ vni uerso pulchriores: q hoc solummodo obiecta. Alia3 ẽ cãm assignat aug. s3 vtilitatẽ. nõ. n. aliq̃s pmit tit deus mala fieri ĩ republica nisi vt bonũ ex eo eliciat. Unñ aug. in. xi. de ciui. dei. aũt deus malus voluntãtibus vtitur bñ ꝓpter eius intentionẽ suo. Neq3 eñ deus aliquẽ angelo3 aut hoĩu3 malũ futuꝝ ꝑsci uisset nisi pariter nosset quibꝰ eos bono3 vsibꝰ acõ modaret. hic ergo pñt redditur rõ ẽ quare deꝰ pmit tit mala fieri. bono3 τ pulchritudo maior eluceret.

Articulus secundus.

q Uerit scdo. an vniuersitas eẽt melior sine malis. cũ. n. malũ sit priuatio ordinis: quo ẽ bñ ordinatũ. ¶ Itẽ albiꝰ ẽ qd ẽ nigro ĩpmixtiꝰ igꝰ meliꝰ qd malo ĩpmixtiꝰ. ¶ Itẽ s3 multi er q̃ nõ hz maculã pulchrior ẽ q̃ si haberet maculã τ laudabilius sit pulchritudo. vñ ĩ laude spõse ꝯ ĩ

canticis. tota pulchra es amica mea ⁊ macula nõ
ē i te ergo vniuersitas reꝝ si macula caret mali
pulchrior eēt ⁊ laudabilior. ¶ Jtē eccē. x. Est ma
lū qḋ vidi sub sole. stultū positū i dignitate subli
mi. ſꝫ sic videm⁹ malos ordīatos vt i plurib⁹: er
go talis ordīatio ē mala. s. illi q̄ debēt ordīari de
orsū ponunt sursū. dicit. n. orig. super nū. hoīes
vilis vite bñ ordīati sūt ad vilia officia. vt. s. pur
gēt vias ciuitatis. Mali ergo bñ ordinant i vili
loco: boni ergo i eminētiori. ¶ Rñ. malū i se ē i
ordinatū. rōe vero alterius ordīatū duplr. vno
mō rōne subsistētis boni. s. nature peccātis. que
scꝫ ordinat ad penā. sicut dicit aug. i libro de nā
boni peccātes i supplicijs ordinant que ordina
tio q̄r nature coꝝ nō ꝯpetit iō pena ē. sed q̄r culpe
ꝯuenit: iusticia ē. Alio mō ordinat rōne ꝯposit
boni ſm q̄ dicit aug. l. xi. de ciui. dei. ſm q̄busdā
anthitecis honestauit tanq̄ carmē pulcherrimū.
Anthiteca vero vocat transpositio. sic ergo ꝯtra
ꝯrijs opposita sermonis pulchritudinē reddūt
vt ait aplus. ij. corint. vi. per gloriā ⁊ ignobilita
tē. p infamiā ⁊ bonā famā. i quadā nō verborū
ſꝫ reꝝ eloquētia seculi pulchritudo ꝯponit. vñ i
eccē o. xxxiij. ꝯ malū bonū ⁊ ꝯ vitā mors. ⁊ sic in
tuere in oīa opa altissimi. vnū ꝯ vnū: duo ꝯ duo.
¶ Ad primū ergo obiectū distīgue q̄ triplex est
ordo. qdā ē ordo sursuꝫ. ⁊ deorsuꝫ. ⁊ ad id qḋ ē
iuxta vel ꝯ. Jste triplex ordo i vniuersitate bono
ruꝫ ordinat. ad sursuꝫ. s. ad deū. ⁊ ad deorsuꝫ vt
meliora bonis. ordinat ēt ad id qḋ ē iuxta vt bo
na eque bonis. si posset ista ꝯparatio iueniri: siue
ad id qḋ ē ꝯ vt ex opposito maloꝝ. maluꝫ vero
nō hꝫ ordinē ad id qḋ est sursuꝫ vel deorsuꝫ. hꝫ
āt ordinē ad id qḋ ē ꝯ sicut nūc ostensū ē ⁊ i hoc
sensu dicit malū bene ordinatū. ¶ Ad secūdo ob
iectū. dicēdū q̄ nō ē simile. nā omne albū ē eius
dem rōnis. bonū vero eē non ē eiusdē rationis ma
ioꝝ scilicet dicit de bonis singulis ⁊ de vniuersi
tate bonoꝝ. vñ q̄uis teneat illa ꝯpatio de bonis
singulis q̄ tāto melius quāto ipermixtius: nō tñ
tenet i vniuersitate bonorum. qḋ declarat ex illo
Augustini i libro de natura boni. sicut nos conti
nendo vocē decēter iterponimus in loquēdo si
lentiū: quātomagis ille scꝫ deus quarūdā rerum
priuatōes decēter eē facit sicut rerū omniū perfe
ctus artifex. ex quo ostēditur q̄ sicut sermonis de
centia maior ē iterpositio silētij q̄ⁱ si ꝯtinue pro
ferret: sic vniuersitatis pulchritudo maior ē ex i
terpositōne bene ordinatoꝝ maloꝝ. ¶ Ad tertio
obiectū dicēdū q̄ prima ꝯpositio ē falsa indisti
cte sūpta. i tali eīm loco posset mulier hēre macu
laꝫ q̄ sederet ꝯuenientēr ⁊ eēt signū pulchritudīs
maioris. sicut pꝫ i cicatrice vulneris i facie mili
tis cū ē in loco debito ipm reddit pulchriorem.
Unde aug⁹. de ciui. dei. tale ponit exēplū. sicut pi
ctura cū colore nigro in suo loco posita: ita vni

uersitas reꝝ i suo loco posita ēt pulchra ē q̄uis
p seipsos ꝯsiderata sua dēs nimis turpes. ¶ Ad
vltimū distiguēdum. q̄ duplex ē mali ordinatio.
qdā ē manifesta. qdā occulta ē. Manifesta ē sic dicē
aug. vt cū mali ordinā i penā eternā. Melius eīꝫ
sicut dicit aug⁹. ordinata ē natura si iuste doleat i
supplicijs q̄ⁱ si ipune gaudeat i peccato vel i pe
na tēporali vt humiliat i peccato. Justū eīm est
vt q̄ i sordibus ē sordescat adhuc. sicut qḋ dicitur
apoc. vltio. Est ⁊ ordīatio mali occulta scꝫ q̄ de
us facit regnare maluꝫ principē pp multas cās.
prima ē peccatū populi sicut dicit in iob. ꝯgruū
est eīm vt talis sit rector ciuitatis quales sūt habi
tatores i ca. eccē. x. Secūdo ꝓpt vtilitatē maloꝝ.
dat eniꝫ dñs regē in furore. osee. xiij. Quasi vir
gaꝫ ⁊ flagellū. vt ꝯpressi ⁊ flagellati ad deū re
dire cōpellātur. Gregorius. pena oculos aperit
quos culpa claudit. Tertia ē pp vtilitateꝫ bono
rū. vt scꝫ erudiātur ⁊ purificētur: sicut eīꝫ in igne
purgat aurū: sic iusti camino tribulatiōis. eccē. ij.
vtraq̄ꝫ tñ ordīatio mali ꝯpetēs est. sed secūda hꝫ
latentē cām. ⁊ iō dicit signāter eccē. vidi malum
sub sole quasi p errorē. nō dicētis ē error ſꝫ vi
error. n. reputat: quia vtilitas ordīatōis ignorat.
¶ Jtē obijcit Aug⁹ i tertio libro de li. arbi. Non
erat difficile aut laboriosuꝫ oīpotenti deo. vt oīa
que fecit sic haberēt ordinē suū: vt nulla creatu
ra vsq̄ꝫ ad miseriā ꝑueniret. Non enim hoc aut
oīpotens nō potuit aut bonus inuidit. Respō
sio ſm augustinū dicētem ordinē creaturaꝝ a sū
ma vsq̄ꝫ ad infimā gradibus iustis ita decurre
re. quēadmodū eīm corpoꝝ differētias ꝯtēplā
do. Uideo alia clariora que iniuste petis auferri.
que obscuriora ꝯspexeris aut clarioribus adeq̄ri
ſꝫ ad perfectionē vniuersitatis refer ea oīa. quā
tomagis ⁊ minus iter se clara sunt: tantomagis ee
nis ee oīa. nec tibi occurrit pfecta vniuersitas ni
si vbi maiora sic presto sūt vt minora nō desint.
sic ēt differētias animaꝝ cogites. in q̄b⁹ hoc quo
q̄ꝫ inuenies: vt miseriā quā doles. ad id quoq̄ꝫ va
lere cognoscas vt vniuersitatis pfectōe nec illu d
sint anime que fieri misere debuerūt q̄r peccatri
ces eē noluerūt. tantūq̄ꝫ abest vt deus tales face
re nō debuerit: vt ēt ceteras creaturas laudabi
liter fecerit. Longe iferiores animabus miseris.
¶ Sed itēꝝ obijcit sic aug⁹. in eodē. Si vniuersi
tatis pfectionem ꝯplet ēt nostra miseria defuisset
aliqd huic pfectioni si beati semp essemus. ¶ Jtē
querit q̄lo malū culpe qḋ nullo modo ē bonuꝫ
pōt bene ꝯgruere. Jtē q̄lo malū pene qḋ est cō
trariū bono nature pōt decori vniuersitatis na
turaliter ꝯgruere. Responsio ad primū ſm au
gustinū i libro de li. arbi. nō q̄a peccata vel ipsaꝫ
miseriā pfectioni vniuersitatis ē necessaria ſꝫ ani
mas inquātum anime sūt. que si velint peccāt: si
peccauerint misere sūt. Si enim peccata eaꝝ de

tractis miseria pseuerat. aut et peccata [illegible]ecedit: recte desormari dicit ordo atq; administratio vniuersitatis. Rursus si peccata fiat et desit miseria: nihilominus dehonestat ordinē iniquitatis. Cum aūt si peccātibus adest beatitudo: pfecta est vniuersitas. Qd aūt ipse n desint aie. quas vel peccantes sequit miseria: vl' recte faciētes beatitudo semp naturis oibus vniuersitas plena et pfecta ē. ¶ Ad scdm rndet august. in codē libro dicens. non. n. peccatū et supplicium peccati nature sunt quedā: sz affectiones naturarum: illa volūtaria: illa penalis. sz volūtaria que in peccato fit turpis affectio ē: cui, ppterea penalis adhibet. vt ordinet eā vbi tale eē non turpe sit. et decori vniuersitatis ɔgruere cogat: vt peccati dedecus emēdet pena peccati. ¶ Ad tertiū similiter rndet august. in codez libro dicens. huic fit vt peccans creatura superiora creaturis inferioribus puniat. q2 ille tantū sunt insime vt ornari et a turpibus creaturis possint atq; ita decori vniuersitatis cōgruere. Et ponit exemplū dicens. Quid enim tā magnū in domo ē q̃ homo. et quid tā obiectum et infimū vt cloaca domus. seruus tñ in tali peccato deprehensus vt mūdande cloace dignus habeat. ornat eam et turpitudine sua. et vtriq; horum: idest turpitudo serui et mūdatio cloace iam coniunctū et quasi redactū in quandam sui generis vnitatē ita disposite domui coaptat atq; subtexitur vt eius vniuersitas ordinatissimo decore cōueniat. ¶ Itē aliud ponit exēplū dicēs. si bonum et magnū aliquē vir₂ hōtāde honestatis officio videamus ignibus quantū ad corpus attinet cōcremari. non hoc vocamus penā peccati sz fortitudinis ac patientie documentū. cuiq; magis diligim⁹ cuz fedissima corruptio corporea mēbra eius assumat q̃ si nihil huiusmodi pateret. Miramur quippe aie naturā mutabilitate corporis nō mutari. ac vero crudelissimi latronis mēbra cū tali supplicio psici aspicimus approbam⁹ ordinem legū. ornant ergo ambo tormēta illa: sed ille merito virtutis. iste peccati.

Articulus tertius.

Consequēter querit an vniuersitas eēt melior si oia. equaliter eēnt bona. Ad qd sic augustinus in libro. lxxxiij. q. si eēnt equalia: non eēnt oia. non. n. eēnt multa rerum genera quibus ɔstituit vniuersitas primas et secūdas et deinceps vsq; ad vltimas ordinatas bonis creaturas. et hoc ē quod dicit oia. ergo necessario ad pfectionez vniuersitatis oportet ponere: n equale bonū in oibus. ¶ Sed ɔtra hoc querit nūquid in infinitū erit influentia in oibus creaturis. aut erit status. obijcit eniz sic damasce. bonū ē ɔmunicatiuū sui eē. hec ē ratio ɔmunis omni bono. sed status ē in bonis supponat hoc. sumamus ergo vltimū bonū. illud bonū est ɔmunicatiuū n nisi respectu inferioris. ergo aliquid ē iserius. ponat illud ē ɔmunicatiuū. ergo hz inferius cui pōt ɔmunicare. q2 potentia non ē frustra. et sic erit in infinitū abire. aut ponere q vltimū bonum non sit ɔmunicatiuū: sz sibi sit ɔmunicatio. ¶ Ad primū dicendū. q oportet q bonitas vniuersitatis i bonis creatis sit s₃ ordinez participationis pme bonitatis ₛm plus et minus. Ratio aūt quare opz ibi ponere ordinez hec ē. quia primū ē agēs p potentiā. que potētia ē ordinata. primū eiz agit p potētiā et sapiētiam. et eo q p sapiam: eo agit p ordinē. q2 sapiētis est ordinare. et ideo primū ordinate facit que facit. Ideo aūt oportet eē ordinē i creaturis vt vna sit supior. et magis recipiat de influētia bonitatis a pmo. et ergo dicit august. q si eēnt equalia: n eēnt oia. quātū ergo ē de potētia absoluta bene possz primū facere omia eē equalia. sz q n sint equalia hoc ē: q2 primū agit p potentiā ordinatā. ppter qd opz ordinē eē in rebus. ¶ Ad illud quo qrit vtrū hec influētia sit in infinitū. dicendū q de potētia absoluta pōt ipsa bonitas cōicare se in infinitū. et q vna creatura influet i aliā inferiorez. sz dicit eē status et numerus i hac influētia: ppter ordinē et pfectionē vniuersi. si enim ita eētn essz status i ordinatōne vniuersi. et sic nec ɔpletio sicut pfectio i vniuerso. et sic pariter ordiatio vniuersi. Q2 ergo primū ē agens ordinate et pfecte. q2 dei pfecta sunt opera: ideo influētia ista non ē in infinitū. imo ē ₛm reflexionem. ita q vltimum bonū in quo ē status ē ₛm reflexionē: nec q alteri inferiori ɔmunicet actu: lz posset cōicare imo ipsi sit cōicatio. et p reflexionē cōicat suo supiori. sicut dicimus q materia cōicat forme posse sua: et forma p reflexionē suū eē materie. ita dicimus q i ordine vniuersi ē ɔpletio p reflexionez in vltio bono in quo ē status. et sic n oportet ɔcessum bonoꝝ a primo esse in infinitum.

Questio. xix. de oppositōne mali ad bonū.

Consequēter querit de oppositione mali ad bonum. Circa qd querūtur plura. Primo an increato bono opponitur malum. Secūdo quō opponit malū bono creato gre et nature. Tertio quō malūz habeat subsistentiaz in bono nature. Quarto de corruptione boni p malū an sit finita. Quito an malū sit corruptiuū habilitatū naturaliū. Sexto an sit corruptiuū modi spēi et ordis. Septio an vnico malo vl' triplici sit corruptio vl' diminutiō

modi speciei et ordinis. Octavo de differentia corruptionis que est p veniale et mortale. De oppositione vero boni et mali in genere dicet infra cum ad moralia descendemus.

Membrum primum.

Circa primu sic obiicit aug. xi. de ciui. dei. Viciu est 2rium deo quemadmodu malu bono. sz malu opponit simpliciter bono. ergo et viciu deo. sz nihil aliud e qm malu: ergo e deo 2rium. ¶ Ite qd deficit a minori sm qd huiusmodi deficit a maiori existente in illo minori. sine quo nec e nec itelligit illud min'. Sz oe bonu creatu minus e bono icreato et tale minus: qd nec ee nec itelligi pot sine bono icreato. ergo qd deficit a bono creato deficit ab icreato. sz deficies a creato bono dr malu. ergo sic est malu rndens bono creato: sic erit maluz rndens bono icreato. Cotra viciu vel malu sicut dicit augustinus dr eo qd nocet vel viciat. ergo cui no 2tingit nocere vl' qd n 2tingit viciari nulli malu e vel viciu oppositu. sz sumu bonu nec viciari pt nec ei noceri. ergo sumo bono n e malu 2rium. ¶ Preterea. malu priuatio e. et qd non hz aliqd quo possit priuari no hz malu sibi oppositu. sed primu nihil hz priuabile: ergo malu n e oppositu sumo bono. Solutio. dicut qd summo bono negatiue opponit aliqd. et si malu ei opponit in se: hoc no e malu dictu priuatiue. sz solu hz negatione. Verum qz auctoritas augu. plus dicit. dicit eiz qd viciu est 2riu deo sicut malu bono. ido plus opz dicere. dicimus. n. qd aliqd pot alteri cotrariari dupli'. vel i se vel in suo effectu. s. effectu ipsius spectedo qui efficiet pbere no poterat ipedimentu. Si ergo loquamur de sumo bono i se: sic nulluz malu est ei 2rariu. Si aut volumus dicere 2rium i eius effectu: sic aliqd est 2rium deo. aliqd enim e impedimentu vel destructiuuz facti vel 2seruati ab ipso. et si no possit impediri deus nec destruit id ex pte sua quo suos effectus 2servat: ipsi tn effectus 2seruati ipediunt et destruunt a malo. Exeplu aut aug. in. xi. de ciui. dei e illud iaco. iiij. amicus huius mudi inimicus est deo. dr eiz inimicus. no qz deo directe aduerset. sz qz alicui effectui eius q biplaciti signuz e eius resistit. Vn aug. ibide. inimici sut volutate resistedi: non ptate ledendi. Sm hoc itelligit auctoritas augusti. viciu est 2riuz deo no in se sz in suo effectu. ¶ Ad illud qd obiicit. quicqd deficit a minori et c. dicimus qd duplex e effectus. vno mo qui e pura negatio sm qd dicit qd no e alteru deficit ab illo. et sm hoc dicimus qd omne creatu deficit a deo: qz nullu creatu e deus. sed iste defectus no facit malum. Est alius defectus qui non e pura negatio sed priuatio. vt no dicat deficies ab alio quicqd non e habens illud sed qd est aptu natu habere no habes. et hic e defectus qui e in malo. sic aut nihil e deficiens a deo. vnde no sequit in pposito si deficit a minori et c. qz nec sequit natuz e esse minus: ergo natuz est ee maius. vn et si quelibet eaz que sunt natu est habere summu boni in se. sicut quod e tenens ipm in ee et non e substratuz maliciq3 ex pte ex qua defectibilis est res ex illa subiicit malo. nihil tn eoz que sunt natu e ee deus. et ideo si eoz que sut extra deu sit deus. nihil tn dicendu e deficere a deo. hoc mo dicedo defectu. et ideo no erit aliqd malu 2trarie vel priuatiue oppositu sumo bono: nisi sicut prius dictu est. Si aut rationes vltime pbant qd malu no est contrariu deo. hoc est verum in se: sed non e veruz de contrario in suo effectu.

Membrum secundum.

Secudo querit de genere oppositionis mali ad boni nature et gratie. Ad qd sic. malu culpe opponit 2trarie bono nature et gratie. ergo si hec bona sunt duo: videt qd vnu opponat duobus gene oppositionis. qd e inconueniens. Quia aut posset dici qd no opponit vt 2trariu. ostendit qd imo. et primo bono gratie. no. n. oppoit 2tradictorie qa nec relatiue hoc supponit. opponit ergo priuatiue vl 2trie. priuatiue no: hoc pz. qz bonu et malu n determinant ordie irregressibili circa suu subiectu. imo alternant frequeter circa idem. et in aliquo malu pcedit bonu. in aliquo econuerso. Si ergo q huiusmodi sut no sut priuatiue opposita sz contraria: relinquit qd malu culpe 2trarie opponit bono gre. ¶ Qd aut sit 2trariu bono nature vr. quoniam nihil e corruptiuu alterius pprie nisi sit 2trariu illi. ergo si malu e corruptiuu boni naturalis vt dicit augusti. i pluribus locis: 2riu est malu culpe bono nature. Solutio. dicimus qd cu duo sunt bona gre et nature. pprie et p se loquedo n est idez malu qd vtriqz opponit. Na bono gre pprie et p se rndet malum scilz culpe. bono aut nature rndet oppositu pprie et p se loquendo malum pene. Vnde n opponit vnuz duobus sz duo duobus. vnde si bono nature oppoit malum culpe: hoc n est p se et p se sz mediante malo pene. sic aut n e inconueniens duo opponi vni. vnu immediate et p se: reliquu mediate et p consequens. Si aut querit qualiter opponit maluz culpe ipsi bono gre. dico qd in ipso malo culpe duo sut. Est eiz hoc qd dico malu. est e ibi actio et dispositio relicta ex mala actioe. Relinquit eiz i malo agente aliqua dispo mala ex ipsa mala operatioe: sicut in bn operate. relinquit aliqua bona dispo. sed i hoc e differetia. qd mala dispo semp sequit malu opus i male agete. Vbi aut e gratia ipsa boa dispositio relinquit aliquado ante bona operatoez. Quantu ergo ad hoc qd dicit malu. dicimus qd op-

ponit priuatiue malū culpe ipi bono grē. Qualiter vō ad dispōnē relictā q̄ est ad malū i malo agē- te. dicimus q̄ cum hec dispositio sit ɔtra dispōni q̄ est i hūte grāz. sic q̄ntū ad hoc opponit malū culpe ɔtrū bono grē. vñ nec huiusmōi simplr loquendo dōn est ɔtrū nisi vel priuatiuū tm̄ sed cō- trariū sub priuatōne. Si aūt querit quō opponit malū pene bono sibi opposito. dicimus q̄ eodē mō sicut et malū culpe suo opposito. tm̄ i hoc est dñ̄a oppositōnis hinc et inde. q̄ malū culpe ad- ueniens i quo ē suū oppositū totalr abycit illud scz bonū gratie. Malū aūt pene nō totalr abycit bonū nature sz solū diminuit.

Mēbrū tertium.

t Ertio querit quō vel qualiter malū habeat subsistētiā i bono nature. Ad qō sic. nullū ɔtrariū est in suo ɔtrario. malū culpe ē in bono nē ergo nō est illi ɔtrariū. Cū ergo habitū sit q̄ malū culpe op- positū sit bono nē mediāte malo pene: q̄rit quō differat ipz bonū bm̄ q̄ ē vt ɔtrū malo et bm̄ q̄ ē subiectū ipsius. q̄ aūt idē sit bonū bonū nāe penitus qō hz malū p subiecto et p ɔtro hoc mō vr. posz n. dici q̄ bonū cui est malū ɔtre sūt ipe ha- bilitates q̄s corrūpit. bonū āt qō ē sic mali subie- ctū et nō ɔtriū est ipa prīa nā et essentia liberi ar- bitry i quo sūt habilitates ille. Sed q̄ malū sit in ipis habilitatibus vt in subiectis. ondit hoc mō. Sit. c. malū qō ē corruptiuū habilitatū. sit. a. illō bonū qō iaz corruptū vel diminutū est. subiectū aūt primū et residuū boni qō n̄ ē adhuc diminu- tū sit. b. tūc q̄rit. b. diminuibile ē adhuc nō nisi p c. q̄ nō nisi p malū qō est i ipō. si ergo diminuit p malū qō ē ipō. et diminuit p. c. ergo in. b. est vt in subiecto. sed. b. dicebat ipas habilitatōes. erit ergo malū in ipa habilitatōe cui est ɔtriū sicut in subiecto. et ita idē erit oīo ɔtriū et subiectū. ¶ Itē querit. dicit aug. in encheridion q̄ i hoc loco ē fi- cit regula dyalecticorū q̄ est. ɔtra simul esse n̄ pos- sēt in vnū ɔtrorū nō esse in alio. sz queritur quō hoc possit esse. De rōne enīz ɔtry est vt nō possit ɔpari suū ɔtriū nec etiā itellectus capere possz q̄ ɔtriū sit sub suo ɔtro. Solutio. dicimus q̄ du- plex fuit bonum nāe in ipa aīa rñdens malo. fuit enīz ipa substātia liberi arbitry. que nullo modo fuit diminuibilis p malū. dicit enīz dyonisius. q̄ nihil existentium corrūpitur bm̄ q̄ existētia vl nā sed defectu iuxta nām ordinis armonie et cōme- suratōis sit corruptiuū. supple vnde nō vult q̄ p corruptōēz nature prime corrūpatur aliqd a ma- lo: sz p corruptōnēz nālium habitudinū q̄ sūt iuxta nām illā primā ad bonū gratuitū. ille ergo habi- litatōnes modus spēs et ordo. sine cōmēsuratio quā dic dyonisius p eo qō ē modus et armonia loco spēi. tēi. sūt medie iter illā nāz et bonū gratui- tū ad qō ordināt vel habilitāt ipam. illa ergo nā n̄ diminuibilis malo substernit. aliud vō bonū qō diminuibile est a malo et si non oīo corruptibile sōlz ipe habilitates sūt bonū ɔtrū malo. Bonū aūt primū nō ē malo ɔtrū sed ē subiectū opatio- nis illius que ē inter subiectū et habilitates ipas. vñ erat possibile ad habilitatē maiorē ad bonū z vel ad minorē. nō ad nullā: q̄ nō potuit totaliter esse priuatio. et sic pz solutio ad primū q̄ ɔtriū nō est in suo ɔtro. ¶ Ad aliud qō obycit q̄ sedem mali oportet esse i ipis habitudinib̄. Dicimus q̄ cū habilitas sit media iter subiectū primum et gratuitū bonū: duplicē hz ɔparatōēz. vnam ad nāz cuius est a qua tenet. et bm̄ istā ɔparationem nec corrūpit nec diminuit. aliā vō ad id ad qō or- dināt vl habilitat. Et q̄ malū ppue tollit hunc or- dinez qui fuit ad bonū gratie. ideo q̄ntū ad hanc comparatōēm diminuit ipa habilitas et plus et mi- nus: bm̄ q̄ ē mai⁹ vl min⁹ malū. Nā ergo q̄ ad primā comparatōēm sz nāni a qua tenetur nō di- minuit. pz etiaz q̄ adhuc ipa habilitat r̄ ipsam nāz nō est rōne ɔtry ipi malo. et ideo cedit in na- turā subiecti vel substrati. sz bm̄ aūt rōnem in qua diminuit nō est in rōne substrati sz ɔtry. Concedo ergo q̄ malū in ipsis habilitatibus est. sz non bm̄ q̄ ɔtrantur. ex hoc etiā apparet q̄ nō est intelli- gendus q̄ ɔtrariū sit in ɔtrario per modū quo cōtrariant. hoc enīz nō esset intelligibile. nec hoc voluit dicere augustinus sz q̄ aliqd sit in aliquo qō ei subycit quo ad aliqd. et quo ad aliqd ɔtra- tur. hoc enim nō est inɔueniens. hoc tm̄ frequen- ter nō inuenitur nisi in huiusmodi qō idem sit bz substantiā cōtrarium et subiectum.

Membrum quartū.

q Uarto queritur de corruptione boni nature an sit finita. constat enīz q̄ illa habilitas creata est: ergo finita et ge virtus eius finita. Malū aūt finitū ē. Infinitū aūt agēs si addit parum finite virtutis et ɔtinue agat: aliquādo erit patiens totū corruptū. g⁹ possibile ē aliqn̄ habilitates illas totas corru- ptas esse. ¶ Itē hoc ipm vr esse i dānatis. qō est dicere q̄ in ipsis remāserit de habilitate ad bo- nū. et si remāsit primū bonū nature incorruptū tm̄ ō illis habilitatibus tam nihil videtur remā- sisse. Si aūt dicat hoc cōtra hoc ē illud qō dicit aug. ō nā boni. Dicit enīz q̄ nō pōt tolli omnino huiusmōi habilitates q̄diu res est. nā quādiu hz principiū quodāz creatū ō illo: tandiu hz ō esse. ¶ Itē cū malū corrūpit bonum. aut illud corruptum est p̄ aliquota boni: aut nō. si sic: huiusmōi p̄tes nō sūt infinite ɔtra. determinat ergo numerus eaz in denario vel i quolibz alio. si ergo primū malū tulit vnā quotā. scōm tollet aliam. ergo perpetra- tis. x. peccatis: bonū erit totū corruptū. quō ergo

dicit ꝙ īpossibile est corrūpi. aut quid ē id bonū qđ corrumpit per malū. Solutio. ꝯcedimus ꝙ īpossibile est manēte subiecto in eē corrūpi illas habitudīes. vñ nec etiam in dānatis omnino corrupte sūt. qđ patet. quoniā ⁊ si posse ꝑuenire ad bonū gratuitū sit remotum a dānatis de iusticia dei. tamē ipsa possibilitas nature nō ē remota imo remanet ibi. ⁊ cū illa modus species ⁊ ordo remanēt. vñ licet dicamus ꝙ nō pōt habere bonum gratuitū. tamē ibi est possibilitas nature sicut dicit de claudo ꝙ nō pōt gradi nūq̄ꝫ tñ ē in possibilitas ad gradiēdū. sꝫ nō ē ibi possibilitas vt ordinata ad actū illum. ⁊ sic solut scđo obiectus. ¶ Ad illud autē qđ p̄mo querit dicimus. ꝙ maluꝫ si dicit infinitū: nec multitudine nec magnitudine nec virtute dicit infinitū: sed solū q̄ꝛ caret ordinatōe ad finē. sicut dicit icausale. q̄ꝛ non habet causaꝫ ꝓprie ꝑ se loquēdo. vnde ⁊ si ꝑ se dicat ꝙ bonuꝫ habet virtutē finitā. similr̄ dicimus ꝙ malū hꝫ virtutē finitā. vt ita dicamus. abusiue eīm dicit malū hēre virtutē. vñ nō dicit infinituꝫ vt dicat ꝙ non pōt nisi quin ⁊ plus. imo ē dicere determinate tñ pōt ⁊ non plus. vt ita abusiue liceat loqui de potētia mali. Et si obijcit nihil est ita malū q̄n possit eē magis. hoc veꝝ ē. ⁊ quicq̄d sit de potētia nihil ē ita malū q̄n sit dicere hoc tñ ⁊ ñ plus. actio āt non ē in rōe eius qđ pōt eē ⁊ nō esse: sed rōne eius ꝙ ē solū. ⁊ ideo pꝫ ꝙ ⁊ virtꝰ ⁊ actio mali finita ē sicut boni. ¶ Hoc ergo viso dicimus vlterius. ꝙ supposito ꝙ malū hēat virtuteꝫ sicut ⁊ bonū. ꝙ ē maior virtus boni q̄ꝫ mali. Malū eīm ñ ageret nisi substantificaret a bono. vñ quātūcunq̄ꝫ malū corrūpit de bono. oportet ꝙ remaneat aliq̄d de bono in quo ē sūmuꝫ. nō tāquā subiectū malo. sꝫ tanq̄ꝫ ꝯtinēs siue tenēs illō boni remanēs ⁊ sustentās ipm̄ maluꝫ sine cuius virtute nō posset agere ipm̄ malū. ⁊ sic pꝫ solutō obiecti. non eīm ē sicut dicebat malū agēs infinituꝫ: id est virtutis īfinite. i. ꝙ agat in minus potēs se. ¶ Tertio vero obiectū ꝯcedimus sicut opponebat. Qđ vero querit quid sit illud bonū quod corrūpitur aut sit aliquota ipsius. an quid aliđ dicimus ꝙ corruptio de bono siue habilitate nō ē eius aliquota que sꝫ aliquotiēs sūpta reddat totū. qđ patet. sic eīm habuit habilitas duplicem ꝯparationē vt dictū est. dictuꝫ ē etiaꝫ ꝙ diminutio eius sit ꝯm ꝯparationē que ē respectu boni gratuiti ad qđ habilitat. dicimꝰ ergo ꝙ ⁊ si sit finita in seipsa habilitas. illa ē tamē possibilis ad infinita opera ꝑticularia ex se eliciēda. ⁊ q̄ꝛ ex operibus relinquētur dispositiones. est etiā quodāmodo possibilis quasi ad infinitas dispositiōes. q̄ꝛ ergo ex ista parte diminutio ē: ⁊ ex ista pte infinitas est vt visuꝫ ē ibi. diminutio autē infinita ⁊ si continue fiat nunq̄ꝫ tamē est diminutio ꝯpleta. ideo patet ꝙ in corruptiōe vel diminutione ista nunq̄ꝫ est ꝯuenire ad ꝯpletā esse vel corruptū esse. Patet etiā ꝙ non ē aliquota que corrūpitur. cū eniꝫ sit diminutio ex via qua ē infinitas. infinita autē semper ꝯm ꝙ ē huiusmōi vel alicuius ex pte qua habet infinitatē nulla sit aliquota. patet ꝙ illud qđ corrūpitur de ipsa habilitate nō ē ipsius aliquota vñ hercules si dicat magnus corpore. isti magnitudini rñdent aliquote. si vero virtute q̄ posset magis ⁊ minus vel in hoc vel in illud: huiusmodi non sūt aliquote magnitudis illius. similiter dicimus in ꝓposito. vñ non est dicēdū ꝙ illud bonū diuidēdo in partes diminuat ꝓprie loquēdo. sed solū ꝙ minus ⁊ minus habile sit ꝑ continuaꝫ mali actionē. vñ imaginatio quā habemꝰ de diminutiōe quāti quod diuidi potest per suas aliquotas. inducit nos in deceptionē. vt similiter credamus fieri. Ubi sit diminutio quātū ad virtutē. ñ ꝙ volumus dicere ꝙ virtus sit īfinita quo ad intēsionē. sꝫ quo ad vniuersitatē opeꝝ ex ipsa eliciēdoꝝ. ⁊ dispositionū ex ipsa relictaꝝ.

Membrum quintum.

q

Uinto querimr. An malū sit corruptiuum habilitatū naturaliū. Ad quod sic. malū diffinitur per corruptionē vl diminutionē boni naturalis. Querit ergo cū in natura non reperiatur nisi hec scilicet bonū subiectū quod ē potētia. cētia. habitus ⁊ affectiones. cuius istoꝝ bonoꝝ erit corruptio: non boni p̄mi neq̄ꝫ positione. Illud eīm bonū quod per malū diminuit. aliquādo oportet esse maius aliquādo minus. ꝯstat autē ꝙ nec ipsa natura p̄ma nec potētie eius ꝯm se possit dici aliquādo maiores aliquādo minores. erit ergo corruptio affectionis vel habitus sꝫ non affectiōis. illud enim bonū cuius malū corruptiuū oportet semp in parte ꝑmanere. q̄ꝛ nunq̄ꝫ est ibi totaliter corruptū eē. sed affectio totaliter trāsit ⁊ tollit: restat ergo qđ erit corruptiuū habitus naturalis. Sed vlteriꝰ querit. habitus naturalis dicit virtus naturalis. ꝯm ꝙ dicit. math. viij. de cēturiōe. vbi dicit glo. ꝙ ille cēturio hꝫ virtutes nāles ꝯm ꝙ diffinit virtus sic. virtus ē animi habitus nature in modū rōnis ꝯsentaneus. Si igit dicat ꝙ huiusmodi habitus nālis corruptiuū ē malū. Contra. hec eīm virtutes aliquādo totaliter tollūtur ꝑ malū. aliquādo eniꝫ ē anima ita peruersa ꝙ non habet modū aliquē ꝯsentaneū rationi. vt quādo ratio ē omnino subiecta sensualitati. Cū ergo bonū quod per malū diminuit oporteat semp ꝑmanere. patet ꝙ nō sunt isti habitus naturales corruptiuus. ¶ Dicet quia ꝙ inter potētiaꝫ ⁊ illū habitum naturalē sūt quedā habitudines medie que disponūt ipsaꝫ potētiā ad illuꝫ actū. ⁊ istarū habitudinuꝫ ē malū corruptiuū. ¶ Cōtra ꝯuenit ꝙ philosophi cognouerūt bene positionē istaꝝ virtutuꝫ

nihil i potentia. cognouerunt ergo similiter que cunq3 dispositiones ad hoc exigebantur. vt illi habitus eēnt i potētijs. cognouerunt ergo illas habitudines medias. q̄re ergo nō cognouerunt malū eē eo℞ diminutiuū. et hoc. n. nō vr̄ q̄ debeat dici diminutiuū illa℞. So. ɔcedim⁹ q̄ nec essentie nec potētie nec affectiōes nec habitus naturales q̄ dr̄ virtus naturalis ē corruptiuū mali. s3 illa℞ habitudinū que medie sunt iter potētiā τ dictos habitus s3 q̄ vlterius disponūt ad habitus gratuitos. τ ille habitudines iseparabiles sūt a potētia: τ he sūt spēs modus τ ordo. S3 notādū q̄ q̄uis illarū habitudinū sit malū corruptiuū nō tñ ē corruptiuum ipsa℞ ꝑut ɔparantur ad dictos habitus q̄ sūt virtutes naturales vel alios quoscūq3. s3 solum ꝑut disponūt ad bonū gratuitū. qz igit̄ p̄bi nūq̄ puenerūt ad cognitioē3 grē vel boni gratuiti nō neq3 cognouerunt istas habitudines ꝑut dispo nunt ad bonū gratuitū. qz ergo sic erat malū gratuitum ca℞. p3 q̄ nūq̄ potuerunt cognoscē qualiter malum esset illius boni corruptiuum.

Membrum sextum.

Sexto querit̄. an malū sit corruptiuum modi speciei τ ordinis. τ vr̄ q̄ sit corruptiuū ordīs tm̄. S3 n. corrūpunt ille habitudines ꝑut ordināt ad grām. grā aūt erat illa℞ vt ordinās ad finē: sic vr̄ q̄ ꝑprie corrūpit̄ ibi relatio q̄ erat ad finē τ nō alia. ergo si penes relationē ad finē attendebat̄ ordo erit malum ꝑprie corruptiuū ordinis: nō modi vel speciei. Ad qd̄ dicim⁹. q̄ hec obiectio ꝑcunsūdā falsi suppositū ꝑcedit. ɔcedimus. n. q̄ re vera corrūpunt̄ habitudines ille s̄m ɔparationē3 illā quā hñt ad grām. s3 dicim⁹ q̄ grā respectu eē vel opis gratuiti nō solū ē vt finis: s3 ēt vt efficiēs. τ sic penes hāc attendit̄ modus. τ vt informās: τ penes hāc attendit̄ spēs. τ vt ordinās ad finē: τ penes hāc attēdit̄ ordo. Cū ergo corrūpit̄ vel diminuitur habilitas penes ɔparationē quam hʒ ad gratiam. p3 q̄ nō diminuitur solū s̄m relationē quam habuit ad finem: sed s̄m alios.

Membrum septimum

Consequenter q̄rit̄. an diminutio siue corruptio modi speciei τ ordinis sit ex malo triplici vel vnico. Ad quod sic statim. Ad ɔsurgit duplex tribulatio. ex q̄ arguit̄ q̄ vni peccato debet̄ vnica pena: τ plēs pluribus. S3 ergo vnū ē peccatū qd̄ ɔmittitur: τ vna erit pēa. Cū ergo pena sit diminutio illo℞ triū: vr̄ q̄ vnica diminuēde diminuūtur illa tria. aut dicat̄ q̄r ē vnitas i peccato: τ i pēa multiplicatio. Itē qz q̄uis sic dic aug. τ beda: inflicta sūt nobis ꝑp peccatū. s. ifirmitas. ignorātia. malicia. τ ɔcupia. si ergo ifirmitas ē ex defectu potētie τ sic ē corruptio modi. ignorātia ex defectu scie: τ sic ē corruptio spēi. malicia ex defectu bonitatis: τ sic ē corruptio ordinis. vr̄ q̄ deberet eē q̄rta s3 q̄rta corruptioē3 eē3 ɔcupia inflicta vt dicit̄ q̄rcus.

Ad primū dicim⁹. q̄ peccatū dr̄ vnū p relatōē ad illud ad qd̄ ē auersio. qz illō vnū ē. Dr̄ ēt vnū qz ab vno est: τ auersio qz. s. ab imutabili bono qd̄ vnū ē. s3 p relatōē ad illud qd̄ auertit̄ p peccm̄. cū i ipso libero arbitrio sint tria q̄ auertunt̄. s. memoria. itelligētia. τ volūtas. o3 q̄ si a pena iflīgēda ē illi q̄ auertit̄. q̄ sic i auersō fuerūt tria: ita triplex pēa iflīgit̄. τ sic illud fuit vnū s̄m tres suas potētias: ita pena vna s3 tres dr̄ias multiplicata. τ hoc mō punit̄ modus respectu memorie. spēs respectu itelligētie. ordo respectu volūtatis. s3 hec p appropriatōē3 itelligēda sūt dicta. nā s̄m rē sūt ille tres habilitates i q̄libet illa℞ potētia℞. Ad sc̄m dicim⁹. q̄ re vera q̄tuor nobis inflicta sūt ꝑp pctm̄ p defectū potētie. s. pie. τ volūtatis. s. ifirmitas. ignorantia. malicia. τ q̄rtū qd̄ ē ɔcupia. τ fomes et cetera. ɔcupia nō ē supra a ɔcupiscibili s3 p ... irascibili. s3 ē ɔcupia gnālr dicta ad ... auersionē ad bonū ɔmutabile s3 ... peccata. dicim⁹ ergo q̄ hinc ɔcupie inflicte nō s3 ... ɔsiderāt q̄rtū bonū cū illis trib⁹. Cū. n. hec q̄tuor infligūt ꝑp peccatū: dicim⁹ q̄ i peccato sūt duo. s. auersio ab imutabili bono τ ɔuersio ad ɔmutabile. rōne ɔuersionis illius inflicta ē ɔcupia: qz illa solū iclinat ad bona ɔmutabilia. Quātū ergo ad ɔuersionē istā nō ē deformatio imaginis p se loquēdo s3 q̄ ad auersionē ab eo bono q̄ ē imutabile: ad cui⁹ imaginē sic ē deformatio. qz g⁹ imago q̄rat ad illa tria ... ... vel deformatiōē q̄ sic ... p auersionē iflīgūt tria s̄m defectū illo℞ triū i q̄b⁹ attēdit̄ imago. sic ergo p3 q̄ ɔcupie nihil deriuat̄ ... vel aut dicem⁹ q̄ nullum ē bonū ... i nobis q̄ ... esse solum respectu boni ɔmutabilis. aut si ... aliquid hoc non erit nisi ɔcupie appetitui boni.

Membrum octauum.

Consequent̄ q̄rit̄ de dr̄ia corruptionis q̄ ē p veniale τ mortale. Videt̄ ergo sic. pctm̄ veniale nō tollit grām ... ... distiōnum⁹ ē potētia ... ... to. s3 q̄dā forma ... ē ... ... nihil ē dicē q̄ remoueat̄ aliqd̄ ō dispositio ... ... liter male τ ... vr̄ ergo q̄ peccatū veniale nihil diminuit ab habilitatibus q̄ sūt modus spēs. τ ordo. Itē pctm̄ veniale τ mortale ... aliqua sūt. ergo τ pene. qd̄ ... s3 veniale ad suā penā ita mortale a ... sua pena ergo ... sic veniale ad mortale: ita pēa ... ad penā illi⁹. s3 si diminutio q̄ sit p veniale aliqd̄ diminuit ō bono ... ergo illa q̄ sit p peccatum

mortale in infinitū ē maior. siue ergo bonū qđ di
minuit finitū sit siue īfinitū. aut erit dicē q̄ totū pt
tolli p peccatū mōtale: aut q̄ pcc̄z vēiale nihil di
minuit. aut q̄ ꝓportōalis ē pena mortal' pene ve
nial'. Qđ si sit ita. vr de⁹ iniustus. cū ipsa peccata
īproportōabilia sint: ⁊ ita pene deberēt eē īpro-
portōabiles. Ad qđ dicimus q̄ peccatū morta
le duo facit: q2 vulnerat ī nālib⁹: ⁊ spoliat gratui
tis: q̄ntū ergo ad vltimū effectū dicimus. q̄ nullo
mō ꝯuenit veniale cū mortali. q̄ztū ad primū ꝯue
nit cū illo: q̄zuis ñ sonet tm̄ si vt vulnerare dicat.
Sz hoc solebat dici q̄ veniale fac̄ nemini mortale
vuln⁹. Dicit et gre. ī moral'. q2 veniale obscurat:
mortale caligat. Sz hoc dicim⁹ q̄ veniale dispōit
vt mortale subintret. ñ tñ aliqñ possit veniale fieri
mōtale. Est. n. vēiale sic appetēdo aliqd sub deo:
mōtale supra deū. nūq̄ pt hoc cresc̄e nisi vt fiat
illud: sz dicim⁹ quē admōz si duo ligna eēnt fortiē
ꝯiūcta. ⁊ aliqd facēt min⁹ fortiē cohēc ñ tñ separe.
ali⁹ tñ separet olo illa abinuicē. sic dicim⁹ ð mor
tali ⁊ veniali. veniale. n. ſm q̄ huiusmodi fac̄ po
tētiā min⁹ fortiē se tenē cū gr̄a: ñ tñ pt separe. mor
tale aūt olo sepat. Si ergo q̄rit. vtꝝ sint ꝓportōa
les diminutōes facte p veniale ⁊ mortale. dicim⁹
q̄ nō. vna. n. fit pñte gr̄a nec aliq̄ mō sepat potē-
tia a gr̄a: sz solū facit vt minus fortiter cohereat.
Alia vō fit abſnte gr̄a: ⁊ sp magis ⁊ magis elon
gat potētiā a gr̄a. ⁊ ita sunt eiusdē generis dimi-
nutōes: ⁊ ita neq3 ꝯpabiles. ¶ Ad illud qđ p̄io
obijcit. q̄ si rēanet forma vltia diminuit ð dispōe
media. pz qđ dōz ē. nihil. n. de dispōe diminuit q̄
diminuo nō sepet ab illo. diminuit tñ aliqd quo
diminuto hoc cū illo minus fortiter se tz.

Questio. xx. de diuina potentia.

Diuinante dei

gr̄a postq̄ inquisitū ē ð īmēsi
tate. vnitate. ētate. ⁊ bōitate.
ꝯñt ingrēdū ē ð potētia. sciā ⁊
volūtate diuina. hec. n. se hñt
ꝯñt sz itelligētie rōez. ¶ Pri
mo igit ingrendū ē ð potētia in hūc modū. vt p̄i
mo q̄rat ð intentōe potētie. Scdō ð ꝯditōib⁹ po
tentie: q̄ꝝ vna ē vniuersalitas. alia intensitas. alia
vnitas. alia pfecta. ⁊ alia simplicitas. Cōsequent
ingrendū est ð hoc qđ possibile diuine potentie.
vltimo ð determiatōe potentiaꝝ a fonte diuine po-
tentie. Quātū aūt ad itentōz potentie ꝓcogno
scendā q̄rendū est absolute de intentōe potētie: ⁊
in ꝯpatōe ad itentōes volūtatis ⁊ sciētie. Quātū
ad primū q̄runt tria. Primū. an deo ꝯtentat rō
potētie ꝓprie. Scdō. vtꝝ dicat vniuoce vel equo
ce ð creatura ⁊ creatore. Tertio. vtꝝ aliqđ creatū
ꝯnotet intētio potētie ꝓter diuinā eēntiā. Quarto
ð ꝯpatōe intentōis potentie ad itentōes sciē ⁊ vo
luntatis q̄ntū ad ordinē. Quito. de ꝯpatōe itētōis
potentie ad voluntatem q̄ntum ad ordinem ⁊ q̄n-
tum ad extensionem.

Membrum primum.

a Ad primū ex ꝑsone Ric. in li. ð trini.
arguit. ꝯsidāo ē deū potentē esse potētie
plenitudie: ñ potētie pticipatōe. sz cui
aliqd attribuit ſm plenitudinē: veri⁹
ei ꝯuenit rō q̄ꝫ cui attribuit ſm pticipatōez. sicut
pz ī bonitate q̄ attribuit creatori ſz plenitudinē:
creature vō ſm pticipatōez. ⁊ verius ꝯuenit in-
tētio bōitatis creatori q̄ꝫ creature. ergo veri⁹ ꝯue
nit ei itētio potētie q̄ꝫ creature. ¶ Cōtra. nihil qđ
dr̄ ſz depēdētiā ꝓprie ꝯuenit diuine eēntie. si ergo
intētio potentie dr̄ p depēdentiā ad actū. ergo in
tētio ꝓprie ñ ꝯuenit diuine eēntie. ¶ Itē ſm aristo.
ī metaphy. Intētio potentie est duob⁹ mōis. Est
eñ potētia actiua q̄ ab eo notificat pricipiū trāſ
mutatōis ī aliō ſm q̄ aliud. Est ⁊ potentia passi
ua q̄. s. ē pricipiū trāsmutatōis ab alio ſz q̄ aliō.
ex qb⁹ notōib⁹ relinqt. q̄ vbicūq3 ē potentia pas
siua: ē mutabilitas ab alio. ⁊ iō ñ ꝯuenit deo. vbi
cūq3 vō ē actiua potētia ē imperfectō: q2 ibi exigit
subiecta mā cū it ī aliō. cū ergo ī opatōe dei ñ re
q̄rat subiecta mā: vtpz ī creatōne. ergo relinqt q̄
ñ ꝯuenit potētia actiua deo nec passiua. ergo nec
intētio potentie. ¶ Si vō diceret q̄ potentia acti
ua dr̄ ī deo ñ solū ſz q2 ē pricipiū trāsmutatōis in
aliō: sz pricipiū trāsmutatōis de ñ eē ī eē. Cōtra.
intētio potētie ñ dr̄ ī deo respētu creatōis solū sz
respētu gn̄atōis ⁊ ꝓcessiōis a qb⁹ relegata est ois
mutatio. ⁊ ita itētio potētie ñ erit deo ꝯueniens.

Rñsio. potentia dr̄ ſz īpfectiōz. ⁊ h̄ mō ꝯuenit
creature. potētia et dr̄ ſz pfectiōz ⁊ plēitudinē. ⁊
h̄ mō ꝯuenit creatori. Dico ꝙ ipfectōes potētie ī
digentiā sue pfectōis ꝯplēde p actū. vel indigētiā
subiecte māe. quēadmōz ē ī potētia actiue creatu
re: q̄. s. ad pfectōez suā ꝯuenit mediāte effectu sic
in spūalib⁹. exēplū pz ī virtib⁹ ac rōnabilib⁹. vel sic
in his q̄ efficiūt mediāte corpe vbi necīa ē subie
cta mā. exēplū in artifice. vel et q̄uis ꝯcomitat mu
tabilitas vt potētia imperfecta: sic ē potētia māe ⁊
mālis. Intētio ergo potētie ſm impfectōez nullo
mō ꝯueniet deo sz ſm pfectōez. ¶ Ad illud qđ
p̄io obijcit dōm. q̄ sicut ī sole dr̄ potētia ad actū
q̄ ē lucē. q̄ qdē act⁹ sp ē ī sole coeter⁹ ipsi eēntie sol.
Et itez potētia ad actū q̄ ē illuminare. q̄ qdē act⁹ ē
ī alio a sole. act⁹ ille q̄ ē illuiare ē act⁹ quē potētia
solū emit. act⁹ vō q̄ ē lucē ē act⁹ q̄ agit. sic est dete
minare itētōez diuine potētie p actū coeternū. quē
admōm dicet potētia itelligēdi potentia amādi ī
deo velut potētia lucendi in sole. Et est determina
re potentiā p actū tpalez. sic potentia creandi ⁊

formādi ⁊ huiuſmōi. manifeſtū ē aūt ꝙ nulla potentia ꝺpēdet ab actu: niſi cū pfectio nobilior acqrit potētie p actū. vn̄ potētia illuīandi ī ſole n̄ ꝺpēdet ab actu illuiatōis: multomagis nec potētia creādi ab actu creatōis. Potētia vo lucēdi ꝺpendet ab actu q̄ ē lucē in ſole. qz p hūc actū acquirit ei pfectio nobilior q̄ qdē ē actualis lucis. Et ꝺ in ſole nō ē idē potētia ⁊ h̄ act⁹: ſicut pz ex obſeruatōe q̄ fcā ē in morte dn̄i vbi ſepabat actus a potētia. iō ipa potētia ꝺpēdet ab actu dico cōcōis ipi ēētie. Et ergo oīo in ꝺo idē ē potētia ⁊ act⁹ coetern⁹. vt potētia itelligēdi ⁊ itelligē ⁊ potētia gnāndi ⁊ gnāre. n̄ erit alio mō potentia ꝺpendēs ab actu. ¶ Illō ergo qō dic̄ pħs. ꝙ potētia ꝺpēdet: itelligit ī creatura ſꝫ nās rei. ſꝫ vo rōez intelligēdi pt itelligi cōit. nā intellect⁹ potētie ꝺpēdet ab intellectu act⁹. nā nos n̄ intelligim⁹ potētiā niſi mediāte noticia act⁹. ¶ Ad aliā vo qō obiicit. ꝙ notificatio potētie ſꝫ pħz n̄ ꝯuenit diuīe potētie vt̄ ſꝫ ꝺ ta ē ꝺ potētia creature. ſic ꝺplura iaꝫ ꝺclarabit.

Membrum ſecūdū.

Conſequent̄ q̄rit. vtruꝫ potentia dicat equoce vel vniuoce in deo. nā in ꝺo ē potētia ad intelligēdū. in ꝺo ē potētia ad gnāndū. in deo ē potentia ad creādū. aut ergo potentia dr̄ vniuoce vel equoce. Si vniuoce. ꝯ potētia creādi eſt principiū trāſmutatōis a n̄ eē in eē. potentia aūt gnāndi ſiue intelligēdi nullo mō ē principiū trāſmutatōis. ergo nō eſt eadē rō potētie in ꝺo hinc ⁊ inde. ¶ Itē potētia gnāndi n̄ ē potētia ad qd ſꝫ ad aliqd: qz gnāre n̄ ē qd ſꝫ ad aliqd. ſꝫ potētia creādi ē potētia ī qd. ergo n̄ vniuoce. ¶ Si n̄ equoce. ꝯ potētie itelligēdi gnāndi ⁊ creādi erūt oppoſitea ſꝫ cōntuꝫ. ergo cū in pr̄e ſit potētia ⁊ gnāndi ⁊ creādi ⁊ itelligēdi. ī filio vo ſolū potētia intelligēdi ⁊ creādi ⁊ n̄ generādi. relinqt ꝙ aliq̄ potētia eſt in pr̄e q̄ n̄ eſt in filio. qō eſt falſū. Relinqt ergo ꝙ nō eſt equoce ꝺcā potentia cū dr̄ potentia gnāndi itelligendi ⁊ creādi. Solō. potentia nō dr̄ ī deo equoce: cū dr̄ potētia gnāndi itelligēdi ⁊ creādi: ſꝫ analogice. hoc ē p pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ſꝫ rōes itelligētie. Rō igit itentōis diuīe potētie ſꝫ analogiā eſt hec. diuina potentia eſt potētia cui⁹ eſt p ſe act⁹. p hoc qꝫ dr̄ p ſe. ſepat itentio potentie in deo ab intentōe potentie creature. q̄ ſiue dicat actiua ſiue paſſiua nō eſt principiū ad actū p ſe. Itēꝫ hoc qō dr̄ principiū act⁹ p ſe ꝯuenit ⁊ potentie itelligendi ⁊ potentie gnāndi ⁊ potentie creādi. ſꝫ potētia ꝺcā ad actū q̄ eſt intelligē: eſt actus q̄ qdēꝫ eſt ipa ſbā. intelligē. n. ſigt diuinā ſbā. ſꝫ p modū actus. potentia vo ꝺcā ad actū q̄ eſt gnāre: eſt actus de ſbā. generare. n. dicit actū ꝯductiōis de diuina ſbā. cū generare dicit relatōez p modū actus. potentia vo dicta ad actū q̄ eſt creare eſt potentia actiua q̄ nō eſt de diuina ſbā ſꝫ de nihilo. creatio. n. eſt de nihilo: ſm̄ hoc ergo ꝙ dr̄ potentia actiua: dicitur p prius ⁊ poſterius de potētia intelligendi generandi ⁊ creādi ſm̄ intelligentiā ratiōis. ꝙ vero dicitur p ſe: excludit indigentiā motoris vel agentis: ſicut eſt in potētia paſſiua: ⁊ indigentiā materie ⁊ pfectiōis vlterioris: ſicut eſt ī potētia actiua creature. vna eſt igit potentia cū dr̄ potentia intelligendi generādi creādi. ſed per actū aliter ⁊ aliter dictū determinat.

Mēbrum tertium.

Poſtea querit. vtrū cū determinat potētia reſpectu creature: ꝯnotet aliqd ī creatura. ſicut cū dicit hō pt facē domū: notat potētia in ipſo ⁊ ꝯnotat poſſibilitas materie. ¶ Ad qō ſic obiicit. cū dicit deus ſcit mundū fore vel eē vel fuiſſe. ꝯnotat aliqd qō ponitur in creatura vel in pn̄ti vel in pterito vel in futuro. Sic cū dicitur. deus vult mundū fore: ex hoc ponitur ꝙ nihilus eſt. intentio ſciētie ⁊ voluntatis diuīe reſpectu creature ꝯnotat aliqd ī reſpectu creature. ergo ſilr̄ cū dicit deus pōt hoc facere ꝯnotabit aliqd in creatura. ſꝫ ꝙ poſſibile eſt hoc eē. Contra Amb. in li. de ꝑpetua virginitate. deus pōt de trunco facere vitulū. nō tn̄ de trunco pōt fieri vitulus: qz deeſt aptitudo ex pte materie. relinqt igit ꝙ cū dicit deus pōt facere hoc. non ꝯnotat aptitudo q̄ ſit ex pte materie. ſicut dicim⁹ ꝙ in grano ē aptitudo vt fiat meſſis. ¶ Itē aug. ī li. de ſymbolo. oīpotēs dicit̄ qz ꝺ nihilo fecit q̄cūq fecit. nō. n. aliqua materies eꝫ iuuit ex qua demōſtraret actus ſue potentiā: ſꝫ ex nihilo cūcta creauit. Ex hoc relinqt ꝙ cū dr̄ deus pōt hoc facere. nō ponit poſſibilitas materie. nihil. n. ꝯnotat creari ex quo nō ꝯnotat aptitudo nec poſſibilitas materie. ¶ Itē intētio potentie nō equocat cū dr̄ deus pōt hoc facere. ⁊ cū dicit deus pōt itelligere. Sꝫ ergo nihil ꝯnotat creari cū dicit deus pōt itelligē. ergo nihil ꝯnotabit cū dicitur deus pōt facere aliqd. ¶ Item cū potentia dicat ad poſſibile ſicut ſcientia ad ſcibile reſpectiue. cum dr̄ deus pōt hoc facē vel pōt creare mundū ab eterno vel ꝙ dūo rēt. cū pōitur potētia ponit ⁊ poſſibile. ſꝫ ꝙ mūdū creari ſit poſſibile. Queritur ergo aut illa poſſibilitas ē in creatura aut ī cā. ſi ī creatura: cū nō erit verū ab eterno mundū creari eſt poſſibile. ſi autē in cā. cū poſſibilitas ē de nihil aliud ſit q̄ potentia cauſe. querit ꝯ erit ꝙ potentia cā determinat poſſibilia. Cū ergo in potentia cāe ſit potentia creādi innumerabiles mūdos: relinquitur ꝙ innumerabiles mūdos eſſe eſt poſſibile. qḋ eſt incōueniens. ¶ Itē Athanaſius in altercatōe ꝯ Arriū. vide quot ⁊ quāta vocabula appellent ſapientes boni ⁊ oīpotentes ⁊ hoc q̄ ad ſe quoadnos vo miſericordes ꝑnūciat. ergo nihil crea

tum cõnotat cũ dicitur sapiens.bonus.potens.
Rñsio.intẽtio potẽtie determinat dupliciter.p tẽporale: et eternũ.vt potẽtia creãdi potẽtia intelligẽdi.cũ vo determinat p eternũ nihil cõnotatur creatũ.cũ vo p tpale ꝯnotat ens possibile.sic cuꝫ scia determinat p tpale: ꝯnotat verũ scibile.sicut cũ volũtas determinat p tpale ꝯnotat bonũ amabile seu voluptabile.¶ Ad illa ergo q̃ obijciunt p auctẽꝫ Ans.ꝙ nõ cõnotat aptitudo mãe. Et p auctẽm aug.ꝙ nõ ꝯnotat possibilitas mãe dõm ꝙ aptitudo et possibilitas mãe pñt ꝯsiderari vt i sua mã.et hoc mõ nõ ꝯnotat cũ dr deus pt hoc facẽ.vel pñt ꝯsiderari ſm ꝙ in cã.put cõsiderat effectus i sua cã.hoc mõ põt dici cõnotari possibilitas mãe vel aptitudo.sꝫ ex hoc nõ seqt aptitudo vel mã eẽ ab eterno:qꝛ nãc esse i potẽtia cãe nõ ẽ aliud q̃ esse ipsa potentia cãe.put dic ans. ꝙ creatura i creatore ẽ creatrix eẽntia.qð dꝫ intelligi ꝯposite.nã cũ dicit creatura i creatore.trahitur extra rõnẽ creature ad sapiẽdũ exñtiaꝫ eius i cã.¶ Ad tertiũ vo dõm.ꝙ aliqd ꝯnotat ex determinatõe qð ñ ꝯnotat cũ potẽtia accipit sine determinatiõe.sicut dictũ ẽ.¶ Ad quartũ vo qð q̃rit i quo sit illa possibilitas cũ dicit possibile est mũdũ creari.dõm ꝙ soluꝫ erit i potẽtia cãe q̃ scꝫ ita pfecta ẽ vt sit cã tota sui effectꝰ:nõ indigẽs alia mã subiecta vel aliqua specie obiecta.Unde notãdũ.ꝙ quedã potẽtia idiget mã subiecta.vt potentia nature vel artificis.Itẽ est potẽtia que non indiget materia subiecta.vt potẽtie nature vel artificis:indiget tñ specie obiecta.vt pꝫ in potentia anime.Iteꝫ est potẽtia dei q̃ nec indiget materia nec obiecto.et hec ẽ pfectissima.pfectior.n.ẽ potentia que est cã tota sui effectus.qð aũt pfectius est:semp deo est tribuẽduꝫ.igit potentia dei ẽ tota cã sui effectus.et ideo nõ indiget mã nec obiecto.¶ Et si obijcit ꝙ i deo ẽ possibilitas ad infinitos mũdos.ergo possibile est ifinitos mũdos creari.dõm ꝙ sicut i prima mã est prima potentia passiua:ita in deo ẽ prima potẽtia actiua.prima aũt materia qũtuꝫ est ð sua prima potẽtia ñ est determinata ad aliquã formaꝫ:sꝫ indifferens ad oẽs.sed tñ intelligit materia cũ aliqua dispositione et sic ẽ determinata ad aliquã formã.Similiter dõm de potẽtia dei actiua qꝛ est pse potentia indeterminata:que se hꝫ ad ifinitos mundos.et ſm hoc est potẽtia i causa ad ifinitos mũdos.et est potentia determinata p dispositionem pordinatã.¶ Ad vltimũ iaꝫ pꝫ solutio.nã misericors pius et iustus cõnotat accepta absolute effectũ i creatura.et iustus sigt diuinã essentiã et cõnotat retributiõeꝫ ſm merita.sapiens vo bonus et potẽs nõ cõnotat creatũ nisi addita determinatiõe.sic ergo querit ð intẽtiõe potẽtie absolute.

Membrum quartuꝫ.

Consequẽt q̃rit ð opatõe intẽtiõis potẽne ad itẽtões scie et volũtatis.Quãtũ ergo ad sciaꝫ q̃rit de opatõe sꝫ ordinẽ et ſm extẽsiõeꝫ.¶ Obijcit ergo sic.Tria sũt.ens.verũ.bonũ.scia respcũ veri.volũtas respcũ boni.potẽtia ergo erit respcũ entis. cũ ergo ens pꝰ itelligat q̃ verꝫ et bonũ:itentio potẽtie prius erit respcũ itẽtiõe scie et volũtatis. ¶ Itẽ oĩs scia egredit ab aliq̃ potẽtia.ergo itentio potẽtie nãliter prior ẽ q̃ intẽtio scie. Cõtra scia ꝯphẽdit et opa potẽtie et ipsaꝫ potẽtiaꝫ et possibilia ipsius potẽtie.sꝫ potẽtia nõ ꝯphẽdit scibilia ipsius scie:qꝛ mala sũt scibilia potẽtie.sꝫ potẽtia nõ ꝯphendit scibilia ipsius scie:qꝛ mala sũt scibilia.nec ẽt ipsa scia ẽ subiecta potentie.relinquit igit ꝙ intẽtio scie prior ẽ intẽtiõe potentie.¶ Itẽ hugo ð.s.vic.i sentẽtijs suis.tria sũt.sapiẽtia.potẽtia.et volũtas.et ad vnũ effectũ ꝯcurrũt.volũtas mouet.scia disponit.ptãs opat.ergo relinquit ꝙ itẽtio volũtatis prior ẽ itẽtiõe scientie.et scie prior itẽtiõe potẽtie.¶ Itẽ q̃rit ð opatõne sꝫ extensiõem et cũ scia sit bonoꝝ et maloꝝ.potẽtia nunq̃ sit maloꝝ:ad plura se extendit scia q̃ potẽtia.¶ Item scia se extẽdit ad id qð ẽ deus et ad ea q̃ opat deus.potẽtia vo solũ ad ea q̃ opat deus.relinqt ergo ꝙ ad plura se extendit scia q̃ potẽtia. Cõtra.scia se extẽdit ad exñtia.qꝛ scia veroꝝ ẽ tñ.vera aũt sũt exñtia.sꝫ potẽtia se extẽdit ad exñtia et nõ exñtia:que nec sũt nec fuerũt nec erũt.ad plura igit se extendit potẽtia q̃ scia. ¶ Itẽ aug.i li.ð agone xpiano.dñs oĩpotẽs vniuerse creature q fecit oĩa bona valde:sic ea ordinat vt ð bonis et ð malis bñfaciat.Qð eruꝫ iuste sit bñ fit.iusti aũt sũt boni beati et iuste mali penas patiunt.ergo et ð malis et ð bonis bñfaciat deꝰ qñ oĩa iuste facit.ergo mali et boni sunt subiecti diuine potentie et bona et mala.Si ergo ad oĩa bona ad que se extẽdit scientia:potest ad ipsa operando se extendere potentia.et ad queciiq; mala indicanda se extẽdit scientia.potest ad ea ordinanda se extẽdere potentia.Relinquit ꝙ non in plus se extẽdit scientia q̃ potẽtia.¶ Item augustinus in encheridion.Deus omnipotẽs cum rerũ est sũma potestas:cum sũme bonus sit nullo mõ sineret aliquid mali esse in operibus suis:nisi vsq; adeo esset oĩpotẽs et bonus et bñfaceret ẽt ð malo:ergo potẽtia dei se extendit ad bona et mala.nõ igit ad plura se extẽdit potentia q̃ sciẽtia. Rñsio.pꝰo ad primũ qð q̃rit de opatiõe sꝫ ordinẽ distinguẽduꝫ.Potẽtia põt determinari ſm suã intẽtiõeꝫ dupliciter.p actus tẽporales:et per actus eternos.sic dicit potẽtia ad itelligẽdũ:potẽtia ad creãdũ.Si ergo intẽtio potẽtie accipiat put recipit determinatõe actuũ eternoꝝ sic prior ẽ itentio potẽtie q̃ scie.sicut posse scire prius scire.Si vero contrahat intentio potẽtie ad actus ſm

q recipit determinationē actuū spaliu3: sic prior ē intētio sciētie q̄ potētie. fm q dicit hugo ð. s. vic. Qð sciētia disponit: potētia opat. et per hec soluunt obiecta. ¶ Ad illud qð querit scðo ð extēsione. distinguēdū q intentio potētie accipit cōmunissime et cōiter et stricte. Est. n. intētio potentie determiata p ēē et determiata p actū. vñ deus pōt ēē: et deus pōt agere. et hoc mō accipit cōmunissime. Itē intētio potētie determiat ad agere: fm q agere dr cōiter ad actū elicere vel ad actū ordiare. et h mō dr cōiter potētia et bonor et malor. s3 bonor vt eliciēdo: malor vt ordinando. Itē potētia determiat solū ad actū eliciēdi: et h mō potētia dei accipit stricte respectu bonor q̄ elicit et facit. fm ergo q potentia accipit cōmunissime eq̄lis extēsionis ē potētia et sciētia. fm vo q intētio potētie coartat ad agē vel ampliꝰ ad actū elicere. amplioris extēsionis erit intētio sciētie q̄ potētie. Qð obijcit q sciētia ē nō extiū. itelligēdū ē q extīa dicunt nō solū fm q habēt ēē i rer natura: sed ēt que habent ēē vitam. et hoc vel in dispositione cause vel in potētia cause. Sciētia. n. oīum ē que possunt ēē a cā. et na oīum ē quorū ē potentia. ad reliqua p3 solutio.

Membrum quintum.

Consequēter querit de cōparatiōe intētionis ad voluntatē: et q̄tū ad ordinē et q̄tū ad extēsionē. Quātū ad ordinē obijcit p multis. i. li. cur deus hō. y. lib. Ois ptās sequit voluntatē. ¶ Itē. xij. sapientie. tibi subest dñe cū volueris posse. ¶ Itē dicit hugo i suis sentētijs. q voluntas mouet: sciētia disponit: potētia opat. ex his relinqt q voluntas prior ē q̄ scia et potētia. ¶ Contra. sicut velle se h3 ad posse: sic voluntas ad potētiā. s3 oē velle precedit posse. ergo oēm voluntatē pcedit potētia. ¶ Itē querit de ðtum siue extēsione. sicut dicit augu. in qōnibus veteris ac noue legis. oīa q̄dē pōt deus: s3 nō facit nisi qð cōuenit veritati eius et iusticie idest voluntati q̄. ē vera et iusta: ergo i plꝰ se extendit potētia q̄ voluntas. ¶ Aug. i eodē. posuit deꝰ cūcta simul facē: s3 rō ꝓhibuit. i. voluntas. sic exponit magr. xlij. di. i. libri. ¶ Itē potētia ē respectu oīum possibiliū. voluntas vo respectu bonorum. plura at sūt possibilia q̄ bona. ergo ad plura se extēdit potētia q̄ voluntas. Cōtra. qcqd deus opat vult opari. et quicqd pōt opari vult se posse opari. ergo vult sibi ēē possibilia q̄ sūt ei possibilia. ergo voluntas se extēdit nō solū ad actualia bona. s3 ēt ad oīa bona deo possibilia. ¶ Itē voluntas se extēdit ad ēē et ad agē diuinū: et cū dr: deꝰ vult se ēē: deus vult agere. ¶ Preterea. voluntas dr respcū agere qð ē eternū: vt cū dr deus vult itelligere. et respcū agere qð ē tempale: vt cū dr: deus vult se creare. nō pōt ergo inueniri aliqd qð determinet posse qð ēt nō determinet velle. ergo nō plꝰ se extēdit voluntas q̄ potētia. ¶ Itē aug. sup illð luce. v. dñe si vis potes me mūdare. videtur q dubitari nō pōt q voluntas dei ē ptās. ergo coequalia sūt voluntas dei et ptās. ¶ Itē obijcit cum deꝰ faciat multa fm rōes misericordie. ergo nō vr verū dicere aug. q deus nō facit nisi qð cōdecet veritati eius et iusticie. Itē vr falsū dicere cū dicit. cūcta potuit facere simul: s3 rō ꝓhibuit. qr qð ꝓhibet cōtrariat ei qð ꝓhibet. si ergo rō ꝓhibuit potētiā: ergo voluntas cōtrariat potētie. Itē rō. aut dicit creatā aut icreatā. nō creatā: qr nulla creata pōt ꝓhibere diuinā potētiā. si icreatā: videt vt diuinā voluntatē. ergo voluntas cōtrariat diuine potētie. Rñsio. ad primū qð querit de ordie dicēdū. q intentio potētie accipit duobꝰ modis. Dicit. n. potētia potēs. et dr potētia exequēs. siue potētia i habitu et potētia i effectu. loquēdo de potētia potētie: siue de potētia i habitu: prior ē intētio potētie q̄ voluntatis. loquēdo vo de potētia exequēte siue de potētia i effectu: prior ē voluntas: qr voluntas ē rō executionis que elicit imediate a potentia ... auctes ergo obiectas itelligēdū q p illas nō significat q potētia sit subiecta voluntati aut sequat eā fm se. cū velle sit ex posse fm rōes itelligentie: tā in deo sūt idē. s3 qr executio potētie i actu ē a voluntate. Ratione ergo eius in qð ē potētia: dr potētia sequi voluntatē: non i rōne sui. et hec ē intentio anselmi in li. cur deus hō. oīs ptās sequit voluntatē. Cū. n. dico possum loqui vl ambulare: subaudit si volo. si. n. nō subintelligit voluntas: non est ptās sed necessitas. et p hoc p3 rñsio ad obiecta. ¶ Ad illud vo qð obijcit de extēsione dicendū q si extēdant iste intentiones fm q determinat siue per ēē siue p agere. et p agere fm q dicit eternū et tēporale. et p agere tempale fm q extēdit ad actū elicere et ad actū ordinare: coequant iste intētiones potētia et voluntas. et circūincedūt se. nō opa rādo absolute voluntas. sic potētia i plus ē q̄ voluntas. Scðm vo q itelligit potentia ordiata que quidē ordinatio itelligit in rōne pordinationis coequant potētia et voluntas. Distinguunt ergo potētia absoluta et potētia ordiata. Potētia absoluta ē eor quor nō ē diuina pordinatio. Potētia vo ordiata ē eor quor ē diuina pordinatio. hoc ē eor que a deo sūt pordinata siue disposita. et p hec p3 rñsio. hoc aūt amplius i p̄cedēti ca agit de sciētia. Ad illud vo qð obijcit ð aug. q deus multa facit de misericordia: nō ergo ð iusticia. dicēdū q iusticia dr dupli. Uno mō retributio vnicuiq3 fm merita: et sic nō oīa facit de iusticia. Alio mō cōdecētia bonitatis: et sic oīa facit ð iusticia nec aliqd facit nisi quod cōdecet iusticie. ¶ Ad aliud vo qð dr rō ꝓhibuit. dicēdū q ratio dicit principalr diuinā voluntatē s3 cōnotat ordinē i creatura respectu rer fiendar. principalr aūt

ordinē meriti ad premiū: ⁊ culpe ad penā. Cō autē ordinē esset si puniret añ culpaȝ vel pmiaret sine merito pcedēte. Nō ergo dr̄ vō ꝓhibuit. i. volūtas. nō dr̄ volūtas ꝓhibere potētiā sȝ executiōeȝ potētie. Itē nec ꝓhibitio refert ad pricipale qđ ē diuina volūtas sȝ ad ꝯnotatū. Preterea ꝓhibere ibi dr̄ iproprie ꝓ eo scȝ qđ ē cām esse vel rōnem ad hoc q̄ reus sit.

Questio. xxj. de conditionibus potentie.

P ostea queritur de ꝯditōibus diuine potentie. vȝ p. vniuersalitate. imēsitate. ꝑfectōe. partabilitate ⁊ possibilitate sub multiplicibus articulis suis.

Membrum primum.

P rimo q̄rit de ꝯditōe vniuersalitatis fm̄ quā dr̄ oīpotentia. d̄ q̄ q̄runt hec. p Primo an deo ꝯueniat oīpotētia. Secūdo fm̄ quā rōneȝ dicat oīpotentia. Tertio. an ꝯueniat trib' ꝑsonis oīpotētia. Quarto an ꝓpria sit dei solius oīpotentia ⁊c̄.

Articulus primus.

A d primū sic obycit Ric. in libro d̄ trinitate. deus ē quo magis excogitari n̄ a pōt. maius aūt est oīpotētiā hr̄e q̄ aliquā potentiā hr̄e. cū aliqđ desit d̄ plenitudine potentie. relinq̄t igit deū oīpotentiā habere ❡ Itē ad ideȝ in codeȝ. potens ē q̄sq̄ȝ potētie plenitudine aut ipsius pticipatōe. est aūt ipossibile seipm̄ aliqđ pticipare. Cū ergo deus sit potens p seipm̄. ipossibile est deū esse potentē potētie pticipatōe. Sigdeȝ est plenitudo potētie n̄ est aliud q̄ ipse. ꝯstat eū itaq̄ȝ potentē esse plenitudine. Ubi aūt est plenitudo potentie nullū posse pt deesse. Relinq̄t igit q̄ oīpotentia dei est potētia. ❡ Preterea. iste est articulus primus fidei. Credo in deū ꝑreȝ oīpotentē. Cōtra. ponit instantia in actib' corꝑalibus. in actib' culpabilibus. in actibus penalibus. Illaȝ istos actus nō vr̄ elicere diuina potentia: ergo nō vr̄ potentia eius esse oīpotentia. Querit igit d̄ actibus corꝑalibus. n̄ est oīpotens q̄ nō oīa pōt. sȝ deus nō pōt ābulare. currere. ⁊ moueri: ergo non est oīpotens. vel si est oīpotens pōt hec. ❡ Iteȝ Ricar. in libro de trinitate. absq̄ȝ dubio colligit q̄ oīa pōt quecūq̄ȝ posse potentie est. Si ergo posse currere vel ābulare potentia est. ergo deus pōt hec. ❡ Cōtra nihil imꝑfectiōis vel mutabilitatis est tribuendū diuine potentie. Cū ergo currere. ābulare. moueri. sint imꝑfectōis ⁊ mutabilitatis: ergo nō sunt diuine essentie tribuende. ❡ Iteȝ q̄rit d̄ actib' culpabilibus. ad qđ obycitur fm̄ Ans. ij. cur deus homo. Ubi obycit d̄ xp̄o. quo igit dōni d̄ xp̄o non potuisse mentiri qđ semp peccatū est. cū dicat in iudeis d̄ p̄re. Si dixero. q̄ nō noui eum ero vobis silis mendax. sȝ ipse xp̄s fm̄ q̄ deus ⁊ fm̄ q̄ hō potuit dicē nō scio eū: ergo potuit mendax esse. ❡ Iteȝ cū inī hec ν̄ba dicat nō scio eū. qs cūȝ dicet has casdeȝ tres nequisse ꝓferre dictiōes sine aliis ν̄bis. vt si dicēt nō scio eū qđ si faceret vt ipse aū esset mendax. ❡ Iteȝ aug. melior est nā q̄ peccare pt q̄ q̄ nō pōt peccare. sȝ qđ est melius deo semp est tribuendū. ergo attribuendū ē deo peccare posse. ❡ Iteȝ sic obycit deus pt ꝓferre oēs ꝯiūctōes dictionū ⁊ sillabaꝝ. ergo me sedente pt ꝓferre me stare. qđ est falsū ⁊ cōtra suū itellectū. ergo mētiri pt. ❡ Cōtra aug. in li. d̄ di. noib'. iuxta illud apl̄i ad thi. deus seipsȝ negare nō pōt. sui aūt ipsius negatio est casus a veritate. nā ipse est veritas existens. Unde a veritate casus est ab existēte casus. ab existente aūt cadere nō pōt deus. non ergo pōt nō esse. q̄re seipm̄ negare nō pōt. si aūt negaret mentiret: ergo nō pōt mentiri. ❡ Iteȝ sȝ dyo. si diceret. deus nō nouit nescire. nō pp hoc diceret in deo ignorātia. ergo silr̄ si dicat deus n̄ pōt nō posse. nō ꝓpter hoc ponet in deo impotentia nec aliqđ dtrahet oīpotentie. Si ergo peccare est nō posse ⁊ hoc est deficere a posse. si dicat deus nō posse peccare. nō pp hoc aliqđ dtrahet oīpotentie. Iteȝ q̄rit d̄ actibus penalibus. Aug. in libro d̄ symbolo. deus oīpotens nō pōt moueri vl falli. nō pt miser fieri. nō pt vinci. Relinq̄tur igit q̄ deus n̄ pt in act' huiusmōi q̄ sunt penales. ❡ Cōtra. aug. p̄io d̄ li. ar. distinguit malū culpe ⁊ malū pene. Mali culpe deus non est actor sȝ mali pene: ergo diuina potētia sūt huiusmodi actus. ❡ Si ν̄o dicat fm̄ hoc q̄ ista attribuit deo p modū efficientis sȝ nō p modū subiecti. q̄ pōt efficē in aliis morteȝ. miseriā. ⁊ huiusmodi. sȝ nō pōt ea suscipere in se. Cōtra. Sapie. p̄io. deus morteȝ nō fecit. ergo nō efficit eam in aliis. ❡ Itē duplex est pena. est enī pena inflicta sicut gehēna ex diuina iusticia. ⁊ ē pena ꝯcta ex culpa sicut vulneratio ⁊ corruptio nāliū bonoꝝ. hui' corruptio nō pōt poni a diuina potētia. q̄ diuina potentia cū est ꝯseruatiua nāe nō destructiua. Relinq̄t igit q̄ ad illa nō se extēdit diuina potentia. ergo eius potētia nō est oīpotentia. Respōsio. cum quedā sint materialia seu passiua. q̄dam inordinata. quedā priuatiua. ⁊ cōtra materialia. dicuntur formalia sicut ꝯ passiua. actiua. ⁊ ꝯ inordinata ordinata: ⁊ ꝯ priuatiua habitudinalia. Notanda erit regula. q̄ nullū naturale. nullū passiuū nullū inordinatū. nullū priuatiuū q̄ hec ponunt defectū potētie. ē ꝑ se diuine potētie attribuēdū. materiale vt act' currendi. passiuū vt moueri. vinci.

priuatiuū vt oblivisci falli. inordinatū vt mentiri. Quecūqȝ sūt formalia actiua habitudinalia ordinata. Dicēdū ergo ꝙ quedā attribuunt̄ ꝑ se potētie dei. quedā vero ei n̄ attribuunt̄ sȝ tñ potētie eius subyciunt̄. passiua ergo ⁊ materialia ei n̄ attribuunt̄ vt dicat posse moui vel currere sȝ potentie eius subyciunt̄. q2 ⁊ si ea n̄ efficit i se. tamē efficit in alyo. ⁊ ideo eius potentie subyciuntur. Priuatiua vero ⁊ inordinata ⁊ si ea n̄ efficiat in se vel i alyo tn̄ eius potentie subyciunt̄. q2 ꝑ eius potētiā ordinant̄. vnde ⁊ de passiuis dicit Ricardus in libro de trinitate. Multa sūt que dicimus posse. que maiori eius ē nō potuisse ꝙ posse. vt posse decipere. posse destrui. ⁊ quelibȝ huiusmōi vt scȝ posse mutari. De priuatiuis vero ⁊ inordinatis. dicit aug. in lib. de ꝑdestinatiōe sanctoꝝ. in maloꝝ ptāte ē peccare. vt aūt peccādo hoc vel illud mali faciant nō ē in eoꝝ ptāte. sȝ dei diuidētis tenebras ⁊ ordināntis eas. Et iteꝝ in libro de natura sūmi boni. sicut nos ꝯtinēdo vocē decenter interponimus i loquendo silentiū: quāto magis ille quarūdā reꝝ priuatiōnes decēter facit. sicut reꝝ oīum ꝑfectus artifex. vñ ⁊ in hymno trium pueroꝝ. lux ⁊ tenebre laudāt deū. idest laudem eius in cordibus bene ꝯsiderantiū pariūt. ¶ Ad illud. ergo quo querit̄ de actibus corꝑalibus. iā ꝑȝ responsio. q2 ⁊ si deus illa n̄ possit in se pot tn̄ in alyo. ¶ Ad aliud vero qđ obycit̄ de actib⁹ culpabilibus. dicēdū ꝙ diuina potentia pōt i quosdam actus eliciendos vt in actus bonoꝝ. in quosdam vero actus ordinādo nō eliciēdo: vt actus maloꝝ. tñ ꝑm illos qui dicunt ꝙ ois actus ē a deo ē distinguendū. q2 cū actus malus sit actus incidens ex defectu. duo dicunt̄. actus ⁊ defectus. inquātū actus a diuina potētia inquātū defec⁹ a se. Quedā aūt nomina imponunt̄ a defectu nō ab actu. vt fornicari. mentiri. ⁊ huiusmodi ⁊ iō nullo mō attribuunt̄ diuine potentie eliciēdo quāuis subsint ordināti. ¶ Ad illud qđ obycit̄ ab ānselmo. respōdeo ꝑm ipm̄ i libro cur deus homo. potestas sequit̄ voluntatē. possumus itaqȝ dicere de xp̄o potuit mētiri si subaudit̄ si vellet. ⁊ qm̄ nō potuit velle mētiri nō minus pōt dici nequisse mentiri. ¶ Ad illud vō qđ arguit̄ ꝙ deus pōt ꝓferre odē voces. dōm ꝙ oratio pōt dupl̄r ꝯsiderari. ꝑm ꝙ vox ē ⁊ ꝑm ꝙ signū. dōm ergo ꝙ potentia dei ē respectu vocis ꝑm eē naturē: n̄ cū respectu signi ꝑm ꝙ ē ad significādū qđ nō est: q2 hoc ē inordinatio. q2 actus inquātū efficit nō ē ab ipsa vel indȝ sū inordinatiōnē dicit. dōm ergo ꝙ nō valet pōt ꝓferre. ergo mētiri pōt. q2 mentiri dicit plus q̄ ꝓferre: sȝ ꝓferre cū inordinatiōe: hoc ē ꝓferre ad significandū qđ nō ē. ¶ Ad illud aug. melior ē natura que peccare pōt ⁊ c. r̄ñdeo. cū dico nāturā que peccare pōt duo dicunt̄. q2 cū dicit̄ natura q̄ pōt peccare. ponit̄ natura que est dn̄a sui actus. quedā. n. sunt nature que nō sunt dn̄e sui actus: vt potentia calefaciēdi in igne. q̄ nō pōt actū ꝓhibere. sȝ natura rōnalis sui actus domina ē. i. ꝑ potētiā ꝓhibere ⁊ i actū ꝓducere. in h̄ q2 ē dn̄a sui actus pōt peccare. cū āt dico nā q̄ peccare pōt: duo dico. cū. n. dico peccare dico actū voluntariū ⁊ inordinatū. in h̄ aūt ꝙ voluntarius ille actus: est a nā que est dn̄a sui actus. ⁊ q̄ntū ad hoc dr̄ melior est nā que peccare pōt q̄ⁿ que n̄ pōt. Nam triplex est nā. scȝ natura que nō est dn̄a sui actus vt i irronabilibus. Natura q̄ est domina sui actus ⁊ pōt eē inordinatus actus vt in hōie ⁊ in angelo de nā sua. ⁊ natura que ē dn̄a sui actus nec pōt eē inordinatio. fit ergo ꝯparatio inter nām que nō est dn̄a sui actus. ⁊ nām q̄ ē dn̄a sui actus que tamen pōt errare q2 hec nobilior est q̄ntū ad h̄ ꝙ est dn̄a sui actus nō q̄ntum ad hoc ꝙ pōt errare. ¶ Ad illud qđ querit̄ de actibus penal. huius dōm ꝙ quedā corruptio quodāmō ē a deo ꝑm aug. ꝯ epl̄am fundamenti manicheoꝝ. quo ostendit̄ sup illud apl̄i. i. Coꝝ. iij. Si q̄s violauerit templū dei disperdet illū deus. ⁊ ponit aug. l̄ram. corrūpet illū deus. ꝑ hoc ostendens. ꝙ q̄dā corruptio est a deo. distinguendū ergo ꝙ mors ⁊ quelibet pena dupliciȝ h̄ȝ ꝯparatiōem. vno mō h̄ȝ rōnē destructiui. alio mō rōēs punitiui. Inquātum h̄ȝ rōem destructiui nō ē a deo sȝ ex nihilo. deus. n. nō est cā destructiua sȝ ꝯstructiua. vnde glo. sup sap̄ i. a deo nō est q̄ qđ ꝯ nām est. peccatū est ꝯ nām a quo est mors ⁊ oīa que mortis sūt ꝯtint. mors ergo ꝑm ꝙ destructiua n̄ est a deo sȝ a peccato. sȝ inq̄ntū punitiua est a deo: q2 sic iusta est.

Articulus secundus.

Consequenter querit̄ ꝑm qđ dicat̄ omnipotens. Querit̄ ergo vtrū dicat̄ ex hoc ꝙ possit facere oīa. Qđ videtur ꝑ Augustinū in libro questionū veteris ac noue legis. omnia quidem pōt deus sed non facit. ¶ Contra. Augustinus in libro de spiritu ⁊ litera. omnipotens est deus. non ꝙ possit facere omnia. sȝ q2 pōt efficere quicquid vult. Relinquit̄ igit̄ ꝙ nō dicat̄ omnipotens eo ꝙ possit omnia. ¶ Sed dubitat̄ de hoc qđ dicit ꝙ deus nō possit facere oīa. ex hoc enim relinquit̄ ꝙ deus n̄ possit oīa. aut ergo hoc ꝙ dicit oīa. distribuit ꝓ bonis tn̄. ⁊ tunc ex hoc sequit̄ ꝙ n̄ oīa bona pōt ꝙ est falsū. aut distribuit ꝓ bonis ⁊ malis ⁊ ex hoc ēt arguit̄ ꝙ aliqd ē qđ deus n̄ pōt. qđ iteꝝ ē manifestū inconueniens. Item querit̄ an dicat̄ oīpotens q2 possit q̄cqd vult. Ad qđ aug. i ench. h̄ nō ob aliud vocat̄ omnipotens: nisi q2 q̄cqd vult pōt nec voluntate cuiuspiā creature voluntas omnipotentis impedit̄ affectus. ¶ Contra si nō ob aliud dr̄ omnipotens nisi q2 q̄cqd vult pōt sȝ nō vult nisi bona actualr̄ vel aliqn̄ existentia: ergo nō ꝑ hoc dr̄ ea. ¶ Ite

si nō dr̄ oipotēs nisi qꝛ quicqd vult pt. ergo eu3 angeli ⁊ beate aīme pñt quicqd volūt. qꝛ oīa eis optata succedūt. qꝛ alr̄ nō eēnt beati. nihil ei3 volūt qđ nō pñt: ergo dicent̄ oipotentes qđ ē falsū. Relinqꝛ igit̄ ꝙ de⁹ ñ dicet̄ oipotens eo ꝙ possit oīa: nec ēt eo ꝙ possit quicqd vult. ¶ Itē si dicat̄ oipotēs ſꝫ aug. qꝛ qcquid vult pōt. nec volūtate alicui⁹ ipedit̄ ei⁹ effect⁹. Ad hoc ē qđ dicit iohēs Crisostim⁹ i omelia quadā de expositiōe symboli. oipotens dicit̄ qꝛ posse illius nō pōt inveniri ñ posse. dicēte ꝓpheta. omnia quecūqꝫ voluit dñs fecit. vnde. ix. Ro. volūtati eius qs resistet? Contra. ergo cū similis ratio sit ex pte voluntatis. qꝛ sc3 omnia vult quecūqꝫ vult. nec volūtatis eius ipedit̄ effect⁹: ergo dicet̄ oīa volēs. Nō ēt volūtatis ei⁹ ñ ipediat̄ effect⁹. pꝫ p apl'3 Ro. ix. volūtati eius qs resistet. vñ aug. in Encħ. loquēs de peccatoribus dicit. quātū3 ad ipsos attinet qđ deus voluit fecerūt. quātū vero ad oipotentiā dei nullo mō illđ efficere voluerūt. hoc qppe qđ ꝯtra voluntatē eius fecerūt: de ipsis facta ē volūtas dei. ¶ Itē aug. de predestinatiōe sanctoꝝ. i hoc ꝙ mali faciūt ꝯtra voluntatē dei. nō ipletur nisi volūtas dei. ergo ſm hāc rationē3 dicet̄ oivolēs sicut ⁊ omnipotēs ⁊ oīa sciēs. ¶ Itē3 iuxta hoc querit̄ quare nō dicit̄ oivolens sicut ⁊ omnipotēs. Ad quod quidā dixerūt ꝙ volūtas nō dicit̄ respectu oīu3. scīa vero ⁊ potētia respectu oīu3. Sꝫ ꝯtra hoc ē sicut volūtas dei determinat̄ ad bōa tñ. ita ⁊ potētia determināt̄ nisi ad bona quāuis ipa scīa determināt̄ ad bona ⁊ mala. Si ergo pp hoc ꝙ volūtas ē tātū bonoꝝ nō dicit̄ omnivolēs. cū similr̄ potētia sit tantū bonoꝝ nō dicet̄ oipotens. Ideo fuerūt alij qui dixerunt ꝙ dñs dr̄ oipotēs ⁊ nō omnivolēs. eo ꝙ potētia se extēdit ad bōa ⁊ mala. sed ad bona eliciēda ad mala ordināda. que ꝯfirmāt auctoritatē augustini sup ps. nō vlt deus vt peccet homo qlibet. si aūt peccauerit penitēti vult parcere vt viuat. i peccatis vero ꝑseuerātē punire: vt iusticie potētiā ꝯtumax nō euadat. ex hoc astruūt. qꝛ cū potētie dei sint subiecta bona ⁊ mala. volūtati autē3 nō sint subiecta nisi bona: nō dicet̄ omnivolēs. Cōtra. aug. i Encħ. nō fit aliqd nisi oipotēs fieri velit. vel sinēdo vt fiat sicut malū: vel faciēdo sicut bonū. ex hoc relinquit̄ ꝙ volūtati sint subiecta bona ⁊ mala. ergo ⁊ dicet̄ omnivolēs sicut ⁊ omnipotēs. ¶ Itē Augustinus i encheridion. volūtas dei bipartita est. approbās respectu bonoꝝ. ꝑmittēs respectu maloꝝ. ¶ Itē si dicat̄ ꝙ ē volūtas beneplaciti ⁊ ē volūtas signi. volūtas signi ē volūtas permittēs. ⁊ hoc dicit̄ respectu maloꝝ. voluntas beñplaciti respectu bonoꝝ. pp hoc ergo qꝛ volūtas dei q̄ ē bñplaciti ē respectu bonoꝝ tñ. ñ dicet̄ oivolēs: quāuis volūtas signi sit respectu bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Cōtra. sicut beneplacitū dei ē respectu bonorum faciēdoꝝ: ita est respectu ordinis malorū. cū ordo maloꝝ sit bonus. est igit̄ voluntas beneplaciti ⁊ respectu bonoꝝ faciendorū ⁊ malorū ordinādoꝝ sicut ⁊ potētia: ergo sicut ⁊ omnipotēs dicet̄ oivolēs. Rñsio. oipotens dicit̄. qꝛ omnia possibilia pōt que posse potētie ē. ⁊ qꝛ oīno pōt vt in hac rōne tangit̄ ꝑfectio potentie diuine. quātū ad illa ad que ē ⁊ quātū ad illđ cuius ē. p hoc qđ dicit̄ posse oīa possibilia que posse potētie ē tangit̄ ꝑfectio potētie quātū ad illa ad que ē. vñ dicit Ric. i libro de trinitate. oipotēs dicitur qꝛ pōt quecūqꝫ potētie posse ē. ⁊ hoc etiā dicit̄ primo sentētiarū. di. xlij. Per hoc vero ꝙ dicitur qꝛ oīno potest ostēdit̄ ꝑfectio potentie quātū3 ad illud cuius ē. in quo excluduntur tria. coactio. impedimētū. indigētia. omnia ergo pōt qꝛ nō potest cogi. nec ipediri. nec indiget adiutorio instrumēti vel materie subiecte. Qđ cogi nec pati pōt dicit Augustinus ꝙ ob hoc dicit̄ omnipotēs. qꝛ quicqd vult pōt. volūtas aūt eius cogi nō pōt. Qđ vero nō potest ipediri. dicit Augustinus i Encheridion. omnipotēs dicit̄. qꝛ volūtatis eius nō impedit̄ effectus. De his duob⁹ hugo de sancto victore in sentētijs suis. potestas dei duplex ē. alia ad aliqd faciēdu3. alia ad nihil patiendū ſm vtrāqꝫ deus omnipotēs verissime affirmat̄. qꝛ nec aliquid ē ꝙ ei ad patiendū corruptionē possit inferre nec ad aliqd faciendū ipedimentū inferre. Qđ quia nō indiget subiecta materia. dicit Augustinus i libro de symbolo. omnipotenē deū dicimus qꝛ credimus ꝙ omnia faciens factus nō est. ⁊ iđ omnipotens qꝛ de nihilo fecit quecūqꝫ fecit. hoc ē enī eē oipotentē vt non solū mūdi fabrica. sed ēt ipsa materia ab ipso inueniat̄. ex hoc pꝫ plena ratio oipotētie que ē i hoc ꝙ omnia possibilia pōt quecūqꝫ posse potētie ē. ⁊ qꝛ omnino potest: hoc ē sine coactiōe seu passiōe: sine indigētia materie sine ipedimēto. ¶ Ad illud ergo qđ primo obijcit an ratio omnipotētie sit eo ꝙ possit oīa. patet ꝙ nō nisi cū determinatiōe sc3 posse oīa que posse potētie. Et hoc intēdit augustinus cū dicit i libro de spiritu ⁊ littera. nō dicit̄ oipotēs eo ꝙ possit facere oīa. ¶ Ad illud vero qđ quesitū ē p quo distribuit oīa. dicendū ꝙ p bonis ⁊ p malis. ⁊ si vlterius arguit̄ ergo aliqd est qđ dñs nō pōt. qđ ꝯtradicit ei qđ dicit aug. i libro q̄onu3. ve. ac no. legis. ꝙ deus oīa pōt. dicēdū ꝙ cū dicit̄. oīa pōt deus. fit distributio tñ p his que quid sūt vel p his que qualia sunt ſm potentiā. ⁊ iđ in hac distributiōe nō ꝯprehēdunt̄ mala. cū vero dicit̄ ꝙ oipotēs ē. non eo ꝙ possit facere oīa: fit distributio generalr̄ p his que sūt ſm positionē ⁊ priuationē. hoc ē p bonis ⁊ malis. ¶ Ad secūdū3 vero qđ querit an dicat̄ omnipotēs qꝛ pōt quicqd vult dico ꝙ sic. sed hoc nō ē tota ratio oipotētie sicut dicaꝫ ex

¶ Ad illud ergo qd obijcit ex hoc qd dicit aug. qd quicqd vult pot. dicendu sicut dicit in senten. qd augustinus nõ negat quin possit etiaz ea que nõ vult. sed aduersus illos qui dicebat deu multa velle q nõ poterat: affirmat euz posse qcqd vult. et ex eo vere dici oipotete. nõ ob aliud nisi qz pot qcqd vult. ¶ Ad illud qd obijcit. De angelo et animabus beatis. dicendu qd hoc e duplex. hoc angelus vel aia beata pot qcquid vult qz pot ee sensus. quicqd vult a se fieri potest: et hoc nõ veru e. vel qcquid vult a se fieri vel ab alio pot: et hoc nõ falsuz est. Na angelus et aia beata vult salute electoru quaz tn facere nõ pot. Solus ergo deus pot qcqd vult a se vl ab alio fieri. et ob hoc dicit omnipotens. ¶ Ad tertiuz qd qrit. vtru rõ omnipotetie sit qz pot qcqd vult et nõ potest impediri eius effectus cõcedit qd sic. sz per hoc nõ explicat tota ratio omnipotetie sicut dictu est. ¶ Ad illud vero quo obijcit quare nõ dicit omniuolens sicut oipotens. bacius potest dari risio. qz non oe volubile vult. nec etiaz oio: hoc est cu effectu. omne enz bonuz possibile deo est volubile. non tn omne bonu possibile vult oio: hoc est cu effectu. ppterea non dicit omniuolens quemadmoduz omnipotens vel omnisciens. oipotens enz dicit qz omne possibile potest et oio potest idest pfecte. omnisciens qz omne scibile scit et omnino scit. idest perfecte.

Articulus tertius.

Postea qrit. vtru oipotentia conueniat tribus psonis vel sit appropriabil alicui psone sicut sapientia et voluntas. Ad qd sic. posse generare pertinet ad potetia. qz posse generare e posse si ergo nõ couenit filio: ergo nõ pueniet ei oipotentia. Similiter potetia spirandi ptinet ad pfectam potentia. qz posse spirare non est nõ posse. sed spiritussanctus nõ hz actiue potentiaz spirandi. ergo spusanctus nõ hz omnipotetia. ¶ Si dicat qd posse generare: non e simpliciter posse quid. sz posse ad aliqd. vnde nõ pnectur sub omnipotetia. Cotra ephe. iij. Ex quo oia paternitas i celo et i terra nominat. per hoc innuit qd paternitas p prius e i diuinis. p posterius autem e i iferioribus. si ergo i iferioribus posse generare e posse simpliciter. ergo multomagis i diuinis posse generare e simplr posse. et nõ conuenit filio. ergo aliqua potetia que e potetia simpliciter non cõuenit filio. ¶ Ite cum homo generat hominem. non trasfundit nisi quadaz ptes sue substatie. qz est generatio p decisioem. sed in generatione diuina nõ est decisio pur substantie. sz totu qd hz pater dat filio. ergo generare in deo magis refert ad posse qz in homine. ergo si non pueniat filio: nõ dz dici omnipotens. eodez modo obijcitur d spiritu sancto respectu eius qd e spirare. et ita solus pater dicet omnipotens. Contra. probat augustinus spiritusanctu ee omnipotente sic. i. sap. Spiritus domini repleuit orbem terraru. et hoc qd otinet omnia. ppter hoc q loquit iniqua nõ potest latere: nec preteriet illu corripiens iudiciu. In cogitatoib' enz impij et c. Creauit eni vt essent oia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum et c. ergo spusanct' e oipotens. et hoc pbat d filio p auctez Joanis. v. Quecuqz eni pater fecerit hec et filius similiter facit. Pater enz diligit filiuz. et omnia demõstrat ei que ipse facit et maiora his dmõstrabit et c. ¶ Ite apocal. pmo dicit de filio. Ego sum alpha et o principiu et finis. qui erat qui est et qui venturus e omnipotens. ¶ Item aug. in libro d symbolo. qui filium negabit deum omnipotetem. et patrez negabit omnipotente. ex quo relinquit qd filius sit omnipotens sicut et pater. Solutio. dicendum qd omnipotetia conuenit toti trinitati. vnde omnipotetia conuenit patri filio et spiritusancto. et hoc patet p auctoritatez augustini in libro de trinitate. solo. to omnipotens dicit qz d nihilo fecit quecuqz fecit. Hi enz aliqua materia est iuuit ex qua demonstrare artis sue potetias: sed ex nihilo creata creauit. hoc enz est esse oipotentes. vt nõ solum fabricare mundu. sed etiaz ipsa materia de nihilo facere. vn ergo dicere qd omnipotetia hi qd sic est. includit in se de nihilo facere hi sum intrõneu. vn hec est ratio omnipotetie per qua determinatur scz de nihilo aliquid facere: et producere de nihilo omnia ad esse. Sed ante illud quod est d nihilo omnia facere: est illud qd est de substantia sua filium pducere. Cuz ergo producere de sua substantia sicut generare et spirare antecedat facere. qz ab eterno pater generat filium et pater et filius spirant spiritusanctum. nõ tamen ab eterno fecit omnia de nihilo. ergo generare et spirare nõ continentur sub omnipotetia in patre. vn. sic non pertinet ad omnipotetiaz simpliciter. nisi ad oipotetias in patre. et ita licet filius et spiritussanctus nõ generet: nihilominus sunt oipotentes. qz possunt rea de nihilo facere: que est summa et propriissima ratio oipotetie. Si tamen appropriatur omnipotentia patrium ad hoc quod e ab eterno ab aliquo pducere. et pducere d nihilo: sic appropiat patri hm illam rationem hm quaz determinatur oipotentia. Cum autes dicatur pater hz potentiam generandi: duo dicuntur de patre. scilicet qd pater habeat potentiam: et qd habeat relationem scilicet generationem. Unde sensus est. pater est potens et e genitor. Cuz vero dicit qd filio nõ conuenit vel qd filius non habeat potentias generandi. hoc verum est: nõ qz non habeat potentiaz eandem etiam qua pater habet. sed qz nõ habz generare: non est in filio potentia vt generet. sed si arguat vlterius qd aliqua po

tentia ē in patre que tamen nō est in filio. mutatio est p̄dicamētū: mutat. n. q̄d in aliq̄d. Quādā tū dicūt. q2 cū dicit potētia generādi virtute determinatōis trahit a ꝓp̄ria rōe vt. s. dicat notōez sc3 paternitatē. τ tūc p3 q2 mutatio est p̄dicamētū. filius nō h3 potētiā generādi nec sp̄issanctus. ergo nō hūt oīpotentiā. nā posse gnāre nō est posse q̄d s3 aliq̄d. ¶ Ad illō qd̄ obijcit. q2 gnāre ī deo sit simpliciter posse. dicendū q2 dissimilr est gnāre ī homine τ in deo: q2 in diuinis ip̄m gnāre ē de tota substātia nō de pte. τ pp̄ hoc in diuinis eadez est substātia. in hoīe aūt nō sic est. nō cūm sit generatio d̄ tota substātia sed p̄ decisionē de pte. vn̄ ibi nō est oīno eadez substātia patris τ filij: s3 eadem sit forma specifica. τ pp̄ hoc in generatiōe qua homo generat hoīem multiplicat substātia τ relatio. τ iō in hoīe est gnāre posse q̄d τ ad aliquid. posse quid dicit ꝓpter multiplicationē substātie: posse ad aliq̄d pp̄ multiplicatōez relatōis. In diuinis aūt in gnatōe nō multiplicat substātia s3 sola relatio. τ pp̄ hoc generare posse in diuinis nō ē posse q̄d: s3 posse aliq̄d. τ pp̄ hoc ē mutatio p̄dicamenti ī p̄dicto argumēto. qd̄ tū nō eēt si fiere3 de generatōe que est hoīs ex homine. ¶ S3 iuxta hoc querit. de quadā auctoritate Augustini p̄dicta. si filiū negaueris oīpotentez: τ patrez negabis omnipotentez. vnde est ergo q2 pagani τ iudei ꝯcedunt patrez omnipotentē: filiu3 tū negant oīpotentez. Ad hoc dicēdu3. q2 ꝯtingit loq̄ de patre duobus modis. vel de patre vt ē inascibilis τ īgenitus: τ hoc mō nō h3 relationē ad filiu3. sed pal vt pater h3 relatōez ad filiū. Et pp̄ hoc si cōcederēt patrez vt patrez esse oīpotentez: oporteret q2 ꝯcederent filiū q̄ est eiusdez essentie eē oīpotētem. cū potentia ad essentiā referat. nō tamen generare: q2 generare nō refertur ad essentiam sed ad personā. τ sic loquitur Augustinus cu3 dicit. si filiu3 negaueris omnipotētez: τ patrē negabis omnipotentē. Verū est inquātu3 pater nō inquantum genitus vel inascibilis.

Articulus quartus.

Q Uarto querit an propria sit solius dei oīpotentia. Querit ergo vtrū xp̄o sit data potētia faciendi oīa siue creādi. Et cū dicat Joh. iij. q2 nō est ei datus sp̄us ad mensurā. ergo data gr̄a non mensurata. cū ergo gr̄a sit ad cognoscēdū τ ad opandū: ergo sicut p̄ gr̄az imensam siue nō mensuratā hūit sciaz oīu3. ita p̄ gr̄am imensaz potērit opari oīa. ¶ Ite3 anima rōalis est imago trinitatis p̄ nāz: s3 imago trinitatis attendit quātū ad potentiā sciaz τ volūtatē. ergo sicut p̄ nām aīa est capax diuine scientie: ita τ potētie. ergo sicut aīa xp̄i naturali potentia potuit cape oīu3 sciam: ita τ oīpotentiā. ¶ Ite3 cū sint tria. potentia. scia. τ volūtas. potētia nō ponit scientiā nec scia volūtatem. s3 ecōuerso: scia ponit potentiā τ volūtas scientiā ita q2 cōsequit necessario. si volūtas est: scietia est. τ si scia est: potentia est. Nō. n. est scia nisi a potētia sciendi. Ex hoc ergo relinq̄t q2 nā que est capax volūtatis τ scie deberit capax potētie eiusdez. ¶ Ite3 oīs scia practica alicui⁹ opis ē eū effectiua vl' exēplar illi⁹ opis. cū ergo scia oīm ꝯprehendat sciaz speculatiuā τ practicaz. τ in xp̄o sit oīs scia: erit igit in xp̄o scia practica. ergo erit eā effectiua. vel exēplaris omniū. si ergo sciaz huiusmōi ꝯsequit potētia actiua: erit in aīa xp̄i potētia faciēdi oīa. ¶ Itē artifex nāls nō solū ꝯfert alij sciam speculatiuā sui opis s3 ēt actiuā. ergo cū artifex sūmus ꝯtulerit homini xp̄o omniū scientiā. Relinq̄t q2 nō solū dedit scientiā speculatiuā sed ēt actiuā. ergo τ per ꝯsequēs omnipotētiā. frustra. n. eēt actiua scia nisi eēt potētia ad actū. ¶ Itē si diceret q2 nō pōt eē omnipotētia creature pp̄ hoc. q2 est infinita: ergo simulr nec scietia. cū sit īfinita τ maioris extensiōis q̄3 potentia dei. Ad quecunq̄3. n. se extendit potētia τ scientia. s3 nō ꝯuertit: q2 scientia se extendit ad bona τ mala. entia τ nō entia: potētia se vero nō extēdit ad mala. magis igit est capax potentie cu3 sit minoris extensiōis q̄3 scie. ¶ Ite3 Col. i. recōciliauit omnia. glo. oīa pōt p̄ se. vt nihil exceptū sit qd̄ p̄ illu3 pacari nō possit. τ loquit de xp̄o ergo τ xp̄s pōt omnia face. eū d3 q2 hō q2 sic loq̄t de ip̄o. glo. s3 xp̄s s̄m q2 homo ē creatura: ergo oīpotētia ꝯuenit creature. ¶ Ite3 math. vlti. data est mihi omnis ptās τ c̄. τ loquit ibi xp̄s de se s̄m q2 homo. q2 s̄m q2 filius dei h3 hoc ex generatione eterna: s̄m q2 homo habet hoc est ex dono. q2 datū dicit ex tpe. ergo xp̄s s3 q2 homo hūit omnipotentiā. ¶ Ite3 Col. i. vide dr recōciliauit nos. glosa. si mortalis τ moriens potuit recōciliare tam imortalis omnia pōt facere. sed mortalis τ imortalis nō attribuūtur xp̄o rōne humane nature: q2 diuine nature τ eternaliter imortalis τ nō tam. ergo xp̄o s̄m q2 homo cōuenit omnipotentia. ¶ Ite3 Marci. ix. omnia possibilia sūt credenti. τ Math. xvij. si habueritis fidez sicut granum synapis: omnia possibilia erūt vobis. ergo nō nū xp̄o sed etiā alijs ratiōe fidei ꝯmunicatur omnipotētia. Cōtra. omnis potentia diuina est susceptibilis creatura cōsequitur eē creature. si ergo potentia creādi vel faciendi omnia nō ꝯsequit eē creature. nō est susceptibilis a creatura. ergo nec ab anima xp̄i. ¶ Item nihil pōt simpliciter eē principiū. ergo cū omnipotentia sit anime xp̄i τ omniū principiū. ergo nec aīa xp̄i nec aliq̄d oīu3 p̄t h̄re oīpotētiā. ¶ Itē nulla potētia entis creati trāscēdit ens. cū ergo potētia creādi trāscēdat ens q2 ē opatiua d̄ n̄ ente simplr entis τ d̄ nihilo aliq̄d. ergo nulla potētia entis creati p̄t eē potētia creādi. ergo nec p̄ ꝯsēs oīpo-

tētia. ergo aīa xp̄i nō habuit nec hic potuit oīpotētiā. Rn̄sio. dico q̄ oīpotētia pt dici ꝑut includit potētiā creādi oēs res ď nihilo. ⁊ hec potētia oīa āncedit. q2 oīa ab ipso. ⁊ hec potētia nō pōt ꝯuenire creature. q2 sic creatura eēt a se ⁊ āncedēt eius potētia suā eēntiā. Alio mō pōt dici oīpotētia potētia faciendi nāīa oīa ⁊ miracula. ⁊ hoc mō accipit aliqñ in scriptura. s3 hec nō ē oīpotentia ſm q̄ in prima rōne attribuit deo. s. ſ3 primā rōnem ⁊ pncipalē. ¶ Ad primū ergo dōs q̄ data ē ei grā sine mēsura ad cognoscēdū ⁊ opandū ſm possibilitatē nature cognoscētis ⁊ opantis. ⁊ data ē grā sine mēsura ad oīa cognoscibilia creature. ⁊ ad oīa opabilia creature. tñ oīa simplr sūt cognoscibilia creature rōnali. nō tñ operabilia. ꝓpterea nō sequitur q̄ sicut p grām habuit sciaꝫ oīum q̄ pp hoc oīpotentiā. ¶ Ad scdm dōm q̄ scīa nō ponit causalitatem vel principiū rex sed solū ponit silitudinē ad res oēs. Et nō est aīa sicut dicit angl. ad silitudinē totius sapientie facta. sz oīum sit similitudo in potētia p intellectum. scīa aūt nihil aliud ē q̄ assimulatio intellectus ad rē: ergo aīa p naturam capax est oīum scīa. omnipotentia vero ponit causalitatem ⁊ principium rex oīum. qđ nullo mō pōt ꝯuenire habēti pncipiū. talis est aūt oīs creatura ⁊ rationalis aīa. ex qua euidens est qđ nullo modo capax est omnipotētie. ¶ Ad tertium dōm. q̄ potentia dī duplr. vno mō dī respectu actus iterioris ſ3 q̄ dī potētia cognoscēdi vel volēdi. Alio mō dī potētia respectu actus exterioris ſ3 q̄ dī potētia opandi. pmo mō dicta potētia ꝯsequit ad sciam. scdo non. sequitur enim si scientia ē potentia cognoscendi ē. s3 nō sequitur si scientia ē potētia operandi ē. Illo ergo mō quo potētia ꝯsequitur ad scientiaꝫ ē potentia ad omnia sicut ⁊ scīa: sed hoc nō ē potentia operandi sed cognoscēdi oīa. ¶ Ad quartū dicendū q̄ scīa practica duobus modis habetur. Habet enim scīa practica practice: ⁊ habetur scīa practica speculatiue. Practice ſm q̄ refertur ad opus siue ad executiōē opis: speculatiue vō cū nō refertur ad executiōē opis s3 ad ꝯtēplatiōē opis. ſm hunc ergo moduꝫ dōm. q̄ aīa xp̄i habuit scientiam practicā oīum speculatiue nō practice. ⁊ ita scīa oīuꝫ practica que fuit ī deo practice. s. ad operis executionē: fuit in xp̄o speculatiue scilicꝫ ad ꝯtēplationē opis: ⁊ hoc mō sūmꝰ artifex omniū dedit sciam practicā homini xp̄o. ad scientiā ergo dictā hoc mō nō sequitur oīpotētia s3 ad sciam practicā alio mō dictā. ¶ Ad quintū dōm. q̄ quicquid ē creature ē finitū. actu tñ rōnalis aīa ꝯparata ad potentiā vno modo ē finita: alio mō infinita. Infinita ē ꝯparata ad potētiā cognoscendi: nō. n. determinat ad aliqua cognoscibilia quin adhuc posset in plura si essent. ⁊ iō quātū ē de se. ē infinita potentia. ꝯparata vō ad potentiā opandi aīa rōnalis finita est. ⁊ ďterminat ad finita opabilia: quia determinat ad tot q̄ non ad plura. Ex quo pꝫ q̄ nō ē similis rō ex parte capacitatis scientie ⁊ potētie. Nā potentia operandi finita est: ⁊ nō est capax potentie infinite dei. Itē3 si q̄rat pp quid creature nō pōt ꝯferri potentia creandi sicut generatio ꝯfertur potentia generandi. Generans em̄ homo hꝫ potentiā generandi hominē: ergo pari ratione videtur q̄ creatum possit habere potentiam creandi. Respondendū ē q̄ hoc ē q2 oīs creatura agit ex suppositione materie. Non enim potest esse tota cā sui operis. sicut potētia prima dei. q2 ergo potentia creandi est ut nō subiectam materiā. tñ est q̄ creatura nō ē susceptibilis potētie creandi. ¶ Ad sextuꝫ dicendū. q̄ cū dicat Colocēn. i. oīa pōt. hoc ē pōt vt fiat nostra redēptio p ipsuꝫ ⁊ omnia que ptinent ad ipm. vel omnia pōt que ptinent ad nostraꝫ redemptionē. sicut pꝫ p intentionē apl̄i in illo lo. o: sed hoc pōt vel per ipsum inquantum est homo: hoc est ſm q̄ in humana natura soluit precium nostre redēptionis. ⁊ ꝯparatus ad solutōꝫ huius sic ꝗ pōt oīa q̄ ptinēt ad nraꝫ redemptōēm: s3 ñ ꝯtinet sub hac q̄ dico oīa q̄ ipse ſm q̄ hō daret grās s3 inquātū filius dei. ¶ Ad septimā rōne dōs q̄ cū dī immortalis pt oīa facē. hic ē distributio accōmoda sic primo. vel q̄ dicit. imo: talis pt oīa facere. hoc ē vt mediator: vel dī pt oīa face: i. refert potētia ad miracula. vt dictum est. vel aūt loquamur rōne diuine nature ī ipso. sic oīa pōt facere: i. quibus loquit aplūs ď reconciliatōe q̄ sit rōne humane nature. iō rx capiendū ē qđ dī oīa pōt vt mediator. ¶ Ad octauū dōs. q̄ cū dī data ē mihi omnis ptās ⁊ c. i. manifesta est oīs ptās in celo ⁊ in terra p me. vel in philip. y. dedit mihi nomē qđ ē sup oē nomē ⁊ c. Illud dare ē dep manifestatiōē. xp̄o inquātū ē filius dei. dedit deꝰ nomē ab eterno excelsius sup oē nomē aut sup oē qđ noīat in celo ⁊ in terra. s3 inquātū hō manifestando de illis. q2 in homine xp̄o manifestatum est nomē illud. ⁊ hoc est q̄ p̄est creature dignitate ⁊ ptāte. vel in eplī. v. omnia subiecit sub pedibus eius glo. oīa subiecta fuerūt nō solū ptāte s3 et dignitate. Et q̄ illud dare sit manifestare pꝫ per glo. phil. y. nomē qđ est sup oē nomen. i. hoc nomen qđ vocat deus. ⁊ hoc aūt resurrectionem habuit: sed post mortē ⁊ resurrectōꝫ qđ erat in euidētia positū est vt fierent demones. ita res dicitur fieri quādo innotescit. ⁊ p hoc pꝫ solutio ad illud qđ obiicit de illo verbo quod dicitur colo. ꝯ. i. ¶ Ad illud qđ obiicitur. q̄ oīa possibilia sūt credenti. omnia dicit hic distributiōꝫ accōmoda. ē lāde non est dictum q̄ ille q̄ credit faciat oīa s3 q̄ ad vocationē vere credētis ipse deꝰ faciat oīa i. miracula ⁊ mirabilia de quibus ibi loquit. vñ non attribuitur omnipotentia ipsis credentibus: sed ipsi deo facienti omnia.

Membrũ secundum

q Ueritur ꝯsequẽter de diuina potẽtia
quãtum ad īmẽsitatẽ quã quidã sophis
matibus decepti voluerũt limitare. ⁊
hoc differẽter. actu volũtate. bõitate.
pscientia. iusticia ⁊ rõne: sex modis īlimitatẽ di
uine potẽtie limitãtes. In primis igr̃ ex pte act⁹
arguũt sic. Sumus añ rex creatõz sit. a. instãs pri
mum creatõis. tũc querit̃. aut deus in. a. põt crea
re oẽ creabile i. a. aut nõ. si nõ: ergo potentia ei⁹
limitata ẽ in creãdo. si sic: ergo pt̃ creare oẽ crea
bile i. a. ponat̃ qz posito possibili nullũ accidit in
cõueniens: tũc argui. Si deus creat oẽ creabile
in. a. ⁊ in oĩ creabili intelligit̃ omne qd̃ põt crea
re: ergo in. a. creat omne qd̃ põt creari ab ipso.
¶ Item deus põt facere quecũqz posse possibile
est: sed posito possibili nullũ accidit incõueniens
ponatur ergo q̃ faciat qcq̃d facẽ põt demõstra
tis: ergo illis. ẽ dicere ista sunt quecũqz deus facẽ
põt: ergo extra ista nihil põt. ergo potentia eius
põt impleri: põt igitur limitari p actũ. ¶ Itez ex
pte voluntatis arguũt hoc modo. Augu. in lib.
de symbolo. hoc solũ nõ põt deus qd̃ nõ vult.
ex quo relinquit̃. q̃ deus nõ pt̃ facẽ nisi qd̃ vult:
sed qd̃ vult hoc facit: ergo nõ põt facere nisi qd̃
facit. ¶ Itẽ. vij. li. ꝯfessionũ loquẽs ad deũ dicit.
nõ cogeris inuitus ad aliq̃d. qz voluntas tua nõ
est maior q̃ȝ potẽtia tua. ex quo relinquit̃. q̃ de⁹
non possit plura q̃ȝ vult: sicut ñ vult plura q̃ȝ po
test. sicut. n. voluntas nõ ẽ maior potẽtia: ita nec
potẽtia maior volũtate. his ergo modis arguũt
ad limitatõẽz diuine potẽtie. Contra augu. in
in ench. oĩpotẽtis voluntas multa pt̃ facere q̃ nec
vult nec facit. qd̃ pbat p illõ math. xxvi. An pu
tas qz nõ possũ rogare pr̃ez ⁊ exhibebit mihi
plusq̃ȝ. xij. legiones angelorum. ergo filius poterat
rogare quẽ nõ rogabat: ⁊ pater exhibere q̃ nõ
exhibebat. Nõ ꝯcedendũ ẽ. Ad illud ergo qd̃
obijcitur ex pte actus p̃io. q̃ deus pt̃ creare oẽ
creabile. dõm q̃ creabile hz duas intẽtiões. cũ. n.
potẽtia creabilis nõ sit potentia materie sz soluz
potẽtia agentis. que põt intelligi absolute: vel cũ
dispõne seu preordinatõe. creabile põt dicẽ vel
qd̃ ẽ in potẽtia creantis eẽe: aut qd̃ ẽ in dispõne
creantis eẽe siue preordinatõe. si accipiat̃ creabi
le p oĩ eo qd̃ ẽ in dispõne pordinatõis creato
ris vt creet̃ ab initio mũdi vsqz in finẽ. ꝯcedẽdũ
q̃ põt creare omne creabile in. a. non tñ ex hoc
sequitur: ergo non põt aliquid creare post. a. qz
creabile nõ includebat ea que erãt i potẽtia ei⁹.
multa aũt sunt in potentia creãtis q̃ nõ disposuit
creare. Si ṽo creabile dicat qd̃ ẽ i potẽtia crean
tis. fm̃ hoc dõm. q̃ nõ põt dici oẽ creabile crea
ri in. a. nec deus pt̃ creare in. a. oẽ creabile. ¶ Ad
illud qd̃ obijcit̃. q̃ fz hoc potẽtia eius erit limita

ta. dõm q̃ nõ est verum. imo si posset oĩa creabilia
facere in. a. i. totã potentiã suã effluere in creãdo
in. a. tunc esset limitata eius potentia ⁊ finita aliq̃
modo. ¶ Ad illud vero qd̃ postea obijcit. q̃ po
natur q̃ faciat qcq̃d facere põt nullũ accidit in
cõueniens. Rñdendum q̃ cũ sit potẽtia finita ⁊
potẽtia infinita. Potẽtia finita põt educi in totũ
suũ actũ. potẽtia ṽo infinita pt̃ educi i actũ: sz nõ
in totũ. hoc. n. ꝯdicit infinitati sue. p hoc. n. seq̃
retur q̃ esset finita: ⁊ ita q̃ esset finita ⁊ infinita qd̃
est ipossibile. hoc ergo mõ dõm ẽ de diuina po
tentia q̃ ꝯstat eẽ infinite virtutis. ¶ Ad illud ṽo
qd̃ obijcit ex pte volũtatis. primo ex aug. d̃ sym
bolo. id solũ nõ põt qd̃. nõ vult. Dicendũ q̃ põt
intelligi duobus modis qd̃ nõ vult. scz facere: ⁊
hoc mõ falsum ẽ. vel qd̃ nõ vult se posse: ⁊ hoc
mõ verum est. ¶ Ad illud ṽo qd̃ obijcit. non ẽ ma
ior voluntas q̃ȝ potẽtia. dõm q̃ hoc ṽbum vult
aliq̃ñ respicit creari. vt cũ vult aliquid creari eẽ
vel fieri. ⁊ fm̃ hoc posse dei q̃ntum ad illud i qd̃
est. s. subiectũ: in plus ẽ q̃ȝ ipsum velle. qz plura sũt
subiecta potẽtie q̃ȝ volũtati. Aliq̃ñ vero hoc ver
bum vult: respicit ipsum posse eternũ. ⁊ fm̃ hoc
equalia sunt ambitu velle dei ⁊ posse. quoniaȝ
quicq̃d põt vult se posse: ⁊ hoc mõ intelligendũ
ẽ qd̃ dicit Ricar. in li. de trinitate. nihil maius ẽ
in eius posse q̃ȝ in eius nosse. nã si se latius p sa
pientiã q̃ȝ per potẽtiã extenderet: cũ non sit aliud
potẽtia eius q̃ȝ sapiẽtia: esset vna ⁊ eadẽ substãtia
seipsa per sapiẽtiam maior ⁊ p potentiã minor.
⁊ hoc itelligẽdũ ẽ ṽz q̃ scire respicit eternũ posse
qz q̃cq̃d scit se posse pt̃. ⁊ q̃cquid pt̃ scit se posse.

Item arguunt . §. j.

ex pte bonitatis ⁊ iusticie hoc modo. non pt̃ de⁹
nisi qd̃ bonũ ⁊ iustũ est fieri. Nõ est aũt bonum
⁊ iustũ fieri a deo nisi qd̃ facit. aliter ñ faceret oẽ
qd̃ bonũ ⁊ iustũ est eũ facere: ergo nõ potest facẽ
nisi qd̃ facit. ¶ Itẽ non pt̃ facẽ nisi qd̃ iusticia sua
exigit: sed iusticia sua non exigit ut faciat aliud q̃ȝ
facit. ergo non põt facere aliud q̃ȝ facit. ¶ Item
non pt̃ deus facere aut dimittere nisi qd̃ dz. sed ñ
dz facere aut dimittẽ nisi qd̃ fac aut dimittit ergo
ñ pt̃ facere nisi qd̃ facit aut dimittit. Iuxta hoc
queritur an non possit facere deus nisi qd̃ iustũ
est. siue an possit de potẽtia qd̃ non possit d̃ iusti
cia. ¶ Ad qd̃ sic q̃ ita ab. iiij. Si fieri potuisset ocu
los vros eruissetis ⁊ dedissetis mihi. gl. non pt̃
fieri qd̃ iuste nõ fit: ergo deus non pt̃ facere nisi
qd̃ iustũ est. ¶ Itẽ si põt aliquid potẽtia qd̃ nõ
põt de iusticia: exeat illa potẽtia in actũ illud. er
go ẽ iustũ: aut iniustũ. si ẽ iniustus: ergo põt deus
facere non iustũ. si iustũ ergo põt solũ qd̃ iustum
est. ¶ Itẽ iuxta hoc queritur si põt saluare iudaȝ
⁊ dãnare petrũ. nam. ij. thi. ij. negare seipsum nõ
põt. glo. aug. cũ sit iustus nõ pt̃ negare suã iusti

cia. vñ infra dicit glo. hoc qd scipm negare non pōt laus ē voluntatis diuine. sicut ꝙ quidā nō pñt credere culpa ē voluntatis hūane. Ex hoc ergo arguit ꝙ laus diuine bonitatis erit si nō pōt petro negare gloriam ⁊ iude penā. ¶ Simili iuxta hoc querit de dānatis. si possibilis ē eorum liberatio deo. nā cū oī dānato iuste debeat pena eterna. ⁊ iustū ē ꝙ vnicuiqꝫ reddat qd suū ē: ergo si liberaret eos iniuste cū eis ageret. ¶ Itē ad hoc facit illud i inferno nulla ē redēptio. Et sap. ij. nō est agnitus q reuersus sit ab inferis. Contra. gen. xix. nō possum quicq̄ facere donec exeas. glo. augu. sine dubio poterat p potētiā: sꝫ nō poterat p iusticiā scꝫ pdere loth cū sodomitis: ergo pōt p potētiā dānare petrū ⁊ saluare iudā ⁊ quoslibꝫ dānatū. sꝫ nō possit p iusticiā. ¶ Itē pōt petrū reuocare a padiso ad vitā istā: silr ⁊ iudā ab iferno. Cū igit i hac vita possumus in grā pmanere ⁊ peccare: ergo possꝫ petrus finalr peccare ⁊ iudas finalr i grā pmanere. ergo possꝫ dānare petrū ⁊ saluare iudā ēt iuste. ¶ Iterꝫ nōne multos reuocauit a morte ⁊ tñ erāt iuste dānati. relinqt ergo ꝙ fecit de potētia: qd nō erat de iusticia. Rūsio fꝫ hug. de. s. victo. sicut eternitatē nō equat tps. nec imēsitatē locus. nec sapiaꝫ sensus. nec bonitatē diuinā. sic nec potētia opus vel infinita potētia tpꝫ opus. ¶ Ad primū qd dicit ꝙ deus nō pōt facere nisi qd bonū ⁊ iustū ē. distinguēdū hoc verbū ē: pōt copulare pñs idetermiatū siue i habitu. vel pñs vt nūc siue i actu. pmo mō vera ē. ⁊ ē sēsus deus nō pōt facere nisi qd bonū ⁊ iustū eēt si faceret. Secundo mō falsa ē. ⁊ ē sensus. nō pōt facere nisi qd bonū ⁊ iustū ē nūc. ¶ Itē ad scdm dōm. ꝙ hoc verbū exigere ē pprie verbū exactōis. nulla aūt verbū exactōis deo puenit: tñ accepitur iproprie significat aliqd deo pgruere. distinguēdū est ꝙ cū dicit deus nō pōt facere nisi qd iusticia sua exigit. si hoc vbū exigit dicit pgruētiā i habitu verꝫ ē. vt sit sensus nō pōt facere nisi qd iusticie eius cōgrueret si faceret. si pgruentiā i actu: falsū est. hoc ē nō pōt facere nisi qd iusticie eius pgruit modo. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ verbū debēdi cū sit obligatōis vbū. pprie nō puenit deo sꝫ sub iproprietate. Scdm ꝙ deberet dicit pdecere: distinguēdū vt prius. qr si dicat pdecētiā in hitu verū est: si in actu falsum ē. ¶ Ad illud vō qd obijcit. an possit de potētia qd nō possit de iusticia. distinguēdū est. ꝙ iusticia dei vno mō pnotat pdecentiā diuine bonitatis. ⁊ hoc mō quicqd pōt de potētia pōt de iusticia. i. de pdecētia bonitatis. bonitatē. n. sūmā decet vt possit qcqd posse possibile est. Alio mō pnotat pgruētiā meritoꝝ. ⁊ hoc mō nō quicqd pōt de potētia pōt de iusticia. hoc ē fꝫ pgruētiā nostroꝝ meritorū. ¶ Ad illd ergo qd obijcit. ꝙ nō pōt fieri nisi qd iustū ē. itelligit nō pōt fieri ordinate. vñ ꝙuis hō dicat posse de iure ⁊ posse de facto: dicit tñ leg aliter hoc solū possim⁹ qd de iure possumus. tñ i deo idē ē posse de fcō ⁊ posse de iure. fm ꝙ ius dīc pdecētiā diue bonitatis. vñ iustū fieri aliter dicit respcu hoīs ⁊ aliter respectu dei. respcu hoīs iustū fit qr iustū ē illd qd hō facit. ex pte vō dei iustū fit. qr deus facien est iustus. Inde ē ꝙ sequit nō pt facere nisi qd iustum ē in sensu pdicto. qd scꝫ iustū eēt si faceret. ¶ Ad illud qd postea obijcit. pꝫ rūsio. Ad illud vō qd querit vtrū possit saluare iudā ⁊ dānare petrū ⁊c. distinguendū ē. ꝙ potētia dei itelligit dupliciter. Vno mō absoluta. Alio mō ordiata fm rōes diuine pordinatōis iusticie reddēne vnicuiqꝫ fm merita. De potētia ergo absoluta posset dānare petrū ⁊ saluare iudā. De potētia vō ordinata fm pordinatōes ⁊ retributionē fm merita nō posset. nec i hoc derogat ei⁹ potētie: sꝫ ostēdit imutabilitas ordīa potētie fm pordiatōes ⁊ iusticiā. Silr dōm ꝙ possꝫ reuocare ad vitā ⁊ iudā ⁊c. ¶ Ad illud vō qd qrit de dānatis. dōm fm hugo. in suis sentētiis. iusticia alia fm debitū faciētis. alia fm meritū faciētis. Iusticia fm debitū faciētis ē pdētia. iusticia fm meritū patiētis ē equitas. sicut vnus de massa generis hūani qsdā ad saluatōem assumēs: iusticia vtit debite pdētie. quosdā vero ad pditionē deserēs iusticia vtit lucre equitatis. Illic de debito suo: hic de merito alīo. Si vō quos nō ad saluationē assumit deserere: et iniusticia nō eēt qr merita sua reciperēt iusticiā eqtatis. Si aūt eos quos nō deserit assumeret. silr iniusticia nō eēt qr in eoꝝ saluatōe vteret iusticia pdētie. ¶ Ad illud vō qd obijcit de liberatōe p preces sāctoꝝ. dicēdū ꝙ de exigētia meritoꝝ ppriorꝫ nō ē possibilis liberatio: sed de exigētia meritoꝝ eccīe aliquoꝝ possibilis fuit liberatio. Tñ notādū qr hoīs de pēa acerbissima ⁊ eterna nullus ergo addictus pene iferni quātū ad eternitatē: sꝫ addictus pene iferni quātū ad acerbitatē pōt liberari. ⁊ fit meritis ppriis tñ meritis alienis sicut accidit i illo qui suscitatus fuit ad preces sāctoꝝ.

Iterum arguit .§. ij.

Ex pte pscietie ⁊ rōnis eterne ad similitudines potētie diuine sic. si pōt aliud ꝙ potens facere ꝙ facit. ergo pōt facere qd nō pscieuit: ergo pōt fiue pscitia opari. qr qd sum⁹ sꝫ pscieuit facit: nec facit aliquid aliud qd nō pscieuit. ¶ Itē nihil facit aut dimittit nisi opti a ratiōe ⁊ semp manēte. sꝫ illa manēte nō pōt qd facit dimittere. vel qd dimittit facere: ergo nō pōt facere nisi qd facit: nec dimittere nisi qd dimittit. ¶ Si dicat ꝙ nō ē verū ꝙ manēte rōne nō pōt dimittere qd facit ⁊c. qr fm eandem rōnem pōt facere que dimittit ⁊ dimittere q facit. Contra. nō pōt facere nisi qd ratio ē eū facere: sꝫ nō ē ratio eū dimittere. que facit nec facere que dimittit: ergo nō pōt dimittere que facit ⁊ vō

respōdeat vt prius. q cū dr rō est eū facere vl dimittere. pōt copulare rōnez i actu: ⁊ sic falsa ē ꝓpositio. nō pōt facere nisi qđ rō ē eū facere nūc. vel i habitu: ⁊ sic vera ē idest. rō eēt si facēt. Obijcit itez. quomō pōt eē eadez rō faciendi ⁊ dimittendi. Naz facere ⁊ dimittere opposita sunt. sed oppositoꝝ oppositi sunt fines. ergo ⁊ opposite rōnes: cū rō sumat a fine. ¶ Itē iustificat illuz: ⁊ hoc facit ꝑm rōnem misericordie. ⁊ ñ illū: ⁊ fac hoc ꝑm ratōnez iusticie. ergo rōne misericordie facit iustificatōem istius. rōne iusticie dimittit i illo: ergo alia rō qua facit ⁊ dimittit. ¶ Itē aug. in li. lxxxiij. q. alia ē ratio qua ꝯditus est hō. ⁊ qua conditus est equus: sed facere ⁊ dimittere diuersa sunt sicut hō ⁊ equus: ergo alia ē ratio faciēdi ⁊ dimittendi. Rñsio. q nullo mō limitat diuina potentia nec actu nec volūtate nec iusticia nec bonitate. nec ꝓscientia ⁊ rōne. Quis egressum diuine potētie in actū semꝑ cōcomitet volūtas. iusticia. bonitas. ꝓscientia. ratio. que in deo eadem sūt ꝑm rem. q̄uis differāt ꝑm intelligētie rōnem. Infinita ergo ē potentia respectu agendoꝝ q̄uis nō volūtas nec iusticia nec ꝓscientia nec rō. ¶ Ad illud qđ obijcit de ꝓsciētia. dicendū q nō sequit pōt operari qđ nō ꝓscit: ergo pōt operari sine ꝓscientia. ⁊ est trāsitus a diuisione ad ꝯpositōem: Et ē simile. iste pōt te docere lr̄as quas nō nouit. qr adhuc illiteratus ē: ⁊ lr̄as discet: ergo pōt te docere lr̄as sine noticia. Itē pōt videre q ñ hz oculos qr antixp̄s: ergo aliqs pōt vidē sine oculis. ¶ Ad illud qđ obijcit ex pte rōnis: p3 solutio p rñsionē iūpponēdo. Sz ad illud quod obijcit de rōne. dicendū ꝑm aug. in lib. retractationū. nō errauit plato dicens mundū intelligibilem. rōnē sempiternā ⁊ incōmutabilē. qua deus fecit mundū ⁊ omne qđ fecit quā qui negat dicit deū irrōnabiliter fecisse qđ fecit. ¶ Ad illō quod obijcit. q ñ est eadē rō operatōnis ⁊ diuisionis. dicendū q rō opatiōnis siue diuisionis est bonitas ipius. quare eīz facit qđ facit pp bonitatē suā. Bonitas aūt pōt cōsiderari dupl̄r. in se: vel ꝑm ꝯparatōez ad creaturā. Nō ergo pōt dicere diuinā bonitatē in se. ⁊ sic vna tm̄ ē rō: sz si dicat bonitatē in ꝯpatiōe ad creatur. s: ꝑm hec alia ē rō q̄ creatus ē hō alia q̄ equus. Homo. n. magis accedit ad bonitatez q̄ʒ equus. ¶ Nō ergo oppōit q oppositoꝝ oppositi sūt fines. dōm q loquēdo d fine ꝓxio ⁊ imediato verꝫ ē. loquēdo de fine vltimo ñ ē verꝫ. Bonitas. n. diuīa ē finis vltimꝰ oīuz: ⁊ illa ē vna rō ⁊ eadē. ¶ Ad aliud dōm. q rō misericordie ⁊ iusticie dicunt differre pp respēctus ad creaturā: sz ꝑz q dicit diuīā bonitatē ñ est alia rō misericordie ⁊ iusticie sz eadē. ⁊ ē exēplū i vasis qđ ponit aplūs Ro ix. q figulus i vas fac ꝯtumeliā hoc debet vilitati materie. q vas in honorem hoc ex bonitate artificis. Silr dōm. q dñs

dānat illū hoc ē ꝓpter exigentiā meritoꝝ ⁊ massam corruptā. vñ ꝯnotat respectus ad meritū. q vero saluat istum: est ex voluntate sola.

Mēbrum tertium

c Onsequēter querit de ꝑfectiōe potētie diuine ꝑm quā dr optie facere quicqd facit. querunt igit ista. Primo. vtrꝫ possit facere res meliores q̄ʒ fecit generaliter. Scdo. vtruz poterit meliori mō facere res q̄ʒ fecerit. Tertio. vtrū potuit redēptiōez generis hūani facere meliori mō. Quarto. vtrū adā potuit fieri melior. Quinto. vtrū xp̄s ꝑm hūanā nām potuit fieri melior. Sexto. vtrū beatā virginē inquātū purā creaturā potuit facere meliorez. De primo. vtruz reꝝ vniuersitas potuit fieri melior.

Articulus primus.

a D primū arguit sic. aut potuit deꝰ res facere meliores ⁊ ñ voluit. aut voluit ⁊ ñ potuit. aut potuit ⁊ noluit. aut nec potuit nec voluit. Nō ē dicere q potuit ⁊ voluit. qr ex hꝫ sequeret q fecit res meliores. Nec ē dicē potuit sz ñ voluit. qr ex hꝫ seqt q inuidus fuerit. sic arguit aug. de eterna gn̄atiōe. relinquit igit q: aut voluit sz nō potuit: aut nec potuit nec voluit. Et q̄cūqꝫ mō dicat. relinqt q ñ potuit res meliores facere q̄ʒ fecit. Si ꝰo r̄ñdeat sicut mgr̄ i sentētijs. q huiꝰ similitudis iductio nō est respectu creaturaꝝ sz respēctu diuinaꝝ ꝑsonarū. vt i generatiōe filij eterna ad quā vtit aug. hac rōe. Contra. aug. sup gen. si bōa facere ñ possz nulla eēt potētia. si possz sz nollet magna eēt iuidētia. qr ergo sūme bonꝰ ⁊ sūme potēs ē. singula fecit valde bona. ergo iste modꝰ arguēdi tꝫ i potētia ⁊ volūtate respēctu creaturarū. ¶ Itē dyo. in li. de diui. no. optimi ē optīa adducē. ergo cuz deus sit optimus adducit res i suo optīo. sz sūm adducē est creare: ergo creat res i suo optīo. igr̄ ñ pōt facē meliores. ¶ Itez ñ diceret aliqs sapiētissime facē nisi q sapiētia sua relucēt i ope. ergo ñ dicet silr̄ optīe facē nisi bōitas diuina reluceat i ope creature. optimas gꝰ fecē creaturas: sz qđ ē optimū ñ pōt fieri meliꝰ. Contra. si ñ pōt facē rē meliorē q̄ʒ fec. ergo coartat eiꝰ potētia siue limitat vt ñ possit i bonū ꝯpliꝰ q̄ʒ fec. qđ ē falsissimū sic dictū ē ante. Infinitus ē q nec loco nec tpe nec ꝯphēsiōe claudit. Relinqt igit q ipa sit infinita. ergo pōt facē res meliores q̄ʒ fec. ¶ Itē aug. sup gē. n. talē potuit ds hoiez facē q nec peccare possz nec vellet. ⁊ si talē fecisset: qs dubitat ipz ñ fuisse meliorē. Rñsio. ꝯcedēdū ē indistīcte q deꝰ pōt facē meliores res q̄ʒ fecerit: sz vtrū possint fieri meliores q̄ʒ facte fuerit. distīguendū ē. qr res possumꝰ ꝯsiderare i se. ⁊ ꝑz ñ q̄libz res potuit fieri melior. vl̄ ꝯsiderari i rerū vniuersitate ⁊ ꝑz ñ ꝯcedēdū q nō ptuit fieri meliores q̄uā ē.

potentia rei facte. sz quantū est de potentia facientis pōt fieri meliores. vñ hug. d sancto victo. Omne qđ fecit deus melius esse pōuisset tñ ipse voluerit q pōt. in se ergo nō pōt sz in deo pōt. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit p̄lo. dōm fm magistrum. q hec rō nō tz in creatōe q̄uis teneat i eterna generatōe. 7 rō est. qz nichil pōt esse inuidia in voluntate alicu⁹ minus faciendo q̄ȝ facit. nisi ꝯcurrāt ex partibus illius cui inuidet possibilis equalitas. 7 q sit exigentia vt aliter vel melius fiat. ꝓpterea ipossibile ē q itelligat inuidia respectu creature i diuina volūtate. qz vbi pōit inuidia semp ponit respectu possibilis eq̄litatis. vnde greg. i moralib⁹. Supbus oībus inuidet fratribus. qz eis non equatur. paribus qz ei equātur. inferioribus ne ei equāt. Creatura aūt non pōt intelligi equari creatori. 7 deo ñ poterit itelligi inuidia i creatōe. In eterna vo generatōne itelligit equalitas filij ad p̄rem 7 iō ibi tz rō. ñ possz similē generare 7 nollet inuideret. Itē rō gnatōis pfecte exigit vt ꝓducat filiū 7 equalis. 7 hoc est qz generatio est de substantia: sed rō creatōis ñ exigit hoc: imo magis q ꝓducat dissimilis 7 inequalis necessario. 7 cui possit addi in bonitate: qz creatio ē ꝓductio d nihilo. ¶ Ad illō qđ obijcit ex aug. sup gen̄. vi. ñ possz 7 nollet magna esz inuidentia 7 iō fecit valde bona. Dicendum q loqt fm opinionē platonis q dicit. q ab optimo relegata est inuidia. iō dedit vnicuiqz creature tñ bonū quantū cape pōt. Possz tñ itelligi i illo sensu quo nos dicim⁹ bonū i creatura dici denominatiue a sūmo bono. vt creatura dī bona qz a bono sūmo: 7 qz ad bonū sūmū. valde ergo hoc creature pōt itelligi p denominatiōes a cā vel ad inherēciā. Per denominatiōes vt qz a bono 7 ad bonū. si ergo qđ dī valde referat ad cām. mō pōt res facē meliores. i. magis bonas. hoc est nō pōt facē vt sint a meliori bono vel ad melius bonū. qz illō ē deus. 7 i hoc sensu loquit aug. qz p inherentiā vt dicant res valde bone pp bonitatē q̄ est in eis. vt bonus modus. bona spēs. bonus ordo. vt dicit aug. 7 hoc mō pōt deus res facē meliores vt. s. sint i meliori mō specie 7 ordine: sz que tria determinat bonitas i creatura. ¶ Ad illō vo quo dī q optimū ē optia adducē. dicendū q optimū dī simplr 7 optimū fm genus. 7 fm statū. 7 fm ordinē. Optimū simplr est deus. Optimū fz genus 7 statū vt in genere creature 7 ꝯdtiōis status xp̄s. Optimū in ordine 7 nō simplr rez vniuersitas. optimū ergo est optima adducē. hoc pōt intelligi 7 q̄tū ad optimū simplr vt in ꝓcessiōe psonalū 7 q̄tū ad optimū in genere 7 statu ꝯditiōis vt i ꝓductiōe xp̄i. 7 q̄tū ad optimū i ordine vt i ꝓductiōe vniuersi. ¶ Ad vltimū dōm. q creatura pōt ꝯsiderari i se. 7 hoc mō ñ relucet i ea sūma bonitas. vl pōt ꝯsiderari vt ducitur ad sūmā bonitatē. p hoc qđ ē vestigiū sūme bonitatis: 7 sic

i ea relucet sūma bonitas. ñ qz bonitas sua sit sūma: sz qz sua bonitas ducit ad sūmā bonitatem.

Articulus secundus.

D Einde querit. vtrū potuerit res meliori mō facē. Ad qđ obijcitur fm hugonē i suis sententijs. q qđ facit deus. si melius pōt facē q̄ȝ facit: hoc th̄ nō ꝯfacit q non optie facit qđ facit: facere quippe 7 nolle melius facē qđ bonū ē et facientis male ē facē. sz hec p̄missa i deū dici ñ sustinetur ergo ñ pōt facē meliori mō q̄ȝ fecit. ¶ Cōtra. si pōt facē meliori mō q̄ȝ facit: ergo limitat ei⁹ potentia qđ falsū ē. Rñsio. meliori modus pōt itelligi ex pte facientis. 7 sic nō pōt facē meliori modo q̄ȝ facit. hoc ē meliori sapiētia meliori bonitate: meliori potētia. qz sua sapientia bonitate potētia q̄ ipse ē oīa facit. Alr vo modus itelligit ex parte rei facte: pōt meliori mō facē. hoc est vt res sit in meliori mō q̄ȝ sic potest facē. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit hugo. respōdendū p interp̄tatiōes. Quicqđ facit si melius ē. illud enim teneret vbi ē debitū opatōis in agente. sz hec agens sūmus nec debitus opus nec aliqđ dz operi. Anselmus deus nulli quicq̄ dz. preterea optie quantū est d se facit semp 7 si nō optime quantū ex pte creature.

Articulus tertius

Q Ueritur ꝯsequēter. vtrum deus redemptiōem humani generis potuit facere meliori mō. Ad qđ augustinus. xiij. d trinitate. fuit alius modus liberatiōis nostre possibilis deo qui oīa pōt. sz nullus alius nostre miserie sanāde fuit ꝯuenientior. Ex hoc videt q ille modus quo fecit optimus fuit: qz magis sapientie 7 bonitati diuine ꝯpetebat. ¶ Contra. si alio mō liberasset ille esset optimus nam sue potentie ꝯueniret: 7 ꝓpterea fm hoc esset ꝯuenientior. Rñ optimū 7 ꝯuenientissimū dici pōt dupliciter. s. absolute vel respectiue. nō opotet q si alio modo fecisset liberatōem. q optimus modus fecisset ad redemptiōnem seu ad redimendum: redēptio enim est iusti precij solutōe. Similiter ꝯuenientissimū dicitur dupliciter. aut respectu diuine potentie facientis. 7 fm hoc alius modus esset ita ꝯuenientissimus. aut respectu miserie sanande. ita ꝯuenientissimus modus quo fecit.

Articulus quartus.

C Onsequenter querit. vtrū xp̄ianā potuit fieri melior. Ad qđ augu. xij. de ciuitate dei. nobiliū ē nā q peccare pōt q̄ȝ q peccare nō pōt. ¶ Itē nō coronabit nisi q legitime certauerit. nō pōt quisqz certare nisi vbi ē pugna. pugna aūt nō est nisi vbi est potentia peccādi: ergo ñ coronet q nō possz peccare. ¶ Melius

us adit ē coronari q̄ꝫ ñ coronari. ergo ꝛ melius posse peccare q̄ꝫ ñ posse peccare. ¶ Itē. xxxi. eccl. Qui potuit trāsgredi ꝛ non ē trāsgressus erit illi gloria eterna. ¶ Itē melius ē posse mereri q̄ꝫ nō posse mereri: sꝫ si adam fuissꝫ creatus beat⁹: non potuisset mereri ꝛc. Cōtra. aug. sup gen̄. si de⁹ fecisset hoīem qui peccare nō potuisset: qs dubitat qn eū fecissꝫ meliorē. Rn̄sio. ē ꝯsiderare statum hoīs q̄tū ad se ꝛ q̄tū ad ordinē i vniuersitate. Itē ē ꝯsiderare statū hoīs q̄tuꝫ ad presens meritū ꝛ q̄tum ad futurū premiū ꝛ s̄m hoc dicendum vt dicit hugo de sancto victo. i suis sentētijs. nō dꝫ i cōpēsatiōe minoris boni impediri qđ maius ē bonū ab illo q optimus ē. ꝛ diximus qꝛ maius ē omne bonū ex malo ꝛ bono q̄ꝫ ex bono solo pmittit. itaqꝫ mala debuerūt vt eēnt quoniā vt eēnt id bonū erat: ex quib⁹ bonū futurum erat. pcepit itaqꝫ de⁹ qꝫ bonū erat singulis. ꝛ pmisit qđ bonū erat vniuersis quoniā ꝛ mal⁹ erat bonū vniuersitatis qđ īpedire nō debuit. si ergo s̄m hugonē de⁹ pmittit mala i vniuerso ad bonū vniuersi. qđ īpediri nō dꝫ pp bonū creature qꝛ mai⁹ ē bonū vniuersitatis q̄ꝫ creature quāto magis non dꝫ deus hoīem fecisse vt nō peccaret: qꝛ in hoc bonū vniuersitatis impediretur pp bonū creature. fecit ergo deus homines i meliori statu q̄tū ad ꝯditionē vniuersi. ꝛ non q̄tum ad ꝯditionē hominis in se. Itē lꝫ melius esset oī homini q̄tuꝫ ad statū in presenti ꝛ q̄tum ad naturam eius i se. qꝛ nobilior esset eius nā: non tn̄ hoc esset ei melius q̄tū ad statum glorie in futuro. magis enim meretur qui pōt peccare ꝛ non peccat: q̄ꝫ q nō pōt peccare. vn̄ nō habebit rōnalis creatura meritū glorie p merita sua ꝛ per gratiā. si aūt non posset peccare: solum p gratiaꝫ ei daret. hoc enī benefaciendo scilicet cū possit peccare: cedit ei ad maiorē coronā q̄ꝫ si ñ posset peccare. sic pꝫ illud. xxxi. eccl. potuit trāsgredi ꝛ nō ē trāsgressus facē mala ꝛ nō fecit. ¶ Ad illud qđ dr̄ melior ē nā que peccare pōt ꝛc. dđꝫ sicut s. dictū ē. cū dico nā q peccare pt duo dico. nāꝫ rōnalem: ꝛ defectū eius. s. qꝫ peccare pt. sit ergo ꝯpatio nature ad nāꝫ. non defectus ad carentiā defectus. sicut melior hō malus q̄ꝫ bruta.

Articulus quintus.

D Einde queritur. vtꝝ xp̄s s̄m humanā nāꝫ potuit fieri melior. Nō ṁgꝫ p illō Jo. iij. Nō ē ei dat⁹ sp̄us ad mēsurā. ergo gratia eius īfinita. ergo ei⁹ bonitas ñ potuit eē maior. ¶ Itē ē pticipatio bōitatis diuine p nāꝫ. p rōꝫ. p volūtatē. p vnionē. Per nāꝫ vt qlibet creatura. p rōnē vt qlibet rōnalis creatura ēt mala. p rōnem simul ꝛ volūtatē vel amorēꝫ vt sācti. p vnionē i solo xp̄o. necē ē maior pticipatio bonitatis inuēiri. Nō ergo potuit āplior eē bonitas in creatura q̄ꝫ in xp̄o. nō ergo potuit fieri melior. Cōtra vniuersitas ꝛ q̄libꝫ eius ps potuit fieri melior. ergo ꝛ xp̄s: cū ipe sit ps vniuersitatis. Rn̄sio. ē eē nāe ꝛ eē gr̄e. Itē eē nāe pt ꝯsiderari dupl̄r. s̄m se: vel in ordine. Si ꝯsideratur xp̄s p humanā nām s̄ꝫ se: sic melior potuit fieri. qꝛ potuit fieri ip̄assibilis. Si ꝯsideratur i ordine ad nr̄am redēptiōēꝫ pp quā factus ē hō: nō potuit fieri melior. qꝛ meli⁹ fuit nr̄e miserie sanāde vt esset mortalis ꝛ passibilis. Itē si loquamur de bonitate gr̄e. dōm qꝫ xp̄s fuit ita bon⁹ qꝫ nullus fuit melior. Sꝫ si dicat optimus q̄ nullus potuit eē melior. distinguēdū qꝫ nullus potuit eo eē melior. s. de potētia passiua recipiētis. potuit tn̄ esse de potētia dei actiua opantis cuius oīpotentia ē infinita: q̄tuis nō possit intelligi.

Articulus sextus.

D Einde querit de beata virgine. vtꝝ in q̄tuꝫ pura creatura potuit eē melior. Nō ṁ vꝫ luce. i. Aue gr̄a plena. ¶ Itē ipsa sūmā hꝫ gr̄am q̄ exaltata ē super choros angelorꝫ. ¶ Cōtra. sua gr̄a ꝛ sua gloria finita ē. ergo pt ei aliqđ addi. qꝛ finito pt aliqđ addi. Rn̄sio ē ꝯsiderare bonitatē s̄m se. ꝛ s̄m hoc maior potuit i ea eē bonitas. sꝫ si ꝯsideretur bonitas i ordine ēt spāliꝫ sic nō potuit beata virgo fieri melior. s. q̄tū ad eē gr̄e qꝫ i ea ꝯcipet xp̄s ꝛ qꝫ ēt ipsa eēt mater xp̄i. ꝛ hoc eo mō q̄ dictū ē. s. q̄tū erat ex pte sua. lꝫ posset ꝯ potētia dei agētis. vn̄ dicit ans. in li. ꝯ ꝯceptu virginali. decebat vt illi⁹ hoīs ꝯceptio ꝯ mr̄e purissima fieret. nāꝫ decēs erat vt ea puritate q̄ maior nequit sub deo intelligi virgo illa nitesceret. cui deus p̄r vnicū filiū quē de corde suo equalē sibi genuit tāq̄ seipsuꝫ diligebat. ita dare disponebat: vt nāl̄r eēt vnus idēq̄ cōis dei p̄ris ꝛ virginis filius. ꝛ quā ipse filius substātialiter facē sibi m̄reꝫ eligebat ꝛ ꝯ q̄ sp̄ussanctus volebat ꝛ opaturus erat vt ꝯcipet ꝛ nasceret ille de quo ipse ꝯcedebat.

Articulus septimus

C Onsequēter q̄rit de vniuersitate. vtrū potuerit fieri melior. Videt qꝫ ñ. aug. sup gen̄. ad lr̄. vidit deus cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde bona. singula creata sunt bōa. i vniuerso āt valde bōa. ergo vniuersitas ē valde bona ita qꝛ ñ possꝫ eē melior. ¶ Item vniuersitas ē ꝯgregatio oīm bonoꝝ. ergo extra vniuersitatē nihil ē boni. ergo ip̄a ē sūme bona. Cōtra q̄libꝫ ps vniuersitatis pt eē melior. ergo ꝛ ip̄a pt eē melior. ¶ Itē hugo i suis sētē ꝛ eiā magr̄ i p̄lo. xliiij. di. Ab eis videre ꝯposco cur dicant rē eē aliquā siue ētē rez vniuersitatē i q̄ meliori ꝯsūmatio expsā eiūdē posse eē meliorē q̄ꝫ est. siue iō qꝛ sūme bona ēēta qꝫ nulla oīs boni pfe

etio ei desit. siue iō qz maius bonū qđ ei deest: ca pere ipa ñ valet. Sz si ita sūme bona dr̄ φ nulla ei pfectio desit: iā creatura creatori equal. Sꝫ ꝯo iō nō pt melior eē qz bonū āpli᷑ qđ ei deest cape ipa valet: iā hoc ipīz ñ posse deficiētis ē ñ ꝯsūma tiōis. ⁊ pt melior eē si fiat capax mel ona bom.

Rñsio ē loq̄ ꝺ vniuersitate simplr̄. vel de hac vniuersitate. Itē ē loq̄ ꝺ vniuersitate ꝭm rōez. vl ꝭm rez. loquēdo ꝭz ratione vel simplr̄: sic ñ pt itelligē aliqđ bonū extra vniuersitate. loquēdo ꝭz rē vl ꝺ hac vniuersitate: pt aliqđ bonū itelligi ex tra vniuersitatez ⁊ pt melior fieri i toto ⁊ i ptib᷑.

Membrum quartum.

Consequent̄ q̄rit̄ de inuariabilitate po tētie diuine. Ad qđ ponit̄ qō. An de us possit sp̄ qđ aliqñ potuit. ⁊ cū ñ va riet eius potentia sed sp̄ sit vno mō se hñs: qcq̄d semel potuit sp̄ potuit. ¶ Cōtra. deus potuit icarnari ⁊ mō non pt. ergo ñ qcq̄d semel potuit sp̄ pōt. ergo aliq̄ potētia i eo fuit q̄ mō nō ē. Rñsio magri. xliij. di. pdict̄ solutio ē. qz hec est distiguēda: qcq̄d semel potuit semp potuit. qz pt eē sensus: oīs rei cui᷑ hūit potētiā sp̄ hz. ⁊ hoc mō vera ē. Eadē. n. ē potētia q̄ potuit icarnari ⁊ q̄ potuit incarnatus fuisse sicut iste hodie pt legē. cras dicem᷑ iste pōt legisse venus rei mōstrat eē potētia. ⁊ iō non seq̄l i pdicto sensu qcq̄d potuit pōt. ergo aliq̄ potētia i eo fuit q̄ mō non ē. Item pt eē sensus: qcq̄d potuit semp pt hoc est quicq̄d potuit facere semp pōt facere. ⁊ hoc falsuz ē. nec ꝓpter hoc sequit̄ variabilitas potētie sz variabi litas effectus. verbigra. quicq̄d potuit sol potest semp. si dicat̄ cuiuscūq̄z potētiā hūit verū ē. sꝫ si dicat̄ quicq̄d potuit facere pōt: falsuz ē. qz potuit istū acrē illuīare cū effectu. vel hāc rez que mō non ē ⁊ tñ mō non pt. nec potētia alicuius in eo fuit que mō non sit. Sz obiicit̄. potētie dei non pōt ipediri effectus. ⁊ iō veraciter dicit̄ oīpotens. vt dicit aug̃ i enche. sꝫ potētia cuius non pōt effe ctus ipediri semp pt effectū suū elicē: ergo potē tia dei qcq̄d pt aliqñ efficē: semp potest efficere. ¶ Itē si sol hēret potētiā φ rez quā illūiat posset seruare ⁊ corruptā reficere: quicq̄d aliqñ posset illūiare semp possz illūiare. ergo qcq̄d de᷑ pt facē semp potuit facē. ergo nullū ē exēplū ꝺ sole. ¶ Itē obiicit̄. quicq̄d potuit mō pt. i. cuiuscūq̄z potētiā hūit hz. sed hūit potētiā creādi mūdū in p̄senti in stanti. ergo pōt creare mūdū in p̄nti instāti. ¶ Itē ad quēcūq̄z actū se extēdit eius potētia aliqñ po test se extēdere. sꝫ potuit se extēdere ad creādum mūdū añ creatione ⁊ ad sumēdū carnē añ icar nationē. ergo ⁊ potētia sua se potest extēdere ad creandū mūdū. ergo pōt modo creare mūdū ⁊ icarnari. ¶ Itē si dicat̄ φ i huiusmodi argumētā tibus mutatio ē pdicamēti. qz mutat̄ qd i qñ. ac

si dicat̄. quicq̄d potuisti potes. sꝫ potuisti heri cur rere. ergo potes hodie currē. cū. n. dr̄ posse cur rere: dr̄ posse qd. sꝫ cū assumit̄ potuisti heri non assumit̄ posse quid sꝫ posse qñ. Silr̄ cū dicit̄ quic q̄d potuit potest: dicit̄ posse qd. sed cū assumitur potuit creare i hoc istāti: dicit̄ posse respectu qñ. ⁊ ideo non sequit̄. Similr̄ ad ꝯsequens cū assu mit: potuit eius potētia se extēdere ad creanduz ante creationē. ¶ Sed obiicit̄. qñcunq̄z deus ali quid potuit semp illud potest. sꝫ potuit mundū creare i hoc istāti. ergo modo potest. hic ꝯstat ē assumptio i eodē genere. ¶ Si dicat̄ φ hec falsa ē: qñ. locūq̄z deus aliquid potuit ⁊c. Contra si cut diuina potētia non coartat̄ actu: ita nec tēpo re. si ergo in quēcūq̄z actū potuit mō potest. er go i quocūq̄z tēpore aliqd potuit mō illud pōt. ¶ Itē obiicit̄. quicq̄d deus potuit modo potest. sed potuit facere φ mūdus non fuissz nec ergo na tus fuissem. ¶ Si dicat̄ φ posse ista non ē poten tie: quia sūt ipossibilia. Contra. magis ipossibile est qđ est ipossibile per se q̄ qđ est ipossibile per accidēs. sed posse ipossibile per se non ē ipossibi le deo: qz illud potest. vt de tritico facere sillecule vt dicit aug̃. ergo nec posse ipossibile p accidens est ipossibile deo: cū ergo me natū non fuisse ⁊ mūdū non fuisse sūt ipossibilia p accidēs: qz ali qñ fuerūt possibilia. relinq̄t̄ φ deo ista posse non est ipossibile. ¶ Itē obiicit̄. ñ potuit aliqñ creare qñ potuerit creare prius: ita φ prius ⁊ aliqñ de terminēt hoc verbū creare. igr̄ potuit creare ab eterno: ita φ ab eterno determinet creare. sicut se quit̄ non aliq̄ sciuit ab isto qn plura sciūt ab isto. ergo multa sciuit ab isto. Rñsio. fatēdū diuinaz potētiā iuariabilē sicut diuinā eēntiā imutabilē sꝫ. tñ qz subiecta diuine potētie trāsitiua sūt. inde ē φ sermones quibus loquimur de diuina potētia variā tur. ¶ Notādū ergo φ sicut videre accipit̄ duo bus modis in hītu hēre potētiā vidēdi vel i vsu seu in visu. p̄mo modo dormiēs videt. scđo mo do vigilās luce p̄nti videt. Sic nos loquimur de diuīo posse duob᷑ modis hēre potētiā vl vti po tētia. duob᷑ ergo modis pōt itelligi qcq̄d potuit pōt. vel qñcūq̄z vel cuiuscūq̄z potētiā hūit hz: vel qcq̄d potuit pōt facere. In p̄mo sensu si ac cepit qñcūq̄z potētiā hūit hz. indistincte ꝯcedē dū ē. sꝫ si diceret cuiuscūq̄z potētiā hūit hz: vel quicq̄d potuit facere potest. intelligēdū φ p hoc φ dicit cuiuscunq̄z p̄ dicitur distinctio φ p re vel ꝭm φ abstrahit a tēpore. ⁊ hoc modo ñ ē ꝯce dendū. nā potētia dei respicit rē supra tēpus. cū ergo arguit: potuit icarnari. ergo potest icarnari. accipit sub ꝯditione qua ⁊ mutat̄ pdicamētū. sed deberet assumere: sꝫ potuit icarnationē vl ha buit potētiā icarnationis. ergo hz potētiā icar nationis eiusdem. Sicut dicit̄ de fide que est re rum supra tēpus. qñcūq̄z fidē habuerūt pa

tres antiq hūerunt moderni. sꝫ illi fidē ꝺ xpo in carnādo. ergo ꝛ moderni ꝺ xpo incarnādo. nō seqꝉ. imo de incarnato. sꝫ debet assumi: sꝫ antiqui hūerūt fidem incarnatiōis. ergo ꝛ moderni. In scdo vero sensu quo dꝛ. qcqd potuit facē pōt facere. intelligēdū est sꝫ illō facē mō potentie est. nā respectu aliquorū potuisse facē dicit ꝙ est possibile. posse vero mō facē dicit ꝙ nō est possibile. verbigrā. potuisse mūdū creare in instāti vel āte creatōez dicit ꝙ est potētie. sꝫ posse creare in hoc instāti postꝗ̄ creatio est ñ ē possibile. sicut. n. facē nō est facti sꝫ faciendi. ꝛ factū facē nō est facē. ita posse facē factū nō est posse: sed posse facē faciendū. Sīli mō posse creare mūdū creatū nō est posse: sꝫ posse creare creādū. sicut. n. posse factū non sit sꝫ faciendū: sic nō est facere factū sꝫ faciendū. ¶ Ad illō qd obijcit ꝙ nō impedit eius effectus. ergo quēcūqꝫ effectum possit efficere pōt. ꝯcedo: dūmō effectus sit in rōe faciendi: qꝛ sic dicit qd est potentie. nō i rōe facti: qꝛ sic dicit ꝙ nullius ē potentie: imo qd est cassū ꝛ vanū. ¶ Ad illud vero qd obijcit. ꝙ ad quēcūqꝫ actū se extendit potentia ꝛ c. ꝯcedendū eo mō quo dictū est. potētia. n. se extendit mō ad creandū aliū mūdū si deus vellet qui qdē nō est. silr se extendit potentia ad ꝯseruādū mūdū q iā est. Sꝫ dicere ꝙ potentia dei se extendat ad faciendū mūdū q factus est ꝛ iā est. hoc est dicē: se extendit ad illō qd nō est facere. nā fieri mūdū q factus est nō est fieri. nec facere factū est facere. Nā ponamus ꝙ aliqs faciat factū: faciendo factū aut facit aliqd aut nihil. si aliqd: ergo illō nō fuit factū. ergo iā nō facit factū. qd est ꝯ positū. Si nihil ergo factū facē est nihil facē. ¶ Ad illō vero qd obijcit. potuit facē ꝙ non fuerit vel ꝙ mūdus ñ fuerit. Dicēdū ꝙ ꝙ̄uis illō eēt potentie āte mūdū factū vel anteꝗ̄ ego essem. eo mō ꝙ liberi arbitrij ē posse respectu faciēdi ꝛ nō faciēdi. tñ postꝗ̄ mūdus factus ē hoc posse ñ ē posse. qꝛ sicut dicit aug. ꝯ faustū. li. ij. qsqs ita dicit. si oīpotens est deus faciat vt q̄ facta sūt fcā nō fuerit. nō videt hoc se dicē si oīpotens ē faciat vt ea que vera sūt eo ipso quo vera sūt falsa sint. pōt enī facē vt aliqd nō sit qd erat. ille. n. facit ꝙ non sit qñ illud eē inuenerit ꝺ quo fiat. velut cū aliqd qd cepit eē nascendo: faciat nō eē moriendo. hoc n. factū inuenit de quo fieret. qs aūt dicat vt idem qd iā nō est faciat nō eē. qcq̄ n. p̄terit̄ est iā nō est. ꝙ si de ipso aliqd fieri pōt adhuc est ꝺ quo fiat. ¶ Ad illud qd obijcit de impossibili p actiōa ꝛ p se. iā pꝫ solutio. ¶ Ad vltimū vero dōm. ꝙ illud qd dꝛ ab eterno creare vel ab eterno creatū: hꝫ repugnātiam implicitā. si. n. ab eterno creatū est: ab eterno est. ꝛ si ab eterno est: nō hꝫ eē post non eē. ergo increatū est. Nec seqꝉ: nō potuit aliqn creare qn potuit creare p̄mus. ergo ab eterno. nā quodcūqꝫ crearet eēt signare aliqd instās ꝑ̄ius in quo est creare. que significatio p̄ius nō fiat.

Membꝛū quintum.

c Onsequenter querit de possibili diuine potentie ꝛ i hūc modū. Pꝛio. n. querit. qd sit simplr possibile ꝛ ipossibile. Scdo. an illud qd est ꝯtra naturā sit deo possibile. Tertio. vtꝝ ꝙ opposita sint idē. qd est impossibile p se: sit deo possibile. Quarto. vtrū qd est impossibile p actiōa sit deo possibile. vt de corrupta incorruptam. Quinto querendū. vtrū dānare petrū ꝛ saluare iudam sit deo possibile. sꝫ illud determinatū est p̄ius qñ quesitū est de intensitate diuine potentie.

Articulus pꝛimus.

a D pꝛimū nota tres opiniōes: quaꝝ ē pꝛima dicentiū. qd ē possibile ꝑꝫ inferiores cās: est simplr possibile: ꝛ solū. Alij dicūt qd est possibile ꝑm superiorē cām: est simplr possibile. Alij dicūt q̄ sustinētes viā mediā: ꝙ nō solū dꝛ possibile ꝑꝫ inferiores cās nec solū ꝑm superiorē: sꝫ aliqñ ꝑm hās aliqñ ꝑꝫ illas dꝛ possibile ꝑꝫ diuersa adiuncta. ¶ Cōtra pꝛimū obijcit hoc mō. qd pōt cā inferior pōt superior. ꝛ nō pōt inferior cā ꝯducere superiorē. ergo illō est simplr possibile qd pōt cā superior. ¶ Itē. i. corint. i. Stultā fecit deus sapiam huius mūdi. Glo. vbi stultū ꝛ infirmū dei ꝯtēnit qd est ꝑꝫ rōnes huiꝰ mūdi: que ipossibile iudicaūit qd in natura rerū nō repitꝉ. hā. deus stultā fecit possibile fore declarādo qd illa ipossibile iudicat. ergo possibile ꝑm superiorē cām est possibile simplr. ¶ Itē verum est dīa possibilis. dē. ergo verum est possibile. sꝫ virginē fore pariturā erat verū qñ pꝛophete illud ꝓdicebāt. ergo erat possibile simplr. sꝫ nō ꝑm inferiorē cām. ergo ꝑꝫ superiorē. ¶ Itē aiā creari est possibile simplr: sꝫ nō ꝑm cās inferiores. ergo ꝑꝫ cām superiorē. Itē deū eē bonū ꝛ trinū ꝛ vnū ē necessariū. ergo ē possibile. sꝫ nō ꝑꝫ inferiores cās ergo ꝑm superiores. Itē si aliqd sequitꝉ ad aliud: si pꝛimū est possibile: ꝛ scdm. sꝫ bñ seqꝉ si deus facit ꝙ virgo manens virgo pariat. virgo manēs virgo pit. sꝫ pꝛimū ē possibile simplr. s. ꝙ deus facit virginē pere. ergo ꝯginē pere simplr ē possibile. Relinqꝉ igiꝉ qd possibile est ꝑꝫ cāꝫ superiorē: est possibile simplr. Et hec ē opi. secunda. Cōtra quā obijcit mat. xix. oīa sūt possibilia deo. querit ergo: aut sit distributio p possibili simplr: aut nō. si p simplr possibiliū est magna laus diuine potentie ꝙ s. possit ea q̄ sūt simplr possibilia. Cū ergo hoc dicat in laude diuinā: nō sit distributio p possibiliꝰ simplr: sed p impossibiliꝰ. si hoc: ergo ipossibile ē possibile. Si dicat ꝙ ñ seqꝉ. qꝛ ex ipossibili ꝑꝫ qd infert possibile simplr. cum n. dꝛ oīa possibilia sūt deo. includi-

tur qd est possibile sm qd. ex hoc ergo relinquitur quod possibile deo si ponit simplr possibile. ergo possibile sz cāz superiorē nō ē possibile simplr: sz sm cāz inferiorē. ¶ Itē cū dr virginē manētē virginē parere ē possibile deo. vel cecū videre. hec possibilitas ē cū suo actu miracle. Illa vero possibilitas q ē sz cām inferiorē ē sine ol' Ȝtetate. ergo illud ē simplr possibile qd ē sm cām inferiorē et naz. ¶ Itē qd ē possibile sm oēm modū et solū ē possibile simplr. sz qd ē possibile sm inferiorē cām est possibile sm oēm modū. qr ē possibile respectu cāe inferioris et superioris. qr quicquid pōt cā inferior pōt cā superior. ergo illud ē possibile simplr possibile vero solū sm cām superiorez nō ē possibile sm oēz modū. relinquitur ergo qp nō est possibile simplr. ¶ Itē vt p se opposito i extremis cū dr virgo parit. sz vbi ē p se opposito i extremis: est impossibile p se vt albū eē nigrū. ergo p se impossibile ē virginē manentez virginē parere. Ex his ergo relinquitur qp illud qd ē possibile sm cām inferiorem: ē possibile simplr. Propter ista obiecta tertia opi est qp possibile ē aliqū dr sm cās superiores: aliqū sz cās inferiores. qr hec dictio possibile sm diuersa adiuncta copulat p diuersis possibilitatibus. vn cū dr possibile est deū eē bonū. hec dictio bonū possibile copulat p possibilitate sm cās superiores: et ideo vera ē. cū vero dr possibile est cecū videre. copulat p possibilitate sm cās inferiores: et ideo falsa ē. Vlterius sna ē qp virginē pepisse nō ē possibile: aliqū tn fuit īpossibile. et deus de īpossibili fac possibile duobus modis. Uno mō reparando naturam. sicut in ceco illuminato. et tūc potentia miraculosa sz actus naturalis. Alio mō dando nouam potentias. sicut b. virgini dedit potentiā ↄcipiendi sine viro. et ē hec potentia miraculosa et actus miraculosus. ¶ Contra si aliqd ē albū aliq albedine ē albū simpliciter. ergo si aliqd est possibile aliqua possibilitate ē possibile simplr. sz virginē manentē virginem parere fuit semper possibile aliqua possibilitate. ergo simplr fuit possibile. ¶ Itez aug. sup gen. in costa erat vt ex ea possz fieri mulier. sz nō vt ex ea fieret mulier. silr in ceco ē vt possit fieri videns. Arguit ergo hoc mō. In quocūqz ē potentia currendi: in eo ē qp currat. ergo silr rōne in quocūqz ē potentia videndi: in eo ē vt videat. ergo in ceco erit potētia vt videat. et in costa vt ex ea fiat mlr. ergo cecū vidē et costā fieri mulierē est possibile simplr. ¶ Itē loquēdo d ceco illuminato p xpē añ illuminatōez cecus videbit. ergo possibile ē cecū vidē. ergo iste cecus pōt vidē. ¶ Itē possibile est hūc cecū hr̄e potētiā vidēdi: qr tūc erit verū cū fiet miraculū. sz si hz potētiā vidēdi: possibile est vidē. ergo possibile ē hūc cecū vidē. Rñtio. Dōz qp intētio possibilis solet dici de dicto et de re subiecta. sm qp dr d dicto ptinet ad pñtem qōnez. qr dictū possibile dr respectu ↄnatiōis nexe vel cōiungētis l dicto. q qdē fundat i affirmatōibz et negatōibus et sm oē genus causalitatis. et d hoc intēdebāt q erāt terne opionis. Possibile vero d re subiecta pōt accipi ꝓprie vel appropriate. Appropriate sz qr ascendit scia theologie q itendit i cās superiorē. et hoc mō dixerūt possibile: qd ē possibile sm cās superiorē. q fuerūt scde opi. ꝓut ascēdūt nota sicut ascendūt scie. sicut dictio totus. i geometricis p toto ↄtinuo. i logicis p toto vli. in metaphisicis p toto pfecto. Proprie vero possibile qd ē possibile sm cās inferiorē: qr illud ē possibile. et sz superiorē. et id ex pte agētis ols possibile. Preterea ex pte materie ē potētia et aptitudo seu priuatio. sic px i nālibus et artificialibus. et hoc mō intendebāt et recte q fuerūt prime opi. qr possibile simplr et ꝓprie qd ē possibile sm cām inferiores. ¶ Ad obiecta vero p ordinē. Ad primū dīcēdū qp verū est qp cā inferior nō ↄdicit superiori. sz dispōīm cā inferiori pōt ↄdicere actioni que pōt elici a cā superiori: vt px oculus cecus non contradicit cāe superiori: sz tamen cecitas que ē dispositio i oculo ↄdicit actui videndi. q potest elici a cā superiori. nec dr possibile simplr qd tñ est possibile deo: sz qd est possibile sm oēm modum. videre aūt non ē possibile sm hunc modum isti ceco: sz tñ possibile deo. vnde nō possibile simplr. Unde notandū ē dīa in actōibus nālibus et miraculosis. In miraculosis n. precedit actus potentiā. sz i nālibus precedit potentia actū: deinde sequitur actus. et hinc ē qp hic ponit simplr possibile: qr potentia precedit actū. ibi vero nonqz actus precedit potentias. ¶ Ad illud qd obiicit. i. cor. i. Stultam fecit deus sapientiam et c. in glo. rndeo. hic loquit de possibili sm ꝓprietatem theologie. vnde sensus illius locutionis est talis sapia mundi iudicat impossibile non solū sm cām inferiorē sed etiā sm cām superiores qd in natura rez nō repit sz deus declarauit sibi fore possibile. vnde sumitur ibi possibile p possibili deo sm ꝓprietatē theologicā: qr loquit d incarnatōe et passione et potētia incarnatōis et passionis. ¶ Ad illd quo querit. vtz possibile fuit virginem parere. Dōm qp hec ē duplex. virginē parere ē possibile. pōt n. itelligi d re vel de dicto. si de re subiecta: falsa ē. et est sensus. virgo pōt parere. i. virgo hz potentias pariēdi. nulla n. virgo adhuc habuit possibilitatez donec beate virgini data fuit illa potētia sicut dictū ē ante. spūsanctus superueniēt purgādo ipsam et virtutē generatiuam verbi dei tribuēdo. Si intelligatur de dicto. vera est. et ē sensus hoc dictū virginē parere ē possibile. nec notatur potētia respectu rei subiecte. sz respectu dicti. et notat possibilitas sm cām superiorem. sicut aliqū mundus cū fuit possibile nullū fore. s. quo ad deū et hec possibilitas i dicto que fundat in cā agente non in materia. ¶ Aliud obiicitur. si aliquid sequitur ad aliud. si antecedens ē pos-

sibile: et consequens. non sequitur generaliter: sequitur tamen sumpto possibili in eodem genere. Est autem possibilitas secundum causam inferiorem et superiorem. nec sequitur aliquid est possibile secundum causam superiorem. ergo et secundum inferiorem. possibile autem determinatur secundum adiunctum. ut quando coniungitur cum dictione notante causam superiorem notatur possibile secundum causam superiorem. Sed cum dicitur virgo potest parere. notatur possibile simpliciter et respectu cause inferioris. cum vero dicitur possibile est quod deus faciat virginem parere: notatur possibilitas secundum causam superiorem. Unde habent quidam pro regula quod non sequitur. si est veritas in essentia quod sit possibilitas in natura. quia veritatem in essentia facit causa superior. ut asinam loqui vel virginem parere: deficiente possibilitate cause inferioris. Vel melius ut dicamus omne verum est possibile. ut sicut verum ampliatur ad ea que sunt secundum superiorem causam: ita possibile. verum est enim species possibilitatis. Non enim est concedendum quod aliquid est possibile nisi in veritate sit vel secundum naturam fieri possit. unde non concedimus deum facere loqui asinam balaam esse possibile. quia nec in veritate est: nec secundum naturam fieri potest. sed tamen concedimus deum posse hoc facere. vt autem fiat sermo de re non de dicto: possibile est deo facere loqui asinam balaam. et sic verum fuit et possibile asinam balaam loqui: sed modo nec est verum nec possibile. ¶ Ad illud vero quod obiicitur de creatione anime. Dicendum quod possibile secundum naturam dicitur duobus modis. Uno modo cuius principium est natura sive cuius principium est in natura. Alio modo quod non est a potentia nature: sed tamen est consuetum ut fiat in natura a causa superiori. secundum quod dicitur consuetudo est altera natura. ut creatio et iustificatio et huiusmodi. Simpliciter ergo possibile dicitur quod est possibile secundum naturam istis duobus modis. unde etiam diffinitur miraculum per arduum et insolitum. per arduum: quia eius principium non est natura. et per insolitum: quia non est consuetum ut fiat in naturalibus non a natura. ¶ Ad illud deum esse trinum et unum est possibile. patet responsio. quia non dicitur possibile respectu rei subiecte. secundum hoc enim significaretur quod deus esset ens in potentia quod est falsum. sed significatur propositio dei que fundatur super veritate rei qua verum est deum esse trinum et unum. Ad obiecta vero contra secundam opinionem. Ad illud vero quod primo queritur ex mat. xix. omnia possibilia sunt credenti. utrum fiat distributio pro possibilibus vel pro impossibilibus? Dicendum quod fit distributio pro possibilibus et impossibilibus secundum causam inferiorem. non tamen ex hoc sequitur quod impossibilia sint possibilia simpliciter: sed possibilia deo. nec sequitur: ergo possibilia. unde in libro de regulis theologie. deus omnipotens dicitur quia potest non solum que sunt vel fieri possunt: sed etiam que fieri non possunt. potest enim impossibilia. et multa que sunt impossibilia secundum inferiorem causam vel secundum naturam: sunt possibilia secundum superiorem causam. Quicquid enim est possibile secundum inferiorem causam: est possibile secundum superiorem. sed non convertitur. illud autem possibile quod secundum naturam simpliciter est possibile. Quod autem possibile secundum superiorem causam non dicitur simpliciter possibile: sed possibile deo. reliqua vero que obiiciuntur concedenda sunt. ut patet ex dictis. ¶ Ad obiecta contra tertiam opinionem que quodammodo veritatem habet. Dicendum ad illud quod primo obiicitur. quod virginem parituram est possibile aliqua possibilitate. ergo est possibile. dicendum quod non sequitur: nisi illa possibilitas sit possibilitas simpliciter. sed patet ex dictis quod possibilitas secundum causam superiorem tantum. cum sit ratione cause agentis non materie. non ponit possibilitatem simpliciter sed secundum quid in re. sicut esse in causa non potest esse simpliciter sed esse secundum quid. ¶ Ad aliud quod erat. quod in costa erat quod posset fieri mulier. et similiter in ceco quod posset fieri videns. Dicendum quod est potentia activa et passiva. Activa duplex est: creata et increata. Passiva duplex est: respectu potentie create: et respectu potentie increate. Dicendum ergo quod in costa erat potentia passiva sive materialis. unde posset fieri mulier a potentia activa increata: cui subiecta est et obediens omnis natura ut faciat de ea quicquid vult. sed non erat in costa potentia passiva unde posset fieri mulier a potentia activa creata sive causa inferiori. et ideo non sequitur quod in costa esset unde fieret. et hoc modo intelligendum est in ceco illuminato et in ceteris miraculis. ¶ Ad aliud quod proponitur iste cecus videbit. ergo possibile est istum cecum videre. Distinguendum de dicto vero. et hoc modo sequitur ex precedenti: quia dictum est verum ex quo iste cecus potest videre est visurus. de re falsa: quia falsum est quod iste cecus potest videre. ¶ Ad aliud dicendum. quod possibile est quod iste cecus habeat potentiam videndi. loquendo de potentia passiva. sed si arguatur. ergo iste cecus potest videre vel possibile est istum cecum videre non valet. infertur enim potentia activa a passiva potentia. Sed si queratur si potest dici possibile secundum potentiam activam postquam factum est miraculum? Respondeo. in aliquibus potentia est miraculosa activa naturalis. ut in ceco illuminato. In aliis potentia miraculosa est activa miraculosa. ut quod asina loquatur. quia contra naturam est quod asina habeat potentiam loquendi et etiam quod loquatur. In his ergo dicimus. quod asina non potest loqui quamvis loquatur. sed sic non est de ceco. immo postquam videt potest videre.

Articulus secundus

Consequenter queritur. utrum quod est contra naturam sit deo possibile. ad cuius rei intelligentiam queruntur tria. Primo. utrum potentia dei ad miracula sit contra naturam. Secundo. utrum sit aliqua ratio similis ad miracula. Tertio. cum potentia dei dicatur in operibus mirabilibus et miraculosis: quedam facere contra naturam: quedam supra naturam: quedam preter naturam. utrum hec sint eadem vel diversa.

Ad primum super .§. i.

gen. ij. Non habuit prima rerum conditio ut femina sic fieret sed ut sic fieri potuisset. nec contra causas quas deus voluntarie instituit voluntate immutabili aliquid facit. ergo non erat contra naturam ut ex costa fieret mulier. ¶ Item augu. in li. de ci.

dei. oīa portenta videnł eē ꝯ naturā: ꝗ̄ non sunt. ¶ Itē ro. xi. Cōtra naturā īsertus es bone oliue. Glo. deus ꝯditor nature ꝯ nām̄ nihil fac. ¶ Itē ibidē. id nature ē cuiusqꝫ rei q̄d ꝺ ea facit deus. ergo deus de re nihil facit ꝯ nām. ¶ Itē rō recta ñ est ꝯtra rōni recte. sꝫ nālis rō ē recta. ergo diui na rō que semꝑ ē recta: nō est ꝯtra rōni nature. er go nec ordini nature. Contra. luc. i. Ecce elysa beth cognata tua. Glo. ne ꝭgo de partu desperet. accipit exēpluꝫ anus pariture: vt discat deo esse possibilia que ordini nature videnł ꝯtra. ¶ Itē ii. corint. xii. In signis ꝓdigijs ⁊ ꝟtutibus. Glo. signa ⁊ ꝓdigia sūt ī his que ꝯ nām̄ sūt. virtutes ī his que ñ extra nām̄ sunt vt ꝑ īpositionē manus dolentē a morbo liberare. ¶ Itē Ro. xi. ꝯ naturā īsertus es. Glo. deus ñ incōgrue ꝺr aliq̄d face re ꝯ nām̄: q̄r facit aliq̄d ꝯ id q̄d nouimus ī natu ra. hāc appellamus cognitā nobis solitū cursuꝫ nature. ꝯ quē cū deus facit magnalia ⁊ miracu la nōianł. Rñsio. natura dicił tripłr. Uno mō solitus cursus nature. Alio mō naturalis ꝑtās. vt deus faciat ex ea q̄c q̄d vult. Tertio modo lex summa nature deus ipse. Ubi gr̄a. alique actiones sūt ī potēcia nature actiua ⁊ passiua. alia que sūt ī potēcia creature actiua dicunł eē a nā. sicut ī ꝓ ductiōe segetū ⁊ huiusmodi. Alia vō sūt in sola potēcia passiua. vt ī costa erat: vt ex ipsa posset fie ri eua. q̄r ī costa ñ erat potēcia actiua ad hꝫ sꝫ po tēcia passiua. ꝑ̄ ideo oportuit ꝙ potēcia dei actiua ad hꝰ oparet. Alia vō sūt que ñ sūt in potēcia acti ua nec passiua. vt ad hoc ꝙ deus fiat hō. ⁊ ī his solū ē deus nā siue dispō diuina siue volūtas. Se cundū hoc dicendū. ꝙ deus p̄mo mō opał ꝯ na turā. q̄r opał ꝯ solitū cursū nature hoībus notū. Scd̄o mō ⁊ tertio nunq̄. q̄r eniꝫ p̄mo mō opeł fm̄ nām̄ q̄d ē ꝯ solitū cursū nature hoībus notū. Ro. xi. ꝯtra nām̄ insertus es. glo. dicit humano more eē ꝯ nām̄ q̄d ē ꝯtra vsū nature mortalibus notū. ⁊ ibidē ꝯ nām̄ dicit ap̄ls q̄d ē ꝯ ꝯsuetudinē nature. vt sꝫ surculus insertus p̄cipiet fructū ra dicis. Scd̄o mō nihil facit ꝯ nām̄. q̄r h̄ mō natu ra dicił naturalis obediētia creature respēu po tentie creatoris. sꝫ hoc mō faceret ꝯ nām̄: faceret ꝙ creatura potēcie sue ñ obediret: q̄d ē ipossibi le. cū hoc sit eis a cōditione. vñ augu. dedit natu ris vt ex eis hoc fieri posset. non vt hoc ex natu rali motu haberent. ⁊ ē exempluꝫ de costa. gen. ij. ⁊ de virga aaron que fronduit. vt habetur nu meri. xvij. Tertio modo non pōt facere contra naturā. q̄r ñ potest facere contra seipsuꝫ. Ro. xi. glo. Contra illam summā legem iustitie sā deus nullo modo facit q̄ꝫ contra seipsum.

Queritur se- .§. ij.

cūdo. Utrꝫ ī creatura sit aliqua rō ad miracula. Et videł ꝙ sic. augu. in costa erat vt ex ea posset fieri mulier. ergo ī creatura ē potēcia ad opꝰ mi raculosū. ¶ Itē in ceco ē potēcia priuata cū apti tudie ad visū. cecitas. n. dicit aptitudinē ad visio nē. ergo aliqua aptitudo ē in ceco ad videnduꝫ.

Contra. virginē parere siue ꝙ manens virgo pariat. hoc ē ꝯ vsū nature ⁊ ꝯ potētiam n̄ tūc actiuā ⁊ passiuā. ergo ñ est rō ī ope miraculoso ex pte creature. ¶ Itē quedā miracula sunt ī qui bus nulla pōt eē rō ī creatura. vt ꝙ deus sit hō.

Rñsio. sūt rōnes naturales. sūt rōnes semina les. sūt rōnes causales. Rō causał ē duplex. s. īcreata ⁊ creata. Increata deus. creata potentia passiua ī creaturā. s. ipsa potēcia simplex creatu re absqꝫ oī dispōne ad h̄ ꝙ faciat deus q̄d vult. Rō seminalis ē potēcia passiua creature cuꝫ aliq̄ dispōne in remota. Rō nālis ē potēcia cū dispo sitione ꝓpinqua. In grano ergo ē naturalis rō ad ꝓductionē segetis. Ubi aūt ē operatio fm̄ ra tiones naturales ñ ē opus miraculosū sed soluꝫ fm̄ rationes seminales. aut fm̄ rationes causa les fm̄ seminales rōnes vt ī virgis de q̄bus fa cti sunt serpētes. Ut enim fm̄ naturā ille semina les rōnes ꝺ̄nt ꝓduci in actū: sic rationes semi nales fierēt naturales q̄r ꝺ̄nt ī ꝓpinqua dispo sitione sicut sꝫ ꝑiecte ꝺ̄nt virge ī aquā ⁊ putrefa cte ⁊ cetera necessaria ꝯcurrerēt. sꝫ q̄d natura fa cit paulatim: deus facit instantī: ⁊ ideo miraculo sū. Sed sūt alia miracula vbi solū sunt rationes causales. vt in h̄ q̄d ē virginē parere ⁊ alia sunt simplr miraculosa. que aūt fm̄ rōnē seminalē sunt partim naturalia ⁊ partiꝫ miraculosa.

Tertio queri- .§. iij.

tur de differētia hoꝝ supra nām̄. preter nām̄ ⁊ ꝯ nām̄. Et dicendū ē. supra naturā sūt quoꝝ non ē simile ī natura nec in potēcia nature. vt ꝫ hoc q̄d ē virginē parere. Contra nām̄ vō que fiunt ꝯtra cursū nature in terminant ad formē nature. vt hoc quod ē ceci videre. Preter nām̄ ꝺ̄icuntur fieri que fiunt ordine simile n̄ ture. sꝫ ñ iuxta mo dū nature: sicut ex aliquo habēte rōnes semina les subito ꝓducił aliquid in aliquod long a trans mutatione siue putrefactione possit fm̄ nām̄ ī eē ꝓduci. que quodāmō dicunł mirabilia sꝫ rōne modi ꝓducēdi in eē. hoc ē. q̄r subito quedā nā dicunł naturalia sꝫ ꝓpter rationes semin ales q̄ offerente se tēpore opotunitate ī reꝫ ꝯsimiles species naturaliter prorumpere cē sicut de virgis Exo. vij. vñ augu. p̄ ꝯta mū ſ elemēta mūdi ī eē quedā occulte seminales rationes. quibus cuꝫ data fuerit opotunitas tēpis. ꝓrumpunł ī species debitas suis modis ⁊ finibus. Illud ergo ī quo assunt seminales rōnes sꝫ ꝑ aliquid aliud exueł non dicił contra naturam, sed preter naturam.

Articulus tertius.

Onſequēter q̄rit vtrū ꝙ oppoſita ſint
c idē ſit deo poſſibile. ⁊ vr̄ ꝙ nō: q2 ſi fa
ceret ꝙ albū manēs albū eēt nigrū: fa
ceret ꝯ ordinatiōez ſuā ⁊ inſtōnē. Nō
pōt aūt facere ꝯ ordinatiōez ſuā: ergo n̄ pōt facē
ꝙ albū manēs albū ſit nigrū. ¶ Itē aug. i li. ꝺ ve-
ra religiōe. oē corpus in aliō corp⁹ mutari poſſe
credibile ē: ſ3 q̄dlib3 corp⁹ in aīaʒ rōnalem poſſe
ꝯuerti credibile abſurdū ē: q̄ſi deus ſic oīpotēs
ē. vt nūq̄3 ſue rōnis iſtituta auellat: ſ3 inſtituta ſue
rōnis ſūt vt oppoſita n̄ ſint ſimul i eodē: ergo nō
pōt facē. nec ēt pt huiuſmōi trāſmutatōes q̄s po
nit aug. facere. ¶ Itē ſicut deo n̄ eſt poſſibile facē
ꝯ potentiā. ita nec ꝯ veritatē vel bonitatē: ſed ſue
veritati repugnaret ſi eē ⁊ n̄ eē ſimul acciperet ꝺ
eodē. q2 ſi hoc faceret ꝯ veritatē facēt. oē aūt ve-
rū ē veꝝ v̓itate pria: ergo ꝯ veritatē ſuā faceret ſi
oppoſita ſimul eē faceret. Cōtra. nunq̄d deus
pōt de trūco facere vitulū ⁊ ecōuerſo. ergo ſilr
ꝙ albū ſit nigrū. ¶ Itē magis diſcrepāt creator
⁊ creatura q̄3 albū ⁊ nigrū. q2 albū ⁊ nigruʒ ſūt
ſub eodē genē: ſ3 n̄ creator ⁊ creatura. ſ3 de⁹ po-
tuit facere ꝙ creator eēt creatura: ergo pt facē ꝙ
albū ſit nigrū. ¶ Itē prime dr̄ie entis ſūt ens ab
alio ens n̄ ab alio: ſ3 prie dr̄ie entis magis diffe-
rūt q̄3 albū ⁊ nigꝝ: ergo ſi deus potuit facere ꝙ
ens n̄ ab alio ſcʒ de⁹: eēt ens ab alio. ſ. hō: multo-
fortius pt facere ꝙ albū ſit nigrū. ¶ I eʒ hylari⁹
v. li. de trini. pfecte prātia eſt id nāʒ poſſe faciētis
q̄d ſignificat ſmo dicētis. ⁊ ita cū q̄cq̄d pōt dici
effici poſſit: ſ3 veritatis nām ꝙ deo exequatur. ⁊
vult dicere: ꝙ pfecte potentie ē. ꝙ de⁹ poſſit facē
q̄cq̄d pōt: ſ3 ſmo dicētis pōt ſignificare ꝙ albū
ſit nigrū: ergo illud pōt deus facere. ¶ Itez cōis
animi ceptiō ē. ꝙ virtuoſior ē potētia dei ad fa
ciendū q̄3 aīa ad cogitādū imaginādū vl̄ huiuſ-
mōi: ergo pōt facere albū eē nigrū chymerā. vel
hoieʒ eē aſinū. ⁊ vr̄ ēt ſʒ h̄ ꝙ poſſit facere q̄cq̄d
pōt imaginari. Ad illō nil temere aſſerēdo cū
oī modeſtia. rn̄demus ꝙ ſi potētia dei ꝯcipiatur
ab aīa abſolute. n̄ poterit aīa deterlare nec cape
infinitū pelagus ſue prātie: ſ3 cū aīa ſpeculat di-
uinā potētiā vt ordinatā. ſm ꝯditōez prātie veri
tatis bōitatis. dic̄ ꝙ poſſibile deo ē q̄d poſſe poſ
ſibile. ⁊ n̄ pōt q̄d ipoſſibile ſm hoc dixerūt. ſicut
habet i regulis theologie ꝙ ꝯtradicit ſue poten
tie vel veritati vel bonitati: potētie maieſtatis nō
ꝯueniret vt faceret maiorē ſe. Itē veritati eius ꝯ-
diceret facere de eodē ſimul eē ⁊ n̄ eē. Itez boni
tati eius ꝯdiceret dānare petrū ⁊ ſaluare iudaʒ
⁊ peccare. ſemꝑ ergo cum dʒ dici deo aliq̄d poſ
ſibile: exigit ꝙ n̄ detrahat potentie eius veritati
vel bonitati. ¶ Ad ergo obijcit. ꝙ pōt facere ꝙ
albū ſit nigrū ꝙ potuit facere ꝙ creator eēt crea-
tura: rn̄ſio aliq̄d icipit eē aliud ꝑ ꝯtractōez natu-
re vel ꝑ vnionez. Scd̄o mō dicit ꝙ deus fecit ꝙ
creator eēt creatura. nō ꝑ nature ꝯtractōnem vel
ꝯuerſionē. ⁊ eodē mō pōt deus facere ꝙ albū ſit
nigrū. id eſt ꝙ vniat nigro. ſ3 n̄ eſt poſſibile ꝙ al-
bū fiat nigrū ꝑ nature ꝯtractōem ſicut h3 a par-
te altera. Nō enim hoc eēt poſſe q2 manifeſte na
tura albedinis ⁊ natura nigredinis a ſe facta: nō
pōt facere albū nigrū. vnde ſi faceret albū nigrū
oporteret mutare naturā a ſe factā q̄d nō ē poſ-
ſe quid. probat. q2 manifeſte natura albedinis ē
dicere albū nō eſt nigrū ⁊ ecōuerſo. ergo faciēs
album eē nigrū faciet albū non albū: ⁊ hoc con-
ſtat q2 n̄ eſt potentie ſiue poſſe. ¶ Ad illud quod
obijcit. plus differunt ens ab alio nō ens ab alio
q̄3 duo entia ab alio. Rn̄ſio. deus pōt facē ꝙ idē
ſit hō ⁊ deus. id eſt ꝙ eadē ꝑſona ſit deus ⁊ hō.
nō ꝙ hec natura ſit illa. ſic n̄ pōt facere ꝙ natura
albi ſit natura nigri. ſ3 pōt facere ꝙ eadem ꝑſo-
na habeat albedinē ⁊ nigredinē nō mutata natu
ra. ¶ Ad auctem hylarij dicenduʒ. ꝙ ē loqui de
dictiōe dupliciter. vel ſm ꝙ copulat ad imagina
tiōem: vel fantaſiā. Primo mō quicq̄d pōt dici ꝙ
nō diſcordat a pria veritate: pōt deus facere. Se-
cūdo modo pñt multa dici que deus non pōt fa-
cere: q2 ꝯdicerent ſue veritati. Vel aliter dicēdū.
ꝙ nō fuit intentio hylarij de dicente hoīe ⁊ ꝺbo
eius: ſ3 dicentez appellauit patrez verbū filiū. vo
luit ergo i hoc dicere. ꝙ eq̄lis potentie ſūt pater
⁊ filius q2 hn̄t eādeʒ nām. vt ſit ſermo n̄ ſolū de-
claratiuus vel ſignificatiuus: ſ3 etiā operatiuus.

Articulus quartus.

Ueritur ꝯſequenter. vtrū q̄d eſt impoſ-
q ſibile ꝑ accidens ſit deo poſſibile: vt ꝺ
corrupta facere incorruptā. Ad quod
hierony. cū deus oīa poſſit: nō pōt de
corrupta facere icorruptā: ſ3 ꝯſtans eſt ꝙ hoc eſt
ipoſſibile ꝑ accidens q2 aliq̄n ſuit poſſibile. relin
quit ergo ꝙ ipoſſibile ꝑ accidens nō ē poſſibile
deo. ¶ Itē aug. ꝯtra fauſtū. quiſq̄s ita dicit ſi om
nipotens eſt deus: faciat vt que facta ſūt facta nō
fuerint. nō videt hoc ſe dicere ſi omnipotens eſt
faciat vt ea que vera ſūt: eo ip̄o quo vera ſunt: fal-
ſa ſint. Sentētia quippe qua dicimus aliq̄d fuiſ-
ſe ideo vera ē. q2 illud de q̄ dicimus fuit. ⁊ nō ſit
hāc ſniam deus falſaʒ facere n̄ pōt: q2 n̄ eſt ꝯtrius
veritati. Cōtra. deus pōt facere vt aliq̄d nō ſit
q̄d ē. ⁊ ꝙ aliq̄d n̄ ſit futuꝝ q̄d erit: ergo pōt facē
ꝙ aliq̄d n̄ fuerit q̄d fuit ꝑteritū: ergo pōt facē ꝙ
corrupta n̄ fuerit corrupta. ¶ Itē ſnīa qua dicim⁹
aliq̄d fuiſſe eſt vera veritate creata: ſ3 deus pt fa-
cere de oī creato ꝙ n̄ ſit: ergo pōt facere de iſto
vero aliq̄d fuiſſe ꝙ veꝝ n̄ ſit. ergo q̄d n̄ fuit: q̄d ē
ꝯ aug. ¶ Itē magis ipoſſibile ē q̄d ē ipoſſibile ꝑ
ſe. q̄3 q̄d ē ipoſſibile ꝑ accidens. ſi ergo pōt ipoſ-
ſibile ꝑ ſe: vt de trunco vitulū: ergo pōt de prete
rito non preteritum: aut quare non? ¶ Respon-

sio.ad hoc pie dixerunt quidam q deus possit facere absolute de corrupta incorruptam. et de preterito qd non fuerit preteritum. et huiusmodi opinionis fuit gilbertus. Ad illud de hiero. respondetur q cum dicit deus non pot facere q cum di non posse illa consuetudine loquendi scripturis qua dicitur aliqd fieri cum inhonestitate dicitur non posse a hiero. qi non ostendit se posse. non. n. legitur hoc fecisse sic legitur mortuos suscitasse etc. Ad illud de aug. respondetur q deus pot facere q illud qd est preteritum non fuit quantum in se est. non. n. se habet aliter ad res q se haberet ab eterno. ubi preteritum prius et futurum ex pte rerum sunt. non ex pte dei sicut dicit aug. q non pot facere q preteritum non fuerit preteritum. loquitur cum suppositione preteriti. hoc est non pot facere q aliqd simul sit preteritum et non preteritum: qz illud non est potentie. non de quo efficiat fuisse pot facere q non fuerit. Ad primum ergo obiectum respondet aug. contra faustum sicut nunc facit deus de aliquo q non sit. quia illud est inueneru de quo fiat. velut cum aliquem q cepit esse nascendo: faciat non esse moriendo. hoc. n. factum inuenit de quo fieret qd. aut dicat uerum q sit faciat non esse. quicquid autem preteritum est tam non est. q si de ipsa aliqd fieri pot: adhuc est de quo fiat. et si est. quo preteritum est? quasi diceret. non relinquitur ergo q de hoc qd preteritum est: non pot deus facere non fuisse. nec est simile de hoc qd prius est: q pot facere non esse. qz prius est ens actu nec de hoc q futurum est: q pot facere q non sit futurum: qz futurum est ens in potentia: preteritum vero nec est ens in potentia nec in actu. Si vero obiiciatur. si preteritum est non ens in potentia nec ens actu: quomodo verum est? Ad hoc respondet aug. ideo verum est illud fuisse. qz in nostra sententia verum est. non in ea re que iam non est. Ad secundum respondet aug. contra faustum mouens questionem. si queras ubi sit hec vera sententia. prius inuenitur in animo nostro cum illud verum scimus et dicimus: sed et si de animo nostro ablatum fuerit. cum illud qd scimus obliti fuerimus: manebit ipsa veritate. semper enim verum erit illud fuisse qd erat et non est. et ubi erit verum iam fuisse quod erat: ibi verum erat antequam fieret futurum esse qd non erat. huic veritati deus non pot aduersari. in quo est summa et incommutabilis veritas que illustrat ut sint quecumque quorumlibet animis et mentibus verum est. Ad illud qd obiicitur. an magis impossibile est qd est impossibile per se. quam qd est impossibile per accidens? Responsio q est accipere extrema utriusque impossibilis dupliciter. vel in esse vel in fieri. Si impossibile accipitur in esse: impossibilius est qd est impossibile per se. Sed in fieri impossibilius est qd est impossibile per accidens. Et causa huius est. qz impossibile per se est de illis impossibilibus que sunt impossibilia ex ordine nature. utrumque fieri simul sunt possibilia ex ordinatione irreuocabili a deo qui est supra ordinem nature unde ab eo possit iste forme succedere in materia sz forma trium et simul. qz materia in qua est forma trunci potest impinnere formam vituli: sed q preteritum fiat non preteritum vel fiat futurum: est ordo irreuocabilis. qz est ordo secundum incommutabilitatem prime veritatis. sicut patuit ex verbis beati aug. contra faustum.

Questio. xxiij. de deriuatione potentiarum creaturarum a potentia prima.

C
Onsequenter restat querere deinde de deriuatione potentiarum creaturarum a potentia prima. et sub quadam breuitate. Nam illa tangunt in suis locis propria ingenie. Queritur ergo hic primo. utrum a diuina potentia fluxerit potentia patiendi siue susceptiua. Secundo. utrum a diuina potentia fluxerit omnis potentia agendi. Tertio. utrum a deo fluxerit omnis potentia presidendi. Quarto inquiretur specialiter de potentia presidendi que est angeli ad angelum. Quinto de potentia presidendi que est hominis ad alium. Sexto de potentia que est creature corporee super incorpoream et hec amplius discutientur in suis locis.

Membrum primum.

a
D primum arguitur q omnis non sit a deo sic clamat ubi scripture. potentia autem passiua siue receptiua est in non materia ergo est a deo. Item q non est et q pot recipere totum est a deo: ergo potentia receptiua est a deo. Contra. quicquid est a deo exemplar habet in ipso sed potentia receptiua exemplar non habet in deo: qz nihil est receptiuum in ipso: ergo potentia receptiua non est a deo. Solutio. dicendum q potentia receptiua duo importat. s. capacitatem et indigentiam. ratione indigentie non est a deo. nec habet exemplar in ipso sz ratione capacitatis qua sic potinet hanc formam vel illam a deo est. et in ipso exemplar habet. cum ipsius dei sit continere omnia sicut materie vel forme formas. tamen aliter et aliter dicitur deus continere omnia et materia formas. non deus continet omnia perfectus nullo indigens: materia continet formam tanquam ab ipsa complendum esse et perfectionem recipiens.

Membrum secundum.

f
Ecundo queritur qualiter a diuina potentia fluxerit potentia agendi. Ad quod sic. Ro. xiij. Non est potestas nisi a deo: sz potentia peccandi vel corrumpendi bona naturalia est potentia: ergo est a deo. Item iob. i. dicitur q data est potestas dyabolo ad temptandum iob et hoc a deo. Et Jo. xix. dicitur pilato. non haberes in me potestatem etc. Item adam in statu innocentie habuit hanc potentiam scilicet peccandi. et non a se nec a dyabolo: ergo a deo. Item aug. nobi-

lior ē nā q̄ p̄t peccare q̄̄ illa q̄ n̄ p̄t peccare: ergo potētia peccandi ē d̄ nobilitate nāe: sȝ q̄cq̄d ē de nobilitate nē ē a deo: ergo potētia peccādi a deo ē. ¶ Itē q̄cq̄d ē de ɔmēdatōe nāe alicuius nāe a deo ē: sȝ eccl. xxxi. ɔmēdat hō q potuit trāsgredi ⁊ nō ē trāsgressus: ergo posse trāsgredi vel peccare ē a deo. Cōtra ansel. potētia peccādi nec ē libertas nec ps ei⁹: sȝ silitudo quā hȝ hō ad deū ē i li. ar. nec ps eius: ē hō dissilis deo: ergo nec a deo ɔuenit ei ptās. s. peccādi. ¶ Itē potētia diffinit p suū actū ⁊ ab illo accipit suā pfectōēȝ: ergo potētia peccādi diffinit p hūc actū peccare. ⁊ ab alio accipit suā pfectōēȝ. sȝ ſm hoc oīo ē dissilis a p̄r̄o: ergo potētia peccādi n̄ ē a deo. ¶ Itē q̄rit̄. cū dicat q resistit ptāti dei ordīatōni resistit. vtrū q resistit potētie peccādi: resistat potētie diuine seu ordīatōi. ¶ Iuxta hoc q̄rit̄. vtrū eadē sit potētia benefaciendi ⁊ malefaciēdi. vr̄ q nō. potētia enīȝ bn̄faciēdi ɔcedit ex beneplacito dei. potētia malefaciēdi ex iudicio dei. ſm q dicit beatus augu. in li. de spiritu ⁊ lr̄a. hō cū accipit potestatē malefaciēdi ex iudicio dei venit. ptās vero bn̄faciendi ex voluntate ⁊ bn̄placito: ergo penes cās differūt potētia bn̄faciēdi ⁊ malefaciēdi. ergo nō ē eadē hec potētia ⁊ illa. ¶ Itē potētia bn̄faciēdi ē ad ɔbatōēȝ bone volūtatis. potestas malefaciēdi ad dānatōēȝ male volūtatis. sicut dicit aug. in p̄dicto li. ergo nō ē eadē potētia hec ⁊ illa. ¶ Itē diuersi sunt motus q tendūt sursū ⁊ q tēdūt deorsū ⁊ ē ɔ̄rij: ergo potētie p quas eliciūt actus sȝ potentia bn̄faciendi sursum mouet p caritatē potētia vero malefaciēdi deorsum trahit p rapacitatē: ergo diuerse erūt potētie ɔtrarie. Cōtra aug. lib. arbi. ē facultas volūtatis ⁊ rōnis q̄ bonum eligit gratia assistēte: ⁊ malū eadē desistēte. ergo eadē ē potētia bn̄faciēdi ⁊ malefaciendi. s. libe. arbi. Ad primū dōm. q cū dico potētiaȝ peccandi duo dico: scilicet potētiaȝ faciendi hāc actōēȝ. ⁊ hec potētia ē bonum: ⁊ hec actio nō ē formalr̄ ⁊ ē bona peccati. Vn̄ anselm⁹ i li. d̄ casu dyaboli ptās volēdi nō recte ⁊ ipm velle fuit aliqd bonū. ſm hoc dicimus q potētia peccādi id est potētia faciēdi hanc actōēȝ sc̄ḋ q̄ actio est a deo ē. sȝ deformitas illa que in potētia peccandi intelligit rōne peccati a deo non ē: sed huius deformitatis principiū ē volūtas nostra ſm q ē in actu ⁊ nō i potētia tm̄. Non. n. potētia volendi malū deformitatē dicit. volūtatē aūt dicimus nō ſm q est a deo: sed ſm q̄ ē ex nihilo. ⁊ ideo vertibilis ſm q dicit damascenus. ¶ Ad scdm̄ qd̄ obijcit. q peccandi potētia non ē libertas nec ps eius. dōm q hoc intelligitur q̄ntū ad deformitatem q̄ ē in actu peccandi. non q̄ntū ad ipsaȝ actionem. vel q hoc ē verū ratione libertatis. liberū. n. arbitriū ē qd̄ sit gratia ē ⁊ hoc in deo. in creatura autē libertas ē. qua scilicet habet potestatem faciēdi. quelibet aūt ptās peccandi non ē ptās faciendi aliquid sȝ deficiendi. ⁊ hoc ratione deformitatis supaddite ad actionē: ſm hoc igitur non ē libertas nec ps libertatis: ⁊ sic nec a deo. ¶ Ad tertiū dōȝ. q dissimilitudo ē ratione dformitatis non rōe actōis: ⁊ p hoc pȝ solutio ad alia obiecta. ¶ Ad hoc q q̄rit vtrū q resistit potestati peccandi dei ordinatōi resistit. Rn̄det origenes sup p̄dictū locū Ro. xiij. ptās psequendi bonos sit a deo. Ad hoc inq̄t breuiter rn̄demus. q nemo ē q nesciat q visus nobis a deo donat⁹ est ⁊ auditus ⁊ alij sensus: tn̄ in ptāte nostra ē vt sic vel sic eis vtamur. sic igit̄ huiusmōi ptās a deo ē: sȝ abusus nō. ſm hoc dicimus. q resistere ptāti q̄. s. nō sit ptās ē resistē dei ordinatōi: sȝ resistē potētie hec ne. s. exeat i actū hūc in aliū vel i abusū bonum ē nec ɔ̄ dei ordinatōēȝ: sȝ potius ɔformare se ordinatōi ⁊ volūtati diuine. Vn̄ orige. cū dr̄ q ptāti dei resistit ⁊c. hoc nō itelligit de ptātibus q̄ psecutionē iferūt ipis fidelibus. Similiter ambro. ⁊ greg. ordinatio ptātis a deo ē: sȝ abusus a malo. ¶ Ad hoc qd̄ dr̄ vtrū sit eadeȝ potētia benefaciendi ⁊ malefaciendi. dicendū q eadem potētia ē. ⁊ hec ē potētia lib. arbi. sȝ q hec potentia ē ad benefaciēdū hoc hȝ a natura. q vero ē ad malefaciendum hoc hȝ ex defectu. ¶ Ad primū obiectum dōm. q diuersitas cāe non attenditur q̄ntū ad potētiā sȝ q̄ntum ad exitum potētie in actum. Qd̄. n. hec potentia exit i actū bonū hoc a beneplacito dei ē. Qd̄ vō i actū mali hoc ex iudicio dei ē. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q motus sunt ɔ̄rij ⁊ ita potētie ɔ̄rie. dōȝ q ē intelligit de potētijs naturalibus que ita determinate sunt ad vnū q nō pūt ad alterū. vt leue sursum graue deorsum: sed sic nō ē de rationalibus potētijs in quibus sunt motus volūtarij. que cū sint ad ɔ̄ria vt bonuȝ faciendum ⁊ maluȝ. non pp hoc dicunt contrarie potentie: sed potius contrariorum.

Membrum tertium.

Tertio q̄ritur. vtrū a deo sit vel erit omnis potentia presidendi. Circa qd̄ sic obijcitur. dominium ⁊ seruitus ɔuertuntur q2 correlatiua sunt: sȝ seruitus hȝ originē ex peccato ergo ⁊ dn̄atio. ɔbatio media Augu. xix. de ciui. dei. Nullus nā i qua deus hominem ɔdidit: seruus ē hois aut peccati: sȝ principiū seruitutis peccatum ē. ¶ Item ibidem dr̄ ɔditio seruitutis iure intelligit i potētia peccatorum. Contra. oīs ptās a deo Ro. xiij. sed ptās est dn̄ium: ergo ē a deo. So. dn̄ium ⁊ seruitus in effectu ex peccato sūt tāq̄ȝ ex cā meritoria. potestas vero dominandi a deo est tanq̄ȝ a cā ɔferente. vn̄ non ē incōueniens aliē habere diuersa principia diuersis respectibus. sȝ d̄ hoc plenius inquiretur in tractatu de legibus ⁊ preceptis.

Membrum quartū.

q Uarto querit̃ ꝺ potētia p̄sidēdi que ē angeli ad angelū. Ad qꝺ sic arguitur. vbi n̄ delinquimus: oēs pares sumus. nō sic ē i angelis. sūt enī ibi throni ⁊ dominatiōes. Querit̃ ergo vn̄ ē hoc ꝙ in nā humana nō sūt ordines sicut i angelis. Et vr̃ ꝙ in hoīb⁹ sit ordo a nā. si enī hō stetisset. vnus fuisset p̄spicacior alio. ergo i eis ē ordo a nā. ¶ Item vr̃ ꝙ dominatio n̄ debeat ordo eē i angelis. ordo enī nō cessabit: sz dominatio cessabit. ergo dominatio n̄ dz eē ordo. ꝓbatio medie. i hoīb⁹ euacuabit̃ oīs p̄cipatus ⁊ oīs ptās. sic dr̃. i. Corin. xv. ergo silr̃ i angelis euacuabit̃ oīs dominatio ergo dominatio i āgelis n̄ ē ordo. Solutio. sicut dic̄ btūs dyonisius i tractatu ꝺ dominatiōe. dominatio duplicē hz itelligētiā. Uno mō dominatio idē ē ꝙ p̄eminētia alicui⁹ creature respcū aliqrū seu aliarū q̄tum ad nālia. Alio mō dominatio idē ē ꝙ ptās cohercēdi alias creaturas. sz hāc duplicē eē dominatiōis acceptiōez. r̄ndēdū ē ad obiecta. dn̄iuz igit̃ s̄m ꝙ dic̄ p̄eminētiā i nālibus respectu alterius: sic ē i angelis. ⁊ ēēt i hoīb⁹ si stetisset i statu innocētie. ¶ Ad ergo obiicit̃ ꝙ vbi n̄ delinquimus pares sum⁹. dōm ꝙ hoc ē verū s̄z ꝙ dn̄iuz itelligit̃ ptās cohercēdi. hoc mō dn̄iuz nō hēret locū i hoīe nisi peccasset. ¶ Ad aliud dic̄ ꝙ dn̄atiōes sūt i angelis. hoc itelligēdū ē ꝺ dn̄atiōe q̄ ē p̄eminentia vnius respcū alioꝝ q̄tū ad nālia. ꝓ q̄ sūt. n. alij āgeli alijs. illuminādo. p̄ficiēdo. purgādo vt dic̄ dyoni. ¶ Ad obiectū ꝙ in hoīe cessabit ptās ⁊ p̄latio ergo ⁊ i angelis. dōm ꝙ hoc ē verū q̄tū ad ministeriū qꝺ hn̄t exercēt i creaturis. s. āgelis; hoc plenius explicabit̃ i tractatu de angelis.

Membrum quintū.

q Uinto querit̃ ꝺ potētia p̄sidendi q̄ est hominis ad aīalia. Ad qꝺ sic. dominari omni creature iferiori dignitas ē. ergo hec dignitas magis deberet dari anglō q̄ hōi. q̄cūm angelus sit dignior creatura. ꝙ aūt debet homini hr̃ gen̄. i. vbi dr̃. vt p̄sit piscib⁹ maris ⁊c. ¶ Si dicat̃ ꝙ ptās dn̄andi creaturis data ē homini. q: hō habz idigētiā de ipsis. Cōtra. idigētia ē i hoīe ex pte illa q̄ ē defect⁹ i ipso scz ex pte corporis. sz ptās inest illi ex pte illa q̄ ē p̄fectior scz ex pte aīe. Gen̄. i. faciam⁹ hominē ad imaginē ⁊ silr̄. ⁊c. vt p̄sit piscibus ⁊c. Hec āt imago ex pte aīe attēdit̃ n̄ ex pte corporis. ergo cū ptās dn̄andi insit alicui. rōe illa q̄ ē p̄fecti⁹ ⁊ nobili⁹ in eius idigētia i hoīe eā dn̄andi alias creaturas. ¶ Itē dn̄iuz illō determināt̃ gen̄. i. cū dr̃ p̄sit piscib⁹ ⁊c. gen̄. ix. Terror vr̃ sup cūcta aīantia. q̄rit̃ ad qꝺ vel q̄ rōe date sūt hoī ille due potestates: vel ista geminata dn̄andi ptās. Rn̄sio dn̄ari dicit̃ aliqd alicui inq̄tū timet̃ ab illo. vel inq̄tū regit̃ ab illo. p̄io mō collata ē homini sol̄ ptās dn̄andi sup creaturā sensibilem. Unde gen̄. ix. sit terror vester sup cūcta animātia terre. hinc est ꝙ timor incutit̃ aīalibus ex hoīs aspectu. ad hoc aūt ꝙ incutiat̃ timor creature sensibili necessarius est aspectus rei silis. s. creature sensibil̄. vt pz i leone q suo aspectu timorē incutit minorib⁹ aīalib⁹. hō v̄o a leone ⁊ ab alijs aīalib⁹ oīb⁹ timet̃. Hāc āt silitudinē. i. sensibilitatē q̄ alijs creaturis icuteret timorē n̄ ē repire i angelo: ⁊ iō nō dicit̃ ei datū dn̄iuz sup alias iferiores creaturas sz datū ē hoī rōe sensibilitatis: q̄ assimulat̃ alijs sēsibilib⁹ creaturis. Scdō mō datū ē anglis vnde Nūe. xxij. Uenit dn̄s ad balaā. glo. origenis vertuo fine. opus ē mūdo āt anglis q̄ sūt sup bestias ⁊ p̄sūt aīalium necessitati virgultoꝝ plātationūqz ⁊ cetero ꝝ incrementis. ⁊ q̄ p̄sūt opibus sanctis. q̄ etiā lucis itellectū ⁊ occultoꝝ dei agnitionem ⁊ reꝝ diuinaꝝ sciaz docēt. ¶ Ad aūt q̄rit̃ q̄re bis collata ē homini hec ptās. dōm ꝙ duo sūt i ipso hoīe. s. nā ⁊ rō. Ratiōe igit̃ nāe dictū est ei gen̄. i. p̄so. p̄sit piscib⁹ maris ⁊c. ex pte v̄o rōnis dictū ē ei gen̄. ix. terror ⁊ tremor vester sit sup cuncta aīantia ⁊c. i. sup oēs irrōnabiles ⁊ morē aīalium vincētes. Primo igit̃ collatū ē dn̄iuz rōne nature. Scdō vero eo ꝙ rationabiliter viuit.

Membrum sextum.

s Exto q̄rit̃ ꝺ potētia q̄ ē creature corporee sup incorporeas. Querit̃ ergo vtrū corporee creature hēant potentiā sup incorporeas: vel ē ꝯuerso. ⁊ vr̃ ꝙ creature corporee habeāt ptātem sup icorporeas. s̄m ꝙ dicit Rabi moyses ⁊ alij philosophi ꝺ quibusdā animalibus q̄ fiūt ex putrefactiōe. dicūt. n. ꝙ p ptātes seminum que ē in corporib⁹ supcelestibus fiūt huiusmoi aīalia sic igit̃ corpa supcelestia ptātē hn̄t aīando alia corpora. ⁊ sz hoc hn̄t ptātē sup aīas vt videt̃. ¶ Cōtra. aug. viij. sup gen̄. ad lrāz. dei prudētia regēs omēs mistr̄ās vniuersaꝝ creaturarū. subdidit primitus oīa sibi deinde creatura corꝑalē spūali irrationabilē rationali. inualidiorē validiori. De hoc et habet̃ in eodē. cap. Ad p̄cedūt⁹. Ad illud qꝺ obijcit̃ de ptāte corporū celestiū respectu aīaliū q̄ fiūt ex putrefactiōe. dicendū est ꝙ p ipsa corpora celestia solūmō fit ꝓparatio ⁊ pollutio. aīa v̄o dat̃ ipsa forma scz aīa sensibilis. nec ē ipsa forma sensibilis tm ipsa. sz est enī incorporabilis sicut et infusa esset separata.

Queritur etiā .§. j.

Incidenter vtrū substātia spūalis habeat ptātem sup omnes substātias corporales. ⁊ primo q̄rit̃ de lucifero. vtrū scz habeat hanc potentiā? Et

vr q sic. Job.xli. Nō ē ptās sup terrā que possit ei cōparari: dr̄ d̄ lucifero. ergo eius ptās excedit oēꝫ ptātē inferiorē. ¶ Itē greg. ꝛ si beatitudinē pdidit. tn̄ magnitudinem nature non amisit qua oīa humana supat. ¶ Item hoc pbatur de bonis angelis. q scilicet habeant hanc potentiaꝫ sup creaturam corpalem. Aug. sup gen̄. ad lraꝫ. Angelis sublimib' deo fruentibus subdita ē oīs creatura corpea. oīs irrōabilis vita. oīs volūtas istrma vl' praua: ergo ꝛc̄. Cōtra. vr q hec ptās tm̄ sit data xp̄o homini. Math. vlti. data ē mihi oīs ptās in celo ꝛ i terra. nō ergo angelis bōis vel malis. ¶ Itē ambr. super illō luc. iiij. Oīa tibi dabo ꝛc̄. oīa ad ip̄o sibi esse pmissa non ambigit. qꝛ q pmisit: ordinauit. nec ptās mala ē: sꝫ is qui male vtit ptāte. Sm̄ hoc vr q malus angelus nō hēat ptātē super inferiorē creaturā: sꝫ ei pmittat ad ip̄a dominari. Solu. dicendū ē. q mali angeli nullaꝫ hn̄t potētiam nisi solū qn̄ eis permittitur. coartata ē.n. eorum potentia. qđ bene apparuit math. viij. Ubi petierunt a xp̄o vt mitteret eos in gregē porcorū. glo. super illū locū. nihil pōt dyabolus nisi pmissus: sꝫ nō ē ita de bonis angelis. Augu. super gen̄. ad litterā hoc de subditis vel cū subditis creaturis agunt qꝛ nec ordo possit in oībus iubente illo cui subiecta sunt oīa. accipiunt.n. prīo in beata trinitate sm̄ q postea operantur in creaturis. Quō aūt coartata ē vel limitata potētia malorū. determinat augu. ꝛ ab ip̄o accipit Hugo d̄ sancto victo. dicens moderat̄ deus quatuor modis opationes maloꝝ. termino naturaliter collate potestatis. miraculo mirabiliter illate passiōis obstaculo cōtīcentis occulte difficultatis. vn̄ Exodi. viij. digitus dei ē hic: ꝛ iudicio opantis intrinsecus dispōnēs. xp̄o aūt homini data ē ptās oīno libera. nullatenus coartata. nō in terra tn̄ sꝫ ēt in celis sup alios hoīes ꝛ alias creaturas. hoc ē qđ ipse dicit math. vlti. data ē mihi omnis ptās.

Questio. xxiij. de scientia dei.

Diuuante gra

tia saluatoris. post inquisitōꝫ de potentia: inquirendum ē d̄ scientia diuina in hūc modū. Primo quid sit sm̄ rōnēꝫ intelligētie. Scdo per quid sciat. Tertio cuius scit. Quarto qōo sit.

Membrum primum.

Irca primū q̄rit̄ qđ sit scīa diuina sm̄ rōnē itelligētie. Ad qđ sic pcedit̄. aug. i li. d̄ trin. Scīa ē ip̄a sapīa. sapīa idēꝫ qđ ip̄a essentia. qꝛ in illa trinitate nō ē aliud sape q̄ eē: ergo scīa nāē nihil aliud ē q̄ ip̄a diuina ēēntia. Querit̄ ergo. vtꝝ aliqd cōnotet p̄ter rōnem essentie in scīa. Et vr q sic: dicit.n. hugo d̄ scto victo. scīa q̄ d̄ nullo ē: ꝛ ip̄sa nulla ē. oīs g° scīa d̄ aliq̄ ē. qꝛ si nihil eēꝫ d̄ q̄ scīa eēꝫ: scīa nulla eēꝫ: ergo i oī scīa cōnotat̄ respect' ad scibile. ¶ Itē scīa ē assimilatio intellectus ad reꝫ scitā. si ergo assimilatio cōnotat respectuꝫ silr̄ ꝛ scīa cōnotabit. ¶ Item hugo de sancto victo. scīa ē existentium. p̄scīa futurorū ꝛc̄. ergo scīa dicit respectū ad res exn̄tes sicut p̄scīa ad res futuras. Cōtra. in. i. sen. xxxv. di. dr̄ si nulla essent futura. nulla esset p̄scīa eēꝫ tn̄ in deo scīa: sꝫ si res non eēnt future: nō eēꝫ dicere respectū ad creaturā: ergo in scīa nō reqritur respect' ad creaturā. ¶ Itē cū dr̄ deus scire se: dr̄ diuina scīa: nō tn̄ cōnotat̄ respectus ad creaturā: ergo virtute significatōis noīs scīe nō iportat̄ respectus ad creaturā. ¶ Itē ad idē dyo. in li. de diuinis noībus. diuina sapīa cognoscēdo seip̄am cognoscit oīa. nō igit̄ alio mō cognoscit ꝛ scit q̄ p seip̄am. sꝫ cū dico cognoscit se siue scit: nō cōnotatur respect' ad creaturā: ergo nec silr̄ cū dr̄ scit res. Ad hoc pōt rn̄deri. q scire qn̄q3 dr̄ absolute. ꝛ tūc n̄ cōnotat̄ respectus. ꝛ qn̄q3 dr̄ respectiue cū determinatōe: sꝫ hoc dupl'r. qꝛ qn̄q3 cū determinatōē eiusdē respectu sui: ꝛ sic nō importat̄ respectus. qn̄ꝫ vo respcu diuersi ꝛ sic iportat̄ respect'. ꝛ hoc dupl'r. s. qn̄ in actu vel qn̄ in habitu. ¶ Sꝫ ꝯ de' dr̄ scire se: scire creaturā. aut ergo vniuoce: aut equoce. Si vniuoce: ergo vna ē rō intelligētie vtrobiq3. si ergo n̄ cōnotat̄ respectus cū dr̄ scit se: nec silr̄ cōnotat̄ cū dr̄ scit creaturas. Si equiuoce ergo alia rōe scit se ꝛ creaturas. Cōtra. sciēdo se scit creaturas vt dicit dyo. g° n̄ alia rōe scit se q̄ creaturas ergo eadē. ¶ Itē obijcit̄ ꝯ hoc qđ dr̄. cū dr̄ de' scit creat̄as cōnotat̄ respect'. cū dico de' scit absolute: nō cōnotat̄ respect' aliqs. si ergo nō cōnotat̄ [illegible] respect' aliqs: ergo scīa d̄ v̄tute noīs nihil cōnotat. ¶ Hoc iteꝝ vr. Est.n. ꝯsiderat̄ nomē diuinū i se ꝛ i coordinatōe. si nomē aliqđ nil cōnotat in se: nec d̄ virtute noīs aliqd cōnotat in coordinatōe. pꝫ aūt q in oīb' noībus diuinis cōnotatiuis ē cōnotatio ēt extra coordinatōēꝫ. vt pꝫ in hoc nomine creator ꝛ dn̄s ꝛ huiusmodi. ꝛ sic d̄ singulis. si ergo hoc v̄bū scit extra coordinatōꝫ nihil cōnotat: nec i coordinatōe cōnotabit quādiu ē d̄ virtute significatōis noīs. ¶ Iteꝫ obijcit̄ ꝯ hoc qđ dr̄. q nihil cōnotatur cuꝫ dr̄ deus scit se. ꝛ pbatur q cōnotatur respectus si nō ad creaturā. nā cum dicit sciens intelligitur essentia. aut igitur additur aliquid supra essentiā in rōne intelligētie cum dicit scientia: aut nō. Et ꝯstat q sic. qꝛ scientia est assimilatio intellectus ad res scitā sicut dic hylari'. Similitudo nō sibi ē: imo similitudo semp dicit cōuenientiam aliquoꝝ i aliquo vno. vbi ergo ē similitudo: ē ꝛ respectus pluralitatis. ergo cū itelligitur

sciẽtia: intelligit respectus p quez pbat pluralita
tis psonarum. Quis ergo diuina sciẽtia dicat ad se.
vt cũ dicit deus scit se: tũ pnotatur respectus pso-
narum. qz pnotat similitudo vel assilatio. Sz que
ritur vlterius si ista similitudo intelligit vt exẽplar
sm q dicit q diuina sciẽtia nihil aliud ẽ q diui
na eẽntia signata vt exẽplar. Si hoc. ptra sciẽtia
non est cã rerum. qz sciẽtia dei est maloꝝ: nõ tñ
est causa maloꝝ deus. sed exẽplar est causa for
malis. deus. n. est causa formalis exemplaris: er-
go sciẽtia nõ dicit diuinã eẽntiam vt exemplar.
¶ Itez exemplar nõ est reruz nõ existentiũ. sz sci
entia est rerum nõ existentiũ. ergo nõ sunt idem
sciẽtia et exemplar. ¶ Itez querit quare diuersi-
mode nominet diuina sciẽtia vt pz. xxxv. di. i. li.
sentẽ. Nominat. n. sciẽtia. sapiẽtia. psciẽtia. di
spositio. puidentia. pdestinatio. Videt eciz q plu-
ribus modis deberet nominari. nã sicut pdestina
tio est psciẽtia saluãdoꝝ. sic reprobatio est psci-
entia dãnandoꝝ. sicut ergo pdestinatio dicit dif-
ferentia sciẽtie: sic dz dici reprobatio. ¶ Itẽ qua
re nõ dicit sciẽtia memoria pteritoꝝ. sicut pre-
sciẽtia futuroꝝ: cũ ita sciant ab ipso pterita sicut
futura. Respõsio. nomẽ sciẽtie significat diui
naz eẽntiã principalr. nõ tñ significat diuinã essen
tiam vt essentiã: sed vt habitũ. Sciẽtia eñi in no
bis est habitus ad cognoscẽduz. sicut virtus ẽ ha
bitus ad operanduz. Est aũt nihil aliud sciẽtia
siue iste habitus q assilatio itellectus ad rem. sed
siltudo põt eẽ in actu vel i habitu sicut pz. posito
q nullus eẽt color. et q lux hẽret siltudinẽ oĩuz
coloꝝ. lux haberet siltudinẽ ad oẽs colores i ha
bitu. Silr respectu scibiliũ. sciẽtia que ẽ sicut lux
hz siltudinẽ ad illa i habitu sz nõ i actu. Dicẽdũ
ergo ẽ. q ẽ siltudo in actu. et ẽ siltudo i habitu.
Itẽ est siltudo ad res et est siltudo a rebus. simi
litudo ad res vt pz in arte. Itẽ est siltudo rei pe
nes intellectũ speculatiuũ. et siltudo rei penes in
tellectũ practicũ. que si cõpet ad opus dicit ars.
Sciẽtia ergo dei loquẽdo sm nos: dicit siltudi
nez speculatiuã. nõ a nobis sz ad res. in hitu nõ
in actu: ad se at in actu. Dicit aũt scire in actu qñ
intelligit res existens in actu siue in nã ppria. non
solũ in eã. in habitu: qñ intelligit in suo exempla
ri vel in arte. Siltudo ergo speculatiua dicit vt
ostendat q prima intẽtio sciẽtie nõ est vt itentio
artis in qñ huiusmodi vel exẽplaris vel virtutis
qz est bonoꝝ vel maloꝝ. Ad res vero dicit non
sm dependentiã: sz sz cãm vt separetur ab humana
sciẽtia que accepit a rebus. vñ Dyonisius de di-
uinis noĩbus. nõ ex entibus entia dicẽs nouit di-
uinus itellectus: sz ex ipso in ipso sz cãz omniũ no
ticiã et sciẽtiã pcõcepit. Ad res vero dr in hitu.
qz sicut dicit hugo de san. victo. Nõ dicimus qz
oĩa in creatore ab eterno increata fuerint q ab ipso
temporalr creata sũt et illic sciebant vbi hẽbant.
et eo mõ sciebãtur quo habebant. et nõ cognouit
aliqd extra se deus q oĩa habebat in se. At se ẽo
in actu dr. qz semp est actu sibi psens. Ad illud
ergo hugonis quo obijcit. q scia est d aliquo. Di
cendũ est. q quãtũ est de noĩe sciẽtie. nõ dicit re
spectũ ad creaturas in actu sz in habitu. sed cũ dr
scit creaturas. quasi reducit respectus ab habitu
in actum: sic. n. dicit respectũ in actu. ¶ Ad illõ quo
obijcit. q sciẽtia est existentiũ. Dicendũ. q exi-
stentia intelligunt vel in sua natura vel in cã. Itẽ
in cã intelligunt vel vt in potentia cãe vel vt in di
spositiõe sue cãe. Cũ ergo dicit sciẽtia est existen
tiũ: dz accipi existentiũ in potentia cãe sicut dicit
hugo. Silr dicendũ q assimilatio in habitu. dz i
telligi nõ in actu: cuz dr sciẽtia vel vt assimilatio
intellectus ad rez. ¶ Item ad illud cũ dicit. deus
scit se. nõ pnotat respectus aliqs. Rñ. verũ est nõ
pnotat respectus in actu: sed signat diuina eẽntia
vt similitudo. Ipsa aũt diuina natura de sua pote
state habet similitudinẽ. nõ que sit a creaturis: sz
magis ad creaturas etiã si nulla sit creatura. vn-
de etiã pnotat respectus in habitu. Cõcedit ergo
q eadez rõe deus scit se: et scit creaturas. sz tamen
cũ dicit deus scit se: pnotatur respectus in habitu
cũ dicitur scit creaturas: in actu. ¶ Ad aliud quo q-
ritur. vtrũ notet respectus psonarũ cũ dicitur de
us scit se. Dicendum q qdam dixerũt q nõ. imo
abstractis p'onis eẽt dicere deus scit se: intelligit
se: intuemur se. tñ cũ dicit deus scit se: intelligit di-
uina eẽntia vt similitudo. nec est diuersitas nisi sz
rõem intelligentie. Vel dicendũ vt a quibusdã di
citur sm Anselmum. q facit ad fidez q ipsa sciẽtia
que est similitudo significat eẽntiã. et pnotat plu-
ralitatem psonarũ. qz similitudo plurium est. vnde
Anselmus in prolog. in hoc q summus spũs intelli
git se. pater gñat et filius generat. qz intelligere se
ponit similitudinẽ hẽre apud se. et ita ponit rela
tio vnius et alteri9: qz tunc sunt p oĩa similes i ea-
dez eẽntia. ¶ Ad illud qđ querit. vtrũ nomine sci
entie intelligit rõ exẽplaris. Respõsio est sciẽtia
simplicis notitie siue speculatiua: et est sciẽtia pra
ctica siue cũ approbatiõe. primo mõ nõ dicit sciẽ
tia rõez exemplaris: sed scđo mõ. ¶ Ad illud qđ
querit de distinctiõe illoꝝ vocabuloꝝ qbus no-
minat diuina sciẽtia. dicendũ q diuina in-
telligentia põt psiderari sm q abstrahit respectu
a rebus que sũt sub tpe: aut sm q respicit res que
sũt sub tpe. sm q respicit res abstrahendo respe
ctum a pditione tpe: sic dicit sapiẽtia et sciẽ-
tia. sz vero q respicit res sub pditione tpis: sic est
psciẽtia dispositio pdestinatio et c. Differentia at
est inter sapiẽtiã et sciẽtiã. nã est psiderare ipsã
cãm: et sm hoc dicitur sapiẽtia. vel effectum in cau
sa: et sic dicit sciẽtia. qz sciẽtia est cõprehensio
rei per cãm. Item sm q diuina intelligentia psi
derat res sub pditiõe temporis est differentia. qz

aut respicit bonū aut malū cōiter: ⁊ sic ē prescien-tia. aut bonū tm̄: ⁊ sm̄ hoc multipliciē. Nā quedā respiciūt bona tā nature q̄z gratie: quedā bonum gratie tm̄. bonū autē nature ē duplr̄. aut in fieri: aut i facto eē. si i fieri: sic ē dispositio. si in facto eē: sic ē ꝓuidentia. bonū vero gratie respicit predestinatio. Vel aliter sm̄ q̄ dicit Hugo de sancto victore in sentētijs suis. Diuina autē sciētia ⁊ sapiētia: vocaꝛ ⁊ presciētia ⁊ dispositio ⁊ ꝑdestinatio ⁊ ꝓuidentia. sciētia existētiū. presciētia futuroꝝ. dispositio faciēdoꝝ. ꝑdestinatio saluādoꝝ. ¶ Qd̄ vero querit quare iter hec nō nominet reprobatio? dōm q̄ nihil addit supra vel vltra. Nā i itellectu reprobatōis nō sūt nisi duo: ꝑsciētia iniquitatis ⁊ preparatio potētie i dispositōe. sȝ ꝑdestinatio addit q2 dicit respectū ad bonū gratie. ¶ Ad illō qd̄ obijcit quare non dr̄ memoria pteritoꝝ sicut ꝑsciētia futuroꝝ dōm q̄ hoc fit. ne videaꝛ q̄ res antecessissent diuinā scientiā.

Membꝛuȝ secunduȝ.

f Ecūdo querit p quid sciat sciā dei. Et primo querit vtrū deus sciat res p se vel p aliud. Secūdo vtr̄ p cām vel nō cām. Tertio vtrū p vnū vel p multa. Quarto vtrū per exemplar.

Articulus primus.

n D primū sic ꝓcedit. ⁊ ꝓbaꝛ q̄ per se sciat. q2 itelligibile ē ꝑfectio itellect⁹. si ergo illud p qd̄ itelligimus ē pricipiū ꝑfectionis: si deus itelligeret p aliō q̄z p se: illud eēt ꝑfectio sui itellectus. sȝ ipossibile est q̄ habeat ꝑfectionē extra. ergo nō pōt itelligere p aliud q̄z p se. ¶ Itē ꝑfectius ⁊ nobilius ē agere ⁊ itelligere p se q̄z p aliud. qd̄ aūt nobilius ē: deo tribuēdū ē. ¶ Itē si itelligeret res p ipsas res: vilesceret eius itellectus. q2 res eēt ꝑfectio itellectus eius. sȝ nō pōt vilescē itellect⁹ ei⁹. ergo ⁊c̄. ¶ Itē dyoni. i li. de diuinis noibus. deus cognoscēdo se, cognoscit oīa. cognoscit ergo nō p aliō. Cōtra. deus dr̄ opari ⁊ scire. ⁊ vtrūqꝫ dr̄ respectu creature. q2 opaꝛ ⁊ scit creaturas. si ergo nō icōueniens dr̄ deus opaꝛ p creaturā: eodē mō nō icōueniens dicit de⁹ scit p creaturā. vel dicat rō q̄re dicaꝛ opari p aliud ⁊ nō scire p aliud. Rn̄sio sm̄ dyoni. i li. de diuis noibus. deus scit oīa tanq̄z in se entia: ⁊ in se ꝑsubsistētia: ⁊ nō ex entibus accipit sciām ipsoꝝ. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcit dōȝ. q̄ differt actio que significaꝛ p scire: ab actōne q̄ significaꝛ p opari. vt pȝ in aīa. Anima. n. scit. aīa operaꝛ. cū aūt dr̄ aīa opari: significaꝛ motus ab aīa. cū vero dr̄ scire: dr̄ motus ad aīaȝ. Similr̄ i deo cū dr̄ deus opari: significaꝛ motus ab ipso. cū āt dicit scire: dr̄ vt motus ad ipm̄. hec āt ꝑpositio p dicit rōem pricipij quasi medij. sicut cum dr̄ ꝑcutio p baculū. sicut ex vī a dicit rōeȝ primi pricipij. vn̄ cū dr̄ ab artifice fit domus p securiȝ: ab dicit primū principiū p rationē pricipij quasi medij. vbi ergo significaꝛ actio trāsiens ab ipo supra creaturā. que scilicet dicit motū ab ipo: bene recipiꝛ hec ꝑpositio p quasi media. ita vt de⁹ sit in rōe pricipij. medij ⁊ primi. p vero dicat rōeȝ pricipij quasi medij. vt cū dicit deus facit domū p artificē. Vbi vero significaꝛ motus ad ipm̄ nunq̄ debet recipi hec ꝑpositio p. vn̄ cū p hoc verbū scire dicaꝛ motus ad ipm̄: nō dēt recipi ibi hec ꝑpositio per: q2 sic sequeret q̄ creatura eēt pricipiū respectu dei qd̄ est falsū. tamē pōt hec distigui deus opatur p creaturā. q2 si hec ꝑpositio per determinat verbū in ꝯparatione ad suppositū. vt dicat cām eius qd̄ supponit p nominatiuū: falsa ē. ⁊ ē sensus. deus p creaturā est opans. Vel pōt determinare verbū in ꝯparatōe ad accusatiuū: ⁊ sic vera ē. ⁊ ē sensus deus ē opans mediāte creatura: ⁊ sic patet solutio.

Articulus secūdus.

f Ecūdo querit vtrū deus sciat p cām. ⁊ videt q2 sic. dyonisius i li. de diuinis noibus sm̄ vnicā cām sciuit oīa vt ex ipso existētia ⁊ in ipso subsistētia. ergo ⁊c̄. ¶ Itē nobilior ē sciā que ē p cām q̄z illa q̄ non ē p cām. sed qd̄ nobilius ē: deo ē tribuendū: ergo sciētia dei ē p cām. s. p se cām. Cōtra. deus scit mala non tn̄ est causa maloꝝ. nō ergo quecūqꝫ scit: scit per cām. quia omnia que scit p causam: scit per se cām. sed mala non scit per se causam ergo ⁊c̄. ¶ Itē ipse scit nō entia. sed que nō sunt existētia non habēt cām. vt ea que ꝓterierūt ⁊ multa ꝯtingētia que non erūt. ergo nō scit quicquid scit per cām. Respōsio sm̄ dyonisiū i li. de diuinis noibus. si sm̄ vnā cām deus omnib⁹ entibus eē impertit: sm̄ eādem cām singularē qua agnoscit oīa tanq̄z in se entia ⁊ in se preexistētia: ⁊ nō ex entibus accipiet sciētiā eoꝝ. Scdm̄ hoc dōm. q̄ ē ꝯsiderare id qd̄ est cā. ⁊ ē ꝯsiderare cām in ratōne cāe. deus autē est causa omniū. potest ergo ꝯsiderari deus velut id qd̄ est causa vel in ratōe cāe. si ꝯsideraꝛ ipse qui ē causa: omnia scit per cām. q2 omnia scit p se qui ē cā oīum non aūt scit omnia i ratione cāe. Nā vbi intelligens ⁊ intellectū sūt idē: non ē necessariū mediū causa: vt patet cū anima itelligit se: non itelligit se per cām. Itē vbi intellectus non habet cām: non oportet illud itelligi per cām. Vbi ergo intellectū ē ouersum ⁊ habet cām: verū est q̄ scire ē causam cognoscere. ¶ Similr̄ illud intelligēdū: illud nobilior ē scientia p cām. verū est vbi intellectū habet cām. sed vbi non ē cā: illud verius scitur sine cā q̄z aliud per cām. ¶ Itē ad illud qd̄ obijcit q̄ mala non sciuntur per cām dicēdum q̄ illud qd̄ p

se vero est q mala non sciunt per causam nisi per accidens verum est q mala sciuntur per causam sed non propriam: sed per causam bonorum. ut dicetur infra. ¶ Ad illud quod obiicitur de his que non sunt q non habent causam. dicendum q habent causam in potentia sed non in actu. deus enim est causa potens creare que non sunt. actu vero creans solum ea que sunt. ¶ Ad illud quod obiicitur. q scit se non per causam in ratione cause: cognoscit tamen se per se qui est causa.

Articulus tertius.

t Ertio queritur utrum cognoscat per unum vel plura. Quod per multa videtur in li. lxxxiij. q. nihil aliud est res esse in dei scientia quam rationes rerum esse in dei scientia. sed ut dicit ipse in eodem. omnia vel singula sunt creata propriis rationibus. Alia enim ratione est homo: alia est equus. ergo singula proprias habent rationes. sed ipse scit per rationes. ergo scit per multa. ¶ Item eius secundum omnem differentiam hoc esse in deo. sed differentie entis sunt in deo unum et multa: ergo ibi est exemplar unitatis et multitudinis. ergo sicut cognoscet unum per unum exemplar: ita multa per multa exemplaria. ¶ Item aut cognoscit unum per unum. aut unum per multa. si per multa habeo propositum. si per unum: ergo cum cognoscat omnia per modum suum. in ipso aut sunt omnia unum: ergo non cognoscit nisi unum. Contra. dyonisius in li. de diuinis nominibus. in tota omnium idest perfecta omnium causa. omnes nature singulorum sunt conuolute per unam inconfusam unitatem. et ponit exemplum de unitate et centro. ergo per unitatem unam cognoscuntur omnes nature singulorum. ¶ Item in li. de diuinis nominibus. cognoscit uniuersaliter multa uno. dicit enim sic diuina sapientia cognoscendo seipsam cognoscit omnia et uniuersaliter multa uno.

Responsio. cognoscit omnia seipso et cognoscit omnia per unum. et ratio huius est. quia perfectius est cognoscere multa et unum uno: quam multa per multa: et unum per unum. et quod est perfectius: est deo tribuendum. cognoscit ergo unum et multa per unum. Et est exemplum in unitate. dei. n. intellectus unitatem. intellectus inquam sue essentie et sue virtutis et sui respectus similiter et centro sed sicut unitas intelligendo se intelligeret unitatem et etiam suam virtutem. et cum virtus sua sit q ex eius multiplicatione surgit omnis numerus: ipsa intelligendo suam virtutem intelligeret omnem numerum. Similiter deus intelligendo se omnia intelligit. eodem modo patet in centro. si intelligeret se et suam virtutem: uno simplici intellectu intelligeret infinitas lineas que possunt duci ab ipso. ¶ Quod ergo obiicit. q propria singula propriis rationibus creata sunt. Dicendum q hec argumentatio non valet. multe sunt rationes: et per rationes cognoscit: ergo per multa cognoscit. non rationes et multe sunt et una. ratio eius hec comparationem ad illud cuius est: et ad alia respectu quorum est. In comparatione enim ad illa quorum sunt rationes multe sunt. sed in comparatione ad illud cuius est ratio est unitas. sicut patet in respectu puncti ad lineas. respectus enim puncti secundum q punctum unus est et simplex: in comparatione ad plures lineas multi sunt. Est ergo sophisma accidentis in argumentatione illa. non enim sequitur q per illa cognoscit non sunt multe rationes sed una tantum. ¶ Ad aliud dicendum q deus se uno cognoscit unum et multa. unum autem est exemplar unitatis et multitudinis. sed unum secundum actum consideratum est exemplar unitatis: unum consideratum secundum potentiam est exemplar multitudinis. ¶ Ad aliud quod arguitur q cognoscit secundum q sunt in ipso. sed secundum q sunt in ipso sunt unum: ergo non cognoscit nisi unum. Dicendum q non valet sicut deberet inferri. ergo non cognoscit nisi ut unum. nec sequitur ulterius. ergo non cognoscit nisi unum.

Articulus quartus.

q Uarto queritur utrum diuina scientia sit per exemplar. Quod sic aug. in li. lxxxiij. q. ideas vel rationes ubi esse arbitrandus est nisi in mente creatoris. Non enim extra positum quicquam intuebatur: ut secundum illud constitueret quod constituebat. cum ergo idea non sit aliud quam exemplar: relinquitur autem deus per ideam res scire ex hac auctoritate relinquitur: cognoscit igitur rem per exemplar. ¶ Item omne agens per rationem agit per exemplar aut per ideam rei quam habet apud se. ergo et deus ipse qui maxime per rationem agit. sed idem est quo agit rem et quo cognoscit rem. ergo precognoscit rem per ideam. Contra. dyonisius de diuinis nominibus. omnium notitiam et substantiam et scientiam prechabet et preconcepit. non secundum ideam. ergo nec bona. ergo non cognoscit per exemplar. Solutio. si idea vel exemplar diceret differens a diuina essentia nullo modo diuina scientia est per exemplar vel per ideas. unde in hoc errauit plato: qui posuit tria principia: deum, ideas et materiam. et hoc modo non intelligit beatus dyonisius. Si vero ideam dicat ipsam essentiam in quantum est ars vel species secundum quam sunt res. secundum hoc est diuina scientia per ideam. quia per seipsam: que est ars et exemplar rerum. ¶ Et ad illud quod obiicit de malis. Respondeo. quia mala cognoscit per ideam bonorum inquantum deficiunt ab illorum participatione. unde dyonisius ponit exemplum de luce que secundum eandem tenebras et lucem cognoscit. non ergo aliud est cognoscere tenebras quam a luce deficere.

Membrum tertium.

t Ertio queritur cuius sit diuina scientia.
t Et primo queritur utrum sit entium et non entium. Secundo utrum futurorum vel infinitorum. Tertio utrum malorum et bonorum. Quarto utrum necessariorum et contingentium. Quinto utrum enunciabilium. Sexto utrum singularium. Septimo utrum oppositorum.

Articulus primus.

a D primũ sic pcedit aug. sup gen. Res ab eterno fuerũt in dei sciẽtia. cũ tñ nõ eẽnt in sua nã: ergo sciẽtia dei e ñ entiũ. ¶ Itẽ ambro. i ii. de trinita. cognoscit ea q̃ ñ sũt tanq̃ ea que sũt ⁊c. ¶ Itẽ aug. sup illõ ps. Pulchritudo agri mecũ ẽ. glo. cũ illo hz oĩa futura: ⁊ ab illo ñ detrahunt̃ pterita. sz pterita ñ sũt vl' futura: ergo ⁊c. q̃rit̃ ergo qualr sunt i illo.

Cõtra. hugo de. s. victo. i sentẽtijs suis. sciẽtia ẽ entiũ vel existẽtiũ. ergo nõ ẽ ñ entiũ. ¶ Itẽ vnũqđ q3 sicut se hz ad eẽ sic se hz ad veꝝ. sz scientia dei solũ ẽ veroꝝ: ergo solũ ẽ eoꝝ q̃ hñt eẽ. Rñ. ẽs aug. sup Ioã. Qđ factũ ẽ in ip̃o vita erat. ponẽs exẽplũ de archa i ope que ñ ẽ vita. ⁊ de archa in mẽte artificis q̃ ẽ vita. ⁊ hoc mõ qđ factuz ẽ vita ẽ in deo. Scđm h ergo dõm. q eẽ creature dicit̃ dupl'r i sua nã: vel in sua cã. scientia aũt dei ñ ponit eẽ vel existẽtiaz rei in sua nã: sz in sua cã. i. in seip̃o siue i dispõne sua. ¶ Qđ ergo obijcit̃ q sciẽtia est existẽtium. dõm q nõ ẽ sensus q sint existẽtia i sua nã solũ: sz existẽtia in sua cã. Scientia ergo dei ẽ entiũ ⁊ nõ entiũ in sua natura. vt pz i exẽplo de artifice ⁊ domo. Artifex. n. anteq̃ faceret domũ: habuit scientiã de domo. latitudinis. longitudis. materie ⁊ forme ⁊ huiusmõi. ⁊ postmodũ cũ facta ẽ hz eãdem scientiã de domo quaz habebat prius anteq̃ fieret. ⁊ si destruat̃ domus: eandez tñ hz scientiã de domo. nõ valz ergo domus nõ ẽ: ergo artifex nõ hz scientiã de domo. sĩlr autez sũt res in deo sicut domus i mente artificis. Nec valz sĩlr res nõ sũt: ergo deus nõ hz sciam de rebus. ¶ Ad aliud qđ obijcit. q vnũqđq3 sicut se hz ad eẽ: sic se hz ad veꝝ. dicendũ q est veritas rei in nã ppria: ⁊ est veritas rei in cã sicut res se hz ad eẽ in nã ppria: sic se hz ad veritatẽ in nã propria. ⁊ sicut se hz ad eẽ in cã: sic se hz ad veritatem in cã ⁊ nõ aliter. ¶ Ad illud quo querit̃ qualiter preterita ⁊ futura sint in illo? Rñ. patet per simile in domo. quid. n. est aliud domus in mẽte artificis nisi exemplar domus vel idea in mẽte: que ñ variat̃ per pñs preteritũ ⁊ futuꝝ. sz semp ẽ apud eũ exẽplar. sĩlr apud deũ manet exemplar rei siue sint pñtia pterita siue futura. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. q deus scit multa que nec fuerunt nec erũt. huiusmõi aũt ñ sũt in deo sicut in cã vl' sicut in exẽplari: ⁊ ita vr̃ q nõ hz illa scire. Rñ. est taz potens. Nam ẽ cã potens. cã disponens. cã operans. deus aũt scit quedã vt cã potens. ⁊ scđm hoc scit multa que nunq̃ fuerũt vel sunt vel erũt. Cognoscendo enim se vt potentem cãm: cognoscit omnia ad que põt se extendere sua potẽtia. vt disponẽs cognoscit ea que sũt vel fuerunt vel erũt. sed per se cãm operantem cognoscit solũ entia. sunt ergo illa in cã potente siue in potentia cãe.

Articulus secundus.

c Onsequẽter querit̃ vtrũ sciẽtia dei sit infinitoꝝ. Et vr̃ q sic. q2 sapiẽtia eius se extẽdit ad ea quoꝝ ñ est nũerus. ps. Sapiẽtie eius ñ est numerus. ergo sapiẽtia eius ẽ infinitoꝝ: ⁊ ergo ⁊ scia. vñ aug. xij. de ciui. dei. sũt quidã qui in cantiã pcipiunt insaniam vt dicãt deũ nõ oĩum habere noticiã. q2 infinita sunt qđ in numeris ops3 pcedere: sz apđ illũ infinitorum certus ẽ numerus: cuius sapientie ñ ẽ numerus. ¶ Item infinitũ est cuius quantitatez accipientibus semp est aliquid extra sumere. Infinitũ etiam dicit nõ tot quin plura. sed ñ est ponere tot scita a deo quin plura: ergo scit infinita. ¶ Itẽ sciẽtia dei cõprehẽdit eius potẽtiã. ⁊ se extendit sciẽtia ad quecũq3 se extẽdit potẽtia. sz potentia ẽ infinitoꝝ. ps. magnitudis eius ñ est finis. ergo ⁊ sciẽtia. ¶ Itẽ infiniti potentia dicit̃ dupl' citer infinitũ diuisione. vt i quãtitate cõtinua. infinitũ additiõe. vt i quãtitate discreta. si ergo deus cognoscit potẽtiã cõtinui que ẽ ad diuisionẽ i infinitũ: ⁊ potẽtiã discreti q̃ ẽ ad multiplicatiõez i infinitũ. ergo scit ĩfinita. ⁊ q̃uis ista potẽtia ñ sit reducibil' ad actũ. tñ ex quo ẽ potentia. ops3 q deus sciat illã scđm suã extẽsionẽ: cũ ñ extẽderit se potentia i plus q̃ scia. ¶ Itẽ i deo ñ differt posse ⁊ eẽ. ergo idẽ erit scire potentiã respctu diuisiõis i infinitũ ⁊ scire ĩfinita. sz scit potentiã respctu diuisionis i infinitũ: ergo hz sciam infiniti. ¶ Itẽ ĩfinitũ institutũ fuit ad significãdũ aliqđ. illud ergo fuit cõphensibile vel non. si ẽ cõprehensibile a nobis ergo ⁊ a deo. si ñ est cõprehensibile: quomõ ergo est institutũ. Cõtra. scientia ẽ existẽtium sicut dic̃ hugo i suis sententijs. existẽtia autem sunt finita: ergo scientia ẽ finitorũ solum. ¶ Item omne quod scit̃ cõprehendit̃ scientis scientia. omne aũt quod comprehendit̃ finit̃: ergo omne quod scit̃ a deo finit̃ eius scientia. ¶ Item scientia dei de rebus ẽ per ideas. sz idee nõ sũt ĩfinite: ergo nec scia dei infinitoꝝ est. Qđ aũt idee vel rationes nõ sunt infinite: probat̃. q2 aut tot sũt quot sũt res: aut plures. si tot: ⁊ res sunt finite. ergo ⁊ idee. Si plures: cũ sit idea est exemplar ad aliquaz rõnem. si ergo illa res ñ est futura: frustra est illa res idea. Restat ergo q ñ sunt plures. ¶ Item idea relatiue dicitur ad ideatũ. si ergo ideata finita sũt ⁊ idee. Responsio. cũ queritur an scientia dei sit infinitorũ. dicendũ q scientia dei est de rebus ⁊ hoc vt p se cã. Causa autem põt considerari vt potens operari. ⁊ sic scia dei que est per se cã est infinitorum q2 ipsa potentia cã est infinitorum. sed si cõsideretur cã vt disponens: sic scientia dei de rebus per se cã est finitorum q2 dispositio est finitoꝝ. ¶ Similiter ad illud qđ obijcit de diuisione continui in ĩfinitum ⁊ ad illud q scia ẽ existentium. veruz ẽ existentium in cã: sed res potest existere in cã dupliciter. vel in cã potente: ⁊ sic existentia sunt in-

finita. vel in eā disponēte: τ sic existentia sunt finita. τ scientia vt dictū est primo mō est infinitorū scdo mō finitorū. ¶ Ad illud qd obijcit. omne qd scitur scientis scientia cōprehendit. dicendum fm dyoni. de diuinis nominibus. Sapientia diuina seipsaʒ cognoscēs cognoscit oīa materialia immaterialiter. nō ptite ptite: finite infinita. nō valet ergo li sūt finita in eius cognitōe: q sit finita simplr nā infinita cognoscit p finita sibi. ¶ Itē ad illud qd obijcit. q scientia est p rōnes vel p ideas. dicēduʒ q est scientia simplicis noticie que non est p rōnes vel ideam. qr illa est etiam maloꝝ que nō habent in deo rōnes vel ideam ꝓpriā. Est iteruʒ scientia approbationis que hʒ in deo rationes τ ideam. τ hec est finitoꝝ. Nam cognitio eoꝝ q dʒ operari: solūmodo dicit p ideam. ¶ Item ad illud qd obijcit. q infinita nō pōt cōprehendi scientia humana. dicendū q institutio nominū est dupliciter. τ quedā accipit intellectus: τ qdā nō. Quādo enim nomen significat quid est rei: τ imponitur ad significādū qd de re. τ hic nō deficit intellectus imponētis. Qnqʒ significat nomē quid nō est. τ hic deficit intellectus in cōprehēsione. τ ideo imponit ad significandū qd nō est: sicut pʒ in impositiōne diuinorū nominuʒ. Non enim pōt intellectus capere quid sit deus: τ ideo imponit nomen quod significat quid nō est deus. vt imēsus τ huiusmodi. Similiter dicendū q in impositiōe huius nominis infinitū: deficit intellectus in cōprehēsiōe. τ ideo impositum fuit ad significandū quod nō est: nō quid est. nec sequit si fuit impositū: q cōprehensum fuerit ab intellectu instituentis.

Articulus tertius.

Postea querit vtrū scia dei sit bonoꝝ τ maloꝝ. Ad qd sic. nō iudicaret deus de bonis τ malis nisi haberet sciētiā de illis: sʒ iudicat de illis: ergo illa scit. ¶ Itē qcqd capit humana scientia capit diuina. sʒ scia hūana est capax maloꝝ: ergo τ diuina.

Cōtra magr in sentētijs. xxxvi. di. de absconditis tuis adimpletus ē venter eoꝝ. qd exponit augu. abscōdita inqt peccata sūt q a lumine veritatis nec abscōdunt. ¶ Itē scia nihil aliud est q assimilatio intellectus ad res scitas. sʒ nulla est assimilatio intellectus dei ad malū. qr nulla ē cōparatio xpi ad belial: ergo τc. ¶ Itē scia eius est p cām. ipse aūt nō est cā mali: ergo nō scit mala. Itē querit qualiter scit mala vtrū videat illa extra se vel in se. si extra se: ergo scit p aliud qd ē extra se. τ hoc ē icōueniens. Si in se videt: cōtra. in se nō est aliqd malū nec aliqd defectiuū: ergo in se nō pōt videre mala. ¶ Itē aug. in libro de lib. arbi. nisi se viciose in tantū recte vitupantur in quātū vituperator earum artē qua facte sūt videt. vt hic ita vitupet qd ibi nō videt. ergo vicia naturarū nō videt deus in arte. Responsio. ad hoc dicendū fm Cassiodoꝝ. psalmista dicit nec ab oriēte nec ab occidēte deest deus. qd exponens Cassiodorus inquit. nec a bonis nec a malis deest deus: qr oībus p̄sens τ cognitor ē. cognoscit ergo deus bona τ mala p sciaʒ. sʒ bona etiā cognoscit p approbatiōes τ beneplacitū: mala vo nō. vn Cassiodo. sup ps. dicit peccata abscōdita sūt deo. qr nō nouit. i. nō approbat. Et ex consensu augustini dicit ea abscōdita a lumine dei. hec vba sūt. xxxvi. di. primi li. sententiarum. dōm ergo q ē scia approbatiōis: τ scientia simplicis noticie. Sciētia approbatiōis nō cognoscit deus mala: vt habet. xxv. mathe. Nō noui vos τc. τ in ps. q ignorabā iterrogabāt me τc. Sʒ scia simplicis noticie scit ipa mala. τ eadē scia seipso scit bona τ mala. Et est exēplū augustini i arte. deus enim ita scit mala: sicut ars nouit vicia. Quedā aūt enim sūt i arte vt approbāda. qdā vt reprobāda. sicut i grāmatica cōgruū τ incōgruū. Cōgruū vt approbandū: incōgruū vt reprobādū. ita deus i seipso arte scit malum vt reprobandū. bonū vo vt approbandū. τ exēplū huius pʒ in luce. vt si lux videret se τ sui opatiōem: videret bñ q hoc est receptiuū luminis sui: aliud nō. sʒ tenebras. τ ita seipso videret se τ tenebras. vn dyonisius. si lux fm cām in se tenebrarum pcipit noticiā: aliud nō cognosceret tenebras q a lucis absentia. Eodem mō rectū est principiū cognoscēdi se τ obliquitatē. τ sic est in scientia dei. ¶ Qd ergo obijcit. q scientia est assimilatio intellectus ad res scitas. dicendū q quedā sūt res que sciuntur p se: τ qdā tamē p accidēs. Quedam enim res sciunt vt positio: τ hec sciunt vt assimilatio intellectus ad res. qdā sciunt vt priuationes: τ hec nō sciunt vt assimilatio sʒ vt dissimilitudo. similitudo vo principiū est cognoscendi simile τ dissimile. bonū ergo qd ē simile scit a deo p similitudinē. malū vo qd est dissimile per eandē similitudinē. ¶ Ad aliud quo obijcit scientia dei est p cām. dicendū q malorum scientia est in deo nō p cām mali: sed p cām bonorum. Quedā enim sciuntur p cām suā. sicut illa que habent cām vt bona. quedā nō per cām ꝓpriā sed alienam: vt mala que nō habent cām. nō enim cognoscuntur nisi per defectum a causa. ¶ Ad aliud quo querit. vtrum videat in se mala τc. Dicendum q mala cognoscit in se. nō tamē sequitur q malus sit in ipso: sed q bonum vel exemplar boni sit in ipso. per qd cognoscit bonum sicut effectum: malū vo vt deficiens ab ipso. ¶ Itē ad illud aug. quo obijcit q natura c viciose τc. dicendū q mala nō sūt i arte diuina: q in ea reprobent τ sciant sicut in scia. eo enim addit supra sciaʒ causalitatē. deus aūt nō est cā mali: per id nō sunt mala i arte diuina sicut sunt in scientia τc.

Articulus quartus.

Onsequenter querit vtrum scia dei sit necessariorum vel contingentium. Ad quod sic proceditur. certior est necessariorum cognitio quam contingentium quia certius est omne necessarium quam contingens: et quod est perfectius est deo tribuendum. ergo et cetera. ¶ Item perfectior est diuina scia quam humana. sed de perfectione humane scie est quod est necessariorum tantum. ergo scia diuina est solum necessariorum. ¶ Item proportio est scientis ad scibile. ergo sicut necessarium scitur per causam necessariam: ita contingens per causam contingentem. ergo non scit contingentia. ¶ Si dicatur quod contingens habet causam inferiorem vt naturam vel voluntatem et hoc est causa contingens et habet causam superiorem que est causa necessaria. Contra. indicium habet causam necessariam necesse est euenire. Indicium habet contingentem non est necesse euenire: ergo idem necesse est euenire et non euenire. quod est inconueniens. ¶ Item deus scit hoc futurum contingens. et si est futurum contingens: necessario erit vt loquimur de necessitate consequentie. ¶ Preterea si est contingens non de necessitate eueniret: ergo de necessitate eueniet et non de necessitate eueniet. Contra. perfectius est cognoscere mutabilia et immutabilia per causam necessariam quam cognoscere solum necessaria per causam necessariam. sed quod perfectius est tribuendum est deo. ergo et cetera. Quod concedendum est. et dicendum secundum dyonisium vt supra. ¶ Ad illud quod obijcitur quod certior est cognitio necessariorum et cetera. dicendum quod est scia a rebus: et est scia ad res. Scientia nostra que est a rebus est secundum conditiones rerum. sed diuina scia que est ad res: non sequitur conditiones rerum. sequitur ergo in nostra scia necessario res cognitio necessaria. Item si res sit contingens: cognitio contingens est de ipsa. quia ergo scientia dicit cognitionem immutabilem: et nos non possumus de contingentibus habere immutabilem cognitionem: ideo scia nostra est solum necessariorum. Sed scientia dei que est ad res. non est per res sed per seipso. vnde cum ipsa sit causa immutabilis: per causam immutabilem et necessariam cognoscit etiam contingentia. ¶ Ad aliud quod obijcitur quod nos cognoscimus necessaria necessario: contingentia contingenter. Dicendum quod hoc non est de perfectione scientie nostre sed de imperfectione. quia enim scientia nostra est accepta a rebus: et ipsa res est contingens. oportet quod cognoscamus contingenter. sed de perfectione diuine scie est que cognoscit seipsa quod contingentia sic scit necessario. Exemplum patet in artifice et in me. Cognoscimus domum ego et artifex. sed cognitio mea de domo mutatur secundum mutationes domus: sed cognitio artificis non mutatur. etiam ante edificationem domus et post destructionem. enim si fiat siue non fiat. ¶ Ad illud quod obijcitur quod proportio debet esse scientis ad scibile: ergo sicut necessarium scitur per rationem necessariam: ita contingens per causam contingentem. Dicendum quod est ens per se. et ens per aliud. et ens per aliud reducitur ad ens per se: ita causa contingens ad causam necessariam est reducibilis. omne enim per accidens reducitur per se. ¶ Ad aliud quod obijcitur de duplici causa scilicet inferiori et superiori. dicendum quod est causa superior deus: et causa inferior natura vel voluntas. Quedam autem sunt immutabilia secundum causam superiorem: vt celum moueri vsque ad finem mundi. deus enim ita disposuit et causa inferior motrix ad hoc est necessario disposita. vnde est causa immutabilis ad hoc tam superior quam inferior. Item quoddam est immutabile secundum causam inferiorem: quod tamen est mutabile secundum superiorem. vt solem moueri quod habet causam immutabilem necessariam inferiorem: quod tamen secundum causam superiorem est mutabile. vt patet in Josue. x. Item est quoddam immutabile secundum causam superiorem: mutabile est secundum causam inferiorem. vt si deus prouidit me futurum romam. secundum causam superiorem est immutabile: sed causam inferiorem est mutabile: cum deus prouiderit et disposuerit quod iste actus eliciatur a mea voluntate non coacta. non sequitur ergo hoc est immutabile secundum causam superiorem. ergo est immutabile. immo est quid et simpliciter. quod enim dicitur secundum causam superiorem immutabile secundum quid dicitur. et non secundum quid necesse est euenire. Nam illa causa superior non est determinata causa huius: nec contingens inferiorem ad hoc quod res sit.

Articulus quintus.

Onsequenter querit an scia dei sit enunciabilium. ad quod sic. scia enunciabilium est cum compositione et diuisione. est enim acceptio alicuius de aliquo vel alicuius ab aliquo. ergo si compositio et diuisio longe relegata est a simplicitate diuine scientie. relinquitur quod non erit enunciabilium. ¶ Item anima que simplex est. non potest plura simul intelligere. vel cognoscere. vnde phus. contingit scire multa. intelligere autem vnum solum. ergo cum primum sit simplicissimum: non potest multa videre simul. Contra. ipse scit res omnes et scit omnes actus anime. sed res sunt de quibus sunt enunciabilia. actus vero anime est enunciare siue enunciatio. relinquitur ergo quod ipse scit enunciabilia. Quod concedendum est. Sed notandum quod scientia non est de enunciabilibus per modum enunciabilium sed per modum rerum: de quibus sunt enunciabilia. et non per modum illum quo sunt in anima comparatis per modum illum quo sunt in causa sua. et ita enunciabilia reducuntur ad res: res autem ad causam que quidem est sufficiens ad esse. ¶ Ad illud igitur quod obijcitur anima est simplex et cetera. Dicendum quod simplicitas non impedit quin plura simul et semel intelligat anima simplex. Non enim impedit quin plures habeat rerum similitudines. vnde conuertendo se super diuersas rerum similitudines conferendo siue iudicando de rebus quarum sunt similitudines: non potest non plura simul intelligere. ¶ Ad illud quod obijcitur quod contingit intelligere vnum solum habet phus. dicendum quod loquitur de intellectu prout est acceptio principiorum. vult enim ostendere differentiam inter sciam et intellectum. prout scia est acceptio conclusionum scilicet principiorum sed quod intelligendo principia non contingit intelligere nisi vnicum solum. Sed sciendo conclusionem necesse est scire plura: scilicet principia et conclusionem. videtur igitur anima simul et semel multas res per multas

similitudines rerum. unde videt multa non uno sed multis. deus vero videt multa uno .i. seipso. unde in visione dei non differt quod videt et per quod videt. quia videt se per se et in se videt omnia. quia est causa illorum. quemadmodum ponit exemplum beatus dyonisius in li. de divinis nominibus. in centro et unitate dicens. in monade omnis numerus subsistit. aut singulariter quia a monade procedit discernitur et multiplicatur. et in centro omnes linee circuli secundum unitatem primam consistunt sunt. Vacuitur autem distantes breviter discernuntur et quantum magis et magis. sic in tota omnium natura .i. in deo toto uno nec singulorum sunt convolute per unam in confusam. Item dyonisius in eodem divina sapientia seipsam cognoscens cognoscit omnia materialia immaterialiter. et particulariter et finite infinita. et multa universaliter ipso uno omnia cognoscens et adducens. Etenim si secundum unam causam deus omnibus tradidit: secundum unicam eandem causam scivit omnia ut ex ipso existentia et in ipso primo subsistentia.

Articulus sextus.

Consequenter queritur utrum scientia dei sit singularium. Ad quod sic intellectus divinus non est singularium sed solum universalium. et ratio huius est quia intellectus immaterialis est et abstractus a loco et a tempore. singulare vero est hic et nunc. Cum ergo divinus intellectus sit maxime immaterialis et abstractus a loco et tempore: non potest habere scientiam singularium. Item ostenditur ab Aristotele in prima philosophia. quod deus non cognoscit aliud a se. quia sic intellectus eius vilesceret. Item augustinus in Enchiridion. melius est quedam nescire quam scire ut vilia. si ergo ista sunt vilia respectu divine bonitatis et scientie: melius est ignorare illa quam scire. Contra. augustinus xi. de civitate dei. a terrenis usque ad celestia a visibilibus usque ad insensibilia: sunt aliqua bona aliis meliora. ad hoc inequalia ut essent omnia. deus autem ita est artifex in magnis ut minor non sit in parvis. ergo ipse deus equaliter est artifex magnorum et parvorum. ergo in arte sua equaliter cognoscit magna et parva. Item quod potest cognoscere creatura non potest ignorare deus. si ergo creatura potest cognoscere singularia: deus non potest ignorare singularia. Quod concedendum est. Ad primum dicitur quidam quod hoc est ex imperfectione intellectus nostri quia non potest intelligere singulare: non autem ex eius immaterialitate. Aliter tamen dicendum et verius. quod intellectus divinus intelligit singularia. intellectus enim accipit speciem rei et intelligit rem ipsam. lapis enim non est in anima sed species lapidis. qua quidem intelligitur ipse lapis. Quod ergo insinuat boetius quod non intelligitur singulare sed universale: hoc intelligitur quantum ad speciem acceptam in intellectu qui loquitur huiusmodi secundum rationem universalis. qua quidem specie intelligitur res cuius est species scilicet singulare. Nota igitur quod intellectus humanus intelligit singulare per speciem sive similitudinem eius acceptam adminiculo sensus. angelicus intellectus accipit singulare per speciem sive similitudinem eius non acceptam adminiculo sensus: virtute enim intellectus angelici non potest in cognitione universalis et singularis per intellectum: quantum non potest cognitio alicuius rationalis deducta per sensum ad cognitionem singularis et per intellectum ad cognitionem universalis. Cum igitur humanus intellectus et angelicus intelligat singularia per speciem sive similitudinem que est in ipso que non est ipse intelligens. sed in hoc differunt quod hic manuductione a sensibilibus per se. intellectus divinus intelligit singulare non adminiculo sensus nec per speciem nec per similitudinem que sit alia ab intelligente: sed seipso sive similitudine que est ipse. Ad hoc igitur quod obicitur. quod intellectus divinus non est singularium quia est immaterialis. Responsio. est per interemptionem et addendum est. quod immaterialitas non est causa quare non intelligit singulare quia nec angelus non intelligeret. sed immaterialitas est causa quare species sive similitudo rei accepta in intellectu ut huiusmodi non est singularis: sed potius est universalis: inquantum est exemplar sive similitudo multorum convenientium. Ad secundum vero dicendum. quod illud quod dicit philosophus. quod deus non potest cognoscere aliud a se nisi vilesceret. intelligendum quod non intelligit per hoc quod ipse non cognoscat alia a se: sed quod non cognoscat ea extra a se: sed in se causa ipsorum. et cognoscendo se causam omnium: cognoscat omnia. et ideo sua cognitio non dependet a rebus sensibilibus: quemadmodum cognitio humana. quemadmodum punctus vel centrum habet intellectum sui a quo procedunt multe linee cognoscendo se causam et principium omnium linearum. cognosceret omnes illas lineas. Ad tertium dicendum. quod augustinus in illa auctoritate enchiridion sumit ignorare pro non approbare. sicut quemadmodum dicitur ipse deus ignorare peccata. unde quod dico hic vilia: supponit ibi peccata aut creaturas minus vel minus nobiles.

Articulus septimus.

Consequenter queritur utrum scientia dei sit oppositorum. Ad quod sic. si nihil est quod deus non videat deus sic dicit augustinus. omnia simul videt. quorum nullum est quod non semper videat. ergo cum contingat utrumque oppositorum esse. ut sedere te et te non sedere. utrumque illorum videt deus. sed non videt hoc post illud. ut sic successio in videndo. ergo simul videt hoc et illud. sed utrumque illorum esse simul est falsum et impossibile. ergo deus videt vel scit falsum. Item posito uno opposito removetur alterum. ergo si ponitur scire unum oppositorum: impossibile est scire alterum oppositorum. Contra. oppositorum eadem est disciplina. ergo et eadem scientia. ergo et multo magis in scientia dei poterit esse oppositorum. Responsio. dicendum quod scientia dei potest esse oppositorum sive oppositionem et falsitatem: quia non sciuntur opposita a deo secundum modum ipsorum contrarietatis sed magis per modum oppositionis rerum secundum quod sunt contrarietate: quod quidem species oppositorum abstracta est a oppositione et oppositione contrarietatis. et dico rerum contrarietatis. non modum illum quem fuit posita natura: sed per modum illum quem habent sua causa et tamen est superius. Ad illud ergo quod primo obicitur dicendum quod hec est duplex utrumque enim oppositorum simul videt deus. quia si hoc dictio simul determinat

hoc verbū vidē in ꝯpatiōe adinuicē: vera ē. τ est sensus. deus sil' videt vtrūqꝫ oppositoꝝ. qr eodez presenti eternitatis simul videt vtrūqꝫ. Si vo determinat hoc verbuz videre in ꝯpatione ad rem visā: falsa ē. τ est sensus. deus vtrūqꝫ oppositoꝝ sil' videt: sil'. s. eē. Et i h sēsu pcedit cū accipit vtrūqꝫ oppositoꝝ eē sil': est falsum. ¶ Ad scōm dōz ꝙ nō ē silis modus essendi cū dicunt opposita esse i reꝝ natura: τ cū dicuntur eē in scia dei. In reruz enim nā impossibile ē ꝙ simul ponantur opposita τ in eodē subiecto: sꝫ tamen simul sunt in scia. Notandū tn̄. ꝙ etiā in rerū natura differt cuz dicuntur contraria eē in aliquo ꝫm veritatez: τ cū dicuntur in aliquo ꝫm spēm siue intentionē. Nā contraria ꝫm veritatem non possunt eē in eodez subiecto simul per naturam. velut ꝯtrarij colores in eadez pte parietis: τ tamen simul pn̄t i medio per intēnonē. sicut pꝫ ꝙ intētiones innumerabiliū contrariorum colorum pn̄t eē: τ sunt in vna τ i eadem parte aeris.

Membrum quartuz.

Consequenter querēdum ē de mo scie dei. τ quō scit. τ quomodo cognoscit res in seipso: τ per seipm. Queritur pmo quō res sint in deo. rōe cuius ꝗritur de ideis rerū τ rōnibus ꝫm quas dicuntur eē in dei sapia. Scdo cū mala non habeant eē in deo: quō cognoscuntur a deo. Tertio quō scit oia pn̄tialr. Quarto quō scit oia sil'. Quinto quō scit oia pfecte. Sexto quō scit oia immutabiliter.

Articulus primus.

Circa pmū queruntur plura. pmo querit hic. si sic ē ꝙ idea τ rō τ sapia sint idē ꝫ substātiā que ē dūa ꝫm rōnez. Nō idē sunt sic ꝯsēdit augu. in lib. de ciui. dei. idee sunt in mēte diuina. quas q nō credit infidelē eē non ambigit. sꝫ homo agens ꝫm artem suam ꝫm eā ē exemplar operum que sunt ab eo: sic multoformis deus oium creaturaꝝ que sunt ab ipso exemplar est. idea aūt nihil aliud ē ꝙ exemplar diuinum: ergo idem ē exemplar diuinum τ idea. ¶ Nō aūt idee sunt idez qđ rōnes: qꝛ dicit augu. in li. lxxxiij. q. dicit enim ꝙ idee sunt rōnes rerum stabiles vel inuariabiles: τ que diuina intelligentia ꝯtinentur. ¶ Nō aūt sunt idem qđ ipa sapientia dei: pꝫ per hoc qđ ipse dicit. cuz ipe neqꝫ oriant neqꝫ intereant: ꝫm eas tn̄ dicit formari eē qđ orit τ interire pōt. sed ꝫm sapientiā diuinam dī formari qcqd fit. oia in sapiētia fecisti: ergo relinquitur ꝙ sint idem ꝙ sapia dei que est eterna. τ ꝫm quā format omnis creatura. Rn̄. ꝙ licet sint idem ꝫm rem: differentia tamē ē inter hecꝫ nomen. qꝛ rō respicit finem: idea formā: exēplar efficientem: sapientia cognitōem: sicut ars opera tionem. Vn̄ inquātuꝫ efficiens scit qualiter debeat opari ꝫm exemplar: dicit sapiēs. inquātū vo pōt opari cū vult: dicit artifex. τ qꝛ vnum τ idem ꝫm rem est cā exēplaris τ finis τ cā cognoscēs: vnū τ idem ꝫm rem ē sapiētia idea τ ratio.

Adhuc querit .§. j.

cū sit vna sapientia dei: quare sunt rōnes plures τ idee: vna aūt sapientia? Nō aūt sunt plures rationes: pꝫ per hoc qđ dr in li. lxxxiij. q. aīa n̄ pōt intueri eas nisi rationalis ex ea pte qua excellit. i. mēte τ rōe. τ hec ē aīa sancta τ pura. Rōe ergo condita sunt. nec ea rōne homo qua asinus: hoc enim essꝫ absurdū. singula. n. sūt ꝓ prijs creata rationibus. has autem rōnes non ē arbitrandū eē nisi in mēte conditoris: non. n. extra se quicqꝫ positum intuebatur. ex hoc habetur ꝙ rōes τ idee plures: tamen vna est dei sapientia. Respondēdum ꝙ licet idē sint ꝫm rem: illa tamē in hoc differunt ꝫm dictionis modū. nā sapiētia exēplar τ ars plus se tenēt ex pte dei cognoscētis qđ oio ē vnū: ideo illa nō recipiunt pluralitatē. ac dicunt plura exēplaria: plures sapie: plures artes. Rō vo τ idea ex pte rei cognite. τ pp hoc sicut res cognite plies ita τ idee. τ pp hoc qꝛ vnaqueqꝫ res hꝫ suū ꝓpriū finē: sunt plures rōnes ꝫm quas fines determinantur. pp respectum ergo idee ad formā τ rōnis ad finē cum sint forme reꝝ plures τ fines: dicitur rōnes τ idee plures.

Tertio queritur .§. ij.

si tpale n̄ ē cū coeterni. vnū. n. τ multa ꝯsequunt esse: n̄ vr determinari multitudo ꝫ nomē eo qđ est eternū a tpali. τ ita nō debet dici idee aut rōes plies pp formas τ fines creaturaꝝ plures. Responsio. dicunt idee aut rōes plures pp respectū creaturaꝝ ad ipas: n̄ ꝙ sint a creaturis vel ab eis accipiant vnitatem aut multitudinem.

Adhuc querit .§. iij.

de illo qđ dicit aug. ꝙ non ea rōne ꝯditus est hō qua equus. ꝫm hoc. n. videt ꝙ plura sint ab eterno: cum ille rōnes sint eterne. vt in eadē auctoritate habetur. rōnes rerum sunt stabiles. Rndēdū est. ꝙ eadem est ꝫm rem ratio eterna qua hō est ꝯditus τ equus. sed nō eadez vt rō. exemplū de hoc. punctus ad quez terminant plies linee: vnus pūctus est. sꝫ tn̄ dr pluraꝫ plurium pncipiū. hoc aūt nomen rō notat p modum pncipij. illud aūt idem nominat sapia nō absoluto. Preterea cuz loquimur in talibus: ꝓportiōalr loquimur de vnitate τ multitudine. quēadmodū loquimur de sapia humana τ rōibus fiendorū ꝫm eā τ spēciebus q̄ sūt in ea. dicimus. n. ꝙ vna est sapia edificatoria q̄ sunt multe domus: alia rōe fit hec domus: alia illa. τ alia forma exēplaris hꝰ ꝓprie: τ alia ꝓpria sola illꝰ.

Quinto queritur .§. iiij.

cum oia sint in ipo vt vita aut lux. quare nõ sunt oia potentia vel sapia? Preterea sicut habetur actuum. xvij. in ipo viuimus mouemur et sumus. propter quod ergo non dicuntur oia in ipo vna essentia aut vnus motus sicut oia in ipo dicuntur vna vita. Hoc videtur Anselmus dicere in monolog. oia antequam fierent et cum facta sunt et cum corrumpuntur seu aliquo mõ variantur: semper in ipo sunt. nõ quod sint in seipsis sed quod est idem ipse. et tamen in seipsis sunt essentia mutabilis sed immutabilis rõe creata. In ipo vero deo sunt ipsa prima essentia. et prima existendi veritas. et prout magis sunt vtrique illi similia: ita verius et prestantius existunt. Ex hac autem accipitur quod creature in ipo sunt ipsa essentia dei. quod propinquissimum est illi heresi que dicit oia esse deum. Iuxta illud. iupiter est quodcunque video. Preterea vnum et multa secuntur esse si ergo oia sunt in deo: quod est. aut vnum aut multa. Si vnum: ergo oia sunt vnum. si multa ergo multitudo est ab eterno cum oia sint in deo ab eterno. ¶ Preterea oia dicuntur esse in deo. Queritur ergo quem modum essendi. Respondendum. quod dicuntur oia in deo esse vita aut lux. propter hoc quod viuere est cõe et rerum corporalium et spiritualium. et in quantum corporalia participant a spiritualibus. vt corpus dicitur viuere per alam. et ex hac similitudine dicuntur in ipo oia viuere quia quo ad ipsum nõ habent esse deficiens. et si ipsa in se deficiant cognitio tamen de eis indeficiens. Dicuntur etiam oia in ipo lux: lux enim est sub cõis dispõ in corporalibus et spiritualibus. et in corporalibus per participationem. et propter hoc dicuntur oia in ipo lux esse: quia oia in dei cognitione relucent et sunt manifesta. Sapientia autem et cognitio nominat illud quod est proprium dei cognoscentis. sic enim creatura in quantum creatura sapit aut cognoscit. potentia autem est propria dispõ agentis: quare nõ dicuntur oia in ipo esse potentia nisi hoc nomen potentia ablatiue accipiatur. et teneatur ibi potentia pro potestate ad differentiam potentie misticum. ¶ Hic incidamus in illam heresim que dixit deum omnium esse naturam. dõm est ad auctoritatem Anselmi. quod aliter vel aliud est dicere omnia esse diuinam essentiam: aliud est dicere in ipso sunt omnia diuina essentia. Cum enim dicitur omnia sunt diuina essentia: supponuntur creature prout sunt in suo esse. Cum autem dicitur omnia sunt in ipso diuina essentia supponuntur rões eterne de rebus illis que rõnes eterne sunt ipsa dei sapientia: et ita per cõns diuina essentia. Nec ex hoc sequitur quod sint in dei essentia sed sunt in eius sapia. Esse enim in dei sapia nihil aliud est quam cognosci ab eo. esse vero in sua essentia: est ipsorum essentiam vere dici de illis quod de nulla creatura conuenit. ¶ Preterea quod dicitur in ipso viuimus mouemur et est equoce sumitur et cum dicitur oia in ipso vita erat. Nam cum dicitur in ipso viuimus: notatur per in. causa efficiens. i. ab ipso est viuere nostrum. cum dicuntur omnia vita in ipso: per. in. notatur causa exemplaris. dicuntur autem in ipso vita non motus aut essentia. quia motus nomen appropriatum est de rebus factis. et nõ est conuenie

faciendi et facto vel cognoscenti et cognito. essentia licet sit cõe nomen: nõ recipitur hic quia vnumquodque habet propriam essentiam. Hic ergo credamus oia nõ differre in essentia: nõ admittatur in ipso oia esse essentia. hoc tamen admittitur omnia sunt in ipso. Cum autem dicuntur omnia esse in ipso: notatur esse in ea efficiente et cognoscente. dico autem efficientem nõ actu sed habitu. ¶ Ad aliud dicendum quod nõ sequitur sunt in deo: ergo vnum vel multa. hec enim diuisio vnum multa consequitur ens compositum in seipso est ens: nõ autem prout hoc esse fuit quod esse autem fuit quod est creature esse cum dicitur esse in deo: quod tamen in se esse est esse simpliciter. Nec sequitur oia sunt in deo. ergo homo est in deo. Nam esse hominem est esse determinatum in specie. esse in deo autem est esse per indistinctionem generis et speciei. ¶ Ad aliud dicitur. quod esse in accipitur ibi esse vt in motiuo. Motiuum autem est duplex effectiuum. vel cognitiuum. et vtroque modo dicuntur esse in deo quia in causa cognoscente et operante.

Incidenter queritur .§. v.

cum oia dicuntur esse in deo. vnum sequatur. ergo oia sunt in diuina essentia. ¶ Respondendum. quod nõ. esse enim in deo dicuntur. quia deus supponit rationes rerum. Dicitur esse in ipso. essentia autem diuina sed sit eadem. si dicit respectum ad illud cuius est causa prout nominatur essentia. et quia dei essentia nõ est creature essentia nõ dicuntur omnia. sic in essentia proprie. sed autem dicatur deus abraham et nõ in diuina essentia abraham.

Iterum queritur .§. vj.

cum nec concedendum quod oes creature ab eterno essent cum deo. cum enim associationem notat. associatio autem nõ est nisi vbi est multitudo quam nõ erat ab eterno creature cum. ergo etc. ¶ Contra. aug. super illud ps. pulchritudo agri mecum est. id est in presentia mea est. quia apud deum nihil preteritum. nihil futurum est. cum illo sunt oia futura. et ei nõ sunt absunt in sua eternitate: et cum illo sunt oia. Respondendum. improprie sumitur hec propositio cum. et intelligitur hoc rõe ipsarum rõnum que sunt in ipsa sapientia diuina de rebus faciendis. hec autem rõnes sunt ipsa dei sapientia: que eterna est. et cum ipso dicitur esse. nõ quod sit aliud in essentia. sed alia ratio dicendi cum dicitur deus et cum dicitur sapientia sua ratio.

Articulus secundus.

Consequenter queritur. si mala nõ creata aut esse in deo. quo cognoscuntur a deo. Nam dicit aug. cum pro cõ omnis scientia intelligentie causa in ipsa cognitione... que dicit apostolus oia esse in deo. Ro. xi. ex ipso per ipsum et in ipso sunt oia. sed quod infamus dicere esse mala in deo. illa enim in ipso esse intelliguntur que ex ipso et per ipsum sunt. ex deo per ipsum sunt et ex ipso quorum auctor est. sed nõ est auctor nisi bonorum. nõ ergo ex ipso et per ipsum sunt nisi bona. nec ergo nec in ipso sunt nisi bo

na: nõ ergo mala ĩ deo sũt. ¶ Itẽ aug. in li. de natura boni. Cũ audimus inquit ex deo ⁊ p ipm ⁊ in ipso eẽ oĩa. oẽs vtiqȝ naturas itelligere debemus: ⁊ oĩa que naĩliter sũt. nec eniȝ ex ipo sũt peccata que nãm nõ seruãt ſȝ viciãt. que ex voluntate peccãdiũ nascuntur oĩa. ex his ergo relinquit ꝙ mala nullo modo sunt in deo. ¶ Scdõȝ hoc ergo obijcit. si mala nõ sũt in deo nec ſm dissilitudinẽ nec ſm causalitatẽ: quõ cognoscũtur a deo in seipso: nõ videt? ¶ Itẽ cũ mala nõ dicant eẽ ĩ deo. questio est. cũ hec sit ɔcedenda mala sũt ĩ cognitõe dei: vtrũ sit ⁊ hec: mala sũt ĩ deo cognoscẽte. ⁊ si hoc: tũc mala sũt in deo. ¶ Itẽ aug. in li. ð libero arbi. Nature intãtũ viciose sũt: inq̃tũ ab eius q̃ facta sũt arte discedũt. ⁊ intãtũ recte vituperant: inq̃tũ eaꝝ vituperator artẽȝ qua facte sũt videt. hoc ita vituperet qd ibi nõ videt. ex quo sumit ꝙ mala non videnť a deo. ¶ Si dicat aliquis. ꝙ mala nõ videnť p approbatõeȝ: videnť tñ p simplicẽ noticiã. Sȝ q̃rit adhuc. q̃re bona multipliciter mala ṽo tñ vno mõ dicunť cognosci? cũ cognitio ad veritatẽ ptineat: veruȝ aũt cõe est bono ⁊ malo. Rñ. augu. in libro ɔfessionuȝ. cum deus puidet vel pscit mala: nõ ẽ visio in silitudine mali vel a silitudine q̃ sit in deo: sicut silitudines exẽplares dicunť esse in ipo. Unde notãdũ. ꝙ prio sũt silitudines infecte in aĩa. scdõ sũt silitudines ĩ mẽte artificis. nec hac nec illa silitudine deus pscit mala. ſȝ in quadã dissilitudine sicut medicina morbũ nõ q: ei assilať. vnde ps. q̃ ignorabã interrogabãt me. glo. deus nouit peccatũ sicut ars viciũ. Et dyoni. in li. ð diuinis nominibus. ñ ſm visionẽ singulis se immittit ſȝ ſm vnã cãe ptinẽtiã oĩa ptinens ⁊ sciẽs. sicut lumen ſm cãm [illegible] semetipm tenebrarũ pacceptit visionẽ. non aliũde vidẽns tenebras q̃ȝ a lumine. ¶ Ad scdm dicendũ ꝙ nõ sequiť mala sunt ĩ dei cognitõe: ergo ĩ deo cognoscẽte. cũ eniȝ dicit mala sunt ĩ deo cognoscẽte: duplex notať esse in. sȝ in deo p causalitatẽ ⁊ eẽ in deo p cognitõeȝ. Mala ṽo mala nõ sunt ĩ deo p causalitatẽ: nõ ɔcedit hec: mala sũt ĩ deo cognoscẽte. sicr nõ sũt in eo p exẽplaritatẽ. nõ.n. ẽ exemplar maloꝝ deus. ¶ Ad vltimũ dicẽdum ꝙ dupl'r dicitur bona ⁊ mala cognosci. ẽ eñi cognitio itellectiua ⁊ cognitio practica. vñ itellect⁹ dr cognitiuus ⁊ practicus. vtroqȝ aũt mõ sunt bona ĩ scia dei: mala ṽo altero mõ tñ. a malo aũt ñ priuať veꝝ ſȝ bonuȝ. Scia aũt practica respicit bonũ: cognitiua veꝝ. dicitť aũt mala eẽ simpliciter sũta ĩ cognitõe dei. nõ ꝙ bona sint ɔposita ĩ ei⁹ cognitõe vł noticia: ſȝ q: ipa sũt ibi ⁊ p modũ veri ⁊ p modũ boni. Sȝ nũquid ɔcedẽdũ ꝙ mala sint ĩ cognitõe dei p mõȝ veri. Rñdeo ꝙ p mõȝ veri ꝙ ipa mala sint. ſȝ ṽt ĩ bono eis opponitur.

Articulus tertius.

c Onsequẽter q̃rit quõ scit deus psentialiter. Ad qd sic obijcit. sicut dr sup illd. i. Corin. xi. pp ãgelos. glo. deus nõ ad ipa videt. nec aliqd nouũ ẽ ĩ visione eius ⁊ scia cũ aliqd tpaliter ⁊ trãsitorie [illegible] rit. si tñ afficiat sensus vel ĩ carnales hominũ vel celestes angeloꝝ. sensus ẽ auctoritatis ꝙ ñ ẽ aliq̃ inouatio vel mutatio ĩ visione dei a mutatõe tẽporaliũ sicut ĩ nobis ⁊ ĩ angelis accidit. ¶ Item sup illud. ij. petri vlti. q: vnus dies apud ipm sicut mille ãni. glo. in agnitõe diuine veritatis ⁊ psentia ⁊ pterita ⁊ futura eq̃liter psentia ɔstant. ¶ Itẽ aug. sup illud Joã. viij. si nõ credideritis q: ego sum. nõ ẽ veꝝ eẽ vbi ẽ esse ⁊ nõ esse. pteritũ ⁊ futurũ. inuenio in oĩ motu reꝝ. in veritate q̃ manet pteritũ ⁊ futurũ nõ inuenio: ſȝ solũ psens. ⁊ hoc icorruptũ qd ñ ẽ ĩ creatura. ¶ Sȝ q̃rit q̃liter pteritũ ⁊ futurũ ẽ pñs apud deum. qm vt ɔtrã. qm certu⁹ psens eternitatis q̃ȝ pñs tpis. pñs autẽ tpis est eẽ: pñs aũt eternitatis ẽ tñ illud qd ẽ. ñ ergo pteritũ vel futurũ ẽ pñs ĩ eternitate: cũ pñs eternitatis sit illud qd ẽ. ergo pteritũ ⁊ futurũ non sũt pñtia deo. Rñ. dicitť pñtia eo ꝙ sic cognoscit ac si eẽnt psentia. ſȝ hoc ñ sufficit ad itellectũ hui⁹ ſmonis. ſȝ tũ dicitť pñtia: q: rõnes pteritoꝝ atqȝ futuroꝝ apud ipm pñtes sũt. Ad aliud rñdẽduȝ ſm auctẽȝ Ansel. de ɔcordia pscietie ⁊ li. ar. que dicit. Quis ĩ eternitate non fuit aut erit aliqd ſȝ ẽ tñ ꝙ in eternitate mutari nequit in tpe aliqñ p subiectã volũtatẽ añq̃ȝ sit mutabile ɔbať eẽ. Quis aũt nihil ibi sit nisi pñs: nõ ẽ tñ illud psens sic tpale sicut nostrũ: ſȝ eternũ ĩ quo oĩa tpa ɔtinent. siquideȝ quẽadmodũ psens ɔtinet oẽm locum ⁊ q̃ ĩ loco sunt: ita eius psens simul oẽ tps pñs claudit. ⁊ q̃ sũt ĩ quolibȝ tpe. Dicẽdũ ergo ꝙ pteritũ ⁊ futuꝝ ſȝ ñ eterna sint ĩ se: ve tñ sunt ĩ cã ñ trãsiẽt. sicut nec domus vt ẽ in mẽte artificis trãsit: lȝ exterius recipiat mutationẽ. vt eñi dicit aug. sup ioãnẽ ĩ pricipio archa ĩ mẽte vita ẽ in ope vbi archa ẽ. qd ergo ĩ se pteritũ vel futurũ est: pñs ẽ in sua cã vel rõne exẽplaris vel rõne silitudinis. sicut ergo ẽ psens: sic est eis. sicut pteritũ vel futurũ: sic ñ est. ¶ Nota ad maiorẽ euidẽtiã. Ansel. in eodẽ li. cũ aũt res aliter eẽ cognoscať in tpe q̃ȝ in eternitate. vt aliqñ veꝝ sit qm aliquid nõ est in tpe qd ẽ in eternitate. ⁊ q: fuit in tpe qd ibi nõ fuit ⁊ erit tẽporaliter qd ibi nõ erit: nulla rõne negari videt posse. similiter ad eẽ in tpe mutabile qd ibi ẽ imutabile. quippe. nõ magis opposita sũt mutabile ĩ tpe ⁊ imutabile ĩ eternitate q̃ȝ nõ esse ĩ aliquo tẽpore ⁊ semp eẽ ĩ eternitate. Siquideȝ nõ dico aliqd nũq̃ȝ eẽ ĩ tpe qd semp ẽ ĩ eternitate. ſȝ tñ ĩ aliquo tpe nõ eẽ. Nõ eniȝ dico actõeȝ meã crastinã nullo ĩ tpe eẽ. ſȝ hodie tñ nego eã eẽ q̃ tñ semp est in eternitate. ⁊ qñ negamus fuisse vel futurũ eẽ aliquid quod in tẽpore fuit aut erit: nullo modo ne

gamus sibi eē qđ sibi indesinenter ē suo pñti mō. Sz adhuc dubitat de auctē Ansel. dicentis. q sicut pñs tps ptinet oēm locū sic eterno presenti claudit oē tps pñs et que sūt in tpe. Sm hoc enim videt. q sicut oē qđ ē in tpe tpale ē ita oē qđ ē in eternitate eternū. Et que sūt in tpe sm auctēz p̄dictā sūt i eternitate: ergo que sūt tpalia sūt eterna. ¶ Rñsio. non sequit que sunt in tēpore claudunt eternitate: ergo sunt i eternitate. dicunt enim claudi eo q eternitas precedit tpus et erit tēpus post tps et durat dum tps ē. esse vero i eternitate, pprie dicunt que sua habēt eē durans cū eternitate. et lz res tpales vt sunt i cā eternaliter sunt. non tamē sm se sunt in eternitate.

Articulus quartus.

Consequēter querit quomō deus scit oia simul. Ad quod augu. xvi. de trinitate. Scuit ergo inuicem pater et filius sz ille gignēdo ille nascendo. et oia que sunt i eoꝝ sciaꝫ eoꝝ sapiētiam eoꝝ eēntia. vnusquisqz eoꝝ simul videt. nō particulariter vl' sigillatim velut alternātie pspectu hinc illuc et inde huc. et rursus huc inde i aliud atqz aliud vt aliq̄ videre ñ possit nisi ñ vidēs alia. sz oia simul videt: quoꝝ nullū ē quod ñ semp videat et sciat.

Contra. simul videt oia que sūt in eoꝝ scia. sapientia. et eēntia. cum ñ oia que sunt i diuina essentia sint. qz eē in causa ñ ponit eē simpliciter: ergo pōt ñ existens videri. sed hoc qualiter cum visus transeat sup existens. Et si dicat. q dicitur presens ratione cause. sic enim nos presentialiter intelligimus cāz aliquā. cū ipsa cā ē videmus effectū. qđ falsum ē. ¶ Preterea cū non videmus rē pñtem. nihil melius videm' qz cū videt ipē futurā. ¶ Itē ille scit gignēdo ille nascēdo. Contra. scire idē ē q eē. ergo pater ē gignēdo. ¶ Itē oia que sunt i eoꝝ eēntia vnusquisqz eorū simul videt: ptra. ergo creatura ē i eēntia dei. sz nihil ē i dei eēntia qđ ñ sit deus. Rñ. ad primū dōm. q videndo se q sibi ipsi ē pñs: videt oia. ñ sic aūt est de nostra visione intellectiua vel sensitiua. opz enim pñtiam rei apud sensū eē et similitudinis ei' vel alicuius ipm pungētis. cū videt apud intellectū. nec ē nostra visio potior visione ipsius: lz rei pñtis qz ea quā videt futurā: qz pñtaliter videt eā pñta immutabili. ¶ Ad aliud dōm. q hoc verbū scire aliqñ sumit respectu creature. vt cū dicitur pater scit filiū vel econuerso. qñ ergo hz respectū ad creaturā vel ad eādem psonā: hec ē falsa pater scit gignēdo nisi gerūdium notet concomitantiam. vt sit sensus. pater scit dū gignit. qñ hō respectus ē ad aliā psonam: quo dāmodo notionaliter tenet. et sic recipit notionalē determinationē et sic accipit hic. Scuit ergo pater et filius: ille scit gignēdo: ille nascēdo. ¶ Ad aliud dicēdū q cum dicit oia que sunt i eēntia eoꝝ. nō vniuersaliter intelligit de creaturis nec de attributis eēntie vt sūt eēntia bonitas et huiusmodi. sz partim de creaturis: et partim de attributis eēntie. et hic ē sensus. oia que sunt in eoꝝ scientia in eoꝝ sapiētia: hoc intelligit de creaturis. residuum vero de attributis eēntie. et sic ordiat ita: vnusquisqz eorum simul videt omnia que sunt i eorum sciētia et c. Si vero intelligit de creaturis: sic exponendum est i eēntia eorum. i. in ipsis existentibus.

Articulus quintus.

Consequēter querit quomō deus scit oia pfecte. ita q scia eius ñ pōt augeri nec minui. Ad qđ obijcit sic. aliquis ē qui ñ ē lecturus hodie: iste pōt eē vt legat hodie. nihil aūt pōt fieri qđ ñ possit a deo sciri. pōt ergo deus scire hūc lecturū hodie. pōt ergo aliqđ scire qđ ñ scit: ergo eius scia pōt augeri. ¶ Itē aliqs ē lecturus hodie quē deus scit lecturū. sz pōt eē q ñ legat. ergo deus pōt scire hunc ñ lecturū: quem nō scit lecturū. ergo deus pōt scire aliqđ qđ ipse ñ scit. ergo scia eius pōt minui vel mutari. Rñ. dicimus q scia dei ñ pōt augeri nec minui. sed oio ē immutabilis. vñ aug. de trini. Sciētia dei similitudinis ē p oblitionē et inuariabilis: nostra vero scia et amissibilis ē et recuperabilis p disciplinā. qz hoc ñ ē nobis eē qđ scire et sapere. q dei scia inuariabilis est. sicut ipsa dei eēntia inuariabilis ē. Sz obijcit. scia relatiue dicit ad scibile. sz multiplicatio vnius relatiuorum ponit multiplicationē alterius. si ergo augeri pōt scibilia dei: ergo augeri pōt scia dei. ¶ Itē scia dei ñ recipit falsitatē sz ē solū veroꝝ. sz vnūqđqz sicut se hz ad eēntiā se hz ad veritatē. sz plura pñt esse entia a deo: ergo plura vera: ergo et plura scita. ergo et maior scia. ergo aliquo mō auget sciētia dei saltē quo ad scibilia. Contra scia dei ē infinita. qz scie eius ñ ē numerus: qz infinitoꝝ ē. infinito vel infinitis nihil pōt addi: ergo nec potest augeri de scia nec ē numerus scitoꝝ. ¶ Itē scia dei pfectissima ē. ergo nec qñtum ad ratonē sciē. dūnec qñtum ad scita vel scibilia pōt augeri vel minui. hec. n. imperfectionis eēt. sz nulla imperfectio ē ponēda in deo. Rñsio. sciētia dei tribus modis accipit. vno mō pro approbatione. sic. n. nouit deus viam iustoꝝ. Alio mō pro simplici noticia. sz hec duobus modis. vno mō absolute: sic pnotādo extra omni rei scite: sic scie eius ñ ē numerus. Alio mō in ordine: sic sm q ab i eterno deo antequā crearet cuncta sūt cognita et post pfectum et c. et hoc mō significat vt quidā dicerent diuina scia et visio quasi trāsitus sup rem. Primo mō bona dicunt subiecta diuine scie. Secdo mō bona et mala: eēntia et ñ entia. Tertio mō bona et mala. sz entia nō sm aliqđ tps pñs preteritū et futurū

⁊ ꝺm hoc tripliciter dr̄ scia. approbatōis itelligē tia visio. Dicendū ergo ad q̄ōnem. q̄ scia dei n̄ augel. scita tn̄ bene pn̄t augeri. Et ad hoc q̄ð dici tur deus pōt scire que n̄ sciuit. ver̄ ē de sciētia ap- probatōis ⁊ de scia visionis: sꝫ de scia intellecta n̄ ē verū q̄ꝛ illi subiecta sunt quecūq3 sūt subiecta potētie diuine. verūtn̄ pōt videre que n̄ videt q̄ꝛ aliqua res pōt eē que n̄ erit. vñ scia vt dr̄ visiōis ⁊ approbatōis nō ē infinitoꝝ: sꝫ scia intellectiua infinitoꝝ ē. ¶ Ad illud quo obijcit. multiplicato vno relatiuoꝝ multiplicat reliquū. dōm q̄ ē scia ad res: ⁊ ē scia a rebus. verbi gr̄a. artifex hꝫ sciē tiā ad domū faciendā anteq̄ꝫ fiat. qui aūt factas domus ꝯsiderat: sciam hꝫ a domibus vl̄ a reb⁹. scia ergo que a rebus ē: sequit ꝯditōes scibiliū. scia vero ad res vel sciētia artis nō. vñ multipli- catio vel diminutio domibus n̄ augel vel dimi- nuit scia artificis vel artis. talis aūt ē scia dei per modū scꝫ artis vel exēplaris. vñ nō sequit condi tiōes scibiliū. ¶ Ad aliud quo obijcit. plura pn̄t eē subiecta. dic ēdū. q̄ ver̄ ē de scie approbatōis vel visionis: sed nō intelligentie q̄ꝛ illa infinitorū ē.

Articulus sextus.

Onsequēter querit quomō deus scit oīa inmutabiliter. Ad q̄ð sic. demōstra to quolibꝫ ꝯtingēte. vt me cras lecturū vel aliquo huiusmodi deus scit hoc. aut ergo mutabiliter aut inmutabiliter. si mutabili ter: habeo ꝓpositū. si inmutabiliter: tūc ē inmutabi le me cras lecturū: ergo n̄ pōt mutari quin cras legā. ¶ Itē deus scit hoc mō futurū. cras sciet il- lud p̄n̄s. post cras sciet illud p̄teritū. sꝫ q̄ð scit ꝺm dr̄ias tp̄is scit mutabiliter: ergo scia dei ē muta- bilis. ¶ Itē cū ē res: deus scit eā. cū res nō ē: non scit eā. aliter. n. sciret falsū: ergo scia mutat ⁊ lo- quamur de visiōe. ¶ Itē de⁹ scit me lecturū cras. scia huiusmōi ē apud deū. cras cū legero vel cū mortuus fuero n̄ sciet me lecturū: ergo mutabil' ē eius scia. ¶ Item solet obijci hoc mō. deus scit q̄cq̄d sciuit. sꝫ sciuit te nasciturū: ergo ⁊c̄. Cōtra. ꝺm Boetiū li. de ꝯsolatiōe. q̄ð ꝯp̄hēdit: ē in cō prehēdēte p modū ꝯp̄hēdēns n̄ p modū rei cō- prehēse. Res. n. materialis n̄ ē in sensu materialiter vel in itellectu sꝫ immaterialiter. q̄ð ergo ꝯprehēdit a deo: i ipso ē ꝺm modū suū. deus aūt ē simplex inuariabi lis ⁊ eternus: ergo scit simplr̄ inuariabilr̄ ⁊ eter- naliter. ¶ Itē dyoni. in li. de diui. noībus. nō scia entiū deus cognoscit: sꝫ sua. etenī angelos nosse dicūt eloq̄a q̄ sūt sup terrā. n̄ ꝺꝫ sensus [illegible] cogno scētes: cū ipa sint sensibilia entia: sꝫ ꝺm ꝓpriā di- uini itellectus potētiā ⁊ nām. Ex hoc relinqt. q̄ diuinus itellectus ⁊ āgelicus cognoscit res p nām suā itellectus: n̄ p modū reꝝ itellectaꝝ. ⁊ iō inmu- tabiliter cognoscit deus. Nō cōcedendum est. ¶ Ad illud q̄ð p̄io obijcit dōm. q̄ deus scit hoc mutabiliter: duplex ē. aduerbiū. n. pōt determina- re verbū in ꝯparatiōe ad suppositū: ⁊ sic falsa. ⁊ ē sensus. deus mutabili mō scit hoc. Uel in ꝯpa- ratiōe ad appositū: ⁊ sic vera ē. ⁊ ē sensus. deus scit me lecturū. q̄ð est mutabile ver̄ vel mutabilr̄. ¶ Ad aliud dōm. q̄ nō valet. sicut non valet. lux solis vel radius illuminat hāc rē. mō nō illuminat cū p̄trāsijt: ergo radius mutat. Silr̄ n̄ valꝫ. mō sū dexter ad istū: mō sinister vel nō dexter. ponat q̄ ille mutet locū suū ⁊ ego nō: ergo mutor ego. et nūmus sine sui mutatiōe fit de n̄ p̄cio precium ꝺm aug. de trinitate. sic scia dei nō ē mutabilis huius rei cū ē ⁊ cū n̄ ē. sicut nō mutat scia artificis cum domus ē ⁊ cū domus nō ē. ¶ Ad aliud dōm. q̄ hec determinatio ꝺm dr̄ias tp̄oꝝ pōt determinare v̄bū sciēdi in ꝯpatōe ad suppositū siue ad sciētē. ⁊ sic falsa ē. q̄ꝛ nō eas scit ꝺm dr̄ias tp̄is. sꝫ princi paliter ⁊ ꝺm eternū nūc. vel in ꝯpatiōe ad opposi- tū siue ad scitū: ⁊ sic vera: q̄ꝛ scit res p̄teritas fu- turas ⁊ p̄sentes. ¶ Ad aliud dōm. q̄ scia dicitur dupl'r. s. actiue ⁊ passiue. scia passiue dicta ē apti tudo scibilis ad h̄ vt sciat: hec mutat. scia v̄o acti ue ē scia qua scit: hec nō mutat sicut scia artificis nō mutat mutatōe scibilis. ¶ Ad illud sophisma. deus scit q̄cq̄d sciuit ⁊c̄. dōm q̄ ē fallacia figure dictōis. cū. n. dr̄ deus scit q̄cq̄d sciuit. nō fit distri- butio ꝓ enūciabilibus: sꝫ ꝓ rebus. nō ꝓ reb⁹ vt sūt in nā ꝓpria: sꝫ vt sūt in diuina scia siue in suis rōnibus vel ideis vel exēplarib⁹. sic ergo distri- butio ꝓ ipsis rōibus reꝝ eternis. sꝫ cū assumit sꝫ sciuit te eē nasciturū: assumit ꝯditōes tp̄alem q̄ nō ē eterna. sꝫ sic deberet assumere. sꝫ sciuit tuā nati uitatē. ¶ Itē opponit omne enūciabile q̄ðcūq3 deus sciuit scit. sciuit te eē nasciturū: ergo ⁊c̄. Rn̄. deus scit enūciabilia nō p modū enūciabiliū sꝫ per modū rei in eā. Cum autem assumit te eē na sciturū: assumit enūciabile p modum enunciabi- lis: quomodo non fiebat primo distributio.

Questio. xxiiij. de prescientia dei.

Uesito de diuina scia absolute inquirēdū est in ꝯparatione. ꝺm eni3 cō paratiōes ad futura dr̄ p̄scien tia. ꝺm ꝯpatiōes ad faciēda di spositio. ꝺm ꝯpatiōes ad regē da ꝓuidentia. ꝺm ꝯpatiōes ad saluāda p̄destina- tio sicut dictū est prius. De his ergo p ordinem ingrendū est. ⁊ primo de p̄scientia circa quā plu res errauerūt antiqui ⁊ moderni in hūc modū deducet inq̄sitio ad intelligētiā. Primo an pre- scientia sit tp̄alis vel eterna. Scđo vtrū sit cā re- rū. Tertio vtrū sit causata a rebus. Quarto vtrū

inferat necessitatē rebus. Quinto an stet cum libero arbitrio. Sexto vtrū sit infallibilis. Septimo vtrum sit mutabilis.

Membrum primum.

Circa primū arguit hoc mō mgr̄ ī sententijs. Si res future essent cū pscientie dei tpale esset cū eterni: ergo pscientia eterna ē. ¶ Item pscia aut ponit res in sua nā aut in cā. si in sua nā: ergo nō esset aū res. si i cā sz res ī cā est ab eterno: et respectus ad res ab eterno. ergo pscientia eterna. ¶ Itē cū dico pscientia duo dico. scientiā et antecessionē. qūtuz ad pncipale significatū qd ē sciētia: nō est dubium qn sit eterna. sz qrit qūtū ad ancessionē vtrum sit tpalis vl' eterna. si tpalis: ergo cepit cuz rebus. sz pstat q ancessio scie dei ē an creaturā oēm. sz qc qd est ante oēz creaturā ē eternū: ergo antecessio ē eterna. et scia silr: ergo totū ē eternū ¶ Si dicatur q ancessio respcu futuri i tpe. et q: futurū i tpore ē tpale et pōt desinere esse: nō dī pscia posse desinere eē. Sz tūc arguit. ab etno fuit verū dicē mūdus fore. qūuis ergo illud dicat respcu futuri tñ pōt dici ab etno. ergo prescia silr qūuis dicat respcu futuri tñ ab etno. Contra. nihil qd desinit et hz possibilitatē ad nō eē ē etnū. sed prescia desinit sic dicē mgr̄. q cū res desinit eē futura desinit eē prescia. ergo n̄ ē etna. ¶ Idē i pmo sen. di. xxx. trāsumit vba btī augu. sic creator dī ad creaturā relatiue: sic prescia ad futurū. sz creator dī ad creaturā ex tpe et n̄ ab etno: ergo silr pscia dī ex tpe sic creator. ¶ Itē si pscia dī ī cpatiōe ad futurū. sz nihil ē deo futurū. imo oīa pñtia: nō ergo dī pscia respcu futuri ī dei sz sūt respectu futuri ī tpe. ergo pscia dī ex tpe. ¶ Itē aliquid ē carēs pncipio et fine sic deus. aliqd hñs principiū et finē vt tpalia. aliqd hñs pncipiū et [illegible] finē vt sempiterna: ergo ē ponē qrtū qd nō hz pncipiū sz hz finē. qd vr esse pscia qd nō cepit sz desinit vt dicit mgr̄. vel si dicat q hoc non pōt esse. qrit rō qre nō pōt esse. Rñ. est loq de re eterna multipl̄r. Quedā eniz dicit ī re etna q deus ē vt sine principio et sine fine. vt cū dī deus ē iustus bonus. sapiēs: qz sine initio et sine fine bonus ē. Quedā dicūtur vt cū pncipio et cū fine. vt cūz dicit deus creat hāc aiam. deus eniz non ab eterno creauit hāc aiaz: nec semp creat eā. Quedā vō dicūtur ō eo vt cū principio: sz tñ sine fine. vt cū dī deus est dñator. hoc eniz nō dī ō deo ab eterno: qz anteqz esset creatura nō potuit hoc dici. dñator eniz dicitur illoz cui subiectus ē aliqs dī ergo dñator ex tpe. tñ sine fine: qz creatura cui dominat sine fine erit. sicut ergo nō ē incōueniēs aliqd dici ō deo cū pncipio et cū fine. et qdā vt cū pncipio tñ sine fine sic nō ē incōueniēs ponē alterū sz q qdā dicunt de deo vt sine pncipio tñ cū fine vt pscia. Nō ergo qrit vtrū pscia sit eterna nō tpalis. Dicēdū q pscia dicit eternitatē in respectu ad tpale. Est ergo loq ō eterno absolute vel in cpatiōe. absolute scia dicit eternū: pscia dicit eternū in respcu vl' in cpatiōe. Dicēdū ergo q pscia ponit res in cā tñ in respectu ad tpale. vñ ponit res q erūt ī scia dei. Dicēdū ergo q ancessio dicit eternitatē in respectu ad tpale. sed scia dicit etnū absolute. ¶ Ad illud quo obijcit. nihil qd desinit ē eternū et c. Dicēdū q nō valet. aliqd. n. dī desinē: nō pp mutatōez q fit in ipso: sz pp mutatiōnez q ē in alio sicut possuz esse dexter et sinister sine desinē eē dexter et incipe esse sinister me nō mutato. vt postq vnus mō sit ab vna pte mei mō ab alia. dī ergo desinē nō pp respectū q ē ad alterū: nō pp mutatōem q facta sit in me. Silr dicēdū ō pscia q dī desinere nō pp ipam sciaz: sz pp ipm respectū: qz res ipa ad quā ē respect' mutat vel desinit. ¶ Itē ad illud. sicut creator dī ad creaturā: ita pscia ad futurū. dicendū q nō est sile vbiqz: qz sile tamē quo ad hoc: q vtrūqz dicit relatiue. sz ab eterno vnū: aliud ex tpe. ¶ Itē qd obijcit q nihil ē deo futurū. et pscientia dī respectu futuri et c. Dōm q futurū in psciētia dei nihil aliud ē qz idea rei future in deo. idea aūt desinit eē idea cpatiue rei future non desinit: id qd est idea. tñ desinit esse idea huius. i. futuri. Silr id qd est pscia nō desinit eē: esse in rōe psciētie desinit et hoc ē in rōe respect' cnotati. Silr dōm. q veritas futuri nihil aliud ē qz rō mūdi facturi. q rō nō desinit eē simplr: sz desinit esse futuri. vñ sic relatiua incipiut et desinūt eē pcitū sine sui mutatōe. ita pscietia desinit esse pscientia sine sui mutatōe. ¶ Ad aliud dōm q qrit qre nō pōt aliqd esse sine principio habēs finē? Rñ. q illud esset increatū et immutabile. increatum aūt ē immutabile nō potest habere finem.

Membrum secūdus.

Consequent qrit vtrū pscia sit cā rerum. Et vr q nō. cā est cuius esse sequitur aliud. sed si sequit si deus pscit hoc: hoc erit. ergo pscientia dei erit cā futuri. ¶ Itē aug. xv. ō tri. nō qr sūt iō nouit deus: sz qr pscit vel nouit magis sunt. ergo psciētia dei ē cā rerū. Contra. si psciētia dei est cā. cū ipse pscierit mala: ipse esset auctor et cā mali qd est incōueniens. Impossibile. n. ē q a summo bono sit aliqd malum. posset. n. melius excogitari. Melius eniz ē a quo nullū malū: qz a quo aliqd malum. ¶ Itē Anselmus ō cocordia pscie et li. ar. cū dico si pscit aliquid: necessarium est illud futurū eē. idē est ac si dicam si erit: ex necessitate erit. hic vno nō notatur habitudo cause ad causatum: sed necessitas ordinis. ergo prescientia nō dicit cās sed ordinez. Rnsio. sicut dicit scietia simplicis notitie et approbationis sicut prescientia dicit duplr

citer. Dõz ergo q̄ ꝓsciētia approbationis pt dici cām rōne approbatiōis intellecte: non rōne an̄cessionis q̄ intelligit ꝑ an̄. Prescia ꝟo simplicis noticie nullo mō dicit cāz respectu eius qđ ē ꝓscitum. ¶ Qđ obijcit q̄ cā ē cuius eē seqꝛ aliud: soluitur ꝑ distinctōēz. aliquid. n. dr̄ sequi aliud dupliciter. ſm eē: ꝛ ſm rōēm ꝯsequētie. ſm q̄ seq̄ aliđ simul ſm eē: sic sumitur in diffinitione cāe. Cā est cuius eē sequiꝛ aliud. sꝫ ſm qđ simul sequi aliud ſm rōnem vel ordinē ꝯsequētie: non reqrit cām eēndi sꝫ solū ꝯsequēdi. qꝛ ꝯcomitaꝛ. ¶ Ad scđm dōm. q̄ aug. accipit noticiā practicē: nō solū speculatiue. siue ꝓ approbatōē: nō pro simplici noticia. scientia aūt practica siue bn̄placiti ē cā reꝝ: sed non scia simplicis noticie.

Membrum tertium.

c Onsequēter q̄riꝛ vtꝝ sit prescia a rebus causata. qđ vr̄ ꝑ auctoritatem origenis sup eplam ad Ro. nō ꝓpterea aliqđ erit qꝛ deus scit illud futuꝝ: sꝫ qꝛ futurum ē. iđ scitur a deo anq̄ꝫ fiat. ¶ Si dicatur sicut dicit magister in sententijs. q̄ res sunt cā sine qua nō. nō cā ꝓprie. queriꝛ an sit ꝯcedendū q̄ futura sint aliquo mō cā ꝓscientie dei. ¶ Item quo posito ponitur aliud. quo remoto remoueꝛ aliud. illud ē aliquo mō cā illius. sꝫ re futura posita pōiꝛ ꝛ re futura remota remoueꝛ ꝓscia. ergo res futura ē cā prescientie dei. Contra. si hoc ē vꝫ: tpale est cā eterni. futurū. n. tpale ē. prescientia vero dei eterna. ¶ Itē ipsectōis ē in mō sciēdi q̄ sciētia depēdeat a scibili. ergo non pt ē mō scientie diuine. sꝫ si res futura esset aliquo mō cā ꝓsciētie dei: dependeret a scibili sicut causatum a causa ꝛ hoc est incōueniens. restat ergo qꝛ ꝓsciētia dei nullo modo est causata a rebus. Rn̄sio. res futura nullo modo est cā prescientie dei sine scie eius: sicut nec tpale cā eterni. ¶ Qđ obijcitur q̄ res est cā sine qua nō. dōm q̄ cā sine qua nō. ſm rem nihil aliud dicit q̄ꝫ rōnem ꝯcomitantie. vn̄ licet ꝯcedatur q̄ res futura sit cā sine qua nō: tn̄ ꝯcedendum ē q̄ sit aliquo modo cā eterni. qꝛ nec per se nec per accidens. ¶ Ad aliud dōm. q̄ cum dicitur qꝛ futurū ē iđ prescitur ꝛc. dōz. q̄ iđ non dicit ibi cām sed solum rōnem vel relatōēz respectu eius qđ dicitur pre. vnde futurum rō ē vel cā quare dicatur prescientia: sꝫ nō eius qđ ē prescientia. Vel dōm q̄ origenes non ponit actiuū sed passiuū. vn̄ non ē concedendum qꝛ futurū ē iđ scit deus: sed iđ scitur a deo. sic. n. notatur causa aptitudinis ad sciendū ex pte scibilis. In actiua vero magis notaꝛ cā respectu alicuius inscientie. ¶ Ad aliud dicendū q̄ scia dicit absolute prescia in ordine ad rem scibilez. dicendum ergo q̄ res futura bene dicit cā ꝓsciētie in dādēdo hoc est quare dicaꝛ ꝓscia: sed non pōt dici cā eius qđ est prescia. vel ꝓcedhur a dictōe ad rē. res aūt temporalis nō pōt eē cā rei eterne vt sit sed pōt esse cā vt sic nominetur a nobis.

Membrum quartuz.

c Onsequēter queriꝛ vtꝝ ꝓscia dei imponat necessitatez rebus. Ad qđ sic. si deus ꝓuidet aliqđ illđ necessario eueniet ꝛ. si necessario eueniet: necessario erit. ¶ Si dicatur q̄ deus ꝓuidet aliqđ ꝛ tn̄ non necessariū ē illud euenire. ergo pōt non euenire: ergo pōt falli prescia. ¶ Itē qđ deus ꝓscit de necessitate ꝓscit: sed si deus aliquid necessitate ꝓscit necesse ē futurū eē. ꝛ si hoc necessario erit. ¶ Itē ansel. in li. ꝯcordie ꝓscie ꝛ li. ar. qđ prescit deus: necesse ē esse futura. ¶ Itez si aliqđ seqꝛ ad aliud si antecedēs ē necessariū ꝛ ꝯn̄s. sꝫ bn̄ sequiꝛ. hoc est ꝓscitū demōstrato aliquo ꝯtingēte: ergo hoc erit. an̄cedēs ē necessariū. s. deuz hoc ꝓsciuisse. qꝛ semp fuit ꝛ ē ꝛ erit. veritatē possꝫ res ē in actu vel ꝓterijt erit vꝫ dicere deus ꝓsciuit hoc. ꝛ nō pōt eē falsum: ergo ꝯsequēs ē necessarium. ergo hoc fore ē necessariū pari rōne de oī ꝯtigēte. ergo oīa d necessitate eueniūt. ¶ Itē ꝓscitū a deo impossibile ē n̄ euenire. si. n. dicaꝛ q̄ possibile ē ꝓponatur. nō eueniet ꝛ ē ꝓscitū. ergo fallit ꝓsciētia. sꝫ hoc ē incōueniēs. ergo ꝓscitū ipossibile ē nō euenire. ¶ Itē deus ꝓsciuit hoc dmōstrato aliq̄ ꝓscito. hec ꝓpositio ē de pterito vera: ergo ē necessaria. ergo necessariū ē hoc eē ꝓscitū. ergo ipossibile ē nō euenire. aut seqꝛ aut n̄ seqꝛ. si seqꝛ: habeo ꝓpositū. Qđ si de⁹ ꝓsciuit aliqđ ipossibile ē illud n̄ euenire. ergo possibile ē hoc n̄ eē ꝓscituz. sꝫ illud est ipossibile ē nō eē ꝓscitū. ꝛ ipossibile ē eē n̄ ꝓscitū ꝯn̄s simul stare. ergo oppositū ꝯclusionis n̄ pt sit stare cū pn̄s. ergo argumētatio ē necessaria. igiꝛ necessario seqꝛ ipossibile ē hoc n̄ eē ꝓscitum. ergo ipossibile ē hoc nō euenire. Cōtra. aug. i li. d li. ar. sicut memoria tua n̄ cogit facta eē q̄ ꝓterierit. sic deus n̄ cogit ꝓscia sua facienda q̄ futura sunt. sed memoria non cogit facta eē preterita. ergo prescientia non cogit futura euenire ¶ Item ansel. in li. de concordia prescientie ꝛ li. ar. si dico necesse ē te esse peccaturꝫ sola volūtate si deus ꝓscit: non ē intelligendum q̄ aliquid ꝓhibeat voluntatem que non erit: aut cogat illā esse que erit. hoc ipm nāqꝫ ꝓscit deus qui ꝓuidet aliquid futuꝝ ex sola volūtate. q̄ voluntas nō cogit aut ꝓhibet. ergo prescia dei non cogit res fore.

Rn̄sio. dei prescia infallibilis ē. vn̄ infallibiliter ꝓscit ipsa ꝯtingētia. lꝫ ipsa possint nō eē. ꝛ ē necessitas ex pte scie ꝛ nō ex pte rei scite nec iponit rebus necessitatē. ¶ Ad primum aūt obiectum dicendum ſm boetium in libro de consolatione. q̄ est necessitas absoluta vt eorum que habent cām determinatā immutabiliter. vt solem oriri cras.

⁊ ē necessitas ꝯditionalis. prima necessitas ē ne-
cessitas simpliciter. Scda est necessitas ſm quid.
vel cū ꝯditione. vt te sedere cū sedes vel si sedes
ē necessarium. non tñ est necessariū simpliciter te
sedere. Uel aliter. Est necessitas ꝯsequētie. ⁊ ne
cessitas ꝯsequentis. si ergo dicit si deus presciuit
hoc necessario eueniet. si necessitas referat ad ꝯ
sequentiā: vera ē. hec. n. ꝯsequētia necessaria est.
deus presciuit: ergo hoc eueniet. Si aūt necessitas
ferat ad ꝯsequens falsa ē. ¶ Eodē mō soluitur
scdm. si presciū futurū necessario. necesse ē esse fu-
turum. est necessitas antecedens ⁊ necessitas con
sequens rei priuationē sicut dicit anselmus in li.
de ꝯcordia psciē. ⁊ li. ar. prima ē necessitas sim-
pliciter. scda est necessitas in ꝯsequēdo ⁊ ſm qd.
vt si ē preteritum: necesse ē esse preteritum. ⁊ si ē
futurum: necesse ē esse futurū. ¶ Ad aliud dicendū
q est necessitas absoluta. de qua non ē verum q
deus presciū necesse est eē futura. ⁊ ē necessitas or
dinis. ⁊ de hoc verū est que deus presciuit neces
se ē esse futura. ⁊ hec necessitas nō opponit con
tingentie ipsorū que sunt a lib. ar. sed necessitas ab
soluta opponitur. ¶ Ad aliud dōm ē. q verum
est si antecedens ē necessarium ⁊ ꝯsequens. sꝫ ali
quid eē psciturū vt ē antecedens: nō ē necessariū.
Ad ſm anselmū si dicimus deus presciū futurū.
non asserimus rē esse de necessitate futurā sꝫ rē
futurā de necessitate eē futurā. Idem. n. ē sensus
deus presciit aliqd qd deus scit aliquid eē futurū
⁊ presciturum idē ē q scitum esse futurum. Cū er-
go dicit. antecedēs ē necessarium: necessitas pōt
notari respectu eius qd dicitur scitū vt sit sensus
hoc futurū eē ē scitū necessario: ⁊ hoc mō verū ē
hoc psciri eē necessariū. sꝫ ex hoc nō sequit q sit
futurū necessario. Uel pōt notari necessitas respe
ctu eius qd dico futurū. ⁊ ē sensus. hoc psciū esse
ē necessariū. i. hoc sciri ē futurū necessario: sꝫ hoc
ē falsum: si aūt eēt hoc mō necessarium: tunc ⁊ ꝯ
sequens esset necessarium. ¶ Ad aliud dicendū.
q hec ē duplex. psciturū non euenire ē impossibi
le. sicut hec: sedentē ambulare ē īpossibile. Si n.
intelligatur d dicto: vera ē. Notat. n. ꝯcomitantia
actus ad actū que impossibilis ē. psciri e. n. ⁊ non
euenire. sedere ⁊ ambulare incōpossibilia sunt.
Si intelligat de re: falsa ē. tunc. n. notatur ꝯcomi
tātia actus vnius ad potētiā actus alterius. ⁊ hec
ꝯcomitantia possibilis ē. In eadē. n. pōt esse actus
sedendi ⁊ potētia ambulādi. sil ⁊ actus psciēdi
stat cū potētia nō eueniendi. vñ qd ē psciturum pōt
nō euenire: sicut iste qui sedet pōt ambulare.

Membrum quintum.

c Onsequēter queritur qūo possit pscia
stare cū li. ar. ⁊ hoc totū determinari
fere est prius. Sed pp simplices repe
tendū ē primo qd dicit Anselmus. Aclios

prescituntur: de necessitate eueniunt. que aūt sunt
a li. arb. non d necessitate eueniunt. ergo que aūt sunt
a li. arbi. nō sunt prescita. ¶ Itē oē qd ꝯprehendit
est in ꝯprehendēte p modum ipsius. ergo omne
qd ē in diuina scientia ē per modū ipsius. sꝫ ipse
ē immutabilis ergo ꝯtingentia nō possunt eē i eius
psciētia. ¶ Itē querit. si hec ē vera psciū eue-
nire ē necessarium. ⁊ dicitur vera de dicto: de re
aūt falsa. Cōtra. si albedine existēte in subiecto
aliquo nō sit possibilitas in eodē subiecto ad for
mam oppositā ei. s. vt possit albedini succedere
nigredo: nunq̄ hec erit vera album potest eē ni-
grum. ergo cū sic sit ex illa parte cū dico: prescī-
tum possibile est non euenire: nunq̄ existente pre
scientia i illo: est possibilitas ad nō eueniēdū. hec
enim pōt eē vera prescitū pōt non euenire: ergo
⁊c. Probatio q nō sit potentia ad nō euenien
dum posito q sit prescitū. prescitū. n. dicit scitum
futurū. sed semp posito q sit scitum futurū impos
sibile ē non euenire: nec ē potētia ad nō eueniēdū
ergo omnia de necessitate eueniunt. Solu. om
nium istorū pꝫ ex iam dictis. Nam ſm Anselmū. de
presciētia ⁊ li. ar. est necessitas antecedens que ē
ſm preordinatas cās rei sicut videre solē oriri
cras. ⁊ ē necessitas sequens rei positionē. vt cum
dr te sedere cū sedes ē necessariū. Cū ergo dicit
que presciuntur de necessitate eueniunt. hic acci-
pitur necessitas ꝯsequens rei positionē. Cū dici
tur que sunt a li. ar. non d necessitate eueniunt: ne
gatur necessitas antecedēs. pōt ergo simul stare
q sit in illo contingentia antecedēs ⁊ necessitas
consequens. necessitas ergo sequens rei positio
nem non tollit ꝯtingentiam rei. ¶ Ad aliud dōs.
q deus immutabilr ꝯprehēdit q eq ꝯplectitur. ⁊ nō solū
necessaria comprehēdit immutabiliter sed ⁊ ꝯ
tingētia. scit. n. ꝯtingentia p modū necessarii. vñ
non sequit ex illa rōe ergo nō scit ꝯtingētia. sꝫ er-
go nō scit ꝯtingēter. ¶ Ad aliud dōm. q hec ē ve
ra. necesse ē hoc euenire. ⁊ hec ē f. Nā prescitum
pōt nō euenire. Vꝫ si arguitur hoc ē psciturū ergo
d necesse ē euenire: nō valet vt dicit ⁊ q sit ex maio
ri de necessario ⁊ minori de inesse vñ nō cū sequitur
ꝯclusio de necessario: sed de inesse. vñ nō valet. si
sol currit necessario mouetur: sed sol currit ergo
necessario mouetur: bene tñ sequitur ergo mouetur.

Membrū sextum.

c Onsequēter querit an diuina presciētia
possit falli. Et videt q sic pscit enī d
demonstrato aliquo ꝯtingentis possi
bile ē id nō euenire. ponat ergo q nō eue
niat hoc ē psciturū ⁊ tñ nō eueniet ergo qd pscit nō
eueniet. ergo fallit psciētia. ¶ Itē psciū pōt nō eē
psciturū. q pōt non eē futurum cum sit ꝯtingens.
sed si nō erit: non ē scitum futurū. nec ergo prescī
tum. ergo presciētia pōt falli. ¶ Item sciētia dei

⁊ prescia sunt eoꝝ que non sūt. scit. n. deus p̄sen-
tia p̄terita ⁊ futura. s3 vera sit vt p̄ntia: s3 p̄terita
s̄m q̄ sunt p̄terita: nō sunt presentia. similiter nec
futura. ergo alio mō scit res q̄ꝫ sunt: ergo fallitur
p̄scia. Rn̄sio nō p̄ōt falli p̄scientia. ¶ Et ad il-
lud qḋ p̄mo obijcitur. d̄ōm q̄ p̄scia dr̄ in ordine
⁊ relatōe ad futuꝝ. ⁊ amoto vno relatiuoꝝ amo
uetur ⁊ reliquū. eo ip̄o quo ponit nō euenire: po-
nit nō p̄scitū fuisse. ¶ Ad aliud dō3. q̄ hec: p̄scitū
p̄ōt nō eē̄ p̄scitū distinguenda ē: sicut hec album
p̄ōt eē̄ nigꝝ. p̄ōt enī3 predicatū attribui subiecto
cum forma: ⁊ sic est falsa. vel rōne suppositi solū.
⁊ sic vera. Primo aūt mō falsa est. sicut enī3 al-
bum manens albū non p̄ōt eē̄ nigrum: sic presci-
tum inquātū prescitum non p̄ōt nō euenire ⁊ nō
eē̄ prescitum. Secūdo mō vera est q2 id qḋ est al
bum potest eē̄ nigrum. ⁊ id qḋ est prescitum po-
test non euenire. ¶ Ad aliud dicēdū. q̄ hec deus
nō scit preterita vt p̄terita: duplex est. q2 hec d̄ter
minatio vt preterita potest determinare verbum
in compatione ad scientem. ⁊ sic vera. q2 prete-
rita nō sunt in deo p modum preteriti sed p mo-
dum suum. Uel potest determinare verbum i cō
paratione ad scitum: ⁊ sic falsa ē. Scit enī3 deus
res preteritas ⁊ que sunt sub ꝯditione preteritio
nis ⁊ futuritionis s3 nō scit sub his ꝯditōnibus:
sed eternaliter ⁊ p̄sentialiter. ¶ Similiter ad illḋ
deus scit res aliter q̄ꝫ sūt hec ē duplex. quia hec
determinatio aliter: i duplici comparatione po-
test d̄terminare verbū. si in ꝯpatōe ad scitū: falsa
est. si in ꝯpatōe ad scientē: vera ē. Qḋ enim ꝯpre-
henditur ē in ꝯprehendēte s̄m modū ipsius: non
s̄m modum rei comprehense.

Membrū3 septimu3.

Consequenter querit̄ vtrum prescia sit
mutabilis. Ad qḋ sic arguit̄. deus p̄ōt
p̄scire q̄ non prescivit. q2 p̄ōt facere
aliqḋ futuꝝ qḋ nō erat futuꝝ. ergo p̄t
aliquid scire de nouo ⁊ temporaliter: ergo muta
biliter. Ad qḋ dat̄ rn̄sio talis in sentētijs. q̄ pri
ma ꝯpositio diuisa ē vera: ꝯposita falsa. Nā ista
duo simul non p̄nt eē̄. deus nō p̄sciuisse seu sciuis
se aliquid: ⁊ illud scire vel p̄scire: tn̄ potest facere
modo quod ē futurū quod tn̄ non ē prescitum: ⁊
sic p̄ōt illud p̄scire. Alij distinguunt istā ꝯpositio
nem. nam hec dictio q̄ p̄ōt notare ꝯiunctionem
siue ꝯparationē actus ad actum: vel actus ad po
tentiam. si notet ꝯiunctionem actus ad actum. vi
delicet eius qḋ dico scire aliquid: ad hoc qḋ di-
co non sciuisse: falsa ē. q2 non ē possibile deū scire
aliquid ⁊ non sciuisse illud. Si vero notet ꝯiun
ctionem actus ad potentiam. vt eius quod dico
non sciuisse aliquid. Ad hoc q̄ dico posse scire il
lud: vera q2 hec se hn̄t ꝯparantur. deū nō scire ali-
quid p̄rout sicut̄ dr̄ visio: ⁊ deū posse scire illud
qḋ p̄ōt facere aliquid qḋ nō faciet. ⁊ ita p̄ōt scire
qḋ nō sciuit. i. qḋ nō prouidit se facturū. Scḋm
hūc ergo modū vt accipiat̄ ꝯpositio i sensu in q̄
vera ē. querit̄ an sequat̄. deus p̄ōt p̄scire vl̄ scire
aliquid. qḋ nō sciuit vl̄ p̄sciuit. ergo p̄ōt aliqd sci
re de nouo vel p̄scire vl̄ ex tp̄e? p̄bat̄ q̄ sic. q2 bn̄
sequit̄ deus creat mō aliqd qḋ p̄mo nō creauit.
ergo creat aliqd de nouo vl̄ ex tp̄e. ergo silr̄ seq
tur de⁹ scit aliqd vl̄ p̄scit mō qḋ p̄r⁹ n̄ sciuit. ergo
scit aliqd vl p̄scit d̄ nouo vl̄ ex tp̄e. ergo silr̄ seq̄t
si p̄ōt aliqd scire. qḋ prius nō sciuit: q̄ p̄ōt aliqd
scire d̄ nouo vel ex tp̄e. q2 si actus sequit̄ ad actū
⁊ potētia sequit̄ ad potētiā. ¶ Itē3 in scientia ho
minis simul ē veꝝ p̄scire hoc ⁊ nō p̄sciuisse illḋ.
ergo in scia dei simul p̄ōt eē̄ verū deu3 p̄scire ali-
qd ⁊ n̄ p̄sciuisse illud. ergo nō est vera p̄dicta so-
lutio q̄ntū ad vnā partē. ¶ Itē q̄ntū ad aliā i qua
dr̄. q̄ diuisa ē vera q2 deus p̄ōt p̄scire aliqd. qḋ
tn̄ nō est verū eū p̄sciuisse: ⁊ ita cōtingēs est eū p̄
sciuisse. Obijciebatur dictū d̄ p̄terito verū ē ne
cessariū. ergo eū demōstrato quolibꝫ futuro ꝯtin
gēte deū p̄sciuisse hoc sit dictū de p̄terito: verū ē
necessariū. ergo hoc nō p̄ōt nō p̄sciri a deo. relin
quitur igit̄ q̄ nō p̄ōt p̄scire que p̄sciuerit. ¶ Con
tra. qḋ ē preteritū nō p̄ōt nō esse futurū. ⁊ quod
p̄ōt nō esse futuꝝ p̄ōt nō esse p̄teritū. q2 ꝯcomitā
tur sciuit: eē̄ p̄scitum ⁊ esse futuru3. ergo deum
presciuisse hoc non est necessariu3.

Item queritur . §. j.

vtrum hec possit eē̄ vera. deus p̄ōt habere sciam
quā nūquā habuit. sicut hec ꝯcedit̄ i vno sensu
p̄ōt scire qḋ nūq̄ꝫ sciuit. cū scire ⁊ habere sciam
idē sit. Qḋ si dicat̄ ꝫ. si deus p̄t habere scia3 quā
nūq̄ꝫ habuit. ergo augmentari potuit eius scia.

Circa hoc notandū ē. q̄ ad hoc argumentū
deus immutabiliter prescit istū eē̄ dānandu3 er-
go necessario preuidit istū eē̄ dānandū. ergo ne
cessariū ē ipm̄ dānari. Quidā respondebāt sic
distinguēdo. deus imutabiliter preuidet hec. q2 si
hec determinatio imutabilr̄ determinet hoc ver
bum p̄uidere in ꝯpatōe ad notatū: verum ē. q2
in deo nulla ē mutatio. si in ꝯparatione ad re3 acci
satum: falsa ē q2 in re visa ē mutabilitas. Qua3 so
lutionem nitunt̄ improbare hac rōne sicut nō
potest eē̄ q̄ deus presciat aliqd qḋ p̄mo non p̄e
sciuerat: ita non potest eē̄ q̄ aliquid sit mō p̄uisū
qḋ modo non fuerit: ⁊ ita imutabilitas est ex p̄te
rei p̄uise inquātū preuisa est ⁊ sic oꝫ eē̄ imutabilitatē
eē̄ rei p̄uise. cum hoc aduerbiu3 imutabiliter de-
terminat verbū in ꝯparatione ad actum. vn̄ conce
dunt q̄ vtroq̄ꝫ modo vera sit ⁊ dicunt non sequi
immutabiliter preuidet hoc: ergo necessario p̄-
uidet vel prescit hoc: immo est fallacia consequē
tis. Non enim omne immutabile verum est ne
cessarium: sed econtra. vnde antichristum fuisse

futurum est verũ immutabile: non tñ necessariũ. Preterea addũt q deus pũidet res q̃les future sũt. si necessarie: pũidet eas i necessitate. si ptingẽtes: pũidet in ptingẽtia. vñ si pũidet ptingens futurũ: ptingens est deum pũidisse illud. Itez addũt qd si querit in quo sit illa ptingẽtia. dicũt q i deo τ non est aliud q̃ potentia pũidendi q̃ est in deo s3 q se h3 ad duo opposita pũidere. ¶ Itez addũt ad illud q aliqs obycit. si hõ sciuit aliqd necessariũ est ip3 sciuisse. ergo cũ certior sit sciẽtia dei q̃ scientia hois: si deus pũidit aliqd: necessariũ est deũ pũid. isse illud. Et rñdent q scientia dei certior est q̃ scientia hois quãtũ ad infallibilitatem: s3 nõ quãtũ ad rei fixiões vel dterminatõem. qr nõ gnãtur a rebus. Sz iste sñie qr vident inducere nõ sanã fidei doctrinã τ cõfessiõez: ideo attendendũ est primo. q sophistice obycit ꝫ solutiones predictũ sophisma. deus imutabilr preuidet hoc: scz istũ eẽ dãnandũ. Nam illorũ intentio nõ est dicere. q mutabilitas sit ex pte rei inquãtũ preuisa est. sed solũ inquãtũ futura est. Et hoc ĩportat ipm verbũ preuidere: si resoluat ſm Anselmũ scilicet videre futurũ. Et si pplicetur sensus videre futurũ eẽ. Si aũt sic explicite diceret. deus imutabiliter videt vel scit eẽ vel fore futurũ illud. nullus dubitaret distinguendũ eẽ locutiõem. nam hoc aduerbiũ imutabilr posset fieri ad hoc verbũ videre: τ hoc mõ vera. vel ad hoc verbũ eẽ fore: τ hoc mõ falsa. qr sic designat mutabilitas ex pte rei future nõ ex pte videntis. In hoc aũt q dicit pũidere: hoc totũ includit scilicet videre futurũ eẽ vel fore. sophistica igit [illegible] ptra dictã solutiõez opposito. ¶ Item qd secũdo dicũt q non omne imutabile verũ est necessariũ. Hoc videt manifeste falsũ. Nã ptingens verũ non põt eẽ imutabile verũ. ptingens enim ex eo est: q põt eẽ τ nõ eẽ. sed omne tale est mutabile. ergo omne tale ptingens verũ est verũ mutabile. ergo si est imutabile verũ: nõ est verũ ptingens. Cũ ergo omne qd est verũ est necessariũ vel ptingens si est imutabile verũ est necessariũ. ¶ Itez cũ ois ptingẽtia ponit mutabilitatez ad eẽ τ non eẽ. sicut ipossibilitas imutabilitatez in non eẽ. necessitas imutabilitatez in eẽ: ũ nõ est sana enũciatio qua diceretur mutabilitas in deo. ergo nõ erit sana locutio qua dicit ptingentia in deo. apud quez nõ est trãsmutatio nec vicissitudis obũbratio. Jacob. i. ¶ Itez qd dicit q illa ptingẽtia nõ est nisi indifferentia potentie pũidẽdi. nõ videt recte dictum. Nã quid est aliud potentia pũidendi q̃ potentia videndi futurũ. vel pplexo intellectu potẽtia videndi aliqd fore vel futurũ eẽ. sed ptãt q nõ dicit indifferentia potentie ratõe visionis que non põt non eẽ quantũ est ex parte videntis: ergo diceret indifferentia ratõne visionis inq̃ntũ transit sup rem futuram: que potest eẽ τ non eẽ. τ iõ potest eẽ subiecta visioni vl nõ eẽ subiecta. s3 ſ3 hoc nulla ponit ptingentia in actu visiõis: sed in subiecto ipi visioi. τ est exemplũ illuminatõe solis. relinquit igit q ptingentia illa non ponit in deo vt potentia pũidendi τ nõ pũidendi. ¶ Item ad illud qd dicũt q certior est humana scientia q̃ diuina ad rei fixiõem vel determinatiõem. Quãtus nõ q̃tum ad infallibilitatẽ. nullo mõ videt dicendũ. qr ex hoc sequeret q aliqua certitudie excederet scia humana diuinã. qd est error. ppterea cũ ipa diuina intelligẽtia magis sit intima rebus q̃ humana: qr in oibus ẽntialr est τ oia sũt ipo causãte. erit q̃tũ ad rerũ fixiõem vel determinatiões certior ẽt q̃tus nullo mõ sit a rebus. ¶ Itez i hoc sunt decepti pro psideratiõnis. q cũ dicit deũ sciuisse aliqd: duo asserunt. vnũ de preterito scz sciam fuisse: τ aliud de futuro scz scitũ futurũ eẽ. τ cũ vno dicto verũ q asserit. Nã ergo ptingentia ex pte scitũ q̃tus nõ inquãtũ scitũ est s3 inquãtũ futurũ. iõ ipm dictũ ptingens est verũ. τ sic ptingit in ipa prescia humana. qr s3 antecedẽ res ptingens futura euenerit mutabilis est: τ pot euenire τ nõ euenire sicut i prescia ppba aliũ sequit q pscia sit mutabilis. Nã ſm q ẽ i pscia ipm futurũ est imutabilr. hoc tñ nõ est simplr sicut dixerunt s3 solũ ſ3 qd. Dicendũ igitur. q ſm btm Anselm. li. d ꝯcordia pscie τ li. arb. deus nõ fallit. nec videt nisi veritatez sue ex libertate siue ex necessitate veniat: ꝗ ꝯstituisse apud se imutabilr. qd apud hoies pũs q̃ fiat mutari põt. nõ tñ in deo q oio imutabilis est eadem mutatio. ¶ Rñdet aũt ad primũ. q non est sic̃ erõ in hoc verbo scire vel pscire. τ i hoc verbo creare. Nã hoc verbũ creare ꝯnotat effectũ i creatura i tpe. hoc do verbũ scire vel pscire nõ ꝯnotat effectũ sue respectũ ſm actũ in tpe: q̃tus prescire dicat respectũ futuri in tpe tñ respectus ille nõ est tpalis. τ inde est q scire vel prescire dicit a deo ab eterno: creare vero ex tpe. Animaduertendũ est. q q̃tus scire τ prescire τ creare hec verba dicũt respectũ ad creaturã cũ dr. deus scit res: prescit res: creat res: tñ different dicũt qr hoc qd dico scire dicit respectũ ad res ſm eẽ i potentia. hoc qd dico prescire dicit respectũ ad res ſ3 eẽ i preordinatiõe. hoc qd dico creare dicit respectũ ad res ſm eẽ in actu. hic est q prescientia vel scientia nõ ponit res in eẽ ſm tpales exñtias ponit ſm q sup pdicatiõem in eẽ. Creatio vero ponit res actu ſm q sũt actualr. τ ideo sequit modo aliquid q̃ primo nõ creauit. ergo creat aliqd ex tpe. nõ tñ sequit cum hoc verbo scire. τ simili sequit cũ potentia. põt aliqd creare qd primo nõ creauit: ergo põt aliqd creare ex tempore. nõ tñ sequit cũ hoc verbo scire vel prescire. põt scire vel prescire ex tpe. ¶ Ad secũdũ dicendũ. q non est sic̃ de prescientia dei τ de prescientia hois. nã cũ dr prescire de hoie. notat ordo rei tpalis ad tempus precedẽs s3 aũt cõ-

ſtio tēporis ad tēpus non ē īfinita. ⁊ iō dicēdū. ꝙ non ſeruit̄. hō p̄ſciuit hoc. ergo p̄ſciuit p̄mo illud. ſʒ cū dicit̄ p̄ſcire de deo: notat̄ ordo rei tēporalis ad eternitatē. antecessio aūt eternitatis ad ip̄s eſt īfinita: ⁊ iō ſequit̄ deus p̄ſcit hoc. ergo p̄ſciuit hoc prius. ¶ Ad tertiū dicēdū. cū dico p̄ſciuiſſe. rōne ipſius verbi ꝯſignifico tēpus p̄teritū. rōe ipſius p̄poſitionis p̄: ꝯſignifico futurū. vñ deū p̄ſciuiſſe nihil aliud ē ꝙ̄ ſciuiſſe hoc eē futuꝝ. vñ patet ꝙ hoc dictū non ē ſimplr̄ de p̄terito ſʒ ē de p̄terito reſpectu futuri. ⁊ iō q2 futuꝝ ē ꝯtingens: reſpect⁹ ipſius ſcīe que ſignificat̄ p̄terite ꝯtingēs eſt. vnde ꝙ̄uis ipſa ſcīa ſit neceſſaria: tñ q2 reſpectus ad futurū ē ꝯtingēs: ideo ip̄ʒ dictū de p̄terito qḋ dicit ip̄m reſpectū ad futuꝝ ꝯtingens: erit ꝯtingēs nō neceſſariū. Tñ iſta poſſet diſtingui deū p̄ſciuiſſe ē neceſſariū. quēadmodum ⁊ hec in quā reſoluit̄. deū ſciuiſſe hoc eē futuꝝ ē neceſſariū. Nā neceſſitas pōt notari reſpectu huius verbi eē. qḋ itelligit̄ cū dicit̄. neceſſariū ē deū ſciuiſſe hoc ip̄m futurū ſiue hoc fore. ⁊ hoc mō eſt falſa: q2 tūc eſt ſenſus. deus ſciuit hoc neceſſario eē futuꝝ ſiue neceſſario fore: vel reſpectu huius verbi p̄ſcire: ⁊ ſic ē vera. ⁊ eſt ſenſus ſciētia dei que ē reſpectu futuri ē neceſſaria. ¶ Ad quartū dicēdū. ꝙ huiuſmodi locutiōes non ſūt eiuſdē virtutis deus pōt ſcire qḋ nō ſciuit: ⁊ deus pōt hēre ſciām quā nunꝙ̄ hūit. Cū. n. dicit̄ deus pōt ſcire qḋ non ſcit: potētia trāſit in rē tēporalē: rōne cuius tp̄alis ꝯcedit̄ hec locutio. Res. n. tp̄alis ſʒ futura ſit pōt tñ non eē. Cū aūt dicit̄ deus pōt hēre ſciām quā non hʒ. reſpectus potētie notat̄ ad actū trāſeuntē, an rem eternā. Scīa. n. dei eterna ē. que nunꝙ̄ ab eo ſeparat̄. vñ q2 tangit̄ ibi tp̄ale reſpectu ſcīe vel act⁹ eterni: nō ē ꝯcedēda ¶ Itē obijcit̄. videt̄ illa negari ſimplr̄ a magiſtro deus pōt aliqḋ ſcire ex tēpore. Contra deus ſcit ⁊ poteſt aliqḋ ſcire qḋ īcipit eē: ergo pōt aliqḋ ſcire ex tēpore. Rñſio. hec determinatio ex tēpore pōt determinare hoc verbū pōt. ⁊ ſic ē falſa. q2 ſenſus ē. deus pōt ex tēpore ſcire aliqḋ qḋ nō ſciuit ab eterno. vel pōt determinare hoc verbū ſcire in comparatione ad actuʒ ſuper quē trāſit: ſcilicet aliqḋ. ⁊ hoc modo ē vera. ⁊ eſt ſenſus deus poteſt aliquid ſcire qḋ exiſtit in tempore.

Queſtio. xxv. de diſpoſitiōe diuina.

c Conſequenter queritur de diſpoſitiōe diuina. Et primo an ſit. Scḋo qḋ ſit. Tertio cuius ſit. Quarto quō ſit. Quinto ſm̄ quid ſit.

Membrū primum.

D primū ſic. videt̄ ꝙ ī deo ſit diſpoſitio rerū faciēdaꝝ. Sap. xi. oīa in numero pondere ⁊ mēſura diſpoſuiſti. ¶ Cōtra. Io. damaſ. ī li. ij. xxxv. c. Cōſiliū ē appetitus inquiſitiōis de his que ſūt in nobis. Scḋo ē iudiciū quid bonū qḋ malū vel melius. Tertio ē diſpoſitio cū diſpōit ⁊ amat qḋ ex ꝯſilio iudicatū ē. Deinde ē electio que ē duobus p̄iacētib⁹ alterū p̄optare. diſpoſitio ergo ē amor eius qḋ ex ꝯſilio iudicatū ē. ſʒ in deo non ē iudiciū ex ꝯſilio: ergo nec diſpoſitio. p̄batio. medie. ignorātie. n. nature ē ꝯſiliari. Nā ſicut ipſe dicit damaſ. ꝯſiliū ē appetitus inquiſitiōis. cū aūt aliquis ſcit aliqḋ: non querit illud. ſʒ ī deo non cadit ignorātia: ergo ī deo non ē ꝯſiliū. ergo nec iudiciū ex ꝯſilio. ergo nec amor eius qḋ ē ex cōſilio iudicatū. ergo nec diſpoſitio. Itē diſpoſitō nihil aliud ē niſi vnius faciēdi poſt aliū excogitatio. ſʒ vbi hoc ē: eſt volubilis cogitatio vt dicit aug. ergo nec diſpoſitio. ¶ Item dicit̄ diſpoſitio quaſi diuerſoꝝ poſitio. Eſt aūt loq de diſpoſitione iteriori ⁊ exteriori. ⁊ in vtraqʒ videtur diuerſoꝝ poſitio: ergo in itellectu diſpōnis ē intellectus ſitus. Sitū aūt ⁊ poſitōnē nō oportet ī dō requiri. vt dicit boetius ī li. de tri. ergo diſpoſitō non ē in dō. Rñſio. ī deo ē diſpoſitio. aliter tñ accipit̄ in deo ⁊ ī nobis. ¶ Ad ergo obijcit̄ ꝙ in deo non ē ꝯſiliū. dōm ꝙ ꝯſiliū ē vno mō in deo: alio mō non. ꝯſiliū enim pōt dici vel appetitus inqſitiōis vel appetitus ꝯtinuatiōis ſicut deſideriū dicit̄ duplr̄. appetitus rei habēde. vel ꝯtinuationis rei habite. Si ergo ꝯſiliū dicit̄ appetitus rei cognoſcēde: ſic non ē ꝯſiliū ī deo: ſʒ ī nobis: q2 ſic ē ꝯſiliū ignorātie nature. Item ꝯſiliū alio mō dicit̄ appetitus ꝯtinuatōis habite ⁊ ſic ē ꝯſiliū in deo. ſicut ēt dicit̄ deſideriū boni in ipſo non boni qḋ ei deſit: ſʒ deſideriū boni qḋ hʒ. ſic ergo ē ꝯſiliū in deo ⁊ diſpoſitio ſm̄ hoc. ⁊ ꝙ̄uis idē ſīt in deo diſpoſitio ⁊ ꝯſiliū: differūt tñ ſʒ rationē intelligētie. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. vbi ē diſpoſitio: ē vnius poſt aliū excogitatio. dōm ꝙ cū nos diſponim⁹ aliqḋ: duplex ē ibi ſucceſſio. vna enim ē ſucceſſio ex p̄te ipſius rei que diſponit̄. alia ſucceſſio ī ipſis cogitatōibus. ſm̄ hoc dōm. ꝙ ſi loquamur de ſucceſſiōe que ē in re faciēda: ſic ē ī deo. ſcʒ vnius faciēdi poſt aliū ſucceſſio excogitatio. diſpoſuit. n. ⁊ cogitauit facere vnū poſt aliud. ſʒ ſi dicat̄ ſucceſſio in ipſo deo cogitāte vel in ipſis cogitationibus. falſuʒ ē non. n. ī ipſo p̄cedit cogitatio cogitatōem: ſʒ oīa ſimul videt ⁊ cogitat. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ ī deo non ē poſitio vel ſitus diuerſoꝝ ī re. hoc. n. dicit materialiū ſolū. ⁊ hoc mō loquit̄ boetius: tñ in deo ē ratio poſitionis diuerſoꝝ. vñ ēt ī deo ē ratio collocationis corpoꝝ. quare celū ſurſuʒ terra deorſū ⁊ huiuſmodi. ⁊ ſic ď alijs rōibus reꝝ q̄ ponunt̄ ī deo.

Mēbrum secūdum.

a Ad secundū qd sciẓ sit dispositio. dicit magr̄ q̄ dispō ē prescia faciēdoꝝ. ps. Oīa in sapiētia fecisti. hoc n̄ ob aliud dicit hic: nisi qꝛ scia faciendoꝝ erat in deo. sed si dispō est prescia faciendoꝝ: ergo idē sunt sapia ꝛ dispō. ¶ Contra. dicit hugo de sancto victo. sapia ē eternoꝝ. dispō tpaliū. ergo n̄ sunt idē s̄m ratonē itelligētie. sapia ꝛ dispositio. ¶ Itē Sapie. viij. attigit a fine vsqꝫ ad finē. idest a termio initiali vsqꝫ ad terminū finalē fortiter. ꝛ disponit oīa suauiter. ergo dispositio ē eoꝝ q̄ iā facta sunt. dispositio aūt suauis eoꝝ que iā facta sunt ē pudētia vel gubernatio reꝝ: ergo idē ē dispositio ꝛ pudētia. Contra. sapie. xi. Oīa numero pondere ꝛ mēsura disposuisti. s꜒ sic disponit anteqꝫ sunt res. pudētia aūt ē rei facte: igitur n̄ sunt idē. Rn̄sio. dispositio ē prescia fiendoꝝ vt fiant. ¶ Ad ergo obijcit oīa in sapia fecisti ꝛc. dōm q̄ sciētia de faciēdo dicit dupl'r. vel quoniā dignum ē fieri. vel vt fiat. Sapientia ergo dicit sciam faciendi: qꝛ ē dignū fieri. dispositio sciam faciendi vt fiat. sapientia ergo dicit iudiciū qꝛ bonum ē vt fiat. dispositio addit intētionem faciendi. ¶ Itē q̄ obijcit. q̄ disponit omnia suauiter: sed n̄ disponit suauiter nisi postqꝫ facta sunt: ergo dispositio ē factoꝝ. Rn̄sio. dispositio ē de esse rei similiter pudentia. s꜒ dispositio respicit eē rei vt fiat. pudentia ipm esse rei postqꝫ factū ē vt perficiat vel vt pmaneat. ¶ Ad aliud qd obijcit. dōm q̄ est fieri in eē. ꝛ ē fieri ad esse. fieri ad eē. cū pmo creatura exit de n̄ esse ad eē. fieri in eē. qd ē factū indiget ꝯsummatione ipsius eē. dōm ergo q̄ dispositio ibi omnia in numero pōdere ꝛ mensura ꝛc. respicit fieri ad eē. qd est de exitu rei de non esse ad eē. Ubi aūt disponit oīa suauiter: respicit fieri in eē. hoc fieri quod ē in ꝯsumatione esse. pmo modo dicit idem q̄ gubernatio. scđo modo idem q̄ pudentia.

Mēbrum tertium.

a Ad tertiū cuius sit dispositio. vtrum sit maloꝝ. pceditur sic. ꝛ pmo videt q̄ non sit mali culpe. qꝛ dispositio ē faciēdorum a deo. sed mala n̄ sunt facienda a deo: ergo dispositio nō est maloꝝ. ¶ Itē. iij. sup gen̄. Omnia i numero pondere ꝛ mēsura disposuisti. nihil aliud intelligit nisi qꝛ oīa in se disposuisti. Sed non pōt dici q̄ deus in se disposuerit mala: ergo dispositio non ē maloꝝ culpe. ¶ Itē nec videt maloꝝ pene. xv. sap. dicit. q̄ deus i misericordia disponit oīa. sed mala pene non sunt ex misericordia s꜒ ex iusticia: ergo mala pene vl' malum n̄ est in dispositione diuina. Contra. videt eē dispositio maloꝝ culpe. Aug. sup gen. ad litteram cuꝫ dicit. oīa disposuisti in numero pondere ꝛ mensura. veraciter deus ita ē qui terminat omnia: format oīa: ordinat oīa. ergo quecunqꝫ deus ordinat disponit. s꜒ deus ordinat mala: ergo disponit illa. pbatio medie. iij. sup gen. aug. deus naturaꝝ optimus creator: peccantiū vero iustissimus ordinator ē. Item in enchiridio. mali bene ordinatū in suo loco positū eminentius ꝯmendat bona. ¶ Itē videt mali pene i dispositione. Ecclesiasti. xxxiij. oēs vie eius s̄m dispositionē eius ꝛc. ꝛ sequit. ꝛ reddet illis s̄m iudicium suū. sed vniuerse vie dn̄i misericordia eius ꝛ veritas. pena aūt est s̄m viam iusticie vel veritatis: ergo malū pene ē in dispositione diuina. Responsio. malū ē dupliciter. s. malum culpe: ꝛ malū pene. sicut dicit aug. in li. de li. ar. Similiter disponere dicit dupliciter. vno mō ordinare. alio mō excogitare vt res in se fiant ordinate. pmo mō pōt dici q̄ deus disponit mala culpe ꝛ ordinat. Quedam enim ordinat deus ꝛ facit vt bona. Quedā vero ordinat s꜒ n̄ facit: vt mala: peccantes enim suppliciis ordinant. Scđo mō n̄ dicit deus disponere malū culpe. qꝛ non excogitat illud facere: sed malum pene vtroqꝫ mō disponit deus. ꝛ p hec ps solutio. ¶ Ad illud qd obijcit de malo pene qd n̄ ē ex misericordia. dōm q̄ etiā illō disponit in misericordia. s꜒ est duplex ē esse eius misericordie. s. liberatio. ꝛ relaxatio. pena dānatorum disponit in misericordia quantum ad effectum relaxationis: non liberationis.

Mēbrum quartū.

a Ad quartū qdo sit dispō vtrum tpalis vel eterna. pceditur sic. Sap. viij. disponit oīa suauiter. s꜒ suauis dispō non videt eē reꝝ nisi postqꝫ facte sunt. sed factio creaturaꝝ tpalis ē: ergo ꝛ dispō tpalis est non eterna. ¶ Itē dispositio aūt ē facta ꝛ sic aliqꝫ qd pmo: aut fiendū ē. Aꝫ fiēdū ē tpale: ergo dispō tpalis ē n̄ eterna qꝛ oē ad tpale. ¶ Item tria sūt opa pma. opus creatōis. distinctōis. ꝛ dispositio siue ornatꝰ. Opus aūt creatōis pmo narrat. Scđm opus distinctōis. Tertio opus dispōnis. s꜒ creatio ꝛ distinctio sola ex tpe differūt ꝛ nō ab eterno: ergo nec dispō. ¶ Itē sap. vij. dedit mihi sciam veram: vt sciā dispōnem orbis terraꝝ. Constat aūt q̄ dispō orbis terraꝝ ē dispō dei. dispō aūt terraꝝ ē tpalis: ergo ꝛ dispō diuina. ¶ Item aug. in li. de ciui. dei. ordo ē pariū dispariumqꝫ sua cuiqꝫ tribuēs loca dispositio. Sed tribuere sua cuiqꝫ loca ē ex tpe: ergo ꝛ dispō. Contra. Aug. sup gen. oīa i numero ꝛc. nihil aliud intelligit nisi qꝛ oīa i se disposuisti. s꜒ hec dispositio q̄ ē in deo non ē tpoalis. sed illa que ē in creatura: ergo dispositio dei ē eterna. Responsio. dispositio dei dicitur multipliciter. vno mō dispo

dei dicit dispō que ē a deo. alio mō dispō que est i deo. sicut dicit dispō disponētis ₇ dispō dispo- siti. de dispōe dei que ē a deo dicit illud sap. viij. dispōnez orbis terrarū ₇c. Dispositio dei dispo nētis adhuc dr multiplr. pōt eniz ꝯsiderari fieri rei vt faciendū ē. ₇ vt ē in fieri ₇ vt iam factū ē. Similiter dispō qñqz respicit fieri rei vt i futuro ē. ₇ sic pōt accipi illud sap. xi. oīa in nūero men- sura ₇ pōdere disposuisti. ₇ sic dicit dispō rei añ fieri. Alio mō dicit dispō rei cum ipa fieri. ₇ sic dicit nō opus prime ꝯditiōis: qz mala concurrūt ad fieri. Tertio mō dicit dispō rei vt iā facta est. ₇ sic dicit sap. viij. disponit oīa suauiter. sed hu- iusmodi dispō sequit fieri rei ad eē. tñ dicitur re- spectu fieri in eē sicut dictū ē. sic ergo dicitur di spositio tripliciter. dispō prio mō ē eterna. sc'o ₇ tertio modis ē temporalis. ¶ Ad illud qđ pri mo obijcit p illud qđ dicit sap. viij. disponit oīa suauiter. dicendū ē q intelligit de dispōne que ē rei fm q ē in facto eē. ₇ tñ tunc ē quoddā fieri. ₇ de illa bene ꝯcedit q sit tēporalis vel eterna. ¶ Itē ad illud quod obijcit q dispō est fiēdi. di cendum q dispō quādoqz respicit fiendū. Sed notandū q quādoqz notat tpale intēporaliter: vt cū dicit prescientia ₇ predestinatio. quandoqz tpale tēporaliter: vt cū dicit creator dominator. i illis ergo vbi ꝯnotat tpale intēporaliter: nō seqt dicit ad tpale: ergo est tpale. ¶ Ad illud de tertio opere qđ dicit dispō. dōm q verū ē: sed illa est di spositio que ꝯcomitat ipm fieri. ₇ silr de illa cō cedit q sit tpalis. Et si queritur drīa istoꝝ triuz. creatio. distinctio. dispō. dicendū. eē rei aut cōsi derat fm se: aut in ꝯparatiōe. si absolute: sic dicit ens. ₇ creatio fm hoc ē ens. Item si ꝯsiderat i ꝯparatiōe. aut erit fm differentiā: ₇ sic distictio. aut fm ꝯuenientiā: ₇ sic ordo vel dispō. ₇ fz hoc dicit aug. q nō ē nisi triplex questio cū querit ve ritas an sit res: ₇ hec ē naturalis. quid sit ₇ hec ē rōnalis. an ordinata sit ₇ hec [illegible] moralis.

Membrum quintuz.

a D quintū fm quid sit dispō procedit sic. xi. sap. per illud quod ibi dicit: vi- detur esse dispositio fm numerū pon dus ₇ mensuram. Et fm hoc querun tur tria. Primū vtrum numerus pōdus ₇ men- sura sit quid creatum vel increatum. Secundo vtrum res spirituales sint create numero ponde re an mensura: an nisi corporales. Tertio qđ sint hec tria. vtrum substantia vel accidens.

Articulus primus.

a D primū sic fm aug. sup gen. si in illis disposuit omnia: facere: illa ergo vbi di sposita. si i alijs: quomodo i ipsis oīa. quum ipsa in alijs. nō ē ergo dubitandū illa eē extra oīa: quibus oīa disposita sunt. ergo sūt increata. ¶ Itez aug. iste prius veraciter oīa ē. qui terminat oīa. format oīa. ordinat oīa. sz id qđ mēsura est omni rei modū prebet: fz q nu merus omni rei spēm prebet. fm q pōdus om nem rē ad quietē ₇ stabilitatē trahit. illa mēsura qua deus disposuit omnia: nō pōt dici nisi mēsu- ra qua oīa mensurant. similiter de numero ₇ pō dere sed ꝯstat q illud quo oīa terminant ₇ quo omnia formant ₇ quo oīa mouent ad suā incli- natiōem vel terminū ē deus. ergo seqt q deus ē nūerus pōdus ₇ mēsura. Contra aug. iiij. sup gen. fateamur ita dictū eē oīa in nūero ₇c. tanqꝫ dictū eēt ita disposita vt hēant ꝓprias mensuras ꝓprios nūeros ꝓpria pōdera. ergo creatum qđ sūt. ¶ Itē glo. sup. xi. sap. i mensura quātitas. in nūero qlitas. in pōdere rō. in his deus oīa cōsti tuit. sz qlitas ₇ quātitas sūt create. ergo nūerus mēsura ₇ pōdus sūt creata. Rñsio. cū dr. oīa nūero pōdere ₇ mēsura ₇c. h prepositiō indicit cāz formalē. cā aūt formal' dr dupl'r. cā formalis exēplaris. vel cā formal' exēplata. Si ergo h ꝓ- positio indicat cāz formalē exēplarē. nūerus pō dus ₇ mēsura dicit qđ icreatū fz q dicit aug. q de- us dr mēsura terians oīa. nūerus formās oīa. pō dus ordināns oīa. Sz si h ꝓpositio idicat cāz for malē exēplatā: sic pōdus nūerus ₇ mēsura dicit creatū fz q dicit aug. vt hēant ꝓprias mēsuras.

Articulus secūdus.

a D scđm vtrum res spūales sint create nūero pōdere ₇ mēsura procedit sic. i illis ñ est pōdus nec mensura q nō hūt quātitatez nec molez. i spūalibus crea turis ñ est quātitas nec moles: ergo nec pondus nec mensura. ¶ Cōtra. aug. i aīa ē mēsura aliqđ agendi ne sit immoderata trāsgressio ₇ est nūerus ₇ affectionū ₇ virtutū q a stulticie deformitate ad sapie formā decusqz colligit: ₇ ē pōdus volunta tis ₇ amoris vbi apparet quāti q̄dqz i appetēdo ₇ fugiendo pōderat. Rñsio. sicut quātitas dr dupl'r: sic ₇ mēsura. Est. n. quātitas mol'. ₇ quāti tas virtutis sicut dicit aug. in li. de quātitate aīe. in corporibus ergo ē quātitas molis: i spiritib' quāti tas virtutis. determinatū. n. ē quātū se possit exten dē i actōibus. silr ē mēsura mol' ₇ virtutis. dōz er go q mēsura mol' ē i corpib': mēsura virtutis i spi ritib'. Itē silr pōdus dr dupl'r. pōd' mol' ₇ pon dus virtutis. Vñ aug. vi. sup gen. pōdera collocatōnū corpoꝝ sūt amores ₇ delectatōes aīarū. amor er go pōdus est spūale. ₇ p h pꝫ solutō ad obiecta.

Articulus tertius.

a D tertiū sic. qđ sit nūerus pondus ₇ mēsura procedit: ₇ qrit vtrū sit sbā vl accidens. Et vr q accidēs. glo. sap. xi.

In mesura quātitas. i nūero q̄litas rē. ¶ Contra. vt q̄ sb̄a. accidēs. n. nō pōt dici forma sb̄e. sb̄a. n. de nā sua hz formā q̄ terminat. hz formā q̄ distiguit: hz formā q̄ iclinat vl mouet. Sz illud quo res terminat ē mēsura q̄ distiguit nūerus q̄ iclinat vel mouet: pōdus. ergo hec tria sūt sb̄alia ipi rei sicut forma. Qd̄ ɔcedēdū ē. ¶ Ad illō qd̄ obiicit habita est rn̄sio supra q̄ōne d̄ bonitate. tn̄ aduertēdū ē. q̄ aliqñ aliqb̄ visū ē q̄ mensura rei nihil aliud itelligit q̄z forma rei mēsurās. f. minās z limitās ipsaz rē. silr ipsa forma ē nūerus iquātus distiguit a re alia. ipsa ēt d̄ pōdus: q̄ ipsaz. n. ē iclinatio ad opatiōes. ¶ Qd̄ obiicit q̄ mēsura est q̄litas: nūerus quātitas: pōdus rō. Dicēdū. q̄ q̄dā volebāt hec distingue. s. mēsurā nūerū z pōdus vt sumerēt hz q̄ ē rē ɔsiderare i fieri. vnitas veritas bonitas: fm̄ q̄ ē ipsaz ɔsiderare i fcō ēē. modus spēs ordo fm̄ q̄ res ɔsiderat in hn̄ esse suo. voluerūt ergo dicē. q̄ sicut in ēē rei ē mā forma ɔpositū z hec d̄ ēē sb̄e. post ɔseqūt accidētia z q̄dā intra sb̄az vt quātitas qualitas relatō. alia extra sb̄az: vt alia sex pdicamēta. voluert ergo hec tria nūerū pōdus z mēsurā ponē vt ɔseqūtia sb̄az. vt nūerus accipit iuxta q̄litatē. mensura iuxta quātitatez. pōdus iuxta rōes vl relatiōs. Et volebāt dicē. q̄ quātitas seqt̄ sb̄am rōe mãe. nūerus rōe forme. rō vel relatio rōe ɔpositiōis. q̄z rō vel relatio semp dicit in ɔpatiōe. Distinguūt autē hec tria melius. q̄z forma aut ɔsiderat in ēē absoluto: z sic d̄ mēsura dās esse rei z limitās ipsaz. aut ɔsiderat in ɔpatiōe. z hoc dupli. per adhuc z sic d̄ nūerus dās ēē distinctū ipi rei. vel hz cōuenientiā: z sic dicit pondus siue ordo.

Questio. xxvj. d̄ diuina prouidentia.

COnsequens est inquirere de diuina prouidētia. est aūt inquisitiōis hic modus. q̄ fuerūt q̄ negauerūt puidētiā ēē. Prio ostendēdū q̄ puidentia sit. Scdo qd̄ sit. Tertio quomō sit. Quarto quoꝝ sit. Quinto ꝑ qd̄ sit puidētia dei. Sexto querit de modo puidētie. Septimo de effectu puidentie. Octauo d̄ puidētia fidei.

Membrum primum.

a Et primū sic. xiiij. sap. tu aūt pater gubernas oīa puidētia. ergo prouidentia ē apud patrē. ¶ Itē. xxij. gen. dn̄s prouidebit sibi victimā in holocaustū. ¶ Itē ioā. damas. necesse est eūdē esse factorē eoꝝ q̄ sūt z puisorē. neqz. n. decēs neqz ɔsequēs est aliū esse factorez aliū puisorez. q̄z si hoc esset i becillitate essent vtriqz. hic factēdi: ille prouidēdi. deus igit est factor z prouisor. ex hoc pōt elici rō. Itē damas. idē ad idez. hoies z irrōnabilia prouidens propriis filiis nāli. z q̄ n̄ prouidet exprobrat. si ergo opprobriū ē nō prouidet ei q̄ est ab ipso: z bonitat ē prouidē: ergo prouidentia ē i deo. q̄z bonus ē: z n̄ pōt ei opprobriū obiici. ¶ Itez eccl. v. Ne dicas corā angelo n̄ est prouidētia. ne forte deus iratus sup sermones tuos dissipet cūcta opa manuū tuarū. ex q̄ pz q̄ diuia prouidentia est. ¶ Itē hoc pz ex rōe. q̄n videmus res istas i vniuerso hēre ordinē. sicut elemēta z q̄ sūt sup elemēta. Que ergo sic ordiate currūt nō posset ēē nisi ēēt aliqd nobili⁹ illis. q̄ n̄ a seipis hoc hn̄t. Silr videmus d̄ creaturis spūalib⁹. q̄n videmus ordiatos mot⁹ āgeloꝝ. ergo aliqd ē sup illos nobili⁹ illis. hec ergo ordinatio coꝝ q̄ sūt i vniuerso z motuū rerū ostēdit aliqd nobilius oī creatura cui⁹ ē ordiare illa cuz a seipsis n̄ habeāt huiusmōi ordiatōē. ¶ Itē sapiētis n̄ ē facē domū nisi z ipaz factā ɔseruet. ergo z sūme sapientis artificis erit n̄ tm̄ pducē vniuersitatē z pductā gubernare. qd̄ q̄dez est puidē. ¶ Itē ioā. v. pr̄ me⁹ vsqz mō opat z ego opor. ɔstat q̄ intelligit d̄ illa gubernatiōe q̄ nūq̄ deficit. Ex his ergo pz diuinā puidētiā ēē i rerū vniuersitate. Contra. damas. necē ē oīa q̄ puidētia sūt fm̄ rectā rōez z optia z deo decētissima fieri: z vt nō ē melius fieri. s3 ea q̄ sūt i mūdo ɔfusa sūt. qd̄. n. iiiꝰ ē dignitate. supi ē loco z ecōuerso. vñ eccl. x. ē malū q̄d vidi sub sole q̄si p errorē egrediēs a facie pricipis. stultum positū i dignitate sublimi z diuites sedē deorsū. z vidi libidi diuites motib⁹. fm̄ q̄ ol yfa. xxxij. duntie saluns sapiēz scīa. ¶ Itē i eodē. statī post illō vidi seruos i eqs z pricipes ābulātes q̄si seruos super terrā. z cē. si ergo stulticia ē in supiori loco: dignitate sapie z scie i iferiori: z hē plūis z inordinatio. q̄n ecōtrario eēt post iudiciū qd̄ ordiabat z meliorabitur res. ergo nō ē puidētia coruū q̄ sūt i mūdo. z ɔstat q̄ n̄ ēē illoꝝ ē: ergo prouidētia diuia n̄ ē. ¶ Ad illō idē facit qd̄ dr̄ puerb. xxx. p tria mouet terra. z q̄rtū qd̄ n̄ pōt sustinē p suū cū regnauerit. p stultū cuz saturatus fuerit p odiosā mulierē cū i matrimonio fuerit. z p ancillā cū heres fuerit dn̄e sue. hoc aūt ē ordinatiū ē qd̄ ē i terra. ergo eoꝝ q̄ sūt i mūdo n̄ ē prouidentia. ¶ Itē si esset prouidētia eoꝝ q̄ sūt i mūdo. ergo bonis bona redderet z malis mala. sz n̄ est ita. imo malis qbusdā reddit bona z bonis mala. vñ exclamat pp̄ha hiere. xij. quare via impioꝝ prosperat: bñ est oībus q̄ puaricant z q̄ inique agūt. Et silr abacuk exclamat quare nō respicis sup inique agētes z taces deuorāte ipio iustiorē z ɔstat q̄ hec oīa sunt inordinatiōes. ex his ergo pz q̄ nō est diuina prouidētia eoꝝ que sūt i mundo. ¶ Preterea. cum deus sit prouisor ad inte-

rendū ꝙ̄ ad ꝯdēnādum. si eēt prouidētia non tot
crearētur mali. Ad ponat ꝙ aliquis debeat pro
uidere domui sue. nō eēt bona prouidētia si plu
res haberet ī carcere ꝛ paucos ī quibus ꝯside/
ret ī domo ex quo posset hēre plures. Sꝫ maior
pars mūdi tenet illos q̄ sūt deputati carceri diui
no. q2 minima ē pars electorū eoꝝ qui sūt in mū/
do: ergo nō ē ꝓuidētia eoꝝ. ¶ Itē cū deus suam
imaginē que tā preciosa ē ī malis ipressit sicut in
bonis: nullatenus si ꝓuideret vellet aut ꝑmittēt
suā imaginē ī tot deturpari ꝛ ī paucis reforma/
ri. Rnsio. Fm Boetiū q̄ eandē mouet qōnem
in libro de ꝯsolatōe dicēs. Que vero iquiēs pōt
eē vlla iniquior ꝯfusio ꝙ̄ vt bonis tū aduersa tū
ꝓspera: malis ēt tū optata: tū odiosa ꝯtingāt. Et
dicēs ad hoc ponēs simile nō dissimile. ē mira/
culū ne sciēs cur sanis his quedā dulcia illis ve
ro amara ꝯueniāt. cū egri quidā ēt lenibus me/
dicinis: quidā vero acerbis curant. at hoc medi
cus quidē q̄ sanitatis ipsius atqꝫ egritudis mo/
duz tēperamētūqꝫ dinoscit minime miraꝉ. Quid
vero aliud aiaꝝ salus videl eē ꝙ̄ ꝓbitas. qd egri
tudo ꝙ̄ vicia. qs aūt alius ē vel seruator bonoꝝ
vel maloꝝ ꝺpulsor. ꝙ̄ rector atqꝫ medicator mē
tiuz deus. qui cuz ex alta ꝓuidētie specula respi
cit: qd vnicuiqꝫ ꝯueniat agnoscit: ꝛ qd conuenire
cognouit accōmodat. ¶ Ad pmū ergo qd dicitū
eū de eēte in ꝯtrariū dicendū. ꝙ lꝫ ea que sunt in
mūdo illo mō in seipsis ꝯsiderata videant eē in
ordinata in mūdo. respectu tamē ipsius ꝓuiden
tie sūt bene ordinata. vn̄ respectu ipsius non ē ibi
ꝯfusio nec iordinatio. ꝛ ponit exēplum aug. sicut
qū ē collisio nubiū: videꝉ ibi eē quedā cōfusio in
ipsis vaporibus. q2 qd terrestre ē videꝉ supius
ꝛ qd ē igneū vꝉ iferius. nihilominus hec q̄ vide
tur eē ꝯfusiōe recta ordinatio fm ꝯsiderationez
ipsi⁹ vniuersi. vn̄ respectu ipsius ordiatū ē: ꝛ ipsi
ordini vniuersitatis ꝯgruū. Silr qū pluit in aliq̄
pte mūdi licet noceat illi pti ꝛ sit forte ad malum
ipsius: tn̄ fm ordinationē vniuersi ꝓdest. vn̄ nō ē
hoc malū ipsi vniuerso. lꝫ ipsi pti videaꝉ eē ma/
lū: q2 nocet illi ꝛ nō ipsi vniuerso. Eodē modo
dicimus ꝙ cū in hoc mūdo ita sit. ꝙ mali sursum
sint dignitate ꝛ multi sapiētes iferius. licet nō sit ī
se bene ordinatū: tn̄ respectu diuine ꝓuidētie est
ordinatū que semp ordinat ad bonuz siue vt eli/
ceat sit bonū siue sint bona siue mala. Cū ꝙ mali
sunt sursum: ꝓdest bonis qui sūt deorsuz. imo
potest ꝓdesse illis sꝫ malis. hoc aūt totū facit ꝓ/
uidētia que sic ordinat. vn̄ semp respectu diuine
ꝓuidētie bene ordinata sūt ꝛ nō ꝯfusa. ¶ Ad se/
cūdū de ꝓuerbijs similis ē rnsio. vn̄ ps. ꝛ ī eo pa
rauit vasa mortis. glo. hoc dī diuine dispositiōi.
non q2 ipsa peccatores faciat: sed q2 ipsa ꝺ malis
eoꝝ ordiat cū peccauerit. ꝛ sic respectu diuie ꝓui
dētie sūt oia bn̄ ordiata: q2 fm ipsam ordinantur
sicꝫ videant aliqū horribus ꝯfusa. vn̄ ps. Aduer.
in faciē suā ne videat ī finē. dicit glo. terra finis ē
ꝛ vltimū elemētū. ī quo nil agiꝉ sine ordie: sꝫ ho/
mines eū nō vidēt q̄ ptinet ad occulta filij vel cō
silij. ¶ Ad illud ergo quo qrit. si ē ꝓuidentia: qre
bonis reddiꝉ mala? dōm ꝙ hoc ē a diuina ꝓui
dētia q̄ sic ordinat. Qd. n. bonis veniūt mala pe/
ne hoc ē ad ꝓbationē illoꝝ ꝛ ad meritū ipsoꝝ.
vn̄ thob. xij. dicit. q2 acceptus eras dño: necesse
fuit vt tētatio ꝓbaret te. vn̄ ex hoc elicitur maius
bonū. ꝛ hoc ē qd dicit boeti⁹. Est aliqs cūctis vir
tutib⁹ absolutus sanctus ac deo ꝓxim⁹ hūc ꝯtigi
qbuslibet aduersis nephas ꝓuidētia eē iudicat a
deo: vt nec corporis qdēꝫ morbis sinat agitari. ꝛ
post dicit. alios duris agitari patiꝉ vt virtutes al
patie vsu atqꝫ exercitatiōe ꝯfirmēt. Sꝫ alt⁹ ē cui
deus nunꝙ̄ ifert mala siue aduersitates. ꝛ reddit
rōēꝫ boeti⁹. Si sit aliqs ita bn̄ mo: igerat⁹ vt de
eo diuinū iudiciū pueriqꝫ hilarit ꝯsentiat: sed ē al
virib⁹ ifirmus. cui siqd ꝯ. ineniat aduersi desinet
colere forsitā inocētiā ꝑ quā n̄ potuit retinē fortu
nā. ꝑcit itaqꝫ sapiēs dispēsator ei quē deteriorē
facē possit aduersitas. nec cui n̄ ꝯuenit laborare
patiꝉ ꝛ sic illud ē diuie ꝓuidētie. ¶ Ad illd dī qd
exclamat ꝓpheta hieremias. qre mali ꝓsperant.
dōm ꝙ hoc ē ab ordie diuie ꝓuidētie q̄ bonū in
tēdit. ex hoc. n. aliqū ꝯtigit ꝙ dat ei ꝓspera. vt ꝑ
hoc reuocent a malo suo. q2 cōsideratio bn̄ficio
dī reuocāt eū⁹. ꝛ hoc ē magnū bonū. vn̄ ad hoc
bonū ordiat ꝙ ipsis dat aliqū ꝓspera ꝛ hoc ē qd
dicit boetius. credo ꝙ ē forsitā alic⁹ eā ꝑceps at/
qꝫ iportuna nā. vt eū ī scelera poti⁹ acerbare pos
sit ī ei familiaris iopia huī⁹ morbi ꝓuidētia colla
te pecunie remedio medeꝉ. hic fedatā ꝓbris cō/
sciam spectās: ꝛ se cū fortuna sua tēporās forsitā
ptimescit: ne ei⁹ rei cui⁹ ē sibi iocūdus ē sit tristis
amissio. Mutauit igiꝉ fortuna mores ac dū for/
tunā metuit amittē: nequiciā derelīqt. ¶ Itēꝫ po/
naꝉ ꝙ ꝑmaneat adhuc ī suo malo cū illis ꝓsperi
tatib⁹. adhuc dñs ponit ibi finē ꝛ ordinat ꝺ illis.
q2 aliqū ꝯtingit ꝙ hec bona q̄ puenit ipsis mali
ꝛ q̄ acqrūt ꝑ suū laborē: aliqū postea veniūt illis
boni. ꝛ redeunt ad vsus ꝛ ꝓfectus bonorū. Et
hoc ē qd dicitur Job. xxvi. vbi loquit de ipso si
ꝯportauerit quasi terrā argentū: ꝛ sicut lutū ꝓpa
rauit vestimēta: ꝑparabis quidē sꝫ iustus vestiet
illis: ꝛ argentum inocēs diuidet. ¶ Silr ad illud
abacuck quare ipius deuorat ꝛ subijcit iustiorez
se: dicim⁹ ꝙ hoc ē ab ordine diuie ꝓuidētie: que
hoc totū ordiat ad magnū bonū. ꝛ hoc ē qd dīc
boeti⁹. qbusdā ꝑmissū ē puniēdi iuoꝝ vt exercitijs
bōis ꝛ malꝭ eēt cā supplicij. ꝛ sic dñs n̄ sinit hoc
eē iordinatū. imo ordiat hoc illis ad bonū exerci
tiū bonoꝝ ī bonos vꝉ ad suppliciū maloꝝ. Itē no
ta. silr dicit boeti⁹. ꝙ aliqū ē ꝙ deꝰ ꝑmittit iter ma
los iurgia ꝛ discordias. ꝛ hoc totū ordinat ipsa

dei prudētia: qr aliqd ex hoc elicit magnū bonū scz punitionē maloꝝ. vn̄ dicit. nā vt ꝓbis atq; iꝓbis nullū fedus ē: ita ipi inf se iꝓbi nequūt ꝯuenire. qd̄ nuꝫ cū a semetipis discrepātib⁹ ꝯsciaꝫ vicijs q̄sq; diuellāt faciūtq; sepe q̄ gessisse nō suisse gerēda decernūt. Ex q̄ sepe illa sūma ꝓuidētia ꝓtulit insigne miraculū. vt malos mali bonos facerēt. nā dū iniq̄ sibi a pessimis q̄dā ppetrari vidēt noxioꝝ odio flagrātes ad virtutis frugē redire dū se eis dissimiles studēt eē q̄s oderāt. ¶ Ad illud qd̄ obijcit de multitudie reproboꝝ ꝛ paucitate electoꝝ. dicim⁹ q̄ nō oēs sūt electi nec oēs sūt reprobi. ꝛ hoc scz ordinē diuine ꝓuidētie decētius. vn̄ ordinatio ē ꝛ nō ꝯfusio ꝛ rō hui⁹ hr̄ Ro.ix. de⁹ sustinuit vasa q̄dā i honorē ꝛ c. dic̄ gl. aug. bn̄ dispensauit dn̄s vt nec oēs dānaret nec oēs libaret. si.n. oēs libarent: lateret q̄d ꝓ pcc̄o p iusticiā deberet. si vō nulli libarent: lateret q̄d de grā largiret. qr ꝓculdubio q̄ntū ptinet ad origiale pcc̄m oēs pecc̄āt: sz misericordia q̄s voluit decreuit liberādos.

Sz neq; ē q̄d. q̄re dei ꝓuidētia sūt reprobi aliqui. Itē q̄re plures q̄z electi. ¶ Rn̄sio. ad primū dō: q̄ apl̄s hoc ostēdit. ij. thi. ij. p quādā similitudinē dicēs. i magna domo nō solū sūt vasa aurea ꝛ argētea: sz lignea ꝛ fictilia. p vasa aurea ꝛ argētea boni significāt. p lignea ꝛ fictilia mali. ꝛ sic vasa lignea ꝛ fictilia valēt vt purgēt aurea ꝛ argētea: sic mali pn̄t ad ꝑfectiōz boꝛ. vt dicit ps. dū supbit ipius accēdit paup. glo. dicit ibi. q̄ ex his pz ꝯ liquet q̄ mire ꝓuidētia dei de mal' opat. Cōpatōe n. eoꝝ peccātiū boni magno studio bone spei accēdūt ad recte viuēdū. ꝛ sic ex pditiōe boꝝ q̄ mali sūt ꝛ hoc ad bonū coꝝ. ¶ Ad scd̄z q̄re plures sūt mali q̄z boni. dicim⁹ q̄ hoc nō ē a deo q̄ plēs sint mali q̄z boni i vniuerso. imo a libertate li. ar. deficiēte. q̄r. s. li. ar. de se sufficiēs ē ad cadēdū: sz nō ad ꝑficiēdū sine grā. nā ex ipa corruptōe origialis culpe trahit ad cadēdū: vt a de se hz hō q̄ cadat p peccatū: sz non q̄ ꝑficiat sine grā dei miserāte. ꝛ iō maior ē multitudo maloꝛ q̄z bonoꝛ: q̄r de se hn̄t q̄ sūt mali nō solū de se q̄ sint boni vel electi. ꝛ hoc ē qd̄ dicit aug. sup illuꝫ locū Ro. ix. An nō hz ptāt̄e figulus luti ex eadē massa facere aliud q̄dē vas i honorē ꝛ c. dic̄ aug. deus cū oēs ex vna eadēq; massa sumus in Adā ꝛ cūcti peccatores. alij miseret ex misericordia ꝛ alios despicit nō sine iusticia. In figlo. n. sola voluntas ē: i deo at voluntas cū iusticia. Dic̄ igr̄ vas qd̄ sit nō i honore: sz vile ē ex se luto hz nō ex figulo: sic tota massa hūani generis nō ex deo sz solo vicio iuste corrupta ꝛ lutosa ē. Ideoq; si inde vas sit in honorē: misericordia ē. si in ꝯtumeliaꝫ iusticia ē. qr hoc erat ex materia. tota. n. nr̄a natura dicit ipa viciata diuino iudicio debite dānationi ē subiecta. ꝛ merito peccati vniuersa' dānata ē. ¶ Ad exēplū supra positū dicēdū. q̄ aliud ē de ordine iusticie: aliud de ordine misericordie. Si enim aliqs hō plures hēret hoies i sua ptāte q̄ ab ipso recederēt ex sua ꝓpria puersitate ꝛ nō ex puersitate dn̄i ꝛ adhererēt aduersario ipi⁹. iniqd iustū eēt q̄ illos icarceraret ꝛ sibi illos de misericordia posset dimittē. ꝯstat q̄ sic. Sz sic ex puersitate dn̄i sui recederēt nō ē' eēt ita iustū. ita dicim⁹ hic q̄r q̄ hoies sūt mali ꝛ recedetes a deo. hoc ē ex ꝓpria sua puersitate ꝛ nō a deo vt dicit ē. cū multiplicati sūt i malicia sua ꝛ spectate: q̄ ipa dei ꝓuidētia ordinet illoꝛ spectatēs. ꝛ ex illo eliciat bonū. ꝛ hoc ē qd̄ dicit aug. i li. de agone xp̄iano. oīs creatura velit nolit vni deo: ꝛ dn̄o subiecta ē. ꝛ post dicit. oīes diuine ꝓuidētie seruiūt. Sed alij obediūt tāq; filij. ꝛ faciūt qd̄ bonū ē. alij vero ligant tāq; serui ꝛ fit de ill' qd̄ iustū ē. ita deus oīpotens dn̄s vniuerse creature q̄ fecit sicut scriptū ē valde bona: sic ea ordiat. vt de bōis ꝛ malis bn̄ faciat. qd̄ n. iuste fit: bn̄ fit. Iuste at boni sūt beati: ꝛ iuste mali penas patiūt. ergo ꝛ de bonis ꝛ de malis bn̄ facit de⁹. q̄ iā oīa iuste facit. boni at sūt q̄ tota volūtate deo seruiūt vel voluntate. mali vero q̄ necessitate fiūt. ¶ Ad vltimū dōm q̄ ipi⁹ ꝓuidētie nō ē. nec ab ipa ē q̄ deturpet ipa imago dei i malis hoibus. imo ab ipsis. qui a se ē q̄ cadūt. sz ipius ꝓuidētie ē ordiare illud malū ꝛ hoc ē de ordie iusticie. ꝛ ex illo elicere bonū. Dic ergo pz q̄ oīa ꝓuidētie ē ꝛ q̄ ordo ipius cūcta cōplectitur nec ipsā aliqua euidant.

Mēbrum secūdum.

a D secūdum scz q̄d sit diuina ꝓuidētia pcedit sic. ꝛ videt q̄ sit ipa sapiētia vel q̄ spectat ad sapiētiā i deo. dicit. n. Ioh. damas. i ca. de ꝓuidētia diffinitō ipsaꝫ dicēs. q̄ ꝓuidentia ē q̄ ex deo existētibꝫ sit cura. sz cura sua q̄ sic ē ē ipsius sapiētie disponētis. ergo ꝓuidētia ē ipsius sapie disponentis. ad ipaz igit spectat. ¶ Itē ꝓuidere ē videre. sz videre ē potētat cognitionē: ergo ꝓuidētia dicit cognitionē quā ē nō minus ꝓpositio. addita sz augetur: ergo si cognitio spectat vel ptinet ad sapiam: videtur q̄ ꝛ ꝓuidētia sit. ¶ Itē tria attribuūt deo. s. potētia sapia bonitas vel voluntas. Potētia et attribuit inquātum ipse ē cā efficiēs. sapia inquātū ipse ē cā formalis exēplaris rerum. voluntas vel bonitas determiat ex p̄te finis. sz ergo sit bonū de ꝯsolatōe. ꝓuidentia ē forma q̄ ponit ꝯparationē inf ꝓuidētiā ꝛ fatū. Et dicit q̄ ꝓuidētia ē forma ex q̄ disponunt res: sed dicisub his verbis manifestū ē. mobilē simplicēq; gerēdaꝫ rerū eē ꝓuidētiā. sz forma reducit ad cām formalē ꝛ hec ē sapia in deo: ergo ꝓuidētia reducit ad sapiaz. ¶ Itē Boetius ab eterno cūcta ꝓspiciēs ꝓuidētie cernit intuitus. ergo ꝓuidētie ē cernere ꝛ intueri. sz illud ē ipius diuine sapie. ergo

prouidētia [redacted] diuine sapie. ¶ Qd [redacted] reducat ad
volūtatē3 qm̄ dicit damas. q̄ ꝓuidētia est volūtas
dei ꝑ quā oīa que sūt ꝯuenientē deductōem su-
scipiūt. ergo reducit ad ipsa3 volūtate3. ¶ Itē da
mas. factiua eius virtus ꝑ ꝯtentiua ꝑ ꝓuisiua bo
na eius volūtas est. ergo ꝓuisiua virtus siue ꝓui
dētia ad volūtatē ꝑtinet. ¶ Itē damas. solus deus
bonus est nā ꝑ sapiens. vt igit bonus prouidet: q̄
n. n̄ prouidet nō ē bonus. ergo ex pte bōitatꝭ ipsi
us ē prouidētia sicut hr̄. xxiiij. sap. s3 bonitas spe
ctat ad volūtatē: ergo ꝑ prouidētia. ¶ Itē guber
nare ē actus ipsius prouidētie sicͭ hr̄. Sap. xiiij.
tu āt pater gubernas oīa prouidētia. s3 guberna
tio ꝑ ꝯseruatio est bōitatis diuine q̄ ꝯseruatrix ꝑ
gubernatrix est oīu3. ꝑ idō dr̄. Sap. xij. q̄ ipsi est
cura de oībus. Hec āt cura nihil aliud est q̄3 gu-
bernatio oīu3. Vn̄ ad hebre. i. sup illo verbo. por
tans oīa verbo virtutis sue: dicit gl. ꝯtinens ꝑ gu
bernās oīa: solo iperio potentie ꝑ volūtatis sue
que nō minor appet gubernādo q̄3 creādo. om-
nia. n. ꝯtinet bonitate. ergo si ipsius prouidentie
est gubernare ꝑ ꝯtinere. ꝯstat q̄ ipsa ptinet ad ipsā
bonitate3. ꝑ ita ad voluntate3 cui appropriat bo
nitas. ¶ Ite3 sapientie. xi. quō posset aliqd ꝑma-
nere nisi tu voluisses. aut qd a te vocatu3 nō esset
ꝯseruaret? quasi diceret. nullo mō. Ex hoc p3 q̄
ipsius volūtatis est: q̄ ꝯseruentur: gubernent: ꝑ
ꝑmaneāt. ergo prouidentia ptinet ad volunta-
tem. ¶ Qd aūt prouidentia ptineat ad potentiam
videtur quoniā ratio subsistendi res ptinet ad po
tentiā. Unde primo hebre. portās omnia verbo
ꝑ c. glo. creatoris omnipotentia cā est subsistendi
omnis creature. s3 prouidētia est causa subsisten-
di creaturis sicut vult Boetius. ergo prouiden-
tia reducitur ad potentiā. Dicit enī3 Boetius. q̄
prouidentia est illa ratio diuina in sūmo omniū
principe ꝯstituta: que cūcta disponit. vnde est ra
tio ꝑ existendi ꝑ ꝑmanendi res. ꝑ ita ad ꝑtentiā
ptinet. Ite3 querit vtrū prouidentia sit disposi
tio. Boetius. v. de ꝯsolatiōe. prouidentia est ipsa
diuina rō in sūmo omniū principe ꝯstituta que di
sponit: ergo prouidentia est dispositio. Contra.
xxxv. di. i. li. dispositio est de faciendis. prouiden
tia de gubernādis. ¶ Et rn̄detur q̄ dispositio di-
citur dupl'r. dispositio. n. respicit fieri rei. sed est
fieri rei. ad esse rei qd fit ad hoc vt res sit. ꝑ est
fieri in esse qd est in continuatiōe. primo mō dicit
dispositio respectu fieri. Sap. xi. omnia disposu
isti in numero pōdere ꝑ mensura. Scdo mō dr̄
dispositio respectu fieri in esse. Sap. viij. dispōit
omnia suauit. S3 ꝯtinuatio ipsius esse nihil aliud
videt q̄3 gubernatio. ergo ꝑmanentia ipsius esse
q̄ est prouidentia. ergo prouidentia est dispōi ad
minus hm̄ q̄ dicit fieri in esse. Ite3 querit vtrū
ide3 sit prouidentia qd fatum. Qd sic videt. boe-
tius. v. de ꝯsolatiōe. qcqd aliquo mō mouet. cau-
sas ordine3. formas. ex diuine mentis stabilitate sor
tit. hec in sue simplicitatis arce ꝯposita: multipli-
ce3 gerēdi modū statuit. q modus cū ipa diuine
intelligentie puritate ꝯspicit: prouidentia nomi-
nat. cū ad ea que mouet aut que disponit referit
fatū a veteribus appellat. Ide3 ergo est modus
qui dicit prouidentia ꝑ fatu3. ¶ Cōtra ide3 in eo
dem. fatū est inherens rebus mobilibus disposi-
tio. p qd ꝓuidentia suis nectit queq3 ordinibus.
vult dicere. q̄ omnia cōnexa sūt. ꝑ q̄ ꝯnexio ea-
rum sit fatu3. ergo fatū est dispositio in re muta-
bili. s3 prouidentia est in ipa re imutabili. nō er-
go idem sūt fatu3 ꝑ prouidentia. ¶ Ite3 ide3 ibi-
de3. ordo fatalis ex prouidentie simplicitate pro
cedit: ergo fatū est ex prouidentia. q2 nec intelle-
ctus capit nec natura ꝑmittit illud q de alio est eē
illud d quo est. vt dicit Anselmus. ¶ Ite3 ibidem.
prouidentia est forma rerū agendarū simpl'r ꝑ i
mutabil'r. fatū vero est eorū q diuina simplicitas
gerenda disposuit mobil' nexus atq3 ordo tpalis
ergo prouidētia est eīna: ꝑ fatū tpale. ¶ Itē boe.
prouidētia imobil': fatū mobile. ergo n̄ sūt idem.
¶ Itē boe. n̄ q̄cuq3 subiecta sūt prouidētie subiecta
sūt fato: s3 e ꝯuerso q̄cuq3 fato sūt subiecta: ꝑ pro-
uidētie subiecta sūt. ergo n̄ sūt ide3. Solutio. ad
hoc itelligendū ē. q̄ prouidētia reducit ꝑ spectat
ad sapia3 ꝑ bōitatē h3 diuersos rōes. ꝑ h3 hoc eius
tradit eius diuersas diffinitiōes siue descriptiōes a
damas. sicͭ. n. videmus q̄ scīa beneplaciti i deo ipor
tat i se qd ē scīe ꝑ volūtatis. q2 rōe noticie iportat
qd ē scīe: rōe ꝯo placētie vl approbatiōis iportat
qd ē volūtatꝭ ꝑ spectat ad volūtate3 Ita dicimus
d ꝓuidētia q̄m i ꝓuidentia duo sūt. i. vidētia siue
cognitio. q2 prouidē est vidē. iterū ē ibi supaddi
tū. s. cāsitas. ꝓuidentia. n. dicit cāsitate3 quādā or
dinatiōis siue gubernatiōis ꝑ regiminis. Rōe ergo
vidētie iportat cognitiōe3 vel scīa3. Rōe āt eius
qd supaddit ex ꝯpositiōe q notat cāsitate3 guber
natiōis siue ordinatiōis: dicit bonā dei volūtate3.
q2 ipa est gubernatrix rerū. ꝑ sic rōe ꝯmi ꝑtinet
ad sapientiā: rōe scdi ad volūtatē. ꝑ sic diuersr̄ dif
finit eā damascenus cū dicit. ꝓuidētia est cura. ꝑ
cū dr̄ q̄ ꝓuidentia ē bōa volūtas dei. Et hugo di
cit. q̄ ꝓuidentia est q̄ deus curat de oībus q̄ fecit.
ꝑ nihil derelinqt ex oībus q̄ ꝑtinent ad ip3 ꝑ que
subiecta sūt ipsi. ꝑ ꝓuidet singulis vt hēat vnūqd-
q3 qd sibi debet ꝑ ꝯuenit. ꝑ rōne huius cure q̄
cura iportat cognitiōe3 ꝑ scīa3 siue circūspectiōe3
quādā spectāt ad sapia3. S3 rōe supadditi qd di
cit cāsitatem in ordinādo vel gubernādo. cū hec
bonitas ordinis sit a sūma volūtate mota ab ipa
sūma bonitate. hoc mō spectat ad voluntatem. ꝑ
ꝑ hoc prima diffinitio dat magis h3 q̄ se trahit
ex pte sapientie: s3 forte vtrūq3 inspiciat. Secūda
autem hm̄ q̄ respicit affectum. ꝑ sic prouidentia
prouidet ꝑ ordinat siue gubernat. hoc videre ad

sapiaꝫ ptinet. hic dr ordo ꝛ gubernatio ē a sūma bonitate ꝛ volūtate. vn̄ dic̄ aug. i li. lxxxiij. q. oia que sūt inq̄ntū sunt bona sūt. sūm̄ e. n. illud ē bonū: cuius ꝑticipatiōe cet'a sūt bōa. ponē id cuius ꝑticipatiōe cetera sunt bona ꝑ seipm̄ ē. quā diuināꝫ prouidētiā vocamus. ꝛ sic bōitas ordis ē a diuina ꝓuidētia in rebus. ꝛ hoc inq̄ntū di bona volūtas: ꝛ sic dicit damas. ¶ Ad illud quo q̄rit vtrū ad potētiā reducat. dōꝫ q̄ nō ſ̄ꝫ ꝓprietatē vocabuli: imo proprie respicit sapiāꝫ ꝛ bonitatē siue volūtatē ſ̄m q̄ dictū ē. Si aūt reducat ad potentiā. hoc ē ad potētiā prout distiguit a sapia ꝛ volūtate: imo prout cointelligit i illis. ſ̄m q̄ dictū ē. q̄ ad sape o₃ q̄ sit posse sape. In gubernatiōe ergo est ip̄ꝫ gubernare. ꝛ virtus siue potētia gubernādi ꝛ ſ̄m hoc posse spectat ꝓuidētia ad potētiā. Sꝫ istud posse nō distiguit ab ipsa volūtate ꝛ sapiētia nec hec potētia ad quā reducit. vn̄ ēt eā appellat dam. ꝓuidentiā virtutē ꝓuisiuā. nō sumit hec virtus ꝓut distinguit ab ipsa sapia ꝛ volūtate: sꝫ ꝓut cointelligit in illis. ¶ Ad aliud dōꝫ q̄ dispō accipit cōiter ꝛ sic idē ē q̄ prouidētia. ſ̄ꝫ q̄ dr in sentētijs. q̄ ꝓuidētia ē gubernādoꝝ. q̄ ēt q̄ñq₃ dr dispō. Alio modo stricte: vt dispō respiciat fieri: prouidētia factū eē. sꝫ duplex est eē. ꝛ duplex fieri: ꝛ duplex ꝑmanētia. Est. n. eē nāe siue primū eē q̄ntū ad hoc q̄ puer dr hō pfectus. sꝫ ē esse scdm q̄ntū ad qd nō ē pfectus. q̄r nōdū pceptibilis scie ꝛ huiusmodi. Silr ē duplex fieri. ē. n. fieri quo ad eē primū: ꝛ fieri quo ad esse scdm. Similiter dispō dei dupliciter dr. vno mō ſ̄ꝫ q̄ respicit fieri q̄ntum ad eē primū. Alio mō ſ̄ꝫ q̄ respicit fieri quo ad eē scdꝫ. Silr duplex ꝑmanētia necessaria. ē. n. necessaria ꝑmanētia primi esse: ꝛ necessaria scdi eē. ſ̄m hoc ē duplex prouidētia. nec ē oppositio q̄ sit cōpletio primi esse: ꝛ q̄ scdꝫ esse adhuc sit in fieri. ¶ Ad vltio q̄situ dōm ſ̄m boetiū. sicut dispō dicitur dupliciter. dispō que est in disponente: ꝛ dispō que est in re disposita. Dispositio in disponente ē exēplar. dispositio in disposito est ordo deductus ab ipso exēplari. ꝛ ē forma exēplata i ipa re: sic est d̄ prouidentia. Scdꝫ ergo q̄ exemplaris rō cōsiderat in arte diuina: dr prouidentia. ſ̄m q̄ cōsiderat in re vel in effectu opis: dr fatū. vn̄ boetius ponit exēplū in artifice qui cōspicit opus. ꝛ vno aspectu respicit dispōnē totā simul. sꝫ in ope n̄ simul: sꝫ ꝑticulariter. Silr in deo ordo ille q̄ ē in mente diuina simul oīa cōspicit. sꝫ ope nō simul. sꝫ ꝑticulariter ꝛ tp̄aliter. vn̄ verba boetij sūt hec. sicut artifex faciendi formā rei mente pcipiens mouet opis effectū. ꝛ q̄ simpliciter p̄sētarieq₃ prospexerat: p tp̄ales ducit ordines: ita deus prouidentia qdē singulariter stabiliterq₃ facienda disponit. fato vo hec ipsa q̄ disposuit multipliciter ꝛ tp̄aliter administrat. sic ergo dispō i disponēte ꝛ dispō i disposito nō sūt

idē. sꝫ vnū exemplar aliud imago vel exēplatū: sic est de ꝓuidentia ꝛ fato. vn̄ illa relatio cū dicit q̄ modus ꝛc. sic relatio n̄ pro idētitate simplr: sꝫ ꝓ cōuenientia similitudinis. dr ēt fatum duplr. vno mō lex astroꝝ p quā inducit necessitas rebus singularibus etiā lib. ar. sic nihil est fatum sꝫ error. Alio modo fatum dr dispō inherens rebus mobilibus ꝛc. sicut dicit boetius.

Membrum tertium.

Consequenter q̄rit de prouidentia qūo sit in hunc modū. Primo vtrū sit tp̄alis vel eterna. Scdo mō vtrū sit simplex vel multiplex. Tertio vtrum sit cā rerū ꝛ in quo genere cause.

Articulus primus.

Ad primum sic vr q̄ sit eterna. Boe. in li. de cōsolatione. ab eterno cūcta ꝓspiciens: prouidētie cernit intuitus. ergo prouidentia cernit ab eterno. ergo est ab eterno. ¶ Itē i eodē. vt ē bonus prouidet. q. n. nō prouidet nō ē bonus. sꝫ ab eterno bonus est. ergo ab eterno prouidet. ¶ Si dicat q̄ nō valet. Cōtra dā oppositū. non ꝓuidit ab eterno: ergo nō est bonus ab eterno. q̄r sicut dic̄ Io. damas. q̄ n̄ ꝓuidet nō est bonus. ¶ Itē in eodē boe. vt ad intellectū e rōcinatio ad id qd ē. ad id qd gignitur. ad eternitatem tp̄s. ad punctū mediū circulus. ita est series fati mobilis ad ꝓuidētie stabilē simplicitatē. ergo sic se hꝫ fatū ad ꝓuidētiā sicut tp̄s ad eternitatē. ergo ꝓuidētia ē eterna: ꝛ fatū tp̄ale. Cōtra. ꝓuidētia ē cā q̄ de' instruit subditi bona vel in tempore. hoc dr ē ex tpe. ¶ Itē Io. dam. ꝓuidentia ē ad existentia cura: ergo solū positis existētibus ē ꝓuidētia: sꝫ hoc ē ex tpe. ¶ Itē ꝓuidētia ē gubernandoꝝ gubernāda dr sūt tp̄alia. ergo ꝓuidētia tp̄alis. si. n. nō sūt gubernāda n̄ ē cura i gubernandoꝝ ita nec cura. Rūsio. i intellectu potētie sunt duo. s. cognitio ꝛ cāsalitas. si restringimus ꝓuidentiā ad cognitiōeꝫ q̄ gubernāda ꝓcognoscit: dicit boe. sic ē eterna. Si vo dicat cāsalitatē actiue: hoc pt eē duplr. in actu vel in habitu. sicut vno dr dicere respectum ad creaturā in actu vel in habitu. si in habitu: sicut dr dn̄s ab eterno. est enim ille qui ab eterno habilis est dominari. sꝫ in actu dr ex tpe ex quo seruū habuit in actu. Similiter si dicatur ꝓuidentia cura i habitu. sic pōt dici ab eterno. q̄r dicit diuinā essentiā vt habilem ad gubernādū creaturas. sꝫ si dicat in actu curā: sic dr ex tpe. dōm ergo q̄ summa ꝓuidētia ē ab eterno sic dr in boetio: sꝫ causalitas ſ̄ꝫ q̄ dr actu ex tpe. ¶ Ad illud boetij vlt. dōm q̄ fit cōparatio ꝓuidētie ad fatum nō q̄ntū ad durationeꝫ: sꝫ q̄ntū ad simplicitatē ꝛ cōpositiōeꝫ. ꝛ ponit exēplū in naturalibus vt in puncto ꝛ in circulo. ꝛ exinde in intellectualibus. vt intelle-

ctu ꝛ in rõcinatiõe. vult ergo dicere. ꝙ sicut in-
tellectus simplex ē respectu rõcinatõis: ita rõci-
natio ē ab itellectu. Silr ꝛ de alijs. sic ꝓuidētia
se hꝫ ad fatū: vt ꝓuidētia: sic ipa dīna dispõ rex
gubernādax. fatū vo ipsa deductio gubernatio-
nis. ꝛ ē hec ab illa ꝛ ipa ꝓuidētia imobilis statr
fatū vo mobile. Et hoc pꝫ so. ad scḋo obiectū.

Articulus secūdus.

a Ad illud qḋ scḋo querit. vtꝝ ꝓuidētia sit simplex vel nõ: ꝓcedit sic. oē ꝯtēti-
uum multitudinis inqꝫtū huiusmodi ñ hꝫ simplicitatē. sed ꝓuidentia ē cōtē-
tiua multitudinis. q2 ꝓuidentia tot rex ē ꝯtētiua quot capit ꝛ econuerso. Multas aūt res capit
ꝛ amplectit: imo oīa sicut dicit boetius. ergo ꝓ-
uidentia ñ hꝫ simplicitatē. ¶ Ad oppositū Boe-
tius in li. de ꝯsolatõne. illud certe manifestū est
imobilē simplicēqꝫ formā rex eē ꝓuidentiā. er-
go ꝓuidentia ē simplex. Rñsio. dōm ꝙ ꝓuidē-
tia simplex ē ꝛ oīmoda simplicitate. ¶ Ad rõeꝫ i
ꝯtrium. dōm ꝙ ꝓuidētia ꝯtinet rex spēs fiēdarū
sicut cā: non sicut vniuersū i quo ꝯtinent tanquā
ptes ꝯstituētes ipm. ꝛ iḋ ponit in ipso multitu-
dinē. nõ sic aūt ē hic de ꝓuidētia. ꝯtinere aūt vt
cā ñ repugnat simplicitati cāe. maxīe i deo i quo
ꝯtinent oīa sicut i sua cā. vñ boeti. sicut artifex fa-
ciēdo domū vel rei formā mente ꝑcipiēs mouet
opis effectū. ꝛ ꝙ simplr pñterqꝫ ꝓspexerat: per
tpales ordines ducit. ita deus ꝓuidētia qdē singlr
stabiliterqꝫ fiēda disponit. ꝛ hoc ē qḋ dicit aug.
sup illud Ro. xi. ꝛ ipso ꝛ ꝑ ipm ꝛc. ars oīpotē-
tis atqꝫ sapiētis dei plena oīum rationū ꝛ icōmu-
tabilium vīuētiū: ꝛ oēs vnū in ea. Sūt. n. in ipsa cā
ꝯm modū cāe. vñ cū sit cā simplicissima: nec ꝯpa-
tiēs multiplicitatē aliquā: sūt ibi mõ simplicissimo.

Articulus tertius.

a Ad illud qḋ querit. vtrum ꝓuidētia sit
causa. ꝛ i quo genere cāe: ꝓcedit sic.
Boetius in. v. li. de ꝯsolatiõe. oīuꝫ ge-
neratio rex cūctisqꝫ mutabiliū natu-
rarū ꝓgressus. ꝛ quicqd aliquo mõ mouet: cās
formas ex dīne mētis stabilitate sortit. hec in sine
simplicitatis arte ꝯposita multiplicē rebus gerē-
dis modū statuit. q modus cū i ipsa dīne itelligē-
tie puritate ꝯspicit: ꝓuidētia nominat. ex hac au-
ctoritate pꝫ. ꝙ ꝓuidētia respicit res gerēdas siue
fiēdas ab ipo artifice pñso. ꝛ ita ē cā rex. Sed ꝙ
sit cā formalis oñdit. qñ dicit boe. in eodē. ma-
nifestū ē imobilē simplicēqꝫ gerēdax rex formā
eē ꝓuidentiā. Ex quo sic arguo. ꝓuidētia ē for-
ma rex gerēdax. sꝫ forma rex gerendax est ipsa
cā formalis exēplaris. ergo ꝓuidētia ē cā forma-
lis exēplaris rex. ¶ Itē boe. i eodē. ꝓuidētia est
ipa illa dīna rõ i sūmo oīuꝫ ꝓncipe ꝯstituta. que
cūcta disponit. ꝛ post dicit. deinde ꝓuidētia qdē
singlr stabiliterqꝫ faciēda disponit. sꝫ ꝙ ē huius-
modi i efficiēte ē cā formalis exēplaris: ꝛ huius-
modi rõ sine ars ē exēplaris: cā ergo ꝛ ꝓuiden-
tia i deo ē cā formal' exēplaris rex. ¶ Qḋ aūt sit
cā efficiēs pꝫ. q2 dicit damas. ꝓuidētia ē bõa volū-
tas dei. sꝫ volūtas dei ē cā efficiēs rex. vñ dicit
aug. sup gen. ꝙ volūtas dei ponit necessitatē re-
bꝫ. ꝛ dicit ēt i enchi. ꝙ volūtas dei ē cā oīuꝫ motio-
nū ꝛ spēx. ꝓuidētia ergo ē cā efficiēs rex. ¶ Itē
boe. in. iij. ḋ ꝯsolatiõe dicit. ꝙ dedit ꝓuidētia a se
creatis hāc maximā manēdi cām vt q̄ad possint
naliter desiderēt. ex hac auctē habet. ꝙ ꝓuidētie
sit creare. sꝫ creare ē ipsiꝰ cāe efficiētis: q2 creare
dicit ꝓducē res ad eē. qḋ ꝓpriū est cāe efficiētis.
ergo ꝓuidētia ē cā efficiēs. ¶ Qḋ aūt sit cā finalis
vr. qm dicit aug. in li. lxxxiij. q. sūme illḋ bonū ē
cuiꝰ ꝑticipatiõe cetera sūt bõa. porro illḋ bonū cu-
ius ꝑticipatiõe cetera sūt bõa ꝑ seipm bonū ē: quā
dīnā ꝓuidētiā vocamꝰ. ꝓuidētia ergo ē sūmū bo-
nū sꝫ sūmū bonū ē finis oīuꝫ sic ēt ꝓbat boe. ergo
ꝓuidētia ē finis rex. ergo ꝛ cā final' rex. So-
lutio. dōꝫ sic dcm̄ ē supra. ꝙ i ꝓuidētia sūt duo ip-
sa cognitio q̄ deterīat ex pre videntie ꝛ ē ibi cāli-
tas supaddita ipi cognitiõi vel videntie q̄ vocat ꝓ-
positū addita. ꝯcedimꝰ ergo ꝙ ꝓuidētia ē cā sꝫ
ꝙtū ad cognitiõꝫ vel videntiā quā iportat ē cā for-
mal' exēplaris. q2 sic i scia edificādi i artifice ē cā
exēplaris domꝰ. ita i scia dīna ē cā exēplaris for-
max fiēdax. vñ ipa dr idea rex. ꝛ ꝙ se hēat ꝓui-
dētia ad modū rõis vl' cāe exēplaris i artifice. dicit
boe. sicut artifex faciēde rei formā mēte ꝓspiciēs
vl' ꝑcipiēs mouet opis effectū. pñterqꝫ ꝓspexerit
ꝑ tpales ordines ducit: ita deꝰ ꝓuidētia qdē singlr
faciēda stabiliterqꝫ disponit. sꝫ rõe cāitatis sup-
addite se hꝫ i rõne efficiētis. ꝛ hinc dr ꝓuidētia
bona volūtas dei q̄ cūcta gubernat atqꝫ regint.
¶ Ad illḋ aūt qḋ obijcit de cā finali dōm ꝙ ꝓ-
uidētia ñ ē cā final' rex. Et ad illḋ q̄ obijcit ꝙ ip-
sa ē sūmū bonū. dōm ꝙ i fine duo sūt. s. terminare
ꝛ finire ipas res ꝛ ordines rex: nec finis ē moue-
re efficiētē sicut dicit pho. ꝓpria tn̄ rõ inqꝫtū finis
deterīat in hoc ꝙ terīat res: ꝛ ꝙ ad ipꝫ velut ad ter-
minū ordinat res: ꝛ sic sūmū bonū hꝫ has duas
rõnes i ꝓuidētia. ergo ē illḋ finis qḋ ē mouēs effi-
ciētē. ꝛ sic hꝫ i se virtutē ordinādi oēs res sicut finis
sꝫ ñ dr i rõne terminātis res. verūtñ ꝑ hoc ꝙ hꝫ
de rõne finis magis refert ad ipꝫ efficiētē: ꝓuidē-
tia: ergo ē sūmū bonū. ꝛ sūmū bonū hꝫ ꝓdictas
duas rões. quax vna ꝯuenit ꝓuidētie. de cā aūt
materiali ñ hꝫ locū qstio. Vel pōt dici. ꝙ sūmū
bonū ꝑcit finis ꝛ efficiēs. Efficiēs aūt dr inqꝫtū
ē sui cōicatiuū vel diffusiuū. ꝛ ꝑ hāc rõeꝫ dr ꝓ-
uidētia bonuꝫ. qḋ pꝫ ex illo vbo aug. i li. lxxxiij.
q. Sūme illud bonū ē cuius ꝑticipatiõe cetera
bona sūt quā dīnā ꝓuidētiā vocamus. non igit

sequitur providentia est summu bonu: ergo e finis sed est peccatum idest fallacia fm accidens.

Membrum quartum.

a Onsequenter querit quorum e pvidentia hoc mo. Primo vtru bonorum et malorum. Scdo vtrum casualium. Tertio vtrum voluntariorum. Quarto vtrum nobilium et oium.

Articulus primus.

a D primu sic. creatois act e fundamentu quasi ad pducendu res i ee. gubernare do et ptinere et multiplicare et co sils actus sut qsi edificia apposita super illud fundamentu: sz edificiu no se extendit vltra qz fundamentu. creare at tm se extedit ad bona gen. i. vidit deus cuncta q fecerat et c. ergo gubernare. ptinere. multiplicare et huiusmoi act q sut qsi super edificia tm se extedet ad bona. sz gubernatio e pvidentie. ergo pvidentia erit tm bonorum. ¶ Ite aug. li. lxxxiij. q. pvidentia e summu boni a q cete ra bona sut. sz a summo bono no descedut nec deriuant nisi tm bona: ergo pvidentia tm se extedit ad bona. ¶ Ite damas. oio necesse e oia q pvidetia fiut fm rectu dispone et optia et deo decentissima fieri. sz mala no sunt optia nec deo decentissima: ergo mala no sut sub diuina pvidentia. ¶ Ite hoc pbat p sile. si eni eet aliqs rex magnus et potes. nuqd pmitteret i regno suo aliqd malu qd destrueret regnu. No vtiqz si cognosceret illd malu et potentia hret expellendi vel et destruendi. sz deus rex regu e oipotes et oisciens. Si igit aliq sut mala i regno eius: no sunt sub eius pvidentia. Sed o. hugo i suis sentetijs vtrisqz opat pvidentia i suo et alieno. i suo qd fecit i alieno qd pmisit. sz illud alienu e malu: ergo pvidentia opat circa malu. ergo se extendit et ad malu. ¶ Ite sup illd numeri. xxij. venit at dns. glo. origenis. nos dicim sapia dei. i. pvidentia dei oia ee ita disposita: vt nihil ociosum sit apud deu nec bonu nec malu. malicia de n fecit. cu tm inueta ab alijs, phibe possit n phibuit: sz ea vtit ad necessarias cas. ergo mala n sut sub diuina pvidentia. ¶ Ite boeci de psolatoe. sola diuina vis e cui mala bona sut. mala quu ipi cre. mite: cis spcies vtendo alicui boni elicit effectu. ordo eni i diuinis ita cuncta cplectit. vt q ab assignato ordie recesserit. simul scdo ic i aliu ordine relabat. s. iusticie. ite illd pver. xvi. oia pp semetipm opat e dns ipm qz ad die malu ergo mala subsut diuine pvidentie et et bona. ¶ Ite dyo. d diuinis noibus. Etenim malu ad vniuersitate boni pferens e. n imperfectu ee ei largies. sz qcqd e pferens ad vniuersitate e ordinatu. ordinatu at ee e sub diuina pvidentia: ergo malu e sub pvidentia. Ad. pcedimus. Sz notandu. q dupl dr aliqd ee sub diuina pvidentia. Vno mo vt ab ipa creatu vel factu. et sic sut bona tm sub pvidentia. Alio mo n vt ab ipa factu sz cu factu e ab hoie vel angelo malo ab ipa ordinatu. et sic sut mala sub diuina pvidentia. sic ergo sub diuina pvidentia sut bona tanqz ab ipa fca: et et mala tanqz ab ipa ordinata. vn hugo i sentetijs. fz hac vniuersale pvidentia cuctorum no solum sunt q bona sut sz aliena q mala ipe no fecit sz pmisit qd debitu e dispesat. nihil. n. i regno suo hac ordinatoe euadet. Na et ipa iniqtas ex hac pvidentia stupenda hz. et n poterat vel ipa malicia i obliuione venire apud pvisore oium. Scdz hoc ergo rndendu e ad oia q obyciunt i ptrariu. q. malia n sut sub diuina pvidentia qr oes ille roes pcedut illa via q mala no sut sub pvidentia diuina tanqz ab ipa creata vel fca. ¶ Ad primu dom. q n e sile d creatoe et gubernatoe. creatio eni e d nihilo. et no ponit re existete. imo e d no ee ad ee siue d nihilo i aliqd. malu aut ee e diuerso. s. d aliq in nihil siue d ee in no ee. et hoc est qr malu e corruptio cosistens nae q est ens et bonu. et io pario modo pcedit creatio et malicia. vn no pot malu creatio vel dicat mala. sz malu no se hz econtrario gubernatio. gubernatio ponit re existete. malu aut no est de nihilo sz d aliquo. nec tm ex hoc seql q ad plus se extedat gubernatio qz creatio. qr sic creatio semp terminat ad bonum eius ee e ex nihilo ita gubernatio siue respiciat bonum siue malu sp terminat ad bonu. qr no respicit mala pp se. sed vt ex illis eliciat bonu. Bonu. n. e mala ordinare vt nihil i regno pvidentie maneat inordinatu. et hoc e qd dic boeci. q sola vis diuina e cui mala bona sut. vn pvidentia s malu sp vlterius tendit ad elicere bonu. et i hoc terminat eius aspect. Secundu dr q gubernatio n pot se plus extedere qz creatio q e fundamentu eius. hoc e ita itelligendu qr ipa pvidentia eiusmodi e gubernatio no sunt aliq q n sub sunt creatoi. ab ipsa eni no sut aliq nisi bona. et p hoc n pmitat respectus ad aliq q n sut creata sed p defectu voluntatis educta vt ex ipsis sp vlterius bonu eliciat. ¶ Ad illud qd obyciu. q a summo bono no descedit nisi bonu. dom q vez e sicut ab ipso factu. nec dicimus q malu pcedat a pvidentia sz ab ipsa factu sz subest ei tanqz ab ipa ordinatum. ¶ Ad 3. dicimus q auctoritas damas loquit de illis q facta sut a diuina pvidentia et no de illis q regunt a pvidentia. de illis. n. q sut ab ipa vez e illud q sut decentissima et optia et vt n e melius fieri. supple fm q sut i vniuersitate. qr sic pgruentissime sut supple qntu ad coditiones vniuersitatis singuli i statu suo possent meliora fieri. Sic dom e ad alias auctates. ¶ Ad illud qd obycit q aliquis potes no pmitteret malu fieri i terra n seret illa. Sic dom e de deo q re illa qua malum pferet nec crearet nec gubernaret nisi ex ea aliqd bonu elice nouit. et hoc bn dicit aug. sup

tr. ad Ro. Sustinuit in multa patientia. glo. Nisi
illi deus vel hominum vel angelorum crearet quem ma
li esse prescīret: nisi pariter nosset quibus bonis vsi
bus eos accōmodaret. sicut et facit rex terrenus
cum habet aliquot de filijs qui noluit cōmodari ad ali
quem bonum vsum: trāsmittit eos ad aliū vsum. et sic
de ipsis semper elicit bonum. Et hec est ratio quare
deus sustinet malos. Idem etiam ostendit auctorita
te Origenis. sup. xxij numeri. Malicia vtitur deus
ad necessarias causas per quam probat eos qui ad vir
tutum gloriam tendunt. Si. n. non esset malicia: non esset que
contrairet virtutibus. virtus autem si contrarium non habe
ret non clarescerest. sic ergo ad exercitium bonorum
et probationem virtutum sustinet deus malos.

Articulus secūdus.

Consequenter queritur. an prouidentia sit
casualium. Ad quod sic boe. v. de consolatio
ne. ordo ille ineuitabili cōnexione proce
dens. qui de prouidentie fonte descendens
cuncta suis locis tēporibusque disposuit. et agit ibi de
casualibus: ergo casualia sunt ad prouidentiam.
¶ Item boe. lz diffinire casum esse inopinatum ex con
fluentibus causis in his que ob aliud geruntur euentum.
sicut alius facit domum. et alius trāsit per illum locum et
cadit lapis sup caput eius et occidit ipsum. neque hic
facit domum vt lapis cadat sup ipsum: nec hic trāsit
vt occidatur a lapide. neuter. n. hoc intēdit. istud dicitur
casus ille. illud autem subest gubernationi et prouisioni
diuine. quod enim lapis cadit in illum locum subest prouidē
tie et gubernationi diuine. Similiter quod iste vadat ad forum
per illum locum: et illa hora. hoc subest gubernationi
diuine et ordinationi. Et ex his duabus causis cōfluen
tibus est casus: ergo casualia subsunt diuine prouiden
tie. Similiter iste abscōdit thesaurum et hoc preter inten
tionem quod alius inueniat. iste arat terram illam preter
intētionem quod illum inueniat: et iste ipsum inuenit. istum repo
nere thesaurum: hoc subest prouidentie. et similiter arare
istum. et hec sunt cause illius inuentionis. si ergo ille cause
subsunt prouidentie diuine ergo casualia subsunt pro
uidentie diuine. ¶ Item boe. siquidem aliquo euentum te
merario motu nulla causarum cōnexione productum casum
esse diffiniat: nihil omnino casum esse confirmo. ergo casus
est ex cōnexione causarum cum sit aliquid. sed omnis cōnexio causarum
faciens aliquid subest ordinationi diuine: ergo ca
sus subest ordinationi vel prouisioni diuine. ¶ Item
boe. prouidentia cuncta pariter quamuis diuersa quamuis
infinita cōplectitur: ergo cōplectitur casualia. ¶ Item
boe. hic nectit fortunasque hominum indissolubili causarum cōne
xione cōstringit. Contra. aug. li. lxxxiij. q. quicquid casu
fit temere fit. sed quicquid temere fit non prouidentia fit. si ergo
casu aliqua fiunt in mundo: non prouidentia vniuer
sus mundus administratur. ergo si aliqua casu fiunt est aliqua
alia que ad opus prouidentie non pertinet: casualia ergo non
subsunt diuine prouidentie. Solutio. dicendum quod casualia
dicuntur dupliciter. vno modo pōt dici casus ex aliquibus
confluentibus causis que non habent aliquam ordi
nationem inopinatus euentus. et hoc modo vult
aug. quod nihil casu fit: quia nihil inordinate siue absque
omni ordine fit. immo si fit aliquid a casu: hoc modo te
mere fit. Alio modo secundum quod dicit boetius. Aristo
teles inquit in phisicis. quotiens aliquid cuiuspiam
rei gratia geritur aliudque quibusdam de causis quam quod inten
debatur obtingit: casus vocatur. vt siquis colendi agri
causa fodiens humum: defossi auri pondus inueniat. hoc
igitur fortuitu quidem creditur accidisse. verum non de ni
hilo est. nam proprias causas habet. quarum improuisus inor
dinatusque concursus casum videtur operari. Nam nisi
cultor agri humum foderet. nisi eo loco pecuniam
suam depositor obruisset: aurum non esset inuentum. he igitur
sunt fortuiti cause compendij sibi cōfluentibus causis: non
ex gerentis intentione prouenit. neque. n. qui aurum obruit
nec qui agrum exercuit. vt ibi pecunie inuenirentur in
tendit. sed vt dixi quod iste obruit huic fodisse cōtingit
atque concurrit. licet igitur diffinire casum esse inopinatum
ex cōfluentibus causis in his que ob aliud geruntur
euentum. concurrere vero atque cōfluere causam facit or
do iste ineuitabili cōnexione procedens. qui de proui
dentie fonte descendens: cuncta suis locis tēporibusque dispo
nit. ex quo patet quod casualia subiecta sunt diuine prouidē
tie. quantum ab ipso est quod cōfluunt cause ad tales euentus.

Articulus tertius.

Consequenter queritur vtrum prouidentia
sit voluntariorum. Ad quod sic aug. lxxxiij.
q. Omne quod est in quantum est: bonum est. Illud
enim est summe bonum cuius participatione cete
ra sunt bona. Porro illud cuius participatione cete
ra sunt bona per seipsum bonum est: quam diuinam prouidē
tiam vocamus. Sed aliqua que sunt a libero arbi
trio sunt bona: ergo sunt a summo bono quod est diuina
prouidentia. ¶ Item mala que sunt a libero arbi
trio sunt ordinata a deo: ergo subsunt diuine prouiden
tie. ergo voluntaria sunt a diuina prouidentia. ¶ Item
boe. rector ac medicator mentium deus qui cum ex
alta prouidentie specula respicit quod vnicuique conue
niat agnoscit: et quod conuenire agnouit accommodat.
ergo tribuit deus omnibus que sunt a libero arbitrio
siue sint bona siue sint mala quod eis conuenit. sed omnia
talia subiecta sunt prouidentie. Contra boeti. dicit
quod ordo ille qui a prouidentie fonte descendit ineui
tabili cōnexione procedit. Sed ea que procedunt a libe
ro arbitrio non procedunt ineuitabili cōnexione. quia
voluntarie et libere procedunt ab ipso. ergo non procedunt
ab ipso secundum ordinem prouidentie non igitur prouidentie sube
iecta sunt. ¶ Item damas. oportet noscere quod omnia quidem
prenoscit deus. non autem predeterminat. cognoscit autem que
in nobis sunt non predeterminat autem ea sed omnia que sunt
prouidentie predeterminat. quia similiter prouidere est prede
terminare: ergo ea que sunt liberi arbitrij non subsunt
diuine prouidentie. ¶ Item greg. querit. vnde est quod in fa
ciendo hominem querit et aduocat consilium cum dicit faciamus

hoies ꝛc̄. gen̄. i. ꝛ nō in faciēdo alia. Et r̄ndet φ aliud ē qn̄ aliqs dz facē aliquā rē magnā. ꝛ aliud [redacted] qn̄ dz facē aliquā rē modicā. rē eniz magnaz facit cū magna diligētia ꝛ circūspectiōe. Sitr qꝛ homō est in q̄ est ipressa imago dei. cū magna diligētia dz faciamus. vn̄ dic̄. glā regale qd ē: hinc demōstrat φ nullius subdat impio hō: i se libertatē arbitrij: suoqꝫ nutu ꝛ moderamine dispensans se. ergo si regit̄ dispēsatio diuine ꝓuidētie. ergo ea q̄ sūt a libero arbitrio nō subsūt ꝓuidentie. Solutio. notādū φ aūt subsūt diuine ꝓuidētie ea q̄ sūt liberi arbitrij q̄ nālia. Nā sic dicit damas. duplex ē ꝓuidētia. vna ē sꝫ acceptiōem. alia sꝫ ꝯcessionē. Et dic̄ φ ꝓuidētia sꝫ acceptiōnē ē: vbi nō ꝯtingit eē resistētiā nec ꝯdictiōnez. vn̄ hec ꝓuidētia ē ī his vbi n̄ cōtingit resistētia. ꝛ hoc mō ē ī ipis nālibus ꝛ q̄ sūt ordinata nec aliꝑ sūt esse. sic solē diurnū eras. Prouidētia aūt sꝫ ꝯcessiōez ē ī his vbi ꝯtingit esse resistētiā ꝛ ꝯdictiōez. ꝛ sic ē ī libero arbitrio. deus. n. dedit libero arbitrio: vt ꝯsentiat vel nō ꝯsentiat bono: ꝛ ipsi malo ꝯsentiat vel nō ꝯsentiat si velit. ꝛ qcqd faciat siue bonū siue malū: semꝑ ordinat ipm ꝓuidētia. vn̄ subsūt ꝓuidētie sꝫ ordinatiōnez. qꝛ nō cogit liberū arbitriū licꝫ sub ipa sitꝫ ꝑmittit ei facē qcqd vult. sꝫ ī bono ipm adiuuat sꝫ ꝯcurrit ꝯgruē: in malo aūt nō. sꝫ tn̄ malū ꝑpetratū ordinat. vn̄. i. thi. i. sup illud quos tradidi sathane: dicit aug. nulla creatura ē siue q̄ manet ī veritate dans glīaz deo. siue q̄ in veritate nō stetit q̄rens gloriaz suā. q̄ velit nolit diuine ꝓuidētie nō seruiat: sed volens facit cū ea qđ bonū est. ī illa do q̄ hoc nō vult fit qꝛ iustum est: nō [redacted] rependit φ ī ipa iuste sitꝫ quo alo ipsa facit. qꝛ neqꝫ liberā volūtatez rōnali creature deus negauit: ꝛ tn̄ ꝑtātez q̄ iniustas iuste ordinat sibi retinuit. ¶ Ad illud qđ dicit boetius pꝫ r̄nsio ex his q̄ dicta sūt supra. qđe ī ꝓscientia. ¶ Ad illud qđ dicit greg. φ est sibi liberi arbitrij dispensans inde cadit sub impio alicuius. dōm qꝛ verū ē ꝑ ꝯcessiōez ita φ auferat ei ꝯsensus ꝛ libertas faciendi qcqd vult nec cogit a deo ad hoc vl̄ illud faciendū. qcqd tn̄ faciat sp̄ subest diuine ꝓuidētie q̄ in bonuz ipm ordinat ꝛ adiuuat in bonū ꝑ ꝯgruum malo aūt nō: sꝫ solū ordinat illud malū. ¶ Ad auctoritatē damasceni dōm. qꝛ ipsemet soluit dicens. nō ꝓdeterminat [redacted] q̄ sūt ī nobis: qꝛ nō ꝯpellit ipam virtutez. i. nō cogit liberū arbitriū ad faciendūz hoc vel illud: tn̄ ꝓnoscit que qđ fient.

Articulus quartus.

Deinde q̄rit̄ vtrū diuina ꝓuidentia sit indifferenter nobilium ꝛ vilium. Ad qđ sic sap. vi. equa est cura de oībus. Sꝫ ꝓuidentia eius est cura sicut dicit hugo ꝛ damascenus: ergo equaliter est ī oībus nobilibus ꝛ vilibus. ¶ Itez. xij. sap. Nec est aliꝰ q̄ tu cui cura est de oībus. ¶ Cōtra. i. cor. ix. Nūquid ī bobus cura est deo? q̄si diceret nō. ¶ Itē dicit aug. ꝛ ꝓbus. melius est q̄dam nescire q̄ nescire vilia. ꝛ hoc est rōne vilitatis ergo de talibus nō est cura deo. ¶ Itez hiero. in expositiōe sup abacuk. absurdum est ad hoc deducere dei maiestatez. vt sciat per momēta singula quot culices nascuntur quotue moriantur quota pulicum ꝛ muscarū multitudo quotue pisces nascant ī aqua ꝛ similia. Nō sumus tam fatui adulatores dei. vt dū ꝓuidentiā eius etiaz ad ima retrahimus in nosipos iniuriosi simus. eandem irrōnabilium ꝛ rōnabilium ꝓuidentiā esse dicentes. hic vult dicere φ deus illorū minorū scientiā siue ꝓuidentiaz nō habebat. Nāꝫ si oīa subiiā ꝓuidētie deus non tāsūt ab ipo. ergo nō est eius ꝓuidentia respectu illorū vilū. Solutio. dōm. φ duplex est cura ꝓuidētie diuine. vna ē cura diuine ꝓuidētie q̄ generalis est: qua res ꝑ tpā sibi debita ꝛ determinata ꝯseruant in suo esse a diuina ꝓuidentia. ꝛ hoc mō verū est φ est ei cura de oībus. Alia ē cura specialis ꝓuidētie quam specialiter hꝫ de rōnali creatura. sꝫ quā erudit ipaz. dādo ei precepta ꝛ legē: ꝛ sꝫ hanc nō est ei cura de oībus. ꝛ de hac loquit aplūs cum dicit nūquid cura est ei de bobus? vn̄ glo. nō de bobus cura est vt dicit lege ꝑcipiat nō pro bobus tn̄ hoc dicit sꝫ ꝓp nos tn̄. Sed generali cura ꝓuidet tā nobilibus q̄ ignobilibus: qꝛ oīa ꝯseruat gubernat ꝛ disponit. ¶ Ad illud qđ obiicit̄ ꝑ hiero. habet solutio ꝑ illo sententiarū distīctione xxxix. Sed itaqꝫ deus quāta sit multitudo pulicum ꝛ muscarum ꝛ piscium. quot nascuntur quot moriant̄ sꝫ nō sciꝫ hoc ꝑ momenta singula sꝫ simul. vn̄ Ro. xi. siue ex illo ex ipo ꝛ ꝑ ipm ꝛc̄. glo. ars q̄dā oīpotentis atqꝫ sapientis dei plena oīum rationū viuentiū ꝛ dēs vnū in eā sicut ipa vnum de vno. cum quo vnū simul oīa deus q̄ fecit ꝑ ipaz. ꝛ nō eis decedat ꝛ succedāt tpa nō discedit aliqd vel succedit scie vel scie dei. Nō enim ea q̄ creata sunt nō sciuntur a deo qꝛ facta sunt: ac vero potius nō facta sunt qꝛ īmutabiliter sciunt̄ a deo. ꝛ hoc sane habetur sup illud ps. velociter scribētis. vbi dicit glo. nō vnū post aliud sꝫ oīa simul ī vno [illegible]o eterna pater dispositum ꝛ sic simul ꝛ īmutabiliter ꝛ sine successiōne ꝓuidet mutabilibus.

Membrum quintum.

Et quid q̄rere ꝑ qd sit ꝓuidētia. ꝛ hoc modo. Primo q̄ritur an possit deus ꝯseruare creaturas vel gubernet sine deo. Scdo vtrū ꝓuideat ꝑ creaturas. Tertio vtrū opari ꝑ malos ꝯueniat ꝓuidentie.

Articulus primus.

a Ad primũ sic vr. n. cũ sit oĩpotẽs q pos sit oĩa ↄferre. ergo pt creature cõferre vt gubernet se. ¶ Cõtra. deus ñ posset dicẽ creature q nõ dpẽdẽt a creatore ẽm eẽ. sic nec possz q essz a se. Sz si daret creature q gubernaret a se daret illi q nõ dpẽderet a creatore. ergo rc. ¶ Itẽ dam. necesse ẽ eũdẽ esse factorẽ corp q sũt r puisorẽ. ergo cũ nulla creatura sit a se nulla creatura potuit se regẽ. Rñdeo dicẽdũ q nulla creata pt eẽ sufficiẽs ad se regẽdũ. ¶ Ad id qd obijcit q deus ẽ oĩpotẽs. ergo pt creature ↄferr potẽtiã regẽdi se. dõz ẽz aug. q qddã ẽ ñ posse qd magis ẽ posse q ñ posse. vñ q deus ñ pt peccar. q ñ pt facẽ aliquã creaturã eqlẽ sibi. q ñ pt ↄferre creature q sit sufficiẽs ad regẽdũ se: ñ dicit ĩpotẽtiã deo sz magis potẽtiã. vñ sic derogaret potẽtie q ponẽt creaturã aliquã a seipsa: ita derogat sapĩe vel bonitati. q ponit creaturã eẽ sufficiẽtẽ ad regimẽ sui. vñ q ñ pt creatura se regẽ ñ ẽ de ĩpotẽtia dei sz de ĩpotentia creature: q tantã virtutẽ non potest capere.

Articulus secũdus.

f Secũdo qrit. vtr deus puideat p creaturam. Ad qd sic aug. sup gen. viij. ad lrã. gemia opatio puidẽtie repit. ptz nãlis ptz volũtaria. Nãl p occultã dei administratõẽ p quã dat lignis r herbis incrementũ. volũtaria p angelop opa r hoim. ergo puidẽtia dĩna explet p creaturas. ¶ Itẽ aug. i eodẽ. ẽz primã puidẽtie dr iã ẽ qcqd i rebus nãli interiorique motu ↄgerit. q ẽz aliã signa dare. docẽ. discẽ. r qcũqz alia sive i hac trena sive i illa celesti societate agũt. ¶ Itẽ boeti. v. d ↄsolatõe. fato decipa opa q disponit multiplr ac tpalr administrat. sive igit famulãtibus qbusdã puidẽtie diuie spũib fatũ exercet sive aĩa sive tota i serviẽte nã seu celestibus sydep motib. seu angelica vtute. seu dmonũ varia solertia. seu aliqb hop seu oĩb fatalis series texitur. illd certe manifestũ ẽ imobilẽ simplicẽqz gerẽdãp rep eẽ puidẽtiã. Cõtra. Boe. puidẽtia ẽ dĩna rõ i sũmo oĩum pricipe ↄstituta: q cũcta disponit. sz ordinatio cũctop ñ ẽ p creaturã nec dispõ q ẽ ẽm illã. ergo nec puidẽtia. ¶ Itẽ p phile. i rege tpali. q. n. nõ puidet i regno suo p se sz p aliũ: hoc ẽ ex dfectu. Sz i rege eterno ñ ẽ defectus: puidet ergo p se ñ p aliũ. Rñsio. puidẽtia dei dr pprie dĩna rõ q cũcta gubernãt. r hoc mõ puidẽtia dei seipa solũ ẽ. Alio mõ executio puidẽtie. s. ipa gubernatio. r hec i plib ẽ p creaturã. tñ distiguẽdũ. q cũ dr puidẽ gubernare p creaturã: pt dicẽ sub auctẽ. r hoc mõ vep ẽ. r significat q vna creatura gubernat aliã. r hoc hz a deo quẽadmodz diceret. rex gubernat ciuitatẽ p ppositũ: hoc ẽ ppositus gubernat r hoc hz a rege. Uel pot dicere auctoritate r hoc mõ falsũ ẽ. q esset sensus q deus gubernaret r hoc habz a creatura. sz ecõuerso essz vep creatura gubernat aliã p deũ. Silr p ppositũ regit ciuitatẽ p regẽ. ¶ Ad obiicit. q puidẽtia ẽ dĩna rõ i sũmo oĩuz pricipe ↄstituta. q cũcta disponit. dõz q duo dicunt ibi. s. dĩna rõ qtũ ad qd ñ famulat ibi creatura. r dr dispõ cui famulat creatura: r p creaturam pot eẽ dispõ. i. executio dispõnis r gubernatõis creaturap iferiop p supiores. ¶ Ad aliud dõz. q nõ puidẽ p se sz p aliũ pt eẽ ex triplici cã. vel ex defectu illius q dz puidẽ: vel ex defectu illius cui dz fieri puisio: vel ex pte illius p quẽ est puisio. Ex pte puidẽtis: vt cũ iste nõ ẽ potẽs p se explẽ qd vult. vt pz in exẽplo posito de rege. Ex pte illius cui dz fieri puisio. vt pz q puidẽtia dĩna administrat iferiores creaturas p supiores: q inferiores pp suũ defectũ nõ sũt imediate susceptibiles diuine actõis. sicut pz in oculo qui non pt videre solẽ in rota: videt eum i medio. s. in aqua vel in speculo. Silr puidentia dei administrat inferiores creaturas p supiores. rõnales qz creatas p se: r et qsdã p alios. vt hoies p ãgelos r alios angelos p ãgelos. Itẽ pp dignitatẽ illius p quẽ ẽ puidentia: fit puisio p aliũ. vt deus vult administrari pauperibus a diuitib pp dignitatẽ diuitum. vult et quosdã doceri p alios. istis duab rõnib multos puidet deus p alios. ñ pp primã: q hoc nõ ẽ ex dfectu q sit i deo: sz pp dfectũ creature cui administrat. vel pp dignitatem illius per quã alij administrãtur vel puidentur.

Articulus tertius.

t Tertio queritur vtr opari p malos cõueniat puidẽtie. Ad qd sic aug. li. lxxxiij. q. fieri pot vt p bonũ hoiem r malum diuina puidẽtia opetur. ¶ Contra melior ẽ puidẽtia q puidetur bonũ. r p bonum: q illa qua puidet bonũ r p malũ. q totũ ibi bonũ. Sed sicut dicit damas. q qcũqz fiunt p puidẽtiã fiũt puenientissime. ergo dĩna puidẽtia puidet bonũ p bonũ ñ p malũ. ¶ Itẽ qrit origenes. quare deus puideret q i psalmo pphetie loquerentur p malos r infideles r p gentiles. cũ tñ ↄtrã videat sap. i. sps discipline effugiet fictum r aufert se a cogitatõibus q sunt sine intellectu. cũ ergo infideles r gentiles habeãt cogitatõẽs sine intellectu veritatis ñ deberet sps sanctus p ipsos loq. qre ergo locutus ẽ p balaã. numeri. xxiij. r p Cayphã. Io. xi. ¶ Solu. dõz q deus cũ puidet p malos. ¶ Ad hoc qd obijcitur in ↄtrũ. dõm ẽm aug. q melius dr dupliciter. Melius. n. dicit qtũ ad aliqd. vel melius simplr vel vniuersaliter. dõm ergo q r si melius esset qtũ ad aliqd puidere bonũ: q melius qtũ ad illũ non tñ vniuersalr. q malum in vniuersitate: etiam est ad maiorẽ pulchritudinẽ vniuersitatis. r ad maio-

rē gloriā bonoꝝ. ⁊ ponit aug. exemplū i sonis ⁊ i coloribus. sicut dr̄ ĩfra ĩ q̄one de pmissiōe voluntatis diuine. in hoc enim magna pulchritudo vniuersi ⁊ magna laus bonitatis diuine: ꝙ malos fac̄ huire bonis. ¶ Ad aliud rn̄det origeñ. dicēs. agebat̄ ĩ ĩra dispōne ꝓuidentie diuine. vt ꝓphetarū vba ea q̄ ĩra ista beliūcā aulā ꝯtinebāt ꝑ balaā ad gētes ꝑuenirēt. cū eis oēs gētes crederēt ⁊ natōibus secreta d̄ xp̄o misteria reuelarent. Nō ergo huiꝰ ē. q2 spūssanctꝰ volebat loq ꝑ illū cui magis crederet. vnde q2 gētes ĩfideles magis credebāt Balaam ĩfideli ꝙ̃ alijs ꝫ malus eēt. iō spūssanctus ꝑ eū voluit loq gentibus. Uel ēt nō pōt eē. vt veritas ab aduersarijs veritatis nūciaret. ⁊ ĩ hoc excellētior appareret: ꝙ ēt aduersarij eius eā ꝯfiterent. Silr̄ d̄ Cayphā q erat sūmus sacerdos cui iudei credebāt. vt credētes ꝫ inexcusabiles iudei fierēt. ⁊ alij. s. electi reuerterent̄ ad cor. Joā. xv. Si nō venissē ⁊ eis locutus fuissē: peccatū nō haberēt. nūc aūt nō hn̄t excusatōēs de peccato suo. ¶ Ad hoc qd̄ obijcitur dōm ꝙ spūssanctus longe ē ab ĩfidelibus ⁊ alijs malis. q2 nō format eoꝝ affectū. sed tñ nihilominus illuminat ĩtellectū eoꝝ ⁊ instituit ad veritatē ꝓferendā. ⁊ hoc nō ꝓp ipsos ſꝫ ꝓp vtilitatē alioꝝ. vñ philipp. i. siue ꝑ occasiōē siue ꝑ veritatē christus āñūcietur ĩ hoc gaudeo. Similiter siue ꝑ iustos siue per iniustos christus āñūcietur semper gaudendū est.

Mēbrum sextum.

Post hoc querit̄ de modis ꝓuidentie diuine. s. quot modis. Ad qd̄ nota qd̄ dicit damascenus ꝙ ꝓuidētia hec q̄dē ſm acceptōēm hec quidē ſm ꝯcessionē. Scd̄m acceptōēm. vt eoꝝ que ꝑ se bona. siue eiꝰ que in ꝯtradictiōe sūt bona ſm ꝯcessionē quā ipse vocat derelictiōēs respectu eoꝝ que sūt mala. Distinguit aūt derelictōēs ĩ duas spēs. vna ē derelictio dispēsatiua. i. castigatiua siue eruditiua. Alia ē finalis dsperatiua. Dispēsatiua vō est q̄ ad directiōem ⁊ gl̄iā ⁊ salutē patientis sit siue ad alterius zelū: ⁊ imitatōēs ⁊ gl̄iā dei. Desperatiua vō derelictio ē qñ deꝰ oīa que ad salutē faciētē hō ĩsensibilis ⁊ ĩcurabilis ex ꝓprio ꝓposito ꝑmanet: ⁊ tūc tradit̄ ĩ finalē ꝑditōēm. ¶ Itē derelictōem dispēsatiuā siue eruditiuā diuidit in septē spēs. Prīa ē. cū ꝯcedit iustū ĩcidere ĩ calamitates: vt ĩ eo latētē virtutē alijs manifestā faciat vt in Job. Scd̄a ē cū ꝯcedit incōueniētiū qd̄ agi. vt ꝑ opatōēs estimatā cōueniētē: magnū qd̄ ⁊ mirabile dirigat̄. vt ꝑ crucē salutē hoīm. Tertia cū ꝯcedit pati sanctū vt nō ex recta ꝯsciētia vel ex data sibi virtute in supbiā incidat. vt in paulo. ij. co. xij. Quarta qñ derelinquit̄ quis ad tp̄s in directiōnem alioꝝ. vt ꝙ ſm ipm̄ intuentes alij istruant̄. vt in lazaro. Quinta ē qñ derelinquitur qs in alterius gl̄iā: nō ꝓpter ꝓpriū vel parētū peccatum. vt ĩ ceco nato ꝓp gl̄iā xp̄i. Joā. ix. Sexta ē cū ꝯcedit qs pati in alterius zelū. vt gratius qui passus ē ꝯsiderata: impigra alijs passio fiat vt ĩ martyribus. Septia ē q2 ꝯcedit quis in nephariā incidere opatōēm: in directiōēs alteriꝰ deterioris passiōis. vt clarus ĩ virtutibꝰ incidere ĩ adulteriū: vt ex casu humiliet. ¶ Sꝫ querit̄ multipliciter. cū enim sit duplex ꝓuidētia vt dictū est. ſm acceptiōem ⁊ ſm ꝯcessionē: sic possumus cōsiderare duplicē voluntatē beneplaciti. vnā ſm se: ⁊ sic eadē ē ꝓuidētia. ¶ Itē quātū ad sua signa q̄ sūt qnq3. s. ꝓceptio. ꝓhibitio. pmissio. cōsiliū. impletio. Si igit̄ ꝓuidētia sit eadē cū voluntate beneplaciti: signa eiusdē erūt eadē: ergo ꝓuidētia ſm ꝯcessionē se extēdit ad hec quinq3 signa. Cōtra. ꝓuidētia ſm ꝯcessionē totaliter ꝯtinetur in. vij. differentijs que dicte sūt ſꝫ oēs iste septem differētie. aut respiciūt malū culpe vel pene. que vtraq3 sūt ĩ pmissiōe dei ⁊ ĩ plenitudine tñ. ergo est eadē ꝓuidētia ſm ꝯcessionē cū signis voluntatis deuenit totaliter ĩ pletioni adequet̄ pmissioni. ergo nec ꝓuidētia ſm acceptiōem erit eadē cū voluntate beneplaciti. ¶ Itē cū duplex sit voluntas ĩ deo ſm ꝙ distinguit damasce. vna antecedēs qua vult oēs hoīes saluos fieri ⁊ alia cōsequēs q̄ vult electos eē in gl̄ia ⁊ reprobos in pena. Querit̄ de prīa voluntate. vtrū ad ꝓuidētiam reducat̄ ⁊ vr̄ ꝙ nō reducat̄ ſm acceptiōes. Nā dicit damasce. ꝙ voluntas antecedēs ē ſm acceptiōem. ſꝫ queciq3 sūt sub diuisiōe ꝓuidētia in ꝯdictiōe sūt. ergo necessariū ē oēs homines saluos fieri: ſꝫ hoc falsū q2 q̄dā ꝑdestinati sunt ad gloriā. q̄dā ad penam ꝑsciti. ergo illa q̄ vult oēs hoīes saluos fieri nō reducit̄ ad ꝓuidētiā ſm acceptiōem: reducet̄ ergo ad ꝓuidētiā ſm ꝯcessionē. ſꝫ talis ꝓuidētia ē respectu eoꝝ q̄ sūt a libero arbitrio. ⁊ reqrit ibi semp aliqd̄ d̄ nostra voluntate. ergo voluntas dei ſm hoc ꝯpēderet a nr̄a voluntate. qd̄ ē incōueniēs ergo voluntas q̄ vult oēs saluos fieri nō erit a ꝓuidētia ſm acceptiōem: nec a ꝓuidētia ſm ꝯcessionē. ¶ Itē querit̄ q̄ ē r̄o q̄re ꝓuidētia q̄ ē ſm acceptiōem ſm ꝙ ꝯpie sumitur manet indiuisa: ꝓuidētia vō que ē ſm ꝯcessionē diuidit̄ in septē. Similis questio ē d̄ voluntate beneplaciti que nō diuidit: voluntas vero signi diuidit̄ in qnq3 vt dictū ē. Ratio ꝓuidentia semp respicit bonū sed ē bonū ĩ ꝯdictione ⁊ illud ē bonū absolute ⁊ simplr̄. ⁊ est bonū in cōparatōe hoc ē q̄tū ad aliquid. de bono absolute ⁊ simplr̄ ē ꝓuidentia ſm acceptiōem. de bono in cōparatione ē ꝓuidētia ꝯcessionis. ſm ꝙ distinguit̄ voluntas beneplaciti ⁊ pmissiōis. Est. n. bonū qd̄ elicit̄ ex bono cuius ē acceptio. ⁊ ē bonū qd̄ elicitur ex malo cuius est cōcessio. Itē bo-

nus elicitur ex malo castigatiuo vel ex malo despe-
ratiuo. Malum castigatiuum est pena mali: desperatiuum
est malum eterne damnationis. potest ergo elici bonum ex
malo temporali. quod respicit prudentia que est secundum dere-
lictionem. dispensationem et eruditionem. ¶ Item bonum
potest elici ex malo eterno. scilicet iustitia dei et leticia san-
ctorum. et illud respicit prudentia que est secundum dereli-
ctionem et desperationem. Item bonum quod elicitur ex ma
lo temporali aut est bonum proprij vel bonum proximi vel glo
ria dei. et ex verbis damasceni accipitur hec diffe
rentie. Si est bonum quod elicitur ad gloriam dei: sic est
quinta differentia. scilicet qua derelinquitur quis in alterius glo
riam vt in ceco nato. Si elicitur bonum ex malo. aut
hoc est propter bonum alterius generale. vt derelictio christi in
cruce: aut propter bonum alterius speciale quod est duplex. scilicet
in declinando malum vel faciendo bonum. vel aliter in agen
do et in patiendo. si bonum in agendo: sic fuit dereli-
ctio in lazaro. si bonum in sustinendo hoc modo derelicti
sunt martyres. Item bonum proprium est triplex: et ita propter
bonum proprium est derelictio vel in malo pene vt in
Job. vel in malo temptationis vt in paulo. vel in malo
culpe vt in illo qui permittitur cadere in adulterium vel de-
casum humiliter. et sic patet ratio in libro differentiarum pr-
udentie quas ponit damascenus. Ad primo quesitum
dicendum quod prudentia secundum acceptionem tripliciter dicitur.
vno modo secundum quod est aliquorum que incontradictiue bona
sunt nec subsunt li. ar. sicut sunt illa que ipse deus per se et
immediate operatur et etiam nature. Alio modo subsunt aliqua
diuine prudentie que egrediuntur non tantum a diuina pr
udentia: sed ad hoc vt sint requiritur alterius consen-
sus vel non resistentia: vt est virginem parere. Tertio sub
sunt aliqua diuine prudentie que egrediuntur in esse non
tantum a deo sed etiam alio operante vel cooperante. vt sunt
boni actus qui sunt a li. ar. tribus istis modis se habet ad
res prudentia secundum acceptionem. et similiter illa voluntas
beneplaciti. Nihilominus tamen ipsa prudentia se ex-
tendit ad aliqua ad que se non extendit voluntas benepla
citi. vt patet de aliquibus preceptis. gen. xxij. abraham immola
ret filium suum. istud datum fuit ei a diuina prudentia.
nec tamen fuit voluntas beneplaciti quod ipsum immolaret. Si
militer de libello repudij quem iussum a diuina prudentia
permitteretur: non tamen fuit voluntas beneplaciti. sic igitur aliqua
subsunt prudentie secundum acceptionem que non subsunt volun
tati beneplaciti. cum tamen hec duo eadem sunt. et hoc ideo
est quia voluntas beneplaciti se habet ad res vt creando.
prudentia vero non tantum vt creando sed aliquando vt ordinando.
¶ Ad illud quod obijcitur quod prudentia secundum concessionem
se extendit tantum aut ad malum culpe aut pene: ergo
tantum est sub permissione et adimpletione. Dicendum quod
concessio dicitur dupliciter. vno modo prout est idem quod permis-
sio. et sic verum est quod obijcitur. Alio modo dicitur con-
cessio illa libertas que conceditur libero arbitrio
faciendi quod vult siue bonum siue malum. et hoc modo li
berum arbitrium se extendit ad omnia illa quorum que domina sunt:
ita ad omnia illa se extendit prudentia secundum concessionem.
Sed notandum est quod prouidentia ipsa se habet ad res a-

put id sunt in esse consimiter: et sic respicit impletiones et
promissiones in quantum sic sunt. quia dicitur rex i. c. Alia vo-
tiua signa dicuntur respectu eorum que facienda sunt non vt
id sed. sicut preceptum. consilium et prohibitio: et ideo in
ratione que sic sunt nondum sunt sub prouidentia. sed illa ea-
dem cum ad esse vel completionem venerint: tunc sub proui-
dentia sunt. ¶ Ad aliud dicendum quod prouidentia que vult
omnes homines saluos fieri reducitur ad prouidentiam secundum
acceptionem. sed hec prouidentia multipliciter comparatur ad
res vt dictum est. vno modo comparatur ad res quarum ipsa de-
us est tota causa. nec ad esse huiusmodi rerum coexigitur
aliqua concausa. sicut li. ar. vel huiusmodi. et in huius-
modi inducit prouidentia necessitatem. et similiter ipsa vo-
luntas. et talia sunt in contradictione. vnde. ix. ro. voluntati eius
quis resistet. q. d. nullus. Sed de hac prouidentia vel
voluntate non intelligitur illud: vult omnes homines saluos
fieri. Ibid. n. sed aliquem saluum fieri non est tale quod
habeat tantum esse a diuina prouidentia vel voluntate: sed
etiam a li. ar. cooperante vel coadiuuante. et in talibus
non inducit prudentia vel voluntas necessitatem. vnde
non sequitur: vult omnes homines saluos fieri. ergo omnes sal-
uabuntur. nihilominus tamen vult hoc voluntate beneplaci
ti. i. paratus est omnibus dare gratiam etiam finalem qua salua
buntur: dummodo liberum arbitrium prout debet cooperetur. que
ideo voluntas antecedens dicitur: propter gratiam beneficiendi
quam preparat nobis dominus et pretendit. Et est simile
de luce. que quantum in se omnes illuminat nec tamen illu
minantur propter aliquod impedimentum ex parte ipsorum. ¶ Ad
aliud dicendum quod prudentia secundum acceptationem et etiam
voluntas beneplaciti referuntur et creduntur in ipso deo.
vnde hec est voluntas qua quiescit in se deus. de qua. xij.
ro. vt probetis que sit voluntas dei bona beneplacens
et perfecta. et de hac prouidentia dicitur prouer. xvi. vni
uersa propter semetipsum operatus est dominus. quia igitur hec
duo referuntur et dicuntur terminari in deum qui in se
manet indiuisus. ideo ipsa indiuisa manet. voluntas
vero signi et prouidentia secundum concessionem referun
tur ad creaturas. sicut patet de preceptis prohi
bitionibus et huiusmodi. et ideo diuiditur.

Membrum septimum.

c Onsequenter queritur de effectu prudentie. et
queruntur duo. Primo quis sit effectus pru-
dentie. Secundo vtrum effectus prudentie
inferat necessitatem rebus.

Articulus primus.

a D primum quo queritur. vtrum effectus pru-
dentie sit quod producat res in esse. vel quod
permaneant res in esse. aut quod gubernentur
vel se extendat ad omnia ista. Quod autem ad
effectum prudentie pertineat productio rerum in esse: pro
batur per Boe. de conso. qui loquens de omnia prudentie di
cit. quod prudentia est rerum vt sint. ¶ Item aug. sup
gen. ad lit. Geminia est prudentie operatio: natu
ralis et voluntaria per angelorum et hominum admini-

stratiõem. Fm primã arbusta et aialia hñt conci pi et nasci: celestia et terrestria ordinari. ergo pro uidentia nascunt res et pducuntur in esse. ¶ Ite3 q ad effectũ puidẽtie ptineat pmanentia vel sub sistentia: iam pbatum ẽ auctoritate augusti. super illud. requieuit deus. ¶ Ite3 q se extendit ad gu bernationẽ pbatur [illegible] damia. Generatio nostra ẽ virtutis cõditiue. pmanentia virtutis contentiue. gubernatio et salus virtutis prouisiue. Sic ergo puidentie effectus se extendit ad eẽ rer et pma nentiã et gubernationẽ. Contra. penes eẽ reru et gubernatõẽs et puisionem distinguitur virtus pditiua. ptentiua et prouisiua a Ioãne dam. i pre dicta auctoritate. ergo cũ virtuti puisiue attribu tur rer gubernatio: nõ se extẽdit puidẽtia ad re rum gubernatõẽ3. Solu. puidentia aliqñ acci pitur pmuniter: et sic ptinet ad virtutẽ pditiuã. cõ tentiuã. et puisiuã. et sic ptinet ad virtute3. q3 hoc res ab ipa sunt pmanent et gubernantur. et sic ac cipitur a Boe. in li. psola. cũ determinat de pui dentia p pparationem ad fatu3. Aliqñ aũt sumit pprie. et fm hoc attribuitur ei gubernatio tñ. et sic ẽt distiguit virt^s puisiua a pditiua et a ptẽtiua.

Articulus secundus.

Onsequenter qrit. vtrũ puidentia in ducat necessitate3 ipsis rebus puisis. Ad qõ sic. Boe. ordo iste inuitabili pnexione pcedens a fonte puidentie descendẽs cuncta suis locis tpibusq3 disponit. Ex hac auctẽtate p3. q inuitabilis pnexio ẽ i rebus p uisis a puidẽtia. ¶ Itẽ. boe. dic3 actus fortunes hoĩu3 indissolubili cãr pnexione pstringit. q cu3 ab imobilis puidẽtie pficiscat exordijs: oportet quoq3 imutabiles eẽ necẽ ẽ. Ex hac auctẽte plãe apperet q puidẽtia iducat rebus necitatẽ. ¶ Itẽ qũi ea q̃ sũt imutabiles et necẽ: ipa q3 sunt imutab. lia et necessaria. ob hoc. n. dr cã necẽa q pduc effectũ necessariũ. s3 puidentia ẽ cã imutabilis et necessa ria ergo res q̃ ab ipa sũt: sũt necẽe et imutabiles.

Cõtra. ea q̃ sũt liberi ar. subsũt oĩne puidẽtie. s3 [illegible] q̃ sũt li. ar. nõ sũt ex necessitate. ergo puidẽtia nõ iducit necessitatẽ eis q̃ puidet. Mõ aũt illa q̃ sũt li. ar. nõ sũt ex necessitate p3. qñ si eẽnt ex necessi tate: nec pctm nõ iputaret ipsi libero ar. et hec rõ sumit ex dictis ipsius boetij. Et apõ illũ oiu3 rer certissimũ fomẽ nihil incertu eẽ põt: certus ẽ cor enẽtio q̃ futura illi firmiter presciẽtur. q̃re nulla est hũanis psilijs actõibusq3 libtas: q̃s diuina mẽs sine falsitatẽ errore cũcta pspiciẽs ad vnũ alligat et pstrigit euẽtũ. frustra. n. bonis malisq3 premia peneue pponunt q̃ nullus meruit liber et volũta rius motus aĩor. ideoq3 oĩu3 videbit iniquissimũ: qõ nũc equissimũ iudicat. vel puniri improbos vel re munerari pbos quos ad alterutrũ ppria nõ mit tit volũtas: s3 futuri cogit certa necessitas. Ex his

incõuenientibus videtur. q diuina puidentia nõ imponat rebus sibi subiectis necessitatem. So lutio. dicendum q diuina prouidentia fm q hu iusmodi inducit rebus necessitatem ordinis. nec dico necessitate3 q hec res sit vel illa: s3 necessita tem q ordinet postq̃ est. et hoc ẽt facit in his q sunt a li. ar. s3 mutabilr pcedant in esse a li. ar. in ducit necessitate3 ordinis postq̃ sunt ab [illegible] necessitatẽ ad hoc q sint. ¶ Circa qõ notandũ q multiplex est necessarium. Vno mõ dicitur neces sarium qõ impossibile est aliter se habere vel eẽ et hoc est necessariu3 simplr. et hoc modo dicit deus necessario eẽ et ea que semper sunt et pnci pia pbĩe. et istud ẽ necessariũ absolute. Itẽ aliter dr necessariu3 respectiue. et hoc dr multipliciter. qz est necessarium ab hoc. et sic dicit necessariu3 qõ p violentiã inducit. sicut q graue ascendit sur sum ẽ necessariũ: s3 hoc p violentiã. vñ ab illo q eleuat ipm sur so est ipa necessitas. Itẽ3 ẽ neces sariu3 eẽ hoc sicut necessariũ ẽ spirare aiali hñti cor et pulmonẽ. Itẽ ẽ necessariũ ad h et hoc mõ dr medicina necessaria ad sanitatẽ. nõ q sine ipa nõ possit eẽ sanitas. s3 necessaria ẽ ad illa hñdã. In his ergo q̃ sunt a puidẽtia est necessariũ ad hoc: nõ ab hoc. qñ puidẽtia nõ cogit lib. ar. vñ nõ possit ibi dici ẽ necessitas ab hoc: q̃ ẽ neces sitas p violẽtia vel coactiõẽ. Deus ẽt prognos cit q̃ i nobis sũt: s3 nõ pdeterminat. nõ. n. pcellit virtute3. i. ñ puidet cu coactiõẽ faciendi. vñ necẽs sariũ ab hoc nõ est in his q̃ puident ab ipa pui dẽtia q̃ñ ad volũtaria dicoz3 necius3 ad hoc. qz cũ res ẽ a li. ar. siue bonũ fuerit siue malu: ordiat necessario ab ipa puidẽtia ad aliqõ boni [illegible] ad istõ determinani vt ad illõ: s3 in finitũ ad aliqõ. Et dico q iste auctoritates boetij nõ ponit neces sariũ euẽtũ ipsius rei mutabilis q̃ mutabiliter pce dit siue sicut i volũtarijs: s3 solũ ponit p hoc imu tabilitas ex pte diuine puidẽtie: que singulariter stabiliter q facienda disponit. ¶ Ad illõ qõ obij citur dõm. q nõ sequit si puidentia est cã necessa ria et imutabilis: q p hoc res oẽs sint imutabi les. qñ ñ solũ dependent res ex hac cã imutabili: imo ex cã mutabili sibi immediata et propinqua sicut a lib. ar. Fm cuius dispositionem exeũt im mediate ab ipa et a prima cã mediate ipsa. et ió trahunt mutabilitatem ab ipa et dicuntur muta biles. ¶ Si obijciatur. q prima cã plus influit q̃3 scda. ergo plus debet trahi ad imutabilitatem prime cause. verum est plus influit q̃tu3 ad esse. qz illa nõ sine ista: immo ab ista. sed non plus q̃ tum ad dispositiones esse. qñ et si prima cã plus influat q̃3 alia: secunda tamen influit plus [illegible] plius pformitate. ideo eius sibi scẽtie [illegible] res in dispositione.

Membrum octauu3.

Restat quere de fidei prouidentia. et querũtur duo. Primo queritur. quare nõ ponit in symbolo pro articulo. Secundo de errore circa prouidentiam.

c

Articulus primus.

a Ad primũ quo querit. Cum in symbolo sit vnus articulus deũ eẽ omnium creatorem: quare nõ ponit similiter vnus articulus deũ eẽ omnium gubernatorẽ. Et videtur q debere esse. quia sicut fides supponit q deus sit omnium creator: ita et q est omnium gubernator et cõseruator. ¶ Itẽ queritur. cũ in symbolo sint diuersi articuli vt excludantur per ipsos hereses incidẽtes contra veritatem fidei. sed sicut erãt hereses incidẽtes circa creationẽ. scilicet manicheorum: qui ponebãt duplex eẽ rerum principiũ. scilicet deũ lucis et tenebrarum deũ. ita errabãt aliqui circa gubernationẽ seu prouidẽtiã. sicut epicurei qui ponebãt oĩa eẽ a casu et nihil eẽ prouidentiã. sicut ergo fuit articulus excludẽs errorem manicheorum circa creationẽ: ita debuisset articulus eẽ excludẽs errorẽ epicureorum contra prouidentiam. Solu. dicimus q verum est q per articulos positos in symbolo debent excludi hereses. inter articulos igitur quidã sunt qui ptinẽt ad opa creationis. quidã ad opa recreationis: sicut illi qui sunt de incarnatione et passione. quidã vero ad opa iustificationis et glorificationis: sicut vltimi articuli symboli. Quia autem circa articulũ creationis ab initio error erat circa principiũ creationis. quia quidam ponebãt q vnũ principiũ boni et aliud mali. Alij q vnũ erat principiũ superiorum: aliud inferiorũ. Itẽ alij. q vnus erat creator spiritualium: alius corporaliũ. Istis ergo erroribus qui vigebãt quasi a principio: oportuit opponi articulos explicite per quos excluderentur. Sed quia heresis circa prouidentiã vel gubernationem non erat ita a principio: sufficit q huiusmodi error excludat implicite per aliquẽ articulorum. vñ dicimus q bñ excludit cũ ponimus deũ creatorẽ. Cũ enim dicimus eũ creatorẽ: similiter dicimus eũ gubernatorẽ et prouisorẽ. sicut dicit damasc. Et est simile q deus sex diebus creauit vniuersum. ibi per creationẽ intelligit distinctio pariter et ornatus. Similiter cũ dicimus deũ creatorẽ: innuimus simul creationẽ. gubernationẽ. et prouidentiã. et sic patet r̃nsio ad illud quo querebat. Ad excludendũ autem errorem illorum qui ponebãt vnũ principiũ boni et aliud mali: dicimus sufficere articulũ de creatore. Cum enim dicimus eũ eẽ creatorem: intelligimus per hoc eẽ principium omnium que per creationẽ in se producunt. Unde q dicitur eccl. xviij. Qui viuit in eternũ creauit omnia simul.

Articulus secundus

c Consequẽter querit de errore circa diuinã prouidẽtiam. Et querit q magis peccantur qui negãt diuinã prouidentiã. etiam illi qui ipsam ponunt: sed ipsum auctorẽ. scilicet deũ accusant. scilicet de malis. dicẽdo q non bñ regit permittẽdo mala fieri. ¶ Ad quod sic obijcitur. q illi qui negãt prouidentiam deterius peccant: quia tales sunt infideles. quia credunt deũ non oĩa scire vel gubernare. ergo si infidelitas ẽ maximũ peccatũ quod ẽ contra fundamẽtũ totius boni. ergo tales deterius peccãt. ¶ Item i. cor. iij. si cuius opus manserit quod superedificauit et cẽ. dicit glo. q si pseudi in eternum pereant, prodest illis ex pie credidisse xpm. ergo illis prodest q credũt et ponũt prouidẽtiam. ergo illi magis peccant q negant illã prouidentiã. Cõtra. esa. xviij. de terre cimbolo alarum. Glo. hiero. dicit epicurus non eẽ prouidentiã: et voluptatẽ eẽ sũmũ bonum. sed illi peiores q prouidentiam recipiunt sed auctorem accusant quasi iniusta fecerit dñs. ergo isti scdi peius peccãt q̃ alij. R̃nsio. dicimus q illi peius peccant et deterius qui ponũt prouidentiã sed accusant auctorem. et quod obijcitur q prodest illis credidisse: dicimus q hec glo. vult dicẽ q pro illo quod crediderũt nõ punientur: sed alij punient qui non crediderunt. isti autem nõ punient pro illo. tñ grauius et acerbius punientur simpliciter: quia scia fidei in ipsis aggrauat peccatum suũ rõne contemptus. vñ Iaco. iiij. scienti bonũ et non facienti peccatũ ẽ illi. Et luce. xij. dr. Seruus qui scit voluntatẽ dñi sui et nõ facit plagis vapulabit multis. qui autem non cognouit vapulabit paucis. vñ patet q grauius ẽ peccatũ illud. quia grauius punietur. et hoc propter contemptũ. Nihilominus tñ alius punietur rõne ignorantie eorum que sunt necessaria ad salutem, pro qua nõ alius. vñ i. cor. xiiij. ignorãs ignorabitur. quia cũ posset scire que sunt necessaria ad salutẽ: ignorauit tñ illa ex quo punietur. Alius autem rõne contemptus qui occasionaliter ex scientia generatur.

Questio. xxvij. de fato.

Consequẽter querẽdum est de fato. Primo. an sit. Secundo. quid sit. Tertio. quorum sit. Quarto. in quibus radicaliter sit. Ultimo. de concordantia liberi arbitrij cũ fato.

c

Mẽbrum primum.

c Circa primũ sic pcedit. Boetius iiii. de consolat. Fatum ẽ rebus mobilibus inherẽs dispositio. per quã prouidentia suis queque nectit ordinibus. sed dispositio existens in rebus mobilibus aliquid ẽ ergo fatum aliquid ẽ. ¶ Contra. Greg. in omel. epiphanie. Absit hoc a fidelium cordibus vt fatum aliqd

eē dicant. ergo fatū nihil ē. ¶ Itē puidētia diuina ē cognoscitiua eorum que futura sunt. precognitio aūt dei nihil relinqt ī rebus futuris. qm̄ si relinqueret cū ipsa sit ab eterno: eēt aliqd ī rebus futuris ab eterno. ergo ex puidētia nihil relinquit ī rebus puisis. quare si fatū sicut dicit boe. est dispositio ī mobilibus relicta ex diuina puidētia: cū nihil aliud a puidētia diuina relinquat ī rebus futuris. aut fatum simplr̄ nihil erit: vel n̄ erit aliud a diuina puidētia. ¶ Ad qd̄ dōm. q̄ fati duplex ē acceptio. Una ſm̄ quā dicit vis astrorum: que reb⁹ singularibus dicit inducere necessitatē τ ē li. ar. τ ſm̄ hāc acceptōem dicit aug. q̄ fatū ē vis positionis siderum qua existente qn̄ quis ↄcipitur vl̄ nascit: cognoscit qualis futurus sit. τ sic acceptū nihil ē vt dicit greg. Alia ē acceptio fati ſm̄ quā dicit quedā dispō siue ↄnexio relicta ī rebus tēporalibus a summo artifice siue a diuina prouidentia. τ ſm̄ hoc sic diffinit a boe. Fatū ē eorum que diuina simplicitas gerēda disposuit mobilis nexus atq̄ ordo tēporalis. Et sic sumptū aliqd ē. τ diffinit a boe. sicut dictum ē. Fatum ē rebus mobilibus inherēs dispositio. ¶ Ad hoc quod obijcit. q̄ puidentia nihil relinquit ī rebus puisis sicut nec pcognitio. Dicendū q̄ puidentia τ hꝫ rationē cognoscitiue τ rōnem factiue. ergo q̄ntum ad rationes cognoscitiue nihil relinquit. nec sic ab ea dicit relinqui fatum: sed vlterius hꝫ rationem faciendi. virtus aūt factiua relinqt aliquid in factis. vnde etiam boe. dicit. q̄ nō dicit preuidētia sed puidentia. Et damas. et dicit. q̄ ē volūtas: τ nō ponit eā tm̄ in cognitiua. Ab hac ergo put ē factiua τ n̄ entium tm̄ sꝫ mobilium supra. τ non factiua tm̄ sed et gubernatiua relinqt fatū. τ ideo fatum ē aliquid. s. ipsa dispositio relicta ī rebus mobilibus. nō solū ratione eius q̄ erat factiua puidētia: sꝫ rōne eius q̄ erat gubernatiua. in gubernatiōe. n. sonat hoc verbū nexu qd̄ ponit in diffinitōne boetij. ↄ. posita.

Membrū secundum.

f Ecundo querit quid sit fatum. τ habet duos articulos. Primo queritur quid sit fatum ſm̄ rem. deinde quid sit ſm̄ diffinitionem.

Articulus primus.

a D primū quo querit quid sit fatū per essentiā. vtrū sit quid creatū vel increatū. Qd̄ sit qd increatū videt sic. augu. v. de ciui. dei. diuina puidētia regna cōstituunt humana: que si quisq̄ ppterea fato tribuit: q2 ipsā dei voluntatē fati noīe appellat: sententiā teneat: linguā corrigat. Ex his v̄bis vꝫ. q̄ ſm̄ veritatē fatū nihil aliud ē q̄ȝ diuina voluntas. hec aūt ē increata. ¶ Itē in eodē. ordinē cāꝝ vbi voluntas dei plurimū pōt nō negamus neq̄ȝ fati vocabulo appellamus: nisi forte fatum a fando dictum intelligamus. i. a loquēdo. non enim abnuimus scriptū eē: semel locutus ē deus. i. incōmutabilr̄ locutus ē. sicut nouit oīa que sūt futura vel que ipe facturus ē. hac itaq̄ rōne possemus a fato fatū appellare: nisi hoc nomen iā ī alia re soleret itelligi. ergo si fatū ē aliqd: illud ē verbum quo deus immutabilr̄ dicit creaturas. Ex his verbis videt. q̄ ſm̄ veritatē fatū nihil aliud ē q̄ȝ diuina voluntas hec. s. īcreata. Contra. ſm̄ boe. fatū ē rebus mobilibus inherēs dispō. sed dispō rebus inherēs mobilibus ē qd creatum. ergo fatū ē quid creatū. Rūsio. q̄ fatū sigt in ppria significatōe dē qd creatū. ¶ Ad illa q̄ obijciunt in ↄtrium dōm. q̄ aug. n̄ dicit ea que dei determinādo siue asserēdo: sꝫ potius interpretando siue illuminādo q̄ ex dictis loquentiū de creato intelligunt. Dicendū igit ad primū q̄ n̄ intendit augu. dicere q̄ fatū sit diuina voluntas. sꝫ q̄ ille q̄ pductōem rerum in eē fato tribuit q2 dicit fatum eē diuinā voluntatē. verum dicit referēdo itellectus ad rē: q2 diuina voluntas ē cā rerum. sꝫ errat ī noīe. vn̄ subiūgit. sententiā teneat: linguā corrigat. ¶ Ad aliud sil'r dōm. q̄ n̄ vult dicere q̄ fatum vl̄s aliter dictū sit illō verbū diuinū quo oīa dicunt τ oīa ordinant. sed intēdit dicere q̄ fatū n̄ debere dici ↄnexione siue ordinatōne cāꝝ oīum: nisi in q̄ incōsueto ethimologizādo diceret a fando ordinē cāꝝ vbi voluntas dei plurimus pōt.

Articulus secundus.

b Einde querit quid sit fatū ſm̄ diffinitionē. Ad qd̄ sic boe. in li. de ↄso. fatū ē rebus imobilibus inherens dispō p quam puidētia sua queq̄ nectit ordinibus. ¶ Itē idem in eodē. Fatū est eorum que diuina simplicitas gerēda disposuit mobilis nexus atq̄ ordo tpalis. ¶ Item aug. v. de ciui. dei. Fatum ē vis positionis siderum qua existe qn̄ qs concipit vel nascit cognoscit qualis futurus sit. Cum igit dicat diffinitio eē rei. sicut vnius rei vnū ē eē: ita τ diffinitio vna. Querit ergo qualr̄ iste tres diffinitōes differēter hēant assignari. Ad qd̄ dicēdū. q̄ eē n̄ solū dicit eē'ntiā siue nām rei absolutā: sꝫ et ordinē siue relatōem. vn̄ boe. eē est qd̄ ordinē retinet seruatq̄ nām. fatū aūt ē dispositio siue nexus quidā relictus ī rebus fatalibus ex diuina puidētia ordināte τ ↄnectente fatalia adinuicē. pōt ergo fatū describi vl̄ relatōe ad fatalia tm̄. s. vt est dispō eorum τ nexus. τ sic describit a boetio. fatū ē eorum que diuina simplicitas τ c. Uel in relatiōe n̄ ad fatalia tm̄: sꝫ et ad cām suā. s. diuinā puidentiā. vt sit dispō sitio p quā diuina puidentia fatalia nectit adinuicem τ ordinat. Poto ns igitur ↄsiderat in ista duplici relatiōe diffinitionem

boe. cũ dr̃ fatũ rebus mobilibus ĩherẽs dispõ ⁊c̃. vñ vna describit fatũ vt ẽ nexus ab altero: altera vt ẽ nexus simplr̃. Tertia vero que ponit̃ i q̃nto d̃ ci. dei. s. fatũ ẽ vis positõis sideꝝ ⁊c̃. nõ ẽ fati s̃m acceptõez fidelẽ: sed potius erroneã. s. eoꝝ q̃ ponebãt a lege sideꝝ necessitatẽ eẽ i rebus. vñ augu. diffinit ibi fatũ s̃m positõez quorũdam erran̄tium. ¶ Itẽ obijcitur ꝯ istas diffinitões. ⁊ p̃mo ꝯ primã ptẽ p̃me diffinitõis qua dr̃ fatũ ẽ rebus mobilibus ⁊c̃. nã si ex diuina ꝓuidentia ẽ relicta dispositio tã in imobilibus q̃z mobilib᷒: q̃re nõ dr̃ dispositio relicta in imobilibus fatũ sicut ⁊ i mobilibus. ¶ Itẽ ꝯ scd̃am ptẽ eiusdem diffinitõis q̃ dicit̃. p quã ꝓuidẽtia ⁊c̃. obijcitur. naz sicut diuina potentia vel voluntas sine medio aliquo ꝓducit res de nõ eẽ in esse: ita sine medio vt videt̃ dz cõseruare in eẽ. esse est qd̃ ordinẽ reliet: ordo aũt dicit nexũ ordinatoꝝ. ergo vt videt̃ sine medio res ꝯnectit. ergo nõ exigitur dispõ media. ergo si fatum ẽ aliq̃d: nõ est dispõ p quã diuina ꝓuidentia suis queq3 nectat ordinibus. ¶ Itẽ ꝯ scd̃az diffinitionẽ obijcitur rõne eius q̃ dr̃ mobilis nexus atq3 ordo tp̃alis. nã nexus iste siue ordo videtur eẽ imobilis. naz postmodũ loquens de fato dic̃. hec. s. series fatalis actus fortunasq3 hominũ indissolubili cãꝝ ꝯnexione ꝯstringit. que cum a ꝓuidẽtie ꝓficiscunt̃ exordijs: ipsas quoq3 immutabiles eẽ necesse ẽ. ergo iste nexus q̃ dicit̃ fatũ erit immobilis. ¶ Itẽ obijcitur de tertia diffinitõe. q2 vr̃ q̃ illi subsit veritas. naz vis positõis sideꝝ opat̃ aliquid i natiuitate ⁊ ꝯceptõe hoĩz. vñ ex influẽtia corporũ supcelestiũ relinquuntur dispõnes in corpibus hoĩz: in quibus posset cognosci q̃lis ille i quo relinq̃t sit futurus. s. igeniosus vl̃ hebes. nã molles carne apti mẽte. vt dicit pħs. Itã per mollicieẽ carnis vel aliud signũ sciret expertus in astronomia q̃lis natus postea sit futur᷒. ergo positio fati s̃m intẽtõez qua diffinit̃ ab augusti. nõ ẽ error. ¶ Itẽ vr̃ q̃ fatũ s̃z q̃ diffinit̃ ab aug. ꝯtineat̃ sub fato s̃m q̃ diffinit̃ a boetio. Naz aug. diffinit fatũ vis positõis siderũ. Boe. vero loquens d̃ fato dicit q̃ ea series celũ ac sidera mouet. ergo fatũ acceptũ in diffinitõe augustini: ꝯtinet̃ sub fato accepto in diffinitõe boetij. ergo illa diffinitio fati nõ est erronea. ¶ Ad primũ dicẽdũ. q̃ hec est d̃ria inter ꝓuidentiã ⁊ fatũ. q̃ ꝓuidentia indiuisione quadã ⁊ imutabilitate res ꝯnectit: fatũ aũt ꝯnectit eas vt sunt distincte ⁊ mutabiles. vnde d̃ eius eẽ ⁊ positione est nexus mobiliũ: sicut ꝓuidẽtia imobiliũ. vnde boe. prouidentia cuncta pariter q̃uis diuersa q̃uis infinita ꝯplectitur. fatũ vero singula digerit in motu in locis formis ac temporibus distributa. vt hec temporalis ordinis explicatio i diuine mentis adunata ꝓspectu ꝓuidẽtia sit. eadẽ vero adunatio digesta atq3 explicata tp̃ibus vocetur fatum. ¶ Ad hoc ergo quod querit̃. quare dispõ relicta in imobilibus non dicit̃ fatũ. Rñsio. q̃ hoc debetur eẽ rei ipsius fati: qd̃ est determinatus ad motũ. vt. s. patebit. ¶ Ad hoc qd̃ obijcit̃. q̃ sicut diuina ꝓuidentia sine medio producit rẽ in eẽ: ita sine medio debet ea connectere ⁊ ordinare. Dicẽdũ q̃ non sequitur. nõ. n. similiter se hz vniuersuz ⁊ que vniuersi sũt q̃tũ ad eẽ qd̃ primo formunt̃: ⁊ q̃tum ad eẽ qd̃ scd̃o. s. esse in ordine. esse enim in ordine ꝯnexionez ordinatorũ dicit. pp̃ qd̃ ñ est ex indifferenti relatõe ad cãz p̃mã: s3 ex cãꝝ relatõne adinuicẽ. ¶ Ad hoc qd̃ obijcitur ꝯ scd̃am diffinitõem. q2 videtur q̃ fatum sit nexus immobilis: per illud boe. hic actus fortunasq3 hoĩum indissolubili cãrum connexione constringit ⁊c̃. Dicẽdũ q̃ non loquit̃ ibi de serie fatali: s3 de diuina ꝓuidentia. vnde dicẽdũ q̃ hoc ꝓnomen demõstratiuũ hic: nõ refert̃ ad imediate dictũ s3 mediate. Aliter tñ põt dici iuxta opionem. quorũdam expositoꝝ. q̃ hoc ꝓnomẽ hic dmõstrat seriẽ fatalẽ q̃ dr̃ ꝯstrigere res idissolubili causarũ ꝯnexione. q2 ꝯtinet res indissolubiliter sub modo a diuĩa ꝓuidẽtia ordinato. qd̃ p3 ex lr̃a sequẽti: que dicit. Que cũ ab imobilis ꝓuidentie ꝓficiscant exordijs: ipsas q̃z imutabiles eẽ necesse ẽ. vñ ⁊ hec indissolubilitas ꝯnexiõis cãꝝ est incõmunicatio suarũ virtutũ respectu suoꝝ effectuũ. put ꝓuisum ẽ a diuina ꝓuidentia. dicit̃ igit̃ fatũ ꝯstringẽ res imutabili ꝯnexione causaꝝ: q2 coercet illa vt vna nõ habeat qd̃ alterius est. nec põt euagari ex̃ illud qd̃ ordinatũ ẽ sine ꝓuisum ẽ a diuina ꝓuidẽtia. Hec igit̃ indissolubilitas oĩo non ẽ ꝯtra mobilitati nexus s̃m quã fatum res ꝯnectit. ¶ Ad illud qd̃ obijcitur de tertia diffinitione. q̃ illi subsit veritas eo q̃ ex vi positõis siderũ relinquunt̃ dispõnes in rebus. Dicendũ q̃ sunt tria genera dispõnũ in hominibus. Sunt. n. quedã que ita pure sunt: q̃ nõ sut sub lib. ar. sicut q̃ aliquis sit longus vel breuis: albus vel niger. ⁊ in his bn̄ põt positiones siderũ. Sũt ẽt alie positiões q̃ l3 sunt nãles: in his tñ põt innuare lib. ar. sicut luxus vl̃ egritudo. põt. n. p li. ar. adiuuari ⁊ regi nã. ⁊ in his ẽt põt vis positõis siderum quatenus nãles sunt. Sũt p̃ter has ẽt alie q̃ non sunt naturales: s3 subsunt libero ar. vel ipsius hominis vel quibusdaz spiritibus: vel ẽt cause p̃ie. vt q̃ aliquis sit fur. hoc. n. subest voluntati hoĩs vel et maligno spiritui suggerente ⁊ nõ nature. Silr̃ q̃ aliquis sit religiosus. hoc. n. nõ subest nature sed voluntati dei gratiã infundẽtis. ⁊ in his simpliciter loquendo nõ habet posse vis positionis sideꝝ. Cũ ergo dicebãt illi pħi: fatũ ẽ vis positionis siderũ. intelligebãt q̃ p fatũ posset cognosci solum qualis quis esset futurus p̃mo genere dispositionũ aut scd̃o: sed ẽt tertio. Hoc aũt non est verũ. q2 in illas non põt vis positionis sideꝝ simpliciter loquẽdo. ñ negamus tñ qn aliquo mõ ibi

haberet vim ad inclinatõez ipsius aie ex dispositõibus corporis: pp colligatõz aie ad corpus. vt po te si natus ẽ sub marte: relinquit quedã dispositio in corpe vt sit calidus vl' aliciuus qualitatis. q̃ exñs in corpe: apta ẽẽt ad inclinãdũ animã eius siue voluntatem ad hoc. vt ẽẽ iracũdus. s3 ista vis nullo mõ necessitatez inducit. hoc aũt putabãt ipsi: vnde fallebant. Unñ ptra tales opponit. b. grego. in omel. math. ij. sup illud. Cuz natus ẽẽt ihs rc. Et dicit sic. Absit hoc a cordibus fideliũ vt fatuz aliquid ẽẽ dicãt. vitam quippe hominũ solus qui creauit pditor administrat. neq3 n. ppter stellas homo: s3 stelle pp hoiem facte sũt. Obijcit etiaz ipse b. grego. r aug. de duobus gemis q simul cõcepti r simul nati sũt: quo4 alter bonus alt' malus. vt iacob r esau. alt' seruus alter liber. vt i filio ancille r filio regis simul pceptis r natis. r q posent rñdere gdã q virtus pstellatiõis q̃si in instãti mutat'. iacob aũt r esau nõ in eodẽ instãti nati sũt. opponit grego. si pp diuersitatem instãtiũ diuersũz est fatũ iacob r esau. ergo cũ nec in eodez instãti egrediat' vnũ membrũ r alterũ necesse id erit: vt tot dicãt fata quot mẽbra nascentis sũt. qd nõ dicit'. Obijcit etiã aliter grego. sic. Fateri mathematici solent: q qsqs sub signo aquarij nascit' in hac vita piscatoris misteriũ sortiat'. piscatores vero vt fert' gethulia nõ h3. Quis ergo dicat q nemo illic in stella aquarij nascit' vbi piscator oĩ mõ nõ habet'. Similr' ẽt obijcit qd dicit'. q q sub signo libre nascunt' trapazete sũt futuri. in multis aũt locis sub libra multi nascunt' vbi trapazete penitus ignorant'. Refert tñ aug. de ciui. dei. d duobus de qbus dixerat Ipocras. q eodez tpe infirmabant r eodez tpe ingrauescebãt r eodez tpe alleuiabãt'. q̃situ fuit ab astrologo Posidonio: quare hoc ẽẽt: q rñdit. q in eadez pstellatõe nati ẽẽnt. Ipocras aũt dixit q hoc erat: q ab eisdem parentibus r eodez pcepti r eodez partu erãt editi. Et tũc opponit p astrologũ aug. r dicit. q si eã dnius regrenda erat: magis debuit cã intrinseca siue minus remota. sicut ex pte humorũ complexionis r alimentorũ r aliorum medicinaliũ: q3 causa remota r extrinseca sicut ipse stelle. ppter hoc ergo fm illam acceptiõem ptra quã disputat augu. recte fatuz nõ est. ¶ Ad aliud qd obijcit. q fatum fm q accipit' ab aug. ptinet' sub fato fm q accipit' a boetio. Dicendũ q aliter r aliter accipit' fm intentiõem boetij r augustini. sicut n. vult boe. quẽadmodũ est quidã ordo a deo r hic est diuina puidentia: ita ẽ ab illa puidentia relictus quidã ordo ipsarũ causarũ ad suos effectus in ipsis rebus cãrũ3. dico potentiũ per se ad ponendũ suos effectus. r intelligimus h p se. i. sufficienter. vt sit per se voluntas causa voluntarioru: sic r natura naturaliũ. Sed intelligendũ q adhuc ex diuina puidentia reliquit' in rebus duplex ordo siue ordo qõ ad esse. s. quo ad cãndũ: r quo ad mouendũ. nõ ergo quilibet ordo a diuina prouidentia relictus in rebus debet dici fatũ fm boe. sed tñ ille ordo siue dispositio illa que est quantũ ad mouendũ. r hoc ex distinctiõe boetij cũ dicit. fatũ est rebus mobilibus inherẽs dispositio rc. nõ dicit entibus. Et simil' in alia descriptiõe dicit q est mobilis nexus. fm hãc ergo ratiõez fatũ cũ nullus motus in mobilibus accidat sine eo ordinata ad illũ effectũ: recte possit dici oẽs motus r operatiõ mobiliũ ẽẽ sub dispositiõe fati fm boe. Secundũ aũt acceptiõez augustini: que sua nõ est: s3 accipit illã a phis vt ptra illã disputet. nõ ptinetur fatũ sub fato fm q accipit boe. qd patet. q philosophi illi nõ accipiebãt fatum nisi circa hoies r in vi positiõnis siderũ. r in hoc errabãt q ipsi ponebãt necessitatẽ siue certitudinẽ incommutabilitatis in ipsis effectibus relinquĩ a diis in hoibus. vnde ipsi volebãt dicere. q iste si nascit' sub tali positiõe siderũ vel cocipitur: incommutabiliter erit fur vl' religiosus r huiusmodi. sic aũt nõ est. vñ patet q hoc modo nõ est creatũ ptentũ sub fato fm boe. nã boetius nõ intendebat aliquẽ effectũ necessario relinq in hoibus per quẽ incommutabilr' ẽẽt bonus vel malus.

Membrum tertium.

c Consequenter querunt' quatuor de fatum hoc modo. Primo. an fatum sit omnium quorũ est diuina prouidẽtia. Secundo. vtrum naturalia omnia inferiora: vl' corporalia: subiaceãt fato. Tertio. vtruz corpus xpi in suo cõceptu vel partu aliquo modo subfuerit fato.

Articulus primus.

a Ad primũ sic proceditur. videtur q omnium quorum est diuina prouidẽtia sit fatum. Et videt' q sic. Boetius. fatum est rebus mobilibus inherẽs dispositio p quã prouidẽtia suis queq3 nectit ordinibus. Sz aũt puidẽtia queq3 nectit p dispositiõnes que est fati. r quecũq3 dispositiõe que ẽ fati nectunt': sũt fatalia. ergo quecũq3 nectit puidẽtia nectuntur per fatuz. ¶ Ites idẽ fm Boetiũ. Fatũ est cũ ipsa diuina simplicitas gerẽda dispositur mobilitati rerũ. ergo fatuz est eorũ que cadũt sub diuina dispositiõe. sed quecũq3 subsũt diuine puidẽtie subsunt diuine dispositiõi. ergo fatũ est omniũ eorũ quorũ est prouidentia. ¶ Itẽ in hoc videt' ẽẽ differẽtia inter puidentiã r fatũ q̃tũ ad illa q in illis subsũt. q puidentia ẽ dispositio simul oia disponẽs. fatum est per qd vnũquodq3 ad effectũ pducit. Sicut artifex dirigit in mẽte oia quecũq3 vult ad effectus ducere. r post opat' vnũquodq3 eo3 q p̃ in mẽte gessit r hoc ẽ qd dicit boe. puidẽtia est sicut partu [illegible]

diuersa q̄uis infinita ꝯplectitur. fatū vero singu
la digerit in motu locis formis ⁊ tꝑibus distri/
buta. vt hec tꝑalis ordinis explicatio ī diuine mē
tis adunata ꝓspectu ꝓuidētia sit. eadē vero adu/
natio digesta atq̄ꝫ explicata tꝑibus: fatum vocet.
ex his pꝫ q̄ nō ē differētia īter hec ī numero coꝝ
que illis subsunt. ¶ Preterea. nōne dicit boe. q̄
fatum singula digerit que. s. cadūt sub ꝓuidentia.
ergo fatū ē oīum quoꝝ ē prouidētia. ¶ Itēꝫ dicit
boe. q̄ deus omne malū ð republice sue terminis
ꝑ fatalis seriē necessitatis eliminat. ergo vt videt
nihil excludit a serie fatali nisi malū. ergo oē bo
nū cadit sub fato sicut ꝓuidētia. ergo ⁊c. Cō/
tra. Boe. manifestū ē imobilē simplicēq̄ꝫ gerē/
darūq̄ꝫ formā rerū eē ꝓuidentiā. fatū vero coꝝ
que diuina simplicitas gerēda disposuit mobilē
nexū atq̄ꝫ ordinē tꝑalē. quo fit vt oīa q̄ fato sub/
sūt ꝓuidētie quoq̄ꝫ subiecta sūt. cui ipsuꝫ ēt subia
cet fatū. Quedā vero que sub ꝓuidētia locata sūt
fati seriēꝫ supent. Et dicit expositor. q̄ fatū subest
ꝓuidētie sicut spēs generi. vñ quecūq̄ꝫ sunt sub
fato: sūt sub ꝓuidētia ⁊ nō ecōuerso. ergo ñ oīuꝫ
est fatum quoꝝ ē ꝓuidētia. Ad ꝯcedimus di/
cētes. q̄ quedā exeūt simplr̄ ð non eē ī eē: quoꝝ
deus ē tota cā. quedā de non eē [illegible] eē simpliciter
quoꝝ deus non ē tota cā sꝫ ꝯcurrētibus cāis īfe/
rioribus illa ꝓducit in eē. sicut ē de oībus illis q̄
mediātibus cāis īferioribus producant ī eē que
primo mō sūt quātū ad eē q̄ sūt non subiacēt fa
to. subiacēt tñ quātū ad actiōs ⁊ opatōes ꝯseque
tes: quoꝝ ipsa sūt cāe vel ꝯcause. vñ gnālr̄ opera
tiōes ⁊ opata que sūt īmediate a diuina ꝓuidē/
tia siue a deo vt a tota cā non subiacēt fato. Alia
vero siue sint opata siue opatōes aliquo mō sub
iacēt. s. fm̄ q̄ eē vel opatio coꝝ motōe vel motu
decernit. ⁊ hoc ē qd̄ dicit boe. q̄ ea q̄ p̄mo ꝓpin
qua diuinitati stabilr̄ fixa sūt: fatalis ordinē mo/
bilitatis excedūt. illa aūt sunt deuati stabilr̄ fixa: q̄
ab eo sūt vt a tota cā. vt sūt angeli ⁊ aīe. q̄tuꝫ ad
eē dico. ⁊ hec excedūt ordīeꝫ mobilitatis fatalis:
vñ dicit expositor boetij: exponēs illud. quedā q̄
sub ꝓuidētia locata sūt: fati seriē supant. dicit q̄dā
sunt sub ꝓuidētia que non sūt sub fato. sicut ange
lici spūs ⁊ alia q̄ simplicitateꝫ diuinitatis circū/
stāt. istud pꝫ exēplo boetij de orbibus vertētibus
circa eūdē cardinē. dicit enim sic. vt orbium cir
ca eundeꝫ cardinē sese vertētiū q̄ ē intimus ad sim
plicitatē medietatis accedit: ceterorūq̄ꝫ extra loca/
toꝝ velut cardo quidam circa quē versent existit.
extimus vero maiori ābitu rotat᷑ quāti a pūcti
medio īdiuiduitate discedit: tāto āplioribus spa
cijs explicat. Si qd vero illi se medio ꝯnectat ⁊
societ: ī simplicitate cogit: diffundi atq̄ꝫ diffluere
cessat. Simili rōe qd̄ longius a p̄mo mēte discedit
maioribus fati nexibus iplicat. ⁊ tāto aliqd a fa
to liberū ē q̄nto illū reꝝ ordinē imitus petit. q̄ si

supne mētis heserit firmitati motu carēs: fati q̄ꝫ
supgredit necessitatē. Cōcedimus igit q̄ non oīa
que subsūt diue ꝓuidētie: subsūt fato. vt sūt illa q̄
illi ꝯiūcta sūt vicinissime. cuiusmodi sūt illa que
sūt ab illo vt a tota cā. ⁊ hoc dico ꝗ̄tū ad huius/
modi. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. q̄ ꝓuidētia dispōne
que ē fatū suis quęq̄ꝫ nectit ordibus. Dicēdū q̄
hoc q̄ dico quęq̄ꝫ nō hꝫ ꝓmulgationē gnālr̄ sim
plr̄: sꝫ p̄ro illis que ꝓducunt ī eē cooperatione cāe
create. eaꝝ. n. opationū ⁊ opatoꝝ fatū ē nexus.
¶ Ad aliud qd̄ obijcit. q̄ fatū ē eoꝝ que diuina
simplicitas gerēda disposuit ⁊c. Dicēduꝫ q̄ hec
auctoritas ē potius ad ꝯ̄rīū q̄̄ ad ꝓpositū: ponit
eīm auctor ibidē differētiā īter ꝓuidētiā ⁊ fatuꝫ.
q̄ ꝓuidētia quadā simplicitate ⁊ imobilitate om
nes formas rerū ꝯiunct sive ꝯplectit: sꝫ fatū ē eo/
rum que multiplr̄ ⁊ tꝑaliter diriguntꝰ. vñ ⁊ diui
na ꝓuidētia formas rerū ꝯplectit quoc̄ūq̄ꝫ mō
ꝓducendaꝝ in eē. sed fatū solū illoꝝ que mobilr̄
⁊ tꝑaliter ꝓducunt a sūt in eē. vñ cū dicit: fatum ē
coꝝ ⁊c. hoc q̄ dico coꝝ: est ibi p̄mitus intellectū.
fatum ē aliquoꝝ eoꝝ nexus que diuina simpli/
citas ē. vnde ex hoc ⁊ ex predictis ꝯcludit boe.
q̄ fatū non ꝯplectit omnia que ꝯplectit prouidē
tia. ¶ Ad aliud dōm. q̄ cū dr̄ sꝫ boe. q̄ hec ē di
ferētia īter prouidētiā ⁊ fatuꝫ. q̄ ꝓuidentia ē di/
spositio disponēs omnia simul. fatū ē ꝑ qd̄ vnū/
qd̄q̄ꝫ ad effectū ꝓducit. Dicēdū q̄ hec differen/
tia intelligēda ē quātū ad illa que cooꝑatiōe cau
saꝝ creataꝝ ꝓducitur in eē. ⁊ hoc pꝫ per verba
expositoris verba boetij que sūt: fatū singula di/
gerit. dicit enim exponēdo. fatū ē ꝑ qd̄ deus vnū
quodq̄ꝫ reꝫ ad effectū ꝓducit suis locis ⁊ tꝑibus.
Ex his pꝫ q̄ verbū boetijītelligi hꝫ de his que
aliquo mō mediate sūt a deo. non. n. dōm q̄ que
oīno īmediate exeūt in eē a deo. sicut sūt illa que
sūt a deo vt a tota cā: ꝓducunt in eē ꝑ fatū. non. n.
producūtur in eē per fatū: nisi illa īter que ⁊ cau
saꝝ p̄mā aliquo modo cadit fatū. Ex his patet
qualiter r̄ndetur ad illud boe. fatū singula dige/
rit. q̄. n. dico singula: distribuit ꝓ his que exeunt
in eē cooperatione cāe causate. ¶ Ad illud boe. de
us maluꝫ oē de republice sue terminis ꝑ fatalis
seriēꝫ necessitatis eliminat. Dicēdū q̄ hoc pōt di
ci rōe multiplici. s. q̄ fatū nihil male intēdit: sine
cā mali agit. sicut habet a boe. dicēte. hic ordo. s.
fatalis res mutabiles ⁊ aliq̄n temere fluituras ꝑ
p̄ria incōmutabilitate coercet. quo fit vt tametsi
nobis hunc ordinē minime ꝯsiderare valētibus
ꝯfusa oīa ꝑturbataq̄ꝫ videant. nihilominꝰ suus
modus ad bona dirigēs cūcta disponat. nihil est
n. qd̄ mali cā nec ab ipsis quidē ē ꝓbris fiat. Alia
rōe pōt illud dici. s. q̄ necessitatē malicie fiende
non ponit: sicut ponebāt quidā dicētes. malicie
humane cāem eē seriē fatales ex necessitate. pone/
bāt. n. q̄ si aliquis eēt fur vel religiosus: q̄ talis eēt

a necessitate fati. cuius 3tiu ponens boeti⁹. dicit q malu oe d reip. sue terminis p fatalis serie necessitatis eliminat. i. eliminat malu necessario oligere p serie fatal necessitatis. ex hoc dt n sequi aliq mo q oia q sit mala subsint fato. Alia et roe pt istud dici. s. qz fatalia put ordinat a diuina puidetia bona sunt. s. ex ill'elicit bonu. vn hoc. dus malu oe de reip. sue terminis p fatal' serie necitatis eliminat. Quo sit vt ea q i terris abudare credunt si disponete puidentia specte: nihil vsqz mali ee ppendas.

Articulus secundus.

Consequenter querit. vtru naturalia oia inferiora vt corpalia subiacet fato. s. q fatu dicit vis positiois sideru. Qd videt. na si illa que iter naturalia sunt nobilissima: vt corpa humana: subiacet positioi sideru et motui corpo supcelestiu. nam homo generat hoiem et sol. ergo multo fortius alia naturalia. Si ergo huiusmodi positio siue ostellatio hz effectu in oceptu et ptu hoiu. ergo hz effectu respectu brutoru et vegetabiliu et oium et naturaliu: et maxie respectu naturaliu corpaliu. ¶ Cotra. aug. v. de ci. dei. qd taz ad corpus ptinens q corpis sexus. et tn sub eade positioe sideru diuersi sexus gemini ocipi potuerut. si ergo illud qd e maxime ptinens ad corpus no subiacet fato: videt q nec alia debeat subiacere. vel ad minus n omia naturalia seu corpalia debeat dici subiacere positioni sideru. ¶ Ad hoc dom. q oia naturalia iferiora subiacet fato: sm q fatu dicit vis positiois sideru. vn sm q osideratr radicatio quedam i vi positiois sideru ex qua apta nata sunt quedam derelinqui in iferioribus: non solu posita e respectu hoiu: sz etia respectu alioru iferioru. tn sm q pbi poneb dt fatu radicari i stellis. sez eo mo quo dictu e. S. nec fatu aliqd e nec vsqz e. ¶ Ad hoc quod obiicit. q sm aug. n oia corpalia seu naturalia subiacet ostellationi vt corporis sexus. Dicedu q aug. non itedit dicere qn sexus subiaceat opationi corpo supcelestiu: sed itedit dicere q ostellatio non e tota ca diuersitatis sexus: sed et alia que ocurrut ad hoc. nec opz qn si diuersi sexus nascunt vel ocipiuntur sub eade ostellatoe: qn ostellatio ibide aliqd opet. Na eade virtute iprimitur diuersi effectus sm q sunt diuersa receptibilia. et id qz alio mo disposita e materia huius q sit illa: aliu effectu recipit a corpore supcelesti q illa. vnde eade vis pot coparari ad diuersu sexu.

Articulus tertius.

Deinde querit. vtru corpus xpi in suo oceptu vel partu aliquo mo subfuerit fato. Et appello fatu vim positionis sideru. no sicut accipiebat phi: sed sm q illa vis hz potentia aliquo mo disponedi vel habilitadi corpus humanu. nam sic aliquo modo habet intentione entis. Qd sic arguut quidam ex stella illa que apparuit Mat. ii. et ex illis verbis Io. ij. Nodu venit hora mea. Et Io. vij. simil'r. Nondu venerat hora eius. ¶ Preterea. hoc ipsu videt p ratione. Assumpsit. n. xps omnes defectus nostros et miseria preter ignorantia et peccatu. sicut lassitudine. fame. sitim. et huiusmodi. Si ergo isto hz vim positio siderum: videt q xps quantu fuit ex pte corporis quantu ad aliqd subiectus fuit posi. stoi sideru. Cotra. aug. in smone d epiphania. de xpo vera n cetet si sub decreto stelle alij hoies nascerent. na xps dei filius ppria volutate: hoies mortales odicione nascunt. ¶ Ite sup illud Jo. ij. Nondu venit hora mea. aug. si fatu e sub sideribus non poterat esse sub necessitate sideru oditor sideru. xps ergo non fuit sub vi positiois sideru. ¶ Ite sup illd Jo. vij. Nondu venit hora eius. aug. n dicimus sub fato natus e. hoc nec de te credendu e. astromagis de illo p que factus ee. ergo xps n fuit subiectus positioni sideru. Qd ocedimus. Dicimus ergo q n id qz stella l ei⁹ ortu appuit dicedus e natus sub decreto stelle. imo sicut dicit in glo. stella antequa ibi nascerer non erat. imo ppter ministeriu eius facta. ministerio expleto fuit desijt ee. Qd aut qd dicit Jo. vij. nondu venerat hora eius. referendu non e ad fatu. vn ibide dicit glo. interlinearis. hora eius n fatalis. Et super illud dicit aug. stius hora volitas illius. i. xpi fuit. illius hora q e nisi voltas sua. Non ergo hora dixit q cogeret moriz qua dignaret occidi. xps. n. expectauit q moreret: sicut tempus expectauit quo nasceret. nec hora cogebat mori. sz hora expectabat q oportune fieret volutas. non qua sum expelle et necessitas. Et sic itelligedu e illud Jo. ij. nondu venit hora mea. non fatalis: sz qua facere volebat aliqua que facturus erat. ¶ Ad illud aut qd obijcit. q assumpsit miserias nostras. positio aut sideru hz vim i nostras miserias. hoc e vez qn miserie naturales sunt oete. Dicit et dispositiones fatales dicunt ee i aliquo. hoc e p relatione ad oceptu vel natiuitate. In xpo aut nec oceptio fuit naturalis: qa de spusancto oceptus e. nec natiuitas oino naturalis: qz clauso vtero exiuit. vn talis oceptus vel ptus non fuit subiectus positioi sideru. Dicit aute si huit defectus nostros et miserias non eas naturali otraxit: sed voluntarie assumpsit. In volutariis autem non fcoqui. qz si voluit assumere illos defectus qui in alijs aliquo modo subijciedar positioni stellarum: quidem subijciebat positioni siderum. vnde et ipos aliquo modo subijciatur quantum ad oceptu et natiuitate eo modo quo est expositum. n. ipse in nullo terminus fuit subiectus.

Membru quartum.

c Onsequēter q̄rit. in quibus sit causis radicet fatuz. Et vr̄ φ in astris. sic. n. ex impressiōe siderū relinquit effectus i inferioribus. ipressio aūt effectus tantū in cā radicet i imprimēte. ergo fatū qḋ cōsistit in [illegible] positōe siderū: radicat i astris. ¶ Item hoc vr̄ sonare auctas aug. sup illud Jo. viij. nondū venit hora mea. si fatū ē sub sideribus: nō poterat eē sub necessitate siderū ꝯditor siderū. Ad qḋ dīm. φ plus intelligebāt phī sub nōīe fati q̄ rōnē imprimēdi. videlz rōnē ineuitabilitatis. Et q̄tū ad hoc nusq̄ radicant sicut in cā. sidera enī nō sunt cā tota euētus inferiorū. imo sunt multe alie cāe inferiores. ex q̄bus dependet rō effectuū inferiorū. sicut ex sideribus vel magis. Preterea. q vellet vim facere in hoc φ dico cā efficiēs corpa supiora nō ꝓprie possent dici cā efficiēs respectu īferiorū. Dicit. n. aug. v. de ciui. dei. ca. ix. φ q̄dā est cā q̄ facit ⁊ nō fit: sicut deus. Sūt alie cāe faciētes ⁊ facte: sicut creati spūs. ⁊ maxīe rationabiles. Sūt aūt alie que magis fiunt vel faciūt: sicut sūt corpales cause. vnde dicit φ iam nō sunt inter cās efficientes annunciande huiusmōi. vnde corpa supiora cū [illegible] suū motuz relinquāt aliquis effectus in īferioribus: ipsa aūt nō a se moueant sed ab alijs. ⁊ si dicant cāe inferiorū: nō tū hoc ē ꝓm ꝓpriā ⁊ totā rōnē cāe efficientis. Tamē intelligendū φ cū dicūtur supiora q̄tū ad suū motuz esse cā inferiorū: nō ē similis rō istius causalitatis respectu omniū inferiorz. Aliter. n. pōt dici. φ actio elementorū causat ex motu superiorū: ⁊ aliter mutationes circa ista inferiora corruptibilia. Comparatio. n. motus corporū supiorū ad elementa īmediatior est siue minus mediata. vñ frequētius relinquitur dispositōes in ipsis elementis ꝓm motū corporū superiorū q̄ in alijs īferioribus. Et ex hoc decipiebant ipi phī. q2 putabāt sicut videbant ibi effectus debere esse in nobis. Nō aūt sic est. q2 multolonge remotior ē ꝯpositio ista q̄ illa. sicut ergo ipsi accipiebāt fatū nusq̄ radicat. Scḋm aūt id qḋ hz de ente bñ pōt radicari in astris. ꝓm illā acceptiōnez fati quā accipit aug. hoc tñ semp intellecto φ illa radicatio fati nullaz ineuitabilitatē dicat respectu inferiorum.

Membrū quintū.

c Onsequēter querit de ꝯcordia liberi ar. ⁊ fati ⁊ est oppositio Tulij ciceronis quā recitat aug. v. de ci. dei. talis. Si prescita sūt omnia futura: hoc ordine eueniēt quo futura esse p̄scita sunt. ⁊ si hoc ordine eueniēt: certus est ordo rerū p̄sciēte deo. ⁊ si certus ē ordo rerū: certus est ordo causaruz. Nō enī fieri aliquid pōt: qḋ nō efficiens aliqua cā p̄cesserit. Si aūt certus est ordo causarū quo fit omne qḋ fit. fato fiūt omnia que fiunt. Quod si ita ē nihil est i nostra ptāte: nullūq3 ē liberū arbitriū volūtatis. Qḋ si ita est frustra leges danī: frustra obiurgatōes laudes vituperatiōes adhibenī: ⁊ frustra bonis premia malis suplicia cōstituta sūt. Quō ergo stabūt simul: fatū ⁊ liberuz arbitriū? ⁊ currit ista oppositio nō ꝓm acceptiōz philosophorū: sed ꝓm acceptiōez boetij. Sic. n. oīa mobilia fato regunī. neq3 pōt dici φ fatū illo mō acceptuz nō sit. ¶ Itē: Boe. hec scz series fatalis actus fortunasq3 hoīuz indissolubili causarū cōnexione ꝯstringit. ⁊ ꝓm expositorē actus ꝯcernit actus corporis. s. belluz. agriculturā. ⁊ actus animi vt actus q̄bus exercitamur circa liberales artes. sz ꝯstat φ huiusmōi opera sunt liberi ar. Si ergo huiusmōi act9 hoīuz ꝯstrīgit īdissolubili ꝯnexione: vr̄ φ nō pōt libere exire i actū aliquē sz necessitate coercet ad illud. ¶ Ad primuz rñdēdū ꝓm aug. v. ḋ ci. dei. φ cū dr̄ cert9 ordo causarū: duplr̄ pōt illa certitudo accipi. sicut ē duplex necessitas. Est. n. q̄dā necessitas q̄ nō ē i nr̄a ptāte: sz ēt si nolumus efficit qḋ pōt. sicut ē necessitas mortis. ⁊ hec ē ineuitabilitatis. ⁊ talis ordo causarū nō ē i oībus q̄ fiunt. Si aūt ita eēt tūc posset aliqd valere obiectio primo facta. sub tali. n. necessitate non sūt ea que sūt a volūtate nostra. Est aūt alia necessitas ꝓm quā dicimus i volūtarijs φ si nolumus necesse ē illa fieri. ⁊ itelligimus ḋ actu īteriori: q nō pōt īpediri. ⁊ certitudo ab ista necessitate sūpta bñ sufficit in ordine causarū ordinatarū sub serie fati. sz tūc nō sequitur: certus ē ordo causarū. ergo nihil pōt liberū ar. hoc. n. mō fatū ⁊ li. ar. nō opponitur. imo ipsuz li. ar. nostrū ē vna causarū ꝓm cui9 ordinatiōez ad suos effectus currit series fati sicut currebat. Silr̄ ꝓm ordinatiōem causarū naturaliū ad suos effectus ⁊ huiusmodi. ¶ Ad aliud dīm. φ nō dicit ꝯstrigi nisi p fati ꝯnexione īdissolubili. q2 necesse hz exire in actus suos vel non exire. ⁊ hoc maxime in actus liberi ar. sed q2 connexione fatali coercetur ab euagatione liminū diuine ꝓuidentie. s. determinatorū a diuina ꝓuidētia.

Questio. xxviij. de predestinatiōe.

o Rdine cōsequēti adiuuāte dño querendus est de predestinatione ⁊ eius opposito scilz reprobatione simulq3 de diuina electōe ⁊ dilectiōe. predestinatio. n. diuina ponit electionē ⁊ dilectiōem. oīs. n. predestinatus a deo ē electus ⁊ dilectus. sed nō ꝯuertunī. electus. n. aliqs dicitur tñ q̄tum ad p̄ntez iusticiā. sicut Judas q̄uis [illegible] reprobus. Item omnis electus ē dilectus. hec nō ꝯuertunī. electio. n. respicit gratiam. dilectio vero

non solũ gratiã sed naturã. gratia aũt ponit naturã: sȝ natura nõ ponit grãm. vñ dilectus adhuc dr̃ qui malus ẽ rõe nature. ꝓdestinatio ergo semper respicit gloriam: electio nõ semꝑ respicit gloriã sed semper gratiã. dilectio non semꝑ gratiã vel gloriã: sed semꝑ naturã. Querendũ ẽ igit̃ primo de ꝓdestinatiõne diuina. Scđo de reprobatione. Tertio de electiõe. Quarto de dilectiõe. Primo igit̃ queritur de predestinatiõne qđ sit. Secundo quorũ sit. Tertio si cã vel ratõ eius sit. Quarto que causalitas eius sit.

Membrum primum.

q Uerit̃ igit̃ ĩ primis de ꝓdestinatiõe qđ sit ĩ hũc modũ. Primo. qđ sit ꝑ nomẽ. Secundo. qđ sit ꝓdestinatio ꝑm rõeȝ. Tertio. quid sit ꝑm rem.

Articulus primus.

a Ad primũ sic dicit̃. ꝙ saluandi sũt ꝓdestinati ꝛ dilecti. malach. Iacob dilexi ꝛc. ꝛ sũt electi. vñ ad ro. xi. ꝑm electionẽ reliquie salue fient. Et ẽ sũt vocati. iustificati. magnificati. ad ro. viij. Quos ꝓdestinauit ꝛc. Predestinatio ẽ ab eterno. vocatio. iustificatio. ꝛ magnificatiõ ex tpe. Dilectio dr̃ ab eterno malach. i. ꝛ ex tpe. Io. xiiij. ꝙ diligit me diligeẗ a pr̃e meo. Sil'r electio eterna. math. xx. pauci electi. ꝛ ex tpe. Io. vi. nõne. xij. vos elegi ꝛc. sic. n. Iudas electus fuit. Querit̃ vñ hoc. s. ꝙ ꝓdestinatio semꝑ ẽ eterna. dilectio ꝛ electio eterna ꝛ tpalis. vocatio ṽo ꝛ iustificatio ꝛ magnificatio tm̃ tpalis. Rñsio. ĩ noĩe ꝓdestinatiõis duo sũt. añcessio ꝛ destiatio. ꝛ ĩ destinatiõe tria. op3. n. ꝙ sit alicuius ꝛ de aliq̃ ꝛ ad aliđ. ꝛ iõ in ꝓdestinatiõe sũt tria. vnũ vt ꝓncipiũ. s. prepatio a quo ẽ. qđ dr̃ glorie ĩ futuro dicit vt terminũ ad quem. ꝛ qđ dr̃ grẽ in pñti: dicit vt mediũ ꝑ quđ ẽ ꝓdestinatio. ergo dr̃ ex tpe. sȝ ꝓdestinatio rõne añcessiõis ẽ eterna. hec. n. ꝓpositio pre: dicit añcessionẽ eternitatis ad tps. Notãda ergo ẽ dr̃ia aliter q̃ ꝑn⁹. ꝑm ꝙ hec noĩa respiciũt grãȝ. nã saluãdi ab eterno dicunt̃ ꝓdestinati: sil'r dilecti. nã ꝓdestinatio ẽ grẽ sil'r dilectio ꝛ electio. grã dt̃ p̃io ꝛ aliq̃s postea habet̃. postea ipsa aliqđ vtit̃. ꝓdestinatio aũt respicit ꝙ ꝯferat̃ grã. qđ notat̃ cũ dr̃ prepatio grẽ. dilectiõ respicit gratiã habitã. bonũ. n. ẽ rõ dilectiõnis. cũ ergo deus diligit hũc: videt̃ aliqđ bonũ ĩ eo rõne cuius deus diligit ipm̃. vñ ẽt dr̃ grã gratũfaciẽs. Electio ṽo dicit̃ ꝑm duos modos. Uno mõ vt ꝯnotet effectũ sepatõnis boni a malo. ꝛ hõ mõ prior ẽ intẽtio electiõis intẽtiõe dilectionis. Alio mõ vt ꝯnotet effectũ assũptiõis aliquus boni ad melius: ꝛ hoc mõ seq̃t̃ intẽtio electiõis electiõeȝ dilectiõis. Electio ṽo ꝯnotat vsũ grẽ. electiõ eiȝ est de duobus oppositis alteꝝ ꝓponere. vñ de respicit vsũ liberi ar. Itẽ differũt vocatio. iustificatio ꝛ magnificatio. q: nõ ẽ nisi boni grẽ ꝛ glẽ. Magnificatio ẽ respectu glẽ. vocatio ꝛ iustificatio respectu grẽ. Sȝ grã hȝ duos effect⁹. vnũ reuocare a malo qđ dr̃ vocatio. aliũ ordiare ad bonũ qđ dr̃ iustificatio. ¶ Si ergo q̃rit̃. quare ꝓdestinatio solũ eterna: dilectiõ ꝛ electio tpalis: vocatio ꝛ iustificatio ex tpe? Dico ꝙ ꝓdestinatiõ dicit approbatiõneȝ dei eternã ꝑm ꝙ ẽ respectu boni ẽt añ oẽ tps. dilectiõ aũt ꝛ electio dicũt diuinã approbatiõeȝ: sȝ nõ determinãt eã vt̃ꝝ boni ab eterno vel ex tpe. vocatio ꝛ iustificatio determinãt diuinã approbatiõeȝ vel volũtatẽ respectu boni: sȝ ꝙ ꝯfert ĩ tpe.

Articulus secũdus.

c Consequẽter q̃rit̃. qđ sit ꝓdestinatio ꝑm rõem intelligẽtie. Et vr̃ ꝙ sit ĩ genẽ sciẽ. dicit̃. n. xxxv. di. i. senẽ. ꝙ sciã dei propter varios effectus diuersa sortit̃ noĩa. dr̃. n. nõ tm̃ sciã: sȝ sapiã. ꝓuidẽtia. ꝓsciã. dispositio. ꝓdestinatio. ex quo vr̃ ꝙ ꝓdestinatio sit ĩ genere sciẽ. ¶ Itẽ nisi ꝓdestinatio eẽt in genere sciẽ nõ male diffinit̃ ab aug. ꝓdestinatio ẽ ꝓsciã bñficiorũ dei. ¶ Itẽ ꝓdestinatio ẽ prepatio grẽ: sȝ ꝓparatio ꝑtinet ad potẽtiã: ad sciãȝ vl' volũtatẽ. ergo predestiatio ẽ ĩ genẽ potẽtie. ¶ Iteȝ ad hoc obijcit̃ ĩ ꝯrũ. q: predestiatio diffinit̃ ꝓpositũ miserẽdi. sȝ ꝓpositũ ẽ volũtas. ergo ꝓdestiatio ẽ in genẽ volũtatis. Itẽ sciã nõ ẽ cã rei scite. ꝓdestiatio ẽ cã grẽ prepate. cã aũt nõ ẽ ponẽda ĩ genẽ ei⁹ qđ nõ ẽ cã. ergo ꝓdestinatio nõ ẽ ponẽda ĩ genere sciẽ. ¶ Itẽ sciã prior ẽ rõne ipsa volũtate. ꝓdestinatio ṽo ẽ posterior rõne ipsa volũtate. ergo nõ ẽ ĩ genẽ sciẽ. ¶ Itẽ nõ predestiat deus aliq̃s nisi quos ꝓponit volũtate fore saluãdos. ergo ꝓdestiatiõ ẽ volũtas vel ĩ genẽ volũtatis. ¶ Itẽ q̃rit̃ cã assignentur q̃tuor diffinitiõẽs ꝓdestiatiõis. q̃rũ vna ẽ. ꝓdestinatio ẽ ꝓsciã bñficiorũ dei. Alia ꝓdestiatio ẽ ꝓordinatio alicui⁹ ad glãȝ. Tertia ꝓdestiatio ẽ ꝓpositũ miserẽdi. Quarta ꝓdestiatiõ ẽ prepatio grẽ ĩ pñti ꝛ glẽ ĩ futuro. q̃liter differũt iste diffinitiões. ¶ Ad hoc dõm. ꝙ predestiatio ẽ ĩ genẽ sciẽ bñplaciti siue approbatiõis. Est. n. sciã sicut dr̃. xxxv. di. i. senẽ. Sciã aũt dr̃ dupl'r. sciã simplex: ꝛ sciã cũ approbatiõe siue approbatiõis. Sciã aũt simplex nõ ẽ cã scitoꝝ. sȝ sciã approbatiõis ẽ cã scitoꝝ ꝛ approbatoꝝ. In sciã bñplaciti vel approbatiõis intelligitur sciã ĩ rectitudie: ꝛ volũtas siue approbatio ĩ obliquitate. ꝛ q: volũtas diuia ẽ suffiẽs cã eoꝝ q̃ ei subsunt: cointelligit̃ potentia. Scđm hoc ergo dõm. ꝙ predestiatio ẽ ꝑm rectitudinẽ ĩ genẽ sciẽ nõ sciẽ q̃ ẽ ꝑ modũ speculatiuũ q̃ ẽ simplex noticia. sȝ sciẽ practice q̃ ẽ ꝑ modũ practicũ. q̃ ꝯiuncta est volũtati ꝛ cũ opatiõe. ꝛ inde ẽ ꝙ q̃ñq̃ ĩ rõne ꝓdestinatiõis ponit̃ presciã q̃ñq̃ ꝓpositũ q̃ñq̃ ꝓparatio. ꝛ sic p3 solo ad obiecta. ¶ Ad scđȝ q̃ d'

tis de v'ta diffinitionū. dōm q cū pdestinatio po nat i genere scie practice siue approbatiōis. qua tuor assit actus vrtice ſm rōnem intelligētie intelli gunt i rōne pdestinatōis: lz ñ differāt ſm actum. Primus ē cognoscere siue iudicare. Scdus eligē siue disponē ħ τ cogitare ad faciēdū. Tertius est velle siue pponere facere. Quart⁹ ē volūtate fir ma i finē dirigere. Scdm primū actū data ē hec diffinitio. pdestinatio ē pscia ſm actū scdz pdesti natio ē pordinatio. pordinatio. n. ſm rōem intelli gētie pcedit volūtatē τ sequit sciam. τ antedit i di spōne pñte sciaz. Scdz dr actū tertiū dat ista p destinatio ē ppositū τc. ppositū. n. i nobis nihil aliud ē q̄ȝ volūtas firmata deliberatōe. sed q2 i deo ñ ē deliberatio q2 nec ignorātia, ppositū i deo ē firma ei⁹ volūtas. Scdm actū vltimū dat ista. pdestinatio ē pparatio τc. pparatio. n. ē ve lut i finē directio. ¶ Alii sumūt istoꝝ dria: τ forte meli⁹ vt dicat q scia i nobis dr dupl'r. scia specu latiua τ practica. Silr i deo dr scia simplicis no ticie: τ scia approbationis. dōm ergo q predestinatio ē in genere sciētie approbatiōis. propter hoc dicit ratio pdestinationis ratione scie vel ra tione approbatōis: τ vtrobiqȝ dupl'r. Scientia eiȝ opando ꝑ pōt eē dupl'r. vt sint operandi aut vel vt siāt. Ratione ergo scie dupliciter sumit ratio predestinatōis. rōne scie simpl'r: vel rōe scie in clinate ad opus: siue cū inclinatōne ad opus. pri mo modo dicit predestinatio pscia τc. secūdo modo preordinatio τc. Ratione volūtatis du plex est silr. est. n. voluntas pponens: τ volūtas exequēs. Rōne volūtatis pponētis dicit pdesti natio, ppositū miserēdi. Rōne volūtatis exequē tis dicit predestinatio preparatio gratie.

Articulus tertius.

Consequēter querit. qd sit pdestinatio ſm rē. Ad qd sic. aug. i li. de vocatōe sanctoꝝ. pdestinatio ē pparatio gr̄e in pñti: τ glie i futuro. In hac diffinitiōe tangit qd ē añ ipa. s. prepatio eterna: τ qd ē post ipa. s. gloria futura: τ qd comitat ipa pñs. s. gr̄a i pñti. Scdm hoc ergo querit an predestinatio sit eterna aut tpalis. nā cū pdestinatio sit pparatio i pñti. gr̄a aūt in pñti ñ ē ab eterno. ergo nec ppa ratio gratie in pñti erit ab eterno. ergo nec pde stinatio. ¶ Itez artifex domus ñ diceret pparare domū: nisi haberet aliqd qd ad ipam faciendaȝ vel ad ipsius eē puneret. vt ligna lapides τ hu iusmodi. ergo si pdestinatio ē pparatio gratie ab eterno: oportet q ab eterno sit aliqd de re ppa rāda. sȝ nihil de gr̄a dicit ab eterno fuisse. ergo pparatio huius ñ fuit ab eterno. ¶ Itē querit qd subest pparatōi pp qd pparatio ab eterno est. q2 lȝ artifex faciēdi domū sciam habeat τ volunta tē. non tñ dicit pparatio domus eē. ergo si volū tas dei τ scia sit respectu alicuius cui daturus ē gratiam in pñti: q2 finaliter bene vsurus est. non ppter hoc dicetur preparatio gratie ab eterno.

Rn̄sio. preparatio dicit dupliciter. preparatio enim dicit cum dat gratia τ antecȝ det. s. cum est sciētia q aliquis bene vsurus ē finaliter. τ ē vo luntas dandi ei. ſm primū modū quantum ē ex parte preparate gratie qd ē pnotatū: dicit prepa ratio tēporalis. ſm modū secundū dicit eterna preparatio: q2 hoc mō importat voluntatem ab eterno. voluntatē. s. dandi isti gratiā cum prescia q bene sit vsurus ea finaliter. τ p hoc pȝ solutio ad primū. ¶ Ad secundū dōm. q non ē simile d artifice homie τ de deo. q2 artifex homo non ē sibi sufficiēs ad totam suā operationē: τ ideo re quirit materiā subiectā. artifex d eus sibi per oia ē sufficiens: nec indiget materia subiecta. vñ arti fex summus habȝ vim agentis sine materia. agit enim ac si materia sue actionis sit. siue sit siue nō sit. τ ideo qd ē ex pte eius dicit opatio: dūmodo occurrat sapia scia τ volūtas. qd non ē ex parte hois. Et ad illud qd dicit. nihil ē ab eterno gra tie. dico q nihil ē gratie in effectu: sed in ē gratia in sua cā siue in principio suo τ cpleto. τ p hoc patet solutio ad tertio obiectum.

Membrum secūduz.

Consequēter querit quoꝝ sit pdestina tio hoc mō. Primo. an sit entis vel nō entis. Secūdo. vtrū sit oīuz reproboꝝ τ electoꝝ. Tertio. an possit esse re proboꝝ. Quarto. vtrū sit angeloꝝ. Quīto. vtrū sit beatoꝝ in gloria. Sexto. quo sit xpi. sed illud determinabit. s. de incarnatione xpi.

Articulus primus.

Ad primū sic. predestinatio ē ab eterno. τ predestinatio ē creature. sȝ creatura ñ ē eīs ab eterno. ergo pdestinatio ē nō entis. ¶ Cōtra. sup illō ad ro. i. q pde stinatus ē τc. dicit orige. Destinatio ē eius q ē. sȝ dicit aug. in li. de vocatōe sctoꝝ. qd ē predestina tio nisi destiatio alicui⁹. ergo pdestinatio ñ ē nisi eius q ē. ergo pdestiatio solū ē entis. ¶ Itē pde stiatio q̄ deus pdestinat dr ad pdestiatōe; q̄ res pdestinat sic relatio τ correlatio. sȝ due relatōes ñ pñt eē in eodē supposito. ergo si pdestinatō p destinātis ē i deo: sua correlatio ñ erit i deo sȝ in creatura. sȝ creatura ñ ē ab eīno: ergo nec pdesti natio q̄ ille pdestinatus dr ē ab eterno. ergo pde stiatio ē solū entis actu vel tpe. Rn̄sio. res dr eīs dupl'r. i sua nā. τ i dei pscia siue pordiatōe. eē rei in, ppria nā ñ ē eternū sȝ tpale. sed eē rei in pscia siue i pordinatōe ē eīnuȝ: τ ñ differēs ab eē diuino. q2 eē rei huiusmōi ñ est aliud q̄ eē idee siue rōnis eīne i deo. eē rei i sua nā ē eē simpl'r. eē re

lcã siue ĩ pscia ẽ eẽ rei ꝭm quid. Scḋz hoc ergo ḋõm. ꝙ pdestinatio ḋr respectu rei entis ĩ cã siue ĩ pscia. nõ respectu rei exñtis ĩ sua nã ppria. ⁊ ita pdestinatio põt eẽ respectu rei entis ꝭm qd: ⁊ respectu rei ñ entis simplr. ¶ Ad illud ergo quod obijcit ḋ auctẽ orige. ḋõm ꝙ orige. loqbat de pdestinatõe siue destinatõne xpi: cui ꝯuenit esse ab eterno rõne psonalis ñ rõe hũane nãe. ⁊ sic destinatio xpi ẽ eius q ẽ. ñ sic aũt ẽ ḋ nobis qbꝰ ñ cõuenit eẽ ab eterno nec rõe psone nec rõe nature. ¶ Ad scḋz ḋõm. ꝙ sicẽ idẽ ĩ re q̄ntũ ẽ ex pte principalis significatõis. deus pscit istũ ⁊ iste pscit a deo: tñ diuersus ẽ modus ĩ dicẽdo rõe ꝯnotati ĩ creatura. qꝛ eadẽ ẽ puisio vel pscia q subest ei qḋ ḋr actiue: ⁊ qḋ ḋr passiue ⁊ actiue. ⁊ ħ est ex pte creature ꝯnotate q ꝯsiderat ĩ hĩtudine ad diuinã pscia͂ aut vt subiectũ illi. ⁊ ꝭz hoc designat actiue. vt cũ ḋr deus pscit istũ. aut vt ẽ ĩ illa: ⁊ sic designat passiue. vt cũ ḋr iste ẽ pscitꝰ a deo. Silr pdestinatõi siue dicat actiue vel passiue idẽ subest q̄ntũ ad pricipale significatũ: ꝭz solũ differt q̄ntũ ad ꝯnotatũ. Unde ad illḋ qḋ obijcit. ꝙ pdestinatio pdestinati ñ ẽ ĩ deo. rñdẽdũ ẽ. ꝙ si loq̇t ḋ principali significatõne falsũ ẽ: qꝛ ẽ ĩ deo. pdestinatio eniz pdestinati idẽ ẽ qḋ pdestinatio pdestinãtis.

Articulus secũdus.

D scḋz. vtꝝ sit pdestinatio oĩuz tã reproboꝝ q̄ȝ electoꝝ: pcedit sic. nihil aliud ẽ pdestinatio nisi pscia cum approbatõe. vñ ibi ẽ scia dei ⁊ volũtas. ꝭz scia dei ẽ respcũ oĩuz: ⁊ volũtas salutis respcũ oĩuz. ergo pdestinatio ẽ respcũ oĩuz. pbatio me die. scit .n. deus ⁊ bona ⁊ mala. silr deꝰ vult oẽs hoĩes saluos fieri. ij. thi. i. ergo respectu salutis oĩuz ẽ volũtas dei ⁊ scia. ergo pdestinatio. ergo oẽs sũt pdestinati. ¶ Itẽ ḋ pfectiõe solis ẽ ꝙ illuminat eque cecũ ⁊ vidẽtẽ. eque .n. irradiat super vtrũq̄z. ꝭz sicẽ dic̃ dyo. bonũ sup sũmũ magis diffũdit suã bonitatẽ q̄ȝ sol suũ lumẽ. Si ergo q̄ntũ ẽ de se sol cõicat suũ lumẽ oibꝰ: ergo ⁊ deus suã bonitatẽ scꝫ grãz ⁊ gloriã ergo sũt pdestinati. ¶ Itẽ priã cã eq̄liter se hꝫ ad oẽs: ñ tñ oẽs silr vl' equalr se hñt ad cã. vñ aug. sicut lux pñs est ceco tñ cecus absens ẽ luci: ita gratia dei pñs ẽ oibꝰ. nõ tñ mali pñtes sunt ei. tota aũt causalitas ẽ penes deũ. si ergo scia dei est respectu oĩuz ⁊ causalitas silr: ergo oẽs sunt pdestinati. Cõtra. nõ oẽs saluabunt. ergo nõ oẽs sũt pdestinati. Rñsio. scia se hꝫ equaliter ad oẽs. voluntas silr vno mõ se hꝫ ad oẽs. ꝭz volũtas cũ pscia nõ se hꝫ eq̄liter ad oẽs. nõ tñ hoc ẽ ppter diuersitatẽ q sit in pscia. ꝭz qꝛ nos ñ habemus nos equalr ad ipaz. vñ pdestinatio nõ solũ dicit volũtatẽ dei: ꝭz volũtatẽ cũ pscientia qua benesit vsuri dono suo. Unde ꝭm Io. dam. ḋõm. ꝙ ẽ duplex volũtas. s. volũtas ãtecedẽs: ⁊ volũtas ꝯseq̄ns. volũtate ãtecedẽte vult deus oẽs hoĩes saluos fieri. hec .n. ẽ volũtas que respicit creaturã rõnalẽz saluabilẽ. volũtas ꝯsequens cuz pscientia ꝙ bñ vsurus ẽ dono dei sic ñ vult oẽs hoĩes saluos fieri: ꝭz electos solũ. ⁊ sic dicit volũtas dei rõnalis. si enim vellet alicui finaliter salutẽ qui male vsus ẽ p lr. nõ esset iusta. ¶ Ad ḋ ergo obijcit ꝙ sol equaliter se hꝫ ad oẽs. Dicẽdũ ꝙ equaliter se habꝫ ad oẽs ꝭz nõ oẽs equaliter ad ipꝫ. ⁊ ꝭz hoc nõ ẽ pdestinatio oĩuz: qꝛ predestinatio ponit prescientiã ꝙ iste sit bene vsurus. ⁊ iḋ non est simile. ¶ Ad aliud ḋõm. ꝙ hec ẽ duplex tota cã salutis ẽ apud deuz. nã tota cã effectiua principalr ẽ apud deũ: ꝭz tota cã susceptiua nõ est apud deũ. nõ .n. cogit nos saluari. ⁊ hoc est qḋ dicit. x li. de .a. scḋ. totus est deuotum est nostrum.

Articulus tertius.

Consequẽter ad tertiũ. vtꝝ possit esse aliqꝝ q̄ȝ electoꝝ pdestinatio: pcedit sic. L ue. v. rñpe dal rethe. Glo. ñ tot intrãt ḋ iudeis quot sũt pdestinati. ergo minui põt numerus ⁊ augeri. ¶ Itẽ deutro. i. addat deus ad hũc numerũ multa milia. Glo. ad hũc numerũ diffinitũ ĩ pscia dei q nouit q sũt eiꝰ ergo ⁊c̃. Itẽ .xxxiiij. Job. cõteret multos ⁊c̃. Glo. locũ vite alijs cadentibus alij somtuũr. Itẽ apoc. iij. Tene qḋ hẽs ne alius accipiat coronaz tuã. ergo põt pdestinari q nõ ẽ pdestinatꝰ. ¶ Itẽ iste pscitus põt facere qḋ in se ẽ ⁊ si fecerit deus dabit grãz. põt ẽt pseuerare in grã: qꝛ nec deꝰ auferet gratiã nec dyabolus põt auferre. ergo põt pseuerare. ergo ⁊ põt saluari. ergo põt eẽ pdestinatus. Cõtra. ẽ numerus numerãs ⁊ numerus numeratus. si querit ḋ numero nũerato: vel ḋ numero numerãte vꝫ de vtroq̄z. qꝛ deus scit q saluabũtur ⁊ quot saluabũt. ergo certus ẽ numerus. ergo ñ põt augeri vl' minui. sic .n. augeretur diuina scia vel minueret. Rñsio. certꝰ ẽ numerus electoꝝ apud deũ. Et ad obiecta ḋõm: ꝙ auctoritates intelligũt ḋ statu grẽ ĩ pñti. ¶ Ad pri mũ ḋõm. ꝙ intelligit gl. ꝭm ꝙ refert ad diuersos status. fuerũt .n. quidã pdestinati vt crederẽt ĩ primo aduẽtu: quidã in fine. vult ergo dicẽ ꝙ non tot de iudeis intrauerũt ad fidẽ in primitiua ecclesia quot sũt pdestinati: ꝭz alij intrabunt in fine. Uel aliter. nõ tot intrãt in statũ iudaismi: quot sũt predestinati sed intrant statũ xpianũ. ¶ Ad aliud deutro. i. ḋõm. ꝙ numerus diffinitꝰ ẽ apud deuz ⁊ illoꝝ qui habẽt in presenti gratiã ꝭz nõ finaliter: sed numerus illoꝝ q finaliter. Ad ḋ ergo dicit deutro. i. intelligit de numero q̄ntum ad pñtem iusticiã. ¶ Item ad illud. locum vite alij somtuũr. Dicẽdũ ꝙ locus iusticie vel vite ḋr status pñtis iusticie. ⁊ de vita grẽ: ñ de vita glĩe. ¶ Itẽ ad ali-

nd dñm. ꝙ iste pōt saluari ⁊ pt eē predestinatus. sꝫ si fiat argumētatio. iste pt eē ꝑdestinatus. ⁊ iste ē ꝑscitus. ergo ꝑscitus pōt eē ꝑdestinatus. ñ valet sꝫ ē fallacia ꝟm accñs. q̄m aliud ē loq̄ ꝺ istoꝛ alī ꝺ ꝺeuisto. sꝫ ꝙ ꝑscitus vel ꝑdestinatus. cū. n. ꝺr̄ predestinatus: notat ꝺiūa ꝓuisio īmutabilis siue prefinitio. ⁊ iō non ꝺꝫ ꝯcedi: predestinatus non pōt ꝺānari vel prescitus pōt saluari: tñ pōt ꝯcedi: iste pōt saluari ⁊ iste pōt ꝺānari.

Articulus quartus.

c Onsequēter q̄rit̃. vtꝝ ꝑdestinatio sit respectu bonoꝝ angeloꝝ. Cū. n. ꝑdestinatio sit ꝓpositū miserēdi. ī bonis aūt āgel̄ ñ ē miseria nec fuit. ergo respectu eoꝝ ñ ē ꝑdestinatio. ¶ Itē ꝑdestinatio ē ꝑparatio grē in pñti: ⁊ gloꝛie ī futuro. sꝫ ī angelis beatis nr̄ est grā ⁊ gloꝛia. ergo ipi nō sūt ꝑdestinati. Rñsio. cū diuerse sint rōes ꝑdestinatōis a sanctis ꝯsideratōis respectus habitus ē differens. nā cū ꝑdestinatio sit rōnalis nāe: rōnalis aūt nā ē angelica ⁊ humana. pt ergo accipi cōiter ꝟm ꝙ ꝯuenit angelice nāe ⁊ humane. vel spālr̄ ꝟꝫ ꝙ ꝯuenit hūane. ꝟm ꝙ cōiter accipit̃: ꝺr̄ ꝑdestinatio ꝑscia bñficioꝝ dei ⁊ ꝑoꝛdinatio alicuius ad gloꝛiā. ꝟm ꝙ ꝯuenit humane: ꝺr̄ ꝓpositū miserēdi ⁊ ēt ꝑparatio grē in pñti ⁊ gloꝛie in futuro. q2 ī angelis beatis nō fuit miseria: iō nec ꝓpositū miserēdi ꝺr̄ respectu illoꝝ. nec ēt in ipsis antecessit grā glām. sꝫ status humanus fuit duplex. añ pctꝫ ⁊ post pctꝫ. ꝟm q2 añ peccatū ꝺr̄ ꝑdestinatio ꝑparatio grē in pñti ⁊ c̄. sꝫ post peccatū ꝺr̄ ꝓpositū miserēdi. Itē alie due differūt. nam beneficiū ꝺr̄ magis cōiter q̄̄ gloꝛia. vñ vna ē magis cōis alia. vñ illa q̄ dic̄ ꝙ predestinatio ē ꝑoꝛdinatio alicuius ad gloꝛiā: ꝺat̃ ꝑ ꝺr̄iam ꝓpriā. altera per ꝺr̄iam cōem. Et ꝺr̄ ꝺr̄ia ꝓpꝛia que ꝑ se ē ꝑdestinationis ꝓpꝛie sūpte. hec aūt ꝺr̄ia. s. bñficioꝝ nō est ꝓpꝛia. aliis. n. ꝯuenit q̄̄ predestinatio ꝓpꝛie sumpta predestinatōe. vñ non ꝺ. ī ꝑ conuertentiam.

Articulus quintus.

c Onsequēter queritur. vtrū predestinatio sit illoꝝ q̄ sūt in glīa. Et videt̃ ꝙ ñ. Nō. n. illis est gloꝛia futura. ¶ Preterea. nō sunt in miseria. vñ nec de illis ē ꝓpositum miserēdi. Rñderūt aliq̄ui. ꝙ predestinatus pt sumi noīaliter vel pricipaliter. Noīaliter sumēdo nō sunt ꝑdestinati. sic. n. est preparatio grē pñtis ⁊ gloꝛie future. q2 nō ē illis glā futura. Sꝫ pricipaliter verū ē. vt sit sensus. q2 aliq̄ñ fuit verū dicē ꝙ illi ꝑdestinati fuerūt: q2 ꝑterit̃ ipis est predestinatus. Vel aliter. q2 gloꝛia est infinita: vñ semꝑ sunt in gloꝛia: ⁊ semꝑ est in eis glā futura.

Membrum tertium.

c Onsequenter q̄rit̃ an ꝑdestinatōis sit cā vl̄ rō. ⁊ q̄rūt̃ tria cōiter q̄̄tū ad predestinatōeꝫ ⁊ reprobatōeꝫ. Pꝛio. vtrū cāꝫ habeat ex merito ꝓpꝛio. Scdo. an cām habeat ex merito alienis. Tertio. an cām habeat ex parte dei.

Articulus primus.

a D primū obycit̃ sic. ꝯstāns ē ꝙ aliq̄s pōt facē ꝙ habeat grām. q2 si facit qd̄ in se ē: habebit grām. ⁊ bñ grām pōt facere ꝙ finaliter habeat grām. ⁊ si finaliter hꝫ grām predestinatus est. ergo pōt aliq̄s facere ꝙ sit predestinatus. ¶ Item ad ro. ix. Esau subtracta grā est reprobatus. sꝫ subtractio grē ē ex meritis. ergo reprobatio ē ex meritis. ¶ Itē ad ro. ix. super illud. nūquid iniq̄tas apd̄ deū. Gl. esau. per iusticiā est reprobatus. ergo ex meritis. ¶ Item sup illud malach. i. cuius vult miseretur ⁊ c̄. Aug. hec voluntas iniusta esse ñ pōt: q2 venit de occultissimis meritis. Itē ad ro. ix. miserebor cui misertus ero. glo. ambro. dabo illi grām quē scio toto corde ad me post errorē reuersurū. ⁊ hoc ē dare cui dandū. ergo ꝓ futuru̇ seruiciū dat misericordiā. Cōtra. eē predestinatū ē esse ab eterno. merita nr̄a hñt eē t̄pale. ⁊ t̄pale nō est cā eterni. ergo nec merita cā ꝑdestinatōis. ¶ Itē ad titū. ñ ex opibus iusticie que fecimus nos: sꝫ ꝟm suā misericoꝛdiā saluos nos fecit. ¶ Itē ad ro. ix. ꝓbat aplūs ꝙ grā ñ pt eē ex meritis: alioq̄n grā non esset grā. Si ergo ifusio grē que ē t̄palis nō pōt eē ex meritis. ergo nec predestinatio que est eterna. ¶ Item ad ro. ix. Jacob. dilexi ⁊ c̄. gl. sine meritis vnū dilexit: aliū reprobauit. Rñsio. in noīe predestinatōis ⁊ reprobatōis intelligunt̃ plura. In predestinatōe. n. itelligit̃ prescīa ⁊ grā ⁊ gloꝛia respectu aliquoꝝ quoꝝ ē predestinatio. Sꝫ in reprobatōe sunt tria. prescīa ⁊ pñs iniq̄tas. ⁊ pena futura. cū ergo inueniat̃ in auctoritatibus sanctoꝝ ꝙ predestinatio vl̄ reprobatio sit ex meritis: rñdendum. ꝙ si hoc dicat̃ q̄̄tū ad pricipale significatū. sic nō sunt ex meritis. si q̄̄tū ad ꝯnotatū: sic sunt ex meritis: sed differenter ex pte predestinatōis ⁊ reprobatōis. nā ex pte ꝑdestinatōis nec principale significatū ē ex meritis nec ēt primū ꝯnotatū qd̄ ē infusio grē: sꝫ collatio grē ex meritis ē. ex pte aūt reprobatōis aūt ē. nā pricipale significatū ē ꝑscia ⁊ ꝑparatio: ꝯnotatū pñs iniq̄tas ⁊ futura pēa. pꝫ ergo ꝙ reprobatio q̄̄tū ad pricipale significatū nō ē ex meritis. sꝫ q̄̄tū ad ꝯnotata pōt dici ꝙ ē ex meritis. Si ergo inueniat̃ auctās q̄ dicat ꝙ predestinatio ⁊ reprobatio sint ex meritis nō ē referēdū ad principale signatum sed ad ꝯnotatū. sed differenter in predestinatōe ⁊ reprobatione. vt dictum ē. ¶ Ad ergo obycitur iste pt facē ꝙ habeat grāꝫ dei. ꝺꝫ ꝙ hoc itelligit̃

sic. q facere aliquid quo facto habeat gratiã. sicut iste apiendo fenestrã facit q illuminat domus. nõ cã illuminet sed aliqd facit quo facto illuminatur. eodez etiã sensu intelligit. põt facere q pseueret in gratia. Nec ex hoc sequit q hic sit pdestinatus. qr prime sũt iproprie: sz vltima nullo modo est vera. nã habere gratiã est temporale. τ iõ possumus aliqd facere antecedens ad gratiã. sz pdestinatio eterna: τ iõ nihil possumus facere antecedens. ¶ Ad illã ro. ix. glo. subtractio gratie est ex meritis. ergo τ reprobatio. pz solutio per predicta: Vel põt dici q subtractio gratie nõ ẽ cã reprobatõis. vñ si ablatiuus notat cãm: falsa est. sz si notat ɔcomitãtiã: vera ẽ. ¶ Item ad illõ. esau p iusticiã est reprobatus vel iuste τc. Dicẽdũ sm g. ã. q notat iusticia nõ respectu principalis significati: sz respectu cõnotati. Exponat ergo qd dicit. deus prepat alicui penã ex meritis. qd dicitur ex meritis põt referri ad prepatõez absolute. τ sic falsũ. vel in ɔparatõe ad penã: τ sic vera. qr pena p meritis intelligit. Vel aliter. vno mõ dicit iusticia diuina equitas reddẽs vnicuiqz qd suũ ẽ. alio mõ exigẽtia meritorũ. primo mõ sumit hic iusticia. ratio enĩ reprobatõis est iusticia. rõ predestinatõis est misericordia. hñt eĩm predestinatio τ reprobatio ratõz: τ si nõ cãm. ¶ Item ad illud q volũtas venit ex occultissimis meritis τc. Rñsio. q deꝰ põt dicere cãm originalez. τ sic falsa. vel materialẽ: τ sic vera. vñ p hoc significat q reprobatõis effectus quasi materialis exigentia: sunt mala merita. ¶ Item ad illud ambro. dõm q ambro. nõ vult dicere q merita sũt cã quare dat gratia: sz qr sunt ɔgruentia vt illi det gratia. vnde nõ posuit verbũ notãs cãm sed cõgruentiã. vnde dixit: dabo gratiã ei quẽ scio ad me reuersuruz. nõ qr scio ad me reuersurũ.

Articulus secũdus.

Consequẽter querit. vtrũ aliena merita sint cã ipsius pdestinatõis. Et arguit sic. p merita sanctorũ impetrat gratia prima. τ põt etiã impetrari perseuerãtia τ etiã merita eterna. ergo τ põt impetrari predestinatio. ¶ Item ambro. pdestinatio oratõibus iuuat sanctorũ. sed qua rõe iuuat: põt impetrari. ¶ Item Greg. in isaac. facta est pmissio: sz sanctorũ precibus adimplẽda est presinitio dei. ¶ Itẽ aug. in li. de pseuerãtia. siq nondũ vocati sũt pro illis vt vocent oremus. fortasse. n. predestinati sũt vt nostris orõibus ɔcedant. ergo τc. Rñsio. i verbo pdestinatõis sũt duo. vnũqz est ibi dei presciẽtia vel prepatio vel pordinatio. aliud est collatio gratie vel glorie. Ad primũ nõ est referendũ q adiuuet pdestinatio sanctorũ precibus: sz ad scõz. qr effectus pdestinatõis q ẽ collatio gratie i pñti τ glorie i futuro: iuuat pcibus sctõrz. Ad obiectũ q sancti impetrent gratiã pseuerantiã τ gloriã nõ sequit ergo predestinatõez. qr resp. cum gratie pseuerãtie τ glorie põt aliqd esse antecedens. qr tempalia sũt: sz predestinatio eterna. τ iõ nihil põt eẽ antecedẽs. τ p hoc pz rñsio ad duo alia que sequuntur. ¶ Ad illud aug. vltimũ dõz. q vocatio interior semp ẽ tpalis. ad ro. viii. Quos predestinauit hos τ vocauit. ad hãc vocatõez. s. gratie infusionẽ pñt iuuare orõnes sanctorũ. non ad predestinatõem que est eterna.

Articulus tertius.

Consequent querit. vtrũ reprobatio τ predestinatio hẽant cãm ex pte dei. s. prescias. i. vtrũ prescia qua scit istũ bñ vsurũ gratia: sit cã pdestinatõis. τ prescia qua scit illũ male vsurũ: sit cã reprobatõis. ¶ Ad hec aug. volũtas dei ex rõe est. Diss. Jo. dam. volũtas est rõalis appetitus. ergo maxie volũtas dei. semp. n. q nobilius est deo tribuẽdũ. sz volũtas opãns ex rõe pferend: est illi q opatur sine rõe. Querit ergo q sit rõ volũtatis diuine. vł q prescia volũtatis. n. q est ex rõe: sciẽtia precedens rõ est. Cã ergo in predestinatõe intelligã volũtatẽ. s. preparantis: erit eius rõ prescia. ¶ Ad hoc facit illud ro. viii. q̃s presciuit hos predestinauit. Ad hoc ẽ est rõ: qr scia semp ẽ rõ volũtatis opantis ex rõe. Itẽ ad idez pz rõ. qr si esset aliqs largitor bonorũ τ sciret q ille nõ vteret bñ dono suo: sz male. nõ esset bonus τ rõalis dispẽsator si daret illi q male est vsurus: τ nõ illi q bñ est vsurus. sz ipse deus prescit oĩa. rõ ergo est vt det illi q bñ vsurus ẽ: τ nõ illi q male. Cõtra. aug. i li. de predestinatõe sanctorũ. nõ qr nos tales futuros esse prescivit iõ elegit. ¶ Itẽ si dicat q meritũ in prescia sit cã predestinatõis τ reprobatõis. aut ergo merita i prescia sũt idez qd deus: aut nõ. Si idẽ. ergo idem est cã sui. nã predestinatio etiã idez est qd deus. Si merita in prescia vel i cã nõ sũt idem qd deus. τ merita in suo esse sũt tpalia: ergo tpale est cã eterni. ¶ Itez deus dat grãm illi quez scit male vsurum vt iude pditori. nec tñ ex hoc dĩ irrõnabilr agere. ergo a simili nõ est rõ quare dicat agere irrõabilr: qr nõ dat illi q bñ est vsurus. gratia ergo nõ est cã vel ratio predestinatõis. ¶ Item volũtas dei est prima cã τ ratio omnium: sed prime rõnis vel cãe non est cã vel ratio. ergo volũtatis diuine non est querenda ratio vel causa. Responsio. licet rem idem est in deo prescia predestinatio sm principale significatũ: tñ sm rõnem intelligentie differunt. τ ideo vnum põt dici ratio alterius: nõ cã. τ hoc voluit dicere aug. cũ dixit: volũtas dei ex rõe est. ¶ Ad ergo obiectũ nõ iõ elegit τc. si iõ dicit cãm verus est: si rõnem falsuz est. qr prescia meritorũ dicit rõnem volũtatis. nõ tñ ex hoc sequit q ipsa merita sint ratio siue cã volũtatis. ¶ Ad de-

lud dōm. q nihil aliud sūt merita i pscia q̄ pscia meritoꝝ. pscia aūt meritoꝝ idē ē qd deus. nō est aūt idē rō sui. nā ⁊ si q̄tum ad pricipale signatū sint idē prescia ⁊ volūtas: differunt tn̄ ꝑm rōnez intelligētie q̄tū ad ɔnotata. nā collatōis gratie ⁊ glorie pōt eē rō prescia meritoꝝ. ¶ Ad illud qd obiicitur. q dn̄s dat illi qui n̄ bn̄ ē vsurus. Dicē duz q hoc ē ex rōe bonitatis. qꝛ dat illi q fac qd i se ē. sz rōe eq̄tatis ē q dat illi quē scit bn̄ vsurū.

Membrum quartuz.

Onsequēter querit de causalitate pde-
c stinatōis. ⁊ querunt tria. Primo cuius-modi cā sit. Scdo. si ponat aliquē effectum in predestinato. Tertio. si effect⁹ eius possit cassari.

Articulus primus.

D primū. Ro. viij. q̄s pdestinauit. gl.
a pdestinatio ē cā cuius effectus est gr̄a. Querit ergo. vtrū sit cā necessaria vel ɔtingēs. nō ɔtingēs: qꝛ nihil ɔtingens cadit i deo. Si necessaria. sz cā necessaria posita ponit effect⁹. sz pdestinatio ē eterna. ergo ⁊ gr̄a. ¶ Itē est cā ꝑpria ⁊ cōis. ergo si pdestinatio est cā gratie. q̄rit an sit cā ꝑpria vel cōis. Si cōis: ergo [illegible] aliqd additū efficiet ꝑpria. Illud additū aut ē tpale: aut eternuz. si tpale: ergo adhuc illius tpalis eēt cā pdestinatio. Sed q̄rit vt prius: vtrū cā vel ꝑpria vel cōis. ⁊ sic i infinitū. vel illd ad-ditū erit eternum: ergo totum eternum. cā ergo propria erit eterna. ergo effectus eternus. Si est cā propria: ergo ipa posita ponit effectus. s. gr̄a. Item queritur. i quo genere cause sit posita pre-destinatio. non in genere materialis cause: qꝛ illa non cadit in deo. nec in genere cāe finalis: qꝛ pre-destinatio non ē finis gratie. Item nec in genere cause efficientis: qꝛ predestinatio ē prescientia be-neficiorum dei. prescientia ꝟo non est in genere efficientis cāe sed potius in genere cāe formalis exemplaris. Itē nec in genere cause formalis. qꝛ est preparatio gratie in presenti siue ꝑpositū mise-rendi. ⁊ hec est in genere cause efficiētis. Rn̄-sio. predestinatio est cā necessaria non contīgēs. cā. n. contingens dicitur cuius effectus pōt ꝓhi-beri. vel que exigit cām aliam vt exeat in actuz. vel que de se est mutabilis vt voluntas creature nullo istoꝝ modorum potest poni ɔtingentia in deo vel causalitas cōtingens. ¶ Qd ergo obii-citur. causa ē necessaria. ergo effect⁹ necessarius. Rn̄sio. non sequitur q posita causa quacūqz ne-cessaria: q ponitur effectus. qꝛ cū dicitur prede-stinatio siue deus cā necessaria: non refertur ne-cessitas ad actum causandi: sed ad effectum cau-se. Dōm ergo q est cā dicta ꝑm actum ⁊ ꝑm ha-bitum. Causa dicta ꝑm habitū non ponit effectū sed cā dicta ꝑm actuz. Qd ergo deus dicit cā ne-cessaria: non refertur necessitas ad actum causan-di. qꝛ ex defectu susceptibilis ē: qꝛ non semꝑ cau-satur. sicut pz in sole qui est cā necessaria illumi-nationis. vn̄ q non illuminet nō ē ex eo sz ex de-fectu susceptibilis. ita hic ex defectu susceptibilis gratie. q predestinatio nō semꝑ ē actualiter cre-ans gr̄am. ¶ Ad aliud dōm. q predestinatio est cā propria. sed non semꝑ oportet q posita causa ꝑpria ponat effectus. qꝛ cā pōt eē diu sit actus. vt pz in voluntate: qua posita non oportet semꝑ poni actum. sed sufficit q ponatur in aliquo tpe alio. ¶ Ad illud quo queritur ad quam cām re-duci habeat. Dicendū q predestinatio dicit pre-scientiam ⁊ voluntatem. rōne prescientie potest predestinatio dici esse in genere cause formalis. rōne voluntatis in genere cause efficientis. Sed qꝛ voluntas immediatius se habet ad opus q̄ po-tentia vel prescia: ideo magis ꝓprie poni dz in genere cāe efficientis.

Articulus secundus.

D scdm sic ꝓceditur. Augu. sup Io. i.
a Melius fuit nathanaeli cognoscere vtrāqz naturam in xpo: q̄ eē predesti-natuz. sed nō fieret ɔparatio nisi aliqd bonum esset predestinatio in predestinato. ergo ⁊c. ¶ Item augu. predestinatio multis fuit causa standi. ¶ Itē luce. x. Gaudete qꝛ nomina vestra ⁊c. sed gaudium non ē nisi ꝺ bono. ergo prede-stinatio est aliqd bonū in predestinato. Cōtra. predestinatio est non entis. i nō ente nihil ponit. ergo pdestinatio nihil ponit i pdestinato. ¶ Itē Aug. in li. de fide ad pe. nisi non esses non prede-stinareris. ergo predestinatio ē non entis. ¶ Itē si predestinatio ponit aliqd bonū. ergo reproba-tio ponit aliqd maluz. ergo in esau fuit aliquod malum an̄q̄ eēt. sed hoc ē falsuz. Rn̄sio. prede-stinatio nullū bonū ponit ꝑm actum: sz ꝑz habitū. hoc ē ꝑz aliqd tps. Non. n. sequit. ē pdestina-tus: ergo ē. sed sequit: ergo erit hn̄s gr̄az ⁊ gl̄az. vn̄ ponit potētia ad gr̄az ⁊ gl̄az. potētiā. dico n̄ i recipiēte: sz i agēte. ꝑm actū ergo pdestinatio ni-hil ponit i pdestinato: sz i deo ponit ꝑz actū ꝓpara-tionē. sic cū dr̄ cesar laudat: nihil ponit i cesare sz in laudāte. ¶ Ad illd ꝺ nathanaele voluit qdā dicere q ipropria sit ɔparatio. sed melius dōm ꝑz illud qd seqt i illa gl. melius fit nathanaeli q̄ eē pdestinatū ⁊ eē i vmbra mortis. vn̄ vult ɔpare electos an̄ icarnatōē: electis p⁹ icarnatōē. ⁊ mul-to melius ē electis p⁹ icarnatōē: qꝛ n̄ sūt i vmbra mortis. ¶ Ad illd aug. pdestinatio multis fit cā standi. Rn̄sio. q ita dz intelligi. pdestinatō. i. de⁹ pdestināte vl pdestinato. i. gr̄a q ē ex pdestinatōe. ¶ Ad aliud dōz. q gaudiū n̄ solū ē ꝺ bono hito: sz hn̄do. vn̄ n̄ seqt: si gaudēdū ē ꝺ pdestinatōe: ergo pdestinatio ali

qd ponat coextus pdestinatoris sed q aliquo tepore ponat aliquid.

Articulus tertius.

Consequenter querit. vtrum effectus pdestinationis possit cassari. hoc est. vtrum aliquis pdestinatus possit dampnari. Ad qd sic aug. de correctione et gratia. Certus est numerus electorum. ergo certum est de pdestinato q est pdestinatus. ergo non potest non saluari. Contra. deus potest apponere gratias quibus non apponit et subtrahere quibus non subtrahit. sed si subtraheret dampnarentur. possent igitur isti dampnari qui tunc saluabuntur. ergo pdestinati possunt dampnari. Ad hoc respondet magister in sententiis per distinctionem istius propositionis: pdestinatum impossibile est dampnari. quia potest esse coniuncta vel diuisa. Secundum q intelligitur coniuncta sic fit sermo de supposito cum forma. et hoc modo est vera. quemadmodum hec est vera: album non potest esse nigrum. i. non potest esse vt album sit et nigrum simul. et ita hec est vera composita: pdestinatus non potest dampnari. quia non potest esse q pdestinatus sit et dampnetur. Secundum vero q intelligitur diuisa: sic fit sermo de supposito tantum. et hoc sicut hec est vera: album potest esse nigrum. quia hoc qd est album potest esse nigrum: ita hec est vera. quia pdestinatus potest dampnari. quia ille potest dampnari qui est pdestinatus. Contra. secundum q composita intelliguntur illa. verum est q non potest esse simul vt aliquis pdestinatus sit et dampnatus. sed alterum istorum non potest non esse. s. quin iste sit pdestinatus. quia ab eterno est pdestinatus. ergo impossibile est alterum esse scilicet q iste dampnetur quia ab eterno est et non potest non esse pdestinatus. Ad hoc respondet magister in sententiis distinguens istam ex compositione et diuisione. non potest esse quin iste modo sit pdestinatus qui ab eterno est pdestinatus. Quia si intelligitur composita vera est. et est sensus: non potest simul esse q iste modo non sit pdestinatus et ab eterno sit pdestinatus. si vero intelligatur diuisa falsa est. et est sensus modo potest esse non pdestinatus qui est ab eterno pdestinatus. quia accidit istum esse pdestinatum. accidit enim q iste diuisus sit futurus saluari. qd intelligitur cum dico pdestinatum. Si opponitur. est dictum de preterito verum: ergo est necessarium. dico q non valet: quia non est simile in dictis et factis hominum: et prescientia et pdestinatione dei. quia in dictis vel factis hominum impossibilitas refertur ad naturam rei in prescientia et pdestinatione refertur possibilitas vel impossibilitas ad potentiam dei: que eadem semper fuit et erit. pdestinatio. n. et prescientia in deo idem sunt. Sed opponitur de hac propositione: pdestinatum impossibile est dampnari. secundum q intelligitur composita et secundum q intelligitur diuisa. dicit enim magister in sententiis q composita vera: diuisa falsa. Sed videtur q vera sit etiam diuisa. quia causa et causatum dicuntur relatiue. et posita se ponunt. ergo si causa est immutabilis: et effectus. ergo si pdestinatio est causa salutis et immutabilis: ergo necessario consequitur effectus salutis. Item videtur ratio syllogistica. omne pdestinatum necesse est saluari. iste est pdestinatus. ergo istum necesse est saluari. probatio prime. in hoc q dicitur pdestinatus intelligitur futurus saluandus. sed omne futurum saluandum necesse est saluari. ergo omnem pdestinatum necesse est saluari. Item omnem immutabiliter saluandum necesse est saluari. iste immutabiliter est saluandus. ergo necesse est istum saluari. probatio prime. immutabilis est pdestinatus quia ab eterno fuit pdestinatus. et semper erit pdestinatus. et non potest non esse non pdestinatus. ergo immutabiliter est pdestinatus. ergo immutabiliter saluandus. Item obiicitur quia videtur falsa composita. quia si forma albedinis non possit succedere nigredini tunc in aliquo sensu esset hec vera: album possibile est esse nigrum. sed in presentia non potest forma succedere forme. ergo nullo modo potest esse vera. quia pdestinationi non potest succedere dampnatio. quia pdestinatio ponit futuram saluationem. ergo hec est falsa siue intelligatur composita siue diuisa. Item ad hoc q hec sit vera album possibile est esse nigrum exigitur q existente vna forma altera possit inesse. Si ergo hec esset vera aliquo modo. pdestinatum possibile est dampnari: sequeretur q existente pdestinatione huius posset esse dampnatio. qd est falsum. quia existente immutabili ordinatione et saluatione huius impossibilis est dampnatio huius. Item posito possibili nullum accidit impossibile. si ergo pdestinatum est possibile dampnari: si poneretur in esse nullum accideret inconueniens sicut si poneretur in esse albedo cui inest nigredo nullum erit inconueniens. quia sensus erit hoc est nigrum qd fuit album. ergo similiter si ponitur in esse pdestinatum dampnari. iste dampnabitur qui fuit pdestinatus. et constat q hoc est falsum. Ista. n. sunt impossibilia istum dampnari et fuisse pdestinatum. relinquitur ergo q hec est falsa vtroque modo: possibile est pdestinatum dampnari.

Quod concedendum est respondendo. In huiusmodi locutionibus aliter est cum fit sermo de supposito tantum et cum fit de supposito cum forma. cum enim fit sermo de supposito cum forma: siue intelligatur composita siue diuisa omnino sunt false. sed si fit sermo de supposito tantum vere sunt. vt hec. istum possibile est dampnari qui tamen pdestinatus est. Ad id quod obiicitur. si causa immutabilis: et effectus consequitur immutabilis. Dicendum q aliter est in causa superiori et causis inferioribus. cause. n. inferiores efficiunt eos suos effectus: et ideo alligate sunt effectibus. sed causa superior nulli effectui est alligata: quia non perficitur ex suo effectu. vnde sicut necessitas in effectu non ponit necessitatem in causa superiori vt solem mouere cum sit necessarium. non tamen est necessarium quod a causa superiori. quia causa superior potest eum facere non esse. vt patet in Iosue sic necessitas in causa superiori non ponit necessitatem in effectu inferiori. Item q vero ratio syllogistica rationem dicendum q non est coniugatio inutilis quia ex maiori de necessario et minori de inesse non sequitur conclusio de necessario sed de inesse. vnde non sequitur. omne currens necessario mouetur. iste currit. ergo necesse

rio mouet. ¶ Itē qđ obijcit. q̄ iste est immutabilit̄ p̄destinatus vel necessario ē p̄destinatus: qr semꝑ fuit verū ⁊ erit verū. qr est dictū de p̄terito verū: ergo est necessariū. Dicēdū q̄ hec ē duplex. iste est necessario p̄destinatus: sicut hec in quā resoluitur: iste est necessario precuisus saluandus. si necessitas referat ad p̄uisionē: vera est. si ad saluatōez: falsa est. nec est dictū simplr̄ de p̄terito: ⁊ iō nō simpliciter nō est necessariū nisi dictū cōparatū ad p̄teritū.

Questio. xxxix. de reprobatione.

Onsequens est breuiter inquirere d̄ reprobatiōe. ⁊ hoc mō. Primo. quō intentio p̄sciētie appropriat reprobatōi. Scđo. quid sit reprobatio. Tertio. de effectu reprobatiōis: qui ē subtractio gratie. Quarto. de effectu qui est excecatio. Quinto. de effectu qui est obduratio.

Membrum primum.

Irca primū p̄cedit̄ sic. cum. n. hoc nomē p̄scientia ita extēdatur: vt aliqñ sumatur cōmuniter respectu bonorū ⁊ malorū. aliquādo vero appropriatur respectu malorū. Querit quare non similiter appropriet respectu bonorū. Rn̄sio. q̄ diuina noticia respectu bonorū ñ tm̄ sciat hec: s̄ ēt causat. plus aūt est esse cām q̄ p̄scire. Est autē impositū nomē qđ p̄tinet vtrūq̄ in se. scil; p̄destinatio. predestinatio enī est p̄scientia bonorū cum causalitate coniūctā. respectu aūt malorū nō sic est. qr solum p̄cognitōem hz respectu eorum nō causalitatē. causalitas aūt residet penes liberū arb. qr ergo nihil supadditur sciētie vltra cognitionē in malis: nomē generis appropriat respectu malorum. qr vero sciētie supadditur causalitatis ratio in bonis: ideo nomen propriū dicit respectu bonorum.

Membrū secūdum.

Onsequēter querit qđ sit reprobatio. Ad quod augu. dicit. ⁊ habet in sent. Qđ est p̄scientia iniquitatis quorūdā ⁊ preparatio dānationis eorundem. Sm̄ hoc videt poni in duplici genere. ¶ Contra. prescientia ⁊ preparatio sunt diuersa genera ⁊ nō subalternatim posita. ergo eorū diuerse sunt species ⁊ differētie. ¶ Itē si diceret q̄ ponitur i genere preparatōis. Cōtra. preparatio nō p̄tinet totū esse reprobatōis. qr reprobatio est respectu iniquitatis: preparatio aūt nō. relinquit ergo q̄ preparatio nō est genus reprobatōis. ¶ Item si diceret q̄ p̄scientia est genus. aut ergo p̄scientie simplicis noticie siue speculatiue: aut prescientie approbatōis siue practice. Prima nō: qr p̄scientia primo modo dicta nullā īportat causalitatē: reprobatio aūt īportat. ¶ Rn̄sio. ipsa est i genere p̄scientie practice. ⁊ nō in genere simplicis noticie: sed in genere p̄scientie. nō cū approbatione solū: s; etiā cū detestatōe. Est. n. scientia cū approbatione pene: ⁊ cū detestatōe iniq̄tatis. in predestinatōe solū est scientia cū approbatōe. Itē i p̄destinatōe sunt tria. primū est cā secūdi: ⁊ primū ⁊ secūdū cā tertij. Querit vnde hoc. ⁊ rō ē qr deus nō est cā malorū. primū nō pōt eē causa secūdi. sed pena cadit in genere boni: ⁊ iō deus potest esse causa effectiua illius. culpa autē ē cā interior illius. sed in p̄destinatōe secūdū ⁊ tertiū bona sunt: ⁊ ideo deus est cā illorū.

Membrum tertium.

Onsequēter querit de effectu reprobatōnis q̄ ē subtractio gratie. Querit ergo vtrū sit a deo. Et vr̄ q̄ sic. Omne iustū est a deo. sed iustum est vt peccatori subtrahat gratia. ¶ Item aug. in li. de gratia ⁊ libero ar. deus obdurauit pharaonē iusto iudicio: ipse pharao per li. ar. ¶ Item ad ro. ix. in hoc ipsum excecaui te ⁊c̄. ¶ Itē ro. i. obscuratū ē cor insipiēs eorum. Aug. ista obscuratio pena ⁊ vindicta fuit. p quā penā. i. cordis cecitatē que fit deserēte luce sapiētie: in plura peccata lapsi sunt. ¶ Itē aug. 𝔷 felicianū. vna lucis substātia noctē facere videt ⁊ diem. ergo sicut lux spūalis deum erit cā noctis spūalis. i. obduratōis: ⁊ diei. i. illuminatōis gratie. Cōtra. Dyoni. optimi ē optia facere. s; obduratio nunq̄ ē bona rōnali creature. ergo nō est ab optio. ¶ Itē Ans. homo nō hz gratiā. nō qr deus nō dat: s; qr homo nō accipit. ipse enī stat ad ostium ⁊ pulsat. ¶ Itē aug. Jo. i. lux in tenebris lucet sicut ceco posito i sole presens ē ei lux ⁊ ipse absens est ab illa: ita oīs iniquus cecus corde. p̄ns est ei sapiētia ⁊ ipse absens est ab illa. ¶ Itē aug. i soliloquijs. dn̄e si deseris periturus sū. s; nō deseris: qr tu es sūmū bonū. ¶ Itē Esa. lix. iniquitates vestre diuiserūt inter vos ⁊ deum. Rn̄sio. qdā dixerūt q̄ sicut nā est principiū motus ⁊ quietis. s; motus p se: quietis per cessatōez. ita deus est causa approbatōis gratie ⁊ nō subtractōis nisi cessando ab appositōe. Alij dixerūt q̄ de istis nō ē cā querēda nisi defectus. nullus aūt defectus ex p̄te dei ponēdus ē: s; solum ex parte nostra. Alij dicūt q̄ nō appositio gratie pōt p̄siderari dupliciter. in eē absoluto: ⁊ i eē ordinato. Si p̄sideratur in eē absoluto: obduratio nō est a deo. s; sm̄ q̄ habet esse in ordine ⁊ hz eē pene: sic est a deo. ex iusticia. n. sua ordinat hāc priuatōez que pena est.

Membrum quartum.

c Consequenter querit de excecatione. Ad qd sic .ij. cor. iiij. deus huius seculi excecauit mentes infidelium. Glo. huius seculi deus: idest deus qui non solum bonos regit sed malos pro merito decipit. excecauit mentes infidelium. sed huiusmodi deus est verus deus. ergo excecatio est a summo ipso deo. et ita a diuina prouidentia. et sic effectus eius. ¶ Item ibidem dicit glo. deus verus et iustus excecauit mentes infidelium huius seculi. ¶ Ad oppositum sapie. ij. excecauit eos malicia eorum. non ergo deus. ¶ Item aug. in li. lxxxiij. q. dicit quod opus dei est illuminare. ipse enim ostendit ibi opera dni. et dicit quod quedam sunt que ipse per se facit. que ab illo solo fiunt et illi soli conueniunt. sicut illuminare alas et scientiam ad perfruendum prestare. sed illuminare et excecare sunt contraria. quia illuminare est lumen in alijs imprimere. contrarium autem dicit excecatio ergo excecare non est opus dei. igitur excecatio non est effectus diuine prouidentie. ¶ Preterea si deus excecat et dyabolus excecat et superbia excecat. queritur qualiter differenter. ¶ Item cui debemus istorum excecationem dare tanquam cause. nunquid cuilibet istorum est per se causa. Solutio. dicimus quod duobus modis est loqui de excecatione. vno modo vt est culpa. alio modo prout est pena iuste inflicta propter culpam. primo modo nullo modo est a deo sed ab homine deficiente. sed de ista non loquimur. Si autem loquamur de excecatione prout est pena propter peccatum inflicta. hoc est dupliciter. quia contingit loqui de ipsa absolute: alio modo prout est in ratione pene iuste sequentis excecationem. Notandum quod duplex est pena. vna est pena illata vt pena gehenne. et hec absolute dicitur esse a deo quia deus punit illa pena. vnde absolute dicitur esse a deo quia iste damnabitur prout nominatur pena illata. Alia autem est pena que dicitur pena contracta: et hec est illa que contrahitur cum peccato. et talis pena est excecatio. ipsa enim cum peccato mortali contrahitur. quia peccatum est in voluntate: excecatio vero in ratione quod connexum est voluntati. quia liberum arbitrium facultas est voluntatis et rationis. et de tali pena non dicitur quod sit a deo absolute: sed a deo permittente vel a dei permissione quia vt est contracta est causaliter a peccato. Ideoque scriptura sic consueuit loqui. excecauit eos deus. i. permisit excecari. ¶ Ad aliud qd querit de diuersitate eius quo differenter a deo a dyabolo et superbia. respondeo. quia est a peccato tanquam a causa simpliciter meritoria. a dyabolo tanquam suggerente illud vnde venit excecatio. a deo autem est vt est pena inflicta tanquam a iusto puniente vel permittente.

Membrum quintum.

c Consequenter querit de effectu qui est obduratio hoc modo. Primo queritur quid sit obduratio. Secundo cui per se opponitur obduratio. Tertio si sit generalis omnibus tam paruulis quam adultis.

Articulus primus.

a Ad primum quo querit quid sit obduratio. videtur quod obduratio sit reprobatio. Ro. ix. cuius vult miseretur et quem vult indurat. dicit glo. obduratio est nolle misereri. sed hec est reprobatio: ergo obduratio est reprobatio. minor probatur quia sicut dicit aug. reprobatio est oppositum in miserendo. hoc est nolle misereri. ¶ Ad oppositum reprobatio est eterna: sed obduratio solum est temporalis. nullum temporale est eternum. ergo obduratio non est reprobatio. ¶ Item Ro. ix. ergo cuius vult miseretur etc. Glo. miseretur vtique secundum gratiam quam gratis dat. obdurat autem secundum iudicium quod meritis reddit. obduratio ergo est ex merito. sed reprobatio non est ex merito. ergo vnum non est aliud. Respondeo sicut habetur in glo. Ro. ix. Notandum non est quod obduratio dei non temporalis est. obdurat enim temporaliter non ab eterno. reprobatio vero alia est ab eterno alia temporalis. quantum temporaliter eadem est quod obduratio. i. desertio a deo. quantum autem ab eterno est propositum quo deus proposuit aliquem damnandum. Dicimus ergo quod accipitur reprobatio pro reprobatione temporali hoc modo idem sunt reprobatio et obduratio. Si autem quod sumitur pro reprobatione eterna non sunt idem. immo sequitur obduratio solum finaliter ex ipsa reprobatione.

Ad maiorem de- .§.j.

claratonem de obduratione querit. vtrum sit culpa vel pena. Quod sit culpa videtur Ro. ij. super illud. secundum duriciam autem tuam etc. dicit glo. obduratio est induratio mentis malicia mentis pertinaciam quam habebit impenitens. ergo idem sit obduratio et obstinatio. Sed obstinatio est peccatum in spiritum sanctum sicut dicit ibi glo. quod hec impenitentia est blasphemia in spiritumsanctum. sed blasphemia in spiritumsanctum est peccatum in spiritumsanctum. sicut habetur matth. xij. ergo obduratio est peccatum in spiritumsanctum. ¶ Contra. aug. in li. de gra. et li. ar. deus indurat per iustum iudicium. sed iustum iudicium respicit penam non culpam: ergo obduratio est pena non culpa. Si dicatur quod sit culpa et pena. obijcitur. si obduratio est culpa. constat quod est quid malum. constat autem quod si sit pena quod est quid iustum et ita bonum. et ita idem simul bonum et malum quod est inconueniens. ergo vel non est culpa vel non est pena. Solutio. obduratio accipitur dupliciter. vno modo prout est affectio voluntaria. et sic obduratio est voluntas resistendi mandatis dei et persistendi in peccato. et hoc modo obduratio est peccatum siue culpa ponenda in numero aliorum ad speciem peccati vel genus culpe pertinentium. quia ipsa est peccatum in spiritumsanctum. Aliter accipitur obduratio prout est passio nociua libero arbitrio. et hanc dicit passionem relictam peccato que est corruptio bonorum naturalium. et hoc modo obduratio est affectio inuoluntaria: quia nullus vult obdurari. et de hac loquitur aug. cum dicit quod deus indurat per iustum iudicium: quia non inuenit penam spontaneam. et hoc modo obduratio

ppriie ē pena τ nō culpa. Itē ƀʒ ꝙ ē culpa: duo
bus modis ē loqui de ipsa obduratōe. vno mō
ƀm ꝙ ē dispō pcti pcedēns. s. relicta ex peccato
pcedēti. alio mō ƀm ꝙ est quoddā spāle p se: τ sīlr
est dōm de obsirmatione τ huiusmodi q̄ satis p
eodē accipiunt. Scdm aūt ꝙ accipit obduratio
put ē dispō peccati pcedentis. hoc mō ƀm aug.
in li. d̄ predestinatione sanctoꝝ. obduratio nihil
alio ē q̄ȝ dei obuiare mādatis. vñ. vij. actuū. du
ra ceruice τ incircūcisi corde vos semꝑ spūisan
cto restitistis. Alio mō pt dici obduratio qñ hō
non solū fit durus ex pcto τ resistēs bonis: imo
cum hoc vlterius hʒ spāle volūtatē resistēdi mā
datis dei. τ bonis p que pōt ad penitētiaȝ duci.
τ pugnat ꝯ illa ita ꝙ placet ei suū peccatū vt ha
beat ꝓpositū pmanēdi i ipso τ nō penitēdi. vel
obduratio ñ ē solū dispō peccati pcedēns. imo
ē spāle pctm ponēs i numeꝝ qͥnū ad genus pcti
cū pcto pcedēti. obduratio ergo pⁱo mō. s. put
dicit duriciā quādā τ resistētiā eis p que hō du
citur ad pniam: sic nō mutat genus pcti respectu
pcti pcedentis cuius ē dispō. ƀm aūt ꝙ est spālis
voluntas resistendi p se spūisancto pcipiēti siue
diuinis mādatis: hoc modo est spāle pctm. τ sic
est peccatum in spiritūsanctum.

Articulus secūdus.

c Onsequēter querit cui p se opponitur
obduratio qꝛ ex scriptura vr̄ ꝙ obdu
ratio nihil aliud sit q̄ȝ elōgatio grē. qꝛ
obduratio est nō appositio grē. dicit
n. hoc mō deus indurare. s. qꝛ grāȝ nō apponit.
sʒ elongatio siue non appositio grē opponitur p
se ipsi pñtie gratie ergo τ obduratio. ¶ Sed ad
oppositū obijcitur sic. pctm τ pñtia grē p se τ di
recte hñt oppositioneȝ. sʒ obduratio est dispō se
quens ad peccatū mortale: ergo obduratio non
opponit directe pñtie grē. So. dōm sicut dicit
aug. qꝛ deus delinquentes deserit: resistētes indu
rat: ꝯtēnētes ꝯdēnat. Ita. n. ē ꝓgressus i pctis ꝙ
hō pⁱo delinqt. postea idurat ꝯ bona. tertio cō
tēnit facē ipsa bona. Eodē mō ē ꝓgressus ex pte
dei qͥ sibi ipsos delinquētes deserit i. non apponit
eis grām. sʒ hoc nō ē ex pte sui: sed ex pte ipsius
peccatoris. sʒ postea pena idurat illos. vlterius
ipsos ꝯtēnētes finaliter ꝯdēnat. vñ sic ē ꝓgressus
in dispōnibus peccatiuis ē τ in penis. Indura
tio ergo ē ex pte ipsius resistētie qñ resistit pecca
tor mādatis dei. Et dōm ꝙ ipsa opponit p se e
mollitioni. qꝛ deus dicit idurare τ emollire. In
durare dicit non apponēdo aliquā malā dispō
nem: sʒ qꝛ ꝯhibitur hec pena cū ipso peccato mor
tali. cū deus subtrahit grām vel nō apponit. Itē
ipse deus emollit cor ad pniam. vñ Ezech. xi. au
ferā a vobis cor lapideum. i. cor duꝝ ad pniam τ
dabo vobis cor carneū. i. molle τ habile ad pniaȝ.
sicut ergo peccatuȝ p se τ directe opponit pñtie
grē qꝛ deus delinquētes deserit. i. non appone
do gratiaȝ: ita obduratio directe opponitur ipsi
emollitioni qꝛ deus resistentes indurat. hec aūt
resistentia τ obduratio vel induratio est ꝯ emol
litionem gratie. Vñ aug. in li. de predestinatione
sanctoꝝ. indurare dī deus eū quē emollire nō
lucrit. sic ē excecare dicēdus ē eū quē vocare no
luerit. τ sic pꝫ rñsio cui p se opponit obduratio.

Articulus tertius.

c Onsequenter q̄rit vtꝝ obduratio sit
generalr oībꝰ tā puulis q̄ȝ adultis pec
catoribus. ix. Ro. ergo cuius vult mi
seretur τ quē vult indurat. Dicit aug.
in gl. ꝙ meritū obduratōis ē pctm totius masse
dānate. corruptio ergo originalis peccati ē meri
tum obduratōis. sed hoc meritū ē vniuersaliter
in puulis τ adultis. ergo obduratio ē pena ꝯis
vniuersaliter quelibet. ¶ Cōtrariū videt qꝛ si sic.
ad quid diceret dñs exodi. ix. Ego induraui cor
pharaonis. Itē deutro. ij. indurauit dñs spūm
eoꝝ. Solu. dōm ꝙ duplex ē obduratio. vna est
generalis oīuȝ qui ab adā p ꝯcupiscētiam seminaleȝ
descēdunt. τ hec sequitur pctm originale. τ d̄ hac
loquitur aplūs Ro. ix. τ glo. augu. sup illū locū.
Alia ē spālis que inquā ē in adultis q hñt volū
tatē τ ꝓpositū resistēdi beneficijs dei ꝓuocātibꝰ
ad pniam. τ pmanent in peccato suo. τ d̄ hac dr̄
ꝙ indurauerat cor pharaonis dñs idest idura
re pmisit. hoc non ē i puulis: sʒ in adultis solū q
hñt hanc voluntatē. τ hoc ē peccatū in spūmsan
ctum. Alia autē ē pena sequens ex originali pcto.
τ de hac loquitur aug. τ hec oēs ꝯcomitat q sūt
ab adā p ꝯcupiscētiā seminalem vt dictū ē.

Questio. xxx. de diuina ele ctione.

o Rdine conse
quenti vt supra dictū ē q̄rēn
dum ē de diuina electōe τ in
hunc modū. Pⁱo an in deo
electio ponēda sit. Scdo ad
quid sit electio diuina ex pte
nostra. Tertio ad qd sit ex pte diuīa. Quarto ƀm
quid sit ex pte dei. Quīto cuius sit ex pte nostra.
Sexto ƀm quid.

Membrum primum.

c Irca pⁱmū sic. electio ē discretiuā.
sʒ deus sīlr sempꝑ ē eius: ergo ad ipm
nō ptinet electio. ¶ Itē si affectꝰ hoīs
sīlr se hʒ τ equaliter ad hoc τ illud:
necessarius erit electio: sed eque ē voluntas dei re

specta omnia ut salvient. qr vult oēs hoīes saluos fieri. ⁊ equa ɔstat rō respēu oīum. ergo restat ꝙ apud ipm̄ n̄ ē electio. ¶ Itē damā. n̄ cadit electio ī deū qr electionē pcedit ɔsiliū. ɔsiliū aūt ē ignorātis. deus aūt n̄ ē possibil' ad ignorādū. ergo in deo n̄ ē electio. ¶ Itē si stetisz adā: oēs eēnt boni ⁊ sic n̄ eēt boni a malo sepatō. sz electio ē boni ⁊ mali sepatio. ergo n̄ eēt electio ergo si mō est electio ī deo: ex aliquo euētu tpali ē eterna n̄ adā stetisset. Cōtra. p̄io eph. Elegit nos aū mūdi cōstitutionē ut eēmus scti. Itē ibidē. vocati sumus. glo. diuina electiōe. Itē Jo. xv. Non vos me elegistis sz ego elegi vos. Itē Jo. xiij. Ego scio q̄s elegeris. Rn̄. electio ē duob⁹ p̄iacētibus alteꝝ p̄optare. sz h̄ pōt eē dupl'r. p̄cedēte deliberatōe vel p̄cedēte certa cognitione. p̄io mō ē electio ī nob. scdo mō ī deo. dōz ergo ꝙ electio n̄ cadit ī deo eo mō q̄ in nob. ¶ Qd̄ obijcit ꝙ electio ē effect⁹ dissilr se hn̄tiū ⁊c. dōm ꝙ volūtas dei eq̄lr se hz ad oēs: sz n̄ oēs equalr se hn̄t ad ip̄z. dissimilido ergo n̄ notat respēu p̄ncipal' significati sed respēu ɔnotati qr iste finalr manet ī gr̄a. ⁊ iste n̄. ⁊ iō iste eligit ⁊ ille nō. ¶ Ad aliō dōm. ꝙ n̄ solūz ē electio sepatio bonoꝝ a malis sz ēt sepatio meliorū a minus bonis. cuiusmodi electio fuisset si adā n̄ peccasset. Et p̄ h̄ p̄z solutio ad alia.

Membrum secūdum.

Equit ad qd sit electio ex p̄te nr̄a. ait Jo. xv. Ego elegi vos ut eatis ⁊ fructum afferatis ⁊ fructus ⁊c. Itez p̄mo ad eph. Elegit vos ut essetis sancti. ergo electio ē vel ad faciēdū fructū vel aliud eē sctm̄. ¶ Sed obijcit Jo. vi. Nonne duodecim elegi ⁊ vnus ex vobis diabolus ē. ⁊ loq̄t de iuda. de q̄ ɔstat ꝙ ad neutrū istoꝝ fuit electus. s. ut facēt fructū q̄ maneret: vel ut eēt sctus. ergo n̄ fuit electus iudas. Rn̄. duplex ē electō. scz p̄ntis iusticie: ⁊ h̄ ē ad faciendū fructū. ⁊ electō final' iusticie: ⁊ h̄ ē ad eē sctm̄. ⁊ sic differētes sūt fines differentis electōis. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcit de iuda: rn̄sio iudas dicebat elect⁹ vel rōne p̄ntis iusticie quaz aliq̄n habuit: vel rōne illius officii qd̄ ē eo dispositiue fuit dn̄s. ⁊ rōne hui⁹ ministerii de maloꝝ fuit sepatus a ɔsortio dn̄i ut p̄ ip̄z ɔueniēti⁹ traderet dn̄s ⁊ ad istructōnē eccle. Unī māt. ibi dicēdera electio aploꝝ sup illō ⁊ iuda scarioth q̄ tradidit eū. glo. Hic inter aplos eligit. qr magna est veritas quā nec aduersari⁹ minister ifirmat. voluit dn̄s tradi a discipulo. ut tu a socio p̄dit⁹ modeste feras tuū errasse iudiciū: periisse beneficiū.

Membrum tertium.

Equit ad quid sit diuina electio. utrū scz ad manifestationē bonitatis diuine. electione eiz dei fit sepatio bonoꝝ a massa p̄ditoꝝ. que n̄ fieret si adā stetisset. Queritur ergo utrū electione dei eque manifesta eēt diuina bonitas si stetisset adā ⁊ mō. Obijcit ꝙ nō eque manifestaret. videt ꝙ maior ē gr̄a que dat hoīni q̄ demeruit q̄z qui n̄ demeruit. ergo maior ē gratia data hoīni post massā corruptiōis q̄z que daret in tp̄e innocētie. Sz ī collatōe maioris gratie magis ōndit p̄fectio diuine bonitatis. ergo magis nūc ostēdit q̄z si adā stetisset. ¶ Itē aug. bene dispēsauit dn̄s ut nec oēs dānaret nec oēs liberaret. si enim oēs saluarent: lateret quid pctō p̄ iusticiā deberet. si nemo: lateret qd gr̄a largiret. ergo cū manifestatio bonitatis sit in manifestatione iusticie ⁊ gratie ⁊ maior gr̄a vel iustificatio ostendit nunc q̄z si stetisset hō: relinquit ergo ꝙ iste ē ad maiorē manifestationē diuine gr̄e ⁊ bonitatis. Sed tūc videt ꝙ rōnalis creatura reportet ɔmodū ex peccato qd̄ ēt videt ad Ro. viij. Omnia coopant ī bonū his qui sm̄ p̄positū vocati sūt sancti. glo. etiā dic. ꝙ lapsus coopat ipsis ī bonū. Aliquid ergo ex peccato reportabat ɔmodū. ¶ Rn̄sio. ex pctō nō reportat ɔmodū sz ex misericordia deitatis peccati fit occasio ad hoc ɔmodū. vn̄ seq̄t in glo. ꝙ vocati sūt sancti n̄ aliunde ē q̄z dei p̄destinatōe. ⁊ ideo oīa eis coopant ī bonū. vn̄ ex p̄destinatōe dei ē ꝙ oīa coopant eis in bonū. eliciēte de quolibet malo bonū. Concedendū ē ergo ꝙ ad p̄fectā manifestationē bonitatis dei ē electio. Sz n̄quid ī fecta eēt hec manifestatio si adā stetisset. dicendum ꝙ non. imo sm̄ statum illuz esset perfecta.

Membrū quartum.

Onsequēter querit sm̄ qd ē electio ex parte dei. Ad qd̄ sic. i. ad eph. p̄destinauit sm̄ p̄positū voluntatis. sz p̄destinare ē p̄eeligere. ergo p̄eligit sm̄ p̄positū volūtatis. ergo propositum ē ratio electionis. ¶ Sz oppositum huius dicit ad ro. ix. ubi dicit ut sm̄ electionē p̄positū dei maneret. ergo electio ē rō p̄positi p̄manēdi. Non ergo sm̄ p̄positū ē electio. Rn̄. aliter sumit electio h̄ ⁊ ibi. est eiz sensus ei⁹ ꝙ dr̄ ad ro. ix. ut sm̄ electionē dei ⁊c. i. ut sm̄ gratiā q̄ elegit maneāt p̄positū in effectu suo. p̄positū. n. dei manet ī effectu sm̄ gr̄am q̄ elegit. eū āt dr̄ p̄destinauit sm̄ p̄positū voluntatis. hec destinatio ē a p̄posito eterno. vn̄ p̄positū dicit rōez electōis p̄io ad eph. ad ro. vero dicit effectū p̄positi qui causat a gratia eligente.

Membrum quintuz.

Einde querit sz quid sit electio ex parte nostra. nā dicit mat. xxv. vnicuiq̄ sm̄ p̄p̄iam distribuit virtutē. ergo electio videt eē sm̄ capacitatē eius q̄ eligit ab eo. ¶ Itē hylari⁹ nimius qd̄ ī xp̄o ē oībus par

vnū ꝛ qḋ vbiq; nō decreſ. tantū daṫ quantū ḡs va-
let. ꝛ ī tantū reſidet quantū ḡs valz ꝓmereri. ergo
ſm capacitatē recipientis erit iſtud. ergo ro electio-
nis videt eē ex pte creature. ¶ Si dicat ꝙ capaci-
tas hec ſuſcipiens ñ dr̄ reſpectu grē gratiſacien-
tis ſ; grē gratis date. Contra. deus creauit animaz
rōnalem ad gloriā ꝛ vt eēt capax glorie. ſed ad
gloriā ñ ptingit niſi p gratiā gratificientē; ergo
capax ē pricipalr̄ grē gratiſacientis. ¶ Itē augu.
ſup illḋ pāo malach. Iacob dilexi ꝛc. glo. venit
de occultiſſimis meritis ꝛc. hec aūt occultatio ñ
ɔſiſtit niſi ī rōibus infus creature. merita. n. ſunt
in mēte. ergo rōnes electiōis ipaliſ vel eterne ſūt
in creaturis. ¶ Itē; ſi iſte rōnes eēnt in deo: eēnt
eterne. rōnes aūt eterne equaliter ſe hñt ad deū:
qꝛ quelibz ē deus: ꝛ equalr̄ ſe hz hec rō ad ſuuz
actū ſicut illa ad ſuū. ergo ſi equalr̄ ſe hz ad deū
ꝛ ad electa relinquit ꝙ equalr̄ ē oīum electoruz
electio. ꝛ ita ñ ē ordo ī electiōe. ¶ Si dicat ꝙ eſt
ꝑeminentia in rōnibus ſicut ē ꝑeminentia ī electis.
ſ; tūc deus miltiplex eēt ñ ſimplex. hec. n. ñ poſſz
eē a rebus cū eterna ſit: ꝛ eternū ñ accipit a tpa-
li. ergo a ſolo deo. ergo ī ipſo ē multiplicitas cū
in eo ſit plus ꝛ minus. Contra. aug. ſup gen. ad
līam. hz deus abſcōditas ī ſemetipſo quorūdaz
ſctoꝝ cāas. quas rebus ɔditis ñ īſeruit. eaſq; im-
plet ñ eo ope ꝓuidentie quo nās ɔſtituit vt ſintſz
eo ꝗ illas adminiſtrat vt voluerit. vñ ſeqt ibi ē grā
p quā ſalui fiūt peccatores: ergo rōne grē ē ī ab-
ſcōditis rōibus ꝗ ſūt ab eterno abſcōdite ī deo.
ñ ergo ē in rōibus creatis. Rñ. ꝙ cā electiōis
ē ex pte dei nō ex pte nr̄a. rō aūt electiōis pōt eſſe
ex pte hoīs ſcz cooꝑatio liberi arbitrij: ſicut ſupra
dictū ē in qōne de pdeſtinatiōe. ¶ Ad illḋ qḋ obij-
cit. ꝙ vnicuiq; dedit ſm ſuā ꝓpriā virtutē. dōm
ꝙ nō dr̄ ibi virtus capacitas creature: ſ; potius
exitus virtutis ī opus grē collate. qui aūt efficaci-
us cooꝑat gratie dei affluentius ei ꝯfertur a deo.
Uel pōt dici. ꝙ virtus ꝓpria dr̄ ordinatio reſpectu
grē gratis date: nō gratiſacientis. ¶ Ad illḋ quod
obijcit per glo. mala. h. ꝙ venit de occultiſſimis
meritis: ſ; merita ſūt merentiū ꝛc. Dōm. ꝙ aliḋ
ē dicere merita occultiſſima ꝛ merita. merita ſit
occultiſſima dicunt merita ī dei ꝑſcia. merita ve-
ro ſimplr̄ ſūt in mēte. ¶ Ad hoc qḋ obijcit. ꝙ ca-
pacitas hominis ē reſpectu grē gratiſacientis. Rñ.
gratia gratiſaciēs excedit oēz nature capacitatē
que ē ex nā. vñ capacitas grē ē a grā. Nō eīz nā
eleuat ſupra ſe ꝛ diligit ſupra ſe ꝛ ſeipſam abne-
gat: hoc nō ē ex nā imo ex grā. vñ ſupra nām eſt
capacitas ꝗ capit gratiā gratiſacientē; capacitas
ergo hoīs ē reſpectu grē gratis date. Ex ɔplexiōe
eīz ordinat aliqs magis ad vnā virtutē moralez
ꝗ; ad aliā: ſ; ad grāz gratiſacientē nullus ex nā
ordinat. ¶ Ad illḋ qḋ dicit hylarius quātū valet
accipiet. dōm ꝙ nō ɔnotat cā ꝑ hoc ꝙ dr̄ quātū

ꝛc. ſ; ɔcomitātia grē aduenientis ꝛ liberi arbitrij
capientis gratiā aduenientē; pāo ecc. Ipſe creauit
illā ꝛ ſequit ſm datū ſuū prebet illā diligentib⁹ ſe.
vnde ly ſm notat rōez ex pte ſui ꝛ nō ex pte crea-
ture. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit. ꝙ paritas ē rōnū eter-
nar ꝛc. dōz ꝙ vno mō ē ibi ordo. Alio mō ē ibi
paritas. ſm ꝙ rōes ſūt eterne: ſic paritas. inqſtū
vō rōnes tpalium in ſe ordinatoꝝ: dr̄ ibi ordo ꝛc.
ſicut poſſū dicere ꝙ multe ſūt rōes ꝛ tamen vna
eēntia dei ꝗ ē oīuz. ꝙ ergo multe ſūt: hoc dr̄ rōne
rer que multe ſūt. ꝛ ſic ordo dicit ī electione ꝑ
relatiōez rerū ordinatarū que referūtur ad electiōz.
ſ;. n. rō in ſe ſit vna. ꝛ ſic no preeminet rō ratiōi:
eſt tamen rō vna rei preeminentis alteri rei.

Membrum ſextuz.

Conſequenter queritur cauſa ſit electio
predeſtinatōis. vtrū ſcz reproborum:
Ad qḋ ꝓcedit ſic. Saul ꝛ iudas aliqñ
habuerūt grām. nullū aūt bonuz irre-
muneratū. oīs aūt motus ꝓcedēs a caritate p ſe
ordinat ad vitā eternā. aut ergo illa q egerunt illud
opus premiabuntur nō. ſi non: ergo aliqḋ bo-
nū irremuneratū. ¶ Itē inutil' ē grā iſta. vel grā
iſta data ē fruſtra. ¶ Itē ſaul habēs grāz pōt mo-
ri. ponat iſte mori ꝛ hz gratiā ergo remunera-
bit in eternitate. ſ; nō pōt finalr̄ ꝑmanere ī iſta grā
niſi ſit pdeſtinatus: ergo preſcitus pōt eē pdeſtinatus.
¶ Preterea. iacob eligit. alter ſcz eſau reproba-
tur. vñ ē hoc cū gratia ſe offerat oībus ꝗtū ē de
ſe. ſi ītē ergo ñ eligit eſau imo reprobat. Rñ.
nullū bonū irremuneratū digne deo oblatū. ſed
digne deo oblatū ñ ē ſine ꝑſeuerantia. preterea nō
ē fruſtra: qꝛ ꝛ ſi nō ſit ad ſalutē accipientis: ē tñ ad
oſtenſionē diuine largitatis. ꝛ eruditiōez humilitatis
electi ad pdeſtinatos vt nō ſuperbiāt de meritis.
¶ Ad hoc qḋ obijcit. ꝙ poſſibile ē ipm mori in
pñti iuſticia. ꝛ tūc grā ē in aīa. nec ꝑ ſeparatiōem
aīe a corpe ſepat gratia ab aīa. ergo finalr̄ ma-
net ī grā. ꝛ ſic decedit in grā finali: ergo ē pdeſti-
natus. dōm ꝙ cū dico poſſibile eſt illū decedē in
finali grā dico totū qḋ eſt ex ſuar. Sz qñ dico p-
deſtinatus dico qḋ eſt ex pte pdeſtinatiōis dei. vñ
ſ; hec ſit vera iſte pōt decedere ī gratia finali: tñ
nō ē vera pſcitus pōt decedē in grā finali. qꝛ ſen-
ſus ē pſcitus ñ decedere in grā finali decedit ī fi-
nali grā. hic aūt ē oppoſitio. vñ hec nō pñt ſimul
ſtare. ſ. ꝙ ſit pſcitus ꝛ ꝙ decedit in grā finali. vñ
aliud eſt hñ poſſibile: ſ; nō ɔpoſſibile ſicut dicit
magr̄ in ſenē. qꝛ cū ponit ipſū preſcitū eē ponitur
ipſū ñ habere grām finalē. cum autem ponitur
ipſum mori in gratia finali: hoc repugnat.

Queſtio. xxxj. de dilectiōe dei ad crea-
turas in generali.

Consequenter

querit de dilectione dei q̄ diligit creaturā. cū hic qd̄ suppōit volūtatē dei tm̄ pp coherentiā p̄cedētiū et manifestatōz hic anticipabit. Et p̄mo q̄rit de dilectōe q̄ generalr̄ diligit q̄libz creaturā. Scd̄o de dilectōe q̄ sp̄alit̄ diligit rōnalē creaturā. Circa p̄mū q̄tuor q̄runt. P̄mo q̄rit vtr̄ eadē sit dilectio respc̄u creature et psonaruz adinuicē. Scd̄o vtrum dilectio dei q̄ ē respectu creature sit sūma. Tertio vtrum deus omnē creaturā eq̄ue diligat. Quarto quid sit dictum deum diligere creaturam.

Membruz primuz.

Circa p̄mū q̄rit vtr̄ eadē sit dilectio dei respectu creaturarū cuz ea que est vnius psone respc̄u alterius. Et videtur q̄ sic. q: q̄cq̄d ē in diuis ēntialer vnuz ē. q: vna est ēntia. Et hoc est qd̄ dicit damasc. oia vnū sūt p̄ter ingenitōem in generatōe et p̄cessionē. sz q̄cq̄d ꝯuenit oibus psonis p se et oīmō et i sūma oibus fm augu. est ēntiale: q: nō hn̄t cōe nisi ēntiā. ergo q̄cq̄d ꝯuenit oib⁹ psonis ē vnuz. inde sic. q̄cq̄d oibus psonis ꝯuenit est vnū: sz diligere q̄libz creaturā oibus psonis ꝯuenit. sil̄r diligere qd̄ ē respectu psone oibus ꝯuenit. sicut pz. q: p̄r diligit filiū diligit spūssanctus diligit. ergo hec dilectio et illa idē sūt. ¶ Cōtra. deus diligit creaturā diligēdo bonū qd̄ ē in creatura. vnde diligit aliqd̄ bonū creatū qd̄ ē in ea: q: nō diligit i ea nisi qd̄ i ea posuit sz nō posuit ibi nisi enꝰ creatum. ergo nō diligit ibi nisi ens creatū. sz oē ens creatū incipit cū tpe vel in tpe: ergo dilectio huius inq̄tū huiꝰ icipit cū tpe. alia aūt dilectio q̄ ē respectu psonarū etna ē. inde sic. nullū tpale est idē cū etno: ergo hec dilectio nō ē eadē cum illa.

Sol. cū dico deus diligit creaturā i hoc vbo diligit duo itelligūt. s. p̄cipale sigtū et ꝯnotatū. p̄cipale sigtū ē dei volūtas vel affecꝰ siue q̄si affectus. et q̄ ad hoc ē hec dilectio eadē cū dilectōe illa q̄ ē respc̄u psonarū. q: dei volūtas ē sua essentia. ꝯnotatū aūt ē aliqs effecꝰ i creatura et q̄ ad hoc nō ē eadē hec dilectio cū illa q̄ ē respc̄u psone et hac via p̄cedit scd̄a obiectio. p̄mo mō p̄cedit p̄ma obiectio scz rōe volūtatis diuine q̄ p̄cedit oēz effectū i creatura. Preter hoc ē notandū q̄ alio mō ꝯnotat hoc vbū diligit fm q̄ dicit mō q̄n res sūt q̄ diligit creaturaz. et fm q̄ dr̄ q̄ diligebat anteq̄ essent. q: cū dr̄ nūc diligit creaturā notat aliqd̄ simul actu existēs cū ipsa dilectōe. cū aūt accipit diligit creaturā p dilectōe q̄ fuit ante oēm creaturā: fm qd̄ dici pōt q̄ ab etno dilexerit creaturā: sil̄r ꝯnotat aliquid: sz nō simul actu ens cū ipa dilectōe: sz postea futurū. Unde semp

cū dr̄ deus diligit creaturā: ꝯnotat aliqd̄ fm aliquā differētiaz tpis. s. vel p̄teritū vel futurū q̄ualit̄ dr̄ p alias vbaz sz eadē est sūa. ¶ Ad p̄mū. sz q̄ dilectio pōt ꝯsiderari ex pte diligētis et sic ē eadē hec et illa. vel ex pte dilecti et sic nō ē eadē. q: hoc ē temporale et illud eternū sicut obijciebatur.

Membruz secūdum.

Consequenter q̄rit vtrū dilectio dei respectu creature sit sūma sicut illa q̄ ē respectu psonarū adinuicez. q: dr̄ q̄ sūme diligit se. Et vr̄ q̄ sic. q: sūmuz dr̄ qd̄ nō pōt esse maius vel quo nō pōt esse maius. sz dilectio q̄ deus diligit creaturā nō potest esse maior: q: dei dilectio nō pōt crescere. ergo ē sūma. Sil̄r nō pōt aliq̄ maior esse illa. ¶ Cōtra. dilectio est respectu boni proprie. ergo maior dilectio est maioris boni et maxima siue sūma respectu maximi siue sūmi boni. et nō sūma respectu non sūmi. sz deus ē sūmū bonū: creatura nō sūmū. ergo respectu dei sūma ē dilectio nō respectu creature. Sol. idē ē diligere aliqd̄ q̄ velle bonū illi. dicēdū ergo q̄ diligere dei hz duplicē ꝯparatōem. vnā ad ipsaz volūtatē dei. aliā ad ipsū volitum. Cū dr̄ pater diligit filiū vel ecōuerso: hic ē sūmuz bonū ex pte volūtatis et ex pte voliti: q: pater filio nō pōt velle maius bonū q̄ vult. hoc enīz est īpossibile q̄ maius bonū vellet filio sicut pbatū est alibi. Cū vo dr̄ deus diligit creaturā. hec dilectio ē sūma p ꝯparatōem ad volūtatē diligētis. q: nō pōt maior esse nec minui nec renitti. sz p ꝯparatōez ad volitū nō ē sūma: sz pōt maior esse. q: pōt huic creato velle maius bonū i eaz potest idē facē melius q̄ sit. sz q̄ ly melius nominalr̄ accipit. Unde dicimus q̄ dilectio dei qua diligit creaturā: si ꝯpet ad deū diligētē siue ad volūtatē dei diligētis ē sūma ē et ītermīno. Si aūt ad creaturā dilectā siue ad ipsuz volitū qd̄ ex dilectione deus efficit in creatura: vel qd̄ ias facit ex ipsa. sic h est sūma. ¶ Item ꝯ hoc obijcit. si dñi est ex pte diligentis sūma ē dilectio respc̄u creature et sil̄r respectu psonaz sūma ē. pz enīz sūme diligit filiū ergo eq̄ue diligit creaturā et filiū: qd̄ vr̄ falsū. cuz nulla sit pportio dilectōis dei respc̄u creature in aliq̄ sensu. ¶ Ad qd̄ dnm̄. q̄ nulla ē pportio dilectōis respc̄u creature vel respc̄u psonarū. q: q̄ntū ē ex pte diligētis et ei volūtate oio ē vna: vnde q̄s cū dico pr̄ diligit creaturā et cum dico pr̄ diligit filiū. q: vna ē ēntia diligēs i sc. et q: idē nō ē sibi pportionale: sz nō i hac via ē pportionalr̄. Sil̄r nec pportionale ē in ex pte dilectorū. bonū enīz creatū ipportionale ē bono icreato. nec vnq̄ ē creatū as idē q̄ sit vnū i ēntia cū bono icreato: et si possit vniri i psōa sic fuit i xp̄o. et idō ex pte dilecti sil̄r ē ipportionale. ¶ Sz obijcit. ꝯ hoc. bonū i rōe boni ē diligibile. ergo maiꝰ bonū magis.

ligibile. sed bonum increatum est magis bonum quam creatum: ergo magis diligi debet. et deus facit quod debet: ergo magis diligit bonum increatum quam creatum. Dicendum quod verum est quod deus magis diligit bonum increatum quam creatum. sicut pater plus diligit filium quam creaturam. sed illud magis dicitur comparatio extra genus. nec unquam potest haec comparatio ad genus aliquod accedere. unde cum comparatio rerum sit eiusdem generis. sicut duorum alborum aut duorum nigrorum: et non sit comparatio rerum diversorum generum manifestum est quod non est proportio in proposito ex parte dilectionis quecunque sit illorum habitudo.

Membrum tertium.

Consequenter queritur utrum deus eque diligat omnem creaturam? Et videtur quod sic. Cum enim dico deus diligit creaturas. in hoc verbo diligit, duo notantur. scilicet dei dilectio que est ipsa eius essentia: et connotatum ex parte creature. Constat autem quod ex parte essentie est equalitas vel paritas simpliciter omnis unitas. cum dico diligit hanc creaturam: diligit illam vel illam. ¶ Quantum ex parte connotati probatur ibi esse equalitas sic. Illud connotatum videtur esse conservatio vel cura conservandi creaturas. sed hec cura equalis est omnium secundum illud Sapie. vi. equaliter est illi cura de omnibus. ergo tam ex parte principalis significati quam ex parte connotati est ibi equalitas. et non sunt ibi plura: ergo videtur potest dici quod deus equaliter diligit omnem creaturam. ¶ Item secundum rationem cognitionis vel noticie est dilectio. secundum illud quantum aliquis cognoscit tantum diligit. sed constat quod deus equaliter novit omnia ergo equaliter diligit omnia. Contra bonum ratione boni diligibile est. ergo quantum est in qualibet creatura de bono: tantum diligibile est. sed plus est in una de bono quam in alia: ergo una plus est diligibilis quam alia. ergo plus diligitur ab eo qui habet voluntatem bene mensuratam et ordinatam sicut autem est in deo ergo plus diligit deus unam quam aliam. ¶ Preterea. non esset bene mensurata hominis voluntas nisi eque diligeret quod plus esset diligendum. ergo similiter nec voluntas dei. ergo etc. Nos concedimus dicentes quod secundum quod meliores sunt creature in ordine suo et gradu secundum hoc magis et magis diligit eos deus. prout ly magis dicit comparationem respectu eorum que connotantur in creaturis. ¶ Ad hoc quod obiicitur. quod equaliter est ei cura de omnibus. dicimus quod equalitas est ex parte dei: ipse eque omnia conservat. omnia quia inquantum ipse est et omnibus dat vel offert effectum conservationis. sed non omnia eque recipiunt istum effectum. nec eque omnia capacia sunt illius: quia res quedam habent esse defectibile de se ut res corruptibiles. alie vero res quamvis in eo quod creature sint defectibiles solum ex voluntate creatoris indefectibile esse habent ut res incorporales. ita enim ordinavit deus ut post essentiam que non habet principium nec finem. scilicet dei: sit essentia habens principium et non finem. scilicet essentia rerum immutabilium et post hanc sit essentia habens principium et finem. scilicet essentia rerum corruptibilium. Tertia dicitur ordinatio est irritabilis quia non potest esse quod aliqua essentia non habeat principium et habeat finem. quicquid enim caret principio caret fine. ex parte ergo rerum que non eque capaces sunt conserva

tionis est. quod non eque conservantur. tamen ex parte dei indifferentia. et sic potest intelligi illud Sapie. vi. equaliter est illi cura de omnibus scilicet inquantum in se est. Tamen illud possumus exponi breviter ut ly eque dicat similitudinem non mensuram sub hoc sensu. eque est illi cura de omnibus idest similiter est illi cura de omnibus de hoc scilicet et de illo. quia de omnibus habet curam. non tamen tanta est ei de hoc quanta de illo. Simile est enim monstrans duobus panis bonis alio tamen meliore alio. potest dici. quod sicut iste panis est bonus similiter iste. non tamen tantum est bonus iste quantum est ille. Dicimus ergo exponendo quod non sequitur eque conservat quantum est de se: ergo eque diligit. quia diligere ultra huiusmodi conservare addit et connotat bonum quod est in creatura. et ideo secundum quod plus vel minus participat de bono secundum hoc plus vel minus diligitur. ¶ Ad hoc quod obiicitur. quod eque novit omnia ergo eque diligit omnia. Dicendum quod duplex est cognitio dei vel noticia. est enim noticia simplex et est noticia beneplaciti. Noticia simplex videtur per modum intellectus speculativi. et de hac verum est quod eque novit omnia quia novit ea prout in ipso relucent. et de hoc non est verum quod quantum quis novit quod tantum diligit. Secunda autem cognitio est beneplaciti. et hec est per modum intellectus practici et de hac que est coniuncta cum actu beneplaciti intelligitur illud quantum cognoscit quis tantum diligit. sed de hoc non est verum quod deus eque novit omnia. sicut non eque diligit omnia. immo meliora magis novit. idest magis approbat. minus bona minus. et intelligatur illud magis et minus non ad principale significatum in comparatione. quia ex alia parte est equalitas: sed in comparatione ad connotatum et hoc modo dicitur deus nescire mala secundum quod dicturus est in iudicio quibusdam nescio vos Math. xxv.

Membrum quartum.

Consequenter queritur quid sit dictum deum diligere creaturam. et videtur enim quod non sit aliud dicere quam deum diligere seipsum. Et loquimur de dilectione secundum quod precessit omnem effectum secundum quod dicimus quod deus dilexit ab eterno creaturas. loquimur ergo pro illo statu ante mundi creationem deus diligit creaturam. constat quod nullus dei effectus est. unde nihil est nisi ipse deus. ergo ut videtur nihil est diligibile nisi ipse. ergo pro illa duratione ante creationem rerum non videtur aliud dicere deum diligere creaturas quam deum amantem esse talem quale est id quod amat. ergo si deum diligeret creaturam in esse proprio: necesse esset illum transformari in creaturam vel in similitudinem creature. quod cum sit impossibile: non diligit creaturam nisi secundum quod est in seipso. ¶ Item si aliud connotatur queritur quid sit illud. Solutio. dicimus quod ab eterno deus diligebat creaturas: sicut ab eterno cognoscebat antequam fierent. secundum illud Eccl. xxiii. domino deo antequam crearentur omnia sunt cognita. et sicut in deo est ratio exemplaris omnium et hec erat quasi ratio cognitionis eius: ita in ipso erat ratio causalis omnium et hec erat quasi ratio dilectionis eius. Cum ergo dicitur deus diligebat creaturam ab eterno. ultra hoc quod est deum diligere se. connotat creaturas esse in deo per

rationē cāe. vñ hoc qđ est deū diligere creaturā: pōt sic itelligi. i. deū diligere creaturā i seipso: τ sic fuit ab eterno. vel deū se diligere i creatura vł ē creaturā i seipsa: τ hec dilectio ē i tpe vel cum tpe. Nota tñ φ alr̄ ē d̄ cognitōe dei: τ d̄ dilectōe dei ab eterno qr ipe nouit ab eterno tā bona q̄ȝ mala simplici noticia sȝ dilexit tñ bōa. qr tñ bonoꝝ ipe ē cā. p hoc pȝ solutio ad primū obiectū. ¶ Ad scōm dicimus. φ illa auctoritas hugonis. ea ē vis amoris: ppriē itelligit vbi amās ē mī[us] nobile amato vł simplr̄ vel ſȝ qd sicut ē i hoīb[us]. Aliqs. n. hō amās aliud. q̄ȝuis sit minus nobile simplr̄ sicut ē nūmus vel aliqd tale: tñ i eo φ illō affectat. τ circa illud afficit: supponit seipm̄ amato. τ sic quodāmō trāsformat i illud. Sic aūt nō ē i deo. vñ nō oȝ φ trāsformet i amatū. vel alr̄ pt dici. φ verbū hugonis itelligit de dilectōe que ē affectio: nō de illa q̄ ē volūtas boni: qualis ē dilectio dei. amor eīȝ qua ē affectio trāsformat quodāmō amantē in amatuȝ. ¶ Ad illud quo querit de ꝯnotato iam pȝ responsio. quia cōnotatuȝ est causalitas in deo respectu creature.

Questio. xxxij. de dilectōe dei spāli respectu rationalis creature.

Onsequenter querit de dilectōe eius q̄ specialis ē respectu rōalis creature. Et circa hoc q̄rūt quatuor. Primo vtrū d̄us plus diligat angelos q̄ȝ homies vel ecōuerso. Scđo vtrū iter hoies plus diligat prescitū qui nūc iustus ē q̄ȝ predestinatū qui nūc peccator ē. Tertio vtrū inter predestinatos plus diligat eū qui nunq̄ȝ cecidit. s. iustū aut eū qui cecidit τ surrexit. Quarto vtrū necesse sit de cōgruo φ deus plus diligat diligentē se vel nō.

Mēbrum primuȝ.

Irca primū vtȝ de[us] pl[us] diligat āgelos q̄ȝ hoies vel ecōuerso, pcedit sic. τ φ plus diligat angeluȝ probat sic. dilectio ē p ꝯuenientiam amati cū amāte. sȝ plus ꝯuenit τ min[us] distat āgelus a deo q̄ȝ hōie ergo deus eū magis diligit. si. n. dilectio ē p ꝯuenientiā: ergo maior dilectio p maiorē ꝯueniētiā. ¶ Itē dilectio dicit maior vel minor pp maiorē effectū vel minorē. qr quātū i se ē nō itēdit nec remittit. ergo vbi ē maior effectus ei[us] τ maior dilectio. sȝ maiorē effectū ꝯfert vel ꝯtulit āgelo q̄ȝ homini qr angelo ꝯtulit grāȝ. qua habita statī mouebat in ipm̄ τ ꝯfirmabat. non sic homini: ergo plus angelos diligit. Cōtra hūana nā vnibilis fuit diuine. τ hoc φ dico vnibile ñ dicit nisi possibilitatē obediētie. qr hāc possibilitatē hēbat asinus τ sic ē vnibilis qđ falsuȝ ē dicere. ergo possibilitatē ꝯgruitatis vel ꝯgruētie. hec aūt possibilitas pcedit actū vniendi sicut pȝ. qr anteq̄ȝ vniret: dici poterat humana nā vnibilis ē. ꝯcepit ergo hec potētia eē cū humana nā τ collata ei τ ñ nature angelice. actus. n. huius potētie. i. vnio ipa: fuit diuisū sūmū creature collatū. ergo maior ē effectus dilectōis collatus hōi q̄ȝ angelo: ergo p hāc viā pȝ φ magis diligit a deo hō q̄ȝ āgelus. Solutio. dōs φ nā humana pōt duplr̄ ꝯsiderari. vno mō in sua spālitate. put ñ descēdit ad indiuiduū. Alio mō put descēdit ad īdiuiduū. τ ppriē ad īdiuiduū qđ ē xp̄s siue qđ ē nā xp̄i vel i xp̄o. Cū ergo dicit φ potētia ꝯgruitatis ad vniēdū collata ē humane nature. si loquamur de nā humana put nō descēdit ad īdiuiduū nature xp̄i: sic dicimus φ illa potētia nihil addit vltra illā nāȝ. Nō enim possum dicere φ deus ita creauit hoīem φ vltra nām suā daret ei hāc potētiaȝ. ēīnde nō p hāc potētiā dicet hō nobilior nec magis diligit sȝ ecōuerso. sicut pbant p̄une rōnes. Si aūt loquimur de ipsa humana nā put dscēdit ad īdiuiduū nature xp̄i. sic dicimus φ illa potētia ꝯgruitatis addit aliquid vltra nām humanā τ in hac ꝯsiderātione ꝯcedimus φ nobilior ē τ magis dilecta a deo. qr sic nō tāq̄ȝ nām purā sȝ cū ꝯditiōe ꝯsiderat īdiuiduū qđ. s. in īdiuiduū nobilius ē oī īdiuiduo angelice nature. Itē notādā ē alia distinctio qr angelica natura τ humana possūt ꝯsiderari duplr̄. primo mō in statu creatiōis. τ sic nobilior ē angelica natura. τ predicta potētia ꝯgruitatis non addit vltra naturā humanā vt dictū ē. Scđo modo i statu recreatiōis τ sic q̄ȝuis angelica natura recepit statim ꝯfirmationē suā sicut dictū ē tñ humana natura in quodā suo īdiuiduo supexcellit scȝ xp̄o. qr cū suo sumit humanā naturā τ grām suā ꝯfirmatiōis. angeli vero nō. sȝ primo naturā deinde grām. huiusmodi aūt excellētia que ē p xp̄m non fuit i statu creatiōis sȝ recreatiōis.

Membrum secūdum.

Onsequenter querit vtruȝ inter hoies plus diligat deus prescitū qui ē i presenti iustitia q̄ȝ predestinatū nūc existentē peccatorē. Et videt φ plus diligat predestinatū. predestinatio eīȝ ē ꝯpar amo gratie finalis. sed nulli dicti nullaq̄ȝ gratia i presenti ē compatibilis finali in bono aeternalis amor magis nec glorie. Cū ergo d̄us magis bonū simpliciter in xp̄o diligat. magis diligit predestinatuȝ q̄ȝ prescitū. nō eīȝ deus decipit vt credat esse minus bonū magis eē vel magis minus. sicut homo aliquādo credit q̄ȝuis sit. τ id magis bonū minus diligit. ¶ Cōtra i prescito nūc iusto est

tam bonū nature q̄ bonum gratie. quorū vtrūq deus diligit. et nihil ē in ipso qđ odit: q2 deus nihil odit nisi peccatū. In predestinato aūt peccatore est nisi bonū nature qđ reuera deus diligit. s3 nō est bonū gratie qđ diligit vt nūc in eo existens. predestinatio. n. nō ponit bonū in actu circa predestinatū. Est aūt peccatū qđ odit in eo: ergo minus d3 diligere hūc predestinatū. Solutio. vterq3 diligit a deo. differēter tñ: q2 predestinatus simplr magis diligit: prescitus aūt vt nūc magis diligit. predestinatio. n. respicit tps simplr non tps vt nūc. vnde bonū predestinati nō est bonū vt nūc: s3 simplr. et iō simplr a deo diligibile. bonū aūt qđ ē in prescito est bonū vt nūc. nō simplr illo mō q̄ bonū predestinatōis est bonū. vñ hec dīa maioris dilectōis et minoris ē ex pte dilecti nō ex pte diligentis et fm hāc diuersitatē procedūt rōnes ptes.

Membrum tertium.

Consequēter querit vtrū inter predestinatos plus diligat illū qui nunq̄ cecidit. an penitentē post casum aliis paribus? videt q plus diligat iustū q nūq̄ peccauit. q2 qđ diuturnius est: magis ē eligendum. ergo magis diligibile. S3 bonū gratie diuturnius ē in iusto isto q̄ in penitēte illo. q2 h semper pseuerauit: ille aūt aliquādo cecidit. ergo et c̄.

Cōtra. luce. xv. Maius ē gaudiū sup vno peccatore pniam agēte et c̄. iustos vocat illos q semp steterūt. et loquitur de gaudio ecclesie triūphātis qđ oīno est cōforme gaudio dei. ergo et plus de eo gaudet et c̄. Solutio. dicimus q oībus aliis paribus deus plus diligit eū q semp stetit sicut obiicit. S3 plerūq3 ptingit. q peccatores pūersi plus feruēt in bono q̄ q steterūt semp. et sic iā nō sūt pes i ceteris. iō dī illud Luc. xv. et hoc plane dī i glosa Bede. et ponit exēplū dicēs. dux in plio eū militē plus diligit q post fugā pūersus hostē fortiter pmit: q̄ q nūq̄ fugit nec vnq̄ fortē egit. Aliud exēplū est de igne. q2 si apponit illi aqua et tpe eā superat: magis post feruet q̄ prius. vnde quo ad hoc melior ē iste penitens q̄ ille iustus. et magis a deo diligit. s3 si pes cēnt in hoc et i aliis pterq̄ i hoc q ille ē penitēs ille iustus. dicim9 q pponit iustus penitēti simplr. ergo status iusti potior ē q̄ status penitētis. s3 descēdendo ad psonas ptingit eē sic ecōuerso. vñ Beda i eius glosa. sūt iusti de qbus tm̄ est gaudiū vt eis nullus penitēs pponi possit. q et si nō sint sibi pscii maiorū bonorum respiciūt et in omnibus se humiliāt.

Membrū quartum.

Consequēter querit. vtrū necesse sit deo pgruus q plus diligat plus diligentes eū. Et videt q sic. q2 puerb. viii. ego diligētes me diligo. s3 si simpliciter ad simplr. et magis ad magis. ergo videtur q magis diligētes magis diligat. ¶ Preterea hoc est culpādū in homine q magis diligētes se minus diligēt et ecōuerso. ergo hoc nō est in deo in quo nō est aliqđ culpabile vel repħensibile. Cōtra. in euāgelio Jo. sepe dicit q diligebat eū ihs in quo innuit q ille magis diligebat eū q̄ alios. et ita magis q̄ petrū. et hoc plane dicit aug. sup illud Jo. xxi. hic est discipulus ille quē diligebat ihs. glo. tacito nomine hoc signo discernit Jo. a ceteris. nō q2 solū eū: s3 et plus ceteris diligebat eū. Cū igit petrus plus diligat illū. s. xpm q̄ Jo. sicut dicit glosa sup illud. Symon io. diligis me plus his et c̄. glo. aug. qđ sciens interrogat. ergo xps plus diligebat minus diligentem se et ecōuerso. ¶ S3 pra hoc videt. q Jo. plus diligebat xpm q̄ petrus vel alii sicut. n. dicit aug. in libro de trinitate. s3 rōez notitie est rō dilectōis. s3 Jo. plus cognoscebat q̄ alii. q2 de ipso dominici pectoris fonte potauit. ergo et plus dilexit. et ita restat qđ prius. s. q plus diligentē se magis diligit deus.

Sol. fm istam reuera diligebat petrū sed plus diligebat Jo. q2 plura signa dilectōis ei ostēdit. et maiorē familiaritatē ei exhibuit et hoc videt plane dicē aug. sup finem Jo. Imo et in magna glo. post verbū supradictū dicēs. huius maioris dilectōis indicium est. q solus supra pectus ihu recubuit. porro petrus plus aliis dilexit. Vñ hoc sciens interrogabat dn̄s. diligis me plus his? Aliter pōt dici et subtilius sic. dilectio pōt dici maior vel minor simplr: vel q̄tū ad eius effectus. Est aūt multiplex dilectōis dei. q2 eius effectus sūt q̄dam donata in pñti excellentia p que cōtingit mereri. vt est excellentia cognitōis et huiusmōi. de qbus i. Corin. xii. dicit. emulamini charismata meliora. Est aūt aliud donū in pñti excellentissimū in suo genē. s. caritas. de quo. i. Corin. xii. adhuc excellentiorē viā et c̄. Est aūt effectus dilectōis dei i futuro. s. vita eterna. qđ maximū bonū est. p caritatē aūt que est maximū bonū in pñti cōtingit q meremur vitam eternā que maximū est bonū simplr. Possumus ergo loqui dilectōe dei dupl'r. vel fm q respicit effectū vite eterne et caritatis p quā ē meritū illius vite: et sic verū ē q xps plus dilexit petrū q̄ Jo̅ānē: q2 ad maius. q2 maiorē caritatē ptulit ei et maiorē gloriā preparauit. et sic dicit illud puerb. viii. ego diligentes me diligo. Aut possumus loqui dilectōe dei fm q respicit dona huiusmōi excellentia in pñti vt cognitiōes et huiusmodi. et sic plus dilexit Jo. q2 hec dona ei ptulit in maiori excellentia q̄ petro vl' aliis vt obiicit. ¶ Ad illud qđ obiicitur. q simplr plus diligebat Jo̅ānē: q2 plus cognouit. dicendū vt supra. q duplex est cognitio. vna speculatiua et quo ad hāc fuit Jo̅ānes excellens respectu petri et aliorū. s3 de hac nō intelligitur illud quanto plus diligit plus cognoscit. Est alia

cognitio practica. et hec duplex. quedam ante actum et de hac adhuc nõ intelligitur illud. quedam coniuncta cum ipso actu: et de hac intelligitur. sed quantum ad hanc nõ excellebat Jo. petrum sed potius econuerso.

Questio. xxxiij. de libro vite.

Est qõnez de predestinatõe electõe dilectõne diuina querendum est de libro vite in quo scribuntur predestinati electi et dilecti ab eterno. Nam sicut dilectio est omnium futurorum bonorum predestinatio saluandorum et electio consideratorum seperatorum a massa ita liber vite est ipsorum remunerandorum. Queritur ergo in hunc modum. Primo quid sit liber vite. Secundo quid dicatur liber vite. Tertio quorum sit liber vite. Quarto quomodo se habeat liber vite.

Membrum primum.

Primo videndum est quid sit liber vite. et de hoc queruntur duo. Primo utrum liber vite sit quid creatum vel increatum. Secundo supposito quod increatum: utrum vna persona vel omnes.

Articulus primus.

Circa primum sic obijcitur eccl. xxiiij. hec omnia liber vite. gl. hic est liber vite: nouum scilicet et vetus testamentum in quo est agnitio vitalis. sed constat quod liber noui et veteris testamenti est quid creatum: ergo liber vite est quid creatum. ¶ Si dicatur quod liber vite dicitur duplex. scilicet dei filius et scriptura veteris et noui testamenti. liber enim vite dicitur in quo est cognitio vite: et sic filius dei dicitur liber vite. liber etiam vite dicitur quod est ordinans vel instruens ad vitam: et sic dicitur liber vite nouum et vetus testamentum. Contra. videtur quod christus etiam secundum humanam naturam et nõ tantum secundum diuinam dicatur liber vite. apoc. xxi. Alius liber apertus est qui est vite. id est christus qui tunc apparebit patens omnibus. sed hoc erit secundum humanitatem. non enim tunc mali videbunt diuinitatem: ergo christus secundum humanitatem est liber vite. ergo liber vite est quid creatum et nõ solum quid increatum. ¶ Item liber vite dicitur in quo est scriptura. ergo ibi est ratio cause materialis. quoniam autem tres cause possunt inueniri in deo. ratio efficientis: et formalis exemplaris et finalis. nequaquam tamen in eo cadit ratio cause materialis. Si ergo in libro est ratio sine ratione cause materialis: nõ poterit liber vite dici proprie quid creatum. Contra. supra illud ps. deleantur de libro viuentium. gl. liber iste est noticia dei qua predestinauit ad vitam quos presciuit conformes fieri imaginis filij sui. sed noticia dei est increata: ergo liber vite est quid increatum. Ad hoc dicendum quod liber vite dicitur tripliciter. vno modo liber vite dicitur exemplar vite. Alio modo dicitur liber vite exemplum vite. Tertio modo dicitur liber vite signum vel signatio vite. Primo modo dicitur noticia dei liber vite. sicut dicit gl. super illud ps. deleantur de libro viuentium. Secundo modo dicitur filius dei secundum humanitatem liber vite. quia fuit exemplum expressissimum ad exemplar diuinum. vnde in ps. In libro tuo omnes scribentur. id est glossa filius ad patrem gl. id est in me. qui dedi formam iustitie bonis ut scribentur id est instruantur omnes nõ modo perfecti sed et imperfecti. Tertio modo dicitur liber vite sacra scriptura. sicut dicit gl. eccl. xxiiij. hec omnia est liber vite liber ille est sermo noui et veteris testamenti. dicendum ergo quod liber vite secundum quod dicitur primo est increatum. pater vero secundo et tertio est quid creatum. ¶ Ad illud ergo quod obijcitur. quod in intentione libri est intentio cause materialis que nullo modo cadit in deo. dicendum quod liber vite nõ dicitur secundum intentionem cause materialis. immo secundum rationem cause exemplaris. Non enim transfert ratio libri quantum ad hoc quod in eo sit aliquid: sed quantum ad hoc quod in eo est aliquid. hec libri exemplares iuxta quos fiunt alij libri.

Articulus secundus.

Secundo queritur cum liber vite sit vno modo quid increatum: utrum vna persona sit liber vite an plures. Et videtur quod solus filius sit liber vite. ps. In capite libri scriptum est de me. gl. scriptum est de me. id est statutum in capite libri. id est apud patrem qui est caput meum. Sed tamen dicitur caput christi diuinitas pater secundum quam est principium filij. Ex hoc igitur videtur quod solus filius sit liber vite in trinitate. ¶ Item liber dicit habitudinem eius quod est esse ab alio. quia omnis liber ab alio est scriptus. sed nihil quod sit ab alio inquantum tale potest conuenire patri: ergo patri nullo modo potest liber dici. ¶ Item liber inquantum huiusmodi dicit noticiam expressam ab alio. propter hoc quod est nota expressam potest conuenire spiritui sancto: quia spiritus sanctus nõ est imago vel similitudo expressa patris: ergo soli conuenit filio quod sit liber. cum solus sit nota expressa ab alio. Contra. cum dicitur liber vite dicitur diuinum et effectiuum in creatura. effectiuum in creatura a causa est tota trinitas: quia indiuisa sunt opera trinitatis: ergo toti trinitati conuenit quod sit liber. ¶ Item liber vite nihil aliud est quam visio iudicis sicut dicit gregorius. sed tota trinitas facit videndum iudicem: ergo tota trinitas est liber vite. ¶ Item apoc. xx. Alius liber apertus est qui est vite. quod exponens aug. xx. de ciui. dei. ca. xiiij. dicens liber ille quedam vis est intelligenda diuina. qua fiet vt cuique opera sua vel bona vel mala in memoriam reuocentur. ... nomine acceptum ... recolit. Sed vis diuina conuenit toti trinitati: ergo esse libri conuenit toti trinitati. ¶ Item ... presciencia dei que talis nõ potest tota trinitas est. ergo tota trinitas liber vite est. ¶ Si dicatur quod hoc est tota trinitas dicitur liber vite: sed filius per appropriationem. Contra. videtur quod spiritui sancto potius debeat appropriari. quia liber iste dicitur liber vite. vita autem pertinet ad bonitatem. bonitas autem spiritui sancto appropriatur: quia spiritus sanctus est qui viuificat Jo. vi. ergo liber vite debet appropriari spiritui sancto. ¶ Sed videtur quod de ...

appropriari patri. ꝓpriū ei ē libri ↄtinere scri/
pturā ad memoriā. ſꝫ memoria appropriaꝛ pr̄i:
ergo ei dꝫ lib appropriari. ℞n. liber pōt duob⁹
modis ↄſiderari. ꝛ eius intētio duob⁹ mōis ad
diuina trāſferri. q̄tū ad ſcriptiōeꝫ: ꝛ q̄tū ad lectio
nē. Si ↄſideraꝛ q̄tū ad ſcriptionē: dicit liber vi/
te noticia exp̄ſſa ab alio. ſi vo ↄſideraꝛ q̄tuꝫ ad
lectionē: ſic dr̄ liber vite noticia exp̄ſſa ad aliuꝫ.
Primo mō ↄuenit filio ꝙ ſit liber vite. q2 filius ē
noticia exp̄ſſa ab alio. q2 ē imago p̄ris ꝛ ſimitu/
do exp̄ſſa. ꝛ hoc mō loqꝛ illa glo. ſup illud pſ.
In capite libri. ↄuenit ergo h̄ mō ſoli filio ꝙ ſit
liber vite. Alio mō dr̄ liber noticia exp̄ſſa ad ali
um. hoc mō tota trinitas dr̄ liber vite: q2 ↄnotat
reſpc̄m ad creaturā. ꝛ p̄ h̄ pꝫ r̄nſio ad obiecta.
¶ Ad illd tn̄ qd̄ obijciꝛ de appropriatōe. dd̄ꝫ ꝙ
ſpūſſctus dr̄ donū vite. q2 ergo liber vite dic̄ po
ti⁹ noticiā q̄ꝫ donū vite: potius dꝫ appropriari li
ber vite filio q̄ꝫ ſpūiſcto. ¶ Ad illud q̄ obijciꝛ ꝙ
dꝫ appropriari p̄ri rōne memorie. dōni ꝙ du/
plex ē mēoria. ē. n. memoria h̄. ſcꝫ q̄ ē principiuꝫ
noticie. p̄ria. ſ. ſilitudo v̄itatis ip̄reſſa i aīa. ex qua
generaꝛ noticia. ꝛ h̄ ē ab alio aliquo ꝙ ſit i aīa
eo mō ꝗ̄ndi quo diciꝛ ꝙ noticia ē a memoria: ꝛ
amor ſiue volūtas a noticia ſiue memoria. Alio
mō dr̄ memoria ſcꝫ que ſeqꝛ ad noticiam. Me
moria ergo p̄io mō dicta appropiaꝛ p̄ri: non
ſcd̄o mō. liber aūt vite dr̄ ad ſilitudinē illi⁹ me/
morie q̄ ſit ex noticia. ꝛ iō n̄ ↄuēit p̄ri ꝙ ei appro
priēꝛ liber rōne mēorie. q2 illa memoria ad cui⁹
ſimilitudinē diciꝛ liber: non appropiatur alii.

Membrum ſecundū.

Einde q̄riꝛ qd̄ dicaꝛ liber vite: ꝛ iſta ē
queſtio de intentione nois libri. ſcd̄m ꝙ
dr̄ liber vite i deo. Circa hoc ſic obij/
ciꝛ. oēs tranſferētes ſcd̄m aliquā ſimili/
tudinē trāſferūt. liber aūt materialis diciꝛ a ſcri/
ptura. ſcriptura autē fit tripl̄r. in cera. in libro. in
ſpeculo. ꝛ dicaꝛ large ſcriptura q2 ſcd̄m ↄſuetum
modū loquēdi n̄ dicimus ꝙ ſcribatur i ſpeculo
ſꝫ liceat ita loq. Queriꝛ ergo ad cui⁹ ſilitudinem
dicaꝛ aliqd ſcribi i ſpeculo vite ſiue i deo. non. n.
videꝛ poſſe trāſferri p̄ ſilitudineꝫ q̄ ē cera: q2 illa
ē ſcd̄m dimiſſionē partiū. i deo aūt n̄ cadit rō p̄tis ꝛ
totius. Silr̄ nec videꝛ fieri p̄ ſilitudinē ſcripture
que fit i libro q2 illa ē p̄ receptionē ꝛ ↄpoſitiōeꝫ.
nihil aūt deo pōt addi nec aliqd de nouo p̄rec/
ipere. Itē nec ſcd̄m ſilitudinē illius ſcripture ſiue
rep̄ntatiōis que fit i ſpeculo. q2 qd̄ q̄nqꝫ appareꝫ
i ſpeculo poſtea diſparet: non aūt ſic ē in deo: q2
apud deū n̄ ē trāſmutatio. ¶ Preterea de iſto ē
de quo magis videꝛ. ſcꝫ ꝙ legaꝛ i libro vite ſicut
i ſpeculo: oſtendiꝛ ꝙ n̄ pōt eē. q̄uis eniꝫ veſtigium
creatoris reluceaꝛ i creatura. q2 creator ip̄ſimit
aliqd qd̄ ip̄m rep̄ntat: non tn̄ pōt dici ecōuerſo
ꝙ ſcꝫ a creatura aliqd reluceat i creatorē. nullaꝫ
enim actiuā pōt habere creatura i creatorē: nec
aliquā facere impreſſionē. In ſpeculo vero relu
cet idoluꝫ obiecti ex oppoſitione obiecti. n̄ ergo
diciꝛ liber vite put ē in deo ad ſimilitudinē ſpe/
culi. ¶ Itē mens diuina ē exēplar in quo ſūt ra/
tiones oium creaturaꝝ. iſte aūt rōnes ſūt eterne
ſed qd̄ ſcribiꝛ de nouo aduenit vel imprimitur.
imo oia i eo relucent ab eterno ergo intētio ſcri
pture ſeu libri repugnat deo. ¶ Itē queriꝛ quare
liber iſte diciꝛ liber vite. cū eniꝫ liber iſte ptineat
ad ſapientiā potius dꝫ dici liber ſapiētie q̄ꝫ liber
vite. ¶ Itē nos dicimur i deo viuere tripl̄r. pro/
prie: vita glorie. Io. xvij. hec ē vita eterna vt co
gnoſcāt te ſolū deū ꝛ quē miſiſti ieſum xp̄m. Iteꝫ
cōiter: vita nature. Actuū. xvij. In ip̄o viuimus
mouemur ꝛ ſumus. Itē tertio mō cōmuniſſime. ſ.
vita exēplari ſiue cauſali. Io. i. qd̄ factū ē in ip̄o
vita erat. queriꝛ ſcd̄m quā rōnem ſeu intētionē vi
te diciꝛ liber vite. ¶ Itē queriꝛ vtrū iſte liber poſ
ſit dici liber mortis ſicut dr̄ liber vite. ꝛ videꝛ ꝙ
ſic. q2 liber vite ē p̄ſcia dei. ſꝫ preſcia eque eſt re/
ſpectu mortis ſicē reſpectu vite: ergo liber ille pōt
dici liber mortis ſicut dr̄ liber vite. ¶ Iteꝫ liber
iſte luciđiſſime mōſtrat vitā. ergo ſimul ex oppo
ſito mōſtrat mortē. ſꝫ q2 mōſtrat vitā diciꝛ liber
vite: ergo q2 monſtrat mortem dr̄ liber mortis.
¶ Itē ↄtrarioꝝ eadē ē ars ꝛ diſciplina. vn̄ eodem
mō cognoſciꝛ ſanū ꝛ egrū: rectū ꝛ obliquuꝫ. vn̄
ēt rectū ē index ſui ꝛ obliqui. ergo ſilr̄ eodē mō
cognoſciꝛ mors ꝛ vita. Sꝫ dr̄ liber ex eo ꝙ i eo le
giꝛ ꝛ cognoſciꝛ. ꝛ dr̄ liber vite: q2 i eo cognoſciꝛ
vita. ergo ſilr̄ diceꝛ liber mortis: cuꝫ in eo mors
cognoſcaꝛ. Si dicaꝛ q2 liber vite dr̄ ꝛ n̄ mortis
q2 cā ē vite ꝛ non mortis. liber aūt n̄ ſolū ip̄or/
tat noticiā ſed cuꝫ noticia ſonat in cām. Contra.
ro. ix. ſup illd̄ vt oſtenderet diuitias glorie ſue. glo.
de iuſticia iudicat deus: nō de p̄ſcia. q2 iuſticiā
preſciētia cā eſt quare aliquis apud deū dignus
ſit vita. ergo preſcia n̄ diciꝛ cām. ſed liber vite eſt
preſcia dei. ergo liber vite n̄ diciꝛ cāꝫ. ergo eque
pōt dici ꝙ ſit liber mortis ſicut vite. nec remā/
net ꝓpter rationē cāe. Reſponſio. ad primum
qd̄ queriꝛ ſcd̄m quā rationē tranſferaꝛ ad diuina.
Dicendū q2 liber in diuinis diciꝛ ꝛ ratione ſcri/
pture: ꝛ ratione lectionis. Ratione ſcripture nō
que fit tp̄aliter ſed que ſtat eternaliter. Nec diciꝛ
hoc penes ſimilitudinē exterioreꝫ alicuius ſcri/
pture exterioris: ſꝫ penes ſilitudine ſcripture ite
rioris. ſ. ſpeculi ſiue imaginis. hoc ē penes ima/
ginē i aīa. vt dicaꝛ vna potētia in aīa i qua p̄io
ē ſilitudo dei indita. ſ. memoria. ꝛ ex ip̄a genera
tur intelligētia. ꝛ ex iſtis duob⁹ p̄cedit amor. vn̄
n̄ diciꝛ liber i deo ſcd̄m ſilitudinē ſcripture que fit
i cera vel i p̄gameno. ſꝫ ad ſilitudinē illā que fit i
ſpeculo. filius. n. dei ſpeculū diciꝛ. ſap. vij. Can/

dor ē .n. lucis eterne ⁊ speculū sine macula. Et di
cit speculū nō ad silitudinē speculi exterioris sȝ in
terioris .s. imaginis q̄ ē i aīa. hoc mō vt itelligat
pr primus fons formaꝝ i sua eēntia. Ista eadeȝ
pt ɔsiderari vt est i filio hn̄te istas formas a pr̄e
⁊ vt a pr̄e resultāt i filio. Et sȝ h̄ pt filiꝰ dici specu
lū. nō qꝛ aliqd resultet i eo a creatura: sȝ qꝛ resul
tāt i eo rōnes eterne a patre. ⁊ ita pȝ qō lib dicat
rōe scripture q̄ ē i speculo. ¶ Itē dicit liber rōne
lectōis q̄ ē i libro. qꝛ ibi legit ⁊ repn̄tāt oēs for
me siue rōes viuētes ⁊ eterne. Et notādū q̄ dei no
ticia dicit pluribꝰ modis. dicit eīȝ scīa. ⁊ p̄scīa. ⁊
sapiētia. dicit et ꝓuidētia dispositio. ⁊ ēt idē ē qd
subest diuīa eēntia vt noticia. Sȝ scīa dic̄ diuinaȝ
noticiā absolute: vt ē p̄sentiū ⁊ absentiū bonoꝝ ⁊
maloꝝ. Prescīa vo rōe ꝓpositōis pre: dicit no
ticiā futuroꝝ nr̄i. Sapiētia vo dic̄ noticiā bono
rū tm̄. qꝛ deus n̄ sapit .i. n̄ approbat mala. suū dt
sapere ē suū approbare. Dispositio aūt dic̄ noti
ciā vt ē aro faciēdoꝝ. Prouidētia vt ē gubernā
doꝝ eoꝝ q̄ scdm sūt rōnaliū ⁊ irrōnaliuȝ gnāliter
oīuȝ. Predestinatio vo dicit noticiā rōnū tātū
ordinādoꝝ ad gratiā i pn̄ti ⁊ gliaȝ i futuro. Li
ber vite dicit noticiā remunerandoruȝ in glia. ⁊
differt a p̄destinatōe: qꝛ p̄destinatio ē p̄scīa bn̄fi
cioꝝ dei: liber vite meritoꝝ vite eterne. vn̄ liber vi
te eterne ꝓprie respicit qd est in nobis vt merita
nostra. p̄destinatio respicit magis qd ē i deo. vn̄
philip. iiij. quoꝝ nōia sunt in celis. glo. id est me
rita. ⁊ p hoc pȝ solutio ad ea q̄ opponunt q̄re ⁊
qūo dicit liber: ⁊ scdm quā rōne vite dicit vita. qꝛ
vita accipit ibi ꝓ vita glorie ad quā ordināt scri
pta in hoc libro sicut postea videbit. ¶ Ad illud
quo obijcit q̄re nō dicit liber sapiētie sȝ liber vi
te: dicēduȝ q̄ liber vite dicit: qꝛ i eo scripta sunt
merita vite eterne. qꝛ ergo n̄ solū dic̄ noticiā sed
respectū etiā ad vitā: iō nō dicit liber sapiētie sȝ
liber vite. ¶ Ad illud quo q̄rit vtrū debeat dici
liber mortis. dōm q̄ nō. qꝛ in illo libro nō ē scri
pta mors. nec legit ibi aliqd nisi vita. qꝛ liber vi
te dicit inq̄ntū exēplar scdm q̄ dicit in ps. In capi
te libri scriptū est de me. i. in deo patre q ē caput
xp̄i q fuit forma iusticie hominibus. qꝛ ergo li
ber iste nō est exēplar nisi vite: non dȝ dici liber
mortis sȝ vite. ¶ Et si obijciat ex eo q̄ dr̄ apoc.
xx. Alius liber aptus est qui ē vite ⁊c. Glosa li
ber iste ē p̄sciētia. qꝛ tūc scient mali se nō esse p̄
destinatos ad vitā. ergo i illo libro legēt mali q
nō sūt p̄destinati. ergo legēt ibi suā dānationem
siue mortē. Dicēdū q̄ sicut luce cognoscūt tene
bre non tn̄ ibi videnť: sic in libro vite cognosceť
mors. nō tn̄ ibi videbit vel legeť. qꝛ nō cogno
sceť ibi mors p essentiā sȝ p priuatōeȝ. qꝛ eniȝ nō
videbunt se ibi scriptos ad vitā: scient se p̄scitos
ad mortē. ⁊ ita non pōt dici p se nec ꝓprie liber
mortis sȝ vite. ¶ Ad illud q̄ obijcit p illā glosaȝ
apoc. xx. Liber vite ē p̄scīa dei ⁊c. dicēdū q̄ li
ber vite dicit p̄scīa rōe noticie vite ⁊ nō mortis.
vn̄ i illa argumētatōne ē falsa ɔsequētia. tn̄ ɔcedi
pōt sicut dictū ē. q̄ i libro vite cognoscunt mali
p̄sciti ad mortē. sȝ hoc nō ē ꝓprie ⁊ p se: sȝ p pri
uatōeȝ. sicut tenebra ē rō cognoscēdi seipsȝ ⁊ obli
quū. ¶ Silr̄ dōm ad illud q̄ duoꝝ eadē ē discipli
na ⁊c. q̄ ex libro vite itelligit mors ex opposito.
nō tn̄ ibi vr̄: qꝛ n̄ ē ibi scripta: sȝ p priuatōeȝ itel
ligit solū. ⁊ p hoc pȝ rn̄sio ad sequēs obiectum.

Membrum tertium.

DEinde q̄rit quoꝝ sit liber vite. Et cir
ca h̄ q̄rūt ista. Primo vtꝝ liber vite sit
respectu dei ⁊ respectu creaturarum.
aut respectu creaturaꝝ solū. Scdo si
respcu creaturaꝝ. vtꝝ respcu oīuȝ vel rōnabiliū
solū. Tertio si respectu rōnabiliū solū. vtꝝ respe
ctu bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Quarto si respectu bonoꝝ
tantū. vtrū bonoꝝ tantū scdm electiōeȝ: aut etiā bo
noꝝ scdm presenteȝ iusticiam.

Articulus primus.

PRimo igit q̄rit vtrū liber vite dicat
respectu dei. ⁊ videť q̄ sic. qꝛ liber vi
te ē noticia dei sic habeť in glo. super
illud ps. deleant d libro viuētiū sȝ no
ticia dei dicit respectu sui. qꝛ deus cognoscit se.
ergo liber iste dr̄ respcu dei qꝛ i eo legit se. ¶ Itē
liber dr̄ inq̄ntū repn̄tat se. sȝ deus maxie repn̄tat
se sibi. ⁊ priꝰ repn̄tat se q̄ alia q̄ sūt i tpore: ergo li
ber iste dr̄ respcu dei. Cōtra. philip. iiij. super
illō. quoꝝ nōia sūt i libro vite. glo. ⁊ i p̄destina
tōe dei. sȝ p̄destinatio n̄ dicit respcu dei ita q̄ p̄
destinet: ergo nec liber vite dicit respe. tu dei.
Rn̄. liber vite dicit diuinā noticiā. n̄ tn̄ scdm quā
cūqȝ rōnē: sȝ dicit noticiā meritoꝝ vite eterne vt
habeť ex gl. philip. iiij. quoꝝ nōia .i. merita ⁊ p̄
mia qꝛ veritatē tenēt: sūt scripta i libro vite .i. i p̄
destinatōe dei qꝛ p diuersitate meritoꝝ diuersas
habebūt mansiōes i eterna domo. Quia ergo deꝰ
ex meritis n̄ hȝ vitā sȝ ex seipo nō pōt dici respcu
eiꝰ liber vite. sȝ si extēsiue nole dicēť liber vite i q̄
legit vita. vt n̄ solū dicať vita ex meritis sȝ vita q̄
deus ē. sic pōt dici liber respcu dei: qꝛ in eo legit
vita q̄ ipe ē. ¶ Ad illud ergo q̄ obijcit q̄ liber vi
te ē noticia dei. dicēdū q̄ liber vite n̄ dicit noti
cia absolute: sȝ dicit noticia respcu meritoꝝ vite
respcu dei. ¶ Ad illud qd obijcit q̄ liber vite re
p̄sentat se ⁊c. dōm q̄ deus repn̄tat se sibi ⁊ fibi
maxie notus ē. ⁊ ipe ē vita. nō tn̄ ꝓp hoc dicit li
ber vite qꝛ liber vite est noticia meritoꝝ vite vn̄
potius repn̄tat liber iste merita vite q̄ ipm̄ deū.
vn̄ aug. xx. d ci. dei. ca. xv. exponēs illud apoc.
qui nō sūt inuēti in libro vite missi sūt in stagnū
ignis ⁊ sulphuris: dicit. nō dedit liber iste comme-

motur ne oblivione fallatur; sz p̄destinationes eorum significat q̄bus eterna dabit vita. neq3 enim eos nō noscit deus. ⁊ in hoc libro legit vt sciat: sz potius eius p̄scia de illis q̄ falli nō pōt liber vite est in quo sūt scripta. id est ante precognita.

Articulus secundus.

Secūdo q̄rit̄ vtrū liber iste sit oīuz: an solū rationabiliū. Ad qd̄ sic. Jo. i. qd̄ factū ē in ipso vita erat. q2 rōnes oīuz viuētiū sūt in ip̄o. sicut enim archa in mente artificis viuit vita artificis. archa tamen in opere non viuit: ita oīa viuūt in deo ⁊ sunt vita in ip̄o q2 rōnes oīuz viuunt in ipso ⁊ p̄n̄s legit̄ illa in ipso. ergo pōt dici liber vite respectu oīuz. ¶ Itē apoc. iij. sup illud q̄ vicerit nō delebo eū d̄ libro vite. gl. liber vite ē p̄scia dei in q̄ oīa sūt p̄stītuta. ergo liber vite ē respectu oīuz: q2 oīa p̄stāt in ip̄o. Cōtra aug. xx. d̄ ci. dei. liber vite ē p̄destinatio eoꝝ q̄b᷒ eīna dabit̄ vita. sz vita eīna n̄ oīb᷒ dabit̄ sz soluz electis hoīb᷒ mō. ergo liber vite dr̄ respectu oīuz creaturarū sz solū rōnabiliū. Rn̄. liber vite n̄ dr̄ respectu cuiuscūq3 creature: sz respectu rōnabiliū tm̄. Et notādū q̄ q̄dā dicūt̄ viuē ī se: q̄dā ī alio. res .n. inalate nō viuūt ī se sz solū ī alio: q2 nō hn̄t principiū vite ī se sz solū ī deo. sz cū dicūt̄ res viuē in deo. nō dicūt̄ viuē ꝓpria nā sua in suo genere: sz ī mēte diuina. aīata v̄o viuūt in se seu in ꝓprio genē. sz istoꝝ q̄dā viuūt vita nō libera: q̄dā v̄o libera vita. vita nō libera viuūt vegetabilia: q2 vegetabilia d̄ necessitate ordinant̄ ad quosdā actus. sensibilia ēt n̄ mouēt̄ sz libertatē: sz sz īpetū. ⁊ iō nec aīa vegetabilis nec sensibil̄ hz vitā liberā: q2 n̄ ē dn̄a sui act᷒. sola .n. aīa rōal̄ hz liberā vitā: q2 est dn̄a sui actus. ⁊ iō actus ei᷒ sūt laudabiles ⁊ vituperabiles. ⁊ circa hos p̄sistit meritū vel demeritū. liber ergo vite n̄ dicit̄ respectu cuiuscūq3 vite: sz respectu vite q̄ ē meritoria pōt eē vite eīne. ⁊ p hoc pz solutio ad primuz. ¶ Ad scd̄z dōm. q̄ oīa q̄ sūt ī p̄scia dei sūt in ip̄a p̄stantia: sicut dicit glo. apoc. iij. nec pp hoc seq̄t̄ q̄ oīa sūt in libro vite: q2 lz idē sint in essentia lib̄ vite ⁊ p̄scia: tn̄ nō quecūq3 sūt in p̄scia sūt in libro vite. q2 p̄scia est respectu futuroꝝ. liber vite tm̄ respectu electorū ⁊ iō nō lz argumētatio.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit̄ vtrū liber vite sit respectu bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Et videt̄ q̄ n̄ dicat̄ respectu malorum. Ro. ix. sup illud. vt ondēderet diuitias glīe sue. glo. d̄ iusticia iudicat deus ⁊ nō de p̄scia. q2 iusticia n̄ p̄sciētia ē ea q̄re aliq̄s sit dignus vita apud deū. vnde moysi dixit. xxxij exo. siq̄s peccauerit ī me delebo eū d̄ libro meo ⁊ ē. vt sm̄ iusticiā iudicio videat̄ deleri eū3 peccat. Ex hac aucte obijcit̄ sic. Si iusticia n̄ est p̄sciatest ea q̄re aliq̄s sit dignus vita apud deū. ⁊ oīs q̄ scriptus ē ī libro iusticie huiusmōi dign᷒ ē vita: q2 lib̄ vite ē noticia dignitatis vite: ergo solū boni ⁊ iusti scripti sūt ī libro vite. ¶ Itē q̄ peccat delet̄ d̄ libro illo. sz q̄ delet̄ n̄ ē ibi scrip᷒: ergo nullus pc̄tor ē ibi scrip᷒. gl. lib̄ vite nō ē respectu maloꝝ. Cōtra. sup illud luc. x. Noīa vr̄a scripta sūt ī celꝭ. gl. siq̄s terrestria siue celestia opa gesserit. p h̄ q̄ lr̄is ānotat᷒ apd̄ dei memoriā eīna. dr̄ esse affixus. Sz nihil ē aliud q̄z lr̄is ānotari apud dei memoriā q̄z scribi ī libro vite. ergo q̄ facit terrestria opa scrip᷒ ē ī libro vite. sz q̄ facit terrestria opa malus ē. ergo mali scripti sūt ī libro vite. ¶ Itē philip. iiij. Quoꝝ noīa sūt in libro vite. liber vite ē p̄destinatio. sz p̄destinatō ē d̄ bonis ⁊ malꝭ. ¶ Itē apoc. iij. sup illō n̄ delebo eū d̄ libro vite. glosa. delet reprobos sz q̄liq3 delet̄ fuerit scripti. ergo reprobi aliq̄ scripti sūt ī libro vite. Solutio. dōm. q̄ liber vite dr̄ respectu bonoꝝ. illud .n. solū dr̄ scriptū ī libro vite qd̄ hz notitiā ⁊ exēplar ī deo. sz mali in q̄tū mali nō hn̄t noticiā ⁊ exēplar ⁊ iō mali nō pn̄t dici scripti in libro vite. q2 liber vite ē p̄destinatio sicut dicit gl. philip. iiij. Sz q̄nq3 p̄tingit q̄ aliq̄s p̄destinatus ē malus vt pz d̄ magdalena ī statu p̄c̄ti. ⁊ ita aliq̄ mali. scripti sūt ibi: ergo nō ē vniuersaliter verū q̄ liber vite sit respectu bonoꝝ tm̄. Ad hoc dicendū q̄ maloꝝ aliq̄ sūt electi: aliq̄ reprobi. ⁊ aliter ē in his ⁊ in illis. q2 mali q̄ sūt reprobi nullomō sunt scripti in libro vite. Mali v̄o electi ⁊ si q̄nq3 cadūt a iusticia: adhuc tn̄ dicūtur scripti ī libro vite. q2 ēt ille casus ordinat eos ad vitā. ⁊ si nō causaliter: materialiter tn̄ siue occasionaliter. vn̄ Ro. viij. oīa coopant̄ ī bonū his q̄ sm̄ ꝓpositū vocati sūt sc̄i. Glo. etiā casus q2 post pc̄a sunt humiliores ⁊ etiā feruētiores. p aliquādo. vt pz in magdalena. q̄ ēt recedētibus discipulis nō recedebat. vn̄ sup illud. i. Esdre. ij. q̄ hi sūt ꝓuincie filij. glo. nullus p̄destinatus pīre ī ꝑpetuū pōt. sz q̄n .n. ī babilonē. i. ī p̄fusionē pc̄toꝝ abducitur: oīuina ꝓuisione ad pacē ecc̄le reducit̄. ¶ Ad aliud quo obijcit̄ d̄ malo p̄destinato. q̄ sz iusticiā iudicio videt̄ deleri. dicendū q̄ est faciendā vis ī hoc q̄ dico videt̄. videt̄ .n. deleri sz nō delet̄. vnde dicit glosa ibidē sic. dicit dn̄s. Si peccauerit q̄s in me: delebo eū de libro meo vt sm̄ iusticiā iudicia videat̄ deleri eū3 peccat. iuxta p̄scientiā aūt nunq̄ ibi scriptus fuit. intellige de peccante finaliter. ⁊ sequit̄. ecōuerso vero tunc aliquis videt̄ scribi q̄ sm̄ p̄sciā nunq̄ fuit: intellige de p̄scitis quum tn̄ sm̄ p̄sentē iusticiā aliq̄ sūt boni. vult ergo q̄ presciti siue reprobi cū3 a presenti iusticia cadunt: videntur deleri de libro vite. cuz tñ nunq̄ ibi fuerint. Similiter cū sunt in statu p̄sentis iusticie: videntur ibi scribi: ⁊ tamē apud dei p̄scientiā nunq̄ ibi fuerunt. ¶ Similiter dicendū de prede

finalis qr semp̄ scripti sunt. ⁊ si aliqñ cadant ⁊ ita deleri videant: nunq̄ʒ tñ simpliciter nec ī veritate delent. Est enim ɔsiderare meritū illius p̄de finali vt nūc. s. dū ē in peccato mortali: vel meritū simplr̄ vt ē in p̄destinatiōe diuina. Si ɔsiderat meritū illius vt nūc: s̄m hoc ñ pōt dici q̄ sit scriptus in libro vite. sʒ si ɔsideret meritū illius simpliciter siue vt ē in p̄destinatiōe diuina: sic pōt dici scriptus ī libro vite. nec pōt deleri quo ad meritū. ergo vt nūc videt deleri: sʒ tñ quo ad meritum simplr̄ ñ delet. ¶ Ad aliud dōm. q̄ p̄destinatio ē solū de bonis finaliter. quoꝝ tñ aliqui possunt eē mali vt nūc ⁊ cadē a iusticia p̄ñti: sʒ tñ resurgunt ⁊ finaliter erūt boni. ¶ Ad vltimū dōm. q̄ ñ possunt dici ꝓprie q̄ reprobi scripti sunt ī libro vite. ⁊ rō huius ē. qr in libro vite nō dicit aliqd scribi nisi qd̄ cū effectu ordiat ad vitā. ⁊ ideo p̄destinati dicunt scripti ī libro vite. qr tota eoꝝ vita ordinat ad vitā etiā peccata vt dicit Ro. viij. ordinat dico non vt cā: sed vt occasio vel materia. Eodē modo in reprobis tota vita eoꝝ ordinat ad penam. Nō enim creatio ē possibilis ad salutē. ⁊ q̄ habuit gratiā: totū cedit eis ad penā propter ingratitudinē. Illud aūt qd̄ ordinat ad penā de se non pōt dici ordinari ad vitam. solū aūt illud qd̄ ordinat ad vitā dicit scribi in libro vite. ⁊ iō reprobi ñ possunt scribi in libro vite lʒ sint ī prescientia diuina. Verūtamen presens iusticia pōt dupliciter ɔsiderari s̄m se vel s̄m suū exitum. s̄m q̄ ɔsiderat s̄m se: quo ad qd pōt dici reprobus scriptus in libro vite: quo ad quid vero ⁊ ñ simpliciter dico. i. quo ad nunc non simplr̄. qr gratia non facit simplr̄ dignū vita eterna nisi sit gratia finalis. Si vero consideratur s̄m suū exitū idest q̄tum ad abusum habentis gratiam nō dicet propter illum scriptus quia sequit̄ dāo.

Articulus quartus.

q Quarto querit̄ vtꝝ liber vite sit bonorū tñ s̄m electiōem: aut ēt bonorū s̄m p̄ntem iusticiā. Ad qd̄ sic. super illud Ro. ix. vt ostēderet diuitias glorie sue dicit glo. sūt quidā qbus data ē grā ī via. et inde ⁊ saultat illis discipulis qbus dñs ī euāgelio dixit. Gaudete ⁊ exultate qr noīa vestra scripta sūt in celis Luc. x. ⁊ postea abierūt retro Jo. vi. Sʒ hec dñs de illis dixit ꝓp iusticiā cū deseruiebāt. ac si diceret. digni estis vita eterna: qr erant tunc boni. ergo ⁊ illi q sunt reprobi cū sunt ī statu iusticie sūt ibi scripti. Cōtra. sup illud ps̄. deleantur de libro viuentiū. glo. nō sic accipiendum est tanq̄ʒ in hoc libro aliquē scribat deus quem postea deus deleat: sʒ sic accipiendū ē de libro vite viuentiū s̄m spem illoꝝ qui scriptos se putat. i. ɔstet illis ñ eē scriptos ibi. ex hoc arguit quicqd scribit ī libro vite: scribit ibi s̄z veritatē. reprobi aūt nō sunt ibi scripti s̄m veritatē s̄z s̄m suā opinionē sicut dicit illa glo. ergo reprobi ñ sunt ibi scripti. ¶ Itē apoc. xiij. Quoꝝ noīa ñ sūt scripta ī libro vite ⁊c. Interlinearis reprobi tm̄. ¶ Itē apoc. xx. q nō ē inuētus ī libro vite scriptus: missus ē ī stagnū ignis ⁊ sulphuris. Glo. ibi ad vitā p̄destinatus. ergo eē scriptū ē eē p̄destinatū. ergo solū p̄destinati sūt scripti: ñ ergo reprobi. Sō. dōm s̄m glo. ix. Ro. dicit aliqd scribi ī libro vite dupl̄r. simplr̄ ⁊ s̄m qd. Simplr̄ ibi scribunt̄ illi q h̄nt ɔseuerantiā finalē in grā. s̄m quid vero dicunt̄ ibi scribi reprobi cū h̄nt p̄ntem iusticiā. qr sūt ibi scripti s̄ʒ suā ⁊ aliorum opinionē sicut p̄ʒ ex glo. ix. Ro. que ēt posita ē in problemate precedēti. dicendū ergo est q̄ al. qui dicunt̄ scribi in libro vite s̄m p̄sentem iusticiā: aliqui s̄m prescientiā: illi enim qui dicunt̄ scribi s̄m p̄scientiā: scripti sunt simpliciter. qui vero s̄m p̄ntem iusticiā s̄m qd solū. s. s̄m suā opinionē. sicut dicitur in glo. sup illud ps̄. Deleant̄ ⁊c. Si vero opponat q̄ in deo ē p̄scīa iusticie p̄ntis sicut et finalis. ergo simpliciter pōt dici scripti in libro ꝓpter iusticiam p̄ntem. ibi ēt est p̄scientia penaꝝ. nunquid ēt iuxta hoc dicunt̄ scripti ibi iuxta illud qd̄ dicit apoc. xx. Et alius liber apertus est qui ē vite ⁊ iudicati sunt mortui. ex his que scripta erant in libris. vñ ꝓprie dicit̄ liber ille liber vite. deus enim h̄ʒ ꝓpriū qd̄ ipsum ē solū saluare ⁊ premiare. ex ipso vero ꝓprie s̄m ipsum nō ē punire sʒ ex nobis ⁊ meritis nostris non ex [illegible] corde humiliauit deus ⁊ abiecit filios hominū. Sʒ qr nihil relinqt inordinatū q̄ mala nolūt eē sub ordine misericordie saluātis: cadūt sub ordine iusticie puniētis. vñ Boe. ordo qdam oīa ɔplectit. vt si qa ab assignato ordine recesserat: in alium ordinē relabat. Nō ē ergo liber de penis ⁊ p̄mio. nec dicit ita liber penaꝝ sicut [illegible]. ¶ Ad aliud dōm q̄ ē in deo p̄scīa p̄ntis iusticie: nec dicitur scribi ī libro vite: qr ñ ē stabilis [illegible] qa aūt scribit inuiolabiliter ibi est. ¶ Ad aliud quod obijcit ex auctoritate Luc. x. dōm q̄ aliud ē scribi in celo: aliud in li. vite scribi. Nā in celo h̄ñ dicunt̄ scribi quidā h̄ñt iusticiam ⁊ gratiam sicut dicit glo. illa Ro. ix. in libro autem vite soli scribuntur qui habent iusticiam finalem.

Membrum quartum.

c Consequēter querit̄ quo se h̄ʒ liber vite. ⁊ querunt̄ tria. Primo quo se habeat ad scriptionē. Secundo quo ad deletionē. Tertio quo ad iteratiōnem.

Articulus primus.

a Ad primū querit̄. vtrū aliqs q ñ est scriptus possit fieri q̄ sit scriptus. Et vr̄ q̄ sic. qr pōt fieri qd̄ in se ē. sed si fieri qd̄

in se est: deus dabit sibi gratiam. ⁊ si hȝ grām: pt
eā custodire ⁊ ita pseuerare. ⁊ si pseuerare habe
bit vitā eternā. ergo p̄scitus pt habere vitā etern
nā. sȝ oīs q habebit vitā eternā scriptus ē i libro
vite. ⁊ iste pōt habere vitā eternā: ergo pt scribi
in libro vite q n̄ ē script⁹. ¶ Itē apoc. iij. tene qd
habes ne alius accipiat coronā tuā. Corona dr
vita eterna. ergo pōt aliqs q n̄ ē scriptus accipe
coronā alterius. ergo pt p̄scribi. Cōtra. pre-
scitus nō pt saluari: ergo n̄ pt scribi. Si dicat q
hec ē duplex prescitus pōt saluari sicut hec albū
possibile ē eē nigꝝ. nā si dicat de re: sic vera ē. sȝ
si de dicto: falsa ē. Cōtra. hec distictio solū vera
ē vbi forme contrarie sibi pn̄t succedē. Si. n. iste
forme albedo ⁊ nigredo n̄ sibi possent circa idē
subiectū succedē: nūqȝ esset ista va. albū pōt eē ni
grū. nec de re nec d̄ dicto. sȝ eē p̄scitū ⁊ eē p̄desti
natum n̄ pn̄t sibi succedē circa idē subiectū: ergo
ista nullo mō pōt eē vera. prescitus pōt esse pre
destinatus siue saluari. ergo p̄scitus nullo mō pt
facē vt sit scriptus in libro vite. ¶ Itē si aliqua cō
ditionalis ē va. si āñcedens ē necessariū: ergo ⁊
ꝯñs. sed ista ꝯditōalis ē va si iste e p̄scitus dāna
bitur: ⁊ āñcedēs ē necessariū. s. q iste sit predesti
natus. q. n. prescitus ē non pt non eē p̄scitus. ista
n. ē d̄ p̄terito va. ergo ē necessaria. silr ⁊ ꝯñs erit
necessariū. s. q iste dānabit. ergo nullo mō pt sal
uari. ergo nullo mō pōt i libro vite scribi. ¶ Itē
i. Esdre. ij. sup illud. hi sunt p̄uincie filij ⁊c. glo.
nullus p̄destinatus pōt perire ipꝑpetuū. qn̄. n. i babi
lonē. i. in ꝯfusionē pcti abducunt: p societatē iu-
stoꝝ ad pacē eccl'e reducunt. Si ergo nullus p̄de
stinatus perire pōt: ergo silr nullus prescitus salua
ri. ergo nec scribi in libro vite. Rñ. nullus re-
probus s̄m veritatē pōt scribi i libro vite: nec pt
facere q scribat ibi. tñ s̄m suā opionē pōt ibi eē
scriptus sicut dicit in gl. Deleant ⁊c. ¶ Ad illud
quo obijcitur q iste prescitus pt saluari: ergo pt
scribi in libro vite. dōm q hec ē duplex iste p̄sci
tus pōt saluari. Si. n. ꝯposita intelligat: falsa ē. si
diuisa: vera. sic h̄ albū pōt esse nigꝝ. nā i isto pre
scito ē potētia vt saluet. q₂ quātū ē d̄ se: saluabilis
ē. sȝ si ponit q saluet: iā ponit nō esse p̄scit⁹ ⁊ ita
ponit q sit scriptus. ¶ Ad illud q iste forme esse
p̄scitum ⁊ eē predestinatū: nō sibi inuicē pn̄t suc
cedere. dōm q p̄scia vel predestinatio nihil po-
nit i prescito vel i predestinato. sicut laudatū nō
ponit aliqd i eo q laudat: sȝ in eo q laudat. cū er-
go dicit iste ē p̄scitus: n̄ ponit aliqd i isto sȝ i deo.
vñ p̄scia nō ē cā aliq̄ i dānandis q̄re dānat. sicut
n. memoria nō cogit ea q̄ p̄terierūt: sic nec p̄scia
ea q̄ futura sunt. de⁹ tñ necessario scit istū dānan
dum. q₂ oīa sunt in scia dei imutabiliter. sȝ tñ iste
nō ē necessario dānandus: imo ꝯtingenter. q₂ a
suo li. ar. Nec ē sile de istis formis albedo nigre
do. q₂ aliqd ponūt i subiecto: p̄destinatio ⁊ p̄scia

nihil ponūt. iō si iste forme n̄ succederēt albedo
⁊ nigredo: nō possȝ hec eē va albuȝ pt eē nigꝝ.
hec aūt pt eē va iste q ē p̄scitus pt saluari: sȝ forme
ille n̄ sibi succedūt i subō. q₂ ille nihil ponūt i isto
sȝ i deo. ¶ Ad aliud qd obijcit. q n̄ ē necāria. iste
ē p̄scitus. dōȝ q si necessitas referat ad p̄sciaȝ in
ꝯpatōe vl' relatōe ad p̄sciētē siue ad illū. cuius ē
p̄scia: veꝝ ē. si i ꝯpatōe ad p̄scitū siue d̄ q̄ ē p̄scia:
falsa ē. p̄scia. n. vna ē ⁊ semꝑ inuariabilis quātū
i se ē: sicut ipse ē. tñ p̄scitū de ꝯtigētibus ē. vñ apte
istius de quo ē p̄scia non ē necessitas. q₂ iste opat
s̄m liberꝝ arbitrium ⁊ opatur ꝯtingenter. ⁊ ꝯtin
gētia sunt merita ⁊ demerita. ⁊ pt si vult facere
opa p quibus dānabit ⁊ opa p quibus saluabi
tur. vñ hec duplex ē: iste p̄scit⁹ necessario saluat
⁊ silr hec. iste prescitus necessario dānabit ꝯpo
site. n. false sunt: diuise vē vt habitū ē supra. ¶ Ad
illud q̄ obijcit q hec ꝯditōalis ē va si de⁹ p̄uidet
istū dānādū ipē dānat. sȝ āñcedens ē necessariū:
ergo ⁊ ꝯñs. dōȝ q iste ē sensus hui⁹ ꝑpōnis de⁹
p̄scit istū dānādū. i. deus scit istū futurꝫ dānandū.
⁊ ex hoc bñ seqt ergo dānabitur. hoc aūt non ē
rōne scie: q₂ ipē scit ea q̄ nō sunt: sic ea que sunt.
seqtur tñ rōne futuritionis: q₂ si ē futurus dānan
dus dānat. hec aūt intentio ꝑortat p ꝑpositionē
precij dicitur prescit istū dānandū. Cuȝ ergo dr
āñcedēs ē necessariū ergo ꝯñs. dōȝ distinguēdo
q₂ cū dicit āñcedēs ē necessariū. s. deus scit istum
futurꝫ dānādū necessitas pōt referri ad hoc v̄bū
scit. ⁊ sic ē va q₂ deus imutabilr scit istū eē dānā
dum. Vel pt referri ad hoc v̄bū fore siue ad hoc
p̄ncipiū futurꝫ. ⁊ sic ē falsa. q₂ hic iste ē sensus. de⁹
scit istū necessario futurū siue fore dānādum. ꝯse
quētia v̄o vnius ꝑpōnis ad alterā nō erat rōe
scie sȝ rōne futuritōis. necessitas v̄o ē i scia n̄ i fu
turitōe. ⁊ iō nō sȝ cū necessitate illa ꝯñia sic sīt.
iō nō valet illa argumētatio. Silr distinguēda ē
passiua hec. s. iste ē necessario scitus futur⁹ dānā
dus. Aliter aūt pt distigui: sȝ fore i idē redit. de⁹
scit necessario istū futurū dānādū. q₂ si hec dictio
necessario determinet hoc verbū scire p ꝯpatōē
ad scientē: sic ē va. si ꝯpatione eni ad scitū: falsa.
Similiter pōt distingui in omnibus ꝯtingentib⁹
que exprimuntur sciri scientia dei. Similiter distin
guēda est hec. istum prescitum ē necessarium dā-
nari. q₂ cū dico iste p̄scitus necessario dānabit
pōt de isto necessario affirmari quod dr de p̄te-
rito vel qd dicit d̄ futuro ⁊ necessitas ad hoc vl
ad illud referri. Si enim referatur necessitas ad
id qd dicitur de preterito: vera est. si ad id qd dr
de futuro: falsa est.

Articulus secundus.

D Einde querit quomō se hȝ liber vite
dīni ad delectionem. ⁊ querit si aliquid
quod sit scriptū i libro vite possit deleri

de illo. Et videt q sic exodi.xxi. q peccauerit in me: delebo eũ de libro meo. sz multi peccãt: ergo multi delent. Itẽ ps. deleant de libro viuentium. Itẽ Apoc.iij. Qui vicerit nõ delebo eũ de libro meo. glo. delet. improbos sm illud. induratum cor pharaonis. Itẽ hoc idẽ videt p rõnẽ. qz pdestinatus põt peccare: et non. ẽ necessitate bonus. et põt i peccato pseuerare. ergo põt dãnari. ergo põt nõ esse scriptus i libro vite. sz fuit scriptus: ergo aliqs scriptus põt deleri. Contra. apoc. iij. sup illud non delebo eum de libro vite. gl. liber vite est pscientia dei in quo oĩa sũt pstantia. ergo nihil põt deleri de illo. Itẽ Jaco. i. apud quez nõ est trãsmutatio: ergo nullus scriptus i eo potest deleri. Rñsio. dicendũ q aliqd dupli põt dici deleri de libro vite. vl' qñtũ ad ordinẽ subiectũ diuine prescie: vel qñtũ ad noticiã diuine pscientie. qñtũ ad noticiã diuine pscientie nunqz ptingit aliquẽ deleri de libro vite. qz diuina scia nõ potest mutari. qñtũ vo ad ordinẽ subiectuz diuine pscie sic ptingit deleri et nõ deleri. in diuina eniz pscia ẽ q qlibet homo ex pditiõe sua ẽ possibilis ad vitaz. nõ eniz in puniendo plasmauit nos deus. sic dicit damascen'. In nã ergo est qdã ordo ad vitaz beataz. sed in multis ista possibilitas nũqz disponit. vt in illis qui nunqz habẽt gratiã i qbusdam vo disponit. in illis scilicet qbus dispositio dat scilicet gra qua digni sunt vita beata. sz vlterius in aliqbus ponit quasi necessitas ad vitam scz in illis q habẽt pseuerantiã finalẽ. vñ sic ponit materie triplex status. quo pmo est vt ponat deinde vt dispositio tertio vt necessitas ad formaz. Similiter ẽ in pte illa q ex pditione nature ẽ potẽtia ad vitã. ex supadditiõe gratie ẽ dispositio. ex pseuerantia finali ẽ necessitas ad vitã. primus ergo ordo frustrat in reprobis postqz sunt dãnati iam nõ sũt possibiles ad vitã. scdus vero ordo frustrat in illis qui nunqz habẽt gram: et in his q cadũt a gra quã habuerũt. cadũt ergo ab ordine quo dispositi erant ad vitã. et qñtuz ad hoc delentur. In rõne eniz eterna erat q faceret illum possibilẽ ad vitã. et q adderet ei vlterius gre dispositiões. et ista duo põt frustrari. Ad tertius ordo nũqz frustrat qn scz iste q hz pseuerãtiã hẽat vitã. et io qñtuz ad istũ ordinẽ nõ põt dici q fiat dilectio. sz qz alij duo ordines frustrãt: io qñtuz ad illos fit deletio. vñ qñtũ ad istos ẽ qdã deletio gre sm q dr i gl. sup illud apoc.iij. Qui vicerit nõ delebo eũ de libro meo. i. nõ subtraha gratiã. Silr dãnatio ẽ qdã deletio qz tũc frustratur possibilitas ad vitã q semp fuit i hoie dũ viueret qz de nemine desperandũ ẽ dũ ẽ in via sicut dicit aug. et ita accipit deletio i ps. eũ dr. deleant de libro viuẽtiũ. gl. sm spem illoz q scriptos se putãt. i. pstet ipsis nõ ibi eẽ scriptos. tũc n vlterius nõ hñt spez de salute. Sz qñtũ ad tertiũ ordinẽ nũqz est deletio: et io dicit q nullus pdestinatus põt perire i perpetuũ. hoc qd dico pdestinatus ipoitat gram finalẽ. Ad obiecta ergo rñdẽdũ. Ad primũ qd obijcit p illud q peccauerit in me delebo eũ et c. Dicẽdũ q hoc verũ ẽ qñtũ ad scdz ordinẽ diuine noticie: qz erat dispositus ad vitã nec etiaz mutat diuina noticia cũ hoc semp sit nota. Similiter pz rñsio ad scdz qd obijcit. cũ eniz dicit deleant de libro viuẽtiũ. hoc dicit sm primũ ordinẽ. qz saluabiles facti erãt. et io spem de salute habere poterãt. sz dũ dãnati sũt frustrat illa potẽtia et spes psequẽs. vñ dicit glosa sup illud ps. deleant. glo. qñtũ ad spem suã. Silr ad tertiũ qd dicit glo. apoc.iij. delet reprobos. verũ ẽ qñtũ ad primũ ordinẽ vel qñtũ ad scdz. cũ merita eoz exigẽtibus gra subtrahit. Ad quartũ qd obijcit q pdestinatus põt peccare ergo põt deleri. Dicẽdũ ẽ q est loq de isto q ẽ pdestinatus vel de isto vt ẽ pdestinatus. Loquendo eniz de isto q est pdestinatus: verũ est q põt peccare. sz loquendo de isto vt est pdestinatus nõ põt finaliter peccare. et dicẽdum q sm primũ modũ põt non esse scriptus i li. vite. nõ qz mutat scia siue noticia: sed mutatur subiecta diuine scie siue prescie qz pscia nõ est cã rerũ nec eius causata rebus.

Articulus tertius.

Consequẽter querit quo se hz liber vite ad lectores. Circa h aũt qrunt duo. pmo vtz vniformiter legat in eo et distincte. Scdo vtz reprobi legãt in libro vite. Ad primũ obijcit sic. liber vite est dei noticia vel sapiẽtia eius. sz i noticia vel sapientia dei vniformiter sũt oĩa: ergo sm vnũ modũ nõ põt ibi videri multiplicitas vel vniuersitas. nõ ergo in libro vite possũt videri diuersitates siue distictiões meritoz. et ponit exẽplũ de an... de lineis e centro. qz oẽs linee siue finite siue infinite inuenitur in centro. sic oĩa psiderant vt vnũ in dei sapiẽtia. Cõtra. aug. xx. de ciui. dei. ca. xiiij. liber vite est quedã vis diuina qua fiet vt cuicũqz opera sua vel bona vel mala cuncta in memoriã reuocent. et mẽtis intuitu mira celeritate cernitur vt accuset sciẽtia pscientiaqz vel excuset ita oĩa et singuli ita iudicent. Que nimirũ vis diuina libri nomen accepit. In ea quippe quodãmõ legit quicquid ea faciente recolit. ergo in libro vite videbunt distinctiões meritoz. nõ ergo ibi legit vniformiter vel indistincte sz pctura distincte. Solutio. dicẽdũ q vnumqdqz quãto simplicius tãto multiplicius in virtute. vñ vbi est summa simplicitas in essentia potest esse multiplicitas scilz virtutis in deo. vñ potẽtia dei simplicissima ẽ sicut substantia: tñ ad infinita potest. Similiter et sua sapiẽtia cũ simplicissima sit: infinita tñ cognoscit. Similiter est de libro vite. Quis ergo vite

cus sit lib̄ vite simplicissimus ⁊ vniformis vnus dicat̄ in eēntia ⁊ nāīt multiplex ē in virtute. q̄z ad multa ē. ⁊ ex hoc ē vidē in ipso oīa distinctissime sicut ipse opatur distinctissime. ⁊ ē sīle optimū ad hoc qd̄ adducebat̄ ad 2ᵐ. s. de lineis ⁊ cen-tro. ponat̄ ꝙ aliqd̄ centrū intelligat se totū ⁊ suā essentiā ⁊ suā virtutē: in eēntia sua videbit simplicitatē: in virtute aūt multiplicitatē in lineis ēt eīs vidē vnitatē ⁊ multiplicitatē. vnitatē s̄z ꝙ sunt ad centꝝ ⁊ vniunt̄ ⁊ reducunt̄ ad ipsum. multiplicitatē s̄m ꝙ sunt ab ipso. Silr̄ ē i deo ⁊ creaturis. deus. n. est quasi centꝝ. creature quasi linee exeū-tes ab ipso. videt ergo in se vnitatē eēntie ⁊ multiplicitatē virtutꝭ qua oēs creature exeūt ab ipo.

Deinde querit̄ .§. j.

vtrum mali legant in libro vite. Et videtur ꝙ nō. liber. n. vite est noticia dei. dei aūt noticia est sua eēntia sed mali non videbunt diuinam essentiam ysa. xxvi. tollatur impius ne videat gloriam dei. s̄m aliam lrām. ergo mali nō videbunt in li. vite. ¶ Cōtra. apoc. xx. alius liber apertus ē qui ē vi-te. glo. i. xp̄s: qui tunc omnibus apparebit. ergo ⁊ malis. ergo mali legent in libro vite. ¶ Item ibidem alia glo. liber. i. prescientia dei. q̄z tūc apte scient mali se non eē predestinatos ad vitā. ergo in libro vite videbunt se non esse predestinatos. ergo legēt ibi. Rn̄. lib̄ vite dr̄ multiplicit̄. s. di-uina prescia. apoc. iij. dr̄ ēt liber vite xp̄s s̄m hu-manitatē. in ps̄. in libro tuo oēs scribentur. loq̄t̄ filius ad patrem libro tuo. i. i me quē dedisti for-mam iusticie hoībus. Itez liber vite dr̄ vis dina in iudicio. qua fiet vt vnicuiqꝫ opa sua vel mala i memoriā reuocent̄. dōm ergo ꝙ p̄mo mō sumē-do librꝝ vite nūq̄ legēt ibi mali. s. in diuina sapia q̄ idē ē qd̄ diuina essentia. s̄z ꝙ dr̄ ysa. xxvi. q̄z nō videbūt gloriā dei. ꝓprie. n. legere in libro vite ē in diuina prescia merita sua bona aspicē. Scdo mō legent ⁊ videbunt in libro vite. q̄z videbunt mali in iudicio xp̄m sed humanitatem. gloriam tn̄ sue diuinitatis nō videbūt. s̄m ꝙ dr̄ ysaie vt di-ctum ē. Tertio v̄o mō sumendo librū vite s̄m ꝙ dicit aug. p illa virtute diuina que erit in iudicio p quā singuli legēt in ꝯsciencijs suis bona vel ma-la merita. sic dicent̄ mali eligere in libro vite. sed hoc nō est ꝓprie legere in libro vite: s̄z est virtute diuina in mēte sua merita sua legē. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. ꝙ sciāt se n̄ eē predestinatos p librū vite. dōz ꝙ ē scire scia priuatiua ⁊ scia positiua. sic alr̄ cognoscit vidēs se vidē lumē: ⁊ alr̄ scit cecus se n̄ videre lumen. ille scia positiua seu expꝑientie: ille scientia priuatiua. Silr̄ mali scient se nō eē p̄desti-natos: sicut cecus scit se non videre lumen.

Questio. xxxiiij. de vo-luntate diuine intentione.

Xpeditis p dei gratiam qōnibꝰ d̄ potentia ⁊ scia dei: restat cū dei adiutorio ingrē d̄ volūtate qd̄ ē vltimū i ingsitiōe huius ptis. Erit aūt ingsitōnis ta-lis modus. Primo de intēcione diuine volūtatis. Scdo de causalitate diuine vo-luntatis. Tertio de obiecto voluntatis. Quarto de subiectis diuine volūtatis. Quinto de īpletōe di-uine volūtatꝭ. Sexto d̄ ꝯformatōe volūtatis crea-te ad diuinā volūtatē. Quātū ad primū q̄runtur plura. Primo an intēcio volūtatis ꝯueniat deo. Scdo qd̄ sit volūtas s̄m rōnem dicēdi. Tertio q̄ sit ꝯpatio intentōis volūtatis: ad intēcōes potē-tie ⁊ scie s̄m ꝯparationem ⁊ ordinem.

Membrum primum.

D primū arguit̄ sic. Bonū ⁊ finis idē sunt. vn̄ q remouet nām finis: remouet nāꝫ bōi. ergo vbi n̄ ē ponē finē: nec bo-nū. s̄z sic verū ē cognitū: ita bonū ē vo-litū. s̄z i deo nō ē ponē finē q̄z n̄ h̄z finē: ergo nō ē in deo ponē volūtatē. ¶ Itē aug li. 83 q̄. volū-tas ē rōnalis motus sensui p̄sidēs ⁊ appetitui. s̄z s̄z i deo n̄ ē ponē motū nec sēsū nec appetitū sen-sibilē: ergo n̄ ē hic ponē volūtatē. Cōtra. volū-tas est vis cognoscēs. dn̄a sui actus sup bruta aīa-lia q̄ mouent̄ s̄z spciē. ⁊ s̄z habeāt sensitiuā cogni-tōez: nō tn̄ ē dn̄a sui actus q̄z nō pn̄t ꝓhibē suos actus. S̄z melior ē vis cognoscēs ⁊ dn̄a sui act' q̄z nā ignorās nec dn̄a sui actus. s̄z qd̄ melius est semꝑ est deo attribuendū: ergo volūtas est in deo. Ad p̄cedēdū ē. ⁊ dōm ꝙ ē volūtas q̄ volumus ⁊ est volūtas ꝙ volumus s̄z ip̄ropriē. Sed volū-tās q̄ volumus adhuc tripl̄r. substātia. virtꝰ. opa-tio siue motus sui actus elicitus a potentia. s̄m ꝙ dicē aug. ꝙ volūtas rōnalis ē motus ⁊ c. Dicit̄ et̄ volūtas p̄tus siue potētia q̄ volumus. volūtas ēt dr̄ substātia. ⁊ isto vltīo mō dr̄ volūtas in deo: nec primo nec scdo mō. vt. s. sit differēs vis vel opa-tio a substātia. ¶ Ad obijcitur ꝙ in deo non ē fi-nis: ergo nec bonū nec volūtas. Rn̄. ꝙ hec ē fal-sa in deo non ē finis. q̄z ipse ē finis oīūz nō hn̄s finem: sicut ⁊ principiū oīum non habens prīci-pium. Est aūt voluntas finis ⁊ corū que sunt ad finem. Cū ergo dr̄ deus vult se: significat̄ volun-tas finis. non q̄ sit alius a se: s̄z qui sit idē qd̄ ipse. Cū dr̄ deus vult oīa. dicitur volūtas in deo corū que sunt ad finem qui ē ipse.

Membrū secundū.

Ecūdo q̄rit̄ qd̄ sit volūtas s̄m rōnē di-cēdi. vn̄ q̄rit̄ qd̄ addit volūtas sup eēn-tiā. si. n. pcīꝰ idē sit velle ⁊ eēꝫ eodē addito vtrobiqꝫ adhuc erūt id. ergo si

ent dr oia vult posit dici omnia e. ¶ Itē volūtas aut dr relatiue: aut fm essentiā. dicit magr q nō dicit relatiue. sz vr q sic. qz sicut creator dr ad creaturā ita volūtas ad volitū. ¶ Item qrit vtrū volēdo se velit oia: sicut sciēdo se scit oia. ¶ Itez qre dr deus oipotēs: omniscies: z nō oiuolens.

Rñ. dicūt qdā q diuina eēntia significat multiplr. qnqz. n. significat vt sbā: p hoc nomen deus z deitas. Silr quādoqz significat vt potentia: p hoc nomē potētia. qnqz vt habitus: p hoc nomē scia. qnqz vt actus: p hoc nomen volūtas p qd significat eēntia vt actus liber ab oi coactōe in oē qd libet. vnde cū idē sit velle z eē. si vult oia: ergo est oia nō valet. Est. n. pmutatio pdicamenti in rōe dicendi. nā cū dico vult oia: dico diuinā essētiā vt actū. cū dico est oia: dico diuinā essentiā vt sbam. Uel alr pōt dici. q lz in deo sit idem eēntia qd volūtas: tamē qz volūtas dei put exprimit in vbo volēdi. cnotat quādoqz effectū in creatura. vt qñ exprimit respectu creature: essentia dei put exprimit vbo eē: adnihil cnotat. vnde nō valet argumētū idem est eēntia qd volūtas. ergo si vult oia: est oia. ¶ Ad aliud dicēdū q dici relatiue in diuinis ē duplr. Uno dr relatiue psona ad psonā: vt pat ad filiū. dr eēntia relatiue ad creaturā: vt dominus ad sbm z creator ad creaturaz. dōm ergo q vbi ē relatio ad psonā nihil dr pz sbam. sz vbi ē relatio ad creaturā: significat eēntia sz cnotatur respectus in creatura. vt cū dr dñs creator z huiusmōi. Cū ergo qrit. vtrū volūtas dicat relatiue b dō. dōm q volūtas quādoqz dr absolute. quādoqz in cparatōe. Absolute cū dr deus vult se vel dñs vult. nō iportat aliqs respectus ad creaturā nisi in potētia sz cū dr deus vult oia sic dr in cparatōe. z dr in relatōe ad creaturā. Qd ergo hic negat q nūqz dr relatiue. dōz q nō dr relatiue. i. vt significet relatōez: sz tamē dr i respectu. ¶ Ad aliud dōm. q alr in scia z alr in volūtate cnotat respectus ad creaturas. nā cū dr vult res eē: seqt res eē. z hiqz respect' ē ad res entes in actu. Cū ergo dr deus vlt se: nō cnotat respect' rex entiū i actu z iō volēdo se nō vlt oia. qz eualr se vult tpalit vult eē oia. Sz cū dr scit rerū seqt res eē. qz p hoc res sciūt a deo si sūt eē in rex nā siue in actu: sz in cā. z hoc nō ē aliud qz ipsuz cām eē. z iō sciendo se scit omnia. ¶ Ad aliud vero qd qrit pz solutio ex predictis de potentia.

Mēbruz tertiuz.

t   Ertio qrit de cparatōe intētōis volūtatis ad intentōez potētie z scie fm extēsionez z ordinē. Querit ergo vtr volūtas sit respectu omniū eoruz respectu qrū ē scia potētia. z vr q sic. volūtas. n. bonoz ē z oē qd pōt vult se posse. Silr esse qd scit vult se scire: ergo ad eadez se extendit volūtas ad q scia z potentia. ¶ Itē vex z bonū cuertunt. sed sicut se hz vex ad scientiā: ita se hz bonū ad volūtatē. ergo sicut oē verū ē scibile: ita omne bonū ē volitū. Cōtra. volūtas ē respectu bonoz entium tm. scietia respectu bonorū z malorū. potētia respectu bonorū entiū z nō entiū. ergo nō ad omnia se extēdit volūtas ad q sciētia z potētia. ¶ Itē qrit d ordine volūtatis scientie z sapie scz qd sit prius intentōe. z videt q volūtas. qz sicut dicit hugo q hec tria potētia. sciētia. z volūtas. ad oēm effectū ccurrūt. Sz volūtas mouet sapientia disponit: potētia opat: ergo volūtas precedit sciam z potētiā. ¶ Itez idem. bonitate voluit. sapia disposuit. potentia fecit. Cōtra. Ricar. in li. d trinitate. qbus inest sapientia: inest potētia. sed non cuertunt. vt pz in plātis in qbus est potentia: sz nō scientia: sz vbi ē scientia est potētia: qz oia scientia egredit ab aliqua potētia. Silr vbi est volūtas ē scientia z potētia: sz nō cuertunt. In aliqbus. n. est potētia z sciētia sz nō volūtas ergo potētia z sapia pcedunt volūtatē. Solutio. hugo in aia rōali primo est potētia. scdo sapiētia. tcio amor. z hic est ordo nāis. qz potentia nō est ab alio: sz sapia ē ab alio: amor vo ē a sapia z potētia. z rz hec tria aia est ad silitudinē trinitatis. ptio p potentiā: filij p sapientiā: spūssanctī p amorez. ergo nāe qd prius. ¶ Ad hoc pz q solutō in tractatu d potentia. nā volūtas est vno mō respectu actuū tpalium z eternorū vt cū dr deus vult eē. z sic ē respectu eorū quoruz est scia: qz vult se scire qcqd scit. silr z posse. alio mō dr respectu tpaliū tm z sic se nō extendit volūtas ad oia ad que scientia z potentia. ¶ Ad illud qd qrit d ordine pz responsio ex dictis in tractatu de potentia.

Questio .xxv. de cāsalitate diuine voluntatis.

t   Onsequenter querit de cāsalitate diuine volūtatis. Nā dicit aug. in li. de tri. volūtas dei ē prima z sūma cā omniū spētū z motuū. z t subdit. hec est vnde oriūt lez qcqd ē z ipsa nō ē orta. Circa quā qrūtur tria. Primo qrit qre magis diffiniat diuina volūtas p cām qz potentia vel sapientia. Secundo cuius cā sit. Tertio an hz mediatrōnem.

Membruz primum.

a   D primū sic. dr deus cā triplici genere cāe. s. efficientis. formalis. exēplaris z finalis. Cā finalis dr sm rōne bonitatis. formalis exēplaris rōe sapiētie. ergo cā efficiens dr rōne potentie: non rōne bonitatis

vel volūtatis. ergo voluntas non magis dz diffiniri in ratione cāe efficiētis q̄z potētia. Itē aug. d ci. dei. capi. vij. cōmendat platonem qz dixit q̄ in deo intelligit cā subsistēdi ratio intelligēdi: ordo viuēdi. sm̄ que tria sūt tres ptes phie. nā ordo viuendi ad moralē. ratio itelligēdi ad rationalē: cā subsistēdi ad naturalē. Sz ordo viuēdi ad bonitatē. rō intelligēdi ad sapiaz: ergo cā subsistendi ad potētiā potius ptinet q̄z ad volūtatē vel bonitatē. et ita volūtas nō magis dz diffiniri in rōne cāe q̄z potētia. ¶ Itē aug. in eodē. Illos q̄ d deo sēserūt q̄ rer creatar̄ sit effector. q̄ lumē cognoscēdor̄. et boni agēdor̄. et q̄ ab illo in nobis sit pncipiū nature et veritas doctrine felicitas vite: ceteris anteponimus. sz boni agēdorū dicit rōe volūtatis lumen cognoscendor̄ rōne sapie: effector ergo dicit rōne potētie. Rn̄sio ad agēdū vel opandū ocurrūt tria. posse scire. et velle: sed de potētia ē loqui duplr̄. vel sm̄ q̄ ē ad actū interiorē. vel sm̄ q̄ ē ad actū exteriorē. Actus iterior velle scire et huiusmodi. actus exterior ipsa operatio. Si ergo accipiat potētia cōuer ad actus iteriores: sic n. dicit potētia in causalitate. sic n. est eterna. Sz si referat posse ad facere: sic dicit potentia cāe. et ē posterior sciētia et volūtate i rōe intelligēdi: sed sm̄ aliū modū prior est. Itē i aliquibus est potētia vbi non ē scia. et in aliquibus sciētia vbi non ē volūtas siue bonitas: sed vbi est volūtas necessaria sūt scia et potētia. ppter hoc volūtas dicit cāe totā nō potētia vel scia: qz ad ipsā ocurrūt scia et potētia. Ideo potius diffinit volūtas p causalitatē q̄z potentia vel sciētia.

Membrum secūdum.

Onsequenter querit cuiusmodi cā sit diuina volūtas. Querit ergo prio. an sit cā vniuersalis oīuz que sūt. ad qd̄ itroducit auctoritas aug. ex. iij. de trinitate. xlv. di. i. libri sentētiar̄. nihil sit qd̄ nō de intelligibili atqz iteriori aula sūmi iperatoris egrediat sm̄ ineffabilē iusticiā. aulā vero intelligibilē appellat diuinā volūtatē. vlr̄ ergo oīum que sūt cā ē diuina volūtas. ¶ Cōtra. mala sūt et tñ nō egrediūt de aula sūmi iperatoris. Nō ē enim malor̄ ē cā diuina volūtas. Rn̄sio. dicēdū q̄ corrupte accipit auctoritas libri sentētiar̄. Nā ita ē in originali. nihil sit visibilr̄ et sensibilr̄ qd̄ nō de interiori atqz inuisibili aula sūmi iperatoris aut iubeatur aut pmittat sm̄ ineffabilē iusticiā premiorum atqz penarū gratiar̄ et retributionū. i ipsa totius creature amplissima q̄dam imensaqz republica. Nō ergo ocedēduz q̄ nihil sit qd̄ nō egrediat de aula sūmi iperatoris. qz ex hoc sequeret q̄ malū egrederet de aula qd̄ esset dicere. q̄ malū culpe hēret exēplar in deo. et q̄ deus eēt eius cā: sz sm̄ aug. dicēdū q̄ nihil sit qd̄ nō de intelligibili aut subeat qntū ad bona aut pmittat quātū ad mala. ¶ Ad illud ergo quo querit. vtrum sit vlis cā respectu oīuz ocedēdū ē q̄ vlis cā respectu oīuz que sūt ex cā efficiēte. et hec sūt tñ bona. nā malor̄ nō ppriē ē cā efficiēs sz deficiēs, sicut ondit aug. xij. d ci. dei. et dyony. i li. d diuis noībus.

Item queritur .§. j.

vtrū sit cā ocuncta siue imediata. ad qd̄ sic obiicit. aug. in li. ofessionū. Nō tpibus variat voluntas tua dn̄e: ergo idē ē in deo velle et voluisse. ergo velle cesarē eē et voluisse cesarē eē idē erit deo. si ergo voluntas ē cā ocuncta rei vt sit ergo modo cesar ē sicut fuit: qd̄ ē falsuz. ¶ Itē aug. xij. ofessionum. nō vult qd̄ prius volebat. qz talis volūtas eēt mutabilis. ergo ab eterno voluit q̄ aliquādo voluit. Cū ergo cā ocuncta posita ponat effectum cū velit mundū eē: et ab eterno voluit mūdū eē ab eterno mūdus ē: ergo non ē cā ocuncta. Cōtra. si nō ē ocuncta erit mediata. querit ergo d illo medio. aut ē creatū: aut increatū. qz si ē increatuz: est idē qd̄ deus. et ita qd̄ diuina volūtas: et ita non ē mediū inter diuinā voluntatē et effectū. Si creatū: ergo illud ē mediū inter effectū et diuinaz voluntatē. et iter̄ querit qz de illo medio. Item sil'r querit vtrū sit cā ppria vel cōis. si ppria: ergo illa posita poneret effectus. Si cōis: querit d illo supaddito vtrū creatū vel increatū: et ita vt prius. ¶ Itē aug. Nihil ē deo actore fieri et do volente: ergo diuina volūtas dicit actionē: ergo ipa posita poneret effectus et ita vt prius. ¶ Itē [illegible] voluntati dei nihil resistit. voluit mūdū fore: aut ergo ab eterno aut ex tpe. Si ex tpe: ergo aliqū voluit. ergo volūtas dei ē tēporalis non eterna. Si ab eterno voluit. et nihil resistit volūtati eius: ergo volūtas eius fuit ab eterno. Rn̄sio. voluntas dei est cā imediata rerū. nec itercidit mediuz inter volūtatē dei et effectus. ¶ Ad illud ergo qd̄ obiicit. dicēdū q̄ lz volūtas dei sit cā ocuncta. non tñ sequit q̄ si volūtas ab eterno sit: q̄ res ab eterno. qz volūtas non dicit rationē cāe ocuncte sed volūtas faciēdi tunc cū facit. bn̄ ergo sequit. vult facere nūc: ergo nūc fit. licet ergo sit eterna volūtas: volitū tñ est tpale. ¶ Ad illud ergo aug. dicēdum q̄ volūtas dei dicit duplr̄ quo vult: et hoc mō intelligit q̄ non variat tpibus. et qd̄ vult: et sic ipm volitū qd̄ variat: et ideo nō sequit qd̄ obiicitur. Sz si argueret vult aliqd eē nūc qd̄ nō ab eterno voluit eē nūc: ergo volūtas est mutabilis bene sequit: sz simul et semel bene vult omia que vult ab eterno. Vn̄ aug. in li. confes. eadē dei voluntas nō ē extra dei substātiā sed simul et semel vult oīa que vlt et ibi dic̄ semel eternitatis quēadmodū dicit semel genuit filiū. ¶ Qd̄ obiicitur q̄ cā prima et imediata posita ponit effectus. dicendū q̄ cā quedaz imediata est et dependet ab

effectu. cplet enim i effectu ꝛ hꝫ dependentiā ad
illū. ꝛ ideo de ipsa tenet ꝙ posita ipa ponit̄ effe-
ctus: sꝫ ñ ē ita in cā cpleta que ñ hꝫ depēdentiā
ad effectum. vt i causis volūtarijs. que ptāte sua
hñt cohibere actū suū. vñ imediata cā nullo mō
depēdēs ab effectu añs erat ꝯm naturam ꝛ ꝯm
actū existēdi: quēadmodū eternitas ips. Sed cā
independēs imediata ñ est añcedēs actū ꝯm actū
existēdi sꝫ ꝯm naturā. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō se-
quit̄ ꝙ cā ppria posita ponit̄ effectus. sicut pꝫ in
sole qui ē cā ppria illuminatōis. ñ tñ semp illu-
minat: vt si subtrahat̄ illuminabile. Silr dina vo-
lūtas irradiat sup creaturas vñ qō ñ irradiat ē
qꝛ ñ sunt creature. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ voluntas
dei dicit̄ duplr. s. volūtas bñplaciti: ꝛ voluntas
signi. Qō ergo dr̄ idē ē deo volēte ꝛ deo actore
dōm ꝙ sumit̄ ibi volūtas p volūtate signi que ē
ipletio. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ hec ē duplex voluit
ab eterno mundū fieri. qꝛ hec determinatio ab
eterno: pōt determinare hoc verbū voluit: ꝛ sic
vera. vel hoc verbū fieri: ꝛ sic falsa. Sꝫ si querit̄
quare ñ fuit mūdus ab eterno. cū voluntas sit cā
pxia ꝛ sufficiēs: ꝛ ab eterno voluit mūdū fieri.
Rūsio. ꝙ i intellectu creature ē ens ab alio ꝺ ni-
hilo. ꝛ eē ens de nihilo: hꝫ eē post ñ eē. vñ i intel
lectu creature ē aliqd qō repugnat eīnitati. ꝛ rō
ē. qꝛ sicut creatura ñ pōt equari creatori i poten
tia vel eēntia: sic nec i duratōe. eēt aūt equalis in
duratōne si eēt eterna. ꝛ sic i sole sūt duo actus.
vn⁹ i seq̄ ē lucere: ꝛ aliud i alio q ē illuminare. ꝛ po
sito sole ñ est itelligere sine actu prioꝛ: sꝫ bene sine
alio. sic i deo sūt actus eterni vt generare ꝛ hu-
iusmōi. sine qbus ñ ē huiusmodi bonitas sūma.
Et alij vt creare ꝛ huiusmōi sine qb⁹ pt itelligi.

Mēbrū tertiū.

Consequēter querit̄. vtrū volūtatis di
uine sit cā vel ratio. Ad qō aug. in li.
lxxxiij. q. Qui querit quare voluit do
minus mundū facere: cām querit vo-
lūtatis dei. Omnis aūt cā efficiens maior est illo
qō efficit̄. nil aūt maius volūtate nō ergo causa
eius querēda ē. Ex quo relinquit̄ ꝙ voluntatis
diuine non ē cā. ¶ Ad hoc fuerunt qui dixerunt
ꝙ voluntatis diuine non ē cā efficiēs sꝫ finalis.
Contra. cā finalis alicuius melioꝛ ē eo cuius est
cā vel ratio. sꝫ nihil melius ē volūtate diuina: er
go volūtatis diuine ñ ē cā finalis. Qō indistincte
concedendū. Sed querit̄ vtrū volūtatis dine
sit aliqua ratio. Ad qō sic. sup illud ephe. ij. ppo
situ volūtatis eius. glo. volūtas diuina ex ratōe
est: ergo volūtas diuina hꝫ ratonē nec ē sine ra
tione. ¶ Itē cū nobilioꝛ ꝛ melioꝛ sit volūtas cū
rōne ꝙ sine rōne. qō aūt nobilius ē semp ē deo
tribuendū: ergo volūtas dei hꝫ rōem. Cōtra.
ratio ꝛ volūtas idē sicut dictū ē supra. rō phi-
buit. i. dina volūtas: ergo diuina volūtas ñ ē ex
rōne. ¶ Itē rō ē finis. finis aūt ē melius ꝙ id qō
ē ad finē: nihil aūt diuina volūtate meli⁹. Rū-
sio ꝯm ansel. volūtas dina pprie ñ ē ex rōne: ne
aliqd sit ei ppriū principiū. Nec pter ratonē: ne
irrationalis eē videat̄. dicit̄ ñ hre rationē sīc vide-
dicit hre scīpm. Idē. n. ē volūtas ꝛ ratio. sꝫ si di
cat̄ ratio aliqs finis extra: nullo mō hꝫ rōnem.
¶ Ad illud qō obijcit̄. dōm ꝙ ratio dicit diuinā
voluntatē cnotādo respectū ad creaturā: sup er-
go dr̄ dina volūtas ē ex ratione. non dr̄ hoc ꝙ-
tū ad pricipale signatū: sꝫ ꝙtū ad cnotatū. vnde
sensus ē: volūtas diuina ē ex ratione: idest volū-
tū ē ex ratione. i. est ad bonitatem summam.

Questio. xxxvj. de differētijs voluntatis diuine.

Onsequenter
querit̄ de differētijs volunta
tis. que quidē drīe ñ accipiū
tur ꝯm rē: sꝫ ꝯm denotatōem.
Queritur ergo de differētijs
pmo i generali. scdo in spali.

Membrū primū.

Rimo querit̄ que sint drīe dine volū
tatis. Ad qō hug. i suis sentētijs ꝛ lō-
bardus i suis. Qō volūtas dicit̄ pro-
prie. que i ipso ē ꝛ ipsius eēntia. ꝛ di-
cit̄ volūtas bñplaciti de q̄ in ps. oīa quecūqꝫ vo
luit fecit. ꝛ. ix. Ro. volūtati eius qs resistit. ꝛ. xij.
ro. vt pbetis q̄ sit volūtas dei bona bñplacens
ꝛ pfecta. ꝛ hec ñ recipit multiplicitatē ꝛ mutabi
litatē. sīc dicit̄. xlv. di. primi li. sniaꝝ. Itē dicit̄ vo
lūtas iproprie sine figuratiue. ꝛ ꝯm ... voluntatis di
uine signa dicunt̄ ei⁹ volūtas. ꝛ hꝫ recipit multipli
citatē in qnqꝫ. Volūtas. n. dei dicit̄ pmissio. opa-
tio. pceptū. phibitio ꝛ ꝯsiliū. de qbus itelligit̄ il
lud ps. Magna opa dñi exqsita i oēs volunta-
tes ei⁹. Qō pmissio dei ꝛ ei⁹ opatio dicant̄ volū
tas dei: dicit aug. i enchi. ñ fit nisi ōipotēs fieri ve-
lit vel sinēdo vt fiant vel ipe faciēdo. ꝛ de h̄ acci-
pit illō. ix. ro. cui⁹ vult miseret̄ ꝛ quē vult indu-
rat. Itē ꝙ volūtas dei dicat̄ ei⁹ pceptū: phibitio:
ꝛ ꝯsiliū hꝫ ex. vi. math. fiat volūtas tua sicut i ce
lo ꝛc. Circa has drīas volūtatis diuinat̄ mul
tiplr. Pmo cū scīa sit respectu veri sic volūtas
respectu boni. ꝛ ponunt̄ sic certa diuīe scīe sicut
subiecta volūtati: ꝙre ex pte scīe ñ ē talis distīa vt
diuidat̄ p scīa pprie ꝛ p scīa p scīam signi sicut
dr̄ volūtas bñplaciti q̄ ē volūtas pprie ꝛ volū
tas signi. ¶ Itē cū diffiniat aug. de doctrina xpia-
na signū. ꝙ pter id qō igerit̄ sensibus: aliud facit i
cognitōe ꝯ venire. cū pceptio. phibitio aūt sint si-

gnificabilia sȝ itelligibilia: ñ erūt signa volūtatis diue. Itē signū ē multiplex ⁊ signatū: sȝ signa sūt multiplicia: ergo ⁊ ipa volūtas bñplaciti. ⁊ cū ñ sunt sensibilia sȝ potius itelligibilia: nō dicent eē signa. ¶ Itē querit̄ q̄ ē rō dicēdi volūtatē bñplaciti. Nā ꝙ recipit ⁊ ꝙ ꝓhibȝ ⁊ ꝙ opat̄: videtur eē bñplacita. ¶ Itē q̄rit̄ an volūtas bñplaciti recipiat multiplicatōes. Nā sapiā dei d̄r mlte idee vel rōes ſm multitudinē reꝝ cognitaꝝ: ergo silr volūtas beneplaciti dicet̄ eē multe volūtates ſm dīuaȝ meritoꝝ. ¶ Itē q̄rit̄ cū dicat̄ in ps. exq̄sita i oēs volūtates eius. ⁊ dicunt̄ voluntates pluralr respc̄u diuersoꝝ volitoꝝ: q̄ sūt signa diue voluntatis. ⁊ ita volūtas dei dicet̄ multiplex. querit̄ q̄re ñ d̄r mutabilis ſm mutatōeȝ volitoꝝ. ¶ Itē si dicat̄ ſm greg. ꝙ deus mutat sniaȝ sȝ ñ ꝯsiliuȝ: ⁊ ita volūtas diuia in snia d̄r mutabilis ñ in ꝯsilio. querit̄ quare d̄r mutari snia ⁊ non ꝯsiliū. ¶ Itē querit̄ de illis quinqȝ differētijs. p̄mo. n. ꝙ debeant eē plures. Nā preceptū ⁊ ꝯsiliū sūt respectu boni vt fiat. sȝ preceptū ē respectu boni necessarij ad salutē: ꝯsiliū respectu boni ñ necessarij. q̄re ergo ñ ponunt̄ duo ex opposito respc̄u malicie. vt sicut ponit̄ iter signa ꝓhibitō que ē ꝯ̄ria ei qḋ precipit: ponerer̄ diā ꝯ̄ria ei qḋ ꝯsulit̄. ¶ Item tres sunt d̄ie respectu boni. p̄ceptū: ꝯsiliū: operatio: ꝓhibitio: ꝑmissio: respectu mali. ꝓhibitio mali ne fiat. cū pluris diuisionis sit malū q̄ boni. qȝ bonū vno mō. malū multiphariam. ergo debent poni plures d̄ie respectu mali q̄ respc̄u boni. ¶ Itē videt̄ ꝙ deberēt assignari pauciores nā cū dicat aug. in enc̄h. nō fit aliqḋ nisi omnipotens fieri velit vel sinēdo vt fiat: vel ipē faciēdo. ergo vniuersalr nō sūt nisi duo signa voluntatis diuine. s. ꝑmissio ⁊ opatio. ¶ Itē hug. i suis sentētijs. volūtatē bñplaciti duo sequunt̄ volūtates sic signa harū volūtatū. vna ꝑmittens vocat̄: alia faciens. ⁊ duo ista sūt quasi ꝯsequētia volūtatis sume: ⁊ quasi explicatio eius ⁊ effect̄ illius. ⁊ paria illi: nisi q̄ coeterna. Quicqd. n. i illa semp ēm istis aliqñ ē. ⁊ qcqd in istis aliqñ ñ ē: in illa nūq̄ ē. ex hoc relinqt̄ ꝙ vniuersalr signa diue volūtatis sūt opatio ⁊ ꝑmissio. ¶ Itē hugo in eodē. beneplacitū vniuersale qḋ eternū ē: pficit̄ ⁊ ꝯsummat̄ ⁊ manifestat̄ his duobus q̄ subsecunt̄. in tēpore: ꝑmissiōe. ⁊ opatōe diuīa. ¶ Itē p̄ceptū ⁊ ꝓhibitio ñ videt̄ facere d̄iam. nā in p̄ceptis decalogi ānumerant̄ octo ꝓhibitōes ꝓ octo p̄ceptis. ¶ Itē ñ faciūt d̄iaȝ motus a: ⁊ motus ad. sȝ ꝓhibitio ē motus a malo: p̄ceptū motus ad bonū. ñ differēt ergo p̄ceptū ⁊ ꝓhibitio. ¶ Itē p̄ceptū ⁊ ꝑmissū ꝯcurrūt i eodē. qȝ sic d̄r sup illud. eduxit eos cū argento ⁊ auro. glo. asportare vasa egiptioꝝ sūt p̄ceptū ⁊ ꝑmissū. ergo ñ debēt distingui i signis diue volūtatis. ¶ Itē cū ꝑmissio nō semp sit mali. vt pȝ. i. cor. vij. sup illō. de v̄ginibus aūt ⁊c. glo. v̄ginib' ꝑmittit nubē. nubē aūt ñ ē malū: quō distiguit̄ a signis ceteris. ¶ Itē ſm ꝙ ꝑmissio d̄r mali. cū diua volūtas nūq̄ sit mali: nō significabit qḋ ē i diua volūtate: sȝ magis qḋ ñ ē in ipa. silr mō opponit̄ de ꝓhibitiōe. nā cū ꝓhibitio sit eius qḋ deus ñ vult: ꝓhibitio magis ē signū diuine volūtatis q̄ volūtatis. ¶ Itē dicit damas. ꝙ in deo nō ē ꝯsiliū. ignorantis. n. nature ē ꝯsiliari. ergo d̄ia signoꝝ diuine voluntatis nō dȝ poni ꝯsiliū. ergo hec querent̄ circa numerū d̄iaꝝ.

Queritur etiā quid pre

dicat̄ cuȝ d̄r deus ꝑmittere mala fieri. vel p̄cipit bona fieri. aut creatū aut increatū. si creatū: ergo creatura p̄dicaret̄ de creatore. Si increatū. Cōtra. Aug. mala sūt p̄ter eius volūtatē que ipē est sȝ nō p̄ter eius ꝑmissionē q̄ ipse nō ē. ꝑmissio ergo ñ est diuina eēntia. ergo ñ p̄dicat̄ increatum. ¶ Iteȝ nihil est signū sui. si ergo p̄ceptio ꝓhibitio ⁊c. sūt signa diue volūtatis: ergo nō sūt diuia volūtas. ¶ Itē querit̄ cū diuersa sint signa. nūqd ideȝ habent significatū aut diuersa. ⁊ cū oīa sūt signa volūtatis beneplaciti: volūtas āt beneplaciti p oīa est eadem ⁊ vna: ergo ideȝ significatū. ¶ Cōtra. cū aliud sit volitū a deo voluntate operāis ⁊ voluntate ꝑmissiōis ⁊ ceteris. ⁊ ipsa volita a deo sunt significata his signis: opatōne: ꝑmissione ⁊c. ergo plura significata.

Responsio sicut dicitur

Roma. xij. sup illō vt ꝓbetis potiora. glo. ꝙ voluntas dei d̄r siue ipsa qua vult q̄ in deo deus ē: siue illō qḋ vult. hic v̄o accipit voluntas q̄ vult. q̄ semp ipse ē. que bñplacitū dei ⁊ dispō dei iterdū appellat̄. Dom ergo ſȝ hoc. ꝙ volūtas bñplaciti ē volūtas qua vult: voluntas signi ē id qḋ vult. qȝ ergo quo vult ⁊ qḋ vult dicunt̄ volūtas. sed q̄ vult ꝓprie: qḋ vult iproprie. ſm illū modūȝ quo dicit hugo: ꝙ signa ire dicunt̄ ira ⁊ dilectiōis dilectio appellat̄: sic signū volūtatis dei dicet̄ volūtas. ¶ Et p hoc pȝ respōsio ad p̄mū. scia. n. non dicit̄ his duobus modis. magis enī abstracta ē ab actu scia q̄ voluntas. ⁊ ideo actus q̄ est signū scie nō dicit̄ scia: sȝ actus q̄ est signū voluntatis dicat̄ voluntas ꝓpter imediationeȝ actus ad voluntatē. ¶ Ad secundū dōm. ꝙ voluntas signi dicit̄ ſm illam rōnem augu. de doctrina xp̄iana. Signum ē qḋ preter illud qḋ sensibus igerit ⁊c. sȝ sensus nō tm̄ accipit̄ vis exterior sed etiā interior que dicit̄ intellectus. hec autem dicuntur signa ratione cointellectoꝝ que indicant aliqḋ eē volitū voluntate beneplaciti. in quo volito sicut effectu voluntas dei que eterna ē: que est eius cā indicat̄. ⁊ ita p medium sunt ista signa beneplaciti sȝ p ipsa volita a deo: circa q̄ sūt p̄ceptio ꝓhibitio ⁊c. ¶ Ad tertium qḋ querit̄. ſm quaȝ in-

tentõez dicat volũtas bñplaciti. dõm ₰m aug. de tri. bñplacitũ ẽ qeta volũtas. Cuz ergo dicit aplš ro. xij. volũtatẽ dei bonã: significat qđ bonũ ẽ scẽ per volitũ volũtate diuina. Cum vo dicit bñplacens significat imobilitatẽ siue qetẽ ex pte volũtatis. cũ dicit pfectã: significat ꝯplemẽtũ ex parte vtriusqꝫ. s. voluntatꝫ ⁊ voliti. vt nihil desit qn fiat qđ vult ⁊ ꝓut vult. ¶ Ad q̃rtũ vo qđ q̃rit ď multiplicitate. dõz q̃ volũtas q̃ vult ñ ẽ multiplex: q̃uis dici possit multiplex ĩ effcũ. sicut spũssctus vnicꝰ dr multiplex isa. xi. ¶ Ad illđ qđ obijcit. q̃ sapia dĩ multe idee ⁊ rõnes. Notãdũ. q̃ in his rõnibꝰ cũ principiũ volũtas ⁊ ceteris ẽntialibus ñ importat aliq̃ multiplicitas ex pte principal' significati q̃ ẽ diuina essentia: sꝫ ex pte ꝯnotati. ꝯnotat aũt in huiusmõi nõĩbus aliqñ ẽẽ absolutũ. aliqñ ẽẽ distinctũ. aliqñ esse ordinatũ ad ꝓpriũ nãe terminũ. aliqñdo vo ẽẽ ordinatũ ad finẽ vltimuz. Qñ ergo ꝯnotat ẽẽ absolutũ cũ ĩ ẽẽ absoluto nõ differũt res: intẽtio illa q̃ cõnotabili ẽẽ absolutuz nõ poterit dici pluraliter. hinc ẽ q̃ nõ possũt dici plures cãe vel plura rerũ principia q̃ꝛ principiũ ⁊ cã nec ex pte significati q̃ ẽ diuina ẽntia: nec ex pte ꝯnotati qđ ẽ ẽẽ absolutũ: nõ ẽẽ tale vel tale dicũt pluralitatẽ. Quãdo vo ꝯnotat ẽẽ distinctũ vel ẽẽ ordinatũ ad ꝓpriũ terminũ nãe dicet pluraliter nõ respectu significati sꝫ ꝯnotati qđ ẽ in pluralitate ⁊ distinctõe hinc ẽ q̃ dicũtur idee: q̃ꝛ idea ꝯnotat ẽẽ distinctũ ⁊ plures rõnes q̃ꝛ rõ ꝯnotat ẽẽ ordinatũ ad ꝓpriũ nãe terminũ. vnde dicit aug. in li. lxxxiij. q. nõ ea rõe ꝯditus est homo q̃ equus. Quãdo vo ꝯnotat ẽẽ ordinatũ ad finẽ vltimũ qđ ẽ sũmũ bonũ: nullo mõ dicet pluraliter. q̃ꝛ in fine vltimo nõ differũt. Quia igit voluntas cũ dicet esse rerũ: ꝯnotat ordinẽ rerũ ad finẽ vltimũ. nõ dicet ꝓprie plures volũtates sꝫ ꝓprie dr volũtas q̃ deus vult. ¶ Ad q̃ntũ qđ obijcit. si signũ multiplex: ⁊ signatũ. dõm q̃ ď volũtate qđ deus vult tꝫ: sꝫ nõ ď volũtate qua vult vt dictũ ẽ. ¶ Ad sextũ qđ q̃rit ď mutabilitate. dõm q̃ multiplicitas ₰ꝫ q̃ se extẽdit ad quãcũqꝫ pluralitatẽ: nõ repugnat simplicitati diuine in q̃ ẽ pluralitas ꝑsonaꝝ in vna essentia: sꝫ mutabilitas repugnat. ꝓpriũ. n. creature ẽ mutari. inq̃ntũ cedit ď nõ esse in ẽẽ vel de esse in nõ esse vł simplr vel aliq̃ mõ. ¶ Ad septimũ dõm. q̃ sentẽtia dr mutabilis nõ ꝯsiliũ circa diuinã volũtatẽ. q̃ꝛ ꝯsiliũ notat eternaz dispositõez: sentẽtia vo executõez reꝝ tpalẽ. Cũ ergo dicit sentẽtia mutabilis hoc ẽ rõne executõis tpalis: nõ rõe voluntatis diuine in illa. q̃ꝛ vo ꝯsilium nõ respicit tpale: iõ dr immutabile. hoc ergo mõ soluunt obiecta ꝯ positã diuisiõez volũtatis: in volũtatem bñplaciti: ⁊ volũtatem signi.

Ad obiecta vo circa diuisiõez volũtatis signi q̃ntũ ad numerũ respõdẽdũ ₰m quosdã accipit hic nõ numerus signorum beneplaciti q̃ iiij. opatio pmissio. pceptio. ꝓhibitio. ꝯsiliũ. Nã volũtas diuina aut respicit actum qui fit: aut qui est faciendũ. Si qui fit: aut igit iste ẽ bonus actus aut malus. si bonus: eius opatio est signũ volũtatis diuine. si malus: eius pmissio est signũ volũtatis diuine. Si vo qui est faciẽdus. aut igit ẽ bonus: aut malus. si malus sic ꝓhibitio illius est signuz volũtatis diuine. si bonus aut ergo est necessarius ad salutez: ⁊ sic pceptũ illius ẽ volũtatis diuine signũ. aut nõ est necessariꝰ sꝫ tñ cõferens salutem. ⁊ sic ꝯsiliũ illꝰ est signuz volũtatis diuine. Vel sicut qdã correxerũt. si ẽ actus faciendus: aut igit ẽ absolute faciẽdus: ⁊ ₰ꝫ hoc ẽ pceptũ aut absolute vitãdus: ⁊ ₰m hoc ꝓhibitio. aut est in ꝯpatõe faciendus vel vitãdus: ⁊ sic est ꝯsilium. q̃ꝛ ꝯsiliũ nõ solũ est respectu melioris boni faciẽdi: sꝫ minoris mali declinãdi sicut respcũ culpe venialis: ⁊ hoc mõ accipit diuinũ ꝯsiliuz ĩ scriptura. Aliter visũ est aliq̃s vt accipiant dñe. primo ₰m dñaz boni ⁊ mali. signũ igit diuine volũtatis aut est respectu boni. aut respectu mali. Si respectu boni: hoc est duplr. in dictãdo. in exequẽdo. si ĩ exequẽdo: sic signũ volũtatꝫ diuine ẽ opatio. si in dictãdo: aut igit dictat necessariũ saluti: ⁊ sic preceptuz. aut nõ necessariũ saluti sꝫ expedientez ⁊ sic ꝯsiliũ. Aliter dõm ⁊ melius ₰m hug. de sancto victo. ĩ sentẽtijs suis. Qđ signũ volũtatis diuine aut accipit generalr. aut spãliter. Si generaliter: ₰m hoc signa sunt pmissio ⁊ opatio sed opatio bonoꝝ pmissio maloꝝ. Si spãliter videlicꝫ respcũ rõnalis creature. ₰m hoc est pceptuz ⁊ ꝓhibitio: sꝫ pceptio bonorũ ꝓhibitio maloꝝ. ⁊ hoc ẽ qđ dicit. nam sicut opatio dei ⁊ pmissio eiꝰ p oĩa tendit. q̃ꝛ sine his nõ fit aliqđ sic ⁊ pceptũ eiꝰ ⁊ ꝓhibitio. Sꝫ ad rõnalẽ creaturã dirigũtur hec duo. ꝯsiliũ vo nõ ponitur inter signa ab hugone: sꝫ addit a mgr̃o petro in sentẽtijs. Vẽlut mediũ iter pceptũ ⁊ ꝓhibitiõez sicut supra dictũ ẽ. Ad illud ergo qđ pmo obijcit. dõm q̃ sicut ex pte virtꝫ aie cognitiue ponit duplex acceptio. vna ĩ assertõe vniꝰ ptis ꝯdictõis cũ negatõe alteriꝰ ⁊ dr scia: q̃ ẽ acceptio recta. alia q̃ ẽ ĩ assertõe vniꝰ ptis. ñ tñ cũ negatõe alteriꝰ: sꝫ magis ĩ declinãdo ad alteraz. ⁊ dr opinio. Ita ex pte virtꝫ aie motiue ẽ duplex iclinatio. vna q̃ ẽ ĩ approbatõe vniꝰ ptis cũ reprobatõe ꝯrij ⁊ hec respicit pceptũ. alia q̃ ẽ ĩ approbatõe vniꝰ ptis ñ cũ reprobatõe alteriꝰ: ⁊ hec reordinat ꝯsiliũ. Sicut ergo ex pte cognitiue acceptũ determinate q̃ ẽ scia: ẽ spẽs acceptiõis ꝯtra. s. error ꝯriꝰ recte scie acceptiõi vo indeterminate q̃ ẽ opio ñ ẽ spẽs acceptiõis ꝯtra. q̃ꝛ error ñ ẽ ꝯriꝰ opiniõi sꝫ opinio opinioni. ita ex pte motiue iclinatõi determinate ĩ bonũ ĩ quã ordiat pceptũ ẽ inclinatio ꝯtra q̃ ẽ ĩ malũ quã respicit ꝓhibitio. Inclinatõi vo indeterminate ĩ bonũ quã ordiat

ꝯsiliū. nō ē inclinatio ꝯtra ⁊ iō nō ē ponēdū ꝯtrius ꝯsilio sʒ ꝑcepto. ¶ Ad scōʒ dōʒ ꝙ si respiciat bonū ⁊ malū ſm se: plis diuisio ē mali ꝗ̄ boni. Nā boni ex vna cā. malū aūt ex multis defectibus. s; ſm ꝙ bonū ⁊ malū referūt ad diuinā voluntatē plis diuisio ē boni ꝗ̄ mali. Nā bonū qḋ significat diuinā voluntatē. aut attēdit ꝗ̄tū ad id ad qḋ oēs tenemur ⁊ ē necessitatis aut attēdit ꝗ̄tuʒ ad id ad qḋ nō oēs tenemur: ⁊ ē vtilitatis ⁊ ꝯsilij. ⁊ ēt vtrūqʒ pōt ꝯsiderari vel vt faciēdū: vl' vt iam factū. vt faciēdū sic respicit ꝑceptū aut ꝯsiliū. si iā factū: opatiōeʒ. Ex pte ṽo mali sʒ ꝙ respicit nō faciēdū: ē vna sola dīa. qꝛ sicut dictū ē. ꝯsilio nō ē oppositū aliqḋ vt malū. scōʒ ṽo ꝙ respicit malū factū: sic ē pmissio. plib' ergo modis significat voluntas diuina ī bonis ꝗ̄ ī malis. ¶ Ad ꝗ̄rtū ⁊ qntū dōm ex aucte aug. ⁊ hug. ꝙ solū erāt duo signa scʒ pmissio ⁊ opatio: pʒ r̄nsio ſm hug. ꝙ duo sūt signa gnalia q̄ respiciūt oēʒ creaturā. s. opatio ⁊ pmissio. ⁊ hoc itendūt aug. ⁊ hug. Sʒ pter hoc addūtur alia spālia q̄ respiciūt r̄onalē creaturaʒ scʒ ꝑceptū, ꝓhibitio: ⁊ ꝯsiliū. signū aūt diuine voluntatis dʒ multiplicari ſm actuʒ ī q̄ significat. ⁊ ſm hoc gnāliter signa sūt opatio ⁊ pmissio: ⁊ sʒ respectū act' ad illū cui significat. ⁊ ſm hoc multiplicat signū p ꝯsiliū: ꝓhibitioʒ ⁊ ꝑceptiōeʒ. his eīʒ modis significat r̄onali creature diuina voluntas. īn oī ergo creatura significat pmissiōe ⁊ opatiōe: sʒ r̄onali creature soli signat ꝑcepto ꝓhibitiōe ꝯsilio diuina volūtas. ḋ fugiēdo: p ꝓhibitioʒ. ḋ opando: p ꝑceptū. ḋ eligēdo: p ꝯsiliū. ¶ Ad sextū dōm ꝙ ꝑceptū dicit cōit ⁊ ꝓprie. cōit apphēdit ꝯmissionē ḋ faciēdo: ⁊ ꝓhibitiōeʒ de nō faciendo. ꝓprie ṽo accipit ꝑ iussione q̄ ē ḋ bono faciēdo: ⁊ ex opposito ꝓhibitio ḋ malo vitādo. Hic aūt accipit ꝓprie ſm ꝙ diuidit ꝯtra ꝓhibitiōem. ¶ Ad septimū dōm. ꝙ motus a: ⁊ motus ad: sʒ ꝙ dicunt respectu eiusdē termini nō faciūt dīaʒ in motu ſm specieʒ: sʒ cū dicunt respectu diuersorū itroducūt dīaʒ ſm speciē ſm quē modū sunt differētes motus ſm speʒ motus timoris ⁊ amoris. ꝗ̄uis amor dicat vt motū ad: timor vero vt motū ab: differētia tn̄ ē terminus ⁊ motuū ꝯtrariū timoris ⁊ amoris. quēadmodū dicit bonū differēs positiuū vt viuē: priuatiuū vt nō mori. Mor' aūt amoris terminū hʒ bonū positiuū vt viuē. Motus ṽo timoris ⁊ fuge terminū hʒ bonuʒ priuatiuū. vt nō mori: vō aliqs ex timore fugit gladiuʒ vt nō moriat. Scdōʒ. hoc ergo dōm. ꝙ sic ē dīa ꝑcepti ⁊ ꝓhibitiōis. Nā ꝑceptū respicit bonum positiuū vt facē bonū. ꝓhibitio ṽo bonū priuatiuū vt declinare a malo. ¶ Ad octauū dōm. ꝙ ī eodē actu in genere pōt ꝯcurrere ꝑceptū ⁊ pmissū. sed ī eodē actu ī numero nō pōt ē. vñ asportare vasa egiptioꝝ q̄ ad illos q asportauerūt ex cupiditate: fuit pmissū. q̄ ad illos ṽo q ex obediētia fuit ꝑceptū. ꝓterea asportare simplr fuit ꝑceptū: sʒ asportare sic. s. ex cupiditate nō ꝑceptū sed pmissū fuit. ꝗ̄tū ergo ad genus act' ꝯcurrit ꝑceptū ⁊ pmissū: sʒ nunꝗ̄ ꝗ̄tū ad circūstantias actus. ¶ Ad nonū r̄nsio. ꝙ ṽbuʒ pmissionis dr multiplr. positiue ⁊ priuatiue. positiue dr p īdulgētia q̄ ē minoris boni. ⁊ hoc mō accipit ī glo. i. corin. vij. virginibus pmittit nubere. Priuatiue ⁊ hoc trib' modis. Uno mō p priuatiōeʒ pene grauis. sʒ quē modū dr moyses pmisisse repudiū. qꝛ nō puniebat tpaliter sʒ peccarēt mortaliter. Alio mō p priuatiōeʒ ꝓhibitiōis. sʒ ꝙ dicit ī ps. Irascimini ⁊c. glo. ꝙ necessitas pmittit. s. venialē motū ire. i. nō ꝓhibet. Quarto mō dicit p priuatiōnē cohibitiōnis ⁊ hoc modo dr ꝓprie. ⁊ sic accipit cū dicit pmissio eē signū diuine voluntatis vt dicit aug. ī enchi. vt supra dictuʒ ē. Quatuor ergo modis dicit aliq. ī pmittī. s. cū īdulget. cū nō punit. cū nō ꝓhibet: cū nō cohibet. ¶ Ad decimū ⁊ vndecimū qb' obijcit ḋ ꝓhibitiōe ⁊ pmissione. dōm ꝙ ꝓhibitio ⁊ pmissio nō indicāt voluntatē dei circa illud qḋ pmittit ⁊ ꝓhibet: sed circa oppositū ei'. sic pʒ ī ꝓhibitiōe eī. s. de' ꝓhibʒ falsū testimoniū dicē: significat ꝙ vult nos verū dicere. vl' significat circa aliqḋ qḋ ex pmisso vl' ꝓhibito elicit. sic pʒ ī pmisso. e. ḋ gratia. de' pmittit malos psequi bonos. ⁊ ex psecutiōe elicit ꝙ boni sūt patientiores vl' aliqḋ aliud ī bonū. vult ergo deus nō ipos psequi: sʒ patientiā q̄ ex psecutione elicit. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ ꝯsiliū dicit multiplr. Uno modo appetit' inquisitionis ei' qḋ ignorat. sic dicit damascenus. ⁊ ſm hoc ꝯsulere ē ꝯsiliū ꝗ̄rere. q̄n dicit damascenus ꝯsiliuʒ nō esse in deo. Alio mō dicit cōsulere ꝯsilium dare. ⁊ hoc modo dicitur ꝯsiliū diuine voluntatis ⁊ nō ē ignorāter sʒ scienter. Tercio modo dicit ꝯsiliū ipa dispositio siue ordinatio ḋ agēdis. ⁊ sʒ hoc ꝯsiliū nō dicit signū diuine voluntatis: sʒ eīa dei dispositio. sʒ quē modū dicit gregorius mutat sniaʒ: sʒ nō mutat ꝯsiliuʒ.

Ad obiecta uero circa

predicatiōem ⁊ designationeʒ signoꝝ voluntatis. R̄nsio ad primū. ꝙ pmissio ⁊ preceptio ⁊c. possūt dici duobus modis. actiue: ⁊ ſm hec pmissio dei nihil aliud ē ꝗ̄ voluntas pmittēs. ⁊ ꝑceptio ꝗ̄ voluntas precipiens ⁊ sic ḋ alijs. ⁊ sic idē significat ꝗ̄tū ad principale significatū. s. diuinā essentiā: sʒ cōnotat in creatura vel ſm positiōem vt opatio cōnotat effectū: ꝑceptio iussū. ⁊ ſm priuatiōem sicut pmissio non cohibitiōnem. ꝓhibitio fugā aut nō secutiōnem. Iterū dicitur passiue. ⁊ ſm hoc ꝑceptio accipit p re ꝑcepta. ꝓhibitio p re ꝓhibita: pmissio pro re pmissa. Et ſm hoc nō significat diuinā essentiā sʒ significat signū voluntatis vel ī ipso actu vt ī opatiōe ⁊ ꝑceptiōe ⁊ ꝯsilio. vl' ī opposito vt ī ꝓhibitiōe: vl' ī

qđ elicit vt pmissione. ¶ Ad illđ ergo qđ obijcit ex auctoritate augustini. ꝙ pmissio dei nõ ẽ ipse deus ſm rẽ ſi pmissio accipiat passiue. verũ ẽ ſm vo rõnẽ itelligẽtie: nõ ſm rez. ſi pmissio accipiat actiue. adhuc iteꝝ veꝝ ẽ ꝙ pmissio nõ ẽ deus. id ẽ rõ pmissionis nõ dicit idẽ olo ꝙ deus: ſʒ diua voluntas imo addit itentionẽ volũtatis nõ cohibere mali. ¶ Ad aliđ vo qđ obijcit nihil ẽ signũ sui iam pʒ rñsio. nã volũtas signi dr i eo qđ de⁹ vult. qđ. ſ. ẽ signũ volũtatis beneplaciti: qꝛ deus vult qcqd vult. ¶ Ad illđ qđ obijcit vtrũ sint signa eiuſdẽ signati idest eiusdez voluntatis. Rñsio volũtas aut accipit ꝓ eo quo deus vlt aut ꝓ volito. ſ. ꝓ eo qđ de⁹ vult. ſi ꝓ eo q̃ de⁹ vult ẽ idẽ signati. ſi ꝓ eo qđ deus vult nõ ẽ idẽ. Ad aliud plʒ deo i ꝯsilijs aut i pceptis. aliđ i pmissis hoc igit mõ absoluitur qđ ð officijs volũtatis in generali.

Mẽbrum secundũ.

Consequẽter querit de differẽtijs voluntatis i speciali. pᵒ igit qrit an volũtas bñplaciti possit frustrari. Ad qđ sic. In ps. oĩa qcũqʒ voluit fecit. ⁊ constat ꝙ itelligit de volũtate bñplaciti ergo nõ pt frustrari. ¶ Itẽ ad romanos. ix. volũtati eius qs resistet. q̃si dicẽt nihil. ¶ Preterea si frustraret diua volũtas. hoc nõ possʒ ẽẽ nisi aut rõne ignorãtie: vl' ipotẽtie. quoꝝ vtrũqʒ longe relegatur a deo ⁊ diua voluntate. Contra. ij. thimo. i. vult oẽs hoĩes saluos fieri: sed ꝯstat ꝙ non oẽs salui sunt: imo plures dãnant ergo frustrat ⁊ quassat diua volũtas. ¶ Itẽ i math. xxiij. ⁊ luc. xix. Quotiẽs volui ꝯgregare filios tuos queadmodũ gallina ꝯgregat pullos suos sub alas ⁊ noluisti. ergo vr ꝙ diua volũtas impedita sit hoĩs volũtate.

Ad hec ẽ rñsio mgr̃ oꝝ. ꝙ ẽ volũtas bñplaciti ⁊ voluntas signi. voluntate bñplaciti ñ vult oẽs hoĩes saluos fieri nec irlʒ ꝯgregare. volũtate vo signi vult oẽs hoĩes saluos fieri. qꝛ pcepit ⁊ ꝯsuluit, oĩbus oĩa q̃ ptinẽt ad eoꝝ salutem. ¶ Contra. dam. distinguit volũtatẽ bñplaciti i añcedentẽ ⁊ ꝯsequẽtẽ. dicit ergo ꝙ oʒ scire ꝙ voluntate añcedenti vult deus oẽs hoĩes saluos fieri ⁊ regno eius potiri. Nõ. n. in puniẽdo plasmauit nos sʒ ad pticipatõʒ bonitatis eius vt bonus. Si ergo volũtas añcedens est volũtas bñplaciti volũtas bñplaciti vult oẽs hoĩes saluari: ergo voluntas beneplaciti q̃tũ ad aliqd frustrat. ¶ Preterea fuerũt q distixerũt volũtatẽ bñplaciti duplr. Est. n. volũtas absoluta: ⁊ volũtas ꝯditõal. voluntate ergo absoluta vult solũ predestinatos saluari quos scit bñ vsuros sua gratia. volũtate vo conditionata vult omnes saluari: quia vult sub hac conditione si ipi volunt. ¶ Sed contra hoc obijcitur de puulis non baptizatis. nam constat ꝙ in ipsis nõ est voluntas ꝯdicens diuine volũtati: ergo sʒ ipos vult saluari oẽs puulos. qđ constat ẽẽ falsum. nisi sint regenerati. Non ẽ igitur veꝝ ꝙ ꝯditione dependẽte a pte nr̃i arbitrij velit oẽs saluari. ¶ Itẽ obijcitur cũ puuli nõ baptizati dãnent. aut igit cã dãnatõis ẽ ex pte puuloꝝ: vel ex pte diuine volũtatis. non põt poni ex pte puuloꝝ: cũ nihil boni vel mali egerit: ergo ponetur ex parte diuine volũtatis. sed hoc ꝯtra eum velit oẽs hoĩes saluos fieri. ¶ Itẽ. ij. thi. ij. Negare seipm nõ põt: sed ipe ẽ sũma bonitas ⁊ sũma salus rõalis creature: ergo sũmã bonitatem ⁊ salutẽ rõnalis creature negare non põt. Sʒ de sũma bonitate ẽ cõicare se oĩbus: ergo q̃tũ ẽ ð se paratus ẽ oĩbus cõicare suã bonitatẽ ⁊ salutem. ¶ Ad hoc rñdet ſm dam. li. ij. ⁊ sũ ingerit difficultatẽ. dicit. n. oʒ scire ꝙ deus volũtate añcedẽti vult oẽs saluari. nõ. n. in puniẽdo plasmauit nos: sʒ ad pticipatõʒ bonitatis sue vt bonus: peccãtes aũt vult puniri vt iustus. Scdʒ hoc ergo distĩguit volũtatẽ diuinã. i. añcedentẽ: ð q̃ dicit ꝙ ẽ acceptatio ex ipso ex eo ꝯsistẽs. ⁊ ꝯsequẽtẽ: ð qua dicit qđ ẽ ꝯcessio ex nr̃a cã. Et hãc subdiuidit in dispẽsatiuã ⁊ eruditiuã ad salutes q̃ ſ. vult ⁊ ꝯcedit bonos puniri vt iob. xij. desperatiuã finalem pditionem ſm quã vult dãnatos puniri. ¶ Itẽ nõ ꝙ dicit. ꝙ voluntas ꝯsequẽs est eoꝝ q̃ non sunt in nobis. eoꝝ aũt q̃ sunt i nobis. . . i. pte nostri arbitrij q̃ qdẽ sũt bona: añcedenter vult ⁊ acceptat hoc ẽ vult volũtate añcedẽti. q̃ vo sunt pnitiosa ⁊ mala nec añcedẽter nec ꝯñr vult hoc ẽ nec vult volũtate añcedenti nec ꝯsequẽti. Scdʒ ergo dam. dõʒ ꝙ volũtas bñplaciti vno mõ dr respectu nãe rõnalis possibilis ad beatitudinem quãtũ ẽ de sua ꝯditiõe. ⁊ hãc dicit volũtatẽ añcedentẽ q̃. ſ. vult oẽs hoĩes saluos fieri. qꝛ de volũtate eius ẽ. vt de nã ꝯditõis eius sit hõ ordinat⁹ ad beatitudinem. Alio mõ ẽ respectu nr̃i meriti qđ ẽ ex nobis. ⁊ hec dr ꝯsequẽs volũtas. q̃. ſ. nõ vult oẽs saluari. nisi solũ illos quoꝝ merita exigunt salutẽ. Sʒ ꝯ posita vba dam. dubitat multipliciter. Primo cũ in diuina volũtate nõ sit prius aut posterius: ergo inconueniẽter assignant dñe voluntatis in añcedentẽ ⁊ ꝯsequẽtẽ. ¶ Itẽ cũ ipse ponit ipse eoꝝ que sunt in nobis ⁊ eoꝝ q̃ nõ sũt in nobis volũtatẽ dei añcedentes. eoꝝ vo q̃ ñ sũt in nobis solũ volũtatẽ ꝯsequẽtẽ. ¶ Itẽ cũ voluntas añcedẽs ⁊ ꝯñs videat ẽẽ respectu bonoꝝ q̃rũ deus ẽ initiũ. ergo vr ꝙ vtraqʒ sit volũtas añcedens. ¶ Itẽ cũ volũtas sequẽs sit ꝯcessio ex nr̃a cã sic ipe dicit: sʒ nr̃a cã ẽ respectu eoꝝ q̃ sũt i nobis: ergo volũtas sequẽs ẽ respectu eoꝝ q̃ sũt i nobis q̃re ergo stabit illud qđ dicẽ postea ꝙ volũtas sequẽs ẽ respectu eoꝝ q̃ nõ sũt in nobis. ¶ Itẽ i nobis ẽ bñfacere: ergo assistẽte gr̃a assistẽte male gr̃a deficiẽte: sʒ ad hoc seqt pctm aũt puniri. ergo i nobis ẽ saluari aut puniri. l q. n. ẽ cã ꝓpria añcedẽs in eo

ē effect⁹ primꝰ ꝯsequēs: ergo volūtas ꝯsequēs ē eoꝝ q̄ sūt i nob. ¶ Itē dubitat̄ d[illegible] ꝙ dicē. qđ eoꝝ q̄ sūt i nob ñ ē volūtas āñcedēs vl ꝯseqñs. Nā dicit aug. i ench. nihil fit siue bonū siue malū qđ oīpotēs fieri nō velit. Cū ergo hec diuisio sit sufficiēs volūtatꝪ diuine i āñcedentē ⁊ ꝯñtē: vult mala fieri volūtate āñcedēte vl ꝯñtī. Rñ. ꝙ volūtas bñplaciti nūq̄ frustrat̄ sic dic̄ iuxta aplꝫ bt̄s aug. ¶ Ad illđ ergo qđ obycit̄ ex auctē apli. vult oēs hoīes saluos fieri. rñdet mltplr. vno mō ƀꝫ aug. i ench. vt sic itelligat̄ vlt oēs hoīes saluos fieri. i. null⁹ saluat̄ nisi quē vlt saluari. i quēꝫ mōꝫ accipit̄ illđ Jo. i. illūiat oēꝫ hoīeꝫ veniētē i hūc mūdū qđ sic itelligit̄ ñ q̄ nullus hoīuꝫ ē q̄ ñ illūinet̄: sꝫ q̄ nullus nisi ab ipo illūinat̄ vt ex pte illa intelligēdū ē. ⁊ ē exēplū beati aug. in li. đ vocatōe sanctoꝝ. si eēt vn⁹ solus magister i vna ciuitate q̄ docēt pueros. posꝫ dici ꝙ ille magister docēt oēs pueros isti⁹ ciuitatis. nō ꝙ oēs doceant̄: sꝫ [illegible] nullus docet̄ nisi q̄ docet̄ ab ipo. sic ex pte ista vnus ē q̄ vult oēs saluos fieri. nec tñ oēs salui fiūt. sꝫ q̄ salui fiūt p ipꝫ saluant̄. Aliter rñdet aug. in ench distinguēs hāc. vult oēs hoīes saluos fieri. q2 pōt fieri distributio p singulis generū: ⁊ sic distributio ē falsa. nō. n. vult singlos hoīes saluos fieri. Uel pōt fieri distributio p generib⁹ singuloꝝ: ⁊ hoc mō vera ē ⁊ intelligēda vt sensus sit. vult de omni genē hoīes saluos fieri. Et hꝫ sile in math. xxiij. decimatis oē olus. i. oē olerū genus. Nō. n. singula olera decimabāt q̄ in diuersis mūdi ptibus oriūt̄. Aliter ƀm dama. sic supra tactū ē. volūtate antecedēte vult oēs saluari. volūtate vo ꝯsequēte nō. ¶ Et ad qōnē q̄ q̄rit̄ vtrū volūtate beneplaciti velit oēs saluari p hoc ē respōsio. Nā volūtas beneplaciti pōt dici respēu possibilitatꝪ rōnalis creature ad salutē. q̄ qdēꝫ possibilitas ē in ipa a deo. ⁊ hoc mō volūtate beneplaciti vlt oēs saluos fieri. Alio mō volūtas beneplaciti dr̄ respectu effectus q̄ reddit̄ a deo rōnali creature p meritis. ⁊ sic volūtate beneplaciti nō vult oēs hoīes saluos fieri: sꝫ solū pdestinatos. Primo mō dic̄ dama. volūtēꝫ antecedenteꝫ: ⁊ hec ē rōe bonitatis q̄ est in deo. Scđo mō dic̄ volūtatē ꝯsequenteꝫ. s. rōeꝫ iusticie q̄ respicit merita q̄ sūt i nob vel a nobis: pꝫ igit̄ ꝙ semꝑ implet̄ volūtas dei beneplaciti siue dicat̄ āñcedēs siue ꝯsequēs. ¶ Illi mō respōdet̄ ad illđ auctē: quoties volui ꝯgregare filios tuos ⁊c. Scđm autē aug. in ench. exponit̄ sic. quoties volui ꝯgregare filios tuos ⁊ noluisti. i. quotqꝫ ꝯgregaui volūtate mea semꝑ efficaci: semꝑ te nolente feci. nō. n. ex eo sensu dēꝫ est q̄si dñs voluerit ꝯgregare filios hierlm ⁊ nō sit factū quod voluit: ipa noluerit. sꝫ potius illa q̄dēꝫ ab ipso filios suos colligi sed noluit. q̄ tñ nolente filios eius collegit oēs quos voluit. đ volūtate ergo beneplaciti illa intelligunt̄ sicut iā pꝫ. nō de volūtate signi sicut illi dixerūt. ¶ Ad illud vo qđ dixerūt alij. ꝙ de volūtate ꝯditionali esset intelligēdū nō de volūtate absoluta. dēꝫ ꝙ sic pōt dici: sꝫ ꝯditio talis nō dꝫ apponi. vult oēs hoīes saluos fieri si ipsi volūt ꝓpter puulos: sed dꝫ apponi vult: oēs hoīes saluos fieri inq̄ꝫtuꝫ in se est. vel si nō sunt digni vel susceptibiles salutis. quēadmodū illūinat oēm hoīeꝫ quātū est đ se q̄ ē illūinabilis vel susceptibilis illuminatōis. sic vult hoīes saluare quātū in se ⁊ q̄ sūt susceptibiles salutis: sꝫ puuli ñ sūt susceptibiles ꝓpter culpā originalē. q2 ergo in illis nō seruat̄ ꝯditionē nō ꝯsecunt̄ effectū salutis ⁊ p hoc pꝫ rñsio. ¶ Ad illud qđ querebat que est cā dānatōis puuloꝝ. cā eniꝫ nō est ex pte voluntatis: sed ex pte corruptiōis aie que ꝯtrahit̄ ex massa peccatrice. ¶ Ad illud qđ obycit̄. ꝙ negare seipsuꝫ nō pōt. sic intelligendū est vt qđ dicit nō posse. nō dicat necessitatē qua astringit̄ suā bonitatē cōicare: sꝫ immutabilitatē sue liberalitatis qua quantū in se cōparatus est cōicare nisi impedimentū ex pte suscipiētis inuenerit. Ad illa vero que querunt̄ circa vba Jo. dama. p ordineꝫ rñdendūꝫ. Ad primū quod obycitur. ꝙ nō debent ex huiusmoi diuersitate volūtatis antecedēs ⁊ ꝯsequēs. dicēdū ꝙ antecedere ⁊ sequi nō dicitur i diuina volūtate respectu prioritatis ⁊ posterioritatis in ipa: sed respectu prioritatis ⁊ posterioritatis i nobis. volūtas eniꝫ antecedēs dr̄ respectu boni antecedens collati nobis nō ex merito nr̄o. volūtas vo ꝯsequens respectu boni qđ est nobis ꝯferendū ex merito nostro. ¶ Ad qđ querit̄. quare ponit eoꝝ que sunt in nobis ⁊ eoꝝ que nō sunt i nobis volūtatē antecedentē: eoꝝ vo que nō sūt i nobis volūtatē ꝯsequentē. Respōsio p̄mo creatura rōnalis ex se ordinabilis ad salutē p vsuꝫ liberi arbitrij. deinde ē vsus liberi arbitrij. tertio est remuneratio liberi arbitrij. in nobis aūt nō ē ꝯstitutio nostri arbitrij sꝫ a deo est. sil'r remuneratio nr̄i arbitrij. s. gl'ia a deo medāte ē in nobis. s. vsus li. ar. volūtas ergo antecedēs ē respectu ꝯstitutōis li. ar. volūtas ꝯsequēs respectu remuneratōis li. ar. Ipe vsus li. ar. aūt erit bonus aut malus. si bon⁹: illuꝫ respicit diuina volūtas. si malus: illū nō respicit diuina volūtas q2 illius nō ē cā volūtas ergo antecedēs ē respectu vsus illius boni. volūtas ergo dei ꝫ ꝙ ē cā eoꝝ q̄ nō sūt i nobis: dr̄ dupl'r. antecedēs ⁊ ꝯsequēs. ƀm ꝙ ē eoꝝ q̄ ñ sūt i nobis: solū vno mō. s. ātē. ¶ Ad illud qđ dicit q̄re non dr̄ vtraqꝫ antecedēs iā apparet respōsio q2 antecedens dr̄ respēu boni ꝯditōis qđ p̄cedit. ⁊ et p̄lectōis voluntatis ad merēdū. ꝯsequēs vo rōe retributōis qđ ꝯsequit̄ ꝯditiōēs ⁊ meritūꝫ. ¶ Ad illud qđ obycit̄. ꝙ volūtas seqūēs debebat dici eoꝝ q̄ sūt i nobis. ꝓpter hoc: q2 est ꝯcessio ex i. far. [illegible] dōm ꝙ ꝯcessio ex nr̄a cā. dr̄ volūtas ꝯsequēs. q̄ respicit retributōēꝫ

et premiū nō qꝛ sumus cā illius: sꝫ solū in hoc no tatur ordo vt dicat volūtas sequēs q̄ ē respectu boni sequētis meritū nrm. cōnio aūt nos sumus nostri meriti cā nō tn̄ glorie que ꝯsequit ad nostrū meritū: nostrā ergo cām ibi dicit nostrū meritū.
¶ Item nota q̄ voluntas antecedens dicitur respectu boni quod antecedit nostrum meritū. antecedit autem nostꝝ meritum bonum duplex. vnū quod nō est in nobis. s. constitutio nostri liberi arbitrij. aliud qđ ē in nobis. s. consensus liberi arbitrij ad grām. iō grā dicitur volūtas añcedens respectu eorū que sunt in nobis: et respectu eorū que non sunt in nobis. voluntas vero ꝯñs dr respectu boni qđ ꝯsequit nostꝝ meritū qđ ē bonū retributiōis: et iō dicit eoꝝ que nō sunt in nobis.
¶ Ad illud qđ obijcit. qđ in nobis ē benefacē et male: et ita saluari et dānari. Rñsio in nobis ē saluari vt in cā meritoria vel dispōnētem non vt in cā agēte vl' efficiēte. vñ nō valet argumētatio si nos sumus cā primi: q̄ nos sum⁹ cā scḋi. qꝛ cōsūtis ordinemur ad nrm meritū sicut cā efficiēs meritū: tñ nrz non ordinat ad premiū vt cā efficiēs: sꝫ vt aliqd ad suā cāz finalē. hoc ē in rōe dispōnis vel meritorij: sꝫ ipm premiū ē finis meriti nri. ¶ Ad vltimū dōz. q̄ volūtas dei ꝑm q̄ dr malo: et nō dr volūtas beneplaciti: sꝫ solū signi q̄ dr ꝑmissio. et iō nec sunt volūtate añcedenti nec volūtate ꝯñti qꝛ hec noiant voluntatē beneplaciti. Multa alia q̄rēda sunt ḋ voluntate beneplaciti ꝑ cōpatiōē ad reprobatōz excecationē et ad durationez: q̄ ꝑtentius in qōne de reprobatōe determinata sunt.

Questio. xxxvij. de signis voluntatis diuine.

Onsequenter querēdū de signis volūtatis diuine in spāli. Et p̄io de p̄ceptōe et ꝓhibitōe. Scḋo de ꝑmissione. Tertio ḋ opatōe. nā ḋ ꝯsilio satis patebit his determinatis. ¶ In primis igit insimul q̄rit ḋ p̄ceptōe et ꝓhibitōne diuina: et q̄renda sunt tria. Primo an possit p̄cipe qđ nō vult vel ꝓhibere qđ vult. Scḋo an possit p̄cipe ꝯ ius nāle. Tertio an possit p̄cepe aut ꝓhibē ꝯ ius morale decalogi.

Membrum primum.

Ad primū obijcit sic Gen. xxij. p̄cepit dñs abrahe q̄ imolaret filiū: et tñ noluit q̄ imolaret: igit p̄cepit qđ noluit. Si dicat q̄ nō p̄cepit imolare sꝫ q̄ prepararet ad imolādū et vt ad offerēdū tollēt et hec bñ volebat dñs. Cōtra hoc obijcit ad hebre. xi. fide. ꝑmissionē prius ꝑ tenens quē ꝑ hunc oporte

bat ipleri quē deus iubebat occidi non hesitabat qꝛ sibi reddi poterat imolatus q̄ dari potuit non speratus. ergo precepit dñs abrahe ysaac imolari qđ tñ ipse nolebat. Cōtra. aut dñs p̄cepit abrahe qđ voluit: aut qđ noluit. nō qđ voluit: qꝛ reuocauit: ergo qđ noluit. ergo aliud fuit in signo aliud in volūtate. siue aliud in ore et aliud in mente. sꝫ qñ sic ē est duplicitas. ergo in deo fuit duplicitas: sed hoc ē incōueniēs. ¶ Item iperiū siue p̄ceptū ē signū volūtatis dei circa illud qđ p̄cipit. sꝫ imperiū fuit de imolādo ysaac: ergo si nō vellet q̄ imolaret: esset falsitas signi et mēdaciū i deo: hoc aūt ē incōueniēs ergo precepit qđ noluit. Sꝫ. Dōm q̄ sicut dicit ambro. in li. de p̄r̄arc. dū aliqs aliquid iubēdo significamus velle fieri qđ tñ nolumus: sꝫ tamen experimentum obedientie querimus. sicut abraham a dño temptatus legit et iussus filium imolare quem dñs ob eo nolebat occidi et hoc ꝓbat ambr. qꝛ dixit ei dñs nō mittas manū i puerū et c. affectū iⁿq̄ suū nō factū exegit. tētabat affectū p̄ris si dei p̄cepta p̄ferret filio ex q̄ accipit hec distictio. q̄ ē p̄ceptū ꝓbatōis et ē p̄ceptū executōis. et vult q̄ i precepto ꝓbatōis significamus fieri qđ fieri nolumus sꝫ nr̄i experimentū q̄rimus. i p̄cepto executōis significamus fieri qđ fieri volumus. vñ in p̄cepto ꝓbatōis ē volūtas de preparatione ad actū solū: et nō de actus ipletōe. i p̄cepto executōis ē volūtas de ipletōe actus. p̄ceptū et qđ qđ fecit dñs abrahe fuit ꝓbatōis nō executionis. vñ nolebat nisi q̄ prepararet filiū ad imolandū: sic et fecit. pp hoc dicit ambro. affectū iⁿq̄ suū nō factum exegit: et sic nō p̄cepit nisi qđ voluit. ¶ Ad illud qđ obijcitur de duplicitate rñdet distinguēdo. qđ ē q̄dā duplicitas i intellectu vt large accipiatur intellectus ēt ꝓ interptatiua et hec ē in mēdaciū locutionibus. vbi g̃ra. qñ cogito in intellectu de aliqua re q̄ sit et dico q̄ non est vel econuerso qꝛ contrarium dico ei qđ cogito. et ideo qꝛ ad eandem vim pertinet: huiusmodi cōtrarietas facit duplicitatem. Item est quedam duplicitas in affectu vt in optatiuis locutionibus. vt si dicas vtinam legerem. et p hanc locutionem designatur desiderium legendi siue volūtas. vñ si non ē voluntas legendi. ꝯpatōe eiusdē vis. s. affectiue erit ꝯtietas et ita duplicitas. sic aūt nō ē in diuina voluntate. Itē sicut optatiuū signat desideriū ita imperatiuū significat iperiū ex p̄te p̄cipiētis vt cum dico occide illū. Nō aūt vbū significat ex p̄te occisionē. modus aūt significat imperiū ex p̄te p̄cipiētis. et ita significat me imperare de occisione illius. Preterea notādus ē ordo iste primo aūt est opus rōnalis et post volūtas et tertius tractabili cognoscit. n. qđ optat. et p⁹ ꝑ volūtatē sequit imperiū. nullus. n. recte iperat nisi ad aliqđ volūtas. et iō iperiū qđ ē virtutis impatiue signi ficat voluntatē precedentē iperātis. et volūtas semp ē ve

ea actū imperandi ⁊ ñ semp circa imperatū. qꝛ ñ sem
per ē illi⁹ qd imperat: ita accipiat ille cui sit imperi
u3. Dicendū ergo. ꝙ voluntas dñi fuit vt. pepararet oc
cidereꝫ nō vt occideret. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ verba du
plicē hñt sensū. s. quē faciūt ⁊ i q̄ fiūt. I pcepto er/
go sēp dꝫ attēdi sensus i q̄ fitꝫ: sꝫ ñ semp sēsus quē
fac. vñ obediēdū ē sēp pcepto i sensu i q̄ fit ⁊ nō
sēp i sensu quē fac. vñ iurē h sumit̄ q̄dā decretalis
ꝙ i oī pcepto cōmuniciūqꝫ legitie exceptiões sūt ad/
intelligēde. Sic ergo i voluntate dñi erat ꝙ abrahaꝫ
pararet se ad imolādū filiū: ita i h sensu erat ei p/
ceptū ⁊ nō i sēsu q̄ faciebat. ⁊ sic ñ fuit falsitas: nec
mēdaciū i ipso nec i signo sue voluntatis. ¶ Sed
adhuc obycit̄. sic dñs p̄ri⁹ pcepit ꝙ abrahā oc/
cidēt ⁊ vbo pcipiēdi significauit se velle h: pce/
ceptū. n. signū ē volūtatis eius q pcepit. ⁊ ñ vo/
luit hec: ergo duplex fuit. ¶ Itē cū virces ordia
te sīt. p̄ri⁹ ē op⁹ rōis i cognoscēdo. deīn op⁹ volū
tatis i optādo. tīus op⁹ irascibil' i iperando. nullus
ergo ipat nisi ob aliqd volūt: ergo iperium ē si/
gnū volūtatis circa aliqd volitū. ⁊ vt ꝙ poti⁹ d
ipso ipato q̄ꝫ de alio: ergo ipando signauerat se
velle aliqd qd ipabat ⁊ ñ volebat. ergo vt du/
plicitas. Rñ. dicēdū ꝙ iperiū signuꝫ ē volūtatis
ei⁹ q iperat. ⁊ ñ sp signū ē volūtatis d ipso ipato.
vñ dicim⁹ ꝙ h ē falsa. vbo pcipiēdi significauit se
velle qd pcipiebat. s. abrahā imolare ysaac. Cū
qꝛ. n. vbū ipandi significat voluntatē iperātis de
ipso ipato. ⁊ i pcepto executōis vt si dicat seruo.
fac ignē. ⁊ re vera volo ꝙ aliqñ faciat ignē. ali/
qñ significat volūtatē ipantis ñ de ipso ipato sꝫ d
aliq in ipato. ⁊ tūc ñ ē ipm ipatū volitū fm seꝫ
aliqd in ipato. Sic pñti autē du ita ē ꝙ voluntas i/
perātis ñ fuit de ipso ipato sꝫ de aliquo in ipato.
⁊ hoc ppriū ē in pcepto pbatōis. s. vt non velit
qd pcipit fm se: sꝫ velit aliqd i illo. dr aūt aliqd
eē i illo qd pcipit qd ita ē in illo qd necessario ē
i illo. vñ dīa ē īter hec duo velle imolare ysaac
⁊ pparare se ad imolādū. Nō. n. imolare ysaac
necessario cōtinet velle imolare ysaac nā possꝫ h
facere aliqs cōpulsus: sꝫ imolare ysaac necessario
ē pparare se ad imolādū. ⁊ hāc pparationē vo/
luit dñs: lꝫ ñ voluerit actū imolādi. vñ fuerūt ibi
duo de quibus fuit volūtas. p̄mū ē iperium
imolādi ysaac. voluit. n. iperare qd iperauit. alte
rū ē preparatio ad imolandū. tertiū ē qd ñ fuit vo/
litū fm se. s. actus imolādi. fm se dico: q̄ i illo ali
quid voluit: nō illud qd fuit iperatū. ⁊ ē distictio
īter predicta duo. ⁊ fm hoc ñ valet illa argumē
tatio. pcepit imolationem ysaac ⁊ ñ voluit: ergo
fuit duplex. ⁊ hoc qꝛ voluit aliqd in illa. s. prepa
tionē. Et si addat̄ ꝙ significauit se velle imolarē
nemilla negāda ē. qꝛ ñ significauit hoc: tñ hñ cō
cedendum ꝙ abrahā credidit ꝙ dñs vellet ipsum
eius. s. actū imolādi ysaac. ⁊ ita plus fuit i volū
tate recipiētis q̄ꝫ precipiētis. ⁊ p hoc pꝫ solutio

ad sequentē obiectionē. s. qua oñdit ꝙ in pcepto
illo fuit signum falsi. vnde nota ꝙ aliter ē in opta
tiuis locutōibus. vt si diceret vtinam occideres
ysaac. verbū. n. optādi pprie ⁊ directe significat
optationē siue volūtatē de illo qd dr optari. ⁊ si
ñ optat̄ ē ibi duplicitas. verbū aūt iperandi fꝫ se
⁊ directe: ñ significat volūtatē: sꝫ ex ppria signifi
catione significat iperiū: sicut ex ppria significa/
tiōe optatiuū volūtatē. ⁊ ideo sicut optatiuū non
pōt significare volūtatē nisi eo qd optari:
ita vbū iperandi ñ pōt significare iperiū de alio
q̄ꝫ de illo qd iperat: sꝫ cū eius significatio ñ sit p/
ppria ⁊ directa de volūtate: ñ ē nūꝫ si significare
pōt volūtatē ñ de eo qd iperat: sed de alio:

Deinde querit̄ .§. j.

de pbibitione. videt̄ aūt ꝙ dñs pcepit qd ñ vo/
luit math. viij. super. illud. Uide nemini dixeris.
glo. tacere iussit: nec tñ tacere potuit. Non qꝛ vo
luit qd ñ potuit: sꝫ dat exemplū vt sui in magnis
que faciunt latere velint: ⁊ tñ no dicit̄ mathe. viij.
ꝙ illud pmulgauerit: sed marci. i. dr ꝙ egressus
cepit pdicare ⁊ diuulgare sermonem. ⁊ dicit ibi
glo. ñ qꝛ voluit qd ñ potuit: qꝛ oīa quecūqꝫ vo/
luit fecit: sꝫ docet nostra bñficia reprimi non tā n.
mercede pecunie sꝫ ꝑ gr̄e. Ex glo. ēt vt ꝙ pcepit
qd ñ voluit. qꝛ ex quo oīa quecūqꝫ voluit fecit.
⁊ illud secutū ē ꝙ ñ tacuit: ergo ñ voluit ꝙ tace/
ret. ¶ Itē pcepit taceri. aut ergo voluit taceri. aut
ñ voluit: si voluit taceri ⁊ effectus ñ ē secutus qꝛ
iste ñ tacuit: ergo voluit qd ñ potuit. sꝫ hoc eē nō
pōt ergo i veritate ñ voluit taceri. ⁊ pcepit tace
ri: ergo pcepit qd ñ voluit: ergo duplex fuit. Si
pcepit qd ñ voluit ht ppositū. ¶ Itē querit̄ q̄li/
ter itelligit̄ glo. illa sup math. tacere iussit ⁊ c̄. si. n.
iussit taceri ⁊ ñ potuit taceri: ergo pcepit qd non
potuit fieri ⁊ ita ipossibile. Sed 5 hoc ē sequens
glo. que dicit. ñ ꝙ aliqd voluit ⁊ ñ potuit: ergo
pcepit qd potuit ⁊ ita possibile. Rñsio ex fine
glo. pꝫ solutio vbi dicit̄. dat exemplū vt sui i ma
gnis que faciūt latere velint: sꝫ vt psint alijs pdā
tur inuiti. p hoc pꝫ ꝙ fuit ibi aliqd qd voluit se
taceri q̄tū ad laudē suā ptinebat: in q̄tū erat hō.
⁊ hoc alijs dabat exēplum. ⁊ hoc dicit illa pars vt
sui i magnis que faciūt latere velint ⁊ fuit ibi qd
voluit s. nō taceri: sꝫ predicari. s. ad proximi vti
litatē ⁊ dei honorē: ⁊ hoc dicit illa pars: sed vt
psint alijs pdant̄ inuiti. p̄mū dicit q̄tū ad suaꝫ
laudē. scdm̄ q̄tū ad proximoꝝ vtilitatē quā qre
bat. ¶ Ad hoc ergo qd obycit̄ taceri iussit ⁊ ita
taceri ñ potuit: ergo iussit ipossibile. Rñsio ꝙ ñ
sequit̄. qꝛ is ē sensus: iussit taceri fugiēdo ppriaꝫ
laudē qd non potuit vtiliter fieri q̄tū ad proxi/
moꝝ vtilitatē. ⁊ qd non pōt vtiliter fieri dr fm
fine non posse fieri: lꝫ alias eēt possibile. vñ dici/
tur posse: non aliqd voluit qd ñ potuit. voluit

enim hoc predicari ad proximi utilitatem et dei laudem. ¶ Item quando precepit taceri ergo preceptum fuit signum quod voluit illud taceri. et voluit oppositum eius quod est taceri quia voluit clamari: ergo fuit ibi duplicitas. Responsio. iam diximus supra quod preceptum licet sit signum voluntatis: non tamen est signum eius semper quod precipitur: sed signum eius quod subest aliquod volitum circa illud. unde quodammodo sive secundum quid est volitum. scilicet quantum ad hoc quod aliquid in illo vel circa illud est volitum. simpliciter autem non: et ita est hic. Nam taceri fuit volitum hoc est secundum quid. scilicet quantum ad propter laudis vitationem. oppositum eius. scilicet non taceri et predicari volitum fuit simpliciter propter proximi utilitatem et dei gloriam. ¶ Item preceptum fuit leproso ut taceret. et fuit preceptum obligatorium maxime cum esset licitum quod preciperet. quod patet. abraham tenebatur occidere filium ex precepto domini quia preceptum erat obligatorium: et etiam quia credebat deum velle illud: non tamen ex precepto sed ex conscientia sua tenebatur. sed hoc malum erat in genere. ergo si ad illud tenebatur abraham ex precepto: ergo multomagis leprosus tenebatur. Contra. tenebatur ex illo precepto tacere et non tacuit: ergo transgressor fuit precepti. ergo peccavit mortaliter. pari ratione ita erit in ceteris. hoc autem est contra glossam que dicit. quod precepit taceri et tacere non potuit. ergo ei imputandum non fuit. et etiam cum maius bonum proveniret ex manifestatione quam ex taciturnitate. ¶ Item instinctu caritatis hoc fecerunt ceci. unde super illum locum. Mathei. ix. egressi ceperunt predicare non potuerunt tacere memores prioris gratie: et sic ergo quod non peccaverunt. ¶ Item voluntas dei fuit quod non tacerent sed clamarent. obedire autem est voluntati superioris satisfacere. ergo non fuerunt inobedientes ergo non peccaverunt. Responsio a principio ex precepto tenebantur tacere: sed postea domino inspirante intellexerunt causam precipiendi. scilicet vitationem. intellexerunt etiam utilitatem futuram aliis ex predicatione sive manifestatione. et propter maiorem fructum perceperunt hoc dominum velle licet non deceret eum dicere. multa enim volumus dicere tamen erubescimus: et etiam dicere nos non decet. et sic dicimus nec leprosum nec cecos peccasse. et non valet predicta argumentatio. tenebantur facere ex precepto et non tacuerunt: ergo transgressi sunt. quia addendum esset et voluntatem domini non intellexerunt. tamdiu ergo tenebantur tacere quamdiu non adverterunt domini voluntatem. unde elegantier dicitur est: iustum iusto contrarium est. quando iustum est tacere quod preceptum est: et iustum est illud predicare ad laudem dei. ¶ Item sic veritas tenuit duplicitatem in verbo et in facto et in signo. quia in factis loquitur sicut modo sic ex verbis. Queritur ergo de hoc quod dominus videtur fuisse duplex in facto Luc. ult. ubi finxit se longius ire. Responsio. nulla fictio dicenda est ex parte eius sed ex parte accipientis. in his. ii. quod ostendit se longius ire: ostendit verum. quia ita fuit postea. scilicet quod longe iuit ab eis: sed non tunc. Ipsi [illegible] accipiebant quod tunc esset longe iturus ab eis: sed hoc falsum. et ita ex parte accipientium. Et attende quod hoc est duplex. ostendit se esse longius ire ab eis. quia si tunc sit determinatio sit vera: et sic est falsa. vel secundum certiorare ostendit: et sic vera. unde dominus ge

significavit se hoc proposito iter ulterius. ut significaret quod in resurrectione non esset completio: sed oportuit fieri ascensionem ut dicit aug. et ita fuit verum signum. scilicet ulterius ulterius. unde ipse post evanuit ab oculis eorum ad hoc designandum quod non esset diu cum eis quantum ad conversationem corporalem.

Membrum secundum.

Secundo queritur. an possit deus precipere contra legem nature. Ad quod sic Ro. xiij. omnis anima potestatibus sublimioribus et cetera. glossa. mandatum superioris solum mandatum inferioris: sed lex eterna superior est lege nature. igitur solum in mandatum legis nature: ergo deus potest precipere contra legem nature. ¶ Item ansel. i li. Cur deus homo. nihil decens est aut iustum nisi quod deus vult. ergo si vult aliquid illud est iustum. ergo si precipit contra legem nature illud est iustum. sed quicquid est iustum illud potest precipere: ergo contra legem nature potest precipere. Contra. quicumque precipit suam inhonorationem precipit contra se. si ergo deus non potest precipere contra se: non potest precipere suam inhonorationem. sed inhonoratio dei esset ut creatura non subiiceret creatori: ergo non potest illud precipere contra legem nature. ¶ Item in li. de regulis theologie sumitur quedam propositio ab aug. quod creator nihil facit contra naturam. quia si sic: faceret contra se. et sicut se habet creator ad naturam: sic lex eterna creatoris ad legem nature: ergo creator per legem eternam non potest precipere contra leges nature. Solutio. dominus sicut habetur Ro. xi. contra naturam insertus es. ibi contra naturam tripliciter. et sumitur distinctio illa ab aug. contra faust. i. uno modo est contra naturam dicit apostolus quod est contra consuetudinem nature quam notitia humana comprehendit. ut quod surculus fructum ferat radicis. In originali habetur ut oleaster insertus in oleo non oleastri baccas sed olive pinguedinem ferat. hoc modo contra naturam est facere contra eum insitum nature secundum quod natura appellatur naturalis vis vel principium nature inditum a creatore. quod est principium motus vel generationis. sicut ignis quod ferat sursum ad hoc habet naturalem vim sibi inditam. Alio modo dicitur contra naturam contra naturalem possibilitatem inditam. ut de illa possit deus facere quicquid vult. et quantum ad hanc dicit aug. sic. deus creator et conditor omnium naturarum nihil contra naturam facit. id enim erit cuique naturale quod ille fecerit a quo omnis modus numerus et ordo nature. Alio modo dicitur contra naturam. contra summe nature legem et hec est summa nature que est in deo regulans alias naturas. et de hac dicitur. Contra illam vero legem summe nature a notitia humana remotam tam deus nullo modo facit quam contra seipsum non facit. lex igitur nature potest dici secundum illam summam naturam in deo quam regulat alias. et sic contra legem nature non potest deus: quia hec non summa natura est quod ipse. Vel lex nature potest dici secundum ordinem creature ad creatorem secundum subiectionem. ut de ea faciat creator quicquid vult. et ei obediat naturaliter vel naturaliter ut irrationalium vel voluntarie ut rationalium. Et contra hanc similiter non potest sicut nec contra se. vel potest dici lex nature lex secundum ordinem cursus nature inditum et hoc modo contra legem

nāe pt precipe. ¶ Ad primū obiectū intelligēdū ꝙ bernardus dicit. q distinguit necessariū triplex ⁊ ibi idē necessariū ē qd preceptū dicēs. necessariū i hec tria subdividit. stabile. inuiolabile siue imobile: incōmutabile. Stabile qd ita ē necessariū vt n̄ cuilibet hominē mutare illud fas sit nisi solis dispēsatoribus ministris ꝑ dei. vt regule scēꝝ ⁊ ecclastica istituta. Necessariū inuiolabile intelligo n̄ ab hoīe istitutū sꝫ diuinitus ꝓmulgatū. nisi ab eo q tradidit: mutari oīo n̄ patit. vt n̄ occides. n̄ mechaberis. n̄ furtū facies. Necessariū inmutabile vl̄ ꝯgruentius qd qd ita cōstat diuina rōne firmatū vt nulla ex cā possit ab ipso deo aliquatenus inmutari. vt mādatū caritatis: ⁊ mā latū prīe tabule. Precipe ergo ꝯ caritatē vel fidē: ē pcipe ꝯ legē nature q ē ipe. ⁊ iō ad talia n̄ pt se extēdere diuinū preceptū vel ꝓhibitio vt. s. pcipiat ꝯ ista vel ꝓhibeat illa. ¶ Ad scdam rōem dīm. q n̄ ꝓcedit nō illa: sic nec ista. sic ē bō: ē ergo rōalis. ergo si ē bō motiuꝰ: ē rōalis. licꝫ enī rōale sequat ad hoiē: nō tn̄ seqt ad ipm tertium extra ꝓpriā rōnem. motiuū aūt trahit hoiē extra ꝓpriā rōem. Eodē mō dicimus qꝫ ad diuinā volūtatē seqt iustiꝫ eē: qn̄ nō addit ei aliqd qd trahat ipm extra ꝓpriā rōnem: sꝫ cum dr̄ deus vult pcipere ꝯ legeꝫ nature: et lex nature accipiat scdo ⁊ tertio mōtiuū trahit extra rōnem ꝓpriā.

Membrū tertium.

Consequenter qritur an deꝰ possit precipere an ꝓhibere ꝯ ius morale decalogi. ⁊ maxie qntū ad pcepta scde tabule. Ad qd sic ans. I li. cur deus hō. ⁊ aug. in li. de lib. ar. Libertas n̄ ē nisi ad id qd expedit vel decet. ergo si n̄ decet deū aliqd inordinate nō faciet h̄ ex libitate: sꝫ silr n̄ decet ipm pcipe inordinate: ergo si n̄ pt facē nisi qd liber est ⁊ decēs: ꝯstat q n̄ pt malū pcipe. cū nō possit pcipe nisi inordinate: ergo ista fornicari occidē furtū facē cū sint mala de se. nō pōt illa pcipe ꝯ pcepta decalogi que sūt. n̄ fornicaberis nō furtū facies ⁊c. ¶ Item vl̄ q nō possit facē ꝯ illd nō falsū testimoniū dices. qūi deus nō pōt pcipe ꝯ suā volūtatē: sꝫ ipse nō pōt velle falsū sicut dicit aug. ꝯ faustū. qūi nō est i dei volūtate vt in eo sit aliqd falsū qd verū est ⁊c. ergo nō pōt pcipe ꝯ hoc pceptū n̄ falsū testimoniū dices. ¶ Item vl̄ q nō possit ꝯ hoc pceptū n̄ occides. sicut nec pōt pcipe fornicari nec mechari. qūi occidē dicit deformitatē. ergo si non pōt illa pcipe: nec istud. qꝛ deus nō pōt pcipe deformitatē. Itē ꝯpleti querit animū a bono incōmutabili: sꝫ deus n̄ pōt pcipe vt aliq creatura auertat ab eo: ergo nō pōt pcipe ꝯ hoc nō ꝯcupisces. ¶ Itē illa est deformitas in furto ⁊ in coitu cū aliq̄ virgine. qꝛ in vtroqꝫ vsurpat res non sua. ergo sicut nō pōt pcipe coire cū virgine: ita nec furtū facē. Cōtra. furtū dicē ꝯtractatōes rei alie-

ne. sꝫ aūt dñs cuiꝰ res sit vellet q nō eēt sibi ꝯtractatio rei aliene sꝫ ꝓprie: nō eēt ibi pctm̄ in ꝯtractādo: ergo silr vl̄ q de voluntate dñi ꝑmittentis possim coire cū virgine. qd est incōueniens: ergo nullo mō ⁊c. ¶ Itē deus ē supra ius nāe. supior aūt nō alligat iure inferioris: ergo nō artat deus ad ista: ergo pōt pcipe ꝯ hec oīa. ¶ Itē exo. xij. pcepit hebreis expoliatōē egiptioꝝ. ergo pcepit ꝯtractare rē alienā inuito dño. ergo ꝯ illud preceptū n̄ furtū facies: ergo silr pt pcipe ꝯ alia. ¶ Itē bern. I li. de dispēsatōe ⁊ pcepto dicit. Inuiolabile necessariū intelligo qd n̄ ab hoīe istitutū sꝫ diuinitus ꝓmulgatū nisi a deo q tradidit. mutari oīo n̄ patit. vt nō occides. nō mechaberis vl̄ reliq pcepta scde tabule. nec cuiqꝫ hoīuꝫ ex aliq aliqd ex aliq̄ pcepto hoꝝ solutē licuit aut licebit. deꝰ tn̄ horū aliqd qn̄ voluit soluit. sicut cū hebreis egiptios spoliari siue qn̄ ꝓphetam cū muliere fornicaria misceri pcepit. et q pꝫ q pōt pcipe ꝯ oīa pcepta scde tabule. ¶ Itē aug. i qōnibus sup exo. xxiij. lex eius i medio qdā posuit. vt i eis vsurpandis merito reꝓhēdat audacia. i exequēdis iuste laudet obia. ⁊ ponit exēplū de abrahā imolāte filium suum ex dei obia. Quedā. n. sūt mala fm se q nullo mō pūt bn̄ fieri. Quedā aūt sūt indrīa. qdā media sicut occidē. qd bn̄ pōt fieri sicut abrahā bn̄ potuisset imolasse filiū suū. sꝫ eiusdē auctoris sūt oīa precepta scde tabule: ergo sicē pōt precipe ꝯ illd nō occides. q potuit occidē in medio: ita pōt circa alia. Quidā ꝙ distinguūt h̄ ⁊ dicūt q ē nā vt nā. q dictat aliquē cognoscē aliquā ad cōseruādā spēm. vn̄ hec nā dictat ꝯuatōnes spēi ⁊ singlaris. et ē nā vt rō q dictat cognoscē vnā sue spēi ⁊ n̄ pluresi: et ē rō vt rō q dictat cognoscē vnā sibi ꝯiugatā. Cōtra nām pmo mō ē preceptū occidēdi. ꝯ nām scdo mō fuit q iacob habuit qtuor vxores. ꝯ nām tertio mō fuit q abraham cognouit agar. dicūt ergo q ꝯ nām pmo mō n̄ pōt deus precipe. ⁊ ꝯ illa ē mechari qꝛ nō ē pp ꝯseruatōes spēi vel īdiuidui sꝫ pp delectatōes solā. ⁊ iō nō pōt precipe mechari: sꝫ ꝯ nām scdo mō ⁊ tertio pōt precipe. s. q iacob plres vxores hūit. ⁊ q abrahā ꝯcubuerit cū agar. ⁊ sic ꝯ pcepta que emanāt a iure nāli. scdo mō ⁊ tertio mō pōt pcipere nō aūt pmo mō. ¶ Cōtra. occidē ē ꝯ ꝯseruatōes spēi ⁊ indiuidui. ⁊ ergo pōt pcipe occidē sicut pꝫ ex dictis. ergo pōt pcipe ꝯ nāꝫ pmo mō ⁊ ꝯ pcepta emanātia ab illa. et h̄ ꝯfirmat. qūi in euāgelio ꝯsulit dñs q se castrēt hoīes pp regnū celoꝝ. sꝫ hoc ē ꝯ ꝯseruatōes spēi: ergo pōt precipe ꝯ nām pmo mō. ⁊ sic vniuersalr ꝯ precepta scde tabule. Alij dicūt q est quoddā malū qd deo n̄ ꝯuenit precipe: ꝓpter illā que i ipso ē deformitatē. ⁊ tale ē mechari. Et ē aliquod bonū contra quod deo nō ꝯuenit precipe. qꝛ tale bonū ē ⁊ iā cum qꝫ non recipit ꝯpensationem. vnde dicūt q

abrahe nõ potuisset dominus precepisse q̄ nõ crede-
ret deū incarnãdum: eo q̄ tale erat qd nõ recipit
cõpensationē. occidere aūt hominē lȝ sit malū in
genere: tñ in se nõ hȝ deformitatē sicut mechari.
Itē tale ē qd recipit dei cõpensationē sicut pacez
reipublice: q̄tū ad interfectõz fur̄ ꝛ maleficior̄. ꝛ
multiplicatõz eccl'e: q̄tū ad interfectõez hēticor̄
cor̄ qui impediūt multiplicari ecclaz. ꝛ nõ est si
mile de isto actu. s. mechari ꝛ de isto. Sȝ nõ vt
hoc eēt ver̄. s. q2 istud deū nõ eē incarnãdū nõ re
cipit cõpēsatõz q̄ de⁹ nõ possit pcipē oppositū istiꝰ.
q2 recipit cõpensatõz vt dicit aug. q̄ alius modus
salutis fuit possibilis sȝ nullus cõuenientior ꝛ inq̄-
tū nullus cõuenictior nõ recipit cõpensatõz: sȝ tñ re
cipē poterat cõmutatõz. ꝛ sic dñs potuisset prece
pisse oppositū: ꝛ tūc illud. s. deū fuisse incarnãdū
nõ fuisset articulus. ¶ Itē ad hoc qd dicit. q̄ istō
mechari hȝ in se deformitatē. ꝛ nõ cõuenit pcipe-
[illegible] deo: pq̄ zto dicat hēre deformitatē. Aliā part
ratõe cū isaac eēt innocens. isaac innocentez oc-
cidere: habebat in se deformitatez: ergo cū eēt in
nocens non cõueniebat deo precipē isaac occidi.
¶ Itez qd in se nõ est malū sed indifferens vel li
citū: per preceptū potuerit fieri malū. vt comedē
pomū. ergo ecõuerso qd in [illegible] est malū: p pceptū
sez dei põt fieri bonū: ergo tā mechari q̄ȝ occidē
ꝛ huiusmõi p pceptū põt fieri bona. ¶ Sȝ cõtra:
lȝ deus preciperet q̄ abrahā imolaret isaac. ꝛ non
volebat nisi bonū: ergo illō erat bonū. ergo eius
oppositū erat malū. s. imolare isaac: non ergo ex
pcepto dei factū est bonū: multomagis nec aliā.

Solō. dōm q̄ ius decalogi emanat a iure nãli.
ius aūt nãle respicit ordinez creature ad se vel ad
aliā creaturā. Itez respicit ordinē creature ad de
uz. supra ius nature primo mō dictuȝ: est lex eter-
na: que respicit ordinē creature ad deuz. vt. s. q̄li-
bet creatura deo subyciatur ꝛ ad deū tēdat tāq̄ȝ
ad finez. Supra aūt istud ius nõ est aliō. q2 hoc est
qd dicat vt deꝰ sit finis oīa creature ꝛ dñs. ꝛ sic
cõ istud ius nõ põt aliquo mō pcipe nec cõ pcepta
emanãtia ab eo. hoc est q̄ respiciūt ordinē in rõe
subiectõis vel finis sed cõ pcepta emanãtia a pªo
iure põt pcipe hoc ē cõ ea q̄ respiciūt ordinē ad se
vel ad aliā creaturā. sicut ipe est supra creaturaz.
¶ Ad primū ergo qd obycit. q̄ deus ē supra ius
nãle. dōm q̄ ver̄ ē ȝm q̄ respicit ordinē creature
ad creaturā vl' creature ad se: sȝ nõ ē supra ius aliō
sicē nec supra se. ¶ Ad scdz dōz ȝz pħz. q̄ q̄dā sūt
q̄ statī dcā sonãt in malū. sicut illa q̄ imponunt a
priuatõe ordis creature ad deū. sicut mechari for
nicari q̄ īponunt in ordinatõe q̄ creatura rõalis
auertit se a sūmo bono qd ē finis eiꝰ. ꝛ cõuertit se
ad bonū cõmutabile: sȝ spoliatio nõ priuat ordīnē
ad deū sȝ solū ad creaturā. silr cõcubit. .. dicit dē-
fectum ordinis ad creaturā ꝛ nõ ad deuz. ꝛ iõ lȝ
possit pcipe spoliatõem ꝛ coituz sicut fecit pphe

nõ tñ fornicatõez neq̄ mechiā. ¶ Ad tertiū dōm.
q̄ nõ sequit̄ si pcepit pphe miscēri mulieri forni
carie. q̄ pp hoc preciperet fornicari. nec pcepit fur
tuȝ qñ hebreis spoliatõez pcepit: q2 nõ pcepit vt
hoc facerēt ex libidine quā importāt fornicari ꝛ
furari. vñ hoc fuit ex obediētia dei. ꝛ sic nõ fuit cõ
ordinē ad deū. In furto. n. ꝛ fornicatõe silr est cõ
formitas. q2 in vtroq̄ ē vsurpatõ rei aliene. q2 for
nicari dicit coire cū nõ sua ex libidine. ꝛ silr me
chari. cū dico coire cū nõ sua: hic priuo ordinē
ad creaturā. sȝ dicēdo ex libidine: priuo ordinē
ad deū. silr furtū dicit q̄ accipiat rez alienā ex cu
piditate. cū dico accipe rez alienā: priuo ordinez
ad creaturā: sȝ dicēdo ex cupiditate: priuo ordinē
ad deū. ꝛ pp hoc lȝ potuerit pcipe coitū sine cõcu
bitu ꝛ expoliatõez: nõ tñ fornicatõem ꝛ furtum.
¶ Ad q̄rtū dōm. q̄ sūt q̄dā dispositões actuū hu
manor̄ respectu finis pximi. q̄dā respectu finis
vltimi. finis pximus ē in creatura. vt q̄ aliq̄s co
eat pp multiplicatõez spēi ꝛ cõseruatõz. fīn vlti
mus est ipse deus. Quedā priuāt ordinez ad finez
pximū ꝛ cõ illa quādoq̄ põt pcipe. q̄dā aūt priuāt or
dinem ad finez vltimū. ꝛ cõ illa nõ: sicut nec cõ se.
media aūt appellāt ab aug. q̄ dicunt dispõez respe
ctu finis pximi vt occisio ꝛ cõcubinatio. sȝ illa q̄
sunt mala de se vt mechia ꝛ fornicatio ꝛ furtū re
spectu vltimi ꝛ iō illa põt pcipe: ista nõ. [illegible] aūt q̄-
rit. an possit precipe cõ hoc nõ cõcupisces. dōm q̄
nõ. si cõcupiscē dicat actū cõcupie interiorē. ca. n.
a deo auertit: sȝ si solū dicat actū exteriorē: istō
nõ eēt incõueniens. ¶ Ad intelligētiā rõnem
positā vltimo ꝛ obiectõez dōm. q̄ nãm dicit primo
priū nãle motum ꝛ genus creature. vel natura dī
ipsa nãlis possibilitas siue obediētia creature re
spectu creatoris vt de ea faciat creator quicquid
vult. Cõtra ius nãle primo mō põt. sc̄do mō nõ.
ꝛ sic cõtra ius nature primo mō põt. primō nõ per
uertit ordo creature ad creatorez ȝm subiectõem
debitā. silr dōm de natura vt rõcīs de rõe vt rõe.
ratio. n. põt respicere ordinem primū. s. creature
ad creaturā ꝛ scdm. s. creature ad deuz. Si sic sȝ
hoc mō respicit ordinem vt nõ coeat aliq̄s cū
nõ sua. ꝛ vt nõ pp voluptatez vel ex libidine.
ꝛ hoc mō cõ ipsaȝ nõ põt precipe. sȝ primo mō. s.
put dicit ordinē ad finem pximus vt visuȝ est.

Questio. xxxviij. de priuatione diuine voluntatis

Consequenter queritur de priuatione diuine volū
tatis: ꝛ q̄runtur tria. Primo an cõ
ueniat diuine volūtati permittere
mala. Scdo an velit permittere
mala fieri. Tertio qua rõne permittat mala fieri.

Membrum primum.

a Ad primū sic obijcit. aug. xvi. de ci. dei. sicut nō ē bñficētie vt bonū qd malus ē dimutabilita nō ē inocētie pcēdo sinē ne i grauius malū icidat. Sz pmissio ē respectu mali vt nō icidat i maliū grauius: ergo non ptinet ad inocētiā mala pmittē. ¶ Itē ibidez dr. ptinet ad inocētie officiū, nō solū nemini malū iferre: verū ēt cohibē a pctō. si ergo lex eterna ē lex inocētie: ergo ad ipaz ptinet ñ pmittē maliū siue pctū sz cohibē: ergo ñ pmittit mala pmittē. ¶ Itē Ro. i. Nō solū q talia agūt digni sūt morte. glo. osentire ē tacē cū possit argui. sz dns pmittendo mala tacet cū possit arguē: ergo osentit malos sz hoc ē icōueniēs. Si ergo lex etna ñ pmittit ad q ñ osentit dno. pz q ñ pmittit mala. Cōtra. sūma rō dictat vt creator nē ñ dissoluat ordinē a deo istitutū i nā: sz si li. ar. cogeret ad bonū vel phibet a malo: dissolueret ordo istitut⁹ i rōali creatura. Si ergo lex etna ē sūma rō: ex lege ē q pmittā mala r ñ phibeant. ¶ Itē nulla creatura q necessitate cogit ad bonū ē arbitrio libera. Si ergo sūma rō dictat q sicut libertas arbitrij i creatura rōnali: cū rōalis creatura creata sit arbitrio libā: ergo dictat sūma rō q ē lex etna: q pmittant mala fieri nec cogat o necitate ad bonū opādū. Solutio. ad hoc rñdet aug. ō faustū. ij. li. dicēs. ad nā lē iusticie ordinē ptinet. vt aut pcta ñ fiāt aut ipunita cē ñ valeāt. qd sz cōsuetualis ordo fuat. r si ñ ab aīa certe a deo. ex q pz q lex etna si pmittat mala fieri: ñ tñ pmittit ea cē ipunita. ¶ Ad primū qd obijcit. q ñ ē inocētie sinē r c. dōm q illa rō ñ pcedit: sz istō seqret. de⁹ sinit malū r ñ pūit ipz ergo ñ ē inocēs sz sic ñ ē: ind. n. pmittit mala fieri sine pūitōe. ¶ Ad scōm soluit p illō qd seqt i illa auctē q2 dicit ptinet ad inocētie offi ñ solū malū iferre: verū r cohibere a pctō. r post dicit. aut punire pcāntē: vt iste q plectit corrigat expimēto aut alij corrigant exēplo. vñ aut cohibet a malo: aut ñ peccat pūit p ipo. ¶ Ad tertiū dōm. q ē pena i pūti r pena i futuro. pena i pūti ē remorsus osciē r hec statz ocōmitat pctm sz ñ pena i futuro. vñ aug. ō faustū scōo li. verant. n. pcta osciaz ipsiqz als nocētiū luce iusticie peccādo priuat. r si nō osequnt dolores q vl corrigēdis iferunt vel ñ correctis vltimi reseruant. r sic dōz q dñs nō cessat arguere p pctō r pūire. s. i oscia: lz ñ semp arguat dolorib⁹ exteriorib⁹. r sic pz solutio istius qōnis r qūo voluntas diuina pmittit mala.

Membrū secundū.

c Consequēter qrit. vtrū deus iuste pmittat mala fieri. ad qd sic iob. xij. abundāt tabernacula pdonū. Greg. oīpotēs deus qd iuste fieri phibet iusticia ē pmittere. sed pcō(r)sū. Sz iusticia dei non dicit nisi dupliciter: aut iusticia que ē veritas dei: vel iusticia q ē exigētia meritoz. ñ iusticia q ē exigētia meritoz iustū ē mala pmittē. q2 pctōr ñ ē dignus tali pmissione. nec iusticia q ē vitas dei. q2 illa exigit vt statī peccatori reddat pena. Rñ. iustū ē sinē mala fieri. hoc ñ vñ pōt i dici ō iusticia q ē exigētia meritoz. nec ō iusticia q ē vitas dei sic osūz ē sz ō iusticia q ē ɔdecētia bōitatis dei. ō q ansel. si parcis iuste: iuste pctō. q2 hoc ɔdecet tuā bonitatem. ɔdecet. n. suā bonitatē vt ñ mutet ordinē a se ɔstitutū. ɔstituit āt nāz rōalez liberā [redacted] faciat qd vult. vñ gl. ad thi. libertatē rōali creature ñ negauit. pūitē qua iuste malos ordinaret sibi retinuit. Vel pōt dici q pctōr ē dignus tali pmissiōe vt. s. i sordibus ext⁹ sordescat adhuc. Apoc. vlt.

Membrum tertium.

a Terit postea q rō e pmittat mala fieri deus. Ad hoc aūt triplex rō assignat. Pria ē ɔmēdatio bonoz. vñ aug. in enchi. Malū bñ ordinatū r suo loco positū: emiēntius ɔmēdat bona. vt magis placeant r laudabiliora sint dū ɔparant malis. Scda ē eruditio electoz. vñ aug. de correctiōe r gratia. vsqz a deo. deus coopat i bonū. vt si q bonū deuient r exorbitent: r hoc ipm faciat eis pficere bonū. q2 humiliores redeūt atqz doctiores vt petrus. Tertia ē exercitatio r pbatio bonoz. vnde aug. i libro. de trini. hoīs vitqz ɔsdīt mala vl ad dendo pcta: vel ad exercēdā pbādāqz iusticiā. vel ad cuīdādā huius vite miseriā. ¶ Iuxta hoc querunt duo. primū ē de ordine maloz. qualis tacitū sit superius sez in tractatu de bono. scdz [redacted] cooperat de maloz in bonuz.

Articulus primus.

a Ad primū sic pcedit. aug. xi. de ci. dei. deus sz quasdā antithesis q̄si carmē pulcherrimū honestauit q latie appellāt opposita: qd exbilius dr ɔposita. Sic ergo ɔtra ɔrijs apposita smonis pulchritudinē reddūt. vt. ij. cor. vi. [redacted] gloriā r ignobilitaē r c. ita qdā ñ vboz sz rez eloquētia secli pulchritudo ɔponit. vñ eccl. xxxiij. Intuere i oīb⁹ opib⁹ altissimi vnū ō vnū r duo ō duo. ¶ Itē aug. i li. de na. bo. sic nos ɔmēdo voces decent iterponim⁹ loqndo silētia: ita magis dns qdā dā rez priuatōes decent ei facistē rex oīm pfect⁹ artifex. Itē aug. xi. de ci. dei. ponit aliō exēplū i colorib⁹. sic pictura pulchra cū colore nigro suo loco positū ita vniuersitas rez ē cū peccatoribus pulchra ē. Quis p seipos osiderator sua dformitas turpet. ¶ Itē ps. de⁹ me⁹ i te spauī. gl. q videt merita aiarū sic ordinari a dō. vt pulchritudo vniuersitatis nulla ex sui pte violet. i oīb⁹ laudat deū diligēs

aliud deū fecisse ⁊ ordiasse. s. vniuersū bonū: aliud vō nō fecisse sꝫ ordiasse vt malū. ¶ Itēz aug. i li. ᵭ na. boni. peccātes i suppliciis ex his ostūdit̃ relinqt̃ ꝙ malū ē ordinatū. Cōtra. Aug. i li. de na. bo. malū ē priuatio modi spēi ⁊ ordīs: ergo ē inordiatū. ¶ Itē oē ordiatū inq̄tū huiusmōi ē bonū. ergo si malū ē ordiatū: malū ē bonū. ¶ Itē q̄rit̃ de hoc ꝙ dicit aug. xi. ᵭ ci. dei. ꝙ vniuersitas ē cū peccatorib᷒ pulchra ē. Querit̃ vtrū simr possit dici ꝙ vniuersitas ē cuꝫ peccatis pulchra sit. • Rñ. ordiatū dr̃ dupłr. ꝑ se: ⁊ ꝑ accñs siue ꝑ aliū. Bonū aūt ē ordinatū vel ordiabile rōne eius ad qd̄ ē. ⁊ rōne eius i q̄ ē. ⁊ rōne eius ꝑ qd̄ ē. ⁊ in rōe eius qd̄ ex eo ē. ⁊ hoc ꝑꝫ q̄tuor cās. Ald p̄mū ad finalē. scd̄ꝫ ad mālem. terciū ad formalē. quartū ad efficientē. malū vō ordiabile ē rōne ei᷒ in q̄ ē. q̄ malū semꝑ ē i bono. sicut ostēdit aug. in ench. ⁊ in li. ᵭ na. boni. q̄ nā i q̄ ē semꝑ ē bona. ⁊ rōne huius boni malū ordiabile ē. ⁊ hac rōe dr̃ malū ordinabile. dr̃ ēt malū ordinabile rōne ei᷒ s. rōe boni ꝯpositi. dr̃ ēt ordiabile rōne boni qd̄ ex ipō elicit̃. q̄ malū ordiabile ē i rōne eius in q̄ ē: dicit aug. ꝙ peccātes i suppliciis ordinant̃. q̄ nullo ordiabile ē rōne boni qd̄ ex ipō elicit̃. dicit aug. ꝙ deus nūq̄ꝫ ꝑmitteret malū fieri nisi ex ipso eliceret bonū. ¶ Qd̄ ergo obiicit̃ ꝙ malū ē priuatio ordīs. dōꝫ ꝙ ē ordo nāe ꝑticularis ⁊ vlis. siue ordo nāe: ⁊ ꝓuidētie. Malū aūt est priuatio ordinis ꝑticularis siue ordīs nāe. nō ordīs vlis siue ordīs ꝓuidētie. ¶ Itē ad aliud dōm. ꝙ ordinatū dr̃ dupłr. aut ordīe q̄ ē in se: aut ordine q̄ est i alio. sicut figuratū dr̃ dupłr. Malū ergo ē ordinatū ordīe q̄ ē i alioꝝ ordine q̄ ē i se. bonuꝫ aūt ē ordinatū ordīe q̄ ē in ipso. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ cū dico pctm: dico solū priuatōeꝫ vel deformitatē. cū dico pctorē: dico nāꝫ boni cū priuatōe. Rōe ergo ipsius nāe cū priuatōe ē ordo: nō rōe ipi᷒ priuatōis solū. vñ nō pōt dici ꝙ vniuersitas cū peccatis sit pulchra. sicut dr̃ cū peccatoribus. q̄ nā q̄tuis priuata: ē ordinabilis.

Articulus secūdus.

Consequēter q̄rit̃ de coopatōe maloꝝ i bonū. Querit̃ ergo vtrū mala coopent̃. ⁊ dr̃ ꝙ sic. ꝑ supradictā auctatēꝫ aug. i li. de correctiōe ⁊ grā. ¶ Cōtra. Ysi. di. primi li. sniaꝝ. Est aliqd qd̄ i se bonū est ⁊ cui fit: sꝫ nō ē bonū faciēti. vt cū subuenit̃ paupi. sꝫ nō ꝑp deū. Aliqd bonū i se ⁊ faciēti sꝫ nō cui fit. vt cū ꝯstās ꝑp deū alicui nō obediēti ꝑdicat̃. Est aliqd i se ⁊ facienti ⁊ cui fit bonū. vt cū ꝯstās ꝑdicat̃ ꝑp deū credēti. Est ⁊ aliud qd̄ nec i se bonū ē. ⁊ faciēti nocet: ⁊ dānat nisi peniteat vt malū. valet tñ ad aliqd: ergo dr̃ ꝙ malū faciēti nō coopat̃ i bonū. ¶ Itēꝫ opatur malū ad dānatōꝫ: nō ergo coopat̃ i bonū. Rñ. aliqd dr̃ coopari i bonū tri-

pliciter. Primo mō vt ꝑ se ordinant̃ i bonū vt ꝟtus ⁊ grā. Alio mō ꝙ velocius facit moueri i bonū vt paupertas ⁊ infirmitas. Tercio mō sic oppositū recedēs ꝯfert ad intentionē sui oppositi. sic vehemētia frigoris ad calorē. vt frigus nimis recedens ad calorē hoc mō ꝑfectū recedēs idue vehemētiā doloris ⁊ ardorē maiorē vñ opant̃. ⁊ hoc ē ꝑ ꝯñs: sic ergo coopat̃ malū in bonum. ¶ Ad obīa ergo dōꝫ. ꝙ malū nō coopat̃ coopantis ꝑsenēt sꝫ si recedat. ⁊ hoc ꝑꝫ cū oīa dicit̃ coopant̃ i bonū his q̄ ꝑm ꝓpositū ⁊c. Ro. viii. ⁊c.

Questio .xxxix. de imple tione diue

volūtatis ꝑ opa misericordie ⁊ iusticie.

Consequenter queritur de impletione seu operatione diuina. ⁊ ē q̄rtuꝫ signū volūtatis diuine. Cū aūt ponant̃ ꝑdu. eo diue opationis misericordia ⁊ iusticia ⁊ determinatio sit cōiter ad opationē bonoꝝ ē inq̄rēdo ꝑ. io de ꝑtitionibus misericordie ⁊ iusticie ꝑm ꝙ dr̃ vniuerse vie dñi misericordia ⁊ vītas. Deinde vō an sit determinatio opatōis diue respectu bonoꝝ ⁊ h. hoc ē q̄rere an deo actore sint mala ⁊c. Quātum aūt ad primū queritur hunc modū. Primo an i deo sit ponēda ratio misericordie ⁊ iusticie. Scd̄o q̄ritur q̄ sit prior rō i deo misericordie an iusticie. Tercio vtrum in omnibus operibus dei sit inuenire iusticiam ⁊ misericordiam.

Membrum primum.

Ad primū sic obiicitur. Damasc. Misericordia est tristicia de alienis malis: sꝫ i deo nō cadit passio: ergo nec ratio misericordie. Simr vr̃ de iusticia. q̄ ratio iusticie ē reddere debitū: sꝫ dicit ansel. in lib. Cur de᷒ hō. ꝙ deus nulli debitor: ergo i ipso nō ē ratio iusticie. ¶ Sō. dōm ꝙ cū misericordia dicat̃ multiplr. ꝑ̄a in rō huius ē releuatio miserie. 2ª aūt releuatio miserie cū ꝯpassione. q̄ vr̃ ē cū ꝯpassione releuatio defectus ei᷒ ꝯpassione. Si ergo dicatur cū ꝯpassione releuatio sic ꝑ casū in pctō: q̄ misericordia hoc mō ponit ꝯpassionē doloris de alieno malo. nulla aūt affectio vel dolor in deo pōt poni. sꝫ nec misericordia hoc mō. ⁊ hec ē nulla ꝑm affectū. Ideo aūt in illa cadit affectio. Scd̄o aūt ꝙ misericordia dr̃ releuatio miserie solū. tunc ꝯpassione releuationē ... misericordia solū effectū misericordie nō affectū releuātis vel passionē aliquā. ⁊ sic ē i deo. vñ ansel. i monol. misericors ... q̄ miseros saluas ⁊ peccatorib᷒ tuis pcis, misericors nō ē ... q̄ nulla nos tue ꝯpassione afficeris. ¶ Simr de iusticia dōm ꝙ iusticia vno mō importat debitū necessitatis. Alio mō ...

ꝯcedētiā ꝯgruitatꝭ. Primo mō nō ē ī deo sȝ ī nobꝭ q̄ obligamur hoc debito q̄ ad deū ⁊ q̄ ad ꝓximū. Scđo mō ē ī deo ⁊ hec iustitia nil aliud dicet ī ipso q̄ȝ ꝯcedētia sue bonitatis. vn̄ aug. ī monol. cū pu nis malos iustū ē. q̄r illoꝝ meritis ꝯuenit. cuȝ vo parcis malis iustum est: non q̄r illorum meritis sed q̄r bonitati tue ꝯdecens ē. ⁊ sic mīa ⁊ iustitia s̄m vnam intentionem ponende sunt in deo: s̄m aliam non.

Membrū secundū.

Eīde q̄rit̄ q̄ sit prior ī deo intētio mīe an iustic. ad qđ sic. ps. vniuerse vie dn̄i mīa ⁊ v̄itas. ⁊ appellat̄ ibi v̄itas iustitia q̄r vnū ꝓ alio sumit̄ ī scriptura. sȝ ī hoc differūt. q̄ v̄itas ī dictādo iustā ī exequendo vel exhibēdo. primo ergo ordīat̄ mīaȝ ꝯ̄ iustiaȝ: ergo prior ē ī deo rō mīe q̄ȝ iustic. ¶ Itē ps. Mīam ⁊ iudiciū ⁊ c̄. sȝ iudiciū ꝑtīet ad iusticiā: ergo prior ē intētio mīe q̄ȝ iustic. ¶ Itē. ij. cor. ij. dr̄ pr̄ mīaꝝ: sȝ nō inuenit̄ ī scriptura pr̄ iusticiarū. ergo itētio mīe prior ē ī deo q̄ȝ itētio iusticie. ¶ Itē q̄ deus ꝯmittit ē ex mīa: q̄ ꝯminat̄ ex iustia. sȝ ꝓmissiōes dei sūt īmutabiles. ij. cor. i. quotquot ꝓmissiones sūt ī illo ē. i. īmutabiles. ꝯminatiōes aūt mutabiles. vn̄ hiere. xviij. repēte loq̄r aduersus gentē ⁊ aduersus regnū. vt eradicē ⁊ destruā ⁊ dispdā. Si pniām egerit gēs illa a malo suo q̄ locutus sum aduersus eā agā ⁊ ego pniaȝ: sȝ qđ ꝑtīet ad imutabilitatē ꝓ prius ē ī deo: ergo prior ē ī deo itētio mīe q̄ȝ iustic. Contra. ans. ī mono. vniuerse vie dn̄i mīa ⁊ v̄itas. ⁊ tn̄ iustus dn̄s in oīb' vijs suis: ⁊ vtiqȝ sine repugnātia. Nā quos vis punire: nō ē iustū saluari. ⁊ qb' vis pc̄e: nō ē iustū dānari. Nā id solū iustū ē qđ vis ⁊ nō iustū qđ nō vis. sic ergo nascit̄ d' iusticia mīa tua. Si ergo in deo ex iustia nascit̄ mīa: ergo prior ē itētio iusticie ī deo q̄ȝ mīe. ¶ Itē ansel. in monol. parcēdo malis ita iustus es s̄m te ⁊ nō s̄m nos: sicut misertus es s̄m nos ⁊ nō s̄m te. Sȝ prius ē intentio q̄ ē s̄m ipm̄ q̄ȝ ē s̄m nos: ergo ꝓ prius iusticia q̄ȝ mīa. ¶ Itē iusticia ē nō solū reddē qđ d'bitū ē: sȝ et̄ supplē d'fectū ⁊ indigētiā. Si ergo intētio mīe ē in releuatōe indigētie: ergo intētio iusticie includit in se intētōȝ mīcordie: ergo ꝓ prius dr̄ ī deo. ¶ Iuxt̄ hoc extēdit̄ q̄ neutra pȝ dici simplr̄ prior altaꝫ imo ī diuers̄ ordīb' vna ē prior alia ⁊ econūso: videm' eniȝ q̄ cā efficiēs vno mō prior ē cā finali: alio mō econūso. q̄r finalis intētio prior ē cētis cāis: in exequēdo vo efficiēs. Si ergo mīa prior ē intētōe dei q̄r mīaȝ sēp siēdit iustia. p̄tenit ē in executōe. ergo nulla prior alia simplr̄: sȝ in diuersis vijs vna prior alia ⁊ econūso. So. dōȝ q̄ iusticia ⁊ mīa dei multiplr̄ dicit̄. dr̄. n. iusticia large. s. cōissime. ⁊ sic iusticia dei ē ꝯdecētia sue bonitatꝭ. Inde iustū ē q̄ decet suā bonitatē. ⁊ iste ē supm' gradus iusticie ⁊ s̄m hoc loq̄t̄ ansel. in monol. d' iusticia dicēs. cū parcis malis iustū ē: nō q̄r illorū meritis: sȝ q̄r tue bonitati ꝯdecēs ē. Scđo mō dr̄ iusticia cōit̄ ⁊ sic iusticia appellat̄ retributio s̄m exigentiā meritorū. ⁊ s̄m hoc dicit ansel. in monol. Iustū q̄ppe ē te sic eē iustū. vt iustior nequeas cogitari. qđ nequaq̄ esses si tn̄ bonis ⁊ nō malis merita redderes. Iustior. n. est q̄ bonis ⁊ malis: q̄ȝ q̄ bonis tn̄ merita retribuit ⁊ sic ex iusticia nascit̄ mīcōdia ⁊ seueritas. mīcōdia ē in p̄miādo bonos: seueritas in puniendo malos. vn̄ iusticia sic respicit illō qđ ē in p̄miādo ⁊ puniēdo. Tertiō mō dr̄ iusticia dei stricte ⁊ sic accipit̄ ꝓ seueritate q̄ ē ī puniēdo malos. vn̄ sic se hȝ solū ad puniendū. ⁊ hec iusticia ē sub iusticia cōit̄ dicta. ⁊ de hac dicit. cuȝ punis malos iustū est. q̄r illoꝝ meritis ꝯuenit. ¶ Silr̄ ex pte misericordie ē distīguēduȝ q̄ dr̄ multiplr̄. Vno mō large siue cōissime. ⁊ sic mīcordia dei appellat̄ supabūdātia sue bonitatis ⁊ pietatis in erogatōe bonorū. Scđo mō misericordia dei dr̄ cōit̄ que ē in erogatōe bonorū supra exigentiā meriti s̄m q̄ diuinitas q̄ bonis dat supra ꝯdignuȝ malis penā citra ꝯdignū. Tertio mō dr̄ diuina misericordia stricte. q̄. s. est in erogatōe liberali boni d'biti sic dicimus q̄ dn̄s quēcūqȝ saluat et quātūcūqȝ meruerit: adhuc tn̄ liberalit̄ ⁊ misericorditer saluat. ⁊ hec misericordia solū ē ī p̄miādo bonos: ⁊ diuidit̄ hec ex opposito ꝯ̄ iusticiā stricte sūptā q̄ ē ꝯ̄ nō solū ē ī puniēdo. ¶ Dōm ergo q̄ ꝯtigit ꝯpare misericordiā ⁊ iusticiā s̄m latitudinē suā ⁊ q̄ītatē. vt. s. sūt in eodē gradu. vt iusticia large ꝯpat̄ ad mīaȝ large: ⁊ iustia cōit̄ ad mīam cōit̄: ⁊ iusticia stricte ad mīam stricte. ⁊ sic sēp in deo prior ē itētio misericordie q̄ȝ iusticie. Qđ pȝ. iusticia. n. large sūpta ē ꝯdecētia bonitatꝭ diuine: misericordia large est supabundātia pietatꝭ diuine: sȝ prior ē ipsa bonitas q̄ȝ ꝯdecētia bonitatꝭ. q̄r. n. bonus sūmē: io decet eū facē qđ facit ⁊ cū iusticia ⁊ nō econūso. nā ex eo q̄ sūma ē bōitas ⁊ supexcellēs: ex hoc venit ꝯdecētia. vn̄ dic ansel. Iustus es nō q̄r nob reddas debitū: sȝ q̄r facis qđ decet te sūmū bonuȝ. ⁊ ita iusticia large nascit̄ ex misericordia large. Silr̄ ꝯpādo diuinā mīaȝ sūptā cōit̄ ad iusticiā sūptā cōit̄: prior ē itētio mīe. q̄r q̄ remunerēt supra meritū: hoc ē ex pte sua. s. ex ꝯdecētia sue bonitatꝭ supexcellentꝭ ⁊ istud ē mīe ī deo cōit̄ dc̄e. Qđ aūt retribuat s̄m merita hoc ē ex pte nr̄a. Silr̄ ꝯpādo mīaȝ stricte sūptā ad iusticiā stricte sumptā. prior est intētio mīe q̄ ē ī p̄miādo: q̄ȝ iusticie q̄ ē in puniēdo. q̄r oē punire in deo ordīat̄ ad p̄miari. q̄r punitio maloꝝ ordīat̄ ad p̄miū electoꝝ augmētādū. Si aūt ꝯpemus mīam ⁊ iusticiā nō s̄m eq̄litatē graduū. vt si ꝯpemus mīaȝ ad iusticiā ꝑut ē superior siue ī supmo gradu q̄ dr̄ large ⁊ mīaȝ cōit̄: sic iusticia prior ē. ex iusticia. n. large sūpta nascit̄ mīa cōit̄ sūpta. decet. n. suaȝ boni-

ratē q̄ puniat malos citra ꝯdignū. ⁊ sic intelligit auctoritas ansel. suprapostita. vñ ex iusticia large sūpta nascit̄ misericordia ⁊ iusticia cōit̄ sūpta. similr̄ ex iusticia cōit̄ sūpta nascit̄ misericordia ⁊ iusticia s̄z q̄ sumit̄ stricte. quoꝝ primū. s. misericordia ē in pmiādo bonos: alterꝝ. s. iusticia q̄ dr̄ seueritas in puniēdo malos. ex hoc. n. q̄ retribuit s̄z exigētiā meritoꝝ ꝯuenit q̄ bonis bōa ⁊ mal' mala retribuat. ⁊ p̄ hoc p̄z solutio ad omnia obiecta.

Membrum tertium.

d

Einde q̄rit̄. si i vniuersis opib' dñi sit īuenire iusticiā ⁊ misericordiā in hūc modū. p̄io vtrū in oībus opibus creatōis. Scdo vtrū i oībus opibus recreatōis. Tertio vtrū in oīb' opibus retributiōis q̄tū ad bñficentiā. Quarto vtrū in oībus opib' retributōis q̄tū ad punitōez. Quinto vtrū deus misericordius agat cū vno q̄̄ cum alio.

Articulus primus.

o

D primū sic. ps. vniuerse vie. d. mī. ⁊ veritas. vie āt dicunt̄ opa: ergo in vniuersis opib' ē inuenire misericordiā ⁊ vitatē: ergo ⁊ in opib' creatōis. ¶ Itē. gl. ibi misericordiā ⁊ vitatē māifeste nob̄ exhibet q̄. duo tñ in oī ope dñi sil' sūt ⁊ si nō nob̄ māifeste appeāt. Cōtra. iusticia dī d' tripl'r. Uno mō respectu exigentie meritoꝝ. s. s̄z q̄ tribuit vnicuiq̄ s̄z meritū. Alio mō respectu iᵽletōis ꝓmissoꝝ. ⁊ sic dī facē d' iusticia. qñ iᵽlet qd̄ ꝓmisit. Tertio mō respectu exigentie ꝑfectōis eiꝰ. s. dat vnicuiq̄ ꝑfectōez s̄z ꝓpriā exigētiā ꝯseruatōez ⁊ regimē. Scd̄z hoc dī iusticia dei respectu ꝑfectōis creature: ꝑt̄ ⁊ regiminis ⁊ ꝯseruatōis earūdē: cū s̄z in ope creatōis nullo istoꝝ mōꝝ ē iusticia dei: cū creatio sit eductio d' nō eē ad eē: ergo in opibus creatōis nō est iusticia dei. ¶ Itē greg. sup iob. misericordia refert̄ ad miseriā. s̄z vbi ponit̄ simpl'r non ens nō ē beatū nec miserū: ergo in opib' creatōis nō est beatū nec miserū ergo nec misericordia.

Articulus secūdus.

q

Uerit̄ iterū d' opibus recreatōis. vtrū in illis ponēda sint sil' misericordia ⁊ iusticia. sic in incarnatōe q̄ ē opus recreatōis. Ad qd̄ sic. Ro. xv. dico illū xp̄z ministrū fuisse circūcisiōis ad ꝯfirmādas ꝓmissiōes pr̄z. gētes āt sup misericordia honorate deū. vult dicē. q̄ xp̄s iudeis fecit iusticiā q̄ ipsis erat ꝓmissa. vñ in iᵽletiōe fecit iusticiā. Itē fecit eis misericordiā q̄ ꝓmisit incarnatōez. s̄z gētib' nō fuit ꝓmissa incarnatō: ergo ex misericordia fuit eis exhibita ⁊ nō ex iusticia. ergo simpl'r q̄tū ad oēs nō fuit sil' misericordia ⁊ iusticia in ope recreatōis. Cōtra. i. corint. i. loq̄t aplūs d' xp̄o. factus ē nob̄ sapiā a deo ⁊ iusticia ⁊ sanctificatio ⁊ redēptio. ⁊ loq̄t gnāl'r q̄tū ad oēs iudeos ⁊ gētiles d' fructu incarnatōis: ergo in ꝯparatōe ad gētes fuit misericordia ⁊ iusticia in ope recreatōis.

Articulus tertius.

t

Ertio querit̄ vtrū in opibus retributōis sil' fuerit misericordia ⁊ iusticia. p̄io d' opibus bñficētie. Scdo d' opibus puniēdis. De opibus bñficētie. an sit misericordia ⁊ iusticia [illegible]. P̄io q̄tū ad electōez. scdo q̄tū ad bñficiū tp̄ale. tio quātū ad sāctificatōez. q̄rto quātū ad beatificatōez. ¶ Quātū ad primū sic obijcit̄. dñs eligit iacob ⁊ esau reprobauit. ⁊ tñ nil erat in vno quātū in alio. ⁊ de pari se hēbāt: ergo sine iusticia egit cū iacob elegit. ⁊ sine misericordia cū esau reprobauit. Item multa bñficia dat qbusdā: s̄z q̄ nō dat alijs q̄ ex eq̄ se hēnt. ergo ⁊c. ¶ Itē q̄rit̄ d' ope beneficētie tp̄alis. s. vtrū deus de iusticia ꝯferat bonū tp̄ale malis: boībus. q̄ dicit aug. q̄ p̄cōr nō ē dignus pane q̄ vescit̄. s̄z iusticia respicit exigentiā meritoꝝ vel ꝓmissiōez: ergo nō est iusticia q̄ faciat bonū tp̄ale p̄cōribus. Itē q̄rit̄ vtrū in iustificatōe impij sit misericordia vel iusticia. Ad qd̄ sic. sicut se h̄z misericordia ad misereri: ita iusticia ad iustificare: s̄z misereri est opus misericordie: ergo iustificare est opus iusticie. ¶ Cōtra. d' misericordia sua iustificat d' nō: ergo d' iusticia. ¶ Itez p̄cōr nō est dign' facē opus vñ sit gratus nec p̄t facē opus dignū. ¶ Itez. iij. sināru op' misericordie ē remittē p̄cā. ¶ Item q̄rit̄ de ope beatificatōis ps. misericordia dñi plena est tra. gl. terra dicit nō celū q̄ celū nō indiget misericordia vbi nulla est miseria. In terra hoīs abūdat miseria. supabūdat dominū misericordia: ergo in illa illustratōe sā toꝝ in celis q̄ erit in beatificatōe: nō erit opus misericordie.

Articulus quartus.

q

Uarto q̄rit̄ vtrū i opib' puniēdis sit misericordia ⁊ iusticia. p̄io q̄tū ad punitōez tp̄alē. scdo q̄tū ad punitōez eternā. Itē d' punitōe tp̄ali q̄tū ad puul'os q̄tū ad adultos. Quātū ad primū q̄rit̄ de punitōe tp̄ali. q̄ punit̄ bonū puulos d' q̄ mouet aug. q̄ dicēs sic. Nos videmus multos subiectos febribus ⁊ penis tp̄alibus postq̄ baptizati sunt. s̄z nō remanet in eis culpa originalis post baptismū: ergo nō est iustus eos puniri. ¶ Itez posito q̄ tales decedāt anteq̄ sint adulti. ad nullā gl'iā vtilitatez puniunt̄: nec ꝓp hoc q̄ meruerint. ergo nō de iusticia puniunt̄. ¶ Itez q̄rit̄ de penis tp̄alibus qui bus puniunt̄ adulti. maxime d' illis quibus vnus punit̄ pro alio vel maledicitur. sicut fuit chanaan. ille enī chanaan nihil peccauerat. vñ debebet hēre maledictōez: s̄z pater eius idūz: sed ille

fuit maledictio diuina sine p inspirationē diuinam vt supponimus: ergo nō videt ibi eē iusticia. ¶ Itē p peccatis patrū filios punit: ergo pro peccatis alioꝝ punit inocētes. sz hoc nō ē iusticia: qꝛ iustū ē vt solū q peccauerit puniatur ergo ꝛc. ¶ Itē ezech. xviij. filius nō morietur iniqtate patris sz vita viuet. ꝛ ibidē. filius non portabit iniqtatē patris: ergo non iudicat dn̄s iuste iniqtatē patrū in filios. ¶ Itē ezech. iiij. corruet vnusqsqz ꝛ ꝯtabescet iniqtatibꝰ suis hāc ēt qōez querit aug. iosue vij. filij israel vsurpauerūt de anathemate ꝛc. vbi dicit sic. Queri solet quō peccati alterius in alios vindicet cū in lege dictū sit nec patres p filiorū nec filij p patrū iniqtatibus eē puniendos. Ex q videt sm ipz. q non puniat deus iuste filios pro patribus. ¶ Itē exo. xxxij. non fuit aaron punitꝰ p vitulo ꝯflatili: sz solū arguitus. ꝑplꝰ aūt punitus est. ergo iniuste fecit dominus.

Itez queritur de ·§. j·

punitione eterna quā punit deus in inferno. pmo qn̄tum ad adultos. scd̄o qn̄tum ad puulos. Circa pmum querit an deus possit aliquē punire in inferno absqz misericordia. hoc ē punire qn̄tū meruit scd̄o an aliquem punit ibi absqz misericordia. s. quātū meruit. Quātū ad pmum sic obijcit deus pōt qcqd iustū ē. sed iste fornicator meruit puniri tāta pena: ergo iustū ē q puniat tāta pena. ergo deus pōt illud. sz si punit eū tāta pena: sine misericordia punit. ergo deꝰ pt punire aliquē pena eterna absqz misericordia. ¶ Contra. ij. ad thi. ij. negare seipsum nō potest. sicut ergo nō potest nō punire malos qd ē opus iusticie: ita non pt non relaxare d pena qd ē opus misericordie. qꝛ sic negaret suā misericordiā q ipse ē: ergo non pt aliquē punire in inferno absqz misericordia sine nō qn̄tum meruit.

Itē qrit de actu punitōis eterne. s. an sine misericordia puniat aliquē aut sine iusticia. ad qd sic. apo. xviij. quātū glorificauit se ꝛ in delicijs fuit tantū date ei tormētū ꝛ luctū. ex quo pz q punit qn̄tum meruit. ¶ Itē math. vij. in q mēsura mēsi fueritis remetiet vobis. ꝛ hoc ē p tāta culpa tāta pena ꝛ in sa. xxvij. in mēsura ꝯtra mēsurā cū abiecta fuerit vindicabis eā. s. in mēsura pene ꝯtra mēsurā culpe ex qbus videt q deus puniat qn̄tū meruit. ¶ Itē apoc. xviij. Reddite illi sicut illa reddidit vobis: ꝛ duplicate illi duplicia sm opera eius in poculo qd miscuit miscete illi duplū. ꝛ vocat poculū penā quā babilon affixit sanctos sic in hiere. xxv. Sume calicē vini furoris eius. vocat calix pena. ergo magis punit deus babilon qn̄ meruit puniri in afflictione sanctoꝝ. punit ergo punitione eterna sine misericordia. ¶ Itē isa. xl. Suscepit d manu dn̄i duplicia ꝛc. bern. sup illud ex vbertate ꝛc. ergo plus exigit in penis qn̄ ꝯmissum sit in culpa. ¶ Itē plus punitur dns iob pena tpali qn̄ meruerat. vn̄. xvij. nō peccaui. s. vbi. ergo eadē ratiōe plus punit aliqn̄ aliquem pena eterna qn̄ meruit. ¶ Itē cū punit aliquē in inferno p culpa. ꝯstat q culpa ē tpalis: sz pena eterna: ergo plus punit ipz qn̄ peccauerit. ¶ Itē reatus culpe venialis ē tpalis: ergo iniuste punit deus aliquē pena eterna p culpa veniali. ¶ Itē sint duo quoꝝ vnus in duplo sit magis peccator qn̄ alius. ꝛ sic vterqz decedat. culpa vnius ē dupla ad culpaz alterius: ergo ꝛ pena ꝯdigna vnius ē dupla ad penā ꝯdignā alterius. ꝛ vnus in inferno punietur in duplo qn̄ alius. sz ꝯtingeret q vtriqz deus aliqd relaxet de ꝯdigna pena: ergo magis in qntitate subtrahit d pena ꝯdigna vnius qn̄ de pena ꝯdigna alterius qd pz in numeris. s. n. vnꝰ nūerus sit duplus ad aliū. ꝛ d vtroqz fiat subtractio. ita q in residuis sit dupla ꝑportio: plus subtrahit de duplo qn̄ de subduplo: ergo plus relaxat isti q magis peccauit d pena qn̄ alij q minꝰ peccauit. qd iniustū ē. qꝛ magis peccauit qn̄ ille: ergo deus in punitione eterna aliqn̄ agit iniuste: ꝛ ita sine iusticia ꝛ misericordia simul punit deus peccatores eternalr. Itē querit de punitōe eterna quo ad puulos. vtz iuste ꝛ misericorditer puniat eos. Et videt q sine misericordia punit eos decedētes sine baptismo qꝛ punit eos pena ꝯdigna peccato originali in quo decedūt nihil relaxādo de pena. ergo punit eos sine misericordia. maior pz. qꝛ punit eos carētia visionis que ē potētia ꝯdigna peccato originali sed de hac pena nihil relaxat. qꝛ aut relaxaret q ad diuturnitatē pene istius: aut quo ad acerbitatē. nō relaxat de ea quo ad diuturnitatē: qꝛ pena istā ē infinita q ad diuturnitatē ꝛ ppetua. Similr nihil relaxat de acerbitate: qꝛ carētia visionis dei cū sit priuatio nō recipit magis ꝛ minus. ꝛ ēt in oībus puulis ē equalis reatus ꝛ dē cuius non punit minus vnus qn̄ alius. ergo sine misericordia puniuntur puuli pena ꝯdigna. ¶ Itē aug. dicit. q carētia visionis dei ē maxia pena. ꝛ peccatū originale minimū peccatū ē. ergo puuli p minimo peccato puniunt maxia pena. ergo deus iniuste ꝛ imisericorditer agit cū illis. ¶ Itē in visione dei ē maxima gloria: ergo in carētia visionis dei maxia pena qꝛ maxia pena ꝛ maxia gloria sibi ꝯtra. ergo puuli p peccato originali puniunt maxima pena. ¶ Itē ex visione dei ē maxia delectatio: ergo ex carētia visionis maxia tristicia. ergo maxia pena ꝛ inde vt pmus. Ex his oībus videt q non in oībus opibus ē misericordia. Solutio. dicēdum ad oīa ista. q nōmen iusticie ꝛ misericordie multiplr accipit. Si accipiant eoꝝ intētiones largeis sic sūt in opibus dei misericordia ꝛ veritas. vn̄ in ps. vniuerse vie dn̄i misericordia ꝛ veritas. Ubi in omni ope dn̄i simul sūt: ꝛ si nō nobis manifeste appareāt. Notādū ergo q iusticia dei dicit multiplr. vno mō dr vt ꝯnotet exigētia meritoꝝ. alio

mō vt ꝯnotet̄ ꝯdecētia bonitatis diuie. ⁊ hec distictio sumit̄ ab anſ. in monolo. dicēte. Cū punis malos iustū ē: q̄ʒ illoꝝ meritis ꝯueniit. cum vero parcis malis iustū ē: nō q̄ʒ illoꝝ meritis: ſʒ q̄ʒ bonitati tue ꝯdecēs ē. Prout ergo dicit̄ iusticia primo mō: sic non iuenit̄ in oī ope dei. q̄ʒ nec exigētia meriti inuenit̄ in oī ope eius. Scdō vero mō ſūpta in oī ope dei iuenit̄: ſʒ diuersimode. vñ distinguēdum ē. q̄ʒ ī deo ē ꝯdecētia ptātis. ⁊ ē ī co ꝯdecētia sapie: ⁊ ꝯdecētia dispōnis: ⁊ ꝯdecentia eq̄tatis: ⁊ ꝯdecētia mīſatiōis. hec. n. oīa ꝯplectit̄ ꝯdecētia diuine bōitatis. ſi ergo dicat̄ iusticia cōdecētia sue ptātis: hec ꝓprie appet ⁊ ponit̄ ī ope iustificatōis. ⁊ hoc ē qd̄ dicit̄ ro. ix. Qd̄ ſi deus volēs oñdere irā ⁊ notā facē potētiā suā: sustinuit ī mlta patiētia vaſa ire apta ī iteritū. vt oñderet vaſa glorie sue. Vñ q̄ vnū iustificat aliū nō: hoc facit iusticia ptātis. vñ Hugo ī li. de sacramētis. Iusticia alia ē ſm debitū faciētis. alia ē ſm meritū patiētis. Iusticia ſʒ debitū faciētis ē ptātis: q̄ʒ sine iniusticia lʒ faciēti ſi velit qd̄ eius ptāti debet̄. Iusticia eq̄tatis ē qua retribuit̄ patienti ēt ſi non ſit qd̄ eius merito debet̄. cū ergo deus punit peccatorē iuste facit: q̄ʒ eius eq̄tati debet̄ vt hoc posſit ſi velit. cū vero deus iustificat pctōrē iuste agit ⁊ iustus ē iusticia ptātis: q̄ʒ hoc ei lʒ. Si āt appellet̄ iusticia dei ꝯdecētia sue sapie: sic ē iusticia dei in electōe ⁊ reprobatōe. ⁊ sic iuste elegit iacob ⁊ eſau reprobauit. ꝯdecēs. n. ē sapie vt det illi grāʒ quē ſcit bñ vti gratia: ⁊ illi ñ quē ſcit male vti. ad minus q̄ntū ad radicationē. ⁊ hoc ē qd̄ dicit ambro. deus dat illi gratiā quē ſcit sibi ſuituꝝ: ⁊ illi ñ quē ſcit sibi nō ſeruituꝝ. ⁊ hoc ē dare cui dādū ē: ⁊ nō dare cui ñ dādū ē. ⁊ hoc ē de ꝯdecētia ſapientie. In ſapiētia. n. ē pſcia nō solū ſtatus q̄ nūc ē: ſʒ ēt q̄ futurus ē. ⁊ iō bñ dicit: q̄ dat illi gratiaʒ quē ſcit sibi seruituꝝ: q̄ʒ hoc ē pūs ſapiētie sue. ⁊ iō iustū ⁊ ꝯdecens ē q̄ sic faciat. Vñ ⁊ ſi ſint duo eque dispositi cū deus dat gratiā vni: aliȷ̄ nō. q̄ʒ lʒ ſint dispositi ex equo q̄ntū ad nūc: nō tñ q̄ntū ad oē tpˢ. imo vnus vtet̄ iuste alter iniuste. Si āt appellet̄ diuina iusticia ꝯdecentia dispōnis: sic ē iusticia ī creatione. q̄ʒ iustū ē vt qd̄ dūs disposuit ⁊ ordinauit: ī pleat. ſi ergo creatio erat ī eterna dispōne: iusticia erat q̄ exequeret̄ ab ipſo. q̄ʒ hoc sue dispōni ꝯdecebāt. ſicut iusticia ē vt qd̄ ꝓmisit ī pleat. Si aūt appellet̄ iusticia diuina cōdecentia eq̄tatis: ſic respicit opus retributionis. qua retribuit ſm merita: bonis bona malis mala. vñ hu. de. s. vic. Iusticia eq̄tatis ē qua retribuit̄ patiēti qd̄ eius merito d̄bet̄. Et anſ. ī monolo. dñe iustū ē te ſic eē iustū. vt iustior nequeas cogitari. qd̄ nequaq̄ eēs: ſi tñ bonis bona ⁊ non malis mala redderes. Iustior. n. ē q̄ ⁊ bonis ⁊ malis: q̄ʒ qui bonis tñ merita retribuit. Si autem appellatur iusticia dei ſm ꝯdecentiā miserationis. hoc ē vt ſemp puniat citra ꝯdignū ⁊ remuneret ſupra ꝯdignū. vn̄ ro. viij. Non ſūt ꝯdigne passiões huius tpis ad futurā glorā ⁊c. ¶ Silr̄ āt itētio misericordie multiplr̄ ē. Vno mō dicit̄ mīſicordia respectu releuatiōis mīſie. Alio mō dicit̄ respectu supplemēti defectus. Itē ī misericordia p̄mo mō ſūpta. f. affectus ⁊ ꝯpassio ī releuādo. ⁊ q̄ntū ad hoc ñ ē misericordia ī deo. Misericordia āt q̄ ē ī supplemētū defectus multiplr̄ ē. ſm q̄ defectus multiplr̄ ē. Eſt. n. defectus q̄ntū ad eē. ⁊ hoc ē ī re q̄ nō ē. q̄ʒ iste defectus ē non eē. supplemētū aūt huius defectus ē ī creatione: q̄ʒ ē exitus de non eſſe in eē. ſic ergo ī opere creatiōis ē misericordia que ē ad supplemētuʒ defectus q̄ntū ad eē. ⁊ ſm hoc dicit̄ ī ps. miseratōes eius sup oīa opa eius. Eſt alius defectus q̄ ē q̄ntū ad bene eē. ⁊ ſic eſt misericordia ſemp ī celis. creatura. n. nulla pōt p ſe subsistere sine regēte. q̄ʒ dicit aug. q̄ oīs creatura sub vicio ē. non vicio culpe aut penalitatis: ſʒ vicio defectus. q̄ʒ nulla p ſe pōt eē sine ꝯſeruatore. hoc ēt mō ē misericordia ī beatificatione. ñ q̄ʒ ſit ibi d̄fectus vicij vel penalitatis: ſʒ q̄ʒ ſemp ꝯſuat ipſas aīas ī sua glīa. ⁊ h̄ ē qd̄ dicit glo. ſup illō ps. Misericordia dñi plena ē terra. Qr̄ oīa indigēt dño ⁊ miseria ⁊ felicitas. q̄ʒ sine illo miſer non ſublet̄at: felix nō regit̄. ſic ergo ī ope creationis ē opus misericordie q̄ʒ ē ibi itētio supplemētū defectus q̄ ē non eē. ⁊ ē ibi opus iusticie. ſ. ꝯdecētia bonitatis ī opere dispōnis. vt viſum ē. ¶ Sed hic querit̄ q̄ñ ibi distiguūt̄. ⁊ dōm q̄ creatura erat ī p̄ordinatione diuine dispōnis. ita q̄ ipſa nō creatura erat nō eñs ī ſe. Iusticia ergo respicit p̄ordinationē que erat in diuina dispōe. q̄ʒ ita p̄ordinauerat deus ⁊ disposuerat. iustū erat q̄ creaturā ꝓduceret. misericordia āt respicit ñ eē ex pte creature. ex quo. n. creatura erat nō ens de ſe nec de ſe poterat ī eē ꝓgredi. diuie fuit mīſicordie q̄ ipſaʒ ꝓduxit ad eē. ¶ Dicēm ergo p̄dicta p̄ rūſio ad rōnes ꝓbantes q̄ in ope creationis ñ ſit misericordia ⁊ iusticia. Eſt. n. ibi iusticia ſicut dictū ē. que ē ꝯdecētia bonitatis diuine. ⁊ illa reducit̄ ad illuʒ p̄dictū modū iusticie q̄ ē in ipletione ꝓmiſſi. Silr̄ de misericordia p̄ ſolutio. q̄ʒ nō ē ibi misericordia releuatōis miserie ſʒ que ē ī supplemētū defectus q̄ntū ad eē. et p̄ hꝫ ſcdōʒ p̄ ſolutio. Ad ad obiectionē qua obȷ̄cit̄. q̄ q̄ ad gētes ñ ſit iusticia ī ope recreationis. dōʒ q̄ iusticia dei pōt dici cōdecētia bonitatis sue. ⁊ ſic fuit in ī carnatione iusticia quo ad gētes. q̄ʒ ſicut dicit anſ. nō ē iustū vt deus creaturā rōnalē quā fecit ad beatitudinē: oīno p̄re ſinat. i. non decet suā bonitatē. Alio mō dicit̄ iusticia que ē ꝯdecētia veritatis ī deo. ⁊ hec ē in iplēto ꝓmissum. ⁊ illa ñ fuit ibi q̄ ad gētes. ⁊ ita lʒ nō fuit ibi iusticia que respicit ꝓmissionē que ē ꝯdecētia veritatis fuit tñ ibi iusticia q̄ ē ꝯdecētia ſue bonitatis. ¶ Ad

alia ergo q̄ cōtinuit ḋ ope꜓ retributōis cōtīnt ad bn̄ft
cendū: p꜓ solo. ¶ Ad illō qḋ obycit̄ ḋ iustificatōe.
dicēdū q̄ nō sic se h꜓ iustificare ad iusticiā sicut̄ mise
reri ad mīsicordiā. q꜓ iustificare nō dicit̄ iuste facē
s꜓ ḋ iniusto iustū facē. ⁊ hoc nō solū ē opus iusti-
cie s꜓ misericordie. S꜓ dicēdū sic. sicut se h꜓ iuste facē
ad iusticiā: ita misereri ad misericordiā. q꜓ iuste fa
cē ē opus iusticie: nō iustificare. q꜓ iustificare ē nō
debitū reddē. ¶ Ad scdaꜩ rōeꜩ dicēdū. q̄ ipa ꝓce-
dit ḋ iusticia q̄ est ꝯdecētia diuine bōitatis. q꜓ hec
semp̄ ē ī iustificatōe pc̄ōris. q꜓ nō decet sūmā bōi
tatē: vt rōnaleꜩ creaturā quā fecit ad btitudinē: ꝯo
perire sinat. vt dicit̄ ans. s꜓ nō ꝓcedit ḋ iusticia q̄ respicit̄
exigētiā merito꜊. ¶ Ad illō qḋ obycit̄ ḋ punitōe.
dicēdū sicut dicit Jo. dam. q̄ diuina ꝓuidētia ꝯcedit
multotiēs iustū in idē ī calamitatē currere: vt eā q̄ in ipo la
tet virtutē alijs manifestā faciat. vt ī Job. aliqñ ꝯce-
dit scōuenientiū qḋ agi: vt ꝑ opatōeꜩ estimatā in
cōuenientem magnū qḋ ⁊ mirabile dirigat̄. vt ꝑ
crucē salutē hoīuꜩ. ⁊ s꜓ aliū modū ꝯcedit pati sā
ctū male vt nō ex recta ꝯsciā excidat: vel ex data
virtute ⁊ grā ī supbiā erigat. vt ī paulo. Derelinq̄t̄
q̄s vt̄ ipo ī directōeꜩ alio꜊: vt q̄ s꜓ ipsꜩ sentētes
alij crudelit̄. vt ī lazaro ⁊ diuite. nāq̄ꝫ. n. videntes
q̄dā patiētes cruciamur. Derelinq̄t̄ q̄s ī alterius
glāꜩ nō ꝓ ꝓpriū vel pentū pc̄ꜩ. vt q̄ a natiuitate
cecus ī glāꜩ filij hoīs. Jo. ix. neq̄ꝫ hic peccauit ne-
q̄ꝫ pentes eius: s꜓ vt manifestent̄ opa dei ī illo. rur
sus ꝯcedit̄ q̄s pati in alterius zelū. vt glīa eius q̄ pas
sus ē magnificata: ī spirit̄ alijs passio fiat spe sumere
glīe ⁊ eterno꜊ bono꜊ desiderio. vt ī martyribus.
Cōcedit̄ q̄s ī nepharia incidē opatōeꜩ qñq̄ꝫ ī dire
ctōeꜩ alterius deterioris passiōis. vt puta ē q̄s clar⁹
ī virtutibus ⁊ directōibus ei⁹. ꝯcedit hūc deus in
adulteriū icidē: vt ex eo dū in sensū veniens ꝓprie ī
firmitatis hūiliet̄. ⁊ aduenīēs ꝯfiteat̄ dño. punitio
ergo nō respicit semp̄ meritū patientis: s꜓ aliqñ glo
riā dei. sicut de ceco nato. aliqñ vtilitatē alio꜊: vt
s. attendat̄ zelū dei ī alijs ⁊ ꝓfectū ad virtutes. ⁊ in
cutiat timoreꜩ in pc̄ōrib⁹. punit̄ ergo nō ē punitio
ꝓ meritū ex q̄ baptizati sūt: s꜓ ꝓ alios cās. s. ꝓ
alio꜊ vtilitateꜩ. In hac ergo punitōe nō ē iusticia
ꝑsonalis q̄ respicit meritū ꝑsone patientis: s꜓ iu-
sticia gnālis q̄ respicit vtilitateꜩ ⁊ correctōem in
alijs. ¶ Ad illud qḋ q̄rit de penis tpalib⁹ q̄b⁹ pu
niunt̄ adulti. s. vnus ꝓ alio. sicut chanaan ꝓ p̄re
suo. dicēdū s꜓m aug. q̄ cū duplex sit pena. s. eterna ⁊
tpalis. nūq̄ꝫ vnus punit̄ ꝓ alio. s. pena eterna: tn̄
tpali ꝯtingit q̄ vnus ꝓ alio punit̄. vn̄ aug. Josue
vij. sup illud. filij isrl̄ puaricati sūt ⁊c. nō est cre-
dendū ī penis q̄ post moyseꜩ irrogant̄ aliud odna
ri posse ꝓ alio: sed in his tn̄ rebus hāc irrogari
penā: q̄ sineꜩ fuerūt hi vture. ⁊ sic pena tpali bn̄ pu
nit̄ vnus ꝓ pc̄ō alterius. ⁊ reddit ibi aug cāꜩ vo
cans dicē q̄ pena eterna nō ꝯfert: s꜓ pena tpalis
sit ad saluteꜩ. valet. n. punitio ad cautelā in decli-

nādis ⁊ vitādis malis. q꜓ in hoc ostēdit̄ q̄tū pc̄ꜩ
esset si oēs peccarent ⁊ q̄tū malū ꝓ vnius pecca
[illegible] infligat̄. s. vt nō sint alij securi. ⁊ hoc [illegible] qḋ di
cit aug. in illa glo. sit signū est q̄tū mali eēt si vni
uersa multitudo vel ꝯgregatio peccasset. qñ vnus
ita grādeꜩ potuit vindictā vt ab eo possent ceteri
eē securi. ⁊ legit̄ ibi de achor. sic fuit chanaan pu
nitus [illegible] p̄re suo. ad hoc. n. cōferebat pena ista: vt
oēs filij semp̄ essent ī honore p̄ris. valꝫ etiā ⁊ cō
fert pena ad remouendā negligentiā in faciendis
bōis. ⁊ [illegible] hoc ostēdit̄ q̄ sic oꜩ eē in societate hūa
na: sicut ē ī mēbris corpis: vt vnus sit sollicitus ḋ
alio sicut vnū mēbrū de alijs mēbris. nō sicut cayn
dixit. nūq̄d custos f̄ris mei sūꜩ gen. iiij. vn̄. i. cor.
xiij. ꝓuiceꜩ sollicita sūt mēbra. ⁊ siqdem patit̄
vnū mēbrū: ꝯpatiunt̄ oīa mēbra. iō ergo ꝓ achor
punit̄ alios Josue. vij. vt tollat negligentiā ⁊ vn⁹
sit sollicitus ꝓ alio. ⁊ hoc est qḋ dicit aug. ī eadeꜩ
glo. Ostēdit̄ q̄tū ꝯnexa sit ī ppl̄i societate ipa vni
uersitas. vt nō solū in seipsis singuli: s꜓ tanq̄ꝫ ptes
in toto existiment̄. ⁊ sic p꜓ q̄lis est iusticia q̄ vn⁹
punit̄ ꝓ pc̄ō alterius pena tpali. ¶ Nō obycit̄.
q̄ filius nō portabit iniq̄tatem p̄ris. Dicendū q̄
penā p̄ris eternaꜩ nō portat: nisi sit imitator p̄ne
malicie. s꜓ sic ētiā nō portat penā eternā patris: sed
suā quā meruit. penā tn̄ tpalem p̄ris bene portat
de iusticia. ¶ Ad obiectōeꜩ aug soluit ipse aug. in
illa gl. dicens. In illud iudicantibus hoīb⁹ ꝯce-
ptū est neq̄q̄ꝫ ꝓ alio puniāt̄. dei aūt iudicia nō
sūt huiusmōi. q꜓ alto ⁊ inuisibili suo ꝯsilio nouit
q̄tenus extendat eciā hoīm tpalem penā salubre-
q̄ꝫ terroreꜩ. vt nō solū se q̄sq̄ꝫ curet in ꝑsonis: s꜓ mu
tueꜩ sibi adhibeāt diligentiā. ⁊ tanq̄ꝫ vni⁹ corpis
⁊ vni⁹ hoīs alia ꝓ alijs sint mēbra sollicita. ¶ Ad
illud qḋ obycit de aaron. q̄ nō fuit punitus ⁊ tn̄
ppl̄s fuit punitus. Dicendū q̄ imo punitus fuit.
s꜓ nō pena manifesta s꜓ occulta. punitus. n. fuit illa
pena q̄ est in sacrificio vitule rufe q̄ndiu vixit. ⁊ ꝑ
eo oēs sacerdotes. pena illa erat: q̄ ꝑ iste q̄ imola
bat immūdus erat. numeri. xix. ⁊ pena in oēs sacer
dotes imolātes istā victimā trāsiuit. q̄ dum alios
mūdabant ꝑ hoc sacrificiū: ipsimet inficiebant̄.
Nō fuit aūt aaron punitus pena manifesta. in si
gnū q̄ prelati delinquentes nō debent puniri ma
nifeste s꜓ occulte. ⁊ sup hoc ēt qdā canones fūdan
tur. ¶ Ad illud qḋ q̄rit̄ de punitōe eterna. an s.
deus aliqueꜩ possit punire in inferno q̄tū meruit.
Dicendū q̄ dupliciter ꝯtingit loq̄ ḋ potentia dei. aut
de potētia absoluta: aut de potentia s꜓ ꝯdecentiā
bōitatis. loq̄ndo ergo de potētia absoluta: modo sic
posset. s꜓ nō de potentia q̄ est s꜓m ꝯdecentiā bōita
tis. q꜓ nō decet suā bonitateꜩ q̄ est supabūdās q̄
ipse puniat absq̄ꝫ misericordia. Et ꝑ hoc p꜓ re
spōsio ad obiectū in ꝯtriū. q꜓ ꝓcedit referēdo po
tentiā ad eū qui meruit. verū est enim q̄ ex par
te illius iustum est. sed cū infert vlterius deus potest

qd iustū ē. distinguēdā potētiā vt dictū est. ¶ Ad
qd sexto qritur d actu punitōis eterne dōm q tri
plex ē ibi taxatio. Pria. sm exigētiā meritoꝝ. et
hoc sm nāz generis nō descendēdo ad aliquotā
ītēsiōis. ꝺbigr .i. taxauit dñs acerbitatē pene ꝺbi-
te p mortali pctō. diffiniēs q ei debet gehēnalis
sicut merito ꝺtrarij debet suauitas celestis. et maxio
maxia et maiori maior. Scda taxatio ē s; exigē-
tiā meritoꝝ descēdendo ad aliquotā intēsionis.
vt tāto pctō tāta pena et non maior debet. et hec
taxatio iusticie ē sicut et pria. Tertia taxatio ē mi-
sericordie descēdendo itez ad aliquotā intēsiōis
taxādo quāta reddet ñ quāta ꝺbet. Dicimus er-
go q pmo mō semp punit peccatū pēa ꝺdigna et
ē opus iusticie. Scdo mō nūq; pēa ꝺdigna. Ter-
tio mō sēp ē opus misericordie ꝺiunctū opi iusti
cie. vt iusticia ad qlitatē pene et qntitatez generis.
misericordia vo ad qntitatē spālr eiusdem acer-
bitatis inflictā. ¶ Ad primū ergo dōm. q equali
tas pene et culpe pōt eē s; genus. vt si multū pec
cauit multū puniat. vel pōt esse sm determinatā
rōnez. Qñ ergo dr qntū glorificauit se tñ puniat.
loqr de equalitate pene ad culpā sm genus. q. d.
qr multū peccauerit multū puniat. et nō de eqlita
te s; rōnē determinatā. ¶ Ad scdm p idē p; solo.
¶ Ad tertiū qd dicit duplicate illi duplicia. dōm
q non dr hoc sm qntitatē potentie. vt. s. in duplo
reddatur maior pena. sed hoc dr sm pportiōes.
vt sic peccauit hō in aīa et ī corpe ita puniat pēa
in aīa et in corpe. vñ d; ei duplicari pena. qr du-
plex d; pena eē. s. in corpe et aīa. ¶ Ad qrtū p; so
lutio p hoc idē. ¶ Ad qntū dōs. q ī culpa ē dele-
ctatio trāsitoria et ē ibi intētio delectatōis q ē ī in
finitum et ppetua. qr peccator h; volūtatē sēp pec
candi. Quātū ad primū verū ē. qr plus exigit ī pe
nis q; ꝺmisisset ī culpis. qr delectatio vel culpa ē
trāsitoria: pena at nō s; ppetua. Quātū vo ad vo
luntatē delectādi q erat in infinitū nō ē illud itelli
gendū. imo citra ꝺdignū punit. ¶ Ad sextū dōm.
q est pena ad cautelā. et ē pena ad vīdicatōz. pēa
ad cautelā ē ad augmētū et exercitiū ꝺtutū et ad
ipsoꝝ estimatōz. sicut ad demonstrationem patiē
tie. et tali pena fuit Iob punitus: s; nō pena q est
ad vindictā: de qua pcedit rō. ¶ Ad septimū dō;
q de iusticia punit culpa mortalis pena eterna. ī
peccato. n. sunt duo. primū ē auersio a bono eter
no incōmutabili. scdm ē ꝺuersio ad bonū ꝺmuta
bile. ex pte auersionis vult aug. q iustū sit vt pu
niat pēa eterna. vñ dicit. nō circūstātia fac vt pec-
catū eternalr puniat: s; circūstātia illius ī quē pec
cat. q cū sit eternus: et iplētibus mādata eīna bo
na pmittit: trāsgressoribus vo ꝺminat pēas eīnas
eoipso q dignū et bonū ē. vt q ī suo eterno eternū
iudicē offēderūt: ī eius eterno eternalr crucient.
hec ē ergo rō ex pte boni ꝺmutabil' a q fit auer-
sio p peccatū siue ī quē peccat. q sic p; exēplo me

ret penā magnā q offēdit militē: maiorē q comi
tē: maximā q regē. et h tpalē q regē tpalez. ergo
eternā qui eternū regē. Itez in peccato ē ꝺuersio
aīe ad bonū ꝺmutabile qd vellet sibi eē eternū et
in infinitū durare. et ex hac pte fuit iustū q debeat
homo puniri p mortali et eternalr. vñ gre. Qui
in peccato morit in infinitū peccasset si infinitū vi-
xisset. vñ nō p affectōe peccādi punit eternalr: s;
p volūtate peccādi. que qntū ī se erat eterna erat.
et hoc scimr per hoc q in peccato moritur. Et
alibi dicit. Qō homo peccat in suo eterno. hoc ē
in sua delectatōe quā sibi vellet esse eternā. iō de'
punit eū ī suo eterno. hec est ergo iusticia vt volū
tati male eīne qr ī se est reddat pena eīna. Itez
ex pte auersionis iustū est. vñ aug. ī li. de ciui. dei.
dign' est malo eterno q ī se pimit bonū qd posset
esse eternū. et hoc p;. de iusticia. n. meret penā ali
quā q aufert cappā: et maiorez q magis aufert et
vult restitutōez rei ablate. ergo cū reni abstulerit
tpalez penā meret tpalez. q rez ppetuā: penā ppe
tuā. Cū igit aīa sit ppetua. q aīaz q dei est deo au-
fert iustū est vt pena ppetua feriat. ¶ Ad octauū
qd obijcit dōm. q illud ē rōe sui subiecti. sicut. n.
videmus q in osse fractio lesura est irremediabil'
nō de se s; rōne sui subiecti. s. pp os qd fractū ē et
qd est incurabile. sic in aīa q quasi fracta ē ī infer-
no p sua peccata mortalia et ipsa lesura culpe re
mat irremediabil' nō qr de se sit culpa irremedia
bilis: s; rōne sui subiecti in quo ē. aliter lesura nō
sic ē icurabilis. iō punit' irremediabiliter. ¶ Ad
nonum dicendum. q equalitas pene dicitur du-
pliciter aut sm proportionem pene ad culpam:
aut sm genus siue absolute. In se ergo absolute
siue sm genus non est hic equalitas pene. sed
sm pportiōnez ad culpam est ibi equalitas. sicut
aliqs q est ī duplo fortior alio eqlis est ad portā-
dum hoc onus grauius. sic iste ad portandū hoc
onus in duplo leuius. Sm ergo genus siue s; qnti
tatē ñ ē eqlitas pene ī illis. qr pena ī se nō ē eqlis
pene. s; put dictū ē. ¶ Ad illud qd qrit d punitōe
eterna puuloꝝ. Dōm q puuli in iferno puniunt
cū misericordia. Na sicut dic aug. in li. soliloquio-
rū. deus est q ē. qd intelligit. q cetera itelligē fac.
sicut sol q fulget et q cetera illuminat. sic adit ꝺtigit
q aliqs videat ipso sole: tñ nō videat ipm solem
qui est fons lucis. et alius q nec videat solem nec
ipso sole: et iste h; maiorem carentiaz visionis q
primus. sic dicimus d sole spuali qui est deus. S;
hoc ergo dōm in puulis. q in omni eo qd ꝺpre-
hendunt per intellectum semper diuina lux ē ad
illuminandum vel intelligendum: q cetera intel
ligere facit. vnde licet non videant ipsum fontē
lucis diuini: h videtur et intelligit cetera p ipsum. s;
si nullus esset intellectus in ipsis esset in eis priua-
tio lucis vtroq; mō. s; non ita credendū. vñ h; nec
videat nec intelligat puuuli lucem: p ipsaz cetera

intelligit. et sic est misericordia puniendi qz nō hūt
oīmodā carēnd. ¶ Ad hoc qd obijcit. qz in visio
ne dei ē maxima gloria. in sepatōe illius visiōis
maxīa pena. et cū originale ē minimū peccatuz.
Dicēdū qz sepatio pōt intelligi ɔtrarie vt sit no/
men verbale. vt itelligat sepatio ɔiunctiōis vl cō
iuncti priuo. et sic vez est qz sicut maxīa dilectio
vel glīa est in ɔiunctiōe ita sic maxīa ē tristicia vl pe
na in sepatōe. sumēdo aūt sepatōez negatiue. i. nō
ɔiunctiōem: sic nō est verū. Unde nō valet argu/
mētū si sit delectatio maxima i ɔiunctiōe: qz pp
hoc sit tristicia maxima in sepatōne. qz fm phm
alicui delectatōni opponit tristicia alicui non: qz
delectatōi que est a potu opponit tristicia que ē
fm sitim. delectōni aūt que est ex scīa qz dyame/
ter est assimeter. i. incōmensurabilis costeīnō op
ponit tristicia que ē ex ignorātia illius. qz q hoc
scit delectat. qui aūt hoc ignorat vt rusticus non
inde tristat. Similiter in ɔposito si ex ɔiunctiōe
siue ex visione dei est delectō maxima: nō opor
tet qz in sepatōe fm qz accipit negatiue sit tristi/
cia maxima. fm tñ qz accipit ɔrie est maxima pe
na. et eo mō intelligit aug. cū dicit qz ē maxīa pe
na. et p hoc pz rñsio ad alia.

Articulus quintus.

Ultimo q̄rit. vtz deus misericordius agat cū vno q̄z cū alio. qz cum iacob eligit et esau reprobauit: ergo misercor[9] egit cū vno q̄z cū alio. So. dōm. qz ex pte agētis. s. d ei n̄ agit misī[9] cū vno q̄z cū alio. sīr nec ex pte nr̄a rferēdo ad nr̄a merita: qz eq̄li affectu iusticie retribuit isti malus et isti min[9] fm qz meruerunt. De miscōia aūt dōm. qz sīr ex pte sua nō miscōius agit cū vno q̄z cū alio. qz ex pte dei n̄ ē magis nec minus. sua aūt miscōia et iusticia ex pte ipsi[9] sūt idē qd ipse. sz referēdo miscōiaz dei ad effectū i nobis: dico qz plus relaxat vni q̄z alij. et sic miscōius agit cū vno q̄z cū alio. sz h n̄ fac qz sua miscōia ex pte ipsi[9] recipiat magis et min[9]: sz qz sit maior effectus sue miscōie i vno q̄z in alio.

Questio. xl. de subiectis diui ne voluntati.

Consequenter q̄rit d subiectis diuine volū/ tati. d bōis mālifestū ē vbi qz subiecta sūt diue volūtati: et qz sunt et qz fiūt et i quē or/ dinent. sz d malis ē dubitatio. Unde querit in hūc modū. Primo. vtruz subie ctū sit diuine volūtati qz mala sūt vel fiūt. Scdo. vtrū mala eē vel fieri sit bonū. Tertio. vtz ma li expediant. Quarto. an semp ipleat diuina vo

luntas in malo sicut in bono.

Membrum primū.

Ad primum arguit ex auctē aug. in li. lxxxiij. q. nullo sapiente hoīe auctore fit hō deterior. tāta. n. ē culpa vt i sa/ pientē q̄uis hoīez cadē nequeat. Est aūt deus oī hoīe sapiēte pstātior. multo min[9] er/ go deo actore fit hō deterior. Multo. n. pstan/ tior ē dei volūtas q̄z hoīs sapiētis. illo aūt aucto re cū dicit: illo volēte dicit. Est ergo viciū volū/ tatis qd est homo deterior. qd viciū longe abest a dei voluntate. Ex hoc relinquit qz nec deo auc ctore nec dei volūtate fit vel fit malū. quo. s. hō ē deterior. et illud itelligit d malis culpe. ¶ Itē sic ibidē dicit. deus ē auctor et cā sīn bonoz. sz non est bonū vt hō fit deterior. ergo deus n̄ ē auctor vel cā vt hō fit deterior. sz sicut ipse dicit: illo au/ ctore cū dicit illo volēte dicit: ergo deo volente nō fit hō deterior. ¶ Itē aug. i eodē. deus sūm̄ū bonū ē a quo i nullo deficere bonū ē. et malū est deficere: q̄z ē ergo deus cā deficiēdi. i. tēdēdi ad n̄ eē. q vt ita dicā tēndi cā ē. qz oīuz q̄ sūt auctor ē q in q̄ntū sūt bona sūt. Ex quo reliquit qz deo au ctore vel dei volūtate mala n̄ sūt vel fiūt. ¶ Itez qd laudabilius ē semp ē deo tribuēdū. sz lauda/ bilior ē volūtas que ita ē respectu boni qz nullo mō respēu mali qz sit vel qz fiat. relinquit igit qz voluntas dei non ē respectu mali vel qz sit vel qz fiat. Cōtra. aug. in ench. q̄uis ea q̄ mala sūt i q̄ntū mala sūt nō sūt bona: tñ nō solū mala sūt sz etiā vt et mala sint bonū ē. nā nisi eēt hoc bonuz vt eēnt et mala: nullo mō eē sinerent ab oīpotēti deo bono. Cui pculdubio q̄z facile ē qd vult fa cere tam facile qd nō vult eē n̄ sinē. Ex h ergo re linquit qz bonū ē mala eē vel fieri. ergo dei volū tate sūt et fiūt mala. ¶ Itē aug. i ench. nō fit aliqd nisi oīpotēs fieri velit. ergo mala nō fiūt nisi ipse fieri velit. ergo volūtate ei[9] ē vt fiat malū. Itē ab[?] thusi. i. sup illū locū. quem tradidi sathane. Glo. nulla creatura ē siue q̄ in veritate manet ad dei glo riā deo siue que in veritate nō stetit suā gloriam quei ēos q̄ diuine pudētie velit nolit nō seruiat sed volēs facit cū ea qd bonū est. de illa vo q nō vult fit qd iustum ē. ex hoc ergo relinquit qz creatura male faciēs seruit diuine pudentie et p ɔñs diuine volūtati. ¶ Itē dicit aug. qz necesse ē fieri qd deus voluerit. aut g[9] vult mala fieri aut n̄ fieri. si vult non fieri: nō fiunt. cum ergo nō fiant vult ea fieri. ergo et c. ¶ Itez imediata opposito videt esse inter velle et nolle. ergo aut vult mala fieri aut nō vult. si nō vult: ergo nō fiūt. volūta/ ti. n. eius nihil resistit ro. ix. sz si vult: ergo ma la fiūt eius volūtate. ¶ Itē aug. in li. lxxxiij. q. oē verū a veritate vez est. est aūt veritas deus. deus ergo hz auctorē omne verū. cū ergo qz mala sūt

vel fūt sit vex. ergo deo auctore et volēte ē q̄ sūt
vl' fuūt mala. Ad qḋ rñdet magr̄ i sent. xlvi. di.
i. li. q̄ nō sequit̄ q2 cū dicit̄ q̄ mala sūt ē vex: itel
ligit̄ de veritate dicti. cū vo ꝯcludit: ergo q̄ mala
sūt ē a deo: ꝑcedit ad veritatē rei. et ita ē sophis/
ma sm̄ figurā dictōis. et ē istantia magr̄i. deus ꝓ
hibet furtū fieri ē verū. ergo ꝓhibet verū. ¶ Sz
ꝯ hāc solutionē obijciūt. veritas dicti fundat̄ sup
veritatē rei. eo. n. q̄ res ē vel nō ē dicit̄ orō vā vl'
falsa. si ergo vitas rei nō ē a deo q̄ ē vex istū for
nicari. ergo nec vitas dicti. Propter hoc distin
guūt alij q̄ ē vitas significatōis. et ē veritas vo/
lūtatis. sicut dicit ans̄. in li. de veritate. veritas si/
gnificatōis cū significat eē qḋ ē: vel nō eē qḋ nō
ē. veritas volūtatis nil aliud ē q̄ rectitudo volū
tatis sm̄ quā ordinat̄ volūtas i suū finē. Jo. viij.
dicit̄ de dyabolo. q̄ i veritate non stetit. Cōcedit̄
ergo q̄ oē vex ē a deo. sz cū dicit̄ malū fieri ē a
deo: distinguit̄ hec. naz si itelligit̄ de veritate si/
gnificationis: verū ē. si de veritate volūtatis: n̄ ē
vex. Est. n. vt dicit ans̄. veritas rectitudo volūta
tis sola mēte ꝑceptibilis. et ponit̄ exemplū tale. si
virga adequaret̄ mortuo nō sequeret̄ ꝑ hoc q̄
virga sit mortua. Silr̄ quāuis sit adequatio signi
ad signatum. q̄ si falsitas ē in signato: q̄ silr̄ sit i signo.
¶ Sed ꝯ. si i cadauere nō eēt veritas aliqua non
eēt adequatio aliqua ad ipm̄. nā et si nō sit ibi ve
ritas vite: tn̄ ē ibi veritas quātitatis. qua remota
nō ē adequatio. Silr̄ ergo oportet si ē veritas i
signo: q̄ eēt veritatis sit i signato. ergo loquēdo de
veritate significatōis: erit vex q̄ oē vex ē a deo.
sz malū fieri ē vex. ergo et ipz malū ē a deo. ¶ It
obijcit̄ ꝯ hoc qḋ supponit aug. in rōne ꝑdicta. q̄
culpa n̄ pōt cadere in sapientē. sz culpa et virtus
sūt opposita: sapia et virtus similr̄ opposita. sed
ignorātia pōt eē cū v̄tute. ergo et culpa cū sapia.
¶ Itē. i. corint. xij. Alij dat̄ sermo sapie et c. ibi loq
tur de donis gratie gratisdate. sz cū grā gratisda
ta pōt eē culpa. ergo cū sapia pot eē culpa. Cō
tra. sapia nō dicit̄ q̄cūq3 cognitio: sz illa q̄ ē cū sa
pore siue amore prime v̄itatis. sz amor prime ve
ritatis nō pōt eē cū pctō. ergo nec sapia. ¶ Item
sapia ē sūmū iter dona spūssancti. sz cū alijs do/
nis n̄ pōt eē pctm̄. ergo nec cū sapia. ¶ Itē obijci
tur de hoc qḋ dicit̄ i illa rōne aug. q̄ malū tēdit
ad nō eē. Querit̄. n. vex itelligat̄ de eē nāe vl' gra
tie. nō de eē nāe: q2 sicut dicit Dyo. a nullo n̄ cor
rūpit̄ qḋ exūnū. q2 ēt i demonibus manet eē nāe.
Itē nec hoc pōt itelligi de eē gratie: q2 n̄ ē illō eē
i dyabolo q2 nō hz gratiā. ergo non pōt tēdere ad
non eē. Itē si malū tēdit ad n̄ eē. ergo malū hz fi
nez vel pōt finiri. ergo aliqs posset tm̄ peccare q̄
penitus et oīo non eēt. ¶ Itē malū ē ifinitū. eē āt
qḋ tēdit ad aliqd hz finē. ergo non dicit̄ q̄ malū
tēdit ad non eē. Rñsio. cū q̄rit̄ pīo an q̄ malū
fit vl' fiat sit subiectū diuine volūtati. Intelligēdū

sm̄ aug. i enchi. q̄ semp̄ ipletur aut de nobis aut a
nobis. volūtas dei ō nobis iplet̄: sz non iplemus
eā qn̄ peccamus. a nobis iplet̄: cū bonū facim9.
Ex quo accipit̄. q̄ volūtas nostra subijcit̄ in ma
lis actibus diuine volūtati nihilo. i. vt materia sub
agēte. q2 de volūtate nostra mala et actu malor
volūtas dei operat̄ bonū. et hoc ē qḋ dicit̄ ō no
bis iplet̄ qn̄ peccamus. In bonis vero actib9 vo
lūtas nostra subijcit̄ diuine volūtati vt efficiens
sub efficiēte. sz illud esa. xxvi. oīa opa nostra opa
tus es i nobis dñe. et hoc ē qḋ dicit a nobis iplet̄
cū bonū facimus. hoc ergo modo itelligēdū ē. q̄
mala sūt vel fiūt ē subiectū diuine volūtati. ¶ Ad
illud ergo qḋ obijcit pīo ex auctoritate aug. ma
la fieri bonū ē. itelligēdū ē ex ea ratione dicimus
q2 ex malis que fiūt deus elicit bona. et ita sm̄ q̄
dicit̄ mala fieri bonū ē n̄ simplr̄. et hoc ē qḋ dicit
aug. i enchi. nullo mō aliqd mali deus i suis ope
ribus sineret: nisi vsq3 adeo oipotēs et volēs eēt
vt de malo bn̄faceret. ¶ Ad scdm̄ qḋ obijcitur ex
aug. i enchi. non fit aliqd nisi oipotēs fieri velit.
dōm q̄ velle sumit̄ cōit̄ ad volūtatē bn̄placiti et
volūtatez signi. et cū dicit̄ deus vult mala fieri i
telligit̄ volūtas signi que ē pmissio. de qua i pñti
nō querit̄. ¶ Ad tertiū qḋ obijcit̄. q̄ mala eē mi
ra ē q̄ dei ꝓuidētie n̄ seruiat. dōm q̄ malū dupl̄r
pōt ꝯsiderari. sz in vnā ꝯparatione ad li. ar. et aliaz
ad illud qḋ ex ipso elicit̄ bonū. non fuit ꝓuidē
tie si ꝯsideret in ꝯparatione ad libex ar. a quo egre
dit̄. fuit āt ꝓuidētie si ꝯsideret i ꝯparatione ad il
lud bonū qḋ a diuina volūtate de ipso elicitur.
¶ Ad quartuz cū obijcit. aut vult mala fieri vel ō
fieri rñsio. q̄ nō sūt imediata opposita. ambe. n.
ꝓpositiōes sūt false. imediata ergo oppositio ac
cipit̄ iter vult mala fieri et non vult mala fieri. hec
āut ē falsa: vult mala non fieri. hec āt vera. non
vult mala fieri. nec tn̄ ex hoc sequit̄ q̄ aliqd fiat ꝯ
eius volūtatē. s. malū. sz sequit̄: ergo mala sine ei9
volūtate fiūt. vt deus non actor sz pmissor malo/
rū monstret̄. sicut dicit̄. i. Jo. sine ipso factū est ni/
hil. i. pctm̄ non dr̄ p̄ eū factū eē vel eo volēte: sed
sine eo. i. sine eius volūtate. ¶ Ad quintū rñdet̄.
q̄ cū dicit̄ imediata ē oppositio iter velle et nolle
q̄ nolle pōt accipi ꝯtie cū dicit̄ deū nolle mala fi
eri: vel negatiue. Si. n. accipiat̄ ꝯtie: itelligit̄ vo
lūtas dei ad oppositū. et hoc modo falluz ē: q2 sē
sus ē deū velle mala non fieri. Si vero accipit̄
negatiue: vex ē. et sensus ē deū non velle mala fi
eri. et negat̄ volūtas dei respectu mali. ¶ Ad se
xtuz qḋ arguit. q2 istū fornicari ē a deo q2 ē verū.
ꝑz rñsio ex solutione q̄ōne de veritate. tn̄ ad illud
qḋ obijciebat dōm. q̄ in malo ē veritas et falsi
tas. malū. n. ponit naturā cū iordinatione. q̄ ē
eo nūmudico veritatē. q2 dico iordinationē dico
falsitatē. veritas ergo nāe ē i malo. vt sicut tn̄ veri
tas ordinis. sicut i mortuo ē veritas quātitatis

deficit tñ veritas vite. Nõ ergo veritas nũc q̃ tñ
i ordinata est: cũ iudicat verũ dictũ esse d̃ qȝ iste forni
catª ẽ verũ. nõ tñ ex hoc seq̃t qȝ ipsa inordinatio a q̃
denotat fornicatio sit a deo q̃uis dẽ verũ a deo.
¶ Ad illud qd̾ obijcit̃ d̾ hoc qd̾ dicit aug. qȝ culpa
nõ põt cadere in sapientẽ. dicẽm qȝ sapia dicit̃. v.
modis. Uno mõ strictissime: sic dicit̃ idẽ qd̾ pie-
tas seu theosebia q̃ ẽ diuinus cultus. ⁊ in hoc sẽsu
cõprehẽdit fidẽ ⁊ spẽ ⁊ caritatẽ. ⁊ sm̃ hoc sapi
ens d̾r solus ille q̃ hȝ has tres virtutes. Alio mõ
dicit̃ stricte sapia que ẽ donũ. s. s. ⁊ i esa. xi. Tertiõ
dicit̃ cõiter sm̃ qȝ dicit aug. qȝ sapia ẽ cognitio re
rũ diuinarũ: sciã cognitio rerũ hũanarũ. Quarto
mõ dicit̃ cõiũs sm̃ qȝ dicit̃ sapia cognitio causarũ:
sciã vero cognitio effectuũ. Quinto d̾r cõissime.
put d̾r sapia quecũqȝ cognitio vera. Si ergo su
mat̃ sapia tribus vltis modis põt ẽẽ culpa in sa-
piẽte. duobus primis modis nõ. Uel alr̃ distigui
tur. qȝ sapia vno mõ d̾r cognitio simplex. ⁊ hec nõ
prohibet quin possit ẽẽ culpa in sapiẽte. Alio mõ sa-
pientia dicit̃ cognitio cũ sapore put dicit eccl̾s. Sa
pientia sm̃ suũ nomen est. sapor aũt iste potest ẽẽ
duplici ex cã. ex gratia gratis data. vel ex grã gra-
tũfaciente. si ex grã gratis data: vt fide informi. nõ
prohibet quin culpa possit ẽẽ in sic sapiente. Si
vero ex gratia gratũfaciẽte: prohibet ne culpa pos
sit simul inesse. ¶ Ad qd̾ obijcit̃ cõtra auctoritatẽ
aug. qȝ malũ tendit ad nõ ẽẽ. notãdũ qȝ est ẽẽ na-
ture: ⁊ est ẽẽ gratie. Item ẽẽ nature dupliciter ab
solute: ⁊ in cõparatione. Est enim ẽẽ nature ab-
solutum. ⁊ est ẽẽ ordinabile. ⁊ est esse ordinatum
qd̾ est gratie. Cũ dicitur esse absolutũ nature ra-
tionalis: dico esse qd̾ semp manet nec corrũpitur
nec minuitur. cũ dico esse ordinatũ. dico esse gra
tie. ⁊ hoc esse corrũpitur siue priuat̃ non minuit̃.
esse vero ordinabile est mediũ: ⁊ istud diminuit̃:
nõ totaliter corrũpitur. Secũdũ enim qȝ anima
magis peccat minus est ordinabilis in summũ bo-
num. Qd̾ ergo dicit aug. qȝ malũ tẽdit ad nõ ẽẽ.
intelligit̃ de esse ordinis. hoc est de ẽẽ nature or-
dinabilis. nõ de ẽẽ nature absoluto. vñ aug. in li.
de moribus eccl̾e. q̃ tendũt ad ẽẽ ad ordinẽ ten-
dunt. cũ cõsecuta fuerint ipm̃ ẽẽ cõsequunt̃. ⁊ hoc
est ẽẽ de quo dicit boe. qd̾ ordinẽ retinet seruat-
qȝ naturã. Qd̾ ergo obijcit̃ qȝ malum finitũ est: ⁊
ergo tot pñt ẽẽ mala qȝ deueniet̃ in finẽ ⁊ peni-
tus destruet̃: dicendũ sm̃ aug. in li. de moribus ec
clesie. diuina bonitas rez oĩno perducit. nõ sinit
vt omnino nõ sit: sed oĩa sic ordĩat vt ibi sint vbi
cõgruentissime possũt esse. donec ordinatis moti
bus ad id redeãt vnde defecerint. ⁊ hoc est qd̾ di
cit boetius. ordo quidam cuncta cõplectitur vt si
qua ab assignato ordine recesserint in alterũ ordi
nem relabat̃. ¶ Ad illud qd̾ dicit aug. qȝ malũ est
infinitũ. dicẽm qȝ malũ nõ dicitur tendere ad ali-
quid qd̾ nõ est via ad aliquid siue accessus ad ali

quid: sȝ recessus ab aliquo siue ab esse. sicut iniq
uitas est recessus a rectitudine. mali ergo nõ est
terminus sm̃ accessum sicut in ceteris pressioni-
bus: sed sm̃ recessum. huiusmodi aũt tendẽtia nõ
est cõtraria infinitatẽ.

Mẽbrum secundũ.

Consequẽter querit̃. vtrũ mala ẽẽ vel fi
eri sit bonũ. Ad qd̾ sic boe. v. de cõso.
sola diuĩa vis ẽ cui queqȝ mala bona
sunt. ¶ Itẽ apoc. vlti. Qui nocet no-
ceat adhuc. ⁊ qui i sordibus est sordescat adhuc.
Glo. dictũ est sibi vt non cesset ita cõprobare q̃ iu
stum est sordidos adhuc sordescere. ergo est bo-
num mala fieri. ¶ Itẽ omnis pena est iusta: sȝ ipa
peccata sũt pene. ergo sũt iusta. sed deus vult esse
iustum ⁊ bonum. ergo vult peccata ẽẽ ⁊ peccata
sũt bona. Qd̾ aũt peccata sint pene habet ro. i. in
glo. inter primã apostasiam ⁊ vltimã penam ge
henne: media culpa ⁊ pena sunt. ¶ Item grego.
in moral. peruerse menti ipsi sua culpa fit pena.
¶ Item aug. in li. cõfes. Iussisti domine ⁊ sic est
vt pena sua sibi sit omnis inordinatus animus.
¶ Item omne ordinatũ est bonum. malum est or
dinatum vt dicit aug. ergo est bonũ. Contra.
malũ est priuatio boni. ergo malũ nõ est bonũ.
¶ Item nec malũ fieri est bonũ. quia malum fie-
ri est malum. ergo malũ fieri nõ est bonũ. ¶ Sup
posito. qȝ malum fieri sit bonũ. querit̃ simil̾r vtrũ
mala facere sit bonũ. Similis enĩ ratiõ videtur
in actiua ⁊ passiua. Cõtra ro. iij. Faciamus mala
vt veniãt bona. ¶ Item querit̃. supposito qȝ ma-
lum fieri sit bonũ. vtrum similiter maliciam fieri
sit bonũ. similis enim ratio videt̃ in abstractis ⁊
cõcretis. Item supposito qȝ malũ fieri sit bonũ.
querit̃ in quo sit illa bonitas. nõ in malo: sic enĩ
malum in quantum malũ esset bonum. nõ ergo bo
nitas illa dicitur respectu malicie. Nec est respe
ctu subiecti. subiectũ enim ipsius priuatur bono.
ergo nõ est bonum. ponat̃ enim subiectũ mali si-
cut malus homo. abstrahat̃ malicia: non erit di-
cere malũ fieri est bonum. queritur ergo quare
non e malũ fieri est bonum. quia nec ratiõe mali
cie nec ratiõe subiecti videtur hoc posse esse ve
rum. Responsio. non est cõcedendũ qȝ malum
fieri sit bonũ simpliciter: sȝ qȝ sit bonũ sm̃ quid. s.
ratione boni qd̾ ex ipso elicitur. ¶ Ad primũ er-
go qd̾ obijcitur. sola est diuina vis ⁊c. patet solu
tio per illud qd̾ sequit̃. dum ex eis bona elicit. in
de ratiõe illius dicũtur deo esse bona. ¶ Ad illud
apoc. vlti. dicendum qȝ non valet. malum fieri est
iustum. ergo malum fieri est bonum. nam bo-
num dicitur absolute: iustum vero dicit ordinem
pene ad culpam siue exigentiã. vnde iustum cõ-
pulat bonitatẽ sm̃ quid. ¶ Ad illud qd̾ obijcitur.
qȝ omne peccatũ mediũ est pena. ⁊ oĩa pctã iusta.

dõm q pena duplicē ɔpationē hȝ vnā ad diuinā iusticiā aliā ad culpā. Scđȝ ɔpatõȝ ad diuinā iusticiā sic ē iusta ⁊ a deo: sȝ inquātū respicit culpā sic hȝ principiū defectiuū. Silr ipm peccatū põt ɔsiderari in se: ⁊ sic culpa ē nec bonū nec a deo. Uel põt ɔsiderari inquātū ordinatū: ⁊ sic ē pena ⁊ a deo. nõ q ipm malū sit a deo sȝ q ipse ordo sit a deo. ¶ Ad aliud dõm. q hec nullo mõ ē ɔcedenda. malū facē ē bonū. non. n. est silis rō i actiua ⁊ passiua. Nā cū dr malū fieri ē bonū: notatur potētia passiua. cū dr malū facē ē bonuȝ: notatur potētia actiua. potētia aūt actiua mali nõ ē bona. sȝ potētia passiua ē bona. qr i malo ē potētia passiua ad hoc vt ordinetur. est. n. maluȝ ordinabile ad bonū. ¶ Ad aliud dõm. q non dȝ ɔcedi q maliciā fieri sit bonū ꝑ maliciā. n. notatr ipsa dẽformitas nullo mõ ordinabilis ad bonuȝ. nõ. n. in hoc ponitur aliqđ bonū. sȝ cū dr malū: notatr adhuc subiectū qđ est nā bonū: ⁊ sic ordinabile i bonū. ¶ Ad aliud dõm. q cū dr malū fieri ē bonū. non ponit bonitas vel notatr respectu malicie vel respectu subiecti ipsius malicie sȝ respectu boni illius qđ elicitr ex ipso malo. siue respectu illius ad qđ ordinatur maluȝ: vn̄ bonitas inest ordini siue illi ad qđ ordinatur.

Membrum tertium.

Tertio mõ queritr. vtrȝ mala expediāt. ad qđ sic aug. xi. đ ciui. dei. Deus malis hominum voluntatibus vtitur bene. nec enim aliquem malorum eē presciuisset nisi simul presciuisset quibus eos bonorum vsibus accõmodaret. ¶ Item aug. audeo dicere supbis vtile est incidere in aliqđ aptum pctm: vt iam sibi displiceant: qui sibi placendo ceciderāt. Salubrius eniȝ displicuit sibi petrus qn fleuit q̄ sibi placuit qn̄ presumpsit. ¶ Iteȝ dam. ɔceditur quis in nephariā incidē opationeȝ. vt elatus, virtutibus i adulteriū: vt ex casu humilietur. ¶ Iteȝ numeri. xxij. venit dñs ad balaȝ. ibi orig. Nos dicimus diuina sapientia oīa ita disposita esse: vt nihil sit ociosuȝ malum vel bonum. Maliciam tñ non fecit: qnā tñ ab alijs inuentā cuȝ ɔhibere posset nõ ɔhibȝ. vtitr. n. [illegible] ad causas necessarias. ꝑ ipsos. n. est in quibus ē. ꝓbat eos qui ad gloriā tendunt. Si. n. ꝑimeretur malicia nõ essȝ qui ɔdiceret virtutibus. virtus aūt si ɔtrium non haberet nõ clarescēt. ¶ Itē aug. in li. ɔfes. qr singula bona sunt: & facio oīa valde bona ⁊ cui nihil oīo malum. sȝ neqȝ vniuerse creature tue. qr extra te nõ ē aliqđ qđ irrūpat ⁊ corrūpat ordinē quē iposuisti. in ptibus aūt eius quedā qbusdam qr nõ ɔueniūt mala putantr. ⁊ eadē ipsa ɔueniūt alijs ⁊ sūt bona. ⁊ oīa hec que sibimet nõ ɔueniūt ɔueniūt inferiori pti reȝ. nihil est oīno malum vniuerse creature tue. Cõtra. albius ē qđ est nigro impmixtius. ergo silr melius qđ malo ē impmixtius. ergo melius ē mala nõ eē q̄ eē. ¶ Itē pulchrior est mulier q̄ nulla hȝ maculā in aliq̄ pte: q̄ illa q̄ hȝ maculā in aliqua pte. vn̄ i cant. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula nõ ē in te. ergo si vniuersitas in nulla pte haberet malū melior essȝ. ¶ Itē aug. in enche. malū non ē nisi qr nocet. sȝ li nocet nõ expedit. ergo malū nõ expedit. ¶ Itē malū ē priuatio modi spēi ⁊ ordīs. ergo nec ē bonū nec vtile nec expediēs. Ad hanc. q. habeo solutõȝ. ē duobus locis. s. qõne de bono vbi qril đ ordine mali. ⁊ qõne đ signis voluntatis diuine. qõne đ ꝑmissione. Tñ notādū. q si malū ɔsideret in se: sic nõ ē bonū nec vtile nec expediēs. sȝ si ɔsideretur vt est ordinatū: sic ē expediēs nõ rõe ipsius mali sȝ boni qđ elicitr ab eo. ¶ Ad pmū ergo dõȝ. q bonū dr dupli. dr. n. bonuȝ simplr ⁊ absolute: ⁊ bonum in ɔpatõe. sic ⁊ melius dupli. Dõȝ ergo q reȝ vniuersitas melior esset simplr ⁊ bonitate absoluta: si nullū essȝ malum. sed bonitate ɔpata non essȝ melior vniuersitas. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝑ simile de muliere. dõm q non ē veṝ: qr in tali loco posset mulier habere maculā q essȝ ad maiorē pulchritudinē. sicut pȝ de cicatrice in facie militis. ¶ Ad aliud dõm. q malū nocet ⁊ expedit. nocet hn̄ti se ⁊ facienti. expedit inq̄tū ordinatur ⁊ expedit alijs. ¶ Ad vltimum dõm. q bonum corrūpit bonū pticulare sȝ nõ vle. maluȝ. n. ⁊ peccatū ⁊ huiusmodi corrūpit ordinē ⁊ bonū pticulare huius essȝ ordo vlis ⁊ bonum vle non corrumpitr. vn̄ boe. v. de ɔso. Ordo qdā oīa complectitur. vt siquis ab assignato ordine recesserit in aliū ordinem relabatur.

Membrum quartuȝ.

Consequēter queritur đ impletõe diuine voluntatis: an semꝑ ipleat in malo sic in bono. Ad qđ aug. in enche. De homine semꝑ deus implet suam voluntatem. qr nihil facit hõ đ quo deus non opetur qđ vult. nõ. n. vult deus vt peccet hõ. si aūt peccauerit penitentiā vult ꝑcere. in peccatis đ ɔseuerātē punire. sic alios ab eius ꝑpauit ad penā alios ꝑpauit ad gloriā. ¶ Itē aug. de li. ar. nihil in li. ar. ɔstitutū supat voluntatem dei. ⁊ si fiat extra eius voluntatem que ipse ēuilibz putandum ē fieri ita tā q̄ velit fieri ⁊ non fiat. ex hoc ergo relinquitur q voluntas dei semper impletur de bonis ⁊ malis. Contra. cuȝ voluntates sint contrarie q̄ sunt de contrarijs. voluntas autem mala ē đ malo voluntas dei de contrario. s. bono ergo voluntas mala ɔplet suum actum: ⁊ non ɔpletur actus qui est ɔtrarius bonus. ergo voluntas diuina nõ semꝑ iplet. ¶ Itē vult deus salomonē castitatem seruare. sȝ salomõ vult luxuriari nec seruare nec seruat. ergo nõ implet volūtas dei de salomone.

¶ Itē volūtas bñplaciti ē volūtas q̄ ē ipse deus. si ergo dicit q̄ ꝯ volūtatē ei⁹ bñplaciti nihil fit: tū dicit aliqd fieri ꝯ volūtatē eius. hoc ē ꝯ volūtatē signi. hoc ē ꝯ pceptū vel phibitionē. Sz tunc obycitur. volūtas beneplaciti dei est omnium bonoꝝ. ergo deus volūtate beneplaciti vult nos facere bona. sed nos nō facimus semꝑ bona imo mala. ergo facimus ꝯ volūtatē bñplaciti: ⁊ volūtas bñplaciti cassat. ¶ Itē dicit malū fieri ꝯtra dei volūtē: pōt ne intelligi aliquo mō fieri ꝯtra voluntatē beneplaciti. Itē potest ne malū fieri ꝯ voluntatē signi que dicit ꝑmissio. naz dicit aug. sup illū locū ps. vt nō loquat os meuz opa hominuz. opera hoim dicit mala que pter dei voluntatē fiunt qu ipse etiam pter eius ꝑmissionez que ipse nō est. ¶ Itez cum ex his ponat q̄ nihil fit ꝯtra signa voluntatis que sūt ꝑmissio ⁊ operatio: sed tñ cōtra signa voluntatis que sūt pceptio ⁊ ꝓhibitio fiūt mala: querit vñ hoc. ¶ Itē obycitur ꝯtra hoc qḋ dicit aug. q̄ deus aliquos ab eterno ꝑparauit ad penā. Cōtra. dama. nō in puniendo plasmauit nos deus. ¶ Itē ꝓpriū eius ē parcere ⁊ misereri. pegrinū aūt ⁊ alienū est ab eo punire. vt habet esa. xxviij. vnde etiā dicit egredi de loco suo est punit esa. xxvj. ⁊ treñ. iij. Nō ex corde suo abiecit dñs filios hominum. ¶ Itē quare dicit eius ꝓpriuz misericordia magis q̄ iusticia. cuz ita sit iustus sicut misericors. Rñsio. cuz sicut dictuz est volūtas dei dicit dupliciter. volūtas beneplaciti ⁊ voluntas signi. volūtas bñplaciti semꝑ implet. voluntas vero signi. que est pceptio vel ꝓhibitio nō semꝑ implet. voluntas vero q̄ est ꝑmissio vel opatio semꝑ implet. ⁊ rōbilius iaz patebit. ¶ Ad illud ergo pmo qḋ obycit. dōm q̄ volūtas diuina si ꝯsideret vt ꝑ eꝯ pceptū: sic aliqd dicit fieri ꝯ volūtatē. Si vo ꝯsideratur vt ꝑmittens vel puniens vel ipsuz dei bnplacitū sic nō dicit fieri ꝯtra dei volūtatez. vñ aug. i enchi. loquens de malis dicit. quātum ad ipsos attinet qḋ deus voluit fecerunt. Quātū vero ad omnipotētiaz dei nullo modo id facere valuerūt. hoc ipsuz. quippe qḋ ꝯtra dei volūtatē fecerūt: de ipsis factū ē volūtas ei⁹. miro ⁊ ineffabili mō nō fit preter eius volūtatē aliud etiaz qḋ fit cōtra eius voluntatez: q: nō fieret si nō sineret. nec vtiqz nolēs non sinit sed volēs. Ex hac ergo auctoritate aug. patet distinctio. nam cōtra voluntatez beneplaciti nihil potest fieri. ⁊ hoc est qḋ dicit q̄tum ad eius omnipotētiaz nullo mo do id facere valuerunt. hoc est q̄tuz ad ei⁹ volūtatē omnipotētez que est beneplacitum. Contra vero volūtatē precipientē fiunt peccata. ⁊ hoc significat cuz dicit. hoc ipso qḋ cōtra eius volūtatem fecerunt. hoc est cōtra eius pceptum. Item q̄tū ad volūtatem punientē de malis implet volūtas dei. ⁊ hoc est qḋ dicit. de ipso facta ē volūtas. Itē q̄tū ad volūtatē ꝑmittentē nō fit mala pter eius volūtatez. hoc est pter eius ꝑmissionē. ⁊ hoc est qḋ dicit miro mō nō fit preter eius volūtatē qḋ fit ꝯtra eius volūtatē. ¶ Ad secūdū dōm fm ans. in li. i. cur deus homo. si [illegible] que celi ambitu ꝯtinent vellet nō ee sub celo aut elongari a celo: nullatenus possent nisi sub celo esse nec fugere celū nisi appropinquādo celo. nā vñ ⁊ quo ⁊ qua irēt sub celo essent. ⁊ quāto magis a quibet celi pte elōgarent: tanto magis opposite pti appropinq̄rēt. Ita q̄uis hō vel malus angelus diuine volūtati ⁊ ordinatiōi subiacere nolūt: nō tñ eā effugere valet. q: si vult fugere de sub volūtate iubētē: currit sub volūtate puniētē. ⁊ si q̄ris q̄ transit nō nisi sub volūtate ꝑmittēte. ⁊ hoc ipsuz qḋ pverse vult aut agit in vniuersitatis p̄fate ordinē ⁊ pulchritudinez summa sapia ꝯuertit. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ quēadmodū dicit damascenus. q̄ deus oīa pcognoscit: nō aūt oīa pdetermīnat. pcognoscit aūt ea q̄ sunt i nobis. hoc ē in ptāte nři arbitrij. nō aūt pdetermīnat. nō. n. vult maliciā fieri nec ꝯpellit virtutē. pdetermīnat aūt q̄ nō sunt i nobis. Dicēdū q̄ volūtas beneplaciti est respectu bonoꝝ dupliciter. aut cū pdetermīnatione eoꝝ que nō sūt in ptāte arbitrij ⁊ hec sūt allegata necessitati. aut sine pdetermīnatōe ⁊ hō mō est bonoꝝ que sūt i ptāte arbitrij. Sic. n. vlt illa bona vt relinquat nec facultati ⁊ volūtati eꝯ nō ꝯpellat. ⁊ io si fiat ꝯtrariū fit ꝯ eius volūtatez: q̄uis fiat pter eius volūtatem q̄ est ei⁹ bñplaciti. ¶ Ad quartū qḋ querit si possit dici aliquid fieri ꝯ volūtatem bñplaciti dōm q̄ nō ꝓpe loquēdo. ⁊ si alicubi inuenit etiā nō ē aliud ꝯ eius volūtatē q̄ pter eius volūtatē. ¶ Ad quītū ⁊ sextū dōm. q̄ ꝯ ꝑmissionē ⁊ opatione dei que sunt signa voluntatis nihil fit. cōtra preceptionē aūt etiaz ꝓhibitionem fiunt peccata: q: preceptiō ⁊ ꝓhibitio respiciunt faciendū vel vitanduz de futuro. qḋ potest aliter euenire vel in cōtrariū. ꝑmissio vero ⁊ operatio respiciunt ipsum qḋ fit vel qḋ factum est qḋ autē fit vel factum est non potest nō fieri vl factum esse. ¶ Ad ea vero que obyciuntur cōtra verbuz aug. deus aliquos pparauit ad penaz. dicendū q̄ hec prepositio ad quādoqz dicit finez intentionis. sicut cum dicit iste vadit ad forum. quādoqz terminū vel euētū qui accidit preter intentionem. ⁊ hoc modo accipitur verbuz aug. ¶ Ad vltimū dicēdū. q̄ misericordia dei ꝓpriuz dicit. q: ad ꝯpletam rationē effectus misericordie nō requirit actus vel meritum nostrū: sed solū qḋ est dei. ad rationē aūt effectus iusticie requiritur exigentia meritoꝝ.

Questio. xlj. de conformitate humane voluntatis ad diuinam.

Onsequēs est querere de ɔformatiōe voluntatis hūane ad dinaz. ⁊ p hūc modū. Primo. vtrū possit esse talis ɔformatio. Scdo. qd sit huiusmōi ɔformatio. Tertio. an teneamur ɔformare volūtatē nostrā volūtati diuie. Quarto. an teneamur velle qd deus vult. Quinto. supposito q nō tā teneamur velle qd scimus deū velle. Sexto querit. an fuit meritoriū sanctis q volebāt xp̄m pati. Deinde. vtz nobis possit eē meritoriū velle passiones sctoz. Ultio. vtrū possimus velle dānationes reproborum.

Membrū primū.

Ad primum, sic. ps. Exultate iusti. glo. quantum distat deus ⁊ homo: tantum distat volūtas dei ⁊ hominis: sz non est possibilis ɔformatio dei ⁊ hominis. ergo nec conformatio voluntatis homīs ad voluntatem dei. ¶ Item esa. lv. sicut exaltātur celi a terra: ita exaltate sūt vie mee a vijs vestris ⁊ cogitationes mee a cogitationibus vestris. Cōtra. non adhesit mihi cor prauū ⁊c. glo. voluntas dei sēp rectū ē. cui debemus cōformari vt simus recti. Responsio. ē distātia duplex. essētialis: ⁊ proportionalis. Distantia essentialis inter voluntatem diuinam ⁊ humanā est infinita. diuina enim volūtas ē diuina essentia. diuina essentia infinitū excedit humanā volūtatem. Sed loquēdo de distantia proportionali non est distātia in infinitum. ⁊ dicitur proportio p relationez volūtatis humane ad diuinam: sicut dicit homo bonus per relationez bonitatis sue ad diuinam. Volūtas autem dei vt ē finis voluntatis hoīs: non est voluntas absolute dicta. sed vt est regularis: hominis volūtatem fm sui ɔplacentiam in opere siue ī operis imitatiōne. ⁊ sic non ē inter hec distantia infinita.

Membrū secundū.

Ecūdo querit quid sit conformatio. aut eniz attenditur in volendo quod deus vult: aut volendo quod scimus deum velle. Non primo modo. quia mali quandoqz volunt quod deus vult. vt malus filius vult mori patrem: qd tamē deus vult. Si secundo modo. ergo. b. virgo non cōformauit voluntatem suam voluntati diuine: quia nolebat xp̄m pati. quod patuit ex vehementia doloris. vnde luc. ij. ⁊ tuam ipsius animam pertrāsibit gladius. ⁊ tamen deus volebat pati. ergo peccauit. vel ad minus non meruit. ¶ Itez si attendatur in volendo: non solum qd deus vult sz ēt volendo illud qd scimus deum velle. fm hoc existēs in peccato mortali potest conformare voluntatē suā voluntati diuine. q: pot multa bona facere propter deū: ⁊ deus vult q faciat illa propter deum. Responsio. ɔformatio pōt attendi fm quatuor genera causarū. s. in volendo quod deus vult. in volēdo vt vult. ī volēdo q causa ipsum velle. in volendo ad quod vult. Prima ē conformitas materialis. secūda formalis. tertia ē in ratione cause efficientis. quarta in ratione finis. Dicendum ergo q si illa quatuor ɔcurrant ē conformitas perfecta siue ɔformatio sufficiēs. autem conformitas attendit in duobus. vt. s. velit homo sicut vult deus: ⁊ ppter qd vult. Imperfecta vero ɔformatio est homo vult qd deus vult vel qd scit deum velle. ⁊ ē ɔformitas perfecta fm quatuor genera causaꝝ. vt dictū ē. ⁊ fm hoc dicitur q est conformitas in bonis ⁊ in malis: ⁊ in via ⁊ ī patria. De b. virgine dōm. q voluit vt de⁹ voluit ⁊ pp quod voluerit. vt patebit.

Membrum tertium.

Ertio querit. an teneamur cōformare voluntatē nostrā volūtati diuine. etiā dei q sic. ro. xiij. plenitudo legis est dilectio. tenemur ergo ad dilectionē. dilectio aūt ɔformat voluntatē nostrā volūtati diuine. tenemur ergo ad ɔformationē. Qd aūt dilectio ɔformet: dicit hugo d. s. vic. Scio aīa mea quia quicqd diligis: vi dilectiōis ī eius similitudinē trāsformaris. ¶ Itē glo. sup ps. volūtas dei semper recta ē cui debemus ɔformari vt simus recti. sz tenemur eē recti. ergo tenemur ɔformare. Cōtra. nullus tenet ad īpossibile. sz obstinati ⁊ dānati n̄ pnt ɔformari. ergo n̄ tenent. ¶ Itez si tenentur ɔformare existens in mortali pctō: ɔtinue peccāt.

Rn̄sio. pcepta negatiua obligāt semp ⁊ ad semp. affirmatiua vo obligāt semp sz n̄ ad semp. ¶ Ad illud vo qd obijcit de obstinatis ⁊ dānatis. dōz q quis absolute teneant q sūt obligati: tū p statu obstinatois dicendū qdā q obstinati n̄ tenent. q: hoc ē eis īpossibile. Si obijcit. ergo reportabūt lucrū de culpa. Rn̄sio. n̄ ē verū. s. n. n̄ ē obligat⁹ ad ɔformationē: tū ē obligat⁹ ad penā. Secundū alios distinguēdū iuxta dōm ans. q: aut illa īpossibilitas qua n̄ pt qs ɔformare volūtatē suā volūtati diuine surgit ex culpa vel n̄. si n̄ surgit ex culpa n̄ tenet ad ɔformatiōz. si vo surgit ex culpa n̄ absoluit a teneri. ⁊ fz h dr q obstinatus tenet ad ɔformatiōz licz illō sit īpossibile. ¶ Ad illō qd obijcit de illis q sūt in pctō: q ɔtinue peccāt: rn̄sio sic dō caritate ad quā tenemur semp sz n̄ ad semp. regulariter. ad h q teneat moueri motu caritatis ɔsistit in ɔphēsione bonitatis dei. ⁊ q bēat hītū q possit fieri ad dilectionē dei. sic dōm de ɔformatiōe.

Membrum quartū.

Quarto queritur. an teneamur conforma-
re voluntatē nostrā voluntati diuine vo
lendo qđ vult. Videtur q̄ non. aug. Bo
nus filius bona voluntate vult patrem
viuere quem deus nō vult viuere. ¶ Contra. ps.
non adhesit mihi cor prauū. cor prauū et distor-
tum habet qui nō vult quod deus vult. Respō
sio. non tenemur velle qđ deus vult. sz bona vo-
luntate possumus aliud velle q̄z quod deus vult.
tamen distinguendum ē illud quod deus vult. aut
ē scitum a nobis. aut ignoratum. si ignoratū: non
tenemur q2 ignorantia excusat. Si cognitū: vno
modo tenemur. vt patebit. j. et sm hoc intelligen
da ē glo. super ps. q2 prauum cor habet qui non
vult qđ scit deum velle. ¶ Et similiter dōm ad ali
ud. q̄ sm vnum modum qui iam dicitur: tenemur
velle quecūqz scimus eē bona et iusta.

Membrum quintum.

Quinto queritur. vtrū teneamur velle qc-
quid scimus deū velle. Ad qđ sic. tene
mur ad caritatem. vera aūt amicitia ē
idem velle et idem nolle. Si ergo dili
go deum: volo quicquid scio ipsum velle. ¶ Itē
aug. Impius ē cui displicet prouidentia. puidē
tia aūt est sm acceptatōez volūtatis dei. ergo im-
pius cui displicet qđ deus vult. ¶ Item si possem
velle ꝯtrium eius qđ scio deū velle. ergo similiter
possum dicere vel facere. qđ ē falsum. ergo sil'r si
possum velle ꝯtrium eius qđ scio deū velle. ergo
teneor velle quicqd scio ipsum velle. ¶ Contra.
beata virgo sciebat deū velle passionē xpi: quam
ipsa nolebat et nō peccauit. ergo nō tenebat velle
qđ sciebat deū velle. Sil'r tristes erāt apli de nece
sui dñi. Itē hieremias optauit ne hierusalem de-
strueret. qđ tñ sciebat deū velle q2 iam sibi fuerat
reuelatum. non tamē peccauit. ¶ Item luc. xix. vi-
dens ihs ciuitatē fleuit sup illā. ergo noluit sub-
uersionē ciuitatis: et tñ deus illā volebat. ¶ Item
si tenemur velle qđ scimus deū velle. et scio deū
velle q̄ si ego pecco q̄ deus subtrahet mihi gra
tiā. ergo teneor velle hoc. sz si vellem hoc: vellem
non eē bonū. q2 sequit. si subtrahit mihi grām nō
sum bonus. ¶ Itē teneor velle q̄ deus mihi gra
tiā pseruet. nō ergo teneor velle q̄ deus subtra-
hat mihi grāz. ¶ Itē deus vult pmittere me pec
care. ergo teneor velle q̄ deus permittat me pec
care. quod vr falsum. q2 xps docet orare ne īduca
mur ī tēptatōem. ¶ Itē phi. j. Cupio dissolui et c.
sed xps nolebat ipsum dissolui. quia sequit: con-
fidens scio q̄ permanebo omnibus vobis ad p-
fectum quod volebat deus. et hoc sciebat apo-
stolus. Responsio. quidam dicunt. q̄ in prece
ptis et in phibitionibus tenemur velle quod sci
mus deum velle: in alijs non. ¶ Sed contra. sicut
culpa ē decliare a prima bonitate cum scitur: ita
culpa est declinare a prima bonitate cum cogno
scit. sed peccatum est declinare a prima veritate.
vnde aug. qui dicit falsum: sciēter declinat a veri
tate in falsitatem. ergo similiter ē declinare a pria
bonitate siue a voluntate diuina cū cognoscitur.
Propter hoc alij dixerūt. q̄ ē volūtas vel appe
titus rationis et sensualitatis. volūtate ergo rōnis
tenemur velle qđ scimus deum velle. nō volūtate
sensualitatis. beata ergo virgo et apli passionem
xpi voluerūt volūtate rōnis: nō volūtate sensua-
litatis. sz doluerunt de ea. vñ et xps sic eā noluit.
vñ dixit. tristis ē aīa mea et c. ¶ Itē ad illō hiere.
dōm. q̄ ē volūtas absoluta: et pditionalis. loquē
do de volūtate absoluta: nō voluit hieremias il-
lud. sz voluntate pditionali. sicut illud ro. ix. op-
tabam anathema et c. s. si eēt optabile. ¶ Ad illud de
fletu super ciuitate dicunt. q̄ dñs non fleuit actum
future subuersionis: sed fleuit pro culpa subuer-
sionis. ¶ Ad illud de subtractione gratie. dicen-
dum q̄ volūtas aliqñ dicit respectu actōis. aliqñ
respectu cessatiōis. Cum ergo dicit deus vult sibi
subtrahere gratiam. non dicit voluntas respectu
alicuius actionis: sed respectu cessationis. Volū-
tas vero cessationis non dicit voluntatem in ali-
quid. et ideo non teneor velle q̄ deus subtrahat
mihi grām. Similiter dicendū deus vult pmitte
re me peccare. nō. n. dicit volūtas in aliqd: sz re-
spectu non cohibitiōis cū possit. ¶ Ad aliud apli.
dōm. q̄ volūtas illa non fuit voluntas sensualita
tis. quia illa non ē respectu boni eterni: sz fuit vo
luntas rationis. sz ratio potest considerari vt na-
tura: vel vt ratio. vt natura: semp appetit bonum
eternū. sed ratio vt rō: semp psiderat voluntatē
dei: et ideo se cōformat ei. Aliter dicendum sm
alios. q̄ voluntas diuina pōt respicere volentem
siue voluntatē meā vel volitum. teneor ergo velle
qđ scio deum me velle. vnde glo. super illō. Re-
ctos decet collaudatio. congruit vt quecūqz vult
deus te velle: velis et tu. Cōngruit aūt deū te velle
aliqd velle: qđ nō vult me velle. vt mortē patris
mei. vñ q̄uis ego scirē deū velle aliqd: nō debeo
illō velle nisi cōgruat mihi illō velle. vñ qđ scio
deū velle: aut pgruit mihi illō velle: aut nō. si con
gruit mihi: teneor illō velle. si nō pgruit: nō teneor.
vñ aug. pōt quis velle bonū qđ sibi nō pgruit. et pp
hoc q2 subtrahere grām et huiusmōi nō pgruūt. ideo nō
tenemur ea velle. ¶ Ad illud qđ obijcit. q̄ vera
amicitia ē idē velle et idē nolle. Rñsio. q̄ verū ē
q̄ pueniit amico velle. Sil'r ad illō aug. Impius
ē cui displicet diuīa puidētia. dōm q̄ illō qđ dis
plicet pōt psiderari absolute siue ī se: vel ī relatōe
ad diuinā puidentiā. sz illud qđ subest diuīe puī
dentie in se psideratū displicet: non ē malū. sed si
psideret in relatione ad diuinā puidentiam: iste
cui displicet impius ē. ¶ Ad aliud dōm. q̄ ptrari
um eius quod scio deum velle pōt eē duplicitur.

si.n.cõtrarietas attẽdatur ex pte volliti solum: sic possũ velle cõtrariũ eius qđ scio deũ velle ⁊ dicere ⁊ facere. sicut si scirez deũ velle mortem patris mei: tñ possũ velle eius vitã ⁊ laborare ad vitã eius: ⁊ dicere medico vt ad hoc laboret. Si vero attẽdatur ꝯrietas ex parte volẽtis: nõ debeo. qr nõ debeo velle ꝯtrariũ eius qđ scio deũ me velle. deus aũt non vult me velle mortẽ patris.

Membrum sextũ.

Item queritur. vtrũ meritoriũ fuit sanctis ꝙ volebant mortẽ xpi. siue in volendo cõtrariũ eius qđ scimus deũ velle. qr xpus fleuit super ciuitatem. nolebat eniz populi mortẽ ⁊ destructõem: ⁊ meruit in hoc. Similiter de .b. virgine que meruit ꝯpatiendo filio. ⁊ tamẽ sciebat xpm hoc velle. Similiter de aplis. tristes erãt apostoli: ⁊ tamẽ in laude eorum. ¶ Itẽ si compatimur ⁊ cõregnabimus. ergo cõpatiendo meremur vitã eternam.

Cõtra. velle ꝯtrariũ eius qđ scimus deũ velle nõ est ex caritate. vera.n. amicitia est idem velle. sed omne meritum est ex caritate. ¶ Item beata virgo ꝙ voluit xpm nõ pati hoc fuit sensualitatis: tamẽ .b. virgo noluit ꝙ xpus non pateretur. sensualitate autem non est mereri. ergo non meruit in hoc .b. virgo. Respõsio. quidã dicunt ꝙ voluntate rationis tenemur velle quicqd scimus deũ velle: nõ volũtate sẽsualitatis. ⁊ .b. virgo voluit ꝙ xps ñ pateretur volũtate sẽsualitatis. Et de merito ita dicunt. ꝙ quidã sunt motus qui non sunt subiecti li. ar. nec in ortu nec in progressu vt patet in famẽ ⁊ siti. Et sunt motus qui subijciuntur li. ar. in ortu ⁊ in progressu. sunt etiam quidã qui subiecti sunt in ortu: sed non in progressu. illi ergo motus primi qui nõ sunt subiecti nec in ortu nec in progressu: non sunt meritorij nec in ortu nec in progressu. Qui vero sunt subiecti in ortu ⁊ in progressu: sunt meritorij in ortu ⁊ in progressu. intermedij sunt meritorij in progressu sz non in ortu. De tristicia ergo xpi ⁊ de beata virgine ⁊ de apostolis dicunt. ꝙ dolor ille fuit sensualitate: ⁊ ideo nõ fuerit meritorius. ¶ Item ad illud: si cõpatimur ⁊ cõregnabimus. dicẽdũ ꝙ illud itelligit de voluntate rõis ⁊ cõpassiõe. hoc ẽ de voluntate patiendi pro xpo. Uel aliter dicendũ. ꝙ meruerunt beata virgo ⁊ apostoli cõpatiẽdo xpo. Quod obijcitur ꝙ hoc nõ fit ex caritate: Respõsio. est motus caritatis fm debitũ vie: ⁊ fm perfectionez patrie. fm perfectiõez que erit in patria: nõ est velle cõtrarium eius qđ scimus deum velle. in patria.n. nihil aliud volemus nisi qđ deus volet. sed caritas fm debitũ ⁊ cõueniẽtiã in via: ⁊ si nõ velit quicqd deus vult: vult tñ quicquid scit nos deũ velle. Unde .b. virgini nõ cõgruebat non dolere de morte filij. ⁊ ideo volũt cõtrariũ ei qđ deus voluit. qr illud qđ deus volebat sibi velle non cõgrueret. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ illud fuit ex sensualitate ⁊ ita nõ fuit meritoriũ. Dicendũ ꝙ sensualitas proprie nõ est in brutis. sed sensualitas proprie dicit ordinationez ad rationez. vnde sicut in sensualitate potest esse demeritũ vt veniale peccatum: ita ⁊ meritũ.

Itẽ queritur. vtrum .§. j.

meritoriũ sit dolere de passionibus sanctorum vel velle illas. qr pium est lugere martyrium: ⁊ piũ est gaudere de martyrio. ergo est meritoriũ nolle mortem martirũ. ¶ Contra. hoc erat cõtrariũ voluntati diuine: ⁊ hoc sciebant. Responsio. velle cõtrariũ volũtatis diuine dicitur dupliciter. velle ꝯtrariũ eius qđ scio deum velle: ⁊ hoc potest esse dupliciter meritoriũ. vel volendo cõtrariũ eius qđ scio deũ me velle: ⁊ hoc non põt esse meritoriũ. vel aliter. de p̄sentibus passionibus sanctorũ debemus dolere: de preteritis vero possumus gaudere.

Itẽ queritur. vtrum .§. ij.

iusti possint letari de passionibus reproborum. ps. conuertãtur peccatores in infernum. Glo. non hoc dicit optantis affectu. ¶ Cõtra. sancti volunt qđ vult deus. sed deus vult penam illorũ. ¶ Itez apo. vi. quare non vindicas sanguinez nostrum ⁊c. ¶ Item ps. letabitur iustus cum viderit vindictam. Respondet quidam. ꝙ aliud est optare: aliud velle. Optare etiam est concupiscibilitas: velle rationalis. Non optant ergo penas malorũ: ⁊ si velint. qr nõ delectãtur in pena ⁊ si ratione moueãtur. ¶ Cõtra. letabitur iustus cũ viderit vindictam ⁊c. Rñsio. pena reproborũ fm ꝙ refertur ad naturaz patientẽ non delectat sanctos. sed fm ꝙ refert ad diuinã iusticiam petiant infereutẽ. sic delectat eos.

Questio. xliij. de diuina generatione.

Inuocata spiritussancti gratia. post inquisitiones eorũ que pertinent ad diuinaz essentiaz: cum omni veneratione ⁊ modestia procedimus ad inqsitiõez eorũ q̃ ptinent ad delectationem diuinarum personarum. Modus autem inquisitionis ⁊ ordo erit talis. vt primo queramus de multiplicatione seu pluralitate personarũ. Scđo. de veritate psonarũ. Tertio. de numero personarum. Quarto. de ordine personarũ. Quinto. de equalitate personarum. Multiplicãtur autem seu plurificantur persone diuine fm habitudinem generationis

filij a patre: ꝛ ſm habitudinē ꝓceſſionis ſpūſſan
cti ab vtroqȝ. primo igitur erit inquiſitio ꝺ gene
ratione filij a patre· conſequēter de ꝓceſſione ſpi
ritusſancti ab vtroqȝ. ¶ De eterna aūt generatio
ne primo ꝓpter incredulos q̄ritur. an generatio
ſit. Scḋo. qd ſit. Tertio. cuius ſit. Quarto. ꝺ quo
ſit. Quinto qūo ſit ꝛc̄.

Membrum primum.

D primum ſic ꝓceditur. Aug. l. li. lx
xxiij. q. Deus pf ab eterno aut potuit
filium generare ꝛ noluit. aut non vo
luit: ſed potuit. aut non potuit: ſed vo
luit. aut neqȝ voluit neqȝ potuit. Si voluit ꝛ
non potuit. ergo impotens fuit. Si potuit et
non voluit. ergo inuidus fuit. ſed ab eo relega
ta eſt omnis inuidia. Si nec potuit nec voluit.
inuidus ꝛ impotēs fuit. ſed iſta relegata ſunt ab
ipſo. relinquitur ergo ꝙ potuit ꝛ voluit. ꝛ con
ſtat ꝙ ſciuit. ſed ad hoc qḋ cū rōnalis agat non
plura exiguntur niſi velle. poſſe. ſcire. ergo filiū
ab eterno genuit. ergo generatio eterna ē. Se
cunda ratio ē. bonum naturaliter ꝛ eſſentiale eſt
ſui diffuſiuum. vnde hec eſt laus boni. ſ. ſe diffun
dere. qꝛ ſi ponerentur duo bona in omnibus ſīl
lia: preterq̄ȝ in hoc ꝙ vnum ſuam bonitatem dif
funderet: aliud non. cōſtat ꝙ bonum illud qḋ ſe
diffunderet in hoc eſſet magis laudabile ꝛ meli⁹
alio bono qḋ ſe non diffunderet. completa ergo
rō boni includit in ſe diffuſionē. ergo vbi ē ſū
mum bonum: ibi ē ſūma diffuſio. Sūma autē
diffuſio ē qua maior excogitari non pōt. maior
aūt diffuſio cogitari nō ꝓōt q̄ȝ illa que ē ſȝ ſbāz.
ꝛ maxime ſm totam. ergo ſūmum bonū neceſſa
rio ſe diffundit ſm ſubſtātiā totam. ꝛ in ipſo maxīe
intelligitur hec diffuſio. ſȝ nihil aliud ē virtus ge
neratiua niſi virtus diffuſiua ſbē ſue: ad hoc vt
ꝓducatur ſimile in nā. ergo in ſūmo intelligitur
hec virtus ſūme ꝛ ab eterno: cū illud bonū ſū
mum ſit ꝛ eternum. ſed vbi hec ē virtus ē gene
ratio. ergo generatio eterna eſt. ¶ Si dicatur ꝙ
hec rō non ꝓcedit: qꝛ in bono nō intelligitur dif
fuſio niſi ex ꝑītē: ꝛ nō naturaliter vel eēntialiter.
In ꝯtrarium obijcitur de pfectione boni ꝛ nobilita
te eſt: cōicare ſeipſū. Unde hec ē laus boni. qcqd
aūt e perfectiōis ꝛ nobilitatis boni: attribuit ſū
me bono. ergo neceſſario in ſūmo bono ē ſūmꝑ⁹
cōicatio. ꝛ cū ipſum ſit ſummū: ergo ſūma cōica
tio. Magna aūt cōmunicatio eſt cōicare ſua: vl̓
ſuam qualitatē vel ſuā accn̄s. maior vero cōica
tio eſt cōicare ſuam ſbām. maxima ergo ꝛ ſūma
eſt cōicare totā ſuam ſbāz. ergo hec cōicatio ne
ceſſario ē in ſūmo bono. ſed cōicare ſuā ſbāz vt
ſimile ꝓducatur in natura: nihil aliud ē q̄ȝ gene
rare. ergo neceſſario in ſūmo bono intelligit ge
neratio. ergo gnātio eterna ē: qꝛ qcqd ī eo intelli

gitur eternū ē. Alia rō ē. cōis ꝯceptio animi ē
ꝙ quicquid ē nobilitatis ꝛ pfectiōis ꝟtutis ē deo
tribuēdum. Jtē nobilior ē ꝟtus q̄ ꝓhȝ nobiliorē
effectū vel actū. ſȝ ꝯparando oēs act⁹ virtutū: non
ē nobilior actus alicuius ꝟtutis agentis q̄ȝ ille q̄
ꝓducit ſilē in nā ipſi agēti. ſȝ virtus ē cuius talis
actus. ſ. ꝓducē ſilē in nā ipſi agēti ē virtus gene
ratiua ꝛ nō alia. Virtus. n. artificialis ꝓducit ar
tificiatū. ſed nō ſilē in nā. a ꟝tute aūt generatiua ē
ꝓductio ſbalis. hec ē ſimilis ī nā. ꝛ hec ē virtuo
ſior productio. ergo inter virtutes omnes ꝓdu
centes aliquid: nobilior ē virtus generatiua que
habet producere ſimile in natura. ſed qḋ eſt no
bilitatis vel nobilioris virtutis: non poteſt nō in
telligi in ſumma virtute ꝛ ſumma potentia que ē
deus: ergo in ſumma virtute ꝛ potentia intelligi
tur virtus generatiua. ergo generatio eterna eſt.
Alia rō pfectio nature eſt ꝛ nobilitatis vt ha
beat virtutem qua poſſit ex ſe ꝓducere tale q̄le
ipſa ē: ſiue ſilē ſibi in nā. vnde ſi homo ex ſe non
poſſet producere hoīem: iſtud eſt imperfectio in
ipſo. qꝛ nā ē vis inſita rebus: ex ſimilibus ſilia ꝓ
creans. ſicut dic̄ phs. ſȝ qcqd ē nobilitatis ꝛ pfe
ctionis: ē in ſumma nā. ergo in ipſa ē vis produ
ctiua ſilis in nā ex ſe. ſed hec ē virtus generatiua
ergo in ipſa ē vis generatiua. ergo ꝛ generatio:
ꝛ pater ꝛ filius: ꝛ generās ꝛ genitū. Alia rō.
deus ē lux icorporea ꝛ inacceſſibilis. ſȝ omni lu
ci eēntiale ē ꝛ naturale de ſe coeuum ſplendorē
gignere. ergo in ſumma luce neceſſario intelligi
tur generās: ꝛ ſplēdor genitus. ¶ Si dicatur ꝙ
congruit eternam generationem eē in deo: ſȝ nō
eſt neceſſarium. Anſel. quodlibet inconueniens
deo ſequitur impoſſibile. ꝛ quodlibet deo con
ueniens ſequitur neceſſarium. ergo ſi deo conue
nit vel congruit generatio. ergo neceſſario eſt in
deo. ꝛ maxime loquendo de neceſſitate immuta
bilitatis qua talis eſt in diuinis ꝛ non neceſſitate
q̄ ponit coactionē: ꝛ ita ꝺ neceſſitate ē eterna gnātio.

Ad oppoſitū ſūt rōnes

ꝛ primo ponuntur rationes ad infirmandum pri
mam rationem que eſt augu. que oſtendit neceſ
ſitatem generationis eterne. videtur ergo ꝙ ma
le procedat ratio cū dicit ſi voluit ꝛ nō potuit.
ergo impotens fuit. qꝛ in filio non ē potentia ad
generare: ſicut in eo nō eſt potentia ad hoc ꝙ ſit
pater. ſed ex hoc nō dicitur filius impotens. er
go nec ſimiliter dicetur pater impotens ſi nō po
teſt filiū generare: ꝛ ſic ratio illa deficit ex par
te poſſe. ¶ Item videtur ſimiliter ꝙ non ſequi
tur. potuit ꝛ non voluit. ergo inuidus fuit: qꝛ po
tuit creaturam ſiue mundum meliorem facere q̄ȝ
fecerit: ſed tamen noluit. ꝛ potuit mundū creare
anteq̄ȝ creauerit: ꝛ tū non voluit. ex his tamē nō
ſequitur ꝙ inuidus fuit. ergo ſilr nec ibi. ¶ Alia

rõ q̃ ostẽdit q̃ generatio nõ cõuenit deo. nihil qđ
ẽ ĩpfectõis τ insufficiẽtie ẽ deo tribuẽdũ. sȝ gene
ratio ĩ generalibus ẽ rõne ĩperfectõis τ ĩsufficiẽ
tie. ergo generatio nõ ẽ deo tribuẽda. minor pȝ.
qꝛ triplex ẽ eẽ. s. eẽ tpale: eẽ ꝑpetuũ: eẽ eternũ. vbi
aũt eẽ tpale ẽ ibi corruptio. τ iõ non pñt saluare
eẽ sue spẽi in se. Jõ dat eis virtus generatiua vt
qđ in seipis saluare nõ pñt: saluẽt ꝑ generationẽ
in suo filio. sȝ ĩ ꝑpetuis substãtijs nõ inuenit gene
ratio: τ hoc ꝓp ꝑfectõȝ sui eẽ qđ. ĩcorruptibile ẽ.
vñ in seipis pñt saluare τ cõtinuare eẽ sue spẽi ꝑ
petuo. Vñ sol nõ generat solẽ nec aĩa aĩaȝ: cũ ha
beant virtutẽ ꝑfectam qua pñt in seipsis saluari.
generatio ergo sẽp ẽ comes ĩperfectiõis. ¶ Alia
rõ. differt generatio τ alteratio. qꝛ vbi ẽ genera
tio ibi ẽ exitus đ non eẽ ad eẽ. vbi aũt ẽ alteratio
nõ ẽ mutatio ꝺm eẽ: sed manet idẽ eẽ τ eadẽ sbã:
sed diuersus modus se habẽdi vel eẽndi. Si er
go in diuinis nõ ẽ exitus faciẽs dñiam eẽ qui est
exitus a nõ eẽ in esse: sȝ solũ faciẽs dñiam modi
essendi. ergo exitus q ẽ in diuinis nõ põt dici ge
neratio sȝ potius alteratio. τ sic in deo non põt
poni generatio. ¶ Alia rõ nos videmus q̃ gene
ratio ꝑfecta hȝ originẽ suã in masculo τ femina.
Jmperfecta vero generatio hȝ principiũ ĩ vno sicut
pȝ in generatõe vegetabiliũ: τ etiã vermiũ. q̃ ĩper
fectior ẽ q̃ȝ generatio aĩalium τ hoĩum quoꝝ ge
neratõ cõsistit ĩ duplici pricipio. s. agẽte τ patiẽte.
ergo siqđ ꝑfectius ẽ in generatiõe ẽ deo tribuen
dum: erit ponere in diuinis q̃ ipse filius sit geni
tus a patre τ etiã a matre. qđ ẽ absurdissimũ. relin
quitur igitur q̃ nõ est ponere generationeȝ ĩ di
uinis. ¶ Alia rõ. ad infirmãdũ aliquas ꝑdictaꝝ
generationũ: qꝛ adaptatio silitudinis reꝝ nãliuȝ
ad diuinas ẽ ꝑ remotissimã cõparationeȝ. qꝛ valde
remota ẽ cõpatio τ distantia maxima creature ad
creatorẽ. ergo non sequit̃ necessario vt ponatur
in rebus diuinis qđ inuenit̃ in rebus creatis. er
go predicte rõnes q̃ sumuntur ex cõpatiõe rerũ
nãlium ad diuinas nulle sunt. ¶ Jteȝ si ex hoc q̃
nã creata ẽ multiplicata sue spẽi volumus habẽ
silr in diuinis. ergo silr ex ostensione ꝑductõnis
accidẽtiũ ĩ eẽ creature ꝑ silẽ poterimus oñdere
in diuinis. Ex hoc ergo cõsequit̃ q̃ deus habeat
accñtia τ sit q̃ͣtus τ coloratꝰ. ¶ Alia rõ ẽ hec.
si accipit̃ silẽ a generatõe creata τ fiat coaptatio
ad diuinã ergo sicut ex pte creatura generatio trãs
fert nãm generãtis ĩ genitũ: τ virtutẽ etiã generãdi
cũ ipsa nã qua põt genitus generare. ergo silr in
diuinis ipse filius habebit virtutẽ generãdi aliũ
filiũ. sȝ in eternis potentia cõiũcta ẽ actui. ergo ge
nerabit aliũ filiũ. τ eodẽ mõ erit q̃rere de illo. τ
sic ĩ infinitũ. generatio igit̃ eterna nõ ẽ. nec valet
simile sumptũ a creaturis.

Responsio. cõfitendum

verissime q̃ generatio eterna ẽ. vñ Ricħ. đ sancto
vic. in li. de tri. Jn nã creata legimus qđ de icrea
ta pensare debeamus. videmus q̃ñdie q̃lis nãe
ipsius opãtõe subsistẽtia existẽtia ꝑducit. τ existẽtia
de existẽtia ꝑcedit. nũqđ in illa superexcellenti nã cõ
paratio nãe nulla erit. Nũquid nã illa que huic
nature fructus fecunditatis donauit: in se oĩo ste
rilis ꝑmanebit. τ que alijs generationeȝ tribuit
nunquid sterilis erit: sicut dicit Esa. lxvi. Nũqđ
ego qui alios parere facio ipse nõ pariã. Si ego
q generatõeȝ ceteris tribuo sterilis ero ait dñs.
τ loquit̃ ibi de generatione eterna. vt dicit glo. ẽ
ergo generatio eterna. Jtẽ ĩ eodẽ li. certe radius
solis de sole ꝑcedit τ soli tñ coeuꝰ existit. erg. n.
fuit đ se radiũ ꝑduxit τ sine radio nullo tpe fuit.
si igit̃ lux ista corporalis habȝ radiũ sibi coeuũ:
cur non habeat illa lux spiritualis τ inaccessibilis.
Et dam. in primo li. Non fuit vñq̃ȝ deus inuer
balis. i. sine verbo. semp. n. hȝ simplius verbũ ex
seipso genitũ. Jmpossibile ergo ẽ ꝺȝ dam. q̃ deꝰ
nõ genẽt. Ad rõ eo ergo ĩ oĩu ẽ rñdẽdũ. τ p̃mo
ad illas q̃ infirmãt rõnẽ aug. ĩ lib. lxxxiij. q. dõm
q̃ beneȝ rõ Augustini. ꝺm q̃ ipse ĩtẽdit p illaȝ
rõneȝ ostendere q̃ pater genuit filiũ sibi equalẽ.
τ sic rõ illa supponit magis generationẽ q̃ȝ pro
bet. Nihilominus tamen dicendũ ad instantias.
Et primo ad primã. potuit mundum meliorem
facere τ noluit: ergo inuidus fuit. Dicẽdũ q̃ secꝰ
est in generatione τ creatione. qꝛ ratio genera
tionis semp exigit q̃ ꝑducatur equale in natura
τ substãtia: rõ vero creationis nõ. imo potius cõ
trarium exigit. s. q̃ sit non equalis τ diuersum ĩ
substantia illud qđ creatur. Jnuidia vero non hȝ
locum nisi vbi res exigit aliter fieri q̃ȝ fiat. ideo
in generatione vbi exigit ratio equalitatem ge
nerantis ad generatum: esset rõ inuidie si nõ gene
retur equale. Jõ bene sequit̃ ꝺm Augustinũ. po
tuit generare filium equalem sibi τ noluit. ergo
inuidus fuit. cũ hoc deberet facere. s. generare e
qualem sibi. sȝ in creatione non ẽ debitum illud:
nec etiã q̃ homo sit melior q̃ȝ sit. τ ideo non seq
tur in creatis istis quod dicitur per propositio
nes istas. Ad aliam instantiã qua obijcit̃ q̃ nõ
sequit̃ filius vult generare: sed non põt. ergo im
potens est. Dõm q̃ ad hoc q̃ illud sequeretur:
oportẽt iungi velle cũ non posse. ĩ illo ẽ bene seq
tur: aliquis vult hoc facere τ non potest. ergo im
potens ẽ. sed filius non vult generare nec spiri
tussanctus: τ iõ non posse generare nõ ponit im
potentiam ĩ filio nec in spiritusancto: sed in pa
tre ponẽt ĩpotẽtiã. qꝛ pater vult generare: filius
aũt nõ sȝ generari. sicut. n. perfectionis ẽ in pre
generare: sic ꝑfectionis ẽ ĩ filio generari: sic etiã in
spũsctõ spirari. vñ sicut gn̄are dic ꝑfectõeȝ potẽtie
p̄ris: sic generari dic ꝑfectõeȝ potẽtie ĩ filio: τ spi
rari in spũsancto. iõ ex pte p̄ris seq̃ret ĩpotẽtia si

nō posset generare: ex pte aūt filij vel spūssctī nō poneret impotētia. ¶ Ad tertiā rōez dōm. q̄ hec ē duplex. generatio ē imꝑfectiōis in generātib⁹. q̄z pōt eē sensus q̄ generatio sit dicat imperfectionē ī generāte τ virtute eius. vel q̄ sit data generanti ꝑꝑ supplemētū sue imꝑfectiōis. Dico ergo q̄ sꝫ primū modū generatio nō ē imꝑfectiōis. imo generatio dicit ꝑfectissimū modū agēdi siue ꝓducēdi. ꝑfectissimus. n. modus agēdi ē ꝑ quē coequat τ assimilat in nā effectus agēti q̄ fit p. generationē. Scdm vero modū scdm pōt ꝯcedi q̄ generatio ē imꝑfectiōis ē in creaturis corruptibilib⁹. q̄z data ē ei ad reuelādū imꝑfectiōez eap. vñ ē ꝑꝑ supplemētū imꝑfectiōis in ipsis: ꝑꝑ h̄ q̄ singularia nō poterāt saluare suā spēz in se. iō data est hec virtus q̄ tāte est ꝑfectiōis. id aūt qd̄ supplet imꝑfectiōez n̄ ē imꝑfectio imo ꝑfectio: iō generatio ꝑfectiōis ē τ ꝑfectiōem dicit virtutis in generāte. iō deo est tribuēda. Qd̄ ergo obijcit. q̄ ꝑfectiōis ē in sole qd̄ nō generat. dōm q̄ nō imo imꝑfectiōis est in substātijs q̄ nō pñt ex se ꝓducē sile sibi in nā. vñ ponat q̄ virtus esset in sole q̄ possꝫ ex se ꝓducē alium: sicut pōt ꝓducē ex se lumē eo manēte incorruptibili: hoc eēt maxīe virtutis ī sole. τ ꝑfectioris q̄z mō habet: tñ nō pōt solē ex se ꝓducē. ī hoc ergo deficit a virtute: ī hoc tñ q̄ hꝫ in se vtutez q̄ pōt ī se saluare suā spēz. ꝑfectiōez hꝫ quā n̄ hñt corruptibilia. q̄z nō indigere alio ad sui salutē: h̄ ꝑfectiōis ē. ꝑfectiōis igit in corruptibilib⁹ ē q̄ pñt ex se ꝓducē silia. imꝑfectiōis vero q̄ nō pñt se saluare τ ꝑmanere in eē. Silr̄ ꝑfectiōnis ē in corpibus supcelestibus q̄ pñt saluare se τ ꝑmanē ī eē: imꝑfectiōis vero q̄ nō pñt silē3 in nā de se ꝓducere τ coequalē sicut ꝓducūt ex se inequale. sicut sol lumē nō solez. Qd̄ igit erit ꝑfectiōis deo tribuēdū ē vt s. manēs in se virtutē hēat ꝓducēdi silez in nā τ coequalē ¶ Ad q̄rtā rōnē dōm. q̄ generatio est motus siue spēs motus: τ ē actus. put ergo dicit motū: relegat a deo. q̄z ab eo remouet motus τ spēs motus. q̄z motus dicit imꝑfectiōez ī mobili. sꝫ put dr̄ actiōē ꝯpletis adequāte ꝓducti ꝓducēti ꝑfecte. τ isto mō generatio nō respōdet alteratiōi. Sꝫ q̄ obijcit. q̄z ibi est actus faciens aliaꝫ modū essendi: ergo alteratio. dōm q̄ nō seq̄t nisi sit ibi mutatio. vñ non seq̄t in sole. q̄ si generat ex se splendorez q̄ ibi sit alteratio. q̄z n̄ est ibi mutatio. Itez ē alia modis se hñdi q̄ facit aliū τ aliū. τ hec nō est alteratio: sꝫ que solū facit alterū sicut patebit. ¶ Ad aliā rōez dōm. q̄ in generatiōe humanā q̄ hꝫ origīnez vel in duob⁹ τ nō ī vno solo hoc est imꝑfectiōis. ꝯstans. n. est. q̄ si vnirētur virtus ita q̄ tota virtus generādo esset in masculo vel in femina: q̄ ꝑfectior esset vnita q̄z diuisa. inq̄ñi ergo vnita est: est deo tribuenda. nō inq̄ñtū diuisa. q̄z hoc est imꝑfectōnis. Qd̄ vero dr̄ de plantis quaꝝ generatio imꝑfectior est q̄ hñt in vno. dōm q̄ τ si habeāt ī vno intrinseco: tñ hñt multa extrinsecis. ita q̄ est ibi humor a terra τ calorē sole. vnū velut principiū actiuū: aliud [illegible] passiuū sicut erat ex pte masculi τ fe̅ie. vñ masculus ē principiū actiuū: fe̅ia passiuū principiuꝫ. Ex his igitur relinquit generatiōnez eternā esse. τ q̄ in deo est dīa gignētis τ geniti. i. pr̄is τ filij. ¶ Ad aliā rōez dōm. q̄ adaptatio ex rebus nālibus ad diuinum eē pōt esse duplr̄. q̄z duplr̄ pōt creatura ꝯsiderari. vel in se: vel put est vestigiū sue cāe. sm̄ q̄ ꝯsiderat in se: nō est accipe ꝓportiōez ꝯuenientem a creatura ad creatorē. imo sic maxīa ē dīa vnius ad alteruꝫ. nec est habitudo aliq̄ q̄ possit sic dici esse in creatore sicut est ī creatura: velut nec finiti ad infinitum est cōparatio siue in potētia siue in sapiā siue ī bonitate. Scdm vero q̄ ꝯsiderat creatura vt vestigiū sue cāe: sic est inuenire ꝯuenientes rōnes τ necessarias a creatura ad creatorez. vñ ex potētia creature necessario est arguere oīpotentiā creatoris. τ ex sapiā sūmā sapiāz. τ ex bonitate bonitatez sūmā. Unde aplūs ro. i. Inuisibilia dei p ea que facta sūt itellecta ꝯspiciunt. qd̄ nō eēt nisi ea q̄ fcā sūt essent vestigium. Unde dyo. in hierarchia angelica. Nihil eoꝝ q̄ sūt est vīr bonī ꝑticipatiōne priuatū: si q̄dez vt elo q̄uī veritas ait gen̄. i. Omnia bona valde. ē ergo ex oībus intelligere bonās speculatiōes eo esse τ ī visibilibus τ intellectualib⁹ ex materialib⁹ formare dissimiles silitudines. Scdꝫ hoc ergo q̄ vestigiū sūme trinitatis ē impssuꝫ in creatura. dōm q̄ est inuenire rōez ab ipo vestigio bonitatis ipresse ꝯuenientes ad ostēdendū ꝑfectiōez bonitatis ip̄ īmēse. ita vt semꝑ qd̄ ꝑfectius est non hñs in se aliquaꝫ rōnez imꝑfectiōis: est deo tribuendū. τ hoc ē qd̄ dicit magr̄ Ric. de sancto vic. ad quecūq̄ necesse est esse infallibilia argumēta: nō dē esse. ¶ Ad aliam rōnē dōm. q̄ cū deus sit causa sm̄ triplicē modū cāe. efficiens. finalis. formalis p modū exemplaris: non aūt cā materialis aliquo mō. propterea que sūt in rebus nālibus τ ꝯueniunt in ratiōne cause efficientis formalis τ finalis: possunt trāsferri ad deū. q̄z sm̄ hoc est creatū vestigiū. sꝫ ea q̄ pertinent ad cām materialez velut accidentia: vt coloratus ex parte materie corporis: obliuiosus in anima. propter intellectuꝫ materialez nō possunt aliquo modo transferri ad deuꝫ: nisi figuraliter τ improprie. cum sm̄ hanc viam nō sit habitudo creature ad creatorē. posse autez generare similez ex se: pertinet ad efficientez causaꝫ. τ etiam indiciuꝫ est nobilitatis virtutis. propterea virtuti diuine est tribuendū. ¶ Ad vltimaꝫ rationē dicendū. q̄ cum perfectio sit in vno: imperfectio vero in multitudine: si sunt multi aliqui. τ qd̄ est in vno: per omnia τ ī alio τ quocūq̄ modo. ergo omnes superflui preter vnum. Secūdꝫ hoc dicendum. q̄ cum ipse filius sit perfectus

dñi mõ pfectõis: q̃ n̄ erit nisi vnus modõz ergo q̃ h̄ iudiciũ iperfectõis i serie hũane gnãtõis: q̃ genitus põt gnãre. hoc. n. idicat q̃ ipse genitus nõ sit pfectus filius. ⁊ sic patet responsio ad istam q̃õnem.

Membrũ secundum.

Ecũdo querit. qd sit generare s̃m rõnem itelligẽtie put dr in dĩno eẽ. ⁊ circa hoc querit. vtrũ generare i dĩno eẽ sit idẽ qd itelligere. Ad quod sic qdaz nisi sũt. Uiuit deus vita nobilissima que ẽ intelligẽ. s; idẽ ẽ in deo sua vita ⁊ sua actio. ergo si generare dicit quãdã actõez: idẽ ẽ in deo generare ⁊ itelligere. ¶ Secũda rõ. pzia itelligẽtia itelligit se: nõ desiliẽdo a se. vnde actus intelligẽdi extra ipsaz nõ desilit. s; intelligẽ nihil aliud ẽ q̃ spẽm generare i se. ergo itelligẽ [e] nihil aliud q̃ spẽm suã generare i se. ergo intelligere i deo ẽ generare suã spẽm i se. s; nihil ẽ aliud generatio filij. ergo nihil ẽ in deo aliud itelligere q̃ filiũ generare. ⁊ cũ de nobilitate sue eẽntie [sit] q̃ semp se itelligit. necesse ẽ in eo semp dicere generãtẽ ⁊ genitũ. s; his noĩbus duo dicunt. s. quasi actio ⁊ relatio. cũ. n. dico generãs: actõez dico siĩr ⁊ relationẽ. relatio. n. semp ɔcomitat actõez i agẽte. cũ igr sua suba ⁊ sua actio sit, idẽ: ex pte actõis ⁊ eĩ qd dr p modũ passiõis. vt intelligẽ ⁊ itelligi: nulla in eo repit diuersitas: sicut nec in eẽntia. necesse est igit q̃ pluralitas que est i intelligente ⁊ itellecto quã. s. replicat vt itelligens ⁊ vt itellectus sit solũ pp relatõez. Si ergo pprijs nomibus separaremus relatõez a dicta actiõe: veniemus in pluralitatem que significat his nomibus pater. filius. hoc nomen pater pprie significat illã relatõem que ɔcomitat actum generãtis. ex his igit relinquit q̃ deũ intelligere se: cũ intelligere sit speciẽ rei itellecte gignere: nõ est aliud q̃ generare suã imaginem ⁊ speciem in seipo. ¶ Ad oppositũz. generare nunq̃ est eiusdem a se sicut itelligere. ergo generare non est intelligere in diuino esse. ¶ Secũda ratio. vbi ponit generatio ponit multiplicatio ⁊ differentia generantis ⁊ geniti. s; dicendo deum intelligere se: non dico drĩam nec multiplicationez aliquam: q: nihil aliud est deũ intelligere se q̃ quasi conuersio eius supra se. ergo non est idez generare ⁊ intelligere.

Secundo circa .§. j.

hoc querit. vtrũ idẽ sit in dĩno eẽ generare ⁊ dicere. Ad qd sic arg. in eo q̃ sũma eẽntia se dicit: generat pr: generat filius. ergo suũ dicere internũ ẽ idẽ qd verbũ generare. ergo idẽ ẽ i deo suũ dicere verbũ ⁊ generare. ¶ Secũda rõ aug. sup illud geñ. i. dixit deus fiat lux: dicit. dixit. i. generauit vbũ i quo erat vt fieret lux. ergo idẽ ẽ suũ dicere ⁊ suũ generare. Ad oppositũ. Arg. quelibet psona seipm loquit ⁊ alias. ergo si generare in deo ẽ dicere: ergo quelibz psona seipaz generat ⁊ alias. qd falsũ ẽ. Solutio. dõm q̃ nõ ẽ i pñte hũana dicẽ de generatiõe eterna nec de sbã. s. ea qd sit. qd inspiciẽs ppheta esa. liij. ait. generationẽ eius qs enarrabit. q. d. nullus. imo hoc ẽ pmĩum fidei. dõm tñ s̃m cõem rõnem generatõis. q̃ generatio ẽ pductio de sbã. hec aũt pductõ multiplex ẽ. q: aliqñ pducit aliqd de sbã ab alio ⁊ nõ est ei siĩe in natura. ⁊ sic est pductio i generatõe equiuoca: s̃m quã dicimus q̃ vermes pducunt d carne. Aliqñ aũt pducit aliqd de suba alteri⁹ qd est siĩe ei in nã. ⁊ sic est i generatiõe vniuoca. s; h̄ est multipliciter. q: illud simile in nã pductũ i suba. aliquãdo pducit de pte sube ⁊ nõ de tota suba. ⁊ sic est i generatiõe qua hõ generat holez. Aliquãdo aũt pducit de tota sbã: ⁊ est pductio i diuinis psonis vnius ab alia. q: cũ diuina essentia sit simplex: imo simplicissima. vbi est: ibi est tota: ⁊ nullo mõ s̃m ptem: ĩő pductio i diuinis personis de sbã: est de suba tota ⁊ nõ de pte sube. s; h̄ pductio duplex est. q: aut est s̃m modũ pricipalem: aut s̃m modũ nõ pricipalez. Scdm modũ pricipalez dr: qñ pductũ ita pducit q̃ h; virtutem ⁊ pprietatez pducendi aliũ ex se. Secundũ ergo q̃ est pductio s̃m modũ pricipalez in diuinis: sic est pductio filij a pre. q: filius h; virtutem pducendi ex se aliũ. s. spũmsctm ⁊ huius retinet pprietatem. Secũdũ modũ n̄ pricipalez est pductio spũssancti: q: pducit de sbã. s; n̄ retinet proprietatez pducẽdi aliũ ex se. Prĩa ergo pductio sez filij ẽ gnãtio. alia que est spũssancti appellat i dĩnis pcessio. Sic ergo intellige principale in generatiõe filij: nõ principale i pcessiõe spũssancti. vt nullo mõ intelligat inequalitas: s; vtriusq; designet pprietas. Quẽadmodũ cũ dr primũ vel nõ primũ: nõ ondit prioritas vel posterioritas i tpe. s; designat ordo nature. Ex his igit pz qd sit s̃m rõnem intelligentie generatio in diuinis. q: generatio est vniuoca pductio siĩis in natura de tota suba s̃m modũ principalẽ. Et quare hec productio dr generatio hoc ẽ. q: inter oẽs pductiõnes generatio principalior est. ⁊ maxie sic dr esse: vt ille q pducit habeat virtutẽ pducendi aliũ ex se. ¶ Scdm hoc ergo dõm. q̃ n̄ ẽ idẽ s̃m rõnem intelligẽtie generare ⁊ intelligẽ: sicut nec generare ⁊ eẽ. esse. n. in diuinis dr absolute. siĩr intelligẽ i dĩnis de se dr absolute. s; generare de rõne itelligẽtie dicit relatõez: ĩő n̄ est idẽ s̃m rõez intelligẽdi generare ⁊ intelligẽ. s; generare ɔcomitat intelligere. q: sicut videmus in aĩa q̃ cũ dr mens cognoscit se: q̃ ad hoc se gliniens generat suã noticiã. ⁊ tñ n̄ est idẽ in mẽte cognoscere se ⁊ generare suã noticiã. imo aliud ⁊ aliud. Dicit tñ vnũ ɔcomitat alterũ: sic in dĩno esse [...] est idem generare

suā spēm ⁊ itelligere. intelligerē tn̄ ꝯcomitat deū
generare suā spēz vel imaginē in seipso. Unde cū
dicit deū itelligere se: ē deū generare spēm suā in
se. dōm ꝙ nō ē veꝝ. non. n. ē itelligere ꝑ spēm vbi
idē ē actio qd̄ eēntia. nec est spēs alia ab eēntia.
Nō ergo dicit intelligēdo generat vel itelligere
ē spēm generare: intelligit ꝑ ꝯcomitātiaz. tn̄ hoc
nō ē illud sicut in nobis. q2 maior ē ibi dr̄ia q̄ꝫ i di/
uino eē. ex hoc. n. ꝙ ē generatio sue spēi: necessa/
rio sequit generās ⁊ genitū. ¶ Ad primam ergo
rationē dōm. ꝙ ⁊ si idē sit i deo intelligēs ⁊ itel/
lectū ⁊ ipsa actio diuina: tn̄ ibi ꝯcomitat relatio ex
qua pte ē dr̄ia ſm intelligētiā inter generare ⁊ i/
telligere. nā generare dicit relationē siue habitu
dinē ꝑ modū actus. intelligere aūt dicit ipsum eē
siue ipsam substātiā. non tn̄ generare addit ad i/
telligere: sic nec relatio ad eēntiaz. imo ꝯcomitat
ipm itelligere siue ꝯsequit ad ipm. q2 ad itellige/
re sequit vel ꝯcomitat generatio sui speciei in se.
Unde ē ēt ꝙ in diuinis pōt dici ꝙ itelligit se siue
sumat masculine siue neutraliter. non tn̄ masculi
ne pōt dici vel neutraliter generat se. rōne enim
illius relatōis ponit pluralitas vel distictio que
significat ꝑ ista nōīa pater filius: generās genitū.
vt dictū ē. ⁊ ꝑ hoc pꝫ rn̄sio ad scd̄am rationē. ⁊
pꝫ intelligētia rationū ad oppositum. ¶ Ad scd̄m
qd̄ querit. an generare idē sit in deo qd̄ suū dice
re. Dicēdū ꝙ dicere i diuinis vno mō appellat
manifestare. ⁊ sic dicit eēntialiter. ⁊. sic quelibet
ꝑsona loquit vel dicit aliā: quia quelibꝫ persona
manifestat aliā. vn̄ i euāgelio Jo. xiiij. Ego i pa
tre ⁊ pater i me ē. ⁊ silr math. xi. Nemo nouit fi
liū nisi pater: neqꝫ patrem qs nouit nisi filius ⁊
cui voluerit filius reuelare. ecce ꝙ vna persona
manifestat in alia. Alio mō dicit dicere. s. ꝓferre
verbū. ⁊ sic dicere iportat rationē principij ad il
lud qd̄ ē de principio. q2 ꝓferens ē principiū ad
verbū ꝓlatū. ⁊ sic dicere sumit notionalr: ⁊ so/
lū ꝯuenit pr̄i. sic dicē idē ē qd̄ generare. p̄rio aūt
mō nō: q2 sequeret ꝙ q̄libꝫ ꝑsona generaret se
⁊ alias ꝑsonas. sꝫ scd̄o mō iportat habitudinem
principij ad illud qd̄ ē de pricipio: eloqt aūt filius
eēntiā ⁊ ꝓprietatē patris: ideo verbū est. Spūs
vero sanctus ⁊ si totā eēntiā patris eloquat. s. po
tentiā. sapientiā. bonitatē. non tn̄ in se eloqut ꝓ/
prietatē patris qua ꝓducat ex se aliū ideo nō dr̄
vbū sicut filius. nec dr̄ eius ꝓductio generatio sic
ꝓductio filij. sicut dictū ē. vbū. n. plene manifestat
de itellecto ⁊ intētōe dicētis ⁊ ꝓprietates. Ideo
spūssctūs nō ē verbū: nec ꝓfert a patre vt verbuz.
sꝫ dicit. i. manifestat. ⁊ sic pꝫ solutio illius q̄ōnis.

Membrum tertium.

Postea querit. cuius sit generatio: q̄rū
tur ergo duo. P̄rio. an generare vel
generari sint eēntie aut persone. Secū
do. supposito ꝙ persone: cuius sit persone gene
rare ⁊ cuius persone generari.

Articulus primus.

Ad primū ergo ꝙ generare vel gene
rari nō sint eēntie: sic arguit sic. cū. n. eēntia
diuina vna sit ⁊ eadē ⁊ oīno simplex.
ergo si eēntia i deo generat eēntiā: idē
generat se. sꝫ sicut dicit aug. nulla res generat se/
ipsaz. ⁊ hoc ē ēt cōis animi ꝯceptio. Et dicit ēt
ansel. ꝙ nec itellectus capit nec natura permittit
illū qui de alio ē: eē illū de quo ē. ergo ipossibile
ē idē eē generās ⁊ genitū: masculine dico. sed si
eēntie ē generare: idē ē generās ⁊ genitū. quia si
generat: non generat nisi eēntiā cū sit generatio
vniuoca. ergo generaret se. ⁊ sic generatio siue
actiue siue passiue dicta: nullo mō ꝯuenit eēntie.
¶ Secūda ratio. si essentia generat. aut generat
eēntiā: aut ꝑsonā. si eēntiā: ergo aliā eēntiaz a se.
q2 generās ⁊ genitū nō sunt idē. sꝫ hoc ē inconue
niēs. ¶ Silr si generat ꝑsonā, sicut filiū. ergo alia
ē ꝑsona ab eēntia: ⁊ eēntia alia a ꝑsona ꝑ eandē
rationē. sꝫ hoc falsū. q2 idē ē in deo eēntia ⁊ ꝑso
na. ⁊ natura ⁊ res nature. nec vero eēt dicere ꝙ
filius nō eēt eēntia. ergo eēntia non pōt generare
eēntiā nec ꝑsonaz. ergo nō generat. pari rōne nec
generat. ¶ Tertia ratio. si eēntia generat vl' gene
rat. ergo eēntia relatiue dicit. q2 generās ⁊ geni
tū relationē dicūt. sꝫ omne tale dicit ad aliqd. sꝫ
nihil qd̄ dicit ad aliqd indicat eēntiam. vt dicit
aug. ergo eēntia nō indicaret eēntiā. qd̄ ē inconue
niens. ¶ Quarta rō. in eis que dicunt de formis
ita ē: ꝙ si volumus eis attribuere actū: hoc nō est
nisi inquātū dicunt ꝯcretiue. Sicut caliditas nō
calefacit: sꝫ calidū. ergo silr generare generari nō
dicunt de eēntia, put significat ita abstractiue. s. ꝑ
hoc nomē eēntia: imo magis ꝑ modū ꝯcretōis
significat. s. i habēte formā. sicut per hoc nomē
deus. ergo erit dicere deus generat deū. ⁊ nō es
sentia generat eēntiā. ¶ Quinta rō. eēt eēntia di
car quid idistinctuꝫ. generare generari distiguūt
ꝯsequit necessario ꝙ indistinctū sit distinctuꝫ si
dicimus eēntiā generare vel generari. qd̄ ē ipos
sibile ⁊ in itelligibile. ¶ Sexta rō. generare dicit
ꝓprietatē incōmunicabilē q2 vnius solius videlꝫ
generātis ⁊ generati. Silr incōmunicabilē ꝓ
prietatē geniti. eēntia vero dicit ꝯmunicabile ⁊
cōmune generanti ⁊ genito patri ⁊ filio ⁊ spiri/
tuisancto. Si ergo diceretur ꝙ eēntia generaret
⁊ generaretur: sequeret ꝙ cōmune eēt incōmu
nicabile: qd̄ ē ipossibile. Ad oppositū augu. in
li. xi. de ciui. dei. Ideo deus simplex dicit: q2 idē
ē habēs ⁊ qd̄ hꝫ: excepto ꝙ vna ꝑsona dicit re
latiue ad aliā. ergo habēs diuinitatē ⁊ diuinitas
sūt idē. sꝫ habens diuinitatē ē deus. diuinitas est
eēntia. ergo idem est deus ⁊ eēntia. si ergo deus

generat deum: ergo essentia generat essentiam. Nec ex hoc sequitur quod essentia generet se: sicut nec sequitur quod deus generaret se. Ad Joachim cuius fuit hec opinio. ita arguit contra magistrum sententiarum. Preterea tu dicis: quod si essentia generat essentiam cum non sit nisi una essentia: ergo idem generat se. ergo a simili cum non sit nisi unus deus: sequitur deus generat deum. ergo idem generat se. sed hoc est falsum: quia non sequitur. ergo nec illud. Secunda ratio. in deo non differt quod est et quo est. quod est: significatur per hoc nomen deus. quo est vero per hoc nomen deitas. ergo non differt deus et deitas in rei veritate. ergo quicquid est dicere in veritate de deo: et de deitate. si ergo generare generari dicuntur de deo: ergo et de deitate. et ita deitas generat deitatem sive essentiam. quod idem est. Si dicatur quod hoc quod est deus et deitas: faciunt differentiam quo ad intellectum nostrum. et ratione huius differentie erit dicere generare et generari de deo et non de essentia. Contra. vanus est intellectus cui non respondet aliquid in re vel veritas. si ergo deus et deitas non facit differentiam in re: nec ergo in intellectu. ergo intellectus non facit quin possit dici: quod si hoc generat: et illud. ¶ Quarta ratio. pater generat filium. non ex nihilo: ergo generat ipsum de aliquo. constat quod hec prepositio de non dicit ibi habitudinem cause materialis. quia cum in deo concurrat ratio triplicis cause: non tamen ratio cause materialis concurrit in eo. et hoc est quia nihil in eo possibile est nec defectivum. de ergo non dicit ibi causam materialem. Similiter non dicit ibi ordinem sicut facit cum dicitur de mane fit meridies. i. post mane succedit meridies. hunc ordinem non potest dicere. quia sic in deo esset ordo successionis. nec esset ibi convenientia in re vel identitas quando diceretur pater generat filium de aliquo. ergo de dicit ibi habitudinem cause originalis. sed hoc quod est de aliquo supponit ibi essentiam sive substantiam: quia pater generat filium de sua substantia sive essentia. ergo essentia se habet in ratione cause originalis in patre respectu filij. sed ordo originalis in patre respectu filij: est secundum habitudinem generantis et geniti. ergo essentia in patre se habet in ratione generantis: essentia in filio in ratione geniti. ¶ Quinta ratio. pater filij est essentia. demonstrato. n. eo quod est pater: possum dicere iste est essentia. ergo essentia est pater filij. et si sic: ergo essentia generat filium. ¶ Sexta ratio. pater est essentia. et essentia est pater. sed non potest dici pater nullius: quia pater dicitur ad aliquid. ergo est pater alicuius. non nisi filij: ergo essentia generat filium. ¶ Septima ratio. pater est essentia: et pater est pater. filius est essentia: et filius est filius. essentiam autem habet filius a patre ratione essentie patris: filiationem autem ratione paternitatis. pater. n. inquantum est: est principium ad filium. inquantum est pater inquantum pater est principium filij. inquantum filius non solum inquantum pater: est principium ad filium inquantum filius sed pater inquantum est essentia. ergo in patre habet rationem principij respectu filij. sed non nisi rationem principij generantis: quia secundum hanc habitudinem se habet unus ad alium. secundum vero rationem spirantis ad spiritumsanctum. essentia ergo in patre generat filium. ¶ Octava ratio hylarius in li. de trinitate. nihil habet filius nisi natum. i. nisi quod nascendo accepit. Sed ergo filius habet essentiam. ergo nascendo accepit essentiam. sed quicquid accepit nascendo accepit per generationem. sed omne tale est genitum: quia omne quod est terminus generationis est genitum: cum generatio sit ab hoc toto in hoc totum. ergo essentia in filio est genita. sed non nisi ab essentia in patre: ergo essentia habet rationem generantis et geniti. ¶ Nona ratio. philosophus generato forte generantur omnia que sunt in forte: et corrupto forte corrumpuntur omnia que sunt in forte. generato. n. forte generatur homo qui est in forte. generatur etiam rationale in forte. ergo similiter generato filio generantur que sunt filij. s. potentia. sapientia. bonitas. essentia. ergo essentia in filio est generata. sed non nisi ab essentia patris. Decima ratio. quicquid est principium in divinis: aut est principium per generationem: aut per processionem: sed pater est principium totius divinitatis. sicut dicit augu. in iiij. de tri. ergo aut per generationem: aut per spirationem vel processionem quod idem est. ergo ipsa divinitas est generata vel spirata. sed divinitas ipsa est essentia: ergo essentia est genita sicut in filio: vel spirata sicut in spiritusancto. essentia igitur est genita. ¶ Undecima ratio. bene. n. sequitur. homo est res currens: ergo homo currit. sed essentia est res generans. ergo essentia generat a simili. ¶ Duodecima ratio. magis convenit deo actus eternus quam actus qui est ex tempore. sed generare in divinis est actus eternus: creare vero est actus ex tempore. ergo multo magis actus generandi. ¶ Tredecima ratio. aliquando in compositis predicationibus potest inferri divisum. sicut quando illud quod additur diminuens non est. unde bene sequitur. sortes est homo albus: ergo sortes est albus. Aliquando autem non potest ita inferri. sicut quando id quod additur diminuens est. sed cum dicitur essentia est persona generans. hec propositio vera est et bona est predicatio et compositio. et hec additio generans non diminuit de persona. ergo bene sequitur. essentia est persona generans. ergo essentia est generans. Decimaquarta ratio. cum bene dicatur deus de deo: sapientia de sapientia. ergo similiter essentia de essentia. Si dicatur quod hoc non est verum propter abstractionem que significatur in hoc nomine essentia. Sed contra. illud hoc quod est sapientia dicitur per abstractionem. ergo male diceretur sapientia de sapientia. ¶ Quintadecima ratio. in. viij. li. de tri. hylarius. Dicamus filium naturaliter in se gignentem habere naturam. ergo nature est generare. ¶ Sextadecima ratio. in. v. li. de tri. nativitas dei non potest eam ex qua profecta est non tenere naturam. ergo ipsa nativitas. i. filius profectus est ex natura. ergo natura gignit. ¶ Septimadecima ratio. aug. in li. de fide ad petrum. christum dei filium unum in trinitate personarum deum verum crede: ita ut divinitatem eius de natura patris et natam

nō dubites. ergo deitas siue diuina ēēntia genita est. ¶ Decimaoctaua rō. augu. in eodē deus pr̄ q̄ verissime se iudicare aio cognit⁹ ꝛ potuit ꝛ voluit: hoc ad seipm̄ indicandum genuit qd̄ est ipe qui genuit. sꝫ hoc qd̄ est ipe est diuina ēēntia. ergo diuina ēēntia est genita. ¶ Decimanona ratio. in. vij. li. de tri. aug. pater ꝛ filius sūt vna sapiētia q2 vna essentia. ꝛ sigillatī sapiētia de sapientia: sicut ēēntia de ēēntia. sꝫ cū dicit̄ ēēntia eē ꝺ ēēntia: hoc nō dicitur materialr̄ nec dicit̄ causalr̄ sicut creatura de deo. ergo dicit̄ originalr̄. ergo ēēntia est origo ēēntie. ergo aut p gn̄ationē. aut p ꝓcessiōē. ēēntia ergo est generās ꝛ genita: vel spirās vel spirata. ¶ Uigesima rō. si dicatur q̄ ēēntia nō est gignens nec genita: ita est ēt dicere q̄ nō ē ꝓcedēs. Scd̄m hoc obijcit̄. diuina ēēntia nō ē gignēs nec genita nec ꝓcedēs. ergo ē res que nec est gignēs nec genita nec ꝓcedēs. ergo cū res gignēs ꝛ res genita ꝛ res ꝓcedens sint tres res: ꝛ est res aliq̄ in trinitate que nec ē gignēs nec genita nec ꝓcedens. ergo sūt quatuor res ī trinitate. ¶ Uigesima prima rō. ꝓstat res. res gignēs nō est res q̄ est nō gignēs. q2 pater nō est filius. nec res ꝓcedens est res genita ꝛ ita de alijs. ergo res que non est gignēs nec genita nec ꝓcedēs: nō erit res triū ꝑsonaꝝ. ergo erit quaternarius ī trinitate. Relinquitur igit̄ q̄ ēēntia est gignēs ꝛ c̄. ¶ Uige. xxij. rō gignere ꝛ gigni sūt opposita relatiue. Silr̄ gignere ꝛ nō gignere opponūt̄ s̄m ꝯtradictiōē: ergo res qbus attribuuntur sūt opposite. si ergo res gignēs nō ē res genita ꝑꝑ oppositiōē sꝫ relatōēs: multo magis res nō gignēs nō erit res gignēs ꝑꝑ oppositiōē s̄m ꝯtradictiōē. ergo res que nō est gignēs nec genita nec procedēs: nō erit res triū ꝑsonaꝝ. ergo erit quarta res qd̄ est inꝯueniēs. relinqt̄ ergo q̄ ēēntia est gignēs ꝛ genita ꝛ ꝓcedens. ¶ Uigesimatertia rō. diuina ēēntia est summū bonū. ꝛ summū bonū est diffusiuū sui eē ꝛ summe sicut supra ostensū est. sꝫ diffusio substātie est generare vt dictū est: q2 generatio sola est ꝓductio de substātia gn̄antis vel ꝓducentis. ergo diuine ēēntie ē gn̄are. ¶ Uigesimaquarta rō. plenitudo bonitatis est cā quare deus generat. ergo cū plenitudo bonitatis intelligat̄ in diuina ēēntia: eius erit generare. ¶ Uigesimaquinta rō. primū principiū agēdi agit qd̄ pꝫ in natura creata. pōderositas mouet graue deorsū: ꝛ albedo disgregat visum. ꝛ increata natura q2 illa verissime oꝑatur ꝛ creat ꝛ gubernat omnia. Silr̄ primū principiū generādi generat. cū ergo diuina ēēntia sit primū pn̄cipiū generādi: sicut pꝫ in ps̄o. Ex vtero añ luciferum genui te. glo. ex secreta substātia mea. relinqt̄ ergo q̄ diuina ēēntia generat.

Solutio. ad euidentiaꝫ

presentis q̄ōnis prenotandum intelligēduꝫ est. q̄ cū ī diuino eē intelligit̄ natura ꝛ ordo nature. variant̄ locutiones ꝛ modus dicēdi. ex hoc eniꝫ q̄ natura intelligit̄ ī habēte illaꝫ. ꝛ cum ordine intelligit̄ q̄ in vno est natura nō ab alio scꝫ ī patre: in alio est ab alio p gn̄ationem scꝫ ī filio: in tertio scꝫ ī spū sc̄o est per spirationē scilicet ab vtroq3. ꝛ hoc generat triplicē modum dicēdi in diuinis ꝛ querēdi. scꝫ quid: quis: quō. q2 in diuino eē est habēs diuinā naturā: ꝛ est ibi ipsa natura que habetur: ꝛ ē ibi modus habēdi scilicet notio siue habitudo seu ꝓprietas sub qua se habet habēs naturā. Quid ergo querit ipsam naturā ꝯmunē. Unde quid ē pater: deus vel deitas. Quis vero querit habētem naturā sub districta ꝛ incōmunicabili proprietate ꝛ iste habēs dicitur persona. Unde quis est querit ꝑsonā vel hypostasim. Unde dicendo quis est iste: dicet̄ pater vel filius vel spūssanctus. Quia vero est ibi modus habēdi naturā scilicet sub aliq̄ habitudine vel cum ordine: ideo de illo nō queritur ꝑ quomodo. Unde cū querit̄ ibi quō se habet pater ad filiū respōdet̄ vt generans. q2 gn̄ans genitum dicūt habitudines ordinis nature. Per quid ergo querit̄ ipsa diuina ēēntia. per quis ipsa ꝑsona. per quomodo ipe habitudines notionales que distinguunt personas. Breuiter ergo dicendum pro regula. q̄ de omnibus nominibus significātibus diuinam essentiā vt quis est: hoc ē substantiam incōmunicabilem sub districta proprietate ꝛ icōmunicabili possūt dici verba significātia habitudines notiōales. sicut generare ꝛ generari. spirare spirari. Et hoc est: q2 nomina illa ꝓprie supponūt personā. hec aūt habitudines ꝑsonales sūt ꝛ proprie ad ꝑsonam referūtur. Si autē sūt nomina significātia diuinam ēēntiam vt quid est. hoc est substantiam cōmunicabilē: distinguēdum est. q2 diuina ēēntia vt quid ē multipliciter significat. Significat enim aliqñ vt quo ē. aliqñ vt qd̄ est. i. prout significat̄ vt in habēte illaꝫ. ꝛ sic significat̄ p hoc nomē deus. ꝛ iste duplex modus significādi venit ex duplici ꝯprehēsiōe intellectus nostri. q2 intellectus noster ꝯprehēdit diuinā ēēntiam vt ī se: ꝛ sic significat eā vt quo ē. iterū ꝯprehēdit diuinā ēēntiam vt in hn̄te illā: ꝛ ex hoc mouetur ad significādū eā sic. ꝛ tūc significat vt qd̄ est. ī deo autē idem est qd̄ est ꝛ quo est: tñ modus designādi distinguit̄. Unde hoc vocabulū deus significat diuinā ēēntiā siue deitatē de sua significatione. tñ ex modo significādi significat eā in habēte. hn̄s aūt diuinā ēēntiam est ꝑsona diuina: ꝛ inde est q̄ tale nomen naturalr̄ supponit ꝑsonā. Et ideo generalis regula est q̄ de nominibus diuinis significātibus diuinam ēēntiam vt quod est possūt dici verba notiōalia sicut generare generari ꝛ huiusmodi que dicūt habitudines notionales ꝑsone ad ꝑsonam. iō potest dici deus generat deū: deus spirat deum. Essentia autem prout

in se significatur: hoc ē non ꝓut est in hūte. dupl̄r significatur. q2 significat absolute: significat ēt cū ꝯnotatione ordīs nāe q ē ordo origīs. Absolute significat dīna eēntiā p hoc nomen deitas p hoc nomē eēntia. Generalis ergo regula ē. ꝙ de illis noibus dinis que significāt dīnā eēntiam absolute: nō pūt dici ὺba notōalia siue ꝑsonalia q̄ dicūt habitudines ꝑsonales: q2 eēntia. sic designata absolute significat absq3 designatōe ordīs nāe. τ iō nūq3 ꝯuenit ei modus ꝯpatus qui ē modus ordinis. q2 mō opposito significat. s. absolute. iō nullo mō dr̄ eēntia generare generari nec deitas: q2 verba ista dicūt habitudines ordinis nāe in ꝑsonis. τ iō non sunt hec vocabula extēdēda nisi vbi significat eēntia cū ordine nature qui ē ordo ꝑsonalis. Noīa aūt designātia vel significantia dinaz essentiam cū designatōe ordinis nature sunt multa. τ generaliter de oibus istis pūt dici verba notionabilia. s. generare generari: spirare spirari. huiusmodi aūt noīa sunt natura. virtus. sapiētia. lux siue lumen. potētia. bonitas. caritas. Vn̄ pōt dici nā de nā. lumē de lumine. virtus de virtute τ huiusmōi. τ hoc ē q2 huiusmodi noīa significāt dinaz eēntiā vt quo ē: cū ꝯnotatōe ordinis nāe. τ iō de ipis dici pūt gnāre generari, ꝓcedē τ huiusmodi: que sunt ὺba dicētia habitudines illius ordinis. Noīa. n. illa significāt dinam eēntiā cū ꝯnotatione ordīs nature q ē ordo p2cipij: ad illō qō ē de p2cipio. qō pz. virtus. n. dicit dinam eēntiā: sz ꝯnotādo respectū ad aliquē actū cuius ē p2cipium: τ sic virtus dic̄ diuinā eēntiā cū ꝯnotatiōe ordis ad id qō ex ipsa ꝓducit. Silr̄ nā idez dicit qō eēntia. cū ꝯnotat i rōe dicēdi virtutē ꝓducētez silē ex se. nā. n. ē vis insita rebus ex silibus similia pire. Silr̄ lux significat diuinā eēntiam. vt in quadā diffusione silr̄ bonitas τ caritas. in hac autez diffusione intelligit habitudo principij. ad illud cuius ē p2cipiū: vel ad illud qō ē de p2cipio. vn̄ illa diffusio importat ordinem. Similiter sapientia significat eēntiam vt habitum. τ ita dicit diuinam essentiam cum ordine ad aliquid: sicut principium scilicet ad aliquem actum. Similiter potentia dicit diuinam eēntiam ꝯnotando ordinez ad actum cuius est principium. τ ideo de istis oibus nominibus dicuntur proprietates notionales. fuit aūt deceptus ioachim credens omnia vocabula circa istam materiam eē eiusdez ordinis. sed quia verbum notionale semp ē alicuius ordinis ideo nūq3 dicitur ꝺ eēntia que significat quid absolutum ab omni ordine in ratione dicendi sz ꝺ alijs: Tamen ꝓpter euitandum intellectum erroneum. nō sunt extendende huiusmodi locutiones que dicuntur quasi per abstractiones: sz vbi inueniuntur a sanctis exponende. de eēntia aūt nullo modo recipiende sūt determinationes notionales siue ordinis nature. huiusmodi eniz ordo semper introducit distinctionem. Nunq3 aūt vt essentia dicitur absolute intelligitur in ea distinctio: q2 sic sequeretur ꝙ esset differens. vbi autez est designatio ordinis nature: bene ē recipere huiusmodi locutiones. Unde sancti semper respexerunt in huiusmodi locutionibus si esset designatio ordinis. Et si aliquando propter conuenientiam vocabulorum inuenitur essentia de essentia: hoc semper sic est exponendum. ꝙ scilicet filius est a patre eadem eēntia. τ hec est ratio dicendi ī talibus non ꝙ rō generandi attribuatur ipi eēntie. Ad primā ergo rōnem in contrarium dōz. ꝙ licet sit idē in deo eēntia τ ꝑsona: tamen alius modus significandi ē in eēntia τ ꝑsona: q2 ex ꝑte nature itelligitur ordo qui est principiū ad illud qō ē de principio. τ q2 iste proprietates notionales sunt ipsius ꝑsone τ faciunt alium τ alium. iō de persona vel ꝺ noibus ꝑsonalibus possunt dici non de eēntia. Nec tamē isti modi aliquid addunt eēntie vel mutant vel minuunt. Unde sicut dextrū nihil addit ad sortē nec mutat: sz dicit differētiam quā ponit ad suum correlatiuum: sic isti modi nihil addūt ad eēntiam nec mutant. Unde ꝑsona non differt ab eēntia: sed ab alia ꝑsona sic̄ dextrū a sinistro. Quis ergo idē sint. nihilominus ī ꝑsona intelligit modus q ē ipsius veritatis ordinis nature faciēs dr̄iam ī ꝑsonis: non aūt sic ē in eēntia: τ iō non pūt dici de eēntia ὺba significantia notionales ꝓprietates. que faciūt dr̄iaz siue distinctōez alicuius ad aliū. qō nō pōt eē ī eēntia sic̄ in hūte eēntiā siue ī ꝑsona ꝑ ordinez nāe. ¶ Ad secūdam rōnem dōm ꝙ lz idē sit in deo ꝙ ē τ quo est: tn̄ dicēdo ꝙ ē admittitur aliqs modus q nō ē eēntie ꝓut absolute dr̄ rōne cuius ꝺ noīe significāte ꝙ est: dicitur ꝓprietates notōales. que non dicunt ꝺ eēntia que nulla distinguit ꝓprietate. ¶ Ad tertiā rōnem dōz ꝙ ista ē in re sicut in intellectu. lz. n. deus τ deitas idem sunt: tn̄ vltra hoc ꝙ idez nomē deus ꝯnotat respectus alius. s. ad habentē eēntiam. iste aūt respectus est ꝯm ordinem principij. ad illud qō est de principio. q2 hn̄s deitatem: vel hz non ab alio vel ab alio τc. Vn̄ lz eadē res significet per vtrūq3: tn̄ aliter de eadem re significatur ꝑ hoc nomen deus τ deitas. q2 vnū significat diuinam essentiā vt in habente illā: habens aūt est diuina ꝑsona: iō de illo nomine dicunt ꝑsonales ꝓprietates. ¶ Ad quartā rōnem dōm ꝙ hec ꝑpositio de: aliqn̄ notat ordinē vel successionem in tpe. vt cū dicit de mane fit meridies. aliqn̄ vero notat causaz: sed hoc multipliciter. aliqñ do enim notat cām materialem. aliquando cām originalem. aliquando conuenientiaz cum rōne principij naturalis siue originis vt cultellus ē de ferro. Cū ergo dicitur pater generat filiū ꝺ alicꝗ. nō notat ibi habitudinē cāe m̄alis nec ordinē successionis: sz notat ordinē originis q est principij

ad illud qd est de principio. Et qd obijcitur q li
aliquo supponit ibi eentiã patris. dõm q sicut cu3
dr cultellus ẽ de ferro hec ppositio de: notat ɔue
nientiã: et cũ hoc notat rõnẽ principij originalis
de q ẽ cultellus: sic cũ dico filius ẽ de substãtia pa
tris. notat ibi illa duo. qr cũ dicit de substãtia pa
tris. ibi dicit sbã que ẽ pater. ex hoc q dicit sub/
stantia. notatur ɔuenietia per hãc ppositionẽ de.
ex hoc qd dicit pater vel patris: notat rõ principij
vel originis per ipsam. Unde sensus ẽ. filius ẽ a
patre sicut de pricipio conueniens cũ eodẽ siue
eadẽ eentia cũ illo. ex hoc ñ sequitur q substãtia
sit origo respectu filij. sicut cũ dicit filius ẽ de sub
stãtia patris: non denotat originale pricipiũ ex pte
eẽntie patris respectu filij. sed magis notat hic q
sit ɔuenientia patris ad filiũ i substãtia. ¶ Ad qn
tam rõnem dõm q hec est duplex: eẽntia ẽ pater
filij. Nam hoc q dico pr põt sumi adiectiue vel
substãtiue. si sumat substãtiue: tũc supponit hyposta
sim vel psonam que h3 filiũ et hoc modo ẽ vera.
et ẽ sensus. eẽntia ẽ pater filij. id est eẽntia ẽ psona
habens filiũ. i. illa psona que h3 filiu3. Simuliter
ẽt si dicatur ecõuerso pater filij ẽ eẽntia. i. illa pso
na que h3 filium ẽ eẽntia. s3 tñ non sequit eẽntia ẽ
psona que h3 filiũ. ergo eẽntia h3 filiu3. imo ibi ẽ
ɔmutatio pdicamẽti quis i quo siue in adaliqd.
Si vero hoc q ẽ pater sumatur adiectiue: tunc hec
ẽ falsa eẽntia ẽ pater filij. et ecõuerso: qr sensus ẽ.
essentia se h3 ad filiu3 vt pater eius siue vt gene/
rans. tũc. n. hoc q dico pater dicit solũ adaliqd:
nõ hypostasim vel personam. et id h3 illum sen/
su3 ẽ hec falsa: qr eẽ adaliquid non conuenit eẽn
tie sed solu3 persone. per hoc p3 solutio ad aliã
rationem. ¶ Ad septimam rõnem dicendum q
pater est pater: pater ẽ essentia. Dico ergo q pa/
ter inquantum est vtrũq3: ẽ principium ad filium
scilicet inquantu3 essentia et inquantum pater intel/
ligendo ɔiunctim non diuisim. cũ. n. dicitur filius
habere essentiam a patre: duo signantur vel dicun
tur. Dicitur enim essentia in filio: iterum dicit ha
bitudo filij ad patrem tãq3 ad suum principium.
ex parte eius q dicitur. eẽntia est ratio conueniẽ
tie filij ad patrem. qr si non conueniret cũ patre i
substantia iam nõ eẽt filius. et hoc. qr ratio gene
rationis hoc ponit. aliter enim nõ esset generatio
nisi esset d substãtia: et pp hoc dicendo filiũ: dico
ɔuenientiã filij ad patrem. Dico ẽt habitudinem
eius qd ẽ de principio ad suũ principiũ. et pater
inquantum ẽ pr et inquantum ẽ eẽntia: ẽ principiu3
ad filiũ. alioquin nõ ess3 filius nisi d substãtia p/
duceretur. s3 nõ p hoc ponit eẽntia generare: cũ
essentia nõ se h3 in rõne pricipij respectu geniti.
sũno p hoc determinatur q filius ẽ a patre p ge/
neratiõe3. ¶ Ad octauam ratione3. dõ3 q hec ẽ
duplex. nihil h3 filius nisi qd nascendo accepit.
qr hoc gerũdiũ nascẽdo: põt ibi dicere eẽm vel
ɔcomitantiã3. si dicat eẽm: sic ẽ falsa. qr dicẽdo
eẽm hec ẽ falsa eẽntiam nascendo accepit. qr per
hoc significatur q nasci sit causa ad essendũ. Si
vero dicat ɔcomitantiã hec ẽ vera eentiam na/
scendo accepit. et tũc nõ sequitur q eẽntia sit na
ta: s3 quasi ɔcomitãs natiuitatẽ filij. vt sit sensus.
q in nascendo cũ sua natiuitate a pr̃e eẽntiã ha/
buit. Unõ sicut in creaturis videm' q illa que cõ/
comitantur natiuitatẽ non dicuntur nasci. Unde
quantitas non dicitur nata nec qualitas nec huius
modi dicuntur nasci: sic diuina essentia non dice
tur nata licet natiuitate filij ɔcomitetur. ¶ Ad no
nam rõnem põt dici q in creatura sicut in forte
non repugnat essentia ipsi generationi. qr genera
tio in creatura ẽ exitus de non esse ad esse. essen/
tia autem que est in forte prius ẽ i potentia et nõ
ens: possibile tñ ad eẽ et ideo generabile. S3 ge/
neratio in diuinis dicit habitudinem alicuius ad
aliũ sicut principij ad illud qd ẽ de pricipio. di/
uina aũt eẽntia prout sic dicuntur diuina abso/
lutione dicitur. et ideo non ɔuenit dicẽ generare
generari de ipsa diuina eẽntia. et ita cũ rõ gene/
rationis in diuinis repugnet ipsi eẽntie nõ autẽ
in creaturis: ideo non ẽ simile. ¶ Ad decimã rõ/
nem dicendum. q pater dicitur principium tori'
diuinitatis. hoc: qr ẽ principium ad diuinas pso
nas que sunt ipse deitas vel eẽntia. ad alia enĩ
est ipse pr principium que non sunt de sbã ipsius
et sic principiũ ad creaturas. Est aũt principiu3
ad diuinas psonas. qr sunt de sbã ipsius. imo ẽt sũt
tota eẽntia ipsius. q̃libet. n. psona ẽ ipsa diuina eẽn/
tia. et sic dr pr principiũ totius diuinitatis. nõ qr
sit pricipiu3 eẽntie: s3 ad diuinas psonas. ad hoc
vt sũt i pfecta diuinitate. ¶ Ad rõnem vndecimã
dõm q hic ẽ ɔmutatio pdicamẽti. eẽntia ẽ res. i.
psona generans: ergo eẽntia generat. qr ɔmutat
qd in quo se h3 vel i adaliquid. ¶ Ad rõne3. xij.
dõm q generare generari in diuinis dicũt habi
tudines ordinis natire q ẽ principium ad id qd
ẽ de principio. et id semp ponunt distinctionẽ rei
ad rẽ: hoc ẽ principij ad id qd de pricipio. Quia
ergo ex parte eẽntie nulla põt eẽ distinctio. id nõ
possunt ɔuenire eẽntie s3 psonis eternis. sed act'
qui ẽ ex tpe scilicet creare nõ ponit distinctione3
in creatis: nisi dicatur distinctio ab ipsa re creata.
qr creare ẽ pducere aliqd non de sua substãtia.
sed in diuinis personis generans et genitum nõ
differunt in substãtia: ideo de essentia non potest
dici generare sed creare qr nõ ponit q essentia
diuina sit differens vel distinctio in diuersis: sicut
ponũt generare generari circa ipam. ¶ Ad. xiij.
rõnem dõ3 q psona dicit habẽrẽ eẽntiã3. et hoc
designat ordinẽ originis q ẽ pricipij. ad illud qd
ẽ de principio vel ecõuerso. Ordo aũt ille non
ɔgruit eẽntie: cũ ipsa sit in diuinis absolutiõe. et pp
hoc notãt alias habitudines q dicũt illũ ordinẽ. s3

predicentur de personis: non tamen possunt de
essentia predicari. tale autem est generans genitum: spirans
spiratum. et ideo non sequitur in tali predicatione com/
posita quod fiat predicatio diuisa pro vtroque: quia solum
conuenit ratione alterius. generare enim nihil aliud di
cit quam naturam suam alij dare. generari vero acci/
pere naturam ab alio hoc nunquam dicitur de essentia imo
solum de persona. ¶ Ad rationem .xiiij. dicendum quod essentia
dicitur ad se: generare et generari dicitur ad aliquid
siue genitum et ingenitum. sicut ergo non est aliquo mo/
do vere dicere quod illud quod dicitur ad se dicatur ad ali
quid: vel quod absolutum sit relatiuum: ita non erit vere
dicere quod essentia sit generans vel genita. quare autem
de sapientia et virtute possunt dici: et dicta est. ¶ Ad omnes
auctoritates que videntur dicere quod generare con/
uenit essentie generalis est responsio. quod omnes ille sunt
improprie locutiones et emphatice. i. expressiue. Un
de exponende sunt. In illis enim auctoritatibus non
significatur quod generare sit essentie vel generari: quasi/
uis dicatur generans vel genita vel huiusmodi. sed
per hoc exprimitur quod ille cuius est generare sit essentia
diuina sicut est pater: et similiter ille cuius est generari.
Exponende ergo sunt hoc modo. natura generans. i.
ille qui est generans est natura ita deitas nata. i. ille q
est natus est deitas. Secundum ergo figuram loquen
di que dicitur emphasis. i. expressio sunt huiusmodi
locutiones. sicut et nos propter maiorem expressionem
affectus vel dignitatis dicimus rogo excellentiam ve
stram vel paternitatem vestram. et non est plus dicere: nisi
vos qui pater estis vel excellens. sic igitur patet responsio ad
omnes auctoritates inductas. ¶ Ad .xv. rationem dicendum
quod hec est concedenda. diuina essentia non est gignens nec ge
nita nec procedens ergo est res neque gignens et cetera. sed
si obijciat. Ulterius aliqua res: non sequitur. nam hoc
quod dico aliqua trahit hoc quod dico res ad personam
proprie: et ita non est quaternarius rerum. Nam cum dico
essentiam rem et personam rem: non geminatur res rei. sicut
cum dico homo et hic homo: ergo duo homines non seq
tur. ita dicendo essentiam rem: et tres personas tres res:
non sequitur ergo quatuor res. quia communis quando cum sin/
gulari dicitur: non connumeratur cum illo. sic nec diuina
essentia cum persona cum dicitur de essentia res neque gi
gnens et cetera. Ad aliud dicendum quod non sequitur quod quam/
uis essentia sit res non gignens et cetera. quod non sit res trium
personarum siue res que sunt persone. et est hic mu/
tatio predicamenti a negatione ipsius relationis
ad negationem ipsius persone. Unde quale vel quid
commutatur in quis. Non enim sequitur quamuis rela/
tio personalis remoueatur ab essentia: quod propterea per
sona. imo ipsa essentia est persona: et persone essentia.
sed relationes personales non conueniunt essentie. ¶ Ad
aliud dicendum. quod non sequitur quamuis gignens et
genitum referantur ad res oppositas quod gignens et
non gignens que dicunt oppositum secundum conditionem:
referantur ad res oppositas. sed quod referuntur ad op
positos modos. Unde ibi est deceptio: ex hoc quod

abnegatio modi putatur esse abnegatio rei. et est simil
le si quis argueret. homo non est genus. et animal
est genus: ergo homo non est animal. Cum enim
dicitur animal est genus: refertur ad modum dicen/
di siue intentionem. que quidem intentio non conue/
nit homini: quamuis res cuius est hec intentio conue/
niat. Similiter cum dico generare generari: dico
existendi modos ipsarum personarum patris et filij si/
cut dicit Jo. damas. quamuis ergo iste modus ne/
getur de essentia: non sequitur quod propter hoc negetur res cu
ius est ille modus. i. persona. ¶ Ad aliud dicendum. quod sum
mum bonum siue diuina essentia potest considerari dupliciter.
vel in se vel vt in persona que non habet esse ab alio. secundum quod
consideratur in se: sic consideratur absolute et absque ra
tione diffusionis quia si hoc modo intelligatur in ea
ratio diffusionis: consequeretur quod esset diffusio ip/
sius substantie. in infinitum personis. et quod non esset sta/
tus in aliqua. propterea manifestum est quod essentia secundum
se siue summum bonum consideratur absque ratione
diffusionis sui. Si vero consideratur in persona que
non habet esse ab alio vt in patre. secundum hoc est ratio dif
fusionis ex summa bonitate in patre: siue ex essentia in
patre per generationem: et in filio cum patre per pro/
cessionem sicut patebit. non ergo ex hoc sequitur quod
essentie attribuatur generare sed magis ipsi perso/
ne habenti essentiam. licet ergo non sit diffusiuum sui
vt in se consideratur. nihilominus est diffusiuum pro/
ut est in persona non existente ab alio. ¶ Ad aliud di/
cendum. quod plenitudo bonitatis est causa. i. ratio
generationis quare pater generat. et hoc secundum quod
ipsa bonitas intelligitur in patre. i. in persona que qui/
dem est: et non ab alia. non secundum quod consideratur in se sicut
dictum est. ¶ Ad aliud dicendum. quod hec est falsa
essentia est principium generandi. supposito tamen
hoc dicendum quod non sequitur primum principium
agendi agit. ergo primum principium generandi ge/
nerat. quia quod dico generare generari dicitur ad
aliquid siue respectum persone ad personam. agere
vero dicit respectum cause ad effectum. Uel autem quod di
cit respectum cause ad effectum. conuenit essentie et
etiam trinitati personarum: quia sunt vna essentia:
ita virtus et ita operatio. Ea vero que dicit respe/
ctum persone ad personam nullo modo conueniunt
essentie. sicut patet ex dictis. quod patet ex ratione
eius quod est generare. Generare enim est naturam
quam habet quis alij dare. Generari vero est na/
turam ab alio accipere. Si ergo non potest dici
quod natura habeat naturam vel accipiat: nullo mo/
do potest dici quod essentia generet vel generetur.
Generat autem conuenienter persona. et proprie
cum sit res habens naturam: et conuenit natu/
ram quam habet alij dare: sicut persone pa/
tris. vel naturam ab alio accipere sicut perso/
ne filij.

Articulus secundus.

c

Onsequēter querit̄ cuius ꝑsone sit ge
nerare ⁊ cuius generari. Querit̄ igit̄
vtrum filius possit generare vel spūs
sāct᷒. ⁊ cū omnis potētia que est ī pa-
tre sit in filio: in patre aūt est potētia generandi:
ergo ⁊ in filio ⁊ in spūsancto similiter. ¶ Itē pa
ter generās totā suā substātiā ⁊ virtutē trāsfūdit
ī filiū. qz si retineret aliqd ꝺ potētia vl ꝩtute qꝺ ñ trāſ
fūderet ī filiū diuisus eēt filius respectu patris. Cuz
ergo virtus gignēdi sit ī patre: virtus gignēdi erit
in filio. i. si virtus qua generat est ī patre. virtus q̄
generat est ī filio. ¶ Itē generare est silem ī natu-
ra ⁊ ꝯformē de se ꝓducere. ergo cū filius ꝺ se ꝓ
ducat spiritūsanctū similē ī natura ⁊ ꝯformez: qz
omnia ī natura similes sūt filius ⁊ spūsanctus.
sicut n. filius est ens ab alio: ita spūsanctus ē ens
ab alio. vñ quēadmodū dr̄ ꝯformis patri. qz ali᷒
ab eo sicut a patre alius. ⁊ iō imago pr̄is. ita spi
ritusanctus ꝯformis est filio. qz sicut filius est ab
alio ita spūsanctus ab alio ⁊ imago filij. qꝺ
dicit Jo. damas. ergo filius generat spiritūsctū.
¶ Itez in ꝑfecta generatōe naturali est potētia ꝫ
duos modos. Est eim potentia generādi actiua
nō ab alio in masculo: ⁊ est potētia generādi re-
ceptā ⁊ passiua ab alio sicut ī femina. hoc est dif-
ferētie expressiue. qꝛ est potētia ꝓducēdi ex se silē
quā potentiā dicimus gnātiōem ꝫm duos mōs.
ergo cū ipse spūs ꝓcedat siue ꝓducat̄ a patre ha
bente potētiā ꝓducēdi nō ab alio: ⁊ ꝓducat̄ a fi
lio siue ꝓcedat vt hñte potētiā ab alio: ⁊ ꝓduca
tur silis in natura de substātia patris ⁊ filij: ergo
gnātur a patre ⁊ filio. ¶ Itez cum ꝓductio gnā-
tionis ꝑfecte in natura resideat penes duo. sicut
patet in gnātione humana ⁊ animaliū ꝑfectorūz.
ꝓductio vero generatōis imꝑfecte sicut est plan-
tarū ⁊ animaliū imꝑfectorū habeat principiū pe
nes vnū solū. qꝺ aūt ꝑfectōis est in gnātione. deo
est tribuēdum. ergo rectius dicet̄ generatio ꝓdu
ctio spūsancti a patre ⁊ filio: cuius origo resideat
penes duo q̄z ꝓductio filij a pr̄e cuius origo resi
deat penes vnū solū. ergo spūsancti proprie pot-
ius est generari q̄z filij. Cōtra. cuius nō ē actio:
nec potētia: Nam sicut dicit philosophus. cuius
est potentia: eius est actio: cum ergo generare sit
actus potētie generādi. ergo vbi nō erit genera-
re: nec potentia generādi erit. cum ergo filij non
sit generare: supponamus hoc: ergo eius nō erit
potentia generādi. ¶ Item in perpetuis non dif-
fert eē ⁊ posse. ergo cuius nō erit generare: eius
non erit potentia generādi. sed filij nō est genera-
re: ergo nec potentia generādi. ¶ Item eē patrez
non est eē quid sed esse ad aliquid. sicut dicitur in
sententijs. vij. di. i. c. ergo similiter potentia gene-
randi nō erit potentia que sit quid: sed ad aliqd.
Si ergo per hāc refert̄ pater solus ad filium ꝫm
qꝺ dicitur actiue. relinquit̄ qꝺ filij nō erit potentia
generādi. ¶ Item si filij sit generare: pari rōne
⁊ geniti a filio erit generare. ⁊ ita erit decursus
generatōis eterne in infinitū. vel erit stare in ꝑti-
mo. relinquit̄ igit̄ qꝺ ipsius filij geniti nō erit gene
rare. ¶ Itez si filius gnāret filiū. ille filius esset ne-
pos dei patris. ⁊ nō esset sūma germanitas inter
filiū illū ⁊ pr̄em. Maior. n. ꝯuenientia est inter pa-
trez ⁊ filiū: q̄z inter pr̄em ⁊ nepotez: ergo nō esset
sūma ꝯuenientia in diuis. qꝺ est incōueniens. re-
linquit̄ igit̄ qꝺ filij ñ est gnāre. eadez rōe nec spūsā
cti. Item pr̄cipalis modus exeūdi vel ꝓducendi
est gnātio int̄ oēs ꝓducendi mōs. si ergo pr̄cipa
lius ꝓducat̄ aliqd ab alio. accipiens ab illo sbāz
suā ⁊ virtutez ꝓducendi aliū q̄z ille q ꝓducit̄ ab
alio accipiens sbāz suā ⁊ ñ virtutez excipiens ex
se ꝓducendi aliū. ergo primus modus dr̄ dici
gnātio nō scḋus. ergo cū modus ꝓducendi quo
ꝓducit̄ filius sit talis ⁊ nō modus quo producit̄
spūs: relinquitur qꝺ gnāre erit filij ⁊ nō spūsancti.
Et similr̄ supra ostensum est. qꝺ gnāre nō sit filij
nec spūsancti. relinquitur igit̄ qꝺ gnāre est propriū
patris. Ex his igit̄ pꝫ cuius ꝑsone sit generare ⁊
cuius generari. Rñdendū igit̄ ad obiecta. Ad
primū dicendū qꝺ cum dico potentiā generandi.
hoc qꝺ dico generādi potest eē gerūdiū verbi
ꝑsonalis: vel verbi impsonalis. scḋm qꝺ est gerū-
diū verbi ꝑsonalis: sensus est potentia gnāndi.
idest potentia vt generet. ⁊ hoc mō potentia ge-
nerādi nō est in filio sed in solo patre. Si vero sit
gerūdiū verbi impsonalis: sensus est potētia ge
nerādi. idest potētia qua aliquis generat. i. pater:
qz eadē est potentia in patre ⁊ in filio. in patre ad
hoc vt generet. in filio ad hoc vt generet: non ta-
mē ex hoc sequit̄ qꝺ filius generat: sed ex hoc se-
quit̄ qꝺ aliquis generat. ¶ Ad aliud dicēdū qꝺ re-
stat dicere potentiā aliquāz ⁊ virtutem ⁊ dicere
potentiā ⁊ virtutez ad aliquid. dicēdum ergo qꝺ
quecūqꝫ potentia siue virtus est in patre. est in fi-
lio. qz in patre est potentia ad hoc qꝺ generet. i. fi-
lio est potentia eadē sed ad hoc vt gnētur. Si er
go argui. quecūqꝫ virtus ē in patre est in filio: sz
in patre ē ad hoc vt generet: ergo ⁊ in filio ꝯmu
tatio est predicamēti. ꝯmutatur. n. qd in aliquid.
⁊ ē similis argumētatio. Quicqd vlt iste vult pa
ter. sz iste vult ducere vxorē. ergo ⁊ pater eius vlt
ducere vxorez. Nam cū dicit̄ quicquid. supponit̄
substātia volūtatis. cū vero dicit̄ vult ducere vxo
rem dr̄ volūtas ad aliqd. ¶ Ad aliud dicēdū. qꝺ
q̄uis spūsanctus extat similis ī natura filio. ⁊ et
ꝯformis in hoc qꝺ ens ab alio sicut filius. tamen
nō procedit ꝫm principalē modū ꝓcedendi: ideo
eius nō erit generari. quia ei nō cōuenit produci
ꝫm principalem modū producendi. Cōstans eī
est. qz in naturis rerū principalis modus produ
ctōis est generatio. Preterea ꝯstans est. qꝺ si ali-
quis ꝓducat̄ ab alio, ita qꝺ accipiat ab eo virtutē

pducēdi ex se aliū qualis ē pductio filij a pre: et pricipalius pducit qz ille q pducit ab eodē et ñ recipet virtutē q pducēt d se aliū. qlis ē pductio spūssctī siue pcessio. Relinqt igit q pductio filij a pře oz dici generatio et nō pductio spūssancti. ¶ Ad aliud dōm. q i gnātōe nāli potētia duplex reqrit. actiua et passiua. actiua in masculo. passiua in femina. et q potētia generatōis residear penes duo. Dōm q hoc ipfectōis ē: et iō nō ē generatōi diuine tribuēdū. Ad ostās ē q si i vno illoz siue in masculo siue in femina vniret vtus duoz. ita q totū posz masculus sine femia et femina sine masculo: pfectior esset vtus. ols. n. virtus vnita pfectior ē seipa multiplicata. i generatōe ergo eterna dz poni principiū penes vnū solū. ptcrea nec ipsius spūssancti sunt duo principia pr et filius vel due virtutes ex qbus pducatur sicut ē in generatōe humana. imo duo pater et filius p vnā et eandē virtutem sunt principiū spūssancti. ¶ Ad aliud qd obijcitur. q imperfecta generatio in nā habet principium penes vnum. dicēdū q qmuis habeat principiū vnū intrinsecum: tñ sunt multa extrinseca. sicut pz in gnātōe plantaz. qz nō solū sufficit virtus intrinseca: imo reqrunt pricipia extrinseca humor vt calor. humor velut principium māle et passiuū: calor velut principium formale et actiuū. Ad alias rōnes que obijciūtur ex alia pte: quibus ostenditur q filius nō hz potentiam generādi. que vno mō falsa ē: vt pz ex dictio. rñdendum ē prio ad illud qd obijcitur cuius ē potentia eius est actus. et cuius nō est actus: eius nō est potētia. dōm q intelligit de vero actibus. generare aūt in deo nō ē pprie agere nec generari pati vel fieri: qz pati et fieri non cadunt in deo. ptcrea pprie loquēdo dicūt motū qui nō cadit in deo. Uel dicendū q cum dicitur cius est potētia. cuius est actus. intelligendū est eiusdez et nō alterius essentie vel nāe. nec tñ oz qd si potentia sit essentie vel nāe: q et actus. imo pt esse actus psone habentis illā nām. vbi gra. ēt in hoie posse generare est nāe. tñ actus generādi nō est nāe: sz psone hñtis nāz. et sic hec cuius est potentia eius est actus. per se loquendo falsa est. cū i creatis nō sit idez psona et nā. Et si obijcit q i filio ols idem est psona q nā igit si filij est potentia eiusdem est actus. et ita si potentia generādi et actus dicendū q nō oz. qz eius nō est potentia vt generet: sed vt qua generat ipsonaliter vt supra dictū est. ¶ Ad maiorez aūt itelligentiā notandum. q actus siue actio dicit dupliciter. est enim actio quā efficit vt illuminare est actio solis. et est actio qua agit sicut lucere est actio solis. pria actio i deo est respectu creature. scda actio est essentie vel psone respectu sui. vel alterius non respectu creature. sed hec actio est duplex. absoluta: vt itelligere. vel diligē: vel relata siue potius relatiua sicut gnāre vl spirare et hec actio dicta relatō: est pcomitāns diffusionē esse que ē per modū duplicē. Est. n. diffusio per modum generatōis: quemadmodū emanatio intelligentie est a mente. et diffusio per modum spirationis: qūe idmodū pcessio amoris ab intelligentia et mente. primum modum diffusionis pcomitantur he relatōnes generans et genitus siue generare et generari q dicunt relatōes per modū actus scdz modū pcomitātur spirare et spirari. dōm ergo q actus siue actio dicta fm primum modū et scdm: videlicet q actio dei dr actio quā efficit vl actio quā agit: pueniūt essentie. actiones vero que dicunt relatōnes siue existētie modi pcomitātes actiones eternas vt sic loquamur non pueniunt essentie. et rō huius est dīa qz ipsa est ad se et non adaliquid. vnde cum ista dicant solum relationem et adaliquid. non possunt conuenire essentie: sed conueniunt ipsis psonis. ¶ Ad illud vero qd obijcitur scdo q in ppetuis non differt eē et posse. dōz q sic dz intelligi q simul ē potentia cum ipso eē nec consequitur esse actum ad potentiā: ita etiam nec psequitur generare potentiā generandi imo coeterna est. ¶ Ad aliud dōm q non sequitur. esse pñi non est esse quid: ergo potentia generandi non ē aliqua potentia. Cū. n. dico potentia generandi duo dico. potētiā: et respectū ipsius potētie. q dico potētiā dico qd. sz q dico respectū virtutis potentie ad generandum: non dico quid sed adaliquid. Alia vero obiecta concedimus.

Membrum quartum.

Onsequenter qrit de generatōe eterna d q sic. Querit igit an sit d aliq an d nihilo. et si d aliq. vtz de sub̄a pris. et si de substātia pris: vtrū de tota.

C

Articulus primus.

D primū obijcit hoc mō. oē qd nō ē de aliquo: nō est d nihilo. sz ipse filius ē a patre genitus. nō d aliquo: ergo d nihilo. Nō dr n. de aliq pbat. qz nō d māsqz hoc q dico de: dicit habitudinē māe vel originis. sz neutz pōt dici. nō. n. pt dici q sit a pře de aliquo. i. de aliqua mā. nec ēt q sit a pře d aliquo vt origine: nam tunc sequeretur q alia esset origo filij q pater. aliter enim esset nugatio cum dicitur a pře et de patre cum eadem habitudo significetur vtrobiqz. ¶ Itē cū dico aliqd eē de nihilo. aut ē abnegatio generaliter vt abneget mā et origo: aut ē abnegatio materie. Si primo mō hoc q dico de nihilo. abneget generaliter mām et originē: ergo pater ē de nihilo: qz nō ē de aliq mā. nec etiā de origine: qz non habz originem. Si scdo mō vt abnegetur materia tñ: ergo filius est de nihilo qz non ē de aliqua materia. Contra

a

aug. ɔtra maxi. nõ de aliqua mã nec de nihilo ẽ
filius sed de quo est genitus. ¶ Itẽ hyl. xv. ð tri.
vnigenitus deus cũ ex manẽte natus est: nõ ẽ na
tus ex nihilo. Rñsio. cũ dicit aliquid esse de ni
hilo tria notant. per ppositõem de notat rõ prin
cipij sicut inicij. per hoc q dico nihilo: notat ab
negatio materie per compatõez ppositionis ad
casuale. vt hoc q dico de nihilo ponatur simul:
notat mutabilitas. ſm q dicit Jo. damas. quoniã
esse a versiõe incipit: hec versioni subiecta sunt.
Cũ eniz dico aliqd esse de nihilo: dico q hz esse
post nõ esse: ⁊ ita pñcipiũ siue iniciũ. Prete
rea. si est de nihilo: nõ est de materia. preterea si
habz esse de nihilo: necesse est vertibile. In reb⁹
igitur factis de materia no est dicẽ ð nihilo: qꝛ nõ
potest ibi abnegari materia. Item in patre q nõ
habz principiũ. qꝛ est nõ ab alio: non potest dici
de nihilo: qꝛuis abnegat materia. Item in filio nõ
potest de nihilo qꝛuis non habeat materiã ⁊ ha
beat principiũ: qꝛ non habz principium mutabi
le. nec etiam habz iniciũ. i. esse post nõ esse. ¶ Di
cendum ergo ad obiecta. ad primũ q nõ potest
dici filius a patre de aliquo: materialiter verũ
est sed originaliter nõ est verũ. aliquid eniz di
cit a patre de aliquo duobus modis. De aliquo
qđ est ipẽ: vel ð aliquo qđ nõ est ipẽ. De aliquo
sunt qđ non est ipse: sicut que sunt de materia. de
aliquo võ qđ est ipse: sicut sunt filius ⁊ spũssan
ctus. ¶ Ad scðm autẽ pz solutio. qꝛ nõ sequitur
qꝛuis sit abnegatio materie ⁊ originis de patre
q sit de nihilo: ppter tertiũ. s. mutabilitatẽ que
ibi intelligitur.

Articulus secũdus.

Onsequẽter querit. Supposito q sit
de aliquo vtrũ sit filius de substantia
patris genitus. Ad qđ sic obijcitur.
Quia dicẽ ans. nec itellectus capit nec
nã pmittit illũ qui de alio ẽ esse illũ de quo ẽ. Si
ergo filius esset de substãtia patris: sequeret q nõ
esset ẽentia siue substantia. ¶ Itẽ cũ dicit filius de
sũba pris aut ð patre. aut sumit mãliter: aut origĩa
liter aut ordĩalr. Materialiter vt cultellus ð fer
ro. Origĩaliter vt filius ð patre. Ordinaliter vt
de mane sit meridies: qꝛ post mane sit meridies.
Si ergo non potest dici filius de essentia patris
materialiter vel originaliter. qꝛ ex hoc sequere
tur q ipsa substãtia esset origo filij ⁊ ita genera
ret. nec ordinaliter: qꝛ nõ est prior essentia filio.
ergo nõ erit filius de substãtia patris aliquo mo
do. ¶ Item de: est ppositio. omnes aũt ppositõ
nes sunt transitiue. omnis autẽ trãsitio ponit di
uersitatẽ. Si ergo filius esset de substãtia patris:
sequeret q esset diuersitas substantie vel essentie
patris ⁊ filij. ⁊ q etiam non esset filius essentia.
Si ergo nõ ẽ diuersitas: ergo nõ ẽ de substan
tia. ¶ Itẽ omne qđ recipit aliqđ totaliter: iã nõ reci
pit de illo. ergo cũ ipẽ filius sit ipã tota sũba: nõ ẽ
de sũba. Cõtra. generare ẽ de sua sũba filium pdu
cere. si ergo filius nõ ẽ de sũba. nõ ẽ genitus. relin
quit igit q est ipse de sũba patris cũ ipẽ sit genit⁹.
¶ Itẽ aug. ɔ maxi. v. li. aut de aliqua sũba natus ẽ
dei filius: aut de nulla. si ð nulla: ergo de nihilo.
qđ vos iaz nõ dicitis. Si võ aliqua. nec tamen
ð patris sũba: nõ ẽ vere filius. Si vero de patris
sũba. vnius eiusdem qꝫ substãtie sunt pater ⁊ fili⁹.
¶ Itẽ idẽ in eodẽ. nõ videtis qꝫ necessariũ sit vt
qui non ẽ ex nihilo: nec ex aliqua re sed ex deo:
nisi ex dei sũba eẽ nõ possit. Rñsio. hz quosdã
de duplicẽ importat habitudinẽ. cũ dicit cultel
lus ð ferro. vnã habitudinẽ cõuenientie siue indi
stinctiõis ratiõe principij ad illud qđ ẽ de illo. Cũ
eniz dicit cultellus ẽ de ferro: notat q ferrum sit
pñcipiũ materiale cultelli. ⁊ etiã ferrũ hẽ. rõnem
idistinctã a mã cultelli. Quãtũ ad primã habitu
dinẽ dicit filius de patre: qꝛtũ ad secũdã dicitur
filius de essentia. qꝛ hz esse indistinctũ ipsa essen
tia cũ filio. ¶ Sed ɔ hoc obijcit. eadẽ ẽ substan
tia patris ⁊ filij ⁊ spũssancti. ergo si filius pp in
distinctiõem quã hz cum essentia patris dicit de
substãtia patris: ergo similiter ppter indistictiõ
nez quã hz filius ad essentiam spũssancti dicetur
ð substãtia spũssan. sed hoc est falsum. relinquit igi
tur q nõ erit dicere filiũ de substãtia patris p
pter habitudinẽ indistinctionis siue ɔuenientie.
ppterea dicẽdum. q de aliquãdo sumitur mate
rialiter vt cultellus de ferro. aliquãdo originali
ter vt filius de patre. aliquãdo ordinaliter vt de
nocte sit dies. aliquando vero substãtialiter sicut
dicitur filius esse de substantia patris: non qꝛ de
pte: sed qꝛ tota est in toto. ¶ Ad primũ ergo qđ
obijcitur dicendũ q auctoritas Ansel. intelligit
cum accipit de originaliter: ⁊ nõ cum accipitur
substãtialiter vel etiaz materialiter. vnde ipse di
cit. q nec intellectus capit nec natura pmittit ipm
qui de alio est: esse illum de quo est. nõ dicit esse
id de quo est sed illũ. vnde significat differentiã
persone ad psonaz quã habz originez. ¶ Ad se
cũdũ iam patet responsio. qꝛ hoc q dico de: nõ
semper accipitur materialiter: originaliter vl' or
dinaliter: imo quãdoqꝫ substãtialiter sicut dictũ
est. ¶ Ad tertiũ dicendũ. q cũ dico de substãtia
patris duo dico videlz essentiam: ⁊ dico etiam
cuius sit qꝛ patris. dicendũ ergo q hec preposi
tio de: non dicit transitionez ratione essentie que
est eadem in filio. sed transitionez ratione illius
cuius est essentia. scz persone patris. qui quidem
pater non est filius. ¶ Ad quartũ dicendũ ſm q
prius. q vbi hec ppositio de. accipitur materia
liter. dicit habitudinem partis substantie nõ to
talitatem. vbi vero hec dictio de: accipitur sub
stantialiter. non dicit habitudinem partis sub

stātie. imo totius. ita vt verū sit dicere eē d̄ suba ꝛ eē subaꝫ. ¶ Ad vltimū obiectū ꝫ rationē positā. dōm ē ꝙ cū dr̄ filius genit⁹ de suba p̄ris duplex notat̄ hītudo. indistictōis eēntie q̄ est in p̄re a filio: ꝛ hītudo origīs ipius p̄ris cuius ē eēntia respectu filij. ꝓpterea n̄ pōt dici filius d̄ suba spūsſ. pp̄ habitudinē indistinctōis eēntie spūssancti a filio: qꝛ habitudo originis ipsius spūssancti cuius est essentia. non potest esse respectu filij.

Membrum quintum

Onsequēter querit̄ de eterna generatione quomodo sit. Et primo vtrū sit volūtaria vel necessaria. Secūdo vtrū sit semper in fieri vel in facto esse. Tercio cum multi modi generationis sint. quis modus ei attribui debeat.

Articulus primus.

D primuꝫ obijcit̄ sic. Orosius ad aug. volūtate genuit pr̄ filiū vel necessitate. Rn̄det aug. nec volūtate genuit filium nec necessitate qꝛ necessitas ī deo n̄ est: preire sapiam volūtas n̄ pōt. Cōtra. dicit ph̄us ꝙ oīa que sūt: sūt vel a ꝓposito vel a nā ꝛ ꝓpositū appellit volūtatē: nām v̄o necessitatē. imediate ergo se hn̄t voluntas ꝛ necessitas circa entia. Si ergo pr̄ genuit filiū. vel necessitate genuit vel volūtate. Itē si n̄ genuit filiū volūtate: ergo inuolūtarie. Sꝫ dicit Jo. dam. ꝙ inuolūtariū ē qđ per ignorātiā vel violēciā fit. voluntariū. n. exigit ꝙ sit pricipiū sufficiēs ī nobis: ꝛ ꝙ sit noticia ei⁹ qđ dꝫ fieri. Unde qđ fit p̄ violētiā n̄ ē voluntarium. Simpliciter vero qđ fit p̄ ignorātiā n̄ ē voluntariū. qꝛ ibi ē ignorātia eius qđ dꝫ fieri. si ergo pater genuit filiū inuolūtarie: ergo genuit violēter vel ignorāter. sꝫ nulluꝫ hoꝝ cadit ī deo: ergo relinquit̄ ꝙ volūtarie genuit. ¶ Itē imediate se habent circa entia necessariū ꝛ ꝯtingēs. si ergo non genuit ꝯtingēter: ergo genuit necessario: ergo necessitate genuit. ¶ Iteꝫ obijcit̄ de hoc quod dicit aug. sapiam preire volūtas n̄ pōt. Contra. aug. ix. de trini. ꝑtum mentis p̄cedit appetitus quidaꝫ quo ad id qđ nosse volumus querēdo ꝛ inueniēdo nascit̄ proles ipsa noticia. ergo voluntas p̄cedit sapiam. qđ pꝫ et qꝛ, antequā addiscaꝫ volo addiscere. ¶ Itē querit̄ an hec duo sese ꝯpatiant̄ volūtas ꝛ necessitas. vt pater genuit filiū voluntate ꝛ necessitate vl̄ volūtarie ꝛ necessario. ꝛ videt̄ ꝙ nō. qꝛ necessitas dicit pricipium determinatū ad alteꝝ. ita ꝙ alio mō se habere n̄ pōt: sed volūtas ē pricipium ad vtrūlibet oppositorum. ergo se n̄ ꝯpatiūtur in vno volūtas ꝛ necessitas. qꝛ sese n̄ ꝯpatiunt̄ pricipiū determinatū ꝛ indeterminatū. ergo si pater genuit filiū volūtate nō genuit necessitate. vel si genuit necessitate: nō genuit volūtate. Responsio. ad primum dōm. ꝙ ꝓpositum ꝛ natura siue necessitas ꝛ volūtas se hn̄t imediate circa facta vel ea que fiūt. qꝛ oīuꝫ q̄ fiūt aut pricipiū ē natura: ꝛ sic necessitas. aut ꝓpositū: ꝛ sic volūtas. sed n̄ se hn̄t ad ea que n̄ fiūt. vn̄ p̄cedit diuisio. Reꝝ quedā sūt que fiūt: quedaꝫ que n̄ fiūt. que n̄ fiūt sūt eterna. que v̄o fiūt. aut fiunt ꝓposito aut nā. Non igit̄ hꝫ locū ī eterna generatiōe illa diuisio. ¶ Ad scdm dōm. ꝙ voluntas dr̄ dupl'r. Est. n. volūtas absoluta ꝛ simpl'r: ꝛ ē volūtas ꝯparata ꝛ ꝯdicōalis. volūtas ꝯparata siue ꝯditiōalis est q̄n n̄ volumus aliqđ simpliciter sꝫ sub ꝯditōe. qua remota nolumus illđ. ꝛ hoc ꝯtingit dupl'r. pōt. n. ꝯditio illa eē trahēs vt cū aliquis ꝓpter magnū lucrū vellet peccare qđ simpliciter nollet. vel pōt eē impellēs: vt cum aliqs ꝓpter mortē fugiēdā peccaret quo remoto n̄ peccaret. ꝛ ita voluntas ꝯditionalis est duplex. trahens vꝫ ꝛ impellens. Itē voluntas absoluta ꝛ simplex ē triplex. precedēs. accedens. ꝛ ꝯcomitans. p̄cedēs opus īceptū. accedēs opere iā incepto siue post opus. ꝯcomitās vero ī ope. Accedēs ergo volūtas ꝛ p̄cedēs dicit̄ ꝯditiōales: sꝫ ꝯcomitās n̄. dōm ergo ꝙ volūtate conditionali n̄ genuit pater filiū nec ēt volūtate simpliciter. que quidā ē precedēs vel accedēs. quia nec prius voluit q̄ꝫ generaret: nec ei noua volūtas vt generaret accessit. nec ēt eū aliqua cā exterior traxit vel īpulit vt generaret filiū sed genuit volūtate absoluta ꝯcomitāte. vt sit sensus volūtate genuit filiū .i. volūtas generatōe filij ꝯcomitata ē. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ necessitas dr̄ multipliciter. dicit̄. n. necessitas b̄m rōem cāe materialis necessitas indigētie. p̄ut illa Jo. iij. Qui viderit frēꝫ suū necessitatē hr̄e ꝛc. Dicit̄ ꝛ necessitas b̄ꝫ rōeꝫ cāe efficiētis necessitas coactōis. Est aūt coactio duplex. inducēs ꝛ n̄ sufficiēs: sicut aliqn̄ cogit̄ liberū arbitriū vt pꝫ ī volūtate ꝯditiōali. ꝛ est coactio sufficiēs que n̄ ē in li. ar. sꝫ ī reb⁹ nature vt in actōibus violētis corpoꝝ. Et hoc mō dic̄ aug. ꝙ necessitas ī deo n̄ ē. Itē dicit̄ necessitas b̄m rōnem cāe formalis. vno mō necessitas incūtabilitatis b̄m ꝙ dr̄ in p̄s. de necessitatibus meis erue me. Alio mō necessitas īmutabilitatis. ꝛ sic dicunt̄ necessaria quoꝝ veritas n̄ ē mutabil' vel ꝯtingēs. Itē dr̄ necessitas ī rōne cāe finalis. ꝛ hoc dupl'r. respectu finis: ꝛ h̄ mō dr̄ luc. x. vnū ē necessariū: ꝛ respectu eoꝝ que sūt ad finē. ꝛ h̄ mō dicunt̄ necessaria vtilia ꝛ expedientia. Sed expedientia dicunt̄ mala iniustum ordīata b̄m ꝙ mat. xviij. necesse ē vt veniāt scādala. Utilia dicunt̄ ipa bona q̄ appetunt⁹ pp̄ finē: sicut dr̄ phil. i. pmanē ī carne necessariū pp̄ vos. Cū ergo q̄rit̄ vtruꝫ genuerit filiū necessitate dōm ꝙ n̄ necessitate indigētie vel coactōis vel expedientie vel vtilitatis vl̄ ēt incūtabilitatis sed necessitate immutabilitatis.

¶ Ad q̄rtū dōz. ꝙ volūtas vno mō ꝓcedit sapiaꝫ alio mō seq̄t. Est enī volūtas addiscēdi sapiam nō habitā. ⁊ ē volūtas ɔseruādi sapiaꝫ iā habitā. Volūtas addiscēdi sapiaꝫ: ꝓcedit sapiaꝫ. volūtas v̓o ɔseruādi: ɔseq̄t. nec pōt p̄ire. In deo aūt nō est volūtas respectu sapie nō habite habēde: sꝫ ɔseruāde iā habitā. ⁊ iō bn̄ dicit aug. i deo p̄ire sapiam volūtas nō pōt. ¶ Ad quintū ⁊ vltimū dicendū ꝙ est volūtas finis simpliciter: ⁊ ē volūtas eoꝝ que sunt ad fineꝫ. volūtas finis est cū volo aliqd ꝑp se: volūtas eoꝝ que sūt ad finē est cū volo aliqd ꝑp aliud. Volūtas ergo finis n̄ est ad opposita: sꝫ volūtas eoꝝ que sunt ad finē. sicut pꝫ volūtas finis ē volūtas beatitudinis. hec aūt voluntas nō pōt esse ad opposita. Nemo n. vult miseriaꝫ oppositaꝫ beatitudini: nec pōt velle. In alijs v̓o q̄ sunt cū beatitudine. sicut logi comedere ambulare ⁊ huiusmodi est volūtas ad vtrūqꝫ oppositū. ⁊ hoc itelligit ante actū: nō cuꝫ iaꝫ est i actu. q2 tūc nō pōt se hr̄e ad opposita. cōpatiunt ergo se volūtas ⁊ necessitas cū dr̄ voluntas respectu finis: ⁊ cū dr̄ volūtas respectu eoꝝ que sūt ad finē: cū iaꝫ sūt i actu. sꝫ hoc ergo ē volūtas in suo ɔplemento ⁊ nō se hn̄s ad opposita. Sm̄ vero ꝙ nō est i suo ɔplemento: se hꝫ ad opposita. i deo ergo vbi est volūtas i suo ɔplemento n̄ est dicē ꝙ sit volūtas ad opposita: q̄tūs opposita subiecta volūtati eiꝰ. vt te eē te n̄ eē sil̓ ergo sūt i deo volūtas ⁊ necessitas. idest imutabilitas.

Articulus secundus.

c Consequenter q̄rit vtꝝ generatio eterna semꝑ sit in fieri vl̓ in fcō esse. Et ꝙ i fieri sic vr̄. Cū generatio filij a patre sit velut splendoris a luc. ad heb. i. Qui cū sit splendor glie ⁊ figura sb̄e eius. sꝫ generatio splendoris a luce semꝑ est i fieri: ergo generatio filij a patre semꝑ est in fieri. ¶ Iteꝫ origenes saluator noster splendor est claritatis. Quotiens dt̄ ortū fuerit lumen ex q̄ splendor orit: totiēs orit splēdor claritatis. Sic ergo saluator noster semꝑ orit. Vn̄ ꝓuerb. viij. Ante omnes colles generat me nō vt q̄dā male legūt generauit.

Cōtra. aug. i li. lxxxiij. q. melius est semꝑ natus q̄ꝫ q semꝑ nascit. Quia si semꝑ nascit: nōdū ē natus: ac ꝑ hoc nūq̄ꝫ filius est. si nūq̄ꝫ natꝰ est: filiꝰ dt̄ est ⁊ semꝑ: semꝑ igit natus. eterna igit gn̄atio itelligit vt i fcō esse seu ɔpleto: vt nō fiat vis i hoc ꝙ dico fcō. ¶ Iteꝫ si possumus dicē semꝑ nascit ne imꝑfectuꝫ videat. ac ꝓ vt eternus designari valeat ⁊ ꝑfectus: semꝑ dicamus est natus quatenus ⁊ natus ad ꝑfectōem ꝑtineat ⁊ semꝑ ad eternitateꝫ. ¶ Item querit qd̄ istoꝝ verius dr̄ semꝑ nascit: aut semꝑ natus. ⁊ cū verbuꝫ ꝑsentis temporis rōne ꝑsentialitatis cōueniat cum eternitate. qd̄ nō p̄teritū: melius ⁊ verius exprimitur eterna generatio cū dicit semꝑ nascit q̄ꝫ cū dicit semper natus. ¶ Item debet ne cōcedi cum verbo futuri temporis vt dicatur semꝑ nascet. probatur ꝙ non. quia sicut dicit augu. super illud ps. Ego hodie genui te in eternitate. nec p̄teritūꝫ quicq̄ꝫ est quasi esse desierit. nec futurū quasi nōdum sit: sed ꝑsens tantū. ergo locutiones de preterito ⁊ futuro sunt false. ergo false sunt iste semper natus est semper nascetur. Cōtra. cuꝫ hos sm̄ vnū modū ɔcedat semꝑ natus est que est de ꝑterito: ergo magis dꝫ ista ɔcedi semꝑ nascetur. q2 ꝑteritum recessit in non ens. futuruꝫ aūt aliq̄n erit. ergo magis se hꝫ futurū ad ens q̄ꝫ ꝑteritū. ⁊ ergo magis ɔuenit dici nascet q̄ꝫ natus ē. Rn̄sio dōm ꝙ eterna generatio nō ē in fieri nec i facto esse: sꝫ in eē. q2 fieri ⁊ factū esse solum conuenit creaturis: eē v̓o semꝑ vno mō cōuenit diuinis. cū tn̄ dico esse in fieri i creatura: duobus modis est. in successiuis enī eē in fieri: est eē actu. in ꝑmanētibus vero eē i fieri nō ē esse actu: sꝫ eē in ɔplemento. vn̄ cū in successiuis seq̄t. si fit est: in ꝑmanētibus si fit nō ē. Similiter esse i fcō dr̄ dupliciter. Nā i successiuis factū eē n̄ ponit eē actu in p̄n̄ti: sꝫ ponit fuisse i ꝑterito. in ꝑmanētibus v̓o ponit eē actu i p̄n̄ti. Cū ergo loq̄mur d̓ eterna generatōe. si loq̄mur de esse eius ꝑ modū fieri. loq̄mur de ea sm̄ ꝙ accipit fieri i successiuis ⁊ hoc solū rōe p̄n̄tialitatis: nō rōne successiōis. Si loq̄mur d̓ ipsa ꝑ modū facti esse loq̄mur de ipsa ꝑ modū facti eē i ꝑmanētibus. ⁊ h̓ rōne ɔpletōis nō ꝑteritiōis. Ex hoc igit est. ꝙ ispicientes ad ꝑsentialitatē eternitatis: dr̄ de filio semꝑ nascitur. Inspicientes v̓o ad ꝑfectiōnez ⁊ ɔpletōem: dicit semꝑ natus. ⁊ ꝑ hoc pꝫ solutio ad p̄mo obiectuꝫ. ¶ Ad aliud v̓o qd̄ ɔsequent obiicit de rōe dicendi per p̄n̄s in ꝑteritū. dōm ꝙ p̄n̄s dr̄ dupliciter. vno mō vt ꝑtibile cuius ps ꝑterijt: ps futura est. ⁊ sic nō ɔuenit eterne generatōi: ne imꝑfecta esse credat. ⁊ q2 nihil est ibi ꝑteritū vel futurum. Ad pōt dici p̄n̄s impartibile. s. nūc qd̄ dr̄ finis ꝑteriti ⁊ initium futuri: ⁊ sic ratione impartibilitatis ⁊ presentialitatis conuenit cuꝫ nunc eternitatis: ⁊ sic recte dicitur semper nascitur. Similiter cū dicitur natus. cum significatio est preteriti perfecti ratione preteritionis: non conuenit cum eternitate sed ratione ꝑfectionis. ¶ Ad vltimuꝫ dicēduꝫ. ꝙ cuꝫ verbuꝫ futuri temporis nō cōsignificet actu ens nec ꝑfectum: nō erit aliquo modo dicere loquēdo de eterna generatōe semper nascetur: sicut ratōne actualitatis est dicere nascitur: ⁊ ratione ꝑfectionis natus est. q̄ntum ergo ad rationeꝫ preteritionis nō dicitur natus quomodo procedebat obiectio: sed q̄ntum ad rationē perfectionis.

Articulus tertius.

C Onsequēter querit̄ q̄s modus genera- tōis debeat attribui eterne generatōi. ⁊ arrius disputās ꝯ victorinū ɗ gene- ratōe eterna. xij. modos generatōnis assignat. Primus modus ē iuxta fluxum linee a pūcto: ⁊ hic mōus ñ pōt attribui eterne genera- tōni: qꝛ ñ ē ibi equalitas simplicitatis ī pūcto ⁊ li- nea: sicut ē ī pr̄e ⁊ ī filio. Secūdus modus ē iu- xta emissionē radioꝝ a sole. hic ēt modus ñ pōt attribui generatiōi eterne qꝛ hic nō ē eq̄litas nāe ī genitis radijs a sole. Tertius mōus ē iuxta cara- cterē siue ipressiōem a sigillo. ⁊ hic modus ñ pōt attribui. qꝛ sigillus ⁊ caracter se hn̄t vt effect⁹ ad cām. nec ēt sūt ī eadez suba. Quartus modus est iuxta imissiōez bone volūtatis a deo. ⁊ hic mo- dus ñ pōt attribui. qꝛ volūtas imissa ñ ē eiusdem sube cū deo. Quītus modus est iuxta exitū accñ- tis a suba. ⁊ hic modus nō pōt attribui. qꝛ accñs nō hꝫ eē p se. Sextus mōus est iuxta abstractōz speciei in mā sicut est ī itellectu q abstrahit speci- es a fantasmatibus: ⁊ ī sensu q suscipit speciez ge- nitā a specie q̄ est in mā. ⁊ hic modus ñ pōt attri- bui. qꝛ spūalioꝛ est species abstracta ⁊ simplici- oꝛ: ꝑterea ī diuersis sūt subiectis. Septiīus mōus est iuxta excitatōez volūtatis a cōgitatiōe. vt vo- lūtas excitat̄ ad desideriū p cognitōez bonam. ⁊ hic modus ñ pōt attribui. qꝛ huiusmōi excitatio est tpalis. Octauus est iuxta trāsfiguratiōez. vt cū ex ere fit aliq̄ imago. ⁊ hic mōus ñ pōt attribui. qꝛ est materialis qō nullo mō ꝯuenit diuio. No- nus modus est iuxta ꝓductiōez motus a cā moue- te. ⁊ hic modus ñ pōt attribui. qꝛ iste modus est ꝓductio effectus a cā. Decimus modus est iuxta eductiōez specieꝝ a genē. iuxtā genus est princi- piū suaꝝ specieꝝ. ⁊ hic modus ñ pōt attribui. qꝛ est velut modus materialis. qꝛ etiā genus de spe- cie ꝑdicat̄ qō nō pōt pr̄ de filio. Undecimus mo- dus est iuxta ideatiōem. vt archa exterioꝛ gene- rat̄ ab archa in mente que est ars exemplaris. ⁊ hic modus ñ pōt attribui. qꝛ est in ꝓparatiōe effe- ctus ad cām. Duodecimus modus est iuxta na- scentia. vt hō filius nascit̄ a patre suo. ⁊ hic mo- dus ñ pōt attribui. qꝛ prioꝛ est tpe pr̄ filio ñ coe- uus. nō sic aūt est ī diuis ī quo est coeternitas ī p- sonis diuis. Preterea ñ est eadem nūero huma- nitas pr̄is ⁊ filij. Item de pte ipius sube patris est filius hō. nō de tota suba generat̄ filius. Cum ergo sint isti modi generatōis ⁊ ñ plures. ⁊ nul- lus istoꝝ ꝯueniat eterne generatōi: videt̄ q ñ de- beat dici nec sit generatio eterna. Rñsio hꝫ vi- ctorinū ñ sufficienter diuisi sūt modi. qꝛ eterna ge- neratio ē ipropoꝛtiōalis omni generatōni tpali. Uñ notandū est hm q dr̄ ad hebreos. i. Qui cuȝ sit splendoꝛ glie ⁊ ē. glo. Attendendū q cum in igne ⁊ splendoꝛe sit coeuitas: nō tñ est ibi omni- moda equalitas qꝛ splendoꝛ qui fundit̄ de igne: minus lucet q̄ ignis. Jō cū dr̄ talis est fili⁹ ad pa- trez q̄lis ad ignez splendoꝛ: nō oio est vex. iȝ eq̄- litas oimoda est hic. ex aliox. n. ꝑpoꝛtiōe tpaliu3 quoꝝ alteꝝ est ex altero. ⁊ si ñ coeuū: in ꝯsubstā- tiale filius pr̄i ꝯsubstātialis ondit̄. cū enim hō na- scit̄ de hoīe eiusdez sb̄e sūt diuersa in tpe. hic lau- dat̄ equalitas sb̄e: deest ɗo eq̄litas tpis. In pria ɗo similitudie splendoꝛis ignis laudat̄ coeuitas: deest ɗo eq̄litas nāe ꝯuiḡ q laudas ⁊ attribue gnātōi etne. ex pria silitudie ꝑ coeuitate coeterni tatē. ex scda silitudie nāe equalitatē. totū qō lau- dabile ē ī creaturis. q̄b⁹ aliqd deest: sil ē ī creatore cū nihil deest. vñ mōus gnātōis etne ñ accipitur ab vno mō tñ gnātōis ī creaturis: ȝ ex plibus.

Questio. xliij. de ꝓcessione spiritusancti.

I Mploꝛantes spūssancti grām post inqui- sitōem aliqualiter tactam de generatiōe filij eterna. cū ol timoꝛe ⁊ modestia de pro- cessiōe spūssancti inquira- mus hoc mō. Primo ꝑp in- credulos an ꝓcessio spūssancti sit. Secūdo cuius sit ꝓcedere. Tertio qūo sit processio spūssancti. Quarto a quo sit. Quinto hm quid sit.

Mēbꝛum primuȝ.

A D primū ergo arguit̄ h mō. duo sunt pncipia diffusiōis ī reb⁹ nā ⁊ volūtas ꝑfectissima. Perfectissima āt diffusio nature ē illa q̄ est p gnātōem. ꝑfectissi- ma diffusio volūtatis ē illa q̄ est p amoꝛē sive per dilectōez. ⁊ hec ē laus bonitatis ī rebus. magis aūt laudabile ē bonū qō diffundit se hm vtrunq3 modū: ꝗȝ qō diffūdit se hm alteꝝ tm̄. Si ergo qō ē laudabile ⁊ ꝑfectiū pōt de se eē ī summo bono. Est igit̄ ī sūmo bono qō ē deus diffusio gnātōis quā ꝯsequit̄ dr̄a gignētis ⁊ geniti pr̄is ⁊ filij. ⁊ erit ibi diffusio p modū dilectōis quā dicim⁹ ꝓ- cessiōz spūssancti. Itē sic̄ sūmo bono ñ deest diui- sima nāe: ita nec deest ɗtus sūma volūtatis. ȝ vir- tus sūma nāe necessario pōt diffusionē gnātōis. ergo ɗtus sūma volūtatis ponet diffusionē amo- ris. sic̄. n. liter diffusiōes nālis illa sūma ē q̄ ē gnā- tio: ita liter diffusiōes volūtatis vl' volūtarias illa ē sūma q̄ ē dilectio. Itē sūmo bono cētiale est eē diffusiuū ⁊ cōicatiui. cū g° duplex sit diffusio si- ue cōicatio nālis sic̄ gnātio ⁊ gratuita. sic̄ dōnatio erit sūmo ꝯnaturalis diffusio siue cōicatō p modū gnātōis. vt a p̄re filius. ⁊ p modū dōatiōis. vt a donāte donū: erit igit̄ ꝑter illā que ē gnātio etna diffusio que ē p modū donatiōis. diffusio āt per

modū donatiōis ē ꝓcessio amoris. amor. n. ē donum primū ⁊ ꝑfectum quo oīa alia donantur ꝓpter. qui. n. dat suū amorē alicui oīa facit ei cōia. Qđ. n. datur non ex amore: no ꝓprie datur. Qđ enim ex timore datur potius redēptio ē q̄ȝ donatio. Qđ vero datur ex cupiditate alicuius rei adipiscende: potius mercimonia ē. ¶ Itē amor ē donum intrinsecum in ipo dante in quo danꝰ dona extrinseca. prius igitur ē donū amoris q̄ȝ donuȝ aliquod extrinsecū. in sūmo igitur largitore priꝰ fuit donū amoris q̄ȝ aliqđ donū extrinsecū ꝯferret creaturis. siue eē an̄q̄ȝ. s. bonitatē creaturis distribuēt. fuit igiꝰ donū amoris i deo ab eterno. sȝ donū dr relatiue ad donatorē necessario igiꝰ fuit donator ⁊ donū eternū q̄ ē spūssanctus. ¶ Item ad idē. i sūma bonitate n̄ pōt deesse sūma ⁊ ꝑcipua caritas. sūma: q̄ alius diligit aliū sicut se. ꝑcipua: qua vult aliū diligi ab alio sicut se. probatio ꝑe. ponamꝰ q̄ sortes diligat sortē sicut se. pylades ēt horestē sicut se. ⁊ velit eū diligi ab alio sicut se que hēc dilectionū ꝑcipua ⁊ magis laudabilis. ꝯstat q̄ dilectio pyladis ⁊ horestis sȝ cōis ē ꝯceptio aīe. q̄ illud qđ laudabilius ē sūmo bono tribuēdū ē. ergo necesse ē ponē q̄ sūmū diligat aliū sicut se. ⁊ velit ipm diligi ab alio sicut se. sȝ hoc nō pōt eē i paucioribꝰ q̄ȝ tribꝰ ꝑsonis: ergo sūt tres ꝑsone. ergo spūssctūs ē. sȝ n̄ hȝ eē nisi ꝓcedēdo: ergo ꝓcessio eius ē. ¶ Itē si eēnt duo bōa quorū vnū diffundēt se diffusiōe nālī ⁊ volūtaria. aliud qđ volūtaria tm̄. ꝯstat q̄ laudabilius eēt bonū illud qđ vtroq̄ȝ mō se diffundēt q̄ȝ qđ altero tm̄. Sȝ qđ laudabilius ē sūmo bono deesse nō pt: ergo i sūmo bono necesse ē ponē vtrūq̄ȝ mōm diffusionis. sȝ diffusio nālis ē generatio. diffusio sūmi bōi volūtaria ꝓcessio: ergo ꝓcessio ē. ¶ Itē Ri. de sancto vi. i li. đ tri. sicē i sūma caritate n̄ pōt deesse qđ maximū ē. sic nec deesse poterit qđ ꝯstat eē ꝑcipuū. precipuū aūt vr̄ eē i vna caritate alterꝫ velle diligi vt se. i mutuo siquidē amore multūq̄ȝ feruente nihil ꝑclarius: q̄ȝ vt ab eo quē sūme diligis ⁊ a q̄ sūme diligeris: aliū diligi velis. ꝓbatio itaq̄ȝ ꝯsūmate dilectōis est votiua ꝯmunio exhibite sibi dilectōis. Ex hoc igiꝰ relinquiꝰ. q̄ cū summa siue maxima caritas ꝓbet dualitatem ꝑsonarum q̄ ꝑcipua caritas ꝓbet trinitatē ꝑsonaꝝ. ¶ Item Ricar. de san. vi. in eodē signū magne īfirmitatis ē nō posse pati ꝯsortiū amoris. posse vero pati magne ꝑfectōis. maius ē gratāter suscipe: maximū aūt ex đsiderio reqrē. Si. n. magnū ē pati posse: maius ē gratāter suscipe: maximū dr ex đsiderio reqrere. huic manifesta rōne colligiꝰ q̄ ꝑcipuus gradus caritatis ⁊ eoipo plenitudo bonitatis eē nō possit: vbi volūtatis vel facultatis defectꝰ dilectōib ꝯsortē ꝑcipuiq̄ȝ gaudij cōiōnē excludit. Sūme ergo dilectorꝫ sūmeq̄ȝ diligēdorꝫ. s. pr̄is ⁊ filij vterq̄ȝ oportet q̄ pari voto ꝯdilectum requirat pari ꝯcordia ꝓ voto possideat. ¶ Itē idē in eodē dilectōis dulcedine nihil iocūdius inuenitur. nihil i quo aius āpliꝰ delectet. huiusmōi dl solꝰ possidȝ q̄ i exhibita sibi dilectōe sociū ⁊ ꝯdilectū hȝ. Cōio itaq̄ȝ amoris non pt̄ eē in minus q̄ȝ tribus ꝑsonis. nihil dr gloriosius nihil magnificentius q̄ȝ qđ habeo vtile ⁊ dulce: i cōe deducere. ¶ Itē idem in eodē. Notādū in diuinis illis ꝑsonis q̄ ꝑfectio vnius exigit adiunctionem alterius. ⁊ ꝯsequēter in geminis ꝑfectio vtriusq̄ȝ requirit coherētiā tertie. Nā cū in alterutra ꝑsona equa beniuolentia exstat: necesse ē vt pari voto rōne ꝯsimili ꝑcipui gaudij sui ꝯsortē vterq̄ȝ reqrat videlicet spiritūsanctum. ¶ Itē idem i eodem. q̄ȝdiu iste ab alio solus diligitur: ꝑcipue sue dulcedinis delicias solus possidere videtur. Similiter ⁊ alius q̄ȝdiu ꝯdilectū non habet: ꝑcipui gaudij sui cōiōne caret. vt aūt vterq̄ȝ possit istiusmodi delicias cōicare: oportet eos condilectum habere videlicet spiritūsanctū. Cōtra. qđ ꝑ superabundantiā dicit vni soli ꝯuenit. sȝ sūmū bonum siue optimū dicitur ꝑ supabundantiā: ergo vni soli ꝯuenit. ergo in deo ē solitudo ꝑsonalis. alioq̄n sūmum bonū pluribus ꝯueniret: qđ est ꝯtrā suplatiuī. ¶ Itē bonū ē diffusiuū sui eē. sȝ spiritussanctus ē sūme bonus: ergo ē diffusiuꝰ sui eē ēt sūme. Nā si bonū ē diffusiuū ⁊ summe bonum summe diffusiuū. ergo spiritussanctus sūme diffūdit suū eē: sed sūma diffusio ē diffusio sue substātie. totaliter ergo spūssanctus dat alij totā substantiaȝ suā. ergo alia ꝑsona ab ipso ē. ergo ē quarta ꝑsona i trinitate. Sed eadē rōne illa diffūdet suā substātiā ad aliā. ⁊ illa iterꝫ ad aliā. ⁊ sic in infinitum. ergo sequiꝰ infinitas ꝑsonaꝝ qđ ē incōueniens. vel stabit sūma bonitas in vna ꝑsona. ¶ Si dicaꝰ q̄ spūssanctus non diffūdit se alij ꝑsone sed creaturis. vñ non diffundit suā substātiaȝ vt sit id qđ ipse. Contra. ex hoc vr̄ seq̄ q̄ spūssanctus nō fuit bonus ab eterno. q̄r non diffūdit se creaturis ab eterno. cū creature non fuerint ab eterno. ¶ Item eadem rō est summe bonitatis in tribus ꝑsonis. ergo sicut pater q̄r summe bonus diffūdit suam substātiam: similiter spūssanctus diffundet suam substantiam cuȝ sūma bonitas sit in eo ꝯm eādem rōnem ⁊ ꝯm eundem modum sicut i patre. ¶ Item videtur q̄ summa caritas non ponat pluralitatem ꝑsonaꝝ ex necessitate. caritas. n. siue caritatiua dilectio potest eē in vno solo. dicit enim augu. q̄ ex caritate primo debemus diligē que supra nos sunt. secundo que nos sumus. ergo aliqs pōt diligere seipsum ex caritate. Preterea diuina eēntia diligit se. ⁊ ꝯstat q̄ nobiliori mō diligēdi: ergo diligit se caritate. ergo posita sūma caritate: n̄ ē ponē plures ꝑsonas. Rn̄sio. ꝯsitendū ꝯm scripturā ꝓcessionē spūssancti. ¶ Ad primū aūt dōȝ. q̄ optimū vni soli ꝯuenit. bōū

diuine vel bono naliter: nõ cõuenit pluribus psonis que sũt vnũ sũmũ bonũ. ¶ Ad scdʒ dicendũ q̃ sũma bonitas intelligit cum sũma diffusione et cũ ordine. vñ sũma bonitas phibet pfusionẽ & infinitatẽ. Si ergo ponit sũma diffusio: erit ipsam ponere i tribus psonis tm̃. in vna sicut i pricipio & hoc i patre. i alia sicut i medio: & hoc i filio. i alia sicut in termino: & hoc in spiritusancto. ¶ Ad terciũ qd obijcit q̃ eadẽ est bonitas in tribus psonis & eodẽ mõ se habẽs. dñm q̃ verũ ẽ: tñ est in psonis aliter se habẽtibus. Est eniʒ i patre se habente p modũ principij in filio se habẽte p modũ medij. in spũsancto se habẽte p modũ termini. scdʒ quẽdã modũ dicendi vt dictum est. Unde non potest esse diffusio a psona spiritussancti. qꝛ hoc esset ↄtra modũ psone que hʒ modũ termini. ¶ Ad aliud dõm. q̃ caritate põt quis diligere seipm. sed nõ in plena rõne caritatis. dilectio eniʒ vt caritas fiat: necesse est vt in alterũ tẽdat sicut dicit greg. ¶ Ad aliud dõm. q̃ si intelligatur diuina essentia diligere se pter psonas. nõ diligit se nobiliori mõ. s. cõi amore sed priuato. Si autẽ intelligat in psonis: sic sũme diligit. nec est talis dilectio sine pluribus psonis vt ostensũ est. Qd autẽ psone stant in tribus ostendit hoc modo. si ponat quarta psona. cum nõ sit nisi duplex modus pductionis. s. per modum nãe & p modũ voluntatis. illa quarta psona aut pduceret per modũ nature: aut per modũ volũtatis. si per modũ nature. cũ iste modus idẽ sit qd generatio. ergo genita ẽ illa psona. ergo est filius. ergo sunt duo filij in trinitate. quod est incõueniens. Si p modũ voluntatis cũ iste modus idem sit qd pcessio per modũ doni vel amoris: & sic pcedit spiritussanctus. ergo eodẽ mõ pcedit quo spiritussanctus. ergo non differt a spiritusancto. qꝛ nec essentia nec relatione.

Membrũ secundum.

Consequẽter queritur cuius sit procedere. & supposito qd infra pbatur. q̃ in diuinis psonis sit psona que nõ ab alia sicut pater: & persone que sũt ab alio. vna que ab alia & a qua alia vt filius: alia q̃ ab alia & a qua nulla. vt spiritussanctus. cõstans est q̃ pcedere non erit nisi persone que ab alia. Querit ergo vtrũ ppriũ sit spiritussancti quẽadmodũ generari filij? Ad qd hil. v. de trinitate. ex virtute nature in naturã eandẽ subsistit filius natiuitate: & ex virtute nature in naturã eandem pcessione subsistit spũssanctus. ergo sicut natiuitas est ppria filij: ita pcessio spiritussancti ¶ Cõtra. vbicũqʒ est dicere ab alio productõnem: est dicere pcessionẽ. sed filius pducitur ab alio: ergo pcedit. ergo ipsius ẽ pcessio. nõ ergo solius spũssancti. ¶ Itẽ pcedere dictum cõmuniter de filio & spiritusancto. aut dicit vniuoce aut equiuoce. aut analogice. si vniuoce. ergo ẽm eandẽ rationẽ. sed rõ pcessionis filij est generatio: ergo generatio conuenit spiritusancto qd est falsum. Si equiuoce: cõtra. nõ est penitus ratio diuersa huius pcessionis & illius. qꝛ vterqʒ ab alio. Si analogice: ergo dicet pprius de filio. qꝛ principaliori mõ pcedit filius. & pposterius de spiritusancto. ergo magis dʒ processio appropriari filio q̃ spiritusancto. Rñsio. pcedere põt intelligi dupliciter. vel processio absolute & precise. aut cũ supaddito alicuius dignitatis seu differentie. ẽm primũ modũ ẽ ppriũ spiritussancti. qꝛ pcedere filij nõ intelligit sine supadditione alicuius dignitatis que est pcedere ẽm principaliorẽ modũ siue pcedẽ ab alio. ita vt etiã accipiat qd ab eo sit alius in pcedẽdo. & id huiusmodi pcessio generatio dʒ dici. cũ pcessio p generatioẽ sit principaliori inter oẽs modos pcedendi. & ita denominatur a digniori siue a dria supaddita. sicut homo nõ dicit sensibile. ppũe sʒ ronale. pcedere võ pcise vel absolute intellectum hoc est pcedere tm̃ spũssancti. ¶ Ad illud ergo qd primo obijcit dicendũ. q̃ q̃uis pcedere sit cõmune: tñ pcedere intellectũ nõ ẽm principalem modũ ppriũ ẽ spũssancti. & sic accipit cũ dicitur pcedere pcise siue pcedere tm̃. sicut ex alia pte pcedere ẽm modũ principalẽ propriũ est filij: & est generari. ¶ Ad scdm dõm. q̃ pcedere nõ dicit vniuoce nec equiuoce sʒ analogice pprius & posterius tñ cum distinctõe. qꝛ pcedere põt intelligi simpliciter. aut intelligit pcedere hoc mõ intellectũ pcedere cũ modo est pcedere. vt per modũ intelligẽtie sicut est pcedere filij: vel p modũ amoris sicut ẽ pcedere spiritussancti. pcedere võ dictuʒ simpliciter est pductio quecũqʒ ab alio. Dicendũ ergo q̃ pcedere cum mõ dictum. pprius dicitur de filio & pposterius de spũssancto. Scdm rõnẽ intelligentie qꝛ prior est pcessio que est per modũ intelligẽtie a memoria q̃ illa que est per modum amoris ab vtroqʒ. pcedere vero itellectũ simpliciter: per prius cõuenit spiritusãcto. qꝛ ei ↄuenit esse ab alio tantũ: nõ a quo alius & ideo ei ↄuenit pcedere tm̃ nõ pducẽ ex se aliũ. pposterius võ filio. qꝛ filio nõ tantũ ↄuenit esse ab alio: sed etiaʒ q̃ alius sit ab ipso. ideo ei ↄuenit nõ tãtũ pcedere sed etiã pducere aliũ. ergo procedere cõmune si respiciat vt eo: per prius cõuenit spiritusancto. qꝛ hec pcisio nihil addit supra cõmune. Si vero respiciat cũ mõ pprius ↄuenit filio. qꝛ principaliori mõ pcedit.

Sed querit vtrũ pcedere per modũ amoris sit ppriũ spũssancti? videt q̃ nõ. qꝛ tota trinitas diligit. vt. i. sequenti pagina ondit. ¶ Cõtra. aug. nõ est alter duorũ quo vterqʒ diligit. pt diligens ẽ filius dilectus. sʒ quo vterqʒ cõmu-

git ē amor. ergo solus spūssanctus ē amor. ergo mẽter ē amor quo vterqꝫ ꝯiungit. ergo ꝓcedere ꝑ modū amoris ē solius spūssancti ⁊ propriū eius. ¶ Qḋ cōcedimus. Ad hoc qḋ obijcitur. ꝙ tota trinitas diligit se. dōm ꝙ verū est sumpto diligere essentialiter nō aūt notionaliter. hoc autē infra plenius patebit.

Membrū tertium.

f Equit querere quō sit ꝓcessio spūssancti. circa qḋ q̄runt plura. primū an ꝓcedere ꝑ modū spiratōis sit propriū spūsancti. scḋo an ꝓcedere ꝑ modū amoris aut sapie sit spūssancti. tertio an ꝑ modū nexus vel cōnexionis ꝓcedere. quarto an preter generatōnem filij ⁊ ꝓcessionem spiritussancti sit alius modus productionis in diuinis.

Articulus primus.

a Vd primū videt ꝙ spirari non sit propriū spūssancti Iob. xxxij. Inspiratō oīpotentis dat itelligētiā. ergo omnipotens inspirat intelligentiā sed itelligētia appropriat filio: ergo cū filius sit intelligētia spirat sicut amor. ergo nō est ꝓpriū spūssancti. ¶ Item si intelligētia ꝓcedit a mēte sic amor. quare non dicetur spirari sicut amor. ¶ Preterea spirari ē virt᷑ spirātē. sꝫ virt᷑ spiratiua nō ē voluntaria sed nālis: sicut pꝫ per damā. qui ponit virtutē pulsatiuā inter vires que nō obediunt rōni. ergo motus scꝫ spiratio nō erit voluntarius sꝫ naturalis. sꝫ ꝓductio naturalis magis cōuenit filio. ergo ⁊ spiratio. Rūsio spiratio dicit ꝑm primā intentōem duobus modis. vno mō sꝫ impfectōem vbi solū virtus naturalis que ē pulsatiua ⁊ mouēs sicut ꝯtingit in emissione aeris attracti ad refrigeratōēz cordis. alio mō spiratio dicit sꝫ pfectōem vbi ē mouēs vis rōnalis ad formatōēz sermonis. sicut ꝯtingit qñ itellectus rōnis generat v̄bum qui ē nūcius intelligētie. simul spirando spiritū q sit vehiculū v̄bi. sicut dic̄ Io. damā. oportet verbū habere spiritū nec ē verbum dei deficiētius nostro v̄bo. ¶ Itē spiratio dicit sꝫ intentōnem secūdariā de motu amoris. vt sicut ex mente generatur intelligentia: sic ex vtroqꝫ spiratur amor. dicitur autē spiratio amoris processio: spiratio. qr sicut spiratio est motus vitalis a virtute vitali nāli. sic amor est virtus vitalis a virtute vitali spūali. vnde hugo in li. de arra spōsi ad sponsam scio anima mea ꝙ dilectio tua vita est: nō sic est de motu intelligentie. Preterea spiratio dicit motum ab anima: similiter amor intelligentia dicit motum ad animā vel in anima. inde est ꝙ spirari conuenit amori non intelligentie: qr generatio filij est per modum intelligentie a mēte: processio spūs. per modū amoris ab vtroqꝫ propriū erit spūssancti spirari. ¶ Ad aliud qḋ primo obijcit. Inspiratio oīpotētis. dōm ꝙ nō sequitur q̄uis sapia creata q̄ ē donū creatū spiret siue inspiret. ꝙ pp hoc sapia increata spiret. Nam sapientiā creatā spirari nihil aliud ē q̄ꝫ spiritū dari. vñ ex hoc nō sequit ꝙ sapia ista sit spūs formaliter loquēdo. Increatā v̄o sapiā spirari ē ꝑ modū spiratōnis ꝓcedē. qḋ nō ꝯuenit sapie increate ꝑm ꝙ appropriet filio. Nā ꝓprie loquēdo sapia generat a mēte: amor v̄o spirat. imo rō sapiēdi creatura repugnat rōni spirādi. rō vero amandi ꝯpetit. nā spiratio dicit motū ab aīa. sapere vero dic̄ motū ad aīaꝫ magis. amare v̄o dic̄ motū ab aīa vitalē spūalē: ⁊ iō ꝯuenit spiratiōi. q̄ qdē proprie ē i motu q ē a virtute vitali cordis. ¶ Ad scḋꝫ v̄o iā pꝫ solutō. Nō. n. attribuit spiratio deo sꝫ rōēꝫ impfectōis. sꝫ ꝑm rōēꝫ pfectōis. vbi aūt ē sꝫ rōēꝫ pfectionis: ē ꝓductio rōnalis ⁊ voluntaria.

Articulus secundus.

c Onsequēter q̄rit cuius sit ꝓcedē per modū amoris siue doni. ⁊ cum circa oē diligere sit accipe amorē. Est autē diligere accipe de tota trinitate. qr de patre ē dicē ꝙ pater diligit. ⁊ d̄ filio ꝙ diligit. ⁊ d̄ spūsancto. ergo diligere ē cōe toti trinitati. igit est amor. sꝫ amor oīs exit ⁊ ꝓcedit ab amāte: ergo ꝓcessio ꝑ modū amoris erit cōe toti trinitati. ¶ Itē aug. xij. de trinitate. nescio cur sicut sapientia pater dr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus. ⁊ simul oēs nō tres: sꝫ vna sapiētia. nō ita ⁊ caritas dicit pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. ⁊ simul omnes non tres sed vna caritas. caritas igitur cōis ē toti trinitati. si ergo eē caritatē sit eē donū: toti trinitati cōuenit eē donū. similiter cū eē caritatē sit eē amorē: ⁊ oīs amor ꝓcedat ab amante: sequit ꝙ eīd toti trinitati ꝯuenit ꝓcedere. ¶ Itē i antiphona d̄ scā trinitate dr̄. caritas pr̄. grā xp̄s. cōicatio spūssanct᷑. ergo esse caritatē appropriat ipi prī. ergo appropriabit ei ꝓcessio. ¶ Itē cū sit amor gratuitus ⁊ amor d̄bit᷑. ꝓpri᷑ ꝯueniet eē amorē amori gratuito: q̄ꝫ amori d̄bito. cum ergo prī cōueniat amor gratuit᷑. spiritusancto amor d̄bitus. ipi filio ꝯueniet amor ex vtroqꝫ ꝑmixt᷑: magis cōuenit prī eē amorē ⁊ minꝰ filio minime spūsancto. Qḋ aūt ita sit pꝫ ꝑ Ric. de sanc. vic. li. li. d̄ tri. amor inquit gratuit᷑ ē qñ qs ei a q̄ nihil muneris accepit gratuiter īpēdit. amor d̄bitus ē qñ qs ei a quo gratis accepit nihil nisi amorē repēdit. amor v̄o ex vtroqꝫ ꝑmixtus ē. q alternatiꝫ amādo ⁊ gratis accipit ⁊ gratis īpēdit. Illā v̄o psonā cuius ē ꝓpriū ꝓcedē nec tñ d̄ se ꝓcedētē hēre q̄ꝫ aliunde accipit totū qḋ hꝫ plenitudinē d̄biti amoris hēre oportet. illā v̄o psonā q̄ a nullo alio d̄ꝑhēdit aliqd accepisse vñ obnoxia ei fieret vł̄ i aliq̄ ei debitor existē: nullo mō videt posse hēre amorē de-

bitū ſʒ gratuitū. Illa vō pſona que accipit ⁊ ſpē
dit ſicut filius habet amorem ex vtroqʒ permi-
xtū. conſtat itaqʒ in vno ex tribus ē amor ſum-
mus ⁊ ſolus gratuitus .ſ. in patre. in altero vero
ſit ſummus vt ſit ſolū debitus .ſ. in ſpirituſancto.
in tertio vero .ſ. filio ſit ſummus vt ſit ex vno de-
bitus inquātum videlʒ accipit a patre: ex altero
vero gratuitus inquātū dat ſpūiſcto. ergo amor
cōis eſt tribus pſonis. ñ ergo ꝓprius ſpūiſcto.
¶ Item cui magis ꝯuenit dici ſapiaʒ ⁊ magis cō
uenit dici donum. ꝓbatio qꝛ inter ſeptez dona ⁊
de quibus iſa. xi. ē ſummū ⁊ precipuū donuʒ ſa-
piētia. cum ergo filio ꝯueniat ꝓpꝛie dici ſapiaʒ.
ei ꝓpꝛie ꝯuenit dici donū. ſicut patet ꝑ aug. in li.
de tri. vnicū dei verbū ꝓpꝛie vocamus noīe ſa
piētie: cū ſit vniuerſaliter ⁊ ſpūſanctus ⁊ pater
ipſa ſapientia. ergo cum ipſe filius exeat a patre ꝑ
modum ſapientie a mēte: ipſe filius exiget ꝑ mo-
dum donationis. ergo ipſius erit donuʒ proprie.
Item ſpūs dicit ꝓpꝛie eo ꝙ ſpiret. cum ergo ſa-
piētia vel intelligētia ſpiret: ſapiētie conueniet eē
ſpūm. Quod autem ſpiret hoc patʒ quia ipſa in-
ſpirat. Unde iob. xxxij. Inſpiratio omnipotētis
dat intelligētiam ergo ⁊ ſpirat. Si igit ipſe filius
ꝓcedit a patre vt ſapientia a mente: ei conueniet
eē ſpiritum. ergo proceſſio filij ē ꝑ moduʒ ſpira-
tionis. ¶ Item principiū ſciendi vel intelligendi
ē proprie ſapiētia. ſi ergo ipſe ſpūſanctus ē prin-
cipium ſciēdi ⁊ intelligendi proprie inquātū hu-
iuſmodi: ꝓpꝛie ē ſapientia. probatio medie. i. ad
corin. ij. nobis reuelauit deus ꝑ ſpiritum ⁊ ſpiri
tus omnia ſcrutat. ⁊ itez accepimus ſpiritū qui
ex deo ē vt ſciamus. ¶ Item intelligētia proprie
generat a mente. cuʒ ergo ſpūſanctus ſit ſpūs i-
telligentie generabit. probatō medie. ſap. vij. In
illa eſt ſpūs intelligētie ſanctus ⁊c. ¶ Item ſpiri
tus dicit principium ſciēdi ⁊ intelligendi. amor
eſt principium intelligēdi: ſapiētia principiū ſciē
di. ergo ſicut proprie dicit ſpirituſſanctus amor:
ꝓpꝛie debʒ dici ſapiētia. ¶ Item quod eſt inter-
pretatiuū intellectus veritatis ē verbuʒ. ſʒ ſpiri-
tuſſanctus ē interpretatiuus intellectus veritatis:
ergo ipſe ē verbū. ꝓbatio medie. xvi. Io. Cū ve
nerit ſpūs veritatis docebit vos omnē veritatez.
⁊. xiiij. docebit vos oīa ⁊ ſuggeret vobis omnia
quecūqʒ dixero vobis. Cōtra. aug. xv. de tri. ñ
dicit in hac trinitate vbum niſi filius. nec donum
niſi ſpūſanctus: nec de quo genitū eſt vbum nec
de quo procedit ſpūs niſi pater. ¶ Item aug. in
eodē. ſicut vnicum vbum dei vocamus proprio
nomine ſapiētie. cum ſit vniuerſaliter ⁊ ſpūſan-
ctus ⁊ pater ipſa ſapiētia. ita ſpūſanctus nūcupa
tur proprie vocabulo caritatis. cuʒ ſit ⁊ pater ⁊
filius vniuerſaliter caritas. Rñſio ꝙ amor di-
cit dupliciter. vno mō dicit ꝯplacentia boni ſim-
pliciter: ſic cōuenit tribus pſonis. Alio mō dicit

motus liber ſiue liberalis volūtatis boī ab alio
ſcʒ ab ipſa potētia que ē volūtas. inquātum igit ꝯſi
derat vt motus liber ſiue liberalis volūtatis. ſic
appropriat patri ſub illa ratōne qua dicit Ricar.
ꝙ amor gratuitus appropriat patri. Inquātū ꝯſi-
derat vt liberalis motus ab alio: ſic appropriat
filio ſub illa rōne qua dicit Ricar. ꝙ amor pmi-
xtus appropriat filio inquantū ꝯſiderat. ſcʒ vt
ab alio: ſic appropriat ſpūiſancto ſub illa rōne q̄
dicit Ricar. ꝙ amor debitus appropriatur ſpiri
tuiſancto. In caritate igit ē ꝯſiderare ꝯditiones
aliquā que proprie ꝯuenit patri. aliquas que ꝓ-
pꝛie filio. aliquā que ꝓpꝛie ſpūiſancto. ⁊ ratōne
huius appropriatōis dr̄ quāqʒ ꝯuenire vniuſcuiuſqʒ
alteri. Uel aliter. caritas ſiue amor dr̄ multiplici-
ter. cōiter ꝑ appropriatōem: ⁊ ꝓpꝛie. cū. n. amor
ſiue caritas ſit volūtas boni. volūtas autē ſumit
multipliciter: ⁊ amor dicet multipliciter. volun-
tas aūt dicit potētia volendi: dicit ſimilit motus
ipſius potētie. dr̄ etiā ipſum volitū. iuxta hāc diuerſi-
tatem tranſſumunt ad diuina. Scḋm ꝙ volūtas dr̄
eē ipſum volitum: ſic ē idem ꝙ ꝯplacentia boni. ⁊
ſic ſumit cōiter ⁊ ꝯuenit toti trinitati. Scḋm autē
ꝙ volūtas dicit potētia ſic pōt ſumi vt ē mouēs
ſeipſam. Eſt. n. in duplici rōne. ſ. potētie ⁊ inſtru-
menti. dicit. n. anſel. ꝙ volūtas ē inſtrumētū ſeipſum
mouēs. vt aūt ē mouēs ſic ſibi ꝯpetit rō principij
⁊ ſic ꝯuenit patri. ſcḋm autē ꝙ ꝯſiderat vt ē mota. i.
qua ē actus vel motus ſic ꝯuenit filio. ſcḋm ꝙ volū
tas dr̄ motus elicitus a voluntate. vt ē mouens ⁊
mota ſic ꝯuenit ſpūiſcto. ⁊ iuxta hūc typū ſumit
amor vt eſt donū ſiue emanatio liberalitatis a cō
dilectis. ⁊ ſic ē ſpūſancti ꝓpꝛie. Scḋʒ igit ꝙ vo
lūtas dr̄ volitū ꝙ ē ꝯplacētia boni: ſic ſumit cōi
ter ⁊ ꝯuenit trinitati ſcḋm ꝙ ē principiū motiua ſic
appropriat patri ſcḋm ꝙ ē principiū motū. princi
piū dico volūtatis que eſt motus. ſic appropriat
filio ſcḋm ꝙ ē motus exiēs a volūtate ſic dupliciter
ꝯſiderata ſic cōuenit ſpūiſancto ꝓpꝛie. quia iuxta
hāc ſimilitudinem vt dictū eſt: ē donū ſiue emanatiō
liberalitatis a cōdilectis. ſʒ igit amor quodāmo-
do ꝯueniat toti trinitati: ⁊ quadā appropriatōne
pri ⁊ filio: tñ ꝓut ꝓpꝛie ſumit ꝯuenit ſpūiſancto.
⁊ ꝓpꝛie ſcḋm ꝙ dicit aug. in. vi. de trini. tria ſūt ⁊
ñ amplius. vnus diligēs eū qui de illo: ⁊ alius dr̄
ligēs de quo ē: ⁊ ipſa dilectio. ⁊ ꝑ hoc pʒ ſolutio
ad tria prīo obiecta. ¶ Ad quartum dicendum ꝙ
formaliter loquēdo omnis amor ē gratuitus. qꝛ
qḋ ex amore impendit non ex debito ſʒ liberali-
ter impendit. referēdo ad eūʒ motiuū amorem ac
cipit illa differentia ricardi amor debitus ⁊ gra-
tuitus ⁊ ex vtroqʒ pmixtus. Ad amorē gratuitū
nihil acceptū mouet. ſʒ pura libtas amātis amo
rē tñ mouet acceptū bonū. in amore vō ex vtro
qʒ pmixto ꝯcurrit vtrunqʒ. Amor ergo gratui-
tus ñ hʒ originem ab alio nec eſt origo alterius

amor vero ex vtroqȝ ꝯiūctus hȝ originē ab alio τ est origo alterius. ꝓpterea patri cōuenit amor gratuitus: spūisancto amor debitus: filio ex vtroqȝ ꝯmixtus. Qm̄ aūt amor inquātū huiusmodi ꝓprie dicit̄ i rōne ꝓcedentis τ hn̄tis originē ab alio videlȝ ab amāte vel ab amātibus scꝫ. nō aūt dicit̄ rōe ex origis ad aliū sȝ ab alio. iō ꝓprie dicet̄ amor spūssanctus qui hȝ originē a patre τ filio: τ nō ē origo alterius ꝑsone. ¶ Ad q̄ntū dōm ꝙ donū dicit̄ duplr̄. dicit̄. n. donū qd dat̄. τ dicit̄ donuȝ quod datur in ratione doni. hoc ē dicere est donum in ratione doni. τ ē donum non in ratione doni. Unde donū in rōne doni ē amor. qꝛ eo oīa dona dant̄ τ ēt ipē dat̄. dona non i rōe doni sūt. qꝛ datur ex amore: non tn̄ sūt amor. sūmuȝ ergo iter dona que ex amore dant̄ est sapiētia: tn̄ sūmū donū in rōe doni ē amor. τ iō amor ꝓprie donū ē τ nō sapiētia. ¶ Ad sextū pȝ solutio ex ꝑdictis. ¶ Ad septimū dōm bm̄ bea. aug. i li. d' aīa τ spū. ꝙ oīs vsus deitatis ē nobis ex munere qd ē spūssanctus. vn̄ quodāmō sicut ipse dicit videt̄ nobis eē ꝓprior spūssanctꝰ. τ hoc ē. qꝛ ipē amor ē bm̄ ꝓprietatē. q τ dat̄ nobis pīo. τ ꝑ ipm̄ dat̄ nobis filius τ pater. τ ēt eis appropriata videlȝ sapiētia que appropriat̄ filio: τ potētia q̄ appropriat̄ patri. vnde ē inspirator sapiētie bm̄ ꝙ dicit aplūs. i. corin. ij. τ ēt donator potētie. ꝓpterea dicit̄ de ipso luc. vlti. sedete hic i ciuitate donec ipleamini virtute ex alto. Qm̄uis ergo tota trinitas sit principiū sapiētie. potētie τ ēt bonitatis i nobis. tn̄ spūisancto appropriat̄ oē donū dei: qꝛ ipse est amor. vn̄ lȝ sit principiū sapiētie τ intelligētie in nobis: nō tn̄ appropriat̄ ei eē sapiētia sȝ donum rōne iā dicta. ¶ Ad octauū dōm. ꝙ spūs intelligētie pōt dici duplr̄. trāsitiue τ itrāsitiue. Intrāsitiue vt dicat̄ spūs itelligētie spūs qui ē itelligentia. τ hoc mō accipit̄ ibi. vl' trāsitiue. τ sic supponit vel ꝓ ꝑsona filij cuius ē spūssanctus tanq̄ʒ ab ipso ꝓcedēs. vel ꝓ effectu i creatura. qꝛ itelligētia i nobis ē a spūisancto. Intelligētia ēt bm̄ ꝙ ponitur itrāsitiue pōt accipi eēntialr̄ τ ꝑsonalr̄. Essentialr̄ ꝯuenit toti trinitati τ ēt pōt dici spūssanctus ē intelligentia ꝑsonalr̄ . sic appropriat̄ filio. ¶ Ad. ix. pȝ solutio ex ꝑdictis. ¶ Ad decimū dōȝ bm̄ ricar. de san. vic. qm̄ verbū a corde ꝓcedit τ ꝑ ipm̄ cordis sagacitas inotescit. recte filius verbū patris dicit̄ per qd vel ꝑ quē paterna caritas manifestat̄. in patre oīs veritatis ꝯceptior in eius verbo oīs veritatis ꝓlatio: in spūisancto oīs veritatis auditio. Iuxta hoc qd dicit̄ in euangelio Io. xvi. Nō loquet̄ a semetipso sȝ quecūqȝ audierit loquet̄. Nō igit̄ pōt dici verbū q non ē ab aliquo: sȝ nec spūssanctus q non ē ab vno solo. sȝ solus filius ē a solo vno a quo emanat oīs veritatis manifestatio. Ratio igitur eēndi verbum non ē iterpretatio veritatis: sed requiritur cum hic esse ab vno vt vult Ricardus.

Articulus tertius.

Ad tertiū ꝓcedit̄ sic aug. in. vi. de trini.
a Siue spūssanctus sit vnitas amborū siue sanctitas siue caritas. manifestū ē ꝙ nō ē aliquis duorū quo vterqȝ cōiungit̄. ergo spūssanctus ē vnitas patris τ filij τ nexus. ¶ Itē aug. in eodē. spūssanctus cōe ē aliquid patris τ filij quicq̄d ē illud. at ipsa cōio cōsubstātialis ē τ coeterna. ¶ Itē in. xv. li. de trini. spūssanctus qui ē cōis ambobus: id vocat̄ ꝓprie qd est amborū cōe. ex hoc relinquit̄ ꝙ ipse spūssanctus ē nexus τ vnio patris. ¶ Itē amor ē copula amātis τ amati: sȝ ergo spūssanctꝰ amor ē patris τ filij: hoc ē amor quē hȝ pater ad filiuȝ τ filius ad patrē. relinquit̄ ꝙ spūssanctus ē nexus τ vnio patris ad filiū. Qd aūt ita sit hiero. super xliij. ps. dicit. spūssanctus amor ē τ dilectio quā hȝ in filiū τ filius in patrē. Cōtra. cū spūssanctus sit vnitas amborū. aut dicit̄ vnitas eēntialr̄. aut ꝑsonalr̄ aut notionalr̄. Nō dicit̄ vnitas eēntialiter qꝛ vnitas ista amborū ē relata ad ambos. ad patrē. s. τ filiū. vnitas aūt eēntialis non ē relata. Nec dicit̄ ꝑsonalr̄. qꝛ ambo non sūt vna ꝑsona. Nec notionalr̄. qꝛ vnitas que ē ipse spūssanctus. non ē ipsa notio que ē spiratio cōis patri τ filio. imo notio spūssancti que ē ꝓcessio se habet ꝑ oppositionē ad illā. Relinquit̄ igit̄ ꝙ nullo mō ē cōio patris τ filij ipse spūssanctꝰ. ¶ Itē pater τ filius seipsis ꝯiungunt̄. ergo non ꝯiūgunt̄ vel cōnectunt̄ spūisancto. ¶ Itē omne ꝯiungēs tenet rationē medij nō extremi. sȝ nullū procedēs ab aliquibus tenet rōem medij sȝ extremi. ergo nulluȝ ꝓcedēs pōt eē mediū ꝯiūgēs inquātū huiusmodi. Cū ergo spūssanctus inquantū huiusmodi sit ꝓcedēs a patre τ filio: non ē vinculū vel nexus ꝯiungēs patrē τ filiū. Respōsio dōm. ꝙ spūssanctus ē vīculū τ nexus siue cōio patris τ filij τ hoc multiplici rōe. primo qꝛ ē amor ꝓcedēs a patre τ filio cōiter τ vno mō. amor aūt nexus ē τ vinculū amātium. Secūdo qꝛ exit a patre τ filio in vnitate substātie cū patre τ filio. qd nō posset eē nisi eadē eēt vna substantia patris τ filij. τ iō ostēdit vnitatē substātie patris τ filij. vn̄ aug. i. xv. d' trini. Caritas qua pater diligit filiū τ filius patrē: ineffabilē cōionem demonstrat amborū. Tertio qꝛ exit a patre τ filio ꝑ eandē habitudinē τ relationē siue notionē que ē ꝯmunis spiratio. Quarta ratio ē. qꝛ ipse spūssanctus est vnio siue cōio ꝑ quā nos vnimur deo τ cōicamus ipsam summā bonitatē τ ipsa bona diuina. ipse. n. amor est. amor aūt ē primū donū. quicq̄d aūt donat̄ ꝑ ꝓprio amore donat̄ τ iō qꝛ ipso omnia nobis donātur. ꝓ ipsum dicit̄ cōio quatuor modis. ergo dicit̄ cōio siue vnio vl' nexus pris τ filij effectiue.

q2 ei attribuitur effect⁹ vnionis siue cōiōnis dei
ad nos. Relatiue q2 ipse refertur ad patrē ꝛ filiū
rōne vnius habitudinis vel relatōis que ē cōis
spiratio b3 quā ē ab illis. Ostensiue q2 ipse ondit
vnā ꝛ eandē substātiaz eē patris ꝛ filij quasi for/
maliter: q2 ipse est amor patris ꝛ filij.. ¶ Respō
dendum igit ad obiecta. Ad primū dōm. ꝙ vni/
tas amboꝝ dicit tripliciter. p2io mō intrāsitiue.
vt sit sensus vnitas amboꝝ.i. vnitas que ē ābo.
ꝛ hec ē essentia. Scdo mō dr vnitas amboꝝ ꝛ
vnitas que ē i ambobus. hec ē notōalis cōis spi
ratio. Tertio mō vnitas ab ambobus hec ē pso
nalis.s. spūssancti. Ad scdm dōm. ꝙ cū dicit pr ꝛ
filius ꝯiunguntur seipsis. itelligit hoc q2 sua eēn/
tia sunt vnū. Itē cū dr ꝯiunguntur: hoc pōt intel
ligi triplr. sua cōi nā: vl sua cōi habitudine.s. spi
ratione. vel suo cōi ꝑcedente.s. amore qui ē spiri
tussanctus: ꝛ ex hoc p3 solutio. ¶ Ad aliud dō3.
ꝙ amor aliquoꝝ duoꝝ pōt duplr ꝯsiderari. pri
mo vt exit ab illis: ꝛ sic ꝯsideratr vt ꝑcedens ꝛ
vt extremū. Alio mō vt ē in illis: ꝛ sic considera
tur vt spūale vinculū ꝛ copula q̄ vniunt affectus
amātiū. Scd3 ergo hūc modū ipse spūssctꝰ vno
mō ē vt extremū: alio mō vt mediuz pris ꝛ filij.

Articulus quartus.

c Irca quartū ꝑceditur sic. cū tria sunt
principia in homine: natura rō ꝛ vo
luntas. cum in diuinis sit vna ꝑcessio
siue ꝑductio per moduz nature.s. ꝑ/
cessio filij. Alia per modū voluntatis.s. ꝑductio
spūssancti. ergo d3 eē tertia p modum rōnis. vel
quare nō? dignius.n. qd sit īter oēs vires aīe est
rō. si ergo dignius ē in imagine creata: magis d3
aptari ꝛ poni in imagine increata. si ponitur ibi
ꝑductio p modum volūtatis ꝛ nature: multo/
fortius d3 ibi poni ꝛ ē ibi productio rōnis per
hanc.n. magis assilatur deo. Contra. ꝑductio
dr p modū mot⁹: s3 oīs mot⁹ ē violēt⁹: vel nālis:
vel volūtarius. Et violentus qdā diuis aptari n̄
pōt. q2 ē in re solū que trahit i alienā ꝑdiē. ergo
solūmō aptabitur diuis volūtari⁹ ꝛ nālis. ergo
nō erit ponē in deo nisi ꝑductōez volūtariaz ꝛ
nālem. Solu. dōm. ꝙ ibi ē ꝑductio per modū
rōnis: s3 nō aliud a ꝑductōe nāli. in diuis.n. nō
aptatur ꝑductio cuiusq3 nāe: s3 nāe dignioris q̄ ē
rōnalis n.ī que ē imago dei. nec dr ibi generatio
bm quēcūq3 modū. sed bm ꝙ itelligētia a mente
procedit que ē p2ia ꝑductio nāe rōnal ꝛ hoc p3
p aug. q dic generatōz filij p ꝑductōez itelligētie
a mēte intelligi. ꝛ ꝑductōez spūssci in ꝑductōe
amoris ab vtroq3: itelligētia d3 ꝛ mēte. S3 ꝑdu
ctio p modū itelligētie ē p modū rōnis: qd p3 q2
ꝑductio filij ē ꝑductio vbi mētalis qd idē ē ꝙ in
telligētia. Eadē ergo ē ꝑductio nāe rōnalis. q2
est productio nāe rōnalis.

Membrum quartum.

c Onsequēt q̄rit a q̄ sit ꝑcessio spūssctē
eterna. Ad greci negāt eā eē a filio: ꝛ
dicūt solū a pre spūssct3 ꝑcedē. Et ad
hoc inducūt auctates ꝛ rōes.s. ad cō
firmatōz sui erroris p2io auctē Jo. dam. i. lib.
sniaꝝ. spūssctꝰ dtus ē sanctificata a pre medul ant
ꝑcedēs ꝛ i filio regescēs. ergo spūssctꝰ ē a pre i
filiū. nō ergo ē a filio. ¶ Itē idē in eodē filiū dici
mus pris filiū. ꝛ ꝑcedē dicim⁹ a pre spūsscm. fi
lij vō spūm dicim⁹ scdm. n̄ m̄ a filio ꝑcedē dicim⁹.
¶ Itē dyo. ex inālī ꝛ ipubī bono cordiālia bo
nitatis exorta sūt lūia. ꝛ ab ea q̄ ab ipo ꝛ i seipis
adsiucē coeterne pullulatōis remāserūt īrecessi
bilia. ex q̄ auctoritate voluit dicē. ꝙ filius ꝛ spūs
sanctus ꝑcedūt a pre ita ꝙ neuter ab alio. ¶ Itē
dyo. fili⁹ ꝛ spūssctꝰ sunt q̄si diuina semina vel q̄si
flores ꝛ q̄si lumina sup cēntalia ea sunt⁹. q̄lit
aūt sunt nec itelligē nec vē dicē possumus. voluit
ergo dicē. ꝙ filius ꝛ spūssctꝰ sunt q̄si duo rami
a pre ꝑcedētes. ita ꝙ neuter ab alio. ¶ Itē greg.
theologus i sermone de spūsancto. sic radij so/
laris luminis ab ipo ꝑcedētes non sepant nec ab in
uicem abscindunt ꝛ vsq3 ad nos lūia eminus cla
ritatē. eodēmō filius ꝛ spūssanctus gemin⁹ pris
radi⁹ vsq3 ad nos miserūt lumē claritatis ꝛ pri
sunt ꝯiūcti. ex qbus auctoritatib⁹ arguūt ꝙ neut
ꝑcedit ab alio sed vterq3 ꝑcedit a pre. ¶ Item
obijciunt ꝙ nō inuenit i euāgelio ꝙ spūssanctꝰ
ꝑcedat a filio. s3 solū ꝙ ꝑcedit a pre. Jo. xvi. vbi
fides itegra ꝯtinet. ꝑpterea nō ē aliquo mō dōs
nec credēdū ꝙ spūssanctus ꝑcedat a filio. ¶ Itē
nō ē expressū i p2icipalibus quatuor ꝯcilijs que
apud illos celebrata sūt. i quib⁹ subiungūt ana
themata. vt nulli d trinitatis fide aliud docē vel
ꝑdicare q̄ ibi ꝯtineat liceat. Vn̄ arguūt nos ana
thematis reos. q2 q̄lq3 spūsanctū a filio ꝑcedē
inquiūt addidit. ¶ Itē obijciūt. q2 nō ꝯtinet i sim/
bolis. maxime in illo quē scripsit leo papa in ta/
bula argētea post altāe beati pau. apli. nec ēt i sim
bolo qd cantat i missa qd fuit i niceno ꝯcilio. in
cuius fine subiūctū ē q alitd docuerit vel aliter
predicauerit anathema sit. ¶ Itē obijciūt. vn̄ hūt
illud latini qd nec a scriptura nec a ꝯcilijs nec a
simbolis. Si dicat ꝙ habedēt p reuel iter. cū s3 cū3
deus velit oēs saluos fieri. ꝛ ad agnitionē vitatis
nis venire: q̄re nō fuerūt epi eorū ꝯuocati cū hoc
adderet simbolo fidei. Itē p rationes vr idē
ostēdi. Vn̄ ꝯstans ē ꝙ potētia cognitiua pt egre/
di i actū suum non egrediēte motiua i actum suū
ꝛ econuerso potentia motiua pt egredi in actum
suum non egrediente cognitiua in actum suū. q2
voluntas libera ē: ꝛ ideo nulli alij astricta ē. si ergo
libera est: egrediat in actum suū libere non depen
dens a cognitiua que prius egrediat in actū suū.

cū aliqñ p illuminatiōez rōnis egrediat motiua
i actū suū: nō tñ hoc ē necessariū. cū ergo sūma li
bertas sit i deo ⁊ egressio sit duplex. egressio i
velle ⁊ egressio i cognoscē. egressio i velle ē quā
cōcomitat ꝓcessio spūssancti a pře. ⁊ egressio in
cognoscē quā cōcomitat generatio filij a pře er-
go nō depēdēt ab inuicē eē filij a pře ⁊ eē spūs-
sancti a pře. sic ergo vterqꝫ ꝓcedit q neuter ꝓce
dit ab alio. ¶ Itē ꝓcedere ab aliquo i aliqd. cūꝫ
ergo spūssanctus ꝓcedat eternaliter ab aliq̄: ꝓce
dit ⁊ in aliqd. Sꝫ. xvi. Jo. dr q ꝓcedit a pře. q̄-
rit ergo i qd nō ē inuenire nisi filiū. q2 nō ꝓcedit
in seipm. ꝓcedit igit a pře i filiū. nō ergo ꝓcedit a
filio. ¶ Itē si ꝓcedit a filio: q̄rit in qd: nō i seipꝫ.
ergo i patrē. q2 nō ē ibi alius. ergo ꝓcedit a filio
i přez. ergo pr̄ recipit a filio qđ ē falsū ⁊ incōue-
niēs: cū ipe sit prim⁹ fons primū pricipiū. ¶ Itē
ad hebreos. i. aplus cōpat gnātōez filij a pře ge-
neratōi splēdoris a luce. ergo silr rōe poterit cō-
parari ꝓcessio spūssancti ꝓcessioni caloris a so-
le. Si ergo calor n̄ dr ꝓcedē a splēdore sꝫ solū a
sole: spūssanctus n̄ dꝫ dici ꝓcedē a filio sꝫ solū a
pře. ¶ Itē filius ē a patre vt v̄bū a dicēte spūssan
ctus a patre vt spiritus a spirante. ergo similiter
nec spūssanctus ꝓcedit a filio sꝫ solū a patre.

Contra. xv. ioā.

Cū venerit spūssanctus quem ego mittā vobis a
pře ergo spūssanctus mittit a filio. sꝫ q mittit ab
ab aliquo: ꝓcedit ab eo ergo spūssanctus ꝓcedit
a filio. ¶ Itē ioā. xvi. Nō loquet a semetipo sꝫ q̄-
cūqꝫ audiet loquet ⁊c. Sup hoc dicit aug. cur n̄
credamus q a filio ꝓcedat spūssanctus. cum filr
ab eo loquat. ¶ Itē ibidē. Ille me clarificabit q2
de meo accipiet. sed constat q nō accipiet ab eo
creatūꝫ. qd ergo ab eo accipiet? icreatū. igitur do
nūꝫ accipit ab eo: sed idē ē eē ⁊ eē donū. ergo ac
cipiet ab eo eē. ergo ꝓcedit a filio. ¶ Sup illud
de meo accipiet Jo. criso. i. de mea cognitōne. sꝫ
a quocūqꝫ accipiet cognitōez spūssanctus. ab eo
dē accipit ēēntiam: ergo hꝫ eē sine ēntiaꝫ a fi-
lio ergo ꝓcedit ab ipso. ¶ Itē aug. sup. xvi. Jo.
quecūqꝫ audiet loquet. cur nō credimus q de fi
lio ꝓcedit spūssanctus. cū sit filij spiritus. si enim
ab eo nō procederet. nō post resurrectionē se re-
p̄sentans discipulis insufflasset eis dicens. accip
pite spiritūsanctū. Jo. xx. qd enꝫ aliud significat
nisi q procedit spūssanctus de ipo. ¶ Itē. v. mar
ci. ego sensi de me virtutē exisse. Aug. noīe virtu
tis spūssanctus intelligit. Et. i. luc. virtus altissimi
obumbrabit tibi. ⁊ vlťo. sedete in ciuitate donec
induamini virtute ō alto. ergo spūssanctus exit ⁊
ꝓcedit a filio. Itē sūt alie auctēs plures doctorū
grecoꝝ. anastasij. didimi. cirilli. Jo. criso. in sent.
di. xi. Itē idē ōndit p rōnes. supposita hac ꝓ-
positōe q oīs amor ꝓcedat ab amante. cū spūs-
sanctus sit amor filij quo filius amat patrē. ergo
spūssanctus ꝓcedit a filio. ¶ Itē si due ꝑsone ime
diate ꝓcederent a patre: ita q nō vna ab alia: cū
ex pte patris nō sit nisi vnus existētie modus. oīs
idēꝫ modus eēt exeundi duaꝝ ꝑsonaruꝫ a patre.
ergo si vna existeret p modū generatōis: ⁊ alia.
vtraqꝫ ergo eēt filius. ⁊ si vna eēt verbū ⁊ alia.
ergo cū vnicūꝫ sit verbūꝫ sūme ꝑfectum adducē
duꝫ oīa: nugatio eēt in patre si ꝓtulisset verbum
aliud. relinquit igit q nō pōt poni q due ꝑsone
procedāt a patre: ita q neutra ab alia ꝓcedit. igi
tur vel filius a spiritusancto. vel spūssanctus a fi-
lio. sꝫ nō filius a spiritusancto. ergo spūssanctus
ꝓcedit a filio. ¶ Item si ꝓcederēt due ab vna. ita
q neutra ab altera: nō eēt sūma germanitas vel
ꝯueniētia. ergo nec sūmus amor qđ ē icōueniēs.
¶ Item si due ꝑsone procedūt imediate ab vna.
aut ꝓcedunt ꝯm vnū moduꝫ: vel ꝯm aliū ⁊ aliūꝫ.
Si ꝯm modū vnū. ergo si vna ē filius ⁊ alia. Si
ꝯm aliū ⁊ aliū modū: nic penitus inter eas nulla
erit germanitas vel cōueniētia ꝑsonalis habitu-
dinis. q2 ꝯm illū modū nūq̄ aduinicē referentur
qđ ē incōueniens. Relinquit q si due ꝑsone ꝓ-
cedunt ab vna ita q vna procedat ab vna sola: ⁊
alia procedit ab vna cum alia. ¶ Itē in imagine
trinitatis create ē amor: nō soluꝫ procedēs a mē
te: sꝫ a mente ⁊ noticia. ergo similiter in trinitate
increate spūssanctus nō solū procedit a patre: sꝫ
a patre ⁊ filio. ¶ Itē gal. iiij. misit deus spiritum
filij. vbi bñ dicit spūs filij. sꝫ que est habitudo hic
notata: ꝯstans ē q habitudo genitiui dicit habitu
dinē in potētia rōne gignētis ad genitū. sꝫ si dice
ret spūssanctus a filio: hec ꝑpositio a. notaret ori
ginē ergo cū magis proprie dicat q spūssanctus
habet originem a filio q̄ꝫ generationem: adhuc
magis proprie dicetur spiritussanctus a filio q̄
spiritus filij.

Solutio. dicendum qđ

procedere dicit dupliciter. Uno mō dicit proce
dere i motu locali. qui motus ab aliquo i aliqd.
Alio mō dicit procedē in exitu creati a causa vel
motus a mouente. ꝯm primū modū procedē re-
quirit duplicē terminuꝫ a quo ⁊ in quē ꝯm mo-
dum secūduꝫ nō requirit nisi vnuꝫ. s. a quo. vnde
⁊ ꝯm hos duos modos potest trāssumi ad ꝓces
sionē spiritussancti v̄bum procedēdi. greci vero
v̄bum procedēdi transtulerunt a motu locali. vñ
processionē spiritussancti eternā intellexerunt ab
aliquo in aliquem. ⁊ ideo ꝯm hunc moduꝫ non
ꝯcesserūt q ꝓcedēt spūssanct⁹ a filio i přez. qđ eēt
icōueniēs: cū i ipo pře sit rō primi principij ⁊ ni-
hil hēat pr̄ a filio. si dt diceret q procedēt a filio
i přez: videret pr̄ aliqd hře a filio. sꝫ ꝯcesserūt q
procedat a pře in filium. in quo ōndit q ē amor
patris ad filiū. ⁊ [illegible] insinuat q filius hꝫ eē a pa-

tre. Latini vero transsumunt verbum procedendi ab exitu siue ꝓcessu causati a cā. Unde dicunt ꝙ procedere ē ab aliquo exire. Quis non in aliquē ſm ꝙ dicit a mēte ⁊ noticia procedē amor. Quis non intelligitur in aliquid. ⁊ ſm hunc modum dicunt latini ꝙ spiritussanctus ꝓcedit a patre ⁊ filio. quia exit ab vtroqꝫ velut amor a noticia ⁊ mente. ⁊ per hoc patꝫ responsio ad auctoritates Jo. damasc. naꝫ ipse accipit procedere ſm primum modum. ¶ Ad auctoritates vero dyo. ⁊ grego. dicēdum ꝙ cum dicunt eterne pullulationes vel duo lumina vel duo semia vl' duo radij filius ⁊ spiritussanctus a patre: nō negatur p hoc ꝙ vnus. s. spiritussanctus non habeat originē ab alio. videlicꝫ a filio. sꝫ per hoc insinuatur in pře rō prime origis ⁊ primi pricipij ⁊ duplex modus emanatiōis vel exitus a prio pricipio patre. vnus ꝯueniēs filio qui fluit p generatōēꝫ: alius spūiscto qui fluit p ꝓcessionē. ¶ Ad sextuꝫ rñdendū ſꝫ aug. in. v. li. de tri. Cur filius dixit d patre ꝓcedit si de pře ⁊ filio ꝓcedit spūssanctus. nisi qꝛ solet ad eū referri ēt ꝙ ipius ē de quo ipse ē sic ipse Jo. dicit mea doctrina nō ē mea: sꝫ eius qui misit me. si ergo hic intelligit eius doctrina quā tñ nō dixit eē suā sꝫ patris: quātomagis illic itelligēdus ē spūs de ipo ꝓcedere vbi ait de pře ꝓcedit: vt si diceret de me nō ꝓcedit. Quapropter q pōt intelligē in eo qꝺ ait filius Jo. v. Sicut pater hꝫ vitā in semetipo: sic dedit ⁊ filio vitā habere i semetipo. intelligat ēt sicut hꝫ [illegible] seipo pater vt de illo ꝓcedat spūssanctus: sic dedit filio vt d ipo [illegible] ꝓcedat spūssanctus. ¶ Ad septimū rñdendum ſm aug. ꝙ addere aliud ē addere ꝯrīuꝫ ſm ꝙ dr̄ prio ad gal'. Qui aliud euāgelizauerit vobis anathema sit. Unde docere aliud ē docere ꝯrīum. ñ ergo dixit apl'us siquis addiderit qꝛ sibi ꝓiudicaret qui ait. i. the. iij. Cupiebat ad eos venire vt suppleret que illoꝝ fidei deerāt. sꝫ q supplet qꝺ minus erat addit. ñ qꝺ inerat tollit. Scďꝫ hūc ergo modū dōm ē. ꝙ latini addētes qꝺ veruꝫ erat spūmsanctū ꝓcedere a filio i ꝯcilijs ⁊ ēt simbolis: nō aliud predicauerūt. i. ꝯrīum: sꝫ veritatē inexplicatā expresserūt. ¶ Ad octauū dōm ꝙ ex hoc ꝙ ñ cōtinet in simbolo qꝺ scripsit leo papa. nec ēt in illo qꝺ cantat i missa siue niceno ꝯcilio: non est argumentum ꝙ nō est dicēdum: qꝛ sicut dicit Ansel. in li. de ꝓcessione spiritussancti. nō omia que credere ⁊ ꝯfiteri debemus ibi dicta sūt. Nō enim ibi dicit dñm ad infernum descēdisse quod tamē cōmuniter credimus. ¶ Ad nonū dicēduꝫ ꝙ consequit ex fide ⁊ ex verbis scripture. s. euāgelij sicut supra ostensum ē. Unde dicit ansel. i li. de ꝓcessione spūssancti. Si error ē credere de filio spiritussancti ꝓcessionēꝫ. ipa diuina auctoritas nos in erroreꝫ inducit: cum ⁊ illa ex quibus sequit ꝓcessio ⁊ que illā sequunt nos docet. nec alicubi aut illaꝫ negat aut ꝙ illi repugnat aliquo modo ꝓnunciet. Si ergo qꝛ nusq̄ eā diuina ꝓfert auctoritas ideo nō ē dicēdum: dicat similiter qꝛ nusq̄ illam negat nec aliquid dicit quod repugnet. ⁊ ideo non eē negandū. dicimus enim ꝙ satis illam affirmat cū illa asserit vnde probatur. ⁊ nullo modo aliquid significat vnde negeł. ¶ Ad decimū dicēdum ſm ansel'. in eodem li. Si querit cur factuꝫ sit. dicimus ꝙ necesse erat propter quosdā minus intelligētes qui nō animaduertebant i illis q̄ vniuersa credit eccl'a ꝯtineri. ex his sequi spiritumsanctum de filio procedere. ne forte hoc credere dubitarēt qꝺ q̄ necessariū fuit per illos qui hoc negāt. quia in illo simbolo positū non ē: cognoscimus: quonīā igit ⁊ necessitas cogebat ⁊ ratio nulla prohibeat ⁊ vera fides hoc admittebat: fiducialiter asseruit latinitas qꝺ confitēdum ⁊ credēdum eē cognoscebat. ¶ Ab aūt querit quare hoc grecoꝝ ecclesie ꝯsensu factum non ē. Respondemus. qꝛ nimis erat latinis difficile grecoꝝ episcopos ad consulēdum de hac re colligē. nec erat necesse vnde nō dubitabāt i questionē adducere. Que enim ecclesia ē que p amplitudinē vnius regni dilatał. cui nō liceat aliqd ſm rectam fidē ꝯstituere: qꝺ in conuentu populi vtiliter legał aut canteł: quāto magis licuit romanis [illegible] ꝯstanter proferre in quo gētes ⁊ omia regna que latinis vtunł istis pariter ꝯcordāt. ¶ Ad duodecimū dicēdum. ꝙ ē ꝯparare potētiam cognitiuam motiue. vt ꝯparetur ſm actū vł ſm habitum. si ꝯparetur ſm actum: nō necessario ordinał vna ad aliā. imo vtraqꝫ pōt exire in actū suū sine altera. Si vero ꝯpareł ſm habitū indistīcte egredieł in actum naturaliter ordinał potētia cognitiua ad motiuā [illegible] principiuꝫ eius. qꝛ ad hoc ꝙ ipa noticia egrediał in actum: necesse ē preexistere habitū cognitiue. ad hoc eniꝫ ꝙ motiua potētia egrediał in actum suum ꝙ ē velle bonū: necesse ē ꝙ sit actu vel habitu precognituꝫ ipm bonum. ⁊ qꝛ in deo quicquid est ē actu: non differt habitus ab actu. vnde eadem ē ratio i habitu ⁊ actu. Ordine igit nature egressio p modum voluntatis que ē processio spiritussancti habꝫ velut sui originē egressionē que ē p modum cognitionis que ē generatio filij. Ex quo relinquił ꝙ ipse spūssanctus ē a patre ⁊ filio: velut a mēte ⁊ intelligētia amor. tñ sancti qui ſm ea que ſm nos d diuinis loquunł aliqñ accipiūt ꝯparatōēm cognitiue ⁊ motiue ſm actū exprimēdū. qꝛ sicut a potentia mētis ē duplex exitus. cognitiōis ⁊ volūtatis. ita ⁊ a patre ē duplex exitus. generatōis filij ⁊ ꝓcessionis spūssancti. ⁊ ſm hūc modū loquēdi ñ exprimił ꝙ spūssanctus ꝓcedat a filio. Aliqñ accipiūt ꝯparatōēꝫ ſm habitū indistīcte refert ad actum ⁊ tūc ondił ⁊ exprimił ordo nature. qui ē i hoc ꝙ filius a pře ⁊ spūssanctus ab vtroqꝫ. velut me-

telligentia que ē p modū cognitionis a mente: ⁊ amor p modū voluntatis ab intelligētia ⁊ mente. ¶ Ad tredecimū dicēdum. ꝙ verbū ꝓcedēdi pōt transſumi ad diuina dupliciter. ab exitu causati a cā siue ꝓcessione: ⁊ hoc modo ñ dicit verbū procedēdi nisi exitum ab alio nō in aliquid. ⁊ hoc modo ꝯuenit ꝓcessioni eterne spūssancti. Uel pōt transſumi a motu locali: ⁊ tūc dicit velut motū ab aliquo in aliquid. ⁊ hoc modo ꝯuenit ꝓcessioni spūssancti tpali: que intelligit ꝓcessio spūssancti a patre ⁊ filio ad sanctificādū creaturā. ¶ Ad quindecimuꝫ ſm ansel. in li. de ꝓcessione spiritussancti. dicunt greci ꝙ sicut calor ⁊ splēdor ꝓcedunt a sole. ita ꝙ neuter ab altero: ita filius ⁊ spiritussanctus possunt eē de pr̄e vt neuter sit ab altero. sed si ita ē: vnde habent q̄ hoc dicunt. ꝙ spiritūsanctū ꝯfitent esse filij: ⁊ filium negant eē spiritussancti. Nam sicut nulla ratio admittit vt splēdor sit calor aut calor splendoris: ita nec patit veritas vt spūssanctus magis sit filij ꝗ̄ filius spiritussancti. Quapropter si negare ñ audent spiritūsanctū esse filij: negēt filium ⁊ spiritūsanctū ita pariter eē de solo patre: sicut sūt calor ⁊ splendor de vno sole. ¶ Ad vltimū vero dicēdum. ꝙ ē verbū interius ⁊ ē verbuꝫ exterius: ⁊ spūs interior ⁊ spūs exterior. potest igit fieri cōparatio verbi interioris ad spiritū creatuꝫ interiorē. vt sic cognoscat spiritus increatus q̄ deus ē in distinctione personaꝝ a patre ⁊ filio: vl pōt fieri ꝯparatio verbi exterioris ad spiritum exteriorē. Augustinus vero ⁊ latini faciūt ꝯparationem ſm primū moduꝫ. Jo. vero damas. ⁊ greci ſm modū secundū. Secunduꝫ enim aug. primo ē mens. deinde verbum siue cogitatio. cogitatio enim mēte ꝯcepta verbū ē: consequēter vero ex vtroqꝫ spirat affectus amoris. Secunduꝫ vero Jo. damas. ⁊ grecos. accipit ꝯparatio exterius ſm hūc modū. primo ē intellectus. deinde verbum. s. vox que exprimit itellectū dicentis. Tertio spiritus siue flatus qui ē vehiculū verbi. Intellectus enim format vocē ⁊ spirando i ipsa voce ostēdit seipsum. In prima ꝯparatione ostēditur qualiter spiritussanctus procedit a patre ⁊ filio. In secūda vero ꝯparatione non ostendit ꝙ spiritussanctus procedat a verbo siue a filio: sed ꝙ vterqꝫ ꝓcedat a patre. qr ergo verbū interius verius ē verbū ꝗ̄ verbum exterius sicut dicit augu. xv. de trini. verbū quod foris sonat signū est verbi quod intus lucet cui magis ꝯpetit verbi nomen. Nam illud quod profert carnis ore vox verbi est: ita ⁊ spiritus interior qui est amor verius spiritus ē ꝗ̄ spiritus exterior. ⁊ etiā spiritualius ⁊ etiam simplicius. ex hoc igitur magis debet accipi ꝯparatio ad diuina ex verbo ⁊ spiritu interiori. propterea verius latini de diuinis annunciāt ꝗ̄ greci. Preterea verior ē ꝯparatio imaginis dei que in sola anima est: ꝗ̄ ꝯparatio vestigij que ē in alijs. cum latini assumpta ꝯparatione imaginis create: loquātur de generatione verbi eterni ⁊ ꝓcessione spiritussancti. greci vero assumpta ꝯparatione vestigij. vt scꝫ verbi corporalis verius ⁊ rectius loquunt latini ꝗ̄ greci. Non valent igit rationes que opponuntur a grecis ex ꝯparatione verbi exterioris ⁊ spiritus exterioris vehiculi ipsius verbi: ⁊ ex ꝯparatione splendoris ⁊ caloris.

Membruꝫ quintum.

Consequenter querit ſm quid sit processio spiritussancti. Circa qđ procedit sic. aut enim ꝓcedit a patre ⁊ filio ex eo ꝙ sunt vnū: aut ex eo ꝙ sunt differentes. si ex eo ꝙ sunt vnū: sed ñ sunt vnum nisi in essentia: ergo ⁊ ſm hoc essentia ē principiū siue origo processionis spiritussancti: ergo essentia spirat spiritūsanctū qđ est falsum ⁊ supra iprobatū. Si vero ex eo ꝙ sūt differētes non cōueniunt in aliquo: ergo ex eo ꝙ sunt differentes nō cōueniunt i spiratione spiritussancti sꝫ ex spiratione ē ꝓcessio spiritussancti ergo ꝓcessio spiritussancti a patre ⁊ filio nō ē ex eo ꝙ sunt differentes: ergo nulla ratio videt eē quare ꝓcessio spiritussancti sit a patre ⁊ filio. ¶ Itē obijcit pater ⁊ filius spirant spiritūsanctum aut ergo ſm ꝙ deus: aut ſm ꝙ pater ⁊ filius: aut ſm ꝙ vterqꝫ ē spirator. Si ſm ꝙ deus cū spiritussanctus sit deus: spiritussanctus spiraret se. Si ſm ꝙ pater ⁊ filius: sꝫ ſm ꝙ pater generat ſm ꝙ filius ē genitus. ergo rō generationis eēt ratio spirationis preterea ſm ꝙ pater refert ad filiū ſm ꝙ filius refert ad patrē: soli: ergo ſm relationes easdē q̄bus ad seinuicē referunt pater ⁊ fili⁹: referent ad spiritūsanctum qđ ē falsuꝫ. Relinquit igit ꝙ nec ſm ꝙ deus nec ſm ꝙ pater ⁊ filius spirāt spūsctm. Si vero ſꝫ ꝙ vtriqꝫ ꝯuenit eē spiratorē. Cōtra. eo ꝙ spirāt de vtroqꝫ dicit spirator. sicut supra dicebat ꝙ pr̄ eo ꝙ generat ē pater: ñ eo ꝙ ē pater generat. Relinquit igit ꝙ spirare ē magis ratio ei qđ est esse spiratorē ꝗ̄ econuerso. ñ videt ergo aliqua ratō spirationis pr̄is ⁊ filij. ergo nec ꝓcessionis spūssancti. Rū. ſm ricar. de sācto vic. dōm ꝙ sicut maxima caritas que ñ pōt ī ñ intelligi i summo bono necessario ꝓbat generatōeꝫ filij a patre. ⁊ est ratio ipsius generatōis: qr opꝫ vt amor in alteꝝ tēdat ad hoc ꝙ caritas queat eē. ⁊ vbi ē summa caritas opꝫ ꝙ sit ibi psona volens alij bonū qđ bonuꝫ ē ipē cōicans illi. ⁊ hoc necessario erit ſm cōmunionē totius substātie vñ ⁊ generatio: ita ⁊ ratio ꝓcessionis spūssctī ē caritas ꝑcipua. Un̄ ideꝫ ricar. de sctō vic. sicut i summa caritate ñ pōt deesse qđ ē optimū: ita nec pōt deesse qđ est precipuū. precipuum aūt in vera caritate est alterum velle

diligi [illegible] se. q̄ diu. n. iste ab alio solus diligit: precipue dulcedis sue dlicias solus possidē videt. Similr ⁊ alius q̄ diu ɔdilectū nō hz: pcipui gaudij cōione caret. vt aūt vterqz possit istiusmodi delicias cōicare: oz eos ɔdilectū hēre. s. spūsctū. Hinc ē q̄ sicut filius dicit dilectus a pr̄e: ita spūs sanctus ɔdilectus. vñ magis euidēter possumus dicē fz ric. q̄ sicut rō gnātōis filij a patre ē sūma dilectio: ita rō pcessionis spūsancti ē ɔdilectio. Rōe. n. sūme dilectionis que itelligit i psona patris ē rō gnātionis: ɔdilectio vero sūma q̄ itelligit i psonis patris ⁊ filij ē rō pcessiōis spūsctī ab eis. Vñ ric. q̄n vnus alteri amorē ipēdit. ⁊ solus solū diligit. dilectio quidē ē: sz ɔdilectio non ē. Quādo duo se mutuo diligūt ⁊ istius i illum: illius i istū affectus discurrit. ⁊ q̄si i diuersa tēdit vtrobiqz qdē dilectio ē: sz ɔdilectio nō ē. Cōdilectio vero ē cū a duobus diligētibus tertius cōcorditer diligit ⁊ socialr amat. ⁊ duobus affect⁹ tertij amoris incendio in vnū ɔflat. Ex his itaqz pz q̄ i ipsa diuinitate ɔdilectio locū non hēret si duobus exn̄tibus tertia persona deeēt. ¶ Ad primū ergo obiectū dōm q̄ nō pcedit spūsanctus a patre ⁊ filio solū ex eo q̄ sūt vnū uel ex eo q̄ sūt differētes: sz ex eo q̄ differētes sūt vnī. ex eo eim sicut dicit aug. q̄ vnus diligēs eū qui de illo est: ⁊ vnus diligēs eū a quo est ⁊ etiā vterqz deus: tertiū ponere necesse est scilicet ipsuz amorez qui pcedit de vtroqz. s. spiritūsanctū deuz. ¶ Ad secūduz dicēdū eodē mō. q̄ pater ⁊ filius spirāt spiritūsanctū. non solū fm q̄ deus vel fm q̄ pater ⁊ filius: sed fm q̄ pater ⁊ filius deus.

Questio. xliiij. de vītate diuinarū psonarū.

Pitulante diuina gratia ostēsa pluralitate personaꝝ diuinarū rōne generatiōis filij a patre: ⁊ rōne pcessionis spūsancti ab vtroqz. ɔsequēter ostēdēda ē veritas psonaꝝ. Ad qḋ sic ricar. in li. de trini. q̄n tres psonas dicimus qd aliud q̄ tres aliquos significamus. Cū dicit psona p certo itelligit aliquis vnus qui m̄ sit rationalis substātia. Cū nominant tres psone: absqz dubio itelligūtur tres aliq quorū iō vnusquisqz sit substātia ratōalis nature. Sz vtrū sūt plures an oēs vna eadēqz substātia: nihil iterest q̄ztū ad proprietatē veritatēqz psone. Cum ergo in diuino eē intelligatur tres aliqui. s. pater filius spūsanctus quoꝝ vnusquisqz sit substātia rationalis: licet tamē non sit nisi vna substātia i diuino eē: illō nō faciet differētiā quo ad veritatē psone. sūt ergo in diuino eē plures psone fm veritatē. ¶ Secūda ratio ricar. in li. de trini. pprietatē personalē dicimus per quā quilibet ē vnus ab oībus ab alijs discretus. Si ergo paternitas ⁊ filiatio sunt huiusmodi pprietates: q: per pprietatez que ē paternitas ē pater vnus ab oīb⁹ alijs discretus: silr ⁊ filius per filiationē ⁊c. ⁊ sic pater ⁊ filius: sūt differētes psonali pprietate. ergo differentes psone fm veritatē. ¶ Tertia ratio ricar. in li. d trini. Nihil aliud est psona diuina q̄ habēs diuinū eē ex pprietate incōicabili. quē admodū ⁊ psona humana nihil aliud ē q̄ habens humanū eē ex proprietate incōicabili sed in diuinis. est eē ex proprietate incōicabili qḋ conuenit pluribus. q: sūt ibi plures habētes eē ex pprietate incōicabili. s. pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūsanctus. q: ē ibi ens nō ab alio a quo alius: que pprietas cōuenit soli patri. silr ē ibi ens ab alio p gnātionem a quo alius p pcessionem que pprietas cōuenit soli filio. ⁊ ē ibi ens ab alio p pcessionē a quo nō alius. s. spūsanctus. ergo i diuino eē ē pluralitas psonarū fm veritatē: cū aliud ad psonaꝝ veritatez nō requirat. Ad oppositū triplex ē differētia. s. differētia que facit alietatem: ⁊ ē differentia que facit alteritatem. iterū est differentia que facit alio mō se hñtez. Differētia fm substātiam facit alietatē siue aliud ⁊ aliud vel aliud ⁊ aliū. Differētia fm accidēs facit alteritatē siue alteꝝ ⁊ alterū. ergo differētia fm existēdi modū facit alio mō se hñtē: sz i diuino eē nō ē differētia fz substātia: q: nō ē ibi nisi substātia vna. nec differētia fz accidēs: q: ibi non ē accidens. ergo i diuino esse solū ē differētia que facit alio mō se habētez. sed differētia psonalis facit aliū ⁊ aliū: ergo differentia que ē in diuino eē nō facit differētiā psonalē. Et hoc ēt dicit Jo. dama. q̄ solū ē ibi differentia fm modū existēdi. ergo in diuino eē non est pluralitas personarū fm veritatem. ¶ Secūda ratio dama. in omnibus conueniūt pater ⁊ filius ⁊ spūsanctus preter igenerationem ⁊ generationem ⁊ processionē. sed ista non faciūt differētias que faciat aliū ⁊ aliuz: quia solum faciūt differre fm relationem: ergo solum per modū se habēdi ergo nō est vere pluralitas in eē diuino personarum. Confirmatio vero apparēs harum rationum hec est. quoniaz vna eadēqz persona potest alio ⁊ alio modo se habere. Sed in diuinis sola est differētia fm modum se habēdi: quia non est ibi differētia nisi fm relationem vt dicit augu. ⁊ sancti omnes. ergo in diuino esse nō est vere pluralitas personalis. maior patet i persona hominis quoniā idem potest eē dexter ⁊ sinister respectu diuersoꝝ. ¶ Tertia ratio ricar. in li. de trini. persona fm substātiam dicitur ⁊ substātiaz significare videtur. si ergo i deo non est pluralitas substātie ergo nec ē ibi vera pluralitas persone. ¶ Quarta ratio boetius contra nestoriū in li. de

duabus naturis. ⁊ vna psona xpi. persona est ra-
tionalis nature īdiuidua substātia. vbi ergo erit
indistātia substantie indiuidue ⁊c̄. erit ⁊ ſm veri
tatem indistātia persone. si ergo in deo est indif-
ferentia substātie indiuidue rationalis nature: in
deo est indifferētia persone. si ergo ponat̄ ibi p-
sonalis pluralitas nō tamen est vera. ⁊ ꝙ indiui
na substantia sit indiuidua patet: q̄ꝛ est vna nu-
mero ens per se ab alijs distincta. ¶ Si dicat̄ ꝙ
datur illa distinctio psone de psona creata nō de
increata. Cōtra. q̄ꝛ Boetius loquit̄ ibi cōtra ne-
storiū qui diuidebat personā xpi ⁊ dicebat duas
eē personas in xpo ſm duas naturas. sed psona
xpi est persona increata: ergo ⁊ diffinitio illa da
tur de psona increata. ¶ Quinta ratio. vbi nō est
indiuiduū rationalis nature ibi nō est psona. sed
in deo nō est īdiuiduum ratiōalis nature: ergo in
deo nō est persona. ergo nec personarū plurali-
tas ſm veritatē. minor patet. q̄ꝛ indiuiduum non
est nisi vbi est īuenire diuiduū sibi respōdēs. q̄ꝛ
īdiuiduum dicit̄ respectu diuidui sicut sortes re-
spectu hominis. sed ī deo nō est īuenire diuiduū
velut vniuersale. vnde diuinū eē nō est vniuersale
nec particulare sicut alibi probat̄. relinquit̄ ergo
ꝙ in diuino eē nō est esse persone. ¶ Sexta ratio
aug. in li. de trini. de iuentiōe persone in diuis vult
dicere ꝙ īuentū est hoc nomē in diuinis. s. pso-
na. nō vt diceret̄: sed ne taceret̄. ī proprie ergo di-
cūtur tres psone ī diuinis. ¶ Septia ratio. est or
do eēntiarū: ⁊ est ordo personaꝝ. ⁊ ī quolib. il-
lorū ordinū īuenit̄ primū. Nam ī ordie eēntia-
rū īuenit̄ prima eēntia scilicet diuina eēntia. si-
militer ī ordine psonarum īuenit̄ prima psona sci
licet diuina psona. sed de nobilitate prime eēntie
est ꝙ nō compatit̄ secum aliā eēntiam vel natu-
rā. ergo de nobilitate diuine psone est: ꝙ nō ꝯpa
tiat̄ secum aliā psonam. nullo ergo modo potest
poni pluralitas psonalis ī deo ſm veritatē. imo
vna sola psona sicut vna sola eēntia. ¶ Octaua ra
tio cum dico pater dico naturā ⁊ pono psonā di
uinā. Ab ergo hec psona generet ⁊ multiplicet
se in aliā psonam. aut hoc debet̄ ei ratiōe psone:
vel nature. Nō ratione nature. q̄ꝛ sic eēntia gene
raret. qđ est īcōueniens. simili̇̄ nec ratiōe psone.
quia nō eo quo est pater generat: sed eo quo ge-
nerat est pater. ergo nō est ī patre aliquid ratiōe
cuius hec psona generet ⁊ se multiplicet. sed ab
hac generatiōe ꝓuenit pluralitas psonalis: videt̄
ergo nō esse in eē diuino pluralitas personalis.
¶ Nona ratio. persona ī diuinis aut dicit̄ ſꝫ sub-
stātiam aut ſm relatiōem. si ſm substātiam: ergo
differētia psone faciet differētiā essentie qđ est in
cōueniens. si ſm relatiōē: ergo differentia psone
nō faciet aliū ⁊ aliū sed alio modo se hñtē so
lum. qđ nō facit vere pluralitatē psone ī deo: er-
go nō est vere differentia psonalis.

Solutio.

Dicendū primo ad illud v̄ll
mū ꝫ ſm ricar. ī li. de trinit. fi
deliter fatemur psonas ī diuinitate ſm substātiā
dictas: ⁊ substātiam significare ⁊ plures ibi per
sonas: ⁊ nō plures substantias esse. quia sūt ibi
plures hñtes vnū ⁊ idem eē indifferens ex dif-
ferenti proprietate vnita itaq̄ꝫ ibi est iuxta modū
essendi vnitas essentie quia vnum īdifferens est
esse plures persone quia plures existūt. verbigra
tia. Cū dico psonam patris: dico hñtem diuinū
eē nō ab alio. ⁊ a quo alius habet idē eē per ge
neratiōē: alius vero p processiōem. Cū dico filiū
dico hñtem diuinum eē idem ab alio p genera-
tiōem ⁊ a quo alius p processiōem. Cū dico pso-
nam spūſancti: dico hñtem idem eē diuinum ab
alijs. s. patre ⁊ filio p processiōem. Est igit̄ idem
eē patris ⁊ filij ⁊ spūſancti. s. eē diuinū: differen-
tes tñ ⁊ incōicabiles ꝓ p ꝓprietates. Si ergo ni
hil aliud est eē psone ꝙ̄ habere eē ratiōalis natu-
re ex incōicabili ꝓprietate: oportet necessario po
nere ꝙ pater est psona. ⁊ filius est psona. ⁊ spūſ
sāct̄. Et q̄ꝛ est ibi habere eē diuinū ex tribus ꝓ-
prietatibus incōicabilibus: necessario oportꝫ ibi
eē tres psonas. sic igit̄ pꝫ ꝙ ī diuino eē: plurali-
tas est psonaꝝ ſꝫ veritatē. Debꝫ hoc ergo dōꝫ
ꝙ licet psona substātia dicat ⁊ ſm substātiā dica
tur: nō tñ vnitas substātie pōit vnitatē psone: nec
pluralitas psone pluralitatē substātie. sicut enī
pluralitas substātie nō tollit vnitatē persone: ita
nec pluralitas psone vnitatē tollit substātie. vn-
de ricar. in li. de trin. Cum dicitur tres persone
intelligūtur tres aliqui quorū vnusquisq̄ꝫ sit sub-
stātia ratiōalis nature. sed vtrum sūt plures sub-
stātie an omnes vna eadem substātia nihil refert
ad ꝓprietatē veritatēq̄ꝫ psone. sicut enī eē sub-
stātialiter aliud ⁊ aliud nō tollit vbiq̄ꝫ veritatem
psone: sic eē psonaliter aliū ⁊ aliū nō scindit vbi-
q̄ꝫ vnitatem substātie. exemplū. In homine nec
substātiarum pluralitas diuidit ibi veritatem vel
vnitatem persone: nec pluralitas personarū dis-
soluit ibi vnitatem substātie. per hoc patet solutio
ad tertiam ⁊ quartā ⁊ vltimā rationem in cōtra-
rium. tamē solutio vltime ratiōis melius appare-
bit in sequenti solutiōe. ¶ Ad primā rationem in
cōtrarium. dicēdum ꝙ duplex est differētia rela-
tionis vel modi existendi. vna est accidentalis ⁊
hec nō facit alium. Alia est naturalis ⁊ hec facit
alium ⁊ aliū: ⁊ ita differētiam persone in natu-
ra ratiōali. ⁊ hec differētia modi existendi est ſm
rationem originis. ſm ꝙ dicimus iste habet na-
turam nō ab alio a quo alius. iste habet naturam
ab alio per generationē. iste per processiōē. hic
enim ostenditur differētia ſm rationē originis
nature que est in habēdo naturā ab alio. hec au
tem differentia necessario facit alium ⁊ aliū. vn-
de dicit Anselmus impossibile est nec intellectus

capere pōt illū q̄ de alio est eē illum de quo. ⁊ iō hec dr̄ia facit dr̄iam psonaꝝ in diuino eē. de p̄ria vero differentia ꝓcedit rō non de ista. imo posito ordine originis: īpossibile ē q̄ illi duo sint vnꝰ. p̄ōt tñ eē in vnū. ꝑ hoc pꝫ solutio ad scd̄aꝫ rōnē. ¶ Ad quintam rōnem. dd̄m q̄ ricar. illā diffinitionē boetij de psona corrigit i li. de tri. iiij. dicēs q̄ non ē ꝓpria diuinis psonis. q2 sb̄a ꝓprie non ē i diuis. sb̄a. n. ꝓprie dr̄ q2 dat subsistere. sꝫ proprietates ille que faciunt ⁊ distinguunt psonas in dant subsistere personis: sed existere. ⁊ propter hoc dicit q̄ persone rectius dicuntur existētie q̄ꝫ substātie. ⁊ in hoc ꝓprie ꝯsiderauit q2 in hoc nomine exn̄tia exprimit ordo nature siue originis. Vñ existentia dicitur quasi exēs ⁊ existē .i. exesse. vt hoc qd̄ dicit exesse: ꝯprehēdit eē ex alio aliuꝫ ⁊ ēt ex alio eē in aliū: ⁊ ſm primum modum cōprehendat exīstēna rōnem psone ſm modū scd̄ꝫ rōnem eēntie. Itē dixit ric. ⁊ ꝯsiderauit q̄ nō ꝓpriecerat indiuiduū i diuis. q2 in deo nō ē vniuersale nec pticulare. q2 si pticulare eēt in eo forma ptita ⁊ iō nec indiuiduū. Item indiuiduū dr̄ respectu diuidui ꝓpter hoc loco eius qd̄ ē indiuidua: posuit incōicabilis dicēs. psona ē rōnabilis nāe incōicabilis existentia. Dicimus tñ pp oppositiōem q̄ sb̄a pōt dici a subsistēdo: ⁊ sic ꝓprie nō ꝯuenit deo. vel pōt dici sb̄a magis large .s. quasi ens per se: ⁊ sic ꝯuenit deo q̄ dicat substātia. hec n. rō est dignitatis substātie .s. q̄ sit ꝑ se stans ⁊ in se fixa. Silr̄ indiuiduū pōt dici q̄ vni soli ꝯuēit. vel qd̄ est vnū solū. p̄io mō indiuiduū ꝯuenit psonis diuinis: sꝫ non eēntie diuine. q2 eēntia diuina nō ꝯuenit vni soli imo tribus psonis: ⁊ sic dr̄ psona diuina indiuidua substātia. scd̄o mō ꝯuenit indiuiduū diuine eēntie sꝫ non psonis. q2 eēntia est vna sola: sed personis non conuenit esse vnū solū. ¶ Ad sextā rōnem dd̄m ſm boetium i li. de duabus naturis q dicit originem huius vocabuli psona dicens. q̄ apd̄ grecos idē erat ꝓsopon qd̄ psona. ⁊ ꝓsopon dr̄ a ꝓ qd̄ ē añ. vel i ⁊ sopos qd̄ est facies: q̄si añ faciēꝫ. ⁊ sumebat ꝓsopon ab hoīe laruato q pōebat laruā añ facieꝫ ad repn̄tādū aliquā certā psonā. ⁊ sic dicebat psōa a psonādo. vñ psōa i illa significatiōe dicebat laruatū vel repn̄tatiuū alicuius certi. vñ ab hoc erat nomē psōe trāsductū. Sꝫ alio mō dicit ip̄e: dr̄ psona rōnal' nāe idiuidua sb̄a ⁊ sic ꝓprie dr̄ psōa. q2 dicit ip̄e. si psona in solis substātijs ē: atq3 i his rōnabilibus sb̄aq3 oīs nā ē nec i vniuersalibus sꝫ tm̄ diuiduis repta. ꝯstat psōe ē diffinitio rōal' nāe indiuidua sb̄a p̄io ergo mō si accipiat psona in diuis trāsūptiue vel methaphorice dr̄. ⁊ sic loqt aug. .s. referēdo ad origineꝫ huius nois psona. tñ inquātū recipit ꝓ rōnali sb̄a pōt dici ibi. ¶ Ad septimā rōnē dd̄m q̄ pluralitas nāe ondit ipfectōꝫ nāe vel eēntie psonecꝫ q2 si habēt eēntiā sibi ꝯsortē que non eēt ipsa vel ab ipsa: hoc eēt imperfectio ⁊ defectus in ipsa q2 vna deesset alij: sicut pꝫ per auctoritatē boetij supradictaꝫ. ēt discrepāt bona ⁊ c. sed hoc ondit pfectōēꝫ psone ⁊ nāe diuine cuius ē psone q̄ habeat ꝯsortē psonā: ⁊ hoc rōe sūme caritatis q̄ ē in deo. pfecta aūt caritas nō ē in vno solo imo necessario ē i pluribus. ¶ Ad octauam rōnem dd̄m q̄ hoc nomē pater pōt sumi adiectiue vel substātiue. Adiectiue sumptū non dicit ipostasim sꝫ substātiue sumptum. q2 dicit ens nō ab alio. si ergo sumatur adiectiue: sic non eo q̄ est pater generat: sꝫ eo q̄ generat ē pater. si substantiue: sic stat pro persona ⁊ sic eo quo est pater generat.

Sed vlterius contra p̄dicta obijcitur. q2 vbicūq3 inuenitur nāe rōnalis indiuidua sb̄a: inuenit psona q2 hec ē rō psone. sꝫ in deo i angelo in hoīe inueniunt rōnalis nāe siue rōnalis indiuidua substāue ergo ⁊ psone. aut ergo ſm rōnem vnā dicit psona i his. aut ſm diuersas. Nō ſm diuersas vt pꝫ: q2 ſm p̄dictā rōnem in ipsis inueniunt que ē rō psone. ꝓprie ergo ſm vnam. sed constat q̄ in hoīe differt psona a psona ſꝫ substātiā ⁊ silr̄ i angelo: ergo in diuinis differt psona a psona ſm substantiam. sꝫ in deo non ē dr̄ia substantie: ergo nec ēa pluralitas psone. aut si dicat q̄ nō ſm vnā rōnēꝫ est in his psona: querit que sit dr̄ia. Ad hoc intelligēdū ē ſꝫ q̄ dicit Ric. de sancto vic. .li. ꝺ tri. In discernendis uaq3 personis opus est vt arbitroꝝ gemina consideratiōne. vt sciamus videlicet ⁊ quale quid sit ⁊ vnde habeat esse. vna istarum considerationum versatur in discernēda rei qualitate. alia vero versatur in inuestiganda rei origine. Ad illam pertinet diligenter querere qd̄ sit sibi cum quibus cōe: qd̄ generale: quid speciale: quid deniq3 proprium assignate nature. ad istaꝫ pertinet subtiliter indagare hoc ipsum qd̄ est. vñ hēat esse a semetipso an aliunde. ⁊ si aliunde q̄ꝫ a seipso vtruꝫ modo isto vel illo vel alio quocūq3 existendi mō variari in̄q3 potest existētia siue psona ſm solā rei qualitatem: aut ſm solaꝫ rei originem: aut ſm vtriusq3 ꝯcursionem. Scd̄m solā rei qualitatem variatur: q̄ñ pluribus personis ē vna eadēq3 origo per oīa: singulis tñ singularis propriaq3 substantia. plures n̄q3 substantie oīo non possunt eē sine differenti qualitate .i. forma. ē aūt talis variatio existentie ſm solā qualitatē: nil varietatis habens ſm originem. Scd̄m vō solā originem est illa varietas existētie. q̄ñ pluribus personis ē vnum idēq3 ⁊ indifferens eē inueniatur tñ ſm originem nulli vm ad seinuicem dr̄iaꝫ haberet: tam ſm rei qualitatem q̄ꝫ ſm eius originē variat existētia vbi singulis psonis ē sb̄a singularis ⁊ ꝓpria ⁊ origo diuersa. ¶ Dd̄m ergo q̄ i vna nā est differentia psone ad psonaꝫ ſm vtrūq3

modū. qꝛ ſm originē differt hō ab homīe ⁊ ſm ꝓpriā ſubſtantiā. Unde dicit ī humana proccrto natura vbi vnus eſt pater pluribus. alia ē tñ paterne ſubē deciſio vñ ꝓpagatus eſt vnus ⁊ alia vñ alius. In angelica aūt natura nulla ē ꝓpagatio: ſʒ ſola ſimplexqʒ creatio. Eſt ergo ſingulorū ſimul ⁊ omniū vnū ſolū indifferenſqʒ principium. ſunt aūt tot ſubſtantie quot pſone. ⁊ propter hoc vult ꝙ in angelis non ē differentia pſone ad pſonaʒ ſm originē: qꝛ oēs pſone angeloꝝ habēt vno mō originem. ſ. per creationē. eſt tamen ibi differentia ſm qualitatē qꝛ ſm propriā ſubſtantiam differt angelus ab angelo. in diuina vero natura circa originem ſolam oportet querere pſonarum exiſtentiarūqʒ differentiam. cum ergo ſit differentia perſone ad perſonam ſm origineʒ ⁊ qualitatem. ⁊ hec eſt maxima vt in homīe. ⁊ ſm qualitatem ⁊ non ſm origineʒ ⁊ hec eſt minima ⁊ hec eſt in diuinis perſonis. ⁊ ſic non eſt ſimile de diuinis perſonis ⁊ alijs.

Queſtio. xlv. de numero diuinarum perſonarum.

Onſequenter querit̄ de numero perſonarū in trinitate circa quod primo querit̄ an ſit ponere numeruʒ in perſonis diuinis. Secūdo an ſit numerus in trinitate ſiue in diuino eē ſm modum quo ponimus ī creaturis. Tertio an ſit ibi numerus alio modo: ſuppoſito ꝙ nō ſit ibi ille numerus. Quarto qd numerat̄ ibi an. ſ. ſit ibi numerus rerū ſolum vel rōnum. ⁊ ſi rerū an ipoſtaſum vel relationū ſoluʒ. Quinto vnde ſit ibi rō numeri. Sexto an ſit ibi numerus finitus vel infinitus. Septimo an poſſit ille nūer⁹ eē ī paucioribus q̄ʒ ſit vel ī plurib⁹.

Mēbrum primuʒ.

a Ad primū ſic proceditur ⁊ querit̄. vtruʒ in diuinis pſonis ſit numerus. Ad qd ſic dyoni. in li. de diuinis nominibus loquēs de deo dicit. ipſum ē pricipiū ⁊ cā ⁊ ordo ⁊ numerus ꝓpter qd vnitas ⁊ fraternitas. Relinquit̄ igit̄ ꝙ in diuino eſſe ſiue ī diuinis pſonis ſit numerus. ¶ Scōa rō cū ſit ſubā cōicabilis ⁊ incōmunicabilis: ſiue cōis ſubā ⁊ ꝓpria. magis ɔſequit̄ nūerus ſubam ꝓpriam q̄ʒ cōem. ſi ergo diuina eēntia ē vt ſubā cōis: ⁊ pſona vt ſubā ꝓpria: magis ɔſequit̄ nūerus pſonam q̄ʒ eēntiā. ſi ergo pluralitas eēntiaꝝ faceret numerū in deo: ſi eſſet in eo. ergo multomagis pluralitas pſonaꝝ cuʒ ibi ſit facit numeꝝ. ¶ Ad oppoſitum boetius in li. de tri. veriſſime vnum ē in quo eſt nullus numerus. ergo cū diuinū eē ſit veriſſime vnum: in ipſo nullus ē numerus. in diuinis ergo pſonis nō ē numerus. ¶ Scōa ratio ambro. li. de tri. In deo nunq̄ʒ totalitatē ponimus: qꝛ nec numerus nec quantitas ē. ¶ Tertia ratio eſt. nō ɔſtituit̄ numerus niſi ex vnitatibus differentium ſubſtātiaꝝ. Unde ex vnitate humanitatis ⁊ vnitate quātitatis ⁊ vnitate qualitatis ñ ɔſtituitur numerus ī ſorte. cū ipſe ſit homo ⁊ quātus ⁊ qualis: qꝛ ñ eſt differētia ſubālis iſtaꝝ vnitatum. imo ſunt vnū in ſubiecto qd ē ſubſtātia. ⁊ ideo vnum numero ē ſortes ⁊ ſortes qualis ⁊ ſortes quāt⁹. ſʒ ex ſorte ⁊ platone ɔſtituit̄ numer⁹ qꝛ ſūt vnitates differentiaꝝ ſubſtātiaꝝ. Si ergo vnitates pſonales in diuino eſſe ñ ſunt ſubſtātiaꝝ differentiū: ergo non faciūt in diuino eē numerū in deo: ergo ñ eſt numerus. ¶ Quarta ratio ſi queratur quare ſortes ⁊ plato ſunt duo homines. nō aſſignabit̄ qꝛ due humanitates ipſoꝝ: vel qꝛ forma ſbālis mltiplicat̄ ī eis. ſʒ ſi h̄ cā ē: ergo vbi ñ erit forma ſbāl' mltiplicata ñ erit nūerus. ſʒ vna ē forma ſubſtātial' non multiplicata in diuinis perſonis: ergo ibi ñ ē numer⁹. Et hoc ē qd dicit boe. ⁊ exinde trahit̄ regula theologoꝝ. Non hʒ locum diſtinctio vbi ex diuerſis cōis ñ ē vnio. Solutio dōni ꝙ ī diuinis pſonis ñ ē numer⁹ ſimplr ⁊ ꝓprie. qꝛ ñ ē ibi dr̄ia ſm ſubam. ſed ē ibi vt numerus. ⁊ iſtud videbit̄ poſtea plenı⁹. vnde ē ibi numerus cū additione ⁊ ñ ſimplr: vt. ſ. dicat̄ numerus pſonaꝝ ſiue relationū aut numer⁹ trinitatis. Et rōnes que oñdūt ꝙ ñ ſit ibi numer⁹: ꝓcedūt de numero ſimplr qui ē ex vnitatib⁹ differentib⁹ ſm ſubam. rōnes alie ſm aliū numeꝝ. ¶ Ad primū tñ dicēdū vt intelligat̄ qd intēdit dicere dyo. ꝙ ſicut dicit boet. in li. de tri. duplex ē numer⁹. ſ. numer⁹ numerās: ⁊ numer⁹ numeratus. de⁹ ergo non dicit̄ numer⁹ numerat⁹ ſʒ numer⁹ numerās: qꝛ ipſe dinumerat oīa. vnde dicit̄ numer⁹ per cām. ¶ Ad ſecundū ɔcedendū ꝙ nō ſequitur ꝙ ſi pluralitas eſſentiarum in deo ſi ibi eſſet faceret numeꝝ ſimpliciter: ꝙ ꝓpter hoc pluralitas pſonaruʒ qꝛ numerus ſimpliciter exigit vnitates differentes ſm ſubſtantiā: ꝙ ibi eſſet ſi eſſet pluralitas eſſentiaꝝ. nō tamen eſt cum pluralitate perſonarum imo eſt ibi omnimoda vnitas eſſentialis. ⁊ ideo non faciunt perſone diuine numeruʒ ſimpliciter: ſed numeꝝ cum determinatione vel additione. ⁊ hec deberet ratio concludere.

Membrum ſecunduʒ

c Secundo queritur. ſuppoſito ꝙ in diuino eē ſit aliquo modo numerus pſonarum. queritur ſi eſt ibi numerus p vniuocationem cuʒ creaturis. hoc eſt ſi ē ibi vere numerus ſicut ī creaturis. Ad qd ſic boetius diffinit numerum dicēs. Numerus ē

acervus ex vnitatibus profusus. sed cum dicitur pater ē vnus: filius est vnus ⁊ alius: spūssanctus ē vnus ⁊ alius: colligit̄ acervus triū ex vnitatib⁹ ꝑdictis. ergo ē vere numerus ꝑ diffinitionē numeri sicut ē i creaturis. ¶ Scđa rō. vbicūqȝ ē dicē vnitatē ⁊ vnitatē: ē dicere dualitatē. ergo ibi ē dicere vnitatē ⁊ vnitatē ⁊ tertiā vnitatē: ibi ē dicē ternariū. sed ita ē dicere i diuinis ꝑsonis: q2 ibi ē vnitas qua pater ē vnus: ⁊ alia est ab ista vnitas qua filius est vnus: ⁊ alia ab his tertia vnitas q̄ spūssanctus ē vnus. ergo recte ⁊ vere ē ibi numerus ternarius. ¶ Tertia rō. pluralitas ꝑsonarū plus ponit i numerū q̄ pluralitas essentiarū. qđ patȝ: q2 pluralitas essentiarū pōt ēē in vno numero vt pluralitas accidētium in sorte. nec ponunt ibi numerū: imo idē est sortes ⁊ sor. albus grāmaticus musicus. sȝ pluralitas ꝑsonarū nō: sicut pȝ de duobus angelis vel hominibus. pluralitas ergo ꝑsonarū vere facit numerū in diuinis: ergo i ꝑsonis vere ē numerus sicut in creaturis. ¶ Quarta rō ricar. in li. de tri. Cū nominat̄ tres ꝑsone. intelliguntur tres aliqui quorū vnusquisqȝ ē substātia rōnalis nature. ⁊ cū dico ꝑsona: intelligit̄ aliqs vnus qui sit rōnalis substātia. vbi igitur sūt plures ꝑsone: sūt plures aliqui ⁊ vbi tres ꝑsone: ibi tres aliqui. Si ergo ternarius cōstituitur ex vno ⁊ alio ⁊ tertio: relinquit̄ q̄ in diuinis ꝑsonis vere est numerus. Ad oppositū. ē d̄ria ꝓm substātiā ⁊ ꝓm accidēs ⁊ ꝓm relatōēȝ. prima maior. scđa minor. tertia minima. si ergo differētia vnitatē ꝑ accidēs nō facit numerū simplr. ergo multominus differētia vnitatū ꝓm relatōem. sola igit̄ vnitatū differētia ꝓm substantiā facit numerū simpliciter. sed hec nō est in diuinis sȝ solū illa que ē ꝓm relatōēȝ: ergo nō est ibi numerus simpliciter. ¶ Scđa rō. sola existentia pluriū in vno aufert distinctōem ꝓm numerū ita q̄ illa plura nō faciūt numerū in illo. ergo ⁊ multomagis existētia pluriū in vno que sūt vnū illud. Nā si in esse aufert rationē numeri: multomagis ēē vnū alicui. sed pluralitas accidētiū que insūt soli alicui: nō facit numerū: sicut pluralitas actus i sorte. Non enim ꝑ hoc est numerositas in sorte. cū ergo ꝑsone diuine sunt idē qđ diuina essentia: multomagis nō faciūt nec ponūt numerū in esse diuino. Et ↄfirmat̄ hoc per exēplum. ponat̄ q̄ sortes sit sua grāmatica ⁊ sua musica. non est sortes ex his numerabilis: nec poneretur numerus circa ipm. ergo silr ex ꝑte diuinarū ꝑsonarū que sūt idem qđ diuina essentia. Sol. dicēdū q̄ in diuinis ꝑsonis nō ē numerus ꝓm vniuocatōēȝ cū creaturis. In creaturis enim est numerus qui est accidēs ⁊ quātitas. hic aūt numerus nō pōt esse in diuinis ꝑsonis. Unde ambro. dicit q̄ in diuinis ꝑsonis non est quātitas nec numerus. hic aūt numerus ē numerus simplr. iđ i diuinis nō ē numerus simplr: sȝ numerus ꝑsonarū. Ut aūt cognoscat̄ melius ex qbus vnitatib⁹ fiat numerus simplr notādum. q̄ numerus ē ex vno ⁊ vno. vnū aūt est qđ ē i se indiuisū ⁊ ab alijs diuisū. ⁊ hec ē tota rō vnius siue vnitatis. Est ergo in qbusdā inuenire vnitatē ꝓm hāc totā rōnem vnitatis. vt. s. ibi inueniat̄ vtrūqȝ. s. qđ sit indiuisū i se: ⁊ ab alijs diuisibile. In quibusdā ē vnitas ꝓȝ ꝑtem istius rationis. s. qđ ē ens indiuisum i se solū: sȝ nō ab alijs diuisum. vnitates i qbus vtrūqȝ inueniūt̄ sūt vnitates substātiarū. vt sortes plato. vnitates aūt i qbus alterū solū: sūt vnitates pluriū accidētiū i subiecto vno. vt grāmatica ⁊ musica i sorte ⁊ albedo ⁊ nigredo. Albedo enim i se indiuisa est. sȝ nō ↄtingit dicere q̄ sit diuisa ab alijs plene siue ab alio: q2 accidētia ꝑ se nō sūt sȝ i substātijs. ex aggregatōe ergo illarū vnitatū ⁊ vnitatū que plene habēt rōnem vnitatis: dicēdum q̄ fit numerus simplr: sȝ nō ex alijs. he aūt sunt vnitates differētes subā siue differētiū substātiarū. q2 ergo vnitates diuinarū ꝑsonarū nō sūt tales: iđ nō faciūt numerū simplr vel ternariū: sȝ trinitatē solā. hoc ē triā vnitatē. q2 tres ille vnitates ꝑsonales sunt vnitas ⁊ non sunt ternarius. ita ergo pȝ q̄ acervus vnitatū i diuinis ꝑsonis nō facit numerū simplr sicut ē numerus i creaturis. ⁊ cā dicta ē. ¶ Ad primā ergo rationē dicēdū. q̄ numerus ē acervus vnitatū ⁊c. hoc ē rerū vnitatū que nō sūt vnū nec insūt vni. sic nō ē hic. imo in diuinis ꝑsonis tollit̄ vnū ⁊ vnum masculine solū: que nō sūt vnū neutraliter hoc ē vna essentia. ⁊ ꝓp hoc in ipsis dicit̄ vnū in se indiuisū. sȝ nō ab alijs diuisū ꝓm essentiā: q2 sūt vna essentia. ¶ Ad scđaȝ rōnē. dicēdū q̄ illa rō procedit đ vnitatib⁹ differētiū substātiarū. vnitates aūt ꝑsonales i diuinis sunt vna vnitas essentialis: ⁊ ideo nō ꝓcedit rō de illis. nec in eis ē discretio que est in numero simplicit̄. ¶ Ad tertiā rōnē qua obijcitur q̄ pluralitas ꝑsonarū plus ponit in numerū q̄ pluralitas essentiarū. Dicendū q̄ hoc verū est vbi pluralitas ꝑsonarū supponit pluralitatē essentiarū. nō aūt vbi est vnitas essentie in ꝑsonis. Nā sicut plures essentie ꝑ se faciūt numerū simpliciter. plures tñ essentie vel nature i aliquo pñt vniri ita q̄ nō faciunt numerū. vt in homine sūt plures nature in vna ꝑsona non facientes numerū simpliciter: ita nec in vna natura diuina plures persone faciunt numerū simpliciter: sed solum numerum personarū. sicut in vno homine est numerus naturarū nō tamē numerus simpliciter. ¶ Ad q̄rtā rationē. dicendū q̄ ex vno ⁊ alio ⁊ tertio constituitur numerus simpliciter cum sūt differētiarū substantiarū. Cum vero sunt vnius persone: nō proprie cōstituitur ex eis numerus ternari⁹ vt patet. quia numerus ternarius vbi est: requiritur q̄ sit differēs substantia in tribus. Est autē

indifferētia vnitas substantie in tribus personis diuinis:ideo nō est ex eis numerus ternarius sȝ solū numerositas trinitatis. Unde boetius in li. de tri. quā nulla relatio ad seipsam referri potest, idcirco ꝙ ea ſm seipsaȝ est ꝑdicatio que relatōe caret: facta ē quedā trinitatis numerositas in eo ꝙ ē ꝑdicatio relatōis. seruata vero vnitas in eo ꝙ differentia substātie vel opationis vel oīno eius que ſm se dicit̄ ꝑdicatōis. sed numerus ſm relatōem nō est numerus simpliciter: imo solum cuȝ determinatōe. vt dicatur numerus ꝑsonaruȝ aut numerus trinitatis.

Membrum tertium.

t Ertio supposito ꝙ in diuinis ꝑsonis nō sit numerus simplr̄ sicut ī creaturis. Queritur cuiusmōi sit ibi numerus. vtrū sit numerus ꝑsonalis vl̄ ſm aliū modū. Et ꝙ sit numerus ꝑsonarū pȝ ꝑ aug. qui dicit. In relatōe ꝑsonarū numerus cernitur: in diuinitate vo substātie quid vnū sit apprehendit̄. ergo numerus qui ē ibi ē numerus ꝑsonalis ⁊ nō alius. ¶ Ad oppositū vbi est vnitas ſm eē: relatio nō facit numerū. sic̄ pȝ in pūcto. q cum sit vnū ſm eēntiaȝ: tū ex his relatōibus q̄ sūt ꝙ pūctus pōt eē principiū mediū ⁊ finis: nō ponit̄ numerus ipostasim in pūcto. cū ergo in relatōibꝰ diuinis semꝑ maneat vna eēntia. s. diuina: ergo relatōes ille nō ponūt ibi aliquo mō numerū ꝑsonarū: ⁊ ita non ē ibi nūerus. ¶ Scd̄a rō. relatio nihil addit ad eē diuinū sȝ vbi ē numerus ibi ē additio alicuius ad alterum: ergo relatio nō ponit ibi numerū aliq̄ mō. nō ergo numerū ꝑsonaleȝ. ¶ Tertia rō. dignitas in deo reqrit solitudinē. vn̄ si diceret̄ rex regū: oportet ꝙ eēt vnus solus. ergo cū sit sūma dignitas in ꝑsonis diuinis: ibi est solitudo: nō ergo ponit̄ ibi nūerus ꝑsonalis ſm relatōneȝ vel alio mō. Et ꝯfirmat̄ hec rō. quā dignitas diuine eēntie ponit vnā solā diuinā eēntiā nec secū ꝯpatit̄ numerū eēntiarū: ergo ⁊ silr̄ dignitas diuin: ꝑ ꝑsonaꝝ ponit vnā solā ꝑsonā. nō ergo ē ibi nūerus ꝑsonarū. Sol. dōm ꝙ aliter ⁊ aliter accipit̄ nūerus eēntiarū ⁊ ꝑsonarū. Nā numerus eēntiarū ē ſm q̄tuor dr̄ias. aut eniȝ numerat̄ eēntia a multiplicatōe substātiarū vl̄ subiectorū. vel formarū. aut ꝑtiū aut opationū. Numerus a multiplicatōe substātiarū ē vt nūerus singulariū. Nūerus aūt ex ꝑte formarū ē vt ī substātijs spūalibus vt in angelo. qr aliud est in angelo sua sciētia caritas ⁊ dilectio. ⁊ he forme sunt in illo. Numerus aūt ꝑtiū est in totis integralibꝰ sic̄ in corpe. Numerus opationū est in vna forma q̄ hȝ differētes opatōes. vt albedo q̄ facit coloratū ⁊ disgregat visuȝ. he aūt pluralitates nō cadūt in diuino eē. imo q̄ tuȝ ad istas dicit boetius ꝙ vere vnū ē in quo nullus ē nūerus. Numerus autē ꝑsonarū aliter sumitur. Nam vt dicit ricar. de tri. numerat̄ vel discernit̄ ꝑsona a ꝑsona: aut ſm q̄litatē tm̄: aut ſm originē tm̄: aut ſm vtriusqȝ ꝯcursionē. ſȝ q̄litatē discernit̄ ꝑsona a ꝑsona vbi ē indifferētia ī origine. tū in substātia ē dr̄ia sine q̄litate substātiali: tꝫ ꝙ illa loquit̄. sic̄ angelis nō ē differētia originis. imo oēs eodeȝ mō exeunt. s. per creatōeȝ a deo. ⁊ nō vnus ex alio: tn̄ differunt in sūa. vtroqȝ mō numerat ⁊ discernit̄ ꝑsona a ꝑsona ī hoīe. s. substātia ⁊ origine. qr nō oēs eodē mō exeūt. imo ibi ē ꝑpagatio ⁊ est vnus ex alio. sȝ ī diuino eē est solū numerus ꝑsonarū ſm originē ⁊ nō ſm qualitateȝ. scd̄a maior est: prima minor: tertia minima. vn̄ in discretiōe diuinarū ꝑsonarū nō ē nūerus vel discretio substātiarū sicut ī alijs. ⁊ iō solū est ibi nūerus ꝑsonarū siue trinitatis ⁊ nō nūerus simplr̄ q est differentiā substātiarū. qr est solū ſm originis differētiaȝ que nō facit numerū ī eēntijs sed in ipostasibus vel ꝑsonis. ¶ Ad primā ratōem dōm ꝙ relatio potest ꝯparari ad illud cuius est vel ad illud ad qd̄ refertur. Relatio ergo nō facit numerū per ꝯpatōem ad illud cuius est. Unde cū re diuine eēntie que est persona vel ipostasis relatō nō facit numerū: sȝ facit numerū ꝯparando ad illud ad qd̄ refert̄. ⁊ hoc est qr nunq̄ dicit̄ relatiue originis eiusdem ad se. vn̄ paternitas in aliquo ⁊ filiatio ī eo eodeȝ nō dicitur relatiue ad inuiceȝ: sed paternitas ī isto ⁊ filiatio in alio. ⁊ ꝓpter hoc cōparando ad illud ad qd̄ refertur: semꝑ ponit aliuȝ ⁊ aliuin. ⁊ ita facit numerū ipostasim siue ꝑsonarum. Ad ergo obijcitur de pūcto qui est principiū mediū ⁊ finis. Dicendū ꝙ iste relatōes relate ad essentiaȝ pūcti cuius sūt nō faciunt numerū. tamē relate ad illud qd̄ vnaqueqȝ dicit̄ faciunt aliquo mō numerū: sȝ nō numerū ipostasim ⁊ cā videbit̄. vn̄ nō dicit̄ pūctus ab hac relatōne esse principiū a qua dicit̄ esse finis. ¶ Ad scd̄aȝ ratonē pȝ solutio per hoc ideȝ. ꝯcedo eniȝ ꝙ relatio nō addit aliquid ad rē diuine eēntie. Unde ex illa ꝑte qua ad rem eēntie cōparat̄ nō est numerus: sȝ ꝯparando ad illud ad qd̄ refert̄. Unde paternitas ī patre nō facit numeruȝ cū eēntia: sȝ facitꝰ numeruȝ cuȝ filiatōe que est in filio ad quaȝ refert̄. ⁊ ex illa ꝑte est multiplicatio. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ quedā sunt res que cōicate minus habent̄. quedā aūt q̄ cōicate nobilius ⁊ magis habent̄ ⁊ melius. vt scientia caritas spes amor. de primis rebus bene ꝓcedit rō ꝙ dignitas in termino in illis reqreret solitudinē sȝ nō ī alijs. imo quāto maior fuerit cōicatio scie ⁊ caritatis: tāto erūt meliores ⁊ maiores. qr ergo eēntia diuina est huiusmōi que cōicata melius ⁊ nobilius habet̄. iō pluralitas ⁊ nūerus ī habētibus ipsam nō repugnat dignitate ipsius ī termino. Et dico ad ꝯfirmatiōes. ꝙ nō ē silr̄ de ꝑsona ⁊ eēntia ī hoc. ⁊ illud dissolutū est superius.

Membrum quartu3.

Quarto querit quid numerat ibi sc3 an sit ibi numerus rationū solū: vel rerū. ⁊ si rerum: vtrū relationū vel personarum. Quantū ad primuz obijcitur sic. In diuinis enim nō ē numerus qui sit ex differētia qualitatis vel forme sicut dictum ē. nec est ibi numerus qui sit ibi ex differētia ſm accidens: q2 ibi nō est accidēs. ergo ē ibi numerus solum qui ē ex differētia ſm relatiōem. ſ3 relatio non ponit in numerū rei vbi ē totū vnum p eēntiam: ſ3 solū in numer᷑ rationis qđ p3 de puncto qui ē principiū alicuius linee ⁊ finis alterius: ⁊ mediū duarum linea᷑ ꝯiungens illas. Iste enī3 relatōes circa punctum nō ponūt nisi differentiā rationu3 ⁊ ñ rei. ergo cum diuinū eē totum vnū sit p eēntiā: relatio ñ ponit ibi numer᷑ nisi rationū. ¶ Ite3 si dicat ꝙ sit numerus ꝑsona᷑ propter ordinē originis quo vnus ex alio. Contra. in trinitate creata que ē mens intelligētia amor ē relatio origis. quia a mēte intelligētia ⁊ ab vtroq3 amor: ⁊ tñ ex hoc non ē differētia ipostasim vel ꝑsonarū in anima. imo in vna sola persona inuenit hec trinitas. Relinquit igit ꝙ nō erit numerus ipostasim vel ꝑsona᷑ vel anima᷑. ¶ Tertia ratio Jo. dam. dicit. ꝙ in creaturis ipostases diuidunt siue considerant re. ⁊ cōmune ipm ꝯsiderat in ratione: in diuino aūt eē econuerso. q2 ipostases ꝯsiderant ratione ⁊ ipm ꝙ ē vt ꝯmune re: ergo ſm dama. numerus iste ratiōis est ⁊ non rei. ¶ Quarta ratio. dicendo patrem filium ⁊ spiritūsanctum: nō est repetitio nisi vnius ⁊ eiusdem rei. q2 paternitas est diuina eēntia. filiatio est diuina eēntia. sed vbi ē repetitio vnius ⁊ eiusdem rei non pōt itelligi numerus rei. ergo non ē ibi numerus rei ſ3 solum rationis. Ad oppositum si solu3 eēt ibi numerus rationis ⁊ non rei: ex hoc sequeretur ꝙ positio trinitatis esset solum ſm intellectum ⁊ ꝙ non esset trinitas in re quod est inconueniēs dicere.

Consequenter ·§. j.·

querit an sit numerus relationu3 vel ipostasum: supposito vt videbit ꝙ nō solu3 sit ibi numerus rationis. Ad qđ sic. nos videmus i creaturis. ꝙ pater differt a suo filio qualitate substātiali ⁊ relatione. q2 hic pater: ille filius. In diuinis similiter pater differt a filio. aut ergo ē differētia i q̄litate: aut in relatiōe. nō in qualitate: quia vbi ē differentia in qualitate dico substātiali: est differētia in eē. ergo ibi ē sola differentia relationū ⁊ non ipostasum. ¶ Scđa ratio. boetius in li. de tri. Relatio multiplicat trinitatem: substātia vero ꝯtinet vnitatem. ergo in trinitate diuina᷑ ꝑsonaru3 solum est numerus relationū ⁊ non ipostasum cū ipostasis sit substātia. Ad oppositū. abstractis relationibus a ꝑsonis diuinis adhuc est differentia in ipsis. q2 adhuc iste nō est ille nec abstracta generatione a patre. s. ꝙ non generet. ⁊ a filio ꝙ nō generet. adhuc itelligerem patrem vnum aliquā habentē diuinā naturā. similiter ⁊ filiū vnu3 aliquē hñtem diuinā nām. ergo adhuc intelligo vnū ⁊ vnū hñtem diuinā nām. S3 dicēdo vnu3 hñtem diuinā nām dico ipostasim: ergo ibi itelligit nūerus ipostasum abstractis p itellectū relatōnibus. Sol. dī3 ꝙ i diuinis ē nūerus ipostasū ⁊ relationū. ⁊ ñ solū numerus rōis siue ſm rōe3 que quidē rō est positio nostri itellectus. ⁊ istud ꝓbat eē necessariū supposita rōne ⁊ ordine originis i diuinis. Nā supposito ordie origis diuine nature ita. s. ꝙ ipa habeat ab alio: necessario habet dr̄ia ſm relatōem ⁊ ipostasim nihil detrahēdo simplicitati diuine eēntie. ⁊ hoc p3. intelligēdo enim diuinā naturā necesse ē ꝙ itelligat i habēte illā. ⁊ si itelligamus eā in hñte illā ab alio: intelligimus cū ꝓprietate incōicabili qua sepatur ab hñte eā ñ ab alio. ⁊ ex hoc introducit dr̄ia relatōis. vt p3 in dr̄ia ipostasis. q2 ipostasis nihil aliud ē q̄3 res nature siue hñs naturā sub discreta ⁊ incōicabili ꝓprietate. ibi aūt dico habere diuinā naturā sub duabus ꝓprietatibus incōicabilibus. ideo ⁊ duas ipostases. Et ꝙ ē istud sit necessariū pat3. q2 supposito hoc ordine origis ꝙ habeat diuina natura ab alio. in cōtinenti habēs distinguit ab alio ab eo a quo h3. aut adē3 sibi ipi esset principiū qđ est ipossibile intelligere. Unde Ansel. neq3 itellectus capit nec natura permittit illū qui de alio ē eē illū de quo ē. ⁊ sic in illo ordine ratiōe ꝓprietatū differentiū incōicabiliu3 ē differētia ipostasum. ¶ Ad primā ratōem in contrariū que ostendit ꝙ ibi sit solū numerus ſm rationem. dicendū ꝙ duplex ē relatio. s. relatio accidentalis: ⁊ est relatio originis que est essentialis. Relatio accidentalis ē que sequit eē accidentium. vt equalitas in quātitate. similitudo i qualitate. Relatio aūt originis que cōnaturalis est: est duplex vel dupliciter. q2 aut dicit in his que sunt sube vel substātiarū: aut que sunt accidentia siue de genere accidentium. Differentia ergo relationis originis p͞mo modo que scilicet ē in re substātie: facit differentiā ipostasum sicut visum ē ⁊ hoc ē q2 ipostasis semꝑ ē in re substātie ⁊ substant. ut dicit. s3 relatio originis que ponit in rebus que nō sunt substantia. vt mens notitia: amor: non potest facere differentiam ipostasum. cum huiusmodi ñ sint substātia. s3 relatio originis i diuinis est rei que ē sbā. ⁊ ideo dr̄ia illius relationis facit ibi differentiā ipostasu3. ¶ Qđ ergo obijcit ꝙ dr̄ia relationis in pūcto nō ponit nisi differentia3 rationis. Dicendum ꝙ relatio illa in pūcto ē accidentalis ⁊ ñ est relatio ordinis nature. ⁊ de illa

pcedit rō que gdē ē relatio ſm accidēs. ꝛ hac ē qḋ dicit hugo de ſcto vic. i ſniis ſuis. cū aia iter/rogat ſeipſaz q̄re illa tria q̄ in aia repta ſūt pſone dicant. cū in ſemetipa mens repit tria. nec tn̄ tres pſonas i ſe mentē rōnalē ꝯtinere. aut tribus pſonis ꝯſtare aiuz rōnalis ꝯſideratio patiat. Et rn̄det itaqz cū homo ſit pſona hec tn̄ qdā affectiones ſunt adherētes pſone ꝛ circa ipſam exiſtētes inueniunt nō ē eis olo ꝓpriū eē pſonas: ſꝫ pſone ineſſe tn̄. Cum aūt que in deo ſunt aliud ab ipſo eē nō pn̄t. nec quaſi accidētia aut affectōes ex ſe mutabiles aut ſepabiles in ꝯmutabili eſſentie id ḋe ſunt pſone. ¶ Ad ſcḋaz rōnē dōm ꝙ rō duobus modis dicitur. vno mō rō dicitur ipſa acceptio que eſt i collatōne: alio mō appellatur ratio illud qḋ accipitur in collatione. qn̄ .n. intellectus accipit rē abſolute: tunc dicit itelligere. ſꝫ qn̄ accipit ipſam in collatione ſm ꝙ ꝯfert vnuz alij: tunc dicit rō. Si ergo dicatur rō ipſe motus vel acceptio rei ab aia in collatōe: hoc modo nō accipit dama. rōnez ſꝫ modo ſecūdo. Vn̄ nō vult dicere dam. ꝙ ſolū ꝯſiderent differētie pſone rōe q̄ ſit motus ipſius itellectus ſiue acceptio i collatione: ſed rōne que ē ipſum acceptū ab intellectu ꝯferente. ꝛ hac rō res ē. ſicut dicimus vſe eſt rō. nō q2 ipm ſit acceptio ipſa: ſꝫ ē rō. i. ipſum acceptum ab intellectu ꝯferēte. q2 vſe accipitur ab intellectu in collatōe. ſ. i multis: ipm tn̄ ē res. ſic ergo re conſiderant ipoſtaſes i creaturis. hoc dicē q2 abſolute ꝯſiderant ibi. In diuis dicunt ꝯſiderari rōne: q2 in collatōe ipſaꝝ adinuicē ē ibi acceptio ipſaꝝ. q2 pater dicit qui nō ab alio: a quo filius per generationez. ꝛ filius q ab alio. a quo alius p proceſſionē. Ecce collatio ipſaꝝ ipoſtaſum in diſtinguēdo eas ꝛ diſcernendo. ꝛ ſic dicitur diſtingui rōne q2 eaꝝ diſtinctio accipit i collatione. ¶ Ad tertiā rōnem dōm. ꝙ lꝫ diuinū eſſe ſit vnū ꝛ idem p eſſentiaz in his: ē tn̄ rō originis differens in his. ꝛ q̄ntum ad illā venit ibi numerus ipoſtaſū. Et ꝙ ſit ibi relatio pꝫ. q2 dicit boe. in ſ. li. de tri. ꝙ ſane ſciendū ē p̄dicatiuā relatōez nō ſemp talē eē vt ſēp ad differēs p̄dicat. vt ſeruus ꝛ ſeru⁹ ad dn̄m. differūt .n. ꝛ ponit exēplum qn̄o ē relatio non ſemp differētiū ſꝫ eoꝝ qui ſunt idē. nam eē equale equali equale eſt. ꝛ ſilē ſili ſile eſt. ꝛ idem [illegible] qḋ eſt idē idē eſt. ꝛ ſilis relatio i trinitate patris ad filiū: ꝛ vtriuſqz ad ſpiritūſanctum. vt eius qḋ eſt idē ad id qḋ ē idē. Qḋ ſi in cunctis alijs rebus non pt inueniri: facit id cognata caducis rebus alteritas. ꝛ ſic ē ibi relatio eiuſdem ad idem neutraliter. hoc ē ꝙ habꝫ eandem eſſentiam: tn̄ incōicabilē ꝓprietatē. ſicut habere nām ab alio nō habere ab alio. Ex quo enim iſtud habetur habēs eſſe rōnalis nature ſub diſtincta ꝓprietate: habetur tota ratio perſone. ꝛ ſi plures ſunt habētes: plures perſone. ſed virtum ſit vna vel differens ſubſtantia: nihil detrahit ſpiritali veritatiqꝫ pſone vt dicit Ric. [illegible] li. de tri. ꝛ ita ꝙ nis vnum ꝛ idem eē repetatur in illis: q2 tn̄ ē rō originis differens a qua illud eē habetur ſub incōmunicabilibus proprietatibus: eſt ibi numer⁹ perſonarum. Et ſi queritur quomodo poteſt illud intelligi. ꝙ cū vnitate eēntie ſit pluralitas pſonalis. Rn̄det ricar. i li. de tri. dicēs explica mihi obſecro quomodo perſonalis vnitas ſit i creaturarū ſubſtātiaꝝ diſſilitudine ꝛ diuerſitate. ſicut [illegible] perſona hoīs: ꝛ ego dicam tibi quomō ſubeſt vnitas in tantaꝝ pſonaꝝ diſſimilitudine ꝛ equalitate. ſi experientia docet aliquid eē ſupra itelligētiam tuā in humana nā: rōne ipſo te docuiſſe dꝫ aliqd eē ſupra intelligentiam tuā in diuina nā. Et vult dicē. ꝙ ſicut in creatura humana vnitas pſonalis ꝯpatitur diuerſitatē ſubſtātiaꝝ: ſic i diuina natura vnitas eſſentialis diuerſitatē ꝛ numeꝝ perſonarum. ꝛ iſte numerus venit q̄ntum ad rationem origīs.

Membrum quintum.

Q Uinto querit vn̄ ibi ſit rō numeri. ꝛ querit an ſit ibi rōne caritatis. ſicut vꝫ Ric. ponē in li. de tri. aut hoc ē ḋ pfectio ne pſone. ꝙ. ſ. aliam requirat ꝛ ſe multiplicet: an de perfectione virtutis. Qḋ illud non ſit ex pte pfectionis pſone pꝫ. quia ſi perfectiō perſone patris exquirit perſonam aliam. ſ. perſonam filij: ergo non erit ita perfecta ſi careat illa. ꝛ ita perfectio perſone patris dependit a perſona filij: qḋ eſt inconueniens dicere. ſic enim pater a filio dependeret. ¶ Preterea oſtēditur ꝙ amor ſiue caritas non ſit ratio illius numeri. q2 caritas ſiue amor ſequitur bonitatem. Nam bonum eſt ratio dilectionis. ſi ergo non poteſt poni numerus iſte ex ratione bonitatis vel eſſentie qḋ idem eſt ergo nec ex rōne amoris vel caritatis. Minor patet quoniam ex parte eēntie non pōt poni niſi vnitas. ¶ Preterea oſtēditur ꝙ nō ſit ibi numerus [illegible] pte pfectōis virtutis vt ipſa ſe multiplicet. q2 virtus illa eſt infinita ꝛ coniuncta ſuo actui: ergo eius actus eſt infinitus. ꝛ ita ſequeretur ꝙ eſſet multiplicatio perſonaruꝫ in infinitum ſi iſte eſſet actus eius. qḋ eſꝫ inconueniēs. propter hoc querit a quo eſt ibi ratio numeri ſiue ex pte eius. Solutio dicendum ꝙ cum querit vnde ſit numerus vl rō numeri in diuinis. dicimus ꝙ iſte numerus eſt ex pte pfectionis virtutis ꝛ bonitatis ꝛ caritatis. in approprīādo ſm rōnem intelligentie: bonitatis eſt ſicut pncipalis ratio illi⁹ numeri. quia laus boni ꝛ eius perfectio oſtēditur in cōicatione. ſꝫ cōicatio ſemp ē vnius ad aliuꝫ. ꝛ id vbi ē cōio: ſēp ē ali⁹ ꝛ ali⁹. ꝛ ita multiplicatio ꝛ numer⁹ ꝛ bonitas ſūma q̄ſi pncipalis eā iſtius multiplicatōis i diuinis. ſꝫ aū bonitas ſit cōis: q̄

nã et volūtas. sicut est duplex principiū. vnius qđ est nã: alterū qđ est volūtas: sic bonitas duobus modis erit. qz est bonitas nãe: et bonitas volūtatis. et hec est caritas. cōmunicat ergo se bonitas vel p modū nãe vel p modū volūtatis siue affectionis. Cōicatio bonitatis q̄ ē p modū nãe: illa plena ē et pfecta p generatōez. qꝫ tñ sit de pte substãtie vel essentia et nō de tota ēentia: illud imperfectōis est i nã. qz ergo ois imperfectio a bonitate sūma remouenda ē. et ei ois pfectio tribuēda: iō necessariū est qꝫ cōicet se p modū nature. que cōmunio est p generatōez. et illa generatio nō sit d pte essentie sꝫ de tota essentia. et hec cōmunio bonitatis est rō distinctōis sui numeri i distinctione determinata q̄ ē patris ad filiuz. Sꝫ sicut cōicat se bonitas p modū nature: ita p modum volūtatis. qz sūmi boni sūma ē cōmunio. nō esset aūt a sūma nisi cōicaret se p modū volūtatis q̄ cōio ē p amoris affectuz siue caritatē. et hec cōio boni sūmi est rō numeri in distinctōe determinata q̄ est patris et filij ad spiritūsanctū. Ratio ergo numeri sumit ex rōne pfectionis sūme bonitatis. sꝫ cōmunio totius essentie p generationē: cū essentia nō habeat ptem: est rō numeri patris ad filiū cōmunio p naturā volūtatis. ratio numeri et distinctionis spiritussancti ab vtroqꝫ. ¶ Ad primā ergo rationē qua ondītur. qꝫ ex pte psone est imperfectio. dicimus fm ricar. qꝫ aliud est perfici ab aliquo: et aliud pfici in aliquo. psona ergo patris ex hoc qꝫ pducit psonam filij perficit in illo. et ostenditur eius perfectio in illa pductione sed nō pficitur ab illo sicut dicimus qꝫ forma perficitur in materia sed nō a materia: imo econuerso. Unde ricar. in li. de tri. In diuinis psonis sane notandū qđ supra ostēsuz est. qꝫ pfectio vnius exigit adiunctionem alterius. Et psequēter i geminis pfectio vtriusqꝫ requirit coherēdā tertie. et est sua ratio ex parte caritatis siue sūme dilectōis. qz vbi est perfecta caritas: ibi est dilectio et pdilectio. qz pfecta non est vnius ad se. imo pfectio dilectionis in aliquo necessario exigit aliuz quē diligat vt se. sꝫ pdilectio est nō solū diligere aliū vt se. imo etiaꝫ aliū velle diligi vt se. et etiam velle qꝫ ille diligat aliū vt se. Et vult dicere. qꝫ p hac dilectōem et pdilectōez que ē in deo: qz in eo est pfecta caritas. sicut necessario tres psone et non plures. qz pater diligit filiū vt se. iterū vult eum diligi vt se. et etiam actiue loquēdo vult qꝫ alium diligat. et i hac pdilectōe sumit persona spūssancti qui est amor dilectus vt ita loquar. vñ dicit ricar. sic. Si in illa vera diuinitate sola vna psona esset: vtiqꝫ nō haberet cui sūmū amorez impenderet nec qui sibi sūmuz amorem repēderet. Unde ergo iste summe dulces ille delicie abundarent: atque vt dictum ē: non taꝫ de proprio q̄ð alieno corde hauriri solent: quando vnus alteri amorez impēdit. et solus solum diligit dilectio qdē est sed pdilectio nō est. quādo duo se mutuo diligunt. et sūmi desiderij affectuz inuicē impendunt: et istius in illū et illius in istū affectus discurrit: et quasi in diuersa tēdit vtrobiqꝫ quidem dilectio est sed pdilectio nō est. Cōdilectio autē in re dicit. vbi a duobus tertius pcorditer diligit socialiter amat. et duoꝝ affectus tertij amoris incendio in vnū pflatur. Ex his itaqꝫ pꝫ. qꝫ in ipsa diuinitate locū pdilectio nō haberet: nisi duob⁹ nū psistētibus tertia psona deesset. ¶ Ad scđ͡aꝫ rōnez patet solutio p interemptionē. qz imo ex parte bonitatis est ibi ratio numeri. et hoc ex pte bonitatis per moduꝫ nature et bonitatis et volūtatis q̄ caritas dicit. nec pp hoc ponit ex pte essentie nisi vnitas. nō. n. pp hoc essentia multiplicat seu numerat. ¶ Ad tertiā rōnez qua obijcit de virtute. dicendū qꝫ virtus illa est infinita et cōiuncta suo actui qui est productio. sed infinita productio dicitur dupliciter. vel qz infinita producuntur: vl' qz ea que producūtur siue ille qui producit est infinitus bonitate. primo mō producere infinita si sit d substãtia rei nō ē pfectionis sꝫ i pfectiōis. et pp hoc ista pductio poneret ipfectionē i diuinis psonis i quibus vna producit aliam de sua natura siue ei dando suam totaꝫ naturā. sꝫ pductio infinitatis scđo mō que sic est de rei substãtia sume pfectionis est. et hoc est in psonis diuinis: qz ille q producit ibi siue filius siue spūssanctus ē infinitus bonitate et sic pꝫ rñsio ad qđ nem istam.

Membrum sextū.

Sexto querit an sit ibi numerus finitus vel infinitus: siue productio psonarū finita vl' infinita. Ad qđ sic. virtuosior est virtus que recipit multitudineꝫ relatiuoruꝫ q̄ que non recipit. et ideo virtus diuine vnitatis secū patitur multitudinem relatiuorum. vnitis ergo est qꝫ recipit multitudinē duorꝫ ergo et maioris vnitis si recipit multitudinē triū. et maioris si quaternariuꝫ. ergo et infinite virtutis ē recipere multitudinē infinitoꝝ. numerus ergo personaꝝ in diuino esse cum eius sit virtus infinita est infinitus: et earum productio infinita. ¶ Secūda ratio. bonuꝫ est ratio cōmunionis. ergo vbi maior cōmunio maior est bonitas. ergo si cōmunicaret diuina bonitas suum esse infinitis personis ipsa maior esset. Sed ponēdum est qz ipa sit maxima et infinita: ergo infinite persone pducūtur ab ea. ¶ Tertia ratio. lux producit ex se splendoreꝫ. et ex luce et splendore procedit calor. quicquid vero est perfectionis luci create: dandum est luci increate. sed perfectionis estꝫ luci create qꝫ possꝫ ex se producere plures splēdores et calores plures: ergo lux increata que ē perfectissima et infinita producit ex se infinitos

splendores: et sic infinitos filios et infinitos calores: et sic infinitos spiritussanctus. Ad oppositum ubicumque est infinitas aliquorum numero inordinatio est et confusio: sed a divinis esse omnis confusio et omnis inordinatio relegatur: ergo non est in ipso numerus personarum infinitus. ¶ Solu. dicendum quod numerus divinarum personarum non potest esse infinitus. quia ubi est numero infinitum: ibi ponitur inordinatio et confusio. et ita cum summa ordinatio et perfecta distinctio debeat esse in personis divinis: relinquitur quod eis repugnat necessario numerus infinitus. ¶ Ad primum ergo rationem in contrarium dicendum. quod virtuosior et potentior est virtus quam consequitur multitudo relativorum ordinatorum distinctorum invicem et non confusorum: sed ubi est numero infinitum: non est ordo. Si ergo poneretur ibi multitudo personarum sive relativorum infinita non esset ordo in divinis personis. quia ergo summa ordinatio debet ibi esse ut ostendatur ibi summus ordo et concordia stat numerus personarum in tribus. quia summus ordo et concordia stat in tribus. Unde augu. dicit quod ille numerus est in quo est maior armonia. et ideo vult dicere quod numerus personarum divinarum est numerus trium. Ubi est numero infinitum ibi est confusio que ab esse divino omnino tollitur. ¶ Ad secundam rationem dicitur sicut dictum est ad istam bonitas divina non est rationis communionis ordinate et distincte. Unde ubi maior communio maior bonitas: verum est si sit communio ordinata et distincta. ¶ Ad tertiam rationem dicendum. quod imperfectionis est in luce creata quod ex se producat plures splendores et plures calores. Si enim tantum posset uno splendore quantum pluribus: non produceret plures. In divinis autem productio filii a patre est splendoris perfecti. et ideo superuacuum esset et confusio quod esset productio plurium filiorum. Similiter si tantum posset lux creata uno calore quantum potest pluribus: non produceret plures. immo superuacua esset productio plurium. idem autem est productio et unius filii et unius spiritussancti et plurium: quia utraque istarum est productio perfecta et rei perfecte. et ideo non est productio nec numerus personarum divinarum in infinitum.

Membrum septimum.

Eptimo queritur de ratione ponendi numerum personarum. an scilicet possit poni in pluribus an in paucioribus quam tribus. Et primo obiicitur sic. Ric. in li. de tri. oportet itaque ut in divina illa personarum pluralitate summe pulchra et ordinatissima sit mutuo hincinde in adinvicem differentes concordia et concors differentia. et hanc propositionem accipit quasi per se notam. et post arguit. ut itaque necessario esse ut inter illam cuius est plenitudinem dare nec accipere: et eam cuius est accipere et non dare sit sola una media cuius sit proprie proprium tam dare quam accipere. ut constituta in medio uni earum coherendo ex uno et alteri earum connectatur ex altero. Et post ostendit quod debet esse sola media et non due dicens. Si autem due medie inter alterutrinsecas duas personas esse dicantur. videamus quid inconveniens hanc affirmationem consequitur. Ecce ex his prima in uno solo concordat cum altera. altera vero non in uno tantum sed in duobus concordat cum tertia. Tertia quidem non in duobus sed in uno solo concordat cum quarta vides certe quam uniformis proprietatis geminatio atque communio proportionalitatis rationem non tam ostendit quam confundit. ¶ Secunda ratio Ric. Supponimus quod in divinitate sit una persona solum que non ab alia: et una sola a qua non alia. Si enim illa que ab alia non est nullam de se procedentem haberet in perpetuum sola remaneret. Item sicut necesse est ibi esse aliquam personam que non sit ab aliqua alia: sic oportet ibi esse aliquam a qua non sit aliqua alia. Quia si quelibet ex alia procedens de se procedentem haberet: huius deductionis protractio in infinitum procederet. Et hec est erit una sola. quia si due persone hoc commune haberent: procuIdubio neutra illarum ab alia procederet. nec una alteri immediata adhereret quod est inconveniens. Est itaque proprium unius solius persone de se procedentem nullo modo habere. Item necesse est quod hec ab alia. Nam si que de se procedentem non habet a nulla alia procederet: divino consortio imperpetuum careret. Ex his ergo relinquitur. quod est una sola persona de qua nulla alia procedit procedens [illegible] alia: sicut est una sola a qua procedit alia non procedens ex alia. Item si est ibi una sola persona a qua nulla alia: et una sola a qua alia et a nulla alia: necesse est esse mediam que sit ab alia et a qua alia. Si enim non est nisi unus qui non sit ab aliquo alio consequens est ut id de quo modo agimus non sit a semetipso. Item si ibi non nisi unus solus esse potest qui de se procedentem non habet. hunc de quo modo loquimur [illegible] se procedentem habere oportet: sic itaque procedit ex alio ut nihilominus alius procedat ex ipso. Ex his ergo necessario concluditur in divinis numerus personarum trium. ¶ Tertia ratio. sicut supra ostensum est non est nisi duplex modus procedendi in divinis vel per modum nature: vel per modum voluntatis. per modum nature generatio filii a patre: per modum voluntatis processio spiritussancti ab utroque. necesse est ergo tres esse personas unam in qua sit ratio primi principii a nulla procedens: aliam que procedat per generationem. aliam vero que procedat per spirationem. nam bonum melius est quod se diffundit summa diffusione naturali et voluntaria: et quod altera non. Si autem poneretur quarta quereretur de illa an procedat per generationem: an per spirationem. si per generationem: ergo filius. si per spirationem: ergo spiritussanctus. sed cum non sit in trinitate personarum ponendum aliquid imperfectum nec aliquid superuacuum: cum uno solo filio posito perfecta sit generatio: et uno solo spiritussancto posito perfecta sit spira

tio diuina. q2 ⁊ ille pfectissimus filius ⁊ iste pfectissimus spūssanctus. relinqt q2 ē vnus solus filius ⁊ vnus solus spūssanctus. Superuacuuz igit ⁊ vanū ē ponē plres. ¶ Quarta rō aug. in li. lxxxiij. qō. q. xvij. Oē qd est: aliud est quo cstat: aliud quo discernit: aliud quo cgruit. vniuersa igit creatura si ē ⁊ ab eo qd oio nihil est: siue q2 ipa nō ē distat plurimū ⁊ suis ptibus sibimet cgruit cām eius. ergo tertiā eē oportet qua sit: qua hoc sit. qua sibi amica sit. creature aūt cām: idest auctorez deū eē dicimus. oportet ergo deū trinitatez eē qua nihil prestātius intelligētius beatius queat inueniri. Ideoq3 etiā cum veritas querit: pluscp tria genera questionū eē non pnt. vtrū oino sit. vtz hoc aut illud sit vtrū probādum vel improbādū sit. prima est questio naturalis. secūda rōnalis. tertia moralis. ¶ Quinta ratio. sicut supra dictū est. cōmunio pfecte caritatis nō pōt eē in minus cp i tribus psonis. Si ergo vbi est sūma caritas. nō potest deesse pfecta cōio amoris. vbi aūt est sūma bonitas: nō debet deesse sūma caritas. Relinquit igitur q2 sūma bonitas nō debet eē in minus cp in tribus psonis. Nō aūt perfecta cōio amoris vel caritatis nō possit eē in minus cp in tribus psonis: patet. quoniā pfecta cōio amoris cpletur in dilectōe. ⁊ hoc euā vult Ric. in li. de tri. dilectio autē pfecta nō pōt in minus eē cp in duabus psonis. cdilectio vero nisi i tribus psonis. nec oportet eē plures sed supuacuū est ponere plures. Ad oppositū tria sūt principia in rerū natura, pducendi vnū ex alio natura. ratio ⁊ volūtas. sed in diuis ponitur pductio per modū nature: vt generatio filij a patre. ⁊ pductio per modū volūtatis. scz pcessio spūssancti. ergo necesse ē ponere tertiā pductionē que fit per modū rōnis. ⁊ q2 ista maxime debeat ibi poni patet. qm̄ qd ē dignius semp est deo tribuendū. sed productio que est per modum rōnis dignioris est: quia vis rōnalis dignior est ⁊ etiā operatio sua. s. vis generata. ¶ Sed huius solutio dicta est prius in qōne de processione spūssancti. Secūda ratio quoniā fm exigētiam perfectōis videt istud sequi necessario. quia si est vna psona dans ⁊ nō accipiēs: ⁊ alia accipiens ⁊ nō dans ⁊ tertia que est accipiēs ⁊ dans: videt q2 sit quarta que nec sit accipiēs nec dans. ¶ Tertia ratio. nulla videtur eē ratio quare nō sit ponere duas medias inter illaz cuius est dare ⁊ nō accipere: ⁊ illā cuius est accipere ⁊ non dare: quarz eēt dare ⁊ accipere. ⁊ quia plus cōueniret secūda cum tertia cp cū prima. Nam pari ratione videtur eē cōfusio positis tribus personis iuxta predictā rationē. Nam tertia cuius est accipere sed nō dare cōuenit cū secūda in vno scz in accipiendo: sed non in dando. Cum prima vero non cōuenit nec in accipiendo nec in dando: ergo plus cōuenit cuz secūda cp cū pria. ¶ Quarta ratio in sūma caritas ⁊ sūma bonitas est ratio in persona patris q2 producit ex se personā aliam. cū sit illa ⁊ oino eadez bonitas per omnē modū in spūssancto ergo erit in spūssancto q2 pducatur ex eo psona alia. Solu. dicendum sicut supra ostēsum est. q2 in diuinis tantū debēt eē tres persone. nec pnt eē plures: quia sequeret q2 non eēt in ipa sūma trinitate sūma germanitas nec sūma cōnexio: sed cōfusio ⁊ inordinatio. qd eēt valde absurdum ⁊ incōueniens. quod patet. supposito q2 cmunio boni nō possit nisi duobus modis eē scz vel per modū nature: ⁊ hec ē generatio vel pductio generati a generāte. vel per modū volūtatis: ⁊ hec ē processio amoris ab amāte. ⁊ si nō ē pluribus modis intelligē cmunionē boni: erunt nō minus tres psone sicut ostēsuz ē. ⁊ nō plures quin eēt supfluitas ⁊ cōfusio vt ostēdunt ratiōes. ¶ Ad secūdaz rationē dicēdum. q2 quarta psona nō potest eē in diuinitate que nec sit accipiēs nec dans. Nā sicut dicit Ricar. in li. de trini. si illa psona que aliūde nō accipit vt sit nullam procedētem de se haberet: imppetuum sola remaneret. Simili quidē ratione que de se procedētem non habet. si a nulla alia procedēt diuino consortio imperpetuū careret. Multiplex autē ratio a vera diuinitate solitudinē excludit sicut dictuz ē. nō ē igitur aliquo modo quartam ponere psonam. ¶ Ad tertiam rationē dicēdum fm Ricar. de in cto vic. Nō cmune ē omnibus personis diuinis omnez plenitudinē habere. cōmune solum duabus omnem plenitudinē dare. cōmune autē solis duabus omnez plenitudinē accipere vel accepisse. cōmune autē solis duabus nō habere vtrunq3 scilicet nō dare non accipere simul scilicet patrē ⁊ spirituisancto. vnius nāq3 proprietas est in solo dādo scilicet patris. alterius proprietas taz in accipiēdo cp dando scilicet ipsius filij. solis duabus ē cōmune psonam de se procedētem habere. solis duabus psonis est fm aliunde procedē. solis duabus est cōmune nō habere vtrūq3. nam tantūmodo de se procedētem habere est proprietatis vnius. tantūmodo vero procedē proprietas est alterius. proprietas autē tertij tam ab alio procedere cp de se procedētē habere scilicet filij. Ex his igitur patet. q2 conueniētia ē ipsius spiritussancti ad patrē in hoc. q2 nō simul cōuenit eis q2 persona de ipsis procedat: ⁊ q2 procedāt de alio procedētem habere ⁊ ab alio procedere indistincte ad filiū qui habet simul vtrūq3. seruat igit ratio proportiōalitatis quod nō fieret positis duabus psonis quibus cōmune eēt procedē ⁊ de se procedētem habere. nam tres conuenirēt in hoc q2 ē dare. tres i hoc q2 ē accipe. due solum i dare ⁊ accipe ⁊ nō tres: ⁊ due solū in nō dare nō accipere simul. ⁊ ita nō seruaret pportio ⁊ cōueniētia que debet eē trium inuicem. imo semp magis

vna cum aliqua q̄ȝ cum alia. ¶ Ad quartā rōnē: dicēdū. ꝙ sūma bonitas sicut ē ipsa ratio productionis ꝑsone a ꝑsona in patre ⁊ filio: ita ē ratio nō ꝓductionis in spūsancto. sicut eī ratio sūme bonitatis necessario ponit diffusionē vnius ī aliū: ita ratio ipsius sūme bonitatis excludit ꝯfusionē in diffusionē boni vnius ad aliū. Sȝ si poneret ꝙ spūssanctus hēret de se ꝓcedentē aliū ratione sūme bonitatis ī cōtra ⁊ ille alius hēret de se ꝓcedētem aliū ⁊ ita infinitū. ⁊ infinitū ꝯsequit necessario ꝯfusio diffusionis bonitatis: quā non recipit rōe sūme bonitatis. exigit igit rō sūme bonitatis ꝙ sit ex ꝑsona vna ī qua sit terminus diffusionis: sicut ē vna que ē pricipiū diffusiōis.

Questio. xlvj. de ordine diuinarū ꝑsonarū.

Ostquā disserimus de numero diuinarū ꝑsonarū: de ordine earūdem virtute dei iuuāte īqramus. ⁊ q̄ circa ordinē multe sunt dubitatōes de eis ꝑ ordinem ē discernēdū. Primo an sit ordo ī diuinis ꝑsonis. Secūdo cuiusmodi sit ille ordo vtrū nature vel originis. Tertio de ordine originis an sit ibi aliqua ꝑsona sine origine. Quarto an possunt eē plures ꝑsone sine origine. Quinto an due hn̄tes originē imediate ꝓcedāt ab alia que non hȝ originē ita ꝙ neutra ab alia sicut pōebāt greci. Sexto an illa que hȝ originē ab alia hȝ similr originē a prima imediate. Septimo an ꝓcessio spiritussancti ꝯsequat ordinē nature ad gn̄ationē filij vel ecōuerso. Octauo an abstractis ipostasibus siue personis sit itelligere ordinē nature in trinitate. ⁊ econuerso.

Mēbrum primum.

a Ad primū procedit sic. Aug. ꝯtra maximinū. cū dicat filius a patre. non dicit equalitas substātie: sed ordo nature. nō ꝙ alter prius altero: sȝ ꝙ alter ex altero. In diuinis igit ꝑsonis ē ordo nature: ergo ē ibi ordo. ¶ Scd̄a ratio. nobilius ē eē ordinatū q̄ȝ non ordinatū. q̄ eē ī ordine ē ꝑfectōis ⁊ dignitatis: negatio vero ordis idignitatē ponit. Cū ergo eē diuinaꝝ personaꝝ sit nobilissimū relinquit ꝙ ipm̄ ē ordinatū. ¶ Tertia rō. bonū nō pōt itelligi sine ordine. sicut ecōuerso malū ponit inordinationē ⁊ p̄uationē ordis. Itē ipm̄ eē sequādū huiusmodi nō ē sine ordine. Vn̄ dicit boetius. ꝙ eē ē qd̄ retinet ordinē seruatq̄ȝ naturā. Si ergo eē diuinaꝝ ꝑsonaꝝ qd̄ ē diuinū eē ē verissimū [illegible] ⁊ verissimū bonū: relinquit ꝙ ī eo ē verissimus ordo. Ad oppositū. q̄lis ordo aut attēdit̄ ſm prius ⁊ posterius: aut simul: aut ſm supius ⁊ īferius: aut iuxta. sȝ ī diuinis ꝑsonis nō ē ordo ſȝ prius ⁊ posterius: q̄ ī trinitate nihil prius aut posterius sicut dicit simbolū athanasij. q̄ prius ⁊ posterius dicūt an̄cessionē ⁊ successionē in tp̄e. nec ēt ē ibi simul: q̄ simul dicit p̄ūtiā vel ꝯcomitātiā in tp̄e vel ī loco. Itē non ē ibi ordo ſm superius ⁊ īferius ⁊ iuxta. q̄ huiusmodi differētie ordis attēdunt ſȝ situ. Situs aūt non ē nisi vbi. ē dispositū ī toto vel ī loco. Cū ergo nulla differētia ordinis possit poni ī diuino eē: simplr non ē ibi ordo. ¶ Si diceret ꝙ ibi ē ordo nature ⁊ ille nō attendit ſm p̄dictas differētias. Querit qd̄ ille ordo. aut ē eēntia aut ꝑsona: aut notio. q̄ quicqd̄ ē in diuinis ē aliqd̄ hoꝝ. sȝ huiusmodi ordo non ē ipsa eēntia diuina cū eēntia dicat ꝑ idistinctionē: ordo vero dicit ꝑ distinctionē. siue ſm rōnem differētiaꝝ origis vel pricipij. diuina vero eēntia non pōt dici ī ratione pricipij vł origis vel ꝙ sit a pricipio: vel ꝙ hēat originem: q̄ diuina eēntia nec generat nec generat nec spirat nec spirat. Itē nec potest dici ꝙ iste ordo sit ꝑsona: imo ē ꝑsonaꝝ: q̄ dicit habitudinē ꝑsonaꝝ ad ꝑsonas. Itē nec potest dici ꝙ dicat notionē: q̄ omnis notio siue ꝓprietas in diuinis ē distinctiua ꝑsone a ꝑsona. sȝ ordo magis dicit ꝯuenietiā q̄ȝ distinctionē: relinquit igit ꝙ ordo penitus nihil est ī diuinis. ¶ Tertia ratio aug. ī li. de ciui. dei. ordo ē pariū. dispariūq̄ȝ sua cuiq̄ȝ tribuēs localis dispositio. vbi ergo nō est localis dispositio: nō erit ordo. si ergo in diuinis ꝑsonis nō ē localis dispositio: ergo nec ordo. Solutio dicēdū ꝙ ī diuinis ꝑsonis ē ordo. Sed distiguēdū q̄ multiplex ē ordo. est eī ordo ſm locū. ē ordo ſm tēpus. est ordo ſm cām. est ordo ſm rationē. est ordo ſm originē nature qui ē pricipij ad illud qd̄ ē de pricipio. Ordo ſm locū attēdit ſm istas differētias supius inferius ⁊ iuxta. Ordo ſm tēpus attēdit ſȝ istas differētias prius posterius ⁊ simul. ⁊ his modis nō ē ordo in diuis ꝑsonis. Ordo aūt ſm cām ē ſm ꝙ dicimus ꝙ cā prior ē effectu. hoc mō ꝓprie nō ē ordo ī diuis ꝑsonis. q̄ cā semꝑ ē prior effectu in diuersitate eēntie. Dicit vlterius ordo rōnis sicut ordo differētiaꝝ ad vnū genus qui ordo ē a latere vel primi medij ⁊ postremi. sicut patet in linea predicamētali. Iuxta vero ordinē rōnis differētiaꝝ ad genus nō sumit aliquis ordo ī diuis ꝑsonis: q̄ iste ordo dicit īperfectionē sicut istra videbit: sȝ iuxta aliū ordinē rōnis qui ē primi medij ⁊ postremi: sumit ordo rōnis in diuis ꝑsonis. sicut eī ī hoc ordine rōnis est vnū cōe qd̄ de alijs dicit ⁊ nullū de ipso. ⁊ istud appellatur generalissimū in linea p̄dicamētali. ⁊ istud ē primū ⁊ vnū de quo alia dicitur ⁊ ipm̄ de nullo. sicut spēs specialissima ⁊ hoc postremū. ⁊ aliqd̄

quo alia dicunt̄ τ qd̄ ā aliis q̄busdā dr̄. τ hoc ē genus subalterni τ illud vocat̄ mediū. sic i or/dine q̄ ē f̄m rōnez originis q̄ ē in diuersis psonis est psona q̄ de nulla τ a q̄ alia. τ psona ā q̄nulla τ q̄ ab alia τ psōa q̄si media q̄ ā alia τ ā q̄ alia. τ sic p3 q̄ ibi ē ordo originis qui sumit̄ iuxta or/dinē rōnis. τ f̄3 istas tres differentias q̄ sunt nō ab alio a quo alius τc̄. τ non f̄m p̄dictas diffe/rētias. Et si querat̄ vtr̄ iste ordo sit simplr̄. Dōz q̄ nō ē ordo simplr̄: s3 ordo cū additiōe. s. ordo nature vel originis. Per hoc soluit̄ p̄ria rō. q̄m p̄cedit de duobus primis ordinibus. ¶ Ad scd̄3 dōm q̄ ordo dicit ibi notionē. Sed notio aliq̄n significat̄ distīcte. vt cū dico paternitas. Aliq̄n in distincte. s3 per additōez dterminat̄. p̄rie notōes distinguūt psonā a psonā absolute. τ sine deter/minatōe sicut generare τ generari τ huiusmōi. alie ṽo notōes cū determinatōe distinguūt sicut principiū. Si. n. dicat̄ pr̄ ē p̄ncipiū. nisi addatur filij vel spūscti indistincte iportat̄ notio. s3 p̄ addi/tionē determiat̄ vt cū dico pr̄ ē p̄ncipiū filij pr̄ ē p̄ncipiuz spūscti. id. n. dicit notōez paternitatis distincte que ē notio generatōis τ notio p̄cessio/nis. Dōm ergo q̄ ordo de se dicit notōez indisti/cte siue ɔfuse. s3 distinguit̄ p̄ additōez. vt si dicat̄ ordo filij ad patrē dicit notōez filiatōis siue ge/nerationis passiue. τ silr̄ ordo patris ad filiū no/tionē paternitatis vl̄ generatōis f̄3 q̄ ē eius qui generat per hoc. n. dicitur vnus ad alterū cū di/citur ordo patris τ filij ad spiritūsanctū hoc dic̄ notionem spirationis ɔmunis ab vtroq3. ordo vero spūsancti ad patrem τ filium ē p̄cessio. p3 ergo q̄ ordo sine determinatione notionem siue notiones dicat idterminate τ ɔfuse: cu3 determi/natione ṽo distincte. ¶ Ad tertiā rōnem. dōm q̄ illa rō aug. procedit de ordine f̄m locū. τ sic p3 r̄nsio ad istam questionem.

Membrum secundu3.

Ecūdo queritur supposito ordine in diuinis. cuiusmodi sit ille ordo. vtru3 sit ibi ordo nāe. Ad qd̄ sic obijcit̄ per auctoritatem aug. p̄dictam cum dicit̄. filius a patre non dicit̄ inequalitas s̄be: sed ordo nature. ergo ibi ē ordo nature. ¶ Scd̄a rō vbi/cūq3 intelligitur diffusio bonitatis vnius in aliu3 intelligitur ordo f̄m rōnem principij vel origi/nis. sed sic est i diuinis: ergo ibi ē ordo originis. sed cum iste ordo sit ita q̄ vnus habeat nām ab alio. relinquit̄ q̄ sit ordo nāe. Ad oppositū vbi/cūq3 intelligitur ordo: intelligitur distinctio nāe. si ergo nā in diuinis psonis se habet f̄m oīmodā distinctionem: relinquitur q̄ non ē ibi ordo nāe. maior patet quoniam idez ad se non ordinatur. ¶ Scd̄a ratio si ibi est ordo est f̄m rationez prin/cipij in ordine nature. sed ad p̄ncipiu3 in ordine nature sequitur prius nā. ergo si pater ē p̄ncipiū filij f̄m ordinē nāe pr̄ erit prior filio nā. hoc aūt falsū τ incōueniēs. Nā dicit aug. i p̄dicta auctori/tate. q̄ n̄ ē alter prior altero. Et in simbolo atha/nasij habet̄ q̄ in hac trinitate nihil prius aut po/sterius: ergo nō ē ibi ordo nāe. ¶ Tertia rō idē ē in diuinis nā qd̄ s̄ba vel eēntia. si ergo i diuinis ē or/do nāe: relinqt̄ q̄ ē ibi substātie vel eēntie s3 nul/lo mō pōt dici ibi eē ordo s̄be vl̄ eēntie q2 ordo eēntie n̄ poss3 dici nisi vel q2 eēt principiū ordīs vel q2 ordinaret̄. s3 eēntia non pōt dici principiū ordinis. q2 p̄ncipiū ordinis respectiue dr̄: eēntia ṽo absolute. nō. n. ē principiū vel [illegible] generationē vel p̄ spiratōez. sequeret̄. n. q̄ eēt principiū distin/ctōis. p̄terea simul ē vna eēntia i trib⁹ psonis er/go nō pōt dici p̄ncipiū ordīs. Itē non pt̄ dici q̄ ipsa ordiet̄: q2 si ordinat̄ aut ordinat̄ ad eēntiam aut ad psonā. nō ad essentiā: q2 vna ē sola eēntia idē āt ad se n̄ ordinat̄. silr̄ nec ad psonā: q2 ordo semp̄ ē differētiū: psona aūt nō differt ab eēntia i diuinis. Relinquitur igit̄ q̄ ibi n̄ ē aliq̄s ordo nāe.

Solu. dōm q̄ in diuinis ē ordo nāe. ¶ Ad pri/mam rōnem τ ad tertiā: insimul dicendū. q̄ cu3 dicit̄ ordo psonarū: dr̄ ordo respectu eius qd̄ or/dinat̄. cu3 ṽo dicitur ordo nāe in diuinis: dicitur ordo respectu eius qd̄ est rō ordinis. l3. n. nā τ eēntia in diuinis idem sint: tn̄ alio modo dicitur nā: alio mō eēntia. q2 eēntia dicit̄ absolute: nā ṽo dicit eēntiam cū additōe. q2 dicit eēntiam cū vir/tute p̄ductionis filis. vn̄ in intellectu nature ha/betur rō ordinis q̄si vbi intelligitur hec virtus: intelligitur rō ordinis τ p̄ncipij. Nō. n. pt̄ intelli/gi virtus p̄ductiua quin intelligat̄ rō p̄ncipij. τ rōe huius ɔnotati dicit̄ ordo nāe. τ rōne huius dicit distinctōz. s3 rōne principalis significati qd̄ est eēntia dicit indistinctōem. nec rōne huius dr̄ ordo nature: s3 rōne ɔnotati rōne cuius ɔnotat̄ rō distinctōis. τ ita p̄ hoc soluitur p̄ria rō simi/liter τ tertia. q2 nō dicit̄ ordo nāe q2 nā ordinet̄: sed q2 dicit rationem ordinis p̄ hoc. s. q̄ ɔnotat vn̄ sit principiū ad distinctiōem virtutem. s. p̄du/ctionem filis sicut visum est. ¶ Ad scd̄a3 rōnem. dicendum q̄ principiū in ordine nō semp ponit prius: sed solu3 quando est diuersitas eēntie vel substantie eius a quo ē aliquid. τ eius qd̄ est ab eo. vt in causa τ causato: sed in diuinis est vnitas essentie τ substantie: τ iō nō d3 p̄cedi pr̄ ē prior filio nā. q2 non ē in illis altera eēntia. nec [illegible] prius τ posterius debet accipi in diuinis q̄uis sit ibi ordo: q2 hc̄ dispōnes vt dicit ph̄s p̄p̄rie sunt in tp̄e vel duratiōe. que a trinitate remouent̄ eo qd̄ in personis ē eternitas. Vn̄ ille dr̄e ordinis vel tp̄is nō caduntin ordine nāe imutabilis que ē in diuinis psōis. l3 ordo nāe mutabilis eas recipi/at: q2 in hac trinitate vel prius aut posterius sic̄ habetur in simbolo athanasij.

Membrum tertium.

Tertio querit an in diuinis sit aliq persona sine origine de necessitate. Ad qd sic. posito enim opposito. s. q nulla sit persona in diuinis q non habeat originem tunc queritur. aut intelligis q persona habet originem a persona: aut ab essentia. non ab essentia: quia sic persona in diuinis non esset idem in natura qd essentia. quia vt dicit Ansel. nec intellectus pot nec natura permittit illud q de alio est esse illud de quo est. differt ergo persona in diuinis ab essentia sicut illud qd est de principio. qd est inconueniens. Si aut dicatur q persona habet originem a persona: cum quelibet habeat originem: aut oportebit procedere in infinitum: aut idem erit ad se. quorum vtrumq est inconueniens: quia aut ibi est circulus et tunc idem necessario est a seipso. quia si pater est principium ad filium et filius ad spiritumsanctum et spiritussanctus ad patrem: sequitur necessario q pater sit principium sui. quia quicquid est principium principio est principium ad illud qd est ab eo aut est ibi procedere in infinitum ita q dicatur hec persona ab illa et ab hac alia et sic in infinitum. Relinquitur ergo q necessario oportet ponere in diuinis aliquam personam que sit sine origine. Ad oppositum si est ibi aliq sine origine. sequitur q quelibet sit sine origine. sed hoc est falsum et inconueniens in diuinis personis: ergo inconueniens est q sit aliq sine origine. maior patet: quia esse sine origine virtutis est et dignitatis. sed qd est dignitatis in vna persona est dignitatis in alia: et cuilibet persone diuine tribuendum est qd est dignitatis in ipsa. ergo si est ibi aliqua sine origine: relinquitur q quelibet alia simpliciter erit sine origine. aut oportet dicere q hoc non sit dignitatis in persona scilicet esse sine origine qd falsum est: quia hoc est in patre dignitatis. ¶ Secunda ro vbi non est origo non est ordo secundum originem. si ergo ab aliqua persona diuina sicut a patre remouetur origo: ergo et ordo secundum originem. non est ergo ponere ordinem secundum originem in patre. Sol. dicendum secundum predictam rationem q necessario est ponere personam sine origine. ¶ Ad primam rationem in contrarium. dicendum q esse sine origine est dignitatis in prima persona solum. tamen hoc esset indignitatis in quacumq alia poneretur et hoc propter duplicem causam. vna causa quia sequeretur q non haberet persone summam connexionem ad ordinem adinuicem. Alia causa quia sicut pluralitas filiationis ponit imperfectionem in pluribus filiis: et ita indignitatem. ideo in trinitate est vnus solum filius qui totalitatem habet perfectionis vnum superflueret alius. ita pluralitas ingeneratorum poneret indignitatem in generatis. i. existentibus sine origine sicut iam amplius patebit. sed in vna sola persona dignitatis erit esse sine origine a perfectione originis et ordinis: si esset sine origine et generaret. ¶ Ad secundam dicendum q pater non dicitur habere ordinem originis quia habeat originem ab alia persona: sed quia est principium originis aliarum personarum. et secundum hoc pertinet ad ipsum ordo secundum originem. Unde ricar. in li. de tri. Ad considerationes originalis cause pertinet non solum querere et inuenire originem esse vbi est. sed etiam querere et inuenire eam non esse vbi non est. Questio enim de origine est questio vnde res habeat esse. ad quam questionem pertinet indagare hoc ipsum qd est vnum habeat esse. an semetipso an aliunde secundum hoc pertinet questio de origine ad patrem.

Membrum quartum.

Quarto queritur an possint esse plures persone sine origine? Ad qd sic hylarius si sunt duo innascibiles ergo duo dii. Sed si sunt due persone sine origine. sunt duo innascibiles: ergo duo dii. qd est inconueniens. Qd autem illud sequatur patet. Nam si sunt due sine origine. omnis differentia que potest ibi esse: aut est secundum essentiam: aut secundum modum essendi. constat autem q dicendo duas sine origine: ponitur in eis indifferentia secundum modum essendi. ergo non differunt secundum essendi modum. Si ergo differunt: esse diuinum est in illis differens. sed sunt due: sequitur ergo q sunt duo dii qd est impossibile. Est igitur in diuinis impossibile plures esse personas sine origine. ¶ Secunda ratio iuxta ricar. in li. de trini. omnis differentia personalis aut est secundum qualitatem substantialem: aut est secundum originem. si ergo he due persone differunt. aut differunt sic vel sic sed non differunt secundum originem vt planum est: ergo si differunt. differunt secundum qualitatem substantialem: ergo alia est diuinitas in vna et alia in alia. ergo duo dii qd est impossibile. ¶ Si dicatur q differunt secundum existendi modum in hoc. s. q vna illarum est [illegible] q alia persona. alia vero a qua nulla. Contra si est ibi persona sine origine a qua nulla aliarum ipsa est solitaria. sed solitudo non pot stare cum summa caritate q quidem est in diuinis personis: relinquitur ergo q non differunt ab alia sine origine in modo existendi sed in esse. sequitur ergo q si sunt duo innascibiles: q sunt duo dii. ¶ Tertia ratio. omnis pluralitas habet vnitatem aliquam primam sui generis. ergo pluralitas personalis habet vnitatem aliquam primam vnitatem personalem. sed si ponerentur due persone sine origine: poneretur pluralitas que non habet ante se vnitatem sui generis qd est inconueniens. est igitur inconueniens duas esse personas sine origine. ¶ Quarta ro sicut se habet pluralitas essentie ad vnitatem essentie: ita se habet pluralitas persone ad vnitatem persone. sed omnis pluralitas essentie habet vnam solam primam essentiam a qua est: ergo et omnis pluralitas persone habet vnam solam primam personam qd non potest esse si sint due sine origine. ¶ Quinta ro ricar. in li. de trini. si due essent sine origine neutra alteri immediate adhereret: non ergo esset summa connexio et germanitas in personis diuinis. et si etiam haberent originem ad tertiam que ab illis procederet: tamen vna ad aliam ordinem haberet. Non igitur esset summa germanitas summa concordia summa ordinatio in personis diuinis qd est inconueniens. ¶ Sexta ro persona est

na cum ꝓprietate incōicabili. sed si eēnt due psone sine origine: eēt eaꝝ ↄmunis ꝓprietas ꝛ nō differens. s. innascibilitas. ergo nō possent eē due sed vna. sic igit patet ꝙ īpossibile ē plures eē personas in diuinis sine origine. Ad oppositum. nō ē incōueniēs ibi ponere duas habētes originē: ergo nō ē incōueniēs ponere duas aut plures sine origine. ponemus ergo adhuc ordinē harū adinuicē lȝ eēnt sine origine: sic ponimus ordinē illaꝝ que habēt originē. Nam si nō distinguit ordo i istis: ergo nec i illis. Sol. dōm ꝙ īpossibile ē in diuinis eē plures psonas sine origine sed vnā solā. sicut pȝ ꝑ rōnes supra positas. ¶ Ad ratiōem in ↄ̄rium dōm ꝙ habere originē dictuȝ de duabus psonis pōt eē dupliciter. aut ꝙ ita habēt originem ab vna ꝙ neutra ab alia: aut ita ꝙ vna ab alia hȝ originē primo mō positis duabus ꝑsonis hn̄tibus originē ab vna: dico ꝙ destrueret sūmus ordo ꝛ ↄnexio i diuinis psonis. imo maior eēt ↄnexio eoꝝ ad tertiā ꝙ̄ adinuicē. ꝛ sic nō eēt ꝓportio i eis sūma: sed ↄfunderet sūma germanitas. ꝛ ideo hoc mō nō est possibile eas poni i diuinis. sȝ scdo mō positis duabus habētibus originē ab vna: dico ꝙ ponit sūma ↄnexio earū adinuicem ꝛ ad tertiā. ꝛ ideo sūma ordinatio ꝛ sūma originis ratio. sed si ponerent due sine origine: nulla poneret i eis ↄnexio nullaqȝ originis ratio. ꝛ ideo nō possunt eē due sine origine.

Membrum quintuȝ.

Quinto querit de hn̄tibus originē vtrū ita habeāt originē a psonā que nō hȝ originē ꝙ neutra ab alia. vt dicat sicut greci dicūt. ꝙ filius ꝛ spūssanctus ita habēt originē a patre: qz spūssanctus nō hēat originē a filio. Ad qd̄ sic Ricar. in li. de tri. si gemia psona de vna tm̄ ꝓcederet: ꝑfecto ꝓcedētiū neutra imediate alteri adhereret supple in ordie nature. nō ēm eēntiā. qz spūssctūs nō haberet ordinem ad filiū nisi qz a patre. ergo plus ↄueniret cū patre ꝙ̄ adinuicē: nō eēt ergo oimoda nec equalis ꝓportio i diuinis psonis. qd̄ ē incōueniēs. Relinqtur ergo ꝙ ita ꝓcedūt ille due a patre. qz ꝛ vna imediate ꝓcedit ab alia. s. spūssanctus a filio qd̄ ē ↄtra opinionē grecoꝝ. ¶ Scd̄a rō. psona patris a qua alie ꝓcedūt ē vnū i eēntia cū psona filij ꝛ psona spūsscti. Itē cū ipa sit simplex oino se hn̄s vno mō quātū est ex pte origis ad vtrūqȝ sicut ponūt greci. qz imediate sūt de ipo. nec hitudo earū differēs ad illā. qz scȝ imediate se hȝ vtraqȝ ad illā sicut ponūt. ergo ēm vnā habitudinē ꝛ vnū modū ꝓcederēt ab illa. ergo si vna ē ꝑ generationē ꝛ alia. ꝛ si vna ꝑ spiratōnem a patre ꝛ alia. ꝛ ita vtraqȝ pōt dici filius vel spiritussanctus. ꝛ ita plures filij vel plures spūsscti qd̄ est incōueniens ꝛ falsum. necesse ē igit ꝙ ita ꝓcedūt filius ꝛ spiritussanctus a patre ꝙ eēt vnus procedat ab alio. ¶ Tertia ratio. nō potest itelligi poni ordo ternarij ad vnitatē: nisi mediāte dualitate. qz dualitas se habȝ quasi mediū ad vnitatē ꝛ ternarium. Et prior ē ibi habitudo ternarij ad binarium ꝙ̄ ad vnū ꝛ imediatior. Cū ergo filius sit psona media iter patrem ꝛ spiritūsanctū. necesse est prius habitudinē itelligere spūssancti ad filiū ꝙ̄ ad patrē: sicut prius ē itelligere ordinē vnius ad duo ꝙ̄ duoꝝ ad tertiū. Relinquit ergo ꝙ ibi est ponere vnū a quo alius: ꝛ ab eo tertius scilȝ a filio spūssanctus. ¶ Quarta rō. spūssanctus procedit a patre sicut amor distinctus ꝛ determinatus filius aūt ꝓcedit sicut itelligētia a mēte. sȝ nunq̄ ꝓcedit amor distinctus ꝛ determinatus nisi prius ꝓcedat itelligētia a mēte. qz nō diligimus nisi cognitū. amor ergo ꝓcedit mediāte itelligētia. ergo sicut spūssanctus nō pōt ꝓcedere a patre nisi filio mediāte. ꝓcedit ergo ita spūssanctus a pr̄e ꝙ ꝛ a filio sicut amor ab itelligētia. ¶ Quīta rō. ordo ē in diuinis psonis. nō autem ē ibi ordo ēm superius vel inferius nec ēm prius ꝛ posterius. nullo ergo mō ↄuenientius ē ibi ordo ꝙ̄ ratōis. sȝ ordo ratōis est ēm primū mediū postremū. sicut ꝑ in linea predicamētali. qz ibi ē primū de quo nihil ē. sȝ ꝙ ē de alijs ꝛ vltimū de quo alia ꝛ ipsuȝ de nullo. ꝛ mediū qd̄ de alio ꝛ aliud de ipo. Cū ergo ordo i diuinis psonis sit exēplar huiusmōi ordinis: relinquit ꝙ est ibi vna presona de qua alia ꝛ ipa de nulla. ꝛ vna que de alia ꝛ nulla de ipa. ꝛ media que de alia ꝛ de ipa alia. sȝ persona de qua alia ꝛ ipsa de nulla ē persona patris. psona vero ꝛ nulla de ipa ē spūsscti. psona aūt media ē psona filij. ergo ipa ē a psona pr̄is ꝛ ab ipa ꝑsona spūsscti que solū de alia. nō ergo possibile est ꝙ sint due ꝓcedētes imediate ab illa prima psona que nō habet originem: ita ꝙ neutra ab alia. ¶ Ad oppositum differētie ꝓcedūt a genere in ordine ratōis. sed ordo i diuinis psonis ē exemplar ꝛ iuxta ordinem illū ē ordo ratōis quo differētie procedūt a genere. ergo ita procedūt due psone a patre sicut due differētie a genere. sed ita procedūt due differentie a genere ꝙ vtraqȝ imediate ꝛ neutra ab altera. ergo similiter due psone ꝓcedūt a patre imediate ita ꝙ neutra ab alia. Nō aūt ordo i diuinis psonis sit iuxta illū ordinē ratōis quo differētie ꝓcedūt a genere pȝ quia principalior ꝛ prior ē ordo rōnis differētiaꝝ ad genus: ꝙ̄ ordo rationis qui ē specieꝝ ad genus siue generis ad species. qz ille preintelligitur ad ordinē generis ad species. ꝛ se habet in causalitate ad ipsum sed qd̄ est principalius i ordine rationis. est attribuendū ordini diuinaꝝ psonarum. cū iste ordo sit exemplar illius: ergo oportet intelligi ordinem diuinaꝝ psonarū sicut ordinē differentiaꝝ ad genus. ¶ Scd̄a ratō filius

pcedit a patre sicut verbū a dicente. ⁊ spūssctus similiter pcedit a patre sicut spiritus a dicēte. sed verbū ⁊ spūs ita pcedunt a dicēte q neuter pcedit ab alio. sz vterqz imediate a dicēte: ergo. similiter pcedunt filius ⁊ spūssanctus a patre q neuter ab alio sed vterqz imediate. ¶ Tertia ratō ad hebre. i. Qui cū sit splendor glorie. glo. illud qd ē nobilissimū in creatura ē deo tribuendum sed in pductionibus creaturaꝝ semp nobilior ē pductio cum ē virtus aliqua producens que pōt pducere p vnum q̄z p multa. si ergo diuine pductioni debemus attribuere qd ē nobilissimum in pductione creaturaꝝ: relinquit q semp ē ibi pductio p vnum non per duos. ergo pductio filij ⁊ spiritussancti sunt ab vno tantū. nō ē ergo pcessio spiritussancti ab vtroqz: non ergo a filio. ¶ Quarta ratio vanū ⁊ superfluum ē in natura. vt illud qd potest facere eque bene p vnum faciat p duo. ergo cuz omnis supfluitas remouēda sit ab eē diuino. relinquit q illud qd pōt ibi fieri eque bene p vnum n̄ fiet p duos. sed spiritussctūs eque bñ pcedit a patre solo sicut a patre ⁊ filio: qr cuz patri debeat summa potētia: solus potest producere spiritūsanctum eque bene ac si filius produceret spiritūsanctū cum ipso. aut ponet in potentia in ipso patre qd est inconueniēs. ergo non est ponēdum q pcedat spiritussanctus a patre ⁊ filio: sed a patre solo imediate. Solutio. dicendum q i hoc errauerūt greci q posuerūt spiritū sanctum pcedere a patre solo imediate ⁊ nullo modo a filio. ¶ Et ad primā rationē in cōtrarium. dicendū q ordo differentiaꝝ ad genus exēplariter n̄ est ponēdus i diuinis personis. qr iste ordo qui ē diuisionis generis i differentias ē imperfectionis. qr ducit in esse, potētia potentiali ⁊ materiali ⁊ n̄ formali. quia genus est sicut materia ad differētias ⁊ potestate sunt differentie i genere: ⁊ sic est ordo in esse potētiali ⁊ materiali. ⁊ ideo iuxta ipsuz n̄ sumit ordo in diuinis psonis: sz dicēdo ordinē rationis fm quē dicimus ordinari primū mediū ⁊ postremū. s. generalissimū spālissimū ⁊ subalternū i linea predicamētali dicimus ordinē formalē ⁊ ideo ordinē pfectionis: ⁊ ideo iuxta istū ordinē dicit ordo i diuinis psonis n̄ iuxta aliū. Necesse aūt ē iuxta illū ordinem q vtraqz psona habēs originē pcedat a nō habēte originē: ⁊ q vna ēt ab altera pcedat. ¶ Ad secūdā rōem dicēdum fm aug. in lib. de tri. Qd ē dictio iterior ⁊ exterior. ⁊ verbū interius ⁊ exterius ⁊ similiter spūs interior ⁊ exterior. cōparatio ergo verbi exterioris ⁊ spūs exterioris ē remouēda a diuinis: sed ē attendēda illa que ēt verbi ⁊ spūs interioris qr fm illā ē imago. Vñ i imagine iuenies dicētem interiorē qui ē mens. verbū vero interius procedēs ab ipsa ītelligentia. spiritus vero iterior ē amor vel quasi amor spiratus ab vtroqz. ⁊ sic facta cparatiōe ad verbū ⁊ spūm iteriorē ad que dz fieri cparatio: inueniem⁹ q spūssanctus dz a filio pcedere. Greci aūt i hoc errauerūt q crediderūt ⁊ fecerūt solū cparatiōez ad verbū exteri⁹ ⁊ spiritū exteriorē. videtes q spūs exterior n̄ pcedit a verbo exteriori sed a dicēte solū: sic dicentes de spūsancto. ¶ Ad tertiā ratōem. dicēdū q aliter est i productione per modū nature: ⁊ i pductiōe p moduz volūtatis. Nam i productiōe p modum nature tenet illud. q nobilior ē pductio que pōt fieri p vnum q̄z que n̄ pōt fieri nisi p multa. sz n̄ in pductione p moduz volūtatis. imo ad hoc q illa sit iocūda ⁊ delectabil: requirit psors i pductione. ⁊ ponit Ricar. ratōem hui⁹ ex pte pfectiōis caritatis que semp i alteꝝ tēdit. Unde summus amor n̄ est vni⁹ ad se. ⁊ ideo vbi ē summa caritas semper ponunt plures. iteꝝ vbi ē sūma caritas ibi ē velle diligi vt se. pz ergo q caritas nunq̄z pōt eē solitaria: ⁊ maxie sūma caritas. qr ergo pfectio volūtatis ē caritas. ⁊ maxime volūtatis illi⁹ fm quā fit pductio spūssancti. ideo pductio spūssācti necessario requirit q n̄ sit ab vno solo sz a pluribus: ppter occursū caritatis ab vno in aliuz q̄ ē perfectio volūtatis. qr vero pductio filij a pre ē per modū nature: ideo ibi tenet illa obiectio. s. q filius ab vna sola persona pducat. ⁊ q vnuz solū principiū sue pductionis requirat scilz patrem. ¶ Et per hoc patet solutio ad rōnem quartā. Quoniā si eēt pductio spūssancti per moduz nature: bene pcederet ratio illa. sed ita n̄ est imo p modū volūtatis. cuius pfectio ē sūma caritas. que semper ab vno in alteꝝ occurrit. ⁊ ideo interimenda ē illa scilicz q productio spiritussācti possit eē ab vno solo: si autez eius productio eēt per modum nature vera esset.

Membrum sextum.

Sexto querit supposito q spūssanctus procedat a patre ⁊ filio. virū ita pcedat q mediate tm̄ pcedat a patre vel imediate. Ad qd sic. si aliqua duarum pcederet imediate tm̄ a prima: non ciungeretur alia prime nisi p mediū: ergo i ordie nature plus cōicaret cū scda q̄z cū pria. n̄ ergo eēt in diuinis psonis sūma germanitas ⁊ cnexio. si ergo sūm⁹ ordo qui ē i diuinis psonis reqrit sūmā cnexionē in illis: cstat q spūsscūs ita pcedit a pre ⁊ filio: q a pre pcedit imediate. ¶ Scda rō. magis cueniūt qui sine medio cueniunt q̄z cū medio. si ergo i diuinis psonis ē sūma cueniētia: reliquit q n̄ est ibi pcessio aliqua solū per mediū. non ē ergo aliqua psona q̄ tm̄ mediate pcedat a pria.

Ad oppositū inter eē n̄ ab alio a q̄ alius. ⁊ eē ab alio a q nullus: mediū ē esse ab alio a q̄ alius ordine nature. Si ergo iste ordo sit in trinitate

q̄ ibi ē eē non ab alio a quo alius scȝ pater. ⁊ eē ab alio a quo nullus scȝ spūssanctus. ⁊ eē ab alio a quo alius .s. filius: ergo n̄ ꝓcedit spūssanctus imediate a patre sȝ mediate filio. Solutio. dōm sȝ ricar. de sancto vic. in li. de tri. dicēte. ꝙ ꝑsona ꝺ ꝑsona ꝓcedit multiplr. q̄nqȝ īmediate tm̄. q̄nqȝ mediate tm̄. q̄nqȝ mediate ⁊ imediate. verbigratia: de adaȝ ꝓducit eua seth enoch. sȝ eua ꝓducit ꝺ adaȝ imediate tantū: enoch mediate tm̄. q̄ mediate seth q̄ fuit filius seth. Seth vero vtroqȝ mō scȝ mediate ⁊ imediate. Immediate ꝓcessit ꝺ semine adaȝ inquātū fuit de ꝓprio semie. mediate inquātū fuit de semie eue: q̄ eua ab adaȝ. mediata vero ꝓductio nō potest eē in diuīs tm̄: q̄ tūc non eēt sūmus ordo nec sūma ꝯnexio in eis. imo ꝯfunderet ordinē ⁊ ꝯnexionē vt visuȝ ē ⁊ sūmaȝ germanitatē. solū ergo alie due ꝓductiones sunt in diuīs. ꝓductio imediata tm̄: est ꝓductio filij a patre: nec pōt ꝯuenire imediata tm̄ nisi vni soli sicut visuȝ ē. Relinquit ergo ꝙ mediata ⁊ imediata ē ꝓcessio spūssancti a patre. imediata inquātū a patre. mediata vero inquātū a filio q̄ a patre ē. est ergo ordo ī diuinis sm̄ imediationē tm̄ inter patrē ⁊ filiū. sm̄ vero mediationē ⁊ imediatōeȝ spūssancti ad patrem.

Membrum septimū.

Septimo querit de ordine nature processionis spūssancti ad generationē filij: qd̄ eorū sit prius ordine nature. an processio spūssancti: an generatio filij? Ad qd̄ sic augus. generatio filij a patre est sicut generatio intelligētie a mēte. ꝓcessio vero spiritussancti a patre ⁊ filio ē: sicut ꝓcessio spiritus amoris ab intelligētia ⁊ mente: sȝ ordine nature ꝯsequit generationē intelligētie a mente ꝓcessio amoris ab vtroqȝ. ergo ordine nature ꝯsequit ꝓcessio spūssancti a filio ⁊ patre: gn̄ationē filij a patre. ¶ Scd̄a ratio. voluntariuȝ ē cuius principiuȝ est ī ipso cognoscēte sicut dicit Ioā. damas. ergo voluntas ē principium cognoscēs. ⁊ ī hoc differūt a pricipio qd̄ ē natura. Nā natura nō precognoscit suū actum. voluntas vero ꝑcognoscit. ergo cognoscere ꝑcedit velle ordine nature. nihil eīm ē volitū nisi prius cognitū: ergo sm̄ Io. dama. nihil ē amatū nisi cognitū. cū omne amatū sit volituȝ. relinquit igit ꝙ amorē ꝑcedit ordīe nature noticia: ergo prius ē gn̄atio noticie a mēte q̄ȝ amoris ab vtroqȝ: ergo ordine nature ꝯsequit ad generationē filij. ¶ Tertia ratio. supposito qd̄ supra ꝓbatū ē. scȝ ꝙ spūssanctus procedit a filio. prius erit intelligere generationē filij a patre q̄ȝ ꝓcessionem spūssancti ab vtroqȝ. ¶ Quarta ratio: Aug. ad orosiuȝ. precire voluntas sapiam n̄ potest: ergo nec ꝓcessio voluntatis generationē sapiētie. ¶ Ad oppositū aug. ī li. de trini. ꝯtuȝ mētis .s. intelligētiā ⁊ hoc ē verbū: interius ꝑcedit appetitus .s. voluntas intelligēdi. ante eīm q̄ȝ quis intelligat exigitur ordine nature qd̄ vlt intelligere. igit appetitus siue voluntas ꝑcedit intelligētiā. ergo si ꝓcessio voluntatis a mēte repn̄tat ꝓcessionē spūssancti: gn̄atio intelligētie generationē filij. videt ꝙ ordīe nature prior sit ꝓcessio spūssancti q̄ȝ generatio filij. ¶ Scd̄a ratio ī oī cognitione tria exigūt. cognoscēs cognitū. ⁊ intētio voluntatis copulās cognitū cognoscēti: sicut pȝ ī cognitione sēsitiua. Ad hoc eīm ꝙ aliqs videat: oportet ꝙ sit vidēs siue visiuū ⁊ visibile p̄ns visiuo ⁊ intētio voluntatis copulās vnū alteri. Vnꝺ q̄nqȝ ꝯuenit aliquē oculis aptis non videre p̄nte obiecto ⁊ visibili qd̄ ex hoc ꝯtigit q̄ non est intētio voluntatis copulās visibile visiuo. Vn̄ narrat de beato ber̄. ꝙ quadaȝ vice trāsierit per ꝑsitus nihil vidēs: cū tamē apertos hēret oculos ⁊ p̄ntes eēnt res que videri possēt. eodē modo est de cognitione intellectiua. Ad hoc eīm ꝙ sit hīc cognitio oportȝ ꝙ qui dȝ intelligere intellectū habeat. ⁊ ꝙ presens sit intelligibile intellectui. ⁊ ꝙ feratur intentio voluntatis super intelligibile. Alioquin adhuc non intelligeret. ex hoc patet ꝙ intelligere precedit voluntas intelligēdi. ergo prior ē processio voluntatis q̄ȝ generatio intelligētie ordīe nature: sic vtiqȝ ꝓcessio spūssancti prior ordine nature q̄ȝ gn̄atio filij a patre. ¶ Si dicat sm̄ aug. ī li. de tri. ꝙ ē amor vel appetitus rei cognoscēde: ⁊ ē amor rei cognite. vt anq̄ȝ aliqs sciat grāmaticā: vult ⁊ appetit eaȝ scire. silr postq̄ȝ scit eam: vult eā scire. prima voluntas siue amor ꝑcedit intelligētiā: sed scd̄a voluntas sequit intelligentiā: ⁊ huic aptat spūssanctus ⁊ ideo sequit generationē filij sua ꝓcessio. Vn̄ dicit aug. in li. de tri. ꝙ cum mens amat suam noticiā que est velut quedam amplexus gentis ⁊ prolis: repn̄tat spiritūsanctū. Sed nūc ꝯtra hanc euasionē opponit. aug. dicit in .ix. de tri. ⁊ vult ꝙ amor rei cognoscēde sit amor rei cognite. Vn̄ dicit. appetit⁹ quo inhiat rei cognoscēde fit amor rei cognite: dum tenet ⁊ amplectit placitā ꝓlem .s. ipsam noticiā. cū ergo appetitus inhiat rei cognoscēde: ꝑcedit generationē sapiētie. ⁊ ille idē sit amor rei cognite q̄ representat spūssanctū. ergo ꝓcessio spūssancti ordine nature ꝑintelligit an̄ gn̄ationē filij. ¶ Tertia ratio sm̄ ordinē intelligētie cū pater ille eternus generet voluntarius: velle ꝑcedit gn̄are. sȝ voluntas repn̄tat spūssanctū. ergo spūssanctus ꝑintelligit an̄ gn̄ationē filij. Solutio. dicēdū ꝙ voluntas siue appetitus rōnalis duplex ē. Est eīm voluntas vt natura: ⁊ est voluntas vt voluntas. sicut dicit Io. damas. alijs verbis grecis. thelysis. bulisis. voluntas vero vt natura ē appetitus generalis ⁊ indeterminatus: voluntas vero vt voluntas spālis ⁊ definita. Nam voluntas vt natura inserta ē cuilibet vi aīe respectu sui actus ⁊ obiecti. Vn̄ ī irascibili

est respectu ardui. in cõcupiscibili respectu boni. in rõali respectu veri. Sed volũtas vt volũtas q̃ qdem est determiata: inserta est solũ virtuti motiue rõali que mouet ex arbitrio ⁊ iudicio libe. volũtas primo mõ dicta ꝑcedit noticiã siue intelligentiã: qꝛ appetitus ille est in ipa vi cognitiua respectu motiue naturalr insertus quo inhiat rei cognoscẽde. ⁊ de hoc appetitu intelligit auctoritas aug. scz ꝙ partũ mentis ꝑcedit appetitus. voluntas vero vt volũtas ordine nature cõsequit noticiã. hec. n. est determinata respectu alicuius rei: sꝫ nõ possumus velle ꝓpꝛie aliqd nisi cognitũ sicut oñsum est. ꝺm hoc dõm ꝙ iuxta hũc modũ dicit ĩ diuis volũtas dupl̃r. s. eẽntialiter ⁊ ꝑsonaliter. Volũtas eẽntialiter accipit a volũtate vt natura. ⁊ hec volũtas quasi ĩdeterminata ẽ ⁊ generalis in diuis. qꝛ hec volũtas vna ⁊ eadẽ est pr̃is ⁊ filij ⁊ spũssancti. cũ sit idem ꝙ eẽntia diuina. ⁊ hec volũtas ordine intelligẽtie ꝑcedit generatõem sapientie siue filij. ⁊ aũ ipsã ꝑintelligit. volũtas vero dicta notionalr̃ siue ꝑsonalr̃: accipit a volũtate vt volũtas. ⁊ hec nõ est quasi gnãlis sꝫ appropriata spũisancto. ⁊ sicut volũtas vt volũtas ĩ ordine nature dicit ꝯsequi noticiã ita ⁊ hec voluntas dicta ꝑsonalr̃ ꝓ spũsancto: ꝺm rõem intelligẽtie ꝯsequit in diuis ꝑ gnãtõem intelligentie. ⁊ ita ꝓcessio spũssancti ꝯsequit gnãtõem filij: nõ tñ ꝯsequit re vel tpe. Sꝫ volũtas primo mõ dicta antecedit. qꝛ diuina eẽntia est cũ hoc dicẽs rõez ad ꝓductõem filij ꝑ gnãtõem. ⁊ spũssancti ꝑ ꝓcessiõem. ordie ergo nãe prioꝛ est gnãtio q̃ꝫ ꝓcessio. ¶ Ite alia rõ ad hoc idez qꝛ ordine nature prioꝛ ẽ ꝓductio q̃ est ꝑ modũ nãe q̃ꝫ q̃ est ꝑ modũ volũtatis. sicut prioꝛ est nã q̃ꝫ voluntas ordine nature. qꝛ vbicũqꝫ est volũtas ibi ẽ natura ⁊ ñ ecõuerso: sed ꝓductio filij est per modũ perfecte nature: ꝓductio spũssancti per moduz volũtatis perfecte. que etiã productio est etiã a filio. ideo ordine nature sequit ꝓductionem filij per generationem. ¶ Per hoc soluit ratio prima in cõtrariũ ⁊ similiter secũda. quia dico ꝙ nõ cuiuscũqꝫ volũtatis intentio precedit cognitõem: sed volũtaẽ generalis quã dicimus volũtatem vt naturã. quia ꝑ hãc incohat vis cognitiua rei cognoscẽde. ¶ Ad tertiam ratiõem dicendũ ꝙ cum aliquid est imperfectionis in ipsa trinitate creata: id nõ debet aptari ipsi trinitati increate. ꝺm hoc dicendũ ꝙ in trinitate creata est duplex appetit⁹. Unus est rei cognoscende: ⁊ iste precedit scientiã. mouens animaz ad querendũ quod ignorat. Alius est appetitus rei cognite. ⁊ iste quasi dilectio ipsius noticie iam habite vt seruet. primus appetitus est imperfectus ⁊ cõfusus. quia velle cognoscere antẽq̃ꝫ homo cognoscat: ponit in ipo imperfectõem ⁊ defectuz. quia ponit ignorãtiam in ipo. Sꝫ alius appetitus qui est amoꝛ rei cognite perfectiõis est. quia est ipius mentis diligẽtis suaz cognitionem. Unde ponit scientiã ⁊ cognitõem in eo cuius est. ⁊ iste est appetitus determinatus. ⁊ q̃uis tñ nobis ꝺm radicez idez sit vterqꝫ appetit⁹ sicut dicit aug. ꝙ amoꝛ rei cognoscende sit amoꝛ rei cognite. tñ differũt in esse. qꝛ vnus imꝑfectus alius ꝑfectus. vnus indeteriatus alius determiatus: primus ergo appetitus inq̃ntũ sic est: nõ dꝫ adaptari diuinis sꝫ secũdus. ¶ Ad quartã ratõem dicenduz ꝙ cũ dicit pater vult gnãre. velle dicit essentiaz in patre. ⁊ ꝺm intelligentiã volũtatis est quasi mediũ inter ipostasiz patris ⁊ gnãre. tamen sꝫ re nõ dicit aliud q̃ꝫ essentiã. vñ cũ dicitur pater potest generare pater vult generare. vtrũqꝫ importat eẽntiam scilicet posse ⁊ velle. Unde eẽntia sub ratõe potentie vel volũtatis tenet ratõem medij. quia dicẽdo pater vult generare: volũtas dicit eẽntiam inq̃ntũ est ratio generatiõis. Aliter vero accipit cum dicit pater ⁊ filius cõez habent volũtatem: quia hec volũtas cõem dicit notiõem que est cõis spiratio. aliter tñ cum dicit pater ⁊ filius habent de se ꝓducẽtem volũtatem ꝯmunez: quia hec volũtas dicitur personaliter spũsãctus ⁊ sic patet responsio.

Membrum octauuz.

Octauo q̃rit abstracto ordine nãe per intellectũ. an adhuc sit intelligẽ ipostases in esse diuino. ⁊ oñdit ꝙ sic. qꝛ nõ intelligendo ꝑ̃em: filiũ ñ intelligẽdo. adhuc intelligẽdo nõ ab alio a quo alius: ab alio a quo alius: ab alio ñ a q̃ alius. adhuc intelligo vnitatez ꝑfectissimã diuini eẽ. sꝫ ꝑfectissima vnitas est vt oñsum est q̃ est in plurib⁹ nõ multiplicata: ergo adhuc intelligo in vnitate diuina vnuz ⁊ vnũ. ¶ Silr̃ querit vtrũ abstractis ꝑ intellectũ ipostasibus siue ꝑsonis sit adhuc intelligere ordinez nature in eẽ diuino. ⁊ oñditur ꝙ nõ: qꝛ abstractis ꝑsonis siue ipostasibus nõ intelligit aliqs q a nullo a q̃ alius. nec aliqs q sit ab alio a q̃ alius. nec aliqs sit ab alio a q̃ nullus: sꝫ ꝺm has diuisiões intelligit ordo nature ⁊ ẽ in diuis: ergo abstractis ꝑsonis siue ipostasib⁹ in diuis nõ erit intelligẽ ordinẽ nãe. Ad oppositũ. ꝯstat ꝙ abstractis ipostasibus põt intelligi mẽs summa noscẽ se. ⁊ ẽt cognoscẽs se diligit se: ergo abstractis ꝑsonis ẽ ibi intelligẽ mentẽ noticiã ⁊ amorẽ. sꝫ ordo nãe ẽ noticie ad mentẽ: ⁊ amoris ad vtrũqꝫ. relinqt igitur ꝙ est intelligẽ ordinẽ nature in deo. abstractis ẽt in ꝑsonis. ¶ Scda rõ. in aĩa ratõali nõ sũt ipostases. ⁊ tamen ibi intelligit ordo nature inter mentem intelligentiã ⁊ volũtatez. ꝺm quas vires aĩa ẽ imago trinitatis increate: ergo silr̃ ĩ increata trinitate põt intelligi ordo nãe si abstrahant ipostases ⁊ ꝑsone. Solo. dõm ad primũ ꝙ abstracto ordine nãli vel nãe a diuis ꝑ intellectũ: adhuc pñt

itelligi ipostases. vñ pôt adhuc ibi intelligi vnus
et vnus in indistincte. Vñ notãdũ q ipostasis cum
sit suba: aliqñ dicit p modũ sbe pnoialis ñ e sub
qualitate indeterminata: sicut suba pnoialis. aliqñ
dicit p modũ sube noialis singlis vt sor. et tũc di
cit sub qlitate determiata et desinita vel disticta. et
si nũc sit circa rẽ rõalis nature singularẽ: dicet eẽ
psona. abstracto ergo ordie nãe a diuis q est bm
istas pprietates. ñ ab aliquo a quo alius et ẽ. eẽt i-
telligere p'o mõ ipostases in diuis qr possz intel
ligi vnus et vnus in indistincte. sicut sub a prono-
minalis dat intelligẽ subam. sz ñ possent ibi itel-
ligi psone que dicunt ad modũ singularis sube
nominalis sub pprietate incõicabili distracta. si-
cut pz in sorte ad modũ ergo substãtie pnomia-
lis possent ibi ipostases intelligi ñ nominales or
dine nature subtracto. ¶ Ad scõm quesitũ dõm.
q abstractis psonis siue ipostasibus. nõ ẽ intelli-
gere in diuinis ordinẽ nature. duplex ẽ enim or-
do scilz ordo nature et ordo intelligẽtie. In diui-
nis ordo nature ponit ratiõez originis: qua circa
ipsam attendit ratio. originis aũt duz sit circa rẽ
que sit in genere substãtie: ponit ratõem eiusdez
q ẽ de principio et principij. s. q alius ab alio. et
ideo ipossibile ẽ q in deo intelligit hic ordo: ni-
si ibi intelligat alius et alius. quia sicut dic ansel.
nec intellectus capit nec natura permittit illuz q
de alio ẽ eẽ illum de quo ẽ. abstractis autez per-
sonis et ipostasibus non eẽt ibi alius et alius: et
ideo ñ posset ibi eẽ nec intelligi iste ordo. Ordo
vero bm intelligentiã ñ ponit ordinem ex pte rei
sed ex parte acceptiõis nostre. Unde bz hoc nos
dicimus q bm ordinẽ intelligentie pcedit eẽntia
potentiã et sciẽtiam. In deo tamen idẽ sũt eẽntia
potentia scia. et bm hoc dõm. q si in diuinis itel-
ligeret mens noticia et amor abstractis personis
diuinis: nõ eẽt inter hec ordo nature sz solum or-
do intelligẽtie. quia ñ eẽt dicere noticiã a mente
nec amorem ab vtroqz. imo eẽt dicere mentem
eẽ noticiam et amorẽ: quis bm acceptõem intel-
lectus nostri prius intelligeret mens q̃z noticia et
noticia q̃z amor. p hoc patz solutio ad primã ra-
tiõem i ptrarium. ¶ Ad scdam qua obijcit de vi-
ribus aie bm quas dicit eẽ imago trinitatis icrea-
te. dõm q ipostasis ẽ res hñs eẽ sbe singularis cũ
pprietate incõicabili. ordo ergo nature et origi-
nis ñ ponit pluralitatem ipostasum. nisi qñ sunt i
rebus que sũt de genere sbe. et qr vires aie ñ sũt
de genere sbe sed sũt ipsius sbe anime et nõ suba
aie. ideo ordo nature et originis ñ ponit ibi tres
ipostases. In diuinis autẽ ordo nature et origis
ẽ circa rem que est suba: quicquid. n. est in deo: ẽ
ipsa diuina suba. et ideo ñ pôt ibi eẽ ordo qn sint
ibi plures ipostases. imo cũ ipostasis suba sit po-
nit ibi ordo nature ipsas ipostases. et sic pz rñsio
ad questionem istam.

Questio. xl vij. de equalita te diuinarũ personarum.

Equitur que-
stio de qualitate diuinarum
psonarũ. Primo ergo querit
an sit equalitas i psonis. Se-
cundo vtrũ filius sit equalis
patri. Tertio vtrũ spũssãctus
sit equalis patri et filio. Quarto vtrum vna per-
sona sit equalis duabus. Quinto penes que attẽ-
ditur equalitas in personis.

Mẽbrũz primuz.

D primũ sic obijcit aug. ptra maximi-
nũ. cuz dicit filius a patre et ẽ ñ ostẽdit
inequalitas substãtie sed ordo nature.
si ñ inequalitas: ergo equalitas. ergo
equalitas ẽ in diuis. ¶ Itẽ in simbolo dr q tres
psone sibi coeterne sũt et coequales: ergo sũt eq-
les inuicẽ siue iter se. Cõtra. dicit phus pprium
ẽ quãtitatis bm eã equale vel ineqle dici. Sz i di
uinis psonis ñ ẽ quãtitas: cũ sit ibi sũma simplici-
tas: ergo nec equalitas. ¶ Itẽ ois eqlitas suppo-
nit diuersitatẽ. vbi igit sũma ẽ idẽtitas: nulla ẽ eq-
litas: sz in diuis psonis ẽ sũma idẽtitas: ergo ñ ẽ
ibi eqlitas. ¶ Itẽ equalitas dic pmẽsuratõem ali-
quorz. s. equaliũ: sz vbi ẽ ifinitas. nulla ẽ pmẽsura-
tio: sz in diuis psonis ẽ infinitas. ergo ñ ẽ ibi pmẽ-
suratio: ergo nec eqlitas. ¶ Itẽ in diuis ñ ẽ rep-
rẽ nisi eẽntiã et pprietates. eẽntiã i qua pueniũt
pprietates in qbus distiguunt. sz rõne eẽntie ñ ẽ
in illis equalitas: qr omodã sine sũma idẽtitas.
neqz rõne pprietatũ. cũ vnius psone plures sint
pprietates alterius pauciores. nec rõe vtriusqz.
qr pprietates nihil addũt eẽntie. vbi. n. aliqd orit
ex aliqbus duobus ita q ex neutro illoz necesse
ẽ q vnũ addat alteri. Rñ. ad pdictoz intelligẽ-
tiã notãdũ. q i his iferioribus ex vnitate in suba
causat idẽtitas. ex vnitate in qualitate equalitas.
ex vnitate i qualitate silitudo. vñ idẽtitas: equali-
tas: silitudo: dicũt relatões fundatas sup tria pdi-
camẽta: iuxta istã similitudinẽ. qñ est significare
diuinã subam vt eẽntiam: et vt quantã. et vt qua-
lem ẽ ponere i diuinis idẽtitatẽ equalitatẽ et sili-
tudinẽ: sz quãtitas in diuinis trãsit in genus sube
et qualitas silr. qr in diuinis ñ ẽ ponere nisi duo
genera. s. substãtie et ad aliqd. Equalitas et silitu-
do dicũt relatões vt fundatas in sba. ¶ Dicendũ
igit ad primũ. q lz in diuis psonis ñ sit proprie
quãtitas: qr tñ ptingit significare diuinã substãtiã
vt quantã. vt cũ dicit deus magnus eternus: ẽ di-
cere i diuis equalitatẽ. Alia igit rõne dr eqlitas i
diuinis et i creaturis. put quantitas pprie deter-
minatur a phõ. Preterea simplicitas in diuinis

nõ opponit̃ quãtitati. hec enim sũt vera deus est
magnus imo imẽsus ꝛ simplex. Simplicitas. n.
ĩ diuinis nõ dicit priuatõẽ imẽsitatis: ſ3 dicit̃ indi/
uisionẽ in sũma sc3 eẽntie ꝛ virtutis ꝛ act⁹. ꝑpter
hoc eni3 dicit̃ simplex: q2 i eo idẽ eẽntia qð vir/
tus. ꝛ virtus qð act⁹: ꝛ essentia qð actus. ¶ Ad
aliud dõm. ꝙ eq̃litas in his inferiorib⁹ ẽ iter di/
uersa essentialr. na3 in istis iferiorib⁹ diuersitate3
suppositoꝝ seq̃t̃ diuersitas essentie i suppositis.
nõ sic ẽ i diuinis vbi diuersitatẽ suppositoꝝ cõ/
comitat̃ idẽtitas eẽntie. ꝑꝑ qð i diuinis ñ ẽ pone/
re diuersitatẽ ſ3 distinctionẽ3 sic dicit ambro. Vñ
eq̃litas i diuinis ꝑsonis nõ reqrit diuersitate3 ſ3
distinctionẽ. distinctio. n. ñ tollit vnitatẽ siue idẽtita/
tẽ. vñ l3 in diuinis sit sũma idẽtitas q2 illã cõco/
mitat̃ distinctio huiusmõi idẽtitas nõ tollit equa/
litatẽ. ¶ Ad tertiũ dõ3. ꝙ equalitas i creatis duo
importat. s. cõmẽsurationẽ3 primoꝛ ꝛ priuationẽ
excessus ex ꝯsequẽti. Dicit̃ igit̃ equalitas in diui/
nis ñ cõmẽsurationẽ3 ꝑprie loquẽdo sed priua/
tionẽ excessus. Unde dicit̃ filius equalis patri. q2
nec excedit nec excedit̃. hoc aũt ñ repugnat imẽ
sitati. nec ideo dicẽdu3 ꝙ equalitas i diuinis dic̃
purã priuatõne3: ſ3 cũ priuatione excessus dicit
vnitatẽ sapiẽtie virtutis duratõis. ꝛ sic̃ oim co/
rũ que de deo dicunt̃ essentialiter. Uel põt aliter
dici. ꝙ sicut lux prima rõe sue imẽsitatis est incõ
ꝓhensibilis a virtute finita: nihilominus est cõ/
ꝓhẽsibilis sibi rõe sue virtutis infinite. Silr̃ lic3
pater deus sit imẽsus ꝛ ꝑpter hoc nihil ẽ ꝯdiuũ
illi cõmẽsurabile: tñ deus filius q̃ silr̃ ẽ imẽsus ẽ
illi cõmensurabilis. cu3 enim dicit̃ ꝙ infinito ni/
hil est cõmensurabile. hoc veꝝ est prout hoc qð
dico nihil distribuit pro finitis: veꝝ ẽ. n. ꝙ ni/
hil finitũ ẽ cõmẽsurabile infinito. ¶ Ad aliud di/
cẽdũ. ꝙ idẽtitas essentie ñ ẽ ꝑfa rõ eq̃litatis nec
distinctio ꝓprietatũ: sed hec duo sũt. magis. n. de
pẽdet rõ eq̃litatis ab idẽtitate siue vnitate q̃ʒ a di
stinctõe. vnitas eni3 directe cadit i rõe eq̃litatis.
distinctio oblique. Equalitas eni3 i diuinis ꝓprie
est vnitas substantialis distinctoꝝ. ¶ Ad hoc qð
obiicit̃. ꝙ ꝓprietas nihil addit essentie. dicẽdum
ꝙ hoc veꝝ est ſm eẽ ꝛ substãtiã: addit tñ q̃ʒtum
ad modu3 dicẽdi ꝛ itelligẽdi. l3 eni3 idẽ sit essen/
tia i patre qð paternitas ꝛ essentia i filio qð filia/
tio: tñ rõne modi dicẽdi harum ꝓprietatũ q̃ sũt
paternitas ꝛ filiatio diuersi sũt modi dicẽdi eẽn/
tie ipsius patris ꝛ filij q̃bus pater ꝛ filius distĩ/
guũtur ꝑsonaliter q̃ sũt idem substãtialiter. Rõ
igitur equalitatis ꝯcernit ista duo: vnitatẽ essen/
tialẽ ꝛ distinctionẽ ꝑsonalem. Cũ igit̃ dicit̃ ꝙ qñ
aliquid oritur ex duobus ita ꝙ ex neutro illoꝝ
necesse est q2 vnũ illoꝝ aliquid addat alteri: di/
cendũ est ꝙ verũ est ſm rẽ vel ſm modũ dicen/
di. addito aũt q̃ʒtum ad modũ dicẽdi nõ tollit ĩ
aliquo simplicitatem rei.

Membrum secundũ.

¶ Secũdo querit̃ vtru3 filius sit equalis
patri. qð sic videt̃ ꝑ auctoritatẽ i sim/
bolo athanasij. equalis patri ſm diui/
nitatẽ. ¶ Itẽ cũ ratio equalitatis sit i i/
differẽtia distinctoꝝ que idifferẽtia ẽ in eẽntiali/
bus. cũ filius i nullo essentiali differat a patre: re/
linquitur ꝙ sit equalis patri. Cõtra. pr̃ ẽ maior
filio. maior aũt dicit excessum in q̃ntitate: equa/
le aũt priuat excessu3. ergo si pater est maior fi/
lio: filius nõ est eq̃lis patri. ¶ Si dicat̃ ꝙ maior
iportat principalitatẽ auctãtis cũ dicit̃ pater ma/
ior filio nõ excessum potentie vel sapiẽtie vł hu/
iusmodi. Contra. auctoritas ordinata attestatur
ꝑtãti: ergo maior auctãs maior ꝑtãti. ergo si pa/
ter maior ẽ filio auctẽ: est maior ꝑtãte: ergo nõ ẽ
illi equalis. ¶ Item filius habz a patre ꝙ est ꝛ ꝙ
operat̃. propter qð dicit damã. ꝙ pater ẽ cã filij:
q2 igitur filius est causa hoc h3 a patre. Vñ dicit̃
ꝑicipiũ ð ꝑicipio. in via igit̃ resolutiõis pater ẽ
primũ ꝑicipiũ. q2 oẽ principiũ ab ipo ꝛ ipsu3 a
nullo: ſ3 i causis cãtis vlibus semꝑ dico illa q̃ est
prior ẽ maioris virtutis ꝛ influẽtie ꝑpter qð di/
cit phs ꝙ ois cã primaria plus ẽ influens super
causatũ q̃ʒ cã secundaria a simi videt̃ de cã prima
siue principijs increatis. ¶ Itẽ ꝯuenientia ordi/
nis in causatis hoc reqrit vt secũdaria tam mi/
noris sit virtutis ꝛ influẽtie. igit̃ cũ in diuinis sit
ordo ꝯueniẽtissimus ꝛ ꝑfectissimus: principium
siue cã a qua alia siue aliud principiũ ꝛ qð a nul/
lo. maioris erit virtutis. ꝛ ita principiũ qð est ð
principio: nõ erit equale principio qð ñ est ð ꝑi/
cipio: ergo nec fili⁹ patri. ¶ Itẽ potẽtia generãdi
est potẽtia aliqua ꝛ attestat̃ potẽtie: hac aũt potẽ/
tia circũscripta ꝑ intellectũ ñ ꝑpter hoc dicerit̃
pater minoris potẽtie q̃ʒ filius: igit̃ ipsa existente
in patre: pater est maioris potẽtie q̃ʒ fili⁹. Rñ.
fili⁹ est equalis patri. in nullo minor ipsõ neq3 ſ3
potentia3 neq3 ſm sapiẽtiã: sed per omnia eq̃/
lis. ¶ Ad illud qð obiicit̃. ꝙ pater est maior: di/
cẽdum ꝙ illa maioritas ñ dicit excessu3 potentie
vel sapiẽtie vel bonitatis vel alicuius huiusmo/
di. sed solũ ꝑicipalitatẽ auctãtis. ¶ Ad illud qð
obiicitur. ꝙ auctãs attestatur potentie. dicẽdũ ꝙ
auctãtis ꝓprie attestat̃ dignitati. Dignitas aũt
q̃nq3 attendit̃ penes maioritate3. s. potẽtie vel sa/
piẽtie vel huiusmõi: q̃nq3 vero penes principa/
litatẽ siue prioritatẽ. Vñ ꝑsone seniores digni/
res dicunt̃ ꝛ magis reuerẽde. ꝑpter qð dicit̃ le/
ui. xix. coram cano capite ꝯsurge. prioritati aũt i
creaturis rñdet ordo i diuinis. dõm est igitur ꝙ
auctãs in diuinis ñ attestat̃ potentie ſ3 dignitati: s.
prioritatis ſm ordinẽ nãe. Unde sicut ñ seq̃t̃ pr̃ ẽ
filio prior ſm ordinẽ nature. ergo fili⁹ non ẽ illi
equalis: ita ñ seq̃t̃ pater ẽ maior filio. ergo filius

ñ ē illi equalis. ¶ Ad aliud dōm ꝙ ñ ē sic i descē
su causaꝝ i creaturis: ⁊ i ordine pricipioꝝ in di
uinis. descēsus enim causaꝝ causataꝝ ē ſm maio
rē ⁊ minorē distantiā a cā pria. ꝓpter qȯ ſm ꝙ
magis descendūt: minus cōicāt virtutē pze cāe.
nō sic ē i diuinis lʒ ibi sit ordo nature. sunt enim
oino idem ſm subam. vnde i illis ñ pōt eē diffe
rētia virtutis vel potētie. ¶ Ad aliud dicendū: ꝙ
sicut i causis causatis requirit ꝯueniētia ordinis
differentiā i virtute siue potētia. sic ꝯueniētia or/
dinis i diuinis reqrit idētitatem i virtute siue po/
tētia. emanatio. n. diuinaꝝ personaꝝ penes quā
ē ordo nature: est ſm omnimodā indifferentiam
ēentie siue potētie vel virtutis. qꝛ ibi ē oio idem
essentia qȯ potētia vel virtus. in causis aūt cau/
satis ē descensus ſm substantiaꝝ distantiā ⁊ dif/
ferentiā siue dissimilitudinē maiorē a pzio. ¶ Ad
aliud dicēdum. ꝙ circūscripta potētia qua pater
generat. quia ñ est alia potentia qua generat ꝗ̃
que ē ipse: sequit ipsum nullius esse potētie imo
⁊ nō eē. vnde huiusmodi circūscriptio ponit po
tentiam patris nullam esse.

Membrum tertium.

Tertio querit vtrū spūssanctus sit equa
lis patri aut filio? qȯ videt cū tote tres
persone coeterne sibi sunt et coequa/
les. Contra. dare se toti sine sui dimi/
nutione ē summe potentie. hoc aūt potest pater.
hoc pōt filius: non aūt spiritussanctus. nec in ali
quo excedit potētia spūssancti potentiam patris
vel filij: igit ē minoris potētie ꝗ̃ aliꝰ illoꝝ. cum
enim nō potest hoc qȯ illi possunt quod ē maxi
me ⁊ summe potētie. nec pōt aliquid aliud quod
ipi ñ possunt: videt ꝙ ñ potētie minoris. ¶ Itē
si sciētia patris extēderet se vel extendere posset
ad alia cuiuscūqꝫ generis siue generis substantie
siue qualitatis siue relationis ad quod ñ se extē/
deret vel extēdere posset scientia filij: posset dici
sciētia patris maior scientia filij. hoc autem mō
ostendit ricar. de sancto victo. ꝙ idem ē scientia
qȯ essentia i deo. eo modo si potētia patris vel
filij possit aliquid cuiuscūqꝫ generis vel substan
tie vel equalitatis vel quātitatis vel relatōis qȯ
ñ possit spūssanctus: ꝙ maior ē potētia patris vl
filij ꝗ̃ spūssancti: igit cuiuscunqꝫ generis ponat
generatio vel spiratio ex quo pater pōt genera/
re ⁊ spirare: filius aūt spirare tm̄: spūssctūs autē
ñ potest. maioris ē potentie pater ꝗ̃ filiꝰ: ⁊ vterqꝫ
ꝗ̃ spūssanctus. ¶ Item equalitas i diuinis at
tēdit penes indifferētiā siue equalitatem potētie
sapie bonitatis. ergo si spūssanctus bonitas mi/
nor ē bonitate patris ⁊ filij: ergo ñ est illi equal'.
Qȯ minor sit videt: qꝛ bonū ē sui diffusiuū. hec
ē p se vera: ergo diffusio vere ⁊ ꝑ se attestat boni
tati. ergo maior maiori ⁊ maxīa maxie ⁊ sūma
sūme. sʒ pater ⁊ filiꝰ sūme diffundūt se: spūssctūs
vo nō: igit cōicat cū illis bonitatē suā: ergo ma
ioris ē bonitatis: ñ igit ē illis equal'. Rñ. ꝙ spi
ritussctūs equal' ē pri ⁊ filio sicut dicit ricar. d san
cto vic. illa sūma trinitas ꝯstat i vnitate. sube. cer
te vna eadēqꝫ suba ñ est maiꝰ aliqd vel minꝰ de/
terius se ipsa. Silr Isid. i li. de ordie creaturaꝝ.
spūssctūs oipotens ē: cui ꝑter hoc ꝙ spūssctūs ē to
tū cōe ē pris ⁊ filij. ¶ Ad hoc qȯ pzio obijcitur.
dōm ꝙ dare se totū sine sui diminutiōe est sūme
potētie. que quidē potētia sicut ē pris ⁊ filij ita ⁊
spūssctī. sicut eadē ē potētia filij q̄ potuit genera/
ri q̄ est i pre qua potuit gnāre. sicut determinatū
ē. i. sen. vij. di. sic eadē ē potētia spūssctī q̄ pōt da
ri ⁊ spirari. q̄ pris ⁊ filij qua pñt dare. i. spirare.
⁊ pt addi huic. q. illȯ qȯ dicit aug. in li. ꝯ maxi/
minū. q̄ asserebat prem maiorē filio: qꝛ iste pt ge
nerare: ille ñ. Absit ingt vt ideo sit potētior filio
pater: qꝛ creatorē genuit pr filius ñ genuit crea/
torē. neqꝫ. n. ñ potuit: sʒ ñ oportuit. i. ñ ex ipoten/
tia fecit: sʒ qꝛ ñ ꝯueniebat ei. silr pōt dici i ꝓposi
to. Si vo querit vtrū artata siue ligata ē potētia
ꝓducēdi i ꝑsona spūssancti pp hoc ꝙ ñ pōt exi/
re i actū ꝓducendi ꝑsonā: sicut pōt i pre ⁊ filio.
dōm ꝙ nequaꝗ̃ ex sūma ꝑfectiōe ipsiꝰ potētie ē. qꝛ
ñ pōt exire i actū huiusmodi qꝛ ñ ꝯgrueret. Qȯ
aūt ñ sit ꝯgruū: habitū ē in tractatu de nūero ꝑso
naꝝ. Sic. n. dicit ansel. i monol. q pōt qȯ sibi nō
ꝓdest ⁊ ñ ꝯdecet: o magis aduersitas ⁊ ꝑuersitas
pñt i illū. q ergo sic pōt: ñ potētia pōt: sʒ ipoten/
ter. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ñ ē silr de sciā ⁊ potētia.
qꝛ res cuiuscūqꝫ ꝑdicamēti siue sube siue quātī
tatis siue ad aliqd: ē ꝓprie subiectū sciē: q̄si i qȯ ē
motus cognitiue ꝑut ē ad sciēdū. ñ sic ē de potē
tia cuiꝰ motus ñ ē in ad aliqd sʒ ex ꝯsūti ad motū
opatiue siue potētie que ē opatiua dercling'. Vñ
ñ scire qȯ ē ad aliqd ē ignorātie: ñ posse aūt nō ē
ipotētie. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ñ ē silr de potentia
ꝓducēdi silr ꝑut ē ꝑsone create ⁊ increate. quia
vis illa que ē ad cōicādū eēntiā i creaturis: ē pp
defectū quēdā q ē in creatura que appetit perpe
tuari simplr. ⁊ ex se ñ pōt: ꝓpterea data est vtus
ꝓductiua siue generatiua vt ꝑpetuet se i alio qȯ i
se ñ pōt. Qȯ igit ꝑsona creata ñ pōt ꝓducere si/
bi silem ipotentia ē. impotētia. n. ē ⁊ defectus: ꝙ
nec i se nec i alio pōt ꝑpetuare suū eē: sʒ ꝙ diui
eēntia potentia ñ pōt ꝓducere ꝑsonā i ꝑsona q̄ ē
spūssctūs ñ ē ipotētie sʒ potētie. sicut. n. dicit augu.
potēter ñ pōt deus malū facere: similiter dicēdū
est potenter non potest spiritussanctus personam
producere. quia scilicet nō conueniret. Unde si/
cut volūtas que non potest velle inconueniēs ali
qȯ: nō pp hoc dicit minus suba sʒ magis: sic po
tētia que ñ pōt incōueniēs. ñ ē extra hoc minor
sed maior. non ē igitur ex impotentia aliqua siue
ex defectu aliquo potentie. ꝙ spiritussanctus nō

pōt pducere psonā: sed potius ex pfectiōe potē tie ꝛ nobilitate. ¶ Ad vltimum dōm: ꝙ bonitas spūssancti ē summe sui diffusiua: lʒ ñ in psona spūssancti: qꝛ oīo ē eadē bonitas que ē patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. Eadē enim bonitas ē qua pater summe diffūdit se generādo filiū: ꝛ pater ꝛ filius spirando spūssanctū: ꝛ illa q̄ diffusa est ī spūsancto. vñ ricar. ð sancto victo. Quicqd bonitatꝫ qcqd pfectōis qcqd beatitudinis hʒ pater. cuius est solū dare: in ea plenitudine possidet ꝛ ille cuius ē ꝓpriū accepisse. Nota tñ ꝙ duplex est diffusio. psonalis q̄ vna psona diffūdit se in pcessiōe alteri ꝰ. ꝛ q̄tū ad hoc ñ diffūdit se spūssctꝰ siue bonitas. put est in psona spūssancti. qꝛ nō ꝯgrueret vt tactū ē. Alia ē eēntialis. s. ipsius eēntie ꝛ hec est sūma. ꝛ q̄tuʒ ad hoc diffundit se spūssanctus siue bonitas spūssancti. hec ꝟo diffusio est in cōicatōne bonitatis diuine creaturis. hec aūt diffusio ñ est sūma nec cōueniret eē sūma. vt eniʒ dicit Ricar. de sancto victo. vbi plenitudo totius bonitatis est: ibi ꝛ sūma caritas deesse nō pōt. sūmā certe caritatē erga psonā habere nō posset. inordinata eniʒ caritas eēt si sūme diligeret qð sūme diligendū ñ eēt: ergo si cōicatio bonitatis ē maior ꝛ minor ſm caritatē maiorē ꝛ minorē: ꝑʒ ꝙ bonitatis diuine nō est sūma diffusio in cōicatiōe sui creature. nec reqrit sūma bonitas sūmā diffusionē. nec propter hoc dicit diuina bonitas sūma. qꝛ sūme se diffundit: sed qꝛ q̄tūcūqꝫ cōgruit diffundit se sine sui diminutione. Illa autē cōsideratio phi qua determinat. s. simplicit ad simpliciter ꝛ maius ad maius ꝛ maxime ad maxime attēdit ī rebus ꝯditis quādā ꝓpoīoē eēntiali ordinatis.

Membrum quartum.

Quarto querit. vtrū vna psona sit equalis duabus vel ipsi trinitati. qð sic videt. i. sniarum. xix. di. dr pater nō ē maior filio nec pater vel filius maior spiritusancto. nec maius aliqd due psone sūt simul q̄ꝫ vna: nec tres magis aliqd q̄ꝫ due. ¶ Contra. ꝑs i nullo genere partis est equalis toti: sed vna psona est pars trinitatis. qð videt leui. v. decimā partē ephy. glo. pars in trinitate est xp̄s. ꝛ constat ꝙ loquit de xp̄o inq̄tuʒ est psona: ergo nō ē equalis ipsi trinitati. ¶ Itē si virtus equalis eēt triū psonarū creatarū vel etiam si esset eadē supposito hoc per īpossibile: virtus vnius nō posset tantū quantū virtus duarū. nec eēt etiam equalis virtuti duarū. similiter videt de virtute psonarū increatarū. ¶ Item equalitas in diuinis attendit penes idētitatē ꝛ distinctiōem. si enim nulla esset in diuinis distinctio: nō esset equalitas: ʒ habito respectu ad distinctiōem nō est vna persona equalis duabus: sicut nec vnitas dualitati similiter nec vna erit equalis duabus habito respectu ad idētitatē. Rñ. ꝙ sūma equalitas est in diuinis psonis. vñ vna est eq̄lis duabus oīo. vñ Ricar. de sancto victo. attēde illa pformis ꝛ oīmoda magnitudinis coequalitas in illa sūma trinitate q̄ꝫ incōprehensibilis sit: vbi vnitas pluralitati nō cedit nec pluralitas vnitatē excedit. ¶ Ad illud qð primo obijcit. dōm ꝙ nulla psona dicit pars in illa sūma trinitate. Unde aug. in lib. ꝯ maxi. ps trinitatis esse nō pōt quicūqꝫ vnus in tribus nec huiusmōi trinitatis tertia ps est. nec maius aliqd duo q̄ꝫ vnus: nec maius aliqd omnes q̄ꝫ singuli. Nō aūt q̄re nō est dicenda ps in trinitate diuina est. qꝛ ps est in potentia ꝛ hēs eē finitū ꝛ diminutū ꝛ impfectū inq̄tū huiusmōi qð nō cōuenit psone in diuinis. ¶ Ad illā glo. q dicit ꝙ xp̄s est ps in trinitate. dōʒ ꝙ intellectus glo. ē ð xp̄o inq̄tū est sub signo. i. significat p illud qð ē pars: tñ pp hoc est ps. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ non est sile de psonis creatis. quarū ē potētia finita ꝛ eēntia: ꝛ de psonis increatis quarū eēntia ꝛ potētia ē sūme infinita. qꝛ eniʒ ī diuinis psonis potentia ꝛ magnitudo ꝛ oīa ea penes q̄ ē eq̄litas sūt sūme ifinita: licet sic loq. magnitudo triū ñ excedit magnitudinē vnius nec potētia potentiā. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ eq̄litas importat quodāmō distinctiōez. qꝛ distinctio cadit ibi oblique. ꝓprie ꝛ per se respicit vnitatē ꝛ idētitatē: qꝛ eq̄litas nō est aliud q̄ꝫ psonarū distinctarū idētitas ī q̄ntitate siue q̄si q̄ntitate pp qð magis attendit eq̄litas penes idētitatē q̄ꝫ distinctiōez. Unde qꝛ illud penes qð ē vnitas siue idētitas: indifferens est oīo ī vna psona ꝛ in tribus vna est equalis tribus.

Membrum quintuꝫ.

Quinto querit penes qd attendit equalitas in psonis diuinis. ꝛ videt ꝙ penes hec tria q̄ sūt magnitudo eternitas ꝛ potētia queādmoduꝫ determinat eq̄litas psonarū pmo li. sen. xix. di. hoc idem vr p aug. q determinat eq̄litatē psonarū penes hec tria in li. ð fide ad petrū dicēs. verus deus ī psonis trinitas ī vna nā vnus ē. p hāc vnitatē nālem totus pr ī filio ꝛ spūscto ē. totus filius est ī pre ꝛ spūscto: totusqꝫ spūssanctus ī pre ꝛ filio est. nullus istorū extra quēlibet ipsorū ē. qꝛ nullus alteruꝫ aut pcedit eternitate: aut excedit magnitudie: aut supat ptāte. qꝛ nec filio nec spūscto q̄tū ad nāe diuine ꝟitatē ptinet aut minor aut maior ē pr. ꝛ sic filiꝰ nec maior nec minor ē pre ita nec spūssctꝰ posterior aut minor ē filio. ¶ Cōtra. ad eq̄litatē reqrit idētitas in essentia scia ꝛ bonitate. sicut ptꝫ ex pdictis: ꝗre nō attendit eq̄litas tm̄ penes illa. Unꝰ ricar. ð sancto victo. ī illa sūma trinitate ea rōne psonas equales dicimus ꝙ illud sūmuꝫ ꝛ sūme simplex esse in ea plenitudine ꝛ perfectione qua

emp[er]sone vnius: i ea plenitudine & pfectõe ẽ p[er]sõne alterius. certe vna eadẽq[ue] substãtia si ẽ maius aliqd vel minus: melius deterius sue seipsa. ¶ Itẽ magister li. i. sen. xix. di. diuidit coeternitatẽ [con]tra coequalitatez dicens. Nunc postq[uam] coeternitatẽ triũ p[er]sonar[um] p[ro] modico nostre facultatis insinuauimus iam de earũdem coequalitate aliquid eloqui superest. igitur nõ penes eternitatem attendit[ur] equalitas. ¶ Item sicut vult aug. in li. de quãtitate aie. duplex ẽ quãtitas siue magnitudo. s. molis & virtutis. In spũalibus aũt non ẽ magnitudo molis sed virtutis. si ergo in deo ẽ magnitudo: illa ẽ virtutis non molis. ergo in deo magnitudo & virtus idem: sil[ite]r virtus & potentia idem: ergo magnitudo & potentia idem: ergo nõn diuiditur vna [con]tra alterã. qd ẽ ergo q[uod] d[icitu]r equalitatẽ [con]sistẽ in magnitudine & ptãte. Rñ. ad p[re]dictor[um] euidẽtiã notãdum q[uod] equalitas respicit quãtitatẽ siue qd p[er] modũ q[uan]titatis signat[ur]. Oĩs aũt q[uan]titas aut ẽ mẽsura intra aut extra. Si itra: aut ẽ virtutis aut molis q[uan]titas vero molis non cadit in diuinis sed quãtitas virtutis: & hoc d[icitu]r p[ro] potẽtia. Itẽ quãtitas mẽsura extra ẽ duplex. s. tps & locus & quãtitati q̃ ẽ tps i ist[is] t[em]porib[us] rñdet eternitas in diuinis. ei aũt q[uan]titati que ẽ locus rñdet magnitudo in diuinis. nõ quasi deus circũscribat[ur] in loco: sed quia ẽ intra oĩa nõ inclusus. & q[uia] ipse [con]tinet & locat oĩa: sic ergo q[uan]titas in diuinis ẽ virtutis q̃ ẽ potẽtia: & duratiõis q̃ est eternitas: & locatõis siue [con]tinẽtie actiue q̃ ipse [con]tinet & locat oĩa. & hec d[icitu]r magnitudo. q[uia] ergo i deo nõ ẽ ponere pluribus modis quãtitatem: iõ [con]stituni ad hec tria solũ in diuis assignat[ur] eq̃litas. ¶ Ad hoc qd obijcitur. q[uod] ad equalitatẽ requirit[ur] idẽtitas essentie & scie. que non [con]tinentur in enumeratione eorum penes que determinatur equalitas &c. dicendum. q[uod] re uera hor[um] idẽtitas requiritur. tñ q[uia] equalitas p[ro]prie attenditur penes q[uan]titatem siue quasi q[uan]titatem. eẽntia vero & sciẽtia & huiusmodi non signãtur vt res generis q[uan]titatis: nõ op[or]tuit vt [con]numerarent[ur] i assignatione eor[um] penes que assignat[ur] equalitas personar[um] sed enumerant[ur] ea que conueniunt dictis personis p[er] modum quãtitatis signata. quibus õ[mn]ia que illar[um] exprimũt equalitatem insinuat[ur]. ¶ Ad aliud dõz. q[uod] equalitas põt sumi [com]muniter vel stricte. si cõit[er]: sic [con]sistit in magnitudine eternitate & potẽtia sicut õnsum ẽ. si stricte vt magis dicat rõnem quãtitatis intrinsece q[uam] extrinsece siue durationis: sic diuiditur contra coeternitatez. & sic sumitur a magistro. xix. di. i. senten. ¶ Ad aliud p[atet] solutio per iam dicta. [con]cedo. n. q[uod] i diuinis ẽ q[uan]titas virtutis non molis. sed nõ dico q[uod] magnitudo prout hic sumitur dicat idez q[uod] virtus. imo magnitudo hic sumitur sicut iam dictum ẽ p[ro] potentia locandi & continendi res. vñ virtus magis respicit op[er]ationem. magnitudo vero put hic sumit[ur] magis respicit [con]seruationẽ siue continentiam rei iam facte.

Questio. xl viij. de diuis nominibus in generali.

Inquisitis i p[re]cedẽtibus q̃ spectãt ad fidem deitatis & trinitatis: p[ro]cedim[us] ad inq[ui]sitões ear[um] que p[er]tinent ad [con]fessionẽ eiusdez sacratissime vnitatis & trinitatis: ad qd p[ro]sequẽdũ ipsius adiutoriũ inuocant[es]. Modus aũt inq[ui]sitõis eius erit tal[is]. vt p[ri]o ponamus inq[ui]sitões q[ua]si itroductorias circa diuia noĩa i g[e]n[er]ali. Scdo vero descẽdamus ad inquisitõez noĩuz in sp[eci]ali. Tercio vero colligamus noĩum d[iuin]ias simul. suppositis regulis q[ui]bus vl[tr]a absq[ue] errore possimus enũciare qd d[e] scẽta trinitate credimus locutõibus catholicis & iuris. Generali[te]r ergo hic p[ro]ponimus ing[re]renda s[ecundu]z [con]sideratõz absolutã. P[ri]mo vtr[um] deus sit noĩabilis. Scdo quõ sit noĩabilis. Tercio vtr[um] multiplicitas noĩuz diuinor[um]. Quarto s[ecundu]z [con]sideratõez [com]paratam multiplicabit[ur] inquisitio vt patebit.

Membrum primum.

Ad primũ obijcit sic. dyo. d[e] diuis noĩbus. in deo oĩuz cognitõuz fines supercelestes vite substituti sunt. quez neq[ue] dicere neq[ue] intelligere possibile est. nõ est igitur dicibilis: ergo nec nominabilis. ¶ Item oẽ nomen datum est a forma aliqua que põt accipi p[er] intellectum sicut dicit augu. q[uod] deus q[uia] oẽ formã subterfugit: intellectu p[er]uius esse nõ p[otes]t. cũ ergo subterfugiat oẽz formã: ergo nõ p[otes]t ei dare nomen a forma: ergo nõ est noĩabil[is]. ¶ Itez ph[ilosoph]s i li. d[e] cãis. p[ri]ma cã superior est oĩ narratõe: neq[ue] eius est loquela. deficiũt. n. lingue ad narratõez ipsius: ergo nõ est noĩabilis. ¶ Itez nihil põt noĩari qd nõ põt signari. s[ed] nihil p[otes]t signare intellectus nisi possit h[ab]ẽ signũ illius vel facẽ. signũ aũt h[ab]ẽ alicuius vel facẽ non p[otes]t nisi possit illud apud se [con]figurare. nulli aũt infinitũ põt [con]figurare: cũ ipse sit intelligẽtie finitus. cũ ergo deus sit infinitus: nõ p[otes]t intellectus eũ [con]figurare. ergo nec noĩare. Itẽ nõ est noĩabilis p[er] nomen: q[uia] nomẽ significat s[ubstanti]az cũ qualitate & ita [com]positũ. in deo aũt nulla [com]positio. ¶ Item nec p[er] p[ro]nomen: q[uia] q[uam]uis p[ro]nomen significet s[ubstanti]am & merã: tñ significat vt d[e]mõstrabilẽ. vñ si cadat a d[e]monstratõe vl relatõe cassũ ẽ & vanũ. dei aũt s[ubstanti]a nõ est d[e]mõstrabilis: q[uia] nõ ẽ sensibilis. Item nec per verbum vel participiũ q[uia] signant cum tempore. diuinum aũt eẽ omnino abstractũ est a tempore nõ v[idetu]r ergo posse designari nomine vel p[ro]noie verbo vel participio. Cõtra oẽ qd ẽ i[n]tellectu cognoscibile: [con]sĩli[ter] huiusmoi ẽ noĩabile.

eum ergo diuinū esse sit cognoscibile intellectu. Vñ Jo. dam. cognitio existendi deū nāliter oib⁹ inserta ē. ⁊ i. Ro. Inuisibilia dei p ea q̄ facta sūt intellecta ɔspiciunt: sempiterna q̄z virtus eius ⁊ diuinitas. ergo diuinū eē est noiabile ⁊ sempiterna virtus eius ⁊ deitas. ¶ Item in scripturis nominat multis noibus. Exo. iij. Qui ē misit me ad vos. itez i. v. Nomē meū adonay ñ indicaui eis ⁊ huiusmōi. Rñsio ꝺm Jo. dam. li. i. c. ij. Opz scire q̄ nec oia q̄ sunt theologice dispēsatōis sūt effabilia: neq̄z oia sunt incognoscibilia neq̄z oia sunt cognoscibilia. Aliud aūt ē cognoscibile aliō effabile: queadmodū aliud ē loq̄ aliō cognoscē. multa igit eoꝝ que obtuse de deo intelligūtur nō integre enūciari pñt: sz ea que sup nos sūt cogunt in his que ꝺm nos sunt dicere. sic ō deo dicimus sōnnū ⁊ iram manus ⁊ pedes ⁊ silia. Itē ibidē dam. qm̄ quidē de⁹ sine pricipio ⁊ sine fine. eternus: increatus. imutabilis ⁊ huiusmodi. bonus iustus. oipotens. oiuz creaturaꝝ ɔditor. oiūs tenens. oiuz cernēs, oiuz puisor. potestatū⁹ iudex. ⁊ cognoscimus ⁊ ɔfitemur. qd āt ē dei sba vl q̄lr deus de deo genitus ē vel ꝑcedit vel q̄liter seipz exinaniuit vnigenitus dei filius ⁊ q̄liter hō fact⁹ est: ⁊ ignoramus ⁊ dicē nō possumus. Nō possibile igitur ē qd pter ea q̄ a diuinis eloquijs, noui ⁊ vet. test. enarrata sunt ō deo dicē vel itelligere. Nota igit ad solutōz pñtis qōnis ex hac snia dama: q̄ quedā sunt q̄ de deo accipiunt p nālem rōnē vt q̄z etern⁹ sine pricipio sine fine: qm̄ oiuz creator. ⁊ q̄ntū ad hoc ē nominabilis deus p ea q̄ facta sunt: queadmodū ⁊ cognoscibilis. Quedam vō sunt ea que accepimus de deo p solam fidē: nō per rōnem nisi lumine fidei adiutā. vt. s. qd dei substātia: q̄liter deus ex deo genitus. q̄liter humanatus ⁊ q̄ntū ad hoc nō ē a nobis noiabilis: sz seipso noiatur in eloquijs diuinitus traditis. ¶ Itē nota distinctōez aliā ex p̄cedentibus vbis q̄z ē noiare deū ex his q̄ sunt ꝺm seipsuz: ⁊ hoc mō innoiabilis ē nobis quia ea que sūt ꝺm ipm: inq̄ntū huiusmodi sunt infinita incōprehēsibilia. ⁊ hoc mō intelliguntur p̄dicte auctoritates: ⁊ pcedunt rōnes quibus ondit innoiabil. Aut ē noiare deū ex his que sunt ꝺm nos: ⁊ hoc mō ē a nobis noiabilis. ꝺz qō dr Ro. i. ⁊ hoc tribus modis ꝺm Jo. dam. imaginibus: formis ⁊ notis. Notis noiatur deus priuatōibus cū dicit imensus deus infinitus incircūscriptibilis. imaginibus: cū noiatur dispōnibus spūalium creaturarum. vt cū dicitur spūs sapiens intelligēs. formis cū noiat silitudinib⁹ corpaliū creaturaꝝ: vt cū dr leo ignis ⁊ huiusmōi. ¶ Ad obiecta oia iā pz rñsio. Nā deus siue diuinū eē ꝺz q̄ ɔsideratū in se ⁊ ꝺm se: ꝺm hoc inoiabilis ē nobis: sz ipse seipz noiat in eloquijs diuis. ꝺm vō q̄ ɔsideratū in suo effectu q̄ ē in creatura. ꝺz hoc noiabilis eo mō q̄ dictū est. ¶ Ad illud aūt qō obijcit. q̄ deus q̄ oēm formā subterfugit ⁊c. Dōm deus dr subterfugere oēm formā. nō q̄z nō sit forma: cū illi ɔueniat eē forme nobilissimū: sz non cadit sub dispōne forme determinate. sic ponebāt aliq̄ heretici. ⁊ ēt ñ in itellectu puius. qō sonat i plenā ei⁹ cognitiōz: nihilomin⁹ ē eidē quodāmō cognoscibil. ¶ Ad aliō qō obijcit. q̄ deus ē supior oi narratōe. dōz ꝺz dam. ij. c. i. li. Aliud ē cognoscibile: aliud effabile. vñ q̄ dicit phs q̄ deficiūt ligue ad eius narrationē. itelligēdū ē put narratio dicit plenā ⁊ integrā eē ipsius notificatōez. ¶ Ad aliud qō obijcitur. q̄ intellectus ñ pōt apud se ɔfigurare deū ⁊c. Dōm q̄ lz intellectus nō possit apud se ɔfigurare deū ꝺm infinitatē sui: pōt tñ ꝺm aliquā sui ꝓprietatē a qua pt noiari. ¶ Ad illud qō obijcit q̄ non ē noiabilis p nomē ⁊c. Dōm q̄ lz nomē significet substantiā cum qualitate: nihilominus ɔtigit simplr noie significare. Nō. n. substātia ⁊ q̄litas. cum dicitur nomē significat substātiaz ⁊c. distinguūt sicut i p̄dicamētis: sz substātia dr ipm signatū nominis: qualitas illud idem inq̄ntum capibile ē ab intellectu. preterea licet deus nō sit demonstrabilis ꝺm suam substantiā: est tñ dmonstrabilis ad intellectum saltem ꝺm aliquā sui proprietatē. Exo. xv. Iste deus meus ⁊ glorificabo eū. Preterea licz vbū ⁊ pricipiū significet cū tpe nihilomin⁹ tñ deus quodāmodo notificabilis ē. non q̄z ipse cadit sub tpe: sz q̄z iuxta possibilitatē intellectus nostri qui intelligit cum ɔtinuo ⁊ tpe intelligimus ⁊ signamus. Vñ ⁊ hoc verbuz est dictū ō deo. non signat cū motu ⁊ tpe. Unde aug. sup illud. i. Jo. Inpricipio erat verbum. dū verbum substātiuū duplicez hz significationē. aliqñ. n. tpales motus ꝺm analogiā aliorū verboꝝ declarat. aliqñ substātiā vniuscuiusq̄z rei ō qua p̄dicatur sine vllo tpali motu designat ideo ⁊ substātiuū vocat. tale est qō dicitur in principio erat verbum: quasi in patre subsistit filius. non. n. pro tpe: sz p substātia ponitur erat.

Membrum secundū.

Consequent querit quō deus sit innominabilis: ⁊ querunt duo. Primo si nominabilis absq̄z comparatione ad creaturam. Scdō vtꝝ noiabilis ppie vel improprie.

Articulus primus.

Ad primum obijcitur sic. per regulam que habet in li. de regulis fidei. Omne deo ɔueniēs: ɔuēit ei vel causatiue vel silitudinarie vel adiunctiue vl negatiue. Causatiue: sicut ea q̄ ō deo dicūtur p cāz. vt iustus pius vel fortis. Silitudinarie: sicut ea q̄ p silitudinē. vt pater filius splēdor imago. Adiūc

ptiue: sicut q̄ dicunt de deo rōe adiuncti. vt cū
dicit deus irasci rōne adiūcti scz punitōis. sil'r ⁊
penitere rōne adiuncti scz mutatōnis. solet enim
adiungi ire punitio: ⁊ penitētie operis mutatio.
Ideo dr̄ deus irasci cū punit. penitere cuz opus
mutat. Negatiue vō: sicut dr̄ deus idurare aliquez
vel subtrahere grāz alicui. Indurare. n. idez dr̄
de deo q̄ nō apponere gratiā. Unde aug. dr̄ in/
durasse cor pharaonis. nō impartiēdo maliciā: sz
nō apponēdo grāz. subtrahere vō grāz idez est
q̄ nō ꝯseruare gratiā vel nō ꝯtinuare. cū igit' nul
lū nomē ꝯueniat nisi s̄m hos modos. ⁊ oēs isti
modi dicitur in ꝯpatōe ad creaturā: ergo nullū
nomē deo ꝯuenit nisi in ꝯpatōne ad creaturam.
¶ Itē nō intelligit' nisi in ꝯpatiōe ad creaturā: er
go nec nominat' nisi i ꝯpatione ad creaturā. q2
sicut intelligit': sic noiat'. Cōtra hoc nomē essen
tia ⁊ hoc nomen q est noiant deuz: ⁊ tñ nullaz di
cunt ꝯpatōem ad creaturam. Nō igit' oē nomen
deo ꝯueniēs dicit' in relatōe ad creaturā. Rñ.
s̄m illā regulaz in li. de regulis fidei. oē simplex
alio est: alio dicit' esse. q2 sua ꝓpria essentia ē. di/
cit' autē hoc est: noiatur a suo effectu quē hz. Ut
iustus: q2 fac' iustū. bonus: q2 facit bonū. ⁊ huius
modi. Unde btūs dyo. i li. de di. no. ex oiuz existē
tiū ordinatōe ꝓtenta ⁊ imagines quasdā ⁊ sili/
tudines diuino ꝑ padigmatū habente. i. formarū
exēplariū. que sūt in mēte diuina i sūmū via oim
⁊ ordine s̄m virtutez redeūdū est oi ablatione ⁊
eminētia ⁊ oi cā: ꝓinde ex oibus cognoscit' ⁊ in
oibus. ⁊ tangit triplicē modū intelligēdi siue no
minādi deū. ablatōe. eminētia: ⁊ cā. Unus enim
modus est p ablatiōez siue abnegatōez: sicut cuz
dicit' eternus imensus. ⁊ hic modus est a cōpa/
tione diuini esse ad creaturā s̄m dr̄iaz. Ali9 mo/
dus p eminentiā: sicut cū di supraexistēs: optim9
⁊ huiusmōi. ⁊ hic modus est a ꝯpatione diuini
esse ad creaturā s̄m ꝯuenientiā que ē p ꝓportio
nez s̄m cōem animi ꝯceptōem. optimum in vno
quoqz est deo attribuenduz. Tertius modus est
p cām: sicut cū dicit' deus qd imponit' ab opatōe
sicut dicit damas. potens sapiens ⁊ huiusmōi. ⁊
hoc sumit' ex ꝯpatione diuini esse ad creaturam
s̄m ꝯpatōem que est effectus ad cām. ¶ Ad hoc
autē qd obijcitur de hoc nomine qui est. dicunt
q̄ etiā hoc nomē nominat in cōpatione ad crea
turā: ⁊ hoc s̄m dr̄iaz. Unde hiero. ad marcellā
scribens. deus solus qui exordiū nō habz vere
essentie nomē tenuit. q2 in eius ꝯpatiōe qui vere
est: q2 incōmutabilis est: quasi nō vere sunt que
mutabilia sūt. tñ dōm. q2 hoc nomē qui est: q̄ntū
ad illud qd nomīat: nominat absolutū absqz cō
paratōe ad creaturā. significat eniz ens ex seipo.
quātū vō ad nominantē qui nō accipit rōe ens
seipso nisi p ens ab alio quod est creatura: noiat'
in cōpatione ad creaturam.

Articulus secundus.

Consequēter q̄rit' vtrū deus possit no
minari ꝓprie. Ad qd sic. p regulaz in
li. de regulis fidei. Omne simplex ꝓ/
prie ē: ⁊ iproprie dicit' esse. cum ergo
deus simplex sit: nō dicitur nisi iproprie ꝓprie.
¶ Itē nō dicit' nisi qd itelligit': sz nō itelligit' nisi i
silitudine que ē vestigij siue imaginis dei i crea/
tura. ergo nō noiat' nisi p silitudinez acceptam a
creatura. ¶ Itē nō noiat' deus nisi simbolica vl'
mistica theologia. Simbolica aūt theologia no
minat deū p creaturas exteriores vt solē. ignez.
lucē ⁊ huiusmōi. Mistica vō noiant p interio/
res. s. spūales ⁊ occultas: ergo nullus modus
noiandi deū ē nisi per creaturas vel silitudines
creaturarū: ergo ñ noiat' nisi trāslatiue. ¶ Itē dic'
dyo. in hierarchia angelica. nō est possibile aīo
nr̄o ad ñ materialē ascēdere celestiū hierarchia/
rū ꝯtemplatōez: nisi ea q̄ s̄m ipm ē manuductōe
vtat'. ⁊ hoc p silitudines creaturaꝝ: ergo nullo/
magis nō pōt animus nr̄ ascēdere celestiū hie/
rarchi. ad ꝯtēplatōez. p silitudinē creaturaꝝ dei
sz sicut itelligimus: ita ēt signamus. ergo nō pōt
signare diuina nisi per silitudinē creaturaꝝ ergo
trāsumptiue ergo iproprie. Cōtra aug. in. v. d̄
tri. Ille q dixit moy. Ego sum q sum. hec dices
filijs isrl'. q est misit me ad vos. vere ac ꝓprie dr̄
eēntia cui9 eēntia nō nouit ꝓteritū aut futurū: er/
go hoc nomē eēntia ⁊ q ē: ꝓprie dr̄ d̄ deo. ¶ Itē
Io. damā. sciēdū ē q̄ nō a nob trāslatū ē ad btāz
deitatē paternitas ⁊ filiatōis ⁊ ꝓcessiōis nomē.
Ꝯrio eniz ē nob traditū vt ait diuinus apl's. ꝓpte
rea flecto genua ad deuz ⁊ patrē dn̄i nr̄i ihu xp̄i
ex quo ois paternitas i celo ⁊ i terra noiat': ergo
hec noia pater. ⁊ fili9 ⁊ spūssc̄s ñ dicūt' trāslatiue
d̄ deo sz ꝓprie. ¶ Itē amb. ij. li. d̄ tri. sūt q̄dā noia
q̄ ꝓprietatē deitatis ondūt. vt gnātio. v̄bū. filius.
⁊ huiusmōi. Quedā vō sunt q̄ diuine maiestatis
exprimūt vnitatē: vt sapia. v̄itas ⁊ virt9 ⁊ huius/
modi. Quedā vō alia sunt q̄ p silitudinē de deo
trāslatiue dicunt'. vt splēdor caracter speculuz ⁊
huiusmōi. relinquit' igit' q̄ nō oia dicunt' impro
prie siue trāslatiue d̄ deo. Rñ: ē significare de
deo q2 ē. ⁊ ē sigre d̄ deo qd ē. Nomē signās de
deo q2 ē: dicit' ꝓprie: sicut ē hoc nomē q ē ⁊ eēn
tia. noia vō q̄ significāt de deo qd ē: vno mō di
cunt' iproprie alio mō iproprie. Quedā eniz sūt
q̄ de deo semp dicunt' ꝓprie queadmoduz illa q̄
dicunt' s̄z corpalē ꝓprietatē ⁊ sil'r oia illa q̄ signi
ficāt spēz i nā ⁊ impfectōez vt ignis ⁊ leo splen
dor ⁊ huiusmōi. ⁊ hec dicit' p trāslatōez. Que
dā vō sūt q̄ vno mō dicit' ꝓprie alio mō ipro/
prie: i. p trāslatōz. vt sil'r oia illa q̄ significāt spēz
ñ i nā. ⁊ pfectōnes nāe vel v̄tutis ⁊ opatiōis. vt
sapia v̄tus v̄itas ⁊ huiusmōi. Dupl'r. n. d̄ v̄ia itel

ligendi ad quā ꝯsequitur rō dicendi. vna ē cū intellectus ꝓcedit ab affectibus ad cām cognoscēdam: vt ꝑ ea que facta sunt ꝓcedat ad cognoscendam vnitatē sempiternā: ꝛ ꝑ illam cognoscit diuinitatis substātiam. sic dr̄ Ro. i. ꝛ i hac via si accipiatur rō noīandi siue dicendi trāsmittit noīs effectuū ad significandā cām vt nomen sapie ad significandū dei noticiā ꝛ nomē bonitatis quā sibi inuenit i creatura ad significandū dei bonitatem ꝛ sic d' alijs ita ēt nomē p̄rnitatis ꝛ filiatōis. Alia vero alia ē cū intellectus ꝓcedit a cā ad effectus. vn̄ tunc illa noīa q̄ significāt spēꝫ sine mā vel perfectionē nature: veriꝰ attribui i ipsi cāe q̄ȝ ipsis effectibus. Vn̄ ſm̄ hanc viam i deo dicitur bonitas ꝓprie ꝛ veritas ꝛ huiusmodi. ꝛ tantomagis ꝓprie q̄ȝ d' creatura: qꝛ ibi ē bonitas ꝛ veritas ꝛ potentia ꝑ eēntiam. in creatura vo per ꝑticipationem. ꝛ per hoc patet solo ad obiecta.

Membrum tertium.

Consequēter q̄rint d' multiplicatione noīum diuinoꝝ. Querit ergo p̄io vtrū sit multiplicitas siue pluralitas noīuꝫ diuinoꝝ ꝛ maxime ex pte eēntie. Cū n. diuina eēntia sit simplex omnimō in fine simplicitatis. i ea nulla est multiplicitas: ꝛ ita nec diuersitas a qua multiplicitas noīum sumi possit. ¶ Itē multiplicitas opponit vnitati. si ergo multiplicitas est i noībus ꝛ nō in re: vanus āt ē sermo q nō hꝫ rem quā induat. i. cui nihil respōdet i re: ergo oēs tales noīatiōes sunt vane. ¶ Si rn̄deat ſm̄ quosdā. q̄ ē ꝯsiderare diuinā eēntiam in se ꝛ in suo effectu. noīat ergo multipli: nō qꝛ sit multiplicitas i re. i. i ipsoꝛꝫ pp multiplicitatē effectuū. sicut spūssanctus dr̄ vnitus i eēntia multiplex in effectu. Contra. multa sunt noīa q̄ n̄ dicūt effectū in creatura. vt imensus ifinitus increabilis ꝛ huiusmodi. ergo multiplicitas noīuꝫ non ē pp multiplicitatem effectuum. Rn̄. Multiplicitas diuinoꝝ noīuꝫ est non ex multiplicitate essentie vel effectuū: ſꝫ ex ꝯsideratione intellectus cōferētis effectus ad cām diuinā. qd̄ pōt esse dupliciter. ſꝫ d'rīam ꝛ ſm̄ cōuenientiam. ſm̄ d'riam nominatur per hec noīa increabile incorpabile ꝛ huiusmōi que dicunt de deo nō qd̄ ē sed qd̄ non ē. ſm̄ conuenientiam collatio effectus duplr ſm̄ eē: ꝛ ſꝫ bn̄ esse. ſm̄ collationē ipsius eē creature ad cāꝫ noīnat per noīa sumpta ex ꝓprietate rei corpalis vel spūalis: sicut supra dictū est. ſm̄ vero collationem ipius bn̄ esse creature ad cāmsic noīatur ꝑ excellentiam. vt qn̄ dicit non solum ens: ſꝫ etiam super ens. nō solum bonus: ſꝫ etiā sup bonus. nō solum potens: sed ēt sup potens ꝛ huiusmodi. ſꝫ hoc. ergo manifestū ē q̄ triplex ē modus noīandi deū ꝑ negatōē ꝑ excellentiā. ꝑ cām sicut supra patuit ꝑ beatum dyonisium.

Item queritur

vtrum deus sit nominabilis omni noīe: qd̄ vr̄ ꝑ beatum dyo. in prologo de di. no. theologi tanq̄ innoīabilem deum laudāt ꝛ ex omni nomine: ergo ē nominabilis omni nomie. ¶ Item trimegistus. deus nō ē vni nominabilis sed omni nomibilis. ¶ Iteꝫ dyo. i hyerarchia āgelica. nihil eoꝝ que sunt vīr boni ꝑticipatione priuatū. siquidem vt eloquioꝝ veritas ait oīa valde bona: ē ergo ex oībus itelligē bonas speculatōes. relinquit igit q̄ ex omnibus pn̄t intelligi nomina ad deū. Contra. in li. de regulis fidei. nulluꝫ nomē priuatōis vel obnoxietatis vel violētie designatiuū cadit in deum. nomē enim priuatiuum non potest dici de deo ꝑ similitudinem vel per cām: qꝛ nulla similitudo est priuationis ad deuꝫ. ¶ Preterea. priuationes nō habēt causas nisi deficientes ꝛ destructiuas deus autem ē cā efficiens ꝛ constructiua. ¶ Preterea noīa obnoxietatis sunt necessitatꝭ: in deum aūt non cadit necessitas. vn̄ non dicitur deus dꝫ hoc facere vel tenet hoc facere. ¶ Preterea. nullum hoc nomē importās violentiaꝫ de deo dicit. vn̄ ſi dicimus deū nolle aliquid: ne violentia ibi intelligat. Vn̄ deus multa mala nō voluit: ſꝫ nulla noluit. vn̄ ꝯcedendum est. q deus n̄ vult mala: sed non q noluit mala. ¶ Iteꝫ boe. in li. de tri. situm ꝛ passioneꝫ nō oportet requirere in deo: ergo in deo non ē aliquod nomē situs vel passionis. i. significans situm vel passionē. ¶ Itē dam. nō possibile est ꝑter ea que diuine eloquijs veteris ꝛ noui testamēti enarrata sunt: de deo dicere vel vīr itelligere: ergo nō omni noīe. ¶ Itē cum multa sint quibus loqmur de trinitate. vt p̄nitas filiatio ꝑsona ꝛ essentia ꝛ huiusmodi. que nō inueniuntur in scriptura: non vr̄ veruꝫ dicere dam. Rn̄. nominari pōt ꝓprie ꝛ trāslatiue. ꝓprie non pōt nominari omni noīe: sed solum ſm̄ q̄ supra dictum est. translatiue vero nominari pt̄ per omne nomē qd̄ pōt dici ſꝫ rōnem veri ꝛ boni. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcitur de nominibus priuationis vel obnoxietatis vel violentie. dicendum ē q̄ huiusmodi noībus nō debeamus vti ſꝫ consuetudinē humani sermonis: sed solū ſm̄ cōsuetudineꝫ scripturarū que sunt dictate a spūsancto. ſm̄ quaꝫ ē elicere ex oībus ꝯuenientem speculationeꝫ ſꝫ beatū dyo. Vn̄ i angelica hierarchia. furoꝛ q irrōnabilis ex passibili motu est i intellectualibus. altero modo oꝫ intelligere. declarans vt estimo eorum virilem rōnabilitatem. eodē mō concupiscētiaꝫ dicimus in irratōabilibus icōsultaꝫ ex naturali motu mutabilibus icōtinēter ingenitam passibilitateꝫ. In intellectualibus vo diuinū amorē vel ꝯcupiam circūformamꝰ ꝛ inflexibile ꝛ nō indigēs d'siderū caste ꝛ ipossibilis ꝯtēplatōis ad illā purā ꝛ sublimissimā claritatē. Itē

dāmas. irā τ furorez dei. dicimus eā que est ad malicā inimicitiā τ aduersatōem. etenīz nos cōtrario mētis nostre odio hntes irascimur τ auertimus. obliuiōem vero sōnum τ dormitatōez dilatōem eius que ad inimicos est vltiōis τ ꝯsueti ad familiarez auxilij retardatōem. ¶ Ad secūdū dicendū. ꝙ sitūm ƀm propriū modum loquendi nō est in deo requirere sitū. tñ per modū translatiuū in scripturis dicit aliquid ƀz sitū τ passiōez. ƀm sitū: sicut dicitur de isa. vi. Uidi dominū sedētem sup soliuz τc̄. ƀz passionē. sicut dicit isa. xlvi. ego feci τ ego feraz. tamē ista duo genera: situm scilicet τ passionē magis excludit boetius preter alia. quia situs nō est nisi materialiū: passio vero non est nisi habentiū materiā vel materialē modum: que maxime remouent a deo. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ nomiatio diuina aliqñ sumit ex v̄bis scripture. aliqñ ex fide ꝯsona verbis scripture. ex v̄bis scripture sicut pat filius spūssctūs. ex fide ꝯsona sicut eēntia vel filiatio paternitas ꝑsone in quibus verbis seruat itellectus scripture τ si nō sonus: intellectus rei τ si nō sonus verbi. quia sicut dicit hylarius. iiij. li. de tri. nō sermoni res: ƀz rei sermo est subiectus.

Mēbrum quartum.

Consequēter querēduz est in generali de noībus diuinis ꝯsideratiōe ꝯparata ƀm ꝙ attendūtur intētōes vniuersalis ꝑticularis. scilicet generis spēi τ indiuidui predicabilis τ predicamēti. Erit igit inquisitōis istius talis modus. Primo vtrū in diuinis sint accipiende intentiōes vniuersalis τ particularis siue generis speciei τ idiuidui. Secundo vtrū sit accipere intentōem predicamēti. Tercio vtrū in deo sit accipere intētōes predicamētorū substātie τ relatōis. Quarto qualr̄ circa diuina sint accipiēde intentōes alioꝝ predicamētorum vt quantitatis qualitatis.

Articulus primus.

Ad primū augu. vij. li. de trini. si essentia genus ē: spēs aūt ꝑsone vt nōnulli sentiūt: opz appellari tres sb̄as vt appellant tres ꝑsone: sicut tres eq dicunt tria aīalia. nō. n. spēs pluralr̄ dr̄ τ genus singulr̄. vt noīe eēntie: nō singulari genus nec noīe ꝑsone spēm. ¶ Item si dicūt nomine persone nō speciē signari sed signare vl' indiuiduū. τ nomine essentie speciē. vt ꝑsona nō dicat sicut homo: sed sicut hic hō vel abrahā. illos ꝑdicta rō ꝯfutabit. sicut enīz dicunt abrahaz isaac τ iacob tria idiuidua: ita tres hoīes τ tria animalia. si ergo ƀm genus τ spēm τ idiuiduū ista disserim': dicent tres essētie τ tres ꝑsone. ¶ Itē aug. in eodem vna numero eēntia nō est spēs sicut vnuz aīal nō est spēs. si ergo vna eēntia ē pat τ filius τ spūssanctus: nō ē eēntia spēs cuius sint idiuidua pr̄ τ filius τ spūssanctus. ¶ Itē ondit idez. multiplicatis illis quorū ē genus: multiplicat genus: τ multiplicatis indiuiduis multiplicat species. ƀz multiplicata ꝑsona in diuinis nō multiplicat eēntia. diuina ergo eēntia nō est genus aut species ꝑsonarū. ¶ Item vniuersale ƀz ꝙ dicit phs ē in multis τ d̄ multis q̄ sunt ꝑticularia: sed ꝑ hoc qd̄ est d̄ multis habz dependētiaz ab illis: ƀz depēdentia in deo eē non pōt: ergo nec ratio vniuersalis nec ꝑticularis. qꝛ ꝑs ponit imꝑfectōez. ꝑticulare etiā dicit qꝛ ꝑtem capit ēt vniuersalis. ƀz diuina eēntia nō ħ ƀz partem in ꝑsonis: ergo ꝑsone nō habēt rōem ꝑticularis nec in eēntia vniuersalis. ¶ Itez vbi nō est ponere differētiā forme τ materie: nō est ponē vniuersale τ particulare. qꝛ rō ꝑticularis necessaria materia τ ratio vlis a forma ƀz in deo nō potest poni dr̄ia materie τ forme sine ratio materie τ rō forme: ergo nec ratio ꝑticularis τ vlis. Cōtra diuina eēntia predicat de qualibet ꝑsona essētialiter τ nō ꝯuersiz: ergo ē genus vel spēs personaꝝ. Preterea ꝑticulare siue singulare de quo dicit aliud. ipm vero de nullo alio dicit. ƀz ratio ista ꝯuenit cuilibet ꝑsone: ergo quelibet ꝑsona est ꝑticulare siue singulare. ƀz singulare τ ꝑticulare dicūtur ad vle: igit cū ꝑsona nō dicat nisi ad essētiaz: eēntia est vniuersale. ¶ Item ꝑsona est rōnalis nature substātia indiuidua: ƀz sb̄a idiuidua est indiuiduū: ergo ꝑsona est indiuiduū. sed idiuiduūz dicit ad vle: ergo eēntia ē vlis. ¶ Item damas. dicit ꝙ deus τ hō significāt spēm cōez. ipostasis aūt indiuiduū demōstrat. s. pꝛem τ filiū τ spūmsanctū petrū τ paulū. ¶ Item dama. cōia τ vlia ꝑdicātur de subiectis sibiipsis ꝑticularibus. cōe igit sb̄a ē: ꝑticulare vero ipostasis. i. ꝑsona. ꝑticulare aūt dicit nō qm̄ ꝑtem nature hz: ƀz ꝑticulare numero. vt athoniū. i. indiuiduū. numero enīz τ nō natura differre dicūtur ipostases. ¶ Item in eodē. substātia significat cōem circūplectiuā speciem homouseon. i. filiū specificati. ipostaseon. i. ꝑsonaꝝ. vtputa deus hō ipostasis aūt indiuiduū demōstrat scz patrem τ filiū τ spūmsanctū. petrū τ paulū τ huiusmodi. ¶ Itē dama. deitas naturā manifestat. pater ipostasiz. deus aūt cōe nature significat τ in vnāquāqz ipostasim siue ꝑsonam ordinat denoīatiue queadmodū hō. ¶ Itez deus est q habet diuinā naturā: sicut hō q habz humanaz: sicut ergo hūanitas ē quedā naturalis ita τ deitas. ¶ Itē hylarius. vij. de tri. in patre τ filio credere duos deos impiū est. patrē τ filiū predicari deū singularez sacrilegiū est. deū ex deo ꝙ i similitudinē generis vnū sint negare blasphemiuum ē. ¶ Itē idez ex indr̄ia atqz singularitatē generis vnū sint natus τ generās. Rñ. in deo nō est ponē esse vniuersale nec eē singulare vl' ꝑticu-

sare. hz m̄ eē diuinū de vtroqz qđ ē pfectionis: ⁊ deest ei ex vtroqz qđ est ipfectionis. vlē eniz ē in multis ⁊ dicit de multis. qz nō ē totū φ sūt singularia. sic hō non dicit totū qđ ē sor. sicut quātitatez qualitatē ⁊ opationē: que m̄ sūt i eē sortis. vn̄ non dicit totū qđ ē sortis: sz m̄ dicit de illo. sz cuz dicit deus pater deus filius deus spūssanctus: dicit eē diuinū i multis sz nō dicit de multis. Cū.n. dico dns: dico totū eē patris: totū eē filij. eē ergo de multis iperfectiōis ē iesse vli. vn̄ non cōuenit eē diuino: sz eē in multis ꝯuenit: qz hoc ē virtutis ⁊ nobilitatis. Silr pticulare dicit qđ ē i vno solo. non m̄ ē de multis. φ non ē de multis: pfectionis ē qz dicit totū eē: sz eē i vno solo impfectionis ē: qz nobilius ē eē i multis q̄ȝ in vno. Ideo eē diuinū ē i multis non i vno solo. sz eē in multis nō multiplicatū sz vnū. ¶ Itē ē log. de pticulari siue idiuiduo trib⁹ modis. Uno mō ṡm φ dicit esse a mā. alio mō ṡm φ ab accn̄tibus. tertio mō ṡm φ a forma signata ⁊ singulari. Primo modo dicit phs q dicit solez dicit formā m̄. qui dicit hūc solem. dicit formā cū materia. ⁊ ita diuersitas vlis ⁊ pticularis ē ṡm diuersitatē forme ⁊ materie: sz in diuinis non ē mā qz nihil iperfectionis vn̄ nihil ē ibi ipotētia. sz quicqđ ē ibi i actu ē. igit non ē pticulare nec vniuersale i diuinis. Un̄ boetius in li. de trini. dicit. nihil ṡm materiā dicit eē sz ṡm ppriā formā. sz diuina substātia sine materia ⁊ forma est: atqz ideo est id φ est. reliqua vero nō sūt id qđ sūt. vnūquodqz eiz habet eē suū ex illis ex quib⁹ ē ⁊ ex ptib⁹ suis. ⁊ ē hoc atqz hoc. ex hoc patet φ nō ē materia i diuinis ⁊ ita nec pticulare nec singulare. Secūdo modo dicit boetius ꝺ trini. numero differētiaz accidētium facit varietas. Nā tres hoies neqz genere neqz specie sed suis accidētibus distāt. nā si oino ab his cūcta accidētia sepemus. m̄ locus cūctis diuersus ē quē vnuz fingere nullo mō possumus. duo eim corpa vnū locū non obtinebūt q est accidēs. atqz ideo sunt numero plures: qz accidētibus plures sūt. ⁊ iō cū in diuis non sint accidētia: non differūt adinuicem psone accidētibus. ⁊ ideo nō sūt singularia nec pticularia nec idiuidua. Ex his itaqz pz φ diuina eēntia non ē vniuersalis. nec psone sūt pticularia vel singularia. Tertio mō sic dicit boetius cū homo dicit: de pluribus quidē hoībus predicat. sz si illā humanitatē que i socrate est idiuiduo ꝯsideremus: sic idiuidua cū socrates ipse sit idiuiduus ⁊ singularis. ex quo accipit qz sicut socrates ⁊ cicero suis singularib⁹ ppҏietatibus ⁊ accidētibus singulares ⁊ numero plures cognoscūtur: sic suis ppҏijs idiuiduis ⁊ singularibus humanitatibus numero plures efficiunt. Cū igitur deitas nullo mō plurificet i patre ⁊ filio ⁊ spūsācto: nō se hz deitas ad patrē ⁊ filiū ⁊ spūmsāctū vt vniuersale ad singularia. ¶ Ad pmo obiectuz. φ diuina eēntia predicat ⁊c. dicēdū φ predicatur eēntialiter dicit equoce de eēntia diuina ⁊ ꝺ genere siue de specie. qz eēntia diuina aliter ē essentia patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. aliter animalis essētia hoīs ⁊ asini. vnitas eim aīalis i suis specieb⁹ vt dicit damas. nō ꝯsiderat re sed ratione. vnitas eēntie in psonis re quidē ꝯsiderat. ⁊ hoc dicitur qz eēntia non multiplicat in psonis. substātia vero generis multiplicat in spēbus ⁊ substātia speciei in idiuiduis. ¶ Ad scōm dicendū. φ cū dicit pticulare siue singulare ē de quo dicit aliud: ipm vero ꝺ nullo. itelligit p rationē habitudis ad subiectū. ratio aūt subiecti nullo mō ē in diuis. Scōz vero φ dicit de psona diuina dicit trāsūptiue ratione silitudinis locutōis. nō vt conat ibi habitudo ad subiectū ṡm rez: sz solū ṡz locutionē. ¶ Ad tertiū dōm. φ i diffinitione psone substātia idiuidua dicit duplr. vel ppter sepationē que ē ṡz substātiam ⁊ siūi ⁊ accidētia. ⁊ sic dicit ꝺ psona creata: vel ppter distinctionē ppҏietatū solūz. ⁊ hoc modo ꝯuenit substātia indiuidua: psone icreate. nec m̄ sequit hoc psona diuina ē sbā idiuidua: ergo ē idiuiduū. qm̄ idiuiduū dictū substātiue iportat sepatiouē ṡm sbam ⁊ siūi ⁊ accidentia. posset m̄ dici φ predicta distinctio psone nō ē psone cōmuniter. sz solū psone, put ꝯuenit creature rationali. Un̄ ricar. in li. de trini. corrigit istā diffinitionem. assignās rationē psone ṡm φ ꝯuenit diuis psona est rōnalis nature incōicabilis existentia. ¶ Ad illud qđ obijcit ṡm damas. dicēdū φ nō ītēdit damas. dicere φ diuia eēntia sit vniuersale ⁊ psona pticulare: sed silitudine locutionis de diuina eēntia loquimur vt de cōi qđ predicat ꝺ pluribus ⁊ ita p modū vniuersalis. de psona vero vt de singulari qđ dicit de vno solo ⁊ ita p moduz idiuidui. diuina ergo eēntia dicit spēs a dama. ṡz rationē dicēdi qz predicat de plurib⁹. nō ṡm rationē rei: qz ⁊ si predicet ꝺ plurib⁹. nō predicat de pluribus differētib⁹ numero. pprie loquēdo. ¶ Unde ad illud qđ dicit secūdo. numero nō natura differūt ipostases. itelligēduz φ differre numero dicit duobus modis. Uno mō quātuz ad discretionē que ē quātū ad sbam seu sbe signationem. qn̄ sez aliqua ita differūt vt hoc non sit illud ⁊ hoc modo. Sortes ⁊ plato differūt numero. Unde boetius de trinitate. verissime ē vnū i quo nullus numerus. Alio modo differre numero dicit differre numeratione. vt cū de aliquib⁹ rebus loquētes dicim⁹ vna due tres. ⁊ hoc modo psone diuine differūt numero. Ad hāc eiz differētiā sufficit differētia ppҏietatū ṡm ordinē nature siue originis sicut supra dictū ē q̄ne de numero psonarū. ¶ Ad aliud damas. notāduz ē φ non itēdit absolute attribuere spēm eēntie ⁊ idiuiduū psone: sz hoc dicebāt ꝯ hereticos qui dicebāt vnam psonā non posse icarnari nisi omnes icarnarent.

Añ ꝯ eos vtitur tali argumento sicut in naturis ē accipe cōe ⁊ pticulare: ita quodāmō in diuinis est cōe. s. essentie ⁊ pticulare. psona. s. sed in naturis patiente vna psona nō patitur alia: ergo a silr in diuinis vna psona incarnari pōt sine alia. Añ addit ibi hec vba. substātia nō ꝑm seipam subsistit sꝫ in ipostasibus exēplat. pñte. n. vna ipostasi sba passibilis ē ꝑꝫ quā est hec ipostasis .i. psona. non tñ necesse ē omnis homouseon. i. filiū specie ipostases ꝯpati: igitur ita ꝯfitemur deitatis nām in filio incarnari: non tñ in alijs psonis. ¶ Ad illud vo qd dicitur vltio ꝑm dam. ꝙ deus cōe nāe significat: pꝫ ipostasꝫ. intelligēdū ē ꝙ aliter dicit cōis nā diuina i psonis diuinis: aliter cōis nā humanitatis singularibus hominibus. Primo. n. modo dicitur cōis natura. qꝛ in pluribus vna ⁊ eadem nō multiplicata. Scdo mō qꝛ ꝯuenit pluribus vna sꝫ nō eadem se multiplicata. ex q̄ pꝫ: ꝙ cōicati primo mō dicte cōis nāe nullo mō respondet pticulare. pticulare. n. eo dicitur ꝙ ptem capiat cōis nāe q̄ est vniuersalis. vle. n. dicit cōe pticibile: ⁊ iō vli respōdet particulare: pꝫ ergo ꝙ nullo mō est intentio vlis ⁊ particularis in diuinis. Nota tñ ꝙ intētio eius ꝙ dicitur indiuiduū dicitur duobus modis. Uno mō idiuiduū dꝛ discretū ꝑm sbaꝫ sepatione vltima sicut athanasius: ⁊ hoc mō intētio indiuidui nullo mō ē i diuinis psonis. Alio mō indiuiduū dꝛ discretiua aggregatione pprietatū quas nō ē i alio repire. ⁊ hoc mō sumeret indiuiduū in diuis si i aliqua aucte inueniret ꝙ psona diuina ē idiuiduū. qꝛ ē sba. habens pprietatem quā non ē in alio repire. ¶ Ad vltimū vo qd dicit hyla. dōꝫ ꝙ hyla. non accipit genus ꝑm ꝙ diffinitur a pħis ꝙ pdicatur de pluribus differentibus specie: sꝫ appellat genus qd bꝫ ambitū predicationis ꝑm substantiam.

Articulus secundus.

Consequēter queritur vtꝝ in diuis sit ponē rōnē predicamēti ⁊ pdicabil. ⁊ videt ꝙ nō sit ibi pdicamentū vel predicabile. dicit. n. boe. in li. de trini. deꝰ nullius ē subm: sꝫ vbi non ē subiectū nec predicabile: qd. n. simplex ē subiectum eē nō potest. ¶ Item predicamentū ē coordinatio pdicabiliū quorum vnum est sub alio: sed in diuinis non ē ponē hanc ordinationē: ergo nec ē ibi ponē pdicamentū. ¶ Iteꝫ dyo. omnes affirmatōes ō deo sunt incōpacte. vbi. n. oīno ē simplex: nō ē ꝯpositio. vbi nō est ꝯpositio: nō ē ꝯpositio predicamēti cū subiecto ⁊ ita nec predicatio: ergo nec pdicamētum. Contra ꝑm aug. in li. de tri. ⁊ boetiū de tri. in diuinis quedā predicant ꝑm sbaꝫ. quedam ꝑm relationem: ergo in diuis ē pdicabile ⁊ pdicamentū. Rñ. pdicamētū dicit duplr. cōitr ⁊ pprie. pprie coordinatio pdicabilis quorum vnū ē sub alio: sꝫ hoc mō non ē predicamētum i diuis. qꝛ non ē ibi iferius ⁊ supius nec vle ⁊ pticulare. Cōitr vo dicit pdicamētū qcqd pōt dici p modū pdicamēti. sic pōt dici pdicamētū i diuis. Quedā. n. ibi dicant p modū sbe: quedā p modū relatōis. Sciendū ē etiā ꝙ in ipsa trinitate ē reperire silitudinē quādam ad predicamentuꝫ. In omni enim predicamento ē vnuꝫ qd ē de alio ⁊ nihil de ipso: vt generalissimū. ⁊ aliud de q̄ aliud ⁊ ipm de nullo. ⁊ tertium qd est de alio ⁊ aliud de ipso. Silr in ipsa trinitate ē quedam psona de qua alia ⁊ ipsa de nulla: ⁊ hec est persona pris. Est etiā quedā persona que de alia ⁊ nulla ō ipa vt persona spiritussancti. Et ē tertia que ē de alia ⁊ alia de ipsa: vt persona filij. est. n. filius de pre. ⁊ de filio spūssanctus. ⁊ ita videtur qualis ordo nature sit in personaꝝ trinitate. sed in coordiatione predicamenti ē ꝯsilis ordo sed cū pprietate ⁊ posterioritate. lꝫ. n. in trinitate sit ordo in ō tamē est ibi prius ⁊ posterius. Añ augu. cū dꝛ filius a patre: dicitur ordo nāe ⁊ nō ꝙ vnus prius alio. ¶ Ad primū ergo dōꝫ. ꝙ subiectū dꝛ duplr ꝑm reꝫ cui aliqd inest cui subijcitur: sic nō pt deꝰ eē subiectū. in eo. n. idem ē ꝙ est ⁊ quo ē. sed ꝑm ꝙ subiectū dicit ꝙ ē per modū subiecti sicut illō de quo sit sermo: sic deus pōt eē subiectū: nō ꝑm rem sed ꝑm modū dicendi. Cum. n. dicitur deus est bonus. non dicit ꝙ bonitas insit isti. nec ponit ibi aliq̄ ꝯpositio. nec ē ista predicatio vl ꝯsiles ō inesse sed de esse. Añ sicut dꝛ in li. de regulis fidei alio ē ⁊ alio dꝛ eē. nam significatur p modū subiecti: ⁊ si non sit subiectū ꝑm rem. ¶ Ad aliud pꝫ solo ex predictis. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ omnes affirmatiōes sunt incōpacte. i. incōposite. qꝛ cū dꝛ deus est bonus non dicitur ꝙ bonitas sit in eo. Nā non ē in deo ꝯpositio qua bonitas insit ei. ⁊ aliud sit ipe: aliud bonitas que inest. Añ nota regulam boetij. nullum simplex subiectū eē pt: que sic exponitur in li. de regulis fidei. cū in simplici nulla sit diuersitas nulla pluralitas: in eo nec accidentale nec substātiale est quare nulli pprietatum subiectū ē. eadem rōne nec de simplici aliqd pdicatur: cū predicari nihil aliud sit q̄ inherere. In ppōne. n. theologica non oñdit qd cui insit: sꝫ quid sit. cū. n. dicit deus ē bonus ñ oñditur qd sit p insistentiā sꝫ potiꝰ qd deus p eēntiā. Añ nulla ppositio theologica de inesse ē vel de ꝯtingēti sꝫ de puro esse vel ō necessario. siue. n. dicā deus ē siue deus est iustus: de puro eē ē ppositio. Añ boe. insinuare volens ꝙ simpliciter subiectū eē non pōt ait: subiectū enim eē non pōt.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit an i deo sit accipe intentōes pdicamētoꝝ sube ⁊ relatōis ⁊ sub. §. q̄rit i hūc modū. Primo an intētōeꝫ sbe

t

sit accipe in diuis. Scdo an oia accipiant i diuis fz itetōz sbe. Tertio supposito q nō. an i diuis sit accipe pter intentōz sbe intentōez relatōis.

Ad primū aug. §. j.

v. de tri. qcqd deus ad seipm dr: fz sbaz dr. ergo in diuinis accipit modus dicēdi fm pdicamētuz sbe. ¶ Itē in eodē aug. ē sine dubitatōe sba vel si melius appellat eēntia quā greci vsyam vocant. ¶ Itē rō sbe est ens p se: sed deo maxime ꝯuenit ens p se: ergo maxime ꝯuēit nomē sbe. Cōtra. aug. vij. li. d tri. nephas ē dicē vt subsistat deus ⁊ subsit bonitati sue: atqꝫ illa bonitas nō sba sit: fz in illo sit tāqꝫ i subiecto. vñ manifestū ē deū abusiue sbam dici. ¶ Itez in eodē res mutabiles neqꝫ simplices proprie dicuntur substātie. deus aūt si subsistit vt substātia ꝑprie dici possit: inest in eo aliqd tāqꝫ in subiecto ⁊ non est simplex qd est falsissimum: relinquitur igitur q non dicetur in eo substantia proprie. ¶ Itē boe. in li. de tri. deus non ē substantia sed supra oēm substantiā ē ponendus.

Rñ. substātia dr dupl'r vel a ꝑprietate substandi forme vel accidenti: sic nō pt deus dici sba. qr nec est in eo accñs cui subsistat vel forma que differat a substātia. vel ap se exñdo. Alio mō dr sba ens ⁊ c. nō indigēs alio vt sit: sic df de deo. ¶ Ad oba ergo rñdendū fz dyo. de mistica theologi. dicit. n. in ipa oz oiuz exñtiū affirmare pōnes velut oium cās. ⁊ oēs eas potentius negare tanqꝫ super omnia exñte ⁊ nō existimare depulsiones oppositas esse intentionibus. ex quo relinquitur q conuenienter dicit deus est substātia ⁊ deus nō est substātia. Nā si ipa accipiatur ꝑ eo qd ē subtqd a mā est: non dicetur substātia. si vo rōne eius qd est eē p se ⁊ causaliter: dicet substātia. ⁊ ita nō erit negatio opposita affirmationi.

Secūdo querit §. ij.

vtz qcqd df in diuinis dicat fm intentōez substātie. ad qd ponit obiectōez arrianoꝝ Aug. v. d tri. qcqd de deo df vel intelligit: nō fm accñs fz fm sbam df quaproter ingenitū eē pri. fm substātiā est. ⁊ genitū eē filio fm substantiaz est: diuersa est ergo substantia patris ⁊ filij. ¶ Contra quos ex eadem propositione obijcit augu. si quicquid de deo dicitur fm substantiam dicitur: ergo q dictū est ego ⁊ pater vnum sumus fz substantiā dictū est. vna igitur ē substātia pris ⁊ filij. ¶ Sz tñ obijcitur. omne qd dicitur d aliquo. aut dicit fz sbaz: aut fz accidens. Si ergo i deo nihil df fz accñs: ergo quicqnid de deo dr: dr fm substātiā. ¶ Itez immediata oppositio est. omne qd est. aut est ens p se: aut non ens per se. sz ens in alio ē substantia immediata: igit ē oppositio entis qd ē substantia ⁊ entis qd ē accñs. si ergo in deo nihil ē vel intelligitur qd sit ens fm accñs: ergo qcqd ē vel itelligit vel df in deo: dr vt ens substātia. ¶ Itē boe. in li. de tri. dicit q pdicamēta q sunt fm accñs cū quis in diuinā pdicatōez verterit: cūcta mutant q predicari pñt. Querit ergo aut pdicamētū relatōis cū assumit ad diuinā pdicatōz. vt cū df ens ē pr aut deus ē generās. aut manet in rōne ꝑpria: aut mutatur. si manet: ⁊ in rōne ꝑpria ē accñs: ergo de deo diceret aliqd fz accñs qd ē falsū. si mutat ergo sicut alia mutant in pdicamētū sbe. vt cū df deus magnus pdicat magnitudo fm sbam: deus bonus bonitas fz sbaz: ergo ad aliqd dictū d deo mutabitur in sbaz. Cōtra dam. pr ⁊ filius ñ sūt noīa significātia sbam: sz habitudinis adinuicē ⁊ significāt exñtie modū. relinquit igit cū pr ⁊ filius dicant in trinitate ⁊ nō significent subaz: q nō qcqd dr in trinitate dr fm subam. Itez aug. v. de trinitate. illud pcipue teneamus qcqd ad se dr pstantissima illa ⁊ diuina sublimitas substātialr dici: qd aūt ad aliud nō substātialiter sz relatiōe. Relatione aūt df pater ⁊ relatiue df filius ⁊ spiritus sanctus ergo ⁊ c. Nō ꝯcedendū est. ¶ Ad primum ergo obiectū. dōm fm aug. v. de tri. nihil i deo fm accñs dr. qr nihil ei accidit: nec tñ oē qd dr: fm subam dicit. In rebus enim creatis ⁊ mutabilibus qd nō fm subaz df restat vt fm accñs dicatur: in deo aūt nihil fm accñs dicit. qr nihil i eo mutabile: nec tñ omne qd df fz substantiā df: dicitur enim ad aliquid: sicut pater ad filium ⁊ filius ad patrem. qd non est accidens: qr ille semp est pater ⁊ ille semper est filius. ⁊ per hoc pz rñs ad primum. ¶ Sed si obijciatur ꝯtra hanc solutionē. qr in creaturis sūt accñtia isepabilia: ⁊ sēp sunt i subiectis manentibus subiectis. sicut nigredo in coruo ⁊ vita in ala ⁊ ita sunt inamissibilia: ergo qꝫuis pr i diuinitate semp sit pr ⁊ filius sēp filius: ⁊ nō dicant fm sbam: vident dici fm accñs. Ad qd rñdet aug. v. de tri. q in accñtibus itelligit semp mutabilitas aut p destructōz forme sicut isepabilibus accñtibus: aut per mutatōz subiecti vt in sepabilibus corpalib⁹. sicē i nigredine corui: aut p diminutōz vel augumentū sicut in vita aie. aia. n. magis viuit cū sapit: minus cū desipit. ⁊ iō neqꝫ fm accñs dicit q dicit pr ⁊ q dicit filius: qr eternuz ⁊ incōmutabile ē. ¶ Ad scōm dōm q in creaturis hec diuisio est sufficiēs. omne qd ē aut est ens per se nō in alio: aut est non per se sed in alio. hoc est omne qd ē aut ē substātia: aut accñs. non sic aūt est in diuinis. qr vt dicit boe. de trini. nihil est subiectum in trinitate. ⁊ ideo cū accidēs dicat eē in subiecto: nihil ē vel df in deo fz accñs. Intelligitur igitur hec diuisio ens aut est ab alio: aut nō ab alio. Si nō ab alio: sic ē ens diuinū. Si ab alio: sic est ens creatum: qd subdiuiditur i ens in alio ⁊ ens non in alio. non habet igitur locum distinctio dicta in diuinis. ¶ Ad vltimuz dōm q quēadmodū sba fm q df vnum de decē generi

bus:nō ptinet diuinā eēntiā. qm̄ huiusmōi sb̄a dꝫ
sb̄m ⁊ hꝫ intentōēz ꝯpositōis:ſꝫ sb̄a si abstrahat
ab intentōe subiecti ⁊ ꝯpositōis:dr̄ de diuina eſſē
tia ſicut dictū eſt. Silr̄ dōm. ꝙ relatio ſm ꝙ dicit
vnū de decez generibus ñ ptinet relatōēs diuinas:
ſꝫ ſm ꝙ abſtrahit a rōe accidētis ſic dꝫ in diuinis.
mutat̃ igit̃ ſm intentōēm qua accipit̃ in gnē acci-
dētis. manet tñ ſm intentiōēz veritatis respectus
vel habitudinis ſicut plenius patebit.

Tertio querit̃ .§. iij.

vtꝝ in diuinis ponendū ſit p̄dicamētū relatōis. Ad
qđ ſic boetius de trinitate. adaliqd oīno p̄dicari
nō pōt:ſꝫ nihil in diuinis ponendū eſt qđ p̄dicari
nō pōt: ergo adaliqd in diuinis ponēdū nō eſt ꝓ
p̄dicamēto. ¶ Itez boetius in li. de tri. dicit ꝙ oīa
p̄dicamenta cū aſſumūt̃ in diuinā p̄dicatōēz mu-
tant̃:ergo eque mutant̃ sb̄a ⁊ adaliqd ſicut alia p̄
dicamenta. igit̃ vel oīa p̄dicamenta erūt ponēda
in trinitate:vel nulla. ſed nō oīa:ergo nulla. ergo
nec p̄dicamentū sb̄e nec relatōis. ¶ Itez gnā p̄di
camentoꝝ ſūt impmixta ita ꝙ vnū genus ñ ē aliđ
nec vnū p̄dicamentū eſt aliud. vñ in pħia nulla ē
verior iſta:nullū adaliqd eſt sb̄a. ſꝫ in diuinis nul
la falſior illa:nullū adaliqd eſt subſtātia. qm̄ pater
eſt eēntia diuina. Relinquit̃ igit̃ ꝙ in diuinis sb̄a
⁊ adaliqd ſiue relatō nō faciūt differre p̄dicamē
ta. ¶ Itez adaliqd ſm ſuā intentōēm dicit idē qđ
ad aliđ qđ:ergo cū nihil in trinitate poſſit dici ſe
hēre vt aliud ad aliđ qđ:ergo ī trinitate ñ poterit
vere poni adaliqd. Cōtra. ſicut ꝓbatū ē ſupra:
in diuino eē eſt vnitas in pl̄ibus. ꝯſtās ē ꝙ ex pte
vnitatis accipit̃ vere intētio sb̄e ſm ꝙ ſupra dictū
eſt:ex pte pl̄alitatis ñ pōt accipi intentio sb̄e ſicut
ꝓbatū ē ſupra de vnitate diuine nāe: nec pl̄alitas
alicuius intētōis q̄ nō maneat cū ſūma ſimplicita
te. nulla aūt intentio alicuius generis nec q̄litatis
nec q̄ntitatis ⁊ ceteroꝝ eſt que nō addat aut mi-
nuat aut mutet respectu sb̄e pter ſolā intentōēz re
latōis. que ſicut ꝓbat boetius in li. de tri. nō addit
aut mutat aut minuit subſtātiā pl̄alitatis: ergo di
uina accipiet̃ ſꝫ intētōēz relatōis. Vñ boe. in li. đ
tri. sb̄a ꝯtinet vnitatē:relatio multiplicat trinitatē.
¶ Itez ſicut ſupra ꝓbatū eſt qōe de ordine diui-
naꝝ pſonaꝝ in diuino ordine neceſſario ponit̃ nā
⁊ ordo nāe ſm rōēm originis:ſꝫ dicit aug. ad maxi-
minū. cū dr̄ pater ⁊ filius:nō indicat̃ sb̄a ſꝫ ori-
go ſiue genitus ⁊ ingenitus. ſ. nō qđ ſit ſꝫ vñ q̄ſqꝫ
ſit vel nō ſit. ita in deo pr̄e ⁊ deo filio ñ vtriuſqꝫ
natura querat̃:vterqꝫ dñs nec magis alter altero
deus. ſi aūt origo pater eſt deus:đ quo filius deus:
de quo ñ pr̄ nullus ē deus. Et hec nōia ꝓpinqui
tatis ſūt nomina: nō nature. ⁊ ideo adaliquid di
cta vel relatiua dicūtur. Relinquit̃ igit̃. ꝙ vere ē
ponere in diuinis intentōēz adaliqd ſiue relatōis.

Nō cōcedēdū ē. dicēdū igit̃ ꝙ in diuinis acci-
pit̃ p̄dicatio ſm relatōēz. nec tñ relatio illa intelli
git̃ vt accñs ſicut in creatura. intētio. n. relatōis ē
accidēs que ſequit̃ subſtātiā ꝯpoſitam ſicut eſt in
creatura. Naz in principijs subſtātie que ſūt ma
teria ⁊ forma accipit̃ relatio q̄ nō ē accidētalis ſꝫ
eēntialis. ſicut ineſſe materie coaccipit̃ intētio po
tētie. vñ materia dicit poſſibile ad formā. in eſſen
tia forme coaccipit̃ intētio actus ſm quē ē perfe
ctio potētie materie. Relatōes ergo potentie ⁊
actus accipiūtur in principijs subſtātie eēntialr̄.
multo ergo magis in īfinitū relatio in diuis acci-
piet̃ eſſentialis nō accñtalis. Vñ nota ꝙ adaliqd
prius eſt intentōe accidentis ſimplr̄: tñ in creatu-
ris mutabilibus ꝯſequit̃. qđ ſic manifeſtat̃. Tria
hec accipit intellectus. eſſe: ⁊ eſſe ad: ⁊ adeſſe.
Eſſe qđ accipit abſolute ⁊ vt ꝑ ſe accipit ſm in-
tentōēz subſtātie. Adeſſe vero accipit ſꝫ intentōēz
accidentis. Accñs eniz eſt qđ adeſt ⁊ abeſt. Sed
eſſe ad: accipit ſꝫ intentōēz relatōis ſiue adaliqd
quoniā adaliqd dicit̃ ſm eſſe ſuū ad aliqd ſe ha-
bens. Cū ergo intentio eius qđ eſt eſſe ad: ſit pri-
or q̄ intentio eius qđ eſt ad eſſe. prior eſt ſimpli-
citer intentio adaliqd ſiue relatōis q̄ intentio ac
cidentis quāuis in creaturis ꝓpter eſſe quod eſt
mutabile eē ad cadat in itentōēm accidētis. ¶ Re
ſpōdet igit̃ ad primū. ꝙ illud qđ dicit boetius. ꝙ
ad aliquid oīno nō predicat̃. intelligit̃ q: nō pre-
dicat̃ vniuerſaliter. ⁊ hoc eſt qđ dicit nō predicat̃
oīno:ſꝫ de vno ſolo. ſicut pater filius de vno ſolo
p̄dicātur. nō ſicut eēntialia que dicūt̃ ſꝫ subſtātiā
vt deus bonus ⁊ p̄dicātur vniuerſalr̄ đ tribus per
ſonis. ¶ Ad ſcđꝫ dōm quoniā ī trinitate adaliqd
eſt sb̄a ꝓpter ſūmā ſimplicitatē ſm quā verū eſt
ꝙ deus eſt omnia ſua vñ pater ē deus ⁊ pater eſt
diuina eēntia. Sed in creaturis vbi ē ꝯpoſitio ⁊
mutabilitas. nec ſm rez nec ſm rōēm ad aliqd ⁊
subſtātia idē eē poſſūt. nō tñ ex hoc ſequit̃ ꝙ ī di
uinis nō ſit differēs p̄dicamentū subſtātie ⁊ ad-
aliqd. ꝙ. n. in diuis dicit̃ adaliqd eſſe sb̄a: iſtđ hꝫ
veritatē ꝓpter īdifferētiā ſimplicitatis in eēndo.
ꝙ vero dicit̃ differēs p̄dicamētū sb̄e ⁊ adaliqd:
iſtud hꝫ veritatē ꝓpter differētiā rōnis in dicēdo
cui cū differētie subeſt veritas: q: ē ibi veritas sb̄e.
veritas relatōis. ⁊ aliqd dicit̃ de vno qđ nō de al
tero. vnitas. n. de subſtātia: pl̄alitas vō đ relatiōe
vere itelligit̃. ¶ Ad illud vō qđ dicit boe. ꝙ oīa p̄
dicamēta mutant̃. dōm ꝙ oīa mutant̃: ſꝫ tñ diſſi-
milr̄. Alia. n. p̄dicamēta a subſtātia ⁊ relatōe mu
tant̃ duplr̄. ſm rōēm ſui generis: ⁊ ſm rōēm qua
ſūt in creatura: ſicut pꝫ ī ſingulis. Subſtātia vero
⁊ adaliqd mutant̃ vno mō. Mutant̃. n. a rōne q̄
ſūt ī creatura: ſꝫ manēt ſꝫ intētiōēm primā ſui ge-
neris. Nā sb̄a vt ē in creatura subſiſtens. ſ. accidē
tibus: ñ ē in diuis: tñ ī diuis eſt subſtātia vtens ꝑ ſe
iterū in creatura ad aliđ ē accñs. q̄ mō nō ē in di-
uinis: ſꝫ tñ in diuis eſt ad aliud hoc ē ad aliud ſe

hñs:vel potiꝰ ad aliū ſit hñs. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ intētio eius ꝙ ē adaliqd. ꝯphēdit eē ad:in reſpēu ad aliud qd:vel i reſpēu ad aliū quē. Scdō ꝙ adaliqd dr in reſpēu ad aliud qd:ꝑ qđ ponit dr̄ia ſubē:eſt i creatura. adaliqd vō ſm ꝙ dicit i reſpēu ad aliū quē ꝑ qđ ponit dr̄ia pſone ñ ſubſtantie:ponit i diuinis ſicut ꝓbatum ē ſupra queſtione de veritate diuinaꝝ perſonarum.

Quarto que- .§. iiij.

rit qualr circa diuina ſit accipere intētōes alioꝝ ꝑdicamētoꝝ:vt quantitatis qualitatis ⁊c̄. Circa qđ querunt tria. Primo vtruꝫ alia ꝑdicamenta a ſuba ⁊ relatiōe ſint accipiēda i diuinis. Secūdo vtrū oīa aliquo mō. Tertio vtrū aliqua ꝓprie aliqua iꝓprie. Ad primū ſic. cū ꝑdicamenta ordiata ſint vt prio ſit ſuba. ſcdo qūtitas. tertio qualitas. quarto adaliqd. ergo ꝓpiquius ordinat ad ſubam q̄litas ⁊ quātitas q̄ꝫ adaliqd. Cuꝫ ergo potius ponēdū ſit i diuinis ꝑdicamētuꝫ qđ ē ꝓpiquius ſube q̄ꝫ qđ ē remotius. ergo potius dnt poni i diuis quātitas ⁊ qualitas q̄ꝫ adaliqd. ſi ergo ponit adaliqd i diuis:multomagis ponetur quātitas ⁊ q̄litas. ¶ Itē dicit aug. ꝙ i relatione pſonaꝝ nūerus cernit ſꝫ nūerus ē ſpēs quātitatis:ergo ⁊ i diuis ponit quātitas. ¶ Itē boe. in li. de tri:ꝙ dr deus ē magnus refert ad quātitatē. ꝙ dr deus ē iuſtus refert ad q̄litatē:ergo vere ſūt i diuis hec ꝑdicamēta. ¶ Iteꝫ vbi eſt ponere ſpēm ibi ē ponere genus:ſꝫ i diuis ponimus iuſticiā:ſciam:que ſūt ſpēs qualitatis:ergo ⁊ q̄litatē. ¶ Itē ſi bonꝰ iuſtus magnus. dicta d deo vertunt in ſubam:quare ſilr ñ pñt verti eoꝝ genera. ¶ Ite cū multe ſint ſpēs qualitatis ſicut paſſibiles qualitates:color:ſapor:⁊ ipotentie naturales que cōſtat ñ dicunt de deo:que erit ratio q̄re nomia quarūdā ſpērum quātitatis ⁊ qualitatis vertunt i diuinā ꝑdicationēꝫ:vt iuſtus ⁊ bonus: ⁊ ñ alia. ¶ Itē cū decē ſint genera. ſuba. quantitas. qualitas. relatio ⁊c̄. qūo accipiant i diuis.

Contra. aug. v. de trini. intelligamus deū ſine qualitate bonū. ſine quātitate magnum. ſine indigētia creatorē. ſine ſitu preſidentē. ſine loco vbiqꝫ totū. ſine vlla ſui ꝯmutatiō mutabilia faciētē nihilqꝫ patientē. ſine habitu oīa ꝯtinētē. Ex quo relinquit huiuſmodi ꝑdicamēta ñ eē ponēda in diuinis. Rñdeo. ꝙ cetera ꝑdicamenta ſm ſua genera raro attribuunt diuis. ſm vero ſuas ſpecies ſub diſtinctione que iā dicet:attribuunt deo ſm illū modū quo dicit Boeti. ꝙ talia erūt ꝑdicata qualia ꝑmiſerūt ſubiecta. Unde cū de creaturis ꝑdicamēta dicunt: quedam eoꝝ ſignificant ſubam:quedam accidētia. Cū vero quis hec in diuinā predicationē verterit cūcta mutant. Naꝫ cuꝫ dicimus deus. ſubſtantiā quidem ſignificare videmur:ſed eam que ſit vltra ſubſtantiam. Cuꝫ vero iuſtus qualitatem quidē ſed non accidētē: ſed eā que ſit ſubſtātia. Itē cum magnū quātitatem ſignificare videmur:ſꝫ eam que ſit ipa ſuba. ¶ Ad primū ergo obiectū dicendū. ꝙ relatio ſicut dictum eſt dupliciter accipit. Uno modo ſm ꝙ ꝯſequit eē ꝯpoſituꝫ ⁊ mutabile: ⁊ hoc modo ꝯſequit ordine rationis eē ſubſtātie qualitatis ⁊ quātitatis. qꝛ ꝯſequentē ad ſubſtantiā ē accipere relationē que ē idētitas:ſm quantitatē. relatōem que ē equalitas:ſm qualitatē relationē que ē ſimilitudo. Preterea quātitas ꝯſequit ſubſtātiaꝫ ratione materie:qualitas ratiōe forme. relatio q̄ ē decēs ratione ꝯpoſiti. Alio modo accipit relatio. ſm ꝙ intētio relatōis antecedit eē accidentis eē ad eſſe. ⁊ hoc mō eētialis ē ipſi ſube. ⁊ ꝓpiquius adheret ipſi ſube q̄ꝫ qualitas vel quantitas ſicut ſupra declaratū ē in pricipijs ſube materia ⁊ forma. ¶ Ad ſecundū dicendū. ꝙ numerus qui ē in diuinis excēdit genus quātitatis ſicut declaratū ē ſupra queſtione de numero pſonaꝝ. numerus. n. qui eſt quantitas ē vnitatū ſubaliter differentium. qđ nullo mō ē in diuis:eſt tñ ibi numerus vere pſonaꝝ ſicut ſupra dictū ē. ¶ Ad tertiū quod dicit boe. ꝙ deus ē magnus refert ad quantitatē. ꝙ iuſtus ad qualitatē. intelligit q̄ꝫtum ad modū dicendi:qꝛ dicit ꝑ moduꝫ qualitatis ⁊ ꝑ modū quātitatis ⁊c̄. nō q̄ꝫtum ad exiſtētiā rei. vt predicet forma qualitatis ⁊ quātitatis. ¶ Ad quartū dicendū. ꝙ ñ ſequit vbi ſit ponere nominatōem ſpeciei ſit ponere nominationē generis. ⁊ ratio ē. quia genera generaliſſima ſicut qualitas ⁊ quātitas dicunt i dependentia ad ſubam. Preterea nomia geneꝝ accidentiū dicūt reſpectū in ꝯcreatione ad ſubaꝫ ⁊ i oppoſitōe: ⁊ ideo ñ ꝯueniēter pñt ꝯuerti i predicatōem ſube. hinc ergo ē:ꝙ nomia ſpecieꝝ ꝯuertunt i diuinā predicatōem ñ nomia geneꝝ. ¶ Ad quintum dicēdū. ꝙ omne accidēs dicit defectū a ſuba. vñ defectōem entis:noia ergo quedā ſpecieꝝ addūt defectū ſupra defectū generis. quedā vero addūt vltra genus ꝯplementū ⁊ pfectionē potius q̄ꝫ defectuꝫ. Preterea nomina ñ ꝯueniūt aſſumere i diuinaꝫ predicationē ſicut paſſibiles qualitates color ⁊ ſapor rōne defectus quē addūt. alia vero rōne ꝯplementi quē addunt ſupra intentionē generis poſſūt:qualia ſunt bonus:iuſtus:ſapiēs: ⁊ huiuſmodi. Ad aliud vero iam patebit ſolutio.

Quinto querit .§. v.

vtrū omnia alia predicamēta ſm aliquā differētiā a ſubſtātia ⁊ relatiōe ſit accipere in diuinam predicationē. qđ videt. qꝛ i ſcripturis nomia accipiunt ſm oīa genera. qꝛ ſm quantitatem dicitur magnus. ſm qualitatem iuſtus. ſm agere dicit creare. ſm pati iraſci. ſm quādo dicit ſemper eē. ſm vbi dicit vbiqꝫ. ſm ſituꝫ dicit ſedere ſug

cherubin. sm habitu dicit amictus lumine. sz vero relationem dicit dominus vniuersorum. ¶ Contra boetius in li. de trinitate. deus sm substantiam dicitur iustus sm qualitatem: magnus sm quantitatem. reliqua vero .vij. generum que sunt accidentia: neqz de deo neqz de ceteris predicantur. ex quo videtur q sola tria genera: hoc est nomina trium generum tantum de deo predicentur. ¶ Item boetius in li. de trini. situm et passionem requiri in deo non oportet. ergo videtur q in deo non debeat requiri predicatio sm situm et sm passionem. sz queritur quare excludit potius ista duo quam alia. ¶ Item fuerunt qui dixerunt q cum duplex sit passio. corporalis et animalis. Corporalis passio de deo non dicitur: sz animalis. vt iratus est furore dominus. Sz contra ad heb. vi. Rursum crucifigentes sibimet filium dei. et .iij. malach. Vos configistis me gens tota. et constans est q ista verba sunt significantia corporales passiones. Responsio q omnium predicamentorum nomina dicuntur de deo: sz tamen differenter sicut et de alijs. Nam nomina trium predicamentorum vt substantie. qualitatis quantitatis. cum predicantur quasi rem monstrant. reliqua vero septem quasi circunstantias rei. Tria enim prima rem esse aliquid ostendunt. vt cum dicitur res esse substantia. vel res esse magna vel bona. reliqua vero non esse sed potius extrinsecus aliquid quodammodo affigunt. vt cum res dicitur alicui vel alicubi vel agere vel pati et sic de ceteris. cum enim dicitur homo iustus vel magnus sicut dicit Boetius. homo est id quod predicatur. sed cum dicitur homo est in foro vel hodie: non dico q homo sit hoc. sz q homo mensuratur his vel continetur. Simili modo cum dicitur deus est iustus vel magnus: deus dicitur idem esse q iustum magnum. sed cum dicitur deus est verus vel deus est semper significatur aliqua habitudo rerum a deo que continentur aut mensurantur loco vel tempore. ¶ Ad primum ergo quod obijcitur hoc modo sm boetium. q eorum que predicantur. quedam predicantur ex eo q sunt ad ipsum de quo predicantur vt ea que dicuntur sm substantiam. quantitatem. qualitatem. Alia vero ex eo q se habent in aliqua habitudine ad illud de quo predicantur. vt relatio. et quando et vbi. et agere et pati. situs. et habitus. Secundum primum modum dicit boetius q reliqua non predicantur nec de deo nec de ceteris: sed si predicari accipiatur communiter ad predicari sm inherentiam et ad predicari per assistentiam: omnia predicantur: Cum vero assumuntur in diuinam predicationem: nomina horum generum mutantur sicut et alia. Unde cum dicitur sm predicamentum relationis dominus designatur habitudo que est domini respectu seruitutis siue subiectionis creature. Cum vero dicitur deus creat sm predicamentum actionis: designatio est habitudinis cause ad effectum. Cum dicitur deus iratus sm predicamentum passionis: designatur ex consequenti habitudo que est in vindicandis maleficijs. scilicet illatio pene. Cum dicitur sedere super cherubin sm predicamentum situs: designatur quomodo se habz ad superiores creaturas. scilicet vt excedens eas. Cum dicitur deus est semper. designatur quomodo se habeat ad temporalia. scz vt concomitans ea sm omne tempus presens preteritum et futurum. Cum dicitur esse vbiqz. designatur quomodo se habeat ad omnem locum et circunscriptionem scz vt presens in omni loco et omni circunscriptioni. Cum vero dicitur amictus lumine sicut vestimento sm predicamentum habitus. significatur habitudo ad exteriores creaturas quam ipsas exterius declarat. ¶ Ad secundum respondetur q dicit boetius situm et passionem in deo requiri non oportet plusquam de ceteris. hec est ratio: quia situs ponit materiam: passio vero mutabilitatem. Materia autem et mutabilitas maxime relegantur. et ideo ista sm maiorem impropietatem dicuntur de deo quam cetera. ¶ Ad vltimum quod obijcitur q verba et passiones corporalis et passionis animalis inueniuntur dici de deo. dicendum q hoc est sz maximam improprietatem qua solent attribui nomina aliquarum rerum propter consequentem. Unde hoc modo dicitur deus penitere non q passio penitentie insit: sz quia illud quod solet consequi penitentem ei conuenit scz mutare opus. Similiter cum dicitur irasci non significatur q passio ire ei insit sed actus quem solet consequi. scilicet mutare opus. Similiter cum dicitur configi. hoc dicitur adhuc per maiorem improprietatem. duplex enim est hic improprietas. vna quia attribuitur cause quod est effectus. hoc est deo quod est gratie. alia quia ponitur actus precedens pro consequenti. Unde cum dicitur filius dei crucifigitur in nobis. non aliud intelligitur nisi quia gratia eius iterum et deficit in nobis per peccatum. ponitur ergo crucifigi pro interire quia crucifixionem solet consequi mors siue interitus: et filio dei attribuitur quod est gratie.

Sexto queritur .§. vj.

de huiusmodi predicamentis. an aliqua dicantur de deo proprie. Ad quod aug. v. de tri. quod ad faciendum attinet fortassis de solo deo verissime dicitur. solus enim deus facit et ipse non fit neqz patitur: ergo predicamentum actionis proprie conuenit deo. ¶ Item aug. in eodem. non participatione magnitudinis deus magnus est sz seipso. quia ipse est sua magnitudo. hoc de bonitate et de eternitate et de omnipotentia dei dictum est. omnibusqz predicamentis que de deo possunt pronunciari que ad seipsum dicuntur: non translatiue aut per similitudinem sz proprie. ergo magnum et bonum que dicuntur de deo sm predicamentum qualitatis et quantitatis dicuntur de deo proprie. Contra predicta. auctoritas augu. eodem li. intelligamus deum sine qualitate bonum. sine quantitate magnum. sine indigentia creatorem. sine vlla sui mutatione mutabilia facientem etc. ergo ista dicta de deo transferuntur a significatione propria. quia a genere proprie: ergo dicuntur improprie. ¶ Item queritur quare non dicit aug. deum sine relatione creatorem: sicut dicit sine qualitate bonum sine quantitate magnum. Item quare similiter non dicit sine actione facientem sicut dicit sine qualitate bonum. sed dicit sine mutatione facientem.

Responsio in intentionibus nominum que accipiuntur sm hec genera attendendum regulariter q illa nomina que dicunt intentionem materialiter vel corporeitatis vel mutabilitatis vel imperfectionis translatiue et non proprie dicuntur de deo indistincte. inde est q nomina

que dicūt sitū seu positiōez pp mālitatē: ⁊ nomia que dicūt habitū ꝓpter corporeitatē: ⁊ noia que dicūt vbi pp iperfectiōem. ⁊ noia que dicunt qñ ꝓpter mutabilitatē. nō dicūtur de deo ꝓprie sed trāslatiue. Vñ aug. v. ō tri. situs ⁊ habitus ⁊ loca ⁊ tpa nō ꝓprie sȝ trāslatiue ac p silitudinē dicunt ī deo. Nā ⁊ sedere sup cherubin dī qȝ ad situ. ⁊ abyssuȝ tanq̄ vestimētū amicus qȝ ad hitū ⁊ anni tui nō deficiēt qȝ ad tps. ⁊ si descēdero ī celū tu ibi es qȝ ad locū. Noia vero generꝫ q̄ nō dicunt nec mālitatē seu corporeitatē nec mutabilitatē seu iperfectionē. si abstrahant coꝝ itētōes a mō quo sūt ī creaturis: dicunt deo ꝓprie ꝯuenire. si ut sic dicit aug. ō deo ꝓprie aliqd dici pōt. Scōȝ vero modū q̄ sūt ī creaturis accepta ō deo dicent iproprie. Vñ aug. de tri. dicit. ꝙ cū dī magnū de creatura vt de domo vel de mōte. dī magnū ꝑticipatiōe. ⁊ ñ ē creatura sua magnitudo. sȝ cū dī magnū ō deo. dī magnitudo ꝑ eēntiā ⁊ ipe ē sua magnitudo. accipit autē hic magnū aug. fm ꝙ ē cōe ad magnū dimēsiōe ⁊ magnū virtute. Nā ī deo nō ē magnū dimēsione sȝ magnū in virtute. ita intelligēdū cū dicit bonus ⁊ huiusmodi hoc ergo mō vult dicere aug. ꝙ dicunt ō deo ꝓprie huiusmodi noia abstrahēdo a mō quo sūt ī creatura. vñ dicit sine q̄litate bonus sine q̄titate magnus. ¶ Ad illud qȝ dicit. quare nō dicit sine relatōe creatorē. Rñsio dicēdū ꝙ intētio relatōis fm se nō dicit mutabilitatē nec mālitatē nec iperfectōem. vñ sicut dicit boetius nō auget nec minuit qȝ fm ipsā denoiat. ⁊ iō diuino eē nō repugnat. imo ꝯuenit. sȝ fȝ ꝙ intētio relatōis ꝯsideratur ī creatura mō ī depēdētiā vel in vtroqȝ vel ī altero extremoꝝ relatōis: ⁊ ita ponit idigentiā. Jdeo aug. ꝯueniēter dixit sine idigētia creatorē: signās noīe creatoris habitudinē relatōis diuine eē ad creaturas priuās indigētiā. idest modū iperfectōis relationis put est in creatura. nō ipsaȝ relationē. Simili mō rñdendū ad vltimū. qȝ intētio actionis fm se nō dicit iperfectionē seu mutabilitatē. sed intētio put est ī creatura ponit in agēte mutabilitatē. Jō aug. ꝯueniēter dixit sine mutatōne mutabilia faciente. priuās mutabilitatē non actōez. ⁊ ī hūc modū terminat itroductoria ⁊ in generali inq̄sitio nominū diuinoꝝ.

Questio. xlix. ō diuis nomibus in speciali.

a Diuinitate christi gra ꝯsequēter ingrēdū ē ō noibus diuis ī spāli. doctorū aūt positio ē vt noia diuina q̄daȝ sint eēntialia. q̄dā ꝑsonalia. q̄dā notōalia. cuius positōis rōem ifra maīfestabimus. In primis ingrediētes de noibus eēntialib⁹ fm distictōez damas. primo li. vbi signat hāc diuisionē noiuȝ eēntialiū. q̄dā dicunt ō deo mistice: q̄dā simbolice fm ꝙ distīguit btūs dyoni. theologiā symbolicā ⁊ misticaȝ. iuxta vba euāgelij Math. xiij. Vobis datū ē nosce misteriū regni dei ceteris ī parabol. Theologiā igit parabolicā siue symbolicā ꝓpōebat dñs turbis noians diua silitudinib⁹ corpalib⁹. theologicā vero misticā ꝓponebat discipulis: exponēs eis diuia signatōibus spiritalib⁹. Ea ergo q̄ corpali mō ō deo dicūt: dicūt symbolice siue parabolice. q̄ vero dicunt de deo spūali mō dicūt mistice. Noium aūt q̄ dicunt ō deo mistice fm damas. ē hec distictio. nā q̄dā dicunt ō deo absolute: q̄dā vero dicunt fm hitudinē siue respectum. vbigra creator. dñs ⁊c. Jtē coꝝ q̄ dicunt absolute. quedā p modū positōis. q̄dā p modū priuatōis ⁊ signāt qd ñ ē. verbigra. icorpalis. Jtē coꝝ q̄ dicunt ō deo p modū positōis. q̄dā dicūtur ō deo fm ea q̄ prio ptinēt ad sbam: q̄dā vero fm ea q̄ sequunt sbam. verbigra. Justus ⁊ misicors bonus. ⁊ dī hoc ꝯsequi sbam fm silitudinē ad ea q̄ ꝯsequunt sbaȝ ī creaturis. Jtē coꝝ que dicūtur fm ea q̄ prio ptinēt ad sbam ⁊ absolute ⁊ p modū positōis. q̄dā dicunt ō ipo fm ipȝ eē. vt ens ⁊ q ē. q̄dā fm opatōez substātialē vt dns qȝ ipo nit ab opatōe. Et hoc ē qȝ dic damas. primū nomē ipsi⁹ eē ōmōstratū ē vt ens ⁊ q ē. Scōȝ vero opatōez. s. v. deus icorpale vō icreatū ⁊ q̄cūqȝ talia qd nō ē signāt vt ꝙ nō corrūpit neqȝ creatus ē. Bonū aūt ⁊ iustū ⁊ quecūqȝ talia sequunt naturā. nō ipsaȝ substātiā oñdunt. dñs aūt ⁊ rex ⁊ quecūqȝ talia habitudinē ad ea qbus distinguit ostendūt. fm ergo hūc modū ō diuis noibus inquirēdū ē. Prio ō noibus ꝯsignātibus ipm esse absolute. Scōo de noie opatōis. Tertio ō noib⁹ priuatiuis. Quarto de noibus ꝯsequētibus nāȝ. Quito de noibus respectiuis. Sexto ⁊ vltio de noibus symbolicis. In primis igit ō nomibus eēntialibus ꝯsignātibus diuinū eē absolute. Significat āt diuinū eē ⁊ noialr: ⁊ ꝓnoialiter. Nominalr āt significat diuina eēntia vt quo ē q̄si mō abstracto noie eēntie vel existētie. ⁊ vt ꝙ ē velut p modū ꝯcreti noie entis. ⁊ q ē. Jō hoc ordine inq̄rimus. Prio de noie eēntia. Scōo de nomine existētia. Tertio ō noie entis. Quarto ō noie qui ē. Quinto ō signatōe que ꝓnoialis est.

Membrum primum.

p Rimo querit ō noie eēntie hoc mō. Prio an hoc noie nominet diuinū eē. Scōo. an nominetur proprie. Tertio. an vniuoce nominet istud nomen creatorem ⁊ creaturā. Quarto vtrum sit appropriabile persone.

Articulus primus.

D primũ sic dam. hoies hñc grossaʒ
a carnẽ indutos diuinas ⁊ imateriales
diuinitatis opatões intelligẽ ⁊ dicere
ipossibile ẽ: nisi imaginib⁹ formis ⁊
notis que sunt ꝫ nos. cũ ergo hoc nomẽ ẽẽntia
significet i oimoda absolutõe quo res ẽ sicut ens
significat qꝺ res ẽ. Quo aũt deus ẽ nõ ꝯprehẽdi
mus imaginẽ nec forma nec nota: ergo hoc noie
ẽẽntia nõ noiabimus diuinũ eẽ. ¶ Itẽ inuisibilia
dei sicut dicit apostolus sempiterna virtus ⁊ di/
uinitas p ea que facta sũt ꝯspiciunt. nec aliter hic
in via itelligit diuinitas: ergo cũ hoc nomẽ ẽẽn/
tia significet i oimoda absolutiõe. non. n. ꝯsignat
aliquã intẽtõẽ vl' habitudinẽ ad id qꝺ factũ ẽ. nõ
n. intẽtõeʒ aliquã causalitatis vel opatõis vel ex
cellẽtie ꝯsignat vel ꝯnotat. ergo hoc noie nec [illegible]
telligetur nec noiabit a nobis diuitas. Cõtra aug.
v. de tri. ẽ sine dubitatõe substãtia vel melius ap/
pellat ẽẽntia quã greci vsiã vocãt. sicut. n. ab eo
qꝺ ẽ sape dcã ẽ sapiẽtia ab eo qꝺ ẽ eẽ. dicta ẽ ẽẽn
tia. Qꝺ ꝯcedendũ ẽ. ⁊ dꝺʒ ꝙ noiatio diuini eẽ
ẽ duobus modis p effectus ⁊ p impressiones no
tionũ que sunt indite intellectui. p effectus noiat
creator oipotẽs ⁊ ẽt deus. sic patebit: p ipressio/
nes vo notionũ q̃ sunt indite itellectui noiant ens
verũ ⁊ bonũ. he. n. notões entis primi ⁊ veri pri
mi nobis ipresse sunt vt declaratũ ẽ supra qõne
de diuina ẽẽntialitate ⁊ qõne de bonitate. Notio
aũt entis pria est q2 ens ẽ primũ intelligibile. Vñ
hac notõe sibi ipressa de diuino eẽ sic dicit dam.
ꝙ cognitio eẽndi deũ naturaliter nobis iserta ẽ.
nominat deum ens ⁊ ẽẽntiam. ⁊ hoc ꝫ nos. Cũ
vo ꝯprehendit simplicitatẽ diuini eẽ in quo non
differt quo ẽ ⁊ ꝙ ẽ. iõ cogit ꝫm nos noiari duo/
bus noibus. noie ẽẽntie qua significat vt quo est:
noie entis quo significat vt qꝺ est. ¶ Ad illud qꝺ
obijcit a Joãne dam. iã pʒ rñsio. q2 noie essentie
noiamus deum ⁊ forma hoc ẽ notiõe nobis in
dita: ⁊ ẽt ꝫm nos. ¶ Ad illud qꝺ aplꝰs dicit dꝺʒ
ꝙ diuinitas intelligitur p ea que facta sunt: nõ tñ
negat qn possit intelligi p notiões impssas. Et tñ
si diceretur ꝙ nõ est possibile aliter intelligere di
uinitatem nisi p illud qꝺ factum ẽ. tũc notões in/
serte ad cognoscẽdũ deũ. ꝯputarent i his q̃ facta
sunt sicut media ad itelligẽdũ ⁊ noiandũ deũ: no
tio tñ entis siue essentie absolute ab oi ꝯpatione.

Articulus secundus.

Tem queritur an noie ẽẽntie nomine
i tur diuinuʒ eẽ proprie. ⁊ cũ ab eo qꝺ
est eẽ dicatur ẽẽntia sicut dicit aug. eẽ
aũt vel ens non noiat ꝓprie deũ. sed
cõiter in quadam analogia. ergo nec hoc nomẽ
ẽẽntia nominabit diuinam ẽẽntialitateʒ proprie.

¶ Contra augu. vij. de trini. ẽẽntia vere ac ꝓprie
dicit ita: vt fortasse solũ deũ dici oporteat ẽẽntiã.
Est. n. vere solus q2 incõmutabilis: atqȝ nomen
suũ famulo suo moysi enũciauit cũ ait. ego sum q
sum. ¶ Iteʒ hyero. ad marcellaʒ deus solus qui
exordiũ non hʒ: vere ẽẽntie nomẽ tenuit. Rñ/
sio hoc nomen ẽẽntia si intelligatur cõiter non ẽ
ꝓprium nomen dei imo extenditur ꝫ analogiã
sicut ens ⁊ eẽ ad creaturas. Si vero intelligatur
cũ precissione vel priuatione eius ꝙ est ab alio vl'
ens mutabile: efficitur ꝓpriuʒ nomẽ diuine ẽẽn/
tialitatis. ẽẽntia. n. noiat ẽẽntialitatẽ nullo addito.
Si ergo cũ hac ꝑcisione noi [illegible] essentialitatẽ vt. s.
essentia dicat ẽẽntialitatẽ cũ nihil addit vel ꝯpo/
nitur sʒ ẽ oimodo simplex: hoc mõ ꝓpriũ ẽ no/
men dei. Itẽ ẽẽntia dei significat ẽẽntialitatẽ vt se
ipso ens. si ergo cũ priuatione intelligat ẽẽntiali-
tas seipso ens non alio. hoc mõ ꝓ priũ nomẽ ẽ di
uine ẽẽntialitatꝭ ⁊ sic itelligũt auctes aug. ⁊ hier.

Articulus tertius.

Ertio q̃rit vtrũ ẽẽntia ꝫm ꝙ cõit acci
t pit dicat vniuoce vl' equoce. ⁊ cũ di/
cat phs sigs oia entia vocet: equoce n̄
vniuoce nũcupabit. Vñ ens ñ dr vni/
uoce d sba ⁊ accñte: ergo nullomagis ẽẽntia [illegible] di
cet vniuoce d ẽẽntia creatoris ⁊ creature. ¶ Itẽ
nõ põt accipi ꝓportio aliqua creatoris ⁊ creatu
re. nec ꝫ genus nec ꝫm accñs ẽẽntie create ⁊ in/
create. ergo non vniuoce. ¶ Itẽ si dicat ꝙ nõ di
catur vniuoce sed analogice. hoc est ꝫm prius ⁊
posteri⁹ sicut ens d sba ⁊ accñte. Cõtra. vbicũqȝ
est cõitas ꝫ analogiã. q̃uis nõ sit ponẽ formaʒ
vnã cõeʒ sic i vniuocis ẽ tñ ponẽ ꝯpatõeʒ aliquã
vnã. vñ ẽt bonũ qꝺ dr ꝫ analogiã d deo ⁊ crea
tura ponit ꝯpatõʒ quã. s. oẽ bonũ creatũ ẽ ordina
bile ad bonum increatũ ⁊ bonũ increatuʒ ẽ tale
ad qꝺ oẽ aliud bonũ ordinat sicut ad finẽ. Cum
ergo hoc nomẽ ẽẽntia abstrahat ab oi ꝯparatione
significat. n. absolutissime id quo res ẽ: ergo non
erit accipe ꝯpatõeʒ vnã cũ dr ẽẽntia creata ⁊ cũ
dicitur essentia increata. relinquitur igitur ꝙ nõ
dicet ꝫm analogiam. ergo penitus. dicet equoce.
Cõtra eẽ vel ẽẽntia dr i his q̃ habẽt eẽ non ab
alio: ⁊ i hoc ꝙ hʒ eẽ ab alio. Silr ⁊ in his q̃ hñt
eẽ nõ in alio vt sba: ⁊ in his q̃ hñt esse in alio sic
accedẽtia. Et q̃uis in his nõ intelligat ẽẽntiali/
tas vna: tñ itelligit habitudo vel ꝯpatio ẽẽntiali/
tatis vna. eẽ. n. vel ẽẽntia que hʒ eẽ in alio ꝯpatio
nem hʒ ⁊ dependẽtiã ab eẽ vel ẽẽntia que non ẽ
in alio sicut substãtia. Itẽ esse vel ẽẽntia eius qꝺ ẽ
ab alio: ꝯpationẽ ⁊ dependentiã habet ẽẽntialeʒ
ab eẽ vel ẽẽntia q̃ non ẽ ab alio. sic eẽ creatum ab
eẽ increato. Esse igit ⁊ ẽẽntia ꝫm analogiã dicet
de eẽ ⁊ ẽẽntia creata ⁊ icreata. Qꝺ ꝯcedẽdũ est.
Dꝺm ergo ꝙ ẽẽntia non dr equoce. nec tñ dicitur

vniuoce:sed analogice.sicut ondit Aug.v.d tri. alie eentie siue sbe capiut accidentia qbus in eis fiat quatacuq3 mutatio.deo aut huiusmoi ali/qd accide no pot.et io sola e incomutabilis cui pfecto ipm ee vn eentia noiata e:maxie ac verissime pcepit.qd eniz mutat no seruat ipz ee.et qd mutari pot et si no mutet pot qd fuerat no ee.ac p hoc solu qd ois mutari no pot sicut deus:ve/rissime dicit esse.ex hoc ergo pz:qd esse et eentia verissime et principalr dicit d deo:de creaturis vo per posterius et ita analogice. Ad illud qd obijcit qd eentia dicit sm oimoda absolutionez. dom qd veru est sm qd eentia dicit d deo.sz sm qd eentia dicit d creatura.dicit depedetia.sicut eniz ee de creatura intelligit ee ab alio qd necessario ponit depedentia ab ee no ab alio qd est increa/tu:ita eentia creare dicit eentiaz q e ab alia.q ne/cessario ponit dpedetia ab eentia que n e ab alia vt diuina.Et ita ponit vnitas compatois q facit analogia.no ex pte eentie diuine ad eentia creata:sz ex pte eentie create ad essentia diuina.que i oimoda dependetia est ad illam.

Articulus quartus.

Quarto querit vtru nome eentie sit appropriabile psone. qd videt: qz ens qd silr noiat deu in oimoda absolutoe:appropriabile e psone diuie. Vn conuenieter dicit ens generas p patre:ens genit[us] p filio:ens pcedes p spusco.ergo silr videt qd conuenieter dicet eentia generas p patre:eentia genita p filio. Itez aug.vij.de tri.pater et fili[us] sigill.tim dicut sapia de sapia sicut eentia de eentia.sed cu dicit sapia de sapia sapia appropriat et supponit psonas.ergo silr eentia cu dicit eentia. Contra.si eentia appropriaret psone.necessario noie eentie itelligeret habitudo vel respectus qd posset aliquo mo inuenire notio psonalis. cu ergo noie eentie solu significat dina eentialitas ab oi respectu absoluta.et sm idifferetiaz oimoda:n erit nome eentie appropriabile psone. Ite in concilio lateran.dnat opinio Joachim contra magistru petru lombardu.p eo qd dixit.i.sen/tetiar.v.dis.qd essentia no est gignens nec genita nec procedens.vbi manifeste ponit mgr.qd essentia no est appropriabilis personis.cui[us] intetiois declaratio sufficieter dca e supra inqsitoe d generatoe eena mebro.iij.arti.prio.vtru eentie conueniat gnare vel gnari. Rnsio ad h sm quosdaz e p distinctioez dicetes:qd quedd noia sut q significat diuina eentia per modu abstractu.vt eentia deitas. Queda vo significant p modu cocretum sicut deus.bonus. Queda vo significat medio mo.vt sapia virtus lume et huiusmoi.dicut ergo qd pria noia significat eentia et supponut p eentia tm.Vn n sut appropriabilia psonis:nec recipiut determiatoes psonales.Vn false vel inconuenieter dicit eentia vel deitas generas vl.genita.et hoc pp absolutioez sue significatois q e i abstractoe.Scda vo noia significat eentia et idifferetet supponut eentia siue psona.et io eqz iponit ad significadu hnte eentia.vt deus hnti deitatez.bonus hnti bonitate diuina.hns aut deitate vel bonitate et huiusmoi e psona.inde e qd hec noia ex na sue impositois hnt recipe determiatoes psonales.vn bene dicit deus generat deus generat. Tertia vero noia supponut et appropriant psonis.sz hoc hnt ab vsu locutois scto2:non a na sue impositois.qz sm impositoez sua significant abstracte.tn sm vsuz scto2 accipiutur vt concrete.s.p psonis.Vn dicut sapiam et virtute generate et genita.Vn et de sapia legit qd e priogenita an oez creatura. Sz qrit nihilominus.cu hec noia sic ipi dicut.quis minus pprie significet i abstractoe sic eentia et deitas.vn e qd ista magis sut appropriabilia psois qz eentia vl deitas, sic.n.h nome sapia i abstractoe di respeu hui[us] nois sapies.sic deitas respcu hui[us] nois deus.ergo sic conuenienter di sapia generas sapia genita: ita conuenieter dicet deitas generas deitas genita siue eentia. Ite aug.i li.d fide ad petru.sic xpm dei filiu.i.vna i trinitate psona deu ver credeit diuinitate ei[us] de na patris nataz esse no dubites. ex hoc ergo relinquit qd conuenient dicit diuinitas nata vel genita.ergo silr eentia vel deitas. Ite hylarius.viij.li.de tri.pdicamus ex eode eiusde generis genita naz naliter in se gignete habuisse na z ergo couenieter di na gignens et genita:sed no differut i deo eentia et na.ergo couenieter dicet eentia gignes et genita. Ite si dicat sicut dicit mgr in senteijs.v.di.li.i.qd oes iste locutoes iproprie et dicut emphatice.i.expssiue ad significadu veritatez vnitatis eentie i diuinis psonis. Vn ita exponende sut diuinitas genita.i.fili[us] q est na.et sic i ceteris.sz sm hoc erit eade ro i oibus eentialibus significatibus p modu abstractois. eque ergo conuenieter dicet in eentia genita vl gignes sic na vel diuinas vel sapia. Ite hoc vr supradicta auctez aug.qz sapia de sapia sic eentia de eentia. Sed quereret aliqs que habitudo notet p ppositoez de cu di eentia. Na cuz d dicat habitudine cae originalis cu di sapia d sapitia:ergo cuz dicit eentia de eentia:signatur ergo eentia origo ad eentiaz.nisi exponat vt prius filius qui e eentia:de patre q est essentia.ppterea dom sm damas.qd ea que sunt supra nos vt diuina cogutur dicere sm nos.hoc est sm modu coprehesiois humane.significant[us] igit diuina eentiaz absolute et hoc duobus modis.vt quo est hoc e significado eentiaz vt eentiaz:et qd est significado essentiaz vt in habete illam.vt per hoc nomen ens.Cum autez signatur essentia primo mo

n̄ ē aliquo mō appropriabilis ꝑsone. cum vero significat scdo mō hoc nomē ens ē appropriabilis ꝑsone. inde ē ꝙ bñ dr ens generās ens genitus. sz n̄ dr bñ ēentia generās ⁊ genita. ens .n. dicit ꝙ ē. ꝙ est aūt pōt dicere vel ipsā nām q̄ ē ēentia. vel ipsaz rē nature que ē ꝑsona. ꝑ hoc patz rn̄sio ad primū. ¶ Ad scdm dōm. ꝙ illa auctoritas augu. sic sapiētia de sapiētia. sicut ēentia de ēentia. dicit ad expressionez vnitatis sapiētie patris ⁊ filij sic ⁊ ēentia. Unde ibi dicit sic: hoc ē deo eē qd̄ sapere. Unde pater ⁊ filius simul sūt vna sapientia q2 vna ēentia. ⁊ sigillatim sapiētia de sapiētia sicut ēentia d̄ ēentia. dz ergo exponi sicut exponit magister sniaꝝ. i. filius qui est ēentia: de patre qui est ēentia. ¶ Ad illud vero qd̄ querit circa responsionē magistroꝝ de abstractis nominibus. dicēdū ꝙ nominū que iposita sūt ad significanduz ꝑ modū abstractiōis diuinā ēentiam. quedā nominat ipsam sub forma absoluta. vt ēentia deitas. ⁊ hec n̄ respiciūt ꝑsonales determinatōnes vt dicat ēentia vel deitas genita vel generās. Et ratio huius ē. q2 ꝑsona ⁊ ꝑsonalis determiatio dr respectiue. hec aūt noia dicunt oio absolute. ⁊ ideo n̄ trahunt ad supponēdū ꝓ ꝑsona. Alia vero nomināt diuinā ēentiā sub forma respectiua vt sapiētia potētia virtus ⁊ huiusmodi. potētia .n. dr i respectu ad aliquē actū: ⁊ ē ēt alicuius ⁊ vt alicuius. Silr v̄tus alicuius est hn̄tis illā ⁊ dicit respectū ad id qd̄ ab illa fluit. Silr ⁊ sapia ⁊ huiusmōi rōne ergo respcūs sūt appropriabilia ꝑsonis: ⁊ recipiūt deteriatōnes ꝑsonales. regłr ergo noia que n̄ significāt modū ↄcretū nec significāt i respectu: n̄ sūt appropriabilia ꝑsonis. ¶ Ad illas vero auctes i qbus dicit diuitas nata ⁊ nā generās siue genita. dōm ꝙ emphatice sūt: ⁊ exponēde sicut dicit magister. tn̄ n̄ accedūt ad tātaz iproprietatē in qua eēnt locutiōes qua diceretur ēentia generās vel genita. Nā diuinitas pōt dicere v̄tutē deificatiuā. quēadmodū nā dicit ēentiam cū quadā virtute ꝓductā. ⁊ ita cūz significat i vtroqz noie respcūs origis: rōne cuius possent appropriari ꝑsonis: tn̄ q2 sermo theologicus dz eē maxie ꝓprius. iō huiusmōi locutiōes magis erūt exponēde q̄z extēdende. Hinc patz declaratio intētōis magistri i li. sniaꝝ. ¶ Ad illud v̄o qd̄ vltio querebat de hitudine ꝓpōnis de: cuz dicit ēentia d̄ ēentia. Notādū ꝙ hec ꝓpositio de: notat hitudinē duplicē. vnaz origis: aliā ↄueniētie. qd̄ pz. cū dr cultellus de ferro. ꝑ hoc .n. notat ꝙ ↄueniētia sit ēentia ferri vel cultelli. silr ꝙ ferrū sit pricipiū origiale cultelli. i diuinis v̄o cū dicit de: accipit differenter. cū .n. dicit filius de patre notat hitudinē pricipij vel origis: cū aūt dicit ēentia de ēentia nota ē ↄueniētie. Un̄ sensus ē. ꝙ filius q est a patre: ↄuenit cū eo i ēentia. Quāuis ergo dicat ēentia de ēentia: non tn̄ poterit dici ēentia generat ēentiam. q2 solū ibi hec ꝓpositio de: nota est principij vel origis. sz cū dicit filius de patre vel deus de deo. pōt poni determinatio ꝑsonalis q̄ dicit respectū originis: vbi vero de: solū ē nota ↄueniētie: vt cum dicit essentia de essentia. n̄ poterit poni determinatio personalis.

Membrum secundū.

Consequēter querit de hoc noīe existētia. qd̄ videt imediate se habē ad hoc nomen ēentia. Querit an sit nomē ēentiale aut nomē ꝑsonale. ad qd̄ sic. sicut ab eo qd̄ est eē ēentia. ita ab eo qd̄ ē existere existētia dicit. sed esse ⁊ existere ēentialiter dicunt d̄ deo. ⁊ idem ē deo existere qd̄ eē: ergo ēentialiter existētia dicit in deo sicut ⁊ ēentia. ¶ Itē per abstractionē dicit existētia ad existens sicut essentia ad ens. Utrūqz aūt ēentialiter dr ⁊ absolute. sed sicut pz ex predictis nullū tale nomē ē appropriabile ꝑsonis. Cōtra. ricar. de san. vict. in li. d̄ tri. ꝙ existere dei n̄ solū intelligit ꝙ hēat eē. sz ēt aliunde hoc ē ex quo hēat eē. Si ergo eē aliūde vł eē ex alio nullo mō ↄuenit ēentie: ergo nullo mō ↄuenit existere. ergo nec nomē ex̄ñtie erit ēentiale. ¶ Itē in itellectu eius ꝙ ē ex̄ñtia vł existere itelligit rō origis. Un̄ existere resolutū sonat q̄si ex alio sistere. si ergo sistere ex alio hoc solū ↄuenit ꝑsone: existētia erit ꝑsonalis ⁊ n̄ ēentialł. ¶ Itē ↄueniēter dicunt tres ex̄ñtie sicut tres ꝑsone. sed nullo modo vere dicit tres ēentie sz vna tm̄ ēentia. Relinquit igit ꝙ existentia nō ē significatiua ēentie. Item querit vtrū hoc nomē ex̄ñtie ꝑ prius dicat in diuinis q̄z nomē sube. Ad qd̄ sic. nomen substātie ponit eē per se n̄ in alio. sz diuine ēentie magis q̄z creature i infinitū ↄuenit esse ꝑ se. ergo ei magis ↄueniet nomiatio substātie q̄z creature. ¶ Item existētia ponit eē ex alio. sz esse ex alio maxime ↄuenit creature. magis igit ↄuenit nomē existentie creature q̄z deo. ergo de diuinis ꝓprius dicit nomen substantie q̄z existentie.

Contra. ricar. in li. de tri. qd̄ increatū est: sic cōsistit in seipso vt nihil ei insit velut in subiecto. n̄ ergo nomē substantie ſm suā ꝓpriā rationez ex eo dicit ꝙ substat alicui qd̄ ei inest: ergo ꝓprie nomen substātie non ↄuenit increate ēentie. ¶ Item ricar. in eodē lib. dicimus ꝓprietates personis inesse. sed illaꝝ inesse si bn̄ perpēdimus non n dat subsistere sz existere: hoc ē ꝙ vna ex alia habeat eē. ⁊ ideo ꝑsone rectius dicunt ex̄ñtie q̄z substantie vel subsistētie. Respō. dōm ſm ricar. in li. d̄ trini. ꝙ nomē existētie significat ēentiā cū ordie origis. Unde hoc nomē ex sua significatōe ē q̄ztuz ad aliquid ē ēentiale: q̄ztū ad aliquid ꝑsonale. qd̄ declarat Ricar. sic. In discernēdis ꝑsonis opus ē vt arbitror gemina ↄsideratōe. vt sciamus videlz ⁊ quid sit: ⁊ vn̄ hēat esse. vna istaꝝ ↄsidera/

tionū versat̄ ī discernēda rei qualitate. alia vero versat̄ ī inuestigāda rei origīe. ad illā ptinet diligē ter querere qd sit: cuz qbus cōe: quid generale: qd speciale: quid deniqz ꝓpriū assignare nature. ad istaz ptinet subtiliter indagare hoc ipm quid ē vñ habeat eē. a semetipso an aliūde. ⁊ si aliūde q̄ȝ a semetipso: vtruz isto vel illo vel alio quocunqz existēdi mō. possumus aūt sub nomīe existentie vtrāqz ↄsiderationē itelligere tā illaz qua querit̄ quale qd sit de quolibȝ ente. q̄ȝ illam qua querit̄ vñ habeat eē nomē existētie trahit̄ ab eo quod ē existere. in v̄bo sistere notari pōt q̄ ptinet ad cō siderationē qualitatis seu quātitatis rei. p adiun ctā expressionē q̄ pertinet ad aliā scȝ ↄsideratio nē originis. ex hoc ergo colligit q̄ in diuina ꝓ/ culdubio natura ē existētia que ex pluribus ↄmu nis: ⁊ sic accipit̄ eēntialiter. ⁊ ē existentia que est oīno incōmunicabilis: ⁊ sic accipit̄ psonaliter. ⁊ p hoc pȝ rñsio ad ratōes primo obiectas. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄ econtrario. q̄ ī nomīe exi/ stētie intelligit̄ ratio origīs siue eē ex alio. vñ nō ↄuenict eēntie. rñsp ōdet Ricar. ad ↄsiderationē originalis eē ptinet ñ solū querere ⁊ inuenire ori ginem eē vbi ē: imo ēt querere ⁊ inuenire eam ñ eē vbi nō est. Cōmunē aūt existētiā dicimus vbi intelligit̄ eē habēs ex ꝓprietate ↄmuni. incōmu nicabile vero vbi intelligit̄ eē habēs ex ꝓprieta te incōmunicabili. tam vere ꝓpriū ē diuine sub/ stantie ñ eē ab aliqua alia substātia sed a seipa. q̄ȝ vere ē propriū psone [originē nō habenti vt pa/ tri nō eē ab aliqua alia persona. in vno intelligit̄ ꝓprietas cōmunis: in altero aūt ꝓprietas incō/ municabilis. ¶ Ad illud vero qḋ querit̄ ↄsequē ter. an ꝓprius dicat̄ in diuinis nomen existentie q̄ȝ substātie? dico q̄ sic ⁊ principalius. Ad si re/ spiciamus ꝓprietatē dictionis in diuinis sicut di cit augusti. abusiue dicit̄ substātia: q̄ȝ proprietas substandi ibi non ē a qua nomen substantie acci/ pit̄. existētia vero ꝓprie ibi dicet̄. Existētia enim fm proprietatē dictionis dicit eēntiaz quasi habē tā ab vno ex alio vel ex vno in aliū. ⁊ hoc ↄue/ nit ꝓprie diuino eē: in quo ē filius habēs eēntiaz ex patre ⁊ spūssanctus habēs eēntiā ex vtroqz. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄. q̄ eē ex alio p prius ↄuenit creature. dōm q̄ eē ex alio ē duob⁹ mo/ dis. vno modo eē ex alio de eius substātia. hoc modo ē eē ex alio ī diuinis psonis. alio mō eē ex alio ñ de eius substātia: quomō creature sunt ex deo non de substātia sed de nihilo. ex p̄io notat̄ ratio originis prout ē in diuinis personis. ex se/ cundo ratio originis prout ē in creaturis. prius aūt ē naturaliter eē ex alio de eius substātia q̄ȝ eē ex alio nō de eius substantia. ergo per prius no men existentie ↄuenict diuinis q̄ȝ creaturis.

Membrum tertium.

C Onsequēter q̄rit̄ de nōie entis. constat aūt ex p̄cedētibus q̄ nomē entis signi ficat diuinū eē vt q̄ ē. ⁊ iō pōt suppo nere psonā vt dicat̄ ens generans ens genitus. Queritur ergo vtrū possint dici plura liter. Ad quod sic. de quocūqz ē dicere q̄ est: est dicere quoniā ē ens. ⁊ de quibuscūqz est dicere q̄ sunt: est dicere q̄ sunt entes. sed de patre ⁊ fi/ lio ⁊ spiritusancto est dicere q̄ sūt: tres enim sūt sicut dicit ioānes. qui testimoniū dāt ī celo pater v̄bū ⁊ spūs: ergo erit dicere q̄ sūt entes. ¶ Item aug. de doctria xp̄iana. tres res sūt que eterne ⁊ incōmutabiles sūt. qbus fruēdū ē. pater. v̄bū. ⁊ spūssctūs. si ergo sūt tres res: ergo sūt tres entes. ¶ Si vero diceret̄ q̄ cū ly ēsūt v̄bū substātiuum ⁊ significet subam ⁊ actū: nō ꝓprie dicit̄ de pa tre ⁊ filio: cū sint vnū in suba sūt pluraliter. sed ē singulariter. Contra. aug. in li. retractationū. vbi dixi de patre ⁊ filio q genuit ⁊ quē genuit vnus ē: dicendū fuit vnū sūt. vnū sicut apte veritas lo/ quit̄. dicēs ego ⁊ pr̄ vnū sumus. Tū ↄ hoc obij/ cit̄. Illā cū hoc verbū sūt: ꝓprie p̄dicat̄ cuz dicit̄ pr̄ ⁊ filius sūt. ⁊ signat eēntiam. vt actū: ⁊ ē plu/ ralis numeri: ergo signat circa eēntiam pluralita tē. ergo cū dicit̄ pater ⁊ filius sūt signat̄ q̄ plures eēntie attribuunt̄ patri ⁊ filio qḋ ē error. ¶ Item symbolū catholice fidei dicit. q̄ ñ sunt tres eterni sȝ vnus eternus. nec tres oīpotētes sȝ vn⁹ oīpo/ tens. ⁊ hec pp vnitatē eēntie significatā his nōi/ bus eternus oīpotēs. ergo multo magis fm sym bolū fidei negādū ē pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssctūs sunt tres entes: pp significatiōez eēntie p hoc nomen ens. ¶ Itē quereret aliqs cū ↄueniēter dicat̄ pr̄ ⁊ fili⁹ sūt coeterni. quare silr̄ ñ ↄcedet̄ q̄ sūt eēntes vel entes. q̄ȝ vr̄ ↄsequi pr̄ ⁊ filius sūt coeterni ⁊ vterqz ē eēns: ergo sūt eterni. Rñsio. regula/ riter notādū q̄ ī diuinis refert cū aliud dr̄ nōiali ter: ⁊ cū dr̄ verbaliter siue pticipialiter. cū. n. diui nū eē significat̄ verbalr̄ vel pticipialiter q̄ȝuis sit verbū substantiuū vel pticipiū: ratione significa tionis significat subam: sȝ rōne ↄsignificationis v̄balis ↄsignificat psonā. Vñ cū ex pte suppositi significat̄ pluralitas psonarū: rō que ↄponit eē v̄ illis hȝ necesse pluralr̄ designare. nec designatur plalitas circa eē. sȝ circa supposita q̄ dicunt̄ eē. iō ↄueniēter dr̄ pr̄ ⁊ filius sūt ⁊ sūt entes: si ens acci piat̄ pticipialr̄. pticipiuz. n. significat psonā sic ⁊ v̄bū. ⁊ iō rōne ↄsignificatōis pluralr̄ dicūt̄ pti cipia de psonis. Itē cū significat̄ nōialiter. cū si gnificat̄ substātiue. cū significat̄ adiectiue: nomen eēntiale pure nullo mō dr̄ in plurali sȝ ī singlari. Vñ nō dr̄ q̄ȝuis pater sit deus ⁊ fili⁹ deus q̄ sint dij: sȝ deus. ⁊ hoc ꝓpter vnitatez eēntie pure si/ gnificatā. pure aūt ñ significatā dico: ad differen tiā quorūdā nominū eēntialiū q̄ p̄ter intellectum eēntie significāt respectū vel distinctiōem psonarum

rū. q̄le erat hoc nomē existētia. vñ ⁊ cōueniēter dicebaꝭ tres existētie ⁊ etiā vna existētia. Siliꝛ ꝭz quosdaz tale est hoc nomē ꝑsona. vñ q̄uis ñ vere dicaꝭ vna ꝑsona: tñ ꝯuenienter dꝭ tres ꝑsone. vtrū aūt hoc verū sit īfra declarabiꝭ suo loco. Itē cū signaꝭ adiectiue. refert cū signaꝭ absolute: ⁊ cū signaꝭ respectiue. cū eniz signaꝭ respectiue signaꝭ diuina eēntia ⁊ signaꝭ respect⁹ ꝑsonarū. ⁊ iō rōe ꝯsignati respectus dicunꝭ pluraliter d ꝑsonis. vñ dꝭ pater ⁊ filius sunt equales. sūt similes. sūt coeterni. Itē cuz dicanꝭ adiectiue ⁊ absolute: refert ꝭm quosdā qñ intelligūtur sine articulo ⁊ qñ intelligunꝭ cū articulo. vt iuxta vulgare lībau li iuxe. Cū ergo intelligunꝭ cū articulo adiectiua absoluta: dicunꝭ in singulari de ꝑsonis. vt pater ⁊ filius sūt eternus bonus. quasi substātiuātur enim rōne articuli. Cū vero intelligūtur sine articulo: eo q̄ significāt in adiacētia dicunꝭ in plurali: sicut ⁊ supposita plura sūt q̄bus inītūtur vt dicaꝭ pater ⁊ filius sūt eterni: sunt boni. Et si eis obijciaꝭ pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus sūt eterni: ergo sunt tres eterni vel plures vl' pauciores. sꝫ nō plures vel pauciores: ergo sūt tres eterni: qḋ ē ꝯ symbolū qḋ dicit. nō tres eterni sꝫ vnus eternus. Ad hoc ipsi rñdent q̄ cū dꝭ tres eterni. si iste termin⁹ tres accipiaꝭ vel teneaꝭ substātiue: ⁊ eterni adiectiue: vera ē ꝓpositio. si ecōuerso vt eterni accipiaꝭ substātiue ⁊ tres adiectiue falsa. In hūc modū respondēt ad ꝓdictā qōnē cuz queriꝭ. vtrū nomen entis dicaꝭ pluraliter de ꝑsonis. distiguētes: q2 si hoc nomē ens accipiaꝭ ꝑticipialiter: diceꝭ pluraliter. Si v̄o noīaliter distinguendū. aut accipitur substātiue. aut adiectiue. si substātiue: nō dicetur pluraliter sꝫ singulariter. si adiectiue: aut itelligeꝭ cū articulo aut sine articulo. si cuz articulo: diceꝭ singulariter: sꝫ sine articulo pluraliter. ¶ Sꝫ cōtra hoc obijciūt ꝓpositiuus. cū dicā symbolū q̄lis pater talis filius talis spūssanctus. ⁊ postmoduz exponēdo subdit. eternus pꝭ eternus fili⁹ eternus spūssanctus: ꝯstās ē q̄ eternus accipiꝭ adiectiue. nec accipiꝭ cū articulo: ergo cū sequiꝭ ñ tres eterni sꝫ vnus eternus: ñ erit accipiēdū cū articulo. nulla igiꝭ ē ꝓdicta distinctio d adiectiuis absolutis: cū nō accipiꝭ ibi cuz articulo. ¶ Item cuz articulus nota sit discretōis ⁊ distinctōis: cū adiectiuū accipiꝭ cuz intellectu articuli: ergo accipieꝭ cū intellectu distinctōis. cū ergo ex parte essentie nulla sit distinctio: sꝫ ex parte ꝑsone sit acceptum adiectiuū: magis stabit ꝓ ꝑsona q̄ꝫ ꝓ eēntia. Cū ergo ex pte ꝑsone sit pluralitas. ⁊ ex pte essentie singularitas: magis debēt dici pluraliter cū accipiūtur cū articulo q̄ꝫ singulariter. ¶ Propterea dꝭ ab alijs q̄ adiectiua nec ī masculino nec ī feminino debēt recipi ī plurali. adiectiua dico absoluta. Et vbi inueniꝭ ī auctē: dicūt q̄ nomē accipiꝭ ꝓ aduerbio. vñ illā auctez aug. ⁊ ꝯsilēs. illis reb⁹ fruēdū est q̄ eterne ⁊ incōmutabiles sūt: exponunt hoc: eternaliter ⁊ incōmutabiliter sunt. ¶ Sꝫ ꝯ cuz adiectiua significent ꝑ moduz adiacentiū. ergo numeranꝭ a suppositis substātiuorū q̄bus inītūtur. si ergo supposita sūt plura: ⁊ adiectiuū dꝫ signari pluraliter. Cū ergo dꝭ. rebus quibus fruēduz est. suppositū huius nominis res sit multiplex vt pater filius ⁊ spūssanct⁹: ergo hoc q̄ dico eterne ⁊ incōmutabiles ꝓprie dicetur. ¶ Propterea ꝓponimus iter ꝓdictos doctores sꝫ viaz mediaz dicēs q̄ vocabula nunq̄ꝫ sunt recipienda in plurali numero. in masculino: in feminino aūt recipimus cū his nominib⁹ ꝑsona ⁊ res. ibi potius ponūtur ad differētiā notāꝺaz ⁊ ꝯfusionē remouendā: q̄ꝫ ad notādam eēntiaz q2 cū dꝭ res eterne: ad dīaz ꝑpaliū dicīꝭ. ⁊ etiam q2 hoc in scriptura inuenimus: illud aūt in masculino genere ⁊ ī plurali nunq̄ꝫ dictū inuenimus sꝫ ꝓhibitū. Et si eniz aliq̄s posset ibi eē verus sensus: tñ nūq̄ꝫ sūt recipiēde. a simili illi⁹ qḋ dicit dñs ī osee. Nō vocabis me baalim sꝫ vocabis me vir meus. licꝫ. n. baalim tñ valere possit quātuz vir meus: tñ ꝑꝑ suppositōez dici ꝓhibuit. ex his colligiꝭ vt dicit hiero. q̄ ex his v̄bis inordinatis ꝓlatis. heresis icurriꝭ. ꝭm hoc pꝫ solutio ad obiecta. Singulariter tñ hic nota de v̄bis ⁊ ꝑticipijs opiōes. Quidā. n. sūt q̄ nō ꝯcedūt q̄ v̄ba ⁊ ꝑticipia ī plurali ꝓdicēt diuinā. sb̄az. ⁊ hi volunt hic ex illa auctē. Ego ⁊ pꝭ vnuz sumus. dicꝭ aug. cū audis vnū: liberaris ab arrio. cū audis sum⁹ liberaris a sabellio. ergo sum⁹ signat pluralitatē ꝑsonarū. sꝫ hoc supius determinauim⁹ dicētes q̄ v̄ba ⁊ ꝑticipia principaliꝛ signāt diuinā eēntiaz ⁊ secūdario signāt distinctōnez ꝑsonarū ⁊ ꝑꝑ cōsignationē dixit hoc augu. ¶ Sꝫ ꝯ hoc sic obijciꝭ. pater aliquo ē. fili⁹ aliquo ē. pater ⁊ filius sūt: ergo aliquo vel aliq̄bus sūt. Sꝫ nō aliq̄bus: ergo aliquo. sꝫ quo nisi diuina essentia: ergo hoc v̄bū est significat diuinā essentiaz in plurali numero. qḋ cōcedimus.

Membrum quartuz.

Onsequēter queriꝭ d hoc noīe q̄ ē. d
c quo Exo. iij. Qui ē misit me ad vos.
⁊ querūꝭ duo. Primo an sit ꝑsonale an essentiale. Secundo de ordine istius nominis ad alia.

Articulus primus.

D primū sic Aug. v. de trini. sicut ab
a eo qḋ sapere dicīꝭ sapiētia ab eo qḋ
est esse dicīꝭ essentia. ⁊ q̄s magis ē q̄ꝫ ille qui dixit famulo suo moysi. Ego sum qui sum. hec dices filijs israhel. qui est misit me ad vos. Ex quo relinq̄tur. q̄ hoc nomen qui est: est essentiale. ¶ Itez dyo. in li. de di. nominib⁹

si non de tota aūt diuinitate laudari cum dicitur
ego sum qui sum: ⁊ qui ē misit me ad vos. sꝫ ſm
vna ptē circūscribere conatur q̄n audierit qui ē
⁊ q erat ⁊ q venturus ē oipotēs. ex hoc vꝫ ꝙ di
citur de diuinitate: ⁊ ita ꝙ sit eēntiale. ¶ Itē Io.
dam. principalius eoꝝ que de deo dicunt nomi
nibus: est qui ē. sicut ipse loquēs in oraculo moy
si ait: totum in scipso ꝯprehendēs velut qōdam
pelagus substātie infinitum ⁊ determinatum. ex
quo manifeste relinquitur ꝙ ē eēntiale ⁊ suppo/
nit essentiam. Contra. isa. lxiij. Ecce ego ad gē
tes. Glo. filius loquitur q dixit moysi. Ego sum
qui sum. ¶ Itē obijcit prepositiuus. si ibi loqui/
tur trinitas: ergo moyses potuit dicere ille qui ē
pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus misit me ad vos.
Si hoc. ergo iste qui est pater est filius: qd̄ ē fal/
sum. quia sicut dicit aug. in primo de tri. nō sunt
trēs dij sꝫ vnus deus. lꝫ pater filiū genuerit ⁊ iō
filius non sit qui pater est. sꝫ tn̄ ꝯ hoc obijciet ali/
quis. deus ē pater. deus ē filius. ergo qui ē pater
ē filius. medium sumitur personaliter: ergo con/
clusio debet sumi personaliter. melius ergo infer
tur qui est pater ē filius. Responsio ꝙ hoc no
men qui est. pōt duobus mōis considerari. vno
modo ſm ꝙ hoc nomen qui ē: est nomen infini/
tum. ⁊ hoc mō est nomen eēntiale. ⁊ sic ſꝫ dam.
signat diuinā eēntiam velut qōdam pelagus sub
stantie infinite ⁊ indeterminate. Uel pōt ꝯsiderari
vt relatiuū. ⁊ hoc duobus modis. ſm ꝓprietatē
sermonis in qua dictū ē qui ē misit me: aut ſꝫ ap/
propriationē. si respiciat ꝓprietas sermonis. de
terminatur p substantiui ancedēs qd̄ ē eēntiale.
Unā ibi dicit deus patꝝ vroꝝ misit me. ⁊ sequit.
si dixerint qd̄ ē nomē eius: dices qui ē misit me
ad vos. Si vō respiciat appropriatio: tunc hoc
nomen q ē attribuit filio. sicut ⁊ liberatio huma/
ni generis que ibi figurabat. Preterea vt ē rela
tiuū hꝫ intellectu suo articulū subiūctiui rōne cu/
ius artat ad supponēdū psonā: ⁊ nō qualibet: sꝫ
psonā filij. articulus. n. discretionē siue noticiam
importat que appropriat filio. ¶ Ad illud qd̄ obij/
cit ꝑpositiuꝰ pꝫ responsio. ꝓcedit. n. ab hoc noie
q sumpto infinite: ad sumptū relatiue. ¶ Ad illd̄
vero qd̄ obijciebat vltimo. deus ē pater deus ē
filius. ergo q ē pater est filius. dicendū ꝙ non se/
quitur. sed debet inferri. ergo qd̄ est pater ⁊ ratio
est. qꝛ qui dicit ſbam psonaliter: ⁊ ꝑterea idētita/
tem cum dr̄. qui ē pater ē filius. qm̄ rōne articuli
cōsignatio generis masculini trahit in psonalem
idētitatē. Cum vō dicit deus ē pater deus ē filius
q̄uis hoc nomē deus vtrobiqꝫ psonalr̄ suppo/
nat: tn̄ vtrobiqꝫ signatur vna eadem essentia nō
persona. ⁊ iō neutrum debet inferri. s. qd̄ est pr̄ ē
filius qꝛ qd̄ dicit idētitatē eēntie.

Articulus secundus.

COnsequēter queritur d̄ ordie huius
nois q: ad alia noia. ad qd̄ dicit dam.
qd̄ primū ⁊ pricipale noīuz diuinoꝝ ē
q est. Itē hoc idē ondit rōne. naꝫ ens
ē primū intelligibile ⁊ imaginabile itellectu. Sꝫ
qd̄ primo ē itelligibile: ē prio noiabile. ens aūt ⁊
qui ē noiant ipm eē absolutū q̄uis differenter. Nā
ens noiat cōiter: qui ē vō noiat vt appropriabile
enti qd̄ ē deus. cuꝫ rōne infinitatis ſbe designatꝰ
hoc noie q: cū ratiōe actualitatis siue eternitatis
vl imutabilitatis designate p adiūctū ē. qd̄ signat
eēntiā vt actū ⁊ presenter velut in nunc siue pn̄ti
imutabili. ergo primū inter oīa erit q est. ¶ Con/
tra. dyo. de diuinis noibus. primuꝫ nomē ꝯstituit
bonū. vn̄ prius dclarat nomē boī ꝙ̄ entis. Ad
hoc fuerūt q dixerunt ꝙ in via qua ꝯsiderat dē
sicut efficiēs: primū eius nomē ē ens. qꝛ intentio
efficientis ē ad hoc vt res sit. Si vō ꝯsideret vt
finis: bonū aūt ē rō finis. ſm hāc ꝯsideratōꝫ pri
mū eius nomē est bonū. ¶ Sꝫ obijcit cū sicut dic
boe. in li. d ꝯsolatōe oīa appetūt eē. sꝫ qd̄ appetit
est in rōne finis: ergo ens est i ratione finis. Ad
qd̄ posset dici. ꝙ ens si moueat appetitū: nō mo/
uet nisi inquātū inducit rōnēꝫ boni. sꝫ ex hoc nō
sequit ꝙ ens ſꝫ se noiet i rōne finis. ¶ Sꝫ tn̄ ad/
huc obijcit. ꝙ ens ⁊ q est significant in oimoda
absolutione. ergo significat ꝑter intētōꝫ causalita
tis efficiētis vel finalis. Qd̄ ꝯcedendū ē. ⁊ dōꝫ ꝙ
qui ē simplr̄ est primū nomē. quo ad nos vō pri
mum nomen ē bonū. diuinū. n. esse potest cōside
rari ſm se vt absolute: ⁊ sic ꝯsiderat. vt infinituꝫ
pelagus siue abyssus diuine eēntialitatis. Et hoc
mō ꝓprie significat noie q ē. Nota tn̄ sicut supra
tactū est ꝙ q ē. vno mō appropriat filio: alio mō
significat eēntiam q̄ quidē ē in tribus psonis nā
si respiciat substātia infinita cū qualitate generali
que designatur hoc nomine qui: ꝓprie hoc no/
men qui est nominat essentiam vt dictū est. si vō
respiciatur vis articuli q̄ potest subintelligi hoc
nomine q: ⁊ est nota distinctionis: appropriatur
persone filij. Itē pōt ꝯsiderari diuinū eē vt cā ⁊
ſm hoc ꝯsiderat in rōne boni. bonū eniꝫ dicit cō
ditionē efficiētis. vn̄ dicit aug. qꝛ bonus ē: sumꝰ.
Item bonū dicit ꝯditionē finis. vn̄ boe. dicit in li.
de ꝯsolatione. ꝙ oīa bonū exoptāt. qd̄ dclaratū
est supra qōne de bonitate. Bonū ergo dicit rō/
neꝫ ſꝫ quā ē alpha ⁊ o hoc est principiū ⁊ finis.
bonitas. n. dei quasi mouit eū vt facēt creaturas
⁊ ad hoc vt eēnt pticipes sue bonitatis. Prima
ꝯsideratio ē prior simpliciter. scd̄a vero est prior
quo ad nos. dams. ergo intendit ꝙ est prius sim
pliciter. dyo. ꝙ est prius quo ad nos. In hūc er/
go modum queritur de diuino esse ſm ꝙ signi/
ficatur absolute nominaliter.

Membrum quintū.

Onsequẽt̃ q̃rit̃ ꝺ significatõe ꝓnoia/
c li qua designat̃ diuinum eẽ absolute.
Queritur ergo duo. Pͬio vtrũ di/
uina eẽntia hẽat significari ꝑ ꝓnomẽ.
Scd̃o vtꝝ per ꝓnoia masculini vl' femi generis.

Articulus primus.

Ad primũ sic. Cũ dicit̃. ego suz q̃ suz.
a cõstã eẽ ꝙ hoc ꝓnomẽ ego: nõ signi
ficabat moysi aliquã ꝑsonã: sꝫ diuinã
essentiã de se ad ipm̃ loquẽtẽ. ergo ꝑ
ꝓnomẽ ego significabat̃ ⁊ supponebat̃ diña eẽn
tia. ¶ Itẽ isa. nõ cognouerũt me. Glo. me veruꝫ
deũ ducti ꝓprijs rõnibus. ⁊ loq̃t̃ ꝺ gẽtibus q̃ ñ
attẽdebãt nisi eẽntiã. ergo hoc ꝓnomẽ me signi/
ficat ⁊ supponit eẽntiã. ¶ Iteꝫ ꝓnoia pͥe ꝑsone
significãt sb̃aꝫ ꝺ se loquẽtẽ. secũde ꝑsone sb̃aꝫ ad
quã fit sermo. ꝓnomẽ tertie ꝑsone sb̃aꝫ ꝺ q̃ fit ser
mo. Sꝫ diuina eẽntia põt ꝺ se loq ⁊ ad ipaꝫ. ⁊ ꝺ
ipa põt fieri, sᷓmo. ergo põt significari ꝑ ꝓnoia
pͥme ⁊ scd̃e ⁊ tertie ꝑsone. ¶ Itẽ i li. ꝺ regul' fi/
dei. oẽ nomẽ datũ a forma dictũ forma: cadit a
forma. qꝺ exponit̃ ibi. Cũ oẽ nomẽ sᷓm primã i/
stitutõneꝫ datũ sit a proprietate siue a forma. vñ
boetius rebus ex mã ⁊ forma ꝯstãtib⁹ solus hu
manus aĩus extitit q̃ ꝓut voluit noia reb⁹ im/
ꝑsit. ad significãdũ diñã formã trãslatuꝫ cadit a
forma ex q̃ ẽ datũ ⁊ ita quodãmõ fit informe. ⁊
ꝓnominat̃ ipm̃ nomẽ cũ signat diuinã vsiaꝫ. me
ram eniꝫ signat sb̃aꝫ. Ex hoc videt̃ ꝙ diuina eẽn
tia ꝓprius designet̃ ꝓnoialiter q̃ꝫ nominaliter.
¶ Cõtra. ꝓpͥũ ẽ ꝓnominis ꝑ proprio nomine
poni ⁊ certas significare ꝑsonas ergo ꝓnomen
sẽꝑ hꝫ accipi ꝑ ꝑsona: ñ pro eẽntia. ergo diui/
na eẽntia nõ significat̃. nec supponit̃ ꝑ ꝓnomen.
¶ Itẽ sicut dicit̃ in li. ꝺ regulis fidei. oẽ ꝓnomen
demõstratiuũ cadit a sua demõstratõe i diuinis.
Sꝫ ꝓnomen cũ cadit a demõstratõe ⁊ relatõne
cassũ est ⁊ vanũ ergo omne ꝓnomẽ demõstra/
tiuũ cassũ erit significãdo diuinã eẽntiã. ¶ Item
ad hoc est rõ. q: deus nec sensu nec itellectu de/
mõstrabilis est. q: nec itellectu nec sensu capi po
test. oĩs aũt demõstratio fit ad sensũ vel ad intel
lectũ. ¶ Respõsio. dicit̃ ꝙ ꝓnoia i masculino ⁊
i feminino genere substantiã non pñt supponere
eẽntiã. in neutro ꝺo genere significant ⁊ suppo/
nũt eẽntiaꝫ. Notãdũ tñ sicut dicit̃ in li. de regulis
fidei. ꝙ cũ sint ꝓnomina demõstratiua ⁊ relati/
ua ⁊ possessiua. ꝓnoia demõstratiua magis im/
ꝓpͥe ꝯueniũt deo q̃ꝫ relatiua. Et rõ est q: q̃ꝫ/
uis introducat̃ diuina eẽntia loquẽs ꝺ se: nõ hꝫ
ibi propͥũ locũ demõstratio que fit ad oculũ.
q: ipsa nõ ẽ sensibilis: nec hꝫ locũ ibi demõstra
tio ad veri nois intellectũ. Et rõ est q: intellect⁹
veri nominis surgit ex forme ꝑceptõne: qua res
intelligit̃ esse quid vel equalis vel quãta. Cũ er/
go in deo nulla forma sit qua intelligamus ꝺ eo
quid sit vel qualis ꝓpͥe nõ erit demõstrabilis
apud intellectũ. sꝫ magis remotiõem intelligi/
mus quid nõ est. Unde nota ꝙ cũ itroducit̃ de⁹
loquẽs de se. vt. exo. iij. Ego suꝫ q̃ sũ duplr itel
ligit̃ ꝓsopopeya. Unde vna q̃ dicit̃ antropospa
tas. i. hũana passio. Alia que dicit̃ ideotheos. i.
diuina ꝓprietas. In hoc eniꝫ antropospatas ẽ:
q: verba creature. i. angeli q̃ loquebat̃ in ꝑsona
dei: quasi recitãdo q̃ legerat in mẽte diuina attri
buũtur creatori. In hoc vero attẽdit̃ ideotheos
ꝙ creature attribuit̃ qꝺ creatoris est. q: verba
q̃ ab angelo proferunt̃: de solo deo vera eẽ intel
ligũtur. Hinc pꝫ ꝙ ꝓnoia demõstratiua impro/
pͥe dicunt̃ in diuinis. ¶ Ad illud ergo qꝺ pͥo
obijcit̃ dicẽduꝫ ꝙ hoc ꝓnomẽ ego potest dicere
substãtiã de se loquẽtẽ: ⁊ hoc mõ potest stare ꝑ
diuina eẽntia. q: cuꝫ quelibet ꝑsona de se loquat̃
q̃cquid aũt ꝯuenit tribus ꝑsonis est essentiale iõ
stabit ꝑ qualibet ꝑsona essentialiter. Itẽ põt di/
cere substantiã de se loquẽtẽ cũ discretiõe ⁊ hoc
mõ accipit̃ ꝑsonaliter. ⁊ aliqñ pro ꝑsona patris.
vt isa. penl'. Nunquid ergo qui alios parere fa/
ciõ ipe sterilis ero. aliqñ pro ꝑsona filij. isa. lxiij.
Ecce ego ad gẽtes. Glo. filius loquit̃. aliqñ pro
ꝑsona spũs s'. vt malach. iij. Ecce ego mitto ange
lũ meuꝫ dicit spũs s'. de ioãne. ¶ Ad illud vero qꝺ
obijcit̃ scd̃o ꝙ nõ cognouerũt me. dicẽdũ ꝙ me
supponit diuinã essentiaꝫ. sed potest accipi substã
tiue vel adiectiue. Si substãtiue: accipitur i neu/
tro genere. si adiectiue i masculino genere. ⁊ sup
pleri dꝫ supple hoc nomẽ deus sicut supplet gl.
me deuꝫ verum. ¶ Ad tertiũ iam patet respõsio
ꝙ diuina essentia põt de se loqui. ⁊ ad ipsaꝫ po
test fieri sermo sᷓm illã ꝓprietatẽ que supra di
cta est: tñ absq̃ꝫ nota discretõis siue distinctionis
quã insinuat ꝓnominalis designatio in masculi/
no ⁊ feminino genere. ¶ Ad q̃rtuꝫ dicẽdũ. ꝙ ꝓ/
nomina ꝓpͥe significãt substantiã que ẽ ypostã/
sis. nõ que est vsia. ⁊ dicit̃ substãtia ypostasis sub
stantia discreta siue singularis. sicut vsia substan
tia cõmunis. Ideo ꝓpͥe designatio ꝓnomi/
nalis sᷓm primã intẽtõem pertinet ad ꝑsonaꝫ nõ
ad essentiã. Qꝺ ergo dicit ipsuꝫ nomen ꝓnomi/
nari cũ signat̃ diuinã essentia: nõ intelligit̃ ꝙ si/
gnet̃ proprius per ꝓnomina q̃ꝫ ꝑ noia: sꝫ q: i di/
uinis nominibus dicit̃ intelligi substãtia mera ⁊
simplex abstractis accidentalibus ꝓprietatib⁹ ⁊
formis. ¶ Ad ea vero que ex pte opposita obij/
ciũtur: dicendũ ꝙ rõnes decurrũt inquãtũ pro/
nominalis designatio accipitur ꝓpͥe in diuinis
aũt nõ ẽ acceptio ꝓpͥa sicut dictũ ẽ. Et ad illud
qꝺ obijcitur ꝺ demõstratiõe: dicẽdũ ꝙ ꝓpͥe in
diuinis nõ est accipiẽda demõstratio nec ad sen
suꝫ nec ad intellectũ. sed sicut dicit̃ in li. ꝺ regulis
fidei dicat̃ ꝙ demõstratio fit ad fidem.

Juxta hoc que- .S.j.

rit de pnominibus possessiuis vtrum pnt accipi ad signatioem diuine eentie. Ad qd sic isa.i. Solenitates vestras odiuit aia mea. τ pstas e q aia mea n dicit aliud ibi nisi eentiam diuina. ergo nome possessiuu designat diuina eentiam. Idem in alijs locis pluribus faciamus hoiem ad imaginē τ similitudinē nraz gen.i. ¶ Cotra possessiuu notat dfiam possidetis ad possessum bm eentia. sz i diuis nullo e accipe dfias bz eentia. ergo nullo mo e accipe possessiuu. Rnsio bm q dicit i li. de regulis fidei. pnoia possessiua p maximam iproprietate dicunt i diuinis: tn bm gradus iproprietatis. maxie.n. iproprie dicunt d eentia respectu sui vt.i. isa. Solenitates vestras odiuit aia mea. iproprijssime ponit mea. nulla enim e dfia inter aiam dei τ deu. anima.n. dei e ipa volutas que e ipe deus. Minus vero iproprie dicuntur. cu dicunt de psona, respectu psone. inter quas n e dfia substatialitatis q̄uis psonalitatis. [illegible] cum dicit math. iij. hic est filius meus dilectus. τ q dico meus: insinuat diuine generatois pprietatez. Minime vero iproprie dicunt cu dicit de essentia sine psona respectu creature. qd ptingit duobus modis. aliqn vt notet auctoritas gubernatonis vel creationis. vt in Jo. oia mea tua sut. mea e terra τc. Aliquado vt notet gratia recreatiois vt in lu. xi. filij mei mecuz sunt in cubili.

Articulus secundus.

Consequeter querit vtru diuina eentia possit signari p pnoia masculini generis τ feminini substantiuata. τ pbat q no. qz si possz: hec eet vera. ille qui est pr e filius qd eet hereticu dicere. Sz q possit videt. qz super illud ps. pplaceat tibi dne. Glo. tibi vni deo. sz iste terminus vni deo supponit p eentia: ergo hoc pnomen tibi supponit pro eentia. ¶ Ite sup idem glo. tibi trinitati. ergo hoc pnomen tibi supponit p trinitate: τ ita iste due glo. pdicunt. ¶ Item. iij. exo. Qui e misit me ad vos. vbi dicit hiero. merito dns qui vere e nome eentie tenuit. τ ita iste terminus q e supponit p eentia. ¶ Ite exo. iij. Ego sum q sum. aut supponit eentia aut psona. qz qua rone vna: eade roe alia. ergo eentia. ¶ Ite moy. p hac voce. Ego suz qui sum n itelligebat aliqua persona: ergo solu intelligat eentia. ergo hoc pnomen ego supponit ibi p eentia. ¶ Ite vere dicit deus e ille τ ille e trinus. τ pstat q hoc relatiuu iste supponit p essentia eade rone hoc pnome iste supponit p eentia. ¶ Ite sit salus illi decus atqz virtus qui supra celi residet cacumen totius mudi machinam gubernado trinus τ vnus. no pot dici q hoc pnomen illi: τ hoc pnome qui: supponit pro persona. qz nulla psona e trina τ vna. nec pot dici q supponat p tribus psonis simul: qz bm hoc hec eet vera aliqs e trinitas. ergo relinquit q supponit solu p eentia. ¶ Ite pnomen masculini generis τ pnome neutri n differut nisi i psignificatione sexus. sz i diuis n e sexus: ergo i diuis equipollent. Sz pnome neutri generis pot supponere p eentia: ergo τ pnome masculini. Rnden q pp distinctioez qua iportat pnoia i masculino τ femio substatiuata, n hnt designare eentia vel supponere sz solu in neutro. ¶ Ad primu ergo dicut. q hoc pnome tibi tenet p trinitate τ tenet adiectiue vn subitelligit trinitati. ad trinitate.n. fit bmo qd notat p ppositoez huius vbi pplaceat q exigit pluralitate. τ bm h nusq pprie dr tibi vni deo. quia hec dictio vni n hz ibi nisi vnitate forme: cuz ibi sit pluralitas suppositoz. ¶ Ad scdz dom q iste terminus q est: supponit p psona. nec aliter dicit nomen eentie nisi pp hoc vbu e. qd eentia significat. sz qd n significat vt in eentia sz [illegible] psona. Silr cu dicit eg[illegible] sum q sum hoc pnome ego suppoit p psona. s. p filio dei. sicut dicit glo. super illud isa. Ecce ego ad gentes. glo. filius loquit. q dixit moysi ego suz [illegible] sum. magis aut supponit p filio dei q p alia psona: qz ibi agit de liberatone humani generis q facta e aucte τ misterio filij dei. τ moyses magis itellexit de filio dei q d alia psona. qz ibi dictu est τ descendi liberare eos. sic i daniele. vbi dr filius hois veniebat τ vsqz ad antiquu diez puenit. itelligit q atiquus diez est pr per hoc q dr dedit ei ptatez honorem τc. ¶ Ad tertio obiectu dom. q n est silis de relatiuo pnominis τ demostratiuo. qz relatiuu trahit sua suppositoem a suo ancedente. Un si ancedens p eentia. τ relatiuu p essentia. Sz pnomen demostratiuu substatiuatu iportat distictioem τ ratioabilitatem. n enim substatiuat vt dicut gramatici nisi ad ronabilia τ pp distinctioez qua iportat n pot supponere p eentia. ¶ Ad quarta dicedu q cu dicit sit salus illi τc. hoc pnomen illi tenet adiectiue τ subintelligit hoc nomen deo. τ sic fit suppositio p eentia. Bene.n. dicit ego deus: tu deus: ego deus: ille deus. ¶ Ad vltio obiectu dicit q neutru genus n differt tm a masculino i sexu sz in psignificatioe ronalitatis τ distictois que iportat [illegible] masculinu n p neutru. In significatoe aut distinctionis τ ronalitatis psistit psonalitas: τ pp hoc cu dicit iste e supponit tm psona. ¶ Sed obijcit. pstat q diuia eentia e ronalis τ distinguibilis re τ itellectu. eius.n. discretio phibet illa pdicari d pluribus eentijs. ergo e disticta ab alia eentia. ergo nec distictio nec roabilitas nec illa supta insimul impediut quin possit diuina eentia demostrari p hoc pnome iste. ¶ Ad hoc pot dici. q diuia eentia discreta est vt forma. sz no vt ipostasis. sz hoc pnomen iste importat distinctioem substantias

pp hoc nō pōt demōstrare eēntiā diuinā. vel plenius pōt dici. q hoc pnomen iste duplicē distinctiōez exigit. s. distinctiōez singularitatis: et distinctiōez incōicabilitatis. primā nō hȝ diuina eēntia. sȝ scdaȝ. Est. n. cōicabilis a trib⁹ psonis: et pp hoc nō pōt demōstrari p hoc pnomen iste.

Questio. I. de nominine operatōis videlȝ hoc nomine deus.

I Nquisito d nominibus significātibus ipm esse absolute. sequētes ordinē Jo. damas. ingrediē ē d noie operatōis qd ē hoc nomen deus. et in hunc modū. Pmo d eius significatōe. Secūdo de eius psignificatione. Tertio de eius suppositione.

Membrum primum.

Q Uantū ad primū notādū fm scōs q hoc nomē deus accipit tripliciter. Naturaliter cū accipit p esse nāliter deo. vt in pricipio creauit de⁹ celū et terrā. Adoptiue cū accipit p scīs eo q sūt i pticipatōe diuinitatis. et hoc vel i pticipatōe potētie pp qd dr Moy. psttui te deū pharaonis. Exo. vij. et. xxij. dijs nō detrahes. vel in pticipatōe sapie vt in ps. ego dixi dij estis: qd exponit dñs Jo. x. vel in pticipatōe bonitatis. vñ de⁹ deoꝝ dñs locutus ē. Nūcupatiue vt cū hoc nomē attribuit his q nō sūt dij pticipatōe diuinitatis vt idolis vel demonijs. in ps. oēs dij gētiū demonia. ¶ Querit igit duo: primo vtrū hoc nomen deus dicatur equiuoce vel vniuoce et accipit nāliter adoptiue nūcupatiue. Scdo vtrū hoc nomen deus fm q accipit nāliter sit nomen operatōis.

Articulus primus.

A D primū obijcitur sic. cōstans est q deitas forma est de nullo mō cōicabilis creature. Nomē ergo significās habentē diuinitatē fm hāc rōnēz erit incōicabile creature. si ergo hoc nomen deus est tale. vel significās rez hūtez diuinitatez. ergo est incōicabile creature. Si ergo dicat de creatura dicet equoce. ¶ Itē cū deus accipit nāliter. significat increatā sbāz inquātū huiusmōi. cūz accipit adoptiue significat creatā sbāz pticipē diuinitatis. cū dr nūcupatiue: significat idolū qd ē ficto falsa opinionis. sȝ de his nō accipit oīo rō vna: imo penitus diuersa: ergo equoce. Cōtra bonū cū accipit essentialiter de deo et cūz accipit p pticipatōem de creatura nō dicet equoce sed fm analogiā. ergo hoc nomē deus cū accipit nāliter et cū accipiet p pticipatōnem: nō dicet equioce. ¶ Itē hoc nomē beatitudo dr fm veritatē de eterna glia. fm errorē hoc nomen attributuȝ est delectabilibus que sūt i voluptate ab epycuris: vel opulētie que est in diuitijs et huiusmodi. nec tū nomē beatitudinis equiuocatū est cū acceptū est pro beatitudine vera et cū acceptū est p beatitudine nūcupatiua. ergo silr hoc nomē deus si accipit equiuoce cū accipit p deo vero: et cū accipiet nūcupatiue pro idolo. ¶ Itē. Rō vnius itētōis beatitudinis que est status oīm bonorūȝ cōgratōe perfectus: cū accipit vere p eterna glia. et cūz accipit nūcupatiue pro voluptate. facit q nomen beatitudinis nō dicit equiuoce de gloria et voluptate. ergo similiter ratio intētōis vna huius nominis deus que est res omnipotens: que accipitur a fideli cum psitetur deū veruȝ: et ab idolatra cūz cōfitetur deū idolū. vterqȝ. n. accipit rē omnipotētez siue fidelis de deo vero siue idolatra de idolo. ergo hec itentio vna. s. res omnipotens faciet. q non dicetur equiuoce hoc nomen deus. et cūz accipit naturaliter et cūz accipit nūcupatiue. ¶ Itez idez est oīo res omnipotens qd deus. sȝ gentilis credit idoluȝ esse rē oīpotentez: ergo credit idoluȝ esse deuȝ veruȝ. ¶ Itez in idelis dicit idoluȝ est deus. fidelis negat idoluȝ esse deum. cōtradicūt sic dicendo idolatra et fidelis: ita q vnus affirmat alius negat. sed nō esset cōdictio vera nisi hoc nomē de⁹ vtrobiqȝ acciperetur in eadez significatōe. nō enim esset cōtradictio nisi acciperet in eadem significatione. In eadez ergo significatōne affirmat infidelis in qua negat fidel. sȝ ille accipit p deo vo. s. fidelis: ergo et ifidel affirmat idolū esse veȝ deū si ergo equoce. ¶ Itē cū dicit idolatra idolū ē deus. aut dicit verū: aut falsū. si dicit verū: ergo nō errat a deo idolū eē deū si falsū. sȝ si hoc nomē deus accipit nūcupatiue nō ē falsū idolū ē deus. ergo i eadez significatōe accipit ab idolatra et fideli. ergo n equoce. ¶ Itē qrit vtrū pdicta diuisio q sumit d pma ad coꝛ. viij. Na et si sūt q dicant dij nisi siue in celo siue in terra. et siqdē dij multi nobis. aūt vnus ē deus. ibi gl. deus dr trib⁹ modis substātiue de⁹ trinitas. adoptiue scīi. q p grāz adoptiōis dij sūt nūcupatiue demones et idola q nōiatem tū dij sūt nō nā vel pticipatōe. Querit ergo vtrū hec diuisio sit vocis in signatōes ad qd disputatur. Itez querit circa singulas acceptōes fm q hoc deus accipit naturaliter vel substātiue vtrū sit cōmune vel propriū. Et cū hoc nomē deus nō sit multiplicabile. imo sicut dicit. deut. vi. Audi isrl mandata vite. deus tuus deus vnus est. erit hoc nomen deus nomen propriuȝ. ¶ Cōtra Jo. damas. deus cōe nature significat et in vnāquāqȝ personā. i. ipostasim ordinat, quēadmodūȝ homo. ¶ Itē querit de hoc noīe deus fm q sumit

adoptiue. vtrū angeli vocādi sūt dij sicut hoīes sācti. Ad qđ ē illud qđ dicit .i. corint. viij. sup illō nobis vnus ē de⁹. vbi mouet hec qō ⁊ determinat sic. si nusq̄ ī diuinis elogis repit ꝙ angeli dicant dij. ea mihi potissimū cā occurrit. ne ab oībus putarent colēdi. ne hoīes ad hoc īclinarent vt seruitiū religiōis q̄ grece latria dicit angelis exhiberēt. Qđ ergo dicit deus deoꝝ: ⁊ rex magnus sup oēs deos. nō nisi de sāctis accipit. Cū ergo nihil de diuis phas sit dicere ꝑter id qđ inuenimus ī elogis diuinis expssū: ergo angeli nō debēt dici dij. ¶ Cōtra. angeli magis sūt ī ꝑticipatione diuinitatis q̄ hoīes. Vn̄ oībus sanctis maximū premiū ꝓmittit equalitas angeloꝝ. si ergo dij dicunt sācti rōe ꝑticipatiōis diuinitatis. ergo angeli magis debēt dici dij q̄ sancti. ¶ Itē .iij. danieł. sup illud spēs quarti ⁊c. glo. qm̄ angeli sunt dij ⁊ filij dij. Itē querit de hoc nomine deus ſm ꝙ dicit nūcupatiue. Nā cū dicit idolatra idoluz ē deus. hoc nomē deus hz aliquā significationē. aut ergo eādem significationē quā hz cū dicit trinitas ē deus: aut aliā. si aliā: sed ſm illā significationē ꝯuenit idolo: ergo hec erit vera idolū ē deus si eandē: sz in hac trinitas ē deus: accipitur hoc nomē deus naturalr̄ ⁊ substātiue. non ergo nūcupatiue. ¶ Itē querit qđ subsit huic intētioni idolū. Nā dicit apostolus .i. corint. viij. Idolum nihil ē ī mūdo. ⁊ ꝙ nullus ē d̄us nisi vnus. ergo videt ꝙ nihil subsit huic nomini qđ ē idoluz. Si vero exponat sicut exponit ī glo. nihil ē idolū in mūdo. ī͂ter creaturas mūdi. qđ tn̄ itelligit formaliter nō mālr̄. Vn̄ ibi dicit. nām deus formauit sz stulticia hoīum formā dedit. Quecūqz .n. facta sūt naturalr̄. quecūqz sūt in creaturis facta: facta sūt p verbū. sz forma hoīs in idolo nō ē facta per verbū. ¶ Cōtra quicqđ ē in quātū ē: a deo ē. sed forma hoīs in idolo que īprimit ipsi materie per ꝯfigurationē aliqđ ē. ergo ē a deo ⁊ p verbū. aliquid igit ē idolū. Rn̄sio notādū ꝙ quidā circa hoc diuersa dixerunt. ꝑpositiuus dixit ꝙ hoc nomē deus. penitus idē significet cū accipit nālr̄ cū accipit adoptiue: ⁊ cū accipit nūcupatiue. semper .n. significat diuina naturā: cū hoc nomē de⁹ dicit de trinitate: vel de viro sancto: vel de idolo sz tn̄ differēter ē attributio. nā cū dicit trinitas est deus. hic significat diuina natura attributa ei qđ ipsa ē. cū vero dicit de viro sancto deus vel dij: attribuit diuina natura nō ei qđ ē: sz ei cui p gratiā inest siue p ꝑticipationē. Cū vero dicit ab idolatra idolū ē deus. significat ēt diuina natura: sz attributa rei cui significatio sua nō ꝯuenit nec p idētitatē nec p ꝑticipationē. ⁊ iō simplr̄ falsa est ꝓpositio. ¶ Et si obijcit ꝙ idolatra nihil nouit de diuina natura nec de deo vero: ⁊ non signat nisi qđ itelligit nec ēt signare intēdit. ergo cū dicit idolū ē deus: nō signat deū veꝝ. Ad hoc respōdet ꝑpositiuus distinguēdo īter intelligētē ⁊ ignorātem. Intelligēs .n. rei signationē semꝑ qđ itēdit signare. Ignorās vero duplex ē. ē .n. ignorās q credit se ignorare: ⁊ ē ignorās q credit se itellige. In ignorāte q credit se ignorare distinguit. refert .n. vtrū intēdat dicere qđ locutio signat q̄uis nō itelligat. sicut mulier cantās psalteriū: vel vtrū intēdat tm̄ vba ꝓferre vt puer qui nihil aliđ itendit nisi vt ꝓferat verba. In primo cāu ignorans enūciat. In secūdo vero nihil dicit. ⁊ hoc nisi spūssanctus eo vtat tanq̄ organo vt in asina balaaz. Itē in ignorāte qui credit se itelligere distinguit. Nā refert vtrū itellectū ad aliqđ spāliter referat vel nō. Si spāliter ad aliqđ referat: illud dicit: sz tn̄ locutio illius nō significat. verbigratia si iste putet ꝙ hoc vocabulū sol idē significet qđ hoc nomē sacerdos. ⁊ dicat iste ē sacerdos. dico ꝙ dicit istū eē sol: nō tn̄ ꝓpositō illud significat. Si vero n̄ retorqueat itellectū spāliter ad aliqđ: tūc dicit qđ locutio significat lz non credat se illud enūciare. ſm hoc de idolatra: rn̄det ꝙ cuz dicit idolū ē deus. ⁊ putat ꝙ hoc nomē deus significat idolū. si retorqueat intellectū suū ad ipsā rem que ē idolū: dicit vel enūciat hoc eē idoluz. ꝓpositio tn̄ illud nō significat. si vero nō retorqueat ad aliqđ: tunc enūciat qđ locutio significat scz idolū eē deum. lz nō credat se illud enūciare. Scđz hoc ergo idolatra putat se veꝝ dicere: nō tn̄ itelligit quid ē qđ significat hoc nomen deus. Vtrū aūt veꝝ dicat infra declarabit. ¶ Aliter respōdet ad illud altisiodorn̄. distiguit .n. sic. quidā sūt qui p creaturas cognouerūt deū sz q2 n̄ sicut deū glorificauerūt aut gratias egerunt: iō obscuratū ē insipiēs cor illoꝝ ⁊ stulti facti sūt ita vt seruirēt potius creature q̄ creatori. De istis verū ē quoniā isti credebāt de idolo ipm̄ eē deū q bn̄ poterāt cogitare de vero deo quē prius cognouerūt sicut multi sūt suspicati mel [illegible] fel. fuerūt aūt alij qui nunq̄ cognouerūt deū qui idola sua credūt eē oīpotentia ⁊ posse iuuare in oī articulo. talis gētilis nō credit idolū eē deū q2 nihil cogitat de deo. Scđm ergo hoc dicēdū. ꝙ hec argumētatio nō valet. iste gētilis credit idolū rem eē omnipotētē: ergo credit idolū eē deum. lz .n. naturaliter idē sit res oīpotens qđ deus: tn̄ hec vox res omnipotēs pōt trahi ad supponendū ꝓ aliquo ad qđ supponedū non pōt trahi hec dictio dus: sicut ēt vox ista rōale aīal pōt trahi ad supponēdū ꝓ aliquo ad qđ supponēdum non pōt trahi hec dictio deus. sicut ēt vox ista rōale aīal potest trahi ad supponēdū ꝓ aliquo ad qđ supponēdū non pōt trahi hec dictio homo. vt si aliqđ cogitet rōalitatem in brunello: ꝯstat ꝙ ipse cogitat de asino rationali. non tn̄ cogitat de hoīe. ⁊ ita non valet gētilis credit idolū eē rem oīpotētem. ergo credit idolū eē deum. ⁊ ē ibi fallacia ꝯsequētis ⁊

superiori ad inferius. sicut enim hec vox animal ratōale cū verbo cogitādi supior ē ad hāc dictōnem homo. ita hec vox res omnipotēs cū v̄bo credēdi superior ē ad hūc terminū deus. Eodez mō dicit ꝙ hec argumētatio nō valet. gētilis credit idolū habere diuinitatē: ergo credit idolū eē deū. ¶ Aliter dicendū tenētes viam mediā. Naz cū hoc nomē deus accipit naturaliter adoptiue nūcupatiue: nō penitus idē significat nec penitus ī alia ratiōe. Sm̄ eniz ꝓpriā rationē huius nomīs deus que ē in vno simplici ⁊ solo ꝙ ē omnibus principiū ⁊ cā accipit ī alia rōne. Nam vni simplex principiū ⁊ cā omniū ꝯuenit vni soli icreate nature. Secundū vero ꝯmunē ratōez que accipit a notiōe mētis nostre ipressa videlz. ꝙ est aliqua res supra hominē venerāda: dicit per prius ⁊ ꝑ posterius hoc nomē deus. Nā res veneranda sup hominē aut ē venerāda sm̄ veritatez aut sm̄ falsam opinionē. si sm̄ falsaz opinionem sic accipit nūcupatiue. ⁊ n̄ subest veritas ī re vt cum dicit idolū deus. Si vero ē venerāda res sm̄ veritatē. aut ergo ē venerāda veneratiōe latrie siue venerāda ex se ⁊ ꝑꝑ se velut pricipiū ⁊ cā oīuz. ⁊ hoc mō hoc nomē deus accipit naturaliter ⁊ substātiue: vt cū dicit trinitas deus. Vel ē res venerāda veneratiōe dulie vel ex alio ⁊ ꝓpter aliū sm̄ quē modū accipit adoptiue. vt cū dicit de sāctis ꝙ sūt dij ꝓpter ꝯfirmatōez ad deū ꝑ gratiaz. ¶ Ad primū ergo pz respōsio. qm̄ sz hoc ꝙ hoc nomē deus accipit ī ratōne ꝓpria: significat formā incōicabilē creature. sm̄ v̄o rōez cōem dicit ꝑ prius ⁊ posterius: siue sm̄ simplr̄ ⁊ sm̄ quid. ⁊ similis ē respōsio ad secundū. ¶ Ad ea vero q̄ in parte opposita obijciunt: ꝯcedendū sm̄ distinctionē predictā. ¶ Ad illud vero qđ querit. vtrū sit diuisio vocis ī significatōes. dōm ꝙ ē ī ea que se hn̄t sm̄ prius ⁊ posterius: ⁊ simpliciter ⁊ sm̄ quid. sm̄ prius ⁊ simplr̄ dicit substātiue. sm̄ posterius dr̄ adoptiue. sm̄ id qđ ē sm̄ ꝙ nūcupatiue. ¶ Ad illud v̄o qđ querit cū deus hoc nomē accipit substātiue. vtrū sit cōe aut ꝓpriū. dōm ꝙ loquēdo ꝓprie nec ē cōe nec ꝓpriū. quēadmodum nec illud qđ subest. s. diuina nā: nec ē cōe nec ꝓpriū. sicut pz ex ꝑcedētibus. nihilominus aliqđ hz [illegible] vno aliqđ de altero. Nā si respiciamus ad signatū qđ ē vnū solū: quasi ꝓpriū ē. si v̄o respiciamus ad supposita q̄ sūt diuine ꝑsone quasi cōe ē. ¶ Ad aliud qđ q̄rit cū hoc nomē deus accipit adoptiue vtrū ꝯueniat āgelis. dōm ꝙ n̄ negat in ꝑdicta auctē ꝙ angeli n̄ debeāt vocari dij. sz q̄si sdubiū ponit vtrū iueniat in scriptura. ⁊ sub hac ꝯditiōe si ī scriptura n̄ iueniret reddit rō q̄ dicta ē. Notādū tn̄ ꝙ alia rōne dicerent angeli dij. alia rōne hoīes. nā hoīes adoptant vt sint ī ꝯformitate nature cū deo ratione humane nature assūpte a xp̄o. ⁊ ideo in hac ratiōe non ꝯueniūt angelis.

¶ Ad aliud qđ obijcit cū hoc nomē deus accipitur nūcupatiue. vt cū dicit idolū ē deus. pz r̄nsio. Nā hoc nomē deus n̄ accipit ꝓ deo vero ī rōne ꝓpria ab idolatra: accipit tn̄ in ratiōe cōi pro re sup hoīem veneranda. ⁊ tn̄ quocūqz mō acciperet falsa eēt locutio: qz nec idolū ē deus sub ratione ꝓpria nec idolū ē res sup hominez veneranda. ¶ Ad vltimū vero qđ querit. qđ ponat ꝑ intētionē huius noīs idolū cū dicat idolū nihil ē in mūdo. dōm ꝙ exponit tripliciter ī glo. Uno modo idolū nihil ē in mūdo. i. īter creaturas mundi. ⁊ hoc dz ītelligi n̄ materialiter qz materiam idolī deus creauit. nec formaliter q̄tū ad formaz que impssa ē materie que a deo ē ⁊ aliqđ ē: sz de forma impssa in mēte idolatrie. que ē dignitas q̄daz existimata ī idolo. ⁊ hec ē forma idoli inquantū idolū. ⁊ hoc nihil ē. hic dr̄ isa. xli. Ecce vos estis ex nihilo ⁊ opus vestrū ex eo ꝙ n̄ ē. Alio modo idolū nihil ē in mūdo. i. illō qđ existiabit ab idolatris idolū eē: nihil ē. existimabāt. n. idolū eē ꝑsonā ꝯpositā ex simulacro subsistēte ⁊ spū presidēte. Cōtra qđ dicit in ps. Simulacra gentiū ⁊c. sequit. neqz enim ē spūs in ore ipsoꝝ. Tertiō mō idolū nihil ē in mūdo. i. nullius rei que sit in mūdo similitudo. sm̄ ꝙ fit dr̄ia in lege in exo. xx. ⁊ deut. v. inter idolū ⁊ similitudinez. qz similitudo accipiebat pro re ꝯfigurata ad imitatiōem alicuius rei mūdane: vt hominis vel arietis idolum res ꝯfigurata ad imitatōem solū humane ꝯfictiōis: sicut si aliquis ꝯfiguraret chimeraz ex capite leonis ⁊ medio capre ⁊ cauda serpentis. Quarto modo posset dici idolum nihil est in mundo qđ possit obesse vel prodesse isa. xl. bene quoqz aut male si potestis facite.

Articulus secundus.

Consequēter querit de hoc noīe deus sm̄ ꝙ accipit substātiue vel naturaliter vtrū sit nomē opatōis. qđ expresse dicit Jo. damas. Unde dicit ꝙ secundū nomen dei ē theos. i. deus. qđ dicit vel ab eo qđ ē theim qđ est currere ⁊ fouere vniuersa: vel ab ethin. i. ardēs. deus eniz ignis ꝯsūmēs ē omnez malicia. vel a theaste. i. a ꝯsiderādo oīa. nulla. n. eum latet. ⁊ postmodū subdit ꝙ ē nomē opatiōnis. ¶ Contra ambr. deus nomē ē nature. ⁊ dn̄s nomen ē ꝑtatis, cū ergo sit nomē nature nō ē ergo nomen operatōis. ¶ Itez si hoc nomen deus ē nomen opatiōis. ergo dicit ꝑ habitudinem ad creaturā sicut hoc nomen creator: ergo nō decet poni in alia differētia nomīatōis nomē opatiōis ⁊ nomē habitudinis. ¶ Itē si hoc nomen deus dicit ab eo ꝙ est currere siue fouere. qz discurrit ꝑ oīa ⁊ fouet oīa. vel ab eo ꝙ videt omīa. vel ab eo ꝙ ꝯsumit malū. sed he opatōes dicunt in habitudine ad creaturā: relinquit igit ꝙ n̄ ē nomen

habitudinis. ¶ Itē cū fouere sit actus bonitatis. videre actus sapiētie: ꝯsumere vero actus ptā/ tis: bonitas aūt appropriat spūi s. sapia filio. po/ testas patri: videt hoc nomē deus rōne vni⁹ ꝓ/ prietatis appropriatū patri. rōne alteri⁹ appro/ priatū filio. rōne tertie appropriatū spūisancto.
Rñsio. nomē opatōis dr duobus modis. vno mō nomē ipositū ab opatōe. Alio mō nomē si/ gnificās opationē. Pmo mō dicit damā. ꝙ h no/ men deus ē nomē opatōis. q2 ipositū ē ꝛ sūptū ab opatiōe fouēdi vidēdi vel ꝯsumendi. ꝑ quas opatōes a creatura mūdi cognoscit sempiterna vtus ei⁹ ꝛ diuitas. Scdo mō ñ ē nomē opatio/ nis. imo significat ipsaꝫ diuinā nām inq̄ȝtū huius modi. ꝛ ad illā significandā ipositū ē. Quantum ergo ad illō a quo iponit dr a damasceno nomē opatiōis. q̄ȝtū ad illud cui iponit dicit ambro. ꝙ ē nomē nature. ꝛ ꝑ hoc soluit primuꝫ ꝛ ēt scdm. Nā hoc nomē creator ꝛ iponit ab opatiōe crea tōis ꝛ significat creatōem vt in cā create. ꝛ ideo nomē est habitudīs: ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ opatio dei pōt ꝯsiderari dupliciter. ꝭm potentiā siue ha bitū: ꝛ actū. ꝭm potentiā ꝛ habitū dꝫ itelligi ope ratio siue fouēdi siue vidēdi siue ꝯsumēdi. ꝭm ꝙ ab opatiōe hoc nomē deus iponit. ꝭm actuꝫ vō intelligit opatio a qua iponit hoc nomē creator. ꝛ ideo istud nomē ē habitudinis ad creaturaꝫ ñ aūt hoc noc nomē deus. Preterea ē opatio dei qua agit: ꝛ ē opatio quā efficit quēadmoduꝫ in sole lucere ē opatio qua agit ꝛ semꝑ ē in sole: ꝛ illumīare ē opatio quā efficit in ꝑspicuo suscepti bili. Nomē ergo opatōis vt q̄ deus agit est hoc nomē de⁹. nec huiusmōi opatio dr i habitudine ad effectū. vñ hoc mō debēt itelligi ille opatōes a q̄ hoc nomē deus iponit: velut lucere qō ñ dr in ꝯparatiōe ad aliqd illustratū vel illuminatuꝫ. Nomen vero opatōis quā agens efficit necessa rio ponit habitudinē ad effectū sicut si diceretur sol lucēs ꝛ illumīator. lucēs dicit respectu actio nis absolute ꝑ ꝛ qua agit. illumīator vero ab opa tione quā efficit. lucēs absolute. illumīator i ha/ bitudine. ita hoc nomē deus siue iterꝑtet fouens ꝛc. dr absolute: sꝫ creator dicit i habitudine. hec aūt debēt intelligi inq̄ȝtū dicūt habitudineꝫ in cā ꝛ non actū in effectu. ¶ Ad vltimū quod querit vtrum sit appropriatum. dico ꝙ non sed appro priabile. non enim significat has opatōnes sꝫ ab ipsis operationibus iponit ipsi nature.

Membrum secundū.

Onsequēter querit de ꝯsignificatione huius nois deus ꝛ hoc q̄ȝtum ad nu/ meꝝ singularē ꝛ pluralē. Quantū ad significatōnem pluralē querit. an hoc nomē deus inq̄ȝtū dicit substātiue possit dici plu raliter. Querit ergo pmo vtrum vere dici possit plures dij. Ad qō sic. Idē ē deus qō habens di uinā nām. sꝫ plures sūt habētes diuinā nām scilꝫ tres ꝑsone. ¶ Itē. i. geñ. vbi nos hēmus. in prin cipio creauit deus ꝛc. hebreus hꝫ heloym qō i/ terpretat dij vl' iudices sic habet. ij. di. ꝗ. li. sntiaꝝ/ ꝗ' vitas hebraica ꝑdicat plēs deos. ¶ Itē de ō nomē opatōis vt deū ē. sꝫ opatō dei ꝯsignat plu ralr ge. iij. Faciam⁹ hoīeꝫ ad imaginē ꝛc. Actio n. nūerat ꝭꝫ ꝑsonas: ergo silr poterim⁹ dicē plēs dos. ¶ Itē forma hui⁹ termi ds q̄ respicit eē diui nū ꝑt significari pluralr ꝑ hoc nomē diuie cū dr tres sūt ꝑsone diuie. ¶ Itē suppositū hui⁹ termini deus pōt significari pluralr q2 suppōit ꝑsonas; ergo cū rōne forme cū rōne suppositi poterit si/ gnificari pluralit: ergo vere poterit dici plures dij. ¶ Cōtra symbolū athanasij. ñ tres dij sꝫ vn⁹ ē deus. Itē querit vtruꝫ possit in plurali desi/ gnari ꝯgrue. ad qō sic. idē significat hoc nomen deus qō diuia eēntia: nisi q2 i maiori abstractiōe significat hoc nomē eēntia. si ergo hoc nomē es/ sentia qō ꝭm augu. ꝓprie dicit de deo dicit con/ grue pluraliter. ergo ꝛ hoc nomē deus. ¶ Item hoc nomē principiū creaturaꝝ habꝫ plurale. q2 vere dicit ꝙ manichei credunt plura principia creaturaꝝ. sed equipollēt principiū creaturaruꝫ ꝛ deus: ergo hoc nomē deus hꝫ plurale. ¶ Itē ad gal'. seruiebatis his qui ñ sūt dij. glo. ñ sunt dij natura sꝫ opinione hoīum. ꝯgrue ergo ibi negat hoc nomē dij plurale ꝭm ꝙ significat naturaliter deū: ergo hoc nomē deus ꝓut accipit naturali/ ter ponit cōgrue i plurali. ¶ Itē ad idem ē: itaqꝫ nō tres dij. ¶ Contra. i. corinth. viij. Et si sūt dij multi. glo. adoptiue vel nūcupatiue: nobis tamē vnus ē deus. qui ē deus naturaliter. ergo incon grue dicet plures dij q̄ȝtuꝫ ad naturalē significa tionē. Itē ibidē dicit ñ ē deus nisi vn⁹. ergo hoc nomē deus ē ꝓprium dei: ergo ñ habet pluralē.
Itē querit de ꝯsignificatiōe singularis vtrum hoc nomē deus ꝭꝫ ꝙ accipit adoptiue hēat singu lare. Nā i plurali loquunt scripture. ego dixi dij estis. ꝛ ad hoc facit ꝑdicta auctas. i. ad corinth. viij. qua dr si sūt dij multi adoptiue nūcupatiue nobis tñ vnus ē deus. Ex q̄ relinquit. ꝙ plurali ter dꝫ dici dij adoptiue ñ singulariter. similiter ꝛ nūcupatiue. ¶ Cōtra. exo. vij. Constitui te deū pharaonis. ꝯstās ē ꝙ ibi deus dr adoptiue ꝛ tñ i singulari. Itē sicut bonū dicit dupliciter. ꝑ eēn/ tiā de creatore: ꝛ ꝑ participationeꝫ de creatura. sic hoc nomē deus. si ergo hoc nomē bonuꝫ acce/ ptū ꝑ participatōeꝫ ꝯuenit creature i singularit: hoc nomē deus conuenit viro scto in singulari. ¶ Itē cū hec possit eē vera aliquo mō petrus ē deus. ꝛ hoc ꝑꝑ cōeꝫ rōneꝫ. nūqd poterit hec eē vera idolū ē deus ꝑꝑ rōem que ē ꝭm opinioneꝫ idolatre. Rñsio ad primū dōꝫ. ꝙ h nomē de⁹ nec vere nec proprie dicitur in plurali: ꝭm ꝙ de/

cipit naliter. et rō est ex illa regula. nō hȝ locū distinctio vbi non est ex diuersis vnio. Unde qꝛ est vna deitas i tribus psonis ñ multiplicata sȝ vna eadē: necesse ē tres psonas vnū eē deū ñ plures. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ quēadmodū i alijs cū dico humanitatē: dico ꝙ hō ē. cū dico hoiez. dico ꝙ ē. cū dico petrū: dico qs est. Scōm hoc: dici pōt i diuinis: cuȝ dico trinitatē: dico ꝙ deus ē. cū dico deū: dico ꝙ ē. cū dico patrē: dico qs est. Cū ergo obijcit tres sūt hñtes diuinitatē. distigudū qꝛ hñs diuinitatē dr̄ duplr̄. vt ꝙ ē vl' qs ē. vt qd est: sic dr̄ p hoc nomē deus. vt quis ē: p hoc nomen pater. Tres ergo sūt hñtes diuinitatē vt qs est. nō sūt aūt tres hñtes diuinitatē vt qd ē: sȝ sūt tres psone. i. tres hñtes diuinitatē vt qs ē. Scōm hoc ergo dōm. ꝙ cū dr̄ deus dicit idē qd hñs diuinā nām. pticipiuȝ dȝ resolui p qd nō. p q. vt sit sensus deus dicit ꝙ ē hñs diuinā nām et sic hñs diuinā nām ē vnū solū. Cū vo dr̄ psōa d pr̄e aut d alia psona ē hñs diuā nāȝ. pticipiū dȝ resolui p qui est: nō p qd ē. vt sit sensus. pater et filius sunt hñtes diuinaȝ nām. i. q habēt. nō tñ seqr̄ ergo sūt dij. cōmutar̄ eniȝ qs est i qd ē. siue rō dicēdi psonaliter in rōneȝ dicēdi substātialiter. ¶ Ad scōm rñdet ꝙ sicut in greco alia ꝓprietas ſmonis ē ꝙ̄ i latino: silr̄ i hebreo. Uñ grecis dicentibus tres ipostases ſȝ ꝓprietatē sui ideomatis. ñ tñ nos dicimus tres substātias: cū tñ ipostasis idem sit qd substātia. ex hac rōne. qꝛ hoc nomē substātia i latina lingua indifferēter se hȝ ad designatōeȝ eēntie et suppositoꝝ eēntie. in greco vo ipostasis est nomē suppositi eēntie. iō qd in greco sine ambiguitate dicir̄ tres ipostases ꝓ trib' supposis psonis: ambigue diceret̄ latina lingua tres substātie. sermo autē catholicus debȝ esse certus nō ambiguus. Simili mō iuxta proprietatē hebraici sermonis cōuenienter dicir̄ heloym: appropriatur eniȝ est suppositis eēntie. et iō ꝯueniēter pluraliter ponir̄ rōne suppositoꝝ psonaꝝ. apud latinos vero hoc nomē deus pluraliter designaret ñ solū pluralitatē i suppositis. imo pluralitatē essentie in suppositis. ¶ Ad tertiuȝ dōm. ꝙ ꝙ̄uis hoc nomē deus sit nomē opationis. preter hoc habȝ intellectū substātie pfecte et p se stantis. operatio aūt diuina significar̄ duplr̄. adiectiue siue verbaliter. qꝛ verba significāt inadiacētia. et iō. pp pluralitatē psonaꝝ pluraliter significar̄ cū dr̄. faciamus hoiez ad imaginē. Aliquādo vo substātiue et noialiter nō p modū adiacētis. q̄ qdē opatio ē eadē qd diua sbā et iō non recipiet pluralitatē. ¶ Ad quartū dōȝ. ꝙ forma huius termini deus: pōt pluraliter significari respectu pluriū suppositoꝝ. sicut qñ significar̄ i adiacētia p hoc nomē diuine. vt cū dicir̄ psone diuine. sȝ ñ pōt pluraliter significari ad hoc vt i se recipiat pluralitatē vl' distinctiōeȝ. Ad hoc aūt ꝙ hoc nomen deus haberet plurale exigeret̄ ꝙ haberet distinctiōeȝ et multiplicaret̄ in suppositis. ¶ Ad illud qd scdo q̄rir̄. vtrū hoc nomē deus possit pluraliter congrue designari. dōm ꝙ nō. qꝛ cū sit absolutissimuȝ et nomē simplicis nature ipoꝛtat oēs ꝯditōes que faciunt ipm ꝓpriuȝ absolute et simplicis nāe. qd ꝓhibet vt nō possit pluraliter designari quēadmodū nec ꝓpriū. ¶ Ad illud qd obijcit de essentia pȝ rñsio ex ꝑdictis. nam si hoc nomē essentia intelligar̄ i sua generalitate. ꝑdicare pōt d oibus essentijs: vñ pōt habere plurale. sed si itelligeret̄ cū ꝑcisione eēntia seipa ens et nō alia. ꝓpriū est diuine eēntie nec recipit pluralitatē. talis eniȝ est vna sola. et ideo nō potest intelligi nec designari pluraliter. ¶ Ad scdȝ ꝙ duo sunt genera eoꝝ q̄ ꝑdicātur de pluribus sed nō de vno solo. vnuȝ est cuius imaginatio nō ꝓhibet ipm predicari d pluribus. sed ipsa res. sicut sol et luna. Aliud est cuius imaginatio prohibet ipsaȝ ꝑdicari d pluribus et ipsa res. vt sol. et talis differentia ponir̄ iter hoc nomē deus et primū principiū creaturarū. qꝛ hoc nomē deus ſm rem nō ꝯuenit pluribus naturis et eius imaginatio istud ꝓhibet. Iste vero terminus principiū creaturarū ſm reȝ nō ꝯuenit pluribus naturis. sed tamē eius imaginatio istud nō ꝓhibet ꝙ̄uis [illegible] istud ꝓhibeat verus intellectus. et iō ꝙ̄uis primū pricipiū creaturarū possit dici pluraliter. nō tñ hoc nomen deus. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ q̄ñqȝ p voceȝ nō simpliciter significatiuā in coordinatōe instructiōis melius designatur intētio dicētis ꝙ̄ per significatiuā. vnde et apud poetas. solent dicere duo vates in coordinatione ꝯstructionis: ita et in expsione veritatis fidei p voceȝ nō significatiuā melius exprimit intētio vt i symbolo. nō plures dij etc. i. nō sūt plures nāe quaꝝ quelibȝ sit deitas. et ad gal'. Seruiebatis his q nō sūt dij. Ad illd qd ꝯsequēter querir̄ vtrū deus hēat singulare ſȝ ꝙ sumir̄ adoptiue. dōm ꝙ nō ꝓhiberet ꝯgruitas qn hȝ singulare: sed ipsa ꝓprietas dicendi prohibet vt in enūciatione nō dicar̄ sine determinatōe. Unde scriptura nō dicit d moyse cōstitui te deū sȝ deū pharaonis hoc ē potētē sup pharaonē diuinitus. ¶ Ad illud vo qd q̄rir̄. an aliq̄ mō sit vera ista. idolū ē deus. dōm ꝙ nō: nisi cū determinatione trahente extra rōeȝ. vt idolū est deus illi. simpliciter ergo istud nomē deus ꝯuenit deo vo. ſm qd cū determinatōne vt huius vel illius ꝯuenit viro sancto. Scdȝ qd vero cū determinatione vt illi pōt ꝯuenire idolo. Unde idolum est deus idolatre.

Membrum tertium.

Onsequēt̄ q̄rir̄ d suppositōe huꝰ nois deus. circa qd fuerūt due principales opiōes. Quoꝝdā opinio fuit. ꝙ hoc

nomē deus sic erat ēēntiale vt supponeret p ēētia ppriē. tñ ex adiuncto vt determinatōe psonali trahit extra ppriā rōnē ad supponēdū p psona. vñ cū dr deꝰ ē. nullo mō suppōit p psona. cuz dr deꝰ gnāt: ex adiūcto trahit ad supponēdū p psōa. Aliorū vō opio ē q hoc nomē deꝰ significet nām sꝫ ex mō sue significatōis que ē significās nām vt q ē. q ē aūt ꝯuenit ⁊ nāe ⁊ rei nāe. iō hoc nomē deus supponit qñqꝫ nām vt cuz dicit deus ē tres persone. qñqꝫ vero supponit psonam: ⁊ hoc differenter. qñqꝫ pro vna tm: vt deus generat. qñqꝫ pro duabus: vt deus spirat. qñqꝫ p tribus vt inuisibili soli deo ⁊c. i. thi. vlti.

Articulus primus.

Contra primaz opionem obijciunt. in ps. dr. Benedicat nos deus: deus noster benedicat nos deus: ⁊ metuant eū ⁊c. ⁊ dicit ambro. q trina cōfessio trinitatē exprimit psonaꝝ. sꝫ ibi nō ponitur determinatio aliqua psonalis cū dicit bñdicat nos deus ⁊c. hoc ergo nomē deus ppriē supponit psonā. ¶ Itē hoc nomē homo ppriē supponit p omni eo cui inest humanitas ⁊ hoc nomē asinus p oī eo cui inest asinitas ⁊ in silibus. silr ergo hoc nomen deus ppriē supponit p omni eo cui inest diuinitas. ergo supponit p pře ⁊ filio ⁊ spiritusancto. ¶ Itez hoc nomen deus impositū ē a diuinitate. aut ergo precise impositū ad insinuādā ēētiam: aut ad insinuādam ēētiam ⁊ psonam. Si precise ad insinuandā ēētiā: ergo idez dicet penitus cū dicit ēētia ⁊ deus. sed hec simpliciter ē falsa. essentia diuina genuit ēētiam: ergo ⁊ hec deus genuit deū. qd ē ꝯ sanctos. Si autez ad insinuandā ēētiam ⁊ psonā: ergo hꝫ supponē psonam. ¶ Itē posito q iuste dicat deus filius est. aliꝰ dicat deus př ē. obijcit sic. vterqꝫ loquit de deo. querit qño accipiat hoc nomē deus. nā ēētiam nō supponit: qꝛ neuter loqt de ēētia: ergo psonā suppōit. Cōtra. h obiecta sibipis replicat hoc mō. p̄lo cū dr benedicat nos deus ⁊c. ⁊ metuāt eū. trina ꝯfessio trinitatē exprimit psonaꝝ. vnitatem vō ēētie cum singulariter subdiur cuz. Si ergo hoc pnomē cū exprimit vnitatez ēētie. ergo refert vnitatē ēētie. sꝫ ñ refert nisi illd qd supponebat hoc nomē deus: ergo supponebat vnitatez ēētie. Quis ex iteratōe huius nois deus sumetur pluralitas psonaꝝ. ¶ Itez si nomē supponit p oī eo cui attribuit. sed hoc nomen ēētia attribuit psōe. ⁊ verꝝ ē q př ē ēētia filius ē ēētia. ergo hoc nomē ēētia supponit p psona ppriē. ergo verꝝ erit ēētia generat: essentia generat. qd nō recipitur catholice. Si ergo hoc nomē ēētia nō ppriē supponit p oī eo cui attribuit vt p psonis. ergo nec hoc nomē deus supponet p psōis quis attribuat psonis. ¶ Itē pone pdcā data iuxta hoc qd dicit. vterqꝫ istoꝝ loqt de deo. si hoc nomen deus supponit psonā: cū nō sit psona. psona de qua vterqꝫ loquat. ergo hec erit falsa: vterqꝫ istoꝝ loqt de deo. si ergo vā ē: ⁊ ñ ē vā p psona: ē ergo vā p ēētia. ergo hoc nomē deus ibi supponit ēētiā. ¶ Itē deus est d quo iste loquit. deꝰ ē de quo ille loquit. ⁊ nō ē nisi vnus deus: ergo vnus deus ē de quo isti loquūt. Quero ergo aut hoc q dico vnus deus supponit psonā: aut ēētiaz. nō psonā: qꝛ ñ ē vna psona de q̄ isti loquūt. ergo hoc nomē deus supponit essentiā. Rñsio tenētes scdaz opinionē: q hoc nomē deꝰ ex mō sue significatōis que iposita ē ad significandū q deus ē. qd ē aūt deus hꝫ ponē nām. ⁊ rē nāe dicunt q hꝫ supponē psonā ⁊ nām. nō sic aūt ē de hoc noīe deitas vel d hoc noīe ēētia diuia. Na hoꝝ significatio iposita ē ad significandū quo deus ē. ⁊ iō non hñt supponē nisi nām. Quo est n. nō ponit rē nāe siue psonā. Et si obijceret q i. deo non differt qd ē. ⁊ q̄ ē ergo cui attribuet qd est ⁊ supponet: attribuetur quo ē ⁊ supponet. ergo si hoc nomē deus attribuit psonis ⁊ supponit psonas. ⁊ hoc nomē ēētia. dōm q q̄uis in deo fm rem non differāt qd ē ⁊ quo ē: tñ refert i rōne dicēdi que ē fm nos. Na humana ꝯsideratio ꝯsiderās diuinā ēētiā in se ⁊ in quadaz abstractōe: significat ipsam vt quo ē p hoc nomē diuinitas. cōsiderās vō diuinā ēētiā vt in habēte illā: significat eā vt q ē. p hoc nomē deus. qꝛ igit hñs diuinā ēētiā ē diuina psona: vt př ⁊ filius. iō psona supponet p hoc nomē deus qd ē nomē significās q est. non autē p hoc nomē deitas qd est nomē significās quo ē. ¶ Ad illd ergo qd primo replicat dōm q cū dr bñdicat nos deus ⁊c. hoc nomē deus significat diuinā ēētiā ⁊ supponit p tribus psonis. ⁊ hoc pnomen eū relatū ad illud: significat diuinaz ēētiaz in tribus psonis. grā ergo relatōis ēētie ponit in singulari ñ grā suppositōis. ¶ Ad scdm iā pꝫ rñsio. naz aliter hꝫ hoc nomē ēētia siue diuinitas cū attribuitur psonis aliter hoc nomē deus. Na hoc nomē deꝰ attribuit psonis vt q ē siue vt habēs diuinā naturā: ⁊ iō hꝫ supponere psonā sicut dictuz ē. hoc vō nomē essentia attribuit psonis vt quo ē: non tm vt quo psona ē psona: sꝫ vt quo psona ē. Et in diuinis pp simplicitatē diuini eē de eo q ē. i. d psona. dr vere p idētitatē q̄ ē. ñ tñ hēbit supponere psonā: qꝛ nō significat ēētiā vt i hñte illā. ¶ Ad tertiū dōm q cū dr. vterqꝫ istoꝝ loqt d deo: supponit psonā idetermināte: vl potꝰ supponit pro duabꝰ psonis. s. pře ⁊ filio. Silr mō dōm ad illd qd obijcit vltimo. deus est de quo vterqꝫ loquit. qꝛ hoc nomen deus supponit p duabus psonis habentibus vnam deitatem.

Articulus secundus.

Circa scdam opionē quā tenem⁹ obij
citur multiplr. Primo an sequat deus
genuit deū ergo se vel aliū. Scdo an
hec sit vera deus genuit alium deum.
Tertio vtrum hec sit concedenda deus genuit
se. Quarto an sequatur deus genuit deuz: ergo
genuit deū q ē pr̄ vel deū q n̄ ē pr̄. Quito an hec
sit ↄcedēda deus generat ꝛ ille nō generat. Sex
to an hec sit v̄a deus generat. ꝛ ille nō ē trinitas.
Septio an sicut hec ē v̄a trinitas ē deus: ↄuersa
sit v̄a deus ē trinitas quā negauit porretanus.

Quantum ad .§. j.

primū arguit. si seqt deus genuit deū. ergo se vel
aliū ad alterā ptē. si aliū: ergo nō ē tm̄ vnus de⁹.
si seipz deū: ergo idē generat seipz. q̄r vtrūqz fal
sum ē. aut igit prīa erit falsa deus genuit deū: aut
n̄ seqt deus genuit deū. ergo se vel aliū. ¶ Cōtra.
bn̄ seqt hō generat hoiez ergo se vel aliū hoiez.
ergo eadē rōne dicet deus genuit deū: ergo se v̄l
aliū deū. ¶ Preterea. idē ꝛ diuersū diuidūt ens
imediate: ergo si deus genuit deū: genuit idē vel
diuersum deū. R̄nsio quedā noia diuina signifi/
cant eēntiā. quedā relatōez. Itē q̄dā eēntialia si/
gnificāt p modū abstractōis vt ditas. eēntia. sba.
Quedā [illegible] modū ↄcretōis vt de⁹ qd̄ significat di
uinā eēntiā vt in h̄nte illā vn̄ hz significare diui/
nam nām ꝛ supponē psonā. Cū ergo dico deus
genuit deū: hec est v̄a. q̄z pater qui hz deitatem
genuit filiū q hz deitatē. ꝛ nō sequit. ergo se deū
vel aliū deū: q̄z. n. alia ē psona generantis alia ge
niti: non pōt h̄re locū relatiuū idētitatis: nec pp
idētitatē nāe relatiuū diuersitatis. q̄z ergo cuz dr̄
deus genuit deū: in pte significat idē rōne nāe q̄z
significat hoc nomē deus: ꝛ i pte diuersū rōe p/
sone quā supponit hoc nomē deus. nō pt inferri
simplr idē nec simplr diuersuz. imo ē ibi fallacia
s̄m q̄d ꝛ simplr. ¶ Qd̄ aūt obijcit qd̄ idē ꝛ diuer
sum ↄdiuidūt ens. dōm q verū ē q res eedē sūt
vel diuerse. sz nos possimus significare i pte idez
ꝛ i pte diuersum vt pz in pte ꝛ in toto.

Scdo querit .§. ij.

an hec sit vera. deus genuit alium deum. qd̄ vr̄.
videtur enim sequi pr̄ genuit alium qui est deus:
ergo genuit alium deum. ¶ Preterea. iste termi
nus aliuz psonale est ꝛ non eēntiale. sz hoc ver/
bum genuit psonale ē: ergo per ipm trahitur ter
minus eēntialis ad suppponēdū p psonis cū dr̄:
deus genuit deuz. ꝛ notat ibi distinctio psonalis
quare simlr dz trahi p istum terminū aliuz. ꝛ ita
hec erit vera deus genuit aliuz deū. R̄nsio ad
primū s̄m hanc regulaz. nō hz locum distinctio
vbi non ē ex diuersis cāis vnio. verbigr̄a. huma
nitas ē in sorte ꝛ platone ex diuersis cāis. Unde
possum dicere q sortes ē alius homo a platone:
q̄z alia ē rō q̄ sortes ē homo: ꝛ alia q̄ plato ē hō
q̄z alia humanitas sortis alia humanitas plato/
nis. In diuis aūt non sic: q̄z pr̄ ē deus ꝛ filius est
deus eadē diuinitate. Una ergo ē cā ꝛ rō qua pr̄
est deus ꝛ filius ē de⁹. vnio ergo in hoc noie de⁹
nō ē ex diuersis cāis. imo ex vna. ꝛ iō nō hz ibi
locū distinctio. Qn̄ ergo obijcit alius a pr̄e ē ge/
nitus ꝛ ille ē deus: ergo alius deus [illegible] pr̄e ē genit⁹
a pr̄e. nō sequit. q̄z in prīa solū dr̄ diuersitas pso
nalis. in conclusione vo ponitur diuersitas pso/
nalis ꝛ essentialis. ꝛ est ↄmutatio p̄dicamēti a p̄/
dicamēto relationis in p̄dicamētū substātie. imo
ad hoc q valeat ita oz inferre. alius a pr̄e ē geni/
tus. ꝛ ille ē deus alia diuinitate qua pr̄: ergo ali⁹
deus a pr̄e est genitus. sz media falsa ē. ¶ Ad aliō
dōm. q cū aliqd̄ cōe trahitur ad psonā: dz trahi
p aliqd qd̄ sit psonale ꝛ ↄpriū nomē p aliqd̄ per
sonale infinite. hoc ergo verbum gignere cū de/
terminet proprietatem qua vna persona distin/
guitur ab alia. potest trahere terminū eēntialem
ad certā psonā. qd̄ nō pōt iste terminus alius: q̄z
non terminat ↄprietatē psonalez finite.

Tertio querit .§. iij.

vtr̄ hec sit ↄcedenda. pater genuit se. qd̄ vr̄ dicē
aug. in quadā omel. sup Jo. Qd̄ pr̄ mittēs filiuz
se alter̄ misit: q̄re misit se. ¶ Itē aug. ad maximi/
nū. genuit d̄ se alter̄ se. ergo genuit se. ¶ Itē ans. i
ↄsologion. cum dr̄ deus de deo filius de pr̄e: nō
intelligimus aliū deū sz eundē deū d̄ seipso. ergo
deus eundē deū genuit: q̄re deus genuit se. ¶ Itē
aug. xv. de tri. taq̄ seipm dicens pater verbū ge
nuit sibi p omnia coequale. non. n. se integre per
fecteqz dixisset: si amplius vel minus eēt in ver/
bo q̄z in seipso. sed dicere dei gignere ē. vn̄ in ps.
semel locutus est deus. Glo. loqui dei ē eterna/
liter verbum generare. Responsio. hoc verbū
dicere non sumitur ibi notionaliter sed essentiali
ter. Unde sensus ē. non se perfecte dixisset. i. ma/
nifestasset. q̄z non sufficienter declaratur potētia
patris in creatōe creatura℞ nec ondītur vsqz ad
sūmum: sed tota ostenditur qn̄ totam potētiā cō
municat hoc ē qn̄ generat talem qualis ē ꝛ quā
tus ē. per generationez ergo declaratur sūmitas
potentie patris. esa. lxv. nūquid qui alios parē
facio sterilis ero. ¶ Ad prima duo obiecta pos/
set dici. q hoc relatiuum se: non significat termi/
num huius verbi genuit. sed potius terminū al/
teritatis significare p hoc nomē alter̄. Uel aliter
pōt dic. q sicut cōmune p additionez coartatur:
ita quod personale ē: p aliqd̄ additum pōt fieri
cōmune. vt cū dicitur. omnis aristomenes itelli
gibilis. ois muscalus musicus. Similiter hoc re
latiuum se: qd̄ reciprocū est ꝛ psonam discretā
iterat. p hunc terminum alter̄ sibi adiunctum fit
essentiale ꝛ ↄmune: ꝛ extrahitur a rōne psonali

talis. τ ideo nõ seqr genuit se alterũ:ergo genuit se:sꝫ est ibi fallacia sm qd τ simplr. ¶ Ad aliud dicendũ.q hoc ẽ vera.pr̃ de seipso genuit eũdẽ deũ. sꝫ hoc relatiuũ qd ẽ psonale:non ẽ ex pte rei genite sꝫ ex pte generantis.sꝫ iste terminus eũdẽ adiunctus termino eẽntiali nõ sumit psonaliter. sicut nec iste terminus alius cum adiungit termino eẽntiali.vñ non iterabitur psona pr̃is.nec valet hoc argumentũ.de seipso genuit eũdem deũ:ergo se deum.

Quarto querit §. iiij.

de hac.deus genuit deũ:ergo genuit deũ q est pr̃ vel deũ q non ẽ pr̃.si genuit deũ:qui ñ ẽ deus pr̃. ergo deus ẽ qui nõ ẽ deus pr̃.non ergo tm̃ vnus deus ẽ.Si genuit deũ q ẽ deus pr̃.ergo pr̃ genuit se. Rñsio.sꝫ magistrũ in sen.negat.n.hac.deus genuit deũ qui ẽ deus pr̃.τ distinguit hac.genuit deum q non ẽ deus pr̃.sicut cũ dicit nõ ẽ hõ albus.hoc põt ẽẽ:vel qꝛ nõ ẽ hõ:vel qꝛ nõ ẽ albus. Silr deus genuit deũ qui nõ ẽ deus pr̃.hoc põt dici.vel qꝛ non ẽ deus:τ sic falsum.vel qꝛ non est pr̃:τ sic verũ.Tñ sm prepositiuũ hec nõ ẽ ↄcedenda.deus genuit deũ q nõ ẽ pr̃:qꝛ aliter fit relatio in affirmatiuis:aliter in negatiuis.i affirmatiuis refert suppositũ tm̃:i negatiuis suppositũ τ signatum.vñ exigeret ad veritatẽ huius deus genuit deum q nõ ẽ pater:q alia essꝫ psona patris:alia filij:τ alia diuinitatis ꝑpter relatiuũ q:qd refert suppositũ τ significatũ huius nois deꝰ.¶ Aliter põt dici τ concedi ista.deus genuit deũ q non est deus pr̃.sed non sequit.ergo ẽ deus qui non est deus pr̃.qꝛ in prima iste terminus deũ ꝑp ꝓprietatẽ significatã p hoc vbũ genuit distinguẽtẽ psonas:tenebat psonaliter.τ ideo relatiuũ refert silr. Sꝫ in ↄclusione in hac.s.ergo deus ẽ q ñ ẽ deus pr̃.iste terminus deus tenet eẽntialr.τ ideo relatiuũ similiter.¶ Aliter põt dici.q hec ẽ duplex:deus genuit deũ qui ẽ deus pr̃ vel qui nõ ẽ deus pr̃.qꝛ hoc q dico deus pater:põt teneri dictõalr vt sit circũlocutio vnius psone.sicut hoc q dico spũssanctus cũ tenet dictõaliter circũlocutio ẽ vnius psone.τ hoc mõ affirmatiua falsa:negatiua vera. Uel põt ẽẽ oratio:sꝫ hoc duplr.qꝛ iste terminus pr̃ põt ẽẽ pdicatũ:iste termiꝰ deus appõ vel ecõuerso.si primo mõ:affirmatiue dictũ ñ põt ve attribui:negatiue põt.Si scđo mõ:adhuc duplr.qꝛ isti duo termini deꝰ pr̃:vel põt referri ad scđm:τ sic affirmatiue dictũ nõ ↄuenit:negatiue ↄuenit.vel iste terminus deus tm̃ põt referri ad subiectũ:τ iste terminus pr̃ ad hũc terminũ deũ.vt sit sẽsus:deꝰ genuit deũ q ẽ deꝰ pr̃.i.q ẽ pr̃.τ hoc mõ affirmatiue vẽꝫ ↄuenit negatiue ñ ↄuenit.qꝛ relatiuũ tenet eẽntialr:eo q refert ad hũc terminũ deꝰ q i pdicato posito tenet eẽntialr.

Quinto querit §. v.

an hec sit ↄcedẽda:deꝰ generat τ ille nõ generat. qd vr̃.qꝛ nõ ẽ idẽ deus q generat τ generat.ergo deus generat τ ipse nõ ẽ filius.ergo deus ẽ τ ipse nõ ẽ filius.eadẽ rõne deus nõ ẽ pr̃.deus ñ ẽ spũsanctus.τ eadẽ rõne deus nõ ẽ tres psone.¶ Itẽ qrit de hac ꝓpõne cuius qualitatis sit:deus spirat.τ d illa silr:deus generat vel generat.vr̃ q sit indefinita:qꝛ hoc nomẽ deus ñ supponit ibi magis ꝓ pr̃e q̃ ꝓ filio.Ecõtra vr̃ q sit singularis:qꝛ vna τ singularis ẽ signatio huius nois deus.s. deitas. Rñsio sꝫ ꝓpositiuũ dicẽdũ ẽ.q relatiua dictio i negatiuis refert signatũ τ suppositũ.τ nisi pdicatũ remoueat a supposito τ signato:falsa est ꝓpositio.si aũt remoueat:vera. vnde hec ꝓpositio vera ↄcedit:deus generat τ ipse nõ generat. qꝛ hoc relatiuũ ipse:refert psonã patris τ diuinã nãm.sꝫ nec psona patris nec diuina nã generat. hec aũt est falsa:deus generat τ ipse non ẽ filius: qꝛ hoc relatiuũ ipse non tm̃ refert psonã pr̃is:sꝫ deitatẽ.deitas aũt est filius.ad hoc aũt q hec est vera oporteret q hec esset vera:diuina nã non est filius. Uñ in argumẽtatione ẽ mutatio predicamenti ab abnegatione notiõis que designat cuꝫ dicitur:non generat.ad abnegatõꝫ psone que designatur cũ dicit non ẽ filius.sicut si diceretur:diuina essentia nõ generat.ergo non ẽ filius.¶ Ad scđm dicimus.q hec ꝓpositio:deus generat vel generatur:nec ẽ singularis nec indefinita.qꝛ hoc nomẽ deus nec ẽ ꝓpriũ nec appellatiuũ.sꝫ aliqd hꝫ ꝓprij:aliqd appellatiui.hꝫ.n.significatõẽꝫ ꝓprij τ suppositõꝫ appellatiui.τ ita illa ꝓpositio ptim ẽ singularis:τ partim indefinita.

Sexto querit §. vj.

de hac deus est τ ille nõ ẽ trinitas.qꝛ pater est:τ ille nõ ẽ trinitas:τ pr̃ est deus.ergo deus ẽ τ ille non est trinitas.¶ Contra deus ẽ τ ille non est trinitas.ergo deus non est trinitas.¶ Item obijcitur.sequitur:fortes non est plato.ergo homo nõ est plato.ergo simili ratione pater non est filius: τ pater est deus.ergo deus non ẽ filius.¶ Item videtur sequi.qꝛ hoc nomen deus supponit psonam:sed de alia psona ẽ verũ.qꝛ non ẽ filius vt d patre.ergo erit verum:deus non ẽ filius.τ pari rõne deus non ẽ pater τ deus non ẽ spiritussanctus.ergo deus non est trinitas. Rñsio sꝫ ꝓpositiuũ.hec ẽ falsa:deus ẽ τ iste nõ ẽ trinitas.qꝛ relatiuum refert suppositũ τ significatũ.vñ ad veritatẽ reqrit:q nec q est deus essꝫ trinitas vt supposita psona:nec q est deus essꝫ trinitas.qd ẽ falsum ꝓ hac parte:non q est deus est trinitas.Si autem arguat.pater est:τ ille non est trinitas:ergo deus non est trinitas.mutatio est predicamẽti a rõne dicendi qui est.i.personali:ad rõnem dicendi qd est.i.substãtialeꝫ.Scđm alios concedit ista:deus est τ iste non ẽ trinitas.qꝛ ꝓpter naturã

pnois cuius ppriū ē, p pprio noie poni ⁊ certas significare psonas. q dico ille: p vnica ⁊ certa p sona tenet cū dr: dus ē ⁊ ille nō ē trinitas. hec aūt falsa: deus nō ē trinitas. Sz cū arguit ergo deus ñ ē trinitas, nō seqt qr hic fit abnegatio p qlibet psona ⁊ ēt p diuia eēntia. ¶ Ad illud qd obijcit secūdo, dōm q lz nomē deus supponit p qlibet triū psonarz: tn qr supponit p eis idistīcte nisi addat determiatio psonalis: vt gnāns genitus vl' p cedēs: ⁊ p vna singulari deitate: negatiua pticula addita remouet p qlibet supposito tāqz si negatio pponeret. vn̄ eqpollēt ille: deus nō ē pr ⁊ nō dus ē pr. pz igit q ē mutatio pdicamti i pdicāz argumētatiōibus a psonali rōe dicēdi ad eēntialez.

Septio querit .§. vij.

an hec sit vera: deus ē trinitas quā negauit Porretanus. Et vr ōndicere. qr pr nō ē trinitas: nec filius nec spūs. quare neqz dus. seqt.n. iste hō nō currit nec ille: ergo hō nō currit. ¶ Itē hec ē falsa: hō ē ois hō: qr iste terminus hō positus i subiecto supponit psonalr. cū dr deus ē trinitas: iste terminus dus posuus i subiecto supponit psonalr. ⁊ hoc fm q dictū ē q significat eēntiā psonalr. sz hoc mō falsa ē hec: deus ē trinitas. ¶ Itē dr cū boe. i li. de tri. ⁊ aug. sīlr. qn̄ qcqd de deo pdicat: pdicat fz substātiā vel adaliqd. sz hoc nomē trinitas ñ dicit adaliqd: dr ergo fm eēntiā. sz fm boe. ⁊ aug. i eodē. qcqd pdicat ō deo fm eēntiā. pdicat de qualibet psona. cū ergo hoc nomē trinitas ō nulla psona vere dicat: hec ē falsa deus ē trinitas. Cōtra: aug. i pzio li. ō tri. Recte ipe deus trinitas itelligit. ecce qz expsse dr deū eē trinitatē. ¶ Itē aug. i verbis illis apl'i. i. thiñ. vlti. bts ⁊ solus potēs idest vnus ⁊ solus dus deus: q ē ipa trinitas. ¶ Itē aug. i fmone de fide: credim' vnū deū vnā eē diuini nois trinitatē. ex qbus auctoritatibus relinqt q dus ē trinitas: ⁊ dus ē tres psone sicut ecōuerso. Rō pcedēdū ē. Dōz ergo q [illegible] hūc tminū deus qnqz supponit eēntia: qnqz psona. Rō.n. sīlr se hz eēntia significata [illegible] hoc nomē de' ad psōas: sīc se hz eēntia significata p hoc nomē hō ad idiuidua. eēntia.n. significata p hoc nomē hō multiplicat idiuiduis. eēntia do significata p hoc nomē dus idiuisa remanet i psonis. dico ergo q si eēntia significata per hoc nomē hō eēt idiuisa in idiuiduis hec eēt vera: hō ē ois hō: sō hec ē vera: dus ē trinitas. vn̄ drnter ē i hoc termino dus ⁊ i hoc tmino hō. qr hō p se supponit psonalr ex adiūcto eēntialr. vt cū dr hō ē dignissima creaturarz. iste tminus dus ecōuerso ex se supponit eēntiā: ex adiūcto psonā. ⁊ in hoc fallebat porretanus: credēs q tn̄ supponēt eēntiā qn̄ pdicat: vt hoc ñ ex se hēret sed ex rōe pdicati. ¶ Ad vltimū dōm. q aliud ē eē adaliqd fm rem: aliō fm nomē ⁊ dictionē. dōm ergo q nomē trinitas ñ ē adaliqd fz nomē ⁊ dictōez: fz rē tn̄ q significat adaliqd ē. vn̄ h nomē trinitas significat p modū sbe. sīc ergo accidit i aliqb' relatōib' alijs: q tmīnant ita ⁊ ñ ex: ita ē i hoc noie trinitas. i itellectu eiz ei' claudit ñ solū q dr adaliqd: sz illō ad qd dr ⁊ in hūc modū terminat qd de noie opatōis.

Questio. lj. de noibus priuatiuis fz affirmatōez ⁊ negatōez.

N quisito ō nominib' significātibus diuinuz eē absolute: ⁊ ō noie opatōis. pñter suo loco fz ordinē dandas. ingrēdū ē ō noibus priuatiuis. sic sūt icreat' immēsus. etnus. Et qr opposita iuxta se posita magis appārēt: iō prio igrēdū ē ō his q dicūt fm affirmatōz: de deo: pñter de his q dicunt fm negatōem.

Membrū primum.

Primo querit ō his noibus q dicūtur fm affirmatōez hoc mō. Prio vtruz dicant de deo ⁊ creatura vniuoce vel equiuoce. Secūdo vtrū dicatur vere. Tertio an ea que dicūtur fm priuationē: dicūtur in diuinis verissime ⁊ pprissime.

Articulus primus.

Ad primū q qrit. vtp nomē vnū i vna significatōe pueiat do ⁊ creature fm affirmatōez. Ad qd obijcit ex multis auctoritatib'. prio ex auctoritate aug. ō doc. xpia. Rex qdā sūt qbus fruēdū: qdā qbus vtēdū. qdā q fruūt ⁊ vtūt. i hac diuisiōe ɔphēdit qlibz res creata ⁊ icreata. Si ergo diuisio ɔueniens ē nomē diuisū qd ē h noim res: i eadē significatōe ɔuēit reb' diuidētib'. ergo ⁊ do ⁊ creature. ¶ It hiero. oē qd ē: aut ē igenitū: aut gēitū: aut fcz ⁊ accipit h vocabulū igenitū. i. ñ gēitū. fz q ɔuenit pri ⁊ spūs. gēitū do dic filiū: fcm creaturā. sz i hac gnālitate oē qd ē: ɔphēdit creator ⁊ creatura. si ergo ɔuēiēs ē diuisioi eadē significatōe accipit qd dr q ē. ¶ It aug. oē bonū vl' de' ē: vl' ab ipo. i hac gnālitate oē bonū ɔphēdit de'. ¶ Itē i his q ñ dicūt fz vniuocatōez ē icōgrua ɔpatio. sz fz ɔpatōez magnitudīs ñ dicim' deū maiorē olb' reb': fm ɔpatōez bonitatis ñ dicim' deū meliorē creaturis. relinqt ergo q magnū: bonū: ñ dicunt equoce ō creatore ⁊ creatura. ¶ It i math. Nemo bon' nisi solus de'. Si. ex se. ergo aliqd pret deū ē bōuz: q̄uis ñ ex se. ergo illō ⁊ de' sl bōa vl' bōuz. ¶ It. i. cor. xv. cū dic. oia sbiecit sub pedib' ei'. itilligēdū ē pret deū q sbiec sibi oia. h dictō pter sūt excepte. ergo de' ē ō nūero oiz. ergo itētō

el⁹ ꝙ dr̄ oīs res vel oīa: n̄ equoce ꝯuenit creatori ⁊ creature. ¶ Itē arguit cū dr̄. oīs sb̄a ē. aut in hac gnālitate ꝯp̄hendit deus: aut n̄. si sic: h̄r ꝓpositū. ꝙ hoc nomē sb̄a ꝯuenit equoce creatori ⁊ creature, si n̄: ⁊ ꝯstat ꝙ hec ē vera oīs sb̄a ē. arguit ergo oīs sb̄a ē, ⁊ eaꝝ nulla ē deus: ergo nulla sb̄a ē deus. qđ ē manifeste falsū. ⁊ silr̄ mō pt̄ argui ī alijs noīm itentōib⁹. Cōtra. hec intentio res vel ens dicta đ deo. accipit ꝓ re ⁊ ente ifinito. sȝ đ creatura accipit ꝓ re ⁊ ente finito. sȝ finitū ⁊ infinitū nūq̄ȝ pōt itellect⁹ reducere ī vnā aliquā rōnē. ergo n̄ pt̄ vniuoca significatio sȝ equoca accipi cū dicit res vel ens đ creatore ⁊ creatura. ¶ Itē bonitas dicta đ deo ⁊ creatura n̄ cōueniūt genere nec specie nec ī dr̄ia nec ꝓprio nec accidēte. ergo in nullo ꝯueniūt equoce. ergo dr̄ bonitas đ creatore ⁊ creatura. ¶ Itē iusticia dcā đ creatura ē species q̄litatis ⁊ accn̄s. iusticia dicta de creatore est ipsa eēntia ⁊ diuina sb̄a. ergo equoce. ¶ Itē ꝯparatio que ē ſm magis ē ſm ꝑticipatōnem alicuius forme ſm plus vel minus. sic ꝑticipatōe albedinis ſm plus dicit nix eē albior picte: ⁊ petrus iustior lino. si ergo nō ē accipere vnā aliquā formā q̄ ſm plus ⁊ minus ꝑticipet a creatore ⁊ creatura: nō erit dicē ꝯparatiōē nec ſȝ magnitudinē nec ſm bonitatē nec ſm iusticiam creatoris ⁊ creature.

Rn̄sio. notādū circa hoc diuerse fuerūt snīe magistroꝝ. nā qdā dixerūt ꝙ ī alia significatōe accipit nomē dictū ſm affirmatōēs đ creatore ⁊ creatura. ¶ Ad illas ergo auctoritates Augustini ⁊ Hieronymi rn̄dent. ꝙ qr̄ balbuciēdo excelsa dei resonam⁹: idō sācti patres lȝ vocabula ī alia ⁊ alia significatōe ꝯueniāt deo ⁊ creaturis: vsi sūt his noīb⁹ ad significandū creatorē ⁊ creaturas, ⁊ hoc ꝓp indigētiā hūane locutōnis ⁊ exigētie theologice facultatis. q̄ exigit sicut ipsi dicūt: vt vocabulū semel positū equoce sumat. vbigratia. hoc vocabulū natiuitas in alia significatōe accipit đ natiuitate eterna ⁊ tēporali. ⁊ tn̄ dicimus duas natiuitates: ita dicimus đ creatore ⁊ creatura. ꝙ sūt due substātie: due res: duo bona: ⁊ quasi ī duabus significatōibus ponit ibi terminus vt semel positus bis itelligat: idest hoc ē substātia: illud ē sb̄a. hoc ē bonū illud ē bonū. ⁊ ꝑ hūc modū soluūt illas ꝑdictas auctēs. ¶ Ad illud qđ obijcit đ exceptiuis ⁊ exclusiuis: rn̄dēt. ꝙ hec vocabula preter: solus: aliqn̄ ponūtur ad exclusiōem ꝯtenti sub supposītōe termini. vt oīs homo preter sortē. qn̄qȝ vō ad solā equocatōnis ꝯfusiōēs remouēdā. vt si dicat oīs canis ꝑter celestē ē aīal. q̄uis. n. hoc vocabulū canis ſȝ ꝙ ibi ponit n̄ possit ꝯuenire celesti: qr̄ ꝑ ꝑdicatū đterminata ē equocatio: tn̄ adijcit hoc exclusiuū ꝑter: vt magis remoueat cōfusio. Simili mō voluit itelligere: nemo bonus nisi solus de⁹. ⁊ oīa subiecta eē ꝑter eū q subiecit. silr̄ mō ꝯsilia exponūt. ¶ Ad alia vō cū dr̄. oīs sb̄a ⁊c. Dicendū ꝙ signa vlia addunt vocabulo accepto ī alia ⁊ ī alia significatōe ꝑter idigētiā hūane locutōnis. qr̄ aliter nō ē possibile eloq diuina. Addunt et đ adiectiuis ꝙ qn̄qȝ ponūtur ad restrictōēs ⁊ determinatōēs: qn̄qȝ ad remouēdā ꝯfusiōēs equocatōis. Ad determinatōnes ⁊ restrictōēs nominū ponūt q̄ accipiūt vniuoce. vt cū dr̄ aīal risibile: ad dr̄iā illius qđ nō ē risibile. vn̄ incōuenienter dr̄ hō risibilis: qr̄ ī hoīe itelligit risibile. Ad ꝯfusionē equocatōnis remouēdā: vt cū dr̄ canis latrabilis. q̄uis. n. canis ⁊ latrabile ſm ꝙ accipit vniuoce paria supponant sicut hō ⁊ risibile: tn̄ incōuenienter dicit homo risibilis ⁊ ꝯuenienter dr̄ canis latrabilis: qr̄ hic tollit ꝯfusio: ibi nō. per hūc modū itelligūt eē dictuȝ res fruēde res eīne ⁊ huiusmōi ⁊ ꝑ hūc modum soluūt oīa.

Scđm ꝑpositiuū dr̄ in ꝯriū. ꝙ vocabula affirmatiua dicta đ deo ſm eēntiā: ⁊ dicta de creaturis vniuoce dicant: ⁊ eandē eēntiā significēt: sȝ aliter ⁊ aliter. vt cū dico deus ē iustus. ibi ꝑdicat diuina iusticia ita ꝙ deus ē illa iusticia. cū vō dr̄ homo ē iustus: ꝑdicat diuina iusticia: sȝ homo nō ē illa. sed ꝑticeps. nihilominus tn̄ hic dr̄ inesse quedā iusticia cuius cā ē diuina iusticia. Silr̄ cū dico deus est substantia: homo est sb̄a. vtrobiqȝ diuina sb̄a ꝑdicat sȝ dissilr̄. nā deus ē substātia seipo: hō vō dr̄ sb̄a qr̄ diuina substātia ē cā existēdi ei. Scđm hoc ergo dicit. ꝙ vocabulū in eadē significatiōe dr̄ đ creatore ⁊ creatura. sȝ de deo per eēntiā: de creatura vō ꝑ ꝑticipatōēs. ¶ Sȝ ꝯ bonitas diuina nō est bonitas ꝑ ꝑticipatiōēs sȝ ē bonitas per eēntiā. silr̄ ⁊ iusticia ⁊ huiusmōi. sȝ bonitas ⁊ iusticia dicta đ creatura ē bonitas ꝑ ꝑticipatōēs: sicut dicit augu. i li. de tri. relinquit igit ꝙ nō eadē bonitas ꝑdicat: cū dr̄ deus bonus creatura bona. ¶ Itē cū dr̄ homo iustus: hic ꝑdicat iusticia que ē accn̄s. sed cū dr̄ deus iustus: ꝑdicat iusticia que est ipsa eēntia nullo mō accn̄s. relinquit ergo ꝙ nō eadē iusticia nec vniuoce accepta ꝑdicatur. ¶ Itē cū dr̄ iustus: ꝑ hoc ꝙ dicit iustus significat diuina essentia vt retribuēs vnicuiqȝ qđ suū est. cū dicit homo iustus: significat inesse habitus homini ex quo tribuit vnicuiqȝ qđ suū est. vtrobiqȝ ergo cū dr̄ de⁹ iustus ⁊ homo iustus: designat cōparatio iusticie ad ꝯsimilē actū. ergo nō ē penitus rō diuersa. ergo nō equoce. ¶ Itē ad istud habea. s. rōnes in. q. de bonitate. ⁊ in s. q. đ hoc noīe eēntia.

Propterea sic. s. dēz q̄ dāz ꝙ noīa q̄ nō accipiunt symbolice. hoc ē ſm ꝓprietatē forme corꝑalis: sed accipiunt mistice: hoc ē ſȝ ꝓprietatē forme spūalis. vt iustus bon⁹ ⁊ huiusmōi: tn̄ dicūt equoce nec vniuoce: qr̄ nō penit⁹ ſm aliā rōnē. nec tn̄ ſm eādē. sȝ dicūt analogice ſȝ prius ⁊ posterius: q̄ qdē analogia attēdit ex vna aliq̄ ꝯparatōe siue ꝓportōne alicuius

effectus iusticie vel bōitatis. qꝛ ꝯpat creatura ad creatorē. vt reddere vnicuiqꝫ qd̄ suū est: ꝯparat iusticie creatoris ⁊ iusticie create. cōsili mō ⁊ ab hac vnitate ꝯpatōis accipit vna rō sꝫ analogiā: q̄ qdē rō n̄ ponit ꝯueniētiā vl' i genē vel i spē ⁊c. sꝫ i vna ꝯpatiōe. ¶ Ad illō qd̄ obiicit de ꝯpatōe sm̄ magis. dōm ꝙ duob⁹ mōis fit ꝯpatio sꝫ magis. Uno mō sm̄ ꝯparationē forme sm̄ pl⁹ vel minus: vt ipē obiiciebat. q̄ n̄ ē in diuis. Alio mō sꝫ gradū pfectōis excellētioris siue sꝫ eē siue sꝫ magnitudinē siue sm̄ bonitatē ⁊ huiusmōi. q̄uō dicim⁹ ꝙ de⁹ magis ē ens ceĉis. ⁊ maior oīb⁹ ⁊ melior oīb⁹. ⁊ sic ꝯuenit ꝯpatō creatori ⁊ creature.

Articulus secundus.

Consequēter querit. vtrū affirmatiōes sint vere. Ad qd̄ b. dyo. affirmatiōnes dicte de deo sūt incōpacte: negationes vere simplr. ergo noīa positiua n̄ vere enūciant̄ ō deo. ¶ Itē dyo. dicit. oīuꝫ negatōnes veras ō deo i li. de mistica theologia h mō. neqꝫ aīa ē neqꝫ itellectus: neqꝫ fantasiā aut opinionē aut itellectū aut itelligētiā hꝫ. neqꝫ rō ē neqꝫ itelligētia: neqꝫ dicit neqꝫ itelligit. ⁊ seqt: neqꝫ habꝫ vtutē neqꝫ vtus ē: neqꝫ lux neqꝫ vita. ⁊ seqt: neqꝫ lux neqꝫ sapiā: neqꝫ deitas aut bonitas: neqꝫ spūs: neqꝫ filiatio: neqꝫ paternitas. ex hoc vꝫ ꝙ oēs affirmatōes que marie attribuūt deo sūt simplr false. Cōtra. b's dyo. de mistica theologia. dicamus igit ꝙ oīuꝫ cā ⁊ sup oīa exn̄s. neqꝫ sin̄ subā ē neqꝫ sine vita neqꝫ sine rōne. ¶ Itē idē in eodē. dixim⁹ i li. q est ō di. no. quō optime noīat quō ens quō vita ⁊ sapiā ⁊ vtus ⁊ q̄cūqꝫ alia itelligibilis sūt diuīe noīatōnis. vere igit ē ista de ipō affirmare. Rn̄sio. sm̄ dyo. ō mistica theo. i ipā opꝫ oēs exn̄tiū ponere ⁊ affirmare positiones veluti oīuꝫ cā. ⁊ oēs ipās ꝓprie negare sic supra oīa exn̄te. ⁊ n̄ opinari negatiōes oppositas eē affirmatōibus: ex h accipit ꝙ sūt vere affirmatiōes ⁊ negatōes oīum i diuis. nec opponūt affirmatōes negatōibus. nā affirmationes aut accipiūt symbolice: aut mistice. si symbolice: accipiunt p trāslatōꝫ: vt lapis. ps. lapidē quē reprobauerūt. ⁊ aer in. iij. li. reg. in sibilo aure tenuis ibi dicim⁹. Negationes vō n̄ lapis nō aer accipiunt ꝓprie. Sꝫ mistice accipiūt p supexcellētiā ⁊ pfectōeꝫ q̄ ē supra nos. vt vita bonitas ⁊ huiusmōi. vn̄ dyo. i eodē. an nō magis de⁹ ē vita ⁊ bonitas q̄ꝫ aer ⁊ lapis. Negatōes vō accipiunt sm̄ nos ⁊ nr̄aꝫ ꝯphēsionē. ⁊ iō nō opponūt affirmatōibus. vn̄ dyo. Neqꝫ spūs ē sic noscim⁹: neqꝫ filiatio neqꝫ pn̄itas neqꝫ aliꝺ cognitū a nob. neqꝫ ē aliqd nō exn̄tiū: neqꝫ exn̄tia euꝫ cognoscūt. ¶ Ad p̄mū obiectū dōm: ꝙ q̄druplex ē ꝯpositio. s. ꝯpositio ptiū sm̄ ꝙ corp⁹ dī ꝯpositū. ⁊ ꝯpositio ꝓprietatis ad subiectū: ⁊ sm̄ h aīa dī ꝯposita. materia eēi. dī ꝯposita qꝛ ꝯponit formē. Quarto mō forma dī ꝯposita qꝛ ꝯponit materie. Itē p ꝯriuꝫ q̄druplex ē simplicitas. sol⁹ aūt deus ꝓprie dī simplex: qꝛ caret oī genere ꝯpositōis. Itē notādū ꝙ vocabula q̄dā significāt ꝓprietates i adiacētia vel inherētia. q̄dā i subsistētia. vt h nomē albū significat albedinē i adiacentia: qꝛ ōndit [illegible] aliꝗ ineē. sꝫ hoc vocabulū albedo significat albedinē i subsistētia: qꝛ supponit eam. sili h nomē hō significat hūanitatē i adiacentia siue inherētia: qꝛ ondit eā ineē subiecto. sed hoc vocabuluꝫ hūanitas significat hūanitatē i subsistētia. Quia vō deus oī genere simplicitatis simplex ē: nō ostēdit aliq̄ ꝯpositio simplicitatis circa eū. vn̄ cū dico deus ē bonus. nō ostēdit bonitas ineē deo que ipse nō sit: qd̄ attendēs dyo. dixit affirmatiōes de deo sūt incōpacte: qꝛ nullam ꝯpositōem ꝓprietatis ad subiectū ostēdūt. de negatōibus vero dixit ꝙ sūt vere: qꝛ quiddā veri innuūt. s. ꝙ ibi non ē ꝯpositio ꝓprietatis ad subiectū. Ad secundū iam pꝫ rn̄sio ex dictis.

Membrū secundum.

Consequēter querit de noībus priuatiuis vel negatiuis. an ꝓprius dicant̄ i deo: noībus misticis positiuis. vt eternus. icorruptibil'. increatus. Ad qd̄ sic dyo. de mistica theo. opꝫ ablatōes in ꝯriuꝫ positōibus laudare. Et. n. illas. s. positōes a pstātissimis inchoātes ⁊ p media ad nouissima descēdētes apponimus: h vero a nouissimis ad p̄cipalissimas ascēsiones faciētes: oīa auferim⁹. Et dicit ꝯmētator. positōes sūt q̄cūqꝫ ꝓprie i deo dicūt: qꝛ ē eis vita ⁊ lux ⁊ filia. ablatōes vero q̄cunqꝫ vt aliena a deo asserunt. vtputa q̄n n̄ corp⁹ dī: n̄ aīa. nec quicq̄ꝫ eoꝝ q̄ cognoscunt aut intelligētie submittūt. Ex q̄ relinqt ꝙ positōes dicūt de deo ꝓpri⁹ q̄ꝫ priuatōes. ¶ Itē dyo. i eodē. ex pstātissimo ponim⁹ positōes. a nouissimis vō ichoam⁹ diuinā ablationē. qꝛ ponētes positiōes ichoam⁹ a cognitiori: auferētes vō a magis distātibus: ipsi diuie eētie supple. Et dicit ꝯmētator. ꝙ positiones sm̄ affirmationē dicunt. qꝛ vita potius dī q̄ꝫ aer. Negatō vō priuatio ē. q̄n n̄ iebriat n̄ irascit i positiōibus magis ꝯgeneratē siue ꝓpiqui⁹. vn̄ dyo. an n̄ magis vita ⁊ bonitas q̄ꝫ aer? Cōmētator, familiari⁹ siue magis ꝓpriū ē deo vita ⁊ bonitas q̄ꝫ aer ⁊ lapis. In priuatiōibus a magis distātibus icipimus. vn̄ dyo. an nō magis crapule ⁊ manie. i. furores supple remouent a deo: q̄ꝫ n̄ dici vel itelligi. q. d. magis ꝓpriū ē deo n̄ crapulari n̄ irasci: q̄ꝫ nō dici n̄ itelligi. vn̄ ꝯmēta. an nō poti⁹ dī n̄ irascit deus q̄ꝫ n̄ itelligit. Ex h relinqtur. cū affirmatōes a familiariori ponam⁹ i deo: negatōes a remotiori: ꝙ ꝓpri⁹ dicent i deo positōes q̄ꝫ negatōes: ⁊ noīa affirmatiua q̄ꝫ priuatiua.

Ad oppositū ē pdicta auctas dyo. affirmatōes diuis incōpacte: negatiōes vo vere. ¶ Itē dam. incorporeū incorpabile ñ qd ē dus significāt: sz qd ñ ē. opz aūt alicuius subaz dicē qd ē: enūciare ñ qd ñ ē. in deo aūt qd ē: dicē ipossibile ē. familiarius āt ex oi ablatōe facē fmonē. ergo negatia sūt magis ppria affirmatiōib9. qz affirmatia isinuāt qd ē: negatia vo qd ñ ē. Rñsio. affirmatiōes τ negatiōes mistice i diuis pñt accipi duplr. fm ppzietatē dicēdi: vel fm vitatē eēndi. si fm ppzietatē dicēdi: qz affirmatōes significāt p insinuatōes alicu9 pcretōis: verius puenīūt negatōnes q̄ removēt modū pcretōis. Et fz h ipzopzie accipiūt affirmatōes. vñ b. dyo. ad ppzietatē dicēdi respiciēs dicit. q affirmatōes incōpacte: negatōes vo vere h ad veritatē eēndi. vñ dam. cū dixit familiarius ex oi ablatōe facē fmonē: subdit. neqz. n. eorū q̄ sūt: neqz vt ñ ens. sz vt sup oia ens: τ sup ipm eē ens. Si. n. eoz q̄ sūt cognitōes nrē sūt q sup cognitōēz ē olo: τ sup subaz erit supple ipse deus. Si vo respiciam9 vitatē eēndi: magis propzie puenīūt affirmatōes mistice q̄ dicūt pfectōz. vt vita bōitas pñitas τc. vñ dam. Sciēdū ē q ñ ex nobis trāslatū ē ad beatā deitatē pñitatis τ filiatōis τ pcessiōis nomē. Econtrario aūt inde nobis traditū ē vt ait diuus apls. ppterea flecto genua ad patrē: exquo ois pñitas i celo τ in terra nominat. τ sic pz solutō ad obiecta.

Questio. iij. de nominibus cōsequentibus naturam.

Consequens ē querere fm ordinē dam. d no minibus psequentibus nām. Sciendū q huiusmōi noīuz quedā pnotant effectū i creatura: vt iustus τ misericors. q̄daz vo ñ pnotāt: vt bonus sapiēs. Itē tuz hoz nū illoz q̄dā significāt p modū abstractōis: vt iusticia bōitas. quedā p modū pcretōis: vt iust9 bonus. Pmo ergo q̄rit. an significēt diuinā subaz. Scdo. an eodē mō de deo dicant iustū τ bonū. Tertio. an iusticia τ huiusmōi pnotent effectum. Quarto. vtrū eodē mō dicant iustus τ iusticia.

Membrum primum.

Ad primū sic boe. in li. de tri. Cuz dicit deus ē iustus vl bonus: pdicat iusticia vel bonitas q̄ ē dei sba. ergo significāt subaz. ¶ Itē iustū τ bonū puenīūt tribus psonis τ in sūma singlr. ergo dicunt eēntialiter fz regulā aug. Contra dam. iustū τ bonū τ scdm sequunt nām: ñ ipaz subam ondūt. ¶ Itē q̄rit d hoc qd dicit dam. iij. c. j. li. quecūqz i deo affirmatiue dicūt: ñ nām sz ea q̄ sūt p nām eī ostēdūt. vt si bonū si iustū si sapiēs si qdcūqz dixeris: nō nām dicis dei: sz ea q̄ sūt p nām. Rñsio. est psiderare duplr nomē dei. aut q̄tū ad significatū: aut q̄tū ad modū significādi. Cōsiderādo significatū: oia huiusmōi noīa: siue opatōis: siue pzimatōis: siue pñtia nāz: siue hitudīs: ondūt nāz. Cōsiderādo vo modū significādi q ē sic in creatura: dicit dam. q ñ significāt nām sz pñtia nām. qz ad silitudinē dicūt eoz q̄ sequūt nām i creaturis. τ ñ significāt sbam sz ppzietatē sbe. Significāt. n. diuinā nāz vt q̄litatē siue vt hitū. ¶ Ad scdz qd q̄rit. q q̄cūqz dicūt affirmatiue de deo ñ nāz sz ea q̄ eēntiā ondūt. dōm fm illā regulā fidei q̄ simplex alio ē alio dr eēiqz sua ppzia eēntia est. noiat aūt suo effectu. qz ergo nomē positū i diuinis acceptū ē ab effectu. iō dr q̄tūz ad modū significādi ñ significare nāz. τ istō itelligit de noibus positis significātib9 deū sub aliq̄ forma determiata. vt bon9 iust9 sapiēs τc. nā istō ñ itelligit de significātib9 absolute τ indeterīate. vt ens τ gc.

Membrum secūduz.

Consequēter querit. an eodē mō dicāt iustū τ bonū de deo. qd vr. qz vtrūqz ē nomē pñs nām in rōne q̄ dicta ē. eodē ergo mō dicunt. ¶ Cōtra. nomē boni se extendit ad oēs creaturas. vñ boe. oia bona qz a bono: iustū aūt nō. nō. n. oia iusta quia a iusto. Rñsio dicta ē. s. q. de bonitate. nā bonū ē pditio gnālis ipius cāe que est deus. qz. n. bonus eē facit creaturā. vñ aug. qz bon9 ē sūmus. τ iō bonū respicit oēm creaturā cuius ē cā. iustū vero ē pditō spālis τ respicit spālē actū. s. reddē vnicuiqz qd suū ē. qd ptinet ad rōnalē creaturā. τ iō iustū ñ descendit ad oia sicut dicit boe. de ebdoma.

Mēbzuz tertiū.

Deinde querit. an iustū pnotet effectuz i creatura. Boe. deus ē suba sup omnē subam τ iusticia sup oēz iusticiā. sz cū dr hō ē iustus: nihil pdicat siue pnotatur nisi iusticia hoīs. ergo cū dr dus iustus: nihil pdicat vel pnotat nisi iusticia dei. ¶ Itez sic pria veritas influit sup effect9 suos: sic sūma bonitas vl sūmū ens. sz cū dr deus ē bon9: dus ē ens. nullus effectus pdicat vel ppdicat vel cōnotat. ergo nec cū dr dus iustus. ¶ Itē si pnotat effect9 cuz dr deus ē iust9. ergo hoc nomē iust9 dic̄ respectū ad creaturā. nā effect9 ē i creatura. sz oē nom̄ dsignās respēm ē nom̄ hitudis q̄ ē quia dr i a noīuz eēntialiū fz dam. vt creator τ dns. ñ ergo eēt i oppōita dia. Cōtra. siue dicat ds iust9 siue hō iust9: sēp pōit redditō vnicuiqz qd suū ē. Effectus igit iste aut significat cū dr ds iust9: aut pnōt cū pncipali significatō: sz ñ significat. nā significatū ē diuina n.

sticia q̄ ē diuina eēntia. vt dicū boe. ergo ɔnotat.
Rñsio. cū diuinū eē significet multis modis. vt sba cū dr deus. vt quātitas cū dr magnꝰ. vt q̄litas cū dr sapiēs iustus. ꝛ sic ḋ ceteris generibꝰ vt. s. declaratū ē. attēdēdū ē regṙr. vtrū nomē diuinū significet ɔ̃ōnē alicuꝰ generis absolutā: ꝛ tūc nō ɔnotat effectꝰ sꝫ solū significat diuā eēntia sicē cuꝫ dr megnꝰ. Si ṽo fm ɔ̃ōnē ɔpatā ɔsiderandū an ɔpatio sit determiata ad actū tpalē vł ad actū eternū liceat sic loq̄ vt sape generare cōicare q̄ significāt diuā p modū actꝰ. si significēt fm ɔ̃ōnē generis ɔpatā ad actū tpalē: ɔnotat effectꝰ i creatura. ḃbigrā. iustus vel iusticia misericors vel misericordia significāt diuā eēntiā p modū hītus. habitus dr ɔpatōēꝫ hꝫ ad actū. huiusmōi dr ɔpatōꝫ hñt ad actū retribuēdi: ad actū miserēdi. ꝛ iō cuꝫ dr misericors. iustus. p̄dicat diuā eēntia ꝛ cōnotat vel ɔ̄dicat actꝰ retributōis. Si ṽo significēt sꝫ ɔ̃ōnē generis ɔpatā. sꝫ ñ determiate ad actū tēporalē. imo differēter ad actū tpalē ꝛ eēnū: ñ cōnotat effectꝰ tpalis. ḃbigrā. cū dr sapiēs potēs vł bonus ḋ deo: significat diuā eēntia p modū hītꝰ: ꝛ iō i ɔpatōe. sꝫ ɔpatio huiusmōi nō determinat ad actū tpalē. sapiēs. n. vel sapiā dr i ɔpatōne ad sape: q ñ dtermiat ad tpale cū [illegible] deus sape se. silr potēs vł potētia ñ determiat ad tpale: qꝛ [illegible] posse gnāre posse cognoscē. silr bonus vel bonitas q̄ dicūt ad hūc actū cōicare vel ḋ se diffūdere: qꝛ cōicatio ē eterna i psonis diuinis. ¶ Ad illud qḋ obijcit cū dr hō iustus nihil ɔnotat. dico q̄ p̄dicat habitꝰ q ē virtus iusticie. ꝛ p̄ ɔ̄ns ɔnotat effectꝰ q ē reddē vnicuiqꝫ ꝛ c̄. qꝛ [illegible] dic ɔpatiōēꝫ ad actū. ¶ Ad scdꝫ [illegible] pꝫ rñsio. qm̄ nō ē silr ḋ [illegible] noie ens vł ḋ hoc noie bonus ꝛ ḋ [illegible] noie iustus. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ nomē designās ɔpatiōēꝫ ē duobꝰ modis. aut. n. designat ɔpatio i actu: aut i habitu. si i actu tūc dr tale nomē habitudinis sicē miserator creator. si ṽo i habitu ñ dr nomē habitudinis nisi principalr significaret ipsa ɔpatio sicut hoc noie deus. Inde ē q̄ hoc nomē misericors qꝛ significat diuā eēntiāꝫ ꝛ ɔnotat habitudinē ad miserēdū: nō ē nomē habitudinis. silr nec hoc noie iustus qḋ significat diuā eēntiā ꝛ ɔnotat aptitudinē retributōis. vnde ꝛ dr misericors ꝛ iustus ab eterno. miserator ṽo ꝛ retributor ex tpe.

Membrum quartuꝫ.

Consequēter q̄rit. an eodē mō dicant huiusmōi nomina ɔcreta ꝛ abstracta. Querit ergo vtꝝ eodē mō dicant bonus vel bonitas: iustus vł iusticia. Ad qḋ sic. si eodē mō dicant iustus ꝛ iusticia: bonus ꝛ bonitas. sꝫ deus dr valde bonus. ergo dr valde bonitas. si ergo dicit valde bonitas: nō eodē mō dicunt ḋ deo bonus ꝛ bonitas. ¶ Cōtra. cuꝫ dicit deus bonus: p̄dicat diuina eēntia sicut cum dicit bonitas: ꝛ idē vtrobiqꝫ ɔnotat. penitus ergo dicūt idem ex pte significati ꝛ ex pte ɔnotati.
Rñsio. fm p̄positinū. q̄ ɔpositōes i qbus p̄dicant vocabula [illegible] significāt i subsistētia magis succedūt ad simplicitatē. vt cū dico: deus ē bonitas. qꝛ nec ēt ex mō locutōnis vr inui ɔprietas inesse deo. ille ṽo i qbus p̄dicant vocabula que significant in adiacētia: quodāmō accedūt ad ɔpositōnē. qꝛ ɔpositōēꝫ ɔprietatis ad subiectū inuere vident. vt iustus bonus ꝛ huiusmōi. ꝛ cū idē significet hoc vocabulū bonus qḋ bonitas: qꝛ tñ hoc nomen bonus fm vsitatā intelligentiā magis accedit ad ɔpositiōem: idcirco recipit aduerbiuꝫ p se. vt dicat: deus est valde bonus: ꝛ nō valde bonitas. etiā incōgrua esset locutio fm regulā artis grāmatice si dicēt valde bonitas. ¶ Iteꝫ q̄rit. an sicut deus dicit iustus ꝛ misericors: possit dici iusticia ꝛ misericordia. qꝛ i multis locis sacre scripture inuenit. vnde dulcis ꝛ rectus dn̄s. ꝛ iterū patiēs ꝛ multū misericors. sꝫ si ē vera: hoc nō ē ɔpter principale significatū illoꝝ adiectiuoruꝫ. Illud. n. vnū est: sꝫ ɔp ɔnotata que sūt diuersa. sꝫ si hoc: eadeꝫ rōne hec est vera deus est iusticia ꝛ misericordia: ɔpter eadē ɔnotata. ¶ Itē talis locutio inuenit in scriptura. vñ ps̄. misericordia ꝛ veritas tua ꝛ c̄. ꝛ pria corin. i. factus ē nobis iusticia ꝛ sapiā ꝛ significatio ꝛ redemptio. Sed ɔ̄. esse iusticiā est esse qd: eē misericordiā est eē qd. ꝛ ita si deus est misericordia ꝛ iusticia: deus est qd ꝛ quid: ꝛ ita plura. Solutio. dictio copulatiua copulat adiectiua: ɔiūgit ɔnotata p adiectiua illa. ꝛ qꝛ cū dicit deus ē iustus ꝛ misericors: copulātur diuersa ɔnotata p illa adiectiua hꝫ copulatiua ɔiunctio illud qḋ exigit. vñ illa locutio est vera. Sꝫ cū copulat inter substātiua vult copulare supposita. ꝛ qꝛ cū dicit deus ē iusticia ꝛ misericordia: nō sūt ibi diuersa suppo sita. nō inuenit ibi hec dictio diuersitatē quā exigit. vnde ɔprie loquendo falsa est. Recipit tñ sed improprie ɔpter diuersa cōnotata que ibi sunt. qꝛ aliqꝫ per improprias locutiones magis exprimit veritas fidei q̄ per proprias.

Questio. liij. de nominibus eēntialibus cōnotātibus respectū creatoris ad creaturas.

Restat opitulāte diuina gratia ingrere de nominibus eēntialibꝰ q̄ sūt noīa habitudinis siue respectiua. q̄ ē gnta differētia sꝫ darā. horū oīm ē ɔ̃ṡa. nā q̄dā sūt q̄ dicūt siue ɔnotāt respectū psone ad psonā. vt eq̄litas silitudo. q̄daꝫ vero respectum ad creaturam. vt dñs creator.

Itē ꝯnotantiā respectū ad creaturā. quedā ꝯno tāt respectū tm̄: vt dn̄s. quedā respectū ⁊ effectū: vt creator ⁊ misericors. Querit̄ circa hec noīa. Primo vtrū significet̄ essentiā ⁊ ꝯueniāt deo ab eterno. Secūdo vtrū dn̄s oīum rerū sit dn̄s ex tēpore. Tertio vtrū dn̄ium ⁊ huiusmodi respect⁹ sint creata vel increatum. Quarto vtrū respectus ꝯnotatus ▮ in creatore vel creatura.

Membrum primum.

Ad primū sic aug. cū q̄ritur cuius rei ab eterno fuit dn̄us si creatura nō fuit ab eterno: nō audeo ꝑcipitare sniaꝫ. nā ⁊ meipm̄ intueor ⁊ recolo scriptū eē. Quis pōt scire ꝯsiliū dn̄i: aut quis pōt cogitare quid velit dn̄s. ergo ipe ab eterno fuit dn̄s alicu ius rei. ergo ex pte nō ꝯuenit ei. ¶ Itē dn̄s est illi nomē eēntiale. ergo ipm̄ significat eēntiā. ¶ Item ambro. dicit. q̄ dn̄s est nomē nature: dn̄s nomē potestatis. sꝫ ptās nihil aliō ē q̄ꝫ eēntia. ergo hoc nomē dn̄s nō ꝯuenit deo ex tpe. Cōtra. aug. dicit. q̄ hec relatiua appellatio dn̄s: est deo ex tpe. ergo ꝯuenit ei ex tēpore. ¶ Itē siq̄s cogitet ⁊ dicat. q̄ dn̄s nō fuerit dn̄s ex tpe: q̄ nō fuerit pri⁹ tēpus q̄ꝫ eēt dn̄s. ⁊ certe ipe cepit eē dn̄s tpis. ⁊ certe vt meus eēt dn̄s vel tuus ex tpe icepit eē. ergo hoc nomē dn̄s ▮ō ꝯuenit ab eterno. Rn̄sio hoc nomē dn̄s quādoq̄ꝫ absolute pōit: ⁊ tūc notat eēntiā tm̄: ⁊ ab eterno ꝯuenit dō. quādoq̄ꝫ respectiue: ⁊ tūc eēntialr̄ eēntiā significat ⁊ secūdario relatōēꝫ. ⁊ ē sensus. dn̄s ē dn̄s. i. dn̄s ē deus cui creatura subiecta ē. Silr̄ hec vocabula creator ⁊ silia principalr̄ eēntiā significāt: ⁊ secūdario correlatōēꝫ q̄ inest creature. Est. n. sēsus. dn̄s ē creator. deus ē dn̄s a quo icipit eē creatura. Sꝫ ▮ iferat̄. hoc ergo vocabuluꝫ creator ab eterno ꝯuenit deo. nō seq̄t̄. nā dstruere facilius ē q̄ꝫ cōstruere oīno vt dicit aristo. Ad hoc. n. vt sim hō albus: necessaria sūt duo. s. vt sim hō: ⁊ vt sim alb⁹ ⁊ ad hoc vt nō sim hō alb⁹: sufficit vt nō sim alb⁹. Similr̄ dico. q̄ ad hoc vt dn̄s sit creator duo ▮ necessaria. s. vt sit dn̄s. ⁊ vt ab ipo icipiat eē creatura. sꝫ ad hoc vt nō sit creator: sufficit vt ab eo nō sit creatura. ¶ Instātia. deus n̄ semp erit ꝑsci⁹ huius rei. ergo hoc nomē ꝑscius n̄ significat diuinā nāꝫ. sicut. n. ad hoc vt vocabulū significet diuinā nām n̄ exigit̄ vt semp ꝯueniat vt i futuro. ⁊ hoc cōsignatōe facientcitā tn̄ exigit̄ vt semp ꝯueniat signatōe faciēte. Sꝫ q̄d dicit aug. q̄ n̄ audet ꝑcipitare sniaꝫ: dicimus q̄ tūc nō audebat: sꝫ post fecit. hec ē snia Prepositini. Sꝫ q̄ videbit̄ alicui q̄ hoc nomē dn̄s nūq̄ꝫ significet absolute sꝫ semp respectiue vn̄ aug. v. d tri. Creator relatiue dr̄ ad creaturā sicut dn̄s ad ꝯuū: nō videbit̄ ꝯuenire deo ab eterno. vn̄ aug. i eodē. dn̄s nō dr̄ nisi cū hēre icipit seruum. vn̄ ista appellatio relatiua ex tpe est deo.

¶ Rn̄sio. dōm q̄ hoc nomē dn̄s semp accipit̄ respectiue, sꝫ hoc duob⁹ modis. nā pōt notari respectus i hītu vel i actu. si i hītu: sic ꝯuenit deo ab eterno q̄ ē dn̄s. i. dn̄abilis siue potēs coercē subditos. ⁊ ē sēsus. dn̄s ē dn̄s. i. deus ē dn̄s cui subijcibilis ē creatura siue sit siue nō sit. si i actu ꝯuenit ex tpe: ⁊ idē ē dn̄s q̄ dn̄ator. ⁊ ē sensus. deus ē dn̄s. i. deus ē deus. cui subiecta ē creatura.

Membrum secūdū.

Secūdo querit̄. vtrū dn̄s oīuꝫ reꝝ sit ex tpe. Ad q̄d sic obijcit̄ aliq̄s. q̄ nō tm̄ ē dn̄s reꝝ que ex tpe ceperūt: sꝫ et illi⁹ reiq̄ue non cepit ex tpe. i. ipsius tēporis q̄d nō icepit in tpe q̄ nō erat tp̄s: anteq̄ꝫ iciperet. ⁊ iō n̄ cepit eē dn̄s ex tpe. Rn̄det magr̄ in sent. i. li. di. xxx. q̄ lꝫ nō cepit ex tpe eē dn̄s tpis: cepit tn̄ eē dn̄s tpis: q̄ n̄ semp fuit tp̄s. ⁊ ipius hoīs ex tpe cepit eē dn̄s. vn̄ aug. v. d tri. qn̄ cepit tp̄s deus cepit eē dn̄s. nec an̄ tp̄s fuit dn̄s: sꝫ cum tpe. nō ex tpe vel in tpe: q̄ non an̄ fuit tp̄s q̄ꝫ ipe dn̄s sꝫ sil. ¶ Sꝫ obijcit̄ q̄ sꝫ Isido. quatuor sūt coeua. tp̄s. celū empireū. prima mā. ⁊ angeli. ergo si ē dn̄s illoꝝ triū ex tpe: erit dn̄s tpis ex tpe. ergo nec alioꝝ. si eīm rō ē q̄ nō cepit eē dn̄s tēporis ex tpe q̄ nō erat tp̄s an̄ tp̄s. eadē rōe non fuit dn̄s illoꝝ triuṁ ex tpe: q̄ tp̄s nō fuit an̄ illa. ¶ Itē supposito q̄ oīa sunt simul creata ꝫm opi. aug. ꝫm illō ecc. xviij. Qui viuit i eternū creauit oīa simul. ⁊ hoc ē vel in gn̄e vel i specie. ergo cū oīs creatura sit coeua tpis: vr̄ q̄ nō sit dn̄s creaturaꝝ ex tpe vel in tpe sicut nec dn̄s tpis. ¶ Item cū deus cepit eē dn̄s tēpoꝝ cū tpe sicut dicit aug. vtrū silr̄ possit dici ecōuerso q̄ tēpus cepit eē cū dn̄o. Rn̄sio. q̄ dn̄s cepit eē dn̄s ex tpe reꝝ coequeuaꝝ tpi ꝫm q̄ dn̄s dr̄ i actu. Et rō huius ē q̄ nō pōt itelligi creatura q̄n itelligat̄ ens de nihilo. ⁊ sic itelligit̄ mutabilitas que nō pōt itelligi sine tpe. vn̄ non pōt itelligi creatura q̄n intelligat̄ tēpus: ꝓpter hoc oportet dicere q̄ cepit esse dn̄s tpis cū tpe. Sꝫ q̄ tp̄s possumus itelligere nō itelligendo creaturā hāc vel illā: pp̄ hoc possumus dicere de alijs creaturis q̄ cepit eē dn̄s illaꝝ ex tpe. q̄ pōt itelligi tp̄s an̄ creaturā. Cepit ergo eē dn̄s tpis cū tpe aliaruꝫ reꝝ ex tpe. ¶ Ad hoc q̄d obijcit̄ dōm. q̄ icipe eē nō ꝯuenit dn̄o ꝫm se sꝫ ꝑ illud ad q̄d refert̄: cui ꝫm se ꝯuenit icipe eē. ⁊ iō ꝓprie dr̄ de dn̄o q̄ cepit eē dn̄s cū tēpore sꝫ nō ecōuerso. q̄ tūc non diceret̄ solū de dn̄o q̄ cepit eē ꝓpter relationē sꝫ et pp̄ substātiā. Aliṫ pōt dici. q̄ hec ꝑpositio cū: dicit associatiōēꝫ siue simultatē. sꝫ qn̄q̄ꝫ cū paritate: vt cū dr̄ tecū principiū. qn̄q̄ꝫ nō cū paritate: ⁊ hoc duplr̄. q̄ qn̄q̄ꝫ notat̄ auctoritas i ablatiuo ⁊ subauctoritas in nominatiuo: vt cū dr̄ miles est cū rege. qn̄q̄ꝫ ecōuerso: vt i. cor. xv. nō ego sꝫ grā dei mecū. qn̄ ergo notat̄

nis. associatio cũ paritate: pt fieri ɔuersio. qñ vo notat ñ cũ paritate: nõ pt fieri ɔuersio. vñ ñ sequit miles ẽ cũ rege. ergo rex ẽ cũ milite. qr ergo cũ dr deus cepit eẽ dñs cũ tpe. notat associatio ñ cum paritate: nõ põt fieri ɔuersio vt dicat tps cepit eẽ cum domino.

Membrum tertium.

Tertio qrit. vtrũ dñiuz ⁊ huiusmõi respect⁹ sint creata vl' icreata. Ad qđ sic. dñiuz aut ẽ creatũ vl' icreatũ. si increatũ: ergo eternum. ⁊ dr ð deo. ergo aliqd creatũ dr ð deo. ¶ Itẽ cũ dico deus ẽ dñs. si pdico icreatũ ñ dr dñs ex tpe. qđ nõ ẽ verũ. pdicat ergo creatũ ⁊ i rectitudine: ergo pdicat creatuz ð icreato. ergo hec ẽ falsa deus ẽ dñs. ¶ Silr qrit ð respcu creature ad creatorẽ. aut ẽ creatũ aut icreatũ. si creatũ: ergo hz respectũ ad creatorẽ. vocet eniz. a. ille respect⁹. Querit ergo aut. a. ẽ creatũ aut icreatũ. si creatũ: cũ hẽat respectũ ad creatorẽ. qrit itez ð illo. ⁊ sic i ifinitũ. vel. erit ponere respectũ icreatũ creature ad creatorẽ. Rñsio. dixerũt porretani. q h nomẽ dñs significat quãdã relatõnez q ẽ dñiuz q dñs ẽ dñs. ⁊ illa relatio ñ ẽ diua eẽntia: sz assistit ei. ⁊ icipit ei assistẽ ex tpe. i. qñ cepit hẽre suũ. eodez mõ hoc nomẽ creator significat quãdã relatõez q icipit assistẽ qñ creature icipiũt eẽ ab eo. ¶ Cõtra. hoc. ð tri. dñiuz est ptãs coercẽdi q i deo ẽ diua eẽntia. Itez ambro. deus ⁊ dñs noia sunt nãe: noia sũt ptãtis. ¶ Item sicut albedine fit aliquis albus: ita dñio fit dñs. si ergo dñiuz ẽ creatura: qđ deus: sic dñs hz a creatura: qđ ẽ hereticũ. ¶ Itẽ creatio qua deus creat si ẽ creatura: aut ergo se creatõne vel alia. si alia: erit qrere ð alia aut ẽ creator aut nõ: ⁊ erit pcedere in ifinitũ. aut erit aliq creatio q seipa: creata est. ergo idem est prius ⁊ posterius. se. ergo nec creatio q creat siue q creator ẽ. nec dñiuz q ẽ dominus ẽ creatura. ¶ Itẽ amb. ñ ẽ creatura p quã fcã ẽ ois creatura. sz p creatiõez fcã ẽ ois creatura. ergo creatio ñ ẽ creatura. pp hoc dixerũt aliq q huiusmõi relatões sũt creature ⁊ pdicãtur ð deo: ñ p idẽtitatẽ sz p cãz. vt cũ dr ð medicina sana sz tñ hoc nõ sufr. cũ. n. dr medicina sana: aliqd ẽ in medicina qua est effectiua sanitatis. ergo silr cũ dr deus creator: significat aliquid in deo quo ipse ẽ cã creature. ptcrea ista noia creator ⁊ dñs ñ significãt plura equoce sub vno noie sicut hoc nomẽ sanũ. Rñsio. cũ dr deus creator ⁊ dñs: pdicat diuina eẽntia ⁊ ɔnotat respect⁹ i creatura. sz qñqz notat respect⁹ solũ: vt cũ dr deus creator est. i. deus ẽ diua eẽntia a q creatura ẽ. Silr deus ẽ dñs. i. deus ẽ diua eẽntia cui subiecta ẽ creatura. vñ pdicat diua eẽntia i rectitudine ⁊ respect⁹ in obliqtate. vñ pdicat de deo diua eẽntia cũ dr deus ẽ dñs vel creator. ⁊ cointelligit aliud quo refert ad eẽntiaz. nõ sicut cui insit: sz a qua sit vel cui subsit. nõ ẽ attribuit deo sz creature fm rem: deo vo fm nomẽ. vt fiat drĩa iter subiectũ locutõnis ⁊ subiectũ rei siue attributõis. cũ. n. dr albuz est i scuto: passio significata p hoc vbũ fieri: non attribuit albo sz scuto. vñ albũ lz sit subiectũ locutõis: tñ nõ ẽ subiectũ rei vel attributõnis. Silr cũ dr hõ generat: generatio nõ inest homini sic subiecto sz materie hois. Cũ ergo qrit. vtrũ dominiũ sit creatũ vel increatũ. dõm q dñiuz dei ẽ increatũ rõne principalis significati: rõe vo cõnotati dr de deo ex tpe. vñ nõ sequit. dñiuz est increatũ: ergo dñiuz est ab eterno. qr cũ dr deus ẽ dñs: duo dicũt. diua eẽntia: ⁊ respectus ɔnotat⁹. qñuis aũt diua eẽntia fuerit ab eterno: tñ ab eterno ei subiecta ẽ creatura qđ notat cũ diua eẽntia p hoc q dico dñiuz. ¶ Ad aliud dõm. q respect⁹ creature ad creatorẽ ẽ creatura. nec ẽ ponẽ aliũ respectũ. vñ in creatura ẽ ille respect⁹ ⁊ creatura ẽ. nec ẽ currere in ifinitũ: qr seipso infert ad creatorez.

Membrum quartũ.

Quarto qrit. vtrũ respect⁹ ɔnotat⁹ sit in creatore vel i creatura. ⁊ ad maiorez euidẽtiã qrunt tria. Prĩo. vtrũ diuina eẽntia referat ad creaturã. Scdo. vtrũ ille respectus qui ɔnotat in dño vel i creatore: sit in creatura vel in deo. Tertio. an silis sit rõ i respectu huius nois dñs ⁊ huius nois creator.

Articulus primus.

Ad primũ sic. In casuali ⁊ causato ñ recipimus reciprocatõnez sicut dicit dyo. causatũ. n. refert ad cãz sz ñ econuerso. qr cã nõ depẽdet ergo cũ diua eẽntia cã sit: creatura causatũ: nõ refert diua eẽntia ad creaturaz. ¶ Preterea. si refert ille respectus in ipsa ẽ. Sed tũc querit. ille respectus aut est etern⁹: aut tpalis. si eternus: ergo creatura est eterna. respectus eniz ad creaturã actualis: ponit creaturã. si tẽporalis: ergo ex tpe est in deo ⁊ i aliq nõ fuit. ergo alio mõ se habuit deus q prius ergo mutatus est. qđ eniz alio mõ se habz q prius mutat. sed vtrũqz falsũ est. s. q creatura eterna: ⁊ q deus mutatus sit. ergo nõ ẽ respectus i deo. ergo nõ refert ad creaturã. Cõtra. relatõnis esse est ad aliud se habere. sed dñs ⁊ creator relatiuũ est: ergo. se habz ad aliud. ergo dico relatiõez de deo ⁊ ita esse ad aliud ergo refert. ¶ Itẽ cum dico. dominus aut creator. aut dico in relatiõe: aut in habitudine. ɔstat q in habitudine: ergo se hz ad creaturã: ergo refert ad creaturã. ¶ Itẽ aug. deus dr dñs sicut numus dr pciũ. sz numus p hoc q dr vel sit pciũ refert vel dr in relatõne ad aliud: ergo ⁊ deus per hoc q dñs i relatione ad aliud. Rñsio. notãdũ q relatio seu habitudo

relatiuoꝝ aliq̄n fūdat̄ sup duplicē respectū: vt cū dr̄ isti sunt amici. aliq̄n sup vnicū. In primo cāu vtriq̄ʒ relatiuoꝝ refert̄ ⁊ dr̄ relatiue. i scd̄o vnū tm̄ refert̄ tn̄ vtriq̄ʒ dr̄ relatiue. ⁊ hoc ꝓueīt ex duplici collatōe intellectus. sicut.n. intelligimus sic significamus. huiusmodi relatiua sunt cā ⁊ causatū. cā dico pfecta q̄ pficit suū causatuʒ ⁊ nō pficit̄ ab ipsa: qualis ē prima cā. Dōʒ ergo breuiter. ꝙ diuina eēntia nō refert̄ ad creaturā sʒ ecōuerso. q2 non depēdet a creatura: sʒ creatura ab ea. vn̄ habitudo huiusmodi fundat̄ in vnico respectu q ē in creatura. tn̄ diuina eēntia, put significat̄ p hec noīa dn̄s creator ⁊ huiusmōi. relatiue dr̄ pp collatōʒ itellect9: tn̄ n̄ refert̄. q2 n̄ dpēdet. ¶ Nō obijcitur ꝙ relatiuoꝝ eē ⁊c. dōm ꝙ hoc veꝝ ē de relatiuis q̄ relatiua sunt in eēndo. sʒ cū dr̄ deus dn̄s vel creator relatiua sunt in dicēdo sʒ nō i eēndo. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ veꝝ ē ꝙ deus dr̄ in habitudine: nō tn̄ eo ꝙ se hēat ad creaturā sʒ ecōuerso.

Articulus secundus.

Consequēter q̄rit̄. vtrū respectus ꝯnotatus sit i deo vel i creatura. Ad qd̄ sic. cū dicit̄ deus ē creator: de9 ē dn̄s. ista noīa significāt habitudinē dei ad creaturas. cū ergo relatio ⁊ correlatio opposite sunt habitudines: n̄ potuerūt simul eē i eodē. sʒ relatio creature ad deū ē i creatura. ergo sua correlatio erit in creatore. erit ergo in deo cū ergo vtraq̄ʒ sit accn̄s. erit accidēs i deo. ¶ Si aūt dicat̄ ꝙ p̄dicat̄ diuina eēntia d̄ deo ⁊ ꝯpredicat̄ relatio de creatura: tūc querit̄ illa relatio aut ē in deo: aut in creatura. si i deo: ergo falsa ē ꝓpositio q̄ dicit ꝙ deus est dn̄s: q2 p̄dicat̄ creatura d̄ deo. si in creatura: ergo nihil p̄dicat̄ ibi d̄ deo nisi diuina eēntia. ¶ Preterea illa relatio significat̄ in rectitudine: quare dʒ attribui sb̄e significate i rectitudie. eadē qd̄ ē d̄ actōe significata p hoc vbū creat cum dr̄ deus creat. ¶ Preterea. actio ⁊ passio opposita adinuicem dicunt̄. huic ergo actōi r̄ndet passio. Querit̄ ergo i quo ē passio opposita huic actōi. Subiectū.n. passionis nō factū ē sʒ mā eius. cuʒ ergo creatura nō fiat ex mā: non p̄t eē in creatura passio: quare neq̄ʒ actio. ¶ Iteʒ aug. sicut nūmus p̄ciū dr̄: sic deus dn̄s. sʒ relatio q̄ nūmus dr̄ p̄ciū ē in nūmo: ergo relatio q̄ deus dr̄ dn̄s est in dn̄o. Itē nūm9 dr̄ p̄ciū p relatōʒ q̄ ei accidit. ergo ⁊ dn̄s p relatōez q̄ ei accidit. ergo deo aliqd̄ accidit. ꝓbatio ꝙ nūmus p̄ciū dr̄ p relatōʒ ſʒ accidēs. sūt.n. due: q̄dā relatōes q̄ antecedūt ordinem sbaꝝ ⁊ accn̄tiū: sicut relatōes māe ⁊ forme. ⁊ he nāles sunt ⁊ n̄ accidētales. ⁊ sunt relatōes alie que ꝯsequuntur ordinē sbaꝝ ⁊ accn̄tiū ſʒ superius ⁊ inferius ꝯueniētiā ⁊ d̄ſtaʒ. ⁊ he accn̄tales sunt vel ſm accn̄s: vt dextꝝ ⁊ sinistꝝ. sine sinistro non p̄ōt eē dextꝝ: cuius ipʒ dextꝝ vel sinistꝝ

nō mutet̄. Sic p̄ciū nō p̄t eē nūmus si non eēt vsus vel aliqd̄ tale i nūmo. si ergo nūmus dr̄ p̄ciū relatōe q̄ ē ſm accn̄s: ergo ⁊ deus dn̄s. Itē cum dico dn̄s: dico relatōeʒ que ē suppositio. sʒ hec n̄ ē in creatura: ergo ē in creatore. sicut.n. seruitus ē in creatura: sic suppositio i creatura. Rn̄sio nōtandū vt dictū ē. ꝙ noīa relatiue dicta de deo ad creaturā: sūt relatiua noīa sʒ n̄ significāt relatōez. vt creator ⁊ dn̄s. Noīa vō creaturaꝝ relatiue dicta ad deū: relatiue sunt ſm nomē ⁊ relatōʒ significant. vn̄ inter deū ⁊ creaturā n̄ sūt relatōes due sʒ vna tm̄. nō.n. necesse ē vt vni relatōi r̄ndeat altera ſm rem: sʒ solū ſm dictōez vel ſʒ intellectū. Et si querat̄ vn̄ ē hoc: dōm ꝙ hoc ē a virtute intellectus ꝯferentis vnū extremū ad aliud ⁊ econuerso. q2 ergo conferendo vtrūq̄ʒ respicit vtrūq̄ʒ: ponit q̄i respectū ex vtraq̄ʒ p̄te. sic aūt itelligimus sic significamus: q2 ergo duplex ē respect9 i itellectu: duplex ē i dictiōe. nō.n. p̄ōt itellectus finiri sup aliquā relatōez nisi itelligat alterā ei correndentē. dictio.n. noīs n̄ solū causat̄ a re sʒ ab intellectu. iō n̄ oʒ ꝙ relatiuo ſʒ nomē r̄ndeat relatiū ſm rē. Nō aūt vni relationi n̄ sit neceēsꝛ r̄ndere alterā: p̄ʒ i actōe ⁊ passione q̄ dicunt̄ sic relatiue. sʒ nō necesse ē semp actōi r̄ndere passionē sʒ necesse sit sēp ei nomē passiue significās. qd̄ p̄ʒ cū dr̄ deus creat a saʒ. hoc.n. vbū creat significat vē actōʒ. q̄ñ de9 dr̄ vē agē ſʒ aug. i ll. de tri. huic actōi r̄ndet passio ſm nomē non ſm rē: cū dr̄ anima creat̄. hoc.n. verbū creat̄ passiue dr̄: nō tn̄ passionē significat. passio.n. nō ē in facto vt i subiecto: sʒ i mā facti. vn̄ cū creatio sit ex nihilo ⁊ non ex mā p̄exn̄ti: in creatōe reꝝ ē actio sine passione. vn̄ nō est ibi nisi vna relatio ſm rē vel vnus respectus. p̄ʒ ergo ꝙ nō necesse est cuilibet relatōi correndē alterā ſm rē sʒ solū ſʒ nomē. Dōm ergo ꝙ i deo ē respectus solū i creatura q̄ntū est in re. sʒ in dicēdo est duplex respectus. non.n. ē dependētia dei ad creaturā sʒ ecōuerso. ⁊ p hoc soluūt̄ duo p̄ma obiecta. ¶ Si aūt obijcit̄ aliq̄s respectus ꝯuenit deo q nō ꝯuenit ei ab eterno: ergo ⁊ aliq̄ forma. dōm ꝙ nō est sile de relatōe ⁊ forma. q2 nō dr̄ ei ꝯuenire relatio q2 aliqd̄ sit i eo mutatū. sʒ si diceret̄ d̄ forma itelligeret̄ mutatio. Dōʒ ergo breuiter ꝙ p̄dicat̄ diuina eēntia ⁊ ꝯnotat̄ respectus siue effectus i creatura q nō p̄dicat̄ vt sit in diuina eēntia sʒ in creatura. ¶ Ad aliud dōʒ ꝙ ꝓprie loquēdo ē eē qd̄ p̄tinet ad sbaʒ. ⁊ ē eē vel inesse qd̄ p̄tinet ad accn̄s. ⁊ ē esse vel adesse qd̄ est habitudinis. tale eē reperitur in substātijs ⁊ accidētib9. sbe referunt̄ ⁊ accn̄tia. est.n. habitudo sbe ad sbaʒ ⁊ accn̄tis ad accn̄s. eē habitudinis sbe ad sbaʒ n̄ ē accn̄s: vt ſm idētitatē in specie habitudo singularium eē habitudinis accn̄tis ad accn̄s: accn̄s ē. Dōʒ ergo ꝙ non seq̄t̄ hoc dr̄ ad aliqd̄ ergo inest ei aliqd̄. sʒ seq̄t̄ ergo aliqd̄ adest illi: vel ē ad illud.

tū.n.dicit dus dñs: relatio dñij i creatura est: ⁊ ē ad creatorē: ⁊ adest creatori. Et nō q̄ duplex est respectus i dicēdo: sȝ vnicus ē i eēndo. ¶ Ad illō qō obijcit q̄ seruitus ē in creatura ⁊c. dōȝ q̄ dominiū dicit duo. ptātē coercēdi creaturā: ⁊ ɔpationē vel suppositōeȝ ptātis. ipa ptās dus ē. ɔpatio suppositio ptātis nulli inēē ē sed adest deo. vñ dñium ē ptās supposita: suppositio nulli inest sed deo adest. vñ nō dicit aliqd̄ deo ɓm eēilȝ sȝ modū dicēdi: nec i creatura: illō tñ pp̄ qō dī ē i creatura. vñ aug. dicit. q̄ deus dicit̄ dñs. nō pp̄ accidens q̄ sit in deo: sȝ ppter accidēs qō est in creatura. ⁊ p̄ hoc pȝ solutio ad alia.

Articulus tertius.

Consequēter querit̄. vtr̄ ɔsimilis ratō ē p̄dicādi sit in hoc nomie dñs: ⁊ i hoc nomie creator. qō vī. vtrūqȝ.n. significat diuinā eēntiā pricipalr ɔnotādo aliqd in creatura. cū.n.dicit dus ē dñs creature: necessario sequit̄ aliqd eē in creatura respectu cuius dicit̄ dominiū i deo. vñ aug. dicit. q̄ deus dī dñs ppter accidēs qō ē in creatura. similr cū dicit deus ē creator huius creature. vñ nō pōt dici creator nisi sit creatura. ¶ Cōtra. vt vult aug. sicut nūmus dicit̄ preciū: sic dñs deus. sȝ p̄ hoc q̄ nūmus dicit̄ preciū: nihil est additū ɓm rem ipsi nūmo. Sȝ cū dicit̄ deus creator huius creature: significat̄ ex hoc eē datū ipsi rei create. igit̄ non ē ɔsilis modus ɔnotatōis hic ⁊ ibi. q̄z p̄ter generalē modū relatōis i hoc deus est dñs: cō predicat̄ aliqd de deo vt dici possit eē vl' auctor creature.

Rñsio. sūt qui dicūt q̄ hoc nomē dñs significat diuinā eēntiā vt dñiūȝ. dñium aūt ē ptās coercēdi subditos: vt dicit boe. deus aūt p̄ seipsū pōt coercere subditos. vñ ipa diuina eēntia ē dñium qō dñium dñat̄ suis subditis. ex hoc ergo mō significādi quo diuina eēntia significat̄ vt dñiūȝ ⁊ vt relatio: inuit̄ ⁊ cōsertit̄ huius ō creatura vñ deus dñs ab eterno nō fuit. Eodeȝ mō vī alicui q̄ sic eēt dōȝ i ista. deus creat hāc aīaȝ. s. q̄ ex mō significādi q̄ dus significat̄ vt actio cōsertit̄ effectus ō creatura. ⁊ q̄ iste effectus n̄ p̄dicet̄ nec cōpredicat̄ aliquid de deo sicut nec in hac deus est dñs. Alij dicūt cū dicit̄ deus creat hāc animā. ille effectus oñditur ptinere ad deū tanq̄ ad eām. ⁊ ideo bene ɔpredicat̄ aliquid de deo. sed cū dicit̄ deus ē dominus creaturaꝝ. sicut pure ostēditur q̄mō se habeat deus ad reȝ subiectā sibi ⁊ ecōuerso. nec ostēdit̄ sic aliquid ptinere ad deū tanq̄ effectus ad eām. vnde i hac deus ē creator oīuȝ: aliquid ɔpredicat̄ ō deo. in hac deus ē dominus nihil: sed solūmodo ɔnotat̄ respectus. Aliter videt̄ dōm. pōt igit̄ dici q̄ i huiusmōi enūciatōibus deus ē dñs. dus ē creator ⁊ ɔsilibus. predicat̄ diuina eēntia ɔnotādo aliquid extra. vnde notatur quidā respectus īter deū ⁊ creaturas. huiusmōi aūt respectus q̄nq̄ȝ notat̄ i hitu. vt cū dī deus est exēplar rerū fiendaꝝ. q̄nq̄ȝ i actu: vt cū dī deus ē creator vel dominus. ɓm q̄ dñs dicit dñiūȝ i actu. ¶ Preterea i huiusmōi enūciabilibus q̄nq̄ȝ p̄dicat̄ diuina eēntia significata vt actio siue vt res q̄ ē i agē. vt cū dī deus ē dator. q̄nq̄ȝ vt res eēns i q̄te. vt cū dī deus ē dñs. ibi.n. p̄dicat̄ diuina eēntia vt ptās coercēdi subditos. dicit.n. boe. q̄ dñium ē ptās coercēdi subditos. Preterea sicut dictuȝ ē. p̄ter diuinā eēntiā p̄dicatio ɔnotat̄ aliqd ex pte creature sȝ illud ɔnotatū q̄nq̄ȝ est pure respectus vt cū dī deus ē dñs. h.n. notat̄ subiectio ex parte creature que nihil addit eē creature i re nisi solū respectū ad dñm. Q̄nq̄ȝ ɔnotat̄ aliqd i creatura p̄ter huiusmōi respectū. vt cū dī deus ē iustificator. Q̄nq̄ȝ ɔnotat̄ ipsuȝ eē creature siue creatura eē de nihilo. vt cū dicit̄ deus ē creator. q̄z sensus ē. dus ē a quo creatura ē ex nihilo. ¶ Ad illō ergo qō querit̄: si ɔsilis ē modus p̄dicādi cū dī deus ē dñs: ⁊ dus est creator. iaȝ pȝ respōsio. quātū ad pricipale significatū qō ē diuina eēntia idē est predicatū ⁊ modus predicādi. quātuȝ aūt ad ɔpredicata: hoc ē quātū ad hoc q̄ diuina eēntia predicat̄ in vna vt actio: vt q̄n dicit̄ deus ē creator ⁊ i alia vt qualitas. vt cū dicit̄ dus ē dñs. q̄z ibi predicat̄ dus vt ptās coercēdi subditos ē diuersitas quedā. quātū autē ē ex pte ɔnotati extra ē diuersitas. q̄z in vna. s. hac: dus ē dñs ɔnotat̄ respectus tñ. i alia. s. dus ē creator ɔnotat̄ effectus qui ē eē rei create ō nihilo. quātū igit̄ ad modum quendā generalē consilis ē modus predicādi: vt excludit prima rō. quātū autē ad ɔpredicatū ex pte dei siue quātuȝ ad modū quo significat̄ diuina eēntia que predicat̄ ē qualiscūq̄ȝ differētia. Q̄tuȝ aūt ē ex pte ɔnotati extra: ē differētia simplr. q̄z i vna non ē ɔnotatū aliud q̄ respectus purus. in alia ē ɔnotatū ipsa res siue eēntia rei. ¶ Si obijciat̄. q̄ cū dī dus est dñs: nō ɔnotat̄ tm̄ respectus in creatura sȝ effectus aliqs. siue res sup quā fundat̄ respectus. q̄z sicut ex pte dei cōpredicat̄ ptās dñandi siue coercēdi subditos. silr ex pte creature ɔnotat̄ subiectio siue debitū subijciēdi. Rñsio. q̄ illud debitū siue subiectio nō ponit aliqd siue addit ipsi creature iquātū compat̄ ad duȝ iquātū est dñs. imo solūmō ē specificatio ipsius respectus. vt spālius dicat̄ diuie eēntie signate vt dño rñdeat i creatura subiectio. que q̄z nihil addit rei dicēdus ē simplex siue purus respectus. tñ notandum cū alijs. q̄ cū dī deus incipit eē creator: inceptio notat̄ nō circa rem principaliter predicatam: sed circa rem ɔpredicatam.

Questio. liiij.

ō nominibus designātibus respectum persone ad p̄sonam.

Onsequenter querit de noibus eentialibus dsignatib⁹ respectu psone ad psona. hec at dsignant dupl'r. relatiue logice: vt equalis et equalitas silis et silitudo. et relatiue gramatice: vt talis qualis.

Membru primum.

Irca primu querit. Primo. vtr equalis et silis seu silitudo vel equalitas dicant fm substatia aut relatiue. Scdo vtru pater debeat dici equalis vel similis filio: sicut dicit econuerso. Tertio vtru pater coequalis filio siue eqlis imagini. Quarto vtru xps fm q bo sit similis sibi deo.

Articulus primus.

D primu sic obijcit. mgr i. li. sen. xxx. di. diffinit silitudine dicedo. Similitudo e indifferes eentia. ergo equalis et similis eentia significat. qr fm hyla. equalitas idez e qd silitudo. ¶ Itez in eode. xxi. di. dicit q eqlitas patris et filij no est relatio vel notio sz vnitas nature et idetitas. ¶ Ite nihil qd dicit relatiue dr de qualibet psona. sz equalis de qualibz pdicat. ergo no dr relatiue. ¶ Ite sicut sapies fm sapiam e sapies: sic equale fm eqlitatem eqle. Cu ergo pat et filius fm sbaz sint equales: ergo equalitas e eentia. ergo eqlis significat sbam ergo n dr relatiue. Cotra hoc obijcit aucte hylar. d tri. nihil e sibi sile vel eqle: et ita eqlis silis pnotat pluralitate. sz nihil dictu fm sbam pluralitate significat. ergo dicunt relatiue. ¶ Ite diffinito relatiuor puenit eqli et sili. ¶ Preterea. psit pluralr vere significari. cu ergo i diuis no sit pluralitas sbe sz relatiuor tm: necesse e ista relatiue dici. ¶ Ite boe. i li. de ebdomadib⁹. In patre vnitas. i filio eqlitas i spuſancto vtriusqz pnexio. ergo eqlitas dicit psonalr. ¶ Ite aug. qd fm substatia dicit ad se dr. sz equalitas dicit ad aliud vl' ad aliu. ergo equalitas dicit fm relatoez. ergo n dicit substatia. ¶ Ite aug. qd relatiue dicit no idicat substatia. ergo hoc nome equal' no significat substatia. ¶ Ite si hoc nome equalis significat substantiam et e relatiuu: ergo sba relatiue dr. ergo ipa p relatoez ab alijs distiguit. Ad hoc no triplice opi. Quida. n. dicut q hec nola eqlis silis tm remotiue accipiunt. vt cu dr pat et filius sut equales. i. n sut iequales. et sut siles. i. no sut dissiles. i qua snia videt fuisse lobardus. In prima. n. editoe snia dixit. silitudo e indifferes substatia: et i scda quasi corriges dixit. silitudo e idifferetia. q. d. pr et fili⁹ dicunt siles qr no sut driites. Sz p hoc sic obijcitur. catholicus dicit: pater et filius sunt equales. Arrius heticus dicit. pr et filius no sut eqles. hec sic qd catholicus affirmat heticus negat. et heticus aliqd remouet: dicedo pr et fili⁹ n st eqles: ergo catholicus aliqd ponit cu dicit pr et filius sut eqles et no tm remouet. ¶ Ite dicit auctas: i psonis ppuetas et i eentia vnitas et i maiestate adoret eqlitas. ergo equalitas triu e adoranda. sz non alia adoratoe q latria. ergo eqlitas triu e diuina eentia. ergo hoc nome equal' ponit aliqd. ¶ Itez faciamus hoiez ad imagine et silitudine nraz. ibi eis dicit auctas hyla. q p imagine et silitudine intelligat vnitas eentie. ergo silitudo e diuia eentia sz hoc nome silis significat silitudine. ergo significat diuina eentia. Si. n. silitudo aliqd e: que ro e q bon⁹ bonitate et magn⁹ magnitudine: et silis n significat silitudine. Aliou oplo e. q sut relatoes eentiales et psonales. eentiales. vt silis eqlis. psonales: vt pat et filius. et dicut q relatio eentialis n e eentia. Sz p. equalis aut silis: aut dicit substatia: aut relatione. si eentia: ergo eentia dr relatiue. si psona: ergo n puenit tribus. Si aut no significat nec eentia nec psona: ergo no e aliqd diuinu: ergo e creatu. ¶ Ite filius e equalis pri fm substatia. ergo hoc nome equal' pdicat substatia. ¶ Ad hoc dicut. q dici fz substatia duob⁹ modis dr. qr dici fz substatia hoc e significare sbam vel q suba sit ca dicti. vt cu dr petrus est silis andree albedine. hoc e sensus. albedo e ca silitudis. Ita dicut cu dico filius e equalis patri fm eqlitate: h notat q equalis significat equalitate. sz cu dico filius e equal' patri fz substatia: notat q suba sit ca equalitatis. Sz ad hoc sic. diuina suba e ca equalitatis triu psonar: et no e illa neqz illar. ergo naturalr e prior illa. et filius e equalis patri. illa ergo na patris est prior eqlitate filij. ergo filius ille equalitate no p oia e equalis patri. Rnsio. notadu q diuina eentia significat qnqz vt sba. qnqz vt quatitas. qnqz vt relatio. e. n. ca significare absolute: et sic significat vt suba. vt quatitas vt qualitas. et e caz significare vt e in tribus psonis coiter: et sic pot significari vt relatio. vt cu dr similitudo equalitas. hec oia nomina principalr significat diuina eentia sz pnotat distictoz psonar. Dicedu ergo q vnitas equalitas fm se significat diuina eentia. sz tn vnitas appropriat patri: qr vnitas e primu pricipiu numeri. silr pr e primu pricipiu a q ois na et ois eentia. Eqlitas vo appropriat filio: qr ordine nae itelligit ad spm. eqlitas pris et filij. Preterea. filius e a pre p gnatoem. in pfecta at gnatoe e equalitas gnantis et geniti. quare at pnexio appropriet spui s. hebit. f. rnsio. licet eis vnitas et eqlitas appropriatiois attribuat: veritate aliqb⁹ psonis: nihilomin⁹ oibus idifferet puenint. Intelligedu e igit. q eqlitas i diuis e aliquor distictor i vno coi eentiali puenietia idifferens vt psonaru i vna eentia siue suba. vn eqlitas

pricipalr significat diuinā eēntiā sꝫ ꝯsignificat distictōez rōne cuiꝰ attēdit pl̄alitas psonaꝝ q̄ sibiinuicē sūt eq̄les. rōne ergo pricipal significati diuinā eēntiā siue subaꝫ. rōne significate distinctōnis iportat relatōꝫ. Et ex his pꝫ rn̄sio ad obiecta. ex vtraqꝫ pte rōnes. n. ꝯcludētes q̄ significat sb̄aꝫ: sumūt ex pte pricipal signati .i. eēntie siue sube. cōcludētes correlatōēꝫ: sumūt ex pte ꝯsignate distictōis. ¶ Ad illō ergo qō obijcit. q̄ silitudo ē indifferēs eēntia. silr ad illō q̄ equalitas n̄ ē relatio sꝫ vnitas nāe ꝛ idētitas: silr ad illud q̄ equalitas dr̄ de q̄libꝫ psona. Similr ad illō pr̄ ꝛ filius bm̄ subaꝫ sūt eq̄les. dōm q̄ oīa ista media sumunt ex pte pricipalis significati eiꝰ qō ē eq̄litas. vt ex ipsis medijs pꝫ. ¶ Ad ea q̄ ex alia pte. vt cū dr̄ nihil ē sibi eq̄le. ꝛ ita eq̄lis significat pl̄alitatē. dōm q̄ mediū sumit h̄ ex pte ꝯsignificate distictōis siue multitudīs. Silr cū dīc rō relatiuoꝝ cōuenit eq̄li. h̄ veꝝ ē n̄ rōne eēntie pricipalis significateꝫ sꝫ rōne pl̄alitatis ꝯsignate siue ꝯportate. Simili dōm ad alia q̄ iducunt p pte ista. Ad euidētiā aūt maiorē notādū. q̄ h̄ noīa eq̄lis silis silitudo eq̄litas: nec sūt pure eēntialia. nec pure relatiua. qō pꝫ p hyla. in li. de tri. exponēte illō gen. faciamꝰ hoīeꝫ ad imaginē ꝛ silitudinē ꝛc̄. Ibi. n. dīc q̄ imago sola n̄ ē: nec silitudo sibi ē: nec diuersitatē duobꝰ admisceri alteriꝰ ad alterā silitudo pmittit. ex q̄ pꝫ q̄ silitudo iportat distictōem psonaꝝ ꝛ vnitatē eēntie. ꝛ eq̄litas silr. vn̄ noīa p̄dicta nec sūt pure eēntialia nec pure relatiua: sꝫ differenter significant h̄ noīa eq̄lis ꝛ silis ꝛ eq̄litas ꝛ silitudo. qm̄ eq̄lis ꝛ silis i itellectu suo claudunt relatōeꝫ recte: eēntiā oblique. eq̄litas ꝛ silitudo ecōuerso. si. n. q̄rit q̄ sūt siles vel eq̄les: dicet q̄ plures h̄ntes idifferētē eēntiā. eq̄litas āt silitudo dicet idifferēs eēntia pluriū. vn̄ cū diffinit silitudo p idifferētē eēntiā: n̄ dicit fom̄ eē silitudis. nisi addat aliqua dictio iportās distinctōēꝫ. vn̄ pꝫ q̄ equalis ꝛ silis plus dicunt relatiue: q̄ relationē iportāt i recto. eq̄litas vero ꝛ silitudo plꝰ dicunt eēntialiter. vtraqꝫ tn̄ ptim eēntialr ptim relatiue dicunt. Itē nota cū p̄dictis. q̄ diffinitio silitudis vel eq̄litatis p idifferētē eēntiā n̄ ē data p eēntiā. sꝫ. qō pꝫ. diffiniunt. n. sic i creaturis silitudo ꝛ equalitas. Silitudo ē plurium subiectoꝝ vna q̄litas. causat. n. silitudo ab vnitate q̄litatis: ꝛ eq̄litas ab vna quātitate. vn̄ he diffinitiōes n̄ dant p eēntiā sꝫ p cām. vn̄ n̄ valet silitudo ē multoꝝ vna qualitas. nulla q̄litas ē relatio. ergo silitudo n̄ est relatio: sꝫ simplr i diuis silitudo ꝛ eq̄litas bm̄ rōnem itelligētie sūt ab indr̄ntia eēntie sic a cā. bm̄ rōem itelligētie dico: n̄ bm̄ rē. q̄ i diuis idē ē magnitudo ꝛ eq̄litas qō eēntia. vn̄ cū diffinit silitudo per indifferentē eēntiā: diffinit n̄ p eēntiā sed quasi p cām. vn̄ ex hoc n̄ sequit q̄ silitudo vel equalitas non sint relationes. vel relatiue dicta.

Articulus secundus.

Secūdo q̄rit. vtrū pr̄ debeat dici eq̄lis vel silis filio: sicut dr̄ ecōuerso. Ad qō sic aug. vi. de tri. recitās v̄ba hyla. eternitas in pr̄e: spēs i imagie: vsus i munere. dicit. n. imago si pfecte iplet illud cuiꝰ ē imago ipa coequat ꝛ n̄ illō imagini sue. Ex q̄ vr̄. q̄ filius eq̄lis sit pr̄i sꝫ n̄ ecōuerso. ¶ Ad idē dyo. in li. de di. no. h̄ igit dōmꝫ deo silia bm̄ imaginem ꝛ silitudinē. n̄. n. ipis deū silem: q̄ nec hō proprie imagis sue silis ē. In eq̄potētibꝰ. n. vel eq̄pollētibus ē silia hec adinuicē eē ꝛ iter se ꝯuerti in alterutrū: ꝛ eē ambo sibiinuicē silia bm̄ pcedentem silis spēm. i causali v̄o ꝛ cātinis n̄ recipimꝰ reciprocatiōeꝫ. ꝛ ita vr̄ cū i trinitate sit ordo bm̄ cāꝫ cāe: qm̄ pr̄ ē cā filij. nec ē ibi reciprocatio bꝫ eq̄litatē aut silitudinē. sꝫ ista auctas dyo. n̄ multū cogit: q̄ pōt dici q̄ logt de cāis ꝛ cātis indrn̄tibꝰ bm̄ eēntiā ꝛ nāꝫ. Vel aliter pōt dici q̄ equalis ꝛ silis multiplr dicunt. q̄nqꝫ. n. dicūt vnitatē nature cū drīa psonaꝝ solū. ꝛ hoc mō dicunt de q̄libet triū psonaꝝ respectu alteriꝰ. ꝛ sic psone in trinitate dicunt sibiinuicē eq̄les vel ꝯsiles ꝯuersim. Alio mō equalis ꝛ silis vltra vnitatē nāe ꝛ multitudinē psonaꝝ iportāt rōem aliquā ad aliquid prius bm̄ rōnēꝫ itelligēdi. put dr̄ q̄ filius dr̄ esse silitudo pr̄is ꝛ imago. ꝛ bm̄ hoc dr̄ silis a silitudine: eq̄lis ab imaginatōe. ꝛ sic ꝯuenit dicere de filio q̄ ē silis pr̄i: q̄ ē pr̄is silitudo. ꝛ equalis pr̄i: q̄ ē pr̄is imago. ꝛ bm̄ hoc n̄ ꝯuenit vt dicat de pr̄e qm̄ ē silis filio vel equalis. bm̄. n. hūc modū eq̄lis vel silis dicit eē ab alio qō n̄ ꝯuenit patri. Tn̄ nō quorūlibet ē huiusmōi acceptio. iō cōcedat ꝯuersio bm̄ primū sensum: ꝛ exponat auctas bm̄ aliū sensū. ¶ Itē obijciet aliqs. filius est silis pr̄i. aut hoc q̄ dico silis pr̄i dr̄ de filio bꝫ eēntiā: aut bm̄ relationē. si bm̄ relatōēꝫ: ergo hoc nomē silis n̄ ē eēntiale. si bm̄ subam: ergo ꝯuenit patri. Quicqd. n. bm̄ subam dr̄ ꝯuenit tribus. ergo pr̄ silis ē pr̄i. ¶ Rn̄sio sicut dictū ē. silis ptim est eēntiale ptim psonale indeterminatū. Cū aūt sine aliqua determinatiōe accipit vocabuluꝫ: pōt addi ad quālibet psonā. vn̄ pater silis: filius silis. sed cū relatio determinat vt cū dr̄ silis pr̄i: coartatur ad determiatā psonā. n̄ rōne significate eēntie sꝫ rōne determiate psone. Dōm ergo q̄ partim accipit bm̄ subaꝫ ptim bm̄ relationē. ꝛ h̄ significat cū dr̄ filius silis pr̄i. q̄ differēs vel distictꝰ filius a pr̄e hꝫ ꝯformē nām siue formā cū pr̄e.

Articulus tertius.

Tertio querit. vtrū pr̄ debeat dici eq̄lis filio siue eq̄lis imagini. Ad qō sic hyl. in li. de tri. Imago si pfecte iplet illud cuius ē imago: ipa coequat illi n̄ illud

imagini sue. Querit ergo cuz filius pri & pr filio coeq̄lis dr: quare fili⁹ coequat pri n̄ aut̄ ecōuerso. Rn̄. cū dr coeq̄lis: notat vnitas sub̄e & filij & pr̄is. & n̄ cointelligit auctas siue ordo nāe. cū aūt dr fili⁹ coequat pri. sensus ē. filius ē vnū cuz pr̄e i potētia. & hoc hz a pr̄e: q̄d n̄ ē dicē de ipso pr̄e. & iō n̄ ꝯuertit s̄mo cū hoc v̄bo coequat. ¶ Sed adhuc q̄rit. si imago pr̄is ē eq̄lis pri. vtrū ꝯuertat: vt dicat pr ē eq̄lis imagini. Preterea. si cōuertit filius ē eq̄lis pri: pr filio. q̄re n̄ ꝯuertit: imago ē equalis pri: pr ē equalis imagini. ¶ Rn̄sio. cū dr imago: notat respc̄us ad patrē sz n̄ mutu⁹: sicut cū dr pr & filius. & pp̄ h̄ n̄ ꝯuertit cū hac dictō ē imago: sicut cū hac dictō ē filius. Preterea. q2 imago dicit respectū ad patrē: n̄ aūt ꝯuertitur: eq̄lis aūt dicit indrn̄tiā potētie: n̄ ꝯuertit vt pr dicat equalis imagini. in pr̄a. n. ē sensus. fili⁹ ē vnū cū patre: & a patre expressa similitudine. q2 vltimū nō ē dicere de patre respectu imaginis.

Articulus quartus.

Quarto querit. vtruz xp̄s s̄m q̄ hō sit sil̄is sibi deo. Ad q̄d sic pr̄a Joh. iij. Scimus q̄m cum apparuerit sil̄es ei erim⁹. Que aūt maior silitudo i creatura xp̄i hoīs ad se deū? nulla vt vr. ¶ Cōtra. cū dr fili⁹ dei ē hō. vna supponit p̄sona. & ita idē. sz idē n̄ ē sibi sil̄e. Rn̄deo & dico. q̄ vez ē q̄ fili⁹ dei n̄ ē sil̄is sibi inq̄ntū ē deus: sz hec silitudo que ē filij hoīs ad filiū dei n̄ ē s̄m sub̄am: sz ē similitudo glorie p̄fectē: eē creatura vnit creatori i persona. cū aūt dicit filius ē sil̄is pri: silitudo illa est s̄m sub̄am. & de illa loq̄t h̄. cū aūt dr nihil ē simile sibi. intelligit q̄ nō ē vere silitudo nisi vbi ē vera dr̄ia vt in creaturis. in diuinis aūt n̄ nisi vbi fuerit distinctio vel discretio p̄sone. cū aūt dr fili⁹ dei ē homo sil̄is sibi deo: h̄ est vnitas p̄sone s̄m q̄ sic dicit: & nature dr̄ia: & rōne differentie naturaꝝ & vnitatis persone dicit similitudo.

Membrū secundum.

Consequēter querit de nominibus relatiuis grāmatice. videlz talis q̄lis. hec aūt aliq̄n accipiunt in respc̄u creature ad creaturā. aliq̄n i respectu p̄sone ad p̄sonā. Quātū ad p̄mū modū obijcit sic. q̄ritur vtrū hec sit ꝯcedēda q̄lis ē deus talis est petrus. Q̄d sic p̄bat. & deus ē iustus & petrus est iustus. ergo deus & petrus sūt iusti. ergo q̄lis ē deus talis ē petrus. ergo deus ē aliqualis. Solo. s̄m p̄positiuū hec p̄positio ē vā q̄lis ē deus talis ē petr⁹: q2 equipollet huic petrus ē sil̄is deo: q2 p̄ticeps ē bonitatis eius & iusticie. nisi. n. eēt p̄ticeps bonitatis eius petrus: n̄ eēt sil̄is ei. Instātia vltimi. petrus ē sil̄is deo: & petrus est q̄litate affectus: ergo deus q̄litate ē affectus. ¶ Sz querit. q̄d significet talis & qualis. cū dr qualis ē deus: talis ē petrus. vr. n. q̄ significet qualitatē circa petrū. & talis ibi refert ad qualis. ergo q̄lis sil'r q̄litatez significat. Ad q̄d rn̄det p̄positiuus dicēs. q̄ qualis ibi diuinā nāam significat & talis: sz dissimil'r. Nā q̄lis diuinā nāam significat s̄m q̄ ipsa ē deus. talis eandē significat s̄m q̄ petrus p̄ticeps ē eius. Sz dōz aliter. q̄ qualis significat diuinā nāam vt qualitatē exemplarē. videlicz iusticiā sapientiā &c̄. talis vero significat formā exemplatā in petro que ē qualitas: vt iusticia sapientia. Q̄d ergo arguit q̄ qualis qualitatē significat n̄ sequit sz per moduz qualitatis. Quantū ad scd̄m modū obijcit. cū dicit qualis ē pater: talis ē filius: talis ē sp̄ūsc̄tus. Querit vtrū talis & qualis significēt ibi diuinaz naturā. Ad q̄d sic. demōstrato filio dico talis est pater. hoc nomē talis ibi demonstrat filiū: ergo significat filiū. ergo supponit p̄ filio: ergo p̄positio ē falsa: q2 tūc intellectus ē. talis ē filius demōstrato filio. Dicūt quidā q̄ significat effectus diuinoꝝ operū circa creaturas. i. qualis ē effectus patris: talis ē effectus filij. q̄d nō videt: q2 i symbolo vbi dr qualis pater: subiūgit imēsus pater &c̄. In q̄bus exēplis nō fit sermo de effectu diuinoꝝ opeꝝ erga creaturas. ¶ Itē si de effectu. ergo anteq̄z creatura eēt n̄ erat veꝝ d̄ patre & filio. q̄d mō dr. qualis pater talis filius &c̄. q2 nondū erat aliq̄s effect⁹ diuinoꝝ opeꝝ erga creaturas. ¶ Itē cū dr. pater ē iustus & filius ē talis. idez significat p̄ hoc relatiuū talis q̄d p̄ hoc añcedens iustus. sz p̄ hoc nomē iustus significat diuiā eēntia. ergo [illegible] hoc nomē talis. ¶ Itez hac locutione q̄lis ē pater: fit īterrogatio de eēntia. sz tā hoc nomen deus q̄z hoc nomē bonus significat diuinā eēntiā. ergo sicut ad p̄dictā īterrogatōnez ꝯgrue rn̄det pr ē bonus: ita pr ē deus. ¶ Itē pr ē pater & filius ē talis. ergo cū talis n̄ significat eēntiaz sz p̄sonā: filius ē pr. Ad p̄mū dōz. q̄ sicut i alijs facultatibus dr: nolales demōstratōnes aliō demōstrāt & aliō appellāt. & ita hoc nomē tal' demōstrat filiū & appellat p̄rez. diuinā tū nāz significat. n̄ ē igit veꝝ q̄ supponat p̄ filio: sz p̄ patre. ¶ Ad scd̄m dōm. q̄ lz vocabula eēntialia diuinā nāz significēt: tū dissimil'r significāt. Quedā. n. significāt diuinā nām ad modū sub̄e. vt oīa substātialia vocabula eēntiaz significātia. vt deus bōitas & silia. & illa oīa rn̄dent ad īterrogationē factam per quid ē. Quedā significāt diuinā naturam ad modū qualitatis. vt adiectiua que i alijs facultatibus quantitatē significāt. vt bonus iustus sapiens. & illa rn̄dent ad interrogationē factā p̄ qualis. Quedā ad modū relatōis. vt equalis similis coeternus. & illa rn̄dent p̄ interrogationē factam p̄ q̄lo se hz. vt si dicat: q̄lo se habz pater ad filium: similis est et equalis est ei. & ita de reliquis per ordinē predicamentorum intelligatur. ¶ Ad

tertiū dōm. ꝙ cū dr̄ pr̄ est pr̄. p̄dicō nō qd nec quale nec qualiter: sʒ quō se hn̄s. i. adaliqd. ⁊ iō cū additur talis: incōgrua ē adiunctio: sʒ dōct ad di quō se hn̄s. vt diceret pr̄ ē p̄r ⁊ filius est quō se habēs vel alio mō se hn̄s. nec ſeqtur incōue/ niēs: qꝛ pater ⁊ filius sicut dicit dam. dicūt exn̄tie modū: non quid vel quale.

Questio. lv. de noibus symbolicis.

Expedito p dei grāz de noibus diuinis eēntialibus misticis: restat dōm ō nominibus symbolicis. Notādū ergo ꝙ plura ſm dam. in deo corꝑalr̄ ī diuina scriptura symbolice dcā īueniunt. scire oʒ vt hoies exn̄tes nos ⁊ grossam hāc carnē idutos: diuinas ⁊ excelsas ⁊ īmāles deitatis opatōes intelligē ⁊ dicē īpossibile ē: nisi imaginibus ⁊ formis ⁊ notis que sunt sup nos vsi fuerimus. Quecūqʒ igit̄ de deo dicūtur corꝑaliter: symbolice dicta sunt. hn̄t. n. quādā excellentiorē itelligēdā. Simplex ē. n. deus ⁊ infigurabil̄. Oculos igit̄ dei ⁊ palpebras ⁊ visionez qdē vniuersoꝝ ꝯsideratiuā eius virtutē: ⁊ ꝙ nihil cognitōez eius lateat intelligimus. ex eo ꝙ apud nos p hūc sensū pfectioꝛ ⁊ cognitio ⁊ certitudo inascit̄. Aures āt ⁊ auditū eius ꝓpiciatōz ⁊ nr̄e susceptōz depcatōis. etenīz his q dpcatōz faciūt p hūc sēsū mites sum⁹ ⁊ familiari⁹ eis aures inclināteS. Os āt ⁊ loquelā dmōstratōz volūtatis. qꝛ apud nos ⁊ p os ⁊ loquelā significant̄ q̄ ī corde sūt cogitatiōes. Cibū vō ⁊ potū nostꝝ ad eius volūtatē ꝯcursuz. etenīz p sensū gustū nāē replemus necessariū appetitū. Odoratū vō ei⁹ acceptatōz q̄ ad ipʒ nr̄e itelligētie ⁊ beniuolētie. qꝛ apō nos p hūc sensū boni odoris acceptatio innascitur. Faciē vō eā que p opatōes ⁊ demōstratōez ⁊ manifestatōez: qꝛ nr̄a manifestatio p faciē sit. Man⁹ aūt pfectōez opis ei⁹. etenīz nos ⁊ vtilia ⁊ marie pciosioꝛa dirigimus manib⁹. Dexterā aūt id qd ī ꝓsperis eius auxilium: qꝛ ⁊ nos magis in potioꝛib⁹ ⁊ plurima indigētib⁹ virtute dextra vtimur. Palpatōz vō certiorē ei⁹ ⁊ valde subtiliū ⁊ occultoꝝ dmostionē ⁊ exqsitōz. qꝛ apud nos nō pn̄t hi q palpant̄ ī seipsis qd occultare. Pedes aūt ⁊ incessū auxiliū indigētiū vel inimicoꝝ vltionē vel aliū quēdā actū ⁊ gressum ⁊ pn̄tiū. ex eo ꝙ apud nos [illegible] pedū vsus accessus pficit̄. Iuramētū aūt īmutabilitatē ꝯsilij volūtatis eius. ex eo ꝙ apud nos p iuramētū hec que adinvicē sunt certificātur ꝯuētōes. Irā aūt ⁊ furorez eāqʒ ad maliciā ⁊ inimicitiā ⁊ auersionē. etenīz nos ꝯtra mētis nr̄e odio hn̄tes irascimur ⁊ auertimus. Obliuionē aūt ⁊ somnū ⁊ dormitōz: dilatatōz ei⁹ que ad inimicos vltōis ⁊ ꝯsueti ad familiares auxilij retardatōez. Et simplr̄ dōm. oia q̄ corꝑaliter dicūtur in deo: occultā hn̄t quādā itelligētiā ex his q̄ sūt apud nos ea q̄ sunt supra nos edocentē: nisi qd de corꝑali dbi dei aduentu dcʒ est. Ipse. n. vniuersum hoiem ꝑpter nr̄am salutē suscepit. aīam intellectualem ⁊ corpus ⁊ humane nature ꝓprietates ⁊ naturales. ⁊ nō detractibiles passiones. Dubitabilia circa ꝑtem istam determinant̄ supra. q. de doctrina theologie. q. vltima. ⁊. ō. q. de noibus diuinis in generali.

Questio. lvj. de nominibus ꝑsonalibus.

Consequenter querēdū ē ō noibus ꝑsonalibus. hoꝝ aūt qdā sūt absoluta: vt ꝑsona ipostasis. qdā respectiua: vt pr̄ ⁊ fili⁹. qdā distinctiua: vt vn⁹ aliqs. qdā collectiua: vt trinitas ⁊ trinus. Al'r̄ No īaʒ ꝑsonalium qdā sunt collectiua: qdā distinctiua: qdā nec sic nec sic. ⁊ hoꝝ qdā sūt cōia: vt ꝑsōa subsistētia ipostasis. qdā ꝓpria: vt pr̄ filius spūs. Scdʒ ergo hūc modū q̄rēdū ē p̄io ō noib⁹ ꝑsonalibus cōibus ⁊ absolutis. Scdō. ō ꝓprijs ⁊ relatiuis. Tertio. ō noibus distinctiuis. Quarto de noibus collectiuis. Itē noīa cōia absoluta ꝑsonalia ponunt tria. ꝑsōa. subsistētia. ipostasis. P̄rio ergo q̄rendū ē de noie qd ē ꝑsōna. Scdō [illegible] subsistētia. Tertio de ipostasi. Quātū ad p̄imū notandūʒ circa nomen ꝑsone ista eē querēda. P̄rio. vnde sumptū sit illud nomē ꝑsona. Scdō. vtꝝ dicat̄ ſʒ subām vel ſm relatōez. Tertio. de diffinitōe ꝑsone. Quarto. ō cōitate huius nois ꝑsona. Quinto. de suppositōe. Sexto. ō ꝯsignificatōe. Septio. ō ꝯparatione q̄ ē ad intentōez essentie.

Membrum primum.

De p̄imū nō differētes snīas. Aliqui ſm quosdā hoc nomē ꝑsona origīnē sūpsit a p̄ia ꝑsona ī grāmatica q̄ ē sub. a. de q̄ qs loqt̄ a subā noscibilis. i. hn̄s notionē. vn̄ ipostasis est sub. a significata [illegible] ꝓnomen. Sba. n. vt ē distiguibil̄ dr̄ ipostasis. vn̄ ꝑsona p̄ia in grāmatica dr̄ loquens ō se. ⁊ scd̄a dr̄ ad quā loqt̄ p̄ia. ⁊ tria ō q̄ fit ſmo int̄ p̄mā ⁊ scd̄aꝫ vn̄ p̄ia ꝑsona ab alia noscibil̄. scd̄a a p̄ia noscibil̄. tertia ab vtraqʒ notōez trahit. vn̄ dic̄ p̄isciaMus. ꝙ tria dr̄ ō q̄ qs loqt̄ p p̄uatōz p̄ie ⁊ scd̄e. Aliter dic̄ boe. in li. ō duabus naturis ⁊ vna ꝑsona xp̄i. q̄si ꝑsonis induitis histriones idiuiduos hoies quoꝝ erat tragedia rep̄ntādā: vt simonez

⁊ cr emere. Idcirco ceteros quoꝝ certa ꝑ sui for ma erat cognitio ⁊ latini psonaꝝ ⁊ greci psopon nūcupauerūt. vñ psōa a psonādo i ꝯcauitate lar ue añ faciez posite. psopon eo ꝙ ponebat añ facie a ꝓthos qđ ē in ⁊ sopos qđ ē facies. vñ psona de p̄ia institutione fuit ad designandum certum hominem.

Membrum secundū.

Queritur igitur vtꝝ psona diuina dicatur ꝑ sb̄am vel ꝫ relationē. ꝙ ꝫ sb̄az: vr ꝑ illud qđ dicit augu. ꝙ oīa noīa. q̄ ꝫm sb̄am dicunt de deo: dicuntur singulariter đ oīb⁹ in sūma: ꝑterq̄ hoc nomē psona significat sb̄am. ¶ Item aug. vij. đ tri. n̄ ē aliud deo eē: aliđ psonā eē: ꝫ oīo idē. ¶ Itē idē i eodē. in hac trinitate cū dicimus psonaꝝ p̄ris: nō aliud dicimus q̄ sb̄am p̄ris. ¶ Itez aug. p̄ ad ſē q̄ppe dr̄ psona: nō ad filiū vel sp̄ūſ. ſicut ad ſē dr̄ deus magnus ⁊ bonus ⁊ iustus ⁊ huiusmodi ⁊ quē admodū hoc illi ē eē ꝙ deū: ꝙ magnū: ꝙ bonū. ita hoc illi ē eē ꝙ psonā eē. ¶ Itē aug. vi. li. đ tri. cū quer̄ qđ tres magna ꝓsus inopia humanū laborat eloquiū. dictū est tñ tres psone. ꝫ qđ q̄rit sb̄az. ergo hoc nomē psona significat sb̄az. ¶ Itē aug. certe q̄ p̄ ē psona. ⁊ filius est psona. ⁊ s. s. ē psona. iō dicunt tres psone: q̄ cōe ē eis id qđ psona ē. ꝫ nihil ē eis cōe nisi eē̄ntia. ergo ⁊c. Cōtra. hoc. in li. de tri. oē nomē dictū ꝫm sb̄az dr̄ insimul ⁊ singulariter de tribus: ꝫ psona nō dr̄ is̄il ⁊ singulariter de tribus. ergo non dr̄ ꝫm subam. ¶ Itē cū dr̄ idē ē deo eē: ⁊ eē psonā: aut intelligit ex p̄te suppositi: vel ex p̄te appositi. ſi suppositi: ergo nihil ē ad id qđ intendit ꝓbare q̄uis. n. idē i supponēdo: nō tñ idē significat. Si aūt ex p̄te appositi vtrūq̄z. vt sensus sit: idē eē deū ⁊ eē psonaz nō sic itelligimus idē ꝫm rōnem: ꝫ hoc falsū ē ꝑ illā ꝯsideratōez q̄tulacūq̄z dr̄iam assignātes oñdenicos erimus q̄ñ nō idē q̄ñ nō ꝫm oēz modū rōnis qcqđ vni attribuit ⁊ alij. ¶ Itē aug. vij. li. de tri. dicit ꝙ nō significat hoc nomē psona idez qđ suba. vt. n. suba p̄ris ip̄e p̄ ē. nō q̄ p̄ ē: ꝫ q̄ ē. ita psona p̄ris nō aliud ē q̄ ip̄e p̄. ergo psona i significādo nō ē idē qđ eē̄ntia. ¶ Preterea. ſi est idē psona qđ eē̄ntia: q̄re non dicim⁹ tres eē̄ntias sic dicimus tres psonas: aut q̄re ſi dicimus solaz psonā: sic dicim⁹ vnā solā eē̄ntiā. ¶ Preterea psona distiguit. eē̄ntia n̄. ergo n̄ sūt idē i significādo. dicim⁹. n. ꝙ psona ē gignēs genita vel ꝓcedēs. qđ n̄ dicim⁹ đ eē̄ntia. ¶ Itē boe. i li. đ tri. ex his intelligim⁹ p̄rez ac filiū ac sp̄ūſ. n̄ đ ipsa deitate subaliter dici. Si. n. substātialr̄ p̄dicaret: ⁊ đ singulis ⁊ de oīb⁹ singulr̄ diceret. cū igit̄ psona đ oīb⁹ n̄ p̄dicet singulariter. p̄ꝫ ꝙ n̄ subalr̄ p̄dicat. Preterea. boe. i eodē: ſi psōe diuise sūt suba đo idiuisa: necē ē vocabulū qđ ex psonis trahit originē id ad substantiā n̄ ptinē. ¶ Itē cū i diuinis nō sint nisi duo p̄dicamēta: suba ⁊ ad aliqđ. necē ē oē qđ p̄dicat̄ i diuis: p̄dicari aut ꝫ subaz: aut ꝫ ad aliqđ. igit̄ psona aliq̄ istoꝝ modoꝝ p̄dicat̄. Cū igit̄ i diuis sit vnitas eē̄ntie. relationum đo solūmō pluralitas: hoc nomē psona p̄dicabit̄ ꝫ relatōez n̄ ꝫ sb̄az. ¶ Itē psona se hꝫ in diuis sic̄ indiuiduū i creaturis. ꝫ hoc nomē indiuiduū đ plurib⁹ indiuiduis n̄ p̄dicat̄ ꝫm eē̄ntiaz. n. n. ē illis cōe eē̄ntiale. ergo nec hoc nomē psona p̄dicabit̄ đ p̄re ⁊ đ alijs psonis ꝫm eē̄ntiā. ¶ Itē eoꝝ q̄ sūt eadem simplr̄: ſi vnū ē numerale: ⁊ reliquū. ſi ergo oīo idē ē p̄rez deū eē: ⁊ p̄rez eē psonā: cū ipsa eē̄ntia n̄ sit nūerabilis nec psona. ⁊ ſi eē̄ntia ē vna: psona ē vna. vl ſi psone p̄les: ⁊ eē̄ntie p̄les. qđ ē falsū. ¶ Itē psōa ē suba rōnalis nāe indiuidua. ergo oīs psona est sb̄a incōicabil̄. ꝫ ſi idez ē psona qđ eē̄ntia: psona cōicabilis ē. ⁊ ita cōicabile ē incōicabile. ¶ Itez ſi psona idē ē qđ eē̄ntia. cū alia sit psona p̄ris alia filij. ergo ⁊ eē̄ntia alia. Rn̄sio. psona ꝫm q̄sdā. q̄nq̄z dic̄ eē̄ntiā: vt cū dr̄ absolute psona ē psona. q̄nq̄z đo hypostasiꝫ: vt cū dr̄ aliq̄ psona vel p̄: est alia psona a filio. q̄nq̄z notōez: vt cū dr̄ p̄ i psōa distinguit̄ a filio. ¶ Sꝫ ꝯ. p̄ ē psona. hoc dr̄ absolute: ergo significat eē̄ntiā. ergo ſi fiat relatio: refert eē̄ntiā. ergo ſicut hec ē vera p̄ ē eē̄ntia q̄ ē fili⁹: ita ⁊ hec p̄ ē psona q̄ ē fili⁹. ꝫ hoc falsū. ¶ Propter hoc dixerūt alij ꝙ eē̄ntia significat̄ triplr̄. aliq̄ñ. n. significat̄ eē̄ntia vt eē̄ntia gr̄a sui non rōne suppositoꝝ. aliq̄ñ gr̄a suppositoꝝ n̄ gr̄a sui. aliq̄ñ đo vtroq̄z mō. Primo mō ꝑ hec noīa diuinitas deitas suba. Scđo mō ꝑ hoc nomē psona ꝑ qđ significat eē̄ntiā, put ē in suppositis: iō p̄nt ei attribui q̄ attribuitur psonis. Utroq̄z đo mō significatur ꝑ hoc nomē deus. vñ ⁊ psonālr̄ pōt sumi vt de⁹ genuit deū. ⁊ ꝑ eē̄ntia: vt cū dr̄ vn⁹ est de⁹. ꝫ hoc volūt dicē ꝙ hoc nomē eē̄ntia alio mō significat eē̄ntiaz q̄ hoc nomē psona vel hoc nomen de⁹. q̄ rōne suppositoꝝ siue ꝓut ē i suppositis significat̄ ꝑ hoc nomen psona: ⁊ ꝑ hoc nomē deus absolute ꝑ hoc nomē eē̄ntia. ¶ Sꝫ ꝯ. psona ē rōnalis nāe sb̄a idiuidua. ꝫ eē̄ntia nō dicit substātiam indiuiduā: imo substātiā cōez vt psiam. psona ergo nō dicit eē̄ntiam. Propter hoc dixerunt alij ꝙ hoc nomen psona principalr̄ dicit eē̄ntiā: ꝫ scđario distinctionē. psona. n. dicit vnū ens ꝑ se. ꝙ dico vnū: dico substātiā. ꝙ dico ꝑ se: noto distinctōez. rōne cuius distinctionis dr̄ alia psona patris: alia filij. rōne vnitatis dicit ꝙ non est aliud esse substantiā al ind eē psonaz. Unde sensus est. pater est persona. idest est vnuz ⁊ ꝑ se indistinctus. pater ⁊ filius ⁊ sp̄ūſſanctus sunt psone. i. sunt vnū ⁊ per se distincti. Cōtra hoc opponitur sic. eē̄ntia ē psona. ergo ē vna ꝑ se ⁊ distincta. ꝫ hoc falsū nō ergo iportat̄ ꝑ hoc nomē psona distinctio. tūc. n. non essꝫ eē̄ntia psona. q̄ si

eēt ꝑsona:et sʒ distincta. Propter hoc dixerūt alij: ꝙ añ q̄ōnez hereticoꝝ qua quesierūt qd tres signabat ꝑsona: eēntiā. post illā vō q̄ōnem trāslatum ē nomen ꝑsone ad significanduz ipostasim. Vñ auctoritates q̄ dicūt. ꝙ hoc nomē ꝑsona dicit sbam: intelligunt ꝓ tp̄e añ q̄ōnem illā. q̄ vō dicūt ꝙ ipostasim intelligende sunt ſm modernā significationē. ¶ Sed ꝯ hoc. in li. de tri. dicit ꝙ ꝑsona de prīa institutōe fuit ad designādū certū hoīem. ergo nō significat eēntiā: sʒ certū hoīem. i. subaʒ singularem. Rñsio. ſm Ric. in li. de tri. ꝑsona ſm subam dr̄: τ substantiam significare videtur. multum tamen interest inter significationez vnius τ significationem alterius. nūq̄ʒ dicitur persona nisi de rōnali substātia. τ tñ cū noīamus ꝑsonā: nūq̄ʒ itelligimus nisi vnā substātiā τ singularem. Aīs subintelligit ꝓprietas generalis: als ꝓprietas specialis. ad nomē aūt ꝑsone ꝓprietas indiuidualis singularis τ incōicabilis noie substantie. n̄ tñ q̄s q̄ʒ qd significat. ecōuerso aūt noie ꝑsone non tā qd q̄ʒ q̄s designat. Ad iterrogatōz ꝑ quid rñdetur nomē generale diffinitio vel aliquid tale. Ad interrogatōez q̄s: nomē ꝓpriū rñderi solet vel aliqd qd eq̄pollet. Ad iterrogationem aūt que ē ista ꝑsona vel quis ē iste: solem᷒ rñdere nomē ꝓpriū. s. vel eq̄pollēs. q2 ſʒ boe. ꝑsona ē substātia rōalis nāe indiuidua. ¶ Ad primā ergo obiectū dōz. ꝙ apud boe. sumit substātia ſʒ eēntiam. sʒ ſm aug. τ a mḡro in sen. sumit cōiter ad substātiā τ ipostasim. ¶ Ad aliō dōz. ꝙ vtrūq̄ʒ intelligit ex ꝑte suppositi: τ itelligit idē ſʒ rōnem rei: nō aūt idē ſm rōnem dicendi. Est. n. triplex rō. rō rei. rō dicendi. τ rō mediū siue attribuendi idē dictū. ſm rōnem rei ē: q̄ñ de aliq̄bus ē dicere hoc ē hoc. nō ꝑ causalitatē: sʒ ſm sbam. hoc aūt dico ꝓp huiusmōi dies ē sol. Idē ſʒ rōnem dicēdi vel itelligēdi ē: q̄ñ nō alteꝝ sʒ idē dictione significat: alteꝝ vō cū alteꝝ dictōe significatur. sicut cū dr̄ deus ē magnus: deus ē iustus. lʒ vtrobiq̄ʒ supponat substātia diuina: alia tñ sūt cōnotata a quibus noīa iponunt. ꝯnotatū vō dico cōīter: q̄ñ ꝯnotat ſm rez vel ſm intellectū. q̄ñ ergo alia fuerit ꝯnotata: tūc dr̄ alterū dictōe. sicut concedit i noībus diuinis ſm eēntiā. vt eēntia. sapia. magnitudo. τ [illegible] diuis ſʒ substātiā. sicut deus. sapiens. magnus. Rō vō attribuēdi vel mediū alte est: cū attribuit vni ꝙ nō alteri. sicut huic nomini ꝑsōa attribuit distigui: huic nomini essentia n̄ attribuit. Cū ergo dr̄ ꝙ eē deū τ eē ꝑsonā sūt idez oīo: itelligit ſʒ rōnē rei: n̄ dicēdi vł attribuēdi. aliqd. n. attribuit vni qd n̄ alti. Alteꝝ. n. qd cointelligit cū dr̄ ꝑsona: alteꝝ cū dr̄ eēntia. cū. n. dr̄ eēntia nihil cointelligit p̄t eēntiā. cū aūt dr̄ ꝑsona: intelligitur hñs sub ꝓprietate incōicabili. attribuit ergo aliqd eēntie qd nō ꝑsone. sic ergo dʒ intelligi auctoritas aug. nō ē aliud deo eē: aliud ꝑsonā eē.

¶ Ad tertiū dōm. ꝙ cū dic̄ aug. ꝙ cū dico ꝑsonā p̄ris nō aliud dico q̄ʒ sbām p̄ris. sbām accipit ꝓ sbā q̄ ē ipostasis. hec ē suba icōicabilis admodū singularis. cū. n. dico ꝑsonā p̄ris: dico sbaʒ sub ꝓprietate incōicabili. ¶ Ad q̄rtū [illegible] pʒ rñsio. q2 p̄t dr̄ ꝑsona ad se. q2 hoc nomē ꝑsona: nō significat ꝑ modū relatōis sʒ ꝑ moz sub[illegible]. q̄ qdē ē suba ipostasis: nō vsia. q̄ʒuis distinctio relatōis siue ꝓprietas cointelligit. ꝑsona. n. dicit hñtē rōnalem nām sub ꝓprietate incōicabili. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ aliqd dr̄ cōe ꝑsonis duobus modis. ſm eē: τ ſʒ habitudinē. Cōe ſʒ eē: vt cū dico sortes ē hō: plato ē hō. Cōe ſm habitudinē: vt cū dico sortes ē suppositū hoīs: plato ē suppositū hoīs. hō. n. cōe est eis ſʒ eē: suppositū vō ſʒ habitudinē. Scōz hūc modū dōm in diuinis ꝙ essentia cōis est ſm esse. ipostasis vō dicit cōe ſm habitudinem. Idē. n. ē ipostasis qd suppositū. Cū dic̄ ꝙ nihil ē cōe nisi essentia: verū ē de cōitate ſm esse: nō ō ea q̄ est ſʒ habitudinez. ¶ Ad sextū qd obijcit. ꝙ ꝑsona rñdetur ad q̄ōnez factā ꝑ qd. vt cū q̄situ est qd tres. dōm. ꝙ qd fuit nō de essentia sʒ de dictōe. i. qd in dicendo. deberet addi ꝑsona. ergo significat substantiā: sʒ singularez vel indiuiduā siue ipostasiʒ.

Nota tñ h̄ sniam quasi mediā iter ꝑdictas. dicunt. n. ꝙ in diuinis hoc nomen ꝑsona mediū est inter ea que ꝑdicant ſʒ subaʒ. significat. n. eēntiam diuinā cū distictōe suppositoꝝ de q̄bus ꝑdicatur essentia: nō cū distictōe. essentia. n. nec distinguitur nec distinguit. vñ sic̄ in hoc termino hō in diuis ē duplex cōitas respectu ꝑticularū hoīuz. silr̄ i hoc termio ꝑsona respectu p̄ris τ filij τ spiritussancti. hō. n. indiuiduus rōe hoīs dr̄ ſʒ substantiā de vno quoq̄ʒ hoīe: rōne indiuidui n̄. indiuiduū. n. distictōz significat ꝑticulariū hoīuz. silr̄ hoc nomen ꝑsona rōne essentie ꝑdicat sbalr̄ de p̄re τ filio τ spūsancto. rōne vō distictōis q̄ silr̄ cōis est ill᷒ n̄ ꝑdicat ſʒ subaʒ. Sʒ essentia alr̄ cōis alr̄ relatio. eēntia. n. cōis ē: eo ꝙ ipa manet vna τ eadez numero n̄ diuisa in illis. vñ cōitas sua n̄ ē vlis cōitas. distictio vō siue icōicabilitas cōis est magis ꝑ modū vlis. nō. n. distictio eadez i p̄re τ filio τ spūsancto: sʒ alia p̄ris alia filij. hoc. n. cōe multiplicat τ nūerat: reliq̄ n̄. sic ergo ꝑsona medium est iter [illegible] q̄ dicūt relatiue τ q̄ dicunt essentialr̄. τ rōne vnius extremi dr̄ singulariter: rōe alterius recipit multiplicatōez. Nō ergo ꝑsona dr̄ ꝑdicari i ſm sbaz. τ ꝙ dr̄ idez esse ꝑsonā τ eēntiā. τ ꝙ dr̄ cōis: hoc dr̄ rōne p̄rie cōitatis. Nō āt dr̄ indiuidua nūerabil' τ ꝯsilia. hoc vł rōne cōitatis scōe. s. rōne distinctōis. Et q̄ʒtū ad hoc nō ꝑdicat ſm subaz sʒ ſm relatōz. lʒ ꝑsona ſm nomen suuz n̄ dicat ad aliqd. sic̄. n. hoc nomen caloꝝ q̄litatē [illegible] gnificat sʒ [illegible] modū sbe: ita hoc nomē ꝑsona relatōz significat sʒ ꝑ moz sbe. Vñ lʒ ſʒ nomē n̄ dicat ſm relatōz: ſʒ rez tñ dr̄. ¶ Itez notādū ꝙ cū dicit

nō ē aliud ꝑsona pr̄is aliud eēntia. hoc pt itelligi
rōne p̄ie cōitatis. sicut dictū ē. vel eo ꝙ pr̄ aut fi
lius aut spūssanctus sūt oīo idē qđ eēntia q̄tū ad
rōnem rei: lʒ q̄tū ad rōnem intelligēdi siue attri
butōis nō sint oīo idē. q̄ñ aliqđ pōt attribui vni
qđ nō alteri. sʒ hoc melius. ĩ. declarabitur ⁊c̄.

Membrum tertium.

C Onsequenter q̄rit̄ qđ sit ꝑsona. ꝯstat
ēt ꝙ ꝑsona ñ ē accñs: ergo ē ens ꝑ se.
ergo sb̄a. sʒ nō genus vel spēs: ergo ē
sb̄a indiuidua. nō q̄cūqʒ sʒ q̄ ē rōnal'
nāe q̄ possit ꝑ se sonare. ꝑsona ergo ē ꝑm boe. sb̄a
rōnalis nāe indiuidua. Cōtra. si ꝑsona ē sb̄a in
diuidua ⁊c̄. ergo cū tres ꝑsone: tres erūt sb̄e idi
uidue. ¶ Itē ꝑm hoc vr̄ ꝙ aīa sit ꝑsona q2 est sb̄a
rōnalis nāe indiuidua. ¶ Itē Ric. li. ð tri. sb̄a di
uina ē rōnalis nā ⁊ indiuidua. q2 nō ē diuidua.
¶ Si dicat̄ ꝙ sb̄a accipit̄ ibi ꝓ ipostasi. ergo ibi
tenet̄ ꝓ sb̄a subiecta q̄ substat ꝓprietatib⁹. Cōtra.
inhērentia ꝓprietatis nō facit subsistē sʒ existē. Itē
humana nā xp̄i ē rōnalis nāe idiuidua sb̄a. ergo
ē ꝑsona. silr̄ ex pte deitatis ē ꝑsona. ergo in xp̄o
erūt due ꝑsone ꝑm hoc. qđ ē falsuʒ. ¶ Itē aīa nr̄a
ē sepabil' a corpe. ergo si sepet: vr̄ ꝙ remaneat in
diuidua. i. incōicabilis ⁊ ita ꝑsona. ¶ Itē sicut in
āgelo ē simplex eēntia ⁊ ꝑsonalis discretio: ⁊ ita
ꝑsona. ¶ Itē deitas est cōicabilis. ergo ꝑm deita
tem nō ē ꝑsona in xp̄o. ¶ Itē diuina eēntia ē ꝑso
na. ergo ꝑm diuinā eēntiā ē ꝑsona. ergo ꝑm diui
nam eēntiā ē incōicabilis. sʒ cū ipa diuina eēntia
sit cōicabilis: q̄lr̄ ꝑm eā dicet̄ incōicabilis. ¶ Itē
boe. dicit ꝙ q̄tuor sunt significatōes huius nōis
nā. dr̄. n. nā vt ē in omni re q̄ sic diffinit̄. nā ē earū
rerū q̄ cū sint quoquo mō intellectu capi pñt. Dr̄
ēt nā de solis substātijs: ⁊ diffinitur sic. nā est vel
ꝙ facere vel ꝙ pati possit. Dr̄ ēt nā de solis cor
poribus: ⁊ sic dicitur nā principium motus non
ꝑ accidēs. Dicit̄. n. nā vnāquāqʒ rē iformās spe
cifica drīa. ⁊ isto mō dr̄ nā in rōne ꝑsone vt dicit
boe. sʒ qualr̄ specifica drīa repit̄ in diuina nā. vñ
ꝯmentator. altera dr̄ dei nā ⁊ hoīs. q̄ñ q̄ ē hoīs
specifica drīa non ē dei. ⁊ que ē dei non specifica
non ē hoīs. vñ tota rō ꝯuenit nāe dei ꝑter specifi
cam. ¶ Itē q̄rit̄ de differenti assignatōe diffini
tionū ꝑsone. Nā Ric. ponit duas. pria ē hec. ꝑso
na ē itellectualis nāe incōicabilis existētia. Scd̄a
est hec. ꝑsona ē existēs ꝑ se solū iuxta quādā rō
nalis existētie modū. Magistri vō ponūt tertiā
talem. ꝑsona ē ipostasis distīcta ꝓprietate ad di
gnitatē ꝑtinēte. Boe. vō ponit quartā. ꝑsona est
rōnalis nāe indiuidua sb̄a. Querit̄ ergo de drīa
assignatōis. So. notandū ꝙ ric. in li. ð tri. cor
rigit diffinitōē boetij sic. ꝑsona ē rōnalis nāe in
cōicabilis existentia. ⁊ dicit incōicabile ꝓp aīam
que ē indiuiduū cū cōicabilis ut pars. Itē ad ex
cludendū nām diuinā que ē cōis tribus ꝑsonis
existētiā dicit non sb̄am. q2 in diuinis non dr̄ ꝓ
prie substare vel subsistē. vel aliter ꝑm eūdeʒ ric.
Cū accipiat̄ sb̄a dupl̄r ꝓ vsia: ⁊ ꝓ ipostasi. in di
finitōe ꝑsone accipit̄ ꝓ ipostasi a boetio. Vñ ꝑm
intentōem boetij qui videbat̄ suba ꝓ ipostasi: tres
sunt sube sicut tres ꝑsone. Et ꝑm hoc suba distin
ctionem aliquā significat. Itē ꝑm ric. indiuiduuʒ
accipit̄ ꝓ incōicabili. ⁊ ꝑ hoc excluditur aīa. q2
non ē indiuidua sʒ cōicabilis vt ps. ⁊ diuina eēn
tia: q2 non ꝯuenit vni soli. sic ergo accepta suba
ꝓ ipostasi indiuidua ꝓ incōicabili: stat diffinitio
boetij de ꝑsona. ꝑsona ē rōnalis nāe suba indiui
dua. ex hoc pʒ solutio ad duo p̄ria. ¶ Ad tertiuʒ
dōm. ꝙ indiuiduū in rōne ꝑsone dr̄ incōicabile.
Vñ ꝑsona ꝑm rōnem nōis dr̄ ꝑ se p̄io vnus vel
sonās. ⁊ q2 ꝑ se: iō aīa rōnalis ꝑsona eē nō pōt
cū sit ps in vnione hoīs. Et q2 p̄io: iō humana
nā in xp̄o nō ē ꝑsona. dicit. n. boe. ꝙ ꝑsona semꝑ
trahit̄ ad dignius ⁊ ad principalius. Et q̄ñ vn⁹
iō diuina eēntia non pōt eē ꝑsona nec res irrō
nabilis. vnus. n. ꝓut hic accipit̄ iportat distīctio
nem vel excellentiā ꝓprietatis. Sciēdū ēt ꝙ di
uina eēntia cōicabil' ē ꝑ modū ꝑdicatōis: ⁊ aīa ꝑ
modū ꝯpōnis: ⁊ humana nā ꝑ modū assūptōis
vñ indiuiduū i rōne ꝑsone excludit oē qđ ē i aliq̄
sʒ tribus modis ē qđ in aliq̄. vt ps in toto. sic aīa
in hoīe. aut vt ꝑdicat in eo ð q̄ ꝑdicat̄ vt eēntia di
uina. aut vt assumptū i illo q̄ assumit: ⁊ sic huma
na nā. ¶ Ad aliud dōʒ. ꝙ aīa nr̄a ꝑsona nō possʒ
eē. q̄ñ non dr̄ ꝑsona q2 non cōicat: sʒ q2 cōicabi
lis. ⁊ sic ñ ē aīa petri: q̄ñ sēꝑ hʒ respectū ad cor
pus cū quo vniet̄ post resurrectiōeʒ. ¶ Ad q̄ntū
dōʒ ꝙ aliud ē discretio ꝑsonalis. aliud discretio
ꝑsonarū. Discretio. n. personalis ē tā i angelis q̄
i aīabus. sʒ discretio personarū i angelis ita ꝙ ñ
i aīabus. ⁊ dico discretiōʒ personalē q̄ ꝯuēit ꝑso
ne: discretiōʒ personarū q̄ facit personā. ¶ Ad sex
tum dōm ꝙ nō ꝑm diuinā eēntiā ē persona: sʒ ꝑm
ipostasim vel ꝑsonalitatē ē ꝑsona. ¶ Ad septimū
dōm. ꝙ cū dr̄ ꝑm diuinā eēntiam xp̄s ē ꝑsona. sʒ
notat ꝯditionē ꝑsone nō rōne ꝑsone. Cū vō dr̄
ꝑm ipostasim vel personalitatē ē ꝑsona: notatur
ibi rō qua est ꝑsona. ⁊ ideo non sequit̄. ergo ꝑm
eēntiam est incōicabilis. ¶ Ad octauū dōʒ. ꝙ sic
dicit aug. in. iij. li. sen. ca. i. ꝙ sanctorū nā dicit̄ for
ma. Unde forme nōīe designat̄ natura. Unde for
ma dei ⁊ forma serui dicit̄. i. nā dei ⁊ natura ser
ui. ¶ Ad vltimū dicēdū. ꝙ diffinitio boetij ⁊ illa
ricardi ꝑsona ē intellectualis nature ⁊c̄. dicunt
persona quid est ꝑm rem. qđ patet q2 boetius col
ligit huiusmodi diffinitionem ex diuisione entis
i subaʒ ⁊ accidēs ⁊ ex diuisione substātie vsqʒ in
vltimas drīas rōnale ⁊ irrationale. Illa vero
diffinitio que est ric. ꝑsona ē subsistens per se ꝑ
de ꝑsona quid ē iuxta nāturā nōis ꝓut dicit̄ ri

dentis q̄ psona ē res p se vna. Quarta vo que ē magistralis dicit de psona quid ē sm vsum nois sic.n.naturā hoc noie psona vt dicamus psonas differētes sm dfas dignitatū. Itē de psona quid est sm eē i creaturā: dicit diffinitō boetij. Illa vo richardi psona ē intellectualis nāe rc. dicit de psona quid ē sm eē in diuis. q2 i deo nō ē pprie sbstātia sz in creatis. sz existētia pprie ē i deo. nec in deo pprie ē indiuiduū sz icōicabile. nec rōnalis natura sz intellectualis. itellectus.n. proprium est dei sicut dicit boetius.

Membrum quartuz.

Consequent querit de cōitate huiꝰ nominis psōa. Et qrunt duo. Primo vtrz
a dicat vniuoce. Secūdo que [illegible] cōmunitas psone in diuis.

Articulus primus.

Ad primū sic. hoc nomē psona dr mltipliciter. dr.n. hoc nomē psōa eēntialr
a vt cū dr pr ē psona filius ē psōa. Alio mō dr psonalit: vt cū dr. alia ē psona pris alia filij rc. Alio mō dr significare pprie. vt cū dr pr i psōa differre a psōa filij. ergo psona n dr vniuoce. ¶ Itē dfia psonarū i creaturis ē rez differētiū: in diuis aūt ē idifferētiū. ergo nō ē vna rō. ¶ Preterea psone i creaturis determinant p pprietates accidētales. i diuis p rlatiōes. ¶ Preterea hec ē diffinitio psone create rōnalis nāe sbstātia idiuidua r remouet a diuis, tū q2 rōnalis tū q2 rō idiuidua: tū q2 sba. Nā i diuis non tres sunt sbe nec i diuidua dr: aut si dr: eadē vr eē rō i diuidui r psone. Diffinitio aūt diuie psōe ē hec nāe diuie icōicebil existētia sicut dic rich. ergo cū alia r alia sit h diffinitio psōe. n dr psōa vniuoce. Rn. cōcedit a mgro. i sentē. q̄ nomē psone diuersā fac itelligētiā. aliqn itelligētiā eēntie. aliqn ipostasis. aliqn pprietatis. Intelligētiā eēntie cū dr pr ē psōa. ipostasis vt cū dr. alia psōa pris: alia filij. pprietatis cū dr pr differre psōa i. psōali pprietate. r pcedet ex h q̄ equiuoce dicēt. h nomē psōa in diuis. ¶ Sz ptra. nō equiuoce. dr hō cū dr. alius hō ē petrus: alius paulus. r cum dr petrus ē hō: paulus ē hō. r cū dr petrus pōt a paulo i sua humanitate: ergo nec ex alia pte. Et dicēdū ē ad primū q̄ talis diuersitas nō fac diuersam significationē: sz potius diuersum mōm pdicādi. Qn talia sunt pdicata qualia pmiserīt subiecta r ita alio mō sumit cū hoc vbo ē. r cū h vbo differt. ¶ Ad aliud dicēduz q̄ psona nō dr cōiter de psona creata r icreata: sz p prius r posterius. tn aliquo mō ē vna positio que ē psōa r existētia icōicabilis itellectualis nāe vel existens p se solū sm quēdā modū existēdi. Illa tn rō cōmunis dr sz prius r posteriꝰ de deo r creaturis

Si vo qrit vtrū sz prius dicat d diuis r rōnabilibꝰ: dicēdū q̄ pricipalius dr d diuis. sz sz vsū nominis dr d creaturis. Nota h sz quosdā. q̄ mltiplr ē vniuocatio. Est.n. vniuocatio qdā p cōformitatē. sic h nomē hō ē vniuocū ad oēs hoies: r albū ad oīa alba. Scda vniuocatio ē sm generalē nāz intellectus. ē.n. itellectus imago dei qui hz silitudinē cū qualibz re. r pp hoc itellectꝰ ē imago cuiuslibz rei. vn r vtit seipo sicut imagie cū itelligit oīa. r hoc mō ē vniuocū hoc nomē res ad psonas creatas r increatas. in illa diuisiōe rerū quedā quibus fruēdū quedā quibus vtendū. Tertia vniuocatō ē p denomiationē forme que ē ex pte aīe vt itelligibile opiabile r silia. r h mō vniuocū ē hoc nomē notio ad pprietates psonales. Quarta vniuocatio ē sm cōuenientiā effectuū sicut dictū ē superius de h noie iustus: r hoc mō hoc nomē psōa vniuocū ē ad psonas creatas r icreatas q2 rōnalitas creata r rōnalitas increata conueniunt in effectu.

Articulus secundus.

Deinde querit que sit coitas psone i diuis. vt ptractat mgr i. i. di. xxiij. Ad qd
d sic. nihil ē cōe tribus nisi diuia eēntia sm rē. sz si significatū p nomē psone ē cōe tribꝰ: ergo significat idē qd eēntia. ¶ Cōtra vna ē eēntia i tribus nō vna psōa. vn quidā dixerūt duplex cōe. sm rē: r sm itellectū. sm rē: vt signat p h nomē eēntia. sm itellectū vo: vt signat p h nomē psōa. ¶ Cōtra. itellectꝰ cassus ē r vanꝰ nisi hēat rē sibi rndētē. ergo cōitas itellectꝰ ē a cōitate rei. ¶ Itē si significatū huius nois psōa dr d tribus. ita q̄ i illis mltiplicat q2 alia ē psōa vniꝰ r alteriꝰ. oē aūt qd ē i mltis mltiplicatū: ē aptū natū pdicari d illis: r oē tale ē vle: ergo psōa ē vle. Cōtra boetius i li. de tri. In oi simplici nō differt quo ē r qd ē. si ergo vnaqqz psōa ē simplex nō differt quo ē r qd ē: ergo nec vle nec pticulare. r h idē dic boe. q̄ i diuis nec vle nec pticulare. ¶ Itē si persōa dr d tribꝰ. aut ergo sic ēs rōne triū: aut n. si p2io mō: r n adequatū alicui illarū: ergo erit aut sic genꝰ aut sic spēs aut sic dfia. n sic dfia. hec.n. ē quo alterū ab alio differt. sz rōne persōalitatis n differt pr a filio. Qd aūt nō sic genus: pz per aug. xxi. di. i. li. sen. si n d rōe. ergo psōa n dr sz sbaz de illis: cuiꝰ cōtrariū supra hitum ē. Rn. cū dr petrus ē homo r paulus: hoc ē cōmunis eēntia cuius suppōita sunt illi duo. Qn [illegible] stētio suppositi dr de illis. vn q2 cōicant idē sm rem: cōsequit q̄ vnā hnt cōem hitudinem. vnde vnū ē cōe sm rem alterū cōe sm rōnez. Silr pr ē deus filius ē deus spūssctūs ē deus. tres hitudines hnt i vnū vt i hoc q̄ pr ē suppositū diuine eēntie vt filius r spūssanctus. r idem designatur per ipostasim r suppositum. ipostasis enim dr

est idē q̄ stans sub. Unde qr idē est cōe ſm remꝫ vna rō est cōis que designat per ipostasim. ſꝫ idē designat p hoc nomē psona. qd ▮ h̄ q̄ dico ipostasim distictā ꝓprietatē. Cū ergo ista duo simul habēt mōm cōitatis. ꝛ h̄ nomē ipostasis ē cōe ſꝫ rōez. i. ſm ꝯsimilē mōm hn̄di tria ad vnū: erit significatū ▮ h̄ nomē psona cōe ſm rōnem ab eadē habitudine. ſꝫ hec hitudo nō ē cōis nisi ex cōsequēti. qr. n. ē hitudo ad vnū cōe: iō ē cōis hitudo. qr vo illa hitudo ē triū habitudo: iō pluralit̄ dr̄ hoc nomē psona ꝛ ipostasis. ſꝫ sic nō ē de h̄ noīe eēntia vel substātia: qr ibi ē hitudo simplex. Cū ergo querit̄ vtrū hoc nomē psona sit cōe ſm rē dicēdū q̄ ita ex cōsequēti. Si autē querat̄ cum dr̄ psona est cōe. eēntia ē cōe. vtruꝫ ibi duplex sit cōe. dico q̄ nō imo idē: sed aliter ꝛ aliter. Ad vt ē in hoc noīe eēntia est cōe ſm se: ipostasi vero ē cōe in hitudine ad illud. hec aūt hitudo nō ē in intellectu cātum sed designat̄ cū dr̄ tres sunt vnus deus. Cū. n. dr̄ deus dicit̄ vna eēntia. Cū vero dr̄ sunt: dr̄ eēntia eadē sed nō sub rōne eēntie. ſꝫ hitudinis triū ad vnū. Si vo querit̄ cuiusmōi est significatū ▮ hoc nomē psona. dicēdū ē. q̄ cōe ꝓportione dr̄ cōe hitudine. tale autē cōe dr̄ dupliciter qn̄qꝫ ex hitudine duorū ad vnū. qn̄qꝫ ex hitudīe alterius ad alterū. duoꝝ ad vnū: sicut dicit̄ rector i naui ꝛ in scholis. alteri⁹ ad alterū. vt cū dicitur corpus ē sanū ꝛ vrina ē sana. oīa. n. hec referuntur ad sanitatē humani corporis. Cū ergo dicit̄ deus ē bonus creatura ē bona cōe ▮ ꝓportiōe. Cū autē dr̄ diuine psone sunt psone create. psone sunt psone: dr̄ ibi cōe ſm cōem hitudinē alterius ad alterū. quēadmodū cū dicit̄ pr̄ ē psona: filius ē psona. dr̄ ſm hitudinē ad idē. sed qr nō ſꝫ eiusdē hitudinē. iō psona dr̄ pluralit̄. eēntia vero non. ¶ Si vo obijcit̄ ſm hoc q̄ erit vle. dicēdū q̄ n̄. qr vle dr̄ vbi est cōis nā. nō vbi ē cōitas hitudīs. Si autē querit̄ vtrū ꝯtingat abstrahere huiusmōi cōe ab illis quibus ē cōe: dico q̄ nō. sicut. n. cū dr̄ eēntia diuina ē cōis: nō aliud dr̄ cōitas q̄ ipa essentia. Sꝫ cū dr̄ pr̄ ē diuia eēntia ꝛ pr̄ ē suppositū eēntie diuie: nō aliud ſm rē ē pr̄ ꝛ suppositum. Quod aūt obijcit̄ vtꝝ psōa dr̄ de pr̄e ꝛ filio ꝛc̄. vt ens d̄ rōne ꝛc̄. Rn̄. q̄ dr̄ ens ipm̄. ꝛ nō sicut essentiale aut accidētale. Un̄ lꝫ p mōm dicēdi hoc nomē psona sit cōe tribus ſm rē: tn̄ nihil aliud ē. pr̄ ē psona: qꝫ pr̄ est pr̄ ꝛ sibi de alio. Un̄ h̄ nomē psona ſm substātiā idez ē qd ipostasis.

Membrum quintum.

Onsequent querit̄ de suppositiōe huius noīs psōa. Querit̄ ergo vtrū supposita psona supponat̄ essentia. Ad qd sic i rebus creatis cū vni vere alteri attribuit̄ ꝛ nō ſm accñs: vno supposito alterū suppōit̄. ſꝫ vere dicit̄ nō ſm accñs psona diuina est essentia: ergo suppōita psōa suppōit̄ essentia. ¶ Preterea i qbus est oīmoda idētitas: vno supposito suppōat̄ alterū. ergo ꝛc̄. ¶ Itez abstrahatur p itellectū ꝓprietates nō erūt triaqꝫ scdm h̄ viderent̄ tres essentie absolute: sicut abstractis ꝓprietatibus due sunt substātie petrus ꝛ paulus. ꝛ ita esset heret̄ q̄ pōebat tres substātias. Si vo remanet essentia illd qd subsistebat ꝓprietatibus ergo psona erit essentia distīcta ꝓprietate. ergo suppōita psōa suppōet̄ essentia. Cōtra ꝓpositionasr̄ dicit̄ psōa ꝛ essentia i diuis ꝛ humanis: q̄ ad mōm significādi ꝛ supponendi, ſꝫ i creatura suppōita psōa nō suppōit̄ essentia. ergo nec i diuis. ¶ Itez psona distiguit̄ essentia non ergo ꝛc̄.

Rn̄. in diuis verū est q̄ idem est essentia qd psona ꝛ ecōuerso ꝓp simplicitatez diuini esse. in modus q nō detrahit simplicitati est psōe q non est essentie. hic aūt modus est dr̄ia hitudinis ꝛ ꝓprietatis orīgis qua dr̄ pr̄ est ſꝫ nō ab alio. filius est a pr̄e p gnatōez: spūssanctus ab vtroqꝫ p ꝓcessionez. ſꝫ istius existentie mōz dr̄nt psōe nō essentia. Cū ergo ꝯsequat̄ supposito ipꝫ mōm: ꝑꝫ q̄ suppōita psōa nō suppōet̄ essentia. ¶ Ad illud ergo qd obijcit̄ p̄io pꝫ sol̄. q̄. n. vnū attribuat̄ aliij h̄ ē rōe simplicitatis rei. q̄ vo nō idez supponit̄ h̄ facit dr̄a significatōis. ¶ Ad scd̄z dicendū. q̄ oīmoda est idētia psōe ad essentiā. qr n̄ dr̄nt aliquā dr̄ia. modus tn̄ est psōe q nō est essentie. iō nō sequit̄ q̄ supposito h̄ suppōit̄ illud. quemadmōm cū idem sit diffinitio ꝛ diffinitū: est modus diffinitiōis q nō ꝯuenit diffinito. ¶ Ad terciū dicendū. q̄ abstractis ꝓprietatib⁹. s. psōalibus adhuc erūt tres. nec tn̄ tres erūt ſbe. h̄ ifra planius determiabit̄. Nota tn̄ ad euidentiā p̄dictoꝝ. q̄ psōna nō dr̄ p additiōez ad essentiā. ſꝫ essentia est in intellectu psōe oblique ſm rōem itelligentie. dr̄. n. psōa diuia ipostasis diuie nāe. Illud. n. dr̄ supponi altero supposito q̄ est i intentiōe eius. In rectitudīe vt supposito hoīe suppōit̄ aīāl ꝛ supposito petro suppōit̄ hō. essentia at i rōe psōe n̄ est ꝑ rectitudinez ſꝫ obliq̄. Silr̄ suppōita notōe n̄ supponit psōa. i. vt n̄ coartet̄ itentio suppōiti illud dr̄ suppōi alio supposito qn̄ qd attribuit̄ vni attribuit̄ alij. iō dixerit aliq̄. q̄ lꝫ psōa essentia essentia qr tn̄ psōa generat essentia nō. suppōita psōa nō suppōat̄ essentia. ergo n̄ seq̄t psōa gignit. essentia nō. ergo psona nō est essentia. ſꝫ q̄ alia rō itelligit̄ i h̄ noīe psona ꝛ in h̄ noīe essentia.

Membrum sextū.

Onsequēter q̄rit̄ d̄ ꝯsignificatōe huius noīs psōa q̄rit̄ ergo vtꝝ idez significetur noīe psōe in pl̄i ꝛ singl̄i. Si. n. dicat̄ q̄ idem in singulari significat essentia. ergo cū nō ꝯtigat dicere pl̄es essentias diuias. nec dicēt̄ pl̄es psōe. ſꝫ q̄ idem significetur

vt:qr numerus plural' ñ pt signari nisi circa aliqd cõicabile:sz i psonis nihil ẽ cõe nisi eẽntia: ergo necesse ẽ illd nom̃ i pl'ali significare eẽntiã. Rñ. fm quosdã h nomẽ psona sine determiatõe τ i singulari significat eẽntiã.sz i pl'ali significat ypostasim.sz φ istd ñ possit eẽ:oñiuz ẽ prius.pp h dõm ẽ fm ricar.in li.de tri. τ boetiũ φ i singulari τ i plurali h nomẽ psona significat subaz q̃ ẽ ypostasis.hoc ẽ p modũ sube singlaris. Vñ ricar.cũ dr psona:intelligit vnus aliqs qui sit: tñ rõalis substantie.cũ dicit psone tres:intelligunt tres aliqui qui tamen sint rationalis creature.

Membrum septimum

Onsequẽter querit de ꝯparatõne psone ad intentõez eẽntie. Circa qd querit in hunc modũ. Primo an psona sit eẽntia. Secundo vtruz psona differat ab eẽntia τ econuerso. Terto vtrum conuenientius dicat persona eẽ essentie in obliquitate. φ eẽ essentia in rectitudine.

Articulus primus.

D primũ sic. boet. in li. de ebdomadibus.nãc simplici idẽ ẽ qd ẽ τ quo ẽ. τ deus simplicissimus:ergo idẽ ẽ in ipo φ ẽ τ quo ẽ.ergo deus ẽ deitas. ergo cũ pr sit simplicissimus: idẽ ẽ pr τ quo ẽ.sz q̃ est ẽ eẽntia vel deitas:ergo pr ẽ eẽntia. ergo psona ẽ eẽntia. ¶ Itẽ aug. dicit φ pr ẽ qcqd ipe hz:excepto φ filiũ hz. τ ipe ñ ẽ filius,ergo cũ hz eẽntiam:pr est eẽntia: τ ita psona ẽ eẽntia. Cõtra.dicit Aristo. quãtulãcũqz dñam oñdẽtes fuerimus: mõstrabimus:qm ñ idẽ sz psona generat τ generat.essentia nec generat nec generat:ergo psona τ eẽntia ñ sũt idẽ. ¶ Itẽ in numeris bñ tenz. φ si hec res est illa.supposita hac re:supponit illa. τ hoc ẽ pp eẽntialẽ idẽtitatẽ quã signat hoc verbũ ẽ.ergo si hec ẽ vera:psona ẽ eẽntia:pp ꝯsimilem idẽtitatẽ quã signat hoc verbũ est:supposita psona supponit eẽntia.qd ẽ ꝯtra pdicta. ¶ Itẽ esse i pluribus ñ eẽ in plibus sũt opposita.ergo ñ sũt i eodẽ.sz sũt in psona τ i eẽntia.sz qr nulla psona i pluribus ẽ:τ eẽntia ẽ in plibus:ergo persona τ eẽntia ñ sũt idẽ. ¶ Itẽ hyla.vij.de tri.nõ idem est ens [illegible] qd res nature:sicut ñ idez ẽ hõ. τ qd hois ẽ:nec idẽ est ignis τ φ ipius ignis ẽ. τ fm hoc ñ idẽ est deus τ qd dei.s.psona τ eẽntia. ¶ Itẽ dic boe.in li.de duabus naturis τ vna psona xpi.φ nestorius dicebat i xpo duas psonas sicut duas naturas.catholice vero vnicã nãm τ vnicaz psonã.distiguẽda ergo sũt τ sepanda ꝓprijs diffinitionibus nã τ psona.qr diuersas hñt significationes siue diffinitõẽs quas ibidẽ ponit boe. Est.n. nã put ibi accipit vniuscuiusqz rei specifica dña. τ psona ẽ rõnalis nature idiuidua suba.sz quorũ diffinitõẽs sunt diuerse ipa sũt diuersa:ergo psona τ natura siue eẽntia diuersa sũt. ¶ Itẽ dama. de ypostasi ñ ẽ deitatẽ dicere.deitatẽ.n.esse solum patrẽ aut solũ filiũ aut solũ sprm̃sctm nunq̃ audiuimus.deitas.n.nãm manifestat:pr ypostasim:sic hũanitas nãm hois:petrus ypostasis:deus enim res diuina ẽ: τ i vnaquaqz ypostaseon.i.psonaꝝ denoiatõe.dr ergo fm boctrĩ de ypostasi ñ ẽ deitatẽ dicere:psona ñ ẽ deitas. ¶ Itẽ eẽ in qualibet psona dr de diuina eẽntia.ergo vel fm sbam: vel fm relatõez.si fm subam:ergo dr de qualibz psona p se. τ hoc falsuz:si fz relatõez:ergo τ eẽntia fm istã relatõez distiguit a qlibet psona. ergo sic pr ñ ẽ filius a q̃ distinguit p pñitatẽ:sic essentia ñ est psona. ¶ Itẽ eẽ ab alio nõ eẽ ab alio sunt in psona τ eẽntia reddẽdo singula singulis. τ non fm idẽ:cuz sint opposita:ergo fm diuersa.ergo psona τ eẽntia sũt diuersa. ¶ Itẽ itellectus distinguit psonã ab eẽntia. Vñ boe. sepanda sũt eẽntia τ psona ꝓprijs diffinitõibus.illi distinctioni aut rñdet aliqd in re:aut nihil. Si nihil: ergo cũ i re vnica sit eẽntia diuina:in re ñ est nisi vnica psona diuia. Si vero aliqd rñdet i re:ergo fm rẽ differũt psona τ eẽntia.ergo psona ñ est eẽntia. Ad solutõem huius nota qd dicit Prepositiuus. qr i diuinis distiguimus tripliciter.s. voce:itellectu ꝓprietate. Voce:vt duos siles diuersis nominibus significemus. Intellectu:vt cũ oio idẽ sit essentia qd psona.distinguimus itellectu inter eẽntiam τ psonã:loquẽtes de eẽntia ita φ non de psona. Et ꝓprietate:vt inter patrẽ τ filiũ. Vbi aũt fit distinctio sola voce nulla ẽ distinctio. vt hoc nomẽ eẽntia vr eẽ nomen generalis sube:τ diuitas nomẽ spãlis substãtie.sz ñ oio idẽ:ita φ ñ possumus loqui de eẽntia quin loquamur de diuinitate τ ecõuerso. vñ nulla ẽ distinctio inter gnãlez τ spãlẽ. Scdm alios nota.φ principia sũt fidei.quorum vnũ est: φ deus ẽ simplicissimus. ex quo sequit φ psona ẽ eẽntia: τ deus deitas.aliud ẽ:φ aliqd ꝯuenit eẽntie qd nulli psone: τ ex h sequit φ supposita psona ñ supponit eẽntia. ¶ Ad primũ obiectũ dicimus φ gnãre vel generari:non est dña psone ad eẽntiã: sz psone ad psonã. Ex hoc.n.φ pr generat:sequit φ nõ sit ille quẽ generat.sz nõ seqt φ nõ sit eẽntia. vñ nõ seqt vt assignet p hoc pñtaliter ꝓposita eo mõ quo assignatõez dñie destruit p huius assignatõez eiusdẽ. ¶ Ad secundũ obiectuz dicimus φ nõ est sile de naturalibus τ theologicis pp duas cãs simul sumptas. pma ẽ qr in naturalibus eẽntia ꝯmetit se persone. quia vnica eẽntia ẽ vnius psone τ plurium psonaꝝ plures eẽntie.sed in theologicis vnica est eẽntia numero τ plures psone. Scda cã est.qr in naturis quecũqz proprietas est psone est τ eẽntie.sz non ẽ ita in theologicis: qr ꝓprietas patris ẽ paternitas que nõ est ꝓprietas essentie. vnde in theolo-

gicis supposita psona ñ supponit eẽntia sꝫ i natu
ris. ¶ Ad tertiũ obiectũ dicimus ꝙ ñ valet hͣ ar-
gumẽtatio eẽ i pluribus ñ eẽ in pluribus nõ sunt
i eodẽ. ⁊ sũt in eẽntia ⁊ psona: ergo eẽntia ⁊ pso
na ñ sũt idẽ. quã in pria iste terminus eodẽ: vnicã
hꝫ suppositionẽ. aut tñ ꝑ eẽntia: aut tñ pro pso
na. In scd̃a due sũt suppositõnes vna pro psona
alia ꝑ eẽntia, ⁊ ẽ instãtia. hoc artificiale ⁊ inarti
ficiale ñ sunt in eodẽ. ⁊ sũt i ere ⁊ statua: ergo sta
tua ñ ẽ es. ¶ Ad quartũ. s. hylarij. dõm ſm magi
strũ in sentẽ. j. lib. dist. xxxiiij. ꝙ hylarius ad naꝫ
reꝝ creataꝝ respiciẽs ingt. ñ idem ẽ nã qd̃ natu
re reo: subijciẽs exẽpla de creaturis inde oñdẽs
erroris eẽ. sub mẽsura creaturaꝝ metiri creato/
rẽ addit. ⁊ ſm hoc ñ idẽ ẽ deus qd̃ dei ẽ. ac si di
ceret. si ad instar creaturaꝝ de creatore sentis. co
geris fateri qꝛ ñ idem ẽ deus qd̃ dei ẽ. qd̃ dicere
spiuꝫ ẽ: cũ spũs dei deus sit. Nõ ergo ſm corpa/
les modos: vt i eadẽ serie subdit accipiẽda sunt
hec q̃ de deo dicunt. vbi euacuat opionẽ coꝝ q
ita putãt aliud eẽ deuꝫ ⁊ aliud qd̃ dei ẽ: aliud qd̃
nãm dei ⁊ rẽ nature vt ẽ i creaturis. ¶ Ad qntuꝫ
scꝫ ad auctem boetij. distinguẽda ẽ duplex sepa/
tio. scꝫ sepatio ſm rẽ: ⁊ sepatio ſm itellectũ. Se/
paratiõe ſm rẽ ñ sũt sepata psona ⁊ eẽntia: sꝫ se/
paratione ſm itellectũ sepate sũt. tñ sicut psona ⁊
natura ñ sunt diuerse: sic nec diffinitões coꝝ di/
uerse sũt ꝓprie loquẽdo. in diffinitõe. n. persone
cadit natura vt pꝫ ꝑ predicta. ⁊ ipa diffinitio na
ture predicat de psona: qꝛ nã ẽ sua psectiua sub/
stantialis dñia siue sua substãtialis psectio. vñ sol
uendũ ẽ p interemptionẽ. nõ sunt. n. diffinitiones
diuerse. ¶ Ad auctoritatẽ dama. dõm ꝙ sic intel
ligẽdũ ẽ. de ipostasi deitatẽ dicere ñ possumus. i.
de vna sola ipostasi dicere ñ possumus. ⁊ huc i/
tellectũ innuit ipe cũ dicit. deitatẽ eẽ solũ patrem
aut solũ filiũ aut solũ spũmsctm nunq̃ audiuim⁹.
filium aũt eẽ deitatẽ bene audiuimus qꝛ xp̃s est
dei virtus ⁊ dei sapia que sine dubio eẽntiaꝫ si/
gnificant. ¶ Ad aliud dõm ꝙ esse i qualibet pso/
na dr̃ de eẽntia ſm relationẽ. nõ tñ pp hoc distin
guit eẽntia a psona: qꝛ dicit boe. de trinitate deus
ẽ quãtus sine quãtitate: qualis sine q̃litate. non tñ
relatus sine relatiõe. Intelligẽdũ ẽ tñ de relatõi
bus psonalibus. pr̃. n. ñ ẽ relatus ad filiũ sine re/
latiõe: qꝛ paternitas ñ significat diuinã eẽntiã. sꝫ
qñ diuina eẽntia significat vt relatio: tũc deus est
relatus ad filiũ sine relatione. sicut cũ dr̃ deus est
dñs deus sine relatiõe. Vñ p. huiusmõi relatõeꝫ
ñ distinguit a psona. sicut dicimus hec eẽntia di
uina ẽ in qualibꝫ psona. eẽntia relata ẽ sine rela/
tõe. seipa. n. ẽ in qualibꝫ psona: nõ aliq̃ ꝓprietate
distincta. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ hec argumẽtatio ñ
valꝫ eẽ in aliquo: ñ eẽ in aliq̃ sũt i eẽntia ⁊ psona
⁊ nõ ſm idẽ: ergo ſm diuersa. qꝛ sufficit opponi
ſm affirmatõeꝫ ⁊ negationẽ. vt sit dña ſm vnaꝫ

ꝓprietatẽ existẽtem i vno: ⁊ absentiã eiusdẽ ꝓprie
tatis i alio. quo dicimus spẽm differre a genere:
⁊ iduiduũ a spẽ: ⁊ psonã ab essentia. vñ sufficit
dñia ex altera pte. ⁊ ẽ instãtia soꝛ. ñ pdicat de plu
ribus: ergo soꝛ. ñ ẽ hõ. Si aũt fiat hͣ argumenta
tio magis differũt opposita ſꝫ affirmatõeꝫ ⁊ ne
gationẽ q̃ꝫ relatiue opposita. sꝫ pp relatiuã oppo/
sitõeꝫ hͣ ẽ vera pr̃ ñ ẽ filius. ergo pp oppositõeꝫ
affirmatõis ⁊ negatiõis hͣ ẽ vera: psona ñ ẽ eẽn/
tia. Soluẽdũ aũt ẽ p interẽptõeꝫ psone. relatiua
eniꝫ oppositio magis exigit minimã dñiaꝫ sꝫ op/
positõi ſꝫ affirmatõeꝫ ⁊ negatiõeꝫ suffic̃ dña ex
altera pte. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ intellectus facit
dñiaꝫ. aliqñ p suã abstractõeꝫ: aliqñ p rei ꝓprie/
tatẽ. ⁊ tũ p suã abstractiõeꝫ ñ opꝫ aliqd rñdere.
sic cũ itellectus abstrahit albedinẽ a subo: nõ oꝫ
illã abstractã eẽ re: nec tñ eẽ mẽdaciũ i illa abstra
ctiõe. qꝛ huiusmõi abstrahẽ nihil aliud ẽ q̃ꝫ itell
gere albedinẽ ñ itelligẽdo subiectũ. qñ aũt facit di
stictõeꝫ p rei ꝓprietatẽ: tũc illi distictõi aliqd rñ/
deat i re. Vñ distractõi quã facit iter psonã ⁊ eẽn
tiã aliqd rñdet in re. sꝫ hec distinguẽda ẽ: intelle/
ctus distiguit psonã ab eẽntia. si. n. itelligat. itelle
ctus ponit psonã ñ eẽ eẽntiã: falsa ẽ. si aũt sic. in/
tellectus ponit aliqd i eẽ psone qd̃ ñ eẽntie: ve/
ra est. Qd̃ aũt predicto ꝑ solutio vera sit: patet p
aug. vij. li. de tri. ꝙ nephas ẽ dicere deũ subiace
re bonitati sue: ⁊ non esse suam bonitatem.

Articulus secundus.

C Onsequẽter querit. vtrũ psona diffe/
rat ab eẽntia ⁊ ecõuerso. ad qd̃ sic. ali
quis modus existẽtie ſm rẽ: ẽ eẽntie qui
ñ ẽ psone. vt genitus: generãs: proce/
dẽs. q sunt sicut dicit dama. dr̃ntes existẽtie modi
ergo ſm rẽ differt psona ab eẽntia. ¶ Itẽ ꝓprie/
tas distinguẽs: addit psone ñ eẽntie: abũdat igit
in aliqua dñia psona ab eẽntia. ¶ Itẽ si dicat sic
quidã voluerũt dicere. ꝙ differt ab eẽntia: sꝫ nõ
ecõuerso eẽntia a psona. ⁊ hͣ qꝛ aliq̃ ẽ ꝓprietas
psone q̃ ñ ẽ eẽntie. Cõtra. sicut ꝓpriũ ẽ psone di
stiguit: ita ꝓpriũ ẽ eẽntie idifferẽtẽ eẽ ⁊ idistictaꝫ.
ergo sicut ꝓprietas ẽ psone distictio. ⁊ ex hͣ dif/
fert ab eẽntia: ita ꝓpriũ erit eẽntie indr̃ia ⁊ indi/
stinctio qua differt eẽntia a psona. ¶ Itẽ si dicat
qd̃ indr̃ia ⁊ indistinctio nihil ponit ſm affirma/
tionẽ: sꝫ solũ remouet. ⁊ ideo ñ ẽ ꝓprietas q̃ dif/
fert eẽntia a psona. Obijcit. ꝓpriũ ẽ eẽntie ſꝫ af/
firmationẽ eẽ cõeẽ tribus psonis ⁊ cõicabileꝫ:
sicut ꝓpriũ ẽ psone eẽ quasi singularẽ ⁊ incõica
bilẽ. ergo ꝓprietas eẽntie ẽ cõitas siue incõica/
bilitas q̃ differt a psona: sicut ꝓprietas. est psone
q̃ꝫ singularitas ⁊ incõicabilitas q̃ differt ab eẽn
tia. differt igit eẽntia a psona. Cõtra. vbicũq̃
ponit differẽtia non ẽ oĩmoda idẽtitas. Si ergo
est differentia persone ab eẽntia vel ecõuerso

nō est oīmoda idētitas psone ꝛ essentie. Ex q̄ relinquif. ꝙ nō erit simplr psona essentia qđ manifeste ē ꝯ sanctos. ¶ Itez si differt psona ab eēntia. aut genere differētia nature: aut relatōis. qꝛ ꝯstat ꝙ nō ē ibi differentia accidētis. nō differūt differētia nature: qꝛ sic sequeref eē i deo multiplicitas nature nec differētia relatōis. qꝛ psona nō referf ad essentiā nec ecōuerso. ergo nō differrēt re psona ꝛ eēntia. ¶ Itez Bern. ad eugeniū. ipas diuinas psonas nō aliud ꝙ̄ ipm deū vnū diuinā substantiā naturā maiestatē cōfitentur. Idez ē igif in deo psona. eēntia. suba. natura. maiestas. ¶ Item aug. vij. de tri. tres psonas nō dicimus ex eadez eēntia quasi aliud sit eēntia aliud sit psona. Rñ. dicēdū ꝙ ē differētia ſm rem: ꝛ ē differētia ſm intelligētie rōem. differētia ſm rem nō differt psona ab eēntia nec ecōuerso. vñ aug. vij. li. de trini. Nō ē aliud deo eē ꝛ psonā eē: ſʒ oino idē. Et iterū i eodē. queadmodū hoc ē illi eē qđ deū eē: ita hoc ē illi eē qđ psonā eē. Differētia vō ſʒ itelligētie rōem differt psona ab eēntia. qꝛ alia ē rō itelligētie psone: alia eēntie. Cū. n. intelligif eēntia: itelligif vnū qđ indistinctū i trībus. cū vō dicif psona: itelligif vnusq̄sqz distictus a ceteris ꝓprietate q̄uis nō eēntia. ꝛ hac rōe dicit damā. iij. li. ꝙ aliud ē suba aliud ipostaſ. s. itelligētie rōe. ¶ Ad illud ergo ꝙ pꝛio obijcif ꝙ aliqs ē modus exñtie psone ſʒ rez: q nō ē eēntie. ꝯcedēdū ē: ſʒ ex hoc ñ seqf. ergo psona differt ab eēntia. ꝛ rō huius est. qꝛ ille exñtie modus facit differētiā psone ad personā: nō psone ad eēntiā. Vñ gnāns dicit distictionē pris a filio: nō pris a deitate. Relatiuū. n. differētia ē relatiui respectu sui correlatiui. nō ē aūt correlatiua eēntia psone. ¶ Ad scōm qđ dicit. ꝙ proprietas addif psone q nō ē eēntie. distiguēdū qꝛ aut loqf de additōe q ē ſʒ itelligētie rōez: ꝛ hoc mō verū ē. qꝛ rōe itelligētie ꝓprietas addit psone nō tñ ex hoc seqf ꝙ sit ibi differētia nisi itelligentie rōis. Aut loqf de additōe q est ſm rez: ꝛ hoc mō falsum ē. ꝓprietas. n. relatiua sic ē relatiui sicut oñdit boetius de trini. ꝙ nec addit nec mutat nec minuit. vt pꝫ cū aliquo accidēte indifferenti situ ꝯ me. ego nūc sum dexter [illegible] illū nūc aūt sinister siue alicuius forme additōe siue aliq̄ mutatōe. ꝓprietas vō i diuinis q ē ipsius psone ē proprietas relatiua: ꝛ iō nō ponit additōez vel cōcretionē alicuius ad psonā: ſʒ solū ponit differētē exñtie modū. ꝛ hoc ſʒ rōez ordinis nāe siue originis qđ sufficit ad veritatē ꝛ alietatē psone a psona. sicut declaratū ē supra q̄onibus de veritate psonaꝝ: ꝛ q̄onibus d̄ numero psonaꝝ. ¶ Ad aliud vō iā pꝫ solutio. hoc adiūcto: ꝙ alr dr in diuinis ꝓprietas eēntie: alr ꝓprietas psone. ꝓprietas. n. psone nomiaf i diuis duobus mōis. vno mō nomine prime itētōis. sicut gnāns. genitus. ꝓcedēs. alio mō noie scōe intētōis: vt cū dicif differens distinctus. prima noiatio ē ab itellectu ꝯsiderāte modū eēndi: scōa vō noiatio ē ab itellectu ꝯsiderāte mōz itelligētie rei. ex hoc. n. ꝙ itellect⁹ ꝯsiderat patrē vt psona a q̄ ꝓducif ꝯformis i suba: nominat gnāntē ꝯñter vō ex hoc ꝙ ꝯsiderat actum mētis discernētis gnāntē a gēito: noiat distictiue. vt generās sit nomē prime itētōis sicut hō ꝛ for. distictus vero nomē scōe itētōis sicut spēs ꝛ indiuiduū. ꝓprietas vō eēntie q̄ qdē nō ꝯuenit psone: noiaf noie scōe intētōis vt cōe indistictū ꝛ huiusmōi. hec. n. noia sūt sūpta a mō ꝯsideratōis. ex hoc. n. ꝙ est vna essentia tribus psonis: nominaf cōis q̄si scōa intētōe. noīa vero oīa que nomināt intentionē eēntie pria itentōe. sicut eternitas incōmutabilitas. ꝛ huiusmōi vlr ꝯueniūt psone. nō sequif ergo q̄uis cōitas sit ꝓprietas essentie incōicabilitas psone: ꝙ differāt psona ꝛ essentia ſʒ rem: sed solū ſm intelligentie ratiōem.

Articulus tertius.

Consequēf q̄rif vtrū ꝯuenienti⁹ dicaf ſʒ rōez itelligentie psona eē eēntie i obligtate ꝙ̄ psona eē eēntie i rectitudie. ꝛ cū diffinitōe psone cadat nā i obligtate: qꝛ dr psona rōalis nāe idiuidua suba ergo cōuenien⁹ dicef i obligtate psona eē nāe vel eēntie: ꝙ̄ nā vel eēntia. ¶ Itē psona ē res nāe: eēntia vō ipa nā. respiciēdo ergo ad ꝓprietatē rōis itelligētie. itellectus nāe est i obligtate in rōe persone. ergo ꝛ itellectus eēntie. Cōuenictius ergo dicef eē psone eēntie ꝙ̄ persona eēntia. Cōtra. aug. vij. d̄ tri. ñ dicūf tres persone ex eadez eēntia. ne putef aliđ eēntia. aliđ persona. ergo ñ ꝯuenienf dicētur tres persone vnius eēntie. ꝓbatio. nā sicut dicit priscianus oblig oēs trāsitiue sunt. ois aūt trāsitio notat diuersitatē siue alietatē. si ergo dicanf tres persone vnius eēntie: notabif ꝙ aliđ [illegible] eēntia aliđ persona. ergo nō ē dōz tres personas vnius essētie: sicut nec dōm ē tres personas eē ex eadē essētia ſm aug. ¶ Itē nō ꝯuenienter dicif tres personas eē vnius dei ſʒ personas esse vnū deū. ergo ñ ꝯuenienf dicef tres personas vnius esse eēntie ſʒ tres psonas eē vnā eēntiā. ¶ It. pōt ne dici vnus deus triū psonaꝝ sicut vna eēntia triū psonaꝝ. si ergo nō ꝯuenienf dr vn⁹ dus triū psonaꝝ ſʒ tres psone in rectitudie ergo ñ ꝯuenienf dr vna eēntia triū personaꝝ. ſʒ vna eēntia ē tres persone: nō dr ergo persona d̄ eēntia i obligtate ſʒ i rectitudine. ¶ Itē sicut dicit aug. vij. d̄ tri. cū q̄situ est de pr̄e filio ꝛ spūsancto q tres. dictū est tres persone. ſʒ q̄ qđ q̄rif d̄ eo qđ ē eēntia mō de eo qđ eēntie i obligtate. si ergo recte rñsuz est: persona i rectitudine dicit eēntiā nō i obligtate: ꝯuenientius igif i rectitudine dr persona eēntia ꝙ̄ essentie. Ad hoc fuerunt q dixerūt: ꝙ hoc nomen persona dicit essētiaz in rectitudie: ꝛ distinctōez i obligtate princi-

paliter enim significat ēntia: sʒ secūdario distinctionē tā i singulari q̄ i plurali. ⁊ hoc ē clarꝫ. Cū ꝺr pr̄ ē psona. sēsus ē. i. vnū ens p se vnū. i. vna ēntia. p se idest distinctus ab alia. vt hoc ꝑnomē se sit masculini generis ⁊ singularis nūeri. Cū vo ꝺr pr̄ ⁊ filius ⁊ sp̄ūssanct⁹ sūt tres psone. sensus ē. i. sūt vnū ⁊ p se. i. ad seinuicē distincti. vt hoc ꝑnomē se sit masculini generis ⁊ plalis nūeri. Cōfirmatōeʒ āt sue opionis trahūt ex ethymologia nois. Dicit. n. psona q̄si p se vna. ⁊ hoc nomē vna dsignat vnitatē ēntie: q̄ dico p se: distictōeʒ. Sed q̄ hec opio sit falsa ⁊ ꝓpinqua errori pʒ sic. cū dicit hec psona ē pr̄. cū p hoc nomē psona nō supponat nisi ēntia sicut ipi dicūt: ergo cū ꝺr hec psona dmōstrat ēntia. silr cū ꝺr hec psona ē filius dmōstrat eadē ēntia: seqt ergo q̄ psona q̄ ē pat̄ ē filius: respiciēdo ad suppositū psone qḋ ē ēntia nō ad ꝯnotatū qḋ ē distictio. Si vo dicat q̄ cū ꝺr hec psona. ibi ē demōstratio respectiua respectu distictōis q̄ designat p hoc q̄ dico p se, q̄rat circa qd notet distictio cū ꝺr psona vnū p se. si dicāt q̄ circa illḋ q̄ ē i rectitudie. sʒ illḋ ē ēntia: ergo essētia ē distīcta qḋ ē falsuʒ nec possūt aliud inuenire. ¶ Itē si psona dicit vnū ens p se distictū. ergo essētia n̄ ē psona: cū ipsa nō sit vna ens p se. hoc ē distīcta. Propterea dōʒ. q̄ respiciēdo ad simplicitatē rei. ꝯueniētius ꝺr psona eē ēntia q̄ʒ psona ēntie. respiciēdo vo ad rōeʒ itelligētie: ꝯueniētius ꝺr psona eē ēntie vel nāe q̄ʒ psona eē ēntia vel nā. psona. n. ꝑm rōem itelligētie dicit reʒ nāe rōalis siue ipostasis. ⁊ iō dicit in diuis qs ē: sicut ēntia vel nā dicūt quo est. ⁊ iō oblique erit itellectus nature vel ēntie in itellectu psone. ¶ Ad illud ergo qḋ obijcit pño de trāsitōe que ē in obliquis. distinguēdū. q̄ trāsitio duplex ē. aliq̄n eniʒ notat diuersitatē rei: aliquādo vero diuersitatem ratōis. diuersitatē rei notat i habitudine ablatiui: maxime cū prepositōe. Unde cū dicit tres psonas eē ex eadeʒ ēntia. vt ex: dicat habitudinem cause materialis ad effectū vel partiū ad totum. que quidē habitudo ē diuersoꝝ ꝑm substāntiaʒ: si diceret hoc: notaret q̄ aliud eēt ēntia aliud psona. trāsitio vero ꝑm rōem notat in habitudie genitiui. vn̄ sufficit ad trāslationē genitiui diuersitas sola ꝑm rationē: quāuis sit identitas ꝑm reʒ. vnde ꝯueniēter dicit bonitas dei. quāuis idē sit bonitas qḋ deus ꝑm reʒ: ꝓpter differentē intelligētie rōem. Similiter ꝯueniēter dicētur tres persone vnius ēntie. ¶ Ad secūdū dicēdū q̄ nō similis ē ratio dicēdi cū dicit deus: ⁊ cū dicit ēntia. Essentia enim dicit quo ē: siue deitas. deus vero dicit qḋ est. qḋ ē autē supponit personā: nō quo est. vñ ⁊ deus supponit personā nō essentiā. Intellectus autē supponētis intelligit in supposito in rectitudine: nō in obliquitate. vt in forte homo. ita ⁊ in diuina persona deus: ideo conuenienter dicitur tres psone vnius dei: nō vnius dei. Cum vero ēntia nō supponat personā q̄ vero n̄ supponitur intelligit i supposito in obliqitate. vt natura in re nature ꝯueniēdius dicet ꝑm rationē itelligētie q̄ tres psonas ēntiā. ¶ Ad tertiū dicenduʒ sm mōr q̄ hoc nomē ēntia dicit diuinā ēntiaʒ sicut formā. forma āt semꝑ ē alicuius ⁊ ꝺz eē alicuius. ⁊ iō ꝯueniēter dicit ēntia triū psonaꝝ: hoc vo nomē deus dicit diuinā ēntiā vt in hñte illā: vel hbentē diuinā ēntiā. ⁊ iō nō dicit diuinitatē vt est alicuius: sʒ ē aliqd. ⁊ iō nō ꝯuenient ꝺr deus triū psonarū: sʒ deus ē tres psone. ¶ Ad vltimum dōm. q̄ illa iterrogatio qua quesitū ē q̄ tres: sicut supra dictū ē: erat quasi de noie. cū. n. querebat d patre filio sp̄ūsancto q̄ tres: qḋ erat qḋ substantiuuʒ posset iungi huic nomini tres. ⁊ r̄nsuʒ ē tres psone. vñ questio illa non fuit questio de ēntia. Uel si dicat q̄ erat qḋ de re: dicēdū q̄ hoc nomē qd: querit q̄nq; ēntiā: quādoq; vero ꝑtē subiectiuā. q̄n querit essentiā: querit ꝑteʒ diffinitiuā. vt differentiā vel genus vel spēm. vt cū querit qd ē hō? rn̄detur animal rōale. Cū vero querit ꝑtem subiectiuā: q̄rit qḋ est itertius. vt cū q̄rit qd est in mari: ꝯuenient r̄ndet piscis. Silr i diuis. qd pōt querere quādoq; essentiā quādoq; personas.

Questio. lvij. de hoc noie subsistentia.

Consequenter q̄rit d hoc noie subsistētia dicit boe. i li. d duabus naturis ⁊ vna psona xp̄i. q̄ n̄ ōbozꝫ iops grecia ēt: sʒ ēntiā sbsistētiā. sbaʒ psonā. iōnidē nos sbus ēntiā vsiā. subsistētiā vsiosiʒ. sbaʒ ipostasiʒ. psonā, psopon appellabāt. iō āt greci ipostases idiuiduas sbas vocauerūt. q̄m ceteris subsūt: ⁊ q̄ʒ qbusdā accñtibus subiecte sūt. vult ergo dicē. q̄ hec q̄tuoz noia essentia. subsistentia. suba: psona hñt q̄tuoz eq̄pollentia i greco: vsiaʒ videlʒ. vsiosiʒ. ipostasiʒ. ꝑsopon. Circa hoc igit q̄rūtur hec. Pōo an hec q̄tuoz noia sint ponenda in diuis. Scdō quāsr distiguūtur. Tertio vtrū nomen subsistentie sit personale vel essentiale.

Membrum primum.

Ad primū obiicit. aug. vi. d tri. Subsistē vel substare ꝺr d rebus i qbus sʒ ea q̄ sūt i subiecto. Si ergo i re simplici q̄ ē deus nihil ē sc̄ i subō. q̄ sicut dicit boe. i li. de tri. deus nulli ē sbm: ergo i deo nō ꝺr subsistē vel substare. sʒ vbi nō est vt ꝺr subsistē vl substare: non pōt dici subsistentia vel sba. ergo in deo nō dicet subsistentia vel sba. i. vsios vel ipo

natis. ¶ Itē vbi dicit sub:notat respectus ad ali/
quid qd ē supra. Cū ergo i diuinis n̄ sit supra ⁊
sub:nō poterit ibi dici subsistētia vel sba. Qd aūt
ita sit dicit hiero. in expositiōe fidei catholice ad
allipiū ⁊ aug. nō ē prorsus aliqs in trinitate gra
dus nihil qd inferius supiusq3 dici possit. ¶ Itē
xx. exo. nō ascēdes ad altare meū per gradus. ⁊
exponit altare fides trinitatis in qua trinitate nō
sūt faciēdi gradus. s3 q dicit sub:respectu alicui⁹
supra:dicit gradū. ergo nō ē dicē sub in trinita/
te. ergo nec sbā nec subsistētiā. Cōtra aug. xi.
ɔfessionū. pater ⁊ fili⁹ nō differūt i substātia sed
ci ⁊ gradu. dīa igit̄ ē patris ⁊ filij ſm gradum:
nō ergo absurde dī gradus i diuinis. ¶ Itē aug.
ɔ maximinū. cū dicit filius a p̄re genit⁹: nō ōndit
inequalitas sub̄e s3 ordo nāe. sed vbi ordo vnius
ab alio ibi vī dīa gradus: erit igit̄ gradus i diui
nis. ¶ Itē psona substat eēntie q2 ē suppositū eēn
tie. Vn̄ dama. deitas naturā manifestat pr̄ ipostā/
sim. s3 ipostasis idē ē qd suppositū. ergo in diui/
nis ē sub ⁊ sub̄a ⁊ subsistētia. ¶ Itē vbicūq3 dici
tur cōe respectu minus cōis dicit̄ iferius ⁊ supe/
rius. sed i diuinis dī eēntia sicut magis cōe: diui
nitas sicut minus cōe. ¶ Itē q̄reret aliqs. cū hec
nō inueniātur ex scriptura qua auctē possūt po/
ni ad significandū diuina? Nā sicut dicit dyoni. i
li. de di. no. vīr nō audendū dicere vel itelligere
quid desup eēntiali ⁊ occulta diuinitate: pter di/
uinitus nobis ex sacris eloquijs expssa. ¶ Item
hyl. in li. de tri. ipsi deo de se credēdū ē: ⁊ his q̄
cognitōni nostre d se tribuit obsequēdū nō pōt
aliter de eo q̄3 vt ipse d se testatus ē itelligi. ¶ Itē
cū maior sit simplicitas incōpabilit̄ i diuinis q̄3 i
creaturis: in creaturis aūt nō sūt nisi duo genera
noim: nomē vlis ⁊ nomē pticularis. qbus in di/
uinis r̄ndent nomē eēntie que est cōis: ⁊ nomen
psone que ē incōmunicabilis. ergo solū i diuinis
noia generalia dbēt eē nomē eēntie nomē psone.
supfluūt igit̄ nomē subsistentie nomē sub̄e. Rn̄.
dōm q sicut subsistere vel substare dī duob⁹ mo
dis: ita ⁊ subsistentia vel sub̄a. vno mō subsistere
dī qd stat in se: ⁊ sub̄a dī ſm hoc q ē ens p se nō
indigēs alio vt sit. s3 qd dicit hylarius in li. d sy/
nodis. ppie eēntia idcirco dicta ē q semp ē. id
circo etiā sub̄a est: q2 res que ē: necesse ē subsistat
in sese. Alio mō subsistere dicit̄ a stando sub. Vn̄
aug. vij. de trini. si subsistit deus vt ppria sba dici
possit inest in eo aliqd tanq̄3 in subiecto: ⁊ nō est
simplex. nephas aūt est dicere vt subsistat de⁹ bo
nitati sue: atq3 illa bonitas nō sit eēntia. manife/
stū ē igit̄ deū abusiue substātiā nūcupari. p3 igit̄
q vno mō in diuinis ɔueniēter dicit̄ substātia ⁊
subsistētia: alio mō nō. ¶ Ad illud tn̄ qd primo
obijcit̄. notādū q respiciētes ad rōnē substādi
⁊ subsistēdi. minus ppie dicit̄ i deo sub̄a q̄3 sub/
sistētia: q2 sicut dicit boetius i li. d duab⁹ naturis
⁊ vna psona xpi. differt subsistē ⁊ substare. Ipsū
aūt subsistit: qd accidētibus vt possit eē nō indi/
get. Substat aūt qd accidētib⁹ subiectū vt quodā/
dā esse valeāt subministrat. Sub illis eni3 stat dū
subiectū ē accidētibus. itaq3 genera ⁊ spēs sub si
stūt tm̄. neq3 eni3 accidētia generib⁹ spēbusue cō
tingūt. indiuidua vo nō tātūmō subsistūt s3 sub/
stāt. Ex hoc ergo relinquit̄. cū sub̄a dicat̄ a sub/
stare: subsistētia a subsistere. rō aūt eius q ē subsi
stere: magis ɔuenit diuinis. q2 negat accidens ⁊
ponit eē p se. ¶ Ad scd3 dōm. q in diuinis nō dī
sub respectu eius q ē supra ſm rē: s3 solū ſm itel
ligētie rationē. noster enim itellectus pp sui com
positionē nō pōt intelligere vel eloqui illā sim/
plicitatē que ē diuine eēntie. Nota tn̄ q duobus
modis i diuinis ſm rōnem intelligētie dicit̄ sub
vno mō dī sub respectu eēntie cōis. alio mō dī
sub respectu ppietatis. Vnde ſm rōnem itelli/
gētie substās vel subsistēs eēntie: dī vel substans
vel subsistēs ppietati. Scdm hoc variat̄ intē/
tio eius qd ē sba vel subsistentia. sicut iā patebit.
¶ Ad illud vero qd obijcit̄ de gradu. dicēdū q
in trinitate nō est gradus s3 ordo nāe solum. dif/
ferunt autē ordo ⁊ gradus sicut vnitas ⁊ pūct⁹
pūctus. n. ē vnitas hn̄s positionē. vnitas vero n̄
hn̄s positionē. q2 ergo positio ⁊ situs sunt solū
i rebus mālibus: iō ⁊ pūctus solum i illis ē. vni/
tas vero q̄ abstrahit a positione ⁊ situ: ē in spūali
bus. Simil̄r dicēdū d gradu ⁊ ordie q2 gradus
dič positionē ⁊ situ. ⁊ iō nō 3 pōi i diuis. ordo
vo nō. ⁊ iō ordo ponit̄ i diuis n̄ gradus. ¶ Ad
illud vero qd obijcit̄ ex auctē aug. q dicit gradu
pr̄ ⁊ filius. voluit qdā3 distinguere. q2 aliqua dicū
tur differre gradu dupl̄r vno mō qn̄ vtrūq3 ptī/
cipat differētiā gradū. vt qn̄ iste maiō: ille mior. ⁊
h mō n̄ ē ver q pr̄ dīat a filio gradu. Alio mō
dicunt̄ differre gradu qn̄ i alio tm̄ pōit̄ gradus. i.
ppietas dignitatis q̄ n̄ i alio. ⁊ h mō dic hylari
us i li. d tri. pr̄ ē maior filio gnātiōe n̄ gnē. nō in
fili⁹ mior ē s3 equal̄. ⁊ h mō dī pr̄ a filio differre
gradu. s3 ille gradus n̄ dič excessū i p̄re respectu
filij sed solū auctē. Tn̄ possit dici q loquit̄ aug. de
gradu quantū ad actum itelligēdi nō quantū ad
inequalitatē existēdi. q2 pater sub ppietate ina/
scibilitatis prius intelligitur q̄3 filius. quia ina/
scibilitas non ponit per itellectum gnātionē. Ad
auctoritatem aug. contra maximinum iam patet
responsio. ¶ Ad illud qd dič q persona substat
eēntie. ergo ibi est supra ⁊ sub. dicēdum q nō se
quit̄. Nam hec noia ppie dicunt̄ vbi vnū ē ma
teriale alterū formale. In diuis autem trāssumūt
tur ⁊ ſm rōne3 intelligēdi deū. ⁊ ſm mō3 nostri
itellectus iuxta silitudinē creaturā: q2 aliter non
pōt capē illā summā simplicitatē pōit ista nomina i
diuis. ¶ Ad illud vero qd obijcit̄ q i diuis ē ma
gis ɔmūe ⁊ min⁹ ⁊c. dōs q h ē solū q̄3tū ad mo

dū significādi ī creaturis. nā in diuis nō ē omnīu magis cōe alio. Nō .n. differētia general' τ speciālis nōis nisi sola voce vt .s̄. dictū ē qōne de psona. ¶ Ad illud vero qd̄ querit cū hec noīa nō sunt expressa ī sacris eloquijs quō dicent ī diuis? Rñ. q₂ quedā noīa exprimunt̄ ſm vocē: quedaz ſm fidei rōnem. dicendū ergo q̄ quāuis ista nomina nō exprimant̄ voce: exprimunt tñ ī scripturis fidei rōne. Preterea sunt assūpta pp̄ hereticos ad explicandū fidei veritatē sicut dic̄ aug. de hoc noīe psona cū quesitū ē quid tres: dictuz est tres psone. nō vt illud diceret̄: ſʒ ne taceret̄. ¶ Ad vltimū dicēdū q̄ ī creaturis iueniunt̄ ista quatuor nōīa ſm differentiā vlis τ pticularis. Naz q̄ ē: dī vsia. qd̄ ē: dicit̄ vsiosis. τ hec duo sunt ex pte vlis vt humanitas dicit quo ē. hō q̄ ē. Ex pte pticularis dī qui ē. vt iste pronoīalit̄ sb̄a dicitur sicut ipostasis. τ quis ē: vt sor. dicit̄ noīalit̄ persona vel prosopon.

Mēbrum secunduz.

Onsequenter querit̄ de distinctione hoꝝ noīuz. Nā cū in deo nō dīat q̄ ē
e τ quo ē. nō videbit̄ differre vsiosis τ vsia. ¶ Itē cū in deo nihil sit ī potētia qd̄ nō sit ī actu: q₂ nihil īpfectū nihil īforme. differūt autē ipostasis τ psona. q₂ ipostasis dīc rem distinguibilē. i. entē in potētia ad distinctionē. psona vō dīc rē actu distīctā. ergo nō differret ipostasis τ psopon. vana ē igit̄ ista noīm multiplicatio in diuis. ¶ Item si dicat̄ sicut dixit ppositinus ignorās rōnem istoꝝ noīm. q̄ hoc vocabulum sb̄a equiuocū ē sicut ī alijs facultatibus didicim⁹ ad sb̄am subiectā: τ ad sb̄am subiecti. Substātia sb̄iecta ē ipz sb̄iectū vt sor. sb̄a subiecti ē substātial' eius pprietas. τ hec ē triplex. generalis: spālis: τ idiuidualis. generalis: vt pprietas qua sor. est substātia. spālis vt pprietas qua sor. ē hō. idiuidualis. vt pprietas qua sor. ē sor. que ficto noīe dr̄ socracitas. Et ad hec quatuor designāda grecus hʒ vocabula quatuor appropriata. vsia. vsiosis. ipostasis. psopon. vsia quasi gnālis sb̄a subiecti. vsiosis quasi spālis. psopon quasi īdiuidualis. ipostasis quasi substātia subiecta. Cōtra ī diuis sicut supra pbatū ē: nō ē forma nec gnālis nec spālis nec īdiuidualis. ergo vana est positio istoꝝ: cū idē sit significatū noīs generalis τ spāl. ¶ Itē si dicat̄ sicut dixerūt alij iuxta ītētionē boetij. q̄ ēēntia siue vsia ē forma inquātū facit simpliciter ēē. τ pp̄ hoc ēēntialit̄ vsia solū significat naturā nec nūquā trāsumit̄ ad significādū psonas Subsistētia siue vsiosis ē forma gnālis spālis inquātū fac̄ ēē. vt aīalitas que facit ēē aīal. humanitas q̄ facit ēē hoīez. subsistētia siue vsiosis dī esse ipz subiecti. put sua substātialis forma ē quid nō indigēs accidētib⁹ vt sītio hoc nomē subsistentia quādoqz p silitudinē trāslatū ē ad significādū ipsas psōas. vt dicat̄ pr̄ τ filius τ spūssanctus sunt tres sb̄sistētie: idest tres qui vē sunt nō indigētes aliqua alia re vt sint. Substātia siue ipostasis dī īdiuiduū primi pdicati siue sb̄a pria que dicit̄ ipostasis q̄ substat accidētibus eā īdiuiduātib⁹ siue discernētibus. hoc mō sūit aristo. hoc nomē sb̄a ī pricipio predicamētoꝝ vbi dic̄. sb̄a ē que pprie τ pricipalr̄ τ maxie dī. iō h̄ nomē ipostas apud grecos silitudinē trāslatū ē ad prēz τ filiū τ spūmsanctuz. τ nomē substāsia apud nos. q₂ sicut idiuiduū primi ppicamēti distictū ē suis accūtibus. ita pr̄ τ filius τ spūssanctus distincti sunt suis notōibus. τ iō dixerūt prēm τ filiuz τ spiritūsanctū tres ipostases. i. tres distinctas. τ latini dixerūt prēm τ filiū τ spūmsanctū tres ēē substātias ī eadē significatione prorsus q̄ greci accipiūt h̄ nomē ipostasis. ſʒ hec significatio nō ē vsitata mō. Persona vero siue psopon pprie dictus ē homo laruatus. qui representabat certos hoīes vt chremetē τ symonē. dicit̄ .n. psopō a pro qd̄ ē in: τ sopos qd̄ ē facies. q₂ in facie habebāt laruā. τ ex hoc solcuit ꝯsuetudo dicere: vt certi hoīes dicerent̄ psone. τ ex hac significatiōe trāslata sunt noīa p silitudinē ad prēm τ filiuz τ spiritūsanctū. q₂ sicut hoīes distincti sunt suis ppijs qualitatibus: ita pr̄ τ filius τ spūssanctus suis notōibus. ſm hāc trāslatiuā significationez psona idē ē q̄ ipostasis idest res disticta rōnalis. Sed ꝯtra h̄ obijcit̄. nā cū ipostasis sit idē quod substātia. si ꝯuenièter diceret̄ tres ipostases τ ꝯuenièter diceret̄ tres substāne. Ad qd̄ videt̄ facere hylarius quarto de trinitate tres substāne sunt pr̄ τ filius τ spūssanctus. Itē ad idē ē auctoritas ansel'. in monologion. substātia maxie dr̄ de idiuiduis que ī pluralitate ꝯsistunt. idiuidua autē maxie substāt accidētib⁹. Rñ. manifestū ē sūmā ēēntiā nō sumi pro substātia. τ iō dicim⁹ tres psonas siue substātias. Sʒ ꝯ aug. vij. de tri. tā substātia q̄ essentia vtrūqz ad se dī nō rlatiue. vñ h̄ ē deo esse qd̄ subsistere. sic̄ vna ēēntia catholice dī ñ tres: ita substātia dicet̄ ñ tres substāne. Ad hoc dixerūt qdā q̄ ēēntia significat ens nō ex se vel ex alio distictū vl' distiguibile. Substantia ens ex se nec distictū nec distiguibile sed ex alio distinguibile. Subsistētia vō siue ipostas ens ex se distiguibile ſʒ ñ distictū. Persōa vō significat ēs ex se distiguibile τ distictū. Rñ. ſm h̄ ipostas τ subsistētia differt a psōa alr̄ q̄ pri⁹ dictū .q₂ ipostas siue substātia dī vt ē potēs subsistere pprietati. psona vt ē actu sb̄stās. qualr̄ ī creaturis dīt dalbabile τ dealbatū. tñ ibi ē dr̄ia ſʒ rē. hic autē solū ſʒ rōnez ītelligētie. hinc ē q̄ nomē ēēntie nō numerat̄ nec recipit notōnalē distictionē. nec dicat̄ gnāns vl' genita vl' plēs ēēntie. nomē vō sb̄e ñ numerat̄ ſʒ ex adiūcta determiatōe suppōit psōaz ut dī

catur deus generās vel genitus. sȝ nunq̄ȝ tres dij sȝ vnus deꝰ. nomē vero ipostaſ numerat ⁊ recipit ꝑsonalē dterminatōēȝ. vñ dicunt tres ipostases ⁊ tres ꝑsone. ⁊ ipostaſ gn̄ās ⁊ ipostaſ genita. Siľr ⁊ ꝑsona: tn̄ isti vñ ꝓbant nō dicūt nisi ex vsu ecclē. ¶ Propterea dōm. ꝙ diuersitas istoꝝ noīuȝ ī diuis ɔtingit ex diuersa itelligētie rōe. cuȝ vero ɔsideramꝰ deū. aut cogitamꝰ diuinā eēntiā vt formā: aut ɔsideramꝰ vt hn̄tē illaȝ. p̄mo mō dicimus vsiā. Scđo mō distiguit. q2 aut hn̄s illā cogitaſ ſm idifferētiā per modū cōis siue vlis: ⁊ hoc mō dicimꝰ vsiosiȝ. aut ſm distictionē ⁊ ꝑ modū singularis vel incōicabilis: qđ ē duobus modis. aut cogitamꝰ distictū sȝ nō cū dterminata ꝓprietate: ⁊ hoc mō dicimꝰ ipostasiȝ. aut cū determīata ꝓprietate ⁊ ī rōali nā: ⁊ hoc mō dicimus ꝑsonā. Pmo mō significamꝰ q̄ ē: vt dītas. Secūdo mō significamꝰ qđ ē: vt dus. Tertio mō q ē: vt iste demōstrato pr̄e. Quarto qs ē: vt pr̄ ſm ꝙ accipiſ substātiue. ¶ Ad primū dōȝ. ꝙ lȝ ī deo idē sit ꝙ ē ⁊ quo ē nā: ⁊ res nature. aliqđ tn̄ pōt attribui vni ꝙ nō alteri. generare eim nō ɔueniet eēntie sȝ ɔueniat ei qđ ē. Qđ ē. n. significat eēntiā ꝑsonaľr. eēntia vero eēntialr. iō ꝙ ē ⁊ quo ē licet nō differāt in deo ſm rem tn̄ differūt ſm ratione in telligētie. ¶ Ad secūdū qđ obijciſ de hoc nomie ipostasis ꝙ supfluit: dicendū ꝙ in diuis licet non differāt eē ⁊ posse ſm rem: differūt tn̄ ſm rōnem itelligentie. Nomia aūt nō danſ solū ſm differentiaȝ rei sed ⁊ ſȝ differētiā intelligētie. sicut forma q̄ non pōt eē sine subiecto, habȝ tn̄ nomē significās illā sine subiecto. ⁊ pt̄ ð ea dari diffinitio sine subiecto: licet nō possit eē sine subiecto. vñ nō influit nomē ipostasis. ¶ Ad vltimū notādū. ꝙ suba dr̄ dupľr. vno mō a ꝓprietate substādi. alio mō ꝙ ē ens ꝑ se nō idigēs alio vt sit. Itē a ꝓprietate substādi dicit dupľr. vel eo ꝙ substet eēntie vt hō ē suba que substat hūanitati que ē eēntia qua hō ē hō. vel eo ꝙ substet eēntie vt accidēti vt iste hō dicit suba q2 substat eēntie siue hūanitati. ⁊ ēt q2 substat accidētibus que nō ē in alio repire. Substātia ergo cōis dicitur suba: eo ꝙ substat eēntie. suba p̄ia: eo ꝙ substat accidētibus. dicēdū ergo ꝙ ſm ꝙ nos mō vtimur nomie sube: nō dȝ dici tres sube. accipiſ. n. nūc ꝓ vsiosi. ꝓ re scȝ que est ens ꝑ se nō idigens alio vt sit. ⁊ sic solum dȝ dici vna suba. sȝ ſm aliū modū quo antiqtus accipiebatur posset: sed ꝓpter hereticos qui si dicerent tres sube: possent credē ꝙ dicēmus tres eēntias: nō dicit. sicut ī osee ondiſ. Nō vocabis me vltra baalim sȝ vocabis me vir meus. q̄uis idē dicat baalim qđ vir meus. sȝ ꝙ idolatre vtebanſ noīe baaliȝ noluit sic nōiari. siľr heretici cū dicebamꝰ tres substātias: credebāt nos dicere tres eēntias. vtebanſ. n. noīe substātie ꝓ eēntia: iō nō dicimus tres subas q̄uis sane posset dici. sȝ ꝑꝑ hereticos trāslatū ē nomen sube ad nomē ipostaſ. ⁊ ad hoc ē auctoritas aug. vij. ð trini. dicētis. hūana iopia loquēdi timuit dicere tres eēntias: ne itelligereſ ī illa sūma equalitate vlla diuersitas. Rursuȝ ñ eē tria quedā nō poterat dicere. pie. n. credēdū ē pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus. neqȝ eundē eē q pater ē. neqȝ spiritūsanctū eundē patrē eē vľ filiū. Quesierūt quid tria dicerent. ⁊ dixerūt substātias siue ꝑsonas qbus nominibus nō diuersitatē intelligi voluit: sȝ singularitatē voluit. vt nō solū ibi vnitas intelligaſ ex eo ꝙ dicit vna eēntia: sȝ trinitas eo qđ dicunſ tres substātie vel ꝑsone. Nā si hoc ē deo eē qđ subsistere: ita nō erūt dicēde tres substantie vt non dicitur tres essentie.

Membruȝ tertium.

Vltimo queriſ vtrū nomen subsistētie sit eēntiale vel ꝑsonale. Ad qđ sic. Ricar. de trini. Subsistētia ē incōicabilis existētia. tot eim sūt icōmunicabiles existētie: quot ꝓprietates. tot aūt sunt ꝓprietates: quot ꝑsone. ergo tot subsistētie quot ꝑsone. sȝ tres sūt ꝑsone: ergo tres subsistētie. ergo subsistētia ē ꝑsonale. ⁊ nō dicit eēntiaȝ. nullo. n. mō sunt tres eēntie. ¶ Itē hieronymꝰ ī expositiōe fidei catholice ad allipiuȝ ⁊ augusti. tres ꝑsonas vel vt greci exprimūt ipostases. i. subsistētias ɔfitemur. ergo subsistētia ideȝ ē qđ ipostaſ. ergo ē ꝑsonale.

Cōtra. boetius ī li. de duabus naturis ⁊ vna ꝑsona xp̄i. deus vsia ē ⁊ eēntia. Ipse. n. maxime ē a quo omniū eē ꝓficiscit. ē etiā vsiosis. idest subsistētia. subsistit eim nullo idigens. Vñ etiā dicimꝰ vnā esse vsiā vel vsiosim. idest eēntiā vel subsistētiaȝ deitatis: sed tres ipostases idest tres substantias. relinqtur igiſ ꝙ subsistētia ē eēntiale. ⁊ ꝙ incōuenieēter dicit tres subsistētie ī diuinis. ¶ Item sicut ibi dicit boetius. illud subsistit qđ accidētibus vt possit eē nō idiget. Vñ subsistētia dicit qđ nō idiget accidētibus vt sit. si ergo hoc diciſ de deo ſm eēntiā: ergo erit vna subsistētia nō tres. ¶ Itē cū substātia ſm boetiū sit idē qđ ipostasis. ⁊ cū greci ɔcedūt tres ipostases: subsistētia vero idē qđ vsioſ. grece aūt nō ɔcederet tres vsioses sȝ vnā tm̄. icōuenienterꝰ ergo latine dicūſ tres subsistētie in diuis: q̄ȝ tres sube. Rñ. ſm boetiū ī li. de duabꝰ naturis ꝙ quēadmodū itētio sube duobus mōis exponiſ. vna ē ꝑ negatōēȝ: vñ boetiꝰ. Suba dr̄ qm̄ ī nullo subiecto ē. hoc ē ꝙ ē ꝑ se: ad differētiā accidētis cuius eē ē iesse hoc ē eē ī subiecto. Alia ē ꝑ affirmatōēȝ. vñ boe. suba ē qm̄ subest ceteris. i. accidētibꝰ. Pmo mō itētio sube ɔuenit rei generibꝰ ⁊ spēbus q̄ diciſ ī logicis sube secūde. Scđo mō ɔuēit singlaribꝰ īdiuiduis q̄ dicunſ sube p̄me. ita ī diuinis itētio sube duobus mōis dicebaſ. vno mō eēntialr. ꝓ eēntia cōi ⁊ ſȝ hoc itētio sube eadē est que ē vsiosis. Alio mō

psonalr ꝓ re subsistēte ꝓprietatis: ⁊ hoc mō idez ē substātia ꝙ ipostasis. tñ ꝓpter hereticos ñ vti/mur hac significatōe substāne i diuis sicut dictuz ē. remanet ergo apud latinos itēno sbe sm ꝙ di/cit vsiosiz nō ipostasis ⁊ iō vna sba nō tres. Simi mō dicēdū ꝙ intētio subsistētie dr duob⁹ mōis. vno mō subsistētia dr sicut dicit boe. qñ nō idi/get accidētib⁹ vt sit: ⁊ hoc mō subsistētia dicitur ēentialiter: ⁊ vna subsistentia: ⁊ vna vsiosis. Alio mō subsistētia dr ab actu sbsistēdi. ⁊ hoc mō sub sistētia dr idē ꝙ ipostasis. vñ boe. itellectus vni/uersaliū rez ex pticularibus sūptus ē. Quo circa cū ipe substātie i vniuersalibus quidē sint: i pticu/laribus vero capiāt sbsistēcia i re: subsistētias pti culr substātes appellauerūt. Scōm hoc dicūtur tres subsistētie. i. tres ipostases. nihil. n. aliō dicit ipostasis ꝙ̃ res substās ꝓprietati. Alio ergo mo do nō vtimur illis q̄tuor noibus ꝙ̃ ipe boetij. in duobus. n. ē mutatio. q2 mō idē substātia dicit ⁊ vsiosis. ⁊ subsistētia ⁊ ipostasis. sꝫ sicut pri⁹ idez mō dicunt ēentia ⁊ vsia simulr psona ⁊ ꝓsopon.

¶ Ad vltimū dōm. ꝙ substātia q2 nomē ē primi pdicamēti hꝫ oppositionē imediatā cū relatōne. subsistētia vero nō ita imediate opponit. nō eniz opponit nisi q2 substantia ē: ⁊ iō plus accedit ad relatiuā pdicationē. ⁊ ita in diuis non dicit vna subsistētia sicut vna substātia: q2 plus accedit ad relatiuā pdicatōez subsistētia. ⁊ ꝓpter hoc in di/uinis nō dicit vna subsistētia sicut vna suba.

Questio. lviij. de hoc noie ipostasis.

Consequenter

querit de hoc noie ipostasis. a manifestiorib⁹ ad minus no in dꝫ eē īqsitiōis ordo magis aūt nobis manifestū ē nomen psone ꝙ̃ subsistētie: ⁊ subsistē tie qō ē latinū ꝙ̃ ipostasis qō ē grecū. Querit er go hoc mō. Primo an i diuinis debeat dici nomē ipostasis. Scdo qd dicat ipostasis. Tertio an vni uoce dicat. Quarto quo ꝯpet ad ēentiā q̄tū ad significationē. Quīto qualr q̄tū ad suppositio nē. Sexto q̄tū ad simplicitatē. Septimo q̄ritur de ꝯparatione ipostasis ad proprietatē.

Membrum primum.

Ad primū sic hiero. ad damasū papā. ab arrianoꝝ psule ipostaseon nouel/lū nā a me hoīe romano exigit tacea mus tres ipostases si placꝫ: hoc nomē eīm nō bone suspitiōis ē. cū i eodē verbo sensus dissentiūt. aut si rectū putatis tres ipostases cū in terptatōibus suis dbere nos dicere: nō negam⁹. sꝫ mihi credite venenū sub melle latet. ergo cum noīa ambigua ⁊ suspecta nō debēt dici i diuinis: hoc nomē ipostasis nō debeat ibi dici. ¶ Itē da mas. iij. li. ipostasim determinat subaz cū accidēti bus. ipostasis ergo ē suba cum accidēte. sꝫ in deo nullū ē accidēs sicut dicit aug. ergo i deo ñ ē ipo stasis. ¶ Si dicāt ꝙ in deo nullū ē accidēs: est in ibi aliqd p modū accidētis. Cōtra. oē accidens aduenies ē. ergo si nihil ē aduenies i deo nec rō aduenietis: ergo nec rō accidētis. ergo nō dr ali qd p modū accidētis. Cōtra. boetius ipostasis ē res subsistēs. sicut. n. eēntia ē quā res ē: ita ipo/stasis ē qua res subsistit. sꝫ subsistere ē in deo: er/go ipostasis ē in deo. Rñ. sm ꝙ dicit magr in sentē. xxvi. di. primi li. hiero. nō negat eē vtēduz noie ipostasis: sꝫ hēticos eos prauē vsos ondit. ꝯ quos cautela opus erat in distictione significa tōis. alioqn sibi ꝯdiceret: q2 ipe hiero. dicit. cla/mamus siqs tres ipostases ⁊ tres subsistētes pso nas nō ꝯfitet: anathema sit. si aūt ipostasiz vsiam intelligēs nō i tribus psonis vnā ipostasiz idicit alienus a xpo est ⁊c. ¶ Ad aliud dama. dicēdū ꝙ loquit de ipostasi ꝓprie sm ꝙ ē in creaturis. ⁊ illa dicit ꝓprie cum accidētibus proprijs. ⁊ hoc mō nō est in diuinis. imo ipostasis put ē i diuis ē res subsistēs cū ꝓprietate q̄ nullo mō dr accns. q2 nō est aduenies sed eterna ⁊ imutabilis.

Membrum secūdū.

Consequēter querit quid sit ipostasis sm ꝙ accipit i diuinis. ponit aūt hec ratio. ipostasis ē substātia cū ꝓprieta/te. ergo hoc nomē substātia aūt dicit sbi eēntiā siue quo est aut qō ē: aut dicit idē quod ipostasis. Si aūt dicit quo ē vel qō est vt si addat ꝓprietate faciat ipostasiz: obijcit sic. Una ē sub stātia patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. adueniat ergo p intelligētiā paternitas substātie: ergo iesset pater/nitas substātie vt fiat ipostasis patris. simulr filia/tio addat ad hoc vt fiat ipostasis filij ergo eadē substātia ē sub oppositis relatōibus qō ē ipossi/bile itelligere. Si aūt sumit ibi substātia p iposta si: ergo idē notificat p seipm. ⁊ sic erit abire in isi nitū. Cōtra. damas. substātia ē qō cōe ē: iposta sis vero indiuiduū. ergo substātia sm ꝙ ponit in ratōe ipostasis dicit substātiā ꝯmunē q̄ dicit quo ē vel qō ē. Sol. dicēdū ꝙ hec ꝓpositio iposta sis ē suba cum ꝓprietate. valet tantū q̄tū hec ipostasis ē res subsistēs cū ꝓprietate. Unde sub/stātia accipit ibi ꝓ re nature. vnde ipostasis h̄ di cit res nature subsistēs. Dñ ipostasis sub ꝓprieta te nō dico substās q2 substare ꝓprie nō dicit i di uinis. q2 sicut vult augu. nō ē ꝓprie substare nisi vbi ē subiectū ⁊ accidēs. sꝫ subsistere ꝓprie ē re/spectu ꝓprietatis: hec aūt res nature nō determi nat ipm quo ē vel ipm qō ē. vñ substātia nō dicit

ibi ſm ꝙ dr̃ quo ē vel qđ ē. imo accipit ibi ſuba ſm ꝙ dicit q̄ ē ſm ꝙ accipit i rõne perſone cuȝ dr̃ pſona ē ſuba idiuidua rõalis nãe. ⁊ per ipſaȝ bñ notificat̃ ipoſtaſ: qm̃ i itellectu ipoſtaſ ñ ſolũ dȝ cadere qd reſpectiuũ: imo ẽt qd abſolutũ. aliũ ñ haberet itellectus ſup qđ qeſcet itelligẽdo ipoſtaſim. iõ opȝ ibi ponẽ qd abſolutũ. ⁊ hoc ē res nãe. hec ãt res nãe dr̃ hec ſuba. ipoſtaſ aũt dicit illã rẽ nãe cũ ꝓprietate: ⁊ ita cum reſpectu. Et ſi querit̃ aut res illa ē ſuba aut ipoſtaſ. dõm ꝙ i re hec oĩa ſũt vnũ: tñ ꝗtũ ad notificationẽ ñ ē bõa queſtio. qꝛ lȝ idem ſit in re: tñ alio ⁊ alio mõ dicat̃ per iſta. ⁊ ſic põt notificari ipoſtaſ per illã rẽ nature tanq̄ per illud qđ [illegible] in ſuo intellectu.

Membꝛuȝ tertium.

Onſequẽter q̄rit̃ cũ dr̃ pr̄ ē ipoſtaſ ⁊
c filius ipoſtaſ. vtrũ dicat̃ ipoſtaſ vniuoce. Vĩ cũ nihil ſit cõe prĩ ⁊ filio niſi eſſentia. cũ aũt dicit̃ pater ē ipoſtaſ: filius ē ipoſtaſis: relinquit̃ ꝙ nõ p̄dicat̃ cõe in ratiõe eiuſdẽ ſubſtãtie. ergo equiuoce. ¶ Item ſi dicat̃ ſicut ſupra dictũ eſt queſtiõe de pſona. ꝙ cũ dicit̃ pater ē ipoſtaſis ⁊ filius ē ipoſtaſ: ꝙ p̄dicatur cõe reſpectu vel habitudine: qꝛ ꝑ hoc ſignificat̃ ꝙ ſũt ſuppoſita ẽentie pr̄ ⁊ filius. Cõtra. nullus ē medius reſpẽs prĩs vel filij ad ẽentiam. qꝛ pr̄ ſeipo ē ẽentia ſilr̃ filius: ergo equiuoce dicetur.

Cõtra. aug. vij. de tri. ideo pr̄ ē ꝑſona filius ē pſona: qꝛ cõe ē illis [illegible] qđ ē pſona. ergo perſona vniuoce dr̃. Si ergo eodẽ mõ dr̃ ipoſtaſ ⁊ pſona. ipoſtaſ vniuoce diceret: cũ ñ ſit ibi cõitas ſȝ nomĩe tñ ſȝ. ẽt ſm rẽ. Rñ. ſicut ſupra dictũ ē. i deo ē duplex cõitas. ſ. ẽentialis ⁊ hitudinalis. pͥa ē ex relatiõe ſuppoſitoꝝ ad ẽentiã. Scđa ad ipoſtaſim ſiue ad pſonã. dõm ergo ꝙ ipoſtaſ nõ dr̃ vniuoce de pſonis. ſ. vniuocatiõe que dr̃ cõitas ẽentie: tñ dr̃ vniuoce vniuocatiõe q̄ dr̃ cõitas habitudĩs. vñ ꝓprie loquẽdo ñ dr̃ nec vniuoce nec equoce. dr̃ tñ quodã mõ vniuoce. ſ. ſm ꝙ vniuocatio dr̃ vniformi[illegible] cõitas habitudĩs. ¶ Ad illud ergo qđ querit̃ an ipoſtaſ dicat̃ vniuoce vl̕ equoce. dõm ꝙ [illegible] ē ſufficiens diuiſio. Cũ. n. dr̃ ſuba ē ens vl̕ quãtitas ē ens. vel ſuba ē vlẽ vel petrus indiuiduũ vel paulus: in nulla iſtaꝝ ē p̄dicatio vniuoca. qꝛ nec p̄dicat̃ vnũ natura ⁊ ita ñ vniuocũ. nec diuerſa natura p̄dicant̃ ⁊ ita nec equocũ. ſȝ idipm ē in ſuppoſito ⁊ appoſito aliter dſignatũ. vtrobiqȝ. n. deſignat̃ qs. ſȝ cũ dr̃ pr̄: deſignat̃ i reſpectu i aliũ. cũ aũt dr̃ ipoſtaſ: deſignat̃ in reſpectu ad ꝓprietatẽ vel ẽentiã. ſũt. n. tres ipoſtaſes vnius ẽentie. ¶ Ad ſcđm qđ q̄rit de reſpectu q̄ eſt i hoc noĩe ipoſtaſ. Rñ. ꝙ lȝ ex ꝑte rei nõ ſit medius reſpectus inter patrẽ ⁊ diuinã ẽentiam. imo ſeipo pater eſt diuina ẽentia: tñ cũ iſta ꝯprehendunt̃ i intellectu hũano. ꝯp̄hẽdit̃ pr̄ ſub q̄dã reſpectu ad ẽentiam ⁊ ẽentia ſub quodaȝ reſpẽtu ad patrẽ. cũ dicit̃ pr̄ ē ipoſtaſ ẽentie: ⁊ cũ dr̃ ẽentia cõe ē patri ⁊ filio ⁊ ſpirituiſancto.

Membꝛũ quartuȝ.

Onſequẽter querit̃ de ꝯparatiõe ipo
c ſtaſis ad ẽentiã ꝗtuȝ ad ſignificatõ eȝ. vtrũ ſignificet eſſentiã aliquo addito. Ad qđ ſic dama. ipoſtaſ ē ſuba cũ caracteriſticis idiomatibus. ergo nomĩe ſuo addit ſup intentõem ſube vel ẽentie. ¶ Itẽ dama. dicit. ꝙ in diuis cõe ē ſuba: ꝑticulare vero ipoſtaſ. licȝ ꝑticulare ſup cõe addit aliqd. ¶ Itẽ boe. ſube cũ ſubſtant i ꝑticularibus ipoſtaſes dicunt̃. ¶ Item ſicut i intellectu pſone ē intellectus ipoſtaſ: tamẽ aliquo addito ſic ponit̃ in intellectu ipoſtaſ itellectus ẽentie ſȝ nõ p̄ciſe. qꝛ ſi p̄ciſe: tũc idẽ vtriqȝ ꝯueniret ergo aliquo addito: ergo ipoſtaſis addit ad ẽentiã. Contra. in diuis ſicut ẽentia vna ē in tribus pſonis: ita ⁊ ſuba vna nõ multiplicata. vñ addas ꝓprietates: ipe ꝓprietates ñ multiplicant ſubam. ſi ergo ipoſtaſ dicit diſtinguibile. ⁊ ẽt diſtinctũ qꝛ tres ſũt ipoſtaſes: ergo neutruȝ illoꝝ ē alteꝝ cũ additiõe. qꝛ ſi ſic poneret vnũ alterũ in rectitudĩe: tũc ſuba adueniẽte ꝓprietate multiplicaret̃ ⁊ ipa multiplicata eẽt ipoſtaſ. ſicut pȝ de hoĩe qui addit vltra aĩal ⁊ ponit illud in rectitudine. Unde multiplicato hoĩe multiplicatur aĩal. qđ cũ ſit incõueniens: ergo ipoſtaſis nõ eſt ſuba cũ additiõe ꝑut ſuba idẽ dicit qđ ẽentia: lȝ dicamus tres ipoſtaſes eẽ vnius ſube vel ẽentie. ¶ Item boe. pſona ē ſuba indiuidua rõnalis nature. ⁊ hoc male diceret̃ ſi ipoſtaſ idem eẽt quod natura. vel ſi eẽt natura aliquo addito: tunc eniȝ natura deberet poni in diffinitiõe pſone in rectitudine. Preterea ñ ē ita in creatura. qꝛ ipoſtaſis i creatura nõ dicit idẽ qđ ẽentia aliquo addito. vt iſte ē hõ: iſte dicit ipoſtaſim: hõ ẽentiam. ſiqs aũt reſoluat ſignatũ ꝑ hoc nomẽ iſte: reſoluet in materiã ⁊ formã vt in aĩam ⁊ corpus. ſignatuȝ hoĩs in genus ⁊ drĩam: dicẽdo hõ eſt aĩal rationale. Cũ ergo alia ſint principia huius ⁊ illius. manifeſtũ ē. ꝙ ipoſtaſis ñ dicit ẽentiã aliquo addito. Preterea ipoſtaſis in natura eſt ꝑticulare: ẽentia aũt cõe. Iſtud aũt additũ aut ē cõe aut ꝑticulare. ſi cõe: ſed cõe ꝯmuni additũ facit cõe ⁊ nõ oĩno ꝑticulare. ⁊ ſic ipoſtaſ ñ eẽt ꝑticulare. ſi vero illud additũ ſit particulare: cũ ꝑticulare dicat ipoſtaſim. aut eandẽ ipoſtaſim: aut nõ. ſi eiuſdem eſſentie: ergo erit idẽ in rõne ſui. ſi alterius: erit in infinitũ abire. eodẽ mõ in diuis cuȝ ẽentia ſimplex ſit ⁊ ipoſtaſ. Solutio. cũ queritur an ipoſtaſis addat aliqd ad ſubam. aut ſumit̃ ſuba pro re ſubſiſtẽte. ⁊ ſic addit ei hoc ꝙ dico incõicabile. aut accipit̃ ſuba pro ẽentia: ⁊ ſic oblique venit in rõne ipoſtaſ ſicut ẽentia. qꝛ ipoſtaſis eſt

res incōicabilis subsistēs diuine essentie. iō cadit ibi i obliquo. qꝛ si cadēt ibi in recto: ad multipli catōez ipostasꝭ sequeretꝭ multiplicatio essentie vꝭ ſbēt: ꝛ ita ñ addit aliqd i rectitudine. addit tñ in hꝰ ꝙ sūba vel essentia cadit oblique i eius diffinitō nez. ¶ Ad duo obiecta ▮▮ solutō p pdicta supius questiōe de psona. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ ipostasꝭ ñ supponit essentiā aliquo addito. sꝫ oblique ca dit essentia i rōne ipostaseos sicꝫ dictū est. ꝛ sicut pꝫ ex diffinitōe quā ponit boe. ꝛ hꝰ idē vocatꝭ ibi nā qꝺ eētie. nec ē sile ꝺ psona respcu ipostaseos ꝛ ipostasi respectu eētie. qꝺ ex eoꝝ diffinitōibꝰ pꝫ. psona. n. ē ipostasꝭ distincta ꝓprietate. ipostasꝭ vero ē res subitās siue subsistēs ꝓprietati.

Membrū quintū.

Consequēter queritꝭ de ꝯparatiōe ipo stasis ad eētiā ꝗtū ad suppositiōem. ꝗuis istud posset solui ex qōne supio ri de suppositiōe psone: tñ ad maiorez intelligētiā repetendo aliq pdicta addimus alia. Queritꝭ igitꝭ cū supposita psona supponatꝭ iposta sis. an supposita ipostasi supponatꝭ eētia. Ad qꝺ sic. in rebus creatis ita ē. ꝙ cū vnū attribuitꝭ alte ri ꝛ ñ accidēs: supposito vno supponitꝭ reliquū: sꝫ ñ dicitꝭ ꝑm accidēs psona diuina ē eētia: p illā regulā boetij. in simplicitate nō differt quod ē ꝛ quo ē. siue qui ē ꝛ qꝺ ē. Cuꝫ ergo ipostasꝭ dicat q ē: ꝛ eētia quo ē nō differt ipostasꝭ ab eētia. ergo supposita persona supponitur deus siue eētia. ¶ Preterea i qbus ē oīmoda indiffa ꝑm subaz. supposito vno supponitꝭ alteꝝ. sꝫ oīmoda indiffa ē ipostasꝭ ꝛ eētie: ergo primū. Cōtra. ipostasꝭ distinguitꝭ. eētia nō: ergo supposito vno nō sup ponitꝭ alteꝝ. ¶ Iteꝫ hec dicuntꝭ de creaturis ꝛ de creatore. vñ aug. vij. de tri. dicit hec eē noīa gnā lia. sꝫ in creaturis sic ē ꝙ supposita ipostasi non supponitꝭ eētia. ē. n. de psona hoīs dicere ꝙ est aial rōnale: de eētia nō. Et de ipostasi hoīs ꝙ ē indiuiduū: de eētia ꝙ ē vle. sic ergo erit i diuis. ¶ Itē ipostasꝭ gignit vel gignitꝭ vel ꝓcedit. essen tia ñ: ergo supposita ipostasi ñ supponitꝭ eētia.

Ad hoc dōm. ꝙ supposita ipostasi nō suppo nitꝭ eētia. lꝫ quidā antiquoꝝ ita dicerēt. hec eniꝫ fuit heresis reprobata in ꝯcilio lateranē. propter ioachim. ꝯcessit eniꝫ ꝙ eētia generatꝭ. Ratio āt hec ē. qꝛ aliqd vꝭ supponi altero supposito: qñ ipm ē in ratione eius ꝑm rectitudinē. vt supposi to hoīe: supponitꝭ aial. ꝛ supposito petro suppo nitꝭ aial ꝛ homo. ꝛ iō qꝛ ipostasꝭ ē ꝑꝫ rectitudinē in psona: iō supposita psona supponitꝭ ipostasis. eētia aūt nō ē in rōne ipostaseos vel persone in rectitudine: sꝫ oblique. ꝛ ideo ▮ vnū ñ supponitꝭ alteꝝ. Similiter supposita notione nō supponitꝭ psona. ꝛ qualiter hoc sit postea dicetꝭ. Si āt co artemus oīo intētōez eius qꝺ ē supponi. illud vꝭ supponi supposito altero: qñ quicqd attribuitꝭ vni ꝛ alteri. ideo dixerūt quidā antiqui. ꝙ lꝫ pꝰ sona siue ipostasꝭ eētia eē: tñ qꝛ tñ persona gene rat. eētia nō. ideo psona supposita nō supponi tur eētia. Ista aūt nomia generalia sūt in crea tore ꝛ creatura. in creatura aūt differt qꝺ est ꝛ quo ē. quo ē aūt ē eētia. qꝺ ē substātia. vbi nō ē hō sua humanitas. eodē mō ▮ creatura differt quis ē siue qui ē ꝛ qꝺ ē. vnde nō ē homo iste sua humanitas. cū aūt in omni simplici sūt idem qꝺ ē ꝛ quo ē. siue quo ē ꝛ quis est. ꝛ nō differunt ni hilominus tñ modus significādi ē differēs. ꝛ iō quantū ē de se. supposita psona vel ipostasi non supponitꝭ eētia. sꝫ distinguitꝭ quadā rōne intelli gētie. Nec sequitꝭ si hoc ē idē illi. ꝙ hoc supposi to supponitꝭ illud. Nō enim psona ē ideꝫ ꝙ eētia in diuis. hoc ē. qꝛ i diuinis vbi ē sūma simpli citas. nō qꝛ psona. nō qꝛ eētia. tunc eniꝫ teneret i creaturis i quibus ꝛ illa reperiuntꝭ. Nec si om nino ē indifferētia ꝑm rem: sequitꝭ ꝙ vno suppo sito supponatꝭ reliquū. sed si ē indifferētia ꝑm ra tionē intelligētie. tūc supposito vno supponitꝭ al teꝝ. Est aūt differēs ratio intelligētie in hoc no mine psona siue ipostasis. ꝛ i hoc nomine essen tia. sicut i creaturis ē videre. ꝛ ideo ñ sequitꝭ per sona vel gignit vel gignitꝭ vel ꝓcedit: eētia nō: ergo ē eētia psona: qꝛ altera ē rō intelligētie in hoc nomine psona ꝛ hoc nomine eētia.

Membrū sextuꝫ.

Consequēter queritꝭ de ꝯparatōe ipo stasis ad eētiā ꝗtū ad simplicitatem. Queritꝭ ergo an maior sit simplicitas eētie ꝗ ipostasꝭ vel ecōuerso. Oñditꝭ aūt ꝙ maior sit simplicitas eētie qꝛ in rōne ipo stasis venit itellectus eētie ñ ecōuerso. ergo sim plicius vꝭ dici eētia ꝗ ipostasꝭ. Cōtra. eētia ē cōis tribus ipostasibus. ipostasꝭ āt. ñ ē cōis alij ipostasi siue cōicabilis ab alia. sicut ergo maior ē vnitas indiuidui ꝗ vniuersalis: ita vꝭ p simile maior vnitas ipostasꝭ ꝗ eētie. ¶ Itē vbi ē eadē entitas ibi ē eadē vnitas. sꝫ eadeꝫ ē entitas eētie ꝛ ipostasꝭ: ergo ꝛ eadē vnitas. Rñ. cum eque simplicia dicuntꝭ i deo natura ꝛ res nature. ꝛ si ne aliqua additiōe vnius ad alteꝝ i rei: tñ intelli gēdo aliter ē quia ꝯpositiꝰ itelligit itellectus nr̄ ipam ipostasim ꝗ eētiā. Et si obijcitꝭ ꝙ si huic itellectui nihil rñdet falsus ē: dōm ꝙ nihil ei rñ det in re qꝺ sic magis intelligit ipostasim ꝗ eē tiā: sꝫ huius ▮▮ ē defectus suus. Vñ ñ ita itelligit qꝛ ita sit in re: sꝫ qꝛ defectibilis ē ꝛ ꝯpositus. nec pōt itelligere siue accipe sicut ē in re. vñ ▮ defectus suus ē eā huiusmodi: ꝛ ñ alia differētia vel addi tio que possit poni ex parte rei: intellectus enim capit ꝑm suā possibilitatē ꝛ imperfectōem: ꝛ nō ꝑm possibilitatem rei quam capit. Unde ex parꝭ

te. plus itellectus apprehendentis venit istud in nõ ex pte rei. et ex hoc ẽ qḋ dicimus q̄ nomẽ ipostasis magis cõst spõitũ q̄ nomen essentie. q̄ .s. plus itelligendo ei attribuiť. nõ tñ ipa est res magis cõposita. imo equaliť simplex. q̄ oĩo est eadem. ¶ Ad secũdũ dicendũ. q̄ ꝺm rez vnitas essentie et vnitas ipostasis nõ discernunť. q̄ hec vnitas ẽ illa. nec cõpositior ẽ hec illa. tñ ꝺm nõis rõnem que puenit ex pte nr̄i itellectus discernunť. Si ergo loquamur de vnitate nõis quãtũ ad diffinitionẽ. amplior ẽ vnitas i hoc nõie eẽntia q̄ i hoc nomine ipostasis. q̄ ipostasis põit rẽ subsistentez i rectitudine: eẽntia i obliquitate. si vo loquamur de nõis vnitate quãtũ ad ppꝛietatẽ significandi: amplior ẽ vnitas i nõie ipostasis quãtũ ad significãdi ppꝛietatẽ q̄ significat rẽ cũ ppꝛietate icõicabili: q̄ i nõie eẽntie q̄ significat rez in nomine cõi et sic pꝫ respõsio ad obiecta.

Membrum septimuz

Deinde querit de pparatione ipostasis ad ppꝛietatẽ. vtrũ vna ipostasis subest tribus ppꝛietatibus vel tres ipostases solũ. q̄ tres ppꝛietates. Ad qḋ sic. maior ẽ simplicitas i eẽ diuio q̄ in aliquo eẽ creato Sꝫ videmus i igne q̄ ibi ẽ forma ignis et calor et splẽdor. et lꝫ hec tria sunt ibi: nõ tñ sunt ibi plures ipostases sꝫ vna sub tribus ppꝛietatibus. ergo multomagis i diuino eẽ erit vna ipostasis sub tribus ppꝛietatibus et nõ erit ibi numerus ipostasum. ¶ Itẽ in diuis inuenimus aliquid qḋ nec ẽ distiguibile nec distictũ et hoc ẽ eẽntia. Itẽ inuenimus distinguibile et distictũ: et huiusmõi ẽ psõa. Inter aũt h duo extrema itercidũt ꝺm rõnem intelligẽtie duo media. s. suba et ipostasis sicut iter quo ẽ et quis ẽ itercidũt qḋ ẽ et qui ẽ. eẽntia aũt dicit quo ẽ. suba qḋ ẽ. ipostasis q̄ ẽ. psõa quis est. ipostasis ergo ẽ mediũ illoꝝ quãtũ nõ distiguit et nõ distinguit: ergo neutrũ ẽ illoꝝ de se. ergo nõ ẽ distincta. sed qḋ nõ ẽ distinctũ nõ cadit sub numero. et qḋ tale ẽ nõ ẽ numerabile: ergo ipostasis nõ ẽ numerabilis sicut nec eẽntia. ¶ Itẽ suba i diuis dr̄ idẽ qḋ eẽntia. sꝫ eẽntia nõ multiplicať: ergo nec suba. si ergo idẽ ẽ apud grecos ipostasis qḋ suba apud nos. ergo nõ numerať nec multiplicatur ipostasis sicut nec suba. ¶ Itẽ boetius de tri. sba ptinet vnitatẽ: relatio multiplicat trinitatem. auferať ergo relatio ab intellectu nõ remanebit nisi sba que ptinet vnitatẽ: auferť ergo multiplicatio. sꝫ dicit dama. q̄ ipostasis ẽ sub ppꝛietatib⁹ sic ergo eadẽ ẽ sba i tribus q̄ñ vt dicit dama. sba ẽ cõe. et tale cõe cui insunt ppꝛietates. ita erit eadẽ ipostasis sub hac ppꝛietate et illa. non ẽ ergo numerus ipostasum i diuis sꝫ vna sub distinctis ppꝛietatibus. ¶ Itẽ si eẽnt plures i se: abstractis relationibus id rõ nõ multiplicaret trinitatẽ sicut dicit boetius. Cõtra cõis animi cõceptio ẽ q̄ opposite relatiões nõ pñt simul iesse vni sbiecto. Sꝫ pr̄nitas et filiatio q̄ sunt oppõite relationes: et respiciẽtes seinuicẽ nõ pñt inesse vni et eidez rei subsistẽti sꝫ differẽtibus. sꝫ res subsistẽtes illis ppꝛietatibus vel relationibus differẽtibus i diuis necesse ẽ ibi ponere differẽtes ipostases. et hoc ẽ qḋ vult dicere dama. q̄ i ipostaticis ppꝛietatibus differũt adinicẽ sãcte trinitatis ipostases. Et vult oñdere q̄ nõ ẽ simile de igne et de deo. q̄ñ i deo quelibꝫ ipostasis ẽ pfecta ipostasis i se. Sꝫ n illius ẽ pfecta ipostasis que nõ ẽ pr̄ et spũssanctus simpliciť. sꝫ i igne ñ sic. nõ. n. lumẽ hꝫ ppꝛiã ipostasim pter ignẽ siue pter illã que ignis ẽ. siue pter formã sbstãtialẽ ignis. idq̄ ñ oꝫ si i igne hoc nõ distinguat tres ipostases: q̄ siĺr in diuis ñ sint tres ipostases. Nõ pcedẽdũ ẽ. s. q̄ ppꝛietates siue relationes in diuis exigũt differẽtes ipostases. ¶ Ad primũ ergo dicẽdũ. q̄ nõ ẽ siĺe de igne quoniam secus est vbi sunt proprietates incompossibiles. et vbi sunt compossibiles. quoniam vbi sunt incõpossibiles: requirunt diuersas ipostases: sicut albũ et nigrũ. in creaturis sunt forme incõpossibiles: iõ requirunt diuersa subiecta. q̄ ergo ppꝛietates vel relationes i deo sunt distincte et incõpossibiles. s. pr̄nitas et filiatio et pcessio iõ distinctas habent ipostases. sꝫ in igne forme ille que sunt lumẽ calor et splẽdor: cõpossibiles sunt oĩo. vñ ẽt siĺ sunt. nec vna aliꝫ repugnat: et iõ nõ exigũt diuersas ipostases. Ad illud ẽt habes manifestã declaratiõez qõne de numero psonaruz. ¶ Ad illud qḋ obijciť de illis duob⁹ medijs que sunt sba et ipostasis. dicẽdũ q̄ verũ ẽ q̄ hec duo sunt media inť illa duo ꝺm rõnez intelligẽtie. sꝫ ñ ꝺm rẽ. veritũ ita se habet. q̄ vnũ magis tenet se cũ vno extremoꝝ. et reliquũ cũ reliquo. q̄ sba apud nos tꝫ se magis cũ eẽntia: ipostasis vo tꝫ se magis cũ psona. vñ nõ sunt media pp hoc q̄ differẽter pticipẽt nãz extremoꝝ. inuno sba tꝫ se cũ ipa eẽntia et dr̄ eẽ vna sicut et eẽntia. Siĺr cũ dicimus tres psonas: ita dicimus tres ipostases. differunt tñ. i h q̄ ipostasis dicit distinctũ: sꝫ nõ hꝫ in suo nõie vñ distinguiť: sꝫ dicit respectũ ad distinguentẽ. ipostasis. n. dicit rẽ subsistẽtẽ respectu ppꝛietatis. nõ hꝫ ergo in suo nomine proprietatẽ distinguẽtẽ: sꝫ dicit respectũ ad illã. psona autem est ipostasis proprietate distincta. vnde in hoc addit quantum ad rationem itelligentie nomen persone respectu nominis ipostasis. quia persona dicit distinctum. et iterum habet in suo intellectu et de suo nomine proprietatem distinguentem. nihilominus tamen distinctum est ipostasis actu sicut persona. sed non habet de suo intellectu proprietatem distinguẽtem. Unde quia ipostasis dicit respectũ ad illã. et ẽt dicit distinctũ. iõ dr̄ q̄ magis tenet se ex parte persone quantum

ergo ad aliquid dicunt͛ eē media͛ sb͞a ⁊ ipostasis
qd̾ pꝫ sic. eēntia i diuis suo noīe dicit quo ē: suba
vo qd̾ ē. vn̄ suo noīe sb͞a plus ꝓpinquat ad ꝑso
nā q̄ꝫ eēntia. tn̄ sic ē ibi vnū quo eēita ē ibi vnum
qd̾ ē. qd̾ ē. n. plus tenet se ex pte quo [illegible] quātū ad
vnitatē vel multiplicationē: q̄ꝫ ex pte qui ē vl' qs
Itē ipostasis dicit i diuis qui ē. ꝑsona aūt dicͣ qs
ē. In h̾ autē abundat quis ē q2 quis ē dicͣ hn̄tē
actu ꝓprietatē. qui ē aūt dicit rē subsistentē hn̄tē
respectū ad illā. tn̄ sicut quis ē pr̄ nō ē persōa q
est filius siue ꝑsona que ē pr̄ non ē ꝑsona que ē fi
lius: ita q ē pr̄ non ē qui est filius. nec ipostasis q̄
est pr̄ ē ipostasis que ē filius. sicut ergo qd̾ ē ⁊ q
est sunt media iter quo ē ⁊ quis ēita sb͞a ⁊ ipo
stasis sunt media iter eēntiā ⁊ ꝑsonā. ⁊ sicut qd̾ ē
magis ꝓpinquat ipi quo ē ⁊ ipi imediatius rn̄
det q̄ꝫ ipi quis ē. ⁊ qui ē magis se tꝫ ex pte. quis [illegible]
q2 sine medio itelligēdi q̄ꝫ qd̾ ēita sb͞a plus se tꝫ
ex pte ipostasis q̄ꝫ ex pte ꝑsone. nec tn̄ sb͞a ita ap
propinquat ipostasi sicut ipostasis ꝑsōe: nec ipo
stasis ita appropinquat sb͞e sicut sb͞a eēntie. Un̄
sb͞a ꝓprie appropinquat vnitati eēntie: ipostasis
distinctiōi ꝑsone. vn̄ sicut eēntia nō ē multiplica
bilis nec sb͞a: ⁊ sicut ꝑsone ē multiplicabilis ita ⁊
ipostasis. In h̾ tn̄ differūt. q vnū hꝫ in se ꝓprie
tatē distinguētē alterū nō: sꝫ hꝫ respectū ad illaꝫ.
Ad scd̾ꝫ pꝫ solutio ex p̄dictis. ¶ Ad vltimū dicē
dum. q p illud v͛bū boetij nō itelligit͛ q i deo nō
sit distinctio nisi relationū. imo ē ibi distinctio re
rū subsistētiū. s. hoc mō. q hec res subsistēs non
ē illa. veruītn̄ relatio manifestat distinctionē i diui
nis. ⁊ respc̄tu diuersarū ꝓprietatū sūt plures res
subsistētes. nō q n̄ sint pl'es solū p illas. imo etiā
seipis sꝫ respectu illarū nō respectu eēntie q2 ipo
stasis dicͣ respectū ad ꝓprietatē sicut dictū est. vn̄
remota p itellectū ꝓprietate ꝑsonali: ē intelligere
ipostasim q2 ad h̾ ē itelligere rē subsistētē hn̄tē re
spectū ad ꝓprietatē. i. lꝫ tollat͛ ꝓprietas p intelle
ctū nō tn̄ i re pōt tolli. vn̄ adhuc ē intelligere res
distinctas actu: sꝫ nō p ꝓprietates ꝑsonales sꝫ se
ipis. Un̄ boetius. ꝓprietates sunt ipe ꝑsone. ipe ꝑ
sone sunt ipa eēntia. numera ergo si potes. aut si
ne sb͞a ꝑsonas que ipe sunt: aut sine ꝓprietatibus
ꝑsonas que ipe sūt. Et ē exēplū. petrus ⁊ paulus
sunt duo hoīes: vnus pr̄ alius filius. distinguit͛ er
go relatione ⁊ ipostasi abstracte p intellectū pn̄i
tatē ⁊ filiationē. nihilominus remaneāt due ipo
stases: imo ēt due sb͞e idiuidue. Un̄ nō tn̄ dicunt͛
due res subsistētes relationibus: sꝫ ēt duo hoīes.
In diuis silr̄ oblatis p intellectū ꝓprietatibus re
manēt due ipostases siue due res subsistētes. non
tn̄ due sb͞e sicut i creatura. ⁊ i h̾ ē dissimilitudo. ⁊
hoc ē: q2 i diuis ꝓpter vnitatē eēntie vna ipostas͛
ē [illegible] altera ⁊ ecōuerso. ⁊ [illegible] lꝫ sint due ipostases
nō tn̄ due sb͞e. i. eēntie. Un̄ dama. diuie ipostases i
seipis sunt vt nō multitudinē deoꝝ dicamus. s̄m

q dr̄ in euangelio. Ego i pr̄e ⁊ pr̄ i me ē. In ipo
stasibus vo humanis nō sic ē. imo differūt plīma
differētia separatiua. vn̄ nō tn̄ dicunt͛ ipostases: i
mo ēt diuerse sb͞e. sic igit͛ vt n̄ sit vna ipostasis di
uinis sub tribus relationib' vel ꝓprietatibus sic
ponebat manicheus q vna erat persōa pr̄is ⁊ fi
lij ⁊ spūssancti. que qn̄ volebat erat pr̄: qn̄ vole
bat erat spūssanctus: qn̄ volebat filius. imo sicut
sunt distincte ꝓprietates ⁊ differētes: ita sunt pl'es
hn̄tes illas qui dicunt͛ plures res subsistentes. vt
hn̄s hāc ꝓprietatē: nō sic hn̄s illā qui itelligit͛ si
ne illis. ¶ Ad [illegible] sunt rōnes. pria ē talis. generatio
in diuis dr̄ p trāslationē. sꝫ generatio mot' ē: mo
tus aūt nō ē in ad aliquid s̄m q sic ē: imo ꝯsequi
tur relatio ad illud q ē terminus motus. vn̄ ali
quo facto sit ꝯsequēter ad aliquid: ⁊ corrupto si
mil'r desinit eē ad aliquid. ergo i rōne oꝫ itellige
re qui ē pricipiū motus ⁊ qui ē terminus motus
ergo pret͛ illā relationē qua [illegible] pr̄ ⁊ qua ē fili': oꝫ
intelligere hūc ⁊ hūc. Preterea oē relatiuū ali
quid ē extra hoc qd̾ dr̄ relatiue. vt nūmus ⁊ ar
ra. Si ergo pr̄ dr̄ relatiue: preter relationē ē ali
quid. ergo p̄ter relationē ē aliquis pr̄ ⁊ nō i vno
⁊ eodeꝫ est paternitas ⁊ filiatio ⁊ ꝓcessio: ergo
erunt ibi tres aliqui exceptis relationibus. ergo
tres distincti erūt p̄ter relationes. Hoc nō est
p̄termittēdū cū dictū sit q ipostasis ē res nāe m
ꝯcedēdū tres res eē trinitatē: sic tres ipostases: ⁊
h̾ qd̾ ē de cōparatōe ipostasis ad rē nāe. Ad quod
aug. i li. de doctrina xpiana. i. res quibus fruēdū
ē: beatos nos faciūt. ¶ Cōtra. dr̄ consequent͛ qm̄
tres ꝑsone sūt vna sūma res: ergo n̄ sūt tres res.
¶ Itē dama. aliud ē cōsiderare re: aliud rōne. ⁊
dicit q ista ecōtraria se hn̄t i creaturis ⁊ diuinis.
In creaturis. n. dr̄ia re ꝯsideratꝫ differūt. n. s̄ꝫ rē
petrus ⁊ paulus. cōitas vo rōne ꝯsideratꝫ. i diui
nis aūt ecōuerso cōitas siue vnitas re ꝯsideratꝫ
dr̄ia rōne. ⁊ ita ꝑsone i diuis nō differūt s̄m rem
ergo nō sunt tres res. ¶ Itē hylarius i li. de tri.
pr̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus solū noībus differūt nō
ergo re: ergo nō sunt tres res. Rn̄. res dr̄ du
pl'r. qn̄qꝫ. n. ē ꝑsonale: ⁊ sic dicunt͛ tres ꝑsōe tres
res. qn̄qꝫ sumit͛ eēntialit͛. sic tres ꝑsōe dicunt͛ vna
res nō tres. ¶ Ad aliud dicēdū. q rō mediū ē i
ter rē ⁊ itellectū. ⁊ rō que vana nō ē nō cātur to
tal'r ab itellectu sꝫ a re. Cū ergo dicͣ dama. q i cre
aturis dr̄ia considerat͛ re: cōitas rōne. nō [illegible] cōi
tas considerari ratione eo q nō sit aliqua com
munitas s̄m rē. sed q2 vnitas s̄m rē est ibi dimi
nuta: sꝫ dr̄ia ꝑfecta. vn̄ sequit͛ si creature differūt
numero: q differūt simpl'r. sꝫ nō sequit͛ sunt vnū
genere vnū specie: ergo sunt vnum. propter hoc
ergo dicitur q cōmunitas eoꝝ nō re cōside
ratꝫ i diuis autē ē econuerso. Sequit͛. n. si persone
sunt vnum in essentia: q sunt vnum simpliciter. sꝫ
non sequitur differunt s̄m personas: ergo sunt di

uerse simplr: licz ergo differētia personarꝫ sit ẜm rezoni q2 ista differētia nō facit diuersitatē nisi ẜm qd: iō dicit d amas. ꝙ orñtia ipostasuz ꝯsideratur rōe nō re. n. in diuis ē diceda diuersitas ipostasuz ſʒ distictio solū. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ nomē dr dupl. ē. n. nomē sēsibile siue audibile: vt q̄ hoies locant sibiinuicē. ⁊ ē nomē itelligibile: vt quo angeli tradūt sibiinuicē itelligētias suas ⁊ ꝯsilia sicut dicit d ama. quoꝝ nominū diuersitas ñ ē sine aliq̄ rei differētia. vnus. n. itellectus nō pōt eē signū reꝝ multaꝝ: licet vnū nomē possit signū esse multoꝝ intellectuū. Qd ergo dicit hyla. itelligit d noie itelligibili: ñ vocali quo ponit rei differētiā.

Questio. lix. de hoc nomie pater.

Icto de nominibus personalibus cōiter dictis de psonis: dōm est de nominibus ꝓprijs personaꝝ ⁊ relatiuis. vt pr: qd est nomen persone gñantis i trinitate. filius verbū ⁊ imago: que sūt noia persone gēite. spūssanctus donū que sunt noia psone ꝓcedētis. Querēdū ē igit i pmis. Pmo de noie qd ē pr. Scdo d noie qd ē filius. Tertio d noie qd ē imago. Quarto de noie qd ē vbū. Quito de noibus spūssancti ⁊ donū. De h noie pr q̄rūt tria. Pmo vtꝝ rō huius nois pr: prius sit i creaturis q̄ꝫ i diuinis. Scdo quo istd nomē pdicet d eēntia. Tertio ſʒ qd d ipo notio gñationis dicatur.

Membrū primum.

D primum sic. iiij. eph. flecto ge. mea ad pa. ⁊ c. Ex q̄ ois prnitas i celo ⁊ in terra noiat. ergo ois pñitas i celo nomiationē hʒ ab alia q̄ pr ē pr xpi. sed illa ē ꝓprietas psonalis pris: ergo ois prnitas ⁊ filiatio i creaturis diceret a prnitate ⁊ filiatioe q̄ sūt in diuis. ¶ Itē dama. nomē istd nō ē trāslatū a nobis ad btaz trinitatē ſʒ a diuis ad nos. Cōtra. dama. ponit exēplū gñatiōis eterne i creaturis dicēs. ꝙ adā inascibilis tenet locuz seth aut p generationē fuit ab eo: ⁊ eua p ꝓcessionē: ergo a prnitate ⁊ filiatōe i creatura p sĩlitudinē accipiūt i diuis. Si dicat ꝙ i diuis pr sumit eēntialr. cū dr pr nr [illegible] es i celis. ⁊ psonalr cū d: pr xpi. qñ ergo dicit apls: ꝙ ois prnitas in celo ⁊ in terra noiat: pr ponit ibi eēntialr q2 prnitas in celo ē: vt cū dr pr angeloꝝ. prnitas in terra: vt cū dr pr hoīum. Sʒ illa paternitas a qua omnis paternitas in celo ⁊ in terra nominat: est adoptatione vel creatione. dicit enim pater angeloꝝ creatōe: hoiuz vero adoptatōe. ſʒ sic sumit eēntialiter: ergo pater stat ibi eēntialiter. Cōtra dyoni. formalis ditas ē pater filius spūssanctus. s. velut flores germinātur diuina paternitas ⁊ filiatio q̄ data ē nobis ⁊ sup celestibus ex ptiarchia ab oibus segregata. i. filiarchia. ergo a ptiarchia ⁊ filiarchia cū sumūtur noiō aliter: sumit ois prnitas. ergo a pre personaliter dicto sumit ois paternitas. ¶ Itē q̄dam ē relatio diuinaꝝ personaꝝ inter se. quedā creature ad deū. ꝯstat qd respectus personaꝝ prior est: q2 est ab eterno. alter vero nō: q2 deus ē dñs ex tpe: ſʒ pater filij nō est ex tpe ſʒ ab eterno: ergo respectus pris ad filiū est prius q̄ꝫ respectus dei ad creaturas. Sʒ respectus pris eēntialr dicti ē respectus ad creaturas: ergo sumit omis prnitas a prnitate psonalr dicta ⁊ nō eēntialr. ¶ Sʒ ꝯ ꝯtingit itelligere deū sine trinitate sicut phi itellexerūt ⁊ ꝯtingit itelligere creationē absq3 itellectu trinitatis. Sʒ hoc itellecto ꝯtingit itelligere habitudinē creature ad deū: ergo si pr eēntialr dict9 dicit hītudinē ad creaturā: ⁊ h pōt itelligi ēt ñ itellecta psonalitate ⁊ prnitate personaliter dicta: ergo ab hac potius dr ois prnitas q̄ꝫ ab illa sine qua pōt itelligi paternitas ⁊ filiatio i creaturis. ¶ Ad primum dicēdū. ꝙ prius sumit in diuinis rō paternitas q̄ꝫ i creaturis. sicut dyo. dicit ⁊ aplus. dicit enim dyoni. habēt causata causaruz imagines cōtingētes. in se āt cause a causatis segregant ⁊ collocant ẜm ꝓprij principij rationē. ¶ Ad hoc qd querit vtꝝ aplus sumat eēntialr vel personalr. ⁊ qd querit circa hoc. vtꝝ pr ẜm ꝙ respectiue dicit ad creaturā: sit prius ẜm itelligētiā q̄ꝫ ſʒ ꝙ d: ad filiū. Dicendū ꝙ cū dicit pater ē pricipiū filij: nō habet ordinē ad aliqd prius se. ſʒ cū dicit pater est pricipiū spūssancti hʒ alium ordinē ante se. ad hoc. s. pater ē principiū filij: ⁊ hic pater ē principiū creaturaꝝ hʒ vtrūsq3 ante se. Siquis ergo vult reducere p ordinē nature. i reducēdo ad primū inuenit intētio patris dicti ad filiū in itellectu patris dicti ad creaturas. q2 ꝙ filius ē pater creature ⁊ spūssanctus hoc hʒ a pre ẜm ꝙ pr. ¶ Ad aliud qd opponit. ꝙ ꝯtingit itelligere sicut phi itellexerūt creationē ⁊ nō trinitatē psonarū. ergo ꝯtingit itelligere patrē vt dicit respectū ad creaturā: nō itellecto pre vt dicit psonalr. Rñ. aliud ē dicere pater ē pr creature rōnalis: q̄ꝫ cum dicit pricipiū creature irrōalis. q2 nō dicit pater alia rū creaturaꝝ a rōnali: ⁊ tñ bene dr principiū vñ abundat pr a pricipio. Vñ ⁊ si sub rōne pricipij intellexerūt phi: tñ rationē eius ꝙ abūdat nō intellexerūt. ⁊ hec ē rō qua abūdat pr a principio. ꝙ creatur a ē ad imaginē respectu illius ad cuius imaginē est. Vñ in respectu eius ꝙ ē imago ⁊ ad imaginē: est pater. Vñ pater bene dicit principiuz spūssancti: nō tñ pater eius. vtrūq3 ergo itellect9 i portatur ibi. Vñ in xpo etiā istud ꝙ ē filius ⁊ ſʒ ꝙ ē hō ⁊ ẜm ꝙ est deus: respicit patrē. sed ẜm ꝙ

deus respicit patrē. sȝ ſm q̄ deus: respicit patrē dictū ꝑsonaliter. ſm vero q̄ homo: respicit patrem dictum ēēntialiter ad creaturam.

Membrū secunduȝ.

C Onsequēter querit quō hoc nomē pr̄ de ēēntia et ceteris ꝑdicat. Obijcit ergo sic. pater ē ēēntia: ergo ēēntia ē pr̄. Querit ergo vtrū hoc nomen pater predicet ſm subām vel ſm relationē. naȝ nō sunt nisi ista duo predicamēta i diuis. nō enim ſm substantiā: q2 nō dicit pr̄ ad se sȝ ad aliū. ergo ſȝ relationē. Itē boetius i li. de trini. itelligimus patrē ac filiū ac spūmsanctū. nō de ipa trinitate subalit dici. si enim subaliter ꝑdicaret: et de singulis et d oībus singulr̄ diceret. ¶ Iteȝ idē in eodē. hoc [illegible] aliqd dici māifestū ē. Nā pater: alicuius pater ē. et filius: alicuius filius. et spūssanctus: alic⁹ spūssāctus ē. Cōtra si ēēntia ē pr̄. ergo cū dicat pr̄: dicat alicuius pr̄. q2 relatiuū ē. ergo ēēntia alicuius ē generās q̄ idē ē. ¶ Itē hec ē ꝑ se pater generat. cui ergo ꝯuenit vnū: et alteꝝ. Si ergo ēēntia ē pater: ēēntia generat. sȝ hoc ē falsuȝ. relinqr̄ igit q̄ ēēntia nō ē pater. ergo pr̄ non dicit de ēēntia. ¶ Itē si per idētitatē ēēntia ē pr̄. cū ēēntia sit qd: si querat qd ē ēēntia: ꝯueniēter rn̄det pr̄. ergo ꝑdicat in qd: nō in aliqd. ergo ſm subām. ¶ Itē damā. diuinitas nām māifestat: pr̄ ipostasiȝ. ergo pr̄ ꝑdicat ipostasiȝ. Sȝ ipostasis dr̄ ſm subāȝ et nō ſȝ relationē: ergo hoc nomē pr̄ ꝑdicat ſm subām. ¶ Itē hoc nomē pr̄ accipit multis modis. q2 dr̄ ēēntia ē pater. Item dicit ꝑsona generās est pater. Itē dicit aliqua ꝑsona ē pater filij. Item dicit credo in deū patrē. Item dicit pater nr̄ qui es in celis. que hoꝝ differētia? Ad hoc sunt qui dicunt. q̄ hoc nomē pater significat ipostasiȝ diuinaȝ cū ꝓprietate. et ideo cū dicit ēēntia est pater. sensus est. ēēntia est ipostasis generās. et actus generatōis vel ꝓprietas nō copulat ēēntie: sȝ ipostasis. vn̄ [illegible] argueret ergo est generās mutaret ꝑdicamentū quid in quo siue quomō hoc ē predicamētuȝ substātie in ꝑdicametuȝ relationis. Alij sūt qui nō ꝯcedunt q̄ quo [illegible] vocabulū significet ipostasiȝ cū ꝓprietate. sȝ sicut in alijs facultatibus dicitur q̄ vocabulū aliud significet aliud appellat: ita hic dicūt. verbigratia hoc nomē sortes appellat sortem. et significat ꝓpriā ipsius existētiaȝ. ita hoc nomē pater appellat patrē: et significat paternitatē que est eius ꝓprietas. hi nunq̄ ꝯcedunt personā predicari sed tantū supponi. vt si dicam pater ē pater. hic ꝑdicat ꝓprietas qua pater generat. sed si dicā essentia est pater. hic nō predicatur nisi terminus. itelligit enim hoc nomē pater cū articulo. Sed melius et generalius dicenduȝ ad solutionē omnium obiectoꝝ. ſm q̄ dicit in li. de regulis fidei. q̄ hoc nomē pater de deo dictū: aut predicat personā: aut ꝑsonaleȝ ꝓprietatē: aut relationē patris ad filiū: aut relationē ad creaturas ſm creationē: aut relationē patris ad hoīem ſm recreationē. verbigratia cū dicit deitas ē pater: hic predicat ꝑsona d vsia vt sit sensus. deitas ē pater. i. ille qui generat. et ſm hoc substātiuatur hoc nomen pater sub itellecto articulo. vt sic exponat gallice diuinitas ē pater. i. ly pere. Nec mirandū si in diuinis ꝑsona predicat: cū in naturalibus n̄ ꝑdicet ꝑ ignorātiā nisi rei ꝓprietas. In naturalibus eīm aliqd predicat per īherentiā quādo aliquid ostēditur alicui īherere vel conuenire tanq̄ rei ꝓprietas. In diuis vero vbi nihil iherere vel nihil ꝯcretū nō ostēdit qd de quo vel qd cui inhereat sȝ qd sit vel quomō se habeat. vt cū dicit diuinitas ē pater: hic nō attēditur quid d diuinitate dicat vel quid ei inhereat: cū nihil ei īsit sed potius qd sit diuinitas. Unde ad iterrogatōnem factā de diuinitate, quid ipa sit: ꝯueniēter respōdet pater. nō eīm dicere possumus ibi ꝑdicari relationē de diuinitate: cū diuinitas nec generans nec genita nec procedēs sit. nec relationes ꝑsonales in diuinitate eē intelligūtur ꝑ quas deitas a patre et filio et spūsancto distiguatur. ꝑsonalis vero ꝓprietas predicat cū rn̄detur ad hāc interrogatōeȝ qs ē deus generās: pater vt simul intelligat articulus et nomē substātiuet. In naturalibus autē personalis ꝓprietas dicit proprius status ꝑsone qui attēditur ex cōcursu substantialium et accidētaliū rei. qui signat hoc vocabulo socrates: et hoc vocabulo plato. que ēt ꝓpria q̄litas a grāmaticis dici solet. In diuinis aūt nō ꝓprie sed ꝑ similitudinē pōt assignari status ꝑsonalis. vt ꝑsonalis ꝓprietas patris dicat eius singularis status q̄ attēdit ex ꝯcursu diuinitatis innascibilitatis paternitatis spiratōnis. nec ēt est veri nominis ꝓprietas personalis sȝ quasi ꝑsonalis ꝓprietas. nec facit quid vel adaliqd sed cōe. Non sunt aūt ꝓpria vocabula i sacra pagina quibus isti personales status designent: sed quedā circūlocutōes. vt deus pater. deus filius. deus spūssanctus. que respōdent ad iterrogatōem factā ꝑ qs. Relatio vero patris ad filium cū ꝑdicat rn̄detur ad interrogatōem factā ꝑ quomō. vt si queratur quomō se hȝ pater: ꝯueniēter respōdet pater est pater filij. similr̄ filius est filius patris. Un̄ hoc nomen pater adiectiue retētum predicat relatiōem de patre. Aliqn̄ hoc nomē pater ꝑdicat relatōeȝ ad creaturas ſm creationē: vt credo in deū patrē omnipotētem creatorē. Aliqn̄ relatōeȝ ad hoīeȝ ſm recreationē: vt cū dr̄ pr̄ nr̄. et sic pȝ solutio ad oia quesita. Itē iuxta hoc querit. an ꝯcedēduȝ sit q̄ ēēntia pr̄nitate sit pr̄. qd videt: q2 ēēntia est pater. ergo aliquo ē pater vel nullo. sȝ si aliquo: nō alio q̄ pr̄nitate: ergo pr̄nitate ē pr̄. ergo pr̄nitas facit ēēntiā esse patrē. ergo paternitas ē prop/

pŕietas eẽntie qꝺ supra negatū ē. ¶ Ad hoc rñdet gdā. ꝙ eẽntia nullo mō ē pf. eodē mō ꝺ ꝓprietate dicūt. de sola ꝟo ꝑsona ꝯcedūt ꝙ ipsa aliquo ē pf. Sed adhuc aliter ꝓbaꝛ. qꝛ cū dico eẽntia ē pꝛ: sēsus ē eẽntia ē ꝑsōa generās: sꝫ eẽntia ē ꝑsōa que generat generatōe ergo ē ꝑsona generās generatōe ergo eẽntia ē pꝛ generatiōe: ergo eẽntia pꝛnitate est pater. ¶ Itē alij dicūt. ꝙ cū dico eẽntia ē pater. ibi quasi duo predicanꝛ. s. ꝛ ꝑsona de essentia: ꝛ ꝓprietas de persona. Vñ hec pōt concedi. eẽntia ē pf paternitate. i. eẽntia ē ꝑsona que generat generatōe. vt generatōe determinet ꝗsi alteꝝ ꝑdicatū. verbigꝛa. si dicā iste ē nouꝰ miles: hic duo ꝑdicantur. s. milicia ꝺ isto: ꝛ nouitas milicie. silr ē p vnū vocabulū vt si dicā iste ē tyro. Vñ si dicā iste ē tyro nouitate ꝗsi alteꝝ ꝑdicatuꝫ determinat. si aūt ꝑponaꝛ vt dicaꝛ. diuina eẽntia paternitate ē pf: nūc iste ablatiuus paternitate determinabit eẽntiā ꝛ ideo falsa est.

Membrum tertium.

Consequēter ꝗritur. Cum generare filiꝫ ꝯueniat pr̄i: vtꝝ ꝯueniat ei qꝛ pf. aut ꝫm alterā rōneꝫ. Ad qꝺ sicit creaturis pf inquātū pꝛ sequiꝛ generatōꝫ quī pf ꝛ filius quī sunt relatiua: simul sunt nā. sꝫ filius inquātū filius naturalr̄ seqꝛ generatōꝫ: ergo in creaturis pr̄sequiꝛ ꝫm nām generatōeꝫ. generatio ꝟo seqꝛ illud cuius ē generatio. ergo cū in diuinis habeāt ordinē ꝫ itelligētiā: pf ꝫm rōnem intelligētie seqꝛ generatōeꝫ ꝛ generatio ꝫm rōnem intelligētie illud cuius ē generatio. pꝫ ꝙ nō qꝛ pf gnāt. ꝛ ita circūscripta pr̄nitate ꝫ rōnē intelligētie a pr̄e adhuc remanet generans: sꝫ circūscripta pr̄nitate nō remanet nisi deus: ergo pꝛ generat qꝛ deus. ¶ Iteꝫ ansel. in li. de ꝓcessione spūssancti. pater spirat nō qꝛ pꝛ: sꝫ qꝛ deus ꝛ filiꝰ. silr ergo eadē rōe pf generat qꝛ deus. Cōtra. si pf generat qꝛ deus: sꝫ ꝗlibꝫ ꝑsona ē deus: ergo quelibꝫ ꝑsona generat. ¶ Itē dicit aug. pꝛio ꝺ trinitate. ꝙ nihil seipm generat ꝛ ita generās distinguiꝛ a genito: sꝫ pater inquātū deus nō distīguiꝛ a genito sꝫ solū inquātū pꝛ: ergo pꝛ iquātuꝫ pꝛ generat. ¶ Itē cū dꝛ deus generat iste terminus deꝰ teneꝛ ꝑsonalr̄: ꝛ ita solius ꝑsone ē generare: igiꝛ pꝛ qꝛ pꝛ generat. ¶ Si dicaꝛ vt quidā dicūt. ꝙ pꝛ qꝛ ē deus innascibilis generat: sꝫ innascibilis est ens nō ab alio: sꝫ siue agat siue generet nō tñ qꝛ non ab alio. ¶ Si dicaꝛ vt qdā dicūt. ꝙ gnāt nō qꝛ pꝛ: sꝫ qꝛ potens generare. Cōtra. hoc qꝺ dico potēs gnāre. aut significat idē qꝺ hoc nomē deꝰ: aut nō. si aliud: qd aliud nisi relatōꝫ. ꝛ quā relationē nisi paternitatē. ꝛ ita idē ē dicē pf qꝛ potēs gnāre generat: ꝛ pf qꝛ pꝛ generat. Rñ. qdā dicūt. ꝙ pr̄nitas relatio ē: ꝛ ꝓprietas. ꝓprietas dꝛ p relatōeꝫ ad id cuius ē relatio. relatio ē inquātū p ipm referꝛ ꝑsona pr̄is ad aliū. ꝛ ꝫ hoc nō ē distinctiua ꝑsone: sꝫ inquātū ꝓprietas. pr̄nitas ergo vt relatio ē ꝫ rōnem intelligētie seqꝛ generatōem: sed vt ē ꝓprietas ꝑcedit. ꝫ hoc ergo dōni. ꝙ generare ꝯuenit pr̄i qꝛ pf: sed nō notaꝛ pr̄nitas rō generatōis vt ē relatio sꝫ vt ē ꝓprietas. Silr filius nō ē terminus generatōis ꝓut filiatio se hꝫ p modū relatōis: sꝫ ꝓut se hꝫ p mōm ꝓprietatis. ¶ Si obijcitur ansel. i monolo. nō ex relatōibus q̄ plures sunt sꝫ ex sbā sua pf ꝛ filius spirant spūsanctum. ergo a silī pf ex sua relatōe n generat filiū sꝫ ex sua sbā. Itē idē ibidē nulla tenus pr̄is ꝛ filij ꝫm ipsas ꝓprietates vt ꝫm pr̄nitatē ꝛ filiatōeꝫ ē ptās vel volūtas: sꝫ posse generare ꝛ velle generare ꝫm idem attribuunꝛ ꝫm ꝙ generare: nō ergo generare erit rōne ꝓprietatis ergo nō generat inquātū pꝛ. Rñ. cū generatio sit ꝓductio silis in nā. actus generādi p se ponit nām generātis ꝛ ꝓductōem silis vel ꝯformis. ꝑt ergo attribui ꝑsone generāti p se rōe nāe ꝛ rōe ꝓprietatis ꝓductōis. veꝝ ergo ē ꝙ pꝛ inquātuꝫ deus generat vt sit attributio rōne nāe. ꝛ pꝛ inquātum pf generat: vt sit attributio rōne ꝓprietatis ꝓductōis. Si aūt ꝯiūgas vtrūqꝫ pꝛ inquātū deꝰ pater generat: habes expressam totaꝫ rationem per se generationis. vt in hoc ꝙ dico deus exprimatur natura. in hoc ꝙ dico pater: proprietas productionis. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ esse patrem consequitur generare: dōꝫ ꝙ veruꝫ est in creaturis sꝫ nō in diuinis. Relationes. n. in creaturis sunt reꝝ comparatarū ad seinuiceꝫ. ꝛ iō sunt veniētes. In diuis ꝟo sunt reꝝ. i. ꝑsonaꝝ relatarū in inuicē existētiū: ꝛ iō insistentes. qꝛ sicut dꝛ Io. xiij. Ego in pr̄e ꝛ pꝛ in me ē. Vñ dam. deitatis ipostases in inuicē sūt. ꝛ qꝛ in diuis relatōes sunt insistētes ꝛ iō sūt ꝓprietates ꝛ relatōes idē. vñ pr̄nitas ꝛ ꝓprietas ē ꝛ relatio. iquātū ꝓprietas ꝫm rōneꝫ itelligētie ꝑcedit generare: inquātū ꝟo relatio simul ē. ¶ Ad illud ꝟo ansel. pꝫ rñsio. nā sicut dictū ē. generare attribuiꝛ deo pr̄i: vt tota rō determineꝛ. deus. n. genuit deū pꝛ filiū: sꝫ in vno determinaꝛ nā gignentis: in altero ꝓprietas generatōis. ꝛ sic veꝝ ē qꝺ dicit ansel. ꝙ deus genuit deū tangēdo nām non generātis ꝓprietatē. ¶ Ad aliud dicūt. ꝙ non sequiꝛ: si generat ꝫm qꝺ deus: ꝙ generare ꝯueniat toti trinitati. qꝛ cū diciꝛ deus genuit deū. hoc nomē deꝰ ex adiūctōe ꝟbi trahiꝛ ad supponēdū ꝓ pr̄e. silr cuꝫ dꝛ deꝰ spirat deū: trahiꝛ ad supponēdū ꝓ pr̄e vel filio. cū itaqꝫ dꝛ velle vel posse gnāre duo diciꝛ: velle ꝛ posse qꝺ ad deū pertinet. generare: quod ad patreꝫ. ꝛ ideo sic intelligendum ē suppositum deus pater potuit vel voluit generare.

Questio. lx. de hoc nomine filius.

Onsequenter querit de hoc nomine filius. circa qd querũtur plura. In primis ergo querendũ esset vtrũ equoce vel vniuoce diceret de filio dei p naturã et de nobis q dicimur filij p adoptionẽ. sed istud cũ alijs q querunt de filiatõe p adoptõez determinat infra tractatu de fide hũanitatis. q. de natiuitate tpali xpi. Sed ad pñs querunt ista. Primo quõ sit ppriũ nomẽ psone diuine. Scdo an nos dicamur filij dei per naturã vel p solã grãz. Tertio vtrũ demones vel mali hoies dicant filij dei. Quarto an adã i statu innocẽtie dicat filius dei. Quinto de scificatis i vtero.

Membrum primum.

a Ad primuz mouet qd. xxvi. dist. j. sen. Quõ sit ppriũ nato deo eẽ dei filiũ vel genitũ ex deo. cũ hoies filij dei vocentur. sm illud ps. Ego dixi dij estis et fi. ex. oms. et deu. vi. filius meus primogenitus isrl. Et rñdet q deus natus ẽ dei filius: et nos: sed differẽter. qr ille ẽ filius p naturã: nos p adoptõez. ille filius natus et filius: nõ prius nati q̃ filij. ille origĩnis pprietate: nos factura. ille filius vere: nos nũcupatõne. ille filius solius pris: nos totius trinitatis. Vñ hyl. in. iiij. lib. de tri. dñs dicẽs pr clarifica filiũ et c. Jo. xvij. nõ solo noie ptestatus ẽ se eẽ filiũ: sed et ppriẽtate. nos filij dei sumus: sed nõ talis hic filius. hic enĩz verus et ppriũs filius origine: nõ adoptõne. veritate: nõ nũcupatõe. natiuitate: nõ creatione.

Membrum secundũ.

b Ecũdo querit. an dicamur filij p naturã vel p solã grãz. cũ. n. sit i nobis duplex eẽ. s. nature et grẽ. aut ergo dicimur filij pp eẽ nature: aut pp eẽ grẽ. si ppter eẽ nature: tũc quelibz creatura põt dici filius dei sicut et rõalis. qm illo mõ nõ dr deus pr nisi per creationẽ. sed creator ẽ oium: ergo pñitas q̃ inest ei p creatõez: erit respectu cuiuslibz creature. Si aũt dicimur filij solũ pp eẽ grẽ: hoc nõ vr. dicimur enĩz filij pp imaginẽ dei q̃ ẽ in nobis. sed imago nõ differt nisi sm magis et min' i pformatõe ad deũ. put dr imago creatõis et recreatõis: siue imago nãe et grẽ: sed magis et minus nõ facit differre filiũ a nõ filio: ergo vtroqz mõ dicemur eẽ filij. Qd ẽ pcedẽdũ. Rõnalis. n. creatura eo dr filius dei inquãtũ capax dei ẽ. hoc aũt ẽ inquãtũ ad imaginẽ et similitudinẽ dei ẽ. et inquãtũ capax dei ẽ: põt pticipare deuz. et inquãtũ põt pticipare deũ: põt eẽ deus participatõe nõ natura. et ideo rõne pdicte capacitatis: rõnalis creatura filius dei appellat.

Membruz tertium.

c Onsequẽter querit an mali hoies vel demones pñt dici filij dei? Qd sic. videt p pdicta cuz sint creati ad imaginem. ¶ Preterea factura ipsius sũt. dicit aũt hyl. q hoies dicunt filij dei p facturã. Contra. ezech. xvi. pr tuus amorreus et mr tua cethea dr de malis. ¶ Itẽ Jo. viij. dyabol' mẽdax est et pr ei'. sed p mẽdaciũ itelligit oẽ pctm. oẽ. n. mẽdaciũ pctm ẽ vt dic aug. qlibet. n. pctor filius ẽ dyaboli: nõ ergo dei. Item Jo. viij. vos ex pre dyabolo estis. et. j. Jo. iij. i hoc maifesti sũt filij dei et filij dyaboli. ¶ Itẽ dyabol' nõ hz possibilitatẽ aliquã ad mutatõez diuine bõitatis. cũ volũtas sua sit vlr 9ria volũtati dei. Rñ. creatura rõalis dr imago eo q dei capax. Ista capacitas siue potẽtia p pctm corrupta ẽ i dyabolo. nec ẽ recreabil' dyabol' nec pnie susceptibil' vt dic dam. idõ nõ ẽ filius dei sed fuit. qr nõ ẽ imago i eo vt ẽ ad deũ pticipandũ: sed fuit a principio creatõis. silr dõm de dãnatis. De alijs malis dõm q simplr sũt filij dyaboli: sm qd aũt filij dei. eo q i ipis ptas ẽ ad recreatõz. et ita capacitas lz diminuta: et ita eo mõ filij q̃ capaces.

Membrum quartuz.

d Einde querit. vtrũ adã in statu innocentie dicet filius dei. Ad quod sic. j. sniaz. di. xxvi. dr. q nos sumus prius nati q̃ filij. Scdm hoc vr q adam in prio statu nõ fuit filius nec ãgelus. silr et q postea nõ potuerũt dici filij adoptiui: qr adoptatio ẽ mutatio ab ira in amorez. Rñ. qd dr q nascimur prius q̃ simus filij intelligẽdũ ẽ de statu p' lapsũ. Vñ adam fuit simul plasmatus et filius. et postea mutari potuit i filiuz grẽ. vñ mgr loqt de filijs p adoptionẽ. et silr fuit in adã: qr prius fuit q̃ fuit filius p grãm gratũfacientẽ. Sed i hoc ẽ dissile. q nos sum' prius filij ire qd ipe nõ fuit. Notãduz est q adã et si nõ tpe tñ nã prius fuit q̃ filius dei siue p grãz innocẽtie: siue p grãz gratũfacientem. sicut prius ẽ psiderare nãm: postea eius innocentiaz. ¶ Ad aliud dõm. q cũ adoptio sit mutatio i gratiã. duplex dr adoptio: sic duplex mutatio. Mutatio. n. quedã ẽ sm 9dictionẽ siue negationem: quedã sm 9rietatẽ. sicut cũ aĩa mutat ab ignorãtia in sciam. cũ mutat ab ignorãtia in sciãz sm negatõnẽ. tũc ẽ mutatio sm 9dictionẽ. cuz vero ab ignorãtia sm dispõnem mutatio ẽ sm 9rietatez. Scdm hoc adoptio põt eẽ mutatio in grãm sm negatõem. cũ scz de nõ grato fit gratus. vel põt eẽ mutatio de ingrato sm dispõnem. primo mõ fuit adoptio in adam. scdo modo in nobis.

Membrum quintuz.

e Onsequenter querit an sanctificati in vtero dicant filij, nã si nõ sumus prius nati q̃ filij. ergo cũ illi nõ dũ sunt nati

non erūt filij. ¶ Cōtra. creatio ꝓcedit recreatiōē
⁊ ꝯditio sanctificationē. sanctificatio vō ponit fi/
liationē. Cū ergo iā in vtero sint ꝯditi ⁊ sanctifi/
cati ergo filij. Rñ. ē natiuitas duplex. natiui/
tas in vtero qua prius fuerūt nati: ⁊ natiuitas ex
vtero qua non.

Questio. lxj. de noīe filij quo dicitur imago.

Consequenter querit̄ de noīe imagīs eo enim
dī imago quo filius vt dicit
aug. de quo q̄runt̄ hec. Prio
an imago ī diuinis dicat̄ eēntia
lr̄. ⁊ quid sit ꝯm ꝙ sic accipit̄
Secūdo quid imago ī diuinis ꝑsōalr̄. Tertio quō
imago ꝯueniat soli filio.

Membrum primum.

Ad primū sic imago ē cuius gn̄ātio per
imitationē ē sicut dicit ph̄us: Itē hyl. in
li. de sinodis. imago est eius rei quam
imaginat̄ spēs indifferēs. Iterū ima/
go ē rei ad rē coequādā imaginaria ⁊ indistīcta
similitudo. ¶ Cōtra primū sic obijcit̄. nā ꝯm hoc
nō erit imago ꝙ nō erit ens ab alio. cū imago sit
cuius generatio ꝑ imitationē ē. nō ergo diuina
nā poterit dici imago: nec trinitas ꝑsonarū. qd̄ ē
ꝯtra hylariū. iiij. de tri. deus ad cōez sibi cū deo
imaginē eandēq̄ꝫ silitudinē repit̄ hoīem opari.
Itē ꝯtra bedā. gen̄. i. Faciamus hoīem ad ⁊c̄. gl.
cū dr̄ faciamus ⁊ nostrā: nō est vna cōis imago
dei ⁊ angelorū: sꝫ triū ꝑsonarū intelligit̄ imago.
Querit̄ ergo ꝯm h̄ qd̄ sit imago. aut eēntia solū
aut eēntia ī ꝑsonis: ⁊ cū imago itelligat̄ que ē cō
munis triū personarū ⁊ inquātū huiusmōi sicut
dicit beda: erit imago ꝯm hāc acceptiōnē eēn/
tia ī tribus ꝑsonis. Et h̄ ē qd̄ aug. in ꝯmōe d̄ ima
gīe. Est silitudo trinitatis ī aīa que ē ad imaginē
sui ꝯditoris. ꝑfecte ip̄e ⁊ filio ⁊ s. s. ꝯdita. Et lꝫ
illa vnius nāe sit: hꝫ tn̄ in se tres dignitates itelle/
ctū. volūtatē. ⁊ memoriā. Et sicut deus pr̄ deus
filius deꝰ: s. s. n̄ tn̄ tres dij. ita aīa ē itellectus volū
tas ⁊ memoria: nō tn̄ tres aīe. Ex h̄ relinquit̄ ꝙ
cū dr̄ imago ī diuinis eēntialr̄: imago ē eēntia ī tri/
bus ꝑsonis. Sꝫ ꝯtra si imago dicit̄ eēntiam ī tri
bus ꝑsonis: ergo ꝑ intellectū abstractis ꝑsonis n̄
erit dicere imaginē. igit̄ nec aīa poterit dici ad
imaginē. qd̄ ē ꝯtra aug. in ꝯmōe de imagine vbi
dicit. ꝙ aīa gerit quādam similitudinē trinitatis
ꝯm quā est imago oīpotētis dei. pr̄o in eo ꝙ sicut
deus ē viuit ⁊ sapit. ita aīa diuīa ꝯm suū modū est
viuit ⁊ sapit. Sꝫ viuere ⁊ sape possumus itelli/
gere ī eēntia dei circūscripta trinitate ꝑsonarū. er
go ⁊ imaginē: nō ergo imago dicit eēntiā ī ꝑso/
nis. ¶ Itē obijcit̄: cū imago semꝑ dicat̄ ad aliqd

s. alicuiꝰ imago aut aliquorꝫ. si eēntia diuīa ē ima
go: igit̄ erit alicuius sꝫ cuiꝰ n̄ pōt dici ꝙ alicuius
creati nec aliquorꝫ: q2 nō posset nisi diuinarū ꝑ/
sonarū. sꝫ cū necesse sit diuersitatē eē vel alterita/
tē imaginis ⁊ illius cuius ē imago: nulla ē aūt di
uersitas vel alteritas eēntie ad ꝑsonas: nō igit̄ ē
eēntia imago ꝑsonarū. nullo ergo modo poterit
dici imago. Rñ. dicēdū ꝙ imago dr̄ duplicit̄.
ꝓprie. s. qd̄ ad imitationē alterius ē: ⁊ iproprie.
⁊ hoc duplr̄. Uno mō ad cuius imitationē alte/
rū ē expressū. Alio mō ꝯm ꝙ in imitatione sunt
aliqua. Prio mō dr̄ quasi passiue. s. forma expſ/
sa ad imitationē alterius. Scdo mō quasi actiue
s. forma ad cuius expressionē ē alia. Tertio quasi
relatiue. s. respectus imitationis aliquorū in ali/
qua forma. ꝯm primū mōm eēntia diuīa nō pōt
dici imago: sꝫ filius dei imago pr̄is: ⁊ hō imago
dei ꝯm suū mōꝫ. Scdm aliū mōꝫ eēntia diuina ī
ꝑsonis dr̄ imago hoīs. q2 ad imitationē eius ex
pressissime ē hō. Scdm tertiū mōꝫ dr̄ eēntia ima
go ꝑsonarū. q2 ꝯm ipam sunt ī oīmoda imitatiōe
eēntie ⁊ v̄tutis ⁊ tūc significat̄ eēntia diuīa vt relatō
velut forma respectiua: quēadmodū significatur
ꝑ hoc nomē silitudo. nec seq̄t̄ ex hoc ꝙ sit alteri
tas vl̄ diuersitas eēntie ad ꝑsōas: sꝫ ꝙ aliꝰ modus
vl̄ alit̄ itelligēdi eēntiā ⁊ ꝑsōas. ¶ Nota ergo ꝙ
cū dr̄ eēntia imago triū ꝑsōarū. ꝯnotat̄ rl̄o vl̄ re
spectus intrinsecus ꝑsōarꝫ ī equalitate eēntie. Un
beda sup gen̄. Faciamus hoīeꝫ ad imagi. ⁊c̄. In
eo ꝙ dr̄ faciamus: vna opatio triū ꝑsōarū expri
mit̄. ī eo ꝙ ad imaginē: vna ⁊ equal̄ sb̄a trinitatis
ꝯm vō ꝙ dr̄ imago ad hoīeꝫ: notat̄ respc̄us extri
secus ⁊ ꝯnotat̄ respectus creature imitātis expſ/
se deū. ꝯm ꝙ possibile ē. ⁊ ē exēplū hꝰ cū dr̄. isti st̄
siles. notat̄ itriseca rl̄o. ⁊ cū dr̄ isti sunt siles illi: no
tat̄ extriseca. ⁊ ꝑ h̄ pꝫ sol̄o ad primū ⁊ vltimum
obm̄. ¶ Ad illud vō ꝙ q̄rit an imago dicta de es
sentia significet eēntiā aut ēt ī ꝑsōis. dōm ꝙ ima/
go iproprie significet eēntiā. minꝰ tn̄ ꝓprie signi/
ficat eēntiā ī ꝑsōis. ⁊ rō huiꝰ ē: q2 imago nōt ꝑlu
ratē. ⁊ dic̄ respectū q̄ respectꝰ ꝑluꝰ ē q2 ex pte eēn/
tie iquātū huiusmōi nulla ꝑlitas ē nisi ꝯsiderēt̄ in
ꝑsonis. ⁊ tūc ꝑlitas ꝑsōarū ē vnitas ꝯꝫ quā signi
ficat̄ imitatō ex pte eēntie ꝑꝑ quā imago minꝰ ꝓ
prie sūpta significat eēntiā ī ꝑsōis. magis vō ipro
prie posset significare eēntiā. vñ ꝯm quēdā mōm
abstractis ꝑsōis itelligēmꝰ hoīeꝫ ad imaginē dei
ꝯm eē viuere ⁊ sape. nec itelligēmus ex pte eēntie
ꝑlitatē vl̄ diuersitatē sb̄e nec distinctiōꝫ ꝑsōarꝫ ꝯm
hūc mōꝫ: sꝫ mltiplicitatē virtutis. n̄ dico mltitu/
dieꝫ. q2 mltiplicitas v̄tutis dr̄ respc̄u effectuū. Est
. n. regula. quāto aliqd simplicꝰ ī eēntia: tāto mlti/
plicꝰ ī v̄tute sicut pꝫ. imagiatō simplicior ē ī eēntia
sēsu exterior. ⁊ mltiplicior ī v̄tute. rō imagiatōe itel
lectꝰ rōe. ꝯꝫ h̄ ergo dicēt̄ ꝙ imago ꝯnotaret mlt
tiplicitatē. ¶ Itē q̄rit̄ ꝯꝫ ꝙ imago dicit eēntiam

ad cuius imitationē fit aliud: quid ꝑcise sit ima/
go? nūqd erit eēntia ſm rōnē exēplaritatis. Con
tra. si hꝫ: ergo quecūqꝫ sūt ad exēplar erūt ad imagi
nē. sꝫ oēs creature sunt ad exēplar: ergo oēs crea
ture sunt ad imaginē. ergo ipis poterit ꝯuenire
illud faciamus ad imaginē ⁊c̄. qḋ negāt omnes.

Rn̄. imago dicͭ diuinā eēntiā in tribus ꝑsonis
vt exēplar ad imitationē expressā. ⁊ hoc ē plena
⁊ ꝑcisa rō imagis ſm ꝙ ꝯuenit diuie eēntie i tri
bꝫ ꝑsonis. addit aūt sup rōnē exēplaris respect⁹
imitatiōis expsse q qdē respect⁹ erit i creatura. s.
aīa rōnali ꝯꝑatōe dei: ⁊ ꝯnotatus i significatōe
imagis ſm ꝙ designat diuinā eētiā i trib⁹ ꝑsōis.

Membrū tertiū.

Einde qrit qd sit imago in diuis ſꝫ ꝙ
accipit ꝑsōalit. Ad qḋ nota duas diffi
d nitiōes hyl. Pria ē hec. imago ē eius
qḋ imagiat spēs idifferēs. Secunda ē
imago rei ad rē coeq̄ndā imagiata ⁊ idiscreta si
militudo. Prio ergo qrit de ptib⁹ pme diffinitio
nis. Secundo de ptibus secūde. Tertio de diffe/
rentia harum diffinitionum.

Articulus primus.

Qerit ergo pmo d pma diffinitiōe. Nā
dicͭ hyl. ꝯnter. ꝙ necesse ē imaginē hr̄e
q i se spēz ⁊ eēntiā ⁊ nāz actoris. qre g⁹
magis diffinit imago p spēm q̄ꝫ p nāz
vel eēntiā. ⁊ quare magis appropriat imago fi/
lio q̄ꝫ eēntia vel nā. ¶ Itē spūssanctus ē spēs idif/
ferēs i sbā cū pre. ⁊ ipꝫ repn̄tat: ergo ē imago ip/
sius. ¶ Itē ꝙ dr ibi spēs. aut. n. spēs dicͭ eēntiā:
aut ꝑsonā. nō eēntiā: qꝛ eēntia nō dr relatiue. nec
ꝑsonā: qꝛ nō ē ꝑsona idifferēs sꝫ differēs filius a
pre. Itē qrit. si spūssanctus ē spēs vł imago? vide
tur. n. ꝙ sic. qꝛ sicut filius repn̄tat prem: ⁊ ꝯuenit
cū eo in sba ⁊ i notōne. qꝛ alius a filio sicut a pre
sic spūssanctus idifferēs ē i sba cū filio ⁊ i notōe.
qꝛ sicut filius a pre ē: sic spūssanctus. Rn̄. ꝙ ima
go ē spēs. i. ꝯformitas expssiua eius quē imagia
tur. i. repn̄tat ⁊ idifferens i sba cū illo. qḋ dr ad
drīam imagis create. q̄ alteri⁹ ē sbe cū eo. quem
imagiat. ¶ Ad illud ergo qḋ pmo qrit dōꝫ ꝙ spe
cies referet ad cognitōēꝫ. cognitio aūt appropi
at filio. ⁊ iō imago magis p spēm diffinit. Diffe
rūt aūt spēs. ⁊ nā. ⁊ eēntia. Eēntia. n. ē qua res ē.
[illegible] vo mouet vel agit. spēs quo ꝯgnoscit. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ spēs hꝫ dr relatiue. dicͭ. n. eēntiā. sed
ꝯnotat ꝯformitatē plenā quā hꝫ filius cū pre i es/
sentialibus ⁊ notōe. lꝫ. n. spūssanctus hꝫ ꝯformi
tatē i eēntialib⁹: nō tn̄ hꝫ cū pre i aliqua notōe. vn̄
nō pōt dici spēs idifferēs put sumit spēs in hac
diffinitōe. dicͭ. n. diuinā eēntiā sꝫ ꝯnotat notōalē
ꝯformitatē. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ spēs suppōit di/
uiaꝫ eēntiā ⁊ suppōit ꝑsonā: ⁊ ꝯnotat ꝯformitatē

vn̄ ē idēia i ꝯformitate q̄ ē notōis: nō ꝑsone. Vn̄
qḋ dr spēs idifferēs. idē ac si diceret ꝑsona ꝯfor/
mis idifferēs: vt notet idēia respcu ꝯformitatis nō
respcu ꝑsone. ⁊ ista ꝯformitas attēdit quātuꝫ ad
eēntiā: qꝛ pr ⁊ filius deus. quātū ad notōēꝫ: quia
vterqꝫ spirat spiritūssanctū. ¶ Ad aliud qḋ obūi/
cit: ꝙ spūssanctus ē imago filij. qꝛ ꝯuenit cū eo in
eēntia ⁊ i proprietate que ē: qꝛ ipe ab alio sic fili⁹.
p auctem damascenū. dōm ꝙ ē ab alio nō facit notōēꝫ
ꝑsone: qꝛ equiuoce dr de filio ⁊ spūsancto: pre/
terea eē ab alio siue accipe nō nōt nisi pⁱuatiōēꝫ
seu negationē. idē. n. ē accipe qḋ nō habere a se. ad
hoc aūt ꝙ dicat aliqd eē imago alterius: exigit con
formitas i aliqua pōne. nō. n. lapis dr imago li/
gni qꝛ nō ē hō. Qḋ aūt dicͭ damascenus ꝙ spūssanctus
ē imago filij itelligit effectiue. ⁊ illō apli⁹ dclabit.

Articulus secūdus.

Ecūdo qrit d ptib⁹ scōe diffinitōis q
est. imago ē rei ad rē coequādā imagi
f nata ⁊ indiscreta silitudo. vr. n. hec cō
uenire eēntie ⁊ spūsancto. idē. n. ē sili
tudo ⁊ eēntia. ergo qcqd ꝯuenit vni: ⁊ alij. sꝫ sili
tudini ꝯuenit ꝙ sit imagiata: ergo ⁊ eēntie. ¶ Itē
sicut i filio ⁊ pre ē eēntia ⁊ i nullo differēs: ita ⁊
spūsancto: ergo imaginata ⁊ idistricta similitudo.
Itē silitudo aut sumit ibi eēntialr: aut ꝑsonaliter.
si eēntialr: ergo male dr imagiata: qꝛ eēntia non
distinguit: imagiatū aūt dicͭ distictū. si ꝑsonalr: er
go male dr silitudo idiscreta. ꝑsōa. n. discreta est
ab alia. Rn̄. ꝙ dr silitudo nō ꝯuenit eēntie. ꝙ dr
imagiata: nō ꝯuenit spūsancto. Silitudo. n. dicit
duo. distinctionē ꝑsōarū: qꝛ nō ē silitudo eiusdē
ad se: ⁊ vnitatē forme [illegible] qua assimilant. Qḋ ergo
dicͭ imagiatū: dr rōe expresse imitationis. ꝙ dr i
districta: rōe vnitatis eēntie. Cū ergo dr fili⁹ silit
tudo pris. notat ꝙ [illegible] distinctus a pre: ⁊ qḋ ꝯue
niat cū eo i aliqua forma. s. i eēntia. vn̄ silitudo ſm
rē siue pⁱcipale significatū idē ē ꝙ eēntia. Sꝫ es
sentia significat absolute silitudo vo i respcu. ē. n.
silitudo vnitas aliquorū i forma. vn̄ nō valꝫ idē
ē silitudo ꝙ eēntia. sꝫ silitudo ē imagiata: ergo ⁊
eēntia: ergo disticta. Nā silitudo nō dr imagiata
rōe principal significati: sꝫ rōe imitationis exp/
se ibi ꝯnotate. sꝫ idistricte dr rōne principalis si/
gnificati. s. eēntie. Itē spūssanctus nō ē silitudo ex
pressa. qꝛ nō ꝯuenit i notōe. Cū ergo dr imago ē si
litudo idiscreta: nōt vnitas eēntie distictō ꝑsōaꝝ.
Cū vo addit imagiata: notat expssio silitudis q
ꝯuenit soli filio. qꝛ fili⁹ ē silitudo pris expssa: qḋ nō
spūssanct⁹. rei ad rē coequādā dr ad drīaꝫ imagis
create q̄ nō coeqt ei c⁹ ē imago. Alit dicūt qdā: ad
ꝑdictā ⁊ ad vltio qsita. ꝙ imago hꝫ q̄si duo de
suo intellectu. essentiam in qua cōmunicat cum
actore ⁊ distinctionem qua distinguitur ab eo ⁊
hec duo significat hylarius in vtraqꝫ diffinitione

Qđ.n.dicit in pꝛia φ ē spēs indifferēs: vnitatem
significat eēntie. p hoc φ addit quē imaginat: no
tat distinctio. Un̄ i hac diffinitiōe ponit eēntia re
cte: distictio oblique. In altera vero distictio re
cte: eo φ imago recipit distinctiōem i sua diffini
tiōe sicut pꝛimū diffiniēs. silitudo aūt dicit distin
ctiōez qꝛ silitudo sola n̄ ē. vn̄ ista diffinitio ordine
ptiuz τ positiōe differt a pꝛia. quēadmodū diffe
rūt iste due diffinitiōes. simus ē nasus curuus: si
mitas ē nasi curuitas. Ex his pꝫ dr̄ia s̄m rōnem
intelligēntie spēi τ silitudis. qꝛ spēs demōstrat eēn
tiā sine nāꝫ: silitudo distictiōez. spēs.n. ē q̄ res co
gnoscit. τ idē ꝯuenit silitudini: sed addit silitudo
eē ab alio. Un̄ silitudo ē spēs ens ab alio. Sꝫ ad
huc imago addit supꝛa silitudinē expssionē ꝯue
niētie. vn̄ dicit aug. i li. lxxxiij. q. φ ois imago est
expssa silitudo. τ addit hoc ad demōstrādaꝫ ve
ritatē rei cui⁹ ē imago. τ iō i diffinitiōe imaginis
addit imagīata supꝛa silitudinē ad demōstrādū
expssionē silitudis. Ultra vō addit indiscreta: ad
demōstrādū veritatē eēntie τ indr̄iaꝫ. Siqs aūt
obijciat φ oppositio ē cū dr̄ idiscreta silitudo. qꝛ
silitudo dicit distictiōez: indiscreta indr̄iaꝫ. dōꝫ φ
indr̄ia eēntie n̄ opponit distinctōi psonaꝝ. No
tandū aūt ē ex his q̄ dicit hyl. φ necesse ē imagi
nē hr̄e spēm nām τ eēntiā actoris. pꝫ φ spēs n̄ ē
ꝓpꝛietas imagis sed solū appꝛopꝛiata. supponit
enīꝫ idē noīe spēi eēntie τ nāe. Itē p hoc φ dicit
ad rē coequādā i scđa distinctiōe imagis demon
strantis. pfectio sine pfecta rei ipletio. vn̄ aug. ima
go si pfecte iplet id cui⁹ ē imago. coequat ei: non
illō imagini. p illā scđaꝫ dr̄iaꝫ sepat imago icrea
ta a creata. qm̄ vō imagīata notat distinctiōem q̄
n̄ ꝯuenit eēntie: iō n̄ ponit recte sꝫ oblique i pꝛia
diffinitiōe. vt diceret: imago ē spēs indifferēs. qꝛ
spēs ibi supponit eēntiā. ponit aūt recte i scđa: qꝛ
silitudo supponit rē distinguibilē vel distinctaꝫ.

Articulus tertius.

b Einde querit đ dr̄ia haꝝ diffinitionū.
Quis iā tacta sit. in vtraqꝫ.n. notat qđ
ē ꝯueniētie τ qđ ē dr̄ie. alia.n. ē ꝯue
niētia τ alia dr̄ia imagis ad id cuius ē
imago. In pꝛia.n. cū dr̄ spēs indr̄ns. notat ꝯue
niētia. In scđa cū dr̄ silitudo idiscreta: notat ꝯue
niētiā. φ addit imagīata: notat dr̄iaꝫ. Querit er
go quō differāt. Rn̄. cū filius sit expssa silitudo
pr̄is q̄ntū ad cognitiōem τ virtutē q̄ ei attribuit.
ingenitī est dei v̄tus τ sapiā. pꝛia diffinitio imagis
dat s̄m expssaꝫ silitudinē q̄ntū ad cognitiōem. vn̄
dr̄ spēs indr̄ns: spēi aūt rō ptinet ad cognitiōem.
Scđa vō diffinitio dat s̄m expssaꝫ silitudinez in
virtute. vn̄ dr̄ imago rei ad rē coequandā imagi
nata τ idiscreta silitudo. eq̄litas aūt dicit vnitatē
i q̄ntitate q̄ in diuis ē virtus. coeq̄litas vō dicit
expssaꝫ imitationē i virtute. ¶ Nota ēt φ fili⁹ dr̄
eēntia ingenīti ē τ hꝫ eē. natura ingenīti hꝫ eē p ge
neratione. spēs vero dr̄ ingenitū ē pꝛicipiū cogno
scēdi patrē: τ sic pꝫ dr̄ia illaruꝫ diffinitionuꝫ.

Mēbrū tertiuꝫ.

Estat querendū quō imaginis nomē
f ꝓpꝛie ꝯueniat filio. τ querunt duo.
Pꝛio vtrū nomē imagis posset con
uenire ratōnali creature τ filio dei. τ
si ꝯueniat aliquo modo: vtrū vniuoce vel equi
uoce. Scđo vtruꝫ posset attribui spiritui sancto.

Articulus primus.

D pꝛimū sic aucteś. Nā dicit aug. in
a s̄mone de imagie. φ nulli alij creatu
re ab hoīe dedit φ sit imago. Gen̄. j.
Faciamus hoīeꝫ ad ima. τ simili. τc.
¶ Itē augu. i li. de tri. qꝛ mēs imago dei ē capax
dei ē. ¶ Qđ ꝯcedēdū ē. Sꝫ adhuc q̄rit vtꝝ eq
uoce dicat de filio dei τ homie? Qđ vniuoce vr̄
sic. Uniuoca.n. dicit quoꝝ nomē cōe ē τ rō s̄bē
eadē: sꝫ imagini ꝓut fili⁹ dr̄ imago: τ imagini ꝓut
hō dr̄ imago: ꝯuenit rō vna. s. imago ē cui⁹ gnā
tio ē p imitatiōez: ergo vniuoce dr̄ imago đ filio
dei τ hoīe. ¶ Cōtra. imago q̄ ē filius: ē silitudo
expssa a pr̄e i idētitate s̄bē. imago q̄ ē hō i diuer
sitate sub̄e: ergo n̄ vniuoce dicet imago. ¶ Item
imago q̄ ē filius ē expssa a pr̄e. imago q̄ est hō a
tota trinitate: ergo n̄ vniuoce. Rn̄. dōm. φ est
imago creata τ icreata: quēadmodū v̄buꝫ. τ qꝛ
nl̄ ē vniuocū creature τ creatori. iō imago n̄ dr̄
vniuoce de hoīe τ de filio dei. qꝛ imago est ens
ab alio p imitatōēꝫ: sꝫ ens ab alio n̄ dr̄ vniuoce đ
hoīe τ filio dei. qꝛ ingenitū dr̄ đ filio dei: h̄ ꝓpositō
ab: n̄ dic̄ cāūalitatē sꝫ nāe ordinē. ingenitū de hoīe dr̄
cāūalitatē notat. silr̄ iste t̄min⁹ alio ꝓut ens ab alio
de filio dei dr̄: suppōit psonalr̄ n̄ eēntialr̄. vn̄ di
stictiōez notat vnus ab alio s̄m psonalē ꝓpꝛieta
tē: n̄ s̄m eēntiā. Pꝛout dr̄ de homie ens ab alio
iste terminus alio supponit eēntialr̄: τ notat diuer
sitatē s̄m eēntiā imagis ad id cui⁹ ē imago. vnde
imago ꝓut dr̄ de filio: tm̄ ad pr̄eꝫ refert. ꝓut dr̄
de hoīe: ad totā trinitatē. s̄m.n. mēoꝛiā itelligētiā
τ voluntatē q̄ sūt i mēte: dr̄ hō eē ad imaginē dei.
vn̄ ē imago trinitatis τ vnitatis. τ h̄ significat p
hoc φ dr̄. faciamus hoīeꝫ ad imaginē τc. filius
vero n̄ ē imago trinitatis τ vnitatis: sꝫ solum pa
tris. qꝛ ergo imago dicta đ filio respcū pr̄is non
iportat distictiōez eēntialē sꝫ solūmō psonalez: iō
dr̄ de filio qm̄ ē imago pr̄is. nō ad imaginez vt
dicit augu. de hoīe vero dicit qm̄ ē imago τ ad
imaginē: vt p hāc ꝓpositiōez ad: notet diuersitas
imagis τ sepatiōi are cuius ē imago. τ s̄m hoc
pꝫ quō imago n̄ sumat vniuoce. imago.n. pꝛout
dr̄ de filio sic diffinit ab hyl. in li. de sinođ. ima
go ē eius rei quā imaginat species indifferens.

Articulus secundus.

Secundo querit vtrū nomē imaginis possit attribui spūisācto. Nā vr ei cōuenire predicta rō imaginis. ¶ Item dam. dicit q spūssanctus ē imago filij p quam xps inhabitans hoīem. dat q fm imaginez ē deus. ¶ Preterea. sicut filius a pře hñs cū pře nāe indifferentiam: ita. s. s. est a patre hñs cuz pře nāe indifferētiā. quare vr. s. s. imago přis sicut filius. Nō. n. vr fili⁹ dici imago: nisi qr ē ab ipso p nāe indifferentiā. Rñ. fm augu. in li. de tri. & lxxiij. q. Ois imago ē silitudo: sed nō ꝯuertit. est n. imago expssa silitudo que in creaturis determinatur q̄ntū ad figurā q̄titatē & nām. In creaturis. n. filius nām hz a pře. in diuinis aūt determinatur q̄tum ad nāz simpliciter & rōnez nāe. Est enim filius ens a pře. cōicans cū pře in nā & rōne nature. hoc est notōe qua sunt vnū principiū spūssācti. Spūssāctus vo hz vnitatē cū pře i ēentia: sed nō in cōi notōe q̄ ab eis ꝑducat alia psona. Qr ergo rō imaginis est ens ab alio: indifferens illi in nā & rōne nature: ideo eē imaginē přis cōuenit filio ñ spūisācto. iō eē imaginē přis ꝯncit filio & rō suprapposita ab hylario: sz ñ ꝯuenit spūisancto. Nā noīe speciei itelligit hylarius ñ solū ꝯformitatē nāe: sz ēt cōitatē notōis. hoc ē qd dic Ric. in li. de tri. fides catholica cōfitet: qualis pr talis filius talis spūssanct⁹. & q vterqz p oīa pri ꝯsilis & coequalis. Si igitur filius recte dictus ē imago přis rōne expresse in eo silitudinis. cur ñ ēt spūssanctus imago přis recte dicat: cū vterqz silis & coeq̄lis inueniat. ¶ Sed huius q̄ōnis nodum citius vt credo soluimus: si ad ꝓprietatum ꝯsideratōez recurrimus. Cōe ē oībus oēz plenitudinem hēre. cōe pří & filio nō tam hēre q̄z dare. ꝓpriū aūt spūisācto hēre nec alij dare. In hoc igr solus filius expressā silitudinē přis i se hz & imaginē: in tz. q sicut diuinitatis plenitudo manat de vno: sic & eadem plenitudinis largitio manat de alio. nec min⁹ aliqd nec aliō mō accipit spūssanctus ab vno q̄z ab alio. nulla aūt psona oīo a spiritu plenitudinē diuinitatis accipit: & iō imaginē přis in seipso nō exprimit. Ecce habes cur imago přis dicat filius ñ spūssanct⁹. ¶ Ad illd dam. q spiritussanctus est imago filij. dicēdū q filius dr esse imago přis multipliciter. Vno mō q̄si effectiue. sic. n. artifex habēs imaginē herculis i mente: p illam facit eam in nā: sic pr per filium imaginez dr operari imaginē creatā. Vñ aug. ad ianuariuz. imago inuisibilis přis saluator nr ē. q̄ntū ad přez veritas ē: q̄ntū ad nos qb⁹ reuelat imago ē. sz sicut pr p filium imaginē opatur imaginē creationis: ita p spūsanctū imaginē recreatōis. & ita spiritussanctus imago ē sicut filius. s. quasi effectiue. Scdm hoc ergo dām de. s. s. q nō dr imago simplr: sz quasi effectiue. s. respectu imaginis recreatōis. Vñ imago de spūsancto duo ipoztat. q ē a filio: & q ē ab ipso donū. fm q i. nobis ē imago recreatōis: sz absolute ñ ē imago sicut filius. qr non ē a pře vt hñs ꝯformitatē in ꝓductōe psone ex se. ¶ Sz adhuc obijcit sic. fili⁹ ē imago přis qr ē eius expssa silitudo. sz tūc cū. s. s. sit a filio q̄re ñ ē imago filij: qr ē eius expssa silitudo. nō. n. cōtingit inuenire expssionē. Preterea filius dr esse imago přis & hēre in se expssā přis silitudinez. co q sicut a pře manat plenitudo diuinitatis: sic a filio quare silr cū eē ab alio ꝯueniat. s. s. erit. s. s. expssa silitudo filij. ¶ Rñ. saluo semp meliori iudicio q. s. s. nō dr eē imago ꝓprie nec filij nec přis. filij nō pōt dici: cum filius sit imago. si ergo esset imago filij: essz imago imaginis: qd nō ꝯuenit dicere. Et ē exēplū. cuz a re extra nascit silitudo. in mente artificis expressa imago ē. Si atqz illā operetur statuam ad silitudinē herculis: non diceret statua imago silitudinis in mēte sz magis ipsius herculis. Silr fm hanc rōnem cū filius rōnem medij habeat nō pōt dici q. s. s. sit imago eius. sz potius přis. nō tñ dr imago přis q̄m non ē expressiua silitudo. q̄ñ in filio ē expressio. ¶ Sed adhuc queritur. cū. s. s. sit oīo silis pri sicut filius & in nullo dissilis. quare non pt dici imago přis fm hanc rōnem sicut & filius. Rñ imago dr q̄si imitago. qr repñtat illud a quo ē. Dōm ē igit. q ꝓprie imago non dr nisi vnius solius. vt imago achillis nō ē nisi achillis. sed. s. s. a duobus ē. vñ neutr̄ eoꝝ ꝓprie repñtat. sed filius ab vno solo ē nec repñtat nisi vnūz tñ a quo est. iō filius tñ dr imago. s. s. Et dr imago siue speculuz. qr in eo vr pr quē repñtat. sic & vbū dr qr ipm notificat. Vñ sup math. xi. Nemo nouit &c. In vbo suo pr se declarat: qr mentis nostre lumen est.

Questio. lxij. de noī filij q̄ dr verbum.

Consequenter inquirēdū ē de noīe filij q̄ dr vbū. Circa qd q̄rūt ista. Primo d intētōe seu significatōe vbi. Scdo de ꝓprietate vbi. Tertio d opationes verbi.

Membrum primum.

Primo queritur de significatione vbi sub quo articulis queruntur quoz. Primo ad cuius vbi creati silitudinez dicatur in diuinis nomen vbi. Scdo vtrū in diuinis prius sit nomē noticie q̄z vbi. Tertio fm quā itentionē noticie dicat vbum: cū vbū sit a noticia. Quarto an effect⁹ i creatura ꝯnotet nō

mine verbi. Quito vtrum filius possit dici cognitio sicut verbum.

Articulus primus.

Ad primū sic. V̄bū dr̄ tripl̄r. v̄bū sensibile vocis. v̄bum itelligibile vocis: ⁊ v̄bū intelligibile rei. ij. sap. Dixerunt impij apud se nō recte cogitātes. Cōstat q̄ illud dicē nō fuit vocis sensibil̄: s₃ fuit dicē interius. Sil̄r in euang. math. ix. vt qd cogitatis mala in cordibus v̄ris. ⁊ prio dr̄. Ecce qdā₃ de scribis dixerūt: relinqt̄ ergo q̄ cogitatōes dictiones dicunt. ¶ Ite₃ aug. si v̄ba non sonāt in corde nihilominus dicit q cogitat. ad cuius ergo silitudinem v̄bo₂ dr̄ v̄bū eternū: de quo dr̄ fiat lux ⁊ facta ē lux. ⁊ vr̄ q̄ ad silitudinē v̄bi vocis. q₂ v̄bu₃ rei nūq̄ assumit formā sensibilē vocis. q₂ illud nō sit vox: s₃ v̄bū vocis sit vox. S₃ v̄bū eternum ē ad silitudinē illius v̄bi qd accipit forma₃ vocis. q₂ dr̄ in pria canonica. Jo. ij. c. sup illud. si peccauerimus ⁊c̄. In gl. sic v̄bū nr̄m fit vox corporis quodāmō assumēdo formā in qua manifestatur sensibus: sicut v̄bū dei caro factū ē assumēdo eā formā i qua manifestat̄ sensibus hoīu₃. ⁊ sic v̄bū nr̄m fuit vox nec mutat̄ in carnē: ergo assimilat̄ verbo vocis. Contra. v̄bū rei tolle: nec id erit v̄bū itelligibile vocis: nec v̄bū sēsibile vocis. s₃ tolle vtrūq₃ co₂. ⁊ tertiū remanet. ergo pria intentio v̄bi ē in rōne v̄bi rei: pbatio. Si. n. res ipsa nō sit tibi manifesta aliquo mō. vel p se: vel p suū sile: vel p suū oppositū vel effectū nūq̄ p spem vocis sensibil̄ duceris ad cognoscendu₃ rē: ergo pria rō v̄bi ponit̄ i re. ergo ad silitudinē huius dicet̄ v̄bū eternū. ¶ Preterea v̄bū eternū dr̄ expssa silitudo dicentis. ⁊ v̄bū sensibil̄ vocis vel itelligētie vocis ñ dr̄ expssa silitudo rei que significatur. S₃ ip₃ v̄bū rei ē expssa silitudo rei: ergo v̄bū icreatum magis assilat̄ huic verbo q̄₃ alijs.

Rñ. dico q̄ tripl̄r dr̄ v̄bū vt dic̄ anr̄. aut loquimur cū sensibilibus signis. aut eadē signa q̄ foris sensibilia sunt intra nos insensibil̄r cogitādo: aut nec sensibil̄r nec insensibil̄r signis vtēdo. p₃ ergo q̄ṁo tripl̄r dr̄ v̄bū. Cōcedo aūt sicut ob₃ ē vltio. q̄ v̄bū eternū maximā silitudinē h₃ ad v̄bū itelligibile rei. ¶ Ad hoc q̄ obijcit̄. q̄ v̄bū intelligibile rei nō fit vox: s₃ v̄bum vocis fit vox. dico q̄ v̄bū itelligibile rei vnit se cū v̄bo vocis sic signatum cū signo. ⁊ sic v̄bū vocis ē q̄si habit⁹ v̄bi intellectus rei nec pp hoc desinit eē v̄bū rei. sic v̄bū eīnū vnit̄ carni nec mutat̄ i carnē: s₃ rēanet v̄bū. v̄bū ergo rei vnit se cū v̄bo vocis. ⁊ sic factū est sensibile. nō i se s₃ i voce. nec mutat̄ i vocē s₃ voci copulet̄. Vñ illud qd dr̄ ab aug. in glo. sup. i. canonica. Jo. ij. c. intelligit̄ de verbo rei. v̄bū. n. intelligibilē vocis sit ip̄ā: ita q̄ eadē sit eēntia vocis itelligibil̄ ⁊ sensibil̄. vñ hec sentit̄ in seipsa. sic nō

ē de v̄bo rei. q₂ verbū itelligibile sentit̄ voce sensibili: nec ē ipsa vox. s₃ nō ē aliā nā v̄bi itelligibil̄ vocis q̄₃ verbi sensibilis vocis. Unde p₃ q̄ maxime dicitur verbum eternū ad similitudinē v̄bi intelligibilis rei. Notandū cū verbū dicatur ipa vox signans exterior. alio mō ipa imago voc[illegible] in aīa. tertio mō ipsa spēs intelligibilis que generatur ex memoria vel ex ipa scia rei. ⁊ ad eius silitudine₃ accipit̄ verbū in diuinis. Vñ aug. explicat illud multipliciter. xv. de tri. dicens. Quisquis pōt intelligere verbū. non solū añq̄ sonet verbū: ve₂ ēt añq̄₃ sono₂ eius imagines cogitatione voluant. Hoc ē qd ad nullā ptinet linguā: sā pt videre per hoc speculū aliquā verbi illius silitudinē. de quo dictū ē. In principio erat v̄bū ⁊c̄. Necesse est. n. cum verbū loquimur. i. qd scimus loqmur. ex ipa scia quā memoria tenemus nascitur v̄bū qd sit huiusmodi cuiusmodi scia ō qua nascitur. formata quippe cogitatio ab [illegible] re quā scimus: verbū ē qd i corde dicimus: qd nullius lingue ē. Itē in eodē v̄bū rōnalis aīantis qd neq₃ platū ē in sono: neq₃ in cogitatione i silitudine soni: qd alicuius lingue nō ē. oīa quibus [illegible]gnatur signa pcedit: ⁊ gignit̄ de scia que manet in aīo. qñ eadē scia virtus dr̄ sicuti ē. sillima enī₃ ē visio cogitatōis visioni scie. ⁊ ē in ista silitudie v̄bi nr̄i silitudo v̄bi dei. q₂ pōt eē v̄bū nr̄m qd ñ seqt̄ op⁹: opus aūt eē ñ pt nisi pcedat v̄bū. sic v̄bū dī potuit eē nulla exñte creatura. creatura āt nulla eē pōt nisi per verbū per qd facta sunt oīa ⁊c̄.

Articulus secundus.

Consequenter q̄rit̄ an prior sit intellectio noticie q̄ v̄bi. dr̄. n. primo sapie. fons sapie v̄bū i excels̄. s₃ illd qd ē fōs alterius: ē prius itellectu eo cuius ē fons. cū ergo v̄bū sit fons sapie: v̄bū prius ē intellectu q̄ sapia. ¶ Cōtra anr̄. dicē nil aliud ē q̄₃ cogitando intueri: s₃ intuitio ad noticiā ptinet vl̄ sapia₃. ⁊ intueri prius ē q̄₃ dicē: ergo noticia vel sapia ē prior itellectu q̄₃ v̄bū. ¶ Itē. xij. sapia. oīa i sapia disposita sūt s₃ in v̄bo sunt opata: q₂ dixit ⁊ facta sūt. Cū ergo dispō pcedat opus: relinqt̄ q̄ sapia s₃ itellectū pcedat v̄bū. eccī. i. Sapia dei oīa pordinat ⁊c̄. Et seqt̄. prius oium creata ē sapia. ⁊ p⁹ seqt̄. fons sapie v̄bū dei in excels̄. hoc ē sapia dei icreata oīa pcedit. ab hac aūt pcedit sapia creata. s. ordo rōnalis in reb⁹ creatis mediū s₃ itellectum. iter hec duo ē v̄bū dei ō quo dr̄ dixi ⁊ facta sunt. ergo sapia s₃ itellectū prior ē q̄₃ v̄bum.

Rñ. pcedēdo oēs rōnes q̄ p bāt q̄ sapia s₃ intellectū prior ē q̄₃ v̄bū. tū. s. q₂ sapia ē initiū dispōnis: tū q₂ v̄bū ē initiū opis. Vñ aug. xv. ō tri. v̄bū rōnalis aīantis qd neq₃ platū ē i sono nec i cogitatione ⁊c̄. vt. s̄. ¶ Ad hoc qd obijcit̄. fons sapie v̄bū dñi ⁊c̄. dico q̄ nō exponit̄ ō sapia icreata s₃

creata. vbū.n.ē fons sapie create.i.ordinis formalis qui est in rebus creatis.

Articulus tertius.

Consequenter q̄rit̄ ſm quā itentōꝫ noticie dicat̄ vbū.ſ. vtrū vbū ſm q̄ ē in rōne opatiua maiorē hēat ſilitudinē ad vbū increatuꝫ q̄ꝫ vbū ſm q̄ eſt in rōe cognitiua. ꝛ vr̄ q̄ vbū ſꝫ q̄ eſt in rōe opatiua.xxxiij.eccl.initiū oīs opis vbū. vbuꝫ aut ſm q̄ eſt i rōne opatiua eſt initiū opis:ergo ſꝫ hoc vbū erit expſſiſſima ſilitudo vbi icreati. vbo.n.i cognitiua exſtīti deeſt aliqd ad hoc q̄ ſit pricipiū opis:ſꝫ vbo opatiuo nihil. ¶ Itē Jo.i. Oīa ſunt in ipſo vita.ſꝫ bōa ſūt queciq̄ꝫ viuūt i vbo:mala aūt lꝫ n̄ viuāt in ipſo:tn̄ mala cognoſcunt̄ ab eo. lꝫ.n.ſimplicē noticiā hēat bonoꝝ ꝛ maloꝝ tn̄ n̄ ē niſi ars bonorū nr̄i. eodē mō verbū nr̄m cognitiuum reſpectū hꝫ ad bonū ꝛ ad malū.ſm autē q̄ opatiuū ē:principiū ē bonoꝝ.ꝛ ſic vbū opatiuū nr̄i habebit imitatōꝫ vbi increati. ¶ Itē in cognitiua ē duplex vbū.vnū qd̄ pcedit ex cogitatōe:alterū qd̄ ex viſione.qd̄ ergo iſtoꝝ dr̄ ſilitudo vbi increati?videt̄ q̄ illud qd̄ ex cogitatōe pcedit:q2 dicit anſel. qd eſt dicē niſi cogitādo intueri.ſꝫ ꝫ. vbū.ſ.cogitatōis poſſibilitatē hꝫ ad verū ꝛ ad falſum.q2 cogitamus aliq̄ꝫ verū aliq̄ꝫ falſuꝫ. ſed verbū pcedēs ex viſione determinatū ē ad veꝝ ergo verbū ex viſione pcedēs ē ſilitudo verbi increati. ¶ Itē.iij.amos.nō ē verbū qd̄ nō reuelet deus ꝛc̄.reuelatio aūt ē ex pte viſionis.ſꝫ verbo increato fit reuelatio.vn̄ iſa.ij. vbū qd̄ vidit iſa. glo.verbū qd̄ p enturū erat i carne. Verbū ergo viſionis imaginatiue vel intellectualis ē ſilitudo verbi increati. Rn̄.verbū increatū triplicē hꝫ actū.vnus ē q̄ pr̄ p ipſꝫ oīa opatur.v.Jo.pr̄ meꝰ vſq̄ꝫ mō opat̄ ꝛ ego opor:ꝛ ibidēꝫ opa q̄ dedit mihi pr̄ vt pficiā.Alius actus ē q̄ pr̄ declarat ſe p verbū ſicut dicit gl.bede ſup math.xi. Tertius actus ē.q̄ verbo reuelat pphis que futura ſunt vbo:ergo ſm q̄ opatur pr̄ per ipſm:aſſilat̄ vbuꝫ ſm qd̄ ē in rōne opatiua. ꝛ ſic dr̄.xxxvi.eccl. Initium oīs opis verbū.verbo aūt ſm q̄ reuelat ſe pphis.ſ. put ē veritas:aſſilat̄ verbū qd̄ ē in rōe cognitōis. Eſt aūt verbū ſm q̄ ſit reuelatio diuine bonitat̄. ꝛ hoc ē i cognitiua extēdēte ſe ad opus. ꝛ nō dico in cognitiua quo ad cogitatiuaꝫ q̄ pōt eē vi ꝛ falſi:ſꝫ q̄ ad viſionē. ꝛ hoc q̄ ad viſionē intellectualē nō imaginariā ſiue fantaſticā. ꝛ q̄ ad itellectualē q̄ꝫtū ad illā ptē q̄ ptinet ad imaginē. huiuſmodi aūt vbū mediū ē inter illud qd̄ ē pure opatiuū ꝛ pure cognitiuū. ꝛ huic rn̄det vbū increatū inquātū pr̄ declarat ſe p ipſꝫ. Eſt igit̄ vbū ſimplr̄ opatiuū qd̄ aſſilat̄ vbo icreato inquātū p illd̄ opat̄ pr̄:ꝛ ē vbū cognitiuū ſimplr̄. cognitiuū dico:qd̄ ē viſionis:qd̄ aſſilat̄ vbo icreato inquātū p ipſꝫ ſit reuelatio pphis. Eſt ēt vbū medio mō ſꝫ hns cognitiuū p modū viſiōis extēdēs ſe ad opus qd̄ aſſilat̄ vbo icreato inquātū pr̄ declarat ſe p illd̄. ex his pꝫ rn̄ſio ad q̄ſita. ¶ Ad illud qd̄ opponit p anſel. dico qd̄ loqt̄ ſꝫ pprietatē nr̄am cū dicit. qd ē dicē niſi cogitādo intueri:ſꝫ pprie dicēt viſione ſimplici intueri:q2 cogitatio n̄ ē pprie i deo.

Articulus quartus.

Deinde q̄rit̄ an noīe vbi notet̄ effectus i creatura. Ad qd̄ ſic dam. vbū dei eſt ſubſiſtēs electiuū opatiuū. Sꝫ opatiū ſ̄o ſuo itellectu hꝫ opa ꝛ ſic vbū dei ſ̄o ſuo itellectu hꝫ creaturā. ¶ Itē.xi.ad heb.fide q̄ pta ſūt ſc̄la vbo eiꝰ gl.ſic̄ exēplū exēplari vult ergo p illd̄ vbū itelligē exēplar.ſꝫ exēplar dat cointelligē exēplū.reſtat ergo q̄ i vbo ſit cointellect̄ creature. ¶ Itē baſilius.ſilio dei attribuit̄ ſēſus ſapia. vtus. vbū.lumē. Sēſus q̄ cogitat̄ oīa:ſapia q̄ diſponūt:vtus q̄ opant̄:vbuꝫ q̄ enūciant̄:lumē q̄ clareſcūt. vbū ergo dic̄ illd̄ q̄ enūciat ſꝫ enūciata ſūt creature:ergo i rōe vbi cointelligit̄ creature. Cōtra.i.ſnīaꝝ.xxvij.di.caplo apte oñſū di q̄ eo dr̄ vbū ſiue imago:quo filius.ergo vbū vl̄ imago n̄ hn̄t reſpectū ad creaturas ſic̄ nec filius. ¶ Itē anſ.i monolo. vbū quo creature dicit̄ n̄ ē vbū creature.dic̄.n.creaturā nō vbo creature:ſꝫ ſuo vbo.q2 ē eius ſilitudo.ergo vbū reſpectū hꝫ ad dicētē ꝛ ita nō cointelligit̄ noīe vbi creatura. ¶ Itē ſol illūīat.ſiue aliqd illuīet̄ ſiue nō:n̄ ē alia variatio ex pte ſolis vel ſibe vel pōne.ml̄to fortiꝰ ergo ē hoc repire i illo fonte ſpūali i q̄ ipa actio ē ipa potētia. ꝛ potētia ē ipa eētia.ꝛ ita ſic̄ eētia n̄ hꝫ reſpēꝫ ad aliqd:nec actio ſua ſꝫ eē ſuū. Cū ergo vbū ſe hēat ſic̄ dicē:ꝛ dicē ſm eē ſuū n̄ iportat reſpēꝫ ad creaturas:ergo nec vbū. ¶ Itē dicēs ꝛ vbū ſūt correſpectiua:ſꝫ dicēs n̄ iportat reſpectū ad creaturā:ergo neq̄ꝫ vbū. ¶ Itē vbū ſēſibile dēpēdet a vbo mētis:ꝛ nō ecōuerſo.n̄ ergo eodē mō ſe hꝫ vbū ſenſibile ad vbū iſenſibile.i. vbū eternū.ſic̄ vbū ſēſibile qd̄ ē i platōe ad vbū mētis:relinqt̄ q̄ vbū ſenſibile qd̄ ē modus habebit dependentiā ad verbuꝫ eternū ꝛ nō ecōuerſo. ¶ Itē aug.n̄ verbū trāſiens ē oñſiuū ſui ꝛ eius ā quo d:ergo verbū eternū nō reſpiciet niſi pcēꝫ dicentē ꝛ ſeipm ſꝫ q̄ ſeipꝫ declarat. Rn̄.aliud eſt dicē pr̄ dicit verbū:ꝛ pr̄ i vbo dicit creaturas. ſicut dicit̄.xv.de tri. Nouit oīa in ſeipſo deus pr̄. nouit i filio.ſed hoc ē noſſe qd̄ dicē:ergo pr̄ dic̄ ſe:ꝛ dicēdo ſe gignit filium. Vn̄ dicit aug.pater tāq̄ꝫ ſeipꝫ dicens:genuit verbū eq̄le ſibi p oīa.ſꝫ hoc ergo q̄ dr̄ pr̄ i dicit vbū.n̄ ponit̄ reſpectus ad creaturā:ſꝫ mō hoc verbū ē dicētis vbū.dic̄ iterū in verbo hoc pr̄ oīa fecit.ſic̄ dr̄ i gl.ſup illud ps. Semel locutus ē deus.verbū eternalr̄ genuit i q̄ oīa fecē ꝛ oīa eīnalr̄ diſpoſuit.ergo rōe illiꝰ q̄ dī

quō oīa fecit: τ disposuit. hʒ verbū cointellectuʒ creature i itellectu ergo eius qō ē locutus iacet τ qō notio ē.f.gēūit τ qō creature ē.f. fecī. ſʒ vnū est ibi pricipalr τ vnū ē ibi reliquū ɔnotatū. Sicut i vbo itelligit qō genituʒ est eternalr: τ illud in q̄ oīa disposita sūt τ fcā. τ ſʒ hoc pōit cointellectus creature: ſʒ ñ pōnit depēdentia ad creaturā. vñ i vna ðpendentia sūt duo adinuicē ɔcā. Creatura.n.ðpēdet a vbo: τ dr ad ipʒ. ecōuerso vbū lʒ dicat ad creaturā: nō tñ ðpendet ab eadē. τ hoc ē qō dicit ansel. vbū q̄ creaturā dicit nō ē verbū creature: q2 nō hʒ ðpēdentiā ſm eē ad creaturā. imo ecōuerso. verbū.n. est expssa silitudo dei patris: creatura āt ē aliquātula silitudo nō expressa. Iste āt respectus idicēdo ēst nō ī se. τ ꝙ respectum unius sit ī vna depēdentia dicit phs. i qbusdā ita ē ꝙ aliq̄ dicunt adinuicē τ vtrūqʒ ad alterʒ ē. i qbusdā ita ē ꝙ duo dicunt adinuicē τ vnū tñ est ad alterū. ¶ Ad illō qō dicit mgr i sentētijs ꝙ eodē verbū vel imago q̄ filius. Rñ. ad hec exponit posmodū dicens. i. eadē ꝓprietate vel notiōe. eadēʒ ꝓprietas designat i verbo q̄ in filio. lʒ altera sit rō intelligēdi verbi τ filij. sicut dī eodē capl'o. Iste aūt respectus q cointelligit in verbo nō est notio vel ꝓprietas. Vñ nō seqt. ꝙ si filius tñ dr respectu patris: ꝙ pp hoc verbū. nō.n. possuʒ dicere ꝙ pater dicit filio creaturas sicut verbo: q2 filius nō dicit respectū ad creaturā. Ex his patet rñsio ad obiecta ꝓ illa. ¶ Ad illud qō dicit ex opposito basilius. ē verbū quo enūciatur: ſʒ hoc īportat cointellectū creature: ergo τ verbū. cōcedo ꝙ ſm ꝙ dicit pater dicit verbo creaturas: sic verbo enūciant omnia: τ ita importat respectuʒ ad creaturas: nō aūt ſm ꝙ dicit pater dicit verbū: ꝑ hoc pʒ qnō mō respōdendū ē ad omēs questiones sine obiectiōes factas ad vtrāqʒ ptē. ¶ Ad hoc aūt qō obijcit ꝑ glo. ad heb. xi. sicut exēplū exēplari. dico ꝙ ē ibi fallacia accidētis. lʒ eīʒ verbū sit exēplar: nō oportet ꝙ verbū dicat ad illud ad qō dicit exēplar. ſm enim ꝙ dicit verbo dicit creaturas cointelligit creatura ſʒ oblique: sed sic nō est de exēplari ꝙ dicit ratōe ad exēplum. non enim dicit verbū creature verbū: sed verbū dicit quo fit creatura. quia verbum illud sufficiens est ad positionem operis.

Articulus quintus.

D Einde querit vtrū filius possit dici cogitatio sicut verbū. Ad qō sic Io. damasce. verbū dicit tripl'r scilicet intellectus ſm quē mouet: intelligit: cogitat. dicit etiā verbū qō in corde enunciat. Dicitur etiā verbū qō est angelus. idest nūcius itelligētie. τ hoc est verbū vocis. primo.n. ē cognitio postmoduʒ cogitatio qual'r ꝓnūcietur. deinde ꝓnūciat. τ sic dicit verbū tripl'r. nō aūt dicitur filius verbū ad similitudinē verbi qō exterius ꝓnūciatur. nec ad similitudinē verbi qō in corde enunciat: ſʒ ad silitudinē ipsius motus mentis. Unde aug. de trini. quisqs pōt itelligere verbū nō solū anteq̄ sonet: verūetiā anteq̄ sonorū eius imagines mēte voluantur: iaʒ pōt videre ꝑ hoc speculū τ aliquā silitudinē verbi de quo dicitū ē in pricipio erat verbū. si ergo verbuʒ ē cognitio mētis: sicut ergo filius dicit verbū: sic dicit cogitatio. Rñ. nō dʒ dici cogitatio. cogitatio eīm dicit motū mētis īperfectū. nō eīm pōt itelligi cogitatio nisi accipiat volubilis motus mētis. cogitatio.n. dicitur q̄si coagitatio itellectus. Vñ aug. verbū ita dicit vt dei cogitatio nō dicat ne aliqd' eē volubile ī deo credat. ¶ Et si obijciat ex verbo ansel. i monolo. ꝙ dicere nihil aliud ē sūmo spūi q̄ cogitādo intueri: ergo in diuio accipit itētio cogitatiōis sicut itētio verbi. Preterea sicut itētio verbi ꝑ creaturas nominat in deo ꝑ io Io. verbū erat apō deū. ita τ itētio cogitatōis. Vñ ꝓpha. Ego cogito cogitatōes pacis. ergo eque dicet vnū sicut alterū. Dōm ꝙ verbū cogitatōis ī nobis semꝑ pōit mutabilitatē. itētio vō verbi vt pʒ ex pdictis ſm ꝙ accipit ꝑ ipsa noticia q̄ gnāatur ex mēte nō ponit mutabilitatē inde est ꝙ itētio cogitatōis ꝑ ꝓprietatē trāffert a nobis ad diuia. Vñ τ ꝑ isa. dicit. lv. sicut exaltatur celi a terra sic exaltate sunt cogitationes mee a cogitatōibus vestris.

Membrum secūdum.

C Onsequent querit de ꝓprietate verbi. Querit ergo an itētio verbi ɔueniat soli filio i trinitate. Ad qō sic obijcit. Ansel. in monologi. Unusqsqʒ i trinitate seipm τ oēs alios dicit. pater igit dicit se: τ filius dicit se: τ.s.s. cū ergo sūt tres dicētes τ tres q dicunt. nō erit vnū verbū ſʒ tria. q2 verbuʒ non hʒ relatōem nisi ad dicentē τ ad cū q dicit: ergo nō pōt hēre vnitatē nisi a pte vnius illorū. Cū ergo sit pl'alitas ex vtraqʒ pte: nō possit eē vnū verbū: erūt ergo plura verba sicut ples ꝑsone. ¶ Itē verbū creatū ñ ē vnū dūmō sunt plures dicentes lʒ sit vnius rei verbū: ergo cū in diuinis quelibet ꝑsōa dicat se τ ples res q̄ dicit: erūt plura vba. ¶ Itē vbū vocis ñ dī ꝑ silitudinē vbi exterioris: ſʒ verbi qō ē ante oēʒ sonū. ah cogitatōʒ soni ꝙ ē visio cogitatōis τ de visione scie orit vt dicit aug. xv. d tri. ſʒ verbū istō nihil aliō ē q̄ noticia siue intelligētia. Cū ergo noticia creata siue itelligentia cōis sit toti trinitati: ergo verbū cōe erit toti trinitati τ nulli ꝑsone ꝓpriū. ¶ Itē cū.s.s. sit manifestatiuus. dītatio sicut dr Io. xvi. q̄re nō dicit vbū sicut filius. ¶ Itē cū dicat aug. xv. de trin. nō ꝑfecte seipsuʒ dixisset: si aliquid magis illud minus esset in suo verbo q̄ in seipso. Cū enim dicit pater dicit filiū. itelligit pater dicit verbū τ sup-

ponit filius. quare similiter qñ dicit pater dicit se
non itelligit pater dicit verbū ⁊ supponet pater.
¶ Itē. xxvij. di. primi sniaꝝ dr. eo dicit verbuz q̄
imago: sȝ imago dicit cōiter de tribus personis
⁊ essentialr cū dicimus. Faciamus hoiez ad ima
ginē ⁊c̄. ergo ⁊ verbū dicet cōiter i tribus pso/
nis. Cōtra. xv. de trinitate Aug. i hac trinitate
nihil dicit verbū nisi filius: nec donū nisi spūssan
ctus. Itē. vi. ð trinitate verbū qdē solus filius ac
cipit: nō simul pater ⁊ filius tanq̄ȝ ambo sint vnū
verbū. sic eim verbū dicit quomō imago. ¶ Itē
ansel. i monologion. mirꝫ in deo vnūquēqȝ triuȝ
pariter. se ⁊ alios dicere: ⁊ vnū solū ibi eē verbū
nullatenus tñ verbū ipm pōt dici verbū triū sed
tñ vnius eoꝝ cuius ē filius ⁊ imago. ¶ Itē dubi
tat ð hoc qð dicit aug. xv. de trini. pr nō pfecte se
ipm dixisset. Nā dicere pris ē gnāre Job. xxiij.
Semel loqt dns. loq gl. dei ē gnāre verbū qð ē
semel. si ergo pr pfecte se dixit: ergo perfecte se ge
nerauit. Si vo diceret q cū dr pater dicit seipm
dicere ibi accipit essentialr. Ↄ. i illo codē tex. pce/
dit hec snia pr tanq̄ȝ seipm dicēs genuit filiū. si er
go vult pbare q dicēs genuit: opȝ q dicere ipor
tet notionē que ē gnātio. ppterea q̄rit cū loq si/
ue dicere in diuis inueniat multiplr. qr aliqñ inue
nit q pater loqt se ⁊ alie psone. aliqñ q pater lo
quit verbū. aliqñ pater loqtur i filio. aliqñ filius
loqt. aliqñ. s. s. loqt: nūqd codez mō accipiet loq
⁊ dicere? Rñ. loq vel dicere accipit in diuinis
multiplr. aliqñ dicit essentiā non ↄnotato aliqd i
creatura. vt cū dr pater dicit se. vel loqt accipitur
essentialr sȝ tñ cointelligit aliquo mō verbū. qr co
intelligit itelligētia q̄ appropriat filio. istō. n. dicē
nihil aliud ē q̄ȝ itelligere. vñ ansel. qd ē dicē sū/
mo spūi nisi vidēdo itueri. Aliqñ vero notōalr.
vt cū dr pater loqt verbū idē ē patrē verbū dicē
q gnāre in ps. Semel loquutus ē dns. gl. verbū
eternalr genuit i q̄ oia fecit ⁊ disposuit. ⁊. xxxiij.
iob. semel loqt deus. glo. loq dei ē filiū gnāre qð
ē semel: qr pter vnigenitū ñ genuit aliqð verbuȝ.
Aliqñ vo notiōalr ⁊ ↄnotat effectū i creatura. vt
cū dr pater loqt i filio nobis. ad heb. j. locutus ē
nobis i filio ⁊c̄. Aliqñ vo accipit eēntialr ⁊ ↄno
tat effectū idistincte triū psonaꝝ. pmo iob. locutus ē
dns [illegible] sathan. Aliqñ vo ↄnotat effectuȝ appro/
priatū vt cū dr math. x. Non. n. vos estis q loq̄/
mini sȝ spūs patris vestri q loqt i vobis. ¶ Ad il
lud qð pmo obijcit. q tres sūt dicētes: ergo tria
verba. Dōm q non seqt. nā dicē ibi accipit p i/
telligē. Cū dr q q̄libet psona se dicit: hoc ē itelli/
git. Vñ cū sit vnū itelligere triū: vna erit itelligē/
tia triū ⁊ ita per ↄñs vnū verbū. qr itelligētia ap
propriata idē dicit qð verbū sicut patebit. q̄uis
ergo tres sint q dicūt ⁊ tres q dicūt: nō tñ seqt q
triplex sit dicere. quēadmodū nec triplex itelligē
q̄uis tres itelligāt ⁊ tres itelligāt. Ad scðȝ dōm.

q nō ois accipit silr dicē i creatore ⁊ i creatura.
Nā i creatore dicere accipit multis modis. Nā
aliqñ accipere dr ð persona respectu sui. aliqñ re
spectu alterius persōe: aliqñ respectu creature. Cū
dr ð persona respectu sui. vt cū dr pr dic̄ se vel fi
lius dic̄ se vel. s. s. dicit se: dicē idē est q itelligē. ⁊
vnū ē dicē sicut vnū itelligē ⁊ eē. Cū vo dr ð pso
na respcu alterius psone: accipit ƀȝ duos modos.
Nā cū dicē dicat respectu dicibilis. dicibile āt dr
vbū: ⁊ dicibile dr res. Cū ergo dicimꝰ vna pso/
na aliā dic̄: hoc pt itelligi duobus mōis. aut sicut
vbū: aut sicut rē. Si sicut vbū: hoc mō pr solus i
trinitate dicit filiū. qr pfert ipȝ vt vbū. ⁊ hoc mō
dicē idē ē q gnāre. Si sic̄ rē: hoc mō q̄libȝ psona
tanq̄ȝ tñ idicat aliā dicit eā. ⁊ h dicē ē idicare. Et h
mō dicit ansel. q tres psone seinicē dicūt. Cū vo
dr respcū creature: silr dr duobꝰ mōis. Vno mō
ƀm q dicere dr respectu vbi. ƀȝ q dr dns loq p/
phis. ⁊ istō dicē idez ē qð ðclarare siue reuelare
h ē noticiā dare q̄ dr vbū. vñ factū est verbū dñi
ad isaiaȝ. ⁊ cū sit actus totiꝰ trinitatis appropriat
filio sicut dr. xi. math. reuelasti ea puulis. ibi beda.
pr declarat se per vbū. Alio mō ƀȝ q dicē dr re/
spectu dei. ⁊ ƀȝ hoc deū dicē rez idē ē q deū cre
are. i ps. dixit ⁊ scā sūt. Et q̄uis istō dicē sit effe/
ctus totiꝰ trinitatis: appropriat tñ pri tanq̄ȝ tū gnāti fi
liū. vñ gen. j. dixit deꝰ ⁊ scm̄ ē. i. vbū genuit i q̄ erat
vt fieret. ant. q̄ creaturas dixit ñ ē vbū creature sȝ
silitudo creatoris. ¶ Ad tertiū dōȝ. q q̄uis i itētōe
vbi itelligat noticia. ñ tñ noticia absolute sȝ noti
cia q̄ ē ex alio orta. videlȝ ex scia mēorie vt ima
go illiꝰ. Vñ itētio vbi dicit noticiā ortā ⁊ imagi/
nē mēorie ƀm q trāsfert ad diuia. Nō seqt ergo
q q̄uis noticia sit cōis: q pp h vbū. Nā vbū di
cit noticiā ñ q̄ cūqȝ mōi sȝ q̄ orta ē ex memoria vt
pre. ⁊ iō ñ ↄuenit itētio vbi pri. ⁊ [illegible] orta vt imago
ad drāȝ. pcessiōis amoris a mēoria ⁊ a noticia. q̄
tñ ñ pcedit vt imago q̄uis vt silitudo i quē mōȝ
ē pcessio. s. s. gnātio vo filij ē vt noticie a mēoria
q̄ ē imago. i. expssa ⁊ discreta silitudo: ex q̄ pȝ q
itētio vbi ē ppria filio. ¶ Ad q̄rtū ergo qð obij/
cit ð. s. s. dōȝ ƀȝ Ric. ð tri. absqȝ dubio vna eadē
qȝ vitas corde ↄcipit vbo pfert auditiōe audit.
Verbū hȝ eē a solo corde auditio ab vtroqȝ q̄ñ
ergo vbū ð solo corde pcedit. ⁊ p ipȝ cordis se
cretas inotescit: recte dei filiꝰ vbū pris dr. p quē
prna claritas mafestat. In pre ois veritatis ↄce
ptio. i eiꝰ vbo ois vitatis platio. i spūscto ois ve
ritatis auditio. iuxt hoc q i euā. legit Jo. xvi. q̄cū
qȝ audiet loqt. Nō igit pr pt dici vbū q̄ñ ab alio
sȝ nec. s. s. q ñ ab vno solo: sȝ solus filiꝰ q ē ab vno
solo: a q̄ emanat ois vitatis mafestatio. Sic exterior
locutio i nobis fit sine hiāni flatus cooparatione
sane i illa supeminēti nā illa locutio agit pre solo.
Nā solus pr dic: solus. s. s. audit. exterior āt locu
tio pagit actore āt flante dīno hoc ē. s. s. ¶ Ad qntū

iaz pz rñsio. nã cũ dicit pr̃ dicit sẽ. dicẽ ibi dr̃ respectu dicibilis qḋ ẽ res. ⁊ istḋ dicẽ ẽ itelligẽ. cuz vo pr̃ dic filiũ. ibi dr̃ respectu dicibil' qḋ ẽ v̈bũ. ⁊ istḋ dicẽ est gnãre ⁊ iḋ ñ accipit dicẽ vno mḋ hic ⁊ inde. ¶ Ad sextũ dõm ꝙ imago i diuis accipit duobus modis. Uno mḋ eẽntialr ⁊ ƀz hoc imago dicit diuinã eẽntiã ad cuius imitationẽ exprimitur alterũ. ⁊ hoc mḋ accipit. Faciam⁹ ho. ad ima. ⁊ sili. nr̃az. Alio mḋ accipit notoḋ aliter ⁊ ƀz hoc significat psonã filij vt silitudinẽ expssam ab altero siue alterius. ⁊ attẽdit expssio silitudinis ñ solũ q̃tũ ad ea q̃ dicũt ḋ pr̃e eẽntialr̃ vt põ sapiã bonitas i qb⁹ p oĩa filius silis ẽ pr̃i. imo q̃tuz ad dignitatẽ q̃ dr̃ ḋ pr̃e notoḋ alr̃. vt sic pz ƀz psonã ḋ se pcedẽtẽ p spiratoẽz: ita filius scz. s. s. ⁊ ƀm hoc imago solũ ouenit filio. ⁊ hoc mḋ dic aug. ꝙ sic dr̃ v̈bũ q̃ imago: q2 eaḋ notoẽ dr̃ v̈bũ ⁊ imago s. notoẽ gnãtoĩs q̃ ẽ a pr̃e. ¶ Ad illḋ vo qḋ vltio q̃rit ḋ hoc ꝙ dic aug. xv. de tri. pr̃ ñ pfecte seipz dixissz ⁊c. Dõz ꝙ cũ dicẽ dicat duplr̃ ⁊ eẽntialr̃ ⁊ notoḋ alr̃ ⁊ hoc vel ɔnotãdo effectũ i creatura vl' nõ ɔnotãdo. ꝙ si velis pbare ꝙ de⁹ pr̃ dicẽs genuit filiũ: oz manifestari p eẽntiale. Si. n. q̃rat pp qd pr̃ genuit filiũ: apte rñdet vt sufficiẽter declãet potẽtiã suã. Jn creatoẽ. n. creature vsqz ad sũmũ nõ manifestat põ pr̃is: ƀz nũc oñdit vsqz ad sũmũ: cũ cõicat i gnãtoẽ. Uñ aug. xv. ḋ tri. pr̃ tãq̃ seipm dicẽs genuit filiũ. Nõ. n. seipz pfecte dixisset. i. potẽtiã suã pfecte declarassz nisi filius essz eq̃lis ei põ ⁊ sapiã ⁊ bõitate. Uñ dic aug. si aliqd min⁹ vel ãpli⁹ essz i filio q̃ i seipo: ñ seipm pfecte dixissz. Uñ sũmitas potẽtie declarat p gnãtoẽz. Dicit ergo aug. pr̃ tãq̃ seipz dicẽs. i. oñdens sũme suã potẽtiã q2 pfecta eius declaratio ñ ẽ i creaturis. ysa. lxvi. Ego q alijs gnãtoẽz tribuo ⁊c. q. d. exq̃ do pr̃i carnali potẽtiã cõicandi nãliã suã ⁊c. in me ergo cõicabo vel habeo potẽtiã cõicandi. Declaratio ergo pcessiõis ⁊ gnãtoĩs ẽ i gnãtoẽ creaturaz. declaratio vo potẽtie ad sũmũ ẽ i gnãtoẽ ⁊ pcessiõne. vñ dicẽ ẽ eẽntiale. Est autẽ dicẽ eẽntiale ƀz rõnẽ itelligentie añ dicere notionale: ⁊ dicere notionale añ creaturam.

Membrum tertiuz.

Consequent q̃rit ḋ opatoẽ v̈bi ad duo cognoscẽda. Pmo ꝙ v̈bũ ñ sit factuz. Scḋo ꝙ ad eternitatez v̈bi non sequit eternitas facti.

Articulus primus.

Ad primũ sic obijcit Jo. i. Jn pricipio erat v̈bũ ⁊ deus erat v̈bũ ergo ifactũ ⁊ eternũ. ¶ Itez aug. sup Jo. i. Si oĩa p v̈bũ facta sũt pcedo nõ factũ p quez facta sunt oĩa. Cõtra. oĩa p ipz facta sũt: ex hoc v̈ꝙ v̈bũ ƀz rõnẽ medij iter faciẽtẽ ⁊ sc̃m. Arguit aũt aug. p istḋ ꝙ v̈bũ nõ sit creatũ. nihil. n. qḋ ẽ añ creaturas ẽ creatura: ƀz v̈bũ cũ ɔtineat rõnez medij ẽ añ creaturas: ergo nõ ẽ creatura. ƀz eadẽ rõne cũ ƀz rõnez medij iter faciẽtẽ ⁊ factũ ñ ɔputabit i nñ facientẽ plusqnã i rõe facti: ergo ñ ẽ creator. Rñ. v̈bũ ƀz rõnẽ medij iter pr̃em ⁊ creaturaz. ñ iter faciẽtẽ ⁊ factũ: nec iter creatorẽ ⁊ creaturas. q2 faciẽs ⁊ creator ẽ cõe pr̃i ⁊ v̈bo ⁊ spũi sancto. finalis aũt cã ɔuenit [illegible] appropriatoẽz spũi sancto. Ei. n. appropriat bonitas pp quã scã sũt oĩa: hec ãt effic quodãmõ eo ꝙ finis mouet efficientẽ. efficiẽs aũt ɔuenit pr̃i. formalis filio p appropriatoẽz. vñ sũma põ est faciẽs sũma sapiã sũma bonitas. vñ rõ faciẽtis vtriqz psone cõuenit. v̈bũ ergo ñ cadit mediũ ƀz rõnẽ itelligẽtie iter faciẽs ⁊ factũ: ƀz iter facientẽ nõ ab alio ⁊ factum.

Articulus secundus.

Ad scḋm obijcit sic. Aug. in li. ɔfes. v̈bo tuo sempiterno dicis oĩa q̃ dicis: ergo necẽia ẽ hec argumẽtatio. de⁹ dixit: ergo scã sũt. ƀz añs fuit ab eterno: ergo ɔñs ab eterno. ⁊ dico hoc eẽ ab eterno eẽ sine initio duratoĩs. ꝙ aũt sit ab eterno: pbatio. q2 dicere ẽ sua actio ƀz ĩ hoc ẽ initio duratoĩs: ergo habuit initiũ eẽndi. ⁊ ita p aliã actoẽz. ⁊ ita optẽt abire in infinitũ: ergo nõ habuit initiũ: ⁊ sic neqz initiũ duratoĩs. Relinqt ergo ꝙ dictio actio sit ab eẽno ⁊ ita ɔñs necẽ ẽ fuisse ab eterno: ergo oĩa fuerũt ab eterno. ¶ Itẽ ꝙ p se ẽ opatiũ: sp̃ ẽ opatiũ. v̈bũ vel p se ẽ opatiũ: ergo sp̃ opatiũ. Ad primũ dõz ꝙ bñ seqt dixit ⁊ facta sũt. ad hoc qḋ opponit ꝙ añs ẽ sine initio durationis ergo ⁊ ɔñs. dico ꝙ añs ẽ sine initio ⁊ tñ ɔñs ƀz initiũ duratoĩs. Uñ dicit aug. v̈bo tuo sempiterno fit qcqd fit. nec tñ sẽpiterne fit. aliter dr̃ ẽ ex pte passiue: q2 ex illa pte sẽp fuit initiũ duratoĩs: ƀz si eternitas ponat pricipiũ: nõ inueniẽs mediũ ⁊ si nẽ. ponẽ ãt factũ: ⁊ tã ẽ ponẽ initiũ duratoĩs. Uñ nõ seqt. añs ẽ sine initio duratoĩs: ergo ɔñs. hec ãt bñ seqt: añs ẽ necessariũ ergo ɔñs. Si. n. añcedens incit sẽp q̃ ad totalitatẽ opis. ergo ⁊ ɔñs eodẽ mõ: ƀz ñ seqt de sẽp eternitatis. ex pte. n. facti ẽ sẽp tpis: ex pte aũt dicẽtis ẽ semp eternitatis. p hoc pz solo ad aliḋ. Nã cũ dr̃ qḋ p se ẽ opatiũ sẽp ẽ opatiũ. hoc itelligit de sẽp eternitatis cũ aũt dr̃ ꝙ sẽp ẽ opatiũ sẽp opat: hoc vez ẽ de sẽp tpis: ñ aũt de sẽp eẽnitatis.

Questio. lxiiij. de hoc noie spũssanctus.

Postea inquirẽdũ de noibus psone spũssc̃i. q dr̃. s. s. ⁊ donũ. Querit ergo de hoc noie spũs. Primo an sit cõe. Scḋo q̃lr̃ approprie per hoc ꝙ dicit scũs. Tertio an de

beat dici spiritus noster.

Membrū primum.

Circa primū q̄rit vtr̄ hoc nomē spūs sit cōe tribus psonis vel ppriū .s.s. Ad qd sic. Hyl. vij. de tri. ondit in spū dei aliqñ significari prēz. ut cū dr spūs dei sup me. Aliqñ significari filiū: vt cū dic in spū dei eijcio dmonia nāe sue ptate eijcē se demones: de monstrās. Aliqñ de .s.s. vt ibi. Effūdā d spū meo sup oēm carnē. Et hoc relinqt ꝙ nomē spūs dr coit d trib⁹ psonis ⁊ cētualr. ¶ Cōtra Ric. i li. d tri. Spūs d hoie pcedit. sine ipo hō oio ñ viuit. in eo igit ꝙ .s.s. spūs dei dr eterna de eo q etern⁹ ē pcessio dmōstrat. imo ⁊ d ipso ꝙ ē eterna pcessio i corpo inq̄ itelligi dat ꝙ do psbal sit. qz d do pcedē ⁊ eternitatē hre nō pt ꝙ deus nō sit ergo nomē spūs approprial spūsancto. ¶ Itē obijcit. ꝯ auctatē hyl. vi ꝙ cuz dr spūs dñi sup me: h nomē spūs teneat p tertia psona i trinitate. Naz sup illud spūs dñi sup me glo. qz maior vū regesceret sup eū spūs dñi. s3 ꝯstat ꝙ hoc itelligit d tertia psona ergo ⁊ h. ¶ Itē. xi. lu. sup illō. Si i digito dei ⁊c. glo. digit⁹ dei dr .s.s. p pticipatōe donoꝝ. ergo silr cū dr i math. si i digito spū dei ⁊c. hoc nomē spūs tenet p .s.s. Rñ. spūs dr a spirādo actiue: eo ꝙ fm ꝙ dr Jo. iij. Spūs vbi vult spirat. ⁊ hoc mō nomē spūs cōe ē psōis i trinitate: s3 p appropriatōz ꝯuenit .s.s. Alio mō dr a spirādo eo ꝙ spiret. ⁊ h mō ppriuz ē spūsctō q pcedit p mōz spiratōis. ⁊ hoc mō loqt Ric. ⁊ istud declaratū est qōne d pcessione .s.s. Ad illud qd obijcit ꝯ auctoritatē hyl. dōz ꝙ diuersa ē expositio ei⁹ ꝙ dr: spūs dñi sup me ⁊c. Si. n. exponat d xpo fz ꝙ ē hō tūc itelligit de tertia psona. ⁊ hoc pz qz dixit qz maior ē. Nō. n. s.s. maior ē filio: sed xpo fz ꝙ hō. Si vo d illa psona itelligat tūc de .s.s. q ē pr nccē ē itelligē. Solus. n. pr mittit filiū. ⁊ sic itelligit hyl. fz reliquū modū. ¶ Ad aliud dōz ꝙ duplex ē ꝯstructio cū dr spūs di. vel itrāsitiua: vt cū dr ēētia pris. vel trāsitiua: ita ꝙ hoc nomē dei ▪ ncatur psonalr ⁊ supponat cōiter p pre ⁊ filio: ⁊ sic transitiue tenetur. pmo mō intelligit hyl. scdo modo glo. super math.

Membrum secundū.

Deinde q̄rit q̄lr approprial hoc nomē spūs p additōz scīs. Nā ex duob⁹ noibus cōibus ñ efficit ppriū. si ergo nomen spūs ē cōe: ⁊ nomen scīs isa. vi. Scīs scīs scīs dñs de⁹ sabaoth. nō erit ppriū ex his. ¶ Itē cōe additū cōi ñ ꝯtrahit cōe vt sit ppriū: ergo nec hoc nōmē scīs additū nomī spūs faciet ipz ppriū. Cōtra. i li. d regulis fidei. hec circūlocutio .s.s. aut psonā aut psonalē pprietatē aut relatōz pdicat i diuis. psonā qdā cū dr diuinitas ē .s.s. psonalē pprietatē cū rñdet ad interrogatōz factā p qs vt cū dr qs ē tertia i trinitate psona rñdeo .s.s. relatōz cū dr .s.s. ē spūs pris. ac si dicat: pr spirat spūsctm. hec. n. circūlocutio .s.s. nō pp se dr relatiue s3 spālr iūcta fuit ad circūloquēduz psonalē pprietatē spūs ⁊ sumit p maiorē improprietatē ad pdicādū pcessiōz qua .s.s. pcedit a pre ⁊ filio. s3 nullo istoꝝ modoꝝ ē cōe ergo ē ppriū. Rñ. fz ric. i li. d tri. Illi q dē dicunt vnū hre spiritū vno spū incedē qbus inest vnuz ꝯsiliū: idē ppositū. q idē amāt: idē affectāt ⁊ pari voto ꝯsiderāt. S3 spūs iste spūalis tūc vaciter scīs est. tūc vaciter scīs dici pt qñ pietate ipellit ⁊ fz pietatē mouet. spūs. n. humanus tūc pculdubio scīs ēē incipit qñ qd pietatis ē diligit: ⁊ qd ipietatis ē detestat ⁊ odit. Ad huius itaqz spūs similitudinē q pcedit ⁊ spirat de multoꝝ cordibus: dic⁹ ē .s.s. ille q in trinitate psonaꝝ pcedit ex duob⁹. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ vtrūqz ē cōe. vez ē fz ꝙ spūs dr a spiratōe actiua. s3 fm ꝙ a passiua: ñ. Et additur scīs ad significatōz spūs mitigādā. spūs. n. nomē froris ē. dr ergo scīs: vt itelligat pprietas pcedētis amoris ordinati a pluribus .s. duob⁹.

Membrum tertium.

Consequēter querit vtr̄ debeat spirit⁹ sanctus dici spūs nr. Ad qd sic. Lu. j. de Joāne dicit ꝙ in spū helie veniret. ecce dictū ē spūssanctus: spūs quē accepit helias. Et moysi ait dñs Nume. xi. tollā d spiritu tuo ⁊ dabo eis. idest dabo eis d spiritusancto quez iam dedi tibi. ecce hic dictus ē spiritus moysi pz ergo qñ spūssanctus noster dr spirit⁹. ¶ Itē. xviij. di. primi sniaꝝ. cuz spūssanctus i scriptura dicatur spūs noster vel spūs tuus vel illius. vt de moyse ⁊ d helya dictū ē: nusq̄z tñ in scriptura decurrit ita dici. spūssanctus noster vel tu⁹ vel illius. qz spūssanctus eo dr q̄ donū. ⁊ vtrūqz dr relatiue ad prem ⁊ ad filiū. Cōtra querit q̄re spūssanctus dicat spūs noster. ⁊ nō similiter fili⁹ dicit noster. si dicat hoc eē eo: ꝙ filius relatiue dicitur ad prez. Sed similiter spūssanctus relatiue dicitur ad patrez ⁊ filiū: ⁊ ita vterqz eadē rōne dicitur noster. ¶ Item si pp̄ter collocutōz donorum dicitur spiritussanctus noster. eadem ratione ⁊ filius debet dici noster: qz similiter dantur nobis bona in eius missione spūali sicut in missione spūali spūssancti. ¶ Preterea filius dr noster redēptor: quare similiter nō dr noster filius? Itē pr dr pr nr: quare nō filius? cuz magis communicemus cū filio q̄ cū pre. qz filius ē incarnatus non pater. ¶ Item si ratione effectus dicitur redēptor noster: quare non dicitur sapientia nostra cum cōnotatur effectus in creatura? vnde. j. corin. j. factus ē nobis sapientia. Itez quare nō dr .s.s. noster sicut spūs noster. ¶ Item quare dr

de⁹ nr̄ ⁊ ñ ēntia nr̄a: cū hoc nomē d̄us significet
ēntiā. ¶ Preterea q̄rit vtrū .s.s. dicat̄ hēri cū hē/
tur ei⁹ donū. Rn̄. nullū nomē ēntiale abstracte
significās diuinā ēntiā vel nomē p̄sonale qd̄ dic̄
t̄m respectū p̄sone ad p̄sonā: recipit hoc nomē nr̄
supra se. Vn̄ ñ p̄t dici sapiā vel deitas nr̄a: s; d̄us
nr̄ refugiū nostr̄. Silr̄ ⁊ i p̄sonalib⁹. vn̄ cū filius
dicat solū respcm̄ ad patrē: nō p̄t recipe supra se
hāc adiectionē nr̄. s; noīa q̄ significāt diuinā ēn
tiā ñ p̄sonalia q̄ dicunt respcm̄ ad creaturas: p̄nt
eā recipe. ¶ Ad primuz ergo d̄d̄z. q̄ nō d̄r spūs/
sanctus nr̄ eo q̄ spūssāctus rōez eius q̄ ē ab alio
h̄z. s; dicit̄ spūssanctus nr̄: ꝓut spūs dicit̄ a spira/
tiōe actiua: vel ꝓut dicit̄ a spiratōe passiua icrea/
ta. s; qd̄ dicit̄ tota trinitas spirat spūmsanctū i no/
bis: vel .s.s. ispirat̄ nobis a tota trinitate. q̄rū vter
q; ē effectus toti⁹ trinitatis. ⁊ hoc mō spūs sumit̄
ēntialr̄: l; p appropriatiōnē supponat p t̄tia p̄so
na. igit̄ pp̄ hūc respcm̄ ad creaturas dicitur spūs
nr̄. Nō āt q: spūssanctus inq̄ʒtū supponit tertiaz
p̄sonā i trinitate ⁊ rōez ei⁹ q̄ ē a p̄cipio ⁊ ꝓces/
sionē a patre ⁊ filio dicit̄ spūs nr̄. vn̄ vt sic ē dicit
h̄itudinē ad euz a q̄ ē: ⁊ nō ad aliū qd̄ ē ab ip̄o si
cut ⁊ filius. vn̄ nec p̄t dici .s.s. nr̄ nec fili⁹ nr̄. ¶ Ad
aliud d̄d̄m. q̄ l; i missiōe filij det̄ nobis fili⁹ sicut
.s.s. ñ t̄n d̄r fili⁹ filius nr̄ sic̄ spūssanctus spūs nr̄: q:
fili⁹ ñ dicit̄ noīe suo respcm̄ ad creaturas sic̄ hoc
nomē spūs. Vn̄ spūssanct⁹ ꝓut d̄r a ꝓcessiōe ema
q̄si passiue dcā: ñ pōt dici nr̄. qm̄ sic h̄z respectū
ad pr̄ez ⁊ filiū solū a q̄b⁹ spirat̄. Si āt obijciat̄ ad
hoc. q̄ i .s.s. remanet spūs ergo cuz spūs dicat re
spectū ad creaturas: ⁊ .s.s. q̄re .s.s. dicet nr̄ sicut ⁊
spūs. Rn̄. q̄ spūs ꝓut addit̄ ei scūs dicit q̄si passi
uo mō solūmō spiratōem eternā. Vn̄ inq̄ʒtū sic ē
refert̄ ad patrē ⁊ filiuz a q̄bus ꝓcedit ⁊ ñ ad cre
aturā. ¶ Ad tertiū d̄d̄m q̄ redēptor dicit̄ respcm̄
ad creaturā sc; ad redēptum: s; filius soluz ad pa
trez refert̄: iō filius nō dicit̄ noster l; dicat̄ redē/
ptor noster. ¶ Ad quartuz d̄d̄m. q̄ pater dicit̄ du
plr̄. dicit̄. n. p̄ncipiuz p gn̄ationē ⁊ sic ē soluz p̄so
nale nec recipit nr̄. dicit̄ ēt p̄ncipiuz [illegible] creationē:
⁊ sic ēntiale ⁊ ꝯnotat effectuz i creatura: s; filius
dicit̄ t̄n vno mō sc; relatiue ad patrē. vn̄ nō dicit
noīe suo respcm̄ ad creaturā: iō non p̄t dici filius
nr̄ l; dicat̄ pat̄ noster. ¶ Ad illud qd̄ q̄rit̄. vtr̄ pos
sit dici sapiā nostra sicut redēptor. d̄d̄m q̄ nō: q:
sapiētia dicit diuinā ēntiā vt formā ⁊ iō p mo/
duz abstracti. ⁊ iō ñ ꝯnotat̄ vt i respectu ad cre/
aturā. nisi loquēdo p ēntiā: ⁊ sic possz dici sapiē
tia nostra. q: facit nos sape. i. corin. i. factus ē p
nobis sapiētia. ¶ Ad aliud d̄d̄z. q̄ deus pōt dici
nr̄. q: deus ē nomē opationis vn̄ notat̄ effectus i
creatura. ēntia vero nō sic: iō non pōt dici ēn/
tia nr̄a. de⁹. n. dicit̄ achechini qd̄ ē ꝯsiderare vel
atcaste qd̄ ē sauere. vn̄ rōe effect⁹ ꝯnotati d̄r d̄us
nr̄. ēntia v̄o nullū h̄z huiusmōi respectū vn̄ nec

dicit̄ nr̄a. ¶ Ad vltimū d̄d̄z. q̄ ē donū spūs qd̄ ñ
ē cū spūscō vt timor huilis. ⁊ qd̄ ē cū spūscō vt
caritas ⁊ sic dona spūscō q̄ aliq̄n [illegible] cū spūscō: ali
q̄n ñ cū spūscō. vt fides ⁊ pph̄ia: r ōe ergo illoꝝ
donoꝝ q̄ sunt a spūscō ⁊ cū spūscō d̄r hēri vel
dari.

Questio. lxiiij. d̄ hoc noīe donū.

ſ

Equitur quere
[illegible] de hoc noīe donū de quo
q̄runtur tria. Primo an sit
cōe vel propriuni spūssancti.
Secūdo an ꝯueniat spūssan/
cto ab eterno. Tertio an dona
bilitas sit notio spiritussancti.

Membrum primum.

a

D primū sic. tota trinitas dat se: ergo
tota trinitas pōt dici donuz. vel si dat
se tota trinitas: q̄re magis d̄r spūssan/
ctus donū q̄ pater ⁊ filius. nam dare
se est cōicare se. cōicat aūt se tota trinitas: ergo p̄t
dici donū. ¶ Itē sūmuz īter dona de q̄bus isa. xi.
est sapiā. s; sapiā appropriat̄ filio: ergo fili⁹ d; di
ci donū. ¶ Itē aug. in sentētijs. eo dicit̄ donuz q̄
ꝓcedit. s; ꝓcedē ꝯuenit filio: ergo ē donū. ñ ergo
spūssanctus solū ē donū. ¶ Itē isa. ix. fili⁹ datus ē
nobis. ergo ē donū. ¶ Itē sic̄ spūsscūs ē nob do/
nabil' ab ēno: ita filius. ergo fili⁹ d; dici donū sic̄
spūssanctus. ¶ Itē spūssāctus d̄r ēē donū p spūa
lez missionē i mētes hoīm. i q̄ missiōe dat̄ nobis
amor g̃tuitus. s; silr̄ i missiōe spūali filij dat̄ cogni
tio mētī nr̄ē. ⁊ ita fili⁹ d; dici donū sic̄ spūsscūs. ē
et; nobis datus i icarnatōe ⁊ dat spūalr̄ in sapiē
ēmissiōe. Cōtra aug. xv. de tri. i trinitate nō est
verbū nisi filius nec donū nisi spūssanctus. ¶ Itē
spūssanctus s̄m suā ꝓprietatē amor est a p̄re ⁊ [illegible]
lio. s; amor ꝓprie ⁊ p se donū ē. qd̄. n. ex amore
ñ exhibet̄: ñ ꝓprie donū ē. igit̄ spūsscūs nō ꝓprie
donū ē. Rn̄. spūs ꝓprie donū ē. ¶ Ad illud qd̄
obijcit̄ q̄ ꝯuēit toti trinitati eē dantē: ergo ⁊ eē do
nū. Rn̄. aug. i li. d̄ aīa ⁊ spū. oīs vsus diuinitatis est
nobis ex munē q̄ ē spūsscūs. Vn̄ cōio pr̄is ⁊ cōio
filij attribuit̄ spūi. q: illa cōio ē ex amore q̄ attri/
buit̄ spūisancto. ⁊ iō q: spūssāctus dicit rōez do
natōis: iō ꝓprie d̄r donū. ¶ Ad aliū d̄d̄z ē q̄ ē do
nū simplr̄. ⁊ ē donū i rōe doni. īter dona simplr̄
maria ē sapiā. s; donū i rōe doni ⁊ sūmū ē cari/
tas: q: d̄r i rōe amoris. amor āt d̄r i ratōe doni.
¶ Ad aliud d̄d̄m. q̄ ꝓcedē d̄r duplr̄. est. n. ꝓcedē
s̄m modū nāe: ⁊ ē ꝓcedē s̄m modū volūtatis. q:
duo sunt principia natura ⁊ voluntas: ⁊ s̄m hoc
duplex ꝓcessio. p̄ncipalis ꝓcessio p modū natu
re ē gn̄atio. ꝓcessio p modū voluntatis ē ꝓcessio

p modū amoris. sicut ergo filio ꝓpriū ē ꝓcedere
p modū nāe ⁊ spūiscto ꝓcedē p modū volunta
tis. ꝓcessio āt p modū volūtatis eo ꝙ ꝓcessio ē⁊
eo ē donū. n̄ sic aūt ē de ꝓcessiōe q̄ ē per moduz
nāe. ¶ Ad aliō dōm. ꝙ. s. s. n̄ hꝫ rōez doni vl̄ do
nabilis ex hītudine ad creaturas: sꝫ ētex mō sue
ꝓcessiōis a p̄īe ⁊ filio. Rō āt doni tripl̄r ē i. s. s.
Uno mō ƀꝫ respectū ad id qð añ ē. n̄ tpe sꝫ vt ei⁹
pꝛīcipiū. ꝓcedit. n. sicut donū ad añ. Alio mō ƀꝫ
respectū ad ea q̄ sequūt vel dīt ꝯseq. ⁊ h̄ dupl̄r.
vel ƀꝫ hītuz: vel ƀm actū. filius āt p̄mo mō nō hꝫ
rōez doni: q̄ñ ꝓcedit a p̄īe ƀm rōem generātis
n̄ dātis. Uñ aug. filius ꝓcedit a p̄īe quō natus: n̄
quō datus. hꝫ āt filius rōez doni ƀm potētiā ad
creaturas: ꝓut i dono ē ꝯnotatio alicuius effe/
ctus i creatura. nō hꝫ ꝟo rōnem doni ꝓpꝛie ƀm
hītuz lꝫ sit donabilis: q2 aliud ē potētia aliō apti
tudo. Uñ spūiscts dr̄ donū. n̄ solū q2 dari pōt: sꝫ
q2 ad hoc ē vt det. vnde aptitudinē ipoꝛtat re/
spectu dantis n̄ solū potentiā. sꝫ aliud est habere
potentiā: aliud habitudinē. pr̄ eniꝫ pōt docē fili/
um: sꝫ ad hunc actuz n̄ hꝫ aptitudinē inq̄ntuꝫ pr̄:
sed inq̄ntū mgr̄. vñ patri inq̄ntū p̄r accidit doce/
re: sꝫ generare est ei naturale. pꝫ ergo ꝙ rō doni
ab eťno ꝯuenit spūiscto quasi hītualr̄: filio quasi
potentialr̄. iō ꝓpꝛie ꝯuenit vt dicat̄ s. s. donuꝫ ⁊
n̄ filius. Preterea aliud ē fieri: aliud ē dari. Da/
ri enim ꝯuenit rei exn̄ti. pp hoc pꝛimū eē rei n̄ ē
donū sꝫ dispōnes ꝯn̄tes q̄ faciūt ad bn̄ eē rei do
nū dicunt̄ ꝓpꝛie. q2 ergo i filio res fuit. ƀm illud
oīa i sapīa fecisti. ⁊ ipe dixit ⁊ facta sunt. i. genuit
filiū i quo erat vt oīa fierēt. i spūiscto ꝟo largiunt̄
rebus factis bonitates ⁊ karismata siue gr̄e. iō
spūss. dr̄ donū n̄ filius. Itē donū inq̄ntū donū vo
lūtariū ē. sꝫ cognitio inq̄ntū huiusmōi n̄ dr̄ eē vo
lūtaria. ideo. s. s. q amoꝛ ē ꝯuenit rō doni n̄ filio
q ē sapīa. Preterea. oē donū inq̄ntū donū gr̄a ē.
spūs aūt scūs gr̄a est n̄ solū effectiue: imo formalr̄
sicut ⁊ caritas. ⁊ ideo cum filius non sit gratia:
donū siue ratio doni n̄ ꝯuenit filio ƀm se.

Mēbruꝫ secunduꝫ.

Onsequēter q̄rit̄ an eē donū ꝯueniat
spūiscto ab eterno. Ad qð sic augu. v.
de trinitate. aliter itelligit̄ cū dr̄ donū.
aliter cū dr̄ donatū. Donatū autez nisi
datuz fuerit nullo mō dici pōt. sempiterne ergo
spūiscts donū ē: tpaliter ꝟo donatū. ¶ Itē ibidē.
spūsscts n̄ ex tpe sꝫ ab eternitate ꝓcedit. sꝫ q2 sic
ꝓcedebat vt eēt donabile: iā donū erat añq̄ꝫ essꝫ
cui donaret̄. ex q̄bus aptē colligit̄ ꝙ sicut. s. s. ab
eterno ꝓcedit: ita ab eterno donū ē. n̄ q2 donare
tur a p̄īe filio vel a filio p̄ri: sꝫ q2 ab eterno ꝓces/
sit donabilis. Cōtra aug. xv. de tri. eo ē donuꝫ
q̄ dat̄ alicui. sꝫ dari alicui ē ex tpe: ergo donū ē ex
tpe. ¶ Itē eo ē donū q̄ ꝓce ssit vt donabil̄. sꝫ do/
nabile semp̄ dicit respectū ad creaturā: ergo n̄ dr̄
donū vel donabil̄ ab eterno. ¶ Itē. v. de trini. eo
dr̄ donū quo daturus erat. sꝫ ex tpe erat daturꝰ:
ergo ex tpe erat donū. ¶ Itē. vij. hec ē dr̄ia inter
donū ⁊ datū ꝙ donū dr̄ ab eťno: datū ex tempe.
¶ Itē spūiscts dat̄ donū ab eterno eo ꝙ donabi
lis ex tpe. quare silr̄ n̄ dicit̄ filius natus i virgine
ab eterno: eo ꝙ nascibilis in tpe. Rñ. donū tri
pliciter accipit̄. q̄nq̄ꝫ. n. notat notionē eternā: ⁊
sic solūmō dr̄ respectu p̄ris ⁊ filij. q̄nq̄ꝫ p̄ter no/
tionē dic̄ hītudinē ad creaturas. n̄ tñ ꝯnotat effe/
ctū in creatura: ⁊ sic dr̄ vt donabil̄. tertio mō ac
cipit̄ ꝓut dicit notionē eternā. ⁊ p̄ter hoc hītudi
nē ad creaturas ꝯnotādo vltra effectū i creatu/
ra: ⁊ sic dicit̄ datū ⁊ dicit̄ ex tpe. vñ donū accipi
pōt vel ꝓ ipo donabili: vel ꝓ ipo dato. ⁊ h̄ mō
dicit augu. ꝙ inq̄ntū dicit̄ donū: inq̄ntū datur eis
q̄bus dat̄. donū. n. cuꝫ significat hītuz significare
pōt hītuz vt ē ad actū: vel i potētia tm̄ vel i aptitu
dine vl̄ i effectu. Hītus. n. dr̄ multipl̄r. Pꝛīo mō
ē donū ab eťno. Scðo mō silr̄. Tertio mō i tpe.
⁊ hoc mō inq̄ntuꝫ dicit̄ donū ⁊c̄. Pꝛimo ergo
mō dr̄. s. s. amoꝛ ꝓcedēs a p̄īe ⁊ filio. Secundo.
amoꝛ ꝓcedens a p̄īe ⁊ filio cōicabilis creature.
Tertio vt iā cōicat̄ creature: efficiēs in ipa ꝯsimi
lē amorē. dōm ergo ꝙ mgr̄ accipit donum pꝛīo
mō ⁊ scðo. aug. xv. de tri. tertio mō. ¶ Ad aliō
dōm. qð donuꝫ siue donabile dicit respectuꝫ ad
creaturā. sꝫ notāduꝫ ꝙ noīa q̄dā ꝯnotāt effectū
i creatura: quedā respectū ⁊ effectū dupl̄r. i hītu
vt misericoꝛs: i actu vt miseratoꝛ. Et respectū si
milit̄ dupl̄r. in hītu vt dñs. in actu vt dñatoꝛ. Uñ
que ꝯnotāt effectū vel respectū in hītu: possūt di
ci de deo ab eterno. que ꝟo in actu n̄ nisi ex tpe.
donabile ergo dicit respectū in hītu: ideo dicit̄ de
deo ab eterno. datū in actu: ideo ex tpe. ¶ Ad il/
lud aug. de trini. eo dr̄ donū quo daturus erat.
dōm ꝙ hoc ꝙ dico eo ipo q̄ daturus dicit rōez
quare dr̄ donum ⁊ nō cām. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ
donū q2 nomen ē: significat rē p modū hītus ⁊
vt sine tpe: iō significat rē vt itēpalis. datū ꝟo q2
pticipiuꝫ ē: significat rē p modū actus ⁊ motus
⁊ ita sub tpe. ⁊ inde hr̄ distinctō p̄dicta. ꝙ donū
ab eterno datū ex tpe. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ filius
nullū dicit respectū nisi ad p̄rem. sꝫ donuꝫ ƀm ꝙ
accipit̄ i significatōe. scðā dicit respectū ad crea/
turā. iō dr̄. s. s. donū vt sit donabil̄ ex tpe. n̄ aūt fili/
us natus vt sit nascibilis in tpe. q2 eterna natiui/
tas filij nullum dicit respectum ad creaturam.

Membꝛuꝫ tertium.

Ertio querit̄ an donabilitas sit notio
spūiscti. ꝙ sic vr̄. q2 significat ꝓpꝛieta
tē eternā. s. s. ꝓpꝛietas āt eterna notio
ē. ¶ Preterea p illā ꝓpꝛietatē distin/
guit̄ spūssanctus ab alijs personis: ergo ē notio.

Cōtra. non ē eadē notio q̄ fili⁹ refert ad id qđ ē añ: ⁊ ad id qđ seqt. refert. n. ad patrē p gnātōz: ad .s.s. p spiratōez. q̄re silr .s.s. eadē notōe n̄ refert ad añ ⁊ ad posteri⁹? Cuz igit spūssc̄s donabilitate refert ad posterius .i. ad creaturas n̄ illa refert ad patrē ⁊ filiū: ⁊ ita n̄ ē notio. Rñ. pprietates distincte sūt psonaꝝ ſm q̄ circūscripte oī hitudine ſm actū ⁊ ſz potētiā ad creaturas. ⁊ iō donabile rōe hitudinis ad creaturas nō ē notio .s.s. ſz pter istā hitudinē hz pprietatē q̄ refert ad patrē ⁊ filiū rōe cuius dr̄ notio .s.s. ⁊ distīguit .s.s. a pr̄e ⁊ filio: Vñ aug. v. li. de tri. q̄ datuz est ⁊ ad eum qui dedit refertur ⁊ ad eos quibus dedit.

Questio .lxv. de nominib⁹ disiunctiuis.

Icto de nominibus psonaꝝ relatiuis pñs īuestigare ð noīb⁹ distīctiuis. Prio ergo q̄rit q̄ noīa disiūctiua sint recipiēda in diuinis ⁊ que nō. Secūdo querit de nominibus ptītiuis vnus vna vnū. Tertio de nominibus exclusiuis vt solus sola solum.

Membrū primuz.

a Ð primū q̄rit an aduersitas vl' diuersuz ī diuisio siue sepatio vel singularitas. vl' solitudo dicēda sit ī diuis? q̄ n̄ vr̄: hyl. i. vij. de tri. sicē ī pr̄e ⁊ filio credere duos deos ipiū ē: ita patrē vel filiū singularē deū p̄dicare sacrilegiū ē. nl' in his noīm: nl' diuersū nl' alienū: nl' sepabile. ¶ Itē aug. i li. qđ. de. ac no. legis. vn⁹ ē de⁹ n̄ singularis. ¶ Itē anß. in li. ð tri. qđ vni⁹ ē ſbe separi n̄ pt. ⁊ si n̄ sit singularitatis ſz vnitatis de⁹ cū dr̄ nequaq̄ʒ trinitatē ditatis excludit: ⁊ iō n̄ qđ singularitatis ſz vnitatis ē p̄dicat. ¶ Sz obijcit ī ɔ̄riuz. q̄re p̄dicta ī diuis n̄ admittunt. cū ibi recipiat distinctio discretio ⁊ dr̄ñtia: ⁊ dicunt distincte discrete ⁊ dr̄ñtes psone. ¶ Itez anß. i li. ð īcarnatōe vbi. cuz d̄us nascit ð deo n̄ pcedit ð deo. nec ſba pt amittē vnitatē: nec relatio plalitatē: iō tria ē ibi vnū: n̄ vnuz tria. tm̄ tria ð se īuicē dicunt. ¶ Ii hyl. iiij. li. ð tri. Est vn⁹ ab vno neq̄ʒ pret inascibilē d̄nz inascibil' d̄us alius: neq̄ʒ pret vnigenitū d̄nz vnigēit⁹ de⁹ ali⁹ ē: vterq̄ʒ vn⁹ solus ē pprietate ī vnoq̄ʒ inascibilitatis ⁊ origis ergo ē ibi accipe solitudinē. Rñ. solitudo dicit negatōz mltaꝝ psonaꝝ. singularitas idiuiduitatē p accñā siue pluriū exclusiōez. pprie discretō ptinet ad visuz: distinctio ad tactum. accipiūt at hec p trāslatōez. ⁊ accipit discretio q̄ ad visuz spūalē q ē fidei. dr̄ ergo discrtio psonaꝝ. q2 n̄ ē nece q fide mouet ī vnā psonā: q̄ pp hoc ī aliā. distinctio vo ē ſbaꝝ psōaꝝ int se dr̄ñtiuz. dr̄a ṽo cōit sehz ad distinctōz ⁊ dr̄sitatē qđ pz p diuisiōez phi. pria diuisio vni⁹ ɔpati ad aliđ ē p ɔuēiēs ⁊ dr̄ñs. dr̄ñs at ē aut ī ſba aut ī q̄litate aut ī q̄ztitate aut ī situ. Si ī situ dr̄ n̄ sil'. si ī q̄litate: dr̄ dissilitudo. si ī q̄ztitate: inequlitas. si ī ſba: vel ſz ſbaz: vel ſz q̄ dr̄ psona: vl' ſz q̄ dr̄ ēēntia. Si vt dr̄ ēēntia: tc̄ dr̄ diuersitas. si ſz q̄ psona tc̄ dr̄ distinctio vel discretio. Ex q̄ pz. q̄ dr̄ia cōit dr̄ ad diuersitatē siue discretōz siue dr̄ñtaz. diuisio at vl' sepatio semp vbi vel q̄si vbi. h̄ at n̄ ē sepatio ſz eē ī dr̄sis ēēntijs. ⁊ q2 n̄ st diuerse ēēntie dr̄ñtiuz psonaꝝ: iō n̄ ē sepatio ī diuis. diuisio at ē multiplicatio ēēntie gnālis p ſbas pticulares. multiplicatio at huiusmōi remouet a diuis. pp qđ in diuis n̄ ē diuersitas vel diuisio. ¶ Ad auctez anß. dōm. q̄ vtit hoc noīe singulare extēso noīe. q2 dīuina ēēntia ē idiuisa. Qđ at dicit hyl. excludit singularis itelligētia. Ibi sumit singlaritas vt ē ī psonis pprie. Qđ at anß. dicit tria .i. tres: itelligunt ⁊ supponunt ipostases. in lr̄a dr̄ vnuz ⁊ sumit p ēēntia. ¶ Ad auctez hyl. dōm. q̄ solus dr̄ dupl'r. pt. n. eē sensus filius ē solus .i. solus filius vel solus deus. Prio mō est vera. scđo mō est falsa. ⁊ sic intelligit hyla. in dicta auctoritate.

Mēbruz secunduz.

c Onseq̄nt q̄rit ð noīb⁹ ptitiuis videlz de nūeralibus vn⁹ duo tres ⁊ ceteris ptitiuis. Prio q̄d significēt vtꝝ ēēntiā vel psonā vl' notionē. Scđo cui⁹ p̄dicamēti rē significēt. Tertio an possit dici vn⁹ pr̄ ⁊ filius. ſz q̄ ē dictio nūerabil'. Quarto vtꝝ noīa distinctiuū vn⁹ aliq̄s ɔuēient addat nomini ēēntiali. Quīto q̄rit spāl'r ð his noīb⁹ differēs ⁊ distinct⁹.

Articulus primus.

q Uerit ergo prio ð istis noibus vnus duo tres plēs q̄d significēt: vtꝝ ſbam vel notionez? Ad qđ sic aug. oē qđ dr̄ de dō. dr̄ ſm ſbaz: aut ſm relationē: ſz hoc nomē vnus n̄ dr̄ adaliqđ. qđ pz p diffinitōez eius q̄ ē adaliqđ: ergo ſz subaz. ¶ Preterea. nl' dictuz ſm relationē p̄dicat de q̄libet psona: ergo nō dr̄ ſm relationē ſz ſm ſbaz. ¶ Itē vnus ⁊ ens masculine sūpta ɔuertunt: ſz ens significat subaz: ergo ⁊ vnus. ¶ Itē cū dr̄ pat ⁊ filius. ⁊ .s.s. sc̄ vn⁹ deus. ɔstat q̄ vnus h̄ n̄ significat vel n̄ dicit psonā ſz dicit ēēntiā. ¶ Preterea vnitas psone nō ē alia ab vnitate ēēntie. igit cū dr̄ pat ē vnus fili⁹ ē vnus .s.s. ē vn⁹: significabit vnitatē ēēntie. ¶ Preterea hoc nom̄ vn⁹ ð q̄libet psona p̄dicat: ergo n̄ pt significare notōez vel pprietatē: q̄m p notōes ⁊ pprietates distīguūt psone īuicē. ⁊ ita n̄ significat adaliqđ. ⁊ ita vl' ēēntiā vel ſbam. Cōtra: oē nomē qđ dr̄ ſm subaz dicit de oīb⁹ psonis singl'r ⁊ ī sūma excepto hoc noīe psona. ergo ⁊ hoc no

mē vn⁹ n̄ dr̄ ꝫ sb̄az: q2 n̄ dr̄ i sūma ⁊ singlr̄ d̄ sin-gulis. vt dicat pat̄ ⁊ fili⁹ ⁊ s. s. sūt vn⁹. q2 sūt tres: n̄ ergo vn⁹. ¶ It̄ vn⁹ ē ens ab alijs diuisus ſꝫ n̄ pt̄ dici diuisus nisi d̄ ꝑsona ergo nec vn⁹ pt̄ dici nisi d̄ ꝑsōa. It̄ tres n̄ significat nisi ter vnitatē. si ergo hoc nomē vn⁹ significat eēntiā vel vnitatē eēntie. cū dr̄ tres: significaret trinitatē eēntiaꝝ. ¶ Preterea cū dr̄ pat̄ ē vn⁹. sensus ē. pat̄ ē idiuisus sua ꝓprietate: ſꝫ sua ꝓprietas dr̄ adaliqd: ergo hoc nomē vn⁹ adaliqd: ⁊ ita vr̄ q̄ n̄ significet sb̄az. Ad hoc rn̄dēt qdā vt mgr̄ i snijs ⁊ sui seq̄ces. q̄ huiusmōi noīa dicūt negatiue n̄ ꝫ pōeꝫ vt sit sensus de⁹ ē vn⁹ vl̄ p̄t ē vn⁹. hoc ē n̄ plēs. ⁊ dicūt q̄ p̄dcā diuisio. s. q̄ oē nom̄ dr̄ ꝫ sb̄az vel ꝫ r̄lōeꝫ: itelligit d̄ illis q̄ dicūt ꝫ pōeꝫ: n̄ d̄ illis q̄ dicūt ꝫ priuatōeꝫ. ¶ Sꝫ ꝯ. vnitas dr̄ ꝫ ꝓportōeꝫ i diuinis vnitati q̄ ē i creaturis. Sꝫ vnitas q̄ ē in creaturis dr̄ ꝫ pōeꝫ ⁊ n̄ solū ꝫ exclusiōeꝫ: q̄re silr̄ erit i diuinis. cū diuīs sit vnitas i diuīs q̄ꝫ i creatura. ¶ It̄ si noīa p̄dcā dicūt solū ꝫm priuatōeꝫ. tūc itelliget vnitas ꝑ priuatōeꝫ plr̄alitatis ⁊ plr̄alitas ꝑ priuatōeꝫ vnitatis. ⁊ ita erit circūlocutio i itelligētia sicut i rōe illoꝝ. ⁊ ita idē erit notificatū sui. ¶ Et ꝓpter hoc dixerūt alij q̄ huiusmōi dictiōes sūt dictiōes officiales. ⁊ nl̄ significāt i re: ſꝫ solū i itellectu. sed hoc nihil vr̄. q2 oīs itellect⁹ ē rei similitudo. ⁊ van⁹ ē ꝫmo cui n̄ r̄ndet aliqd i re. Itē vnitas reꝝ i nā ē ꝓprietas distictiua vni⁹ ab alio. q2 vnū idistictū ē i se ⁊ diuisū ab alijs. ¶ Propter hoc dicūt alij: q̄ vnitas ē ꝓprietas distictio ⁊ notio: ſꝫ alia rōe dicit̄ ꝓprietas: alia notio. Sꝫ dōm. q̄ alia ē rō hoꝝ noīm q̄n tenent adiectiue: alia q̄n tenēt substātiue: ⁊ alia rō q̄n tenent absolute. Alia rō q̄n dicunt cū alijs. dōm ergo q̄ i neutro dicit vnum vnitatē eēntie. ⁊ vnitas ꝫm q̄ significat hoc noīe vnitas vni significat eēntiā. vn̄ huiusmōi vnitas ē idiuisio eē. vnus āt masculine significat vnitatē ꝑsone ⁊ idiuisionē. vnitas prout significat ꝑ hoc nomē vna: idiuisionē significat notōis aut ꝓprietatis. vnitas eēntie nō multiplicat nec dr̄ de multis vnitatibus. vnitas ꝑsone multiplicat ⁊ dicit̄ d̄ multis vnitatibus. Tertia. s. notiōal multiplicat ⁊ diuidit̄ ꝑ q̄nqꝫ drās. vnitas vtiqꝫ ꝑsone multiplicata ꝑ tres vnitates ꝓintellecta vnitate eēntie cōstituit trinitateꝫ: dōm ergo q̄ vnitas significata ꝑ hoc nomē vnū. significat eēntiā. significata ꝑ hoc nomē vn⁹ significat adaliqd: ſꝫ q2 vn⁹ significat idiuisionē ꝑsone cōīr n̄ hāc vel illā: iō dicit ꝑsonā ſꝫ nō ꝑsonalr̄. silr̄ hoc nomē vna q2 significat notionē cōiter nō hāc vel illā. iō dicit notōeꝫ n̄ notōalr̄. dōm vtiqꝫ q̄ ꝑ hoc nomē vn⁹ ꝑsona dr̄. ⁊ ꝑ hoc vna notio vel ꝓprietas. ſꝫ n̄ ꝫ q̄ notio vl̄ ꝓprietas ē relatio ꝑsone ad ꝑsonā: ſꝫ ꝫ q̄ ꝓprietas ē ꝑsone cuius ē ꝓprietas. ⁊ ꝑsona ē eēntie ꝑsona. iō huiusmōi noīa n̄ dicunt adaliqd simplr̄: ſꝫ sicut quodāmō media inter ea q̄ dicūt subam simplr̄ ⁊ q̄ dicūt adaliqd simplr̄ ꝫ hoc idē ē vnū q̄si idiuisus sua ꝓprietate. ¶ Preterea nō q̄ i masculino ⁊ i femīo nūq̄ꝫ dic̄ eēntiā ſꝫ i neutro. Ait vn⁹ dicit ꝑsonā vnū eēntiam vna notiōeꝫ. Iūcta tn̄ eēntialib⁹ trahūt ad significatōꝫ eēntialē vt cū dr̄ vn⁹ de⁹ vna eēntia. silr̄ iūcta ꝑsonalib⁹ trahūt ad significatōꝫ ꝑsōalē vt cū dr̄ vnus pr̄ vna ꝑsona: ſꝫ ꝑ se sūpta i masculino ⁊ femīo nūq̄ꝫ significāt eēntiā. silr̄ dōm de ꝑtitiuis ⁊ diuisiuis. ¶ Qd̄ obijcit. q̄ oē nomē dr̄ aut ꝫm subaꝫ aut ꝫ r̄lonē. Dōm q̄ dici adaliqd dr̄ multiplr̄. vel q̄ significat relatiue: vt pr̄. sic vnus vel vna nō significāt relatōem. vel q̄ īportat i se relatōꝫ: sic hoc nomē ꝑsona ⁊ vnus ⁊ vna dicunt adaliqd. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lꝫ dicat de tribus: nō seq̄t q̄ dicatur ꝫm subam. q2 nō dicit de tribus singulr̄ ⁊ in sūma. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lꝫ ens ⁊ vnus masculine cōuertunt: tn̄ alio mō significat ens. Ens. n. significat absolute: vnus in distinctiōe. iō ens dicit eēntiā: vnus relatōeꝫ. ¶ Ad aliud pꝫ r̄nsio. q2 cū dr̄ vnus deus: vnus ibi trahit ad significatōeꝫ sube ꝑ adiunctū. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. q̄ vnitas ꝑsone nō differt ab vnitate eēntie dōm q̄ lꝫ ideꝫ sit eēntia qd̄ ꝑsona: aliqd tn̄ attribuit vni qd̄ n̄ alteri q̄re silr̄ aliqd pōt attribui vnitati ꝑsone: qd̄ n̄ vnitati eēntie. Vn̄ vnitas eēntie nō multiplicat lꝫ alia multiplicet. vnus. n. distiguit. vnum āt ē idistictū. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. q̄ hoc nomē vnus n̄ significat notōeꝫ q2 n̄ distiguit vt notio. Dōꝫ q̄ hoc nomē vnus significat notiōeꝫ cōīr n̄ hāc vel illā: iō n̄ notōalr̄. ꝓpter hoc nō oꝫ q̄ distiguat sic notio significata ꝑ hoc nomē notio nō distiguit: ſꝫ q̄ ē significata ꝑ hoc nomē paternitas vel filiatio.

Articulus secundus.

Secundo querit̄ supposito q̄ hec noīa vnus duo tres n̄ solū dicant priuatiue: ſꝫ ponāt aliqd cū dr̄ pat̄ ē vnus filius ē vnus spūssanctus ē vnus. ⁊ pat̄ ⁊ filius ⁊ spūssanctus sūt tres: cui⁹ p̄dicamēti rē significēt? Et necesse ē q̄ significēt subaꝫ aut relatiōnē q2 solū ista p̄dicamēta sūt in diuīs ꝫ boe. d̄ trini. Alio vero ꝯuertūt i predicamētū substātie. ſꝫ ista dcā d̄ creaturis significāt rē de p̄dicamēto q̄ntitatis: ergo i diuīs ꝯuertūt in p̄dicamētū sube. ¶ Preterea nō vident dici ꝫ adaliqd: q2 n̄ ꝯuenit eis rō adaliqd. sb̄az aūt nō p̄nt significare: q2 in diuinis nec suba nec essētia p̄nt significari pluraliter. ¶ Itēm queritur similr̄ de alijs noībus distinctis vt aliqs: quidā: alius: ceterus. p̄dicamēti rem significēt. Ad primūꝫ dicēdum. q̄ significāt rem de genere ad aliquid: relatōem scilicet licet non vt relatiōem. sic enim vnitas essentie idem ē quod essentia. similiter vnitas persone idem est qd̄ ꝑsona. vn̄ hoc nomen vnus dictum de patre: eandem reꝫ significat qd̄ hoc nomē pa-

er. Silr hoc nomē tres dictū d̄ pr̄e ⁊ filio ⁊ spūsancto idē significat qd̄ illa noīa. vñ illa noīa significāt rem de gnē ad aliqd. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur: ꝙ noīa significātia q̄ititatē ꝯuertunt i pdicamentis sube. dōm ꝙ hoc ē intelligēdū q̄ztū ad pricipalē noīuz significatōez: nō q̄ztū ad ꝯsignificatōez: ſꝫ ista noīa nō attribuūtur diuin[illegible] nisi cū masculine significātur. vñ si i neutro gnē significarentur: eēntiā significarēt. posset tñ dici ꝙ boetius hoc dixit volēs pdicta nomina a sua significatōe remouere. vñ p hoc nō intēdebat ꝙ i diuinis non possent significare relatōez: ſꝫ ꝙ ibi nō significabāt q̄litatē aut q̄ztitatē. ¶ Ad vltimū dōm ſm ꝙ dr̄ in li. de regulis fidei. oē nomē vel pnomen distīctiuū in masculino vel feminio nomini psonali adiunctū ptinet ad psonā: in neutro vero ad eēntiam. vt p̄ꝫ ē a filio alius. psona p̄ris ē alia a psona filij ſꝫ nō aliud. pr̄ nō ē ille q̄ filius. ſꝫ ē illud qd̄ filius. nec mirꝫ si noīa vel pnoīa distīctiua in masculino vel feminino ptinedt ad psonā. in neutro ad eēntiā: cū in nālibus noīa in masculino ⁊ feminino ptineāt ad rē generis: i neutro ad genus rei. Adiectiua v̄o i masculino ⁊ feminino genere distīctiua sūt rōne generis. Genus. n. masculinū vel feminiū distinctū ē. vñ ⁊ ipm adiectiuū q2 ex virtute discretōis ad rē generis ptinet: exigit substātiuū ꝙ decet rē generis vt albus equus alba mulier. Adiectiuū v̄o i neutro gnē ꝯfusū ē. Neutꝝ. n. genus ñ dr̄ p positionem ſꝫ p abnegationē: ita ⁊ in neutro genē adiectiuū q2 ꝯfusum ē ptinet ad genus rei ñ ad rē generis. vñ solet dici q2 i adiectiuo neutri generis itelligit̄ vel solet itelligi hoc substātiuū res vt substātiue solet teneri. vt cū dr̄ albū currit. silr̄ p q̄s in masculino solet intelligi psona. vt cū dr̄ q̄s currit. p q̄ ēt .i feminino. p q̄uid i neutro eēntia. Silr̄ in diuinis rōne discretōis noīa distīctiua in masculino ⁊ feminino genere ptinent ad psonam: in neutro v̄o ratione confusionis ad essentiaꝫ.

Articulus tertius.

t Ertio querit̄ utꝝ pater ⁊ filius possint dici substātie. Quidā dixerūt ꝙ hec dictio vn⁹ significat eēntiā: ſꝫ q2 ē dictio nūeral' excludit maiorē numeꝝ. Suppositio āt ꝙ dicat eēntiā: nō excludit maiorē numerū psonaꝝ ſꝫ eēntiaꝝ. ſꝫ oīa alia adiectiua q̄n substātiuant̄ dicitur singulariter d̄ psonis ⁊ nō pluraliter: vt vnus oīpotēs nō tres oīpotētes. q̄rit̄ quare silr̄ nō dr̄ p̄r ⁊ filius ⁊ spūssanctus vnus: ita ꝙ substātiuet̄. Rñ. in oī adiectiuo q̄n substātiuat̄ itelligit̄ articulus ex v̄tute substātiuationis. ſꝫ aliter ē in noībus distīctiuis ⁊ ptitiuis: aliter i alijs. q2 in distīctiuis significat̄ distinctio ex rōne significādi: inde ē ꝙ substātiuata nō p̄nt supponē eēntiā. q̄n significāt res articulatā distīguibilē. s hoc ē psona. In alijs v̄o adiectiuis ñ significātibus distīctiōꝫ nō ē sic. vñ si substātiuent̄. nō coartantur ad personā absolute. igitur nō poterit dici p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanctus vnus: ſꝫ dicit vn⁹ etern⁹: ⁊ vnus oīpotens ⁊ huiusmodi cū d̄terminatione.

Articulus quartus.

d Einde queritur generaliter de nominibus acceptis ptitiue uel distinctiue vtꝝ p̄nt addi nominibus eēntialibus i diuinis. Ad quod sic. deutro. vi. Audi israel dn̄s de⁹ tu⁹ vn⁹ ē. ¶ Itē .j. cor. viij. Sig dez sūt dij multi nobiꝫ vñ deus vn⁹ ē. ſꝫ vnus ē nomen distinctiuū ⁊ addit̄ nomini eēntiali. ergo cōuenienter nomē distinctiuū pōt addi nomini eēntiali. ¶ Itē boe. i li. de tri. deus a nullo differt. sed nullus ē signū distīctiuū ⁊ addit̄ huic noī deus. ¶ Itē exo. xv. Iste deus me⁹ ⁊ glorificabo eū. ſꝫ hoc pnomē iste ē distīctiū ⁊ ptitiuū ergo sūr rōe pōt dici q̄dā uel aliq̄s de⁹. Cōtra i li. de regulis fidei. dictio ptitiua ptit̄ inter appellata q̄ actu uel nā sunt plā. Vñ ꝯuenienter dr̄ aliq̄s fenix: q̄dā fenix. q̄uis. n. nō sint plures actu: tñ plures p̄nt eē nā. ſꝫ nec actu nec nā plures possumus itelligere deos. ⁊ q̄uis plures psone sint q̄ sunt appellata huius nois deus: tñ circa hoc nomē nō hꝫ locū ptitiua dictio. q2 sicut ptitur i appellatis: ita i appellatoꝝ naturis. nō. n. v̄e diceret̄ petrus ē alius hō q̄ paul'. nisi alia hūanitate eēt hō q̄ paulus.

Solō. ſꝫ ꝙ dr̄ i li. d̄ regulis fidei. nullū nomē uel pnomē ptitiū ꝯuenient adiūgit̄ noī essentiali. minus. n. ꝯgrue dr̄ aliq̄s deus uel q̄dā deus. uel solus deus uel iste deus. ¶ Ad primū ergo sic dr̄ i li. de regulis fidei. ꝙ hoc nomē vnus q̄uis aliq̄n ptitiue teneat: tñ q2 aliq̄n tenet̄ exclusiue. admitit̄ vt dr̄ vnus deus. i. nō plures. ¶ Ad scdm̄ dōm. ꝙ etsi alicubi inueniat̄ signū vlē uel pticulare adiūctū nomini eēntiali: itelligat̄ illa vniuersalitas vel ptitio referri ad psone pluralitatē nō eēntie. vt cū dr̄ a boe. i li. de tri. de⁹ a nullo differt. h̄ ē sensus. nulla res q̄ sit de⁹ i eo ꝙ de⁹ ē: differt a re q̄ deus ē. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ hec dictio iste aliq̄n accipit̄ iproprie ⁊ d̄mōstratiue. put dr̄ demonstratio fidei. vt. s̄. dictū ē: cū actū ē de significatione pnoīali. ⁊ hoc mō accipit̄ cū dr̄ iste de⁹ meus. Aliq̄n v̄o pprie cū accipit̄ ptitiue ⁊ discretiue. ⁊ hoc mō sicut incōueniēter dr̄ aliquis de⁹: sic incōuenienter dicit̄ iste deus.

Membrum tertiū.

c Onsequēter querēdū ē d̄ nominibus exclusiuis. Queritur ergo d̄ intētione huius nois solus ſm ꝙ adiungit̄ nomini psonali. Scdo. ſm ꝙ adiūgit̄ noī essentiali. Tertio querit̄. qualiter itelligit̄ illud: nemo nouit filiū nisi pater.

Articulus primus.

D primũ q̄rit. qualr̄ possit dici solus
pr̄. Rn̄. si solus excludit ꝯsortiũ a pn̄i
a tate. verũ ē. si dicat exclusionē cōsortij
simplr̄ falsuz ē. ē. n. sensus. pr̄ ē solitari
us. ¶ Itē querit̄ d' hac: solus pr̄ ē deus. an sit ꝯce
dēda? Ad qd̄ obijcit̄. aug. vi. d' tri. qm̄ ondimus
quō possit dici solus pr̄ vel solus filiꝰ: ꝯsideran-
da ē illa snīa nō eē solū prē deū verū solū. s; pa
trē ꝛ filiū ꝛ spm̄sc̄m. ¶ Cōtra. i hymno angeloꝝ dr̄
de filio. tu solus altissimus. ¶ Itē aug. vi. d' tri. si
de solo pr̄e ꝑdicta dicerent̄: nō tn̄ excluderet̄ filiꝰ
vl' s. s. q2 ꝛ hi tres vnū sunt. sic̄ i apoc̄. legit̄ q' h;
nomē scriptū qd̄ nemo scit nisi ipe. nō tn̄ ide sepa
tur pr̄ vel spūss. ꝛ cū dr̄ nemo nouit prēm nisi fi/
liꝰ nō ide sepat̄ pr̄ vl' spūssanctꝰ: q2 iseꝑabiles sūt.
Ad hoc dd'z. q' si fiat exclusio rōne eēntie: pria
ē vā. si rōne ꝑsonal' ꝓprietatis: falsa. ¶ Ad scdm
dd'm. q' aliqn̄ noiat̄ pr̄ ꝛ filius: ꝛ tacet̄ spūss. sicut
veritas ad prēm loquēs ait. vt cognoscāt te solū
deū. ꝛ quē misisti ihm xp̄m eē vnū verū deū. Cū
ergo squit aug. tacuit de spūsancto: q2 ꝯnā ē. et
vbicūq3 noiat̄ vnus sic̄ pr̄ ꝛ filius tanta pace vni
adherēs itelligat̄ ēt ipa pax: quāuis nō ꝯmemo
rat̄. vno noiato ēt reliqui itelligunt̄: quod in plu/
ribus scripture locis occurrit.

Articulus secūdus.

Einde q̄rit̄. vtrū hec sit ꝯcedēda: pr̄ est
solus deus. Ad qd̄ sic aug. ꝯ maximi/
d nū. itelligit̄ cū aplš dic̄ beatus ꝛ solus
potēs. ꝛ ibi: soli sapiēti deo. ꝛ ibi: inui/
sibili soli deo honor ꝛ c̄. Nō. n. de solo pr̄e hec
accipiēda sunt vt ꝯtēdebat maximinꝰ ꝛ alij heti/
ci: s; de trinitate. sicut ꝛ illud: solus h; imortalita
tem. ¶ Itez aug. in eodē. cū vnꝰ deus sit trinitas.
hec nobis sit solutō q̄ōnis vt itelligamus solum
deū sapiētē: solū potētē: prēm ꝛ filiū ꝛ spūsc̄m. qui ē
vnus ꝛ solus deus ē. Sz ꝯ pr̄ ē deus: ꝛ nō est
aliud q̄ deus. ergo ꝛ solus deus. Rn̄. distin/
guēdū. q2 si fiat exclusio a pte suppositi: falsa ē. ꝛ
ē sensus pr̄ ē solus deus. i. pater ē deus ꝛ nō aliꝰ
a pr̄e. Si a pte appositi: vā ē. ꝛ ē sēsus. pr̄ ē solus
deus ꝛ nō alius deus. Sz pōt alit̄ dici. q' cū ista
negat̄: pr̄ ē solus deus: ꝛ hec dictio solus sit a p/
te ꝑdicati ꝛ nō excludit̄ aliud ꝑdicatuz ab eadē ꝑ
sona: s; potiꝰ idē ꝑdicatū remouet̄ ab alijs ꝑso/
nis sic̄ cū dr̄ iste ꝯmedit solus. solus nō remouet
aliud ꝑdicatuz ab eodē subiecto: s; potiꝰ idē ꝑdi
catuz ab alijs subiectis. ꝛ sic ē falsa. Adhuc aliter
pōt dici. q2 hec dictō solus adiūcta termīo eēnti
ali ꝑdicādo nō notat remotōz alteriꝰ rei eēntial'
ab eodē subiecto. q2 ista remotio habet̄ virtute
ꝑdicamēti ipius. Seq̄t̄. n. hō ē aial: ergo nō ē
apis. vn̄ ad hoc frustra adderet̄ dictio exclusiua
vn̄ cū dr̄ hō ē soluz aial. nō ē sensus hō ē aial ꝛ nō
ē alia res q̄ aial. Quid. n. notat̄ p hunc terminū
solum nisi remotio ꝑdicati ab alijs subiectis: vel hec
dictio solū termiat̄ totalr̄ i ꝑdicato. ꝛ erit sensus.
hō ē aial soluz. i. hō ē aial qd̄ ē soluz. ꝛ ita p hāc
dictionē soluz notabit̄ priuatio cōicabilitatis. sic
cū dr̄ pr̄ ē solus deus: notabit̄ remotio ꝑdicati
ab alijs ꝑsōis vel solitudo siue priuatio cōicabi
litatis circa deū. ꝛ iō falsa ē. q2 dic̄ hyla. iii. d' tri.
neq3 diuersus neq3 solitarius nobis ꝯfitēdus est
deus. Itē querit̄ an hec sit ꝯcedēda: trinitas ē
solus deus. Ad qd̄ sic aug. vi. de tri. Si quis in/
terrogēt: pat' solus vtrū sit deus. quō rn̄debimꝰ
nō eē: nisi forte ita dicamus. eē quidē patrē deū:
s; nō eē solū deū. eē aūt solū deū dicamus prēm
ꝛ filiū ꝛ spm̄sc̄m. s; fm̄ ea que dicta sunt vr̄ q' nō sit
ꝯcedēda. ¶ Itē hyla. in. ix. de tri. xp̄m deū verū
nescis i fide soliꝰ veri dei ad vite eternitatē ꝯfitē
dū. s; eccle fides verū dei prēm confessa: ꝯfitet̄ ꝛ
xp̄m. neq3 xp̄m verū deū ꝯfitēdo. nō solū veruz
deū prēz ꝯfitet̄. neq3 rursuz verū deū patrē con/
fessa nō ꝯfitet̄ ēt xp̄m. p id. n. xp̄z deū verū ꝯfes/
sa ē: p qd̄ solū verū deū ꝯfessa sit patrē ita q' so/
lus pater verus deus ē: deū verū eē confirmat ꝛ
xp̄m. Nō. n. vnigenito deo nāe diminutōz nālis
natiuitas intulit. nec qui ex subsistēti deo fm̄ diuie
generatōis nāz deus subsistit: ab illo qui solus de
us ē sepabil' ē vitate nāe. tenuit. n. nā veritatis sue
ordinē: vt natiuitatis veritatē vitas nāl' inhereret.
nec alteriꝰ eē generis deū: deus vnus iferret. atq3
ita sacramētū dei nec i solitudie nec i diuersitate
ꝯsistit. cū nec aliē deus deputet̄ qui ex deo cū nāe
sue ꝓprietate subsistit. nec i vnioe maneat quā
patrē natiuitatis vitas doceat ꝯfitēdū. ex quibus
vr̄ q' hec sit ꝯcedēda pr̄ ē solus verꝰ deꝰ. ¶ Pre
terea. si ꝯcedit̄. q' trinitas sit solus deus. Contra
iste terminus solus deus nō ꝑdicatur fm̄ ad ali
quid sed substālit̄. ꝛ ita videt̄ q' debeat ꝑdicari d' q̄
lib; ꝑsona. ergo pater ē solus deus. ꝛ filiꝰ ꝛ spi/
ritussanctus similr̄. ¶ Preterea. h' nomē deus p se
sumptum ꝑdicat̄ de qualib; ꝑsona. qd̄ nō poss;
eē si i suo itellectu multitudinē ꝑsonarū collige/
ret. sed hec dictio solus ei addita non addit mul
titudinem personarum. quare cum hoc nomen
pater non differat ab hoc nomine trinitas nisi p
pter multitudinem personarum manifestum est
q' quicquid predicabitur de trinitate: predica/
bit̄ de patre. nisi quod in itellectu suo colligit mul
titudinem. ꝛ ita solus deus predicabitur de qua
libet. Rn̄sio patet ex predictis. tamen nota qd̄
dicitur in lib. de regulis fidei. quia quotienscun/
q3 dictio exclusiua adiungitur nomini essentiali
notio potius facit in genus rei q̄ in rem generis
nec est pro quo fiat suppositio: sed indeterminate
fit fmo de aliquo. vt cū dr̄ vnꝰ deus. solus deus
tm̄ deꝰ. Sic̄. n. i nālibꝰ adiūcto termīo exclusiuo

nomini appellatio: potius nomen fertur ad genus rei non ad rem generis. ut cum dicitur non nisi homo vel solus homo est hic intus. non pro petro vel pro paulo [illegible] suppo. sed pro hoie indeterminate. sic cum dicitur solus deus vel unus deus: non pro patre sit suppositio vel pro filio vel pro spiritu sancto. sed pro re huius nature indeterminate. unde non concedimus unus deus genuit unum deum. vel solus vel non nisi. nec unus solus deus genuit vel gignit. quia pro nulla persona est suppositio. ex hoc ergo patet quod quamuis determinate procedat solus deus: non tamen de aliqua persona determinate. eo quod indeterminate dicitur terminus essentialis cui adiungitur dictio exclusiua.

Articulus tertius.

c Consequenter queritur de hoc quod dicitur nemo nouit patrem nisi filius: quia iste terminus nemo aut supponit pro creato aut pro increato. Si pro creato sensus est. Nemo .i. nullus homo nisi filius. sed hoc nihil est cum filius non sit pars hominis. Si pro increato: sensus est nulla persona nisi filius. sed hoc est falsa. si dicatur quod isto ens increatum non supponit personas sed essentiam. sed hoc nihil est: quoniam cum solum sit ens eternum: non posset aliquid ab eo excipi. in omni autem oratione exceptiua necesse est predicatum alicui attribui et ab aliquo remoueri. unde sequeretur nullum ens eternum nouit patrem nisi filius. ergo aliquod eternum non nouit patrem. Responsio. iste terminus nemo supponit communiter pro ente creato et increato pro omnibus intellecta. et iste terminus filius excipitur ratione essentie in qua communicat cum patre et spiritu sancto. et ideo isto predicatum non remouetur a patre nec a spiritu sancto. Si obiiciatur. nemo nouit patrem nisi filius ergo solus filius nouit patrem. non ergo pater nec spiritus sanctus: dicendum quod in predicta locutione non additur exclusio ratione proprietatis sed ratione essentie. Ad predicta est notandum quod regula est. quod quotienscunque dictio exclusiua additur nomini essentiali: nomen facit potius in genus quam in rem generis. ut cum dicitur solus homo currit. non sequitur non ergo sortes: sed non ergo asinus. similiter non sequitur solus deus: non ergo pater vel filius.

Questio .lxvj. de nominibus collectiuis.

c Consequentia ordinis requirit ingredi de nominibus collectiuis. ut trinitas et trinus. Primo ergo queritur de hoc nomine trinitas. Secundo de hoc nomine trinus.

Membrum primum.

p Rimo circa hoc nomen trinitas queritur primo. quid unitas ponitur nomine trinitatis. Secundo. qualiter intelligatur numerositas trinitatis: quamuis tactum sit. s. q. de numero personarum. Tertio an trinitas dicatur secundum substantiam aut secundum relationem. Quarto. an possit dici in diuinis trinitas vel triplicitas.

Articulus primus.

a Ad primum obiicitur sic. Trinitas sicut dicit Isido. est multiplex et numerabilis. cum ergo trinitas sit trium unitas et in diuinis non est unitas trium nisi essentia: ergo essentia est trinitas: sed trinitas numerabilis est. ergo et essentia. quod falsum est. Item cum dicitur trinitas est trium unitas. aut dicitur unitas essentie aut persone siue ipostaseos. si essentie: sed unitas essentie non est numerabilis vel multiplicabilis. ergo non est unitas essentie. Si persone: sed nulla unitas persone est unitas trium. ergo illa unitas non dicetur unitas personalis. Responsio. cum dicitur trinitas est trium unitas. hoc unitas dicitur unitatem trium personarum distinctarum. et distinguendum quia unitas dicitur essentie vel persone vel notionis. unde cum dicimus trinitas est unitas trium: dicimus unitatem persone. Sed unitas persone dicitur multipliciter. vel secundum quod est in hac persona tantum: vel secundum quod est in tribus. hoc ergo dicitur unitas non secundum quod est in hac persona tantum: sed secundum quod est in tribus istis. s. quod est communis secundum rationem intelligentie tribus. et sic verum est quod unitas est numerabilis. et licet unitas essentie predicetur [illegible] trinitate: non tamen predicatur de ea formaliter. quia non imponitur ab ea hoc nomen trinitas sed ab unitate persone vel personali multiplicata in personis.

Articulus secundus.

a Ad secundum queritur qualiter intelligatur numerositas trinitatis quamuis tactum sit. s. q. de numero personarum. Ad quod sic boe. hoc vere unum est in quo nullus numerus est. ergo si in trinitate aliquo modo numerus est: non est vere unum. probatio medie. augu. super illud Io. Multa habeo vobis dicere. glo. videre si non appetit quasi numerus pater et filius et spiritus sanctus. Si vero queratur quid tres: tamen deest numerus: et ita deus nec recedit a numero nec capitur a numero. sed ubi aliquo modo numerus: ibi non est vere unum. restat ergo quod trinitas non est vere una. Item unum est indiuisibile secundum intellectum. sed non est magis indiuisibile est secundum intellectum ubi est intelligibile quod non habet intelligibile ante se. Sed cum dico trinitatem vel personam: dico intelligibile quod habet intelligibile ante se. quia trinitas habet personam et persona essentiam. ergo trinitas vel persona non dicetur de indiuisibile secundum intellectum. ergo nec trinitas nec persona est vere unum. Item dyo. omnis numerus monade participat. non. n. est multitudo non participans uno. sed hec quidem multa partibus unum toto. hec quidem multa accidentibus: unum subiecto. hec quidem multa speciebus: unum genere. aut multa entibus: unum forma. vel multa numero: unum specie. aut multa processibus: unum principio. Queritur ergo quo istorum modorum dicitur multitudo in trinitate. constat quod illo: multa processibus: unum principio. quia iste precedit alios. ergo oportet trinitatem procedere ab essentia diuina vel ab aliqua persona. quod est inconueniens. et ita relinquitur quod non possimus dicere multa processibus unum principio. et constat quod nulla aliorum reperitur. Ad primum responsio secundum quod dicit boe. Numera si potes aut sine

sba psonas q̄ ipē sūt aut sine psonis ꝓprietatēs q̄
ipē sūt, aut si diuidē gs conat aut psonas a subā.
aut a psonis ꝓprietates: nescio q̄m diuitatis cul
torē se possit ꝯfiteri. dico ergo ꝙ qñ dr̄ hic vere
vnū ē in q̄ nullus nūerus ē. hoc itelligēdū est: qñ
repetūt vnitates q̄ n̄ hn̄t eādē rē p cēntia: sz vbi
ē hoc ⁊ hoc q2 ibi n̄ ē vere vnū. ⁊ h̄ ē i oi crea
tura. vñ not ādū. ꝙ vnū in q̄ ē nūer⁹: ē vnū crea
ture. vnū āt in q̄ n̄ ē nūerus: ē vnū i cēntia diuīa.
Nota āt ꝙ p pri⁹ ⁊ posteri⁹ rōne ⁊ itelligēcia dr̄
vnitas i cēntia ꝙ psona i tritate. ¶ Ad h̄ qd̄ dic̄ au
gu. ꝙ appar3 q̄si nūer⁹. dico ꝙ ver̄ ē q̄si nūer⁹ ē
ibi: n̄ tn̄ vē nūerus. q2 ibi n̄ ē vere nūerus: vbi n̄
ē oē rñdē nūerabile. ¶ Ad. h̄ qd̄ dic̄ ꝙ tritas h3
itelligibile psonā aū se ⁊ psonā cēntiā: ⁊ ita diui
sibile s3 itellectū. Rñsio. sec⁹ ē de itellectu ⁊ d̄ eo
qd̄ itelligit. dico ergo ꝙ itellect⁹ cēntie pl⁹ idiuisi
bile ē p modū nr̄i itellect⁹ q̄3 itellect⁹ psone. ⁊ pl⁹
itellect⁹ psone q̄3 itellect⁹ tritatis: tñ h3 ꝙ itelligit n̄
magis idiuisibile: q2 vnū ⁊ idē ē. ¶ Ad aliud dr̄o.
dō3. ꝙ vult oñdē ꝙ nūer⁹ i tritate ē excedēs oē3
nūer̄. appellat āt multa ꝓcessib⁹ vnū principior̄
ꝓcessū oīu3 rer̄ a p̄io p̄cipio. p⁹ illū āt ē vnu3
gnē nulla spēb⁹. aū hec āt oīa ē vna cēntia i trib⁹
psonis. vñ vnū i trib⁹ qd̄ dic̄ q̄si rōē3 p̄cipiū: ꝓce
dit oīa illa q̄ ibi nūerant. ⁊ h̄ i tritate repit ¶. Ad
h̄ āt qd̄ obijcit oīs nūer⁹ monade p̄cipat. dō3 ꝙ
q̄ ad h̄ qd̄ ē ibi nūer⁹ ē ibi monas. sz n̄ p p̄cipa
tōnē sz p cēntiā. In creaturis āt dr̄ p p̄cipatō3.

Articulus tertius.

Einde q̄rit. an tritas dicat̄ s̄m sbā3 vel
relatiō3. Ad qd̄ sic hoc. oē vocabulu3
qd̄ ex psonis originē capit ad sbām n̄
ptinet. sz tritatē fac diuersitas psonar̄.
ergo tritas n̄ ptinet ad sbā3. q̄ fit vt suba tritas n̄
dicat. ¶ Itē si tritas dicet̄ ad aliqd: ab aliq̄ distin
gueret̄ vt pr̄ ⁊ fili⁹. sz a nullo distiguit. ergo n̄ dr̄
ad aliqd. Cōtra. aug. dic̄. ꝙ psona subam dicit
rōe. s. suppōitor̄. si ergo tritas dic̄ psonā p quā
dā aggregatiō3: ꝯstat ꝙ subā3 dicet: n̄. ergo dicet̄
ad aliqd. ¶ Itē [illegible] nullo sūt vnū tres psone nisi in
cēntia. sz vnū sūt i trinitate. ergo trinitas vl̄ ē cēn
tia vel designat cēntiā. Rñsio. dico ꝙ ad aliqd
[illegible] s̄m plures modos. vno mō qñ alter̄ refertur
ad aliqd extra: vel qñ h3 i se tres vel duos quor̄
vnus ad alter̄ refert̄. trinitas ergo n̄ dr̄ ad aliqd
eo ꝙ ad aliqd ex̄ referat̄: sz icludit i se tres quor̄
vnū ad alter̄ refert̄. ¶ Ad h̄ ergo qd̄ obijcit per
hoc. ꝙ. s. ad subām n̄ ptinet trinitas. dico ꝙ ver̄
ē ꝙ ad subām. i. cēntiā n̄ ptinet: ptinet tñ ad suba3.
i. ypostasim. pr̄. n. vno mō dicit relatiōnē: i. genitus.
āt alio mō: q2 p priuationē. eādē. n. relatiō3 dicit
igenitus q̄3 genitus sz alio mō: q2 p priuatōē3. ⁊
adhuc ali⁹ ē modus relatōia cū dr̄ trinitas: ⁊ cū
dr̄ distinctus. trinitas enim dicit patrem ⁊ filium

⁊ spiritūsanctu3: vnde ypostasim dicit ⁊ relatō3 i
rectitudie. Vñ itrinsecus dic̄ ad aliqd: q2 i se ꝯple
te dicit relatōē3. distinctus v̄o dicit ypostasim i re
ctitudie ⁊ ꝓprietate3 i obliqtate. distinctus. n. est
pater ꝓprietate. vñ ꝯplete intelligit i se relatōem
ita ꝙ nulla extra intelligat̄. ¶ Ad aliud dō3. ꝙ cū
dico tres psone sunt vnū in cēntia ⁊ sūt vnum in
tritate: dico modū differētie. cū eni3 dico sūt vnū
in trinitate n̄ possum dicere sunt vnū: ꝯstituendu3
trinitatē. sz sensus ē. sunt ipa trinitas. sed cū dico
sunt vnū [illegible] cēntia: sensus ē. essentia ē cōē s̄m rem
in quo ꝯuenīūt tanq̄3 in vno predicabili de illis.
cū aūt dico vnū in cēntia: ibi ē vnu3 ad modum
vniuersalis. cum aūt dico vnū in trinitate ibi ac
cipit̄ vnū quasi collectiue: non [illegible] collectiue.

Articulus quartus.

Ertimo q̄rit̄ an possit dici i diuinis tritas
vel triplicitas. Ad qd̄ sic obijcit̄. tres
vnitates faciūt trinariū. sz pr̄is est vna
vnitas alia filij: alia spūsscti. ergo tres
vnitates sūt i psonis. ergo faciūt trinariu3. ¶ Itē
isid. vnitas ē simplex ⁊ singl̄aris tritas multiplex
⁊ numerabil̄. ⁊ ita multiplex dr̄ de deo: ⁊ ita tri
plex dici poterit. ¶ Itē spūsscūs dr̄ multiplex rōe
effectuū. igr̄ multofortı⁹ cēntia dicet̄ triplex rōe
psonar̄ q2 psone magis ꝯiūcte sūt ⁊ vnite cēntie
q̄3 effectus spūiscto. Cōtra. aug. vi. de tri. Nec
qm̄ trinitas ē deus iō triplex putādus ē: alioqn̄
minor ē pr̄ solus ⁊ fili⁹ solus q̄3 sil̄ pr̄ ⁊ filius. er
go deus n̄ ē triplex. ergo nec i ipo erit trinarius
psonar̄. ¶ Itē isid. vnitas ē simplex ⁊ singlaris.
trinitas multiplex ⁊ nūerabilis. sz a q̄cūq3 remo
uet̄ oīs spēs: ab eodē remouet̄ genus. oīs aūt spēs
multiplicitatis remouet̄ a trinitate: q2 triplex nō
dr̄ de deo. de q̄ magis vr̄ sic dicit. aug. n̄ q2 deus
trinitas ē: iō triplex putādus ē eē. Rñsio. sicut
dicit aug. n̄ iō q2 deus trinitas ē: iō triplex puta
dus ē eē: q2 ibi n̄ ē triplicitas vbi ē vnitas ⁊ in
differēs equalitas. xix. dis. p̄rimi snia3. ⁊ hec est
rō q2 cū dr̄ triplex notat dr̄ia positōis. q2 n̄ dic̄
tm̄ ordinē sz positō3. ordo aūt i spūalibus ē: non
āt situs. Vñ triplex n̄ ꝯcedit̄ sz trinus. ¶ Ad hoc
qd̄ obijcit̄ qualr̄ ꝯcedit̄ multiplex eē. dico ꝙ s̄m
ꝙ cōe ē ad triplex ⁊ q̄druplex n̄ ꝯuenit ei: sz s̄m
ꝙ iproprie dr̄ de trinitate sicut dicit isid. n̄ ꝓp ali
ud nisi q2 vnitas psone multiplicat̄. ¶ Ad hoc qd̄
obijcit̄. ꝙ oīs spēs remouet̄. dico ꝙ sic spēs re
mouet̄: ita ⁊ genus. s̄m. h. ꝙ ꝓprie sumit qd̄ dr̄
de trinitate: sz s̄m ꝙ iproprie. Rō aūt quare po
tuit trāsferri genus ad diuia ⁊ nulla spēs est. q2
minus h3 d̄ positōe q̄3 aliq̄ spēs. ¶ Ad aliud dō3.
ꝙ l3 in spūs. n̄ sit positio: tñ in effectibus ē positio
sz neq3 i psonis neq3 in cēntia ꝯtingit⁹ reperire po
sitionē. Vñ cum dr̄ spūs. est multiplex ratio quē
improprietas ad effectus vbi positio inuenitur.

Membrum secundū.

Consequenter q̄rit̄ de hoc noīe trin⁹. circa qd̄ querit̄ p̄rio quid p̄dicet cū dicitur deus ē trinus. Secundo an possit dici trinitas trina. Tertio qualr̄ itelligat̄ dicitur trinitas in vnitate ꝛ vnitas in trinitate.

Articulus primus.

Ad primū sic. si deus ē trinus. ergo vn⁹ deus ꝛ ali⁹ deus ꝛ tertius. qd̄ falsum ē. ¶ Itē h̄ nomē deus aut suppōit p̄ essentia: aut pro p̄sona. si pro p̄sona: sed nulla p̄sona ē trina ꝛ vna: ergo illa ē falsa. ¶ Itē dictio nūeral' respicit formā. ergo hoc nomē trinus respic̄ formā hui⁹ noīs deus. ergo pōīt distīctōz i illa. ergo illa ꝓpositio ē falsa. ¶ Si dicat̄ ꝙ suppōit p̄ trib⁹ p̄sōis. simil' ergo p̄ trinitate. ergo is ē sēsus trinitas ē tria ꝛ vna. ꝛ h̄ ē falsuz: q̄ꝛ trinitas n̄ ē nisi vna. Si supponat p̄ eēntia. ergo is ē sensus eēntia ē trina. sed hec ē falsa. q̄ꝛ hec dictio tria pōīt distīctōz in eēntia: que nec distīguit nec distinguit̄. Ad hoc dixerūt qdā. ꝙ hec dictio trinus nullā rem significat sꝫ solū intellectū sꝫ hoc nō pōt eē: q̄ꝛ itellectus ē similitudo rei. ergo si significat itellectū: significat rē. Preterea si hec dictio trinus nullā rē significat cū dr̄ deus ē trinus ꝛ vnus: ergo nulla res ibi p̄dicatur ď deo ergo illa vox nō ē ꝓpositio. Alij dixerūt ꝙ hoc nomē deus aliqñ suppōit pro una p̄sona ut cum dr̄ deus generat. aliqñ p̄ duabus: ut cū dr̄ de⁹ p̄cedit a p̄re. aliqñ p̄ tribus simul ut cū dr̄ deus ē trinitas. hoc aūt ē: q̄ꝛ vnica ꝛ singularis deitas ē in una p̄sōa: i duabus ꝛ i trib⁹. vnde aug. in. ij. li. de tri. c. penul. quidā dicūt p̄rez nō apparuisse i sbiecta creatura. nō attēdētes p̄p ībecillitatē itellect⁹ sui ꝙ cū dr̄ apoc. imortali iuisibili soli deo ꝛc. indistīcte fit ibi. s̄mo de trinitate. q̄ꝛ p̄r aliqñ appuit distīcte: aliqñ idistincte. distincte ut danieli vij. dan. dr̄ antiquus dierū appuisse. a quo legit̄ fili⁹ hoīs accepisse regnū sicut dic̄ aug. ij. de tri. c. ultio. Vñ dan. vij. dr̄. aspiciebā donec throni positi sunt ꝛ antiqu⁹ dierū sedit. ꝛ paulopost: aspiciebā i uisu noctis. ꝛ ecce i nubib⁹ celi fili⁹ hoīs venit: ꝛ datus ē ei p̄ricipatus ꝛ honor ꝛ regnū ecce apparet ꝙ p̄r aliqñ distīcte appuit i subiecta creatura. Indistīcte aūt appuit cum filio ꝛ spūs. abrahe i illice mābre. ubi tres uidit ꝛ vnū adorauit. Ita n. dicit aug. ij. li. de tri. c. xi. cū tres uisi sint: nec q̄sq uā in eis uel forma uel etate uel p̄tāte maior ceteris dict⁹ ē. cur nō accipiam⁹ hic isinuata p̄ creaturā uisibilē trinitatis equalitatē atqꝫ in trib⁹ p̄sonis vnā eādēqꝫ s̄bām. nā ne quisquā putaret sic itimari vnū i tribus fuisse maiorē: ꝛ cuz dñz dei filiū itelligēdū: duos aūt alios anglos eē q̄ꝛ cū tres uisi sunt vni dñō illic loquit̄ ab rahā sancta scriptura futuris talib⁹ cogitatōib⁹ atqꝫ opiniōib⁹ ꝯdicēdo n̄ p̄termisit occurrere qñ paulus post duos angelos dixit venisse ad loth q̄b⁹ illē vir iustus qui de sodomoꝝ īcēdio meruit liberari. ad vnū dñm loquit̄. Dñs autem ad quē abrahā loquebat̄ itelligit̄ trinitas: ꝛ ita hoc nomē deus uel hoc nomē dñs vna suppositiōe supponere pōt p̄ trib⁹ p̄sōis. pōt ergo dici ꝛ ita dr̄ s̄m auctoritates sāctoꝝ. ꝙ cuz dr̄ deus ē trin⁹ ꝛ vnus. hoc nomē deus: suppōit idistincte p̄ tribus p̄sonis. ꝛ hec dictio vn⁹ respicit formā eēn. ꝛ hec dictio trinus: significat trinariuz theologicuz p̄sonaruz p̄ut idistincte supponunt̄ p̄ hoc nomē deus. q̄ꝛ dēnminat illuz trinariuz i p̄sonis sꝫ ꝙ sunt vnius nāe. ¶ Ad primuz ergo dōm ꝙ trinus dr̄ ab his noībus tres ꝛ vnus. ꝛ ita respicit suppositū ꝛ formā significatā. q̄ꝛ p̄ p̄rio significatū. i. trinariū respicit tm̄ suppōitū. quātū ad scd̄o significatū. i. vnitatē respicit formā. ꝛ ita pꝫ ꝙ h̄ nomē trinus n̄ sequit̄ regulā alioꝝ noīuz numeraliū. q̄ꝛ quātū ad trinariū significatū. n̄ respicit formā significatā sꝫ tm̄ suppositū. Vñ pꝫ ꝙ hec argumētatio nō ualet. trinus ē deus: ergo vnus deus ꝛ ali⁹ ꝛ tertius deus ē. q̄ꝛ h̄ adiectiuū trin⁹ in p̄ia ꝓpōe respic̄ suppositū tm̄: quātū ad trinariū p̄rio signatū. Ad hoc. n. fuit istitutū a theologis ut determinaret indistictā suppositiōm hui⁹ noīs deus. Indistincte aūt noīa numeralia respiciūt formā s̄m cōez nām noīum numeraliuꝫ. q̄ꝛ eꝫ hoc nomē deus supponere pōt pro tribus p̄sonis sub forma vna suppōne vnaiō imuētū fuit h̄ adiectiuū trinus ad determinādū talē suppōz ponēdo trinariū i suppōitis ꝛ vnitatē i forma. ꝛ iō nō sequit̄ regulā aliorū noīuū numeraliuz. Eodē mō dōm ē de hac locutiōe monadi trine gliaz canam⁹. ¶ Ad scd̄m dicēdū. ꝙ trinus dicit vnitatē eēntie ꝛ trinitatē p̄sonarū. Vñ sensus eē deus ē trinus. i. deus ē vna eēntia i tribus p̄sōis. Vñ in h̄ noīe trinus cadit vnitas eēntie i rectitudine: distinctio p̄sonalis oblique. h̄ aūt nomē deus qd̄ ē q̄si mediū iter p̄sonā ꝛ eēntiaz significat eēntiā p̄sonalr̄. eēntia. n. significat quo ē: p̄sōa qs ē: deus qd̄ ē. qd̄ ē aūt mediū ē int̄ quo ē ꝛ qs ē s̄m rōz intelligētie. Vñ h̄ nomē deus q̄ꝛ significat mediū int̄ quo ē ꝛ qs ē. i. eēntiā ꝛ p̄sōaz: supponit eēntiā p̄sonalr̄. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ n̄ sequitur deus ē trin⁹: ergo trinitas ē trina. sꝫ h̄ nomē de⁹ suppōit ibi p̄ trib⁹ p̄sōis. q̄ꝛ hec dictio trinitas significat distīctiōz. ꝛ i illa distīctiōe suppōit tres p̄sōas. Vñ h̄ dictō tria n̄ dēnuit suppōz idistictā sꝫ distictā. vñ vult distīguē ipaz distīctōz ꝛ ꝯplicare eēntiatē. vñ ad h̄ ꝙ h̄ eēt vā eēntias ē tria: exigēt ꝙ tres eēnt eēntitates. vl' p̄t dici ꝙ h̄ noīn de⁹ suppōit p̄ diuīa eēntia: ꝛ h̄ dictō trin⁹ n̄ respic̄ formā nec pōīt distīctōz in eēntia sꝫ i supposito.

Articulus secundus.

Ecūdo q̄rit an possit dici trinitas trina. Ad qd̕ sic. hec dictio trina copulat trinariū theologicū q ē in tribus psonis; igit pt addi dictō i significatū illū trinariū. τ ita hec erit v̕a trinitas ē trina. Per hoc ēt p3 q ē v̕a. q2 hoc nomē trinitas supponit tres psonas sub trinario theologico. Vn̄ hec ppositio trinitas ē trina silis ē isti albū ē albū. ¶ Itē idē significat p subiectū τ pdicatū ergo ē v̕a. ¶ Si dicat q hec dictio trina respicit formā huius nois trinitas. τ pp hoc illa ē falsa. Cōtra. hec ē v̕a deus est trinus. τ si hec dictio trina triplicaret formā3 falsa esset: respicit ergo solū suppositū huius nois trinitas ergo ē v̕a. Contra trinitas ē vna q2 est vna indiuidua trinitas. n̄ ergo tria. hec argumētatio ē necessaria. q2 dictō nūeral' sēp excludit aliū nūer̄. Vn̄ bn̄ seqt isti sunt tres: n̄ ergo q̄tuor siue duo eadē rōne bn̄ seqt trinitas ē vna. n̄ ergo trina. Solō: dicūt qdā q hec dictio trina nō seqt regulā alio2 noīu3 numeraliū. q2 noīa nūeralia semp hn̄t respicē formā. oīs. n. numerus τ discretio respicē suppositū. s3 hoc adiectiū trinū inuētū fuit a theologis ad determinādū solū suppositū huius dictōis deus vt pdictū ē. Vn̄ p3. q ista argumētatio nō valet trinitas ē vna: n̄ ergo trina. q2 hec dictio vna determinat forma3. hec dictio trina solū suppositū. Si at hec dictio trina determinet formā sicut hec dictio vna: tunc necessaria ē argumētatio. τ hec esset falsa. trinitas ē trina. q2 s̄m hoc exigēt q tres eēnt trinarij psona2 τ. ix. psone. s3 q2 hec dictio trina mere suppositū determinat: ido hec ē v̕a. trinitas ē trina τ vna sic dicūt. Vr tn̄ aliter dōm sic supra tactu3 ē. q2 hec dictio trina determinat suppō e3 distictā circa hoc qd̕ dico trinitas: illa distiguit. vn̄ dic̄ tres eē trinitates. ¶ Ad hoc qd̕ obijcit q copulat ternariū q ē i tribus psonis: dōm q nō: imo dic̄ trinitatē distictā. copulās trinariū trinitatu3. ¶ Ad hoc qd̕ obijcit q ē silis modus loquēdi ac si dicēt albu3 ē albū dō3 q n̄ ē ver̄. imo silē ē ac si dicēt albedo ē alba ¶ Ad hoc qd̕ obijcit q idē significat p s̄bm τ pdicatu3. dōm q τ si hoc sit ver̄: tn̄ q2 hec dictio trinitas dic̄ numer̄ psona2. hec dictio trina ei addita copulat trinariu3 trinitatū. τ iō ē falsa simplr̄. nec o3 q cu3 idē significat p pdicatu3 τ s̄bm dirm̄ō diuersis mōis significēt: alter̄ sit pricipale alter̄ dnolatiū q o2a sit v̕a. hec. n. ē falsa. albedo ē alba. τ hec silr̄ humditas ē hō. Scdō3 pposituū hec ē v̕a de9 ē trin9 τ vn9. ita q hec dictio trin9 suppōat pro p tribȝ psonis. hec at falsa. trinitas ē triplex: q2 hec dictio triplex significat trinariu3 eēntia2. Et nō q cu3 dr̄ trinitas ē vna. hec dictio vna significat vnitatē q̄ ē i trinario psōa2 siue trinitatis. n̄. n. pt dici q significet vnitatē eēntie: q2 n̄ ē sēsus trinitas ē vni9 eēntie τ n̄ pluriū eēntia2. s3 is ē sēsus. trinitas ē vna τ non plures trinitates.

Articulus tertius.

Ertio q̄rit q̄lit itelligat dictum trinitas in vnitate τ vnitas i trinitate. qd significet hec ppositio i. Rn̄sio sic pt patē cū dr̄ vnitas ē i trinitate nōt q̄si iformatō3 passiue circa casuale ppōnis. sic i istis. deitas siue eēntia ē i pr̄e τ filio. τ spūsā. deitas siue po siue sapia siue bonitas ē i trinitate. In oib9 talib9 hec ppō i: nōt q̄si iformatō3. q2 v̕itas ē q̄si forma pr̄is τ filij τ spūssancti vt dictu3 ē. vnitas at eēntie nihil aliō ē q̄3 eēntia: τ iō p3 q h[illegible] ppositio in: notat q̄si iformatō3 i hac vnitas ē i trinitate. i. in trib9 psonis. ¶ S3 dubiu3 ē qd̕ notet i hac trinitas i vnitate. nō. n. pt notare iformatōe3. nō. n. pt dici q trinitas sit i trinitate sicut spēs i gnē vel gen9 i spē. nec sic ɔtētū i ɔtinēte. nec sic ptes i toto nec sicut totu3 i ptib9. nec sic effect9 i cā. nec sic cognitio i cognoscēte. τ gnāl dr̄ q nullus modus quo aliqd in alio dr̄ esse: possit aptari huic mō. ¶ Dicunt aut qdā q cu3 dr̄ trinitas est i vnitate. hec dictio in: notat idētitatē pure. q2 nulla ē distinctio trinitatis ad vnitatē eēntie. s3 ɔ nām ppōnis est hoc. q2 semp ppositio vult notare trāsitō3 aliquā sicut dicit priscianus. Ideo dicimus q cum dicitur trinitas ē i vnitate. hec dictio in: notat q̄si subiectōe3. nō dico respectu sui casualiū: s3 respectu eius qd̕ supponit p hoc qd̕ dico trinitas. sic enim vnitas est quasi forma trinitatis: ita trinitas quasi subiectū vnitatis. τ sūt plures modi loquēdi in naturalibus siles. q2 dicit albedo ē in albo τ album in albedine. Vel pōt dici q trinitas hic accipitur non pro ipsis psonis sed p trinario psonaru3: τ hoc nomen vnitas sumit ibi amphibolice p deo. s. trinitate que ē vnitas. vt is sit sēsus. trinitas ē i vnitate. i. i deo q ē vnitas. vt iste tminus deus supponat pro trib9 psonis. τ sic patebit q hec prepositio in: notabit quasi informatōe3 sic in hac vnitas est in omnibus tribus psonis.

Questio. lxvij. de noībus appropriatis.

Ostquā tractatu3 est de noībus ppric ad discretionē personarum pertinentibus. consequenter agendu3 est de his q̄ appropriant. q̄ sunt noīa significātia eēntia3. Notandum ē igitur. q quedā3 appropriant psonis ex rōne sue significatōnis. quedā3 v̕o ratione adiūctōis. rōe significatōis appropriauit hylarius eternitatē pr̄i: spēm filio. vsum spūisancto. in ii. d tri. Itē aug. vnitatē pr̄i: equalitatē filio. concordiam spūisancto. Item in [illegible]. d tri. potētiā pr̄i. sapiā3 filio: bonitatē spūisancto. Item ex adiun

cio ē appropriatio ⁊ ex quibusdam alijs ꝯditiōi
bus sicut i illo v̄bo ap̄li. ex ip̄o ⁊ ꝑ ip̄z ⁊ in ip̄o.
ad ro. xi. ¶ Querit͛ ergo p̄rio de appropriatiōe
eternitatis sp̄ei ⁊ vsus. Sc̄do de appropriatiōe
vnitatis equalitatis ꝯcordie. Tertio de appropri
atiōe potētie sapie bōitatis. Quarto d̄ appropri
atione v̄borū ap̄li ex ip̄o ⁊ ꝑ ip̄m ⁊ in ip̄o.

Membrū primuz.

Querit͛ igit͛ ad primā appropriationez
quā ponit hylarius. eternitas ē in p̄re.
sp̄es i imagīe. vsus i munere. cuius ap
propriationis rōnē assignat aug. vi. d̄
tri. di. p̄rio q̄re eternitas p̄ri. q̄ꝛ p̄r nō hꝫ p̄rez de
quo sit. filius autem de p̄re ē vt sit: atqꝫ vt illi co
eternus sit. Itē quare sp̄es imagini. i. filio dicēs.
imago si ꝑfecte iplet illud cuius ē imago: ip̄a coe
quat͛ ei: nō illd̄ imagini sue. i qua imagīe sp̄ēz no-
minauit credo ꝓꝑ pulcritudinē. vbi ē tāta ꝯgruen
tia ⁊ p̄ria equalitas ⁊ p̄ria silitudo i nulla re dis/
sidēs. Itē quare vsus vni. i. sp̄uisancto appropri
et͛ dic. ē ineffabil' quidā ꝯplexus p̄ris ⁊ imagīs q
nō ē sine ꝑfruitiōe. i. sine caritate. illa ergo dile/
ctio siue delectatio vsus ab illo appellata ē. ⁊ ē i
trinitate sp̄uss. non genitus: sed genitoris geniti/
qꝫ suauitas. Circa assignationē multiplr̄ obi͛: cuz
eternitas cōis sit oībus ꝑsonis sicut hꝫ i symbo/
lo. eternus p̄r eternus filius eternus sp̄usanctus
ergo nō erit rō quare et͛nitas appropriet͛ patri
plus q̄ alij ꝑsōe. ¶ Itē i. i. sen. dis. viij. d͛ eterni/
tas ꝓprietas diuie ēēntie. ergo n̄ v͛ appropriabi
lis ꝑsōe. Cōtra Ans. i li. d̄ icarnatōe v̄bi. vn⁹ ē
deus p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄uss. ⁊ postmod̄ loq̄ns d̄ natiui-
tate ⁊ ꝓcessiōe dic. ꝙ natiuitas ⁊ ꝓcessio sine pri/
cipio sunt. aliogn eēt eternitas nata ⁊ ꝓcedēs qd̄
fl'z ē. Nequaquā deū hr̄e p̄cipiū aut icepisse pa
trē aut filiū aut sp̄msā. cogitare d̄bem⁹. ex h̄ g⁹ v͛
relinqui. ꝙ cū eternitas nō debeat dici nata vl' ꝓ/
cedēs ꝙ ꝯuenit soli p̄ri. Item q̄rit͛ d̄ h̄ ꝙ d͛ ꝙ
sp̄uss. ē i imagīe. q̄rit͛ ergo q̄re imago appropriet͛
filio ⁊ sup̄ra p̄ōita ē rō i q̄ōne de imagīe s̄m Ri-
ch. i li. de tri. qui mouet q̄ōnez. Si filius recte di
ctus est imago p̄ris ꝓ rōne expresse silitudis: cur
n̄ ēt sp̄uss. imago p̄ris recte dicat͛. cū vterqꝫ silis
⁊ coequal' inueniat͛. ¶ Itē querit͛ de h̄ qd̄ dic au.
ꝙ imago coequat͛ illi cuius est imago non illud
imagini. ex h̄. n. v͛ ꝙ filius sit coequalis p̄ri non
econuerso. cū tn̄ ꝯriū dicit͛ i symbolo: tres ꝑsōe co
eterne sibi sunt ⁊ coequales. ¶ Itē obijcit͛ de h̄
qd̄ dicit. ꝙ i specie ē p̄ria silitudo. nā cū primū n̄
dicat͛ i rōne secūdi: videt͛ cū i filio sit p̄ria silitudo
ꝙ i sp̄uisancto sit sc̄da silitudo. cū tn̄ dicat͛ i sym/
bolo: i hac trinitate nihil pri⁹ ⁊ posteri⁹. ¶ Itē cū
tot⁹ trinitatis patris ⁊ filij ⁊ sp̄uss. sit vna virtus
⁊ op̄atio sic vna sb̄a. q̄ ē rō vt vsus appropriet͛
sp̄ui sancto. Rn̄. dōm ꝙ rō appropriationis ꝓ/
dicte. s. vt eternitas patri appropriet͛ ē hec. eterni
tas. n. ē ens nō ab alio eēntialr̄. pater aūt ē ens n̄
ab alio ꝑsonalr̄. q̄ꝛ ergo itellect⁹ eius qd̄ ē n̄ eē ab
alio: itelligit͛ i rōe eternitatis. ide ē ꝙ appropriet͛
p̄ri. Sp̄es aūt appropriat͛ filio. eo ꝙ sp̄es ē rō ⁊
p̄ricipiū ꝯgnoscēdi. vnūqd̄qꝫ. n. cognoscit͛ ꝑ suā
sp̄em. q̄ꝛ ergo gn̄atio filij a p̄re ē vt noticia a mē
te: rōe noticie appropriat͛ filio sp̄es. vsus v̄o ap/
propriat͛ sp̄uisancto rōe op̄atōis ⁊ vtilitatis cu
ius p̄ricipiū ꝓximū ē volūtas. ꝓcessio aūt sp̄uss.
ē sicut volūtatis a noticia ⁊ mēte. ¶ Ad illud er/
go qd̄ obijcit͛ primo dōm. ꝙ eternitas quāuis sit
cōis trib⁹ ꝑsōis: appropriat͛ tn̄ p̄ri rōe predicta.
¶ Ad illud v̄o qd̄ dicit ans. notādū ꝙ cū et͛nitas
dicat͛ ꝑ priuatōz initij ⁊ finis. initiū aūt d͛ duo/
b⁹ mōis. initiū duratōis: initiuz origīs. si determi/
nat͛ et͛nitas ꝑ priuatōz duratōis: cōis ē trib⁹ ꝑso
nis. si v̄o determinet͛ ꝑ priuatōz initij siue duratio
nis siue origīs cedit i ꝓprietatē p̄ris. ⁊ h̄ mō itē
dit ans. ⁊ hyla. accipe nomē et͛nitatis. ¶ Ad sc̄dꝫ
quare imago rn̄det filio ⁊ nō sp̄uisancto. rn̄det
Rich. i li. d̄ tri. tāgēs duplicē rōez. i h̄ solus fili⁹
expssaz p̄ris imaginē ⁊ silitudinē tenꝫ ꝙ sicut diui/
nitatis plenitudo manat d̄ vno: sic ⁊ eadē pleni/
tudis largitio manat ⁊ ab alio. nec alio nō acci/
pit spiritus. ab vno q̄ȝ ab altero. ergo ꝓꝑ vnifor
mitatē quā hꝫ fili⁹ ad p̄rez i ꝓducēdo ex se ꝑso/
nā aliā: d͛ imago. Alia rō ē quā pōit. q̄ꝛ imago
iuxta ꝯsuetudinē hūanā magis solet dici ꝓꝑ vni
formitatē extrisecā q̄ȝ itrisecā: q̄ꝛ intrisecus vni/
cuiqꝫ ē qd̄ nō apd̄ semetip̄z q̄si itrinsecus ē hitudo
quā hꝫ ad aliū. eadē aūt hitudinē quā hꝫ p̄r ad
sp̄msā. eadē iquā ꝯstat hāc ⁊ filiū. ¶ Ad aliud v̄o
qd̄ obijcit dōm: ꝙ p̄r ē eq̄lis filio ⁊ coequalis: ꝫ n̄
coequat͛ filio. hoc. n. v̄bū coequat͛ eo ꝙ significat
rē suā passiue: denotat ꝙ illud cui attribuit͛ hꝫ eē
ab alio ⁊ hꝫ illi eē equal'. ⁊ iō quāuis ꝯcedat͛ p̄r
ē equal' vl' coequal' filio noīalr̄: i quo significat͛ ꝙ
sit eadē virtus p̄ris ⁊ filij. n̄ tn̄ sequit͛ ꝙ coequat͛
p̄r imagini. tn̄ habes rn̄sionē d̄ h̄. s. de q̄ōe d̄ his
noīb⁹ silis ⁊ eq̄lis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q̄lr̄ d͛ i
specie q̄ ē fili⁹ p̄ria silitudo. dōꝫ ꝙ ꝑ hāc dictōnē
p̄ria nō notat͛ prioritas s̄m duratōz vl' s̄m eēnti
az: ꝫ notat͛ pri⁹. i. ꝯpli⁹ ꝯueniēs. vt sit sēsus fili⁹ ē
p̄ria silitudo. i. fili⁹ ꝯuēit i oīb⁹ cū p̄re. ⁊ null⁹ ita
ꝯuēit. sp̄us. n. sc̄t⁹ i h̄ n̄ ꝯuēit ꝙ spiret seip̄m. nec
ē ꝯcedēdū ꝙ sit secunda equalitas in spiritusan/
cto. q̄ꝛ primum nō dicitur per ordinē ad poste/
rius: sed per negationem prioris. sicut i math. i.
peperit filiū suū primogenitū. non ꝙ post ip̄suz
natus sit alius: sed quia an̄ ip̄sum nullus. ¶ Ad
vltimum ꝙ querit quare vsus approprietur sp̄i
ritusācto. dōm s̄m aug. i li. de aīa ⁊ sp̄ū. Capabi
lis ē deus oībus q̄ꝛ naturali suo munere ab oīb⁹
p̄ricipat͛ quātū ad eēntiā qua sunt. ⁊ s̄m illam ad
idoneā sp̄ēz qua ab alijs differūt ⁊ s̄m vtrunqꝫ

Ad illō ɔgruū quo ꝑficiūt tria. hec oīa exītī istie quasi vestigia sūme trinitatis ēentie imaginis: muneris. eēnitas quippe vel ēentia ī pře. spēs ī imagie. vsus ī munere. nobis aūt diuinitatis omnis vsus ī munere ē: qꝛ spūss. ē. ex quo pꝫ ꝙ vsus refert ad opatōꝫ ⁊ ꝑfectū. opatio āt ⁊ ꝑfect⁹ ad donum. donum autem ad spūsſ. ide est ꝙ spirituiſ. appropriatur vsus.

Mēbrum secundum.

c Onsequenť q̄rit de appropriatōe vnitatis equalitatis ⁊ ɔcordie. Nā dīc augu. de doctrīa xp̄īa. In pře ē vnitas ī filio equalitas ī spūſ. vnitatis eq̄litatisqꝫ ɔcordia. ⁊ tria hec vnū oīa pp pře: equalia pp filiū: ɔnexa oīa pp spūſ. ¶ Circa qd̄ obijcit multipl'r. p̄mo cū vnū ⁊ ens ɔuertant: ergo vnitas ɔuerťť cū eēntia. ſꝫ eēntia ē cōis trib⁹ ꝑsonis ⁊ nulli mō appropriata. ergo ⁊ vnitas nō appropriať pří. ¶ Itē aug. vi. de tri. siue spūſ. siue vnitas amboꝝ siue sācitas siue caritas. manifestū ē ꝙ nō ē alter duoꝝ quo vterqꝫ ɔiungit. ex quo relinqť ꝙ vnitas appropriať magis spūisancto q̄ꝫ patri. ¶ Itē cum ī trinitate idē sit magnitudo qd̄ eēntia. equalitas autē dīc vnitatē ī magnitudīe. equalitas igiť ī diuīs ꝑsonis nō ē nisi vnitas illoꝝ in eēntia. si ergo pří appropriať vnitas. ergo ⁊ eq̄litas. ¶ Itē cū de filio dicať ꝙ ipe ē pax qui facit vtraqꝫ vnū. quare filio nō attribuiť ɔcordia sicut ⁊ spūſ. ¶ Itē obijcit de h̄ ꝙ dř oīa vnū pp přez equalia pp filiū: ɔnexa pp spūſ. ſꝫ oīa dicūť vnū eē pp přez. qꝛ hn̄t vnitatē a pře siue sint diuīe ꝑsone siue creature. ergo oīa erūt eq̄lia pp filiū siue sint diuīe ꝑsone siue creature. ergo př ꝑ filium erit equaľ. ergo hꝫ equalitatē a filio qd̄ ē falsum. ¶ Itē silī mō obijcit. si oīa ɔnexa pp spūſ. ergo filius ⁊ př ɔnexi sunt ꝑ spūſ. ergo a spūſ. hn̄t aliqd. qd̄ ē falsuꝫ. silr vř sequi ꝙ spirituſſ. sit ɔnexus pp seipꝫ. Rn̄. vnitas appropriať pří duplici rōe p̄ia. qꝛ sicut př nō ē ab alio: ita vnitas nō ē ab alioꝝ ſꝫ p̄icipiū alioꝝ. Alia rō ē. qꝛ sicˀ dř př genuit filiū vnū deū: ita vnitas ꝑ se multiplicata nō gn̄at nisi vnū. Ad [illegible] Aug: ad bēm bn̄. subsistētia q̄ ab alia nō ē sbalr vel personalr: nullā pluralitatē ingerit: nullā pluralitatē ɔcludit. nā ī eo ꝙ gignit nihil sibi ſꝫ alij ɔfert vt sit. genita autēꝫ sba que ab alio accepit qd̄ hꝫ. sicut nec eē ꝑ seipām: ita nec itelligi valet. Si igiť pluralitatē ingerit sbsistētia filij: tanto magis que a duob⁹ ē sbsistentia spūſ. Recte ergo vnitas pří attribuiť pp ea cū pater habeat vnitatē ⁊ filius ab eo ⁊ spūſ. ſm̄ p̄icipalitatē attribuiť patri. Equalitas vō nō attribuiť patri qꝛ nō itelligiť equalitas nisi itelligať pluralitas. itellecto aūt pře ſm̄ ꝙ ē innascibilis nō intelligiť pluralitas ergo nō recte appropriet pří equalitas. ſꝫ posito filio cū sit deus: necessario pōiť equalitas. pp qd̄ dicit aug. imago coequať pří nō př imagini. ergo recte attribuiť equalitas filio. ⁊ qꝛ spūsanct⁹ hꝫ a filio equalitatē: nō attribuiť spūisācto. ⁊ iō filius dř recte equalitas. Cōcordia vō spūisancto attribuiť. sicut. n. nulla equalitas ē sine ɔsistētiū pluralitate: ita nec poniť ɔcordia sine ɔsistentiū trinitate. ī pře origo vnitatis: ī filio inchoatio pluralitatis. ī spūisancto ɔpletio trinitatis. Preterea alia ē hītudo přis ad filiū: alia ad spūſ. Sꝫ filij similr alia ē hītudo ad přem: alia ē ad spūisanctū. vniformiť autē se hn̄t tā př q̄ꝫ filius ad spirituſ. Recte ergo dicit ɔcordia: in quo beatudinis vniformitas oīo inueniť. pterea cū ī pře sit vnitas ⁊ hāc habeāt filius ⁊ spūſ. a pře: recte dicimur vnū pp přem. ¶ Itē si ī oīa igenita ꝑsona eēt: nō eēt equalitas. silr si ꝑsona spūſ. nō eēt: nihilominus esset equalitas. recte ergo pp filiū sunt equalia. nō ꝙ pater habeat equalitatē a filio: ſꝫ qꝛ eo posito ponitur equalitas ī pře. ⁊ similiter eo remoto remoueť. similiter tolle spirituſ. non erit ī deitate qui sit plurium ɔnexio. sed cū ille sit amor patris ⁊ filij: ipso posito poniť ɔnexio. ¶ Ad hoc qd̄ obijciť ꝙ vnitas nō dꝫ appropriari pří: qꝛ vnū ⁊ ens ɔuertunť. Dicenduꝫ ꝙ alia ē ratio dicendi vnitatem: alia ē ratio dicendi essentiam. nā cum dico eēntiam: dico absolute. cū dico vnitatē: dico rōeꝫ p̄imi p̄icipij. vnitas. n. est p̄imum p̄icipiū. qꝛ ergo vnitas addit rationē p̄imi p̄icipij supra essentiā: ideo appropriať patri qui ens a nullo est principiū personarū omniū ⁊ essentiarū. non sic autē filius vel spūſ. ¶ Ad secūdum qd̄ obijcit ꝑ auctē aug. dicendū ꝙ duplex est vnitas. eēntialis siue nature que appropriať patri: ⁊ est vnitas relatiua siue vnitas cōsensionis siue volūtatis que appropriať spirituisācto. de qua in euāgelio Jo. xvij. vt sint vnū sicut ⁊ nos vnū sumus. ⁊ h̄ mōdo dicit spirituſſ. vnitas amborum. ſ. patris ⁊ filij. ¶ Ad tertiū dicēdum. ꝙ equalitas appropriatur filio propter tres rōnes. P̄ia. qꝛ cū equalitas sit vnitas virtutis: nō pōt intelligi nisi itelligātur aliqui duo ī illa vnitate. filius aūt ē qui p̄io ītelligiť p⁹ patrē ī vnitate ꝟtutis ordie nāe. iō filio attribuiť eq̄litas. Scd̄a ē qꝛ oīs ieq̄litas ꝑ eq̄litatē reduciť ad vnitatē. Eq̄litas. n. ē p̄icipiū ī proportiōib⁹ sicˀ vnitas ī numeris. qꝛ ergo creatura rōnalis reconciliať patri per filium. patri autēꝫ attribuitur vnitas. inequalitas vero culpe rationali creature propter hoc filio attribuitur equalitas velut modus reductionis creature ad patrem. Tertia est. quia p̄imo in filio intelligiť eq̄litas ⁊ ipe p̄imo accipit equalitatē ⁊ dat eā. sed spūſ. nec p̄imo accipit nec dat eā. iō filio attribuiť equalitas nō spūſ. ¶ Ad illud vō qd̄ obijciť dōꝫ ꝙ eq̄litas nō solū dīc vnitatē ī magnitudīe. ſꝫ pōit pl'itatē ⁊ distinctionē ex ɔñti qd̄ non poniť eēntia. ¶ Ad illud vō qd̄ q̄rit q̄re ɔcordia spūsſ

attribuit. dõz q̄ q̄tuor rõnibus. Prima ē. q2 signū pnexiõis pris τ filij. Scḋa. q2 ipe vnus a pre τ filio: τ pr̄ τ filius puenīūt ī vno eorū vnum in eo inq̄tū ipe ē vnus ab eis. Tertia. q2 pcedit ab eis ſm vnū τ ſm vnā notionē q̄ ē cõis ſpiratio. Quarta p rõez cõe. q2 ei attribuit pſuatio totius eē. vnitas aūt ē pricipiū pſuatõis rez ī eē. ¶ Ad vo dī de filio q̄ ſit pax. iſtud refert ad aſſūptõez hūanitatis: n̄ ad intellectum ppꝛietatis filij. ¶ Ad aliud dõm. q̄ cū dī oīa hec triā vnū pp patrem. hec pꝑoſitio pp notat auc̄tez q̄ ē in p̄re. pr̄. n. a ſe ħz q̄ ſit vnū: fili⁹ τ ſpūſ. a pre. Cū ãt dī oīa eq̄lia pp filiū: notat p hec rõ oſſiua. oſidit. n. filius eq̄litatē pſonaꝝ triū. cū autē dī pnexa pp ſpūſ. notat q̄ſi rõ formalis ī eo q̄ ē ſpūſ. ſcz ī eo q̄ ē amoꝛ quo pr̄ τ filius diligūt ſe. amoꝛ. n. ad amātē q̄ſi rõ formalis. n̄ q̄ formalis inq̄tū ſūt: vel inq̄tuz ſunt. Non. n. ſeq̄t: pr̄ τ filius diligunt ſpūſ. ergo ſunt ſpūſ. Alij vo dicunt q̄ hoc qḋ dico pp: dīc rõem ſigni ſiue cāe cognoſcendi. ſpūs. n. ſanctus ē cā cognoſcēdi nobis q̄ pr̄ τ filius ſūt vnū pri cipiū. ſ. ſ. τ in hoc pnexi. nec dī ſpūſſ. pnexus pri aut filio: ſz pnexus patris τ filij pp̄ter ſeipm̄.

Membrum tertiuz.

Conſequenter querit de appropꝛiatis que ſunt: potētia pr̄i: ſapia filio: voluntas ſpūi. Circa qḋ querit pꝛio. que ſit rõ appropꝛiatõis hoꝝ triū generaꝛr. Deinde q̄rendū eēt de potētia ſm q̄ appropꝛiat pr̄i ſm q̄ dī potētia generādi. ſz iſtud determinatū ē ſupꝛa in. q. de generatõe eterna. Scḋo q̄rendū ē de ſapia que appropꝛiat filio. Tertio de voluntate que appropꝛiat ſpūi.

Articulus primus.

Ad primū obijcit ſic ī ij. ſap. xij. ſubeſt tibi poſſe cuz volueris. ex quo accipit anſel. q̄ potētia ſequit voluntatē. potētia igit n̄ dicit rõnez primi pricipij: nec ẽt pricipij rõe volūtatis. ergo n̄ dz appropꝛiari pr̄i. ¶ Itē hug. de. s. vic. i ſnīis. volūtas mouet: ſapia diſponit: potētia opat. ergo intētio volūtatis dicit rõem pricipij: ſcia vo rõnem q̄ſi medij: potētia vo rõnem pricipij ab illis: voluntas igit appropꝛiāda pr̄i τ potētia ſpūi. ¶ Itē. i. coꝛ. ij. xp̄m dei virtutē τ dei ſapiam. virtus igit appropꝛiat filio. ſz eadē ītētio virtutis τ potētie. ergo potētia appropꝛiat filio. ¶ Itē ſcia pꝑhēdit omnez reſpectuz potētie. τ potētia oēz reſpēuz voluntatis: τ n̄ puertit. q̄cq̄d. n. pōt de⁹ ſcit. ſz n̄ puertitūr: q̄cq̄d ſcit pōt. q2 ſcit mala. n̄ pt facere illa. Similiter q̄cq̄d vult pt: ſz n̄ tn̄ q̄cq̄d pōt vult. multa n. pōt facere que n̄ vult facere. Si ergo ſz ppꝛietatē pſonarum ſit appropꝛiatio iſtoꝝ: appropꝛiabit ſcia pr̄i: cui cōuenit pducē ſiue generādo ſiue ſpirādo ſiue creādo: ſz n̄ puertit. q2 pr̄ producit generādo qḋ n̄ filius. Sił filio puenit potentia τ ſpūi. volūtas. q2 q̄cq̄d pducit ſpūſ. pduč filius: ſz n̄ puertit. q2. ſ. ſ. pducit creādo ſz n̄ ſpirando. filius vo ſpirādo: τ creādo. ¶ Itē de voluntate dubitat. nā dicit aug. ix. de tri. q̄ partū mentis pcedit appetitus. pꝛius aūt mētis dī noticia appetit⁹: volūtas pꝛincipiū. igr̄ noticie volūtas ē. ſz qḋ ē pricipiū noticie dz appropꝛiari pr̄i: cū noticia appropꝛiet filio. g⁹ volūtas appropꝛiat pr̄i. ¶ Itē ī dupħ ő. d. tri. caritas pi gr̄a xp̄s cōicatō ſ. ſ. ſi vo caritas vt dic̄ bern. n̄ ē niſi cõis boni volūtas. ergo volūtas appropꝛiat pr̄i. ¶ Itē coloč. j. trāſtulit nos ī regnū filij caritatis ſue. τ pſtans ē q̄ n̄ pōt ibi ſtare caritas p ſpūſ. q2 ſic diceret filius ſpūſ. Exponit ergo ab augu. duobus modis. filij caritatis. i. filij quē diligit. ergo ſm lᵒ caritas appropꝛiabit pr̄i. Alio mō filij caritatis. i. filij dilecti. ergo ſz hoc caritas appropꝛiabit filio. ¶ Itē cū pricipiū ſciēdi τ itelligēdi ſit ſapia. cū ſpūſ. attribuit pꝛincipiū ſciēdi τ intelligēdi. j. coꝛ. ij. nobis reuelauit deus p ſpūſ. τ iteruz accepimus ſpūſ q ex deo ē vt ſciamus. τ. xvi. Jo. cū venerit ſpūs vitatis docebit vos oēz vitatez. vr̄ q̄ ſpūſ. appropꝛiet ſapia vł ſcia. Rñſio. rõ appropꝛiatõis potētie pr̄is ſapie filio volūtatis ſpūſ. ſiue benignitatis facta ē duplici rõe. Pꝛio rõne remotõis erroꝛis. vt dicit aug. in li. de tri. q2 in creaturis ex antiq̄tate in p̄re defect⁹. ex poſteritate ī filio imperfectio ſenſus ſolet notari: inde occurrit ſcriptura dicēs patrē oīpotentē: ne videat pꝛioꝛ filio τ iō minus potēs. τ filiū ſapientez: ne videat poſterioꝛ pr̄e τ iō minus ſapiens. Iteꝝ q2 nomē ſpūs videbat quaſi nomē inflatõis τ timoꝛis ne cū dī ſpūm ħre deus crudel' putaret: ſcriptura tpauit ſermonē ſpūi bonū noians. Rõne vo oſidende vitatis ricar. de. s. vic. potētia pōt eē vbi nulla ē ſapia. vel eē pōt vt ī plātis potētia ē nutriēdi τ generādi: τ aīalibus audiēdi τ vidēdi. n̄ aūt ſapia. ſz vbi ſapia neceſſario ē potentia ſm quā ē ſape τ ſi n̄ ē potētia: nō eſt ſapientia. nam poſſe ſapere ē aliq̄d poſſe. dat ergo poſſe eē non ſapia potētie: ſz potētia ſapie. Item lucifer qui mane oꝛiebat multā habuit potentiā τ multā cognitionē: ſz n̄ habuit bonā volūtatez. q̄d aūt ē bonitas niſi bona volūtas. vt ergo poſſis bonā volūtatē ħre: oꝛ vt valeas τ ſcias bonū eligē. ī hac ergo trinitate ſola potētia non ē de re aliqua alia: ſapia vero ē de ſola potētia. bonitas vero ſm actum τ de potētia τ ſapia. Expſſe ergo ſūt ppꝛietates ſūme trīatis. ibi ē ppꝛietas īgeniti q̄ ē ab īgenito ſolo. pſona ſpūſ. q̄ tñ ab īgenito q̄ȝ a gēito. q̄ñ ergo ī potētia exprimit ppꝛietas īgeniti: attribuit pr̄i. ī ſapia vero ppꝛietas geniti τ iō attribuit filio. ī bõitate ppꝛietas. ſ. ſ. τ iō ſpūi ſr ei appropꝛiat. ¶ Ad ea vo q̄ pꝛio obijci-

unk de potẽtia. dđm q potẽtia vno mõ dterminak actus ipales: vt cũ dicitur dus pot creare. alio mõ dterminak p actus eternos vel q̃si eternos: vt cũ dr deꝰ pt scire deꝰ pt velle. pmo mõ q̃uis i do sit idẽ potẽtia & scia & volũtas: tñ fm rõem itelligẽdi q̃ accipik fm nos. volũtas mouet: scia disponit: potẽtia opak. prior ẽ volũtas deinde scia ñio potẽtia. sz i hac via ñ ẽ assignata pdcã appropriatio. Scdo mõ fm q potẽtia extẽdik vt dterminek p actus eẽnos: prior ẽ potẽtia scia & volũtate. sic posse scire & posse velle priꝰ q̃ scire & velle. & in hac via assigta ẽ appropriatio potẽtie pri: sapie filio: volũtas spũi s. sic patuit p Ric. ¶ Ad illõ vo qd obijcik. q2 filio appropriak vtus & q eadẽ est ñtẽtio potẽtie & vtutis. ñ dicit rõez primi pricipij imo vtus dr potẽtie velut hitus siue hilitas. & id dicit itẽtõez pricipij ab alio & ad aliõ imodũ pricipij q ab alio ẽ & ad aliõ. & iõ ǫuenient appropriak filio q̃ ẽ psona q̃ ab alia & a q̃ alia. potentia vo dicit rõez primi pricipij: & iõ appropriak pri q ẽ nõ ab alio & p hoc pz solõ ad oia obiecta de appropriatõe potẽtie. ¶ Ad alia vo q̃ q̃runk de appropriatõe scie & d appropriatiõe volũtatis: pz solõ ex supioribꝰ iqsitõe d potẽtia qõe d pparatõe itẽtõis potẽtie ad itẽtõez scie & volũtatis. & itez ingsitione de pcessiõe. s. s. qõne an spũs s. pcedat per modũ amoris aut sapientie.

Articulus secundus.

Onseqñt q̃rik spãlr d appropriato qd ẽ sapiẽtia. nã de potẽtia alis ingsitũ ẽ. Circa qd q̃runk plura. Pmo vtrũ nomẽ sapie dicak equoce vel vniuoce sz q psonalr & eẽntialr. Scdo vtz dicak pprie psonalr. Tertio vtz pr sit sapiẽs sapia gẽita. Quarto vtz filiꝰ sit sapiẽs sapia igenita. Quito vtz sapia dicat eẽm. Sexto vtrũ dicak deus sape p creaturas. Septio q̃rik de ifusione siue pceptione sapie. Octauo vtrũ sapiẽtia percipiak a rõnalibus creaturis. Nono vtz sapia innata sit aie vel addita. & se hab ẽt hec qões sub. §. sicut patebit.

Ad priuz sic obij . §. j.

cit. filius dr sapia pris: pat ẽt & filiꝰ & spũs s. dicik sapia. vt q equoce: q2 nihil ẽ fm rẽ cõe psone & eẽntie. ergo equoce dr sz q dr psonalr: & sz q dr eẽntialr. diuersoz. n. genez sẽ psona & eẽntia. Nã ea q̃ dicũt eẽntialr sũt i gnẽ subẽ: q̃ psonalr i gnẽ relatõis. nihil autẽ vniuocũ ad hec duo gnã fm subaz & relatõez. ¶ Cõtra. hoc nomẽ dus dr eẽntialr cũ dicik dus creat. psonalr cũ dr dus gnãt. ñ tñ dr equoce. sz ita dicik sapia d sapia sic deus de deo. & sic vnus deꝰ ita vna sapia: sicut dicit aug. i li. d tri. ergo silr ñ dicik equoce hoc nomẽ sapia sicut nec hoc nomẽ dus. Rñsio. q̃dã noia sũt q̃ ñ sũt appropriabilia psonis: vt hoc nomen eẽntia dítas & huiusmõi. & hec ñ pñt tradi ad supponẽdũ p psona. Alia dr sẽ appropriabilia ñ tñ appropriãt: vt illa q̃ significãt vt qd ẽũ vt q̃ ẽ. vt deus. deꝰ. n. significat vt qd ẽ: ditas vt q̃ ẽ. ipositũ. n. est hoc nomẽ dus vt hñti deitatẽ. & q2 hñs deitatẽ ẽ pso a. vñ appropriabilia psõis sũt huiusmõi noia nõ tñ appropriata q̃uis ẽ d se nisi p adiũcta. Alia dr sũt noia appropriata psonis. vt sapia q̃ appropriak filio: & caritas spũi s. Sẽ ẽt noia ppria: vt pr filiꝰ spũs s. & hec ipossibile ẽ supponẽ eẽntiã: noia dr appropriabilia pñt supponẽ eẽntiã & psonã & ẽt appropriata. Cũ ergo q̃rik. vtz dicak sapia vniuoce vel equoce. dõz q vniuoce. q̃uis. n. significet eẽntiã. tñ supponit psonã. sicut hoc nomẽ deꝰ cũ dr deus generat: deũ significat eẽntiã & supponit personã. Est ergo diuersitas cũ sumik eẽntialiter & cuz psonaliter. s. in suppositiõe non significatione. vtrobiqz eim significat essentiã.

Ad secũdũ quo . §. ij.

q̃rik vtz dicak sapia pprie psonalr & nõ appropriate. Ad qd aug. xv. d tri. sicut pprie vbuz dr sapia dr cuz pat & f. s. s. sint vna sapia: sic caritas pprie spũs s. dr: cuz pat & filius & spũs s. sint vna caritas. ¶ Itẽ aug. in eodẽ. sicut vnicuz dei vbuz pprie vocamus noie sapie cuz tñ pat & filius & spiritus s. sint sapia. sic caritas pprie spũs s. dr. cuz tñ cõiter de tribꝰ dicak. ergo sicut amor pprie ñ appropriate dr de spũ s. silr sapia de filio. ¶ Cõtra. si hoc ñ erit rõ q̃re hec negek pat ẽ sapiẽs sapia quã genuit ab aug. & hec pcedik pat diligik amore ab ipo pcedẽte. filius vr rõ cuz idẽ sit diligẽ qd eẽ. sicut idẽ sape qd eẽ. ¶ Itẽ diligẽ dr eẽntialr & notionalr vt dictuz ẽ. q̃re silr ñ sape eẽntiale & notionale. ¶ Itẽ q̃rek vñ ẽ hoc q sapia appropriabilis ẽ filio sz ñ ẽ eius ppriũ. & amor ẽ appropriabilis spũi s. & ẽ eius pprius. Rñsio. q q̃uis ad suppositõez logk aug. d hoc noie sapia. qd accipitur pprie p filio aliqñ sicut hoc nomẽ caritas p spũ s. sz ñ q̃ũ ad sigtionẽ. nã signatio sapie ñ pot fieri ppria ipius filij quẽadmodũ sigtio amoris ppria spũi s. vt id patebit. ¶ Dõz ergo ad primũ q diligẽ & sape sũt motus aie. sape ẽ motus itellectus. diligẽ motꝰ affectꝰ. motus itellectꝰ ẽ ad se: motus affectꝰ a se. Cũ ergo dr itellectus sapit aliq, cũ sape dicat motũ ad alaz: necesse est q illõ qd q̃ dr sape sit cã alicuius i illo q dr sape ipso. Cuz ergo filiꝰ ñ sit aliq mõ cã alicuius i pre. ñ pt dici pr vt sape vel eẽ sapiẽs filio. Sz alr est i motu q est ab aĩa. sicut. n. cũ dr pat opari a filio siue p filiuz: nõ notak filius principiuz respectu patris sz respectu oparationis. silr cum dicik diligo amore. nõ p hoc notak q amor sit pricipiuz mei. sed econuerso q ego sim pricipiuz dilectiõis. silr si pater dicik diligere amore qui ẽ spũs s. nõ dicik spũs s. vt pricipiũ respectu patris sed potius econuerso. ¶ Ad alia.

dom. q sapia dicit vt habitu & ita vt qualitate & ita diuina eentia. s dicit i oparatioe ad actum: & ideo e appropriabilis. s qr n exit a qlitate siue n mutat genus no semp dr eentialr. s n e simile de amore. iio qr amor pot itelligi vt qlitas qdam. s. vt volutas siue affectus boni: sic dictus amor dicit eentia. Alio mo pot dici amor silitudo & vnitas voluntatu. sicut ergo diceret q silitudo dicit adaliqd: sic amor. & sic dicit notos. ¶ Ad vltimu dom. q amor pot itelligi velut forma quedam q informat aiam & sic cadit in genere qlitatis. pot et intelligi velut relatio quedam siue relatiu, put dicit similitudine quanda: & sic cadit i genere relationis. pot et intelligi amor velut motus quida similiter in diuinis. sic autem non e de sapia.

Tertio querit .§. iij.

vtru pr sit sapies sapia genita. Ad qd sic. Omis artifex e sapies p arte sua. s filius est ars pris vt dicit aug. xxv. dis. j. li. sent. ergo e sapies p filium sapia genita. ¶ Ite aug. in li. retractationu. dixi de patre q ea ipe sapies e qua genuit sapietia. s melius hac qonem i li. de trini. tractaui. ergo vn in li. lxxxiij. q. Sed ibi dixit q pater e sapies sapietia qua genuit ergo hoc e bene dictu. ¶ Item aug. xv. de trini. pr nouit oia in seipo: nouit in filio. in seipo tanq seipm: in filio tanq verbu suu. ergo pr noscit oia in filio. ¶ Si dicat q cu dicit pater nouit oia in filio: ly oia solu distribuit pro creaturis quar filius e principiu. qd hec prepositio in notat. Contra. similiter accipit cum dicit noscit oia in seipo: & cu dicit noscit oia in filio. s no solu sit distributio p creaturis cu dicitur noscit oia in seipo. qr in seipo noscit se patre & filiu & spiritusanctu. ergo nec silr cu dicit noscit omia in filio fit solu distributio p creaturis. Cotra. si pater e sapies per filiu: & ide e sapere qd ee: ergo hz ee p filium. ad qd incouenies deducit augu. in li. de trini. Rnsio. hec nullo mo e concecedа pater sapit p filiu. refert. n. cu hec ppositio p radiungit vbo trasitiuo: & cu adiungit absoluto: cu adiungit trasitiuo notat subauctem. vt cu dr rex regit p prepositu. cu adiungit verbo absoluto notat auctas. vt cu dr regnat p prepositum. Silr cu dr pr opat per filiu: notat subauctas i filio respectu pris. s cu dr pr sapit vel e sapies p filiu: notat auctas i filio respectu pris. & hec nullo mo e pcededa. ¶ Qd ergo obiicit. q ois artifex e sapies per sua arte. filius e ars pris & c. Rndet ars alicuius dr duplr. vel vt informans: & sic dr ars hois. vel vt ab aliquo: & sic dr filius ars pris qr e a patre: n qr iformet patre. vn vn dicit q ho sapit p arte sua. no tn hoc dr de illo qr n e ars iformans patre: s vt a patre. Si aute diceret sapere pr per filiu: no notaret filius ee a patre: sed potius pr ab ipso. ¶ Ad illud qd dicit aug. q melius i li. de trini. tractauit. Rnsio. hec ppositio duplex: e pater e sapies sapia qua ipse genuit. qr pot ee sensus. pater genuit filiu qui e sapia qua sapietia dr sapiens pater qui genuit. hoc aute relatiuum qua: pot facere relatoem psonale vel simplicem: si personale: falsa e. & est sensus. pater genuit filium qui e sapia. qua sapia. i. quo filio pr sapies e. si simplice: vera e. & e sensus. pater genuit filium qui est sapia que sapia est eentia. qua pater est sapies. & iste fuit itellectus aug. in li. lxxxiij. q. & ppter hoc dixit aug. q melius dixerat i li. de tri. n tamen dixit q male in lib. lxxxiij. q. ¶ Ad illud pr oia nouit i filio. dom q hec ppositio in pot dicere beatitudine pricipij ad illud qd e de pricipio. & fm hoc oia non distribuit nisi p creaturis. vn sensus e. pater nouit creaturas i filio siue p filiu. sed hoc duplr. qr hec determiatio i filio siue per filiu pot determiare hoc verbu noscere i oparatioe ad nominatiu vel suppositu: & sic falsa. & est sensus. pater i filio vel per filiu noscit omia idest pr noscit creaturas & hoc hz a filio. vel in oparatioe ad accusatiuu: & sic vex e. & e sensus. pater noscit creaturas ee per filiu. ¶ Ad aliud qd obijcit in otriu dom. q no silr accipit hec dictio oia cu dr pr noscit oia in seipo: & pr noscit oia in filio. qd pz p illud qd sequit in aucte illa. in seipso noscit tanq seipm: in filio tanq verbu suu. vbu aut dr filius respectu creaturax. vn respiciedum si inuenit aliqua determiatio cuius possit filius dici principiu: & tunc pot ocedi q in filio vel p filium. sed si no sit aliquid i oratoe respectu cuius possit dici filius pricipium: non e recipieda talis ppositio. vt cu dr pater noscit p filiu sapit per filium. s pot recipi noscit creaturas p filium.

Quarto querit .§. iiij.

vtru filius sit sapies sapia ingenita. Ad qd sic arguit mgr in sent. xxiij. di. j. li. si no est sapies sapientia genita: nec seipo sapies e. Si vero sapia genita sapies e: no videt ee sapies sapia igenita. & ita n videt ee sapies a patre cu a pre heat oia.

Ad qd rndet. q filius tantu e sapies sapietia genita: & pr sapia ingenita. & sapia genita est de sapia ingenita vel a sapia ingenita. Et cu idem sit ibi ee qd sapiente ee: relinquit vt sapia genita sit de sapia ingenita. ¶ Sed obiicit. qr sapia ingenita ide e quod innascibilitas. s ee sapiente idem e qd ee: pater aut n e sapies innascibilitate. ¶ Preterea. eade sapia sapies e pater j formalr q filius. s filius quasi formalr no est sapies sapia igenita. ergo nec pater. ¶ Rnsio. no sut ide quo ad modu significadi sapia ingenita & inascibilitas: licet idem sint fm re. Sz sensus e. cu dr pr est sapiens sapia ingenita: pr sapies e de seipo & a seipso. vn e ro quasi formalis & exclusio origis. Na etiam hoc q dr sapies sapia ingenita: p hunc ablatiuu

sapia notat rō quasi formalis. p hāc aūt ingenita originis exclusio. Itē querit. si spūssctus ē sapia de sapia vel ꝓcedēs sapia. qḋ n̄ vr: q2 hoc nomē sapia in hoc sermone n̄ stat p eēntia. nic. n. eēt verum de eēntia ꝙ esset ꝓcedens. sz ꝑsonalr videt appropriari filio. ¶ Rn̄sio. ꝑ aug. xv. ď tri. spūssctꝰ q2 ē ꝓcedens sapia de sapia: nō patrem hz memoriā: aut filiū itellectū: aut spūsctm dilectionē. neqz. n. eēt sapia si alius ei meminisset vel intelligeret: ac tantūmō sibiipi diligeret. Sed pr hz hec tria que sūt qḋ ipē. verūtn̄ illi ē vn̄ procedit. hec ē ergo ꝓcedēda spūssanctus ē sapia ꝓcedens de sapia: ne videat filius n̄ sapere pr̄i aut s. s. Et lz hoc nomē sapia ꝑ se n̄ appropriet spūis. appropriat tn̄ ꝑ adiunctū. Sumit aūt ꝓcedere n̄ ꝙ attribuit filio: sz ꝙ distinctiū ē spūssctī ab alijs ꝑsonis. Itē querit. an filius sit sapiēs seipo vel seipm? Quidā dicūt h̄ fieri multiplicē intelligentiā: ⁊ ideo distinguēdū fore. ita vt cum dicis filiū eē sapientē seipo vel ꝑ seipm. si sui natura ⁊ eēntia sapientē itelligas: verus sit itellectus. si ꝟo a seipo vel de seipo sapientē intelligas eē: falsitati subiectam habes intelligētiā. Alij vero simplr ⁊ absqz determinatōe ꝯcedūt huiusmōi locutiones. filius ē sapiens ꝑ se sed n̄ a se vel de se. ꝯfirmantes verbis hylarij qui filiū nō a se sz per se agere in. ix. de tri. ait. Manere inquit cui cōtradicis heretice hec vnitas ē. vt ita ꝑ se agat filius ne a se agat: ⁊ ita n̄ a se agat vt ꝑ se agat. Sz q̄ritur que ē dr̄ia inter ꝑ se ⁊ a se. Rn̄sio. ꝑ se dicit sufficientiaz agentis: a se vero notat originē vel principium quo est illa sufficientia.

Quinto querit .§. v.

an sapia dicat cām rer Ad qḋ sic ꝓs. oīa i sapia fecisti. illa. n. quor n̄ ē actor deus ꝯphēdūtur in sciam̄ ergo oīa fecit in scia. sz dr̄ oīa in sapia fecisti. facere aūt dicit cām rer. ergo sapia ē cā rerū. Itez q2 deus nouit res: sūt res sicut dicit augu. nec itelligit hoc de scia simplicis noticie. ex hoc eniz sequeret ꝙ deus eēt cā mali. ergo itelligit ď scia approbatōis. vn̄ dicit mgr in sent. ꝙ scia eniz approbatōe ē cā rer. ⁊ hec ē sapia: ergo sapia ē cā rer. ¶ Itē filius ē ars sapiētie dei. ergo ars dr̄ ꝛm rōez sapie. sz ars dic̄ vt cāz rer. ergo ⁊ sapia dic̄ vt cāz rer. Contra. deus dr̄ sape se. similr pater dicitur sapere filium. ꝯstat aūt ꝙ pr̄ nō ē cā filij nec deus ē cā sui. ergo sape n̄ iportat cālitatē: ergo nec sapia. ¶ Itē. mgr. xxxv. di. iij. li. sent. sapia ꝯsistit i ꝯtēplatōe: scia i opatōe. ergo sapia ē speculatōis tn̄. scia vero dz dici opatōis ⁊ ita potius vt cām. Rn̄sio. scia dr̄ multiplr: silr ⁊ sapiētia. Sciētia. n. dr̄ vno mō donū gratuitū. esa. xi. spūs scie ⁊ pietatis. Alio mō scia acqsita ꝛm ꝙ dr̄ scire ē cās rei cognoscere. Tertio mō dr̄ scia assimilatiua itellectus ad rē scitā ꝛm ꝙ dicit scia dei significat eēntiā diuinā vt assimilatā. Eodez mō sapia dr̄ donū sapie. esa. xi. spūs sapie ⁊ itellectus. sic dr̄ i sent. ꝙ sapia ꝑtinet ad ꝯtēplatōez scia ad actōez. nec sumit ibi ꝯtēplatiua p speculatōe pura sz ꝓ speculatiōe a qua dr̄ vita ꝯtēplatiua q2 illā regit sapia ⁊ actiua scia. Alio mō dr̄ sapia acqsita vt ē de cā simplr q̄ est cā cār. ꝛm ꝙ dicit phs ꝙ phia pria dz dici sapia: q2 est de cā. scia acqsita ꝑ creaturas ꝛm ꝙ dr̄. j. rom̄. Inuisibilia dei ⁊c. Tertio mō dr̄ sapia itelligētia diuina de se vt cā ⁊ cū sapore. Mā dicit cognitiōez dei ꝛm ꝙ se respicit cām: scia ꝛm ꝙ respicit effectū i cā. Qḋ ergo querit vtr sapia sit cā rer. Rn̄deo ꝙ cā pōt ꝯsiderari tripl̄r: quēadmodū. n. cā materialis dr̄ triplr. Pmo mō possibilis qn̄ nulla ē dispō ad formā ⁊ dispō qn̄ hz aliquas dispositōnes sz remotas. ⁊ dr̄ necessitas: qn̄ ē in proxia dispōne ad formā. sicut ergo de potētia passiua ē loquēda ⁊ de potētia actiua dei. pōt. n. ꝯsiderari vel vt in potentia vel vt i dispōne vel vt q̄si in necessitate siue ꝓxima dispōne. Dōm ergo ꝙ scia simplicis noticie n̄ dicit cām. scia approbatōis dicit vt cām i potētia. q2 sequit. scit cuz approbatōe: ergo ē vel fuit vel erit. sz n̄ ꝙ est. sapia ꝟo dicit cām vt i dispōne. sz ars dicit vt i necessitate vel ꝓxia dispōne. necessitas. n. n̄ dr̄ h̄ q̄ constringat cā: sz qua cogit effectus. ꝓp hoc ergo dr̄ oīa in sapia fecisti: q2 i dispōne sua fecit oīa. nec dicunt facta i cā: q2 scia de se n̄ dicit i cāz. ¶ Qḋ obijcit ꝙ dr̄ sape se. dōm ꝙ cū dr̄ sape se absolute vt deus sapit vel sapit se: notat scia cū approbatiōe ⁊ delectatōne. Scia aūt n̄ dicit cāz i rōne cāe. sed vt qḋ est cā dr̄ in sapia respectiue. ⁊ hoc duplr. vel respc̄u ꝑsone ad ꝑsonā. vl respc̄u creatoris ad creaturā. ꝛm ꝙ dr̄ respc̄u ꝑsone ad ꝑsonā: sic adhuc n̄ dicit cām. vt cū dr̄ pr̄ sapit filiū. si respectu creature: sic dicit sapiaz cū approbatōe ⁊ causalitate. vt cū dr̄ pater sapit creaturam.

Sexto querit .§. vj.

vtr deus dr̄ sape creaturas? Ad qḋ sic oppoīt. sapia dr̄ de eternis. sz creature n̄ sūt eterne. ergo ⁊c. ¶ Itē. xxxv. dis. iij. li. sniar. Sapia nō tn̄ superiora cognoscimus sz ēt cognitis dlectamur. Sapia ergo dicit cognitōnez cū delectatiōe. sed deus n̄ hz delectatōez ex̄ se ergo nec sapit aliqd ex̄ se. ¶ Itē sapia pr̄ cognitio ď cā. sz cognitō de creatura n̄ ē cognitō ď cā. ergo n̄ ē sapia ď creatura. Cōtra. aug. creatura i creatore ē creatrix essētia. ergo i cā n̄ differt ipa cā ⁊ effectꝰ i cā. ergo erit eadē cognitio cāe ⁊ effectꝰ i cā. si ergo cognitio cāe dr̄ sapia. ergo cognitio effectꝰ i cā silr dz dici sapia. ergo sapit creaturas. ¶ Itē i sent. pmo li. di. xxxv. Sapia ē de tpalibus ⁊ eternis: ergo ē de tpalibus. ergo ⁊ de creaturis. Responsio ē considerare creaturas i sua natura: ⁊ ē consi-

declare ipas in cā. pīo mō nō dicit deus sapere creaturas: scdo mō pōt dici sape creaturas. s. in cā. vt ñ dicat sape creaturas simplr sz cū determinatōe. s. sapit creaturas i cā. Sapia. n. sm q ppie dī dic cognitionē cū delectatōe. nō hz autē deus delectatōz i creatura sm q i ppria nā. iō ñ dr sape creaturas: dr tñ scire eas q cognitio ei transit sup res. ¶ Ad id qd obijcit. q i deo idē est cā et effect i cā. dōm q verū ē. et pōt recipi q sapit effectū i cā: magis tñ ppie dr scire effectū i cā ¶ Ad illud qd obijcit. q sapia ē de tpalib. dōm q sm q tpalia ɔsiderant i nā ppria: sapia ñ ē de tpalib. sz sm q tpalia ɔsiderāt vt i cā vl disp ōe diuia: sic dicūt sapia et scia de tpalib et eternis.

Septio querit .§. vij.

vtrū sūma sapia pticipet ab irrōnabilib. Ad qd sic obijcit. vij. sapie. Sapia attigit a fine vsqz ad finē fortit. Extendit igit sapia a pria creatura vsqz ad extremā. ergo extēdit se vsqz ad irrōnabile. ¶ Itē aug. sm aliā lrām. eccs. ij. Circuiuit cor meū vt scirē et ɔsiderarē et qrerē sapiam et nuerū. Et dicit aug. i secūdo d li. ar. Mirant hoies sapiaz numerosqz cōtēnunt. docti aūt et studiosi quāto magis a labe terrena remoti sūt tāto magis et nūerū et sapiaz i ipa vitate ɔtuet. hic relingt q idē ē numerus et sapia. si ergo nūerus ptcipat ab oib corporalib creaturis. Vñ aug. dedit nūeros oib ēt isirmis et i fine rerū locatis. et corpora oia quāuis i reb extrema sint hñt nūeros suos ergo et sapia ab oib. Cōtra aug. ij. d li. ar. sape pauci pñt: nūerare ēt stultis ɔcessū ē. Si ergo sape dr a pticipatōe sapie: paucis datū ē pcipere sapiaz. Preterea si sape paucis: nūerare stultis nō erit idē: nūerus et sapia. Rñ. sz aug. ij. d li. ar. d sapia dr q attigit a fine vsqz ad finem fortit et dispōit oia suauit. ea potētia qua fortiter a fine vsqz ad finem attigit. nūerus fortasse dr. ea vo qua dispōit oia suauit: sapia vocat cū sit vtrūqz vni eiusdēqz sapie. sz nūeros dedit oib: sape aūt nō dedit nisi rōnalib. tāquā i eis sedem sibi locauerit de qua dispōat oia illa ēt isima quibus nūeros dedit. et p hoc pz rñsio ad primū. Ad secūdū rñdet aug. i eodē quēadmōz i vno igne cōsubstātiali vt ita dicā sentit fulgor et calor nec s[illegible] pari abinuicē possūt. calor tñ ad ea puenit que ppe admouent: fulgor vo lōgi latiusqz diffundit sic itelligētie potētia q̄ sūt sapie ppiquiora feruescūt vt aie rōales: ea vo q̄ rēotiora sūt vt corpa ñ attigit calore sapiēdi sz ɔfūdit lumie nūerorū.

Octauo que .§. viij.

rit. vtrū sapia pticipat a rōalib creaturis malis Ad qd sic amb. sup illud. i. cor. xij. Nemo pt dicere dñs ihs. oē verū a quocūqz dicat a spūscō ē. Silr dic aug. oia sūt va a vitate pria. sz i deo nihil aliud ē sapia q cognitio vitatis: ergo quicūqz ē i pticipatōe vitatis: ē i pticipatōe sapie. sz quicūqz scit aliqd ē i pticipatōe vitatis: ergo qcūqz ē i pticipatōe scie: ē i pticipatōe sapie. ¶ Itē sapia nihil aliud ē q cōgnitio cū sapore. sz sicut sūme tristabile necesse ē iferre tristiciā. ita sūme delectabile necesse ē iferre delectatōz. sz pria veritas est sūme delectabil itellectui. ergo ois itellect pcipiens primā vitatē pcipit delectatōz ergo et sapiaz Cōtra. i. cor. ij. pdicam sapiaz i musterio abscō ditā. quā nemo pricipū hui secli nouit. i. phi. vl demones: et tñ habebāt sciaz ñ aūt sapiam: vt ibi dr et post aialis hō ñ pcipit ea q̄ dei sūt: ergo nec sapiaz dei. ergo ñ qcūqz hz sciam vel pcipit sciaz dei pcipit sapiaz. Rñ ɔcedēdū ē si fiat vis i vbo sapie. possū. n. ɔsiderare diuinā vitatez vt vitatē. vel diuinā vitatē vt bōitatē. Idē. n. verū et bonū: sz differūt i ɔsideratōe. verū. n. pcipit i cōsideratōe eē rei simplr. bonū vo i ɔsideratiōe eē rei cū actu suo siue vtilitate. q̄ verū ē i ɔsideratione eē rei simplr. bonū vo i ɔsideratōe eē rei cū actu suo. s. sm q sic vl sic ē vtilis. dōz ergo q mala aia pōt habere noticiā diuie vitatis vt ē veritas: sz ñ noticiā diuie vitatis vt ē bōitas. vñ mali sunt i pceptione scie dei sz nō sapie. vt pz de phis. s. pio Ro. qui cū cognouissēt deū. nō sicut deum glorificauerūt et c. ¶ Ad id qd obijcitur. q pria veritas ē sūme delectabilis: dōm q verū ē. sz nō sequit q semp delectet. sicut. n. lux sūme delectabil ē visui. tamē oculis egris ē odiosa nō delectabilis: ita lux prime veritatis quātū ē de [illegible] sūme est delectabilis: nō tamē semper delectat quēlibz intellectum. nō tamen hoc ē ppter defectum qui sit i ipa: sed propter prauā dispōnem que est in ipo itellectu. dōm ergo q ē intellect speculatiuus. et practicus. veritas autem pria delectat intellectum speculatiuū malorū: sed non intellectuz practicū delectat ipsos lux prime veritatis vt lucēs: sed odio habent eam inquantum arguens sic dic aug. in li. de trinitate.

Nono querit .§. ix.

vtrum perceptio sapie innata sit anime vl addita. Ad quod aug. ij. de li. ar. sic antequā bonum sumus impressa est mentibus nostris notio bonitatis. per hanc enim sine dubitatōe dicimus beatos nos esse velle: ita priusquam sapientes simus: sapientie notionem in mente habemus expressam. per quam vnusquisqz nostrū interrogetur an velit eē sapiēs: sine vlla dubitatōe se velle rñdet: ergo notio sapiētie ē nobis inata. ¶ Itē qd vnū et idē ē apud oēs: ē nāle siue inatū: sz sic dic aug. si sūmū bonū oibus vnū ē. oz ēt veritatem i qua cernitur et tenetur et sapiētiam omnibus eē cōem. ergo sapia est innata. Cōtra aug. quāto magis i via vite qs creatur dominus sapit. tanto

ēš magis lōge ē a vītate quā cernit ꝛ tenet sum-
mū: q̄ tanto min⁹ sapit. Si ergo ↄtingit errare: plu
res ↄtingit lōge eē a sapiā. ſʒ ab eo q̇ inatū ē non
ē lōge eē. ergo sapie notō nō ē inata. ¶ Itē si no-
tio sapīe inata ē: ergo q̄libʒ nālit̄ sapiēs ē. ſʒ hoc
ē falsuʒ: q2 sicut dic̄ aug. sapiētes sūt pauci. ¶ Itē
sapia inata si qua ē: ē respectu sūme appetibil̄ vt
vult aug. ij. de li. ar. ſʒ diuersi diuersa sentiētes ð
sūme appetibili: ꝛ aliud ponētes diuersū: variat̄
quātū ad sapiaʒ respectu illi⁹. ſʒ si sapia inata eēt
vna eēt. ergo nō ē inata. Rñ. Est notio ð re q2
ē ꝛ qd ē ꝛ quō ē. Notō sapīe q2 ē: ē nobis ipsa
nālit̄ q̄ ēadmōʒ notō beatitudīs ꝛ vītatis p2ie
sunt nobis īp2esse. Notō vō sapīe qd ē ꝛ quō ē:
nō ē nobis īp2essa. ƒm q̄ dr̄ i li. de li. ar. sicut mul
ta ꝛ diuersa sunt q̄ i luce solis hoīes vidēt ꝛ eli-
gūt ad fruēdū. lux tñ i se vna ē: ita ꝛ ē. si mlta bo
na sunt e qb⁹ eligat q̄sq3 qð nolet fieri: tñ pōt eē
vt lux ipa sapie in qua hec videri ꝛ teneri pñt. oī
bus sapia sit vna cōis: ¶ Ad p2imū dōm q̄ aug.
loquit̄ ð sapia ƒm [redacted] cōcomitat̄ beatitudineʒ a q̄
magis distāt q̄ magis errāt. qð pʒ p h̄ qð subdit
ibi ab aug. sūmo bono assecuto ꝛ adepto. beat⁹
quisq3 fuerit qð oēs sine ↄtrouersia volum⁹. vt
ergo ↄstat nos btōs: ita nos ↄstat eē velle sapien
tes. q2 nēmo sine sapia btūs ē. ¶ Ad aliud dōm
qð oēs sunt sapiētes nālr̄ notōe q2 ē sapia vt di
ctū ē. vñ aug. i li. de li. ar. Sic añq̄ꝫ beati simus
mētib⁹ tñ nr̄is īp2essa ē notō btītatis. ita p2i⁹ q̄ꝫ
sapiētes simus sapie notōʒ i mēte habem⁹ ipsā.

Articulus tertius.

C Onsequēter de appropriato spūsc̄to
qð ē volūtas vel amo2. Circa qð q̄rit̄
an pr̄ ꝛ fili⁹ diligāt se spūsc̄to. Qð sic
pbat̄ p aug. vi. de tri. Nō ē aliqs duo
rū quo vterq3 ↄiungit̄ quo genit⁹ a genito2e dili
gat: genito2ēq3 suū diligat. ergo fili⁹ diligit̄ a pr̄e
spūsc̄o. ꝛ ecōuerso: ergo diligūt se spūsc̄to. ¶ Itē
hiero. s. s. ē dilectio quā hʒ pr̄ i filiū ꝛ fili⁹ i prēm:
ergo spūs. ē dilectio p2is ꝛ filij. Sʒ diligētes dili
gūt dilectōe sua: ergo pr̄ ꝛ fili⁹ diligūt se spūsan
cto. ¶ Itē spūs. ē nexus pr̄is ꝛ filij. aut ergo ē ne
xus q2 amat p2em ꝛ filiū: aut q2 est amo2 quo pr̄
ꝛ filius se diligūt. aut q2 ipi ꝛ fili⁹ diligūt ipsum.
Nō p2io mō q2 nō oʒ q̄ aliqs diligit alios du-
os q̄ ipi ↄiūgant̄ amo2e. imo forte erūt inimici.
Itē nec tertio mō. q2 nō ē necesse q̄ si aliq duo
diligāt aliū tertiū: q̄ ipi diligāt se ꝛ ↄiūgant̄ amo
re. Relinq̄t̄ igit̄ q̄ iō dicet̄ nex⁹ siue vinculū pr̄is
ꝛ filij ꝛ spūs. q2 ē amo2 quo seīuicē diligūt pr̄ ꝛ
fili⁹. ¶ Itē oēs amātes diligūt amo2e suo. si ergo
spūs. ē amo2 pr̄is ꝛ filij ꝛ diligūt se: ergo diligūt
se spūs. Cōtra diligere dr̄ de trib⁹ psonis q̄ eq̄d
aūt cōiter dr̄ ð trib⁹ ē eēntiale sic dic̄ aug. ergo di
gere ē eē: si g⁹ diligūt se spūsc̄to sūt spūsc̄to. ¶ Itē

diligēre aliquē ē velle ei bonū. Si g⁹ pr̄ ꝛ fili⁹ dili
gūt se spūsc̄to. volūt sibi bonū. s. spūsc̄to. ſʒ idē ē
bō velle ꝛ eē q̄ ēadmōʒ posse ꝛ scir̄. relinq̄t̄ igit̄ q̄
[redacted] spūsc̄to. si sibi volūt bonū spūsc̄to. ¶ Itē cū dr̄ pr̄
ꝛ fili⁹ diligūt se spūsc̄to. diligere aūt dr̄ ƒʒ sbāꝫ aut
ƒm relatiōʒ. si ƒm sbām: ergo illa ē falsa. si ƒm re
latiōnē: ergo dilectio significat relatōʒ. Cōtra.
dicit i genere qualitatis. ꝑterea nō significat pr̄ni
tatē nec filiationē nec ꝓcessionē. q̄uuis. n. amo2
ꝓcedat nō tñ significat ꝓcessionē. ¶ Itē aug. di-
cit hāc eē falsaʒ pr̄ ē sapiēs sapia quaʒ genuit. q2
ex hoc sequeret̄ q̄ eēt p sapiaʒ quā genuit. ergo
sīlr̄ ñ ē ↄcedēdū pr̄ ꝛ fili⁹ diligūt [redacted] spūs. q2 ex h̄
seq̄ret̄ q̄ eēnt spūs. cū idē sit diligere ꝛ eē: sic idē
sapere ꝛ eē. ¶ Sʒ obr̄ nō vr̄ valere argumētū di
ligit p spūs. ꝛ diligere ē idē qð eē: ergo ē p spūs.
Nā pr̄ opat̄ p filiū. opari vō idē ē qð eē: ergo ē
p filiū. Rñ. veꝝ ē si dicat̄ pr̄ diligit filiū p spūs.
ꝛ diligere idē ē qð eē: nō seq̄t̄ ergo ē [redacted] spūs. sed
refert dicere pr̄ diligit filiū per spiritumsanctuʒ.
ꝛ pater diligit per spiritumsanctuʒ. Nā i hoc cuʒ
dr̄ pr̄ diligit hoc ipm diligit tenet̄ eēntialr̄. cū aūt
dr̄ diligit filiū: tenet̄ notionalr̄. I p2io2i ergo ↄmu
tat̄ ad aliqd in qd. Nā diligere filiū dicit ad ali-
quid: diligere aūt p se positū vel cū dr̄ pr̄ diligit
se: sumitur eēntialiter. ꝛ tūc nō recipit determia
tionē. ſʒ adhuc manet hec questio principalis si
tales sunt ↄcedēde pater diligit filiū p spiritūsan
ctum vel spūsancto. Nō enim exp2esse hñtur iste
ab aug. in li. de tri. Sed hec hētur. pater ꝛ fili⁹
diligūt seīuicē amo2e q̄ ē spūs. licet autem ideꝫ
sit amo2 qð spūs. nō propter hoc sequit̄ si dili-
gūt se amo2e suo: q̄ diligāt se spūsancto. amo2. n.
noīat p mōʒ vinculi amātiū. Quid. n. amo2 ƒm
aug. i eodē li. nisi copula amātis cū amato. spūs.
vero nominat vt ꝓcedentē a patre ꝛ filio spirā
do. sic ergo aliter est modus dicēdi cum dicitur
spūs. ꝛ cū dicitur amo2 patris ꝛ filij. Preterea
ꝛ si hec concederet̄ pater ꝛ filius diligūt seīui-
cem spiritusancto: nō tamen hec pater ꝛ fili⁹ di
ligūt seīuicē per spūs. Cum. n. dicit̄ p spūs. no-
tat̄ aliqua ratio p2incipij p p2epōem talē respe-
ctu alicuius positi i locutiōe. sed spūs. non ē p2i-
cipiū p2is aut filij diligētiū adinuicē. vel dilectio
nis qua seīuicē diligūt. tūc. n. eēt p2icipiū sumpt⁹
vel cōis notionis que dicit̄ de patre ꝛ filio quo
rū quodlibʒ ē falsum. Cū aūt dr̄ pater diligit fi-
liū spūs. nō significatur rō alicuius p2incipij. ꝛ
propter hoc nō sequit̄ si pater ꝛ filius diligūt se
spūs. q̄ diligūt se p spūs. ¶ Magri aūt ↄcedunt
hāc pater ꝛ filius diligūt se spūs. sed dissentiūt in
determinatione ablti. Est. n. ablatiuus ↄsimus si
gni ƒm quosdā vt sit sensus. spūs. ꝓcedēs ð p2e
ꝛ filio: signū ē q̄ se diligūt. Sʒ ↄtra hoc obī. sīlis
ē rō i hac. duo amici diligūt se amo2e. ꝛ i hac pr̄
ꝛ fili⁹ diligūt se amo2e. ſʒ ñ ē rō signi ibi ðnotata

ergo nec hic ꝙ.n. dicunt diligere se inuicē spūſ. hꝰ ē rōe amoris q ē spūſ. ¶ Alij vō dicūt ꝙ cū dicit̄ pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt se ꝑ spūſ. ꝑ ꝑpositiōē notat̄ subauctoritas sm̄ ꝑpositinū: Sʒ ꝯtra i spūſācto nō ē subauctoritas nisi respectu creature. sed nihil dicitur respectu creature. sed respectu filij: ⁊ ideo non potest i n hoc sermone notari subauctoritas ꝑ spūſc̄m. ¶ Alij dicūt ꝙ notat̄ formalis ꝯstructio ꝑ ablatiuū. sicut si diceret. Isti duo hoīes diligūt se amore cōi siue dilectōe. Sʒ ꝯtra spūſancꝰ nō ē cā formalis vel rō pr̄is ⁊ filij vel alicuius īpr̄e ⁊ filio. tūc.n. aliquo mō cederet i rōe pricipij respectu pr̄is ⁊ filij. Itē si dicat̄ ꝙ ablatiuus significat spūſ. vt formā nō tñ vt cāʒ formalem. obijcit̄. Nā si dr̄ forma respectu pr̄is ⁊ filij: ergo aliquā ꝓprietatē forme tenebit. Forme aūt ē ꝯtinere vnire ꝑficere. nullū aūt hoꝝ dr̄ de spūſancto respectu pr̄is ⁊ filij. Nā si dicat̄ spūſ. est vnitas pr̄is ⁊ filij. ⁊ vnitatis sit vnire. nō ꝑp hꝰ pr̄ ⁊ filiꝰ vniunt̄. illa.n. vniunt̄ q̄ sūt vnū. nihil aūt fit vnū ī diuīs ꝑsōis vt dicit Bern̄. Si.n. pr̄ ⁊ filiꝰ eēnt vnū. cuiꝰ eēt illud facere. Preterea oē fieri ꝯcōitat̄ tēpꝰ. diuīe aūt ꝑsōe sunt añ oē tēpus. nō ergo carū ē vniri silr̄ nec ꝑfici nec ꝯtieri. Et gnālr̄ ōis forma dic̄ semꝑ rōeʒ pricipij ⁊ cālitatis respcu eius cuiꝰ dr̄ forma. Si ergo formalr̄ accipit̄ ablatiuus cū dr̄ pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt se spūſancto significabit̄ ꝙ spūſc̄tus ē cā vl̄ pricipiū aliquo modo amoris pr̄is ⁊ filij. Itē lʒ dicat̄ i scriptura spūſ. sācꝰ nexus pr̄is ⁊ filij: nō tñ iuenit̄ ꝙ spūſ. ꝯnectat pr̄em ⁊ filiū. ¶ Fuerūt qui dixerūt ꝙ hoc vbū diligere accipit̄ duobꝰ mōis. aliqñ.n. accipit̄ eēntialr̄: aliqñ notōnalr̄. eēntialr̄ cū dr̄: pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt se eēntia sua. notōalr̄ vt cū dr̄: pr̄ ⁊ filius diligūt se spūſācto. vñ ibi diligere notat spiratōeʒ Vñ sic exponūt istā. pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt se spūſācto. i. spirāt spūſ. a se. ⁊ illā. pr̄ diligit filiū spūſācto. i. spirāt spūſ. ad illū. ⁊ filiꝰ diligit pr̄eʒ spūſ. i. spirat spūſ. a pr̄e. ⁊ iste ablatiuꝰ spūſ. dicit i rōe eius qd̄ ē de pricipio: nō i rōe pricipij. silr̄ diligūt spūſācto. i. spirāt spūſācū ad nos. ¶ Scd̄m istos fuerūt quidā q dixerūt ꝙ diligere i deo est duobꝰ mōis. ⁊ amor. s. nālr̄ ⁊ gratuitū. diligere nāle ē eēntiale. Vñ hoc mō accipit̄ cū dr̄ pr̄ ⁊ filius diligūt eēntia formalit̄ loquēdo: ⁊ istud diligere ē eē. Diligere aūt gratuitū ē notōale. vñ nihil aliud ē q̄ʒ spirare amorē. ⁊ hoc mō pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt se spūſc̄to formalit̄ ēt loquēdo. Sʒ isto rū opīo vr̄ destrui rōnibꝰ ꝑdictis. ꝓpea videt̄ dicēdū ꝙ spūſ. ē amor quo pr̄ ⁊ filiꝰ diligūt se ad inuicē. nec tñ sequit̄ ꝙ diligāt spūſancto vel per spiritūſanctū. hꝰ.n. ponit aug. xv. de tri. neqʒ pōit alterū illorum. sermones aūt sacre scripture circa vnitatē diuīe eēntie ⁊ trinitatē ꝑsonarū nō sūt extendēdi: maxime cū altera sit rō dicēdi cū dr̄ spūſ. ⁊ cū dr̄ amor pr̄is ⁊ filij. Nam spūſ. nomē ꝓprium ꝑsone ē. amor aūt appropriabile. ⁊ sic appropriatū cū dr̄ amor pr̄is ⁊ filij. bñ ergo dicunt̄ diligere se amore. diligere.n. ⁊ amor sunt vnius ꝯdecēsiōis. si.n. diligere eēntialit̄ ⁊ amor: si diligere notōalit̄ ⁊ amor sʒ nō ꝯuertit̄. vt si hec ē vera diligit se amore qui ē spūſ. nō ꝯuertit̄. ergo per amorē. ꝑ.n. notat rōem pricipij respectu alicuiꝰ positi i s̄mone. vt pr̄ opat̄ ꝑ filiū. ꝑ: notat rōnem pricipij respectu opati. ⁊ cū dr̄ filiꝰ opatur ꝑ pr̄eʒ ꝑ: notat rōem pricipij ⁊ respectu opantis ⁊ respectu opati. Est.n. pricipium filij ⁊ creature. hic aūt neutro mō ē sumere rōneʒ pricipij. nō.n. spiritusſ. ē pricipiū pr̄is ⁊ filij: nec dilectōis que eis attribuit̄ vel qua se diligūt. Si vō querit̄ cuiusmōi hītudo sit notata i ablatiuo. dōm ꝙ nō cāe formalis sʒ quasi forme exītis ab his quoꝝ est quasi formalis inquātū diligūt. vīculū.n. vel nexus vl̄ copula cedit i rōe forme respectu coꝝ q̄ꝝ est vīculū aut copula. Si vō querit̄ cū diligere se inicē spūſancto nō ꝑdicat̄ sm̄ sbāʒ: de pr̄e ⁊ filio ꝑdicabit̄ sm̄ relatōʒ. Nō aūt nō sm̄ sbām pʒ. qꝛ nō ꝯuenit spūſc̄to. Si ꝑdicat̄ sm̄ relatōʒ ꝑdicabit̄ sm̄ relationē sicut hoc vbum referri ant diligui. Erit aūt notio que ē spiratio data intelligi per hoc verbū intelligere. quare hec erit vera pr̄ ⁊ filius spirāt ipūſancto. qd̄ falsum ē. Preterea diligere ē hr̄e cōem voluntatē. sed pater ⁊ filius hꝰ non habēt spūſa. qualiter ergo hec erit vera diligūt se spūſc̄to adīuicē. Rn̄. non sequit̄. diligūt se inuicē spūſ. ergo spirāt se spūſa. spirare eīm dic̄ respectum ad spūſ. vt procedentē a patre ⁊ filio diligere aūt dicit respectū ad ipm̄ vt ē nexus ⁊ amor. ⁊ ita lʒ eadē notio designet̄. non tamen eodem modo ⁊ est deceptio quasi sm̄ accidens in huiusmodi argumētationibus. Si vero querat̄ que sunt verba que recipiunt determiatione huius ablatiui. dōm ꝙ illa que pertinent ad vnitatem sicut hec: cōiunguntur: copulantur: diligunt ⁊ volūt sed dilectione diligūt: volūt volūtate cōmuni: copulant̄ copula: ꝯiungunt̄ nexu aut vīculo. Ex his pʒ solutio ad quesita. que.n. dicunt patrem ⁊ filium diligere se spūſa: exponi habēt sic. i. diligunt se dilectione que est spūſ. sicut enim dictum est iste locutiones: pater ⁊ filius diligunt se spūſ. siue per spiritūſanctum proprie loquendo false sunt. nec absolute concedi debent: immo exponende vt dictum est. In huiusmodi vero argumentis pater ⁊ filius diligunt se amore qui est spiritusſanctus. igitur diligunt se spiritusſ. est peccatum sm̄ accidēs. Preterea. amor vno modo dicit eēntiam: alio modo dicit ꝓprietatem. amor enim ꝓut est absolute voluntas boni dicit eēntiā ⁊ ē eēntiale. ꝓut autē volūtas procedens. dicit̄ per proprietatē ⁊ est proprie spūſ. Unde in huiusmōi argumentis pater ⁊ filius diligunt se dilectione que ē spūſ. sed diligere in diuinis idē ē

ꝙ eē.igit sunt dilectione' q̄ ē spūs. vno modo est ꝯmutatio predicamēti.s. ꝙ dilectio.i pria dicit dilectionē eēntialē vl ria notionalē.s; si ī vtraq; essētialē: v a ē ꝯclusio ⁊ ꝯcedēda. cū aūt dr pr ⁊ filius diligūt se dilectiōe q̄ ē spūs.qꝺ dico dilectione:pōt dicere eēntiā vl ꝓprietatē.vt dictum ē.

Membrum quartuz.

Onsequent q̄rit de appropriatiōe ꝯboꝝ apli.ex ipo ⁊ p ipm ⁊ in ipo.Ad qꝺ sic aug.i li.ꝺ tri.ex ipo diē pp prē.p ipm diē pp filiū.i ipo pp spūs.p hoc ꝯbo ꝙ nō ait ex ipis ⁊ p ipos ⁊ i ipis.nec ait ipis glā s; ipitissinuauit hāc trinitatē vnū deū eē. ¶ Cōtra eadē ē oio cāsitas triū psonarū respectu creature. Si ergo ex pte i:dicūt circūstātias cāsitatis ꝯuenit eque trib⁹ psōis. ¶ Itē ad idē amb.i li.de spūs.hec tria ex ipo ⁊ p ipz ⁊ i ipo sunt oia.vnū eē.s.dixim⁹cū diē p ipm eē oia negauit i ipo esse oia.Eādē vim hūt oia hec.s.i ipo ⁊ cū ipo ⁊ per ipm: ⁊ vnū i his atq; ꝯsilē oio ñ ꝯtrariū itelligit ex his habet ꝙ ex eadē itelligētia scriptura dicit oia eē i ipo ⁊ p ipm ⁊ ex ipo vel cū ipo. Rñ. verū ē bm ꝓpriā significatōz ꝓpositionū eē cōuenuīt trib⁹ sicut dicit amb.tñ significatio appropriat hac rōe qua ex ē nō primi pricipij.pr aūt ē primū pricipiū sine pricipio.⁊ iō ex nō tprēm ⁊ ꝓprie ē pricipiū.p:ōn ē nō pricipij quo fit opatio vt istrumēti agētis:vt artifex opat p securim vel p dolabrā.vel ē nō pricipij quo ē opatio tāquā mediū iter agētē ⁊ actōz:vt artifex opat p artē vel sapiaz.⁊ sic nōt filiū tāquā pricipiū de pricipio p quē oia facta sunt. In.ꝯo nōt ꝯtinētiam. ꝯtinētia ꝯo ois bonitatis ē que attribuit spūs.⁊ sic nōt spūs.vnn sensus ē.ex ipo pre creata sūt oia p sūmā sapiaz sive p filiū:i sūma bōitate seu spūs. Et nō ꝙ.vij.mōis i scripturis.oñdit distictio psonarū.significatōe.suppōe.ꝯsignificatione.mō loq̄ndi.ꝯnōtōe.nūero ꝯboꝝ ⁊ ordie:Significatōe:vt pr ⁊ fili⁹ ⁊ s.s.Suppōne:vt de⁹ generat deū.Cōsignificatōe prāli.s.vt heloym.i.diuie psōe.Cōnotatōe:vt i his ꝯbis mittē mitti dare dari.Modo loquēdi.vt ꝯbo dñi.⁊c.Nūero ꝯborū:vt scūs scūs scūs.Ordie ꝯborum:vt benedicat nos deus deus noster.

Questio.lxviij. ꝺ nomibus notionalib⁹

Expedito per dei gratiā ꝺ noib⁹ eēntialib⁹ ⁊ psōalib⁹:ꝯns ē q̄rē ꝺ noib⁹ notōalib⁹.⁊ prio ē inqsitio i gnāli.scdo i spāli. In generali aūt q̄rēda sūt ista. an sit ponere notiōes i psonis diuis. Secūdo.qd sint notōes ꝓprietates ⁊ relatōes bm rōem itelligētie.Tertio.de numero notionū. Quarto.si idē ē nūerus notionū ꝓprietatū ⁊ relationū.Quito.de comparatione ꝓprietatum ⁊ notionum ad personas ⁊ eēntiam.

Membrum primum.

Rimo q̄rit ꝺ positiōe notionū hoc mō.Prio an sit ponere notiōes. Secūdo an licitū sit ꝯria ponē ꝺ notōib⁹.

Articulus primus.

Ad primū sic ꝓpo.ꝺ di.no. vlr ñ ē dicere aliq̄d de supexcellēti deitate preter ꝗ̄ i diuis scripturis inuenit exp̄ssū.sed i scripturis non inuenitur exp̄ssū ꝺ notiōib⁹.ergo nullo mō ē dicere notōes i diuis. ¶ Itē i diuis ñ differūt qꝺ ē ⁊ quo ē:vt deꝰ ⁊ deitas.⁊ hoc pp simplicitatē diuie eēntie.ergo i diuis nō differt quo ē ⁊ qꝺ ē pp simplicitatē diuie psōe.ergo nec pr ⁊ prnitas.sicut ergo ad essentiā ptinet ⁊ mōz docēdi eēntialē de⁹ ⁊ deitas:sic ad psōam ⁊ ad mōz dicēdi psonalē ptinebūt pr ⁊ prnitas:ergo nō erit dicere prnitatē in alia rōe dicēdi q̄z prēm.ergo nihil erit dicere i diuis notōalū vt.s.diuersus modus a rōe dicēdi psōalit. ¶ Itē sicut deus seipo ē:ita se ipo distiguit.sic cum pr seipo sive seipo distiguit a filio. ergo cū prnitate distiguat.non differt paternitas ⁊ pater in rōne intelligētie. ¶ Itē pria simplicia seipis differūt.sed pr filius sunt pria simplicia.ergo seipis differūt.ergo ñ ē ponere ꝙ differāt notōib⁹ vel ꝓprietatib⁹. Itē i diuis bm aug.de tri. ⁊ Boe. ñ sunt nisi duo pdicamēta:bm sbam ⁊ bm relatiōz vt cū dicit deus bonus dicit bm sbam. cū ꝯo dr pr ⁊ fili⁹:dr bm relatōz.ergo nō erit pōere tertiū bm notionē vel ꝓprietatē. Cōtra.aug.ꝓpriū ē pri ꝯnumerare ⁊ ꝓpriū filio ꝯnumerari ⁊ ꝓprium spūs.ē procedere.ergo alia ē ꝓprietas qua pater generat.⁊ alia qua filius generatur ⁊c. ¶ Itez in prefatione.in personis proprietas ⁊ in essentia vnitas ⁊c.ergo aliqua est proprietas in personis.nec videtur magis cōcedēdū ꝙ vna q̄z plures.ergo plures sunt ibi ꝓprietates. ¶ Itē hiero.confitemur nō tantū noia sed rerū ꝓprietates. ¶ Itē Jo.dam.dicit ideomata sunt karacteristica.i.hypostaseos; ⁊ ñ nāe .i.ꝓprietates q̄ sūt determiatie psōarū ⁊ ñ nāe ergo aliq̄ ꝓprietates sūt q̄bus determināt psone. ¶ Idē singla hypostaseos psecta est.⁊ ꝓpriā ꝓprietatē.i.ꝓpriuz exñtie modū possidet si nō sint notiōes. ¶ Itez cum dicit pater generat filiuz. hoc verbū generat non significat pure nisi patrem.idem prorsus significatur per hoc ꝙ dico generatio ⁊ per hoc ꝙ dico pater.eodem mō sequitur ꝙ cū dico pater spirat spūs.hoc ꝯbuz spirat mere

significat patrē. ergo ista duo verba generat spirat idē significāt. ergo iste due ꝓpōnes prorsus idē significāt: pr̄ generat filiū: pr̄ spirat spūscm̄. ¶ Itē querit quare dicit augu. ꝙ pr̄ ꝛ filius sunt vnū pricipiū spūscti. opʒ. n. ꝙ ipe hoc dicat pp vnā notionē cōeʒ prī ꝛ filio. opʒ ergo ꝙ vna sit notio cōis q̄ nō sit pr̄nitas. ꝛ ita ea supposita nō supponit pr̄nitas sʒ supposita pr̄nitate supponit pr̄ ꝛ ecōuerso. ergo supposita illa cōi notione n̄ supponit pr̄. erūt igit differētes notiōes. ¶ Item pr̄ generat filiū. ergo pr̄ aliquo mō se hʒ ad filium. ꝛ ē locus a diffinitiōe. qr relatiuoꝝ eē est ad aliud quodāmō se hr̄e. Silr̄ pr̄ spirat spūs. eodē mō pr̄ se hʒ ad filiū quo [illegible] spūs. Et aliō mō si dicat ꝙ eodē mō ꝓrsus ꝛ ad filiuʒ se hʒ vt pr̄. ergo ad spūscm̄ se hʒ vt pater. Si dicat ꝙ alio mō. sʒ ille alius modus non ē nisi notio aliqua. ergo diuerse notōes siue relatōnes sūt i pr̄e respectu filij. Rn̄sio. notandū ꝙ ꝑdictis rationibus inductus Prepositiuus dixit nullas eē notiōes nisi in mō loquēdi. vn̄ ꝯcedit ō paternitate quasi de patre. ꝛ de filiatōne quasi de filio. ꝛ ꝓbabilitas huius opionis apparet. qr sicut deus cum sit oīmodo simplex: seipso cognoscit: seipso creat. ita pater seipo distinguit: seipo refert ad filiū. ꝛ ideo cū dicit paternitas ē i patre: vel pater paternitate distinguit a filio: modi loquēdi sūt. ꝛ ē sensus. paternitas ē in patre. i. pater ē pater. sicut cum dico: rogo dilectiōem tuā. i. te dilectuʒ. ꝛ in similib⁹ simile. ¶ Ad obiecta vero rn̄det p ordinē. Primo ad pmū dicēs. ꝙ auctas aug. sic est intelligēda. ꝓprium ē patri generare. i. solus pater generat. ꝛ sic in alijs. vnde hyla. ꝓpriū ē patri ꝙ semꝑ ē pater. ꝓpriū ē filio ꝙ semꝑ ē filius. ꝓpriuʒ ē spūisancto ꝙ semꝑ ē spūssanctus. ergo alia est ꝓprietas ꝛc̄. hec auctas exponat vt premissa solus pater ē pater ꝛc̄. Similiter scd̄a auctoritas ē exponēda: in ꝑsonis ꝓprietas: in essentia vnitas: ꝛ i maiestate equalitas. i. ꝑsone q̄ sunt distincte ꝛ sūt vnū in eēntia ꝛ equales i maiestate adorent. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ illa auctas hierony. ē ꝯtra eos qui dicūt ꝙ ꝓprietates nō sunt ꝑsone. ꝛ ꝯtra alios qui ponūt notiōes. si. n. diligenter attendat apparebit ꝙ n̄ dixit ꝯfitemur ꝓprietates ꝑsonaꝝ sʒ nominū. ꝛ ꝓprietas nomīs dici solet significatō. Est ergo sensus. ꝯfitemur n̄ tm̄ nomīa sʒ ēt ꝓprietates noīum. i. ꝑsonas. i. sigtōes. Que autem sint noīuʒ sigtiōes expōit cuʒ addit. i. ꝑsonas. sic ergo ꝑsone sint significata istorū pr̄ filius spūsscs. ¶ Ad auctēʒ dam̄. dōm. cuʒ dicit ideomata sūt karacteristica. hoc ē dictuʒ ꝙ ꝑsone adinuicē distiguant sʒ nō n.i ab aliq̄ earū. ꝛ i hoc itelligimus dr̄iam ꝙ pr̄ ē pr̄: filius ē filius. ꝛ spūsscs ab vtroqʒ ꝓcedit. ¶ Ad aliā dōʒ. ꝙ exponi dʒ cū dicit. ꝙ quelibet ꝑsona ꝓprium existētie modū possidet. i. quelibʒ ꝑsona ita est vna

substa ꝙ n̄ est alia. Et si obijcit sic. nulla ꝓprietate pr̄ distinguit a filio nec filius a pr̄e. ꝛ pr̄ est idē filio i eēntia. ergo pr̄ ē filius. qd̄ nō seqt: qr seipsis differūt ipostases ꝛ [illegible] ꝓprietatibus. alioquin rō ꝓcederet i infinitū i ꝓprietatibus. seipis. n. differūt ipe ꝑsone. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ pr̄ eodē mō se hʒ ad filiū ꝛ ad spūscm̄. sʒ ad filiuʒ se hʒ vt pr̄ ꝛc̄. Dōm ꝙ lʒ quantū in se ē eodem mō se hʒ ad filiū ꝛ ad spūscm̄ pp suā simplicitateʒ: tm̄ diuerso mō se hʒ ad illos q̄ʒtum quasi ad plures effectus. Instātia. deus inq̄tū in se ē se habʒ ad oēs hoīes eodē mō. sʒ ad bonos se hʒ vt pr̄ spūalis. ergo ad malos se hʒ eodē mō. Si autē ꝓponat gn̄aliter sic: ꝓrsus eodē mō se hʒ pr̄ ad filiū ꝛ ad spūscm̄. negāda ē hec sicut hec: deus ꝓrsus eodē mō se hʒ ad bonos hoīes ꝛ ad malos. ¶ Ad aliud dōʒ. ꝙ ista duo vba generat spirat q̄ʒtū ad deū pr̄em idē significāt: sʒ ꝯnotant diuersa ex mō significādi. sicut ista duo noīa creator dn̄s dicta de deo: idē significāt q̄tū ad deū: tm̄ ꝯnotāt diuersa ex mō significādi. ¶ Ad vltimuʒ dōm. ꝙ hec ē vera pr̄ ꝛ filius sunt vnū pricipiū spūss. eodē mō loquendi quo spūsscs dr̄ multiplex pp diuersos effectus. eodē mō ēt pp vnum effectū quē hʒ pr̄ ꝛ filius. qui ē spūss. dicunt vnū principium. quia eodem modo ꝓrsus procedit ab eis spūss. p modum benignitatis.

Iuxta cōmunem magistroꝝ opinionē ponunt notiōes in diuīs personis. nec vane sʒ vere. cū. n. itelligat diuinā eē vere vna eēntia i tribus hn̄tibus illā in ꝓpria habitudie que ē originis. vt in pr̄e eēntia ē n̄ ab alio. in filio eadē eēntia sʒ [illegible] generatōeʒ a pr̄e. in spūsancto p ꝓcessionē ab vtroqʒ tres rōnes intelligēdi ꝛ dicēdi ex hoc erunt. vna: qua significabit eēntia cōis. alia: qua significabit ipostasis siue persona hn̄s eēntiā sub ꝓprietate siue habitudie incōicabili. alia qua significabit ipa ꝓprietas habitudis. Triplex. n. questio circa hoc nascit qd: quis: qūo. vt querētes de aliqua ꝑsona quid est: rn̄debit nomē significās eēntiā: vt deus. querētes quis ē: rn̄debit nomen significās ipostasiz: vt patrem vel ꝑsonam. querētes quomō sʒ hʒ ꝑsona: respōdebit ꝓprietas vel relatio: vt generās vel genitus. q̄uis aliqui dicāt qōnem de notiōe qōnem que. Notādū ergo ꝙ hitudo vel ꝓprietas que ē notio. aliqn̄ significat i adiecētia vt nominaliter adiectiue vel verbalr̄ vel pticipialiter. vt cū dr̄ inascibil generare generās. aliqn̄ i subsistētia vt substātiue pr̄nitas filiatio inascibilitas natiuitas: p que noīa fit sermo de hitudinibus ꝛ ꝓprietatibus. hinc ē ꝙ questio de notiōe pōt poni differēter. Nā cū querit notio i subsistētia: rn̄det que: vt que ē notio pr̄is rn̄detur paternitas. Cū vero q̄rit in adiacentia ꝛ hoc cum queritur

vt notio: rñdet quō. vt quō se habz pr̄ ad filiuz: ⁊ rñdet vt generās. ¶ Ad primū ergo obiectuz dicit. ꝙ btūs dyo. dicit ñ audere dicere. i. assere re siue affirmare. ea aūt que ponunt a magr̄is d̄ notōibus ñ dicunt ꝑ assertionē sz ꝑ estimationez fidelē. iuxta sensum fidei orthodoxe ⁊ traditio nes sanctoꝝ. Nomē. n. ꝓprietatis ponit ſm̄ san ctos. vñ dama. ñ differūt abinuicē ipostases ſm̄ subam sz ſm̄ karacteristica ideomata. i. determi natas ꝓprietates. Nomē vo relatōis ab aug. v. de tri. relatiue dicunt genitor genitus verbuz ⁊ imago. Nomē vo notiōis ponit ab aug. v. li. de tri. sicut filius ad pr̄em: sic genitus ad genitorem referet. ⁊ sicut pr̄ ad filiū: sic genitor ad genitorez. Ideoqz alia ē notio qua intelligit genitor alia q̄ genitus. ¶ Ad scðm dðm. ꝙ q̄uis ſm̄ rē ñ diffe rāt quo ē: ⁊ qð ē in diuinis: ⁊ quo ē ⁊ qs ē. tñ ſm̄ rōem intelligētie ex pte qs ē. i. ꝑsone: ponit existē tie ꝓprius modus quo ipa ꝑsona ē. sicut pr̄ pa ternitate vel generatiōe pr̄ ē ⁊ i veritate ita in re ē. ꝙ quelibet ꝑsona sicut dicit dama. ꝓpriū exñ tie modū possidet. ⁊ cū sit significare illū moduz ꝓpriū nō significabit vt eēntia que cōis ē nec vt ꝑsona cuius ipe modus ē. significabit igit vt ha bitudo vel ꝓprietas: qr sic itelligit ⁊ ē. Erit igit triplex rō dicendi ſm̄ triñ intelligētie rōnem. Ratō dicēdi eēntialiter ꝑsonaliter notionalr. nō ꝓprius modus ponit ex pte ꝙ ē. i. substantie. qui scz modus sit eēntia quo substātia sit vt ds̄ deitate. ⁊ ideo q̄uis ex pte qð ē ⁊ quo ē non sit huiusmodi dr̄ia: est tñ ex pte qs ē ⁊ quo ē. ¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ q̄uis pater seipo ñ distinguat: tamē distinguit ꝓprietate. ꝓprietas eniz nō po nit in numerū cū ꝑsona: imo ꝓprietas ꝑsone est ipa ꝑsona vt paternitas pater. ⁊ tñ aliquid attri buit vni qð nō alteri. sicut qdam ponūt ꝙ vni tas que ē principiū numeri ꝓprietate sue simpli citatis differt ab alia vnitate. ⁊ tamē seipa differt ⁊ ꝓprietas simplicitatis ipa vnitas ē. ¶ Ad quar tum iā pz rñsio. ꝙ differre seipo ñ excludit differ re habitudine sua in simplicitatibus. vt punctus medius circuli ꝙ ē centrū: differt a quolibet pū cto extento ⁊ seipo ⁊ ꝓprietate sue habitudinis que ē ꝙ ab ipo ducte linee ad circūferentiā sunt equales. Multomagis i diuinis ꝑsonis differre seipo in ꝑsona: ñ excludet differre ꝓprietate sue habitudīs. ¶ Ad vltimū dðm. ꝙ i diuinis primaz differentiā dicēdi facit substātia ⁊ relatio. ſm̄ ve ro diuinā substātia cōis ꝑsone ꝓprietas siue no tio. Substātia ē indistīcta ⁊ absoluta ꝑsone disti cta relata notio ⁊ ꝓprietas distinguēs ⁊ referēs. Est igit in nomīe cōis eēntie significata substātia nō relatio. In nomīe notiōis significata relatio ⁊ nō substātia. In nomīe ꝑsone significatō sub stātie ⁊ relatōis: ꝑsona enim ē ipostasis ꝓprieta te distincta que. quidē ꝓprietas est relatiua. No tandū ergo ē ꝙ relatio tribus modis significat. Significat enim relatio ꝑsonaliter ꝑ nomia fixa ꝯcreta vt pater filius cū accipiunt substātiue. si gnificat ēt quasi eēntialiter ꝑ nomīa abstracta pa ternitas filiatio. significat tertio relatiue ꝑ nomīa adiectiua generās genitus vel pater ⁊ filius cuz accipiuntur adiectiue.

Articulus secundus.

Consequēter q̄rit an sit licitum ponere ꝯtria de notōibus. Nā qdā sicut ꝑpo sitiuꝰ dicūt ꝙ ñ sunt notōnes nisi i mō loquēdi. Quidā vero ponūt notōnes siuē ꝓprietates siue notōes quasi ifinitas. vt por retanus. dicētes ꝙ notio ñ ē ꝑsona vt pr̄nitas ñ ē pr̄. dicūt. n. ꝙ q̄dā ꝓprietates sumunt ſʒ eēntiaz. vt eq̄litas coeternitas silitudo. q̄dā ſʒ ipostasiz: vt pr̄nitas filiatio. hi ēt dicūt ꝙ aliō est ꝓprietas aliud distīctio. Nā alit accipit ablatiuꝰ iste pr̄ni tate cū dico pr̄ pr̄nitate ē pr̄: ⁊ aliter cuz dico pr̄ pr̄nitate distīguit a filio. qr cuz dico pr̄ pr̄nitate ē pr̄. h̄ ē sensus: pr̄nitas facit pr̄em eē patrē. Cuz aūt dico pr̄ distīguit a filio. hic ē sensus. pr̄ est cā distinctiōis. vt si dicat sortes ē albedine silis pla toni. ē sensus. albedo ē cā silitudinis. Quidā vo ponūt tñ tres: pr̄nitatē: filiatōnem: ꝓcessionem. Quidā qnqz: vt cōis positio modernoꝝ dicunt ꝙ pr̄nitas ē pr̄: ⁊ notio ē ꝑsona: tamē posita no tōe ñ supponit ꝑsona. Magr̄i aūt nr̄i dicūt qnqz eē ꝓprietates. due sūt i pr̄e. s. pr̄nitas ⁊ inascibili tas. vna ē i filio. s. filiatō. vna i spū. s. ꝓcessio. vna in duobus. s. i pr̄e ⁊ i filio q̄ dr̄ spiratio: qua pr̄ ⁊ filius cōiter spirāt. s. s. tres istaꝝ sunt ꝑsonales. s. pr̄nitas filiatio ꝓcessio. due tñ sūt ꝑsonaꝝ distin ctiue sz ñ ꝑsonales. Dicit aūt ꝑsonalis ꝓprietas: qr facit hāc ꝑsonā eē ꝑsonā. ⁊ dr̄ ꝓprietas ꝑso ne q̄ distīguit vnā ꝑsonā ab alia. vñ ois ꝑsonalis ꝓprietas ē ꝑsone: sz ñ ꝯuertit. Obijcit ergo h̄ mō ex scða opinione q̄ fuit Gilb. porretani. seqt ꝙ pr̄nitas sit creata. qr cū pr̄nitas sit aliqð bonū sequit ꝙ sit deus vel a deo: sz ñ ē deus ſm̄ ꝙ di cūt: ergo ē a deo. ergo ē ab eēntia diuina vel de nihilo. si dicat ꝙ ab eēntia diuia: ergo ē ds̄ vt pz ex ꝑdictis. relinquit ergo ꝙ sit a nihilo. ergo creata. ⁊ ita ex scða opiōne seqt ꝙ paternitas sit creata. ⁊ ita si pria opio ē va vltia asserit d̄ crea tura ꝙ sit ds̄. ⁊ si vltia ē vera: pria asserit de eo qð ē deus ꝙ sit creatura ⁊ vtrūqz ē hereticū: er go altera opio heretica ē. qr oz ꝙ altera sit vera cū sint ꝯdictorie. ¶ Itē ꝓbat ꝙ isti vel illi peccāt mortalr qr dicit btūs aug. ꝙ nihil fructuosius i uenit q̄z i tritate: ⁊ nihil ꝑiculosiꝰ errat. sz vel isti vel illi errāt i tritate: ergo ꝑiculosissime errāt. er go mortalr peccāt: sz hoc vr̄ eē ꝯ btm̄ ap̄o. q dicit. ꝙ magr̄i q dicūt falsū de deo sz ñ ꝑtinaciter se rūt secū fenū: lignū: stipulā. sed hoc ñ est peccare

mortalr. ergo i hoc nō peccat mortalr. ¶ Item si dicat ꝙ nō lꝫ ꝯria asserere de notōibus: lꝫ [illegible] opinari. Tūc querit. quare nō liceat mgris asserere aliqd de notōib⁹: nec videt eē alia rō nisi q2 hec est ꝯ fidē: sꝫ si hoc: eadē ratiōe nō lꝫ mgris aliqd opinari ꝯtrarie de notōibus. q2 nō licꝫ dubitare circa fidē ergo nec opinari. ¶ Itē si p2ia opio est vera. ꝓbat ꝙ scd̄a ē ꝯ fidē. q2 ꝓbatū ē ſm secun/[illegible] opinionē ꝙ p̄nitas est creata. ⁊ vltima opio ponit p̄nitatē eē deū: ergo ponit creatū eē deū. ⁊ hoc ē ꝯ fidē. ergo si prima opio ē vera: non lꝫ scd̄az sustinere. q2 si prima ē vera: scd̄a ē ꝯ fidem. ¶ Itē vltima opio ē vera q̄ dicit pater ⁊ paternitas sūt idē. sꝫ p2ia dicit paternitatē nō [illegible] patrē: ergo dicit patrē nō eē patrē. ⁊ hoc ē ꝯ fidē. sic ergo sequit ꝙ isti vel illi dicūt ꝯ fidem. Ad hec rn̄/dent. ꝙ nulla illaꝝ opinionū sit heretica. cū. n. a sacra scriptura nō hēamus determinatū de no/tōibus ideo lꝫ magistris opinari sꝫ nō lꝫ eis asserere. si enim qs asserat aliqd dicēdū qd̄ nō sit determinatū in sacra scriptura vel qd̄ nō sequat directe ex fide: mortalr peccat. quia se ꝯstituit supra deū. Iudex. n. ē supra id de quo hꝫ iudicare. q̄ ergo sua auctoritate asserit aliqd de deo: ponit se supra deū q2 iudicat d̄ deo. ⁊ ita peccat mortalr. hec ē supbia itellectus quā ꝓhibet ap̄ls Ro. xij. nō plus sape q̄ꝫ oportet sapere sꝫ sape ad sobrietatē. magistri aūt theologie nihil asserūt sꝫ tātū opinātur inquirētes de talibus ad defensionē fi/dei ꝯtra hereticos. ⁊ ideo q2 nihil asserūt nō peccant: lꝫ ꝓpter aliquas ratōes vertat animus eoꝝ magis [illegible] vnā partē q̄ꝫ ad aliā qd̄ ē opīari. ¶ Ad secūdū dōm. ꝙ vbi ē opinio nō est error. Nam error ponit pertinaciā sn̄ie: cū falsum asserit eē verum vel verū falsū. dicūt ergo ꝙ re vera si ma/gister adheret sua opiōne sibiipsi gloriādo de i/genio suo: ꝯtingit ꝙ ipe peccat. sꝫ si ita leuiter glorietur ꝙ parat⁹ sit ad correptōnē: venialit pec/cat. ⁊ ꝓ hoc dicit beat⁹ ambro. ꝙ serūt secū lignū fenū stipulā. sꝫ si ita vehemēter glorietꝰ ꝙ ptinax sit: sic peccat mortalr. vel si asserit illud de talibus mortalr peccat. ⁊ id̄ dicit beat⁹ augu. ꝙ nusq̄ꝫ piculosius erratꝰ error eim in alijs nō ē peccatū vel nō ē tantū peccatū. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō lꝫ magistris asserere ꝯtrarie de notōibus. nō quia hoc sit ꝯ fidē: sꝫ q2 nō ē determinatū i sacra scri/ptura: nec dꝫ aliquis aliqd asserere de deo sua auctoritate. ⁊ ita soluit obiectio ꝑ iterēptōē. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ q̄uis p2ia opio sit vera. nō tn̄ scd̄a ē ꝯtra fidē. q2 prima opio nō diceret ꝙ paterni/nitas eēt creatura nec diceret ꝙ eēt deus: cū diceret ꝙ eēt idē qd̄ deus: ⁊ illa rō aug. Omne bonū aut [illegible] deus aut ē a deo: tenet i deo ⁊ creaturis tn̄. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ patrē nō eē patrē. ⁊ pater/nitatē nō esse patrē nō sūt idem lꝫ equipolleāt. ⁊ duoꝝ equipollētiū vnū pōt eē ꝯtra fidē: reliquū vero nō. nō est. n. determinatū in sacra scriptura an paternitas sit pater: sꝫ determinatū ē ꝙ pater ē pater. nec determiatū ē an supposita p̄nitate supponat pater. ⁊ ꝑ hoc vnū illoꝝ ē ꝯtra fidē reli/quū nō. Et ꝑterea aliqd vnū ⁊ idē aliquo mō significatū est ꝯ fidē. ⁊ alio mō significatū nō ꝯ fidem: sicut dicit osee. ij. Uocabis me vir meus ⁊ nō vocabis me vltra baalim. ⁊ tn̄ idē est baalim ꝙ vir meus. ⁊ sic pꝫ rn̄sio ad obiecta.

Membrū secūdum.

C Onsequēter querit quid sint notiōes ꝓprietates ⁊ relatōes in diuis. ⁊ cū dicit apostolus Romano. j. Inuisibilia dei per ea que facta sūt itellecta cōspiciūtur. ergo quelibet creatura pōt dici notio creaturis. notio ergo dei ponet i creatura. ¶ Itē dicit aug. ꝙ notio prime veritatis est mēti humane impressa sed qd̄ est ipressum mēti, est creatum: ergo ⁊c. ¶ Itē boe. notio ē insita ⁊ an̄ ꝯcepta cuius ē q̄ꝫ forme cognitio. cū ergo eēntia diuina sit forma philipeñ. ij. cū i forma dei eēt ⁊c. ergo notio ē eēntie. ¶ Itē notio est itellectus quidā ⁊ simplex mētis ꝯceptio que ad res ꝑtinet differentes sed ꝓprietas ꝑsonalis nō ꝑtinet ad res differen/tes: ergo n̄ ē notio. ¶ Itē socracitas i socrate non ē paternitas. sꝫ socracitas ē ꝓprietas: paternitas relatio: ergo nō est idē paternitas ⁊ relatio: ergo i diuis relatio nō erit ꝓprietas. ¶ Itē ꝓprietas ē quo res distinguit ⁊ ꝯuenit vni soli: sꝫ cōis spi/ratio que ē relatio nō ꝯuenit vni soli imo plurib⁹: ergo relatio nō ē ꝓprietas. ¶ Itē inascibilitas cōuenit vni soli. s. patri ergo ē ꝓprietas. sꝫ cū ꝑ inascibilitatē nō referat pater ad aliqd: ergo nō erit relatio. nō sūt igit i diuis idē ꝓprietas relatio ⁊ notio. qd ergo i diuis dicunt notio ꝓprietas ⁊ relatio. Rn̄. ſm rōez itelligētie cōem sciendū est ꝙ ꝓprietas dicit ꝙ vni soli ꝯuenit: hūc ab illo distinguēs. vt socracitas soli socrati ꝯuenit ⁊ a platone distiguit. Relatio vero ē hūc ad illū referēs sorte ad platonē. Notio vero dr̄ rez notā faciēs. ⁊ hoc dr̄ multiplr. Nā cū notio sit illud q̄ res [illegible] nota. q̄ āt res sit nota dr̄ multis modis. Uno mō ex pte cognoscibilis forme vl' dispositio rei q̄ noscibil' ē. Alio mō ex pte cognoscētis spēs rei apō aiaꝫ [illegible] quā rē cognoscit. alio mō ex pte mediꝫ exteri⁹ [illegible] qd̄ res noscit vt ꝑ effectū maifestū cā occulta. trib⁹ ergo mōis dr̄ notio rei. ſm hoc notio dr̄ vno mō creatura. inq̄ꝫtū eius effect⁹ ꝑ eā sicut medio extrīseco cognoscit. Dyoni. ipa appentio mūdi opatio ē ⁊ inuisibiliū dei ꝓpositio. Alio mō dr̄ spēs veritatis mēti rōali ipressa: q̄ sicut silitudine vel spē cognoscit. ⁊ his duobus mōis notio dic qd creatū vel ꝯcreatum. Tertio mō dr̄ ipa dispō forme q̄ deus ē ēt vera trinitas q̄ cognoscibil' ē. ⁊ hec ē notio icreata. ⁊ dr̄ duobus mōis. Uno mō

dr̃ dispositio forme q̃ cognoscit̃ i vnitate ⁊ idistinctiōe. ⁊ hoc mō notio ē ipa ēentia inq̃tu noscibilis ē. Alio mō dr̃ dispō qua noscit̃ i psonarū trinitate siue idistinctōe: ⁊ hoc mō accipit̃ i p̄nti q̄stiōe notio. Sm̄ hoc ergo dōm. Sm̄ rōem itelligētie ꝓpriā i diuinis q ꝓprietas ē q̄ ē distinctio psone a psōa. Relatio vero i trinitate ē habitudo psonarū inuicē: sz i creaturis nō ē relatio psonarū ad inuicē vñ Jo. xiiij. Ego i patre ⁊ pr̄ i me. pater ē i filio ⁊ filius ē i patre. Notio vero ē p se ⁊ prima ⁊ ꝓpria ratio distinctōis ⁊ relationis. vt p qd̄ distinguit̃ psona a psona vl' per qd̄ refert̃ psona ad psonam. Sciendū est q dicit̃ ꝓprietas qm̄ vni soli ꝯuenit. vt generare ꝯuenit soli patri ꝓprietas est vt hūc ab alio distinguēs. Relatio habet ad illum referēs. vt socratitas distinguit sortē a platone ⁊ paternitas ē referēs sortē patrē ad platonez filiuz eius. Notio ē vt hunc distinctū ab illo notū faciēs: prima ⁊ ꝓpria discretio trinitatis ē in his tribus. relatio. ꝓprietas. notio. qm̄ sicut ēentia facit eē ⁊ ꝓprietas facit differre: ⁊ relatio differri. ⁊ notio facit in relatōe distinctū cognosci. Ad quatuor pria pz rñsio p distictōez p̄dictā notōis. ¶ Ad q̄ntū qd̄ obijcit̃. q socratitas i socrate nō ē paternitas. Dicēdū q secus ē i trinitate icreata: ⁊ i creaturis. qm̄ relatio ⁊ ꝓprietas sūt i deo i quo ē sūma simplicitas: sz illō vnū i psona vna hz duplex officiū. s. distiguēdi ⁊ referēdi: sz i socrate est socratitas hn̄s officiū distiguēdi ⁊ p̄nitas officiū referēdi. vñ socrates ē prius sua ꝓprietate distinctus: q̄ꝫ pr̄ ad filiū relatus. sz i trītate ñ sic ē q pr̄ prius sit distictus: q̄ꝫ pr̄ ad filiū relatus. vñ i trinitate sorte idē est esse distinctū ⁊ eē patrē sm̄ rem: sz non sic est in creatura. Vñ relatio in trinitate nō ē accñs subie sicut accidit eē in creaturis. ¶ Ad sextū dicēdum. q ꝓprietas dr̃ cōiter quo insepabilr̃. distinguit̃ psona vel psone a psona vel personis ⁊ hoc mō cōis spiratio ē ꝓprietas. alio mō stricte: vt dicat̃ ꝓprietas quo distinguit̃ persona a psona ⁊ vni soli ꝯuenit. ¶ Ad septimū dōm. q relatio dicitur duobus modis. cōiter: q designat habitudinē relatā affirmatiue vel negatiue. ⁊ hoc mō inascibilitas ē relatio: q2 significat priuationē nascibilitatis sz q dicit aug. v. de trini. q i eodē genere relatōis sm̄ affirmationē dicitur relatio cū dicitur genitus. sm̄ negationē cū dicitur igenitus ꝓprie: qd̄ significat habitudinē relatā affirmatiue. ⁊ per hoc patet rñsio.

Membrū tertium.

Q Verit̃ postea de numero notionū ꝓprietatū ⁊ relatōuz. dicunt̃. n. eē q̄nqz notiones. pater. n. ē psona nō ab alio a quo alius p generationē ⁊ a quo alius p spirationē in hoc q dicit̃ psona nō ab alio: intelligit̃ notio inascibilitatis. cuz dr̃ a quo alius per generationē: itelligitur notio paternitatis. cū dicitur a quo alius per spiratione itelligitur cōis notio scilicet spiratio. Item filius est persona ab alio per generatōem: ⁊ a qua alius p spiratōez. cū dicitur ab alio p generationē: notat̃ notio filiatōnis. cū dicitur a quo alius p spirationē: itelligit̃ notio alia. Itē. s. s. ē psona ab alio [illegible] spiratōz. in q̄ itelligitur notio ꝓcessionis. Quinqz ergo sūt notiones. tres patris. inascibilitas. paternitas. spirationis. due sūt ꝓprie ⁊ vna ꝯmunis patri ⁊ filio: Similr̃ due sunt filij vna ꝓpria scz filiatio: vna cōmunis patri ⁊ filio scilicet cōis spiratio. ⁊ vna ꝓpria spūisancto. Quatuor aūt sūt relationes. q2 inascibilitas nō dicit relationē nisi [illegible] priuationē. paternitas vero ⁊ filiatio ⁊ ꝯmunis spiratio ⁊ ꝓcessio relatōes sūt. Quatuor etiā sūt ꝓprietates scilicet inascibilitas. paternitas filiatio. processio. cōis eniz spiratio nō ꝯuenit vni soli: ideo nō dicit̃ ꝓprietas. sic ergo q̄nqz sūt notōes. quatuor relationes tm̄: ⁊ q̄tuor ꝓprietates tm̄. ⁊ hec ē cōis opio de nūero notionū ꝓprietatū ⁊ relationuz.

Cōtra hoc obijcit̃ multiplr̃. primo q tm̄ sunt tres notōes ⁊ silr̃ tres relatōes tres ēt ꝓprietates. Ad qd̄ sic: omnis psona ē aliqua triū psonaliū ꝓprietatū: sz omnis notio cōis ē psona. ⁊ silr̃ oīs relatio: ergo oīs notio ē aliqua triū psonaliū ꝓprietatū: ergo p̄nitas vel filiatio vel ꝓcessio: ⁊ silr̃ oīs relatio. Rñ. cū in diuinis sit triplex modus p̄dicādi. qd̄: q2: ⁊ que. qd̄ significat ēentiam q2 psonā: q̄ notionē: sm̄ hoc pz q i p̄dicta argumētatiōe est ꝯmutatio p̄dicamēti. Nō. n. sub hoc nomie psona pōt sumi notio sicut sub medio q̄ significat quā: cū psona significet quā [illegible] deberet sumi pater vl' filius vel. s. s. quorū vnūquodqz significat quā. ¶ Sz iterū obijcit ad idē. Nā dicit damas. q sm̄ omnia sūt idez tres ipostases ꝑter generationē i generationē ⁊ ꝓcessionē. sz p̄nitas nō ē alia istarū nec cōis spiratio. ergo nō sūt notōes. ergo sūt tm̄ tres notiōes. ¶ Itē si sm̄ oīa sūt vnū ⁊c̄. cū psona nō dicat in g̃nationē vel igenerationē vel ꝓcessionē: ergo sūt vnū i psona ergo vna psona. Rñ. damas. i illis tribus itelligit q̄nqz notōes. q2 igeneratio dicit inascibilitatē: g̃natio aūt actiue dicta paternitatē: passiue dcā filiationē. Silr̃ in ꝓcessiōe itelligit̃ respectus ad principiū ⁊ ita ad spirationē: dē eiz qd̄ ꝓcedit ab aliquo: ꝓcedit ad aliud. dōm q psona ē cōcratōe. Vñ nō sequit̃ si ꝯueniant in ratōe huius nois psona: q ꝓpter hoc conueniāt in vna psona singulari. sz ꝯueniūt tm̄ in [illegible] vna ēentie. loquitur ergo damas. de illis que dicūtur ēentialiter vt potentia sapientia bonitas.

Item querit̃ de .ff.j.

nūero relatōnz vr̃ q plures sīt relatōes. Nā relatōes multiplicāt̃ sz hitudines extremorū: sz trium

extremoꝝ adinuicē sex sūt habitudīes: triū ergo psōaꝝ sex erūt relatōes. Rñ. hoc seq̄ret si vna-
q̄z psōa relatōe siue habitudīe ad aliā referret. sꝫ
pr̄ nō refert relatōe ꝓpria ad. s. s. silr̄ nec filius: sꝫ
hi duo referunt ad spūsanctū vna cōi relatōe. ꝛ
iō nō sunt nisi q̄tuor relatōes: due q̄bꝫ pr̄ ꝛ filiꝰ
ad seinuicē referunt. nā referūt pr̄ ꝛ filius ad. s. s.
vna relatōe n̄ duabꝰ: ad designādū maximā cō
cordiā istaꝝ duaꝝ psonaꝝ. sic. n. tres psone eadē
relatōe referūt ad ea q̄ sunt ab ipsis. s. creaturas.
liceat loq̄ ip̄roprie q: ꝓprie diuie psone siue deꝰ
n̄ referūt ad creaturaꝫ sꝫ referri significant: eo q̄
creatura refertur ꝛ depēdet ab ipsis: ꝛ illa rela-
tio q̄ significant referri ē vna ad siḡdum vnitatē
psonaꝝ triū. silr̄ ꝛ multomagis pr̄ ꝛ filius ad il-
lum q̄ ē ab ipsis vna relatōe debēt referri. ꝛ pp̄
hoc dicit aug. in. v. de tri. q̄ pr̄ ꝛ filius sūt vnum
principiū creature sic dicens. Fatendū ē prēꝫ ꝛ fi
lium eē vnū p̄cipiū. s. s. non duo principia: sꝫ sicꝫ
pr̄ ꝛ filius vnus deus ꝛ ad creaturā relatiue vnꝰ
creator: sic relatio ad spūsāctū vnū p̄cipiū. ad
creaturā vo pr̄ ꝛ filius ꝛ spūssanctus vnū p̄ci-
pium sicut vnus creator ꝛ vnus dn̄s.

Iteꝝ queritur .§. ij.

de numero ꝓprietatum psonaliū. vident. n. esse
numero equales psonis quaꝝ sunt ꝓprietates. n̄
ergo erunt nisi tres. ¶ Contra vr̄ q̄ quatuor sint
ꝓprietates psōales. nā igñātio siue inascibilitas
ē ꝓprietas sic dicit dam. nec ē aliq̄ p̄dictaꝝ: ergo
n̄ sunt tn̄ tres. ¶ Itē distiguūt psone a proprieta
tibus psonalibus. q̄rit q̄re inascibilitas nō ponit
ꝓprietas psonalis. ¶ Itē adhuc obijcit iuxta au
ctoritatē dam. q: si in oībus sūt vnū pr̄ ꝛ filius ꝛ
spūssanctus p̄ter ingeneratōꝫ gn̄ātōeꝫ ꝛ ꝓcessio
nem. ergo solū in his distiguūtur. sꝫ distiguunt p̄
pr̄nitatē filiatōꝫ ꝛ cōeꝫ spiratōꝫ: ergo oēs ꝓprie
tates ꝛ notōes sub aliqua p̄dictaꝝ ꝯtinent. ergo
tn̄ erunt tres. ¶ Si aūt dicat. q̄ in ꝓcessione itel
ligitur cōis spiratio. Vn̄ cū dr̄ q̄ i oībus sūt vnū
ꝛc. n̄ excludunt iste: q: itelligit i illis. q: p̄ ingn̄ā-
tionē inascibilitas: p̄ gn̄ātōeꝫ pr̄nitas: p̄ ꝓcessio-
nem aūt spiratio. Cōtra. si in oībꝰ sūt vnū. aut cō
tigit cōem spiratōeꝫ p̄ter ista itelligē: aut non. si ē
itelligē p̄ter ista: ergo cōis spiratio nō ē cōis ali-
quibus. ¶ Preterea tres sūt psone ꝛ hn̄t ꝓprie
tates q̄bus sūt psone. s. pr̄nitatē ꝛ filiatōꝫ. ꝛ ꝓces
sionē. si ergo i his tribus eē hn̄t psone: relinq̄t q̄
magis ē distictio p̄ pr̄nitatē ꝛ filiatōꝫ ꝛ ꝓcessiōꝫ
q̄ p̄ inascibilitatē generatōꝫ ꝛ ꝓcessionē: quare
ergo non dixit q̄ i oībus sunt vnū p̄ter pr̄nitateꝫ
ꝛ filiatōꝫ ꝛc. Rn̄sio sic supra dictū ē. q̄nq̄ꝫ sūt
notōes. q̄tuor relatōes. tres psōales ꝓprietates.
ꝓprietas. n. psōal̄ ē q̄ vni soli psōe ꝯuenit: ꝛ eam
ab oī alia distiguit. ex q̄ pꝫ q̄ ꝓprietates psōales
sunt tres. ꝛ psone sūt eq̄les sꝫ numeꝝ sic dr̄ie cō-
stitutiue ip̄sis psōnbus. Vn̄ psonales ꝓprietates sūt
tres tn̄. relatōes aūt q̄tuor. cū. n. sit vna relatio pa
tris ad filiū: alia filij ad prēm. iteꝝ cum sit relatio
cōis pr̄is ꝛ filij ad spūsāctū ꝛ ecōuerso. sit alia
spūssancti ad prēm ꝛ filiū: iō in vniuerso sūt q̄tu
or relatōes tn̄. sꝫ q̄libet istaꝝ notōuꝫ relatio ē. ꝛ
q: p̄ter istas q̄tuor ē reperire notōꝫ q̄ntā. nō. n. ha
bitudo p̄ris ad filiū ꝯuenit tn̄ pr̄i sꝫ etiā ꝯuenit ei
priuatio relatōis ad alteꝝ principiū. aliter. n. esset
i psonis abire in infinitū. iō ē q̄nta notio q̄ pr̄i cō
uenit p̄ priuatōꝫ ordis ad p̄cipiū q̄ dr̄ inascibi
litas ꝓbat ergo numerꝰ notōuꝫ sic. In diuinꝭ pso
nis ē ordo. sꝫ rōnē originis. p̄ria aūt diuisio entis
ē: q̄ ē q̄d ē. aut ē ab alio aut n̄ ab alio. ꝛ hec ē p̄ria
rō distiguēdi eēntiā ab eēntia. silr̄ i diuīs ē hec rō
distictōis psonaꝝ. Itē eē ab alio. aut ē p̄ gn̄ātōꝫ:
aut p̄ spiratōꝫ. Iā ergo habemꝰ tres ꝓprietates.
q: ex hoc q̄ ē eē nō ab alio p̄ spiratōꝫ ē ꝓcessio.
Itē alia ē diuisio entꝭ. a q̄ aliꝰ: aut a q̄ nullus. a q̄
alius dupl̄r. p̄ gn̄ātōeꝫ: ꝛ ex hoc habet ꝓprietas
p̄nitatis aut p̄ spiratōꝫ: ꝛ ex hoc ē cōis notio q̄
ē cōis spiratio sic ergo sm̄ has duas diuisiones
entis sunt q̄nq̄ꝫ notōes. ¶ Ad illud q̄d q̄rit rn̄dē
dū ꝛ ꝯcedēdū q̄d dic̄ dam. q̄ i oībꝰ sūt vnū p̄ter
igñātōꝫ ꝛ ꝓcessionē. ¶ Ad hoc aūt q̄d q̄rit. sūt ne
vnū i cōi spiratōe ꝛ p̄nitate. dōm q̄ n̄. q: i oībꝰ
illis q̄ p̄ter ad aliq̄d dicūt sūt vnū siue dicāt sbām
siue qualitatē siue q̄ītitatē. Iste aūt ꝓprietates dēt
itelligē ꝓprietates oēs alias distiguētes. ꝓcessio
n. q: posterius ē p̄ itelligētie rōeꝫ dterminat tn̄ q̄
prius spiratōeꝫ. ꝛ gn̄ātio q: posterius ē: dtermi
nat tn̄ q̄ prius p̄nitatē. Ingn̄ātōꝫ aūt ponit dam.
vt i q̄ p̄io psona p̄ris distiguit. gn̄ātōeꝫ vo vt in
qua p̄io psona filij itelligit. ꝓcessionē aūt q̄ p̄io
psona spūs. itelligit. nō numerat aūt illas vt p̄ q̄s
psone adinuicē referātur: vt pr̄nitas. filiatio ꝛc.
ꝛ hoc. q: prius ē itelligē distictas psōas q̄ adin-
uicē relatas. Preterea alie i his tribus itelligunt
ꝛ iō sufficit enumerare illas. ¶ Ad aliō q̄d q̄rit
q̄re pr̄ penes inascibilitatē n̄ hēat eē psōale. Rn̄-
sio modus dterminādi psonā sꝫ q̄ psona: n̄ pōt
eē nisi sꝫ positōꝫ. hoc ē psona ē p̄ se sonās. vn̄ oꝫ
q̄ p̄ se noīatōeꝫ hēat: ꝛ sꝫ noīatōꝫ n̄ dpēdeat ab
altero. Sꝫ ois negatio sꝫ noiatōeꝫ ab altero de-
pendet: q: ab affirmatione vnum esse: vnum esse
personale a tali non accipitur.

Membꝛum quartum.

Circa partem istam scilicet ꝯtra nume
rum dubitat multipliciter. ꝛ primo cū
a q̄ alius sit ꝯueniat pr̄i ꝛ filio: ꝛ iuxta
hoc sumitur cōis notio que ē cōis spi
ratio. q̄ vo ab alio sit cōe filio ꝛ spūi s. ergo iuxta
hoc deꝫ sumi communis notio cōis filio ꝛ spūi s.
Rn̄sio dōm q̄ penes hoc quod dico q̄ est ab
alio cū sit cōe ꝛ filio ꝛ spūi s. n̄ assignat cōis no-

lio filio τ spūiſ.qꝛ eē ab alio ſimplr dictū:nō dic
dignitatez niſi dicat eē ab alio p generatōez vel
ſpiratōez. Jtē q ē ab alio.nō dī vniuoce de filio
τ ſpūſancto:eo φ filius ē ab alio p generatōem:
ſpūſſcō.p ſpiratōez.iō nō pt ƀz hoc ſumi cōis no
tio.ſ; a quo ē alius nō pt eē cōe vniuocū pr̄i τ fi
lio:qꝛ ñ ab vtroqz ē alius p ſpiratōez.tñ ƀz φ pr̄i
cōueniat a quo alius per generationem τ filio a
quo alius per proceſſionem:ƀm hoc non poteſt
aſſignari cōis notio pr̄i τ filio.qꝛ ſic a q̄ ē alius
dī equiuoce. Jtē queriẗ cū qui a nullo:ſit diſti/
ctiuū pr̄is:τ dicatur notio inaſcibilitatis τ pꝛis
notio:queriẗ a quo nullus cū ſit diſtinctiuū ſpūſſ.
nō ſit notio. ¶ Rñſio a quo nullus dic̄ negatōz.
nec inſinuat aliquā dignitatē vel perfectōez in q̄
quieſcat intellectus:τ iō non ponetur notio.ſ; q
a nullo licet quandam negationem dicat:dicit tñ
quandā ampliatōez.in qua qui ſcit ītellectus ad
auctoꝛitatē ſiue pꝛīcipiū oꝛiginis vnde notio eſt.

Jtem queritur qui ab alio:in ſua cōitate ñ dic̄
notionem.tñ qꝛ a nullo:dicit notionem auctoꝛi/
tatis quare hoc. ¶ Reſponſio qui ab alio:ñ de/
terminat vnā finitam rōnem. ſed dicit ꝓgreſſū
virtutis vſqz ad determinatōem. τ qui a nullo:
dicit pꝛīcipiū ṽtutis. τ a q̄ nullus extremitatē ter
minātē.vñ ñ dicit notōem.ideo neċe ē eſſe qnqz
notōes.q a nullo a q̄ aliꝰ. q ab alio p gn̄atiōez.
qui ab alio p ꝓceſſionē. a q̄ aliꝰ p generatiōem.
a q̄ aliꝰ p ꝓceſſionē. τ hec duo nō faciebant no/
tionem a quo nullus τ p ab alio in ſua cōitate.
¶ Jtē obiſcitur. Videẗ.n.φ ſicut inaſcibilitas fac̄
vnā notōez:τ inſpirabilis faciet vnā.qꝛ ſic̄ vnū
diſtīguit p negatōez:ita τ reliquū. ¶ Jtē i ſymbo
lo qdā dicebāt eēntiā deitatē de qua eſſent pſone
tres.vñ ad hoc intelligendū dī in ſymbolo qꝛ pr̄
a nullo eſt.nec factus nec creatus nec genitꝰ. ſed
q̄re nō tollet habitudinē ſpiratōis vt dicaẗ a nul
lo ꝓcedēs vel ſpirās. ¶ Rñſio secꝰ ē cū dico in/
ſpirabilis τ innaſcibil.qꝛ īſpirabil ſpoꝛtaẗ pꝰ ina
ſcibil.poſterioꝛ.n.habitudo ē ſpiratio q̄ȝ natiui/
tas ſicut emanatio nāe emanatōe volūtatis. Vñ
ſola rēota natiuitate:auferẗ ſpirabilitas. Vñ ina/
ſcibile negat φ ſimplr ſit a nullo.non poniẗ ergo
īſpirabilitas notio.ſ; poniẗ innaſcibilitas:qꝛ illa
pꝛioꝛ ē habitudo:τ illa ablata ois poſterioꝛ re/
moueẗ. ¶ Sz ꝯ inſpirabile ꝯuenit pr̄i τ filio:ina
ſcibile tñ pr̄i. ¶ Rñſio eē a nullo aliquo mō dic̄
ſtatum ab aliq̄ dignitate.ſ; īſpirabilitate ñ poniẗ
ille ſtatus ſub dignitate.vñ ſup īſpirabile nō ſtat
ītellectꝰ.vñ ñ dic̄ notōz. ¶ Jtē q̄riẗ vtrꝫ q a nullo
a q̄ nullus fac̄ notōez. ¶ Rñdet q a nullo τ nul/
lus ab eo nō fac̄ notōez.qꝛ ñ dic̄ habitudinē nec
ad ipoſt. nec ad pꝛioꝛē nec ad poſterioꝛē. vñ cū dī
oꝛdo:tolliẗ rō diſtīctōis pſōis i trinitate. ſ; qō a
nullo τ nulla pſōa ab illo:hoc ꝯuēit eēntie. ¶ Jtē
obijciẗ ꝯtingū multiplicare diſtictiua p duodena

riū.qꝛ pr̄ ē q a nullo ē p gn̄atōez τ ſpiratōez τ a
quo alius p gn̄atōez τ ꝓceſſionē.ecce quatuoꝛ.
Silr̄ quatuoꝛ ſunt in filio diſtictiua:q ab alio.ſ.p
generatōz. τ a quo alius p ſpiratōz.q a nullo p
ſpiratōz.a quo nullus p generatōz.ecce q̄tuoꝛ ī
filio. Silr̄ i ſpūſancto ſunt quatuoꝛ diſtictiā. q ab
alio p ꝓceſſionē q a nullo p gn̄atōz.a quo nullus
p gn̄atōem:vel ꝓceſſionē ergo erūt.xij. notōes.
¶ Si ṽo dicaẗ φ reducuntẗ he diſtictōes ad pau
cioꝛē numerꝫ ad minꝰ tunc vꝫ φ a q̄ nullus faciet
notōez i ſpūſancto ſicͦ inaſcibile i pr̄e. Reſpōſio.
Ratio diſtinguēdi non facit notionem. ſed rō di
ſtinguendi cum rōne ſtatus dignitatis.ſ; cū di/
co a quo nullus p generatōez vel ſpiratiōez:nō
dico ſtatū dignitatis.ergo ƀm hoc non ponet no
tio.ſilr̄ in filio pꝛiuatōes nullā dicit dignitatē. ſ;
eē ab alio p gn̄atōem dicit quandā dignitatē.vñ
nulla negatio i diuis ꝑter pſonā pr̄is ē ſignifica/
tiua ſtatus in dignitate ſ; oēs alie ſunt ad modū
ꝯſectus. Jtē q̄riẗ vtrꝫ inaſcibilitas τ auctoꝛitas
ſint due. τ vꝫ φ ſic:qꝛ magis appꝛopinquāt ſibi
a quo alius p ſpiratōz τ a quo alius p gn̄atiōez:
q̄ȝ innaſcibilitas τ auctoꝛitas.ergo ſi illa faciunt
duas notōes:τ hec duo ſilr̄ facient. ¶ Reſpōſio
a quo alius:fundaẗ neċio i hoc qō ē qui a nullo
aliter eſſ; ꝓceſſus in infinitū. τ hec ē rō quare ce
dit in vnā notōez auc̄tas cū inaſcibilitate. ¶ Jtē
cū tres pſōe ſint tres res τ vna res qꝛ eēntia vna
q̄re ſilr̄ tres relatōes q̄ ſunt i pſona pr̄is cum ſint
vna res.qꝛ pſona vna nō dī tres res τ vna. Jtē
quare nō dī deus quinus τ a qnqz notōibus:ſic̄
dī trinus a tribꝰ pſonis. Si dicaẗ φ dī trinꝰ a tri/
bus pſonis qꝛ ſunt tres i vna eēntia.ſ; nō dī qnꝰ
pp notōes:qꝛ notio ñ dī reſpectu eēntie ſ; reſpe/
ctu pſone. Adhuc opponiẗ.qꝛ cū ſint tres ꝓpꝛie
tates vl notōes i vna pſona.ſ. in pſona pr̄is:q̄re
nō dī illa pſona trina pp illas. ſicut deus ē trinꝰ
pp pſōas. ¶ Rñſio ē eēntia:τ ipoſtaſis. τ notio.
eēntia ƀm eē τ ƀz modū eēndi ē res. ipoſtaſis ƀz
eē ē res:ƀz modū eēndi reſpectū dicit. Notio ṽo
ƀm eē τ ƀm modū dicit rōnez. Vñ vna dī eēntia
tñ ipoſtaſes ṽo tres dicūtur τ vna res.ſ; ꝺ rela
tionibus nō dicimus φ ſunt tres res ſ; tres rela
tiones.vñ non poſſumus dicē φ in pr̄e ſunt tres
res:ſ; tñ tres relatōes. ¶ Ad aliud qō q̄riẗ.φ in
tentio ꝓpꝛietatis nō dicit rē ꝓpꝛie ꝓut res dicit
res nāe ſ; rōnem rei:ſicut relatio nō dicit rē ſed
habitudinez rei.vñ nō ē ꝯcedendū φ quinqz no
tiones ſunt quinqz res:qꝛ intentio notōis nō dic̄
rem ſ; rōnez.vñ ꝓpꝛietas ñ ītelligiẗ ineſſe diuio
abſoluto ſed ꝯpato. ¶ Si obijciaẗ φ ꝓpꝛietas eſt
eēntia. τ eēntia ē res ergꝰ notio ē res.ſ; mutaẗ qd i
q̄. Nec dī deus qnus pp qnqz notōes:qꝛ ñ ex q/
buſcūqz vnitatibꝰ ꝯſtituiẗ numerꝰ ſ; ex his q̄ p ſe ſūt
Vñ qꝛ pſona ītelligiẗ vt p ſe ens:ē dicē deū trinū
pp tres vnitates triū pſoaꝝ.ſ; notio vel ꝓpꝛietas

nō dicit vt ens se: sȝ vt ens ī alio sic pīnitas dicit vt in pīe. ppterea ab vnitatibus ꝓprietatū vl' notionū nō dr̄ deus qīnus. Nec ēt ꝑsona trina: qr̄ ñ dicūt vnitates ꝑ se entes sȝ vnitates ī alio vel vt alterius. ⁊ pȝ instātia ad ꝑdictū sophisma. notio ē aliq̄ triū ꝑsonaꝝ ⁊ quelibȝ ꝑsona ē aliq̄ triū ꝓprietatū: ergo q̄libet notio ē aliqua triū ꝓprietatum. ¶ Rñsio nō sequit̄ sȝ mutat̄ qs in q̄. instātia posito ꝙ nō sunt nisi ista noīa hō. asinus. capra. inde sic. oē nomē ē aliqd hoꝝ triū. sȝ q̄libȝ hoꝝ triū ē aliqua haꝝ vocū: ergo q̄libet nomē ē aliqua haꝝ triū vocū qd̄ falsū ē. nā hec vox hoīs ñ ē h vox hō: nec aliq̄ aliaꝝ: ⁊ tñ id ē nomē qd̄ hō

Membrum quintuȝ.

c Onsequēter q̄rit̄ d̄ ꝯpatōe notōnū. cōparant̄ aūt ad ꝑsonā ⁊ ad eēntiā ⁊ ad seinuicē. Itē ꝯpant̄ ad attributa substātiue ⁊ adiectiue. Itē ꝑm ꝑdicatōȝ ⁊ ꝑȝ determinatōeȝ. ad quoꝝ declaratōȝ querunt̄ ista. Primo an notōes sint ꝑsōe. Scd̄o an sint eēntia. Tertio an sint ī eēntia. Quarto an adiectiua eēntialia q̄ dicunt̄ de personis dicant̄ d̄ notionibus. Quinto de ꝯpatōe ī assignatōe notōnū differentii.

Articulus primus.

a D primū nō opionē gilberti porretani. cui⁹ opio fuit ꝙ ꝓprietates eēnt ꝑsone diuine. nec eēntia diuia nec ī ꝑsonis nec in eēntia. ⁊ motus fuit ad hoc ex nā relatōnū q̄ nō dicūt eē in: sed eē ad. nec ꝯsistunt in s̄ba sicut qualitates ⁊ alia accn̄tia: sȝ exteri⁹ assistūt. Cū.n. qs sit dexter vel sinister ꝑ huiusmodi relatōes nihil ponit̄ ī substātialia nec inest s̄be: sȝ adest vel ē ad: qr̄ ergo sic vidit ī relatōib⁹ creaturaꝝ. sic ēt posuit ī relatōibus diuinaꝝ ꝑsonaꝝ. ¶ Itē ipse supponebat hāc ꝓpōnē nihil seipso differt vel distiguit̄ sȝ ꝑsone ꝓprietatibus distinguunt̄: ergo ꝓprietates nō sunt ꝑsone. sȝ hoc fallit in diuinis ⁊ ēt in creaturis. vel sequeret̄ infinitas in differētijs ⁊ in generib⁹ gnālissimis. Sȝ obijcitur. ꝙ ꝓprietas sit ꝑsona in simplici nō differt eē ⁊ ꝙ ē. hec ꝓpō ē ꝑ se nota. ⁊ ē regula ī li. de ebdomadib⁹. si ergo ꝑsona diuina simplex ē: ergo ñ differt qd̄ ē ⁊ quo ē ī ꝑsona. sȝ qd̄ ē: ē ꝑsona. quo ē: ē ꝓprietas ꝑsone. ꝑsona ergo ⁊ ꝓprietas non differūt sȝ sunt idē. ¶ Itē boe. aut pīnitas ē aliquid aut nihil. si nihil: seqt̄ absurditas ꝙ nihilo distinguit̄ ꝑsona a ꝑsona. Si aūt aliqd ē: aut ē maius deo qd̄ ē absurdū. aut minus: ⁊ tūc seqt̄ ꝙ a minori hȝ pr̄ ꝙ sit pr̄. pīnitate.n. est pr̄. aut est equale: ⁊ tunc si nō est ideȝ: sequit̄ incōueniēs ꝙ aliqd ē equale deo qd̄ nō ē deus. sȝ hec oīa sunt falsa. relinqt̄ igit̄ ꝙ pīnitas ē idē qd̄ pr̄. Cōtra. distiguēs ⁊ distingui sunt correlatiua ⁊ correspectiua. ergo ñ insunt vni ⁊ eidē. sȝ ꝑsōe ē distiguēs ꝓprietatis ē distinguī. ergo nō sunt idē ꝓprietas ⁊ ꝑsona. ¶ Itē ꝯsideratio ē aristotelis: ondentes quātulacūqȝ dr̄iaȝ: oñdentes erimus q̄ñ ñ ideȝ. ꝓprietatis ⁊ ꝑsone oñdit̄ aliqua dr̄ia: qr̄ ꝑsone ē generari ⁊ generare: ꝓprietatis v̄o nō. ergo nō sunt idē. ¶ Itē ꝯsideratio ē aristo. de eodeȝ ⁊ diuerso ꝙ si hoc ē in plus q̄ȝ illud vel in pluribus: ꝙ nō sunt idē. sȝ ꝯstat ꝙ plures sunt ꝓprietates ⁊ notōes q̄ȝ ꝑsone. qr̄ pauciores sunt ꝑsone: ꝓprietates plures. ergo ñ sunt idē ꝓprietates ⁊ ꝑsona. ¶ Itē aug. dicit nulla ꝓprietas ē id qd̄ ea ad aliud refert̄. sȝ pr̄ pīnitate refert̄ ad filiū: ergo pīnitas ñ est pater. Rñsio. dōm ꝙ ꝓprietas ē ꝑsona. pīnitas.n. est pr̄. filiatio filius: ꝓcessio spūs. ⁊ hoc ē ꝓp nām simplicis qua sic nō differt qd̄ ē ⁊ quo est: sic nec differt qs ē ⁊ quo qs ē. Vñ sicut deus ē deitas ⁊ ecōuerso: ita pr̄ ē paternitas ⁊ ecōuerso. ¶ Qd̄ obijcitur. ꝙ correlatiua non insunt vni ⁊ eidē. dōm ꝙ distinguēs ⁊ distigui ī diuinis correlatiua sunt in dicēdo ⁊ nō in essendo. sicut ēt ē in primis generibus ⁊ in his q̄ seipsis distiguuntur. ibi.n. ē idē in re distiguēs ⁊ distīctū. nec ē ibi correlatio in essendo sed in dicendo solum. ī his v̄o que sunt ī gnē ⁊ que differētijs differūt ē correlatio in re. nec ē idem distiguēs ⁊ distinctuȝ. sic ergo ē in primis ꝙ seipsis differūt ꝙ idē ē distinguens ⁊ distinctū: sic ⁊ in diuis ꝑsonis rōne simplicitatis. Vñ cū dicit̄ ꝙ ꝑsona distinguit̄ a ꝑsona hoc ē dicere ꝙ hec non ē illa. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ generare ⁊ generari non dicunt differētiam ꝑsone ad ꝓprietatem nec ꝑsone ad essentiā sed ꝑsone ad personam. Vñ sicut non seqtur hō non est genus aīal ē genus: ergo homo nō ē animal. sic non valet ꝓprietas nō generat ꝑsona generat: ergo ꝓprietas non ē ꝑsona sȝ ē fallacia accidentis. Ad aliud qd̄ obijcitur per auctoritateȝ augu. dicendum ꝙ non bene itelligitur. augustinus enim assignat differētiam iter ꝓprietates eternas ⁊ ꝓprietates que sunt accidentia. ostendens ꝙ si iste ꝓprietates essent accidentia: nulla caruȝ esset id ꝙ ea ad aliud refertur. ⁊ ita eadem auctoritas contraria ē ei propter quod iducitur. patet etiam ꝙ nō sequitur persone proprietatibus differunt: ergo non sunt ipse ꝓprietates. hoc argumentum ē ꝯ̄ auctoritatē hiero. Nā persone ut dicit hiero. seipsis ⁊ nominibus differūt. ita hoc argumentuȝ fallit. Est instātia deus sua sapiētia gubernat oīa. ergo non est sua sapientia. Itē querit̄ cū ꝑsone ꝓprietatibus differant an differāt proprietates a quibus proprietatibus alijs a se. Qd̄ si dicat̄ oportet tūc dicere ꝙ ille ꝓprietates similiter alijs ꝓprietatib⁹ differūt. ⁊ adhuc ille alijs: ⁊ sic rō ꝓcedit in infinitū. ideo oportet dicere ꝙ ille ꝓprietates seipsis differunt.

Articulus secūdus.

Ecundo querit vtrum proprietas sit essentia diuina vel deus quod videtur in psalmo. et in personis proprietas et in essentia vnitas: et in maiestate adoretur equalitas: ergo proprietas adoratur. non dulia cum sit creatura. ergo latria. sed illa soli deo debetur: ergo proprietas est deus. Item aug. in. xi. de ci. dei. Ideo simplex dicitur deus quia est hoc quod habet: excepto hoc quod quelibet relatio dicitur ad alterum nec est ipsa. et hoc idem habetur in sententijs .i. li. di. viij. c. vltimo. ergo paternitas et alie proprietates sunt deus. Preterea omne quod est. vel est deus: vel a deo. sed proprietas non est a deo: quia non est creatura. ergo est deus. Preterea arguit bern. in silibus sic contra gilbertum porretanum. proprietas aut nihil est. aut deus: aut creatura: sed non nihil. quia tunc non distingueretur ea persona a persona. Si vero aliquid quod non est deus: aut res maior. aut minor. aut equalis. sed nihil maius deo potest excogitari vt dicit ansel. Nec minor est ea sit persona persona ut pater paternitate est pater. Non equalis: tunc. n. essent duo bona quod refugit catholicus: ergo proprietas est deus. Contra. arguitur multipliciter. quia non supponitur essentia supposita proprietate: sed quod est omnino idem alteri supponitur illo supposito: vt hominem animal rationale: ergo proprietas non est essentia. Item essentia est quo persone sunt vnum: proprietates sunt quibus distinguuntur: ergo et cetera. Item dicit aug. vij. de tri. substantia patris ipse pater est: non quo pater est. sed quo est ista persona patris: non est aliud quam pater. ex quo videtur accipi: quod quo pater est pater non est substantia patris. sed paternitate est pater ergo paternitas est substantia patris: ergo nec substantia diuina aut deus. Item deducendo ad inconueniens arguitur sic. filiatio est filius et non pater: ergo est a patre. ergo per generationem vel alio modo. sed non alio modo ergo per generationem ergo est genita a patre. ergo est in seipsa: cum significatum per genitum sit in eo quod genitus est: ergo filiatio est in filiatione. Item filiatio est filius. et filius est in patre: ergo filiatio est in patre. ergo pater est filius: ergo eadem ratione paternitas est in filio: ergo filius est pater. Item proprietates sunt quibus persone differunt. sed persone non differunt essentia sed sunt vnius essentie: ergo non est idem proprietas quod essentia.

Respondeo. dicendum quod paternitas est deus eo modo quo est deus modo abstracto dicitur. Ad primum ergo dicitur. quod non sequitur quod si aliquid est idem alicui: quod supposito vno supponatur aliud. quia identitas in supponendo magis dependet a modo significandi consimili quam ab identitate significati. Ad illud vero quod dicitur. quod est omnino idem et cetera. dicendum quod hoc intelligitur in his que sunt eadem diffinitione. non autem est diffinitio secundum nomen est suum essentie et proprietatis. neutrum. n. in se diffinitionem habet: cum non habeat priora quibus cognoscantur. Ad aliud dicendum. quod non sequitur ex hoc quod non sunt idem secundum rem: sed quod alia sit ratio intelligentie. sicut non sequitur. albedo inquantum huiusmodi disgregat et color secundum se non disgregat: ergo albedo non est color illo tamen non est vsquequaque simile sed vt contingit sumere in creaturis. Ad aliud dicendum. quod auctoritas aug. sic est intelligenda. essentia non est quo pater est. quod dicit. pater non est essentia pater sed est: et paternitate est pater. et non [illegible] sensus. illud quo pater est pater non est substantia patris. negat. n. quod esse non dicitur de patre ratione paternitatis: sed ratione essentie. Ad aliud dicendum. quod quidam concedunt conclusionem illius argumenti hanc. s. filiatio est a patre. et est per generationem a patre: non tamen sequitur. ergo est genita a patre sed potius est genitus a patre. Sed hic notatur instantia. manus mea a patre meo est per generationem: ergo est genita a patre meo. Sed tamen magistri non concedunt hanc. filiatio est a patre per generationem. sed hanc filiatio est filio a patre per generationem. sicut in simili dicitur hec ecclesia est isti ab episcopo. Ad aliud dicendum. quod ibi est sophisma secundum accidens: et esse in patre et dissimiliter accipitur in propositione et in conclusione. quia cum dico filius est a patre: sensus est eiusdem essentie cum patre. Sed cum dico filiatio est in patre: sensus est filiatio est proprietas patris sed hoc falsum est. Ad vltimum dicendum. quod attributio sit ratione rei. quamquam vero ratione modi intelligendi. essentia. n. et persona differunt in ratione intelligentie. sed idem sunt in re. sicut animal rationale mortale et homo [illegible] sunt in re: sed differunt in ratione intelligentie. Unde non valet animal rationale mortale est diffinitio homo non: sed est diffinitum. ergo homo non est animal rationale mortale. ita non valet ex hac parte. proprietas distinguit. essentia facit vnum: ergo non sunt idem. ex diuersitate enim dicendi concludit diuersitatem vel differentiam essendi.

Articulus tertius.

Tertio queritur an sint in essentia notiones seu proprietates. quia si sic: essentia iam substaret proprietatibus: cum nulli subsit vt dicit boetius in lib. de trini. Item secundum hoc vna esset ypostasis trium personarum. et ita in sabellianam heresim esset declinare. Item quantum ad modum significandi est conuenientia essentie create et increate: sed essentia creata secundum se non subest proprietatibus indiuidui aut persone aut illius. ergo nec diuina essentia. cum maior dignitas sit ei attribuenda: proprietates ergo non sunt in essentia. Item nullam rationem denominationis habet essentia a proprietate: vt album dicitur ab albedine: ergo non est in ea. Contra. vt genus vel species se habent in creaturis. ad illum modum diuina essentia se habet in deo. vt sicut hoc communis essentialiter essentia et relationes sunt ad modum differentiarum vel proprietatum indiuiduantium. cum ergo differentie sint posite in genere et proprietates indiuiduantes posite in specie vt videtur quare non dicuntur proprietates relatiue esse in essentia. Item. xxxiij. di. j. li. sententiarum c. quorum audacie. dicit magister quod proprietates sunt in essentia. Respondeo. ad primum quod non est simile de genere et differentijs essentia et proprietatibus. Nam ideo dicuntur differentie posite in genere. quia genus quodammodo habet naturam materie siue receptiuam. Preterea. additione differentie fit res generis in specie. et tunc actum suscipit

diaz. absit at dicere diuinā ēentiā īdiuiduā que nullatenus ē receptiua. dicit. n. boe. i li. d tri. q ē forma siue mā. nec ē forma que sit imago ꝑ vocās imaginē illā q̄ ē i mā. vel hz materie ꝓprietatē. s. recipe. Preterea ꝓprietates nō adueniūt ēentie nisi ēentia fiat ꝑsona. ñ. n. diuia ēentia sit ꝑsona: sz ꝑ oimodā simplicitatē ꝑsō a ē ēentia ⁊ ecōuerso: sz ꝯueniēti⁹ dicaꝛ ꝑsona ē ēentia. ¶ Ad hoc q̄ dic ꝓprietates eē i ēentia sz nō z. dōz q abusiue sumiꝛ hec ꝓpositō in: q2 ea vtiꝛ itrāsitiue vt sēsus. ēentia ē ꝓprietas: sed huiusmōi ſmones ñ sūt extēdēdi sz coartādi. vel ꝑ accñs dꝛ. q2. n. ꝑsona ꝑ ēentia ⁊ ꝓprietates i ꝑsona ē vt dteriatiue ea ꝑ. iō dicit ꝓprietatē in ēentia: q2 ē i ꝑsona que ē ēentia.

Articulus quartus.

Q Uarto q̄riꝛ an adiectiua ēentialia dicāꝛ d notōib⁹. cū. n. noia ēentialr dcā ⁊ substātiue eis coicēt. Notio. n. ē ꝑsona: notio ē ēentia: notio ē dꝰs: notio ē pr. Queriꝛ ḋtꝝ similr ꝯueniāt eis noia adiectiua ēentialia. q sic: videꝛ. Nā dicta substātiue eis ꝯueniūt. pr̄nitas. n. ē imēsitas ⁊ eternitas: ergo ē imēsa eterna vel q̄re nō. ¶ Itē q̄ dicunꝛ adiectiue de ēentia: pñt ne dici adiectiue de notōe? si nō: cū notio sit ēentia: q̄re nō? si sic: ergo cū ēentia ē triū: ⁊ icarnata ⁊ pr̄nitas. Queriꝛ ēt si ea q̄ appropriāꝛ ꝑsonis pñt dici de notōibus vt dicaꝛ pr̄nitas potēs ⁊ filiatio sapiēs. Queriꝛ ēt si ea que dicunꝛ de ꝑsonis ⁊ d ēentia i respectu ad creaturas vel aliqd ꝯnotādo pñt dici de notōibus vt dicaꝛ paternitas creās regēs ⁊ huiusmōi? Si dicaꝛ q nō: ⁊ hoc iō: q2 supposita ēentia suppōiꝛ notio. hoc nihil ē. q2 supposita ēentia ñ supponiꝛ ꝑsona. tñ sicut de ēentia dr q ē creās: ita ⁊ de ꝑsona. Rñ. regulr adiectiua ēentialia que pertinent ad rem essentie soluz ita q nō dicunt respectū ad ꝑsonaz nec dicūt modū ēentie. nec appropriāꝛ ꝑsonis: nec dicunt effectū in creatura. vt que dicūtur per abnegationē vt eternus imēsus dicunꝛ de notōibus. Que vero dicūt respectū ad ꝑsonā vel modum ēentie vel ad effectū in creatura vel appropriāꝛ ꝑsonis: nō dicunꝛ de notōibus. ⁊ rō ē: q2 repugnat eoꝝ intētio intētioni ꝓprietatis. Item que dicūtur in respectu ad ꝑsonā vel ad naturam vt trina icarnata. silr repugnāt intētioni ꝓprietatis trina: q2 dicit pluralitatē vel ēentiam vt est pluriū vel i pluribus. s. triū vnius ēentie: icarnata: q2 importat vnitionē. Idē eniz ē dicere ēentia ē incarnata qd ēentia ē carni vnita. solius aūt substātie est vniri. Itē que appropriātur ꝑsonis repugnant intētōi ꝓprietatis siue notōis ratione ipsius appropriatōis. similr que cōnotant effectū in creatura vt creās regēs: quia actus hominis a substātia egrediꝛ: intētio autem ꝓprietatis nihil dicit de substātia.

Articulus quintus.

C Onsequenꝛ q̄riꝛ an adiectiua notōalia q̄ dicunꝛ d ꝑsonis: dicanꝛ de notōibus. vt dicaꝛ pr̄nitas gnāns: filiatō genita. Ad qd sic: pr̄nitas. n. ⁊ pr ꝯuertūtur. ⁊ sūt idē. ⁊ paꝛ [illegible] dicit gnāns: ergo ⁊ paternitas. ¶ Itē adiectiua ēentialia dicunꝛ de notōib⁹. ⁊ hoc ꝑp idētitatem notōis ⁊ ēentie: sed magis ꝯueniūt adiectiua notōalia cū notōibus q̄z ēentialia: cū ergo ēentialia eis ꝯueniāt multo fortius notōalia. ¶ Itē in ꝑsonis est reflexio supra se. vñ vnitas dꝛ vna. ergo cū generatū sit de primis: in hoc q dꝛ generatū erit reflexio. ergo sicut dꝛ vnitas ē vna: ita dicetur gnātio generat ⁊ ē genita. ¶ Itē adiectiua ēentialia dicunꝛ de notōib⁹. q̄re ergo ñ dicunꝛ adiectiua notōalia d ēentia? Silis eiz videꝛ hitudo notōaliū ad ēentiā ⁊ ēentialiuz ad notōez. Rñ. adiectiua notiōalia ñ dicunꝛ d notōe substātiue dicta. ⁊ rō ē. q2 adiectiuū notōale dicit ꝓprietatez eius q est siue ꝑsone. Vñ sicut deus ⁊ deitas in rōe differūt: q2 dꝰs dicit qd est: deitas q̄ ē: sic ꝑsona ⁊ notio. nā ꝑsona dicit q est vel q est: notio vero quo ē. q2 ergo notio nihil dicit de suba. ⁊ adiectiua q̄rāt subaz cui innitanꝛ ſm modū dicēdi: iō nō pñt dici de notōe sz de ꝑsona dicunꝛ. Vñ ñ sequiꝛ paꝛ ⁊ pr̄nitas ꝯuertunꝛ sz generās dꝛ de patre: ergo ⁊ de paternitate. sicut nō seqꝛ cū ꝑsona ⁊ ēentia ꝯuersi z dicanꝛ vt qd dicaꝛ de ēentia: dicaꝛ de ꝑsona. imo ē fallacia figure [illegible] ctōis ex ꝯmutatōe ꝑdicamēti. ¶ Ad aliud dōm. q i adiectiuis ēentialibus ē itellectus absolutus. Vñ nō repugnat itētōi ꝓprietatis: q2 nihil dicūt vltra ēentiā. Vñ sicut ē dicē ꝑp idētitatē ⁊ simplicitatē pr̄nitas ē ēentia: ita ē dicē q ē eterna. Notōalia vero dicūt hitudinē ipsius ipostasis vel ꝑsone inq̄ztū huiusmōi. inde ē q ñ pñt attribui ꝓprietati. q2 nō hñt itellectū ipostasis sz solū ꝓprietatū. ¶ Ad aliud dōm. q reflexio inueniꝛ vbi ē cōuenientia subi ad ꝑdicatū. cū ergo gnāt eo q verbū hēat de suo itellectu ꝑsonā nō hitudinē ꝑsone sz de sua significatōe dicat vt actū ꝑsone solū. generatio vero nullo mō dicit ꝑsonā sz hitudinē ꝑsone: nō poterit attribui gnātioni vel pr̄nitati: vt dicaꝛ generatio generat vel paternitas generat. ¶ Ad aliud dōm. q itellectus ꝑsone ponit ēentiā ⁊ nō ecōuerso. ponit ēt notionē. silr notio ſz rationē itelligētie ponit ēentiā sz nō ecōuerso. ideo essentialia dicunꝛ de notōe sz nō ecōuerso. sicut intellectus hominis ponit aial ⁊ non ecōuerso. Vñ que ꝑ se dicūtur de aiali dicūtur de homine ⁊ nō ecōuerso. Sz ea que dicūt moduz aialis vt genus sic que sūt ēentie ſm q ēentia, dicūtur d notione sed non ecōuerso.

Articulus sextus.

Restat querere de ꝓpatōe assignatiōibus de notōībus ꝛ ꝓprietatibꝰ iter se. ꝛ q̄ runt illa. Primo vtꝝ eadē ▮ assignatio q̄n designāt ꝯcrete ꝛ abstracte sub stātiue ꝛ adiectiue. Scḋo vtꝝ ɔ̄tigat ꝓprietates significari abstracte: q2 hoc monit ꝓpositinū vt n̄ ponēt ꝓprietates nisi mō loquēdi. Tertio vtruꝫ opīo gilberti dicēda sit hētica. q̄uis tactuꝫ sit supra q2 hoc ptinet ad declaratōꝫ negocij. Quarto vtꝝ eedē sint ꝓprietates q̄ sūt eiusdē psone. Quito ḋ ɔ̄itate huꝰ iētōis ꝓprietas ꝛ relatio.

Ad primū queri .§.j.

tur a lōbardo i sentētijs. j. li. di. xxiij. sic. vtrū ꝓprietates q̄s hyl. assignat. ꝙ pr̄ semp ē pr̄ ꝛ filius semp ē filius: sint ille eedē ꝓprietates q̄s aug. distīguit. dicēs ꝓpriū eē pr̄is ꝙ genuit filiū. ꝛ ꝓpriū filij ꝙ genitus ē a pr̄e ꝛ. s. s. ꝙ ab vtroq3 ꝓcedit. Ac deīde vtꝝ iste sint ille q̄ dicūt pr̄nitas. filiatio. ꝓcessio. videt ꝙ n̄ sint eedē ꝓprietates q̄s ponit hyl. ꝛ augu. si. n. eedē sūt. idē ergo ē pr̄i eē patreꝫ ꝛ genuisse filiū. qḋ vtiq3 q̄dā ɔ̄cedūt. si āt hoc ē: cui ergo ɔ̄uenit eē pr̄eꝫ: ɔ̄uenit genuisse filiū. Nā igit diuīa si pr̄ ē genuit filiū. si vero n̄ genuit pater nō ē. sꝫ q̄s audeat dicē. aut ꝙ ipa genuit filiū aut ꝙ ipa pat̄ n̄ sit. Si āt ipsa pat̄ ē nec filiū genuit: nō ē ergo idē dicē aliq̄d eē patrem ꝛ gignere filiū. ꝛ ita nō vr̄ vna eadēq3 eē ꝓprietas. Ad hoc rn̄det sine p̄iudicio alioꝝ dicēs. ꝙ easdē ꝓprietates notauit vterq3: lꝫ diuersis v̄bis. Qḋ. n. hyl. ait ita itelligi dꝫ. ꝓpriū ē pr̄is ꝙ semp pr̄ ē. i. ꝓprietas pr̄is ē q̄ semp pat̄ ē: semp vero pat̄ ē q2 semp genuit filiū: ita ē ꝓpriū filij ꝙ semp filius ē. i. ꝓprietas filij q̄ semp filꝰ ē. filius vo semp ē. q2 semp genitus ē: ergo ꝓprietas q̄ pr̄ ē: pr̄ ē. q2 semp genuit. ꝛ hec eadē dr̄ pr̄nitas vel gnātio ꝛ ꝓprietas q̄ semper filꝰ ē. filꝰ ē q2 semp gēitus ē a pr̄e ꝛ hec eadē filiatio vel natiuitas. sic ꝛ ꝓprietas q̄. s. s. ē. s. s. vel donū ē: q̄ ab vtroq3 ꝓcedit. ꝛ hec eadē dr̄ ꝓcessio. In p̄missis igit locutōibꝰ eedē signate sūt ꝓprietates. ¶ Ad illud qḋ obijcit. dicit ꝙ n̄ vr̄ ōio idē dicē aliq̄d eē patrē ꝛ genuisse filiū. q2 patris nomē n̄ tm̄ relatōēꝫ notat sꝫ ēt ipostasiꝫ. i. subsistētiā significat. ita ꝛ filꝰ ꝛ. s. s. Relationū vero vocabula. s. pr̄nitas filiatio ꝓcessio vel gignere gigni ꝓcedere: ipas tm̄ relatōēs nō ipostases significāt sine h̄ere filiū ꝛ h̄ie patrē. v̄bigr̄a. Cū dicimus dus ē pat̄ noīe pr̄is ꝛ relatōēꝫ notamus: ꝛ diuinā ipostasiꝫ significamus vt sit itelligētia tal̄. deus vel diuīa eēntia est pat̄. i. ille q̄ genuit. s. ipostasim q̄ hꝫ filiū. cū vero nomīa relationū ponimus i p̄dicatis: notōēs ipsas tm̄ significamus nō ipostases vt cū dicit deus genuit. i. habꝫ filiuꝫ. ꝛ deus genitus est. i. habet patrē ꝛ hic oportet intelligi in substātijs ipostases tātum: nō essentiā que illis ꝓprietatibus determinātur.

Secundo queri .§.ij.

tur vtꝝ ɔ̄tigat signari ꝓprietates i abstractōe q̄ vr̄. cū. n. itelligo psonā itelligo h̄ñteꝫ diuinā eē. ex ꝓprietate icōicabili. itelligēdo ergo psonam tres accipio itellectus. s. suppositi. eēntie. ꝛ ꝓprietatis. cū ergo vnū illoꝝ itellectuū sit accipe p̄ter alios: p̄t notio signari vt i abstractōe a psona. ¶ Cōtra. nō ē abstractio nisi respectu ɔ̄cretōis: sꝫ hec ē i solis accidētibus i q̄bus soluꝫ ē denoīatiua p̄dicatio: ergo cū nā diuīa sit aliena ab accidētibꝰ: nulla ibi ɔ̄tiget signari abstractōeꝫ. ¶ Itē gnāllr̄ verꝫ ē. ꝙ abstractū simplicius ē eo a q̄ fit abstractio. Si ergo abstractio ▮ notiōis a psona: simplicior est notio q̄ psona. sꝫ psona nihil p̄t eē simplicius cū sit sūme simplex: ergo n̄ ɔ̄tigit signare ꝓprietates i abstractōe. Rō ɔ̄cedimus q̄dū ē de natura rei de qua loq̄mur. sꝫ q2 nō ex ꝓportōne ad res creatas itelligens creatorē nō p̄ōt eū i sua simplicitate itelligere ex ꝓportione reꝝ creatura: loquimur de deo ad infrigendā ptinaciā coꝝ q̄ de deo disputāt s̄m rōnes creature ɔ̄ueniētes. iō i p̄mitiua ecclesia nō erāt huiusmō dī nomina: sꝫ pullulantibus heresibus a catholicis sūt iuēta. ¶ Illō vero qḋ in p̄fatione dicit. s. ꝙ in psonis adoret ꝓprietas sic itelligēdū ē. deus pr̄ cuius ē ꝓprietas: deus filius cuius ē ꝓprietas: ꝛ sp̄ūssanctus cuius est ꝓprietas adoret. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit. dōm ꝙ ꝛ si sit ibi multiplex itellectus: tñ ex parte rei est sūma simplicitas. Unde nō ē ibi abstractio s̄m rem sed solum s̄m itelligentiam.

Tertio querit .§.iij.

an opīo magistri gilberti porretani dicēda sit heretica. Nā dicit ꝙ ꝓprietas n̄ ē eēntia vel dūs ad ▮ vero vr̄ deducē. vt ꝓprietas nihil sit: aut creatura: aut i deū cadat ɔ̄positio rōis. sꝫ dicē ꝓprietatē nihil eē ē dicere ɔ̄tra v̄sū sacre scripture. cū sācti multotiēs nominēt nomē ꝓprietatis: dicē āt ꝙ ꝓprietas sit creatura: hereticū ē. Dicit. n. aug i li. de tri. ꝙ triplex ē genus hoīm de deo male loquentiū. sūt. n. q̄dā q̄ ea q̄ de corpibus siue p sēsus corporeos experta nouerūt. siue que nā īgenij vel artis viuacitate peperit: ad res icorporeas ꝛ spūales trāsferre conant: vt ex his illa metiri valeant. Alij vero sūt q̄ s̄m animi hūani nām̄ de deo sentiūt. ꝛ ex hoc errore cū ḋ deo disputāt s̄monis sui distortas ꝛ fallaces regulas fingūt. Est aliḋ genꝰ hoīm q̄ vniuersaꝫ creaturā nitunt trāscēdere. ▮ ad icōmutabilē subām q̄ deus ē erigāt itētōem. sꝫ mortalitatis onere p̄grauati. cū ēt videri volūt scire qḋ nesciūt. ꝛ qḋ volūt scire n̄ pn̄t: p̄sūptiōes suas audacius affirmādo intercludūt sibimet intelligētie vias. magis eligētes snīam suā nō corrigere puersaꝫ: q̄ꝫ imutare defensaꝫ. ꝛ h̄ q̄dā ɔ̄sunt morbus ē triū generꝝ que ꝓposui. ꝛ coꝝ scilicet

qui ŝm corpus de deo sapiunt: ⁊ coꝝ qui ŝm spi-ritualem creaturā sicut ē anima ⁊ coꝝ qui neqꝫ ŝm corpus neqꝫ ŝm spiritualē creaturā ɔditam de deo falsa existimāt n̄ ŝʒ creature similitudinē. eo remotiores a vero: ꝙ nec in corꝑe nec in cō-dito spū nec i creatore repiunt. Ex hac auc̄te ac-cipit. ꝙ attribuere deo qd̓ ē creature: hereticum ē. ¶ Itē dicere ꝙ vna ɔpositio rōnis ē in deo ē ɔtra fidē. tunc. n. n̄ eēt deus oio simplex. Preterea in ɔcilio remeñ. vt testat Bern̄. sup can. can. dānata fuit opinio porretani q posuit assistētiaꝫ formaꝝ. hec. n. tanq̄ꝫ cetera digna reprehēsione reperta dānauit ꝓprio ore: sentētie epoꝝ humi-liter acquiescēs. Rn̄. ꝙ non ē ꝓbabile tā peri-tos viros heresim sensisse. ꝫ verba coꝝ viderē-tur aliquibus heresim sonare: nec fuit inter eos ɔtradictio ŝm rem vel ad intellectū. q2 sicut dicit Lōbardus in sent. xxxij. di. ca. iij. ē ratio intelli-gētie cū dicit eēntia: ⁊ cū dicit ypostasis vel ꝑso-na. similiter alia ē ratio intelligētie multo fortius cum dicit essentia: ⁊ cum dicit ꝓprietas. ŝm hoc ꝓcesserunt ponentes assistentiā formaꝝ. maxime cum dicat boeti. in li. de trini. Jam pꝫ que sit dif-ferentia predicationū ꝙ alie quidē quasi rē mon-strant: alie vero quasi rei circūstantias. quoqꝫ illa qdem predicātur vt esse aliqd demonstrant: illa vero nō vt esse sed potius extrinsecus aliqd assi-gant. Preterea subiūgit in eodeꝫ libro. relatio n̄ dicit ad id de quo predicat quasi sit ipa ŝm rem de qua ꝑsona dicit: ꝙ totū referendū ad ratōem intelligētie. Si enim refert ad rōnem rei: heresiꝫ saperet. ⁊ ŝm hoc sermo ponentiū formaꝝ assi-stentia potuit dānari. Est iteꝝ idētitas rei. ⁊ ŝm hoc ē dicere ꝙ ꝑsona ꝓprietas ⁊ eēntia sūt vnū in re. ⁊ sic dicebāt ɔtrarie opinantes. Si vo po-nētes assistentiā formaꝝ credebāt sic esse in deo sicut ē in creaturis: in heresim sunt lapsi. vel si de deo posuerūt qd̓ nec verum ē de ipo nec ð crea-turis: ꝓprietas enim persone non ē ipa persona in creaturis nec eēntia. non sic autem est in deo. Licet autem verum sit qd̓ dicit boe. quasdaꝫ ꝑ-dicationes eē coꝝ que extrinsecus aliquid assi-gnant: nō ex hoc sequit ꝙ ꝓprietates sint sepa-rate a deo: ꝫ ꝙ sint i singlis ꝑsonis quarū intel-lectus ꝑ illas diffinit. vt ergo distinctō fieret in-telligētie inter ea que predicāt ŝbam ⁊ quo ꝑdi-cant ad aliquid posita ē huius ratio differentie. ¶ Ad illud vero qd̓ querit postea in secūda au-ctoritate. dicēdum ē ꝙ nō intelligit boe. ꝙ rela-tio non sit ꝑsona de qua predicat: ꝫ qd̓ supposi-ta relatione nō supponit ꝑsona.

Quarto loco .§. iiij.

querit vtrū sint eedem ꝓprietates que sūt eiusdē ꝑsone. Ad qd̓ sic. vr ꝙ pr̄nitas sit idē qd̓ innasci-bilitas. sic eē ingenitū ē: eē cōe: ⁊ eē prēm est esse eūdem. cū ergo vnaqueqꝫ ꝑsona diuina sit sim-plex: idem est eē ingenitū ⁊ eē patrem: ergo idē ē pr̄nitas ⁊ innascibilitas. ¶ Itē ꝓpter simplicita-tē ꝑsone ꝫ in ꝑsona sit itelligere ypostasim ⁊ ꝓ-prietatem ē vere dicere ꝙ ꝓprietas est ypostasis ⁊ ecōuerso. qd̓ n̄ erat dicere in creatura in qua nō ē ꝑsona simplex sed ɔposita: ergo a simili ꝓ-pter eandē rōnem ē dicere ꝙ innascibilitas i pa-tre ē paternitas in prē ⁊ sic idē. ¶ Preterea in-nascibilis ŝm hyl. ingn̄itū huiusmodi ē auctor: ꝫ in-ḡitūꝫ qd̓ ē auctor in diuinis ē spirās vel gignēs. ergo ꝑ locū a ɔiugatis innascibilitas ē idem qd̓ pr̄nitas vel spiratio. Contra dicit aug. si pater nunq̄ꝫ genuisset filiū: nihilominus eēt innascibi-lis: ergo nō ē eadem notio pr̄nitas ⁊ innascibili-tas. Rn̄. q2 ingenitus dicit ypostasiꝫ. ⁊ pr̄ simi-liter eandē: idem ē ꝑsonaliter esse patrem ⁊ esse ingenitum: ꝫ non notionaliter. cum autem dicit innascibilitas: nihil dicitur nisi notio. ⁊ ideo nō ē hec vera inascibilitas ē ideꝫ quod paternitas. ¶ Ad aliud dicēdum. ꝙ simplicitas eēntie n̄ tol-lit quin persona remoueat a persona. vt ꝫ pr̄ sit deus ⁊ filius deus nihilominus pr̄ nō est filius. vel simplicitas ꝑsone non tollit quin remoueat notio a notione: sed ponit ꝙ ꝑsona dicit ð vtra-qꝫ notiōe. est enim vere dicere inascibilitas ē pr̄ ⁊ pr̄nitas est pr̄: sicut habet in sent. j. li. xxxiij. di. ¶ Ad tertium dicēdum. ꝙ hec ē duplex ingn̄itum ē auctor est spirās vel pr̄. auctor enim dicit equi-uoce cū dr̄ idem qd̓ inascibilis: ⁊ iterum cum dr̄ idem qd̓ spirās: ⁊ cum dr̄ ideꝫ qd̓ pr̄. equiuoce enim accipit h̓ cum dr̄ ingn̄itum inascibilis ē au-ctor. ⁊ cum dr̄ ingn̄itūꝫ ē auctor ē spirans vel pr̄. Nam cū dr̄ idem auctor qd̓ inascibilis: solū pri-uat originem siue esse ab alio. Cū vero dr̄ idem quod spirans vel pater: ponit auc̄tatem principij respectu illoꝝ qui sunt ab ipo.

Quinto loco .§. V.

querit de cōitate huius intentionis ꝓprietas ⁊ relatio: cum enim nihil sit cōe ꝑsonis tribus nisi substātia siue eēntia: querit qualiter hoc nomen ꝓprietas sit cōe. non enim idem significat quod ꝑsona vel essentia que ŝm substantiam dicuntur. ¶ Preterea si ŝm ꝓprietates ē distictio ⁊ incōi-tas: qualiter ŝm eas erit cōicatio. Contra. i co ꝙ vna ꝑsona non ē alia. in hoc habēt cōe vnam non esse aliam: hoc aūt ē distingui i hoc ergo ha-bent cōe distingui. Quid aūt ꝓprietas ē nisi quo ꝑsona a persona distiguit. in hoc ergo proprie-tas ē cōmune in non habendo: ergo ɔmune ha-bent non ɔmune. Rn̄. dōm ꝙ hoc nomē ɔmu-ne ē ŝm negatiōem. ⁊ ē predicta rā peccans. ŝm qd ⁊ simpliciter. si dicat ꝙ ē ɔmune ŝm negatio-nem: ergo ē ɔmune. nihil i trinitate dicit simplex cōmune nisi eēntia: ꝫ cum aliqua determinatiōe

que aliquãdo trahit in opinionem. sicut si dicat cõmune ꝺm negationem. ¶ Nota de cõitate hu/ius intentõis relatio ⁊ notio ꝙ ē cõitas ꝺm rõ/nem intelligẽne sicut ⁊ nomia scde intentõnis. in alijs vt intentio generis ⁊ speciei quẽadmoduꝫ dictum ē supra de cõitate ꝑsone.

Sexto querit. §. vj.

ad maiorem euidentiã predictoꝝ. an ꝯcrete vna notio possit predicari de alia. Ad quod sic. vna persona nõ ꝓdicat de alia. Cuꝫ igitur quinqꝫ sunt notiões differẽtes sicut tres persone: videt ꝙ nulla notio de altera ꝓdicet. ⁊ ita generans non esset innascibilis neqꝫ spirans. ¶ Preterea generans nõ est procedẽs: neqꝫ genitus ē gene/rans neqꝫ procedẽs. quare videt ꝙ similiter ge nerãs nõ ē innascabilis vel spirans. Rñ. que/dam notões dicũt relatões sibi oppositas adin uicem. quedam differẽtes tñ sed nõ oppositas. differẽtes autẽ dicunt relatões ⁊ opposite que ad seinuicẽ dicunt. ⁊ hec ñ pñt habere eandem ipostasim vel idẽ suppositũ: qꝛ nõ pñt eẽ i eodẽ relatio ⁊ correlatio. qḋ pꝫ ꝑ diffinitõeꝫ relatiuo rum. ⁊ ideo qꝛ genitus ⁊ generãs ⁊ procedens ⁊ spirãs relatiue dicunt adinuicem: ñ põt vnum de altera predicari. Similiter ꝓcedens lꝫ nõ di cat relatiue ad generantẽ vel genitũ: opponitur eis tñ negatiue sicut genitũ i genito qḋ pꝫ ex dif/finitõibus eoꝝ scꝫ generãtis geniti ⁊ ꝓcedẽtis: sꝫ innascibilis spirãs ⁊ generãs licet significent differẽtes relationes: nõ tñ adinuicẽ relatiue di/cunt nec opponit alio genere oppositõnis: ideo põt vnum de altero predicari. Aliter põt dici ꝙ aliud ē proprietas ꝑsonalis: aliud ꝓprietas ꝑso ne. vnde relatiões personales ⁊ ꝓprietates ꝑso nales ñ cõicant vnam ipostasim sꝫ plures pro/prietates. ꝑsone pñt. sꝫ que cõicant i vna iposta/si de seinuicem predicant. que autem nõ: nõ pñt. ideo vna ꝓprietas personalis nõ predicatur de alia: quia penes ipas differunt persone. sed vna proprietas persone potest de alia ꝓdicari.

Questio. lxix. de nominibus notiõalibus in speciali.

i Inquisito de notionibus in generali: ing/rendum ē in spẽli. Notãdũ ergo ꝙ notões distinguunt dupl'r. Uno mõ ñ ꝯnotãdo effectuꝫ i creatura. ⁊ huius/modi ꝯueniũt ꝑsonis ab eterno. vt innascibilis. generãs ⁊c̃. Alio mõ ꝯnotãdo: ⁊ dicunt de ꝑso nis ex tpe: vt datus. missus. Prio ergo dicẽdo de notõibus ñ ꝯnotãtibus effectũ in creatura q̃ dicunt ab eterno. scḋo de notiõibus effectũ ꝯno tãtibus que dicunt ex tpe. ¶ Itẽ noĩa notionum siue ꝓprietatũ ñ ꝯnotantiuꝫ sũt duobus modis. Nã sicut dictum ē. quedã sunt ꝓprietates ꝑsona les: vt ꝑ̃nitas: filiatio: spiratio. Quedam ñ ꝑso/nales sed persone: vt innascibilitas ⁊ cõis spira tio. De nominibus ꝓprietatũ siue notionũ perso/nalium pꝫ declaratio ex predictis: vbi inquirit de nominibus personalibus ꝓprijs ⁊ relatis pater ⁊ filius ⁊ spũssctũs. vnius enim sunt inquisitõis. Restat ingrere de nomĩe inascibilitatis siue igẽ neratõis: ⁊ de nomĩe cõis spiratõis. que ñ sunt ꝓprietates ꝑsonales. Prio ergo querit de ina/scibilitate. deinde de cõi spiratõe. ¶ Itẽ de inasci bilitate querunt ista. Prio vtrũ dicat ꝺm relatõ nem. Scḋo vtrum sit notio vel ꝓprietas. Tertio vtrũ ꝓprietas ꝑ̃ris. Quarto vtrũ eadem notio que ē ꝑ̃nitas. Quinto vtrũ remota notione ꝑ̃/nitate: intelligi possit ꝑsona inascibilis.

Membrum primuꝫ.

a Ad primuꝫ sic ꝓcedit. quecunqꝫ diffe/rũt: differũt subaliter vel ꝺm accñs: sꝫ genitus ⁊ ingenitus ñ differũt ꝺm ac/cidẽs: ergo differũt subaliter. quare ñ ē eadem suba geniti ⁊ ingeniti: ⁊ ita sequit here/sis arriani ¶ Contra. maior est subalis dr̃ntia ꝙ̃ accidentalis. sed in diuis non põt esse differentia accidentalis ꝓp summã simplicitatem eẽntie: er/go nõ dr̃ia subalis. ¶ Preterea in diuis nõ est dr̃ia nisi ꝺm relatõem: ergo ꝺm subam nõ differ rent res diuine. qꝛ que ꝺm relatiõem differũt: mi nime differũt. ⁊ hoc ē qꝛ mutatis relatõibus: nõ necesse ē mutari ea quibus relatiões insũt. ¶ Itẽ quicquid dr̃ de deo: dr̃ aut ꝺm subaꝫ: aut ꝺm re/latiõem. Contra innascibilitas nõ dr̃ ꝺm subam aut ꝺm relatõeꝫ. ¶ Item dicit in sñijs .j. li. xxvi. di. Nõ nõ quicquid dr̃ ꝺm subam necesse ē dici ꝺm accñs. Cõtra. omne ens aut ē suba aut ꝺꝫ ac/cidens: ergo omne qḋ dr̃. ꝺm subam aut ꝺm ac/cidens di. Quicqd vero nõ dr̃ ꝺm subam di ꝺꝫ accñs. ¶ Itẽ oẽ qḋ dr̃ de aliquo: aut ē i subiecto aut nõ. Si i subiecto ē: dr̃ ꝺm accñs. si ñ ē i subie cto suba ē. ergo ⁊c̃. Rñ. dõm ꝙ iste differentie ꝺm subam accñs imediate se habẽt in creaturis: nõ tamẽ in diuis. vnde aug. in li. de trini. contra arrium dicit. nõ sequit igenitus ñ predicatur ꝺm accñs: ergo ꝓdicat ꝺm subaꝫ vel ꝺm relatõꝫ. In creaturis vo ꝓdicari ꝺm relatõꝫ ꝯtinet sub ꝓdi/catõe accñtali. qm̃ i creaturis relatio sub accñte ꝯtinet. ñ sic aũt põt eẽ in diuis qm̃ deo nihil põt accidẽ. ꝺm hoc ergo cũ querit vtrũ genitus vel igenitus differũt ꝺm subam vel ꝺm accñs. ñ suffi cient diuidit in diuis: sꝫ deberet addi vel ꝺm re/latõeꝫ. tñ vt dicit amb. i diuis ñ ē sepatio. vñ ñ est ꝯcedendũ in ꝑsonis eẽ dr̃iam nisi cũ determina/

tione scdm diffinitionez. Aliter pôt dici q differre aliqua sbaliter dicit dupliciter. vel qr scdm substâtiâ differût et sic genitus et igenitus nô differunt substâtialiter. vel qr differût .i. ppzietatibus que sunt ipi qui differût. et hoc mô pdicta differunt substâtialit. pater .n. et filius cû differât paternitate et filiatiôe scdm se differût. qm pater ê paternitas: et filius ê filiatio. pôt et dici differre substâtialiter vt substâtia dicat ipostasis non prout sumit pro eêntia. ¶ Ad illô qô obijcit. dicêdû q ille diuisiones nô sût entis vniuersalr sz solûmô entis creati. nô .n. i ente increato cadit accidês vel eê i subiecto: ideo pcedit alia diuisiô. vñ aug. l. v. de tri rñdet arriano sic opponêti quicqd [illegible] dô dicitur vl itelligit: nô scdm accñs sz scdm sbaz dicit. quapropter igenitû esse pri sz sbaz ê. et genitû esse filio scdm sbaz ê. diuersuz ê aût igenitû eê et genitû esse: diuersa ê ergo suba pris et filij. Quib° rñdemus sic. qcquid de deo df: scdm subam df. ergo qô dictû est ego et pr vnû sum°: sz subam dictû ê. vna est igit suba pris et filij. Aut si hoc nô scdm subam dictû ê: df igit aliqd de deo nô sz subam. et ideo nô cogimur sz subaz itelligere genitû et igenitû. et pñter ondit q igenit° df sz relatôez dicês. Cû vô igenit° dicitur pater. nô quid sit sed quid nô sit dr. Cum autê relatiuû negatur nô scdm substantiâ negatur. qr ipm relatiuû non scdm substâtiaz dicit. negatiua ergo pticula non efficit illud vt qô sine illa relatiue dicat eadem preposita substâtialiter dicat: sed illud tâtum negatur. q sine illa agebatur sicut i ceteris predicamêtis velut cû dicim° hô est: substâtiam designamus. et qui dicit ñ homo ê. non aliud genitus enunciat: sed tâtum illud negat. sicut ergo scdm substantiâ dico homo est sic scdm substantiam cû dico non homo. et sic in ceteris predicamêtis. que cuz ita sint: qr relatiue aio cum dico homo est filius. relatiue nego cum dico nô filius ê. ac si qñtum valet qô dicit fili° tâtum valet quod dicit genitus. tâtum ergo valet q dicit nô genitus. qñtû valet q dicit non fili°. relatiue aût negamus dicendo nô fili°: relatû igit negam° dicendo nô genit° igenit°. porro q ê nisi nô genit° nô ergo recedit a relatiuo pdicamêto cû igenit° df. Qô aût relatiue predicat nô idicat subaz: ita qñuis diuersû sit genit° et igenit°: ad nô genitorê referat necesse est.

Membrum secundû.

Consequent querit vtrum inascibilitas sit notô vel proprietas. et videtur q nô sit notô. qr igenitus vel inascibilis non dic quid sit: sed qd non sit. vnde non ê nisi negatô vel priuatô. negatô autem vel priuatio nô facit nisi cognoscere aliquid simpliciter nec ostendit aliquam dignitatem vel perfectionem. vnde non facit notionem vel ppzietatem. sic .n. eênt infinite proprietates: sicut q nô ê filius: q nô ê .s. s. Ad [illegible] notâde sunt plurimi opiniones. quidaz dicunt q inascibilitas ê quedam ppzietas que iest patri. ex eo q ipe a nullo est: et alij sunt ab eo. ¶ Sed ptra. q ipe a nullo ê negatio ê. q alij ab ipo sunt affirmatio ê. sed ex affirmatione et negatione nl est: cum negatio nl sit. ergo inascibilitas ñ ê ppzietas ex illis exñs. ¶ Itez q alij sint a patre h in alijs ê non i patre. ergo ex h non debz eê aliqua proprietas i patre sz i alijs. ¶ Itê si aliqua proprietas iest patri ex eo q ipse est a nullo et alie persone ab ipo sunt. eadê ratione aliqua proprietas iest .s. s. ex eo q nulla est ab ipo et ipe ê ab alijs. Et silr ppzietas aliqua inest filio ex eo q ipe est ab aliquo. et alij ab eo et ita erunt plês qñ distincte sût notôes. Propt h expo nût q sic itelligêdû ê. Innascibilitas ê ppzietas que inest patri ex eo q ipe a nullo ê. et ipe ê pricipiû aliorû vl p generationê vel per spirationem vel p creationê. ergo scdm hec inascibilitas nô est aliqua notio alia generatôe vel spiratiôe. Alij dicût q inascibilitas ê vniuersalis auctoritas siue pricipalitas que i solo pre ê. eêntia autê diuina nô hz auctoritatê nisi respectu creaturarû. ¶ Sz ptra. aut dicit vniuersalis pricipalitas qr pr ê oium. aut qr vniuersalr intellecta. si primo mô: ergo pricipalitas illa vniuersalis ñô ê aliud qñ generatio vel spiratio vel creatio. Si dicat vniuersalis pricipalitas qr vniuersalr itelligitur nô ppt hoc erit alia notio qñ generatio vel spiratio vel creatio. nisi ponat homo côis qui non sit sortes nec plato et sic de alijs: sed h nihil ê. Alij dicût q inascibilitas ê fontalis plenitudo que ê i patre et nô est ad aliquid. sicut grâmatica lz sit alicui° nô tamê est ad aliquid. ita fontalis plenitudo lz sit alicuius plenitudo: nô tamê ê ad aliquid. Sz ptra dicit aug. quicquid dr de deo. aut dicit scdm eêntiam aut scdm relationê. ergo fontalis plenitudo si nô dicat de pre scdm relationê: dicet de eo sz eêntiâ. ergo fôtalis plenitudo dr de eêntia diuina ergo et inascibilitas et h falsum. ¶ Itê fôs inqñtû fons hz fluere. ergo ê ad aliquid. ¶ Alij dicût q inascibilitas ê notô pris p môz priuatôis. Est .n. inascibilitas priuatio eêndi ab alio i eo a qñ sût oês alij. sz i pre dignitas ê a qñ sût oês alij ñ eê ab alio sicê dignitas ê alicui regi ñ hre regnû ab alio. et p h distinguit pater ab alijs psonis sicut ouis non signata ab alia oue signata. Nec sequit passio xpi ê articulus quidâ. ergo passio xpi ê. et q ita sit. vz [illegible] aug. qui dic q igenitus nô dic de pre quid sit sz quid nô sit. et pposito illa priuatiua añ mutat pdicamêtû. Aristo. et dic q sicut risibile p priû ê hois: ita ñ risibile ppriû ê ñ hois. et ita negatô distincta ê. notô ergo prio i qcûqz genê p negatôz dterminari oz: ñ [illegible] q habeât ipsectôz vl defectû: sz qr nô habêt alia priora añ se qb° notificê

tur. siue qr noster itellectus nō est potēs hoc itel/
ligere vl' manifestare put sunt i sua natura. Unde
dicit phs q sicut oculus noctue ad lucem diei se
hz: ita itellectus nr ad nature manifestissima. Jō
dicit dama. q de deo possibile ē scire quid nō ē.
quid ē aūt ē ipossibile. fm hoc dicit boetius i li. d
duabus naturis q deū cognoscimus priuatiōe.
Silr phs diffiniēs substātiā dicit eē ipm ens nō
i alio. qsi si diceret q ē p se. τ quereret quid est
ens p se oporteret p negatōes declarare. Jō en/
tia pria τ pfectissima oz negatione determiare. ñ
q ille negatōes oñdant defectū i eis. sz qr nos ñ
possumus itelligere qd subest negationibus q ē
ens pfectissimū. Innascibilis ergo cū dicit notio
patris nō denotat dfectū: sz potius pfectionē q̄
signat cū dicit pater ē a se. sz qr hoc nō possum⁹
itelligere quomō aliquid ē a se: negatiōe deter/
minamus. Si aūt quereret que eēt pfectior fm
rōem intelligētie notio pris inascibilitas aut pr/
nitas, dōz q inascibilitas quātum ē ex parte rei.
paternitas vero quantū ē ex parte itelligētie no/
stre. hoc. n. ē querere. cū deus sit ens pfectissimū.
vtrū magis ei debeat attribui pfectio q nō ē ab
alio. vl' q ē principiū τ causa alioꝝ. τ forte fm
vtrūqz determinatur sūma pfectio i ipō. sz diffe/
rēter p vnū qtū ad substātiā: p alterū qtū ad vir
tutē siue potentiam.

Membrum tertium

Questio psequēs ē. vtrū innascibilitas
sit pprietas pris. q sic videt. qr suffi/
cienter distinguit personā pris ab oī
alia psona. ergo ē pprietas. ¶ Cōtra.
pr dicitur igenitus: eo q nō ē ens ab alio p gene
ratiōez. sz hoc silr ouenit spūisancto. ergo nō est
pprium pri sz cōe pri τ spūisancto eē ingenitum.
¶ Itē videt q igenitus fm q dicit negatiue oue
nit eētie. qr eētia nō ē ens ab alio. ergo nō est
ppria notio pris. ¶ Itē si inascibilitas distinguit
patrē: ad qd erit alia pprietas distiguēs. ¶ Itē q̄
prius distiguit psonā pris. inascibilitas aut prni/
tas? ¶ Itē cū pcedere nō oueniat patri sicut nec
nasci. quare assignat pprietas patri p priuatiōm
natiuitatis. s. inascibilitas: τ nō silr p priuationē
pcessiōis vl pcessibilitas? Rñ. igenitus sicut
τ ignorātia dī dupl'r. negatiue τ quasi otrarie.
pmo mō ouenit patri. scdo nō ouenit spūisācto.
τ iō igenitus nō pōt eē cōis notio vtriqz. cū di
cat de eis multipl'r. nec ueri igenitus put dicit q̄si
otrarie idē habēs pprietatē distictaz τ quasi ō/
riā generationi ē alia notio a pcessione. spūs eīm
sanctus eo qr pcedit ab alio p spiratiōnē: ē igeni
tus. ¶ Ad aliud dicēdū q nō ens ab alio dicitur
dupl'r. aut qr nullo mō ē ens ab alio nec in se nec
i alio. aut nō ens ab alio i se: tñ ē ab alio in alio.
pmo mō ouenit eētie: τ ē patris pprietas. Se/
cūdo mō ouenit eētie cū determinatiōe τ sic ñ ē
pprietas patris vt sit sensus eētia est in filio a
patre. ¶ Ad aliud dicēdū. qr inascibilitas nō di/
cit habitudinē ad alias psonas. cum sit habitudo
pris ad filiuz vna: τ ad spūscm alia. quare ne/
cesse fuerūt due notiones que dicerēt has hītudi
nes. ¶ Adaliud dicēdum q prius dicit dupliciť
añ qd nihil: vel qd primus. p pmus ergo disti/
guit innascibilitas: qr nihil añ. sed prnitas imedi
atius τ primius. ¶ Ad aliud dicēdū sicut dictū
ē pri⁹ d spiratiōe. vel dicēdū q inascibilitas fm
itellie rōnem dic nō ens ab alio p generationē.
pōt ergo fieri negatio simpl'r vt negeť eē ab alio
τ sic icludit i se igeneratiōz τ pcessionē. τ sic est
pprietas pris. vel pōt fieri abnegatio huius tot/
us eē ab alio p generationē: τ sic ñ ē pprietas pa
tris. sic. n. i pcessionalitas eēt patri pprietas. Sz
illud solutū ē plenius i qōne de nūero notionū.

Membrum quartum.

Postea querit an inascibilitas sit eadez
notō q̄ sit prnitas vel alia? Qd alia p
bat aug. qr si pr nūquā genuisset filiuz
nihilominus eēt igenitus vel inascibil'.
sz si nō genuisset nō eēt pr. ergo nō eēt prnitas. sz
inascibilitas eēt. ergo inascibilitas pprie est alia
notio q̄z prnitas. ¶ Cōtra vr. pria ppositio ē fal
sa. qr si pr nūquā genuisset: nō eēt pr. qr nō esset
prnitas: τ ita nō eēt psona. qr prnitas facit hanc
psonā. τ ita si pater nūquā genuisset: simpl'r ñ eēt
τ ita nō eēt igenitus vl' nascibilis. ¶ Itē cū dicit
inascibilis vel igenitus. τ cū dr pater: dicitur ea/
dē psona. ergo idē ē dicere prēz τ igenitū. ¶ Itē
cū in psona sit oīmoda simplicitas nihil ē in prē
qd nō sit pater. ergo prnitas ē pater. ergo simil'r
pp oīmodam simplicitatē paternitas ē quicqd ē
in prē. ergo paternitas ē innascibilitas. ¶ Itē sim
plicitas eētie tāta ē q facit oīa eētialia eadē. er
go simplicitas persone facit omnia notiōalia ea
dem. ¶ Item i filio nascibilitas τ filiatio sunt ea
dē: ergo simil'r i prē inascibilitas τ prnitas sūt idē
¶ Item supposito fm hylarium q inascibilitas
dicat idem quod nō ens ab alio a quo alius. sic
ergo innascibilis est idez q auctor. sed pater nō
est auctor nisi per paternitatez aut spirationem.
ergo inascibilitas erit idem quod paternitas vl'
cōmunis spiratio. Respōsio. ad primū q au/
gustinus nō habuit respectū ad naturā eēndi: sz
ad naturam itelligēdi. cōcedimus. n. q si pater ñ
genuisset. nō eēt. sed itellecto q nō genuit: hīi po
test itelligi q sit igenitus inascibilis. qr intellecta i
nascibilitate nō itelligit paternitas adminus di/
stincte. ¶ Ad aliud dicēdū. q alia ē pprietas ina
scibilitas: alia paternitas. hec. n. dicit pprietatez
qua nō ē ab alio: illa qua alius ab ipo p genera
tionez. Qd obijcit q inascibilitas τ pr sunt idē.

dicēdūꝫ ꝙ idem sūt personalr̄ nō idem notiōal/
liter. Eadēꝫ eīm ⁊ vna ē persona cui ꝯueniūt he
due ꝓprietates: nō tamē eadē notio. q2 nō eadeꝫ
habitudine ei ꝯueniūt. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ simpli
citas eēntie nō tollit relationē vel habitudinē q2
non detrahit eius simplicitati: ita nec simplicitas
ꝑsone nō tollit pluralitatē notionū vel differentē
hitudinē ꝑsone. Nec ē simile ꝙ simplicitas eēn/
tie facit eēntialia eadē. q2 nō posset eē differentia
in eēntialibus cū simplicitate eēntie. sꝫ cuꝫ simpli
citate ꝑsone pōt eē differētia hitudinū. ¶ Ad ali/
ud qđ obijcit̄ ꝙ sūt ideꝫ i filio inascibilitas ⁊ filia
tio. dicēdū ꝙ idē sunt differētia solū nomie: sꝫ fi/
liatio duo dicit. eē ab alio ꝑ generatiōē. eē ab alio
non est dignitatis: sed ꝙ ꝑ generationē hoc est di
gnitatis. ⁊ ideo ⁊ notio. Similr̄ i patre duo sunt
ꝙ nō ab alio est ꝯtra illud ꝙ filius ē ab alio. esse
autē nō ab alio dignitatis ē ⁊ ideo notio ē. Iteꝫ
ꝙ alius ab eo ꝑ gnātionē dignitatis ē. Itē pater/
nitas notio patris ē. idō i patre sūt due notōēs: in
filio nō nisi vna. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ auctor dr̄
eēntialr̄ tota trinitas respectu creature. dicit̄ etiaꝫ
notōalr̄. ⁊ hoc tripl̄r. dicit eīm qn̄qꝫ inascibilita
tē. vt cū dicit̄ pater ē auctor absolute: hoc ē nō ab
alio. sicut dicit̄ maior. Qn̄qꝫ vero auctor dicit pa
ternitatē. vt cū dicit̄ pater ē auctor filij: qn̄qꝫ vero
spiratōeꝫ vt cuꝫ dicit̄ auctor respectu spūssancti.
Ex ꝑdictis pꝫ. ꝙ deceptus fuit arrius sicut ondit
aug. v. de tri. volēs ꝓbare ꝙ pater fuit maior fi/
lio hac argumētatione. pater est inascibilis vel i/
genitus. filius ē genitus: ergo pater est maior fi/
lio. nō valet hec argumētatio ꝓpter ꝯmutatōem
predicamēti. q2 inascibilis ꝑtinet ad ꝑdicamētuꝫ
relatōis. maior ꝑtinet ad ꝑdicamētū substātie: cū
sit adiectiuū quātitatiuū. Dicit̄ ergo ꝙ inascibili
tas notio: ē priuatiuū in eo a quo fluit quicqđ po
test fluere. sꝫ notio ē i patre: q2 eā cognoscit̄ pat
⁊ discernit̄. ꝓprietas ē: q2 ei soli cōuenit. si enim
eēnt due persone i deitate quarū vtraqꝫ nō esset
ab alia: non eēt sūma germanitas ⁊ sūma iocun/
ditas ibi. Sciendū etiā ꝙ cū dicit̄ pater ē auctor
filij ⁊ spūssancti. hoc nomē auctor significat cōi/
ter paternitatē ⁊ spirationē. ⁊ ꝑterea inascibilita
tem. quia ꝓut auctoritas dicit̄ esse in solo patre:
sic valet auctor quātū pricipiū sine principio.

Membrum quintum.

[R]estat querere vtrum remota per in/
tellectū paternitate: possit itelligi pater
i proprietate inascibilitatis. Ad quod
obijcitur verbo aug. si pater nō genu/
isset filiū. nihilominus eēt igenitus vel inascibilis.
Videtur enim ꝙ sit vera simplr̄. quia dicit dn̄s
Jo. viij. ē pater meus qui glorificat me quē vos
dicitis q2 deus vester ē. ergo patrē nouerunt iu/
dei: sed nō iquātuꝫ pater. q2 iudei nō distinguunt
ꝑsonas ergo inquātuꝫ inascibilis. ⁊ ita cognosci/
tur ille qui ē pater inquātū inascibilis vel ingeni/
tus sine paternitate. ¶ Itē iudei ⁊ gētiles phi cō
cedunt istā. ille qui ē a nullo creauit te. ergo ille q
est inascibilis creauit te. de patre vero inquātuꝫ
est pater nihil sciūt: ergo quātuꝫ ad illos nō in/
tellecta paternitate vera est hec. iste creauit te. de/
monstrato illo qui est inascibilis: ergo pater ⁊ si
nō genuisset filiū: nihilominus esset ille qui ē in/
nascibilis: ergo nihilominus eēt persona. q2 iste
terminus ille qui ē: supponere nō potest nisi pro
persona. ¶ Iteꝫ dicūt ꝙ inascibilis ē notio eius
a quo quicquid fluit fluere pōt. aut ergo inascibi
lis dicit principiū a quo fluūt omnia vel possunt
omnia fluere. si p̄io modo: ergo inascibilis dicit
fluxū filij. ergo paternitatē. ergo pater ꝑm ꝙ pa/
ter generat: ⁊ hoc falsuꝫ. si inascibilis dicit prin/
cipiū a quo possūt fluere omnia: ergo dicit patrē
nō prout ē pater: sed prout pōt generare ⁊ si nō
generet. Inde sic iste est inascibilis. ergo iste pōt
generare. ergo iste ē. ⁊ ita verū est simpl̄r: ꝙ q̄ꝫ/
uis pater nō genuisset: nihilominus eēt ⁊ eēt ige/
nitus. ¶ Itē predicta positio nō mutat supposi/
tionē terminorū. ergo cū dicitur ille qui ē pater
potest generare. iste terminus qui est: supponit
tantū pro vna persona. quia in trinitate nō est ni/
si vna persona que possit generare. ergo suppo/
nit tātuꝫ pro ꝑsona illa. ⁊ ita pater ⁊ si nō genu/
isset nihilominus eēt hec persona. Cōtra. si pa
ter nō genuisset nō haberet paternitatē. ⁊ ita non
haberet eē personale: cum paternitas faciat per/
sonam. nec haberet eē notionale: cuꝫ nō esset per
sona. licet ergo eē nec eēt nisi eēntia: idest nō habe/
ret eē nisi eēntialer ergo nō posset generare quia
eēntia nō potest generare. ¶ Iteꝫ si iste demōstra
to patre quia pōt generare est: eadem ratōe de/
monstrato filio quia pōt generari ē. ⁊ si hoc. er/
go filius ē. ergo pater ē pater. ergo nō potest in/
telligi posse generare quin genuerit. Respōsio
sicut dictum est. si respectus habeat ad naturā ⁊
eēntiā rei diuine: falsum est qđ dicit augustinus.
quia ꝑm naturā reruꝫ diuinarū si pater potest ge
nerare generat. cū sciat ⁊ velit. Unde si nō gene/
rat: nō pōt generare. ⁊ ita si nō genuisset nō eēt.
Uel pōt haberi respectus ad naturā itellectus fi/
dei vel ad naturā intellectus humani methapho
rici. si ad naturā intellectus fidei: iterū falsum est.
ponit eniꝫ itellectus fidei ꝙ si pōt generare gene
rat. Sed habito respectu ad naturā itellectus hu/
mani methaphorici verū est qđ dicit Augusti.
loquēdo de diuinis sicut loquimur de humanis.
Adam eim ⁊ si nulluꝫ genuisset: nihilominus eēt
igenitus. Iteꝫ licet pater nō haberet paternitatē
in actu: tamē haberet eē personale ⁊ distingueret
ab ipso paternitate existēte in impotētia. ꝑ hoc ꝙ
dico potēs generare. ¶ Ad vltimo obiectū dōꝫ.

q nō valet hec argumētatio. pater q2 pōt generare ē: ergo filius. q2 pōt generari est. q2 potētia generādi actiue sequit eē rei vel ɔcomitat: sz potētia generādi passiue precedit eē rei.

Additio.

b Ite ē questio addēda de verbo hylarij. Dicit eīz i libro de synodis. siquis inascibilez τ sine initio dicat filiuz: q duo sine principio τ duo inascibilia: τ duo inata dicēs. duos faciēs deos: anathema sit. querit quare magis qui ponit duos inascibiles ponit duos eē deos: q̄z qui ponit duos eē filios. Rñsio. qui duos inascibiles ponit: priuat ordinē i diuinis. significat eīm q duo sūt quoꝝ vterq3 ē deus τ neuter ab alio. q vero duos filios ponit vt sez spūssanctus dicat filius filij: nō remouet ordinē: vñ nō remouet vnitatē substantie.

Questio. lxx. ꝺ principio τ notōibus non cōnotantibus effectum in creatura.

c Onsequentia ordinis requirit vt ptermissa inquisitōe de nominibus paternitatis filiatōis ꝓcessionis que patēt ex predictis tractatu de noībus proprijs personar: querēdum est de notōne cōmuni ꝭz quā pater τ filius spirāt spūmsanctū. ratōe cuius pater dicit pricipium spūss. similiter τ filius. Ad faciliorem vero itelligētiam eru iquisitōis hic modus. Primo de intentōe principij dicta in diuinis multipliciter. Secūdo de intentiōe principij dicta eēntialiter. Tertio de itentione pricipij dicta notionaliter.

Membrum primum.

a P primū notādum q hoc nomē principiuz i diuis accipit tripliciter. Uno modo dicit pater pricipiuz filij p generatōem. Alio modo dicit pater cuz filio pricipiuz spūss. per spiratōem. Tertio modo dicit pricipiū ɔmuniter pater cū filio τ spū vniuerse creature p creatiōem. Primo mō nomen pricipij soli patri ɔuenit. Secūdo modo patri τ filio. Tertio mō vnicuiqz psone. Circa hoc dubitatur multiplr. τ pmo verū hoc nomē pricipiuz ꝭm tres modos ꝓdictos dicat equiuoce. Secūdo cui pmo ɔuenit ratio pricipij. ¶ Ad primuz sic. pluralitas vel paucitas suppositoꝝ nō mutat rōez numi. sz pricipiū ꝓut sic dī nō differt nisi ꝭz paucitatē τ pluralitatē suppositorum: ergo τc. Cōtra. vnū tantū. vni opponit vno genere oppositōis: sed diuersa sunt que relatiue dicitur ad pricipiuz ꝓut sic tripliciter dicit: ergo principiuz dictum ad illa dicitur multiplr. ¶ Itez pricipiuz ordinez denotat sz pricipium vno mō dicit ordinem tpalem: alio mō dicit ordinē eternū: sed eternuz τ tpale nō possūt vniuocari. Rñ. nō dicit vniuoce sz ꝭm analogiā. τ hoc ē ꝭm prius τ posterius ꝭm itelligētie ratōem: eē eim pricipiū alicuius idē est qđ origo ad illud. origo aūt ad aliuz erat de sūba aut nō ꝺ sūba. si ꝺ sūba: sic dī pricipii creature ipa entitas. si de sūba: aut ergo ē origo p modū nature τ p generatōem. τ hoc mō pater ē pricipiū filij. aut p modum volūtatis τ spiratōez: τ hoc mō pater τ filius sūt pricipiū s.s. ¶ Ad aliud qđ obijcit. dōm q pricipiū non differt solū ꝭz paucioritatē τ pluralitatē suppositoruz. sz ꝭm ratōez pricipij. eo q pricipiū vno mō est de substātia sua ꝓducēs alterū: alio modo de nihilo. sz ꝓducere de se τ de alio sūt actus differentes τ ꝭm rationē τ ꝭm diffinitōem.

Iteruz queritur .§. j.

cui primo ɔueniat rō pricipij? Ad qđ pōt dici absolute. q pricipiū dī ꝭm prius de pricipio generatōis q̄z de pricipio creatōis. in quo ad hūanā itelligētiā ecōuerso ē. q2 ordinē eternoꝝ nō possumus cognoscē nisi p ordinē creaturaꝝ. ¶ Iuxta hoc querit cū dicat ꝺ patre q ē pricipiū filij τ s.s. vtrū illr possit dici q ē prius his vel añ. ¶ Itē querit vtrū pricipiū ꝓut dī eēntialr prius sit ꝭm rōem itelligētie: q̄z principiū ꝭz q dicit notōalr. q sic videt: quia ꝭm illū modū tenet pricipium eēntialr. τ ꝭm alios modos psonalr vl notōalr: ergo cū eēntia ꝭm rōem itelligētie prius sit q̄z psona vel notio: pricipiū ꝭm illū moduz dictū erit prius q̄z ꝭm alios modos. ¶ Preterea prius ē illo mō qa plibus ɔuenit. Cōtra. hoc mō pricipiuz dicit ex tpe: sz pricipiū ꝭm alios modos ab eterno: eternū aūt prius ē tpali. ¶ Itē generare τ spirare prius sūt q̄z creare. τ ita videt q pricipiū dictū eēntialr posterius sit ꝭm rōem intelligētie.

Rñ. q nō dicit i diuis prius vel añ sz pricipiū. quia hoc nomē pricipiū nō dicit ordinē tpis sed magis nature. sz hec noīa prius τ añ ꝭm suā istitutionē dicūt ordinē tpis. vñ nūq3 aliū ordinē significāt nisi trahant p adiūctuz ad aliū ordinez: vt prius natura vl cā. ¶ Ad aliud dōz. q duplex ē ordo itelligētie. vnus ꝭm apphēsionē naturalis rōnis. τ i hac via prius ē intētio pricipij accepti eēntialiter q̄z notōalr. Rō n. naturalis prius acipit [illegible] eēntia q sit pricipiuz q̄z intelligat i diuis psonam psone pricipiū. Alius est ꝭz apphēsiōez fidei. τ in hac via prius ē itentio pricipij accepta notōalr. prius eniz fides dicit psonam psone pricipiuz de substātia. postmodū dicet psonas creature eē vnū pricipium nō de sūba. Ūñ hyl. de sy/

nodis dicturus vnaz catholicus sbaz pris et filij nō inde icipiat neqz hoc q̄si maximū teneat tāqz sine hoc v̄a fides nulla sit tuto vnam sbam dicere cū audierit pr ingenitus e filius natus est.

Mēbrum secundum.

c Onsequenter querit̄ de intentōe principij dicta e̅ntialiter. Et querunt̄ duo. Primo vtrū intentio p̄ncipij dicat̄ ab eterno vl' ex tpe. Scdo vtrū pr et filius et s.s. sint vnum principium creature vel plura.

Articulus primus.

a D primū q̄ritur vtrū hoc nomē principiū dictū essentialr̄ dicat̄ ab eterno et dr in. j. sen. q nō qr nō dr p̄ncipiū nisi ad creaturas. vn̄ cū creature esse ceperunt: cepit eē principiū creaturarum. ¶ Cōtra. deus cōditor ē ab eterno vn̄ i hymnio. eterne rex cōditor. ergo ē principiū ab eterno. ¶ Itē ab eterno fuerunt creature i deo sz nō fuerūt i eo nisi sicut i cā vel p̄ncipio: ergo deus ab eterno fuit p̄ncipiuz et cā. Rn̄. q nō seq̄t̄ ē p̄ncipiū eternū: ergo ē p̄ncipiū ab eterno. In p̄ria. n. notat̄ eternitas respectu suppositi: cōclusiōe vo notat̄ respectu effectus cōnotati in creatura. ¶ Sed cōtra xp̄s f̄z aug. dr hō recens et deus eternus. ergo dicitur hō ex tempore deus ab eterno. sz cōstat q rōe suppositi non diceret̄ hō ex tpe ab eterno: qr suppositū ē psona eterna: sz rōe forme humane dr hō recens siue ex tpe: ergo similiter n̄ dicet̄ rōne suppositi cōditor eternus. ¶ Rn̄. q hoc nomē eternus pōt sumi substātiue. et hoc nomē cōditor quod ē adiectiuū significatōe pōt sumi adiectiue. et ita hoc adiectiuū determiabit istud substantiuū eternus. et sic hec ppositō ē vera. deus ē eternus cōditor. i. eternus q cōdidit. si vo ecōuerso cōditor sumat̄ substantiue: eternus adiectiue: falsa ē. et ē sensus: ē eternus cōditor. i. eternalr̄ cōdidit. Et f̄z hoc verū ē qd̄ dicit aug. q xp̄s ē recens hō. i. recēter hō. ¶ Sz itez cōtra. ego sum alpha et o p̄ncipiū et finis. j. apoca. sz finis ē eternū: ergo p̄ncipiū ē ab eterno. ¶ Rn̄. Noia q̄ cōnotant aliqd̄ i creatura. aut cōnotāt respectū vt dn̄s dn̄ator: aut affectum vt misericors creator et huiusmodi. in his ergo que cōnotāt respectū vl' effectū distiguēdū ē. qr aut dicūt i actu: aut in habitu. de illis que cōnotant āt habitu: pōt dici q cōueniunt deo ab eterno. notat̄. n. habitudo dominij ad seruū cū dicit̄ dn̄s ab eterno. sed non pōt dici dn̄ator ab eterno: qr n̄ habuit seruum ab eterno. dicendū ergo si deus dicat̄ p̄ncipium absolute: pōt dici p̄ncipiū ab eterno. qr non dic̄ effectū i actu: sz i habitu. sz si dicat̄ cū determiatōe vt dicat̄ p̄ncipiū creature: n̄ pōt dici ab eterno.

Articulus secūdus.

b Einde querit̄ vtrū pr et filius sint vnū p̄ncipiū creature vl' plura. Et q vnū: pz p aug. dicētē. vnū p̄ncipiū ad creaturā cū p̄re et filio et s.s. n̄ duo principia. Sz vr̄ ap̄ls velle q hi tres sūt tria p̄ncipia. qr copulatio ppositiōuz n̄ pmittit idē significari p illa tria cum dr ad ro. xi. Ex ip̄o et p ip̄m et in ip̄o sunt oia. ¶ Rn̄. q illa tria relatiua referūt̄ ad hūc terminū deus put supponit p diuersis psonis et nō t alia et alia habitudo p illas ppositōes. p̄ma. n. ppō nōt originē. scda rōz mediā opatōis. tertia cōnatōz. et hec tria trib⁹ psonis app̄priant̄. vn̄ ex adiūctis relatiua trahunt̄ ad psonas: et rōe illorum diuersorum cōnotatorum fit copulatō. Exponit āt hyl. has ppōnes. i. iiij. d̄ tri. hoc mō. nouit vnū deū eccl'a ex q̄ oia nouit vnū dn̄z ih̄z xp̄m p quē oia. ab vno vniu̇sorum originē p vnū cūctorum creatōz. imo ptātē nl' differētē ab actore venerat et itellige q h̄ ē ptās gubnādi. ex his pz q pr et fili⁹ et s.s. sunt vnū principiū creature: lz app̄priet sub q̄dā rōne pr: sub q̄dā filio: sub q̄dā s.s.

Membrum tertiuz

c Onsequēt̄ q̄rit̄ d̄ intētiōe p̄ncipij sūpta notōalr̄. circa qd̄ p̄io q̄rēdū d̄ circūlocutōib⁹ q̄ ponūt̄ f̄z aug. p̄ncipium sin p̄ncipio p̄ncipiū de p̄ri. scdo an diuina e̅ntia sit p̄ncipiū. s.s. tertio an pr et filius sint vnū p̄ncipiū. s.s. q̄rto vtrū sint idē p̄ncipiū. s.s. q̄nto vtrū pr et filius sint vn⁹ spirator. s.s. sexto d̄ vnitate spiratōis f̄m quā pr et filius sūt p̄ncipiū. s.s.

Articulus primus.

c Irca p̄mū nō q di. xxxix. j. sen. i fi. p̄mi. c. cōcludit f̄z aug. supposita multiplicitate hui⁹ nois p̄ncipiū pr ē p̄ncipiū sine p̄ri. filius p̄ncipiū d̄ p̄ri. s.s. principiū de vtroqz. Querit̄ ergo cū dr pr ē p̄ncipiū sine p̄ncipio vtrū p̄ncipiū dicat̄ e̅ntialr̄ vl' notōalr̄. Nō e̅ntialr̄ vt vr̄: qr e̅ntia n̄ ē p̄ncipiū filij. nec notōalr̄: qr non p inascibilitate sumit̄ qr inascibilitas n̄ dr respectiue. p̄ncipiū āt respectiue dr p p̄rnitate: qr p̄rnitas dr solū respectu filij. p̄ncipiū vo dr respectu filij et s.s. Nec pōt dicē notōz spiratōis qr spiratō filio cōuenit. n̄ āt cōuenit ei eē p̄ncipiū sin p̄ri. ¶ Silr̄ q̄rit̄ cū dr fili⁹ p̄ncipiū d̄ p̄ri. vtrū p̄ncipiū stet rōe e̅ntie vel rōe notōis? Rōe e̅ntie n̄ qr nō ē ab alio nec de p̄ncipio. nec p notōe q̄ sit i filio: qr n̄ p filiatōe. filiatio. n. solū ptiet ad filiū. sz p̄ncipiū d̄ p̄ri. ptiet ad. s.s. nec p spiratōe: qr cōis spiratio cōuēit p̄ri cui n̄ cōuēit p̄ncipiū d̄ p̄ri. Silr̄ q̄rit̄ cū. s.s. dr p̄ncipiuz d̄ vtroqz vtrū p̄ncipiū sūt p e̅ntia vel p notōe. p e̅ntia n̄: qr essentia non est de vtroqz. nec pro notione quia s.s. n̄ dicitur principium nisi respectu effectus in creatura. quicquid aūt dicit effectum in creatura.

ꝯuenit trinitati: ergo ñ sumit ꝓ notõe. ¶ Preter/
rea ois notio eterna ē. sʒ. s. s. ñ ē pricipiũ ab eterno
sʒ ex parte vt habet supra. Rñ. ꝓprietates siue
notões aliqñ significant distincte: aliqñ indistin/
cte. Distincte: vt cum dr̃ pr̃nitas: filiatio: ꝓcessio.
Indistincte: vt cũ dr̃ principiũ. Cũ ergo dicit pa
ter ē principiũ sine principio: circulatio dicit no
tionē pr̃nitatis ⁊ inascibilitatis sed ꝯfuse. Cũ. n.
dr̃ principiũ sine pricipio: dr̃ notio inascibilitatis
que est ñ ab alio. Cũ vero dr̃ principiũ: dr̃ a quo
alius. ⁊ dr̃ notio pr̃nitatis sed indistīcte a ꝯmuni
notõe que est spiratio. dr̃ ergo pater pricipiũ sine
pricipio ſm notiones. nõ vnam sʒ plures: ⁊ con
fuse siue indistīcte. Silr̃ cum dr̃ filius pricipium
de pricipio: dr̃ ſm notões plures ⁊ indistīcte. cũ
enim dr̃ de pricipio: dr̃ ab alio. ⁊ ī hoc dr̃ notio
filiatõis sed indistīcte. Cũ vero dr̃ pricipium. dr̃
ꝙ alius. ⁊ sic dr̃ notio spiratõis: sed indistincte.
dr̃ ergo filius pricipium de principio notionali
ter: ſm plures notões ⁊ indistīcte. Cũ autem dr̃
spũssanctus principium de vtroqʒ. dicendum ꝙ
pricipium dicit eēntiam. sed supponit ꝓ persona
spũssancti ꝓpter adiunctũ qđ ē de vtroqʒ. sicut
cum dr̃ deus de deo. Uel dicēdum ꝙ cum dicit
principiũ de vtroqʒ duplex ordo notat per hoc
nomen pricipium. ſm enim nomē suum dicit or
dinem ad creaturas. sed virtute prepositõis ad/
iūcte dicit ordinem quasi ad prius. ⁊ hoc modo
notat ordinem [illegible] est ꝓcessio: alio modo nõ.

Articulus secundus.

C Onsequēter querit an eēntia sit prin/
cipiũ spũssancti. Ad qđ sic. pricipium
spũssctī ē eēntia: ergo eēntia ē principi
um spũssctī a simplici ꝯuersa. ¶ Item
nõne hec est vera. eēntia est pr̃ filij. hic. n. est sen/
sus. essentia ē persona generãs filiũ: ⁊ hec ē ve
ra: ergo illa eēntia est pricipium filij: ergo eadē
ratõe eēntia est pricipium. s. s. Ad hoc plures
respõdēt ꝙ hec falsa sit. eēntia ē pricipium spũs/
sancti. q̄ꝛ iste terminus pricipiũ spũssancti ñ predi
cat nisi relatõem: ⁊ ē sensus. eēntia ē spirãs spũm/
sanctũ. hāc ēt dicũt eē falsaʒ. eēntia ē pr̃ filij. quia
cum dico eēntia ē pr̃. ibi hoc vocabulũ pr̃ itelli/
git cum articulo gallice li pere. ⁊ ſm hoc est ve
ra. si sine articulo: falsa ē. si addat genitiuus: non
põt poni nisi sine articulo. Nobis autē vr̃ sicut
diximus. ꝙ hec possit dari: essentia est pr̃ filij. q̄ꝛ
iste terminus pr̃: siue ponat cum genitiuo siue si/
ne genitiuo predicat ꝑsonam cuʒ proprietate. ⁊
tantũ valʒ pr̃: quãtuʒ persona generãs: ⁊ pater
filij quãtum ꝑsona generãs filium. Silr̃ hec põt
dari. eēntia ē pricipium spũssctī. ⁊ ꝑdicat ibi ꝑ/
sona vel ꝑsone cum ꝓprietate. ⁊ ē sensus. eēntia
ē pricipium spũssctī. i. ꝑsona spirãs spũmsanctum
vel ꝑsone spirãtes vniformiter spũmsctm. Sed si

inferãt ergo spirat. s. s. instãtia per expositoꝛiam.
essentia ē persona spirãs spũmsctm: ergo essentia
spirat spiritũsanctuʒ.

Articulus tertius.

C Onsequēter querit vtrum pr̃ ⁊ filius
sint vnũ pricipium spũssctī. Ad qđ sic
isido. i li. de tri. Non vna res ⁊ duarũ
ꝯsubalis poterat ab eis procedere ⁊
simul inesse: nisi vnũ fuerit illius a qbus ꝓcedit:
ergo pr̃ ⁊ filius sũt vnũ pricipiũ spũssctī. ¶ Itē
aug. v. de tri. si qđ dat vel qđ ꝓcedit pricipiũ hʒ
a quo dat vel ꝓcedit: fatēduʒ ē prēm ⁊ filiũ vnũ
eē pricipium spũssctī ñ duo pricipia. ¶ Itē vna
ē ꝓprietas qua pr̃ ⁊ filius sunt pricipium spũssā
cti. ⁊ illa ꝓprietas est ī vtroqʒ: ergo ille due ꝑso
ne sunt pricipium vnũ. s. s. ¶ Item boe. i li. de tri.
dicit. ꝙ phi ex ꝓprijs ratõibus argumētantur.
soꝛtes ē homo: plato ē homo: ergo soꝛtes ⁊ pla
to sũt plures hoīes. Theologi vero ex proprijs
rõnibus sic argumentant: pater ē deus: filius est
deus: spũssanctus est deus: ergo sunt vnus deus.
Inferũt aũt phi pluraliter: ꝓpter pluralitatē hu
manitatum que sunt in pluribus hominibus. theo
logi vero singulariter inferũt ꝓpter singularita/
tem diuinitatis. ergo a simili rõne erit inferre pr̃
ē principiũ spũssancti. filius ē principiũ spũssan/
cti. ergo pr̃ ⁊ filius sunt vnũ pricipiũ spũssancti.
ꝓpter singularitatem spiratõis ratõe cuius sunt
principiũ spũssancti. Item hoc nomen principi/
um supponit ꝓ patre. ⁊ rõ hui⁹ ē. q̄ꝛ spiratio cō
uenit patri. similiter supponit ꝓ filio: q̄ꝛ spiratio
ꝯuenit ⁊ filio. ergo eodē modo supponit ꝓ illis
duobus insimul. ergo hec ē vera pr̃ ⁊ filius sũt
vnum principium ꝓ duabus ꝑsonis. Contra.
pricipium spũssancti ē demõstrato patre. Simi
liter pricipium spũssancti est demõstrato filio. ⁊
hoc pricipium non ē sicut illud principiuʒ. quia
pr̃ non ē filius: ergo pr̃ ⁊ filius ñ sunt vnũ prin/
cipium. s. s. ¶ Item pr̃ ⁊ filius sũt vnum principi
um. s. s. ergo sunt vnum pricipium qđ est pr̃: vel
qđ nõ est pr̃. sed nõ qđ nõ est pr̃: q̄ꝛ tunc idē po
neret ⁊ remoueret. si vero qđ est pr̃. tunc querit
vtrũ referat ꝑsonaʒ vel eēntiam vel ꝓprietatē.
sʒ ꝯstat ꝙ nõ refert ꝑsonã: q̄ꝛ nõ sunt vna ꝑsona.
nec eēntiam: q̄ꝛ essentia non ē principium. s. s. nec
ꝓprietatem: q̄ꝛ ꝓprietas nõ ē principium. s. s. sed
magis ꝑsona vel ꝑsone habentes ꝓprietatem. si
ergo illa relatio nõ refert nisi ꝓ aliquo istoꝛuʒ. ⁊
ꝓ quolibʒ ē falsa: ergo illa locutio ē falsa. ¶ Itē
obijcit de eius ꝯuersa. principiũ. s. s. ē pr̃ ⁊ filius.
q̄ꝛ nec ꝓ ꝑsona est vera nec ꝓ eēntia nec ꝓ ꝓprie/
tate vt ostensum ē supra. ergo ipa ē falsa. ¶ Itē ñ ē
rõ quare hec sit vera pr̃ ⁊ filius sunt vnũ princi
pium. nisi ratione vnius notionis siue relatõnis
que ē spiratio: ergo similr̃ distinctio notionũ si/

ne differētia que dicūt rōnem principij i vna pso
na faciēt vnā psonam eē plura pricipia. obigſa.
pī ē pricipium filij p generatōz. pater ē principiū
ſ.ſ.p ſpiratōz:ergo duo pricipia qđ ē falſum. Si
ergo pluralitas notionū ſm q̄ ē rō pricipij ñ fa/
cit vnā pſonā eē plura pricipia:ergo vnitas no/
tionis nō erit rō quare plures pſone ſunt vnum
pricipiū. Ad hoc dixerūt quidā. q̄ hec ē vera
pater. ⁊ filius ſunt vnū pricipiū.ſ.ſ.ſ3 cū additur
vnū.ipropria eſt.nec debet recipi niſi hec dictio
vnū cadat i aduerbiū vel quaſi i ablatiuū vt ſit ſē
ſus.pī ⁊ filius ſunt vnū pricipiū ſpūſſancti:pater
⁊ filius vniformiꝭ pricipiū.ſ.ſ.vel vnū.i.vna ꝓ/
prietate:dicūt etiā q̄ hoc vocabulū pricipiū tene
tur tantū adiectiue i hac circūlocutione pricipiuz
ſ.ſ.⁊ iō nō pōt ꝓprie adiungi hec dictio vnum.
nec pōt ad ipm fieri relatio.ad vocabulū.n.ad/
iectiue poſitū nō fit relatio. Similiꝭ nec ſubijci pt
q2 adiectiuū adiectiue poſitū nō ſubijciꝭ ⁊ p hoc
ſoluūt obiecta. ¶ Cōtra ois terminus ſuppōit na
turaliꝭ ſm exigētiā ſue forme.vt iſte terminus hō
pro omni eo cui ieſt ſua humanitas: ergo iſte ter
minus pricipiū ſupponit naturaliꝭ pro oi eo cui
ieſt forma a qua iponiꝭ.ſ3 hec ē cōis ſpiratio.cuz
ergo ipa iſit patri ⁊ filio.ergo ſuppōit naturaliꝭ
pro pře ⁊ filio. ¶ Itē.j.ioh. In pricipio erat ver
bū.⁊ i nullo erat verbū i quo nō eēt.ſ.ſ.ergo i pri
cipio erat.ſ.ſ.ita q̄ h qđ dico pricipio accipiaꝭ p
ſonaliꝭ:ergo vel in ſuo pricipio vel i non ſuo:ſed
ꝯſtat q̄ nō i nō ſuo:ergo i ſuo.ergo pricipiū.ſ.ſ.
erat.ergo pricipiū.ſ.ſ.pōt ſubijci ⁊ teneri ſubſtā
tiue. ¶ Propterea dicūt alij q̄ hec dictio prici/
piū multipliꝭ ſumiꝭ aliqñ pro vna pſona:vt cū dr
pricipiū filij pro pře. Aliqñ vero pro duabus p
ſonis ſimul:vt cū dr pricipium.ſ.ſ.rōe cōis ſpi/
ratōnis ſm quā ſunt pater ⁊ filius origo.ſ.ſ.vn/
de hec dictio vnū addita cū dr.vnū pricipiuz.ſ.ſ.
reſpiciet formā ſolū h ē notionē.vnde ſenſus eſt
pater ⁊ filius ſunt vnū pricipiū.ſ.ſ. ideſt vna ſpi
ratione ſpirāt.ſ.ſ.aliqñ vō ꝓ trib⁹ pſonis ſimul:
vt cū dicitur pricipiū creaturarū.pro tota trinita
te. ¶ Ad prīo obm rňdent. q̄ quāuis hec poſſit
ꝯcedi pricipiū.ſ.ſ.ē demonſtrato patre: nō tamē
hec pōt ꝯcedi h pricipiū.ſ.ſ. Et ratio huius ē.q2
cū dico hoc:dico diſtictionē ⁊ diſcretionē.ñ aūt
habet locū diſtinctio vel diſcretio vbi nō eſt ex
diuerſis cauſis vnio.vnde quēadmodū iconue/
nienꝭ dicitur iſte deus vel aliquis deus pro pa/
tre:⁊ alius deus ꝓ filio.⁊ pp hoc vnitatē ⁊ ſingu
laritatē deitatis i pře ⁊ filio:eadē rō e icōuenien/
ter dr hoc pricipiū ſpūſſancti pro pře:⁊ aliud pri
cipiū ꝓ filio.⁊ hoc pp vnitatē forme ipius prici
pij que ē vna ſpiratio i patre ⁊ filio.ppea nō ſe/
quiꝭ principiū ſancti ē pro pře.ergo hoc pricipi/
uz. ¶ Ad ſcđm vō rňdēdū q̄ hoc qđ dico prici/
piū ſpūſſancti ñ h3 determiatā ſuppoſitionē imo
ꝯfuſaz ꝓ duab⁹ pſonis ſimiꝭ.vñ ñ ſequiꝭ.ſūt vnuz
pricipiū ſpūſſācti.ergo vnū pricipiū qđ ē pī vel
qđ non ē pī.imo ē ibi fallacia figure dictionis a
ꝯfuſa ad determinatā.vñ notādū q̄ relatio poſ/
ſet fieri ad hoc q̄ dico pricipiū ſpūſſācti i aſcen/
dēdo ſ3 nō deſcēdēdo.vñ i aſcēdēdo bñ ꝯcede/
reꝭ pī ⁊ filius ſunt vnū pricipiū ſpūſſancti qđ eſt
deus ſ3 quaſi i deſcēdēdo nō admitteret relatio
vt diceret pī ⁊ filius ſunt vnū pricipiuz qđ ē paꝭ
vel qđ ē filius.vt ſi dicā iſte voces albus.ba.buz
ſunt vnū nomē qđ ē adiectiuū h recipiꝭ.ſ3 nō re/
cipiꝭ q̄ ſunt vnū nomē qđ ē hec vox alb⁹. ¶ Ad
illud vero qđ obijcit de eius ꝯuerſa.pricipiū ſpi
ritusſancti ē pī ⁊ filius.dicūt q̄ hec dictio prici/
piū h3 ſuppoſitionē ꝓ duabus pſōis ſub vna no
tione.ſicut quēadmodū cū dr deus ē pater ⁊ fi/
lius.hoc nomē deus ſupponit ꝓ duab⁹ pſonis
hñtib⁹ vnā deitatē. ¶ Ad vltimū dōm.q̄ cū dici
tur pī ē pricipiū filij ⁊ pricipiū ſpūſſācti. notatur
q̄ nō tantū ſit pricipiū pluriū pſonarū:ſed etiam
in pluribus mōis.⁊ ita nō vniuoce dr rō princi
pij.⁊ iō non diceꝭ pater plura pricipia: q2 nume
rus pluralis cōitatē exigit vniuocationis. Non
eīz ꝯuenienꝭ dr hō ⁊ vrina ſunt ſana. Preterea.
cū dr plura pricipia exigiꝭ diuerſitas ſuppoſito/
rū que hic nō iueniꝭ.nō ſic autē exigitur vnitas
ſuppoſitoꝝ cū dr ſūt vnū pricipiū ſpūſſācti: quia
ſenſus ē.ſunt vnū in ſpirando.

Articulus quartus.

Onſequenꝭ queriꝭ.vtrū pī ⁊ filius ſint
idē pricipiū ſpūſſancti. qđ videt. ſicut
hec dictio vnū reſpicit vnā formā i pa
tre ⁊ filio.ſ.notionē.cū dico pater ⁊ fi
lius ſunt vnū pricipiū ſpūſſācti:ita hec dictō idez
ſicut.n.eſt vna notio:ita ⁊ eadē.ſ.cōmunis ſpira
tio.ergo ſi pater ⁊ filius ſunt vnū pricipium ſpi/
rituſſ.ſunt idē pricipiū. ¶ Itē hec ē vera pater ⁊
filius ſunt idē i ſpirādo pp identitatem ſpiratio/
nis.ergo ſimiliꝭ ſunt idē pricipiū:q2 pricipiū dicꝭ
notionē que ē ſpiratio. ¶ Itē idē ⁊ diuerſum cō
diuidunt ens ſi ergo pater ⁊ filius non ſunt di/
uerſum principium ſpirituſſ.ergo ſunt idē. Cō
tra.non ſequitur deus genuit deum ergo vel eū/
dem vel alium deum.eundem non admittitur,ꝓ
pter diuerſitatem ſuppoſiti. alium non admittiꝭ
propter vnitatem forme. ergo ſimiliter non ſe/
quitur pater ⁊ filius ſunt vnum principium ſpi/
rituſſ.ergo idē vel diuerſum ſili rōne. Nō cō
cedēdum ē.⁊ dōz ad primū.q̄ nō eſt ſimilis ra
tio vnitaꝭ i hoc q̄ dico vnū:⁊ i hoc q̄ dico idē.
nā hoc q̄ dico idē nō ſolū exigit vnitatez ratiōe
forme.imo ēt rōne ſuppoſiti.⁊ h ē relatiuū iden
titatis ⁊ diſcretiū. q2 ergo nō eſt identitas ſup/
poſiti.i.ipoſtaſis vel perſone patris ⁊ filij.ppꝭ
h non ē verū pī ⁊ filius ſunt idem principiū.ſ.ſ.

hoc aliq̄d dico. vnū n̄ exigit vnitatē suppositi. s3 sufficit vnitas forme sicut p3 cū dr̄ vn⁹ populus. nō ab vnitate suppositi s3 ab vnitate collectionis multoꝝ hoīm que ē sicut vnitas formal̄. ¶ Ad ħ qd̄ obijcit̄ q̄ idē ꝛ diuersum diuidūt ens. dōm q̄ diuisio nō ē p imediata. imo ē accipere mediū qd̄ nec idē simplr̄ nec simplr̄ diuersū. s3 i pte idē ꝛ in pte diuersū. vn̄ qꝛ hec rō pricipiū spūssācti. ꝯuenit prī ꝛ filio ſm illd̄ i quo n̄ distiguunt̄. pp ħ nō pōt dici diuersū pp vnitatē notionis i patre ꝛ filio a quasunt̄ pricipiū. nec ēt pōt dici idē: qꝛ idē exigit idē suppositū siue eadē ipostasi3. ¶ Ad illud vō iā p3 respōsio. qꝛ cū dr̄ sunt idē i spirando. idē dr̄ rōne ipius spiratōis. ꝛ iō nō respicit hec dictio idē nisi identitatē notionalē. ꝛ iō hec ē ꝯcedēda. sunt idē i spirādo. s3 cū dr̄ idē principiū: nō solū requirit̄ identitas formē siue notōis immo identitas suppositi siue psone. ꝛ iō hec est falsa sunt idē principium spiritussancti.

Articulus quintus.

Consequent̄ querit̄. vtrū pr̄ ꝛ filius debeāt dici vnus spirator. dicit aug. vi. d̄ tri. q̄ quēadmodū pr̄ ꝛ filius ꝛ. s. s. p creationē sunt pricipiū vnū ad creaturā: ita pr̄ ꝛ filius sunt pricipiū vnū ad spūm. s. s3 pr̄ ꝛ filius ꝛ spūss. p creationē sunt pricipiū creature. pr̄ vero ꝛ filius sunt pricipiū spūss. p spirationē. Cū igit̄ pr̄ ꝛ filius ꝛ. s. s. sint vnus creator respectu creature: videt̄ silr̄ q̄ pater ꝛ filius sūt vn⁹ spirator respectu spūssancti. ¶ Itē aug. dicit q̄ pr̄ ꝛ filius sunt vnū pricipiū. s. s. s3 hoc ē rōne spirationis vnius i prē ꝛ filio. ergo multofortī⁹ ꝛ vn⁹ spirator. Cōtra. eē spiratorē nō ꝯuenit eēntie. qꝛ eēntia nō spirat sed psona. si ergo sunt vn⁹ spirator pr̄ ꝛ filius sunt vna psona qd̄ ē falsū. ¶ Itē eadē rōne dicit̄ spirator de prē ꝛ filio ꝛ actor. nā pr̄ ē actor spūssācti sicut ꝛ spirator. s3 dicit hyla. q̄ spūss. ꝓcedit a patre ꝛ filio sicut actoribus. ergo sūt actores spūssācti. ergo ꝛ spiratores. Nō sine ꝑiudicio ꝯcedēdū ē. ¶ Ad primū dōꝫ q̄ nō ē simile i ħ nomine creator ꝛ i hoc nomie spirator. nā i hoc nomine creator ē eēntia pro significato siue supposito. ꝛ qꝛ vna ē eēntia i tribus psonis. pp ħ dicant̄ tres psone vnus creator. sed i ħ noie spirator nō ē eēntia ex pte substātie significate siue supposite. s3 ipostasis. vn̄ cu3 n̄ sint vna ipostasis pr̄ ꝛ filius: nō pn̄t dici vnus spirator. ¶ Ad secūdū dōm q̄ ꝯuenient̄ dr̄ pater ꝛ filius spirāt vel spirātes sunt vel̄ spiratores spūssancti qꝛ p has dictōes significat̄ spiratō verbalit̄ vl̄ participialr̄. verba aūt vel pticipia diffiniūt substantiam i suppositis sibi adiūctis. ꝛ qꝛ numerus ꝯsequit̄ substātiā: i illis diffiniuit numeꝝ. ꝛ iō pluralit̄ vel singularit̄ significādi modū trahūt a suppositis sibi adiūctis. spirator aūt silr̄ l3 sit nomen: qꝛ nomē vbale: diffinit substātiā i suppositis sibi adiūctis. pricipiū vō qꝛ noialit̄ ꝛ substātiue significat vnitatē: accipit a qualitate sua vel ab eo qd̄ ē p modū qualitatis. Sua. n. qualitas ē diffinitiua sbē. vn̄ qꝛ huiusmōi qualitas ē notio prīs ꝛ filij que vna ē i vtroq3 ꝛ iō ab illa vnitatē recipit. vn̄ spirās ꝛ spirator ab ipostasi trahūt vnitatē. pricipiū vō a notione. l3 p illa noīa eadē notio significet̄: eo q̄ differēter significat̄. ¶ Ad obiecta vō alterius ptis nōndū ſm Prepositiuū. q̄ iste terminus spirator duob⁹ mōis accipit̄. vt significet eternā ꝓprietatē qua pater ꝛ filius spirant spūm. s. vt i hac pr̄ ē spirator spūssācti. vel dicat̄ de trinitate ex tpe vt tota trinitas est vnus spirator gr̄e. tn̄ iste terminus spirator nō multū ē i vsu: ꝛ i auctoritate n̄ inuenit̄. Iste aūt terminus actor q̄tuor mōis accipit̄. nā p se positus ꝛ dictus d̄ prē ꝑdicat inascibilitatē. vt pr̄ ē actor. i. inascibilis. ꝛ i hac pr̄ ē actor filij: ꝑdicat pr̄nitatem. i hac pr̄ ē actor spūssācti: ꝑdicat spiratōꝫ. i hac pr̄ est actor creature: equipollet huic nōini creatori.

Articulus sextus.

Consequent̄ querēdū ē de vnitate illa rōe cuius pr̄ ꝛ fili⁹ dicat̄ vnū pricipiū spūssancti. Nā si illa vnitas ē vna ꝓprietas que ē spiratio. ¶ Cōtra differūt ipostases nūero ſm dam. cū ergo ꝓprietates in ipostasibus sint: n̄ pōt vna ꝓprietas iesse prī ꝛ filio. ¶ Itē aut dicunt̄ vnū pricipiū qꝛ sūt vnū i essentia: ꝛ tūc cū spūss. sit vnū i eēntia cū prē ꝛ filio spiraret seipm̄. aut qꝛ idē i psone ꝓprietate siue notiōe. n̄ qꝛ idē ē i psona. ergo qꝛ idē ē i notione. s3 n̄ sūt idē i notiōe nisi i ea q̄ ē spiratio: ꝛ ita nihil aliud ē dicere q̄3 qꝛ pr̄ ꝛ fili⁹ ꝯueniūt i ħ qd̄ ē spirare spirat̄. ꝛ ita idē eēt cū suipi⁹. ¶ Preterea. eadē qd̄ eēt d̄ spiratō e. illa. n. spiratio cōiter iest prī ꝛ filio. ꝛ nō prī qꝛ pr̄: nec filio qꝛ fili⁹ ierit. ergo ſm aliqd̄ cōe. Querit̄ qd̄ ē illud cōe. ꝛ sic i infinitū. Rn̄. Dicūt qdā q̄ spirare n̄ inest eis ſm aliqd̄ cōe: s3 vtriq3 ſm se. sicē gen⁹ ſm se ē i plib⁹ spēb⁹. n̄. ſm aliqd̄ cōe aliō a se. ¶ Cōtra. Isido. i li. d̄ tri. n̄ vna res duoꝝ q̄ sbalis ē: poterit ab eis ꝓcedē ꝛ simul iesse: nisi vnū sicut illi a quib⁹ procedit. Ex quo p3. q̄ pr̄ ꝛ filius sunt vnū pricipiū spūssācti. n̄ vt sūt differētes: s3 vt sūt vnū. ¶ Item ans̄. in li. de processione spūss. arguit sic: si prius aut post aut maior aut minor aut magis aut minus de vno eēt q̄3 de altero: ex necessitate seq̄ret̄ aut q̄. s. s. nō eēt de hoc in quo vnū sunt pr̄ ꝛ fili⁹: aut ipm̄ vnū nō eēt perfecte ꝛ simplr̄ vnum s3 ibi aliqua diuersitas. s3 dici n̄ pōt q̄ spūs non sit d̄ ħ i q̄ vnū sūt pr̄. ꝛ fili⁹. ergo relinq̄t idē qd̄ prius. q̄ pr̄ ꝛ fili⁹ sūt vnū pricipiū. s. s. n̄ vt sūt dr̄ntes s3 vt sūt vnū. Rn̄. q̄ pater ꝛ filius spirat spūm. s. ſm aliqd̄ vnū i eis. vt ondūt auctoritates pdicte.

Intelligēdū ē ergo. q̄ oēs psone ꝯueniūt i nā. sȝ pf ⁊ filius ꝯueniūt spāliter in nā rōe nature. Juxta. n. diffinitōem nāe i creaturis que ē. nā est vis insita rebus silē ex silī ꝓcreās. pōt assignari rō i diuīs siue diffinitio nāe sic. nā ē virtus siue principiū ꝓducēs aliquē i eēntia indrñtem. ⁊ ſm huiusmōi diffinitōeȝ dī de filio dei qñ ē filꝰ. nā. n. dī pricipiū ꝓducēdi: vt sumat ꝓductio cōiter ad ꝓductōȝ p gnātōeȝ ⁊ spiratōȝ. Scōȝ hoc ergo pōt dici q̄ spiratio ꝯuenit pͬi ⁊ filio sȝ hoc cōe qd̄ ē vnitas nature siue rōnis nature. que non ē vnitas nature absolute vel eēntialiter dicte. sȝ relatiue dicte. ⁊ hec vnitas ñ ē vnitas que ē i notione: sȝ in pricipio notōis. qꝛ ē vnitas nāe non vt ē eēntia: sȝ vt ē nā. neqȝ vt eēntialr itellecta: sȝ vt relatiue. vt. n. pōꝰ gnāndi dī adaliqd non aliqd. potētia. n. trahit ad aliō genꝰ p hoc adiūctū gnāndi. silr nā p hoc qd̄ addit vt nā siue i rōne nāe: qꝛ nā vt nā dī vt ē ꝓducēs sibi indrñtez i eēntia. Et sic potētia generādi in pr̄e dī ꝓprietas patris: similiter natura vt natura siue i rātōe nature. qꝛ natura vt natura dī vt ē ꝓducēs sibi idifferētē in eēntia. ⁊ sicut potētia generādi i pr̄e dī ꝓprietas patris: silr natura vt natura siue i rōne nature ē ꝓprietas pr̄is ⁊ filij. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. q̄ ñ pōt eē vna ꝓprietas in diuersis ipostasibus. dōm q̄ hoc veꝝ ē de ꝓprietatibus psonalibus: ñ aūt est veꝝ de ꝓprietatibus persone. Aliter pōt dici. q̄ cū. s. s. sit amor pricipium eius ē volūtas. vñ sunt vnū pf ⁊ filius i natura ⁊ i volūtate relatiua. nō eēntiali que ē pricipium spiratōnis. vel pōt dici. q̄ huiusmodi vnitas ē a fine. s. a spūs. vñ isido. in li. de trini. Spūsscēs pignus accepit: vt p eū vno corde fiant credētes p quē pf ⁊ filius vnum sunt eēntialiter: ipo saluatore dicēte. vt sint vnum sicut ⁊ nos vnū sumus. Ex his pȝ solutio ad obiecta. sūt. n. pater ⁊ filius vnū in spirādo spūm. ab vnitate rationis nature siue nature relate vel voluntatis relate: nō essentialiter dicte. que qdem vnitas ñ est vnitas notionis sed principij notionis.

Questio. lxxi. de missiōe cōmuniter dcā.

Dicto de nominibus notiōalibus quē ñ ꝯnotāt aliqueȝ effectū i creatura ⁊ dicunt̄ ō deo ab eterno: ꝯsēter dōm ē de illis q̄ ꝯnotant effectū i creatura. ⁊ dicunt̄ ex tp̄e sic̄ mittere ⁊ mitti: dare ⁊ dari ⁊ huiusmōi. Primo ergo querit̄ de missiōe cōiter dicta. Scōo ō missiōe actiue dicta. Tertio de missiōe passiue dicta. ¶ Circa primū querit̄ de missiōe cōiter dicta i hūc modū. Primo. an sit ponere missionē in diuinis. Scōo. quid sit. vtrū quid tp̄ale vel eternū creatū vel increatū. Tertio. quid significet p hec noīa mittere ⁊ mitti. vtrum scȝ eēntiā vel psona vel notio. Quarto. vtrum missio dicatur de deo ab eterno vel ex tp̄e vel vtroqȝ modo.

Membrum primum.

Querit̄ ergo vtrū sit ponere missionem in diuinis. ⁊ vr̄ q̄ non. qꝛ missio dicit loci mutatōem. ⁊ si nō ſm circumscriptōem: tñ ſm diffinitōem. Qui. n. mittit alicubi: pͥus nō erat ibi. aliter ꝓ nihilo mitteret. sed i diuinis nō pōt eē loci mutatio nec ſm circūscriptōem nec ſm diffinitōnem: cū deus sit vbiqȝ. ergo i diuinis nō pōt eē missio. ¶ Jteꝝ oē qd̄ mittit̄ inqꝫtū huiusmōi separat̄ a mittēte. vñ sup illud eze. xvi. Conuertam restituēs eos. dicit hieronyꝰ. qd̄ ꝯiunctū ē ⁊ in vno corpe copulatū mitti nō pōt: sȝ qd̄ ē extra. sȝ in diuīs ñ ē ponē separatōnē vnius psone ab altera: ergo nec missioneȝ. ¶ Jtē nihil ptinēs ad iferioritatē ⁊ suplioritatem dī de vna psona respectu alterius. vñ dicit damas. q̄ filius ſm q̄ deus ñ dī obediēs vel inobediēs pr̄i. subiectoꝝ. n. ē hoc. Cū ergo ille q mittit̄ inqꝫtū huiusmōi sit īferior q̄ ille q mittit: ⁊ ille q mittit sit suplior. ñ dicunt̄ huiusmōi noīa mittē ⁊ mitti de vna psona respectu alterius. Cōtra. gala. iiij. Misit deꝰ filiū suū ⁊c̄. ergo filꝰ mittit̄ a pr̄e. Silr ō missione spūssancti dī ibidē. Misit deus spm̄ filij sui in corda vr̄a clamātē abba pf. ¶ Jtē xvi. Jo. Cū venerit paclitꝰ quē ego mittā vobis a pr̄e. ergo ē missio i diuinis. Ad hoc ēt sunt auctoritates mlte i scripturis. ⁊ aug. ij. ⁊ iij. ⁊ iiij. li. de tri. ⁊ i pͥo li. sniaꝝ. xiiij. dī. Rñ. dōm q̄ i missiōe materiali tria ꝯsiderant̄. auctas i mittente. loci mutatio circa missum: ⁊ alicuius effectus ꝓductio circa tertiū. primū ñ ē de pfectiōe mittentis: vltimū de pfectiōe missi. mediū vō. s. loci mutatio de iperfectiōe missi siue mīcij. qꝛ ñ pōt simul eē cū mittēte i termīo. qꝛ ergo qd̄ pfectōnis ē dȝ trāsferri ad diuina: qd̄ ipfectōnis ñ. i ō q̄uis sit ibi missio: ñ tñ loci mutatio. ¶ Ad aliud dōm. qꝛ est missio indr̄ntie p eēntiā: ⁊ hec ñ ponit sepatōem. vñ aug. sup Jo. loqꝰ ꝯ illos q dicebāt filiū minorē eē pr̄e qꝛ missus ē ab eo. ⁊ dic̄ sic. filius minor ne ē qꝛ missus? missiōȝ audio ñ sepatōȝ. sȝ hoc ergo dico. q̄ i diuīs ē missio ñ tñ sepatio. qꝛ missus ñ ē distictꝰ siue diuersus a mittēte p eēntiā: sed solus distictꝰ sȝ psonā. Aug. ꝯ psidiā arrianoꝝ. nūqd iō diuersa ē nā qꝛ pr̄ mittit ⁊ mittit̄ filius? nisi forte pt hō pf mittere hoieȝ filiū vniꝰ eiusdēqȝ sbe: ⁊ ñ pt deus. cū hō ab hoīe mittēdo sepet̄. qd̄ ñ pt dn̄s. sȝ ignis mittit splēdorē suū. nec pōt splēdor missus separi ab igne mittente: q̄uis ista creatura visibil' ñ oī ex pte sit huic rei ꝯpabil'. nā longiꝰ ꝓcēit splēdor q̄ ignis ñ ꝓcēit. vt i lucerna.

¶ Ad tertiũ dõm. q missio nõ ponit aliquẽ gradũ i diuino eẽ siue maioritatẽ aut minoritatẽ alicuius psone. sʒ ordinẽ solũ nãe. vñ ñ dicit supioritatẽ sʒ solũ auctez. nec ẽ silẽ de obediẽtia: qr i obia ñ tñ notaƚ pformitas voluntatis: sʒ diuersitas ⁊ subiectio respectu volũtatis pcipiẽtis. vñ filius solũ ƀm humanã nãm dr obediẽs. qr solũ ƀʒ illã dicit fuisse subiectus pri. sed missio conuenit ei ƀʒ diuinam nãʒ qr in missione notaƚ auctoritas i mittẽte solũ: ⁊ subauctoritas in eo q mittiƚ sʒ ñ subiectio.

Mẽbrũ secundũ.

Secũdo qriƚ. vtʒ missio sit qd creatuʒ vel increatũ. vr q increatũ. qr pcessio s. s. est ipse. s. s. pcedẽs. ⁊ sanctificatio. s. s. ẽ ipse sanctificãs. sʒ missio. s. s. ẽ eius pcessio a pre ⁊ filio ad sanctificanduʒ creaturã. vtrũqʒ ãt ẽ qd increatũ qd ẽ. s. s. ergo missio qua s. s. ẽ missus: ẽ quid icreatum. ⁊ eadẽ rõne missio qua filius mittiƚ ⁊ qua pr mittit. ergo missio in diuinis ẽ quid icreatũ. ¶ Itẽ nihil creatũ pdicatur de deo i rectitudine. nihil. n. predicaƚ d ipo qd ñ sit ipse. sed hec vba mittere ⁊ mitti pdicanƚ d deo in rectitudine cũ dr deus mittit ⁊ deus mittiƚ. ergo nõ dicit aliquid creatũ. ergo missio significata p illa ẽ qd icreatũ. ¶ Iteʒ ƀƀ. i moraƚ. eo mittiƚ filius q gnaƚ. ergo mittẽ ẽ gnãre ⁊ mitti gnãri. sʒ gnãre ⁊ gnãri ñ sũt aliqd creatũ sʒ icreatũ: ergo missio est quid increatũ. Cõtra omne increatũ ẽ eternum. nulluʒ tpale ẽ eternũ. ergo nullũ tpale ẽ increatũ. sʒ missio ẽ tpaƚ sicut dr. xiiij. di. j. li. sniaʒ. ergo nõ ẽ qd increatũ. ¶ Itẽ aug. iiij. de tri. sicut generari est filio esse a patre: ita filiũ cognosci eẽ a patre est filiũ mitti. ⁊ sicut spũs. s. donũ dei eẽ ẽ a pre pcedẽ: ita spũsscẽtũ cognosci q a pre pcedat ẽ ipʒ mitti. sʒ siue filiũ siue spũs. s. cognosci q a pre pcedant est quid creatum ⁊ ẽt existens in creatura. ergo mitti ẽ quid creatũ siue missio. ¶ Itẽ missio spiritussancti a pre ⁊ filio nihil aliud ẽ q gra data hominibus. vñ Beda. Cũ gra datur hominibus mittiƚ spũssan. a pre mittiƚ ⁊ a filio sed gra data hoibus ẽ quid creatũ: ergo missio spũsscẽti ẽ quid creatum. Ad hoc dõʒ. q missio siue dicatur actiue de pre respectu filij: siue d pre ⁊ filio respectu. s. s. siue dicaƚ passiue d filio siue d spũs. ẽ qd increatũ ⁊ idẽ qd deus. Ad primũ ergo obiectum dicimus dõʒ. q in missione duo sunt. Est. n. ibi principale significatũ qd est quid icreatum: ⁊ est ibi aliquod connotatum. s. effectus in rõnali creatura qd est quid creatum. nam missio est processio alicuius persone manifestata in creatura. vel manifestatio pcessiõis eterne facta rõali creature. ratione ergo pnotati qd tpale ẽ: diciƚ missio tpalis. sed illud pnotatum non predicatur d ipa nisi oblique non in rectitudine. sʒ illud qd pdicatur de ipsa rõne principalis significati qd est qd increatũ dicitur in rectitudine. vnde nõ sequitur. si missio ẽ temporalis q non sit quid increatum: sed q illud ratõe cuius dicit tpalis. s. effectus cõnotatus: nõ sit quid increatum. ⁊ bene sequitur. est quid increatũ: ergo est quid eternũ. sʒ nõ seqƚ. ergo ẽ ab eterno vl est eterna. sicut postea ostenditur in tertio pblemate. ¶ Ad aliud dõʒ. q cũ d i filiũ a pre mitti ẽ cognosci q a patre procedit. non daƚ ista diffinitio p cẽtiam: sed p effectũ consequentem. nam cognitio pcessionis erit effectus missionis. pcessio vero manifestata i creatura rationali vel manifestatio pcessionis ẽ illud qd cẽntialiter predicatur de missione effectiue. vt cũ dr missio est cognitio facta i creatura vel gratia data creature. sicut cum dr deus refugium nostruʒ vel patientia nra vel fortitudo nra. vñ nõ sequiƚ. deus est fortitudo nra: sed fortitudo ẽ quid creatum: ergo deus est qd creatuʒ. silr nec ex pte ista. ¶ Et per hoc pʒ solõ ad tertiũ qd obijcitur auctoritatem Bede. nã ñ dicatur missio ẽ gra data rõali creature. nõ ẽ pdicatio p cẽtiã sʒ effectũ pñteʒ. nec ẽt hec dicit beda: sʒ dicit q cum gratia datur: spiritussanctus mittiƚ. vnde dicitur per concomitantiam.

Membrũ tertium.

Deinde queriƚ. vtʒ missio dicaƚ cẽntialiter vel notõaliter. hoc ẽ vtʒ mittere ⁊ mitti significẽt cẽntiã vel notioneʒ. Beda i omel. dñice prime post ascẽsionẽ. Spũssancti missio ẽ eius pcessio. sʒ pcessio dr de pcedente spũsa. siue de deo notõalr. ergo missio silr dicet notõ alr. ¶ Iteʒ cẽntia nõ dr nec mitti nec mittere: qr mittens ⁊ missum distinguiƚ abinuicẽ. cẽntia aũt ñ distĩguit nec distĩguiƚ. ergo mittẽ ⁊ mitti ñ dicunƚ cẽntialr. ¶ Itẽ qcqd dr de deo cẽntialr puẽit trib9. sʒ missio siue dicaƚ actiue siue passiue ñ puenit trib9: qr missio actiue dicta nõ puenit spũi. s. nec missio passiue dicta pri. ergo missio ñ dr cẽntialr. ¶ Itẽ hoc nomẽ deus significat diuinã cẽntiã: ñ aliqñ trahiƚ ad psonaʒ. sʒ ad significandũ psonã siue distincte p vna siue distincte p duabus neqʒ trahitur p nomẽ cẽntiale: sed oʒ q adiũgaƚ ei aliqua dictio significans psonã vel notionẽ. vt dictio vel ppositio notõaƚ. vñ cũ dr deus spirat: trahitur ad supponendã p psona pris ⁊ filij indistincte. Cuʒ dr pcedit: trahitur ad significandum p psona filij ⁊ spũs. s. indistincte. cuʒ võ dr generat deus: generaƚ deus: ⁊ deus spiraƚ trahitur ad supponendum p vna distincte. sʒ cũ dr deus mittit deum: trahitur ad supponendum p psonam: ⁊ p alia psona in subiecto: p alia predicato. ergo illud p qd trahiƚ nõ significat cẽntiaʒ: sʒ psonã vel notõeʒ. ⁊ ñ trahiƚ nisi p hoc q dico mittit. ergo hoc q dico mittit ñ significat essentiaʒ sʒ notõeʒ. Cõtra. oẽ nomẽ dictũ d deo ƀʒ ol

uinā nām ꝯnotans effectū in creatura ē ēēntiale. τ hoc ē: qꝛ īdiuisa sūt opa trinitatis. ſꝫ missio dr̄ de deo ſꝫ diuinā nām τ ꝯnotat effectū i creatura ergo dr̄ de deo ēēntialr̄. ¶ Itē nulla notio ē cōis filio τ spūiſan. ſed missio passiue dicta ē cōis filio τ spūiſan. ergo missio passiue dicta non significat notionem. ¶ Itē aug. ij. de trini. mitti a pr̄e filius sine spūſſ. nō potuit: qꝛ pr̄ itelligit cū misisse cū fecit eū ex femina. qḋ nō fecit sine spūſan. ergo missio filij in carne ē cōis patri τ spūiſan. ſꝫ nihil est eis cōe niſi ēēntia. ergo missio filij in carne signat diuinā ēēntiam. Ad hoc dōm. ꝙ hec v̄ba mittere τ mitti de intellectu suo dicūt τ ēēntiam τ notōēꝫ. dicūt. n. respectū pſone ad pſonā. dicūt ēt respectū pſone ad creaturā rōne cuius dicunt ēēntialiter vñ significāt pſonā ēēntialr̄. Quedam n. sunt noīa q̄ significāt ēēntiā ēēntialr̄: vt hoc nomen ēēntia. quedā v̄o significant ēēntiam pſonaliter: sicut hoc nomē deus. τ ea q̄ signant ēēntiaꝫ in suppositis. τ per additionē noīum pſonaliuꝫ vel notionalium ad supponēdū ꝓ aliqua pſona vel ꝓ aliquibus. vt cū dr̄ deus gn̄āt: deus spirat. Sunt ēt alia q̄ significāt pſonā pſonaliter. vt ista nomina pr̄ filius spiritusſanctus. Sunt etiaꝫ alia que significāt personam essentialiter: vt hoc nomen pſona: τ hoc ꝙ dico mittē τ mitti. vñ i his v̄bis attribuit aliq̄d pſone rōne ēēntie. vñ ēēntia nec mittit nec mittit: ſꝫ pſona rōne ēēntie siue ēēntia in pſona. ¶ Ad aliud qḋ obijcitur ꝙ cōnotat effectū in creatura. dōꝫ ꝙ veꝝ ē. ſꝫ tm̄ nō solū cōnotat preter ēēntiam effectus: sed significat respectus qui ē persone ad pſonā. rōe cuius significāt hec v̄ba mittē τ mitti distinctōēꝫ siue relatōēꝫ q̄ nō ꝯuenit ēēntie. vñ q̄ꝫtū ad hoc dāt itelligē pſonam i pſonas. ¶ Ad hoc qḋ obijcit. ꝙ nulla notio ē cōis filio τ spūiſan. τ missio passiue dicta ē cōis filio τ spūiſan. τ ē. dōm ꝙ sunt quedā noīa que significāt indistincte relatōēꝫ siue respectum vnius pſone ad aliā. τ talia dicunt de tribus pſonis ſꝫ nō i singulari nūero ſꝫ i plurali. vt hoc nomen pſona τ hec noīa equalis τ silis. vñ dicim° pater τ filius τ spūſſ. sunt pſone. sunt eq̄les sunt siles. qꝛ. n. significāt respectū dicūtur i plurali numero: qꝛ nec indistincte dicunt ꝺ tribus pſonis. Alia v̄o sunt que dicunt aliquo mō relatōēꝫ distincte: aliquo mō indistincte. sicut illa q̄ dicūt relationē duaꝝ pſonaꝝ ad tertiā ut hoc ꝙ dico spirare donū de pr̄e τ filio respc̄u spūſſancti. τ hoc ꝙ dico ꝓcedere dictum de filio τ spūſan. respectu pr̄is: et talia sunt hec nomina mittēs et missus vñ hec dicunt de duabus personis: nisi determinantur per adiunctum ad significandum ꝓ vno vt cū dr̄ missus in carnē vel missus ad sanctificandum creaturā. nūq̄ꝫ v̄o dicitur ꝺ tribus pſonis. Aliq̄ñ v̄o significat respect° vnius pſone ad aliā distincte: vt ꝑ hec noīa generās et genit°. Cū ergo dr̄ ꝙ nulla notio siue relatio ē cōis filio et spūſſ. dōm ē ꝙ veꝝ ē de illis notōībus q̄ dicūt notōēꝫ vnius pſone ad alterā distincte. Preterea si dicat ꝓcedē ab alio ꝺ filio τ spūſ. hoc ñ ē vniuoce. qꝛ ali° τ ali° ē modus ꝓcedēdi. vñ qꝛ modus ꝓcedēdi distiguit notōēs in diuinis: iō ñ seq̄t [illegible] eē ab alio sit cōe aliq̄ mō: ꝙ aliq̄ notio sit cōis. Sꝫ aliq̄ pt̄ eē cōis pr̄i τ filio respectu spūſſ. qꝛ vna ē ꝓductio τ eodē mō dicta ꝺ vtroqꝫ. Et si obijcit. ꝙ nihil ē eis cōe nisi ēēntia. dōꝫ ꝙ ē cōitas ſm rē: τ ē cōitas ſm habitudinē. sicut dictū ē. s. q. ꝺ pſona. qñ q̄sitū ē de cōitate huius noīs pſona. vñ sicut distiguē τ distigui cōe ē tribus: ñ ſm rē ſꝫ ſꝫ habitudinē. ita mittē τ mitti pt̄ eē cōe duabus pſonis ꝯuenientibus i aliqua habitudine. τ hoc melius declaratū ē. s. ¶ Ad illḋ qḋ dicit aug. ꝙ mitti filius sine spūſa. ñ potuit. dōm ꝙ loq̄t ibi aug. de filio. ſm humanā nām: τ de missione illa qua missus ē i mūdo. vñ illa missio nihil aliḋ ē q̄ꝫ manifestatio filij i carne: q̄ ꝯuenit toti trinitati. vñ subiungit aug. ꝙ pr̄ itelligit cū misisse: cū fecit euꝫ ex femina. nec ꝓp hoc seq̄t [illegible] missio. illa sit a spūſan. ꝙ filius sit a spūſan. vñ ſm hoc bñ ꝯcedit ꝙ tota trinitas misit filiū ſm nām humanā. ſꝫ ꝙ dr̄ i esa. xlviij. τ nūc dñs misit me τ spūs eius.

Sꝫ adhuc que= .§. j.

rit cū i intellectu eius qḋ ē mittē τ mitti sit ēēntia τ pſona q̄d ꝓprius significet ibi. vtꝝ essentia vel pſona. τ vr̄ ꝙ ēēntia: qꝛ semꝑ in diuinis prius cadit i itellectu ēēntia q̄ꝫ pſona. ¶ Itē hec v̄ba mittē τ mitti significāt aliq̄d qḋ attribuit pſōe vl̄ pſōis rōe ēēntie. ergo si illḋ qḋ significāt attribuit pſōe rōe ēēntie: ꝓprius videt significare ēēntiaꝫ q̄ꝫ pſonam. Sed contra. prior est respect° pſone ad pſonam q̄ꝫ respectus ēēntie seu pſone ad creaturam. ergo si istis verbis mittere τ mitti significet vterqꝫ respectus: τ rōne primi respectus significent pſonam vel notionem: rōne scḋi qui ē cōis toti trinitati significet ēēntiam: ꝓprius videntꝛ significare pſonam vel notionē q̄ꝫ ēēntiam. ¶ Itē prius ē procedē pſonā a pſona q̄ꝫ ipsam ꝓcessionem manifestari in creatura. cū ergo missio nihil aliud sit q̄ꝫ processio pſone, manifestata ꝑ aliqueꝫ effectum in creatura: videtur ꝙ hec verba mittē τ mitti ꝓprius significent distinctionem persone a pſona q̄ꝫ ēēntiam. Ad hoc dicunt q̄dāꝫ ꝙ hec verba mitti τ mittere primo significant diuinam ēēntiam. sed consignificāt distinctionem pſone a pſona. τ ꝙ significant ēēntiam in rectitudine τ distinctionem in obliq̄tate. vñ dicūt ꝙ missio ē manifestatio ꝓcessionis pſone per aliquē effectuꝫ in creatura. vñ qꝛ manifestatio dr̄ i rectitudine τ ꝓcessio i obliq̄tate: dicūt ꝙ missio significat ēēntiā τ ꝯsignificat distictōēꝫ. sic hec noīa equale τ sile. τ ꝑ hoc soluūt ad scḋm obiectū. Illā missio non

est processio manifestata. ſꝫ potius ipsa manifesta
tio ꝓcessionis. vñ ꝑprius intelligitur manifesta/
tio actiue dicta: deinde respectus siue relatio que
est in ꝑsona. tertio intelligitur effectus ↄnotatus ĩ
creatura. ⁊ ꝑ hoc ēt pꝫ solutio ad p̄io obiectũ.
Nã lꝫ respect⁹ ꝑsone ad ꝑsonã prius sit ꝙ̃ respe
ctus eẽntie ad creaturã: tñ ꝑ prius ſigt̃ur in hoc
ꝙ dico mittĩ vel mitti. vñ significat̃ actus manife
stationis vt trãsiẽs sup hoc ꝙ dico ꝓcedẽ. ¶ Sꝫ
adhuc obijcit̃ ↄ̃ istos. si missio eẽntialr̃ sit manife
statio ꝓcessionis: ↄuenit toti trinitati. q2 tota trini
tas manifestat creature ꝓcessionẽ filij ⁊ spũſsancti.
ergo missio filij ⁊ s. s. conuenit toti trinitati. ¶ Ad
hoc rñdent ꝙ nõ sequit̃. ꝙ lꝫ manifestatio illius
ꝓcessionis ↄueniat toti trinitati: tñ noĩe missionis
designat̃ ꝙ illã manifestatõẽꝫ habeat vna ꝑsona
ab alia. qd̾ non ↄuenit toti trinitati. vñ sicut opa/
ri cõe ẽ toti trinitati: tamen operari per filiũ nõ
conuenit nisi soli patri. nec operari ꝑ spũsanctũ.
nisi patri ⁊ filio. silr̃ ẽ in his v̾bis mittere ⁊ mitti.

Alijs aũt videtur ꝙ hec verba mittere ⁊ mitti
de intellectu suo primo dicunt ꝑsonã siue respe
ctum ꝑsone ad ꝑsonã. q attribuit̃ ꝑsone vel ꝑso/
nis duabus indistincte ⁊ hoc rõne ꝑsone. Scd̾o
vero consignificant actum qui ẽ respectu creatu/
re qui attribuit̃ persone vl̾ personis rõne eẽntie.
vñ dicunt ꝙ missio passiue dicta ẽ ꝓcessio ꝑsone
manifestata ꝑ effectũ in creatura. vñ hec v̾ba mit
tere ⁊ mitti significãt ꝑsonã eẽntialr̃. vñ d̾ missio
ne predicat̃ notio ĩ rectitudĩe. Cũ. n. idẽ sit missio
ꝙ ꝓcessio tẽporalis. ꝓcessio aũt tp̃alis primo si
gnificat notionẽ ꝑsone. scd̾o ↄsignificat actũ qui
ↄuenit ꝑsone rõe eẽntie: similiter ⁊ missio. ¶ Ad
hoc qd̾ obijcitur. ꝙ primo cadit in intellectũ eẽn/
tia ꝙ̃ ꝑsona vl̾ notio. dd̾ꝫ ꝙ verũ est qñ eẽntia si/
gnificatur absolute. ſꝫ qñ eẽntia ſigt̃ur vt in respe
ctu ad creaturam nihil ꝓhibet primũ ꝑsonã ca/
dere in intellectu ꝙ̃ eẽntiam. sicut cũ d̾r pr̃ ver/
bo loquitur creaturas. preintelligitur exitus filij
a p̃re in hoc ꝙ dico loqui. ⁊ consignificat̃ exitus
creature qui ẽ cõis trinitati. vnde primo ĩtelligit̃
exitus filij a patre: ⁊ deinde actus qui ẽ respectu
creature. ¶ Ad aliud dd̾m. ꝙ verũ est qd̾ verba
hec mittere ⁊ mitti significant aliqd qd̾ attribuit̃
ꝑsone vel personis rõne eẽntie. illud tñ ñ ẽ p̄io
significatũ in hoc ꝙ dico mitti vel mittere: ſꝫ po/
tius respectus ꝑsonalis qui attribuitur ꝑsone. nõ
rõne essentie ſꝫ ratione suppositi.

Membrũ quartum.

Quarto queritur. vtrũ missio possit cõ
uenire deo ab eterno vel tñ cõueniat
ei ex tẽpore. Qd̾ ab eterno v̾r. nã sicẽ
d̾. oñsũ ẽ. missio ẽ qd eternũ ⁊ qd in/
creatum. sed quicquid est eternum. predicatur d̾
deo ab eterno. ergo missio ꝑdicat̃ d̾ deo ab etnõ

¶ Itẽ gg̃. ĩ moral̾. eo mittit̃ filius quo gñat̃. ſꝫ ge
nerari ↄuenit ei ab eterno. ergo ⁊ mitti. ¶ Itẽ int̃
illũ q mittit ⁊ iter illũ q mittit̃ nõ oꝫ ꝙ sit diuersi
tas nãrũ: ſꝫ solũ distictio ꝑsonarũ. sicut dicit aug. ĩ
li. ↄ̃ ꝑfidiã arrianorũ. sicẽ nec int̃ ꝓcedẽtẽ ⁊ illũ a
quo ꝓcedit. ergo nec similit̃ int̃ mittentẽ ⁊ illum
cui ↄmittit̃: vel iter missum ⁊ illũ ad quẽ sit missio
cũ eadẽ rõ videat̃ vtrobiqꝫ. imo maior ex pte
ista: q2 iter mittẽtẽ ⁊ missũ ẽ distinctio rõne eius
q2 ẽ ab alio. qd̾ significat̃ ibi ⁊ rõne auctoritatis
quorũ neutrũ significat̃ ex ista pte iter mittẽteꝫ siue
missum ⁊ illũ cui sit missio. ergo. si. s. s. ab eterno
ſcḋm q̃ amor ꝓcedit a p̃re ĩ filiũ. v̾r silr̃ ꝙ ab eter
no possit dici missus. ¶ Itẽ sicut mitti hꝫ relatõẽꝫ
ad mittẽtẽ ⁊ ad illũ cui sit missio: ita donũ hꝫ cõ/
paratõẽꝫ ad illũ a quo dat̃ ⁊ ad illũ cui dat̃. ergo
si. s. s. d̾r esse donum ab eterno ⁊ ex tp̃e: v̾r silr̃ ꝙ
nullum sit incõueniens spũsan. mitti ab eterno ⁊
ex tp̃e. ¶ Item aug. cõꝑat missionẽ filij a p̃re splẽ
dori qui mittit̃ ab igne. vñ dic. ꝙ ignis mittit splẽ
dorẽ nec tñ splẽdor sepat̃ ab igne. ꝑ hoc oñdens
ꝙ filius mittit̃ a p̃re nec tñ sepat̃ ab eo. Sꝫ si splẽ
dor ignis esset ab igne ab eterno: possem dicere
ignis mittit splendorẽ ab eterno. siue essꝫ illumi
nabile siue non. ergo cũ missio filij a patre sit ꝓ/
cessio filij a p̃re ad illuminandũ creaturã: ⁊ loqr̃
de missione inuisibili cũ sẽꝑ filius quãtũ ẽ ĩ se illu
minet. siue sit illuminabile siue nõ. sicẽ d̾r. Jo. j. Il
luminat omnẽ hominẽ veniẽtẽ ⁊c. lꝫ non omnis
hõ illuminet̃. v̾r ꝙ missio possit ↄuenire deo ab
eterno. ¶ Item cũ. s. s. dicatur ꝓcedere ab eterno
⁊ ex tp̃e quare nõ pt̃ dici mitti ab eterno ⁊ ex tẽ/
pore: ⁊ donũ eẽ ab eterno ⁊ ex tp̃e. ¶ Itẽ. xv. di.
j. li. sen. d̾r ꝙ preter gñationẽꝫ filij a p̃re ẽ duplex
missio filij. s. inuisibilis in mentẽ: ⁊ visibilis ĩ car
nem. ergo ⁊ gñatio filij v̾r missio. ergo si genera
tio filij ẽ ab eterno: dicet̃ missio d̾ ipso ab eterno.

Contra. nullũ nomen ↄnotans effectum ĩ crea
tura v̾r de deo ab eterno. sed missio ↄnotat effe/
ctũ ĩ creatura. ergo nõ v̾r d̾ deo ab eterno. ¶ Itẽ
duplex ẽ ꝓcessio filij ⁊. s. s. scilicet eterna ⁊ tp̃alis.
ꝓcessio aũt eterna v̾r de filio ab eterno ⁊ silr̃ de
spũsan. ſꝫ ꝓcessio tp̃alis ↄuenit eis solum ex tp̃e.
cũ ergo idẽ sit missio passiue dicta qd̾ ꝓcessio tẽ/
poralis sicut v̾r ĩ li. sniarũ. missio passiue dicta cõ
uenit filio ⁊ spũsan. solũ ex tp̃e. ſꝫ missio passiue
dicta v̾r relatiue ad missionẽ actiue dictam. ergo
missio siue actiue dc̃a siue passiue ↄuẽit deo solũ
ex tp̃e. ¶ Ad idẽ ẽt sunt auctoritates aug. ⁊ aucto
ritates bede q̃ ponunt̃ in scd̾o ꝓblemate. Ad
hoc dd̾m. ꝙ missio v̾r de deo ex tp̃e ⁊ nõ ab eter
no. ¶ Ad primũ dd̾m. ꝙ d̾ missione ẽ loq ꝙ̃tũ ad
pricipale significatũ. ⁊ ꝙ̃tũ ad ↄnotatũ. rõe prici
pal̾ significati ẽ qd etnũ: rõe ↄnotati ẽ ex tp̃e. cũ
at etnũ ↄiũgit̃ tp̃ali ĩ eodẽ ĩnuo: ꝓprie loquendo
dꝫ iudicare tp̃ale sicẽ qñ necium ↄiũgit̃ ↄtĩgẽti totũ

iudicat ꝯtingens. Ideo in argumēto isto ēst falla
cia accidētis. missio ē deus: ⁊ deus ē eternus: er/
go missio ē eterna. quia eternitas que in pricipali
significato missionis infertur de cōnotato. hoc
enim nomē eternus cū sit adiectiuū: determinat ip/
sum terminū: ⁊ ponit rem suā ratōe totalis signi
ficati. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ grego. loquit de ge/
neratōe tēporali que ē ex matre. ⁊ tūc planū ē ꝙ
eo dicit missus quo generatus. qꝛ tūc generatus
qͣ̄ missus. vn̄ aug. ij. de tri. pater itelligit eū mi/
sisse cū fecit eū ex femina. Si aūt ponat de genera
tōe eterna: tūc pōt dici ꝙ ablatiuus notat princi/
piū effectiuū vł quasi effectiuū. vnde cū dicit eo mit
tit quo generat. nō notat ꝙ generatio sit missio:
sz qꝛ ab eo ē missio a quo ē generatio. s. a patre.
¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ⁊ si missio nō dicat loci mu/
tatonē vt ille qui mittit sit i loco i quo prius non
erat: dicit tn̄ missio ꝓpter effectū aliquē. qꝛ. s. ille
ꝗ mittit efficit aliqd qd̓ prius n̄ efficiebat. ⁊ hoc
ē eēntiale missiōi tanq̄ illud a quo iponūtur hec
verba mittere ⁊ mitti. lz pricipalr significēt aliqd
icreatū. vn̄ nō solū exigit distictio iter mittētez ⁊
missum ⁊ illū cui [illegible] missio: sz oportet ꝙ aliqd ꝓ
cedat ab ipsis. s. aliqs effectus qui prius nō ꝓce/
debat. nā rōe huius trāsfert missio ad diuina. qꝛ
igit spūs. s. semꝑ ꝓcedit ⁊ eius ꝓcessio nunq̄ in/
cepit: iō licet dicat procedere a patre in filiuz in/
quātū ē amor. nō tamē dicit mitti cū missio sit ad
faciendū aliquid: qd̓ prius nō fiebat. Et si obijcia
tur ꝙ nūcius missus a rege ad faciēduz aliquid:
nihilominus mittit etsi illud nō efficiat: dōm ꝙ ⁊
si nō efficit illud: tn̄ efficit aliud qd̓ prius nō effi/
ciebat. vn̄ nūcius dicit moueri ad efficiēdū [illegible] pri
us nō mouebat. rōne cuius dicit missus. non sic
aūtē est de spūs. ¶ Ad quartū dicēdū. ꝙ donū di/
cit. s. s. ab eterno ⁊ ex tēpore: nō tamē missus. ⁊
rō huius ē. quia donū aliquādo dicit respectum
tn̄ ad creaturā: aliquādo vero respectuz ⁊ effe/
ctū. quedā enim sūt nomia que dicūt respectū ad
creaturā in hītu: sicut hoc nomē dn̄s. quedā re/
spectū i actu: sicut dn̄ator. Illa vero que dicūt re
spectū in hītu: pn̄t ei ꝯuenire ab eterno. sicut hoc
nomē dn̄s: ⁊ hoc qd̓ dico donū. vn̄ dicit donum
spūssanctus nō solū qꝛ datus: sz qꝛ donabilis. si/
cut dicit aug. xv. de tri. Vn̄ eē donū ꝯuenit ei ab
eterno: qꝛ donabilis. ⁊ ex tēpore: qꝛ datus. nō sic
aūt ē de missione: qꝛ semꝑ dicūt hec verba mitte/
re ⁊ mitti respectū in actu. vn̄ ⁊ si aliquo mō pos
sit dici. s. s. missibilis ab eterno: nō pōt tn̄ dici mit
ti vt missus ab eterno: nec missio ꝯuenire ei ab eter
no: sz tn̄ ex tpe. ⁊ ꝑ hoc pz solutio ad illō qd̓ po/
stea querebat: quare donū dicit ab eterno ⁊ ex tē
pore: ⁊ ꝓcedēs ab eterno ⁊ ex tpe: nō tn̄ dici pt
ab eterno ⁊ ex tpe: nō ē tn̄ sim. le d̓ hoc ꝙ dico ꝓ
cedere. nā ꝓcedere nō dicit respectū ad creatu/
raz: sz solū ad id a quo ꝓcedit nisi ꝑ adiunctū. vt

cū dicit filius vel. s. s. ꝓcedit a patre i creaturā vł
tēporaliter. nam ꝓpter adiunctum datur intelligi
respectus siue effectus tēporalis ratōe cuius di/
citur processio tēporalis ⁊ missio similiter. ¶ Ad
aliud dicēduz. ꝙ hec est falsa. si ignis eēt ab eter/
no: ꝙ missio splēdoris eēt ab eterno siue esset il/
luminabile siue nō. nam missio exigit terminuz a
quo ⁊ terminū ad quē. vn̄ si non [illegible]eēt obiectuz ad
qd̓ dirigeret lux: ignis nō diceret emittere splen
dorē: sicut nec illumiare. lz diceret splēdere ⁊ lu/
cere. Similr nec dicit illumiare quātū est i se: nisi
cū pn̄s est illuminabile. nec tn̄ ꝓpter hoc sequit si
illumiat aliquo mō quantū i se est. lz nō illumiet
creatura ratōalis: ꝙ ꝓpter hoc mittat vel mittat.
quia sicut sol ē pricipiuz sufficiēs illumiatōnis lz
nō semꝑ efficiēs: qꝛ ponit obstaculū: ita ⁊ lumen
icreatū. ⁊ ideo dr̓ illumiare quantū i se est. sz non
est sic de missiōe. imo ad hoc ꝙ mittat opz ꝙ effi
ciat i actu. qꝛ sicut dictū est missio trāsfert ad diui
nas ꝑsonas. nō qꝛ sint i loco vbi prius nō erāt:
sed qꝛ i creatura ratōali efficiūt aliquid qd̓ prius
nō faciebāt. qd̓ nō cōuenit sibi nisi ab ipsis ꝓce/
dat effectus i actu. ¶ Ad hoc qd̓ obijcit ꝙ missio
ē generatio sicut videt accipi ex verbis magistri.
dōm ꝙ magister cū dicit ꝙ ꝑter generationē eter
nā ē duplex missio. loquit s̓m quosdā ꝗ vocabāt
eternā generationē missionē. vnde subdit postea
ꝙ s̓m istam generationē eternā a quibusdā dicit
missus. Sed melius ē s̓m illā dici genitus q̄z mis
sus. ¶ Sz tūc querit si nō reprehēdunt isti qui di/
cebānt generationē eternā missionē: ergo nō vi/
det iconueniēs ꝙ dicat missus ab eterno sicut ge
nitus. Ad hoc dicendū. ꝙ illi qui sic dicebāt: nō
itendebāt ꝙ s̓m illaz generationē dicat missio s̓z
ꝯpletaz rationē missionis: sed qꝛ habet congrui/
tas ex hoc. ꝙ genitus possit mitti: qꝛ ex hoc ipso
ꝙ ab alio ē mitti pōt. vnde nō itendebant ꝙ illa
missio eēt ab eterno: sz potius ratio qua ꝯgrue/
bat ipsuz mitti que dicitur generatio.

Questio. lxxij. d̓ missiōe acti ue dicta.

Consequenter
querit d̓ missiōe actiue dicta.
de qua querunt hec. Primo
vtꝝ missio actiue dicta ꝯue/
niat toti trinitati respectu filij
vel spūssancti. Secūdo vtruz
conueniat alicui ꝑsone respectu sui. Tertio vtruz
cōueniat spūisancto respectu xpi. Quarto vtrum
dare vel mittere spūmsanctū possit cōuenire crea
ture ratōali ratōe ministerij.

Membrum primum.

Circa primū sic obijcit. Aug. i li. 3 ꝯtra dicā arriano ꝓ. nec pat sine filio nec filius sine p̄re misit spūm. sꝫ cū pīter ambo miserūt. īsepabilia qppe sūt opa trinitatis. hec āt rō nulla eēt: nisi mittē spūm eēt act⁹ toti⁹ trinitatis. ergo missio actiue dcā ꝯuenit toti trinitati. ¶ Itē sicut dictū ē missio trāsfert ad diuinas psonas. nō qr aliq̄ illap̄ sit vbi prius ñ erat: sꝫ qr p illas aliqd efficit qd prius nō fiebat. missio ergo ꝯuenit psonis rōe alicuius effectus pcedētis ab ipsis sicut ꝛ pcessio tpalis. sꝫ ille effect⁹ cōis ē toti trinitati: ꝛ ille effectus ē a tota trinitate: ergo ꝛ missio ē a tota trinitate. ¶ Itē. s. s. mittit a p̄re ꝛ filio. hoc certū ē. Itē mittit a seipo sicut dr̄ i. xv. di. j. li. sent. ergo. s. s. mittit a tota trinitate. ergo tota trinitas mittit spūm. ergo missio actiue dicta ꝯuēit toti trinitati. Cōtra. Beda i omel. dnīce prime post ascēsiōē. missio. s. s. ē ei⁹ pcessio. sꝫ s. s. ñ pcedit a tota trītate. ergo hec ē falsa tota trinitas mittit spūm. ¶ Itē pr̄ ē psona q̄ a nulla sꝫ a q̄ alia. filius psona q̄ ab alia a q̄ alia. spūsscūs psona q̄ ab alia a q̄ nulla psona. Sꝫ pr̄ dr̄ mittē qr ab ipso ē alia psona. mitti vero ñ dr̄: qr ñ ē ab alia psona sicͭ dicit aug. fili⁹ vero dr̄ mitti ꝛ mittē. qr ē ab alio, a q̄ alius: ergo. s. s. dicet missus qr ab alio. sꝫ ñ mittēs: qr nullus ab ipo. ergo mittē ñ ꝯuenit toti trinitati sicut nec mitti. ¶ Itē si tota trinitas rōe effectus ꝯnotati mittēt spūm. cū silr̄ ꝯnotet effect⁹ i missiōe filij: tota trinitas mitteret filiū: ꝛ ita. s. s. mittēt filiū. qd non iuenit nisi de filio bm humanā nām. ¶ Itē mittere filiū ē aliqd opari p filiū i creatura rōali. sꝫ opari p filiū ñ ꝯuēit toti trinitati. ergo nec mittē filiū ꝯuēit toti trinitati. ergo silr̄ nec mittē spūm. ergo missio actiue dcā non conuenit trinitati. Ad hoc dōm ꝙ sup hoc sūt opiones. Nā sūt qdam q ꝯcedūt ꝙ missio siue filij siue. s. s. actiue dcā ꝯuenit toti trinitati. vñ sicut ꝯcedūt ꝙ tota trinitas dat filiū ꝛ ēt spūm. ita cōcedūt ꝙ tota trinitas mittit spūm. ꝛ silr̄ filiū. Alij negāt vtrūqꝫ. Alij aūt ꝯcedūt istā tota trinitas dat filiū vl' spūm. sed negāt istā tota trinitas mittit filium vel spūm. ¶ Nota ergo ꝙ missio actiue dcā pōt dupl'r determiari. Nā vno mō dicit diuinā eēntiā ꝛ cōsignificat distictōēꝫ siue notōēꝫ. ꝛ sic dr̄ missio manifestatio pductōis alicui⁹ psone p aliquē effcm̄ i creatura. ꝛ qr p hoc nomē missiōis significat diuina eēntia p̄cipal'r ꝛ i rectitudie a q̄ ē effectus. notio vero scdario ꝛ i obliqtate qr manifestat i illo effectu. iō ꝯcedūt ꝙ missio actiue dcā ꝯueniat toti trinitati. vñ sicut ꝯcedūt istā tota trinitas manifestat pcessiōēꝫ filij ꝛ. s. s. ita ꝯcedūt ꝙ tota trinitas mittit filiū ꝛ spūm. ꝛ ꝯcedunt rōes primas q̄ sūt ꝓ p̄te ista. ¶ Ad primū obiectū dicūt. ꝙ cū dicit Beda: spūssancti missio ē eius pcessio loqt̄ d̄ pcessiōe tpali q̄ dr̄. s. s. pcedē rōe effectus in q̄ dat vel manifestat dari. s. s. vñ. s. s. nō dr̄ pcedere nisi rōe effectus pcedētis ab ipa trinitate. cū q̄ effectu simul dat. s. s. ꝛ bꝫ hāc ꝓprietatē ꝯcedit mḡr i p̄io sniaꝝ. xv. di. ꝙ. s. s. pcedit a se ꝛ mittit a se. bm hoc ēt ꝯcedit ꝙ spūs. icipit eē in rōnali creatura qñ dat ei gratia. ¶ Ad aliud qd obijcit pater q a nullo ē nō dr̄ missus. ergo spūs. a quo nullus nō dr̄ mittēs. dicūt ꝙ nō ē simile. qr in his verbis mittere ꝛ mitti ꝯsignificat hitudo principij ad illud qd ē de p̄cipio. eē aūt ab aliquo siue a p̄cipio negat siue remouet vniuersal'r a patre: ita ꝙ nullo mō pōt dici eē de p̄cipio. eē aūt p̄cipiū ñ remouet vl'r a spūs. sꝫ. s. s. dr̄ eē p̄cipiū creature siue effectus q sit i creatura. ꝛ iō sicut cōcedit ꝙ. s. s. facit [illegible] eē i creatura p grām et trinitas facit spūm. p grām eē in creatura rōali. ita pōt cōcedi ꝙ tota trinitas mittit spūm. ¶ Ad aliud autē pꝫ solutio. nā bm istā rōem missionis que dcā ē. sicut ꝯcedit ꝙ tota trinitas mittit filiū. ita ēt ꝯcedit ꝙ. s. s. mittit filiū. qr facit ipm cognosci ꝙ pcedit eternal'r a patre p effectū pcedentē ab ipo tpal'r. ¶ Ad aliud aūt soluūt p itereptionē. Nō. n. idem ē opari per filiū ꝛ mittere filiū: sꝫ potius manifestare illā opationē eē p filiū. vñ ꝯcedūt istā. spūs. mittit filiū vt trinitas mittit filiū. non qr trinitas vel. s. s. opet p filiū: sꝫ qr trinitas vl' spūs p aliquē effectū appropriatū filio: manifestat p̄rem opari p filiū. ꝛ hoc bene ꝯuenit toti trinitati. Alio āt mō pōt determiari missio spūssancti vt p̄io ꝛ p̄cipal'r significet notionem. secūdario actionē siue manifestationē qua illa notio manifestat p aliquē effectū. vñ hoc mō dr̄ missio actiue dcā pductio alicuius psone manifestata p aliquē effectū i creatura. vñ duo dicunt noīe missionis. s. notio p̄cipal'r ibi significata ꝛ māifestatio illius notiōis p effectum ibi ꝯsignata. qr igit illud qd p̄cipal'r significat noīe missionis nō ꝯuenit toti trinitati: nō ꝯcedūt ꝙ missio actiue dicta ꝯueniat toti trinitati. ideo dicūt ꝙ hec ē falsa ꝓprie loquēdo tota trinitas mittit filiū vel spūm. sꝫ actio ibi secūdario significata a qua ē effectus i creatura ꝯueniat toti trinitati. ¶ Ad hoc qd p̄io obijcit p auctoritatē aug. dōm. ꝙ sicut dictū ē i missiōe actiue dicta sūt duo. s. pductio alicuius psone: ꝛ māifestatio illi⁹ pductōis. ꝛ p̄ter hoc ēt effectus p quē māifestat. nō vult ergo dicere aug. ꝙ missio sit opus totius trinitatis nisi accipiat iꝓprie. sꝫ illud qd est ibi p modū opationis. s. manifestatio pductionis [illegible] opus trinitatis. ꝛ hoc innuit cū dicit indiuisa sunt opa trinitatis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ lꝫ missio trāsferat ad diuina rōe p̄dicta: qr dicit efficere i creatura qd prius nō faciebat. nō illud primo ꝛ p̄cipaliter significat in noīe missiōis: sꝫ potius respectus psone mittētis ad illam que mittit. qui nō est cōis toti trinitati: ꝛ ideo nec missio cōis est. ¶ Ad tertiū vero respōsio postea habebit seq. in sequēti problemate.

Membrum secundum.

Onsequenter querit. vtrum missio acti/ue dicta conueniat alicui persone respe/ctu sui. hoc est si vere possit dici pater mit/tit se vel filius vel spiritussanctus. Ad quod sic magister. xv. di. j. li. sniarum. procedit quia s. s. mittitur a se et procedit a se. ergo s. s. mittit se. ¶ Item aug. iiij. de tri. sicut generari est filium esse a patre. ita filium cognosci esse a patre est filium mitti. et sicut spiritussancti. donum dei est esse a patre procedere. ita spiritussancti. cognosci quod a patre procedit est spiritussancti. mitti. sed istud cognosci est a spiritussancto. ergo missio spiritussancti est ab ipso. ergo s. s. mittit se. ¶ Item beda. cum gratia hominibus datur spiritussanctus mittitur. ergo nihil aliud est spiritussanctum mitti quam gratiam conferri. cum qua etiam datur ipse s. s. ergo mittere spiritussanctum est ipsum per gratiam conferre. sed hoc conuenit spiritussancto. ergo mittere se conuenit spiritussancto. ergo eadem ratione conuenit alijs personis. Contra. mittere et mitti dicuntur relatiue adinuicem: et mittens et missus. sed nihil relatiue dicitur a se. ergo nulla persona mittit se vel mittitur a se. ¶ Item hiero. super ezech. Commertium et cetera. in glo. que sic icipit. grandis misericordia dicit. quod coniunctum est in vno corpore mitti non potest. sed quod extra est. ergo oportet quod inter mittentem et missum sit aliqua separatio vel distinctio adminus personalis et si non essentialis. sed nulla persona distinguitur a se. ergo nulli persone conuenit mittere se vel mitti a se. ¶ Item mitti dicit subauctentem. sed nihil habet auctentem vel subauctentem respectu sui. ergo mittere non conuenit alicui persone respectu sui. ¶ Item querit vtrum hec sit concedenda spiritussanctus dat se vel pater vel filius dat se. Ad hoc autem quod sit vera adducit magister rationes et auctes. j. li. sent. di. xv. obijcit m. sic. Cum donatio spiritussancti sit operatio dei. sed indiuisa sunt opera trinitatis. ergo dare spiritum conuenit toti trinitati. ergo spiritussancto. ergo spiritussanctus dat se. ¶ Item Jo. iij. Spiritus vbi vult spirat. spirare autem nihil aliud est quam dare spiritum. ergo s. s. dat seipsum. ¶ Item si pater et filius possunt dare vel dant spiritumsanctum et spiritussanctus non potest dare vel non dat seipsum aliquid possunt vel aliquid operantur pater et filius quod non potest vel non operatur spiritussanctus. ¶ Item ad hoc est auctas aug. quam ponit magister ibi. dicit. n. xv. de tri. sicut corpus carnis nihil aliud est quam caro. sic donum spiritussancti nihil aliud est quam s. s. ergo spiritussanctus est dans et donum. ergo cum datur a seipso datur. ergo s. s. dat se. ¶ Item aug. ibidem. Ita datur sicut donum dei vt etiam seipsum det sicut deus. ergo s. s. dat seipsum. ergo eadem ratione pater dat se et filius dat se. Contra aug. in li. de tri. donum refertur ad illum qui dat et ad illum cui datur. ergo si s. s. distinguitur ab illo cui datur ratione relationis: ergo similiter ab illo a quo datur. ergo s. s. non potest esse dans et datum siue donum. ¶ Item dicit magister in sent. quod s. s. non potuit dari a creatura. quia si daretur a creatura: procederet a creatura vel esset a creatura. ergo similiter si s. s. datur a se: procedit a se. ¶ Si dicatur quod sicut dicit magister in sent. quod ingenitum donatus est a

se vel procedit a se ingenitum deus. ergo eadem ratione potest dici quod pater dat se et datur a se: et mittit se et mittitur a seipso quamuis non procedit ingenitum. nec etiam ipse ingenitus sicut postea videbitur. ¶ Item rationes magistri per quas videtur concedere quod spiritussanctus dat se et datur a se: et mittit se et mittitur a se: et quod procedit a se non videntur valere. quia in omnibus videtur esse commutatio predicamentorum. quia mitti et mittere: dari et dare siue etiam procedere non significant quid sed ad aliquid. quia missio s. s. a patre et filio est processio eius a patre et filio. et est instantia. pater potest generare: filius vel s. s. non potest. ergo aliquid potest pater quod non potest filius vel s. s. Ad hoc notandum. quod super veritate predictarum propositionum plures fuerunt opiniones. Quidam dicunt istas esse falsas. spiritussanctus mittit se: et spiritussanctus procedit a se. et hoc est ratione distinctionis et auctentis vel subauctentis que significantur his verbis mittere et mitti. vnde auctes que hoc videntur dicere exponunt hoc modo. spiritussanctus mittit se. i. a spiritussancto est effectus in quo cognoscitur missus. Alij dicunt quod mittere et mitti dupliciter dicuntur. s. proprie et improprie. proprie quando dicunt distinctionem siue auctentem et subauctentem: et sic non sumuntur in predictis locutionibus. Quandoque autem mittere est idem quod dare siue coicare se creature rationali: et sic sumitur minus proprie. et in hoc sensu concedunt predictas locutiones. et hoc voluit richardus ex sca. victore. dicit enim magister sic. Spiritussanctus dat se et datur a se. Alij autem dicunt quod et verius vt quod cum dicitur spiritussanctus mittit se vel dat se. significatur persona spiritussancti sub alia et alia ratione. sicut cum dicitur intellectus intelligit se. vnde cum dicitur spiritussanctus mittit se vel dat se: intelligitur ibi. s. persona mittens que est spiritussanctus. et actio spiritussancti que est idem quod operatur effectum in creatura cum quo etiam effectu datur spiritussanctus. nec quod in creatura simpliciter incipiat esse. s. s. sed quia est ibi alio modo quam prius. et attribuitur persone spiritussancti aliter quam per se ipsius effectus. vnde secundum hoc dicitur s. s. faciens se in creatura per gratiam et factus in creatura. et hoc videtur dicere aug. cum dicit natura dat sic donum deus vt seipsum det ingenitum deus. ¶ Secundum hoc ergo potest responderi ad omnia illa que obijciuntur. quod hec verba mittere et mitti dicunt relationem vel distinctionem siue etiam auctentem et subauctentem. Dicendum. n. est quod non semper dicitur ista sunt similiter sed solum secundum rationem. vnde enim quod aliquando aliud aliam rationem et alia potest significari. Notandum ergo quod cum hec verba mittere et mitti significant distinctionem ratione relationis et auctentis: significant illa distinctionem diuersimode. Aliquando. n. significatur per illa verba distinctio secundum essentiam. vt cum dicitur tota trinitas mittere christum hominem vel angelos vel prophetas. Aliquando vero significatur distinctio secundum personam siue secundum originem solum: vt cum dicitur pater mittere filium. vel pater et filius mittere spiritumsanctum. Aliquando vero secundum rationem solam vt cum dicitur spiritussanctus mittit se. vnde enim et idem potest esse supra se secundum rationes diuersas. puta dicitur quod non considerata vt diciter supra se inquantum considerat vt quedam natura. et summus pontifex est supra seipsum inquantum est quedam singularis perso/

sia. Fm primū modū accipit hieronȳ. missionem cum dicit, q illud qd mittit semp ē extra ⁊ ñ coniunctū. sed fm scdm modū accipit aug. missio cz cū dicit sup Jo. minor nec ē filius qz missus. missionem audio ñ sepatōem. q. d. discretio psonalis exigit inter mittentem ⁊ missum non sepatio. Tertio mō accipit magr in senē. cū dicit q spūss. mittit se ⁊ dat se. Eodez modo pōt dici de hac. spūss. dat se ⁊ dat a se. quia si dare dicat relatōez vel auctem respectu dati; non notat ibi distinctio fm rem siue auctas. sed solū fm rōnem sicut dictum ē. Aliquando tñ accipit dare p influere ⁊ dari p inspirari: ⁊ tunc pceduñ simplr. spūss. dat se ⁊ dat a se. quia tūc non notat ibi auctas neqz etiā relatio nisi ad illud cui fit datio siue inspiratio. vñ iste inter aliqs minus habēt impropriētatis. iste vero magis spūss. mittit se ⁊ mittitur a se. ista vero maxime spūss. procedit a se: qz attribuit spūis. q ē effectus tñ. Minus ēt ē ipropria actiua qz passiua. vnde hec est minus ipropria spūss. dat se: qz hec spūss. dat a se. ppter habitudinem cāe siue principij que notat i ablatiuo rōne ppositōis. tñ vtraqz pōt eē vera eodem mō quo dictum ē. ¶ Ad illud qd obijcit. q i rōnibus mgri videt eē ɔmutatio pdicamēti. dōm q in hoc qd dico mittere ⁊ mitti tria itelligūt. s. notio ⁊ actio que ē diuina eēntia. que significatur vt relata ad creaturā ⁊ ēt effectus ɔnotatus i creatura. pcedunt ergo rōnes magri rōne actōis que significat in his verbis mittere ⁊ mitti: quasi tota trinitas efficit aliquid in creatura. ⁊ hec significat qd nō ad aliquid. Nec ē simile de hoc q dico generare vel spirare. nam ista ñ dicūt effectum i creatura nec eēntiam sz puram notiōem. vñ ñ dicunt quid: sz ad aliqd solum. ¶ Ad aliud dōm. q bene sequit spūss. dat a creatura ergo pcedit. siue sumat dari p eo qd est mitti siue p eo qd est infundi siue ispirari. nō tamē sequit spūs dat se. vel pater dat se: ergo pcedit a se. ⁊ nō huius dicti. qñ queret vtrum mitti vel dari ɔueniat patri.

Mēbrū tertium.

Onsequēter querit. vtrū missio actiue dicta cōueniat spūss. respectu xpi. Ad qd sic. esa. xlviij. ⁊ nunc misit me dñs ⁊ spūs eius. loquit i psona xpi. ergo xpus missus ē a spūs. ergo mittere conuenit spūis. respectu xpi. ¶ Itē ambro. in li. de spūs. qs ē qui dicit misit me dñs ⁊ spūs eius: nisi q venit a pre vt saluos faceret peccatores. i. xps. ergo ⁊ pr eū misit ⁊ spūs. ¶ Item i eodez. datus ē a pre vt esa. dicit. ix. puer natus ē nobis ⁊ filius datus ē nobis. datus ē audeo dicere ⁊ a spūs. qz missus ē. ergo ⁊c. ¶ Item aug. in. ij. de tri. loquēs de filio. mitti a pre sine spūs. non potuit: qz pater itelligit eum misisse cū fecit eum ex femina. qd vtiqz ñ fecit sine spūs. ergo mitte ɔuenit pri ⁊ spūis. respectu xpi. Cōtra. aug. de tri. exire a pre ⁊ venire i mūdū hoc ē mitti. ergo mittere filiuz i mūdū siue i carnē ɔuenit solū illi psone a q exit filius. sz filius ñ ē a spūs. ergo missio filij i mūdū siue in carnē ñ ē a spūs. ¶ Itē aug. iiij. de tri. sicut natuz eē ē filio a pre eē. ita mitti est cognosci qd ab illo sit. sz filius ñ pōt cognosci eē a spūscto. cū non sit ab illo. ergo ñ pt mitti a spūscto. ergo missio actiue dicta ñ ɔuenit spūscto respcu xpi. ¶ Si dicat q ɔuenit ei rōne hūane nature. Cōtra. qcqd cōuenit xpo hoī: ɔuenit psone filij dei: ergo si mitti a spūscto ɔuenit xpo hoī: ergo cōuenit psone filij dei. ergo psona filij dei mittit a spūs. ergo ē a spūs. qd ñ accedit: imo potius spūsctm eē a xpo. ¶ Itē cū dr filius mitti i carnē, aut itelligit de filio dei fm humanā nāturam aut fm diuinā. nō vr q fm humanā nāturā: qz aliud ē filiū mitti in carnez: aliud hoīem existem i carne mitti. in carnem enim mitti ñ ɔuenit nisi existibus pter carnē. ergo ñ cōuenit filio nisi fm diuinā nātm. sz fm diuinaz nāz ñ mittit xps a spūscto. ergo missio xpi i carnez ñ ē a spūscto. sed ñ ɔuenit ei nisi missio vel i carnez vel i mentē. ergo missio actiue dicta ñ ɔuenit spūi sancto respectu xpi. Ad hoc dicūt qdam q triplex ē missio xpi. s. i mentē. in carnē. ⁊ ad pdicandū. Et dicūt q spūsscts ñ mittit xpm duab⁹ missionibus primis: sz tertia que ē ad pdicanduz. ⁊ sic itelligit auctas esa. xlviij. ⁊ nunc misit me dñs ⁊ spūs eius. ⁊ auctas ābrosij silr. vñ ambro. ad hoc ɔfirmādū adducit illā auctez esa. lxi. Spūs dñi super me: euangelizare pauperibus misit me. Sz lz sic possit rñderi ad auctez ambrosij: nō tñ adhuc rñdet ad auctem augu. que intelligitur de missione filij in carnem: sicut pz per auctes. quas adducit aug. misit deus filium suū in terris. Itez alij dicunt q hec est duplex spūssctus misit filium in carnē. qz hoc verbū misit pōt construi cū hoc q dico spūss. rōne ɔparatōis ad terminum ad quē: ⁊ sic ē vera. qz incarnatio filij facta ē a spūsancto sicut ⁊ a tota trinitate. vel pōt ɔstrui hoc verbū misit cū hoc q dico spūsscts rōne ɔparatōis ad psonā que mittit. ⁊ sic ē falsa: qz spūss. nō hz auctem respectu filij. Utroqz aūt mō dicit missio filij in carnē respectu pris. vñ cum dicit aug. mitti ē exire a pre ⁊ venire in mūduz: loquit de missione filij fm q ɔuenit pri. vñ mitti a patre in mundū cōuenit filio qz ē a patre: ⁊ qz aduentus eius i mūdū ē a pre siue icarnatio ei⁹. mitti vō a spūscto ɔuenit ei. nō qz psona eius sit a spūscto: sz qz venire eū i mundū siue incarnari ē a spūs. ⁊ p hoc pz solutio ad primū obiectū. ¶ Ad aliud dōm. q filiū cognosci eē a patre ē filium mitti. ⁊ qz illa cognitio est a spūs. ideo missio filij est aliquo mō a spūs. sed hoc nō ē verū de qcūqz effectu i quo cognoscit pcessio filij: sz de tali effectu q

ab aliquo mo pdicat de psona filij dei vt e incar
natio. vn no oz q si spussanct mittit filiu i carne q p
illu effectu debeat cognosci filius ee spussa sed
et ab aliquo. ¶ Ad aliud pz solutio ex predictis.
Na cu queris si spussanct misit filiu i carne. aut fz di
nina natu aut fm humana. cu queris fz q illa co
structio e roe copationis ad psona que mittit
fm hoc locutio e falsa. illa aute missio qua spussanct
mittere dr filiu i carne: nihil aliud e q3 manifesta/
tio filij p icarnatione. que manifestatio filij natu/
ralr sequit ad carnis assumptione. & io non opz
q queniat psone existenti pter carnem.

Membrum quartum.

Qvarto querit. vtruz dare vel mittere
spussanct possit qvenire alicui creature ra
tionali ratoe ministerij. Ad qd sic obij
citur. qstat q rationali creature vt sa/
cerdotibus collatu e ministeriu sacramentoru. vt
baptismi & alioru. fz i sacramentis siue cu sacramen
tis simul datur gra & cofert spussanct. ergo rationali
creature datu e ministeriu i conferedo gra3 siue
spussanct. na sicut dic beda. cu gratia dat mittit spussanct.
na missio siue datio spussancti pt aliq mo qveni/
re creature rationali roe ministerij. ¶ Ite remis
sio pcti n e sine collatione spussanct. fz viris sanctis
n solu qfert spussanct ad remissione peccatoru in seip
sis fz etia i alijs: sic aplis Jo. xx. Accipite spussanct.
quoru remiseritis peccata &c. ergo apli accepe/
rut spussanct n solu i seipsis fz et vt qferret alijs. Et h
et vr i actibus aplou sepe dici. q alij p ipositione
manuu aplou accipie bat spussanct. ergo conueniebat
aliquo mo eis dare spussanct. roe ministerij: ¶ Itez
i corpalibus videmus q calor & splendor no so/
lu dant a fote caloris & splendoris vt sint i eo cui
dant: fz et vt ab eo psit trasfundi i aliud. vt pz i luce
corpali. No. n. aer solu accipit lume siue splendo/
re & calore a sole vt sint i ipo: fz etia3 vt possit illa
trasfundere si iueniat susceptibile. ergo cu gratia
que e splendor siue lux spiritualis qua aia illumina
tur quatu ad itellectu: & calor quo accedit quatu
ad effectu. multo potetior sit q3 lux corpalis. no
solu a fonte caloris vl lucis spualis dabit vt sit i
aliquo: fz et vt ab eo possit trasfundi i aliu. fz ea
data dat spussanctus. ergo creatura poterit aliq
mo dare spussanct. Cotra. missio & datio spussan/
cti e eius pcessio sicut dicit beda & mr in. j. li. sen.
di. xiiij. & xv. Unde qcedes q s.s. dat a sefe co/
cedit q pcedit a se. fz s.s. nullo mo pcedit a crea
tura: ergo nullo mo dat a creatura. ¶ Ite creatu
ra ronalis quatu ad sui potissimu ee siue quatu
ad sua pfectione no depedet nisi a deo. fz sua per
fectio qstat i collatione s.s. & donou eius no e ni
si a deo: ergo no qvenit alicui creature dare spi/
ritussanct. Ad hoc sunt auctoritates plures aug. que
ponuntur. j. li. senten. xiiij. di. Ad quod dicen/
du. q creature ronali roe alicuius ministerij p
prie loquedo no qvenit dare spussanct. nec gratia. dr
tn aliqn roe ministerij opari aliquid i susceptioe
gre ex pte suscipietis: sed no i qferedo gratia vel
spussanct. vn cooparari ad susceptione gre vel s.s. pot
itelligi duplr. Uno coefficiedo. s. i actoe illa qua da
tur gratia vel s.s. sicut deus aliqn dr opari medi
ante natura. vel volutate & natura vel voluntas
coopari & i vna actione opat deus & natura vel
volutas. & sic no dr aliqua creatura opari i susce
ptione gre nec p modu ministerij nec alio modo.
Alio mo dr coopari preparando susceptibile ad
susceptoe3 gratie vel s.s. & sic pot aliquo mo crea
tura coopari roe ministerij. & hoc duplr. vel in/
terius. s. p aliqua acto3 iteriore: & hoc mo dicut
angeli pparare susceptibile ad susceptione gre. s.
istruedo iterius aiam excitado vel ipedimeta re/
mouedo. vel exterius: & hoc mo dicut hoies p/
parare siue coopari. & hoc triplr. s. disponedo ex/
terius p sacramentou dispesatione: sicut baptizado
& alia sacrameta ministrado. Alio mo ipetrado
p oronem fm q dicitur vnus alij ipetrare gra3.
act. iiij. Cu orassent motus e locus i quo qgrega
ti erat & repleti sunt oes spussa. Tertio mo istrue
do & mouedo exterius p predicatione: fm q dr
x. ro. fides ex auditu exteriori. & hoc modo ex
ponitur illud gal. iij. de aplo. Quis ergo tribuit
nobis &c. fm q dr i glo. & fm q dicit magister i
sen. j. li. xiiij. di. ¶ Ad primu ergo obiectu dicendu.
q fz aliquibus det ministeriu i collatione sacra/
mentou: i quibus vel cu quibus dat s.s. no tn roe
illius ministerij dicuntur coferre siue dare spussanct.
Na i susceptione sacramentou e queda actio exte
rior sicut i baptismo tinctio siue ablutio exterior.
& i hac coopant ministri p qua dicut baptizare.
Est aut alia iterior. s. ablutio iterior a culpa & li/
beratio a pena: & hoc est solius dei. q ergo roe
illius dr dari spiritussanctus & non ratione alteri/
us. nam ablutio potest ee exterior in qua non co
fertur spiritussanctus: vt in ficte accedete. ideo n
sequitur q si ministri cooperent in sacramento
roe actus exterioris actionis i qua aliqn dat s.s.
q coopentur i datioe spiritussancti. na fz aliqn d/
tur s.s. cu illa exteriori ablutoe: no dr dari roe
illius: fz rone actus iterioris i qua opat solus de/
us & no coopat minister. ¶ Ad aliud dicedu q
remissio peccati pot ee triplr. Uno quatu ad dele/
tioe3 culpe. & hoc qvenit soli deo. & hoc e p gra3
gratusfacientē. & roe huius dr dari s.s. Alio mo e
remissio peccati quatu ad solutoe3 pene: & hec est
collata xpo hoi. Tertio mo dr peccatum remitti
quatu ad qmutatoe3 pene: & hec e collata mini/
stris. Est. n. platis data potas tardadi pena penitetis
& comutandi pena purgatoriam i tpale, pportiona/
le. fz roe huius no dr dari vel mitti s.s. fz hic segt ad
missione s.s. ¶ Ad aliud dicendu. q no e sile de luce

⁊ calore corpali: ⁊ de luce ⁊ calore spūali que ē gr̄a ⁊ hoc triplici de cā. Primo pp̄ ipfectionē ipi⁹ fōtis lucis ⁊ caloris corpalis. nā ex ipfectione ē q̄ nō pōt trāsfūdere lucē ⁊ calorē cuicūq3 suscep̄tiuo: ⁊ maxie distāti ab eo sine medio deferēte. s3 fōs lucis spūalis cū sit vbiq3: pōt sine medio vnicuiq3 susceptibili ɔferre grām. vñ ñ idiget q̄ q̄ accepit eā trāsfūdat i aliū. Scd̄o pp̄ ordinē q̄ ē i corpib⁹ quor̄ vnū ab alio recipe h3. vñ qd̄ supra ē pōt agere i iferiorib⁹: s3 nō ecōuerso. vnde ignis illuminatus illumīat aerē aliqñ. aer ēt aliqñ aquā. aqua ēt aliqñ terrā: s3 nō ecōuerso. S3 oīe me nō se hñt fm̄ ordinē ad deū. vñ quelib3 immediate recipit iflueñtiā gratie. nō vna mediante altera. sicut deferēte dico nō dico sicut iperante. Tertio pp̄ ɔtinuitatē materie ⁊ pp̄ symbolū facilior ē trāsitus. s3 i aīalib⁹ nō ē ɔtinuitas materie fm̄ quā vna possit agere i aliā. iō p̄dictis rōnib⁹ ñ ē silē de īfusione grē ⁊ illuminatiōe corpali.

Questio. lxxiiij. De missiōe passiue dei̇̄a iuisibili.

Consequenter adiuuāte gratia ihū xp̄i trāseundū ē ad missionē passiue dictā. ⁊ cū duplex sit missio. s. inuisibilis qua mittit fili⁹ vl' spiritussāctus i mētē ad illuminādū vel sāctificādū creaturā. ⁊ visibil' qua missus ē filius i carne: ⁊ spūssanctus sub aliqua visibili specie: vt i colūba sup xp̄m: ⁊ i linguis igneis sup aplōs. que dr̄ apparitio. Primo dd̄3 est de missione qua mittit filius vel. s. s. i mētem siue corda fideliū. deide de missione qua visibilit apparuit filius i carne. ⁊. s. s. i aliqua corpali specie s. apparitione. ¶ De missione aūt iuisibili querit in hūc modum. Primo quid sit. Secūdo cui⁹ sit. Tertio ad quos sit. Quarto fm̄ quid sit.

Membrum primum.

Ad primum sic aug. iiij. de tri. sicut natū eē ē filio a p̄re eē: ita mitti ē ɔgnosci q̄ ab illo sit. ⁊ sicut spūisā. donum dei eē ē a p̄re p̄cedere: ita mitti ē ɔgnosci q̄ ab alio p̄cedat. ex quo accipit q̄ mitti fm̄ q̄ ē cōe filio ⁊ spūisā. ē cognosci ab alio eē. S3 ɔtra diffinitionē istā sic obijcit. cōstat q̄ i missione siue dicat actiue siue passiue ē aliquid pricipalr̄ significatū ⁊ aliquid ɔnotatū. illud aūt qd̄ principalr̄ significat cadit i intellectu eius i rectitudine s. eētia vel p̄sona diuisa siue notio. illud aūt ɔnotatū cadit in itellectu ipsius i obliquitate. ergo cū i p̄dicta diffinitione ponat illud qd̄ ē ex pte creature i rectitudine: male videt assignari diffinitio missionis. ¶ Itē omne qd̄ ɔgnoscit p aliquid cognoscit. sed plus ē eētiale missioni illud p qd̄ cognoscit filius vel. s. s. eē ab alio: q̄3 sit ipa ɔgnitio. Nā cū. s. s. mittit vel ēt filius: efficit aliquid i creatura rōnali p qd̄ ɔgnoscit eē ab alio. ⁊ rōe illius effectus dr̄ mitti ⁊ nō rōne cognitionis: cū ipsa cognitio naturalr̄ sequat ad missionē. ergo illud p qd̄ cognoscit. s. s. eē ab alio: potius debuit pōi i diffinitione missionis q̄3 ipm cognosci. ¶ Item s. s. pōt mitti i mētē: ⁊ tñ nō cognosci. Job. ix. Si venerit ad me nō videbo eū. ⁊ hoc p3. q2 sic dic. beda: cū grā hoībus dat: spūss. mittit. s3 p istū effectū nō ɔgnoscit. s. s. eē ab alio. cū pauci vl' nulli sciāt se habere grām. ⁊ rōne istius effectus dicitur mitti. ergo mitti nō semp ē cognosci ab alio s3 potius h̄ accidit missioni. s. s. ¶ Itē differt missio filij ⁊. s. s. Nā mittit filius cū illuminat itellectus rōnalis creature p sapiam siue cognitionē que appropriat filio. mittit vero. s. s. cū accēdit affectus p amorē qui approprīat spūis. ergo cū cognitio sit pprius effectus missionis filij ⁊ nō s. s. p̄dicta diffinitio qua dr̄ mitti ⁊ cognosci ⁊c. ñ vr̄ ɔuenire nisi missioni filij. ¶ Itē p fidē iformē cognoscit filius eē a patre ⁊. s. s. ab vtroq3. ergo rōne fidei iformis dr̄ mitti filius ⁊ spūss. si mitti ē cognosci ⁊c. nō videt ɔuenire nisi missioni filij. ¶ Itē fidē informē cognoscit filius eē a patre. s. s. ab vtroq3. ergo rōne fidei iformis dicet mitti filius. ⁊. s. s. s3 si mitti ē cognosci ab alio eē. ⁊ fides iformis ē in peccatoribus: ergo missio filij ⁊. s. s. fiet i mētibus peccator̄. qd̄ nō ɔcedit. Ad h̄ dōm. q̄ nō semp dat diffinitio p priora simplr̄ s3 priora quo ad nos. vñ nō semp dat diffinitio p genus ⁊ drām: s3 aliqñ p cām. aliqñ p effectū ɔnitem. vñ cōcedo q̄ hec diffinitio mitti ē cognosci ⁊c. dat p effectū. vñ cū efficit aliquid i quo h3 cognosci p̄cessio filij vl'. s. s. tūc dr̄ mitti filius vel. s. s. ⁊ itelligo nō de quocūq3 effectu: sed d̄ effectu ptinēte ad grām gratū faciētē. ¶ Ad primū ergo dōm q̄ p̄dicta diffinitio nō dat p illud qd̄ pricipalr̄ significat i hoc q̄ dico mitti. nō tñ seq̄t q̄ pp̄ hoc male assigneť: q2 dat p illud qd̄ ē prius quo ad nos ñ p illud qd̄ prius simplr̄. vñ q2 per effectū illū ɔgnosci h3 p̄cessio filij vl'. s. s. ⁊ q2 rōne illius effectus dicit mitti filius vel. s. s. iō datur diffinitio missionis p effectū. l3 i intellectu missionis cadat ille effectus oblique. sed si deberet diffiniri p illud qd̄ ē prius simpliciť: diceretur missio processio manifestata vel manifestatio p̄cessionis alicuius p̄sone p aliquē effectum in rōnali creatura. ¶ Ad aliud dōm. q̄ cū dicit mitti ē cognosci ⁊c. ibi dr̄ cognitio nō actus ipius cognitiue. s3 repn̄tatio ipius p̄cessionis i effectu ordinata ad actū cognitiue. vnde illud cognosci est repn̄tari i effectu siue p effectū aliqd p qd̄ pōt cognosci filiū vl' spūs. eē ab alio. ⁊ tal' ē modus lo-

quedi. sicut cũ dr̃ i hoc ope cognoscit sapia vl' bonitas artificis. i. i hoc ope repitat aliqd p qd pot cognosci sapiẽtia vel bonitas artificis. vñ s3 hũc itellectũ manifestũ ẽ. q p2io τ p2icipalr poit illd p qd h3 cognosci τ ñ ip3 cognosci. ¶ Et p hec p3 solutio ad sequẽs obiectũ. Nã τ si nũq3 cognosceret ille effectus vel p illum effectũ pcessio filij vel spũs. nihilominus p illũ effectũ repitat illd p qd pt cognosci. τ hoc mõ dr̃ h cognosci. s. signo aliq spũali cognoscibilr repitari. ¶ Ad aliud silr satis pot patere solutio ex iã dictis. Nã mitti ñ dr̃ ex filio vel spũsa. rõe cognitõis actual: s3 rõe alicui9 effect9 ppriabil filio vel spũsa. i q pt cognosci filius vl s. s. eẽ ab alio. vñ si ille effect9 approprie psone filij τ p illũ effectũ pt cognosci fili9 eẽ a p2e vt donũ cognitiõis vel sapie: dr̃ mitti fili9. Si vo approprie psone spũsancti: p illũ effectũ sic ei appropriatũ pt cognosci spũs. ab vtroq3. vt donũ amoris dicit mitti spũs. q2 igit nõ rõe cognitõis s3 rõne effectus appropriabilis o2diati ad cognitõem dr̃ eẽ missio siue mitti: ñ appropriat illa diffinitio missioni filij. ¶ Ad vltimũ dõm. q nõ rõe cuiuscũq3 effectus siue doni i quo cognoscit filius vel s. s. ab alio eẽ: dr̃ mitti filius vel spũs. sed exigit q ille effectus siue illud donũ ptinet ad gratiã gratũfacientẽ. quia solũ sm illã inhabitat animã. τ sunt i ea modo spãli quo deus dicit eẽ in iustis. sicut postea plenius determiabit. vnde ratione fidei iformis nõ dicit mitti l3 p fidẽ iformẽ possit aliquo mõ cognosci pcessio filij vel spũs sancti. quia aug. nõ itelligit de cognitõe qualicũq3: sed de cognitiõe cõiuncta affectioni amoris. que cu3 est in homĩe: dicitur deus ihabitare. τ cũ de nouo est: dicitur mitti.

Membrum secundu3.

Consequent q̃rit de missiõe passiue dicta cuius sit hec. hoc ẽ cui pueniat mitti. P2io ergo querẽdũ eẽt vtr cõueniat eẽntie vel psone: τ cui p2io. s3 istd satis habet supius: qñ. s. querit vtr hec noia mittere τ mitti significẽt eẽntiã vel psonaz vel notionẽ. s3 querit vtr mitti pueniat patri vel tñ filio τ spũsa. Scdo. supposito q filio τ spũsa. vtrum sm eandẽ rationẽ vtriq3 cõueniat. Tertio vtrum missio filij possit eẽ sine missione spũsancti τ ecõuerso. Quarto vtrũ plenius dicat mitti filius vel s. s. post icarnationẽ q3 ante.

Articulus primus.

Primo ergo querit. vtr mitti pueniat patri. Circa qd p2io obijcitur. Damã. Oia in diuis sũt vnũ pter igeneratione3. generatõe3. τ pcessionẽ. τ dr̃ ibi vnũ. i. cõe tribus psonis. s3 missio nec ẽ igeneratio. q2 si eẽt: hẽret tũc ppositũ. sc3 q pueniret patri eẽ missũ sicut eẽ igenitũ. Nec ẽ generatio: q2 tunc nõ pueniret spũsancto mitti. Nec ẽt pcessio put ibi accipit. s. p notione spũsancti: q2 tunc nõ pueniret filio mitti. ergo est cõe toti trinitati. ergo puenit patri mitti. ¶ Itẽ patri appropriat potẽtia sicut filio sapiẽtia. spũsa. bonitas. τ pot inotescere pater p effectu3 bõitatis. ergo si huiusmodi inotescere p effectu3 i creatura ponit missionẽ: vel dicit idẽ q missio i filio τ spũsa. cum sic possit inotescere pat: τ pater poterit dici mitti. ¶ Itẽ aug. iiij. de tri. filius cu3 ex tẽpore cuiusq3 mente pcipit mitti dr̃. ergo cu3 silr pater ex tpe mẽte pcipiat sicut filius: pot dici mitti sicut filius. ¶ Si dicatur q nõ. q2 mitti ponit eẽ ab alio qd nõ cõuenit pri. Cõtra. spũsanctus mitti dr̃ a se, sicut dicit magister i sent. τ sicut. s. habitũ est. nec tñ i spũsa. ponit eẽ a se. ergo silr pater pot mitti a se. nec tñ poneret eẽ a se vel ab alio. ¶ Itẽ aug. iiij. d tri. loquẽs de filio dicit. nõ eo ipo quo de patre natus est missus dicit filius: s3 vel eo quo i carne apparuit verbu3 caro factũ: vel eo quo ex tpe cuiusq3 mẽte pcipit. ergo eẽ a patre non ptinet ad rõnem missiõis filij: s3 solũ appere visibilr vel iuisibilr. ergo cu3 appere visibilr vl iuisibilr pueniat pri: videt q mitti pueniat patri. Cõtra. aug. ij. d tri. pater solus nũq3 legit missus. s3 nõ d3 asseri nisi qd habet i scriptura. ergo pr non d3 dici missus. ¶ Itẽ aug. iiij. de tri. cũ pater a quoq3 cognoscit: nõ dr̃ missus. ñ. n. h3 de quo sit et quo pcedat. Itẽ aug. in li. 9 pfidiã arrianoz. solus pater ñ legit missus. q solus nõ h3 auctorẽ a quo genitus sit. vel a quo pcedat. τ iõ non pp nature diuersitatẽ que i trinitate nulla ẽ: s3 pp auctoritatẽ solus pater non dr̃ missus. Non. n. splẽdo2 aut feruo2 ignẽ: sed ignis mitti siue splẽdore3 siue feruo2ẽ. Ex his videt q pat nõ debeat dici missus. ¶ Ad hoc ẽt est illud qd dicit magister i p2io sen. xv. di. c. h querit cur pater nõ dicit missus. ¶ Itẽ querit. vtr pater debeat dici dari? qd videt. q2 hec ẽ rõ aug. i li. de tri. q spũsanctus dat a se: q2 est sue ptãtis. ergo cu3 silr pater sit sue ptãtis: videt q detur a se. ¶ Cõtra. sicut pater nõ legit missus: similr nõ legit datus. ergo sicut nõ pcedit vna: ita nec d3 pcedi alia. ¶ Itẽ dicit magister i sent. q datio spũsancti ẽ eius pcessio. τ iõ non dat a creatura: quia non pcedit a creatura. ergo cu3 i hoc qd est dari itelligat pcedere: nõ videt dbere dici pater dari sicut nec pcedere. Ad primũ dõm. q missio passiue dicta siue missu3 eẽ. pprie nõ cõuenit patri. τ rõ huius est: q2 mitti in itellectu suo ip2tat eẽ ab alio. vnde cũ filius vel spũs. dicatur mitti: itelligit ipos aliqd efficere p qd cognoscãtur eẽ ab alio. siue filius τ spũsanctus dicant mitti a patre: siue dicant mitti a se. sicut iam videbit. τ q2 hoc nõ puenit patri: ideo pater nõ dicitur mitti. ¶ Ad illud qd obijcit. q oia sũt vnũ in deo

pter īgenerationē et gnātionē et pcessionē: quorum nullū ē missio. dōm qꝫ in missione passiue dicta ītelligit generatio et pcessio indistīcte. ita qꝫ ī missione filij ītelligit generatio: ī missione spūssancti ītelligit pcessio. et quia ī istis nō sunt vnum oēs psone: iō neqꝫ in missione. vñ sicut eē ab alio neqꝫ generatōez neqꝫ pcessionē supponit distīcte: vtrūqꝫ tamē supponit indistīcte. cuꝫ vero dicitur filius ab alio: spūss. ab alio: iā distinguit. ita ē ī hoc qꝫ dico mitti. et iō non dr̄ ꝯuenire patri sicut nec eē ab alio. ¶ Ad aliud dōm. qꝫ pat hꝫ effectū ī creatura p quē cognoscit sicut filius et spūssanctus. nō tñ dr̄ missus: et hoc ē rōe subauctoritatis q̄ significat ī hoc qꝫ dico missus vel mitti. vñ diffinit mitti p hoc qꝫ ē mēte pcipi eē ab alio sicut dicit aug. vñ hoc qꝫ dico mēte pcipi ñ dicit totā rōez missiōis passiue dcā: sꝫ hēc ab alio qꝫ efficiat aliqd ī creatura: p qd cognoscat ab alio eē. et hoc ñ ꝯuenit patri. et p hec pꝫ solutio ad sequētē auctoritatē aug. nā mēte pcipi ñ dicit totā rōnem missiōis sicut dictū ē. ¶ Ad illud qd obijcit. qꝫ pr̄ poterit mitti a se sicut spūss. dōꝫ qꝫ cū dr̄ spūss. mitti a se. rōe subauctoritatis significate ī hoc qꝫ dico mitti: significat ibi spūs. eē ab alio: sꝫ ñ oꝫ qꝫ a mittēte. vñ ibi ītelligit aliqs effectus eē a spū p quem cognoscat eē ab alio. rōe ergo effectus pcedētis spūs. cuꝫ quo ēt dat. s.s. dr̄ mitti a se. sꝫ nō solum sufficit istud: sed oꝫ qꝫ ēt ītelligat rōe subauctoritatis significate qꝫ illud qd efficit. s.s. ī creatura habeat ab alio. et qꝛ hoc nō ꝯuenit patri: iō pater ñ dr̄ mitti a se. ¶ Ad aliud dōm. qꝫ natū eē de patre ñ ē tota rō missiōis: sꝫ mānifestari visibilr̄ ī carne vel inuisibilr̄ ī mēte qꝫ sit a patre ē tota rō missionis. vñ nō negat aug. qn eē a patre ītelligat ī missione filij: sꝫ qꝫ illō nō sit tota rō siue ꝯpletiua missionis filij: sꝫ illa q̄ dcā ē. ¶ Ad illō qd dr̄ ō veritate istius pater dat. dōm qꝫ minus hꝫ īpropzietatis q̄ꝫ hec pater mittit. Vñ notādū qꝫ dari pt̄ sumi p illabi vel īfundē. et sic ꝯuenit toti trinitati et ēt patri. qꝛ cū filio et spūsa. venit ī mētē. et lꝫ nō sue niat datio tñ inuenit eqpollēs bm qꝫ dr̄ sic dari. Jo. xv. Ad eū veniemus et c. Alio mō dr̄ dari p ut dicit subauctoritatē. et dr̄ relatiue ad dātē et illuꝫ cui dat. et sic dr̄ idē qꝫ mitti. et īportat ī suo ītellectu eē ab aliq̄ sicut a dāte. et hoc mō ñ ꝯuenit patri. et bm hāc actōez pcedit qꝫ dat ab eo a quo dat. ¶ Ad aliud dōm. qꝫ ī hoc qꝫ dico mitti vl' dari sūt duo siue ītelligunt duo. s. eē ab alio: et effectus ī creatura ī quo manifestat filius vl'. s.s. eē ab alio. rōne autē effectus dr̄. s.s. mitti siue dari a se: qꝛ ab ipo ē effectus cuꝫ q̄ effectu dat ipe. cū ergo dicit aug. qꝫ. s.s. dr̄ a se qꝛ ē sue ptātis: nō ꝯcludit qꝫ. s.s. detur: sꝫ qꝫ ñ dat ab aliquo cuꝫ illo effectu ī quo manifestat: qꝫ ēt a se de t cuꝫ opetur illū eūdē effectuꝫ. vñ nō seqt ñ pater ē sue ptātis qꝫ dr̄ a se. sꝫ qꝫ ñ dei qꝫ dat a se. ¶ Ad illō qd obijcit ex alia pte. dōm qꝫ ñ dari sumat p īfundi: qꝫ nō seqt. s.s. dat ergo pcedit. qꝛ īfundi nō īportat subauctoritatē nec ēt distīctōez. sꝫ hoc qꝫ dico pcedē dic distīctōez et ēt bitudinē pncipij ad id qd ē de pncipio. sꝫ bñ seqt dat a creatura: ergo pcedit a creatura. nā īter creatorē et creaturā ē distīctio: ñ solū origīs sꝫ ēt eēntie. vbi aūt ē distīctio siue bm originē siue bm eēntiā bñ seqt ad dari siue sumat p īfundi siue p mitti eē ab alio a q̄ dat. sꝫ vbi notat solum vnītia bm rōem nō seqt. vñ ñ seqt. s.s. dat siue īfundit a se. ergo pcedit a se. nec de pte sill'r.

Articulus secundus.

Consequēter querit. supposito qꝫ mitti tñ ꝯueniat filio et spūs. vtrum ꝯueniat vtriqꝫ bm eādē rōnem: vel bm aliā et aliā rōem. Ad qd sic obijcit. Beda in omel. dñice prime post ascēsiōez. Spūssancti missio ē eius pcessio. sꝫ pcessio ñ dr̄ bm eādeꝫ rōem de filio et de spūsa. ergo nec missio. ¶ Itē gregor. moral. eo mitti filius quo generat. sꝫ hoc nō pt̄ dici ō spūsa. ergo alia et alia rō ē missiōis filij et. s.s. ¶ Itē duplex ē missio filij et. s.s. scꝫ visibil' et inuisibil' et vtraqꝫ ē ad māifestatōem filij et. s.s. Sꝫ missio visibil' ñ dr̄ bꝫ eādeꝫ rōez de filio et spūsa. qꝛ alius et alius ē modus māifestatōis quo manifestat filius ī carne assūpta: et q̄ māifestat spūssctus ī colūba. ergo cū sill'r ī inuisibili missiōe p aliū et aliū effectuꝫ manifestat spūssanctus: nō dr̄ missio dici bm eādem rationē de filio et spūsancto.

Cōtra mitti ē cognosci ab alio bꝫ qꝫ dicit aug. sꝫ hec rō ꝯuenit filio et spūsancto. ergo bꝫ eādeꝫ rōneꝫ ꝯuenit filio et spūsācto. ¶ Itē nō ē alia rō missionis actiue dcā cū dicitur pater mittit filiū et spūs. sicut nec ē alia rō opationis cū dr̄ opari filiū et p spūs. dictōe. n. semel posita nō ꝯtigit vti equoce. ergo ñ missio passiue dicta relatiue dr̄ ad missionē actiue dictā: nō erit alia rō missiōis passiue dicte bm qꝫ ꝯuenit filio et spūsancto ¶ Si dicat qꝫ pōt eē vna rō: tñ differēs bm prius et posterius bm rōeꝫ ītelligētie. hoc nō vr̄ verū. qꝛ sicut patri et filio cōiter ꝯuenit mittere spūs: ita filio et spūsa. ꝯuenit mitti a patre. qꝛ vterqꝫ pcedit ab ipo. Sed alio et alio modo est cōe spirare patri et filio: et alio mō pcedere. Nā lꝫ spirare p prius videat ꝯuenire patri qꝫ filio bm ratōez ītelligētie: tamē idē est modus spirādi ī patre et filio: ppter qd ē vna ratio spirādi. vñ nō differūt nisi bm prius et posterius bm rationē intelligentie. qꝛ ītellectus prīmā auctoritatē spirādi ponit ī patre a quo hꝫ filius. sed nō ē sic in pcessione. nā non differt solūmodo pcessio in filio et spūsancto bm prius et posterius rōe ītelligēdū sꝫ qꝛ est alius et alius modus procedēdi et ideo alia et alia rō pcessionis. et dr̄ quasi equoce pcessio: nō solum analogice. ergo cū rōne eius qd ē pcedere ꝯue/

niat mitti filio & spūisan. nō solū dicet p prius &
posterius de ipis. sz ēt equiuoce.

Item queritur .§. j.

si sit aliquo mō eadē rō. cui magis cōueniat mitti
filio vel spūis. & vr qp filio. qz ñ mitti ē cognosci
eē ab alio. & hoc magis ꝓprie cōuēit filio cui ap/
ꝓpriat cognitō. magis ꝓprie vr cōuēire filio mit
ti q̄ spūisācto. ¶ Itē hoc appet i missiōe visibili.
qz prius manifestat filius i carne assūpta q̄ spūisā
ctus i colūba vl' alia specie assūpta. Cōtra. ꝓ/
cessio spūisācti diuidit i ꝓcessionē tpalē & eternā.
sz nō sic diuidit ꝓcessio filij. sz missio idē ē qp ꝓ/
cessio tpal'. ergo missio magis vr cōuenire spūis.
¶ Itē magis ꝓprie cōuenit eē datū ex tpe cui cōue
nit eē donū ab eterno. sz hoc ē spūis. ñ filio. ergo
cū mitti nihil aliō sit q̄ dari ex tpe: magis ꝓprie
cōuēit mitti spūis. q̄ filio. vñ aug. xv. d tri. Nō est
vbū nisi filius nec donū nisi spūisanct⁹. Ad pri
mum dōz. qp missio passiue dicta dr fz eādē rōz
d filio & spūis. ¶ Ad hoc qd obijcitur i cōtrariū. dōz
qp in missione duo sunt. s. pricipale significatū: &
cōnotatū. lz ergo pricipalr significet ibi notio siue
ēt eēntia. ñ tñ ab illa iponit: sz ab eo qd ē cōnotatū
i creatura. & ab illo cōnotato accipit missio rōez
suā cōpletā. sicut creare pricipalr significat diuinā
eēntiā. nō tñ ab illa accipit rōnez suā: sz ab eo qd
efficit i creatura. vñ lz ꝓcessio pricipalr significet
in missione siue i rectitudine. & pdicet d ipa mis/
sione: nō oz qp si alio & alio mō dicat ꝓcessio: qp
alio & alio mō dicat missio. qz missio nō iponit a
ꝓcessione: sz ab effectu in q̄ repñtat ipa ꝓcessio. a
quo ēt accipit rōz & ipe effectus. siue potius ipa
repñtatio p effectū: nō dr alio & alio mō de mis/
sione filij & spūisancti. & iō ñ oz qp sit alia & alia
rō missionis vtrobiqz. ¶ Ad aliud dōm qp cum
dr eo mittit filius quo generat. siue itelligat d ge
neratōe eterna siue d tpali nō notat rō missiōis:
sz notat rō habitudīs significate i missōe filij iter
mittētē & missuz. que alia & alia ē i missione filij
& spūisancti. sz nō pp hoc ē alia & alia rō missio
nis: qz nō ab alia. habitudīe sumit rō missionis:
sz ab eo a quo iponit missio ad significandū sicē
dcz ē. ¶ Ad aliō dōz. qp alius & alius modus ap
paritōis nō facit aliā & aliā rōnē missiōis. Naz
aliūde dr missio & aliūde appitio. vñ nō oz qp si
filius appuit i creatura vnita sibi: spūisanctus in
colūba siue i creatura ñ sibi vnita: qp pp hoc mis
sio alio mō dicat. Silr ñ oz qp si alius & alius sit
effectus i quo repñtat filius & spūis. qp pp hoc nō
sit rō eadē missiōis. sz solū seqt qp hec missio pas
siue dicta nō sit illa. qd bñ pōt cōcedi. ¶ Ad aliud
qd obijcit cōtra rñsionez. dōm supposito qp ꝓcessio
dicat equoce d ꝓcessione filij. & s. s. qz d hoc ad
pñs ñ ē disputatio. ñ pp hoc seqt qp missio dicat
equoce vel alia rōe qz lz missio sit ꝓcessio. vl' ad
minus i intellectu eius qd ē mitti claudat ꝓcedē
nō tñ accipit rōz suā cōplete ab eo qd ē ꝓcedē: sz
ab effectu i q̄ manifestat ꝓcessio siue ab ipa repñ
tatōe ꝓcessiōis i effectu. Est āt eadē rō manifesta/
tōis siue repñtatōis filij & i effectu sibi appropria
to. & spūisācti silr i effectu sibi appropriato. Ad
illud qd q̄rit de q̄ ꝓprius dicat. dōz qp i missione
duo notant. s. ꝓcessio siue emanatio: & manifesta
tio. rōe emanatōis ꝓprius dr d filio: qz illa prior
ē fm rōnē itelligēdi. rōne vo manifestatōis disti
guēdū. qz est manifestatio visibil': & iuisibil'. Ma
nifestatio visibil' ꝓprius cōuenit filio: qz expssius
manifestat pp vniōnē rōne manifestatōis. Inuisi
bilis magis cōuenit spūisan. qz expssior ē i cogni/
tōe & dilectōe q̄ i cognitiōe. ¶ Ad illud qp prio
obijcit: qp magis ꝓprie cōuēit filio cui appropriat
cognitio. dōm qp cū dr mitti ē cognosci sic dicit
ē prius. hoc qp dico cognosci nō supponit ibi ꝓ
actu cognitiue: sz ꝓ aliq̄ effectu ordinato ad actū
cognitiue. p qd pōt aliquo mō cognosci vel filr
eē ab alio vel spūis. Iste aūt effectus in ista gnāli
rōne nō magis appropriat filio q̄ spūisan. nec
ecōuerso: nisi addat aliqd per qd appropriet. vt
effectus sapie vel grē. ¶ Ad aliud dōm. qp lz ma
gis ꝓprie cōueniat filio rōne missionis visibilis:
nō tñ oz qp pp hoc ei magis ꝓprie cōueniat ratio
missionis. Missio. n. visibilis ē apparitio in ali/
qua corpali creatura. apparē aūt i aliqua creatu/
ra siue vnita siue ñ vnita accidit missioni. vnde lz
missio visibilis q̄ ē apparitio magis ꝓprie cōue
niat filio. nō rōne eius qd est mitti: sed rōne eius
qd ē visibilr mitti. nō tñ oz qp mitti magis ꝓprie
cōueniat filio. Nā illa nō ptinet ad rōnē missiōis
sed ad modūz q ei. s. missioni accidit. sz ita ꝓprie
mittit psona. s. s. ad efficiendū illō qd efficit i crea
tura rōnali i sua missione: siue sit i colūba siue in
alia spē. sicut filius ad efficiēdū illud qd efficit in
carne. lz rō ꝓueniēdi i cognitōe magis cōueniat
isti speciei q̄ illi. ¶ Ad aliud dōm. qp sicut ē ꝓces
sio. s. s. eterna & tpalis silr ē ꝓcessio filij eterna &
tpalis. distinguit tñ illa duplex ꝓcessio i tractatu
de ꝓcessione. s. s. & nō i tractatu d ꝓcessione filij.
qz spūisanctus retinuit i ꝓprietate sua nomē ꝓces
sionis. nō qz ꝓcedē gnālr dictū magis ei cōueniat
q̄ filio. sz alia rōe q̄ supius assignata ē i tractatu
d ꝓcessione. s. s. pp qd ēt attribuit ꝓcessioni. s. s. di
stinctio illa ꝓcessiōis i tpalē & eternā. ¶ Ad aliō
dōm dari dr tripl'r. Uno mō dr idē dari qd cōi/
cari alicui. & hoc mō cōuenit toti trinitati & ēt eē
donū. i. cōicabile alij. Alio mō dr dari cōicari
ab alio. sicut donū cōicat ab eo a quo dat ei cui
dat. & sic dr idē qd mitti. & hoc mō cōuenit filio &
spūis. nec magis appropriat filio q̄ spūis. Tertio
mō dr dāi aliqd donū cognosci ab alio eē siue ꝓ
cedē i rōe doni. & sic solū cōuēit dāi & donū spūis.
& hoc mō hoc qd dico dari ex tpe: addit ad h qp

dico mitti procedere in ratione doni qđ soluꝫ cõuenit persone.s.s. ꝛ hoc modo intelligit qđ dicit aug. ꝙ donum ee conuenit solum psone spūs. qꝛ solus.s.s.procedit in ratione doni.

Articulus tertius.

Deinde querit. vtrū missio spūss. possit eē sine missiōe filij ꝛ ecōuerso vel ñ. Circa qđ sic obijcit. sicut missio actiue dicta cōis ē filio ꝛ pñ: ita missio passiue dicta cōis ē filio ꝛ spūss. sꝫ pr̄ sine filio ñ pōt mittere spūss. vñ dicit aug. ꝯ ꝑfidiā arrianorum. nec pr̄ [illegible] filio: nec filius sine pr̄e misit spūss. ergo filij rōne nec filius poterit mitti sine spūss. nec. s.s. sine filio. ¶ Itē pr̄ dr̄ mittere filiuꝫ cū aliqd opat̄ ipm i rōnali creatura p qđ pōt cognosci ipm eē a pr̄e. sꝫ nullū effectū opat̄ p filiū quē nō opet̄ p spūss. ergo nunq̄ mittit filiū qn mittat spūss. ergo nunq̄ pt mitti filius sine spūscto nec ecōuerso. ¶ Itē dr̄ filius mitti cū īfundit̄ alicui sapia. ergo cū sapia sit donū.s.s. ꝛ summū. sicut vult aug. math. v. ꝛ spūss. det̄ cū donis suis: marīe dr̄ mitti cū dat̄ sapia illa. ergo quotiēscūqꝫ mittit̄ filius mittit̄.s.s. Cōtra. missio filij ꝛ spūss. sunt drñtes missiōes quaꝝ nulla depēdet ab alia. ergo vna pōt eē sine alia. Qđ āt vna ñ dpēdet ab alia pꝫ. qꝛ dr̄ mitti filius rōne effect⁹ sibi appropriati in q̄bus effectibus manifestant̄ ꝓcessiones eoꝝ. sed vnus effectus pōt eē sine alio: ergo ꝛ vna missio sine alia. ¶ Itē ñ mittit̄ fili⁹ i quocūqꝫ effectu siue rōne cuiuscūqꝫ effectus. sꝫ opꝫ ꝙ ille effectus sit [illegible] appropriatus. vñ qꝛ manifestat̄ i eo dr̄ mitti. sꝫ si i illo eodē effectu mitti diceret̄ spūss. oporteret ꝙ i illo manifestaret̄. ergo iā ñ eēt appropriatus filio. ergo ñ qñcūqꝫ mittit̄ filius mittit̄.s.s. ¶ Iteꝫ i missiōe visibili filij ñ dr̄ spūss. mitti. nā illa ē missio q̄ missus ē i carneꝫ sicut dicit aug. q̄ ñ cōuenit spūss. ergo aliqñ mittit̄ fili⁹ qñ ñ mittit̄.s.s. Qđ sine p̄iudicio ꝓcedendū ē. ꝛ si. n. ꝯtingat eos aliqñ simul dari vel mitti ñ tñ semp necesse ē. ¶ Ad primū ergo dōꝫ. ꝙ ñ ē silr̄ de missiōe actiue ꝛ passiue dicta. nā siue dicat̄ passio actiue dicta ꝓductō alicuius psone manifestata i creatura: siue manifestatio ꝓductōis i effectu: ñ significat̄ i missione sic dicta aliqd qđ ñ sit cōe pr̄i ꝛ filio. Naꝫ ꝛ ipa ꝓductio spūscti: ꝛ ipa opatio siue manifestatio actiue dicta cōis ē pr̄i ꝛ filio. Nō sic aūt ē i missione passiua respectu filij ꝛ spūscti. Nā cū missio passiue dicta [illegible] ꝓcessio manifestata i effectu appropriato psone vel mãifestatio ꝓcessionis. cuꝫ ꝓcessio filij ñ sit ꝓcessio spūscti: nec idē effectus [illegible] quo manifestat̄ vtraqꝫ ꝓcessio. rōne cuius dr̄ mitti filius vel spūsscts: imo vnus effectus possit eē sine alio: ꝛ manifestatio vnius ꝓcessionis sine manifestatiōe alterius. iō pōt eē vna missio sine alia. Nō sic aūt ē de missiōe actiue dicta: rōne iā

dicta. ꝛ iō nō sequit̄ ꝙ pr̄ ñ pōt mittere spūsanctū sine filio: quin filius possit mitti sine spūscto vel ecōuerso. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ lꝫ quotiēs operat̄ pr̄ per filiū operet̄ ēt illud eundē effectum p spūm: nō tñ quotiēscunqꝫ mittit filiū: mittit spūsanctum. ꝛ hoc qꝛ ille effectus nō ē appropriatus vtriqꝫ sꝫ alteri psone. vnde solū illa persona dr̄ mitti cui appropriat̄ ille effectus. nec ratione operatiōis dr̄ mitti persona: sed rōne representationis i effectu sibi appropriato. ¶ Ad tertiuꝫ ꝓt dici: ꝙ sapia pōt dici dupl̄r. Uno modo illuminatio ad cognitōem eternoꝝ: ꝛ sic sapia mittitur cū filius mittit̄. Alio mō dr̄ sapia sꝫ nomē suū. s. cognitio cū sapore. ꝛ sic ē donuꝫ.s.s. vel pōt dici ꝙ sapia dupliciter pōt ꝯsiderari. vel inq̄ꝫtuꝫ cōparat̄ ad actum qui ē cognoscere: ꝛ sic ē appropriata filio ꝛ manifestat eius ꝓcessionē. vel inq̄ꝫtum cōparat̄ ad finē. s. inq̄ꝫtum p ipam ē mereri premiū eternū siue inq̄ꝫtū p ipam ordinat̄ aia in deū: ꝛ sic ē donū spūss. ꝛ mãifestat eius ꝓcessionem que ē p modū bonitatis siue amoris.

Articulus quartus.

Quarto querit̄. vtꝝ plenius missus fuerit filius vel spūss. post incarnatōꝫ q̄ ãñ. ꝛ vr̄ ꝙ sic. qꝛ plenior est gr̄a noui testamēti q̄ veteris: qꝛ sunt plenitudo gr̄e i xp̄o a q̄ ñ recipimus oēs. Cū igr̄ missio sit ꝑ gr̄am: vr̄ plenius mitti filius vel.s.s. in nouo q̄ i veteri. ¶ Itē plenius cognoscit̄ post icarnatōeꝫ q̄ ãñ. cū ergo mitti sit cognosci ꝛc. ergo plenius mittit̄ post icarnatōem q̄ ãñ. ¶ Itē aug. iiij. d tri. exponēs illud Jo. Spūs nondū erat datus: qꝛ ihūs nondū erat glorificatus. dicit: quō illud intelligit̄ nisi ꝙ illa spiritus datio vel missio futura erat: qualis nunq̄ antea fuerat. neqꝫ. n. antea nulla erat: sꝫ talis ñ erat. ex quo videt̄ ꝙ plenius p⁹ incarnatōꝫ missus fuerit.s.s. Cōtra. missio spiritussancti ē eius ꝓcessio ad sanctificandā creaturam. ita vult aug. xv. de tri. ꝛ magr̄. xiiij. di. j. li. sniaꝝ. ꝛ similiter missio filij eius ꝓcessio ad illuminandā rōnalem creaturā. sꝫ eque ꝓcedit.s.s. a pr̄e ꝛ filio ad sanctificandā creaturā ãñ icarnatōnē ꝛ post. ꝛ silr̄ filius a pr̄e ad illuminādā creaturā ēt si creatura minus illuminet̄ prius q̄ ãñ. sicut sol eque lucet sup istā domū ꝛ illā. lꝫ ista domus minus illuminet̄. ergo ñ plenius dicit̄ mitti post icarnatōem q̄ ãñ: lꝫ plenior sit effect⁹ missionis post q̄ ãñ. Et dicit aug. i li. de bono ꝯiugali. ꝙ nō ꝓfert celibat⁹ ioānis ꝯiugio abrahe. ꝛ hoc ē. qꝛ equalr̄ poterit mereri abrahā i ꝯiugio sicut ioānes i virginitatē. ergo ñ ꝓferebant̄ pres veteris testamēti ꝛ noui q̄ꝫtū ad caritatem: ergo nec silr̄ q̄ꝫtum ad alia dona. sꝫ si plenius dr̄ mitti fili⁹ vel spūsscts: hoc ē rōne donoꝝ. ꝛ ñ plenius dabant dona gratie gratūfacientis ꝓ ratiōe quoꝝum

dicit dari spūſſ. ergo nec plenius dabat. s. s. tūc ꝙ̃ nūc. Ad hoc dōm. ꝙ ſʒ ſimiliṫ poſſit cōcedi ꝙ filius vel spūſſ. plenius mittunt poſt icarnationē ꝙ̃ ante. pōt tñ diſtingui. ꝙ cum miſſio ſit ꝓceſſio alicuius ab aliquo ⁊ i aliquid: pōt determinari miſſio ꝯpatiōnē ad illū a quo ē: vel a quibus ē: vel ad illū cuius ē. ⁊ his duobus mōis eque miſit spūſſ. nūc ⁊ tūc. Sʒ tertio mō. s. ꝑ ꝯpationem ad illos i quo ſit miſſio ſiue ad quos plenꝰ dicit mitti mō ꝙ̃ tūc. q̄ melius mō ſunt diſpoſiti homines ad recipiēdū. rōne ergo effectus i creatura dr̄ mō plenius mitti ꝙ̃ tūc. ⁊ q̄ ſicut dictum ē miſſio accepit rōnem ſuā ab ipſo effectu i quo repreſentat ꝓceſſio filij vel spūſſ. ſatis pōt ꝯcedi ꝙ plenius miſſus ē filius vel spūſſ. poſt icarnationē ꝙ̃ añ. ¶ Ad primū ergo obiectū ſatis pʒ ſolō. nā nō ſequit ſi miſſio ē ꝓceſſio ad ſanctificādā creaturā vel illuminādā. ſi equaliṫ ꝓcedit ꝙ equaliṫ mittat. q̄ mitti nō dr̄ rōne ꝓceſſionis: ſʒ rōe effectus i quo manifeſtat ipſa ꝓceſſio. q̄ plenior eſt mō ꝙ̃ tūc. Nec ē ſile de hoc ꝙ dico lucē: q̄ quātū ē de ſe: lucere nō dicit effectū i creatura. ſi autē diceret effectū i creatura ſicut illuminare. nō eq̄liter diceret lucere ſuꝑ domū q̄ plus illuminat ⁊ q̄ minꝰ. vñ ſic ſol nō dr̄ vtrāqʒ domū eq̄ illuminare. ſʒ eq̄ luceat ſuꝑ vtrāqʒ. ſʒ. s. s. eq̄ ꝓcedat nūc ⁊ tūc: ⁊ eq̄ potēs ſit ſācitificare ⁊ filius illuminare: tñ mō plenius dicit mitti vel ſanctificare. cū hoc ꝙ dico mitti dicat effectū i ſuſcipiēte. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ aug. ñ ꝯpat meritū ad meritū nec graʒ ad graʒ: ſʒ ſtatū ꝯiugij i ve. teſta. ſtatui ꝯiugij i nouo. Sʒ magnitudo grē ñ ō neceſſitate ꝯcōitat ſtatꝰ eq̄litatē vł ipitatē: iō ñ ſeq̄t ꝙ eq̄liṫ mitteret tē ut nūc.

Membrum tertium.

Onſequēter querit ō miſſiōe paſſiue dicta ꝑ ꝯpatōeʒ coꝝ ad quos dr̄ fieri miſſio. Prio ergo querit. vtrum dicat mitti filius vł spūſſ. ad irrōnaleʒ creaturā vł tñ ad rōnaleʒ. Scdo. ſi ad rōnaleʒ tūc vtrū ad angelos. Tertio vtrū ad xp̄m hoiem.

Articulus primus.

a Ad primū ſic obijcit. miſſio spūſſancti ē eius ꝓceſſio ad ſācitificādā creaturā. ſʒ spūſſanctus nō ſolū venit ad ſancitificādā creaturā rōnaleʒ ſʒ ēt irrationaleʒ. ſicut aquā baptiſmi: ⁊ illā i q̄bꝰ ꝯficiūtur alia ſacramēta vñ i bñdictiōe fontiū dr̄. deſcēdat i hāc plenitudineʒ fontis aque virtus spūſſancti. ergo spūſſ. nō tñ mittit ad rōnaleʒ creaturā ſʒ etiā ad irrōnaleʒ. ¶ Itē miſſio trāſfert ad diuina. nō q̄ aliq̄ ꝑſona ſit vbi ñ erat priꝰ: ſʒ q̄ efficiē aliqd i creatura ꝙ dr̄ ibi eē alio mō ꝙ̃ priꝰ. Sʒ deꝰ dr̄ eē alio mō i ſacr̄is ꝙ̃ i alijs creaturis ⁊ familiar i mō: q̄ ꝯfert vtus aq̄ ad emūdationē aīe. g° rōe huius virtutis dicet mitti filius vł spūſſanctus. ¶ Itē mittit filius q̄ñ cognoſcit aliquo effectu ſibi appropriato eius ꝓceſſio ſicut oñſuʒ ē: ⁊ ſimiliter spūſſ. ſʒ effectus appropriati filio ⁊ spūiſancto nō ſolū apparēt i creatura rōnali: ſʒ ēt i creatura irrōnali. ergo mitti dicet nō ſolū ad creaturā rōnalē ſʒ ēt irrōnalē. Cōtra. nō dicit filiꝰ vel spūſſanctus mitti niſi ad illā creaturā quā dr̄ inhitare. ſʒ ſolā creaturā rōnalem inhabitat que capax eius ē ꝑ cognitionē ⁊ amorē. ergo ad ſolā rōnalem creaturā dicit mitti. ¶ Itē aug. iiij. ō tri. tūc vnicuiqʒ mittit cū a quoꝙ̃ cognoſcit atqʒ ꝑcipit quātū ꝯgnoſci ⁊ ꝑcipi pōt ꝓ captu vel ꝓficiētis i deū vel ꝑfecte i deo anime rōnalis. ergo ad ſolā rōnalem creaturā dicit mitti. ¶ Itē miſſio tā viſibilis ꝙ̃ iuiſibił ē ad reuocatōʒ ab iſtis ſenſibilibus ⁊ ad ꝑceptionē eternoꝝ. ſm ꝙ innuit aug. i li. de tri. vñ loquēs de miſſione dicit. ſm ꝙ aliquid eternū mēte capimus: i hoc mūdo sumꝰ. ſola aūt creatura rōnalis ē que ſic reuocat. ergo ad ſolaʒ creaturā rōnalē ē miſſio. Nō ꝯcedendū ē. ¶ Ad primū ergo obiectū dōm. ꝙ illa ſanctificatio que ē in aqua baptiſmi ⁊ i alijs ſacramētis: ordinat ad ſanctificationeʒ aīe rōnalis. q̄ motus ſanctificationis nō terminat niſi i ſbā. ſacramētū autē ē velut adminiculū ſiue via ad hoc vt aīa ſanctificationē recipiat. q̄ ergo miſſio reſpicit terminū vie ⁊ nō viā i illa ſanctificatione qua ſanctificat aqua: potius dr̄ mitti ad rōnalem creaturā ad quā vlterius ordinat illa ſanctificatio: ꝙ̃ ad ipſam aquā. cū ſanctificatio que ē in aq̄ ſit ſicut via. illa vero ſanctificatio que ē in rōnali creatura ſicut terminus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ licet deus alio mō dicat eē i ſacramētis ꝙ̃ i alijs creaturis: nō tñ dr̄ mitti. q̄ mitti nō dr̄ niſi ad illas creaturas i quibus dr̄ ihabitare. ⁊ hoc ē ſolum i illis que pñt ipm capere ꝑ ꝯgnitionem ⁊ amorem. Io. xiiij. ad eū veniemus ⁊ mānſionem ⁊c. licet autē dicat aliquo alio modo eē i ſacr̄is ꝙ̃ in alijs creatis: non tñ dicit ibi inhitare q̄ ſunt ſicut via ad hoc. vt deus ſit in rōnali creatura ꝑ graʒ. vñ ⁊ ſi dicatur eē i ſacramentis per gratiā: non tamē ꝑ grām inhitantē ſed ſolum i rationali creatura. ⁊ ideo ad illā ſolum dicitur mitti. ¶ Ad aliud dōm: ꝙ nō ꝑꝑ quēcūqʒ effectū appropriatuʒ filio vł spūſſ. dr̄ mitti filius vł spūſſ. ſʒ ꝑꝑ illos in quibus expreſſe hʒ cognoſci filiꝰ vł spūſſ. ñ ſolū ꝑ mōʒ veſtigij: ſʒ ꝑ mōʒ imagis ⁊ tales effectꝰ ſūt ꝯgnitio ⁊ amor: vł dona ꝑtinētia ad cognitōʒ ⁊ amorē. i q̄bꝰ relucet ꝓceſſio filij ⁊ spūſſ. ꝑ mōm imagis. ⁊ q̄ taliū effectuū ē capax ſola rōnał creatura. iō rōe alicuius effectus appropriati nō dr̄ mitti ad aliā creaturā: q̄ i alijs creaturis nō dicitur cognoſci i effectu niſi ꝑ modū veſtigij. Si autem queratur que ſit ratio huius. dōm ꝙ hec eſt q̄ mitti de ratōe ſua dicit aliquid effici i creatura

p qd dicit alio modo ee in creatura q̃ prius: lz nõ sit vbi non eẽ prius. hoc aũt ñ ɔuenit nisi rationali creature in quo ẽ familiarior ꝛ specialior mõ post infusionem gratie q̃ʒ ante: ꝛ iõ ad illum solum dicit̃ mitti.

Articulus secundus.

D Einde querit̃ supposito q̃ missio fiat solũ ad rõnalem creaturã: vtruʒ fiat ad angelos. ꝛ vr̃ q̃ sic. Nã in primo li. sent. di. xv. c. ecce distincti sunt duo modi. dicit mgr̃: q̃ in missione inuisibili mittitur quotidie ad sanctos. ꝛ missus ẽ añ incarnatõem ad scõs qui añ fuerũt ꝛ missus ẽ ad angelos. ex q̃ habet̃ plane: q̃ missio. s. s. fit ad angelos. ¶ Itẽ aug. iiij. de tri. loquens de filio dicit. aliter mittit̃ sapĩa vt sit cũ hoĩe. aliter vt sit hõ. In aĩas enim scĩas se trãsfert ꝛ amicos dei ꝛ ꝓphẽas cõstituit. sic ẽt iplet angelos scõs: ergo missio filij q̃ mittit̃ inuisibiliter: se extẽdit ad angelos. ¶ Itẽ sicut hõ ẽ capax cognitõis ꝛ dilectõis dei. ita ꝛ ãgelos: sʒ rõne cognitõis vel dilectõis cũ infundunt̃ dr̃ mitti filius vel. s. s. ergo ñ solũ ad hoĩes sed ẽt ad angelos dicent̃ mitti filius ꝛ. s. s. Cõtra. missio ẽ alicuius ab aliquo ꝛ i aliquẽ. ꝛ ille in queʒ est missio se hʒ in rõne extremi ñ in rõne medij. cuʒ ergo angeli se habeãt i rõne medij ꝛ nõ in rõne extremi: q2 eoꝝ officiũ ẽ mitti ꝛ sũt nuncij dei ad nos. ad hebr̃. j. oẽs sũt administratorij spũs: ad angelos ñ vr̃ eẽ missio. ¶ Itẽ qd iperfectũ est hʒ reduci ad pfectũ i eodẽ genere: ergo i genẽ missionis impfecta missio hʒ reduci ad pfectaʒ. sʒ pfectissima missio ẽ missio filij i carnẽ: ergo ad ipsam hñt reduci alie. ergo i quẽ ñ hʒ fieri missio illa vel circa quẽ: nec alie. sʒ illa ñ fit ad angelos sʒ solũ ad hoĩes q significant̃ p dragmã decimaʒ ꝛ ouẽ luc. xv. ergo nec alie. ¶ Itẽ missio sicut lʒ innuit aug. i li. de tri. ñ fit nisi ad reuocatõeʒ ei⁹ qd aberrauit vel aberrare põt. sʒ ãgelus bon⁹ nũq̃ aberrauit nec aberrare põt: ergo ad ipos nõ fit missio. Nec ad malos ɔstat q̃ illi ñ pñt reuocari: ergo ad ãgelos ñ dr̃ fieri missio. Ad hʼ dõʒ. q̃ missio aliquo mõ fit ad ãgelos ẽt q̃ʒtũ ad aliquos effectus: lʒ ñ q̃ʒtũ ad illos oẽs q sũt i hoĩbus: siue rõne quoꝝ dr̃ mitti ad hoĩes. ¶ Ad pri⁹ mũ ergo obiectũ in ɔ̃triũ dõm. q̃ lʒ angeli sint i rõne medij i annunciatiõe q̃ fit p eos ad nos: ꝛ hac rõne dicat̃ ipi mittuñ i missiõe q̃ fit ad eos ñ se hñt i rõne medij sʒ extremi. Unde nil prohibet eandem personã eẽ missam ꝛ ad quã fit missio: sed non in eadẽ missione numero. ¶ Ad aliud dicendũ. q̃ missio in carnẽ dicitur perfectissima. quia ibi ẽ summa gratia quãta põt eẽ i creatura. Item q2 ẽ ibi natura summe nobilitata: sed non dicit̃ pfectissima quia ad ipam reduci habeant omnes alie missiones. q2 sine illa eẽ possent. si. n. non fuisset incarnatio: adhuc fuissʒ missiõ. ꝛ erat ẽt ante incarnatõeʒ. Añ ꝛ si oẽs missiões visibiles forsitan ordinabunt̃ ad fidẽ icarnationis sicut vr̃ innuere Aug. in li. de tri. nõ tñ oẽs missiones inuisibiles i q̃bus mittit̃ filius vel. s. s. in mẽtes hoĩum ꝛ angeloꝝ. ꝛ ideo nõ oportet q̃ circa qd illa non habʒ eẽ nec alie. Si enim dicat̃ q̃ nõ habʒ eẽ perfectum vel imperfectũ in eodem genere. hoc nõ ẽ verum nisi de perfecto qd dat eẽ iperfecto: ꝛ a quo dependet illud qd est iperfectũ q̃ʒtum ad suã pfectiõem nec perficit sine illo. ¶ Ad tertium dicẽdum. q̃ plures sũt effectus missionis spũssancti. ꝛ lʒ non mittat̃ ad angelos q̃ʒtum ad hunc effectũ qui ẽ reuocare aberrãtẽ: sicut mitit̃ ad hoĩem qui aberrauit: mittit̃ tamen q̃ʒtum ad alios effectus. Unde non sequit̃ si mitti in hoĩbus ẽ reuocari. q̃ ad angelos ñ sit missio. qui q̃ʒtum ad aliũ effectũ dr̃ mitti sicut nõ sequit̃ si gratia hoĩbus datur ad iustificatõem a culpa. ꝛ iustificatio a culpa non ẽ in angelis quin gratia sit in angelis. vel potest dici q̃ missio spũssancti fit ad angelos ad reuocationem aliquo mõ. non q2 aberrassent: sed ne aberrarent vel aberrare possent. Nam natura nisi per gratiam retineat̃ semp̃ ẽ labilis in peccatũ. Unde gratia confirmationis data est angelis ne decetero possent errare per peccatum ꝛ q̃ʒtum ad hec cõis ẽ aliquo modo ratio missionis.

Articulus tertius.

T Ertio querit̃ vtrũ spũssanctus missus fuerit ad xpm. qd videt̃. q2 spũscũm mitti: nihil aliud ẽ q̃ʒ ipm dari q̃ʒtum ad aliquẽ effectũ i quo cognoscit ipsʒ eẽ ab alio. Sed spũssanctus datus ẽ xpo ñ soluʒ q̃ʒtuʒ ad aliquos effectus: sʒ q̃ʒtum ad oẽs. Jo. datus ẽ ei spũs nõ ad mensurã: ergo ad xpʒ maxime dicet̃ mitti spũssctũs: ꝛ nõ solũ ad alias rõnales creaturas. ¶ Item luc. iij. descendit spũssanctus corpali specie sicut colũba in ipsum. ꝛ Jo. j. vidi spiritũsanctum descendenteʒ sicut colũbam ꝛ manentẽ super eũ. Sed spũssanctum descẽdere ꝛ manere sup aliquẽ: nihil aliud ẽ q̃ʒ spũscũm mitti ad ipm: ergo spũssanctus missus ẽ ad xpʒ. Si dicat̃ q̃ ille descensus fuit missio corporalis siue exterior tm̃. Contra. missio corpalis siue exterior ordinat̃ ad interiorẽ siue spũalem inuisibilem ꝛ ẽ signum illius sicut pʒ in illa missiõe qua missus ẽ spũs sup apostolos i igne ꝛ liguis. hec enim erat ad manifestationẽ missionis interioris i quo dabat̃ eis donũ linguaꝝ ꝛ feruoris caritatis: ergo filij missio corpalis erat signũ missiõis spũalis siue interioris ad xpm. ergo ñ solum fuit in xpo missio corpalis siue exterior sʒ ẽt spũalis siue iterior. Contra. missio spũssancti ẽ ei⁹ pcessio ad sanctificandũ creaturã: sed xps nunq̃ fuit

sanctificatus sz semp sanctus ⁊ nũquã non sanctus: ergo nõ ꝓprie dr̃ mitti spũssanctus ad xp̃z. ¶ Itẽ missio .s.s. ponit aliũ modũ ẽẽndi i creatura ꝙ̃ prius. Vñ spũss. dicit̃ mitti. nõ q2 fit mõ vbi nõ erat prius sz q2 ẽ ibi alio mõ ꝙ̃ pri⁹. siue quãtũ ad aliũ effectũ ꝙ̃ prius q2 nõ poterat i aliquez actũ in quẽ nõ posset prius: ergo ꝓpriẽ nõ dicit̃ mitti .s.s. ad xp̃m. ¶ Ad hoc dõm. ꝙ ẽ missio exterior siue corpalis: ⁊ ẽ missio iterior siue spũal3: pria ẽ manifestatio facta exterius i aliqua specie corpali. scõa ẽ manifestatio iterius facta i aliquo effectu spũali. loquẽdo ergo de pria missione dicẽdũ ꝙ .s.s. missus ẽ ad xp̃m. qñ i specie columbe descẽdit sup ip̃m. Luc. iij. ⁊ hec missio fiebat nõ pp se: sz pp alios vt inotesceret alijs ip̃sũ plenissime habuisse .s.s. Loquẽdo autẽ d̃ scõa missiõe nõ dicit̃ mitti ad ipsũz: q2 nullus effect⁹ fiebat i ipso q prius nõ eẽt: nec alio mõ ihabitabat spũssanctus i eo ꝙ̃ pri⁹. ¶ Ad primũ ergo obiectũ dicẽdũz. ꝙ nõ seqtur si dat⁹ eẽt ei .s.s. ꝗ̃tuz ad omnez effectũ. ꝙ pp hoc dicat̃ mitti ad ip̃m. nã aliquid iportat̃ i hoc ꝙ dico mitti qd̃ nõ iportat̃ i hoc ꝙ dico dari. Nã hoc ꝙ dico mitti ponit aliũ mõm existẽdi .s.s. i xp̃o ꝙ̃ eẽt prius. vel quãtũ ad aliuz effectũ ꝙ̃ prius qd̃ non ponit hoc qd̃ dico dari: nã dari nõ ponit aliquid cõicari alicui vñ nõ ponit nouũ modũ existẽdi nec nouũ effectũ. Nã de re iã data possumus dicere ꝙ semp ẽ i rõne doni. vñ ⁊ si spũs ꝯtinentie sit i hoĩe in rõne doni: nõ tñ ẽ i ratõe missi. ⁊ hoc est q2 mitti dicit actuz ꝓut ẽ i fieri: dari v̓o ꝓut ẽ i facto eẽ. ⁊ idõ nõ seqtur ꝙ si dat̃ ꝗ̃tuz ad aliquẽ effectũ: ꝙ ꝓpter hoc mittat̃. ¶ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ missio corpalis nõ semp ordinat̃ ad missionẽ spiritualẽ. nec semp est signũ illi⁹. sed bene verũ est ꝙ ẽ signum ihabitationis spũssancti p gratiã. Unde in illa missione qua descẽdit spũssanctus sup xp̃m signabat̃ inhabitatio .s.s. qua .s. inhabitat i xp̃o quãtum ad plenitudinẽ gratie. a qua plenitudine descẽdebat virtus i aquas ad regenerationẽ animarũ. Uel potest dici ꝙ illa missio corporalis signũ fuit missionis spiritualis. nõ que tunc fieret ad xp̃m: sz que debeat fieri ad animas sanctificatas p baptismuz ⁊ sic põt vniuersalit̃ cõcedi ꝙ missio corporalis ẽ signũ missionis spiritualis. Alio modo sine p̃iudicio possit dici. ꝙ vtroq3 modo missus ẽ .s.s. ad xp̃m: sed nõ simul ⁊ semel. sed primo modo missus ẽ spiritualit̃ siue iuisibilit̃ quando i primo istãti cõceptionis sue datus ẽ ei spiritus non ad mẽsuram. cum .s. primo ihabitauit ip̃m spũssanctus singulariter quãtum ad gratie plenitudinem. deinde vero ip̃o baptizato missus ẽ ad eũ visibilit̃ ⁊ in corporali specie: ad significãdã priorẽ missionẽ vel ip̃am ihabitationẽ que fuit effectus huius missionis vel ip̃am missionem que fit i sacramento baptismatis sicut dictum ẽ. Notanduz ergo ꝙ i ꝯceptiõe xp̃i tria itelligimus i aĩa xp̃i. s. creatõz vnionẽ. ⁊ gratie collationẽ. ⁊ lz ista tria simul fuerĩt tpe: tñ ibi ẽ quidã ordo ꝫm rõnẽ intelligẽtie vt prio: ꝫm rõnẽ itelligẽtie sit creatõ ip̃sius aĩe. deide vnio ip̃ius ⁊ diuine nature. Tertio collatio plenitudinis gratie. ꝫm hoc ergo dz diuina nã i xp̃o eẽ triplici mõ existẽdi. s. mõ cõi q̃ ẽt dr̃ i alijs creaturis p eẽntiam p̓esentiam potentiam. Modo speciali. s. quo dicitur eẽ in sanctis per gratiam. modo singulari quo dicit̃ fuisse singulariter i xp̃o p vnionem. rõne ergo creatõis nõ determinat̃ missio: q2 effectus creatõis ẽ ip̃sa natura ad quã ꝓprie terminat̃ missio. Vñ opz itelligere prius natura vel tpe illud ad qd̃ fit missio: ꝙ̃ ip̃m effectuz rõne cuius fieri dicit̃ missio. ita ꝙ missio filij i carnem determinat̃ penes ip̃az vnionẽ inquãtum ip̃e filius dei dz ihabitare ip̃sam animã xp̃i. ⁊ p ꝯsequens ip̃am carnẽ modo singulari. s. per vnionem talem. in quo hitat omnis plenitudo corpalit̃. Missio v̓o spũssãcti determinat̃ penes gratie collatõz que data ẽ ei nõ ad mẽsurã. ⁊ sicut nõ oz ꝙ humana natura xp̃i siue quãtũ ad corpus siue quãtũ ad aĩaz p̄cedat missionẽ filij in carnez tpe sed solum natura: sicut nec vnionẽ: ita non oz ꝙ missiones spiritussancti i aĩam xp̃i siue i xp̃m hoĩem p̄cedat humanaz naturã ꝫm tempus: sz solum ꝫm naturam. ¶ Ad hoc qd̃ obijcit̃. ꝙ xp̃s non fuit sanctificatus quia nũquam fuit non sanctus. ⁊ cum sanctificatuz sit de non sancto fieri sanctum: potest dici ꝙ non sanctum potest dici duobus modis. vel negatiue vl̓ priuatiue. si negatiue potest concedi ꝙ christus d̓ non sancto factus est sanctus. quia primo factus est sanctus cuz prius non eẽt. Si vero priuatiue: non potest dici xp̃s sub hoc sensu sanctificatus. q2 tunc sequeretur ꝙ prius esset non sanctus. ⁊ postea factus eẽt sanctus. Alio modo potest dici ꝙ sanctificari non semp dicitur q2 primo fit nõ sanctũ ⁊ postmodũ sanctũ: sz q2 illud qd̃ de se nõ est sanctum: altero ei adueniẽte dicit̃ fieri sãctum licet illud qd̃ sanctificat̃ ⁊ per qd̃ sanctificat̃ simul sunt tpe. sicut materia i sua prima creatione dicitur pfici ⁊ ꝯsũmari. nõ q2 prio crearet̃ imperfecta siue iformis ⁊ postea fieret pfecta siue formata: sz q2 ip̃a d̓ se ꝯsiderata absq3 forma itelligit̃ vt informis ⁊ ipfecta: ⁊ ꝙ sic sub esse pfecto hoc hz a forma. Uñ materia que pri⁹ ẽ origie ꝙ̃ forma nõ tpe sicut dicit aug. primo intelligitur vt informis: ⁊ postmodũ adueniẽte forma itelligitur sb́ eẽ formato cũ .s. aduenit ei forma: ⁊ quantum ad hoc dicit̃ formari. Simulit̃ põt dici i xp̃o ꝙ natura christi que ẽ quasi materialis respectu grẽ. itellecta i suo prio eẽ: intelligit̃ quasi iformis ⁊ ipfecta de se. sz ꝙ pficiatur ei sanctificetur hoc hz a gratia. Unde si intelligat̃ quidam ordo intereẽ naẽ in xp̃o qd̃ ẽ eẽ primũ: ⁊ eẽ grẽ quod ẽ eẽ se-

eundū siue iter creatōez aīe xpi ⁊ grē infusionez: pōt intelligi sanctificatio quedā: vt illud qđ ex p̄io suo eē nō hȝ sanctitatē: lȝ in p̄imo eē suo habeat siue ī p̄io istāti sui eē adueniēte grā siue vnionis siue alia recipiat sanctificatōez ⁊ sic pōt dici xp̄s sanctificat⁹: q2 q prius .i. ſm eē primū ñ habebat sanctitatē: ex scđo eē scilicet grē habuit sanctitatē. ⁊ sic ex nō facto quātū ē de nā ▮ se consideratū: factus ē sāctus adueniēte grā. ⁊ hoc ēt mō dicūt illi q posuit angelos in creatōe sua habuisse gratuita. primo creatos informes ⁊ postea formatos sicut ⁊ nāni ſȝ augusti. non tpe ſȝ nā siue origine.

¶ Ad aliud dōm. q2 sicut dictū est: q2 spūssanctus dr̄ eē in xp̄o sicut dictū ē: non solū cōi mō scilicet p ēentiam ⁊ p̄ntiam ⁊ potentiam: sed ēt spāli mō per gratiam. Unde sicut intelligitur ordo iter p̄imum esse qđ est esse nature: ⁊ scđz esse qđ est esse gratie: ita intelligitur ordo quidam inter primū modum essendi spiritusantum in xp̄o: ⁊ secūdū. Unde si itelligatur prius ⁊ posterius nō tpe sed ordine itelligētie siue đ p̄ioritate nature: itelligit spiritussanct⁹. Alio modo eē ī christo per gratiā: q̄ prius eē p essentiā siue naturam. sicut p̄i⁹ intelligit in xp̄o eē nature q̄ grē. ⁊ q2 in effectu grē qui sequitur naturaliter ad primum eē scilicet eē nature maxime habet cognosci spiritussanct⁹: iō rōne istius effecus pt dici mitti .s.s. ⁊ eē alio mō: ⁊ ēt q̄tum ad alium effectum q̄ prius dicendo sic prius sicut dictum ē. sed ista missio sicut dictū est non fuit nisi in pceptione sua: qñ primo data ē ei grā. missione tñ corpali siue exteriori missus ē postea qñ baptizatus ē xp̄s.

Membrum quartum.

Onsequēter querit de missione filij ⁊ s.s. ſm quid sit. hoc ē ſȝ qđ dicat mitti filius vel .s.s. P̄rio ergo querit vtrū dicat mitti vel filius vel .s.s. q2 det ipe filius vel spiritussanctus vel ad aliqđ donuz grē appropriatū filio vel spūsancto vel vtrūqȝ. Secundo vtruȝ dicantur mitti rōne collationis grē gratisdate vel gratum facientis. Tertio vtruȝ ratione augmenti grē dicantur mitti.

Articulus primus.

Irca primū obijcitur Aug. xv. đ tri. sicut corp⁹ carnis nihil aliud ē q̄ caro: sic donum spūssancti nihil aliud ē q̄ .s.s. ergo si .s.s. dr̄ mitti cūȝ tpali dat creature: hoc nō erit rōne alicuius effectus creati: sed rōne ipius psone .s.s. ergo eadē rōe nec filius dr̄ mitti rōne alicuius effectus creatiȝ solū rōe ipius q deus ē. ¶ Itēȝ nūcius dr̄ mitti a rege ad aliqđ efficiēdū ēt si nihil efficiat. vñ sibi effectu aliq̄ cplet ī ipo tota rō missionis. ergo si filius ⁊ s.s. dicāt mitti a p̄e siue effectu aliq̄: cplebit ī ipis rō missionis: ergo ñ q2 det aliqđ donū creatū dicent mitti filius vel .s.s. sed rōe ipoȝ. ¶ Itē .s.s. ⁊ ēt filius p̄nt: qcqd p̄nt dona ei⁹ ⁊ multo āplius: ergo p̄nt moderare aiam ⁊ inhabitare ipaȝ sine aliq̄ dono creato. ſȝ cum .s.s. ihabitat aiaȝ ab ipo mūdatā: dr̄ mitti ⁊ dari ipi aie: ergo missio .s.s. nō dr̄ rōe alicui⁹ doni creati. ergo si dr̄ mitti: hoc ē rōne psone ipius .s.s. Cōtra. q2 solū dicat mitti s.s. rōe alicui⁹ effect⁹ siue doni creati vr̄. Nā ois actio tpal̄ .s.q pueit deo solū ex tpe: t'miat sēp ad creatū ⁊ nūq̄ terminat ad icreatū. sic̄ p3 ī oībus. creare .n. qđ ē actio diuina t'minat ad aliqđ creatū. ⁊ sic đ alijs. vel si trāsit sup aliqđ icreatū: hoc ē tñ rōe effect⁹ p̄ntis sic̄ icarnari filiuȝ vel huiusmodi. ergo si missio actiē dicta đ p̄re ē actio tpal̄ i. pueniēs ei ex tpe: ergo termiat ad aliqđ creatū vel si trāsit supra aliqđ icreatū: hoc ē rōne effect⁹ creati solū: ⁊ nō rōe eius qđ ē ī creatura: ergo si p̄r dr̄ mittē filiū vel .s.s. vel fili⁹ vel .s.s. dicant mitti vl̄ dari: hoc ñ erit rōe sui ſȝ rōe alicui⁹ effect⁹ cōnotati: ergo si dicāt mitti hoc ñ erit q2 aliqs cordet ī psona sua: ſȝ rōe alicui⁹ doni creati vel alicuius effect⁹ ī creatura. ¶ Itē beda cū grā hōib⁹ dat mitti .s.s. ſȝ grā ñ ē .s.s. ſȝ ei⁹ effect⁹ nec ecōuerso: ergo nec collatio grē ē collatio .s.s. nec ecōuerso. ergo pt eē collatio grē sine collatōe .s.s. ſȝ ī collatiōe mittit .s.s. vt dic̄ beda. ergo pt eē missio .s.s. sine collatōe .s.s. ergo .s.s. ñ dr̄ mitti q2 pferat ipa psona eius: sed solūmodo donum eius. ¶ Itē dr̄ spūssanctus mitti. non q2 sit vbi nō erat prius cū sit vbiqȝ: sed q2 ē ibi alio mō q̄ prius. q2 q pri⁹ erat ibi p potētiam presentiam ⁊ ēentiam: modo primo ē ibi alio mō .s. per gratiaȝ. ⁊ similiter dr̄ dari: q2 alio modo habetur q̄ prius. sed iste ali⁹ ⁊ alius modus ēndi vel inhabitādi ñ dr̄ đ psōna spiritussancti rōne sui ſȝ rōne alicuius effect⁹ vel doni: q2 tūc diceret spūssanctus mutari. ergo ipa missio nō dicet de spūsancto rōne sui q2 .s. in illa det ipa psōa spūssancti. ſȝ solū donū aliqđ qđ prius nō habebat. ⁊ hoc ēt ɔfirmatur p hoc q2 ī missione sua .s.s. magis habet q̄ prius. ſȝ psona spūssan. nō recipit magis ⁊ minus in se sed solū in suo effectu: ergo nō dat in missione sua in se ſȝ solū ī effectu. Nō autēȝ ī missiōe ñ det donū spūssācti nec solū psona spūssancti ſȝ vtrūqȝ videt .ij. corin. j. dedit pignus spūs in cordibus nr̄is. gl. i. dona que sunt pignus quo spūssanctus ē ī nobis. sed nihil ē pignus sui: ergo in missione .s.s. ñ solū dat spūssanctus nec solū dona eius: sed ſm vtrūqȝ quoȝ vnuȝ ē pignus alterius. ¶ Itē Ro. v. caritas dei diffusa ē in cordibus nr̄is per spūm sanctū q datus ē nobis: ergo nō soluȝ infunditur ī nobis spūssanctus nec solū caritas: ſȝ etiā vtrūqȝ. ergo si mittitur cum in fūditur: in missione spiritussancti dat spūssanctus ⁊ ēt dona eius: ergo ⁊ sic ī missiōe filij. Sap. viij. venerūt mihi oīa bo-

na pariter cum illa. ¶ Itē hoc idē ondit̄ rōne sic. in eo a quo tollit̄ oīs imꝑfectio primū donuz amor ē: in illa oīa alia dona donant̄. Nā dare ex timore seruitutis ē: dare vero vt aliquid detur ē cupiditatis. sed dare ex amore liberalitatis ē: ergo amor erit i huiusmōi datōe. sz dat̄ ex amore liberalitatꝭ ē: ergo amor erit donū primum ꝗ oīa alia dat̄: sz amor ꝗ deꝰ diligit nos ē. s. s. Roc ꝑdictoꝝ qrit. supposito ꝙ i missione. s. s. cōferatur vtrūqz scilicet. s. s. ⁊ dona eius: qð istoꝝ dī ꝑpriꝰ eē in aīa siue in creatura rōnali ad quā mittit̄. s. s. vel ipe vel donū eius. ⁊ loquit̄ de prioritate nāe. q ē ꝑm rōnem itelligētie nō tpis: qꝛ ꝯstat ꝙ simul sūt tpe. ⁊ vr̄ ꝙ spūssan. qꝛ spūssanctꝰ ē donū quo oīa alia dona dātur sicut dicit aug. ergo si vtrūqz dicit̄ dari: ꝑprius dicit̄ spūs eē i aīa ꝙ gr̄a vel aliqð aliud donū creatū. ¶ Itez ad hoc ēt videt̄ facere illud qð dicit. v. Ro. caritas dei diffusa ē i cordibus nostris ꝑ spūsanctū q datus ē nobis. ergo prius ordine intelligētie datur spūssanctus ꝙ caritas infundat̄. ex quo ꝑ spūsanctū datū infundit̄. Cōtra. si aliq̄ duo dicunt̄ esse i aliq̄: quorum vnuz est sicut dispsitō respectu alteriꝰ: prius dicit̄ in esse illud qð ē sicut dispositio: ꝙ illud ad qð illa dispositio ordinat̄. Sz gratia dicit̄ esse sicut dispositio i aīa ad hoc vt ipam ihabitet spūssanctꝰ. ⁊ cum mittit̄ spiritussanctꝰ dicit̄ ihabitare ipaz animā ꝑ gratiaz: ergo i missiōe spiritussan. prius ordine nature ē i aīa gratia creata qua ipa efficit̄ templū spiritussancti: ꝙ spūssanctus inhabitans illā sicut tēplum suū. ¶ Itē ad hoc ē illud qð dicitur. ij. corin. j. dedit pignus spiritus i cordibus nostris. glo. i. dona que sunt pignus quo spūssanctus ē i nobis: ergo dona spiritussancti q sunt sicut pignus ad habendū spūsanctū: ꝑprius sunt i nobis ꝙ sit ipe spūssctꝰs cuius sūt sic̄ pignꝰ.

Solutio. dicendū ꝙ i missione spūssācti nō solū datur spūssanctꝰ nec solum dona eius: sed ēt vtrūqz. Vn̄ datur spiritussanctus in se ⁊ i donis suis. ⁊ ratio huius ē. qꝛ spūssanctus ē in iustis rōne fructus: qꝛ eo fruuntur iusti. dona autez spūssancti in iniustis sunt nō sicut fructus: sed sicut dispositiones mētis vel libe. ar. ad fruendū. aīa enim de se non habz virtutem fruendi bono increato: sz ꝑ gratiam ⁊ virtutes. ¶ Ad primum ergo obiectum dicendum. ꝙ aug. intendit ostendere ꝙ spūssan. dat se nec tñ distinguitur a se. nec intendit augu. dicere ꝙ aliud donum a spūsan. creatuz non detur cū spūsācto: sed cū dicitur donum. s. s. de ipo spūsan. in noie ē in constructione nihil aliud significatur ꝙ spiritussanctus. Cum. n. dicitur donum. s. s. ꝑꝑ transitionem obliqui possit aliquis credere ꝙ diuersitas esset inter obliquum ⁊ rectuz. vnde vult augu. dicere ꝙ obliquus cum recto intransitiuam habet constructionem sicut cum dicitur corpus carnis ⁊c̄. ¶ Ad aliud dōm ꝙ sicut dictū est ꝙ in missione nuncij pōt eē ratio missionis. lz nō efficiatur illud ꝑꝑ qð mittit̄: non tñ sine omni effectu complectur rō missionis. Nā ⁊ si dicatur missus. etiā si nō efficiat illud ꝑꝑ qð mittebat̄: non tñ pōt dici missus nisi moueatur ad illud efficiēduz: sed s. s. nō potest dici moueri ad aliquid efficiendum rōne sui sed si dicitur mobilis. vij. sapien. hoc ē rōne effectus ⁊ non rōne sui. ⁊ iō cū attribuitur ei missio qui significat quasi motū: oz ꝙ hoc sit rōne effectus. ⁊ ratione talis effectus ꝑꝑ quē dr̄ esse alio mō in creatura ꝙ prius. ⁊ iō oportet ꝙ in missione spūssancti efficiatur illud ꝑꝑ qð dicit̄ mitti: licet non oporteat illud ex pte nuncij qui pt̄ moueri ad efficienduz licet nihil efficiat: qð non pōt intelligi vel dici de spūsancto. ¶ Ad tertium dicendū. ꝙ lz. s. s. posset efficere in aīa quicquid pōt gratia ⁊ multo amplius: ad hoc tñ vt inhabitet spiritussanctus ipsam animā sicut templuz: ⁊ ꝙ ipe spiritussanctus detur ei: exigitur ex pte anime aliqua dispositio media per quā ipa efficitur sicut templum que prius non erat templuz vel de se non erat sicut templū. ⁊ hoc pater mittendo siue filium siue spiritumsanctū siue dando nō requirat in sua opatione medium qð sit differens ab ipo ꝑ essentiam. aīa tñ ꝑꝑ nature sue imperfectioné in recipiendo spūsanctum et datum requirit mediū differens ab ipo ꝑ essentiaz. ꝑ qð medium ipa ꝯiungit̄ spūsancto: vel ēt ipi deo efficitur digna vt inhabitet ab ipo que de nā sua nō erat digna. Ad illud aūt qð primo obijcitur ꝑ alia pte. s. ꝙ spiritussanctus nō det̄ in se sed soluz in suo effectu vel dono: qꝛ missio cuz sit temꝑalis ad tꝑale terminatur ⁊ nūꝙ ad eternum. Dicendum ꝙ verum ē: sed tamen ad effectū dupliciter dictuz terminatur missio siue datio spiritussancti. ad hoc qð est habere gratiam: ⁊ hoc qð est habere spūsanctum alio mō ꝙ prius: ⁊ vnus effectus ordinatur ad alium. Vndē in missione siue i collatione spiritussancti non efficitur. s. s. sed efficitur in isto. Notandum tamen ꝙ in missione siue datiōe spiritussancti notatur duplex respectus. s. respectus ꝑsone ad ꝑsonam: ⁊ respectus essentie siue ꝑsone ad creaturā: rōne primi respectus trāsit missio sup quid i creatū: qꝛ in missione filij vel s. s. itelligit̄ ꝑductio vel ꝑcessio filij vel. s. s. ratōe scōi respectus trāsit sup aliqd qð ē habere grāz. ⁊ ꝑ ꝯñs. s. s. Vn̄ non sequit̄ si trāsit sup quid creatum ꝙ ꝑꝑ hoc ꝯferat̄ aīe solū qd creatū: qꝛ ꝯferre. s. s. non terminat̄ ad. s. s. sz ad hoc qð ē habere s. s. inhabitantē tāꝙ templū suū. ¶ Ad aliud dōz. ꝙ lz gr̄a nō sit. s. s. ꝑ essentiam. nō tñ sequit̄ ꝙ vnuz possit hrī sine alio: qꝛ vnū est dispō ad aliud. Vn̄ sicut nō sequitur. forma sbālis non ē dispō: ergo pōt ipuum sine sua dispōne. sic nec in ꝑposito. Et cū dicit beda ꝙ cū gr̄a hoibus datur mittitur. s. s.

non vult dicẽ q nihil aliud det in missione.s.s. q̄ gr̄a:sz q vtruz ↄcomitat aliud:nec vnum hr̄ sine alio. ¶ Ad aliud dõm.q.s.s.in missione alio mõ ē in creatura q̄ prius.qr prius habebat inquãtū spūs.sz n̄ inquãtū scīs.nec p modū fructus. verū ē et q ille alius modus attribuit.s.s.non rõne sui sz rõne effectus siue doni:non tñ sequit qn aliud sit illud qd hoc mõ hr̄i dr̄:τ illud rõe cuius inhabitat spūssanctus.vel hoc mõ ē i aia tãq̄ medium ex pte aie disponẽs ipam ad fruendū ipo: qn aliud sit gr̄a creata in aia τ spūssanctus exñs in ipa.vel q in seipo n̄ habeat ab aia. ¶ Ad aliud quo querit cū vtrūqz feratur anie.s.spūssanctus τ gr̄a.quid pprius dz ↄferri aie? Dõm q donuz habz ↄpatõez τ ad illud a quo datur τ ad illum cui datur. Vñ sicut in missione siue datõe filij dr̄ deus opari per filium:τ in missione spūssancti p spm̄sanctū:qd quidem medium non ē differens p eēntiam sed soluz s̄m originem.vel et aliqñ sz rõnem sicut supra determinatum ē:ita ex pte aie in recipiẽdo spm̄sanctū vel filiū ē mediū.qd qdē mediū differt ab anima p eēntiaz.cū ergo querit cuiusmodi donum intelligat pprius dari anime scilicet.s.s.vel gr̄a.dõm q s̄m ↄpationē doni ad illud a quo datur:prius intelligitur dari spūssanctus.qr prius pcedit a p̄re spūssanctus ad aiaz: deinde effectus informãs ipam aiam. τ s̄m hoc primo pcedit prima rõ τ auctoritas. Scdm̄ ↄpationez doni ad illud cui datur:primo intelligitur gr̄a sicut disponẽs aiam τ deinde spūsscīs inhabitans. Vñ illud qd prius erat ordine intelligentie ex pte dei in ↄferendo posterius est ex pte anime in recipiẽdo. τ s̄m hunc vltimū modum pcedunt rõ τ auctoritas ad hoc adducta.

Articulus secundus.

Consequenter q̄rit vtrū missio filij vel spūssancti determinetur penes effectū gr̄e gratisdate:vel solū penes effectuz gr̄e gratūfaciẽtis. τ ē prio qd de missione filij:deinde de missione.s.s. Qd aūt non sit missio filij sine gr̄a gratūfaciẽte videt. Nã i primo li.sen.xv.di.ca.ad qd dicimus. dicit magister q duobus modis mitti dr̄ filius.s.cū visibiliter mūdo apparuit carne indutus:vel cū in aias pias se trãsfert vt ab eis pcipiat τ cognoscat:ergo filius non mittitur inuisibiliter nisi ad pias aias:sz aia pia non dr̄ nisi p gr̄am gratūfaciẽtez:ergo missio filij nõ ē nisi rõne huius gr̄e. Vñ i sequẽti caplo dicit assumens auctoritatē augu.de tri.s̄m alterū modū mittit vt sit hõ qd semel tñ factū ē:s̄m alterum vt sit cum hõie p gr̄am quo quotidie mittitur ad sanctos.sed mitti ad hoc q sit p gr̄am cū sanctis ē effectus gr̄e gratūfacientis:ergo si dicit mitti filius rõne alicuius effectus gr̄e:hoc ē rõe gr̄e gratūfacientis. ¶ Item sap.vij.dicit de sapiētia in aīas sanctas se trãsfert amicos dei τ pphetas ↄstituit.qd exponit aug.iiij.de tri.d missione filij que ē sapiā increata.sz amicus dei nõ pōt aliquis constitui nisi p gr̄am gratūfaciẽtez:qr gr̄a gratisdata ↄmunis ē iustis τ peccatoribus:ergo in missione filij dat gr̄a gratūfaciẽs. ¶ Itē.j.sap.i malivolam aiaz nõ intrabit sapiā:nec habitabit in corpore subdito corpis.sed intrare sapiām in animā ē filium mitti. τ effectus huiusmodi missionis ē inhabitatio:ergo cū vtrūqz repugnet anie malivole τ subdite peccatis:τ nihil repugnat ei nisi rõne gr̄e gratumfacientis:ergo si dicitur filius mitti in aiam vel inhabitare ipaz:hoc ē rõne gr̄e gratūfacientis τ nõ solum rõne gr̄e gratisdate. ¶ Itē deus non dr̄ eē i rebus nisi tripliciter. scilz ↄmuni mõ quo ē i oībus rebus per p̄ntiaz eēntiam τ potentiam.speciali mõ quo ē in sanctis p gratiā gratūfaciẽtē.singulari modo quo ē i xp̄o per vnionem. Sed cū dicitur mitti:hoc non pōt eē.qr sit vbi non erat prius sed qr est alio mõ q̄ prius.sed iste alius modus nõ pōt eē nisi p graz qua dicit eē in sanctis:vel p illam qua dicitur eē in xp̄o quarū vtraqz ē gratumfaciens:ergo quocūqz mõ dicat mitti filius:hoc nõ erit solū rõne gratie gratisdate sed solū rõne gratie gratūfaciētis. ¶ Itē de spūsancto ostenditur illud idē. Naz dicit aug.in.xv.de tri.q tpalis pcessio spūssancti ē ad sanctificandū creaturā:sz eius tpalis pcessio est missio:ergo missio ē ad aliud sanctificandum creaturā:sed nõ sanctificatur nisi p gr̄am gratūfacientē:ergo missio.s.s.est rõne gr̄e gratūfacientis. ¶ Item aug.in co.li.cū datur spūssanctus accendit mentē in dilectõe dei τ pximi.sed hoc nõ pōt eē sine gr̄a gratūfaciente:ergo missio.s.s.non est sine gr̄a gratūfaciente. ¶ Item sicut dicit magister i.xviij.di.j.li.sen.q spūsscūs inquantū datus dr̄ noster.sz nr̄ nõ ē nisi p gr̄am gratūfaciētē: ergo nobis nõ dat nisi p gr̄am gratūfacientē:sed in missione dat:ergo i missione spūssācti dat gr̄a gratūfaciens. ¶ Itē.j.sap.spūssanctus discipline effugiet fictuz τ auferet se τc̄.ergo.s.s. non dicit eē siue habitare i reprobis:ergo nec mitti ad ipsos.qr mittitur ad inhabitandū:sed gr̄a gratisdata ē in bonis τ in malis:ergo si mittit hoc ē rõe gratumfaciẽtis. Cõtra mitti ē cognosci ab alio eē sicut dicit aug.iiij.de tri.sed non solū i effectu gr̄e gratūfacientis pōt cognosci filius eē a patre τ spiritussanctus ab vtroqz:sz et in effectum gr̄e gratisdate:ergo nõ solū determinatur missio filij τ.s.s.q̄ntum ad effectuz gr̄e gratūfacientis sed etiam gratisdate. ¶ Item mittitur filius ad illuminandum intellectū sicut.s.s.ad accendendū affectū sz illuminatio intellectus pōt eē ex gr̄a gratisdata sine gr̄a gratūfaciẽte:ergo missio filij pōt eē sine gr̄a gratūfaciẽte:ergo rõne illius gr̄e n̄ dicet mitti filius:sz solū rõne gr̄e gratisdate. ¶ Itē si missio

spūsancti est ad sanctificādū creaturā p gratiā gratūfa-
cientē. ⁊ gratia gratūfaciēs ē pprius effectus mis-
siōis spūsancti: fm q dicit beda ergo cū gratia
hoībus datur: mittit spūsanctus. ⁊ ad idē non pīit
duo mitti quia dicunt due quia ad aliud ē missio
filij ⁊ ad aliud missio spūsancti. vel est dicere q
quotiēscūqz mittit filius: necessario mittit spūsan-
ctus: cuius 9triū supra ostēsū est. ¶ Itē nō dicit
mitti filius vel spūsanctus ratōe cuiuscūqz effe-
ctus appropriati. vn̄ missio filij dterminat penes
effectū sibi appropriatū. missio spūsancti simili-
ter penes effectū ei appropriatū. Sed gratia gra-
tumfaciēs appropriatur spūsancto ⁊ nō filio: er-
go ratōe illius dicet mitti spūsanctus ⁊ nō filius
¶ Itē circa missiōem spūsancti obijcit. Nā nō
videtur semp in illa dari gratia gratūfaciēs. Nā
scilicet nō solū dona gratūfaciētia sed etiā gra-
tisdata sūt dona spūsancti. vn̄ dicit aug. q timor
seruilis est donū spūsancti. nō inquātū seruilis: sz
inquātū timor. sed spūsanctus datur cū donis
suis: ergo ratōe gratie gratisdate datur spūsan-
ctus. sed cū dicit. s.s. dicit mitti: ergo ratōe gratie
gratisdate dicitur mitti spūsanctus ⁊ nō tantū
ratōe gratūfaciētis. ¶ Item dicit rabanus. q ter
datus est spūsanctus ⁊ primo ad gratiā sanita-
tis corpoꝝ ⁊ gratiā doctrīe cū efficacia signoꝝ.
⁊ hoc etiā habetur. j. sentē. xvi. di. sed huiusmo-
di dona sūt gratisdata ⁊ nō gratūfaciētia: ergo
nō solum ratōe gratie gratūfacientis dicit mitti
spūsanctus. ¶ Item. j. reg. xix. dicitur factus est
spiritus domini i saule ⁊ pphetauit. ⁊ tūc nō ha-
buit gratiā gratūfacientē: ergo nō semp ratōe
gratie gratūfaciētis dicit mitti spūsanctus. ¶ Ad
hoc videt mihi sine pīudicio respōdendū. q lo-
quēdo pprie de missione: nō dicit mitti filius vl
s.s. nisi ratōe alicuius effectus ptinētis ad gratiā
gratūfacientis. nec dari ē simile. Nā in missiōibus
coꝝ nō solum datur dona coꝝ sed ēt ipsi. ⁊ inha-
bitāt animā. ⁊ sūt ibi specialiori modo q̄ prius.
Vn̄ solū dicit missio ratōe illoꝝ donoꝝ rōe q̄-
rū dicūtur inhabitare animā: ⁊ eē ibi fm aliū mo-
dum q̄ prius. vtū missionē coꝝ nō solū dona
coꝝ sunt nostra. sz ēt ipsi qd est solum per gratiā
gratūfaciētē: fm quā ipsi sūt in anima i ratōe
fructus ēt …so tamē nomie missiōis pōt aliquā-
do dici mitti p dona gratisdata sicut videt dice-
re Rabanus. ¶ Ad primū ergo dicēdum. q illa
diffinitio augusti. mitti ē cognosci ab alio eē sicut
dictū est: datur p effectū 9sequētē in quo pōt ma-
nifestari coꝝ pcessio: sicut in pcessione tpali pces-
sio eterna. dicēdū ergo q i illo effectu i quo ma-
nifestat pcessio filij vel spūsancti. nō solum ma-
nifestat filius vel spūsanctum eē a patre: sed pter
hoc ponit ipos eē a patre in animā fm aliū mo-
dum q̄ prius. siue ipsos dari anime ad inhabitā-
dum. ⁊ hoc ponit … q dicit tpaliter pcedere

qd est mitti. licet ergo p effectū gratie gratisdate
possit cognosci filius a patre pcedere: ⁊ similiter
spūsanctus ab vtroqz: tamē p solum effectū gra-
tie gratūfaciētis pōt cognosci filiū ⁊ spūsanctū
pcedere in animā ad inhabitādum ipam. cum p
illā solam sit inhabitatio. Unde si illa diffinitio inte-
gre 9plectatur ratōez missiōis. oportet q in illo
effectu habeat cognosci pcessio filij ⁊ spūsancti
⁊ quātū ad terminū a quo: ⁊ quātū ad terminū
ad quē. ⁊ tūc illud cognosci nō habet eē nisi i ef-
fectu gratie gratūfaciētis. ¶ Ad aliud dōm. q licz
illuminatio possit eē ex gratia gratisdata siue gra-
tumfaciēte. nunq̄ tn̄ ratōe illius illuminatōis di-
cetur mitti filius vel dari: qz nō dicit mitti nisi ra-
tione illius doni rōne cuius dicit inhabitare vl eē
in aīa sicut donū ⁊ fructus eius. qd nō 9tingit
nisi ratōe gratie gratūfaciētis. ¶ Ad aliud dōm.
q licet sit vna gratia gratūfaciētis: tn̄ plures sunt
effectus gratie gratūfaciētis. Dicēdū ergo. q nō
distinguūtur missiōes filij ⁊ spūsancti penes ip-
sā gratiā: sz penes eius effectus. sz sicut i missio-
ne sua 9ueniūt in fine. s. i hoc q est inhabitare ani-
mā vel eē in aīa fm rōnem fructus: ita 9ueni-
unt i eo rōne cuius dicunt inhabitare animā vl eē
i anima. fm hāc rationē differūt tn̄ penes diuer-
sos actus gratie gratūfaciētis fm q illi actus ap-
propriant filio vel spūsancto. Vn̄ si dat gr̄a gra-
tūfaciēs ad sanctificādā aīam vel gratificādā vel
accēdēdā ad amorē eiꝰ huiusmōi actus sunt ap-
propriati spūsancto ⁊ i illis hēat cognosci: dicit
mitti. s.s. Si vero dat gr̄a ad illuminādā aīam vel
instruendā vel ad aliquos ptinētes ad sapiam q̄ ap-
propriat filio: cū i huiusmōi effectibꝰ hēat cogno-
sci filius: dr mitti filius. ⁊ sicut vnus filiꝰ pōt eē si-
ne alio: ita vna missio pōt esse sine alia sicut supra
dictū ē. Et lz nō possit dari aliqs effectus gratū-
faciēs sine aliqd dono qd gratificet ⁊ sanctificet
aīam tn̄ dat pricipalr ad hoc: sz solū gr̄a i se dat
pricipalr ad hoc. nō i hoc effectu vel illo. ⁊ iō n̄
dicit mitti nisi filius cū dt actus ptinēs ad cogni-
tōez: lz sit actus grē gratūfaciētis. Et si daret ali-
qd donū eque pricipalr ad vtrūqz actū appro-
priatū filio ⁊ spūsancto diceret mitti siue dari fi-
lius. ⁊. s.s. ⁊ ideo donū sapiētie ⁊ donū itellectus
dicunt dona. s.s. nō ratōe actus pprij: sz cōis. s. su-
per rōnes finis qui ē vnire aīaz deo. ⁊ silr alia do-
na. vt fides. pphia ⁊ huiusmōi. qz p hoc vnit ⁊
cōicat aīa xpo ⁊ corpi eius mistico qd ē eccla qz
illa dona dant ad vtilitatē corpis mistici: vt vnū
mēbꝝ cōicet alij sicut ibi ondit apls. s. j. cor. xij.
Vbi enumerat illa dona. q̄ cōicatio appropriat
spūsancto. ⁊ iō dicunt dari ab ipso. ¶ Ad aliud
pz solutio ex pdictis. Nā lz gratia gratūfaciens
appropriet spūsancto: nō tn̄ qlibet actus gratie
gratūfaciētis. sed quedā appropriant filio que-
dam spūsancto rōne quoꝝ dicit aliqn̄ mitti filiꝰ

aliqñ.s.s. ¶ Ad illud qd primo obiicit circa missionē spūssancti.rñderi pt p pdicta. quia licet timor seruilis ⁊ alia dona gratisdata sicut dona.s.s.nō tñ i illis vel cū illis daf spūssanctus. sicut nec filius rōne cognitōis isformis.⁊ hoc quia p illa dona nō efficit aīa téplū siue habitaculū filii vel spūssācti sicut dictū ē supra.nec ēt dona illa faciūt filiū vel spūm eē nrm disponēdo ipaz ad hoc vt sint i ea i ratōe fructus. ¶ Ad aliud dōm. q licet sanitas corpuz ⁊ doctrina ⁊ miracula pñt eē sine gratia gratūfaciéte:tñ i illis ad quos mittit.s.s.nō fūt sīn gratia gratūfaciēte. Vñ cū aplis dabat.s.s. dabat eis gratia gratūfaciēs qtuz ad huiusmodi dona.⁊ hoc ad vtilitatē alioz.si aūt alicui darent dona huiusmōi sine gratia gratūfaciēte:ppriē ñ diceret mitti. ¶ Ad aliud qd obiicitur de saule. dicēduz q nō dicit ibi q.s.s.mitteret ad eum vel habitaret in eo:sed q factus ē sup eū. Unde etiaz si dicat in eo eē spiritus nō dicitur esse in eo sicut habitās:nec fm illum modū fm quem dicit esse in sanctis cū mittitur ad ipos vel dat ipis. Unde in eo erat.s.s.inquātuz nō inquātum sanctus.hoc est inquātum spirans nō inquātum sanctificans siue inhabitās.

Articulus tertius.

Onsequēter querit vtruz rōe augmēti gratie dicant mitti.s.s. vel filius. Circa qd sic obiicit.cū auget gratia:plus est de gratia in aīa qz prius.⁊ ɔstat q illud plus dicat a deo.qz ab alio non posset dari nec alio mō haberi.sed cū gfa datur.s.s.mittit sicut dicit beda:ergo in augmēto gfe mittitur.s.s. ratione ipius augmēti. ¶ Itē missus ē.s.s. ad apostolos i die pēthecostes.⁊ ɔstat q ipi iaz hēbant gratiā sed nondū ɔfirmati erāt.ergo si missus ē ad illos.s.s.nō soluz exterius in corpali specie sz interius in mēte ad corroborādum ⁊ cōfirmandum eos i priori gratia scilicet i fide ⁊ i caritate. ergo ratōe augmēti gratie dicit mitti.s.s. ¶ Itez aug.iiii.de trini.ibi vnicuiqz mittit cum a quoqz cognoscit atqz pcipitur quātum cognosci ⁊ pcipi pt p captu vel pficientis in deuz vel pfecte iaz in deo anime ratō alis.ergo missio nō tātum dicitur ratōe gratie incipiētis eē in anima sed etiaz ratōe gratie pficientis vel iam pfecte. sed nō pficit vel pficitur nisi p augmētū:ergo ratōe augmēti gratie dicitur eē missio. ¶ Itē in decretali de sacra vnctōe dicit Inno.q in sacramēto cōfirmationis daf.s.s.ad augmētuz gratie ⁊ robur. Cōtra.sicut frequēter dictum ē mitti dicit filius vel s.s.nō quia ibi vbi nō erat prius:sed quia alio modo qz prius. sed in augmēto gratie non dicat.s.s. eē in anima alio modo qz prius: cū prius esset p gratiā:⁊ nō sit alius modus eēndi in creatura pura nisi p essentiaz psentiam ⁊ potentiaz ⁊ p gratiam:ergo ratiōe augmēti gratie nō dicitur mitti spiritussanctus. ¶ Itez sicut dicit magister in sententiis ⁊ aug.xv.de trini. pcessio tempalis spiritussancti est:qua pcedit a patre ⁊ filio ad sanctificandaz creaturā.sed tempalis pcessio spiritussancti est eius missio sicut ibidē dicitur: ergo missio spiritussancti est ad sanctificādaz creaturā.sed tempalis in augmēto gratie nō dicitur sanctificari creatura cū prius esset sancta: nec de nō sancta fieret sancta:ergo ratōe augmēti gratie nō dicitur mitti spiritussanctus. Respō. q augmentum potest eē dupliciter: aut p pfectum gratie pexistentis cuiusmodi est in pficientibus de virtute in virtutē:aut p pfectum ⁊ collationē noui doni vel effectus sicut ē in sacramēto confirmatōis ⁊ fuit in spiritussancti missione i die penthecostes pp̄ter primum modū augmēti non dicitur mitti spiritussanctus:sed soluz pp̄ter secūdum ⁊ quātum ad hūc moduz secundum pcedunt rationes ad primā ptem. ¶ Et patet respōsio ad rationes ad ptem secūdam quod cum obiicitur q nō mittitur in augmēto quia nō ē alio modo qz prius. Dicēduz q quāuis nō sit omnino alio modo p pter augmētuz ⁊ planiori modo ⁊ pp̄ter nouuz effectum ⁊ quodāmodo nouo modo:⁊ ideo recte dicit mitti. ¶ Quod obiicit secundo q missio spiritussancti est ad sanctificādum ⁊c. Dicēdum q sanctificare dicit dupliciter. vel de non sancto facere sanctū:⁊ sic fit in prima gratie collatōe.vel de sancto facere magis sanctuz:⁊ hoc fit in augmento gratie:⁊ quia sanctificatio ē vtroqz modo licet magis pprie primo modo: ideo spiritussanctus mitti dicitur in augmēto licet magis pprie in gratie prima donatione.

Questio.lxxiiii. de missione visibili passiue dicta.

Eterminato d missione inuisibili qua mittit filius vel spūssanctus in mētem ad sanctificādaz creaturā rationalē vel illuminādaz:ɔsequēter ad cōsūmationez eoz que ptinēt ad inquisitionē sacratissime deitatis addendū est de missiōe visibili sz.qua dicitur filius mitti in carnē:⁊ spūssanctus in aliqua visibili specie vt in columba sup xp̄m ⁊ in linguis igneis sup apostolos que dicit appitio. ¶ Queritergo primo de missiōe visibili quid sit. Secūdo ad quid sit. Tertio cuius sit.i.cui ɔueniat missio visibilis. Quarto p quos administrata sit. Quinto qualiter ⁊ quibus modis manifestata sit.

Membrū primū.

e Circa primū querit quid sit missio visibilis fm rē. Nam ex precedentibus satis p3 quid sit fm distinctōnem vbi disputatum ē de diffinitōe missionis fm q est cōis missioni visibili et inuisibili taz filij q̄3 spūssancti. Querit ergo vtrū missio visibilis oio sit idem qd̄ apparitio vel aliqd additum ad illam. Qd̄ oio sit idem: videt primo p auctoritatem aug.ij.li.de tri.dicit enim: si missus ē filius in q̄ztum apparuit foris in creatura corporali qui intus i natura spūali oculis mortaliū semper occultatus ē: iam in promptu ē intelligēre et de spūsancto cur missus et ipe dicat. facta ē.n.creature quedā spēs ex tpe in qua visibiliter oñderet s.s. Ex his verbis plane habet.q̄ visibilis missio filij vel.s.s.nihil aliud ē q̄ oñsio ipoꝝ facta i aliqua corpali creatura vn̄ subiūgit ibidē augu. hec oblatio visibiliter ēxpssa et oculis mortaliuz oblata missio.s.s.dicta ē: s3 apparitio nihil aliud ē q̄3 oñsio huius facta i aliqua specie corpali: ergo missio visibilis oio idē ē qd̄ apparitio. ¶ Itē filius et.s.s.dicunt mitti cū visibiliter veniunt ad nos: s3 nihil aliud ē apparere q̄3 venire i aliqua visibili specie. vt patz in aduentu spūssancti i specie colūbe super xp̄m: vel i specie ignis sup apostolos: ergo oino videt idem missio qd̄ apparitio. ¶ Item dupliciter.s.s.dicit mitti scilicz visibiliter et inuisibiliter: sed mitti visibiliter nihil aliud ē q̄3 perfectum inuisibilem inuisibiliter manifestari: sed hoc nihil addit ad apparitioꝫ: ergo et c. ¶ Itez angelus quotiēscunq3 visibiliter apparet dr visibiliter mitti. et econuerso quotiēscūq3 visibiliter mittit visibiliter apparet: ergo eadem ratione filius et spūssanctus scilz quotiēscunq3 visibiliter mittuntur visibiliter apparent et ecōuerso: ergo missio visibilis nihil addit ad apparitōnem nec ecōuerso: ergo sunt oino idem: ¶ Item si non sunt oino idem. querit qd vtrum addit ad aliud? si dicat q̄ missio addit ad apparitōez hoc qd̄ ē eē ab alio. Unde cū filius mittit a patre: intelligit eē ab illo p generatōiem. simr cū mittit.s.s. a pre et filio: intelligit eē ab vtroq3 p spiratiōez. hec aūt ñ intelligit i rōne apparitōis: et ideo nō sunt idem oino. Cōtra.aug.iiij.de tri. ñ eo ipo quo de pre natus est di filius missus. s3 vel eo q̄ apparuit huic mūdo verbū caro factum vel eo q̄ ex tpe cuiusquā mēte pcipit: ergo eē a pre nō ptinet ad rōez missiōis s3 solū tpaliter siue visibilr pcipi: ergo missio visibilis ñ addit illd̄ ad apparitōez. ¶ Si dicat q̄ missio addit ad apparitōz rōez effectus. Nā apparitō ē ad manifestādū et ñ ad efficiendū q̄tuz ē de rōne sua. missio vō est ad aliqd efficiēdū. Vñ cū mittit filius vel spūssanctus efficit aliqd i creatura p qd̄ dicunt ihabitare creaturā. Unde i missione visibili illud qd̄ manifestat exterius: efficit iterius i eo ad quē ē missio. hoc aūt ñ necesse ē eē in apparitōe: et id missio addit ad apparitōez rōnez efficiēdi. ¶ Contra. fm aug.in.ij. et iiij.de tri.s.s.missus ē i specie colūbe qñ apparuit sup xp̄m i baptismo: s3 i ipsa missione nihil efficiebat i xp̄o s3 solū demonstrabat. Nam ab instāti ɔceptōis sue fuit plenus grā et veritate. et ab eodē instanti plene ihabitauit in ipo.s.s. ergo missio de rōne sua ñ dicit effectum. nec ē ad efficiendū s3 ad demōstrādu3: ergo cum ad hoc idē sit apparitio. nihil addit qd̄ necessario sit de rōne sua vltra apparitōem. ¶ Itē angelus quotiēscūq3 apparet visibilr. et si nihil efficiat i creatura rōnali: dr mitti pter solā manifestatōem: ergo efficere aliqd i creatura vel inhabitare creaturā nō ē de rōne vel ēentia missionis: ergo p hoc q̄ nō differt ēentialr ab apparitōe. Ex his vr q̄ nihil aliud sit visibilis missio q̄3 apparitio. ¶ Cōtra. Aug.ij.de tri. temerariuz ē dicē nūq̄3 deū patrē p aliq̄s formas visibilibꝰ pribus aut pphis apparuisse. et h̄ oñdit p scripturas. s3 pater nō legit missus nec cōcedit aug. patrem eē missu3: ergo non sunt idem missio visibilis et apparitio. ¶ Item filius et spiritussanctus i veteri testamēto millotiēs apparuerūt: et tamen neuter eoꝝ dicitur missus sicut dicit augu. Unde videtur dicere. q̄ apparitōes veteris testamenti nō dicuntur pprie missiones: ergo nō omnino est idē visibilis missio et apparitio. ¶ Item qui mittit ab alio mittitur ad aliū. ergo missio habet ēentialez cōparationē ad illud a quo et ad illud ad qd: sed appitio nō dicit ēentialē cōparationem ad illud a quo: ergo appitio non ē missio. ¶ Ratō ē huius querit cū appitōnes ille que fuerūt in nouo testamēto scilicet filij et.s.s. dicatur missiōes. quare nō similiter ille i quibus filius et s.s. apparuerūt in veteri testamēto antiqs patribus et missi sunt ad ipos. Ad hoc dicēdū. q̄ apparitio ē manifestatio ēentie i inuisibilis i aliqua specie visibili. et hoc sumit ex verbis aug. i li. de tri. in pluribus locis. ita q̄ apparitio claudit in itellectu suo illud qd̄ manifestat tanq̄3 visibile. Similiter missio visibilis ē manifestatio missiōis inuisibilis facta i creatura visibili. et hoc per aliquem actū creature corporalis. vt i creatura corporali significet persona missi. i descēsu vero creature et mansione sup illuz ad quē dirigit significetur missio siue ihabitatio spūssancti. vt in dscēsu et mansione colūbe sup xp̄m et in aduētu ignis et sessiōe sup apostolos. Unde quādo i creatura signat filius vel spūssanctus vt ihabitās: tunc pprie dicit mitti. Ex hoc p3. q̄ missio visibilis i itellectu suo claudit missionē inuisibilē. et supaddit manifestatōem illius missiōis p aliqd̄ signū visibile. In itellectu autē missionis inuisibilis significate i missiōe visibili: claudit psona mittētis et psona eius q mittit et psona eius ad quē fit missio: et effectus

siue rõ missiõis q̃ ẽ inhabitatõ creature rõnalis
p aliquẽ effectũ grẽ gratũfaciẽtis. Est eniz missio
ad ihabitanduz. Quãdo ergo significat persona
missi i aliquo signo sensibili vt ab alio exiẽs vel
emanãs ⁊ vt i alio inhabitans: tũc ꝓprie dr̃ visi
biliter mitti. ⁊ hoc ñ iuenit i qualibet apparitõ/
ne. ex hoc apparet ꝙ oĩs visibilis missio ẽ appa
ritio: sz ñ ecõuerso. ⁊ ꝙ addit missio ad appari/
tõem. s. manifestatõez psone vt emanãtis ab alio
⁊ vt inhabitãtis i alio. Ubi aũt significat aliqua
psona vel manifestat invisibili creatura non sub
istis rõibus dr̃ apparitio sz ñ ecõuerso. ⁊ ꝙ ad-
dit missio ad apparitõez. s. manifestatõez psone
misse vt emanãtis ab alio ⁊ vt ihabitãtis i alio.
Ubi aũt significat aliqua psona vel manifestatur
inuisibili creatura ñ sub istis rõibus dr̃ apparitio
sz ñ missio vt i apparitõibus veteris testamẽti. p
iã dicta pz quare ñ dr̃ pr̃ missus sz solũ mittens:
q2 missio iportat emanatõnez ab alio. mittere. n.
dicit auctẽm respectu missi sicut supra oñsum est.
Silr̃ patz quare apparitões ille siue filij siue spi
ritussancti que fuerũt i veteri testamẽto ñ dicunt
missiones: q2 ñ oñdebãt psonã filij vel spũsan/
cti vt ihabitantẽ. nec oñdebat aliqs actus i illis
apparitõibus i qbus significaret psona spũsctĩ
vt inhabitãs: vt i nouo testamẽto oñdebat i mã
sione sup xp̃m. Jo. j. sup quẽ videris spm̃ descẽ
dentẽ ⁊ manentẽ sup eũ ⁊c. ⁊ i sessiõe sup aplos
act. ij. Seditqz supra singulos eoꝝ ⁊c. lz. n. forsi
tan danieli oñderet filius dei vt accipiẽs regnuz
a pr̃e: ⁊ pr̃ vt dans regnum q oñsus ẽ ei i veteri
di ex. vij. dañ. sicut oñdit aug. ij. de tri. ⁊ ita appa
reret ibi filius vt exñs a patre: non tñ significabat
p aliquem actum vt ihabitans in daniele. nec ad
hoc ostẽdendũ erat illa apparitõ sz soluz ad ostẽ
dendũ emanatõem filij a patre ⁊ equalitatẽ cuz
patre: ⁊ ad prefigurãdam futuraz ihabitatõnem
diuitatis i xp̃o homĩe i quo habitauit oĩs pleni/
tudo diuitatis etiam corporaliter. ⁋ Ad illd̃ er/
go qd̃ obijcit ex auctoritate aug. dñm ꝙ aug. nõ
ponit ibi totam rõnem missionis inuisibil: sz solũ
rõnem eius qd̃ est visibile. ꝙ enim illa missio sit
visibilis: tota rõ est ex pte creature visibilis sicut
ꝓcessiõis tꝑalis. sz ẽ tota rõ quare illa processio
dicat tꝑalis. silr̃ apparitõ i spẽ corpali nõ ẽ tota
rõ missionis visibilis sz ẽ rõ quare illa missio di
cat visibilis. ⁋ Ad aliud soluẽdũ p iteremptiõz.
ꝙ semp dicunt filius ⁊ spũsctũs mitti. q2 tꝑaliter
veniũt ad nos. q2 ẽt pr̃ cũ filio ⁊ spũscto dr̃ ve/
nire ad ihabitãdũ creaturã. Jo. xiiij. ad eum ve
niemus ⁊ mãsionẽ apud eũ faciemus: sz cũ signi
ficat vt veniẽs a pr̃e ad ihabitãdũ creaturã rõ/
nalẽ, vel ad significandũ ꝓcedentẽ ihabitatõem:
tũc dr̃ mitti. Uel i nouo testamẽto noĩe. s. s. itelligi
tur ꝓprietas qua ipe ẽ a pr̃e p ꝓcessionẽ: nomĩe
sessionis vel mãsionis sup xp̃z significet ihabi/
tatio spũalis qua ipe ihabitauit xp̃m. ⁊ hec ẽ to/
ta rõ missionis iuisibilis. ñ ẽ mãifestatio psone sz
manifestatõ psone vt emanãtis ab alio ⁊ ihabi/
tãtis i alio. Uñ dicit aug. iiij. de tri. sicut natũ eẽ ẽ
filio a pr̃e eẽ: ita mitti ẽ cognosci ꝙ ab illo sit. ⁊
sicut. s. s. donũ dei eẽ ẽ a pr̃e ꝓcedẽ: ita mitti ẽ co
gnosci ⁊ ꝙ ab illo ꝓcedat. hoc aũt ẽ i aliquo effe
ctu grẽ gratũfaciẽtis appropriate psone. q2 ꝑz il/
lã solũ dr̃ ihabitare. silr̃ i missiõe visibili hoc hit
exprimi i aliq̃ actu creature corpalis: ita ꝙ i spẽ
corpali exprimat psona: i actu vo aliq̃ vt i descẽ
su vel mãsiõe ipa inhitatõ. ⁋ Ad aliũ qd̃ obijcit
de ãgelis. dñm ꝙ angelus est medius iter nos ⁊
deũ ⁊ ẽ mister vel nũcius dei respcũ nr̃i. ⁊ iõ qc
qd efficit vel nũciat nob vel qñcũqz visibilr̃ ap/
paret nob: auctẽ dei facit. ⁊ iõ i oĩ ope suo saluat
rõ missiõis. q2 oẽs sũt mistri ⁊ i misteriuz missi.
q2 i deo sũt ⁊ dei auctẽ veniũt ad nos. sz ñ sic ẽ i
psonis diuis. q2 aliq̃ ẽ que ñ ẽ ab alia nec auctẽ
alterius opat vel apparet: ⁊ iõ i ipa pt eẽ appari
tio: nõ tñ missio passiue dicta. ⁊ saluari rõ appa
ritõis sz ñ missiõis. plus tñ exigit ad missionẽ ꝑz
ꝙ dr̃ de psonis q̃ ꝑm ꝙ dr̃ de angelis. q2 alia ⁊
alia ẽ rõ missiõis sicut iaz videbit. ⁋ Ad aliũ qd̃
querit. qd addit missio visibil' vltra apparitõem
iam pz rñsio. q2 addit manifestatõez psone inq̃/
tũ exñtis ab alio tãq̃z ihabitãns vel possessio ab
illo q2 i missiõe efficit vt psona missa ad nos: ha
beat a nobis ⁊ ihabitet i nobis. ⁊ hoc ẽ alio mõ
eẽ q̃z i alijs creaturis sicut oñsum ẽ supra. ⁋ Ad
illud qd̃ obijcit i ꝯrium p auctẽm aug. dicendũ
ꝙ nõ vult dicere augu. ꝙ eẽ natum nõ sit de ra/
tiõe missionis visibilis: sz apparere i carne tanq̃
verbũ caro factũ. Unde p vtrũqz diffinit august.
missionẽ cũ dicit. ij. de tri. exire a patre ⁊ venire
i mundũ hoc ẽ visibiliter mitti. ⁊ q2 vtrũqz ꝯple
ctit missio ⁊ nõ alterũ tñ. apparitio aũt amplẽ/
ctit alterum tñ scilicz manifestationem psone vel
essentie diuine i creatura sensibili non sunt oino
idem. ⁋ Ad illud qd̃ querit vtruz addat sup ap/
paritõem ratõem efficiẽdi. dicẽdum ꝙ missio vi
sibilis addit ad apparitõem demonstratõem ali
cuius effectus exñtis in creatura. ꝑm quem dicat
ihabitare filius vel spũsanctus: vel ẽt possideri
vel haberi i rõne fructus. sz ñ oportet ꝙ i missio
ne visibili primo efficiat sz sufficit ꝙ primo effe/
ctus visibiliter demõstret. vñ sufficit ꝙ i missio/
ne visibili demõstret psona missi filij vel spũsctĩ
i rõne inhabitãtis vel habiti a creatura cui facta
ẽ missio visibilis: sicut fuit i xp̃o. Uñ pz illud qd̃
obijciebat de xp̃o. q2 nõ opz ꝙ spũsanctus i il/
la missione tũc prio hẽret vel prio ihabitaret
sz sufficit ꝙ ihabitatio vel datio spũsctĩ sibi pri
us inuisibili facta visibiliter postea demonstrare
tur: qd̃ nõ oportet i apparitõe. ⁋ Ad illud quod
obijcit. ꝙ in missione angeli ñ exigit ꝙ inhabitet

creaturā vel efficiat aliquid qđ habeat a creatura. Dōm q alia ē ratio missionis ī angelis: ⁊ in psonis. angelus. n. mittitur vt minister vel nūcius ad aliqđ nūciandū vel efficiēdū. Unde ⁊ si nihil efficiat: nihilominus, tñ dicitur angelus mitti. ⁊ hoc ē qꝛ missio eius qui mittitur vt minister: non sumit rōnem ex pte eius ad quē: sed sufficit q solū moueat ad efficiēdū. ⁊ hoc auctoritate alteriꝰ: sed si filius ⁊ spūssanctus nō mittunt sicut ministri sed sicut donū mittitur alicui. quando aūt aliquid mittit in rōne dom. donū illud nō hꝫ completam rōnem missionis donec habeatur ⁊ possideatur ab eo cui mittit. Unde nō est cōpleta rō missionis ī personis diuinis: donec p aliquē effectū habeat ⁊ inhabitet creaturā ad quam mittitur. nec vere manifestat vt missus: nisi habeat ⁊ possideat. Preterea ī missione oꝫ q missus vel sit vbi non erat prius: vel sit ibi alio mō q̄ʒ priꝰ. In missione autē angeli qui nō ē vbiqꝫ. saluatur ratio missionis sine auctoritate mitentis vbi non erat prius: sꝫ persone diuīe cū nō possint eē vbi non erāt prius cū sint vbiqꝫ: oꝫ q sint vbi erant prius: alio modo tamē q̄ʒ prius. ita q ille alius modus dicat mutationē ex parte creature nō ex parte missi. Uñ oꝫ q rōne mutationis creature saluet ī ipis rō missionis: cū non possit saluari totalit ex parte missi. hoc autē nō ē necesse ī missione angeli. vbi totalr potest saluari ex parte missi: qꝛ mutatio fm locū pōt conuenire ei.

Membrum secundū.

Secūdo querit ad quid sit missio visibilis ⁊ cū dictū sit supra q sicut apparitio ē manifestatio diuine eēntie vl psone ī aliqua specie visibili: ita missio visibilis ē manifestatio missionis inuisibilis facta ī creatura visibili. Querit vtrū creatura visibilis sit vtilis vel necessaria ad manifestatōꝫ missiōis inuisibilꝭ: ⁊ vꝫ q non. Nā quantūcūqꝫ appareat creatura visibilis. nō ōndit p illā nisi creatura corporalis: nisi assit reuelatō p quā ducat itellectus ad cognoscēdū aliqđ spūale inuisibile p illā significari: sꝫ illa reuelatō ē ꝯgnitō verior ⁊ certior q̄ʒ sit illa que ē a sensu que ⁊ ē sufficiēs sine oī creatura corpali. si ergo habēs cognitōꝫ certam ⁊ pfectā ñ īdiget occupari circa ꝯgnitōꝫ ipfectā: ergo vꝫ q illa facta ī corporali creatura ñ sit vtil' vel necessaria ad manifestationē rei inuisibilis. ¶ Itē sicut ōnsum ē: s. ī missione inuisibili cum dat aliquis effectus approprīat psone missi p q pōt ꝯgnosci psona missi. ⁊ hoc pꝫ p diffinitionē missionis supra positā: ergo cū ille effectus spūal fm quē psona nō solū hꝫ cognosci sꝫ ibitare: sit magis expssiuus psone que mittit ⁊ ēt ipius ibabitationis q̄ʒ creatura aliqua corpalis. vꝫ q vltra illū effectū supfluat spēs corpalis. Iteꝫ affectꝰ circa visibilia occupatus minus surgit ad inuisibilia: ergo ⁊ silr itellectꝰ vt vꝫ: ergo si oꝫ ad pceptionē inuisibiliū eleuari. ñ oꝫ ei fieri ōnsiō visibiliū. q [illegible] fiat: vꝫ potius q̄ʒ iuuari. Itē ī missiō e spiritussancti venit spūssāctus ad ībabitādū. ⁊ hoc nō p effectū quēcūqꝫ: sꝫ p effectū gr̄e gratīsaciētis. sꝫ iste euētus occultissimus ē. Job. ix. si venerit ad me nō videbo eū. nec ē expediēs hōi vt ei manifestet se habere gr̄am vel spūmsanctū: sꝫ sic dr̄ Eccēs. ix. nemo scit vtrū odio vel amore dignus sit. cū ergo apparitio illa qua dr̄. s. s. mitti inuisibilit vel apparere ī spē colūbe vel alterius creature ordinant ad ōnsionē ībabitatōis. s. s. ī hoie p aliquē effectū gr̄e. ⁊ hoc ñ sit hōi viatori vtile: nō vꝫ vtilis spēs ēt visibilis creature. ¶ Itē si manifestatio missionis uisibilis necessaria est ⁊ hoc p spēm creature: ergo cū solū ad xpm vl' ad aplos missus' sit: si ista missio visibil' hꝫ aliquā vtilitatē: vꝫ q adhuc debeat remanere. cū ēt ad homines mittat quotidie sić dić augu. ergo deberet ī aliquo signo visibili adhuc manifestari. Itē in veteri testamēto magis [illegible] visibilia erat manuductio ad visibilia q̄ʒ ī nouo. sꝫ ī veteri testamento mittebat inuisibilr. s. s. ad pr̄es veteris testamēti: ergo illa missio deberet ī aliquo signo missibili manifestari. vel si tunc non erat necessaria huiusmodi manifestatio: videtur q nec modo. sed tunc ñ fuit sicut ostensum prius: ergo nec modo debuit eē. Contra. cognitio nostra incipit a sensu: ergo si debeamus eleuari ad ꝯgnitionem inuisibilium. necessaria videtur ⁊ vtilis aliqua excitatō ī sensu per aliquod sensibile signum. Unde fides dicitur eē ex auditu: non tantum iteriori sꝫ etiam exteriori. ergo ad ꝯgnoscendum missionem inuisibilem non est superflua species corporalis. ¶ Item familiarius offert suam presentiam qui se offert fm sensū ⁊ itellectū q̄ʒ q fm alterū. sꝫ in missiō e inuisibili ē solū ōnsio facta itellectui ⁊ ñ sēsui: ergo cū ī missiōe visibili sit effectꝰ obiectꝰ visui ⁊ ñ tñ itellectui: ñ vꝫ eē supflua. ¶ Itē ī missione inuisibili. s. s. ñ tñ dat donū gr̄e creatū sꝫ etiā donū icreatū. vñ ēt dat gr̄a ⁊ ipa psona. s. s. sꝫ [illegible] signa sēsibilia exteriora ōndit donū creatū qđ est gr̄a vt pꝫ ī sacris: ergo ī signis sēsibilibꝰ oꝫ ēt ōndi psona. s. s. ergo ad ōnsionē missionis inuisibilis vtil' ē spēs corporal. ¶ Itē signa sensibilia sūt vtilia ad ōnsionē potētie ⁊ virtutis diuīe vt pꝫ ī miraculis: ergo signa sēsibilia erūt vtilia ad ōnsiōꝫ pñtie diuīe. sꝫ familiarissime ē pñs. s. s. vbi ibitat p gr̄am. ergo illa ibitatio oꝫ ōndi p signa sensibilia. ergo ñ supfluit missio visibil. Ad hoc dōꝫ q missio visibil' vt dictū ē: est ad demōstrationē psone vt ibitantis p gr̄am. sꝫ ñ ē ad demōstrationē cuiuscūqꝫ ibitatōis: sꝫ illius ibitationis q̄ ē p plenitudinē gr̄e ī alios redūdātis. q̄lis fuit ī xpo ⁊ aliquo mō ī aplis sicut iā videbit. Itē nō qui

biuscuiqꝫ fienda erat:manifestatio ſꝫ ſenſibilibus ſi
ue rudibus nōdū adhuc p doctrinā τ miracula
pꝛouectis. Nā quidā querūt ſigna vt ſenſibiles.
quibus pꝛio inoteſcit fides. quidaꝫ v̇o itelligētiā
ſicut illi qui iam cōfirmati ſūt per doctrinā τ mi
racula querētes ſigna.p hec manuducunt ad in
telligibilia τ pꝛopter tales ē vtilis miſſio viſibil̄.
miſſio ergo viſibilis ē ad manifeſtationē plenitu
dinis redūdantis. τ hoc perſonis manudicēdis
p ſenſum. Notādū autē ꝙ i xp̄o fuit īfluentia ple
nitudinis dupl̄r.ſ.per modū cāe: τ per modum
doctrine.per modum cāe efficiētis quo ad diui/
nā naturam: τ per modum cāe meritoꝛie quātū
ad humanā. τ his duobus mōis eſt īfluentia gra
tie in ſacramētis per que regenerant̄ homines ut
ī baptiſmo τ confirmatione τ alijs. Influentia p
modum doctrine fuit i pꝛedicatiōe eius i qua ac
cepimus de plenitudine eius veritatē. τ fuit ple/
nᵘ gratia τ veritatis. Joh.j.plenitudo ergo gra
tie fuit redūdans i ſacramētis.plenitudo verita/
tis i verbo pꝛedicationis: qꝛ gratia τ veritas p
ih̄m chꝛiſtum facta eſt. Adueniente ergo plenitu
dine tempoꝛis reuelanda erat plenitudo inhabi
tatiōis.qn̄ illa plenitudo redūdare cepit τ hoc
ſenſibilibus τ nōdum adhuc i fide ꝓuectis.hoc
aūt fuit qn̄ xp̄s baptizatus fuit τ pꝛedicare cepit
plenitudo gratie ipius p modū īfluētie: qꝛ data ē
tūc vis regeneratiua aque baptiſmi. τ plenitudo
veritatis eius p modū doctrine:qꝛ tūc pꝛedicare
cepit τ veritatē fidei īfluere. τ ideo qꝛ plenitudo
eius cepit īfluere i alios:debuit p ſigna ſenſibilia
manifeſtari vt doctrine eius citius crederet. In
aplis aūt fuit plenitudo gratie deſcēdens a pleni
tudine xp̄i τ ēt quodā mō plenitudo īfluētie.ſ.p
modū doctrine τ p modū miniſterij. Nā de ple
nitudine veritatis xp̄i accepimus ex doctrīa apo
ſtoloꝝ.de plenitudine gratie p miniſteriū ipoꝝ
ī diſpēſatione ſacramētoꝝ: τ iō qn̄ aplis data ē
auctoꝛitas docēdi τ baptizādi Math. vlti. Ite
docete oēs baptizātes eos τc̄. datus ē eis viſibi
liter.ſ.ſ.pꝛio īflatu qn̄ dictū ē.accipite ſpm̄ſanctū
quoꝝ remiſeritis τc̄. τ ad oñdendā īhītationem
ſ.ſ.quātū ad effectū gratie redūdantis p modum
miniſterij. deīde ī linguis igneis ad oñdendā īhi/
tatōꝫ.ſ.ſ.quātū ad effectū plenitudis veritatis re
dūdātis i alios p mōm doctrie. Nā ſic dr̄ Joh.
xvi.cū venerit ſpūs v̄itatis ille docebit vos om
nē veritatē τ iſta redūdātia [illegible] apparebit i dono
linguarū.ſic ergo pꝫ qualr̄ τ quo tp̄e manifeſtan/
da erat īhītatio.ſ.ſ.i miſſiōe viſibili tā i capite q̄ꝫ
ī mēbꝛis vt pꝛio manifeſtaret̄ i illo de cuius ple/
nitudie accepimus eo tēpoꝛe quo cepit illa pleni
tudo redūdare. τ deīde i illis quoꝝ miniſterio d̄
plenitudine eius accepimᵘ eo tp̄e quo p ipos di/
ſpēſāda erat: τ hoc fuit poſt reſurrectionē τ aſcē
ſionē. ¶ Per p̄dicta pꝫ. quare nō fuit miſſio vi/
ſibil̄ tp̄e legis ſcripture. qꝛ nō erat īhītatio i pleni
tudine i alios redūdāte quouſqꝫ venit plenitu/
do tp̄is: qn̄ apparuit ille q erat plenus gratie τ
veritatis. de cuius plenitudie accepimᵘ oēs. Silr̄
pꝫ quare nūc mō ō dat̄ ſiue mittit̄ viſibilr̄ τ iā manu/
ducti ſumus ad fidē.ſicut nō ita frequent̄ fiūt mi
racula ſicut fiebāt antequā fides eēt declarata τ
p̄dicata. pꝫ ēt ad quid ſit vtilis miſſio viſibilis.
¶ Ad illud qḋ obijcit̄.ꝙ neceſſaria ē aliqua reue
latio. τ illa ſufficit ad manifeſtationē īhītatiōis.
dōm ꝙ verū ē.nec tn̄ ſupfluit apparitio: qꝛ exci/
tat itellectū aut iquiſitionē. τ ſic excitādo pꝛepat
ad reuelatōꝫ ſicut ē i fide. lꝫ.n.gratia iterius illu
minās itellectū requirat̄ τ illa poſſit ſufficere:ta
mē excitat̄ itellectus i pꝛedicatione τ miraculoꝝ
opatiōe τ maxime i ſenſibilibus neqꝫ illa ꝓpter
hoc ſupfluūt. ¶ Ad aliud qḋ obijcit̄.ꝙ magis de
claratʼ miſſio iuiſibil̄ p effectū ſpūalē q̄ꝫ p ſignum
ſēſibile. dōm ꝙ verū ē: qn̄ pcipit̄ illud ſignū inui/
ſibile ſiue effectus: ſꝫ nō ſemp pcipit hō ſe hr̄e il/
lū effectū. τ ſi aliqn̄ pcipiat: nō tn̄ alij pcipiūt pp
quos pꝛicipalr̄ ē miſſio viſibilis ſiue apparitio
vt acqeſcāt doctrie τ ſubijciāt ſe doctrie miniſte
rio eoꝝ ad quos mittit̄ viſibilr̄ ſpūſſctūs. ¶ Ad il/
lud qḋ obijcit̄.ꝙ viſibilia ipediūt itellectū ſic af/
fectū. dōm ꝙ viſibilia pñt dupl̄r ꝯſiderari. vl̄ vt
res abſolute: vel vt ſigna ducētia i aliud. pꝛio mō
ſi ꝯſiderent̄ τ ament̄ retardāt itellectū τ effectū.
ſcd̄o mō iuuāt. τ ſic ē i apparitiōe ſiue miſſione
viſibili. qꝛ ibi ꝯſiderat̄ creatura vt ſignū faciens
ad itellectū venire. ¶ Ad aliud dōꝫ ꝙ aduentus
ſpūſſctī i hoīeꝫ ē occultus. nec expedit vt oībus
manifeſtet̄. ne forte ſumat̄ occaſio p̄ſūptiōis vl̄ ela
tiōis. illis tn̄ q ita ſūt ꝯfirmati p graꝫ vt non poſ/
ſūt p hec moueri ad elatiōeꝫ: ſꝫ potius ad deuo/
tiōeꝫ τ amoꝛē: expedit reuelatio ſiue noticia illi/
us aduētus. ſicut fuit xp̄s qui nō poterat pecca/
re: τ apoſtoli qui fuerūt ꝯfirmati in aduētu ſpūſ/
ſancti. τ etiā d̄ quibus nouerat dominus ꝙ inde
nō ſuperbirēt ſed potius ex manifeſtatiōe ipa taꝫ
ipi q̄ꝫ alij per ipos pꝛoficerēt. qui.ſ. ipos credi
turi erant. ¶ Ad alia duo ſcꝫ quare modo non eſt
vtilis miſſio viſibilis: τ quare nō fuit i veteri te/
ſtamento: patet ſolutio ex pꝛedictis.

Mēbꝛū tertium.

t Ertio querit̄ cui ꝯueniat miſſio viſibi
lis. vtꝝ ſcꝫ patri vel tm̄ filio τ ſpūiſan
cto. τ cū diſputatū ſit ſupꝛa. vtꝝ miſ/
ſio ꝯueniat patri. τ miſſio viſibil̄ ad/
dat ad miſſionē manifeſtatiōnē i aliq̄ ſpē coꝛpali.
vtꝝ appere i aliqua ſpē ſenſibili ſiue coꝛpali ꝯue
niat pr̄i. ꝙ āt pater appuerit i aliqua ſpē coꝛpali
oſtendit̄. Dicit.n.aug.i.ij.de tri. temerariū eſt di/
cere deū patrē nūq̄ꝫ pr̄ibus aut ꝓphis p aliq̄s vi
ſibiles foꝛmas appuiſſe. ¶ Itē in eodē. nemo ſani

capitis affirmare dz nūquā psonā pris [illegible] aliquā speciē corporalē vigilātiū oculis demōstratam. ¶ Itē i eodē nā vel sbā vel eēntia vł quolibz alio noie appellādū ē idipm qđ deus ē. quicqd illud ē corpalit videri n̄ pōt. p subiectā do creaturā n̄ solū filiū vel spūsctū sz ēt pſem corpali spē siue silitudine mortalib⁹ sensibus significatōm sub dare potuisset credendū ē. ¶ Itē sicut necessaria ē ad salutē fides de filio ꝛ spūsancto. itā ꝛ de patre. sz apparitio ordinat ad manifestationē psoe ꝛ illa manifestatio ad fidē: ergo sicut filius apparuit vel. s. s. ita dbuit ꝛ pr apparere. ¶ Itē n̄ solū filius vel. s. s. veniūt ad ihitādū creaturā sz ēt pr. Vn̄ ioh. xiiij. ad eū veniemus ꝛ mānsionē apd eū faciemus. ergo sicut filij pn̄tia manifestata ē i carne. ꝛ pn̄tia. s. s i coluba ꝛ igneita ꝛ pn̄tia pris dbuit manifestari in aliqua corpali specie: ergo ꝛ apparere. Contra. Aug. iiij. de tri. ꝛ hr i. }. li. sen. xv. di. vlti. c. nō iō pr dr misisse filiū vł spūsanctū qꝛ ille eēt maior ꝛ illi minores: sz maxie pp auctoritatē pricipij omēdādā: ꝛ qꝛ inuisibili creatura nō sicut illi apparuit. ergo pr nō apparuit i aliqua visibili creatura sicut filius vel. s. s. ¶ Itē math. xi. Nemo nouit pſem nisi fili⁹ ꝛ cui voluerit filius reuelare. ꝛ dr ibi i glo. qꝛ pr vbo suo se declarat. ergo manifestat pr i manifestatōe filij fm illud. xiiij. ioan. Qui videt me videt ꝛ pſem. si ergo apparitio ordinat ad manifestationē psone. ꝛ sufficient manifestat pr i manifestatione filij. ad manifestationē pris sufficit apparitō filij. ergo supflua eēt apparitio pris: ergo n̄ fuit necesse vel ɔueniēs vt pr appareret i aliqua visibili specie. ¶ Itē veritas magis manifestata ē i nouo qꝫ i veteri testamēto: sz i nulla visibili specie legit pr apparuisse i nouo testamēto: ergo multo fortius nec debuit apparere i veteri. ¶ Si dicat qꝛ psona pris manifestata ē i aliquo signo sensibili sicut i voce cū dicitū ē. hic ē filius meus ꝛc. hoc nō vr soluere qꝛ pricipalr querit de manifestatōe que fuit i aliqua visibili specie. Nā id qđ manifestat p vocē nō vr pprie dici apparere: sz solū illud qꝛ oculis apparet i aliqua corpali spē. ¶ Itē apparitōes que fuerūt i veteri testamento nō fuerūt solū i voce. vnde ex textu sacre scripture ondit aug. qꝛ nō solū i voce ondit se dn̄s adē: sz ēt i aliqua corpali specie qn̄ dixit ei adā vbi es. ꝛ hoc ondit p hoc qđ dr ibi. dū deābularet dn̄s i padiso ꝛc. ergo si solū apparuerit pr i voce in nouo tes. i veteri testamēto nō solū i voce sz ēt i aliqua visibili specie i qua ꝛ loquebat pr̄ibus: ergo ꝛ pfectiores vt vr̄ erūt apparitiones i veteri qꝫ in nouo testamēto. ¶ Itē si nō apparuit pr in no. te. nisi i voce ꝛ nō i aliqua visibili spē. querit vn̄ hoc: cū filius ꝛ spūsctus apparuerit i visibili specie. ꝛ etiam cū pater i ve. te. apparuerit i visibili specie: sicut dicūt auctoritates suprapositę. ¶ Itē si pr apparuerit qn̄ audimus ē i voce. querit de numero apparitionū. Nā pmo audita est vox pris i baptismo filij Math. iij. Scdo i trāsfiguratione Math. xvij. Tertio iminēte passiōe qn̄ dictū ē. Ioh. xij. ꝛ clarificaui ꝛ iterū clarificabo. querit ergo quare totiēs demōstratus ē pr i voce. ¶ Itē qn̄ vox pris audita ē in baptismo ꝛ dictū ē: hic ē filius meus ꝛc. additū nō ē ipm audite. i trāsfiguratione aūt vbi verba eadē replicant dictū ē ipm audite: querit vn̄ ē hoc. ¶ Item cū tā filius qꝫ spūsanctus apparuerūt post resurrectionē. querit quare pr nec i voce nec alio mō apparuit. Ad hoc dōm. qꝛ pr apparuit ꝛ i nouo ꝛ i ve. test. i aliqua specie sensibili: sz magis distincte i nouo qꝫ i ve. test. vn̄ magis fuerūt expssa signa i nouo qꝫ i ve. testa. In veteri testamēto i lege nāe fuit ondio numeri psonarū. vt i tribus viris qui apparuerūt abrahe Geñ. xviij. sz n̄ exprimebat ibi origo vel pprietas psonarū. vt i aliquo illoꝝ inotesceret que eēt psona pris ꝛ filij vł spiritussancti. Silr nec i alijs apparitionibus ondebat que eēt illa psona pris que apparebat. vn̄ indistincte ꝛ quasi ɔfuse apparebāt psone: sed i lege scripta magis distincte apparebāt. qꝛ nō solū ondebatur numerus personarum. sed origo scꝫ qꝛ vna ab alia vt i visione Danielis i qua apparuit filius hominis. ꝛ etiam antiquus dierum a quo ille accipiebat regnuꝫ Dañ. vij. In quo sicut dicit augusti. intelligitur ordo vnius persone ad aliam. vt pater dans: ꝛ filius accipiens regnuꝫ. Unde intelligebatur vnus habere auctoritatem respectu alterius. ꝛ ita quidā ordo isinuabatur. sed non ostēdebatur pater sub illa proprietate qꝫ est pater. In nouo aūt testamento non soluꝫ manifestatus est numerus siue distinctio personarū in apparitione patris ꝛ filij ꝛ spūsancti. sz etiam origo ꝛ proprietas patris ꝛ filij his verbis. hic est filius meus dilectus. nec i aliquo signo visibili potuit ita manifestari persona patris sub proprietate qua est pater sicut i voce siue in sono audibili. magis enim exprimunt verba qꝫ facta. ꝛ hoc patet i sacramento ɔfessionis. pri⁹. n. fuit expressio pctoꝝ p signa sensibilia [illegible] p oblatōes ꝛ sacrificia. Nā p tali peccato istituebat tal' oblatō: sicut pꝫ i leuitico. sz qꝛ ista signa visibilia aliquātulū erāt ɔfusa: iō sacramēta successerūt expssiora tpe grē reuelatē. ꝛ fit ɔfessio p vba que sūt magis expssiua qꝫ signa visibilia. ꝛ in oībus ēt sacramētis ɔstituta ē forma in vbis. similiter adueniente tpe grāe reuelatiue psona patris que prius ondsa erat p signa visibilia quasi ɔfuse ꝛ idistincte: postea distincte ꝛ sub sua pprietate expssa ē p vba: qꝫ sūt signa magis expssa. ad ondēdū qm̄ xp̄s ē filius dei. ꝛ iō xp̄s nō tm̄ habuit testimoniū humanū vt testimoniū ioānis. sz ēt testimoniū diuinuꝫ ꝛ hic i vbo: vt testimoniū pris. ꝛ i facto: vt testio-

nis spūssancti descēdētis τ manētis sup eum in specie colūbe. ex hoc pz quare pr̄ apparuit, i voce tanq̄ scz i signo magis expressiuo psone sue τ psone filij. ¶ Ad hoc ergo qđ obijcit p auctēm aug. dōm q̄ nō negat aug. pr̄em apparuisse sicut illi iuisibili specie. τ loquit de appaitōibus que fuerūt i nouo testamēto sicut pz manifeste ex auctoritate. vult. n. ondere q̄ filius nō dr̄ minor. qz missus: τ pater mittēs. Unde loqr̄ de illis apparitiōibus que dicunt fuisse i nouo testamento. qz ille sole dicunt missiōes. τ vult dicere q̄ filius τ spūssanctus alio mō apparuerūt qz vt missi: pater aūt n̄ apparuit sicut missus. Preterea licz pr̄ apparuerit i veteri testamento i visibili specie sic̄ dicit auctas aug. suprapositā: nō tn̄ i nouo testamēto apparuit i specie visibili sz solū audibili. τ ideo dicit aug. q̄ nō apparuit i aliqua specie visibili sicut illi cuius ratō dicta ē. τ postea magis manifestabit quare magis pr̄ apparuit i tali specie q̄ alie psone. ¶ Ad illud qđ obijcit. q̄ sufficienter manifestat pr̄ habita cognitōe de filio. dōz q̄ vez ē: sz n̄ habet manifesta cognitō de filio q̄ filius i ostēsiōe specieī visibilis sz habet i expssione vocis. Un̄ fuit ibi expssio i voce. nō tn̄ humana que erat i testimonio ioānis. sed [illegible] diuina q̄ habebat vt nō solū ex testimonio pprio sz ēt alterius psone. s. pr̄is cuius ē filius. Unde i ps. dn̄s dixit ad me filius meus es tu. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lz pr̄ n̄ apparuerit i aliqua visibili specie i no. te. non oz tn̄ qn apparuerū i veteri. qz i signo magis expssiuo pprietatis pr̄is τ filij apparuit i nouo: i veteri aūt ē signo idistiete τ quasi ɔfuse exprimente psonā pr̄is vel filij. τ hoc ɔgruebat illi tempori. qz nōdū adhuc plene manifestāda erat noticia veritatis. sed adueniēte plenitudie tpis reuelata fuit τ cucurrerūt signa fm̄ q̄ currebāt tempora. ¶ Ad aliud qđ obijcit. q̄ manifestatō p vocez n̄ dr̄ apparitō: sz solū illud qđ ondit oculis corporeis: dōm qđ falsum ē. Nā apparitō aliqn̄ dr̄ manifestatō facta i aliquo effectu itelligibili oblato itellectui. sap. j. apparet aūt his q fidē hn̄t i illuz. Aliqn̄ vero dr̄ manifestatō i aliqua silitudie corporali oblata imagiatōi τ hoc mō dr̄ angelus apparere i somnis math. ij. τ ēt ipe dn̄s danieli. Dan̄. vij. aspiciebā i visione noctis. τ salomoni. iij. reg. ij. Tertō mō dr̄ apparitō manifestatō i aliquo signo sensibili oblato sensui: siue illud signū sit visibile siue audibile. τ hoc mō apparuit pr̄ i nouo testamento. math. iij. τ. xvij. τ Jo. xij. Quarto modo dr̄ apparitō manifestatō facta in aliqua silitudie corporali sensibili oblata visui τ sic vsitatiori modo dr̄ apparitō. ex hoc patet q̄ non solum manifestatō i signo visibili sed ēt i audibili dr̄ apparitō. ¶ Ad illud quod obijcitur. q̄ perfectiores fuerunt apparitiones i veteri testamento vbi pater manifestatus est vtroqz modo scilz i signo audibili τ visibili: q̄ in nouo vbi altero tn̄ modo apparuit. Dicendū q̄ hoc sequeret si illa signa vel aliquod illoꝝ signorum esset ita expressiuum persone pr̄is sicut fuit illud i quo manifestatus est i nouo testamento. sz i nullo illorū signorum i quibus pater apparebat in veteri testamēto exprimebat persona patris siue pprietas qua pater ē pater. sicut i voce illa qua dictū est hic. est filius meus. τ i illa qua dictū est. τ clarificaui τ iterum clarificabo. Nā premissū erat pater clarifica filiū tuum τc̄. Jo. xij. Un̄ nō sequit si i vtroqz signo scz visibili τ audibili apparuit: q̄ pp̄ter hoc pfectior eēt apparitio. quia nulla illaꝝ fuit ita expssiua sic̄ ista. ¶ Ad hoc qđ querit quare pr̄ nō apparuit i aliqua visibili specie sicut i veteri testamēto. pz r̄nsio ex predictis. qz i nulla visibili specie posset exprimi pprietas qua pater ē pater: vel qua filius est filius: sicut in voce. ¶ Si aūt querat. quare similiter nō apparuit spūssanctus i aliqua voce siue signo audibili vel ēt filius. dicendū q̄ ɔgruitas fuit. vt sicut erat distinctio i psonis: ita eēt distinctio i signis exprimentibus psonas. Unde filius apparuit i rōnali creatura sibi vnita i vnitate psone. s. s. in irrationali creatura visibili non vnita vnitate persone. pater vero i voce tanq̄ signo distincto ab vtroqz. sicut i transfiguratiōe pater i voce: filius in ppria specie scz i humanitate: spūssanctus in nube. sed quādo. s. s. solus apparuit tūc apparuit vtroqz mō scz i sono tanq̄ i signo audibili: τ in linguis igneis tanq̄ i signo visibili. n̄ aūt ɔgruebat vt filius appareret nisi i creatura assūpta hoc est i humana natura. ¶ Preterea dabat i voce pr̄is testimoniū filio. vn̄ tam pr̄ q̄ s. s. apparuerūt ad testimoniū ferendū filio icarnato. Un̄ de testimonio pr̄is dicit Jo. v. hoc ē testimoniū dei quod maius ē qz testificatus ē nobis d̄ filio suo τc̄. de testimonio spūssancti dr̄ ibidem. spūs est qui testificatur qz ips̄ est veritas. vnde testimoniuz patri fuit i signo maxime expssiuo psone filij scz i voce: sz ne crederet [illegible] vox illa dirigeret ad ioānē vel ad aliā psonā apparuit. s. s. i specie visibili super xp̄m vt isinuaret q̄ ad xp̄m dirigebat vox illa. Un̄. j. Jo. sup quē videritis spūm descendentē. ¶ Preterea pprietas spūssctī ē pcedere p modū spiratōis τ p modū nexus siue amoris q est copula amātis τ amati. τ ista pprietas pōt exprimi i signo visibili. vn̄ Jo. xx. ostensa ē pprietas qua pcedit p modū spiratōis qn̄ insufflauit i eos dicēs. Accipite spūssanctū τc̄. Deinde proprietas q̄ pcedit p modū amoris quo pr̄ τ filius diligūt se τ nos q̄n descendit in spē ignis sup aplos act. ij. Sz pprietas generatōis n̄ ita poterat exprimi i spē visibili sed solum i signo audibili p quod signū n̄ solū manifestabat psona patris sz ēt filij sub pprietate filiatōnis. ¶ Ad aliud

dõm ꝙ psona pr̃is apparuit ad phibendũ testi-
monium d̃ filio icarnato vt crederet illius ṗdica
tõi. ⁊ iõ appuit i pricipio ṗdicatõis qñ.s.debuit
ṗdicare Math.iij. ⁊ mar.j. ⁊ luc.iij. Deide vo
i pgressu ṗdicatõis.s.i trãsfiguratõe math.xvij.
⁊ mar.ix. ⁊ lu.ix. Tertio vo i fine sue ṗdicatõis
instãte hora passionis Jo.xij. ¶ Preterea duo q̃
ṗdicata sũt a xp̃o erãt valde difficilia ad creden
dum.s.fides incarnatõis:⁊ fides resurrectiõis.
Nam fides passionis poterit de facili psuaderi.
qz ille q debebat pati erat i carne passibili ⁊ mor
tali. Jõ postq̃ predicauerat Jo.fidem incarna-
tionis:approbata ẽ eius ṗdicatio p testimonium
pr̃is i voce illa: hic ẽ filius meus dilect⁹. Deide
vo ṗdicata ẽ fides resurrectõis p̃io corã disci-
pulis secreto:deide corã turbis Jo.xij. qñ petijt
xp̃s claritatẽ sui. ⁊ qz ẽt i cordibus discipulo⁊ ñ
poterat fides eadẽ resurrectõis.imo nõ itellige
bãt qd̃ xp̃s dixerat eis plurites ꝙ fili⁹ hoĩs post-
q̃ occisus fuisset tꝛia die resurgẽt:iõ ondit aliqb⁹
discipl̃is claritatẽ resurrectõis. ⁊ tũc affuit vox
pr̃is phibẽs testimõiũ filio vt credẽt q̃tuz ad ar
ticulũ resurrectõis. Vñ tunc additũ est ipsuz au-
dite. Deinde vo coraz turbis ⁊ discipulis oĩnĩ-
bus qñ dẽz ẽ ⁊ clarificaui ⁊ iteꝝ clarificabo. Et
iõ d̃r apparuisse pr̃ i voce p̃io ad astruẽdã fidẽ
icarnatõis.siue diuinitatis apparẽtis i carne pre
dicatam a Joãne. Deinde ad astruendam fidem
resurrectõis predicatam a xp̃o. primo coraz di
scipulis paucis:deinde corãm omnibus discipu
lis ⁊ turbis. ¶ Ad aliud dẽz ꝙ xp̃s quando ba-
ptizatus fuit nõ dum habebat discipulos siue au
ditores predicatõis sue.nec manifestatus erat p
miracula. Unde nõ erant qui discrederent ei.sed
in pgressu sue predicationis assumptis iam di-
scipulis ⁊ instructis i fide diuinitatis quã ꝯfessus
est petrus: ⁊ i eo alij discipuli Math.xvi. istru-
xit eos d̃ fide passionis ⁊ resurrectõis. ⁊ qz q̃-
tum ad illam fuerunt discipuli increduli:nec itel
ligebant ministeriũ glorificatõis xp̃i post passio
nem:iõ testimonio resurrectõis quã d̃bebat ite-
rum xp̃s replicare corã turbis:additũ ẽ ipz au-
dite. qz ṗdicatiõez ioãnis ⁊ testimonium pr̃is
instructi erant de incarnatione.in principio au-
teȝ adhuc nullus iceperat discredẽ ei siue ṗdica-
tioni eius:qz nondum predicauerat. Alio mõ pt
dici.ꝙ ṗdicãte ioãne xp̃s nõ predicauit nec ope
ratus est miracula nisi occulte. qz nolebat domi-
nus vt predicãte ioãne alij qui audiebant Joã-
nem adhererẽt xp̃o. predicatio enim ioãnis suo
tẽpore debuit currere:sz postq̃ missus ẽ ioãnes
in carcerẽ:tunc cepit xp̃s publice predicare sicut
habetur Mar.j. iõ i primo testimonio pr̃is nõ
ẽ dictũ ipm audite:qz noluit predicatiõez ioãnis
adhuc cessare sed solũ post ṗdicatõz ⁊ missionẽ
ei⁹ i carcerẽ noluit illos xp̃o adherẽ. ⁊ iõ ẽ dẽz
et ipm audite.s.in trãsfiguratione.tñ addit eccl'a
illud qd̃ nõ addunt euãgeliste. vñ in quadaz an-
tiphona q̃ cantat in octaua epĩhie addit ipm au-
dite. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ apparitio pr̃is i voce fuit
ad phibendũ testimoniũ d̃ filio ⁊ quãtũ ad eius
incarnatõez:⁊ q̃tuz ad eius resurrectõz futurã.
apparitio aũt filij post resurrectõez fuit ad oñdẽ
dam resurrectõz iã factã. ⁊ ad hoc maxie necẽia
fuit oñsio p̃ñte filij. vt oñdẽt ꝙ ille idez passus
fuerat:viuebat post mortẽ. Nõ addebat ad oñsio
nem factã i trãsfiguratõe:qz illa oñdebat gloriã
xp̃i futurã post mortẽ. appitio post resurrectõez
oñdebat ipam resurrectõem iã factã. nullũ erat
ita certũ testimonium sicut de visu. ⁊ iõ non ne-
cessarium fuit pr̃is testimoniũz:vbi euidens erat
signũ. Apparitio aũt.s.s.nõ solũ erat ad testimo
niuz xp̃i sz ẽt illo⁊ per quos spiritus debebat in
notescere. Unde sicut apparuit super xp̃z qñ de-
buit baptizari ⁊ predicare ad oñdendũ redũdã
tiam plenitudinis grẽ per modũ cõe ⁊ plenitudĩ
nis veritatis p moduz doctrine:ita appuit super
apostolos eo tẽpore quo ista plenitudo cepit re-
dundare p modũ doctrine ⁊ p modũ ministerij
aplo⁊. ⁊ ideo vt testibus xp̃i crederetur: necessa
ria fuit apparitio.s.s. vt inhabitantis p redũdan-
tiam plenitudinis descẽdẽtis a xp̃o. sz testimoniũ
pr̃is qd̃ ordinabat ad oñdendam p̃ñtiam filij sui
in carne:cessauit postq̃ mortu⁹ ẽ. qz ad astruẽdã
mortẽ eius nõ erat necessariũ testimoniũ. qz visu
poterat fides haberi. nec ẽt ad faciẽdã fidẽ d̃ re-
surrectõe:qz ad hoc sufficiebat appitio filij i ea-
dem carne p quã poterat sufficiẽter certificari.

Membrum quartuz.

Quarto queritur p quos administrata sit
missio visibil. vtz ille spẽs siue voces
in qbus appuit pater vel filius vel.s.s.
administrate sint p ãgelos:ita vt ange
li formarent spẽs illas ⁊ voces. vel psone visibi
liter apparentes assumerent illas spẽs in quibus
apparebãt ⁊ formarẽt eas:ꝙ aũt huiusmõi oñ-
siones p angelos administrate sint:vt aug. oñdẽ
multis auctoritatibus ⁊ rõibus i li.d̃ tri. Vñ dicit
in.iij.lib.de tri.oia q̃ de pr̃ibus visa sũt.cuz deus
illis suam dispẽsationẽ tꝑibus ꝯgruã p̃ñtaret p
creaturã factus ẽ manifestus ⁊ si nos latet.quo eã
ministris angelis fecerit p angelos cũ facta nõ ex
nostro sensu dicimus ne cuiq̃z videamur plus sa
pere q̃ oꝫ sapere. Extant.n. auctoritates scriptu
rarũ ex quibus mens nostra deuiare non debet.
¶ Item in eodẽ.s.in fine tertij. antiqs pr̃ibus no
stris añ icarnatõz saluatoris cũ deus illis appa-
rere dicebat:voces ille ac spẽs i quibus appuit
dñs in ve.testa.p angelos administrate sunt. ⁊ d̃
illis loqr aug. sicut pz:sz ille species i quibus ap-
paruit vel visibiliter missus ẽ filius in no.te. vl' spi-

ritussanctus nõ per angelos sed per ipm dñm fa/
cte sunt. Unde filius per se nõ per angelum assũ/
psit carnem i qua visibilr apparuit. ꝛ s.s. colum/
bam: ꝛ pater p se nõ per angelum formauit vocẽ
i qua auditus ẽ. Unde ꝛ p hoc videt aug. assigna
re differẽtiã iter apparitiões ve. ꝛ no. testa. ¶ Cõ
tra aug. iiij. de trini. vlt. ca. si querit post icarna/
tionẽ verbi quomodo facta sit vel vox patris vl
spẽs corporalis i qua s.s. demõstratus ẽ. p crea
turã quidẽ facta ista non dubito. ꝛ sequit paulo/
post. quomõ tamẽ ista sine ratõali vel itellectuali
creatura potuerit fieri nõ video: ergo voces ille
i quibus pater appuit i no. te. vel spẽs ille i qui/
bus visibilr demõstratus est spũssanctus quãdo
missus ẽ: per angelos admistrate sũt. ¶ Itẽ greg.
i moralibus. verbis p angelum dñs loquitur: cum
per imaginẽ nihil ostẽdunt: sed supne verba lo/
cutõis audiũtur. sicut dicẽte dño pater clarifica fi
lium tuũ ꝛc. Protinus rñdetur ꝛ clarificaui ꝛc.
ꝛ sequtur. Mirum ꝙ celestibus loquẽs verba sua
que audiri ab hominibus voluit: rõnali admistrã
te creatura formauit: ergo ostẽsiões ille que facte
sũt i no. te. nõ solũ ille que i veteri admistrate sũt
p angelos. ¶ Itẽ sicut nobilior ẽ creatura rõna/
lis ꝙ̃ irratõalis: ita nobiliores sũt ille opatões ꝙ̃
pñt fieri i creatura rõnali ꝙ̃ irrõali. Sed opatio/
nes iteriores que sũt in aia vt reuelatões ꝛ exci/
tationes ꝛ huiusmodi: non sũt semp imediate a
deo: sed sũt mediãte creatura angelica. vñ eorum offi
ciũ ẽ purgare illuiare ꝛ pficere: ergo multoforti⁹
ostẽsiões exteriores ꝛ opatões ꝙ̃ sũt i creatura ir
rõnali nõ faciebãt imediate a deo sed dispẽsabant
[illegible] misteriũ angelorum. ergo vr ꝙ voces ꝛ spẽs cor
porales i qbus ostẽsus ẽ dñus i no. te. admistrate
sũt p ãgelos. ¶ Itẽ ad nobilitatẽ diuine eẽntie pti
net opari p misterium ea que pñt fieri p ipm. Unde
ẽt sicut dicit aug. i opibus miraculosis sũt mistri
angeli quãtum ad [illegible] que pñt. vt ẽ preparare mãm ꝛ
huiusmodi. Nam nõ oia subiecta sũt potẽtie ange
lice. Unde ẽt in ope icarnatõis fuerũt angeli nũcij.
ꝛ i opibus iustificatõis sunt medij i his que pñt
vt ẽ excitare itellectum ꝛ extiguere affectũ. ꝛ eciã
in generali resurrectiõe i collectõe puluerum. ergo
ꝛ i his missiõib⁹ visibilibus ꝛ appitõibus erũt
medij i his que pñt p ipsas admistrari: sed huius/
modi spẽs vl. voces p se pñt formare: ergo vr ꝙ
i formatõe earum ãgeli sũt mistri. Ex his ergo vr ꝙ
i missiõe corpali vl ẽt appitõis siue noui siue ve.
tes. quo ad ista exteriora ãgeli sũt mistri. Con/
tra. Aug. iij. de tri. exponit illud apli ad heb. si. n.
q dictus p angelos sermo factus ẽ firmus. ꝛ ois
pnaricatio [illegible] ꝛ iobediẽtia iustã accepit retributõem
quomõ nos effugiemus si tãtã neglexerimus sa
lutẽ? Dicit. n. ibi. vt ostẽderet de no. test. id dicẽ.
i smone q non p ãgelos sed p ipm dñm factus ẽ: er
go i no. te. loqbat dñs [illegible] se nõ p ãgelũ: ergo. ꝛ eadẽ
rõe formabat spẽs i qb⁹ appebat. ergo missio vi
sibilis vel spũssancti vel filij nõ ẽ admistrata p an
gelũ. ¶ Itẽ qñ itroducit aug. spẽs ꝛ voces i ve.
te. formatas p angelos. vult p hoc assignare diffe
rẽtiã iter appitões ve. ꝛ no. testa. sicut pꝫ ibidem.
ꝛ ad hoc ostẽdendum adducit auctoritates: ergo si
p hoc assignat differẽtiã: ergo vr ꝙ adminus ap
paritões que fuerũt i nouo testamẽto nõ sũt ad/
mistrate per angelos. ¶ Itẽ appuit visibilr filius
i carne. quãdo missus est i mũdum. ꝛ s.s. i colum/
ba quãdo missus ad xpm. sed carnem i qua appa
ruit filius nõ formauit ãgelus: sed imediate ipe de
us siue s.s. ¶ Itẽ si illas species ꝛ voces forma
uit ꝛ mouit angelus ꝛ vniebat illis sicut motor:
ergo i illis speciebus nõ poterat vere dici nuñ
vel appere s.s. sed potius ãgelus. vel admin⁹. vter
qꝫ missus ẽ: ꝛ appuit i illis speciebus: sed hoc est
falsum. imo s.s. dicitur appuisse ꝛ missus fuisse er
go nõ p ãgelum fuerũt huiusmodi spẽs formate
vel admistrate. Itẽ que ratio erat vt i nouo seu i
vete. te. apparitões iste admistrarent p angelos:
sine melius erat vt ipe dominus assumeret crea
turã i qua apperet: vt p hoc distigueretur appari
tio domini ab appitõe angeli. qr aliquãdo appa
rebat dominus: aliquãdo ãgelus ergo ꝛc. Ad
hoc dicunt quidã. ꝙ aliter ẽ de appitõibus vete.
testa. ꝛ no. tes. qr sicut dictũ est. i vete. testa. species
ille i quibus appuit dominus ꝛ voces: mediãti/
bus angelis sũt formate ꝛ admistrate. Unde i eadem
appitõe. i ve. testa. aliquãdo loqtur scriptura i
psona ãgeli aliqñ i psona domini. vt i eodem fa/
cto modo dicat loqui angelus: modo dominus.
sed i no. testa. species ille i quibus appuit dñs: nõ
per angelum sed [illegible] ipsum dominũ imediate sũt assũ
pte. vñ ꝛ illis nõ dicitur ãgelus: sed solus domi/
nus appuisse. ꝛ hoc videt dicere aug. assignãs p
hoc differẽtiã iter appitões no. ꝛ ve. testa. ꝛ hãc
dicũt eẽ rõnem quare appitiões ve. testa. nõ di/
cunt missiones sed solum apparitiones: noui di/
cũtur missiões. Sed ꝫ hec sũt auctoritates supra/
posite que sũt satis expresse. ¶ Propter qđ dicẽ
dum. ꝙ oẽs ille appitões excepta illa appitõe qua
filius appuit i carne: per angelos sũt admistrate.
Unde spẽs ꝛ voces p angelos formate sũt: siue i no
uo siue i ve. testa. ꝛ ↄcedo auctoritates ꝛ rõnes
que adducebãtur p illa pte. ¶ Ad illud ẽt qđ pri
mo obijcit in ꝫriũ [illegible] auctoritatẽ aug. ꝙ dicit ꝙ [illegible]
no. test. loquebat dñs [illegible] se nõ p ãgelum. dicẽdũ ꝙ
ipe nõ loqtur de quacũqꝫ locutõe: sed de illa qua
loquebat filius appens i carne que nõ est facta p
angelum sed per ipsum dñm. de qua. i. ad heb. no
uissime diebus istis locutus ẽ nobis i filio ꝛc. si/
cut manifeste patet ex precedẽtibus ꝛ sequẽtibus
i originali. ¶ Per hoc pꝫ solutio ad aliud. Nam
aug. nõ itendit assignare differentiã iter appari/
tiones ve. ꝛ no. te. generalr: sed iter appitões il

las quibus apparuit filius in ve.te. ⁊ in no. Naȝ
in ve. spẽs ille formate sunt p angelos: sȝ huma/
nitas assũpta a filio nõ est a sũpta vel formata ab
angelo sȝ formata a deo ⁊ assũpta a dei filio. non
[illegible] illud vȝ de alijs apparitõibus ĩ qb⁹ appuit pr̃
vel. s.s. ¶ Ad illũ qd̃ obijcit. q sicut carnẽ nõ for
mauit angelus in q̃ visibiliter appuit. s.s. qñ mis/
sus ẽ ad xp̃m. dõm q ñ ẽ silẽ. q̃z caro illa fuit as/
sumpta ĩ vnitate p̃sone. Vñ xp̃s vniebat illi carni
nobilissima vnione nec ĩ illa vniõe ꝯgruebat vt
eẽt pricipiũ alia nã q̃ȝ diuia cui vniebat: sȝ ab eo
moueret ⁊ formaret cui vniebat. Angelus ẽt in
his q̃ ordinabant imediate ad recõciliatõeȝ hu
mani generis nõ d̃buit eẽ medius: sȝ solũ ille cui
ꝯpetebat eẽ mediator. q. s. erat deus ⁊ hõ. ⁊ iõ ĩ
formatõe corpis xp̃i. vel ĩ administratiõe cor̃ q̃
in p̃sona xp̃i agebant nõ debuit eẽ angelus ad/
ministrator: sȝ solus ille q erat mediator. Ille aũt
spẽs ĩ qbus appuit pr̃ vel. s.s. ñ fuerũt vnite [illegible] ita
vt ex illis ⁊ spũsancto fieret vnũ ĩ p̃sona. nec or/
dinabant nisi ad oñdendã p̃ñtiã ipius dei ⁊ pr̃is
vel spũsancti. Vñ mediãte alia creatura nobilio
ri potuit mouere huiusmõi creaturã sumptã ad
oñdendaȝ suã p̃ñtiã. s. mediãte creatura angelica
⁊ hoc ꝯgruebat sicut videbit. ¶ Ad illũ qd̃ obij
citur. q potius deberet dici ĩ illa apparitõe ap/
parere vel mitti angelus q̃ȝ spũssanctus. Rñdet
aug. in. iij. de tri. assignans rõnem quare potius
dicat dixit dñs ad moysen: q̃ȝ dixit angelus. cuȝ
v̇ba illa formaret angelus dicẽs sic. Cũ v̇ba iudi
cis p̃co nũciat: ñ scribit ĩ gestis p̃co dixit sȝ iudex
dixit. sic etiã loquẽte ꝓpheta sc̃o ⁊ si dicam⁹ ꝓ
pheta dixit: nihil aliud q̃ȝ dominuȝ dixisse noui/
mus. ⁊ si dicam⁹ dñs dixit: ꝓphetaȝ ñ subtrahi/
mus: sȝ quis p eũ p̃dixit admonemus. Iȝ ergo eẽt
angelus q formaret voces illas ⁊ spẽs: q̃z tñ. nõ
in p̃sona sua sȝ ĩ p̃sona dñi loquebat: nec presen/
tiam suam sed p̃ñtiaȝ dñi demonstrabat: ideo di
citur non angelus sed spũssanctus vel pr̃ loq vel
apparere vel ẽt visibiliter mitti q̃z oĩa hec sũt ad
indicandam p̃ñtiam domini ⁊ nõ angeli. ¶ Ad
illud quod queritur. quare spũssanctus ñ forma-
uit illam columbam vel pater vocem imediate.
dicendum q hoc ptinet ad excellẽtiam diuinã: ⁊
ẽt ad excellẽtiã rõnalis creature. ad excellẽtiã. n.
diuinam ꝑtinet operari p ministr̃ in his, ĩ qbus
potest minister. ad excellentiam ẽt ministri ptinet
ministrare creatori in his in quibus põt. Vñ cuȝ
angeli superiorem habẽt deũ ĩferiores corpales
creaturas: pares rõales: ꝯpetit ⁊ sibi ⁊ creatori
vt sint medij ĩ admĩstratõe creaturarũ corpaliũ
⁊ irrõabiliũ. congruit ergo supiori operari per
ministrum: competit ẽt ministro habere auctori/
tatem respectu eoruȝ que infra ipsum sunt. Unde
cum assumitur corpalis creatura irrõnalis ad
ostendendã p̃ñtiã diuinã: ꝯpetit vt administretur

per angelicã tanq̃ȝ mediã inter ipsam ⁊ suũ crea
torem. ⁊ ideo huiusmõdi missiones visibiles p
angelos administrant. nã aũt corpalis in xp̃o nõ
fuit alicui nature nisi beate anime sue.

Membrum quintuȝ.

Consequẽter querit qbus modis ma
nifestata sit missio p creaturas sensibi
les. Nam missio filij sicut dicit augu.
manifestata ẽ in carne: ⁊ missio spiri/
tussancti columba ⁊ igne. Queritur ergo qua/
liter p̃sona apparens vel missa dicat eẽ ĩ illis sen
sibilibus creaturis ĩ qbus apparet vel mittit. Et
cũ deus dicat eẽ ĩ creaturis. s. cõiter. sicut ẽ in oĩ
creatura p eẽntiam p̃ñtiam ⁊ potentiã: ⁊ specia/
liter sicut ẽ in sc̃is per grãm: ⁊ singulariter sicut ẽ
in xp̃o per vnionem. querit quo istorũ modorũ
dicitur spũssanctus fuisse ĩ colũba ĩ qua apparuit
vel in igne. Non sc̃do vel tertio mõ: q̃z creatura
irratõalis non ẽ capax presentie diuine s̃m illos
modos. ergo solũ s̃m primũ mõȝ: sȝ ille modus
eẽndi ĩ creatura ꝯmunis ẽ cuilibȝ creature: ergo
ĩ q̃libet creatura dr̃ mitti vel appere. ¶ Itẽ in illa
sensibili creatura dicebatur mitti spũssanctus. [illegible]
pr̃ aut filius: ergo ĩ illa creatura erat alio mõ q̃ȝ
pr̃ vel filius. querit ergo qs sit ille alius modus.
Si dicatur q erat ibi sicut ĩ signo: tunc querit aut
illud signũ fuit a nã vel ex institutõe. Si a natu/
ra: ergo pari ratõe omnis alia colũba. si ab insti
tutõe queritur quis istituit. ¶ Iteȝ [illegible] ex istitutõe
signat rem sacrã: cõstat q vere sacramẽtum scilꝫ
eẽt spũssanctus ĩhabitantẽ: vel spũmsanctum vt
inhabitãtẽ. ergo habuit rãtionẽ sacramẽti. ¶ Itẽ
cum triplex sit ĩ nobis vis cognitiua scilicet ĩtel/
lectus: imaginatio: ⁊ sensus. ⁊ s̃m hãc triplicem
vim determinet triplex genus visionis. scilꝫ cor/
poralis imaginaria ⁊ ĩtellectualis: videt q simi/
liter debeat eẽ triplex genus missiõis: ergo sicut
determinat vnũ genus missiõis penes effectũ ĩ/
telligẽtie qui se offert ĩtellectui que dr̃ missio in/
sibilis: ⁊ aliud. penes signũ aliqd̃ sensibile qd̃ se
offert sensui que dr̃ missio visibilis: ita debet d̃ter
minari aliud genus missiõis penes aliquã simili/
dinẽ siue singulariter q se offerat imagini. querit
ergo quare nõ appuit dñs ĩ aliqua similitudine ima
giaria sicut ĩ similitudie corruptibili. cũ ĩ ve. te. vtro
q̃ȝ mõ appuerit ĩ spẽ corpali abrahe geñ. xviij.
⁊ ĩ similitudie oblata imagini sicut in sõnis danielis.
Daniel. vij. ⁊ salomoñ. iij. Reg. ij. ¶ Itẽ de diffe
rẽtia manifestatõis filij ⁊ spũssancti. Nã cũ eque
nobis persona sit spũssãcti vt filius: ergo in eque
nobili creatura debuit manifestari sicut filius. q̃/
ritur ergo quare missio filij manifestata ẽ in ra/
tionali creatura tñ: missio vero spũssancti ĩ irra/
tõali tñ. ¶ Itẽ filius appuit vno mõ tñtũ ⁊ ĩ vna
sola creatura. q̃rit ergo quare sit spũssanctus ñ

apparuit vno mō ⁊ ī vna creatura. ¶ Itē querit̄ spāl'r de missione spūsancti visibili cū fuerit manifestata ī colūba ⁊ flatu ⁊ igne: querit̄ ergo q̄re tot modis apparuit: ⁊ q̄re in alia spē in capite q̄ꝫ in mēbris. Ad primū dōꝫ. ꝙ missio filij manifestata ē ī carne: missio vō. s. s. ī colūba ⁊ flatu ⁊ igne. ſꝫ alio mō dī eē fili⁹ ī creatura assumpta ad manifestatōꝫ sui: alio mō. s. s. Vn̄ notādū ꝙ sicut tāgebat̄. Alio mō dī eē deus ī irrōnabilib⁹ creaturis. Alio mō in rōnabilibus: alio mō in xp̄o. ī rebus aūt irrōnabilibus dī eē duplr̄. vel sicut cā in effectu: vel sicut signatū in signo. sic cā ī effectu dī eē generaliter ī oībus creaturis eēntial'r pricipaliter ⁊ potentialiter. qꝛ ipse hꝫ eē ī eis sicut tenens inesse regēs eas. qꝛ quelibet creatura q̄ꝫtuꝫ ad hoc recipit īfluentiā a deo: aliter cederet ī nihilū. Sicut āt signatū ī signo dī eē dupliciť. nā est q̄ddā signū qd̄ ē ī creatura irrōali a nā: quoddā ex īstitutōe. Ex nā dī creatura oīs ēt irrōnalis eē signū totius trinitatis q̄ꝫtū ad ꝯditōes penes q̄s determiatur vestigiū trinitatis q̄ sunt ī omnibus. sicut ē vnitas: veritas: bōitas: naturalis modus: spēs ⁊ ordo: ⁊ huiusmodi penes que deuenitur ī cognitōem trinitatis quo ad ea que sunt appropriata psonis: ⁊ hoc mō sicut in vestigio vel signo nāli ipressō a creatōe dī eē tota trinitas ī oībus creaturis. Ex institutōe ēt dī aliq̄n creatura eē signū pn̄tie creatoris. ⁊ hoc mō nō dicitur eē in omnibus irrōabilibus creaturis sed ī aliq̄bus. ſꝫ ē quoddā signū institutū ad significandū presentiam diuinā quo ad aliquē effectuꝫ: ⁊ hoc simpl'r ⁊ nō ad tps: sicut ē in sacramētis que instituta sunt ad significandā pn̄tiā diuinaꝫ siue. s. s. quo ad aliquē effectū gr̄e. Vn̄ quotiēscūqꝫ transeunt v̄ba sup elemētū ad hoc institutū: eodē mō quo īstitutū ē hꝫ rōnē sacramēti. Vn̄ sacramentū baptismi institutū ē in aqua: vt sēp habeat fieri in aqua ⁊ nō in aliquo elemēto ⁊ sic ō alijs. ⁊ hoc mō dī eē ī sacramētis aliomō q̄ꝫ ī creaturis alijs irrōnabilibus. Vn̄ pter illū modū quo ē ibi sicut cā in effectu spāl'r: est ibi sicut signatū in signo ad hoc spāliter ⁊ ad semp īstituto. ē āt ī aliud signū īstitutū ad significandū pn̄tiam diuinā ſꝫ nō q̄ꝫtū ad omne tps: ⁊ hoc mō dī fuisse ī colūba ⁊ igne q̄n apparuit sup xp̄m ⁊ sup ap̄los: nō. n. colūba assumpta erat signū vl'e: ſꝫ īstitutū a deo siue a. s. s. ad significandū pn̄tiam suam. ⁊ non semper: sed ad tps. s. q̄ꝫdiu mansit super xp̄m. ⁊ ipsa assumptio ad hoc demonstranduꝫ erat eius institutio. ⁊ q̄ꝫdiu fuit assumptio: tādiu fuit signum. ⁊ hoc ēt mō pꝫ ꝙ deus non ē in oībus creaturis ſꝫ ī ill' quas vult assumere ad suā pn̄tiam dmōstrādaꝫ. Cū ergo q̄rit̄ qual'r. s. s. erat in colūba. dōꝫ ꝙ sic signatū ī signo instituto siue assumpto ad tps: ad eius pn̄tiam demonstrandā. In xp̄o aūt fuit nō solū sicut ī signo. ſꝫ sic ē vnit⁹ carni vnitate psonali

⁊ hoc n̄ ad tps sed ad semp. ⁊ hic ē modus singularis q n̄ repit̄ ī alia creatura. ⁊ p hoc pꝫ solutio ad primū. ¶ Ad secundū simil'r iam pꝫ rn̄sio qꝛ spūssanctus erat ī colūba alio modo q̄ꝫ pater. s. tanq̄ꝫ ī signo assumpto vel formato ad suā pn̄tiam demonstrādā. ⁊ ipsa formatio vel assumptiō pp talem finē fuit īstitutō. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ cū significaret rem sacram habeat rōnē sacri. Dōm ꝙ singulare nō tm̄ ē ō rōe sacramēti noue legis ſꝫ ēt efficere qd̄ nō erat ī illo signo. Preterea nō erat institutū ad semp sed ad tps: nec ī remedium sed solum ī testimonium xp̄i. ꝙ. s. inhabitabat ipm spūsanctum q̄ꝫtum ad plenitudineꝫ gr̄e ⁊ veritatis. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ nō ē nisi duplex genus missionis. s. visibilis ⁊ inuisibilis: qꝛ nō mittit̄ spūssanct⁹ nisi vel ad inhabitatōꝫ creature rōnal' vel ad inhabitatōꝫ illā demōstrandā alijs. primū ē in effectu inuisibili gr̄e gratūfacientis. scōm in aliqua spē visibili creature corpalis. missio aūt visibilis nō ē pp illos ad quos mittit̄ visibiliter spūssanctus: ſꝫ propter alios qui credituri erant per doctrinam eorum. Similitudo āt oblata imagini nec ē ad inhabitationē nec ē ēt ad demonstrationē alijs faciēdaꝫ sed illi soli cui offertur illa species. ſꝫ species corporalis plurīū sensibus poterat offerri: ⁊ iō illaꝫ voluit spūssanctus ad demōstratōeꝫ sui assumere. nō aūt imaginariaꝫ que nō hꝫ offerri nisi vni: nec ēt ita excitat itellectū nec mouet itellectū sicut corpalis: vn̄ nec ita pparat ad reuelatōꝫ illius visionis. Apparitōes aūt ille que nō sunt missiones. que non determinant̄ siue ordinant̄ nec ad inhabitatōem faciēdā nec ad illā demonstrādā: nec etiam ordinantur ad aliquid innotescendū nisi illis psonis quibus sunt apparitōes que fuerunt in veteri testamēto. ⁊ alique ēt in nouo que n̄ erant ad demōstratōeꝫ psonaꝝ ſꝫ alicuius alterius. Vn̄ illa visio quā vidit petrus ō disco pleno diuersis generib⁹ animaliū fuit imaginaria sicut dicitur. x. actu. Preterea ī visiōe imaginaria ē similitudo rei. ſꝫ ī visione corpali ē res ⁊ n̄ solū rei silitudo. Apparitio āt in similitudine aliqua siue alicuius rei ꝯpetebat illi tempori in quo nondum adhuc erat veritas reuelata: sed per silitudines reꝝ demonstranda. Apparitio aūt in ipis rebus ī qb⁹ ē veritas rei ⁊ nō similitudo tm̄ ꝯgruebat illi tpi in quo iaꝫ reuelata erat veritas. Vn̄ ꝯpetebat vt apparitiones fierent in creaturis que vere essent creature. ⁊ nō tm̄ creaturaꝝ silitudines: ita ꝙ in illis v̄e esset spūssanctus. ⁊ signū demonstrans: n̄ esset tm̄ similitudo rei demonstrantis ſꝫ vera res. Unde colūba assumpta a spūsancto vera res fuit ⁊ v̄a erat ī illa ⁊ attestabatur v̄itati iam exhibite. Unde v̄itas illa faciebat similitudinem suam in sensu ⁊ postea ī imagine. ⁊ erat gr̄a reuelād̄s itellectū quid p illā significabat̄. ideo voluit domin⁹

apparere in illo tempori i aliqua similitudie ob/
lata imagini sicut i veteri: quia illud magis cõue/
niebat illi tempori q̃ȝ isti. ¶ Ad aliud dicẽduȝ. ꝙ
assumptio carnis nõ ordinabat soluȝ ad ostendẽ
dam pñtiaȝ filij in carne sed ad satisfaciẽdum pro
humano genere: τ ad recõciliãdũ humanuȝ ge/
nus deo: oportuit aũt ꝙ ille q̃ satisfaceret eẽt deus
τ homo: τ iõ filius apparuit vt unitus illi natu
re ꝓ qua debebat satisfacere. sed assũptio colũbe
siue alterius creature nõ ordinabat nisi ad ostẽ/
dẽdaȝ pñtiaȝ spũssancti ad testimoniũ xpi siue in
habitatõis q̃ ĩhabitabat xp̃m vel aplos xpi. vñ
erat i illa creatura vt signatũ i signo nõ in vnio/
ne psone. Cu ergo nihil est pfecte deo vnibile nisi
beatificabile τ homo solũ ẽ sba rõalis p quã d/
bebat fieri redẽptio τ recõciliatio: iõ fili⁹ appuit
solũ i creatura rõali. τ nõ quacũqȝ: sȝ repabili: sȝ
significatõi siue demõstratõi pure magis ꝯuenit
creatura irrõalis q̃ȝ rõalis: ne forte crederet vni
ta vnitate psonali sicut filius: τ iõ spũssanctus ap
paruit i creatura irrõali tñ. Preterea ꝯgruebat
vt sicut erat distictio psonaꝝ: ita eẽt distictio signo
ruȝ. Vñ qñ filius appebat i natura humana: ñ de
buit spũssanctus appere i illa. nec i angelica: qꝛ il
la nõ ẽ visibilis. vnde ꝯgruebat ꝙ ipe appereti
creatura irrõali. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ vnio illa q̃
filius erat vnitus carni i qua appuit: erat isepabi
lis. τ qꝛ manẽte illa vniõe nõ ꝯgruebat vt filius
appereti alia forma q̃ȝ i illa quã assũpserat i vni/
tate psoncĩo nõ appuit nisi in vnica creatura τ
vnico mõ: sȝ spũssanctus apparuit i creatura sibi
vnita ad tẽpus. τ qꝛ non põt ita pfecte spũssan/
ctus significari i vnico signo sicut i pluribus: iõ
plura signa necessaria fuerũt ad demõstratõem
ipsius. iõ non i vnica creatura appuit sicut filius.
¶ Ad aliud dõȝ. ꝙ appitio spũssancti fuit ad ostẽ
sionẽ plenitudis gratie τ veritatis que fuit redũ
dans in xp̃o per modũ cãe τ per modũ doctri/
ne. vt referant singula singulis. τ i apostolis per
modũ misterij i dispensatõe sacramẽtoꝝ τ p mo
dum doctrine i predicatõe eoꝝ. τ ideo bis appa
ruit super xp̃m: τ bis ẽt apostolis ostẽsus ẽ ad si/
gnificãdum plenitudinẽ redũdãtem i sacramẽtis
per modũ cause efficiẽtis quãtuȝ ad diuinã natu
ram: τ meritorie quãtuȝ ad humanã apparuit i
baptismo ei⁹ i quo data ẽ vis regeneratiua aq̃s.
τ hoc i specie colũbe ꝓpter fecunditatẽ que attẽ
ditur i colũba. in qua significat fecũditas gratie i
xp̃o ad regeneratõem per sacramẽtoꝝ sanctifi/
catõeȝ. ad significãduȝ plenitudinẽ veritatis re/
dundãtis per modũ doctrine appuit i nube sicut
dr i glo. Augusti. τ Be. et Ma. ix. Nam ple/
nitudo veritatis in xp̃o fuit quasi nubes ex aqua
generata est pluuia doctrie. τ dr nubes illa fuisse
lucida: qꝛ de plenitudie veritatis eius accepimus
lumen fidei τ doctrie. Item ẽt dictum ẽ tũc ipum
audite. Sill ex parte illoꝝ per quos siue quoꝝ
misterio debebat plenitudo gratie τ veritatis re
dundare: fuit duplex appitio. Prio quãdo da/
tus ẽ apostolis i flatu: ad ostendendam redũdantiã
plenitudis gratie xpi per misteriũ apostoloꝝ i di
spensatõe sacramẽtoꝝ ad regeneratõem alioꝝ.
bene dictuȝ ẽ. tunc quoꝝ remiseritis peccata τc.
Scdo i liguis igneis ad ostẽdendaȝ redundãtiã
plenitudis veritatis p doctrinã ipsoꝝ ad accen/
sionem τ illuminatõem alioꝝ. Unde ad ostẽden
dum huiusmodi redũdãtiam datum est eis do/
num oium liguaruȝ: τ ita patet numerus missio
num visibiliũ siue apparitõum spũssancti. Si au
tem querat quare i spẽ columbe apparuit super
xp̃m τ nõ super apostolos. dicẽdum ꝙ spãliter
ad significãdam gratiã redemptõis que fuit i ipo
τ non i alio. Nã columba offerebatur a paupe/
ribus in redemptõem primogenitoꝝ. sicut ostẽ/
ditur Luce. ij. i oblatõe parẽtum xpi ꝓ eo. Sic
ergo ad laudem τ gloriã saluatoris termiata est
iquisitio ẽ his que pertinẽt ad iqsitõem sacratis/
sime diuinitatis. idest diuine vnitatis vel trinita/
tis: cui est honor τ iperium per infinita secula se
culorum Amen.

Finis prime partis.

Per Joãnemantonium de birretis ac Frã/
ciscum gyrardenghuȝ. Papie. M.cccc.lxxxix.
Die. xi. Julij.

Scda pars Alex. d ales.

Tabulā tractatuū huius scde ptis sūme Alexādri d ales.

De

Acceptione psonaꝝ.q.cxxxvj.
Accidia quid ꝛ quale sit peccatum.q.clvij.
Adam qualis quando ꝛ vbi creatus ꝛ quo collocatus sit.q.lxxxiij.ꝛ sequētibus.
Adulterio ꝛ magnitudine eius.q.clxv.
Adulatione quale sit peccatum.q.cxliiij.
Amore male accēdēte.q.clxxvj.
Angelis quo ad fieri.quo ad substantiaꝫ.quo ad cognitionē.quo ad actus.quo ad ꝓuidētiam.quo ad locutionē.quo ad coꝛ ll.ar.q.xix.ꝛ sequētib9.
Animante rationali.q.lv.
Aie entitatē ꝛ quidditate.q.lix.ꝛ qnqꝫ sequētib9.
Aie virib9 i cōi ꝛ i spāli.q.lxv.ꝛ qnqꝫ sequētibus.
Aie ꝛ angeli sensu ieriori.q.lxx.
Apostasia quid sit.q.clxxxiij.
Aqua superiori ꝛ qualiter dr celū cristallinū.q..
Auaritia quid sit.q.clviij.

De

Blasphemia qd sit ꝛ quot dr ic ei9.q.cxlviij.

De

Causa prima siue prio principio omnium rerum q.j.
Causaꝝ efficientis exemplaris finalis ꝛc.ordine q.ij.ꝛ quatuor sequētibus.
Celo empireo an sit ꝛ quid.q.xlvij.
Celum cristallinum qualiter dicatur.q.l.
Cogitationibus inquātum sunt peccatuꝫ veniale aut mortale q.cxxxiij.
Cognoscibiliū differentijs.q.xxiiij.
Cōnussione quid sit ꝛc.q.cxxxij.
Cōcupiscētia carnis oculoꝝꝫ ꝛ superbia vite.q.clxxvij.
Coniugum peccatis.q.clxvj.
Conscientia quid sit ꝛc.q.lxxvij.
Cōsciētia recta.erronea ꝛ pplexa.q.cxxxvij.
Consensu peccati.q.cxxxvij.
Cōtētiōe quid sit ꝛ quale peccatū.q.cxl.
Cōtumelia quale sit peccatū.q.cxlv.
Corpe adā q̄tū ad cām efficientē formaleꝫ materialem ꝛc.q.lxxviij.ꝛ quatuor sequētibus.
Corpis hūani dignitate.aialitate ꝛc.q.lxxxiiij.ꝛ sequētibus.
Corpis eius ɔditionibus.q.lxxxviij.
Creatōe passiua vl fieri qd sit ꝛ cui ɔueniat ꝛc.q.ix.
Creatiōe substantiaꝝ in cōi.q.xliiij.
Creatiōe rerum corpaliū i speciali.q.xlv.
Creaturaꝝ multitudine.q.xj.
Creaturaꝝ simplicitate.ɔpositione.mutabilitate ꝛ localitate.q.xij.ꝛ sequētibus.

De

Decimis si layci possidere possint sine symonia q.clxxxvij.arti.ij.
Decimis ꝓdialibus si iudei teneant dare.q.clxxx.membro.iij.
Delicto ꝛ dr̄ia eius q̄tū ad ɔmissuꝫ.q.cxxviij.
Demonū pena ex pte intellectus.ɔsciē.volūtatis.ꝛ pena locali.q.cxiij.cū tribus sequētibus.
Demonū tētatione in cōmuni.q.cxvij.
Demonū tētatione q̄ tētauit ꝓmos parentes.q.cxix.
Demonū demeritis.q.cxviij.
Desperatiōe q̄ enorme sit peccatū.q.clxxiiij.
Detractiōe ꝛ quot sint eius species.q.cxlvj.
Diuinatiōe qd sit.ꝛ que differētie eius.q.clxxxiiij.
Dominio ꝓsidētie primoꝝ parentū.q.xcix.
Ebrietate quādo sit peccatum.q.clx.
Eternitate mūdi ꝛ si cepit mūdus ec.q.xliij.

De

Filiabus singuloꝝ capitaliū peccatoꝝ.q.clxij.
Fornicatiōe cuiusmōi sit peccatū.q.clxiiij.

De

Gie adiutorio quā hūerūt primi parētes ex creatione.q.xcvj.
Gratia superaddita.q.xcvij.
Gula quid sit ꝛ quale peccatum.q.clix.

De

Heresi quid sit ꝛ quot ii plex.q.clxxx.

De

Iactantia quale sit peccatum.q.cxliij.
Idolatria qd sit ꝛ i q̄bus consistat.q.clxxviij.
Ignorātia an sit pctm.aut pena pcti.q.cxxix.
Ignorātie peccato.q.clxxij.
Inani gloria qd sit ꝛ quō differt a supbia.q.cliiij.
Incestu ꝛ qualitatibus suis.q.clxix.
Intētione in genere ꝛ de ptinētibus ad intentionem.q.cvj.ꝛ sequenti.
Inuidia quid sit ꝛ cuiusmodi peccati.q.clv.
Ioculatione ꝛ risu.q.cxlix.
Ipocrisi quid sit.q.clxxxvj.
Ira qd sit ꝛ d ɔpatiōe ei9 ad inuidiā.q.clvj.
Irrisione quid sit ꝛ quale peccati.q.cl.
Iudeis si tolerandi sunt cū ritu coꝝ.q.clxxix.
Iudicio suspitionis.vsurpate ꝓsumptionis ꝛc.q.cxxxiij.ꝛ sequenti.

De

Libero arbitrio quid sit ꝛ in q̄bus sit ꝛc.q.lxxiij.ꝛ sequētibus.
Luce corporali condinata.q.xlviij.
Luce spūali q̄ dr angelica itelligētia.q.xlix.
Luciferi peccato ꝛ pena eius.q.cix.ꝛ.cxj.

Luminarium quadruplici vsu τ ꝺ quo facta sit luminaria.q.liij.
Luxuria quid sit τ cuiusmodi peccati.q.clxi.

De

Maledictione cuiusmodi sit peccatum.q.cxlvij.
Malo quid sit τ a quo τc.q.c.
Mali effectu.q.cj.τ duobus sequentibus.
Malo in genere τ τ ex circũstantijs in cõi τ in particulari.q.ciiij.τ sequenti.
Mendacio quid sit τ cuiusmodi peccatum.q.cxxxix.
Miraculis.q.xlij.
Miraculis τ prestigijs magorum.q.xliij.
Mortalitate primi hominis.q.xciij.
Morte inquantum ē statuta pena primi peccati.q.cxxj.
Motibus primis quid sint τ cuiusmodi peccata.q.cxxv.
Mundi eternitate.q.viij.

De

Negligentia quid sit τ circa quos actus.q.cxxxi.

De

Ocio si sit peccatum mortale aut veniale.q.cxxvj.
Omissione cuiusmodi sit peccati.q.cxxx.
Operibus prime diei τ ꝯsequentibus.q.xlvij.l.τ quattuor sequentibus.
Ordine vniuersi quid sit.τ que sit causa ordinis.q.xvij.
Ornatu septime diei τ primo de opere gubernationis.multiplicationis τ collocationis.q.lvj.τ duabus sequentibus.
Ornatu vestium cuiusmodi sit peccatum.q.clj.
Paradiso si sit q̄d sensibile aut intelligibile.τ ꝓpter quid sit homo collocatus in padisum.τ de ornatu eius.q.lviij.
Passibilitate primorum parentum.q.lxxxix.
Peccato in gñē q̄d sit τ de eius diuisiõe.q.cviij.
Peccato luciferi τ de pena eius.q.cix.τ.cxj.
Peccato aliorum angelorum.q.cx.
Peccato primorum parentum.q.cxx.
Peccato originali an sit τ quid sit.q.cxxij.
Peccato actuali in cõmuni.q.cxxiij.
Peccato veniali in cõmuni.q.cxxiiij.
Peccato mortali.q.cxxvij.
Peccato consensus.q.cxxxvij.
Peccato taciturnitatis.q.cxxxviij.
Peccato contentionis.q.cxl.
Peccati diuisione videlicet aliud ex infirmitate aliud ex ignorantia τ aliud ex certa malicia.q.clxiij.
Peccato contra naturam.q.clxxi.
Peccato ex ignorantia.q.clxxij.
Peccatis in spiritumsanctum.q.clxxiij.
Pena demonũ ex pte itellect⁹.ex pte ꝯscie.ex pte volũtatis τ ꝺ pēa locali.q.cxiij.τ.ij.sequẽtibus.
Perfectione creaturaꝝ in vniuerso.q.xviij.
Personaꝝ acceptione.q.cxxxvj.
Ptãte demonis ligata q̄ntum ad opera.q.cxij.
Presumptionis iudicio vsurpato.q.cxxxv.
Prolis ꝓpagatione τ ꝓle propagata.q.xciij.τ sequenti.
Proprietatibus creaturaꝝ in comparatione ad causam.q.vij.
Pulchritudine vniuersi q̄d singul ꝯducit τc.q.xvj.

De

Raptu τ pena eius.q.clxviij.
Rebus corporalibus quãtũ ad distinctionē τ ornatum in cõi.q.xlvj.
Reptilium productione.q.liij.
Risu τ ioculatione.q.cxlix.

De

Scandalo quid sit τ vtrum sit peccati.q.clxxxix.
Sacrilegio occasione fornicationis.q.clxx.
Sacrilegio put est species furti.q.clxxxviij.
Scientia primorum parentum.q.xcviij.
Scismate quid sit.q.clxxxij.
Scurrilitate τ turpiloquio.q̄le sit peccati.q.cxlj.
Sinderesi quid sit τ si extingui ꝯtingat.q.lxxvj.
Symonia q̄d sit τ quot modis ꝯhat.q.clxxxvij.
Sortilegio quid sit τ vtrum sit licitum.q.clxxxv.
Stupro quid sit τ quõ differt a raptu.q.clxviij.
Superbia quid sit τc.q.cliij.

De

Taciturnitatis peccato quid.τ de comparatione eius.q.cxxxviij.
Tentatione primorum parentum.q.cxix.
Terre ornatu.τ si spine τ arbores isructuose ope tertie diei sint ꝓducte.q.lj.
Timore male humiliante.q.clxxv.
Turpiloquio quale sit peccatum.q.cxlj.

De

Vestigio quid sit.quibus conueniat τ cuius sit effectus.q.viij.
Vita quid sit.cuius sit.a quo sit.q.xc.τ duabus sequentibus.

Tabula q̄õnũ scd̄e ptis.

Questio.j. de causa prima siue principio primo oium rerũ habet duo membra.
Primo queritur si prima causa vel primũ principium sit τ quid sit.
Secundo vtrum sit vnum primum principium vel plura. Et habet illud mēbrum tres articulos.

¶ Primus vtrum sint duo principia. vnum boni & alterum mali.
¶ Secundus vtrum sint duo principia. vnu boni spiritalis. & alterum boni corporalis.
¶ Tertius vtrum boni corporalis sint duo principia. s. opifex & materia quorum neutrum sit ab altero.

Questio. ij. de consideratione circa rationem cause hz tria membra.

Primo queritur vtrum rationes cause, efficientis exemplaris & finalis sint ab eterno.
Scdo vtrum he tres rones sint i eadem suba vel essentia: an differentes. s. substantiam seu essentiam.
Tertio de ordine istarum rationum inter se.

Questio. iij. de singulis rationibus cause sigillatim acceptis & primo de ratione cause exemplaris habet tria membra.

Primo qritur vtru ca exemplaris sit de necitate.
Scdo vtru sit vna vel plures.
Tertio respectu quorum dicat exemplaris. Et habz hoc membrum duos articulos.
¶ Primus vtrum causa exeplaris dicat nisi respectu eorum q fiunt vel facta sunt. an et respectu eorum que fieri possunt lz nuq fiant.
¶ Secudus vtruz ca exemplaris sit in deo nisi respectu bonorum & no malorum & respectu corruptibilium & incorruptibilium.

Questio. iiij. de causa finali habet tria membra.

Primo querit vtru sit vna causa finalis prima.
Scdo vtru sit idem qd essentia prima. s. deus.
Tertio. v. oia appetant hanc ronem cause finalis.

Questio. v. de ca efficiente hz tria membra.

Primo queritur vtrum deus sit tm causa efficiens esse. & non ipsius non esse. vtpote ipsius esse destructiue.
Scdo vtrum prima ca efficiens voluntate vel necessitate produxit res in esse.
Tertio vtrum prima ca efficiens agat p se vel etia aliquo adiuncto.

Questio. vj. de causa in actu. i. de creatione habet duo membra.

Primo querit de rone cause in actu, put dicitur ex ipso. & per ipsum & in ipso sunt omnia.
Scdo de ipsa actione qua causa e in actu ipso. Et habet hoc membru sex articulos.
¶ Primus vtrum creare sit facere.
¶ Secudus vtru creare sit primus actus actuum diuinorum vel dignior alijs.
¶ Tertius vtru sit idem qd essentia diuina.
¶ Quartus vtru creare sit proprium dei.
¶ Quintus vtrum sit ex tempore. vel cu tempore. vel ante tempus.
¶ Sextus vtru phi ductu ronis puenerint ad cognitionem creatoris.

Questio. vij. de proprietatibus creaturarum in comparatione ad cam habet septe mebra.

Primo querit quid his ronibus designetur.
Scdo vtrum conueniant creature vniuersaliter.
Tertio vtrum solum conueniant creature.
Quarto ex qua parte accipiuntur.
Quinto quare tot sunt & non plures.
Sexto vtrum creatura sine his possit intelligi vel esse. s. m q est in fieri.
Septimo de differentia istarum dispositionum ad alias que videntur conuenire.

Questio. viij. d vestigio habz septem membra.

Primo queritur vtru vestigium dicatur vno mo de omnibus his vel differenter.
Scdo qd dicat vestigium s. m q couenit creaturis.
Tertio vtru couenit omnibus creaturis.
Quarto vtrum conueniat s. m magis & minus.
Quito vtru dicatur vestigium trinitatis, ppie. aut vnitatis essentie aut vtriusqz.
Sexto vtru possit tolli ratio vestigij a creatura.
Septimo vtrum per vestigium sit manuductio ad causam cuius est vestigium aut abductio.

Questio. ix. de creatione passiue vel fieri hz decem mebra.

Primo queritur, si creari e quodda mutari vel no.
Scdo vtru creari sit aliud q esse eius qd creatur. vel idem.
Tertio si e creatu vel mediu creature & creatoris.
Quarto si conuenit nisi materie. & forme que sunt principia rei composite. an conueniat etia his que sunt ex materia & forma.
Quinto vtrum coueniat rebus que fiunt a natura & a voluntate creata.
Sexto vtrum conueniat solis circustantijs. an et accidentibus.
Septimo vtru s. m ordinem conueniat creari vni rei genere prius q alij.
Octauo vtrum a creatore precedat ministerio creature & hoc propter heresim illoru qui dicebant angelos operi creationis cooperari & p angelos alias fieri creaturas.
Nono vtru creari sit in tpe. vel no sit in tempore.
Decimo qz creari est fieri ex nihilo. qualiter accipiatur hoc ipsum nihil.

Questio. x. d suba creature hz se hz tria membra.

Primo qrit vtru p se dicat creatu copositu ex ma & forma. an alteru coponentium. vel vtruqz.
Scdo quare sub rone celi & terre creatio designat potiusq sub alijs ronibus.
Tertio vtruz esse creati sit sub rone vniuersalis & particularis vel s. m alterum tm.

Questio. xi. de multitudine creaturarum et eius causa hz duo membra.
Pzio querit vtrū vnuz tm̄ vel multa pcesserunt imediate.
Scdo d cā multitudinis creaturarum.

Questio. xii. de simplicitate et cōpositione creaturarū hz duo membra.
Pzio qrit vtrū simplicitas cōueniat oī creature.
Scdo queritur de cā cōpositionis. Et habet hoc membrum quatuoz articulos.
¶ Primus vtrū veniat cōpositio sm q huiusmodi.
¶ Scdus de cā cōpōnis i q̄ sunt diuersa cōponētia.
Tertius d cā cōpōis prie sub triplici dubio inserto.
¶ Quartus vtruz rō cōponibilis cōueniat omni rei aut a quadam re amoueatur.

Questio. xiii. d mutabilitate creaturarum habet quatuoz membra.
Primo queritur vtrū mutatio dicat vniuoce vel equiuoce in actu creationis.
Scdo vtrū ois creatura sit mutabilis. aut q̄dam immutabilis.
Tertio vtrum creatura sit mutabilis in non eē ois de esse. sicut de non esse in esse.
Quarto vtrum deus possit conferre creature oīmodam et naturalem imutabilitatem.

Questio. xiiii. de eternitate mūdi hz tria membra.
Primo queritur vtruz eternitas cōueniat mundo aut potius tpalitas. Et illud membrum habet duos articulos.
¶ Articulus primus querit vtrū mundus eternus sit ex pte finis.
¶ Articulo secundo querit vtruz mundus sit eternus per priuationem principij rōne motus.
Secundo membro queritur de coeuitate mundi vel eorū que primo creata sunt in mundo.
Tertio mēbro queritur si mundus incepit eē. sm q phi loquuntur de verbo incipiendi.

Questio. xv. de localitate creature hz tria membra.
Primo queritur vtrū ois creatura sit localis.
Scdo vtruz habeat eandem dispōnem localitatis.
Tertio vtrum creatura possit esse sine localitate.

Questio. xvi. d pulchritudine vniuersi hz sex mēbra.
Primo queritur quid sit pulchrum.
Scdo de differentia pulchri et apti.
Tertio cui rei conuenit pulchrum.
Quarto vtrum pulchritudo possit augeri vel minui in vniuerso.
Quinto ex quibus colligatur principaliter mūdi pulchritudo.
Sexto que conferant ad pulchritudinem. et hoc membrum habet quatuoz articulos.
¶ Primo queritur vtrū mala conferant ad pulchritudinem vniuersi.
¶ Secundo si bona mutabilia.
¶ Tertio si mirabilia.
¶ Quarto si ipsa incarnatio cum sacramentis cōsequentibus.

Questio. xvii. de ordine vniuersi hz qnqz mēbra.
Primo queritur quid sit ordo.
Scdo vtrum ordo sit in vniuerso i se et in ptibus suis vt. s. nihil sit inordinatum.
Tertio vtrum omnia sint ordinata ad hominem.
Quarto cuiusmodi sit ordo i vniuerso. esset i vniuerso. si omnia essent paria.
Quinto que sit causa ordinis.

Questio. xviii. de pfectiōe creaturaruz i vniuerso habet sex membra.
Primo queritur sm quem modum dicatur vniuersum perfectum.
Secundo si perfectio vniuersi sit tm̄ in bonis. an etiam in malis.
Tertio si perfectio sit i bonis vtrum aliquibus bonis deficientibus sit pfectio. Et hz duos articulos.
¶ Primus si deficientibus bonis nobilioribus.
¶ Scdus si deficientibus bonis ignobilioribus.
Quarto membro queritur in quo consistat perfectio vniuersi videlicet vtrum illud sit aīa mundi.
Quinto vtrum perfectio attendatur respectu rerū in genere vel in specie. an etiam in indiuiduis.
Sexto vtrum quodlibet qd est in mundo dicatur imperfectum respectu illius perfectionis.

Questio. xix. de angelis quo ad fieri. hz tria mēbra.
Primo queritur vtrum angeli prius creati sunt q alie creature que ptinent ad opa sex dierum.
Secundo si simul sint creati in naturalibus et gratuitis. an tm̄ naturalibus bonis.
Tertio vbi sint collocati in creatione. Et hoc mēbrum habet tres articulos.
¶ Primus si necesse fuit esse locum corpalem in quo crearentur.
¶ Secundus si fuit cōuenientia. quod fuit illud corpus. vtrum celū empireum vel aliquod aliud.
¶ Tertius si fuit celum empireum. qua rōne fuit angelis repletum.

Questio. xx. de āgelis quo ad substantiaz habet sex mēbra.
Primo queritur quid sit sm esse. pter saduceos negantes angelicam naturam.
Scdo quid sit angelus genere. Et hoc membruz hz duos articulos.
Primus vtrū sit bonum naturale. spūale ex ordine sue nature.

¶ Secundus si sit subalternis modo ex quadrupli ci differentia.
Tertio mẽbro quid sit angelus ẽm rationem. Et hoc mẽbrũ habet duos articulos.
¶ Primus quõ angelus diffinit ẽm damascenum.
¶ Scđus quõ angelus diffinit ẽm dyonisiũ.
Quarto mẽbro vtrũ angelus habeat psonalitatez vel non. Et habet tres articulos.
¶ Primus an sit psonalitas in angelo.
¶ Scđus ẽm quã ratiões puentat psona angelo.
¶ Tertius de discretione psonali pter quatuor attributa.
Quinto mẽbro querit de differentia angeli ꝛ aie.
Sexto de differẽtia angeloꝝ inter se. Et hoc mẽbrũ habet tres articulos.
¶ Primus vtrũ inter se differant specie vł non.
¶ Scđus si differant specie vtrũ sub vna specie sicut multa indiuidua. aut non.
¶ Tertius de causa multitudinis angeloꝝ.

Questio. xxi.
de potentia ꝛ actib⁹ angeloꝝ in genẽ hꝫ tria mẽbra.
Primo querit vtrũ potẽtia angeli eadẽ sit ẽm substantiam cum essentia.
Scđo vtrũ talis potentia sit sempr in actu.
Tertio vtꝝ vna sit solũ potentia angeli an plures.

Questio. xxij.
de potentijs ꝛ acti bus angeloꝝ in pti culari habet quatuor mẽbra.
Primo queritur vtrum sit potentia intellectiua i angelis an etiam sensitiua.
Scđo [illegible] itellectiua. aut cũ ratione. aut pter.
Tertio an i angelo sit itellectus ẽꝫ differẽtias agẽtis ꝛ possibilis. actus ꝛ habitus.
Quarto vtrũ itellectus practicus aut speculatiuus cõueniat eis ẽm naturam.

Questio. xxiij.
đ cognitione angeli habet sex mẽ bra.
Primo queritur quare appelletur cognitio matutina ꝛ vespertina.
Scđo vtrum vtraqꝫ cognitio sit naturalis.
Tertio de sufficientia huius diuisionis.
Quarto de cõpatione vnius ad altam scilicet que superior.
Quinto vtrum cognitio qua cognoscunt angeli verbum. dici debeat matutina vł vespertina.
Sexto vtrum cognitio que fuit in angelis anteq̃ caderent esset matutina vel vespertina. vel nec sic nec sic.

Questio. xxiiij.
đ differentijs co gnoscibilium ab angelo habet quatuor mẽbra.
Primo queritur q̃liter angelus cognoscit qđ supra se est scꝫ deum.
Scđo q̃r cognoscit qđ iux [illegible] ẽ. s. vn⁹ ãgelus aliũ.
Tertio q̃r cognoscit q̃ ifra se sũt. s. res corpales.
Quarto qualiter cognoscit habitus qui in se sunt scꝫ naturales ꝛ gratuitos.

Questio. xxv.
de preuidentia angelorum habꝫ tria membra.
Primo queritur vtrum angeli boni puiderit suã pmanẽtiam in beatitudine.
Scđo vtrum mali angeli pscij erant sui casus.
Tertio de qua sapiẽtia intelligatur dictum augu. Sapiẽtia est fructus pietatis ꝛc̃.

Questio. xxvj.
de archanis io gnoscibilib⁹ habet sex membra.
Primo queritur vtrum angeli psciuerint misterium incarnationis ꝛ humane redẽptionis.
Secundo de cognitione angeli ex natura sua respectu rerũ naturaliũ an sit p formas innatas.
Tertio de cognitione eorũ que sub sunt libero arbitrio alterius angeli vel hominis.
Quarto vtꝝ angeli a pricipio potuerunt naturali cognitiõe cognoscere futura.
Quinto vtrũ naturali cognitione cognouerũt deũ venisse in carnem.
Sexto de cõparatiõe cognitionis angelice ad humanã in celeritate cognoscẽdi.

Questio. xxvij.
de locutione angeli habet septẽ membra.
Primo queritur vtrum sit locutio in angelis.
Secundo vtrum locutio dicatur multipliciter vel vno modo. ẽm q̄ diuersi loquuntur. Et hꝫ duos articulos.
¶ Primus vtꝝ locutio dicitur equiuoce respectu dei vel alterius angeli vel anime.
¶ Scđs vtꝝ vna sit locutio dei ꝛ ãgeli aliqñ vł ñ.
Tertio quid sit locutio ẽm q̄ pueñit angelis respectu angeloꝝ.
Quarto que differẽtia actus istius ab alijs.
Quĩto vtꝝ oĩuꝫ angeloꝝ sit locutió aut tñ supioꝝ.
Sexto vtꝝ locutio angeli fiat p mediũ. ꝛ p quod.
Septio vtꝝ necesse sit auditio existẽte locutione.

Questio. xxviij.
đ potentia motiua angeli hꝫ duo membra.
Primo queritur vtꝝ sinderesis sit in angelis.
Scđo vtꝝ volũtas naturalis sit in eis.

Questio. xxix.
de libero arbitrio angelorum habet tria mẽbra.
Primo q̃rit de ipso libero arbitrio put est facultas volũtatis ꝛ ratiõis. Et hꝫ septẽ articulos.
¶ Primus vtꝝ liberũ arbitriũ sit in angelo.
¶ Scđs q̃d sit liberꝝ arbitriũ ẽꝫ q̄ pueniũt angelo.
¶ Tertius vtrũ eque sit in angelo ꝛ in homine vel non; similiter in deo ꝛ in angelo.

¶ Quartus vtrū flilis vertibilitas fuerit vel sit i angelo ⁊ i homine.
¶ Quintus si libertas arbitrij sit i āgelo p volūtatem.
¶ Sext⁹. v. vtibilitas liberi arbitrij i hoīe ⁊ in angelo put ē boni ⁊ mali sit ex eodē pricipio vl' ex differentibus.
¶ Septimus vtrū versio liberi arbitrij i bonis angelis fuerit i pmo instāti.i.quo data fuit vertibilitas ipi āgelo.
Secūdo mēbro querit̄ de duabus potentiis rationis.
Tertio de potētia irascibili ⁊ ɔcupiscibili vtrum sint i angelis.

Questio. xxx.

ō naturali dilectiōe angelorum hʒ tria membra.
Primo querit̄ ō dilectōe naturali i statu inocētie. ⁊ hʒ tres articulos geminatos.
¶ Primo querit̄ ō numero diligendoꝝ si sit ibi numerus vel non: ⁊ quis.
¶ Secūdo si dilectio naturalis i āgelis sit ordinata. Et q̄s sit ordo diligēdoꝝ.
¶ Tertio querit̄ ō ratione naturalis dilectionis in angelo. Et si sit differētia iter dilectionē naturalē angeli ⁊ mercenariā.
Secūdo mēbro querit̄ vtrū dilectio naturalis sit mō i āgelis bonis
Tertio vtrū dilectio naturalis sit i malis āgelis.i. demonibus.

Questio. xxxj.

ō dilectione electiua āgeloꝝ habet quatuor mēbra.
Primo queritur si dilectio electiua sit in angelis.
Secūdo vtrū tali dilectione diligāt deū.
Tertio vtrum tali dilectione diligatur ab eis super omnia.
Quarto vtrum tali dilectione āgelus diligat se ⁊ aliū āgelū.

Questio. xxxij.

ō localitate āgeli hʒ tria membra.
Primo queritur vtrum angelus sit in aliquo loco corporali.
Scdo vtrū sit vbiq3 simul ⁊ semel.
Tertio vtrū simul possit esse i pluribus locis.

Questio. xxxiij.

de motu angeli hʒ tria mēbra.
Primo queritur vtrum angelus moueatur localiter.
Secūdo vtrū mouēdo necesse sit pertransire medium.
Tertio vtrum ex se moueatur localiter sine corpe assumpto.

Questio. xxxiiij.

ō motu āgeli corpe assumpto hʒ septē mēbra.
Primo querit̄ vtrū angelus ō natura sua hēat corpus. aut sit substātia sepata a corpe.
Secūdo vtrū indigeat corpe ad suā opatōes.
Tertio quid sit assumere corpus.
Quarto cuius nāe sit corpus qd ab eis assumit̄.
Quinto vtrū illud corpus organizet vl' organisatū assumat.
Sexto vtꝝ assumet corpus q̄ ad oēs actū vl' non.
Septimo an opus faciebat species i quibus apparebat i ve.tes.an āgelus.

Questio. xxxv.

ō actibus quos exerceret angelus i corpore assūpto hʒ quatuor mēbra.
Primo querit̄ si motus sensitiuus sit i corpore assūpto ab āgelo.
Secūdo si sit ibi vera ɔmestio cū tale corpus sumit cibū.
Tertio ō motu corporis assumpti si subito fiat vl' in tempore.
Quarto nō existēte debito organo ad formādam vocē vtrū possit āgelus formare vocē sensibilem.

Questio. xxxvj.

ō missiōe angeloꝝ hʒ quinq3 membra.
Primo queritur vtrū missio āgeloꝝ sit a deo tm̄. an etiā vnus āgelus mittat aliū.
Scdo q̄rit̄ ex pte missoꝝ vtꝝ tā boni q̄ mali mittāt̄ a deo vl' ēt boni a bono āgelo ⁊ mali a malo.
Tertio vtrū boni ō singulis ordinibus mittantur. an ō aliq̄ ordine mittātur aliq̄. ⁊ ō aliquo n̄.
Quarto ad qd pricipaliter mittātur.
Quinto vtrū āgeli mittātur ad determinata officia an singuli indifferēter ad oīa.

Questio. xxxvij.

ō psidētia angelica respectu sui hʒ tria mēbra.
Primo querit̄ vtrū āgeli ex natura p̄ primitus instituta habeāt q̄ alij alijs p̄sint.
Scdo vtrū āgeli boni ex grā alijs p̄sīt.
Tertio vtrū āgeli mali alijs malis p̄sīt vsurpatiōe potētie vl' ordinatōe diuine iusticie.

Questio. xxxviij.

ō reuelatōe ipsius āgeli hʒ tria mēbra.
Primo querit̄ vtrum necessaria sit reuelatio q̄ sit mediātibus āgelis.
Scdo si reuelatio sit a natura āgelica.
Tertio quomodo fiat ista reuelatio.

Questio. xxxix.

ō p̄sidētia āgeloꝝ respectu aliaꝝ q̄tū ad ptē sēsitiuā.s.visiōes hʒ iij. mēbra.
Primo querit̄ vtrū āgelus habēdo pitiē ratōe natiue sue.
Secūdo si sit fallacia i visiōe q̄ sit mēdiātibus bonis āgelis.
Tertio quomodo fiat huiusmōi visio.

Quarto de quibus fiat huiusmodi visio.

Questio. xl. de psidentia angeli quantum ad pie intellectiuam cognitiuam habet quatuor membra.
Primo querit vtrum angeli agant in cognitiuaz partem hominis.
Scdo vtrum possint immittere cogitatões vel incẽdere.
Tertio vtrũ dicant incentores cogitationũ tm̃ an affectionũ pricipalr.
Quarto quõ dicãt incẽdere cogitationes bonas.

Questio. xlj. de custodia angelica habet sex membra.
Primo querit vtrum angelus habeat potestatẽ custodiẽdi hoiẽ sm aiaz.
Scdo supposito q habeat vtrũ habeat a natura vel gratia.
Tertio vtrum angelus habeat hãc custodiã respectu alterius angeli.
Quarto si custodia angeloz sit respectu hoim. vtrum respectu oiuz. Et hoc mẽbrũ hz quatuor articulos.
Primus vtrũ adam in statu ante peccatũ indigeret custodiã angelica.
Scdus vtrum xps habuerit custodiã angelicaz.
Tertius vtrum puuli qui statim post baptismũ moriunt habuerint custodiam angelicam.
Quartus vtrum antixps habebit custodiã angelicam.
Quinto membro queritur vtrum angelus deputatus ad custodiã aliquãdo recedit pter peccata hois custodiendi.
Sexto vtrum aliqñ angelus peccet circa custodiam hominis. Et hz hoc membrũ tres articulos.
Primus vtrũ aliqñ negligãt vel negligere possint circa custodiã.
Scdus vtrũ velint pcũ dãnandũ saluari vel tristẽtur de dãnatiõe custoditi.
Tertius vtrum angelus resistat alij angelo custodienti.

Questio. xlij. de miraculis habz sex membra.
Primo qritur que sit rõ miraculi. & que differentia miraculi & mirabilis & signi & virtutis.
Secundo cui cõueniat rõ miraculi. Et habet quinqz articulos.
Primus vtrũ rõ miraculi cõueniat opi creationis & gubernatiõis.
Scdus vtrum opus icarnatiõis xpi sit miraculum.
Tertius vtrum eua sit miraculose de costa ade facta.
Quartus vtrum iustificatio impij sit opus miraculosũ.
Quintus vtrũ opus resurrectiõis vel glorificationis sit miraculum.
Tertio mẽbro qrit vtrum aliqd fiat a deo cõtra naturã.
Quarto de causis miraculi. Et hz quatuor articulos.
Primus de causa finali ad quid sit.
Scdus de cã efficiẽte vtrũ creatoris tm̃ an creatoris & creature.
Tertius de causa materiali vtrum de omni re possit fieri miraculum.
Quartus de cã formali scz quibus modis fiat multiplicatio miraculoz.
Quinto mẽbro querit de rõnibus sm quas habẽt fieri miracula. Et hz quinqz articulos.
Primus vtrum rõ nãlis & seminalis sit idẽ.
Scdus vtrum rõ seminalis & causalis sit idẽ.
Tertius vtrum rõnes cãles siue primordiales sint i rebus vel tm̃ in deo.
Quartus quot sint genera rationuz.
Quintus vtrũ huiusmõi rationes indite sint a pricipio creationis.
Sexto mẽbro querit cuius virtutis sit impetrari miracula. Et hz tres articulos.
Primus an impetrari miracula sit fidei vel spei.
Secundus sm quem articulum fidei fiat miraculum.
Tertius an miracula fiẽt ad inducẽdũ fidem.

Questio. xliij. de prestigijs & miraculis magorum habet tria membra.
Primo querit vtruz facta sint sm veritatẽ aut sm fantasiam.
Scdo quid faciãt demones i his miraculis.
Tertio vtrũ p demones i huiusmõi delusionibus fiat mutatio i sẽsu exteriori vel iteriori vel i obiecto. Et hz hoc membrum tres articulos.
Primus qd demões i huiusmõi dlusiõibus immutẽt.
Scdus vtruz boni angeli plus possint facere miracula qm̃ mali.
Tertius vtrũ boni xpiani possint facere miracula p publicã iusticiã & qd sit publica iusticia.

Questio. xliiij. de creatione substantiaz corporaliũ in cõmuni hz quatuor mẽbra.
Primo querit vtrum res corpales dicant creari rõe materie formate vel informis.
Scdo vtrum eadẽ sit mã celi & terre aut differens.
Tertio si res corpales sint simul create. vel nõ.
Quarto vtrum creatio celi & terre fuit ãte oẽz diem.

Questio. xlv. de creatiõe rerum corporaliũ i speciali hz quinqz membra.
Primo querit quid vocet principiũ cũ dicit. In principio creauit deus celũ & terrã.
Scdo quid intelligit noĩe celi & terre cũ dicit creauit celum & terram.
Tertio quare ñ fiat mentio de alijs elemẽtis sz tm̃ de terra cũ sint nobiliora.
Quarto de hoc qd dr. Tenebre erant sup faciem abyssi.
Quinto de hoc qd dr. Spũs dñi ferebat sup aquas.

Questio. xlvj. de rebus corporalibus quantum ad distinctionẽ & ornatum i cõmuni hz quinqz membra.

Primo querit vtrum oia facta fuerint illo tpe in materia vel non.
Scdo vtrū omnia dicāt tūc facta in genere vel in specie. vel non.
Tertio vtrū oia naturalia facta sint in genere vel i specie. aut non.
Quarto vtrū oia naturalia facta sunt simul in genere et in specie vel non simul.
Quīto si in diebus differētibus facta sint fm quid tūc fiebat dies et quare tot. Et hz hoc membrum quinqz articulos.
¶ Primus que fuerit lux corpalis. ex cuius pñtia fiebat dies.
¶ Scds qualiter illa lux faciebat diem.
¶ Tertius vtr illa lux sit adhuc. an desierit esse facto sole. aut si mutat i quid sit mutata.
¶ Quart9 vtr i vno die facta sint illa opa d q̄bus agit geñ. i. an in pluribus diebus.
¶ Quintus q̄re n̄ dr nox facta eē sicut dies: cū dr factum est vespere et mane dies vnus.

Questio. xlvij. de opere prime diei. s. celo empireo habet quinqz membra.

¶ Prīo q̄rit an celū empireū sit aliquid i rer nā.
Secūdo an sit corpus.
Tertio an celū empireum moueat.
Quarto an sit celū dicendum.
Quinto de cōpatione ipsius ad alios celos.

Questio. xlviij. de luce corporali coadunata habet duo membra.

Primo querit an per totā diē fecerit lucē. vel in principio diei.
Scdo vbi sit cōdita. et quare a luce icepit op9 suū.

Questio. xlix. de luce spirituali q̄ dr angelica intelligentia hz duo membra.

Primo querit vtr cum dicit fiat lux etc. intelligat factio pria āgelice nature naturalis aut gratuita.
Scdo de ordine vbor et quibusdā eorū diuisis.

Questio. l. de opere secunde diei hz sex membra.

Primo queritur vtrum sint alique aque superiores.
Scdo vtr aque supiores cōgregēt i modū orbis.
Tertio vtrū moueant. orbiculariter.
Quarto q̄ necessitate cōtineāt sub firmamento.
Quinto qualiter dicat esse celū cristallinū.
Sexto de ordine verbor. Et hz quatuor articulos.
¶ Primus cum multotiēs dicit sit dicit deus vtr tot sint verba.
¶ Scds quare i ope scde diei additū ē fecit deus. et nō in opere prime diei.
¶ Tertius vtr firmamentū qd est in medio aquar factū sit ex eadem materia vel ex aqua.
¶ Quartus vtr cū vocatūs firmamentū celū dicat celū informatū.

Questio. lj. de opere tertie diei habet tria mēbra.

Primo querit de ordine verbor.
Secundo de ornatu terre.
Tertio vtrū spine et arbores infructuose tunc sint producte.

Questio. lij. de opere quarte diei habet duo membra.

Primo tractantur quedam literalia. et de quo facta sunt luminaria tanq̄ ex materia ppinqua.
Secūdo de quadruplici luminariū vsu fm quatuor suos articulos.
¶ Primus est de primo actu lucis. et ad quid terminatur.
¶ Scds de distinctione temporum et qualiter sint in signa. et de āno lunari et solari.
¶ Tertius de magnis luminaribus sole videlz et luna quomō psunt diei et nocti.
¶ Quartus de ornatu celi et si intelligit d stellis fixis tm an etiā de erraticis: et quo motu moueant scz pprio aut motu sui orbis.

Questio. liij. de opere quinte diei habet duo membra.

Primo circa lrām mouent quedā questiones de pductione reptiliū et modo productiōis sub suis paragraphis.
Secundo quare facta sit bñdictio sup pductis de aquis nō aūt primo super terre animantia.

Questio. liiij. de opere sexte diei hz duo membra.

Primo querit quare dicit i singulari pducat terra: dicit aūt in plural pducant aque.
Scdo vtrum oia minutissima aīalia facta erāt in operibus sex dierū.

Questio. lv. de animante rationali hz sex membra.

Primo querit vtrū conuenienter mutet ordo loquēdi cū prius dicebat fiat. modo dicit in plurali faciamus.
Secundo vtrum cum dicit faciamus dictū sit ad angelos. vel ad filium et spiritūsanctū.
Tertio vtrum imago et similitudo ad quā factus ē homo supponat cream vel increatā.
Quarto pp quid dicit ad imaginē dei creauit illum postq̄ dictū ē creauit deus hoiem ad imaginē et similitudinē suam.
Quinto de distinctione sexus cū dicit masculum et femina creauit illos. Et si ante peccatum carnaliter sint copulati.
Sexto questiones quedā ad lrām. Et ecce dedi vobis etc. Et factū est ita. Et vidit deus cuncta que fecerat et erāt valde bona. Et de qua perfectione intelligatur. Igitur perfecti sunt celi sub paragraphis suis.

Questio. lvj. de ornatu septie diei. Et prio de ope gubernatõis hz.iij.mebra.
Prio questiones quedã mouent circa lrãm sub suis pagraphis.
Secudo quare bñdixit diei septime τ sctificauit illã p ceteris.
Tertio qd noie celi τ terre ibi dat intelligi.

Questio. lvij. d ope multiplicatõis hz.iij. mebra.
Primo qrit rõe eius q dicit.añq senu agri exoriret̃ i tra. itelligat d seminibus herbaz τ fructibus lignoz.
Secudo rõe eius q dicit.nõ eñ pluerat deus sup terrã τ hõ nõ erat q oparetur eã.
Tertio rõe eius q subiugit fons ascedebat d terra.quare incipit ab origine ex pte aque τ nõ ex pte terre.

Questo. lviij. d ope collocationis videlz d padiso terrestri hz qnq mebra.
Prio qrit vtrũ padisus sit tm̃ sesibilis aut tm̃ itelligibilis vl quodãmõ vtrũqz.
Scdo pp qd e hõ collocatus i padiso.
Tertio d ornatu τ fructibus padisi τ d ligno vite. ad litterã. pduxit deus d humo oẽ lignũ, pulchz visu rõis.
Quarto d factõe eue ex costa ade τ qbusdã alijs circa huiusmõi sub.§.suis.ad lrãz.nõ e bonũ hominẽ eẽ solũ τc.
Quinto qdã mouet questiões sub.§.suis d multiplicatõe aiantiũ irratõabiliũ.τ d ipositõe nominũ eorũ.ad lrãm.formatis igit dñs deus d humo cunctis animantibus terre τ vniuersis volatilibus celi.

Questio. lix. de entitate τ qditate anime habet duo membra.
Primo querimr an sit aia rõnalis.
Secudo quid sit diffinitiue.

Questio. lx. de materiali cã ipsius anime habet quatuor membra.
Prio qrit si aia sit d diuina substãtia sicut quidã heretici somniarũt.
Secudo si aie habeãt materiã spũalẽ ex qua fiãt. Et hz tres articulos.
¶ Primus de aia ade.si habuerit materiã spiritualẽ ex qua fieret.
¶ Secudus d anima eue.si fuerit creata i ope sexte diei.
¶ Tertius d aiabus alijs i tertio mebro pcipali huius questionis.
Tertio mebro qrit si aie hẽant mãm corpalem d qua fiãt. τ hz tres articulos.
¶ Primus d aiabus vegetabilibus i plãtis.
¶ Secudus d animabus sensitiuis i animalibus
¶ Tertius d animabus rationabilibus in hominibus.

Questio. lxj. d trib⁹ causis alijs.s. formali efficieti. τ finali hz tria mebra.
Primo querit d causa formali vtrũ aia humana sit cõposita ex materia τ forma.
Secudo qrit de cã efficiete vtrũ aie habeãt aliaz cãm efficietem q deũ.
Tertio qrit de cã finali vtrũ aia humana facta sit pp repatõem ruine ãgelice.

Questio. lxij. d simplicitate aie hz eẽ suũ absolute. hz sex mebra.
Primo qrit d simplicitate eius vtrũ oino sit simplex aut cõposita.
Secudo vtrũ aia i tribus potẽtijs suis.s.vegetabili sesibili τ rõali sit vna vl plures.
Tertio vtrũ oẽs anime sint simul create.
Quarto de localitate aie hz seipsaz suscepte. Et hz duos articulos.
¶ Primus vtrũ aia sit i loco spũali.
¶ Secudus vtrũ aia sit i loco corpali.
Quinto mebro querit vtrũ aia sit imago. ad similitudinẽ diuinã. Et hz.vij. articulos.
¶ Primus an aia rationalis debeat dici imago aut tm̃ ad imaginẽ.
¶ Secudus vtrũ dici ad imaginẽ cõueniat soli rationali an alteri creature.
¶ Tertius qua rõe dicat ad imaginẽ dei.
¶ Quartus q sit differẽtia iter imaginẽ τ similitudinẽ. τ i.§.d pluribus alijs differẽtijs.
¶ Quintus fm qd cõueniat ipi aie.
¶ Sextus si cõueniat fm supiorẽ pte tm̃. vtz tm̃ fz naturalia illius ptis.an cũ additiõe gratuitoz sub §.suis.
¶ Septim⁹ quõ sit aia rõalis repñtatiua imagis diuine penes mẽtẽ itelligẽtiã τ volũtatẽ.
Sexto mebro qrit d ordine aie rationalis in vniuerso.

Questio. lxiij. de anima i cõparatione ad corpus hz quatuor mebra.
Primo qrit si sit cõiugibilis.
Scdo si cõiugat vtrũ sine medio an p mediũ.
Tertio si p mediũ vtrz p vnũ an p plura.
Quarto quõ cõiugũtur siue vniunt aia rationalis τ corpus.

Questio. lxiiij. d modo essendi aie rõalis i corpe habet vnicũ mebrũ.
Quo qrit vtz aia sit tota i qlibz pte corpis.

Questio. lxv. d viribus anime rationalis in cõibus hz duo mebra.

Primo queritur an anima sit sua potentia.
Secundo unde sit distinctio virium siue potentiarum. Et habet tres articulos.
¶ Primus utrum una sit vis tm.
¶ Secũdus si omnes debeant dici partes anime an quedam ꝛ quedam non.
¶ Tertius ẜm quid accipiatur diuisio vel distinctio virium.

Questio. lxvj.

de viribus anime in speciali. ꝛ pͥo de virtute animali exteriori ipsius anime hꝫ triã membra.
Primo queritur si tantũ una sit vis sensibilis vel plures.
Secundo supposito ꝙ sint plures q̃ritur an quinqꝫ aut pauciores vel plures.
Tertio penes quid accipiatur numerus virium sensibilium.

Questio. lxvij.

de virtute sensibili interiori ptinẽte ad cognitionẽ sensibiliũ hꝫ q̃tuor membra.
Primo querit vtrũ oẽs vires quas ponit damascenus cõtineãtur sub virtute sensitiua.
Scdo vtr̃ oẽs differẽtie diuisionis facte ẜm auicẽnã ꝛ ẜm damas. ꝯtineãtur sub imaginatione.
Tertio vtr̃ oẽs vires intrinsecus cognitiue sensibiles vtãtur organo ꝛ quo vtantur singule.
Quarto queritur de distinctiõe viriũ inter se. Et habet duos articulos.
¶ Primus de ꝯparatione sensuum exterior̃ qui dicuntur sensus particulares.
Scdus. ꝺ nũero viriũ sensibiliũ cognitiuar̃ īterioꝝ.

Questio. lxviij.

de viribus aie motiuis rõnal' ꝛ primo de sensualitate hꝫ quatuor membra.
Pͥmo querit vtr̃ sit ptis sensibilis vel rationalis.
Scdo in quo genere virtutis motiue sit.
Tertio vtrum sensualitas idem sit quod inferior portio rationis.
Quarto vtrũ in sensualitate sit pctm vel non. Occasiõe ꝯdictoꝝ ꝯcurrunt duo articuli.
¶ Primus si phi puenerint ad noticiam illius.
¶ Secundus penes quid vis irascibil' ꝛ ꝯcupiscibilis distinguatur.

Questio. lxix.

de parte rationali cognitiua ꝛ motiua habet quinqꝫ membra.
Primo queritur de diuisione virium cognitiuarum rationaliũ vtrum accipiatur ẜm vnũ modum indifferentem.
Scdo de ꝯparatione diuisionis quam facit phus respectu illius quam facit damascenus.
Tertio queritur de ordine diuisionum. Et hꝫ tres articulos.
¶ Primus que sit prima diuisio ad quam alie referuntur ꝛ quasi super ipsam fundantur.
Scdus ꝺ scda diuisiõe quã facit phs ꝑ itellectũ in triplici dẽa. ꝙ sit necitas ponere itellectũ mãlem.
¶ Tertius que sit necessitas ponere intellectũ agentem ꝛ possibilem.
Quarto queritur de intellectu possibili. Et habet tres articulos.
¶ Primus an sit intellectus possibilis.
¶ Secundus quo sit in aia. vel ẜꝫ ꝙ est actus corporis. an ẜm ꝙ est hoc aliquid.
¶ Tertius vtrum sit possibilis potẽtia essentiali vel accidentali.
Quinto queritur ꝺ diuisionibus augus. ꝛ damas. Et habet tres articulos.
¶ Primus vtr̃ ingeniũ. ratio. memoria. ꝛ intelligẽtia sint vna ꝛ eadem vis. aut differentes.
¶ Scdus de differẽtia inter opinionem. mentem ꝛ intellectum.
¶ Tertius de differentia inter intelligẽtiã. excogitationẽ. intentionem ꝛ frenesim.

Questio. lxx.

de sensu interiori aie ꝛ angeli habet sex membra.
Primo queritur an huiusmoi sensus dicatur spiritualis. essentialiter tñ vel accidẽtaliter.
Secundo si sit vnus solus vel plures.
Tertio vtrũ sensus huiusmodi sit sepabilis a corpore vel insepabilis.
Quarto vtrum solum hoĩes an etiam angeli habeant huiusmodi sensus.
Quinto de quibus est huiusmodi sensus. s. respectu sensibilium vel intelligibilium tñ.
Sexto vtr̃ sensus īterior impediatur ꝑ exteriorẽ.

Questio. lxxj.

de ꝯsideratione virium motiuar̃ rationalium habet duo mẽbra.
Pͥmo q̃rit si vna sola sit potẽtia motiua aut plꝫs.
Scdo si aliquo modo plures. penes quid sumat̃ eoꝝ distinctio. cũ multiplex sit diuisio.

Questio. lxxij.

de libero arbitrio ẜm sui substantiã vnicũ mẽbrum habens quo queritur.
Si liberũ arbitriũ sit aliquid in rerum natura.

Questio. lxxiij.

quid sit liberum arbitriũ. tria' hꝫ membra.
Primo queritur quid sit ẜm rem. Et habet tres articulos.
¶ Primus qd sit genere vtr̃ potẽtia vel habitus.
¶ Scdus si sit potẽtia vtr̃ vna vel plures.
¶ Tertius si sit vna potẽtia vtr̃ sit rõ vel volũtas. vel potẽtia sepata a ratiõe ꝛ volũtate.
Secũdo querit quid sit liberũ arbitriũ diffinitiõe. Et habet quatuor articulos.
¶ Primus de diffinitione li. ar. ẜm Ansel.
¶ Scdus de diffinitiõe eiusdem ẜm Augu.
¶ Tertius de diffinitione eius ẜm Bern.

¶ Quart⁹ qualiter distinguãt he diffinitiões iter se.
Tertio mẽbro queritur. quid sit li. ar. ẜm nomen. Et habet quinqȝ articulos.
¶ Primus vtrum li. ar. dicatur liber eo ꝙ ē boni vl' mali idifferenter. vel cuius illorum magis.
¶ Secundus vtrũ nomẽ libertatis habeat ex pte rõnis. vel ex parte volũtatis. vel ex pte vtriusqȝ.
¶ Tertius ex qua libertate. nature. grẽ vl' glie nomẽ sortiatur.
¶ Quartus quare duobus nominib⁹ cẽseatur. cũ sit vna potentia.
¶ Quintus cum phi aliquo modo pueneruunt ad noticiam li. ar. ẜm rem. quare non ẽt ẜm nomen.

Questio. lxxiiij. in quibus sit liberũ arbi. hȝ octo membra.

Primo qrit vtrȝ li. ar. cõe sit creature ⁊ creatori.
Secundo an ꝯueniat creature rõnali ⁊ irratõnali.
Tertio vtrũ cõueniat omni rationali creature. sȝ homini ⁊ angelo bono ⁊ malo.
Quarto vtrũ homini cõe sit q̃ztũ ad statũ innocẽtie. ⁊ q̃tum ad statum culpe ⁊ gratie.
Quinto vtrũ li. ar. cõe sit xpo homini ⁊ alijs hominibus.
Sexto vtrũ eque sit i oibus qbus ꝯuenit.
Septimo vtrũ i creaturã rationalẽ possit cadere coactio.
Octauo vtrȝ li. ar. possit amitti. vel minui in illis in quibus est.

Questio. lxxv. de li. ar. in comparatione ad actuȝ habet quinqȝ membra.

Primo queritur de differentia eius inq̃tũ est cã ab alijs causis actuum.
Secundo vtrum sit causa ꝯtingentiuȝ actuȝ tm. an etiã necessariorum.
Tertio quorȝ sit vtrũ sȝ liberũ respectu iteriorũ ⁊ exteriorum actuum. an interiorũ tm̃.
Quarto q̃rũ actuũ ꝓprie ⁊ pricipaliter dicatur.
Quinto concluditur tractatus ð li. ar. illa q̃stione vtrȝ sit potẽtia ẜz quã meredit meritũ vl' demeritũ.

Questio. lxxvj. de sinderesi hȝ quatuor mẽbra.

Primo queritur vtrũ sit potẽtia vl' habitus.
Secundo si sit ratio vel voluntas vel differẽs potentia ab his.
Tertio vtrũ ẜm eam ꝯtingat peccare.
Quarto vtrũ ꝯtingat eam extingui vel non.

Questio. lxxvij. de ꝯsciẽtia hȝ sex mẽbra.

Primo queritur an sit potentia vel habitus.
Secundo si sit habitus vtrum naturalis vel acq̃situs.
Tertio si sit habitus naturalis vtrum sit cognitiuus vel motiuus.
Quarto vtrum semper sit i actu.
Quinto vtrũ sit idem qð lex naturalis.
Sexto vtrũ sit idem qð sinderesis.

Questio. lxxviij. ð cã efficiẽte corpis adaȝ habet tria mẽbra.

Primo queritur si corpus humanũ. s. ade i statu innocẽtie fuit a deo.
Secũdo si potuit eẽ a creatura spũali. s. ab ãgelo. Et hȝ duos articulos.
¶ Primus si a bono angelo.
¶ Secundus si a malo.
Tertio si a creatura corporali cuiusmodi ẽ natura aliqua inferior creata.

Questio. lxxix. ð cã formali ipsius corpis habȝ tria mẽbra.

Primo queritur vtrũ corpus primi hominis exiuit inesse ꝑ creationẽ vel aliter.
Secũdo vtrũ maioris potẽtie fuit creare ð nihilo ipsũ vel de limo.
Tertio vtrũ iste modus educẽdi corpus ð limo. ptinet ad ꝑfectionẽ vniuersi.

Questio. lxxx. ð cã materiali corporis primi hominis hȝ duo mẽbra.

Primo queritur quo ad cõpositiõem illius ex elemẽtis. Et hȝ duos articulos.
¶ Primus si corpus illud fuit vel esse debuit ex quatuor elemẽtis vel non.
¶ Secũdus supposito ꝙ ex quatuor elementis: cur denominatur ab vno. s. ð terra.
Secũdo mẽbro queritur quo ad equalitatẽ elemẽtorũ i cõposito. Et hȝ tres articulos.
¶ Primus si elementa ẜm equalitatẽ molis fuerũt i corpore ade.
¶ Secũdus ð equalitate virtutis ⁊ potẽtie.
¶ Tertius ð equalitate iusticie.

Questio. lxxxj. ð cã finali corporis ipsius ade hȝ tria mẽbra.

Primo queritur si voluptas carnalis sit finis illius.
Secũdo si anima sit finis eius.
Tertio si deus sit finis corporis ipsius primi hominis.

Questio. lxxxij. de corpore primi hoīs prout consideratur in eẽ hȝ tria mẽbra.

Primo queritur si congruebat ex vno corpore in specie humana propagare omniũ hominum corpa.
Secundo si hoc decebat fieri propter causã mutue dilectionis.
Tertio si propter hanc vnitatem est maxima dilectio speciei humane q̃ȝ inter indiuidua aliarum specierum.

Questio. lxxxiij. ꝺ veritate corporis ade hꝫ tria mēbra.

Primo queritur ꝺ veritate corporis ade creata scilicet si erat vere corpus humanū.

Secundo de veritate propagata. Et habet duos articulos.

¶ Primus si tota veritas humane nature fuit in corpore ade ad eē corporale.

¶ Secūdus ꝺ modo ꝓpagationis.

Tertio queritur de veritate occasionata.

Questio. lxxxiiij. de dignitate corporis humani habet quatuor mēbra.

Primo queritur ꝺ cōparatōe corpis hūani.

Secūdo de dispositōe q̄ ad rectitudinē habitus.

Tertio ꝺ vnione quo ad animā rationalē.

Quarto de loco eius.

Questio. lxxxv. de animalitate corporis hūani habet duo mēbra.

Primo queritur vtrum corpus ade erat aīale.

Secundo vtrum magis cōueniebat esse animale ꝙ̄ spirituale.

Questio. lxxxvj. ꝺ tēpore creationis habꝫ duo mēbra.

Primo queritur si fuerit conditū vel creatū simul cū aliis creaturis.

Secūdo ꝺ ordine tēporis conditōis illius [illegible] tēpus cōditionis aliarū creaturarū.

Questio. lxxxvij. ꝺ loco corpis ade hꝫ duo mēbra.

Primo queritur ꝺ loco cōditionis videlicet vtꝝ conditus fuerit i paradiso.

Secundo de loco habitationis. Et habet tres articulos.

¶ Primus quid sit padisus terrestris.

¶ Secūdus vtrū paradisus erat locus ꝯueniens habitationi primoꝝ parētū.

¶ Tertius vtrū paradisus sit locus tēpatus.

Questio. lxxxviij. ꝺ ꝯditiōibus corporis mulieris habet sex mēbra.

Primo queritur vtrū corpus mulieris formari debuerit i viri adiutoriū.

Secūdo quid debuerit eē materiale pncipiū. scꝫ costa vel aliud mēbrū.

Tertio vtꝝ illi⁹ corpis formatio fuerit a deo imediate an [illegible] ministeriū āgelicū.

Quarto ꝺ illius corporis itegritate.

Quinto ꝺ illius corpis fortitudinē ꝛ virtute.

Sexto ꝺ illius corporis dignitate.

Questio. lxxxix. ꝺ passibilitate primoꝝ parētū hꝫ sex mēbra.

Primo queritur ꝺ passibilitate nature. Si adam fuit natura passibilis.

Secūdo si fuit passibil' p impssiōes extrinsecaꝝ receptionum.

Tertio si per membri vel substantie alicuius ablationem.

Quarto si p etatis mutatōem.

Quinto si p corpis dissolutōem.

Sexto si p anime sepatōez.

Questio. xc. ꝺ vita incidens circa mortalitatis materiaꝫ hꝫ duo mēbra.

Primo queritur quid ē vita ꝺm diffinitōez.

Secūdo quid hꝫ rem. Et hoc membrum hꝫ. v. articulos.

¶ Primus. v. sit substātialis vl' accidētalis.

¶ Secūdus. v. sit aīa vl' aliqd aie. Et si aliqd aie.

¶ Tertius vtrū sit potētia.

¶ Quartus vtrū sit actus.

¶ Quintus vtrū sit habitus.

Questio. xcj. ꝺ vita a q̄ sit imediate hꝫ duo mēbra.

Primo querit ꝺ cā efficiēte ꝛ imediata ipius vite ꝛ hoc hꝫ duos articulos.

¶ Primus ꝺ cā efficiēte vite rationaliū.

¶ Secūdus irrationabiliū vt aīaliū ꝛ plātarum.

Secūdo querit a q̄ sit vita originalit ꝛ hꝫ. ij. arti.

¶ Primus si aliqd sit i illa vn̄ viuit i se.

¶ Secūdus vnde alij vitā tribuit.

Questio. xcij. de vita cuius sit vt ꝓprij subiecti habet septē mēbra.

Primo q̄rit. vtꝝ vita sit i natura increata.

Scd̄o. v. vita creatoris ꝛ creature in aliq̄ re conueniant.

Tertio. v. vita sit i creatura corpali an tm̄ in spūali.

Quarto supposito q' in corpali vtrū sit i corporibus supracelestibus.

Quinto vtrū sit i aīalib⁹ que carēt sanguine.

Sexto vtrū sit i embrione.

Septimo vtrū sit i humore vl' humoribus.

Questio. xciij. ꝺ mortalitate primi hominis habꝫ quatuor mēbra.

Primo q̄rit vtruꝫ erat mortalis ꝗ̄tum ad corpus.

Scd̄o a quo erat illa imortalitas. a nā vl' a gratia.

Tertio. v. eadē erat cū imortalitate glie.

Quarto. v. eadē erat potētia qua erat mortalis ꝛ imortalis.

Questio. xciiij. ꝺ mō ꝓpagandi plē hꝫ. iiij. membra.

Primo q̄rit si i statu inocētie potat eē sexus decisio.

Secundo si in decisione huiusmōi fuisset libidinose vel saltem intensa delectatio.

Tertio si solum causa prolis habende fuiss3 maris et femine commixtio.
Quarto si illicita fuisset cōtinentia. sine ɔmixtione huiusmodi cessatio.

Questio. xcv. de ple ppagata h3 quatuor membra.

Primus querit quales liberos genuisset quātū ad iusticiā et hoc mēbrū habet tres articulos.
¶ Primo si geniti illo eēnt heredes paterne iusticie quātum ad iusticiā originalē.
¶ Secundus quātum ad iusticiā gratuitā.
¶ Tertius quātū ad iusticiā ɔfirmatā.
Scdo quales liberos genuisset quātū ad scientiam.
Tertio quales quātum ad virtutē corporalem.
Quarto quales quātū ad sexum.

Questio. xcvj. de adiutorio gre quam habuerūt ex creatione habet tria membra.

Primo querit vtrum primus hō ɔditus fuit in gra et virtutibus aut in solis naturalibus.
Secūdo vtrū poterat stari ex accepto i sui ɔditione, et habet tres articulos.
¶ Primus vtrum ex accepto potuit stare simplr.
¶ Scds vtrum ex illo accepto fuit invertibilis.
¶ Tertius vtrum illi potuit dari invertibilitas p naturam sc3 sine additamēto gratie.
Tertio membro queritur vtrum ex acceptis in cōditione poterat in bonum proficere. et hab3 duos articulos.
¶ Primus vtrum i statu illo fuit grat⁹ et accept⁹ deo.
¶ Scds. vtrum i statu illo potuit pficere i bonū.

Questio. xcvij. de gra supaddita h3 duo mēbra

Prio querit si primus homo habuit gram et virtutem ante lapsum.
Scdo de quātitate gre et virtutū quātū ad numerum donorum virtutū et grarum: insup quātū ad ptātem et efficaciā eorūdē. et h3 quatuor articulos.
¶ Primus vtrum habuit fidē.
¶ Secūdus vtrum habuit vniversitatem virtutū ante lapsū sive tot. quot habuit post.
¶ Tertius si primus homo poterat illis mereri ante lapsum.
¶ Quartus vtrū gratuita erant efficaciora ante lapsum quam post.

Questio. xcviij. de scia primorum parentum h3 duo membra.

Primo querit quātū ad ipsos vtrum ɔditus statim habuit sciam sine cognitionem perfectā.
Secūdo quātū ad cognoscibilia tā de cognitiōe creatoris quam et creature et h3 quatuor articulos.
¶ Prim⁹ si cognovit deū i spē sive facie ad faciē.
Scdus vtrum adam cognovit deum p speculum creature.
¶ Tertius si pfecisset i cognitiōe.
¶ Quartus vtrum posset i cognitione errare.

Questio. xcix. de domino pstātie primi hominis habet tria membra.

Primo querit si presidebat sive dominabat creaturis vtentibus ratione.
Scdo si creaturis vtētibus sensu tantū .s. aīalibus.
Tertio si creaturis carentibus sensu.

Questio. c. de malo habet novem membra.

Primo querit vtrū malū sit ponēdu3.
Secundo quid sit malum.
Tertio a quo sit malū et h3 sex articulos.
¶ Primus vtrum malū habeat cām vel nō.
¶ Scds si habeat cā3 vtrū deus sit causa vel creatura tantum.
¶ Tertius si creatura vtrū quam ex nihilo vel quam ex aliquo .s. bono.
¶ Quartus quam malū culpe ē solū i rōnabili creatura vtrum sit tm̄ a dyabolo aut ēt ab homine.
¶ Quitus si ē ab hoie aut rōe li. ar. aut tm̄ rōe sui aut rōe alicuius ɔditiōis supaddite vt libidinis vel alicuius alterius.
¶ Sext⁹ de malo volūtatis et malo actōis sub .s. suis.
Quarto membro querit de pmissiōe mali et h3 .ij. articulos.
¶ Primus si deus pmittat mala fieri.
¶ Secūdus quare deus pmittit mala fieri.
Quīto mēbro i quo sit malū et h3 tres articulos.
¶ Primus i quo sit malū sicut in subiecto.
¶ Scds in quo sit malū culpe.
¶ Tertius in quo sit malum quod est defectus nature.
Sexto membro querit de divisione mali p malū culpe et malum pene.
Septimo de ordine mali. vtrum sit ordinatū vel nō.
Octavo de oppositōe mali et h3 quatuor articulos.
¶ Primus vtrū malum opponat bono increato.
¶ Scds vtrū opponat bono creato.
¶ Terti⁹ si bono creato vtrum idē sit malū quod opponitur bono gratie et bono nature.
¶ Quartus si bono nature vtrum sit idē bonū nature quod ei opponit et quod ei substernit.
¶ Quintus vtrū bonum nature quod minuit p malū sit finitum vel infinitum.
Nono membro vtrum malū sit causa alicuius. et fm quem modum dicat causa.

Questio. cj. de primo effectu mali sc3 spoliatōe gratuitorum habet duo membra.

Prio querit vtrum spoliatio gratuitorum sit a deo.
Scdo vtrum ois virtus moralis auferat p malum culpe.

Questio. cij. de secūdo effectu mali sc3 vulneratione naturalium. et h3 tria mēbra.

Primo q̃rit d' rõe q̃tor vulnerꝝ a beda positoꝝ.
Secũdo de differẽtia illius numeri respectu aliarum penarum vel vulnerum.
Tertio de singulis vulneribus illis que ponit beda. ⁊ habet. v. ar.
¶ Primus de vulnere primo. s. īfirmitate.
¶ Secundus de pena ignorantie.
¶ Tertius de malicia.
Quartus de vulnere ꝯcupīe.
¶ Quintus de mõ vulneris ⁊ cã vulnerationis.

Questio. ciij. de tertio effectu mali q̃ est priuatio modi spẽi ⁊ ordinis habet. iiij. membra.
Primo querit qd vnũquodq3 hoꝝ dicatur ⁊ q̃ sit differentia inter illa.
Secundo qualiter priuent̄ p malũ culpe.
Tertio vtrum simul priuẽt.
Quarto vtrum equaliter priuet.

Questio. ciiij. de malo in genere vel ex genere habet quatuor membra.
Primo q̃rit̄ quid sit malũ in genere siue ex genere.
Scđo de oppositione mali in genere respectu boni in genere.
Tertio de cõparatione malicie in proportionabilitate ipsius habitus ad actum.
Quarto de cõparatione proportionabilitatis maliciarum inter se respectu bonitatum.

Questio. cv. de malo ex circũstantijs hʒ q̃tuor mẽbra.
Primo querit de malo ex circũstantijs in omni vicꝫ vtrũ malũ ex ītẽtiõe dicat̄ malum ex circunstantia.
Secundo vtrum malum ex genere dicatur malũ ex circunstantia.
Tertio de comparatione mali ex circũstantia respectu mali ex intẽtiõe ⁊ mali ex genere ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus vtꝝ circũstantia addita super genus actionis aggrauet peccatũ.
¶ Secundus vtꝝ malũ ex circũstãtia sit deterius malo ex genere vel ecõuerso.
¶ Tertius vtrũ ex circũstãtia dicat̄ demeritorium. pter hoc q̃ addit malũ ex intẽtiõe.
Quartũ mẽbꝝ de malo ex circũstãtijs i particulari.

Questio. cvj. de intẽtione i genere hʒ tria membra.
Primo querit quid sit intẽtio ⁊ vtꝝ sit idẽ q̃ voluntas aut differens a volũtate.
Scđo vtrum attendat̄ meritum vel demeritũ sm intentionem.
Tertio vtrũ intẽtio vel volũtas reputet̄ pro facto.

Questio. cvij. de pertinẽtibus ad intentionẽ bonam hʒ tria membra.
Primo queritur vtrꝫ qualitas boni operis addat in bonitate ⁊ in merito super bonitatẽ intentionis.
Secundo vtrum operum numerositas addat in merito super bonitatẽ intentionis.
Tertio vtrum quantitas ex pte materie opis addat in merito super bonitateꝫ intentionis. Et habet sex articulos.
¶ Primus vtrũ intẽtio illa idem sit q̃ credulitas cũ credit scꝫ hoc esse peccatum.
¶ Scđs vtrũ q̃ualiscũq3 intẽtio p facto reputetur vt semiplena vel ꝯgressiua.
¶ Tertius vtrum actus additus intentioni faciat duo peccata.
¶ Quartus que pena respõdet malitie actus ⁊ intentioni.
¶ Quintus de comparatione malitie actus ⁊ intentionis.
¶ Sextus vtrꝫ ille qui intendit peccare mortaliter peccet mortaliter.

Questio. cviij. de peccato in genere quid sit ⁊ de eius diuisione habet duo membra.
Primo querit de diffinitiõe peccati. i. qd sit pctꝫ. Et habet duos articulos.
¶ Primus que sit differentia quatuor diffinitionum peccati.
¶ Secundus que sit explanatio vniuscuiusq3 diffinitionis.
Scđo querit de diuisione pcti videlꝫ. Peccatum aliud ẽ angeli ⁊ aliud hominis.

Questio. cix. de peccato luciferi ⁊ de pertinentibus ad ipm habet vndecim mẽbra.
Primo querit ex pte subiecti quis fuit ille angelus. i. de quo ordine. Et hʒ tres articulos.
¶ Primus vtrum fuerit de supiori ordine.
¶ Scđs si fuit supremus.
¶ Tertius vtrũ creatus fuit malus aut nõ ita creatus sed factus a seipso malus.
Scđo mẽbro querit q̃d fuit eius peccatũ.
Tertio quod fuit motiuũ.
Quarto de qualitate peccati primi ãgeli. Et hʒ tres articulos
¶ Primus si fuit remediabile vel irremediabile.
¶ Secundus vtrum fuit peccatũ i patrẽ aut filiũ aut spiritũsanctum.
¶ Tertius vtrũ dyabolus potuit vel possit peccare peccato veniali.
Quinto membro queritur vtrũ adhuc peccet eodem genere peccati.
Sexto si peccatum illud est causa peccati ⁊ quomodo.
Septio de hoc q̃ dyabolus dr caput maloꝝ: videlꝫ de capite ⁊ corpore. Et hʒ octo articulos.
¶ Primꝰ vtrũ dyabolus sit caput maloꝝ hoim.
¶ Scđs vtrꝫ dyabolus cum corpore suo sit vna

persona.
¶ Tertius vtrum dyabolus sit caput demonum, sicut malorum hominum.
¶ Quartus. v. sit caput malorum hoim scdm oia pcta.
¶ Quintus quid sit vnitiuum membrorum cum capite dyabolo
¶ Sextus. v. membrum xpi possit fieri membrum dyaboli
¶ Septimus vtrum iidem homines possunt esse membra xpi et membra dyaboli.
¶ Octauus que sit dria scdm quod dyabolus dicitur malorum caput. et antixps et vtrum antixpus sit caput.
Octauo membro querit quare scriptura non fecit mentionem expresse de hoc pcto sicut facit de secundo quo temptauit hominem.
Nono. v. illi pcto statim annexum fuerit pcti iuditie.
Decimo que sunt pcta dyaboli scdm scdm. i. que conueniunt spirituali nature et que non.
Undecimo vtrum statim peccauit cum factus fuit aut non statim.

Questio. cx.

de peccato aliorum angelorum hz. viij. membra.
Primo queritur quod fuit genus peccati.
Scdo quod fuit motiuum ad peccandum.
Tertio qui erant peccantes siue de quo ordine.
Quarto vtrum plures peccauerunt quam steterunt vel econuerso.
Quinto quo tempore peccauerunt vtrum simul cum lucifero vel post.
Sexto de comparatione peccati ipsorum.
Septimo de irremissibilitate.
Octauo quare non perseuerauerunt sicut nec lucifer.

Questio. cxj.

de pena luciferi quantum ad ptatis ligationem habet quinque membra.
Primo queritur vtrum ligata fuerit potestas dyaboli qui prius fuit lucifer.
Secundo. v. per aduentum xpi fuerit magis alligata quam prius.
Tertio vtrum aliquando vincatur a bonis ita vt vlterius tentare non possit.
Quarto si victus est sup aliquo pcto vtrum ligata sit ptas vt de illo vlterius temptare non possit.
Quinto vtrum sic ligata sit ptas eius vel aliorum vt aliquam psonam determinate temptare non possit.

Questio. cxij.

de ligatione ptatis dyaboli quantum ad opera habet sex membra.
Primo queritur vtrum potestas dyaboli sit ligata quo ad faciendum mirabilia scdm veritatem.
Scdo vtrum possint in res corporales. et animalia et plantas et huiusmodi.
Tertio vtrum creaturam rationalem possit mutare ex parte corporis.
Quarto vtrum habeant potestatem tam in bonis quam in malis hominibus.
Quinto vtrum possit aliquid facere in creaturis corporalibus non permissus.
Sexto vtrum eius potestas tantum a deo ligata sit an etiam ab angelis et sanctis hominibus.

Questio. cxiij.

de pena demonum que est offuscatio intellectus siue priuatio cognitionis habet quatuor membra.
Primo queritur de priuatione cognitionis quo ad deum cum. 3. snis.
Secundo quantum ad se.
Tertio quantum ad virtutes.
Quarto quantum ad res in proprio genere.

Questio. cxiiij.

de pena demonum ex pte oscie habet quatuor membra.
Primo queritur vtrum pena motiue potentie. i. vermis osciencie sit in demonibus.
Secundo quantum ad quid attendatur pena vmis in demonibus.
Tertio vtrum illa pena in eis sit grauior carentia visionis et afflictionis gehennalis ignis.
Quarto vtrum puniantur simul aut successiue pro omnibus peccatis suis.

Questio. cxv.

de pena demonum ex parte volutatis habet quatuor membra.
Primo queritur vtrum gaudium aliquod sit in ipsis demonibus.
Secundo si est gaudium in eis vtrum cedat in penam.
Tertio vtrum demones habeant dolorem.
Quarto vtrum demones timeant penam.

Questio. cxvj.

de pena locali demonum hz quatuor membra.
Primo querit vtrum sit eis pena i isto aere caliginoso.
Secundo quomodo ibi puniantur.
Tertio vtrum tm ille casus localis sit in eis pena, an sint etiam alij casus locales eis in penam.
Quarto vtrum omnes ceciderunt in aerem caliginosum aut solum aliqui et alij in infernum.

Questio. cxvij.

de temptatione demonum in com hz decem membra.
Primo queritur quid sit temptatio.
Secundo a quo sit temptatio.
Tertio cuius sit temptatio et hz nouem articulos.
¶ Primus vtrum temptatio sit tm hominis aut etiam angeli aut etiam dei.
¶ Secundus si est temptatio hominis vtrum sit mali tm aut boni et mali scdm eundem modum.
¶ Tertius si christi aut tantum alterius hominis boni.
¶ Quartus vtrum dyabolus ita temptet bonos dormientes sicut et vigilantes.
¶ Quintus vtrum dyabolus similiter temptet existentes in seculo et renunciantes seculo.

¶ Sextus vtrū dyabolus similiter tētet perfectos ⁊ imperfectos.
¶ Septimus vtrum similiter sit tētatio respectu re sistentium ⁊ cōsentientium.
¶ Octauus vtrum siſr sit tētatio dyaboli respectu credentium ⁊ non credentium.
¶ Nonus vtrū magis tētet dyabolus existentes in cōmunione ecclie ꝙ̄ sepatos ab ecclia.
Quarto mēbro qrit ex qua cā sit tētatio.
Quinto qua de cā pmittit deus tētationes fieri.
Sexto q̄ sint dr̄ie siue spēs tētatiōis sub sex.§.suis.
Septimo quō vnaqueqꝫ tētatio fiat ⁊ hꝫ q̄tuor articulos.
¶ Primus quō fiat tētatio exterior q̄ est ab hoste sub tribus.§.suis.
¶ Scd̄s quō fiat īterior que est a carne sub quatuor.§.suis.
¶ Tertius quomodo fiat interior que est ab hoste sub quatuor.§.suis.
¶ Quartus de tētatione interiori ab hoste respectu virtutis intellectiue sub.§.quatuor.
Octauo mēbro q̄rit de remedio tētationū.
Nono vtrū dyabolus semp tētet.
Decimo vtrum semp eque crescat eius appetitus ad tētandum.

Questio.cxviij.

de dyaboli demerito hꝫ tria membra.
Primo queritur vtrum dyabolus possit in statu in quo est demereri.
Secundo vtr̄ ↄtinue demereatur.
Tertio vtr̄ omni motu dmereatur ⁊ hoc in gnāli.
Secundo in speciali sunt nouem articuli.
¶ Primus vtrum credere dyaboli sit bonum bonitate moris.
¶ Scd̄s vtr̄ dyaboli velint deum nō esse.
¶ Tertius an placeat dyabolo peccare.
¶ Quartus vtr̄ dyabolus habeat spem.
¶ Quintus vtr̄ habeat motum timoris.
¶ Sextus vtrum dyaboli subibunt in die iudicij contra dominum.
¶ Septimus vtrum demones velint se non esse.
¶ Octauus vtr̄ in demonibus sint passiones.
¶ Nonꝰ vtr̄ tm̄ puniant mō q̄tū.post dieƺ iudicij.

Questio.cxix.

de tētatione q̄ dyabolus tētauit primos parentes habet.ix.membra.
Primo queritur vtrum primū peccatum dyaboli fuit tētatio primorū parentum.
Secūdo vtr̄ fuit vna tētatio vel plures.
Tertio si aliq̄ mō fuerit plēs q̄ illar̄ fuit prima.
Quarto vtr̄ facta fuerit mediāte aliq̄ sēsibili vl n̄.
Quinto quare mediante serpente.
Sexto vtr̄ sonus emissus per serpentē formatus fuerit a dyabolo vel a serpente expressus.
Septio q̄re prio tētauit mulierē ⁊ p mulierē vtr̄.
Octauo vtrū ↄsimili mō in nobis ↄpleatur tentatio dyaboli.
Nono quare pmisit deus huiusmodi tētatōs fieri. cū ex ea sciret tantum malum puenturum.

Questio.cxx.

de peccato primorꝫ parentum habet nouem membra.
Primo querit quod fuit genus peccati.
Secundo de causa peccati.
Tertio de qualitate pcti respectu alior̄ pctor̄.
Quarto ↄ ꝑatōe pcti ade ad pcꝫ eue sub.§.suis.
Quito vtrū peccatum illud fuit remediabile.
Sexto vtrū adam potuit peccare venialr̄ primo.
Septimo de gradibus peccati illius.
Octauo de tempore peccati.
Nono de effectu illius peccati siue nocumēto qd ex illo peccato prouenit.

Questio.cxxj.

de morte que est statuta primi pcti pena hꝫ decem membra.
Primo queritur vtrū mors sit bonum. an malū.
Scd̄o si ē pena p pctō vtrū p illo pctō quod fuit prima inobedientia.
Tertio q̄lr̄ pena ista rn̄det ꝑportōabilr̄ illi culpe.
Quarto q̄liter impleta est illa pena cum non illa die mortui sunt morte pene.
Quinto vtrum mors sit a deo.
Sexto vtrum sit pena tm̄ primorum pentuꝫ an et alior̄ ab ipsis descendentium.
Septio si descēdētiū vtrū malor̄ tm̄.an ēt bonor̄.
Octauo qū dꝫ dici pena.an añ mortē.an in ipsa morte an post mortem.
Nono qualiter pena peccati ↄuersa est in vsum iusticie ⁊ pena vicij in vsum virtutis.
Decimo de penis spālibus tam ex pte viri q̄ ex pte mulieris sub pluribus problematibus.

Questio.cxxij.

de pctō originali hꝫ decē mēbra.
Primo queritur an sit pctm̄ originale.
Scd̄o quid sit ⁊ habet quatuor articulos.
¶ Primꝰ vtrū sit culpa tm̄ aut pena tm̄ aut neutꝝ.
¶ Scd̄s si culpa vtrum voluntarium vel nō.
¶ Tertius quid sit s̄m diuersas diffinitiones.
¶ Quartus si pctm̄ originale est pena.vtrū s̄m ex rentiam diuine iusticie.
Tertio mēbro queritur que est cā originalis pcti ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus vtrum solum contrahatur per pctm̄ primi pentis an ēt per peccatum alior̄ parentum.
¶ Scd̄s vtrū tm̄ p pctm̄ ade an ēt p pctm̄ eue.
¶ Tertius que fuit cā in peccato ade ppter quam introductum ē pctm̄ originale.
Quarto mēbro querit qualiter traducatur originale peccatū.
Quinto i quo sit vtrum tm̄ i paruulis an ēt fuerit in primis parentibus.

Sexto qualr trāseat reatu τ remaneat actu.
Septimo de ɔcupia que ē sequela originalis pcti τ hȝ octo articulos.
¶ Primus quid sit ɔcupia.
¶ Scōs quare dicat fomes.
¶ Tertius i quo sit ɔcupia. vtrū ī carne vel ī aīa an ī ɔiūgio sub. §. suis.
¶ Quartus a quo sit ɔcupia put ē fomes.
¶ Quintus ad quid sit siue cuius sit cā.
¶ Sextus vtrū equalr sit in quibus sit.
¶ Septimus vtrū extinguat τ quid sit extingui. in quo extinguit τ qualr sub. §. suis.
¶ Octauus de cōpatione ɔcupie ad stimulū carnis τ ad ea cū quibus videt hrē conuenientiam.
Octauo membro querit̄ de vnitate originalis peccati.
Nono de quantitate originalis peccati habet tres articulos.
¶ Primus vtruȝ in eodem aliquo tpe sit maius alio tpe minus.
Scōs vtrū ī vna psona sit maius ꝙ̄ in alia.
Tertius vtrū fm diuersas etates mūdi intēdat sitq̄ minus pctm originale.
Decimo mēbro querit de pena pcti originalis sub §. de pollutione ei sua causalitate.
Questio. cxxiij. de actuali pcto in cōmuni habȝ duo membra.
Primo querit de diffinitionibus actualis pcti.
Secūdo de diuisionibus actualis pcti.
Questio. cxxiiij. de peccato veniali ī cōmuni hȝ decem membra.
Primo qrit qd sit pcȝ veniale τ hȝ tres articulos.
¶ Primus vtȝ sit macula.
¶ Scōs si est volūtariū malū.
¶ Tertius quare dicat veniale.
Scōo de dr̄ia eius τ ɔueniētia ad mortale.
Tertio an veniale pctm possit fieri mortale.
Quarto vtruȝ aliqua pportio sit pcti venialis ad mortale.
Quinto querit de radice venialis pcti.
Sexto in quo sit veniale pctm.
Septimo vtrū aliquis possit esse sine veniali pcto.
Octauo cui opponit veniale pctm sub §. suis.
Nono quid debeat veniali pcto vtrū sit pena tēporalis aut etiam eterna.
Decimo vtrū aliqua venialia remaneat post mortem in ipsis iustis ratione culpe.
Questio. cxxv. de primis motibus hȝ. xj. mēbra
Primo querit qd sit primus motus.
Scōo vtrū sit peccatū.
Tertio vtrū sit in omni vi motiua ipsius anime.
Quarto a quo hȝ primus motus pctm.
Quinto vtrū sit necessitas ad primos motus.
Sexto vtrū primi motus cadant sub phibitione.
Septimo vtrū ratio peccet si nō reprimat motus in sensualitate.
Octauo querit de opposito primi motus.
Nono an primi motus sint equales in eadē psona vel in diuersis.
Decimo vtȝ pena infligat a deo p primis motibus.
Undecimo an ecciā ō delectatōe morosa an sit pcȝ.
Questio. cxxvj. de ocio hȝ sex membra.
Primo querit vtrū ociū sit pctm.
Scōo vtrū sit pctm veniale aut mortale.
Tertio si respiciat aliqd pceptū vel phibitionē.
Quarto vtrū equaliter sit culpabile ocium in sermone τ opere.
Quinto cui opponit.
Sexto vtrū religiosi teneant ad opus manuale.
Questio. cxxvij. de pcto mortali habet septem membra.
Primo querit quare dicat mortale.
Scōo ō differētia vel ɔueniētia eius ad criminale.
Tertio de cōpatione venialis ad mortale vtruȝ sit ibi aliqua pportio.
Quarto vtrū mortale recipiat magis τ minus.
Quīto de effectu mortal' fm diuersuȝ statū psone.
Sexto vtrū diuturnitas pcti inducat mortale.
Septimo de pena pcti mortalis.
Questio. cxxviij. ō delicto hȝ quinqȝ mēbra.
Primo querit quare dicat delictū.
Scōo vtrū delictū opponat ɔmisso.
Tertio vtȝ magis sit pctm delictū ꝙ̄ ɔmissū.
Quarto vtrū delictū sit simul cū ɔmisso.
Quinto si omne delictū τ omne ɔmissuȝ reducat ad vnam causaȝ ɔmunē.
Questio. cxxix. de ignorātia hȝ nouē membra.
Primo querit vtrum ignorātia sit aliquo modo peccatum.
Scōo si aliquo modo non sit peccatū an sit pena peccati.
Tertio ꝙ̄ sint spēs ignorātie τ erroris.
Quarto si ɔcomitet qdcūqȝ pctm.
Quinto cuȝ ignorātia dr̄ pctm vel cū pcto vtȝ sit originale vel actuale vel medium.
Sexto vtȝ pctm ignorātie sit grauissimū.
Septimo vtrum ignorantia excuset a peccato vel non excuset.
Octauo de excusātibus que magis excusat.
Nono de comparatione ipsius ad alias causas excusationis.
Questio. cxxx. de omissione habet decem mēbra
Primo querit vtȝ omissio sit peccatū.

Secūdo vtrū sit peccatum actuale.
Tertio vtꝝ sit peccatū sepatū a trāsgressiōe an sese ꝯcomitentur.
Quarto vtꝝ multiplicet ꝑ spēs pctī.
Quinto vtꝝ teneat aliq̄s ad impossibile.
Sexto de cōparatione eius respectu alioꝝ mortaliū ꝯmūn ad ꝗuitatē peccati.
Septimo qn̄ dr̄ ꝑpetrata omissio hoc ē quo tpe.
Octauo de ordine ipius omissionis ad ꝯmissiōꝫ.
Nono si ꝗtūcūqꝫ sit hō pfectus semꝑ omittit.
Decimo de pena q̄ debet i futuro pcto omissiōis.

Questio. cxxxj. de negligēcia hꝫ noue membra.

Primo querit vtꝝ negligentia sit pcīm.
Secundo vtꝝ sit semꝑ veniale vel semꝑ mortale vel aliq̄n hoc aut illud.
Tertio đ dr̄a eius ad alia peccata cū quibus videtur habere ꝯuenientiā.
Quarto vtꝝ sit de generalibus vel capitalibus ꝑmis peccatis vel ad qđ reducit.
Quīto đ radice ⁊ cā negligētie quā assignat greg. super xlviij. Ieremie.
Sexto circa quos actus siue opa dei dicat negligentia.
Septimo vtrū negligētia equaliter sit circa oēs circunstantias actuum.
Octauo vtꝝ pcīoꝝ semꝑ peccet pcto negligētie q̄ri est in peccato suo.
Nono qđ ē illđ qđ ē pricipalr̄ oppōitū negligētie.

Questio. cxxxij. đ ꝯmissione hꝫ q̄tuoꝛ membra

Primo querit vtꝝ vna sit trāsgressio vel ꝯtinua ⁊ operis: an plures ⁊ ita plura pcta.
Secūdo si ꝑ diuersaꝝ legū trāsgressiōes debeat dici vnū peccatū vel plura.
Tertio si ꝯmissio ē trāsgressio legis tm̄.
Quarto vtꝝ sit diuisibile in spēs formales aut nō sit diuisibile.

Questio. cxxxiij. đ peccato cogitationis hꝫ quinqꝫ membra.

Primo querit vtrū pcīm sit i cogitatione.
Scđo vtꝝ sit mortale an tm̄ veniale.
Tertio de cōparatiōe huius pcti ad illa que sūt oris ⁊ operis.
Quarto vtꝝ peccet in sēsib⁹ ex quibus ꝓcedūt cogitationes intellectus.
Quinto de dr̄a huius pcti respectu reꝝ pteritaꝝ ꝓñtium futurarum.

Questio. cxxxiiij. de prauo iudicio suspitionis hꝫ octo membra.

Primo querit quid sit suspitio ⁊ vtrū sit idē q̄ iudicium vel non.
Scđo vtrū suspitio sit malū vel bonum.
Tertio vtrū sit malū culpe vel pene.
Quarto vtrū iudiciū suspitionis sit mortale tm̄. aut veniale tm̄. aut aliq̄n mortale aliq̄n veniale.
Quinto si suspitio ē malū pene ex qua cā.
Sexto vtrū suspitio sit hominis ſm statum innocētie vel angeli. vel tm̄ hominis ſm statum nature corrupte.
Septimo ex qua suspitione pōt esse iudicium rectum ⁊ ex qua non.
Octauo de quibus potest eē iudiciū huiusmōi ⁊ de quibus non.

Questio. cxxxv. de iudicio ꝑuerso ꝑtiōis vel vsurpato hꝫ quatuoꝛ membra.

Primo querit de vsurpatione iudicij diuini qđ đ iudiciū hominis vsurpatū ⁊ habet quatuoꝛ articulos.
¶ Primus vtrū solius dei sit iudicare de occultis cordium.
¶ Scđs vtrum homo possit iudicare occulta cordis ꝓprij.
¶ Tertius vtrū de manifestis alioꝝ pōt fieri iudicium.
¶ Quartus vtrum in partē vtrāqꝫ sit indifferēter ꝑ dubia iudicādū vel tm̄ in meliorē.
Secūdo querit de vsurpatiōe huiusmōi iudicij a moyse ⁊ phinees.
Tertio de iudicio vsurpato ab eo q̄ hꝫ ꝑtātes vel ꝑtatam ⁊ habet tres articulos.
¶ Primus si ꝑtās ecclesiastica vsurpet ea q̄ sunt ꝑtātis secularis vtrū peccat vel non.
¶ Scđus sic vsurpatio iudicij ꝯtinuitur ad sciētiā vel bonitatem sicut quo ad ꝑtātem.
¶ Tertius ſm quos ⁊ quot modos fit vsurpatio iudicij.
Quarto querit de iudicio vsurpato qđ est inter ecclāsticas ꝑsonas ⁊ ꝯtingit dupliciter videlꝫ in foro penitentie ⁊ in foro cause. ꝫ. suo.

Questio. cxxxvj. đ personarū acceptiōe hꝫ quatuoꝛ membra.

Primo querit qđ sit ꝑsonaꝝ acceptio.
Secūdo cū sint tres dr̄e ꝑsonaꝝ acceptiōis quō peccat vno quoqꝫ sub. ꝫ. suis.
Tertio querit q̄ de cā dicat acceptio personarū.
Quarto q̄re remouet ita spālr̄ ꝑsonaꝝ acceptio a deo in sacra scriptura.

Questio. cxxxvij. de peccato ꝯsensus ⁊ ꝯsciā recta erronea ⁊ ꝑplexa hꝫ quatuoꝛ mēbra.

Primo q̄rit qđ sit ꝯsēsus ⁊ q̄ sint dr̄e ipius.
Scđo cū sit duplex ꝯsensus vtrū ſm vtrūqꝫ sit mortale pcīm. an veniale aliq̄n.
Tertio si ꝯsensus ē mortale pcīm vtꝝ ꝑ ꝯsciam ⁊ habet quinqꝫ articulos.
¶ Prim⁹ vtꝝ ꝯsciā liget siue sit recta siue erronea.
¶ Scđs vtꝝ magis liget q̄ preceptū ꝑlati vel ...

¶ Tertius circa q̄ liget ⁊ circa q̄ nō. an circa oīa.
¶ Quartus vtrū meritū sit in agēdo ſm ɔſciaȝ ſic demeritum agendo ɔ̄ ɔſcientiam.
¶ Quintus vtrū in oī pc̄o ſit fieri ɔ̄ ɔſcientiam.
Quarto qd agendum eſt de ppleritate ɔſcie ſi eſt aliqua ppleritas ⁊ habet duos articulos.
¶ Primus vtrū ſit ppleritas conſcientie.
¶ Secundus de caſibus in quibus dī eſſe pplexitas ſub. §. ſuis.

Queſtio. cxxxviij. de peccato taciturnitatis hȝ tria membra.

Primo queritur vtrum tacere ſit peccatum.
Scd̄o vtrū ſemp ſit pc̄m mortale. an aliqū veniale aliqū mortale.
Tertio de comparatione pc̄i taciturnitaȝ ad peccatum locutionis.

Queſtio. cxxxix. de mendacio hȝ. viij. mēbra

Primo queritur quid ſit mendacium.
Scd̄o vtrum mendacium ex aliqua circunſtantia poſſit fieri bonum.
Tertio vtrū omne mendacium ſit peccatum.
Quarto vtrum oē mendaciū ſit peccatū mortale.
Quinto vtrū pfectis liceat mentiri.
Sexto de mendacijs ſm dīas perſonaȝ.
Septimo de ſpeciebus mendacij.
Octauo de ɔpatione ad ſuum oppoſituȝ idicēdo.

Queſtio. cxl. de pc̄o ɔtētionis hȝ quatuor membra.

Primo queritur quid ſit contentio.
Secundo ſi ſit vniuerſaliter pc̄m vtrum mortale aut veniale.
Tertio vtrū ſit ɔtendenduȝ cum hereticis in diſputatione.
Quarto vtrū ɔtētio poſſit eē i repetendo ſua.

Queſtio. cxlj. d̄ ſcurrilitate ⁊ turpiloquio hȝ quiqȝ membra.

Primo queritur vtruȝ ſcurrilitas ſemp ſit pc̄m.
Scd̄o vtrum veniale tm̄ aut mortale.
Tertio vtrū in prelato ſemp ſit mortale peccatuȝ.
Quarto d̄ comparatione turpitudinis in ſermone ad turpitudinem in ope.
Quinto vtrum idem ſit ſcurrilitas ⁊ ſtultiloquiuȝ. an aliquo modo differant.

Queſtio. cxlij. d̄ multiloquio hȝ quinqȝ membra.

Primo queritur an ſemp in multiloquio ſit peccatum.
Secundo vtrum ſit tantum veniale aut etiaȝ mortale.
Tertio de comparatōe huius peccati ad alia pc̄a locutionis.
Quarto de effectu huius peccati.
Quinto de difficultate cauēdi hoc peccatū.

Queſtio. cxliij. de iactantia hȝ quatuor mēbra.

Primo queritur vtrum iactantia ſit veniale pc̄m an mortale.
Scd̄o ſub quo capitali peccato contineat̄.
Tertio vtrum perfectorum tm̄ ſit vitare iactantiā ſiue oſtentationem.
Quarto de comparatione huius pc̄i ad pc̄m cupiditatis.

Queſtio. cxliiij. de adulatione habȝ octo mēbra.

Primo queritur: quid eſt adulatio ⁊ que differentie eius.
Secundo vtrum ſit peccatum veniale vel ſemper mortale.
Tertio de grauitate huius peccati.
Quarto de comparatione huius peccati ad alia.
Quinto vtrū adulator teneatur reſignare bn̄ficiū quod impetrauit per adulationem.
Sexto ſi plus noceat ſibi adulator q̄ȝ alijs.
Septimo de ſequela adulationis.
Octauo de remedijs adulationis.

Queſtio. cxlv. de contumelia hȝ ſex membra.

Primo queritur quid ſit contumelia ⁊ vtrū ſemper ſit idem qd̄ conuiciū vel non.
Secundo ſi contumelia ſit pc̄m mortale ſemper an aliquando veniale.
Tertio ſi contumelia ſit ſuſtinenda.
Quarto vtrum maior ſit victoria in ſuſtinendo q̄ȝ in reſiſtendo.
Quinto ad qd̄ capitale peccatum reducatur.
Sexto de magnitudine huius peccati ⁊ comparatione.

Queſtio. cxlvj. de detractione habet vndecim membra.

Primo queritur quid ſit detractio ⁊ quot ſint eius ſpecies.
Secundo an poſſit reuelare aliqs malū alterius occulte ſine peccato.
Tertio cum detractio ſit peccatum vtrum ſit mortale tantum.
Quarto an ſit generale peccatum licet maxime peccent ſubditi hoc genere peccati.
Quinto de peccato conſentientis ſiue audientis detractionem.
Sexto vtrum teneatur detractor ad reſtitutionem.
Septimo de comparatione huius peccati.
Octauo de effectu peccati huius.
Nono de remedio huius peccati.
Decimo q̄ tollenda eſt occaſio huius peccati.
Undecimo de pena huius peccati.

Queſtio. cxlvij. de maledictiōe hȝ octo mēbra

Primo querit vtrum maledicere sit semp maluz.
Secundo si est tantum mortale peccatum.
Tertio vtrū sit maledicendū creature non habenti rationem vel intellectum.
Quarto vtrum sit maledicendum creature rationali vtpote angelice vel humane.
Quinto vtrum tm̄ dei sit maledicere.
Sextū si maledictio fertur super humanā creaturam: ex qua causa ferenda est.
Septio de cōpatiōe huius pcti ad alia pcta.
Octauo vtrum eque cōueniant maledictiōes i nouo testamento sicut in veteri.

Questio. cxlviij. de blasphemia in deuz habet septem membra.

Primo queritur quid sit blasphemare.
Secundo que sint differentie eius.
Tertio vtrum sit semper mortale peccatū.
Quarto vtrum sit hominis tantū i pñti an etiā i futuro.
Quinto de cōparatione huius peccati ad quedaz alia genera pctoꝝ vel specieꝝ inter se.
Sexto vtrum sit peccatū irremissibile.
Septio vtrum sit tm̄ in dictis an etiā in factis.

Questio. cxlix. de risu et ioculatiōe corporis hz quattuor membra.

Primo qrit vtrum ridē aut ludē aut ioculari sit pctz.
Secundo si aliqñ est mortale.
Tertio si inspectores ludoꝝ aut ioculationū peccent aliqñ venialr aliqñ mortaliter.
Quarto vtrum ministrātes talibus necīa peccent.

Questio. cl. de irrisione habet quinqz membra.

Primo queritur quid sit derisio et vtrum sit idez quod subsānatio.
Secundo vtrum sit peccatū mortale vel non.
Tertio qd est in illo genere maius pctm.
Quarto vtrum sustinēs derisionem mereatur.
Quinto de damno qd accidit de derisione.

Questio. clj. de ornatu vestium hz quinqz membra.

Primo queritur vtrum peccatum sit in pciositate vestium.
Secundo vtrum peccatum sit viris habere vestimenta muliebria.
Tertio vtrum ornatus pmissus mulieribus coniugatis sit illicitus virginibus.
Quarto vtrum religiosi viri peccent habendo vestes delicatas.
Quinto vtrum artifices faciētes talia ad lasciuia peccent.

Questio. clij. quare sunt tantum septem peccata capitalia habet tria membra.

Primo queritur vtrum plura debeant dici capitalia peccata an vtrum tantum.
Secundo si plura vtrum tantum septem an plura q̄ septem vel septem p̄cise.
Tertio scdz quam causam attendatur septimembris diuisio.

Questio. cliij. de superbia habet xiij. membra.

Primo queritur quid sit superbia.
Secundo vtrum omne peccatum sit superbia.
Tertio quid sit motiuum in peccato superbie.
Quarto scdm quam viā attenditur hoc peccatum.
Quinto de quātitate huius peccati.
Sexto de insepabilitate eius ad alia peccata.
Septimo de difficultate cauendi illud peccatuz.
Octauo de effectu huius peccati.
Nono de prioritate huius peccati ad alia.
Decimo de speciebus huius peccati. et hz quattuor articulos.
¶ Primus vtrum pauciores species sufficiant.
¶ Secundus vtrum plures debeant dici.
¶ Tertius de comparatione illorum in quantitate peccati.
¶ Quartus de comparatione hāꝝ specieꝝ ad illas quas ponit ans. et Bern.
Undecimo membro de oppositiōe huius peccati.
Duodecimo de gradibus superbie.
Tredecimo de differentia appetitus prīmatus in spiritualibus et tēporalibus.

Questio. cliiij. de inani glīa habet vndecim mēbra.

Primo queritur vtrum appetitus inanis glorie sit peccatum.
Secundo vtrum sit tantum mortale peccatum.
Tertio quid sit motiuum in hoc peccato.
Quarto de cōuenientia et differentia ad peccatuz superbie.
Quinto de comparatione ad peccatum superbie vtrum sit generale ad illud.
Sexto vtrum inanis gloria sit tantum in homie aut etiam in dyabolo.
Septimo vtrum sit maius peccatum in qbusdam personis q̄ in aliis vt in religiosis.
Octauo de comparatione inanis glorie ad inanē gloriam scdm differentias materiaꝝ.
Nono de magnitudine huius peccati.
Decimo de speciebus eius.
Undecimo de oppositione huius peccati.

Questio. clv. de inuidia hz vndecim membra.

Primo queritur quid sit inuidia.
Secundo vtrum sit peccatum vel non.
Tertio vtrum sit mortale vel veniale.
Quarto vtrum sit capitale peccatum.
Quinto vtrum sit spirituale peccatū vel carnale.
Sexto de grauitate huius peccati.
Septimo de subiecto inuidie.

Octauo respectu cuius sit inuidere.
Nono cui opponit inuidia.
Decimo d differetia inuidie ad emulationē.
Undecimo vtrum inuidia sit mr omnium peccatorum.

Questio. clvj. d ira hz xij. membra.

Primo querit quid sit ira.
Scdo vtr irasci sit malū fm se.
Tertio vtrū sit aliqua quatuor passionū.
Quarto querit de motiuo huius pcti.
Quinto querit vtrum sit peccatum.
Sexto an sit capitale vicium.
Septimo de compatione eius ad inuidiam.
Octauo an sint ibi iste dfie veniale mortale.
Nono de qtitate istius peccati.
Decimo an sit cā omnium malorum.
Undecimo de eius opposito
Duodecimo de pena huius peccati.

Questio. clvij. de accidia habet xj. membra.

Primo queritur de ratione ipsius nois vnde trahitur.
Scdo qd sit accidia fm rem.
Tertio in quo genere sit.
Quarto de cā illius peccati r radice.
Quinto an sit capitale vicium.
Sexto de eius oppposito qd sit illud.
Septimo de compatione accidie ad inuidiam.
Octauo de magnitudine huius peccati.
Nono quare accidia ponit pctz penes supfluitatē r nō penes diminutionem.
Decimo ɔtra qd preceptum decalogi sit.
Undecimo de eius effectu.

Questio. clviij. de auaricia hz vndeciz mēbra.

Primo querit quid sit auaricia.
Secundo an diligere tpalia sit bonū ex se an malum vel indifferens.
Tertio quid sit inclinatiuū ex pte nra ad illicitum amorem temporalium.
Quarto quare dicat ɔcupia oculorū cū nō mī contingat peccare fm visū in illo genere peccati.
Quinto an sit capitale peccatum.
Sexto an sit spūale vel carnale.
Septimo de alijs peccatis que sūt circa amorem tpaliū vtrū sub auaricia ɔtineant.
Octauo de opposito auaricie.
Nono de magnitudine huius peccati r comparatione.
Decimo de casibus circa hoc pcm.
Undecimo de effectu huius peccati.

Questio. clix. de gula hz vndeciz membra.

Primo querit quid sit.
Scdo qd sit motiuū i hoc genere peccati.
Tertio vtrū primus motus nutritiue siue appetit uel nutrimēto sit peccatū.
Quarto an sit capitale peccatū.
Quinto vtrum cōtingat esse pctm circa diminutionē cibi sicut circa supfluitatem.
Sexto de circūstantijs gule.
Septimo de magnitudine huius peccati.
Octauo de prudētia carnis que disponit ad gulā vtrum sit peccatum.
Nono de opposito gule r contra quod preceptū decalogi sit gula.
Decimo d tempore prohibitionis huius peccati.
Undecimo vtrum quantitas r qualitas cibi sint in vicio aut solus appetitus.

Questio. clx. d ebrietate habz vndecim membra.

Primo queritur quid sit ebrietas.
Secundo an omnis ebrietas sit mortale peccatū.
Tertio an peccet mortaliter inebrians aliū.
Quarto vtrum eedem sint conditiones ebrietatis r gule.
Quinto de magnitudine huius peccati.
Sexto de aggrauatione eius fm conditionē personarum.
Septimo de effectu huius peccati.
Octauo de cognitione huius peccati.
Nono de ꝓhibitione huius peccati.
Decimo de pena huius peccati.
Undecimo vtrum hoc peccatum fuerit ante diluuium.

Questio. clxj. d luxuria habz vndeciz mēbra.

Primo querit quid sit luxuria.
Scdo vtrū coire sit malū r peccatum fm se.
Tertio vtrum omnis luxuria sit mortale peccatum.
Quarto quare dicit peccatū in corpus.
Quinto de ɔditionibus huius peccati.
Sexto de qtitate huius peccati.
Septimo de comparatione huius peccati ad superbiam.
Octauo de opposito huius peccati r in genere mali r in genere boni.
Nono de differentijs huius peccati.
Decimo de effectu huius peccati.
Undecimo de pena huius peccati.

Questio. clxij. de filiabus singulorum capitaliuz viciorum habet septem membra.

Primo queritur de filiabus inanis glorie.
Secundo de filiabus inuidie.
Tertio de filiabus ire.
Quarto de filiabus accidie.
Quinto de filiabus auaricie.
Sexto de filiabus gule.
Septimo de filiabus luxurie.

Questio. clxiij.
de ista diuisione pcti.aliud ex infirmitate.aliud ex ignorátia.aliud ex idustria aut certa malicia hz tria mébra.
Primo q̄rit penes qd accipiat hec diuisio.
Secúdo vtrú idē pctm ptineat sub diuersis differentijs.
Tertio de pparatōe differétiarú iter se bz magnitudinem peccati.

Questio. clxiiij.
d fornicatione hz .iij. mébra.
Prio q̄rit.v.oē pctz carnis dicat fornicatio.
Scdo supposito q̄ ñ.vtrú pcubitus cú soluta sit pctm mortale.
Tertio si est mortale vtrum sit minus peccatuz an maius alijs.

Questio. clxv.
de adulterio habet q̄tuor membra.
Primo q̄rit vtrú adulteriú ppetret tm̄ cú aliena.
Secúdo si peccatur ēt cú sua mortaliter vtrú bm omné modú debeat dici adulteriú.
Tertio d magnitudine istius pcti.
Quarto de pena huius pcti.

Questio. clxvj.
de peccatis piugū hz quatuor membra.
Primo querit qñ pmixtio matrimonialis sit peccatú vl' ex qbus causis.
Secúdo qñ sit mortale pctz & qñ veniale.
Tertio si peccat vna psona mortaliter.vtrú alia psona peccet reddédo debitú petéti.
Quarto vtrú i matrimonio post votú emissú semper peccet exigédo debitú

Questio. clxvij.
d stupro habz .iiij.membra.
Primo q̄rit q̄d sit stuprú.
Secúdo vtruz stuprum sit adulteriú.
Tertio i quo differt a raptu.
Quarto in quo teneatur virgini quá deflorauit cō stuprator.

Questio. clxviij.
de raptu habet quatuor membra.
Primo q̄rit q̄d sit raptus.
Secúdo si raptor possit ducere eam quá rapuit.
Tertio de pena illorú qui participant i rapiendo.
Quarto de pena raptoris & euasiōe a pena.

Questio. clxix.
de incestu habz quatuor mébra.
Primo querit q̄d sit incestus.
Secúdo vtrú incestus sit malú bm se.
Tertio de compatiōe illius peccati ad alia illius generis.
Quarto de casibus q cōtingunt rōne psanguinitatis & rōe affinitatis.

Questio. clxx.
de sacrilegio occasiōe fornicationis habz tria mébra.
Primo querit vtruz huiusmōi copula carnalis sit bm se peccatuz.
Secundo de cōparatione huius peccati ad peccatú incestus qd dicit rōe cōsanguinitatis vel affinitatis.
Tertio in quibus casibus ptingit peccare cú rōe huius.vl' illius.

Questio. clxxj.
de pctō ptra naturam habet tria mébra.
Primo querit de cōpatōe horum pctoz inter se bm rōem magnitudinis.
Secundo de pena huius pcti.
Tertio de casibus aliquibus i quib us dubitatur. vtrú sit p naturá vl' nō.

Questio. clxxij.
de peccato ex ignorátia habz sex mébra.
Primo querit vtrú actus malus p ignorátiá ppetratus sit pctm.
Secúdo vtrú actus malus q̄ fit p ebrietaté vl' furoré vl' pueritiá dicat pctm p ignorantiam.
Tertio vtrú actus malus p ignorátiaz iuris ppetratus sit pctm.
Quarto vtrum actus per ignorantiá facti sit peccatú vel nō.
Quinto vtrum actus p ignorátiá liget ad penā lz nō ad culpá.
Sexto de quibusdā in casibus qui fiunt per ignorantiam.

Questio. clxxiij.
de peccatis i spiritúscēz hz sex mébra.
Primo q̄rit q̄d sit pctm i spūsāctú.
Secúdo vtrú idé sit pctm i spūsanctuz.qd pctm ad morté.
Tertio quot sūt differétie pcti i spūsanctú.
Quarto vtr oē pctm possit dici p aliquá additionē pctm i spūsanctú.
Quinto cui grē primo & p se opponat.
Sexto quare peccatum in spiritúsanctum dicitur irremissibile.

Questio. clxxiiij.
de desperatione habet octo mébra.
Primo querit si despatio sit pctm.
Secúdo vtrú sit pctm idé cú spe.siue cōfidétia q̄ ē i creatura.
Tertio.v.despatio possit eē cú fide informi aut nō.
Quarto vtrú despatio sit de potētia dei sicut d bonitate diuina.
Quinto vtrú despatio put ē peccatú pmineat in dánato bm actú.

Sexto ꝺ ꝯparatione desperatōis ad alia peccata ⁊ desꝑatōe ꝑtiū iter se.
Septimo vtrū desperare ꝺ salute ꝑximi sit peiꝰ.
Octauo ꝺ remedio pcti desꝑatōis.

Questio. clxxv. de timore male humiliāte hꝫ septē mēbra.

Primo querit̄ qd sit timor male hūilians.
Secūdo vtrū sit mortale pctm vl̄ nō.
Tertio quō sūt dr̄e timoris ꝓut ē peccatum siue species siue nō.
Quarto ꝺ eo qd ē timēdū vl̄ nō timēdum ⁊ hoc ē ꝺ materia timoris.
Quinto ꝺ cā inducēte timorē humanū.
Sexto vtrū excuset a pcto.
Septimo ꝺ opposito ipsius.

Questio. clxxvj. ꝺ amore male accendēte hꝫ septē mēbra.

Primo q̄rit̄ qd sit amor male accēdens.
Secūdo vtrū amor sui sit cā mortalis pcti.
Tertio vtrū sit cā omnis pcti.
Quarto vtrū amor sui supra deū sit idolatria.
Quinto vtrū possit stare cū caritate.
Sexto vtrū amor indebitus sit odiū.
Septimo ꝺ pena huius pcti.

Questio. clxxvij. ꝺ ꝯcupiscētia carnis, oculoꝝ, ⁊ supbia vite hꝫ tria mēbra.

Primo q̄rit̄ quid sit ꝯcupiscētia hꝫ ꝙ cōe est his tribus.
Scđo si ipa diuisio trimēbris sit sufficiēs ⁊ ꝺ oppositiōe istarū differētiaꝝ iter se.
Tertio ꝺ vnaquaqꝫ parte diuisionis sigillatim ⁊ hꝫ tres articulos.
Primus ꝺ concupiscētia carnis ad quantum se extendat.
Secūdus ꝺ ꝯcupiscētia oculoꝝ.
Tertius ꝺ supbia vite.

Questio. clxxviij. de idolatria habet septē mēbra.

Primo querit̄ qd sit idolatria.
Secūdo ꝺ cā idolatrie.
Tertio i qbus ꝯsistit idolatria.
Quarto ꝺ effectu eius.
Quinto ꝺ magnitudine peccati.
Sexto ꝺ tēpore ⁊ de cessatōe.
Septimo vtrū cōicādū sit cū idolatris.

Questio. clxxix. si iudei ⁊ gētiles cū ritu suo sint tolerādi hꝫ. iiij. mēbra.

Primo q̄rit̄ vtrū tolerādi sint iudei.
Secūdo vtrū ritus eoꝝ sit quasi idolatria.
Tertio vtrū ꝑmittēdi sint ritum suū in solennitatibus ⁊ alijs obseruare.
Quarto vtrū ad fidē ꝯminatōibꝰ ⁊ penis sint compellendi.

Questio. clxxx. de ꝯuersatione xp̄ianoꝝ cū iudeis ⁊ paganis hꝫ. iiij. mēbra.

Pr̄io q̄rit̄ v. eccl̄a iudicare debeat ipos īfideles.
Scđo vtrū iudei vl̄ pagani possint xp̄ianis ꝑesse.
Tertio vtrū ꝯpellēdi sint soluere decimā ꝑdialem vl̄ alia q̄ soluūt xp̄iani.
Quarto vtrū xp̄iani possint hēre mācipiū iudeū vel paganū.

Questio. clxxxj. ꝺ heresi habꝫ xiij. mēbra.

Primo q̄rit̄ qd sit heresis i genē ⁊ quid diffinitiue.
Secūdo de differētia eius.
Tertio ad qd genus septē capitaliū reducit̄.
Quarto vtrū sit initiū oīum pctoꝝ.
Quinto de quātitate peccati.
Sexto ꝯ quod ꝑceptū sit specialiter.
Septio vtꝝ hēsis ad oīa credibilia se extendat.
Octauo de oppositōe.
Nono de necessitate heresis.
Decimo de ꝑuatione cōionis hereticoꝝ ⁊ pena.
Undecimo de tolerātia ipoꝝ ⁊ opposito.
Duodecimo de duratōe heresiꝫ.
Tredecimo de reuertētibus ab heresi.

Questio. clxxxij. ꝺ scismate hꝫ septē mēbra.

Primo q̄rit̄ qd sit scisma.
Secūdo vtrū scisma ꝯtineat heresim ⁊ ꝺ ꝯpatōe eius i quātitate.
Tertio de potestate scismaticoꝝ.
Quarto de sacramētis scismaticoꝝ.
Quinto ꝺ ordinatis a scismaticis.
Sexto de cōione cū scismaticis vl̄ suo opposito.
Septimo de pena scismaticorū.

Questio. clxxxiij. de apostasia hꝫ q̄nqꝫ membra.

Primo querit̄ qd sit apostasia ⁊ q̄ sit eius differētia ad heresim ⁊ scisma.
Secūdo q̄s dicēdus sit apostata.
Tertio vtrum oīs apostata sit infamis.
Quarto vtrū oīs apostata sit excōicatus, vl̄ excōicandus.
Quinto vtrum clericus apostata priuet̄ priuilegio clericali.

Questio. clxxxiiij. de diuinatiōe habꝫ sex membra.

Primo queritur quid sit diuinatio.
Secundo que sint differentie eius.
Tertio vtrum diuinatio sit licita.
Quarto vtrum diuinatōibus sit fides adhibēda.
Quinto de pena hanc penam consequēte.

Sexto de quibusdā ptinētibus ad aliquas differentias diuinationis.

Questio. clxxxv. de sortilegio habz septem membra.

Primo querit quid sit sors.
Secundo vtrum licitum sit piicere sortes.
Tertio vtrum sic sortiendo sit tentare deum.
Quarto vtrum omni tpe ɔgruat pmissio sortis sicut fuit tēpore legis.
Quīto vtrū exēplo apostolorū ɔsulēdū sit sortibus ī electōibus vl huiusmōi factis.
Sexto quare plus abundat sortilegiū ī sexu muliebri ꝙ virili.
Septimo vtrū sortilegiū sit maius pctm ꝙ infidelitas vl apostasia.

Questio. clxxxvi. de ypocrisi habet. xi. membra.

Primo querit qd sit ypocrisis.
Secundo vtrum sit mortale peccatū semper an aliqn veniale.
Tertio de motiuo huius pcti.
Quarto de ɔparatōe eius ad inanē gliam.
Quinto d grauitate huius pcti.
Sexto vtrū quis possit simulare se eē malum vel ypocritam.
Septimo de speciebus huius pcti.
Octauo de oppositōe.
Nono d detestatōe huius pcti.
Decimo vtrū sit irremediabile.
Undecimo de fructibus quibus cognoscit hoc peccatum.

Questio. clxxxvij. de symonia habet septē mēbra.

Primo ɔsiderādū ē d nomine.
Secūdo querit qd sit.
Tertio quibus modis ɔhat z hz tres articulos:
¶ Primus de munere a manu.
¶ Secūdus de munere ab obsequio.
¶ Tertius de munere a lingua.
Quarto qrit de mālibus differētijs symonie z hz tres articulos.
¶ Primus de re ipa spirituali.
¶ Secūdus de annexo spirituali.
¶ Tertius d illo qd ē spirituale z annexū spūali.
Quinto qrit de pena symonie.
Sexto de quibusdā casibus ī qbus pōt dubitari. vtrū ɔmittatur symonia.
Septimo d satisfactōe q ē ī restitutōe.

Questio. clxxxviij. d sacrilegio qui ē species furti hz quatuor mēbra.

Primo qrit qd sit sacrilegiū.
Secūdo q sint differētie sacrilegij.
Tertio quando committitur sacrilegium z quot modis.
Quarto de pena sacrilegij.

Questio. clxxxix. de scādalo habet octo membra.

Primo querit qd sit scādalū.
Secūdo sitne peccatū p se.
Tertio an oē scādalū sit mortale pctm.
Quarto vtrū necesse sit eē scādala.
Quinto d ɔpatōe scandali actiue z passiue dicti.
Sexto si dimittēdū ē scādalū p veritate doctrine veritatis z iusticie.
Septimo quid sit faciēdū pter scādalū.
Octauo vtrū petrus scādalizauerit sepādo se a gētibus z comedēdo cū iudeis.

Finis tabule scde ptis huius sūme.

Incipit liber secũdus sũme Alexãdri dē ales: irrefragabilis doctoris parisiēsis: ordinis mino/ rum obseruantissimi.

Omple/

tis tractatib⁹ d̄ his
que pertinēt ad spe
culatiōē3 dei. qui ē
factor omis creatu
re. sequit̃ tractatus
de his que ptinent
ad consideratōnē3
creature. Et prio d̄
his que ptinent ad
ipam creaturã in/
quantũ ē creatura. Deinde de his que pertinent
ad lapsum siue deterioratōem eiusdē. Tertio se/
quit̃ tractatus de repatiōe. Cōsideratio v̄o crea/
ture inquãtũ ē creatura. attendit̃ sm ipam primi/
tus bñ institutã: que bipita ē. sm fieri vel s3 esse.
Cōsideratio vero eius sm fieri τ eē: pōt attēdi i
cōi vel i pticulari. Prio ergo v̄dm ē de his que
pertinēt ad ꝯsideratōem eius i cōi. τ prio sm fie
ri. deinde sm eē. Cōsideratio vero sm fieri. prio
ē sm cās eius qd sit. Scdo q̃ritur ad ꝓprietates
ꝯsequētes siue p se accñtia. De cã vero agit̃ du/
plr. sm subam. τ sm rōnem. Cōsideratio v̄o de
suba cāe: si ē cã siue pricipiũ querunt̃ duo. Pri/
mo q̃ prima causa vel principiũ sit. quid sit. Se/
cundo. vtrum sit vnũ primũ principium vl' plã.

Membrum primum.

D primũ. Supponēdum ē q̃ sit vnũ
primũ pricipiũ. qd̄ pricipiũ sit ex com
paratione eorũ que fluūt a pricipio. In
omnib⁹. n. īuenit̃ aliqua mutabilitas q̄
nō ꝯuenit pricipio primo. vnde Isido. Mate/
ria mutabilis ē. q2 de iformi trāsit ad formatum.
Angeli τ anime mutabiles sunt. qñ in bonũ τ in
malũ sunt v̄tibiles. In creaturis v̄o corpalib⁹ p3
q̃ mutabiles sunt. Ex quo ꝯcludit̃. cũ imutabile
oio sit pri⁹ mutabili. τ hoc ab illo dpēdet. igit̃ est
aliqd̄ pricipiũ qd̄ ē imutabile. Preterea Io. da.
itellectualia anglos. s. τ aias s3 electō3. τ eã q̄ ē i
bono pfectō3. τ eã q̄ ī ex bono accessionē itēsaz
τ remissã: dicim⁹ trāsmutari. reliq̄ v̄o s3 genera/
tionē τ corruptionē τ augmētationē τ diminuti
onē. τ s3 q̄litatē. trāsmutatōē3. τ localem motũ.
Oia aũt hec cũ sint v̄tibilia: necesse ē eē ex aliquo
qd̄ ē iuertibile oio. ergo ei ꝯuēit eē pricipiũ. cum
ois trāsmutatio vltio depēdeat ab oio itrāsmuta
bili. Preterea ñ ē aliq̄ creatura q̄ ñ hēat possi
bilitatē ad aliqũ pfectō3 nãlr. nihil aũt seips3 pfic
dis. ē. n. nã pficiēs τ pfectibile. ergo necesse ē ali/
qd̄ eē pfectiuũ: erit ergo aliqd̄ pricipiũ. quo alia
pficient̃ qd̄ nō aliũde pficietur. Hoc idē pōt elici
ex aliis ꝯditionib⁹ que sūt cāe vel pricipii. τ eius
qd̄ ē ex pricipio siue causato. Qd̄ cu3 sit: ośdit̃ur
ꝯsequent̃. q̃ nō est scire quid sit sm modũ vie. s3
q̃ scientia ē p priora. Vnde Io. dam. quid v̄o sit
sm subam τ materiã icomprehēsibile ē sm se τ
ignotũ: familiarius autē ē magis ex oiu3 ablatio
ne facere rōnem. Nihil. n. ē eo3 que sunt. non vt
nō ens: sed vt sup omnia ens. τ sup ipm eē ens.
Si. n. eorũ que sunt cogitationes sunt. qd̄ sup co
gitationes ē. τ sup eētia3 erit. Preterea sic ra
tiocinat̃ Dyo. i li. de diui. no. Si icomprehensibi
lia τ icōtemplabilia sunt sensib⁹ iuisibilia. τ his
que sunt i figmēto τ silitudie simplã τ nō simu/
lata iuxta eãdem v̄itatis rōnem. sup has eētias
sup eētiales magnitudo τ oibus virtutibus i/
possibile ē qd̄ sup sensum ē archaniq3 rationē. su
per rōnale hominũ. Et iterũ quē3 neq3 cogitare
possibile ē. neq3 dicere. neq3 totalr aliquo modo
ꝯtēplari: pp hoc q̃ ab oibus ipe ē segregatus τ
sup ignotus. Preterea rōne pōt argui. Om/
nis. n. attributio ē aliquo quiq3 modo p quorum
nullo recipit pricipiũ τ cã omniũ notificationũ
seu diffinitionũ. Prima attributio ē p substãtia/
lia coequata. hoc autē nō ꝯuenit. huic pricipio3
cũ sbstãtialia coequata ipossibile sit haberi. eo q̃
pricipiũ ē oium. Secũda attributio ē p substan/
tialia nō coequata. vt cum dicitur homo ē aial.
vel homo ē sensibile. τ sm eandē rōne3 hec at/
tributio remouet̃ a prima. Tertia attributio ē p
ꝓprietates que egrediunt̃ a sba. vt risibile ab ho
mine. τ hec attributio remouet̃. pricipiu3. n. pri/
mũ nihil h3 coequale qd̄ sit pter eius eētia3. p/
ter autē eētiam sunt ꝓprietates. Quarta autem
attributio ē sm accidētia que itrinsecus ꝯueniūt
vt sunt quãtitas τ qualitas: τ hec attributio re/
mouet̃. nihil. n. qd̄ mutari pōt sm naturã ei eter/
nalr attribuit̃. cu3 sit imutabile. Hoc ēt plane dicē
Aug. in li. de tri. τ magister recitat i li. sentē. nullã
accidēs deo ꝯuenire. Quita v̄o attributio ē s3 [illegible]
que extrisecus ꝯtingũt: que si varient̃. nō dicunt̃
variare substãtiã. vt eē a dextris vel a sinistris. vl'
agere vel nō agere. hec attributio remouet̃ etia3
a dicto pricipio. q2 addũt aliquid preter sba3 ad
complemētum vel suũ oppositu3. vt agere ad cō
plementum. pati ad suum oppositum. nihil autē
addere potest ad pfectionem sbe principii. nec au
ferre pfectionē: ergo hec attributio remouet̃. sed
notio eius qd̄ quid ē. est p attributionem aliquã
ergo nō est cogitare primũ pricipiũ quid est sm
substantiã. In ꝯtrariũ v̄o qd̄ dicit apl's ad ro/
ma. j. inuisibilia dei p ea que facta sunt a creatura
mũdi itellecta cōspiciunt̃. Et vt dic̃ Dyo. oium ē
cã τ principium τ eētia τ vita. τ decidētium
ab eo reuocatio τ resurrectio. Preterea. cum

sit lux p̄ria. lux autē sui manifestatiua ē: p̄ria ergo maxie sui manifestatiua ē. ergo primū p̄cipium seipsū maxie manifestat. Qd aūt sit lux. p3 p hoc qd dicit Aug. sup gen̄. ad lr̄az. nō ita di lux quē/admodū petra ⁊ leo. sed lux ,p̄prie. illa figurate. ¶ Preterea dic̄ phus. q ens ē p̄ria ip̄ressio itel/ligētie. s3 quo ordie se h3 ens i cōitate: eo ordine se h3 primū ens i cāusalitate: ergo ⁊ primū ens i or/dine cāusalitatis ē p̄ria ip̄ressio. seipo ergo cognosci/tur s̄m s̄bāz ab itelligētia. Respōdēdū ad hoc. q duplex ē cognitio. patrie ⁊ vie. cognitiōe pa/trie cognoscet s̄m s̄bam sicut dr̄. j. Jo. iij. videbi/mus eū sicuti ē. Cognitio vo vie multiplex ē. Est eim cognitio nāe. s. rōnis. vt ē nā quedā: ⁊ ē co/gnitio rōnis vt ē rō cogitādo ⁊ ptractādo: ⁊ est cognitio gratie que ē p fidē ⁊ p donum sapiētie ⁊ itellectus. Quātū ad cognitionē nature seipo ē primū p̄cipiū i itellectu. ⁊ cognoscit: ⁊ sic itelli/git qd habet a pho. ¶ Et qd obijcitur de luce: i/telligit quātū ad hoc qd ē ex pte nāe. quātū autē ad cognitionē rōnis vt ē rō i cogitando ⁊ per/tractādo. l3 sit lux que se manifestat. ,p̄pter īfirmi/tatē m̄ rōis n̄ cognoscit quid ē s̄m s̄baz. s3 p opa cognoscit vnū p̄cipiū operrū. Et sic itelligit qd dicit apl̄s ad Ro. j. Inuisibilia dei ⁊c. ⁊ sic itro/ducit illud. xiij. Sap. A magnitudie speciei ⁊ cre/ature cognoscibilr poterit hox creator videri. Et q se nō manifestat itellectui nostro s̄m s̄bam hoc nō ē ex pte sui: s3 pp nostrū defectū. ⁊ sic dic̄ phus. q itellectus noster se h3 ad manifesta nam sicut visus noctue ad lumē diei. ¶ Quod autē dicūt Dyo. ⁊ Dam̄. duplici rōne pōt attenditur: q2 priora nō h3: nec aliquā multitudinē s̄m s̄baz s3 quā cognoscat quid ē diffinitiue. tū q2 via rō/cinationis vel cognitionis humane: pp defectus ex pte nostra ⁊ excellētiam ex parte sua non per/uenitur ad cognoscēdū quid ē. s3 quid non est: ⁊ quoniā est causa seu principiū. ¶ Ad rationē de/ro de modis attributionū. respondendum est. q modi attributionū i creaturis. non s̄m illum mo/dum attribuunt principio p̄io. s3 sicut dic̄ Boe. lib. de trini. Omnia predicamēta preter ad ali/quid. cum ad deum referunt. ad predicationē s3 substantiam cōuertuntur. ⁊ ideo licet attributio/nes ille s̄m modum quo cōueniunt creaturis: n̄ cōueniunt p̄cipio. conueniūt tamen aliquo mo/do. dicunt eim diuinam substantiā aliquid coin/telligēdo. nullā autē rei cōpositionē circa ip3 p̄i/cipiū designādo. Cognitione vo q̄ ē p grām. l3 n̄ cognoscat i p̄nti facie ad faciē: cognoscit tū p spe/culū i enigmate. ⁊ quodā ēt modo cōmuni. hoc dr̄ pp donū sapiētie. qd ē cōmune vie ⁊ patrie. s3 etiam hec cognitio nō perueniat ad ip̄am eēn/tiam s̄m seipam. sed p vestigia i creaturis p ima/ginē i intellectuali creatura. per similitudinem in ip̄is gratijs sue donis gratiarum.

Mēbrū secundum.

Secūdum membrū huius qōnis. vtrū sint plura p̄cipia s3 substāntiā: h3 tres articulos. ¶ Primus. vtrum sint duo p̄ria p̄cipia vnū boni ⁊ alterū mali. ¶ Secūdus. vtrū sint duo p̄cipia. vnū boni spi/ritualis alterū boni corporalis. ¶ Tertius. vtruz boni corporalis sint duo p̄cipia. scilicet opifex ⁊ materia quorū neutrū ē ab aliquo.

Articulus primus.

Circa primuz sic obijcit Jo. dama. q nō sint duo principia. Contraria sunt adinuicem. bonuz ⁊ perniciosum. ⁊ sibinuicē corruptiua. Si ergo sunt in seinuicē: nō erunt subsistētia. Si vero nō suntun seinuicem sed diuisa: quis ē qui regionē singulo distribuit. ⁊ si alius ē qui distribuit: illud magis erit principiū. ¶ Item necesse ē alterū boruz vel tangere ⁊ corrūpere seinuicem. vel esse medium in quo neqz bonū neqz malū est. ⁊ non tunc ūn duo principia s3 tria. ¶ Itē necesse ē alterx boruz vel pacificare. qd id quod malū ē nō pōt. quod enim pacificat nō est malū: vel preliari. quod id qd bonū est nō pōt. qd p̄eliat. n. non ē finaliter bonū. ¶ Item qd malū est quidē p̄eliari. qd aūt bonū est. nō ex aduerso p̄eliari s3 a malo corrū/pi vel ɔtristari semp ⁊ maluz pati. qd nō ē bonū vnū ergo ē ab omni malicia exutū ⁊c. ¶ Itē au/gu. i li. de morib⁹ manicheox. Principiū primū boni ē sūmū bonū. s3 sūmū bonū n̄ pōt eē sūmū bonū nisi sit incōmutabile: ip̄enetrabile: ⁊ inuiola/bile ⁊c. Si. n. deess3 aliq̄ boni ɔditio. n̄ eēt sūmū. q2 itelligeret melius. tali aūt nāe noceri nullaten⁹ pōt: malū aūt dī eo q nocet seu nocē pōt. ¶ Pre/terea. cū sit sūmū bonū: ē sūme potēs. ergo ɔser/uare pōt omne quod ptinet ad regnū suū. ⁊ hoc est regnū lucis sicut dicūt manichei: ergo pōt cō/seruare oē illud qd ē i regno lucis a nociuo. Et q2 sūme bonū vlt ɔseruare ⁊ nouit., ergo i effectu erit ɔseruatō: n̄ ergo malū siue p̄cipiuz mali. nocebit regno bōi. n3 nocebit regno tenebrax. corruptio ei3 n̄ ē i seipa. s3 i aliq̄ qd corrūpit: malū aūt ē cor/ruptio: ergo n̄ se corrūpit. cū corruptio nō corrū/pat corruptionem. Regnū ergo tenebrarum si oī bono caret. vt dicūt manichei. corrūpi non pōt ergo nec ei noceri. nō ergo malū ē. cū nulli noce/at: ergo n̄ sūt duo p̄cipia. s. bōi ⁊ mali. ¶ Itē si eēt primū p̄cipiū mali. e diuerso diuidēs ɔ p̄n/cipiū boni eēt sūme malū: sic ē sūme bonū. Sed sūmū bonū ē. q nihil pōt habere d suo opposito ergo ecōtrario sūme malū diceret qd nihil ha/beret vl' h'ēc poss3 d suo opposito. Nā si hēret q̄ ad h̄ ōpēder3 ab ip̄o. ⁊ ita n̄ eēt eq̄lr p̄cipiū. Sz ip̄ossibile ē eē sic sūme malū. nihil. n. h'ēt de esse.

ergo oĩno eẽẽ nõ ens: ergo nõ hẽret rõnem principij. ¶ Itẽ malũ nõ est sm eẽntiã sed sm priuationẽ dictũ. priuatio vero nõ ẽ nec itelligit̃ sine eo cuius ẽ priuatio. Qđ aũt priuat̃ bonũ ẽ. ergo malũ depẽdet a bono: ⁊ sũme malũ nõ põt eẽ. cum sit priuatio: qꝛ hẽat aliquid boni. ergo depẽdet a bono: ergo nõ ẽ equalr̃ pͥncipiũ cũ sũme bono. ¶ Preterea. aug. in encheri. ex bonis mala orta sunt. ⁊ nisi i bonis nõ subsistũt. ergo malũ depẽdet a bono. ergo vt prius sũme malũ nõ ẽ equalr̃ pͥncipiũ cũ sũme bono. Forte dicet̃ supradicte rõni q̃ sũme malũ nõ nocet. vel corrumpit. vel aduersat̃ sũme bono. sꝫ alicui bono iferiori. ꝓpter qđ sic põt obijci. quãtũcũqꝫ sit malum qđ dicit̃ sũme malum. põt tolli a sũme bono. Sũme enim bonũ est sũme potẽs. potẽtia. n. bonũ est. ergo sũma potẽtia ad sũmum bonũ ptinet: sꝫ magis estimabitur potẽs. quod plus mali põt tollere: q̃ꝫ qđ minus. ergo sũme potẽs sũme malũ potest tollere. Nã aliter magis potẽs itelligeret̃. ⁊ ita magis bonũ: cũ ergo sũme malum nõ possit tollere nisi de iferiori bono. ⁊ sũme bonũ possit tollere quodcũqꝫ malũ. nõ erũt sũme bonum ⁊ sũme malũ equalr̃ pͥncipia. ¶ Itẽ q̃ nõ sit pͥncipiũ sm modos pͥncipij i prima phĩa dicti sic argui põt. Dicit̃. n. vno modo iniciũ ex quo primo mouet̃ aliqđ. vt pͥncipiũ lõgitudis. Sꝫ hoc modo nõ dicet̃ pͥncipiũ mali. pͥncipiũ. n. lõgitudis determinat aliquã ptẽ entis. ⁊ ita nõ ẽ oĩno sine bono: vtpote si dicat̃ punctus pͥncipiũ lõgitudis vel ex quo fit motus. Itẽ dr̃ pͥncipiũ de quo facilior ẽ disciplina. nec hoc mõ malũ ẽ pͥncipiũ. cũ p bonũ cognoscat̃. Dicit̃ ẽt pͥncipiũ ps materialis vt fundamẽtũ domus. nec sic ẽ pͥncipiũ. qꝛ ex entibus ꝯponit̃ ens. Etiã dr̃ pͥncipium ex quo fit initiũ motus. vtpote cã efficiẽs. verbigrã. filius a parẽtibus. ⁊ lis ab odio. nec sic dr̃ pͥncipiũ. qꝛ mali nõ [illegible] cã efficiẽs sꝫ deficiẽs. Dicit̃ ẽt pͥncipiũ pp cuius voluntatẽ mouet̃. ⁊ hec ẽ cã finalis inquãtũ mouet efficiẽtẽ. Hec aũt remouet̃ a malo: finis. n. ⁊ bonũ idẽ est i suba. ergo malũ nõ ẽ pͥncipiũ [illegible] rõne finis seu cãe finalis. Dicit̃ ẽt principiũ ex q̃ scit̃ res primo. vtpote rei cã. nec sic malũ ẽ pͥncipiũ vel hꝫ. malũ. n. ẽ icausale vt dicit Dyo. i li. de di. no. Ꝯcludit̃ ergo ex iã dictis. q̃ malũ ñ ẽ pͥncipium sm modos iã dictos. In ꝯtrariũ sic obijcit̃. Bonũ ⁊ malũ sunt gnã alioꝝ. hoc aũt ñ vꝫ dici nisi diuersoꝝ sint pͥncipioꝝ. ñ. n. sic dicunt̃ gnã sicut substãtia ⁊ q̃litas. ¶ Itẽ dicit̃ xij. math. Non põt arbor mala. ibi dicit glo. nõ põt ex bono nasci malum. vel ex malo nasci bonum. ⁊ alia glo. nihil mediũ. qꝛ boni actoris tm̃ sint bona. ⁊ mali mala. ¶ Itẽ bonũ ⁊ malũ sunt opposita. opposita hẽbunt pͥncipia. q̃ si vltimo ẽ stare in identitate principij. boni autẽ sit sũmum bonum principium. ergo erit ⁊ mali. qđ non [illegible]

omnium. Unde. iij. Romano. Qui ifert irã. glo. ibi: illius rei deus vltor ẽ cuius actor nõ ẽ. i. iniquitatis. quã deus põt punire non facẽ. ¶ Itẽ Aug. i libro. lxxxiij. q. Omne qđ deficit ab eo qđ ẽ eẽ. deficit ⁊ tẽdit i non eẽ. deficere autẽ malũ ẽ. esse autẽ ⁊ i nullo deficere boni est. At ille ad quem non eẽ non ptinet: non ẽ cã deficiẽdi. boni ergo tantũ cã ẽ. malũ aut facti ẽ. ergo hꝫ aliqđ principium. ⁊ nõ idem cũ bono: ergo mali ⁊ boni sũt duo principia. ¶ Itẽ cum dr̃ liberũ arbitriũ deficiens ⁊ causa mali. defectus ille ab alio habet q̃ ẽ q̃ꝫ a se. Si nõ ab alio. ergo pͥncipiũ est ante qđ nullũ i illo genere. si habet. alicubi ẽ stare i genere dfectuũ. aut bonũ erit p se cã mali. Qđ si bonum p se nõ est scã mali. tũc. n. oporteret sũmum bonũ eẽ per se cãm mali. erit aliquis defectus primus i genere defectuũ: ergo ẽ pͥncipiũ aliqđ maloꝝ. ¶ Itẽ dicit̃ i gen̄. primo. Tenebre erãt super faciẽ abyssi. ⁊ post seq̃tur ⁊ sp̃us dñi ferebatur super aquas. siue icubabat sm aliã literã. ergo tenebre cũ sint priuatõ eo: nõ semp ortum habẽt a luce. Seq̃tur enim. dixit deus fiat lux. ⁊ facta est lux. Alia ergo ẽ causa illarũ tenebraꝝ ⁊ illius lucis. sed hec ẽ prima lux creata. ⁊ ille sũt prime tenebre. ergo tenebraꝝ ⁊ lucis differẽtia sũt principia. Item. viij. Jo. Dyabolus est mẽdax ⁊ pater eius. i. mẽdacij. mẽdacium autẽ dicit̃ peccatũ. ergo fuit pͥncipiũ peccati. sed nõ idẽ pͥncipiũ boni. ergo differẽtia sunt pͥncipia. Respõdẽdũ est. q̃ boni ⁊ mali nõ sũt duo pͥncipia vt ex equo se diuidãt. sicut plures rõnes ꝯcludunt. sumẽdo bonũ generaliter. lꝫ eñ malũ generalr̃ aliquo modo habeat pͥncipiũ eo q̃ factũ est: nõ tamẽ ex equo se habet cõtra pͥncipiũ boni. ¶ Itẽ ad illud autẽ qđ obijcit̃. q̃ malũ nõ habet pͥncipiũ sm aliquã rationẽ supradictã pͥncipij. Dicẽdum q̃ habet sm illã rationẽ pͥncipij. sm q̃ dicit̃ efficiens large sumptũ pͥncipiũ. Est enim efficiens proprie sumptũ. quod eẽ facit a forma ꝯpletum ⁊ est efficiẽs large sub quo ꝯtinetur id quod facit eẽ sub priuatõe determinatũ: ⁊ hoc ꝓprie dictũ vocat̃ causa dficiẽs. Unde Augustinus i lib. de ciui. dei. dicit. Si querit̃ causa mali. nõ est inuenire nisi cãm deficiẽtẽ: ⁊ ꝓpter hoc posuit phs duo exẽpla in illa ratõe pͥncipij. Pater ẽ causa filij. ⁊ lis ẽ ab odio. lis enim ẽ ab odio vt defectus a causa deficiẽte. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̃ multiplr̃. q̃ boni ⁊ mali sũt diuisa pͥncipia. Respõdendũ est sm ordinẽ. Primo de hoc q̃ dicit̃ bonũ ⁊ malum sunt genera alioꝝ. Aut. n. accipiuntur bonum ⁊ malũ cõmuniter. aut proprie i genere moris. Si ꝓprie i genere moris. dicuntur ꝓpter hoc genera: quia omia que sũt i moribus ad ista duo reducũtur. multo plus bonũ ⁊ malũ reducũtur ad vnũ principiũ scilicet volũtatẽ aut libꝫ arbitriũ. sm q̃ bonum ⁊ malũ dicũtur recta ⁊ non recta

lib. arbitrium efficiens vel deficiēs. Si vero ac/
cipiūtur bonum ꝛ malum generalr̄. dicunt eē ge
nera. q2 generalr̄ omnia ↄp2ehēdunt: nō q2 illis
respōdeant duo p2icipia. sed bono respōdet p2i
muz p2icipiuz qḋ est sūmuz bonuz: malo vero re
spōdet eē ex nihilo. sicut dicit i li. li. cōtra episto/
lam fundamēti. ¶ Ad illud vero qḋ secūdo obij
cit dōm ē. q̄ maluz ꝛ bonuz ↄtrahunt ad ea que
ꝓcedunt ex voluntate vertibili. vn̄ voluntas bo/
na dicit arbo2 bona. volūtas mala arbo2 mala: ꝛ
sm̄ hoc fructus respōdēt arbo2ibus. Unde bo/
na volūtas boni actus causa dicit: ꝛ mala mali.
sed nō ꝓpter hoc boni ꝛ mali generalr̄ ꝓut hic
intēdimus: duo erūt p2icipia. ¶ Ad tertiū obiectū
est respōdendū. q̄ bonuz ꝛ maluz recipiunt du/
pliciter. vt sūt ↄtrarie opposita. sicut dicit bonum
ꝛ maluz i actibus ꝛ habitibus: ꝛ sic stant i ↄtra/
rietate p2icipio℞ large sumēdo p2icipiū. Sumū/
tur autē bonum ꝛ malū ꝓut generalr̄ dicunt. nō
in oppositōe ↄtrarietatis: sed vel i oppositōe p2i
uatōis ꝛ habitus. sicut se habēt visus ꝛ cecitas.
vel in oppositōe ↄtradictōis aliquo modo i ge/
nere entis. ꝓut bonū dicit ens ↄpletū. malū vero
deficiēs a ↄplemēto. ꝛ i hoc nō ens: ꝛ sm̄ hanc
ratonē oppositōuz non oz reducere ad duo p2i
cipia. sed bonū dicit iquātum tendit in ens qḋ est
finis. malum vero sm̄ q̄ tēdit in nō eē. boni ergo
erit p2icipiuz sūmuz boni. mali vero nō erit p2i
cipiū. res. n. defectibilis in seipsa deficit. sed non a
seipsa est. ¶ Ad quartū obiectū dicēduz. q̄ deus
est cā rei. non sm̄ q̄ deficit defectu culpabili. Au
gusti. iij. d li. ar. Omino nō iuenio. nec iueniri posse
ꝛ p2sus nō eē affirmo quomō tribuant peccata
nostra creato2i deo quādo ꝛ i ipsis laudabilem
eum iuenio. nō soluz q̄ ea punit. sed etiā q̄ tūc fi/
unt cū ab eius veritate recedit. Sed ē duplex ma
lum. culpe ꝛ pene. Mali culpe nō ē deus acto2.
mali deo pene ē acto2. sicut habet i p2icipio lib. d
li. arbi. ꝛ i lib2o retractatōnū. vbi explanat illaz
questionē lib2i. lxxxiij. q. Nō putet ex hoc ab illō
nō eē penam malo℞. que vtiqꝫ maluz ē his qui
puniunt. sed hoc ita dixi: quēadmodū dictuz est.
deus mortēz nō fecit. cū alibi scriptū sit. Mors
ꝛ vita a domino deo ē. Malo℞ ergo penarū ma/
lum est quidē malis. sed i bonis operibus ē dei.
quia iustuz ē. defectū ergo culpabilē ē reducere
sicut dictū est ad cām deficientem. defectū vero pe
nalē iquātum iuste infligitur ad cām efficiētē: ex
parte vero susceptibilis ad cām deficientē. ¶ Ad
quintū obiectuz dicēduz ē. q̄ defectus p2imus vo
luntarius ē a libero arbitrio. nō sm̄ id q2 assimi/
latur p2imo. sz ex seipso iquātum vertibile est sm̄
voluntatē in nihiluz. ꝛ ita mali inquātuz malum
ē. nō ponemus bonū inquātum bonū p2icipiuz.
nec tamē sine bono subsistit. ꝛ ideo eius p2icipiū
sicut contingit dicere nō est p2imum vt e diuerso
diuidens ↄtra p2icipium boni. duo faciat p2inci/
pia cum illo. ¶ Ad sextū dicēduz. q̄ licet p2ius lo
quat de tenebris q̄ʒ de luce. in p2icipio geneseos:
nō tamen tenebre habēt subsistēs p2icipium: te/
neb2e enim nihil aliud dicūtur. nisi q̄ nōdū erat
aduētus lucis. vnde per negatōnem se habēt re/
spectu lucis. ꝛ ex hoc causabat q̄ nōdū erat lux.
¶ Ad septimū dicēduz. q̄ cum dicit ab inicio in
veritate nō stetit: nō dicitur iniciū sm̄ ratōeꝫ cau
salitatis. sed ab inicio. i. post inicium durationis.
Sed cū dicit. Dyabolus mēdax ē ꝛ pater eius.
dicitur causa peccati deficiēs: anteq̄ʒ gratia nulla
erat. nec ꝓpter hoc erit diuersuz p2icipium mali.
e diuerso diuidēs cōtra p2imuz p2incipiū boni.
defectus enim p2ime cause deficiētis non subsistit
nisi in bono cuius boni est p2imū p2incipiuz bo/
no2um beato2um.

Articulus secundus.

D articuluz secūdū quo querit. vtruz
a sint duo p2icipia. vnum spiritualium.
ꝛ aliud co2po2aliū. qḋ videtur ratio/
nibus ꝛ aucto2itatibus. Ratio vna ē
ex hoc. q̄ p2icipiatuz aliquā habēt similitudineꝫ
cum suo p2icipio. p2incipiū vero re℞ spiritualiū
sūmus spiritus est. simplex ꝛ icircūscriptus. imu
tabilis. Res vero co2p2ales in oībus his dissimi/
litudinē habēt. neqꝫ enim spūs sunt vl' res spiri/
tuales: ꝛ sūt multe cōpositōis. habēt etiā circū/
scriptōem diuisiuaz. ꝛ sūt multiplicis mutatōis:
ergo maximā habēt dissimilitudinē. nō ergo sūt
p2icipiata a p2icipio rerum spiritualiū. ꝛ sūt p2i/
cipiata: quia nō a seipsis subsistūt. ergo habēt ali/
ud p2incipiū. ¶ Item nō est eadē materia rerum
spiritualiū ꝛ co2p2alium. ꝓpo2tōalis enim ē ma/
teria forme: neqꝫ enim adinuicē ē trāsmutatio fo2
marū istarū vel illarū. neqꝫ ē ↄtinuatio: ergo p2i/
cipium p2imū ex pte susceptibiliū siue passiuo℞.
est differēs in rebus spiritualibus ꝛ co2p2alibus.
sed co2respōdētia sunt p2incipiū actiuū ꝛ p2inci/
pium susceptiuū. ergo pari ratōe erūt p2incipia
actiua. vnum co2p2aliū alte℞ spūalium. ¶ Itē co2
po2alia i maxima pte vident eē ↄfusa. spūalia ve
ro o2dinata. Cōfusio enim videt cū vapo2 terre
stris superfertur i aere vapo2i aquoso: vel vapo2i
igneo. vel vapo2 etiā igneus icluditur in vapo2e
aquoso. Similr̄ cū animalia rapacia dominant
māsuetis. cū mali p̄sunt bonis. In spūalibus ve/
ro nō sic ē. nō ergo vident eē ab eodē p2icipio.
si. n. eēnt ab eodē. eēnt o2dinata iter se ꝛ ad vnū.
sunt ergo duo p2icipia co2p2aliū ꝛ spiritualium.
¶ Itē dicit i li. sap. Co2pus qḋ co2rūpit aggra/
uat animā. ergo ꝛ declinat deo2suz scꝫ ad pecca/
tuz. sz ipe spūs quātū ē de se. tēdit naturaliter sur/
sum. hoc at videt puenire ex ↄtrariis p2icipijs:
ergo ↄtra sūt p2icipia. ¶ Itē dicit eccē. vltio. Re:

uertatur puluis i terrã suã. ⁊ spũs redeat ad eũ q
dedit illũ: ergo spirituũ vr alio ẽẽ pricipiũ ꝙ cor
poꝝ. Nã si idẽ ẽẽt pricipiũ. dicẽt vtrobiqꝫ ꝙ cor
pus reuerteret ad eũ q dedit illud. sicꝫ ⁊ dr de spũ.
¶ Itẽ dr. vij. Ro. ꝯdelector legi dei ſm interiorẽ
hoiem. video aũt aliã legẽ in mẽbris meis: repu
gnantẽ legi mẽtis mee. ⁊ captiuãtẽ me i legẽ pec/
cati. que ẽ i mẽbris meis. ⁊ post seqr: ergo ego/
ipse carne seruio legi peccati. mẽte aũt legi dei. lex
ergo dei ⁊ lex membroꝝ siue carnis ꝯrie sunt. ⁊
vna conuenit menti ⁊ altera carni: ergo mens ⁊
caro inter se contrariant. Qď ẽt vr gal. v. Caro
ꝯcupiscit aduersus spũ. ⁊ spũs aduersus carnẽ.
ꝯrioꝝ aũt ꝯria sunt pricipia: ergo cũ deus sit. pri
cipium ex pte spũs: erit aliud principiũ ex parte
carnis. Qď ẽt vr ex eo qď dicit Apostolus pria
Corin. ij. Sapientiaꝫ loquimur inter perfectos:
sapientiam vo non huius seculi: neqꝫ principuꝫ
huius seculi qui destruunt: sed dei sapientiã que
est in misterio abscõdita. quã nemo pricipiũ hu/
ius seculi cognouit: ergo aliud ẽ princeps huius
mũdi ꝙꝫ deus. Similiter habetur Io. xiiij. Ue/
nit princeps mundi huius ⁊ in me nõ habet qc/
ꝙꝫ. ⁊ in. xviij. Regnũ meũ non est ď hoc mũdo.
ergo dei regnũ ⁊ regnũ mundi diuersos hñt pri
cipatus. ¶ Item ad ephesios. ij. Aliquãdo am/
bulastis scđm seculum mundi huius. scđm prin/
cipem potestatis aeris. huius: qui nũc operatur
in filijs diffidentie: ergo alius est princeps mũdi.
ꝙ ille de quo prius dicitur. viuificauit vos cum
essetis prius mortui delictis. Sed qui conuiuifi/
cauit deus erat. ergo alius est princeps mundi a
deo. sed mundus ꝓ quo supponit nisi ꝓ rebus
corpalibus: ergo aliud ẽ principium corporaliũ
ꝙꝫ spiritualiũ. ¶ In contrarium sic obijcitur rõ/
nibus ⁊ auctoritatibus. Mundus sensibilis rñ/
det archetipo. sicut exẽplum exemplari. sꝫ idem
est mundus archetipus quod ipse deus. sicut ifra
ostendetur. vbi agetur de cã exemplari: ergo deus
est cã efficiens mundi sensibilis. ergo idem prin/
cipium spũalium ⁊ corpalium. Mundus. n. sen
sibilis vtraqꝫ cõprehendit. diuidendo ꝯ arche/
tipuꝫ. ¶ Itẽ spũalia mouent corpalia. primũ aũt
principium spũaliuꝫ mouet spũales subas. ergo
⁊ corpales ipsis mediãtibus. sicꝫ habetur ab Augu.
viij. super geñ. mouet deus spũalem creaturaꝫ ꝑ
tps. corpalem vo ꝑ tps ⁊ locum. corpalēꝫ vero
subdidit spũali. irrõnalem rõnabili. terrestrẽ ce/
lesti. minus valente valentiori. ergo ordo ẽ inter
creaturas corpales ⁊ spũales. ad pricipiũ spũa/
lium: ordo aũt iste non ẽ nisi ad pricipium. ergo
idem ẽ pricipiuꝫ vtrorũqꝫ. ¶ Itẽ si diuersa ẽẽnt
principia: oporteret ponere tertium principiuꝫ.
est. n. quedam creatura ꝯposita ex corpali ⁊ spi/
rituali. Sed posse principij spiritualis finiretur i
re spirituali. sicut posse principij corporalis i rẽ
corporalem. Nam si extenderetur vltra iam ha
beret posse super corpora: ⁊ ita magis ẽẽt princi
pium. ¶ Preterea. sicꝫ dictũ ẽ. caro ⁊ spũs adin/
uicem contrariant. ergo coꝝ vnio nõ erit ab al/
tero principioꝝ. non. n. vult principiũ spiritua/
lium ꝙ spiritus succũbat carni. vel principiũ car
nalium. ꝙ caro succumbat spiritui: non ergo tñ
duo erũt pricipia. nec affectaret naturaliter spũs
carni vniri. Qď cũ videm⁹. accipit ex hoc ꝙ non
sunt diuersa principia ⁊ ꝯtraria carnis ⁊ spũs.
¶ Item augustinus in li. lxxxiij. questionum. Oẽ
bonum a deo ẽ. omne speciosum bonũ inquãtuꝫ
huiusmodi: ⁊ omne qď spẽ continetur speciosuꝫ
est. oẽ autẽ corpus vt sit corpus: specie aliq̃ ꝯtine
tur. omne ergo corpus a deo est. ¶ Ex auctorita
tibus ẽt idẽ elicitur. dicit. n. in actibus apostoloꝝ
xvij. Deus qui fecit mundũ ⁊ oĩa que in eo sũt:
hic celi ⁊ terre cũ sit dñs. non i manufactis tem
plis habitat. Et. iij. Roma. Ut omne os obstrua
tur ⁊ fiat omnis mundus subditus deo. Et prĩo
ad Hebr. Locutus est nobis in filio quẽ ꝯstituit
heredẽ vniuersoꝝ. per quẽ fecit ⁊ secula. Et prĩo
ad colocẽ. In ipso cõdita sunt vniuersa i celo ⁊
i terra visibilia ⁊ inuisibilia. siue throni siue dña
tiones. siue principatus. siue potestates. oĩa. n. in
ipso ⁊ per ipm creata sunt. ergo idẽ ẽ principiuꝫ
vtrorũqꝫ. ¶ Itẽ dicit in Math. in fine. Data est
mihi oĩs potestas in cẽlo ⁊ in terra. si ergo alius
erat priceps mũdi. aut ille expulsus ẽ ꝑ xpꝫ. aut
expulit xpm. aut adinuicẽ pugnãt. Si cũ expulit
xps. cũ ipe essꝫ prius priceps mundi. ď iure xpo
erat iniuriosus. quod ñ ꝯcedit hereticus. Si vo
expulit xpm. ergo erat potentior xpo: quod est
ꝯ id quod dicit in. xi. Luc. Cum fortis armatus
custodierit atrium suum in pace sunt oĩa q̃ possi
det. cũ vo fortior eo superuenit: diripit oĩa vasa
eius. In quo datur itelligi. ꝙ xps veniẽs i mũ/
dũ: fortior erat principe mũdi scilicet dyabolo.
Si vo inuicẽꝫ adhuc pugnãt. ⁊ neuter ab altero
victus ẽ: qd ẽ qď dr in. xij. Ioã. Nunc princeps
mundi huius eijcietur foras. ¶ Itẽ si dyabolus fu/
it principiuꝫ. s. illoꝝ corpalium. ⁊ deus spiritua/
lium causa dicit in. xij. apocali. Michael ⁊ an/
geli eius preliabant cũ dracone. ⁊ draco pugna
bat ⁊ angeli eius non valuerũt. neqꝫ locus coꝝ
inuẽtus ẽ amplius i celo. Aut celũ dr ibi corpus
celeste. aut aliqua spũalis creatura. Si corpus
celeste: iniuria facta est ei. cum proiectus ẽ de ce/
lo cui pricipabatur. Si vero aliqua sba spũalis:
non in eo habitabat. cum illa pertineret ad pri/
cipium spũalium. ¶ Respondendum est ad ob/
iecta. ꝙ mũdus accipitur dupr. vel ꝓ ipa mun/
dana machina. vel ꝓ mũdi amatoribus: siue ꝓ
ipa mũdana ꝯuersatõe: q̃ culpabilis ẽ. Sicut dr
prima Ioãnis secũd o. Nolite diligere mundũ:
⁊ primo Ioannis. Mundus eum non cogno/

nit. Pro ipa vo mūdana machina accipit cū dr̄
i mūdo erat: ⁊ in decimoseptio act. Si ergo fiat
sermo de ipa mūdana machina: prout ꝯtinet in
se res corporales: idē est pricipiū rerum spiritu/
aliū ⁊ corporaliū. Si vero pro ipa mūdana cō/
uersatione que culpabil' ē. vel pro amatoribꝰ mū
di iquantū huiusmodi. q2 deus peccati actor nō
ē. dr̄ dyabolus i mūdo pricipari: nō q2 potestas
dei non se extendat ad illa. vt bene ordinat ꝺ eis
quorum malorū actor vl' suggestor ē dyabolus
siue possessor. ¶ Ad primū obiectuz ergo respō
dendū ē. ꝙ lꝫ corporalia magnaz habeant dissi/
militudinē respectu sūmi spiritus. quomodo ha
bent spiritualia similitudinē. nihilominus tn̄ ali/
quam habent similitudinē. ſm quā ꝯueniūt facta
cū ipo faciēte. hñt. n. ꝯueniētiā i his gnālibꝰ ꝯdi/
tionibus que sunt vnitas veritas bonitas ⁊ ꝯsi/
milibus cū sint vestigia creatoris. Vñ Augu. i li.
secūdo de libe. arbitrio. ea potētia qua fortiter a
fine vsqꝫ ad finez attigit: fortasse numerus dr̄. ea
vo que disponit oia suauit sapiētia ꝓprie vocat.
cū sit vtriuqꝫ vnius eiusdēqꝫ sapie: sꝫ q2 dedit nu
meros oibus ifimis. corpora oia quāuis i rebus
oibus extrema sint habēt numeros suos. sapere
autē nō dedit corporibus: sꝫ animis rōnabilibꝰ.
tāquā i eis sibi sedē locauit: ꝑfudit ergo rōnales
subas luce sapie sꝫ corporales rōne numerorūz.
lꝫ ergo sit minor similitudo: non tn̄ omnino nul/
la. ¶ Ad secūdum obiectū dicēdū. ꝙ nō ē simile
de pricipio actiuo ⁊ passiuo. Pricipiū. n. actiuū
nō tm̄ extendit se ad plura susceptiua. vt pl'a fiāt
in ipis vel ex ipis. sꝫ ēt primum pricipiū actiuum
extendit se ad hoc. ꝙ ipa fiāt ex nihilo. ꝓpositio
aūt ꝑdicta locuz hꝫ. vbi actiuum appropriat sibi
passiuū. ¶ Ad tertio obiectū dōm. ꝙ lꝫ videatur
cōfusio eē in mūdo iferiori. nihilominus tamē ē
verissima ordinatio. Qd enim videt eē confusio
i ipis elemētis. siue elemētorum impressionibus:
hoc nō est nisi exterius cōsiderāti. Si. n. fiat cō/
sideratio ad virtutē superioꝝ corporum. quorū
virtute sit vaporū eleuatio. ⁊ elementorum cōmi
xtio: inuenitur ibi pulcherrima ordinatio. Eodēꝫ
mō est i ipa ordinatione animaliū rōnalium vel
irrationaliū. Unde dicit Augusti. i libro de vera
religione. Ita ordinant oia officijs ⁊ finibꝰ suis
i pulchritudinē vniuersitatis. vt qd horremus i
parte: si cū toto ꝯsideremus: plurimū placeat. q2
nec i edificio iudicādo: vnū tm̄ angulū conside/
rare debemus. nec in hoie pulchro solos capil/
los. nec i bene ꝓnūciāte solū digitorū motuz. nec
i lune cursu aliquas tridui tm̄ figuras. Ista eiꝫ q̄
ꝑpca sunt ifima. q2 partibus imperfectis tota ꝑ/
fecte sunt. siue i statu siue i motu pulchra sentiant
tota cōsiderāda sunt si recte volumus iudicare.
¶ Ad quarto obiectum dicendum ē. ꝙ est loqui
de corpore ſm naturā corporis. ⁊ ſm ꝙ corrū/
pit corruptiōe penali que procedit ex fomite. Si
fiat sermo de corpore i natura eius: nō ad aliud
ordinata sunt finalit̄ anima ⁊ corpus: sꝫ i idē tē/
dunt. Si vero fiat sermo de ipo rōne corruptio
nis viciose. ⁊ de anima rōne sue nature. i diuer/
sa tendūt ꝑ iclinationē. corpus. n. qd corrūpit in/
clinat animā deorsum. i. ad peccatū. spiritus ve/
ro naturalr̄ tēdit sursuz. i. ad deum. Nec ꝑꝑ hoc
ponēda sunt duo pricipia. sicut ex ꝑcedēti. q. est
ꝯclusum. vbi agebatur de pricipio boni ⁊ mali.
¶ Cōsimilr̄ respōdendū ē ad illud qd obijcitur
ꝑ auctoritatē. vij. Ro. Lex. n. carnis siue mēbro
rū ex ipo fomite ꝓcedit. vel ē fomes qui ex pec/
cato ꝓcedit. ⁊ iō lꝫ ex parte carnis iclinet aīam
ad peccatū ⁊ captiuet n̄ ꝑꝑ hoc ponēda sūt duo
pricipia sicut ostēsū ē. ¶ Silr̄ qd dr̄. v. ad gal.
Caro ꝯcupiscit aduersus spiritū ⁊ ecōuerso. ca/
ro accipit ibi pro pte sensuali. nō tātum pro ipo
corpe: que iclinat deorsū sicut spūs incliat sursū.
Ex his pꝫ. ꝙ sicē boni ⁊ mali n̄ sunt ponē da duo
pricipia. ex equo ꝯdiuidētia: ita nec carnis ⁊ spi
ritus iquātum sic dicunt. ¶ Ad quīto obiectuz ꝺ
pricipe mūdi huius. Respōdendum ꝙ priceps
mūdi huius dicitur dupliciter. vel ipe dyabolus
vel homo qui i hoc mundo male pricipat. ſm ꝙ
huiusmōi nec iste nec ille nouit sapiētiam de qua
dicit apl's. noticia ꝑ approbationē. sꝫ ē alia sapiē
tia. i. aliter dicta. que dicit terrena aialis ⁊ dya/
bolica. iij. Ja. non ꝓpter ipam cognitionē in se.
sed ꝑꝑ inclinationem volūtatis adiunctā. ⁊ hec
dicitur sapiētia huius seculi. vel pricipum huiꝰ
mundi. Sed non ꝑꝑ hec ponēda sunt duo prin/
cipia. potestatē. n. quam habet dyabolus vel pri
ceps terrenus. a deo habet. sed a se abusum illiꝰ
potestatis. vnde. xix. Jo. Nō haberes potestatē
aduersum me. nisi tibi eēt datū desuper. Quod
autem dr̄. xviij. Jo. Regnū meum nō est de hoc
mundo accipit ſm illū modū. ſm quem mūdus
dicit pro mūdi amatoribus nō q2 non haberet
potestatem sup illos. sꝫ q2 nō diligebāt domina
tionē eiꝰ. ¶ Preterea. regnū eius n̄ erat ſꝫ leges
mūdanoꝝ. lex. n. mūdanoꝝ ē. vt ꝓ ꝯmodo ⁊ vti
litate tpali dn̄i sui laborēt. qd n̄ apparuit i xp̄o q
dicē ꝺ se. Singularit̄ sū ego donec trāseā. Et. lxiij
Isa. Torcular calcaui solus. ⁊ ꝺ gētibus n̄ ē vir
mecū. ¶ Ad illō vo qd obijcit ꝑ auctoritatē. ij. ad
ephe. dōꝫ ꝙ āmbulare ſꝫ seculū mūdi vl' ſꝫ pricipē
hꝰ mūdi ē seq suggestionē dyaboli vl' ꝯuersatōꝫ
mūdanoꝝ q bꝰ ſꝫ ꝙ huiusmōi dn̄at dyabolus. Vñ. ij
cori. iiij. Deꝰ hꝰ secli excecauit mētes ifideliū ut n̄
fulgeat illuiatō euāglij glie xp̄i. ⁊ ſꝫ hī [illegible] dicat ꝺꝰ
hꝰ secli. n̄ tn̄ ponet pricipiū ex equo diuidens ꝯ
deū q ē creator celi ⁊ terre. sꝫ dicet pricipiū aliq̄
mō defectuū culpabiliū n̄ ꝙ hoc n̄ possit ex libe
ro arbitrio suo vtibili i malum eē principiuz su/
oꝝ defectuū. sꝫ hoc dr̄ ex eo. ꝙ dyabolus q lue/

tor fuit mali. et primo homini peccati suggestor. ¶ Quod autem infra dicitur de principatu Christi et dyaboli in mundo. secundum quod mundus supponitur pro mundi amatoribus. Dicendum quod dyabolus ex parte sui non iure principatur. sed illi iuste subditi sunt sive decenti. sicut dicit aug. de tri. xiij. Christus vero iuste principatur de malis: ordinando in bonum. ut non cum eis fiat quod volunt. sed de eis fiat quod iustum est etc.

Articulus tertius.

Ad articulum tertium quo queritur. utrum boni corporalis sint duo principia. scilicet opifex et materia. quorum utrumque non sit ab aliquo. sicut videbatur plato dicere. qui posuit opificem et materiam esse ab eterno. et esse duo principia. Quod sic astruitur. nam est principium activum. et est principium passivum. et sicut agere et pati habent inter se oppositionem: ita necesse est activum principium et passivum. sed agere et pati distant secundum substantiam. ergo et activum et passivum. et loquitur hic de primo activo et primo passivo. non enim secundum idem est agere et pati. ergo secundum diversa. et tandem erit reducere ad prima quorum neutrum est alterum. Ad hoc autem est argumentum quod pati non convenit primo principio secundum quod huiusmodi. oporteret enim tunc esse aliquid nobilius eo quod in eo ageret. non enim in seipsum agit: sed pati non est sine principio secundum quod primo est passio. erit ergo aliud principium agendi in corporalibus. et aliud principium patiendi primum. ergo duo erunt principia. ¶ Forte dicetur quod unum est ab altero. scilicet materia ab opifice secundum quod quidam posuerunt sicut narrat aug. x. de civi. dei. ut sicut vestigium pedis in pulvere est a pede. et si semper esset pes in pulvere. semper esset vestigium. ita materia sit ab opifice et semper existente opifice: semper sit materia. ¶ Contra hoc sic obiici potest. Materia si est ab opifice. non est de substantia opificis. nam si hoc esset. opifex esset de substantia eorum que sunt ex materia. ergo si causatur sive principiatur: est in diversitate substantie. sed est prius scilicet in causalitate. et est prius duratione. sicut dicitur eternitas precedere tempus. Sed si hoc necesse est. quod hec duo simul sint in eo a quo est alterum in diversitate substantie secundum iam dicta. aut autem est de primo. aut de nullo. De primo non potest esse. cum diversum sit in substantia: ergo de nullo est. ergo non est eternum. sed sicut eternitas precedit nunc temporis. ita essentia opificis precedit materiam. non ergo erit materia ab opifice et eternaliter ens. ¶ Forte dicetur quod est principium rerum corporalium et nihilominus ab opifice: et ita non duo principia. nec eternaliter est principium. quod est materia. ¶ Contra hoc sic obiicitur. Possibilitatem habere ad omnia: non repugnat ei quod est non esse ex aliquo: nec ei quod est esse a se: ergo possunt simul concidere: sed non nisi in prima materia. ergo prima materia potest esse. non tamen ab aliquo principio. Hoc etiam astruitur per hoc. quod prima materia est ens in potentia secundum genus suum. sicut opifex in potentia secundum genus suum: si ergo haberet principium aliquis daret ei esse in potentia: ergo posset esse in potentia. cum nondum esset in potentia: ergo potentiam illam precederet alia potentia. et illa non esset nisi materialis. quia potentia respectu actus que nondum est in actu. quo ad hoc materialis est: ergo materiam precederet materia. sed hoc est impossibile: ergo prima potentia in recipiendo semper est in aliquo suo actu. sicut prima potentia in agendo: ergo sunt duo principia. ¶ Item potentia materialis sive materia est principium omnis transmutationis. quod enim transmutatur de uno in aliud potest transmutari: ergo potentia iam est. et propter hoc dixerunt philosophi materiam esse ingenerabilem et incorruptibilem. Si autem materia de non esse in esse procederet. precederet eam transmutatio: et sic abiret in infinitum. Necesse est ergo stare. ut materia prima sit intransmutabilis de non esse in esse. sed quod sic est immutabile eternum est: et cum sit in diversitate substantie: sine principio erit. hoc enim dicimus propter hoc. quod filius est a patre eternaliter. sed non in diversitate substantie. ¶ Item cum sint quatuor genera causarum: efficiens: formalis: finalis: et materialis. tres autem cause ab eterno sunt. quarum nulla est ab altera. pari ratione erit causa materialis eternaliter: que non erit ab efficiente. Aut si non est: que ratio differentie. In contrarium vero sic obiicitur. Unum naturaliter est ante multa. ergo unum in genere principii ante multa in illo genere. cum ergo nobilissima conditio attribuenda sit principio primo. erit principium primum. unum solum non multa. ¶ Item est potentia que semper est in actu. et est potentia que non est in actu semper sed quod exit de potentia in actum. exit per id quod est in actu. Materia ergo cum exeat de potentia in actum. exit per id quod est in actu. In primis ergo dependet materia a principio. cuius potentia est semper in actu: ergo unum solum erit principium. videlicet id quod semper est in actu. ¶ Item prius actus naturaliter precedit potentiam. et loquitur de potentia que perficitur in actum. sed actus qui perficit materiam secundum formam. non ponitur unum principium eternaliter. ergo nec materia que ab eo perficitur dignus enim est perficiens perfecto. ¶ Item materia susceptibilis est privationis. sed quod est principium primum est sine privatione: ergo materia condividit in ratione principii contra primum principium. ¶ Item materia est susceptibilis transmutationis ab uno in aliud. sed quod est huiusmodi est defectibile. sed primum principium non est deficiens: ergo materia prima non est condividens contra primum principium in agendo. ¶ Item materia habet potentiam determinatam. sed enim habeat potentiam ad hanc formam vel ad illam: non tamen habet potentiam ad omne esse quod fit: ergo cum potentia primi principii activi sit infinita: non habet se ex equo in ratione principii. ex quibus concluditur quod non sunt duo principia prima. opifex et materia. Auctoritatibus hoc idem astruitur. Cum enim dicitur in i. gen. In principio creavit deus celum et terram. per celum et terram intelligitur materia

corꝑalis ⁊ spūalis: ergo materia cū sit creata prīcipiū hꝫ. Unū aug. i li. ꝯfess. In pricipio fecit deus celū ⁊ terrā. i. in verbo sibi coeterno fecit materiā creature spūalis ⁊ corꝑalis. ¶ Itē in codē li. dicit. Duo repio que fecisti carētia tpibus. Unuꝫ qd ita formatū. vt sine vllo defectu. sine vllo interuallo mutatōis: q̄uis mutabile: tū non mutatum tua eternitate atqꝫ immutabilitate ꝑfruat. Alterū ꝙ ita informe erāt. vt ex qua forma: in quā formaꝫ vel motōis vel statōis mutaret. quo tēpori subderet n̄ haberet. sꝫ hoc fuit materia: ergo mā habuit principiū: nō ergo duo pricipia. Rn̄dendū ē ad ista dicta. ꝙ opifex ⁊ materia duo dicunt principia reꝝ corꝑaliū. que fiunt ex materia: sed differēter. opifex vt a quo. materia vo vt d̄ quo. vel ex quo. Sꝫ n̄ sunt duo pricipia. quoꝝ neutrū sit ab altero. Nā ipa materia ē ab opifice. Unde aug. in li. de symbolo. Ideo omnipotēs ē. qꝛ ex nihilo fecit quecūqꝫ fecit. Non enim cum aliqua adiuuit materies. ex qua demonstraret artis sue potentiā. sꝫ ex nihilo creauit cuncta. Hoc enīꝫ ē esse omnipotētē. vt nō soluꝫ fabrica: sꝫ ⁊ materies ab illo esse inueniat. qui non habuit initium. ¶ Dicendū ē ergo ad primū. ꝙ licꝫ agere ⁊ pati sint opposita. ⁊ reducant ad actiuū ⁊ passiuum. primū in his que fiunt vel sūt ex materia: nihilominus tamē primū passiuū ē a primo actiuo: quī n̄ querit sibi subiectā materiā. eo ꝙ facit de nihilo. Et lꝫ primū i seipo nō patiat. est tū principiuꝫ eius qd patit ⁊ ipius pati mediate. Unde agere ⁊ pati reducunt ad idē principiū primuꝫ in efficiēdo: nō i subijciēdo. ¶ Ad illud vo qd obijcit. ꝙ materia sit coeterna opifici. existens tū ab illo ꝑ exemplū pedis i puluere ⁊ vestigij. Dicēduꝫ ē. ꝙ nō ē sile: qꝛ pes i puluere n̄ dicit solū cām esse eius: sꝫ efficientē ꝯiunctā materiali. opifex vo de quo loqmur efficientē tm̄ determinat. efficienteꝫ aūt dico oipotentē. ⁊ ita de nō eē in eē ꝑducentē oia: non de sua substātia. sꝫ i diuersitate substātie. ¶ Ad illud vo quod obijcit. ꝙ materia possit eē principium primū. eo ꝙ habꝫ possibilitatem ad omnia. Respondēduꝫ ē. ꝙ aliud ē habere potestatē ad oia. ⁊ aliud habere possibilitatē. habere enim possibilitatē coartat ad formā. que fit i materia. habere vero potestatē. extendit se ēt ad hoc ꝙ fiat materia. que ē possibilis ad oia ⁊ non esse ab aliquo. sed non repugnat non esse ex aliquo. ¶ Ad illud vero qd obijcit consequēter. ꝙ i materia est prima potētia fm̄ suū genus. sicut i opifice ē fm̄ suum: eo ꝙ [illegible] potentiā materie p̄cederet alia potētia. ante materiā eēt alia materia. ⁊ ita i infinitū. Dicendū ꝙ ē potētia materialis ad esse forme que fit in ea. ⁊ si taleꝫ p̄cederet alia forma cōsimilis: in infinitū oporteret abire. Sed ē potētia opificis: qua materia potuit eē anteq̄ eēn ⁊ ex hac nō ē abire in infinitū. sed ē stare. ⁊ ideo vni solum ē principium. nec ē prima materia in suo actu. sicut est primus opifex in suo actu semper. ¶ Ad illud vero qd obijcit consequēter. ꝙ materia ē icorruptibilis ingenerabilis ⁊ ita intrāsmutabilis. dicēdum ē ꝙ intrāsmutabilis dicitur fm̄ viam generatōis ⁊ corruptionis. inq̄ptū hec sūt a natura fm̄ ꝙ generatio ē mutatio de nō esse in eē subiecta existēte materia. ⁊ corruptō de esse in nō eē: nihilominus tū transmutabilis ē: eo ꝙ de nihilo ꝑcessit in eē. ⁊ inq̄ntuꝫ ē de se possibilitatē hꝫ ad n̄ eē. ¶ Ad illud vo qd obijcit ꝯsequēter de hoc genere cāe. ꝙ ipa sit ab eterno sicut ⁊ cāe alie: verbi gr̄a exēplaris ⁊ finalis. Rn̄dēdū ē. ꝙ hāc oportuit eē i diuersitate sb̄e respcū opificis. eo ꝙ ē de suba creaturaꝝ materialiū. ⁊ iō simul fieri cū primis illaꝝ. sicut ⁊ formas q̄ sūt de sb̄a corūdē. n̄ sic aūt ē de exēplari ⁊ finali. Et iō rōnes ille causaꝝ poterāt simul eē cū rōne opificis eo ꝙ eiusdē sube siue eēntie sūt he tres rōnes. sicut infra dicet.

Questio. ij. de ꝯsideratōe circa rōem cāe.

Sequitur consideratio circa rōnem cāe q̄ ē duplex. tū fm̄ rōem cause habitualr̄ dicte: tū fm̄ rōeꝫ cāe exn̄tis in actu creandi. primo ergo dōm ē de ratiōe cāe habitualr̄. deinde de rōne eius i actu creandi. Rō vero cāe habitualr̄ dicte: que ponitur ab eterno: aut ē efficientis: aut exēplaris: aut finalis. dicet ergo de ꝯparatiōe istaꝝ inter se cōiter: deinde singlariꝫ de vnaquaqꝫ. ¶ Primo fit q̄stio. vtrū rōnes cāe efficiētis: exemplaris ⁊ finalis sint ab eterno. ¶ Scdo vtruꝫ he tres rōnes sint in eadem suba vel eēntia. an differētes fm̄ subam seu eēntiam. ¶ Tertio de ordine istaꝝ inter se.

Membrum primum.

Ad primū. ꝙ nō sint ab eterno. videt. prima enim eēntia oino simplex est. nec ē in diuinis ponere pluralitatē rationū. pceterq̄ illaꝝ que ad ꝑsonas ptinent. He ergo tres rōnes nō inerūt prime essentie. videret enim additio fieri ad eēntiam. cū diceret. prima eēntia ē cā efficiēs. Prima itē eēntia est cā exēplaris similiter de finali. eēntia aūt diuina nō recipit additōem vt sit ꝑfecta i aliquo genere ꝑfectionis. ¶ Preterea. primū seipo intelligit. ⁊ seipo ē principiū faciēdi: ergo nō querit causam exemplarē fm̄ quā cognoscat vel fꝫ quā faciat. Propriōꝝ ēt cātoruꝫ sūt ꝑprij fines. ⁊ ita proprie cāe finales. nō ergo necesse ē eē rōnem exēplaris cāe vel finalis ab eterno. ¶ Preterea rō

cāe ē. cuius eē sequit aliud p se τ nō fm accidēs sed hoc dr ad causatū. ergo nō existēte causato: nō erit rō cause. sed causata nō sunt ab eterno. ergo nec rōnes eārum. ¶ Similiter si accipiantur rōnes illarū causarū prout describunt a pħo. nō videbunt cause ab eterno. dr. n. causa vno modo qd est pricipium trāsmutationis τ quietis prime vt ambulatio ē causa sanitatis τ pater filij vl' vniuersaliter agēs acti. Alio vero modo dr forma τ exēplar τ hoc ē qd signat alicui⁹ eē τ genera ei⁹. Dicitur et alio mō quo fit aliquid. τ ē in eo ex q τ dr alio modo tāquā cōplementum. τ hoc est pp qd fit aliquid. vt sanitas ē causa ambulatiōis. sz istis rōnibus dicendo cām: cā nō ē ab eterno. ergo rōnes cause efficiētis exēplaris τ finalis n sunt ab eterno. Ad ɔtrarium sic arguitur. In creatura reperiunt he tres ɔditiones: vnitas. veritas. bonitas. τ quo ad hoc sunt vestigiū prime eēntie q ē cā oīuz. ergo i pⁱo ē reperire tres rōnes. quib⁹ hec respōdent. sz nihil nouū fit i pⁱo. ergo rōnes ille sunt eterne. sz he sunt sūma veritas. summa vnitas. sūma bonitas. sz sūma bōitas ē idē qd cā finalis. ergo τ alie due rōnes cōueniūt τ alijs duabus rōnibus cāe. s. sūma veritas cāe exēplari. sūma vnitas cāe efficiētī. ergo tres rōnes cāe sunt ab eterno. ¶ Preterea si nō eēnt he rōnes ab eterno: iciperet aliquando eē causa exēplaris. sz cā exēplaris ē illud i substantia quo itelligit. nō tñ ad cuius similitudinē fit res. idē. n. ē idea τ exēplar. ergo nō ab eterno itelligeret. si exēplar nō eēt. sz ab eterno itelligit non tantum se sz et alia. ergo ab eterno fuit ratio cause exēplaris. pari rōne efficiētis τ finalis. nā quod possit efficere habuit ab eterno aut nō. Si nō. ergo qd aliqñ habuit: τ prius nō habuit: ab alio accepit. ergo aliud erat nobilius. sz hoc ē īpossibile. ergo ab eterno potuit qz a se potuit. erūt ergo rōnes iste ab eterno. Ad hoc respōdēdu3. q pⁱa eēntia seipā hz has rōnes cāe. ¶ Ad hoc autē q q̄ritur. vtrū sint eterne vel nō. dicēdu3 q rō cause aut accipit hītualr. aut actualr. Si ergo accipitur actualr. nō ab eterno erāt iste rōnes. neqz. n. eternalr efficiebat sua effecta. nec exēplabat sua exēplata. fm q exēplar dr. ad cui⁹ silitudinē fit aliqd nec ab eterno finiebat. sz sicut dñs dicit cum tpe sunc cū nūc tēporis. qd magis proprie dicitur. n tñ ex tpe. ita τ cā dr fm hoc. secus tamen ē in exēplari fm q hz rōnem idee. prout ē illud quo fit cognitio. sic. n. dicit eternaliter. sicut isra habebit. Si vo accipiat habitualit. vt cā dicatur qd sibi sufficiēs ē ad causandū. fm hoc rōnes iste erunt ab eterno. nō. n. sufficientiā cū tempore vel ex tēpore acceperunt. ¶ Ad illud vo qd scdo obijcit. dōm q pⁱa eēntia nō idiget exēplari. nec hz exēplar alterū a se: siliter nec cām finalem. τ fm hoc pcedit pdicta rō. sz qz seipō ē cā exēplaris. seipō ē finalis. nulla additio fit ei vt i hoc pficiat. τ licz distiguant he rōnes. cāe exēplaris. f. τ efficiēs. n tñ sunt duo pricipia ab eterno sicut posuit plato. Dualitas. n. pricipioꝝ dualitatē ponit i eēntia. nō autē he due rōnes sunt i duabus eēntijs. sicut vr plato ponere: vt queadmodū opifex τ materia dicunt duo principia. ita opifex τ forma dicunt duo. qd lōgissimū ē a vitate. nisi accipiat formā que cū mā ē pricipiū ɔstituēdi ɔpositū. ¶ Ad tertio obiectū dōz ē. q pħs loqt de cā fm q ē i actu cāe. cā vo i actu cāe ē cū tpe vl' ex tpe. sic i cāis nā lib⁹. τ illo mō nō hz locū i rōnib⁹ eternis ipius cāe. de quibus iā dictū ē. hoc. n. et apparet p exēpla q ipe ponit. cū dr pr cā filij τ exercitiū sanitatis eodē mō cā ābulatōis sanitas τ forma hoc qd signat alicuius eē. hec n. omnia ad causā cū tempore vel ex tēpore retorquent.

Membrum secundū.

a De secūdū quo querit. vtrū he rōnes sint vnius eēntie aut differāt. Nō differāt: vr p silitudinē sūptam i artificibus τ nālibus. Alterius. n. eēntie ē aīa que agit. τ ars fm quā agit. τ finis pp quē agit vt pz i domificatiōe. Similiter i naturalibus. qd mouet. τ fm q mouetur. τ ppter quod mouet. vt lapis τ pōderositas τ locus deorsū. ergo videtur similiter in his que fiunt a voluntate pⁱa. cuz hoc etiam fiat i alijs volūtarijs. ergo he tres rationes differunt fm eēntiam. ¶ Item i causa exēplari dicunt plures idee. in causa finali plures rationes fm q dicit Augu. in lib. lxxxiij. q. Singula sunt ɔprijs causata rationibus. efficiens vero omnino sine pluralitate. non ergo videtur vnum in eēntia exēplaris τ finalis cū efficiēte. In cōtrariū vero sic. Maior ē indiuisio in causa pⁱa q in alia sequēti causa. sed i natura cum est principiū generationis: vnuocē concidunt i vnum efficiens: formalis τ finalis. ergo multofortius erit i causa prima. vt eadem sit i eēntia exemplaris. efficiens formalis τ finalis. Item. xvi. prouer. vniuersa propter semetipsum operatus ē dñs τ augu. de trinita. dicit. q ipse est ars summa omnium rationum viuentium τ incommutabilium. ergo exemplar non differt in eēntia ab efficiente. nec finis similiter. Si enim ab alio haberet exemplar q a se. haberet aliud prius se. Similiter si propter aliud ageret q propter se. τ si pⁱs mouet efficientem. eēt alius motor simplicius. cum ergo non habeat alium motorem nec aliuz directorem: erint idem exemplar τ finis. qd ē cōcedendū. ¶ Ad obiectum autez primo scdtrariū dōm ē. q nō ē simile i cā pfecta τ imperfecta. cāe vo artificiales vel naturales iperfecte sunt in ipsis creaturis. τ propter hoc licet i eis distiguant fm eēntiam tres predicte rōnes. n tñ sic ē in cā pⁱa

⁊ perfecta q̄ hoc agit i vnitate. qḋ alij agūt i mul tiplicitate. ¶ Ad scḋo vo obiectū dōm ē. φ lȝ cā exēplaris ſm rōnem idee dicat plur aliter. ⁊ fina lis ſub hoc noīe rō. vel pp ipſas rōnes. nō tn̄ dif ferunt i cēntia ab efficiēti. nō. n. illa pluralitas dr̄ niſi in reſpectu eoꝝ que ſiunt: ⁊ non dicunt plu/ ralitatē cēntie ex parte cauſe.

Membrum tertiū.

a D tertium de ordine iſtarum rōnum. cum. n. pria cēntia. ſ. deus ſit cā efficiēs exēplaris ⁊ finalis. aut ē ibi ordo iſta rum rōnū aut nō ē. Qḋ ſit vr̄. finis. n. monet efficientē: exēplar vo cū ſit principiū co/ gnitionis ſiue ſm φ ē cognitio: pcedit rōnē ſi/ nis ſicut rō veri rōnem boni. ergo rōes iſte or/ dinē habent. ¶ Preterea cū enumerat phs hec tria genera cauſaꝝ. pmo ponit formalē exēplarē. ſcḋo efficiētē. tertio finē. qꝛ efficiens agit ſm exē/ plar aliquid propter finē. qui ꝯſequitur ex eo φ ſit. Ad pmū vr̄ facere. φ cum Aug. in li. con feſſ. enumerat modos prioꝛes. illū modū intēdit eē primū: quo aliqd dicitur prius eternitate. Ex quo vr̄. qꝛ que ſunt in eternitate: ſimul ſunt. ⁊ ita neqȝ prius neqȝ poſterius. ¶ Preterea i trinitate. vbi eſt perſonaꝝ diſtinctio. ſicut dicit in ſymbolo athanaſij: nihil dr̄ prius aut poſterius. multo for tius ergo cū ille rōnes nō ſūt aliud q̄ ipſa diuia cēntia: nō erit i illis prius aut poſterius. Si ēt di ceret ordo aliquis. eēt ordo in eternitate. ſȝ non ē ordo niſi vbi eſt plalitas. ſȝ nulla ē pluralitas q̄ pintelligat pluralitati pſōaꝝ. ergo nullus ē ordo ſm modū illū ſm quē dicit. φ in diuinis pſonis nō ē inequalitas ſubſtātie: ſȝ ordo nāe. non quo alter eēt prioꝛ altero: ſed quo alter eēt ex altero. Reſtat ergo cū hec referantur ad vnitatē diuine eſſentie. non attēdit ordo vel nāe vel tpis. ¶ Ad qḋ dōm φ he rōnes cū ſint vna cēntia: ſunt vnū ab eterno. nec pp hoc dōm eſt plures res eē ab eterno. lȝ plures rōnes. Nā φ ſint plures. hoc ē ex quodā reſpectu cauſatoꝝ ad primū. ſm φ cauſata in differētibus diſpōnibus reſpiciūt pri mum. nō φ ipm primum ſit in ſe multiplex ſicut dr̄ de pluralitate ideaꝝ vel rōnum. vnde ſicut dr̄ de tribus pſonis φ ſunt tres res. qbus ē fruēdū ſicut habet in lib. de doctrina xpiana. ita non eſt dicendū. φ tres rationes he ſint tres res quibus ē fruendū. vel tres res ab eterno. ſȝ ſūt vna res. q̄ tn̄ rōnes licet cōes ſint tribus perſonis. nihilo/ minus tamen appropriat ipſis perſonis. Unde i lib. de ciuita. dei. xj. cum dicit. dixit deus fiat lux ⁊ facta ē lux. ⁊ vidit deꝰ lucē φ eēt bona. itelligi tur quis fecerit. ⁊ p quid fecerit. ⁊ pp quid fece/ rit pater itelligit qui dixit vt fiat. qḋ autē illo di cente factū ē. proculdubio p verbū factū eſt. in eo vo φ di. vidit deꝰ φ bonā eēt. ſatis aſſigna tur deū nulla neceſſitate. nulla vtilitatis idigētia. ſed ſola bonitate feciſſe qḋ factū eſt. i. qꝛ bonum ē. vt res que facta ē ꝯgruere bonitati pp̄ter quā facta ē indicet. q̄ bonitas ſi ſpirituſſanctꝰ recte [illegible] telligitur. vniuerſa in ſuis opibus nobis trinitas intimat. Sȝ ꝯſtat φ q dixit vt fiat efficiētis noīe deſignatur. cū dicere dei ſit facē: p qḋ vo fecit. ad cām ptinet exēplarē: pp qḋ ad cāȝ finalē. Dōȝ eſt ergo ad obiecta. φ lȝ ordo nāe vel tpis atten datur i his rōnibus. ſm φ inuenitur i creaturis. non tn̄ ita ſm φ inuenit in creatore. Uñ ſimul ſūt ille rōnes vnius cēntie. ſ. diuine. non ſm prius ⁊ poſterius. aliquo illoꝝ modoꝝ quos enumerat Aug. i li. ꝯfeſſ. Neqȝ. n. illo modo quo prius dr̄ eternitate. vt añ oīa deus q̄ prius dr̄ tpe vt flos añ fructus vel electōe vt fructus añ florē. vel ori gine vt ſonus añ cantū. ¶ Ad ſcḋo obiectū dōm ē. φ nō ē ſile in creaturis ⁊ diuinis. nā que ſȝ φ ſunt in creaturis accipiunt ſȝ prius ⁊ poſterius. i diuinis ſimul attēdunt. Qḋ ergo ponit phs or dinem i his. hoc ē ſm φ attribuūt creaturis. ⁊ē.

Queſtio. iij. de ſingulis rōni/ bus cāe ſigillatim acceptis. ⁊ pmo. Si cā exēplaris ſit ō neceſſitate.

c Onſequenter agitur de ſingulis rōnibꝰ cāe ſigillatim acceptis. Et pmo ō rōe cāe exēplaris. Et hȝ hʒ qō tria mēbra. Primum. vtr[illegible] exēplaris ſit ō neceſſitate. Se cundū. vtrū ſit vna vel plures. Tertiū. reſpectu quorum dicatur exemplaris.

Membrum primum.

a D primū arguit φ ſic eo φ nihil igno rans ſcē deus. ergo priꝰ erāt i ſua ſcien tia q̄ eēnt in ſua nā. ⁊ iō dr̄. xi. ad he/ bre. ſide itelligimꝰ aptata eē ſecula vbo dei. vt ex inuiſibilibus viſibilia fierēt. vbi dic gl. dicens ex inuiſibilibus ſignat inuiſibilis mūdus q erat i dei ſapia. ad cuius ſimilitudinē factus eſt hic viſibilis mūdus. ⁊ poſtea ſeqt. hec ē diſpō q̄ diſpoſuit oīa iſta viſibilia. vt fierēt iuxta iuiſibile exēplar. qḋ erat i mēte dei. Qḋ aūt reprobāt phi ideas ſicut habet in fine pme phie. ⁊ ſilr Auicē. in ſua phia. hoc ē φ loquunt de formis matema ticis. quas ponunt ideales. ſed hic nō ē intentio illaꝝ formaꝝ exēplariū ſiue idealiū. ō qbus nos hic intendimus intētio enim hʒ ē loqui ō idea. ſȝ φ diſtiguit ſeneca. dicit. n. pter ex quatuoꝛ genera cauſaꝝ eē ideā. diſtiguens inter ideā ⁊ idon. vt idea ſit ſpecies diuina. idon vo forma i mā. Sup ponamus ergo exēplarem cām eſſe [illegible] iam di/

etis. et ex hoc qd dicit Aug. in li. retractationū lo quēs de mūdo itelligibili. mūdū itelligibilē nūcu pauit plato ipsam rōnē sempiternā qua fecit deus mūdū. quā q eē negat: seq̄t vt dicat deū irrōnabi liter fecisse qd fecit. aut cū faceret vl' añq̄ȝ faceret ne scisse qd faceret. si apud eū rō faciēdi ñ erat. si vero erat sicut erat. ipaȝ vr plato vocasse itelligibileȝ mundū. nec ē hoc ꝯtriuȝ qd dicit Dyoni. exclude̅ volēs cām exēplareȝ vt vr dicēs ex ipso et i ipso fm cām oium noticiā et sciam et sbam p̄rhabet et p̄cōcipit: non fm ideā singulis imittens. sȝ fm vnā cāe excellentiā oia noscēs et cōtinēs. Loq̄t n. de idea ad silitudinē forme itelligibilis que [illegible] i aia. q̄ nō ē idē qd eēntia ipsius aie. sȝ quē modū nō cognoscit deus fm ideā. hoc. n. eēȝ p ignobi lius se cognoscē. nobilius .n. habere nō pōt. nec par qd nō sit eiusdē eēntie. hoc. n. dicit q filius ē equalis patri. sed eiusdem eēntie.

Membrum secundū.

Ad scdm mēbꝝ quo querit. si ē vna cā exēplaris aut plures. q .n. plures sint: vr p hoc. q ꝑprio exēplari rñdet pro priū exēplū. vñ si exēpla dña sunt in gnē vel i spē: vident exēplaria genere vel specie differre. sȝ ita ē i exēplatis q differūt gnē vel spē. ergo et exēplaria differūt. ¶ Itē idee sūt cāe exē plares. sȝ de illis dicit Augu. i li. lxxxiij. q. q idee sunt pricipales quedā forme vel rōnes reꝝ stabi les atq̄ icōmutabiles. que et ipa formate ñ sunt. q̄ diuina intelligētia ꝯtinent. vt cū ipe neq̄ oriāt neq̄ intereant sȝ eas tñ formari vr oē qd oriri et interire pt. et oē qd orit et iterit. ¶ Hoc ēt vult ꝓ bare tali rōne ꝯstat. q deus oia rōnabiliter ꝯdi didit. nec ea rōne ꝯditus ē homo qua equus. et ita de alijs reb'. ergo singula causata sūt ꝑprijs rōnibus: sȝ he rōnes nō sūt nisi i mēte creatoris sacrilegiū .n. ē opinari. vt extra se quicq̄ȝ positūȝ intueret fm q ꝯstitueret qd ꝯstituebat. ergo plēs sunt rōnes exēplares. ¶ Preterea ex silitudine arguitur non .n. fm eandem spēȝ aia effic domū et efficit nauim. et ita de alijs artificijs i spē. Silr ergo erit i opibus diuinis. vt diuersa opa diuia. fm diuersa fiant exēplaria. Ad ꝯtrium sic. vn' est mundus sensibilis. et mundus sensibilis ē exē platū. mlto ergo fortius ē vnū exēplar. s. mūdus archetip'. nā maior ē vnitas exēplāis q̄ exēplati. ¶ Itē sicut supra habitū ē. cā exēplaris eadē ē in eēntia cū cā efficiēte. si ergo eēnt exēplaria plura. opoꝛtēt vnūqdq̄ȝ eē idē i eēntia cū cā efficiēte. et ita plura eēnt i eadē eēntia cū efficiēte. q̄ū nullūȝ esset alterum. sed hoc non posset eē pp sui simpli citatē. ergo non sunt plures cāe exēplares. ¶ Itē pfect' ē vno cognoscere multa. et similiter vno fieri multa. q̄ȝ multis multa. ergo cū exemplar sit quo cognoscitur. et fm q. sit erit ergo perfectis simū oio p vnū cognoscē multa. et sȝ id facē. Sȝ pfectissimū ꝯuenit vno. ergo vna ē cā exēplaris idiuisa fm eēntiā qd ē ꝯcedēdū. ¶ Ad illud vo qd obijcit in ꝯtriū. dōm ē q pluralitas i eēntia i exē plari ñ accipit ex pluralitate eēntie i exēplatis. ñ eniȝ ē ibi pluralitas i eēntia. Qd tñ dicūt plures idee. hoc ē pp quādā silitudinē exēplatoꝝ ad ipȝ exēplar. et quādā appropriatōeȝ ad modū quo loqmur i exēplaribus et exēplis reꝝ artificialiū. sȝ ñ est oio sile. vñ pluralr dicunt ex pte illa qua respiciunt ipa ideata. et pp hoc dr pluralr. xi. ad hebr. vt ex iuisibilibus visibilia fierēt. inuisibilia eniȝ vocat illa exēplaria siue rōnes. Qd āt dicit aug. i li. lxxxiij. q. ñ eadē rōne equū ꝯditum qua hō. ñ retorquet ad diuersitatē eēntie. sȝ ad dr iam rōnis. vna .n. eēntia ē rō huius et illius. hȝ ergo rō exēplaris quandā ꝯditōeȝ ex pte eēntie diui ne. vt cū dr incōmutabilis p se subsistēs: et huius modi. Hȝ [illegible] aliā ꝯditōem ex pte exēplatoꝝ vt cū pluralr dicimus. ascēdimus .n. a pl'alitate exē platoꝝ ad pluralitatē sic dictā. ¶ Ad illud vo qd vltio obijcit. dōm ē q ñ est simile in exēplaribus reꝝ artificiataꝝ. que fiunt ab aia. exēplaria .n. sūt aduēticia. et nō eiusdē essentie cū cā efficiēte. qd i perfectissimo agente non inuenit.

Mēb. iij. hȝ duos ar. [illegible]

Querit supposita pl'alitate aliq̄ mō exē plañ. vtꝝ dicat cā exēplaris nisi respe ctu coꝝ que sūt vel facta sunt. an dica ē cā exēplaris respectu coꝝ q̄ pñt fieri. [illegible] nūq̄ fiant. ¶ Qd nō vltio mō vr. dictuȝ est .n. q pluralitas ex pte exēplaris est i respectu exem platoꝝ ad ipȝ. cū ergo id qd nō est in eē sub rōe pteriti vel pñtis vel futuri ñ habeat vnitatē. ergo respectu illius nō poterit accipi vnitas. ꝯsequen ter nec pluralitas. ergo id qd tñ pōt esse. nō hȝ rationē exemplareȝ. ¶ Preterea multa sunt im possibilia que deo sunt possibilia. que nūq̄ȝ con tingent. horum in se nec ē vnitas nec pluralitas. consequenter ergo nec respectu coꝝ sunt rōnes exēplares. Cōtra. si sunt possibilia. pñt duci in actum. ducantur ergo i actū. si ergo non haberēt rōȝ exēplarē cū nihil nouū fiat i deo. fierēt absq̄ȝ rōe exēplari. ergo aliq̄ facta eēnt a deo sine rōe. qd absurdū ē. sicut habet in. q. supradicta li. lxxxiij. q. ¶ Itē cū ifinita possint fieri a deo. finite aūt essent sȝ iam dictī rōes exēplares essent finite ifi nitoꝝ rōnes: cuius ꝯtriū vr. eo q potētia dei ex cēdit se ad infinita. et nihil pt fieri a deo sine rōne ergo rō exēplaris potētia hȝ ad infinita. sȝ finitū nō habet potētiaȝ sup ifinitū. ergo rō exēplaris ē infinite virtutis. Respondēdū ē q rō siue cā exēplaris nō ē tñ respectu coꝝ q̄ ꝓducunt i esse. sȝ que pñt ꝓduci. lȝ nō ꝓducant. itētio tñ exēpla ris i effectu' ē. vt ad silitudineȝ eius fiat aliquid et

hoc pz illud qd̄ dr̄ i li. lxxxiij. q. cū ip̄e idee sine rōes. neqz oriant̄ neqz itereāt. sz eas tn̄ formari dr̄ qcqd oriri vel interire pt. ¶ Ad id vō qd̄ obijcitur in 3ºiiij. dōm ē. q2 lz ea que possunt eē τ nō erunt. n̄ habeāt vnitatē simplr̄. nihilominus habent vnitatē respectu cuius pt rō exēplaris dici pluraliter. nō. n. actus rōnis exēplaris ↄpendet a re exēplata. siue sit actu siue in potentia τ nō in actu. Si vō dicatur q2 scia diuina ē rez existētiū. vt eoz q̄ sunt vel fuerūt vl' erūt. τ ita n̄ possibiliū τ p pn̄s q2 rō exēplaris nō sit illoz. rn̄dendū q2 sic res se hn̄t ad eē ita ad vnitatē. τ ita; ad sciam. vn̄ oīum siue actualium siue possibiliuz. ē diuina scia. vn̄ τ rō exēplaris silr̄ bonoꝝ. s. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit scdo ↄ ipossibilibꝰ. que tn̄ sunt deo possibilia. dōm q2 silr̄ rō exēplaris n̄ respic̄ possibilitatē vel ipossibilitatē nāe iferioris. sz rō exēplaris ē eoz que sūt possibilia deo. nō aūt ē exēplaris. q2 fieri ↄbeāt nisi sint huiusmōi i q̄ ↄgruāt deo fieri. ipossibiliū āt deo nō ē rō exēplaris τc̄.

Articulus secundus.

Tum iaz dictū sit de rōne exemplari respectu possibiliū τ ipossibiliuz. sequit̄ de rōne exēplari rōne bonoꝝ τ non maloꝝ. corruptibiliū τ icorruptibiliū. Rōne cuius itroducit̄ qd̄ de hoc qd̄ dicit̄. i. Joannis. qd̄ factū ē i ipso vita erat. τ sine ipso factū est nihil. ex his. n. verbis peccatū qd̄ nihil ē si factum ē ab alio q̄ ab ipso. nō ē in ipso vita. ¶ Qd̄ aūt rō exēplaris non sit maloꝝ. pꝫ p rōnē exemplaris. Exēplar. n. ē. ad cuius similitudinē fit vel fieri pōt ab ipso qui hz exēplar. sed mala culpe nec fiunt nec fieri pn̄t a deo. cuius ē rō exēplaris. ergo maloꝝ non ē rō exēplaris. vnde super illō in psalmo. que ignorabā interrogabat me. Qm̄ ars nescit viciū. sic ego qui sum ars omnipotētis dei. τ loquitur xp̄s. ergo malū nō ē in arte summa. ergo nec in rōne exemplari. ¶ Itez in libro de lib. arbi. qcqd forme cuiuspiā rei deficiētis remanet: ex illa forma ē q̄ nescit ↄficē. motusqz ipsas rez ↄficientiū vel pficiētiū excedē numeroꝝ suoꝝ leges n̄ sinit. cū ergo malū inq̄ntū huiusmōi formā non habeat: lz aliqd forme subsit: non hz formā exēplarē i deo. nec ē ex ipsa. lz forma que subest malicie q̄ ad hoc q2 ē habeat formaz exēplarem. τ sic ab ea. ¶ Itē in. iij. de lib. ar. nature inq̄ntuz sunt a deo sunt. inq̄ntū āt vitiose: ab eius qua facta sūt arte recedunt. Inq̄ntū aūt recte vituperantur: inq̄ntū eaꝝ vituperator artē q̄ facte sūt nāe vidit. τ hoc in eis vitupet qd̄ ibi n̄ videt. ergo maloꝝ siue vitioꝝ inq̄ntū huiusmodi n̄ ē ars summa siue rō exēplaris. Cōtra. oia sciūt a deo siue bōa siue mala. qd̄. n. ñ cognitū ē iuste punire n̄ pt. puñit āt iuste peccata. ergo p cognita sūt. ergo sūt i scia eius. sz scia eiꝰ idē ē q2 ars summa siue rō exēplaris. ergo sunt i ipsa rōne exēplari. ¶ Itez ansel. i monologio summo spiritui dicere nihil aliud ē q̄z cogitādo intueri. sz cogitādo intuent̄ mala ab ipso. ergo dicunt̄. sz que dicunt̄ ab ipso sunt in rōne exēplari siue i arte. ergo mala sūt i rōne exēplari. Respondēdū ē. q2 fm q2 ea dicunt̄ eē in arte vel i rōne exēplari que sūt ab ea vel fm eā: mala n̄ sunt i arte vel in rōne exēplari inq̄ntū huiusmōi. nihilominus tn̄ sunt i ipsa scia. sciētia. n. fm modū sciētie ad plura se extendit q̄z ars. ars enim ē fm q2 huiusmōi principiū faciēdi τ cogitādi que sūt faciēda. scia vero ē principium cogitādi. τ ipsas spēs rez τ priuatōes. priuatiōes āt i hoc q2 n̄ inueniunt̄ spēs. vn̄ dyo. i li. de di. no. c. vij. de sapia itellectu τ veritate fm vnā cāe ↄtinētiā oia sciēs τ ↄtinēs. sicut lumē p semetipz paccipit tenebraꝝ visionē n̄ aliūde videns tenebras q̄z a lumie. ¶ Ad obiectū aūt rn̄dendū ē. q2 lz idē sit scia τ ars diuina i eēntia. cōius tamē dicit̄ sciētia q̄z ars. Unde lz sciētia diuia extēdat se ad bona τ mala. ars tn̄ vel ratio exēplaris que est rō faciendi determiat bona. nō q2 ars vel hn̄s artē n̄ cognoscat mala. vt vitet vel puniat. sz n̄ vt faciat. quo ad rōnem aūt cognitionis conuenit cum scientia. ¶ Ad secūdo obiectū dōm est q2 dicere prout ptinet ad creaturas. cuz dicit̄ dixit τ facta sunt. nō hz in rōne sua tn̄ hoc. scilz cogitādo intueri: sz manifestare id qd̄ ē in arte vel rōne exēplari. τ ideo licz mala intelligant̄ vel cogitando inspiciantur a summo spiritu nō tamen dicuntur. q2 non sunt ad manifestāduz. siue non manifestāt id qd̄ ē in summa arte. siue i rōne exēplari. Rōe huius queritur: quid sit eē vitam in ipso. hec eniz videntur conuenire. habere rationez exemplarē. τ eē vitam in ipso. Cuz eniz viuere dicatur multipliciter. fm vegetatōez. fm sensum. fz itellectū. fm motum fz quā similitudinē dicant̄ res viuē τ habere vitā in ipso. non. n. ad similitudinez eius vite que ē fz vegetationē. cū. n. hec vita sit tn̄ rei materialis τ corpalis. nec fm similitudinē illius vite que dr̄ fz sensū. cū illa vita nō viuāt nisi corpora. τ forme que a corporibus nō sepāt̄. nec vita vr̄ dici fm eā silitudinē que ē fm itellectū. si enim hoc esset. cū mala āt intelligatur. τ habeant eē in intellectu. τ vitam in mente peccantis. sdiceretur mali in ipso vita. qd̄ cum non sit non dicet̄ viuē fm illam similitudinē. ¶ Itez triplex ē actus eē itelligere τ viuē. viuere vō addit sup itelligē τ super eē. quid ergo dicitur amplius. cū dr̄. omnia in ipso vita sunt. Ultra hoc qd̄ dr̄. oia i ipo vel i itellectu ipsius siue que differētia designat̄. ¶ Itē cū dicitur q2 res habēt vitā i pprio. τ q̄dā res hn̄t vitam in suo genere. nunqd magis dicuntur viuere cū habēt uitam in suo genere. q̄z q2 habent vitā i pprio. Qd̄ habeāt plus de uita i suo gnē. vr̄ eo q2 i suo gnē proprio habēt eē simpliciter.

in deo eẽ ſm quid. eẽ enim in cã eſt eẽ ſm quid.
ergo res ꝓut ſũt i ſuo genere plus habẽt vite q̃
cũ ſint i ipo. Cõtra dicit Augu. ſup Jo. oĩa an/
teq̃ fierẽt. ⁊ cũ facta ſũt. ⁊ cũ varianẽ ſũt in ipſo
nõ i eo ꝙ ſũt i ſeipſis. ſed ſm imutabilitatẽ ratio
nuz: cũ autẽ ſint i ipſo ſm imutabilem rationẽ.
magis ſũt vita i ipſo q̃ i ſeipſis. ¶ Itẽ Anſel. q̃c/
quid factuz ẽ. ſiue viuat ſiue nõ viuat aut quocũ/
q3 mõ i ſe ſit. i ipo ẽ vita ⁊ veritas. ſicut ergo ad
ſciẽtiã diuinã nihil facit. ſiue res ſint ſiue nõ ſint.
ita nihil ad hoc ꝙ ſint vita i ipo. ſiue ſint ſiue non
ſint. ¶ Itẽ oĩa dicunẽ i ipo vita. ſ3 q̃cq̃d ẽ i deo nõ
ẽ niſi deus. ⁊ ꝙ dicit ꝙ ſũt vita. hoc nõ tollit illõ
ꝙ ſint deus. ergo oĩa que ſũt i ipo: vita ſũt ipſe. ſ3
oĩa ſũt i ipſo vita. ergo oĩa qd ipe. Sz ex hoc ſe/
queret. ꝙ oĩa ſũt vnũ. Itẽ oĩa ſũt in ipſo vita. aut
ergo hoc dicit q2 ſũt i eius eẽntia. aut hoc dicit ra
tione potẽtie. vel ſapiẽtie vel bonitatis rõne eẽn/
tie nõ videt. eẽ eim in eẽntia. hoc ẽ eẽ ipſaz eẽn/
tiaz. hoc autẽ eſt eẽ idez qd ipſe. Si vero ratiõe
potẽtie rõne: potẽtie dicunẽ ſubeẽ oĩa: tã bona q̃
mala. ergo ñ dicunẽ eẽ in ipa vita rõne potẽtie.
¶ Preterea i verbo dicunẽ eẽ vita. ergo rõne ſa
piẽtie. cũ ſapia appropriet verbo. ¶ Qd aũt nõ
rõne ſapiẽtie. videt. Nã ſapia dei ñ reſpicit facta
tñ ab ipſo. ſ3 queciiq3 fieri poſſũt ab aliquo. er
go ñ dr rõne ſapie: nec rõne volũtatis. volũtas
enim reſpicit ea q̃ fiũt. que aũt pñt fieri. ⁊ ſi nũq̃
fiant i ipſo vita ſũt. ergo nõ dicunẽ eẽ vita i ipſo
rõne voluntatis. ¶ Item ſi oĩa ſũt i ipſo vita. ſm
ꝙ ſunt i ipſo vita. aut ſunt vnuz. aut ſunt multa. ſi
ſunt vnũ. nõ aliud vnuz q̃ ipſe. ergo oĩa ſũt idez
qd ipſe. ſi oĩa ſunt multa: ſm ꝙ ſunt vita in ipſo:
nõ alia multa q̃ in ſuo genẽ. ergo ꝓut multa ſũt i
genere ſuo. ſũt i ipo vita. Cõtra i ſeipſis ſũt cor
ruptibilẽ entia. ſ3 ꝓut ſunt i ipſa vita ſũt icõmuta
biliter entia. nõ ergo ꝓut multa ſũt in ſuo genere
ſunt in ipo vita ergo. Ad iaz dicta reſpõdẽdũ
eſt. ꝙ cuz dicit omnia ſunt vita i ipſo. reduplica/
tio faciẽda eſt huius dterminatõis i ipſo. vt ſic di
catur. oĩa in ipſo: ſunt vita i ipſo. Si vero querat
ſm quã ſimilitudinẽ vite. dicẽduz eſt ꝙ vel ſ3 ex
cellẽtiorez modũ q̃ ſunt modi iaz ſupradicti. vel
aptabit ille modus q ẽ viuere ſm itellectũ ⁊ mo
tuz. vt dicatur illa eẽ vita. que ſũt ad moduz itelli
gẽtie practice. recte ſe hñtis anteq̃ ꝓducanẽ i actũ
bona. n. ſunt in itellectu practico ⁊ hñt quãdam
vitã. ibi anteq̃ exeãt in actũ. excellẽtius autẽ lon
ge i ipſa itelligẽtia diuina. Nec eſt ſimile qd obij/
cit de malis que viuũt in itellectu practico ipſius
peccatoris. hoc. n. viuere nõ ꝓprie dicit. ſ3 ſicut
dicit de peccatoribus ꝙ viuunt i morte. qbus. ſ.
mors nõ deficit. ſ3 hoc viuere iportat eẽ icorru/
ptibile i ipa mẽte agẽtis. vt a quo ſm ſiſitudinem
poſſit aliud ꝓcedere. q2 ergo in itelligẽtia practi
ca recte diſpoſita ẽ3 de vtroq3 ſcz de itellectu ⁊
motu. iõ quandã ſimilitudinẽ dici põt reſpectu
eoꝝ que viuunt in itellectu practico. ¶ Ad ſcõm
dicẽduz ẽ. ꝙ viuere ꝓut dicitur. oĩa i ipſo ſunt vi
ta. differt ſm rõnem ab eo ꝙ eſt eẽ in ipſo ⁊ eẽ in
itellectu ipſius. Nã eẽ in ipſo hoc reſpicit ad po
tentiã. eẽ in itellectu ad ſciẽtiã ſiue ſapiẽtiã. eẽ ve/
ro i ipo vita ſiue viuere ad ſcientiã bñplaciti. que
ſupaddit bonitatẽ reſpectu cognitõis. vñ dicit eẽ
in itellectu practico. ¶ Ad tertiũ dicẽduz. ꝙ non
dicunẽ magis vita: ea que habẽt vitã i primo vel
i ſuo genere. q̃ ea que hñt ſolã vitã i primo. ſ3 di
cũtur pluribus de cãis viuere. Cũ. n. dicit. xvij.
act. In ipo viuimus mouemur ⁊ ſumus. vita di
cit ſm aliã rõnem q̃ cũ dicit oĩa ſũt in ipſo uita.
Cũ. n. dr i ipſo uiuimus. ponitur ↄſeruatio uite iã
exiſtẽtis. Cũ autẽ dicitur i ipſo erat vita. notatur
imutabilitas ſciẽtie beneplaciti. ⁊ hec ꝓcedit res.
illa ſeqtur. pluribus ergo rõnibus poſſunt dici
viuere. ſed nõ magis. q2 nõ ẽ ponere excellẽtio/
rem vitã illa que ẽ deus. vel ſm ꝙ ſunt i illo uita.
Nec eſt ↄtrariũ ꝙ i ſeipſis habẽt eẽ ſimpliciter.
hoc eiz eẽ ſimpliciter. nõ ẽ niſi quãtũ ad ipas res
i ſeipſis. nõ ꝙ ſit nobilius eẽ i ꝓprio genere: q̃ eẽ
e de quo ſũt cauſata cum ipſa cã. ¶ Ad quartũ di
cẽdum. ꝙ eẽ i deo dicit dupliciter. vno mõ dicuntur
eẽ i deo que ſũt idem ſm eẽntiã. vt potẽtia. ſapiẽ
tia. bonitas. que ſũt idẽ qd eẽntia dei. Et hoc mo
do q̃cquid eſt in deo ẽ deus. Alio modo dicitur
eẽ in deo ſicut in cã. ⁊ ſm hoc dicũtur cauſata eẽ
i ipo. ⁊ ſic dicitur vita i ipſo. per hũc modũ non
oĩa que ſũt i ipſo ſm ſeipſa accepta: ſũt qd ipe. ſed
inquãtũ ſũt i ipſo. hoc eſt rões exẽplares ipſarũ
ſunt idẽ qd ipſe. vnde homo cum ſit i deo vita.
ſm ꝙ homo nõ ẽ deus. ⁊ ita de alijs cauſatis. cũ
ergo dr. ꝙ oĩa in ipo ſũt vita i ipſo. nõ aliud ẽ q̃
ſi dicat rões exẽplares ſunt i ipo. ſm quas eſt
ſic dicta vita cauſatoꝝ. ¶ Ad q̃ntum dicẽdũ ẽ. ꝙ
cũ oĩa dicanẽ i ipſo vita. hoc eſt rõne ſapiẽtie vel
ſciẽtie bñplaciti. que ẽ in itellectu practico. in quo
viuũt eternalr cauſata cũ rõne ſciẽtie cũ rõe bñ/
placiti. ¶ Ad illud vero qd vĩ ↄtrariũ eẽ de ipſa
ſapiẽtia uel ſciẽtia ſe qua cognoſcũẽ bona ⁊ ma
la. Dicẽdũ ꝙ ſciẽtia bñplaciti reſpicit tñ bona ex
alia pte. ſ3 bñplacitũ ſit ſufficiẽs cã exiſtẽtie reꝝ. ⁊
ita reſpiciat tñ res exñtes. nihilominus ea q̃ pñt
eẽ: dicunẽ vita i ipſo. bñplacitũ eniz eternũ eſt. ⁊
reſpicit nõ tñ ea q̃ ſũt: ſ3 ea que pñt eẽ ⁊ erũt. vñ
quo ad hoc vitam habẽt i ſciẽtia bñplaciti. ¶ Ad
ſextuz dõm. ꝙ cũ dicit omia in ipo ſunt vita. nec
dicendũ eſt ſimpliciter ꝙ oĩa ſunt vnum in ipſo.
vel ꝙ omnia ſint multa in ipſo. ſ3 ſi fieret redupli
catio vt diceret. omia in ipſo ſũt vnũ in ipo. vnq̃
eẽnt. Unde anſel. i monologio. In ſeipſis ſũt eẽn
tia mutabilis ſm mutabilẽ rõnez creata. In ipo
vero ſũt ipſa prĩa eẽntia. ⁊ prĩa exñdi veritas. ñ
tñ ↄcedenduz eſt. ꝙ oĩa ſint vnum vel deſcendẽ/

do vt dicat. asinus vel leo: ē asinus vel leo i deo. vel idē ēt cū hoīe in deo. Aliter. n. fit sermo sub generali rōne ꝛ sub spāli. pluralitas ergo ex pte causatoꝝ ꝓhibet dicē vnitatē. vnitas vō oimoda que ē in deo. ꝓhibet dicere pluralitatē. ſꝫ media via incedendū ē. sicut iam dictū est.

Questio. iiij. de causa finali.

Consequenter ergo dicendū est de cā finali. circa quā querit̄ triplici mēbro. ¶ Primo. vtrū sit vna cā finalis pria. ¶ Secūdo. vtrū sit idem qd̄ essentia prima. s. deus. ¶ Tertio. vtrum omnia appetant hanc rationem cause finalis.

Membrum primum.

Ad primū sic. finis ꝛ bonū idē est. qd̄ enim querit̄: ꝓpter bonū querit̄. si ergo eēt infinitū i cāis finalibus. nō perueniret ad bonū. qd̄ vltio querit̄. ergo frustra eēt intētio querētis. nō ergo ē ifinitū in cāis finalibus. ſꝫ est aliqua cuius grā alie queruntur. ¶ Preterea cū finis ꝛ bonū sint idē. vltimus finis erit sūmū bonū. ſꝫ ipossibile ē eē duo summe bona. nā vnū aut haberet omne qd̄ aliud. ꝛ tūc nō differret. aut si nō hēret aliqd boni. habēt vnum qd̄ nō alteꝝ. ꝛ ita nō eēt summū. ipossibile ē ergo duo eē sūma bona. ergo ꝛ duos eē oīo vltimos fines. quoꝝ vnū ē preter alteꝝ. ¶ Preterea quicquid sit i. alijs cāis. intētio finis ꝛ ifiniti opponūtur. si ergo ē cā finalis: tollit infinitū. ergo necesse ē vnā solā eē vltimā ad quā est puenire. ¶ Item quicūqꝫ discrete agit. nō facit id qd̄ facit p intellectum. nisi qꝛ itēdit aliquē finē. si. n. pter finē ageret. stultus diceret̄. ¶ Itē nullus pōt sibi duos fines ex equo. si. n. poneret: iordiata eēt actio eius. necesse ē ergo agētē per itellectū sibi ponere vnū finē actōis. Si aūt ille finis ꝓpter aliud querit̄ ꝛ illud ꝓpter aliud. nūq̄ quiesceret intētio. ſꝫ quiescit intētio eius q bene disponit. ergo necesse ē eē vltimū finē. erit ergo vna sola finalis cā vltima.

In contrariū sic obijcitur. finis ē ratio eius qd̄ est ad finē. sed nō eadē rōne. sicut dicit Aug. in libro. lxxxiij. q. ꝯditus ē homo ꝛ equ⁹. ꝛ loqtur de vltimis rōibus. ꝛ ita de vltimis finibus. ergo diuersoꝝ causatoꝝ diuersi sūt fines. ¶ Itē finis determinat formā rei: ꝛ ea que ordiata sūt ad illā. Si ergo eēt vnus finis vltimus duoꝝ differētiū. vnde veniret differētia cū forma respōderet fini. ꝛ ita cū idifferēs eēt finis. idifferēs eēt forma. posita. ergo indifferentia finis poneret indifferentia formaꝝ. ergo ꝛ eoꝝ que sūt ꝓpter formas. ergo res erūt indifferētes. sed necesse ē eē rerū differentiam. ergo necesse est esse finium differentiā.

Ad quod respōdendū. q vna est causa finalis vltima omniū. de qua dicit Dyoni. dedit nobis oīa quecūqꝫ sūt ꝛ fiūt. ꝓpter pulchꝝ ꝛ bonū sūt ꝛ fiūt. ꝛ ad ipm omia ispiciūt. ꝛ ab ipa mouētur ꝛ ꝯtinētur ꝛ ipsius grā. ꝛ alibi. pulchꝝ ꝛ bonū ſm oēm cām cūcta desiderāt. ꝛ nō ē aliqd existētiū. qd̄ nō pticipet pulchro ꝛ bono. ēt non existēs pticipat pulchro ꝛ bono: tūc eiꝫ ꝛ ipꝫ bonū ꝛ pulchꝝ ē. qñ in deū ſm oēm oblatōeꝫ substātialr laudat̄. ¶ Ad illud āt qd̄ obijcit̄ i ꝯtrariū. primo dicēdū ē. q licet diuerse rōnes prime sint equi ꝛ hoīs. nihilomin⁹ tñ vna ē vltima rō que a fine omniū accipit̄. ꝛ ſm hāc accipit̄ vnitas in vniuerso: erūt ergo rōnes prime ſm ipm modū quē loquit̄ i illo libro. loquit̄ eīm de rōnibus formalibus. nihilominus tamē rōes que sūt i rebus ordiabunt̄ ad vltimū finē. ¶ Ad aliud dōm ē. q licet finis vltimus sit vnus. nō ꝓpter hoc erit in differētia reꝝ: ſꝫ ex differētibus reb⁹ vnitas vniuersi colliget̄. Sicut. n. ad vnū punctū qui ē centrū. oēs linee recte ducte ad circūferentiā: ex omni parte termināt̄. sic per quādā similitudinē omnia que sūt i vniuerso tendūt ad vnū finem. ꝛ ille dicit̄ finis finiū. ſm autē hūc finem nō accipit̄ rerum differētia: sed ſm fines ꝓprios: penes quos differētia formaꝝ determinatur ꝛc.

Membrum secundū.

Querit̄ dicere. vtꝝ ista cā finalis sit idē quod eētia diuina. qd̄ nō videt̄. actō ꝛ motus dicunt̄ eē ꝓpter id qd̄ nō habet̄ ſꝫ sūt pp finē. ergo finis nō habet̄ ab agēte ꝛ mouēte. ſꝫ diuia eētia agit. ergo agit ꝓpter finē nō habitū. sed siue nō habitus a se siue ab alia re. erit differēs ab ipo agēte. ergo nō erit cā finalis eadē cū eētia agētis. ¶ Itē i alijs agētibus sic ē. q id ꝓpter qd̄ agit: nō est idē cum eētia agentis. vt domificator agit ꝓpter protectionē ab imbribus ꝛ caumatibus. ergo i primo agēte sic erit. nihil. n. querit seipm. sed finis queritur. ergo ipꝫ non ē idē cū eētia agētis primi. Cōtra. Dyoni. i li. de diuis nō. omnia ad seipsā bonitas ꝯuertit. ꝛ princeps ꝯgregatrix ē dispersoꝝ. vt principalis ꝛ viuifica deitas: ꝛ omnia ipsaꝫ vt principiū. vt ꝯtinētiam. vt finē appetūt. ergo viuifica deitas ē illa boītas que ē oiū finis. ¶ Itē primū ē pfectissimū agēs. ergo nō agit ꝓpter aliqd extra se. si. n. ageret sic. deesset aliqd. ergo non eēt pfectissimū. agit ergo ꝓpter seipm. ꝛ hoc ē qd̄ dicitur. xvi. puer. vniuersa ꝓpter semetipm opat⁹ ē dñs ipium quoqꝫ ad diē malū. Et de homine q ē principalis creatura dī. xliij. ysa. oēm q vocat nomē meū. i gloriā meā creaui eū. formaui eū. ꝛ

sectē est. Jtē .x. math. Nemo bonus nisi deus vn⁹ τ bonū τ finis idē. ergo ipse est principalis finis. Ad qđ rñdendū φ ipse ē cā finalis sicut ostensum ē. ¶ Ad obiectū vero in cōtrariū: dicēdū ē. φ agere propter finē dr dupliciter. vel qui ē pfectio agētis. sicut dictū ē de domificatore. τ sic ñ agit pp aliud a se. vel qui ē pfectio eius qđ agit vel i quo agit. τ fm hoc agit deus pp ñ habitū ab eo qđ agitur vel i quo agit. ¶ Si vero obijciat φ si deus ageret pp se. ageret semp τ ita eternaliter. dicēdū est φ nisi generare vel spirare vel itelligere dicant agere. τ psimilia que ab eterno sūt. nō semp egit: dicēdo semp eternitatis. semp tñ egit: dicēdo semp tpis. τ cū agit ñ agit vt semp. sibi aliqd acqrat. sz in hoc sua bonitas manifestet. sz pp finē q acqrit creature. ille tñ finis est pp sūmū finē. vnde dicit dyo. ipse oiuz cā p bonitatis excellētiā. oia amat. oia facit. oia puertit. oia ptinet. Et iterū ē omniuz pricipiū τ finis sup pricipale τ sup finale. qr ex ipo τ p ipm τ i ipo oia. vt ait sacer sermo. ¶ Ad id vero qđ obijcit scđo. dicendū φ non ē simile in creaturis agētibus: τ in ipo creatore. creatura enim agēs agit pp aliquā imperfectionez sui vel alterius creature. creatoris vō nulla ē ipfectio.

Membrum tertiuz.

Estat dicere. vtrū oia appetant in sua actiōe hūc finē. qđ nō vr. Finis. n. iste pstituit pfectio finalis creature. beatitudo. n. τ finis iste idē sūt. Si ergo beatitudo ñ est finis cuiuslibz creature. τ beatitudo τ bonū sūmū sunt idē. nō ergo oia appetūt hūc finē. ¶ Preterea appetitus nālis plāte ē vt soluet eē plāte. τ ita de alijs rebus nālibus. ergo ñ tendit ad obtinendū hūc finē. Jtē sicut dicit boe. de cōsolatōe. bonū τ vnū idē in suba. lapis vō ptiū suax appetit vnitatē. τ ita ḋ alijs zpositis. τ hoc sibi sufficit. ergo ñ appetūt hūc finē: cum iste finis sit vltio p. ¶ Preterea pleto nūero electorū cū erit resurrectio desineret hoc eē. τ ita ñ perficiet cox appetitus si hūc finē appeterēt: pficit aūt vel pficiet. ñ ergo iste ē finis quē oia appetūt. Contra dyoni. in li. de di. no.: Bonū ē qđ psideraf ab oibus. τ phs. bonū ē qđ oia optāt. sz ñ ē bonuz nisi pticipatiōe sūmi boni. sicut dicit aug. i li. ḋ ciui. dei τ de tri. ergo appetitus creature ñ terminat nisi i sūmo bono. sz iste est finis iā dictus. ergo finis iā dictus ē: quē oia appetūt. Ad qđ rñdendū. φ duplex ē appetitus. vnus ex cognitōe phabita nāliter. vel ex acqsitōe siue dono. τ fm hūc modū ñ appetūt oia sūmū bonū: vel finē istū. nō enim oia hūt appetitū itellectualē. τ fm hoc que hūt appetitū huiusmōi. appetūt nāliter beatitudinē. fm φ bonū τ beatitudo sūt idē. Alio vō mō sumēdi appetitū nālez oia appetūt bonū. ñ indeterminata rōne beatitudis. sz i gnāli rōne q ē fm φ bonū sūmū oia pseruat τ terminat. ¶ Ad illud vō qđ scđo obijcit. dicēdū φ plāte τ alie creature corruptibiles cū appetūt ptinuatōez sui eē: ē a sūmo bono: qđ ē eis eēntialr τ potētialr τ prīcipaliter. quo ad hoc appetūt nāliter sūmū bonū. ¶ Ad tertiū obiectū. dicēdū ē silr de vnitate quā appetūt res zposite. i hac sez vnitate ē sūma vnitas. τ illa sūma bonitas. sine q nec ē nec eē possz. τ iō eam nāliter desiderat. ¶ Ad vltio vō obiectū. dicēdū ē φ ē finis qdā corruptibiliū creaturax fm φ sūt pp hoiez τ illo fine euacuato. pgruit ñ vlterius pmanē. τ hoc ē supplemētū necessitatis hūane. τ iste ē ali⁹ finis ab illo quē nālr itēdit. vnaqqz res fz suā spēz. ñ ergo ni⁹ ē: si ñ puenit fm istū vel illū finē ad btitudinē q determiata ē finis hoīum τ itellectuali creature. cū ñ hēant imortalitatē cognitiue τ motiue potētie fm quā possint ea frui.

Questio. v. de cā efficiente.

Rdine consequēti dicēdū est de cā efficiente. omissa vero qōne: vtrum sint plures cāe efficiētes rex eo φ ipa satis daf itelligi ex pmissa qōne ḋ pluralitate pricipiox. τ dicit plōs q faciūt cās multas: destruūt nāz boni τ ñ pcipiūt. trāseūdūz ē ad illā qđ nē in triplici mēbro ḋ cā efficiēte. Primum. vtrū tñ sit cā efficiēs eē: τ ñ ipius ñ eē. vtpote ipius eē ḋstructiā. Scđz. vtrum sit volūtate an necessitate cā efficiens. Tertiū. vtrum p se sit cā: an aliquo adiūcto.

Membrum primuz.

D primū sic pcedit. natura boni ē pducere: saluare. mali aūt corrūpere τ destruere. Unde dyo. in li. de diui. no. Non ē ignis infrigidare: neqz boni. ñ boni pducere. sed prima cā efficiēs ē summum bonū. ergo ñ ē eius corrūpere τ ḋstruere bonū. sz eē inqtum eē bonuz ē. ergo eius ñ ē destruere eīse. ¶ Jtē aug. in li. lxxxiij. q. ad quē ñ eē nō ptinet. nō ē cā deficiēdi. sz prima cā efficiēs est sūme ens. ergo nō ē cā deficiēdi. ergo nec destruendi. ¶ Jtē idē silr se hñs semp natū ē facere idē. sz primū efficiēs ē semp silr se hñs. ergo facit idez. nō ergo facit eē τ nō eē. si. n. dissilr se haberet: sicut sol i accedēdo τ recedēdo. accedēdo pduceret res. recedēdo corrūperet vel destrueret. sed nec accedit nec recedit quantū ē de se. ergo non ē cā destructiua rex. ¶ Jtē solis materialis ē iducere lumē. tenebre vō iducunt p oppositōez terre vel alicuius tenebrosi. Silr erit ḋ sole spūali φ eius sit iducere lumē. tenebre vō i. defectus eē ñ erūt

ab ipso sz ab aliquo alio. Cōtra. pria efficiēs cā ē pfecte potētie. pfecta aūt potētia ē cui nihil decē vel addi pōt. sz plus ē posse facere q̄ sit. ⁊ q̄ nō sit. q̄z q̄ sit tm̄. ergo prie cāe efficiētis n̄ ē tm̄ facē sz posse destruere qd̄ ē. ¶ Itez dr̄ in isa. xlv. Ego dn̄s ⁊ n̄ alter. formās lucē. creās tenebras. faciēns pacē. ⁊ creās malū. Sz creare tenebras ⁊ facē malū ē dstruere eē. ¶ Itē. xxxi. hiere. sic vigilaui sup eos vt euellerē ⁊ demolirer ⁊ dissiparez. sic vigilabo sup eos vt edificē ⁊ platē. ergo ei⁹ ē euellere ⁊ demoliri ⁊c. prie ergo cāe efficiētis ē id destruere qd̄ ē. ¶ Itē. xi. ecclastici bōa ⁊ mala vita ⁊ mors. pauptas ⁊ hōestas a deo sūt. ergo a dn̄o ē n̄ solū eē sz ⁊ n̄ eē. Ad qd̄ rn̄dēduz est. q̄ duplex ē defect⁹. sic hr̄ in. iij. li. d̄ lib. ar. ⁊ vterqz defectus pprie ē in nā itellectuali. s. defect⁹ voluntari⁹ q̄ ē culpabilis. ⁊ dfectus inolūtari⁹ q̄ ē pena. pter hoc ē terti⁹ dfectus nāe corruptibil' i se. vt q̄ ignis i se deficit: ⁊ plāte i se deficiūt. De p̄io dsectu dōz ē. q̄ pria cā efficiēs n̄ ē cā illius. De scdo vo dōm. q̄ i pte ē ab ipo. i pte vo a creatura rōnali. Et id dr̄ p̄io sapie. Deus mortē n̄ fecit. nec letal' i pditiōe viuo⁊. creauit. n. vt eēnt oia. ⁊ sanabiles fecit natōes orbis terra⁊. ⁊ postea seq̄r. In iusticia ē mortis inquisitio. Ecōtra vo dr̄. xi. ecc. mors ⁊ vita a deo. qd̄ exponit aug. i qōnibus veteris testamēti. lxxvi. q. dicēs. n̄ est deus actor mortis sz videx. q̄r mortis actor pctm̄ est. qūo ergo dn̄s poterat facē mortē q̄ nescit peccare. sz dn̄ peccatis retribuit ab ipo dcā ē mors. cū n̄ ex ipo sit sz ex hoc q̄ peccauit. De tcio vo defectu q̄ ē nāe corruptibil' i se. dōm q̄ n̄ ē in rebus a deo: sz eo q̄ res sūt ex nihilo. nihilominus tm̄ in deo ē potētia destruēdi. sic ⁊ pstruendi. Ad scdo obiectū. dōz q̄ defectus ille de q̄ loq̄r aug. in lib. lxxxiij. q. n̄ ē dfect⁹ pēalis inq̄tū huiusmōi: sz magis culpabil'. vel ille defect⁹ q̄ ē ex h̄ q̄ res ē corruptibil'. ex h̄ q̄ de nihilo ⁊ ex se defic̄. ¶ Ad tertio obiectū dōm. q̄ ppositio illa ph̄i idē silr se hz ⁊c. itelligi̇r de creaturis mutabilib⁹. q̄ fm̄ diuersā sui mutatōez. apte nate sūt agē vel pati. n̄ āt intelligit de ipo creatore: q̄ semp eodē mō se hz. ⁊ n̄ cā ē oppositō⁊ fm̄ diuersa tpa. ¶ Ad quarto obiectū dōm ē. q̄ nō ē silē oino de sole spūali. s. deo: ⁊ de sole materiali. a sole. n. materiali p absentiā sūt tenebre mālcs: sz a sole spūali. malicia q̄ ē tenebra siue discessio lumis: n̄ ē p sui abn̄tiam sz sui abn̄tia. sicut ptigit dicere. ē ex ip̄a malicia. q̄ ad hoc tn̄ ē similitudo. q̄ sicut tenebra materialis hz aliā cām. vtpote corpus opacuz. ita tenebra itelligibilis. s. peccatū. hz libe⁊ arbitriuz: q̄ se auertit a deo. Cum aūt dicit dyo. q̄ boni ē saluare ⁊ mali corrūpere. p̄io ⁊ principaliter itelligendum intendit de corruptōne culpabili.

Mēbrū secundum.

a D secūdū mēbruz qōnis. qua querit vtrū deus volūtate vel necessitate pdu res. ⁊ dicim⁹ necessitatē nāe: n̄ coactōez sic obijcit. Boni ē rōne bonitatis sue bona adducere. Un̄ dicit augu. in. q. vete. testa. bonus ē. q̄r fecit existere que n̄ erāt. Et dyo. de diui. no. optimū ē optima adducere. ergo natura bonitatis sūmi boni: induxit optia ad manifestationē sui in creaturis. vnde dyoni. in li. de diui. no. Si omniū sūmitas diuina bonitas a sublimissimis ⁊ maximis eēntijs: vsqz ad nouissima puenit: ⁊ adhuc sup oēs ē: neqz his q̄ sursuz sūt anticipātibus eius excellentias: neqz his que deorsum sūt ambit i trāsgrediētibus: sz illuminat potētia oia ⁊c. sit diuine bonitatis signatiua imago sol. fm̄ multā psonātiā: ⁊ oia queciiqz eū participare possūt illuminat. sz bonitas eius idē est qd̄ natura eius. ergo ex necessitate creature eius cōdidit creaturas. ¶ Itē si potuit creaturas facere ⁊ noluit. inuidus fuit vl' adminus n̄ sūme bonus. ita obijcit herecticus. Si autē voluit ⁊ n̄ potuit Im̄potēs fuit sz a deo remouet ipotētia: ⁊ potētia in eo sūma bonitas. ergo bonitas eius reducit necessarie volūtatē. ¶ Itē aug. i li. de ciui. dei. xxij. hāc cām idest ad bona creāda bonitatē dei. hāc cām tam iustā atqz idoneā. que diligēter psiderata ⁊ pie cogitata oēs ptrouersias querentium mūdi originē n̄ viderunt: cū ergo dei bōitas sit cā iusta: ⁊ cā iusta sit necessaria: ex necessitate sue bonitatis bona creauit. ¶ Itē boeti. q̄r bonus est deus sūmus. ergo bonitas erit rō necessaria esse re⁊. ¶ Preterea. p simile pōt argui. qd̄ inducit dyoni. de igne ⁊ sūmo bono. ignis. n. ē calefacere: summi boni pducere ⁊ saluare. sz ignis necessitate nature sue calefacit. ergo summū bonuz ex necessitate nāe sue bona pducit ⁊ saluat. Qd̄ āt volūtate fiāt creature. habet ex hoc qd̄ dicit august. iij. de trini. Voluntas dei ē prima ⁊ sūma cā omniū specie⁊ ⁊ motionū. nihil. n. fit qd̄ de itellectuali atqz interiori aula summi imperatoris n̄ egrediat. Et ite⁊ in libro. lxxxiij. q. querit. quare deus mundū voluit facere. querit cām voluntatis diuine. nihil autē ē maius volūtate eius. n̄ ergo cāe mūdi idest volūtatis. alia cā querenda ē. ¶ Item in. xxiiij ca. xi. de ciui. dei. satis signatur deū nulla necessitate. nulla sue cuiusquā vtilitatis idigētia: sz sola bonitate. i. bona voluntate fecisse qd̄ factū ē. ¶ Itē que dfīa eēt iter pcessionez filij a p̄re: ⁊ pcessionez creature. si de necessitate nāe siue de nā pduxisset creaturas. Ad obiecta ergo rn̄dendu⁊ ē. q̄ sua volūtate gratuita condidit creaturas. sicut habet ex auctātibus pcedētibus. ¶ Ad aliud vero qd̄ p̄io obijcit in ꝯrium d̄ necessitate bonitatis. dōm ē. q̄ nomen necessitatis non cōgrue hic dicit de deo. vnde ansel. in libro cur deus hō. i deo nulla cadit necessitas. Necesse

mas. n. videt dicere coactionē. sed nec necessitas vtilitatis ex pte sua. sicut dictū ē i pcedēti auctorita te. Si vo dicat necessitas ꝯgruitatis siue idonei tatis. sicut tāgit i quadā auctoritate tūc pōt dici ꝙ ex necessitate bonitatis ꝯdidit res. Nō tñ vi det ꝯgruere ꝙ dicat ex necessitate nāe. lz. n. idē sit bōitas qȝ nā eius. tñ si diceret ex necessitate nāe. videret poni talis necessitas. qualis ē i reb᷒ nāli bus. In rebus. n. nālibus. ignis ex necessitate na ture generat ignē ⁊ hō hoiem. nō sic autē ē. cuȝ creature fiunt a deo. ¶ Ad secūdū dōm ē. ꝙ cum dr. deus fm rōnem bonitatis creat res i rōe bo nitatis. vt a bono necessarie sit bonū. notat igitur necessitas ex ꝯgruētia cāe finalis ⁊ eius qȝ ordi nat ad cā. nec ex hoc sequit. ꝙ ex necessitate nāe ꝯdiderit creaturas. ¶ Ad illud vo qȝ tertio obij cit. ꝙ bonitas dei ē iusta cā cōditionis reruȝ. ⁊ ita necessaria. Respōdendū ē. ꝙ iustitia vno mō iportat debituȝ sicut dicit Anselmus. ⁊ fm hunc modū nō dr bonitas dei cā rei iusta sȝ ex debito. Alio vo mō dr iusticia fm ꝯgruētiā. qȝ decet bo nitatē eius. ⁊ fm hūc modū dr bonitas dei iusta cā. Vñ i auctoritate addit idonea ad determina tionē. ¶ Ad quartū vo dōm ē. ꝙ cū dr qȝ bon᷒ ē deus sumus. vel bona sunt que sunt ab ipo notat ex iā dictis necessitas ꝯgruētie que ē causati ad cām. nō autē necessitas iferēdi. nā ab eterno de᷒ fuit bonus. nec ab eterno ē bonitas creature. Si mlr nā dei ab eterno fuit bōa. nec tñ creatura ab eterno fuit bona. ¶ Ad vltimū dōm ē. ꝙ nō ē si militudo i agētibus fm nām. ⁊ in pmo agēte fm voluntatē. naȝ agēs fm nām pducit sibi similes specie vel i genere. agēs vo fm volūtatē rectam. pducit simile. i. pportionabile i dispōne: vt a bo no bonū. ab vno vnuȝ. ⁊ ita de alijs dispōnib᷒ q̄ ꝯueniūt cāe ⁊ causato. ¶ Preterea. lȝ sit sūme bon᷒: tñ qȝ i ipo idē ē nā quod volūtas: q̄ ē sūme libera. non creat res nisi fm libertatē sue vo luntatis.

Membrum tertiuȝ.

Eide dōm ē de tertio mēbro qōnis. s. d vtruȝ agat p se. an aliquo addito. Qȝ agat aliquo addito hoc videt. Prima eim cā ponit cātum suū i eē: si [illegible] vlis. addit ei aliquid p quod ē ppria cā illius. sed cā prima ē cā vniuersalis. ergo addit ei aliquid ad hoc ꝙ sit cā ppria huius vel illius. ergo ē cā ali quo addito. ¶ Itē sol nō ē cā ppria huius vl il lius dispōnis. nisi cū addit aliqua ꝯditio sup eē solis. marie i oppositis dispōnib᷒: cū ergo h sit i sole naturali respectu suoꝝ effectuū. pari ratione erit i sole spūali respectu suorum effectuū. ¶ Itē causa vlis cū sit ppria. aut seipa sit ppria huius causati vel illius. aut per aliud. si seipa sit ppria: hoc non videtur. qȝ aliūde est bōitas. ⁊ aliunde ē ppietas: ergo ex alia re videtur eē ppietas. sȝ seipa ē vlis. ergo alia re q̄ȝ seipa erit ppria hu ius causati vel illius. Qȝ ēt vñ vlī vel pticulari i creaturis. Vle. n. ⁊ pticulare ex diuersis rōnib᷒ accipiuntur. ⁊ pticulare addit super vle: sic ergo erit i supnis vt vle ⁊ ppriū ex diuersis rōnibus accipiant. ⁊ ppriū huius causati vel illius. ad dat sup cām vlem. Ad ꝯriū sic obijcit. si age ret aliquo addito vt eēt cā nō eēt pria cā. Nā il lud additū. aut eēt prima cā aut causatū: cū vna sola sit cā prima. illud aūt causatū erit i eē. nō ni si p cām primā. sȝ ē cā vlis. ergo aliquid additur ei ad h ꝙ sit ppria cā illius. ⁊ iterū querit de illo ⁊ ita erit abire i infinitū. aut oportebit stare i pri mis. vt nō sit cā illius causati vel isti᷒ aliquo ad dito: ergo erit p se causa. ¶ Itē i aliquibus cau satis agētibus apparet ꝙ p se agāt. vt sol p se il luminat. ⁊ ignis p se generat ignē. ergo cū nobi lior sit actio prime cāe q̄ȝ actio alicuius descēdē tis ab ipa. ergo erit actio prime cause p seipam. ¶ Itē cuȝ sit cā que dat eē. ⁊ iteruȝ cā q̄ dat mo tū: nobilior ē cā que dat eē. q̄ȝ illa que facit mo tum. Sȝ in cāis faciētibus motū ē aliqua que p se facit motū. vt i motore spere supcelestis. ergo aliqua erit earū que dat eē. que p se dat eē. sȝ que per se dat eē: nobilior est ea que aliquo addito dat esse: cum ergo nobilior dispositio attribu enda sit prime cētie. erit illa conditio cause que per se dat eē. ¶ Itē est causa per se ⁊ causa per ac cidēs. Causa vero p se. que agit p naturam. ⁊ p itellectū. habet a causa prima que deus ē ꝙ agit. ergo causa prima p se multofortius agit q̄ȝ causa secunda. Ex his ergo cōcluditur. ꝙ causa pria p se agit non aliquo addito i his que fiunt p crea tionem. hec eim sunt prima causata. ¶ Ad iā di cta respondēdum est. ꝙ per se agere dicitur fm plures modos. Dicitur eim p se agere. hoc est p suam naturā agere. dicit etiam p se agere p suum itellectum ⁊ voluntatē agere. pmo ergo modo ñ dicit p se agere pducēdo causata. non. n. de sua natura pducit. secūdo modo dicit p se agere qȝ p suum itellectuȝ ⁊ voluntatem agit. ⁊ fm hunc modū deus dr p se agere. excludēdo p accidens agere. Itē excludēdo agere per aliud in primus causatis. in sequētib᷒ vo causatis ñ sic ē. sȝ agit ali quo mō. ñ pp sui isufficiētiā. sȝ pp causatoꝝ rectā ordinationē: quoꝝ quedā sunt nobiliora. que dā vo minus nobilia. ¶ Ad illud vo qȝ obijcit. ꝙ i ifinitū eēt abire. si pria cā eēt ab aliq addito cā. re spōdēdū ē. ꝙ aliter ē i primis cātis ⁊ ꝯsequētib᷒ In ꝯsequētibus. n. ñ ē iconueniēs ponere addi tionē cāe. In primis vo ē incōueniēs pōere ad ditionē cāe. vñ i illis attēdēdū est. ꝙ cā pria vlis seipa est propria horū causatorum. hec autē ad ditio super vle nō est p aliquid extrisecum: sed p volūtatē eius. qȝ ē ideȝ ꝙ eētia ei᷒ qua vult fa

ete re ē nūc. et hoc nūc nō ē nūc eternitatis: sed tēpo
ris siue eui. ¶ Ad id vero qd obijcit ex alia pte. q
aliūde ē cā vlis et aliūde ppria. dicēdum q non
sic ē in [illegible] prima vli. que se appropriat. et cāis cō
sequētibus que ineniunt i causatis i quibus aliū
de est cōitas. aliunde ē ppzietas. Primū. n. sicut
boetius ē forma sine materia. et conditionib᷒ p
ticularibus que sunt i materia vel subiecto. et iō
nō habet ppzietatem ex illo mō quo dī i creatu
ris. sed sua volūtate ē actio. que cāz vlem appro
priat. et lz illa actio sit ipa voluntas. et volūtas [illegible]
eterna. actio tn̄ ē cū ipo nūc tpis. ¶ Ad aliud di
cēdū. q nō ē simile de sole materiali et cā prima.
Sol. n. materialis sm diuersū sui sitū: vel rerū re
cipiētiū sui effectū vel cōicātiū. diuersos pducit
effect᷒. Sol vero spūal' ab oi diuersitate sit᷒ abstra
hit. et pp h nō ē actō ei᷒ pcedēs icāta actō nāl'. sed
cū idifferēs [illegible] sz eēntiam. sz actionem uolūtari
am ea producit.

Questio. vj. de causa in actu. idest creatione.

Dictum est su

pra de cā pria sm sbam et sm
rōnē sequit de ipa cā i actu.
Ad cām vero i actu duo ptinēt
querēda. ¶ Prio de rō [illegible] cāe
i actu put dī. xi. Ro. ex ipso
et p ipm et in ipo sunt oia. et c. ¶ Secūdo de ipa
actione qua cā est in actu suo pria actio ad ipam
eēntiam videt referri: actiones vero appropziari
psonis diuinis que sunt vnius eēntie. prio ergo
fiat smo de illis rōnibus que p illas ppositiones
designant. Et pōt qri q dīa sit illarū rōnū iter se
et qre ille ponant et nō alie. q p alias ppositōes d
signat. aut si sint alie q ille. et qre nō plēs q3 tres.

Menbrum primum.

Et primuz sic pōt obijci. hec ppositio
ex: designat ōditionē cāe māl. sed ōditio
cāe māl nō ōuenit prime cāe. ergo nō ē
dōm. q ex ipa sint oia. Itē cū dicuntur
oia eē i ipo. cōtinētia formie itelligit. sicut cū dicit
xvij. act. i ipo viuimus mouemur et sumus. Qd
aūt ipe sit forma oīuz habet i fine libri d va reli.
forma ē oīuz q ab vno facta sūt. et ad vnū nitunt.
et logt ibi de sūma vitate. ¶ Itē hec ppositio p
dicit rō ez efficiētis. ergo vidēt designari he tres
rōnes cāe. efficiēs. formalis et māliis. sz he tres nō
coicidūt i vnā eēntiā. ergo [illegible] sūt rōes prie cause
causātis i actu. ¶ Preterea ordo vboz nō pmittit
has rōnes cāe. rō l. n. cāe mālis nō ē an efficiētē.
nec rō efficiētis i actu an formalē. Formalis. n. sz
quā ē efficiēs. ¶ Itē. iiij. ad ephe. dī. q ē sup oēs.
et p oia. et i oib᷒ nobis. vbi alia ppositio primo
ponit. alie vero due manēt. Silr ad col. i. Oia per
ipz et i ipo creata sūt. et ipe ē an oēs: et oia i ipso
ōstāt. vbi pōit. hec ppositio an. sz pmittit ppositō
p. Quid ergo dōz ē d ordie istarū rōnū et dīa p
positionū. et q [illegible] col. geminat hec ppositō i. alie
vero nō geminant. ¶ Itē i li. de di. no. dī q ois status
et mot᷒ ē ex ipo. et i ipz et p ipm. et pp ipz. et alia
trāslatio dicit. et ois statio et mot᷒ ē ex q et i q. et
ad qd. et cui᷒ gfa. vbi pōit i quo. i loco ei᷒ qd ē p
ipm. ¶ Itē alibi dic. ex ipo et p ipm et i ipo. et [illegible]
ipm sūt oia: vbi qtuor vī designare rōes. Pre
terea. dī. xi. ad ro. i glo. ex ipo dicim᷒ pp pzēm. p
ipm pp filiū. i ipo pp spūsāctū. q rō ē appropri
andi ista tria his tribus psonis. qre. n. dī q ex [illegible]
tre sint oia. poti᷒ q3 d pzē: et qre poti᷒ ex pzē q ex
filio vl' ex spūscto. cū illd qd ōuēit vni psone per
effectuz i creaturis. ōueniat et alijs. Rñdēdū ē. q
cū dī ex ipo nō notat ōditio cāe māl'. sz notat ori
go. Vñ aug. sup illud ex ipo et c. In illa trinitate
sūma origo ē oīuz. et pfectissima pulchritudo. et
beatissima delectatio: vbi noie origis vlt appro
priare qd ē pzis. rōe potētie. Hoc aūt q dī i ipo
nō sumit rōe ōtinētie q refert ad cāz formalē. exē
plarē. sz rōe ōtinētie q ōuēit bōitati. q appropria
tur spūscto. sz q dī. j. Sapi. h qd ōtiet oia sciaz
hz vocis. Hoc aūt q dī p ipm. appropziat filio.
lz dicat cāz efficiētē. ē. n. cā efficiēs: q hz ab alia p
sona q sit efficiēs. et sm hāc rōnē dī de filio. fili᷒
eiz hz a pre q sit efficiēs. et qz p vbū facta sunt. q
facta sūt. iō ōuenient appropziat psōe filij: nō tn̄
sic h appropziat vt nō sint cōia oib᷒. vñ Amb. i li.
de tri. Id vigilant attēde. ne sic itelligas oia eē ex
pre. vt negas eē ex filio vl' spūscto: cū ex pze et p
pzēm et i pre oia sane dici possint. silr et de filio et
spūscto dici pōt. ¶ Ad illud vero qd obijcit scdo
dōz ē. q hec ppositio p. lz dicat cāz efficientez [illegible]
frequent. nō tn̄ sp. sz designat rō exēplaris. p quaz
et sz quā res: fiūt. Aliē tn̄ expōit Orige. i pte sup
eplaz ad ro. q dic ex ipo. hoc ipz qd sum᷒ idicat
Qd p ipz. p ei᷒ puidētiā dispēsamur in vita. Qd
aūt dī i ipo. pfectio oīuz et finis designat. ¶ Ad il
lud vero qd obijcit de hoc q alie dīe notant. iiij.
Ephe. dōz ē. q hoc ē sm aliā appropziatōz fa
ctā pri. sic ibi tāgit glo. Sup. n. dr pr qz nō hz aliū
de. qd oēs creaturas excellit. vñ rōe excellētie q
ōuēit rōe origis. dr pr eē sup oia. fili᷒ vero p quē.
qz [illegible] ipm fit reparatio. spūssāctus vero ē cui attribuit
eē i oib᷒ nobis p grāz. i alijs vero creaturis p eēn
tiā. ¶ Ad illud vero qd dr de dīa posita primo ad
colocen. vbi prio dr oia p ipz creata sunt et i ipo
et c. dōz q ly p. notat ibi efficiētiā q [illegible] aliūde. que
appropziat filio. In ipo vero notat imēsitatē ipius
vñ dic glo. cū nō excedūt qz imēsus ē: vt nō vocet
filius ex tpe: sz an oēm creaturā. Per imēsitatē
dī ēt eē an oēs: vt ondat excellētia eius i dignita
te sup creaturas. Hec oia ergo attribuunt filio.

s3 diuersis rōibus. vt notet cāusalitas sm sbam. ūnestas s3 ptinētiā virtutis. excellētia do rōe dignitatis. Qd āt seqt τ oīa in ipo cōsistūt. refert ad pseruatōnē bonitatis. ¶ Ad illd vo qd dic Dyo. de di. no. vbi ponit qtuor ex ipo τ [illegible] ipz τc. dcēz est. φ pria rō dsignata p hāc ppositōez ex. attribuit patri rōe origis: q̄ ē potētie. p ipm ipsi filio rōe sapiētie. in ipm vo τ pp ipm spūisancto rōe bonitatis. que duplicē hz ppzietatē. s. φ terminat τ finit. τ hoc pz p hoc qd i alia trāslatōe dicit. ex quo qd ptinet ad originē. i quo qd ptinet ad formā exēplarē sapiētie. ad qd qd ptinet ad rōez termini cui⁹ gfa qd ptinet ad rōez finis: τ hec duo pplectit bonitas. Et silr pōt expōni illd qd ibidē dī ex ipo. τ p ipm. τ i ipo. τ i ipm: vt i ipo τ i ipz ad bonitatē tminātē τ finiētē referat. reliq vo appropziet sicut dcm ē. ¶ Ad illd vo qd vltio obijcit d appropziatōe fcā. xi. ad ro. dōm ē. φ aliud ī scriptura sonat eē ex ipo. τ aliud eē de ipo. Nā ex ipo dicit eē creatare: nō āt d ipo. hic tñ φ dī ex ipo cōe ē. Vñ glo. qd de ipo ē. pōt dici eē ex ipo non āt oē qd est ex ipo est de ipo. qz nō est d substātia sua. ex ipo. n. sunt celū τ terra. quia ipe fecit ea. non āt de ipo: qz non de substātia sua.

Mēbrum secundū3.

Consequent dōm ē d ipa actōe sm φ dr cā eē in suo actu primo. Est āt illa actio creatio. Circa vo creatōez qruntur hec. Pmo vtrū creare ē facē. Secūdo vtrū sit prim⁹ actus actuū diuioz vel dignior alijs. Tertio vtrum sit idem qd eēntia diuina. Quarto vtruz creare sit ppriuz dei. Quito vtrū sit ex tpe. vel cum tpe vel ante tempus. Sexto an pbi puenerunt ad noticiā creationis.

Articulus primus.

Ad primū sic obijcit. ea q̄ dicūt de deo. s3 mōm alicui⁹ pdicamēti dicūt. cū ergo creare dicat d deo s3 mōz alicui⁹ pdicamēti dicetur nisi s3 rōez actōis. ergo creatio ē actio τ creare ē agē. ¶ Itē aug. in ī li. de ci. dei expōnēs illd qd dr. In pricipio creauit deus celū τ terrā. hoc ē vel qz pmo fecit vel qz i vbo vnigenito fecit: ergo creare ē facē. ¶ Preterea dr i ps. Qui fecit celū τ terrā mare τ oīa q̄ τc. Ibi gl. oīa dicit. ne quē aliū putes creatorē. ergo creare ē facē. Cōtra i isa. xlv. dr. Ego dñs formās lucē τ creās tenebras. faciēs pacez τ creans malū. Qd expōnēs aug. i li. de morib⁹ manicheoz. pp hoc φ i qdā trāslatōe ita inuenit. ego facio bona τ pdo mala. Facere ē oio qd non erat. pdere āt siue creare ē ordiare. φ illud qd vtiqz iā erat melius sit. ¶ Itē i li. 3 aduersariū legis τ pphetaz. Facere ē qd oio nō erat. creare vo ex eo qd iā erat ordinādo aliqd pstituere. Ideo qz loco hoc dictum ē deus creās mala qā peccātib⁹ ea puertit i malū. q̄ bōitatis eius largitate fcā sūt bona. Ecōtra vī designari per hoc qd dr i pricipio Genesios. Ubi pmo dr. In pricipio creauit de⁹ celū τ terrā. τ post seqt dixit deus fiat lux. τ fcā ē lux: τ ita d alijs. ergo creare aut facē. Ex q̄ designat φ creare est ex nihilo. facere ex aliq. ¶ Sile sup illud i cantico deutro. Qui possedit τ fecit τ creauit. gl. pposterus ordo. pmo. n. creauit de⁹ disponēdo vt eēt. scdo fecit iformādo. terno possedit dominādo. ¶ Itē alia glo. creauit dñ nam vñ formari posset pdidit. fecit: cū ad imaginē formauit. possedit cū p fidē sibi dedicauit. ergo prius ē nālr creare qz facē. ¶ S3 qd ē cū dr i ps. Ipe dixit τ [illegible] sūt: ipe mādauit τ creata sūt. Ubi dicit q̄dā glo. dixit τ fcā sunt pmittēdo cī eē factū qd ē eē creatū. ¶ Ad qd rñdendū ē. φ creare dr multiplr. ppzie. n. dī ex nihilo facē. s3 sicut eē ex nihilo dī differēter. ita creare dī drñter. Uno mō dr creare. oio de nihilo facē. τ sm hoc dī. In pricipio creauit deus celū τ terrā. Alio vo mō dr de nihilo facē cū recreat. hoc. n. ē de nō eē culpe reducē ad eē gfe. τ sm hoc ptillud dici qd dr i illo ps. Exultate iusti i dño. i illo versu dixit τ facta sunt. dicunt. n. ibi creata. q̄ p gfaz sūt recreata. Tertio vero mō dī creare. cū illud qd deficit i bonū cōuertit. τ hoc [illegible] malū ad bonū ordiare. τ sic accipit cū dī. ego dñs faciēs bonū τ creās malū. mala. n. i bonū puertit. Nihilū ergo dī tripli vel qd oino nihil ē. vel qz nihil ē rōe culpe. vel φ nihil ē rōe pene. τ p hoc solui pñt ea q̄ obiecta sūt s3 diuersas acceptiōes eius qd est creare.

Articulus secūdus.

Ad scdz pcedēdū ē. τ pmo obijcit. φ nō ē creatio prima actio. Nobilior. n. est actio. q̄ hz bonū i pricipio τ bonū in tmino. q̄z q̄ hz bonū tñ i tmino. Sed creatio hz bonū in tmino: nō ī eo ex q̄. alie vero actōes hñt bonū vtrobiqz. ergo alie actōes sunt nobiliores. ¶ Itē creatio s3 φ dr i pricipio creauit de⁹ τc. tminat ad iformē. Vñ aug. i. xij. pfes. Informis illa mā. quā d nihilo de⁹ fecit. appellata ē celū τ terra. cū dcm ē [illegible] In pricipio creauit de⁹ celuz τ terrā. nō qz hoc iā erat. s3 qz eē poterat. Nā postea scribit celū factū: s3 facē tminat ad id qd hz spēz. ergo dignior ē actio. q̄ noie ei⁹ qd ē fieri dsignat. Cōtra nobilior ē actio q̄ dat eē inqñtū huiusmōi q̄z q̄ pxio dat aliq additio sup eē. oīs. n. prima cā τ vlis. plus iflūit sup cāuz q̄z cā scda. s3 a cā prima iflūit eē eis. ergo nobilior ē actio. s3 actio illa ē creatio. ergo creatio ē nobilior alijs actōib⁹. ¶ Itē actio q̄ pcedit ex vno sibi sufficiēti. ē dignior actōe q̄ qrit necēario multa. s3 alie actōes exigūt necessario multa. creatio vo ex vno ē. ergo creatio ē dignior. Rñdēdū ē. φ creatō dignior

ē alijs actōib⁹ pp simplicitatē. ex pte actō[illegible] ⁊ prīcipij. ¶ Ad obm vo in ɔ̄riū p̄io dōm ē. φ lʒ creatio ñ hēat ī vtroqʒ suo t̄mino ens. siue bonū. non pp hoc ē minus nobil'. sʒ eo nobilior. q2 ñ querit sibi mām subiectā. Nō. n. ex pte sui p̄ncipij hʒ īn/pfectōē3. sʒ p̄ncipiū ex supfluētia alia pcedit ex nihilo. Est tñ distiguēdū. φ sūpta actiōe q̄dā gnālr mō. sic lʒ dicē. nobilior ē aliq̄ actio: q̄ ē de exntī. q̄3 illa q̄ ē ō nihilo. Sʒ illō exn̄s ē añ nihil. siue ñ aliqd. Vñ dicēdo φ spirare vel gnāre ē agē. vt non ociosa dicat dei bonitas ab eťno. sic phi vl' hētici obijciūt. erit actō sic dcā nobilior creatōe. Si vo accipiat actio ō pexñti qō fuit ex nihilo. erit creatio nobilior actio vel actōib⁹ ill' ɔ̄ñib⁹. gnātio ergo eťna nobilior ē. agēs vo ō pexñti mā min⁹ nobile. ¶ Ad illō vo qō obijcit φ actio dignior ē. cuius t̄min⁹ ē ō ignior ⁊ ita facē dignius q̄3 creare. Dōm ē φ lʒ creare recipiat mām ïformē. nihilo/minus tñ ⁊ ea q̄ formata sūt. ⁊ forme eo♃ create sunt. Vñ aug. i li. ō symbolo. rectissime credit deū oīa ō nihilo fecisse. vt ordiatissimo dei munē prima capacitas forma♃ fieret. ac deīde oīa q̄ formantur. Jt sup geñ. ad litt. Nō tpali sʒ cāli ordie p̄n⁹ fcā ē iformis formabil'qʒ materies ⁊ spūal' ⁊ corporal' nec istituta ē nisi ab illo sūmo dō. ex q̄ sit. sʒ illō. xviij. ecc. Qui viuit in eternū creauit oīa sil'.

Articulus tertius.

D tētiū vo articulū sic ē pcedēdū. q̄ q̄rit vtrū creatio sit ipe de⁹ siue diuina eēntia. Qō ñ sit dex. creatio. n. nō fuit ab eťno siue eťna. Creatio. n. ē cū creatū ē. sʒ diuīa eēntia ē eťna. ergo ñ sit eiusdē eēnne. ñ ergo h̄ pdicabit ō eēntia illi⁹. ¶ Jt creatio multiplicitatē q̄3dā i effectib⁹ recipit. cū dr hui⁹ vl' illi⁹. diuina vo eēntia nllaten⁹ recipit multiplicitatē. ergo ñ ē eēntia hui⁹ eēntia illi⁹. Cōtra. oīmoda simplicitas ē i deo. ergo sui actio ē: sui potētia ⁊ sua eēntia. hec. n. oīa sʒ sbā3 dicūt. ergo creatio cū sit actio diuīa. erit ipa diuīa eēntia. ¶ Jt ī simplici ñ drūt. φ ⁊ q̄ ē: sʒ φ creat. creatō e creat ergo ñ dif/ferti do φ creat ⁊ q̄ creat. sʒ diuīa sba siue eēntia ē q̄ creat. ergo ē ipa creatio. Qō pcēdēdu3 ē. ¶ Ad obm v[illegible] i ɔ̄riū rñdēdū ē. φ lʒ creatio dicat ñ eternū. rōe ei⁹ φ ē ex nihilo. vel rōe acti. nihilo min⁹ tñ eternū pt dici de[illegible] rōe ipi⁹ eēntie creātis. ⁊ ipa pt dici de eťno. ɔnotat. n. effect⁹ tpalis. sʒ supponit actio. q̄ ī deo idē ē qō de⁹. ¶ Ad scōm obm dō3 ē. φ lʒ creatio multiplicitatē q̄3dā hēat ex pte effectuū: ñ tñ dr diuīa eēntia multiplex q̄. ea idē ē sʒ re3. ñ. n. dicit respectū aliquē ad creaturā. Et ne credēt multiplicitas aliq̄ mō eē ī eēntia diuina. ñ dr creatio actio multiplex. Et lʒ ñ eternū dicat de eťno. cū dr diuīa eēntia creat. ñ dr tñ diuīa eēntia variabilis. eo φ nūc creat nūc ñ creat. creare ei3 ñ dr eternū ex pte q̄ respicit creatū: sʒ ex pte q̄ respicit diuinā eēntiā. Et ita lʒ creatū dicat mutabile. φ ē vnū extremū ī ratōe dicendi. nō pp̄ter hec diuina eēntia est mutabilis. que est alter extremu3 ex qua ptenō est mutabilitas.

Articulus quartus.

D q̄rtū articulū. An sit pp̄riu3 solius dei: ad qō sic obijcit. Triplex ē potētia. volēdi oē bonū. sciēdi oē vnu3. faciēdi ō nihilo. Sʒ duplicē potētiā ɔ̄mulit ⁊ ɔferre potuit alicui creature. ergo ⁊ t̄riā potētiā silr potuit ɔferre. ¶ Jte3 mai⁹ vel eq̄le ē dimittē pcta. ⁊ creare celū ⁊ t̄rā. sʒ potētia dimittēdi pcta pt ɔferre mīstris eccle. ⁊ ɔtulit xpo hōi. ergo potētiā creādi potuit ɔferre. ¶ Jt diuīa eēntia ē cā scōe bōitatis. vt eē bonū ī gnē vel in spē. qō ñ repugnat creature ɔtulit alicui creature. Aut ergo potētia creādi repugnāt aut ñ repugnāt. Si ñ repugnat. ɔtulit. si vo repugnāt: i q̄ ē illa repugnātia. nullū. n. gen⁹ oppōis vr ī portare. Cōtra. sup illud ī ps. Jpe mādauit ⁊ creata sūt. gl. facē nos possum⁹ sʒ ñ creare. qō pp̄rie ē ō nihilo aliqd facē. ipe ergo solus creat. qō pp̄riū ē ditatis. ¶ Jt actō pcedēs a sba ñ ē nobilior ipa sba: sʒ res pcedēs ex nihilo min⁹ nobil' ē q̄3 actio sʒ quā pcedit res ex nihilo. sʒ creatio ē huiusmōi actio. ergo cū sit nobilior: ñ pcedit ab aliq̄ re creata tāq̄3 a p̄ncipio: ergo ex potētia creādi cū sit prior ipa actōe: discōuenit a sba creata: ñ ergo erit aliq̄ creatura hñs potētiā creādi ex nā creature. φ. n. xps hūit potētiā creādi. hoc fuit rōe diuie eēntie. Qō cōcedēdū ē. Vñ aug. i li. ō tri. sicut nec pentes dicimus creatores hoī3. nec agricolas creatores fructuū. q̄3uis eo♃ extrinsec⁹ adhibitis motib⁹ dei v̄tus ista creādi iterius opet. ita nō solu3 malos. sʒ ēt bonos āgelos nephas ē putare creatores. Eade3 snīa hr sup Gene. ad lit. ¶ Ad obm ī ɔ̄riū dōm ē. φ ñ ē silē ō potētia creādi ⁊ de potētia sciēdi vel volēdi. he. n. potentie ñ repugnāt creature itellectuali: sʒ sunt ad pfectōe3 eius. potētia vo creādi repugnāt. cū sit nobilior sba creata. ¶ Et si obijciat de potētia dei vtrū posset dare. Dōm φ sicut posse dei nō ē ad faciēdu3 meliorē se. ita nec ad faciēdū creaturā pem sibi: nec ad dādū pp̄rietatē suā. vt pote φ creatura [illegible] vbiq3. qō ē pp̄riū dei. sic nec φ potētia creādi res: sit creature. Si ēt potentia creādi oīa q̄ ē dei attribuēt creature: hēret potentiā creādi se: ⁊ ita eē cām suiipsius. Nā tñ aliqua creatura potentiā sciēdi oīa: vt aīa xpi. ñ ergo silē ē de potentia ⁊ sciētia. Et si dicat. nūqd ē deus īpotens? rñdendū ē φ nō. posse. n. qō nō decet nō ē posse. ¶ Ad illud vo qō obijcit de potētia dimittendi pcta. q̄ est eq̄lis vel maior q̄3 creare. Rñdēdu3 est. φ est duplex potētia dimittēdi. Est. n. potētia delendi ipam culpā. ⁊ hec est pp̄ria dei. Vñ isa. xliij. Ego su3 q deleo inigtates pp̄ter me. Est

potentia dimittendi peccatū rōe pñe et hāc po/ tuit ɔcedē creature. et ɔcessit xpo hoi. Iudei vo q nō crediderūt ipm eē xp̄z. dicebāt ipz blasphe/ miare cū dicebat math. ix. Cōfide fili remittūt ti/ bi pctā tua. Rñdit ąt xp̄s. ut sciatis q2 filius hois hz ptātē in tra dimittēdi pctā. ait palitico. Surge et c̄. Post seqt: et glorificauerūt deū. q dedit talē ptātē hoibus. Ubi dic̄ hier. Nescientes vnuz dice bāt: q2 nullus pt dimittē pctā nisi de9: q2 p eos di mitit qb9 dimittēdi tribuit ptātē. ¶ Ad tertio ob/ iectū dōz ē. q ex fecūditate bōitatis diuie ē dare alicui creature s̄m suaz virtutē. s. creature. Sz po tētia creādi. sicut dictū ē. n̄ ɔuenit virtuti creature simo repugnat. Uñ nō decuit diuā bonitatē eā crea ture ɔferre. Ut essz ex v̄tute creature. Qd̄. n. dr̄ d̄ xp̄o. Puer ille creauit stellas. rōe psone diue at tribuit. q̄ cōis erat diuine creature et humane.

Articulus quintus.

Q̄ntū articulū. Utr̄ creatio sit cū tpe ex tpe vl añ tps. Ad qd arguit sic. Crea tio actio iḡr̄ nū creatio ñ ē eterna: sz qd ñ ē eternū: n̄ ɔuenit se eternitati et ɔuenit se ergo tpi. et sumam9 tps large ad euū: ergo creatō fuit cū tpe. ¶ Itē cū de9 creat hāc aiam. creatio ē i hoc nūc. sz añ hoc nūc fuit aliō nūc tpis. Sz oē qd ē in nūc tpis. qd hz aliō nūc tpis añ se ē i tpe. ¶ Itē qd erit i eē cū pri9 ñ fuerit ē cū tpe. sz crea tio erit i eē cū prius nō fuit: ergo ē in tpe vel cum tpe. Cōtra qd est pricipiuz tpis nō ē in tpe nec cuz tpe pp̄rie. sz creatio ē principium tpis. ergo nō est i tpe vel cū tpe pp̄rie. principiū. n. nō pari ficat ei cuius ē pricipiuz. sz qd ē cuz alio. iquātuz huiusmodi associat ei: ergo pricipiuz creatū nō erit cū tpe. sz añ tp̄s. Ad qd dōm p hoc qd dic̄ aug. xij. de ciui. dei. ego sicut dnm deū aliqñ dnz nō fuisse dicē nō audeo. sz sēp fuit dñs. erat gppe añ illā. s. creaturā q̄uis nullo tpe sine illa sit crea tio. Actio nō ē sine tpe. et ɔprehēdo sub tpe nūc. qd ē pricipiuz tpis: ñ. m̄ ē i tpe cū sit actio dei pria in creaturā. Nec cū tpe pp̄rie dr̄: q2 ñ ei associat vel parificat. sz nō sine tpe. i. sine nūc tpis. Uñ vo dr̄ eē rōne causalitatis. ¶ Ad id aūt qd obijcit de creatōe huius aie: rñdēduz est. q creatio actio q̄ dei ē et deus ē: nec ē in nūc tpis: nec post nūc. quo ad hoc. sz q̄ ad t̄minū tpalē quē respicit ē post nūc tpis: nō q cām habeat tp̄s. sicut est de rebus que creantur mediante primo motu.

Articulus sextus.

Sextus articulus. Utrū p̄hi habuerunt posse ex ductu rōnis ad cognitōz crea tiōis. qd vr̄ p hoc qd dr̄ Ro. j. Inuisi bilia dei per ea q̄ facta sunt itellecta cō spiciunt. sempiterna quoq3 virtus eius et diuini tas: cū ergo diuinitas et virtus dei diuisa cogno/ sci poterāt ductu rōnis. multo fortius ip̄a creatio que nō est eterna. Et dicit glo. q p nālem rōnē et creature reuelatōez cognouerūt. Reuelatōz aūt dicit p opa creatōis. Qd vr̄ p hoc. q p̄hi posue runt creatorē eē. sicut dic̄ auicēna i sua p̄ria p̄hia. Si fuerit eius eē post nō esse absolute tē aduent9 eius a cā erit creatio. et hec ē dignior oibus mo dis dādi eē: q2 priuatio remota ē oīo et iducitur eē. Sz si ponat priuatio taliter q eē precedat cā: tunc generatio ē ipossibilis nisi ex mār et iductio esse. s. eē rēs ex re. qd est debile et breue futuruz. ¶ Itē dr̄ in li. d̄ celo et mūdo p hūc numez adhi buimus nosip̄os magnificare deū vnū creatorē eminentē pp̄rietatibus eoz q̄ sunt creata. et legr̄ ibi d̄ ternario signāte trinitatē. Ex quo accipitur q p̄hi puenerūt ad cognitōem creatoris. inquā tum creatorē. Sz vr̄ ɔ̄rium p hoc. q i symbo lo ponit articulus. creatorē celi et terre. sz ea q̄ fi/ dei sunt sup rōnem sunt: nō ergo ex ductu rōnis ē puenire ad illud. Itē rō decurrit ab ente ad ens qualiter ergo pueniret ad cognitōez creatōis s̄z q creatio ē ex nihilo: rō. n. nō pōt qescere in ni hilo. quiesceret aūt si vltimo veniret ad creatōz: que ē exitus in esse de nihilo. Rñdendum est. q triplex ē cognitio. p ispirationem. p scriptura/ rum declaratōem. et operum reuelatiōem. oib9 istis modis ɔtingit venire in cognitōez creatio/ nis: Primo p ispiratōez fidei. cū fides ponat crea tionē. Itē p scripturaz diuinaz ispectōz. q̄ ē ex le ge pphēt et euāgelio. Itē p opez reuelatōz. Nā reuelatio opez idicat oīpotētiā eē i deo. oīpotē/ tiā vo ponit creatōez. s. pductōz d̄ nihilo. nā si n̄ possz pducē nisi ex aliq̄. nō essz oīpotētia: cū ma ior potētia possit itelligi s̄m v̄itatē. et ita alia ñ eēt oīpotētia. ¶ Preterea si potētia essz alligata ma terie. non esset oipotentia. creatio ergo est actus oīpotentie. Qd aūt quidā p̄hi nō puenerunt ad cognitionē creatiōis. hoc ē q2 non ascenderunt vltra rationem materie. Qd et peruenerunt. tum ex scripturis. tuz ex opuz ɔsideratōibus. pz per hoc qd dr̄ i. vij. li. ɔfess. vbi dr̄. pcurasti mihi p quēdā hoiem quosdā platonicoz libros ex gre ca lingua i latinā versos: et ibi legi nō q̄dē hisdē v̄bis. sz hec oīno multis et multiplicibus suaderi rōnibus q i pricipio erat verbū et v̄bū erat apd̄ deum. vsq3 ad illud. et mundus eū nō cognouit. Qd aūt sequit. i. pp̄ria venit et sui eum nō rece/ perunt et c̄. Et iterū et verbū caro factum ē et ha/ bitauit in nobis. non ibi legi. Ex quo patet certū q ex scripturis et ex rōnibus cognouerūt q oīa p verbū facta sūt. q solo v̄bo fecit oīa et ita mā; et nō de seipso. quare de nihilo.

Questio. vij. de pp̄rietatibus creaturarum in cōparatione ad causam.

Ransenundum

ē ꝯsequent ad ꝯsideratõꝫ creature i fieri rõe ꝓprietatũ siue ꝑ se accñtiũ. Querit ergo ꝺ illis ꝓprietatibꝰ siue ꝑ se accñtibꝰ. q̄ reliquit ex rõnibꝰ cāruꝫ siue cāis: sub diuersis rõnibꝰ. q̄ sũt mēsura. nũerus ꝛ põdus: ꝛ post h̄ de vestigio. deīde de ꝑ se accñti. qḋ ꝯcõitat ipm fieri. demũ de ꝑ se accñti siue ꝓprietate q̄ ē creati iquātũ ē ex nihilo. Primo ergo dicendum ꝺ his tribus conditionibus que sunt i comparatione ad causam sub septem membris. Et primo querendũ ē quid his rõnibꝰ designet. Scḋo vtrum conueniat creature vniuersaliter. Tertio vtrum solum conueniat creature. Quarto ex qua parte accipiantur. Quito quare tot sũt ꝛ non plures. Sexto vtrum creatura sine his possit itelligi vel eē ꝰm q̄ est in fieri. Septimo de ꝯpãa istaꝝ dispõnum ad alias q̄ videãtur ꝯuenire.

Membrum primum.

Irca primũ sic ꝓcedēdũ ē dič aug. sup Gen. Mensura ē illud quo aliqd metimur. Nũerus vo q̄ nũeramꝰ. Pondus quo appēdimus. Sup illud autē xi. Sap. Oĩa i mēsura ꝛc. glo. i mēsura q̄litas. in nũero quātitas. in põdere rõ ꝯsiderat. Sꝫ hec distictiones nõ videnť iter se ꝯuenire. nã mēsura i quātitatibus ꝺterminať quēadmodũ ꝛ nũerus. mēsurať. n. ad quātitatē ꝯtinuã referť sicut ꝛ nũerus ad discretã. ¶ Itē sicut Aug. sup Gen. numerus oĩ rei spēꝫ ꝓbet. ergo ex ꝑte qualitatis videť accipi. n̄ ergo recte dř i numero quātitas. ¶ Itēꝫ si mēsura ꝛ nũerus recipiunť ꝰm quātitatē ꝛ q̄litatē. penes quid accipieť põdus. cũ nõ sint nisi tria. s. quātitas. qualitas. relatio. penes aũt rĺoēꝫ nõ vř accipi. põdus. n. ē quātitatis vł qualitatis vt ꝰm maiorē quātitatē vł miorē ferať deorsũ. s. quãtũ plus h̄ꝫ de mã. vel ꝰm quātitatē grauitatis q̄ ē ꝯditio mãľ. ꝛ ita vř ꝰm ꝓprietatē oĩa ad quātitatē referri. vt nũerus ad discretã quātitatē. mēsura ad ꝯtinuã. põdus vo ad motũ. q ꝰm pl̄ꝫ iter ꝯtinuas quātitates nũerať. ¶ Sꝫ obuiat h̄ qḋ dicit aug. sup Gen. Nũerus oĩ rei spēꝫ ꝓbꝫ. mēsura mõꝫ ꝓfigit. põdus vo i suo loco ordiat ꝛ q̄escere fač. sꝫ ista tria. s. mõus spēs ꝛ ordo: n̄ accipiũť ex ꝑte quātitatis sꝫ magis ex ꝑte q̄litatis. Ad qḋ dõꝫ. q̄ hic accipiũť ꝑ quãdã silitudinē respčũ coꝝ i quibꝰ ꝓprie hic dicũť. h̄ at ꝓprie dñť i rebꝰ corꝑalibꝰ. ꝑ quãdã vo silitudinē trãsferũť ad res spũales. Vñ claudianꝰ i tractatu ꝺ aĩa. Mēsura fest aĩe ꝰm suã capacitatē. nũerus vo ꝰm virtutũ nũerositatē. põdus ꝰm appetitũ i id i qḋ tēdit. ꝛ aĩa rõnaľ tribꝰ idiuiduis mēoria. itellectu. volũtate subsistit qbꝰ capax ē nũeri mēsure ꝛ põderis.

Aug. vo sup Gen. sic distiguit. In aĩabꝰ mēsura ē aliqd agēdi ne sit irreuocabiľ ꝛ imoderata ꝓgressio. nũerꝰ aũt ē affectõnũ ꝛ vtutũ. q̄ a stulticie ꝺformitate ad sapie formã colliť: põdus volũtatis ꝛ amoris vbi appetit qd cui ꝓpõať. Cũ ergo h̄ nõ accipiãť hic ꝰꝫ ꝓprietatē. sꝫ ꝰꝫ silitudinē. attēdenda ē rõ silitudis. vt mēsura dicať dispõ ꝰꝫ quam res ē i se finita. q̄ ad eē ꝛ ad vtutē nũerꝰ iquãtũ h̄ꝫ spēꝫ ꝛ formã: q̄ discerniť ab alia. põdus vo dispositõ ꝰꝫ quã ordiať i finē. ¶ Ad illḋ aũt qḋ obĳ. q̄ mēsura attēdiť i q̄ntitate ꝯtĩa. quēadmõꝫ nũerus i discreta. ꝛ ita n̄ i mēsura q̄litas. Itē nũerꝰ ꝓh̄ꝫ spēꝫ rei. ergo ad q̄litatē potꝰ referri dꝫ q̄ȝ ad quãtitatē. Rñdēdũ ē. q̄ mēsura vbi ꝓprie accipiť mãľr suppõit quãtitatē. sꝫ formaľr suppõit id qḋ t̃miat quãtitatē. hic aũt accipiť formaľr ꝛ iḋ dř i mēsura q̄litas. sꝫ n̄ attēdimꝰ hic q̄litatē ꝰꝫ q̄ ē vnũ genꝰ coꝝ q̄ sũt: sꝫ sic q̄litas dř finire siue terminare quãtitatē. ita hic dispõ t̃miat vł finit rei eēntiã aut vtutē. vt dicať eē eiꝰ n̄ vlteriꝰ se extēdēs. ꝛ sit vtꝰ siue potētia rei. Nũerꝰ et accipiť mĺtipľr. ꝓprie. n. dř nũerꝰ quãtitas discreta. Itē dř nũerꝰ n̄ illa quãtitas q̄ h̄ꝫ ꝑtes i se diuisas. sꝫ rõ diuisiõis ab alio. Vñ vnũ nũero dř: qḋ ē i se idiuisũ. ꝛ ab alio diuisũ. ꝛ h̄ mõ vtiť nũeratores. q volũt res abiuicē discernē. Ad silitudinē primi mõi accipit Rabanꝰ i glo. cũ dř i nũero quãtitas. res. n. q̄ i spē ꝯstituť. h̄ꝫ pl̃a ex qbꝰ ꝯpõiť. ꝛ iste ē nũerꝰ eēntiaľ n̄ accidētaľ sic ꝺ vna linea ꝑ diuisionē fiũt due. Scḋm aug. vo accipiť scḋo mõ. scḋm q̄ nũerꝰ ē dispõ ꝰm quã res discerniť ab alia re. Vñ nũerꝰ ꝰꝫ ethimologiã dř anneꝰ memeris. q. diuisio siue discretio ꝰꝫ significatõꝫ. ꝛ iḋ dič nũerũ oĩ rei spēꝫ ꝓbere. ¶ Ad illḋ vo qḋ obĳ ꝺ põdē. q̄ dꝫ accipi ꝰm quãtitatē vł ꝰꝫ q̄litatē q̄ ē grauitas. Dõꝫ ē q̄ n̄ accipiť hic ꝓprie sꝫ cõiť. ꝰꝫ quãdã silitudinē: vt sic põdē ferť corpꝰ ad suũ locũ. s. ꝺorsũ. ita dispõne ista q̄ hic ꝑ põdus signať. referť siue ordiať vnaq̄q̄ꝫ res ad suũ finē. ¶ Qḋ aũt dič claudianus. q̄ mēsura i aĩa attēdiť ꝰꝫ suã capacitatē. referť ad h̄ q̄ vnaq̄q̄ꝫ res creata h̄ꝫ quãdã extēsionē vtutis t̃miatã. ꝛ ad hũc mõꝫ dič ipe ꝺ aĩa. Qḋ aũt dicit nũerũ ꝰꝫ vtutũ nũerositatē. h̄ referť ad h̄ qḋ dicit aug. q̄ nũerꝰ dř affectõnũ ꝛ vtutũ eē. q̄ a stultitie ꝺformitate ad formã sapie colligiť. vñ attēdit mēsurã ꝛ nũerũ. n̄ q̄ȝtũ ad eē spũꝰ aĩe i se. sꝫ quãtũ ad eē eiꝰ vtuale. Vñ nũerũ attēdit ipe penes ea q̄ ordinãť ad sapiãꝫ. vt nũerositas huiusmõi vtutum nũerꝰ dicať. põdus vo ex ꝑte motiue q̄ ordiať ad bõitatē: ꝛ h̄ pꝫ ꝑ h̄ q̄ subiūgit: q̄ aĩa tribꝰ subsistit itellčũ siue ꝯsilio memoria ꝛ volũtate. Nã ꝰꝫ memoriã attēdiť pria capacitas ꝰꝫ q̄ ē vis ꝯtētia speciꝝ. De mēoria. n. añtecedēte itellectũ ꝛ volũtatē loqť. Intellectꝰ vo siue ꝯsiliũ ad rõꝫ ꝑtinꝫ q̄ suas vtutes colligit ad sapiãꝫ. Volũtas vo suo põdē spũali iclinať ad bõitatē. nos at q loquimur ꝺ his tri

b⁹ dispositõib⁹. puta p̄mo attēdunt circa eē ipsius rei. deinde circa dispositões ꝯsequētes esse.

Membrum secundū.

Quod āt ꝯñter q̄situ ē. vtrū hec tria ꝯueniāt oī creature. sic termiat. Nūerus ñ inest nisi rei nūerabili: res āt nālis que numerꝫ hꝫ: hꝫ ꝛ multitudinē: ꝛ vnaq̄qꝫ creatura i se ꝯsiderata ñ ponit multitudinē: ergo nec pōit nūerꝫ. Qd si nūerus extēdat ad h: vt res q̄ hꝫ vnitatē; dicat hīc nūerꝫ. Ois vo res creata hꝫ vnitatē p seipaꝫ. ꝛ hoc pꝫ p [?] qd dicit aug. in li. de va reli. ois res vel suba vl̄ sīq̄ alio mō melius enūciāt sil' hñt hec tria. vt vnū aliqd sit. ꝛ spē ꝓpria discernat ab alijs: ꝛ rerꝫ ordinē nō excedat. ꝛ ita vnitas ꝯuenit oī rei create. Si ergo pp hoc dicat nūerus eē dispō i q̄ sit res creata: hoc ñ vr: q2 p'ia ꝯditio q̄ attribuit i lib. de va reli. oī rei ē vnitas. Scḋa vo ꝯditio q̄ attribuit ab aug. sup gen. ē nūerus. ergo nūerus nō r̄ndet vnitati. qd ī itelligit ex hoc: q nūerus oī rei spēm p̄bet. ergo r̄ndet spēi. sꝫ spēs ē scḋa ꝯditio. i li. de vera reli. q̄ scꝫ res ab alia discernit. ergo ei non r̄ndet vnitas. Cui ergo r̄ndet vnitas? Nā nūero r̄ndet spēs. pōderi vo ordo. ergo mēsura vnitati. sꝫ ex q̄ rōe ei vnitas ñ videat termiatōe dicē. ¶ Preterea. cū magnitudo sit ifiniti diuisiōe: ꝛ multitudo ifinitū appositōe: ꝛ mā ifinitū susceptiōe sine possibilitate: mēsura āt ñ ē vbi ē ifinitū. ergo ñ in oī re ē mēsura. ¶ Itē pōdus dr̄ ꝑm silitudinē ei⁹ qd hꝫ grauitatē. ergo ꝑm silitudinē eius qd fert deorsū. sꝫ qdā res nāliter ferunt sursū vel ꝑꝫ silitudinē. vt leue fert ad locū sursū. aīa vo ꝑm volūtatē nāliter fert ad sūmū bonū. ñ ergo pōdus est cōis dispō oī creature. ¶ Itē si sūt dispōnes ois creature. cū ipe sint creature: habebūt mensuraꝫ numerꝫ ꝛ pōdus. cū hoc ñ sint suī dispōne. ꝛ sint de nūero eorꝫ q̄ sūt. ¶ Itē quare ponit aug. has dispōnes creature. vbi loq̄t de fieri creature cū scꝫ loq̄t d opibus sex dierꝫ. vbi dicit. In me erāt alicubi anteq̄ crearet vniuersa creatura. An et creata sūt. ꝛ si erāt vbi erāt? neqꝫ. n. añ creaturaꝫ erat aliqs nisi creator. ¶ Itē aug de li. arb. Om rē nisi numerꝫ ꝛ mēsurā ꝛ ordinē i diuis. deo artifici tribuere ne cūcteris. ergo de re artificiata a sūmo artifice loq̄t. ꝛ ita de creatura. ¶ Itē nō vident ista ꝯuenire oī creature. dicit. n. ābro. i exameron. lucis nā ē. vt ñ in mēsura. ñ in nūero. nō i pōdere se habebit vt alia creatura. sꝫ ois in ꝯspectu eius grā sit. cū ergo lux creatura sit. vr q ñ in oī creatura reptant illa tria. Sed ꝯ dicit aug. in li. de nā boni. vbi hec magna bona sūt. magnum bonū ē. ꝛ ecōuerso. ꝛ vbi pua bona sūt. ꝛ illud puū bonū ē ꝛ ecōuerso. sꝫ lux ē d magnis bōis. ergo nisi o magis dꝫ hīc ista bona. ¶ Ad p'mū r̄ndendū ē. q nūerus sicut dictū ē: ꝯuenit omni rei create: ꝛ accipit nūerus p dispōe qua discernit res a re alia. que tñ dispō vbi simplr̄ ē. sicut i rebus ꝯpositis ex mā ꝛ forma. vel quo [?] ꝛ qd ē hꝫ itrinsecus numerꝫ. Sꝫ ñ accipit h nūerus p multitudie aggregata i vnū. queadmodū obiectū ē. Nec hec dispō nūerus idē dicit: qd illa dispositio q̄ ē vnitas i li. de vera reli. sed r̄ndet illi dispōni q̄ ibi spēs dr̄. vnitas vo r̄ndet illi dispōni q̄ dr̄ mēsura. ¶ Ad obiectū aūt i p'mū dicēdū ē. q mēsura eo q dicit eē i se finituꝫ: r̄ndet vnitati. ꝑm q vnū dr̄ ens distictū. ꝛ vnitas distictio eē in se ipo: ad ponēdū drīaꝫ respēu nūeri aut spēi rōne cuius sit discretio ab alio. ¶ Ad tertio obiectuꝫ d pōdere q ñ ꝯuenit oī creature. dicēdū ē. q pōdus si accipiat ꝓprie. vel ꝑm silitudinē respectu pōderis i grauib⁹: ñ extēdit se ad oēꝫ creaturā. sꝫ si accipiat ꝑm illā silitudinē ꝑm quā ē iclinatio i finēꝫ. queadmodū pōdus ē iclinatio i terminū. sꝫ hoc oī ꝯuenit creature. ois creatura iclinatōeꝫ hꝫ aliquā ad finēꝫ nāliter. ¶ Ad illud vo qd obijcit de magnitudie q̄ ē ifinitū diuisiōe. ꝛ ita de alijs: r̄ndendū ē. q sic dicēdo ifinitū: ñ tollit qn magnitudo vel multitudo sit finitū i eē ꝛ virtute: eo mō q̄ p'mū dr̄ infinitū vtute ꝛ eētia. i. ñ hñs finem. ē eniꝫ sibi finis. nunq̄. n. ē vere dicē. q intātū extēdit: q ñ plus pōt extēdi. ¶ Qd aūt obijcit de mā silr̄ dicēdū ē. q ñ itelligit p hoc: qn mā hēat aliquo mō numerꝫ mēsurā ꝛ pōdus. Vñ aug. de lib. ar. Si forme pfectio nō nullū bonū ē: nō nullū bonū ē forme inchoatio. Et i li. de vera reli. q i ꝯparatione pfecto ꝝ īforme dr̄ si hꝫ aliqd forme. q̄ūis exiguū. q̄ūis ichoatū nō dū ē nihil. ꝛ ita ex deo ē. qd āt ex deo ē mēsurā ꝛ numerꝫ ꝛ pōdus hꝫ. ¶ Ad illd vo qd obijcit. q mēsura nūerus ꝛ pōdus sūt creature. ꝛ ita hñt mēsurā nūerꝫ ꝛ pondus: duplr̄ pōt r̄nderi. q de alijs creaturis itelligit. vel iste res disposite sūt in mēsura ꝛ numero ꝛ pōdere. ꝑm q deo hic attribuunt. Vñ aug ad orosiū. Nūerus pōdus ꝛ mēsura. ipe dns ē. ipe eniꝫ ē nūerus sine nūero: a q̄ ē ois numerus. Ipe ē mēsura sine mēsura: a q̄ ois mēsura. Ipe ē pondus sine pōdere: a quo ē oē pōdus. oīa ergo in nūero pōdere ꝛ mēsura disposuit: tanq̄ si dicēt. oīa i se disponit. Intelligit ꝛ aliter. oīa numero ꝛ pōdere ꝛ mēsura disposuit. i. oīa q̄ fecit. nūerū pōdus ꝛ mēsurā hñt. ¶ Ad aliō dicēdū. q iste sūt dispōnes creature: ꝑm q in fieri. nihilominus [?] extēdit ad creaturā ꝑm q ē in eē. Vñ sup illō. xi. sap. Oia in nūero pōdere ꝛ mēsura disposuisti. dicit glo. q i his ꝯstituit deus mūdū ꝛ gubernat ꝛ iudicaturus ē. ꝯstitutio. n. mūdi ptinet ad fieri gubernatio ad ꝯseruatōem ipius i eē. ¶ Ad illud vero ambrosij de luce. lꝫ qdā velint exponere d luce spūali. vr ꝑm intētionē ambrosij q velit exponere de luce corpali. que est i mēsura nūero ꝛ pōdere. dicit tñ eē sine his respectu corpoꝝ que

recipit a luce. ipa. n. multiplicat se dādo effectū alijs corporibus iferioribus. et ideo dr eē sine mē sura et sine nūero et pōdere: respectu effectuū q pcedūt ab illa. Si. n. maior eēt capacitas mūdi tā sic ad mai⁹ se extendēt effect⁹ eius et ad plura.

Membrum tertiū.

a De tertiū mēbrū pcedēdū ē. q̄ querit. vtrū ꝯueniāt soli creature. Qd vr: qz qcqd ē aut ē creator aut creatura. crea tor aūt nec terminat nec formatur nec or dinat ad aliud. sz alia ordinant ad ipm. ergo nō ei ista ꝯueniūt. ergo ꝯueniūt tm̄ creature. Cōtra. aug. ad orosiū. nūerus pōdus et mēsura deus ē. Ad qd r̄ndēdū ē sicut ibidē dr. et sup gen̄. Ipse ē nūerus sine nūero. a q̄ est ois numerus. Ipse ē mēsura sine mēsura. a q̄ ē ois mēsura. Ipse ē pon dus sine pōdere. a q̄ ē oē pōdus. Vn̄ pnt hec su mi vl formalr vel effectie. si formalr put mēsura dr hec qd mēsurat. et ita ꝯ alijs ꝯueniūt soli crea ture. Si aūt sumat effectie. sic pnt ꝯuēire creatori et ē.

Membrum quartum.

a De quartū quesitū quo querebat ex q̄ pte accipent sic obijcit. Qd accipiatur vt ꝯsequētia creaturaz. inq̄tū est crea tura. esse. n. finitū ē ꝯsequēs creaturam inq̄tū huiusmodi. silr esse speciosū ē eē ordina tū. dico aūt speciosū a specie: que nō ē ▮ cuius ē species. ergo mēsura nūerus et pōdus erūt p se accidētia creature. inq̄tū nec ad aliud pcedens referent. Cōtra. istis r̄ndent modus et species et ordo. sz ista tria fm tres rōnes cāe accipiunt. modus. n. ad cām efficientē. species ad formalez exemplarē. ordo ad finalē. ergo he tres dispositiones ex pte rationū ▮ cā accipiunt. Vn̄ august. in lib. lxxxiij. q. Uniuersa creatura habz. quo cō stat. quo discernit. quo ꝯgruit. cām ergo eius tri nam eē oportz. qua sit. qua hic sit. et qua sibi ami ca sit. Creature aūt cām dicimus deū. oportz er go eē trinitatem: qua nihil pstantius siue itelligē tius siue beatius inuenire pfecta ratō pōt. Qd ꝯcedendū ē. ¶ Ad obiectū vero in contrariū r̄n dendū. q lz he ꝯditōes pprie ꝯueniāt creature: nihilominus tn̄ ꝯueniūt ex q̄dā relatōe ad rōes cāe: que sūt i creatore. Et ē attendēdū. q duplex ē dr̄ia ꝯditionū in creatura. Est eniz quedaz fm ꝯditōes aliquo mō similes i creatore et creatu ra. vtpote sūt vnitas: veritas: bōitas. Sūt et alie q̄ sūt i creatura. i relatōe ad rōnes q̄ sūt i creato re: et iste n̄ pcedūt fm silitudinē: queadmoduz ꝯ dicte. et de talibus sūt mensura: nūerus et pon dus. lz. n. aliquo mō ꝯueniāt creatori. put ē mē sura sine mēsura et ē. hoc tamen ē vnuoce.

Mēbrum quintuz.

a De qntū mēbrū q̄ querit. quare tot sūt pprietates et n̄ plures. cū. n. sit relatio ad eēntiā diuinā inq̄tū ē cā. et sit rela tio ad ipaz rōez cāe. fm aūt relatōz ad tres rōnes: accipiūt he tres pprietates. erit ergo q̄rta i relatōe ad eēntiā cāe. sic. n. relucet vestigiū trinitatis i creatura: ita relucet vestigiū vnitatis ip sius eēntie. Ad qd r̄ndēdū ē. q sic he tres rō nes pprietates r̄ndēt trib⁹ rōibus cāe. ita eē cāli r̄ndet eē cāe. eē vo causati n̄ ꝯnūerat cū suis p prietatib⁹. pp qd n̄ erit maior nūerus pprietatū. Cū. n. he tres rōes cāe ꝯueniāt ipi eēntie cāe: ma terialis āt n̄ ꝯueniat. n̄ erunt nisi tres pprietates r̄ndentes tribus rōnibus cāe supradictis.

Membrum sextum.

a De sextum mēbruz q̄ querit. vtruz crea tura sin̄ his itelligat aut eē possit. vr q sic. eēntia. n. rei itelligit sine p se accn̄ti bus. sed hec p ▮ sunt accn̄tia. ergo sine eis eēntia rei create itelligit. Qd ēt vr si nos ꝯsi deremus vbi hec pprie accipiunt. Eēntia. n. lapi dis pōt itelligi sine suo pōdere: et sine sua mensu ra: et sine specie accn̄tali. n. n. hic accipit spēs ipa rei eēntia. ergo sin̄ his pōt eēntia rei itelligi: pari rōne vbi hec accipiunt p silitudinē. Cōtra. nō pōt itelligi eē nisi finitū. infinitū. n. p remotōez fi nis itelligit. sz ꝯditio mēsure ponit finitū. ergo si ne mēsura n̄ pōt itelligi. ¶ Preterea res n̄ intelli git pfecte sine suis cāis. sz he pprietates dicūt ▮ tionē causati ad cāz: sub trinā rōne. ergo sin̄ eis n̄ pōt pfecte itelligi. multofortius nec eē. R̄n dendūz ē. q duplex ē intelligē. Intelligere ipsam eēntiaz absolute vt hoiem: qz hō ē. et ita de alijs. et sic ꝯtingit itelligi his ꝯditōibus. Est aūt intelli gere in ꝯparatōne ad cās extrinsecas: et fm hoc relatōe ad primā cāz que ē sub triplici rōne: nō ē intelligē eē causati sine his. Vn̄ aug. in li. de ci ui. dei. a deo ē ois numerus: ois spēs: ois ordo. sine qbus nihil rez inueniri nec cogitari potest. ¶ Ad illud vo qd obijcit in ꝯrium. q sunt per se accn̄tia. r̄ndendū est. q sunt quedā pprietates cō sequētes esse oino: que n̄ respiciūt cām: vt dicant habitudinē causati ad cām. et sine talibus ꝯtigit itelligi vtroqz mō eē rei. huiusmōi aūt n̄ sunt nu merus mēsura et pōdus. et lz n̄ sint de eēe rei: ni hilominus ▮ dicūt habitudinē ad cām. sine qua nec fit. nec res ē. ¶ Ad scdo obiectū dōm ē. q nō ē simile de his pprietatibus in rebus. vbi pprie accipiunt. et i rebus i qbus accipiūt fm extensio nē. In rebus. n. vbi pprie accipiunt: sūt p se accn̄ tia ꝯsequētia eē et fieri rei totaliter. vbi vo acci piunt fm extensionē nō sic. sz dicūt habitudinem ad rōnes cāe fm quas ē fluxus ▮ esse.

Mēbrum septimū.

De septimũ mẽbrũ.s.de ỏsia istarũ ɔdi tionũ ⁊ aliarũ.que attribuũtur rebus cõiter. vt sũt modus. spẽs ⁊ ordo.sicut dicit aug.i li.de nã bõi.Cũ.n.sint diuerse dispõnes q̃ i ternario accipiunt.⁊ ñ ƀʒ eãdẽ rõnẽ ɔueniũt.ñ.n.ƀm eãdẽ rõʒ ɔueniũt ei creature mẽsura numerus ⁊ põdus:spẽs ⁊ ordo.⁊ ꝙ ɔstat ꝙ ɔgruit quo discernit.⁊ iterũ eẽntia virtus ⁊ opatio.Cũ ergo hec creature.⁊ nõ ƀʒ eãdẽ rõnẽ ʒ differẽtẽ:rões aũt i re sint ordiate.erũt ergo iste rõnes ƀm pri⁹ ⁊ posteri⁹ i creatura.Ꝺõ ɔcedẽdũ ẽ.he.n.rões mẽsura nũerus ⁊ põdus accipiunt prio i re creata ƀm ꝙ sint.He aũt rões modus spẽs ⁊ ordo accipiunt [illegible] re ƀʒ ꝙ ẽ a primo.he aũt ꝙ ɔstat ⁊ c̃.accipiunt ƀʒ ꝙ regiẽ a primo i esse.he autẽ eẽntia:vtus ⁊ opatio:ƀm ꝙ hñt rõʒ efficiẽdi a prio:quãtũ i eis opaẽ.sic ergo pñt vistigui ƀm pri⁹ ⁊ posteri⁹:nihilomin⁹ tñ i scripturis accipiunt q̃dã ꝑ qbusdã. Quãtũ aũt ad pñs ꝓprie sũt mẽsura nũer⁹ ⁊ põdus. de mõ aũt spẽ ⁊ ordie diffusius dicer. vbi ageẽ de pctõ ƀm ꝙ [illegible] corruptio mõi spẽi ⁊ ordis.i tractatu de peccato.De eẽntia aũt vtute ⁊ opatiõe.ꝑꝑ hoc ꝙ mẽtionẽ facit dyonisius i tractatu ỏ anglis.¶ Ordo aũt istaꝝ ɔditõnũ attẽdiẽ ƀm h̃.ꝙ mẽsura referẽ ad ipm eẽ.qᵭ ĩmiatũ ẽ ex potẽtia q̃ appropriaẽ pri Nũer⁹ vo attẽdiẽ quãtũ ad discretõʒ siue distĩctõʒ q̃ appropriaẽ filio ꝑꝑ noticiã. Põd⁹ vo attẽdiẽ q̃ʒtũ ad ordieʒ siue bõitatẽ q̃ appropriaẽ spirituisancto

Questio. viij. ỏ vestigio.

Onsequenter dõʒ ẽ de vestigio. qᵭ silr referẽ ad rõeʒ cãe. dĩ.n.creatura vestigium ipsius creatoris. Circa qᵭ q̃rẽdũ ẽ prio. Utrũ dicaẽ multiplr aut vniuoce.ỏ quib⁹ dĩ. Dicunẽ.n.creature vestigia.sicut dicit aug.i li.de tri.Oʒ vt creatorẽ ꝑ ea q̃ facta sũt itellectu ɔspiciẽtes.trinitatẽ itelligam⁹:cui⁹ i creatura apparet vestigiũ.Dicũẽ ẽt vestigia opa redẽptõis. Un̄ Gre.sup illᵭ Job.xi.Forsitã dei vestigia cõphẽdẽs.vestigia dei sũt benignitas visitatõis.q̃ viã nobis oñdit.Dicũẽ ẽt vestigia opa xpi. Job. xxiij.Uestigia ei⁹ secut⁹ ẽ pes meus.Dicũẽ ẽt vestigia effect⁹ diuinoꝝ iudicioꝝ.xlij. Eccl. Reuelabis vestigia occultoꝝ. vl' dicũẽ ibi occulta q̃ sũt i cognitõe hũana.¶ Querit ergo vtꝝ vestigiũ dicaẽ vno mõ ỏ oib⁹ his vl' differenẽ.Scõo qd dicaẽ vestigiũ ƀm ꝙ ɔueit creaturis.Tertio vtꝝ cõueniat oib⁹ creaturis. Quarto vtrũ ɔueiat ƀʒ magis ⁊ min⁹.Quito vtrũ dicaẽ vestigiuʒ trinitatis ꝓprie aut vnitatis eẽtie aut vtriusq̃ʒ. Sexto vtꝝ posset tolli rõ vestigij a creatura. Septio vtrũ ꝑ vestigiũ sit mãductõ ad cãm cuius ẽ vestigium aut abductio ⁊c̃.

Membrũ primũ.

De primũ sic obijcit ꝙ multiplr dicaẽ. a Opus.n.dĩ multiplr de ipo opãte ⁊ ỏ re opata:ergo cũ op⁹ dicaẽ vestigiũ dicetur multiplr ỏ ipis actõib⁹ ⁊ de reb⁹ q̃ agũẽ.cũ de vtrisq̃ʒ dicaẽ sicut ꝑʒ ex ꝑmissis.¶ Preterea ƀm ꝙ vestigia dicũẽ opa xpi.ñ faciũt oberrare.ʒ ƀm ꝙ vestigia dicũẽ creature:dãt occasionẽ oberrãdi.Un̄ aug.i li.ỏ libe.ar.Ue q dereliquũt te ducẽ ⁊ lucẽ.⁊ obberrãt i vestigijs tuis.q nut⁹ tuos ꝑ te amãt.⁊ obliuiscũẽ qd innuas. Cõtra.i oib⁹ his notaẽ ipssio effect⁹ a cã.q quodãmõ assimilaẽ ei.sicut vestigiũ i pluẽ assimilaẽ figure pedis. Ad qᵭ dõʒ ꝙ sũt vestigia potẽtie ꝑ appropriationẽ ipi⁹ potẽtie diuie vt opa creatõis.⁊ sũt vestigia diuie sapie ꝑ appropriatõʒ.vt ea i qb⁹ relucet sapia.⁊ de his dĩ i li.ỏ li.ar. q̃cũq̃ʒ te vterisqbusdã vestigijs opib⁹ suis ipssis sapia logẽ tibi.Sũt ⁊ vestigia bõitatis diuie.⁊ ƀʒ h̃ accipiẽ xi.⁊.xxiij.Job. In oib⁹ aũt his q̃dã ẽ rõ cõis.ʒ ƀm pri⁹ ⁊ posteri⁹ dicta:nec ita dicũẽ vestigia potẽtie.qn illa eadẽ dicanẽ vestigia sapie ⁊ bõitatis ⁊ ita de alijs. Indiuisa sũt.n.opa potẽtie ⁊ sapie ⁊ bõitatis diuie lʒ sic approprienẽ.¶ Ad id autẽ qᵭ obijciẽ i cõtrariũ.dõm ẽ ꝙ nõ ẽ sile ỏ hoc nomine op⁹.⁊ de hoc noie vestigiũ. hoc.n.nomen op⁹ ñ ƀʒ vnã rõnem ƀm quã dĩ de ope opãte ⁊ re opata.⁊ ad diuersa genera referanẽ.vestigiuʒ aũt sub rõne nois vtrobiq̃ʒ dicit effectũ aliq̃ mõ similẽ sue cãe.rõne dispõnis.ẽt si nõ sit silis i genere vel spẽ vel nã.¶ Ad scõo vo obiectũ dõm ẽ ꝙ lʒ vestigia q̃ sũt actões.nõ dẽt occasionẽ errãdi.vestigia vo que sũt res opate:occasio sint erroris.hoc nõ ẽ ƀm se.ʒ rõe ꝑuerse ɔsideratiõis ⁊ affectiõis.nec quo ad hoc dicunẽ vestigia.

Mẽbrũ secundum.

De scõm mẽbrũ sic ꝓcediẽ. Uestigium a dĩ ƀm silitudinẽ.ꝓprie.n.dĩ vestigiuʒ pedis.trãsferẽtes aũt ƀm aliã silitudieʒ trãsferũt.Queriẽ ergo q̃ sit silitudo vestigij trãslatiue dicti:ad vestigiũ ꝓprie dictũ.Uestigiũ aũt ꝓprie dictũ dicit ipssionẽ figure i puluẽ vel in re huiusmõi a figura pedum.ʒ diuia eẽntia ifigurabilis est.⁊ similiter ipsa trinitas sũma:ergo nõ relinq̃t figuram ꝑ similitudinẽ i re creata.ergo ñ dicẽ vestigiũ ƀʒ aliquẽ ꝑdictoꝝ mõꝝ. Nec alia vr silitudo eẽ.nõ.n.sicut vestigiũ ẽ semper sil' cũ pede i puluere.ita creatura necessario sint sil' cũ eẽntia creatoris.tunc.n. eẽntia creature eẽt etna.ergo ꝑꝑ illã rõʒ ñ dĩ eẽ vestigiũ.q̃ ergo rõe dicẽ eẽ vestigiũ. Rñ.ẽ.ꝙ lʒ eẽntia diuia sit ifiguralis: ⁊ silr sũma trinitas:nihilominus ƀʒ i [illegible]

rõ es. vt ꝙ sũme ē. ⁊ ꝙ sũme vnũ ē. ⁊ ꝙ sũme bonũ ē. q̄ lȝ idē sũt i deo: nihilominꝰ tñ distiguũt i re creata: ⁊ sic quādā hñt silitudinē respc̄u sue cāe q. cēnt q̄dā ipressiones. ⁊ pp̄ hoc dicunt noīe vestigij. nō pp̄ figuratōȝ. sȝ pp̄ ipaȝ rōȝ. Nec sic ibi erat silitudo i figura. sic hic sit silitudo i rōe q̄ lȝ idistīcta sint in deo pp̄ simplicitatē diuīe cēntie: distinguunt tñ in creatura pp̄ ꝯpositionē cēntie.

Membrum tertium.

D tertiũ mēbrũ ꝓcedit i hunc modũ.
a An. s. vestigiũ ꝯueniat oībus creaturis.
Q̄ sic vr. q2 ea ſm q̄ attēdit vestigiũ.
vt modus siue vnitas spēs ⁊ ordo: vl sic ē supra dictũ ē. numerꝰ pōdus mēsura: oī creature ꝯueniũt. gͦ rō vestigij. Aug. i li. vi. d̄ tri. Hec oīa q̄ arte diuina facta sũt: ⁊ vnitatē q̄ndā ondũt i se ⁊ spēm ⁊ ordinē. qđ ondit tā i corꝑalibus q̄ꝫ i spūalibꝰ. ⁊ subdit. Ergo oȝ vt creatoreȝ p ea q̄ fcā sũt itellectu ꝯspicientes. trinitatē itelligamꝰ. In illa. n. trinitate ē sũma origo reꝝ. pfectissima pulchritudo: btissima dilectio. Ex qbꝰ colligit. ꝙ i oī creatura ē vestigiuȝ creatoris. ¶ Itē Isi. d̄ sũmo bono. li. j. ex pulchritudine circũscripte creature pulchritudinē suā q̄ circũscribi neqt. facit deꝰ intelligi vt ipis vestigijs reuertat hō ad deũ: sȝ hec pulchritudo inest oī creature. Cōtra. nͦ ē id imago ⁊ vestigiũ. qđ sic ꝓbat. imago ē expssa silitudo. vestigiũ vero ē iexpssa silitudo. ergo id qđ ē imago ñ ē vestigiũ. sȝ aliq̄ creatura ē imago vt rōnal. ergo ñ ē vestigiũ. ¶ Itē vestigiũ ⁊ pfecta silitudo opponunt. sȝ aliq̄ ē creatura q̄ ē pfecta silitudo sic ꝯtigit i creaturis vtpote beatitudo creata. vel grā pfecta. vel vtꝰ pfecta. ergo nulla huiusmodi creatura dr̄ vestigiũ. Rñdēdũ ē ſȝ ꝙ dic̄ Aug. i li. d̄ aīa ⁊ spū. Capabil ⁊ pticipabil ē deꝰ oibꝰ. q2 nāli suo munē ⁊ vsu ex munē ab oibꝰ pticipat ad cēntiā q̄ sũt. ⁊ ſȝ illā ad idoneā spēm. q̄ ab alijs differũt: ⁊ ſȝ vtraq3 ad ꝯgruũ vsũ q̄ ꝓficiunt: tria hec oī exñti isũt. q̄si q̄dā vestigia sũme cēntie: imaginis ⁊ muneris. eternitas ē i pte. spēs i imagine. vsus i munē. ¶ Ad illud vͦ qđ obijcit i ꝯtrariũ. Dōȝ ē ꝙ lȝ vestigiũ ⁊ imago differāt ſȝ rōȝ nihilominꝰ tñ vni ⁊ eidē rei ꝯtigit inesse rōȝ rei ⁊ imagis. sȝ ñ ſȝ eād. Vestigiũ. n. attēdit ſȝ dispōnes ꝯmuniores ⁊ minꝰ ꝯformātes rei. cuiꝰ ē vestigiũ. imago vͦ ſȝ ꝯditōes magis exprimētes: vtpote cēntia siue vnitas spēs ⁊ ordo ad vestigium ptinēt: eternitas vitas siue sapia ⁊ caritas ad imaginē. Vñ aug. in. xi. de ci. dei. qm̄ hoīes sumꝰ ad ꝯditoris nr̄i imaginē creati sumꝰ: cuiꝰ ē vā eternitas. eīna vitas. eīna ⁊ vā caritas. In his ergo rebꝰ q̄ ifra nos sũt. qm̄ ⁊ ipe nec aliq̄ mō cēnt nec aliq̄ spē ꝯtinerent. nec aliquē ordinē vel appetēnt vel tenerēt nisi ab illo fcā cēnt: q sũme ē. sũme speciosus ē. sũme bonꝰ ē. q. q̄dā vestigia colligamꝰ.

In hoīe ergo q2 vtroq3 rō dispōnũ ineēt: ⁊ vestigiuȝ dr̄ ⁊ imago. ¶ Ad id vͦ qđ scd̄o obijcit. dōȝ ē ꝙ ēt ille creature q̄ dicũt silitudinē dei. siue sũme bonitatis: vtpote beatitudo creata: vel grā pfecta siue vtꝰ: dicũt illā ſm id qđ abũdant vltra alias creaturas. Nā creatura itellectual nālr vtibil ē i bonũ ⁊ in malũ. he āt creature ñ sũt vtibiles i vtrũq3: nō. n. beatitudo pōt cē mala. nec vtꝰ vel grā mala. ⁊ pp̄ hoc hñt rōnē silitudis. ꝯficiũt tñ a sũma silitudine. q2 pñt nō cē ꝙ2ui ē de sua nā. sic̄ ⁊ alie cr̄ature d̄ se: hñt ergo aliqd cōe cũ alijs. ⁊ rōne illiꝰ cōis. s. cēntie. spēi ⁊ ordinis: pñt dici vestigia. hñt ēt aliqd i q̄ abũdāt sic̄ dictũ ē. ⁊ rōe illius pñt dici pfecta silitudo. sicut ꝯtingit i creatura. cōis ē ergo vestigiũ ꝙ2ũ ad res subiectas i qbus ē. ꝙ2 sit imago aut huiusmodi similitudo.

Membrum quartuȝ.

D quartũ. s. an ꝯueniat ſȝ magis ⁊ mi
a nus sic ꝓcedit. ꝙ cū dicat. ondit p silitudineȝ. Si magnꝰ pes ponat i puluē. deserēti tm̄ dereliquēt silitudis vno in puluē sic̄ ⁊ i alio: nisi essȝ aliq̄ repugnātia ex pte recipiētis. Idē. n. silr se hñs. natũ ē facē idē: ergo cū volũtas sũma sit cā ipmēdi i creaturis ꝙ2dā obscurā silitudinē: tm̄ iprimet vni creature d̄ vnitate spē ⁊ ordie quātũ ⁊ alij: ergo cū dicet vestigiũ de hac creatura. sicut d̄ illa. sicut. n. i rebꝰ nō dr̄ vna spēs magis spēs ꝙ2 alia. ⁊ vna vnitas magis vnitas ꝙ2 alia. ⁊ vnꝰ ordo magis ordo ꝙ2 aliꝰ. cū sint i suo sũmo: ita nec dicet vestigiũ. cū ſm ista attēdat. Cōtra. aug. d̄ ci. dei. Creatoris idꝫ p oīa q̄ fec̄ mirabili stabilitate currētis. q. q̄dā cuꝰ alibi magis alibi minꝰ. ipressa vestigia colligamꝰ. Exquo arguit. ꝙ vestigiũ dr̄ ſm magis ⁊ minꝰ. ¶ Preterea pulchrũ dr̄ ſȝ magis ⁊ minus. bonuȝ ſȝ magis ⁊ minꝰ. ⁊ ens ſȝ magis ⁊ minꝰ. nā icorruptibile magis dr̄ ens ꝙ2 corruptibile: ergo ens pulchrũ. bonũ. q̄ sũt cā vestigij: dicũt ſȝ magis ⁊ minꝰ. Vñ dyo. d̄ diui. no. Oibꝰ ē bonũ ⁊ optimũ ꝯcupiscibile. ⁊ pp̄ ipȝ mīora amāt meliora ꝯuersabilr ⁊ sociatie cū formia: eq̄ honōabilia ⁊ meliora mīora. Vult. gͦ dicē. ꝙ ē minꝰ bonũ ⁊ magis ⁊ mediũ. Et aug. i li. lxxxiij. q. ñ cēnt oīa. si cēnt eq̄lia: p qđ dat itelligi. ꝙ i vniuerso q̄dā sũt magis bōa. q̄dā minꝰ bona. ⁊ silr pulchra. Silr i li. d̄ nā bōi. Oia quāto magis moderata. speciosa. ordiata. tāto magis bōna sũt. Ex qbꝰ colligit. ꝙ dr̄ vestigiũ ſȝ magis ⁊ minꝰ. Q̄ ꝯcedēdũ ē. ¶ Ad obiectũ vͦ i ꝯtrariũ rñdēdũ. ꝙ ñ ē silē d̄ pede qui nālr iprimit vestigiũ. ⁊ d̄ actore summo. qui suum imprimit vestigiũ p rōnalem volũtatē. Eo. n. ꝙ p rōnalem volũtatē agit: alij cōicat plus de pulchro ⁊ bono. alij minꝰ ⁊ silr de esse. Nec hoc ē ꝯtrariũ ꝙ silr se hȝ ex pte sui. ab ipso. n. vno mō se hñte exeũt dissilr. cūcta: vt manifestet eius bonū

ma τ sapia. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. ꝙ vnitas ꝫ dr̄ ƀm magis τ minus vel spēs: distinguēdū ē. ꝙ est spēm accipe respectu eoꝝ quoꝝ ē spēs. τ ƀm hoc logice dicēdo: ñ dr̄ ƀm magis τ minus. Est itē accipe spēz ꝯpando cū alia spē respectu generis. τ ñcꝛ ñ dicunt ƀm magis τ minus hic illud gen⁹. Tertio vo mō ē loq de illis ꝫ ꝙ i vniuerso ordinant: habētia maiorē dignitatē vl' minorez. τ sic dicunt ƀm magis τ minus spēs ƀm speciositatem. Silr ē duplr loq de vnitate. ē. n. loq de vnitate ꝯpando ad aliā vnitatē eiusdē speciei: τ sic nō dr̄ magis vnū vel minus vnū. silr i numero q ex his ꝯponitur. Est ēt referre ad sūmā vnitatē a qua habēt ꝑ pticipatōez vnitatē τ ƀm hoc dr̄ magis vē vnū. τ min⁹ vē vnū. Per iaz dicta appet qualiter rñdendum ē ad supradicta.

Membrum quintuz.

D quītū mēbrū: vtrū vestigiū ꝓprie dicatur trinitatis vel eēntia vl' vtriusqz. a Qd ipsius trinitatis. vr̄ ꝑ hoc. qꝛ vestigium distinctionē ponit sine discretōez: ergo vr̄ referri ad ipsam trinitatē. ¶ Qd ēt vr̄ ex hoc. ꝙ dicit aug. in li. de tri. Intelligamus trinitatem. cuius in creatura quō dignū ē appet vestigium. In illa. n. trinitate τc̄. sicut supra dictum ē. Cōtra. vr̄ ꝙ dicat vestigiū dei respectu eēntie. Un̄ Isi. de sūmo bono i li. j. Uestigia dei sunt: qꝛ nūc deus ꝑ speculū cognoscit. ad pfectū vo oīpotens repict dn̄ in futuro facie ad faciē electis pñtabitur: vt ipam spēz ꝯtēplent. cuius nūc vestigia ꝯprehēdere conant. Sed ꝯstat ꝙ ipa spēs ē ipa eēntia. er go vestigia dicunt eēntie diuie. Silr dr̄ greg. vestigia dei sunt. benignitas visitatōis. qua viā nobis oñdit. vt nō dum visuz sequamur donec ad ꝯtemplandū veniamus. Rñdendū ē. ꝙ vestigium lꝫ dicat ipsius eēntie. rōne eius qd̄ est. ꝯditōes tn̄ in quibus attendit vestigiū. referūtur ad trinitatez ꝓprie. Un̄ nihil ꝓhibet τ ipsius dei siue diuine eēntie. τ ipius trinitatis dici vestigiū. vt trinitas in creatura. trinitati increate rñdeat. vnitas vero que subest ipi sūme vnitati.

Membrum sextum.

D sextū. vtruz tolli possit rō vestigij a creatura qd̄ vr̄. Si. n. modus. spēs τ ordo minui pñt τ corrūpi. que ēt pñt corrūpi pñt desinere eē τ oīo tolli. ergo vestigiū cū attendat in his vel ꝯsilibus. poterit oīno tolli. ¶ Preterea si ē accidēs creature. accidēs aūt ē qd̄ ab esse, pōt. ergo intentio vestigij abesse pōt. Cōtra. sicut se hꝫ rō imaginis ad id cuius ē imago: ita rō vestigij ad id cuius est vestigium. sꝫ rō imaginis non pōt tolli ab eo cuius ē imago. ergo τ rō vestigij ab eo cuius ē vestigiū. ¶ Itē hoc vr̄ ꝑ auctoritatē aug. ꝺ ci. dei. xi. dicēs ꝙ sine istis nihil inueniri nec cogitari pt. τ loqt ꝺ mō spē τ ordine. i qb⁹ attēdit vestigiū. Ad qd̄ dōm ē. ꝑ ill qd̄ dicit aug. de ci. dei i li. xix. Nullū vitiū ita ꝯ nām ē. vt nāe extreme deleat vestigia. Un̄ manēte nā creata: rēanet rō vestigij nec oīno ñ tollit. Aliō ē ēt qrē. vtꝝ vestigiū possit tolli manēte nā creature: τ aliō ē vtꝝ oīo possit tolli cū ipa re creata. Primo mō ñcꝛ ē ꝙ ñ possit tolli. Scdo mō pōt. Cū. n. res desinit eē. illud vestigiū ꝺsinit eē. nō tn̄ desinit eē vestigiū. qꝛ non oīo cedit i nō ens. Un̄ rōe eius i q̄ se cedit ē ēt vestigiū. ¶ Per hoc pōt solui illud qd̄ prio fuit obiectū. lꝫ. n. modus spēs τ ordo minuant vel corrūpant: nō tn̄ oīo ꝺsinūt eē remanēte: τ ita manet adhuc vestigiū creatoris i re illa. sꝫ si res destruat ꝫ quadā spēz nihilomin⁹ tn̄ alia spēs remanet: τ ita remanet vestigiū. τ si ñ illud. ¶ Ad scdo obiectū dōm ē. ꝙ eē vestigiū ē ꝓprietas rei eēntialis scdo mō τ ita ñ ē accidēs sepabile. τ qꝛ dicit ꝯpatōez ad suā eēntialē cāz. iō nec pt illo mō itelligi sine illa ꝯpatōe: pōt tn̄ itelligi sicut eēntia itelligit sine sua ꝓprietate. Nec ē silr oīo ꝺ rōne imaginis respectu illius cuius ē imago. sic ꝺ rōe vestigij respectu illi⁹ cuius ē vestigiū. qꝛ id cui⁹ ē imago icorruptibile ē. id vo cui⁹ ē rō vestigij. pt eē corruptibile.

Membrum septimū.

D septimū. vtrū ꝑ vestigiū sit manuductio ad cām cui⁹ ē vestigiū. ꝙ sic. Aug. a ꝺ li. a r. exponēs illud. vi. sapi. In vijs suis oñdit se hilariter. τ in oī. puidētia sua occurrit illis. Quocūqz te vertis. qbusdā vestigijs opibus suis ipsis loqt tibi. τ te i exterioribus labētē. ipsis interioꝝ formis intro reuocat. ¶ Itē in eodē artifex quodā mōinuit spectatori opis sui. ꝺ ipa opis pulchritudie. ne ibi tot⁹ hereat: sꝫ spēm opis fabricati sic pcurrat ocul'. vt i euz q fabricauerit recurrat affectus. ¶ Itez prio ro. Inuisibilia dei ꝑ ea q̄ facta sunt a creatura mūdi τc̄. Ex q̄ habet ꝙ ꝑ ista visibilia fit manuductio ad inuisibilia. Hoc ēt ꝑ totū habet a beatō dyo. in li. de symbolica theologia. Cōtra. xiiij. sapi. Creature facte sunt i odiū τ i muscipulā pedib⁹ isipiētū. Itē aug. ꝺ li. a r. sꝗ dorsū a te ponētes in carnali ope velut i vmbra sua ꝺsignāt. ē tn̄ ibi qd̄ eos delectet. hñt. n. adhuc aliqd ꝺ circūfulgētia lucis tue. Ex qbus colligit. ꝙ hec visibilia abducunt a ꝯtēplatōe inuisibiliū. Ad qd̄ dōm ē. ꝙ ē dupliciter ꝯsiderare has creaturas visibiles τ ēt inuisibiles. Cōtigit. n. eas ꝯsiderare rōne pulchritudinis siue delectabilitatis q̄ ē i eis. ñ referēdo illā ad deū a quo hꝫ. τ ƀm hūc modū ē occasio erroris. Alio vo mō iqtū hꝫ pulchritudinē a sūme pulchro. τ dlectatōz a sūmo dlectabili. τ ƀm hūc modū vestigia manuducūt ad illū cuius sūt vestigia. Et ē exēplū phi silr. ꝙ ꝯtingit duplr

ꝯsiderare picturā, vt ē pictura. vl' vt ē imago. Si vt picturā ſm hec ſignat ꝯsideratio i ipa re ſ3 ſe. Si vt imago. ſ3 hoc ducit ad id cuius ē imago. Vñ aug. i li. ð va reli. Sicut nōnulli magis amāt v'ſum ꝗ̄ artē q̄ ꝯficit verſus: q2 plus ſe aurib⁹ ꝗ̄ itelligētie crediderūt. Ita multi tp̄alia diligūt. cō dūticē vo ac moderatricē tp̄aliū diuinā ꝓuidentiā ñ regrūt. atq3 in ipſa dilectōe tp̄aliū nolūt trāſire ꝙ amāt. Ex iā dictis p3. q̄lr ſūt occaſio erroris. Per ſe vo cā ē in ipſis errātibus. ꝛ hoc p3 p hoc qð dr̄ i lib. ſapi. vbi dr̄ i muſcipulā pedib⁹ inſipiētiū. Qð aūt dr̄ creature facte ſūt ꝛc̄. non intelligēdū ē ꝙ de⁹ ad hoc fecerit creaturas. ſ3 error hoiu3 ad hoc eas ꝯuertit. ut traherent hoies in odiū dei: ꝛ adhererent mutabilib⁹ bonis tāꝗ̄ idolis. ⁋ Qð aūt dicit aug. i li. ð lib. ar. antecēdēdū ē. ꝙ ibi tāgit cā3 erroris ex pte hois. ꝛ ꝙ hñt aliquā rōnē dilectabilis. hoc ē ex quodā effecto relicto i ipſa creatura a ſūme delectabili. ꝛ iō dr̄ ꝙ h3 aliqd ð circūfulgētia lucis tue. ſ3 q2 plus ē ibi delectatōis ꝗ̄ ꝯgruēt. iō dr̄ illicita dilectatio. vel q2 ñ refert ad id ad qð referendū eſſ3. ſ3 ibi inordināte quieſcitur.

Queſtio. ix. de creatōe paſſiue vel fieri.

Conſequenter ꝓcedēdū ē ad ꝯſideratōē3 ipſius fieri ꝛ eoꝝ q̄ ꝯcomitant ſm ſe. Et pꝛio ð ipo fieri agēdū ē ꝙ ē creari. Querit ergo pꝛimo ſi creari ē qðdā mutari vel ñ. Scðo vtrū creari ſit alið ꝗ̄ eē qð creat vel idē. Tertio ſi ē creari vt medium creature ꝛ creatoris. Quarto ſi ꝯueīt tm̄ mãe ꝛ forme q̄ ſūt pꝛicipia rei oppoſite. an ꝯueīat ēt his que ſūt ex mã ꝛ forma. Quīto vtrū ꝯueīat reb⁹ q̄ ſūt a nã ꝛ a volūtate creata. Sexto vtꝝ ꝯueniat ſol' ſbāijs an ēt accñtibus. Septio vtrū ſm ordinē3 ꝯueīat creari vni rei i gn̄e pꝛiuſꝗ̄ alij. Octauo vtrum a creatore ꝓcedat miſterio creature. ꝛ hoc ꝑꝑ hereſi3 illoꝝ q dicebāt āgelos opi creatōis cooꝑari. ꝛ ꝑ angelos alias fieri creaturas. Nono vtrū creari ſit in tp̄e vel nō. Decimo q2 creari ē fieri ex nihilo qualiter accipiat hoc ip̄3 nihil.

Membru3 primum.

a Ad pꝛimū ſic. ſi creari eſt mutari. q2 oē mutari vel ē ſ3 ſbā3 vel ſ3 accñs. creari erit alteꝝ iſtoꝝ: ſ3 mutāi ſ3 ſbā3 ē gnāri vel corrūpi. ſic dic̄ phs. ergo creari ſi ē mutari ſ3 ſbā3. eſſ3 gnāri vl' corrūpi. ſ3 vtrūq3 ē ſbiecta exñte mã. ergo creari ñ eſſ3 ð nihilo. Silr ſi eſſ3 mutari ſ3 accñs. mltomagis accidēt icōuēiēs. ſ3 hoc. n. ſbā ñ crearet cū tñ ſit nobilioꝛ ſbā ꝗ̄ accñs. ꝛ creatio nobilioꝛ alia proceſſione creature. qð cū nō ſit: nō erit creari mutari. Contra. qð creat de ñō eē ꝓcedit i eē. ſ3 qð ð ñ eē i eē ꝓcedit mutat. ergo qð creat mutat. ⁋ Item Iſi. Creatura bonū ē ſ3 ñ ſūmū. q2 mutabilis ē. oē aūt qð mutabile ē mutat. ergo c'atura mutat. Rñ. ē ꝙ mutari dr̄ dupl'r. Vno mō. ꝙ iā eſt ens pō vel actu. ꝛ mutat ab vno i aliud. ꝛ ſ3 hūc modū qð creat ñ dr̄ mutari: q2 nec prius fuit pō nec actu. ꝛ loqt ð creatōe ꝓpꝛie dicta. Scð3 aliū modū q̄ dr̄ aliqd exire i eē poſt ñ eē: dr̄ mutari. ſ3 hoc nō eſt ꝓpꝛie dictū. ſ3 cōit. q2 ꝙ mutat aliq̄ mō dr̄ eē vni: ibi vo nō remanet vnitas. cū ñ eē oio ꝛ eſſe ñ habeāt cōe. ⁋ Ad obiectū ergo dōm ē. ꝙ ñ dr̄ creari mutari. eo mō q̄ gnāri dr̄ mutari. nihilominꝰ tñ dr̄ eē aliq̄ mutatio. ſ3 ē qdā mutatio creature ſm qð dr̄ i ps. mutabis ea ꝛ mutabunt ꝛc̄. Et hec ē rei exñtis i nō eē. vel i nō bñ eē. Et ſm hūc modū creatura cu3 ē. mutabilis ē. ꝛ ſic loqt Iſido. Alio vo mō loqt aug. cū dicit. mutabilia ſunt. q2 nō de illo. ſ3 de nihilo facta ſunt.

Membꝛum ſecundū.

a Ad ſcðm quo q̄rit. vtrū creari ſit alið ꝗ̄ eē creature vl' idē. Qð ſit alið vr̄ eo ꝙ nulla res ē ſuū fieri: vtpote gnātū ñ ē ſuū gnāri. ꝛ corꝛuptū nō ē ſuū corꝛumpi. ꝛ ita ð alijs. ergo pari rōe creatū ñ ē ſuū creari. ⁋ Itē qð ē ꝛ q̄ ē i ꝯpoſitꝭ differt. ſ3 qð ē: ē creatū: ergo q̄ ē: ē ipa creatio. ꝛ itelligo ð creatōe paſſiue dc̄a: ergo creatū ñ ē ſua creatio. ⁋ Item ip3 creari trāſit: ip3 vo creatū manet. cū ñ ē creatoꝛ ergo ñ ē id creari ꝛ eē creati. ⁋ Itē ſ'min⁹ ñ ē illð cui⁹ ē t'min⁹. ſ3 eē creati ē t'min⁹ creatōis. ergo eē creati nō ē ipa creatio. Cōtra. ſicut ſe hñt adinuicē eē cāe ꝛ eē cāti. ſic ſe hñt creatio actiue dicta ꝛ paſſiue: ergo ꝑmutatim. ſic ſe h3 creatio actiue dicta ad eē cāe. ita creatō paſſiue dicta ad eē cāti. ſ3 creatio actiue dicta idē ē ꝙ eē cāe. ergo creatio paſſiue dc̄a idē ē ꝙ eē cāti. ⁋ Itē creari nihil alið ē. niſi nūc pꝛio eē p⁹ ñ ē oio. hec. n. ꝯuertūt: ergo nihil aliud ē creari niſi eē cū huiuſm̄ oī ꝯditōib⁹ ſ3 hoc ñ variat eēntiā eius qð ē eē. ſ. cū addit nūc pꝛio ergo creari ē ide3 ꝙ eē ei⁹ ꝙ creat. ⁋ Itē ſi creari ꝓcedēt eē creati. ſic mutari ꝓcedit eē eius i qð mutat: tūc aliqd ꝓcedēt qð ñ eſſ3 etnū. pꝛimu3 eē cāti. ſ3 hoc ē ipoſſibile cū añ pꝛimū eē cāti nō eſſ3 niſi creatoꝛ. ergo creari ñ eſſ3 alið ꝗ̄ eē creati. Rñdēdū ē ꝙ cū duplex ſit fieri. vno mō. n. ſe quit ſi ſit ē: alio mō ſi ſit ñ ē qð creat: ſit ꝛ cū ſit ē. Vñ creari ñ ē alið niſi nūc eē pꝛio. poſt oīno ñ eē ab eo q ꝑt dare eē. ⁋ Ad illð vo qð obijcit i ꝯꝛiū qð i alijs mutatōib⁹ ñ ē ſcm̄ ſuū fieri. Rñdēdū ē. ꝙ aliť lo quēdū ē ð fieri: ꝛ ð eo qð fit. Nā illð qð pꝛio ē qð pꝛio fit. fieri tñ ñ ē qð fit. ſ3 tñ ē ſil' cum eo. nec pꝛi⁹ ens ꝗ̄ ipm̄. nec duo entia ꝓpꝛie. Nec ē ſic de fieri i alijs mutatōib⁹ ꝛ in creatōe. q2 iſt

alijs mutatōib⁹ fieri antecedit id qḋ fit tpe vel nā. hic āt nō sic. sed fieri ē simul tpe ⁊ nā. ¶ Ad scḋo obiectū dōm ē. ꝙ lʒ id qḋ fit nō sit idē cū eo qḋ ē fieri: nō tñ penitus ē diuersuʒ. ⁊ sic pōt eē i alijs cōpositis. ¶ Ad tertio obiectū dōʒ ē. ꝙ lʒ fieri trāseat eē vero maneat. nihilominus tñ hoc ē quoad mō illḋ. Qḋ āt dī trāsire. hoc ē rōne cōditōis addite. s. nūc prio post ñ eē. ⁊ rōe eius trāsit. lʒ. n. nūc sit. nō tñ prio ē post nō eē. ⁊ hoc dī fieri creatōis ꝙ ē creari. ¶ Ad q̄rtū vero dōʒ ē. ꝙ ñ ē sile i hoc fieri ⁊ i alijs. hoc. n. fieri ē ñ prius q̄ʒ res ē: i alijs vo p̄tigit. ⁊ iō ibi ꝓprie dī t̃minus. Hic āt ñ dī nisi ḃʒ q̄ndā mōdū sicut ifra patebit. ¶ Ad illud vo qḋ obijcit ex priuatā ꝓportōe: dōʒ ē. ꝙ nō ē sile i creatōe actiue dcā respectu eēntie creātis. Nā creatio actiue dcā. ē ab eēntia creātis. ⁊ ē idē cū eēntia creātis ḃʒ rē. eēntia vo creati nō ē a q̄ fit creari. sʒ sil' sūt. ⁊ q̄dā mō idē. q̄dā mō ñ idē. In hoc āt ē p̄uenientia. ꝙ creari trāsit ⁊ creare trāsit: sʒ vnū ḃm se ⁊ alteꝝ ḃm accn̄s. Nā creare rōe eēntie creātis: ñ trāsit. sʒ rōe hitudinis ad creatū. ex q̄ rōe trāsit creari. ¶ Ad vltio obm dōm ē. ꝙ creari cū eē creati: nec penit⁹ ē idē. nec pēit⁹ dūs. additio. n. fcā pōit trāsitū rōe cui⁹ dī creari trāsire. eē vo pmanē: sʒ ñ sub hac rōe prio post ñ eē.

Mēbrum tertium.

De tertiū quo q̄rit̃ vtrū creari sit aliqḋ creatū. an mediuʒ int̃ creaturā ⁊ creatorē. Ad qḋ sic. creari ñ ē creatoris. ergo vel ē creatū. vel ē via i creaturā: sʒ ē dicere ḃm aliquā silitudinē. ꝙ sit ibi via: sʒ si ibi ē via. vī eē mediū. ergo creari vel ē creatū. vel ē mediū creatoris ⁊ creati: sʒ ñ nisi mediū ꝙ teneat se cū altero extremoꝝ. sʒ ñ ex pte creatoris. ergo ex pte creati. Qḋ vī p sile i alijs mutatōib⁹. Mutatio. n. mediū ē int̃ trāsmutatōem. ⁊ illḋ in qḋ fit trāsmutatio. Contra oē qḋ ē. aut ē creatoꝝ aut creatura. ergo supuacuū ē ponē mediū inter hec. imo ꝓ dānata heresi hēt̃ i p̄cilio senoñ. qḋ dī i libro parisiēsiū. i quo dicebat̃ ꝙ idee erāt mediū int̃ creatorē ⁊ creaturā. ergo creari nō dʒ poni mediū. Nec ē creatū. q2 si. eēt creatū. exiret i eē de nihilo. ergo crearet̃. ergo p creatōeʒ: ⁊ sic eēt in ifinitū abire. qḋ cū nō sit. nec erit creati neq3 mediū. Rñdēdū ē. ꝙ ñ ponit̃ mediū int̃ creatorē ⁊ creaturā. ñ. n. ē mediū int̃ ens ab alio. ⁊ ens ñ ab alio. Neq3 ē sile i mutatōib⁹. q2 mutatōes ꝓprie dicte pñt media eē int̃ trāsmutatōem ⁊ id i qḋ fit trāsmutatō. eo ꝙ ñ sūt prima opposita ḃʒ affirmationē ⁊ negatōeʒ: si tñ intētio creati coartaret̃ ad creatū simplr. ⁊ icluderet i se p̄creata. sʒ ḃm hoc ñ eēt sufficiēs diuisio i creatorē ⁊ creatū. Et p talē modū loquēdi dicit phs. Quedā dicunt̃ entia: q2 sunt subē. quedā q2 sūt passiōes. ⁊ quedā q2 sunt via ad sbam aut ad relationē. aut q2 sūt nō ens. aut agētes aut patiētes a suba. aut aliqḋ alioꝝ q̄ dicunt̃ eē i sba. Cōsueuimus tñ creatū ⁊ p̄creatū sub vno gnāli noīe. s. creature p̄phendē: ⁊ sic creari ē p̄creatū. ¶ Ad illḋ vero qḋ obijcit. ꝙ sit processus i ifinitū. Rñdēdū ē ꝙ ñ. cū. n. dī ꝙ creatuʒ p creationē creatuʒ ē. itelligit̃ ꝓprie d̄ creatōe actiue dcā. qḋ si itelligat̃ de creatōe passiue dcā idista bilt̃. nō. n. illa creatio p aliā creatōeʒ passiue dictā ē. sʒ p creatōeʒ actiue dictā: ⁊ sic deuenit̃ ad eēntiā ipsius cāe. Unde licet creatuʒ ꝓprie dicat̃ creari: ipsa tamē creatio passiue dicta nō dicitur creari. nisi large sumēdo vocabuluʒ.

Membrum quartuʒ.

De quartuʒ quo q̄rit̃. an creari p̄ueniat tñ materie ⁊ forme. q̄ sūt pricipia rei p̄posite: an p̄ueniat ētis q̄ fiunt ex materia ⁊ forma. Qḋ ñ p̄ueniat nisi pricipijs. s. materie ⁊ forme. vī qḋ se ḃʒ p modū hoc ruʒ sic ōndit̃. Ea q̄ sunt ex pricipijs vtpote ex mā ⁊ forma. ex aliquo vel aliq̄bus sunt. qḋ āt ex aliquo vel aliq̄bus ē: nō ē ex nihilo. ergo q̄ sūt cōposita ex mā ⁊ forma vel ex huiusm̄i oī pricipijs: ñ sūt creata. ¶ Itē aliud ē exire d̄ nō eē i eē. ⁊ aliud de potētia i actuʒ. sʒ que hñt māʒ exeunt de potētia i actū. q̄ vero de nō eē oīo: in eē creant̃. ergo nō dicunt̃ illa creari. ¶ Itē ḃm aliā expositōem quā ponit aug. i li. p̄fes. Celi ⁊ terre noīe materia vtriusq3 designat̃. ex quo videt̃ cuʒ ifra sequit̃ d̄ his q̄ fiunt in distictōibus dieꝝ. ꝙ erunt mā creata. que āt funt ex mā nō dicent̃ creata. sed facta. Cōtra eū dī. In pricipio creauit deus celū ⁊ terrā ⁊c. dicit aug. p̄ manicheū. ꝙ celi ⁊ tre noīe vniuersa creatura signata ē. quā fecit ⁊ p̄didit deus. Rñdendū ē. fieri de nihilo dī dupl'r. vel qḋ nō fit ex mā. ⁊ ḃʒ hūc modū mā ⁊ forma dicunt̃ fieri d̄ nihilo. ⁊ q̄ tenēt rōeʒ huiusmō i pricipioꝝ. Alio vo mō dicunt̃ fieri d̄ nihilo qḋ p̄cedit i eē. cū prius ñ eēt: ⁊ ḃʒ hūc mōm dicunt̃ ñ tñ mā ⁊ forma creata. sʒ q̄ prio erāt ex ill'. Uñ aug. p̄ manicheū. Rectissime credit̃ oīa de nihilo fecisse. ipa mā ēt de oīno nihilo fcā est. ēt si formata oīa d̄ ista mā sint fcā. Nō. n. pri⁹ erūt mā ḃʒ l̃niaʒ aug. ⁊ postea ex mā facte sūt res: sed sil' de ñ eē i. eē exierūt pricipia: ⁊ q̄ erāt ex illis. Per id dcā pʒ rñsio ad prio obm. eē. n. ex nihilo ⁊ eē ex aliq̄ opponunt̃. si p̄silr accipidt̃. sʒ nihil ꝓhibet eē ex aliq̄ vtpote ex mā. ⁊ eē ex nihilo hoc ē postq̄ʒ ñ fuit: ⁊ ē tal' modus accipiēdi. sicut cuʒ dī ex mane sit dies. i. post mane: ñ ꝙ mane sit mā diei. ¶ Ad scḋo obm dōm ē. ꝙ exire de potētia i actū dī ꝓprie d̄ his q̄ hñt p̄existēte nām. ⁊ ḃʒ hūc modū distiguūtur isti exitus ex opposito. Si vo dicat̃ exit⁹ d̄ potētia actiua i actū. ñ ex opposito se hñt exire d̄ potētia i actuʒ ⁊ exire de nihilo i eē: sʒ vtrinq3 p̄uenit creatis. ¶ Ad tertiū pʒ rñsio ex dictis.

Membrum quintum.

a D quintū quo querit̄. vtrū creari cōueniat his que fiūt a natura. vel a volūtate creature rōalis. Ad qḋ sic. Natura τ volūtas dicunt̄ disponere māz vel subiectū ad ꝓductionē forme: cū āt facta dispositio ē. tūc dat̄ forma. ē. n. ita ꝺ his sicut ꝺ agricolis. Agricola. n. extrīsecus opat̄. creator vero ē q pricipia ista format. sed formare dei ē creare. ergo ea que fiūt nāliter a natura vel voluntate creant̄ rōe forme a deo. ¶ Itē aug. xiij. ꝺ tri. sicut matres grauide sūt fetibus: sic mūdus cāis nascētibus. que ī illo n̄ creant̄. nisi ab illa sūma eēntia. vbi nō orit̄ aliqd nec morit̄. ¶ Itē aug. sup Gen̄. ad litte. ꝯsūmasse illū ītelligimus deū. cuz creauit oīa simul ita ꝑfecte. vt nihil ei adhuc ī ordie tpꝛuz creādūz eēt. qḋ n̄ hīc ab eo ī ordie causaꝝ creatū eēt. Ex quo relīgt̄. ꝙ creatio extendit se ad ea q̄ fiunt nā vel voluntate. Cōtra. ea q̄ fiunt nā vel volūtate: fiunt ex aliq̊ prius existēti. sꝫ qḋ fit ex aliq̊ prius existēti nō ē creatū. ergo ea q̄ sunt a volūtate oīno vel natura: nō sūt creata. Itē nature ē pricipiū ex silibus silia ꝓcreādi ī genere vel ī specie: eodē mō voluntas ē pricipiū ꝭm formā faciendi apphensaꝫ. cū ergo ī natura sit sufficiētia ꝓducēdi sibi silēz formā: nō ē necesse ī his ponere extrīsecus pricipiū ad creatōem formaꝝ. Itē requieuit dn̄s septimo die ab oī ope. ꝙ aūt nūc opat̄. hec ē quedā idiuidua creādo virtutē nature τ volūtatis gubernādo: ergo sufficiūt in suis opibus pter creationē nouā [illegible] τ volūtas. ¶ Ad hec dōꝫ ē. ꝙ aliter ē ī his que fiūt mirabilr̄. τ aliter in his que fiūt naturalr̄ vel sola volūtate creature. In his ergo que fiūt mirabilr̄: dispositio fit p angelos vel p hoies. ip̄a vero forma fit a deo. Vn̄ aug. ī li. de tri. q̄libuscūqꝫ angelis vicinas cās ex elementis ꝯhere quāto facilius ētāto mirabiliores ī huius opibus existēt eoꝝ cālitates. sꝫ nō ē creator nisi q pricipalr̄ ista formāt. nec q̄squaꝫ hoc pōt nisi ille apḋ quē primitus sūt oīuz mēsure: numeri τ pōdera. In his vero q̄ fiūt nāliter aliter ē. Nā ipse creator nā mediāte formā īducit. vtpote ignis ex igne. lumē ex luce. In his ergo n̄ ē necesse vt ip̄a forma de nihilo causet̄ q̄ gnātur. sꝫ p gnātōem ꝓducit̄. Rōes ergo semiales vel nāles create sunt. [illegible] ꝭm illas postea fit nāliū ꝯditio. sunt ēt q̄daz forme que a creatore īducūtur. sꝫ mediāte nā īducat̄ dispositio. sicut ē in aīa rōnali. τ ī his in qbus n̄ dicimus formā habere virtutē generādi ꝯsimilē formam in mā vel subiecto. ¶ Ad scōm dōm est. ꝙ aug. loqtur ibi de cāis originalibus. que creature fiūt ī opibus sex dieꝝ. ꝭm quas postea tpus oportune ꝓducerēt res nāliter in eē. vel ex nā superiori vel iferiori. Vn̄ aug. aliud ē ex itimo ac summo causaꝝ ordie ꝯdere creaturā. que fecit solus creator. Aliud ꝓ distributis ab illo viribus aliquā opationē forinsecus admonere. vt nunc vel nūc sic vel sic exeat qḋ creatur. Distinguit autē sic īter naturalia τ mirabilia. Cū fiunt res cōtinuato quasi quodā fluuio labētiuz reꝝ. τ ex occulto in ꝓmptū. atqꝫ ex ꝓmpto in occultū. vsitato itinere trāseuntiū naturalia dicunt̄. cuz autem amouēdis hominibus īusitata mutabilitate igerunt̄: magnalia nūcupant̄. ¶ Ad tertiū obiectū dicēdum ē. ꝙ licet ꝯsūmatio eē dicat̄ in opibus sex dieꝝ. quo ad genera τ species reꝝ naturaliū: nihilominus tamē opatur deus adhuc multiplicādo. gubernādo. mirabilia faciēdo. mediāte natura vel volūtate naturalia vel voluntaria ꝓducēdo. que opa n̄ dicetur creatio. nisi quia a creatis virtutem accipiūt. vel ip̄e creator ꝯplet ad que n̄ sufficit natura vel voluntas.

Membrū sextū.

a D sextū quo querit̄. vtrū creari ꝯueniat solis substātijs. an ēt accidētib⁹. ad qḋ sic. Creatio ē primū opus creatoris. ergo ꝯuenit creatuꝫ hēre similitudinē primā cū ip̄o creatore: sꝫ creator ē ens p se ꝯditū. ergo qḋ hꝫ similitudinē eius ī eo qḋ ē p se dicet̄ creatum. Non eīm ꝯuenit. Primo n̄ ꝯmunicare huius dispositōe. cuz possit ꝯuenire creature. sꝫ ens nō p se: hoc ē ens ī alio nō ē huiusmodi. ergo nō ꝯuenit ei rō creati. ¶ Itē qḋ ē creatuꝫ depēdet in eē a solo creatore. sꝫ ens ī alio n̄ depēdet ab illo solo. sed depēdet ab ente p se ī creatura. ergo nō ē numerādū īter creata. Cōtra. taꝫ accidētia q̄ substātie prima opatione ꝓducitur de non eē in eē a sūmo opifice. ergo sūt creature. Qḋ ē ꝯcedēdum τ distinguēdū ē in accidētibus sicut in substātijs. Sūt. n. quedā que opatōe creatōis ꝓcedunt. quedā vero ope generatiōis simplr̄ vel ꝭm quid siue alterius generis mutationis. In his vero accidētibus que ꝓcedunt ope creatōis. sicut eē hoꝝ ē in eē. ita ꝯcreata dicūtur. ip̄e vero substātie p se τ simplr̄ create. Et sicut totuꝫ dr̄ vnū ens. ita τ vnum creatū. ¶ Ad illud ergo. qḋ obijcitur in ꝯtrariū dicēduz ē. ꝙ quodlibꝫ ens p se quo ad hoc plus ꝯueniat cuꝫ ip̄o sūmo ente p se qḋ creat. nihilominus id qḋ est ens non p se: dicet̄ creatum. q̄r vtrūqꝫ post oīno non eē [illegible] eē est ꝓductum. sed hoc habet ens p se. quia alia depēdent ab ip̄o. vt simpliciter dicat̄ creatum. sicut τ simplr̄ ens in illo genere. ¶ Ad secūdo obiectum dicēdum ē. ꝙ licet ens in subiecto depēdeat a subiecto qḋ est [illegible] se. τ ideo habeat ens prius ip̄o: hoc prius nō est prius duratōe: sed nature. neqꝫ dicitur etiā posterius in ope: sed sunt simul [illegible] ope. τ ita vnū creatuꝫ.

Mēbrū septimum.

D septimũ mẽbrũ quo querit. vtrum
a ordo sit in creatiõe rerꝝ. an nobiliora
⁊ ignobiliora simul creant. Qđ sit or
do videt. Ordo enim ostẽdit sapiaꝫ.
sicut ergo ordo in eẽ oñdit sapiam. ita ordo i fie
ri videt oñdere. ¶ Preterea numerant dies i q/
bus diuerse sũt facte creature. ſꝫ dies nõ ẽ simul
cũ die. ergo creature facte sũt ſm ordinẽ. erit er/
go ordo i creatiõe. ¶ Preterea nobilius. ⁊ mi/
nus nobile creata sũt. ſꝫ ita ẽ in ordie facture hu/
mane ꝙ ꝓponit i faciendo nobiliꝰ minus nobili.
multoforcius ergo in sapia diuia ꝓponit ſm fieri
nobilius minus nobili. ergo i creatõe antẽdebat
ordo. Cõtra. ꝑfectio potẽtie oñdit amplius in
creãdo simit q̃ creãda sũt. ꝗꝫ i creãdo ſꝫ ordinẽ.
signũ. n. ipfectõis ẽ nõ simul facẽ diuersa. Cũ er/
go creatio exeat a potẽtia ꝑfecta: erit creatio rerꝝ
simul. maxie i generibus ⁊ spẽbus. ⁊ ita ñ erit or
do i fieri q̊ ad opa prie creatiõis. ¶ Itẽ simul sũt
rõnes rerꝝ i mẽte diuia. ſꝫ ſm rões rerꝝ in mente
diuia ꝓcedũt res in eẽ ꝑ creatiõeꝫ. ad oñdendũ
ergo assilatiõꝫ rerꝝ cũ suis rõibus. ꝯgruit magis
simul creari res. ꝗꝫ ſm ordinẽ. ⁊ dico ordinẽ: vt
vna añcedat duratõe alterã. ¶ Itẽ qđ creat ð ni
hilo fit. ergo ex illa pte ñ sumit dĩa in duratione
tpis. vt hoc sit prius illõ posterius. Rñdendũ
ẽ ſm intẽtõeꝫ aug. sup geñ. ad lit. ꝙ res sil' create
sũt. ſꝫ sit ordo iter ipas res creatas ſm minus no
bile ⁊ magis nobile. ⁊ iste ẽ ordo ſm dignitateꝫ.
Quẽ ordinẽ tãgit dama. cũ dicit. Decebat primũ
intellectualẽ subam fieri: ⁊ ita sensibilẽ. ⁊ tunc ex
vtroqꝫ hoieꝫ. Põt tñ hic itelligi vt sit prioritas
tpis ſꝫ intẽtõeꝫ btõꝝ gre. ⁊ hiero. ⁊ alioꝝ expo
sitoꝝ. ¶ Ad illud võ qđ obijcit in ꝯriuꝫ. ꝙ ordo
oñdit sapiaꝫ ⁊c. ⁊ ita sit ordo i fieri ⁊ ñ tñ in eẽ.
Rñdendũ ẽ. ꝙ qꝛ ꝯcurrũt sapia ⁊ potẽtia ⁊ bo/
nitas ad hoc ꝙ fiat res. ⁊ ad hoc ꝙ sint in vtrisꝗ
qꝫ oñdit. Potẽtia. n. oñdit maxie i hoc: ꝙ fiunt
simul. sapia võ i hoc ꝙ pulcherrime fiunt ⁊ de/
cẽtissime. bonitas võ i hoc. ꝙ optio mõ fiũt. In
eẽ võ oñdit potẽtia in h̃ ꝙ tot fiũt. In h̃ vero ꝙ
iter se hñt ordinẽ. oñdit sapia. In h̃ aũt ꝙ i q̃dã
sufficiẽtia fiũt. oñdit ipa bonitas. ¶ Ad scđꝫ dđꝫ.
ꝙ numeratio dierꝝ attẽdit duplr. vel ſm dĩam
tpis. vel ſm cognitõis dĩam. q̃ ad ordinem co/
gnitoꝝ ſm primũ modũ diceret eẽ ordo ſm tps
i ipso. ſm intẽtõem. b. greg. ⁊. b. hiero. ſm alium
võ modũ diceret ordo cognitõis i respẽu cogni
toꝝ. Nec ẽ dđꝫ ꝙ angeli eẽnt creati prius tpe. añ
oẽm diẽ. sicut vr̃ inuere btũs hiero. dicẽs. sex nu
lla nec dũ nr̃i tpis iplent ãnoꝝ. ⁊ quãtas eterni
tates. ⁊ quãta tpa fuisse arbitrandũ ẽ. in quibus
angeli throni ⁊ dñatiões deo seruierũt. Similr
hyla. in li. de trini. Quid magnũ ẽ vt añ terram
deus dñm nr̃m ihm xp̃m genuerit. cũ angelorũ
origo terre creatõe repiat antiquoꝝ. Sed h̃ vr̃
hiero. dicẽ. recipiẽdo alioꝝ opi. Hylarius vero
dr̃ innere. ꝙ ñ fuit depẽdẽtia creatõis angeloꝝ a
creatiõe terre cũ ñ hẽant rõnem corpalitatiꝗ ꝓ/
prie. ¶ Ad tertio obiectũ dđm. ꝙ non ẽ simile in
humana opatõe ⁊ diuina. humana. n. opatio ꝑꝑ
sui impfectiõem ñ simul extẽdit ad plura. diuina
vero ꝓpter sui ꝑfectõeꝫ põt ad plura extẽdi. nõ
facta variatiõe aliqua ex pte ipsius opantis.

Membrum octauũ.

D octauũ quo querit. vtrum creatura
a coopet i creatiõe. qđ vr̃. qꝛ dispositio
materie coopat ad ꝓductiõem forme.
ſꝫ creatura opat dispõem materie. er/
go coopat ad dispõem forme. ſꝫ ꝓductio forme
ẽ creatio. ergo creatura coopat ad creationem.
¶ Qđ ẽt vr̃ ex ṽbis aug. dicẽtis i li. de tri. Exte/
riores opatões siue bonoꝝ siue maloꝝ angelo/
rũ vel hoiuꝫ: siue quorũcũqꝫ alioꝝ: ſm ipertiunt
sibi ⁊ a se impitas distributões. ꝓtãtuꝫ: ⁊ appeti
tões ꝯmoditatũ. ita rerꝝ nãe adhibet q̃ creat oĩa.
quẽadmodũ terre agriculturã. ð agricultura võ
silitudinẽ assumẽs ait. ego plantaui. apollo riga/
uit: deus aũt incremẽtũ dedit. j. coꝝ. iij. vult ergo
dicere. ꝙ nã siue alia creatura coopat ad creatio
nẽ. Cõtra. qđ creat de nihilo fit. ergo ñ reqrit
nãe adopatio. cũ ergo creatura tñ opet ad di/
spõnem nãe. nõ dicet coopari i creatõem. Item
creatura ẽ nobilior actio ꝗꝫ sit suba creature. er/
go nec ipa põt ꝑ se creare. sicut. ḡ. habituꝫ ẽ: nec
eẽ ꝑticeps i ope creatõis. Itẽ si cooparet. isuffi/
ciẽtia videret ipius creãtis: ⁊ eq̃litas q̃dã creatu
re ad creaturã. quoꝝ vtrũqꝫ cuꝫ sit ipossibile. ñ
erit creature ꝑ q̃m a creatore procedat creatio.
Qđ ꝯcedẽduꝫ ẽ. ¶ Ad obiectũ aũt in cõtrariũ
dđm ẽ. ꝙ ſꝫ creatura opet ad dispõem mãe. ñ tñ
coopat i fieri forme. ⁊ ita ñ est q̃ mediãte sit crea
tio. alia. n. penitus ẽ hec opatio ⁊ illa. Quid ergo
facit creatura? ministrat. s. i re minꝰ nobili. excitãdo
dei ad ꝓductiõeꝫ rei nobilioris. Et h̃ põt oñdi
ꝑ exẽplũ aug. Sicut i ipsa vita nr̃a mentẽ iustifican
do formare ñ põt nisi deus. ꝑdicare aũt extrinse/
cus euãgeliũ ⁊ hoies pñt. ñ solũ boni ad veritatẽ:
ſꝫ mali ꝑ occasionẽ. ita creatõꝫ rerꝝ visibiliũ ð'us
intus opat. exteriores võ opatões ꝑ ãgelos bo
nos vel malos vel hoies fiũt. Attẽdendũ ẽ autẽ
ꝙ creari ñ oino silr dr̃ hic. ⁊ cũ dr̃. In principio
creauit deus celũ. Nam ibi nulla coopatio mãe
ꝓexñtis reqrit. vñ i illa creatõe nullũ affuit mini
steriũ. Et hũc duplicẽ modũ eius qđ ẽ creari: vr̃
poni aug. i li. de tri. cũ dicit. Inuisibiliũ seminum
creator ipe ẽ creator oĩuꝫ rerꝝ. qm̃ q̃cũqꝫ ad ocu
los nr̃os nascẽdo exeũt. ſꝫ occultis seminibus acce
piũt ꝓgrediẽdi primordia ⁊ incremẽta debite ma
gnitudis: distinctõesqꝫ formaꝝ ab origĩalibꝰ tanq̃
regulis sumũt. ¶ Ad auctẽ aug. dđm ẽ. ꝙ ſꝫ vi/

dicat creatura ꝑbere misteriū: vt fiat excitatio ad
hoc ꝙ creator creet formā. ñ tñ dr̃ creatura crea-
re vel i illo ope mīstrare. Vñ aug. in li. lxxxiij. q.
Nō pñt artifices de nihilo aliqd fabricare: qꝛ
corpus opant. cū tñ eos nūeros ⁊ ꝯueniētiaz li/
neamētoꝝ quā ꝑ corpus corpi īprimūt ī aīo. ac/
cipiūt ab illa sūma sapīa q̄ ipos nūeros ⁊ ipam
ꝯuenientiā longe artificiosius ipo mundi corpi
impressit. qḋ de nobis ē fabricatum.

Membrum nonū.

D nonū quo querit̃ de ꝯditiōe ptinē/
a te ad ipm creari siue fieri. vtruz creari
sit in tpe vel nō sit in tpe. Qḋ non sit in
tpe. sic ꝓbat̃. Tps ipm cepit eē: nam si
nullus eēt motus vel spūalis creature vel corpo
ralis. quo ꝑ pñs preteritis futura accederēt: nul/
lū eēt tps oīno. Moueri aūt creatura nō posset
si nō eēt. ē aūt eo ꝙ creat̃. ergo tpe est posterius
ipo creari. ergo nō ē in tpe. ¶ Itē si creatio eēt in
tpe. tps precedēt. sȝ nihil ē prius creatōe nisi de/
us q ē eternus: ergo tps eēt eternū. sȝ hoc nō est
veꝝ. eternitas. n. ē prior tpe. ergo creatio ñ est in
tpe. ¶ Itē tps nō ē in sui initio nec simul cuȝ illo.
ergo cū creatio passiue dicta sit cū initio tpis vel
añ initiū: ñ erit creatio in tpe. Cōtra aug. cōtra
manicheū. Cū ipa creatura quā fec̄ deus: eē tpa
ceperūt. ⁊ loquit̃ de factura mūdi: ergo tēpus ē
coeuū creature vel ipi creatiōi passiue dicte. Itē
vlti. ad ro. dr̃ ſm reuelatōēȝ misterij tpibus eter/
nis taciti. ergo ipa dicunt̃ eterna. sȝ creatio non.
ergo tps ē añ creatōem vel cū creatōne. In ipsa
ēt glo. eterna tpa dicit q̄ ꝑcesserūt mūdi exordiū.
Itē sup illud. ij. thimo. j. añ tpa secularia haymo
ī originali. Tpa secularia intelligimus que ex eo
eē ceperūt: quo mūdus factus ē ad drīam tēpoꝝ
eternoꝝ. siue ergo accipiunt̃ tpa eterna siue secu/
laria. erit tps simul cū creatōe vel ante. Ad qḋ
dicendū ꝙ tēpus accipit̃ multipliciter. Vno mō
ꝓ mēsura motus supcelestis. Alio mō vero acci
pit̃ pro mensura cuiuſqȝ motus: siue rei spūalis
siue corpalis. ⁊ ſm neutrū istoꝝ modoꝝ est cum
creatiōe. Alio vero mō sumit tēpus pro mēsura
mutatiōis que subito fit. vel exitus creature de ñ
eē in eē. ⁊ ſm hoc dicit̃ eē in creatōne passiue di/
cta: siue cū creatura. ſm hūc modū pricipium du
ratiōis successiue que dicit̃ tps. large accipit̃ sub
tpe. Vnde aliqñ inuenit̃ ꝙ in principio tpis crea
uit deus celū ⁊ terrā: hoc ē in nunc. sicut exponit
aug. ſm vnū modū ī li. suo ꝯtra manicheū. Alio
ṽo modo dr̃ ēt eē in tpe. sicut habitū est in predi/
cta auctoritate. cum dicit̃ cū ipsa creatura quam
fecit deus: tēpora esse ceperūt. Alio ṽo mō dicit̃
tēpus pro duratōe. ⁊ sic ſm vnam expositōem:
idē est dicere tēpora eterna qḋ durationem eter/
nā: quēadmodū dicit hay. Scḋm aliā ṽo rōnē
dicunt̃ tpa eterna q̄ semꝑ fuit cū mūdo. ⁊ ſm hoc
dicit aug. ꝯtra manicheū. Ideo dicunt̃ tpa eter/
na: non tñ sic eterna qm̃o deus ē eternus. qꝛ deus
ē ante tpa: qui fabricator e tpum. ¶ Per hoc pȝ
solutio ad obiecta. Nā ſm ꝙ tps dr̃ mēsura mo
tus rei supcelestis: vel ēt rei motus corpalis vel
spūalis: dr̄ creatio añ tps in tpe vel cuȝ tpe. ¶ Ad
hoc ṽo qḋ dicit aug. ꝯ manicheū: ꝙ cū ipa crea/
tura quā fecit deus tpa eē ceperūt. dicēdū ꝙ tps ibi
accipit̃ ꝓ mēsura creatōis q̄ subito fit: siue exitus
rei de nō eē in eē. ⁊ ſm istū moduȝ ꝯcedēdum ē:
ꝙ tps ē cū creatione passiue dicta. ¶ Ad hoc qḋ
dr̃ ro. vlti. tpa eterna: ⁊ etiā haymo tpa secularia
ad drīam eternoꝝ tēporū que ꝑcesserunt mundi
exordiū. dicēdū ꝙ tps accipit̃ ibi gnālit̃ ꝓ duratōe.
⁊ ſm hec tpa eterna dicet̃ duratio eternitatis q̄ ꝑ/
cessit mūdi exordiū ad drīaȝ tpuȝ seculariuȝ: vel
tpa eterna q̄ semꝑ fuit cū mūdo sicut. s. dictuȝ est.

Membrum decimū.

D decimū quo querit̃. Cū creari ē fie
a ri ex nihilo: qualr̃ accipiat̃ hoc ipm ni
hil. Ex quocūqȝ. n. fit aliqd: illḋ est cā
eius qḋ ex illo fit. si ergo factū ē ex ni/
hilo ipȝ nihil ē cā eius qḋ ex ipo factū ē. sȝ id qḋ
nihil ē nullū hȝ eē. qḋ nullū hȝ eē: nō adiuuat ali
ud vt ꝑueniat ad eē. ergo cū dicit̃ ex nihilo ñ no
tat̃ cā. ¶ Preterea vox oīuȝ ē. de nihilo nihil fit.
ergo quicqd fit: fit ex aliquo. sȝ qḋ creat̃ ex nihi/
lo fit. ergo nihil creat̃. ¶ Itē si creari ē ꝓcedere ñ
ex aliquo. aut hoc ē eniȝ ex aliquo qḋ fit alterius
subē. ⁊ ſm hoc diceret̃ filius ꝓcedere ex nihilo:
qꝛ non ē alterius substātie a patre. aut dicit̃ ꝓce/
dere nō ex aliquo generaliter scȝ que nec ē eadē
subā nec differēs. ⁊ ſm hoc cū malū ñ sit eadem
subā nec differēs qḋ ex malo ꝓcedit. dr̄ creari: qꝛ
ꝓcedit ex nihilo. ¶ Preterea dr̄ ꝙ hō loquit̃ d̄
nihilo: cum loquit̃ de re inutili. vel oīno nō ente.
sȝ loqui ē agere quoddā. Non aūt dr̄ hō creare:
ergo ñ omne ꝓcedere ex nihilo ē creare. sicut nō
omne agere de nihilo ē creare. ¶ Preterea qḋ
informe ē quodāmodo dr̃ nihil. Vñ materia cū
est informis dicit̃ nihil. ergo fieri ex materia ſm
illū modū: ē fieri ex nihilo. sed hoc non est crea/
ri. ergo ñ omne fieri de nihilo ē creari. ¶ Prete
rea cū aliquis de nulla re loquit̃. dr̄ ꝙ de nihilo
loquit̃: nunquid eodē mō dicet̃ creari fieri ex ni/
hilo? Ad qḋ dicēdū ꝙ fieri ex nihilo dr̄ multipli
citer siue de nihilo. Nā de vel ex. pōt dicere or/
dinē nō cāȝ. qui tñ ordo ñ saluat̃ nisi ī altero ex/
tremoꝝ. ⁊ ſm hūc modū dr̄ creari fieri ex nihi/
lo vel de nihilo: qꝛ post oīno ñ eē ꝓcedit creatu/
ra in eē. Et sic dicit aug. in li. de ciui. dei. que facta
sūt mutabilia sunt. qꝛ nō de illo sȝ de nihilo facta
sunt. Si vero dicat cāin ſm illū modū nō ē crea
ri fieri ex nihilo. ⁊ per hoc soluitur primo ob/

ectū. ¶ Similiť pōt solui scdm. qd̄.n.oīo nō est ens.nō pōt eē materia entis. ⁊ ita nō .pducetur mālit̄ aliquid.hoc tn̄ nō ē ɔtrariū ei qd̄ dicit: post nō eē .pducať aliquid i eē. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ filius nō dr̄ ex nihilo .pcedere vel de nihilo: sꝫ de pr̄e.Vñ hilarius.xij.de tri. cū ex manēte na tus ē:nō ē natus ex nihilo.nō.n. post nō eē filiū: pcedit filius eē.nec post oīo nō eē. ¶ Itē cum dr̄ creari fieri ex nihilo.nō itelligiť priuatiue sicut ni hil malū dicit nihil. Malū.n.nulla sb̄a ē.sicut di cit aug.i.j. Jo.sine ipo factū ē nihil.i.peccatū.cū ergo aliquid dr̄ fieri ex malo.i.peccato priuatio nē hꝫ p̄o origie.cū aūt aliquid dr̄ creari ex nihi lo.sumiť negatiue nō causaliť. Itē fieri ex nihilo pōt itelligi ꝙ nō sit ex cā aliqua. sicut dic ansel. ɔtristať de nihilo.i.nō ɔtristať ex aliqua cā.vl̄ cō tristať sine aliqua cā.lꝫ de p̄e posset dici.pī nō sit ex aliquo.nō ɔcediť tn̄ ꝙ pī sit de nihilo.i forma eīm dicēdi dať itelligi ꝙ pī stat.qd̄ nullatenus est ɔcedēdū. Si vō dicať fieri de nihilo.hoc ē fieri sine cā.cū nihil sit sine cā.oppositio eēt i hoc v̄ bo creari.poneret.n.ꝙ fieret. ⁊ ꝙ nō ex aliqua cā fieret. Ista aūt duo non sunt opposita fieri ex aliquo.i.ex aliqua cā. ⁊ fieri ex nihilo .put ɔtineť i rōe eius qd̄ ē creari. Vñ ansel.in monolog. si ne oī repugnātia que sūt ēentia dei pn̄t eē fa cta ex nihilo eo mō quo dici solet. diues ex pau pere. ⁊ sanitatē recepisse quis ex egritudie.i.qui prius erat paup nūc ē diues. ¶ Ad quartū dōm ē.ꝙ cū dr̄ hō loquiť de nihilo dupl̄r itelligiť.vel negatiue.i.nō loquiť de aliqua re. ⁊ sic nō poniť hoc v̄bū fieri.vt ex hoc sequať ꝙ aliquis stat. Si vō priuatiue vel negatiue i genere. fm̄ hoc pōt loquiť. Et licet loqui sit agere: nō tn̄ sic agere de nihilo ē creare. Nihil.n.dr̄ inutile vel oīo nō ens sicut chimera qd̄ ē mā locutionis. Ex nihilo aūt put poniť i rōne eius creari:nō ponit māz. ⁊ ita differēter accipiť. ¶ Ad illud vō qd̄ obijciť ď mā ꝙ mā nihil ē fm̄ quēdā mōꝫ. Dōm ꝙ sic fieri ex nihilo priuatiue diceť.ñ pure negatiue. Itē mālr ñ tn̄ ordiar. ⁊ p hoc solui pn̄t ea q̄ p̄io obijciuť.

Questio. x. de substantia crea ture fm̄ se.

Ranseundū ē deiceps ad eē creature bꝫ se Circa quā hec sūt ɔsiderāda. s.ipa sb̄a creati.vnitas ⁊ mul titudo. simplicitas ⁊ ɔposi tio.mutabilitas vl̄ imutabili tas.coeternitas vel tp̄alitas.localitas.dispōes ex pte q̄litatis. ⁊ ex pte relatōis.pdicte.n.sunt quasi ex pte quātitatis. P̄rio ergo ɔsiderādū ē de sb̄a rei create.rōne cuius queriť. ¶ P̄rio vtrū p se dicať creatū ɔpositū ex mā ⁊ forma.aut alterum ɔponētiū vl̄ vtrūqꝫ. ¶ Scdo.q̄re sub rōe celi ⁊ terre designať creatio potius q̄ sub alijs rōib⁹. ¶ Tertio cū hic ɔtigat accipi ⁊ eē sb̄ rōe vl̄is vl̄ pticularis. Utrum fm̄ vtrāqꝫ rōꝫ sit eē creati vel fm̄ alteram tantum.

Membrum primuz.

a D primū sic obijciť.cōpositū ex mā ⁊ forma ē i suo genere pfectū.a pfecto āt simpl̄r fm̄ rōem potētie ⁊ sapie ⁊ bo nitatis.ɔuenit .pcedere pfectū fm̄ pri mā rōem:sꝫ hoc ē ɔpositū sicut dictū ē.creatio āt ē p̄ia rō .pcedēdi i creaturis.ergo ɔpositū dice tur p ē creatū. Nec obuiat rō creati.que ē .pce dēs de nō eē i eē oīo i.eē.hoc.n.ɔuenit ipi ɔposi to. ¶ Itē cū p se ens ɔueniat his tribus..ppie ⁊ p̄io ɔuenit ɔposito mãe.scdo q̄r nō ē i subiecto: sꝫ ē alterius subiectū.forme vō vt qua formaliter res ē.id qd̄ ē.sꝫ cui ɔuenit.ppie ⁊ p̄imo eē sb̄aꝫ de nihilo factā hoc ē creatū p se ⁊ p̄io.ergo cō positū diceť p se ⁊ p̄io creatū. ¶ Itē hic ē in quo stat actus mãe vel voluntatis. multo fortius ergo actus creationis. Cōtra aug i li.de symbolo. Materia de nihilo facta ē. ita vt ordinatissimo dei munere.p̄io capacitas formarū fieret.ac dei de postea formarenť quecunqꝫ formata sunt. Itē qd̄ ɔuenit plus cū pricipio create.plus hꝫ simili tudinis .sꝫ materies a qua formatus est mundus ɔuenit i hoc cū p̄io fm̄ quādā .pportionē. vt di cať origo rerū.qd̄ nō ē dicere de aliqua forma.aūt de ɔposito. Vñ aug.i li.ɔfes. Materia a qua for matus ē mūdus origienō ɔtereres ex se factos p̄ cessit.cuꝫ ergo plus habeat similitudinis: magis pticipabit rōeꝫ entis ⁊ ita ei⁹ qd̄ creatū ē. ¶ Dō aūt ɔueniat forme vl̄.forma.n.ē que dat eē mãe ⁊ ipi ɔposito. Qd̄ aūt dat eē mãe.i hoc hꝫ āplio rē similitudinē cū ipo creatore. ⁊ fluit de nō eē.er go hꝫ plus rōem creati. Ad hoc dōm ē.ꝙ cuꝫ creatū dicat terminū act⁹ qui ē creatio.vnū crea tum ē qd̄ ē ex his.s.mā ⁊ forma. ⁊ ipa mā ⁊ ipa forma.nihilominus tn̄ pp aliquā similitudinē dr̄ ɔpositū p̄io creatuꝫ siue p̄io hn̄s rōnem entis. pp aliā autē dr̄ forma. pp aliam aut mā.propter rōnem.n.perfecti vel eius qd̄ ē per se ⁊ in se suf ficienter:ɔuenit ei p̄io rō creati.sed propter rō nē actus ⁊ forme fm̄ quoꝝ vtrūqꝫ aliquā hꝫ si militudinē cū p̄io diceť forma.fm̄ vō rōem ori ginis ⁊ potentiā p̄imā i suo genere habētis.di ceť mā. Ex his pꝫ solutio predictorum.

Mēbrū secundum.

a D scdm quo queriť. quare sub rōe ce li ⁊ terre dsignatur creatio potius q̄ sub alijs rōnibus. Ad quod sic. Terra i genere pricipiorū minus ē nobilis.

Ignis aūt ꝛ aer ꝛ aqua corpora sūt nobilia: cuꝫ ergo creata quo ad ſbam suā debēt nomīari: magis noianda eēnt sub rōe istoꝝ ꝙ sub rōe terre. ¶ Itē celū corpalē designat nām. ergo noie celi ꝛ terre nō designanꝭ nisi corporales creature. ſꝫ nobilior ē creatura spūalis corpali. ergo aliquo noie ꝯueniēte spiritib⁹ debeat designari. ¶ Item cū vtrūqꝫ sit itelligibile. ꝛ vtrūqꝫ sēsibile: quare dictū ē ĩ ps. qui fecit celos ĩ intellectu. de terra vō dr. qui fūdauit terrā sup aquas. ¶ Itē Isa. xlviij. dr. Manus mea fūdauit terram. ꝛ dextera mea mēsa ē celos. pp qd sine distinctōe dr. ꝙ manus fūdauit terrā. cū distinctione vero dr dextera ꝛc. ¶ Itē Isa. xl. dr. celos palmo ponderauit. quis appēdit trib⁹ digitis molē terre: cū vtrūqꝫ possit appēdi ꝛ vtrūqꝫ pōderari. Ad qd rūdēdū ꝙ noie celi ꝛ terre ſm vnā expositōꝫ: designatꝭ spiritualꝭ creatura ꝛ corpalis: vt noie celi designetur spūalis. noie terre corpalis. Alio vō mō pōt expōi. vt noie celi designeꝭ celū empireuꝫ cū suis ꝯtētis. noie vō terre designeꝭ iferior corpalis creatura. q̄ alio noie dicta est aqua. cuius aliqua ps extēdiꝭ vsqꝫ ad celū aqueū siue cristallinū. ſm ꝙ diuerse sunt aque supiores ab iferiorib⁹. Tertio mō pōt dici celū tota materia corpalis. que ē sine ꝯrietate cū suis ꝯtētis. terra vō nā corpalꝭ hñs ꝯrietatē cū suis ꝯtētis. Scḋm primā expositionē dr sup id ĩ ps. qui firmauit terrā sup aquas. glo. vniuersā creaturā p se nō p creaturā fecit: cuius aliquas excellētiores ptes posuit ex quib⁹ oīa cogiteꝭ. i. itelligibiles celos ꝛ visibilē terrā. Scḋꝫ scḋam expositōꝫ dicit aug. i. xiij. ꝯfess. ꝙ noie celi itelligiꝭ spūalis creatura. nomie terre corpalis. Vtraqꝫ vō expositio. s. scḋa ꝛ tertia habeꝭ ĩ li. de ciui. dei. xi. cū dr. In pricipio fecit deus celuꝫ ꝛ terrā. His noib⁹ vlr ē signata creatura corpalis ꝛ spūalis. vlꝫ magne due mūdi ptes: quib⁹ oia q̄ creata sunt ꝯtineꝭ. ¶ Ad primū ergo dōm ꝙ lꝫ terra sit minus nobile pricipiū siue elemētū. nihilominus tñ noie celi ꝛ terre designanꝭ creature. Sūt. n. sēsibilia manuductōes ad itelligibilia: ce[illegible] autē ꝛ terra sunt extrema corpa: quoꝝ vnum hꝫ plus de spūalitate rōne lumis. alterū plus de corpulētia rōe mālitatis ꝛ opacitatis. ꝛ pp hoc ista duo designauit: terrā q2 plus habuit de mālitate. nomie eius voluit designare mām istorum trāsmutabiliū iferioꝝ. media ergo cū habeāt ꝯcomitātiā cum vtrisqꝫ extremis. ꝛ habeāt comunē materiā maxie cuꝫ ipa terra. p celuꝫ ꝛ terrā designanꝭ. ¶ Ad scḋo obiectū dōm ē. ꝙ vtētib⁹ sēsa oꝫ itelligibilia p sēsibilia declarare. Spūales vō sbe lꝫ sepate sint p eētiā a corpalibus. nihilominus tñ a corpalibus ꝯtineꝭ. vtpote angeli ſꝫ suā primā creationē collocati sunt ĩ celo: aīe vō ĩ corporib⁹ terrenis. hoc ē in quibus plus abūdat ſm grauitatē terra. recte ergo p celū ꝛ terrā apō vtētes sensu exteriori ꝛ iteriori: nō tm̄ declaranꝭ corpales creature. ſꝫ ēt spūales que ab his ꝯtinenꝭ. ¶ Ad tertio obiectū dōm. ꝙ lꝫ vtraqꝫ sint sensibiles. s. celū ꝛ terra. celū tñ dr intelligibile. pp sui spūalitatē ꝛ simplicitatē. ꝛ iō distiguēdo inter celū ꝛ terrā. dixit celos fieri ĩ itellectu. de terra vō nō dixit nihilominus [illegible] vtrūqꝫ ē intelligibile. ꝛ vtrūqꝫ sēsibile. ſm alterā ꝛ alterā rōeꝫ. ¶ Ad q̄rtū vō dicēdū. ꝙ terra dr fūdari a manu [illegible] quādā methaphorā. n ꝙ diuia eētia manū habeat. vel dexterā vel sinistrā. ſꝫ more fabricatoris loquiꝭ. manus ergo accipiꝭ ibi ĩ genere. vel q2 diuidit ꝯ dextrā accipiꝭ p sinistra. ꝛ siue sic siue sic. oñdit minus eē ꝯplemētū ĩ terra ꝙ̄ ĩ celo. minus. n. cōplemētū ē ĩ genere ꝙ̄ ĩ spē. ꝑut huiusmōi. ꝛ sinistra minus nobilis ē ꝙ̄ dextra. dextera. n. ē pricipiū motus. sinistra vō ē p quā regnat motus. ꝛ ĩ hoib⁹ magis ē pricipiū sustinēdi ꝙ̄ agēdi. ꝛ ꝓpē hec noie manus ĩ genere dicēdo vel p appropriationē coitelligēdo sinistrā fit appropriatio potētie diuie respectu ipius terre quo minus nobilꝭ ē. p dexterā vō signaꝭ appropriatio diuie potentie respectu celi qđ ē nobilius. Hoc ēt vl p lꝫ qđ dr Cāt. ij. Leua eius sub capite meo. ꝛ dextera illius āplexabiꝭ me. p leuā. n. designanꝭ ista iferio[illegible] que noie terre designanꝭ ĩ scriptura. p dexterā vō celū ꝛ celestia. Puer. iij. puer. Longitudo dierū ĩ dextera eius. ꝛ ĩ sinistra ei⁹ diuitie ꝛ gloria. Res. n. ꝑpetue que ad celū ptinent noie dextere ĩtelligunꝭ. noie vō sinistre ea ĩ quibus hoies gloriāꝭ ꝛ ditanꝭ. s. terrena. ¶ Ad quītū dicēdū est. ꝙ celi dicunꝭ pōderari palmo pp sui magnitudinē ꝛ capacitatem. ꝛ q2 extendiꝭ ad illuꝫ modū quādā habens ĩ se ꝯtinuitatem. vt pars a parte non sit separabilis natura. Terra vero diciꝭ appendi tribus digitis. propter sui minoritatem ꝛ separabilitatem ꝛ q2 triplex virtus ē in ea. Habet eniꝫ virtutem opacitatis. ꝛ qualitatis ꝑtinētis ad mutationem ſm substantiam ꝛ qualitatis ptinentis ad motum localem ſm rationē opacitatis. habꝫ situm cētralem. tāq̄ minus nobile corpus iter pricipia ꝛ plus materiale. Secūdum vero qualitatem generabilem ordinatur ad generationeꝫ ſm vero grauitatem ad motum localē. ꝛ he sūt differētie impssionum quas ipa terra recipit. Ad discernēdum ergo istā triplicem differētiam. diciꝭ appendi tribus digitis. ¶ Preterea per tres digitos designaꝭ potētia q̄ appropriaꝭ pr̄i. noticia q̄ appropriaꝭ filio. Virtus recognitiua q̄ appropriaꝭ spūisancto. Habꝫ aūt potētiā susceptiuā ꝛ rōe huius ordinaꝭ ad potētiā. Habet ēt rōe sue opacitatis splēdorē. splendor. n. fit ex reflexione opaci siue densi. ꝛ quo ad hoc ordinaꝭ ad ipam noticiā. Habet ētiam virtutem motiuā. rōe cui⁹ refertur ad spūsanctum. recte ergo tribus digitis dicitur appendi.

Membrum tertium.

De tertio quo querit cum hoc contigit accipi et esse sub ratione universalis et particularis. utrum secundum utramque rationem sit esse creati. vel secundum alteram tantum. Quod secundum rationem universalis videtur. eo quod ratione inquantum huiusmodi similitudo est causae propter rationem proprietatis. Item similitudo est ratione virtutis continendi multa. Similitudo est etiam ratione formae. ratione enim formae magis est universalitas. Quod autem ratione singularitatis vel particularitatis videtur. eo quod actus sunt circa singularia. creatio autem actus est ergo circa singulare. Item singulare est omnino completum in esse quod magis convenit rei create. hoc etiam magis ratione substantiae tenet: ex quibus colligitur quod magis convenit ratio creati in esse. Contra sic ostenditur quod utriusque. utrumque enim exit de non esse omnino in esse. ergo utrumque habet rationem creati. Item super illud requievit ab omni opere. a generibus. scilicet rerum et speciebus. sed hec non sunt sine suis singularibus: ergo cum reges illa diceretur a creatione erat creatio tam universalium quam particularium. Ad quod dicendum quod utriusque est creatio unius secundum alterum. universale enim ratione perpetuitatis habet esse divinum sicut dicit philosophus. quod positum est in singulari. ut si non possit salvari in uno: salvetur in alio. hoc ergo in illo est terminus creationis. particulare. scilicet sive singulare in quo salvatur. Universale autem est quod salvatur. et quod habet in singulari virtutem salvandi se. propter dictas ergo rationes utrumque habet rationem creati. hoc secundum unam rationem. illud vero secundum aliam pertinentiam.

Questio .xj. de multitudine creaturarum et eius causa.

Rascendum est ad questionem de unitate et multitudine in his que creata sunt. utrum unum tantum sit a primo immediate an multa. Item de causa multitudinis si est.

Membrum primum.

De primum. Quod creatum procedere debeat in unitate sic arguitur. Exemplum enim imitatur suum exemplar. sed exemplar est in omnimoda unitate. ergo exemplum debet esse in unitate. Hanc rationem videtur augustinus inducere ex verbis platonis. quod mundus sensibilis sit unus. eo quod mundus archetipus sit unus. Et si dicatur per similitudinem exemplaris inferioris a quo plura procedunt exempla: constat quod ab uno exemplari in specie non procedit nisi unum exemplum in specie. licet sint plura numero. Si ergo sic est in summo exemplari non procedit nisi unum exemplum in specie. et ita unum creatum in specie. Ab uno enim libro qui est unus exemplar in specie: non procedit exemplum nisi unus liber in specie. et ab uno sigillo in specie: una impressio in specie. Si vero dicatur quod differentia sint exemplaria propter pluralitatem idearum ut huic idee respondeat hoc creatum in speciali vero aliud secundum hoc: cum idee sint eadem in essentia: erunt ideata eadem in essentia. et ita remanerent unum creatum in essentia. etsi omnes idee sunt una idea: omnia creata essent unum creatum. Quod cum non sit. non ex hoc tantum accipitur unitas. Item si secundum numerum idearum esset numerus ipsorum creatorum in specie vel in genere. non possit numerus creatorum in specie crescere. cum numerus idearum non posset crescere. nulla enim mutatio mentis divine potest convenire. Sed constat quod numerus creatorum posset crescere. cum potentia dei sit omnipotentia et ita infinita. et ita potest plura creare quam creavit. Item si quereret pluralitas ex aliqua ratione. aut hoc esset ex parte cause finalis. aut formalis. aut efficientis. aut materialis. Ex parte vero cause materialis non potest esse cum non habeat causam materialem. creatum enim est de nihilo. Alie vero rationes cause sunt unum in essentia. sicut supra habitum est ergo ex parte nullius cause potest accipi ratio multitudinis. Item voluntas dei est efficiens causa: sed voluntas eius est una et immutabilis. ergo ex illa parte non sit provenire ratio multitudinis. Item est multiplex modus procedendi a deo scilicet per generationem. per spirationem. per creationem. per factionem prout differt a creatione. sed duobus primis modis non dicitur nisi unum procedens. ut filius per generationem. spiritus per processionem: ergo pari ratione videtur secundum alios duos modos. ut unum procedat ab uno. Item si diceretur. quia ex nihilo procedunt creata. ideo est pluralitas creatorum. contra. hoc ergo quod nihilum illo modo dictum nullius rei est causa. et ita non est causa multitudinis. Item procedens a primo quocumque modo procedat procedit secundum aliquam similitudinem. sed multitudo omnino dissimilis est summe unitati. sicut et corruptio. non ergo dicetur creatum procedere a primo in ratione multitudinis. Forte dicetur sicut et quidam philosophi dixerunt. quod a primo quod est vere unum non procedit immediate nisi unum. mediate vero sive secundum prius et posterius plura. utpote primo creavit intelligentiam angelicam. intelligentia vero angelica quia se intellexit et illum a quo erat: et ita intellexit multitudinem. mediante intelligentia angelica processit multitudo. Sed hec ratio non congruit. secundum hoc enim maioris potentie esset primum mediante creatura quam secundum seipsum. nam mediante creatura poterat producere multa. secundum seipsum vero non poterat producere nisi unum. Item si multitudo producta producebatur propter intellectum multitudinis quem erat intelligentia angelica. eo quod intelligat se et illum a quo erat. et ita multiplex erat intellectus. cum habeat multitudinem non habet ipsum primum. non enim intelligebat illum a quo erat. potentior videtur ipsa intelligentia angelica quam divina. nam intelligentia angelica possit secundum hoc multa facere immediate. divina vero non quod est inconveniens. Si vero propter intellectum multitudinis ingenerat potentia producendi multa. et propter hoc multorum productio. cum divina intelligentia intelligat se et illud quod est ab ea. angelica vero intelligat se et illum a quo est magis conveniret divine intelligentie producere multa immediate quam ipse angelice. Nam ratio intelligendi illum quod est a se est ratio intelli-

gēdi se eē cāz ⁊ illud eē creatū ab illo. Rō vō itelligēdi qd̄ ē ab alio. ē rō itelligēdi eē creatū: ergo cū rō ꝓducēdi ꝯueniat cāe. ⁊ ñ ꝯueniat causato vt huiusmōi. diuia itelligētia plus hēbit rōez creandi mlta ꝗ̄ āgelica. ¶ Alij vō dixerūt. ꝙ vnitas ē a forma ⁊ mltitudo a mā. ⁊ ꝑꝑ hoc rō multitudis ñ fuit a sūmo eo ꝙ ē forma: sꝫ fuit a mā. ¶ Sꝫ ꝯ hoc sic obijcit. siue ponat mā coeterna. siue creata ⁊ ñ coetna. si. n. ponit coeterna: forma vō ñ. aut erit vna sola forma creata: aut plēs i illa mā. Si vna sola mā: sola ⁊ formarū ꝓducet nisi vnū. Si vō dicat ꝙ forma vna multiplicat ꝑ māz: hec multiplicatio ñ ē ꝑ spēm vel ꝑ genus. ⁊ ita diuersitas rex̄ ꝫm genus ⁊ spēm ñ erūt a mā. ¶ Si forte dicat. sicut repit i li. de vnitate ⁊ vno. ꝙ mā cuz hēat dissēsionē. aliq̄ ps eius sit remotior ⁊ alia ꝓpinqor. ⁊ ꝫm hoc attēdat diuersitas formax̄ i mā i gnē ⁊ in specie. vtpote itelligētia sit simplicioris māe. aīa vō minus simplicioris ⁊ ita de alijs. sic obijcit in ꝯriū. Nō pt eē ꝓpingtas ⁊ elōgatio: respectu diuie eēntie ꝫ locū aut sitū. a deo. n. ñ recedit loco sꝫ dissilitudie. sic dicit aug. i li. de ciui. dei. ⁊ ō mā boni ⁊ i pꝛibus locis. ⁊ hoc ē qꝛ ē vbiqꝫ. dissilitudo vō attēdit ꝫm priuatōez maiorē vl̄ minorē q̄ ē forme vel ꝫ ꝯpōez maiorē vel mīorez. ꝯpositio vō maior vel mīor ñ ē sine formis. nec priuatio maior vel mīor nisi respectu formax̄. ñ ergo a mā erit vniuersalr respectu multitudis. Si etiā dicat mā ꝑtes hꝛe ꝑtibilitatē hēbit ergo. ꝑtibilitas āt nō ē sine forma. Si ēt i vna pte sui sit simplicior: ⁊ altera pte corpulētior: hoc nō erit nisi rōe formax̄. Nō ē. n. ex hoc ē mā ꝙ hꝫ possibilitatē ad formas. ¶ Pretea mā rōe corporeitatis ē diuisibilis. sꝫ diuisio aliūde venit ꝗ̄ a diuisibili. ergo aliō ē pricipiū diuisiōis siue multitudis ꝗ̄ mā. ¶ Preterea ꝑtibilitas ē i mā rōe corporeitatis erit diuisio rōe forme. cuz corporeitas i mā sit forma. ¶ Itē si tm̄ rōe māe eēt multitudo: oīa eēnt vnū i forma. cū ergo vnitas. dicat rōe forme sicut multitudo rōe māe. oīa eēnt vnū. qd̄ cū nō sit. nō tm̄ rōe māe ē mltitudo: sꝫ ēt rōe forme. Si vō mā ponat creata ⁊ ñ coetna. ñ erit ab ipa multitudo creatox̄ siue ꝯditox̄. Nā aut ipa sola exit i eē nūc de ñ eē. aut cū eo ēt exit forma si sola mā ñ erit mltitudo, si āt forma cuz mā: vñ erit dīta forme ⁊ māe. nō. n. mā dabit forme ꝙ differat: sicut nec forma dabit māe ꝙ differat a forma. multitudo ergo q̄ est māe ⁊ forme: nec a mā nec a forma erit: ⁊ nō ē aliud nisi opifex: ergo erit ab opifice.

Si vō dicat sicut alij dixerūt ꝙ multitudo rex̄ ē a forma. ꝫ hoc obijcit. aut forme sūt mlte. aut ñ sūt mlte i seipis. Si ñ sūt mlte i seipis. ergo vna forma inq̄ātū vna eēt pricipiū mltitudis. Cōtra vna forma ē pricipiū vnitatis i re. ergo ꝫ hoc ñ erit pricipiū mltitudis. Si vō sūt forme multe i seipis. vñ venit illa mltitudo. cū forme a se ñ hēant eē. nec ꝑ ꝯñs vnitatē multiplicatā. ¶ Preterea si i sola forma eēt pricipiū multitudis: ñ eēt aliq̄ diuersitas a mā vel subō. Videm⁹ āt ꝫm māz vel sꝫm formā diuersificari. dr̄. n. alius ignis ⁊ ali⁹: qꝛ alia mā ⁊ alia albedo qꝛ i alio subō. Fuerūt ēt alij q dixerūt mltitudinē rex̄ ꝯditax̄ ꝓcedē a dō. ꝫ hūc modū diuia eēntia itelligit se. ⁊ itelligēdo cāe ē cox̄ q̄ sūt ab ea. qꝛ ñ tm̄ itelligit se: sꝫ itelligit itelligē se. ⁊ ita deiceps. ⁊ sic ꝓcedit multitudo: ⁊ ita i ifinituz nō tm̄ ē pricipiū filij q ē sapiētia siue noticia. sꝫ ēt aliox̄ ꝑ filiū. s. rex̄ ꝯditax̄ ⁊ prime rei ꝯdite: qꝛ itelligit itelligē se. scd̄o vō qꝛ intelligit itelligē sei. ⁊ ita deiceps. ⁊ sic ꝓcedit mltitudo. ⁊ ñ tm̄ multitudo sꝫ ēt ordiata multitudo. ⁊ sic vr̄ illd̄ itelligi qd̄ dicit Boe. Oīa q̄ a primeua rex̄ nā ꝯdita sūt. numerox̄ rōe vident eē formata. ¶ Itez ad hoc vr̄ facere qd̄ dicit aug. in li. de libe. ar. ꝙ idē est sapiētia ⁊ nūerus. Vñ exponit illud sapi. viij. attigit a fine vsqꝫ ad finē fortiter. ⁊ disponit oīa suauiter. vt vnū referat ad rōem sapie. alter vero ad rōez numeri sic dicens. Ea potētia q̄ fortiter a fine vsqꝫ ad finē attigit: numerus fortasse dicit. ea vero qua disponit oīa suauiter: sapientia ꝓprie vocat vt sit vtrūqꝫ vnius eiusdēqꝫ sapientie. Cōtra. ꝙ intelligit itelligere se: nō facit i ipo aliquā pluralitatez. ergo ꝓpter hoc non dicet esse multitudo in rebus. Item nō magis se habet ad vnam rem cōditaz itelligere se. ꝗ̄ si ter dicat vel quater reflectēdo: ergo nō ꝓpter hoc erit rex̄ cōditax̄ differētia. Tātum eniz primū itelligere reflexū bis vel ter ad angelū quātum ad aiaz ⁊ ecōuerso. cū vtrunqꝫ sit a deo imedtate. ¶ Preterea si hec eēt rō ꝓcedendi res in multitudie. vnaqueqꝫ res ꝓcedens ꝑticiparet intellectuz. qua rōe ⁊ alia res. ⁊ ita nō magis diceret angelus ⁊ aīa rōalis ꝗ̄ sensibilis. ⁊ ita alijs rebus ꝯditis. qd̄ cuz nō sit: non est hec rō ꝓcedendi in multitudine. ¶ Itē si angelus ꝓcederet a deo: eo ꝙ intelligit itelligere se. vnde essꝫ multitudo angelox̄. non eim essꝫ nisi vnus angelus: cū non sit nisi vna rō numeralis. restat ergo a ut ꝙ non sit multitudo in eo ꝙ creat vl̄ condit a deo: aut nō est ex dictis causis.

Si vero diceret ꝙ multitudo i his que cōdita sunt a deo. est a multitudie actus diuini qui ē creatio. creat eim hoc ⁊ creat illud. ⁊ differētie creatox̄ rñdet differētia actuū. sicut appet i alijs actōibus. cōtrariū videt. Creatio eim actio vna ē ꝗ̄tū est ex pte creātis. Si ergo alia ⁊ alia dicit creatio hoc ē respectu alterius ⁊ alterius creati. attendit ergo differētia i ipsa creatōe rōne creati: nō ecōuerso. Si eim creatio hēret differentiā nō ex pte creati. tūc oporteret aliquam differentiā assignare ex parte creantis. ⁊ qꝛ nulla est: nō attendit differētia creatoris aliū dereꝗ̄ a differētia rei create. Ex premissis ergo videt colligi. ꝙ nō est a sūmo vno mltitudo imediate iquātū huiusmōi qd̄ exit.

rōne vnius ē xii. ¶ Ad 3ⁱᵘᵐ sic pōt obijci: potē
tia diuina ē infinita. dclaratio aūt potētie infinite
ē amplius p mltitudinē q̄3 p singularitatē: ꝛ p mul
titudinē sil' ꝓcedentē in eē: q̄3 nō simul ꝓcedētē3:
ergo creatio cū manifestat potētiā sūmā declara
bit ꝯuenicter magis i multitudine q̄3 i singulari
tate. Itē bōitatis ē cōicare: ergo sūme bonitatis
maxīe cōicare: ꝛ eius q̄ magis ē magis cōicare.
s3 magis ē cōicare cū cōical pluribus: q̄3 cū cōica
tur vni soli: ergo diuine bonitatis q̄ ē maxie bo
nitas: ē pluribus bonitatē cōicare. ¶ Itē tāta est
noticia siue sapia i deo, qua maior n̄ pt excogita
ri. s3 maior ē noticia pluriū q̄ fiūt ab ipsa noticia.
q̄3 vnius solius qd̄ fit ab eadem ergo illa ē tri
buenda deo, qd̄ nō ꝯtingat: nisi plura fiāt ab ipo
ergo multitudo ē i ipis creaturis. siue i his q̄ fiūt
a deo. Nec hoc obstat. q̄ vnū ꝛ multa opponūt.
vnūqōq3 dr qd̄ a sūma vnitate ē ꝛ vnum ē. s3. n.
vnūqōq3 sit vnū [illegible] ex ill' elicit mltitudo: vnū. n.
ꝛ multa n̄ sic opponūt. q̄n vnū sit pricipiū multi
tudis. ¶ Itē vnū ē pricipiū mālē multitudis sine
q̄ nō ē multitudo. s3 magis ꝯgruit vnitas efficiēti
pricipio q̄3 māli: ergo magis ꝯuēit q̄ vnū sit eē
eiū pricipiū multitudis. q̄3 mālē mltitudis. ¶ Itē
si q̄reret an̄ oēm dr̄iaz alia dr̄ia. ꝛ an̄ oē3 multitu
dinē multitudo. oportēt ire i ifinitū: ergo alicubi
ē standū. s3 i p̄io actu rex̄ q̄ fiūt n̄ ē possibile iue
nire multitudinē ex pte faciētis. cū sit oimoda sim
plicitas. ꝛ si ē ibi plālitas psonax̄. illa n̄ ē s3 quā
distiguit pluralitas rex̄ ꝯditax̄. Indiuisa. n. sunt
opa trinitatis sicut habet i li. de tri. Quoxū. n. est
eadē eēntia insepabilis. ē ꝛ eadē opatio. ex q̄ relī
quit. cū rō diuersitatis nō sit ex pte facientis. erit
ergo p̄ia diuersitas siue multitudo: ex pte ei' q̄
fit. ꝛ p̄ia ad nullā aliā ē reducēda. Vn̄ sic ex pte
eē̄ voluntatis diuine nulla ē rō alia querēda: ita
ex pte multitudinis i eo q̄ fit p̄io. nō ē alia mul
titudo prior querēda. ¶ Ad idē dr̄ia oritur ex his
quox̄ ē dr̄ia. sed ea sunt vnū ꝛ vnū. Vnū aūt i se
ē indiuisum ab alio diuisū3. hoc dr ē vnūqōq3 in
eo q̄ est: ergo cū posito ente ponat vnū. ꝛ posi
to iterum ente ponat vnū. mltitudo dr surgit ex vno
ꝛ vno ꝛ ita ex ente ꝛ ente: ergo multitudinis rō
nō queret aliūde. ¶ Ite3 dr̄ia ē in ipis speciebus
ꝛ huic r̄ndet vnitas generis. Si aute3 querat de
dr̄ia specierum. aut seipsis differunt aut dr̄ijs. differ
re aūt non alijs q̄3 seipsis differūt. Similiter que
differunt numero sunt vnū specie. que aūt diffe
runt numero seipsis differunt. Similiter que sūt
multa genere siue multa ꝓcessionibus sunt vnu3
pricipio: ergo ꝛ hec simul erunt seipsis dr̄ia oio.
cū an̄ istā dr̄iam non sit aliam dr̄iam reperire. nūc
n. multitudine3 ꝓcessionalē nō ē alia multitudo.
sicut neq3 an̄ vnū a quo ꝓcedūt ē alia vnitas: er
go multitudo i rebus primo creatis nō h3 an̄ se
aliā multitudinē. ¶ Itē [illegible] his q̄ ꝓcedūt a volūta
te ē inuenire primā dr̄iaz q̄ n̄ ad aliā reducit. sic
in his que fiūt a nā ē inuenire primā dr̄iaz. In his
n. que fiūt a volūtate p̄ia dr̄ia ē volūtas bona ꝛ
mala. In his aūt que fiunt a nā dr̄ie elemētox̄ in
inferioribus cāis. differre vo supiox̄ corpox̄ su
perioribus cāis: multo ergo fortius ē p̄ia multi
tudo siue diuersitas. in his q̄ fiūt a p̄ia cā agēte
q̄ nō h3 aliā an̄ se. Ad qd̄ dōm ē. q̄ multitudo
ē a p̄io efficiēti. i alijs ēt multitudo ē ab vno pri
cipio: vnūqōq3 tn̄ qd̄ ē a p̄io principio. s. deo. q̄
sūme vn' est ꝓcedit sm̄ rō3 vnius: ipsa ēt multi
tudo quodāmō ē vnū. ¶ Ad illud vo qd̄ obijcit
q̄ multitudo nō p̄io ꝓcedit p creatōz a deo. s3
tn̄ vnū: dōm ē q̄ aliter dr vnū. cū dr mūdus sen
sibilis ē vnū. ꝛ cū dr vnūqōq3 creatū vnū. Mū
dus. n. sensibilis sm̄ rōnē vniuersi ab vnitate no
men accipit. sicut dicit augu. ꝯ manicheos hec di
vnitas ē multitudinis ordinate ad sūme vnū: ha
bentis ꝯplexionē i ptibus. De hac vnitate dicit, i
illo libro aug. tāta ē vis ꝛ potētia integritatis. vt
que multa sunt bona tūc placeāt. cū i vniuersum
aliqd ꝯueniunt atq3 ꝯcurrūt. ꝛ sm̄ hoc illud dr
j. gen̄. Vidit de' cūcta q̄ fecerat ꝛ erāt valde bo
na. recte. ergo dr q̄ mūdo archetipo tāq̄3 exēpla
ri r̄ndet mundus sensibilis tanq̄3 exēplu3. ꝛ ac
cipiat large hic ip̄3 sensibile. vt ꝯtineat i se res spi
rituales. Vn̄ si alie res crearent vl' fierēt ad mun
dum sensibilē ptinerēt. sicut īfra patebit. Nō sic dr
ē de vnoquoq3 creato sigillatim accepto. eo q̄ n̄
dicit rōnē oino pfecti in ꝯditiōe. Vn̄ l3 mundus
sensibil' sit vn'. nō tn̄ hoc creatū vel illud ē vnu3
solū. imo ex hoc seqt. q̄ nō ē vnū solū ad hoc q̄
fiat vniuersū. ¶ Ad scōm vero dōm ē. q̄ nō ē sic
in exemplaribus inferioribus ꝛ exemplari sum
mo. Exēplar. n. i inferioribus alligatu3 ē māe. ꝛ
hoc h3 oino eēntiā efficiētis. Vn̄ diuerse forme i
exēplari in specie: r̄ndet diuersa forma in specie i
exēplo. ꝛ eidē in specie. eadem in specie. nō sic dr
ē in exēplari sūmo. vna. n. est essentia specie exē
plaris. cui r̄ndent diuersa exempla in specie. ꝛ ēt
diuersa in genere. ipsa. n. oino est abstracta exñs
omnium forma. sicut habetur in fine libri de va
reli. ¶ Ad tertium dōm. l3 dicatur idea huiusmo
di. ꝛ dicat idea illius. ꝛ ita ideis respōdēt idea
ta: non tn̄ si vna ē eēntia huius idee ꝛ illius. ꝛ ita
in ifinitū sit causati i essentia: q2 aliūde accipitur
vnitas ꝛ multitudo in ipsis rebus creatis vel cō
ditis sm̄ essentiā q̄3 ab ipso exemplari sm̄ essen
tiam. Ipsa. n. essentia exemplaris deus est. vnde
idea huius ꝛ idea illius sunt eēntialiter vnū. hoc
aūt creatū ꝓpriā essentiā habet. qua ab alio crea
to distinguitur: ꝛ hoc accidit pp̄ oīmmodā vni
tatem quo ad eēntiā q̄ ē ex pte eē̄ agētis. ꝛ mul
titudinē eēntiale3 que ꝯtingit eē ex parte creato
rio: forma. n. huius non est forma illius. nec mā
huius ē materia illius. ¶ Ad quartū quo vr cō

titudi. ꝙ numerus conditoꝝ ĩ ſpẽ nõ ẽ a numero
idearũ. Rñdendũ ẽ. ꝙ numerus idearũ ñ ꝓprie
dr̃ niſi ex quadã relatione ad ipſas res ꝯditas. in
ſe vᵒ ẽ vna eẽntia. ⁊ iõ nihil ꝓhibet plures res
vel pauciores ꝓcedere ĩ eẽ. Ipſa. n. ẽ vna ſapia.
que nec creſcere nec decreſcere põt. lꝫ res creſcat
vel decreſcat. Vñ aug. xi. de ciui. dei. nõ ſunt mlte
ſꝫ vna ẽ ſapia. ĩ qua ſunt ĩfinita quedã. eiqꝫ ſunt ĩ-
finiti theſauri rerũ itelligibiliũ. ĩ quibus ſunt õm
nes inuiſibiles atqꝫ ĩcõmutabiles rõnes rerũ viſi
biliũ ⁊ mutabiliũ. Vñ lꝫ res mutabiles creſcant
nũero vel deſcreſcãt. nõ ꝓpea creſcũt ille rõnes.
nõ ergo penitus accipit̃ numerus in his ab illis.
¶ Ad quĩtũ dicẽdũ ẽ ꝙ lꝫ vna cã ſic ĩ vnoquoqꝫ
genere cãe. vtpote vna ẽ efficiẽs prima. vna fina
lis. vna exẽplaris. nihilominus tñ ẽ multitudo in
rebus ꝯditis ſm̃ vnãquãqꝫ cãrum. nõ ꝙ multi-
tudo ſit a multitudine. ſꝫ multitudo ſit ab vno ⁊ ĩ
vno ⁊ ad vnũ. Silr̃ ei qđ obijcit̃ de volũtate di-
uina. que ẽ efficiens cã vna ⁊ imutabilis. ab ipa
tñ ẽ multitudo effectiue ſm̃ cã tñ nõ ẽ multitudo
formalr̃ vt forma dicat̃ q̃ ẽ de eẽ. Nec ſi ẽ ſicut in
factis hũanis. ĩ factis. n. humanis cũ ẽ multitudo
creat̃ a multitudĩe volũtatũ. qꝛ volũtas humana
mutabilis ẽ. ⁊ nũerat̃ ſm̃ volita. diuĩa vᵒ ẽ imu-
tabilis. nec nũerat̃ ſm̃ illa. eadẽ. n. voluntate qua
vult hoc vult illud. nec quod mõ vult poſtea ñ
vult. ¶ Ad ſextũ dõm ꝙ nõ ẽ ſimile ĩ ꝓceſſioni-
bus eternis ⁊ ꝓceſſionibus tpalibus. ꝓceſſio. n.
eterna vtrãqꝫ pfectionẽ hꝫ ĩ ſũmo. hec aũt ẽ pfe-
ctio ꝓcedẽtis. vt ĩ rõe vnius determinet̃. qđ pti-
culariter habet̃ a multis. creatura vᵒ ꝑ pticipatiõ
nẽ hꝫ. pſona vᵒ diuĩa ꝓcedẽs totalr̃ hꝫ. Vñ non
cõgruit duos eẽ filios ab eterno nec duos ſpũſſã
ctos. cõuenit aũt eẽ multitudinẽ rerũ cõditaꝝ. eo
ꝙ vnaqueqꝫ pticipat eẽ ⁊ vtutes. ⁊ oẽs inſimul
ĩſuper deficiũt ẽt ab eius virtute. filius vᵒ ẽ eiuſdẽ
eẽntie cũ prẽ ⁊ equalis ĩ virtute ⁊ ſilr̃ ſpũſſanct⁹.
ꝓcedẽs ergo eternalr̃ demõſtrat illũ a quo ꝓce-
dit totalr̃. ꝓcedẽs vᵒ tpalr̃ demõſtrat pticularit̃.
⁊ ĩ quãdã pticipatiõe. ¶ Ad ſeptimũ dõꝫ ꝙ rõe
eius ꝙ res create ꝓcedũt ex nihilo. nec dicuntur
habere vnitatẽ nec multitudinẽ. lꝫ res vna cũ di-
uidat̃ ĩ multa ꝑ diuiſionẽ tẽdat ad nõ eẽ ſꝫ de tali
multitudĩe ñ loquimur. ſꝫ de mltitudĩe prio ĩ eẽ ꝓ-
cedẽte õ nõ eẽ. vbi virt⁹ factoris dmõſtrat̃. ¶ Ad
vltimũ ĩ illo ordĩe dõm ẽ ꝙ lꝫ res ꝓcedẽs ĩ eẽ a
prio hꝫ aliquã ſimilitudinẽ cũ prio. ñ ex h̃ exclu
dit̃ mltitudo qn̄ ꝓcedat a prio ſm̃ ꝙ mltitudo ẽ
vnũ ⁊ vnũ. hꝫ. n. ſilitudinẽ ĩ rõe vni⁹ ĩ rõe boĩ. ⁊
ita õ alijs correſpõdẽtib⁹. ſicut nec lapis ĩ eo ꝙ lapis
hꝫ ſilitudinẽ. ſꝫ ĩ eo ꝙ vnũ aut bonũ. Nec ẽ ſile õ
mltitudĩe ⁊ corruptiõe. corruptio. n. ẽ q̃ tẽdit res
ĩ nõ eẽ. mltitudo aũt õ q̃ iã dictũ ẽ. ẽ ĩ q̃ firmat̃ in
eẽ firmi⁹. n. ẽ res ĩ eẽ cui⁹ eẽ ẽ ĩ mltis. ita ꝙ ĩ vno-
quoqꝫ illoꝝ. q̃ vbi ẽ ĩ vno ſolo de nũero illoꝝ.

Membrum ſecũdum.

Einde ſuppoſito ꝙ mltitudo ſit ſic q-
buſdã rõib⁹ ẽ oñſũ. ⁊ loquor maxie õ
pria mltitudĩe. q̃rẽda ẽ cã mltitudinis.
Ad qđ dõꝫ ẽ ꝙ cãꝫ mltitudis ẽ q̃re mlt
tiplr̃. Si. n. q̃rat̃ cã efficiẽs mltitudis dicet̃ ꝙ vna
ẽ pria cã efficiẽs multitudis: ⁊ ſm̃ h̃ falſa ẽ ꝓpo-
ſitio phoꝝ. ab vno nõ ꝓcedit niſi vnũ ſolũ ime-
diate niſi ſic itelligat̃. qđ ꝓcedit ab vno hꝫ rõem
vnius. Si vᵒ ſumat̃ cã exẽplaris dicet̃ tũc. ꝙ ab
vno multa. pluralr̃ tñ dicte ꝑ quẽdã reſpectum
multitudinis ad ipam. ⁊ ſm̃ hoc dr̃ vna cã exẽ-
plaris ĩ eẽntia. idee vᵒ vel rões dicunt̃ pluralr̃.
Si vᵒ q̃rat̃ vñ dicat̃ diuerſitas tãquã a cã in re.
Dicẽdũ ꝙ quedã ẽ a forma. quedã ẽ a mã. q̃dã ẽ
a tpe. vbi gr̃a. Diuerſitas a mã vel ſubiecto ẽ cuꝫ
forma. ignis diuerſificat̃ hac mã ⁊ illa. ⁊ albedo
alia ẽ ĩ niue alia ĩ calce. Diuerſitas aũt a forma ẽ
ĩ generib⁹ ⁊ ſpẽbus. Diuerſitas vᵒ a tpe ẽ vt al-
bedo ĩ mane. ⁊ albedo ĩ veſpe vel curſus ĩ mane
⁊ curſus ĩ veſpe: ⁊ actus ĩ vno tpe ⁊ ĩ alio. Sed
tũc dicemus ꝙ ipo tpe ſit diſtictio. ⁊ ſi nõ ſemꝑ
cauſalitas. Si vᵒ querat̃ de pria diuerſitate reꝝ
creatarũ ſiue ꝯditaꝝ. Dõꝫ ẽ ꝙ ſeipis differũt vt-
pote mã ſeipa differt a forma alteri⁹. ⁊ mã vni⁹
diſtiguit̃ a forma alteri⁹. Itẽ ſi q̃rat̃ in eadẽ re. de
drĩis formarũ q̃ ſũt ĩ ea. vtpote de drĩa mõi ſpẽi
⁊ ordis ⁊ huiuſmõi. Rñdẽdũ ẽ. ꝙ ꝑ appropria
tionẽ ex pte cãe ſũt rões appropriate trib⁹ pſoĩs
⁊ ſm̃ hoc rõ pluralitatis accipiet̃ ex illa pte. Si aũt
q̃rat̃ de alijs formis q̃ ſũt abſolute ĩ re. vt quãtita
te ⁊ huiuſmõi. Rñdet̃ ꝙ ad pricipia eẽntialia in
re reducunt̃ ex qb⁹ hñt eẽ. nihilomin⁹ tñ quãdã ĩ
ter ſe hñt drĩaꝫ. Qđ ergo ſupra dicebat̃. ꝙ diuer
ſitas ẽ a mã. Rñdẽdũ ẽ ꝙ nõ pria ſꝫ aliq̃ poſteri
oꝝ põt eẽ a mã. ſicut aliq̃ ẽt põt eẽ a forma. Nec
ẽ ꝯtrium. ꝙ forma ẽ pricipiũ vnitatis ⁊ ita ñ mlt-
titudis. nõ. n. ſic ẽ de oppoſitione vnitatis ⁊ mul
titudinis ſicut albi ⁊ nigri ⁊ contrarioꝝ. ſed ab
eodem pricipio ſicut ſm̃ prius ⁊ poſterius. nihi
lominus tñ ĩ aliquib⁹ ab alio pricipio ẽ vnitas.
⁊ ab alio mltitudo. vtpote vnitas ſpẽi dr̃ eẽ for-
ma. mltitudo aũt ĩdiuiduoꝝ a mã vl' a ſeipis. ali-
qñ ẽ econtrario. vt vnitas ſic q̃dãmõ ab vnitate
mãe vl' ſubiecti multitudo ſiue drĩa a forma. ⁊ ſic
nõ ſemꝑ ſm̃ vnũ mõꝫ ẽ querẽda rõ multitudis
aut diuerſitatis. ¶ Rñſionẽ vᵒ illoꝝ qui dicebãt
rationem numeri aut diuerſitatis eẽ ex replica-
tione itellectus diuini ſuꝑ ſeipſum nõ approbo.
Quod. n. ſapia pria ꝓut ẽ numerus nũerans. ſic
dicit aug. ẽ cã rerũ que numerantur. non eſt ſm̃
illum modum. ſed exẽplariter ſicut dictũ eſt. ⁊ h̃
bene apparet ꝑ hoc qđ dr̃ in li. de libe. arbi. ſicut
ſupra habitũ ẽ. ¶ Si vᵒ queraf. quare producta
eſt rerum diuerſitas prima. Reſpondendũ ẽ ꝙ

manifestatõem diuine potẽtie sapiẽtie et bonitatis. Manifestat enim potẽtia plus i multitudine q̃ in vnitate: sapia in multorum ordinatõe: bõitas vero i multitudis pfectiõe creata. ergo sũt multa ordinata i sufficiẽtia siue pfectiõe que vocat vniuersitas. Nec fuit creatio multitudis ppter indigentiã creantis: sicut ptingit i pditiõe eorum que fiunt a voluntate humana. homo.n. facit aliquãdo res ppter sui indigentiã. et natura multiplicat formã in materia ppter sui pseruatõem. non sic aũt est in multitudine creatorũ: sed ẽ nõ ex indigẽtia sed ex superfluentia bonitatis diuine: cuius ẽ cõmunicare eẽ fm omnẽ eius differentiã. ¶ Attẽdendũ ẽ etiam q̃ duplr est diuisio siue discretio. vna est ex defectibilitate rei existentis: et de hac non loquimur. hec enim si reducit ad principium põt dici vt reducat ad priuatõnem materie. materia enim priuata est causa deficiendi. Est autem alia discretio que ẽ rerum in se vel ratione formarum. et hec ẽ ad ostensionem diuine bonitatis.

Questio .xij. de simplicitate et cõpositione creaturarum.

Consequenter transeũdum est ad qõnem de simplicitate creaturarum et cõpositõne. Primo ergo querendũ ẽ. vtrum simplicitas conueniat omni creature: aut cõpositio: aut cuidam simplicitas: cuidam compositio. Secũdo de eã compositõis multiplici. an sit vna eã compositionis in omnibus.

Membrum primum.

Quod primũ sic. vnitas et simplicitas sũt rõnes eãe. qua ergo rõne ab vno pcedit vniuersitas ratiõe a simplici debz pcedere simplex. ¶ Preterea simplicitas ẽ quedã cõditio et ñ repugnat creature vt videt. et potẽtia ẽ ex pte creantis in cõmunicando. ergo simplicitas ẽ pditio creature. Contra boetius i suis ebdomadibus. omni pposito aliud ẽ q̃ est et quo ẽ: et cui aliud ẽ quo ẽ et q̃ ẽ. illud ẽ ppositũ. sz in omni creatura aliud ẽ q̃ est et quo ẽ. ergo ois creatura ẽ pposita. ¶ Item si aliqua creatura eẽt simplex oino in eẽ et intellectu coequaret pmo. sed nõ sũt duo pma. nec aliquid in rebus que fiunt ei coequale. ergo nulla creatura ẽ simplex. ergo quelibet ẽ pposita. Quod ãt aliqua sit simplex alia vero cõposita sic argui. Omne ppositũ ex aliqbus ẽ ppositũ. ergo vel ex simplicibus vel ex ppositis. cũ simplex et ppositũ sufficiẽter diuidãt ens. Si ãt ex ppositis. hoc eẽt sep abire i isinitũ. ergo aliqñ erit deueñire ad simplicia. sz alterum illorum simpliciũ ñ põt eẽ ipsiũ primũ. ex quo.n. aliqd ẽ ppositũ materiale ẽ respẽu illius. diuia aũt eẽntia ñ ẽ materialis respẽu alicuius. ergo diuia eẽntia ñ ẽ alterum pponẽtiũ. Vtrũqz ergo illorum simplicium ẽ creatura. ergo aliq̃ ẽ creatura simplex et aliq̃ pposita. ¶ Itẽ simplex et cõpositũ ponunt in diuisiõe entis possibilis. qõ dr ens creatũ. ergo aliq̃ creatura simplex et aliq̃ cõposita. ¶ Itẽ aug. de aia et spũ. Aia ñ p ptes diuidit cũ sit simplex et idiuidua. Et si aliqñ ptes dr hẽ. rõne potius silitudis q̃ veritate ppositõnis itelligendũ ẽ. ex hoc relinqt q̃ aliqua ẽ creatura simplex. Ad hoc rñdendũ q̃ simplex dr multis modis. Vno mõ dr qõ caret mã diuisiua. fm hunc modũ sube spuales simplices dicunt. Alio vero mõ dr simplex qõ oino caret mã. et sic dr pma forma simplex fm boe. in li. de trini. fm hũc modũ nõ dr aia simplex: qz hz materiã et formã spũalem. et si hoc non eẽt adhuc diceret habere ppositiõem rõne eorum que insunt ipi: et nullum illorum ẽ. qõ ipsa ẽ. Quod ãt dr i li. de spũ et aia. q̃ rõne forme silitudinis intelligendũ ẽ nõ rõne ppositõis: hoc ẽ fm q̃ loqmur de ppositõe rerum corporaliũ quã ñ hz aia. sz silitudinẽ dr hẽ ppter virtũ multiplicitatẽ. ¶ Ad aliud aũt qõ obijcit pro alia pte rñdendũ ẽ. q̃ ppositũ dr duobus modis. Vno enim mõ dicit ppositũ. qõ ex pluribus simul in vnũ positis subsistit. Alio mõ dr ppositum qõ alij vnitũ ẽ: vel qõ hz in se depẽdentiã ab altero. rõne cuius suũ eẽ ẽ ab illo siue ad illud. et intellectus depẽdet ab illo. Primo mõ nõ dr ois creatura pposita. sz quedã simplex quedam pposita. Scdo mõ quelibz ẽ pposita. ¶ Ad illõ ergo qõ primo obijcit. dõm est q̃ nõ ẽ simile de hac cõditione vnitatis et de hac pditiõe simplex. pditio enim vnitus ñ repugnat creature. pditio vero simplicis vno mõ repugnat: vt nulla creatura simplex dicat: fm illũ modum fz quem dr simplex. qõ ñ dpẽdet causalitate ab aliquo. nõ.n. possunt simul stare q̃ sit creatũ et nõ depẽdeat causaliter ab aliquo. ¶ Ad scdm vero dõm. q̃ ratio simplicitatis vno mõ põt cõicari a creature: illo scz mõ quo dicit. hoc nõ ẽ ex alio: sicut materia et forma nõ ẽ ex alio: lz sit ab alio. et hoc ẽ nõ eẽ ex alio tanq̃ ex pte cõpositi. fm quẽ modũ põt deus cõicare cõditionẽ simplicitatis creature. alio vero mõ nõ põt. cũ ex rõne creature alio mõ depẽdeat fz rationẽ et fm itellectũ. ¶ Ad illud aũt qõ dicit boe. in suis ebdo. Attẽdendũ ẽ. pprie in his que simpliciter sũt. que pposita sũt ex quo ẽ et qõ ẽ. nisi si qõ ẽ et quo ẽ pposita dicerentur sic itelligeret. de quo plenius habebit infra. ¶ Ad sequẽs dicẽ. aũt ẽ q̃ accipiẽdo vno mõ simplex i eẽntia. si diceret creatura simplex: oi mõ diceretur coequalis ipsi creatori. Alio mõ accipiẽdo differt i creatore et erit plurima dissimilitudo.

Mēbrum secunduz.

O secundū quo querit̄ de cā ꝯpositō/
a nis. circa qd̄ diuersa querūtur. Prio
vnde veniat ꝯpositio fm̄ ꝙ huiusmo/
di. Scd̄o de causa ꝯpositionis in qua
sūt diuersa ꝯponentia. Tertio de cā compositio/
nis prime. Quarto vtrum cōponibilis conue/
niat omni rei: aut a quadam re remouet̄.

Articulus primus.

Unde veniat compositio. fm̄ ꝙ huiusmodi.

O primuz sic. ꝯpositio elongat̄ a prio
a cū sit oino simplex. Unde august. xi. de
ciui. dei. ē bonū solū simplex ꝛ hoc so
lum ē incōmutabile: qd̄ est deus. Item
anselm̄. cuius ptes excogitari nō pñt: id in ptes nul
lus intellectus dissoluere pōt. Si ergo deus ē cō
positus: aliqd deo maius pōt itelligi. Naz id qd̄
nec actu nec itellectu pōt dissolui: maius est ꝙ̄ id
qd̄ actu ꝛ intellectu ē dissolubile. cū ergo primū
sit simplex: cōpositio n̄ causabit̄ ab eo: eo ꝙ non
hz silitudinē cū ipso. Si aūt causat̄ a creatura: cū
ois creatura hēat aliqd genus ꝯpositōis: erit p/
cessus in infinitū. ex quo relinquit̄ ꝙ nō erit aliq̄
cā ꝯpositōis. ¶ Itē dicit aug. xi. de ciui. dei. crea
ta ab ipo n̄ sūt simplicia ꝛ ob hoc mutabilia. qd̄
aūt mutabile ē dicit aug. in li. ꝯ eplam fundamen
ti. aliūde ē: ꝛ aliūde ē mutabile. est. n. a deo. sz mu
tabile. ex hoc ꝙ ē de nihilo ꝛ ꝯtra aduersariū le
gis ꝛ ꝓphetaꝝ. ꝓpterea bona sūt: q2 a sūmo bo
no bona facta sūt. mutabilia vō q2 n̄ de ipo sz de
nihilo facta sunt. cū ergo mutabile seq̄t ꝯpositū: ꝛ
mutabilitas ꝯpositi erit: ꝯpositio rei non ē q2
ē ab aliquo: sz q2 est ex nihilo. Cōtra dicit̄ i li.
de articulis fidei. cuiuslibet ꝯpositionis necesse ē
eē aliquam cām. ex quo derelinquit̄ ꝙ ꝯpositio
cām hz. Itē omne cōpositū in eo ꝙ huiusmodi
ptes hz vel ps est vt aliud fiat ex eo. Si ergo ni/
hil seipm̄ ꝯponit: erit aliqua alia cā ꝯpositōnis.
ergo cōpositio cām habz cuz nō seipa subsistat.

Rñdendū ē ꝙ cōpositionis aliqua cā est. Cuz
aūt querimus cām aut querimus efficientem aut
materialē. dōm ꝙ ꝯpositio hz cām efficiētē. simi
liter ꝛ cāz materialē ex q̄bus fit ꝯpositio. Si vō
querat̄ cā formalis ꝯpositōis inq̄ntū ē ꝯpositio:
nō dicet̄ habere cām formalē aliā a se. ꝛ q2 com
positio nō ptinet ad pfectionē rei sz ad imperfe/
ctionē: ideo dicet̄ hic habere: q2 ex nihilo ꝓcessit
in eē. ¶ Ad prīo obiectū dōm ē. ꝙ lz primū sim/
plex sit. nihilominus tñ ꝯpositio ē ab ipsa. Sed
fm̄ hāc rōnem nō ē per viā similitudinis: sz per
viā dissimilitudinis. ¶ Ad scd̄o obiectū dōm. ꝙ
alia rō ē quodāmodo eius qd̄ ē ꝯpositū ꝛ eius
qd̄ ē mutabile. Nā mutabile respicit terminū a q̄
ꝛ in q̄d. Qd̄ āt mutabile ē i nihil mutabile: hoc
ē ꝙ ex nihilo. et tñ mutabile ē ab eo qd̄ ē i mutā/
bile. ꝯpositū vō ꝙ ē cōpositū hz. tñ ex rōne cō/
ponibiliū. tñ ex rōe ꝯponētis. ꝛ ita semp ad ens
reducet̄. s. ad ens increatū ex pte primo ꝯponen
tis. ad ens creatum ex pte cōponibilis.

Articulus secundus.

O scd̄m quo querit̄ de cā ꝯpositōnis
a i qua diuersa sūt ꝯponētia. Est. n. ꝯpo
sitio mãe ꝛ forme: ꝛ iteꝝ ꝯpositio ge/
neris ꝛ dfie. Est ꝛ ꝯpositio ex pte ho
mogeneis vt corpus ex corpibus. ꝛ linea ex li/
neis. Est iteꝝ ꝯpositio ex suba ꝛ suis potentijs.
Est ꝯpositō ex ptib' itegralib' vt corpus hūanū
ꝯpositum ē. Est iteꝝ ꝯpositio ex ptibus nūerali/
bus. vt nūerus dr̄ ꝯpositus. His ergo existētibus
dfijs. querit̄ de cā istius mlt̄iplicis ꝯpositōis. si
fm̄ prius ꝛ posterius se hñt aut simul. quia si fz
prius ꝛ posterius ad vnā cāz primā reducunt̄.
Si vō simul ꝓcedūt ab vna cā. necesse erit ōnde
re rōnez exitus diuersaꝝ cōpositionū ab vna cā
imediate. Qd̄ āt fm̄ prius ꝛ posterius. vr̄ p hoc
ꝙ cōpositio ex ptibus nūeralib' cū sint actu en/
tes sit alijs ꝯpōnib' posterior q̄ ñ hñt ptes actu
entes. sz potētia discrete sunt ptes adinuicē. qd̄ ñ
ē in alijs generibus ꝯpositionuz. Cōpositio etiā
ex ptibus itegralibus ponit añ se illā que ē ex pti
bus ꝯtinuis. Illa vō que ē ex ptibus ꝯtinuis po
nit añ se illā que ē ex mã ꝛ forma. Naz ipse ptes
ꝯtinue ex mã ꝛ forma sunt. cōpositio vō coꝝ q̄
sunt ex mã ꝛ forma: ponit añ se illā q̄ est ex gene
ꝛ dfia. Nam hāc hz formaz fm̄ seipam accepta.
hec autem habz añ se illam que ē ex potētijs. fm̄
vnuz moduz accipiēdi. Nā vnum genus multi/
plicē hz potentiā. siue vna res generis. Restat er
go ꝙ fz prius ꝛ posterius dicet̄ cōpositio: ꝛ ita
videt̄ vna esse cā prima ois cōpositōis. Con/
tra. quedā differētie cōpositionū sic se habent: vt
vna excedat alterā ꝛ excedat ab ea: ergo ñ se ha
bent fm̄ prius ꝛ posterius. verbigrā. Cōpositio
que ē substātie cum potētijs: sequit̄ ꝯpositiōem
subē. sz ꝯpositio subē ex mã ꝛ forma ē. ergo ꝯpo
sitio ex mã ꝛ forma ē prior ꝯpositōe subē cū po
tētijs. Sz sicut habitū ē prius. ꝯpositio eētie cuz
potētijs ē prior ꝯpositōne mãe ꝛ forme. vna. n.
ꝛ eadē forma ē multiplex i potētijs. ergo he di/
uisiōes se hñt fm̄ excellēns ꝛ excessa. ¶ Preter/
rea cū sit multiplex dfia ꝯpositōis. sicut phabi/
tū ē. vnaqueqz āt cōpositio causet̄ mediate vel i/
mediate a pria cā q̄ deus ē: q̄ necessitas est. ꝙ tot
sūt ꝯpositiōes i genere: ꝛ in q̄ iudicat̄ dūis distī/
ctiōnē: i q̄busdā videat̄ aliq̄ silitudo. i q̄busdā
vō aliqua dissilitudo maxīa. ¶ Preterea i q̄bus
dā vr̄ maior appropinquatio ad simplicitatē in
q̄busdā maior elōgatio a simplicitate. ¶ Ad qd̄
dōm est. ꝙ differentia ꝯpositionum ordinata est

ꝭm prius ꝛ posterius. ſ ʒ attendendū ē ꝙ quedā dr̄ ꝯpositio nō ꝓprie. vbi totū nō trahit eē ab ipis q̄ dicunt ptes. ſʒ magis ecōuerſo: ſicut ē vbi ē totū possibile. ptes. n. possibiles plus trahūt eē a toto ꝙ̄ ecōuerſo. ſilr ptes generis a genere. ꝛ ꝑꝑ h̄ ſilla ꝯpositio q̄ dicim⁹ ptes possibiles cōpōi i ſimplicib⁹ accipit. q̄ aliqn̄ hn̄t ordinē ꝭm pri⁹ aliqn̄ ꝭm posterius respectu alioꝝ cōpositoꝝ. In alijs ṽo q̄ vere dicunt ꝯpōes. ē ordo ꝭm pri⁹ ꝛ posterius simplr. Vn̄ an̄ cōpositū ex ptibus numeralibus. ē cōpositū ex ptib⁹ itegralibus. An ṽo cōpositū ex ptib⁹ itegralibus. ē cōpositū ex ptib⁹ vnius forme. ſ. hōgeneoꝝ. An̄ ṽo ꝯpositū illud ē cōpositū ex mā ꝛ forma. An̄ ṽo illud ē cōpositū ex ptibus ꝭm diffinitionē. An̄ ṽo illud ē cōpositum ex quo ē ꝛ qd̄ ē. ſʒ iſta duo vltia genera ꝯpositionū iuenitit i formis ſʒ ſeipas acceptis. vbi nō inenit ꝯpositio mãe ꝛ forme. Qd̄ aūt nō vere dicat ꝯpositio vbi totū nō trahit eē a ptiqus. pʒ ex rōe ꝯpositi. Cōpositū. n. dr̄ qd̄ ex aliquib⁹ ē. ps aūt i plus extēdit: ſʒ ꝓprie i his dr̄. Dicit. n. ps a pho vno mō i quo possibile ē quātitatem diuidi quoquo mō. ꝛ ꝭm hūc mōʒ dicunt ptes itegrales ꝛ ptes quātitatiue. Alio ṽo mō dr̄ ps qd̄ numerat totū. vel qd̄ cū alio ꝯstituit aliud nūeratūt ꝛ ſic dicunt duo ps triū. ꝛ vnitas ps triū. vnitas eīm aliquotiēs ſūpta reddit binariū. binarius āt cū vnitate inarium ꝯstituit. Dicunt ēt ptes i q̄ diuidit aliquid. ſicut ſūt forma ꝛ mā. vtpote forma cupri ꝛ mā cupri ſūt ptes ſpē cupree. Dicunt [illegible] ps illa q̄ ſūt i diffinitiōe. vt genus ē ps forme ſcʒ ſpēi. Preī hos ēt modos dr̄ illud ps i quo possibile ē formā diuidi abſqʒ quātitate. ꝭm ꝙ ſpēs dicunt ptes generis. nō q꞉ ex illis cōponit. Similr ad hūc modū pñt reduci ptes ṽtuales. non. n. ex illis cōponit ſba cui⁹ ſūt ptes ṽtuales: vt ſba aie ñ cōponit ex mēoria itelligētia ꝛ volūtate. ¶ Ad illud aūt qd̄ obijcit prio p iā dicta. Rn̄dēdū ē. ſūt eīm genera cōpositionū q̄ ꝓprie dicunt ordinata ꝭm prius ꝛ posterius. ¶ Ad illō qd̄ ſcdo obijciebat dōm ē. ꝙ dñe cōpositionū ſimplr ſic accipi pñt. ſūt. n. quedā cōpōes ꝭm rōem. quedā ṽo i eē ſimplr. Que ṽo ſunt i eē ſimplr. aut hn̄t ptes actu diſcretas. aut q̄ nō ſūt actu diſcrete. Si ſunt actu ptes diſcrete. dicet ꝯpō numeralis. Si ṽo ptes nō ſūt actu diſcrete. aut differūt i forma aut ñ differūt. Si differūt i forma. ꝯpō itegral' nūcupatur. ſicut corp⁹ hūanū cōponit ex ptib⁹ ꝛ ea que ſunt huiuſmōi. ꝛ iſtud genus ꝯpōis ſub ſe habʒ plura genera. de quib⁹ ñ ē ad pñs dōm. ſunt. n. alterius negocij. Si aūt ptes nō differūt i forma: hn̄t cōſimilē formā. aut vnū ē forma alterius. Si hūt cōſimilem formā. dicunt ptes hōgenee. ſiue quātitatiue a quibuſdā. ſicut corpus ex corporibus cōponit. Si aūt vnū ē forma alterius. dicet cōpoſitio ex mā ꝛ forma que vocat naturalis.

Preter has ſunt due cōpositōes ꝭm rōeʒ ṽbi. ſ. duo cōueniūt ad cōſtructionē vnius forme ſicut ſunt ptes diffinitiue. aut vnū ē forma alterius ſīc quo ē forma ē eius qd̄ ē. ¶ Ad tertio obiectū dicēdū. ꝙ lʒ cōpositū iquātū huiuſmōi diſſimilitudinē habeat respectu primi qd̄ ē oio ſimplex. hʒ tn̄ ſilitudinē ꝭm ꝙ tenet rōem vnius: ꝛ ꝭm ꝙ ṽe vnū ē magis appropiquat ſilitudie ad primū. ꝭʒ ṽo ꝙ minus ṽe vnū ē minus appropinquat vel magis elongatur.

Articulus tertius.

D tertiū quo queritur de eā cōpositionis prie. Iā aūt dictū ē. ꝙ prima cōpositio ꝛ vlioꝛ ē. ex quo ꝛ qd̄ ē. Sicut eīm i oio ſimplici idē ē qd̄ ē ꝛ quo eſt. ita i cōpositis differt qd̄ ē ꝛ quo ē. Querēdū eſt ergo vtrū cōueniat oī creature. deide ſi [illegible] vlioꝛ q̄ʒ illa que ē exēplar ꝛ forma vel nō. Tertio ꝭm quā rōem accipiat. Qd̄ cōueniat oī creature vr̄. eo ꝙ nullū creatū ē ſua eēntia. nec a ſe hʒ eē ſʒ aliūde depēdet. ergo i creatura oī qd̄ ē ꝛ quo eſt differunt. ergo hec cōpositio cōis ē oī creature. ¶ Preterea iſta duo ſimplex ꝛ cōpositūʒ. diuidunt ſufficient ens. i deo autē ſolo idē ē qd̄ ē ꝛ q̄ ē. ergo i oī alio nō ē idē qd̄ ē. ꝛ quo ē. ſʒ oē in q̄ nō ē idē. ē cōpositūʒ. ergo oīs creatura hoc genere cōpositiōis ē cōposita. Cōtra [illegible] oīs creatura hoc genere cōpositōis ē cōposita. illud qd̄ dr̄ qd̄ ē vel quo ē. aut ē creatura vel nō. Si nō ē creatura vtrūqʒ illoꝝ aut alterū ē creatura aut ñ. neutrūʒ autē creatoꝛ eē pōt. cū creatoꝛ nō ſit mūle respectu alicuius cōpositionis ſiue mā. Vn̄ augu. i li. de tri. In ſūma pſona ps nō pōt eē deus. quāto magis ps trinitatis eē nō pōt ꝛ multo fortius nec ps alicuius creature. cū ps ſit possibil' ad totū. diuia ṽo nā respectu nullius ē possibil'. vtrūqʒ ergo ē creatura. Sʒ dictum ē oēm creaturaʒ eſſe cōpositā ex quo ē ꝛ qd̄ ē. ergo quo ē ēt hʒ i ſe vtrūqʒ ꝛ ſic erit abire i ifinitum. nō ergo oīs creatura ē cōposita. ¶ Itē vnitas creata: aut ē quo ipa vnitas ē vnū. aut ñ. Si ſeipa vnā ē: ergo idem eſt quo eſt ꝛ quod eſt. Si. n. ſeipa vnū eſt. ſeipa ē. eo ꝙ vnum ꝛ eſſe cōuertūtur. Si vero alia re a ſeipa eſt vnum: aut illa res ſeipa eſt vnum. aut non. Si nō ſeipa eſt vnum. erit abire in infinitum. Si autem ſeipa eſt vnum. cum omnis res vna ſcilicʒ vnitate dicatur vna. illa res erit vnitas. ꝛ ita ſtādum erit in primo. aut erit reflexio: ſed reflexionem impossibile eſt eſſe in cauſis. ergo vnitas ſeipſa eſt vna. ergo idem eſt in ea quod eſt ꝛ quo ē ꝛ eſt creatura. ergo i aliqua creatura non eſt ſupradicta compositio. Ad quod dicendum eſt ꝙ omnis creatura dicitur composita. iſto genere compositionis vno duorum modorum. aut quia habet in ſe compositionem illam. aut quia

cum alio venit ad ꝯponēdū tertiū. Quo .n. ē res vnit cū eo qđ ē i illo qđ ꝯpositū est ex vtroqz. ⁊ ita ꝯpositū dicet ex alijs ꝯstitutū. vel exq̄ cū alio aliqđ ꝯstituit. Si ergo accipiēdo ꝯpositū aliquo duoꝝ modoꝝ. dicet oīs creatura ꝯposita. Si vo coartaret ad itentōz ꝯpositi. ſm ꝙ ꝯpositū dī ex alijs ꝯstitutū. nō ē oīs creatura ꝯposita hoc gnē ꝯpōnis. ⁊ p hoc soluit p̄io obiectū. ¶ Ad scōm obiectū đ vnitate dōz ē. ꝙ lz vnitas seipsa formaliter sit vnū. nō tñ seipsa effectiue. Primū aūt dr vere vnū. s. deus: q2 nec formaliter nec effectiue habet vnitatē ab alio. Unitas vo creata effectiue hz a deo. sed formaliter nō hz ab alio ꝙ̄ a se. hō vo vel lapis ab alio hz effectie ⁊ formaliter. Cū ergo dī i simplici idē ē quo ē ⁊ qđ est. si attendat oīno simplex. oz accipere quo ē. ſꝫ omne genus cause. Si vero accipiatur simplex per extensiōz pōt dici vnitas causa creata simplex quo ad genus cāe formalis. sed nō simplex quo ad genus cāe efficientis: dependet. n. ſꝫ eē. ab efficienti. Itē cū mā vel subiecto vnū ꝯstituit. ⁊ ita in vno gnē dicetur eē simplex alio genere diceꝫ eē ꝯpositū. ¶ Sed adhuc potest obijci. loquēdo de vnitate aut forma ſm seipsam accepta. Intelligatur eniz forma creata non indigēs materia. constat ꝙ huiusmodi forma creata esset: aut ergo essꝫ simplex aut composita. Simplex oīno non potest [illegible]. cuz hoc soli deo conueniat. Unde augu. in li. de ciui. dei. Ideo simplex dicitur: q2 qđ habet hoc ē qđ habet. Unde natura dicit simplex cui non sit aliquod habere qđ possit amittere. nec aliud sit habens ⁊ id qđ habetur. forma ergo ista cum non sit simplex erit ꝯposita. ergo alio duoꝝ modoꝝ. ſꝫ nō ē ex alijs ꝯstituta. nec cū alio posita ad ꝯstituendū tertiū: ergo nō ē ꝯposita. Propter hoc addendū ē vt ꝯpositū ēt dicat nō tm̄ vno duoꝝ modoꝝ supradictoꝝ: ſꝫ cui⁹ ē eē đpēdēs ab alio. ⁊ intellectus depēdet ab itellectu: lz ergo ptes nō habeat. nec ps alterius sit. tñ nihilominꝰ ꝯpositū dicet pp sui depēdentiā in eē ⁊ itellectu. Accipiēdo ergo ꝯpositū aliquo triuꝫ modoꝝ. dicet oīs creatura ꝯposita. nec alio mō pōt intelligi. Et cū querit si sit vniuersalioꝛ ꝙ̄ illa q̄ ex mā ⁊ forma vel nō. ꝙ ñ vr. Oē. n. creatū hz i se vt possit recipe ab alio. ⁊ [illegible] possit agē i aliđ. vel ē illud a quo ē potētia recipiēdi. vel ē illud a quo ē potētia agendi. Sꝫ qđ hz i se vtrūqz ē ꝯpositū ex his: ergo ꝯpositio ista extēditur in tātū: q̄tū illa cōpositio que ē. ex quo ē ⁊ qđ ē. ergo sunt equalis ābitus. ¶ Itē in li. de articulis fidei. mā ⁊ forma ē ex mā ⁊ forma. a quo vo ē potētia recipiēdi: ē mā. a quo hz potētiā agēdi ē forma: ergo eē creatum est mā vel forma vel ꝯpositū. ⁊ illaruꝫ ꝯparatio tria prorsus diuersa sunt. que in cuiuslibet sbē creatione exigunt. Contra. nō est idem qđ ē mā ⁊ quo ē materia. silr qđ ē forma ⁊ quo ē forma: ergo hec ꝯpositio vniuersalioꝛ ē illa. Preterea cōpositio māe ⁊ forme rōne vtriusqz ꝯponētiū: nō vr hr̄e silitudinē i p̄io. In nulla. n. re possumus dicē idē ē forma ⁊ mā. sicut dī idē ē quo ē ⁊ qđ ē. cū ergo aliq̄ ꝯueniētia sit i illa rōne cū p̄io: i hac vo nō sit. prioꝛ erit ꝯpositio eius qđ ē ⁊ a quo ē. ꝙ̄ māe ⁊ forme. ¶ Ad qđ obijcit. ꝙ ꝯueniētioꝛ ē ⁊ prioꝛ nālr. ꝯpositio ex quo ē ⁊ qđ ē: ꝙ̄ māe ⁊ forme sicut iam dictū ē. ¶ Ad obiectū aūt i ꝯtrariū dōm ē. ꝙ lz mā ⁊ forma ⁊ qđ ē ex his. extēdatur ad oīa: nihilominus tñ alia ꝯpositio ē vniuersalioꝛ. q2 se extēdit ſm quēdam modum ad ea que sunt māe vel forme. ſm quē modum nō dicimus māe ⁊ forme eē in forma vel eē in mā. ¶ Preterea maioris vnitōis sunt qđ ē ⁊ quo ē. ꝙ̄ mā ⁊ forma vnū. n. de altero dī. qđ nō ē repire i mā ⁊ i forma. vt forma dicat đ mā vel ecōuerso. ¶ Et cū querit ſm quā rōneꝫ accipiat dignitas istius ꝯpositiōis. ad qđ dōm. ꝙ nulla alia ꝯpositio hz ꝯponētia in aliqua rōne. ſm quā possūt ꝯuenire diuine eēntie. sicut ē i ꝯpositiōe materie ⁊ forme. neqz. n. mā ⁊ forma ꝯueniunt p̄io. silr ptes diffinitionis non ꝯueniunt primo. ⁊ ita de alijs generibus ꝯpositionū. q̄ magis elōgāt: ergo hec sola ꝯpositio nobilioꝛ ē alijs ꝯpositōibꝰ. In p̄io n. ē repire qđ ē ⁊ q̄ ē. lz nō ſꝫ rōnē ꝯpositōis. descēdit ergo ab idētitate eius oīmoda ꝙ ē cū eo q̄ ē. dr̄ia p̄ia huius ab illo. ¶ Sꝫ obijcit nōne quo ē: p̄dicat de eo qđ ē. cū dī hō est hō. aut lapis est lapis ⁊ ita đ alijs: ergo ē ibi idētitas: i quo ergo differt a p̄io. Itē sicut habet i li. đ articulis fidei. mā ⁊ forma ⁊ hoꝝ ꝯpositio sūt vestigiū trinitatis. Unñ dī ibidē in vna eadēqz sbē creatōe trinꝰ esse cernis: vno eodēqz actoꝛe. s. trinitate pducit. ⁊ pꝰ sequit lz i cuiuslibet sbē creatōe. mām pr̄i. formaz filio. ꝯpositōeꝫ spūi sancto possꝫ ordo ꝯgruꝰ destinare: tñ i qualibet triū totā trinitateꝫ necesse est opari. Ex quo vr. ꝙ illa ꝯpositio cū suis ꝯponētibus repiat in p̄io ſm exēplaritatē: sicut quo ē ⁊ qđ ē. cū sua ꝯpositōe repiunt i p̄io ſm exēplaritatē. ¶ Ad primū dōm. ꝙ lz quo ē. ſm quēdaꝫ modū dictū p̄dicet de eo qđ ē. ⁊ ita sit idē illi q est: tñ [illegible] ſm seipsuꝫ accipiat: nō ē idē cū eo qđ ē. vt homo nō ē sua humanitas. In diuinis aūt q̄cūqz mō accipiat hoc ē idē. vt deus est deitas ⁊ pr̄ ē pr̄nitas. ⁊ ita de alijs. ¶ Ad scōm dicendum est ꝙ non est concedendum compositionem esse exemplariter in deo nec ꝓprie representatur ibi trinitas. non eniꝫ dicimus materiā ꝯuenire prī nec forma ꝓcedit a materia sicut filius ꝓcedit a patre. Unde extraneo modo facta ē illa adaptatio trinitatis create ad increatam. Qđ si etiā aliquo modo potest conuenire. non sic tamen sicut de quo est ⁊ quod est ⁊ idētitate horum. Nam hec inueniūtur in ipsa substantia dei ſm se accepta. nō cointellectis personis. illa vero nullatenꝰ

dātur intelligi nisi psonis cointellectis. vt mate/ria rōne potentie sit vestigiū sūme potentie que appropriatur patri. forma vero rōne act⁹ sit ve/stigium sūme forme. compositio vō rōne ordis sit vestigium sūme bonitatis. sed ab expositorib⁹ sacre scripture qui multas numerāt trinitates in creaturis. que sunt vestigium sūme trinitatis. nō inuenitur hec trinitas ꝓ vestigio.

Articulus quartus.

a Ad quartū quo queritur vtrum rō cō ponibilis ꝯueniat omni rei: aut ab ali qua remoueatur. ꝙ sic videt. Nulla enim res ē que nō cedat in rationem alicuius vnius. sed vnuz dicitur multipliciter. sꝫ qd cedit in rōnem vnius cedit in rōnez ꝯponi/bilis. ergo quelibꝫ res cedit in rōnē ꝯponibilis. ¶ Item si illud de quo minus vꝫ cedit in rōnem ꝯponibilis. ꝛ illud cedet ꝺ quo magis vꝫ. sꝫ ma gis ꝯueniūt creatura ꝛ creatura ꝙ̄ creator ꝛ crea tura. sed creator ꝛ creatura ꝯueniunt ad rationē vnius. ſm ꝙ xp̄s in duabus naturis ē: ergo crea tura ꝛ creatura magis possūt ꝯuenire vt ex illis fiat vnū. Cōtra. duo que sunt i actu. n. erūt aliq̄ hora vnū i actu. actus. n. diuidit: ergo ex substan tijs que sunt i actu. nō erunt vna sb̄a. nō ergo est quodlibet cū quolibet ꝯponibile. Itē totū ꝛ ps ꝯponunt. sꝫ qd est ꝯponibile pōt habere rōnem ptis: ergo qd hꝫ rōnem totius nō ē ꝯponibile. sꝫ res ꝯpleta hꝫ rōnez totius: ergo nō ē ꝯponibil'. Itē oē a quo remouetur rō possibilis ad aliud. remouetur rō ꝯponibilis. sꝫ diuina essentia ē a q̄ remouet rō possibilis ad aliud: ergo diuia eēn/tia nō ē ꝯponibilis: n̄ ergo ois res ē ꝯponibilis. ¶ Ad qd dicēdū. qd nō ꝯuenit omni rei rō ꝯpo nibilis vt ex eo fiat aliqd. ꝛ hoc maxime remo/uetur a diuina eēntia que ē ꝯpletissima. Nec ē cō trarium ꝙ xp̄s ē vna psona in duabus naturis. nō. n. ex illis duab⁹ naturis ꝯstituit psona. nec di uina nā possibilis ē ad illā psonaꝫ. sꝫ humana nā que idigēs erat pfectōe possibilis erat neutra tn̄ erat ps. psona. n. in se simplex est ꝛ cōpleta. Et si obijciatur in ꝯtrarium ꝙ conueniūt in illa. Re/spondendum ꝙ hoc non ē ad eum ꝯstituenduꝫ. sed que prius erat in vna nā. deinceps subsisteret in duabus naturis. Unde i Jo. dam. dꝫ ꝯpositū. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ licet vnum dicat multis mo dis: nō tn̄ ex quibuscūqꝫ fit quodcūqꝫ: excepto ergo vno qd vniuersum dicitur. nō ē q̄libet crea tura ordinata ad ꝯpositōꝫ alicuius vnius. Crea ture. n. que sunt in se ꝯplete actu nō ordinant ad vlterius ꝯplemētū: nihilomin⁹ tn̄ relata ad crea/torē possibilitatem habet vt de ea fiat qd vult.

Questio. xiij. ꝺ mutabilitate creature ꝛ.

Procedenduꝫ est ad q̄ōnez de mutabilitate.

p In qua prio q̄rēdū vtꝝ mu/tatio dicat equoce an vniuo ce de prio exitu i eē ꝺ nō esse que dꝫ creatio ꝛ de exitu cō sequēti q dꝫ ꝯditio. put res exit ꝺ potētia i actū. ¶ Scdo vtrū ois creatura sit mutabil': aut q̄dam mutabil' q̄dā imutabilis. Tertio vtrū creatura sit mutabilis in nō [illegible] oio de eē: sicut de nō eē in eē. Quarto vtrū de⁹ possꝫ ꝯferre creature oimodā imutabilitatē. videlꝫ vt esset imutabilis ſm nām.

Membrum primuꝫ.

Circa primū sic. mutatio q̄ ē ꝺ oino nō eē i eē nihil hꝫ cōe. Mutatio vō q̄ est de eē in nō eē hꝫ aliquid cōe. sꝫ qd dꝫ generatio vnius ē corruptio alterius. ſm ꝙ dꝫ. ꝙ non omnino secedit in nō esse. ergo mutatio nō dꝫ ſm vnā rōnem de exitu primo ꝛ exitu ꝯsequēti. ¶ Qd aūt dicatur rōne primi exi/tus mutatio sic arguitur. oppositio ē iter creatu/ram ꝛ creatorē iquātū huiusmodi. sꝫ creator in/quātuꝫ huiusmodi ē imutabilis. creatura ergo i/quātū creatura ē mutabilis. sꝫ creatura ſꝫ ꝙ hu iusmodi dicit exitū de nō eē in esse: ergo ſm hoc ē mutabilis. vtroqꝫ ergo mō dꝫ mutabilis. ꝓ op positōēꝫ ad creatorē q nec mutat de nō eē in esse nec de eē in nō eē. Cōtra. q̄ ē cā reꝝ vt sint post nō eē ea ē cā reꝝ vt sint post eē. sicut ergo ideꝫ ē cā. ita idem effect⁹. sed ille effectus ē mutatio siue variatio: ergo variatio siue mutatio dicetur vni/uoce. Item licet generatio sit mutatio de non eē in esse. ꝛ corruptio sit de eē in nō eē. nihilomin⁹ tn̄ mutatio dꝫ vniuoce ꝺ generatōe ꝛ corruptōe. ergo a simili dicet de prio exitu ꝛ ꝯñti. Ad hoc rndendū. ꝙ mutatio ꝓprie dicta fūdat sup aliqd subiectū. qd mutari dꝫ. extēdit tn̄ vt dicat muta/tio a nō subiecto in subiectū: vel a subiecto in nō subiectū: vel a subiecto in subiectū. large sumpto nō subiecto. ad non subiectum negatiue sumptuꝫ ꝛ priuatiue: ꝛ ſm hūc modū dicet mutatio i exi/tu primo. Sed attendendū ē. ꝙ mutatio ꝺ n̄ esse in eē. respicit in qd mutatur pricipaliter. mutatio vero de eē in nō eē respicit a quo sit mutatio. nō negat ergo qn sūpta gnāli rōne. dicat vniuoce ꝺ prio exitu ꝛ ꝯñti. ꝓprie vō sūpta n̄ dꝫ vniuoce.

Mēbrum secunduꝫ.

a Ad scdꝫ q̄ q̄rit an ois creatura sit muta bilis: aut quedā imutabilis: quedaꝫ n̄. Qd ois sit mutabilis arguit ex hoc ꝙ ois creatura ē ꝺ nihilo sicut dicit aug. in. xij. de ciui. dei. Oia q̄ facta sunt. mutabilia sūt qꝛ de nihilo facta sunt. ¶ Itē qd recipit maius ꝛ

minus mutabile ē.ſʒ creatura recipit motū ꝗ minus in eē respectu bñ eē:ergo ē mutabilis. ¶ Itē in q̄ōnibus ve. ꝗ no.te. Qō vicibus tpuʒ ministra trā ita vt ipa tpa aliqñ ñ ſernēt ſua officia. qn̄o appelatur illō eternū? ex quo re vera vult innuere. ꝙ aliquā mutatōeʒ recipiūt in tpe pp quā nō debet dici res eterne. Qō aūt q̄dā ſit mutabilis q̄daʒ imutabilis accipit ex hoc. ꝙ illō qō ē imortale ē īmutabile. aliqua vō res creata ē imortalis. ergo ē imutabil. ¶ Preterea. vniuerſale ē ꝯditio creature. ſʒ ꝯditio vniuerſalis ē icorruptibile: ergo ē imutabile: ꝑ ꝯñs ergo aliq̄ creatura eſt imutabil. ¶ Itē greg. Angelus i ſtatu ſuo imutabil' ꝑmanet ergo aliqua creatura ē imutabilis. Forte dicet ꝙ imutabil' ē aliqua creatura q̄ ad eē. ſʒ mutabil' quo ad bñ eē. ꝗ ita aliquo mō mutabilis aliquo mō īmutabilis. videlicet q̄ñtū ad eē: qō vʒ ꝑ hoc qō dicit dam. quoꝝ eē auerſio ē icipit. h' verſioni ſubiecta ſūt vel corrupta: vel ꝑm electōʒ alterata. intellectualia ergo āgelos. ſ. ꝗ aīas ꝑm electōeʒ. ꝗ eā que ē i bono pfectōʒ ꝗ eā q̄ ē ex bono abſceſſionē intēſam. reliqua vō ꝑʒ gñatōʒ ꝗ corruptōʒ ꝗ eā que ē ꝑm qualitatē trāſmutatōʒ. ꝗ ꝑm q̄ntitatē. ꝗ ꝑʒ localē motū. Ex quo vʒ. ꝙ intellectualem creaturā imutabilē dicat ꝑʒ eē: mutabilē ꝑm bñ eē ꝗ male. ¶ Sʒ vʒ ꝯtrū ꝑ hoc ꝙ dicit alibi in eo. li. Angelus imutabil' ē: ñ nā ſʒ grā. Et pl'is loquēs de ſupiorib' corpib' dicit. Dij deoꝝ quoꝝ opifex ego ſum nā quidē diſſolubiles me aūt volēte idiſſolubiles ergo huiuſmodi creature mutabiles ſūt natura etiam quo ad eē. ¶ Itē vniuerſum creatura ē: aut ergo mutabil': aut imutabilis. Si ergo imutabilis q̄ ad eē: ergo ñ oīs creatura mutabilis. Si vō mutabilis. cū potētia nō ſit infinita. rei nō finite nō ē potētia infinita. aliqñ mutabil' q̄ ad eē: ergo aliqñ vniuerſū deſinit eē. ¶ Iteʒ beatitudo ē q̄dā res creata ꝑʒ ꝙ ſupponit formā hoīs beati: aut ergo ē mutabilis aut imutabilis. Immutabil' nō pt eē: cū ſit creatura. mutabil' nō pt eē: cū ſit beatitudo. beatitudo dr ē ſtat' oīuʒ bonorū aggregatōe pfect'. ſʒ iſte ſtatus nō pōt eſſe cū mutabilitate. ergo ñ ē mutabilis: nō ergo oīs creatura mutat. Ad qō dōʒ ꝙ oīs creatura in quātū huiuſmōi mutabil' ē ꝑʒ aliquē modū. Nā ſi obijciat ꝯ ipa mutabilitate cū ſit creatura vtrū mutabils ſit. Rñdendū ē ꝙ aliter dr res mutabil' q̄ mutat ꝗ alr ipa mutabilitas. Naʒ mutabilitas dr mutabil' t̄ſq̄ eē formal' rei q̄ mutat. creatura. vō alia q̄ſimplr dr creatura mutabil' dr ꝑʒ ſeipaʒ Et ſi dicat mutabilitas ñ mutabil ꝑʒ quēdā mōʒ eo ꝙ mutatōeʒ nō pncipat in generatōe forme. tūc. n. eſſʒ proceſſus in infinitū. ñ nō ñ imutabilis dr ſicut diuina eēntia dr imutabil'. Diuina. n. eēntia dr imutabil' ꝯ hoc ꝙ mutatio mutabil' dr. ꝗ mutabilitas mutabil' res q̄ ꝑʒ ſeipaʒ mutat mutabil'. ¶ Ad obiectū aūt pmo q̄ oñdit ꝙ q̄dā creatura eſt imutabil' qꝛ imortal' ē. Rñdēdū ē ꝙ imōtale ñ tñ remouet mutatōʒ q̄ ad eē ſʒ q̄ ad eē, bñ vl' male. Vñ lʒ aliq̄ creatura dr imortalis. qꝛ mori nō pt. nō tñ dr imutabil'. ſunt. n. alia genera mutatiōuʒ. ¶ Ad illō vō qō obijcitur ꝯ vniuerſali: q̄ notat ꝯditio creature ex hoc ꝙ dr icorruptibile. Dōm ē ꝙ icorruptibile dr eo ꝙ ex rōne huius vniuerſalis nō hʒ cām corruptōis ꝑ ſe. lʒ ꝑm accñs. ꝑm hoc aūt nō dicat mutabile. nihilomin' tñ ꝑʒ cōeʒ ꝯditōeʒ creature ē ipſa mutabil' de ſe niſi ptineat a creatore i eē. Vñ aug. ſup Geñ. ad lit. l. i. iiij. Creatoris potētia ꝗ oipotētis virt' cā ſubſiſtēdi eſt oī creature: q̄ virtus ab eis q̄ creata ſūt regendis. ſi aliqñ ceſſaret ſil' ꝗ illoꝝ ceſſaret ſpēs. oīſqʒ creatura ꝯcidēt. Ex quo accipit. ꝙ ſi aliq̄ creatura dr imutabilis. nō ē de ſe ſʒ de volūtate ꝗ dono ꝯditoris. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lʒ angelus ſit imutabil' ꝑm ſtatū grē vel glorie. tñ eſt mutabilis in eo ꝙ ē ex nihilo. Unde greg. ſup illud. iiij. Job. Ecce q ſeruiūt ei ñ ſunt ſtabiles ꝗc. Angelus ꝗ ſi in ſtatu ſuo imutabil' ꝑmanet. i hoc tñ ꝙ creatura ē viciſſitudinē mutabilitatis hʒ. ꝗ ita ſtabilis ñ eſt. Si. n. nā mutabilis nō eēt. cū eſſʒ bñ ꝯdita in nullis cecidiſſet. ꝗ hoc ē qō dicit Jo. dam. ꝙ angelus eſt imortalis nō nā ſed grā. ¶ Ad quartū. ſ. vtrū angelus mutabilis ſit q̄ ad eē. ꝗ ſilr ꝯ corporib' celeſtib'. Dōm ꝙ de ſe ñ hñt imutabilitatē q̄ ad eſſe ſʒ de bonitate creatoris: q cuidā creature dat ſilitudinem ſue imutabilitatis. ſicut illi creature congruit. ꝑm ꝙ nō mutat de eē in nō eſſe. lʒ poſſibil' ſit ex eo qꝛ eſt de nihilo. ¶ Ad quintū dōm de eo qō obijcit de vniuerſo. ꝙ aliter dr vniuerſū mutabile: ꝗ aliter aliqua ps vniuerſi. dr. n. vniuerſū mutabile rōne quarūdā ſuarum partiū. Vñ aug. in q̄ōnibus ve. teſta. Inconueniēs ē mundū eternum dicere quē cū videmus paſſioni ſubiectuʒ: ꝗ ꝑ ſingula ſeneſcē deficere credenius ꝗ finiri. dr ēt vniuerſū mutabile. qꝛ de nihilo factū ē. ꝗ rōe huius dr ꝯſilr mutabile. ſicut ꝗ ſingule creature. dr cū imutabile: eo ꝙ nō mutabil' rōne nobiliū creaturaruʒ in nō eē ex diſpoſitōne conditoris. ¶ Ad ſextū dōʒ. ſ. de beatitudie creata. deus beatitudo creata immutabilis dr eo ꝙ nō mutabil'. non aūt dicitur imutabilis eo ꝙ non poſſit in eo ꝙ creatura mutari. nec mutabile ex ratione creature opponit beatitudini. lʒ. n. beatitudo ſit ſtat' oīum bonorum ꝯgregatōe pfectus. tñ beatitudo creata nō hʒ oē bonum. niſi ꝑm ꝙ ei cōgruit. vñ nō hʒ imutabilitatē eo mō quo deus dr imutabilis. Dicetur ergo beatitudo creata ſtat' oīuʒ bonorum ſufficiētium congregatiōe pfectus. ꝗ ſic ñ opponet mutabilitas q̄ ꝯgruit creature. ſʒ mutabilitas q̄ ē defect' bonoꝝ ſufficiētiū hʒ oppoſitōeʒ reſpcū beatitudis. Et ſi obijciat: ꝙ mutabile dic poſſibilitatē. poſſibilitas aūt ñ ē infinita. ꝗ ita aliquādo reducet ad actuʒ. ſi vero reducitur ad

actū nō fuit beatitudo. cuz beatitudo sit vita eter na. qđ autē eternum ē. nō deficiet. Dicēduz est. φ possibilitas illa infinita dicit quo ad hoc φ non reduceret i suū actū. eo φ ponit i se eternitatē boni. q̃ opponit defectui boni. siue bono deficiēti. Nec est mirū si possibilitas sit ifinita. cū sit rei ifinite du ratōe. φ at nō ē reducibilis in actuz: non [illegible] tñ ex ipa: sed ex volūtate ɔditoris.

Membrum tertium.

Ad tertiū quo querit vtruz creatura sit mutabilis in nō eē oino de eē. sicut de nō eē in eē. quā qōnez mouet Aug. in li. ɔtra aduersariū legis ꝛ pphetarum. ꝛ relingt eā indeterminatā. Qđ non videt sic. pricipij dantis eē: est ɔseruare eē. ergo q̃tum est de ipo: nō cedit in oino nihil. ¶ Item nā ipius rei ɔdite tendit ad ɔseruationē sui. ꝛ si nō pōt se saluare in vno solo hz virtutē ɔseruādi se i alio. ergo quātū ē de intētōe nature nō perit. ¶ Item res que hz ɔtrariū ex intētōe ɔtrarij nō oino ce dit in nihil. qz intētio ɔtrarij ē ɔuertere in suā for mā. ex nulla ergo pte ē φ oino cedat in nō ens. ¶ Itē si res aliqua cedit i ñ ens. aut illa ē spūalis aut corpalis. spūalis nō ē cuz sit potētior corpali ꝛ similior. prīo cuius ē. res ɔditas seruare. cor poralis vero nō ē: qz aut ē simplex vtpote prici piū rex corpaliū. aut ɔposita ex illis. ɔposita vo nō oino cedit in nō ens. Cōpositū. n. oē dissolu bile ē ꝛ resolubile i sua pricipia simplex nō erit i illo genere. qz simplicia aut sūt corpa supiora ce lestia. hec ēt nō secedūt i nō ens: qz ñ corrūpunt. Si vo sūt elemēta ñ oino cedunt i ñ ens: qz adiui cez gnānt. ꝛ vnius corruptio est alterius gnātio. nulla ergo creatura corpalis secedit i ñ ens oio. ¶ Forte dicet φ hoc vex ē i substātijs: sz i formis accidētibus nō sic. Cōtra qđ ē. φ forme accidēta les si hñt ɔrietatē adinuicē: sit adinicē trāsmuta tio. ꝛ ita si vna dsinit eē i sba: alia sit i sba. ¶ Pre. forme accidētales creant a pricipijs in sba: sz pri cipia in sba sbe sūt: ergo creant a substātijs. Si er go pricipia q̃ sūt sbe. nō oino cedūt i nō ens. nec forme accidētales q̃ ex illis creant. ¶ Preterea si dicat φ lz nō secedāt i ñ ens oino. pñt tñ secedē. reducat hec potētia i actū si reducit. nō magis re ducit q̃z cū mūdus inouabit. Sz inouatio mūdi erit pcedēte igne q ɔburet faciē mūdi. sz sic ē de nā ignis. φ ɔuertit ea q̃ ɔburunt i se: ergo oia q̃ ñ pmanebūt i sua forma post ɔbustionē. pmanebūt i spē ignis vl' resolnēt i sua pricipia. sz sua pricipia pmanebūt i sua cētia. pterit. n. figura hui⁹ mūdi sz ñ substātia. sicut hī. j. Cor. vij. ¶ Itē si oē qđ [illegible] cedit de nō eē i eē. ex hac rōe postea de eē verte ret in nō eē. qua rōe vnū verteret. ꝛ aliud verte ret. sz q̃dā sūt q̃ nō vertunt i nō eē: nec vertētur. imo corpalia sūt. ergo ɔsili rōe ꝛ alia ñ vertent i nō eē oio. Cōtra. vī ad heb. j. sup illō ps: Ipi pibūt tu at pmanes. ꝛ oēs sicut vestimētū vetera scēt ꝛc. veterascē dī illō qđ more vestis paulatiz ɔsumit. Si ergo ɔsumit hoc mō. tādē oino defi ciet. Itē Apoca. xxi. dr. Vidi celū nouū ꝛ terraz nouā. ꝛ mare iā ñ ē. ergo mare ɔsinet eē. Itē isa. lj. celi sicut fum⁹ liqscēt. cū ergo celi euanescēt de qb⁹ minus vī. alia cedēt i nō eē ꝺ qb⁹ magis vī. Itē Grego. i moral. cūcta ex nihilo fcā sūt. eorū qz eētia ad nihilū tēderet nisi ea actor oiuz ma nu regiminis retinēt. sz actor oiuz ñ retinebit manu regiminis semp ea q̃ pp solā hoīs necessitatē st. Cū ergo creature iferiores corpales ut alalia ꝛ plāte ꝛ huiusmodi. pter solā hoīs necītatē sint ablata. necessitate secedēt i nihilū. Itē grego. Oīa q̃ a dō creata sūt q̃ mō sic mō alr sūt: iuxta ñ eē sūt. Itez xiij. Ecc. oē opus corruptibile i fine dficiet. sz mlt̃ te creature sūt opa corruptibilia. ergo i fine dfici ent. Itē corruptio gnātōi opponit. ꝛ q̃ruz ē gnā tio. eox ē corruptio. q̃ sūt gnābilia sūt corruptibi lia. ergo a sili ē. qđ creat de ñ eē i eē mutet. qđ aūt pit de eē: mutat i ñ eē. erūt eox quox ē creatio [illegible] nō eē mutatio. Itē dama. Oīa q̃ sūt creabilia oio sūt corruptibilia. ergo creabilia sūt corruptibilia.

Ad qđ dōm. φ ea q̃ sūt creabilia. sunt q̃tū ē ꝺ se in nō eē vertibilia. hoc ē si nō haberēt aliā cāz ɔtinētem vel ɔseruātem. nō tñ oia sūt vertibilia i non eē de volūtate ɔditoris. ea. n. pmanebunt ex volūtate ɔditoris. q̃ sūt ad fruēdū ipo. vl' ordina ta ad illud. ꝛ si nō pmanēt ad gloriā. pmanent ad penā. ¶ Ad illud vo qđ obiectū est in ɔriū φ oia debeāt pmanere. Dōz ē φ nō pmanebūt i seipis. cū i seipsis ordinent ad hoiez h̄n φ ē res corru ptibilis. Hā amota corruptōe. nō erit idigētia eo rū. ꝛ sic i seipsis ñ pmanebūt. Et lz volūtas crea toris q̃tū ē de se sit imutabilis. ꝛ eā sit sufficiens saluādi. tñ ñ semp saluabit huiusmōi res: dū sunt necessē vsui hūano. ita ab eterno fuit volūtas ad ñ saluādū. cū ñ erūt necessē. nec tñ hoc ē eo φ dns subtrahit virtutē ɔtētiuā siue conseruatiuā. sz res ipe i seipsis deficiūt. cū sint ex nihilo. ꝛ ñ opponi tur vtus ɔseruatiua. cuz nō ē necessē. ¶ Ad id vo qđ q̃rit. φ si aliqua forma secedit i nō eē. vtrū sit spūalis aut corpalis. Dōm ē φ aliqua ē spūalis. vt sensibilis i brutis aut vegetabilis i plātis. alia ē corpalis vtpote sūt ea corpora q̃ ad istā vel illā alaz ordinant. Et si dicat φ ad sua pricipia resol uant. nō ē hoc vex de sensibili aīa vl' vegetabili. que nō hñt pricipia corpalia i que resoluantur. ¶ Ad illud vo qđ obicit de formis accidētalib⁹. Dōm est. φ forme accidētales q̃dā secedūt i non eē. q̃dā vero pmanebūt: sicut ē de pricipijs illax formax ex pte substantie. φ quedā secedunt i nō eē. quedā vero pmanebūt. sicut. n. substātia aīaliū irrationabiliū ꝛ vegetabiliū ꝛ numeraliū ꝛ arti ficialium cuz pricipijs ɔpinquis secedent in non

esse. ita q forme accidētales que ex his p se cōse
quunt. nō sic aūt ē de his formis accidētalibus. q̄
isunt corpalibus supioribus. iquātū sūt d ordine
vniuersi. ⁊ nō ordinant ad motū vel mutatiōem
p se. ille .n. q̄ ordināt ad motū vl mutatōez: ptī
nētad figurā huius mūdi q̄ ptaribit. Illa vero eas
qualitates hēbit q̄ icorruptibilibus corpibus cō
ueniūt. sicut dicit Aug. i li. de ciui. dei. ¶ Ad illud
vero qd obijcit de igne cōflagratōis que cōcremet
oia corruptibilia corpa [illegible] se. ⁊ ita in ipo saluari
dñt. Rñdendū q nō agit .n. ille ignis i huiusmo
di res. cōsumēdo ñ sibi assimilādo. Alie .n. res sūt
quorū erit inouatio. ⁊ i illas aget purgādo ⁊ sibi
quodāmō assimilādo. ñ rōe forme ignis: sz rōe
luminositatis. ¶ Ad illud vero qd postea obijcit.
q eadē rōe vnū vertet i nō eē: ⁊ aliud. rñdēduz
ē. q lz quo ad hoc cōueniāt: q ex nihilo fiunt oia
q̄ creata sūt. nō tñ cōsilis ē rō oluz ex alia pte. quo
rūdā .n. volūtas ē diuina: vt nāliter ordinētur ad
pticipatōem beatitudis. ⁊ q pticipare nō pñt be
atitudinē. nisi ea q̄ hñt imortalitatē vel hēc pñt. iō
ex volūtate cōditoris ⁊ munificētia q̄dā res crea
te pticipāt imortalitatē. ⁊ q̄ p se ordinant rez ha
bitatōez ppetuā. Ille vero q̄ ñ sūt huiusmodi si
bi relicte cedēt in nō eē. ¶ Ad id vero qd cōtter
opponit p auctoritates sacre scripture. q celuz ⁊
terra pibūt. ⁊ ita sm se cedēt i nō eē. Rñdendū p
hoc qd dr i glo. sup illud heb. oēs vt vestimentū
veterascēt. glo. celi meliorē formā recipiēt ⁊ si
cut amictus extēdit ⁊ plicat: ita tā facile mutabit
deus celos. ⁊ post mutatōez manebūt. q scd dei
sub eternitate stabūt. nec ad corruptōez reuertēt.
⁊ iterū celi aerei pibūt ab eo q sūt. dū imutabunt
in melius creature. De terra etiā dr. i. eccēs. terra in
eternū stat. lz .n. a corruptibili forma trāseat. pma
nebit [illegible] sub icorruptibili. Qd autez dr de mari in
Apoca. qd iaz nō erit. dōm q lz aqua sm q flu
xibilis ē ⁊ mutabilis trāseat. remanebit tñ sz nāz
pspicui ⁊ lucidi. Hec .n. qualitates cōgruūt ⁊ cor
poribus iā existētibus icorruptibilibus. ¶ Ad au
ctoritatē beati gregorij. dōm. q nō oia succedūt
i nō eē. q a bonitate creatoris cōseruant ⁊ cōser
uabunt sicut dictū ē. Et lz quedā dicātur eē ppe
nō eē: pp quādā dispōem. nihilominus tñ pma
nent pp cōditoris bonitatē. ¶ Ad illud vo qd obij
cit de silitudine gnātōis ⁊ corruptōis ex vna pte
⁊ creatōis ⁊ mutatōnis oino in nō eē ex altera.
Dōm q non ē silē. gnātio .n. ⁊ corruptio sunt in
mā formarū cōtrariarū siue cōtrariorū: que agūt ⁊ patiunt
adiuicē. ⁊ pp hoc quorū ē gnātio. eorū ē corruptō.
⁊ vnius gnātio ē alterius corruptio. ñ sic aūt ē d cre
atōe ⁊ mutatōe in oino nō eē. Ea .n. que d nihilo
creant: quedā in eē a bonitate cōditoris cōseruant.
⁊ ppter imortalitatis pticipationem.

Mēbrum quartū.

a Ad quartū quo querit. vtrū dus possit
cōferre creature oimodā imutabilita
tez. s. q sit imutabilis sm nām. Qd vi
det. Sicut .n. potētia dei cōfert imuta
bilitatē ex grā: cū indifferēs sit potētia. pōt cōferre
imutabilitatē ex nā. ¶ Preterea quedā res i vlti
mo statu pducent ad imutabilitatē: sz indifferēs
ē potētie diuine primus status ⁊ vltimus. ergo i
primo statu pōt cōferre imutabilitatē creature. Cō
tra. res que sūt de nihilo sūt mutabiles. sz oē qd ē
a primo. Vel ē a seipo sicut filius dei sba patris ⁊
spūssancti: vel ē de nihilo. ⁊ si ē de nihilo. ē crea
tura. ⁊ ita mutabilis. cū ergo ipossibile sit de sua
substātia creaturā facere sed de nihilo. ergo ipos
sibile ē creature ex natura sua cōferre imutabilita
tem. ¶ Ad qd dicēdū. imutabilitas dr duobus mo
dis vl remouēdo actū nō est ipossibile creaturā.
vel remouēdo potētiā. Sed remouēdo actū: nō
est ipossibile creaturā eē imutabilē. ⁊ potuisset cre
ator cōtulisse creature: sm aūt q remouet potētiaz
siue possibilitatē. sicut nō potest de sua substantia
sibi diuersuz i substātia pducere. sic nō pōt con
ferre icōmutabilitatē ex natura rei existētis ex nihi
lo: nō q nō possit oipotēs dare icōmutabilitatē
nature: sz nō differētē i substātia a se. Filius .n. ē in
cōmutabilis natura quēadmodū pr: ⁊ sili spūs
sanctus. creatura vo ex hoc q creatura. nā muta
bilis ē. nō ergo ē capax imutabilitatis sz nāz. In
cōmutabilitas .n. sm nāz idē ē q substātia sz [illegible] ē
dei. ⁊ hec ē ipossibilis creature. ¶ Ad obiectū di
dōm. q nō ē silē de icōmutabilitate ex grā ⁊ de
illa que ē ex nā. Nā q dico ex nā ad creatuz inq̄
tuz creatū refert. vt ex se eēt mutabile. Qd aūt dr
ex grā. refert ad donū cōditoris nāe supadditum.
Et iō dicit damas. q āgelus imortalis ē. non nā
sed grā. Et si dicat. q sicut eternitas in qua creat
angelus ⁊ aia rōnalis est ei nālis. ita posset eē de
imutabilitate q posset eē nālis. Rñdēduz q eter
nitas illis attribuit. nō q ñ possint habere finē. sz
q nō hēbunt finē: nec aliqd ē actiuū in illas res.
p cuius potētiā possint destrui. q aliud sit a sub
stātia gubernatoris. Incōmutabilitas vo sic nō
se hz. ē .n. quedā icōmutabilitas liberi arbitrij q̄
si eēt i illis creaturis nō mererent bonū aut ma
luz. Vñ posita libertate ad merēdū q̄ cōuenit crea
ture rōnali. cōgruit mutabilitas ⁊ ex alia pte sicut
dictū ē eternitas: ⁊ ita vm eūdē modū sūt eēnitas
⁊ icōmutabilitas. put vtrūqz ē pprium dei. ¶ Ad
illud vo qd obijcit q primus status ⁊ vltimus sūt
idifferētes potētie diuine. Rñdendū q lz ex pte po
tētie sit idifferētia ex pte tñ creature ad ipsaz ē dif
ferētia. Qd enim habet ex nā: minus pfectū ē q̄
qd habet ex dono nature supaddito. Si vo cō
iungēt hec duo a pricipio: dicerent sz quēdā mo
duz nālia que mō dicunt gratuita. ⁊ sm hūc mo
dum posset imutabilitas nālis. sz ex pticipatione

creature puenire. Cōsideratō d' eīnitate mūdi.

Questio .xiiij. de eternitate mūdi.

Transeundum est ad ɔsideratōem de eternitate vel de tpalitate mundi. circa qđ hec sunt querēda. Primo vtrū eternitas conueniat mūdo aut tpalitas. Secundo querit de coeuitate mūdi ⁊ eoꝝ que erāt primo creata in mūdo. Tertio si mūdus incepit esse bm q̄ philosophi loquunt de verbo incipiēdi.

Membrum primuz.

Circa primū sic. bonitas dei nūq̄ vacua credēda ē sed ab eterno fuit bonitas. ergo ab eterno fuit mūdus. ¶ Itē voluntas dei eterna est. sȝ si nolluit ab eterno facere mūdū ⁊ voluit facere mūduz post. ergo aliqua mutatio, videl eē volūtatis: sicut ē in volūtate nr̄a. si volumus nos facere aliqd nunc. ⁊ noluimus prius facere: mutabilis vꝫ volūtas nostra. ergo cū volūtas eius sit imutabilis: ñ aliqñ voluit facere mundū. ⁊ aliqñ nō. ¶ Itē eēntia dei fuit eterna ⁊ volūtas eius sil'r. aut ergo ñ statim mundū fecit aut fecit. Si statim ab eterno fuit mūdus: habet ppositū. si vero ñ statim: ergo prior erat vacatio q̄ȝ opatio. ergo potētia diuina exiuit ab otio i actū. sȝ potētia que exit ab otio i actū mutabilis ē. ergo potētia diuina mutabilis ē. sed hoc ē ipossibile. ergo mūdus fuit ab eīno. ¶ Itez creatio ē actio qua deus fecit mūdū: vel alio nomine nūcupet. Aut ergo deus fuit semper in illa actiōe. aut ñ semp. Si semp fuit illa actio in deo: semp fuit mundus. ⁊ ita ab eterno. Si ñ semp in aliquo instāti erat dicere. q actio illa ifuit ⁊ añ ñ infuerat. cū ergo de ñ agēte tūc fieret agens: tunc mutatio erat. sȝ deus ē immutabilis: ergo ⁊ eius actio īmutabilis. ergo semp erat mūdus. ¶ Itez aug. .li. de ciui. dei. sicut dñm deū aliqñ dñm nō fuisse dicere ñ audeo. ita hoīez nunq̄ añ fuisse ⁊ in quodā tpe primū hoīem creatū fuisse dubitare ñ debeo. ergo deus ab eterno fuit dñs deus. sȝ dñs nō dr̄ nisi alicuius rei dñs. sȝ ñ ē aliqua res cuius dicaꝫ dñs: nisi aut mundi: aut alicuius ptis mūdi: ergo vꝫ mūdus vel aliqua ps erat ab eterno: respectu cuius dñs diceret. ¶ Itē sit a nūc: in q̄ prius erat mūdus. aut illud nūc precessit aliud nūc: aut nō. si aliud pcessit nūc. cū nūc ⁊ nunc nō sint sine variatōe aliq̄ variatio pcessit mundū. sȝ nulla variatio pcessit mūdū. ergo añ illud ñ erat aliud nūc: ergo erat nūc eternitatis: ergo mūdus fuit ab eterno. ¶ Itē aut deus potuit facē mūduz ab eterno: aut voluit ab eterno ⁊ ñ potuit. aut potuit ab eterno ⁊ ñ voluit. Si ab eterno voluit ⁊ potuit hꝫ ppositū. Si vo voluit ⁊ ñ potuit ipotēs fuit: qđ ē ipossibile. Si vo potuit ⁊ noluit: ñ sūma bōitas i eo fuit: qđ itez ē icōueniens. restat ergo q mūdus ab eterno fuit. ¶ Itē dus ab eterno fuit: rōne potentie sapie ⁊ volūtatis: oīmoda cā ipius mūdi siue creature. ergo cū [illegible] posita ponat effectus ab eterno fuit mūdus siue creatura. ¶ Itē creatura siue mūdus ñ semp fuit: ergo mutatiōe aliqua pcessit i eē. sȝ illa mutatio non ē nisi creatura: ergo ad mūdū ptinet: ergo ñ [illegible] semp fuit. mutatōe ergo pcessit in eē ⁊ sic i infinitū. sȝ hoc ē ipossibile. ergo mūdus semp fuit. ¶ Itē mundus archetipus ē. ad cuius silitudinē factus ē mūdus sensibilis. mūdus aūt archetipus plenus ē rōnibus eternis: que sufficiūt ad rōnem creaturaꝝ. ergo mūdus sensibilis q ē creatus sufficientez hꝫ cām ab eterno: cū mundus archetipus sit eīnus. ergo mūdus sensibilis ē eternus. ¶ Itē aliqd pcedit ab eterno q ē ɔsubalis illi a q̄ pcedit: sic filius pcedit a pr̄e: ⁊ aliqd pcedit a re eterna. qđ ē distinctū in suba ab illo ⁊ ñ est eternū: sicut generabilia ⁊ corpalia. cū ergo hec duo extrema sint: in vniuerso: ⁊ i ordine vniuersi nihil ē incōpletū. duo aūt ɔtingit assignare media. vnuz qđ ē illē ɔsimile ⁊ ñ eternū. aliud qđ ē diuersū ⁊ eternuz. erūt ergo illa duo media si nō obuiet eis ipossibilitas rōnis. sed vnū ē qđ differt i suba a primo ⁊ sic eternū. Si ergo ñ obuiet ipossibilitas ratiōis erit aliqd huiusmodi. sed tale nō ē nisi mundus aut creatura aliqua mūdi. ergo mūdus vel aliq̄ creatura mūdi ē eterna. ⁊ dico eternū ñ sine principio eēntitatis: sȝ sine principio duratōis. ¶ Itez diuina bōitas mīfestatiua fuit sui i sūmo ab eīno. h. n. ē d' nā boni vt se mañifestet: ⁊ sūmi boni vt se sūme manifestet: ⁊ eterni sūmi boni vt se sūme ab eīno mañifestet. Si ergo multitudo creaturaꝝ fac ad eius manifestatōz: debuit eē multitudo creaturaꝝ ab eīno: ⁊ ita mūdus. ¶ Itē oīs opator p' volūtatē ⁊ pp finē. si opaꝫ i vna hora ⁊ ñ i alia. hoc ē pp phibētia vel expgefaciētia. sȝ dus ē opator p volūtatē ⁊ pp finē: nec hȝ phibitiua nec expgefaciētia. ergo ñ opaꝫ i vna hora aliter q̄ȝ i alia. vꝫ i vna opaꝫ. ⁊ i alia ñ opaꝫ. cū ergo opaꝫ sil'r opabit. ergo ñ plus ē rō quare i vnā q̄ȝ i alia hora: ergo ab eīno opaꝫ. ¶ Itē sil'r se hñs idē semp natū ē facere idē. sȝ deus ē sil'r se hñs semp. ergo semp facit idē. ergo ⁊ c.

Cōtra. mūdus renouaꝫ i ptibus suis. renouatō aūt ptiū d' intelligere renouatōez totius. arbor. n. vna si pcedit: pcedit ab arbore alia: ⁊ illa ab alia: ⁊ ita aliqñ erit stat': q: ñ ē ad ifinitū pueire. Sȝ extūc statim illa arbor ñ fē pduc i eē. ergo hēbit factorē eūdē nō ē d' aliis q̄ fuit. Sicut ergo ē renouatio i ptibus: ita erit renouatio i vniuerso. Itez ñ ē pcessus eāȝ in infinitū.

ergo necesse ẽ in eã mãli ꝯuenire ad primaꝫ cãm
mãleꝫ.ſ illa ñ ꝓducit ſe in eẽ:nec ẽ de ſuba agen
tis:ergo ñ de aliq̃.ergo ꝓcedit i eẽ poſt priuatõꝫ
ꝓſectã:ergo ñ ẽ eternũ.mũdus ergo ñ ẽ eternus.
Itẽ ſubẽ mũdi:vel ſunt ꝯiũcte tñ:vel ſepate tñ:
vel q̃dã qñqꝫ ꝯiũcte qñqꝫ ſepate.Si tñ eẽnt ꝯiũ
cte:ñ diuiderent.Si ãt tñ diuiſe:ñ ꝯiũgerent.er/
go aliqñ diuidũt:aliqñ ꝯiũgunt.ergo necesse eſt
motoreꝫ eẽ a q̃ iſta fiãt.ſ motor ẽ añ motum ſm
ſbaꝫ.ergo mũdus q ẽ ex rebus ſic ꝯgregatis aut
ſegregatis ñ ẽ ab eťno. Itẽ mũdus aut hꝫ eẽ ꝯtin
gẽs aut neceſſariũ.Si hꝫ neceſſariũ:ñ idiget alio
vt ſit.⁊ ita eẽt creator:hꝫ ergo eẽ ꝯtingẽs.ſed qḋ
hꝫ eẽ ꝯtingẽs ñ ẽ eternũ.ergo mũdus ñ ẽ eťnus.
Itẽ ea q̃ ſũt i mũdo ordinant̃ ad aliqḋ genꝰ mo/
tus.ſ q̃ ordinant̃ ad aliqḋ genꝰ motus:recipiũt
inouatõeꝫ.ergo ea q̃ ſũt i mũdo recipiũt renoua
tõeꝫ:ergo mũdus q ex his ꝯponit̃:ñ ergo eſt ab
eterno.Itẽ eternũ dr̃ qḋ ñ hꝫ pricipiũ duratõis.
ergo ñ erat dicere nũc in q̃ prius fuit mũdus.⁊ ẽ
ſumere aliqd qḋ prĩo fuit ⁊ ñ añ.ergo mundꝰ ꝓ/
ceſſit illud ſicut eťnitas ꝓcedit tp̃s.ñ ergo dns tñ
ꝓcedit eternitate res ꝯditas. Itẽ motus ⁊ celum
ſũt coequa.ſ celũ fuit ſimul cũ mũdo:ergo motꝰ
ſil̃ cũ mũdo.ſ motus fuit i nũc tp̃is:ergo mũdus.
Sꝫ prius ẽ nũc eťnitatis q̃ nũc tp̃is:ergo mun/
dus poſterior nũc eťnitatis.ñ ergo eternus.Iteꝫ
nullũ ꝯpoſitũ ẽ nobiliꝰ ſuis ꝯponẽtibus.ſ mun/
dus ꝯponit̃ ex rebꝰ ꝯditis.ergo ñ ẽ nobilior eis.
Aut ergo ꝯponit̃ ex rebꝰ mutabilibus tñ.aut re/
bus imutabilibus tñ.aut ex iſtis ⁊ ex illis, Sed
videmus quaſdã res i mũdo eẽ mutabiles.ñ er
go ꝯponit̃ ex imutabilibus tñ.reſtat ergo altera
duaꝝ dr̃iaꝝ.ergo mũdus ẽ mutabil̃ q ꝯponit̃ ex
illis.ñ ergo ẽ eťnus. Itẽ mũdus ꝯponit̃ ex mã ⁊
forma.ſ cuiꝰ alteꝝ pricipiũ ẽ mutabile vl̃ vtrũ/
qꝫ ipm̃ ẽ mutabile.ſ forma ẽ mutabilis adminꝰ ⁊
⁊ mã ſm qd vel ſimplr̃.ergo mũdus qui ex his
ꝯponit̃ ẽ mutabilis.ñ ergo ẽ eťnus. Itẽ ſi ea que
nobiliora ſũt i mũdo ñ ſũt eterna.ergo neqꝫ mũ
dus erit eťnus.ſ de nobilioribꝰ i mũdo videmꝰ
eẽ aĩas rõales.aĩe ṽo rõales ſimilr̃ ſe hñt ad ſui
pricipiũ:cũ ergo vna ñ ſit eterna:ſiẽ nec corpus i
q̃ creat̃:nec alia aĩa erit eťna.ergo nulla aĩa rõ/
nalis eterna.mũdus ergo q ꝯponit̃ ex his alabꝰ
tanq̃ꝫ nobilioribꝰ ꝑtibus:ñ erit eťnus. Itẽ ſi po/
neret̃ eťnus:eẽnt duo eterna.q̃ ergo rõe diceret̃
hic pricipiũ a deo q ẽ eťnus:cũ hẽt a ſeipo eter/
nitatẽ.ſm h̃ videret̃ eq̃lis.his oĩbus rõĩbus ap/
parere põt mũdũ ñ eẽ eternũ. Solutio.dr̃ꝫ q
mũdus ñ ẽ eternus:ſm q eternũ dr̃ qḋ ñ hꝫ pri/
cipiũ duratõis.de eterno.n.ſm q ñ hꝫ finẽ i ꝓ/
xĩo dicet̃.Vñ opĩo illoꝝ ph̃oꝝ q poſuerũt mun/
dũ eẽ eternũ:reprobãda ẽ tanq̃ꝫ fidei inimica:cũ
i lege ⁊ ꝓphetis ꝯria iueniant̃. ¶ Ad illud ṽo qḋ
obijcit̃ q bonitas dei nũq̃ꝫ fuiſſe vacua credẽda
ẽ.ſic itelligi dꝫ.Aut nunq̃ꝫ dic̃ ibi eťnitatẽ aut tp̃s:
Si eternitatẽ.veꝝ ẽ q nunq̃ꝫ vacua fuit bonitas
dei.i.eẽntia nunq̃ꝫ vacua fuit:qn deus deũ gene/
rauit:qn pr̃ ⁊ filius ſpirauerunt ſpm̃ſctm̃. ſed ſi
hec dictio nũq̃ꝫ dicit tp̃s.bõitas dei nũq̃ꝫ vacua
fuit a fluxu reꝝ ꝯditaꝝ:q2 ñ fuit tp̃s in q̃ ñ flueret
creatura ab ipo.Hec ãt ſnĩa itroducit̃ i li.ꝺ ciui.
dei.ſub ꝑſona ph̃oꝝ aſtruẽtiũ mũdi eternitatem.
Vñ ſm hec falſa eẽt:vt his eẽt ſenſus.bõitas dei
nũq̃ꝫ i eternitate vacua fuit a factura mũdi. ¶ Ad
ſcḋm dr̃m.q voluñtas dei ñ ẽ mutabilis.nõ eniꝫ
noluit ab eťno facẽ mundũ:ita q hec ḋterminatio
ab eterno determiet h̃ ṽbuꝫ noluit.ſ ſi determi/
net hoc ṽbuꝫ facẽ:nunc noluit facere ab eťno.vo
lũtas ãt diceret̃ mutabil̃:ſi prius nollet ⁊ poſtea
vellet.Si ṽo ãt nollet facẽ prius:⁊ vellet facẽ poſt:
ñ ꝑꝑ hoc diceret̃ mutabil̃. ſ mutatio tñ eſſet ex
ꝑte rei facte. ¶ Ad tertiũ dr̃m.q ñ dr̃ diuia volũ
tas exire ab otio i actũ:eo mõ q̃ dr̃ hũana volũ
tas.humana.n.volũtas ẽ.ſm quã hõ ñ vult mõ
⁊ poſtea vult.Vñ prius ceſſauit a volẽdo:⁊ po/
ſtea voluit eẽ q tpaliter fuit. Vñ mutatio ñ eſt ex
ꝑte volũtatis:ſ ẽ ex ꝑte eius reſpẽu cuius ẽ volũ
tas.ñ ergo mutatio ab otio i actũ fuit i deo.ſ mu
tatio de ñ eẽ in eẽ in ipa re ꝯdita. ¶ Ad quartum
dr̃m.q cũ dns creat ⁊ prius ñ creauit ñ ꝑꝑ hoc
actio mutat̃:ſ res mutat̃ q̃ ſit ſm eaꝫ.vñ nõ ẽ de
ipo ſil̃e ⁊ de creatura agẽte.creatura.n.agẽs edu
cit̃ de potẽtia i actũ [illegible] id qḋ ſemꝑ ẽ in actu.vnde
apud ipaꝫ creaturã ẽ mutatio.deus ãt cũ de po/
tẽtia agẽte ſit actu agẽs:vt de potentia creante ſit
actu creãs:nullã ex ꝑte ſui recipit variatõeꝫ.ipſe
eniꝫ ſemꝑ ẽ i actu volũtatis eterne. ¶ Ad quintuꝫ
dr̃m.q ſemꝑ eẽ dñm dr̃ duplr̃.vel vt ſemꝑ dicat
ſẽꝑ eťnitatis.vel vt dicat ſẽꝑ eui aut tp̃is.Si dicit
ſẽꝑ eťnitatis ñ ſẽꝑ fuit dñs.ſi ſẽꝑ fuit eui vel tp̃is:
ſemꝑ dñs.ſ aliter dr̃ ſm hoc dns ſẽꝑ dñs.⁊ alit̃
creatura ſẽꝑ creatura.creatura.n.ſẽꝑ dr̃ creatu/
ra:q2 cũ euo vel cũ tp̃e exit i eẽ.dñs ṽo ñ ẽ rõne
tp̃is.Vñ ñ ꝓprie dicet̃ q aſſociet̃ dñium tp̃i.ẽ.n.
dñs tp̃is. ¶ Ad sextũ dr̃ꝫ.q nũc illud i q̃ creatus
ẽ mũdus:ñ ꝓceſſit aliḋ nũc tp̃is vel eui.⁊ ita nlla
ꝓceſſit variatio.ſ priꝰ fuit nũc eťnitatis.ex hoc ñ
ſeq̃t̃ variatio.Ordo.n.iſte q ẽ eternitatis ad euũ
vel tp̃s:ñ ponit variatõeꝫ i ꝑtibus tp̃is.ſ tñ q
variatio tp̃is ſeq̃t̃ vel ꝯcõitat̃ eťnitatẽ. ¶ Ad ſe/
ptimũ dr̃m.q hec determiatio ab eťno ꝑt deter
miare hec ṽba potuit voluit.⁊ hoc veꝝ eſt q ab
eterno potuit ⁊ voluit:nec tñ mũdus ab eťno fu/
it:q2 volũtas fuit faciẽdi rẽ tpalẽ i tp̃e vel cũ tp̃e.
Si ṽo determiatio illa determiat h̃ ṽbũ facẽ op
poſitio notat̃.Ad qḋ prĩo facit:de ñ eẽ in eẽ ꝓdu
cit.qḋ aũt ẽ eternũ.ñ ẽ poſt ñ eẽ.⁊ iḋ iter ṽbuꝫ ⁊
ſnã determiatõeꝫ notat̃ oppoſitio.Vñ reſpẽu eiꝰ
ſic dici.nec ẽ volũtas nec ẽ potẽtia. ¶ Ad octauũ
dicendũ q liceꝫ cauſa ab eterno fuit ſufficiens fa/

pere.nõ tñ fuit eã ad faciẽdũ ab eterno siue eter-naliter sꝫ ad facere. i tpe sine euo. ⁊ iõ nõ sequit ꝙ mũdus sit eternus. Et si obijciat̃ de hac argu-metatione. Quicqd voluit deus fecit. sꝫ deus vo-luit facere mũdũ ergo fecit. sꝫ mior est ab eterno vera.ergo ↄclusio. Dõm ꝙ nõ sequit̃.nã maior ꝓpositio ↄplectit̃ qð ẽ eternũ ⁊ qð ẽ tpale. Unde sensus ẽ.quodcũqꝫ voluit facere i tpe fecit. ⁊ logr̃ de factura mũdi.ꝓpea ↄclusio põt seqni que re-spicit tps.sicut ex vna ꝓpositione de necessario ⁊ altera de ↄtingenti:sequit̃ de ↄtingenti ꝓpositio ⁊ silr̃ de sẽ et nũc. ¶ Ad nonũ dõm.ꝙ mũdus nõ ꝓcessit i eẽ mutatione ꝑambula sꝫ ↄcomitãte.nec ĩ sine mutatiõe. ⁊ iõ nõ sequit̃ ꝙ imutabil' siue eternus sit mũdus. Illa vo mutatio non habuit mutationẽ ante se.nec tñ ⁊ ipa imutabil' ẽ vel eter-na. ¶ Ad decimũ dõm ẽ.ꝙ lꝫ archetip⁹ sit suffici-ens,rerũ exẽplar ↄditarum. ⁊ habeat i se ideas siue rõnes eternas.idea vo vel rõ dicat̃ ad id cu-ius ẽ rõ:nõ tñ mũdus cũ suis ↄtẽtis ẽ ab eterno. qr idea ⁊ ideatũ ⁊ exẽplar ⁊ exẽpluꝫ: ⁊ rõ ⁊ id cuius ẽ rõ:nõ sic dicunt̃ adiuicẽ sicut relatiua q̃ simul sunt vt pr̃ non ẽ sine filio ⁊ ecõuerso.idea vero est.licet non sit ideatũ ⁊ exemplar.licet non sit exemplum sed econuerso. ¶ Ad vndecimum dõm.ꝙ nõ ẽ accipere mediũ huius iter ista duo extrema.illud.n.mediũ ĩpossibile ẽ i se.s.ꝙ sit dif-ferẽs a sba diuia vl' eternũ.ex hoc.n.ꝙ ẽ differẽs a sba diuia.cũ nõ sint duo pricipia.ponit̃ eẽ crea-tũ. ⁊ ita ponit̃ de nõ eẽ i eẽ ꝓcedere: ⁊ ita ẽ hñs pricipiũ durãtõis.nõ ergo eternũ. Restat ergo ꝙ iter illa duo extrema nõ ẽ accipe huiusmodi mediũ ad ↄpletionẽ vniuersi. ¶ Ad duodecimũ dõm ẽ ꝙ manifestatio diuie bõitatis ẽ duplex.vl' quo ad magnitudinẽ potẽtie vel quo ad multitu-dinẽ i effectibus.quo ad magnitudinẽ potẽtie ma-nifestauit se deus pr̃ ab eterno generãdo filiũ qui ẽ sbalis ⁊ coetern⁹ ⁊ cooipotẽs.silr̃ ẽ i ꝓcessiõe spũssancti.Uñ aug.sli.q.noui.tes.circa pricipiuꝫ. Deus pr̃ cuꝫ es que nõ erãt voluisset existere. ⁊ maiestati sue nõ hoc ↄdignuꝫ opus eẽ sciret.pri-us de se filiuꝫ generauit.i quo' ipe videret̃ q ni-hil ab eo distaret. vt magnitudini sue ↄgruus re-spõderet effectus. Quo ad multiplicationẽ i effe-ctibus manifestat̃ diuia bõitas.sꝫ nõ ab effectib⁹ ab eterno.nõ.n.creatura potuit eẽ equalis crea-tori sicut habet̃ sup illud i ps̃.ↄfortata ẽ ⁊ nõ po-tero ad eã. ¶ Ad tredecimuꝫ dõꝫ. ꝙ diuia poten-tia ñ idiget expgefactiõe. silr̃ nec diuĩa volũtas. eo ꝙ eternalr̃ se hñt.nec hꝫ aliqð ꝓhibẽs.nec sẽ-per opat̃ qðcũqꝫ. Nõ.n.eterna volũtas fuit ad opandũ nisi i tpe determiato ⁊ ad hoc ordiat ip-sa diuia sapiatã dispõit vnũqðqꝫ sic ↄgruit.pria vo q̃ opata ẽ i nũc tpis determinant̃:nec ibi ẽ assi-gnare rõꝫ q̃re ñ pri⁹.cũ pri⁹ ibi ñ dicat nisi eter-nitatẽ ꝑut ẽ prioꝛ tpe. Prius.n.dr̃ alio mõ nũ-tipl'r.sicut Aug.i.xij.ↄfes. Dr̃.n.vno mõ pri⁹ ori-gie.sic son⁹ prior ẽ cãtu. Alio mõ tpe sic flos pri-or ẽ fructu. Alio mõ electõe siue dignitate.sic fru-ct⁹ prior fl ore. Quarto mõ pri⁹ eternitate.sic de⁹ prior oi creatura. Si vo q̃rit̃ cã ꝑp quã deus vo-luit tũc facere quod fecit.dicendum est ꝙ eius ꝙ est tunc facere ñ ẽ alia cã.nisi illa q̃ ẽ eius ꝙ ẽ facẽ mũdũ.s.diuia volũtas. Cũ facto.n.ẽ ipm nũc i q̃ sit:nec aliã hꝫ cãꝫ. ¶ Ad vltimũ dõꝫ ꝙ ꝓpõ illa ĩ-telligit̃ de deo q ẽ cã pria ⁊ imutabil'. ⁊ facit res mutabiles.sꝫ de cã q̃ approꝑriat̃ respectu sui cau-sati. Et hoc mẽbrũ hꝫ duos arciclos. prio q̃ritur vtrũ mũdus sit eternus ex pte finis.scðo q̃rit̃ vtꝝ mũdus sit etern⁹ ꝑ priuationẽ pricipij rõe mot⁹.

Articulus primus.

D primũ quo q̃rit̃ de mũdo vtꝝ eter-n⁹ sit ex pte finis. Et h põt dupl'r attẽ-di.vl' vt iste mũdus finẽ nõ habeat. vl' post istũ munduꝫ sit ali⁹ mundus. ⁊ ita sp fiet renouatõ. Et hãc qõnẽ mouet aug.xij.sup Gẽñ.ad lit. Circa qð sic dr̃.xxiiij.math. Celuꝫ ⁊ terra trãsibũt. ⁊.j.Jo.ij. Mũdus trãsit ⁊ ↄcupi-scẽtia ei⁹. Ex quib⁹ colligit̃ mũdũ eẽ defecturuꝫ. ¶ Itẽ ex ptib⁹ mũdi h colligit̃.sic ẽ i etate hois ꝙ diminuit̃ vt⁹. Uñ mioris etatis sũt mõ hoies:q̃ꝫ a pricipio mũdi.multo forti⁹ i alijs reb⁹ ergo dbil ita-tur vt⁹ i ptib⁹ mũdi. ergo ⁊ i ipo mundo q ex eis ↄpõit̃. ¶ Itẽ i apocrisis esdre. Quãl nr̃a de q̃ di-xisti mihi adhuc viuẽs ẽ.iã senectuti appropin-quat ⁊ rñdit ad me ⁊ dixit mihi. Quare q̃s pepe-risti nũc.ñ sint siles eis quos pepisti añ. sꝫ miores i statura. ⁊ dicet tibi:q̃ q i iuuẽtute vtutis nati sũt ⁊ alij sb tẽpore senectutis. deficiẽte matricis vtute. ¶ Itẽ sup illud.xxx. Isa. Lux solis septẽpl'r. Gl. Sed pp pctm hois deteriorata sũt. Supiora er-go cũ ꝑ motũ ad hoiem ordiata sũt. deteriorata sũt pp pctm hois.sꝫ q deteriorant̃ ad finẽ tẽdũt. sꝫ hec sũt corpa nobiliora. ergo ⁊ ipe mũdus te-dit ad fineꝫ. ¶ Itẽ aug.l.q.ve.tes. Inconueniẽs ẽ mũdũ eternũ dicere.quẽ cũ videm⁹ passioni sbie-ctũ ⁊ ꝑ singula senectute dficere credim⁹ ⁊ finiri. Itẽ quo etern⁹ corruptibilia generabat.cũ d eter-no debeat eternũ cõsistere. Et qð visibile ẽ ⁊ tan-git̃.q̃ audacia vocat̃ eternũ. ⁊ quod vicib⁹ tẽpo-rũ ministrat̃.ita vt ipa tẽpora nõ aliqñ seruẽt of-ficia sua:quomõ appellat̃ eternum. Ex his ergo oibus colligit̃.ꝙ mũdus nõ ẽ eternus ex pte fi-nis. Qð autem sit eternus ex illa pte. habet̃ ex hoc qð dr̃ in hiere.xxxi. Hec dicit dñs ▪ dat sol-lẽ i lumie diei.ordinẽ lune ⁊ stellarũ i lumie no-ctis q turbat mare ⁊ sonãt fluct⁹ eius. Si dfecerit leges iste corã me dicit dñs:tũc ⁊ semẽ isrl' dfici-et.si ergo semẽ isrl' ñ dficiet:nec ista dficiẽt. Item Isa.xxx.erit lux lune sicut lux sol. ⁊ lux sol' sept-pl'r ex quo videtur mũdi inouatio non destio.

Itē vlē ex hoc qḋ ē vl'ib; in se quādā virtutem
ꝑpetuādi se. vel ī vno vel ī multis. ergo cū natu/
re vl'es sint ī ꝯtextu nūiducerit ꝑpetuitas ī mundo.
Itē ea que causant motū ī mūdo: veniūt ex pricī
pibus īcorruptibilib⁹. sed nō veniūt nisi ex prici
pijs mūdi. ergo pricipia mūdi īcorruptibilia sūt.
ergo mūdus ē eternus ex pte finis qui ex his cō
ponit. ¶ Preterea nō senescūt virtutes aīales
nec virtutes nāles prime. ergo nec mūdus qui ex
his depēdet. Deīde querit. si nō sit eternus. ꝓꝑ
hoc ꝙ iste mūdus desinat ⁊ alius succedat: an sit
earūdē rerū ꝑpetua reuolutio qḋ videt per hoc
qḋ habet ī eccs. j. Quid ē qḋ fuit: ipm qḋ futurū
ē. Quid ē qḋ factū ē: ipm qḋ fiēdū ē. Nihil sb̄ so
le nouū nec valet quisq̄ dicere. ecce hoc ē recēs.
Iā. n. ꝓcessit ī seculis que fuerūt añ nos. Ex qua
auctoritate videt. ꝙ fiat seculoꝝ īnouatio ⁊ itera
tio. S; ꝯtra hoc ē qḋ dicit Aug. ī li. de ciui. dei
obijciēs de aīa rōnali. que ſm hoc a btītudie ad
miseriam rediret. ⁊ a miseria ad beatitudinem.
Itē sicut habet sup illud Eccs. j. Dixit donatus.
pereāt qui ante nos nostra dixerūt. Si ergo ita ē
ī ſmonibus quātomagis ī administratione sclī.
que ab initio seculi sic pfecta ē. vt requiesceret d⁹
ab oībus opibus suis die septīo. ¶ Itē phs quo
rū sba corruptibil' ē mota: nō reiteraī eadē nume
ro. ergo eorum que sūt ī mūdo cū sit generatio ⁊
corruptio nō reiterant eodē numero. ergo nō e
hoc ē eternitas mūdi. qꝛ huiusmōi sit ꝯtinua re/
uolutio. ꝓterea corpora superiora hñt suā reuo/
lutionē. ⁊ ſm diuersos sui situs ad sciniceꝫ: diuer
si ꝑueniūt effectus. nūquid ergo ſʒ iteratos sit⁹ ⁊
aspectus cōsimiles ꝯsimilis ꝑuenit effect⁹. ¶ Qḋ
si eēt post cōpletionē magni āni oīa reuocarent ī
pristinū statū. Dicit aūt magnus ānus cū oēs stel
le ꝑuenerit ad statū illū ī quo prio ceperūt moue
ri. S; ꝯtra effectus qui ꝓcedūt: nō ꝓcedūt. tñ a
causis sūpioribus. s; ēt a causa iſerioribus. Lic;
eīm cause supiores redirēt ad ꝯsimilē statū. cum
eāe iſeriores nō simil'r redeāt nō erit idē effectus
magis ēt sequent ipi effectus quo ad hoc. cām ī/
feriorē q̄ cāꝫ supiorē. ¶ Preterea. xiiij. Job ha
bet. nō resurget hō donec atterat celū. ex quo si/
gnat ꝙ celū añ atterit. S; si ē attritio celi. nō erit
ī īfinitū renouatio. Restat ergo ꝙ mūdus ſm il/
lā viā nō erit eternus. Ad qḋ dōm ꝙ mūdus
multipl'r accipit. aliqñ. n. pro vniuersitate rerum
corruptibiliū ⁊ īcorruptibiliū. s. iſerioꝝ ⁊ supio/
rū ⁊ ſm hūc modū mūdus nō ē eternus ex pte
finis. Aliqñ accipit pro ipa variatione que est in
mūdo siue sit ſm motū localē siue ſm aliū motuꝫ
cū dispōnibus ordinātibus ad illū. ⁊ ſm hoc dē
j. Corin. vij. Preterit figura huius mūdi. Aliqñ
accipitur pro ipa delectabilitate variabili. ⁊ ſm
hoc pōt accipi illud. j. Joānis. ij. trāsit mūdus ⁊
ꝯcupiscētia eius. Quarto vō mō pōt accipi pro
ipis pricipijs primis que sūt ī mūdo. ⁊ ſm h' pōt
dici mūdus eternus ex pte finis: nō ex eo ꝙ ē ex
nihilo: s; ex ꝯditoris dono. ¶ Ad illud ergo qḋ
obiectū ē ī contrariū: de ipa debilitatione mundi
virtutis siue senectutē. Respōdēdū ē ad primū.
ꝙ aliter ē in aliqua pte mūdi ⁊ ī toto mūdo. Nā
ī aliqua pte mūdi pōt ꝑuenire defectus. qui tñ d/
fectus nō respicit ipm totū. Vñ qḋ dī hūana na/
tura debilitari. hoc nō ē rōne nāe primitus istitu
te. s; rōe corruptōis ex pctō supaddite. ¶ Ad ali
ud vō dōm. ꝙ cū dr̄ mūdus senescere; ⁊ passiōi/
bus eē subiectus ⁊ hīe ꝯrietatē. hoc totū dī rōe
eius qḋ ordinat ad motū. s; ex alia pte accipitur
eternitas mūdi ꝑꝑ priuationē finis: qꝛ rōe prici/
pioꝝ que ordinant ad hoieꝫ ī statu imortalitatis.
¶ Ad tertiū dōm ē ꝙ auctoritas que dī ī glo. sup
illud Isa. xxx. erit lux lune ⁊c̄. itelligēda ē de sta
tu hoīs rōe nāe corrupte. Vñ ꝓgressus ille q dē
ī etatibus seculi ad modū etatis hūane itelligit: ñ
ꝑꝑ nām hoīs primitus istitutā: vel ꝑꝑ nām eoruꝫ
que sūt ī mūdo. s; vt oñdat. ꝙ sicut ex pctō reci/
pit hō maiorē ⁊ minorem appropiquationeꝫ ad
mortē. ita mūdus ſm ꝙ ad hoīem sic existētem ī
pena refert minorē ⁊ maiorē hꝫ appropiquatōꝫ
ad finem. Ex iam dictis pꝫ quomō itelligenda ē
illa auctoritas in apocrifis esdre. In illis. n. desi
gnat variatio mūdi a pricipio vsq; ad finē. sicut
legit ī dañ. ij. Vbi legit de statua que habebat ca/
put aureū ⁊ deīde pectus ⁊ brachia erāt de argē
to deīde vēter ⁊ femora de ere. tibie autē erāt fer
ree. pedū aūt quedā ps erat ferrea ⁊ quedā fictil'
ex quibus designatur dīa ptiū mundi ſm pri⁹ ⁊
posterius. ¶ Ad illud vō qḋ obijcitur ex alia pte
dōm ꝙ rōes que iducunt ꝓ illa pte sumuntur ex
his que ptinēt ad mūdū. iquantū mūdus ordina
tur ad hoīs imortalitatē. nihilominus tñ possēt
quedā illarum auctoritatū retorqueri ad ꝑpetui
tatē tpis. sicut illa hiere. xxxi. Illa vō que dē Isa.
xxx. refert ad mūdi inouationē. Rōnes vō adiū
ctē: sicut dictū ē. referunt pro illo statu quo ad im
mortalitatē hoīs ordinant. vel ſm ꝙ habēt quā/
dā ꝑpetuitatē ī eē tpali a dispōne diuina. ¶ Ad
illud vō qḋ obijcit de ꝑpetua reuolutiōe ⁊ rerū
iteratione. Dicēdū ꝙ nō est rerū iteratio ī nūe/
ro. s; ē ipius spēi ī indiuiduis differentibus con/
seruatio ſm prius ⁊ posterius. Reuolutio tamē
quantum est d se. esset perpetua. nisi esset finis ex
parte hominis ad quem cetera ordinant. ¶ Qḋ
ergo obijcit per auctoritatē in lib. Eccs. non itel/
ligēdum ē de iteratione quātum ad numerum
sed de idētitate ī specie vel genere. ſm quandam
expositionem. tamen intelligitur de identitate eo
rum que sunt in prescientia diuina ⁊ que sunt ī esse
exteriori. quod. n. fuit ī predestinatione diuina ali
quid eoꝝ erit ī esse exteriori. ¶ Ad illud vero qḋ
obijcitur de reuolutione ꝯpleta superioꝝ corpꝫ

quã videnť redire ad primũ statuȝ ⁊ sic ꝙ nonus fiat mũdus. ⁊ iterenť etiã q̃ sunt i mundo. Rñden dũ est. ꝙ nõ ē illa iteratio. nec ē alterius mũdi re nouatio. Nõ. n. supiora corpa oĩno sunt eadẽ cor que sunt in iferioribus. ⁊ iõ lȝ redirẽt ad primaȝ ꝯformitatẽ. nõ pp hoc oĩno eẽnt in ꝯsimili statu. De quo sic loqtur aug. Absit a recta fide. vt his verbis salomonis illos circuitus eẽ credamus si gnificatos qbꝰ illi pntãt. sic eadẽ tpuȝ tpaliumqȝ volumia repeti. vt verbigr̃a. Sicut in isto seculo plato phs i vrbe atheniẽsi. ⁊ i ea schola que acha demica dicta ē. discipulos docuit: ita p inumera bilia retro secula idẽ plato ⁊ eadẽ ciuitas ⁊ ea dẽ schola. ⁊ idẽ discipuli sint repetiti: ⁊ p inume rabilia sclã deīde repetẽdi. Absit vt ista credamꝰ. semel. n. xp̃s mortuus ē p pctis nr̃is resurgẽs. ⁊ iaȝ nõ moriť. mors illi vltra nõ dñabiť. Nõ er go isti circuitus scłoꝝ ponẽdi sunt. quẽadmoduȝ figunt phi. ne aĩa a vera miseria ad falsaȝ beatitu dinẽ ꝓdeat. ⁊ iteꝝ redeat ad miseriã circulariter: sȝ ponẽdus ē finis mundi ꝑ voluntate ꝯditoris. ꝯpleto numero electoꝝ. Vñ. xiiij. Job sup illud. nõ resurget hõ. dicit gl. Nisi mundi huius finis aduenerit. humanũ genus a sõno mortis nõ euĩ gilabit. Innuẽs per hoc ꝙ finis mundi adueniat. ⁊ tunc homo resurget.

Articulus secundus.

a D scđm quo querit de eternitate p pri uationẽ pricipij ratõe motus. Ad qđ sic. Mũdus si nõ ē eternus exiuit i eẽ motus eius. sed oĩs motus q exit i eẽ: prius est i potẽtia mobilis: ⁊ deide exit i actuȝ. sȝ exitus de potẽtia i actuȝ ē motus vel mutatio. er go motuȝ ꝓcedit motus vel mutatio. Iteꝝ querit vel mutatio de illo motu vel mutatione: ⁊ sic erit abire i ifinituȝ. ¶ Iteȝ alia rõ oẽ elõgatũ a ꝯrietа te: est elõgatũ a mutatõe terminabili. Qđ eiȝ ter minať mutatio. est rõne ꝯrietatis. que atẽdiť i eo ꝙ mutať. sȝ materia celi elõgata est a ꝯtrarietate ⁊ forma. similr̃ ergo celuȝ elõgatũ ē a mutatione terminabili. ergo celuȝ habet motũ in ifinitum. sȝ motus nõ põt esse ifinitus: nisi mobile sit ifinituȝ: ergo celum ē infinitũ: ergo ⁊ mũdus. cuius pars nobilior ē celuȝ. ¶ Itẽ in circulo nõ ē pricipium neqȝ finis: sȝ circulatio i motu celi. sequiť circula tionẽ eius. ergo motus celi nõ hȝ pricipiuȝ neqȝ finẽ cuȝ sit circularis. sȝ qđ nõ hȝ pricipiuȝ infini tuȝ ē a pte añ. mobile ergo ifinituȝ est a pte ante. er go ⁊ mundus. ¶ Itẽ motus ē cuȝ tẽpore. ergo si tẽpus ē ifinituȝ a pte añ. ergo ⁊ motus. Qđ tp̃us sit ifinituȝ a pte añ: sic ostẽdiť. Oẽ qđ incipit eẽ i tẽ pore cepit eẽ. sed tẽpus nõ cepit eẽ in tpe: qꝛ tunc ante tẽpus eẽt tempus: ⁊ in infinituȝ eẽt abire. ergo tẽpus nõ incepit eẽ. sed qđ nõ cepit eẽ ⁊ est: semp fuit. ⁊ qđ semp fuit ē eternuȝ: ergo tp̃s ē eternuȝ: ergo ⁊ motus: ergo ⁊ mũdus. ¶ Itẽ oĩs motus q exit a potẽtia infinita inqꝫtuȝ huiusmõi ē ifini tus: sȝ potẽtia motoris primi ē potẽtia ifinita. er go motus primus ē ifinitus: ergo ⁊ ipm mobile ⁊ ꝑ ꝯsequẽs mũdus. ¶ Itẽ si aliqñ icipet moueri illud mobile ⁊ nõ prius eẽt motuȝ. ⁊ siłr de mo tore aliqua fieret inouatio vel ex pte motoris vł ex pte mobilis. Innouatio aũt facta p aliquã mu tationẽ iduceret. cũ ergo hȝ nõ possit eẽ motus il le ifinitus erit a pte añ. ⁊ ita mũdus erit ifinitus.

Cõtra. motus ille ē ꝓpter aliqđ. eo ꝙ oĩs mo tus ꝓpter aliqđ. sed motus q ē ꝓpter aliquid: eo. obtẽto cessat. ergo motus ille eo obtẽto cessabit. sed oẽ qđ hȝ finẽ hȝ principiũ. ergo motus ille ē finitus a pte añ. nõ ergo eternus. Itẽ motus ē exi tus de potẽtia i actum. ergo potẽtia ē prior exitu duratõe. sed oẽ qđ hȝ eãm priorẽ duratiõe. nõ ē eternũ: ergo motus ille nõ ē eternus. ꝑ ꝯsequens nec alius motus: ⁊ ita nullus motus eternꝰ. Iteȝ oĩs motus ab imobili originẽ hȝ. nã alr̃ eẽt abire in ifinitũ i cãis. sȝ imobile ē ante motũ. ergo mo tus cũ hẽat principiũ: nõ erit eternus. Qđ ꝯce dendũ ē. ¶ Ad primũ dõm. ꝙ motus exit in eẽ ñ p aliquã mutatõnẽ. ⁊ ita erit stare i pmo. Si vero celũ cũ ꝯditũ fuit: nõ statuȝ motũ eẽt: eẽt quedaȝ mutatio ꝓcedẽs: sȝ illã nõ ꝓcederet alia ⁊ ita stã dũ eẽt. sic ergo motus ē finitus a pte añ. Ad scđm dõm ē. ꝙ illa rõ nõ iducit. qm motus hẽat prici piũ sue duratõis: sȝ ad hoc tẽdit vt de se nõ hẽat finẽ. hñt tñ finẽ sibi positũ ab eo q ꝯdidit ⁊ mobi le ⁊ motũ. ¶ Ad tertiũ dõm ē. ꝙ lȝ i circulo ñ sit pricipiũ neqȝ finis rõe figure. nihilominꝰ tñ mo tus circularis siue orbicularis hȝ pricipiũ dura tõis ⁊ sui eẽ. sm ꝯditionẽ sm quã magis ꝯgruit. ꝙ motus celi sit ab oriẽte i occidẽte. idcq̃ a dextro i sinistꝝ: sicut ꝯgruit in corpe hũano. qđ pricipiũ motus magis sit a pte dextra q̃ a sinistra. ¶ Ad q̃rtũ dõm ꝙ tẽpus i quo ē motus icipit eẽ: sȝ ñ ici pit i tpe. sȝ i nũc qđ ē pricipiũ tẽporis. illud dr̃ nũc qđ ē pricipiũ tpis: nõ icipit in alio nũc. nunc. n. eẽt abire in ifinituȝ aut reflecti. Añ vero illud nunc tẽ poris. ē nũc eternitatis: qđ excedit vtrũqȝ. ¶ Ad qntum dõm. ꝙ lȝ potẽtia sit ifinita a qua procedit ille motus primus: nõ tñ motus ifinitus ē a parte añ. sȝ ex hoc arguiť magis habere pricipiũ a pte añ. sicut eniȝ habȝ eẽ principium ab illa potentia infinita: ita ⁊ principiũ duratõis. sed ad hoc ten dit rõ. ꝙ motus nõ hẽat finem a pte post. nisi ali unde trahať rõ finitionis. ¶ Ad sextuȝ dõm ꝙ ex parte mobilis nõ est. est alia inouatio nisi influẽ tia virtutis ab ipso motore supra mobile. Hec dr̃ influẽtia nõ est pp aliquã inouationẽ ex pte moto ris. primũ. n. mouẽs imobile nõ recipit inouatio nem. mobile autẽ qđ prius nõ fuit motũ. sicut nec prius ens recipit inouationẽ, sed nõ ꝑmutationẽ aliquam precedentem.

Membrum secūdū3.

a D scdm mēbꝫ pricipale huius qōnis quo q̄rit de cocuitate mūdi vel coꝫ q̄ pmo creata sūt i mūdo. Dicit.n. beda. ꝙ fcā sunt celum ꝛ terra. āgelus. aer. aq̄. de nihilo. ꝛ hoc accipit ex hoc qḋ dr̄ i pricipio Gen̄. In pricipio creauit de⁹ celū ꝛ terrā. ergo celū ꝛ terra ō nihilo. Itē spūs dn̄i ferebat sup aquas. Cū ergo de aq̄ legat ibi. nec dicat exquo habet ꝙ aq̄ de nihilo. Et spūs dn̄i ſm vnā expositionē ſralem dr̄ aer. q factus ē a dn̄o. cui⁹ locus ē sup aquā: nō dr̄ factus ex aliquo. Vn̄ ex hoc accipit ꝙ aer ē ex nihilo. Angeli itē q2 ē prima res spūalis. ex quo colligit ꝙ ista vtraq3 erāt cocqueua i pricipio mundi. ¶ Albinus vero sup Gen̄. dicit septē fieri ō nihilo. celū. terra. āgeli. lux. aqua. aer. ꝛ aīa hoīs. Addit.n. aīa3 hoīs: q2 ē res spūalis sicut ꝛ angelus. lucē vero addit: q2 lux int̄ res corpales magis ē spūalis. ¶ Itē3 i li. de sententijs sanctoꝝ collectis dr̄. Añ oēm die3 ꝛ añ oē tēpus tres res ꝯdidit deus ex nihilo: informē materiā: angelos ꝛ animā ade. De anima vero ade dicit ꝛ de angelo. ꝙ añ oē tp̄s sint creati: q2 nō dependent ex tēpore nec depēdent ex die. ſm ꝙ dies est ex p̄ntia luminaris sup terrā. sic ergo ista tria sunt cocqueua. ¶ Augu. in qōne ad orosiū3 sic rn̄det īterrogatōi facte. Si pricipiū oīu3 ē celū ꝛ terra angeli postmodū facti sūt. Si aūt angeli postmodu3 facti sūt. n̄ ergo simul. ¶ Itē videt extrahi ex glo. ꝙ tēpus siue mutatio sūt cocqueua celo ꝛ terre. Nā in pricipio creauit deus celū ꝛ terrā. ſm vnā expositionē dicit ibi pricipiū tp̄is. ergo tempus rōe sui pricipij dicit cocuū celo ꝛ terre. Eodē3 mō cum creatū exeat de nō eē in eē. exitus sit aūt mutatio. mutatio āt nō sit prior tp̄e q̄3 mutatu3. erūt ergo celū ꝛ terra rōne sui ꝛ mutatio cocqueua. ¶ Itē i li. cōfess. dicit. Duo repio q̄ fecisti carētia tēporibus. cum tn̄ neutrū tibi sit coeternū. Vnū qḋ ita formatū ē. ꝛ sine vllo defectu ꝯtēplationis: siue īteruallo mutatōis: q̄3uis mutabile. tn̄ nō mutatu3 tua icō mutabilitate pficiat. Alteꝝ qḋ ita īformie erat. vt ex qua forma in quā formā mutatōis vel statōis mutaret: quo tp̄i subderet non hēret. ex quo relinquit: ꝙ duo i pricipio tn̄ erant cocqueua. ¶ Itē ex li. sentētiarū accipit ꝛ colligi pōt ex glo. in prin. gen̄. ꝙ quatuor sūt cocqueua i creatōe. angelica natura. ꝛ mā̄ i formis quatuor elemētoꝝ. ꝛ celū empireū. ꝛ tp̄s. s3 qua rōne dr̄ tēpus eē de primis cocqueuis. eadē rōe ꝛ motus. ¶ Rōe ergo illaꝝ sniaꝝ diuersaꝝ pōt obijci. Si.n. aer ꝛ aqua dicunt de primis cocqueuis cū terra: multo fortius ꝛ ignis q nobilius dicit quatuor elemētoꝝ: ꝛ ita nō sufficient dixit beda ponēs illā qnq3. Preterea aīa prima rōalis de nihilo creata ē. qua ergo rōne dr̄ de angeloꝝ ꝙ ē de primis cocqueuis: eadē rōe de aīa rōali. ¶ Rōe vero scḋe sentētie pōt obijci. q̄ i pricipio gen̄. dr̄ tn̄ de creatōe celi ꝛ terre. ꝛ i opibus ꝯnūbus sex dieꝝ dr̄ de alijs. ꝛ in pmo die dr̄ fiat lux ꝛ facta ē lux. vbi noīe lucis ſm aug. dat itelligi lux spūalis que ē angelus. ꝛ de aīa hoīs dr̄ i sexto die. supuacuū ergo fuit ponere illa septē cocqueua. Itē cu3 celū ꝛ lux n̄ diuidant ex opposito. n̄ ꝯgruebat ponere hec tāq3 cocqueua. ꝛ si aq̄ ꝛ aer ꝛ t̄ra ponunt de primis cocq̄uis. q̄re n̄ ponebat ignis cū eis? ¶ Rōe vo tertie sentētie q̄ tāgit i libro de collectōibus. vbi ponit tria. angelos īformē mām ꝛ aīam ade. obijcit ꝙ angelus ꝛ aīa ade int̄ fcā numerant. ꝛ factū diuidit ꝯ creatū. sicut appet ex li. gen̄. ergo n̄ sūt cocq̄ua cū mā̄ īformi. q̄ noīe celi ꝛ t̄re designat. Preterea aīa eue cū sit creata ex nihilo: sicut ꝛ aīa ade nec ōpēdeat ab illa vt aīa sit ex aīa: pp qḋ non dicebat aīa eue cocq̄ua sicut ꝛ aīa ade. ¶ Rōne vero snie q̄rte. s. aug. obijcit. Si ei3 āgelus dicebat ō primus cocq̄uis. eadē rōe ꝛ aīa rōalis. Preterea. cū t̄ra hēat sua ꝯtēta sicut ꝛ celū. ꝯtētū āt celi ē āgelus q cocq̄uus dr̄ i creatōe cū celo: eadē rōe aliqḋ ꝯtētoꝝ t̄re dicet cocq̄uu3 cū t̄ra. It motº ꝛ tp̄s sūt accidētia: q̄rū vnū. s. motus ōpēdet a mobili siue mutabili. alteꝝ. s. tp̄us a re tp̄ali. ergo h3 eē sui ab illo: n̄ ergo recte dicūt ista cocq̄ua cū celo ꝛ t̄ra. It nō vr̄ sufficiētia ipo nēdo duo pria cocq̄ua ſm mām īformē ꝛ nā3 angelicā. sicut.n. mā̄ informis dr̄ primo creata: ita ꝛ forma corporalis. Rn̄dens dicet pmo creata antiq̄3. s. nō ē alia forma. ꝛ ita nō erunt tātu3 illa duo cocq̄ua. sed tertiū. s. pria forma corpalis. hec āt videt eē ipsa forma celi vel forma lucis. ¶ Ad illud vero ꝙ magister i sen. videt ponere q̄tuor. s3 materiā informē. ꝛ naturā angelica3. ꝛ empireū celu3 ꝛ tēpus: obijcit ꝙ tēpus nō videt eē de numero cocqnoꝝ. q2 tēpus ex motu depēdet. ꝛ motus ex mobili: ꝛ ita mobile sit primū: nō ergo tp̄s ē cocqueuū cū pdictis. Ad hoc ergo dōm. ꝙ ſm diuersa3 ꝯsideratōe3 attēdunt ista pria cocq̄ua ſm maiorē numeꝝ vel minorē. Si.n. ponūtur tn̄ duo. s. mā̄ īformis ꝛ natura angelica. noīe materie itelligunt ea que hn̄t eē i huiusmodi materia vel subiecto. Vn̄ s3 illā expositōe3. ſm quā dicit terra mā̄ informis corpoꝝ. celū vero mā̄ angelica: noīe terre ꝯphēdunt ea que sūt in mā̄ sicut forma aeris ꝛ terre ꝛ huiusmōi. Si vero ponūt tria cocqueua. s3 materia informis ꝛ angelus ꝛ aīa ade: noīe terre ꝯphēdūt forme corpales. pter illā vero designant duo gn̄a formaꝝ icorporaliū. que ō nihilo exeūt i eē. Si vero ponūt q̄tuor. s. āgelus ꝛ mā̄ īformis. ꝛ celū empireū. ꝛ tempus: noīe tp̄is designat ipm nūc. i quo fit exitus de nō eē in eē creatū. Terra vero designat materiā īformē inferioꝝ corpoꝝ s3 mutabiliū. tēpus vo accipit p ipso nūc q̄ sunt huiusmōi res. Si vo

ponant qnqz dsignant tria elemēta sub trib⁹ noībus. Celū vō pp sui luminositatē ɔtinet sperantignis. Fuerūt.n. qdā phi. q dixerūt qrtā eēntiam eē lucē. āgelus q ē sba separata: pter ista accipit. Si vō septē ponant. lux accipit p corpe ignis. ⁊ ita quatuor elemēta numerant cū qnta eēntia. q noīe celi dsignant: pter illas vō qnqz dsignant duc incorpales creature. s. āgelus ⁊ aīa. ¶ Ad obiecta ergo rñdendū ē ex iā dictis. qꝫ i illa diuisione qnquimēbri ignis nō numerat tāqꝫ id qd rōe lucis noiat vnū eterni. terra vō alteꝝ rōne tenebrositans: aer vō ⁊ aqua sunt duo media iter illa tāqꝫ lucis receptiua p trāsparētiā. Celi ergo noīe illō eternū voluit designare. vt i quo pricipaliter lucis nā resultat. ¶ Ad illud vō qd obijcitur d aīa rōnali. Dōm qꝫ nō ē silē de ipā ⁊ de angelo. Angelus.n. ē sba incorpea. cuius eē nō ē i corpe per vnionē vel aliquo mō p dependētiā. ⁊ iō tāqꝫ d primis cōequeuis. cū pricipijs corpoꝝ ponebat: nō sic aūt de aīa rōnali. q ex corpe quādā hꝫ dependētiā. ¶ Ad tertio obiectū. dōꝫ qꝫ lꝫ angelus ⁊ aīa rōnalis inter facta i opibus sex dieꝝ ɔputētur: nihilominus tū q2 ñ habēt eē ex mā sꝫ ex nihilo. cū pricipijs corpoꝝ ɔnumerantur inquātū illa sunt ex nihilo: alia ergo ⁊ alia rōne iter facta ⁊ creata designant. De luce vō dōꝫ. qꝫ accipit ibi p luce ignea. que alterius ē nature qꝫ lux celestis. Habꝫ.n. lux ignea ɔrietatē. ⁊ nāliter mouet motu recto. lux vō celestis ñ hꝫ ɔrietatē: ⁊ mouet motu orbiculari. ¶ Ad quarto obiectū qꝫ lꝫ factū inquātū huiusmodi diuidat ɔ creatū p dispatōꝫ. nihilominus tū inquātū illa duo sunt ex nihilo. diuidant ɔ creatū i eadē diuisione. Nec ē silē d aīa eue lꝫ.n. ex nihilo sit creata: nihilomin⁹ tū hꝫ nāliter prius i suo gnē qd dr prius i silitudine. Cuꝫ.n. corp⁹ eue formatū sit de corpe ade. aīa aūt creādo infundat. ⁊ infundēdo creet: erit aīa eue post aīam ade: ⁊ iō prius in similitudine specifica est ipā aīa ade. pp qd inter prima coequa numerat. ¶ Ad illud vō qd obijcitur d angelo. quare ponitur vnū de coeq̄uis. nō aūt aīa rōnalis in diuisione vna. s. trimēbri. Dōꝫ ē: qꝫ alr ē d āgelo ⁊ d aīa rōnali. Angelus.n. nō hꝫ depēdentiā ꝫ suū eē a re corpali tāqꝫ sba: aīa vō rōalis hꝫ. ⁊ iō nō ɔnumerat cū principijs corpuꝫ subiectoꝝ. Cōtētum aūt celi aliter se hꝫ qꝫ ɔtentum terre. Contentum.n. celi non ē eius generis cū ipō celo: hoc.n. est corpus. illud vō incorporeū a corpe i eē separatum. Cōtētū vō terre ē eiusdē generis: ⁊ iō ponēdo prima coeq̄ua i hac diuisione trimēbri nō cōnumeratur. ¶ Ad illud vō qd obijcitur de tempore ⁊ motu. qꝫ sunt non per se entia sed in alijs fundatur. ⁊ ita non dbent poni inter prima. Rūdendum. qꝫ lꝫ ꝫm rōnes accidētiū sint posteriora subiectis. i hoc tū qꝫ de nō esse pcedāt in esse. primo inter pria coequa ꝫm quādā diuisionē nūerātur. ¶ Ad illd vō qd obijcitur de diuisione bimēbri. qꝫ nō ē sufficiēs: dōm qꝫ loquit d mā formaꝝ corpaliū. in qua p quādā indistictōꝫ sunt ille formę: pp qd prio dr opus creatōis. ⁊ deinde opus distinctionis. Unde forma hoc noīe māe dat intelligi. vt sic duo principia intelligant coequeua. primuꝫ ex pte ɔditoꝝ incorpeoꝝ ⁊ scōm ex pte ɔditoꝝ corpeoꝝ. ¶ Ad vltimū dōm. qꝫ lꝫ tps sequatur motū ꝫ quēdā modū. nihilomin⁹ tū magis ponit tps iter pria coeq̄ua i pria diuisione qꝫ motus rōne ipsius nūc. qd ē principiū tpis: eo qꝫ motus ꝫm illud nūc numerat: dat tū motus p illud intelligi ꝫ qꝫ cōmune ē ad motum ⁊ ad mutationem ⁊c.

Membrum tertium.

De tertiū mēbꝝ quo qrit pp quoddam
a verbū phoꝝ q dicūt mundū incepisse. Utrū mundus incepit eē. Ex iā dictis eniꝫ habet qꝫ incepit eē. qꝫ aūt non incepit eē sic arguunt. O ē qd incepit eē. generat simpliciter vel ꝫm quid: sꝫ mundus nō generat simpliciter vel ꝫm qd: qd.n. gnātur māam habuit preiacentē. mūdus aūt non habuit māam piacentem: nam illa mā ē ens ɔditum: ergo ē ps mūdi: nō ergo mundus incepit eē. ¶ Itē ex itentōe eius qꝫ ē incipere arguit. Incipe.n. ē in se eē cape. sed non pōt cape eē in se. nisi qd mō aliquo prius ē. nō aūt pt prius aliq mō eē nisi sit ens i potētia sꝫ dū ens i actu. sꝫ tale ñ ē mūdus: ergo mūdus ñ icepit eē. nulla.n. ē potētia facta extra mūdū. ¶ Itē qd incipit i tpe incipit: ergo aliqd tpis pcessit. ⁊ aliqd ē pñs. ⁊ aliqd futuꝝ. qd si est tps pcessit mūdum. sꝫ hoc ē ipossibile. cū mūdus dicat ɔtinētiaꝫ factoꝝ diuꝫ visibiliū ⁊ inuisibiliū. qd aūt ē alteꝝ horuꝫ.

Qd aūt incepit arguit ex quādā silitudine quā ponit aug. maioris mūdi ad miorē mūdū. sicut.n. hō ē minor mūdus: hꝫ iuuētutē ⁊ alias ptes etatis ita ⁊ maior mūdus. sꝫ oē qd hꝫ has dīas etatis icepit eē: ergo mundus icepit eē. Itē in mūdo est mutabilitas. sꝫ mutabilitas indiciū ē iceptōis. ergo mundus incepit eē. Itē qd finē hꝫ ꝫm moduꝫ ꝫm quē finē hꝫ desinit eē. sꝫ qd desinit eē icepit eē siue incepit: ergo mūdus icepit eē. Ad qd dōꝫ qꝫ aliter acceperūt ipi phi intentōꝫ eius qd ē incipere. ⁊ aliter sacre scripture expositores. dicūt.n. incipere qd in mā placēti capit eē. sicut ea q generant. Mā qd gnāt i aliqua mā subiecta generatur ⁊ ꝫm hoc mūdus nō icepit. nisi ꝫm illū modum ꝫm quē dr. qꝫ mā prio creata fuit isformis. ⁊ post recepit distinctionē formaruꝫ. Alio vero mō dr icipe eē nūc prio eē. siue aliqd eius fuit siue aliqd nō: ⁊ ꝫm hoc mūdus icepit eē. ¶ Per dicta pꝫ solui qd obiectū ē. ꝫm.n. hunc vltimū modū. nō oē qd incipit generat simplr vel ꝫm qd. sꝫ seqt sit nūc prio in eē. Eodem mō est soluendū de alijs

ma icipe cu sit i se cape eē. hoc nō ē. q2 pri9 aliq nō fuit duratō e mā ꝙ iforma. ſʒ q2 mā i ſe capit formā. Silr rñdēdū ad tertiū. Incipe.n.ſic dictū ē ñ pōit aliqd tpis añ ſe.ſʒ pōit nunc principium temporis ꝯcomitās.

Questio. xv. de localitate creature.

Ranſeundū ē ad ꝯditionē localitatis creature. circa qd q̄rit. Prio vtrū ois creatura ſit localis. Secūdo vtrū habeat eādē diſpōcēʒ localitatis. Tertio vtrū poſſit eſſe ſine localitate.

Membrum primum.

q Uod nō ois creatura ſit local'. ſic habet. locus ē terminus rei ꝯtinētis aliaʒ rē. Si ergo ois creatura eēt local'. qlibet res haberet rē ꝯtinētē ipſam. qd ſi eēt: i ifinitū eēt ꝑgreſſus: nō ergo ois creatura eſt local'. ¶ Itē damaſ. locus ē finis corpal' eī9 qd circūſcribit. cū ergo nō ois creatura ſit corpalis. ñ ois creatura ē local'. ¶ Itē terminus nō dr ꝑprie rei niſi hñtis quātitatē. ſʒ nō ois creatura hʒ quātitatē. ergo nō ois creatura ē localis. Qd aūt aliqua creatura nō hʒ quātitatē. pʒ i aia. q2 non ē i maiori corpe maior. nec minori minor. Contra Bern. ſup Cañ. vi. omel'. dem9 ſoli deo ſic imortalitatē ſic icorporeitatēʒ. cuius nā ſola nec pp ſe nec pp aliud ſolatio idiget iſtrumēti corporei: cū liquet aūt oēm ſpm creatū corporeo idigere ſolatio. ſʒ qd idiget ſolatio corporeo. locale eſt. ergo ois ſpūs creatus local'. Sʒ de corpe cōſtat. ergo ois creatura cū ſit corpalis vel ſpūalis. local' erit. Itē aug. i li. de aia ⁊ ſpū. Ex eo itellectuales naturas corporeas dicemus. ꝙ loco circūſcribunt. ſʒ qd loco circūſcribit locale ē. ergo ois creatura local' ē. cū illa ſit de qua minus vr. Itē ābro. i li. de ſpūſācto. Ois creatura certis ſue nāe circūſcripta ē limitib9. ſʒ qd tale ē locale dr. ergo ⁊c. Ad idē facit qd dicit hiero. in li. de ſpūſcto. Ois ſuba facta. circūſcripta hʒ ſubam. lʒ.n. quedā locis finibus corpalibus nō ꝯtineant. circūſcriptōne tñ ſube nō carēt. Ex his colligit. ꝙ ois creatura corpalis ſeu ſpūalis localis ē. Ad qd dicēdū. ꝙ locale dr duobus mōis. ſicut tangit in li. de aia ⁊ ſpūſcto. Dicit.n. locale vno mō qd corpalē hʒ dimēſionē ⁊ circūſcriptionē. qua aſſignatur ei pricipiū. mediū ⁊ finis. ⁊ ſm hūc modum nō dr ois creatura localis. Dicit iterū localis. q̄ ita alicubi pñs eſt tota vt alibi nō ſit. ⁊ ſm h dicitur ois creatura ex ꝯditione pure creature local'. ¶ Per hāc diſtictionē pōt ſolui. qd obiectum ē. Cū.n. dr locus ē terminus rei ꝯtinētis aliā rē: itelligit hoc ꝑprie i corpalibus. in ſpūalibus vo ꝑ quādā ſilitudinē. ſed nō dr ois creatura ſic localis vt vnaqueqʒ ꝯtineat ab aliqua alia creatura. ſicut.n. i vltio ⁊ ſupmo ē dicere. ꝙ ꝯtinet alia. ipm aūt nō dr eē i loco. eo ꝙ ab altero corpe cōtinet. ſic i creaturis ſpūalibus ſepatis: que maioris vtutis ē. dr ꝯtinere aliaʒ que minoris ē vtutis. In aliqua vo ē ſtare. que nō ab aliqua creatura ꝯtinet. In ſupmis ergo dr ꝙ locales ſunt. q2 proprio īmino ꝯtinent. vel vere. vel ſm ſilitudinem. ¶ Ad ſcdm ē ddʒ. ꝙ finis pōt dici ꝑprie vl' cōit. ſi ꝑprie ſic ē i corpibus. ſi cōiter ſic extēditur ad ſpūales creaturas: dr.n. eccl. iij. ſup illud oia tps hñt ꝙ ſube ſpūales ñ ꝯtinent loco. ſʒ hoc itelligitur de loco ꝑprie. De loco vo cōit dic aug. i li. de fide ad petrū. ieſt ſingulis īminus nālis. q̄ ad ſcitiēē diſcernūt. ¶ Ad illud vo qd vltio obijcit ꝙ īminus ē quātitatis. Dōm ꝙ tps ē quātitatis dimēſiue. ⁊ ē īminus quātitatis virtualis. ſic oñdit aug. i li. de quātitate aie. Licʒ.n. quāt. tas dimēſiua ñ ꝯueniat ſpiritibus. ꝯuenit tñ quantitas virtualis. Dicunt ēt eē i loco vl' ꝑ diffinitionem ſube vel pp operatōʒ. ⁊ ſic pñt adeſſe loco corpor. li ipe ſpūales ſube ſm ꝙ dic Damaſ. dr angelus eē i loco. q2 adeſt itelligibilr ⁊ circūſcribit vbi operat.

Mēbrum ſecundū.

a D ſcdm quo querit vtrū omnis creatura habeat eādē dñam localitatis. ꝙ ſic videt. locus.n. corporalis cōit accipit. ſiue referat ad ſpūs ſiue ad corpa ⁊ vtrūqʒ dr circūſcribi. Vñ augu. de eccli. iſticis dogmatibus. Ex eo corpeas credimus itellectuales naturas. q2 localit circūſcribunt. de corporibus aūt manifeſtum ē. Cū ergo vna ſit rō loci. ⁊ vtrobiqʒ cōueniat circūſcribi. vr locale dici de illis ſm eādē dñam localitatis. Sʒ ꝯtrium ſic oñdit. locale.n. dr qd figuram hʒ. ſicut dicit Jo. damaſ. vt corpaliter cōprehēdat ⁊ alibi nō. ſed nām figurant itellectuales. nec tres dimenſiones hñt. q2 itellectualr aſſunt. Sʒ nō ſic ē de corpib9 ergo locale nō dr ſm eādē rōnem localitatis ſʒ differētē. reſtat ergo ꝙ alit dr ſpūs localis ⁊ alit corpus. ¶ Sʒ nūquid i tantū extēdit locale: vt oē genus terminationis ꝯtineat. quoddā.n. cōtinet loco. quoddā cōtinet tpe. quoddā cōtinet cōprehēſiōe. Cū ergo oib9 his mōis dicat cōtineri ſiue ꝯphēdi. nūqd ex h dr locale. ¶ Ad qd ddʒ. ꝙ ſic dictū ē. ſpūs ⁊ corpa localia dicūt ſʒ aliā ⁊ aliam dr iaʒ localitatis. lʒ.n. locus corpal' vtrobiqʒ accipiat. ⁊ circūſcriptio cōiter dicat. alit tñ ⁊ aliter dr corp9 circūſcribi ⁊ ſpūs. corp9.n. dr circūſcribi loco. vt ps ſit i pte loci. minor i minori. maior i maiori. ⁊ totū in toto. hoc excepto ꝙ de corpe

dñico dr q̄ ē sub sacramēto: q̄ hz ꝓpriā disquisitionem: spūs aūt dr circūscribi vt totū sit intra et nihil eius extrā ꝯmetiēdo ptē ptī cū huiusmōi ñ habeat. ¶ Ad aliō vō dōm. q̄ lʒ sint diuersi mōi cōtinēdi loco: tpe: et ꝯphēsione. tñ p quādā anologiā se hñt. vt qō ꝯtinet loco ꝯtinet tpe. qō vō ꝯtinet tpe: ꝯtinet ꝯphēsiōe. ñ ecōuerso. qz vō. vbi ꝯphēsionis. sicut hr in. lib. de vidēdo deo. dr de re illa. cuius fines circūspici pñt. p quandam ꝓportionē siue similitudinē se hz ad eē in loco vbi ſm acceptionē ꝯmuniorē dicit finis.

Membrum tertium.

De tertiū quo querit. vtrū possit eē sine localitate. ad qō sic. localitas depēdet a rōne corpis: sʒ angelica natura cum sit suba sepata a corpe: ñ habz depēdentiā a corpe vel ꝯditōibus eius. ergo pōt esse sine localitate. ¶ Forte diceret q̄ quo ad subam pōt eē angelus sine loco sʒ ñ quo ad opatōz siue actū. Cōtra q̄ sic. duplex ē actus. actus scʒ ꝯtemplatōnis quo ꝯtēplat deū. et actus ꝓpriē cognitōis quo se cognoscit vel alia a se. sʒ quo ad neutrū actū hz dependētiā a corpe. Unde august. ad orosiū. spūs ꝯditus sicut ē angeloꝝ: q̄uis sine tpe ꝯtēplet dei eternitatē: veritatē: caritatem: tñ qz ex tpe in iferioribus iussa dei pficiūt iure credūt moueri in tpe p hoc excludēs locū. et post seqt. spūs hoīuz mouet in tpe remisicēdo pterita: futura expectādo: alia noua discēdo. nec tñ motus iste ē in loco: multoforti⁹ hoc ē in angelis cū se vl' alia cognoscūt. ergo creatura aliqua vel ſm subam vel ſm actū ñ hz depēdentiā a loco et ita ñ dicet localis: sʒ sine localitate poterit eē. ¶ Itez itellectus p ipossibile. q̄ nullū corpus eēt. et tñ suba icorporea eēt: abstraheret tunc a localitate. ergo aliqua creatura pōt eē sine localitate: ñ ergo ꝓprium est creature eē localē. ¶ Sʒ tūc obijcit. nūquid sic ð deo ꝓpriū est eē vbiqʒ. nūquid silr ꝓpriū ē creature eē hic: et q̄ ñ alibi. sʒ et si nō eēt corpus. diceret deus eē vbiqʒ in seipo. sicut vr dicere aug. ad dardanū. vbiqʒ ē deus: qz nusquā ē absēs: i se aūt ipo. quare ñ ꝯtinet ab eis q̄bus ē pñs. Et iterū augu. ꝯtra maximinū. querentē anteq̄ faceret deus celū et terrā: anteq̄ faceret scōs: vbi habitabat? habitabat i se deus: apud se hitabat: apud se fuit. Silr videt dicere de substātijs icorporeis sepatis. q̄ sint hic: ita q̄ non ibi. ¶ Ad qō dōm. q̄ localitas ꝓut depēdet a corpe: est ꝯditio sine q̄ pōt eē aliqua creatura. sʒ ſm q̄ extendit vt dicat vnaqueqʒ creatura habere ꝓpriam terminationē. sic nō pōt eē creatura sine illa terminatiōe: sic nō pōt eē sine mō. sʒ hoc ñ ꝯsueuit scriptura vocare localitatē. ¶ Ad hoc aūt qō obijcit q̄ deus eēt vbiqʒ: et si ñ eēt corpus. et silr angelus habēt eē hoc: ita q̄ ñ ibi. dōm est q̄ eē vbiqʒ dicit dupliciter. ꝓpriē dicit eē pñtem oī loco. et sic ñ existēte corpe: nō diceret deus vbiqʒ. Aliō vō mō dr esse pñtem oī creature vel ñ deficiētē respectu alicuius. et ſm hoc nō exñte corpe: diceret deus vbiqʒ. qō si sic accipet dupl'r. tunc vno mō dicet ð angelo: q̄ eēt h. et si ñ eēt corp⁹. sʒ ñ ē ꝯsuetudo scripture sic dicē eē h. sʒ magis eē hoc vl' illō: vt ꝑtitio attigat subaz ñ locū aut sitū. Si āt q̄rat vtrʒ sit ꝓpriū creature eē alicubi. Rñdēdū. q̄ ꝓpriuz dr dupplr: vel vt simplr: vel vt ſm tps siue vt dicat alijs noibus ſm subaz et ſm actū q̄ nūc ē. p. rio mō nō dicit eē ꝓpriū creature: vt q̄ ꝯueniat omni creature eē alicubi. secūdo vero modo dicit.

Questio. xvi. de pulchritudine vniuersi.

Sequitur consideratio demū post conditiones creature ex pte quātitatis. circa ꝯditōnes ex pte qualitatis que sūt veꝝ bonū et pulchrū. De veritate āt et bonitate dictū ē supius in tractatu de eēntialibus dictis de deo. sequit consideratio de pulchritudine et pulchro. Circa quod sic possunt distigui quesita. Primo quid sit pulchruz. Secūdo que sit differētia pulchri et apti. Tertio cui rei conuenit pulchrū. Quarto vtrū pulchritudo possit augeri vel minui in vniuerso. Quinto ex q̄bus colligat pricipaliter mūdi pulchritudo. Sexto que conferant ad pulchritudinem.

Membrum primuz.

Circa rōnem pulchri sic. Pulchruz et bonū sunt idem in suba. sicut habet a dyonisio in li. de diui. no. sed aliq̄ tñ ē differentia rōnis. Querit ergo cum vtrunqʒ addat super ens: quid addit pulchrum super ens quo differt a bono. vtrūqʒ autez dicit dispōnem respectu alicuius cāe: sʒ bonum dicit respēu cāe finalis. cū ergo pulchrū differat rōne a bono respēu alterius cāe sumet ñ nisi respectu cāe formalis. Qō ēt vr cū enīz tria insint creaturis modus: species: et ordo. species maxīe videt eē illud ſm qō determinat pulchritudo. Unñ speciosum pulchrū dicere solebamus. sʒ spēo sumit ex pte forme. ergo pulchrū ex pte forme. Sed si ex pte forme: cū veritas silr accipiat ex illa parte nō differūt veꝝ et pulchrū. q̄ si differūt que est ergo differētia vl' cā differēdi? Rñdet q̄ veritas ē dispositio ex pte forme relata ad interius. pulchritudo vō ē dispō ex pte forme relata ad exterius. Solebamus. n. pulchrū dicere qō in se habebat vnde ꝯueniēs eēt i aspectu. Qō autē pul-

chrū accipiat ex pte forme. pꝫ per hoc quod dicit
dyoni. ſm ipm pulchrū oīa diſtinguunt. ⁊ aug.
de natura boni. In hoīs forma q2 maior eſt pul
chritudo. i. eius cparatōe ſūme pulchritudo de/
formitas dicit. Sed ſm hoc qđ dōm ē de eo qđ
dicit dyoni. in li. de di. no. Decoꝝ ⁊ bonum ſm
oēm cām oīa affectāt. Ex quo vr cuꝫ appetitus
ſit finis. q decoꝝ ſiue pulchrū reſpicit finem. Ad
qđ dōm q affectare ſiue appetere dicit proprie
⁊ cōiter reſpectu finis qui ⁊ cā finalis dicit. cō/
muniter ſm q omne i quo quieſcit appetitus dr
finis. vt qđ ē delectabile intellectui dicit appete/
re intellectus: ⁊ quod ē delectabile viſui viſus. ⁊
ita de alijs. ⁊ ſm hunc modum decoꝝ ſiue pul/
chrum cadit in naturali appetitu omniū rerum.

Membrum ſecundū.

Appoſita hac differentia. cſequenter
querit d differētia pulchri ⁊ apti. Ad
qđ rñdet iſid. d ſummo bono. decor
elemētoꝝ oīuꝫ i pulchro ⁊ apto cſi/
ſtit. ſꝫ pulchrū ē qđ p ſeipm pulchrū eſt. vt hō ex
aīa ⁊ mēbris cſtans. aptū vero vt veſtimentū: ⁊
vt victus. Ideo q2 hoīem dicimus pulchrum ad
ſe: q2 ñ. veſtimēto ⁊ victui eſt neceſſarius: ſed iſta
homini. iō aūt illa apta: q2 ad aliud. i. ad homini
accōmodata: ſibimet ſūt neceſſaria. hoc ⁊ de ele
mentoꝝ naturis dōm ē. Videt ergo dría pulchri
⁊ apti i hꝫ q pulchrū dicat i ſeipo. apti vo oꝫ q
hōi accōmodat vel alteri rei cui cōuenit. vñ vr
pulchrū pprie ex ſpē dici ſiū forma: large accipi
endo formā. aptū vo ex cūctōe decēti cum alio.

Membrū tertium.

D tertiū quo querit cui rei conueniat
pulchrū. hoc ē vtrū malū culpe dicat
pulchruꝫ. vel malum pene vel minus
bonū cparatōe maioris. ¶ Qđ ma/
lū culpe ñ dicat pulchrū ſic accipit. Malum cul
pe inqtū huiuſmōi ñ ē veſtigiū dei. ſꝫ pulchruꝫ i
creatura inqtū ſic ē: eſt veſtigiū dei. ergo malum
culpe ñ ē pulchrū. ¶ Qđ ēt videt ex hoc. quicqđ
enim deformat pulchrū opponit pulchro. ſꝫ ma
lū culpe deformat pulchrū. ergo malū culpe nō
ē pulchrū. Cōtra. dicit dyo. i li. de di. no. Ma
lū ē ad cplemētū oīs cferēs ⁊ totū ñ impfectū eē
p ſeipm largiēs. ſꝫ q ē huiuſmodi: ē aliquo mō
bonū. qđ aūt ē aliq mō bonū ē pulchrū. Itē ma
lū ñ vſqꝫquaqꝫ priuat bono: ergo nec pulchro:
cū pulchrū ⁊ bonū ſint idē. Ad qđ dōꝫ q ma
lū inqtū huiuſmōi deforme ē: ⁊ ipa malicia de/
formitas. Vñ quo ad hoc ñ ē bonū. tñ nihilomi/
nus inqtū ex malo elicit bonū: dr qtū ad h cō
ferēs. ⁊ ſic in ordine dr pulchrū. ñ ergo pulchrū
dr abſolute: ſꝫ pulchrū in ordīe. imo potius dōm
ē. ipſe ordo ē pulcher. Vñ aug. i li. de ciui. dei. xi.
ſicut contraria ctrarijs oppoſita ſermonis pul/
chritudinē reddūt. ita quadā ñ verboꝝ ſed rerū
eloquētia ctrarioꝝ oppoſitiōe ſeculi pulchritu/
do cponit: q2 recte poſitū eſt in eccl'aſtico. xxxiij.
hoc mō. Cōtra malū bonū ſtat ⁊ ꝯ vitaꝫ mors.
ſic ꝯ viꝝ iuſtū peccator. ⁊ ſic intuere i oīa opa altiſ
ſimi. bina ꝯ bina. ⁊ vnū ꝯ vnuꝫ. Itē in eodeꝫ li. ñ
crearet deus vllū angeloꝝ vel hoīum quē malū
futuꝝ eē pſciſſet: niſi pariter noſſet qbus eos bo
noꝝ vſibus cmodaret: atqꝫ ita ordinem ſingu/
loꝝ tanqꝫ pulcherrimū carmen ex qbuſdā anthi
teſis honeſtaret. ¶ Ad illō vero qđ poſt obijcit.
dōm q ſicut malū ſubſtātificat i bono qđ eſt bo
nū ſm quid. ita ſubſtātificat i pulchro qđ eſt pul/
chrū ſm qđ ⁊c. Deinde obijcit de malo pene
q ſit pulchruꝫ: q2 ē iuſte iflictū a deo. oē aūt iuſte
inflictū pulchrū. Unde aug. in li. de lib. arb. habi
tatiōi celeſti talis aīa ñ cuenit p peccatū: terreſtri
aut cuenit p ſuppliciuꝫ: vt qđ libet elegerit ſemp
ſit pulchra vniuerſitas decētiſſimis ptibus ordi/
nata. Itē aug. xiij. de ciui. dei. Per ineffabilē dei
miſericordiā: ipſa pena vitioꝝ trāſit i arma vir/
tutis. ⁊ loquit ibi d morte. Cū ergo mors ſit ma
lū pene ⁊ ſit inſtrumētū virtutis: erit mors huiuſ
modi pulchrū. omne. n. qđ ē inſtrumentū vtutis
tenet rōnem pulchri. Cōtra. a quo remouetur
bonū: ab eo remouet pulchrū. ſꝫ malū ⁊ bonum
ſunt dría genere. ergo cū malū pene ſub malo cō
tineat: remouet ab eo bonū. ergo ēt pulchrū per
cſequēs. Itē augu. de ciui. dei. loquēs de morte
ſic dicit. lex nō ē bonū qñ auget peccantiū cupi
ſcentiā. ita mors ñ ē bonū qñ auget patientiū glo
riā. ex quo accipit q mors vel huiuſmodi mala
pene ñ ſūt bona ⁊ ita nec pulchra. Ad qđ dōm
q malū pene lꝫ ſit malū illi qui punit: nihilomi/
nus tñ eſt bonū ⁊ pulchruꝫ. ¶ Ad illud vero qđ
obijcit. q malū pene ē ſub malo i genere. dōm ē.
q malū ñ dicit de malo culpe ⁊ malo pene tanqꝫ
de duobus ſpēbus: ſꝫ ſicut de malo ſimplr ⁊ ſm
qđ. qđ aūt dr ſimpliciter ⁊ ſm qđ: nō determinat
ſpecies: lꝫ ergo malū pene ſit malū ſm qđ. nihil/
ominus tñ ē bonū ⁊ p cſequēs pulchrum. ¶ Ad
illud vero qđ obijcit de morte. dōm eſt q mors
hꝫ duplicē cſideratiōeꝫ. Uno mō ſm q eſt defe/
ctus ipſius vite ⁊ ita nature. Alio mō ſm q ē ma
lū pene ei qui patit. ⁊ hoc ē cū morit ſm q mors
eſt corruptio vite. ⁊ ſm primū moduꝫ dicitur q
mors nō ē bonū cū ſit defectus eē: ſicut nec defe/
ctus ignis bonū dicit: ſꝫ malū oppoſitū eſt bono
nature ſm ſe. dr aūt alio mō maluꝫ pene ⁊ ita nō
bonū. Si ergo qrat de huiuſmōi defectib⁹ nāe:
dōm q i vniuerſo cſiderati ex ordīe ad aliqđ bo
nū ſūt cferētes. ⁊ ſic hñt quādā pulchritudinem
ordis. i ſe aūt cſiderata nec ſunt nec pulchra nec
bona. Deinde qrit de rebus mōſtruoſis vtruꝫ
dicēde ſūt pulchre. qđ ñ videt. q2 res mōſtruo/

ſa deceſt i mõ vel ſpẽ ſimplr̃ vel ordine. qđ aũt d/ſectũ hꝫ i his: deforme dr̃. ergo res mõſtruoſa ñ dicet̃ pulchra cuꝫ ſit deformis. ¶ Preterea res mõſtruoſa ex errore nãe ꝓuenit. Qđ aũt ꝓuenit ex errore deforme dr̃. nõ ergo decoꝝ. Contra. mõſtra ſunt entia ⁊ que ſũt entia. i eo ꝙ huiuſmodi dicunt̃ bona ⁊ pulchra. ꝑ ꝯſequens ergo res monſtruoſe ſunt pulchre. Preterea nihil ſit deo actore qđ nõ ẽ pulchrũ ſicut. n. a ſũme bono bonũ. ita a ſũme pulchro pulchrũ. ſꝫ huiuſmõi res ſunt deo auctore. Vñ aug. đ ciui. dei. xvi. ſi hoĩes ſunt de quibꝰ illa mira ſcripta ſũt. qđ ſibi? Porro pterea deus voluit nõnullas gẽtes ita creare. ne i his mõſtris que apud nos opꝫ ex hoibus naſcienꝯ ſapiam quã nã fingit hũana velut artem eiuſpiã minus ꝑfecti opificis putaremus erraſſe.

Rñdẽdũ ꝑ illud qđ dicit aug. i. xvi. de ciui. dei. viij. c. Qualis aũt rõ reddit̃ de mõſtruoſis apđ nos hoĩum ꝑtubus: talis de mõſtruoſis quibuſdam generibꝰ reddi põt. Deus. n. creator ẽ oium qui vbi ⁊ qñ creari qđ oporteat. vel oportuerit. ipe nouit. ſciẽs vniuerſitatis pulchritudinẽ quarũ ptiũ vel ſimilitudinẽ vel diuerſitate ꝯtexat. ſed qui totũ iſpicere nõ põt tãq̃ de formitate ꝑtis offendit. qm̃ cui ꝯgruat ⁊ quo referat̃ ignorat. Licet ergo i mõſtris ſit defectus. nihilominus tñ deo actore ſiũt res que hñt defectũ. ſꝫ res ẽ a deo. defectus aũt ex pte pricipij defectibilis. Sꝫ attẽdendũ ẽ. ꝙ mõſtra dicunt̃ duplr̃. vel que fingunt̃ ex imagie vel eſtimatõe hũana. ⁊ ſm̃ hoc nõ dicũt̃ mõſtra ẽẽ deo actore: vel q̃ vident̃ habere ipfectionẽ ſm̃ curſũ nãe. ſicut ꝙ hõ habeat ſex digitos. vel ꝙ vnius corporis ſint duo capita. ⁊ ita de alijs. ⁊ hec deo actore ſiũt. ñ qđ apđ eaꝫ primã ſit error ſꝫ apud eaꝫ aliã pticularẽ. Vñ aug. abſit vt [illegible] ita deſipiat. vt eſtiet i nũero hũanoꝝ digitoꝝ erraſſe creatoreꝫ. quanuis neſciẽs cur hec fecerit. ⁊ ſi maior oriat̃ diuerſitas: ſcit ille quid egerit: cuius opera iuſte nemo reprehẽdit.

Membrum quartum.

Ad quartũ quo querit̃. vtrũ pulchritudo poſſit augeri vel minui. qđ vr̃. Cuꝫ enim viuẽtia i eo ꝙ huiuſmõi pulchritudinẽ habeãt. ergo ea q̃ moriunt̃ vel deficiũt habeãt deformitatẽ. ſꝫ ꝯtigit i vniuerſo plã ẽẽ viuentia vel pauciora. ergo ꝯuenit pulchritudinẽ vniuerſi augeri vel minui. ¶ Itẽ. ſicut maior dr̃ pulchritudo cũ hõ ſeneſcit q̃ꝫ hõ ẽ i iuuẽtute. ita vr̃ i vniuerſo. Cũ ergo ſicut dicit aug. mõ ſit quaſi ſenectus mũdi. i pricipio vero erat quaſi iuuẽtꝰ. maior erat tũc pulchritudo q̃ꝫ nũc ſit. ¶ Itẽ ꝯtingit aiam rõnalẽ ꝑ peccatũ deficere a bono ⁊ cũ deficit a bono. quo ad hoc minuit̃ pulchritudo creature i vniuerſo. ⁊ ita ꝯtingit pulchritudinẽ vniuerſi diminui. Cõtra. quocũq̃ꝫ mõ ſe habeãt ptes mũdi ꝑfecta ẽ vniuerſitas. qđ aũt ꝑfectũ ẽ ⁊ manet huiuſmõi: ñ auget̃ vl̃ minuit̃. ergo pulchritudo mũdi nec auget̃ nec minuitur. Vñ aug. i iij. de libe. ar. cũ vo peccãtibꝰ adeſt btitudo ꝑfecta ẽ vniuerſitas. cũ vo peccãtibus adeſt miſeria nihilominus ꝑfecta ẽ vniuerſitas. Qđ ipe aũt nõ deſinit aie quas vel peccãtes ſequit̃ miſeria vl̃ recte faciẽtes btitudo. ſemꝑ i nãis oibꝰ vniuerſitas plena atq̃ꝫ ꝑfecta ẽ. Ad qđ ẽ dđꝫ. ꝙ ꝑfectiõ attẽdit̃ duplr̃: ſm̃ formã totiꝰ. ⁊ ſm̃ formã ptiũ. Si ergo attẽdit̃ ſm̃ formã totius. ſemꝑ ẽ ꝑfecta vniuerſitas. Si vo ſm̃ formã ptiũ. ꝯtigit augeri vel minui. forma ẽt ptiũ põt attẽdi ſm̃ ẽẽ vel ſꝫ bene ẽẽ. ¶ Ad prĩo obiectũ dđm ẽ ꝙ lꝫ ſint plura viuẽtia vel pauciora. nõ tñ pulchritudo mũdi quo ad genera ⁊ ſpẽs auget̃ vel minuit̃. vel ẽt ꝑfectio mũdi quo ad formã. ¶ Ad ſcđo vo obiectũ dđm. ꝙ lꝫ deterioret̃ iuuẽtus mũdi ⁊ ſenectus. ⁊ quo ad hoc attẽdat̃ pulchritudo maior vel minor. ſm̃ ꝙ magis vl̃ minꝰ dñat̃ ipa pẽa pctĩ. nihilominꝰ ẽ pulchritudo eẽntial̃ q̃ i mũdo ñ auget̃ nec minuit̃. Reliq̃ vo q̃ erat ex accñti ꝓueniẽs: poterat augeri vl̃ minui. Vñ ſi ſteti ſſet adã i ſtatu inocẽtie: nõ deterioraret̃ iuuẽtꝰ mũdi vel ſenectus. ſꝫ pulchritudo remanet idifferẽs. ¶ Ad tertio vo obiectuꝫ dđm. ꝙ ſicut dictum ẽ. eſt pulchritudo i vniuerſo ratione pulchritudinis ptium. pars eim vna e nobilioribus eſt ipa anima rõnalis. ſꝫ hec hꝫ duplicẽ pulchritudinẽ. vnã rõe ſubẽ ſiue eẽntie. ⁊ aliam rõe volũtatis actualis. quãtũ ad primã nõ dicit̃ pulchritudo mũdi augeri vel minui. quãtum ad ſecundam contingit.

Membrũ quintum.

Ad quintũ quo querit̃ ex quibus colligatur pricipaliter mũdi pulchritudo: ad. qđ ſic. Pulchrũ ⁊ bonũ ſeſe ꝯcomitãtur. cũ ergo bonitas determinet̃ ꝑ modũ ſpẽm ⁊ ordinẽ i vniuerſo. ꝑ ꝯſequẽs determinat̃ pulchritudo. qđ vr̃. Dr̃. n. pulchra res i mũdo. qñ tenet modũ debitũ ⁊ ſpẽm ⁊ ordineꝫ. ⁊ q̃ plus hꝫ de his. plus hꝫ de pulchritudĩe. que vo minus: hꝫ minus de pulchritudĩe. ergo pricipalr̃ mũdi pulchritudo ex iſtis ꝯpõitur. ¶ Ad idẽ pulchritudo mũdi ẽ deſcẽdẽs a pulchritudĩe pria. ſicut pꝫ i ii. ꝯfeſſ. xi. Tu feciſti ea qr pulcher es. pulchra. n. ſunt. nõ tñ ita ſicut tu ꝯditor eorũ. quo cõparo nõ pulchra ſunt nec bona ſũt. pulchritudo ergo creature ẽ veſtigiũ quoddam ꝑueniẽdi ad cognitionẽ ad pulchritudineꝫ icreatã. Vñ Iſi. ex pulchritudĩe circũſcripte creature: pulchritudĩeꝫ ſuã que circũſcribi nequit: facit deus itelligi. ſꝫ veſtigium attendit̃ ſm̃ modũ ⁊ ſpẽm ⁊ ordinẽ. pricipaliter ergo pulchritudo mundi determinabitur principaliter penes ſpeciem modum ⁊ ordineꝫ. ſed modus ſpecies ⁊ ordo deſinẽtibꝰ crea/

turis desinit eē: ergo pulchritudo mūdi i illis rebus pōt dsinere eē. Sed vſ 2riū qd dicit aug. in li. de nā boni. ſit decedētib⁹ ⁊ ſuccedētibus rebus tpalis qdā i ſuo gnē pulchritudo. vt nec ipa q̄ moriunt vel dſinūt eē qd erāt turpēt aut turbēt modū ſpēm ⁊ ordinē vniuerſe creature: ſic ſm oīm ꝯpoſit⁹ vtiqz pulcher ē: qʒuis i eo ſillabe atqz oēs ſoni tāqʒ naſcēdo moriēdo trāſcurrāt: ergo deſinētibus rebus vel ſuccedētibus ñ deſinit pulchritudo. Ad qd dōm ꝙ pulchritudo ſurgit i mūdo ex tribus ꝑdictis: ſʒ illa tria ꝯtigūt dupliciť ꝯſiderare: vel ſm ꝙ ſunt i generibus ⁊ ſpeciebus que ꝑmanent: vel ſm ꝙ ſunt in rebus tranſeuntibus. Pulchritudo aūt in rebus tranſeuntibus dupliciter ꝯſideratur: vel in re que tranſit ſm ſe ipſam. vel inquātū ꝯpatur alteri que ſuccedit illi: primo ⁊ ſcdo mō pulchritudo manet in vniuerſo ſm ſtatum qui nūc eſt. ⁊ attenditur ſm modū ſpēm ⁊ ordinē in his ſm vtrūqz modū: futuro vo qñ q eſcent corpa mobilia: nō erit pulchritudo niſi ſm primū modū. ⁊ ōne pricipioꝝ ⁊ carūz rerꝝ q̄ i ſe hnt ꝑmanētiā ex dono conditoris: pulchritudo aūt i re trāſeunti ſm ſeipſaʒ accepta. ſic ipſa res trāſitiua trāſeunt modus ſpēs ⁊ ordo ⁊ ꝑ conſequens ipſa pulchritudo. ⁊ de iſta non loquitur augu.

Membrum ſextum.

De ſextū mēbrum quo querit. Que cōferāt ad pulchritudinē vniuerſi. Et hʒ hoc mēbꝝ q̄tuor articulos. Primo q̄rit utrū mala ꝯferant ad pulchritudinem vniuerſi. Scdo ſi bona mutabilia. Tertio ſi mirabilia. Quarto ſi ipſa incarnatio cum ſacramentis conſequentibus.

Articulus primus.

Ad primū ſic vſ. ꝙ mala nō ꝯferāt: ea enim que deturpāt pulchritudinē rerꝝ opponunť pulchritudini rerꝝ. ſʒ q̄ opponunť pulchritudini rerꝝ opponunť pulchritudini mūdi. ſicut qd deformaret manuʒ vel pedem in corpe humano deformaret corp⁹. mala ergo cum deturpent ipſas res q̄ ſunt i vniuerſo: opponunť pulchritudini vniuerſi. ñ ergo conferūt ad pulchritudinē. ¶ Itē dyo. d diui. no. ducit ad incōuenīes ponētib⁹ malū eē ⁊ bonoꝝ generatiuū. Incōuenies dt ē qd malū ꝯferat ad ꝯpletōeʒ oīs ⁊ toti nō iperfectū eē ꝑ ſeipſum largiatur. ex quo videť relinqui ꝙ malū nō ꝯferat ad pulchritudinē vniuerſi. ¶ Iteʒ i vnoqʒ gnē ſi oppoſitū ꝯiūgať cū oppoſito. minuit vtutē ipſi⁹. q̄re malū ſi ꝯiūgať bono. ſʒ pulchritudo eſt vnū qd ꝑtiet ad vtutē bōi. ergo minuiť pulchritudo: ñ ergo malū ꝯferť ad pulchritudinem vniuerſi. Cōtra. oppoſita iuxta ſe poſita pulchri⁹ elucescūt: ergo bō a malo oppoſitū pulchrior apparent: ergo malū ꝯfert ad pulchritudinē vniuerſi. Iteʒ ſi nō eſſʒ malū culpe. malū pene indecēter i vniuerſo ordinareť. ſʒ decēter ordinať: ergo maluʒ culpe ꝯfert ad pulchritudinē vniuerſi ſicut ad decentiā. Itē ſi non eſſʒ mors q̄ ē malū pene: ñ eſſʒ ſuſtinētia mortis. ⁊ ſi nō eſſʒ ſuſtinētia mortis: nō eſſʒ ſuſtinētia mortis ex cā debita. ⁊ ſi nō eſſʒ illa ſuſtinētia ex cā dbita: nō eſſʒ martyriū. ⁊ ſi ñ eſſʒ martyriū: deēſſʒ aliqd pulchritudini vniuerſi. ergo malū ꝯfert ad pulchritudinē vniuerſi: eodeʒ mō itelligēdū ē de alijs penis. Iteʒ vilioribus locis ꝯgruunt res viles. Vñ aug. in li. de lib. arbi. Seruus i tali peccato deiectus. vt mūdāde cloace dignus habeať. ornat eā turpitudie ſua. ⁊ vtrūqz hoꝝ. i. turpitudo ſerui ⁊ mūdatio cloace iam cōiūctū ⁊ redactū i quādā ſui generis vnitatē ita diſpoſite domui coaptať. vt eius vniuerſitati ordinatiſſimo decore ꝯuenīat: ſic voluntaria q̄ i peccato [illegible] ſit turpis ē affectio cui ꝑpterea penalis adhibetur: vt ordinet eā vbi tale eē turpe nō ſit: ⁊ decori vniuerſitatis ꝯgruat. vt peccati dedec⁹ emūdet pena peccati. Ex q̄ auctoritate eliciť ꝙ maluʒ ꝯfert ad decorem vniuerſi. Itē aug. i enche. xi. c. Simul vniuerſa ſūt valde bona: q: ex oīb⁹ ꝯſiſtit vniuerſitatis admirabilis pulchritudo: i q̄ illud qd malū dr bñ ordinatū i loco ſuo poſitū em inē tius ꝯmēdat bōa: vt magis placeāt ⁊ laudabiliora ſint cū ꝯpenť malis. Ex qbus colligiť ꝙ mala ꝯferāt ad pulchritudinē vniuerſi. Ad qd dōm. ꝙ alr ē de malo culpe ⁊ de malo pene. malū. n. culpe nec in eo ꝙ ē malū. nec in eo ꝙ eſt culpe ꝑ ſe ē ad pulchritudinē vniuerſi. Vñ aug. non ipſa peccata ⁊ ipſa miſeria ſunt ꝑfectōi vniuerſitatis neceſſaria. Inquātū aūt malū culpe ē ex q̄ eliciť bonū ſicut dicit aug. in enche. ꝙ nō ꝑmittēt deus mala fieri. niſi ex his bonū elicēt: ⁊ iterū inquātū malū culpe debeť pena. ſm hoc ꝯfert ad pulchritudinē vniuerſi. Itē inquātū bonū oppoſitū magis appet bonū ex ꝯpatōe mali. De ſcdo habeť i iij. d libe. arbi. Si peccatis aia ꝑ dtractis miſeria pſeuerat aut peccata ꝑcedit: recte dformabit ordo aut adminiſtratio vniuerſitatis. rurſus ſi peccata ſiāt ⁊ deſit miſeria nihilominus dehoneſtat ordinem iniqtas. cū āt nō peccātib⁹ adeſt btitudo: ꝑfecta ē vniuerſitas. cū vo peccātib⁹ adeſt miſia: nihilomin⁹ ꝑfecta ē. De tertio ponit aug. exēplū i. li. d ciui. dei. Sič pictura cū colore nigro i ſuo loco poſita ꝯgruit. ita vniuerſitas rerꝝ cū peccatorib⁹ pulchra ē: qʒuis ꝑ ſeipſos ꝯſideratos ſua deformitas turpet. Itē Iſi. in lib. d ſūmo bono. ꝑmiſit de⁹ mali ſtatū aboriri. vt ex ꝯrijs malis bone nāe decor emineret. Ex his auctoritatibus pʒ qualiť malū ꝯfert ad pulchritudinem vniuerſi. ſm ſtatū qui nunc eſt: non ſm ſtatum eſſentialem ipſius. ¶ Per hoc pōt ſolui primo obiectū. lʒ enim de-

turpet bonū illud cuius ē deformitas: nihilomin⁹ ex alia rōne ꝓfert ad pulchritudinē occasionalr. ¶ Ad scđo vo obiectū dōz. ꝙ ꝓferre ad pulchritudinē vniuersi dr̄ dupliciter. vl̄ ita ꝙ sit d eē ipi⁹ rei pulchre. ꝛ ꝑm hoc maluȝ culpe nō ꝓfert. ꝛ iō ꝓ incōueniēti habet: ꝙ toti n̄ ꝑfectuȝ eē largiat. sicut dicit dyo. Si vo ꝓferens dicat ꝑ occasionē. n̄ repugnat qn malū sit ꝓferēs. ꝑt ergo dyoni. vno mō hr̄e ꝓ incōueniēti. alio mō nō. ¶ Ad tertiuȝ vo dōm. ꝙ lȝ malū minuat virtutē boni qđ deformat aut corrūpit. nō m̄ tollit qn sit ꝓferēs ad pulchritudinē vniuersi. Ex alia. n. pte ordinat ad bonum maius: vel ipsa res que peccat rōe vilitatis nunc maius: vel ipsa res que peccat collocat. nō dico debi peccati in loco sibi debito collocat. nō dico debito nāe sȝ debito deformitati. Unde aug. in li. de li. arbi. Fit vt peccans creatura supiora creaturis inferioribus puniat. qr ille taȝ sunt infime vt ornari a turpibus animis pn̄t. atqȝ ita decori vniuersitatis congruere.

Articulus secundus.

Secūdo q̄rit si bona mutabilia ꝓferant ad pulchritudinem vniuersi. qđ vr̄ qr bona mutabilia lȝ minora sint ꝑut huiusmodi ꝙ̄ bona inmutabilia. ꝛ dico mutabilia ea q̄ mutant in eē: nihilominus faciūt ad substantiā pulchritudinis. cū. n. dicunt maiora ꝛ minora ponitur ordo. posito aūt ordine decenti ponitur pulchritudo: ergo bona mutabilia faciunt ad substantiaȝ pulchritudinis in vniuerso. Ad qđ inducit aug. similitudinem in. iij. de li. arbi. de corpibus que magis clara sunt ꝛ minus clara. si. n. equalis esset claritas lune vt solis. non esset aliud dicere q̄ȝ ꝙ eēnt duo soles. sed qui sic estimat dupliciter errat. eo ꝙ perfectiōi reꝝ addere cupit. cum desiderat alteruȝ solem: ꝫ minuit. cum lunā vult detrahi ad pulchritudinem: ergo requiritur ꝙ alia aliis sint clariora. alia vero obscuriora. nec erit vniuersitas pfecta. nisi vbi maiora sic presto sunt. vt minora nō desint: cū ergo mutabilia sint minora bonis q̄ nō mutantur. nō erit pulchritudo vniuersitatis pfecta sine bonis mutabilib⁹. ¶ Itē maiora bona ex ꝯpatione bonorum minorum pulchriora apparēt. Cum ergo excellētia pulchritudinis i superiorib⁹ faciat ad pulchritudineȝ vniuersi: inferiores creature mutabiles. ex quarum ꝯpatiōe alia relucent. faciunt ad pulchritudinē vniuersi. ¶ Hoc ēt ex ꝯsideratione corpis humani pȝ. in quo sunt mēbra nobiliora ꝛ ignobiliora vt dr̄. j. Corin. xij. ex quorū ꝯiunctiōe resultat corpis pulchritudo: ergo a sili ea q̄ sūt ignobilia i vniuerso. vt mutabilia ꝓferūt ad pulchritudinē vniuersi. Cōtra mutatio tendit ad nō ens vn̄ ē defect⁹: ergo ꝛ mutabilitas ē defectibilitas. Sȝ dic̄ aug. i li. ꝯ eplaȝ fūdamēti. Cū dr̄ res corruptibilis nō dicunt. ipsa res. ꝛ ipsa corruptio. Res ad aliqd ptiet. Corruptio vō ad nihil: ergo eadē rōne ꝛ mutabilitas. cuȝ itelligat de mutabilitate quo ad n̄ eē. Qđ. at ad nihilū. ptinet. remouet a bono. ꝛ per ꝯn̄s a pulchro. Ad qđ dōm. ꝙ cū dr̄ mutabile siue corruptibile duo sunt sic dictū ē. lȝ ergo mutatio siue corruptio ad nihilū ptineat: res tn̄ que hn̄t huiusmodi potētiā siue possibilitatē: ptinēt ad bonū ꝛ pulchꝛ cum ēt mutat alie his succedūt. sȝ ꝙ vnius corruptio alterius ē generatio. ꝛ sic ēt ē q̄daȝ pulchritudo. Un̄ aug. de nā boni. sit decedētibus ꝛ succedētibus rebus tēporalis q̄dā i suo gnē pulchritudo: sicut sermo bn̄ ꝯpositus pulcher ē: q̄uis quedaȝ sillabe desināt ꝛ alie oriant. Sed adhuc q̄rit si res huiusmodi mutabiles ꝑposite rebus q̄ n̄ mutantur in eē faciant ad pulchritudinē vniuersi. qđ nō vr̄. Si. n. inferi⁹ ponat supius ꝛ ecōuerso ordo deturpat. vt si pes poneret supius ꝛ caput inferi⁹: ergo a sili cū res mutabilis i eē sit posterior nāliter re que nō mutat. nō erit pulchritudo vniuersi si suppōat mutabile imutabili. ¶ Cōtra. aīa cū punitur ꝑ corpus. creature inferiori q̄ mutabilis est subdit patiendo. ꝛ si patit iuste vel vtiliter: decor ē vniuersi. ergo remanet pulchritudo vniuersi lȝ imutabilia i eē ꝑferant imutabilib⁹. Ad qđ dōz. ꝙ duplex ē pulchritudo vna que surgit ex gradibus nālib⁹ reꝝ. ꝛ hoc mō pulchritudo ē. cū pfert mutabile mutabili: ꝛ imutabile imutabili. Alia ē pulchritudo q̄ surgit ex gradib⁹ dispositionū aduenientiū. ꝛ ꝑm huc modū illud qđ ē mutabile in eē. qđ cū seruat bn̄ eē. ꝑfert imutabili in eē qđ n̄ seruat suū eē. ꝛ ꝑm hoc aīa peccās supponit corpi. qđ modū spēm ꝛ ordineȝ seruat suū. Un̄ augu. loquens de gradu nāli reꝝ in li. de li. arbi. In corpalib⁹ lux tȝ primū locū: ꝯsequēs aūt ē vt pr̄io corpi aīa extrema ꝑponat. Et alibi dicit. Fit ut peccās creatura supior a creaturis inferiorib⁹ puniat. ꝛ itez: habitatōi celesti aīa peccatrix n̄ ꝯuēit pp peccatū: terrestri at ꝯuēit ꝑ supplicium. vt ꝙ lȝ elegerit semper sit pulchra vniuersitas.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit si mirabilia ꝓferant ad pulchritudineȝ vniuersi. Ad qđ sic. Opa mirabilia imediate procedunt a sūmo pulchro. sȝ que imediate ꝑcedūt min⁹ elongant: ergo inquātū huiusmodi plus hn̄t de pulchritudine. ergo mirabilia plus hn̄t. ergo cōferunt amplius ad pulchritudinē vniuersi. ¶ Itē artifex sapiens cuȝ agit aliqua ꝑ se. pulchriora ꝛ ordinatiora facit q̄ȝ cum operatur p ministrum. eo ꝙ ꝑ ipm plus residet de sapia. nisi fuerit impedimentum ex pte ipsi⁹ organi. cū ergo deus operetur nō indigens organo. ꝛ quedā operatur ꝑ se. quedam vero mediāte nā vel volūtate rōnali:

pulchriora erunt que ab ipso p se fiūt. ꝙ quę me
diante nā vel humana volūtate. Sꝫ hec sunt mi/
rabilia sicut dicit Ansel. illa vo naturalia vel vo/
luntaria: ergo mirabilia plus ɔferunt ad pulchri
tudinē ꝙ nālia vel voluntaria. Cōtra ea q̄ sunt
nālia sunt ꝺ pulchritudine vniuersi: ergo ea que
sunt ɔ nāꝫ: deformāt illā pulchritudinē. sꝫ hec sūt
mirabilia ergo mirabilia nō ɔferunt ad pulchri
tudinē vniuersi. Qꝺ autē hec sint mirabilia. pꝫ p
hoc qꝺ dic aug. ɔ faustū. Nō incōgrue dr aliqd
facē ɔ nām: qꝺ facit ɔ id qꝺ nouimus in nā. hāc
appellamus cognitū nobis cursum solitūqꝫ nāe.
ɔtra quē cū deus aliquid facit magnalia vel mi
rabilia noiant. ¶ Itē si mirabilia essent de pul/
chritudine vniuersi sine mirabilibus nō esset cō
pleta pulchritudo vniuersi. sꝫ posito statu inocē/
tie τ pmanente non essent mirabilia. ergo incō/
pleta esset pulchritudo: qꝺ cū falsum sit dr. n. pri
mo Gen. Vidit deus cūcta q̄ fecerat τ erāt valde
bona. vbi notat ɔpletio bonitatis τ p ɔsequens
pulchritudinis. τ ita pꝫ ꝙ mirabilia non sunt de
pulchritudine vniuersi. Ad qꝺ dōm ꝙ ē acci/
pere pulchritudinē vniuersi bm triplicē statū. bm
primū statū i q̄ fact⁹ ē mūdus: τ ad illi⁹ pulchritu
dinē n ptinēt mirabilia. Quātū vo ad scdꝫ statū.
q ē p⁹ lapsū pcti. ptinēt mirabilia: q2 in illo fit re
patio nāe deficientis. bm diuersos modos defe/
ctuū. Quātum ad tertium statuꝫ q ptinet ad ino/
uationē mūdi ptinēt mirabilia τ n nō miracula.
Innouatio. n. mūdi τ eoꝝ que ptinent in mūdo.
supra nām erit. τ ita mirabilis. ¶ Ad obiectū vo
primo dōm est. ꝙ esse ɔ nām dr dupliciter. Uno
mō qꝺ est destructiuū nāe. τ sic miracula nō sūt
ɔ nām. Alio vo mō dr ɔ naturā qꝺ est ɔ solitum
cursum nāe. τ ē ad repationē eius: τ bm hoc di
cuntur miracula eē ɔ nām q2 ɔ solitū cursuꝫ. cō
sona tn̄ nāe: q2 ad reparationem eius tendūt illa
que sunt prio mō ɔ nām. quo ad hoc ꝙ sunt hu
iusmodi non faciūt ad pulchritudinē. Ea vero q̄
sunt ɔ nām scdo mō: q2 pficiunt nām τ supplent
defectū eius. ɔferūt ad pulchritudinē. ¶ Ad scdo
obiectū. dōm ꝙ lꝫ nō ptineant ad eē pulchritudis
bꝫ primū statū. tn̄ ptinent qūtū ad scdm vel tertiū.

Articulus quartus.

Uarto queritur si incarnatio cum sa/
cramentis sequentibus ptineat ad pul
chritudinē vniuersi. τ videtur ꝙ sic.
Homo ē finis vniuersi in terra. deus
autē ē finis vniuersi simpliciter. sed i vniuerso sic
ē ad pulchritudinem eius. ꝙ semper ē aliqua cō
uenientia inter diuersa que sibi coniunguntur. vt
inter corpora supercelestia τ elementa est quedā
conuenietia. vltimum enim corporuꝫ supcelestiū
scilicet luna recepit lumen. τ in hoc conuenit cū
ipsis elemētis. τ dat lumen τ in hoc ɔuenit cum
ipsis corporibus supcelestibus. Similiter ignis
qꝺ est primū corpoꝝ elementarium dat lumē. τ
quo ad hoc conuenit cum supioribus: τ recipit.
τ quo ad hoc ɔuenit cum inferioribus. Simili
determinare ē in elemētatis. quedā. n. sunt media
inter terrenascētia τ mineralia. sicut dicit ꝺ spon/
gia. quedā ē iter terrenascētia τ aialia sicut de qui
busdam auibus anteꝙ nascantur ex arboribus.
Inter bruta vo hoies monstra quedā. que rōne
corpis in pte conueniunt cum homine. in pte cuꝫ
brutis. sicut ē de syrenis. ad pfectam ergo vnita/
tem siue ɔiunctionē necessaria ē vnio diuine na
ture cū humana. vt sic reluceat pulchritudo vni/
uersi: sed non hoc nisi per icarnationem. ergo in
carnatio ɔfert ad pulchritudinē vniuersi. ¶ Itē
repatio humani generis lapsi decētissima ē in/
carnatione. sicut dicit aug. i li. ꝺ tri. alius modus
erat nr̄e repatōis possibil. sꝫ nullus ɔuenientior.
Cū ergo pulchritudo vniuersi nō possit eē oīo
post deturpatōꝫ humani generis. nisi p repatōꝫ
τ hec sit decētissima repatio. p hāc erit ɔpleta pul
chritudo. ¶ Itē nulla maior fuit grā ꝙ ꝙ diuia
nā vniuit se humane. sicut habet sup illud. ps. Et
cuꝫ glia suscepisti me. dr. n. in gl. q̄ maior glia ꝙ
vniri vbo dei τ ad dextrā dei locari. Cum ergo
grā det pulchritudinē nāe τ hec sit maior grā. h
grā dat maxie pulchritudinē. ergo ptinet ad pul
chritudinē vniuersi. Contra. bonitas vniuersi
ɔsistit i singul τ i toto. τ hoc dr. j. gen. Prio. n.
dr ꝺ singul. Vidit de⁹ ꝙ eēt bonū. Scdo cū dr vi
dit de⁹ cūcta q̄ fecerat τ erāt valde bona. sꝫ boni
tatē ɔseqt pulchritudo ergo pulchritudo cōsistit
in his duob⁹. sꝫ vtraqꝫ pulchritudo sine incarna
tōe poterat eē: ergo incarnatio nō ē de ɔferētib⁹
pulchritudinē. ¶ Itē vnio humane nāe cuꝫ diuia
nō ē aliud ꝙ icarnatio. sꝫ vnio humane nāe cuꝫ
diuina ē in psona diuina. sꝫ vnitas diuine psone
nō ɔnumerat cuꝫ ptibus vniuersi: ergo nec ea q̄
vniunt inquātū huiusmodi. n̄ ergo icarnatio pti
net ad pulchritudinē vniuersi tāꝙ ps ei⁹. ¶ Pre
terea. si essꝫ ꝺ ibi vniuersi nō itellecta icarnatiōe
siue nō existēte. non essꝫ pulchritudo vniuersi. sꝫ
ali⁹ modus erat possibil repatiōis humane. q n
essꝫ pulchritudinē suā habēt i vniuerso. nec esset
incarnatio vel ea que icarnatōeꝫ ɔsequūtur: er/
go incarnatio non ē cōferens ad pulchritudinē
vniuersi. Ad qꝺ dōm ꝙ pulchritudo vniuersi
attēdit bm que ptinēt ad primariū statū q erat
status inocētie: τ bm hoc incarnatio non fuit ad
pulchritudinē vniuersi ɔferēs. Attēditur ēt pul/
chritudo qūtum ad statū grē repantis nāꝫ lapsaꝫ.
τ quātū ad hoc ɔferēs ē icarnatio ad pulchritu
dinē vniuersi. Sed adhuc distinguēdum. ꝙ stat⁹
ille pōt attēdi i genere vel bm optimū i ipso τ de
cētissimū. Incarnatio ergo nō fuit ɔferēs ad pul
chritudinem vniuersi. vt sine quo non potuit

lapsa repararet: sed sine quo nõ potuit decẽtissime.
¶ Ad obiectũ ergo rñdendum est. ꝙ licet pulchri
tudo vniuersi ẜm primũ statum potuit eẽ sine icar
natõe non tñ qñtum ad scdm statum in optima cõ
gruentia. ¶ Ad scdm vero dicẽdum. ꝙ licet pso/
na diuina vniẽs nõ sit pars vniuersi vl alter vni/
tor. scilicet diuia natura: nihilominus hũana na/
tura que ẽ alter vnitor que ẜm se τ ẜm ꝙ vnita
tẽporalis ẽ nõ eterna. ad pulchritudinẽ spectant
vniuersi tanq̃ ps eius. ¶ Ad tertium vero dicen/
dum. ꝙ lʒ pulchritudo vniuersi qñtum ad scdm sta
tum potuit eẽ sine incarnatõe. nõ tñ potuit vt mul
tiplex ɔgruẽtia seruaret. quarum vna ẽ. vt sicut ho/
mo offẽdit offẽsa extẽdẽte se ad genus humanũ.
eo ꝙ voluit eẽ sicut deus ita fieret repatio p hoc
ꝙ deus voluit fieri hõ. Alia ẽ sicut hõ offẽdit in
appetitu sapiẽtie deiformis. cũ dictũ fuit. eritis si/
cut dij sciẽtes bonũ τ malũ. ita sapia dei hũanum
genus repararet: qd ñ ɔgruẽter fieret. nisi filius dei
hõ satisfaceret. Tertia rõ ẽ. ꝙ qr hõ ɔstat ex re itel/
ligibili τ sensibili. vt totus hõ pficiat. necessarium
fuit. vt psona diuia corporalẽ nãm sibi vniret. vt
vterq3 sensus repararet. sẽsus iserior i ɔtẽplatõe di
uinitatis. τ exterior i ɔtẽplatiõe humanitatis: vt
siue igrederet siue egrederet pascua iueniret. si/
cut dicit aug. in li. de aia τ spiritu. Quarta rõ est
vt isirmitatẽ nostri affectus manuduceret ad sũ/
mã bonitatẽ. Si eim tñ humiliauit se deus vt ho
mo fieri dignaret. i diuinã bonitatẽ affectus no/
ster dz attẽdi. τ sibi quẽdã gradũ ascẽsionis i hu
mana natura vnita ɔstituere. Quita ratio ẽ vt ca/
ritas in hoie augeret. primo eim erat caritas re/
spectu cõditoris. in hoc vero aucta est vt sit cari/
tas respectu redẽptoris. Sexta vero rõ ẽ. vt cor/
pus humilitatis nostre cõfiguraret corpi clari/
tatis sue. Et vt dicit augu. super Jo. per verbum
fit animarum resurrectio. per verbum vero fa/
ctum carnem [illegible] corpore resurrectio.

Questio. xvij. de ordie vniuersi.

Assignatis cõ/
ditiõibus ex parte quãtitatis
τ ex pte qualitatis. dicẽdum ẽ
de ɔditiõe ex parte relatiõis.
que cõditio ẽ ordo. Querẽ/
dum ẽ ergo de ordie vniuersi.
Circa qd querit. Primo quid sit ordo. ¶ Secun/
do vtrũ ordo sit i vniuerso τ i se τ i suis ptibus.
vt scilicet nihil sit iordinatum. ¶ Tertio vtrũ omnia
sint ordiata ad hoiem. ¶ Quarto cuiusmõi sit or/
do. ¶ Quinto que sit cã ordinis.

Membrum primum.

Ordo aũt sic diffinit ab Aug. xix. de ci.
dei. Ordo ẽ parium dispariũq3 rerum
sua cuiq3 loca tribuẽs dispõ. ¶ Sed
vr ꝙ hec diffinitio nõ sit cõueniẽs qr
ordo ẽ in spũalibus vbi nõ ẽ localitas. restat er/
go ꝙ nõ oĩ ordini ɔuenit hec diffinitio. ¶ Pre/
terea. ordo attẽdit ẜm prius τ posterius: ergo ñ ẽ
ordo parium sʒ disparium tñ. ¶ Ad primũ dicẽdũ.
ꝙ locus hic accipitur cõiter. ẜm ꝙ vnum dicitur
supra aliud: alter vero isra ẜm rõem spũalem. τ
ẜm hunc modũ in aiabus τ i angelis ordo. quia
quidã similior ẽ deo. quidã minus silis. quedam
aia pspicacioris itelligentie. quedã nõ. ¶ Ad secũ
dum dicẽdum ꝙ ordo attẽditur lʒ cõiter. ad hoc
qd est eẽ ẜm prius τ posterius. τ [illegible] hoc qd ẽ eẽ
simul. sicut eim i situb9 vr vnum sursum τ alter de
orsum. alter vo iuxta vt dextrorsum vel sinistrorsũ
ita ẽ spũaliter i substãtijs. ꝙ quedã ordinantur ẜm
prius τ posterius. quedã vero ordinant vt sil. τ
iõ i rõe ordis dictũ ẽ parium dispiumq3 τc.

Membrum secũdum.

De scdm quo querit. vtrum ordo sit i vni
uerso i se τ i ptibus suis. vt nihil sit i/
ordinatũ. Qd sic videt. Aug. de li. ar.
Nullum ius nullus cãus. nulla res la/
bes [illegible] vnq3 effecit vt iustum nõ sit oia eẽ ordina/
tissima. ergo oia sunt ordinata i vniuerso. ¶ Item
a sapiẽte artifice pcedunt res ordinate. ergo a sũ
mo sapiẽte pcedunt res ordinatissime. sed omẽs
res pcesserunt a deo p cognitionẽ ergo sunt or/
dinatissime. Unñ aug. v. de ci. dei. verissime credit
cuncta scire anteq̃ fiant. τ nihil iordinatum relin
querẽ. a quo sunt oẽs ptates. q̃uis nõ sint oium
voluntates. Cõtra. Eccẽ. x. Est malum quasi p
errorẽ egrediẽs a facie pricipis. vidi stultum po/
situm i dignitate sublimi. τ diuites cadere deorsum.
vidi seruos i equs τ pricipes ãbulãtes sup terram.
Ex q̃ accipit ꝙ ñ ẽ ordo i vniuerso. qr rect9 or/
do eẽt vt boni dñaret malis. Unñ aug. de ci. dei. xix.
Malis ordo hoc pscribit. ita. n. de9 hoiem ɔdidit.
Jngt. n. dñet piscib9 maris τ volatilib9 celi rõ a/
lem factũ ad imaginẽ suã noluit nisi irrõabilibus
dñari. Jnde primi iusti pastores pecorum magis
q̃ reges hoim ɔstituti sũt. vt isinuaret de9 qd po
stulet ordo creaturarum. qd exigat meritum pctorum.
Et. xiiij. puer. dz iacebũt ipij añ portas iustorum. τ
sup eos erit vir bonus. Ex q̃ accipit. ꝙ ñ ẽ ordo
i ptibus vniuersi. ¶ Jtẽ aia pfert creature corpa/
li. sicut hr ab aug. sup Gẽ. viij. li. τ i li. de li. arb.
sed aia vel angelus in pena iferni ordinat q̃ cre
atura corpal. qd pz p hoc ꝙ dicit augu. i li. de ci.
dei. xxi. Ubi ondit ꝙ ignis gehẽne vl purgato
rius ẽ corpalis. τ tamen punit angelos τ aias
dãnatas: ergo non est ordo partium in vniuerso.
¶ Jtẽ creature irratõales potestatẽ habẽt nocẽ/

di rōalibus. ꝫ ordine nāe preferꝭ rōalis irrōna/
li. ergo ñ ē ordo i vniuerso cū ecōtrario fiat. Qd
enim nocet: hꝫ ptātē super alterꝝ cui nocet. ¶ Itē
tentator inducit aliqñdo tentatum in tētationē.
⁊ cū hoc est: supponiꝭ tentator ei qui tentatur. sed
qui tentat ē dyabolus. qui tētatur ē homo iustus.
ergo supponiꝭ dyabolus homini iusto: ergo non
est ordo i vniuerso. Ad qd dicēdū ꝙ ordo est
in ptibus vniuersi. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū di
cēdum ꝙ duplex ē ordo: manifestus ⁊ occultus.
Mā ifestus cū boni pferūꝭ malis. occult⁹ cū ecō/
uerso mali pferūꝭ bonis. hoc. n. ē ad ꝓbatōēꝫ bo
norꝝ. Vñ Gre. sup illd Iob. xxij. Cū iplesset do/
mos eorꝝ bonis ⁊c. ordinās de⁹ iuxta meritū sin
gulorꝝ disponit. vt malus diuti⁹ viuat. vt mala au
geat qb⁹ boni ꝓbenꝭ. Vñ occultū ē iudiciū dei. q̄
mali i pñti dñanꝭ ⁊ boni subijciūꝭ: Boni. n. i pñti
puniūꝭ vt ñ reseruēꝭ ad penā. mali vō i pñti ꝓspe
ranꝭ. vel vt ad bonū alliciantꝭ. vel i futuro grauiꝰ
puniēꝭ. Vñ sup illd. xxxv. iob. nec vlciscit ⁊c. Ali
qñ ferire icipit ꝙ eterna dānatio ꝯsūmat. Quedā
vō punit ne credaꝭ ñ curare hūana. Quedā reser
uat. vt iudiciū restare sentiam⁹. ¶ Ex iā dictis pꝫ
qualr soluēdū ē prio obm. In illis. n. ē ordo oc/
cultus sic i illis de qb⁹ dī. v. Eccs. Si videris ca
lūnias egenorꝝ ⁊ violēta iudicia ⁊ subuerti iusti
ciā i ꝓuīcia. ñ mireris sup hoc negocio. In pñti
eiꝫ ē occultū iudiciū ꝫ in futuro ē mñifestū. ¶ Ad
scdo obm dām. ꝙ lꝫ spūalis creatura pferaꝭ cor
porali. rōe tñ culpe q̄ iferius ordiaꝭ. pferꝭ creatu
ra corpalis seruās ordinē suū. creature spūali nō
seruāti ordinē suū. ¶ Ad tertiū dām. ꝙ creature
irrōales ptātē hñt nocēdi rōalib⁹. ⁊ i hoc pferūꝭ
eis. hoc nō ē ex pria instōe q̄ dictū ē de homie. vt
psit volatilib⁹ celi ⁊ piscib⁹ maris ⁊c. ꝫ hoc est
rōe pene pcti: vt qr ñ seruauit hō volūtariā sub
iectōēꝫ ⁊ debitā respectu sui supioris. nec debita
subiectio sūareꝭ ei a suo iferiori: nō ꝙ āplius da
tū sit ipis irrōabilib⁹ ꝫ subtractū ē ex pcto ipsis
rōabilib⁹. ¶ Ad q̄rtuꝫ vō dām. ꝙ tētator duo hꝫ.
i se. vnū rōe nāe. alterꝝ rōe malicie. Rōne nāe hꝫ
āgelus tētator. vt in quodā pferaꝭ hōi. nā. n. eius
ē potētior. Vñ āgelus pt tētare hoiēꝫ. hō vō nō
pt tētare angelū. Sꝫ rōe malicie hꝫ volūtatē tētā
di. ꝫ iferior ē hōi iusto: inq̄ꝫtū iust⁹ ē. Vñ Cassio.
de aīa. Tales aīe deo ꝯstāte noxijs spiritib⁹ ipe/
rāt. ⁊ illi q̄s mūdus patiꭍ ifestos ra cr̄atura miore
supanꭍ. Adhuc ē corp⁹ carnis iubēt potētib⁹ ae/
ris quorꝝ tētatōib⁹ ñ cedūt eis diuia v̄tute domi
nanꭍ. Si vō cadat i pctm q̄ ad hoc subijciꝭ ei. Vñ
q̄ꝫtū ad primū dr̄. xli. Iob. sup illd nō ē ptās sup
terrā ⁊c. Glo. Si beatitudinē pdidit. magnitudi/
nē tamen nature nō amisit qua oīa supat. ⁊ si me/
ritis meritis sanctorū subiecerat. de secundo ve/
ro dicitur. ij. petri. ij. a quo qs supatus est ⁊ eius
seruus est.

Membrum tertiuꝫ.

D tertiuꝫ quo q̄riꝭ vtruꝫ oīa sint ordi
nata ad hoiem. Qd sic videꝭ. Diciꝭ a
beato Gre. sup illud pdicate euāgeliū
oī creature. ꝙ hō noie ois creature dsi
gnaꭍ. hꝫ. n. ꝯueniētiā cuꝫ oī creatura vt eē cuꝫ la/
pidibus. viuē cuꝫ arborib⁹. sentire cuꝫ aīalibus.
itelligē cuꝫ āgelis: ꝫ hoc nō eēt nisi alie creature
hērent ordinatōēꝫ ad hoiēꝫ tanq̄ꝫ ad finē q̄dā/
mō. ergo ptes vniuersi ordinaꭍ ad hoiēꝫ. d alijs
eiꝫ pꝫ. sicut d supiorib⁹ corpalibus ⁊ elemētis. sic
hꝫ sup illud. viij. Ro. Expectātes redēptōēꝫ cor
poris nr̄i. oīa elemēta cū labore explēt sua officia.
sicut sol ⁊ luna ñ sine labore statuta iplent spacia.
qd ē cā nr̄i. vñ gescēt nobis assūptis. Ex quo hꝫ
ꝙ tā supiora q̄ꝫ iferiora alia ad hoiēꝫ ordinanꭍ.
¶ Itē aug. i li. lxxxiij. q. distiguēs iter frui ⁊ vti.
dicit ꝙ vtēdū ē vtilibus. vti vō aliq re ñ pōt nisi
qd rōis ē pticeps. Vtilia vō sic distiguit dicēs: p/
fecta rō q̄ vtus vocaꭍ. vtiꭍ prio seipa ad itelligen
duꝫ deū. vtiꭍ ceteris rōabilib⁹ ad societatē. irrōa
bilib⁹ ad eminētiā. vtiꭍ ēt corpib⁹ viuificādis ad
bñficētiā. sic. n. vtiꭍ suo corpe. qbusdā assumēdis
vel respuēdis als respiciēdis ad valitudinē. qui/
busdā tolerādis ad patientiā. qbusdā ordinādis
ad iusticiā. qbusdā ꝯsiderandis ad veritatis do/
cumentū siue prudentiā. vtitur ēt his a qbus ab/
stinet p tempantiā. Ex quo ꝯcludit. Omnia ergo
que fcā sūt i vsum hois fcā sunt. sed que sunt fcā i
vsum hois ad hoiem ordinanꭍ. ergo oīa que fcā
sunt ad hominē ordinātur. ergo vniuersuꝫ rōne
ptium ordinatur ad hominē. ¶ Iteꝫ ois creatura
aut ē spūalis aut corpalis: sed spūalis ad hoiem
ordinaꭍ. De angelo. n. ad heb. j. diciꭍ. omēs sunt
administratorij spiritus in ministeriū missi pp eos
⁊c. ⁊ apoc. vltimo. Cōseruus tuus sum ⁊ fratrū
tuorꝝ. De corpali āt pꝫ. ergo ois creatura ordina
tur ad hoiem. Cōtra inferiora creātur a supio
ribus i mundo. gnātiones. n. ⁊ corruptōes ⁊ alie
ꝑmutatōes dependēt a motibus supiorꝝ in maxi
ma pte. Sed motus supiorꝝ sunt ordinati: vt dpē
deant a primo mobili. primū āt mobile nō habet
a se ꝙ moueaꭍ. cuꝫ sit corpus. erit ergo aliqua nā
spiritualis a qua depēdent. illud erit pfectio ipsi/
us. sed nobilior ē motus circularis q̄ꝫ sit rectus.
ergo qd pficit mobile i motu circulari: erit nobi/
lius eo qd perficit mobile motu recto. sed anima
perficit mobile motu recto i rebus animatis. illa
ergo pfectio siue sit aīa siue nō. cuꝫ ab ea depen/
deāt tā mobilia motu circulari q̄ꝫ mobilia motu
recto. erit res illa ad quā ordinaꭍ ptes vniuersi.
ꝫ illa pfectō plimū distat a pfectōe hois. cū ergo
nō ponanꭍ duo fines itra i vniuerso. erit illa sola
pfectō finis mundi itra. ¶ Ad idē. motor ē re dici
tur rei forma. sicut aīa que mouet ptes: forma

dicit totius corporis. eodē modo motor vniuersi: dicet forma vniuersi. et ad formā ordinant ea que sunt de cōpositiōe totius. ergo ad illā perfectionē ordinant ptes vniuersi. ¶ Qđ etiā videt p hoc qđ dicit augu. in li. j. retractationū eē spiritualem vitalēq3 virtutē: et si nō sit aīal mundus. que virtus i angelis sanctis ad decorandū atq3 ad ministrādū mundū deo seruit: et a qbus non intelligit rectissime credit. Cū ergo sit huiusmōi vitalis virtus et spūalis qua mundus administrat et decorat. ad illā virtutē ordinabunt ptes mundi. Itē illud qđ cōtinet cōpagē alicuius rei ne dissoluat et diffluat: pfectio dicit totius. sicut p3 i aīa que cōtinet ptes corpis. s3 nō ē alia vis que pxio teneat cōpagē mūdi: nisi illa qua mouet primum celi mobile. ergo ad illā tanq̄ ad pfectionē siue finē ordinant ptes mundi. Ad qđ dōm q̄ vno mō dicit aīa rōnalis finis mūdi intra. alio vero mō dr̄ pfectio que mouet celū finis intra. hō eni3 dicit finis intra: ppter hoc q̄ seruiunt necessitati eius: quousq3 veniat ad cōpletā dignitatē q̄ erit i resurrectōe. vis aūt motiua primi mobilis dicet finis: nō q2 alia seruiāt necessitati sui corpis: sed q2 ad eius motū conuenienter ordinant tanq̄ ad eūm. Alia ergo et alia rōne dicet hinc et inde finis. nec ē icōueniēs finē duplicē ponere vni rei: dūmodo diuersificet i rōne finis. ¶ Ad obiectū ergo rūdendū q̄ l3 homo dicat finis ñ repugnat quin sit finis alius sub alia rōne cū hoc dicat fini[illegible] a pte anteriori. id vero a pte posteriori. et forte ppter hāc rōnem dicebāt illā pfectionē aīam mūdi. ¶ Ad scōm dōm ē. q̄ motor ille quo mouet primus orbis. nō sic se h3 ad orbē vt ex motore et moto vna natura cōponat: queadmodum ex corpe humano et aīa vna natura cōficit. et ppter hoc nō ē dicēda similis pfectio. s3 hec pfectio dicet eē sicut forma. illa vero sicut motor ppinquus. ¶ Ad illud idē soluit qđ dicit aug. i li. retracta. nō enim vult illā vim spūalē3 eē aīam: vt a qua mūdus aīal dicat sic platonici sentire videbant. Unde nō sic erit pfectio vniuersi ad modū anime cōtinētis mēbra corpis. qđ etia3 patere pōt per hoc q̄ si nō eēt motus celi qui modo ē: vel corpoꝝ inferioꝝ sicut erūt post iudicium: nihilominus erit pfectio vniuersi. et tunc cōfigurabit ipē mundus tanq̄ habitatio ipsi creature rationali. Ex quo apparet solutio eius qđ vltimo obijciebat: vt nō ex hoc dicat illa vis spiritualis perfectio mundi eo q̄ cōtineat ptes mundi ne dissoluant: nisi loquamur de ptibus mundi que generabiles sunt et corruptibiles.

Mēbrū quartū.

D quartū quo querit cuiusmōi sit ordo rōne cuius querit. vtrū diceret ordo i vniuerso: si oīa eēnt paria. qđ vt [illegible] cōsideratiōe3 i ptib9 vniuersi. qđ colligit ex ptibus vnius spēi vel vnius generis. vt vniuersū3 i spē hoīu3 vel genere aīaliū. cū ergo paria dicant q̄ sint eiusdē spēi: vel q̄ sūt eiusdē generis: tñ ex3 tñ huiusmōi colliget vniuersū ex quadā pte: ex ptibus pari rōne i ipo toto. ergo cū vniuersū sit ex ptibus ordīatis: posset vniuersū eē si oīa condita eēnt paria. Cōtra. aug. in li. de ci. dei. xi. A terrenis vsq3 ad celestia: a visibilibus vsq3 ad inuisibilia sūt bona alia alijs meliora adhuc iequalia: vt eēnt oīa. Et iteꝝ i. xij. Cū deus sit sūma eēntia: rebus quas ex nihilo creauit eē dedit: s3 ñ sūme. et alijs dedit eē āplius: alijs minus atq3 ita nās essentiaꝝ gradib9 ordīauit. ¶ Itē augu. i li. lxxxiij. q. ñ eēnt oīa si eēnt equalia. nō .n. eēnt multa reꝝ genera qbus cōficit vniuersitas. prīas et scōas et deinceps vsq3 ad vltīas ordinatas hūs creaturas. et hoc ē qđ dr̄ oīa. ex quo accipit q̄ ñ ē vniuersū sine ordīe creaturaꝝ. fm̄ prius et posterius.

Ad qđ dōm. q̄ ordo i ptibus vniuersi attēdit fm̄ prius et posterius et simul. et iō supra i rōne ordīs dictu3 ē pariū et dispariū dispō. tñ magis respicit prius et posterius. In illis et q̄ dicunt eē simul iuenit alio mō prius et posterius. vbi gfa. spēs huius generis aīal simul sūt: inq̄ztū pticipāt gen9. nihilominus tñ alio mō pticipāt pri9 et posterius dignitate. rōale .n. aīal prius est dignitate irrōali. irrōabilia et iter se hñt prius et posteri9 dignitate. Silr ē in īdiuiduis eiusdē spēi. aliq̄ .n. pemīnētia iuenit i vno q̄ nō iuenit i altero. et ppter hoc aug. cū loqt de ordīe vniuersi attēdit pri9 et posterius fm̄ q̄ describit iōm. ¶ Ad obiectu3 āt i cōtrarium dō3 ē. q̄ nec i pte vniuersi nec i toto vniuerso iuenit ibi simul eē: q̄ ñ iueniat prius et posterius. Unñ si eēt tñ simul ñ eēt pfectus ordo vniuersi. ¶ Ad hoc vo qđ dicit augu. si eēnt eq̄lia ñ eēnt oīa. Intelligēdū ē q̄ p equalitatē ñ tollit multitudo reꝝ cōditaꝝ s3 sufficientia. s3 si eēt sola eq̄litas tolleret sufficiētia q̄ p eē designat. Omne .n. dr̄ cui ñ pōt addi. addi aūt pōt equalitati. plus .n. est eē equalia et ineq̄lia q̄ equalia. ¶ Preterea. plus dicit oē et totū sup tres ponimus i primis. magis aūt et magis recedēdo ē plus de ineq̄litate. eq̄litas .n. manet idiuisa. ineq̄litas vo diuisibilis ē. et iō ad cōpletōe3 vniuersi necessaria fuit ineq̄litas.

Itē q̄rit qd sit ordo ptium. supposito priori et posteriori. Ad qđ rūdet aug. super gen. ad lit. li. viij. Dei puidētia regēs atq3 administrās vniuersā3 creaturā: et nās et volūtates nās vt sint. volūtates aūt vt neq3 ifructuose sint bone: nec ipunite male. subdidit primitus oīa sibi. deiñ creaturam corpalē creature spūali. irrōalē3 rōali. terrestrē celesti. feminā masculine. min9 valētē valētiori. fructuosiorē copiosiori. In volūtatibus aūt bonas sibi ceteras vo ipis fuiēntibus sibi: vt hec patiat volūtas mala: q̄ ex iussu dei fecerit bōa: sine

p seipsaz sive p malá. Ex his pz qd ordo sit i natu
ris: qs i volūtatib⁹. De ordie dt mali i vniuerso
dr īfra ī tractatu de malo ⁊ pcco. Sz adhuc q̄
rit. cū prius ⁊ posteri⁹ dicat multiplr. sicut aug. tā
git i li. ɔfes. xiij. prius. s. tpe: prius dignitate: prius
origie: prius etnitate. vtrū oēs mōi prioris ɔue
niāt ad ordinē vniuersi si ɔueniūt qs illoꝝ dicat
pricipalior ⁊ sz quē modū ɔueniāt? Ad qd dōz
ē q oēs modi ɔueniāt. ɔueniūt dt sz ordinē. Nā
pmo ē prius etnitate. deiñ ē prius origie. tertio ē
pri⁹ dignitate. q̄rto ⁊ vltīo ē prius tpe. ⁊ ex h pz
q pricipalior ē mōus prioris ⁊ prim⁹ q̄ dr aliqd
pri⁹ alio etnitate. hoc. n. soli deo cōuenit. Alij vo
modi pñt diuersis creaturis cōicari. Et sic q̄
rat vtrū alij modi sint ei⁹ qd ē prius: q̄z q dcī sūt.
Dōm q sz pħm sūt ⁊ alij modi prioris. enūerat
eniz modos prioris sic. Dicūt q̄dā añ ⁊ quedaz
p⁹. Añ. n. dr qd ē primū ens ⁊ pricipiuz i vnoq̄
qz genē. dr ēt añ qd ē primū alicui determinato
pricipio. dr ēt añ sm tps. vt qd ē in pterito id qd
remoti⁹ ab instāti. i futuro vo id qd ē ppingus.
Dicit ēt añ sm locū qd ppingus ē alicui loco ter
miato. Dicit ēt añ sz motū qd ē ppingus ad mo
torē: sicut iuuētus añ senectutē. dr ēt sm potētiaz ⁊
ɔtutē: sicut dñs añ dñatū. dr ēt añ qd ē fortius. ⁊ ta
le ē id qd cogit alteꝝ seq suā voluntatē. dr ēt ante
sm ordinē: sicut que i se sm relatiōz adiuuant ad
aliqd vnū. ⁊ diuidunt sm distictōez: sicut stans ē
sz ipropinqtatē ad terminū. Dicit ēt alio mō añ
sciam. ⁊ hoc añ dr mō simplici. dr ēt sm distin
ctionē ⁊ sensū. sm distinctōz qd ē añ mō vniuer
saliter. sm vo sensuz res pticulares. ⁊ sm distin
ctiōez vniuersale accidēs añ toti: sicut musicus añ
hoiez musicū. toti. n. ñ erit penitus sine pte. dicūt
ēt añ passiua sicut rectitudo ⁊ leuitas. vñ. n. ē pas
siuū linee p se aliud supficiei. dicunt ēt quedaz añ
nāliter ⁊ subaliter: que sūt illa que possibile ē vt
sint. i. qbus positis ñ ē necesse alia eē. istis autez ñ
exñtibus necesse ē alia nō eē: i. que sic dicunt añ.
sūt talia a qbus ñ ɔuertit ɔsequētia. Cū ergo tot
sint modi prioris ⁊ posterioris: ōes isti ɔueniūt
ad pfectōez ordis i vniuerso. sz ille modus ma
xie attendit. sm quē attēdit ordo i vniuerso put
dr añ: qd ē primū pricipio. sm hoc. n. q ppin
quiora sūt pmo pricipio aut remotiora: sz h hñt
ordinē. i vniuerso. añ. n. illū modū ñ ē alius mo
dus: nisi q̄ principiū ē añ pricipatū. ⁊ ille modus
deo ɔuenit q. ē añ oia causalitate ⁊ eternalitate.

Membrum quintum.

De quinto quo querit que sit cā ordis.
Ad qd sic. tū ex pte efficiētis. tū ex pte
finis. Ex pte efficiētis videt. q sapien
tia diuina sit cā. sm q dicit btus greg.
q ex magnitudine creaturaꝝ intelligit oīpotēs.
ex ordine ⁊ dispositiōe sapiēs. ex gubernatione
bonus. ergo ordo i creaturis attestat sapiētie di
uine tanq̄ cāe. Qd aūt voluntas diuina ⁊ ptās
sint cā. habet ex hoc qd dicit augu. in. v. de ciui.
dei. ipm causaꝝ ordinē ⁊ quandā ɔnexionē dei
sūmi tribuunt voluntati ⁊ ptāti. ex quo habet q
volūtas diuina ⁊ ptās sunt cā ordinis in creatu
ris: que sunt ptes mūdi. Ad qd dōm. q ordo i
creaturis ē a diuina ptāte: sapiētia: ⁊ voluntate.
Indiuisa. n. ē opatio. dicit tñ ppter appropriatio
nē q ɔgruit sapiētie diuine ordo: qa ordiare res
decēter in se cōgruit sapiētie. Pōt enim homo
eē potēs bonus: nec tñ hz rōnem ordināndi vnū
qdqz decēter in suo ordine. sz hoc cōgruit sapiē
tie per quā similitudinē nos de deo loquimur: lz
sit in eo potētia sapiētia ⁊ volūtas. q ergo dici
tur ex ordine ⁊ dispositione sapiēs: attendit per
appropriatōem. Sz similiter querit ex pte cāe
finalis ipsius ordinis vniuersi: rōne cuius que
rit. si vniuersuz siue mundus hz ordinē i ptibus.
vtruz pter illuz necessario ordinē hēat ad aliqd
qd ñ ē de vniuerso. Naz si ñ hz ordinē ad aliqd
extra: cū finis sit cā extrīseca: nō hz ordinē ad fi
nē. ergo vniuersuz totaliter finit i seipso. Si vo
hēat ordinē ad aliqd extra. tunc ē questio. Vtruz
magis pficiat ab ordie ptiuz iter seiān ab ordie
ad illud q ē quasi extra. ⁊ vr q ab ordie ptium
iter se. sicut ē in ɔpositōne corpis humani: qd ex
ordie ptiuz eētiat. ¶ Sz ɔ hoc ē. q finis ñ dr eē
simpliciter i creatura. Nā si eēt finis in creatura.
oporteret q creatura ñ ordinaret ad aliud. ordi
nat aūt. ñ ergo in ipa ɔstituit finis ipsius mundi.
¶ Ad hoc dōm q sic. pz per hoc q dicit augu.
sup gen. ad lit. ipsa vniuersitas creatura que sex
diebus ɔsūmata ē. aliud dicit i sua natura. aliud i
suo ordine: quo i deo ē nō sicut deus. sz tñ ita vt
ei quies ppriē stabilitatis ñ sit: nisi i illius quiete
q nihil ppter se appetit: quo adepto requiescat.
Ex quo accipit. q ē finis itra ipsius vniuersi qui
determinat in sex diebus. ⁊ finis extra sm rōnez
ipsius vniuersi: qui in septīo die determinat. ⁊ p
hoc pz illud qd obiectū ē. illud. n. qd obiectuz ē:
aut respicit finem extra: aut finem intra.

Questio. xviij. de pfectōe creaturarū in vniuerso.

Ompletis cō
ditōibus que ptinēt ad crea
turā ex pte quātitatis: qualita
tis ⁊ ordis. que ptinēt ad re
latōnez: sequit de perfectōne
ipsaꝝ creaturaꝝ in vniuerso
ratiōe cuius querit. Primo cū pfectū dicat mul
tis modis sm quē modū dicat vniuersū pfectuz.
Scdo si perfectio vniuersi est tantū in bonis: an

et i malis. Tertio si pfectio e i bonis. vtrū aliqb⁹ bonis deficiētibus sit pfectio. Quarto i quo ɔsistat pfectio vniuersi. vicz vtrū illud sit aia mūdi. Quito vtrū pfectio attēdat respectu rerū i genere vel i spē: an et i idiuiduis. Sexto vtrū qōlibet qd e i mūdo dicat ipfectū respectu illi⁹ pfectōis.

Membrum primum.

a Ad primū sic. pfectū dr vno mō qd i possibile e hre aliquā ptē oio extra illud. sicut tps dr et aliquo mō quo nihil e dignius i illo genere. sicut medicus dr pfectus & musicus pfectus. & fm hūc modū p trāsūptionē smonis dr latro pfectus. sic dr bonus latro. dr et pfectū q hz nobilē pfectionez fm finē. Dicit et pfectū. qn nō iuenit magis vl minus, de bōitate. & fm hoc dr pfectū p se. alia vo que dicunt pfecta i relatiōe ad aliqd istoꝝ dicit. Cū ergo hi sint mōi dicēdi pfectū. querit fz quē modū. dicēdū [illegible] vniuersū pfectū. nō .n. dr pfectū p se. de quo nō e dicere magis vel min⁹ hre d bonis: sic .n. ɔuenit pfectū deo q e ipa sūma bōitas. nec pfectū dr eo mō quo aliqd dr pfectū p suū finē. nō .n. vniuersū fm q mō e pfectū: e i suo fine. nec dr pfecū ad modū eius q dignius i genere artis. alia e .n. pfectio artificis & artificiati: artifex vo fm illā rōem dr pfectus: artificiatū vo nō. restat ergo qd dicit pfectū fm primū modū. fz quē dicit pfectū. cui nihil deest de ptibus sibi ɔuenietibus. vl extra qd nihil e. extra .n. vniuersū nihil e. dicet ergo vniuersū pfectū. fm illū modū.

Membrum secundum.

b Dc supposito querit. si pfectio vniuersi e tm i bōis an et i malis. Qd aut pfectio sit i bonis tm videt. Uniuersuz .n. bonū e & valde bonū: fz bonū nō ɔponit nisi ex bonis. ɔponit .n. ex suis ptibus. ergo ptes sūt bōe. fz malū nō e bonū. ergo malū nō e d ɔpositione vniuersi. vniuersū ergo tm ex bōnis ɔponit. Qd aut ɔponat ex malo & bono. videtur p hoc qd dicit aug. i xi. de ciui. dei. Cōtrariorum oppositiōe seculi pulchritudo ɔponit. sed hec ɔria sūt malū & bonū. ergo pulchritudo seculi ɔpōitur ex bono & malo. fz hoc e vniuersuz ergo vniuersuz ɔponit ex bono & malo. ¶ Item aug. sup Gen. mala nullo mō efficiūt vt nō ipa recte ordiata cū toto atz vniuerso sint mala. ergo vniuersū ɔponit ex mal. ¶ Itē dyoni. maluz est ad oē ɔferēs. fz oē dr vniuersū. ergo malū ɔfert ad vniuersū. Ad qd dōm q vniuersū nō hz ptes sui nisi bōa fm q⁹ huiusmōi. vt cōsonēt ptes toti. Un aug. ɔ manich. tāta vis & potētia integritatis e. vt que multa sunt bōa tūc placeant. cū in vniuersum aliqd ɔueniūt atqz cōcurrunt. ¶ Ad illud vo qd obijcit de malis. dicēdū e. q vniuersuz hz i se mala tāquā ptes. nō fm rōem maloꝝ fz fm rōnem bonoꝝ. ¶ Ad obiectuz aute primo dōm. q cuz dr pulchritudo secli ɔponit ex oppositiōe ɔrioꝝ. faciēda e vis i noie pulchritudinis. eo q bōa pulchriora appeāt ex adiunctione maloꝝ nō q mala i eo q mala vnā ptē dicāt pulchritudis. maluz .n. i se cōsideratus turpe e & deforme. ¶ Ad scdm vo obiectuz dōz e. q mala nō fm rōem maloꝝ. fz fm rōez expediētuz. non dico honestoꝝ. cōferunt ad vniuersuz. & p idem soluit qd dicit dyo. & ita itegritas vniuersi ex bonis simplr. vel ex bōis fm quid cōstituit.

Membrum tertium.

a Ad tertiū quo querit. si pfectio e i bōis vtrū aliqb⁹ bōis deficiētib⁹ sit pfectio rōe cuius querit pmo i nobiliorib⁹. scdo in ignobiliorib⁹. Querit ergo de ipis angelis si deessēt: vtrū deessz pfectio vniuersi. qd vr. pfectū dr cui nihil deest de ptib⁹: sed nobiliores subē sūt ptes vniuersi. ergo si desint. nō erit pfectio vniuersi. ¶ Preter sile vr et cū i corpe hūano sint ptes nobiliores & minus nobiliores si desit aliqua illarū nō e pfectio corpis hūani ergo a sili i mūdo si desit aliqua ptiū & marie nobiliū. nō erit pfectio vniuersi. Cōtra. si deessēt angeli adhuc remaneret sufficiētia diuie potestatis ad regēdā mūdi vniuersitatē: qū aut ɔueniēt regit vniuersitas mūdi: e pfecta vniuersitas mūdi. ergo nō existētibus angelis eēt pfecta vniuersitas. ¶ Itē malicia aduenies aliquib⁹ angelis nō tollit pfectionē vniuersitatis: Un aug. iij. de li. ar. cū peccātibus adest miseria. nihilominus pfecta e vniuersitas. ergo a simili vr si nō eēnt angeli eēt pfectio. nō eē .n. oio nō dr deformare ptē vniuersi. fz eē malū dr deformare. ergo si nō eēnt angeli nihilominus eēt pfecta vniuersitas. Ad qd dōm q pfectio vniuersitatis dr duplr. Uno mō cū nulla ps deest illarū ptiū q sunt de integritate vniuersi. & sic fm hoc si deessēt nobiliores ptes vniuersi. nō diceret vniuersū. Un aug. de lib. ar. sine istoꝝ officijs iustis atqz pfectis eē vniuersitas nō pōt. Si vo pfectū dicat i vniuerso quātū ad sufficiēs regimē vniuersi. fm hoc diceret esse pfectio i vniuerso. & si nō eēnt angeli vl si nō peccassēt. Un aug. Etiā si oēs peccassēt āgli. nullaz i opiā facerēt ad regēdū ipiū sui creatori āgeloꝝ. Et iterū: si ipa peccaret .s. āgelica creatura. sufficeret dei potestas ad regēdā istā vniuersitatē. vt oib⁹ ɔgrueret ɔdigna retribuēs. nihil i tota vniuersitate sua turpe atz idecoꝝ eē pmittēt. vna g⁹ pfectio e ipi⁹ vniuersi ex sufficiētia ptiū. altā vo est ex pfectōe agētis i regēdo quotcūqz sint ptes. Eodē mō itelligēdū e d ipis aiab⁹. siue nō eēnt. siue p pctz ōfecissēt. Un aug. si deessēt q siue peccarēt siue nō peccarēt. nihil vniuersitatis ordini minueret

et si plimū deesset aie. Deīde quātū ad defectū mioꝝ creaturarū querit. vtrū sine his eēt pfectū vniuersū. Ad qd̄ dōm p hoc qd̄ dicit Aug. xij. d̄ ciui. dei. Celestibus nō fuerāt terrena equanda. nec iō vniuersitati deesse ista debuerūt. quoniā sūt illa meliora. cū ergo in his locis vbi eē talia competebat. alijs deficientibus alia oriunt. et succūbūt miora maioribus. atq; inequalitates superātibus supata ꝯuntur. Rerū ē ordo trāseuntiū. Ex q̄ accipit ꝙ et maiora et miora ad pfectionē faciūt vniuersi. Rōe aūt quarūdā rerū minoꝝ vt rerum q̄ vident nocere hōi querit. vtrū subtractis alijs adhuc remaneret vniuersitas pfecta. Et vī det. si. n. oīa huiusmōi ordiata sūt ad hoīem. oīa debēt eē ꝯferētia. ergo si nō sunt ꝯferētia nō cōgruūt ipi vniuerso. Qd̄ ēt vī accipi ex humanis appetitibus. Vn̄ aug. xi. de ci. dei. Est alius estiationis modus. vt quedam sensu carētia quibusdā sentiētibus pponamus itātū vt [illegible] potestas eēt ea prorsus de nā rerū auferre vellemus. Sz ꝯtrium vr̄ ex hoc. ꝙ nihil ē i vniuersitate rerū. qd̄ n̄ pprie deseruiat vniuersitati. sicut ē de officijs i ciuitate ordiatis. nullū ē qd̄ n̄ ꝯferat ad rēpublicaz ciuitatis. ergo n̄ ē aliq̄ res ēt de mioribus rebus que nō ꝯferat ad pfectionez vniuersi. Vn̄ aug. in xi. de ciui. dei. Nō attēdunt quātū i suis locis naturisq; vigeāt. pulchroq; ordine disponant. quātūq; vniuersitatis rerū pro suis dispositionibus decoris tāquā i cōem rēpublicā cōferāt. nō nobisipis si eis ꝯgruent atq; scient vtantur ꝯmoditatis attribuūt. ita vt ipa venena ꝯuenient adhibita i salubria medicamēta vtant. Ex quo accipit. ꝙ miora i ordine creaturarū ꝯferūt ad pfectionē vniuersi. Ad qd̄ dōm ꝙ est duplex ꝯsideratio. Est. n. ꝯsideratio rōnis qua ꝯsiderat hec minora fm̄ id. fm̄ qd̄ sunt ptes vniuersi. et ordiate ad hominē. vt quodāmō finē: et i hac ꝯsideratiōe inuenitur pulchritudo i vniuerso. et vtilitas respectu hōis. Est alia ꝯsideratio fm̄ estiationē. qua magis necessaria fm̄ estimationē hōis pferūt minus necessaria. et voluptuosa minus delectabilibus. Quis. n. i domo sua n̄ plus panē hr̄e velit q̄ mures et mīnos q̄ pulices? Necessitas aūt quid pp qd expectat cogitat. et voluptas qd iocūdū sensibus corpis blādiat expectat. hac ergo ꝯsideratione estimatiua nō oīa dicunt eē de pfectiōe vniuersi. In altera vō cōsideratione rōnis recte: ea q̄ ordiata sunt: ad pfectionē faciūt vniuersū fz ꝙ sentiētia pferunt n̄ sentiētibus. et viuētia nō viuētibus. et intelligentia nō itelligētibus.

Membrum quartum.

De quartū. quo q̄rit i quo ꝯsistit pfectō
a vniersi. vtꝝ illud sit aīa mūdi. dixerūt
eīm qdā phi ꝙ microcosmus suā habe
bat pfectionē. et illud erat aīa rōnalis megacosmus suā habebat pfectionē et illud erat aīa mūdi. qd̄ recitat aug. i. ij. li. retractationuz. v. ca. p aīam corpus subsistit. et eo ipo ē ꝙ aīal siue vlr vt mūdus. siue pticularit vt vnūqdq; aīal itra mūdum. et postea seqt hoc totū prorsus temere dictū ēē quod inuit ꝙ pfectio mūdi nō recte dr aīa. nec ipe mūdus aīal. Vn̄ i eodē li. Aug. Aniāl eē istū mūdū sicut plato sensit: alijq; phi. nec rōe certa idagare. nec diuinarū scripturarū auctoritate psuadere posse ꝯgnoui. vn̄ tale aliqd a me dictū quo id accipi possit i li. de imortalitate aie. temere dictū notaui. Ex quo accipit. ꝙ mūdus nō ē aīa. nec pfectio eius ē aīa. ¶ Sz videt sic psuaderi rōe. Aīa ē pricipiū vite i ipo corpe aīato. Iudiciū aūt vite vnū ē ꝙ moueat nō de nā ipius mobilis. aliud ēt ē iudiciū ꝙ ppetuet i suo eē quātuz ꝯgruit p ipam. sz hoc mō ē i pfectione ipius mūdi. supiora. n. corpa. a quibus motus quodāmō in iferioribus mouent. et motus illius nō ē nā ipius mobilis. cū idifferent quātū ē de nā mouentur in quācūq; pte. ergo pricipiū eius ē aīa. que sibi determiat huiusmōi motū. siue i sinistrum siue i dextrū. sed motus huiusmōi attestat vite aīalis. ergo corpus qd̄ sic mouet ē aīal. et sic pfectio illius ē aīa. ¶ Itē motor celi mouet p itellectū ipm celū. et qd̄ mouet [illegible] itellectū dr aīa illius qd̄ mouet. motus. n. ille cū nō sit naturalis quo ad hoc erit volūtarius. et ē rei sibi ꝯiūcte. ergo ē motus aīalis. ergo pricipiū eius [illegible] aīa: sz pricipiū eius est pfectio mūdi. ergo pfectio eius ē aīa. ¶ Itē duo sūt genera mobiliū. quoddaz ē qd̄ mouet motu recto. et aliud qd̄ mouet motu orbiculari. sz qd̄ mouet motu recto hz duplicē pfectionē. s. nāe et aie. q̄ꝝ vtraq; ē perfectio mobilis: sz nobilior ē ea q̄ fit p aīaz. ergo illud qd̄ mouet orbicularit. cū sit nobilius pfectū. habebit vtrāq; pfectionē. et que ē nāe et q̄ ē aie vel adminus que ē aie. ergo corpa supiora erūt aīata. siue isto mō dicat siue illo. ¶ Quidam aūt iter phos dicebāt hāc pfectionē eē sepatam. hoc mō ita ꝙ nō eēt vnū ex illa pfectione et mūdo. et nihilominus dicebāt eē aīam mūdi et hāc eē deū. Sz hoc reprobat. Aīa ē pfectio que facit vnum cū suo pfectibili. nō tm̄ sicut motor cū mobili. sed sicut forma substātialis cum subiecto qd̄ pficit. Cū ergo diuia eēntia cū mundo nō faciat vnū eo qd̄ nihil sit. ad qd̄ diuia nā et mūdus sint possibilia. cum nec diuia natura sit possibilis ad aliquam pfectionez. nec vniuersum sit possibile. nec aliquid aliud. ergo nihil vnū fiet ex diuia essentia et vniuerso. nō ergo deus ē aīma mundi. ¶ Ad idem facit qd̄ dicit aug. recitās opinionem varronis i. vij. de ciui. dei. dicēs ꝙ opinatus est eē deū animā mūdi. et ipm mūdum [illegible] animal. et quoquo modo deū sicut hō sapiēs cū sit ex corpore et aīa ab aīo tn̄ dici sapiētē. ita mūdū deuz vel deiformē ab aīo dici. ¶ Sz ꝯ hoc pōt obijci

ẽm ꝙ obijcit aug.iiij.li.de ciui.dei. Si aliꝰ mũdi deus ẽ cuiqʒ aĩo mũdus vt corpus ẽ, vt sit vnũ aĩal.ꝯstans ex aĩa ⁊ corpe.cũ tota moles huius mũdi viuificet ex hac aĩa: qs nõ videat quãta ĩpietas cõsequat. vt qd calcauerit qsqʒ. partẽ dei calcet. ⁊ ĩ oĩ aĩante occidẽdo ps dei trucidet. qd cũ impiũ sit ⁊ irreligiosũ dicẽ nõ ẽ dꝰs aĩa mũdi. ¶ Ad qd dicẽdũ ẽ ꝙ nõ ẽ mũdus aĩal.nec pfectio eius ẽ aĩa. sʒ hʒ duplicẽ pfectõnẽ. vnã intra ⁊ hoc dicit eẽ nã primi celi.ad quã ordinãt alie nature ĩferiores p quãdam influentiã motus. ⁊ hec pfectio ẽ ĩtra. Est aũt alia pfectio extra.que tenet rõez motoris sepati. ⁊ de ista dicit aug.ĩ li. retractatõnũ. Est quedã spũalis virtus ⁊ vitalis ẽt si nõ sit aĩal mũdus que virtus ĩ angelis sanctis ad decorãdũ atqʒ ministrandũ mũdũ deo seruit. ⁊ a qbus nõ ĩtelligit. rectissime credit. p qd designat.ꝙ ẽ quedã virtus sepata que proximo mouet celũ. ⁊ qꝛ ẽ ad ministrãdũ; ñ ẽ illa virtus diuina: que tñ virtus diuina.p illã tanqʒ ministrant mouet. Nulla ergo istarũ pfectionũ dicet eẽ aĩa. nõ.n. natura ipsius mobilis recte dicit aĩa. aĩa enim ẽ motor distinctꝰ p eẽntiã a corpore mobili. nã vero illa nõ ẽ distincta p eẽntiã a mobili. Ne qʒ virtus illa spũalis de qua loquit aug.que ẽ in angelis.recte dicit aĩa. Angelus.n. ẽ substãtia separata a corpore. nõ faciẽs vnã naturã cũ corpore.ergo nec virtus eius.sʒ anima facit vnũ cũ corpore.ergo illa virtus spũalis que ẽ in ãgelis nec recte dicet aĩa mundi. Sed nec virtus diuina recte dicet aĩa mũdi.virtus.n. diuina ẽ ipsa eẽntia diuina. eẽntia aũt diuina cũ aliqua rñ creata spũali vel corporali. nõ ꝯuenit ad faciẽdũ vnũ ĩ natura.ergo virtus diuina nõ ẽ anima mundi.si ergo pfectõ mũdi ñ ẽ aĩa.neqʒ mũdus aĩal erit. ¶ Ad primo obiectũ in ꝯtrariũ. dõm est. ꝙ licet celum hẽat aliũ motorẽ in dextrũ vel in sinistrũ qʒ ipsaʒ naturã ipsius mobilis. nõ tñ motor ille est aĩa.sʒ est aliqua substãtia sepata a corpore. mouẽs corpus.vñ nõ recte dicit aĩa. Et lʒ motus ille sit volũtarius.nõ tñ ẽ ab aĩa: sed ẽ a pricipio mouẽte p intellectũ.nõ.n.oĩs motus volũtarius ẽ animalis. ¶ Et si obijciat ꝙ motor ille mouet p intellectũ.nõ mouet tñ per intellectũ vnicũ cũ mobili. ⁊ iõ non ẽ motus aĩal rõalis. Sed nec ẽ motus aĩalis sensibilis. cũ ille motus regat ẽm apprehẽsionẽ ꝯueniẽtis vel incõueniẽtis ipi mobili. ¶ Ad illud vero qd obijcit. ꝙ duplex ẽ pfectio mobilis ẽm motũ rectũ natura scʒ ⁊ aĩa. ⁊ aĩa nobilior qʒ natura.ergo a simili ĩ eo ꝙ mouet orbiculr. dõʒ ẽ ꝙ nõ ẽ simile.pfectio.n. ĩ corpore mobili qd mouet motu recto: vnit cũ ipso corpore.nõ tñ vt faciat motũ in ipso: sʒ vt cõtineat ⁊ saluet eẽ eius.cũ hẽat eẽ corruptibile. ⁊ iõ ꝯgruẽter vltima pfectio ⁊ nobilior talis corporis dicet anima.nõ sic aũt ẽ in corporibus. q̃ ex

dono ꝯditoris sũt ĩcorruptibilia.nõ.n.indigẽt pfectione ꝯtinẽte eẽ ⁊ ꝯseruante. que sit intra.sʒ indigẽt pfectione qua eliciat motus ⁊ iõ celum nõ hʒ animã pro pfectione.sed nobiliorẽ substãtiã scilicet angelicã intelligẽtiã.

Membrum quintum.

D quintũ quo querit vtrũ pfectio attendat respectu rex in genere vel in specie: vel ẽ in idiuiduis. Qd sit ĩ generibus ⁊ spẽbus. videt p hoc ꝙ dicit in Gen.i.ĩ fine. Igit pfecti sũt celi ⁊ oĩs ornatus eorũ.sʒ hec pfectio fuit in generibus ⁊ ĩ speciebus oĩbus.nõ ãt in oĩbus idiuiduis. ⁊ tũc fuit pfectũ vniuersum.ergo pfectio vniuersi ꝯsistit in istis. ¶ Itẽ aug.sup gen.ad litte. Si aliquã creaturã sic ĩstitutã putauimus vt genꝰ eius prime illi ꝯditõi ñ ĩseruierit.apte ꝯdicimus dicẽti scripture qꝛ ꝯsũmauit oẽ opus die sexto. Cõtra. plus ẽ eẽ vnũ numero qʒ eẽ vnũ spẽ vel gnẽ. pfectio ergo multitudĩs plus colligit ex his. q̃ hñt vnitatẽ ĩdiuiduatõis: qʒ vnitatẽ generis vel spẽi.sʒ hec ẽ pfectio ipius mũdi.ergo pfectio mũdi nõ ꝯsistit tñ ĩ multitudĩe genex vel spẽx. Ad qd dõʒ.ꝙ duplex ẽ pfectio. vna ĩ rebus actu entibꝰ. ⁊ alia ẽ in ipis pricipijs hñtibus õtutẽ multiplicãdi res actu existes. Quãtũ ad primũ modũ ñ fuit oĩmoda pfectio ĩ opibus sex diex. Quãtũ ad scõʒ modũ fuit pfectio sufficiẽs. Vñ aug.sup Gen.ad litte.pt ĩtelligi deũ requieuisse a ꝯdẽdis generibꝰ creature. qꝛ vltra iã ñ ꝯdidit aliqua gnã noua.deinceps ãt vsqʒ nũc ⁊ vltra opat eorũdẽ genex administratõez. Itẽ aug.sup Gen.ñ defuit aliqd tunc causalr ꝯditũ.qd postea visibilr ꝯdebatur.

Membrum sextum.

D sextũ quo querit. vtrũ quodlibet qd ẽ ĩ mũdo dicat impfectũ respectu illius pfectionis. Qd videt. quodlibet eiʒ qd ẽ in mũdo ps ẽ ipsius mũdi.sʒ ps possibilis ẽ respectu perfectõis totius. ⁊ qd ẽ possibile respectu pfectionis totius.dicit impfectũ respectu illius. ergo quodlibet qd ẽ ĩ mũdo ẽ iperfectũ respectu pfectõis mũdi. ¶ Hoc ẽt arguit ex ꝯpatione corpis hũani. ptes.n.corpis hũani ĩpfectõez hñt respectu aĩe que ẽ pfectio totius.ergo sic erit in mũdo ⁊ ptibus eius. Cõtra.celũ primũ qd mouet: nõ querit aliud ad suũ motũ qʒ illã pfectõnẽ: sʒ ad sui eẽ nõ querit illã. sʒ rõe sui eẽ dicit ps ipsius mũdi. ergo rõne sui eẽ nõ ẽ impfectũ respectu illius pfectõis mundi. ¶ Preterea si ponat quedã pfectio mũdi ĩtra sicut lux que diffudit se p ptes mũdi. celũ illud qd prio hʒ lucẽ ĩ actu nõ ĩn potẽtia. nõ dicet possibile siue impfectũ respectu huius pfectõis mundi. Ad qd dõʒ ẽ.ꝙ ẽ duplex pfectio ĩ aliquo toto.

Est.n.pfectio que dat eē ptibus mũdi fm qd ẽ in toto. et ẽ pfectio que pseruat opationem ptiũ sine motu. pfectio ergo iã dicta ipsius mũdi ñ dat esse ptibus mũdi sz q sũt i mũdo. sz seruat quãdã cõtinuationẽ i motu vel opatõe. et pter hoc lz possibilia sint ad ipsã pfectõez rõe motus vel opis. nõ tñ rõe ipsius eē i ptibus nobilib⁹ maxie. Nec ẽ sile de aia que ẽ pfectio corpis hũani. ipsa.n.cõseruat eē i ptibus viuificãdo et motũ i eisdẽ. et iõ oĩno dicit pfectio. hec aũt dr eē pfectio fm qd inquãtũ ptes mũdi subiecte sũt motui. Si aũt loquntur de ipsis ptibus i eē suo hñt quãdã pfectionẽ stra. que fm aug. vocat cõnexio. que tñ cõnexio nõ ẽ sine virtute diuina. res mũdi in ordie cõnectẽte. Vñ aug.v.de ciui.dei. ipz causaq ordinẽ et quãdã cõnexionẽ dei sũmi tribuunt volũtati. De hac iteq cõnexiõe dicit aug.in.iij.de libe.arbi. Si reb⁹ deessent aie. que ipm fastigiũ ordinis in vniuersa creatura sic obtinerẽt. vt si peccare voluissent infirmaretur vniuersitas. magnum quiddã deesset creature. illud enim deesset. quo remoto stabilitas rerũ atqz connexio turbaretur.

Questio. xix. de angelis quo ad fieri.

Xpedita parte que ptinet ad cõsideratõem creature in cõi. adiuuãte dño. pcedendũ ẽ ad cõsideratõem creature i spali. qũtũ ad nãe institutõez. Primo õ nã spũali cõsiderãdũ ẽ. Deinde de corpali. Tertio de illa q̃ cõposita ẽ de corpali et spũali. s. hoie. Spũalis vero creatura de qua prio ẽ agẽdũ ẽ angelus q hoc nomẽ hz ex officio, non ex natura sicut dicit gre. Circa vero angelũ sũt hec cõsiderãda. Primum qd ptinet ad fieri. Scdm qd ptinet ad eē substãtiale eius. Tertiũ qd ptinet ad potẽtiã eius et operationẽ. Hec aũt duo sunt cõiunctiz tractãda. qz vnũ illoq p se cognoscit ex altero. Circa vero primuz fieri querit. Primo vtruz prius creati eẽnt q̃ alie creature. que ptinẽt ad opa sex dieq. Secũdo si simul sint creati. ita q cõprehẽdant i operibus sex dieq vtrũ simul sint cõditi in nãlibus et gratuitis: an tantuz in nãlibus bonis. Tertio vbi sint collocati in creatione.

Membrum primum.

Ad primũ sic dr in libro de ecclesiasticis dogmatib⁹. cũ adhuc tenebre ipaz aquã occultarẽt: facti sũt angeli et oẽs celestes virtutes: vt nõ eẽt ociosa dei bonitatis: sz haberet i qbus p multa ante spacia bonitatẽ suaz ostẽderet. Ex quo accipit q ante visibilẽm mũduz facti sunt angeli siuẽ creati. Similr Hiero. sup eplaz ad Titum. idẽ videt sentire dicẽs. Quãta tpa. quãtas seclorq origies fuisse arbitrãdũ ẽ i qbus angeli throni et dñatiões ceteriqz ordines deo seruiẽtes absqz tpuz vicib⁹ atqz mẽsuris iubẽte deo substiterũt. Ad cõtrium sic. In prima die creata ẽ lux siue cõdita fm aug. qũtu ad vnã expositionẽ p lucẽ dsignat creatura ãgelica. ergo creatura angelica facta ẽ in opibus sex dieruz. Itẽ Aug. sup Geñ. cũ dictũ ẽ fiat lux et fcã ẽ lux. illa nã patri coeterna itelligẽda ẽ. p quã oia sũt facta. sz illa de qua dici potuit. prior oĩuz creata est sapiẽtia. hec aũt nõ ẽ nisi creatura ãgelica. ergo creatura ãgelica fcã ẽ iter opa sex dieq. Ad qd dõm. q creatura angelica simul creata ẽ cum aliis. et int opa sex dieq tanq̃ primũ opus. Ad illud vero qd primo obijcit in cõtrium. dõm est. q nõ ex hoc voluit ille q cõdidit ecclãstica dogmata. dare itelligere. q angeli eẽnt facti anteq̃ crearet celũ et terra: qd ex verbis eius euidẽtius elici põt. dicit. n. cũ adhuc tenebre ipsaz terrã occultarẽt et aqua terrã abscõderet: facti sũt angeli. ex q̃ accipit q simul tpe vel posterius nã vel tpe facti sũt angeli respectu celi et terre. q. n. tenebre aquã occultarẽt hoc dr pp hoc qd hr i Geñ. q tenebre erãt sup faciẽ abissi. aqua ãt terrã abscõdebat. qz nõduz diuisio facta fuit aquaq nec aque a terra. Qd ãt subiũgit. vt nõ eẽt ociosa dei bonitas: sed hẽret in qbus p multa añ spacia bonitatẽ suã ostẽderet. hoc itelligit dupl̃r. vel vt angeli creati eẽnt cũ celo creato ante oẽz diẽ. et ita deus suã bonitatẽ ostẽderet añ opera sex dieq. quadã exigenti distãtia tpali: sz q dr a qbusdã expositoribus. q saz celũ creatũ erat cũ tpe. et post facta eẽnt q̃ fiebant i sex diebus. nõ autẽ itelligit p hoc q dicit p multa añ spacia. q creauerit deus ãgelos añ celuz et terrã quodã iteruallo tpali. Uel intelligitur illa prioritas tpis qua primus dies pcessit sequẽtes. et ille dies primus quadaz dicat distantiã tẽporalez respectu coq que sequunt. Qd aũt dr ne sit ociosa bonitas dei. nõ sic intelligẽduz ẽ q etiã in eternitate fuerit ociosa. nõ eĩz deus eterna caruit generatõe et eterna spiratiõe. et eterna cognitione et dilectõe. nisi dicat ociosum. q caret actu exteriori siue effectu. non eniz eternaliter creauit res: sed non cõgruit nomen ociositatis deo attribuere. Similiter illud verbũ quod dicit August. in li. de ciui. dei ex quorũdam opinione. bonitatem scilicet dei nũquaz fuisse vacuã. si intelligatur ratõe eterne generatõis et huiusmodi verũ est. si vero ratõe effectuum in creaturis nõ est verum vbi hec dictio nũquã respiciat tempus. tempore enim vel pricipio temporis existẽte bonitas dei nunq̃ fuit vacua ab effectibus. Quod aũt dicitur ab Aug. in. xij. de ciui. dei. q semp fuerit angeli. et igit ante celũ et terrã: sic itelligẽdũ est. non

ꝙ semp dicat semp eternitatis. sꝫ sēp enī vel tpis. Vñ aug. ibidē. Deus semp fuit eternitate immutabi li. isti aūt facti sūt. sꝫ iō semp fuisse dicūt: qꝛ oi tpe fuerūt. sine qbꝰ tpa nullo mō eē potuerūt. Et ite rū. sicut dicimus creatū tps semp fuisse: qꝛ oi tpe tps fuit. ita nō ē ꝯñs vt ꝗ semp fuerūt angeli. iō ñ sint creati. vt ꝓpterea semp fuisse dicant. qꝛ oi tpe fuerūt. Qđ aūt dr prior oi creatura ē sapia. si itel ligatur de angelica ꝑp rōnem eius ꝙ ē creatū. ñ intelligēdū ē ꝙ prior tpe celo ꝛ terra sit creata. sꝫ prior dignitate. rōne sue icorpeitatis. ꝛ sue sepa rationis a corpibus. Vñ aug xi. de ci. dei. Angelica creatura ē q̄ oia q̄ deus ꝯdidit. nāe dignitate ꝑce dit. vel dr prior oiūꝫ: qꝛ prima iter creaturas. eo ꝙ cū celo creet. vł qꝛ prio die sit facta. sꝫ ꝙ noie lucis spūalis itelligit. Silr illud qđ dr in. xl. iob. Ipse ē principiū viaꝝ dei: attendendum ē princi piū fm iam dictā rōnem: vel rōne dignitatis vel rōne tpis: eo ꝙ inter angelos hūc primū digni tate ꝯdiderit. Vñ greg. Principiū actōuꝫ dei ve hemōt dr. qꝛ cuꝫ tāta crearet hunc primū ꝯdidit. quē eminētiorē reliqs angelis fecit. ꝛ hoc ad di gnitatē ꝑtinet. Cū angelis vō primus dr ꝯditus tpe: qꝛ fm quorūdā sāctoꝝ opinionē: prio die cō ditus ē. ꝛ itelligūt prioritatē dici. ad diē priorita te tpis. Nec hoc ē ꝯtrariū ꝙ ibidē dr. ecce vehemot quē feci tecū: nō .ñ. intelligit fm beatū Grego. de vnitate tpis. sꝫ cognatōe rōnis. Vñ greg. cū hoie factus ē. nō vnitate tpis sꝫ cognatione rōnis: qꝛ i cuncta reꝝ nāa nullū rōnale aial ē nisi angelus ꝛ hō: ꝗcqd rōne vti nō pōt: cū hoie factū non dr.

Membruꝫ secunduꝫ.

D Scōm quo queritur. an conditi sint i naturalibus tātuꝫ. vel ēt in gratuitis. Qđ auctoritatibus ꝛ rationibus pro batur. Dicit .n. augu. in li. de ci. dei. xij. Bonā voluntatē qs fecit. nisi ille q eos cū bona volūtate. i. cū amore casto quo illi adhererēt crea uit. simul i eis ꝯdens nām ꝛ largiēs gr͞am. ¶ Itē aug. in li. de correctōe ꝛ gr͞a. Angeli beati erant anteq̄ caderent. eratq꞉ qđ adhuc eoꝝ beatitudini adderet. si ꝑstitissent donec sūme beatitudinis ple nitudinem tanq̄ premiū ꝑmansionis susciperent. Ex quo arguit. cū beatitudo ñ sit sine gr͞a: ꝙ ipsi erant non tm̄ in naturalibus creati sꝫ ēt in gratui tis. ¶ Item Jo. dama. loquens de angelis dicit. Per verbū dei creati sūt oēs angeli. ꝛ a spūsan cto ꝑ sanctificationē ꝑfecti: fm ꝓportionē digni tatis ꝛ ordinis. illuminatione ꝛ gr͞a ꝑticipantes. ¶ Itē dama. lumen creatus ē a conditorē ꝛ bo nus factus ē. ¶ Itē aug. de fide ad petrū. De an gelis hoc disposuit ꝛ ipleuit. vt siquis eoꝝ boni tatem volūtatis ꝑderet. nunq̄ eū diuino munere repararet. Itē rōnibus pōt ōndi cū .n. āgeli crea ti essent i statu i quo aliqua lege nāe astricti erāt. poterāt demereri trāsgrediēdo legē illā: ergo ꝑ oppositū iplēdo qđ legis erat poterāt mereri. sꝫ mereri nō poterāt nisi habēdo gr͞am gratūfaciē tem: ergo ꝯditi erāt nō tm̄ in nālibus sꝫ ēt in gra tuitis. ¶ Itē in mēte angelica scriptū ē ꝓceptū di lectōis diuine: cū ꝓcepto aūt datū ē adiutoriū im plendi. nihil .n. repugnans erat ex ꝑte recipiētis. nec defuit bonitas diuina sue creature. sꝫ adiuto rium istud nō ē nisi gr͞e: ergo ꝯditi sunt cū gratui tis. Itē arguitur ex hoc qđ dicit aug. in li. de fide ad pe. creauit eos. vt ꝓ seipis illū diligerēt. cuius se tales creatos ope cognouissent. sꝫ ñ poterāt di ligere ipꝫ ꝓ se. nisi gr͞a eleuāte nām: ergo habue rūt gr͞aꝫ a pricipio creatōis. ¶ Itē sumit rō a mi nori. si .n. hō q nō hꝫ tātā silitudinē nāe ꝯditus ē i gratuitis. multo fortius āgelus ꝯditus fuit i gra tuitis. Qđ aūt hō ꝯditus fuit i gratuitis accipit ex hoc qđ dr sup illō luce. x. spoliauerūt eū ꝛc. Per hoiēꝫ .n. illū itelligit adā. vulneratus ergo fuit in nālibꝰ: ꝛ spoliatꝰ gratuitis: ergo habuit gratuita. Itē si de angelo cadēte veꝝ ē ꝙ ꝯditus fuit i gra tuitis: multo vel eque ē veꝝ ꝺ alijs. sꝫ de ipso dr sub figura. Ezech. xxiij. Plenus sapia ꝛ ꝑfectus decore i delicijs ꝑadisi dei fuisti. sꝫ delicie ꝑadisi spūalis sunt gr͞e: ergo fuit ꝯditus i gratuitis. pari ergo rōne vel āpliori boni āgeli erāt ꝯditi i gra tuitis. Cōtra. aug. sup gen. ꝙ āgelica creatura prio erat iformis creata ꝛ celū dicta: deīde dicē eā formatā ꝛ lucē appellatā. hec aūt formatio ē i cō uersione ipsius āgeli ad suū ꝯditorē. q̄ ꝯuersio ē ꝑ gr͞am: ergo nō prio cū creati sūt ꝯditi sūt i gra tuitis. ¶ Itē si gr͞am habuissent gratūfaciētē: qua rōne vnus ꝯuerteret [illegible] deū meritorie. eadē rōe alter ꝯuerteretur. ergo si qdaꝫ steterunt. pari rōe ꝛ alij. ¶ Itē dicit aug. i enchiri. sic factꝰ ē hō re ctus. vt manē i ea rectitudine possꝫ. nō sine diuio adiutorio. ꝛ suo fieri ꝑuersus arbitrio. sꝫ hec re ctitudo fuit gr͞e gratis date ipsi nāe. Si vō habuis set gr͞aꝫ gratūfaciētē. ex adiutorio illius gr͞e pos set manere in illa rectitudine: ergo ñ habuit hō a pricipio adiutoriū gr͞e gratūfaciētē: ergo nec āge lus. Itē creati erāt i tali statu i q̄ indifferētes erāt ad bonū ꝛ ad malū. vt si vellēt ꝯuerterēt si vellēt auerterent. sꝫ hec dōia ē nāliū nō gratuitoꝝ: ergo angeli ꝯditi erāt tm̄ in nālibus ꝛ ñ ꝯditi i gratui tis. Ad qđ dicūt quidam ꝙ angeli creati erant in naturalibus ꝛ ꝯditi i gratuitis. ¶ Ad obiectuꝫ aūt in ꝯtrium. primo dicūt ꝙ non est ꝯtrarium: ꝙ primo fuit creata natura āgelica informis: ꝛ po stea formata facta est lux. Scōm .n. opinionē au gu. hic prius ꝛ posterius nō referūtur nisi ad or dinem nāe: nō ad ordinē tpis: ꝛ sic simul creati sunt i nālibus ꝛ ꝯditi in gratuitis. Scōꝫ aūt opi nionē alioꝝ sanctoꝝ. prius ꝛ posterius dr in tpe ꝛ sic prius erāt i nālibus creati ꝛ postea i gratui tis ꝯditi. Aliq tn̄ q illō opus prime diei ꝺ ipa lu

eē facta referūt ad ɔfirmatiõnē. vñ diuisio lucis a tenebris ē sepatio ɔfirmatoꝝ i bono. a ɔfirmatis i malo dicūt angelicā nām eē iformē. qꝛ nōdū habuit cōfirmationē. ſʒ nō dicūt iformem. qꝛ nō habuit formā gratie. ꝛ hoc modo simul creati erāt i naturalibꝰ ꝛ gratuitis. quātū ergo ad duas opiniones sustineri pōt. Nec ē ɔtriū qđ dicit aug. qꝛ nō itelligit de hoc qđ ē prius ꝛ posterius tēpore. ſʒ nā siue origine. ¶ Ad secūdū dicēdū. ꝙ lʒ angeli boni ꝛ qui nūc sunt mali sint cōditi i gratuitis: nihilominꝰ remanebat apđ eos libertas arbitrij. ſm quā illi poterāt ɔsistere in gratia ex dono dei. ꝛ isti cadere a gr̄a: ꝛ hoc ñ fuit ex pte gr̄e ſʒ ex pte volūtatis. cuius erat ɔsistere i bono vel cadere a bono. ꝛ ē similis respōsio respōsioni augustini. qua rñdet obiectiōi facte de duobus q pares sūt in oibus. ꝑter hoc ꝙ vnus resistit peccato ꝛ aliꝰ cadit i peccatū. dicit eīm ꝙ hoc ē ex ipa libera volūtate. que facit qđ i se ē vt ad bonū cōuertat. vel deficit a bono ad qđ posset ɔuerti. sicut. n. ē i hoibꝰ duobꝰ. quoꝝ vterqʒ hʒ gratiā. vnus cadit i peccatū. alius ꝟo nō cadit: ita potuit eē angelis ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lʒ hō vel angelus factus sit rectus ñ tātū rectitudie nāe. ſʒ rectitudie gratie. nō tñ ex illa rectitudie accipit ꝑseuerātiā sicut ondit Ansel. de caritate diuia. Sicut. n. homo. ꝛ si habeat gratiam gratūfaciētē: nō tñ hʒ donū ꝑseuerantie quo nō possit cadere a bono. habet tamē donuʒ gratie. cui si adhereat manebit i bono: ita angeli. lʒ haberēt gratiā gratūfaciētē. nō tamē habuerūt donū ꝑseuerātie. quo i bono ɔfirmarent. sed habuerūt donum gratie quo i bono possent permanere. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ lʒ creati eēnt ſm quādā idifferētiā ad bonū ꝛ malū. hoc nō vt possent. s. conuerti ꝛ auerti si vellēt. tamē poterant ꝛ hi ꝛ illi habere gratiā. licʒ. n. gratia inclinet liberum arbitriū vt conuertat ad bonum. nihilominꝰ tamē sibi relinquitur vt adhereat gratie sequēdo eā vel repellat eā cadendo i peccatuʒ. Alij ꝟo sustinēt aliā ptē. exponētes auctoritates que expresse loquunt de gr̄a ꝑ gr̄a gratisdata. ¶ Ad illud ꝟo qđ ondit ꝙ liberū arbitriū erat i tali statu. i quo potuit trāsgredi ꝑceptū. pp qđ ēt erat i statu tali i quo poterat iplere. Dōm ē ſm hoc. ꝙ nō ē simile. trāsgredi. n. ē ex ipo libero arbitrio creato de se. iplere ꝟo ē ex ipo libero arbitrio iformato ꝑ gr̄aʒ potuit tñ facere qđ ꝑceptū erat. ſʒ ad hoc ꝙ meritoriū eēt requirebat gratia gratūfaciēs. quā habere poterat si se iclinaret. ¶ Similr rñderi posset ad hoc qđ obijcit de dilectione ꝑ auctoritatē aug. i li. de fide ad pe. Ad hoc. n. creauit vt pre se deū diligeret: nec tñ oʒ ꝙ in creatore sit datū vt pre se diligeret deū ꝛ super oia. cū ceteris circūstātijs que reqrunt ad motū caritatis. ¶ Si ꝟo obijceret: ꝙ si i solis nālibus creatus eēt āgelus. ñ possʒ mereri ɔfirmatōē ex illo statu. Rñdēdū ē ꝙ ex statu illo nō meret cōfirmatōē. nisi supadderet gr̄a. Vñ ſm hoc oporteret ponere triplicē statū. nē. gr̄e ꝛ ɔfirmatōis. Rñdēdū est ſm hoc. ꝙ h̄ videbit icōueniēs. natura. n. iclinat ad gratiā. gratia ꝟo meret ɔfirmatiōnē qđ in rōnabili creatura manifestū ē. ¶ Ad illud ꝟo qđ obijcit ꝑ similitudinē de hoie. rñderi pōt idē de hoie ꝛ angelo. Vñ sicut auctoritates. que loquunt de gratia data angelis a pricipio. exponūt dē gratia gratisdata. ſm hāc opinionē: ita auctoritates que ineniunt de hoie possent ſm eādē rōem exponi. ¶ Ad illud vero qđ obijcit de angelo. Ezech. xxviij. in padiso in delicijs padisi ꝛc. dōm ꝙ illud intelligit de gr̄a gratisdata. Et si q̄rat pp quid rōe taliū gratiarū dicat fuisse in delicijs padisi. Dōm ē ꝙ hoc fuit rōne status inocētie: i quo attēdit quasi q̄dā btitudo. ¶ Videt autē melius dictū. ꝙ nūqua habuit gratiā gratūfaciētē. Hac rōne. nā rōnal nālr semel ꝟtibilis ē de se. nō plures nisi ex vnione cū aliquo alio. sicut ē ꝺ anima rōali. q̄ sepata a corpe necessario ꝑmanet in statu i quo erat añ sepationeʒ. Vñ āgelica nā semel ꝟtibilis ē. Vñ semel auersa a deo semꝑ ꝑmanet in auersiōe. ꝛ ɔuersa ad deū semꝑ ꝑmanet in ɔuersiōe. ſʒ ɔstat ꝙ angelus hñs gratiā gratūfaciētē. nō pōt nō ɔuerti ad deū ɔuersus semꝉ. nō pōt auersus eē. ex quo pʒ ꝙ āgeli apostate nūquā habuerunt gratiam gratūfacientem.

Membrum tertium.

a Dꝫ tertiū quo q̄rit ꝺ loco in quo āgli creati sūt. Circa qđ q̄rit. Pꝛio si necesse fuit eē locū corꝑalē in quo crearēt. Scđo q̄rit si fuit ɔueniētia qđ fuit illud corpus. vtrū celū empireuʒ vel aliqđ aliud corpus. Tertio ē qđ. si fuit celuʒ empircum. qua rōe dī eē repletū angelis.

Articulus primus.

a Dꝫ articulū primū sic obijcit. Angls ē sb̄a incorporea. ñ indigēs corꝑe in suo eē. sb̄a ꝟo q̄ nō indiget corꝑe in suo eē. nō indiget corꝑe in suo fieri. silr. n. se hʒ ad eē. ꝛ ad fieri. ergo āgls ñ indiget loco in suo fieri. ſʒ suū fieri ē creari. ergo āgls ñ indiget loco in sua creatōe. ¶ Itē āglica sb̄a hʒ quēdā motū siue actionē q̄ nō determinat loco. ſʒ nobilior ē eētia rei q̄ʒ suus motus vel actio. ergo eētia eius in suo fieri nō indiget loco. Mō aūt motus eius nō determinet loco siue actio. pʒ ꝑ augu. ad orosinm dicētem. ꝙ spiritus icreatus mouet spiritum creatum ꝑ tēpus ꝛ non ꝑ locū. cōtingit. n. reminisci preteritorū ꝛ intueri ꝑsētia sine loci determinatōe. q ꝑtineat ad motū remi-

niscẽtie vel motũ ꝯuitiõis. ⁊ ita motus substãtie spũalis põt eẽ non per locũ: multofortius ergo ipsa substãtia i eius creatiõe ñ idiget loco. ¶ Itẽ si ñ eẽt corpus: nihilominꝰ substãtia spũalis seꝑata quandã assimilatõem hʒ ad primũ. cũ ergo bonitas dei eẽt supfluẽs: ⁊ ĩ ñ eẽt corpus. nihilominus crearet angelũ ad sue bõitatis i creatura declaratiõem. sʒ hoc exñte ñ eẽt creatio angeli i loco: ⁊ intelligit de creatõe qua creatus ẽ nõ creatiõe actiõe ipius creatoris. ergo angeli ñ indigẽt loco i quo fuerũt creati. ¶ Itẽ locus qui ẽ de necessitate ad fieri alicuius rei. dr̃ principiũ generatõis illius rei. sʒ corpus cũ sit ignobilius ñ est pricipiũ fieri ipius rei nobilioris. s. substantie incorpee: quãtũ ẽ de se sepate a corpe. ergo ñ indiget angelus corpe tanq̃ loco sue creatiõis.

Cõtra. dicit augu. in lib. de aia ⁊ spũ. q̃ solus spũs icreatus incircũscriptus. spũs ṽo creati loco circũscribunt. sʒ illa que circũscribunt locorpportõẽ hñt ad locũ. Idẽ dic aug. de ecclasticis dogmatibus. Ex eo corporeas dicimus itelligibiles naturas. q̃ loco circũscribunt. Et sũr beatus bernar. sup canti. liquet oẽm spũm creatum corporeo idigere solatio. qd̃ ñ ẽerit pportõ spũs angelici ad corpus aliqd̃. rõe cuius dicent angeli creati eẽ i loco. ¶ Preterea ñ oĩa corpa equalis sũt dissilitudĩs respectu ipius spũs angelici. sʒ quedã minus elõgant. ⁊ quedaʒ minime. sũt. n. corpa opaca ⁊ sũt q̃dã corpa trãspentia: ⁊ sunt quedã luminosa. Angeli ṽo sicut dicit dyo. sũt lumina intellectualia. est. n. sũma lux intellectualis a qua dẽscẽdũt lumĩa creata. Corpa ergo luminosa minime distãt i ordine rez a lumibus intellectualibus. cũ ergo extra mũdũ nec sit operatio nec sit eẽntia. ꝯuenit vt lumĩa itellectualia i corpe lumioso collocent. Ad qd̃ dõm. q̃ angeli lʒ fm eẽntiã suã ñ depẽdeat a loco corpali. est tñ quedã ꝯueniẽtia angelorum cũ corpibus gbusdã. sicut dicit beatus berñ. in. v. omel. sup canti. rõne ministerij ⁊ cuiusdã ꝯgruẽtie i vniuerso. Nõ eniz rõe misterij. dicit bt̃s berñ. i illa omel. Inferioꝝ supiorqʒ spũs ꝓprijs corpibus egent: sed tñ gbus iuuẽt ñ iuuent. sʒ pecus gdaʒ ex debito fruitus ⁊ vsus tñ tpaliũ corpaliũqʒ necessitatũ iuuãdo fuit. Ideoqʒ ille spũs ⁊ cũ tpe transit ⁊ cũ corpe deficit. angelus ṽo curat i libertate spiritus admĩstrare officiũ pietatis sese mistruz exhibẽs mortalibus. vtpote suis ieternũ futuris ciuibus ⁊ cohẽdibus eĩne iocũditatis. Ex h̃ pʒ ⁊ multis alijs rõibus quas ibi ponit. de gbus ĩfra dicet i tractatu d̃ assũptõe corporum. q̃ angeli hñt ꝯueniẽtiã rõne misterij cũ corpibus. Rõne autẽ ꝯgruẽtie i vniuerso hñt. n. corpa suos ornatus. Inter ṽo istos ornatus ẽ lux spũalis ⁊ corpalꝭ: q̃ inter se hñt ꝯueniẽtiã. Vñ sup illud ⁊ vsqʒ ad nubes veritas tua. dicit glo. Celi sup nubes sũt. i gbus celis ẽ sedes angelorum. Vñ quasi q̃daz congruẽtia ẽ. in vniuerso iter lumĩa itellectualia ⁊ lumina corpalia. Ad obiecta ergo dõz. q̃ lʒ angelus ñ indigeat corpe ad sui eẽ: ⁊ possit sine loco corpali creari. nihilominus tñ rõne dicte cõgruẽtie i pte vniuersi magis ꝯuenienti collocat. ¶ Ad sc̃dm ṽo dõm. q̃ cũ angelus duplicẽ hẽat actũ ꝯtẽplatõis ⁊ misterij. rõne actus ꝯtẽplationis: sicut dicit bt̃s berñ. i p̃dicta omel. nõ reqrit corpus. rõne ṽo actus misterij reqrit. Vñ illa rõ ñ ꝯcludit aliud: nisi q̃ angelus rõe sue eẽtie nõ dpẽdeat a corpe: nec reqrit corpus. ¶ Ad tertiũ ṽo dõm. q̃ sicut ibi ꝯcludit: ⁊ si ñ eẽt corpus. nihilominus posset creari angelus i suo eẽ subsistere. Vñ nõ pp hoc dr̃ locus creatõis: q: in ipsa creatiõe necessarius sit locus. sʒ q: creatũ a principio sue ꝯditõis ibi ꝯuenient ẽ collocatũ. ¶ Ad quartũ dõm. q̃ locus i gbusdã rebus corpalibꝰ dr̃ principiũ generatiõis. in corpalibus ṽo nõ ẽ principiũ generatõis: sʒ põt eẽ pricipiũ aliquorum corporum i gbus ⁊ cũ gbus vniant sube incorporee. Vñ cũ suba incorporea separata ẽ a corpore in eẽ: non requirit locũ corpalem qui ẽ principium generatõis: cum nullum habeat corpus cui vniat sicut forma materie.

Articulus secundus.

Ad sc̃dm articulũ quõ querit. supposito q̃ fuerit ꝯueniẽtia locũ eẽ corpalẽ i quo ꝯditi eẽnt angeli. querit qd̃ fuit illud corpus. fuerũt aũt qui dixerunt creati in celo empireo: pp hoc q: illud celum ẽ supremũ celorum ⁊ nobilissimũ. Vñ dicit strabus. celũ ñ visibile firmamẽtũ hoc appellat sʒ empireũ. i. igneũ vel intellectuale: qd̃ ñ ab ardore sed splẽdore dr̃. qd̃ statim factũ repletũ est angelis. Et Isi. dicit in distinctiõe celorũ in glo. sup illud x. deut. En dñi dei tui ẽ celũ. ⁊ celũ celi: qd̃ supremũ celũ ẽ celũ angelorũ. Io. dama. vocat illd̃ celũ ꝯueniẽtiã visibiliũ ⁊ inuisibiliũ: eo q̃ ipsum ẽ supremũ. ¶ Qd̃ aũt ñ sint creati in illo celo. vr̃ p hoc qd̃ dr̃ Isa. xiiij. Ascendã in celũ ⁊ silis ero altissimo. sʒ ascẽsus dr̃ eẽ respectu supioris loci eo in quo creatus ẽ. ergo ñ fuit creatus i supremo loco: sʒ celũ empireũ supremus locus ẽ. ergo ñ fuit creatus in celo empireo: pari rõne nec angeli. ¶ Itẽ aug. sup geñ. ad lr̃a. iij. li. supior pars aeris pp purã trãquillitatẽ celo cui collumiatur cõi pace ꝯiũgit: ⁊ eius vocabulo nuncupat. in q̃ fortassis pte ñ fuerũt añ trãsgressionẽ suã angeli trãsgressores cũ principe suo nũc dyabolo tunc archãgelo. nõ mirum ẽ si post peccatũ in hac sunt detrusi caligiñe. ex q̃ vr̃ accipi q̃ illi ãgeli creati fuerũt in supma ⁊ purissima pte aeris: q̃ celum ethereũ dr̃: pari rõe ⁊ alij angeli. ¶ Itẽ dic Io. dama. loquẽs de angelis cadentibus. Ex his an-

gelicis virtutibus q̄ ꝑerant terrestri ordini: ⁊ cui
terre custodia a deo ꝯmissa erat:nō nā malus fa
ctus ſʒ bonus exn̄s ⁊ i bono genitus lib. arbi. sui
electiōe:versus ē ab eo qd̄ ē ſm nām:in id qd̄ est
preter nām. Si ergo custodia terre deputata fuit
angelis:ꝯuenit custodes approximari sue custo/
die. angeli ergo illi loco approxīati erāt terrene
habitatōi. ſʒ celū empireuʒ remotissimū ē a ter/
rena habitatōe. ergo i initio creatiōis n̄ ꝯueniē/
bat illos ibidem collocari. Ad ꝯtriuʒ vr̄ facere
auctas ⁊ rō. Dicit:n. in cētesimotertio ps. sup il/
lud. Draco iste quē formasti. glo. ſm subām for/
masti in q̄ bonus erat ⁊ in ēpireo locatus. ¶ Ad
idē facit qd̄ dr̄ ezech. xxviij. posui te i monte scto
dei. Interli. in padiso tertio. ſ. celo. ad qd̄ paulus
ſcʒ raptus ē. Sʒ alibi dr̄ ꝙ tertiū celū fuit empi/
reū. ergo positus fuit i celo empireo ab initio sue
creatōis. de illa. n. positōe loqꝛ ibi. ¶ Hoc idem
rōne pōt psuaderi. cū. n. corpa sint ordiata ⁊ sic
sintas i corpibus erit aliqd̄ supremū corpus. il/
lud supmū vocaꝛ empireū. Qd̄. n. sit corpus pʒ
ex auctē strabi ⁊ bede. q i glo. sup pricipiū gen̄. d̄
hoc loquunꝛ. ſʒ supremū celuʒ est nobilius inter
corpa. Si ergo aliqd̄ corpus ꝯgruat habitatōni
angeloꝝ:illd̄ erit supmū. ergo celū empireū cō/
uenit vt sit coꝝ hītatio. Ad qd̄ dōm. ꝙ ſm pdi
ctas auctes angeli creati in celo empireo sūt prio
collati. ¶ Ad obiectū aūt prio in ꝯriuʒ. dōm ē ꝙ
ascēsus ille de quo dr̄ in Isa. ascendā in celū ⁊c.
n̄ fuit ascēsus corporeus:ſʒ loqꝛ methaphorice:
vt ascēsus dicaꝛ affectꝰ rei excelsioris re illa quā
hʒ. Vn̄ affectus siue appetitus equipantie diuie
ſʒ quendā modū dicebaꝛ ascēsus. Si. n. volebat
ascēdere ad celuʒ trinitatis:hoc n̄ erat vt de loco
inferiori ascēderet ad supiorē. ſʒ ꝙ appetebat nō
eē sub alio ⁊ ꝓprie ptātis eē:qd̄ soli deo ꝯuenit.
Celū ēt trinitatis n̄ est corpus: ⁊ n̄ ē aliud q̄ȝ ipsa
trinitas. nō tn̄ appetebat eē eiusdē subē cum pr̄e
qūo ē filius ⁊ spūsſctūs. De affectu āt eius siue ap
petitu infra dicet i ꝓprio tractatu. ¶ Ad secūdo ve
ro obiectū dōm. ꝙ illud qd̄ dicit aug. in. iij. li. sup
gen̄. opinādo dicit. Vn̄ addit dubitatōis signū dr̄
eēs fortasse: ⁊ cū hac ꝯiunctōe si:que notat dubi
tationē. ⁊ hoc accipit ex hoc ꝙ qdā phi dicebāt
demones hr̄e aerea corpa: ⁊ angelos silr̄:rōne
quoꝝ corpoꝝ ꝯueniebat eis rō aeris:vel i supe/
riori parte sicut bonis:vel i inferiori sicut malis.
¶ Ad tertiū vero dōm. ꝙ illud qd̄ dicit dama. d̄
custodia terrestris ordis. n̄ cogit dicere ꝙ fuerūt
in loco ꝓpinquo terrene ihabitatiōi cū creati fue
rūt. angeli. n. exn̄tes in celo sūt custodes holuʒ q
sūt habitatores terre. distātia āt localis huiusmo
di n̄ impedit qn possint cognoscere ea q̄ agunꝛ in
terra. ſm ꝙ accipiūt a verbo eterno. Vel rōne ēt
perspicacitatis naturalis. possunt ēt quedam co/
gnoscere pn̄tia:que tn̄ remota sunt in loco.

Articulus tertius.

D tertiū quo queriꝛ de hoc. ꝙ dr̄ celū
a empireū sanctis angelis eē repletū. ⁊
dicunꝛ sancti angeli:vel pp bonitateʒ i
noīe:vel ꝓpter sanctitateʒ grē:non qꝛ
adhuc eēnt ꝯfirmati. ¶ Videꝛ aūt ꝙ n̄ ꝯuenienter
dicaꝛ celū eē repletū. Illud. n. dr̄ replere aliud:cu
ius ps occupat partē: ⁊ alia ps aliā vt nō sit va/
cuū. ſʒ angeli cū sint sube incorpee n̄ hn̄t partē ⁊
ptē quātitatiuā. ergo n̄ sūt repletiui loci corpa/
libus. ¶ Preterea repletū dr̄ illud cuius plenitu
dini n̄ pōt fieri additio:ſʒ celū empireuʒ n̄ sic fuit
repletuʒ angelis:vt eis nulla possʒ fieri additio.
possēnt. n. creari alij angeli ⁊ i celo empireo col
locari. ¶ Itē repletio corpis quā facit angelus:n̄
ē ad modū corpis replētis aliud corpus: sicut aq̄
replet vas:nec sicut aīa replet corpus vt tota sit i
toto corpe: ⁊ extra n̄ possit eē sicut forma alterius
corpis. nō. n. angelus ē forma corpis qd̄ replet:
nec sicut deus dr̄ replere mūdū. hiere. xxiij. Ce/
lū ⁊ terrā ego impleo. hec. n. ipletio ē ꝙ eēntialr̄
ē in rebus ꝯseruās res in eē. quo ergo mō dr̄ ce
lū ab angelis repleri. ¶ Preterea si celū dicitur
repletū eē angelis. quibus angelis dicit repletuʒ
ꝓpter illud verbū qd̄ dicit beda. Mox vt celuʒ
creatū ē:ab angelis sanctis repletū ē. An enīʒ in/
telligitur hoc de angelis cōiter:aut tn̄ de bonis.
Qd̄ nō de angelis bonis tn̄:videꝛ. nōdum enīʒ
facta fuit diuisio lucis a tenebris. in qua diuisiōe
itelligiꝛ diuisio sanctoꝝ angeloꝝ a reprobis. Si
vero itelligaꝛ de angelis cōiter:tam hi q̄ȝ illi di/
cebanꝛ celū replere. ergo cadētibus malis ange
lis:ad hoc ꝙ nō eēt vacuitas i celo:eēnt alij an/
geli substituēdi. repletio enīʒ illa aliquid faciebat
in celo. ergo defectus plenitudīs eēt quedaʒ im/
perfectio:nō aūt ꝯueniēter dicit. ꝙ nobilissimum
⁊ supremū imperfectionē haberet in eē:vel in be
ne eē:cum inferiora corpa obtinuerūt pfectioneʒ
vtroqʒ modo. ¶ Preterea. ex hoc qd̄ dicitur ꝙ
celū statim vt factum ē:repletū est angelis. aut ita
intelligiꝛ ꝙ angeli prius eēnt facti sine loco: ⁊ po
stea illum repleuerūt locum. qd̄ non videꝛ:eo ꝙ
nihil sit creatū ante celū ⁊ terrā. sicut habetur ex
vna expositōne eius qd̄ dicit. In principio crea
uit deus celū ⁊ terraʒ. Aut posterius facti sunt. ⁊
hoc n̄ videꝛ ex ipa intentōne auctis:qua dicit ꝙ
celum statim repletū ē vt factū est. Unde videtur
designare ꝙ tempus nō intercideritex quo de/
relinquiꝛ. ꝙ simul creati sunt cū celo. Sed videꝛ
per simile ꝙ hoc nō sit veꝝ. prius enīʒ facta ē ha
bitatio:in qua debebāt hoīes habitare:q̄ȝ hoīes
qui debebāt habitare. Similiter prius facta ē ha
bitatio volatiliuʒ q̄ȝ ipsa volatilia: ⁊ sic de alijs.
ergo prius videtur ꝙ conueniat celum fieri tan/
q̄ȝ habitationeʒ: ⁊ postea angelos tanq̄ȝ habita/

tores. Ad qd dom q celu empireuz dicit angelis repletu pp ipam sufficientia et congruitatez ornatus. sufficientia aut dicit ee sm numeru eoru qui ordinati sunt ad deu. Ad illud vero qd obijcit de repletione, dom e q no accipit repletio eode modo quo corpus dicitur replere aliud corpus. No. n. angelus habz partes quantitatiuas. Sz dicit repletio quo ad congruentiam ornatus. et sufficientiam ordinatorum a deo. Ad scdm do dom q repletio di celi. no qr no possit fieri additio. posset eim plures aie glorificari qz sunt casus angelorum. et ita additio fieret sup repletione ia dicta. sz dicit repletio. qr de numero angelorum no fiet additio. no qr no possit. sz dei beneplacitu. Ad tertium dom q no e repletio illa ad modu repletois corporis. nec ad modu quo aia replet corpus. nec q deus replet mudu. sz quo ad sufficientia illorum angelorum. qui imediate deu contemplant. no q alibi n possint deu contemplari illi qui facti sut. sz qr ille loc dicit conuenientior. sm illud qd dicit Dama. q deus df ee i celo quo manifestior e eius opatio. sz dicit ee repletio quo ad sufficientia i multitudie illi creature i specie. et quo ad ornatu celi. Ad quartu do dom q repletio illa df de angelis ipis creatis: qui tuc habebat sanctitate inocetie. licet autez aliqui postea ceciderut. nihilominus erit reparatio illius ruine angelice. et pficiet numerus quo ad aias sanctas q substituet. et ita erit oioda repletio. Et si dicat iteru vacuitas vel ipfectio quod indecens e corpi nobilissimo. Dom e. q ex hoc nulla e idecetia illi corpori. sz illis agelis qui ceciderut. sicut si fiat palatiu pulcherrimu aliquibus amicis alicuius regis. et illi postea delinquunt pp qd expellunt. idecetia e i expulsis non palatio a quo expellunt. remanet. n. i sua pulchritudie. Nec legitur i scriptura sacra. q celo empireo daret ita ornatus, sicut firmameto vel aeri vel aque vl terre. Cu. n. sit vniforme i luminositate, hz suu ornatu in se a quo no deficiat. Ad quitu dom, q creatio angelorum no fuit an creatione celi. sz simul cuz ipo celo empireo. nec e sile de hitatione huana et angelica. habitatio. n. huana sm quada expositore ex factorum pri facta e et postea ho qui debebat ibi itare. ho. n. ppria habuit formatione de limo terre. ergo oportuit q prius eet terra. Angelus aut ad sui creatoez no idigebat mia pexistete. nec corporali nec spuali. et io no requirebat vt celu prius eet creatu tanqua ex cuius pte fierent angeli. Et si obijciat de aia hois que de nihilo facta e. Rnde du e q ipa no dicit habere hitatione nisi i quada ordiatione ad suu corpus. No. n. aie sancte post sepationem a corpore hitant i celo. hoc no e nisi qr tuc sut sicut angeli dei. sz no e illa locus qui copetat ab initio oditiois ipi aie existeti i corpore. aie. n. existeti i corpore hitatio terrena primo deputat. nec fingedu e sicut quidaz finxerunt. q ani me sint simul create i celo cum angelis. et postea vnaqueqz descedat ad corpus terrenu sibi deputatum. sz creado infunditur et ifundedo, creatur.

Questio. xx. de angelis quo ad substantiaz.

Consequenter osideradu e de his q ptinent ad sbam angeli. quorum primu e. Quid sit. pp quosda astruetes ipos non ee. s. saduceos. Scdo quid sit genere. Tertio quid sit sm rone. Quarto vtru psonalitate habeat vel no. Quito de differetia angeli et anie. Sexto de differetia angelorum inter se.

Membru primum.

Circa primu vr q no sit angelus. Mas quicqd e hz ordine i vniuerso. sz angelus no videt habere ordine i vniuerso qr aut haberet ordine infra hoiez aut supra. aut eet i pari ordie cu eo. No supra. qr sicut dicit augu. Inter deu et anima ronale put est ad imagine et similitudine dei. nihil e mediu. sz si eet supra eet medius iter hoiem et deu. Silr infra aut i pari no vr copetenter ordinari. qr costat q no bilioris oditiois e qz ho: nobiliori vero sm q huiusmodi e debet locus nobilior et supior. videt ergo q no possit habere ordine in vniuerso et ita nec ee. Preterea. plis et remigius et etia augu. et fere omnes sancti volut. q quecuqz sunt sunt propter hominem. ergo et angelus. si ergo e ergo determinat ee eius rone actuum quos hz i ordiatione ad homine. aut roe alicuius illorum. sed ppter homine non habet nisi actus istos. reuelare. custodire. ministrare. sz necessitas sui esse aut sui ordinis no videt determinari rone illoru actuu aut alicuius eorum. qr no ratione duorum primoru. qr illi ad supiore pertinet et ostensum est superius q supra hominem no pot habere ordinem i vniuerso. Similiter ratione ministerij. quia ministrare est inferioris. cum ergo ministrare conueniat ei ratioe hominum sz q dicitur ad heb. j. Oes sut administratorij spus i ministeriu missi pp eos q hereditate capiut salutis: roe eius opteret ei solu loc iferior q tn ei n opetit sic ostesu e. et ita vt prius vi. q no habeat ordinez i vniuerso. Preterea eiusde e causae dare ee rei et custodire ea in ee et etia reuelare et reuelada. et dare ei q sunt necessaria ei. ita q ministerio alterius no idigeat dumodo sit ca sufficies. nec idigens aliquo tanq medio i suis opatoibus. sz deus e huiusmodi ca respectu hois. ergo n idiget aliq medio q ad pdicta. qre nec angelo. ergo n e ponedu ee angelos pp ho

minē. quare nec eē. cū oīa sint pp hoīez vt dictū est. Sed ꝫ. Ordinē creaturaꝝ ꝑm supius τ inferius ē ponē i vniuerso ꝑm approximatōez maiorē τ minorē ipsaꝝ ad deū ꝑm ꝙ maiorē τ minorē hñt silitudinē ad ipz. ſꝫ cū ipso hñt maiorē silitudinē aut minorē. ꝑm ꝙ magis suā bonitatē cōicat. ꝑm ꝙ cōtingit recipe ex pte creature. ſꝫ ē sbā intellectualis hñs silitudinē cū ipso. que ad eius imaginē facta ē. sicut aīa q̄ ē vnibilis corpi. τ quo in hoc nō hꝫ silitudinē cū ipso. ſꝫ ꝯstat ꝙ si ē sbā itellectualis nō vnibilis corpi: qꝛ h maiorem silitudinē habebit cū deo. rōe eius ꝙ ē corpori nō vnibilis: τ ex pte creature nō ē repugnātia qñ talis possit iueniri. cū ergo deus velit suā bonitatē cōicare creature. vr ꝙ huiusmodi sbāz sit necesse eē in vniuerso. aut aliter eēt imperfectio i vniuerso. huiusmodi aūt sbām vocamus angelum. quare vr ꝙ ad pfectōez vniuersi necesse sit ponē angelū. τ supra hoīem in vniuerso ordinari. ¶ Itē ad idē. Aīa hꝫ itellectū possibilē q recipit ab inferiori sicut a fantasmatibus. τ intellectum agentē ꝑꝫ quē recipe pōt a supiori. ſꝫ nobilior τ ēt plus habens similitudinē cū deo. ē substantia intellectualis. recipiēs a superiori solum. ergo ad perfectionē vniuersi necesse ē huiusmōi substantiam ponere. Hec est autem angelus τ ē. ¶ Item pħs in lib. de cālis. Est quedam substantia. cuius substantia ē in eternitate: τ actio in tpe vt aīa quedam cuius substantia τ actio ē in tpe vt substantia corpea. τ quedaz cuius substantia τ actio est in eternitate: τ hoc ꝯgruit ad pfectōz vniuersi. ex quo i vniuerso ē repire reliqua duo substātiaꝝ generaꝝ τ repire tertiū. huiusmōi aūt sbā est angelus. qđ pꝫ: qꝛ ibi accipit eternitatem p euo. cū in eodē libro dicat quoddā eē: eē ante eternitatē. τ ꝯstat ꝙ ñ pōt accipe eternitatē nisi pro euo: ergo necessario ē ponere angelum. ¶ Itē ꝙ angelus sit sumitur ex motu celoꝝ. cuꝫ ꝑ moueantur ex cā extrinseca. cā vo extrīseca sit sbā sepata. non ē aūt aliqua sbā creata separata a corpe preter angelum: ergo angelus mouet: ergo angelus ē in vniuerso. ¶ Item hoc ostēditur rōe necessitatis humane. cū. n. habeat iperfectōz multiplicē ad modū paruuli: hꝫ. n. imperfectōez ex pte aīe. hꝫ ēt impfectōz ex pte corpis: ergo indiget custode in bono τ tutore a malo. ſꝫ custos siue tutor iquātū huiusmodi supior ē puulo: ergo illa sbā ē supior τ creata. cū hoc sit qđdā ministeriū. ñ nisi āgelus: ergo necesse ē āgelū eē. τ hoc ē qđ dr̄ Isa. lxij. Sup muros tuos hiersl'm cōstitui custodes. τ ꝙ angelus hoīe debebat eūz custodire eūtem τ reuertētem sicut dr̄ Thob. v.

So. ꝯcedēdū ē ꝙ āgelus sit. Et ꝑ eius effectibus satis habet i veꝰ testō τ nouo. ¶ Ad ea vo q̄ obijciunt in ꝯtrariū intelligendū primo ē. ꝙ ē āgeli ad hoīez supioritas. τ inferioritas. τ pitas q̄ ad diuersa tamē. q̄ ad hoc ꝙ solus deus ñ solū ē principiū creaturaꝝ: ſꝫ ēt finis. ita τ hō ē finis creaturarū. ē hō quodāmō supior. Scdm vo ꝙ hō ē ad imaginē dei. nō ē angelus eo supior dignitate q̄ ad hoc. ſꝫ ꝯtra ad memoriā. itelligētiā τ volūtatē. ē inter ipsos pitas. ꝑm ꝙ rōne horū determinatur absolute imago dei in ipsis. ſꝫ q̄ ad actū intelligēdi. ē āgelus supior dignitate: qꝛ hꝫ simpliciorē modū in itelligēdo ꝙ̄ hō. τ hīc ꝯcedimus ꝙ āgelus datus ē homini ad custodiā. τ ei multa reuelat. Vñ q̄dāmō ē ei subiectus ꝯtra ad intellectū. ñ tñ simplr̄. ſꝫ soli deo. cuiꝰ solumō ē dare eē. ē simplr̄ subiectus. Vñ angelus nō dr̄ dator ſꝫ ministrator. ¶ Ad hoc qđ obijcit ꝙ angelus ē simpliciter inferior hoīe. cū ministrare ad inferiorē ptineat: dicimus ꝙ nō pp hoc habet. ꝙ in hoīe resideat aliqua dn̄atio respectu angeli. ſꝫ ꝙ illud ministeriū sit ad vtilitatē hoīs. Vñ ꝓprie rōe huius ministerij: ē minister dei nō hoīs. ¶ Ad aliud vo dōm ē. ꝙ angelus rōne ministerij ordinat ad hoīem nō cū rōne ꝯtēplatōis intime q̄ deuz ꝯtēplat. ſꝫ ordinat supra hoīem. τ ita ordinē habebit i vniuerso vtroqꝫ mō. ſꝫ differēter. ¶ Ad illō vo qđ obijcit. ꝙ eiꝰ custodire ē cuius ē dare eē. dōm ē ꝙ eius ē custodire auctoritate. τ illuminare auctoritate. τ ita ꝺ alijs: nihilominꝰ tñ hꝫ ministros. sicut ē de rege magno. q auctoritate custodit ea que sunt in regno suo. nihilominus vo hꝫ pticulares custodes. q diuersis custodijs sūt deputati.

Membrum secūduꝫ.

De scdm q̄ querit. qđ sit āgelus gnāliter. Circa qđ q̄runt duo. Primo vtrū sit a lumē spūale ex ꝯditōe sue nāe: qđ vr ꝙ hoc. qđ dicit dyo. in li. de diui. no. Demones integri sunt τ clarissimi: τ si ipsi non vidēt claudētes ipsius boni inspectiuas virtutes ſꝫ ꝯstat ꝙ huiusmodi claritas nō ꝯtingit ex aliq̄ accñti supra nām. dico aūt nām primā reꝝ institutōez: ſꝫ eē clarissimū nō ꝯuēit nisi lumini: ergo āgeli ex sua prima instōne nāli sūt lumina. ¶ Itē dyo. in eo. li. Angelus ē imago dei manifestatio occulti lumis. speculū puꝝ splendidissimū. ſꝫ qđ ē splēdidissimū rōe luminis dr̄ huiusmodi: ergo āgeli sūt lumina siue lumīosi. ¶ Itē dyo. loquēs de āgelis in li. ꝺ ierarchia angelica. dic ꝙ āgeli sunt lumina a pre luminū dscēdētia. ¶ Itez Io. dama. in scda di. lumē creatus ē a ꝯditore τ bonus factus: ergo āgeli ex ipa ꝯditōe sūt lumina. τ ꝯstat ꝙ loqr de lumine intellectuali. vñ ꝑmittit donū ē lumē intellectuale angeli: ergo ex sua ꝯditione sunt lumina intellectualia. ¶ Preterea. sic dicit ambro. luminis ē manifestare se τ alia. sed hanc ꝓprietatē hꝫ angelus vt se manifestet. τ sic ab alio cognoscat. τ alia faciat cognoscere: ergo ꝑ

luminibus: q angeli sint lumina: cu ppzietate ei cuenie tem habeat. ¶ Preterea cu di gen. fiat lux. & facta e lux. lucis noie. sm q exponit btus aug. desi gnat angelica creatura: ergo angeli sunt lumina.

Cotra. lume no pot ee tenebra. s3 angelus pot fieri tenebra spualis p peccati. Un dam. malu est tenebra itelligibilis. Auersi. n. a summo lumine facti sunt tenebre: ergo angeli de sua na no sunt lumina. ¶ Ite cu di. deus diuisit lumen a tenebris. noie lucis designant angeli sancti. noie tenebrarum angeli qui ceciderut p peccatu: ergo angeli d sua na idifferent hnt ad luce & tenebras. ergo n sut d sua na prima lumia. ¶ Preterea. locus & locatu sunt pportionabilia. s3 loco tenebroso pportionant demones: ergo sut tenebrosi. Un & dicunt angeli tenebrarum. sic habet vlti. ad ephe. No e nobis colluctatio aduersus carne & sanguine. sed aduersus rectores tenebrarum harum. ergo angeli d sua na no sunt luminosi. ¶ Preterea si eent i sua na lumina mali angeli. cu seipos cognoscat. cognoscerent se ee luminosos. s3 cognoscedo se ee luminosos sequeret delectatio. talis at no e i angelis malis: ergo angeli d sua na n sunt lumina. Ad qd dd3 q duplex e lume. s. nae & gre. qd et df lume nae hoc e donu dei. Un vtrqz lumina ad donum dei ptinet sed differenter. Un in li. d diui. no. data ipsis angelica dona: nequaq ipa mutata ee dicimus. s3 hoc intelligit d dono nature. qd no e ex toto mutatu. s3 donu gre. supposito q hut gra3 gratuifacietez: oio e ablatu. ¶ Ad obiectu aut prio ddm q illud qd dic dyo. in li. de di. no. intelligit de lumine nae no d lumine gre gratuifacietis. Un nihil phibet demones ee clarissimos qntu ad ip3 lume nae. qd e in ipa pspicacitate itelligetie: & nihilominus ee no videtes pp defectu gre gratuifacietis qua no hnt pp fastu elatois i qua ceciderunt. ¶ Ad scd3 ddm. q auctoritas beati dyo. intelligi vr d angelo ia3 hnte forma gre. pp hoc q df speculu splendidissimu. si tn accipiat p splendore nae angelus di ee speculu splendidissimu. i. valde splediduu. pp resultatoz cuiusda lucis create a luce increata. Qd aut di manifestatio occulti luminis. hoc itelligit pp hoc q lume diuinitatis df occultissimu. manifestatio at eius e i lumine intelligetie angelice prio. ¶ Ad tertiu ddm. q illud qd di q angeli sunt lumina. intelligit de illuminatis p gram. sic. n. pcedit tractatus d ierarchia angelica. loqt. n. de ordinibus angelorum put iam hnt gra3 gratuifaciete. ¶ Ad qrtu dd3. q dbu Jo. dama. pt itelligi: vel d luie nae: vl d luie gre gratuifacietis. qd datu fuit a pricipio. supposito q angeli hnt gram gratumfaciete qcito fuerunt creati. ¶ Ad qntu ddm. q intetio beati ambro. refert ad hoc qd intelligitur de lumine nature. qd. n. se pot cognoscere & alia: hoc refertur ad lume nae angelica. n. intelligetia. & si no assit gra: h3 potentiam cognoscedi se & alia. ¶ Ad sextu ddm. q intelligitur cdiuio angeli dupliciter. qtu ad esse & qtum ad bene ee. Qualit3 aute ad ee itelligit cdiuio angeli in cdinone celi. qtu ad bn ee in conditione luminis. sicut dicit ibide glo. fieri. n. luce: nihil aliud e q angelica creatura cuerti ad lume eternu. & cuius habeat silitudine & in ea habeat desiderium perseuerandi.

Articulus secundus.

a Dhuc qritur. qd sit angelus genere Est. n. duplex ee qtu ad ee pure naturale & qtu ad ee gratuitu. Qd. n. di lumen hoc ptinet ad ee gratuitum. q dr sba a dama. hoc pertinet ad ee nale. Queritur ergo cu non sit accidens. eo q in nullo alio e sicut i subiecto erit sba. Suba aut dicitur tripliciter. ma & forma & qd est ex his. addit et quarta dua; vt sba dicat illud qd ptinet ad quidditate rei. Queritur ergo. vtru angelus sit sba isto mo vel illo. ¶ Qd at no dicat sba materia sic ondit. Substatia ma est receptiua formarum. que cu ipsa faciut vnu i na. s3 si angelus e susceptiuus alicuius forme. non erit receptiuus forme que faciat vnu3 in natura cum angelo: ergo angelus non e sba mar nec sba forma. cum sba forma pficiat aliqua materiam. ¶ Preterea forma inest materie s3 quedam modum. nec habet ronem p se subsistendi. angelus at nullu istorum h3: ergo no dicet sba forma. Nec dicet sba que e ex his: sba. n. q e ex his est cposita. angelus aut simplicitate3 h3 respectu materie. Simplicitate3 et h3 respectu forme: eo q vtraqz ro sit entis compositi corpalis. non ergo angelus e sba cposita. ¶ Si vero forte dicat. q angelus habet in se cpositione materie & forme. & ei attestatur q hab3 potetia recipiedi & agedi: s3 hoc obiicit. q pari roe forma angeli erat cposita: qr habet ronem potentie recept. ue a deo & actiue in creaturas. qd cu falsu sit. eo q i infinitu oporteret abire sm huc modu: no ergo erit angelus sba cposita pp hanc ronem. Ita nec erit sba que exprimit rei quidditate. hoc. n. no cuenit absolute s3 respectiue. dr. n. diffinitio alicuius substatia diffinita: qr cotinet quidditatem eius. sed isto mo non dicitur angelus esse substantia. cu ad nihil aliud referatur per hunc modum: n ergo dicetur angelus ee substatia aliquo modorum pdictorum. ¶ Preterea. supposito q sit substantia: aut est substantia simplex aut cposita. Qd sit simplex videtur p cparationem ad aiam: aia. n. aia simplex dicat. sicut habetur in li. de aia & spiritu. angelus aut subtilioris eentie sit q anima. erit ergo angelus simplex. Qd aut aia sit simplex dicit Dama. pones talem rone. Aia e substatia viuens simplex & incorpea. & in lib. de aia & spu. Aia est substatia spualis simplex & indissolubilis. pterea

angelus ē subtilioris eēntie q̄ sit pūctus. Pūct⁹ aūt dr̄ eē simplex: ergo multofortius angelus est simplex. Cōtra. In oī qḋ ē citra primū. differt qḋ ē ꝛ quo ē. sꝫ angelus ē citra primū. ergo in eo dr̄ qḋ ē ꝛ quo ē. sꝫ oē in quo differt qḋ ē ꝛ quo ē. ē cōpositū. ergo angelus ē substātia ꝯposita. ¶ Item angelus hꝫ vires fm̄ quas attēdit q̄ ē imago. s. mēoriā intelligētiā ꝛ volūtatē: sꝫ vires sine potētie nō sunt ipa eēntia. q: nulla eēntia ē sua potentia nisi in deo. ergo angeli eēntia nō ē sue vires. ergo angelus ē substātia ꝯposita. ¶ Itē quecunqꝫ ꝯueniūt genere fm̄ rōem. fm̄ eā nāe ꝯuenit q̄ habeant mām. genus. n. rñdet māe: ergo cū substantia que ē angelus: ꝯueniat cū corpe in gnē: habebit rōnem māe. sꝫ si hꝫ rōnem materie habebit rōnē forme: ergo angelus ē substantia ꝯposita.

Ad qḋ dōm q̄ lꝫ fm̄ quosdā phos. intelligentia que dicit angelus sit forma siue mā. vr̄ tn̄ dōꝫ q̄ sit ꝯpositū ex mā ꝛ forma. Qḋ si aliquibus videbit q̄ sit forma p se cns sine mā. habebit ꝯpositōeꝫ ex q̄ ē. ꝛ qḋ ē. cū vtroqꝫ mō dicat ꝯpositū aliq gnē ꝯpositōis. ¶ Ad primo obiectū in ꝯtrium dicēdū ē. lꝫ angelus habeat simplicitatē respectu materie corporalis ꝛ forme. q̄ simplices sūt in genere suo. nihilomin⁹ tamē ꝯposit⁹ ē in se. sꝫ respectiue simplex. Qḋ. n. dr̄ simplicior his. hoc ē q: hꝫ eē spūale. qḋ n̄ hꝫ forma hmōi corporalis vl̄ mā. Mā aūt dicit simplex. q: n̄ resoluit ad aliaꝫ materiā. ꝛ forma pria q: n̄ resoluit in aliā formā. ꝛ ita alio ꝛ alio modo dicit vtrobiqꝫ simplex. ¶ Ad scd̄ꝫ vō dōꝫ ē. q̄ hoc posito q̄ āgelus habeat materiā ꝛ formā spūalē. n̄ sic ē in forma sua. vt pari rōne habeat potētiā receptiuaꝫ ꝛ actiuaꝫ sicut angelus. Mā forma dicit hr̄e receptiuā potētiā. vt recipiat eē a dō. Sꝫ angelus pter illā potētia q̄ ꝯuēit creature inq̄ntū hmōi. hꝫ ppriā potētiā. vt recipiat formas itelligibiles. quā n̄ hꝫ illa forma d̄ se. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ cū dr̄ angelus simplex: aūt aīa simplex ꝯparatiue dr̄ respectu iferioris dignitate q̄ plus hꝫ de ꝯpositiōe. ¶ Ad illud vō q̄ obijcit de angelo respectu pūcti dōm q̄ nec angelus nec punctus oīmodā hꝫ simplicitatem. sꝫ punctus dr̄ simplex in genere magnitudinis. ꝯpositōꝫ tn̄ eēntie hꝫ respectu rei icorpal'. Silr āgelus lꝫ dicat simplex respectu aīe: nihilominus dr̄ hr̄e in se. ppriā ꝯpositōꝫ. ¶ Ad illḋ vō qḋ obijcit d̄ mō ꝯpōnis angeli. q̄ hꝫ cōeꝫ mām cū corpe sic vr̄ hr̄e genus cōe. Dōꝫ q̄ hoc falsuꝫ est: lꝫ. n. in hoc ꝯueniāt. q̄ vtrūqꝫ dr̄ hr̄e mām hꝫ suuꝫ moduꝫ: nō tn̄ eandem. nō. n. ē eadē mā corporalium ꝛ spiritualium. sicut infra ondetur in tractatu de opibus sex dierꝫ. Nō ex hoc ē genus cōe: q: aliqua rō māis cōis ē fm̄ rōnem. nō q̄ eadem sit materia.

Membrum tertium.

a D tertium quo queritur. quid sit angelus fm̄ rōnem. Et primo queritur quātū ad illā diffinitionē quā ponit Dama. ij. lib. ij. c. Angelus ē substātia incorporea. itellectualis semper mobilis. semper arbitrio libero deo ministrans. fm̄ grāꝫ nō naturam imortalitatem suscipiens. ¶ Obijcitur aūt ꝯ hanc rōnem multipliciter. Uidetur eniꝫ q̄ prima differentia ibi posita vel tertia supfluat. vidētur ibi esse conuertibiles adinuicem. cū oīs substantia arbitrio libera sit intellectualis. ꝛ econuerso. ¶ Item ꝯ scd̄am differentiā obijcitur: ꝛ primo rōne eius q̄ dicitur mobilis: q: sicut pbat phs. nullū ipartibile ē mobile. sed angelus ē impartibilis. cum simpliciter ꝛ absolute sit simplex vt pbatum est. ¶ Itē obijcitur cōtra hāc q̄ dicitur semper mobilis: aut. n. hoc dicitur eo q̄ semper actu moueatur: aut q: semper possit moueri: nō primo modo: q: hoc falsum esſꝫ. Si scd̄o modo sed hoc similiter verꝫ est in corporibus. quid ergo adderet angelus supra corpa. rōne huius drē. ¶ Item obijcitur de ordine tertie differentie ad scd̄am: quia constat q̄ prius est cognoscere bonum aut malum. ꝛ postmodū hoc ꝛ illo cognito sequit electio huius ꝛ fuga illius. tertio seqt motus ad hoc aut ad illud. ꝛ ita fm̄ hoc sic deberent ordinari iste drē. vt dicētur angelus ē sb̄a itellectualis. arbitrio libera. semp mobilis. ¶ Itē cū dr̄ angelus ē substātia libera arbitrio. de q̄ libertate intelligitur. nature. s. aut grē. nō gratie. q: tunc illa drīa non ꝯueniret malis angelis. quod falsum est: si nature adhuc non vr̄ ꝯuenire malis angelis. Et primo q: hꝫ q̄ aliquis plus vel min⁹ remouet a sūma libertate. plus aut minus cadit in seruitutē: ergo q̄ pfecte ꝛ plene cadit in seruitutē culpe ꝛ pene. simplr̄ recedit a sūma libertate. sed malus angelus in plenā ꝛ pfectam cadit. s. in seruitutē pene ꝛ culpe sine fine. ꝛ sine aliquo remedio. ergo simplr̄ a sūma libertate recedit. ergo libertas arbitrij ei nō ꝯuenit. ¶ Ad idē Ansel. posse facere malū nō ē libertas aut pars libertatis. sꝫ prius solūmō ꝯuenit malis āgelis: ergo vt pri⁹. ¶ Itē cū arbitriū sit rōnis. ꝛ qḋ ē intellectuale ē rōale. videnē eē conuertibilia: q̄rit quō differant. ¶ Itē cuius drīa ponit hec differētia incorpea: ꝛ planum est q̄ nō ad differentiam sb̄e incorporee. cū rōne huius ꝯueniat cuꝫ angelo. Similiter vr̄ q̄ nec rōne corporꝫ: q: ipsa iam erant ab angelo diuisa. per hoc q̄ premissa erat hec differentia itellectualis. ¶ Item queritur p quam drīam posita differt angelus ab aīa. ꝛ vr̄ q̄ p nullā. ¶ Itē q̄rit d̄ hac drīa deo ministrās. vr̄ q̄ nō sit drīa angeli essentialis: q: angelus desinet ministrare: eo q̄ pp hoīes ministret. vt capiant hereditatē salutis eterne. vt dr̄ heb. j. ꝛ igitur desinet ministrare: cū homines ceperint hereditatem illā: ergo male po

nitur hec differentia i pdicta diffinitoe. ¶ Itē que/
rit de vltīa dr̄ia. primo quare nō assignet imorta
litas angelo simplr̄ ⁊ absolute. cū aug. dicat aiaz
simplr̄ eē imortalez. cuz imortalitas magis videa
tur angelo q̄ aie puenire. ¶ Itē querit vtrū imor
talitas puenıat tā angelo q̄ aie p nām vel p grāz.
⁊ q̄ nō p naturā sz per grām dicit in diffinitōe.
hoc eē pz p hoc qd̄ dicit grē. qz oīa creata qz ex
nihilo sūt in nihilū tenderēt nisi manu creatoris
retinerētur: ergo p naturā tēdunt in non eē. ergo
nec angelus nec aīa p naturā hn̄t q̄ sint imorta/
les. ergo si sint imortales. hoc erit grā nō natura.

Rn̄dēduz ad euidētiā diffinitōis huius ⁊ par
tiū eius. Pmo notādūz ē q̄ sunt duo modi diffi/
tōis. vnus attēdit q̄tuz ad illā diffinitionē i qua
ponunt genus ⁊ dr̄ıa. quaꝝ vnaq̄qz p se extēdit se
in plus: tn̄ oēs veniūt i equalitatē. ⁊ hec diffinitio
ē ex genere ⁊ dr̄ia vel differētijs. que notificat eē
substātiale rei. Alius ē q attendit in diffinitōe sm̄
quē cognoscimus potētias p actus ⁊ sbaz p po/
tētias. ⁊ hec notificat eē virtuale rei. ⁊ talis ē pdi
cta diffinitio āgeli. Quo ad hoc vero pōt notifi/
cari duplr̄. vel i se vel i pparatione. In se primo du
plr̄. vel sm̄ virtualē potētiā quā hz ad cognoscē
duz. ⁊ sic dicit substātia itellectualis. vel ad mouē
duz. ⁊ hoc adhuc duplr̄. vel quātū ad pditionez
loci: ⁊ sic dicit semp mobilis. vel quātū ad cōdi
tionē affectionū: ⁊ sic dr̄ arbitrio libera. ⁊ ad pfe
ctionē. suā. s. ad grām ⁊ sic dr̄ imortalitatē, gra/
tia nō natura suscipiēs. ⁊ ibi sub grā pprehendit
gloria. ¶ Ad illud vō qd̄ pmo obijcit pz solutio
ex pdictis. aliud. n. eē virtuale angeli determinat
p hāc differētiā ⁊ p illā. qz p primā eē vtuale ad
cognoscēduz. p aliā eē virtuale ad mouēduz sm̄
affectiōes. ¶ Ad aliud dōm. q̄ illud qd̄ dicit phs
q̄ nullū impītibile mobile. intelligit de mobili in
corporibus vbi ē necesse q̄ mobile pmetiat se loco
ita q̄ totū toti. ⁊ ps pti. ⁊ tūc verꝫ ē: q̄ oē qd̄ mo/
uetur: ptim ē in termino a quo: ptiz i termino ad
quē. sed sic nō ē mobilis āgelus: sed licet moueat
de loco ad locū. licet ēt deo assistat p ptēplatōez.
qz necesse ē vt ibi sit vbi operat sicut dicit dama.
tn̄ non ē necesse q̄ ptranseat mediū. vno mō su/
mendo trāsituz p mediuz. qz nō se pmetitur loco.
hoc tn̄ magis alibi explanat. ¶ Ad aliud dicēdū.
q̄ dicitur semp mobilis. ad differētia tā rectoruz
corpoꝝ q̄ circulariū. Corpus. n. rectū qd̄ motu
recto mouet. nō semp ē in hac cōditione vt nihil
ei desit ex pte sui ad hoc vt actualiter moueat. qz
cum existēs in loco sibi debito p naturā sm̄ q̄ est
existēs. nō habet quicqd exigit ex pte sui. pōt ne
rum eē q̄ actualr̄ nō moueat pṗter indigētiā mo
toris. Corpus vero circulare ⁊ semp hz qcqd
exigitur ex pte sui. qz tn̄ adhuc motorē extra exi/
git. pōt eē q̄ actualr̄ nō moueat. Si enim nō eēt
motor celi staret celū. sz angelus hz semp i se oēs

pditiōes que exigunt ad sui motū. vn̄ n̄ idiget mo
tore. Et loqt de motore put dicimus. q̄ aīa mo/
uet corpus. n̄ de motore sepato qd̄ ē deus. cuius
imperiuz exigit ad motuz āgeli. ¶ Ad aliud dicim⁹
q̄ āgelus hz pparatione ad corpa mobilia ⁊ mo/
tu recto ⁊ motu circulari: quo ad vtrunqz motū.
qz sz q̄ dicit dyoni. vtroqz mō pōt moueri. Vn̄
motus sz locuz nō ē i eo determiatus q̄tū ad vnā
differentiā. sz sz motum q ē sm̄ affectiōes pparatur
ad spūs rōales. qz arbitrio liberi sunt. sz iste mo/
tus ē i ipo determiatus q̄tuz ad vnā differētiā. s.
quo ad hoc. q̄ si ē motus i bonū p affectionē stat
i illo. si in maluz silr̄ stat i illo. Vn̄ ēt in loco q cō/
gruit bono āgelo ⁊ malo rōe affectōis stant. sed
hoc nō ē rōe motus localis. sz rōe motus sz affe
ctiōes. Vn̄ demones nō hn̄t ptātem redeundi ad
padisuz. sunt. n. isusceptibiles penitētie. sz q̄ dicit
dama. Pz ergo q̄ maior ē libertas in āgelo q̄/
tum ad motuz sm̄ locū. q̄ q̄tuz ad motū sz affe/
ctiōes. ⁊ iō nobilior ē hec differētia semper mo/
bilis quo ad hoc. q̄ hec differentia arbitrij libe/
ra. ⁊ iō prior i diffinitōe. ¶ Ad aliō dōm. q̄ du/
plex ē libertas nāe. qdā que nō pōt tolli nec mi/
nui p peccatū q̄ pure nālis ē. ⁊ hec respicit sbaz
rōalem sz id qd̄ ē. Alia autē ē libertas nāe q̄ pōt
minui p peccatuz magis ac magis. q̄ attēdit i or
dine siue i habilitatōne potētie ad bonū ⁊ d hac
dicit ansel. q̄ posse facē malū: n̄ ē libertas aut ps
libertatis. ⁊ hoc sz q̄ huiusmōi n̄ ē i angelis mal
qz exq̄ semel peccauerūt sūt ihabiles ad bonuz.
Vn̄ libertatē arbitrij illo mō n̄ hn̄t sz pmo. ¶ Ad
aliō dicimus. q̄ cuz dr̄ arbitrio libera. arbitrium
hic sumit p iudicio. sz q̄ aliqs pōt cōiter eligere
bonuz vl maluz. qd̄ tn̄ āgelo puenit sine collatōe
rōis. hōi vō cuz collatōe. Et iō pprie loquēdo
aīa nr̄a dr̄ sba rōalis. āgelus vō sba itellectua/
lis. vt r̄o de collatiōis assignet dr̄ia iter substātiale
⁊ itellectuale. Vn̄ vtrunqz cognitōe respicit. sz ipz
arbitriuz rōis potētiā respicit motiuā ¶ Ad aliō
dicimus. q̄ p hāc differētiā icorporeā differt an/
gelus ab aīa. lz. n. aīa nō sit sba corporea. tn̄ est
vnita aut vnibilis corpori. āgelus vero nec ē sub
stātia corporea nec vnibilis corpori nec vnita. ⁊
hoc totum priuat ab ipso per hāc differentiā in/
corporeā. differt. n. p hanc differētiā semp mobi
lis. qz angelus semp mouet vt explanatū ē supe/
rius. sed aīa mouet moto corpe. ¶ Si vero que/
rat vtrū simplr̄ dbeat dici icorporea. dicimus q̄
sic. cū hoc absolute ⁊ sm̄ se ei puenıat. lz quo ad
damas. ueniatur qd grossuz ⁊ materiale. hoc. n.
solū pparatiue ei puenit sz q̄ dicit damas. ⁊ hoc sz
vnā pprietatē corpis q̄ ē diffiniri loco. q̄ angelo
puenit sicut ⁊ corpi. ¶ Ad aliud dicimus lz nō sit
necessariū angeluz semp ministrare ad vtilitatē ho
minū. nihilominus cū ipo semp remanebit virt⁹ ⁊ po
tētia ministrādi. ⁊ iō q̄ dicit ministrans. eēntialr̄

ɔuenit ſm q̄ ſonat in habitū: ⁊ ſic in diffinitiōe ſu
mit. Uel pōt dici. q̄ lʒ nō ſemꝑ ɔueniat ei miſte-
riū qd̄ hʒ reſpectu hoīs. tñ illud qd̄ ē ipſius in ſe
ad dei ſemꝑ ei ɔuenit. ipſos. n. angelos voluntati
dei ſemꝑ ſubiectos eē dicimus. ¶ Ad aliud dici-
tmus q̄ ꝑut ꝑ imortalitatē priuat quecūqʒ muta-
bilitas. q̄ imortalitas ſoli deo ꝑ nām ɔuenit. ſm
q̄ dr̄. j. thi. vlti. Un̄ bene ɔcedimus. q̄ angelus ⁊
aīa hn̄t vertibilitatē ſʒ affectōes ⁊ i nihil. tñ imor-
talitas ɔuenit eis gr̄a n̄ natura. ¶ Ad aliud q̄ que
rit quare nō dixit angelū ſimplr̄ ⁊ abſolute eē i-
mortalē. cū hoc dicat aug. de aīa rōali dicēdū q̄
ibi nō diffinit eā ꝑ differētiā ad angelū. ſʒ potius
ꝑ differentiā ad ſenſibilē que ē i brutis. ⁊ vegeta-
bilē que ē i plātis. q̄ deſinūt eē cū corpe. tñ q̄ hic
dr̄ angelū eē imortalē. intelligit ſpāliter de imor-
talitate. ꝑut priuat mutabilitatē que ē ſm affectio
nes. ꝑut dicimus: q̄ poſtq̄ angelus ſemel bonꝰ
ē. ſemꝑ ē bonus. ⁊ poſtq̄ ſemel malus ſemꝑ ma
lus. nō ſic ē de aīa. Preterea imortalis dr̄ q̄ de
facili nō ē mutabilis: ⁊ hoc hʒ a ſua nā ſiue a ſuo
pricipio. ex ſe. n. ſolū hʒ vt ſit vertibilis in nihil
quoddāmō. vn̄ hʒ imortalitatē quaſi ex quodam
dono grē. tñ quodāmodo ex pricipio naturali pt
nō mori. ſed anima de facili ɔparatione ad ange
lum ē vertibilis in nihil. vnde ex ſe ⁊ ex habilita
tione ad coniunctionē vertibilis.

Articulus ſecundus.

Q
Uerit̄ poſtea de diffinitiōe quā ponit
dyoni. i li. de diui. no. c. vi. Angelus ē
imago dei. manifeſtatio occulti luis. ſpe-
culū purū. ſplēdidiſſimū. imaculatū. in
cōtaminatū. incoīquinatū. recipiēs totā. ſi iuſtū ē
dicere. ſpecioſitatē. beneformate deiformitatis ⁊
pure declarās i ſeipſo ſicut poſſibile ē bonitatē q̄
ē i abditis. ¶ Querit̄ ergo pmo quātū ad primaʒ
differētiā. circa qd̄ querunt̄ duo. ſ. Utrū angelus
ſit imago. Et ſi ſic. cū hoc ſilr̄ dicat̄ de hoīe. vtrū
hoc equalr̄ eis ɔueniat. aut vni ſmꝰ p̄eminētiam.
¶ Circa primū ſic pmo vr̄ q̄ āgelus nō debeat di
ci imago dei cū dicat aug. i ſermone de imagie.
q̄ nulli creature dedit dn̄s vt eēt ad imaginē niſi
ſoli homini. ⁊ hoc vult accipe ex eo qd̄ dr̄ d ſolo
hoīe. Faciamus hoīem ⁊c̄. ¶ Preterea obijcit̄ d
hoc q̄ dr̄ i rectitudie angelus ē imago. quia dicit
aug. q̄ ꝓpriū ē filij q̄ ſit imago. ⁊ rō h̄ huius pōt
accipi ex hoc. qd̄ dicit hyla. q̄ imago ē ad quaʒ
imaginatur ſpēs idifferēs. ſm q̄ recitat̄. j. ſen. diſ.
xxxi. ⁊ idē ibidē. imago ē rei ad rez coequādam
imaginata ⁊ idiſticta ſilitudo. ſʒ ɔſtat q̄ nulli cre
ature ɔuenit q̄ ſit idifferēs a deo. ergo nulla crea
tura ꝓprie dr̄ imago: ſʒ ſolū ad imaginē. vt ꝑ hoc
denotet̄ diuerſitas creature ad creatorē. ⁊ ſʒ hec
vr̄ dictū geñ. j. faciamus hoīeʒ ⁊c̄. ¶ Circa ſcdm
ſic pmo. q̄ rō imagis pticipet̄ equalr̄ ab āgelo ⁊
ab hoīe. q̄ ab ipſis pticipat̄ rō e eius q̄ tā i hoīe
q̄ i angelo ē reperire. ſ. vnitatē ſbē ⁊ trinitatē po-
tētiaꝝ ſm quā imitat̄ deū vnuʒ i eēntia ⁊ trinū in
pſonis: ſʒ ɔſtat q̄ hec equalr̄ ſunt i hoc ⁊ i illo er
go equalr̄ ē imitatio. ergo equalis ē rō imagis.
¶ Si dicat̄ q̄ ibi ē equalitas quo ad hoc: non tñ
q̄ ad eēntie ſimplicitatē vel habilitatōis pſonaꝝ.
imo rōe hoꝝ ē p̄eminētia i angelo. Un̄ ꝓprie lo-
quēdo. filius imago. hō vero ad imaginē. ange-
lus vero nō ſolū ad imaginē ſʒ ē imago. ¶ Sed
ɔ aug. i li. de tri. ingrit ſm qd̄ aīa dicat̄ eē ad ima
ginē. ⁊ oñdit q̄ nō ſm ſenſualitatē. neqʒ ſm ptē
rōis inferiorē. neqʒ iteꝝ ſm ſuperiorē ɔpatā ad iſe
riorē. aut ſm ſe ɔſideratā: ſʒ ſoluʒ ſm hmꝰmōi. ſ.
ſm q̄ ɔparat̄ ad deū. Un̄ ſm hoc vult dicere. q̄
rō imaginis determinat̄ in aīa. ſ. ꝑut ē capax dei.
⁊ ɔſtat q̄ ſm idē determiat̄ i angelo: cū ergo hec
capacitas nō depēdeat ab illa. vr̄ q̄ adhuc ſit eq
litas inter hoīem ⁊ angelū q̄ntuʒ ad rōem imagi
nis. ¶ Si dicat̄ q̄ hoc ē veꝝ q̄ntuʒ ad habitū. ni-
hilominus tñ q̄ntuʒ ad actuʒ ē p̄eminētia i ange-
lo. Un̄ angelus magis capit deū q̄ homo. Con-
tra. ɔſtat q̄ ſubſtātia rōalis ſm nām hʒ poſſe ad
actuʒ quā pticipat a gr̄a. ſʒ aliqua aīa a gr̄a hʒ: q̄
magis capiat deū q̄ aliqs angelus. ſicut aīa xpi
⁊ beate virgis. ergo adhuc hn̄t poſſe ꝑ nām. er-
go nō ē ſimplr̄ dicere. q̄ āgelus ſit magis capax
dei q̄ aīa. eadē rōe nec aīma q̄ āgelus. quare vt
prius vr̄. q̄ adhuc ſit ibi equalitas quo ad rōem
imagis. ¶ Preterea cū ſm q̄ dictum ē. aīa ſit ad
imaginē dei. q̄ntū ad ptē ſuperiorē relatā ad deū.
⁊ ea creatura nulla iterpoſita formet̄ a deo vr̄ q̄
adhuc nō poſſet eē p̄eminentia angeli ad animā
q̄ntuʒ ad rōem imagis. Rñdetur. ɔcedimus q̄
ꝓpriū ē filij eē imago patris. imago. n. ꝓprie dr̄
ſpēs indifferēs. ſicut dicit hylarius. ⁊ iō ad hoc
q̄ aliqs ſit imago duo exigunt̄. ſ. q̄ ſit ſpēs. ⁊ q̄
ſit idifferēs ab eo cuius ē imago i eēntia. Qr er-
go nulla creatura ē eadeʒ i eēntia cū deo. ideo ꝓ-
prie nulla creatura dr̄ imago. niſi ſolus filius. Un̄
ſm dama. adhuc nō eſt ſimplr̄ dicere. q̄ ipſe ſit
imago. ſm q̄ hʒ aliquā rōeʒ imagis. Iſto ergo
mō accipiēdo imagiēʒ. n̄ ē dicē q̄ āgelo aut aīma
ſit imago. ſʒ ſolū ad imagieʒ. vt ꝑ h̄ denotet̄ gdā
ordo ⁊ quidā reſpectus ad deū. Alio tñ mō cō-
munius dr̄ imago q̄ ē ab alio. ⁊ q̄ ē eius ſilitu-
do. ſ. dei. ſʒ q̄ poſſibile ē i creatura. ⁊ ſʒ hoc ima
go ē ſilitudo ſʒ non ecōuerſo. ſʒ q̄ dr̄ i li. lxxxiij.
q. ⁊ ſʒ q̄ dicit phs. imago ē cuius gnātio ē ꝑ mu
tationē. ⁊ ponit ibi aug. exēpluʒ i duobus ouis: i
ter que ē ſilitudo. q̄ tñ neutrū ē ab altero. iō neu
trū imago alterius dr̄. hoc ergo mō accipiendo
cōiter imaginē. dicunt ſancti q̄ āgelus aut aīa eſt
imago dei. ſʒ q̄ dicit iſido. q̄nto ſimplicior ē nā-
tūto in ea iuenit̄ imago dei magis ipreſſa. verius
tñ ⁊ magis ꝓprie loquēdo ē dicē āgeluʒ ⁊ hoīeʒ.

ad imaginē: vt p hoc notet diuersitas: nō solū i p/
sona sed ēt in eēntia creature ad creatorem. τ hoc
rōne transitōis signate p prepositōem. ¶ Ad ali
ud qd̄ querit de rōne imaginis i angelo τ in aīa
τ in quo ē preeminētia. rn̄deri pōt. q expssa si/
militudo pōt attendi, rōne potētie p̄sidētis. τ fm
hoc itelligit, illa auctoritas que ē in fmone aug.
q nulli creature dedit vt eēt ad imaginē nisi ho/
mini. de eo enim dictum ē: vt presit piscibus ma
ris τ volatilibus celi τc. q̄ztuz ergo ad hāc diffe
rentiā potētie p̄sidentis dr hō ad imaginē nō sic
angelus. Dicit itez expssa similitudo rōe, pprie/
tatis i cognoscēdo creaturas. τ fm hoc dicit taz
angelus q̄ aīa imago vel ad imaginē. τ q̄tuz ad
hoc intelligit auctoritas dyoni. supradicta. Dicit
itez rōne simplicitatis essentie. τ sic intelligit au/
ctoritas Isido. Dicit itez rōne capacitatis i co/
gnoscēdo deū. τ sic vtriqz conuenit. Dicitur etiā
rōne imortalitatis. sicut ponit cassiodo. τ sic cō
uenit vtriqz. Dicit ēt rōne finis creaturaz. τ sic
ꝯuenit homini qd̄ non angelo. τ sic possūt solui
oīa obiecta. ¶ Querit ꝯsequēter de tribus conse
quentibus differētijs: q̄ztuz ad differentiā earuz
τ ordinē τ numez. τ videt q nō differant: cum
quelibet eaz videat dicere rōnem manifestatio/
nis respectu dei. Si dicat q pprie dicit speculū:
put ab alio recipit lumē. sz imago τ manifesta/
tio dicūt rōnem expressionis vel manifestatiōis.
differūt tn̄ q2 imago q̄ztum ad habitū. τ iō pro/
prie dicit. q ipsa ē cuius generatio ē p imitatōez.
manifestatio vero q̄ztuz ad actū. Sed tūc obijcit
de ordine. q2 videt fz hoc q tertia differētia de/
beat p̄cedere secundā: q2 prius ē ꝯsiderare ange
lum q̄ztum ad eius vires. secūdo q̄ztum ad rece/
ptionē factā in ipsis. tertio q̄ztū ad manifestatio/
nē specierum p receptaz. τ fm hāc representatōez
imago q̄ztuz ad primū videt simi. speculū q̄ztuz
ad secundū. manifestatio occulti luminis q̄ztum ad
tertiū. ¶ Preterea vr q dīa p̄assignata iter ima
ginē τ manifestatōem nulla sit: q2 cuius ē actus:
eiusdē est habitus. ergo fm illaz dīam imago τ
manifestatio ad idē dicerent. sz māifestatio dicit
ad inferius. ergo fm hoc ēt imago qd̄ falsuz est.
fm q ostensum ē supra p auctoritatē aug. in lib.
de tri. ¶ Itē dicimus q i trinitate potētia appro/
priat patri: τ sapiētia filio: bonitas spūisancto. sz
ꝯstat q p̄dicte tres differētie respiciūt solūmodo
sapiam. Querit ergo cū angelus in sua creatiōe
recipiat effectus, totius trinitatis. quare solum in
sua diffinitiōe que eē eius indicare dz: ponuntur
differētie respiciētes sapiam: nō potentiā nec bo
nitatē. ¶ Itē querit vtrū p aliquā istaz differen/
tiarū sit assignare dīam angeli ad aīam? τ videt
q nō: q2 ꝯstat q est imago sicut τ angelus. simi/
liter τ speculū: rōne cuius dicunt quidā. q pro/
phete vident in speculo. τ rōne huius ponimus

intellectū speculatiuū in aīa. Similr aīa ē manife
statio occulti luminis. p ipsam enim est manifestare
deū: τ si nō plene sicut p angelū. ¶ Querit similr dō
ꝯsequētibus differētijs: que vident explanare ra
tionē speculi: put angelus dr speculū. τ queritur
quō differāt. videt q sit ibi solū inculcatio vbo/
rū. Ad qd̄ dōm. q hec tria ponunt in rōne an/
geli, put ordinant ad ꝯtēplationē. Eēntialiter. n.
τ prio se habēt ad hūc actū. exigit. n. q sit eēntia
potēs intelligere. τ q̄ztum ad hoc tenet rationez
imaginis. requirit ēt lumen quo effectiue intelli/
git. τ q̄ztum ad respectū illius dicit manifestatio
occulti luminis. exigit ēt quo itelligat formalr. s.
species recepta ab intelligēte. τ respectu illius di
cit speculū. Sicut. n. i speculo recipiunt siue resul
tant spēs sensibiles. ita i hoc speculo spēs intelli/
gibiles. Rōne ergo hoꝝ triū que exigunt ad cō
templatōem, potes intelligere lumē τ spēs. τ q̄si
ad tres rōnes eēe referunt. Dicit angelus qui ē
prima creatura ꝯtemplatiua: imago dei: manife/
statio occulti lumīs: speculū puruz τc. Ex his ēt
patz ordo istaꝝ differentiaꝝ. ¶ Sed cum querit.
quare angelus magis diffiniat rōne sapientie q̄
bonitatis aut potentie? dicendū q oīa dant itelli/
gi. Nam noīe imaginis intelligit potētia intel/
ligendi que ē prima ipsius angeli. per hoc etiā q
dicit speculū puꝝ: incōtaminatū: notat bonitas.
τ sic omnia dantur intelligi. sed illud maxīe pti/
net ad cognitōem: q2 de natura prima ordinatur
ad contemplandū deum: τ alia ꝯsequēter. ¶ Ad
aliud vero qd̄ querit. vtrum per aliquam istarū
differentiaꝝ differat aīa ab angelo. dicimus q si
ille tres prime differentie ꝯueniant aīe τ angelo:
differēter tamē. angeli enim sunt pria lumia crea
ta. sed anime secūda. Item anime ꝯuenit rō spe/
culi. sed hoc rōne eius q cognoscit p abstractiō/
nem specierum a fantasmatibus: nō sic angelus. sed
magis, put recipit a superiori. vnde determina/
mus quasi triplex speculuz creatū. Unum fm qd̄
dicimus q oēs creature sunt quasi speculuz dei.
scdm̄ q ipsa sūt vestigiū trinitatis. Aliud speculū
dr aīa. Tertiū angelus. Per differētias vō sub/
sequētes differt angelus eēntialiter. sz eniz anima
q̄ztuz ad statū innocētie posset eē speculū purū: nō
tn̄ perlucidissimū. sz angelus dr speculū plucidis
simū: ꝯtra hoc q aīa in statu innocētie. τ si dr spe
culū nō tn̄ perlucidissimū: sed minus lucidū pu/
rū cōtra hoc q aīa in statu peccati speculum ob-
scurū ē. sz p reliquas differētias remouet triplex
genus macule ab angelo. speculū eniz pōt eē sor
didū: vel q2 in se hz maculā. τ q̄ztum ad hoc dr
imaculatū: vel q2 in se recipiat ab extrinseco. sed
hoc dupliciter. vel q2 res sordida ei adiungitur.
vel quia rei sordide adiungit. quēadmoduz di/
cimus. q manus munda per motū eius ad lutuz
sordidat. fm q dicimus q aliquis ponit manuz

mundã in luto: vel ẽt econtrario ꝑ motũ luti ad
manũ. pˀo incõtaminatũ. scðo in ̃ incoinquina
tũ. Remouet̃ ergo ꝑ hoc oẽ genus macule. qð
ↄtingit repire in aĩa. s. originalis ꝑ hoc ꝙ dĩ ima
culatũ. ⁊ actualis ꝑ hoc ꝙ dr̃ incoinquinatum ⁊
incõtaminatũ. qꝛ actuale peccatũ põt eẽ in aĩa:
aut ex ↄtaminatione: aut ex coinquinatione. ⁊ ꝑ hoc
vult ostendere dyo. ꝙ malũ non ẽ in angelo. Qð
vero sequit̃. recipiẽs totã. si iustũ ẽ dicere. specio
sitatẽ ⁊c̃. ꝓpter hoc dĩ ꝙ filius simpliciter ĩ spe
cies. vnde tota spẽs patris dicit̃. sꝫ angelus ñ hꝫ
totam spẽm. ⁊ ideo dicit totã si iustũ ẽ dicere spe
ciositatẽ habẽs dicimus. i. sm̃ ꝙ ↄtingit. sm̃ pos
sibilitatẽ nature. sicut dicimus ꝙ sm̃ ↄuenientiã
recipiẽtis dat dñs grãm. Unde math. xxv. dedit
vnicuiqꝫ sm̃ ꝓpriã virtutẽ. ⁊ illud sm̃ nõ dicit
causalitatẽ sꝫ quandã ↄgruentiã ex pte recipien
tis. Unde ĩ ista datione duo sũt attendẽda. ↄgruẽ
tia quedã ex pte recipiẽtis. ⁊ liberalitas ex parte
dantis. sm̃ ꝙ dr̃ hester. j. ꝙ assuerus largitus est
munera sm̃ magnificentiã principalẽ. ⁊ li iuxta
hic cãlitatẽ nõ notat. similiter hec ꝓpositio sm̃
cũ dicit̃ ecc̃. j. sm̃ datum suũ ꝓbet illã diligẽtibus
se. ¶ Preterea. videt̃ ꝙ hec differẽtia totũ si iu
stum ẽ dicere. sup̄flue ponat̃ ĩ hac diffinitione. vr̃
enĩ sine illa sufficiẽter manifestari eẽ angeli per
ꝓcedẽtes differẽtias. Respondet̃ veꝝ ẽ ꝙ ꝑ pre
cedẽtes differẽtias sufficiẽter manifestat̃ eẽ ange
li. qð hꝫ ex natura. Quo ad hoc enim ↄueniunt
ei ille differẽtie. nõ tñ quo ad hoc ꝙ hꝫ ex gratia
supaddita. ⁊ ideo ad eẽ illius manifestandũ quo
ad hoc addit̃ illa differẽtia vltima. Sicut. n. an
geli mali facti sũt deformes ꝑ culpã. sic boni per
grãm boniformes vel bñformati. Unde grã hec
appellat̃ speciositas sm̃ quam angeli bñ formati
sunt deiformes. ⁊ ideo signãter addit̃ bene for
mate deiformitatis. ¶ Item ad quid ibi addit̃ to
tũ. Ad quod dicimus. ꝙ ad differẽtiã aĩe. anima
enim ⁊ si in pñti possit suscipe grãm: ⁊ ita huius
modi speciositatẽ: nõ tñ totã sicut possibile ẽ ipsã
suscipe sm̃ ꝓportionẽ ↄtingentẽ ipsam: siue ẽt sit
ↄfirmata siue nõ. Uñ ⁊ si in pñti possit suscipere
grãm ⁊ ẽt cũ ↄfirmatiõe: sicut fuit ĩ quibusdã: sꝫ
in paucis. nõ tñ põt recipe ĩ plenitudinẽ actus: sꝫ
solũ in futuro qñ gloriabit̃. ⁊ tũc totam suscipiet
sm̃ qð possibile ẽ sm̃ ꝓportionẽ ↄtingẽtẽ ipsã.
sꝫ angeli nõ solũ iã recipiunt speciositatẽ gratie
sꝫ ẽt ↄfirmant̃ in ea: ⁊ ẽt cum hoc gloriã. ⁊ ideo
plenitudinẽ actus sm̃ ꝙ possibile ẽ sm̃ ꝓportiõẽ
ↄtingentem ipsos. sm̃ illud math. xxv. Unicuiqꝫ
sm̃ ꝓpriã virtutẽ ⁊c̃. ⁊ ideo iã susceperũt huius
modi speciositatẽ. ¶ Querit̃ postea de hoc qð in
fine addit̃: ⁊ pure declarãs in seipo sicut possibi
le ẽ bonitatẽ que ẽ in abditis. ⁊ alia trãslatiõ ẽ, di
cit̃. specificãs benignitatẽ silentij que ẽ in abditis.
hoc. n. oĩo videt̃ sup̄fluere q̃tum ad manifesta

tionẽ eẽ ipsius angeli. qꝛ ↄstat ꝙ ñ hꝫ nisi duplex
eẽ. s. nature ⁊ gratie. Respondet̃ ꝙ verũ ẽ ꝙ hic
diffinit̃ q̃tum ad vtrũqꝫ eẽ. ⁊ pˀo q̃tum ad esse
nature. q̃tum ad hoc dicebant̃ principalr̃ tria d̃
ipso. s. ꝙ ẽ imago dei: manifestatio occulti lumi
nis: ⁊ speculũ. q̃tũ ad secundã dr̃iam determi
nabat̃ ptãs manifestãdi lumen increatũ que erat
a natura in ipso. q̃tum ad tertiã ptãs suscipiendi
aut recipiẽdi a ꝓdicto lumie. Scðm primã diffe
rẽtiã ĩdifferẽter se hñt ad hoc ⁊ ad illud. Quod
vero possibilitates ille que insunt ei a nã ad actũ
reducant̃: gratie ẽ non nature. ⁊ ideo sicut ex pte
illa qua diffiniebat̃ quo ad eẽ nature: determina
bat̃ duplex possibilitas. sic ex pte qua diffiniebat̃
quo ad eẽ gratie. rñdet ei distincte duplex actus.
Uñ ei qð prius dicebat̃ speculũ. rñdet ex pte gra
tie primus actus qui ẽ suscipe ei ꝙ dicebat̃ mani
festatio occulti luminis. actus secundus qui ẽ de
clarare. ei v̾o quod dicebat̃ imago nõ rñdet ali
quis actus cũ ipsa sit cõis respectu vtriusqꝫ pos
sibilitatis: neqꝫ per ipsam determinet̃ distĩcte ali
qua possibilitas. ¶ Sed tunc ẽ oppositio de or
dine. sm̃ predicta videt̃ ꝙ actus secũdus dꝫberet
pˀo loco poni. ⁊ actus primus scðo. Ad quod
dicendũ. ꝙ manifestatio habꝫ respectũ ad illud
qð manifestat̃: ⁊ ad eos quibus fit manifestatio.
Angelus enim lumen creatũ est: in se lucẽ increa
tam manifestãs: sicut effectus cãm. ⁊ quo ad hoc
rationẽ eius ꝙ manifestat̃: prius est manifestatio
q̃ speculum sm̃ ordinẽ nature. ↄparatione tñ ad
eos quibus fit manifestatio: prius ẽ speculũ. An
geli enim superiores manifestant inferioribus q̃
susceperunt a prima luce: sed, prius est suscipere
q̃ declarare qð susceptum ẽ. Ex quo pꝫ. ꝙ ecõ
trario põt attendi ordo inter manifestationem ⁊
speculũ ex vna pte ⁊ actus eius correspõdẽtes:
qꝛ q̃tum ad primum modum ẽ ordinatio inter
illa: q̃tum ad secundũ inter ista. ¶ Sed queritur
quid vult dicere cũ dicit benignitatẽ silentij qð ẽ
in abditis: ⁊ quid appellet̃ ibi silentiũ: ⁊ qd ab
dita siue occulta: ⁊ ẽt que est ista benignitas? Ad
quod dicimus. ꝙ summũ veꝝ ⁊ increatũ in se ẽ
incõprehensibile ⁊ occultũ. ⁊ de eius benignita
te ẽ ꝙ pmittit se declarare. Ista ergo pmissio be
nignitas dicit̃ hic. incõprehẽsibilitas v̾o eius dr̃
silentiũ sm̃ methaphorã. Silentiũ. n. dĩ soni pri
uatio. sed qñ aduenit sonus tũc ẽ declaratio. ver
bum vero eternũ in se declaratum ẽ. ⁊ ideo anq̃
ad manifestatõem veniat: que fit ꝑ aliquem sonũ
creatũ: dr̃ silentiũ ꝓpter priuatõem declaratõis:
sm̃ hũc modũ accipit̃ silentiũ. xij. apoca. ⁊. xviij.
sap. dũ mediũ silentiũ ⁊c̃. Rõne ergo incõprehẽ
sibilitatis dicit̃ silentiũ: rõe eius ꝙ occultũ est. dĩ
ꝙ ẽ in abditis. ¶ Itẽ quare ĩ libro de hierarchia
angelica ponit tres actus: illuminare: purgare: ꝑfi
cere. quare potius diffinit per primum actum q̃

secundu3 vel tertiū. Ad qd dicimus q isti tres h dicti actus assignant i ee angelis supioribus respectu iserioꝝ. aut respectu animaꝝ. Qd vo hic dissiniant hoc ē, put ɔpant ad deū. sm q expositū ē superius. put dicimus q deus ē sūme itelligibilis. sūma lux ꝛ spēs. Vñ nulla ē pdicta qō. qꝛ illi actus quos dyoni. assignat: nō referunt ad ee angeli hic diffiniti: sꝫ potius ɔsequunt.

Membrum quartū.

Consequenter pcedēdū ē ad psonalitatē angeli. de qua querūt hec. Primo an sit psonalitas i angelo. Secūdo sꝫ quā rōem inest. Tertio de hoc q discretio psonalis ē vnū attributū angelo: cōdiuidēs cum simplicitate eētie ꝛ pspicacitate itelligētie: ꝛ libe ri arbitrij potestate seu facultate.

Articulus primus.

Quod psonalitas nō sit i angelo sic arguit. dicit. n. boetius i li. de duabus naturis ꝛ vna psona. q psona ē rōnalis nāe substātie idiuidua. sꝫ rōnalis nā nō ɔuenit angelo cū rōnale sit ppria differētia hominis ꝛ specifica. ergo nec psona. ¶ Preterea idiuiduitas sicut dicit phus ē a materia vel ab accidēte. sed penes accidens nō est hec idiuiduitas psonalis. nō. n. cōuenit angelo habere patriā parētelā ꝛ tēpus ꝛ huiusmodi accidētia idiuiduantia. ergo nō erit idiuiduitas psonalis p accidens nec p materiā. cum nō possimus materiā aliam ꝛ aliā dicere i angelis. sicut anulus dr alteri⁹ materie cū ē aureus ꝛ cū est argēteus. nō ergo ē psonalitas i angelo. ¶ Itē nō accipit personalitas ita communiter sicut i grāmatica. vt de omni substātia idiuidua sit dicere psonā. sꝫ coartat ad illaꝫ que habet potestatē sermonis. vt que dirigit sermonē. vel ad quā dirigitur sermo. sed sicut dicit damas. nō idigent angeli sermone: sed tradūt ad inuicem suas itelligētias sine voce. ergo rō psōe sm hūc modum nō cōuenit angelis. ¶ Item sicut angelus habꝫ distictionem itellectualis nature. ita ꝛ anima. sed anima nō habꝫ ppter distinctionē huiusmodi itellectualiā nature psonalitatem. Non. n. dicit vna aīa vna psona. ergo nec angelus ppter cōsimilē distinctionem. ¶ Itē magis ē cōpleta humana natura in xpō. q̄ angelica natura i angelo. sed nō accipit sm humanam naturā personalitas i xpō. Non. n. sunt due persone. licꝫ sint due nature. ergo sm angelicā naturam i aliquo angelo nō erit accipere personam.

Contra. ratio psone quā ponit rich. i lib. de tri. conuenit ei scilicꝫ q sit res p se subsistēs. sm quēdam existētie modum singularē. Item hugo de sācto victore qui ponit attributa angelis. Et magister in senē. ij. di. ij. lib. ponit vnū attributū angelo discretionē psonalem. Item iter deū ꝛ hominē angelus ē mediū. ꝛ sm quēdam modū ē dicere itellectualē naturā. i his ergo cuꝫ i extremis sit psonalitas. i medio sm q cōuenit cū extremis erit rō persone. Ad qd dicēdum q psonalitas cōuenit angelis. ¶ Ad. obiectū autē in cōtrariuꝫ dicēdū est q rationalis natura dupliciter accipitur i scripturis. pprie: ꝛ sm hoc ē homo rationalis natura. sicut ratio ē ppria vis eius. Alio mō dicitur cōmuniter pro itellectuali materia. ꝛ sm hūc modū potest cōuenire angelo. ꝛ ratio psone in qua ponit hec cōditio scilicꝫ rationalis nature. ¶ Ad aliud dicēdum ē q idiuiduitas nō tantū est ab accidēte vel a materia sicut dicit phus. sꝫ phs locutus ē sicut i naturali phia. hic autē cōmuniter accipit ratio idiuidui pro icōmutabilitate. vt dicat ꝛ i diuinis idiuidua ipostasis. vbi nō est materia vel accidēs. sꝫ attēditur sm pprietates personales distiguentes. ¶ Ad tertiū dicēdum. q lꝫ angelo nō aptet potestas formādi sermonē. nihilominus ē psona. Qd. n. nō format sermonē. hoc non ē ppter defectū ex pte sui sed ppter defectū organi. Unde cū assumit corpus format sermonem. Preterea aliqua ē natura p se icōmunicabilis scilicꝫ itellectualis natura que cōuenit angelo. ppter qd i ipostasi cōtingit eē personalitatē. ¶ Ad quartū dicēdum q non ē simile de angelo ꝛ de anima. Nā aīa nō habet eē distinctuꝫ ꝛ separatum ab omni alia re. cōuenit eim i vnuꝫ eē cū corpore. eē vero persone ē eē per se entis ꝛ distincti. ꝛ ideo angelus habꝫ rationē psone. Et si obijciat si cōtingit animā eē separatā. nūquid tūc erit persona. Respōde q nō. qꝛ licet sit separata habet rationē possibilitatis ad vniū aliquid cōstituēdum. ꝛ ita ordinat ad rōnem ptis. sꝫ qd ē huiusmodi nō habꝫ rōnem per se sonātis. ꝛ ita non ē psona. sed nō sic ē de angelo. cū habeat eē in actu distictum ꝛ separatū ab altero. nec habeat possibilitatē ad aliquid aliud alterius. ¶ Ad vltimum dicēduꝫ. q nō est similis ratio de humana natura in xpō. ꝛ de angelica. licꝫ enim humana natura i xpō omnimodā habeat pfectionem quātum ad eē ꝛ bene eē. nec habeat rationē partis vt dicatur q persona illa cōposita sit ex humana ꝛ diuina natura. nihilominus ratio psonalitatis ē ibi sm ipostasim diuine nature. cū qua preexistēti ꝛ digniori humana natura vniebat. Nō sic autē ē de angelo. habet eim rationē sue ipostaseos. nō dependentem ab altero q̄ a sua natura intellectuali. ꝛ congruit habere rationem per se entis. ex quo elicitur q angelo conuenit personalitas.

Articulus secundus.

Articlo scdo q̄rit. sꝫ quā rōnē ɔueniat psona āgelo. cū. n. psona sit ipostasis distīcta proprietate. oportet in angelis al-

cedere aliquas ꝓprietates. quibus ꝑsone distin/
guant. nõ aũt vnus ãgelus ẽ ab alio. quẽadmõ3
e in diuis ⁊ hũanis. nõ ergo ẽ rõ ẜm quã distin/
guit vna ꝑsõa ab alia i ãgelis. ¶ Preterea sol ⁊
luna nõ dicunt duo idiuidua eiusdẽ spẽi. s3 vtri/
q3 spẽi suũ rñdet idiuiduũ. Ubi autẽ nõ ẽ differẽ/
tia idiuiduorũ sub eadẽ spẽ i creaturis. nõ ẽ dice/
re differẽtes ꝑsonas. cũ ꝑsona sit idiuidua iposta
sis nãe: s3 sic ẽ in angelo vt videt. Cũ. n. species sit
i substãtia icorruptibili: nõ idiget multiplicatiõe
idiuiduoꝝ. Hoc. n. videt ee rõ i sole ⁊ in luna. in
animalib⁹ autẽ alit ẽ. restat ergo ꝙ vni speciei an
geli rñdet vnũ idiuiduũ ⁊ alij aliud. nõ ergo sũt
duo idiuidua sub eadẽ specie i angelis. ergo nec
due ꝑsone. ergo nec ꝑsonarũ distinctio ẜm talem
rõnẽ. ¶ Preterea dicit richar. i li. de tri. ꝙ ꝑsõa
ẽ rõnalis nãe icõicabilis existẽtia. existẽtia aũt di
cũ vnus h3 eẽ ex alio vel ab alio. s3 hoc nõ est in
angelis. ergo nõ ẽ ꝑsona ẜm hãc rõnem. ¶ Pre
terea vbi ẽ rõ ꝑsone: dr̃ vna ꝑsona prior altera i/
telligẽtia vel nã. s3 i angelis nõ sic. sũt. n. simĩ nã.
⁊ itelligẽtia vnius nõ depẽdet ab itelligẽtia alte/
rius. ¶ Preterea i creaturis videt ꝑeminẽtia ꝑ/
sone vnius ad altera3. vt persona regis ꝑeminet
ꝑsone ducis. ⁊ ꝑsona ducis ꝑsone militis. In an/
gelis aũt nõ discernit hec preeminẽtia. nõ ergo
videt ratio ꝑ se eẽ. ¶ Itẽ ponat ꝙ oẽs angeli es/
sent equales i ꝓprietatib⁹. vt tã ꝑspicacitatis itelli
gẽtie eẽt vnus sicut ⁊ alius ⁊ equalis facultatis i
volũtate. nũquid dicerent habere rõnem ꝑsone?
Uõ nõ. videt. q2 nulla ẽ ꝑeminẽtia vnius ad alte
rũ. S3 ꝯtrium videtur ꝑ hoc ꝙ differrẽt i substã
tia ⁊ ꝓprietatibus ꝑsonalibus. ergo differrẽt ẜ3
rõnem ꝑsone. ¶ Itẽ nũquid differẽtia quarũcũ/
q3 ꝑsonarũ dat rõe ꝑsone vel determiat. Mini/
strat eim vnus angelus ⁊ alius nõ ministrat. nũ
quid hec distictio dat rõem ꝑsone. ꝙ si daret, cu3
cessaret ministeriũ cessarẽt ꝑsone. ¶ Item vn⁹ an
gelus habet cognitionẽ alicuius rei alius nõ. nũ
quid hec distictio ẽ ẜm quã differt ꝑsona a ꝑsõa?
Uõ si eẽt. cessãte cognitiõe. desinerẽt habere rõ/
nẽ ꝑsone. ¶ Itẽ bonitas ⁊ malicia attribuunt an
gelis. ⁊ ẜm illa ẽ distictio vnius ab altero. nũqd
ẜm hoc accipit rõ ꝑsone? Uõ si eẽt. a pricipio q̃
cõditi sunt. nõ haberent distictionem ꝑsonalem.
¶ Item dicit hugo de sãcto victore. ꝙ imorta/
les sũt. equale ẽ omnibus: ergo non differunt ẜm
magis ⁊ minus i imortalitate. ergo quo ad ra/
tionẽ imortalitatis nõ ẽ distictio ꝑsonalis. ¶ S3
videt cõtrarium. q2 dicit damas. ꝙ angelus ẽ su
scipiẽs imortalitatẽ nõ natura s3 gratia. s3 ꝯtingit
i vno angelo eẽ ãpliorẽ gratiã q̃3 i alio. ergo cõ/
tingit eẽ ampliore3 imortalitatẽ. ergo cũ differãt
ẜm magis ⁊ minus i imortalitate, dicetur distin/
ctio ꝑsone ẜm hoc. Itẽ sunt diuersa officia ange/
lorũ. vt a quibus cõcipiunt hec noĩa cheru/
bin. seraphin. nũquid ẜm differẽtiã istã officiorũ
ẽ distictio ꝑsonalis i angelis. Ad qδ dõm ẜm
ꝙ dicit richar. de sãcto victo. i li. de tri. Existẽtia
tribus mõis generalr̃ põt variari. Uariari nãq3
põt ẜm solã rei qualitatẽ. aut ẜ3 solã rei originẽ.
aut ẜm vtriusq3 cõcursionẽ. Scõm solã rei qua
litatẽ variat existẽtia. qñ pluribus ꝑsonis est vna
eadẽq3 origo ꝑ oĩa. singulis tñ singularis ꝓpria/
q3 suba. plures nãq3 substãtie oĩo nõ pñt eẽ. sine
differẽti qualitate. ẽ autẽ hec talis variatio existẽ
tie ẜm qualitatẽ nihil varietatis habẽs ẜm origi/
nẽ. Scõm võ originẽ ẽ varietas existẽtie. qñ plu
ribus ꝑsõis ẽ vnũ ⁊ idifferẽs eẽ. ieniũt tñ ẜ3 ori
ginẽ adiuicẽ differẽtiã habere. s3 vnus originem
h3. alius origĩe caret. vel si originẽ habẽtiũ: ori/
go vnius differt. ab origine alterius. Huiusmodi
ergo existẽtia variat ẜm originẽ solã. nõ ẜm ali/
quã qualitatis differẽtiã. Tã ẜm rei qualitatẽ q̃3
ẜm originẽ variat existẽtia. vbi singulis ꝑsonis ẽ
substãtia singularis ⁊ ꝓpria origo diuersa. In
hũana. n. natura ẽ distictio ẜm qualitatẽ ⁊ origi
nẽ. Est. n. qualitas ꝓpria ⁊ singularis per quam
vnus hõ differt ab alio. ⁊ similr̃ origo ꝓpria.
Uã aliud ẽ pricipium isti ⁊ aliud illi. In angeli/
ca autẽ natura nulla ẽ ꝓpagatio. s3 sola simplex
creatio. ẽ ergo oĩum simul vnũ solũ idifferensq3
pricipiũ. Sũt aũt i angelica natura tot substãtie
quot persone: ⁊ id circo oportet eas qualitate dif
ferre. Nam si nulla qualitate differrẽt proculdu/
bio plures nõ essent. In diuinis autẽ personis ni
hil omnino dissimilitudinis nihil iequalitatis. ⁊
ideo ẜm qualitatẽ differre nõ possunt. Relinqui
tur ergo vt credat ẜm modũ originis differẽtia3
habere. si vnus exiet a seipso. alter originẽ trahat
ab altero. ⁊ si originẽ habẽtes differant in obti/
nẽdi modo. In diuina ergo natura circa originẽ
solã oportet querere tã personarũ q̃3 ipostasum
differẽtiam. Unde i angelis est distictio persona/
lis ẜm absolutam ⁊ naturalẽ qualitatẽ ipostase/
os angelice nature. he autẽ qualitates sunt ꝑspi/
cacitas itelligentie. ⁊ facultas voluntatis. que se/
quũtur simplicitatem eẽntie. ¶ Ad prĩo ergo ob/
iectum dicẽdum ꝙ ẜm alia3 rationẽ accipitur di
stictio personalis i angelis ⁊ i diuinis. Na3 i di/
uinis omnis qualitas naturalis cõmunis est tri/
bus personis. Est eim ipa substantia vt bonitas
sapiẽtia ⁊ ita de alijs. Sed distiguitur in hoc ꝙ
vnus ẽ ab alio. alter a quo alius. vnde distictio/
nem illã vocat ẜm originem. nõ sic autẽ est i an/
gelis. cũ omnium angelorũ sit vna origo scilicet
deus. a quo sũt simul per creationem. ¶ Ad secũ
dum vero dicẽdum. ꝙ multiplicatio indiuiduo
rum nõ accipitur i angelis propter hec q2 speci/
es nõ possit saluari i vno angelo. sicut nec anima
ru3 multiplicatio. sed hoc est vt sit multitudo stru
entium sũma bonitate. non tamen in differẽti spẽ.

sed in eadez. In hoc enim manifestat bonitas di uina. ad quã recurrũt boniformia. Nec ẽ simile de sole ⁊ luna. sufficit eim sol vnus ꝓpter suꝑ fectionem ⁊ magnitudinẽ ad cõplemẽtum vni uersi. ⁊ luna similiter. ¶ Ad tertiũ dicendum ꝙ illa ratio persone ẽm quã dicitur existẽtia incõ municabilis. put existere dicit ex alio eẽ. non est ratio cõmunis diuine nature ⁊ ãgelice: sed diuine ⁊ humane. Si vero accipiatur existẽtia ꝓ subsi stẽtia. subsistẽtia aũt ẽ ꝓprietatis naturalis abso lute vel respectiue ẽm hoc ꝯuenit ratio persone angelice ꝑsone. ¶ Ad quartũ dicẽdũ ꝙ ordo na ture vel intelligẽtie ibi dicit: vbi attẽditur distin ctio ẽm originẽ. nõ vbi attẽdit ẽm absolutã qua litatẽ. ¶ Ad quintũ dicẽdum. ꝙ est ꝑsona accidẽ taliter dicta. vt cũ dicitur ꝑsona regis aut ducis. ⁊ in talibus preeminẽtia attẽdit: sic per quẽdam modũ est in naturalibus ꝓprietatibus angelicis. vt dicat alter altero preeminẽtior ⁊ excellẽtior. Est iterũ persona naturalr̄ dicta. sicut ꝑsona pa tris. ⁊ ꝑsona filij in hoĩbus. ⁊ hec ẽ preeminen tia alia. Aliqd enim hꝫ pater naturalr̄ qꝺ nõ hꝫ filius. Sed ĩ diuinis nõ sic est. Quicqd eĩz habꝫ pater hꝫ filius ⁊ ecõuerso. ⁊ iõ nõ dicit preemi nentia. ẽm quẽ modũ in parte ꝯtingit in angelis. nõ eĩm vnus preeminet alteri tanq̃ origo illius. ¶ Ad sextũ dicẽduz. ꝙ licet habeãt paritatẽ per spicacitatis ⁊ huiusmodi. nihilominus eẽnt dif ferentes ꝑsone. qꝛ differrẽt ipostases ⁊ differrẽt ꝓprietates. sicut ẽ de duobus gẽmis qui pluri mũz assimilãtur. tamen substãtia istius nõ ẽ sub stãtia illius. nec ꝓprietas huiꝰ ẽ ꝓprietas illius. vñ in differẽtia ꝑsone ad personã nõ opꝫ semꝑ ponẽ ordinẽ vel preeminẽtiã. differunt. n. non ꝑ prius ⁊ posterius vel magis ⁊ minus: sꝫ seipsis. ¶ Ad septimũ dõm ꝙ differẽtia accidẽtaliũ for marꝫ. vt eius qꝺ est ministrare. vel cognitionẽ hu ius rei vel illius hẽre. ⁊ silr̄ bonitatẽ vl̄ maliciã non ẽ prima rõ distinguẽdi ꝑsonas in angelis: sꝫ illarꝫ formarꝫ que adherẽt ipostasi angelice natu raliter. ¶ Ad octauũ dõm. ꝙ imortalitas dicitur duplr̄ in angelis. Uno mõ pro imortalitate ex na tura. ⁊ alio mõ pro imortalitate ex gratia. Iꝫ ꝙ mors duplr̄ dicit. vel dfectus nature vel dfectus gratie. Quãtũ ad primũ modum sumit hugo de sancto victo. ⁊ sic eque conuenit oĩbus angelis. Quãtũ ad scdm vero modũ nõ. sꝫ ꝯuenit bonis angelis. malis aũt nõ ꝯuenit. imo mortui sunt in peccatis. vtraqꝫ tñ imortalitas vno mõ ẽ ex gra tia diuina ꝯseruãte res in eẽ vel ĩ bene eẽ. ¶ Qꝺ aũt dicitur gratiã magis vel minus eẽ in alio ⁊ alio. Rñdenduz ẽ. nõ seqtur si gratia maior vel minor. ꝙ imortalitas sit maior vel minor. data. n. ẽ a gratia diuina. ꝙ sit eque in oĩbus.

Articulus tertius.

Articulo tertio querit de distinctiõe ꝑsonali rõne huius ꝙ ponitur vnũ quatuor attributorꝫ angelo. Dicit. n. hugo de sancto victo. quatuor eẽ at tributa angelo. ¶ Primũ ẽ simplicitas substantie. Scdm discretio ꝑsonalis. Tertiũ forma sapiẽtie ⁊ intelligẽtie rõnalis. Quartũ ptãs libere volũta tis iclinãde siue in bonũ siue in malũ. ¶ Sꝫ obij citur de discretiõe ꝑsonali que attribuit ãgelo cũ simplicitate eẽntie. Videt. n. incõueniẽs. eẽntia. n. simplex: ẽ de ipa ꝑsona. ergo eẽntia simplex ⁊ ꝑ sona discreta nõ ꝯnumerãtur: nõ ergo erũt duo. discretio ꝑsonalis ⁊ eẽntie simplicitas. ⁊ ita non ponẽtur in diuisiõe. ¶ Itẽ querit qualr̄ accipiat discretio ꝑsonalis que ei attribuit. cum nõ acci piatur de veteri vel de nouo. Non eĩz inuenitur angeluz dici personã hic vel ibi. ¶ Preterea cũ in angelo nõ sit tãtũ differẽtia eius qꝺ est ⁊ quo est. sed inter qꝺ est ⁊ quis ẽ. aliter. n. nõ eẽt discre tio ꝑsonalis in creaturis. necesse ẽ eẽ quasi dupli cem ꝯpositionẽ. nõ ergo in angelo sic ꝯpatiũtur adinuicẽ discretio ꝑsonalis ⁊ simplicitas eẽntie. nec ẽ simile de deo. qꝛ ibi idẽ est qꝺ ẽ ⁊ quo ẽ. ⁊ qꝺ est ⁊ quis est. In creaturis vero nõ sic ẽ. non ergo simplicitas in angelis eẽntie ⁊ discretio ꝑ sonalis conueniũt. ¶ Itẽ cũ sit duplex cõpositio. videtur maior ꝯpositio in angelis q̃ in creatu ris in quibus nõ est ꝑsonalitas. in illis. n. nõ dif fert nisi quo ẽ ⁊ qꝺ ẽ. In angelo aũt videt eẽ cõ positio duplex. ideo requiritur ꝙ ex parte ꝑsone sit noua ꝯpositio ĩ angelis. vltra illã que ẽ substã tie vt videt. Sicut. n. si paternitas non eẽt pater. paternitas adueniẽs ipostasi faceret vnã cõposi tionẽ in ãgelo. sed hec ẽ ꝯpositio ꝑsone. ergo ꝑ sona angelica ꝓpriã hꝫ ꝯpositionẽ. ꝑter illã que ẽ substãtie. ¶ Preterea. si ꝑspicacitas maior vel minor est ꝓprietas ꝑsonalis. ⁊ distinguẽs ange luz ab ãgelo: quo mõ erit attributũ ꝯdiuidẽs cũ discretione personali. eodẽ. n. modo videtur de discretiõe ꝑsonali. Ad qꝺ dicẽduz. ꝙ quatuor sũt attributa angelis sicut supra habitũ ẽ. Ratio aũt ẽ. qꝛ quicqd creditur attributũ angelo: ptinet ad ꝯditionẽ angeli. Uel ptinet ad substãtiã eius: vel ad potẽtiam. Cum eĩm tria sint in ãgelis. sub stãtia. potẽtia ⁊ operatio. ꝙ dicitur eẽntia ꝓ sub stãtia accipitur: sed ad substãtiam duo ptinent. s. essentia ⁊ persona. dicitur eĩm substãtia duobus modis: per modum substãtie prime ⁊ secunde. propter qꝺ ex pte eẽntie dicitur simplicitas eẽn tie. ex parte vero persone que est substantia indi uidua dicitur discretio personalis. ex parte vero potentie cum sit duplex in genere respectu veri ⁊ respectu boni. respectu veri dicitur intelligen tia. respectu boni voluntas. dicetur ergo ex par te intelligẽtie perspicacitas. ex parte voluntatis libertas. Si ergo querit qualr̄ discretiõ ꝑsonalis

⁊ simplicitas ẽẽntie cõnumeratur inter attributa. cum ẽẽntia sit de persona. Respõdemr ꝙ nihil ꝓhibet cõnumerari in ratõe attributi. licet vnuz sit de ratione alterius. non enim fit cõnumeratio. nisi ratõe eius qḋ addit persona super ẽẽntiam. si vero nihil adderet sed penitus eẽt idem. non cõnumerarẽtur. ¶ Ad secũdum dicẽdum. ꝙ discretio personalis attribuit angelo. licet nõ de nouo vel veteri habeat expresse. habetur eniz implicite. cognoscit eniz angelus eẽ substãtia indiuidua distincta ab alio. ex hoc ꝙ multi simul apparuerunt. cognoscitur etiaz rationalis natura siue intellectualis ex multiplici officio. ⁊ ita tota rõ persone elicitur ex veteri ⁊ nouo. Preterea licet ex veteri vel nouo nõ habeatur expresse. nomẽ persone dictũ de deo. nihilominus sicut dicit aug. in li. de trini. quadã necessitate ducti sũt catholici. vt dicerent tres eẽ personas ita quadaz rõne poterant duci ad dicẽduz diuersos angelos diuersas eẽ personas. sicut diuersos hoĩes diuersas eẽ ꝑsonas. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ cũ dicitur simplicitas ẽẽntie attribuit angelo. simplicitas dicit respectiue ad ea que habẽt ꝯpositionẽ manifestã: sicut sũt corpora aut corporales forme. nõ autẽ dicit simplicitas ẽẽntie absolute. ⁊ ideo nihil ꝓhibet angelo insimul attribui simplicitatẽ ẽẽntie ⁊ discretionem ꝑsonalez sicut cõtigit attribui simplicitatem ẽẽntie respectiuã ⁊ cõpositionẽ absolutaz. ¶ Ad quartũ dicẽdum ꝙ licet sit duplex ꝯpositio in angelo. nõ ꝓpter hoc ẽ maior ꝙ̃ i rebus i qbus nõ ẽ ꝑsonalitas. Quia ille res simplr hñt ꝯpositionẽ. cũ sint substãtie corꝑales. Angelus aũt nõ hꝫ cõpositõez quãtitatiuã cũ sit spũs. Pluribus ergo modis põt dici ꝯpositus sed spũaliter. substãtia vero corporalis maiorẽ habet ꝯpositõez. ¶ Ad quintũ dicẽdum. ꝙ lꝫ ꝯpositio sit ex parte ꝑsone alia ab illa que ẽ eius qḋ est. cuz eo quo ẽ. non tñ ẽ separata oĩno ab illa ꝯpositiõe que ẽ eius qḋ ẽ ab eo quo ẽ. imo illa inuenit in ꝑsona. Et iteꝫ licet ꝑsona distinguat ꝓprietate ꝑsonali. nihilominus reducẽda ad primũ: oportet ꝙ distinguat per se ipsaz. Vñ iste angelus differt ab isto ãgelo ꝓprietate ꝑsonali. ⁊ ꝓpter hoc differt ab illo sua ꝓprietate ipostasi. ¶ Ad vltimũ dicẽduz ꝙ lꝫ ꝑspicacitas maior vel minor distiguat ꝑsonaz angeli. nihilominus ẽ aliud attributũ. qꝛ ꝓpter hanc distinctõem est alia distictio ꝑsone a ꝑsona i seipsa. ⁊ ratiõe illius fit cõnumeratio cum attributis. que ex parte potẽtiarum attribuũtur.

Membrum quintum.

Consequẽter procedẽdum est ad quinto quesitũ scilicet ð differẽtia anime ⁊ angeli ẽẽntiali. Ad quoꝝ differẽtiam quidã procedũt differẽter. Quidã eñ dicunt ꝙ differẽtia eorum ẽẽntialis est in hoc. ꝙ angelus est substãtia sepata a corpore. aĩa vero est vnibilis corpori. Sꝫ videt ꝙ hoc nõ sit ẽẽntialis differẽtia. Est eñ loqui de aĩa vt anima. ⁊ ẽ loqui de ea vt ẽ spũs. Et prior ẽ ꝯsideratio ð ea vt ẽ spũs: ꝙ̃ vt ẽ aĩa. qꝛ de spiritu ẽ ꝯsideratio absolute. de anima respectiue. Cũ ergo spũs rõalis differat ab angelo. aliquã hẽbit differẽtiã i seipo. sed eẽ vnibile ẽ in respectu. ergo prior erit differẽtia que ẽ spũs i seipo. ¶ Preterea ẽ loq de spiritu angelico ⁊ spũ rõali in ꝯparatõe ad deuz. ⁊ ſm hãc differũt ẽẽntialiter spũs ãgelicus ⁊ spũs rõalis. In hac autẽ ꝑte nõ occurrit rõ vnibilitatis corpori. ergo nõ est prima differẽtia ẽẽntialis. ¶ Preterea si spũs rõnalis vnibilis ẽ corpi. rõne suaꝝ differẽtiaꝝ: vel alicuius in ipo. necesse ẽ dicere aliqd eẽ in ipo spiritu: vt potẽtia vel aliqua rõne cuius sit vnibilis: ⁊ ita illud erit i quo prius differt spũs rõalis ab angelico. ¶ Preterea itelligamus ꝑ ipossibile. ꝙ spũs ratiõalis remaneat sepatus a corpore. nũquid eẽt ideꝫ i specie cũ angelo. ꝯstat ꝙ nõ. ergo aliqd habẽt per qḋ differet. ⁊ nõ tantũ idiuidualiter qꝛ plus differret ꝙ̃ ãgelus ab ãgelo. ergo differẽtia aliqua specifica erit inter angelũ ⁊ spũm rationalẽ sic existentem.

Propter hoc volebãt alij aliã differẽtiã assignare i hoc ꝙ aĩa rõalis siue spũs eẽt ad imaginẽ dei: ãgelus vero nõ. ⁊ hoc volebãt ex scriptura sacra accipe. De hoĩe. n. legit hac rõe aĩe rõalis. de angelo vero nõ. Dicebãt. n. ꝙ spũs rõnalis hꝫ potẽtiaz cognoscẽdi oĩa ad similitudinẽ dei. Sed videt eodẽ mõ ꝙ angelus ex ista rõne. qꝛ sicut deus cognoscit oĩa taz corporalia ꝙ̃ spiritualia spũaliter. ita angelus. ergo hac rõne diceretur ad imaginẽ sicut spũs rõnalis. Nec hoc est verum qḋ quidã dicit. ꝙ sicut in deo sunt exemplares rõnes tã corporaliũ ꝙ̃ spiritualiũ ita sunt in anima rõnali exẽplares rõnes oĩuz taz corporaliuz ꝙ̃ spiritualiũ. Qḋ. n. nõ sic sit. habere põt ex hoc ꝙ rõnes factiue omniũ reruz sunt i deo. non autẽ in anima rõnali. Et si dicatur ꝙ sũt ibi cognitiue. pari ratõe in angelo. sicut ostẽdit aug. super geñ. ad litte. dicit enim. ꝙ angelus habuit cognitionẽ faciendorũ omnium que fiebãt in sex diebus. de aĩa. vero rõali nõ sic dicitur. vnde dicit ꝙ primo cognouit ãgelus res i verbo. deĩde in se. tertio in ꝓprio genere. nõ autẽ hoc legit de anima rõali. restat ergo ꝙ angelus rõne cognitõis deberet dici ad imaginẽ potius ꝙ̃ aĩa rõal. nõ ergo ẽ differẽtia specifica angeli ⁊ aĩe in hoc ꝙ aĩa sit ad imaginẽ dei ãgelus vero nõ. ¶ Preterea imago sicut dicit aug. i li. de trini. ⁊ in pluribus alijs locis. itelligitur ſm intelligẽtiã. memoriam ⁊ volũtatẽ. sed ista ꝯueniunt ãgelo: ergo angelus dicetur eẽ ad imaginẽ. nõ ergo hec ẽ differẽtia specifica. Alij dixerũt i hoc differt angelus ab aĩa. ꝙ aĩa rõalis habet intelligẽtiã possi-

bilēt respectu formaꝝ intelligibiliū l fantasmate acceptaꝝ vel a fantasmatibus. angelus autē hʒ intellectū possibilē respectu formaꝝ itelligibiliū a supiori recipiendaꝝ. ⁊ ita itellectus possibilis ſm seipm vtrobiqȝ differt ꝓpter qḋ angelus ⁊ aīa. ¶ Contra. sicut angelus pōt recipe a superio ri: ita ⁊ aīa rōnalis. ergo quo ad hoc nō differūt essentialiter. ¶ Item angelus recipit ab inferiori. qḋ patʒ in malis angelis qui multa noscunt per experientiā. ⁊ similiter boni ratiōe nature sue. er go vtrobiqȝ attendit ꝯueniētia angeli ⁊ anime i cognoscēdo a parte supiori ⁊ a pte inferiori. nō ergo ſm hec attendit differētia. Similiter pōt obijci. siquis ponat differētiā angeli ⁊ anime ex pte motiua vt dicat angelū eē substantiā impassi bilē. animā vero rōnalem substantiā passibilē eo ꝙ corpi ꝯpatit. ¶ Obijcit ꝑ hoc qḋ dicit dama. imortalis ē nō natura ſʒ gratia: similiter ⁊ ipassi bilis. si ergo sue nature relinquat dicitur passibi lis. nō ergo ē differētia specifica inter angelū ⁊ animā. ¶ Preterea sicut angelus nō ordinatur ad patiendū nisi mediāte culpa. ita aīa ratōnalis nō ordinat ad patiendū nisi mediāte culpa. cōsi milis ē ratio vtrobiqȝ. Sicut ergo angelus ipas sibilis vel passibilis. ita aīa. ¶ Preterea obijcit ꝙ nō differūt specie. quoꝝ enim ꝑfectio ē indiffe rens specie: ipsa indifferētia sunt specie. sed ꝑfe ctio angeli ⁊ anime rōalis ē specie indifferēs. s. gr̄a in pn̄ti vel gr̄a in futuro. Una enim ē beatitu do vel gloria que ē visio dei. ergo ꝑfectio in fu turo eadē in specie. Simil̄r illa que ē in pn̄ti gr̄a vel caritas: qꝛ vtrobiqȝ ē dilectio dei ⁊ ꝓximi. ergo cū nō differūt specie: ꝑfectibilia nō differūt specie. ¶ Preterea videt ꝑ simile. sicut enim ē in brutis: ꝙ lʒ leo ⁊ asinus specie differāt: nihilomi nus modus cognoscēdi ꝑ sensum similis ē vtro biqȝ. ita ex hac parte videt eē: lʒ angelus ponat differre specie. nihilominus modus cognoscen di vel intelligēdi non videt differre specie. ⁊ ita ex illa parte nō accipit specifica differētia. Ad quod dicendū ꝙ differētia angeli ⁊ anime rōna lis: aliter attendit ſm eē naturale in quo angelus dicit intelligētia: ⁊ aliter in esse rationali: aliter in eē methaphisico: aliter in eē theologico. Quātū ad eē naturale in quo fit ꝯsideratio corpoꝝ mo bilium ⁊ eoꝝ que ordinant ad illa. ⁊ ſm hec dif ferentie eēntiales sunt sepatum ſm substantiā: ⁊ vnibile ſm substantiā. ⁊ in hac ratōne inuestigat naturalis phūs vt ostendat inter animā rōnalem ⁊ alias animas differentias sepabilis ⁊ insepa rabilis a corpe. Inter intelligentiā vero angeli cam ⁊ rōnalem differentia ē sepata ſm substan tiam. ⁊ vnibilis vt dicat sepata que nō habʒ intē tionem ad corpus. vnibilis vero que habet in tentiōem ad corpus. anima enim rationalis ⁊ cū sepata est. sicut dicit aug. l. xij. super gen. hʒ inten tionē ad corpus. Nec dicitur separatum hoc quod nō est vnitum corpori. sic enim aīa rōna lis potest dici separata post mortem donec iterū corpori vniatur. Secundū vero rationale eē si ue loycum: differt per potentias ꝓprias ⁊ essen tiales que addunt super genus. Cū enim vtraqȝ sit substātia incorporea intellectualis. Incorpo reum diuidit a corporea substātia. Intellectuale vero ab incorporea que nō habʒ potentiā intel ligendi vt ē sensibilis. ⁊ per hanc potentiam co gnoscēdi differūt adinuicem intelligētia angeli ca ⁊ humana: ⁊ hec est intellectualis cum rōne. illa vero intellectualis abstracta a ratione. Dico autem intellectum cum ratione ꝯponētē ⁊ diui dentem: ⁊ ab extremo ad extremum ꝑ medium decurrētē: quomodo nō ē intelligētia angelica. intelligit. n. modo simplici sine discursu ratōnis. Nec hʒ obstat. ꝙ aliquādo dicit essentia angelica rōnalis: qꝛ rōale ibi accipit pro intellectuali. sic̄ dictum est in diffinitione ꝑsone. Scdm esse vero metaphicū differūt eēntialiter ꝑ intellectū possibi le ad spēs in fantasmatibus ⁊ intellectum abstra ctum ab hac possibilitate. Et lʒ angelus accipiat cognitionē inferioꝝ ex pte inferioꝝ. non tñ acci pit per modū materialis intellectus: cuius ē spe cies recipe abstractas a fantasmatibus. Cum. n. desit vis sensibilis quasi pambula: itelligētie an gelice deest rō fantasmatis ꝯsequēter: ⁊ ita spe cieꝝ in fantasmatibus: ⁊ per ꝯsequēs abstractio specieꝝ ab his. Scdm vero eē theologicum: qꝛ intelligētia angelica ē substātia libera: vertibilis: immutabiliter. aīa vero siue spūs rōnalis vertibi lis ē mutabiliter: vt deus sit eēntia libera inuerti bilis in bonū ⁊ malū. angelus vero ⁊ aīa rōna lis eēntia liberā vertibilis in vtrūqȝ. sed i hoc dif ferūt eēntialiter: qꝛ intelligentia angelica cum sit vertibilis: versione facta determinat in illo: vt si vertat in bonum determinat de natura sua ibi. si in malum determinat de natura ibi. Et ideo di cit Io. damas. ꝙ insusceptibilis ē penitentie. Ani ma vero ratōnalis vertibilis ē in vtrūqȝ ⁊ post versionē de natura sua ꝯuertibilis. vnde ē substā tia libera pnie susceptibilis. Propter qḋ vident in eē theologico ꝯueniēter distingui: vt angelica intelligētia sit libera substātia vertibilis immutabi liter. Hoc. n. dicit sine preiudicio potioris snie. Siquis. n. in eē theologico potuit ꝯuenientiorē dfiani inuenire acquiescēdū ē: cū res huiusmodi sint altissime speculatōis. Nec obstat ꝙ dn̄s pos set facere angelū vertibilē imutabiliter qꝛ nō agit hic de potētia dei ſʒ de ꝯgruitate aut de ꝯuenien tia nature. Per iam dicta pōt sufficiēter respō deri ad ea que obijciunt ſm ordinē. ¶ Ad obie ctum primo sic. ꝙ lʒ sit ꝯsiderare substātiā aīe in se ꝑ modū spūs. nihilominus tñ in esse naturali est perfectio corpis organici. ⁊ ita ratōnē hʒ vni

bilis semp. licz sit separata actu. ¶ Ad secūdu3 dicēdu3. q̄ licz vterq3 spūs posset cōsiderari i cōparatione ad deū. et ibi suā habere differentiā. cū in cōpatione physica siue naturali anima respiciet corpus: angelus vero nō: ex illo recipiat differētiam ꝓprii. ¶ Ad illud qđ tertio obijcit de ipsa aīa. cū sit vnibilis rōne cuius ē vnibilis dicēdu3 q̄ rōne suipius. nec ē ad aliud pricipium i ipa reducere. et ideo hec differētia recte dicit eēntialis i illa cōsideratiōe. et licz vniat cum suis potētijs. per se tamē est vnio substātie ad substātiam corporis. ¶ Ad quartū dicēdum q̄ licz anima eēt separata. nihilominus hac differētia eēntialiter distigueret. qz separatū dicit dupliciter qđ actu ē separatū. et hoc modo nō differūt. vel qđ ē separatum p itentionē hoc modo nō ē anima separata. qz itentionē quādam habz ad corpus. sicut dicit Aug. super geñ. ad lit. xij. Ubi loquēs de anima rapta a carnis sensibus. et de statu post mortē. dicit q̄ iest anie quidā naturalis appetitus i administrādo corpus quo appetitur et tardat quodāmodo ne tota itentione ꝑgat i illud summum celū. quādiu nō subest corpus. cuius administratione appetitus ille cōquiescat. Intelligētia autē angelica nō sic habz. et ideo licz anima sit sepata actu a corpore. nihilhominus illa differētia eēntialiter differt ſm cōsiderationem naturalis phī. ¶ Ad illā vero differētia3 qua dicitur differre ab angelo. qz sit ad imaginē dei rōe cognoscendi. dicēdū q̄ non ē i hoc differentia eēntialis. sed ē alia ratio propter quam iter eas possit attēdi differētia. que dicet i illa parte vbi aget de anima rōnali. qualiter cōdita sit ad imaginē. Dicit autē a beato Greg. angelus cōditus ad imaginē dei. in H. moral. xxxij. quo i eo subtilior ē natura. eo i illo imago dei subtilius isinuat expresse. et post de sigillo talis similitudo imaginabilr exprimit. qualis i sigillo eodē eēntialit habetur. ¶ Ad aliud vero q̄ dicit differentia eē rōne intellectus possibilis ad species i fantasmatibus. respondendū ē q̄ hoc verū est sicut supra habitum est. i consideratione metaphica. Nec hoc obstat. q̄ anima vt est spūs itelligibilis potest recipere illuminationem a supiori sicut angelus. Hoc eni nō itendit cōsideratio metphica. que habz iuestigationē istarū eēntiarum p ea que sunt notiora quo ad nos. Unde ab actibus cognoscunt potētie. p potētiaz vero sbā. modus autē cognoscēdi qui ē ab iferiori pte distiguit cōuenienter animā ab angelo i hac cōsideratione. Posset tñ angelus distigui ab aia ſm illā dīam put dicit angelus substātia itellectualis illuminationū a prio. pria relatione pceptiua. anima vo vltima relatione pceptiua. sz illud nō cōuenit aie xpi. lz ꝯuenire possit alijs. aiabus. eo q̄ aia xpi nō recipit illuminationē p angelū illuminantē. sed imediate p ipsam diuinā eēntiā. iđ melius ē a pte iferiori ponere differētiā aie et angeli quo ad illa cōsiderationē. ¶ Ad illud vo qđ obijcit de demonibus q̄ accipiūt a pte inferiori: dōm ē q̄ si recipiūt spēs rerum itelligibiliū a fantasmatibus lz sumāt ab ipsis rebus. et nō sumūt p modū itellectus possibilis sz p modū agētis qui sibi sufficit ad spēs accipiendas. De hoc autē diffusius agetur i tractatu de cognitione angeloꝝ. ¶ Ad hoc qđ obijcit de hac differētia passibile et ipassibile. dōm ē q̄ lz ipassibile ꝯueniat angelo. tñ nō cōuenit put passibile pro cōpassibili sumit. In hac differt anima ab angelo. q̄ cōpassibilis ē aia rōnalis corpori. angelus vo nō. cū ñ sit vnitus corpori sicut forma vel pfectio cū pfectibili. Sz iste differētie sunt posteriores illis que sunt vnibilis et nō vnibilis. et iđ ponēde sunt prime dñe eēntiales. ¶ Ad illud vo qđ obijcit cōsequeter q̄ angelus et aia nō differūt specie. qz hñt pfectionez indifferētē specie. dicēdū ē. q̄ est perfectio pria et pfectio secūda. licet ergo angelus et anima cōueniāt i secunda pfectione idifferenti ſm speciē. nō tamē oportet q̄ ꝯueniant i prima. Preterea gratia differt i specie put ē in angelo et put ē in aia. Est. n. grā quedā i aia que nō ē i angelo scilz grā vnionis. sicut fuit i xpo. et gratia reparationis sicut i alijs quibusdā. ¶ Ad vltimū dōm q̄ lz modus cognoscēdi sit idifferēs vl'qdā modus mouēdi i bonū sz indifferēs specie. tamē alius ē differens sicut supra habitu3 est.

Membrum sextum.

D sextum mēbru3 huius. q. quo agitur de differētia angeloꝝ inter se. et habet tres articulos. Primo querit vtrum inter se differāt specie vel nō. Secūdo. si differant specie. vtrum sub vna specie sint multa idiuidua vel non. Tertio de causa multitudinis angelorum.

Articulus primus.

q Uod differāt specie arguitur ex hoc q̄ āgeli d suprema hierarchia plus differunt respectu eorum qui sunt in infima. q̄ illi qui sunt in infima hierarchia. sed illi qui sunt in eadem hierarchia: vl specie sunt idem. et differunt ſm multitudinem numeralem. vel sunt idem genere et differūt specie. ergo angeli qui sunt in superiori hierarchia cum plus differāt ab his qui sunt in infima. differunt specie. ¶ Item simulit obijcitur de his q sunt in ordie seraphin. plus ꝯueniūt iter se. q̄ cōueniūt cū illis q sūt d ordie cherubin aut tronoꝝ q cū illi q sūt d ordie saphin iter se ꝯueniāt i spē. et differūt sz numez: vel ꝯueniāt sz genus et differāt specie. ita illi qui sūt de ordine seraphin dif

ferent ab his que sunt de ordine cherubin. ¶ Preterea cum ordines distinguantur secundum officia. officia autem sunt differentia genere vel specie. ergo angeli qui sunt in ordinibus differunt genere vel specie. ¶ Preterea. angeli sunt naturaliter quedam lumina spiritualia que condita sunt in celo empireo: non de ipso celo. sed sic est in luminibus corporalibus que condita sunt in ipso firmamento quod differunt specie inter se. ergo multofortius spiritualia: cum magis differant differentia specie. ¶ Item secundum philosophum proportio motorum est et mobilium. sed secundum ipsum substantie separate. s. intelligentie angelice sunt motores diversorum orbium. sed constat quod orbes differunt specie: ut orbis solis et orbis lune. ergo angeli qui sunt motores differunt specie. ¶ Item anime sensibiles in corporibus diversorum brutorum. plus videntur convenire inter se quam conveniunt in modo sentiendi quam conveniunt angeli quorum differens est modus intelligendi. sed anime sensibiles in diversis speciebus brutorum differunt specie. ergo et angeli inter se differunt specie. Contra. magis et minus non diversificant speciem. sed angeli differunt inter se secundum magis et minus in perspicacitate intelligentie et simplicitate nature: et in habilitate voluntatis. ergo non differunt in specie. ¶ Item angeli de singulis ordinibus conveniunt in eisdem officiis. Licet enim seraphin dicantur ab officio incendendi per caritatem aut dilectionem. cherubin ab illuminatione: nihilominus omnes ad omnia parati et in omnibus conveniunt. ergo secundum hec officia non distinguuntur. ¶ Item anime rationales distinguuntur inter se. sed differentia illarum non est in specie. ergo nec angeli differunt specie. ¶ Item duo sunt officia angelorum. s. contemplari et ministrare. sed in utroque conveniunt secundum eundem modum in specie. utrobique enim est contemplatio secundum magis et minus. et utrobique ministerium secundum aliud et aliud. ergo angeli non differunt in specie quo ad ista officia. Quod autem dicitur vij. dan. milia milium ministrabant ei et decies milies et cetera. non ad hoc respicit ut quidam sint ministrantes et non assistentes. quidam assistentes et non ministrantes. Ad quod dicendum quod angeli differunt inter se specie. ¶ Ad obiectum autem in contrarium dicendum est. quod magis et minus dicitur dupliciter. Aliquando enim uni et eidem rei accidunt. sicut albedo intensa potest esse remissa. et minus calidum potest esse magis calidum. et hoc modo accipiendo magis et minus non diversificant speciem. Alio vero modo magis et minus diversis naturis attribuuntur. ut magis calidum appropriatur nature ignis. et minus calidum nature aeris. et tunc magis et minus attestantur differentie in specie. sicut dicit philosophus. quod multum et paucum aliquando diversificant: aliquando non diversificant. ¶ Ad aliud dicendum quod diversitas in specie non attenditur secundum illa officia: nisi sic esset. quod illa officia ita essent appropriata quibusdam angelis quod non convenirent aliis. diversitatem angelorum in specie sequitur differentia officiorum in specie. sed cum eisdem angelis secundum diversos status possunt illa officia convenire. non secundum illa accipitur differentia angelorum in specie. Preterea cum mali angeli in nullo illorum ordinum sint et diversificentur in specie. non ergo secundum illa officia accipitur differentia specifica. ¶ Ad illud vero quod obicitur de animabus rationalibus que indifferentes sunt in specie. dicendum quod non est simile in animabus. Anime enim rationales ordinantur ad corpus et corpus ordinatur ad animam tamquam proprium perfectibile proprie perfectioni. Unde sicut corpora non diversificantur in specie. ita et nec perfectiones diversificantur in specie. Angeli vero diversitatem quam habent non ex diversitate corporum vel essentiali habitudine ad corpora accipiunt: sed in seipsis per [illegible] ad que ordinantur diversificantur. et ideo habent posse determinatum ad unum genus tantum vel speciem sed super omnia corpora. et ideo nihil prohibet in eis diversitatem specificam accipi. ¶ Ad quartum obiectum dicendum quod officia essentialia prima non est per contemplari et ministrare: sed eisdem angelis simul et semel possunt convenire. propter quod necesse est querere ordinem angelorum specificam inter se. Huius rei gratia queritur utrum ordo naturaliter insit angelis. Primo enim conditi sunt ut diceretur. isti sunt de isto ordine. illi de illo. nec fit illorum ordinum permutatio. Quod autem ordo conveniebat illis in sua conditione ut per hoc quod processerunt a sapientia divina per creationem. sed sapientie divine attestatur ordo in creaturis. sicut dicit beatus greg. ergo cum angeli essent in multitudine et ordine conditi erant. Hoc etiam attestatur aug. in li. xij. de ci. dei. dicens quod non essent omnia: nisi essent equalia. innuens per hoc ordinem non tantum in generibus creaturarum sed etiam in speciebus. Et iterum dicit aug. in eodem lib. Cum deus summa essentia sit. et ideo immutabilis sit: rebus quas ex nihilo creavit esse dedit. sed non summe esse sicut ipse est: et aliis dedit esse amplius et aliis minus. atque ita naturas essentiarum gradibus ordinavit. Ex quo accipitur quod angeli creati in ordine determinato sunt constituti. Ad idem facit quod dicit aug. in pluribus locis. ut super gen. quod in corporibus est pondus. hoc est in spiritibus ordo. sed in corporibus videmus quod corpora diversificantur in specie secundum diversitatem ponderum. habet enim ignis pondus sursum et terra deorsum. et terra et ignis non habent eandem rationem ponderis. similiter nec aqua et terra per quod designatur quod ratio ponderis diversi attestatur diversis speciebus. Cum ergo ordo sit in spiritibus: erit ordo determinatus in propria conditione in angelis. Quod autem sic sit. accipitur ex hoc quod dicit dyo. de summo bo. Inter angelos [illegible] stantia primum est: et per graduum dignitatem ministeria eisdem sunt attributa: alii quod aliis preferuntur tam culmine predictis quam scientia virtutis sublimitate. Novem autem esse ordines angelorum sacre scripture attestatur. s. angelos archangelos et cetera. Quorum ordinum numerum Ezechiel propheta describit sub tot nomini-

dus lapidū. cū de p̄rimatu apostatice angeli loqueret. quo numero lapidū designati sunt ordīes angelorum. quos apostata angelus añ lapsū quasi i ornatu vestimēti sui affixos habuit. ad quorū comparationē dū se clariorē aspexit. cōfestim tumuit τ cor suū ad sup̄biā eleuauit. Simil̄r dicit btūs Bern̄. i li. de cōsideratione ad Eugeniū. vbi gradus τ ordines distīguit. ex quo accipit. φ cū lucifer se clariorē cōspiceret īter hos ordines. τ φ opimētum eius erāt. φ erat ordo i angelis determinatus ex cōditiōe naturali. sȝ iste ordo erat sicut accipit i auctoritate ad diuersa officia. restat ergo φ differētia i specie determīata erat s̄m diuersitates potestatū. τ diuersitas potestatū s̄ȝ differentiam officiorum. ex posterioribus eiȝ i huiusmodi oportet nos ad prima deuenire. Qđ ēt videtur p̄ simile i rege terreno. Rex eīm terren⁹ habȝ seruos nobiliores τ minus nobiliores. s̄ȝ maiora τ minora officia ordīatos. qui autē sunt serui aule celestis nisi illi đ quib⁹. iij. Reg. x. Beati serui tui qui stāt coram te tota die. Hi autē sūt angeli qui sunt corā vero Salomone. assistētes per cōtemplationē. Ordo tamē nō tantū respicit naturā sed gratiā. vtroq̄ȝ eīm modo habēt ordinē boni angeli. mali vero τ si nō habeāt ordinē gratie nihilominus tamē habēt ordine nature cum dicant maioris p̄spicacitatis. τ ita de alijs. Et sicut cōstituti i aliquibus officijs deijciunt propter suam idignitatem τ peccatū ita hi qui mali sunt angeli deiecti sūt de celo τ ab honore quē habituri erāt si steuissent. Possunt eīm habere ordinē naturalē. sed deiecti sunt ab illa coordinatiōe, scilicet sanctorū angelorum. Ex premissis ergo pōt patere aliqua veritas differētie i specie. Nec hoc obstat. φ idē angeli habēt caritatem τ sciētias τ p̄prietates cōsimiles. nō eim p̄pter hoc distīguūtur. sed s̄m ea officia que cōueniūt excelētiorib⁹ naturis τ minus excellētibus. nō φ n̄ posset tradi minus excellēs officium excellētiori nature. sȝ non congrueret. officia ergo i sua preeminentia attestantur differentie specifice in angelis. sed nō constituunt.

Articulus secundus.

Articulo secūdo querit. Utrum in vna specie angelica sit multitudo angelorū an singulis speciebus singula respōdeant idiuidua. Quod autē singul' speciebus singula respōdeant idiuidua videt p̄ hoc φ multiplicatio idiuiduorū in rebus naturalib⁹ est propter corruptibilitatē ex parte materie vt q̄ species non possit se saluare i vno idiuiduo. saluet se i alio. vbi vero materia ē incorruptibilis. n̄ ē hoc necessitas. vt i sole τ luna. ergo cū angelus habeat materiā icorruptibilem. aut materia non idigeat. non erit in angelis necesse esse multitudinem indiuiduorum. ergo vnicuiq̄ȝ sp̄ei respōdebit suū idiuiduū: quot sūt angeli. tot sūt sp̄ēs angelorū. ¶ Itē diuina eēntia aliquam habȝ cōmunitatē. τ tamē nō cōmunicat se nisi vni quod ē. sicut eīm diuina eēntia ē vna. ita vnus ē deus. Cum ergo similitudinē primā recipit angelus p̄ut est possibile i specie creature. erit in angelo reperire cōem eēntiam. que nō cōicet se nisi vni quod est. sed eēntia cōmunis ē species. quod ē vero in angelis idiuiduum. vni ergo speciei vnū responde bit idiuiduū. ¶ Qđ etiam videt ex hoc. φ magis appropinquat i vnitate spiritualis creatura ad deū q̄ȝ corporalis. sȝ i corporali creatura iuenit hec similitudo. sicut ē i sole τ luna. ergo multo fortius i spirituali. sȝ hoc nō est nisi i angelo. ergo i angelo erit reperire sub vna specie vnū idiuiduū. Cōtra. maior ē virtus cōicare suā eēntiam sine diminutione p̄lribus. q̄ȝ vni soli. ergo in magis virtuoso erit hec virtus iueniēda. sȝ magis virtuosa ē spiritualis creatura q̄ȝ corporalis τ i corporali iuenitur. ergo multo fortius i spirituali. sȝ p̄sona spiritualis ē angelus. ergo reperit i angelo. ergo angelus i vna specie habȝ multa idiuidua. ¶ Item diuina eēntia cōmunicabilis est pluribus p̄sonis. τ ē omnino indiuisa eēntia. vt nullatenus eēntia diuidat. cū ergo deus nō [illegible] indiuidus. nec repugnet hoc creature. quin eēntia sit cōicabilis pluribus p̄sonis s̄m suū modum. sed inter eēntias que plus tenet idiuisionem i eēntia ē species. species. n. nō cōicatur nisi ab idiuiduis. genus autē cōmunicatur a speciebus. ergo hec similitudo iuenitur i specie. sed cū persona non iueniatur nisi i rationali creatura siue itellectuali. oportet ergo φ i rationali creatura siue i angelo iueniatur hec similitudo: sicut possibile est. Hoc autē nō esset nisi sub vna specie eēnt multa idiuidua. ergo sub vna specie āgeli erūt plures. quorum vnusquisq̄ȝ sit persona. Ad quod dicēdū φ vni speciei respōdent plures idiuidue persone sub illa specie. ¶ Ad obiectū autē i cōtrarium dicēdum ē. φ alia ē ratio φ plura idiuidua sunt sub vna specie: q̄ȝ corruptibilitas materie aut indiuidui que nō pōt sufficiēter saluare eē sp̄ei. in spiritibus. n. pluralitas idiuiduorum nō ē propter hanc cām. sȝ ad manifestationē diuie bōitatis. q̄ vult cōicare pluribus p̄ticipationē beatitudinis vt sicut multiplicatur nūerus idiuiduorū in sp̄e aīe rōnalis ad fruitionē beatitudinis. ita multiplicat numerus angelorum sub quacūq̄ȝ sp̄e ad fruitionē beatitudinis. Preterea. posse regis tēpalis τ decēs dispō i aula ei⁹ ōndit cū multi ꝯsimil' dispositionis fuiūt magis q̄ȝ si vnus i vno officio fuiret: vt si multi pincerne: q̄ȝ si vn⁹ solus pincerna. τ ita đ alijs officijs. cū ergo posse regis sit ip̄portōale i ifinitū sup̄ posse regis tp̄al'. τ decentior dispō aule celestis q̄ȝ terrene: ꝯueniēs ē angelos

qui sunt sūmi misteriales. plures eē sub vna spē. nō ē ergo in spiritibus accipiēda rō multitudis indiuiduoꝝ que ē i corporalibus. ¶ Ad scdʒ dō dōm. ꝙ diuina essentia nō cōicat se nisi vni ꝙ ē. ⁊ hoc ē: qꝛ ñ ē possibile plures eē deos. obuia/ ret. n. pfectōi diuine: vt ostensum ē. nō sic ē in an gelis. imo magis congruit pluralitas supposito rum: nō. n. simile ē de dn̄o ⁊ de seruo. ꝯuenit. n. magis pfectioni dn̄i vnitas ⁊ indiuisio. seruo aūt magis multiplicitas. cum ergo angeli sint admi/ nistratorij spūs magis eis ꝯuenit pluralitas sup/ positorū sub eadē spē. Nec ē simile de sole ⁊ lu/ na. sunt. n. lunaria sufficientia: sol. n. ē sufficiēs ad illuminationem totius orbis in die. luna vō cuʒ suis stellis ad totius orbis illuminationē i nocte. sicut expedit. stelle tñ ad aliud officium sint dire/ cte per se ⁊ essentialiter.

Articulus tertius.

Articulo tertio querit de [redacted] multitudi nis angeloꝝ pp quid. s. necesse fuit tātā angeloꝝ multitudinē. si. n. hoc ē ppter multitudinem hoīum. cū homo sit sba corruptibilis. angelus aūt sba icorruptibilis. esset dignior creatura ꝓpter indigniorē. Silr si dicat ꝙ hoc est propter aīas rōnales. ad quaꝝ custo/ diam vel exercitiū dantur. nec hoc videtur. Cuʒ n. anime successiue creentur sicut corpa successi/ ue generantur: posset vnus angelus multas aīas custodire vel exercitare: vnde nō esset necesse tā/ tam eē multitudinē. ¶ Preterea. dr̄ i. xxxij. deut. statuit filios hoīum iuxta numerum filioꝝ dei. numerus ergo hominum vel animarum rōna/ lium: magis videt sumi iuxta numeꝝ angeloꝝ. ꝙ ecōuerso. Di. n. i cantico. qñ diuidebat altissi/ mus gentes ⁊ sepabat filios adā. statuit terminos gentiū iuxta numeꝝ filioꝝ dei. siue angeloꝝ ꝺm aliā lraꝫ. ¶ Itē neqʒ iuxta officia aut ministeria sumit rō multitudinis. Non. n. ꝓpter ministeria necesse fuisset tantā eē multitudineʒ. ¶ Preterea cū multitudo creaturaꝝ procedat a deo ꝺm simi/ tudinem maiorē vel minorem: quāto maior esset recessus a sūme vno. tāto maior deberet eē mul/ titudo. ⁊ quanto maior appropinquatio minor multitudo: ergo in maxima approximatōe mini ma multitudo. sed maxima est approximatio an geli ad sūmaʒ vnitatem: ergo minima est multi/ tudo in genere angelorum. Cōtra dan. vij. mi/ lia miliū ministrabāt ei ⁊c. ⁊ math. xxvi. Nōne possem rogare patrem meuʒ. ⁊ exhiberet mihi plusꝙ. xij. legiones angeloꝝ. Ex quo videtur ꝙ maxima sit multitudo angeloꝝ. Preterea Job. xxv. Nunquid ē numerus militūʒ eiꝰ? milites. n. vocat spūs āgelicos: ergo vr̄ ꝑ hoc dicē ꝙ innu/ merabiles sūt āgelici spūs. Ad qō vr̄ dōm. ꝙ āgeli sūt mīstri diuīe ptātis i his creaturis mūdi. sicut habet ab augu. sup geñ. ad lit. lx. li. Cū ea visa ꝑ āgeloꝝ obediētiā: ꝯsup ministrant. ꝓueñ iussio dei. nō solū ad aures aut pecora. verūetiā ad ea ꝗ sub aqs latēt. sicut ad cetuʒ q glutiuit Jonā. ⁊ ēt ad vrmiculū. nā ⁊ hic legitꝰ diuinitus iussum ⁊ radicē cucurbite roderet sub cuius vmbracu/ lo ꝓpheta requieuerat. Si. n. dominiū dōauit deꝰ sic eū instruēs. vt carnē peccati portās. possit nō solū peccora ⁊ iumēta suis vsibus subdita. non/ solū domesticas aues. veꝝ ⁊ librē volitātes. et se uas feras ⁊ cape ⁊ māsuetas facē. ⁊ eis ipare po tentia rōnis nō corpis. et eaꝝ appetitus ⁊ dolo res captās. paulatimqʒ illectādo larādo ꝑmē/ doqʒ moderās agrestiētas exuit ꝯsuetudie. quā/ tomagis hoc angeli pñt. q eius iussa quē sempi/ terne intuenē icōmutabili vitate pspecta. mouen tes se ꝑ ipos ⁊ corpa sibi subdita. ꝑ ipos ⁊ locū agi litate mirabili. ⁊ visa qbus moueat. ⁊ appetituʒ carnalis idigētie pñt efficē oī aīe viuēt vt quo cū qʒ venire opus ē. venire nesciēs adducat. Et ita pʒ ꝙ necessaria ē maxima multitudo angeloꝝ ꝺʒ ꝯgruētia: nō ꝙ mediātibus paucis ñ possit deꝰ istas creaturas dispēsare ⁊ administrare. sʒ qꝛ de/ cet magis ꝑ ministros multos hec fieri ⁊ sic ac/ cidit i Rege terreno q hʒ regnū terrenū. ꝙ plēs hʒ ministros. quātomagis ē apud regē celesteʒ. ad quē ꝑtinet oīuʒ gubernatio. Et nihilominus si nō eēnt iste creature corpales. deceret multitu dinē angeloꝝ eē assistētē sūme ptāti. tāqʒ paratā obedire vel iussa pficē. ¶ Ad hoc qō obijcit. ꝙ rō numeri vel multitudinis nō dʒ sumi ex ꝯpa/ tione hoīum vel creaturaꝝ cū sint digniores. Di cendū ꝙ rō nō sumit ex his inferioribus. sʒ ista inferiora declarāt multitudinē spirituū supioꝝ. ⁊ iō sumit ex respectu diuine ptātis ⁊ bonitatis. ꝗ nobilior ē omni subiecta creatura. ¶ Ad aliō di cendū. ꝙ in pluribus ē veꝝ. ꝙ distantia a primo ꝺm dissimilitudinē ꝯcomitatur multitudinē ma/ iorem reꝝ distantiū. Vñ maior ē multitudo nu/ meraliū ꝙ plantaꝝ. plātaꝝ vō ꝙ aīaliū. sʒ vtruʒ sic sit de angelis. soli deo notū ē. cui definitus est numerus spirituū creatoꝝ. hominū vō icertus ē. sicut habet in gl. sup illud Job. xxv. Nunquid est numerus militū eius. Aliud. n. ē de his ꝗ spectāt ad multitudinē sapie dei. cuius sunt icōprehēsibi lia iudicia ⁊ inuestigabiles vie. Qō aūt maxima multitudo: conijci pōt ex supradictis. Sed qrī pōt vtrū numerus angeloꝝ sit certus apud an/ gelos beatos. Rñdet ꝑ hoc qō dī i encheridion vbi dī ꝙ angeli nouerūt ꝺ quot deberet fieri sup plementuʒ. vñ dicit. li. x. ca. Nō pro angelis mor tuus ē xp̄s. sʒ iō ēt pro āgelis fit qcquid hoīuʒ ꝑ eius mortē redimit ⁊ liberat a malo: qrī cuʒ eis quodāmō rediit i grām post inimicitias ꝗs inter hoīes ⁊ scōs āgelos pcta fecerāt. ⁊ ex ipa hoīuʒ redēptōe ruine āgelice detrimēta repat. ⁊ vtiqʒ no

merunt sancti angeli docti ꝺ deo. cuius veritatis eterna ꝯtemplatiōe beati sunt. quāti numeri supplementum. de genere humano ītegritas illius ciuitatis expeteret. ⁊ ita videtur ꝯstare. ꝙ i ꝟbo accipiunt nō tm̄ illū numeꝝ. ſ3 ēt illū ī quo sunt. vñ apud ipsos i ꝟbo ē numeri pdicti certitudo.

Questio. xxi. ꝺ potētia ⁊ actibus angelorum [illegible] genere.

Transitum faciamus adiuuante dño post consideratione ꝯditōnis angelice: ad consideratōez potētiaꝝ ⁊ actuū. Prio ergo faciamus sermonē de potētia in gnē. Scdo descendēdo ſm differētias potentiaꝝ ⁊ actuū. Primo ergo fiat qō de potētia vtrū eadē sit ſm ſbam in angelis cū eēntia. Secundo. vtrū potētia sit in actu semp. Tertio vtrū vna sit potentia sola. an plures.

Membrum primum.

Quod aūt potētia sit eadē cū eēntia in angelis. vꝫ ex ꝯparatōe ad aīaz rōnalem. dicit. n. aug. in li. de tri. ꝙ memoria ītelligētia ⁊ volūtas sunt vna mens. vna vita. vna eēntia. ſ3 non nisi eēntia aīe rōnalis: ergo potētia i aīa rōnali est eadē cū eēntia. sed maior simplicitas ē in angelo. sicut dicit Isid. ergo in angelo erit potētia ad minus aliq̄ eadem cū eēntia. ¶ Itez in li. de aīa ⁊ spū dr̄. ꝙ deus ē eēntia sua. aīa ꝟo ē quedā sua vt potētie: ergo multo fortius ē i angelo. ¶ Itē angelus est ſba simplex. sicut dicit dyo. ſ3 in simplici ſba idē ē potētia ⁊ eēntia: ergo ī angelo ⁊ c̄. Cōtra. Sūme simplicitatis ē ꝙ potētia sit eadē cū eēntia. ſ3 angelus nō ē sūme simplex: ergo nō oīo idez est potētia ⁊ eēntia. ¶ Preterea. si idē essꝫ oīo. non oporteret ponē potētiā mediā i angelis īter eēntiam ⁊ opatione. sicut dicit dyo. ꝙ supcelestia diuidunt in tria. ſ. eēntiam. virtutē ⁊ opatōz. ꝟtutē autē vocat potentiam: ergo potētia nō ē idez cū eēntia. ¶ Preterea. potētia multiplex ē i suo actu. eēntia ꝟo ñ ē nisi vnica ī suo actu: ergo potētia ñ ē idē ſm ſbaz cū eēntia. Ad qō dōm. ꝙ potētia nō ē idē penitus qō eēntia: dici tm̄ pt idē sic ī aīa rōnali: q2 se ipsa oīo pōt. ¶ Ad prio obiectū dōm ꝙ cū dr̄ ꝙ mēoria ītelligētia ⁊ volūtas sunt vna eēntia. nō est aliud dictu: nisi ꝙ vna eēntia aīe est que pōt meminisse ītelligē ⁊ velle: nō ꝙ sit eadē eēntia ī gnē potētie. nec. n. eēnt vna potētia. Vel pōt ītelligi ꝺ eēntia rōne eius ꝙ subest. nō aūt ꝙ potentia dicat eēntia vel ſba sicut est ī deo. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ aīa ē quedaz sua. vt fiat distinctio inter potētias substātiales siue vires ex vna pte. ⁊ accñtia ex alia. q̄tū ad hoc. ꝙ potētie ⁊ vires substantialr̄ inherent. ⁊ vnit sunt cū aīa q̄tū [illegible] ſbam: nō dico q̄tū ad eēntiam. potētijs. n. substātialibus subsistit. alā: accñtia ꝟo vt prudentia fortitudo ⁊ huiusmodi: nō adherēt substātialr̄. q2 ſ3 accidentalr̄ adsunt. Vn potētie ⁊ vires substātiales dicūtur idē quod aīa. rōne īdiuisionis ⁊ adherentie substātialis: accñtia ꝟo ñ. q2 substātialr̄ nō adherent. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ſ3 simplicitas sit in angelo. non ē tm̄ oīmoda simplicitas: ⁊ iō nō ē potentia qō eēntia oīno: q2 nihil est sua potentia penitus preter q̄3 deus ⁊ c̄.

Membrum secundum.

De scdm quo querit. vtrū potētia sit semp i suo actu. Qō vꝫ q2 ꝯtigē siue posse ⁊ eē: simul sūt i ppetuis. ſ3 angeli sunt ſbe ppetue. ergo i eis nō differt posse ⁊ eē. ¶ Itē nullū ē ipedimētū ſbe angelice. cū oīo sit liberata a mā ⁊ ꝯditōibus mālib9 ergo cū oīs potentia indistans ab actu ⁊ nō impedita exit ab actu statim cum est. ergo potētia angeli statim cū est: exit in actum. ⁊ ita statim est in su[illegible] actu. ¶ Itez maior indistantia est spūalis potentie ad suū actum: q̄3 corporalis. sed potentia primi mobilis q̄to cito potuit moueri mouebat: ergo angelica ſba sic ē. ꝙ q̄cito potuit in actu: statim fuit i actu. Cōtra. potētia huiusmōi ē potētia volūtaria. ſ3 potētia volūtaria mediāte volūtate exit i actū. ſ3 ñ sēp ē volūtas: ergo ñ sēp ē actus. ¶ Itē prius ē eē rei in creaturis q̄3 agē. ſ3 posse simul est cum eē: ergo posse est prius q̄3 agere: ñ ergo potentia semp est i suo actu. ¶ Itē potentia i creatura ē ad opposita ſ3 suuz genus sicut eēntia. essentia eniz creature potest eē ⁊ nō eē: ergo potentie creature sic se habēt: vt possit agere ⁊ non agere. non ergo semper est necessario in suo actu. Ad qō dōm. ꝙ eē semper dicitur dupliciter. vel ita ꝙ sit coeuū respectu eius cuius dicitur semper. ⁊ ſ3 hoc non est potentia creature semper in actu. actus. n. non est coeuus potentie. Si vero semper in actu dicatur indistāter. ⁊ cuz est in actu ē incessanter: nihil prohibet eē aliquā potētiam angelicā. que statim q̄n erat exit i eē. ſ3 ñ ē hoc ī omni sua potētia: Vn posse ⁊ velle semp sunt i suo actu. i. indistanter. ⁊ post īcessanter respectu alicuius voliti. ¶ Ad obiectū ergo dicendum est. ꝙ cum dicitur posse ⁊ eē nō differt in perpetuis: sensus ē. ꝙ non prius ē posse ex potentia materie q̄3 eē qō est ex forma. sed sic non est in generalibus ⁊ corruptibilibus. vbi prius dicitur eē ex potentia materie. ⁊ post esse a forma. sed in perpetuis simul est materia ⁊ forma. ⁊ ideo posse a materia ⁊ eē a forma simul. Unde non potuit celum eē ex potentia materie

passiua q̃ fuit ex actu forme: sed prius fuit potentia agentis q̃ eē in actu suo. prius potuit creare deꝰ q̃ creauit. nō ergo de actu potētie actiue intelligitur. sz de actu potētie passiue. in aliq̄bus. n. actiuis potētijs verū ē. sicut deus pōt intelligē ⁊ itelligit. ¶ Ad scḋz dōm ē. ꝙ eo ꝙ nullū ē impedimētuz potētie angelice. nihil ꝓhibet semꝑ ⁊ indistāter in suo aliquo eē. sz nō oꝫ in oī actu volūtario. sz. n. īpedimētū nō sit tñ non semꝑ est in suo actu: q2 non semper adest voluntas: vt nō semper videt visus: sz nullū sit impedimentū ex ꝑte oculi ⁊ medij ⁊ visibilis: q2 non semꝑ adest voluntas. sz ꝯuertit se ad aliud. ¶ Ad tertiū vo dōm ē. ꝙ cuž dī potentia corꝑalis semꝑ ē in suo actu. vbi grā. celuz semꝑ mouet. itelligēdū ē sēꝑ. i. statiz postq̃ fuit ⁊ incessanter: q2 semꝑ ꝯtinuatus ē motus: nō sic aūt ē in potētijs ⁊ actibus angelicis: q2 i actū exeūt ꝑ voluntatem. ille vo exitus quātū erat ex ꝑte sui: erat ⁊ est naturalis.

Membrum tertium.

Q tertiuz quo queritur. vtrū sit potētia vna vel plures: ⁊ videt ꝙ vna sufficiat. Cum enim angelus sit creatura procedēs a primo ſm primaz assimilationem quā congruit naturaliter eē i creatura. in deo aūt sic est: ꝙ per vnam potētiam agit oīa que agit: nō per multiplicē. erit tūc in angelo qḋ assimilabitur i hac perfectione. ꝙ omnia q̄ aget. vna potentia aget. ¶ Item perfectius ē agē vno q̃ pluribus: cum ergo sūma perfectio cōueniēs ſm naturā creature sit in angelo. vnica potentia aget in pluribus. Contra. in quocūqz differēs ē potentia ab eēntia ⁊ ē compositū. necesse ē esse plures potētias. eo. n. ꝙ potētia differt ab eēntia: necessē ē ꝙ sit ab eēntia. ⁊ q2 eēntia ē composita: rōne vtriusqz hz potētiam: ergo cuz angelus sit eēntia composita i quo differt potētia ab eēntia: habebit necessario plures potentias. ¶ Itez angelus ē procedens a deo vno ⁊ trino ꝑ primam assimulationem creature: ergo hz aliquid qḋ rñdet vnitati diuine essentie ⁊ trinitati ꝑsonaruz. sz vnitati eēntie rñdet eēntia: ergo trinitati ꝑsonarū rñdent aliqua alia: nō nisi potentie: ergo ad minus erūt tres potētie. cognoscitiua. effectiua. motiua. Ad qḋ respondendū ꝙ eēntie angelice respondet pluralitas potentiarum. ¶ Ad prīo obiectum dōm. ꝙ licet angelus procedat a prīo ſm primā assimulationem creature naturaliter congruentem. non tñ hz vnitatem siue singularitatez potentie: est. n. creatura ꝯposita. sz si aliqua creatura est talis. s. habens vnitatem essentie: ipsa erit materia vel forma vnita. materia. n. nō habz nisi potentiam ad formas. formare aūt alicuius determinate potentie non ē nisi ꝑficere numeruz in esse. sed hoc non ē nisi in ꝯpositis essentijs. ¶ Ad scḋm dōm. ꝙ lz perfectius sit vno agere q̃ pluribus. non tñ conuenit angelo qui ē prima creatura in ordine naturali. Obuiat enim compositio. rōne cuius necesse est habere plures potētias: ⁊ hoc est ei perfectius. q̃ ꝙ materia hz vnicā potentiam. Aūt illa sūma ꝑfectio qua oīa vno agunt nō ꝯuenit nisi soli deo in quo ē idē potētia ⁊ eēntia. ⁊ indiuisa ē potētia queadmodū ⁊ nā.

Questio. xxij. de potentia ⁊ actibꝰ angelorū in ꝑticulari.

Deinde procedendū ē ad ꝯsideratōz potētiaꝝ ⁊ actuū ꝑticularis. Potest aūt deprehendi in genere numerus potētiaꝝ ⁊ actuū. ſm rōnem actuum. Sunt. n. tres actus q derelinquūt silitudinē sūme trinitatis i angelis. s. ꝑesse creaturis ſm regimē aut ꝑtātem cognoscē cū suo iudicio. motus exterior ⁊ interior. Preesse. n. sz regimē ⁊ ꝑtātem approprīat pr̄i: cognoscē cū suo iudicio qḋ ē locutio filio approꝑriatur: motus vo iterior ⁊ exterior approprīat spūisancto t aq̃ principio. sic ergo i his actibus relinquit quedā silitudo trinitatis in angelo. per actus aūt cognoscunt potentie. Erit ergo triplex potentia. s. presidēdi. cognoscendi i suo iudicio: ⁊ mouendi motu interiori vel exteriori. Ex his aūt posset videri ꝙ potentia presidendi derelinquat similitudinē ꝑ approprīatōz respcū pr̄is: ⁊ ita prior debet eē. Sed videtur ecōtrario. propter hoc. ꝙ preesse ſm regimen in angelis depēdet ex cognitione ⁊ motu: ⁊ iō prius dōm est de potentia cognitiua cū suo actu. deinde de potentia motiua ⁊ tertio de potentia ꝑsidendi ſm regimen vel ꝑtātem respectu creature angelice vel humane vel alterius. Nec obstat ꝙ potētia presidendi approprīat pr̄i: q2 tunc debet vnū ꝓordinari alteri: qn intelligitur absolute. illud vo in cōparatione: ⁊ ideo cū potentia cognitiua: quasi dicat. id qḋ ꝑtinet ad intelligentiā angelicaz ſm se. potentia vero presidendi vt ad alteꝝ. ⁊ ex prioribus actibus dirigatur: recte primo existimauimus agendum de potētia cognitiua cū suo actu. ⁊ deinde d alijs. Potentia vero cognitiua dupl'r attenditur: vel rōne ꝓprij actus: vel rōe consequētis. qui ē potētie indicatiue cuius ē locutio. Primo ergo dōm est de potentia cognitiua cum suo actu ꝓprio ⁊ principali. ⁊ prīo est ꝯsideratio de potētia postea de actu. Circa potētiam cognitiuam hec considerāda sunt. ¶ Primo vtrū sit potentia itellectiua i angelis. an ēt sensitiua. ¶ Scḋo si itellectiua: aut cū rōne: aut ꝑter. ¶ Tertio si ē intellectiua excellētior rōe. vtrū sit itellectꝰ agēs nā

aut possibilis siue materialis cũ illo. cũ alijs diuisis que ꝑtinẽt ad itellectum: sicut sunt itellectus in actu ⁊ intellectus ĩ habitu. ¶ Quarto cũ sint due differẽtie. s. itellectus speculatiuus ⁊ practicus. an vtraqȝ angelice ꝯueniat intelligentie. an altera tm̃.

Membrum primum.

Circa primũ sic ꝓceditur. ꝙ nõ tm̃ potentia intellectiua sit in angelis: sȝ etiã sensitiua. cognoscunt. n. res ꝑticulares sm̃ signata. s. tpa ⁊ loca. sȝ vis cognitiua singulariũ sm̃ ꝙ hoc ⁊ nũc ẽ vis sensitiua: ergo angelus hȝ potentiã sensitiuã. ¶ Itẽ posse sentire calidum in igne sm̃ ꝯtactũ nõ ẽ nisi potentie sensitiue: ⁊ hoc ꝯuenit ipsis malis angelis q igne puniunt. ⁊ hoc non ẽ nisi sm̃ potẽtiam a pricipio datã: ergo angeli hñt potentiam nãlem sentiendi calidũ ĩ igne. Qd aũt sic puniũtur. pȝ ꝑ hoc qd dicit Augu. in xxi. de ciui. dei. Cur nõ dicamus. quãuis miris. tm̃ veris modis ẽt spũs incorꝑeos posse pena corꝑoral' ignis affligi: si spũs hoĩuȝ icorporei: ⁊ nũc potuerunt includi corꝑalibus mẽbris: ⁊ tũc poterunt corꝑum suoꝝ vinculis insolubiliter alligari: adherebũt ergo si eis nulla sint corꝑa spũs demonũ. imo spũs dẽmones lȝ incorꝑei: corꝑeis ignibus cruciandi. nõ vt ignes ipsi quibus adherebunt coꝝ iunctura inspirent. ⁊ alia fiãt que cõsistunt spũ ⁊ corꝑe: sȝ vt dixi miris ⁊ ineffabilibus modis adherendo. accipiẽtes ex ignibus penã. nõ dantes ignibus vitã. ¶ Itẽ sicut dicit Isido. ⁊ aug. multa nouerũt angeli ꝑ experiẽtiam. q̃ a principio non cognouerũt. sȝ experiẽtia ẽ sm̃ potentiaȝ sensibilẽ: ergo angeli hñt potẽtiã cognoscendi ꝑ sensum. ¶ Itẽ fantasie sunt sm̃ ꝑtem sensibilem. sȝ cognitio aliqua fantastica ẽ in aliquibꝰ angelis. s. demonibus. sȝ nõ ẽ actus sine potentia ergo habebit potẽtiã cognoscẽdi sm̃ fantasiam. ⁊ ita potentiã cognoscendi sm̃ sensum interiorẽ. ¶ Itẽ nihil põt dare alteri nisi qd hȝ. sȝ ĩ sompno dant fantasmata aut visiones sm̃ ꝑtẽ imaginariã ab ãgelis: ergo ãgeli hñt fantasmata vel formas tales: ergo hñt potẽtiã sensibilẽ interiorẽ. ¶ Itẽ dicit aug. in li. de ci. dei. viij. ꝙ angelus nõ tm̃ intelligit sȝ ẽt sentit. vñ dicit ibi. vi. ca. vniuersi mundi corꝑus figuras. qualitates. ordinatiqȝ motũ. ⁊ elemẽta dispõita a celo vsqȝ ad terrã. ⁊ quecũqȝ corꝑa in eis sunt. siue oĩm vitã: vel q̃ nutrit ⁊ ꝯtinet qualis ẽ ĩ arboribus. vel que ⁊ hoc hȝ ⁊ sentit qualis ẽ in pecoribus. vel q̃ ⁊ hoc hȝ ⁊ itelligit: qualis ẽ in hoĩbus. vel que nutritorio subsidio nõ indiget: sȝ tm̃ continet. sentit. intelligit. q̃lis est in angelis: nisi ab illo eẽ non posse qui simplr̃ est: ergo angeli hñt potentiã sensitiuã interiorem vel exteriorem. Cõtra ois sensus exterior est mediãte organo corꝑeo. sȝ angelus ẽ sbã sepata a corꝑe. nõ idigẽs organo corꝑeo: ergo nõ sentit exteriori sensu. ¶ Item itelligẽtia ãgelica ẽ excellẽtior intelligẽtia humana siue rõnali. Intelligentia vo rõnalis excellẽtior cognitiua sensibili: ergo intelligentia angelica ẽ excellẽtior potentia. deferente cognitiuã sensibilẽ: non ergo intelligẽtia ãgelica hȝ cognitiuã sẽsibilẽ. ¶ Itẽ forma sensibilis est aliquo mõ corporalis. sed intelligẽtia angelica ẽ totaliter spiritalis: ergo non est conuenientia inter formã corporalem ꝑut huiusmodi ⁊ intelligentiã angelicã: ergo nec inter itelligẽtiã angelicã ⁊ sensibilẽ: ergo itelligẽtia siue angelus nõ hȝ potentiã sensitiuaȝ. Ad quod dicendũ. ꝙ in angelo non ẽ potentia sensitiua distincta ab intellectiua. ꝑ illum modũ per quẽ sensitiua hodie distinguitur ab itelligẽtia. ¶ Ad primo ergo obiectũ dicendũ ẽ. ꝙ lȝ cognoscat angelus singularia. nõ tm̃ hȝ illã potẽtiã sensitiuam q̃ ꝓprie ẽ singulariũ. Est. n. cognoscẽ singulare sensibilr̃. ⁊ est cognoscere singulare intelligibiliter. Cognoscere vero singulare sensibilr̃ ẽ. qñ singulare qd ẽ hĩc ⁊ nũc immutat potẽtiã iniũctã organo hĩc ⁊ nũc. sicut pȝ in visibili. qd imutat potẽtiã ꝯiũctã organo hĩc ⁊ nũc. Vñ spẽs rei visibilis recipit ĩ ꝑte pupille. ⁊ cũ cõditione determinati tpis. Cognoscẽ vo itelligibilr̃ sensibile siue singulare ẽ. qñ qd singulare ẽ. ⁊ ẽ hĩc ⁊ nũc. cognoscit tale eẽ ab itellectu: sȝ nõ sm̃ formam sensibilẽ siue spẽm relictã ĩ intellectu. sȝ sm̃ spẽȝ itelligibilẽ. q̃ nec dĩ hẽre ꝯditõȝ loci aut tpis. nisi tps largius accipiat. ¶ Ad scdȝ vo dicendũ. ꝙ lȝ angelus possit pati ab igne q adhẽt ei: nõ tm̃ adheret tm̃ sicut forme ꝯiũcte cũ corꝑe ꝑfectibili. recipit ergo spẽm calidi afflictiuã nõ ꝑ modũ sensus sed ꝑ modũ itellectus passibilis q ẽ sicut sensus. Cũ n. calidũ imutat sensum. spẽs calidi sensibil' est in organo qd patit ab ipso sensibili: ⁊ aĩa ꝯpatitur. hec aũt spẽs calidi itelligibilis accipit ĩ itellectu. sȝ accipiẽdo vt sibi nociuã patit itellectꝰ: ⁊ sic angelus patit quasi itelligẽdo ad modũ sẽsus. ¶ Ad tertium vo dicendũ. ꝙ lȝ sit expientia in angelis. nõ tm̃ potentia sensitiua. Expiẽtia. n. dicit dupliciter. sm̃ sensum ⁊ sm̃ intellectũ. Scdm̃ sensum dĩ qñ sensibile ꝑcipit apud sensum. ⁊ ex hoc delinquit experientia consequenter apud intellectum ⁊ sȝ hoc dicitur ex sẽsu fit memoria. ex memoria multotiens facta experientia ⁊c̃. Scdm̃ intellectũ vo dicitur experientia: quando intellectus imediate ꝯprehẽdit rẽ sensibilẽ. nõ mediãte sẽsu. ⁊ ꝑ hũc modũ ẽ expientia apud itellectũ angelicuȝ. multa n. tꝑalia cognoscũt ⁊ sensibilia ꝑ tpis expientiaȝ. ¶ Ad quartũ dicenduȝ. ꝙ licet in aliquibus angelis dicatur esse intellectus fantasticus. hoc nõ est nisi ꝓp errorem siue deceptionem que ẽ apud eos. s. demones: nõ q̃ habeãt fantastica sensibilia ĩ potentia aliqua. sm̃ ꝙ fantasma dĩ spẽs sensibil' nõ ĩ pñti mã. Fantasia ergo sic ꝯuenit ipsis dmonibꝰ: quõ ꝯuẽit fantasia itellectui hũano cum fal/

situr circa cognoscēda. ¶ Ad quintū dōm. φ licz
possit intelligētia angelica imutare virtutē sensi/
bilē ſm virtutē imaginariā: sicut ɔtingit in sōnis.
hoc nō ē qr habeat in se angelus potētiā sensibi
lez vt huiusmōi. sed que ē itellectualis apud itel/
lectū angeli. in recipiēdo recipit ſm potētiaz vir-
tutis receptiue. ⁊ ita apud recipiētē ē sensibilis.
Explanatio istius rei ostēdet infra. vbi aget ð co
gnitōe demonū ⁊ eorūdez tētationū. ¶ Ad vlti/
mū dicēdū. φ hoc qð dicit aug. in li. de ci. dei sic
itelligit. vt itellectiua in angelis hēat posse viuifi
cādi vel ɔcidēdi ſm quēdaz moduz hēat ⁊ posse
sentiēdi ⁊ intelligēdi ꝓprie. vis eim itellectiua in
eis ē ita pfecta. vt possit aliquo mō qð pōt infe/
rior. vñ cuz iferior possit ɔcidere ⁊ viuificare. po
test etiā sentire ꝑter ista suo mō ⁊ pfectiori modo
quodā. nō ergo hz illa ſm modū pticularē ⁊ dif
ferētez. sed ſm modū gnālem. vt qð pōt vegeta/
bilis vitaliter. ⁊ sensibilis sensibilr. hoc possit in
tellectiua itelligibilr ⁊c.

Membrum secūduz.

a De secūdō ꝗ querit. vtz i angelo sit in/
tellect⁹ cū rōne. aut sine rōne. Qð nō
cum rōne videt. qr distinguit angelus
ab hoīe in hoc. φ angelus cognoscit
pricipia ⁊ que sunt a pricipijs. nō decurrendo a
pricipijs ad cōclusionē. anima aūt ratōalis non
cognoscit ɔclusiones. decurrēdo a principijs ad
illas. ergo itellectus angelicus ē sine huiusmodi
ratōe. Preterea. ratōale est ꝓpria differētia ho
minis. qua distinguit ab omni alia re. ⁊ ita ab an
gelo. sz nō dicit ratōale nisi a potētia rōnis. ergo
homo distinguit ab angelo in potētia rōnali: non
ergo angelus habet potētiā hāc. ¶ Itē in li. ð aīa
⁊ spiritu. Animus ē quedā substātia rōnis parti/
ceps regēdo corpori accōmodata. ergo eē ptici
pez rōnis. ē ꝓpria differētia aīe ratōalis: ergo nō
cōuenit angelo. Itez in eodē li. ratio ea vis ē aie.
que rez corporeaꝝ naturas. formas ⁊ accidētia
pcipit sola icorporea. sz nō extra corpa. Ex quo
arguit φ nō ē potētia i angelo ipsa rō. ¶ Itez in
eodē. ratiocinatio ē rōnis iquisitio. sed inquisitio
rōnis nō ē i angelo. ergo nō ratiocinatio: ergo
nec actus rōnis: ergo nec ipa potētia. ¶ Itē i eo/
dem. ad rōnem ptinēt visibiliuz rōnes ⁊ diffini/
tiones. inuisibiliū inuestigatōes. sed hoc non pti/
net ad angelū. ergo ratio nō ē potētia angelica.
Cōtra. Dama. loquēs de angelo dicit. vt rōna
lis ⁊ itellectualis arbitrio libera ē. ergo angelus
hz potētiā huiusmōi. Preterea. aug. i li. ð ci. dei
cū loquit de demonibus dicit. ea eē rōalia aialia
mēte passiua. Itē Boe. i li. de duabus naturis ⁊
vna psona dicit. φ psona ē rōalis nature indiui/
dua substātia. sz psona ē in āgelis. ergo rōalis na
tura conuenit eis. sed non ɔueniret nisi haberent
rōnez. ergo ⁊c. Itē Dyo. in li. de di. no. qð ē ma
luz i demonibus nisi furor irrōnalis. sz hoc non
dicit ſm silitudinē brutoꝝ. sz ſm silitudinē hoīuz
male vtētiū rōne. ergo rōnem habet. Preterea
cum āgelus sit substātia composita. quid prohi/
bet āgelum ipsas rerum cōpositiones compre/
hendere. sed comprehēdere rerum cōpositiōes
est rōnis. ergo habet rōnem. Item cum angelus
quedam cognoscit ⁊ quedā ignoret: ⁊ per cogni
ta possit venire in noticiā incognitoruz quid pro
hibet incessum rōnis eē in angelis. ergo āgelus
habebit potētiam rationis. Ad quod dicēduz.
φ ratio dupliciter accipitur. similiter ⁊ rōnale.
Uno modo ꝓprie. ⁊ alio modo ɔmuniter. Pro
prie cū dicitur virtus cogitatiua conferēs vnum
cum altero. decurrēs a principijs ad ɔclusiones.
ab vno extremoꝝ ad aliud per mediū. ſm φ di/
cit Dama. excogitatiui sunt idicia ⁊ cōpositiōes
⁊ incessiones ad actus. ⁊ occasiōes ⁊ fuge actio
num. ꝓprie vero intelligētie itelligibiliū ⁊ virtu/
tes ⁊ doctrine. ⁊ artium rōnes ⁊ cōciliatiuū ⁊
electiuū. Et iterum idē scilicet Dama. diuidit ra/
tionale anime in iterius dispositū sermonē ⁊ ꝓ/
latū. Est autē iterius dispositus sermo motus ani
me in excogitatiuo. siēs sine aliqua enūciatione.
ſm hoc maxime rōnales omnes sumus. etenim
qui a natiuitate sūt muti vel ꝓpter aliquā egritu/
dinē vel passionē vocem amiserūt. nihilominus
ratōales sunt. platus vero sermo in voce ⁊ i sil/
labis operatōem hz. quoniā p linguā ⁊ os ꝓfer
tur sermo. ideoqz ⁊ platiu⁹ dicit. Est autē annū
ciatiuus intelligētie. ⁊ ſm hūc modū ē propriū
hominis ſm animā rōnalem. Alio modo accipi
tur cōiter pro itellectu cognoscēte supiora ⁊ ife/
riora intelligibilia ⁊ sensibilia intelligibilr. ⁊ ſm
hunc modum nō est vis distincta ab intellectu. ⁊
hoc modo ɔuenit angelis. ¶ Ad obiecta ergo re
spōdetur. φ licet ratio dicat eē in angelis. nō ta-
men ſm omnē actuz. Sunt eim quidā actus qui
attestant iperfectioni. sicut decurrere per collatio
nem a cōpositis notis ad cōposita ignota. ⁊ per
hunc modū nō ɔuenit angelis ratio. cū sint sim/
pliciores intelligētie. cognoscūt eim multa in vno
sine decursu ratiocinatōis. Nec phibet quin i an
gelis sint naturalr quedā nota quedā ignota. ⁊ p
nota aliquo modo possit ignota cognosci. sz hoc
non est per viam inquisitōis: sed in malis est per
quasdam cōiecturas. in bonis vero p reuelatio/
nem supernā. Et φ homo cognoscat decurrēdo
a propositōe nota ad ignotā. hoc nouit angelus.
nō per modū propositiōis: sz indiuisibilr. Unde
si comprehēdit veritates ɔpositionū. hoc ē hz φ
veritates ille reducuntur ad veritates rerum. que
ab ipsis āgelis cognoscuntur.

Membrum tertium.

D tertiū quo querit̄ [redacted] differētia itel- lectus possibilis τ agētis. vtrū sit i angelis sicut in hominibus. Quod videtur. q2 angelus habet potētiam recipiēdi cognoscibilia. sed potētia receptiua cognoscibiliū dicitur itellectus possibilis. ergo habz intellectum possibilē. ¶ Itē habet aliquid in se per qđ educit̄ de potētia in actū in genere itellectus. τ hoc est itellectus agens. ergo habet itellectum agentē. ¶ Itē cōpositus est ex materia itelligibili τ forma itelligibili. τ ex parte materie ē recipere itelligibilia. τ ex parte forme facere. ergo habet intellectū possibilē τ agētez. Cōtra intellectus possibilis i nobis ē respectu speciez abstrahēdaruz a fātasmatibus. sed fātasmata sensibilia nō sūt in angelis. ergo itellectus possibilis per hāc viā nō est in āgelis. ¶ Itē intellectus materialis spedimētuz quoddā recipit per lesionē cuiusdā partis cerebri. sed itellectus in angelis nullo corporeo ipeditur. ergo itellectus materialis siue possibilis nō est in āgelis. ¶ Itē quedā colligatio est itellectus possibilis siue materialis cū virtutibus sensibilibus. sed i angelis nulla ē vis colligata habens dpendētiā ab illis: ergo nō ē itellectus possibilis vel materialis i angelis. Ad qđ dicēdū q itellectus possibilis ē in angelis. sed nō s3 omnem modū fm quē est in aīabus ratōalibus. habet enim angelus itellectuz possibilē ad recipiēduz cognitionē a deo. τ etiā ab angelis supiorībus si supiores habet. habet etiā intellectū possibilem ad capiēdum noticiā istoꝝ inferiorū. s3 nō illo modo quo itellectus possibilis humanus. intellectus eni possibilis humanus idiget ministerio sensus pambulo. τ ministerio virtutū sensibiliū. qđ nō ē in angelo. τ iō dissimiliter dicit̄ ex illa pte possibilis. ¶ Ad obiectū ergo dicēduz. q licet habeāt intellectū possibilē. nō tñ respectu speciez abstrahēdaꝝ a fantasmatibus. nec respectu agētis abstrahētis spēs a fantasmatibus. nec indiget memorijs pcedētibus vel sensibilibus. nec ipeditur per ipedimētuz corporei instrumēti. sicut dicit̄ in his qui habēt maniacā passionē. nō eni3 itellectus passibilis i angelis sepabilis tñ est a corpore vel ab actu sensibiliū viriū. s3 sepatus ē. iō nō occurrit ei ipedimētū ex pte illa. ¶ Ad aliud quo querit̄ de itellectu agēte. dōm. q intellectus agētis ppie sumptiuē educere potētiā intelligēdi. τ hoc p abstractionē speciez a fantasmatibus. In angelo autē nō est acceptio specierū p abstractionē a fantasmatibus. vnde cōiuz ad hāc conditionē nō dicit̄ itellectus angeli agēs. Sumēdo autē cōmunius intellectū agentē. prout agentis est educere potētiam intelligēdi in actuz per acceptionem quādaz speciez. itellectus angeli potest dici agens. Utrū intellectus speculatiuus aut practicus sit in angelo.

Membrum quartum.

D quartū quo querit̄ de his differētijs que sūt intellectus speculatiuus τ practicus. vtrū cōueniant angelo fm naturā? Qđ nō videtur. Cuz eī3 speculatiuus a speculo dicat̄. cognoscere autē p speculū τ enigma sit cognoscere supna per hec iferiora. angeli autē fm naturā suaz est nudā veritatem contēplari. cū nihil intersit inter ipuz naturaliter τ deū. ergo nō habet intellectū speculatiuū a speculo dictū. ¶ Preterea. itellectus speculatiuus sicut dicit phs est cū ꝯtinuo tēpore. sed itellectus angelicus naturalr abstrahit a cōtinuo. ergo nō est itellectus speculatiuus in angelis. Similiter arguit̄ q nō sit itellectus practicus. Nam extēdente se itelligētia fit practica. ergo ll nō ē speculatiua in āgelis. nec practica que cōsequitur ad ipsaz. ¶ Itē intellectus practicus idiget custodia angelica. pūt angelus datur ad custodiā in bono τ ad fugaz mali. sed angelus ratōe alicuius potentie sue nō indiget custodia angelica. ergo non est itellectus practicus in āgelis. ¶ Preterea. intellectus practicus retardat̄ per fantasiā. sed itellectus in angelis nō retardat̄. ergo nō est in angelis itellectus practicus. Cōtra itellectus speculatiuus ē vis qua cognoscunt̄ res itelligibiles. vt angeli τ anime τ huiusmodi. sed hec vis ē in angelis. ergo itellectus speculatiuus est in angelis. ¶ Itē in lib. de anima τ spiritu dicit̄. q anima similis est per intellectū angelis. s3 pprie differētie intellectus sūt speculatiuus τ practicus. ergo he differētie ꝯueniūt angelis. ¶ Itē intellectus speculatiuus ē vis nata cognoscere verū. Intellectus practicus vis nata mouere ad bonū. s3 he due differētie sūt in angelis. ergo in angelis ē speculatiuuz τ practicū. Ad qđ dicēdū. q speculatiuuz potest dici dupli̇r. vel a speculādo vel a speculo. si a speculādo τ simili̇r practicus ab operādo. fm hoc bene possūt he due differētie eē in angelo. s3 fm q dicit̄ a speculo. τ mediāte sensu recipiūtur species itelligibiles qbus anima speculat̄. τ i speculo videt. τ fm hūc modū nō dicitur speculatiuz in āgelo eē fm naturā. Et nota q alia ē obscuritas quā habet angelus malus cū videt p speculuz. τ cuz homo videt naturali̇r. Nā illa quā habet homo naturali̇r. est ex ꝯiunctōe cū corpulentia ipsius corporis corruptibilis. Unde Gre. humanū cor ipo corporis carnalis pōdere grauatuz. hāc ipsaz corpulētiaz quasi obicē retinēs. sūma nō penetrat. τ graue exterius iacet. q2 leuātē manuz iterius nō habet hāc aut nō habet angelus malus. sed habet eā per peccatū: quā etiā peccator homo simili̇r habet. vnde dupliciter dicitur homo malus videre p speculū. āgelus vero malus altero modo tātū. homo vero bonus altero

mo nisi cum erat in statu innocentie. aliter vo cu e in statu penalitatis. angelus vo bonus neutro modo. sz clare videt aut speculat. ¶ Ad id qd obijcit de itellectu speculatiuo. p iam dicta pot rnderi. ¶ Ad illud vo qd obijcitur de itellectu practico. dom q itellectus practicus pot dici vis que nata e mouere vel moueri ad bonu. et hoc mo e in angelo. Si vo accipiat put idiget custodia angelica ne labat. vel pot recipe ipedimetu p fantasia sensibile n est itellectus practicus i angelis. p hec pz solutio obiectoz otra intellectu practicu.

Questio. xxiij. de modis cognoscendi.

Icto de potentia cognitiua. dom est de actu. Et prio de modis cognoscendi. Scdo d druitijs cognoscibiliu. Quantu ad primu qrit d duplici cognitioe angeloz. matutina et vesptina q ponit ab aug. i li. sup gen. ad lit. et i li. de ciui. dei ad orosiuz. Prio querit qre appellet cognitio matutia et vesptina. Scdo vtru vtraqz cognitio sit nalis. Tertio d sufficietia huius diuisiois. Quarto de opatione vnius ad alia. s. q potior sit. Quito vtru cognitio q cognoscut angeli vbu debeat dici matutia aut vesptia. Sexto vtru cognitio q fuit i angelis anteqz caderent: et ceterit matutina vel vesptina vel nec sic nec sic.

Membrum primum.

Ad primu sic. prio videt q aliqua cognitio beatoz angeloz no debeat dici matutina aut vespertina. hanc enim duplice cognitoem angeli accipit aug. ex hoc qd dictum e gen. j. factum e vespere et mane dies vnus. Cognitio ergo matutina aut vespertina dicit iuxta ppzietate eius q di mane et vespe. sz mane e lux admixta cu tenebris. silr i vespere. ergo cu p lucez intelligat cognitio: per tenebras ignorantia. pz q cognitio matutina et vesptina e cui aliqd admixtu e de ignorantia. Sz i cognitoe bonoz angeloz nihil e admixtuz de ignorantia: imo potius vr dici diurna. fm q dies nominat cognitonez cui nihil e admixtum de ignorantia. ¶ Preterea vr q cognitio in vbo n debeat dici matutina qm cognitio in vbo e fm ronez verbi. qm verbu lux e incomutabilis elogas a se oem tenebra. Cognitio aut matutina put e matutina: n elogat a se oem tenebra ignorantie: sicut nec mane tenebra malez. quare et c. ¶ Preterea vr q cognitio boni angeli de qcuqz creatura sit. siue [illegible] d se siue de alijs: n debeat dici matutina. fm q dicit dama. angeli lumia sut. Et fm q exponit augu. sup gen. ad lit. p die signat cognitio angeloz: p nocte priuatio eiusde. vn fm q exponit cognitio nihil aliud e q dies. et dies toties repetitus nihil aliud e qz cognitio angeli toties repetita. Sz costat q vespa dicit declinatoez ad nocte. cognitio vo vesptina possibilitate vel declinatoez ad ignorantiam. sz cognitio boni angeli nullo modo est possibilis ad ignorantia fm q huiusmoi. ergo cognitio angeli n oz dici vesptina. Ad hoc dicet aliqs. q cuz angelus sit creatura: et io de nihilo. q de na sua q creatura e possibilis ad ignorantia. et sua cognito e admixta e quo ad hoc ignorantie. et io p mane et vespe q dicut admixtione cum tenebris: pot assignari vt dicat eius cognitio matutina vel vesptina. ¶ Sz tuc obijcit. q vr q cognitio angeli nec debeat dici matutina nec vesptina. qm mane hz tenebra anecedente et lumen sequens: econtra vespera. sz neutro mo e in angelis. ergo neutra cognitio. Rnsio dicimus q sicut pz in li. sup gen. ad lit. Cu aug. ponit pdictam duplice angeli cognitoez: ibi intedit diuidere diez a nocte fm q sit huiusmoi diuisio. gen. j. cuz dicit. deus diuisit luce a tenebris. et vult q cognito angeli dicat dies cuius sut due ptes. mane. s. et vespera. vult ergo cognitoz angeli opare dici. sine luce eiusde ignorantia nocti vel tenebris. et cu mane sit pricipiu diei vespa finis. vult silr fm hoc q cognitio angeli i vbo dicat matutia cu sit tanqz i pricipio rez. Sz cognitio eius vel rez i seipo vl rez i ppzio gene e vesptina: cu sit i creatura: que inqz tm e creatura e in declinatone et casu. et iuxta hoc accipiunt hec noia matutinu et vesptinu respectu cognitiois angelice. et p hec pz solutio ad oia obiecta. pcedut. n. ex suppositoe cuiusdaz falsi. s. q cognitio angeli dicat matutina aut vesptina qz sit cognitio i mane et i vespe lucis cu tenebris. qd falsum e. ¶ Itez vt pz gen. j. anteqz fieret metio de mane et vespe: ia erat dies distinctus a nocte. et silr i ofirmatoe angeli cognitio eius fuit distincta ab ignorantia. fm q exponit aug. sup gen. ad lit. Si ergo qrat quare tuc cognitio angeli n vr diurna. dicimus q bn sic pot vocari. Vn aug. in. xi. de ciui. dei capitulo. xxix. In verbo cognoscut angeli tanq diurna cognitioe [illegible] seipsis tanq vesptina. Itez in. iiij. lib. sup gen. ad lit. Cognitio que e in verbo ad die ptinet que e in seipsis ad vespera. ¶ Sz fortasse queret. cu meridies [illegible] quasi media ps diei iter mane et vesperaz. vr fm hoc q debeat poni tertia dfia cognitiois angeli que diceret meridiana. Ad qd dicim q hoc n opz. no. n. pot angelus cognoscere res nisi aut i creatore aut in creatura: et hoc vel cognoscedo i. seipso res vel in ppzijs generibus. et pria cognitio dicit matutina. secuda vespertina.

Mebru secundu.

a Ad secundū quo querit. an cognitio i angelis matutina vel vespertina dicat naturalis. Ad qd sic. Illud dr naturale qd a principio fuit in angelis. sz cognitio vesptina fuit i eis a principio. ¶ Preterea. aliquā habuerūt de creatore cognitionez. ergo cū illa nō dicat vesptina erit matutina. & ita vtraqz cognitio erit i angelis naturalis. Contra. cognitio matutina ē angelice nature formate cū dictū ē. fiat lux &c. ergo cū ñ [illegible] angelus sz naturā suā formatus nō habuit cognitōem matutinā sz primitiuā cognitiōem. ¶ Preterea. hec est cognitio rex in verbo. sz hec cognitio ē spirituū bītium gloriā. sz angeli mali ñ habuerūt istū statum. ergo nec cognitiōez matutinā & habuerunt naturalē. ergo illa ñ fuit matutina. Ad qd dōz. q vespertina cognitio pōt dici dupl'r. vel cū cognoscāt res i suo genere. vel cū ex ipis rebus siue ex ipsa natura cognoscitiui sine admiculo gře gratū facientis ascēdit creatura angelica ad cognitōem creatoris. Cū ergo dicit q angelus de natura sua vel ex ɔsideratiōe rex creatax cognoscit creatorē. dicit hec cognitio ñ matutina sz vespertina: que non incipit a creatore & puenit ad creaturā. sz incipit a creatura & puenit ad creatorē. Nec hoc ē ɔ̃rium qd ponit beatus berñ. differentiā iter cognitiōem angelice nature & humane. Videt. n. dicere q angelus imediate cognoscat deū. nō sic aūt homo. sz hoc itelligendū ē q assignare intēdit dfiam inter hāc cognitionēz & illā: q angelus ñ indiget admiculo creature corporalis sicut homo. non. n. p cognitōem sensibilē venit ad intelligibilē. sz ñ excludit qn creatura intelligibilis p se nitat ascēdere ad cognitionem creatricis ēētie. ¶ Ad illō vero qd querit. vtrū altera istax cognitionū sit naturalis. dōz naturale dr dupl'r. vel ad qd sufficit natura. vel qd datū [illegible] a principio ipsi nature & reputat quasi naturale. Scdo mō posset dici altera eax istax naturalis. primo vo mō dr nālis qdā cognitio q potuerūt angeli cognoscere res i seipsis vel i proprio genere.

Membrum tertium.

a Ad tertiū quo querit de sufficiētia huius diuisionis. Ad qd sic augu. ponit q angelus cognoscit res in verbo & in se & i ppio genere. quare fm hoc sūt tres rōnes fm quas cognoscit angelus. & pz q fm primā rōnem dr. cognitio angeli matutina. fm tertiā vespertina. quare he due dfiā sufficiūt. ¶ Ut posset dici. q debz poni media differentia cognitōis que dicit meridiana. sed hoc ē supra positū & solutum. Respondet. ɔcedimus q iuxta primā cognitōem angeli sumitur cognitio matutina. sz vespertina ñ solū iuxta tertiā sed & iuxta scdam vt manifestatū ē supra: cū vtraqz cognitio sit i creatura. & ideo dic aug. ad orosiū. Ipsa creature cognitio i semetipa vesptina q dei cognitōe erat mane. & idē in eodē. Sciētia angelox i seipsis: in ɔparatōe ad sciam que ē i verbo dr vespertina. sic ergo tam scda dfia cognitiōis angelice qz tertia dr vespertina. tñ tertia simpliciter. sed scda quodā modo. ¶ Sed tūc queritur que ē dfia iter hanc duplicē cognitōem vespertinam. Et videt q nulla. qm nec a pte cognoscentis cū cognoscēs possit eē idē angelus. nec a pte rei cognite. qm eandē rē cognoscit angelus i seipso & i generibus rex. nec a parte eius quo cognoscunt res [illegible] suas spēs. sed nihil aliud vr rōne cuius possit assignari dfia. quare &c. Contra. angeli cognouerūt res fiendas i seipsis angelis. & ita fm ordinē nature anteqz fierent. sz in ppriis generibus rex non ɔtingit res cognoscere [illegible] anteqz fiant. sed solum iam factas fm q ponit aug. sz ɔstat q alio mō cognoscit res fiēda nōdum facta. & res que cognoscit fm q iam facta est. Unde aug. sup geñ. ad lit. accipit illa tria vba que ponūtur in cōditiōe firmamēti. geñ. j. fiat: fecit: & factū ē. & vult illa distinguere referendo ad triplicē cognitionē angeli. qm q dr fiat: refertur ad cognitōem angeli quaz hz in verbo. fecit ad cognitōem rex in ipso angelo. & factum ē ad [illegible] gnitōem rerum i proprio genē. licz. n. hec simul fuerint tēpore. tamē ibi ē prioritas ordine & dignitate. Unde li fiat dicit quasi dispōnem ad operanduz qd cognouit angelus in verbo. li fecit qsi ipm operari qd cognouit in seipo. li factū q iaz operatū. qd cognouit angelus i rebus iam creatis. & hoc sic cognoscere dedit deus angelo. fm q ibi dicit aug. sic ergo pz q differunt huiusmōi cognitōes qd ɔcedimus. ¶ Ad illud ergo quod obijcit in ɔ̃rium. dicimus q angelus cognoscit res in se angelo p species sibi datas. sz in ppriis genere accipiēdo spēs ab ipsis rebus. licet ergo vtrobiqz cognoscat res p eax spēs differēter tñ. Et pz exemplū de artifice q aliter cognoscit archam anteqz fiat & postqz facta ē. & tñ vtrobiqz p suā spēm cognoscit. pz ergo ex pdictis quō [illegible] ponere tñ duas dfias cognitiōis in angelo & tñ sūt eius tres rōnes cognoscēdi: & quō huiusmodi tres rōnes differāt. qm illa que ē in vbo nullo mō depēdet a re creata. sz illa q ē in angelo ad minus depēdet a forma vel specie cōcreata ipsi angelo: qz intelligētia ē plena formis. sz illa q est rex in ppriis generibus a rebus creatis simpl'r depēdet. Ex hoc pz q iste tres rōnes cognoscendi fm nobilitatē eax differunt. nobilior enim est forma increata qz concreata ipi angelo. & concreata qz forma a rebus accepta.

Mēbruz quartuz.

Ad quartū quo querit d̄ cōpatiōe vni⁹
cognitionis ad aliā que potior sit. Ad
qd̄ sic. Melius cognoscunt res ī arte
qua fiūt q̄ȝ ī ipis rebus. sicut dicit aug.
ī li. de ciui. dei. ⁊ idē sup illud Jo. j. qd̄ factum ē
ī ipo vita erat. archa viuit ī mēte. qd̄ fit transit cū
tēpore. sȝ cognitio rerū ī arte ē in ipo verbo. re/
rū ī seipis ī ppio genere. ergo potior ē cognitō
ī vbo: q̄ȝ que ē ī ipo genere ppio. ¶ Itē melius
cognoscunt res. cū cognoscunt ḃm q̄ hn̄t eē imu
tabilr: q̄ȝ ḃm q̄ hn̄t eē mutabilr. sȝ in vbo habēt
eē inmutabiliter. ī ppio genere mutabilr. ⁊ ī hoc
⁊ ī illo cognoscunt put ibi sunt. ergo potior ē co
gnitio rerū ī verbo q̄ȝ ī ppio genere. ¶ Itē aug.
ad orosiū. plus videt creatura ī verbo q̄ȝ ī seipa
videat. plus videt ī arte ī qua fit q̄ȝ ī seipa videat
vn̄ aug. ī. xi. de ciui. dei. vij. ca. Sciētia creature ī
cōpatione scie creatoris quo dāmō aduesp ascit.
itēq̄ȝ lucescit ⁊ mane fit. cū ipa refert ad laudē di
lectionēq̄ȝ creatoris. nec ī noctē vergit. vbi non
creator creature dilectiōe relinquit. ¶ Itē ibidē
cognitio creature ī seipa decoloratior ē. vt ita di
cā. q̄ cū ī dei sapia cognoscit velut ī arte qua fa/
cta ē. iō vespa q̄ȝ nox 9gruētius dici pōt. ¶ Itē
matutinā ḃm q̄ huiusmōi nobilius ē vespertino.
ergo cognitio matutina potior ē vespertina co/
gnitione. Cōtra potior ē cognitio qua res di/
stincte cognoscunt q̄ qua idistincte. Sȝ in ppio
genere cognoscunt distincte. ī verbo vero idistin
cte. ergo potior ē cognitio ī ppio genere q̄ȝ ī v/
bo. ¶ Itē sicut se hȝ eē ad eē. ita cognitio ad co/
gnitionē. cū cognitio rei sequat eē eiusdē. ⁊ iuxta
ppietates eēndi sumat rō cognoscēdi. sȝ eē rei ī
ppio genere ē eē simplr. eē ī vbo ē eē ḃm qd. er
go ⁊ cognitio. sȝ rei cognitio que ē cognitio sim
plr: potior ē q̄ȝ illa que ē ḃm qd. ergo ⁊c. ¶ Itē si
b. cognoscit p. a. ita q̄ ppria rō cognoscēdi sit. a.
si. a. nō cognoscit nisi p priuationē. ergo nec. b. a
simili arguit. Cōstat. n. q̄ verbū ē rō cognitiōis
angeli cū cognoscit ī vbo. sȝ ipm vbū n̄ cōtigit
cognoscere nisi p priuationem. vt videt per hoc
qd̄ dr̄. j. thimo. vlti. q̄ hītat lucē inaccessibilē. Et
hoc ondit Dyoni. dicit. n. q̄ certiores sūt de deo
negationes q̄ȝ affirmationes. sȝ. n. multe affirma
tiones de deo sint vere. tn̄ icerte. sȝ negatiōes sūt
certissime. vt q̄ nō ē lex aut lapis aut aliquid hu
iusmōi. ergo angelus cognoscit res ī vbo solū/
modo priuatiue. sȝ talis cognitio nō ē certitudia
lis. sed cognitio rerū ī ppio genere ē certitudia
lis. potior autē ē cognitio certitudinalis non cer
titudinali. quare vt prius. ¶ Itē videtur q̄ nul/
lo modo possint angeli cognoscere res ī verbo.
qm̄ verbum ē infinite lucis. potētia autē angeli fi
nita ē. sed nō videt q̄ finitum copulet finito i/
finitū. qd̄ eēt si diceret q̄ angelus cognosceret in
vbo. vel q̄ vbum eēt ratio. ḃm quā vniret intelli/
gibilē cū intelligēte. Quod cum videat ipossibilē
videtur q̄ angelus nō possit res ī vbo cogno/
scere. Rn̄detur ḃm aug. sup Gen̄. ad lit. ⁊ ad
orosiū. potior ē cognitio que ē in vbo. q̄ȝ que in
ppio genere. quoniā ī vbo cognoscitur res eter
naliter ⁊ icorruptibilr. ⁊ vt ī cā. sed ī proprio ge
nere vt tēporalit. ⁊ vt corruptibiliter. ⁊ vt crea/
ta. sȝ nobilior ⁊ potior ē illa cognitio q̄ȝ illā. quē
admodū. n. dicimus. q̄ certi⁹ cognoscemus res
ī futuro q̄ȝ modo. qr ī futuro cognoscemus ī ver
bo. modo autē cognoscimus in ppio genere. ita
dicimus q̄ melius cognoscūt angeli res in vbo
q̄ȝ ī genere ppio. ¶ Ad primo obiectū dōȝ ē. q̄
deus vno ⁊ eodē modo cognoscit res. distincte
scȝ seipo. ⁊ iō dicimus q̄ potissima ē sua cognī
tio. cū vno ⁊ eodē modo possit cognoscere plu/
ra. ⁊ ī potētia ē itellectus creati q̄ nō possit co/
gnoscere plura nisi pluribus. sicut eim dicim⁹ q̄
nobilior ē motus vnius motoris habētis virtu/
tē plurium: q̄ȝ plurium habētium solū huiusmōi
virtutē. ita dicimus q̄ d̄ nobilitate dei ē. q̄ vno
⁊ eodē modo possit 9gnoscere plura ⁊ distīcta.
illud. n. vnum habȝ virtutē ipo manēte vno disti
guēdi res ipas. Nō. n. ē deus sicut speculū mate
riale. qd̄ ḃm vnā spēm non pōt distiguere plura.
sȝ ē eēt distīctiuū ipārū. ⁊ iō soluēdū ē p īter ēptoȝ.
¶ Ad illud vero qd̄ obijcit. q̄ angelus in verbo
cognoscit res idistīcte. dōm q̄ pōt eas ibi cogno
scere distīcte. nō qr sit distinctio ī verbo. sȝ ī reb⁹
ipis a verbo. ⁊ ipm speculum angeli cū ī recipiē
do eas distīcte recipit. Vn̄ deus facit ī angelo hu
iusmodi distīctionē. ¶ Ad secūdūȝ dicimus. q̄
eē rerū ī primo. ē simpliciē. qm̄ illud eē est ni/
hil aliud q̄ȝ eē primi. sȝ q̄ dicit Anselmus q̄ cre
atura ī creatore nihil aliud ē q̄ȝ creatrix eēntia. n̄
eim dicimus q̄ lapis habeat eē lapidis ī deo. ⁊
sic de alijs. sȝ eē quod habȝ in deo: eē increatuȝ
⁊ iō est eē simpliciter. quoniā quicquid ē ī ipo ut
est in ipso ē ipe. non sic in aīa in qua sunt species
rerum. que nō sunt ipa anima. ⁊ ideo cū cogni/
tio sequatur eē manifestum ē q̄ simpliciter ē co/
gnoscere res ī verbo. vnde etiam dicit plus q̄
cognoscere creatum ī causa ē cognoscere simpli
citer ipm. ⁊ multomagis ī causa que supra oēm
causam ē. sicut est causa prima. ¶ Ad tertium di
cendū q̄ aliter ē in cognitione nostra q̄ȝ angeloꝝ
sȝ q̄ ondit Bern̄. v. omel. sup cātica dicēs. sup/
celestis spūs absq̄ȝ adiutorio corpis ⁊ absq̄ȝ mi
nu hoꝝ q̄ p corp⁹ sētiunt. sola perfectio sue vicini
tate ac viuacitate nāe sufficit apprehēdere sūma
⁊ ima penetrare. an n̄ hoc apłus itellexit qui cū
diceret: inuisibilia dei p ea que facta sūt itellecta cō
spiciunt. adiecit protinus a creatura mundi. nimi
rum quoniam a creatura celi non ita. quo. n. his
suolutus carne ac icola terre spūs. ex 9siderato e
sēsibiliū pficiēs. gradatiȝ quodāmō paulatimq̄ȝ

nitil puenire. eo ille celestiũ habitor igenua subti
litate a sublimitate sua. ⁊ oi facilitate ptingit. nul/
lo vtriqȝ sensus corporei ãminicul fultus. nullo
corporei mẽbri adiutus officio. nullo corporee
cuiuscũqȝ rei reformatus ĩtuitu. Et ideo subdit
exẽpla notabilia dicẽs. Cur. n. iter corpa spãles
scrutent sensus. quos ĩ libro vite ⁊ absqȝ pditõe
legit. ⁊ absqȝ difficultate intelligit. Cur in sudore
vultus sui laboret excutere grana de paleis. õ vi
neis vuas. ⁊ de amurca oleũ. qui de oĩbus satis
abundeqȝ ad manũ hȝ. Quis mẽdicet victũ suũ
ĩ domo sua abũdãs panib⁹. quis puteũ fodere
curat. ⁊ terre viscerib⁹ venas aquarũ cũ labore
rimari cui vltro affatim aquas lipidas fõs viu⁹
emanat. Idẽ dicit augu. sup Geñ. ad lit. ij. li. circa
mediũ. Neqȝ. n. sicut nos ad pcipiẽdã sapiaȝ ei⁹
psiciebãt angeli. vt iuisibilia dei p ea que facta sũt
itellecta ↄspiciẽt. qui ex quo facti sũt. ipa eternita
te sãcta ⁊ pia ↄtẽplatõe psruũt. Facit ergo Ber.
vim ĩ hoc ꝙ dicit a creatura mũdi. i. a creatura
humana. ⁊ nõ dicit a creatura celi. i. a creatura
angelica. quasi diceret. lȝ itellectus hũanus veni
et ad cognitionẽ iuisibiliũ p creaturas. nõ tñ in/
tellectus ãgelicus. Fȝ hoc ergo dicimus. ꝙ verũ
est ꝙ creatura humana quantum ẽ de se. nũquã
venit ad cognitionẽ iuisibiliũ. sȝ solũ aut p priua
tionẽ aut p effectus. fm ẽt qd dicit Dyoni. vbigƚ a
p priuationẽ sicut si velim scire quid ẽ deus. idu/
cẽdo ĩ creaturis remouẽdo eas a deo vt dicatur
ꝙ nõ ẽ lapis. aut equus. ⁊ sic de alijs. ⁊ sic conij
cit ꝙ ẽ supra oẽm creaturã. Alio mõ p effectus
eius reptos ĩ creaturis. sicut si dicat. hec creatu/
ra ẽ bona. ⁊ nõ ẽ bona a se. ergo ab alio. Sȝ tũc
querit. vel ab alia creatura. vel ab alio ꝙ̃ a crea
tura. ⁊ tũc ↄcluditur: ꝙ ab alio ꝙ̃ a creatura. ⁊ tũc
conijcit aliquã sbaȝ eẽ increatã primã. qm̃ abire
nõ ẽ in ifinitũ. sȝ sic nõ ẽ in angelo. sȝ angelus cõ
gnoscit deũ. vel p ipm vel p similitudinẽ ab ipo
acceptã. ⁊ iõ certissima ẽ eius cõgnitio qua cõ/
gnoscit res ĩ vbo. quoniã p ipm verbum cogno
scit verbũ. ⁊ p ipȝ alia. ⁋ Ad vltimũ dicimus. ꝙ
⁊ si lumẽ icreatũ sit ifinitũ quãtum ẽ de se. tñ itel/
ligens fȝ sui possibilitatẽ ipm recipit. ⁊ ita finite.
omne. n. receptum ẽ in recipiẽte p modum reci/
piẽtis. ⁊ nõ p modũ recepti. ⁊ hoc magis expla
natũ ẽ ĩ qõne de visiõe vel cognitiõe dei. vbi oñ/
sũ ẽ quõ deus. lȝ sit ifinite ṽtutis. tñ se ↄtẽpat itelli
gẽti. vt ipm possit recipe fm suã possibilitatẽ. nec
valet oppositio si p ifinitã ṽtute itelligat finitũ. nõ
eiȝ oȝ itellectũ ptrãsire id vt ẽ ifinitum. sed attinge
re illud vt est.

Membrum quintum.

a De quītũ quo querit. vtr̃ cognitio qua
cognoscit angelus vbũ. sit matutia aut
vesptia. ⁊ vr ꝙ nõ matutia. qm̃ aliud ẽ
ĩtueri lumẽ sol ⁊ rẽ ĩ lumie solis. ergo silr aliõ ⁊
aliud ẽ ĩtueri vbũ ⁊ res ĩ vbo ⁊ alius modus ĩ/
tuẽdi vr. Sȝ cognitio rerũ ĩ vbo dr matutia. er/
go cognitio ipius vbi nõ vr dici matutia. ⁊ con
stat ꝙ nõ dr vesptina. ⁋ Itẽ cũ dr geñ. pmo. dies
vnus vel secũdus ⁊c. dies ibi accipit pñsẽtia lu/
minis eterni sup creaturã angelicã quã illuminat.
⁊ hec pñsẽtia ẽ ĩ ↄuersione ad lumẽ eternũ. sed
nõ pñt ↄuerti ad illud. ⁊ illud nõ cognoscere. er
go ĩ ↄuertẽdo cognoscũt ipm lumẽ. sȝ postea sub
ditur. Factũ ẽ vespere ⁊ mane ⁊c. ergo ex ordine
vboꝝ vr. ꝙ ista cognitio nõ fuit matutina aut ve
spertina. Cõtra. angelus cognoscit vbũ. ⁊ res
ĩ vbo p ipm vbũ. ergo vtrobiqȝ ẽ idẽ principiũ
cognoscẽdi. ergo eadẽ ẽ cognitio ĩ specie. sȝ illa ẽ
matutia qua cognoscũt res ĩ vbo p verbũ. ergo
⁊ reliqua. Ad hoc rñdẽdũ p auctoritatẽ aug.
ad orosiũ dicẽtis sic. hoc intelligi posse arbitror.
qd nõ ĩ ipo die tãquã eius bono idigẽs. quo sit
beatior requieuit. sȝ ipm diẽ septimũ. i. angelicaȝ
naturã adduxisse ad requiẽ suã. vt videret. s. ĩ dõ
sicut oẽm formãdã creaturã. ita ⁊ illũ videret. ꝙ
nullã creaturã ꝓ idigẽtia. sȝ pro sola bonitate se
cisset. Ex quo videt ꝙ eadem ẽ cognitio qua vi/
dent verbũ. ⁊ qua vident res ĩ verbo. ⁋ Ad pri
mo obiectum dõm ꝙ nõ est simile de visione sol
⁊ eius qd videtur ĩ lumine. ⁊ de cognitione ver/
bi. ⁊ eius qd videt in verbo. visio. n. alicuius ĩlu
mine solis nõ ẽ idẽ qd visio solis. visio autẽ ali/
cuius ĩ verbo. est idem quod visio verbi. res. n.
ĩ verbo ẽ idem quod ipm verbũ. visum autem ĩ
sole nõ est idem quod sol. cũ ergo matutina vel
diurna dicatur visio illa que est cognitio rei ĩ v/
bo. dicet simlr matutina siue diurna ipa cognitõ
vbi. ⁋ Ad scõm dõm. ꝙ lȝ pmittat de factura lu/
cis antequã dicat de vespere ⁊ mane. nihilomi/
n⁹ tñ ipa lux cõprehẽdit ĩ se vespe ⁊ mane. vt ĩ b
itelligatur ois cognitio angelica q̃ ꝓcedit ex pñse/
tione ipius angli. ois. n. cognitio vel ẽ ĩ pricipio
vel ẽ in his que sũt a pricipio. Cognitio aũt ĩ pri
cipio ẽ cognitio pricipij. pricipiũ. n. se ostendit ⁊
alia que sũt ĩ illo. ⁊ iõ cognitio ipius pricipij di/
cet cognitio matutina siue diurna. cognitio autẽ
que oriť hȝ ab his que sunt a pricipio. lȝ fiat ex
pñsẽtia lumis diuini effectiue. ñ tñ formalr. ⁊ iõ
talis cognitio nõ dicitur matutina sȝ vespertina.

Membrum sextum.

a De sextũ quo q̃rit. an demões habeãt
cognitionẽ vesptinã. ⁊ vr ꝙ sic. Aug.
sup geñ. ad lit. a mal'ãgel. ⁊ si mali sint
ab eis tñ ñ auferť potestas nãc. sȝ ex sui
nã habuerũt posse cognoscẽdi res vesptina co/
gnitiõe. ergo demões hñt huiusm̃ oĩ cognitionẽ.
⁋ Itẽ idẽ ĩ eodẽ. deus sic malã punit volũtatem.
vt nec perimat dignitatẽ. ⁊ ide vt prius. ⁋ Item

xxi. de ciui. dei. Innotuit demonibus nō p illā q̄ ē vita eterna τ lumē icōmutabile. sed p quedā tēporalia diuine virtutis effecta. τ occultissima signa prescientie: que angelicis sensibus malignorū spirituū potius q̄ īfirmitati hominū possūt eē pspicua. s3 huiusmōi effecta diuīe virtutis sunt res ī ,ppio gnē. ergo cognoscūt res in ,ppio gnē. τ h̄ ē cognitio vespina ergo τc̄. ¶ Itē i eodē. dmonēs nō eternas tēpor̄ cās τ cardinales i dei sapiētia ɔtēplanf. s3 quorūdā signor̄ nobis occultor̄. maiori experiētia. multo plura q̄ hoīes futura ɔspiciūt. τ ita vt prius. ¶ Itē idē in eodē aliud est tēporalibus tēporalia ɔiecturare. aliud ē in cōmutabilibus legibus mutatōes tēpor̄ preuidere τ vult q̄ primū referaf ad malos angelos. secūdum ad bonos. τ ita vt prius. ¶ Itē videf q̄ malus āgelus habuit cognitionē matutinā antequā [illegible]deret. p hoc qd̄ dicit bern. sup can. xiiij. ca. Potuit ɔtingere. si tamē credibile nō puteſ. plenū sapiētia τ decore perfectū homines pscire potuisse futuros τ ,pfecturos in parē gloriā. sed si presciuit i dei verbo absq3 dubio vidit. ergo hūit cognitionē matutinā. ¶ Itē bern̄. puto p aquilonē reprobādos homiēs fuisse designatos. per sedē potestatē in illos quos vtiq3 i presciētia dei quā [illegible] ei vicinior. tāto ceteris pspicacior puidēs nullo sapientie radio coruscantes nullo spūs amore ferūēs. velut vacuū reperis locū. ex quo accipitur q̄ vidit i presciētia. τ ita i verbo. ¶ Cōtra. primo videf q̄ nec cognitionē matutinā hēant nec vespertinā. quod dicif gen̄. primo. In principio creauit deus τc̄. Exponit Augu. sup gen̄. q̄ per celū itelligitur factura āgelice nature de nihilo. τ cū dicitur fiat lux. itelligitur factura eiusdē i cōuersione ad lucem primā. sed hoc secūdo modo nō intelligitur facti mali āgeli. ergo illud fiat lux de malis nō intelligif. Sed vt dictū ē vespere τ mane ibi subdiuidūt lucē. que predicta ē fieri. ergo qd̄ subditur de vespere τ mane nō itelligif d̄ malis āgelis. s3 iuxta vespe τ mane sumitur cognitio matutina τ vespertina. ergo nō habēt hāc aut illā cognitionē. ¶ Itē s̄m q̄ exponit Aug. dices ibi dicit presciētiā luminis eterni sup angelicā creaturā. quoniā q̄ dicif fiat lux sic exponif. i. cōuertantur āgelica creatura ad lumē eternū. in qua sc3 cōuersione fiebat dies spūalis. sed hec ɔuersio nō fuit in malis angelis. ergo vt prius. ¶ Itē hoc ostēdif ex ordine littere. qm̄ sicut dicit augu. ibi per diuisionē lucis a tenebris. itelligif diuisio persistētiū angelor̄ a cadētibus. sed post huiusmodi diuisionē subdif. τ factū ē vespere τ mane dies vnus. patet ergo q̄ ll vespere τ ll mane solū habēt referri ad bonos āgelos. τ idē vt prius. Solutio. ɔcedimus q̄ huiusmodi differētie cognitōis, put ibi accipiunf: nō conueniūt demonibus. vt enim ibi accipiūtur. hoc est inquātū primū lumen τ eternū angelos illuminat ad cognoscēdum res certitudinaſr. τ hoc. vel i se ipso sc3 primo lumie. τ sic dicif cognitio matutina. vel in seipsis angelis. vel i ipsis rebus. s. i ,ppio genere. τ vtroq3 modo dicif cognitio vespina. Sz ɔstat q̄ sic tantū bonos illumiat. qm̄ mali nō cognoscūt certitudinalr̄ s3 ɔiecturādo. τ hoc plane dicit aug. i auctoritate supradicta. īnotuit dmonibus τc̄. ¶ Et ad aliud eiusdē i eodē. Aliud ē tēporalibus tēporalia τc̄. Si tamē queraf. vtrū s3 naturā suā primitus istimīd habeāt aliquā cognitionē rer̄ naturalē. an sint creati nudi quo ad eorū cognitōez. sicut itellectus hūanus. τ que dicaf eē huiusmōi cognitio eor̄. dōm ē q̄ nō est de intellectu eor̄ sicut de itellectu hūano. imo i natura sua hūt formas datas ad cognoscēdū res s3 naturā. τ huiusmōi eor̄ cognitio ad pricipiū nāle reducif: nō ad gratuitū. Et cū dicif fiat lux τc̄. ibi notatur cognitio que ē ex gratia naturalib' superaddita. q2 p hoc q̄ dīc creauit celū τ terrā. notaf creatio rerum de nihilo. p ea que subiūgunf fiant fecit τ factū est. notaf eorūdem formatio dispositio τ ornatus. Unde p hoc q̄ dicif fiat lux. notaf formatio āgelice nature. que quidē fit p gratiā. τ hoc patet si fiat vis i hoc verbo fiat. creare eī3 ,ppriē ē de nihilo. facere vero de aliquo vel aliquo supposito. huiusmodi autē formatio que sic fuit per gratiā nō fuit in āgelis malis. τ ideo neutra cognitio i eis fuit. si tamē extēderemus nomē vespertine cognitōis. posset dici illa cognitio naturalis. que tūc fuit in āgelis malis. vespina respectu cuiuslib3 cognitōis gratuite. cū hec multū obscuritatis hēat respectu illius. ita q̄ illud qd̄ gratie ē a vespertina cognitōe tollat. ¶ Ad auctoritatē m̄ Bern̄. respōdēdum ē. q̄ beatus bern̄. n̄ simpliciter illud asserit s3 sub quadā dubitatōe ponit. si tamē ver̄ est. nō accipif ibi. videre i verbo. qm̄ visio i verbo ē merces angelor̄ τ animaru3 sanctar̄. s3 dicif videre i verbo accipere a verbo illud qd̄ ē supra intellectū suū. Supra. n. itellectū naturalē demonū fuit preuidere q̄ hic habiturus eēt parem gloriā. Qd̄ antē aliquā habuit cognitionē de hoc homie creato. hētur per hoc qd̄ dicitur in questiōibus de veteri testamēto. vbi dicitur. dyabolus inimicus extitit homini. preuidit enim q̄ ad creationē eius factus ē homo. sed hec puisio potuit esse post casum suū ante casu3 hominis. quod videtur ex verbis sequētibus. subtilitate sua id egit. vt in eādem illā preuaricationē in quā ipse irruit induceret. vt accusatorē3 suum participem sue dānationis efficeret.

Questio. xxiiij. de differentiis cognoscibilium ab angelo.

**Acto de cognitione āgeli q̃tū ad modū cognoscēdi. ꝯsequēter querit̄ de ipa rōne cognoscibiliū circa quā q̈runt̄ q̈tuor. ¶ Primo q̃liter cognoscit qḋ supra ē scilꝫ deū. ¶ Secūdo qualr̄ cognoscit qḋ iuxta se ē scꝫ angelū. ¶ Tertio qualr̄ cognoscit q̄ sūt infra se. s. corporalia. ¶ Quarto qualr̄ cognoscit habitus q̄ sunt i se. naturales ꝛ gratuitos.

Membrum primum.

Circa primum sic. Angelus cognoscit deū. aut ergo p mediū. aut siñ medio. Et vr̄ ꝙ necesse ē hoc eē p mediū. cōstat eni ꝙ deus ē īfinite virtutis. ꝛ angelus ē finite virtutis ergo ñ ē ꝓportio inter hec. Ad hoc ergo vt āgelus deū apphēdat: necesse ē vt prius fiat ꝓportio īter hec. Sꝫ īter duo sic disparata ꝛ īproportōalia de se nō fit ꝓportio nisi p mediū. oꝫ ergo aliqḋ eē mediū ꝓportionās: mediāte quo possit āgelus deū cognoscē. s. aliqḋ creatū vt ē silitudo vel spēs vl̄ aliqḋ huiusmōi quēadmodū dicim⁹. ꝙ aīa ñ pōt imediate cognoscē lapidē. sꝫ poti⁹ p spēꝫ lapidis aut p similitudinē. ¶ Si āt hoc ꝯcedat̄. querit̄ quid ē mediū? ꝛ obijcit̄ de illo medio sicut de āgelo ē obiectū. qm̄ cōstat ꝙ illud mediū ex quo ē creatū, erit finite virtutis. ergo ipsi deo q ē īfinite virtutis nō erit ꝓportōale. ergo nō poterit eē mediū ꝓportionās nisi prius ꝓportionaret̄ p aliqḋ aliud mediuꝫ. ꝛ similr̄ posset queri de illo alio medio. ꝛ sic semp in infinitū. q̄re videt̄. ꝙ nō posset deus cognosci ab āgelo p mediū. sꝫ potius p sui pn̄tiā vel essentiā. ¶ Preterea. aīa seipaꝫ cognoscit sine medio nec oꝫ mediū īterciderē qm̄ sibi pn̄s ē. cū ergo deus semp sit p̄sens anime ꝛ angelo. videt̄ ꝙ ab angelo cognoscat̄ p sui pn̄tiaꝫ ꝛ sine medio. ¶ Preterea. nobilissima cognitōe videt̄ cognosci deus. sꝫ nobilior ē cognitio que ē p pn̄tiaꝫ. q̄ que est p similitudinē aut speciē. quare vt prius. Ad hoc dicēduꝫ. ꝙ deus vno mō sine omni medio videt̄ ab angelo. ꝛ nihilominus p effectū siue similitudinē. Lux eni nō cognoscit̄ p idolū. idolum eī est rei habētis propriā figurationē. sꝫ lux nō habet, ergo nō ē eius idolū. Cōtra autē ē de colorato qḋ habet idolū mediante quo dep̄hēdit̄ a visu. Similr̄ dicimus. ꝙ lux sūma ꝛ increata idolū nō habet. vnde nō ītelligit̄ deus ab āgelo vel ab anima sub similitudīe aliqua illo medio: sꝫ seipō. nec aliqḋ aliud ex parte sui requirit̄. tamē ex pte cognoscētis requirit̄ assimilatō que assimilatio fit in intellectu cognoscēte vel per donū nature. s. ꝙ ē ad imaginē dei factus. ꝛ hec est prima assimilatio, vel per gratiā: ꝛ hec ē maior, vel per gloriaꝫ ꝛ hec ē maxima ꝛ pfectissima. sic ergo exigit̄ hec assimilatio vel ista vel illa. per quā ꝯiungatur vel vniat̄ ītellectus cuꝫ deo. vt cū cognoscat. Potest etiā cognosci p suos effectus. ꝛ hoc explanatuꝫ ē supra in primo libro.

Membrum secūdum.

De secūduꝫ quo querit̄. qualr̄ cognoscat angelus qḋ iuxta se ē. s. aliū angeluꝫ. oīs eniꝫ cognitio fit. aut per p̄sentiam. aut p speciē siue similitudinē. Si ergo vnus angelus aliū cognoscat. aut ergo primo mō. aut secūdo. Nō primo modo. quoniaꝫ vnus angelus non est p̄sens in ītellectu alterius. nō eniꝫ ē ibi p presentiā: sicut nec p essentiā. si ergo vnus aliū cognoscat. hoc erit p spēꝫ. aut ergo p speciē īnataꝫ. aut p acquisitā. ꝛ quocūqꝫ modo dicat̄. oꝫ semp ꝙ similitudo aut spēs illa sit p̄sens in ītellectu. Si ergo dicat̄ ꝙ p spēm īnataꝫ cū nō sint species īnate. nisi tot angeloꝝ quot creati fuerit. Si mō crearet̄ vnus āgelus. ab alio nō posset cognosci: nisi deus de nouo daret ei spēm huius āgeli creati. sꝫ sic mō nō loquimur ḋ cognitōe āgeli. s. f̄m id ꝙ deus ei pōt dare. sꝫ f̄m eius naturalē potētiā: aut virtutē. quare videt̄ ꝙ nō p spēꝫ īnataꝫ. Si dicat̄ ꝙ p spēm acquisitā. ergo aut de nouo a deo datā aut ab alio. Si primo mō. ergo de se vel de potētia sibi i creatōe data ñ possꝫ vnus aliū cognoscē. Si scḋo mō. nūc sequeret̄ ex hoc. ꝙ ītellectus āgelicus eēt possibilis ꝛ receptibilis ꝛ creatus nudus respectu aliquaꝝ specierū possibilis pfici ab illis qḋ videt̄ eē falsuꝫ. ¶ Preterea. de nā lucis, ē facere dare vel spēs nō recipe ꝓprie. sꝫ angeli nō tm̄ sūt specula. sꝫ qḋ dicūt dyoni. ꝛ dama. sꝫ ēt lumia. ergo natura in āgelis erit datiua spērū. nō tm̄ receptiua. sꝫ si illa ītelligeret̄ ab alio recipiēdo spēꝫ ḋ nouo. eēt quo ad hoc in ipsis natura tm̄ receptiua specieꝝ. ꝛ eēnt solūmō specula q̃tū ad hoc ñ lumīa. quare ñ vr̄ ꝙ illa cognoscāt p spēm ab alio de nouo habitā. ¶ Itē īferius nō agit i supius. nec par i parē. cū oē agens semp sit nobilius faciēte. sꝫ ꝙ dicit aug. sup gen. ad litt. ergo īferior āgelus nō pōt agere i supiorē ip̄rimēdo ei speciē suā. nec par silr̄ in pareꝫ. ergo si vnus aliū cognosceret p receptionē speciei. nō cognosceret inferior superioreꝫ. nec par parem.

Sed occasiōe istoꝝ queritur. vtrū in angelo possit esse vtraqꝫ natura. s. natura factiua specierum: ꝛ receptiua. aut tātū altera. ꝛ visum ē ꝙ tm̄ altera. ¶ Sed cōtrarium videtur. s. ꝙ vtraqꝫ natura. q2 cū angeli sint lumia. necesse ē ponē i ipsis naturā factiuā specieꝝ. cuꝫ natura lucis sit facere spēs. loquamur de vnō āgelo cognoscēte aliuꝫ. ꝯstat ꝙ ille q cognoscit̄ cū sit lux. facit spēm sui i alio cognoscēte. ergo ꝛ i āgelo cognoscēte oꝫ ponere nām receptiuā. preter nām factiuā que in co

ē.eo ꝙ ē lux. ¶ Itē si aliqđ cōe inest diuersis. ne
cesse ē ꝙ ꝫm nāz cōe insit illis. Sꝫ tā ī nā sensibili
ꝙ̃ itellectuali ē fieri spēs: ergo ē nā cōis a q̄ fiunt
spēs [illegible] ⁊ ibi. Sꝫ ꝯstat ꝙ hoc nō pōt eē aliq̄ for/
ma elemētaris. qm̄ talis nā ṅ [illegible] posset dare eē spūa
le speciei aut forme visibili. cū ipsa nō habeat eē
huiusmodi. oꝫ ergo vt sit talis nā q̄ trāscēdat oēꝫ
aliā formā simplr̄ corꝑalē. sꝫ hoc nō vꝫ alia nisi
lux. qm̄ lux inter corꝑalia magis [illegible] id qđ appro
pinquat spūalitati. lꝫ sit corꝑalis. Sꝫ adhuc ṅ q̄/
cūqꝫ lux. sꝫ lux ī actu. qm̄ oculus luceꝫ hꝫ de sua
ꝯpositōe. ⁊ tñ sua lux non facit spēs. sꝫ reqrit lux
extra, sic ergo in sensu ⁊ intellectu reqrit nā cōis
que ē datiua specieꝝ ꝫm nām lucis. sꝫ ī sensu lux
corporalis ⁊ in intellectu lux spūalis. sicut est in
aīa intellectus agens; angeli ergo habēt nām da
tiuam specierū. cū habeant silr̄ nām lucis: ergo ī
eis erit nā dandi species sibiinuicem siue similitu
dines. ⁊ similiter nā recipiendi: qm̄ si vnus ange
lus facit ī alio spēꝫ. alius erit in quo fiat illa spēs:
ergo ī eis ē vtraqꝫ nā. ¶ Itē mediū ꝑticipat nām
vtriusqꝫ extremi. sꝫ si talia duo. sūt extrema. qđ ē
quedam natura que tñ facit species. ita ꝙ in ea
non fiunt spēs. vt ē natura suprema que est deus.
Alia ē in qua tñ fiunt species ⁊ ipsa non facit. sicᷓ
ē nā corporalis. sicut patet in visu corporali. sed
media natura inter hec extrema est substantia in/
tellectualis. vt anima ⁊ angelus: ergo tam in aīa
ꝙ̃ in angelo erit vtraqꝫ nā. s. nā dandi spēs ⁊ re-
cipiendi. Contra tunc obijcitur de duobus an
gelis parem lucem habentibus. quō vnus aliuꝫ
cognoscit, cū neuter ī alterum possit agere. ⁊ silr̄
đ duob⁹ quoꝝ vnus ē supior alius inferior. quō
iferior possit cognoscē̄ supiorē sicut fuit obiectū.
forte diceṫ. ꝙ angelus cognoscēdo se. cognoscit
suū sile. ⁊ hoc vꝫ velle Aug. in li. de tri. ibi. n. dicᷓ
ꝙ aliter ē de oculo mālī ⁊ de oculo spūalī. ocu/
lus. n. materialis minus se cognoscit ꝙ̃ alia. imo
se ṅ videt: ⁊ alia bñ videt. sꝫ oculus spūalis prio
videt se. ⁊ ī se videt alia sicut aīa vidēdo se videt
aliā aīam ⁊ angelū silr̄. ⁊ hec sunt v̄ba ei⁹. Mēs
ergo ipa sicᷓ ꝑ corꝑeaꝝ reꝝ noticias ꝑ sensus cor
poris colligit. sic incorꝑeaꝝ ꝑ semetipsam: ergo
⁊ seipam ꝑ seipsam nouit. exēplū ē pꝫ. Aliqs. n.
ꝑ hoc ꝙ cognoscit cartaginē quā vidit. cogno/
scit aliā cartaginē sibi sileꝫ quā nūꝙ̃ vidit. Silr̄
vꝫ eē đ āgelo ꝙ ꝑ hoc ꝙ se cognoscit: cognoscit
alios q sunt ei siles ī nā. ¶ Sꝫ adhuc obijciṫ. qm̄
⁊ si verum sit. ꝙ vnus angelus possit alios co/
gnoscē̄: quo ad hoc ꝙ sunt ei similes ī nā. non tñ
ꝓpter hoc cognosceret eos distincte. cum ipse non
magis ab vno angelo ꝙ̃ ab alio distiguitur. Si
ergo nō poneretur alia via qua vnus aliū possꝫ
cognoscere. nō possꝫ tunc vnus angelus aliū ab
alio ī cognoscēdo distiguē̄. qm̄ āgelus ṅ hꝫ v̄tutē
distictiuā rerū sicut de⁹: ⁊ ita nūꝙ̃ ꝑfecte quo ad
hoc possꝫ vn⁹ aliū cognoscē̄. qđ falsū ē. ⁊ ita vꝫ
ꝙ oporteat ponē̄ sicut prius. ꝙ ꝑ spēm aliā fit co
gnitio. Solutio quadruplex ē modus cogno/
scendi vnū angelū ab alio. Prim⁹ ē ꝑ effectū. ⁊
iste ē cōis angelo ⁊ aīe. sicut. n. vna aīa cognoscit
aliā ī suis effectibus. vtpote ī hoc ꝙ ē mouē̄ cor/
pus. dare sensum ⁊ locutōꝫ. ⁊ [illegible] huiusmodi act⁹
deuenimus ad cognitōꝫ potētiaꝝ. ⁊ ꝑ cognitōꝫ
potētiaꝝ ad cognitionē essentie. ita ⁊ vnus ange
lus pōt cognoscē̄ aliū ꝑ suos effectus. Sūt. n. q̄dā
oꝑationes mirabiles. q̄ nō pñt fieri nisi ab ange
lo. ꝑ quas hō pōt deuenire ad cognitōꝫ angeli.
v̄bigrā. Certi sum⁹. ꝙ aīa ꝑ se prona ē ad lapsuꝫ.
⁊ ex se nō hꝫ ꝙ ṅ labet frequenṫ. ⁊ per hoc dep
hēdimus. ꝙ hoc. s. ꝙ nō labaṫ hꝫ ex custodia al
terius. ⁊ hoc dei vel angeli. Sꝫ postea dephēdi
mus. ꝙ ṅ ē solū ex dei custodia. sꝫ magis ex q̄dā
spāli custodia. q̄ data est [illegible] ꝑꝑ [illegible] nobilitatē. ⁊ hᷓ
ē custodia angeli. ⁊ ita si ꝑ oꝑatōes āgeloꝝ deue
nim⁹ ad cognitōꝫ eoꝝ. multofortius vn⁹ āgelus
ad cognitōꝫ alteri⁹: qꝛ videt āgeli effect⁹ suos int
se magis ꝙ̃ aīe suos. ⁊ āgeli boni ⁊ aīe scte meli⁹
ꝙ̃ āgeli mali ⁊ aīe ṅ scte. ꝑꝑ mai⁹ posse qđ ē ī aīa-
bus sctis ex grā ꝙ̃ ī dmonib⁹. De hoc Aug. ī li.
de tri. x. Nō ita dꝫ mētī cognoscē̄ seipaꝫ. sicᷓ dꝫ co
gnoscē̄ cherubin ⁊ seraphin. de abētib⁹. n. illᷓ cre
dimus que celestes q̄dā ꝑtātes eē predicāṫ. neqꝫ
n. sicut dꝫ cognoscē̄ voluntatē illius hoīs. q̄ no/
bis nec ad sentiēdū vllo mō nec ad itelligendum
ꝑsto ē. nisi corꝑalibus signis editis: ⁊ hoc ita. vt
magis credamus ꝙ̃ intelligamus. neqꝫ ita vt dꝫ
hoī cognoscē̄ faciē tuā. qđ nisi ī speculo fieri nō
pōt. Itē alius modus cognoscēdi ē ꝑ scripturas
ꝑꝫ ꝙ inuenimus eos diuersos ⁊ diuersimode ap
paruisse. ⁊ in diuersis locis. vt pꝫ tā ī veteri testō
ꝙ̃ in nouo. Tertius ⁊ quartus sunt circūscripta
oī operatōne. ⁊ sic ē simpliciter cognoscē̄. ⁊ hoc
dupliciter. qm̄. vel in verbo. vel ī ꝓprio genere
siue in se. his. n. duobus modis cognoscit ange/
lus vnus aliū ī deo. vel ī genere ꝓprio. vel ī se lo
quēdo. ergo de hoc quarto mō cognoscēdi āge
lum. s. in se. dicim⁹ ꝙ vn⁹ angelus cognoscit aliū
angelum. ⁊ ꝑ spēꝫ nō innatā. sꝫ potius acquisitā:
qꝛ ipse eā sibi facit in se. ⁊ ꝯcedim⁹ sicut oppone
baṫ ꝙ ī angelo ē duplex nā. s. dādi formas itelligi
biles. ⁊ recipiēdi eas ab alio. Et iste due nāe sūt
ī angelo sicut in aīa. nā ī eis ē nā specuḷ: ⁊ sic pñt
recipere formas itelligibiles. ⁊ ratio luminis: ⁊
sic pōt dare eas non tamen ꝫm rationem ꝓprij
luminis. sꝫ ꝫm rōnem primi luminis supinfluen
tis. Dicim⁹ erg[illegible] ꝙ vnus āgelus cognoscit aliū
[illegible] spēm siue silitudinē suā. ⁊ accipit speciē illaꝫ a
spē alterius angeli. qm̄ silitudinē illius speciei ac
cipit. Cōstat. n. ꝙ non accipit spēꝫ eēntialē āgeli.
sed remanet in eo ꝓpria species. ⁊ ipsa remanent
⁊ in ꝓprio subiecto. angelus cognoscens simili/

tudinē illius accipit. ⁊ sic dicit recipere ⁊ sibi da re. qm̄ fac ꝙ i se sit illa silitudo q̄ prius erat. Ecō tra ē. quo ad hoc i itellectu āgelico. ⁊ in itellectu anime potētiali. qm̄ i itellectu angeli nō fit ꝓprie abstractio. cū sic vnus aliū itelligit. ⁊ hoc ē. q2 fit abstractio. vt res fiat spūalior. sꝫ angelus nō fac illā spēꝫ spūaliorem. nec idiget vt sit spūalior. sed hoc tn̄ idiget. vt ipi cognoscēti ꝯiūgat. ⁊ hoc est q2 iā ē abstracta a mā sensibili. Sꝫ ecōtra ē i forma visibili mãe ꝯiūcta. Si. n. esset forma visibilis a mā abstracta. iam nō requireretur maior abstractio. ad hoc vt visus fieret. sꝫ tantū sufficeret ipam ꝯiūgi visui. Cōcedimus etiā. ꝙ nō sufficit angeli presentia. sꝫ vlterius requirit ꝯuersio ipi⁹ cognoscētis supra cognitū. accipiēdo eius similitudinē vt dictū ē. Nec ad hoc reqririt aliquod adiutoriū extrīsecū. vn̄ Bern̄. i omel. v. sup cāti. nec brutus nec āgelicus spūs ad ea capescēda. q̄ bt̄az. ⁊ spūalē faciūt creaturā. suis vllo mō corporibus adiuuant. ille quidē ꝓ inata stoliditate nō capiēs. iste vo ꝓ excellētioris glorie ꝓrogatiua nō idigēs. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. ꝙ itellect⁹ angelicus eē nudus ⁊ possibil. sic itellectus hūan⁹ pōt dici. ꝙ itellectus pōt dici possibil duplr. vno mō ꝑꝑ admixtionē cū fātasmatib⁹ ⁊ postmōꝫ dputatōꝫ ab eis. ⁊ sic ē itellectus possibil i aīa vnita. ⁊ tn̄ i ea hꝫ ꝙ sic ē. Alio mō ꝑꝑ solā receptōꝫ spēi itelligibil. ⁊ sic pōt manere i aīa separata. ⁊ sic pōt ēt eē in angelo. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ inferior non videt posse agere i superiorem. nec par i parem. Dicēdum ꝙ hoc eē verum nisi hoc posse icēt eis ex virtute supefluente. vt dictū ē supra. vel potest dici. ꝙ proprie nō dicitur ibi actio nec passio. nō enim angelus quia itelligitur dr̄ pati. vt loquimur de actione ⁊ passiōe ꝓprie vt accipiat actio que ē p dn̄m ⁊ isert passionē. ⁊ de tali actione verū ē. ꝙ oꝫ ꝙ agēs sit nobili⁹ patiēte. sꝫ sic nō ē hic. nō. n. vnus agit i alium p modū dn̄antis. sꝫ cū vtrūqꝫ [illegible] lumē. vtrūqꝫ habet alterius similitudinem. cū seinuicē cognoscūt ⁊ se circūincēdūt. sicut videmus i duabus candelis. ꝙ quādo sunt i eadem domo. vtraqꝫ totā illuminat. ⁊ se circūicēdunt adinuicē. nec agit vna i aliam ꝓprie loquēdo. Sed adhuc queritur circa eundem articulū. vtrū vn⁹ angelus cognoscat aliū tripliciter. s. i vbo. ⁊ i seipo. ⁊ in ꝓprio genere. sicut tripliciter ceteras creaturas cognoscit. ⁊ videt ꝙ sic. qm̄ illius pōt habere silitudīeꝫ vel speciem i seipo. sicut ⁊ ceterarū rerum. ⁊ huiusmodi habet formā datam ab initio sicut ⁊ ceterarum rerū. ⁊ ē res ab ipo distincta sicut ⁊ cetere res ergo ⁊c. ¶ Cōtra iquerit Aug. sup gen̄. ad lit. quare de sola luce p quā angelica nā itelligit. dicit fiat lux ⁊ facta ē lux. ⁊ nō de [illegible] dr̄ ⁊ fecit lucem. cum de ceteris rebus dicta sint hoc fiat fecit ⁊ factum est? Et ad hoc respondet dicēs ꝙ angelus nō potuit habere cognitionē de se faciēdo. sed solū de se facto. ⁊ p factionē lucis itelligit factio angeli si bene habuit cognitionē nō solū de rebus factis sꝫ ēt faciēdis. adminus quātuꝫ ad ordinē nature. ⁊ si nō quātū ad ordinē tpis. sꝫ nō de se faciēdo. nec quātū ad hūc ordinē nec quātū ad illū. sꝫ cognitio qua cognoscit angelus in seipo hec ē cognitio rei faciēde ⁊ nō tn̄ facte. vt pꝫ de artifice qui cognoscit i seipo domū anq̄ā fiat: ⁊ huiusmōi cognitio quā sic hꝫ angelus notat p hoc ꝙ dicit fecit. Cognitio aūt i ꝓprio genere de re facta notat p hoc ꝙ dr̄ ⁊ factū ē. sic ergo de se faciēdo nō potuit habere cognitionē aliquis angelus. eadē rōne nec de alijs angelis faciendis. qm̄ simul nā ⁊ tpe facti sunt. quare nō potest vnus āgelus alios cognoscere i seipo cognoscēte. cū hec [illegible] cognitio rei faciēde. ¶ Rn̄det vep ē ꝙ nullus de alio ꝓuidit ipm eē faciēdū. sicut nec de se. sꝫ ꝑꝑ hoc nō oꝫ ꝙ vnus nō possit aliū cognoscere in seipo. qm̄ nō dicimus. ꝙ cognitio q̄ cognoscit angelus aliquid i seipo: solū sit de re faciēda. sꝫ ēt de re iā facta. ⁊ pꝫ exēplū de artifice. Pōt. n. artifex i [illegible] videre rē fiēdā ēt iam factaꝫ. sꝫ ergo angelus nō cognoscat i seipo angelū fiēdū. pōt tn̄ ꝯgnoscere iā factū. Preterea nō valꝫ illa ratō. qm̄ a simili posset argui. qm̄ vnusquisqꝫ angelus nō habuit cognitionē de alio faciēdo sicut nec de se. tn̄ ēt adhuc nō [illegible] sile. qm̄ posset itelligere vnus angelus ꝙ alij creati fuerūt successiue. ⁊ sic quo ad itellectū posset ꝓuidere alios fiēdos. sꝫ tn̄ bn̄ ꝯcedamus qd̄ nō ē dictū de luce fiē de alijs creaturis fecit deus lucem. propter hoc ꝙ nullus angelus preuidit se fiendum vel alios.

Mēbrū tertium.

De tertiū quo querit. qualr̄ angelus co
a gnoscat res corꝑales iferiores. Cū. n.
res huiusmodi sint angelo iferiores. n̄
pn̄t ꝫm naturā i angelum agere. cū ipe
sit spiritus. ergo non iprimūt in ipm spēm suam. nec ipe deus dat ei. ¶ Et ponamus ꝙ alicui⁹ rei corporalis nō det ei spēm. quō ergo poterit eaꝫ cognoscere. ex quo nec ipa res pōt suam spēm i eius intellectū iprimere. nec ipe deus dat ei. Si dicat ꝙ sibi fingat huiusmōi spēm. vr̄ hoc eē ipossibile, qm̄ nō est i angelo imaginatiua virtus. ꝫm quā ē fictio. sicut [illegible] in nobis. ¶ Ad quod dōm. ꝙ sicut lux hꝫ potentiā multiplicādi se i diuersis ꝑtibus aeris. ⁊ ēt spēm rei alterius vt rei colorate ita dicimus ꝙ angelus ex pte qua ē lumē: hꝫ posse tn̄. vt det eē spūale silitudini corꝑali. ⁊ sic eam itelligat. Vn̄ huiusmōi res nō agit i angeluꝫ. sed potius ipe agit i rē. sicut nobilius i ignobilius. ex hoc ēt pꝫ. ꝙ nō ē ibi fictio sꝫ vera cognitio.

Membrum quartū.

D quartū quo querit̄. qūo tam bonus
a angelus ꝙ̄ malus cognoscit tam nā/les hitus ꝙ̄ acqsitos ⁊ gratuitos vt iusticiā nālem acqsitā ⁊ gratuitaȝ. ¶ Ad qd̄ sic. In oībus habitibus ita ē ꝙ seipis cognoscunt. cū ergo angelus malus eas ñ hēat eas nō poterit cognoscere. Minor patȝ. nō. n. angelus malus hȝ iusticiā: quare nec spēm iusticie. cū species iusticie sit idē ꝙ ipsa. ⁊ sic de ceteris hitibus gratuitis. ¶ Ad qd̄ dōm. ꝙ tā bonus angelus ꝙ̄ malus cognoscit iusticiā nālem ⁊ acqsitā p spēm suā. que tn̄ spēs nō ē aliud ꝙ̄ ipsa res. Sȝ tamē ſm ꝙ vult aug. aliter ē de bono angelo ꝙ̄ ō malo. bonus. n. ipsam iusticiā cognoscit speculatiue ⁊ practice. vnde pns̄ ē in suo intellectu ⁊ suo effectu. sed malus speculatiue tm̄ iusticiā cognoscit p seipam ſm ꝙ ē in intellectu. i. p similitudinē que ñ ē aliud ꝙ̄ res que ē in itellectu tm̄. Unde bonus quasi simpliciter eā hȝ. sed malus nō habet eam nisi ſm quid. Cognoscit ēt iusticiam ñ solūmodo p spēm sed ēt per priuatōem. Si vero querat̄ vnde hȝ malus speȝ iusticie ⁊ ceteroꝝ habituū. Dicimus ꝙ species omniū istoꝝ date sūt eis ab exordio sue ↄditionis: nec eas amisit p peccatū: qm̄ habere spēm rei: quam tamē rem ipse nō hȝ nec habere pōt non ē ei nisi pena. De iusticia vero gratūfaciente dicimus. ꝙ bonus angelus eaȝ cognoscit p seipsam. sȝ malus tm̄ p eius effectuȝ. scilicet per hoc ꝙ videt opa gratuita que a se distincta ⁊ ab alijs habent̄. subtili⁹ tamen videt ⁊ maiori experiētia cognoscit res ꝙ̄ hoies cognoscūt. ſm ꝙ dicit aug. in li. de diuinatiōe demonū. Uñ generalit̄ dicimus ꝙ grām p seipam ñ cognoscit nec p spēȝ eius. qm̄ nec eius intellect⁹ nec eius effectus deiformis est. sȝ ↄstat ꝙ aliquo mō eēt deiformis si spēm gratie apud se haberet.

Questio. xxv. de puidentia angeloꝝ.

Einde agitur de prouidentia siue prescientia angeloꝝ. Et circa hoc querunt̄ tria. Primo vtruȝ angeli boni puiderint suam permanentiā in beatitudine.
b Secūdo vtruȝ mali angeli prescij erāt sui casus. Tertio de qua sapientia intelligat̄ dictum augu. Sapientia ē fructus pietatis ⁊c̄.

Membrum primuȝ.

D primū quo querit̄. vtruȝ puiderint suam permanentiaȝ ⁊ videt̄ ꝙ prescij fuerint. Beatitudo. n. nō ē sine certitudine status. sed angeli boni sicut dicit aug. beati erāt i illo statu. Uñ dicit in li. de fide ad petrū. Angelici spūs ꝓ eo ꝙ rōnales facti sunt. eternitatis ⁊ beatitudis boni in ipsa nāe spūalis creatōe diuinitus acceperūt. Et in li. de ecclesiasticis dogmatib⁹. Angeli q i illa q̄ creati sūt beatitudine pseuerāt: nō nā possidēt vtū mutent̄ cum ceteris. beatitudo aūt ñ ē siñ certitudie status. Uñ aug. facti angeli eterne vite sue ac beatitudis nō sūt icerti. nā qūo beati ñ icerti. ergo āgeli boni p̄scij erāt sue pmāsiōis. ¶ Itē excellētior fuit stat⁹ angeloꝝ tūc ꝙ̄ nūc sit hoīum. nūc. n. sūt hoīes in miseria aliq̄. sȝ angeli i nulla. sȝ hoīes boni dicūt nūc bti i spe. ⁊ ita hn̄t certitudinē spei. ergo angeli boni multo fortius tūc erāt i spe bti. sȝ certitudo spei ñ ē sine cognitōe in q̄ radicat̄. ergo habuerūt cognitiōeȝ sue pmāsiōis. ergo p̄scij erāt. ¶ Itē p̄scia futuroꝝ ē eēntialr i deo: ⁊ pōt p̄scia ↄuenire creature ex dono creatoris. nec hoc repugnat itellectuali nāe ↄditē. nulli āt ↄuenīctius aptari potuit ꝙ̄ angelice. ⁊ i angelica nā ↄueniē tius illis q pmāsuri erāt. ergo angeli illi ex ↄditiōe acceperūt ꝙ p̄scij erāt sue salutis. Cōtra. si p̄scij fuissent sue stabilitatis: necessario pmāsissent. Si āt ex necessitate pmāsissent nō eis iputaret̄ ad meritū pmanē. Sȝ iputabat̄ ad meritū. ergo ñ necessario pmāserūt. ergo ñ prescij erāt. cuȝ. n. eēt futuꝝ ↄtingēs: poterāt ñ stare. ⁊ ita nō essent p̄scij sue pmāsiōis. ¶ Preterea. aut pares erant angeli i ↄditiōe q̄tuȝ ad grāȝ donoꝝ. aut ñ erāt pares. Si erāt pares. sȝ illi q erāt casuri nō erāt p̄scij sue stabilitatis i bono cū ñ futura erat. ergo nec ipsi boni p̄scij erāt. Si vō ipares erāt. datū ē pmanētibus qd̄ ñ datū ē cadētibus. ergo ñ ē iputādū istis si cecidert. q hoc dono caruerūt. ¶ Itē scia ē fructus pietatis. sȝ añq̄ adhererēt suo creatori ñ hūerūt fructū pietatis. ergo ñ hūerunt illā sciam. Ad qd̄ dōm ē. ꝙ ñ hūerūt p̄sciaȝ sue stabilitatis. sȝ nūc hn̄t sciaȝ illā. Uñ aug. ad orosiū. Oēs angeli creati sūt equales. sȝ cadētibus illis p supbiā ceteri dño pia obediētia cohéserūt accipiētes certā sciam sue stabilitatis qd̄ illi nun. q̄ hūerūt. ⁊ sic sūt grā dei oībus circūdati vt ñ possint cadere a bta vita. Itē aug. de ciui. dei. xi. Ipsi certi sūt sue felicitatis eterne: cuius illi alij qr certi ñ fuerūt. ñ. n. eterna erat eoꝝ felicitas. cuius certi eēnt que finē erat habitura. restat vt aut ipares fuerūt. aut si pares fuerūt post istoꝝ ruinam illis certa sciētia sue sempiterne felicitatis accesserit. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ btitudo dr̄ multis modis. Uno mō dr̄ btitudo status itellectualis nāe sine oī miseria. ⁊ ſȝ hoc poterāt dici bti i illo primo statu. Alio vō mō dr̄ btitudo status itellectualis nāe i delectatōe summi boni cū certa scia pmanēdi: ſm hūc modū ñ erāt bti. De prīa btitudine loqt̄ aug. in li. de fide ad petrū. ⁊ silr in li. de ecclesiasticis dogmatibus. De scda vō aug. super

geñ. ad lit. i auctē suprapoſita. vnā ɔcomitat cer/ [illegible] ſcia pmiſſiõis. alterā vo ñ ɔcõitat. ¶ Ad aliud dõm. q ſtatus ſcōꝝ hoīuꝫ. q̄tū ad aliq̄d magis btꝰ pōt dici q̄ angeloꝝ. In p̄io ſtatu q̄ꝫtum ad aliq̄d minus btꝰ. q̄ꝫtū. n. ad mixtionē miſerie: mi nus btꝰ ē iſte ſtatus. q̄ꝫtū aūt ad graꝫ ſpei q̄ ꝓue nit ex gr̄a ⁊ merito xp̄i ⁊ coꝝ dr̄ beatioꝛ ſtatus hoīuꝫ. nō. n. angeli i illo ſtatu hūerūt ɔfidētiā ex gr̄a ⁊ ſuis meritis vel alienis. Suppoſito aūt q ɔditi eēnt oꝛnati gratuitis: ɔfidentiā taleꝫ hūerūt ex gr̄a q ꝑuenirēt ad vlterioꝛeꝫ grām. ⁊ pp hoc dicit augu. ſup geñ. de angelis qbuſdā q fuerunt b̄ti ſi q̄uodā genē icerti ſue ſalutis qbus nec ſpes ſubeſſet q aliqñ ⁊ ipſi aliqua mutatōe in melius certi de hac re futuri eēnt vix ſcrēda ē ꝓſumptio. ¶ Ad tertiū ſcīēdū. q ꝓſciam quā hꝫ deus eſſen/ tialr̄ ⁊ nālr̄. nulla creatura hꝫ niſi ex dono q̄/ dāmō p̄ticipādo niſi hūana nā [illegible] xp̄o. ſꝫ hoc ñ ē ex initio ſue ɔditōis. q angelus hꝫ ꝓſciāꝫ ſue ſta bilitatis. Vñ in ii. ſent. q̄. ii. diſt. v. enumeratis di/ verſis opīonibus. dicit q ꝓbabilius vr̄ q ñ fue/ runt preſcij ſue pmiſſionis nec alij ſui caſus. ⁊ q non fuerunt beati niſi beatitudine innocētie.

Membꝛum ſecūduꝫ.

Ad ſcōm quo querit de illis qui futuri erant mali. vtrū preſcij erāt ſui caſus. Qd nō. arguit aug. ſic. Nō potuit luci fer eē preſcius ſui caſus qm̄ ſapientia fructus ē pietatis: ſꝫ nō hūerūt pietatē. ergo nō habuerūt illā ſapiām. ¶ Itē aug. de correctione ⁊ gr̄a. Dyabolus ⁊ āgeli eius. ⁊ ſi beati erāt an/ teq̄ꝫ caderēt ⁊ ſe i miſeriam neſciebant caſuros. erat tñ qd eoꝝ adderet beatitudini ſi p liberꝫ ar/ bitriū i veritate pſtetiſſent. ¶ Itē ſic arguit anſel. i li. de cāu dyaboli. Sciētia nō ē niſi cū aliq̄d cer/ ta rōne intelligit. ſꝫ qd pōt non eē: non pōt certa rōne intelligi eē. potuit aūt eē vt nō caderet luci fer. ergo ñ potuit tūc certa rōne caſum ſuū intelli gere. ergo nec ſcire: quare nec ꝓſcire. ¶ Item ſi i bona volūtate ſtans ꝓſciebat ſe caſuꝝ. aut vole/ bat vt ita fieret: aut ñ volebat. ſꝫ ſi cū ꝓſcia volū tatē habebat aliqñ cadēdi: iaꝫ ipa mala volūtate ceciderat. nō ergo volēdo cadere prius ſciuit ſe caſuꝝ q̄ꝫ cecidit. Aut ſi ꝓſciebat ſe caſuꝝ ⁊ nole/ bat. tāto miſer erat dolēdo q̄ūto ſtare volebat. ac tāto iuſtioꝛ q̄nto ſtare volebat. ⁊ q̄ erat iuſti/ oꝛ: eo debebat eē felicioꝛ. ergo ſi nolēdo ꝓſciebat eē ſe caſuꝝ. tanto erat miſerioꝛ q̄ūto debebat eē felicioꝛ. qd ñ ɔuenit. ¶ Itē bern̄. Si ꝓuidiſti ꝓci/ piciū. que fuit inſania: vt cū tāta miſeria cuperes principari: vt malles miſere p̄eſſe: q̄ feliciter ſubeſſe. aut ñ expediebat p̄ticipē eſſe illariꝫ pla/ garū luminoſaꝝ magiſq̄ principē tenebraruꝫ. Ex his rōnibus ⁊ auctātibus videt q nō erant preſcij ſui cāus. ¶ Iteꝝ preſcia pene i eo qui pu/ nīēdus ē: nō pōt eſſe ſine doloꝛe. Doloꝛ autē pe na quedā ē: ſed nondū fuit culpa. ergo deus pri us fuit vltoꝛ i pena q̄ eēt culpa. Contra bern̄. Si [illegible] preſcia dei tuū ꝓuidiſti principatū. quare ñ ⁊ ꝓcipiciuꝫ? quaſi diceret. ſiſr̄ poteras ꝓuidiſſe. ¶ Itē aug. in. q. ve. teſta. ꝓuidit qd ad accuſatōeꝫ eius factus ē hō. Sꝫ ſi ꝓuidit accuſatōem ex p̄te hoīs. accuſatio aūt nō ē niſi de culpa. ergo p̄reuī dit culpā ſuā. ergo ⁊ cāuꝫ ſuū. ¶ Itē bern̄. expo nēs illud. Ponā ſedē meaꝫ ad aquiloneꝫ. dicit. Pono p aquilonē reprobādos hoīes intelligi p ſedē p̄tātem in illas. ſꝫ ñ p̄euidit dn̄ium ſuuꝫ ſu/ per illos: ꝓuidit ſuū peccatū. per qd quaſi p effe ctū principaret. ergo erat ꝓſcius ſui cāus. Ad qd dōm. q nō erat preſcius ſui cāus. Vñ bern̄. d gradibus humilitatis. Credibilius ē q nō p̄reuī diſti. aut ꝓpter illam cāṁ quaꝫ ſuperius dixi: q2 bonitatē dei attendēs. dixiſti in coꝛde tuo nō re/ quiret: ꝓpter qd impie deū irritaſti. aut quia vi/ ſo principatu i oculo ſtatim ſupbie trabes excre/ uit: que īterpoſita cāum videre ñ potuit. Sic io/ ſeph cū vidiſſet ſuā exaltatōeꝫ: ñ ꝓuidit vēditio/ nē: nō q tñ patriarchā in ſupbiā crederim inci/ diſſe: ſꝫ vt eius exēplo pateat. q hi q futura ꝓui/ dent ſpiritu ꝓphetie. ⁊ ſi non oīa. non ideo tamē putādi ſunt nulla vidiſſe. Item anſel. de cāu dya boli q2 rōnalis erat. potuit intelligere q iuſte pu niret ſi peccaret. Sꝫ qm̄ iudicia dei abiſſus mul ta ⁊ inueſtigabiles vie eius. nequiuit ɔprehēde/ re q deus faceret qd iuſte facē poſſet. ¶ Ad p̄io obiectū dōm. q nō ē ſimile videre. principatū ⁊ videre ꝓcipiciū. videre. n. principatū nō iportat ſecū penā: ſed potuit videre p̄cipatū: ⁊ recte: ⁊ ñ recte. ⁊ ita huiuſmōi cognitio ꝑtinebat ad p̄i muꝫ ſtatū. ſꝫ videre ꝓcipiciū quo ad hoc cū ipoꝛ tet penā ſecū in eo qui punit. pena aūt nō ꝓcedit culpā. illa cognitio ſiue ꝓuiſio nō ɔgruebat pri mo ſtatui angeloꝝ. ¶ Ad aliud dōm. q illud qd dicit aug. de p̄euiſione accuſatoꝛis. hoc fuit i ra tione poſt cāum ſuū: nō añ. ſicut ex ipa ſententia auctīs in his que ſequunt elici pōt. ¶ Ad tertium dōm. q ꝓuidere dn̄ium ſuū ſup malos. ñ potuit neceſſario videre cāum ſuū. Eſt. n. duplex domi natio. Vna qua peccatoꝛ ſubijcit dyabolo inſe/ quēdo volūtatē eius vel ſuggeſtionē: que ñ ē ſine pctō dyaboli ꝓcedēte. Eſt iteꝝ alia dn̄atio que ē i angelo ex ɔditiōe nāe vel ex dono gr̄e. ⁊ hāc po terat ꝓuidere añ cāum ſuū: nec tñ ꝓuideret caſuꝫ ſuū. ⁊ p hūc modū potuit itelligi illud quod dic bern̄. Vel illa poſitio ſedis ad aqlonē. ad appeti tū eius refert in q̄ peccauit. ⁊ ſic vr̄ exponē btꝰ bern̄. Vnus altiſſimꝰ ſua ſapīa ac bonitate oībus filijs obediētie p̄erat. ita ⁊ tu ſup oēs filios ſup/ bie ɔſtitutus: tua aſtuta malicia p̄eſſes.

Membꝛum tertium.

a D tertiū quo querit rōne illius verbi. qd̄ supra dixit aug. q̄ nō potuit p̄uide re casū suū q2 sapiētia ē fructus pieta tis. Querit.n. de qua sapīa idem loqui tur. Si.n. loquat de sapie dono. planū ē q̄ ipa ē ptinēs ad pietatē. que ē theosebia. qd. ad hoc q̄ angelus nō p̄sciat casū suū. Si.n. alicui hn̄ti p̄sci entiē iustitiā reuelaret sua dānatio. hoc posset esse occasio q̄ abstineret a malis plibus. vt minuet sua dānatio. τ ita huiusmōi sapientia ordinaret ad ɔmodum illius i quo eēt. ¶ Ad qd̄ dicēdum ē q̄ cū dr̄ sapiētia ē fruct⁹ pietatis. ibi accipit sapiā p scia difoꝛmi. data rōali creature ad suū ɔmo dū spūale. τ dr̄ fructus pietatis: q2 dat illi i quo ē pietas. i. theosebia. sz scia p̄uidēdi suā dānatōz ē dispositio ꝓpinqua ad hoc vt hō cadat i ppe tuam tristitiā τ desperationē. τ ita nō dat homi ni existēti i statu inocētie vel i statu gratie. hoc.n. plus disponeret ad dānum q̄ ad cōmodū spūa le. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit. q̄ licet hec scientia posset eē occasio alicuius boni. i eo cui eēt data. [illegible] q2 vt frequētius disponeret ad dānū. iō existē tibus i bono statu nō ɔgruit huiusmōi scia. nec ē silē de scia p̄uidēdi suaz saluationē. q2 illa dispo nit bene se habētez ad maius bonū spūale. ¶ Itē obijcit sic. Nōne deus posset ei reuelare casum suū. dicēdo tu cades p supbiā. sicut reuelauit pe tro dicens. ter me negabis. Et si dn̄s reuelasset ei. p̄sciret. ergo potuit p̄scire casū suū. ¶ Ad qd̄ di cūt. q̄ licet deus sic p̄diceret ei. nō tn̄ poterat p̄di cere casuz suū. q2 sicut p̄dixit p Ionā niniuitis de subuersiōe niniue spūali. tn̄ ipi itelligebāt de sub uersiōe corpali: τ sub cōditione si nō penitērēt. τ [illegible] posset itelligere dictuz dn̄i sub ɔditione. nisi ipe caueret. τ igit nō eēt certus de sua dānatiōe. ¶ Alij dicūt q̄ nec potuit p̄scire. nec deus potuit reuelare. sz vt dōm. q̄ respiciēdū ē qd̄ decet sū mā bonitatē. τ quid expedit rōnali creature. nō expedit.n. creature rōali huiusmōi certitudo dū est in statu bono. nec decet dominū dare sic existē ti nisi qd̄ ē ad cōmodum spūale. Unde licz possit de potētia absoluta. n̄ facit nisi qd̄ decz ipz. Nec ē silē d̄ reuelatiōe facta petro. huiusmodi.n. reuela tio fuit de casu ad tps. n̄ de cāu ppetuo. Reuelatō vō d̄ cāu ad tps ordiat ad hoc. q̄ hō fortioꝛ re surgat post pn̄iaz. Reuelatio vero de casu ppe tuo⁹ magis ordinat ad ɔtrarium.

Questio. xxvj. de quibusdā archānis cognoscibilibus hz. vi. mēbra.

Onsequenter procedēdū ē ad quedā archa na ab angelis cognoscibilia.

Circa hoc querunt sex. Pꝛio vtrū āgeli p̄sciue rit ministeriū icarnatōis τ hūane redēptōis. Se cūdo de cognitiōe angeli ex nā sua respectu rerū nāliuni. Tertio de cognitione coꝝ que subsūt libe ro arbitrio alteri⁹ angeli vel hōis. Quarto vtrū angeli a pꝛicipio potuerūt naturali cognitiōe co gnoscere futura. Quito vtrū naturali cognitione cognouerūt deū venisse i carnē. Sexto de ɔpati one cognitionis angelice ad humanā i celeritate cognoscendi.

Mēbruz primuz.

a D primū quo querit de cognitōe mi sterij redēptōis. Utrū p̄habita fuit ab angelis, vel a pꝛicipio hita τ vr̄ q̄ sic. p hoc qd̄ dicit aug. sup gen̄. v. Sic fuit abscōditū a seculis mūdo. vt tn̄ inotesceret pꝛici patibus τ potestatibus i celestib⁹ [illegible] ecclīaz q2 ibi primitus ecclīa. quo post resurrectionē τ ista cō gregāda ē. illis ergo a seculis inotuit. q2 oīs cre atura nō an̄ secula sz a seculis. ex quo vr̄ q̄ angli a pꝛicipio cognouerūt misteriū icarnatōis. Sz ɔtrū vr̄ p hoc qd̄ dr̄ isaie. lxiij. quis ē iste q venit de edom τc̄. sup q̄ dicit hyer. q̄ āgelice potesta tes nō itellexerūt ad plenū misteriū redēptiōis. ¶ Pꝛeterea illa litera vr̄ hoc dicere q̄ dicit vt i notescat p ecclesiā. τ igit ab ecclesia didicerūt mi steriū redēptōis. Ad qd̄ dōm. sicut habetur [illegible] glo. sup illud ad eph̄. iij. vtrūqz verū ē. sz hoc p diuersis angelis. dr̄.n. q̄ quidā nouerūt a pꝛici pio. sz nō dico a pꝛicipio creatiōis. sz a pꝛicipio cōditionis. cū dictū ē fiat lux τ facta est lux. Alij vero nō cognouerūt. sz post plene cognouerunt cū īplētū fuit. Uel posset distigui duplex noticia. i vbo. τ i ppꝛio genere. pꝛio mō cognouerūt a p[illegible] cipio. secūdo mō nō. sz inotuit p ecclesiā cuz fuit īpletū. Aū. v. li. super gen̄. q̄ [illegible]ō in deo tn̄ inno tescit angelis qd̄ abscōditū ē. verū τ hoc eis ap paret [illegible] manifestat atqz ꝓpalat. Idē apostolus [illegible] testis ē. j. thi. iij. magnū ē pietatis sacramentū. qd̄ manifestatū ē in carne iustificatū ē in spū. ap paruit angelis τc̄. De cognitione angeloꝝ ex natura sui respectu naturalium.

Membꝛum secundū.

a D secūdum quo querit de cognitione quā habere potuit angelus. ex sui na tura primitus respectu rerum natura lium. Si.n. habuit cognitionē illoꝝ aut habuit p formam innatā. aut datam. aut acq sitam. Per formam inatam non videtur. q2 ille forme nō possent eē nisi vniuersaliū formarum. sed cognitis vlibus formis: non pp hoc fieret co gnitō singulariū. τ ita āgelus nesciret singularia Si vō diceret. q̄ eēnt ibi forme singulariū: nō possent eē numero equales, quia infinita possent

[.] singularia. forme vero siue similitudines i intellectu
essent finite. Si vero fuit scdm formas datas sz ñ ab
inferiori substãtia: q2 inferior nã nõ dat superiori:
ergo scdm datas a deo. Aut ergo tot date erant a
principio cõditõis. quot essent cognoscibiles: aut
alicuius rei nãlis essz nesciẽtia. Si vero tot essent a
pricipio: hoc nõ vr: q2 res singulares põt multi
plicari sz id Jo. v. Pater me⁹ vsqz modo opat
τ ego operor. Forme aũt date a pricipio erãt in
certo numero. Aut oportẽt facta rez multiplica/
tione. multiplicari spẽs. vel similitudines apud itel-
lectũ angelicũ. Qð nõ vr: ñ ergo cognitio oium
nãliuz nãlis ẽ p formas datas a pricipio. Si vero
p formas acquisitas: ergo cũ itelligibile dicat p/
fectio itelligẽtis: cẽt illa forma nobilior intellectu
angelico. ¶ Preterea si reciperẽt a reb⁹: aut reci
perent p modũ illũ quo speculũ recipit aut quo
recipit sensus. sz siue sic siue sic: oportẽt cẽ aliquã
cõtinuatõez iter rem a qua reciperet. τ intellectuz
angelicũ recipiẽtẽ. cũ ergo nulla sit cõtinuatio rei
corpee sepate ad incorpeã: nõ erit cognitio ange
li nãlis p formas receptas vel acqsitas a rebus.
¶ Ad qð dõm. q cognitio nãlis rez nãlium. aut
fuit q̃ztũ ad formas vniuersales q̃ fuerũt oẽs pri
mitus create. τ sz hoc potuit cẽ p similitudines in/
natas. vel a pricipio cõditõis datas. Magis aũt
videẽt inate cẽ a pricipio i itelligẽtia ãgelica exñ/
tes: q̃z p⁹ cõditõz date. ne videẽt itelligẽtia ãgelica
a pricipio cẽ quasi tabula nuda. Vñ aug. ij. li. sup
gen. ad litt. In seipsa longe alr nota est creatura
ãgelis q̃3 nobis. illis. n. primordialr. vt ita dicã.
vel originaliter sicut eã deus primitus cõdidit. τ
post eã cõditõz a suis opibus requieuit. ñ cõdẽdo
aliquid ãplius. nobis aut sz rerũ cõditaz admi/
nistrationẽ. iam [.] ordines tpoz scdm quã deus [.]
illis reb⁹ psonariã distinctõez cõsũmatis vsqz nõ
õpatur. Cognitio aũt singulariũ ẽ p similitudies q̃s
sibi capit ex rebus exñtibus. Nec oz pp hoc q
forme intelligibiles rez sint nobiliores itellectu
angelico q2 res nõ faciũt suas similitudines i itelle/
ctu. sed itellectus ãgelicus sua vtute capit a reb⁹.
Nec oz ibi cẽ receptõez admodũ sensus vel spe-
culi. cũ ñ sit acceptio [.] modũ rei sensibil' sz rei in
telligibilis. Nec distãtia aut iterpositio corpalis
tollit hãc cognitõez. cũ icorporei ad corpeũ ñ di
catur ppie distãtia: sz accñs tñ possz dici. Vñ in
tellectus ãgelic⁹ exñs i oriẽte possz cognitõe nãli
cognoscẽ q esset i occidẽte. Si. n. lumen corpale
qð est in oriẽte. statim apparet in occidente: mul/
to forti⁹ lumẽ itellectuale accipit similitudinẽ statim.

Membrũ tertiuz.

D tertiuz quo queritur de his q̃ sub/
sunt libero arbitrio alterius ãgeli vel
alicuius hois: qualiter possit ex se co/
gnoscere. Si. n. homo scdm animaz ra/
tionalẽ põt aliqñ ex se cognoscẽ. q̃ subsũt libero
arbitrio alterius hois. vt q velit hoc vel illud. p
effectus cõñtes. vel [.] indicia: nobilior aũt ẽ cogni
tio angeli de nã q̃z cognitio hois: ergo põt aliq
mõ cognoscẽ ea q̃ subsunt libero arbitrio. pt er/
go queri. scdm quem moduz? Per cãm. n. nõ põt
cognoscẽ. hoc. n. solius dei ẽ. vel illius cuius ẽ li-
beruz arbitriũ. Dicit. n. j. Reg. xvi. deus ituetur
cor. τ. i. cor. ij. Quis scit q̃ sũt hois nisi spũs qui
ẽ in eo. Nõ ergo p cãm cognoscit. ergo cũ ois
certitudo sit p cãm vel p effectũ. cognoscit p effe
ctum: ergo nec differt a cognitõe hois. ¶ Prete/
terea si cognoscẽt p effcm cũ nullus sit effect⁹ nisi
itelligibilis aut sensibilis. altero istoz cognoscit:
non sensibili vt videtur: q2 sensibile vt sensibile ñ
cognoscitur ab intellectu. cũ nõ moueat itellectũ.
si vero intelligibili effectu cognoscat: pari rõne im
mediate possz cognoscẽ illð qð subest libero ar
bitrio. sicut illð: cũ vtrũqz sit itelligibile. Ad qð
dõm. q ãgeli nãliter vident ampliori pspicacita
te cognoscendi q̃z hoies: Vñ cũ i hoc differat [.]
gnitio creature itellectualis a diuina cognitiõe.
q deus cognoscit ea q̃ subsunt libero arbitrio p
se. itellectualis vero nõ cognoscit ea que sũt liberi
arbitrij sz p indicia. Vñ aug. i li. ð ecclasticis dog
matibus. xlix. c. Internas aie cogitatões dyabo
luz ñ videre certissimũ ẽ. sz motib⁹ corpis ab illo
τ affectõuz indicijs colligi expimẽto didicimus.
Secreta aũt cordis solus ille nouit. ad quẽ dr. tu
solus nosti corda filioz hoiuz. In hoc differt an
gelus ab hoie. q angelus cognoscit ea q̃ sunt li/
beri arbitrij vt affectões p idicia. q̃ ab eis discer
ni põt. a nobis aũt ñ discernunt. τ hoc ẽ q vigẽt
maiori acumie itelligẽtie. ¶ Si vero abijciat aut in
dicium illud ẽ sensibile: aut intelligibile in se. dico
q illud indiciũ ẽ aliqua impssio facta i corpe ab
affectõe aie: q̃ latet nrãm cognitõez aliqñ: τ lz sit
apprehẽsibile sẽsu iteriori vel a nrã rõne: tñ latet
eã pp maximã sui inclinatõz ad corp⁹ nrm. nõ la
tet aũt intellectũ angelicũ pp sui abstractõz a cor
pore τ nãe subtilitatẽ: hoc [.] nõ nisi opinãdo di
pp vbũ. Aug. i li. retractatõnz. lvi. c. sic dicẽt. In
q̃dã loco vbi dixi demones aliqñ hoiuz dispõ/
nes. nõ solũ voce platas. verũetiã cogitatõe cõce/
ptas. cũ signa q̃dã ex aio exprimũt in corpe. tota
facilitate pdiscẽ: dixi hoc audaciore asseueratiõe
q̃3 debui. Nã puenire ista ad noticiã demonuz. p
nõnulla τ expimẽta cõptũ ẽ. sz vtz signa q̃dã den
tur ex corpe excogitãtiũ. illis sensibilia nos at la
tẽtia. an alia vi τ ea spiritali ea cognoscũt. aut dif
ficillime pt ab hoib⁹. aut oio ñ pt inueniri. ¶ Si
vero q̃rat de his q̃ sũt liberi arbitrij i ãgelis. Rñ/
detur q i hũa nãliter hñt cognoscẽ p idicia intel/
ligibilia. ad que ipotes ẽ rõ nrã ð se nisi hec fuit
adiutorio grẽ. ¶ Et si obijciat. q pari rõe possẽt
imediate cognoscẽ ea q̃ sunt liberi arbitrij. dõm

ꝙ nõ q2 idicia illa ñ sunt tãte simplicitatis. quãte sũt affectiões siue volũtates q̃ꝝ sũt idicia: ⁊ iõ pt cognitio angelica imediate extẽdẽ se ad idicia. ⁊ p indicia ad illa quoꝝ sũt idicia. ipas vo cogitatões sine volũtates sũ solius dei cognoscẽ p se.

Membrum quartũ.

a Ad q̃rtũ quo q̃rit de angelis. Utrũ habuerũt posse a pricipio nãli cognitiõe cognoscẽ futura? Qꝺ nõ vꝫ. q2 solius dei vꝫ cognitio certitudinalis futuroꝝ ꝯtingẽtiũ ⁊ singulariũ. cũ. n. possint eẽ ⁊ nõ esse. nõ põt illaꝝ reꝝ haberi certa cognitio. sicut dicit Ansel. in li. de casu dyaboli. Si de illa scia q̃ritur q̃ nõ ẽ nisi cũ aliqd certa rõne intelligit oio. Respondeo ñ posse sciri qꝺ põt nõ eẽ. ¶ Sed obiceret aliqs. fm hec deus nõ posset hr̃e cognitionem futuroꝝ huiusmõi. ſꝫ nõ ẽ sile sicut idẽ Ansel. ostẽdit deꝰ non hꝫ cognitõꝫ futuroꝝ huiusmodi nisi vt ei pñtiũ. Uñ q2 seipso cognoscit oia. non põt sua cognitio eẽ nisi imutabilis ⁊ certissima. ñ sic ẽ de creatura q̃ p aliud qꝺ creatũ ẽ cognoscit qꝺ cognoscit. Si ergo angeli cognoscũt p aliqd qꝺ cognoscũt: õ futuris ñ pñt certitudinalr̃ vsqꝫquaqꝫ cognoscẽ futura huiusmodi cognitione.

Cõtra maior ẽ cognitio angeli q̃ꝫ hois. ſꝫ hõ ex supna dispõne astroꝝ põt multa futura predicere. vt euẽtũ ibriũ ⁊ siccitatis vẽtoꝝ. mlto ergo fortiꝰ ãgeli nãli cognitõe q̃ fuit apud eos potuerunt futura cognoscẽ ⁊ pdicẽ cũ quadã certitudine. ¶ Preterea in dmonibus sicut dicit aug. i li. retractatõuꝫ ꝯptũ ẽ. ꝙ multa futura pdicũt. queadmodũ eueniũt. ſꝫ nobilior fuit illa nãlis cognitio quã habuerũt angeli a pricipio. q̃ꝫ cognitio nãe corrupte vꝫ obscure in dmonibꝰ: ergo multomagis potuerũt tũc pdicẽ futura. Ad qꝺ dõꝫ vꝫ ꝙ distinguẽdũ ẽ iter cognitõeꝫ futuroꝝ put ẽ i bonis ãgelꝭ iã ꝯfirmatis. ⁊ put ẽ i demonibꝰ. ⁊ put fuit i angelis i pria ptãte nãe. angeli. n. beati cognoscũt futura. q̃ cognoscũt i eternis rõnibꝰ siue legibus. dmones vo ex qbusdã coniecturis per res ipsas nouerũt. vl' ex diuturna expiẽtia: vel ex acumine itelligẽtie lꝫ obscure: vl' cognoscũt ea q̃ facturi sunt ex rõnibus q̃ sunt apud ipsos. vel accipiũt ex reuelatõe spirituũ supioꝝ q̃ fiẽda sunt. Uñ aug. i li. de ci. dei. Aliud ẽ tpalibus tpalia. mutabilibus mutabilia ꝯiecturare. eisqꝫ tpalem motum sue voluntatis ⁊ facultatis inserere qꝺ dmonibus certa rõne pmissũ ẽ. Aliud aũt in eternis incõmutabilibꝰ dei legibus. que i eius sapia viuunt. mutatões tpoꝝ preuidere. deiqꝫ volũtatẽ: que tã certissima q̃ꝫ potẽtissima ẽ oium spiritꝰ eiꝰ pticipatõe cognoscẽ. qꝺ sanctis angelis certa discretõe donatũ ẽ. Itẽ Isi. i li. õ istõne ecc̃astica. Triplici mõ pscie acumine vigẽt. subtilitate nãe. expientia tpoꝝ. reuelatõe supnoꝝ spirituum. Et aug. sup gen̄. ij. li. Aliqñ ipsi neplꝫ ãdi spũs: q̃ ipi futuri sũt diuinãdi pdicũt. ãgeli vo ex pria ptãte nãe poterãt pcognoscere futura q̃ sequũtur legeꝫ astroꝝ ⁊ supioꝝ corpoꝝ: potuerũt ẽt cognoscere illa futura q̃ p ipsos fiẽda erãt. Que vo erãt oio in dispositiõne diuina: vl' i libero arbitrio alteriꝰ ãgeli vel hois: mõ potuerũt cũ certitudine puidẽ. ſꝫ tñ coniicẽ. ¶ Ad illud vo qꝺ obiicit supius. ꝙ nullius rei future hĩc poterãt singularẽ psciẽtiã: q2 poterat res talis non fore. Dõm ẽ ꝙ lꝫ res futura non sit sic stabilis sicut res que determinata ẽ in eẽ: nihilominus tñ alio mõ scibilis est. pter cãe pcedentis certitudinem vel signi precedentis. Uñ de imbribus ⁊ ventis lꝫ sint res singulares ⁊ future potuit hri certitudo ex lege supnoꝝ corpoꝝ: salua tñ dispõne diuina. que põt mutare aliter cũ vult: ⁊ iõ non dicit simplr̃ certitudo. ſꝫ tñ cũ ꝯditione nisi deus aliter ordinauerit. Ex signis etiam cognoscunt naute mutatiões temporum: multo eniꝫ eminẽtius q̃ꝫ naute vel astrologi cognoscũt huiusmõi futura. Uñ aug. de ci. dei. q̃rundaꝫ signorum nobis occultoꝝ: maiora expientia multo plura q̃ꝫ homines pspiciunt. Sꝫ attẽdẽdũ. ꝙ illa certitudo q̃ñticũqꝫ sit nihil ẽ respectu illiꝰ certitudinis futuroꝝ q̃ deus i seipso cognoscit futura. q̃ꝫtũcũqꝫ enim ascendat certitudo [illegible] hãc viã. ñ ẽ pportio respcu diuine: i hoc ẽ ꝯpatio ꝙ diuina ẽ maior. ⁊ hec mior. Silr̃ si cõparentur respectu illius cognitõis. qua angeli sancti cognoscunt in verbo: nullatenus pportionalr̃ incertitudine. sed in hoc ꝯpantur. ꝙ in illa q̃ est i angelis scia ẽ maior: ⁊ ista ẽ minor.

Membrum quintuꝫ.

a Ad q̃ntũ q̃ q̃rit. vtrũ angeli nãli cognitõe poterãt cognoscẽ deũ venisse i carne cũ venit. dico aũt nãlẽ illã. q̃ est pter graꝫ gratũfaciẽteꝫ vel grãm gratisdatam sicut i pphetis. Qꝺ non vꝫ. si. n. boni angeli nõ cognouerunt misteriũ incarnatõis. ſꝫ eis datum fuit cognoscẽ. inferior aũt ẽ cognitio nãlis in angelis: ergo ex cognitõe nãli cũ xp̃o veniti carne ñ possent cognoscẽ. Cõtra. Eminẽtior fuit cognitio nãlis in angelis: q̃ꝫ illa q̃ ẽ vel fuit i demonibus inquãtũ huiusmõi. cũ p pctm sit obscurata itelligẽtia. ſꝫ dmones poterãt cognoscẽ xp̃ꝫ venisse i carne. Uñ luc. iiij. sup illõ. exibãt ãt dmonia ⁊ c̃. gl. nãc p signoꝝ potẽtiã iã certior effectus filiũ dei arbitrat. Preterea mar. j. Uenisti añ tps. ⁊ ergo his vbis isinuat ꝙ cognoscent ipm eẽ filiũ dei. Illã de iudicio loquent i quo filꝰ dei venietnd puniẽdũ sathan cũ ꝯplicibus suis: multo ergo fortius angeli ex nãli cognitõe potuerũt cognoscẽ xp̃m venisse i carne. ¶ Sꝫ adhuc obiicit. ꝙ ista cognitio quã habuerũt dmones ñ fuit certitudo siue scia: p3 p illud. j. cor. ij. si cognouissent

nūq̄ȝ deū glorie crucifixissent. glo. de demonib᷒ nunq̄ȝ xp̄m crucifigi suggessissent: ergo cognitio quā illi habebāt xp̄z venisse i carne nūq̄ȝ fuit certitudo. qd ergo dōm de angelis q̄ntū ad cognitionē nālē vtrū potuerīt cognoscē ⁊c. ¶ Preterea adhuc vr̄ ꝙ potuerūt cognoscē. si. n. sciebāt ip̄m iā venisse ex scripturis ꝓpheticis ⁊ alijs veteris testamenti. sicut habet̄ sup illud luce. viij. Quid mihi ⁊ t̄. Gl. sciebāt demones ꝑ aduentū dn̄i se aliqn̄ i abissum mergēdos. nō futura ꝓdiuināites. sȝ ꝓphetaꝝ dicta recolētes: ex quo accipit̄ ꝙ sciebant aduēnt ipsi᷒ multo ergo fortius āgeli ex nāli cognitōe poterāt ꝑuenire ad noticiā scripturaꝝ: ⁊ ita cognoscē filiū dei venisse i carne. ¶ Itē. ix. de ciui. dei. Innotuit dmonib᷒ n̄ ꝑ id qđ ē vita eterna ⁊ lumē icōmutabile qđ illuminat pios. sȝ per tp̄alia q̄dā sue virtutis effecta ⁊ occultissima signa sue p̄ntie: q̄ angelicis sensib᷒ malignoꝝ spirituū possȝ eē ꝯspicua. potiusq̄ȝ infirmitati hoīuȝ.

Querit̄ ergo de āgelis i nā sua ꝯsideratis. vtrū possent ista signa cognoscē: qđ vr̄. q: dū dmones habuerūt noticiā hoꝝ signoꝝ. aut habuerūt ex nāli cognitōe: aut ex dono. si ex dono pari rōne imo multo forti᷒ angelis i nā sua dat hoc donum. ⁊ ita siue ex nāli cognitōe siue ex dono habuerūt angeli i sua nā p̄nt hic. ⁊ ita possēt cognoscere filiū dei venisse i carne. ¶ Ad primū dōm. ꝙ boni āgeli aliq nō cognouerūt ad plenū xp̄m venisse i carne: nihilominus tn̄ poterāt cognoscē ipso apparēte i carne. s̄m ꝙ dr̄. i. thi. iij. mānifestū ē i carne pietatis sc̄m appuit angelis. sȝ aliq mō cognouerūt mali angeli quō nō cognouerūt boni: q: q̄dā cognitio ē i pena vel ipedimēto male opatōis: siue cohibitione ptātis. ⁊ hoc mō poterant cognoscē mali āgeli xp̄z venisse i carne. quō non cognouerunt boni. ¶ Ad illud v̄o qđ possȝ obijci. ꝙ nobilior ē cognitio bonoꝝ āgeloꝝ gratuita. q̄ȝ illa q̄ ē nālis: vel illa q̄ ē maloꝝ angeloꝝ. dōm ꝙ hoc ē vey. sȝ tn̄ aliqua ē cognitio maloꝝ angeloꝝ s̄m aliquē modū s̄m quem nō ē cognitio bonoꝝ: nec huiusmodi cognitio q̄ ē in malis spectat ad nobilitatē: nec ē aliqua cognitio nālis q̄ nō possit eē i bonis angelis: ⁊ bn̄ seq̄t. si nō cognouerunt ad plenū boni āgeli cognitōe gratuita: nec ad plenū cognouerūt vel cognoscē potuerunt cognitiōe nāli. cognitio. n. nālis diminutatē respectu gratuite. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄. vtrū cognitio quā habuerūt demones esset scia. dōm ꝙ nomen sciētie aliqn̄ sumit̄ cōiter. aliquando ꝓprie. cōmuniter enim dicitur scire est vehementer opinari ⁊ non falli. ⁊ hoc mō sciebant filiuȝ dei venisse in carne. Alio modo dicit̄ scire certa rōe intelligere. ⁊ s̄m hoc dicitur iterum scire in eis: q: ex diuinis scripturis certa ratione comprehēduntur xp̄m venisse in carne. Si vero accipiatur pro eo ꝙ ē cognoscere cām. ⁊ q̄m illius est cā: ⁊ q̄m ipossibile ē aliter se hr̄e: hoc ē scire simplr̄. ⁊ isto mō nō sciuerūt ip̄m eē filium dei. Vn̄ hyla. sup math. magis suspicari q̄ȝ nosse credēdi sunt ⁊ sic accipit̄ illud. si cognouissent. nūq̄ȝ deuȝ glie crucifixissent. Vel aliter s̄m quēdā expositōȝ. cognouerunt ip̄m eē filiū dei. sȝ nō crediderunt ipsos sua morte dānandos. Vn̄ sup illud luce. iiij. Exibant aūt demonia. Glo. nō iō crucifigit eū. vt filiū dei ignoret. sȝ q: eius morte se dānādum nō ꝓuidit. hoc. n. misteriū a seculis abscōditū. si. n cognouissent nūq̄ȝ deū glorie crucifixissent. Vn̄ grego. dyabolus redēptorē venisse in carne senserat. sȝ ꝓp humilia que passus ē q̄cq̄d de deitate suspicatus ē. ei i dubiū venit ꝓ supbia sua. ⁊ nō dei natuȝ. sȝ dei gr̄a custodiri credidit. ¶ Ad aliud v̄o qđ obijcit̄ de signis occultissimis. dōȝ ꝙ quedā sunt signa occultissima potētie. q̄ cōiter poterāt ex cognitōe nāli fuisse i angelis ⁊ ex cognitōe obscurata in demonibus: ⁊ sunt alia que sunt ꝓpria demonibus. Illa. n. signa potētie que veniebāt ex opibus mirabilibus. iquātū erāt mirabilia ꝯiuncta erāt vt ꝑ illa posset haberi ⁊ ista noticia. ⁊ illa cū gratia gratisdata ip̄is bonis angelis. malis v̄o hm̄oi cognitō fuit ad penā. Illa v̄o signa potētie q̄ ꝑ se erāt isfictiue pene vl̄ cohibitōe potētie erant ꝓpria. vt ꝑ q̄ poterāt ⁊ debebant cognoscē dmones potētiam ⁊ iusticiā iudicis: ⁊ iō dicebāt. vt q̄d vēisti an̄ tp̄s torquē nos. Vn̄ sup illō Exo. v. Quis ē dn̄s ⁊ t̄. glo. post tormenta sciunt quē an̄ scire noluerant.

Membrum sextum.

D sextū quo querit̄ de ꝯpatōe cognitionis āgelice ad humanā i velocitate cognoscēdi. Si. n. mēs humana tantuȝ ascēdat. vt nihil sit inter ip̄ȝ ⁊ deū. sapiē. n. diuina attingit vbiqȝ ꝓp sui mundiciam sine priori ⁊ posteriori. mens autē humana cum priori ⁊ posteriori. sed celerrime ꝓpter sui approprinquatōeȝ ad primū imediatū. sȝ si celerrime mēs humana attigit cū posteriori ⁊ priori: n̄ erit dr̄ia inter mētem humanam ⁊ angelicā in celeritate: cuȝ vtrobiqȝ sit celeritas in termino: ergo adequabitur intellectui mentis āgelice. ¶ Itē acies oculi humani iꝑceptibiliter trāsit ab oriēte i occidētē ispiciēdo. cū ergo acies mētis humane sit simplicior: erit trāsitus eius iꝑceptibilior: ⁊ ita q̄si i termino: ergo adequabit̄ itellectui mentis āgelice i celeritate. Contra. q̄ ē ꝓportio i rōne mouēdi āgeli ad suū corp᷒. ea ē ip̄ius aīe rōnal ad suū corp᷒. ergo ꝑmutatiȝ q̄ ē ꝓportio corpis ad corp᷒ i celeritate. ea erit itellectus ad itellectū. sȝ corpus appropriatū qđ mouet̄ ab angelo. excedit i velocitate corpus humanū. sicut habetur ab aug. sup gen̄. xij. ⁊ a beato Greg. qui dicit ꝙ h̄nt aerea corpa: ergo maioris velocitatis sunt.

tellectus ergo āgelicus excedit humanū i celeritate intelligēdi vnū post aliud. ¶ Itē maior ē simplicitas isti⁹ itellectus q̄3 illi⁹. s3 qd̄ simplicius ē. si mouet celeri⁹ mouet. ergo itellect⁹ āgelicus nobilior ē itellectu hūano. Qđ ēt vr ex hoc qd̄ dicit aug. xij. sup gen̄. pn̄t hoc efficē āgeli. nō solū acrimonia cernēdi corpalia icōparabilr pstātiorē q̄3 nr̄a. s3 ipsor corpor lōge subtilior mira velocitate. Ad qd̄ dōm. p hoc qd̄ dicit aug. sup Gen̄. iiij. li. Si oculor carnaliū acies celeritate tantū pōt. qd mētis humane acies quāto magis angelice. qd aūt de ipsius sūme sapiētie dicat que attigit vbiq3 celeritate ⁊ disponit oīa suauit. Ex qb⁹ verbis elicit ordo qdā i celeritate aspectus. s3 approp̄inquationē maiorē ⁊ minorē ad aspectū diuinū q simul ⁊ idiuisibilr oīa aspicit. aspect⁹ ergo āgelicus ãplioris ē celeritatis q̄3 hūanus. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit i 2riū. dōm q lz celerrima dicat visio itellectualis hūana. tñ nō dr suplatiue nomē celeritatis: s3 itētiue. cū. n. diuinus spūs. sicut dicit aug. ad orosiū. mouet spm̄ creatū. mouet ipm̄ p tp̄s nō p locū. ⁊ [redacted] q ñ loqt de motu locali s3 de motu cognitōis vel affectōis. q̄re necesse ē ibi eē mēsurā tp̄is. s3 in hac dr̄ia maior ē celeritas. lz sit impceptibilis apud sensu3 ⁊ minor. vñ āgelicus itellectus q2 nō h3 colligationē ad corpus p intētionē maioris ē celeritatis. hoc ēt ē ex pte effect⁹. recordat. n. spūs hūanus i motu ad celestia [redacted] intētionē ad corp⁹. corpus. n. qd̄ corrūpit vel corrūptibile ē aggrauat aīa3. Silr ex pte cognitōis. vñ bern̄. inolut⁹ carne accola terre spūs ex 2sideratōe sensibiliū pficiēs paulatiz gradatiq3 nitit pueníre illo. q̄ celestiū hītator igenua subtilitate [redacted] velocitate facilitateq3 ptigit. ¶ Ad 3cd3 q lz i insēsibili tp̄e sine repēte fiat itellectiua motio. nihilomin⁹ ſm rōe3 ē discernē plus ⁊ minus i celeritate itelligētie angelice ⁊ hūane. q̄tū ē de vtriusq3 natura. aliter. n. pōt eē ſm gratie eleuationē.

Questio. xxvij. de locutōe angeli.

Dicto đ potentia cognitiua āgeli ⁊ actu pricipali ⁊ absoluto. 2ñter dōm ē đ actu 2ñti et⁹ quē h3 i 2parōe ad alter. s. de locutōe. Circa [redacted] qd̄ q̄rūtur hec. ¶ Primo vtrū sit locutio in āgelis. ¶ Scđo vtrū locutio dicat multiplr vel vno mō. ¶ Tertio qd [redacted] locutio ſm q 2uenit āgelis respectu angelor. ¶ Quarto que dr̄ia actus istius ab alijs qbusdā. ¶ Quinto vtrū oīu3 āgelor sit locutio aut tantū superior. ¶ Sexto vtrū fiat p mediū ⁊ p qd̄ mediū. ¶ Septimo vtrū necesse sit auditio extīte locutōe.

Membrū primū.

Ad primū videt q locutio nō 2ueniat angelis. cū. n. loqui sit actus p organa exterius. in angelo aūt nō sūt huiusmodi organa. vtpote ligua ⁊ huiusmodi. ergo nec loqui ē in angelo. ¶ Itē loqui est actio rōnalis creature ad alter. data ei vt alij significet qd̄ apud se iterius habet. Unde aug. i li. de trini. formata cognitio ab ea re quā scimus. verbū est qd̄ in corde dicimus qd̄ nō grecum est nec latinū nec alterius lingue. sed cū [redacted] opus est i cor qbus loquimur pferre noticiā. aliqd̄ signū quo significet assumit. ⁊ plerūq3 sonus aliquādo nutus. vbi ergo ñ ē necesse alij significare nec necessariū ē loq. Sed i angelis nō ē necesse vnū alij significare qd̄ apud se h3. q2 consciētie eorū sunt adinuicē manifeste. sicut dicit 2mētator super hierarchiā angeli nō indigēt locutōe q2 2sciētias suas adinuicē 2templātur. ¶ Itē sic est i luce corporali. q seipsā p seipsā mādifestat ⁊ ea que circa ipsā sūt. Uñ oculus materialis lucē corporalē videt sine alio medio. dūmodo sit sibi pportiōalis. ⁊ nō sit aliud impedimentū. ergo cū angelus [redacted] lux spūalis. videt q seipsum offerat oculo spūali alterius angeli. ergo nō exigit locutio media. ergo nulla ē necessitas locutōis i āgelis. imo frustra ibi eēt. q2 id pp qd̄ pprie ē locutio sufficienter ē i eis. Cōtra. idē 2mētator dicit si dixerimus q āgelici spūs oēs prsus 2sciētias suas adinuicē 2spiciūt. necesse ē vt fateamur minores scire oīa que maioribus nota sūt: qd̄ nequaq̄3 ver ē. Multa. n. sciūt excellētiores: que ignorāt iferiores. ex hoc arguit. multa sciūt superiores q̄ nesciūt iferiores. ergo ad hoc q iferiores [redacted] sciant. necesse ē iteruēire mādifestatōe: s3 q eis 2petit. s3 huiusmōi mādifestatio ē p locutōe3. ergo necessaria ē locutio. ¶ Itē superiores abūdāt ab iferioribus i illūiatōe. q2 eos illuminant vt dīc dyoni. ⁊ dama. ergo abūdāt i cognitōe ⁊ idē vt pri⁹. ¶ Si aūt istet 2 hec argumēta. q2 āgelus q plura scit nō h3 ptātē manifestādi. ⁊ ita nec loquēdi. Cōtra cognitio i āgelo nobilior ē q̄3 i hoīe: q2 que cognoscit hō p duo. s. p sensu3 ⁊ itellectū cognoscit āgelus p vnū. s. itellectu3. vtraq3. n. cognoscit itelligibilr. ergo cū i hoīe ñ desit potētia mādifestādi id qd̄ cognoscit. multomagis nec i āgelo deest. ¶ Itē idē videt p dama. q dicit nō ligua ⁊ auditu idigent. sine sermone voce plata tradūt sibiīuicē sua ɔ illuminatōes ⁊ 2similia. Solutio. notādū q est duplex locutio spūalis angelor. vna qua loquūt deo. de q̄ dicit aug. de tri. h3 deus suos nūcios. i. angelos. nō tñ aliquid ei qd̄ nescit nūciant. s3 bonū eor ē de suis opibus eius 2sulere veritatē. ⁊ q dicunt ei nūciare. hoc nō ē vt ab eis discat sed ecōuerso. cū ēt nos oramus nō necessitates no-

stras cū docemus. De hac locutōe nō itēdit hic pricipaliter. Est alia locutio qua loquūtur angeli adīuicē. vt. i. patebit. ¶ Ad hoc qđ obijcit. φ manifeste sūt eo℞ ɔsciētie adinuicē. pōt solui breuit. si īspiciat finis auctoritatis. sic eīm sonat: qꝛ ɔsciētias suas adinuicē ɔtēplātur. ad alterutrū sine voce quodāmō loquūtur. q. dicēt nō loquūt sensibilr: sꝫ itelligibilr. ⁊ hoc bn̄ dicimus. Uel aliť dicēduꝫ. φ duplex ē mānifestatio ɔsciētie i bonis. qꝛ ō malis nō loquimur nūc. vna quā hñt i verbo. ⁊ fm hoc veꝝ ē. φ ɔsciētie eo℞ sibiīnuicē sūt manifeste. qꝛ vnus i verbo videt ɔsciētiā alterius. sed hoc nō ē ex ꝓpria natura āgeli: sꝫ ex natura verbi. vñ hoc magis ē ex gratia φ̄ ex nā. Uñ grego. de nobis i patria vniuscuiusqꝫ mētez ab alterius oculis corpulētia nō abscōdet. corpo℞ eiꝫ glorificato℞ tāta erit ɔformitas ad spūꝫ. φ ad effectus q erūt i spiritibus. sequunť qdaꝫ nutus i eo℞ corporibus. i qbus potuerūt dinosci ipsi effectus tā φ̄ i illis nutibus relucētes. Silr dicimus eē manifestas ɔsciētias angelo℞ adīuicem. quo ad cognitionē quā hñt i v̄bo. Nec tñ negādū ē qn alij alijs plura cognoscūt i verbo ꝓ volūtate ipsius verbi. nec tñ est in angelis locutio quo ad illa: qꝛ ptās manifestādi illa nō residet apud angelū: sꝫ apud verbū. Uñ vellet nollet āgelus. qui plura cognoscit i verbo: mānifestaret verbū. ⁊ ista eadē ei āgelo qui pauciora scit. Est alia cognitio quā habēt āgeli in seipsis. ⁊ de hac nō ē veꝝ φ ɔsciētie eo℞ sunt adīuicē mānifeste. imo plura scit vnus φ̄ alius. ⁊ hꝫ ptātem naturalē ille q plura cognoscit. manifestādi ea illi q nescit. ⁊ ista manifestatio dicit locutio sicut opponebať. ¶ Ad aliō qđ obijcit de luce: rñdeť φ nō est simile de luce corporali ⁊ spūali. cor. p. alis eiꝫ nō agit ꝑ volūtatē sed per naturā. ⁊ iō nō ē ad opposita scꝫ ad mānifestādū ⁊ occultādū. sꝫ semꝑ quātū ē ō natura sua se manifestat ⁊ diffinit. sꝫ spūalis lux qꝛ agit per volūtatez ad opposita ē. vñ pōt se manifestare quādo vult. ⁊ occultare quādo vult.

Membrum secūduꝫ.

D scōm quo querit. Utrū locutio dicit multiplr. aut. vno mō: cū dī āgelus loqť deo ⁊ cū dī āgelus loqť alio angelo. ⁊ cū dī āgelus loqť aīe. Et videť φ dicať multiplr. Cū eiꝫ loquiť deo. hoc nō ē vt deo mānifestet suā cognitionē vel affectionē. cum ipe ꝑcognoscat eā. Cū autē loqť alij āgelo. hoc ē vt manifestat ei. Silr cū loquiť aie. Unde grego. Angelici spūs volūtatez dei ꝓpheta℞ sensib⁹ innotescūt. atqꝫ eas ad sublimia sublēuāt. ⁊ q̄ i rebus futura sūt i cāis orīgīalibus futura demōstrāt. ergo nō fm candē rōeꝫ dī loq de āgelo. cū dī angelus loqť deo. ⁊ cū dī āgelus loqtur alij āgelo vel anime. ¶ Preterea dicit greg. uox āgelo℞ in laude ɔditoris ē admiratio itime ɔtēplatōis. Sꝫ locutio qua loqť angelus āgelo vel aie: nō ē admiratio. ergo differenť dī locutio respectu dei. ⁊ respectu creature rōalis. Cōtra. vtrobiqꝫ ē cognitōis vel affectōis exꝓssio. ¶ Itē aug. de trini. formata cogitatio ab ea re quā scimus ē verbuꝫ qđ i corde dicimus. sꝫ itētio formate cogitatiōis a re quā scim⁹ cōe ē locutiōi. vtrobiqꝫ ergo vno mō dī. Rñdeť. Locutio quādā rōeꝫ hꝫ ex pte finis. ⁊ fm hoc locutio diceť nō fm eādē rōem. cū dī respectu dei ⁊ respectu alteri⁹ āgeli vel aie. ex pte vero forme dī fm vnā rōem ꝑ prius ⁊ posterius. q̄ exꝓssio vel euidētia cogitatōis vel desiderij. hoc aūt respectu dei nihil aliud ē φ̄ ipꝫ desideriū vel cogitatio. ⁊ φ ita sit pꝫ. ꝑ sic de locutōe aie ad deū. Dicit. n. greg. Aia℞ verba sūt ipa desideria. nā si desideriū sermo nō eēt. ꝓpheta nō dicēt. desideriū cordis eo℞ audiuit auris tua. Silr ꝑ hoc qđ dicit greg. de locutōe mali āgeli. dyabolū loq ad deū ē oīpotēti maiestati eius nil posse celare. ex hoc pꝫ φ loq āgeli nihil aliud ē φ̄ eius cogitatio vel dīderiū exꝓssuꝫ. Respectu vero alterius āgeli vel aie ē eo℞ idicatio ꝑ aliqd vt ab eis cognoscať. ¶ Ad id qđ prio obijciť. dōꝫ φ nō ē vna rō. sꝫ φ loq ex pte finis diffiniť. ⁊ sic ibi accipiebať. ¶ Ad scōm dōm. φ cū dicit greg. vocē angelo℞ eē admiratōeꝫ. hoc ī laudē illo℞ eē admiratōem. notificauit vocē eo℞ nō ꝑ illud qđ ē eēntiale voci: sꝫ ꝑ ɔcomitās. admiratio. n. comitať cognitionē siue cōtemplationē āgelicā que est de diuinis que sunt supra ipm.

Articulus primus.

C Um locutio dicať de deo respectu angeli vel respectu aie. ⁊ ō angelo respectu dei vľ alterius angeli vel aie. vtrū dicať equiuoce vľ nō. Et videť φ nō. qꝛ vtrobiqꝫ ē volūtatis exꝓssio. cuꝫ. n. deus loqtur angelis suā volūtatem ostēdit. cuꝫ autē angelus loquitur. aliquid desiderat. ⁊ dīderādo desiderium suū in ɔspectu dei ponit. Cōtra greg. Loquiť deus ad āgelos coipo quo cordibus eoruꝫ occulta sua inuisibilia ostēdit. vt quicqd agiť i ipsa ɔtēplatione veritatis legāt. ⁊ velut quedaꝫ ꝑcepta vocis sūt ipsa gaudia ɔtemplatōis. ¶ Itē alibi. dicē ꝑ viꝫ iterne visiōis eo℞ mētib⁹ exhibēda idicia motib⁹ occultis ispirarē. cuꝫ dī deus loqť aie ꝑ se vel cū verbo suo sine verbis cordecē. cū dī āgelus loqť vel verbis vel rebus vľ imagibus sua volūtas indicať. Ex quo accipiť φ loq dei ad āgelos vel animas differēter accipiť ab illo loq quo āgelus loquiť deo vel angelo. Ad qđ dicēdū. φ differēter accipiť sicut dicit gregorius. ⁊ quasi equoce. Nihil eīm recipit deus ab āgelo. sꝫ ecōtrario āgelus vel anima a dō aliqđ recipit effectū. ¶ Ad illō vō qđ obijciť φ vtrobiqꝫ

& expssio volūtatis. dōz q̄ exprimere nō dī vniuoce vtrobiqz. qꝛ cuz deus loquit̄ sine v̄bis cor docet. Cū aūt angelus logt̄ verbo aliquo vtit̄.

Articulus secundus.

Ad secundū articulū quo querit̄. vtruz vna sit locutio dei & angeli aliq̄n vl' ñ. Qḋ ñ vr̄. Diuersaꝝ. n. ēentiaꝝ diuersi sūt actus. ergo cū diuina ēentia sit alia ab angelica: ñ erit actus idē. ergo cuz locutio sit actus: nō erit eadē locutio. ¶ Preterea. cū deus loquit̄ p angelum: deus ñ motus mouet. angelus aūt motus mouet. mouere aūt immobilis & eius qḋ ē mobile diuersū est. ergo diuersa ē locutio q̄ logt̄ deus & qua logt̄ āgelus. Cōtra. cū agēs secat p securiz. vna dī sectio. ergo a sili cuz deus loquit̄ p angelū. vna dicet̄ locutio. Qḋ aūt deus loquat̄ p angelū apoc. j. significauit dūs q̄ oporteret fieri cito p angelum seruo suo Joāni. ¶ Preterea. sicut dicit aug. in li. de tri. Deus in ve. testa. p angelos loquebat̄. ¶ Preterea. sicut cum dūs logt̄ p pphetā vna ē locutio dñi & pphe. ita cū dūs loquit̄ p angelū vna ē locutio dei & angeli.

Omnius ēt gr̄a querit̄. vtrū semp loquat̄ d̄ creaturis rōnalibus p angelos quādo loquit̄: an aliquādo p seipm̄. nec fit hic mentio de locutiōe q̄ dēus in xp̄o homie loquebat̄: vel xp̄s hic loquebat̄. ¶ Qḋ deus semp loquat̄ per angelos q̄n loquit̄. videt̄ per hoc q̄ loqui dei respectu creature rōnalis ē indicare volūtatē suā reb' vel verbis. Sz cū deus logt̄ rebus vel v̄bis ministrātibus āgelis hoc fit. ergo cū deus logt̄ rōali creature: p angelos logt̄. Cōtra. cū seipo logt̄ rōali creature: nō p mediam substantiā aliaz loquit̄. Qḋ sic pbat̄. Qḋ fit p mediā substātiā creature: nō simul toti dat̄ sz p prius & posterius. sic enim agit creatura. Sz noticia plurimū aliq̄n simul a deo dat̄. ergo cū hoc fiat locutōe diuina: deus p seipm̄ aliq̄n logt̄. ¶ Itē greg. dei locutio ad nos intrinsecus facta vr̄ potiusq̄ audit̄ qꝛ dū seipsuz sine mora sermonis insinuat. repētina luce tenebras nr̄e ignorātie illustrat. sz cū sit visio: subito sit multoꝝ visio. ergo locutio dei aliq̄n fit p semetipz cū simul multoꝝ noticiā īfundit. & hoc vr̄ p hoc qḋ dī actu. ij. factus ē repēte de celo sonus adue. spi. &c. ¶ Itē maior ē potētia angeli q̄z hominis. dei vo ē maria. Si ergo vtraqz nā pōt p se loqui: multofortius sūma ēentia. s. diuina. pōt p se loq rōnali creature. Ad qḋ dōm ē. q̄ deus p seipm logt̄. & aliq̄n p creaturā rōalē vel angelicā. sicut dicit greg. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. vtruz vna sit locutio dei & angeli q̄n deus logt̄ p angelū. dōz q̄ vna ē locutio dei. vt prio mouētis angeli vt primi. ¶ Ad obiectū' dōm. q̄ lz sint substantie: tū vnus ē actus. qn̄ vna suba agit aliq̄n alia mediante. vbi. n. vnū pp alterū: vtrobiqz tm̄

¶ Ad illud vero qḋ scḋo obijcit̄. q̄ alius ē motus iste q̄z ille. dōm q̄ motus ille quo mouet de' angelū. & quo angelus mouet aliaz rē: differens ē in numero. sz motus quo deus mouet rōalem creaturā p angelū. & quo āgelus mouet eā: vnus reputat̄: cum deus mouet eā p angelū. ¶ Ad illḋ vero qḋ querit̄. vtrū semp loquit̄ deus per angelos an aliquādo p seipm. dicēdū q̄ aliquando p seipm loquit̄ sicut habet̄ ex sacra scriptura. & aliquādo p angelū sicut dicit beatus greg. his verbis. spiritu dei quasi quedā verba nobis dicere. ē occulta i ea que sūt agēda sumare. & cor hominis ignaꝝ nō adhibito strepitu. & tarditate s̄monis. pitum de abscōditis reddere. Cū. n. loquit̄ p angelū. aliquādo volūtatē suā rebus indicat. aliq̄n imaginibus añ corpeos oculos ex aere assumptis. aliq̄n celestibus substantijs. aliq̄n terrenis. aliq̄n simul terrenis & celestibus. nō nunq̄ vero hūanis cordibus ita p angelū loquit̄ vt ip̄e q̄qz p angelū mentis obtutibus pñtet̄. verbis nāqz p angelū loquit̄. tñ nihil p imaginez ostendit. sz superne locutōnis v̄ba audiunt̄. sicut dī in Jo. xij. clarificaui & iteꝝ clarificabo. Neqz. n. deus qui sine tpe vi intime ipulsionis clamat. in tpe vocez suā p substātiā edidit quā incircūscriptā tpe per hūana v̄ba distinxit. sz de celestibus loquēs v̄ba sua q̄ audiri ab hoībus voluit: rōali administrāte creatura formauit. Aliq̄n autē p angelos loquit̄ deus rebus cū nihil verbo dr̄. sz ea q̄ futura sunt assūpta de elemētis imagine nūciant̄. sic ezechiel electri spēm i medio ignis vidit. Aliq̄n vo p angelos v̄bis simul & rebus loquit̄. sicut in geñ. iij. cū audisset vocē dñi deambulātis ad auraz post meridiē abscōdit se adam. Aliq̄n imaginib' cordis oculis ostēsis. sicut geñ. xxviij. Jacob dormiēs vidit scalā subnixaz celo. Aliq̄n imaginib' añ corpeos oculos ad t̄ps ex aere assūptis. sicut abrahā tres viros vidē potuit: & mō angeli mō dñs vocant̄. Aliq̄n logt̄ celestibus subsijs. sicē cuz vox de nube sonuit. hicē filius meus &c. Aliq̄n terrenis sicut ore asine p angelū hūana v̄ba formauit. Aliq̄n simul terrenis & celestibus subijs p angelos logt̄ deus. sicut ad moysen i mōte: cū visiōis sue v̄ba edidit. ignē subūqz sociauit: atqz aliud supius aliud iferius iūxit. Aliq̄n p angelos hūanis cordib' secreta coꝝ pñtia v̄tutis sine ispiratōez īsundit. sic zacharie prio. dixit ad me angelus q loquebat̄ i me. Ex his patz qualr̄ deus diuersis modis p angelos logt̄ & vna est locutio. Nec negat̄ qn deus p se possit v̄ba effice. vel rebus loquat̄ sine misterio āgeloꝝ. sz i huiusm̄ oī voluit ip̄e misterio āgeloꝝ agere. vt sicut sūt medij iter creaturā rōnalē & deū. ita deo ministrent & diuinā naturā rationali nature indicarēt.

Mēbꝛū tertium.

a D tertium mēbrum huius questiōis quid dicat locutio. ſm ꝙ angeli adinuicē loquunt. Et videt ꝑ verbuȝ Io. damā. ꝙ locutio ſit intelligētie vel cōſilij cōicatio ſine ſermone voce ꝓlato. Sed de hoc dubiū ē. qualiter pōt tranſferri intelligentia iſtius angeli ad intellectū alterius: cū illud quod tradit vel cōicat: ad alteꝝ trāſferat. Rn̄detur ꝙ hec cōicatio ē ꝑ aliquā ſilitudinē. vt ſi ſpeculū cū vellet daret ſuā ſilitudinē alteri ſpeculo. ita angelus cū vult cōicat ſuā intelligentiā alteri angelo. ¶ Sȝ que dr̄ia ē inter traditioneȝ intelligentie ⁊ conſilij. reſpondet ꝙ intelligētia ē de re cognoſcēda. traditio conſilij de re fienda.

Membrum quartū.

a D quartū quo querit de locutiōe angeli in ꝯparatiōe ad alios actus angeli vel operatōes. Et querit vtrū locutio in angelis ſit ideȝ qđ iuſſio. Ad qđ ſic aug. in li. de tri. Ubi vult inueſtigare verbum increatū ꝑ verbū creatū dicit ꝙ ſecus ē in verbo corꝑali ⁊ ſpūali: qꝛ in corꝑali ſm aliam vim ē loqui ⁊ ſm aliā intelligē: nō ſic in ſpūali: ſȝ ad eandē vim ꝑtinet. ſic ergo i angelis ꝑtinet ad viȝ itelligere. querit ergo aut addit ſuꝑ intelligē: aut nō. ſi nō: habeo ꝓpoſituȝ. Si addit querit qđ addit ⁊ cuius potētie ē illud qđ addit. ⁊ n̄ vr̄ alterius ꝗȝ itelligētie. hec aūt ſūt verba aug. Foris cum ꝑ corpus hec fiūt. aliō ē auditio ⁊ viſio. Intus aūt cū cogitamus vtrūqȝ vnuȝ ē. ſicut auditio ⁊ viſio duo quedā ſūt iter ſe diſtātia in ſenſibus corporis. in aīo aūt nō ē aliud videre atqȝ audire. ¶ Itē aug. in eodē. qn̄ dicimus iſte dicit apud ſe. ſm ꝙ dr̄. ij. ſap. Dixerūt impij ⁊c̄. Illud dicē nō ē aliud ꝗ̄ itelligere ex quadā relatōe. ſȝ loqui in angelis ē dicē apud ſe: qđ pȝ. qꝛ n̄ addit verbum exterius cū n̄ hēat iſtrumēta. Et hoc ēt dicit damaſ. ſine ſmone voce ꝓlato loquunt. ergo dicē i eis nō ē aliud ꝗȝ intelligē. ¶ Itē angelus ē quaſi medius inter deū ⁊ hoīem. Querit ergo: aut cōuenit cū deo magis i loquēdo: aut magis cuȝ homine. pȝ aūt ꝙ nō cū hoīe: qꝛ n̄ ꝓfert v̄bum ſicut hō. ergo cū deo: ſȝ in deo ē idē loqui qđ itelligē. ergo ſilr̄ i angelo vel dicat quare nō. Solutō. dicimus ꝙ angelus hȝ potentiā cognoſcēdi vel afficiēdi circa cognitū: ⁊ poſt manifeſtādi cognitū ⁊ affectuȝ ⁊ quicqđ ſit de potētia. l. ſiue ſit vna ſiue differēs quod mō non determinamus cū hi ſunt actus differētes ⁊ ordinati naturaliter. quia primo ē cognoſcere. ſecundo affici. tertio manifeſtare. qꝛ vt dicit cōmentator. manifeſtatio ē indicium volūtatis ⁊ ꝯceptus. ¶ Ad obiectū dicēdum. ꝙ cū angelus ſit mediū inter deum ⁊ hominē vt dicebat. non ꝯuenit tamē cū altero extremoꝝ: ſed cū vtroqȝ. In deo enim ē verbū interius ⁊ nō exterius. ⁊ preter hoc i deo eſt noticia ⁊ verbū. ꝗuis enim dicēs ⁊ verbū ad diuerſas ipoſtaſes ꝑtineat. tn̄ verbū ⁊ noticia ad eandem ꝑtinent. ſ. ad filiū. tamē differēter: qꝛ noticia vt appropriatū: verbum vt propriū. Quantū ergo ad hoc ꝙ i deo nō ē verbū exterius: ꝯuenit locutio angeli cū locutiōe dei. differt aūt qꝛ in deo vt dictū ē idē penitus ē noticia ⁊ verbū. ſȝ in angelo nec ē penitus idē: nec penitus diuerſuȝ. ſimo quo ad hoc ꝑtinet ꝑtim cōuenit ꝑtim diſſonat. ⁊ hoc ē qđ dicit damaſ. Sicut nr̄m verbū de intellectu ꝓcedēs. nō ꝑ oīa idē ē cū intellectu: nec omniſariā aliud. ita ⁊ dei verbū in eo ꝙ ſubſiſtēs ſȝ ſeipſuȝ: ſeparat ab eo a quo hȝ exiſtentiam. In eo ꝟo ꝙ eadē oſtēdit in ſeipo que circa deum inſpiciunt: idem ē cū ipo. In ſūma ergo dōm. ꝙ locutio angeli i hoc ꝯuenit cū locutione dei: qꝛ ibi ē verbū interius ſolū: ⁊ preter hoc qꝛ non idem ē noticia cū verbo. in deo vero oīno idē. Cū verbo vero hoīs ꝯuenit in hoc. ꝙ ſicut verbū hoīs partim conuenit: partim diuerſuȝ ē ab intellectu ſiue a noticia. ſimiliter i angelo partim ē diuerſū nō ſimpliciter. Differt aūt in hoc ꝙ verbū hoīs per vocē extra tradit. non ſic aūt verbuȝ angeli. ¶ Ad auctoritatē aūt dicenduȝ. ꝙ aug. ꝗ̄tum ad hoc intēdit ponere differentiā illā: qꝛ in corporibus audire ⁊ videre. ⁊ potētia auditiua ⁊ viſiua differūt penes organa diuerſa: qꝛ quelibȝ potētia hȝ organū ſibi ꝓportionale: nō ſic intellectiua. Unde huiuſmodi differētia nō ē i itellectualibus ſubſtātijs. ſȝ ex hoc n̄ ſequitur ꝙ differant. Utrū tn̄ differant penes virtū differētiā viſio vel itellectus i angelis ⁊ locutio: mō nō determinamus. ¶ Itē circa hec obijcit ſic. Triplex ē actus angeli vt dicit dyo. illuminare: purgare: ꝑficere. ⁊ nō determiat plures actus. ergo cū alqs ſit actus angeli: vl̄ eſt aliquis hoꝝ triū: vl̄ ad aliquē hoꝝ trium reducit. Querit ad quē. Reſpondet nec ē aliquis hoꝝ trium: nec ad aliquem reducit. Iſte enim actus qui ē loqui: eſt prior oībus illis: qꝛ ē in eis rōne nature. Illi vero tres actus ſūt i illis in rōne grē que ꝯſequit naturā. Unde poſteriores ſunt iſto ſm viam generatōnis: non dico ſm viaȝ nobilitatis. ⁊ ſunt illi tres actus tantūmodo ſuperioꝝ reſpectu inferioꝝ vl̄ animaꝝ.

Membrum quintū.

a D quintū quo querit de locutiōe ꝗ̄tū ad ſubiecta. vtrū ſcȝ loqui ſit indifferēter i oībus angelis respectu oīuȝ. vt ſuperioꝝ reſpc̄u iferiorum ⁊ ecōuerſo. Sup illō. j. coꝛ. xiij. Si liguis hoīuȝ ⁊c̄. gl. qꝫ angeli ꝑpoſiti ſignāt. minoribuſqȝ de diū voluntate pſentiūt. Et greg. Angelici ſpūs voluntatem dei hūanis cordibus iſinuāt: ſm ꝙ ab ipo accipiūt. ¶ Item ille q loquit vr̄ quaſi aliqđ influere

in illo cui loquit̄: sic cū deus loquit̄ angelo: aliquid īfluit. ⁊ angelus aliquid recipit. Vñ angelus vel aīa nō ꝓprie dr̄ loqui deo. q2 deus ab eo nihil recipit. Sz inferior angelus nō influit sup superiorē. nec malus sup bonū. ergo nō loquuntur īferiores supioribus nec mali bonis. ¶ Item agēs nobilior ē patiēte īquātū huiusmōi. sed loquēs īquātū huiusmōi ē agēs. ergo nobilior ē eo cui loqt̄. sz īferior nō ē nobilior supiore. nec malus bono ergo. Cōtra. dama. Angeli tradūt sibīuicē ꝯsilia sua ⁊ ītelligētias suas. Itē haymo. angeli īter se loquūtur. sz eoꝝ locutio ē eoꝝ inter se ꝯcordatio. nec necesse ē vt sonēt v̄ba illa ubi cōtēplatōe dei ꝯcors ē volūtas bōa. Ex hoc ꝙ dama. dicit īuicē. ⁊ haymo dicit īter se. pz ꝙ īuicē est locutio. Itē hoc pz p rōem. creatura itellectualis de natura sua habz potētiā manifestādi qđ apud se hz. ergo vbicūqz ē hec nā. ē hec potētia manifestādi. Itē nōne sathan legit̄ loqui. j. Job. Itez angelus supior ē hoie ɓm nām. sz quilibz hō hz huiusmōi potētiā. ergo ⁊ āgelus qlibz. Solutio duplex ē locutio angeloꝝ. vna q̄ seqt̄ eoꝝ ūni nām. ⁊ hec ē īoibus respectu oīum: alia que sequit̄ grām. ⁊ sicut supior p̄eminet īferiori in grā. ɓm ꝙ huiusmōi īquātū ē ex ꝯditione grē ⁊ nō ecōuerso. ita supior isto mō dr̄ loqui īferiori ⁊ ñ ecōuerso. Vñ quicūqz isto mō loqt̄ alij. quo ad hoc supior ē. Inferior aūt nō dr̄ ꝓprie loq isto modo sz magis ꝓprie diceret̄ referre aliqd superiori. q2 quasi excitat eū ad aliqd agēdū. Supiores aūt īfluūt īferioribus. ɓm ꝙ ipi receperunt a prīo. ⁊ hec locutio seqt̄ illuīatiōez gratuitam. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ agens nobilius ⁊c. pōt dici ꝙ hoc ītelligit̄ de āgētibus vbi nō ē reciprocatio. loq v̄o ɓm naturā ē agere reciprocum. iste eīm loquit̄ illi ⁊ ecōuerso. Rōnes ad oppositū ꝓbātes ꝙ loqui oīum ē ecōcedimus. ɓm ꝙ ꝓcedūt de locutione q̄ ē a potētia naturali. non ab illuminatione gratuita.

Membrum sextum.

D sextū quo querit̄ an locutio fiat per
a medīū. sic. n. ē ꝙ locutio hoīs fit p mediū. s. p aliqđ signū: vel signū audibile vt p vocē aut p signū visibile vt per nutū ɓm illud nutu signisqz loquitur. Querit̄ ergo. vtrū ī locutiōe angelica requiratur aliqđ mediū. vt aliqs nutus spūal? Videt̄ ꝙ sic. p illud. j. coꝝ. xiij. Si linguis ⁊c. glo. quibus angeli ꝓposita signāt minoribusqz qđ ð volūtate prīni senserūt qđ fit aliquib⁹ nutibus aut signis. Tūc querit̄ de illis nutibus. aut. n. cognoscunt̄ ab angelo cui alius loquit̄ aut nō. si nō: ergo p illos nō venit ī cognitionē alterius. cū. s. nescit illū nutum signū eē. Si v̄o dicat̄ ꝙ cognoscit illos. Queritur aut angelus iste cui loquit̄ cognoscit istos nutus p se: aut p aliud. Querit̄ silr̄ de illo alio. ⁊ sic ī īfinitū. oz ergo dicere ꝙ cognoscit istos p se. Tunc querit̄ vlterius. aut ita cognoscit istos p se ꝙ ītellectus eius adhereat eis p se. i. de nā sua. aut hoc fit volūtate angeloꝝ. s. ad signādū illa que ītēdūt manifestare. Sz nō vr̄ ꝙ in ipo aliqua fiat ibi ad signādū. ergo ītellectus angeli adheret ill' nutib⁹ p se de nā sua. Sz silr̄ vr̄ adherere p se spēb⁹ q̄ꝝ sūt illi nutus. ergo p nutus nō deuenit ipe ī cognitionē illarū spēꝝ. ¶ Itē sit. a. spēs ītelligibil'. quā dz notificare vn⁹ āgelus alij. b. sit nut⁹ p quē dicis ea notificari. tūc obr̄. Angelus cognoscit. a. p. b. ergo cognoscit. b. eē signū. ergo iā cognoscebat illud signū. aliter enim nō cognosceret ꝙ signum eēt. ergo nō primo cognouit. a. p. b. ¶ Item si illi nutus sint distīcti ab illis spēbus. ꝯstat ꝙ illi nutus habēt suas spēs p quas discernunt̄. sicut alie res habēt. nō. n. veniūt ipi nutus ī ītellectū cognoscētis p sui eēntiā. sed p sui spēm vt videtur. Illa ergo spēs ē p̄ncipiū cognoscēdi nutū illū cuius ē spēs. ergo nutus ē p̄ncipale cognoscibile. ergo nō ē mediū cognoscēdi. ¶ Itē Aug. xv. de trini. Verbū qđ foris sonat ē p̄ncipiū quod intus lucet cui magis cōpetit nomē verbi. Nam illud quod ꝓfert̄ ore: vox v̄bi ē. ex hoc videt̄ ꝙ ꝓprijssime sit locutio ista que abstrahit a nutibus ⁊ ideomatib⁹ ⁊ ponit aug. exēplū de v̄bo diuio. qđ se idicat dicētē sine signo. Silr̄ facit v̄bū interius suo modo. Sz verbum illud iterius non ē nutus neqz p nutū fit. q2 nutus respicit visū sicut vox auditum vel quasi auditū. ergo sine nutu ꝓprijssime dicim⁹ locutōz eē ī āgelis. ¶ Itē lux corp̄alis hz virtutē manifestādi se ⁊ alia. Vñ ñ requirit̄ aliud a se. ergo silr̄ nec lux ītellectual'. ergo nō reqrit̄ aliqs nutus q sit ibi ex nā vel ex volūtaria īpositiōe. ¶ Itē videm⁹ duo corpa lumiosa potētia recipe a scituicē. Vñ si sibi obijciūt. vnū recipit ab alio sine medio. sicut pz ī duob⁹ specul'. ergo silr̄ vr̄ ī luce spūali. ꝙ duo āglī rōe lucis quā hñt videant sine medio. nec requirit̄ nutus t̄āquā mediū. Sic re vera nut⁹ si ꝓprie accipiat̄ refertur ꝓprie ad vim sēsibilē. Vñ aug. xv. de tri. Inuuere qd aliud ē ꝙ̄ visibilr̄ dicere. Vñ cū ī angelis ñ ē vis sēsibil'. nec ꝓprie ē ibi nut⁹. Cōcedim⁹ tñ ꝙ ibi ē nutus spūal'. ɓm ꝙ dici ī glo. sup. xiij. primo coꝝ. Ad vidēdū aūt qualr̄ hoc fit: notandū ꝙ ī angelo quē loqui dicimus prīo ē spēs ītelligibil' in eius ītellectu ɓm ꝙ eā cognoscit. secundo ī ei⁹ affectu ɓm ꝙ circa eā sic afficit̄. tertio eadē species siue illud quod sic ꝯceptū ē. ⁊ circa eam sic afficit̄ mouet vel iclinat ipm angelum ad hoc. vt eam alij manifestet. Vñ tūc āgelus hz manifestādi eā volūtatem. ⁊ ipa species ꝓut sic ē sub volūtate manifestādi. dr̄ verbum. Unde primo ē in rōne cōceptus. scđo in ratione affectus. tertio in rōe verbi. ⁊ hoc ē qđ dicit damas. in auctoritate

supraposita. Verbũ nostrũ de itellectu pcedēs ſi p oia idē ē cũ itellectu nec oīsariam aliud. Jtē iſta ſpecies put ē ſub volũtate manifeſtādi dicit verbum. put vero ē i actu manifeſtādi dicitur nutus vt itelligamus ibi vbũ habere ſimilitudinem noſtri verbi iterioris. nutuz autē ſimilitudinē noſtri verbi exterioris ſiue vocis. qꝛ ſicut vox noſtra ē vehiculũ verbi iterioris ad alium. ita ibi nutꝰ. q̄ſi vehit ad aliũ: ſuo modo ipm verbũ exterius .i. ipa ſpecies put eſt ſub actu manifeſtandi. ꝛ ſic quaſi exterius ſuo modo vehit ſeipam. put erat iterius ſub volũtate manifeſtādi. Vñ non differt ibi verbum ꝛ nutus niſi ſm ratione alterā ꝛ alterā. ¶ Per hec pꝫ ſolutio ad obiecta. Quatuor enim obiectiones que fiebāt primo de illis nutibus: pcedunt acſi eēt ibi aliud i eēntia. verbuz ꝛ nutus. ſicut i nobis ē. nō ſic autē eſt. ¶ Juxta hec nota. q̄ i nobis differt vox ꝛ nutus. qꝛ vox ē vehiculum verbi noſtri iterioris ad auditũ alterꝰ. nutus vō ē vehiculum verbi noſtri iterioris ad viſũ. cōueniunt autē i hoc. q̄ vtrũqꝫ ē vehiculuz verbi. ¶ Ad alia duo vltima reſpōdemus. concedētes q̄ lux corpalꝭ habet vim declarādi ſe ſeu manifeſtādi ꝛ multiplicādi. Similr lux ſpūalꝭ hꝫ vim manifeſtandi ſe ſi adeſt volũtas. Alioquin ſi abſit volũtas: nō ſe manifeſtat. ꝛ in hoc differt a corporali. Unde nō ē omnino ſimile.

Membrum ſeptimuz.

a De ſeptimũ quo querit. vtruz angelus loquēs ipꝛiat i audiēte velit nolit. aut requirit cōſenſus eius qui dꝫ audire ſicut i nobis. Jn nobis. n. exigitur volũtas loquētis ad hoc vt manifeſtet. exigit etiam volũtas recipiētis aliquid ad hoc vt audiat vel cōuertat ſe ad illud an ipe audiat velit nolit. ꝛ h ex pte loquētis conuertētis audientē ad ſermonis attētionē. ¶ Reſpondet ſecus ē i locutione q̄ ē per gratiam ꝛ i illa que ē per naturam. qꝛ i locutione que ē p gratiā loquēs hꝫ potētiā manifeſtādi qō vult ꝛ ēt ꝯuertēdi aliũ cui loquit ad attētionē. Sꝫ i locutiōe que ē p naturā: nō hꝫ loquēs talē poteſtatē. imo i volũtate audiētis ē q̄ ſe ꝯuertat vel nō. vnde requirit volũtas eius ad hoc ut habeat effectũ locutio. Jncidit ꝛ illa qō articularis. Utrũ i locutione angeli requirit ppinquitas localis iter loquētem ꝛ audiētez. vel diſtātia aliqua pportionalis. ſicut videmus in locutione noſtra. ¶ Ad quod dōm. q̄ diſtantia vel ppinquitas localꝭ nihil facit ibi. imo quātūcūqꝫ diſtēt: pt loqui vnꝰ aliꝫ. niſi vbi actꝰ ſpūalꝭ ꝯmetit ſe corpi. exigit tñ ppīqtas vꝫ diſtātia ſpūalꝭ q̄ nos latꝫ adhuc. Vꝫ aũt actꝰ eiꝰ ꝯmetiri ſe corpi. qñ aſſumit corpꝰ. Uꝫ qñ loqꝭ aiabꝰ ad quas mittit que i corpe ſũt. exigit ppinqtas aliq̄. ſed cũ vnus angelus loqt aliꝫ. nihil videt facere ibi localis propinquitas.

Queſtio. xxviij. De potētia motiua angeli.

c Completo tractatu d potētia cognitiua i angelis cum ſuo actu ꝛ iudicio ſui: cōſequēter erit ꝯſideratō de motiua ꝛ ſuo actu. Et pmo d motiua iteriori cũ ſuo actu. Secūdo de motiua exteriori cuz ſuo actu. Motiua. n. interior plures habꝫ differētias. Eſt enim motiua p naturā ꝛ ē motiua p electionem. Motiua vō p naturā. aut ex pte rōnis aut ex parte volũtatis. Motiua ſm naturā ex pte rōis ſinderesis. Ex pte volũtatis volũtas nālis. Motiua vō ſm electionē liberum arbitrium cum his que ptinēt ad illud de quibus infra dicetur.

Mēbruum primum.

a Anumeratis ergo differētijs ex pte motiue iterioris: pꝛio dōm ē de ſindereſi. que ē nāle indicatoriũ ſicut dicit Baſiliꝰ: ꝛ ē ſcintilla ꝯſciētie ſicut dic̄ gregorius. Querit ergo. vtrũ ſindereſis ſit i angelis? Qd videtur. qꝛ ſindereſis ē ſcintilla ꝯſcientie que remurmurat malo. ꝛ dictādo naturalr iclinat i bonum. ſꝫ he due differētie cōueniũt nāe angelice. Eſt. n. natura angelica iclinatiua ad bonũ naturaliter. ꝛ fugitiua mali naturalit. ¶ Preterea i demonibus ē pena exterior ſcꝫ ignis qui nō extinguet. ergo multo fortius pena iterior ſcꝫ vermis conſciētie qui nō morieē. ſꝫ nō pōt eē vmis niſi fuerit ꝯſciētia i natura angelica. ergo cōſciētia ierit angelo ꝛ ſcintilla cōſcientie. ſ. ſindereſis. ¶ Preterea ſindereſis ē naturale indicatorium. naturale aũt indicatoriũ boni ꝛ mali nō deeſt angelis. ergo ſindereſis nō deeſt āgelis. Cōtra. nulla vis ocioſa debꝫ eē i ſubiecto in quo eſt quin aliquādo eliciat actũ. ſꝫ remurmurare malo ē actus vnus ſindereſis. ꝛ ē ad reuocādum a peccato. ſꝫ in angelo nō ē reuocatio a peccato. qꝛ i bono angelo nō ē illud: cũ ſemp ſit in bono ꝛ nūquā cciderit i illud. i malo aũt angelo nō i qꝛ nūquā reuocat a peccato. cũ peccatum eiꝰ ſit irremiſſibile. ergo iſte actus nō pōt ineſſe. ergo vis a qua egredit talꝭ actus eēt ocioſa. ſꝫ illa ē ſindereſis. ergo nō habꝫ ſindereſim. ¶ Preterea ſindereſis ē ſcintilla cōſciētie. ꝛ ſicut dicit gregorꝰ ſignat p faciem aquile. que erat eminētior iter ſacies animaliũ. ſꝫ he facies animalium nō cōueniunt angelo ſed homini. nō enim ē diſtinctio virium vꝫ potētiaꝝ i āgelo. qbus aptent facies aialiũ ergo ſindereſis nō ꝯuenit āgelo ſꝫ hōi. ¶ Jtē ſindereſis ē ſcintilla ꝯſciētie ꝛ ē indicatoriũ qōdaꝫ ad reſurgēdum a pcto. ſꝫ angelus nō reſurgit a

pelo. ergo ñ hʒ sinderesiȝ. ¶ Preterea sinderesis ē scītilla ɔscīe. Si ergo ɔscīa remouet ab angelo. ergo sinderesis. Quod aūt ɔsciētia remoueat. videt ꝓ hoc. ꝙ eius differētie remouent. sʒ eius differētie sunt ɔscīa recta ⁊ erronea. illesa ⁊ cauteriata. trāqlla ⁊ ꝑturbata. hec aūt nō ɔueniūt āgelis. ergo nec sinderesis. Ad qđ dōm. ꝙ lʒ sinderesis sub rōe quadā nō īueniat ī angelis scʒ ꝓut sinderesis ⁊ ꝓheresis sūt vnius coordīatōis. nihilominus naturale iudicatoriū īest āgelo. ¶ Ad illō qđ obijcit dicēduʒ ē. ꝙ nō ē hec vis ociosa. lʒ. n. nō hēat oēm actū in āgelo. quā habere pōt vel hʒ in homine. nō ꝓpter hoc ē ociosa. Unde lʒ renitivū rore malo iaʒ existētī vt peniteat nō insit angelo. nihilominus āgelus habuit ante lapsuʒ naturale iudicatoriū boni ⁊ mali ne caderet. sʒ nō adhesit illi malus āgelus: sʒ sue libertati. i. flexibilitati in maluʒ. Hoc aūt naturale iudicatoriū. licet nō habeat effectū in demonibus, qui ceciderūt vt resurgāt. habet tamē effectū qꝛ cedit eis in penā. ¶ Ad secūdo obiectū dicēdū. ꝙ licet sinderesis vt tenet ratiōnē faciei aquile nō sit ī āgelo. nihilominus tamē vis naturalis iudicatorij inest illi. ¶ Ad tertiū dicēduʒ. ꝙ licet nō habeat hāc vim vt adiutoriū ad resurgēdū a peccato vł ad penitēdū. habʒ tamē eā angelus bonus vt īdigentē intra ad bonuʒ. malus vero hʒ eā vt affligētē. eo ꝙ nō stetit ī bono. cū stare potuit. ¶ Ad quartū dicēdū. ꝙ lʒ differētie ɔsciētie nō ɔueniāt angelo ꝫm oēʒ modū nihilominus tñ naturale iudicatoriū ē in eo. sʒ extinctū ē ad bonū in malis angelis. multomagis ꝗ̄ in aīabus dānatis vel eque.

Membrum secūdum.

a De secundo quo querit. vtrū volūtas naturalis sit in āgelis vł fuerit. qđ videt. Omnia eīm naturalr optāt bonū ⁊ ratōnalia ⁊ irratōalia. multo ergo fortius angeli optauerūt naturalr bonum. sʒ ista optatio nō ē nisi ꝫm volūtatē naturalē. ergo volūtas naturał fuit eis ⁊ inest. ¶ Preterea dama. Uolūtas ē appetitus rōnalis ⁊ vitał ex solis dpēdēs naturalibus. sʒ hec volūtas īest angelis. ꝫm ꝙ ratōale cōiter accipit. ergo volūtas naturalis inest vł infuit angelis. Itē Ansel. Angelis insertus est naturalr appetitus beatitudis. sʒ iste appetitus erat volūtas naturał. ergo volūtas naturał inest vł infuit ipsis. ¶ Itē dyoni. i li. de diui. no. ꝙ sūt. ⁊ ꝙ viuūt. ⁊ itelligūt. ē in ipsis qddā desiderij motus. ¶ Itē ꝙ sūt ex bono: sūt ⁊ boni. ⁊ bonuʒ ⁊ pulchrū desiderāt eē ⁊ viuere ⁊ itelligere existētiā desiderātes. Cōtra. Uolūtate nāli diligit deus. sʒ ista naturalis volūtas si exit in actū. exit ī bonis āgelis aut malis. In bonis nō videt. qꝛ veniēte ꝑfectiōe euacuat qđ ē īperfectū. sicut dicit aplus. Sed motus nature īperfectus est respectu motus gratuiti. ergo adueniēte perfectōe motus gratuiti: euacuat motus nālis. sed ꝑfectio motus naturalis ē gloria. ergo cū angeli boni sint ī gloria nō mouentur motu naturali sʒ motu gratuito ī deū. Motus eīʒ naturalis ē. quādo diligit deus a creatura ꝓpter ipaʒ creaturā. In āgelis autem malis nō ē iste motus. qꝛ habēt odio deū. Unde aug. ꝙ dixi nullius ɔsciētia pōt deū odisse. nō vr det fuisse dicēdū. multi eīm sūt de qbus scriptū ē. supbia eoꝝ qui te oderūt ascēdit semp. Sed quid ē aliud ɔsciētia. nisi volūtas ꝓut hic sumit. ergo volūtas ī demonibus hʒ odio deū. ergo ī illis ñ exit hec potētia ī actū dilectōis nālis. ergo hec potētia ē ociosa. ñ ergo ē volūtas nālis ī āgelis. Ad qđ dōm. ꝙ ē volūtas nālis in āgelis. ⁊ fuit: sicut dicit dyoni. ⁊ alij sancti. ¶ Ad illud vero qđ obijcit in ɔtrariū. dicēdū. ꝙ ē volūtas nālis in bonis. nec est ɔtrariū ꝙ euacuata ē in eis īperfectio. Imperfectio eiʒ illa ē ex ꝑte nature. ꝙ natura que prius diligebat deū reflectēdo in se. ꝑ gratiā ⁊ gloriā eleuat sup se. ⁊ diligit ipm sup omīa ꝓpter se. De hoc autē plenius infra requiret. vbi aget de dilectōe naturali in angelis. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur de malis āgelis. Dicēdū ꝙ in eis est volūtas naturalis. ⁊ licet odio habeāt deum. non tamē naturali volūtate sed electiua corrupta. Cōscientia autē ibi nō accipit pro volūtate naturali cū dicitur. nullius cōsciētia deū odisse pōt. sed ꝓ ratōe vł itellectu corrupto per prauā electiōem.

Questio. xxix. de libero arbitrio in angelis ⁊ gratia ratiōis ⁊ potētia irascibilis.

d Eide procedēdum est ad liberū arbitriū de quo primo ē questio rōne liberi arbitrij ī se. Deinde gratia rōis. Tertio de potētia irascibilis. Unde prīo mēbro querit ꝺ libero arbitrio vt ē facultas volūtatis ⁊ rationis circa qđ occurrūt septē articuli. ¶ Primo querit. vtrū liberū arbitriū sit in āgelo. ¶ Secūdo quid sit. ¶ Tertio vtrū eque sit ī angelo ⁊ ī homine vel nō similr ī deo ⁊ ī angelo. ¶ Quarto vtrū similis vertibilitas fuerit vel sit in angelo ⁊ ī homine. ¶ Quinto si libertas arbitrij sit in angelo per volūtatem. ¶ Sexto vtrū vertibilitas liberi arbitrij in homine ⁊ in angelo. prout ⁊ boni ⁊ mali sit ex eodē pricipio vł ex differētibus. ¶ Septimo vtrū versio liberi arbitrij in bonis angelis fuerit in primo instāti. in quo data fuit vertibilitas ipsi angelo.

Mēbri primi Artic. j.

q Uod non sit liberũ arbitriũ in angelo obijcit per ratõem liberi arbitrij quã ponit aug. Liberũ arbitriũ ẽ facultas voluntatis ⁊ ratõis qua bonũ eligitur gratia assistẽte. ⁊ malũ gratia desistẽte. sed nõ in bonis ãgelis nec i malis ẽ liberũ arbitriũ s͡m hãc rõem. In bonis enĩ nõ ẽ quãtũ ad illã ptẽ. qua malũ eligit gratia desistẽte. In malis vero non ẽ quãtũ ad illã partẽ. qua bonũ eligit gratia assistẽte. ergo nec ꝯuenit bonis nec malis. ergo liberũ arbitriũ nõ ẽ in ãgelis. ¶ Itẽ qd naturale ẽ i aliquo. ipso manẽte nõ põt tolli. sed liberũ arbitriũ prout iportat flexibilitatẽ ad bonũ ⁊ malũ potuit tolli. nec enĩ neutri pti ꝯuenit: ergo liberũ arbitriũ nõ ẽ naturale i angelis. sed si eẽt in eis eẽt naturale. ergo nõ ẽ i eis. ¶ Itẽ nõ posse peccare cõuenit diuine eẽntie. ⁊ põt pticipari a creatura itellectuali. sz nlli potius ꝯuenit cõicare ꝙ creature nobiliori i natura: ⁊ hoc ẽ angelus. ergo cõicabit ãgelo. sed liberũ arbitriũ ꝓut ẽ flexibile ad bonuz ⁊ malũ opponit illi. ergo nõ erit liberũ arbitriũ in ãgelis. Cõtra damas. Omne qd creatũ ẽ: vertibile ẽ. vel s͡m eẽ. vel s͡m electõez. sz ãgelus nõ ẽ vertibilis s͡m eẽ. cũ sit imobilis. ergo vertibilis ẽ s͡m electionẽ. vertibilitas autẽ s͡m electõez ptinet ad liberũ arbitriũ: ergo liberũ arbitriũ ẽ in angelis. ¶ Itẽ penes liberũ arbitriũ ẽ meritũ vel demeritũ. sz meritũ vl' demeritũ ẽ i ãgelis: ergo liberũ arbitriũ ẽ in ãgelis. ¶ Itẽ aug. de fide ad petrũ. vt dilectio hẽret iustã ⁊ cõgruã laudẽ voluntatis: tribuit ãgelis libertatez. vt eẽt possibile sine ad eũ qui supra eos ẽ intẽtionẽ sancte dilectõnis erigere siue ad se declinare. ex quo accipit ꝙ liberũ arbitriũ ẽ in ãgelis. ¶ Itẽ damas. describẽs angelũ dicit. ẽ natura itellectualis. arbitrio libera. vertibilis s͡m volũtatẽ. omne enĩ creabile est vertibile. ⁊ omne ratõale ẽ arbitrio liberũ. ¶ Itẽ aug. de correctiõe ⁊ gratia. Debuit deus magis ad suã omnipotẽtissimã bonitatẽ ptinere. ⁊ d̾ malis benefacere: ꝙ mala ẽe nõ sinere. ⁊ sic ordinauit angeloꝝ ⁊ hominũ vitã. vt i ea prius ostẽderet quid possit liberũ arbitriũ. ⁊ deĩde quid possz gratie beneficiũ. Ex his ergo colligit ꝙ liberuz arbitriũ est i ãgelis. Ad quod dicẽdũ. ꝙ liberũ arbitriũ naturalr̃ ẽ in ãgelis. ¶ Ad obiectũ i cõtrariũ dicẽduz ẽ. ꝙ illa diffinitio supradicta liberi arbitrij. ꝓprie ẽ liberi arbitrij. ꝓut ẽ in homine. i quo remanet electio boni per gratiã ⁊ mali p se. Si vero sumat ꝯmuniter ad liberũ arbitriũ in angelo. s͡m hoc cõueniet angelo ratõe primarij status. tũc enĩ potuit eligi bonũ gratia assistẽte ⁊ malũ gratia desistẽte. Hic autẽ sciẽduz. ꝙ liberuz arbitriũ põt dici liberũ arbitriũ a coactõe. vl' potest dici liberũ a miseria. s͡m primũ modũ dicitur esse liberũ arbitriuz in angelis taz bonis ꝙ malis. ⁊ primo statu ⁊ ꝯsequẽti. Scdz vero modũ

secũduz nõ dicit cõmuniter i bonis ⁊ malis. sed in bonis tantũ. ¶ Ad secũdo obiectũ dicẽduz. ꝙ liberũ arbitriũ a coactõe ꝯmune ẽ ⁊ naturale ipsis ãgelis. ⁊ hoc mõ nõ tollit ab eis. sed ꝓut liberũ arbitriũ dicit flexibilitatẽ i affectu de bono i malũ. vl' ecõuerso nõ ẽ ꝯmune. sed ꝓut dicit flexibilitatẽ i bonũ ⁊ malũ naturalr̃ sic ẽ ꝯmune. ⁊ hoc ẽ qd dicit damas. Ut creabilis vero vertibilis ẽ. habẽs facultatẽ manẽdi ⁊ ꝓficiendi i bono. ¶ Ad tertiũ vero dicẽdũ. ꝙ nõ posse peccare. nõ ẽ de natura creature itellectualis. sz ꝙ pticipat a creatura hoc ẽ ex gratia. Nõ negat ergo qn cõmunicet deus creature hãc libertatẽ. sz hec libertas nõ ẽ creature itellectual' inquãtũ ẽ ex nihilo. Nec i hoc liberũ arbitriũ inquãtũ ẽ i ãgelo silitudinẽ dicit hẽre liberũ arbitriũ diuini. sz i hoc ꝙ nõ cogit ad bonũ. Unde ansel. sic liberũ arbitriũ erat vt nulla alia rei cogi posset ad recte agẽdũ vl' ad peccãdũ. ⁊ id iuste reꝓhendit cũ peccat. qr cum hãc hẽret arbitrij sui libertatẽ. nõ aliq̃ re cogẽte nõ aliqua necessitate. sz spõte peccauit.

Articulus secundus.

a D secundũ quo querit quid sit liberũ arbitriũ. s͡m ꝙ ꝯuenit ãgelo. Et ponit i ii. sniaꝝ talis diffinitio. Liberũ arbitriũ ẽ facultas volũtatis ⁊ rõis. sz ratio nõ ꝯuenit angelo. In hoc. n. distiguit hõ ab angelo. vñ ⁊ eius differẽtia ẽ rõale. ergo liberũ arbitriũ ꝓut sic diffinitur: non est i ãgelo. ¶ Eodẽ modo põt obijci s͡m hoc qd dicit Bern. i li. de libero arbitrio. Liberũ arbitriũ dr̃ liber sui ꝓpter volũtatẽ. iudex sui ꝓp rõez. Si ergo iste due dõe ꝯueniunt ãgelo. nõ erit hic rõ liberi arbitrij ꝓut est i ãgelo. ¶ Itẽ Bern. Volũtas hz quocunqz se vertit rõnez semp comitẽ ⁊ q̃si pedissequã. non ꝙ semp ex rõe. sz nunq̃ absqz rõe moueat. ita vt multa faciat p ipaz ꝯ ipaz. sz hoc n̄ cõuenit ãgelo. qr i ãgelo nõ sunt ꝯrij appetitus. ergo illa rõ quã ponit. b. bern. ñ erit diffinitio libi arbitrij ꝓut ꝯuenit ãgelo. ¶ Itẽ ansel'. ponit talẽ rõnem. Liberũ arbitriũ ẽ ptãs seruãdi rectitudinẽ ꝓpter ipaz rectitudinẽ. hec iteꝝ diffinitio liberi arbitrij nõ ꝯueñit libero arbi. ꝓut ẽ i ãgel'. ꝯueniret. n. bonis ⁊ malis. sz mali nõ habent hãc rectitudinẽ. ⁊ illud qd nõ habet: nõ põt conseruari. ergo ptãs ꝯseruãdi rectitudinẽ nõ ẽ in ãgelo. ergo nõ ẽ hec diffinitio liberi arbitrij i ãgelis. Ad qd dicẽdũ ꝙ prima diffinitio ꝓprie videt ꝯuenire libero arbitrio ꝓut ẽ in hoĩe. nihilominus tamẽ si nomẽ rõnis extẽdat ad itellectũ qui ẽ i ãgelis. possz cõuenire. Qd autẽ extẽdat nomẽ rõnis ad itellectũ angelicũ. pz p hoc qd dicit Io. damasce. Oportz scire ꝙ ãgeli rõales entes arbitrio liberi sũt. ⁊ vt creabiles ⁊ vertibiles. Et iteꝝ. Aut ñ erit rõale aut rõale ens. dñs actuũ erit ⁊ libi arbitrij. vñ irra-

tionalia non sunt libera arbitrio: aguntur .n. a nã magis ꝗ̃ agũt. Ex quo accipit ꝙ rõ siue rõnale cõe est homini et ãgelo i sacra scriptura. ¶ Per hec potest patere qualiter respondendũ ẽ ad hoc qd dicit Berñ. i vtraqz auctoritate. accipit .n. ibi rõ cõiter put in angelo et homine. Vñ post in codẽ libro ostenditur illam diffinitionem angelo conuenire que est. Liberum arbitrium ẽ volũtarius consensus. Et iterũ. Deus ẽ actor salutis liberũ arbitrium capax. Unde si angelus ẽ capax salutis. hz liberũ arbitrium sm pdictã rõnem. Vñ subiũgit Ber. Libertas a necessitate i ãgelo ẽ et i hoie. ¶ Ad hoc vo qd obijcit ꝙ i ãgelo ñ sit liberũ arbitriũ multa p rõnẽ ꝯ rõnez: qr ñ sunt ꝯrij appetitus simul in angelo. dõz ꝙ supra rõne large hoc accidit in demonibus. demones .n. multa faciunt ꝯ rõnez .i. in intellectũ contra rõnem rectã. et sũt ibi quo ad hoc ꝯrij appetitus. pbat appetitus nature cõtrariat appetitui peccati. sz nõ sunt ibi contrarij appetitus bonus et malus sm idẽ gen⁹. vel vt bonus sit sm fantasiam alius sz intellectũ. sicut contingit in hoie in quo ẽ duplex motiuum: de quo infra dicetur. ¶ Ad illud qd obijcitur de diffinitione Ansel. dõm ẽ ꝙ illã diffinitio ꝯuenit sicut ipse dic libe. ar. put ẽ i angelis: est .n. ibi ptãs seruãdi rectitudinẽ et c. ¶ Ad illud vo qd obijcit ꝙ illa rõ nõ ꝯuenit demonibus. dõm ẽ ꝙ ẽ qdã ptãs. que ẽ ex pte eius q pot seruare. Alia vo ex pte rei seruãde. sicut ptãs videndi dr cũ res visibil. pñs ẽ. dr et ptãs vidẽdi cũ nõ ẽ pñs. Si ergo fiat sermo d ptãte nãli ex pte rõnis. et ptãs seruandi in demonibus. et si non seruet rectitudo: nõ mĩ ẽ potẽtia ordinata ad seruandũ rõne impossibilitatis ex pte rei seruande. Vñ si aliquid essz inuisibile ab oculo. et si esset integritas visus. diceret ꝙ non essz possibilitas videndi rẽ illaz. Vno ergo modo dr ptãs in demonibus. alio mõ nõ.

Articulus tertius.

D tertiũ quo querit. Utrũ liberũ arbitriũ eque sit i angelo et i hoie. Qd aũt sit eque in vtroqz sic ondit. Libertas in itellectuali creatura attẽdit ex eo ꝙ est intellectuale ex nihilo et a deo. sed eẽ rem intellectualẽ ex nihilo et a deo eque principalr inest aie et angelo. qr neutri inest p alterũ: sz imediate vtriqz: ergo et rõ libertatis eque inest homini et angelo. ¶ Item ratio libertatis sumit penes imaginis rõnem vt dicit berñ. distinguẽs inter libertatem ꝯsilij et ꝯplaciti. et libertatem arbitrij. Dic .n. ꝙ libertas consilij et libertas ꝯplaciti attendit penes rõnem similitudinis dei. libertas vo arbitrij penes rõnem imaginis. cũ ergo taz angelus ꝗ̃ aia eq gerant dei imaginẽ: qr .s. neutrũ mediãte altero: ergo equalr hñt libertatẽ. ¶ Item libertas fundat in volũtate intellectualis nature. sed habere voluntatem dei esse voluntariaz nãm et nõ eq bilem eque ꝯuenit ãgelo et aie: ergo sibi libertas. Loqt aũt hic d libertate a coactõe. ¶ Cõtra vr. ꝙ maior sit libertas i angelo qr eẽntiã sequit potentia. et nobiliorẽ eẽntiaz nobilior potẽtia. et minus nobilẽ eẽntiam minus nobilis potẽtia. ergo cũ angelus nobilioris sit eẽntie ꝗ̃ aia: nobiliorẽ hz potẽtiam ꝗ̃ aia. sz potẽtiã sequit libertas: ergo nobilior est libertas i angelo ꝗ̃ i hoie. ¶ Item sicut dr .ij. sen. ij. di. quatuor sũt attributa angelo. s. simplex eẽntia. psonal discretio. pspicacitas itelligẽtie. libertas arbitrij: et ista se habẽt p ordinẽ. ita vt in quo ẽ magis d primo: magis sit d alijs. S ꝗ̃ ergo ẽ maior simplicitas eẽntie ẽ maior pspicacitas itelligẽtie. et maior libertas arbitrij. sed iter angelos adinuicem sic ẽ. ꝙ vnus aliũ excellit in simplicitate eẽntie: ergo et i pspicacitate itelligẽtie et libertate arbitrij. Hoc ẽt dicit plane magister eã. di. ca. ij. cum ergo plus excellat angelus aiaz i simplicitate eẽntie. ꝗ̃ vnus angelus aliuz: ergo multomagis excellit angelus aiam in libertate arbitrij. ¶ Item libertas ẽ i deo angelo et hoie rõe volũtatis. q tñ volũtas sequitur itellectũ. Vñ sicut ẽ illius excellentia penes itellectũ. sic vr eẽ penes libertatẽ volũtatis. q. s. seqt itellectũ. sz primũ itelligit p vnũ solũ qd ẽ idẽ cũ ipo: ãgelus itelligit solũm ꝯpatõz ad supi⁹. s. ad deũ: qr ñ recipit mediãte fantasmate a reb⁹ inferiorib⁹ sic itellectus hũan⁹: ergo plus elongat: ergo maior ẽ libertas i ãgelo ꝗ̃ i aia. ¶ Itez libtas ẽ volũtatis facultas et rõis. sz maior ẽ facltas siue facilitas i ãgelo ad exeundũ i actũ ꝗ̃ i hoie. qd pz: qr ãgelus ꝯcito ẽ. p velle vel diligẽ. sz hõ nõ sic. vt pz i puulo q hz ipedimẽtũ a carne. et expectat tps vt habeat vsum rõnis: ergo et libertas maior ẽ i angelo ꝗ̃ i hoie. qd nõ ꝯcedat. Cõtra. Libertas arbitrij vr dici eo ꝙ vtibilis sit volũtas quo vult. sz hõ plus vertibilis ꝗ̃ ãgelus: qr hõ pt verti a bono in malũ. et inde rursus i bonũ. ñ sic angelus. imo solũ semel vtit vl i bonũ vel i malũ sine regressu ad alterũ. plus ergo hõ ẽ vertibilis: ergo et plus liber. pp hoc ꝯceditur ꝙ liberior ẽ hõ ꝗ̃ dmon. qr .s. hõ pot egredi post casuz demon autẽ non. ¶ Item sicut supra dictuz est. Libertas sequitur rõnez imaginis. sz rõ imaginis magis pprie vr esse in homine ꝗ̃ in angelo. cum in vtroqz sit. qd patet ex eo ꝙ in canone sacre scripture legitur. ꝙ homo sit ad imaginem. non sic autem legitur de angelo: ergo sm hoc magis erit libertas. vel magis saltem pprie i homine ꝗ̃ in angelo. ¶ Solutio. prenotandũ ẽ ꝙ triplex est libertas. Prima ẽ libertas a coactõe siue a necessitate. Scda ẽ libertas a peccato. de qua .ij. Cor. iij. Ubi spũs dñi ibi libertas. et Jo. viij. si filius vos liberauerit. vere liberi eritis. Tertia est libertas a miseria de qua Roñ. viij. Ipsa creatura liberabitur a seruitu-

te corruptōis ī libertatē glorie filiorꝝ dei. De hac
triplici libertate habet. ij. li. senī. di. xxv. ca. ē nā/
q₃ libertas triplex. Dicimus ergo. ꝙ scḋa liber/
tas ⁊ tertia nō sunt eque ī hoīe ⁊ ī angelo. s₃ ma
xīa ē ī angelo bono. mīor ī hoīe bono. minima ī
hoīe malo. nulla ī demone. S₃ pria libertas q̄ ē
a coactōe ē eque ī hoīe ⁊ angelo tā bono q̄₃ ma
lo. Vñ Berñ. ī li. de li. arbi. Libertas a necessita
te nec peccato nec miseria amittit. nec per oppo
situm augetur. nec plenior ē in homine q̄₃ ī angelo.
⁊ subiungit hac prerogatiua cōditor rōnalem
creaturā īsigniuit. vt sicut sue iuris sueq₃ volunta
tis nō coactionis erat ꝙ bonus ē. ita ⁊ sui iuris
existeret. vt non nisi vellet. bona vel mala fieret.
Ex his p₃. ꝙ sicut nō cogit angelus vt bñ vł ma
le faciat. ita nec hō. ⁊ iō hec libertas equaliter est
hic ⁊ inde. Qualr aūt hoc sit īfra patebit. Cōce/
dimus autē tres positas rōnes ad hoc additas.
¶ Ad primū obiectū ī contrariu₃. s. de nobilitate
ēentie. dicimus ꝙ nobilitas ēentie nō facit ad ē
ipsius libertatis. nobilitas. n. nature inest creature
ītellectuali cōdite absolute. libertas aūt ē quedā
dignitas descēdēs a deo ī rōnalē creaturam per
ꝯueniētiā ad ipm primū. Vñ libertas non sequit
nām creatē eo ꝙ ē creata. s₃ ī relatione ad primū
ſm ꝯueniētiā. ⁊ iō nō sequitur. si maior ē nobili
tas: ergo maior libertas. bene concedunt tamen
ꝙ habilior dicēt volūtas ī simpliciori ēentia q̄₃
ī minus nobili ⁊ simplici. nec seqt si est habilior
volūtas ergo liberior. ¶ Et si videat sequi sicut
ꝓbabat sequēs rō. q₂ libertas ⁊ facultas ⁊c. Ad
hoc ergo soluēdū sciēdū. ꝙ duplex ē facultas in
rōali creatura. Una q̄ seqt volūtatē inquātū est
volūtas. ꝓut ꝯtingit dicere. ꝙ volūtas libere vlt;
qḋ vult. nec ab aliquo pōt īpediri. ⁊ hec facultas
equalr ē ī omni rōnali creatura. siue ītellectuali. qꝛ
oēs eque sunt sine coactōe sicut patuit p auctori/
tatē Bernar. Est alia facultas nō sequens ipsam
volūtatem ꝓut voluntas ē. sed ipsam naturam q̄
subiecta ē illi. ſm ꝙ cōtingit dicere. ꝙ simplicior
ē facilior ⁊ habilior ad suū actū. ⁊ illa que min⁹
simplex ē minus facił. Scḋm hoc verū ē. ꝙ ma/
ior ē facilitas ī angelo q̄₃ ī hoīe. ſm ꝙ simplicior
ē eius nā ⁊ subtilior. ⁊ iō minus potēs impediri
ab īgressu ī suum actū. Scḋm hāc viā procede
bāt oēs rōnes adducte. ꝙ maior ē libertas in an
gelo q̄₃ ī hoīe. q₂ oēs sumunt penes ea que respi
ciūt ipsam nām subiectā voluntati. prima enī₃ su/
mitur penes nobilitatem ēentie siue potentie an/
geli. secūda penes simplicitatē ēentie. tertia ⁊ q̄r/
ta penes perspicacitatē ītelligētie. hec autem om
nia sequunt naturam subiectā volūtati. nō ipsam
volūtatem. Silr facultas de qua vltimo obijcit ē
facultas talis que seqt ipa₃ nā₃ subiectā. Cū vero
dr. libertas arbitrij ē facultas ⁊c. sumit facultas
ꝓ facilitate q̄ sequit ipam volūtatē. ī quātū volū/
tas ē. Ab hac. n. facultate dr liberū arbitriū. si nō
dicat ꝙ vtraq₃ facultatē sequit. illa tñ que ē natu
re sbiecte volūtati ſm ꝙ huiusmōi nō ē a qua dr
liberum arbitriū. ¶ Ad ea que obijcit ꝙ maior ē
libertas ī hoīe. Ad primū dḋm ꝙ nō valet. q₂ ꝓ/
cedit a libertate que ē a ſuitute peccati ⁊ ñ a coa/
ctione. hō. n. sequit hō cū ceciderit ī malū pōt resur
gere ad bonū. ⁊ nō angelus. ergo quo ad hoc li
berior ē hō vel minus ſuus. s₃ nō sequitur: ergo
minus pōt cogi. De hac aūt libertate que ē a pec
cato diximus ꝙ nō ē eque ī hoīe ⁊ ī angelo: Vñ
Berñ. diuīe silitudinis sūmū gradū tenēt angeli
boni. nos īfimū. adā mediū. demon nullū. Et no
ta ꝙ dicit silitudinis nō dicit imaginis. q₂ simili
tudo magis attēdit penes gratuita. ⁊ iō nulla ē ī
demonibus imago. magis penes nālia. ⁊ iō sal/
tē ī aliq̄ gradu remanet ī demonib⁹. ¶ Si aūt ad
hoc obijcit. ꝙ hō ī pluribus v̄tibilis ē q̄₃ āgelus.
q₂ angelus solū semel vertit. ergo hō ē liberior.
Dicēdū ꝙ nō sequit. q₂ ex alia rōe ē vertibilitas
⁊ ex alia rōne libertas. q₂ libertas ē dignitas exi
stēs ī ītellectuali creatura p cōueniētiā ad primū
vertibilitas autē sequit ipam nām creature rōna
lis ſm se. Vñ nō sequit ꝙ maior libertas. sed q₂
maior mutabilitas ⁊ hoc ē verū. ¶ Ad illud qḋ
obijcit scḋo. ꝙ libertas sequit rōem imagīs. Di
cēdū ꝙ l₃ ī canone scripture inueniat de hoīe ꝙ
sit ad imaginē ⁊ nō de angelo expresse. nihilomi
nus inenit ibi ſm beatū grego. iplicite. ī rōne si/
gnaculi silitudinis. Ezech. xxviij. ⁊ imago vno
mō eque ē ī hoīe ⁊ angelo. ꝓut alio mō attēdit
penes memoriā siue mētē₃. ⁊ ītelligentiā ⁊ volū
tatē. ⁊ illo mō cōsequit libertas rōe₃ imaginis.

Articulus quartus.

D quartū quo querit. vtrū similis v̄ti
a bilitas sit vel fuit ī hoīe ⁊ ī angelo. In
angelo. n. ē vnica v̄tibilitas vel ī bonū
vel ī malū. nec ē regressus. In homi
bus ē multiplex vertibilitas. q₂ ē regressus a bo/
no ī malū ⁊ ecōuerso. Hec aūt nō debet aie rōe
alicuius potētie sue cū eedē sint ⁊ eedes angel ⁊
hoibus. ¶ Si dicat ꝙ hoc ē pp vnionē cū corpe
q₂ multiplex ē ⁊ variabile ⁊ v̄tibile. hoc nihil vr.
q₂ vertibilitas corporis. hoc ē in nō eē siue ī cor
ruptōe. hec autem nullam videtur habere habi
tudinē ad illam que ē ī ignorātiā vel in culpam.
¶ Solutio. dicimus ꝙ huiusmodi vertibilitatē
duplicem ⁊ possibilitatem ad resurgendu₃ a cul
pa ad gratiam ⁊ econuerso. habet anima propt
vnionem cu₃ corpore corruptibili. Corpus enī₃
quod corrumpitur aggrauat animam. vt dicitur
Sap. ix. Et dicitur corpus corruptibile. non tan
tum ſm statum in quo nunc est necesse corrumpi
s₃ ſm statū primū. ī quo possibile fuit corrumpi.
⁊ ideo propter huiusmodi aggrauationē. excu/

fatiōem huāni peccat. Unde pnior ē deus ad in/dulgendū ſm q̄ ipſe dicit gen̄.vi. Non pmanebit ſpiritus meus.i.indignatio mea vſq3 ineternū in hoīe.q2 caro ē.i.fragil' ē ex natura corpis. Angelus aūt ñ hʒ huiuſmōi vniōnē nec vnibilitatē3. ⁊ ideo ñ ſic excuſabil' ē cū peccat:nec reſurgit poſt cāu3. Ūñ angelus dr̄ ſpūs vadēs ⁊ ñ rediēs. aīa aūt ſpūs vadēs ⁊ rediēs. ponamus tñ q̄ anima vnita eēt cū corpe icorruptibili ſicut erit ī patria. tūc pp corpus ñ hēt huiuſmōi duplicē vertibilitatē q2 ñ aggrauat ex eo. ¶ Per pdicta p3 rñſio ad illud qd̄ q̄rebat que ſit btūdo huiuſmōi corruptibilitatis corpis ad illā vertibilitatem aīe. q2 hec ē rō. Ūñ greg. i mora. Angelo2 ſpūs idcirco irremiſſibilr̄ peccauerūt. q2 tāto robuſtius ſtare poterāt: quāto eos carnis fragilitas ñ aggrauabat. Hō v̄o poſt culpā veniā meruit: q2 p carnale corpus aliqd̄ q̄ ſemetipo maio2 eē accepit.

Articulus quintus.

a Ad quintū quo querit. vtrū huiuſmōi libertas qua cogi nō pōt inſit angelo ſm ſe ⁊ p ſe nō mediāte aliquo tāq̄ cā. aut inſit mediante aliquo tanq̄ cā.ſ.cauſans illā ppīetatē in itellectuali natura. ¶ Si dicat q̄ ineſt intellectuali nature p ſeipſa3. tūc obijcit q̄ abſtracta potētia itellectuali ⁊ abſtracta inclinatiōe ad volendū: adhuc eēt i ea libertas: q2 adhuc remaneret ipa ſuba intellectualis. Hoc aūt videt ipoſſibile.ſ.q̄ remaneat libertas vbi ñ ē volūtas ſine iclinatio volūtatis. Reſtat ergo q̄ ineſt ei libertas p mediū.ſ.mediante voluntate. Ideo.n.libera q2 pōt facere qd̄ vult. aut q2 pōt velle qd̄ vult. [illegible] hoc aūt ſeqt incōueniēs q2 nō equa ē libertas i deo ⁊ i alijs intellectualibus naturis. qd̄ ē ɔtra berñ. Qd̄ autē inde ſequat p3. hoc enim poſſe.ſ. velle qd̄ vult in deo eſt p ſufficiētiā ⁊ indepēdētiā. q2 cum dico. deus pōt velle qd̄ vult. omnia illa tria.ſ. poſſe ⁊ velle ⁊ qd̄ vult. in deo ſunt idē qd̄ ipſe. in alijs aūt ſūt nō per ſufficientiā ſed p aliquā depēdentiam ab extrinſeco. Cum enim dico. angelus poteſt velle qd̄ vult. ⁊ ſi li poſſe ⁊ li velle in angelo ſūt. tamē li qd̄ vult nō ē in angelo ſed extra ipſum. Unde pat3 q̄ hoc totū ſc3 poſſe velle ⁊ qd̄ vult. non ē p ſufficientiā omnimodā i angelo. Silr̄ nec i homine: qd̄ eodē modo pōt oſtendi. Si ergo i deo ē per omnimodā ſufficientiā. ergo magis ē i deo poſſe velle qd̄ vult. ergo ñ eque ē libertas i deo ⁊ in alijs. Scdō dicimus q̄ [illegible] prius ⁊ poſterius dicta libertas ē in deo ⁊ in ceteris. ⁊ hoc ſolum pbat ratio nunc dicta. volūtas enim dei ſibi ſufficit ad exeundū in eſſe i qdcunq3 vult: ⁊ pēſt alijs volūtatibus. volūtates v̄o angeli ⁊ hoīs ſubiecte ſūt volūtati eius. nec ēt ſibi ſufficiūt ad qdcūq3 volitū, vtpote reſpectu boni gratuiti. imo op3 q̄ deus adiuuet eos p gratiā. Unde quo ad hoc prius ē huiuſmodi libertas in deo [illegible] poſterius i alijs. non tamē ideo ſequit q̄ nō eque: q2 prius ⁊ poſterius ñ remouēt equalitatē huiuſmodi de qua loquimur. q2 ta3 deus q̄3 homo q̄ angelus liberi ſunt a coactione equaliter.ſ. quo ad hoc q̄ nullus eorum cogitur.

Articulus ſextus.

a Ad ſextum quo querit. vtrū libertas arbitrij in homie ⁊ in angelo ſūt ex eodem principio aut ex differētibus. Et videt q̄ nō ex eodē pricipio. q2 poſſe in bonū hab3 q2 ē a deo. poſſe aūt in malu3 inq̄tum ē in malum nō hab3 ex eodē: q2 deus nō eſt principiu3 mali. ergo ex alio. ⁊ dicit q̄ ex nihilo ſicut dicit auguſti. Sed ex hoc videt ſequi. q̄ poſſe in bonū ⁊ poſſe in malū ſūt ex duobus principijs ⁊ vtrūq3 a libertate eſt. ergo libertas a duobus principijs. ¶ Reſpondet q̄ nō ſequit ex duobus principijs. ſed ſequit q̄ vnu3.ſ. poſſe in bonū eſt ex vno. ⁊ reliquum ſc3 poſſe in malū eſt non ex principio proprie loquēdo: ſed eſt ex defectu. q2 huiuſmodi poſſe ē potius nō poſſe [illegible] poſſe. Unde dicit anſel. in lib. de libero arbitrio. Poteſtas peccādi que addita voluntati minuit eius libertatem. ⁊ ſi dematur auget. nec libertas eſt nec pars libertatis. Item idem in eodem. poteſtas peccandi non ad potentiam pertinet: ſ3 potius ad impotentiam. vel poteſt dici q̄ vtrūq3 eſt a deo. Utrunq3 enim eſt poſſe. ſed vnum ē p conformitatem. alterum non.

Articulus ſeptimus.

a Ad ſeptimū quo querit. Cum vertibilis fuit angelus naturaliter ſm libertatem in bonū ⁊ in malū. ⁊ quidā etia3 verterūt ſe in bonū ⁊ quidā in malū. vtrū in eodē inſtanti potuerūt eē hec duo in angelo ſc3 vertibilitas ⁊ verſio. ⁊ hoc eſt querere. vtrum q̄3cito eēt angelus verteret in bonu3 vel in malū in inſtanti in quo primo fuit. Si dicat q̄ nō potuit in eodem inſtāti. ſit ergo inſtans i quo primo fuit a. inſtans vero in quo prio vertit ſe b. tunc obijcit. Inter quelibet duo inſtātia ē tempus mediū. ergo inter.a.⁊.b. ſit ergo illud tempus.c. ⁊ nō fuit in.c. ocioſus. q2 intellectus angeli nō ē ſicut intellectus pueri qui ocioſus ē. ergo intelligebat in.c. ſed intellectus eius plus ordinabat ad cognoſcendū deu3 q̄3 ad aliud. ergo deū intelligebat. ſed intellectū neceſſario ſequit inclinatio ad illud p affectionē. maxīe aūt que ſummi boni. ergo afficiebat i deo. ergo id merebat ⁊ ſic vertebat i bonū. ergo nō prio in.b. ſ3 in.c. ¶ Similiter pōt queri de inſtāti ipſius.c. in quo prius vertebat in.b. angelus. ⁊ ſic ſemp ɔtigit deducē

vsqz quo veniamus ad idē instās i quo p̄rio fuit. Restat ergo q̄ i eodē instāti fuit i eo vertibilitas τ versio huius. ¶ Itē aug. dicit q̄ quatuor sunt coeua. s. celū: tps: motus: materia p̄ria. Si ergo celū τ motus eius sūt coequeua. ergo q̄cito fuit celū incepit moueri. s; multo simplicior ē iste act⁹ velle i intelligētia angelica q̄ꝫ motus i celo. ergo multomagis i eodē instāti p̄rio fuit āgelus τ motus eius s̄m volūtatē. ¶ Itē dicit aug. q̄ creatio τ distictio rez simul fuit. s̄m id ecc. xviij. Qui viuit ineternū creauit oīa simul. vñ ɔputatio ista diez geñ. j. s̄m aug. ñ accipit ad lrām. s; s; q̄ res sūt in itelligētia siue cognitiōe angelica p̄ ordinem suaꝝ nobilitatū. ergo s̄m hoc simul creatio celi τ diuisio lucis a tenebris. s; ista diuisio vt idē aug. exponit nihil aliud ē q̄ꝫ diuisio ɔfirmatoꝝ angeloꝝ a cadētibus. Per celū aūt itelligit angelica nā informis. ergo simĺ creati sūt τ ɔfirmati sūt: τ ceciderūt aliȷ̄. ¶ Itē Jo. viij. Ille hoīcida erat ab initio. ñ pōt exponi ab initio cū peccare fecit hoīez: q2 ēt añ peccauit supbiēdo. ergo intelligit ab initio sui eē. Cōtra. si ex quo fuit: fuit malus. ergo creatus ē malus: q̄ꝺ ē icōueniēs. ¶ Item obȷ̄icit de bonis. Ad vertēdū se i bonū aut suffic̄ nā. τ tūc oēs vertissent se in bonū: cū oēs cōicassent in nā. aut supaddita ē eis grā in creatione: τ si sic. qua rōne addita ē quibusdā: eadez ratione oibus. alioquin iniusticia videret: cū adhuc nullus eoꝝ meruisset vĺ demeruisset: τ i aliȷ̄s pares eēnt. ergo quocūqz mō ponat si in eodē instanti vertissent se quo p̄rio fuerūt: oēs eodez mō vertissent se vel i bonū vel i malū. Restat ergo q̄ nō simul nec i eodē instāti. Nō ɔcedimus dicentes. q̄ nec mali semp fuerūt mali. nec boni bonitate ɔfirmata: quā postea ɔsecuti sūt. dicimus ergo q̄ i alio instāti inceperūt eē: τ i alio se verterūt. Nec opz iter duo illa eē tps mediū vel duratōez. Vñ dicimus q̄ illa ɔpositio iter q̄libet duo distātia τ c̄. itelligit de instantibus que sūt in tpe: q̄ꝛ ē mensura ɔtinuoꝝ. τ nō tenet hic. imo pñt eē duo instātia quasi ɔtigua sine intermedio. Si tñ supponat q̄ fuerit aliqua morula: sine distātia itermedia. τ querit q̄d i ista egerit angelus? pōt dici q̄ tūc mouebat p̄ intellectū. τ ñ mouebat p̄ affectū motu. s. penes quez determinat s; bonitas actualis vel ɔuersio. Non eēt tñ icōueniēs dicere. q̄ moueret p̄ affectū motu naturali ñ gratuito. per quē motū nō merebat nec demerebat. ¶ Ad illud Jo. viij. ab initio. respondetur. i. post initiū: q2 valde paꝝ stetit. τ h̄ notat hec ɔpositio ab: non dicit in initio. ¶ Ad illud de celo τ motu eius dicimus. q̄ nec i celo nec i angelo nec in aliqua creatura ɔtingit illud q̄ i eodē instāti i quo p̄rio ē: habeat actū aliquē. In omni. n. alio a p̄rimo prius ē potētia q̄ꝫ actus: nō solū natura s; ēt duratiōe. q̄uis in quibusdā simul sit potentia τ eēntia. s̄m q̄ dicit in ɔpetuis nō differt eē τ posse. Unde nō ē veꝝ q̄ in p̄rio instāti i quo fuit celū: fuit eius motus. s; veꝝ ē q̄ i illo instāti incepit eius motus. Hoc aūt q̄ꝺ dico incepit. s; dicat id q̄ꝺ dicit p̄ modū actus. nō tñ dicit actū s; inclinationē quādā ɔximi ad motū. que quasi media ē iter potētiā celi τ eius motū. ¶ Nō autē dicit ab aug. motus coeuus celo. ideo dr: nō q2 in eodez instāti quo p̄rio fuit celū icepit eius motus. s; cū incepit nōdū erat: q2 id incipe non dicit motum. ¶ Ad aliud q̄ꝺ obȷ̄icit de distinctiōe lucis τ tenebraꝝ. dōm q̄ l; ɔputat vno die cū factura lucis. τ factura lucis s̄m aug. sit simul cū creatiōe. ñ tñ diuisio illa lucis simul fuit cū creatiōe: imo fuit posterior. sicut si vno die aliq̄d prius fieret: τ aliud posterius. Nō. n. peccatū angeli q̄ facta est tenebra. nec diuisio tenebraꝝ a luce q̄ spectat ad diuisionē bōꝝ a malis: fuit cū creatiōe i eodē instāti. ¶ Sz ad hoc obȷ̄icit. q̄ simul fuit cū creatiōe. Nā ɔstat q̄ i angelo simul ē eēntia cū sua potētia. τ ē talis potētia q̄ nō ē ipedita ab actu suo nec recipit ipedimentū. ergo τ actus eius simul ē cū sua potētia: τ vlterius cū sua eēntia. eque aūt vel magis libera ē motiua q̄ꝫ cognitiua. vt vr. ergo simĺ fuit actus cognitie cū potētia τ eēntia. ergo simĺ fuit actus motiue. s. ɔuersio τ auersio. ergo simĺ fuit ɔuersio vĺ auersio cū eēntia i angelo. Contra. duplex ē mutatio. p̄ria ē añ eē in eē. alia ab eē tali in eē tale. τ hec dr versio. s; prior ē mutatio añ eē i eēq̄ꝫ ab vno eē i aliud eē: siue ab altero i alteꝝ. ergo prius ē creatio q̄ꝫ versio. ¶ Itē icōueniēs eēt dicere in aīabus ipsis. statim cum sunt eē malas: nisi ex ɔiunctiōe ad corpus traherent maliciā originalē. cū ergo angelus ex nullo trahat originē: nec ēt ex ipo deo. q2 ipe tñ boni p̄ncipiū ē. ergo icōueniēs ē dicē ipm angelū cum p̄rio ē. statiz eē malū. ergo eadē rōne icōueniēs ē dicē. ipm statim bonū eē: bonitate dico illi malicie opposita. ¶ Itē de malis spāliter oñdit. q̄ ñ statim fuerūt mali. Dicit. n. aug. τ ē in li. sniaꝝ. q̄ deus in angelis simul ɔdidit naturā τ largitus ē gratiā illis qui mō sunt boni. ergo eadē ratiōe illis qui mō sunt mali. q2 eodem mō erant capaces s̄m naturā. sūma autē bonitas cōicat se recipiēti s̄m modū recipiētis. ergo statim fuit gratia i malis a p̄ncipio creatiōis. s; ñ secū ɔpatit gratia maliciam. ergo nō statiz fuit i eis malicia. Solutio ɔcedimus vt supra. q̄ nō simul in ipso instāti i quo fuerūt angeli fuerūt mali. ¶ Ad illō q̄ꝺ obȷ̄icit in contrariū patuit iā solutio. dicimus enim q̄ in nulla creatura simul ē actus i eodē instāti cū potētia nec cū eēntia simul. dico nec natura nec duratiōe. Vñ nec in cognitiua nec i motiua angeli simul ē actus cū potētia. simĺ dico i eodē instāti. exitus. n. de potētia i actū vel etiā q̄ ab ocio in actū sicut ē ibi. q2 potētia angeli non ha

bebat īpedimētū. ē postq̄ʒ res ē. ⁊ hoc ē ex rōne
creature. q̄ n̄ pani. ꝙ simul sit omnio. i. ī eodē in/
stāti. Nisi forte dicaꝶ simul pro repēte. vel simul
idest statim post: sicut dī ꝙ radius visual' ab ocu
lo emissus simul ptrāsit remotiorē cū ꝓpinquio
re pte aeris vel spacij. loquamur ꝓm opinionem
que ponit ꝙ videmus extra mittētes. nō. n. ptran
sit ī eodē instāti. sʒ simul idest repente. hoc ē in tē
pore pceptibili. Ita posset hic dici. ꝙ angeli ex ꝑ
pᷣio fuerūt statim vel parū post versi sunt alij in
bonū alij ī malū. Adherēdū ē. n. sentētie magistri
sentētiarū. qui dicit. ꝙ fuit ibi morula. ⁊ hoc dī
hec dictio repēte. ¶ Ad illud qḋ dicit aug. simul
ꝯdiēs nām ⁊ largiēs grām. responsum ē supra.

Membrum secundum.

De mēbrū scōm quo queriꝶ de duabus
portionibus rōnis. s. superiori ⁊ īferio
ri. vtrū sint ī angel'? Et vī ꝙ sic. Si. n.
rō ē in angelis sicut supra habitū ē. per
hoc qḋ dicit beatus Bern. ⁊ Jo. dama. ptes aūt
siue portiones rōnis sunt due quarū vna superi
us īspiciēdis ⁊ cōsulēdis īherescit. sicut dicit au/
gu. ī li. de tri. altera vō īēdit gubernatōi īferioꝝ.
Cū aūt in angelis ē considerare duplicem respe
ctum. scʒ ad deū qui supra ē ⁊ ad īferiora que sb/
sunt. ergo vtraqʒ portio rōnis dʒ esse ī angelis.
¶ Preterea sup illud. j. Coꝛ. xi. Vir nō debʒ ve
lare caput suū q2 imago est. Et dicit aug. ꝙ supe
rior ps rōnis nō ē cohibēda. vt se ab eternis ab
stineat. Inferior vō que deriuaꝶ ad actionē tpa/
lium cohibenda est. cum ergo ī primo angelo si
cōtinuisset se ab īferioribus ⁊ totalr adhesisset sū
mo bono: nō fuisset peccatum. patʒ ꝙ vtrāqʒ ra
tionē cōsiderandi habuit primus angelus. ergo
vtrāqʒ partē rationis habuit. ꝓm ꝙ ratio moti/
ua ē ad superna vel inferiora. Cōtra. he diffe/
rētie. sicut dicit aug. sic distinguunꝶ. vt vna perti/
neat ad virū. altera ad mulierē. sʒ differentia viri
⁊ mulieris vere ⁊ ꝓportionalr nō inueniuntur
ī angelo. ergo nec iste differētie seu partes rōnis.
¶ Preterea dicit aug. ꝙ serpens suggerit īferio
ri parti rationis. s. sensualitas cū suo motu moue
tur. sʒ motus sensualitatis nō ē in angelo nec esse
pōt. ergo suggestio tal' ꝓm quā īferior pars rō/
nis que est ad modū mulieris possit moueri. nō
est ī angelis. nō ergo predicte differētie sunt ī an
gelis. ¶ Preterea dicit aug. ꝙ ꝓm vtrāqʒ differē
tiam ē peccatū. sed ī angelo nō ē duplex differen
tia ꝓm quā potest eē peccatum. sʒ vnica tantū. er/
go nō sunt he differētie ī angelo. Ad qḋ dōm.
ꝙ he differētie ꝓm ꝙ distinguunꝶ ab aug. ī li. de
trini. ꝓprie sunt hoīs. cuius rō medium est inter
deum ⁊ corpus ꝓpriū siue sensualitatem regen/
dam. ⁊ q2 in angelo non ē ratio media inter illa
duo. ratio. n. in angelis separata ē a corpore ꝓ/
prio sibi vnito ⁊ assūpto. īō non hʒ duplicē re/
spectū. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit ī cōtrariū. dōm
ꝙ licet rō siue vis motiua ī angelo habuit natu/
ralr duplicē respectū. s. ad superiora ⁊ ad īferiora
nō tn̄ habuit hāc duplicē differētiā. nō. n. hʒ re/
spectum ad corpus sibi vnitū. quēadmodū subie
ctū siue forme aut ꝑfectioni. aut ꝑ sensualitatē. ex
hac autē ꝯparatione ad īferius sumiꝶ vna differē/
tia ī hoīe rōnis. nō ex ꝯparatione ad quodcūqʒ ī/
ferius. ⁊ īō nō ē ibi duplex rōnis portio aut dif
ferētia. nō. n. ex quacūqʒ gubernatōe īferioꝝ ac/
cipiꝶ duplex portio rōnis: sʒ ex gubernatōe sen/
sualitatis. ⁊ corporis cuius ē ꝑfectio. ¶ Ad secūdum
vō dōm. ꝙ lʒ ex vtraqʒ pte mouēdo īdebite po/
tuit peccare angelus. nō tn̄ erat hec duplex diffe
rētia. quarū vna viro ꝯparatur. altera mulieri. nō
enim ē delectatio sensualis. vt ex qua moueaꝶ rō ī
angelis. sʒ dlectatio ī re mutabili pōt eē ī angelos:
penes autē illā nō attēdiꝶ ꝑdicta differētia. Unde
nisi pōnereꝶ duplex motiuū ī āgelo. quoꝝ vtrūqʒ
possʒ ꝯuerti ad bonū ꝯmutabile. ⁊ auerti ab im/
mutabili bono nō poneret hec duplex rōnis dif
ferētia. Aliqn̄. n. īferior ps rōnis peccat sine supi
ori. aliqn̄ aūt ipa superior ps rōnis peccat cōsentiē
do īferiori. ⁊ tunc dꝶ mulier dedisse cibum viro.

Sup quo īcidit qō. Utrū ī angelo possit eē du
plex motiuū ꝑ mōʒ ītellect' ⁊ ꝑ mōʒ fātasie. Qḋ
vī ꝑ hoc quod dicit dyo. ꝙ fantasia ꝓterua ē ī de/
monibus. hec aūt nō eēt nisi aliqn̄ mouerentur ꝓʒ
fantasiam. ergo fantasia potest eē in angelis tan/
q̄ʒ motiuum. Preterea dicit phūs. ꝙ ītellectus
semper ē rectus. fantasia autē recta ⁊ nō recta. er
go cū possibilitas ad rectitudinem ⁊ suum oppo
situm sunt a pᷣcipio ī angelis. videtur in ange/
lis potius motiuum ad modum fantasie q̄ʒ ītelle
ctus. nunc autē in bonis per modum ītellectus. ī
malis per modum fantasie. Cōtra. fantasia est
ꝓm sensibilem partem. sensibilis autem pars non
est in angelis. ergo nec fātasia. Qḋ ex ratione fan
tasie arguiꝶ. est enim motus a sensu ꝓm actum fa/
ctus. sʒ ī angelis nō est iste motus. ergo nec fan/
tasia. ¶ Ad qḋ dōm ē. ꝙ fantasia dꝶ dupl'r. Uno
modo sumiꝶ pro motiuo ex parte sensibil'. ⁊ sic nō
ē in angelis. Alio modo sumitur ꝓ motu rōnis
vel ītellectus. inquantū decipiꝶ circa apparēs bo
num. siue vt nūc. ⁊ hoc modo pōt eē fantasia in
angelis malis sicut dicit dyoni. per hec patet q̄l'r
soluiꝶ primo obiectum. ¶ Ad scōm vero dōʒ. ꝙ
ītellectus dī semper rectus. q2 ītellectus ille de q̄
loquitur. moueꝶ ī bonū simpliciter. ex pte aūt bo
ni simpl'r nō cōtingit accipe errorem. nihilomi/
nus ꝯtingit ītellectū. ꝓut ē ps motiua aīe siue pra
ctica eē nō rectū. q2 aliqn̄ sequitur fātasiā. fātasia
aūt lʒ dicaꝶ recta ⁊ nō recta. n̄ ꝯpetit āgelo in pᷣio
statu q2 ē ꝓprie sēsibil'. sʒ ꝯueniebat ītellectus ꝓut
de se vertibil' ē. ⁊ ad bonū simpl'r ⁊ ad bonū vt

nunc. Unde in bonis angelis vertebatur ad bonum simplr in malis ad bonū apparens. et ideo hi ceciderunt. illi vero in bono steterunt.

Membrum tertium.

D tertium mēbrum quo querit de irascibili et ɔcupiscibili. vtrum sint i āgelis. Qd vr. qr p ɔcupiscibilē ē appetitus. p irascibilē ē fuga mali. sz in angelo nālr ē appetitus et fuga mali: ergo in angelis sunt he due vires. ¶ Itē āgeli nrā salutē diligūt. dilectio aūt ē ɓm ɔcupiscibilē: ergo angeli hñt ɔcupiscibilem. Et itez apoc. xij. Descēdit ad nos dyabolus habēs iram magnā. sz ira ē ɓz irascibilē: ergo hz irascibilē. ¶ Itē āgeli boni hñt gaudiū. et angeli mali hñt timorē seruilē. sed gaudiū ē in vi ɔcupiscibili. metus vel timor ē in irascibili: ergo angeli nāliter habuerunt istas vires. irascibilē. s. et ɔcupiscibilē. ¶ Itē dr in li. de anima et spū. qr hec est trinitas ɓm quā anima assimilatur deo. s. in rōnabilitate. ɔcupiscibilitate et irascibilitate. Si ergo assimilatio perfecta naturalr est in angelo. habet rōnabilitatem ɔcupiscibilitatē et irascibilitatem. Qd vr p diffin quā assignat: p ɔcupiscibilē appetit. p irascibilē ɔtēnit. p rōnem inter vtrūqz discernit. sz appetere ɔtēnere diiudicare sunt in angelis: ergo et potentie ɓm quas insunt. ¶ Preterea glo. sup illud. xxvi. exod. appendens aū q̄tuor colūnas. quatuor colūne ante quas appēsū est velū sunt ptāres celi. q̄tuor virtutibus eximijs pdite. i. fortitudīe. tpantia. prudētia. iusticia. q̄ alr seruant i celis ab angelis et aiabus sanctis. et alr hic. Silr interlineari. Angelicos spūs qui q̄tuor virtutes colūt plenarie. sz virtutes nō insunt eis nisi ɓm potētias quas hñt naturalr. prudētia aūt inest ɓm rōnalē. fortitudo ɓz irascibilē. tpantia ɓz ɔcupiscibilem. Iusticia vo vel circuit oēs. vel est in rōnabili: ɓm qr intellectualis creatura ordinat ad alterū: ergo angelis naturalr insunt he vires. ¶ Itē distiguūt he tres vtutes. fides spes caritas. vt fides sit respectu veri. spes respectu ardui. caritas respectu boni. ɓz rōnalē fides. ɓm ɔcupiscibilē caritas. ɓm irascibilē spes. Cū ergo cognitio eternoꝝ et ɔsideratio habēdi poterit ɔuenire angelis et dilectio: erunt tres vires in angel. ɓm q̄s hec insunt. ¶ Itē angelus naturalr mouebat i bonum et veꝝ et arduū. sz motus ē naturalr ɓm vires motiuas: ergo habuit nālr vires motiuas rñdentes. sed he sunt tres vires predicte. Contra leticia ē ɓm ɔcupiscibilē. ira est ɓm irascibilē. sz ista nō insunt naturalr angelo: ergo nec potentie his rñdentes. Qd dr leticia non insit. habet p hoc qr dama. diuidit leticiā i aialē et corpalē. sed nec aial nec corpal inest angelo nālr: ergo nec ɔcupiscibil potētia: que ē illius propria. Similr tristicia que ei opponitur. cuius partes sunt accidia. achos. inidia. misericordia. Iste. n. sunt cōpassiones. vl passiones. Sz passiones vl ɔpassiones non insunt nālr angelis: ergo et c. Silr ondit de ira. Ira. n. est furor eius q circa cor est sanguinis. ex euaporatōne. sed iste furor naturaliter nō inest angel: ergo nec irascibilis. cui ppria passio vel actus dr ira. ¶ Preterea dr ibidez. cū ɔcupiscimus qd et prohibemur ab aliquo. irascimur aduersus eū vt iniusta passi mēte. s. iudicante dignū angustia. sed hoc non ē naturalr in angelis: ergo nec ira. ¶ Itē ira est appetitus pene pter apparentē examinationē. sz apparens examinatio nō ē i angelis nālr: ergo nec ira. ¶ Itē aug. in li. de ciui. dei. dicit qr sunt quatuor ɔturbatōes. leticia. gaudiū. metus et spes. He aūt ɔturbatōes n insunt naturaliter angelis. et sunt proprie illarū viriū: ergo nec iste vires. ¶ Item dicit beda. Fortitudo est in pferendis molestijs. tpantia i cohercendis delectabilibus. prudentia i precauēdis insidijs. sz hec non insunt naturaliter angelis: ergo nec fortitudo nec tpantia nec prudentia. Sed he sunt pfectiones potētiaꝝ predictaꝝ: ergo rōnabilis. irascibil. ɔcupiscibilis. nō insunt naturalr angelis. ¶ Preterea. victoria tētationū ɔuenit proprie irascibili. Cōcupiscibile aūt sicut dicit Crisosto. principium est indigentia. ergo cū tētationes nō sint i angelis nec victoria tētationū inest: ergo nec irascibilis. cuius ē hec pprium. Similiter indigētia nō fuit nālr in angelis ɓm pprii statum. ergo nec ɔcupiscētia que ɔsegt indigentiā. Ad qd dōm. qr ɔcupiscibilis put actus eius ē appetitus boni. et irascibilis put act eius ē fuga mali ɓm qr dr in li. de aīa et spū. qr p ɔcupiscibilitatē et irascibilitatē ē habilitas affectōis ad appetēdū vl fugiēdū. amādū vel odiē. tū. sunt nālr i angelis ɓz nām primitus institutā. Silr ɔcupiscētia put pcedit ex indigētia. pena nō fuit in angelis ɓm statū innocētie. ¶ Ad illud qd obijcit pmo dōm. qr leticia aial dr duplr. vel ipsius aie i se. et ɓz qr hz potentias nō depēdētes a corpe. et sic dr leticia i angelis: qr illa ē que diuidit ex opposito ꝫ corpalē. Alio mō dr aialis ipsius aie. put ɔsiderat i ɔiunctione ad corpus. put ē alicuius potētie cuius act depēdēt a corpe: et sic nō ē leticia aialis in angel. ¶ Silr ad illud qd obijcit de tristicia dōm. qr lz prie due dcē n sint in angelis. s. accidia et achos nihilominus alie due. s. misericordia et inuidia pnt eē in angelis. vt misericordia in bonis. et inuidia i malis. sed nō ɓm nām primitus institutam. sz ɓz nām corruptā. ¶ Et qd obijcit. qr passio vel cōpassio nō ē i angelis nālr. dōm qr hoc est veꝝ ɓm qr ɔpassio sonat in penā. cū ɓz qr dr passio a pasium grece. qr ē informatio. dicitur in eis esse passiones. ¶ Ad hoc qd obijcitur. qr est feruor eius qui circa cor ē sanguinis. dicendū. qr hec ē diffinitio ire. ɓm qr ē i hoie tm. et non i angelo. ¶ Ad

illud qḋ obijcit᷑. ꝙ cũ ꝯcupiscimus gd ⁊ ꝓhibemur. irascimur tãꝗ̃ iniusta passi ⁊c̃. dõꝫ ꝙ ira ẜꝫ hãc rõnem nõ ẽ in angelis ẜm nãꝫ primitus institutã: põt tñ eẽ in angelis malis ẜm nãm corruptam. Et eodẽ mõ rñdendũ ẽ ad illud. Ira [illegible] pene ⁊c̃. ¶ Ad illud qḋ dicit augu. ꝙ quatuor sunt perturbationes ⁊c̃. respondendum ꝙ facienda est vis in hoc ꝙ dicit perturbatõ es: q₂ ẜꝫ ꝙ sunt ꝑturbationes nõ sunt in angelis ẜm nãm primitus institutã: ẜꝫ sunt in demonibus ẜꝫ nãm corruptam in eis. ẜm tñ ꝙ passio dicit᷑ vt supra a patiꝫ grece: qḋ ẽ informare. põt eẽ passio leticie [illegible] angelicis ẜm primũ statuꝫ nature. ¶ Ad aliud dõꝫ. ꝙ licet prudentia ⁊ ťpantia ⁊ fortitudo non sint in angelis. vtpote ꝗ̃tum ad actus supra dictos. sunt tñ in eis ꝗ̃tuꝫ ad aliquos actus nobiliores. ẜm quos etiã actus remanebunt huiusmodi. virtutes in aĩabus glorificatis. sicut dicit aug. ¶ Ad vltimũ dõm ꝙ ẜꝫ nõ sit irascibilis ĩ angelis ꝗ̃tuꝫ ad hunc actum. s. vincere temptationes. tñ est in eis ꝗ̃tum ad alios actus.

Questio. xxx. ḋ nãli dilectione angelorꝫ.

Ompletis differentijs que ꝑtinẽt ad viꝫ motiuaꝫ interiorẽ. sequit᷑ dicere ḋ actu ṽtutis motiue nãlis: ⁊ deinde de actu virtutis electiue [illegible] liberũ arbitriũ. Actus aũt virtutis nãlis ẽ dilectio nãlis. Actus virtutis electiue ꝑ liberꝫ arbitriũ dilectio ex electiõe rõnali ꝓcedens. ¶ Querit᷑ ergo prĩo de dilectõe nãli vtꝝ fuit ĩ angelis in prĩo statu. Scḋo vtrũ sit ãmõ ĩ bonis angelis. Tertio vtrũ sit dilectio nãlis ĩ malis angelis. Primo mẽbro quo querit᷑ de dilectõe nãli ĩ statu innocẽtie ꝯcurrũt tres articuli. Primo querit᷑ ḋ numero diligẽdoꝝ si sit ibi numerꝰ vel nõ. ⁊ quis. Scḋo querit᷑ si dilectio nãlis ĩ angelꝰ sit ordinata. ⁊ qs sit ordo diligendoꝝ. Tertio articulo querit᷑ de rõne nãlis dilectõis ĩ angelo. Et si sit differentia inť dilectõeꝫ naturalem angeli ⁊ mercenariam.

Arti. j. mẽbri primi.

Irca primũ sic. Scriptũ ẽ ĩ mẽte ãgeli sicut ĩ mẽte hoĩs de dilectiõe dei ⁊ ꝓximi: ergo plã sũt diligibilia. ¶ Preterea. ex cognitõe nãli cognoscit ãgelus creatorẽ q̊ ꝯditꝰ ẽ: ⁊ creaturã q̃ ꝯdita ẽ ad similitudinẽ dei sicẽ ipse. cognitõꝫ ṽo seq̇t᷑ dilectio: ⁊ cognitõꝫ nãlẽ dilectio nãlis: ergo plura sũt diligibilia. Quo supposito q̇rit᷑ ḋ numero. vr᷑. n. ꝙ ꝗ̃tuor sunt diligibilia. sicut. n. hõ ex caritate diligit supra se. ⁊ se. ⁊ iuxta se. ⁊ infra se. ita dilectio nãlis hoĩs ad illa ꝗ̃tuor extẽdit᷑. ẜꝫ ãgelus habuit bonũ diligẽdũ supra se. ⁊ [illegible] se. ⁊ iuxta se. ⁊ infra se. Creature. n. cũ essent infra ãgelũ. ⁊ eẽnt bone. diligẽde erãt: ergo ꝗ̃tuor erãt diligẽda dilectiõe nãli ab ãgelo. Cõtra. dilectio nãlis ordinat᷑ ad caritatẽ: caritas. n. ẽ ꝯplementũ nãe. ẜꝫ ex caritate nõ habuit angelus diligẽdũ ĩfra se: ergo nec ex dilectõe nãli aliq̇d erat diligibile infra angelum. ¶ Adhuc ẽt q̇rit᷑. si hõ erat diligibile infra ãgelũ erat. n. inferior creatura ad minus rõne corruptibilis nãe. vtrũ rõne illius esset hõ diligendus tãꝗ̃ bonũ inferius ãgelo. Qḋ si sic essꝫ: tũc hõ diligeret᷑ dilectõe nãli ab angelo. ⁊ [illegible]ꝗ̃ bonũ par. ⁊ tãꝗ̃ bonũ inferius: ⁊ ita essꝫ ĩ duplici rõne dilectõis. Qḋ nõ vr᷑ q₂ angelus seipꝫ nõ diligit dilectõe naturali. nisi in vnica rõne. ⁊ cũ plus diligit se ꝗ̃ hoiem: ergo nãli dilectõe ñ diligit hoiẽꝫ nisi vnica dilectõe. ẜꝫ illa aut erit ciꝰ ꝑ moꝫ paris: aut ꝑ moꝫ iferioris. ꝑ moꝫ iferioris ñ vr᷑: q₂ dilectione nãli diligitur. vt vtile diligenti. ẜꝫ hõ ẜꝫ ꝙ est inferior nõ ẽ vtilis angelo. ergo illa rõne nõ diligit᷑ dilectõe nãli ab angelo: ergo tñ ꝑ modũ paris: q₂ rõ nãe itellectualis ẽ vbiqꝫ cõis. Ad qḋ dõm ꝙ plura fuerũt diligibilia dilectiõe nãli ab angelo. Si ṽo querat᷑ qs sit numerus. dõꝫ ẽ ꝙ dilectio nãlis põt accipi multipliciter. aut. n. dr᷑ dilectio nãlis quicquid [illegible] se iuuit nãm vt essꝫ vel suat vt ꝑmaneat: ⁊ hac rõe diligit᷑ tñ deus dilectiõe nãli ab angelo. nihil. n. aliud ẽ necessarium ad eẽ angeli ꝑter illud qḋ ẽ de esse. nõ. n. indiget vnus alio vt sit. vel vt ꝑmaneat in esse. Alio mõ põt dilectio nãlis respicẽ oẽ ꝯueniẽs nãe. siue sit ꝯsile vel ꝯforme ĩ nã: ⁊ hoc mõ ẽ dilectio nãlis nõ tñ creatoris. vel gubernatoris. ẜꝫ alterius angeli q ẽ simul in nã angelica vel ẽt hoĩs qui ẽ cõsimilis in nã itellectuali creata. Tertio mõ ꝑt dicẽ dilectio nãlis. respectu illius boni qḋ ordinatuꝫ est ad ꝑticipandum ꝯpletũ delectabile: qḋ ẽ glĩa. ⁊ ẜm hũc modũ caritas siue grã ẽ perfectio nãe. ẜm hũc modum ẽ intelligibile ab angelo. nõ tñ aĩa hoĩs. ẜꝫ ẽt corpus humanũ. qḋ põt ꝑticipare dotes. vñ aĩa ĩ scḋa stola ꝑficiet᷑. ⁊ ãgelus ex hoc quãdã ꝯsequit᷑ dilectõꝫ. Quarto mõ dr᷑ dilectio nãlis respectu omnis boni. inquãtũ ẽ bonum: ⁊ sic extẽdit [illegible] ad oẽꝫ creaturã ⁊ creatorẽ. ¶ Per hec põt patere qualiter rñdenduꝫ ẽ ad prĩo obiectũ. Si. n. accipiat᷑ dilectio hec vltimo mõ extendit se nõ tñ ad supius vel ꝓprium bonũ. vel qḋ ẽ iuxta. ẜꝫ ad bonũ inferius. Si ṽo accipiatur mõ tertio. ñ extẽdit se ad oẽm creaturã corpalẽ. cũ nõ oĩs ꝑtineat ad ꝑticipatõꝫ glorie. Si ṽo accipiat᷑ scḋo mõ. diligit᷑ corpꝰ humanũ abꝰ ãgelo dilectõe nãli. Si ṽo accipiat᷑ primo mõ. extẽdit᷑ tñ ad dilectõeꝫ creatoris ⁊ gubernatoris. ¶ Ad illud vero qḋ obijcitur ꝑ sile de hoĩe. dõꝫ ꝙ nõ

ē oīno sic. hō. n. vna dilectōe nāli diligit corpus suum. fm qꝫ dicit ephe. v. Nemo vnq̄ carnē suā odio habuit. ⁊ hoc mō nō habuit angelus dilectionē nālē ad aliqḋ corpꝰ. lꝫ. n. assumat corpus ethereū. tn̄ nō ē ibi illa dilectio nālis. nō. n. ex illo corpe ⁊ angelo fit res vnius nāc. Alio vō mō diligēda sunt quatuoꝛ ex dilectiōe nāli. prout nā hꝫ inclinatōēꝫ quādā ad vltimā pfectōēꝫ. sꝫ non sic hꝫ āgelus gnenā pficiat̄ sua pfectōe essentiali. ⁊ ī hō nō accipiet scḋam stolam. ¶ Ad tertium vō dōꝫ. qꝫ lꝫ āgelus se diligat vna nāli dilectiōe. hoīem vō duplici. nō tō magis diligit hoīem q̄ꝫ se. sꝫ rōe pluriū. quoꝝ vnū ē par alteꝝ inferius.

Articulus secūdus.

Rticulo scḋo q̄rit̄ ḋ oꝛdie. Et pmo si dilectio nādilis sit oꝛdinata aut inoꝛnata. Scḋo supposito qꝫ sit oꝛdiata. q̄ritur qs sit oꝛdo diligēdoꝝ. ¶ Ad primū sic. Dilectio nālis totalr̄ ē oꝛdiata. sꝫ dilectio totalr̄ oꝛdiata ē caritas. vel ex caritate: ergo dilectio nāl' ē caritas. vl' ex caritate. qḋ falsuꝫ est. cuꝫ sint diuersoꝝ geneꝝ gratuita dilectio ⁊ naturalis Si vero ē inoꝛdinata. sed dilectio inoꝛdinata est peccatum: ergo dilectio naturalis est peccatum. ¶ Preterea. ostenditur qꝫ dilectio naturalis est inoꝛdinata: qꝛ in pꝛio statu tenebatur angelus diligere deuꝫ super oīa. ⁊ ita plus q̄ꝫ se. sꝫ nō dilexit plus q̄ꝫ se. imo propter se: ergo fuit inoꝛdinata siue cōtraria oꝛdini ad quem tenebat̄. ¶ Preterea. triplex distiguitur velle. Ro. vij. Velle mihi adiacet ⁊ c̄. s. velle virtutis vl' gratie. velle nāc. velle vicij. sed velle gr̄e ē oꝛdinatum velle vicij ē inoꝛdinatū. velle aūt nāe mediūꝫ ē quodāmodo ergo nec dicetur oꝛdinatum nec inoꝛdinatum. sꝫ adueniente gratia vel virtute oꝛdinatum ē. virtus. n. est oꝛdo amoꝛis: adueniente vicio inoꝛdinatū. Ad quod dicendū qꝫ dilectio natural' est oꝛdinata fm suum modum. sꝫ non pueit ad sūmum oꝛdinem ex se. nec dicitur inoꝛdinata. i. directe contraria oꝛdini gratie vel virtutis. vt inoꝛdinatum sonet in contrarietatē respectu dilectionis gratuite: simul. n. stare pn̄t. qḋ nō ē ꝯtrarioꝝ. sed inoꝛdinatū posset dici. i. non ad sūmū oꝛdinē ptingēs ex se: ⁊ sic diceret abnegatōēꝫ pfectōis ī oꝛdine. ¶ Ad obiectū aūt pmo dicendū. qꝫ cuꝫ dicit̄ dilectio oꝛdinata ē caritas: itelligit̄ de dilectione totaliter ⁊ pfecte oꝛdinata. Dilectio anteꝫ naturalis. ⁊ si sit oꝛdinata. ñ tn̄ totaliter ⁊ pfecte. licet perfecte in suo genere. ¶ Ad scḋm dicenduꝫ qꝫ licet in pꝛimo statu teneretur diligere deū sup omnia. licet ēt supposito qꝫ non habet̄ grām gratumfaciemē ⁊ nō dilexit sup oīa: non. ppter hoc fuit inoꝛdinat̄. i. oꝛdini sūmo ꝯtraria. qꝛ si data fuisset caritas. posset diligere ⁊ diligeret sup oīa. sed inoꝛdinata poterat dici. i. nondū habens illḋ

vn̄ sufficienter ⁊ plene sic oꝛdinat̄ ad diligēdū. ¶ Ad tertiū dōꝫ. qꝫ velle nāe quodāmō ē mediū ⁊ quodāmodo ñ ē mediū. inter velle gr̄e ⁊ vicij quo ad hoc ē mediū: qꝛ pt simul stare cū vtroqꝫ. Vn̄ dilectio naturalis pōt simul stare cū gratuita ⁊ cū libidinosa. lꝫ ille nō possint simul eē respectu eiusdē rei. ñ aūt est media quo ad hoc. vt nec dicat̄ oꝛdinata nec inoꝛdinata. imo oꝛdinata ē. ⁊ quo ad hoc plus tꝫ se ex pte dilectiōis gratuite. ¶ Sꝫ adhuc obijcit̄ occasione predictoꝝ. si dilectio naturalis quodāmodo medium ē inter dilectionem gratuitam ⁊ libidinosam. mediū autem solet habere ꝯueniētiā cuꝫ vtroqꝫ extremoꝝ. habebit dilectio naturalis conueniētiam aliquā cū vtraqꝫ dilectione. queritur ergo in quo. Sed vr̄ qꝫ nō habeat rōnem medij: qꝛ mediū iter bonum ⁊ malū dꝫ eē indifferēs sꝫ dilectio nālis nō ē indifferens bono ⁊ malo. sꝫ cadit in gnē boni: ergo dilectio nālis nō ē media inter gratuitā ⁊ libidinosaꝫ. ¶ Ad primū dōꝫ. qꝫ dilectio gratuita diligit sūmū bonū ponēdo finē ī illo. dilectio libidinosa diligit creaturā siue mutabile bonū ponēdo finē ī creatura. Vn̄ diligit mutabile bonuꝫ pp se. dilectio vō nālis diligit sūmū bonū. sꝫ pp se. i. pp diligentē. Vn̄ rō dilectōis ꝯstituit̄ in creatura ipa itellectuali vel rōnali. hꝫ ergo dilectio nālis ī hoc ꝯueniētiā cū gratuita: qꝛ diligit sūmū bonū. sꝫ ī hoc differt. qꝫ rō ponit̄ ī se diligēte ⁊ ita ī creatura. Cū dilectōe aūt viciosa hꝫ ꝯueniētiā: qꝛ refert ad creaturā suū diligibile. sꝫ ī hoc differt. qꝫ dilectio nālis ñ ponit creaturā finē. sꝫ viciosa ponit. ¶ Ad aliḋ dōꝫ. qꝫ lꝫ sit media iter ḡtuitā ⁊ viciosā. ñ tn̄ ē media īter bonū ⁊ malū. nisi restriget̄ bonū ad bonū ḡtuitū. vn̄ ē tale mediū qḋ tn̄ plus tꝫ ī rōe generis cuꝫ dilectōe ḡtuita q̄ꝫ viciosa.

D altaꝫ pte huiꝰ geminati articuli q̄rit̄ ḋ oꝛdie diligēdoꝝ. ⁊ circa q̄tuoꝛ versat̄ hec qḋ sub q̄tuoꝛ pagraphis. ¶ Pmi vtrū āgelus diligat̄ a se nāli dilectiōe. ¶ Scḋo vtꝝ dilectōe nāli magis diligat̄ deꝰ se q̄ꝫ ecōuerso. ¶ Tertio vtrū aliū angelū diligat dilectōe nāli sicut se. ¶ Quarto in quo oꝛdine diligat̄ bonū rōne aīe vel coꝛpoꝛis.

Ad pꝛimuꝫ sic . §. j.

vr̄ qꝫ nō diligat̄ a se. dilectio. n. est vinculum siue copla: ñ ē dr̄ viculū eiusdē ad se vel copla. ¶ Itē dicit aug. ī li. de tri. dilectio vt sic semp ī alteꝝ tēdit: ergo ñ ē eiusdē ad se. ¶ Itē amoꝛ ē donū: donum aūt ē inter dātē ⁊ recipiētē. nō ē aūt idē dās ⁊ recipiēs a se: ergo nō ē dilectio sui ad se. ¶ Itē donū ē prius dātis: ⁊ post recipiētis. sꝫ nō ē idē in eodē sit' b'ꝫ prius ⁊ posterius. ergo cū dilectio sit donū nō erit eiusdē a se. Cōtra dilectio seq̄t cognitōēꝫ. sꝫ idē pt cognosci bonū a se: ergo pt diligi a se. ¶ Item nālr̄ vnūqḋqꝫ aīal querit qḋ sibi

vtile ē. vt cibū ⁊ locuꝫ ɔpetētē. amor aūt siue dilectio nihil aliō v̄ nisi appetit' eius qd̄ ē vtile vel salubre ei qd̄ diligit. ergo vnūqdq; aial ꝑꝑ se diligit aliud sicut ꝑꝑ se querit. ⁊ ita ꝑꝑ se ꝑrio diligit. ¶ Rñdēdū ē dilectio amicitie. ⁊ ē dilectio ɔcupiscētie. Dilectio v̄o ɔcupiscētie aut ē respectu ɔcupiscibil' aut respectu ei' cui ɔcupiscit. Dilectō amicitie i alteꝝ tēdit. silr̄ ⁊ dilectio ɔcupiscētie rōe ei' qd̄ ɔcupiscit. s; n̄ rōe ei' cui ɔcupiscit. aliqd. n. ɔcupiscit aliqd sibi ꝑter hoc aūt ē dilectio placentie.

Ad secūduz obij ·§· ij·

cit ꝙ dilectōe naturali deus magis diligat se. dilectōe. n. nāli diligit deus vt sūmuz bonū. s; sūmū bonuz ē sup oīa diligēdū. ergo dilectōe nāli diligit deus sup oīa. ergo dilectione nāli diligit deus inquātū bonus. s; angelus nō ē sūme bonus. ergo nō ē sūme diligēdus. ergo nō nāli dilectione plus diligit āgelus deū q̄ȝ se. ¶ Itē hoc ꝑceptuz diliges dn̄m deū tu. ex to. cor. ē ꝑceptū morale. preceptū autē morale scriptū ē i mēte. ergo i mēte angeli scriptū erat naturalr̄. Si ergo exiuit i actū ex nā diligebat deū ex toto corde. ⁊ ita sup omnia. ¶ Itē nāli dilectōe diligit aliqs qd̄ sibi ē bonuz. ergo magis sibi bonū magis diligit. ergo maxie sibi bonuz maxie diligit. s; deus ē maxie bonum ipsi āgelo. ergo āgelus maxie dilexit deuz dilectione nāli. ergo plus q̄ȝ se. ¶ Itē dilectio sequit ad cognitionē. ergo nālis dilectio ad nālem cognitionē. s; nāli cognitione cognoscit deuz eē sūmum bonū simplr̄: ⁊ sibi. ergo nāli dilectōe diligit deū plus q̄ȝ se. ¶ Itē dlectabile sensibile sensū bene dispositū ꝯm ꝓportionē sue voluptatis h; afficere ⁊ trahere. ergo spūale delectabile similr̄ i suo genere. ergo sūme delectabile sūme trahit ⁊ delectat. s; āgelica natura i primo statu erat bene disposita. ⁊ ꝯm itellectū. ⁊ ꝯm affectuꝫ. ergo sūme afficiebat a sūme delectabili scꝫ deo. ergo diligebat dilectiōe naturali plus q̄ȝ aliq̄ alia creatura. ¶ Itē omnis potētia magis se h; ad id ad qd̄ pricipalr̄ ē. q̄ȝ ad id ad qd̄ nō pricipalr̄ ē: ⁊ hoc ē dictāte natura. S; vis ɔcupiscibil' pricipalr̄ est ad diligēdū deū ꝓpter se. nō ē pricipalr̄ ad diligēdū creaturā. ergo magis h; se ad diligēdū deū ex natura q̄ȝ creaturā aliquā. ergo ex nā diligit deum plus q̄ȝ creaturā aliquā. ¶ Preterea. si ex naturali potētia sufficiēs est ad diligēduz creaturā ꝓpter se. ex nāli potētia poterat deū diligere ꝓpter se ⁊ sup omnia. ⁊ ita nāli dilectione diliget deus sup omnia ꝓpter se. Ad ɔtrariū sic. Naturalr̄ diligit deus ab angelo ꝓpter bonū angeli. cū ergo illud ꝑꝑ qd̄ se diligit. magis diligit q̄ȝ id qd̄ ꝓpter ipm diligit. ergo āgelus nāli dilectione magis diligit se q̄ȝ deū. ¶ Itē natura reflectit i se qd̄ appareti naturalibus. Intēdit eniȝ se ɔseruare per actū generatiue. Intēdit ɔseruare indiuiduū per actuȝ nutritiue. Unde dilectio naturalis ē ad ɔseruādum se. quicqd ergo diligit naturali dilectione ꝓpter se diligit. ergo angelus magis se diligit q̄ȝ deuȝ. ¶ Itēȝ dilectio natural' ē ꝯm ɔcupiscētiā. ɔcupiscētia autē ortū habet ex idigentia. Indigētia autē refert ad indigēteȝ. ergo dilectio natural' ad ipm diligēteȝ. diliget. n. ꝙ suā ɔplet indigētiā. ¶ Itē diligere ē dilectionē hēre in ɔueniēti. ergo naturalr̄ diligere ē hēre dilectōeȝ i ɔueniēti naturalr̄. ⁊ maxime in maxie ɔueniēti. sed maxime ɔueniēs est āgelo ꝙ ē de eē angeli. ergo magis diligit naturalr̄ ab āgelo ꝙ est de eē eius q̄ȝ ꝙ nō ē. sed deus nō est de eē eius. ergo nō maxime diligit. ¶ Ad obiecta sic pōt rñderi primo facta distinctōe. Est nālis dilectio duobus mōis. vno modo ꝯm ɔueniētiā ad bruta. ꝯm ꝙ oē aial diligit qd̄ ɔueniēs ē sibi in eē. ⁊ hoc mō sicut brutuȝ nō ascēdit ad dilectōeȝ dei. quē nō cognoscit naturalr̄. licet sit pricipiū sui eē. ita nec nā rationalis. s; oīno sistit i se. Alio vero modo nā ratōnal' q2 abūdat i potētia cognoscēdi deū. ⁊ cū hoc habet cognitionē dei naturalr̄ insitā. h; dilectiōem dei naturalr̄ insitā. i qua distiguit a brutis. ⁊ hac dilectōe diligit deus vt maxie ɔueniēs ⁊ maxie delectabilis angelo v̄l homini ꝯm animā rōalē. Si ergo querat vtrū deus magis diligit q̄ȝ āgelus a seipo v̄l ecōuerso. Dicēdū ꝙ prīa dilectōe que ɔuenit cū brutis nō diligit deus sicut nec cognoscit. dilectōe vero scd̄a ꝑut ē ɔcupiscētie diligit deus naturalr̄. Ista autē dilectōe nō ē magis ⁊ minus v̄l eque diligē deū ⁊ se. q2 dilectio ista i distiguit iter bonū qd̄ ɔcupiscit ⁊ cui ɔcupiscit. tāq̄ȝ sint duo ɔcupiscibilia. s; ē vna dilectio hui' ⁊ illius. Un̄ assignat vna regula. ꝙ amore nāli q̄ ē ɔcupiscētia: diligit vna dilectōe qd̄ maxie ɔcupiscit ⁊ cui ɔcupiscit. Si vero diceret diligē adherere bono ꝑ affectū siue affici delectabile circa bonū inq̄ȝtū huiusmōi quēadmodū ē i dilectōe q̄ ex dliberatōe ꝓcedit. ꝯm hoc āgelus magis v̄l minus potuit diligere. ꝑut distiguebat vnū eē altero melius v̄l minus bonū. ⁊ ꝯꝫ hoc de' magis ē diligēdus ab angelo naturalr̄ q̄ȝ ipe a seipso. ⁊ sic dilectio seq̄t electōeȝ. Eligere. n. ē alteꝝ alteri ꝑoptare. ¶ Ad ꝑrio obiectū dōm ē ꝙ deus naturalr̄ diligit vt sūmuz bonū. ⁊ sūme diligit. i. sūme diligēti sibi ɔcupiscit. s; ex natura nisi eleuet ꝑ gratiā non sūme diligit. i. ꝓpter ipm sūme appetit. ⁊ hoc vltimo mō diligit dn̄s ex caritate v̄l ex rōe. cū ergo naturali dilectōe deus sūme ɔcupiscat. i hoc mō diligit āgelus seipm. nihil. n. seipꝫ ɔcupiscit. s; se diligit tāq̄ȝ bonū cui ɔcupiscit: tāq̄ȝ bonū sibi ɔueniēs. diligit ergo se maxie: vt rōeȝ ꝑꝑ quā ɔcupiscit: deū maxie: vt maxie sibi ɔcupiscibile. ⁊ ita dr̄ūter dē maxie. ⁊ vnica tm̄ē dilectō. q2 rō diligēdi ⁊ dilectū: n̄ mltiplicat actū dilectōis. ¶ Ad scd̄m vero obiectū dicēdū ē. ꝙ l; isto ꝑce-

ptuz.s.diligere deũ ĩ toto corde ⁊c̃. sit scriptuz ĩ mẽte naturalr̃.ñ tñ natura sufficiẽs ẽ pͥcipius ad eliciẽdũ illuz actũ.sꝫ reqͥrit grã gratũfaciẽs. Nec exit in hunc actũ nisi prius data grã. Et ẽ simile. Tenet homo ex libero arbitrio ad diligẽdum ex caritate.nõ tñ sufficit liberũ arbitriũ ad huiusmõi dilectõez.nisi cũ hꝫ caritatẽ. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ dilectõe naturali diligit ãgelus deũ vt marie bonũ sibi.ñ tñ sequit ꝙ ex natura diligat eũ plus ꝙ̃ se.hoc mõ dilectõis.s.ↄcupiscẽtie.cũ angelus sit rõ illius dilectõis nãlis. vñ vltima rõcinatio nõ valet. ¶ Ad quartũ dõm.ꝙ lꝫ dilectio sequat cognitionẽ. ⁊ cognoscat deũ eẽ sũmũ bonũ. ⁊ ita eẽ maius bonũ ꝙ̃ sit ipse. nõ tñ ex nã magis diligit dilectõe ↄcupiscẽtie:qꝛ ꝓpter se diligit deũ.sed in cognitõe nãli que cõformat gratuite:bene sequit illud. Ibi.n.natura ꝑ gratiã eleuat.vt diligit deũ ꝓpter se tanꝙ̃ sũmuz bonũ. ¶ Ad qͥntũ dõm ꝙ lꝫ deus sit sũme delectabile ⁊ sũme trahens ad se ꝑ dilectionẽ affectũ bene dispositũ. nõ [illegible] appetitus ãgelicus sũme trahebat ex dispositõe nature.sed si hẽret dispõez gratie aut glorie:tũc posset sũme trahi ꝰm suã ꝓportionẽ.non ergo ẽ defectus ex ꝑte attrahẽtis siue alliciẽtis. sꝫ ex ꝑte eius qđ dꝫ trahi:qꝛ nõ hẽbat dispositionẽ ꝓportionalẽ.grẽ scꝫ vel glorie. ¶ Ad sextũ dõm.ꝙ lꝫ potẽtia naturalr̃ iclinet ad diligẽdũ plus ꝙ̃ se vel aliã creaturã.nõ tñ nã ꝑ se sufficiẽs est ad exitũ.in actũ dilectõis istius. vt diligat plus ꝙ̃ se. sꝫ bñ posset diligere ex nã deũ plus ꝙ̃ aliã creaturã. Qđ ãt exeat ad diligẽdũ plus ꝙ̃ se.hoc ẽ ꝑ grãz q̃ ẽ ↄplemẽtũ nãe.nõ sic aũt ẽ ↄplemẽtũ queadmodũ ars ẽ cõplemẽtũ.qđ.n.ars põt facilr̃:nã põt cũ difficultate iplere. Nõ sic aũt ẽ de grã. Qđ.n.grã põt.hoc nã nõ põt:nisi adiuta ꝑ grãm. ¶ Ad vltimũ vero dõm ẽ.ꝙ lꝫ natura possit ad diligẽduz creaturã ꝓpter se nõ tñ põt ad diligẽduz deũ ꝓpter se:nisi adiuta ꝑ grãm.qꝛ diligere creaturã ꝓpter se vel ẽ motus vicij:vel motus nãe.natura aũt põt [illegible] se deficere. nõ põt ex se ꝑfici. sꝫ cũ ꝑficit:tũc mouet ad diligẽdũ deũ pp deũ.ex nã aũt põt ad diligẽdũ deũ pp suã vtilitatẽ. ¶ Ad obiecta ãt ĩ ꝑtẽ ↄ̃ra quibus videbat ostẽdi. ꝙ ãgelus magis diligebat se ꝙ̃ deũ dilectõe nãli.sic vꝫ rñdẽduz.ꝙ lꝫ angelus sit ipa rõ diligẽdi.nõ tñ magis diligit.i.ↄcupiscit.qꝛ nihil a seipo ↄcupiscit.marie ergo diligit ãgelus vt rõ:marie deꝰ vt cõicabile. ¶ Hoc et ex scđa rõne appet.qꝛ natura inflectit ĩ se tanꝙ̃ ĩ rõem.nõ tanꝙ̃ in primũ ↄcupiscibile. ¶ Ad idẽ tẽdit tertia rõ.ꝙ ãgelus diligit deũ.s.vt ↄplemẽtuz sue nãe. ⁊ ita pp se. ¶ Ad quartũ dõm.ꝙ cuz q̃rit.vtrũ ãgelus magis diligat dilectõe nãli deũ ꝙ̃ suã formã vl' ecõuerso. Rñdẽdũ ꝙ cũ dicimꝰ dilectionẽ nãlem.intẽdimus eã ꝓcedere mediãte forma angeli.dilectio ãt que ẽ ĩ ↄcupiscẽtia:semꝑ tẽdit in aliud tanꝙ̃ ↄcupiscibile: vñ hoc modo ñ erit forma angeli cõcupiscibile.sed rõ ↄcupiscẽdi.deus autẽ vt ipm ↄcupiscibile.

Ad tertiuz quo .§. iij.

querit. Utrũ vnus ãgelus diligat aliũ angelũ dilectõe nãli sicut se? Qđ non vꝫ. se.n.diligit tanꝙ̃ rõez oium ↄcupiscibiliũ. aliuz ãt ãgelum non sic diligit.ergo nõ diligit aliũ angelũ sicut se. ¶ Preterea.si diligere nãe dicat appetere ei bonum qđ sibi ↄpetit.hoc nõ vꝫ. Nã sicut diuersa sũt appetentia:ita diuersa sũt appetibilia. ⁊ ita ñ idez appetit alteri ãgelo qđ sibi. ¶ Preterea.diligere aliũ angelũ ad vitã eternã ad quã se diligit ẽ motus caritatis.ergo ñ ẽ motus nãe ad quẽ ipa [illegible] sufficit. ¶ Itẽ si diligere sicut se.ẽ diligere euz qꝛ ẽ imago dei.cuius ẽ ipse imago. ⁊ ita in rõe imagis [illegible] hec silitudo ꝰm quã attendit dilectio nãlis. Scđꝫ hec ex naturali dilectiõe eque diliget ãgelus ab angelo alio.vt diliget a se ⁊ in tãtum. rõ.n.imagis est eque naturalr̃ ĩ vtroqꝫ.ergo rõ diligẽdi nãliter. ergo tãtum diligit angelus aliũ angeluz naturaliter quãtum se.qđ cum nõ ↄcedatur eo ꝙ penes ipm residet ratio diligẽdi naturalr̃ aliuz.non erit hec ratio diligẽdi naturalr̃ ex respectu imaginis diuine. Qđ autẽ angelus diligat aliũ angeluz vt se.habet ex hoc qđ dꝛ ecc̃.xiij. Omne animal diligit sibi simile. ⁊ ois homo sibi simili sociat.⁊ hoc ẽ ex natura.ergo ⁊ ãgelus naturali dilectõe diligit aliũ vt se.qꝛ sicut ẽ nota similitudis.similitudo autẽ hec ẽ ĩ coniunctione nature. ergo dilectione naturali diliget aliũ vt se. Huius etiã rei gratia querit.si vnus angelus habeat meliora naturalia ꝙ̃ alius angelus.vtrũ naturali dilectõne sit magis dilectus? Quod videt.qꝛ bonũ naturale ẽ naturalr̃ diligẽdum. ⁊ magis bonũ in via nature magis diligẽdum.ergo ãgelus naturali dilectõe aliquãtlo plus diliget aliũ ꝙ̃ se. ¶ Contra. quicqđ diligit naturali dilectõe.ꝓpter se diligit. ergo magis se diligit ꝙ̃ aliũ ãgeluz. ¶ Ad quod dõm.ꝙ naturali dilectõe diligit angelus angeluz vt se.nõ tñ quãtuz se.vt.n.ẽ nota silitudinis ñ quãtitatis.hec autẽ silitudo ẽ ĩ cõicatione eiusdẽ nature intellectual'. ¶ Per hec põt patere qualr̃ respondẽduz ẽ ad primo obiecta. nõ.n. attẽdit illa silitudo quãtuz ad rationẽ diligẽdoꝝ. nec ꝙ̃tum ad appetitũ vite eterne.nec quãtuz ad rõem imaginis.iste eim sunt ↄditiões quas distiguit liberuz arbitriũ inquãtuz huiusmodi nõ inquãtuz natura. ¶ Ad aliud dicẽdum.ꝙ licet vnus ãgelus meliora habet naturalia ꝙ̃ ipse angelus diligẽs.nõ tamẽ naturalr̃ plus se ab illo diligit. sꝫ cõparatione alioꝝ angeloꝝ teneret hec ratio ↄparatõis non respectu sui.

Ad quartũ quo .§. iiij.

querit de dilectõe nãli hoĩs rõne aie vel corꝑis.

dirũ fuit ordĩata sub dilectiõe nãli alterius ange
li. Qđ vr. Sicut.n.corpus qđ ẽ infra aiaȝ dili/
git minus q̃ȝ aia. ita aia que ẽ infra angelũ natu/
raľr diligit infra angelũ: siue minus q̃ȝ angelus.
¶ Sȝ ɔ̃triuȝ vr p hoc. q aia nata ẽ associari an/
gelo ĩ beatitudine. ergo cũ angelus teneať natu/
raliter diligere pncipẽ beatitudĩs sicut se tenetur
diligere hoiem rõne aie rõnalis sicut se. ergo ñ
ẽ ordĩata dilectio aie rõalis sub dilectiõe angeli.
¶ Siľr obijciť de dilectiõe angeli respcu corpis
hũani. ad qđ.n.pueňit gřa ad hoc nitiť natura aie
rõnalis. sȝ gřa p caritatẽ puenit ad dilectõȝ cor/
poris hũani: vt diligať infra spũm. ergo angelus
nãli dilectõe diligit corpus hũanũ. Sȝ ɔ̃triuȝ
vr. q2 nec corpus hũanuȝ iuuat ad eẽ angeli: vel
bñ eẽ. sȝ illud solũ vr naturaľr diligi qđ iuuat ad
eẽ eius vel bene eẽ. ergo corpus humanũ nõ est
diligibile ab angelo dilectõe naturali. Rñden
dũ q hõ gratia aie rõnalis nãliter ẽ diligendus
ab angelo quasi ipẽ bȝ q dilectio nãlis elicitur a
nã in qua abũdat hõ vltra naturã. qua siľe natu/
raliter diligiť a suo simili. ⁊ hoc ẽ inq̃ȝtũ ex natu
ra possibilis ẽ ad beatitudinẽ eandẽ ad quã an/
gelus fuit possibilis. Est aũt nã alia qua siľe dili/
git suũ simile. ⁊ quãtomagis ẽ siľe: tãtomagis di
ligit. ⁊ bm hũc modũ q2 angelus angelo ẽ simi/
lior: q̃ȝ angelus aie. cũ genẽ ɔ̃prio differãt ãgelus
⁊ aia: magis dilexit angelus angelũ dilectõe nãli
q̃ȝ aiam. ¶ Ad illud qđ obijciť dõm ẽ. q ñ ẽ simi
le de dilectõe aie ad corpus ⁊ angeli ad aiaȝ. q2
corpus ñ ẽ possibile ad illã beatitudinẽ q̃ ɔ̃sistit ĩ
visiõe dei. sicut ẽ possibilis angelus ⁊ aia. Unde
alia rõe diligit angelus aiaȝ ⁊ aia corpus. s. suũ
vel alterius hoïs. q2 angelus diligit aiam vt pos/
sibilẽ pticipare eandẽ beatitudinẽ. aia vo diligit
corpus vt qđ cedat ei ĩ augmẽtũ glorie: ñ ɔ̃stitute
ad imaginẽ glie: sed multitudinẽ eoꝝ de q̃bus est
gloriãdũ. ¶ Ad illud vo qđ obijciť de dilectione
naturali ipius corpis hũani. rñdendũ q nõ pp
hoc ẽ dilẽe naturali dilectõe. q2 ɔ̃fert ad bñ esse
eẽntiaľr ⁊ principaľr: vel q2 possibile sit pticipa/
re btitudinẽ. sȝ q2 secũdario pt ɔ̃ferre ad id de q̃
gľiatur ãgelus secũdario. pmo.n. gloriať ãgelus
ĩ deo. secũdario gloriať ĩ pmio hoïs q̃ datus ẽ ei
ĩ custodiã. ⁊ hoc pmiũ ẽ hoïs rõe aie ⁊ rõe cor
poris. q2 ergo nãliter ɔ̃siderat ãgelus ⁊ primus
pmiũ ⁊ scđ̃ȝ sȝ drñter. iõ dilectio nãlis fuit ĩ ange
lo ⁊ respcu dei in q̃ principaľr natus ẽ gloriari.
⁊ respectu aie rõnalis ⁊ corpis cũ remunerať.

Articulus tertius.

D articulũ tertiũ queriť de rõne nãlis
dilectiõis ĩ angelo sicut ẽ ĩ gratuita di/
lectõe. Pria rõ diligẽdi ẽ dñs. Si.n.
pria rõ in dilectõe nãli ex pte diligẽtis
esse vr cũ ãgelus diligat se pp se q fruať se. frui
enĩȝ ẽ amore inherere alicui rei pp seipam. ergo
angelus ĩ pmo statu fruebať se. sȝ dicit aug. in lib.
lxxxiij. q. q totũ ⁊ solũ malũ ẽ vti fruẽdis: ⁊ etiã
frui vtẽdis. sȝ creatura ẽ vtendũ. angelus aũt crea
tura ẽ. ergo se vti dȝ ñ frui. ergo nãlis dilectõ eẽt
pctm vel cũ peccato. ¶ Preterea. dicit aug. in li.
de ciui. dei. q amor sui ẽ fũdamẽtũ ciuitatis dya
boli. sicut amor dei ẽ fũdamẽtũ supne ciuitatis. s.
hierlm. ergo amor q̃ angelus diligebat se pp se
pctm erat. Sȝ vr ɔ̃triuȝ. q2 dilectio ẽ ɔ̃iunctio
ɔ̃uenientis cũ ɔ̃uenienti. vel copula amãtis ⁊ ama
ti. sicut dicit aug. de trini. Sȝ nihil copulať vľ sibi
ɔ̃iungiť vt cõueniẽs. ergo angelus ñ diligit se pp
se. Ad qđ dõm. q nõ seq̃ť si diligit se pp se q
fruať se. nisi pp se diceret finẽ ɔ̃cupiscẽtie pcedẽn
tis ex electõe rõnali. creatura aũt ñ ẽ finis huius
mõi ɔ̃cupiscẽtie. hoc.n. eẽt ponẽ mutabile bonũ
sub rõne summi boni. ⁊ sic eẽt pctm bm qđ dicit
aug. in li. de lib. arbi. ⁊ de ɔ̃fessiõe. Ue illis q dili
gũt nos nutus p te. Si vero pp se ñ dicať finem:
sȝ rõnem ex pte subiecti inclinãtẽ ad talẽ actuȝ a
natura. bm hoc ñ sequiť. diligit se. i. suũ viuere ⁊
itelligere pp se q ppter hoc fruať se. nec ĩ hoc ẽ
motus libidinosus sȝ nãlis. ¶ Ad illud vero qđ
scđo obijciť de amore sui q ẽ fundamẽtũ terrene
ciuitatis. dõm q ille amor q ẽ naturalis sui. i. sue
vite siue itelligẽtie ñ ẽ fundamẽtũ babilonis siue
terrene ciuitatis. sȝ amor sui. i. sue excellentie vel
sue voluptatis vľ dñatõis idebitus: ẽ fundamen
tũ. ⁊ hoc mõ hic ñ accipiť. ¶ Ad aliud vero qđ
obijcitur. q nullus põt diligere se pp se. ⁊ ita nec
angelus. q2 nihil copulať sibi vt cõueniens sibi.
Rñdeť. q cũ vr angelus diligit se. alteꝝ ẽ in rõe
diligẽtis ⁊ qđ diligiť. angelus.n. suũ esse diligit.
non aũt angelus ẽ suum eẽ vel sua vita. ⁊ ita põt
interuenire dilectio put est copula. Cum aũt di/
ciť. deus diligit se. ibi dilectio non ẽ copula: sed ẽ
ipsa essentia diligentis.

D alterã ptẽȝ huius gemiñi articuli q̃
queriť. si sit drĩa inter dilectõem natu/
ralẽ angeli ⁊ mercẽnariã. si ĩ eos po/
tuit eẽ. ⁊ sit bmo de bono mercẽnario.
de q̃ dr luc. xv. Quãti mercẽnarij sũt ĩ domo pa
tris mei ⁊c. Mercẽnarius.n. bonus est q diligit
deũ pp beatitudinẽ vt. s. sit sibi btitudo. ⁊ ita dili
git deũ pp suũ ɔ̃modũ. ⁊ hoc idem facit dilectio
naturalis. ergo ñ vidẽť differre nisi alia ponať.
¶ Preterea si nulla poneret drĩa illius ad illã:
sicut vna dilectiõe posset mereri ita ⁊ alia. cũ aũt
naturali dilectõe ñ possȝ simplr mereri: erit drĩa
illius dilectõnis: ⁊ illius. que ergo assignať drĩa.
¶ Ad qđ dõm. q dilectõis naturalis natura est
principiũ ⁊ origo. dilectõis vo mercẽnarie siue
sit ĩ angelis siue nõ. gřa ẽ origo siue principium.
gratia.n. mouet libeꝝ arbitriũ in his que ẽ ante
gũt statũ perfectõis ad diligendũ deum propter

beatitudinē siue vitā eternā. ⁊ ita ꝓpter suū cōmodū gratuitū. ¶ Et si obijceret forte aliquis. ꝙ ꝓponit bonū creatū bono increato. ⁊ ita ē motus demeritorius ñ meritorius. rñdet ꝙ nō. Hec .n. dictio ꝓpter nō dicit ibi ꝙ beatitudo creata sit finis vltimus ad quē deus ordinet. sꝫ dicit finē ꝗ quiescit ꝯcupiscēs deū. ⁊ ita deus beatificans finis ponit. nō aūt aliqd loco dei. ꝙ aūt motus ille mercenarie dilectōis sit gratuitus. pꝫ per hoc qđ dicit beatus berñ. In primis diligit homo se ꝓpter se. Caro quippe ē ⁊ nil sapere valꝫ pp se. Cūqꝫ se videt ñ p se subsistere deū. quasi necessariū sibi icipit p fidē ingrere ⁊ diligere. diligit ergo i scđo gradu deū. sꝫ pp se ñ ꝓpter ipm. At vo cū ipm ceperit occasiōe necessitatis colere: ⁊ freqūtare cogitādo: legēdo: obediēdo: orando: ꝗdā huiusmodi familiaritate paulatimqꝫ inotescit deus: ꝯsequēter ⁊ dulcescit. gustatoqꝫ ꝗꝫ suauis ē deus: trāsit ad tertiū gradū: vt iā ñ diligat deum ꝓpter se sꝫ ꝓpter ipm. Ex quo accipit ꝙ cū diligere deū pp se in scđo gradu sit in fundamēto fidei erit motus caritatis. ⁊ ita motus meritorius differēs a motu nāli. ¶ Sꝫ adhuc querit ratōne illius primi gradus quē ponit bās berñ. Cū angelus ñ sit caro. nō hꝫ illū primū gradū dilectōnis. ⁊ ita non diliget se ꝓpter se. Hoc .n. ibi assignat ꝓ rōne. qꝛ nihil pōt vltra se qꝛ caro est. sed angelus spūs ē nō caro. ergo ñ diligit illo motu dilectōis. sꝫ iste motus dilectiōis ē primus. ergo iste motus dilectōis naturalis nō erit in angelis. Ad qđ dōm. ꝙ motus dilectōis naturalis i hoīe dupliciter reflectit in se. tū rōne carnis. tū ratiōe spūs. Anima .n. rōnalis diligit se qꝛ spūs ē: ⁊ qꝛ ꝯiuncta ē carni. Angelus vo alterꝫ istoꝝ modoꝝ diligit se dilectiōe naturali. ⁊ illo mō est rō dilectionis naturalis vel in homīe vel in angelo. qꝛ caro ē. ¶ Preterea notandū ē. ꝙ iste prim⁹ gradus nō ē nisi dilectōis bone. Unde cum dicit ꝙ ho nō diligit nisi se. qꝛ caro ē. nō accipit ibi caro ꝓ natura corrupta: sꝫ ꝓ natura in se. nō inꝗtum ē corrupta. vñ aliter accipit cū ē rō dilectionis naturalis: ⁊ cū est rō dilectōis libidinose. ex vna eniꝫ pte accipit ꝓ natura. ex alia vero parte ꝓ natura corrupta inꝗtuꝫ huiusmōi. Secūdus aūt gradus in quo diligit ꝓpter seipm. fm rōeꝫ beati berñ. nō hꝫ eandē rōneꝫ oīno sꝫ in pte. Cū enim dr diligit deū ꝓpter seipm. rō sumit ex pte dei: sꝫ monēte gratia. cū autem dr dilectōe naturali diligit deū ꝓpter se angelū: rō sumit ex parte sui: sꝫ mouente natura.

Membrū secundum.

D membrū secundā pricipale huius questionis quo querit. vtrum dilectio naturalis sit mō in angelis bonis iam glorificatis? Qđ videt per hoc. ꝙ gr̄a ⁊ gloria pficiunt ⁊ ꝯsummāt naturā. ergo ñ destruūt actū naturalē in angelis: vel ꝗtum ad cognitionē: vel ꝗtum ad affectōeꝫ. ergo nec ꝗtum ad dilectōem. ergo dilectio naturalis non aufert adueniēte gr̄a vel gloria i angelis. ¶ Preterea. cognitio vespertina ñ tollebat vel tollit i angelis adueniēte matutina. sicut habet in geñ. cuꝫ dicit. factū ē mane ⁊ vespere dies vnus. Sꝫ cognitiōe matutine rñdet dilectio gloriosa. cognitōe vespertine dilectio nature aut ratōnis seu liberi arbitrij. ergo habita dilectiōe gloriosa nō tollit dilectio naturalis seu rōnis vel liberi arbitrij. ¶ Itē status pene ⁊ glorie sibiīuicē aduersant ex eadem pte. sꝫ status nature ē virtus indifferēs. ergo non tollet per aduentū glorie. nihil ergo ꝓhibꝫ simul habere dilectōeꝫ nature ⁊ glorie boni. ergo angeli cū hñt dilectōeꝫ glorie: ñ ab eis euacuat dilectio nature. Sꝫ vr ꝯtrium eo ꝙ dilectio nature reflectit ad se. sꝫ dilectio glorie totalr deo innitit. ergo cuꝫ inniti sibi: ⁊ inniti deo totalr inter se opponant. nō erit dilectio nature simul cū dilectiōe glorie in angelis. ¶ Preterea. ibi sicut dicit berñ. seipm diligit hō ꝓpter deū. ⁊ ita eadē rōe angelus iaꝫ ē in illo statu. s. glorie. diliget se pp deū oīo. ⁊ ita ñ erit ille motus quo diligit se angelus ꝓpter se. ¶ Preterea. j. cor. xv. Primuꝫ ē qđ aīale ē ꝗꝫ qđ spūale ē. Qđ aūt aīale ē ex pte ē. Qđ aūt spūale ē ad pfectionē ptinet. Dicit aūt j. cor. xiij. Cū venerit qđ pfectū est euacuabit qđ ex pte ē. ergo superueniēte qđ oīno spūale est: euacuabit qđ ē aīale. sꝫ dilectio naturalis in hoīe ē aīalis. ergo dilectio naturalis euacuabit adueniēte dilectōne glorie: pari rōne in angelis. ergo dilectio nālis absorbet a gloria in sanctis angelis. ¶ Itē. iij. reg. x. dicit ꝙ regina saba vidit sapientiā salomonis ⁊ domū quā edificauerat ⁊ cibos mense eius ⁊ ordines ministrātiū: nec hēbat vltra spūm. Sꝫ vidē sapiaꝫ salomonis: nihil aliud ē ꝗꝫ hāc visionē gloriosam. nō habere vltra spiritū ē deficere a se. ergo cū spiritus ꝓficit in deū pfectu vltimo: totaliter deficit in se. sꝫ deficere in se ē deficere a cognitōe ⁊ dilectōe que i se reflectit. ergo spūs angelicus cū hꝫ dilectōem ⁊ cognitōeꝫ gloriosā: deficit a naturali iaꝫ dicta. Ad quod videt rñdendū per hoc qđ dicit berñ. cuꝫ introductus fuit seruus bonus ⁊ fidelis i gaudiū dñi sui. ⁊ inebriatus ab vbertate domus dei ꝗsi ebrius a musto oblitus sui ⁊ a se penitus deficiēs totaliter pergit in deū ⁊ deinceps adherēs ei vnus spūs erit. ⁊ iteꝝ in ps. Introibo i potentias dñi: dñe memorabor iusticie tue soli⁹. ⁊ .ij. cor. v. Et si iā cognoscimus xpm fm carnē nunc iam non nouimus. Et similiter dicit Jo. xvi. Si ñ abiero paraclitus nō veniet ad vos. Abire aūt ipm fuit recedere ꝗtuꝫ ad naturaleꝫ amorem. qui ñ bonus erat. qꝛ diligebant eum in hac carne mortali

li. Paraclitū aūt venire fuit amorē spiritualē istī
di ad pfectū. Vñ cū amor ille spūalis euacuauerit
hūc carnalē. qui tñ bonus erat. amor patrie vide
tur euacuare nālē. q reflectit i se. sȝ si sit aliqs nāl
qui nō reflectit i se. talis pficit ad dilectionē glie.
¶ Ad obiectū rndēdū ē adȷ primū. q grā ꝛ glia
cū pficiāt nām. nō tollūt pfectionē nālē sm ēentiā
sȝ hȝ hoc q ē ibi ipfectū. ipfectiōis aūt ē qd i se tā/
quā i rōnē dilectionis reflectit. ¶ Ad secūdū dōȝ
q āgelus bonus adhuc hȝ duplicē cognitōȝ. ma
tutinā ꝛ vespertinā. q2 ē i duplici statu. inquātum
cōtemplat deū ꝛ inquātū ministrat. Inquātū āt
cōtēplat deum hȝ cognitionē matutinā. Inquā/
tum aūt ministrat necessaria ē cognitio vesperti/
na. Cū autē omnino cōtēplabit. nec erit necessari
um ministeriū. tūc erit matutina cognitio ꝛ ñ erit
necessaria vesptina. Silr pōt eē de dilectōe vt du
plicit vtat dilectione illa que ē nature ex vna pte.
illa que ē glorie vel liberi arbitrij ex alia pte. tūc
aūt totalit pget dilectio i dilectū. s. deū. Vñ de ho
mine dicit beatus bern. Omnis amor carnis ab
amore spūs ē absorbēdus. Vocat aūt amorē car
nis qui refert ad necessaria nature. iste aūt amor
tollet. cū auferet necessitas. ita cū spūs āgelicus oī
no pget i deū. nec erit respectus āgeli ad nraȝ ne
cessitatē vl suā impfectōȝ. tūc erit illi pfectio glie.
¶ Ad tertiū dōm. q status pene siue miserie. di/
recte opponit statui glie. status vero nature ñ sim
pliciter opponit sȝ rōe cuiusdā ipfectionis ānex
xe que ipfectio tollet ꝛ si ipa natura remaneat.

Membrum tertium.

D tertiū mēbrū pricipale huius qōis
quo querit. vtrū actus dilectionis na/
turalis sit i demonibus aut nō. ꝛ hoc
attēditur rōne actus natural dei. ꝛ vi/
det q illa dilectō naturalis actualis sit i eis. q2 co
gnoscūt deum creatorē ꝛ gubernatoreȝ. ꝛ ita ab
eo eē ꝛ pseruari i eē. sȝ dilectio naturalis ē respe/
ctu creatoris. ergo naturalr diligūt demōes deū.
¶ Preterea. naturalis dilectio pōt stare cum di/
lectiōe culpabili. cū ergo culpabilis [illegible] i illis. nō
[illegible] illam tollet dilectio naturalis. nec aliquid ē ali
ud qd tollat illā. ergo ē in illis. ¶ Itē omnis crea
tura naturalr appetit eē. quare multofortius itel
lectualis creatura. ergo angelus naturalr appe/
tit eē. ergo ꝛ dyabolus cū sit angelus. sed si appe
tit eē appetit illud sine quo nō pōt pseruari i eē. er
go diligit nālr deū. ergo hȝ nālē dilectionem dei.
Cōtra. odiū i actu ꝛ dilectio i actu nālit sūt op
posita. ergo nō simul sūt i eē respectu eiusdē rei.
sȝ pscientia dyaboli sicut vr dicere aug. i li. retra/
ctationū. odio hȝ deū: ergo nō diligit deū actu si
ue nā iclināte siue libero arbitrio. ¶ Itē aliqs hō
ita ē ifectꝰ odio alteriꝰ hois. q nā nō pōt icliare li
berū arbitriū illius ad hoc q diligat euȝ. ēt nālit
cū ergo multo magis sit ifectus dyabolus odio.
suphia. n. eoꝝ qui te oderūt ascēdit semp. itantum
ergo ificitur affectus eius. q natura nō pōt iclia
re ipm ad hoc q diligat deū etiā nāliter. ¶ Pre
terea. desperati hoies volunt nō eē. sȝ si volūt ñ
eē nolūt dei cōseruationē. ergo ñ diligūt cōser/
natorē. sȝ sciūt q deus ē cōseruator eorum i esse.
ergo ñ diligūt deū q ē pseruator eē eorū. sȝ demo
nes multomagis sunt despati q̄ȝ hoies. ergo vo/
lūt nō eē. ergo nō diligūt deū qui ē cōseruator eē
eoꝝ. ¶ Itē certum ē apud demōes. q manentes
i eē nūquam euadēt miseriā vel penā i qua sūt vl
euadere pñt. nisi nō eēnt. ergo vellēt nō eē. ergo
nō diligūt deū qui tenet eos i eē. sȝ dilectio huiꝰ
cōseruatoris ē natural. ergo hec dilectio pserua
toris nō ē in malis angelis respectu dei. ¶ Itē d
dilectōe sui querit si malus angelus diligat se na
turalr. diligere. n. se naturalit ē diligere eē suuȝ ꝛ
vitā suā. si ergo ppter vitationē miserie vellet ñ
eē vel nō viuere. vel nō itelligere penā suā. ergo
nō diligit se dilectione nālī. Sȝ cōtrariū videt
q2 nullius ē habere se odio. vel iusti vel peccato
ris. peccator. n. ex libidine diligit qd diligit. libi/
do autē nō ē sine substracta natura. necesse est ex
cōsequēti q diligat se. Similit iustus cū diligat
se ex gratia inquātū huiusmōi. gratia aūt nō hȝ
substractā naturā. ergo vult nām eē sine qua grā eē nō
pōt eē. ergo diligit se. ergo dyabolus naturaliter
diligit se. Ad qd dicūt quidā. q dilectio nāl ha
bitu ē in demonibus respectu dei. non tñ exit in
actū. eo q vis dilectiua ita sopita ē p peccatum i
ipo. q nō excitat i actum nālis dilectionis. ¶ Se
cūdum hoc posset rñderi ad obiecta i cōtrariuȝ
q lȝ habeat cognitionē creatoris ꝛ gubernato/
ris. illa tñ cognitio nō est sufficiens ad iclinandū
dilectionē. ppter cōtrarium appetitum vellet eiȝ
iustitiā dei nō [illegible] respectu penarū quas scit semp
eē diu est. ¶ Ad secūdum vō dicēduȝ: q creatura
itellectualis habȝ appetitū habitualē sui eē. ꝛ exi
ret i actū. nisi eēt cōtrarius appetitus qui dñat
i vi illa respectu illius [illegible] quē cōseruat eē. ¶ Ad il/
lud vō qd obijcit de dilectione naturali sui eē. vr
aliter dōm. vt nūquā tollat ille actꝰ a natura. ma
nente natura. Nam qd dicitur. q damnati vellēt
nō eē. hoc non ē nō eē simpliciter. sed nō eē i illa
miseria. Vñ q mali aliquādo volunt mortē. hoc
est q2 vellent [illegible] sine miseria.

Questio. xxxi. de dilectione electiua

Icto de dile/
ctione naturali. dicendum est
cōsequēter de dilectōe electiua
siue rōali. q ē i āgel. ¶ Et primo
pt q̄ri si dilectā huiusmōi sit

i angelis. ¶ Secūdo si ē ī eis. vtrū hac dilectione diligat deus. ¶ Tertio si diligit. vtrū diligat super omnia hac dilectione. ¶ Quarto vtrū angelus seipm diligat hac dilectione et aliū angelum.

Membrum primum.

a Circa primū sic obijcit. q angelus diligat dilectione electiua siue rōnali videtur. Liberū.n. arbitriū ē ī eis sic supra hitum ē. Liberū aūt arbitriū ē facultas volūtatis et rōnis siue rōnalis voluntatis. ergo rōalis volūtas ē ī eis. sz rōnalis volūtas ē electiua volūtas. que.s. pcedit ex cognitione data vel acquisita. ergo volūtas huius ē ī āgelis. Dilectō aūt ē volūtas boni ex electiōe pcedēs. ergo dilectio electiua ē ī angelis. ¶ Preterea āgelus hz potestatē cognoscēdi ex itellectu vel rōe bonū et malū. et iter bona qd sit meli⁹. ergo hz potestatē eligēdi et pheligēdi. Ex huiusmōi aūt electōe vel pelectōe sequit dilectio. ergo ī angel' ē huiusmōi dilectō. Sz vī strium p rōm quā ponit dama. Assignat.n. rōem quare electio nō ē ī deo. q deus nō ssiliat. electio aūt ē a ssilio. Si ergo vnus angelus nō cōsiliat cū altero nec ēt ī seipō. ssilium ēim cū deliberatōe: deliberatio aūt ē cū dubitatione. Si ergo ī angelis nālit nō ē dubitatio. ī eis nō ē dilectio. ergo nec dilectio electiua. ¶ Preterea. dilectio huiusmōi ē ex discussiōe rōnū ad vtraqz ptē. sz discussio rōnū ad vtrāqz ptē nō ē ī angelis. ergo nec electio que ssequit ex illa. ergo nec dilectio ssequēs electionē. Ad qd dōm q dilectio electiua ī angel' ē fm q eligere ē alterum alteri poptare. ¶ Ad illud vō qd obijcit ī contrariū dōm ē. q ē quedā electio que ē ex stractatōe rōnum ad vtrāqz ptē ī ipo dubitātē. p rōcinatione determinātē. et talis electio ē hois qui nō statim puidet vl' estiat hoc eē illo melius. et hoc mō nō ē ī ipis angel' electio. cū citissime videāt vl' estimant hoc eē illo melius. Est aūt alia electio que pcedit ex iudicio statim habito de bono vel meliori. et hoc mō pōt eē electio ī ipis āgelis. Qd aūt dicit Jo. dama. electōz nō eē ī deo. electiōis ē ssiliari. deus aūt nō ssiliat. ignorātie.n. ē cōsiliari. verū ē de electōe que requirit ssiliū sicut loquit phus. non q oīo tollat electio a deo. fm q electio ē actus pfectus rōis vel itellectus contra bonū. Jn angelis vero pōt eē cōsilium. Vnde iferiores angeli consiliū accipiūt a supiorib⁹ quid placeat deo et quid faciēdū ē. Superiores autē ssulūt deum de his que ptinent ad eius voluntatē. Si ergo hoc ē ī sāctis angelis. multomagis est ī angelis: ex eo q habēt fm naturā q adinicē cōsiliant. Nec hoc ē cōtrarium. q ignorātie ē consiliari. Ignorātia aūt ē pena. Est.n. ignorātia quedā que ē pena. et tal' n̄ fuit ī angel' ex nā. Est āt alia ignorantia que nescientia dicitur. et hoc mō mitorum erat ignorantia. hanc autem sequitur cōsilium.

Membrum secūdum.

a Ad secūdum quo querit. si dilectio electiua ē ī angelis. vtrum hac dilectione diligat deus? Et videt q sic. Sicut.n. ī hoie ē. q ex electione nō recta potest diligere aliquid qd nō ē deus pro deo. vel qd n̄ ē vere beatitudo pro beatitudine. et ex opposito ex electione recta pōt diligere. qd vere deus ē p deo. et qd vere beatitudo p beatitudine. ita potuit eē ī angelis. vt angeli mali diligerēt aliquid qd nō ē vere beatitudo p beatitudine. et qd non eēt vere deus pro deo. fm illū modū hz quē hoc qd p alijs diligit deus illi dī. Ecōtra. boni angeli qd vere ē beatitudo pro beatitudine eligētes diligerēt. et qd vere deus ē p deo eligētes diligerēt. sz hoc nō eēt si dilectio electiua nō eēt ī angelis primitus istitutis. ergo dilectio electiua fuit in angelis primitus istitutis. Sz videt strariū. dilectio.n. electiua ē illius cuius ē electio. electio aūt nō ē finis. sz eoꝝ que sūt ad finē. Jn hoc.n. distinguit dilectio a volūtate. q volūtas ē cōiter et finis. et eoꝝ que sūt ad finē. electio autē ē eoꝝ que sunt ad finē. cū ergo deus sit finis: nō erit eius electio. nullus.n. deliberat. vtrū velit deū naturalr. ergo dilectio electiua nō ē respectu dei. Ad qd dōm. q ē loqui de deo fm cōem itētionē. fz quā dī deus. q p oībus diligit et colit. et ī hac rōe nō ē eius electio nec dilectio electiua. Alio vō modo dī deus sba cōditiua omniū. et regitiua et rationalis creature pfectiua gfa et gloria. et fz hūc modū diligit dilectione electiua ab angelis bonis. Hoc ergo mō put dilectio electiua nō respicit rōem dei cōem. sz id qd subest rōni. qd ve ē id vl' n̄ ve ē illud. eē potuit dilectō electiua ī eis.

Membrum tertium.

a Ad tertiū quo q̄rit. si deus illa dilectōe ab angelo p seipo diligat. qd videt p hoc qd dicit aug. ī li. de fide ad petrū. dicit.n. angelos eternos creauit. et eis facultatē atqz itelligētiā cognoscēde diligendeqz veritatis iseruit. quos ēt creauit vt p seipis illum diligerēt. cuius se tales creatos opere cognouissēt. cū eoꝝ vt tales fierēt nulla merita pcessissent. Ut autē hec dilectio haberet iustā et cōgruā laudē volūtatis quoqz eis tribuit libertatē vt eēt eis possibile. siue ad eū qui supra ipos ē itētionē sete dilectiōis erigere. siue ad se vel ad ea que infra eos sunt praue cupiditatis semetipos pōdere declinare. Ex quo accipit q deus stulit angelis libertatē volūtatis. vt p ipis ipm diligerēt. ergo ex libertate voluntatis pre seipis poterant diligere. ¶ Itē āgeli cognoscūt ex itelligētia sibi data deū

tē sūme bonū τ sup oīa diligēdū. se aūt nō sūme
bonos. volūtas ergo ex hac rōne ordiata pce/
dēs deū pretulit dilectōe vel pferre potuit sibi τ
omni creature. ergo ex dilectōe electiua. ēt si non
adesset grā gratūfaciēs. possʒ diligere deū super
oīa. Cōtra. caritatis ē diligere deū. τ pp se τ
sup oīa. caritas aūt nō ē sine grā gratūfaciēte. er
go liberū arbitriū nō pōt ī illū actū sine grā gra
tūfaciēte. nō ergo ex electōe electiua que ē solius
liberi arbitrij. potuit angelus diligere deū p̄ seip/
so. ¶ Preterea. rōnis ex se ñ ē abnegare se. ʒ ex
grā fidei siue cognitōis cōsimilis fidei. q̄. s. rōem
eleuet sup se. ʒ diligere deū pp se τ sup oīa. ē ex
fide vel ex cognitōe cōsimili fidei. ergo nō ē an/
geli ex dilectōe electiua q̄ ē solꝰ liberi arbitrij di
ligere deū pp se τ sup seipm̄. Ad qd̄ dōm. q̄ ē
quoddā diligere deū pp se τ p̄ seipso qd̄ ē ex grā
gratūfaciēte. cognitōe deformi existēte tāquā fū
damētoꝛ τ caritate tāquā forma. τ istud non ē ex
solo libero arbitrio. Hoc aūt diligere pcedit ex
cognitōe dei vt creatoris. iustificatoris τ glori/
ficatoris. fm̄ q̄ ad gliam ptinet visio dei vnius τ
trini. qꝛ ad hoꝝ cognitionē non puenit sine grā.
Est autē aliud diligere deū p̄ seipo τ pp deū. qd̄
pcedit ex cognitōe dei vt cōferētis eē. τ ɔferen/
tis beatitudinē. In hac generali rōe vel potentis
ɔferre. nec dico ɔferētis eē p creatōʒ. vel cōferē
tis beatitudinē p glorificatōeʒ. qꝛ ad hoc ñ pue/
nit sine grā. τ ī hac rōe pōt liberū arbitriū ī an/
gelis diligere deū. Et p. pre se hāc distinctōʒ pñt
solui obiecta. ¶ Illud aūt qd̄ dicit aug. itelligit. q̄
ʒ data eēt eis potētia ad diligēdū deū p̄ se. nō tñ
diligere deū p̄ se vt ibi accipit. eēt ex solo libero
arbitrio. τ hoc pʒ p hoc qd̄ dr̄ ī illa auctoritate.
vt eēt eis possibile. siue ad eos qui sup eos ē itēn
tōʒ sācte dilectōis erigere. ¶ Ad secūdū vo dōm
q̄ fm̄ illū modū qui dictus ē superiꝰ. poterat an
gelus ex libero arbitrio diligere deū p̄ se. ex itel
ligētia. n. sibi collata poterat cognoscere deū esse
sūme bonū τ sūme diligēdū. τ ē aliud de rōe vt
ē rō ɋʒ de nā. Rō. n. vt ē pōt cognoscere deū vt
sūme bonū ī se. nō tñ vt bñficuʒ. Natura vo siue
ratio. vt natura. si habet cognitionem naturalem
vel appetitū naturalem in se quodāmō reflectit.

Membrum quartum.

D quartū quo querit. vtꝝ angelus di
a ligat se τ aliū angelū dilectōe electiua
siue rōnali fm̄ q̄ supra dictū ē. Et vi/
det q̄ nō qꝛ dilectio rōnalis tēdit ī al/
terū vt sit dilectio. ergo cū ipe nō sit alter a se. rō/
nalis dilectio nō tēdit ī se. ¶ Preterea [illegible] aliꝰ an/
gelus diligit ista dilectōe. Hoc ē vel fm̄ q̄ ptici/
pat cū ipo ī nā. vel īquātū pticipat cū ipo ī rōne
imaginis diuie. vel īquātū pōt participare grāʒ
aut gliam siue pticipat. Si fm̄ primū modū non

diligueret dilectō nāl' a rōnali. Si mō scdo. hoc
nō vi. nō. n. vī q̄ ratio cognoscat se imaginē vl'
ad imaginē. nisi ex aliqua grā data. ergo per cō
sequēs ñ diligit se illa dilectōe. nisi ex aliqua grā
sibi data. ergo rō ex seipa nō hʒ dilectionē sui vl'
alterius angeli sub hac rōne. Sʒ nec tertio mo/
do vi. qꝛ diligere se vl' aliū angelum ex ɔsidera/
tōe pticipatiōis grē vel glie ē vltra se. ergo an/
gelus nō diligit se dilectōe rōnali ex cōsideratio
ne istius pticipatiōis. Sʒ vr̄ cōtrariū. Dei eīm
cuius ē sūma dilectio ē diligere se. angelus ergo
[illegible] diligit se dilectōe rōnali siue itellectuali. ī hoc
assimilat deo. ʒ multo maior ē idiuisio īter dili/
gentē τ dilectū cū deus diligit se. qꝛ ē sūma idiui
sio; ɋ̄ sit īter diligētē τ dilectū cū angelus diligit
se. ergo nō repugnat dilectōi rōnali siue intelle/
ctuali q̄ āgelus diligat se. ¶ Preterea. q̄ āgelus
diligat angelū ad hoc iclinat natura. τ ad hoc i/
cliat grā. ergo rō q̄ ē media siue itellectus ex co/
gnitōe sib idata ad hoc iclinat. ergo āgelus dili/
git aliū āgelū dilectōe huiusmōi. Rñdet. q̄ an
gelus τ seipm̄ τ aliū angelū diligit dilectiōe ele/
ctiua. ¶ Ad primū dōm q̄ illud vbuʒ dilectio. vt
sic semp ī alterū tēdit. excludit ppriū τ priua/
[illegible] amorē. τ logr̄ de dilectōe gratuita q̄ nūquā re
flectit ī diligētē p reflexionē. Vn̄ ex vbo illo nō ha
bet. quin τ dilectio electiua τ nāl' sit respectu di/
ligētis. Preterea vt ē tactū supra. āgelus diligēs
se ē alter inquātum diligit τ īquātum diligitur.
qꝛ diligit suū eē suā vitā q̄ ē altera ab ipo. ¶ Ad
aliud dōm. q̄ āgelus diligit aliū āgelū dilectiōe
electiua. τ rōne pticipatiōis eiusdē nāe. τ rōe q̄
pticipat cū ipo ī rōe imagis. ¶ Ad illud qd̄ obij
cit. q̄ tūc nō distiguit a dilectōe nāli. dōm q̄ nō
sequit. idē. n. cū diuersimode accipit. pōt eē ratō
diuersoꝝ modoꝝ diligēdi. sicut ī dilectōe merce
naria τ filiali. In vtraqʒ. n. ē bōitas pria rō dili
gēdi. ʒ ī vna ē rō ipa bōitas īquātū ē bōitas. in
alia ipa bōitas īquātū ē bñfica. Silr̄ ī pposito.
Vn̄ pticipatio eiusdē nāe ē rō dilectōis nāl'. īquā
[illegible] ɔsiderat vt ens absolute. Silr̄. n. nā mouet ad
diligēdū sibi sil'e īquātū ē sil'e. Eccl. xiij. Omne ai
mal diligit sibi simile. Participatio autē eiusdeʒ
nature vt cadit sub iudicio debiti diligēdi. est rō
dilectionis electiue. itellectus enim angeli cogno
scētis aliquid eē simile alteri iudicat illud debe/
re diligi ab illo. τ ita ɔformitas siue participatō
eiusdem nature vt cadit sub iudicio debiti diligē
di ē ratio dilectionis electiue. ¶ Preterea. cōfor
mitas ī imagine fuit rō diligēdi dilectione electi/
ua. cognouerūt enim ab initio idistīcte. q̄ erant
cōditi ad imaginē dei sʒ inquātuʒ imago dī ex/
pressa silitudo. bñ. n. sciuerunt naturali cognitōe
nullā creaturā deo similiorē illis. sed gratia addi
ta distinctius τ clarius cognouerūt se eē ad ima/
ginē. sciētes [illegible] eēntie simplicitatē τ distinctiōʒ pon

tentiaꝝ naturaliū siue habituū. se expssissime ꝑut possibile fuit creature. ad dei imitationē quātum ad vnitatē eēntie ⁊ distinctōez personaꝝ cōditos eē. Scđm ergo ꝙ cognouerūt dilexerūt. vñ cognoscētes se eē ad imaginē dei ꝯditos. se mutuo dilexerūt dilectōe electiua. ❡ Ad id ergo qđ obijcit. ꝙ nāli cognitōe sine grā ñ cognouerūt se eē ad imaginē. dōm ꝙ ⁊ distincte nō cognouerūt. idistincte tñ scīētes nullā creaturā deo similiorē illis. ⁊ ita illos expssissime ad imaginē dei ꝯditos eē.

Questio. xxxij. de localitate angeli.

d Icto ꝺ potentia motiua āgeli ⁊ ꝺ actu eius īteriori. ꝯsequēter dōm est de actu exteriori. s. ꝺ motu locali. Et pˀo ꝺ motu eiꝰ quo mouet ī ñ assūpto corpore. Secūdo de motu q̄ mouet assūpto corpe. Quātū ad primū ingrēdū ē de localitate āgeli. deide ꝺ motu eius: Circa primū iqrēda sūt tria. ❡ Primo vtrū sit ī aliq̄ loco corpali. ❡ Scđo vtruz sit vbiqꝫ. ❡ Tertio vtrū simul possit eē ī pluribꝰ locis.

Membrum primuz.

a D primū sic. Nā loci nobilior ē locato: sꝫ spūs āgelicus nobilior ē quocūqꝫ corpe. ergo ñ ē āgelus ī aliq̄ loco corpali tāq̄ꝫ ꝯtētus ab eo. ❡ Jtē sapi. j. dr ꝺ spiritu icreato ꝙ ꝯtinet oīa. sꝫ ꝯstat ꝙ spūs āgelicꝰ ⁊ si creatus sit. plus tñ accedit ad nāz eiꝰ ⁊ rōez. ꝺm ꝙ ē possibile ī creatura q̄ꝫ aliqđ corpus. ergo ꝺꝫ viā istā plus ꝯpetit. vt spūs creatus ꝯtineat corpus q̄ꝫ ecōuerso. ❡ Preterea. corpis ꝯtinētis ad ꝯtētū ē semꝑ aliq̄ ꝯueniētia. sicut videmus. ꝙ corpibꝰ leuibꝰ. eo ꝙ sūt leuia. ꝺbet locus supior: sꝫ grauibꝰ; eo ꝙ sūt grauia. debet locus īferior. Vñ ⁊ corpa supiora naturalr mouent sursuz. īferiora deorsuz. ita ꝙ nec grauia nālr mouētur sursuz nec leuia deorsuz. sꝫ angeli ad locū corporalē nulla videt eē ꝯueniētia. imo idifferenter pōt moueri ñ solū circulr sic corpus celeste. sed ēt tā sursuz q̄ꝫ deorsuz. vr ergo ꝙ āgelo nō ꝯpetat eē ī loco corpali. cū corpori nō assignet aliqs locus corpalis: nisi ꝓpter ꝓdictā ꝯueniētiā que est naturalr locati ad locās. ❡ Preterea. itelligamꝰ ꝑ ipossibile. ꝙ nullum eēt corpus. ꝯstat ꝙ adhuc posset eē āgelus. nō. n. ē de āgelo sicut de aīa. que adminus videt q̄tum ad exitū sui ineē idigē corpore: sꝫ angelus de se ē natura sepatus. ❡ Preterea. nullo corpore creato potuit creari. vr ergo. ꝙ nullo mō quo ad eius eē depēdeat a corpe. ⁊ ita videt ꝙ nulla sit assignādi necessitas angeluz eē ī corpe. vt qđ ei ꝑ se ꝯueniat. ❡ Si dicat ꝙ verꝫ ē ꝙ hoc ei se nō ꝯueniat sꝫ accidēs. s. rōe sue operatōis. Qđ videt dicere dama. Hoc nihil ē. qm̄ ꝯstat ꝙ si dicat eē in loco rōe sue opationis. hoc nō ē nisi rōe opationū corporaliū. aut rōne coꝝ q̄ circa nos exercēt. qm̄ planū ē ꝙ rōe operationū quas hꝫ imediate ī deū. nō ē ipm assignare eē ī loco corpali. ergo ꝺm hoc circūscripta oī opatōe corpali quā circa nos exercēt. nō eēt dicere ipm eē ī loco corpali. qđ falsuz ē. ❡ Preterea. qđ ē dicere āgelū eē ī loco. si hoc ē solū dicere. q: ē duz locus e. hoc nihil ē. qm̄ ꝺm hāc rationē oīa possent dici eē in loco. Si aūt diceret eē ī loco. q: loco ē pñs ⁊ locus ei. sꝫ hoc adhuc nihil ē. qm̄ hoc ē dicere deū eē vbiqꝫ. ⁊ ita nō diceret alio mō āgelus eē ī loco. q̄ꝫ dicat deus eē vbiqꝫ. qđ videt falsuz. Rñdet bene cōcedimus ꝙ hꝫ eē ī loco corporali. lꝫ sit spūs. aliter tñ q̄ꝫ corpus. ꝯcedimus tñ ꝙ nō q̄ꝫtum ad ꝓprietatē loci que ē saluare. qm̄ corpus nō ē natū saluare spm̄. cum sine eo possit. sꝫ cū possibile ē ipm eē in loco quo ad ꝓprietatē loci. que ē ꝯtinere vel diffinire; tñ valde dubitabile ē quō hoc sit possibile. qm̄ in corporibus videmus ꝙ ꝯtēta corpora sūt possibilia respectu ꝯtinētiuz ⁊ ꝑ ꝯtinentiā terminant. Vñ ipm ꝯtinens ē corpus supius. ꝺm ꝙ dicimus ꝙ aqua ꝯtinet terrā. aer aquā. ignis aerē. celum omnia elemēta. ⁊ ponimus ēt ipsa corpora superiora ꝑut sunt ꝯtinentia eē sicut species respectu inferioꝝ ꝯtentoꝝ. Vñ ī corporalibus semꝑ ponimus aliquā formalē naturā ex parte ꝯtinētis. ꝺm quā est natum cōtineri. sed nō vr possibile repiri ex parte corporis. ꝺm ꝙ dicit ꝯtinere angelū aliquā naturā formalē. ⁊ ex ꝑte angeli ꝯtenti aliquā naturā possibilē aut materialē. ꝓpter hoc valde ē dubitabile quō āgelus possit ꝯtineri ab aliquo corpore. ꝓpter qđ intelligēduz ē. ꝙ aliter ꝯtinetur corpus a corpore. ⁊ aliter spūs a corpe. quoniā vt ostēsum ē. aliqua ꝓprietas ē in corpore superiori ꝺm quā natuz ē ꝯtinere corpus iferius. sꝫ licet ī corpore aliqua ꝓprietas. ꝺm quā natuz est ꝯtinere angelū. nō tamē dicimus ꝙ sit ꝓprietas corpalis ex ꝑte corporis ꝓueniēs. sꝫ potius ē diuinitus data. Scđm hoc etiā ē aliqua proprietas āgeli. ꝺm quā ē natus ꝯtineri vt iā videbit. ⁊ hoc dicimus sine ꝓiudicio melioris sentētie. qm̄ hoc nō iuenimus plane determinatū in sacra scriptura. nec a sanctis nec ab expositoribus sacre scripture. Ad hoc tamē magis explanāduz notādum ꝙ deus de natura sua duo hꝫ. s. ꝙ omnia cōtinet. ⁊ ꝙ sit vbiqꝫ. Jsta vero cōicat creature ꝺm ꝙ ē possibile a creatura suscipi. rōez ergo ꝯtinēdi cōicat creature. sꝫ creatura spūalis que ē āgelica hāc nō potuit suscipere. qm̄ ipsi āgeli sūt ad inuicē distincti quo ad naturas suas. nec ita ordināt vnus ad aliuz sicut ex ꝑte corpoꝝ. Silr dici-

mus ex pte sua. Cōgruit ergo creature corpali tñ ſm q̄ ē poſſibile. vt qḋ in deo ē ſm indiuiſionem. ſic in creatura corpali p̄ diuiſionē. vñ in eo eſt iſta potentia quaſi infinita i creatura q̄ſi finita. qm̄ ſicut dicit phs. Ois virtus vnita plus eſt infinita q̄ virt⁹ multiplicata. ⁊ precipue ɔgruit illi creature corporali q̄ ē ɔpoſita i vniuerſo. ⁊ hoc eſt ipſum vniuerſum qḋ verū ē. q2 ex ſe h3 virtutem ɔcipiēdi ⁊ corpora ⁊ ſpūs: ⁊ p̄cipue illi pticulari creature q̄ nobilior ē ſicut celū. ⁊ alijs ſic eſt magis ⁊ minus. ſm nobilitatē maiorē ⁊ minorem. Et iō ſm hec nobis vr̄. dōm. q̄ i corpali creatura ē ɔprietas. tñ diuinitus data. ſm quam pōt ɔtinere ſpūs. l3 hāc ɔprietatē nō habeat ex pte illa ex qua ē corpus. ſ3 ſm hoc qḋ dictū fuit deus nō ſolū h3 virtutem continendi oia. ſed ēt habet eſſe vbiq3. ⁊ hoc cōicat creature ſm q̄ ei poſſibile ē. ſ3 eſſe vbiq3 nulli creature pōt ɔuenire. ſ3 ſolum eē hic. ſm q̄ dicit ambro. in li. d̄ ſpū ſancto. Qḋ vnaqueq3 creatura certis limitib⁹ ⁊ finibus diffinita ē. ⁊ ita ſpūs angelicus h3 adminus ex pte ſua q̄ d̄beat diffiniri loco. ⁊ q̄ ſit hic. ita q̄ nō ibi. ⁊ iō hec duo ei ɔferunt eſſe in loco. Ad hoc ēt valet qḋ vr̄ dicē bern. q̄ vnuſqſq3 ſpiritus creatus h3 aliquā ordinatōē ad corpus: ex hac. n. ordiatōē pt hīe q̄ſi ptātē ad hoc. vt poſſit ɔtineri a corpe. Concedimus tñ q̄ nō pp̄ hoc ſequitur. q̄ ſi locus corpalis nō eē3 q̄ pp̄ hoc angelus nō eē3. imo bñ dicimus. q̄ poſſet eē. ⁊ ſi ñ eē3 in loco corpali. qm̄ ab hac rōne ɔtinēdi nō dependet eē angeli. ſ3 ſolū ab hac rōe ɔtinēdi q̄ dicim⁹ q̄ de⁹ ɔtinet oia. ⁊ ver ē q̄ niſi de⁹ ɔtinēt ſuo mō ɔtinēdi. q̄ nō habēt eē. Et hoc ē qḋ dicē greg. i moralibus. q̄ oia tenderēt i nō eē. niſi manu ɔditoris tenerēt. Et p̄ hoc p3 ſolo ad oia obiecta. Poſſ3 tñ dici q̄ nō dī eē i loco niſi q2 pñs ē loco. ⁊ tunc nō oporēt eē aliquā depēdētiā ei⁹ ad locū corpalē aut ad corpus aliqḋ. ⁊ tūc ceſſarent omnes ille oppoſitōes.

Membrum ſecūdū.

a D ſcḋm quo q̄rit. vtrū angelus poſſit eē vbiq3 ſil' ⁊ ſemel? Qḋ nō. vr̄: q2 ɔpriū ē dei eē vbiq3: ergo ñ ɔuenit alicui creature. ¶ Itē3 ſi ɔueniret angelo aliqñ eē vbiq3. ñ poſſet moueri: mot⁹. n. ē ab vno loco i aliū. ſ3 qḋ ē vbiq3. pñs ē oī loco. ergo ñ d̄ eſt ei locus aliqs. ergo nō mouet ad illū locū. mot⁹. n. ē ad obtinēdū aliqḋ qḋ ñ h3. hoc dico d̄ motu recto vel ad ɔtinuādū qḋ h3 ſicut motu circulari. ¶ Preterea. ſi eē3 vbiq3 hēt d̄tutē extēſā ad oēz creaturā corpalē. Si ergo nullus āgelus h3 d̄tutē extēſam ad oēm creaturā corpalez ñ pt eē vbiq3 ſil'. Ad ɔ̄riū vr̄ p̄ hoc q̄ aīa q̄ ē i corpe ſuo. vbiq3 ē i corpe. ſicut dicit aug. ē. n. p̄ vitā i oī pte corporis: ⁊ nō ē p̄ vitā i aliquo. niſi vbi ipſa ē vnita. cū ſit vita corpis d̄el viuificās corp⁹. cū ergo angelus aliqs poſſit eē miniſter ad mouēdū celū. illud primū penes qḋ determinat motus diurn⁹. ⁊ ſm illḋ moueātur alij celi. ⁊ ɔ̄ñter fiat mutatio i elemētis ⁊ elemētatis. habebit opatōēz per miniſteriū i his. ⁊ ibi ē vbi opat: ergo pt eē vbiq3 i toto illo corpe. Ad qḋ dōm q̄ nō pt eē vbiq3 ſil'. ¶ Ad obiectū aūt ɔ̄riū dō3. q̄ l3 poſſ3 ex miniſterio aliqḋ celū mouē. ñ tñ ē p̄ totū illud celū. ñ n. vnit ei ſic forma mācēt perfecto ſubiecto. ſed ɔiungit ſicut motor moto. ¶ Motor aūt indiuiſibil' pōt mouē corpus qḋ ē diuiſibile. ēt cū ē ſepat3 per eēntiam ab ipo. ⁊ ſi eēt i aliq̄ parte ipſi⁹ tāq̄ i loco. poſſet alias ptes mouē. ſic motor q̄ ē i vna parte nauis. ¶ S3 adhuc poſſ3 obijci q̄ indifferenter ſe h3 ad oēm locū. nec plus ē in vno q̄ in alio: ergo ſi eſt in vno pari rōne eſt in quolibet: ergo vbiq3. Rñdendū q̄ ſic ē āgelus indifferēter ad oēm locū. q̄ ex mā nō determinat ei aliqs loc⁹. vt ſurſū vel deorſū. tñ cū nūc ē vel cū opat pñs ē huic loco. ⁊ ɔtinet ab illo. ita q̄ nō ab alio ⁊ hoc ē q̄ determinate ē virtutis: ad differētiam dei cuius ē infinita.

Membrum tertium.

a D tertiū quo querit. vtrū ſimul poſſit eē i pluribus locis? circa qḋ ſic. In ordine vniuerſi nobilior ē ſubſtātia angeli q̄ ſit aīa. eo q̄ angelus ex ſua ſua eſt ſubſtātia ſeparata a corpore. anima vero ſubſtātia corpori vnita aut vnibilis. ſed anima pōt eſſe ſimul in pluribus locis. Unde dicit aug. in li. de anima ⁊ ſpiritu. q̄ tota ē i qualibet pte corporis: ergo multomagis angelus poterit eē ſimul i plurib⁹ locis. ¶ Si dicat q̄ l3 aīa ſm ſe tota ſit i qualibet pte corpis. tñ nō ɔpter hoc d3 dici q̄ ſit ſil' in pluribus locis. ſ3 in vno loco ptibili. qm̄ ratio locandi ɔprie debetur toti corpi. ſed partib⁹ corporis nō debet niſi ɔut ſunt in toto: ⁊ iō nō hñt rōnem locandi differentez a rōne que ē i toto. ⁊ eodē mō ɔcedit de angelo q̄ bñ poſſibile ē ipm̄ eē in vno loco partibili. Uerbigra. ſi debeat ſubuertere ſodomā. dicimus ipſum eſſe in ſodoma ſicut in loco vno qui tñ locus ē partibilis. Cōtra. ſi angelus mittatur ad ſubuerſionē ſodome. conſtat q̄ equaliter debet ſubuertere vnam ptez ita ⁊ aliā. ergo aut erit equaliter i q̄libet pte aut in nulla. ſ3 ñ pōt poni q̄ i nulla. qm̄ tūc non ſubuerteret: ergo in omni. Minor p3. qm̄ nō eſt de āgelo q̄ d3 ſubuertere aliquā ciuitatez aut aliqḋ huiuſmodi opari. ſic de nauta cū d3 mouē nauē. qui in vna pte nauis poteſt ſedere vel manere. ⁊ tñ totam nauem mouere. ⁊ hoc ē quoniā motus nauis q̄ſi d̄pendet ex motu huius ptis. ⁊ iō plus h3 ordinem ad hāc ptem q̄ ad aliam. ſed non ē ſic de angelo. imo ordinatōem h3 ad ptem qua-

libet. nec ẽt de ipo ẽ vt de rege. q̃ extñs in vna pte regni: põt regẽ totũ regnũ. qm̃ ptãs plus dpẽdet ex vna pte q̃ȝ ex alia. reliq̃s [illegible] ptes regit mediãtibus aliq̄b⁹ miñris. sȝ [illegible] fortassis angelus ad vnã ptẽ celi empirei dterminatã magis se hẽbat q̃ȝ ad aliã. ñ tñ sic ẽ respectu iferiorꝝ locorꝝ. ⁊ ita vı̃ ꝙ sequeṫ ꝯclusio p̄dicta. Rñdeṫ. dicimus ꝙ ãgelus ñ ẽ nisi i vno loco ptibili. ẜm ꝙ ipm ponimus in loco rõe sue eẽntie. nihilominus tñ põt mouere quoddã corpus magnũ. ⁊ ita i vnica pte eẽ. sȝ ei⁹ virtus ⁊ opatio extẽdet se ad quãlibet ptez eius. vt cuilibet pti dicaṫ p̄sens p effectuz sue opatõis. sȝ hoc põt itelligi qḋ dama. dicit. ꝙ ibi ẽ vbi operaṫ. ñ ꝙ oporteat ipm eẽ p eẽntiã in quacũq̧ pte opaṫ. sȝ solũ p effectũ sue opatõis. ẜm ꝙ sua v̄tus põt se extẽdere. Quedã .n. corpa pñt mouere corpus ẽt p eẽntiã a se distincta. sicut adamas ferruz ⁊ huiusmodi. multomagis põt eẽ i spiritibus angelicis. Vñ ẜm hoc dicimus. ꝙ p eẽntiã non ẽ in vno ẽt ipartibili. ¶ Ad illud qḋ obijciṫ in ꝯ̃rium p simile de aĩa. rñdetur ꝙ nõ ẽ simile. anima eim nõ soluz vnitur corpori vt motor mobili. sȝ ẽt vt pfectio pfectibili. ⁊ sic fit vna natura ex anima ⁊ corpore. ⁊ iõ ẽ in toto corpore sicut pfectio i suo pfectibili toto. nec hoc hȝ rõe qua dı̃ motor. sed angelus solũ corpori vniṫ sicut motor mobili. ⁊ iõ ñ oportet ꝙ i toto corpore loceṫ p eẽntiã. sȝ soluz ꝙ i vna pte. ⁊ ad reliq̃s ptes extẽdaṫ sua virtus ⁊ opatio vt dictũ ẽ. Et generalr̃ nunq̃ȝ opȝ ꝙ si aliqua duo vniaṅt ꝙ vbicũq̧ sit vnũ. ꝙ ⁊ alterũ: nisi fiat vna natura ex ipsis. Vñ lȝ humana natura sit vnita diuie ⁊ diuia nã sit vbiq̧: nõ ꝓpter hoc oportet ꝙ humana. quoniã nõ vniũtur i vnitate nature sed soluz persone.

Questio. xxxiij. de motu angeli.

Onsequenter queriṫ de motu angeli. ¶ Primo vtrũ angelus moueaṫ localr̃. ¶ Scḋo vtrũ mouendo necesse sit ptransire medium. ¶ Tertio vtrũ i se vel ex se habeat moueri localiter. aut ad hoc ꝙ sic moueretur: necesse sit ipm assumere corpus.

Membrum primum.

D primũ sic vı̃. ꝙ ãgelus localr̃ moueatur. ⁊ pmo ex hoc qḋ dr̃ ad ephe. j. Oẽs sunt administratorij spũs. in ministeriũ missi. huiusmodi aũt missio ñ expletur nisi p motũ localez. ¶ Hoc idẽ patet ex hoc qḋ dicit Jo. dama. Cũ sunt in celo empireo nõ sunt in terra. cum ad terrã a deo mittitur nõ remanẽt in celo. ¶ Itẽ grego. sup illud luc. i. Ego sum gabriel qui asto añ deũ ⁊c̃. Cũ ad nos veniunt angeli exterius sic iplet ministeriũ. vt tamẽ añ deũ interius p ꝯtemplationẽ assistãt. ⁊ ita vt pri⁹. Et ad hoc pñt adduci plures auctoritates tã ex textu biblie q̃ȝ ex expõnib⁹ sacre scripture. ¶ Hoc idez p rõnem põt ostẽdi. ꝙ solius creatoris ẽ eẽ vbiq̧. creature v̄o ẽ diffiniri loco. qḋ etiaz patet de angelo q2 vt dictũ est cũ ẽ in celo nõ ẽ i terra. simul eim nõ ẽ in pluribus locis. Ponamus ergo ꝙ sit i celo ⁊ p̄cipiaṫ ei aliq̄d opari i terra. tũc planuz ẽ ꝙ non põt eẽ in terra nisi p motuz ⁊ necesse ẽ ꝙ ibi sit. qm̃ necesse ẽ vt ibi sit vbi operaṫ. ergo planũ ẽ ꝙ necesse ẽ ipȝ moueri localr̃. Cõtra. oĩs motus ẽ ꝓpter indigẽtiã suiipsius vel alterius. ⁊ poniṫ exẽpluz de celo. ꝙ si ꝓpter indigẽtiã sui ñ moueaṫ. qm̃ ẽ corpus pfectissimũ. moueṫ tñ sicut dicit ph̄s ꝓpter ꝯtinuatõez gñatõnis iferiorꝝ. Sed angelus non hȝ necesse moueri pp idigẽtiã sui vel alterius. ergo ⁊c̃. Probatio minoris: pp indigẽtiã sui nõ moueṫ. cũ sit iã beatificatus. ⁊ ita vltimã pfectionẽ hȝ cum qua nõ põt hẽre idigẽtiã aliquã. ergo moueṫ pp idigẽtiã alterius. ⁊ hoc vı̃ p hoc qḋ dr̃ heb. i. Oẽs sũt administratorij spũs missi pp eos ⁊c̃. Sȝ ꝯtra vr̃. ꝙ si nunq̃ȝ eẽt idigẽtia hoĩs reparanda p motũ ãgeli. ꝙ adhuc nihilominus posset ãgelus hẽre necessitatẽ ad mouẽdũ. ponamus ergo ꝙ ad hoc p̄cipiat ei dñs moueri. ⁊ cũ suo motu ñ pficiaṫ aliqua idigẽtia creature. ⁊ cũ hẽat necesse obedire. pȝ ꝙ necesse hȝ moueri. quare ⁊c̃. ¶ Preterea vı̃ ꝙ ꝓpter suiipsius idigẽtiã moueaṫ. ꝯstat .n. ꝙ [illegible] suũ motũ ẽ i aliquo loco i quo nihilominus pri⁹ erat anteq̃ȝ moueret. ergo ẽ i ipo aliq̄d inouatũ. ergo aliq̄d acq̄situ. q̄ vt videṫ anq̃ȝ moueret indigebat aut frustra mouebaṫ. q̄re ⁊c̃. Si dicaṫ ꝙ verꝝ ẽ ꝙ pp idigẽtiã suiipsius. sȝ ñ ꝓpter idigẽtiã q̄ mõ sit i ipso. cũ iã sit beatificatus. sȝ ꝓpter idigẽtiaz q̄ fuit. ⁊ hoc dı̃ ẜm opinionẽ illorꝝ q̃ dicũt. ꝙ ãgeli mõ mereṅt gloriã quã iã obtinuerũt. Vñ nõ mereṅt habẽdũ sȝ potius [illegible] habitũ. ¶ Cõtra. p̄miũ reddiṫ ꝓpter meritũ. ergo meritũ naturalr̃ antecedit p̄miũ. ergo ãgeli prius meruerũt gloriã quã mõ obtinẽt. q̃ȝ eã obtinuerũt. q̄re ⁊c̃. ¶ Itẽ mali ãgeli simul sũt auersi a deo ⁊ boni ꝯuersi. sȝ mali sufficient meruerũt penã p hoc ꝙ sũt auersi. Vñ pp illã auersionẽ puniti sũt postmodũ eternalr̃. ergo boni p hoc ꝙ sũt ꝯuersi. meruerũt gloriã quã mõ obtinẽt. ergo extũc hũerũt pfectionẽ i merito ⁊ i p̄mio. qm̃ illa ꝯuersio fuit gratuita. sȝ quãtulacũq̧ ꝯuersio dũmõ gratuita sit. sufficit ad obtinẽdã gl̃iaz. Planũ ẽ ergo ꝙ pp huiusmõi ꝯuersionẽ ñ habuerũt ãgeli idigẽtiã. nec ex pte meriti nec ex pte p̄mij. ergo postmodũ nõ moueṫ ꝓpter idigentiã prius hitã reparandã. ¶ Itẽ oẽ qḋ mouetur pp aliq̄d habito illo q̄escit. si ergo mot⁹ ãgeli nõ

mouet nisi pp̄ter obtentū glorie. videt q̄ obtēta gloria ñ deberet vlterius moueri. qm̄ post obten tū glorie ñ vr̄ aliqd in eo eē repandū. qm̄ tūc nō eēt btificatus. ex q̄ adhuc apparet q̄ ñ pōt poni ip̄m moueri pp̄ repatōez indigētie quā prius ha buit: cū sit iā sufficiēter repata.. Itē occasiō e hu ius motus q̄rit. vtrū mot⁹ semp indigētie attestet vt sequat: hoc mouet. ergo ē idigēs. qd̄ vr̄ p diffi nitōez motus quā ponit phs q̄ ē. motus ē actus mobil' imp̄fectus. ¶ Sz ꝯ. ꝯstat q̄ i corpibus glo rificatis attestat agilitas pfectōni aut alit̄ ñ dice/ ret dos agilitas. sz agilitas dic̄ potētiā huiusmōi corpoꝝ ad mouēdū localr̄. sz ꝯstat q̄ plus ē pfe cta potētia cū ē sub suo actu: q̄ sit fm̄ se. sz act⁹ p̄/ dicte potētie ē motus huiusmōi corpoꝝ fm̄ hu/ iusmōi agilitatē. ergo planū ē q̄ motus corpoꝝ glificatoꝝ attestat pfectōi ꝛ ñ idigētie. ergo mul tomagis mot⁹ spiritual. ¶ Sz ꝯ. q2 deus ē vbiqz tō ñ dr̄ moueri. Nec ē ꝯriū qd̄ dic̄ aug. ad orosi/ um. q̄ de⁹ mouet se sine tpe ꝛ sine loco. hoc. n. so lū ē dictū fm̄ silitudinē quādā. Qd̄ ergo dr̄ crea tura moueri localr̄: hoc est q2 deest ei vt sit i illo loco ad quē mouet. ergo ē i eo idigētia q̄ ad h̄. ꝛ ita ois motus ē pp̄ indigētiā. Solō. ꝯcedimus q̄ āgelus mouet de loco ad locū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit i ꝯriū. dicim⁹ q̄ i creatura pt̄ determinari idigētia dupl'r. Vno mō vt dicat diminutōez re/ spectu pfectōis q̄ ē i solo deo. ꝛ sic bñ ꝯcedimus q̄ i q̄libz creatura ēt i quocūqz statu ē idigentia. hoc. n. pfectōi debite creature fm̄ q̄ ē creatura ñ opponit. Alio mō vt dicat diminutōez ꝯ perfe/ ctionē vltimā creature fm̄ q̄ dicim⁹. q̄ āgeli bōi oīa pfectōe pficiunt. ꝛ sic dicimus q̄ nec i ange lis nec i corpibus glificatis ē indigētia. vnde nec motus coꝝ ē pp̄ indigētiā q̄ sue pfectōni oppo/ nat. nec. n. qm̄ mouent iueniūt i medio resistētiaz. imo tācito sūt vbi eē volūt. ꝛ veꝝ ē q̄ si alit̄ esset. q̄ i ipsis quo ad motū coꝝ eēt indigētia que sue pfectōi opponit. ¶ Dicimus ergo de angelis. q̄ mouent pp̄ repandā idigētiā q̄ est i nobis. ꝛ in h̄ lz ñ mereat p̄miū pñcipale. merent tm̄ scd̄ariū: sic̄ p̄lat⁹ i regēdo ñ acqrit p̄miū pñcipale sz scd̄ariū. ꝛ hoc p̄miū bñ meret āgeli [illegible] iā sint bti vsqz ad dic̄ iudicij. nec tm̄ ē pp̄ hoc i ip̄is idigētia q̄ oppo nat sue pfectōi. vt. s. ośsuz ē. tm̄ bñ ꝯcedim⁹. q̄ ēt si ñ mouerent pp̄ repandā indigētiā q̄ est in no/ bis: sz solū obedirēt deo pñcipi: q̄ adhuc meren tur p̄miū scd̄ariū. qd̄ tm̄ eēt alterius generis a p̄/ dicto premio scd̄ario. illd̄. n. posset dici aureola: istud nō. vñ bñ ꝯcedimus q̄ i sola ꝯuersione ad deū meruerūt p̄miū primū. ꝛ postmodū nō me/ rent nisi scd̄ariū. nondū tm̄ habitū anteq̄ mereā tur sz post meritū bñduz. ꝛ ꝯcedimus ea que ad hoc obiecta erāt. ꝛ p hec p̄nt solui oīa quesita.

Membrum secundum.

D scd̄m quo q̄rit. vtrū necesse sit ip̄m moueri p mediū? Qd̄ vr̄. qm̄ mobile rōne sui motus ñ pōt ꝯparari nisi ad terminū ad quē: ꝛ a termīo a quo: aut ad spaciū eius mediū. Supposito ergo ex predi ctis q̄ angelus moueat fm̄ locū. necesse ē q̄ di/ cat hoc ꝯparatiōe ad aliquē p̄dictoꝝ locoꝝ. sed ꝯstat q̄ ñ ꝯparatōe a termīo a quo. qm̄ i illo ter/ mino fuit ñ motus. ergo ꝯparatōe ad hūc ñ pōt hic rōez motus. cū qescere ꝛ moueri. sint oppo sita. Silr̄ nec in ꝯparatōe i termīo ad quē. qm̄ cū ē mobile i hoc loco [illegible] ē mutatū vel motū. sz mo ueri ꝛ eē motū opponunt. ergo si dicat moueri. necesse ē vt hoc sit i spacio itermedio. ꝛ ita neces se ē ip̄m ptransire mediū. Et q̄ ita necesse sit fm̄ istā rōez adhuc euidētius apparet. qm̄ ip̄m mo/ ueri amediū ē inter ñ motū eē. fm̄ q̄ respicit termi nū a quo: ꝛ ip̄m motū eē in termīo ad quez. q̄re fm̄ hoc ip̄m ñ motū eē: est i termīo a quo. ꝛ ip̄z motū eē in termīo ad quē. sic erit ip̄m moueri in spacio itermedio. ¶ Ad idē. motus localis ꝛ lo/ cus sese ꝯsequunt: ita q̄ qcq̄d vr̄ eē in loco: d icit moueri localr̄. ꝛ iō dicit phs. q̄ nisi eēt motus ñ q̄reret locus. sz locus ꝯpat ad locatū: aut sic̄ ip̄m circūscribēs: aut sicut saluās: aut sicut terminās: aut sicut i quo locatū qescit. sz ꝯstat q̄ locus an/ geli eēntialis nō ꝯpat ad ip̄m sicut ip̄m circūscri bēs. qm̄ ip̄e modus eēndi in loco solū corpibus ꝯpetit: nec sicut saluās ip̄m. qm̄ sine loco corpali posset eē angelus. sz bñ vr̄ locus ꝯpari ad ange/ lū sicut i quo ē angelus: sicut in suo terminante: aut sicut i eo i quo qescit. itelligam⁹ ergo q̄ āgelus sit i aliquo loco vt in q̄ qescat. ꝛ debeat postmodū eē in aliq̄ ad quē necesse sit termiari suū motū. q2 ꝯstat q̄ i illo ñ pōt eē nisi p motū. Si ergo dicat āgelus moueri. ꝯstat q̄ hoc ñ ē dū ē in termīo a q̄ in quo ē sicut i quo qescat. qm̄ dū ē in hoc ter/ mīo adhuc hz potētiā mouēdi. nec adhuc actua liter mouet aut motū ē. Silr̄ nec cū iā est i termi no ad quē. qm̄ iā motus ē aut mutatus. Ista er/ go potētia ad mouendū quā hēbat dū erat i ter/ mīo a quo. nec reducit ad actū nisi dū ē i spacio itermedio. quare vt prius vr̄. q̄ necesse sit ipsum moueri p spaciū: ꝛ ita necesse ē ptrāsire mediuz.

Cōtra. ē quoddā corpus raꝝ vel densū quod mouet diuidēdo mediū. est aliud corpus nec ra rū nec densum sz nobilius. vt lumen qd̄ suo loco mouet orbiculariter. extra autem mouetur mo/ tu recto ñ diuidēdo mediū. vt radius. Vñ pp̄rie ñ dr̄ quo ad hoc diuidere mediū. fm̄ q̄ dic̄ aug. in lib. sex q̄ōnuz. ñ citius puenit radius ad ppin quiora loca q̄ ad remotiora. sz sit repēte imuta/ tio i medio ꝛ extremo. sz corpus recū pertrāsit mediū diuidēdo. ꝛ ē dicere suū motū tarduz vel velocē. Sed ꝯstat q̄ sp̄us angelicus adhuc no biliori ꝯditiōe participat motū localem q̄ etiaz

corpus qδcūqȝ. quare si vnū ē corpus qδ mo/
uet ꝑtranseūdo mediū ⁊ diuidēdo aliud. qδ ⁊ si
ꝑtrāseundo nō tñ ipm̄ diuidēdo. sȝ quasi repēte
⁊ in tpe impceptibili m̄ mutatio i medio ⁊ extre/
mo. vꝫ ꝙ spūs angelicus moueat̃ de loco ad lo
cū ñ pertrāseūdo mediū. ¶ Itē aug. ad orosiū.
deus mouet corpa ꝑ loca ⁊ tpa. spūs ñ ꝑ loca sȝ
ꝑ tpa. Si ergo dicat̃ mouere spūs ꝑ oppositōez
ad corpa. quo ad hoc qδ ē moueri ꝑ loca. ⁊ con
stat ꝙ sicut corpa mouent̃ de loco ad locū. sic ⁊
spūs. ergo cū dicunt̃ spūs moueri ꝑ loca. hoc ñ
pōt ēē: nisi qꝛ mouēdo de loco ad locū ñ ꝑtrāse
unt mediū. quo ad hoc. n. qδ est moueri de loco
ad locū. ñ ē oppositio īter corpa ⁊ spūs q̄ ad lo
cū sȝ motū. ¶ Sȝ vt habeat̃ itellectus hu⁹ auctis
obijcit̃ ↄtra eā. qm̄ sicut dicit phs. motus localis
primus ē inter oēs motus. ⁊ ideo ipo desinente
desinūt oēs alij motus. Sȝ ex vna pte auctis ha
bet̃. ꝙ motus localis ñ est i angelis. qꝛ dr̄ ꝙ deus
mouet spūs nō ꝑ loca. quare videt̃ ꝙ ei nō ↄue
niat aliq̄s motus. quid ē ergo qδ postmodū dr̄.
ꝙ ei ↄuenit moueri ꝑ tēpus: cū ↄstet moueri per
tps eē quoddā moueri. ¶ Ad qδ dδȝ. ꝙ cū an/
gelus mouet̃ localiter mouet̃ ꝑ mediū. Notādū
tñ ꝙ moueri ꝑ mediū dr̄ dupl'r. Uno mō qm̄ vna
ps eius qδ mouet̃. est i vna pte loci. ⁊ alia i alia
pte. sic fit motus ꝑ ↄmensuratiōēȝ mobilis ⁊ ma
gnitudinis. ⁊ sic angelus nō pōt moueri ꝑ medi
um: sȝ solūmodo corpus. cū angelus nō habeat
ptem ⁊ partē: nec ↄmetiat̃ se ptibus loci sicut cor
pus. Alio mō dicit̃ moueri ꝑ mediū ꝙ lȝ non sit
fm̄ vnā partē sui in termīo a quo. fm̄ aliā in ter/
mino ad quē. nec fit motus ꝑ ↄmēsurationēȝ mo
bilis loci siue magnitudinis. respicit tñ ⁊ termi/
nū a quo ⁊ terminū ad quē. ⁊ hoc mō angelus
dr̄ moueri ꝑ mediū. vnde cū est i illo medio spa
cio: nō ē in illo loco a quo recedit nec in illo ad
quē tendit: sed hȝ relationē ad vtrūqȝ terminū:
lȝ ps eius nō sit in vno: ⁊ ps in alio. Sed tunc
querit̃. quare necesse sit angelo ꝑtrāsire medium
i motu suo. Ad qδ rñdet̃. ꝙ hoc exigit̃ rōne mo
tus localis. oportet. n. in motu locali ⁊ general'r
in omni motu differētē a mutatōe. ꝙ opȝ ibi esse
rōnem medij differēte a rōne terminoꝝ. s. termi
ni a quo ⁊ termini ad quē. qδ ñ opȝ in mutatōe.
sed cum mutatū ē. statim ē in altero termino. s. in
termino ad quē. nec oportet ibi mediū esse diffe
rēs ab extremo siue a termino. qꝛ ergo in motu
opȝ de necessitate esse rōnem medij differentem
ab vtroqȝ termino. ideo cū angelus mouetur lo
caliter. necesse ē ꝙ moueat̃ ꝑ mediū. qꝛ alio mo/
do nō posset intelligi moueri localiter. ¶ Ad il/
lud qδ obijcit̃ in ↄriū. dδȝ ꝙ lȝ nobilior sit spūs
angelicus q̄ lux corpalis: nihilominꝰ i hoc ↄue
niūt. ꝙ vtrūqȝ mouet̃ ꝑ mediū. qꝛ hoc exigit̃ nō
ex pte ei⁹ qδ mouet̃: sȝ ex pte ipsius motus in quo
necesse ē rōēȝ medij eē dr̄ītē ab vtroqȝ termīo.
In h̄ tñ abūdat nobilitate spūs āgelicus a luce
corpali. qꝛ i motu suo ñ ē fm̄ vnā ꝑtē sui in ter
mīo a q̄. fm̄ aliā i termīo ad quē. sicut lux cū ꝑ
trāsit q̄ ↄmetit̃ se ptibus loci. ¶ Ad illδ vō qδ di
cit aug. ꝙ deus mouet spūs ꝑ tps ñ ꝑ loca. dδm
ꝙ hoc ñ itelligit̃ de motu locali: sȝ de motu inte
riori quo mouet̃ fm̄ originē vel affectōem.

Membrum tertiū.

a D tertiū quo querit̃. vtrū angelus ex
se moueat̃ local'r. vl' cū mouet̃ necesse
sit ipm̄ assumē corpus. Qδ dr̄ necesse
sit ipm̄ assumē corpus. vꝫ ex vbis bti
bern̄. sup cātica canticoꝝ. ꝓbat. n. hoc ibi dicēs.
Nō ē discurrere nec de loco ad locū trāsire nisi
corpoꝝ. sȝ ꝓpria passio alicuius subiecti ñ ↄuēit
alij subiecto: nisi ↄueniētiā quā hȝ ad illud. cū er
go moueri de loco ad locū sit ꝓpria passio cor/
poris ñ ↄuenit āgelo nisi fm̄ ↄueniētiā quā hȝ ad
corp⁹. sȝ ñ pt hīe ↄueniētiā ad corpus i mouēdo
nisi ipȝ assumēdo. qm̄ ei ñ vnit̃ per eēntiā sic aīa
corpi ē vnita. ergo vꝫ ꝙ ñ possit moueri nisi assu
mat corp⁹. Sȝ ad h̄ manifestādū multū ꝓlixe ꝓ/
cedit b. bern̄. ⁊ distiguit ibi, q̄tuor spūs. vnū in/
creatū ⁊ tres creatos. s. spūȝ brutoꝝ ⁊ hoīum ⁊
āgeloꝝ. ⁊ mīfestat ꝙ solus spūs icreatus corpe
ñ idiget. alij vō idigēt. Et vꝫ plane dicē. ꝙ ange
lus ñ mouet̃ nisi assūpto corpe. ⁊ hec sūt vba ei⁹.
Quatuor genera spirituū nota sūt nobis: pecc/
ris: noster: ⁊ āgelicus. ⁊ q ↄdidit illos: nō est ex
oībus cui ꝓpt se siue ꝓpt aliū. siue ꝓpter vtrūqȝ
necessariū corp⁹ ñ sit corpisue silitudo. excepto
dūtaxat illo cui oīs tā corporal' q̄ spūalis crea/
tura merito cōfitet̃. ⁊ dicit deus meus es tu. qm̄
bonoꝝ meoꝝ ñ eges. Et primū qdē ita corpore
egē ↄstat. vt nec subsistere absqȝ illo vtcūqȝ pos/
sit. Simul quoqȝ ⁊ viuificare desinit ⁊ viuē ille
spūs qm̄ morit̃ pecus. verꝫ nos viuimus quidēȝ
post corpus. Et infra. Habet ergo corp⁹ necessa
riū spūalis creatura. q̄ nos sumus. Et infra. Iaȝ
ꝙ supercelestes spūs corporibus egeāt. illa ma/
xie certos nos fac. vera ⁊ vere diuina sn̄ia. Nō/
ne oīs sūt administratorij spūs ⁊c. Quo nā ergo
mō implēt ministeriū suū sine corpore: presertiȝ
apδ viuētes in corpe. Deniqȝ ñ ē discurrere: nec
δ loco ad locū trāsire: nisi corpoꝝ. qδ facere fre
quēter angelos tā indubitata q̄ nota ꝓbat aucto
ritas. Hinc est ꝙ visi sunt patribus: ⁊ ad eos in/
trauerūt ⁊ māducauerūt: ⁊ pedes lauerūt. Itaqȝ
qȝ inferior supiorqȝ spūs proprijs corporibus
egent. sȝ tñ qbus iuuent: nō et iuuent̃. Ac pecus
quidē ex debito seruitutis. ⁊ ad vsum tñ corpo
raliū tēporaliūqȝ necessitatū iuuādo seruit. idqȝ
ille spiritus ⁊ cū tēpore trāsit: ⁊ cū corpore defi
cit. ex quo plane apparet ꝓpositū. Ad quod

dicimus. ꝙ sicut differẽter ẽ dicere corpa ⁊ spūs
eẽ i loco. corpa. n. sunt i loco ꝑ circũscriptõẽ. Si
milr cũ trãseũt de loco ad locũ. circũscribunt lo
co ꝑ quẽ trãseũt. ita ꝙ totũ ↄ̃meñt toti. ⁊ ps pti. ⁊
hoc ẽ verũ. ꝙ moueri ẽ ꝓprie corpoꝝ solũ. nec
spiritib⁹ nisi ex ordiatõẽ ad corp⁹ ↄ̃petit hoc mo
ueri. Vñ eis i nã sua nec ſm se cõpetit. sꝫ solũ per
accidẽs. sicut dicimus cũ corpus hũanũ localit
mouet. ꝙ ⁊ aia rõnal mouet i toto corpe. Simi
lit dicimus ꝙ mouet corpus qđ assumit angelus
⁊ ipe ꝑ accidẽs. Et de hoc mõ mouẽdi loquitur
Bern. i ꝓdicta omel. Vñ bene verũ est. ꝙ ãgelus
requirit corpus ad hoc vt sic moueat. hoc tñ po
tius ꝑꝑ nostrã ĩdigẽtiã q̃ȝ ipius. Angelus. n. ñ so
lũ iuuat nos i opatiõibus spũalibus. sꝫ ẽt i corpo
ralibus: ⁊ quo ad has ꝑꝑ nos idiget assumẽ cor
pus ad hoc vt sic moueat. ⁊ ex ṽbis b͂ti Bern.
pꝫ ꝙ ꝺ hoc mõ mouẽdi loquit. hinc ẽ ꝙ visi sũt
ꝓrib⁹ ⁊c. hmõi. n. opatiões ñ possent exercere ni
si mediãte corpe. Sꝫ creati spũs ꝓprie dicunt eẽ i
loco diffinitiue nisi circũscriptõẽ. qđ corpib⁹ nõ
ↄ̃uenit sꝫ solũ ꝑ circũscriptõne. ⁊ sic quãtũ ẽ de
nã sua rñdet eis moueri de loco ad locũ sine cor
pore: sine corpis assũptõe. ⁊ hoc pꝫ. Aie. n. sepa
rate possunt moueri nõ assumẽdo corpus. quo
niã aut alienũ corpus assumerẽt aut suũ. Alienũ
nõ videt cõpetere. de suo videmus ꝙ non assu
mũt. cũ iacẽt i sepulchris quare multomagis spi
ritus angelici pñt moueri sine assũptione corpis.
cũ ex se ⁊ nã sint sepati. nec videant depẽdere ali
quo mõ a corpe. aut aliquã rõnẽ habẽ ad ipm.

Questio .xxxiiij. ꝺ motu ãgeli corpe assũpto

Icto de motu
angeli ſm seipm. dõꝫ ẽ ꝺ mo
eius assũpto corpe. Prio
ergo dõm ẽ de assũptõne cor
poris. Secũdo ꝺ actib⁹ quos
exercet ꝑ corpus. ¶ Ad maio
rẽ autẽ euidẽtiam prio querit. vtrũ de nã sua ha
beat corpus. aut potius ſm nãꝫ suã sit sba sepata
a corpore. ¶ Scdo. vtrũ idigeat quo ad aliquaꝫ
opationẽ vel nõ. ¶ Tertio. quid hic dicat assume
re. ⁊ ſm quẽ itellectũ. ¶ Quarto. de quo corpore
assumat corpus. aut de supiori. s. celesti. vel de ife
riori vt ẽ corpus aereũ. ¶ Quĩto. vtruꝫ angelus
illud corp⁹ organizet. vel ẽt organizatũ assumat.
¶ Sexto. vtꝝ assumat quo ad oẽm actũ corpus
vel nõ quo ad oẽm. ¶ Septio ꝺ assumptõe cor
poris facta. qñ dñs i veteri testamẽto patriarchis
apparuit. vtrum facta fuit a dñõ vel ab angelis.

Mẽbrũ primum.

Ad primũ sic. Videt ꝙ angelus de nã
sua sit sba a corpe separata. cõstat. n.
ꝙ substãtie ordinant i vniuerso ſꝫ ma
iorẽ nobilitatẽ ⁊ minorẽ. q̃ i ipsis at
tẽdit ſm maiorẽ assimilatõneꝫ ad deũ: ⁊ hoc pꝫ
decurrẽdo i oĩbus substantijs. prius. n. sunt sube
incorporee q̃ȝ corporee. ⁊ inter corporeas prio
angelus q̃ȝ aĩa. ⁊ aĩa rõalis q̃ȝ sensibil ⁊ vegeta
bil. Silr iter corporeas prius ẽ sba celestis q̃ ele
mẽta vel elemẽtata. Sꝫ ↄ̃stat ꝙ ẽ icorporea sba.
q̃ nullo mõ est a corpe separata aut separabil. vt
vegetabil ⁊ sensibil. Alia ẽ q̃ ⁊ si sit corpori vni
ta. tñ ẽ ab eo separabil. vt aĩa rõnal. ⁊ postq̃ȝ est
separata per nãꝫ hꝫ depẽdẽtiã ad corpus. sꝫ licet
sbe vegetabil ⁊ sensibil sit assilatio cuꝫ deo q̃ ad
nãꝫ icorporei. ñ ꝓfecte. qñ de⁹ ꝺ nã sua ẽ oĩno
separat⁹ a corpore. ¶ Itẽ lꝫ sbe rõnal ad deũ ad
huc sit maior assilatio q̃ ad hoc. ꝙ ẽ ñ solũ sba i
corporea sꝫ ẽt a corpore separabiliũ tñ ẽ oĩo ꝓfe
cta assilatio. ſm ꝙ ẽ possibile i creatura. qñ ñ re
pugnat creature. qn possit iueniri aliq̃ sba incor
porea q̃ ꝺ nã sua sit separata a corpe. vt sic sit ꝑ
fecta eius assimilatio cũ deo. aut aliter eẽt iperfe
ctio i vniuerso. Aut ergo ipsa ẽ angelus. aut aliq̃
sba supra angeluꝫ ordinata in vniuerso. sed pla
nũ ẽ ꝙ nõ põt poni secũdo mõ. ergo oportet po
nere ꝙ prio. ⁊ habet propositũ. s. ꝙ angelus
est substantia incorporea de nã sua a corpore se
parata. Cõtra. Aug. sup geñ. ad lit. iij. li. ⁊ reci
tat scđo sentẽ. di. viij. c. i. Demones aerea dicunt
aĩalia. qr corporũ aereorũ nã vigẽt nec ꝑ morteꝫ
dissoluũtur. qr preualet in eis elementuꝫ aptius
ad faciendũ q̃ȝ ad patiendũ. Sꝫ omne animal ꝺ
natura sua est corporeuꝫ. ergo demones de nã
sua sunt corporei: sed eiusdeꝫ nature sunt boni ⁊
mali. ergo taꝫ boni angeli q̃ȝ mali de natura sua
sunt corporei. ¶ Item aug. viij. de ci. dei. compa
rat tres substãtias adinuicẽ. deos sciꝫ demones
⁊ homines. ⁊ dicit ꝙ hi. s. demones sunt genere
animalia. animo passiua. mente rationalia. tẽpo
re eterna. corpore aerea. Sed hoies sũt genere
aĩalia aĩo passiua. corpe terrestria. duratiõe tpa
lia. Demões ṽo sũt generẽ aĩalia. mẽte rõalia. ani
mo passiua. corpe aerea. duratõe eterna. Post
modũ dicit. ꝙ duo sunt cõia omnibus. s. ꝙ sunt
genere aĩalia. mẽte rõnalia: ergo demones sunt
genere aĩalia. ⁊ ita vt prius. ¶ Item aug. in li. de
tri. querẽdũ ẽ i illis corpib⁹ formis visis. vtrũ ad
hoc opus tñ creatura formata sit. in q̃ deus sic
rõ aptius se indicauit. humanis ostenderet aspe
ctibus: an angeli qui iaꝫ erãt ita mittebant. vt ex
ꝑsona dei loquerent. assumẽtes corpalẽ spẽm ꝺ
creatura corporea i vsuꝫ misterij suitaut ipꝫ cor
pus suũ cui nõ subdũt sꝫ subditũ regũt. mutãtes
atqꝫ vertentes in spẽs quas vellent accõmoda
tas. atqꝫ aptas actionibus suis. ſm attributam

sibi a creatore potētiā. ⁊ hoc recitat .ij. sē. di. viij. Ex hac ergo distinctiōe vr. ꝙ angeli sint corporei.

Rñdendū ē. ꝓcedim⁹ ꝙ sicut osñdebat. ꝙ ange li de natura sua sunt sibe sepate a corporibus. ¶ Ad illud qd̄ prio obijcit de angelis. dōm ꝙ illud nō dicit asserēdo sꝫ magis ꝓcedit ex suppositiōe. volebat. n. ibi osñdere. ꝙ demones qꝛ pmittunt tentare hoīes. habitant in hoc aere caliginoso. descēntes in secū suā penā gehennalē. ſm ꝙ manifestat Beda. ⁊ ad hoc ostendendum vult dicē. ꝙ habetur argumentuꝫ. si ita esset ꝙ demones eēnt corpora aerea. sicut quidam volunt: qꝛ si sic eēꝫ magis ꝯgrueret ꝙ in predicto aere habitarēt. ⁊ ita pꝫ ꝙ ñ asserit ipsos eē corpa aerea. ¶ Ad scōꝫ dicimus. ꝙ aug. illud dicit recitādo opiones platonicoꝝ. nō asserendo. ¶ Ad tertiuꝫ dicimus: silr ꝙ illō dicit aug. disputādo: nec ibi illā. q. ꝓut ad angelos ptinet disputauit. sꝫ potius dicit. ꝙ hoc nō ptinet ad suū ꝓpositū. sꝫ solū vult determinare: quomodo dn̄s apparuit in veteri testamento. ⁊ vt vtrū indifferenter ſm omnes psonas ⁊ vtrū assumebat corpus. ⁊ in illo corpore sanctis patribus loquebatur.

Mēbrū secunduꝫ.

Ad scōm quo queritur. vtruꝫ indigeat corpe quo ad aliquā opatōeꝫ vel nō? Ad qd̄ sic. Nō pōt dici ꝙ angelus frustra assumat. oēs. n. opatōes angelorū aut debent eis in se. aut in relatione ad deuꝫ. aut in relatione ad nos. Ratione prima ꝝ opatiōnum non potest dici ꝙ corpe indigeat. cum sit incorporeus de nā sua. vt. s. osñsuꝫ ē. Silr nec rōne secundaꝝ. qꝛ assistere laudare deū ⁊ huiusmodi operatōes. nullam relationē habent ad corpus. Similit nec rōne tertiaꝝ. qꝛ opatōnes que dēbentur ei cōpatōne ad nos: aut debent eis q̄ ad itellectū. aut quo ad effectū. Quo ad eas q̄ debent ad intellectū cōstat. ꝙ non indigeat corpe: qd̄ pꝫ de natura agentis ⁊ de nā recipientis: substātia. n. intellectiua pōt cōicare qd̄ itelligit sine corpore. ⁊ silr. pōt recipe. Silr nec quo ad eas que dēbētur ei ſm effectū. sicut ē custodire, pugnare ⁊ huiusmodi. Cōtrariū. plane habet a Bern. i omel. v. sup Canti. vbi distinguit quatuor spūs. quoꝝ vnus ē angelicus. qui ē in corpe indigēs. sicut dictum ē i precedēti disputatōe. Rñdetur ꝙ assumit solūmodo corpus ꝓpter operationes quas exercet in nobis. Vñ necessitas ē ex pte nostri. nō ex pte sui. ⁊ verū est adhuc ꝙ ñ est necessitas aliq̄ ad hoc vt imprimat intellectiue aut imaginatiue. sꝫ solū ꝓut dꝫ iprimē in sensitiua. vt visui aut auditui: ⁊ p hoc soluit qd̄ obijciebat. Itē quedā cōgruentia ē rōne custoditōis: nō. n. soluꝫ custodit nos. faciēdo nos pficē i bono. sꝫ custodiēdo nos a malo. demones. n. multotiēs assumūt corp⁹ vt nobis noceāt. ⁊ ipsi angeli assūptis corpib⁹ ꝯuenientius pñt eos reprimere. vñ post corpis assūptionē ē ibi quedam ꝯgruentia.

Membruꝫ tertiuꝫ.

Ad tertiū quo q̄rit. qd dicat assumē cōstat. n. ꝙ qñ spūs āgelicus assumit corpus ꝙ [illegible] vnit. sꝫ spūs ñ vr posse vniri corpi. nisi aut sicē pfectio pfectibili. aut sicut motor mobili. his. n. duob⁹ modis vnit corpori. Sed ꝯstat ꝙ primo mō ñ vnitur corpi: ergo scdō. ⁊ ita vr ꝙ pro tanto dꝫ dici. ꝙ angelus assumit corpus qꝛ vnitur ei sicut motor mobili. ¶ Sed tunc obijcitur. si ꝓ tāto dicatur assumere, tunc diceretur assumē qd̄cūqꝫ corpus qd̄ ē ab ipso motum. ⁊ ita si mouet vnā magnā turrim: tūc diceremus assumere ipm corpus id. qd̄ falsum est. Dicit. n. aug. in li. de ciui. dei plane. ꝙ āgeli ex nā ⁊ ptāte diuina hñt ptātem ad mouendū oia corpora. sed nō dicunt assumere oia corpa ab ipsis mota. ¶ Forte diceretur. ꝙ dicuntur assumē illa corpa in quibus loquūtur ⁊ in qb⁹ exercēt huiusmōi opatōes sensibiles. Sꝫ adhuc vr eē hoc falsū. qꝛ angelus locutus ē i zacharia. ſm ꝙ dꝫ zacha. j. ⁊ dixit ad me angelus q̄ loquebat i me. ergo ſm hoc oꝫ dicē. ꝙ angelus assūpsit corpus zacharie. qd̄ falsum ē. Rñdet ꝙ ſm ꝙ pōt extrahi ex verbis aug. in li. de tri. ꝙ ista assumptio ē sumptio corpalis creature sibi cōiuncte: vel [illegible] vnius cū creatura spūali: ad manifestatōeꝫ ipius creature spūalis vel ad demōstratōꝫ diuinā. Et nō ꝙ dē quasi vnius vel quasi ꝯiūcti: qꝛ angeli ad suū corpus nō ē vnio sicut pfectōis ad pfectibile. sꝫ sicut motoris ad mobile. Itē addit ad demonstratōꝫ diuinā. ꝓp apparitōes factas i ve. testa. i quibus dn̄s locutus ē sanctis pribus: tñ mediante angelo assumēte corpus: ⁊ ita aliqñ iuenit scriptū. ꝙ appuit dn̄s. aliqñ ꝙ apparuit āgelus. Ex hoc pꝫ. ꝙ ñ assumit oē corpus qd̄ mouet. sꝫ solū qd̄ mouet ad sui manifestationē vel manifestationē diuinā. ¶ Et qd̄ obijcit. ꝙ debēt dici assūpsisse zachariā cū i eo locutus ē. Dōm ꝙ nō oꝫ. qꝛ dn̄s angelo inspirauit. ⁊ angelus prophete. ⁊ tunc aīa sic ab angelo mota mouit corpus ad exprimendum voce illud inspiratū: ⁊ ita loqui nō ꝯuenit angelo nisi p cām. nō p essentiam.

Membrum quartū.

Ad quartuꝫ quo q̄rit de quo corpore assumat corpus? Ad quod sic. Videt enim ꝙ de empireo. vel dicatur quare non? ¶ Preterea. videt ꝙ magis congruat ꝙ assumat de celesti q̄ꝫ d̄ alio. qꝛ illō corpus inter oia corpa magis cōgruit nature corꝑ. Vñ et dicit aug. in li. sup geñ. ad lit. ꝙ demones qbus añ pctm ꝯgruebat locus celestis. dignū erat

de prima sua nã: post peccatũ ceciderũt ab eo in hunc aerẽ: τ de illo assumũt corpa ad tẽtãduz. si ergo bonis adhuc debet celũ empireũ tãq̃ locus pz φ hoc corp⁹ magis ɔgruit nãe eoꝝ. nec mirũ cum hoc sit ꝑprie ɔtinens eos: pz ergo φ magis ɔgruit φ ð celesti corpe assumãt sibi corpa q̃ de aliquo alio. ¶ Preterea. vr φ ñ ɔgruat ipz assumere corp⁹ ð aere: sz solũ ð celesti corpe. qm̃ ãgelus mouet repẽte. hoc ẽ i tpe pceptibili: ergo magis illi ɔpetit corp⁹ illud qð citi⁹ mouet: ergo magis ɔgruit corp⁹ celeste q̃ aereũ. cũ multo maioris sit agilitatis q̃ corp⁹ aereũ: ergo ð ɔgruitate magis ɔpetit φ assumat corp⁹ ð celo q̃ de aere. ¶ Itẽ hoc idẽ vr p hoc. φ cũ angelus appuit petro i carcẽ lumẽ refulsit. sz lumen ptinet ad celeste corp⁹. Silr pt argui ex qbusdã appitiõib⁹ vete re. Cõtra. ɔstat φ necẽ ẽ qñ ãgelus assumit corpus ð aliq̃ corpe φ corp⁹ assũpti diuidat ab eo a q̃ sumit. sz ipossibile ẽ φ aliqð corp⁹ diuidat a corpore celesti. maxie ab ẽpireo. et sz φ ponũt phi. ponẽtes nullo mõ eẽ possibile. sectionẽ vel diuisionẽ fieri ab huiusmodi corpibus. quare ipossibile ẽ φ assumãt corpus de corpe celesti. ¶ Preterea ptes ei⁹ densant ad hoc vt sit visibile: qð nõ essz in ipso possibile nisi essz alterabile τ mutabile. cũ ergo corp⁹ celeste de si sit iuisibile. τ corp⁹ assũptũ ab ãgelo sit visibile. necẽ ẽ φ si assumẽrẽt ð corpe celesti. φ ptes ei⁹ ɔfererent: τ ita essz mutabile illud corpus τ altabile. qð ẽ ipossibile τ maxime ð empireo. Si.n. illud corp⁹ non ẽ mobile motu locali. multo magis nec motu alteratõis: cũ mot⁹ localis dignior sit τ prior īter oẽs mot⁹: τ illud corpus ẽ corp⁹ dignissimũ. ¶ Preterea. plane dic phs. φ ille mot⁹ ẽ prior. ita φ vbi deest τ oẽs alij desunt. nõ tñ vbi ẽ: necẽ ẽ φ alij sint: ergo pz φ ñ assumũt cõpa ð corpe celesti. sz tñ ð aere.

Sz tūc q̃rit. q̃ ẽ dñia īter bonos τ malos. qm̃ mali ð eodẽ assumũt. Itẽ dic Greg. abrahã ãgelos ñ potuisse vidẽ. nisi corp⁹ ex aere assũpsisset. ñ.n. appẽrẽt τ corp⁹ assumerẽt. nisi corp⁹ solidũ ex celesti elemẽto haberẽt. ¶ Preterea hoc põt ɔuenire coꝝ agilitati sm φ dictũ ẽ supra. Sz in ɔtrĩũ ad hec obijcit p hoc qð dic Beda in lib. de nã reꝝ. dicẽs celũ supioris circuli ꝑprio distinctũ termino τ equalib⁹ spacijs collocatũ: vtutes cõtinet ãgelicas. q̃ ad nos exeuntes etherea corpa sumũt vt possint hoibus in edẽdo assimilari. eadẽq; reuerse ð ponũt. ¶ Preterea. nõ vr φ hoc repugnet agilitati coꝝ. qm̃ sz aug. hõ nũ hoc hz posse supra suũ corp⁹. φ pt sz aliquã ptẽ sui facẽ aliqd qð vr oĩo ɔtrĩũ nãe sue. Et ð hoc ponit tria exẽpla. Primũ est. φ fuit homo tante agilitatis: qui totam capillaturã suam potuit vertere ante faciem suam. ita φ posterior pars capitis remaneret nuda. Aliud exẽplum est de hoie alio q poterat mouẽ aures suas versus oculos suos. quẽadmodũ facit pullus equus. Tertium exẽpluz ẽ. φ alius fuit hõ q a pte posteriori poterat vocez formare τ loq. nec erat ille son⁹ turpis: τ tñ illa tria vidẽt ɔtra nãe corpis humani. Cũ ergo hõ sic possit circa corp⁹ suũ. multo magis vr φ ãgeli q sunt maioris agilitatis. pñt facẽ vt corpus aereũ assumptũ tante sit agilitatis vt ɔgruat motui angeli. Rñdet φ assumit corpus de aere. Sed duplex ẽ ps aeris. s. supior q̃ purior ẽ que ꝑprie dr ether. τ inferior q̃ ñ ẽ ita pura: q̃ ꝑprie dr aer τ sm hec distinguũt duo celi. s. ethereũ τ aereũ. Et sm hoc dicimus. φ boni angeli ð ethere assumũt corpa. sz mali potius ð aere: τ istis vtamur sm noĩa ꝑpria. ether võ bñ põt densari τ rarefieri vt fiat visibile. ¶ Ad obiectũ in ɔtrium dõm est. φ lz angelus ɔditus i celo essz empireo. τ ita illud corp⁹ vr in gnẽ corpoꝝ magis ɔueniẽs: nõ tñ ɔueniens vt assumat i ministeriũ cuz mittit ad nos. Corpus.n. ethereũ ɔuenit mutatõi qlicũq;. qð nõ vr de corpe celesti siue de empireo. ¶ Ad scðm dõm. φ licet corpus celeste sit magis agile ethere vel aere. tñ illud vr magis ɔueniẽs ministerio nõ pp motũ eius. sz ad formatõez. ptatez autez hz ãgelus sup huiusmõi corp⁹ vt citissime faciat moueri. ¶ Ad tertium dõz. φ luminositas q̃ ostẽsa ẽ in apparitõ ib⁹ bonoꝝ ãgeloꝝ. nõ repugnat qn assumat corp⁹ ð ethere: ether.n. lz de se nõ habeat lumẽ. recipit tñ lumẽ a celesti corpore: τ ita ether sic illuminatus. põt eẽ mã corpis in q̃ angelus appet: τ ita põt lux apparere cũ angelus bonus se ostẽdit. quocũq; aũt mõ sit. siue assumat de ethere vel ð aere. siue ð celesti corpe. nihil circa hoc temere diffiniendũ. sz sanctoꝝ auctoritatibus adherendum.

Membrum quintuz.

De quinto quo querit de mõ assumendi vel faciẽdi illud corp⁹. cũ nõ sit organizatũ. querit vtruz ãgelus organizet illud. τ vr φ sic. Augu. de ciui. dei. In angelo ẽ vita q̃ ɔtiet. sentit. τ intelligit. Sicut n. aĩa lz corpus suũ inquantũ ẽ organizatũ. q̃ discedente dissoluit. τ pereunt organa. sic angelus vr ɔtinere corp⁹ assumptũ ne dissoluat. τ hz angelus omnẽ ꝑparãdi illud corp⁹ ad hoc. vt aptũ sit motui suo. τ hoc vr eẽ organizare: qz ñ ẽ aptũ motui quo illud mouet. vtpote locutõi. nisi sit organizatũ: ergo angelus hz ptatem organizandi illud. Contra. Aĩa non organizat corpus suũ sed organizato vtitur: ergo similiter nec ãgelus. ¶ Item si organizant. cum organizare sit formã vltimam dare. organizatio enim est vltima perfectio corporis inquantuz corpus: non dico inquãtum animatũ. dare aũt vltimam formã sit creare: sm hoc angelus diceretur creator. quod ẽ ɔtra aug. qui dicit φ angeli nõ debẽt dici creatores. sz

aliquid administrent vt aliquid creetur. sicut nec agricole segetum dicunt creatores: q̄uis. n. aliquid operent pparādo ad recipiēdū formā vltimam. tñ formā vltimā nō dant. Et ponit exēplū de formatōe eue ꝺ costa ade. q̄ ministerio angelorū pparata ē. ⁊ habet hoc scdo li. sen. di. xviij. ca. solet queri. Solutio. dicimus ꝙ āgelus preparat huiusmodi corpus assumptū frm ꝙ ptinet ad sui manifestatōez faciendā. formatio aūt vltia est dei. ¶ Ad illud qꝺ obijcit de aīa. dōm ꝙ non ē simile. Aīa. n. creando infundit ⁊ infundendo creatur. non pōt aūt infundi nisi in corpe iā organizato: qꝛ organizatio est vltima dispō que ē q̄si necessitas ad aīam. vñ prius ē organizare q̄ organizatū eē. ⁊ ita cū corpus organizat. aīa nō dū ē. vñ nec pōt organizare. sꝫ hꝫ nām subministrātem in organizando corpus. sꝫ angelus cū corpus assumit iam ē. ⁊ iō pt ipsemet pparare. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ lꝫ angelus distiguat aliquo mō organa. nō tñ pprie dicit creator: qꝛ nō facit de nō ente ens. qꝺ creatoris ē tm̄. sed de nō sic exn̄te: sic existēs: supponēdo mām q̄ nō supponit i creatōe. vt caro densum ⁊ huiusmodi. qꝺ pt ꝯducere alij.

Mēbrum sextum.

a D sextū quo q̄rit ꝺ vsu corporis assūpti. vtrū angelus mouet corpe assumpto. vtpote corpore humano ad oēm actum. inquātū huiusmodi corpus ē? Videtur ꝙ sic. vtitur enim corpe q̄tuz ad actum loquendi. qui attenditur q̄tū ad rōnalem: vtitur ēt eo quo: ad actū comedendi. qui attestatur animationi. sicut pōt pbari auctoritate scripture in pluribus locis: fiat ergo argumētū a minori sic. Angelus pōt vti corpe assumpto ad dictos act⁹ q nobiliores sunt alijs: ergo multomagis ad oēs alios qui minus digni sunt. ¶ Itez posterius nō est sine priori. sed viuere est actus prior q̄ loqui vel comedere: ergo illi non sunt sine isto: cuz ergo angelus vtatur corpore ad locutōz ⁊ comestionem: ergo videt ꝙ eo possit vti ad viuificationem. ita. s. vt illꝺ viuificet. Qꝺ si ꝯcedatur. videt hoc eē falsum. Non. n. vꝫ viuere corpus assūptū ab angelo: qꝛ ab eo assumitꝫ: sꝫ pplures actus tali corpi ꝯpetentes. sꝫ solum quo ad illos q valent. ad angeli manifestationem vel dei demōstratōz pꝑter que ēt corpus assumit. huiusmodi. n. sunt loqui ⁊ comedere. volebant. n. angeli ostendere suam potestatē. qꝛ comedebāt potestatiue. nō ex indigentia vel necessitate sicut nos. vñ p pdictos actus se magis manifestabunt. ¶ Preterea: qꝛ p hos maiorē familiaritatē exhibebāt illis quibus apparebāt sicut p dormire sentire ⁊c̄. Ideo potius ad hos actus vtebant corpe assumpto q̄ ad alios: Et hoc ē qꝺ aug. in li. xiij. de ciui. dei. Hoc faciebāt angeli visibilr ⁊ tractabiliter apparētibus: non qꝛ indigebāt. sed qꝛ volebāt ⁊ poterāt. vt hoibus congruerēt sui ministerij quandā humanitate fecerūt. nec fantastice āgelos edisse credendū est. qñ eos in hospitio homines susceperunt. sic dꝛ gen. xviij. ⁊ xix. ¶ Per hoc ēt qꝺ dictum ē. nō qꝛ indigebāt sed qꝛ volebant. pꝫ solo ad obiecta que ꝓcedebant. acsi huiusmodi ac⁹ essent ex nā vel necessitate non voluntate. Ubi. n. aliquid habetur nō natura sed volūtate: pōt hꝫ posterius sine priori. illud aūt argumentum non erat a maiori: qꝛ non magis videt ꝙ debeat vti corpore assumpto quo ad alios actus q̄ ad loquendum ⁊ comedendum. qꝺ patet si inspiciant predicta. Sed oritur h̄ qꝺ. Quare abrahā angelis sibi apparentibus cibos obtulit. cuz sciret angelos cibo non indigere ⁊ illos intelligeret esse angelos. qꝺ patet: qꝛ eos adorauit. ¶ Ad qꝺ dōm. ꝙ abraham primo putauit eos esse hoies. ⁊ iō cibo indigere. ꝓpter quod cibos obtulit. sꝫ postmodū pcepit eos eē angelos. ¶ Sed obijcit qꝛ pri⁹ adorauit q̄ cibos offerret. vt pꝫ gen. xviij. ergo pri⁹ intellexit eos eē āgelos. Ad qꝺ dōꝫ. illa adoratio nō fuit latria que deo offert. nec ēt dulia que angelis. sꝫ dulia q̄ offert hoibus reuerentie cā. Sicaūt adorauit abraham. cū putaret eos esse hoies. qꝛ eos vidit in reuerenda psona. Sed postmodū itellexit eos eē vere angelos ⁊ ēt deū in eis apparuisse. Uñ trinitatē i vnitate cognouit. vt dicit aug. de tri. Uñ ꝺ ipso cantat. tres vidit ⁊ vnū adorauit. cū. s. dixit. loquar ad deuz meum cum sim puluis ⁊ cinis.

Mēbrum septimum.

a D septimū quo querit de spēbus corporalibus in qbus legitur dn̄s apparuisse añ incarnatiōe. Et q̄rit. vtrū huiusmodi spēs facerēt angelus. vꝫ ipse de⁹ imediate. Videt ꝙ ipse deus. cū. n. ille spēs fierēt pp apparitōem dei. ⁊ deus sufficiebat ad faciendum eas p se sine angelo. vꝫ superfluere opatio angeli: qꝛ vbi sufficit vnū agēs. vꝫ superfluere alterū: ergo illas faciebat ipe deus. Cōtra. aug. de tri. Antiquis pribus añ incarnationē saluatoris cuz deus appere dicebat. voces iste aut spēs corpales fiebant p angelos: aut ipsis agentibus aliqd ex psona dei. sicut pphetas solere ostendimus. siue assumentibus ex creatura qꝺ ipsi non essent vbi de⁹ figurate demōstraret. ¶ Itez q̄rit. vñ ē hoc. ꝙ añ diluuiū sp legit appuisse dn̄s i se. sꝫ post diluuiū añ icarnatōz. vbicūqꝫ legit dn̄m appuisse. legit ꝙ appuit i angelo: qꝺ ppendit ex hoc. ꝙ ibidē vel pmitit vel subiungit ꝺ apparitione angeli. vñ aliq̄ñ dicit scriptura angelū esse locutū. aliq̄ñ deū. ¶ Ad primū dicim⁹. ꝙ ista opatio dcāꝝ spēꝝ. ⁊ deo attribuit ⁊ āgelo. sꝫ differēt. a deo p auctē. āgelo p misteriū. Et lꝫ deus dātum

in se ꝗ̃ nõ idigeat ministerio .tñ ɔgruit ei⁹ nobilitati ꝛ dignitati vt ministrãt ei ãgeli i huiusmõi iferiori bus. vñ gal. iij. lex ordiata ẽ p ãgelos i manu me diatoris. ❡ Ad aliud dõm. ꝙ cũ iminẽte diluuio ois caro corrupat viã suã. ꝛ dñs diluuiũ imisit i penã illius corruptõis. sicut dicit geñ. vi. ꝛ ideo extunc dñs minorẽ familiaritatẽ habuit cũ natu ra humana. Ad qđ inuendũ post diluuiũ nõ le gitur apparuisse i se: sed in ãgelo. vt notaret elon gatio dei ab hoie facta p illã corruptionẽ. Sꝫ añ tẽpus diluuij bñ legit appuisse sine mẽtione facta đ ãgelo ad dnotãdũ ꝙ ñ tñ eẽt elõgatus ab hoie p pctm. vel illud põt solui referẽdo ad tps icar natõis. qñ apparuit dñs in angelo magni ɔcilij. hoc ẽ i filio suo. vt dicat ꝙ pp appitionẽ dei i se. scꝫ qua legit appuisse i se. nõ fcã mẽtõe de ange lo. Legit ɔñter apparuisse in angelo. vt per hoc inuenerent ꝙ appropiquabat tps illud i quo appa reret i ãgelo magni ɔcilij. s. tps incarnatõis.

Questio. xxxv. đ actibus quos exer cet angelus in corpore assumpto.

Habita cõside ratõe de assũptõe corpoꝝ ab angelis. seqt ɔsideratio đ mo tu facto i corpe p angelũ. ꝛ qꝛ duplex motus distiguit ex pte aie. qdã ẽ ad aiaꝫ sicut p orga na sensibilia. qdã vero ab aia. ꝛ ille ẽ duplex. Est eiꝫ totius corpis. ꝛ ille dr motus localis. Est ali⁹ pticularis. qui ẽ cuꝫ organũ mouet ad locutionẽ faciendã vel opationẽ. De vtroqꝫ aũt querẽduꝫ ẽ. ꝛ sic erũt qtuor querẽda. ❡ Primo si motus sen sitiuus sit in corpore assũpto ab ãgelo. ❡ Secun do. si sit ibi vera comestio. cũ tale corpus sumit cibuꝫ. ❡ Tertio de motu corporis assũpti. si subi to fiat vel in tẽpore. ❡ Quarto. nõ existẽte debi to organo ad formãdaꝫ vocẽ. vtrum possit ange lus formare vocẽ sensibilẽ.

Membrum primum.

Ad primũ. Si motus sensitiu⁹ sit i cor pore assũpto ab ãgelo. vtpote ad au diẽdũ vel vidẽdũ vel gustãduꝫ. Et vꝫ ꝙ sic. Si. n. organa sũt determinata i corpore illo. vt oculi aures ꝛ huiusmõi. ꝛ exte rius sũt illa que ɔueniũt immutatõi sensibili. ergo i effectu põt fieri immutatio sensibilis. ꝛ ita sensus. ❡ Preterea. sicut locutio vel pcussio põt fieri p huiusmõi organa. ꝗre silr nõ fieret visio vl' audi tio. Sꝫ ɔtrã videt. si. n. vis itellectiua i hoie suf ficient cognosceret res sensibiles p se sine adiuto rio sensuũ: ñ eẽnt sibi necessarij sensus huiusmõi. ergo cũ vis itellectiua ãgelica sufficienter cogno scat p se res sensibiles. ñ ẽ aliq̃ necessitas sensuũ. ergo supflue ponerẽt virtutes sensibiles i organis illis. ❡ Preterea. sensus attestat vite sensibili. vi ta aũt sensibilis ipi eẽntie aie. ergo deficiẽte pnci pio deficit i eis sensus. Ad hoc vꝫ dõm sine p iudicio melioris snie. ꝙ ñ ẽ i huiusmõi organis sensus ppie dictus. sꝫ si ẽ. dr ibi eẽ illud sentire. đ quo dicit aug. i li. de ci. dei. ꝙ angeli pter hoc ꝙ i telligũt sentiũt. sꝫ nõ credo vnũ fieri ex potẽtia sen sibili ꝛ organo. ꝛ ꝙ ñ aliũ fiat imutatio i organo tali. ꝗ i illo mõ quo fit resultatio i speculo. i spe culo. n. resultat silitudo sensibilis. sꝫ ñ ẽ vis sensibi lis vnita q̃ illã formã accipiat. ꝛ p illã de re iudi cet. nec opꝫ ꝙ si sit forma organis sensibilibus. ꝙ ppter hoc sint organa sensibilia. Oculus. n. qui amisit visum vidẽdi nihilominus formã oculi te net. nec opꝫ ꝙ si fiat locutio vel pcussio vel hu ius opatio que ẽ quasi abintra. adextra que fiunt ad aliqđ signãdũ vel opandũ in nobis. ꝙ ppter hoc fiat visio vel auditio vel huiusmõi aliqđ qđ fit quasi abextra. adintra cũ ipsis angelis virtute intellectiua sufficiẽter innotescant. que sensibus a nobis cognoscunt siue ɔprehẽduntur.

Membruꝫ secunduꝫ.

Ad secũdum quo querit ex pte come stiõis si ẽ ibi vera comestio. ꝙ aũt sic videt p hoc qđ dicit aug. in li. sex que sti. ɔtra paganos. Legimus angelos sũpsisse cibos nõ ficte aut fãtastice: sꝫ manifestissi ma veritate. ❡ Preterea. Gre. i moral. li. xxviij. Cibos cũ abrahaꝫ ãgeli ñ caperent nisi ppter nos solidũ aliqđ ex celesti elemẽto gustarẽt. ❡ Prete rea. si nõ vere sumerẽt cibos. ad quid facerẽt ꝙ abrahã eis cibos prepararet. nuqđ volebãt ei illu dere? qđ non ẽ credẽduꝫ. Qđ aũt nõ fuit vera co mestio sic obijcit p hoc qđ dicit tho. xij. Ego vi debar vobis comedẽ. sꝫ ego inuisibili cibo vtor. ergo sicut appet ex his. videt ꝙ ibi tñ eẽt appa rẽtia comestiõis. Nã si eẽt ibi veritas. ñ dixisset. ego videbar sꝫ ego comedebã. ❡ Itẽ si vere co medebat. cibus traijciebat i ventrẽ. ꝛ nuqđ p se cessuꝫ exit. vt nephas ẽ de ãgelis credere. sicut ha bet i li. de collatõibus sanctoꝝ. ❡ Itẽ i ãgelis null la ẽ necessitas icorpatiõis. comestio dr ẽ ppter i corpationẽ. ergo nõ fuit vera comestio. Rñde tur ꝙ vera fuit comestio. sꝫ duplex ẽ veritas co mestiõis. vel pp necessitatẽ comedẽtis. ꝛ sic ñ fuit ibi comestio. vel pp ptãtez ostendẽdã ꝛ familiari tatẽ habẽdã cũ qbus comedebãt. ꝛ sm hec vera ẽ comestio. vñ aug. ptãte comedebãt: nõ necessi tate. ꝛ ponit exẽplũ de radio ɔsumẽte aquã ꝛ de terra absorbẽte. radius eim sua ptãte ɔsumit. sed terra pp suã necessitatẽ absorbet. ❡ Per hoc sol ui pñt q̃ obiecta sũt. Qđ. n. dicit tho. xij. videbar

vobis exponit ex necessitate .s. comedere. sꝫ mē⁹cibus ē celestis quo vtor. erat ergo ibi appentia comestiōis ex idigētia. sꝫ vitas comestiōis ptāti/ne. ¶ Ad scdm vo dōm. ꝙ lꝫ eēt ibi vitas come/stiōis quo ad masticatōēꝫ. n̄ tn̄ quo ad ꝓiectōem ī vētrē oportebat fieri. vel quo ad icorpatōēꝫ. cū hec ad indigētiam ptineant.

Membrum tertium.

De tertiū quo querit de motu ꝓcedēte a spūali sbā. q ē motus localis totius corpis. ⁊ querit. Si corpus illud qd̄ assumit sit de aere vel de ethere. nā dicit gre. ī moral. Nisi āgeli qdā ēterna nobis nun/ciātes: ad tps ex aere corpa sumerēt. exteriorib⁹ nostris obtutib⁹ n̄ apperēt. ex quo accipit ꝙ cor/pus assumptū ab āgelis ē de aere. Aer vo dēsa/tus hꝫ tēpus sibi determiātū ī motu maius ꝙ̄ aer rarefactus. ⁊ aer rarefactus maius habꝫ tēpus ī motu suo ꝙ̄ hēat ignis. Ignis vo repente fertur sursū. sꝫ ī tpe visibili. ergo corpus assumptū ab āgelo: mouet ī tpe visibili maiori vel miori. ergo ⁊ āgelus q mouet assūpto corpe. Nō ergo repē te ē āgelus. vbi vult. sꝫ sm corpis qd̄ fert determi nationē. Sꝫ vr̄ ɔ̄trā. q2 ī corpibus vbi ē mot⁹ nālis vel violēt⁹. ⁊ addit vtus adiuuātis ad hūc motū vel illū. tāto ē motus velocior ꝙ̄to maior ē virtus adiuuās. ergo cū vtus āgeli sit iproporōalis cuicūqꝫ vtuti corporali. erit effectus iproportōal. ⁊ ita corpus motū citissime mouebit: ergo repēte. Rn̄det ad hoc. ꝙ ita citissime mouebit ꝙ̄tū pmittet nā eius corpis qd̄ mouet. ⁊ ꝙ̄ta ē intētio virtutis ex pte mouētis. Tn̄ nō sic moue/bit corp⁹ illud. sicut sue nāe relictū eēt. tūc. n. ī sensibili tpe mouent. nūc at̄ mouet sm virtutē angeli ifluētis ei virtutē. ⁊ ita nobis īsensibilr. ¶ Et per hoc pꝫ solutio ad obiectū. Nā ꝓcedit acsi corp⁹ assumptū tn̄ ꝓpria virtute moueret.

Membrum quartū.

De quartū quo querit de motu locu/tōis quo mouet ligua assūpti corpis. Querit ergo. vtrū nō exnte ōbito organo ad formādū vocē. posset angelus formare sensibilē vocem. Qd̄ videt p hoc. ꝙ āgelus formauit vocē ī asina balaaꝫ. ligua aūt ei⁹ nō fuit debitū istrumētuꝫ ad formādū locutionē. ergo eadē rōe in corpe assumpto. lꝫ nō hēat debitū organū. pōt formari locutio ab āgelo. ¶ Itē dicit. b. Greg. Aliqn̄ loquit dn̄s p angeluꝫ cele/stibus substātijs. aliqn̄ terrenis. ⁊ ponit exēplū d̄ celestibus. cū vox facta ē d̄ nube. hic ē filius me⁹ dilectus. formatio ergo illius ī aere ē facta miste rio angeli. qd̄ si ē. ergo āgeli hn̄t ptātē ad formā/duꝫ vocē siue locutionē sensibilē sine organo. ergo nō ē necesse corpus hēre organum locutōis.

Cōtra. omnis opatio aīalis fit mediāte instru/mēto corpeo. sꝫ locutio ē opatio aīalis. ergo non fit sine istrumēto vel organo. ergo āgelus in for/mādo locutōēꝫ: idiget huiusmōi istrumēto. ¶ Itē locutio ē actus virtutis rōalis. sꝫ solū ɔuenit ra/tōali hoibus ⁊ nō āgelis. cū rōalis sit ꝓpria dif ferētia hois. ergo locutio ɔuenit tn̄ homini ⁊ n̄ āgelo. ¶ Itē locutio ē vox articulata. sꝫ vox arti culata nō fit sine istrumēto apto ad articulatiōeꝫ vocis. ergo ad formationē locutōis idiget ange/lus debito istrumēto. Ad qd̄ dōꝫ. ꝙ āgelus hꝫ ptātēꝫ formādi locutōēꝫ ī aere. ēt sine istrumēto. vel sine istrumēto ad hoc determiato. ¶ Ad obie/cta in ɔ̄triū dōm. ꝙ cū locutio ē opatio aīalis req̄rit istrumētū corporeū. cū at̄ ē opatio angelicꝗ sꝫ q̄ ē substātia sepata a corpe. nō reqrit istrumētū corporeū: sꝫ determiata nā. Qd̄. n. agit aīa que cōiuncta ē corporeo organo vel organū. ⁊ hoc facit spūs sepatus sine organo vel organo ad hoc determiato. ⁊ hoc. q2 supior sbā hoc vno mō pōt facere. qd̄ iferior mediātibus multis. ¶ Ad scdm vero dōm ē. ꝙ lꝫ locutio sit ꝓprie actus rōalis. nihilominus supiori sbē ɔuenit. que hec agit in/tellectu: qd̄ iferior rōne agit. Solent tn̄ vti sancti nomie rōnis nō tm̄ in hoibus: sed ēt in āgelis. ⁊ ita sicut locutio est cōis. ita rōnis intētio est cōis. ¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ lꝫ locutio ē vox articulata. articulatio autē fiat p voceꝫ. labia. dētes. que sūt in/strumēta vocalia. que faciūt quādā in aere ipres/sionē. angelus autē nō habeat ista istrumēta ali/quando. nihilominus easdē impressiones potest facere. quas anima facit mediātibus huiusmodi instrumētis. potest etiā in corpore assumpto ha/bere consimilia instrumēta ad formationē locu/tionis. sed nō ē necesse. Si eim erat formata vox ab asina balaam ministerio āgelico. nō propter hoc oportuit sicut dicit glo. ibi. ꝙ aīma asine mu taretur in rationalē: nec oportuit ꝙ instrumētum vocale mutaret in istrumētū humanū. ea aūt que sūt supra rōem nostraꝫ. magis opꝫ ex scripturis quātū docent accipe. ꝙ̄ indiscrete pscrutari.

Questio. xxxvj. d̄ missiōe angelorꝫ.

Ictū est iaꝫ de motu angeli locali sm se. ⁊ d̄ his que fiūt ab angelo medi/ante corpore assūpto. quia ve ro missio ē ab angelo ad ali/qd̄ ministeriū peragēdum me diante motu. dicēdum est consequēter de missio/ne angelorū. ¶ Circa quā queritur primo. vtrū missio angelorū sit a deo tātuꝫ. an etiam vnus an gelus mittat aliū. ¶ Secūdo queritur ex parte

missorum: vtrum tam boni q̄ mali mittantur a deo: vel etiam boni a bono angelo: mali a malo. ¶ Tertio. vtrum boni de singulis ordinibus mittantur. an de aliquo ordine mittantur angeli. de aliquo non. ¶ Quarto. ad quod principaliter mittantur. ¶ Quinto. vtrum ad diuersa officia mittantur diuersi. an singuli ad eadem.

Membrum primum.

Circa primum sic obijcitur. videtur q̄ a deo solo sit missio. cum mitti sit spirituum qui dicuntur administratorij. Administratorij autem spūs siue ministri dei dicuntur: non vnus angelus alterius. ergo missio est tantum a deo. ¶ Item mittere est habentis auctem. cum ergo angeli non habent auctem respectu aliorum angelorum: non est angelorum mittere. ¶ Preterea. vnus angelus non dicitur angelus alterius angeli: sed angeli dei. angelorum autem est mitti. non ergo angelus mittitur ab alio angelo: sed a deo solo. Quod etiam videtur per hoc quod dicitur in ps. Qui facit angelos suos spūs. Et alibi. Benedicite dño ministri eius. qui facitis voluntatem eius. Sed contrarium videtur. q̄ non tantum mittatur angelus a deo: sed etiam ab alio angelo. per hoc quod dicit greg. in moral. arguens ex verbis zacharie prophete. dicitur enim ibi. q̄ angelus qui loquebatur in me egrediebatur. et alius angelus egrediebatur in occursum eius. et dixit ad eum. loquere ad puerum istum dicens. absque muro habitabitur hierlm. ex quo accipitur q̄ angelus mittit. Unde dicit in conspectu conditoris angelica ministeria ordinata sunt. vt pro communi felicitate beatitudinis opificem suum videntes gaudeant. cum pro dispositione dignitatis alij alijs subministrant. ad prophetam angelus angelum mittit. et quem secum de deo conuertens aspicit: et docet et erigit. quia cum per superiorem sciam virtute cognitionis et potestatiore gratiam culmine potestatis excedit. Ex his manifeste colligitur q̄ angelus angelum mittat. non ergo angelus tantum mittitur a deo. ¶ Item per simile potest argui. Sic enim disponuntur officia sub rege terreno: vt ille qui mittitur non tantum a rege mittatur: sed etiam ab alijs qui superiora habent officia. ergo a simili est de rege celesti: vbi ordinatissima sunt omnia. q̄ vnus inferior mittatur a superiori. non ergo tantum a deo mittitur angelus. Ad quod dicendum q̄ angelus tantum a deo mittitur auctē. Etsi enim vnus angelus mittat alium: totum refertur ad auctem diuinam. q̄ autem vnus mittat alium dicit greg. dum angelus dicit ad alium angelum. curre et loquere. dubium non est q̄ alius alium mittit. Minora vero et inferiora utrique mittuntur. maiora vero et superiora q̄ mittunt. ¶ Per hoc etiam patet solutio ad obiecta sunt. Concedendum enim est q̄ angeli sunt ministri dei: et ab eo auctē mittuntur. ab alijs vero quadam potestate collata. proprie autem dicuntur ministri dei. Si vero inuenitur q̄ ministrent superioribus angelis. hoc est extenso vocabulo. totum enim ministerium ad auctem diuinam refertur. ¶ Ad aliud quod obijcitur. q̄ angeli non dicuntur angeli respectu aliorum angelorum sed respectu dei. et ita nec ab eis mitti. dicendum q̄ angeli dicuntur: eo q̄ nunciant hominibus diuinam voluntatem. non autem missionis respicit potestatem: que est potestas principalis et secundaria. Ab habente potestatem principalem dicitur missio. et ab habente secundariam in relatione tamen ad habentem potestatem principalem.

Membrum secundum.

De secundo quo queritur. vtrum mittantur tam boni q̄ mali angeli a dño? et videtur q̄ mali non mittantur. Malorum enim officium est temptare. sicut habetur super illud. i. thes. iij. ne forte temptet nos his qui temptat. temptatio autem eorum est ad deceptionem vel peccatum. deus autem non mittit ad seducendum. ergo angeli mali non mittuntur ab eo. ¶ Item malorum angelorum intentio est perdere animas. dei autem est saluare. cum ergo cognoscat deus intentionem eorum: non congruit eius bonitati eos mittere. s. malos angelos. Item dei cum sit summe bonus est conseruare res in esse. sed mali angeli intendunt interfectionem et obduratōem. Interfectionem vt primogenitorum. quam et huiusmodi. ergo cum hoc cognoscat deus: non mittit malos angelos. Sed contrarium videtur per hoc quod dicitur. iij. reg. vlt. vbi dicitur. q̄ exercitus celi stabat a dextris et a sinistris. s. boni angeli et mali. et ait dñs. quis decipiet achab? Egressus est autem spūs coram dño et ait. Ego decipiam eum. cui ait dñs. In quo? et ait. Egrediar et ero spūs mendax in ore omnium prophetarum. Cum ergo angelus qui venit ad decipiendum sit malus. et missus esset. quod signat hoc verbum egredere. et fac ita. mittuntur mali angeli a dño. ¶ Item hoc idem accipitur super illud psal. Immissiones per angelos malos. vbi dicit gl. q̄ mali angeli mittuntur. Item super illud math. viij. Mitte nos in porcos etc. per porcos signantur mali siue luxuriosi in quos mittuntur. ergo missio talium sit a dño. ¶ Item greg. in moral. li. ij. vbi loquitur de bonis angelis et malis dicit. Sicut de bonis angelis in hac vita laborantibus auxilium pietatis impenditur. ita isti occulte eius iusticie nesciendo seruientes: ministerium exequi reprobationis conantur. non enim ministrant deo soli qui adiuuent boni: sed etiam mali qui probent. non solum qui redeuntes a culpa subleuent: sed etiam qui redire volentes grauent. Respondetur q̄ angeli mali mittuntur a deo. ¶ Ad primum dicendum. q̄ licet sit contraria intentio ipsius dyaboli intentioni diuine. quantum ad hoc q̄ hec est bona et illa mala. nihilominus vtitur dñs temptatione dyaboli ad bonum. Temptatione enim qua temptauit dyabolus Job. quantum fuit de voluntate dyaboli fuit ad seducendum. sed illam ordinauit dñs ad bonum. vt patientia Job probaretur. missio ergo dñi respicit ordinatōem potestatis ad temptandum: que est sub potestate diuina: non ordine ad voluntatem dei. sed eius malam voluntatem ordinet deus ad bonum. ¶ Ad aliud dicendum. q̄ illud quod dixit dñs mendaci spiritui. q̄ egrederetur et ita faceret. non dat intelligere q̄ dñs mittat malignum spiritum ad fallendum. secundum q̄ fallacia culpam dicit ex parte eius qui fallit. vel secundum q̄ dicit

culpa ex pte fallentis. sz sm q deceptio dicit pe/
na ex pte eius qui decipit. Et hoc pz p hoc qd dr in glo. sup illo. q s decipiet achab? Interlinearis q exigebat merita eius. Deceptio ergo in dec/pto fuit pena pp merita ipsius. Deceptio aute ex pte decipientis culpa fuit. τ ad illa n iussit dns: nisi i hoc q pmisit: p tatez quide n pmisit; sz mala vo/luntate pmisit. in qua et mala volutate seruiunt et ipsi mali angeli dno. sm q dicit beatus greg. volutas electoꝝ spirituu diuine deseruit potestati: τ reprobaꝝ sensus sue seruies malicie: iudicio oi/potetis obtemperat. ¶ Ad tertiu dom. q lz dus cognoscat intetoez mala dyabolicer qua sequit se/ductio vel pditio. nihilominus tn ipm no pp malu ad qd inclinat dyabolus mittit. sz ppter bonu qd ex illo elicit deus. ¶ Ad quartu vo dz. q ex illo obijcit de iterfectioe, primogenitoꝝ τ obduratioe egiptioꝝ. q aliter mali angeli faciebant illd. τ aliter deus. Mali. n. angeli peccabat illud appetedo τ ex appetitu faciedo. deus aut iuste operatus e: i ibis malis pp peccata penam infligedo. Unde in glo. dr sup illud immissioes p agelos malos. possumus sine dubitatioe malis angelis at/tribuere mortes pecoꝝ: mortes primitiuoꝝ: τ obduratois egiptioꝝ. hanc. n. iniquissima τ malignissima obstinatoez deus cu facere dr: no instigado τ ispirado: sz deseredo facit: vt illi operent i filijs diffidentie. qd deus debite iusteqz pmittit. ¶ Ad illud vo qd obijcit de missione i porcos. dom e. q illa missio sm q p porcos designatur peccatores. no aliud e qz ordinatio ptatis ad puniedu: τ pmissio volutatis ad seducendu. p ma/los. n. angelos. sicut dr in glo. sup illud immissio/nes p angelos malos. punit deus bonos τ ma/los hoies. sed bonos tm corporalibus penis. ma/los aut non tm corporalibus sed spualibus.

Membru tertiu.

a D tertiu quo qrit. vtru oes angeli mit/tant de qbus ordie. an d quoda ordie mittant. de quoda no. Et vr q no mittant de supioribus ordinib⁹. Dicit. n. greg. recitas sniam dyonisij supiora agmina ab intimis nuqz recedut. qz ea q pemine vsu exterioris misterij n hnt. ¶ Preterea. iferiores ordines dicunt angeli τ archageli. sz ageloꝝ τ archageloꝝ e mitti sub hac roe. ergo cu nullus ali⁹ ordo rone missiois dicat. n vr q supiores angeli mit/tant. n. n. seraphin vel cherubin vel throni ro nu missiois determinat. ¶ Ite. vij. dan. milia miliuz mistrabat ei. τ decies milia centena milia assiste/bat ei. ergo vr q qda sut assistetes. τ alij sut ad/mistrates. ¶ Ite sup illd ezech. j. Similitudo thro/ni. glo. Cu ageli sepe nucia da qda hoib⁹ exeunt. throni missi ad misteriu nuqz legunt. Sz 3riuz vr p hoc qd dr isa. vi. volauit ad me vn⁹ de sera/phin. sup quo dicit. b. greg. In hac prophe sa vult itelligi. qm hi spus q mittunt eoꝝ vocabula pcipiut: quoꝝ officiu gerut. qz vt pcta locutois intedat. angelus q de altari carbone portat. sera/phin di. qd incediu iterptat. ¶ Preterea i qbus/da locis qda p cherubin queda p seraphin agit dns. Ite ad heb. j. oes sut administratorij spus in misteriu missi τc. Ite diuersi sut effectus ridetes diuersis officijs. Cu ergo officio cherubin τ se/raphin rndeat diuersi effect⁹. mittent n m de iferiori ordie sz de supiori. Rndet. p hoc qd dic b. greg. vtru p se hoc faciat supiores angeli. an p subiecta agmina agat. nos affirmare nolum⁹ qd certis testionijs n approbat. Ex h accipit mgr in sent. q ponit duplice opione. vna illoꝝ q dicunt q oes mittunt. siue sut de supiorib⁹ siue de iferioribus imediate. Alij vo dicut q supiores nuciat iferiorib⁹. iferiores vo nuciat hoibus. τ illi p se dicunt mitti. ¶ Ad illd qd dic greg. q hi q peminent: vsu exterioris officij n hnt. rndet illi q sustinet q oes mittit: faciedo vim i hoc q di exte/rioris. Nā e qda officiu exteri⁹ ad qd deputati sut ageli de iferiorib⁹ τ medijs ordibus. vt e nuciare punire τ huiusmoi officia silia. Est aliud officiu interi⁹ vt purgare τ illumiare τ huiusmoi. τ ad h deputati sut illi q sut de supiori ordie. vt purgatio. isa. facta misterio seraphin n negat. ergo qn illa q peminet hcant vsu alicui⁹ officij. sed qz n hnt vsu exterioris officij. qz ad tales actus exteriores n legunt missi ex scriptura. ¶ Ad aliud dom. q ro missiois n appropriat angelis τ ar/chagelis. sz ro missiois ad nuciadu: vt archageli dicant q nuciet maiora. ageli q minora. Unde n opz pp hoc q angeli no mittant ad alia officia. Similr cu dr milia miliuz ministrabat τc. n innuit pp hoc q illi q sut assistetes: n sut ministrantes vel ecouerso. sz innuit duplex officiu queniens oibus angelis. s. assistere τ mistrare. ¶ Ad illud qd obijcit. q throni n legunt missi. dom q lz n legatur i scriptura de missioe thronoꝝ spaliter. nihilominus potest puenire ro missionis. τ hoc accipit ex hoc. qd dicit apostolus generaliter de omni/bus q omnes sunt in ministeriuz missi.

Membrum quartum.

a D quartu quo qrit. Ad qd principalr mittant ageli? τ vr apls inuere cu dic ad heb. j. oes sunt admistratorij spus i ministeriu missi. Propt eos q here/ditate capiut salutis. ergo finis missionis vr esse pp salute humani generis. sz h oc n vr p sse. Nu/quid terrenus ita ordiat familia sua aut regnum suu: vt fine nobiliu ministroꝝ ponat i min⁹ nobilib⁹. imo ecouerso. qd minus nobiliores ponut ad fuiedu magis nobilibus. ergo cu angeli sint nobiliores mistri. no astituit eoꝝ finis i hoibus.

In quo ergo ponit coꝝ finis. aut vt sibi aliqd ac grat vel vt diuinã pagãt volũtatẽ siue iussionem. In eo enim pricipalis finis actõnis ẽ ↄstituẽdus. q ẽ pricipiũ ꝛ finis. qd ↄcedẽdũ ẽ. vñ ꝙ dic apo stolus. ꝙ pp eos q hereditatẽ capiũt salutis. non ponit finẽ vltimũ. ſꝫ vtilitatẽ ex pte hominũ assignat. q ordinata est ad vltiorẽ finẽ.

Membrum quintum.

a Ad quintũ quo qrit. si angeli mittãtur ad determinata officia explẽda. an singuli idifferẽter ad oia. Et vr ꝙ singuli mittant ad determinata officia. Sic enim ẽ i regno terreno. ꝙ disticta sũt officia. ꝛ diuersi ministri ad diuersa officia mittunt. hoc etiã exigit cõueniẽs ordinatio. relinquit ergo. ꝙ angeli diuersi ad diuersa mittunt officia. ¶ Sed vr ↄtrium. qꝛ dona sũt cõia. vt dicit beat⁹ Greg. vñ nõ est tñ illius ordinis q dicit angelorũ nũciare secreta. ſꝫ ẽt alioꝝ ordinũ. Similiter nõ est tñ illi⁹ ordinis q dr throni ꝙ deus in illis sedeat. ꝛ sua iudicia dterminat. ſꝫ dicit i psalmista q sedes sup cherubin. ꝛ sic d alijs. vñ. b. Greg. Sic i illa superna ciuitate spãlia qdã sunt singuloꝝ vt tñ sint omniũ. ꝛ qd qsqꝫ hꝫ. hoc totũ i alio possidet. ergo singuli ad oia officia sint parati. Respondeo. Videt ꝙ angeli singuli ꝓmpti sũt ad oia officia. ſꝫ qꝛ qdã sũt ꝓpter appropriatõem quorundã. iõ vr ꝙ illi ad illa frequẽtius mittãt. ꝛ nõ alij d alio ordine ad illud mittunt. quo ad hoc accipiũt illã rõnẽ. Huiꝰ rei gra qrit qre cum ex angel vnus ordo ↄficiat. nihilominus oẽs d quocũqꝫ ordine angeli dicunt. Rñdet vnus ordo angeli dicunt. qꝛ illorum est nunciare minora. sicut dicit Grego. ꝛ sic eis appropriat. Est autem alia rõ cõmunis. s. mitti ad officiũ explendũ vel secretũ nũciandum. ſm ꝙ dicit in psal. qui facit angelos suos spiritus. i. spiritus suos facit angelos sic est ordinãda snia.

Questio. xxxvij. de presidentia ãgelica respectu sui.

Inita pte que est de cõsideratõe potẽtie motiue. ꝛ motus iterioris ꝛ exterioris i ãgelo. consequent dõꝫ ẽ adiuuãte deo. d ꝑsidẽtia angelica. Presũt ãt angeli angelis. ꝑsũt hominibus. ꝑsunt ꝛ quibusdã corporalib⁹ creaturis. ¶ Primo ergo querit. vtrũ angeli ex natura primitus instituta habeãt ꝙ alij alijs presunt. ¶ Secũdo. vtrũ angeli boni ex gra alijs ꝑsunt. ¶ Tertio. vtrũ angeli mali alijs angelis malis ꝑsint. vsurpatione potẽtie vel ordinatione diuine iusticie.

Membrum primum.

a Ad primũ sic. sicut nã primit⁹ instituta. oẽs hoies fecit pares. sed ꝑ corruptõnẽ peccati ↄsequẽter ꝑlatus ẽ itroductꝰ. ꝛ ita necessaria fuit ꝑlatio. ita vr fuisse i angelis. ergo sic erat in angelis. qꝛ nullus angelus alteri ꝑfuit. ¶ Preterea. si ꝑesse esset de pria ordinatõe angelice nature. cum nã angelica esset i sua maxia ↄpletione. esset ista ꝑlatio. ſꝫ cõpletio nature omnimoda erit i gloria. tunc antem cessabit ois ꝑlatio i angelis. ergo nõ de pria ordinatõe nature fuit ꝑlatio i angelis. Cõtrariũ videt ꝑ hoc qd dicit Grego. Dux lucifer cũctis angeloꝝ agminibus ꝑlatus fuit. eorũ cõparatione clarior fuit. Et iterũ alibi. ꝑlatũ ceteris legionibus tanta species illũ pulchriorẽ reddidit quãta illũ supposita multitudo decorauit. Et alibi. ↄsideret ergo homo qd si ipse supbiat de elatõnis sue culpa passurus sit. si supbiẽdo deus illi pcere noluit. quẽ creãdo in gloria tante virtutis eleuauit. ↄsideret quid i terra elatus mereat. si ꝛ ꝑlat⁹ angelis angelus in celo ꝑsternit. Ex qbus colligit. ꝙ ꝑlatio erat i angelis a pricipio. cũ ipe lucifer alijs angelis ꝑlatus diceret. Rñdendum vr ad hoc. ꝙ ꝑlatio dicit dupliciter. vel ꝑeminẽtia i donis gratuitis vel naturalib⁹. ꝛ ſm hoc ꝑlatio fuit a principio in angelis. Unde Grego. tantum primũ angelũ reliquis angelis eminẽtiorẽ fecit. dicit iterũ ꝑlatio ꝑeminentia ad imperãdũ iure. ꝛ ſm hũc modũ nõ credo ꝙ prelatio esset a principio in angelis. sed omnes suberãt deo ad iperium. ¶ Per hoc potest responderi ad obiecta. Nam prelatio de qua loquitur Gregorius ẽ de preeminentia i donis. alia vero affectauit indebite. ꝛ ideo iuste cecidit.

Membrum secundũ.

a Ad scdm quo qrit. vtrum angelus ꝑsit ãgelo ꝑ graꝫ ꝛ loqmur de bonis. ꝛ vr ꝙ nõ. In statu glorie nulla erit ꝑlatio ãgeli ad ãgelũ vl hois ad ãgelũ i. cor. xv. Cũ euacuauerit oẽm pricĩ. ergo cũ ãgeli boni sint in statu glorie. ãgelus nõ ꝑest ad dominãdũ vel ad imperãdũ hominib⁹. Sꝫ cõtrariũ vr ꝑ hoc qd dicit Greg. hominibus ãgelus. angelis archãgeli. deus autẽ omnibus ꝑest. ergo si angeli ꝑfuerunt i hac via hominibus. ꝛ deus obuis relinquit ꝙ ꝛ angelis archangeli. ¶ Item eius ẽ impare cuius ẽ mittere. sicut dicit Greg. angelus angelũ mittit. ergo ãgelus ãgelo impat. ergo ꝑest ei ad impandũ. ¶ Itẽ vnus ordo ẽ dominatio. ſꝫ dñari ẽ subiectos quoqꝫ possidere. ea ergo angeloꝝ agmia. q mira potentia ꝑeminet. p eo ꝙ eis cetera ad obediẽdũ subiecta sũt. dñatões vocat. ergo i ãgel ẽ ꝑesse ad dñandum

dū vł impandū. Ad qd dr rñdēdū sine pindi/cio melioris sniē. q angeli dum adhuc mittunt. pp salutē hominū. psunt alij alijs ad impanduz. qd tñ iperiū deriuat a sūmo iperio penes qd re/sidet auctas. ¶ Ad obiectū aūt i 3riū dōm. q nō ē hoc 3riū. q angeli iam sūt i statu glorie. q. n. dr euacuabit omnē ptātē. itelligēdū ē post diē iudi/cij. qn̄ cessabit ois platio. ⁊ dominabit solus de⁹ ⁊ impabit. nec. n. officiū ministrātiū. qd nunc hñt. nō erit necessariū. q̄ ad hoc ēt q fruūtur nō ē ne cessaria in eis platio. s3 ex parte illa qua ad nos mittuntur ⁊c.

Mēbrum tertium.

a D tertiū q̄ qrit ō malis angelis. vtrū sibinuicē psint. ⁊ vr q n̄. Si. n. hoc n̄ habuerūt ex nā. nec hoc meruerūt ex culpa. ex culpa. n. venit suitus. s3 non dominatio aut psidētia. ergo i angelis malis n̄ ē psidētia ad impandū. ¶ Preterea. n̄ ē hoc ō exi/gētia diuine iusticie. Nā si hoc eēt. vn⁹ alij subijce/ret ad torquēdū. s3 q plus vł min⁹ deliqt. s3 cuz maxim⁹ āgelus q dict⁹ fuit lucifer maxie pecca/uit. ⁊ adhuc peccet. ille oib⁹ subijceret. s3 h̄ n̄ ē ve rū: imo dr alioꝝ priceps ergo n̄ ē platio in eis de exigētia diuine iusticie. S3 3riū vr p hoc qd dicē adamātius Jos. xi. sc̄s bellādo cepit. glo. n̄ ē pu tādus. q vn⁹ fornicatōis spūs seducat cū q i bri/tania fornicat ⁊ illū q i india. vł i alijs locis. ne/q3 vnū eē spiritū ire. q i diuersis locis diuersos hoies agitet. s3 puto magis spūz fornicatiōis eē vnū ⁊ inumeros. q i h̄ [illegible] officio parcāt. ⁊ p sin/glas hoies diuersos spūs sub ipo pricipe militā tes. q ad huiusmōi eos peccata solicitēt. sic ira/cūdie pricipē vnū esse arbitror ⁊ inumeros sub ipo. ⁊ idē ō ceteris peccatis. Jō n̄ vn⁹ pricipat⁹ dr ab apostolo. s3 plures 3 quos nobis pugna ē. ¶ Jtē. i. Corin. xv. cū euacuauerit. glo. duz durat mūdus. demōes demonib⁹ psūt. ergo vn⁹ mal⁹ āgelus pest alij. Ad qd dōz. q demōes psunt demōib⁹ añ diē iudicij. ¶ Ad obiectū i 3riū dōz q l3 ex nā nō eēt ista platio. tñ qdā iclinatio siue dispositio ad illā ē ex nā. eo q ille q pest eminen tior ē alijs i nālib⁹. nec ē hec eminētia eis ex meri tis sic dictū ē. s3 psunt alij alijs tāq3 in ministerio tētādi vł puniēdi. sic iter carcerarios vł tortores vn⁹ alij pest. vt expleat iusticia. ē tñ qdā volunta/ria subiectio. qui minores 3cordāt cum volūtate maiorū i maleficijs. sic ē i latronib⁹. q volūtarie subijciūt vni. tāq3 iter eos pricipāti. sic ē i demo nib⁹ ⁊ multo ampli⁹. qz. n. 3sentiūt ei volūtarie i maleficio. ex iusticia dei i pena ordinatū ē. vt sub sint ei tāq3 pncipes i pena. ⁊ coadiutores ad pu niēdū.

Questio. xxxviij. ō reuelatōe ipius āgeli.

Abito de presidentia angeli sup angeluz. seqt de actu q pertinet ad psidētes. Actus aūt ille ē reuelare quod apud se ē. ¶ Pōt ergo queri.

b vtꝝ necessaria sit ista reuelatio q̄ fit mediātib⁹ āgelis. ¶ Deinde si reuelatio sit a nā angelica. ¶ Tertio qūo fiat reuelatio.

Membrum primum.

a D primū. vr q n̄ sit necessaria reuela tio mediātib⁹ angelis. eo q vnusqsq3 āgelus t3 imaginē siue silitudinē dei ⁊ nō alterius āgeli. cum ergo reuelatio fiat a sūma sapiētia ipsi āgelo inq̄tū t3 imaginē ei⁹. qd aūt factū ē ad imaginē dei nulla iterposita creatura format erit reuelatio imediate a deo. ⁊ ita nō ē necessariū q mediātib⁹ superiorib⁹ angelis fiat reuelatio iferiorib⁹ angelis. Cōtra i cōme to sup Jerarchiā. superiores reuelāt iferiorib⁹. s3 ea q̄ nouerūt a deo. ¶ Ad hoc dōm. q superiores reuelāt iferioribus. ¶ Ad obiectū aūt in 3trariuz dicēdū. q l3 dicat i lib. de aīa ⁊ spiritu. q ita sca ē anima ad imaginē dei. vt nulla iterposita crea tura formet. ⁊ eodē mō posset dici de angelo. vł multomagis. nihilominꝰ tñ angelus pōt formari quo ad reuelatiōem mediāte alio angelo. sed est qdā formatio p gratiā gratūfaciētē. ⁊ illa nō re/qrit mediatōez creature. Unde i illa nō ē āgelus superior mediator respectu iferioris. Est alia for/matio q̄tū ad cognitiōez. ⁊ hoc dr dupliciter. vł rōe forme vltime. vel rōne dispōnis ad formaz vltimā. Sicut ergo dr Math. xxiij. vnus ē ma/gister vester. nihilominꝰ sunt ⁊ plures. ⁊ sic dr in lib. Aug. de magistro. illi plures magistri nō sūt nisi disponētes. Dñus aūt magister dat pfectio nez. i. Corin. iij. Ego plātaui apollo rigauit. de⁹ aūt dat incremētū. Jta in angelis vr q superiores disponūt. sūma vō sapientia vltimā pfectionē co gnitōnis dat. vnde reuelare dicūtur ministerio. non auctoritate.

Mēbrū secunduz.

a Ad scdz quo q̄rit. si reuelatio sit a nā angelica. ⁊ vr q nō sit a nā. Reuela/tio eniz nihil aliud esse vr. q̄3 illumi/natio. s3 illuminatio nō est i angel' nisi per gratiā. ergo nec reuelatio. Cōtra loq ē in angelis etiā si nō adesset gratia. loquunt eniz bo/ni bonis. ⁊ mali malis. sic dicit beat⁹ Greg. sed loq ponit reuelare cum quodā addito. reuelare eniz ē dare cognitōez. loq vō dare cognitiōz me diāte signo. ergo reuelare ē i āgelis ⁊ si nō assit gra. ¶ Jtē. Joh. dama. q eminēt. iferioribus tra/dūt cognitiōem sm eminentiā ordinis ⁊ nāe. sed

tradere cognitionē non ē aliud q̄ reuelare. ergo reuelatio fit ipsis iferioribus āgelis a supioribꝰ. sm̄ cōditiōes nāe. Ad qḋ dōm. q reuelatio pōt eē ḋ his q̄ supiores āgeli accipiunt i ipo verbo. i quo vidēt ea q̄ sibi reuelat verbū. ⁊ sꝫ hūc modū reuelatio ē a grā. ⁊ sic dicit idē qḋ illuiatio. Alio vero mō dicit reuelatio eoꝝ que sibi nota sūt sꝫ se. ⁊ sunt icognita alijs. ⁊ sm̄ hunc modū reuelant supiores āgeli iferioribus ea de qbus plus nouerūt q̄ iferiores. eo q maiꝰ ē posse eoꝝ q̄ iferioꝝ.

Membrum tertium.

a De tertiū quo querit. quō fiat reuelatio. vtrū. s. p mediuꝫ vel sine medio? ⁊ vr̄ q nō sine medio: hoc. n. videt esse solius dei. Dicit. n. Bern. q solus deꝰ seipm̄ cōiungit spūalibus creaturis. Si ergo angelus reuelat āgelo hoc erit p mediū. mediū aūt vel ē corporale vel spūale. corporale n̄ pōt eē. cū sint extrema spūalia. Si vero ē spūale. aut ē substātia. aut accidēs. substātia aūt nō ē. non. n. ē nisi triplex substātia spūalis. diuia āgelica ⁊ hūana. sꝫ nulla istaꝝ ē hoc mediuꝫ. Nō. n. iter āgelum ⁊ āgelum ē deus mediū sm̄ nāꝫ. nec iter āgelum ⁊ āgeluꝫ aīa. nec iter āgeluꝫ ⁊ āgeluꝫ alius āgelus. mediū ergo illud ē accidēs. sꝫ nulluꝫ accidēs est qḋ nō sit in aliquo subiecto. ergo illud accidens vel erit in vno āgelo vel in alio. In tertio. n. substantia eē non pōt. sed si ē in altero āgelo. nō cōputatur vt mediuꝫ sed vt extremū. ergo reuelatio huiusmodi nō fit per mediū. Ad qḋ dicēdum q huiusmodi reuelatio fit p mediuꝫ. ⁊ p mediuꝫ spirituale. nec tamē est mediū. sicut est iter visibilem ⁊ ipm̄ visuꝫ. nec semp ē mediū signū siue nutus itelligibilis. sed ipa cōmunicatio speciei itelligibilis. que ē in reuelāte ⁊ eo cui reuelat.

Questio. xxxix. de psidentia angeloꝝ respectu aīaꝝ.

c Onsequenter querēdū ē de psidentia āgeli sup ipsas aīas siue respectu aīaꝝ. Est āt vna psidentia sup ptē sensitiuā siue respectu sensitiue. altera respectu itellectiue cognitiue. tertia vero respectu itellectiue motiue. Pmo ergo dōm ḋ illa psidētia q̄ ē respectu sēsitiue cognitiue sꝫ visiōes q̄ fit i ea. ¶ Pmo ergo q̄rit. vtrū āglus hēat hāc ptātē rōe nāe sue. ¶ Scḋo si sit fallacia in ista visiōe. q̄ fit mediātibus bonis āgelis. dico autē bonos nā. ¶ Tertio quomō fiat illa visio. ¶ Quarto. de quibus.

Membrum primuꝫ.

c Irca pmū sic. āgelus malus pōt sup huiusmōi ptē. cū tentat in sōno. multo aūt potētior est āgelus bonus q̄ sit angelus malus. ergo āgelus bonus pt sup huiusmodi ptē. ¶ Preterea Grego. nisi aliquādo sōnia ex misterio reuelatōis orirent. Joseph pferēdū se fratribus sōnio non videret nec marie spōsum vt ablato puero in egyptū fugeret per sōnium āgelus admoneret. Itē dicit Augu. in lib. de anima ⁊ spiritu. oraculū est cū in sōnis aliqua grauis psona. vel etiā deus euentuꝝ aliquid aperte. vel nō euentuꝫ faciēdum vel euitādum denūciant. Visio autē ē cum quis videt qḋ eodē modo quo apparuerat eueniat. sed huiusmodi appitiones fiūt mediāte āgelo. nō eim sunt ad illudēduꝫ. ergo āgeli boni habēt posse super sensitiuā interiorē. ¶ Preterea hñt aliquid posse super intellectiuā cōsulēdo vel reuelādo. sꝫ intellectiua potētior ē ⁊ excellētior sensitiua. ergo āgeli boni habēt potestatē sup ipsam potentiaꝫ anime sensitiuā interiorē. Potest etiā queri. vtrū possint super potentiā anime sensitiuā exteriorē. Qḋ videt ex operatione maloꝝ spirituuꝫ. Sicut eim dicit Aug. in li. lxxxiij. q. malignus spūs sensibus nostris imixtus infestat anime sanctitatē. lucemqꝫ mentis obnubilat. Serpit hic malū per omēs aditus sensuales. si ergo malignus spūs posse habet super ptes sensitiuā exteriorē: multo fortiꝰ bonus āgelus. Cuius cōtrariū videtur. eo q nulla variatio fieri videt in sensu exteriori per operationē angeli. preter illā mutationē que fit sm̄ naturā. Ad quod dicēduꝫ q angelus bonus habet posse super sensitiuā exteriorē ⁊ interiorē. nō tamē habet posse ex se. vt faciat ea que sūt cōtraria nature. sed vt per subiecta nature moueat sensum interiorē vel exteriorem.

Membrum secūduꝫ.

a De secūduꝫ quo querit. si sit fallacia in ista visiōe. ⁊ videt q sic. Angelus. n. bonus ex natura potuit falli i sua visione. sicut dēceptus erat lucifer. Si ergo i se potuit falli. nō potuit dare perfectiorē statū hīs qui recipiūt visionē ab eo. Cū ergo vis imaginatiua anime recipiat visionē ab āgelo bono. sm̄ naturā in visiōe imaginaria vel spūali poterit falli. Cōtra. i libro de anima ⁊ spiritu. cū bono spiritu assumit anima falli nō pōt. Itē humanū spiritū aliquādo bonus aliquādo malus assumit spūs. nec facile discerni pōt a quo spiritu assumat. nisi quia bonus istruit. malus fallit. Ex ratiōe visionis idē videtur. ⁊ loquit de visione que fit i imaginaria. que visio ē cū illud qḋ quis videt. eo modo quo appuit eueniet. ex qbus colligitur q in huiusmōi visiōe anima nō fallitur. Respōdendum est ad hoc. q bonus angelus

dicitur duplr. vel ratõe bonitatis nature. et hoc modo si iprimeret visionẽ. possz iprimere visionez nõ tãtuz veracẽ: sed etiã fallacẽ. magis tamẽ iclinaretur ad veracẽ. Si vero fiat sermo de bono ãgelo rõne status i quo modo ẽ: nõ iprimit visionẽ fallacẽ. et hoc mõ intelligit bonus ãgelus cũ dicit. cũ a bono spiritu assumit anima. falli nõ põt. Et licet vt dicit ibidẽ aliquãdo in visiõe spiritvali anima fallat. qm̃ ea que videt aliqñ vera sũt. aliquãdo falsa. aliquãdo pturbata. aliquãdo trãquilla. Ipsa ãt vera aliquãdo futuris similia sũt omnino apte dicta. aliquãdo obscuris signibus tecta. nihilominus cũ bonus angelus imprimit huiusmõi visionẽ. iprimit eã vt verã. siue sub aperta ratõe. siue sub obscura significatione.

Mẽbrum tertium.

D tertiũ quo querit: quõ sit visio illa. et exponit beatus Aug. l. xij. sup geñ. ad litte. Sãcti ãgeli miris modis visa sua facili quadã ac ppotẽti mutatiõe vel mixtione nostra [illegible] faciũt. et visionẽ suã quadã ineffabili mõ i spiritu nostro iformãt. Potest ergo queri de hoc qd̃ dicit q visa sua faciant eẽ nostra. Nũquid sicut speculũ opposita visui. nõ aliud faciat ãgelus q̃ offerat speciẽ siue similitudinẽ? quod si sic eẽt. eo modo quo ẽ apud angelum: eẽt apud imaginatiuã. sed hoc ẽ falsum. Nam apud ãgelum est itellectualiter apud vim imaginatiuã sensibiliter. Nec videtur sic eẽ. sicut ãgelus facit visa sua apud aliuz ãgelum. vtrobiqz eim est visuz itelligibile fm eũdem modũ. quo ergo modo illd̃ visuz qd̃ ẽ intelligibile apud angelũ. fit sensibile apud spiritũ imaginariũ. ¶ Itẽ dicit q quadã mutatõne perpotẽti vel mixtione faciũt ista. nũquid ipe ãgelus vnit cũ ipsa anima fm viui illã. Vel vnio dicitur eẽ ratõe effectus. ratione enim eẽntie nõ potest dici. cũ nihil vnũ fiat ex anima et ãgelo. Si vero est ratõe effectus: nũquid potest ãgelus speciẽ vnire siue similitudinez cũ virtute imaginatiua. que prius nũquã fuit i illa. quod nõ videt. Illa emz vnio [illegible] sensus exteriores fit in sensu iteriori. ¶ Itẽ dicit aug. in libro de anima. et spiritu. q ipsi significatiuas similitudines i spiritu nostro discernũt. ratõe cuius querit. vtrũ huiusmodi visiões fiãt aliquãdo nõ ad signãdũ aliud. ¶ Preterea ãgelus habet posse huiusmodi super animã. vt suas visiões iprimat ei. nũquid aĩa habet huiusmodi posse. vt suas visiones iprimat in ãgelo. ¶ Ad primũ dicẽdũ q licet visuz itelligibile sit apud itellectũ ãgelicũ. potest tamẽ eẽ sensibile apd̃ vim imaginatiuã cui iprimitur. recipiẽs. n. recipit fm suã possibilitatẽ. nõ fm modũ ipsius agẽtis qui iprimit. et id̃ non est talis receptio qualis ẽ in visu a speculo siue a re visibili. nec talis qualis est in itellectu ab alio itellectu. ¶ Ad secũduz vero dicẽdũ. q vnitio illa ẽ q̃tũ ad effectũ: non q̃tũ ad essentiã. effectus aũt in hoc attẽdit quo ad piunctionẽ similitudinũ q̃ sũt in imaginatiua. ad quã piunctionẽ excitat spiritus ãgelic⁹. Quo ãt mõ hoc fit. sicut dicit aug. sup gen. scire difficillimũ ẽ. et explicare oposissimũ. ¶ Ad tertiũ vero dõm. q i ipsa vi imaginatiua aliquãdo fiũt huiusmõi appitiões [illegible] spũz ãgelicũ. et tũc aliqd euẽtuz vel ñ euẽtuz. faciẽduz vel deuitãdũ denũciat. Vñ ad aliqd designãdũ fit huiusmodi appitio. vñ aug. Cũ bonus spũs arripit fideles misteria loquẽtes. aut accedẽte itelligẽtia veros pphetas. aut ad tps quo [illegible] eos opz ostẽdi. vidẽtes atqz narrãtes facit. nõ sic ãt ẽ icũ a corpore eã exilit. ¶ Ad quartũ dõm ẽ. q aliud est de ãgelo. et de anima. fm q dicit aug. Interest hoc. q illi nras si volumus nouerũt. nos ãt ipsoz nisi ostẽderint nõ possumus. qz sic eas vt opinor hñt in ptãte occultare spũalibus mõis. queadmoduz nos quibusdã iteriectis obstaculis nostra corpora ne ab alioz oculis videãtur abscõdimus. vñ aliter est de angelis. et de anima rationali. anima enim nostra recipit ab angelo et non ecõuerso.

Membrum quartum.

D quartũ quo querit. de qbus fiat visio. vtrũ de his que fiũt cursu nãe. an de his q̃ fiũt cursu volũtario? Et vi q nõ de his q̃ fiũt cursu nãli. Illa eĩz ex naturali cognitõe pñt apprehẽdere. de his vero que fiunt cursu volũtario nõ videt eẽ huiusmodi visio. qz nec illa multotiẽs cognoscunt ab ãgelis. et sũt maxime icertitudinis anteq̃ fiãt. Respõdetur q triplex ẽ cursus rez. sicut dicit Anselmus. Nãlis. mirabilis. et volũtarius. In his. scz mirabilibus et volũtarijs q̃dã occulta ptingit eẽ. que p se sunt pvidẽtie diuine. et de huiusmodi fz q accipiunt boni angeli a deo. sub figuris sensibilibus possunt visiones imprimere.

Questio. xl.

d̃ pñdẽtia ãgeli q̃tũ ad ptẽ itellectiuã cognitiuam.

Eterĩata pte que ẽ de pñdẽtia ãgeli sup ptẽ sensitiuã. seqt de pñdẽtia eius sup partẽ intellectiuã cognitiuã. ¶ Primo ergo querẽdũ ẽ. vtrũ hẽant huiusmodi posse. ¶ Scdo ad qd sit illud posse. vtrũ ad imittẽ cogitatões vel icẽdere. ¶ Tertio. vtrũ dicant icẽtores cogitatõuz tm̃. an affectionũ pricipalr. ¶ Quarto. quomõ dicat icẽdere cogitatões bonas.

Membrum primum.

a Ad primũ sic dicit Aug. ꝙ aĩa rõnalis ita facta ẽ ad imaginẽ dei. vt nulla iter/posita creatura formet. ſ3 angelus est creatura: ergo eo mediãte nõ formaẽ. ¶ Preterea. aĩa rõnalis inquãtũ huiusmodi est ad imaginẽ dei. Imago autẽ ẽ similitudo expſſa: ergo imago ꝑ quã reformaẽ iest imediate a deo. sed hec ẽ imago siĩtudinis in cognitione: ergo illis non daẽ angelo mediãte. Cõtra. sicut demo nes habent ꝙ possunt excitare intellectũ ad malã cogitationez. ita boni habent ꝙ possunt excitare ad bonam. ¶ Item hyero. angeli hominibus au xilium tribuũt ministrãtes eis salutẽ ⁊ anũciãtes eis dona largissima. ſ3 anũciãdo dona. hñt posse sup intellectũ. Ad qđ dõm. ꝙ hñt aliqđ posse sicut dicit aug. sup gen. ¶ Ad obiectũ i ꝯriũ dicẽ/dum ẽ. ꝙ anima non formaẽ ab ãgelo formatiõe grẽ vel glorie sed formationẽ siquã habet ex ha/bilitatiõe dispositõis h3. ¶ Ad idez facit illud qđ scđo obijciebaẽ. imago eniz similitudinis que fit ꝑ dilectionẽ vel cognitionẽ gratuitã nõ daẽ me/diãte angelo. S3 adhuc queriẽ. vtrũ tale habe ant posse. qđ necesse sit aiaz recipe? qđ vẽ. supior n. substantia non agit in iferiorẽ sine aliquo effe/ctu inferiori. vt sol in aerẽ cum agit diuersas i eo facit ipressiones. ⁊ siĩr est ꝺ igne. Restat ergo. ꝙ aliqs effectus necesse erit i intellectu rõali ex ipsa actõe angelica. ¶ Contra dicit dama. loquens ꝺ malis angelis violentiam inferre non ꝓualent. in nobis enim est suscipe vel non suscipere imissio/nes eoꝝ. sed imissiones dicũtur ille actiones: er/go in intellectu humano est suscipere vel non su/scipere actionem angelicam. siue effectum actõis angelice: ergo siĩr fuit i bonis angelis. Ad qđ dicendũ. ꝙ in intellectu humano est suscipe effe ctum actõis angelice vel nõ suscipere. ¶ Ad ob/iectum in ꝯrium. dicunt ꝙ non ẽ siĩe de substãtia habente liberam voluntatez. ⁊ de substantia que h3 appetitum naturalez tm̃. Ubi enim ẽ substãtia que habet appetitũ naturalez non requiriẽ dispõ ꝑ quã habilitetur sine omni impedimẽto ad reci piendũ actionẽ sui agentis. vbi aũt ẽ libera volũ tas. ⁊ si nõ sit aliud impedimẽtũ. sufficit ꝙ non assit voluntas ad capiendũ ab agẽte creato. Se cus autẽ est ꝺ agẽte increato qui põt immutare vo luntatem rõnalem ſm ꝙ vult. ⁊ nihilominus re manebit substantia. Aliter pt dici. ꝙ secus est de affectu humano ⁊ intellectu. Intellectus eniz hu mani ẽ suscipere necessario effectuz actionis an/gelice. nisi contingat ꝙ ex vehemẽti iclinatõe ad aliud totaliter conuersus fuit ad idem. affect⁹ aũt siue volũtatis nõ ẽ suscipe necessario ꝓꝑ eius ab solutã libertatẽ. ⁊ de hoc itelligiẽ qđ dicẽ Dama. ꝙ violentiam inferre non preualet.

Membrum secundũ.

a Ad scđm quo queriẽ de actu ipsius po tentie angelice in ipsam itellectiuã po/tentiã. vtrũ ille actus sit imittere an icen dere? Et vẽ ꝙ ille actus sit imittere. ꝑ hoc qđ dicit dama. In nobis ẽ suscipe vel nõ su scipere eoꝝ imissiones. Si. n. mali angeli imittũt cogitatõ es malas. eadẽ rõne ⁊ boni imittũt co/gitatiões bonas. Siĩr sup illđ Iob. xix. spolia/uit me gloria mea. glo. maligni spũs in afflictoꝝ cordibus suas cogitatões imittere nõ ꝺsistũt. Et Io. dama. omnis malicia. ⁊ imũde passiões. ex ipis excogitate sunt. ⁊ imittere homini ꝯcessi sũt. Si ergo sic ẽ ex pte maloꝝ respectu malarũ co/gitationũ. videẽ sic eẽ ex pte bonoꝝ respectu bo narũ cogitationũ. Sed ꝯ3 vẽ. si demones icen tores sunt. non imissores malarũ cogitationum. sicẽ dicẽ Beda. dyabolus ñ ẽ imissor malaꝝ cogi/tationũ. sed incentor. Et iteꝝ osee. v. super illđ. vt reuertanẽ ad dñm obstinati i malo nõ cogitabũt reuerti ad dñm vt peniteãt. ſ3 vt qđ male cogita/uerunt pficiãt. ⁊ hoc iõ q2 malignus spiritus est vitioꝝ incentor. si ergo mali dicunẽ esse incento/res nõ imissores malaꝝ cogitationũ. multo for/tius boni. nõ dicunẽ imissores bonarũ cogitatio num. ſ3 incẽtores tñ. Huius ẽt grã queriẽ. qua re in scriptura inuenitur ꝙ demones mittãt i cor malas cogitatões. sicut habeẽ Io. xiij. cũ misisset sathanas in cor eius. quare non inuenitur in scri ptura. ꝙ bõi ãgeli mittãt i cor cogitatões bõas. ¶ Preterea. queritur que sit differentia iter imit tere cogitatões ⁊ icendere. vẽ. n. ꝙ incendere sit imittere. Nã imittere ẽ intus. mittere ab extra. In cendere aũt ẽ spẽm ignis mittere in aliquã mãm susceptibilẽ: ergo qui incẽdit imittit. Ad qđ di cendum. ꝙ boni angeli non sunt imissores bona rum cogitationũ. ⁊ si aliquo mõ possent dici in centores. Si võ inueniatur de malis angelis ꝙ sint imissores vel imissionẽ faciunt. nõ accipiẽ ibi ꝓprie imissio sed cõiter prout dicitur. ꝙ qui in/cendit imittit. ¶ Ad scđm vero dicendũ. ꝙ aliter est de bonis cogitationibus ⁊ malis. ⁊ de bonis angelis ⁊ malis. Demones enim dicunẽ imisso/res aliquando vel imissionem facere malarũ co gitationum. inquãtum male sunt. non q2 necessa rio inducãt vel potestatem habeãt inducẽdi ne/cessario. sed q2 mouent ad hoc. nec malũ ad aliđ principiũ reduciẽ in suggestione. ꝙ̃ ad ipm dya/bolum. Nõ sic aũt est de bono. licet. n. bonus an gelus moueat intellectum ad bonuz aliquo mõ. nõ tñ pria cã boni est in ãgelo bono. ſ3 in deo. ⁊ iõ attribuitur ei imissio cogitationis bone. nõ an gelo i sacra scriptura. ¶ Ad illud võ qđ dẽ i ps. Immittit ãgelus dñi. i. imissionẽ faciet. dicit glo. S3 concẽdẽdũ ẽ ꝙ illa imissio non dẽ eẽ cogitatio nis bone inquãtũ bona ẽ. ſ3 immittere dẽ ibi. mittẽ custodiaz ira ⁊ cẽ. ⁊ h ꝓꝑ hoc qđ dẽ serr cuite

timẽtiũ eũ. vñ alia trãslatio hʒ. circũdat angelus
dñi i giro timẽtes se. ¶ Ad illud vº qḋ q̃rit̃ ḋ dif
ferẽtia imissionis ⁊ incendij. ẜm q̈ deo attribuit̃
imittere angelo incẽdere. Dicẽdũ ẽ. q̈ imissio bo
ne cogitatõis ẽ factio bone cogitatiõis. Incẽsio
vº est q̃dã excitatio siue habilitatio itellectus ad
cogitatiõeʒ bonã. Aliud est eniʒ igne ignire lin/
gna. aliud est siccare ligna vt ignãtur. angeli aut̃
boni nõ faciunt cogitatõnes bonas in intellectu.
sed remouent impedimẽta. vt cogitatões bone a
deo fiant i intellectu. vnde angelos incẽdere non
est aliud q̃ʒ incensibile preparare.

Membrum tertiũ.

a D tertiũ quo q̃rit̃. vtruʒ dicant̃ incẽto
res cogitatõnũ tm̃ aut ẽt affectionuʒ?
⁊ videt̃ q̈ possint incẽdere affectõem
siue volũtateʒ. cum. n. maius sit posse
angeli q̃ʒ ꝑdicatoris. ꝑdicator aũt põt accẽdere
volũtatẽ ad bonũ ꝑ ꝑdicatõeʒ. vñ. ȷ. ad hebr. sup
illud q facit angelos spũs ⁊ ministros suos flã/
mã ignis. glo. ministros suos flãmã ignis fac. q2
ministri ecclesie ignis sũt. dũ spiritu feruẽt. ⁊ vi/
cia nr̃a vrũt. senũ eniʒ tuũ incẽdũt. ergo ãgeli pñt
incẽdẽ volũtatẽ. ¶ Itẽ quẽadmodũ se hʒ illumi/
nare ad itellectũ. ita accẽdere ad affectũ. sʒ sic est
i iferioribus. q̈ cã illuminatõnis ẽ cã accẽsiõis.
ergo sic erit i supioribus. cũ ergo ãgeli boni illu
minẽt intellectũ per ꝯsequẽs accendẽt affectum.
Cõtra. si accẽsibile adiungat̃ accensiuo. neces/
sario fit accensio. sed nõ necessario inducit̃ volũ
tas bona per operatõeʒ angeli. ergo angelus bo
nus nõ accẽdit volũtatẽ bonã. ¶ Itẽ Bern. i li.
de libe. arbi. Volũtas ẽ potẽtissimũ fa̾sa. ⁊ i hoc
gerit imediate similitudinẽ diuine volũtatis. ni/
hil ergo põt sup volũtatẽ rõnalẽ nisi ipe deꝰ. nõ
ergo angeli sũt icẽtores bonaꝝ voluntatũ. qḋ. n.
accẽdit. posse hʒ sup illud qḋ incendit. Ad qḋ
dõm q̈ incẽdere dĩ dupl̃r. vno mõ ipsaʒ species
ignis ꝑbere. ⁊ sic spũaliter deus ẽ incentor bone
volũtatis. ꝑbet eniʒ spẽm ignis spiritualis. s. cari
tatis ipsi volũtati. Ipse eniʒ ẽ qui dicit ignẽ veni
mittere in terrã. ⁊ quid volo nisi vt accẽdat. In/
cẽdere vº alio modo dicit̃ naturã accensibilẽ di
sponere. ⁊ sic nihil ꝓhibet angelũ mediante co/
gitatione disponere volũtatẽ. prĩo mõ nõ. ¶ Ad
obiectuʒ auteʒ in ꝯtrariũ dicendũ ẽ q̈ aliud ẽ de
accẽsione ⁊ illuminatione materiali. ⁊ aliud de
illuminatõne ⁊ accẽsione spũali. Illa eniʒ fit ẜm
cursuʒ nature. in qua accẽsio sequit̃ illuminatio/
nẽ necessario. hic auteʒ nulla necessitas ẽ. In ipa
eniʒ anima est ꝯsentire vel nõ ꝯsentire. Nec hoc
mõ dicit̃ angelus incẽdere. sicut ignis incẽdit li/
gnuʒ quod ẽ ꝑparatũ incẽsioni. vnde ex opera/
tione angeli nõ est necessaria accensio anime ra/
tionalis. ¶ Ex hoc patet responsio ad alia. q2 ꝑ
dicatores nõ accedũt nisi preparãdo.

Membrũ quartũ.

a D quartũ quo q̃rit̃. q̃ño dicatur incẽ
dere cogitatões bonas. vtrũ ẜm ope
rationẽ interiorẽ factã in ipsis fantas/
matibus aut ẜm operationẽ factaʒ in
speciebus abstractis. Et videt̃ q̈ nõ ẜm opera/
tõem factã in ipsis fantasmatibꝰ. talis eniʒ opera
tio fit i dormiẽtibus. in q̈bus nõ est huiusmõi i/
cẽsio. Nec ẜm operatõeʒ factaʒ in ipsis speciebꝰ.
Nõ eniʒ possunt angeli ꝯiungere vel disiungere
species existẽtes apud itellectũ humanũ. ¶ Pre
terea. sup illud manus tue fecerunt me. glo. dicit̃
angelus intellectũ dare homini. vt dicit̃ q̈s dare
lumen domui cui fenestras facit. cũ eam non sua
luce penetret vel illustret. ergo istud incẽdere co
gitatõem nõ videt̃ aliud esse. nisi remouere ipe/
dimẽtũ. sʒ q̃ño remouet impedimẽtũ. ¶ Itẽ Aug.
in lib. lxxxiij. q. Malignus spiritus cũ a deo ꝑ/
mittitur. obstruit q̈busdaʒ nebulis meatus intelli
gentie. per quã pandere lumen rationis radius
eterne lucis solet. Ad hoc potest dici. q̈ vt di/
ctum est. incensio bonarũ cogitationũ est excita/
tio siue habilitatio intellectus ad illas. ⁊ hoc po
test esse pluribus modis. s. operando aliquid in
fantasmatibus. siue circa fantasmata. ⁊ informã/
do quodãmõ spiritum ⁊ cognitiuaʒ. expedien/
do per remotioneʒ impedimentoruʒ. Operatur
eniʒ aliqua in fantasmatibus siue circa fantasma
ta. qḋ patere põt sic. Sensibilia gignendo silitu/
dines suas de se. ⁊ imittẽtes eas ꝑ sensus. impri/
munt eas i organo sensus cõis sicut i fantasmate
ex qua impressiõe efficit̃ q̈ anima intelligit illud
cuius impressio relinquit fantasmate siue in or/
gano sensus communis. eo q̈ virtutes inferiores
cognitione deseruiũt intellectiue. ⁊ a q̈bus acci/
pit intellectiua per maiorẽ abstractiõem. Cõsimi
li modo ãgelus potest imprimere ꝯsimiles spe/
cies illis quas fecerũt sensibilia si essent ꝑsentia ꝑ
ipsos sensus. ⁊ hec possunt i dormiẽtibus ⁊ vi/
gilãtibus. ⁊ sic ẜm hanc viaʒ facere põt vt rep/
[illegible]tet̃ intellectui. vnde habilitet̃ ⁊ excitet̃ intelle/
ctus ad bonas cogitatões. sicut supra dictuʒ est.
eo q̈ angelus bonus habʒ posse super sensitiuas
interioreʒ ⁊ exterioreʒ. habet ex hac parte posse
habilitare ⁊ excitare intellectiuaʒ. ⁊ hoc ad cogi
tandũ bona. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. q̈ opera/
tio facta in fantasmate. est operatio facta in dor/
miẽtibus. dicẽdum q̈ ⁊ sic ⁊ aliter. q̈ autem ali/
ter. dicit Augu. in lib. de anima ⁊ spiritu. postq̃
enim locutus est de reuelationibus que fiunt ab
angelis in somnis dormiẽtibus subdit. vigilanti
bus etiã occulto quodã instinctu ingestas ee co/
gitatõnes quas diuinarẽt nouimus. sic cayphas
pontifex prophetauit. cum eius intentio volun/

tatē pphetādi nō haberet. Adhuc intelligendū ē. q angelus habilitat ad bonā cogitationē: infor/mādo ipm spūm siue ipam intelligētiā aliter q p viā fantasie scz p imediatā irradiatōēz siue cō/cationē suaꝝ visionū. vt enim dicit aug. sup gen. xij. Sancti angeli visionē suā quodam ineffabili mō in spiritu nostro īfundūt: ⁊ visa sua quadam ꝑpotenti vnione nostra eē faciūt. qd aliquo mō tali exemplo patere pōt. Spūales creature sicut angeli ⁊ aie specula sunt spūalia. sicut dicit dyo. in li. de diui. nomi. Unde sicut speculo materiali obiecto alio speculo materiali. spēs resultate in vno gignunt se i alio. ita pōt eē lz siliudine distā te. q speculū spūale. s. angelus obijcit se aie. quo existēte visa siue spēs existētes in ipo angelo re/linquunt in aia: siue accipiunt ab illa. que quidā visa habilitāt ⁊ excitāt intellectiuā ad bonā cogi tatōēm. ¶ Ad illud ergo qd obijcit. q angeli nō pñt ꝯiungere vel disiūgere spēs existentes apud humanū intellectū. dōm q ꝯiungere possunt ali quo mō: species siue visa offerēdo. vt dictuz est. Adhuc intelligenduz ē. q sicut dicit sap. ix. Cor/pus qd corrūpit aggrauat aīam ⁊ terrena inha/bitatio deprimit sensū multa cogitātez. Ex corru ptiōe ergo ista ē facilitas in aia siue pronitas ad minus ordinatas cogitationes. ſm q dr gen. vi. proni sūt sensus homis ab adolescētia in maluz. ¶ Preterea. vt dicit aug. in li. lxxxiij. q. Mali/gnus spūs abstrahit meatus intelligētie. p quos pādere lumē rōnis radius eterne lucis solet ra tiōe corruptiōis ꝯtracte in aia: ⁊ obtenebratiō is ex obstructiōe meatus intelligētie. impeditur aia ne erigat se ad bonas cogitationes. Contra hec duo ipedimēta. dupliciter expedit angelus bo/nus animā scz illuminādo ad intuitōēm spiritua liū. ex quibus intuitis excitat ad bonas cogita/tiones vt iam dictū est. ⁊ arcendo contrarias po testates ab illatione impeditoꝝ ad huiusmodi.

Questio. xlj. de custodia angelica.

Icto de presi/dētia qua preest angelus sup potētiā sensitiuā ⁊ intellecti/uā. consequēter dōm ē de pñ dētia qua preest sup motiuaz que attendit circa custodiaz. Querendū ē ergo de custodia angelica. ¶ Primo ergo querit. vtrū angelus habeat potentiā custo diēdi hoiem ſm animā. ¶ Secūdo supposito q habeat. an hēat a natura vel a gr̄a. ¶ Tertio vtrū vnus angelus superior hēat ptātem custodiēdo īferiorē. vel determinet circa hoies. ¶ Quarto si custodia angeloꝝ sit respectu hoium. vtrum re/spectu oīuz. ¶ Quinto vtrū angelus deputatꝰ ad custodiā. aliquando recedat ꝑpter peccata hois custodiēdi. ¶ Sexto vtrū aliqñ āgelus peccet ex negligētia circa custodiā homis. sicut ꝑlatus.

Mēbruz primum.

Querit ergo i primis. vtrū angelus ha/beat ptātez custodiēdi hoiez ſm aīaz? Qd aūt custodiat, pbat auctē sacre scri pture. math. xviij. angeli eoꝝ semp vi dēt faciē patris. ⁊ planius habet i glo. que dicit. Magna est dignitas aiaꝝ. vt vnaqueqz ab ortu sue natiuitatis in sui custodiā habeat angelū de/putatuz. ¶ Item isa. lxij. sup muros tuos hierlm ꝯstitui custodes. ¶ Itē ecclesiastici. xvij. in vnā/quāqz gentē ꝑposuit rectores. i. angelos. ¶ Itez q̄diu puer paruulus ē ⁊ facilis ad casū. ſm cor pus indiget manuductore quousqz. s. veniat ad etatē perfectā: in qua fortis ē ⁊ sufficiēs sibi. ergo silr videt q ſm aiaz hō q̄diu debilis ē ⁊ facilis ad cāuz spūalem. indiget custode siue manudu/ctore spūali quousqz veniat ad etatē perfectam. ⁊ huic ꝯcordat aplus [illegible] gal. iij. lex pedagogus noster fuit in xpo. hec aūt pfecta etas ñ hr q̄diu hō ē in via. ergo q̄diu hō est in via siue in statu vie. semp eget custode. huiusmodi aūt custos nō vr nisi angelus. ergo ⁊c. ¶ Itez. j. coꝛ. xv. Cum euacuauerit oēm pricipatū. glo. tunc. i. in futuro ois ꝑlatio cessabit. qua angeli angelis ⁊ aiabus ꝑsunt. Si ergo hec cessatio tūc ē. manifestū est q mō ē huiusmōi ꝑlatio. angeli ergo ꝑsunt aiabus ⁊ ñ apparet i quo nisi i custodia. ergo ⁊c. Cō tra. vr q ñ ꝯgruat hōi hic angelū custodē. aug. i li. lxxxiij. q. xxiij. q. Mentē sanctā imaginem dei dicit. que nīla iterposita subā a prīa veritate for mat. ergo nec iterposito angelo. sz custos inq̄tuz huiusmōi ꝑponit custodito. ergo angelus non ē custos aie saltē q̄ntum ad mentē. ¶ Item iob. vij. Quid faciaz tibi o custos hoiuz. Ita dicit iob ad deū. deus ergo ē custos hoium. Idem ps. Nisi dñs custodierit ciuitatē ⁊c. Cū ergo deus sit suf/ficiētissimus. nō vr q ponat alius custos. ¶ Itē sicut hō gerit imaginē dei rōe bonitatis ⁊ sapiē tie. ita rōne potētie. Unde gen. j. Postq̄ȝ dictum ē. faciamus hoiem ad imaginē ⁊ similitudinem nostrā. statiz subiūgit de potētia ⁊ pñsit piscibus maris. sz inter imaginē ⁊ illud cuius ē imago ni hil iterponit. ergo inter hoiem inq̄ȝtuz gerit ima ginē dei in potētia cognoscēdi ⁊ deū nihil ē me/diū immo īmediate ē sub dei ptāte. sz custos habz ptātem sup custoditū. ergo angelus non ē custos hois: siue ñ hz ptātem custodiēdi. ¶ Si dicat q angelus pñest homini vt custos ex pte cognitiue q2 istruit eū ⁊ docet in multis. sz ñ preest ex parte motiue: q2 ñ dat eis suā pfectōem que ē gratia sz deus imediate. ⁊ sic intelligit suprapposita auctas

aug. lxxxiij. q. Sʒ ɔtra hoc ē qđ sequit in auctoritate ab ipsa veritate formata vt fiat vis in verbo. Veritas enim inq̃tuʒ huiusmodi respicit cognitiuā ꝛ nō motiuā. ergo ista auctoritas intelligit de imediatione dei ad mentē quo ad cognitiuam. ¶ Preterea sicut homo est imago dei quo ad potentiā motiuā. ita ꝛ ḟm cognitiuā. ergo ḟʒ vtriūqʒ nihil ē mediuʒ inter mentē ꝛ deum. ergo nec angelus. ¶ Itē hoc dicit aug. in li. de quantitate aie vbi loquit de aia dicit. ꝙ nihil inter oia ē deo ꝓpinquius. ¶ Itē dicit aug. sup gen̄. ꝙ sicut agricole n̄ dicunt creatores frugū. q̄uis multas preparatiões faciāt ad ꝓducēdas fruges: ita nec angeli dicunt creatores. qꝛ scilʒ nulli rei dant formā. q̄uis sepe ad formā vltimaʒ sua operatione ꝑparant ꝛ disponunt. Sicut ergo angelus n̄ dat motiue potētie suā perfectiōeʒ vel formā ɔpletiuā: vl' gratiā siue amorē summe bonitatis. ita nec potentie cognitiue dat suam ꝑfectionē vel cōpletionē. i. summe virtutis cognitionem. sed vtriqʒ potentie dat perfectio a deo imediate. ergo quo ad hoc equaliter se habēt imediate ad deū ambe potētie. ¶ Preterea. sicut angelus operatōe sua preparat ꝛ disponit cognitiuā ad suā ɔpletionē instruēdo ꝛ docēdo. ita videt disponere motiuā ɔsulendo de fugiēdis ꝛ agendis ꝛ excitādo siue inflāmādo in amorē sūmme bonitatis. ergo quo ad hoc sūt equales huiusmōi potentie. ergo qua ratiōe dicet habere potentiā sup cognitiuaʒ: eadem ratōe ꝛ sup motiuā. ¶ Itē aug. in li. lxxxiij. q. perfecta ratio que virtus vocat: vtit primo seipsa ad intelligendū deum: vt ipso fruat. ceteris rationabilibus ad societatē. vtitur aiantibus irrationabilibus ad eminentiā. vtit quibusdā assumēdis vl' respuēdis ad beatitudinē: quibusdā tolerādis ad patientiā: quibusdā ordinādis ad iusticiam. vtit etiā his a quibus abstinet ad patientiaʒ. Ex his pʒ. ꝙ aia vtit angelis. Idem ait augu. in li. de tri. diffinit vti sic. Vti ē assumere aliqd i volūtatē facultatis ꝓpter id quo fruendum est. Ex hoc ꝙ dicit assumere i volūtatē facultatis. videt ꝙ illud qđ vtit supius sit eo quo vtit inq̃tum huiusmōi. Arguit ergo sic. ¶ Omne qđ vtit alio: superius ē eo inq̃tuʒ huiusmōi. sʒ aia vtit angelis. ergo supior ē eis inq̃tū huiusmōi. ergo āgelus n̄ hʒ ptātem sup aiam. ¶ Itē vtit ceteris rōnabilibus ad societatē. vbi eniʒ ē societas: ibi ē paritas ꝛ n̄ preeminētia ꝛ inde vt prius. Solutio. dicimus cū primo auctoritatibus positis ꝛ rōnibus ꝙ angeli habēt potestatē custodiēdi aias ꝛ eas custodiunt. ¶ Ad primū qđ obijcit de mediatione que habet in auctoritate aug. solet dici ꝙ mens cōiter accepta habʒ duplicē vim. supiorem que dicit intelligētia qua cognoscit creatorē. ꝛ de hac intelligit auctoritas aug. ꝛ iferiorem scʒ intellectū. s. qua cognoscit creaturas. ꝛ đ hac nō intelligit. ꝛ quo ad istā verū ē ꝙ hʒ angelum custodem. Sed aliter videt dōm. ꝙ ḟm vtranqʒ vim habʒ custodiā angeli ḟm aliquā rōnem custodie. verū ē tn̄ ꝙ ḟm ꝙ plus descendūt potētie. ḟm hoc plus ē ibi de rōne custodie. ¶ Ad auctoritatē autem aug. respondet faciēdo vim in hoc qđ dicit formata. dicimus ꝙ quelibet vis aie: ꝛ motiua: ꝛ cognitiua: ꝛ superior: ꝛ inferior imediate a prima veritate format. s. forma vltima. i. perficit vltima ɔpletiōe. nihilominus tn̄ angeli habēt potentiā preparandi ꝛ disponēdi aliquo mō quālibet aie potentiā ad suā vltimā ɔpletionē. ꝛ quo ad hanc potentiā vel potestatē habēt ipsi custodire. illud plane habet in glo. super illud. Manus tue fecerūt me ꝛ plasmauerunt me. Vbi dicit solus deus dat intellectū. ꝛ si aliquando mediante angelo vt danieli cui dixit angelus. ego veni tibi intellectū dare. deus tn̄ qui lux ē p seipm illuminat pias mētes. ꝛ si aliq̄n vtit ministerio angelorū. Ita. n. dicit intellectū dare homini. vt quisqʒ dicit dare lumē domui cū fenestrā facit: cuʒ eaʒ sua luce n̄ illustret. ¶ Ad aliud qđ obijcit de imagine que ē in homine rōne potētie. dōm ꝙ cum dicit presit piscibus ꝛc̄. nō loquit ibi nisi de potestate hominis sup corporales creaturas. vt pʒ ex textu. Vnde ista potētia que ē in homie ḟm ꝙ ē ad imaginē dei. non dicit qua possit sup angelū: sʒ super irrationales creaturas. Vnde nō obstat qn angelus habeat aliquā potestatē super eū. Si aūt ista potentia esset talis. ꝙ per eam posset se homo custodire ꝛ regere: nō habens indigentiā in custodia: valeret ratio ista. sed non sic est. quia homo semper indigens dū est in via. ¶ Ad hoc qđ obijcit. ꝙ inter imaginē ꝛ illud cuius est imago nihil est mediū soluendū per predicta dicēdo ꝙ nihil est mediū quo ad perfectionē vltimā. est tamē aliquod mediū preparans ꝛ disponens eandē imaginem adhuc informeʒ ad suā vltimā perfectionem. Dicimus etiā ꝙ animaʒ custodit ꝛ deus ꝛ angelus. sed differenter: deus quidē auctoritate. angelus vero ministerio. ḟm illud hebre. j. Omnes sūt administratorij spūs ꝛc̄. Et licet deus sit sufficiēs ad custodiendū sine ministerio. angelus tamē custodit propter seruandū ordinem rerū: cuiusmodi ordo ē dei ad angelū: ꝛ angeli ad hominē. sicut patebit in sequenti pbleumate. Simili enim mō posset obijci ꝙ deus oia faceret p se. ꝛ nihil mediāte natura vel angelo: cū ad oia sufficiat deus. sed n̄ oportet hoc: qꝛ lʒ sit sufficiens nō tamē tollit ordinē rerū. ¶ Ad aliud quod obijcit de eo quod ē vti. respondet ꝙ vti aliquo ē dupliciter. Aut tanq̄ instrumēto quēadmoduʒ artifex vtit securi. ꝛ sic verū ē. ꝙ vtens supius est eo quo vtit: aut tanq̄ patrono vel adiutorio: sicut quis vtit aduocato. ꝛ sic nō opʒ ꝙ vtens sit superius imo pōt esse inferius. ꝛ sic vtit anima angelo. vel

nō ex hoc sequit̄ ꝙ sit supiorē eo. ¶ Aliter dicen- dū. accipiēdo intellectū auctoritatis augu. qꝛ re vera fm ꝙ ipse dicit. anima ad intelligēdū deū. idest ad deueniēduz in dei cognitiōem. vtit̄ omni creatura. qꝛ sicut prima ꝛ sūma bonitas hꝫ ali- quam sui similitudinē in creaturo: que ad ipsam ducit. ita sūma veritas hꝫ aliquā sui similitudinē ī creatura que ad se ducit. Unde quo ad hoc oīs creatura hꝫ ratiōnē intelligibilis. sed preter hoc rationalis creatura nō solū hꝫ rationeꝫ intelligi bilis. sed insup hꝫ ratōneꝫ intellectiui. s. anima ꝛ angelus. Dicimus ergo ꝙ anima inq̄ʒtuʒ hꝫ ra- tionē intellectiui vtit̄ ceteris omnibus inq̄ʒtū itel- ligibilia sunt ad deueniendū in cognitionē crea- toris. Unde vtit̄ ēt angelo. Nec iō sequit̄ ꝙ sit su- perior. qꝛ seipsa vtit̄ hoc mō fm ꝙ dicit eadē au- ctoritas. nec iō supior ē seipa. vel si sequat̄ ꝙ no bilior sit quo ad hoc. quia videlicꝫ itellectiua vt huiusmōi nobilius ē itelligibili vt huiusmōi. nō tū seqt̄ ꝙ simplr nobilior sit: qꝛ nō solū hꝫ ange- lus rōnē intelligibilis sed etiā itellectiui sic ꝛ aīa. vn̄ aīa vtit̄ eo intelligēdo eū ꝛ ipse vtit̄ ea intelli- gendo eā. vn̄ quo ad hoc ē paritas: ꝛ hoc est qd dicit auctoritas pdicta. vtitur ceteris rōnabilib⁹ ad societateꝫ: qꝛ inuicem se intelligunt ꝛ vtrumqꝫ vtroqꝫ vtitur hac via. Nec tamē p hoc excludi tur ptās custodie in angelo. qꝛ fm aliam viaꝫ est ibi pemīnētia vt iam patebit.

Membrū secunduz.

Ad scōꝫ quo querit̄ supposito ꝙ ange lus hēat ptāteꝫ custodiēdi homines: vtrū hoc hēat a nā vel a gr̄a? Si di- cat̄ ꝙ a nā. Cōtra. si circūscribat̄ oīa gratuita ab āgelo. tūc sic aīa ē vertibi lis ī bonū ꝛ malū. ita āgelus i malū. s. ꝙ se. i bonū cū adiuto rio gr̄e. ergo quo ad hoc debilis ē sic ꝛ aīa. sed nemo sapiēs alicui puulo debili daret custodem aliū debilē: imo forteꝫ daret debili. ergo cū deus sit sūme sapiens. angelū ita debileꝫ ꝛ ita vertibi- leꝫ nō dabit pro custode cū ipse put sic est verti- bilis. videat̄ indigere custode. ¶ Itē angelus ita vertibilis ē in malum circūscripta gr̄a. ꝙ si cadit in malū: nō resurgit. ergo quo ad hoc magis vr̄ angelus ipotens vel deficiens. ergo quo ad hoc minus vr̄ ꝙ angelus debꝫ dari custōs homini q̄ʒ hō angelo. ¶ Itē si hoc eēt ex nā. cū in demo nibus remāserint nālia. fm hoc deberēt dici cu stodes. qꝛ qd a nā inest oī: inest inq̄ʒtū tale. ¶ Itē xviij. Numeri. sup illud. qcqd offerūt primitiuorū ꝛc. in magna glo. origenis q̄. sic incipit. offerunt angeli. vbi multū loquit̄ ꝺ ptāte angelorū sup ho mines: in fine dicit. Pro merito ali⁹ princeps mul torū esse ponit̄. alius principatui subiectus. Ex po nit exēplū de bonis seruis: qbus pro diuersitate meritorū dabit̄ ptās. alij sup decem ciuitates alij sup qnqꝫ: Ex hoc ꝙ dicit pro merito. videtur ꝙ ex gr̄a sit huiusmōi plation: nō ex nā. Itē hoc vi- det̄ ex exemplo qd ponit: qꝛ ptās collata suis fi- delibus nō ē nature sꝫ gr̄e vel glorie. ergo similit̄ ptās angeli sup animā in custodiēdo nō ē ex nā sed ex gratia. ¶ Itē si hec ptās debet ex nā ange lo. querit̄ ex qua natura sꝫ dicat̄ ꝙ anima ē sbā vnita vł vnibilis corpori. angelus sbā separata. vnde magis potens ꝛ superior ē. cuius etiam si- gnū est: ꝙ anime sepate nō dat̄ angelus in custo- dia. Contra. si vnio vel vnitas esset causa essentia lis. quare indigeret custodia. fm hoc indiguisset xp̄s custodia. cū anima eius corpori vniretur. ꝛ hoc falsuꝫ ē vt post videbit̄. Solutio. dicimus ꝙ ptās custodiēdi ē in angelis. nō ex vnico prin cipio sꝫ ex duplici: scꝫ ex nā ꝛ gr̄a. differenter tñ: qꝛ ex natura tanq̄ʒ a prio principio. ex gr̄a vero tanq̄ʒ primo principio ꝛ cōpletiuo. bona cīꝫ na- turalia que hꝫ angelus in excellētia respectu aīe. sūt ista quatuor attributa. de qbus. ij. sent. di. iij. scꝫ simplicitas essentie. discretio psonalis. pspica citas itelligentie. libertas arbitrij. sūt quasi dispo sitio naturalis in angelo ad custodiendā animā. sꝫ nō sufficit hec excellētia nature. sꝫ sup hāc addit̄ gratia quasi cōplementū. nō aūt quecunqꝫ gratia sed gratia cōfirmatōis. Omnes eniꝫ boni angeli simul cōfirmati sūt in gratia. sicut mali in peccato. Unde quo ad hoc ꝙ sūt sic cōfirmati. sūt q̄si stā- tes: anime aūt non sic cōfirmant̄ simul. sꝫ successi- ue. vn̄ oēs vsqꝫ ad suā cōfirmatōeꝫ sūt vel lapse vł labiles. Ex hoc ergo ꝙ q̄libꝫ anima puri homi nis duꝫ in statu est vie. vel lapsa est vel ē labilis. angeli aūt boni propter cōfirmatōnem nec lapsi nec labiles: accipit̄ ratio huiusmōi potestatis cu stodiendi que est in angelis respectu animarum quia quo ad hoc fortes sunt. anime autem ratio- nales debiles.

Membrū tertiuz.

Ad tertiū quo querit̄. Utrum angelus habeat ptāteꝫ hanc. scꝫ custodiēdi. re spectu alterius angeli? Videt̄ ꝙ sic. cu stodia eniꝫ angeli respectu hominis. videt̄ attendi penes istos respectus. illuminare. purgare. pficere. qui pprie sunt angelorū. vt dicit̄ dyonisius. sꝫ hos actus hꝫ vnus angelus respe- ctu alterius. ergo rōnē custodie hꝫ. ¶ Item dicit dyonisius. ꝙ in hierarchia humana. q psūt alijs eorū sūt custodes ergo silr̄ videt̄ hierarchia an- gelica. ꝙ q psunt alijs: eorū sūt custodes. ꝛ ita su- periores dicūtur custodire iferiores. ¶ Itē videt̄ per origenē. q versus finē predicte gl. Numeri xviij. dicit sic. Mihi videt̄ ꝙ inter angelos alij principatum ꝛ ptātem habeant super alios. alij subiaceant ꝛ obtemperent potestati. Ex hoc ideꝫ dicit Augusti. super gen̄. ꝙ superiores presunt

inferiorib⁹. et boni malis. et ita videntur habere potestatē et dñiū sup illos. Ex his oibus habet q̄ presunt angeli āgelis. Querit ergo. Aut custodire idē ē qd preesse vel dñari. Aut vultra pesse aliqd importat ex pte custodiētis. Si idē iportat habetur ppositū. s. q̄ angeli āgelos custodiūt. Si vltra iportat aliqd querit qd ē illud? Solutio. dicimus q̄ angeli nō hñt hāc ptātem custodiēdi respectu alio℞ āgelo℞. ¶ Ad illud qd obijcit p̄mo. de hoc q̄ dicit illuminare ⁊c. dicimus q̄ ex alia rōne sumūtur isti actus illuminare purgare pficere. ⁊ ex alia sumit actus q̄ est custodire. Isti. n. act⁹ illuminare ⁊c. sequunt pesse. q2 precst nā ⁊ gr̄a. ⁊ q2 hec plātio bñ ē in āgelo respectu āgeli. ideo sīlr ⁊ isti actus: custodire autē ⁊ si nō sit nisi in eo q̄ pest nā ⁊ gr̄a vt supra habitū ē. tñ nō sequit illū imediate sed mediate. Illi. n. plātiōi ſm nām ⁊ grām addit quedā ptās. q̄ āgelus pōt pmouē ad bonū. ⁊ retrahē a malo. disponēdo dico non efficiēdo. ⁊ hāc ptātem imediate sequit rō custodie siue ab hac ptāte imediate sumitur rō custodie. Et q2 hāc ptātem retrahendi vel pmouendi non hz nisi respectu nāe. q̄ impediri pōt vl pmoueri. iō nec custodire hz nisi nāz que ipediri pōt. vel pmoueri: iō nec custodire hz nisi huiusmōi nām. sz angeli nō sunt tales. q2 oēs boni ɔfirmati sunt i bono: ⁊ sic nō pñt impediri a bono. nec declinare ad malū. ecōtra oēs mali ɔfirmati sunt in malo. vnde quo ad hoc ñ pñt retrahi a malo. nec pmoueri ad bonū. Ideo respectu alio℞ angelorum nō hnt angeli potestatem custodiēdi: sz respectu aie que i statu vie ē ⁊ possunt impediri a bono ⁊ pmoueri ad bonuz. ⁊ cadere in malū. ⁊ resurgere. Ex his pz solō ad oia obiecta. ¶ Et ad illō qd q̄rebat. qd addit custodir vltra pesse. ⁊ ēt qd addit vltra illuminare. Sicut. n. si essent duo in homine quorū vnū sequeretur hoiem ratione generis. in eo. s. q̄ est aīal: ⁊ alterū sequeret ratione speciei. s. in eo q̄ est hō. ista duo nō eēnt eadem: ita suo mō se habent illuminare purgare pficere ad custodire. vnde nō idem sunt nec vbicūqz ⁊ respectu cuiuscūqz sunt isti tres actus est custodire. sicut nō vbicūqz est nā generis. est nā spēi sed potius ecōuerso. Sed ex dictis oritur qō de anima sēpata. ſm. n. predicta videtur. q̄ ñ indigeat custodia angelo℞. cum non possit pmoueri ad bonum. q2 iam non ē locus merēdi. nec etiā retrahi a malo. ¶ Contra hec videt sepe dicere greg. in dyalogo. q̄ aderant sepe angeli animabus sanctis sēpatis: ⁊ deferebant eas sepe in paradisum. Similiter ⁊ idez legimus in legēda sancti Martini. ¶ Preterea luce. xvi. dr̄ q̄ aīa Lazari portabat ab angelis dei. ¶ Ad qd dōz q̄ ibi nō ē pprie rō custodie. ſm q̄ h̄ accipit. q2 custodia vt hic sepe dictū ē respicit phibitōz a malo culpe vel pmotōz ad bonū grē. sz circa aiam sēpatam neutrū exercent āgeli. aīa. n. ex quo sepata est vnitur suo benefactori. nisi sit aliqd purgabile. Unde nō ē ibi custodia. nisi ſm rōnem aliaz custodie. vt dicant angeli q̄ eā ɔportāt custodire eā ab aliquo penali nocumēto q2 non statim cū ē sēpata ē in loco ɔpetenti sue beatitudini. Uñ cōgruit q̄ angeli qui iam sunt i loco beatitudini cōuenienti eā ad locum sibi ɔpetentē deferant non tñ dicimus q̄ ibi sit indigētia vl necessitas ex pte anime. sed solum quedā ɔgruitas. sicut i statu vie dicimus ⁊c. ¶ Ad illud qd obijcit q̄ i angelis īē custodia p necessitate q̄tum ad talē deportatōē esse qd ponit dyonisius de hierarchia āgelica ⁊ humana: dōm q̄ non ē sīle. In hierarchia. n. angelica oēs sunt ɔfirmati ⁊ ɔpleti vñ non indigēt custodia. Uñ sic ē ordinata custodia angelica. q̄ qñ fuit iperfectio i inferiorib⁹ fuit i suprorib⁹. ⁊ qñ fuit ɔpletio i suprorib⁹ fuit i iferiōib⁹. vñ nūqz potuit ibi eē rō custodie. sz i humana hierarchia q̄uis oēs sint icōpleti. ɔpletōe pñie tñ platus hz ɔpletōz vie respectu subdito℞. Uñ Jo. x. dicitur q̄ pcedere dz oues. ⁊ ratione huius habet rationem custodie.

Membrum quartū.

De quartū quo q̄ritur supposito q̄ rō custodie determinet respectu hominū: vtrū determinetur respectu omniū hominum? Et circa hoc queruntur quatuor. ¶ Primo vtrum adam in statu ante peccatuz indigeret custodia angelica. ¶ Scdo vtrum xp̄s habuit custodiam angelicaz. ¶ Tertio vtrū puuli qui statim post baptismum moriunt habuerit custodiam angelicā. ¶ Quarto vtrū antixp̄s habebit custodiam angelicam.

Articulus primus.

Circa primū sic. Custodia angelica est pter supplendos defectus. sz in adā in statu innocētie nullus erat defectus: ergo ñ necesse habebat custodiri. Maior pz p hoc qd dr̄. ij. lib. sen. xxv. di. c. Et notari pñt ⁊c. Ante peccatum nil a bono ipediebat: ad malum nil ipellebat. nō habuit infirmitatē ad malum ⁊ habuit adiutorium ad bonū: tunc sine errore rō idicare. ⁊ volūtas sine difficultate bonū appetere poterat. ¶ Si hoc ɔcedatur. contra. an peccatum angelus malus tētauit hoiem. ⁊ si perstetisset, āgelus iste fuisset ei in exercitiū: q2 hō fecisset suū bonū ⁊ dyaboli tētatōē. ⁊ penaz plus meruissz q̄z si nō tētaret: ergo ɔpetebat vt ecōtra haberet āgelū bonū ad custodiā. Iuxta illō eccli. xxxiij. Cōtra bonū malū. ⁊ ɔ vitā mors. ⁊ sic intuere in omnibus operibus altissimi. vnum ɔtra vnum ⁊ duo ɔtra duo. ¶ Item in nobis sic est in statu nature corrupte. q̄ ɔtra id qd iterius incli

nat ad malū.s.fomite. cū semꝑ intrinsecū inclinās ecōtra ad bonū.s.sinderesis:sic vꝫ exterius ꝯ illō qō semper inclinat ad malū vł trahit.s.dyabolū. est retrahens a malo ⁊ trahens ad bonū.s.ange lus bonus. Sꝫ in primo statu q̄uis non essꝫ icli/ nās ad maluꝫ interius erat tñ̄ inclinans ad malū exterius.vt patet ex euentu:ergo iuxta nāc dictā sniam que habetur Eccl.xxxiij.indigebat adam quodā exterius inclināte vel pmouēte ad bonū. ¶ Itē.xviij.math.sup illud angeli eoꝝ.glo. Ma gna dignitas aiaꝝ vt vnaqueqꝫ ab ortu natiuita tis sue hēat angelū deputatū.ita aūt se hēbat crea tio ad primū hoiem.sicut nunc natiuitas ad po/ sterius. Cū ergo nō minus essꝫ digna aīa primi hominis q̄ posterioꝝ.sed potius dignior: ꝯstat q̄ nō defuit ei hec custodia ab instanti creatiōis. ¶ Itē angelus datur ad custodiā ꝑpter retractio nem a malo. sed q̄uis anima ade posset stare.tñ̄ habuit possibilitatē cadendi:ergo quo ad hoc.s. ne caderet.indiguit custodia angelica.q̄uis non tantum sicut nos. ¶ Preterea.habuit possibilita tem ꝑficiendi in bono.nō dico ptātem.q: non ꝑ se sed adiutorio grē ꝑficeret.q̄uis per se cadere posset. Solutio.dicimus q̄ primi pentes ī pri mo statu indiguerūt custodia angelica. ⁊ huius ē rō:q: lꝫ in primis parentibꝰ fuerit. tūc rectitudo nāe non tñ̄ rectitudo illa fuit inflexibilis:imo aīa prio creata ē vertibilis ad vtrūlibꝫ.s.bonū ⁊ ma lum. nec si vertat in vnū statim ꝯfirmat.imo ad/ huc pōt regredi:lꝫ aūt angelus silr vertibilis fue rit in vtrūlibet de nā sua.tñ̄ vbi vertit in eo stat ⁊ ꝯfirmat sine regressu. ⁊ ꝑpter hoc i bonis q̄ ste/ terunt.ē nā stans ꝑ grām: ⁊ ꝑpter huiusmodi sta bilitatē hꝫ potestatē reuocandi nāꝫ lapsam.reuo cabilem tñ̄ ſm aīam sicut nunc ē:vel etiā ꝯfirman di ipsam nām labilē ne labatur.ne.s. ad libertatē sequat lapsus. ⁊ hoc mō fuit rō custodie ex pte angeli respectu hominis.s.in primo statu. ¶ Ad illud qō contra obijcit q̄ homo nullum defectū habuit:tunc dicimus q̄ ⁊ si nullum habuit defe/ ctum.habuit tñ̄ defectibilitatem ⁊ ꝑpter hoc ne ad defectibilitatē sequeretur defectus vel actus deficiendi.indiguit custodia.cū aūt anima vene/ rit ad statum in quo nō erit nec defectus nec de/ fectibilitas.s.ad statum glorie:nō indigebit. sicut supra pximo explanatū ē. ¶ Alia argumēta que pbant ꝑpositū.possumus ꝯcedere.tñ̄ sunt ibi q̄/ dam explanāda:dicimꝰ.n.q̄ iste malus angelus qui prio tētauit hoiem nō ꝑprie fuit ad exercitiū sed ad deceptionē ſm intentionē suā. Sicut.n.di cit aug.sup gen. Exercitiū ꝑprie ē vt ꝓbetur aliq̄ virtus.i.ꝓbata ondatur.ꝓbatio aūt hmōi nō ē proprie nisi vbi ē difficultas.ſm q̄ ars nō ē nisi cōtra difficile. In primo aūt statu ñ erat difficul tas.licet enīꝫ corpus eēt mortale ⁊ corruptibile. ñ tñ̄ erat mortuum vel corruptum ſm q̄ dicitur viij. Ro. Corpus qdē ꝑpter peccatū mortuū est. Vñ lꝫ anima ex ꝯpatione ad corpus minꝰ expedi ta essꝫ ad bonū.non tñ̄ ꝑprie difficultatē habuit. imo difficultas ē pena peccati. ⁊ iō nō fuit ibi ꝑ/ prie exercitiū sed post peccatū q: reuocabilis est nā aīe datur ad exercitiū. q̄uis.n. dyabolus intē dat decipe ꝑ tentatōnes.tñ̄ deus nō intēdit vt ille decipiat.sꝫ vt hoc exercitetur. Vñ malū opꝰ dya boli ordinat in bonū.sicut ēt fomes ſm se ordiat in malū.sꝫ deus hoc ordinat ad bonū.qm̄ ꝑ euꝫ hoc exercitat:exercitari aūt est ō malo facere ꝑ/ fectum suū. Est ergo is ordo. qm̄ dabatur prius angelus hoi ad custodiā tm̄.s.i primo statu.scdo datur bonus ad custodiaꝫ.malus ad exercitiū.s. in statu nāe lapse. In tertio statu.s.glorie. nec sic nec sic dabitur.

Articulus secundus.

D scdm quo querit.vtruꝫ xp̄s habuit custodiā angelicā? Videt q̄ sic.ps. An gelis suis mādauit de te ⁊c. Et accipit hoc idē luc.iiij. ⁊ dicit glo. hoc itelligi tur de mēbris.q̄ si de xp̄o itelligit aduertere de/ buit dyabolus qō sequit.sup aspidē ⁊c. Vñ glo. relinquere vꝫ q̄ hoc possit intelligi de xp̄o:ergo habuit angeloꝝ custodiā. ¶ Iteꝫ vꝫ ꝑ sepe dictaꝫ auctitatē hiero. Magna ē dignitas aiaꝝ.vt vna/ queqꝫ ab ortu natiuitatis sue hēat angelū sibi de legatū.ergo aīa xp̄i.cū nō minus digna sit sꝫ ma gis. ¶ Itē xp̄s ex pte corpis mortal erat ⁊ passi/ bil. Vñ i hoc minoratꝰ ē ab āgel. vt dī i ps. ⁊ repit ad heb.ij. Silr ⁊ si xp̄s in vna pte aīe frueret. in ſm aliaꝫ tristabat vt dī math.xxvi. Tristis ē aīa mea ⁊c. Vñ ꝫ illā ptē ꝯpassibilis erat. ⁊ quo ad illā silr minor erat.ꝫ q̄ huiusmodi:ergo angelus habuit ptātem custodiēdi eū. hoc ēt ꝯcordat illō xxij.luc. Apparuit āgelus dñi ꝯfortās eū.ꝯfortās.n. vt huiusmodi ꝑponitur ꝯfortatio. ¶ Itē sup illō xxij.luc.dicit beda. In testimoniū vtriusqꝫ nāe ⁊ angelus eū ꝯfortasse. ⁊ angelus ei ministrasse de scribitur.qm̄ qui fuit deus añ secula factus ē hō ī fine seculoꝝ.q̄ priusq̄ ꝑ glīā resurrectōis exal/ taretur.diuinitate sup angelos fuit sꝫ tñ̄ minoratꝰ est ab āgelis.ex qua pte morti subiacuit. Ex hac auctoritate prio arguit.ex hoc q̄ dī i testimoniū vtriusqꝫ nāe. Cum.n.ministerium sit in testimo/ nium diuine nāe:ergo confortatio fuit ī documē tuꝫ hūane nāe.ergo ꝫ humanā nāꝫ vꝫ hūisse cu stodē. Scdo arguit ex scda pte qua dī. priusq̄ ꝑ gloriā resurrectōis ⁊c.q.d.añ resurrectōꝫ ꝫ hu manitatē erat minor angelis. ⁊ inde vt priꝰ. ¶ Itē vi.thob.sup illō piscis volebat deuorare thobiā glo.dyabolus vsqꝫ ad crucē secutus ē xp̄m. Vñ ex hoc vꝫ.q̄ xp̄s habuit angelū malum exercitato rem. qō patuit in tētationibus. Math.iiij. ⁊ luc. iiij.ergo econuerso debuit habere angelum bo-

tium ad custodiā. ſm illud. xxxiij. eccī. ꝯ bonum malū ꝛc. Cōtra. in xp̄o fuit diuinitas vnita nō ſolū toti aīe ſꝫ ēt carni: ergo ſufficiebat ad totam nām humanā ad cuſtodiendā ꝛ dirigendā ꝓut opus erat: ergo fruſtra dareł angelus. Si. n. alicui adeſſꝫ vnus angelus ꝑ vnionē: nō daretur ei alius ad cuſtodiā: cū ergo diuinitas potētior ſit, ī infinitum omni angelo. xp̄o non dabatur angelus. cū habebat ſibi vnitam diuinitatē: nihil. n. fruſtra ſit in opibus creatoris. ¶ Itē ab inſtanti ꝯceptōis fuit plenus grē ꝛ veritatis vt dī. j. Io. grē quo ad ptem motiuā. vitatis. quo ad cognitiuam. ꝛ ſic plenitudo erat quo ad oēꝫ potēliā aīe. talis inquā plenitudo. ꝙ nō plus poterat ꝓficē. Vñ dī. iij. Io. datus ē ei ſpūs nō ad mēſurā. Nec iterū poterat cadere: qꝛ ñ habuit poſſibilitatē ad peccatū: ergo videł ꝙ fruſtra daretur ei angelus ad cuſtodiā. Nec obſtat illud qđ dictuꝫ eſt luc. ij. ꝙ proficiebat ſapientia ꝛ grā. [illegible] hoc ꝙ dicitur ſapīa ꝛ gratia intelligitur non in ſe ſed in hominum cognitōe: ſic ergo patet ꝙ ex pte anime nō indiguit cuſtode. ¶ Itē nec ex pte corpis: qꝛ poſito ꝙ ēt angelus aliquod nocumentū corpis ꝓhiberet. nō tamen debebat dici cuſtos. qꝛ nobiliorem ſecum habebat ſcilicet diuinitatē. cui hec potius attribuunł. ¶ Solutio ꝓpter iſtud qđ dī luc. xxij. ꝛ illđ qđ dicit Beda ſup hoc. ꝯcedim⁹ ꝙ xp̄s habuit angelos ī miniſteriū: dicimus tñ ꝙ nō habuit angelū ī cuſtodiā. cuſtodia. n. ſemꝑ reſpicit indigentiā. vel defectū ſiue defectibilitatem vt ſupra habitum ē. defectibilitatem. vel defectuꝫ dico nonſolū pene ſꝫ ēt culpe. vnde xp̄s qꝛ nullam defectibilitatē vel defectū culpe habuit. ideo nec cuſtodiā habuit. ſꝫ miniſteriuꝫ nō ꝯnotat defectum. Cōcedimus ēt ꝙ inquātuꝫ erat paſſibił. minor erat angelis. ſꝫ nō ideo ſequitur. ꝙ angelus cuſtodiret eū. qꝛ cuſtodire vltra ꝓeſſe ꝛ vltra hoc ꝙ eſt ꝓhibere a nocumento ꝯnotat in cuſtodito: qđ habeat nām lapſam vel labilē. in cuſtodiente aūt nām ſtantē. in xp̄o aūt non erat lapſa nā nec labilis. ¶ Ad illud qđ obijcit de cōfortatione dñi. ꝙ duplex eſt ꝯfortatio. quedā. n. poteſtatiua. ꝛ đ hac forte bñ ſequił. ꝙ qui ꝯfortat cuſtodit. ſed hoc non fuit in xp̄o. Alia ē miniſterial ꝛ de illa intelligitur illud luce. xxij. ꝛ de hac non ſequitur. ꝙ qui confortat cuſtodit. ꝛ eſt exemplū de ſeruiente. qui dicił confortare dominū ſuū nō ptātiue ſꝫ miniſterialr. dicendo. ſ. aliqua excitantia eū ad ꝯfortatōeꝫ. Vñ nō ē exponēdū vt qdā dicūt apparuit angelus dñi ꝯfortās eū. ſ. ad mōꝫ ꝯfortātis ſe hñs. qꝛ ſm hoc fuiſſꝫ ibi ſimulatio. ſꝫ illa fuit ꝯfortatio miniſterial tñ nō ptātiua. ¶ Ad hoc ꝙ obijcit. ꝙ diuinitas ſufficiebat ad oīa. dicimus ꝙ vē diuinitas ſufficiebat ad oīa tā̄ꝗ̄ poteſtate vel auctoritate. ꝛ ēt ad ꝯfortationē poteſtatiuam. ſꝫ nō ideo tollebat miſterium. nec ꝯgruuꝫ erat ꝙ tolleret. ¶ Per hoc nunc vltimo dictum pꝫ rñſio ad obiecta nūc vltimo poſita. nō qꝛ nō ꝯcludāt verū. ſꝫ qꝛ per ea eque poſſꝫ ꝓbari. ꝙ nō habuit angelū ī miniſteriū. ¶ Per alia ꝓdicta [illegible] rñſio ad tertiū argumētū ꝛ quartū qđ ſit đ textu ꝛ gl. luce. iiij. vt cuſtodiāt te ꝛc̄. Dicim⁹ ꝙ illud ñ pōt totū itelligi de xp̄o. qđ pōt itelligi ꝑ hoc qđ ſequitur. Ne forte offendas ꝛc̄. Per lapidē. n. ibi intelligił xp̄s ſm ꝙ dī iſa. viij. Erit in lapidē offenſionis ꝛc̄. Conſtat aūt ꝙ xp̄s ad ſeipm non pōt offendere. imo nec ad aliū: qꝛ ibi intelligitur offenſio peccati. Unde dicim⁹. ꝙ illa ſeries tota non de xp̄o ſed đ membris eius intelligitur. Vñ ſup illud Math. iiij. dicit glo. ꝙ bene de mēbris intelligitur. dyabolus male interpretatus ē de capite. qđ ergo dicit glo. ꝙ ñ de xp̄o intelligił ꝛc̄. quaſi ꝑ hoc relinquēs ꝙ de xp̄o poſſit itelligi. dicimus ꝙ hoc dicit ꝑꝑ hoc. ꝙ ī pte de xp̄o poſſit intelligi. ſ. quo ad illud qđ ſequił. ſup aſpidē ꝛc̄. qđ tñ dyabolus fraudulēter ſubticebat. vñ ita dicit glo. hec ꝓphetia ē ñ de xp̄o ſꝫ de viro ſancto. ꝙ ſi de xp̄o eſſꝫ. meminiſſe debuerat eius qđ ſequitur. ſup aſpidem ꝛc̄. ſed de auxilio āgeloꝝ quaſi ad infirmum loquitur. de ſua ꝯculcatione. q. tergiuerſator tacet. Siłr qđ ſequił in manibus portabunt te. pōt de xp̄o itelligi quo ad aſcenſiōeꝫ. vñ glo. manibus āgeloꝝ ſublatus ē xp̄s ī celū nō qꝛ ſine eis rueret. ſꝫ qꝛ obſequiebanł regi. ꝛ melior ē qui portał. ꝙ iumētuꝫ portās. qđ aūt dī ibi vt cuſtodiāt te in oībus vijs tuis. de xp̄o non ſꝫ intelligi ꝑ ſe. ſꝫ ꝑ membris ſuis. ſicut ēt dicūt alij qui itelligł illud qđ dī. xxij. luce. Aſtitit angelus dñi ꝯfortans eū. Vñ beda in fine glo. magne ſupra poſite dicit ſic. Si antē plaudeat hereticus ꝛ infirmū affirmet cui opus fuerit angeli ꝯfortātis auxilio: meminerit creatorē creature ꝓſidio non eguiſſe. ſꝫ quō cōtriſtatus ē ꝛ ꝯfortatus. ꝑꝑ nos ꝯtriſtatus ē ꝛ ꝯfortatus. ¶ Ad vltimū obiectū đ angelo q videtur ei datus ad exercitiū. Dicim⁹ ꝙ non ſeqtur ſi fuerit ei angelus malus quaſi ad exercitium. ꝙ ꝓpter hoc dareł ei angelus bon⁹ ad cuſtodiā. ſꝫ bñ ſequił. ꝙ ad cuſtodiā. vł ad miniſteriū. ꝛ verꝝ eſt ꝙ ad miniſteriū fuit ei. ꝛ verū ē ꝙ angeli boni habēt ptātē cohibendo malos ꝛ maloꝝ ptātem. ꝛ cohibēndo miniſtrāt: nonū hoc fuit ex indigentia que eēt in xp̄o. ſꝫ ex q̄dam congruitate. Unde. iiij. math. Acceſſerunt angeli ꝛ miniſtrabāt ei. Dicim⁹ tñ āpli⁹ ꝙ ñ fuit āgelus malus deputatus xp̄o ad exercitiuꝫ: exercitiū. n. vt dictuꝫ ē: eſt circa difficile ſicut ars. xp̄s aūt ñ aſſumpſit ignorātiā ex pte intellectus: aut difficultatem ex pte affectus. vñ qꝛ non erat in eo difficultas. ideo nec exercitiū. qꝛ exercitiū ꝓpriereſpicit naturā corruptā corruptōe vitioſa. ex hac n. corruptōe eſt difficultas de qua loquitur. ¶ Si tunc querimus. ſi non eſt datus iſte angelus ad

exercitiū; ad qd ergo? Rñsio. sicut dicit ibi gl. tētatus ē xp̄s. vt i eo tētatorē vincere discamus. Vñ tētatus ē p nobis ñ p se. Et notādū ē q tētatio ē interra. τ sic nō fuit xp̄s tētatus. τ quo ad hāc pprie ē exercitiū. Et ē tētatio extra. τ hac fuit xp̄s tētatus ſm duplicē viā. s. viā cupiditatis Math. iiij. τ luce. iiij. Viā timoris i passiōe. qr hūit timorē; mortis ſm sensualitatē. Vñ ad istructiōē; nr̄a; voluit hēc maluz āgeluz nō vc exercitatorē. ¶ Ad illud qd obijcit ex auctoritate hiero. dicim⁹ q illa auctoritas accipit tm̄ d aiabus illoꝝ hoīum q ab adā; descēderūt seminalr̄ vl' origialr̄ qd notat cū dr̄. vnaqueqz ab ortu natiuitatis sue. faciēdo vi; i verbo. xp̄s autē nō sic. i. nō originalr̄ vel seminalr̄ descēdit ab adā;. s; solū p corpulētā substātiā. Vñ nō idiguit angelo custode sicut alij.

Articulus tertius.

D tertiū quo q̄rit. vtrū puulis det custodia āgelica. vr̄ q sic. p auctoritatē; suprapositā q ē sup math. xviij. q dicit. q vnaq̄qz aia. ab ortu natiuitatis

a

τc. ¶ Cōtra. vr̄ q ñ idigeat custodia. τ loq̄mur d illis q statī; post baptismū vl' paulopost moriūt. Cōstat. n. q illi nō dū pnt deficē p culpā. nec i melius pficē p bonū opus. cū nō dū hēant vsū rōis. ergo cū custodia sit vel ad faciēdū pficere. vl' ad cauēdū defectū. vr̄ q tpe illo nō idigeāt custodia siue q frustra eēt ibi custos. ¶ Itē; ex pte corpis idē vr̄. qr statim aia separat. τ sic corpori ianimato nō opetit custodia. ¶ Itē si puulus añ vsu; liberi arbitrij idiget custodia rōe dignitatis aie. eadē; rōe vr̄ indigere in vtero materno. si ergo tūc nō indiget vt videt. ergo eadē; rōe nec post ortū donec hēat vsū rōis. Solutio. dicimus q paruuli hñt āgeluz custodē. ſm q dicit auctoritas ab ortu natiuitatis τc. itelligit m de natiuitate q ē ex vtero. Accipit āt rō huius custodie. tā ex pte angeli custodientis. q̄ ex pte hoīs custoditi. Ex pte āgeli ē rō meritu;. meret. n. pmium accidētale ex custodia huiusmōi. Ex pte vero paruuli accipit rō. tu; ex pte corporis. vt. s. bonus āgelus custodiat corpus pueri a vexatōne ꝯtie ptātis. tum ex pte aie. τ hoc duplr̄. qr sumit rō aie ſ; se. τ ex cōiunctiōe aie ad corpus. Ex pte aie in se. qr q̄cito aia creat. vertibilis est ad bonū siue ad malum. τ pōt pficere. nō tunc s; postmodū. τ iō dat ei custos āgelus. ñ p tpe isto. i. nō vt tūc faciat eā pficere vel retrahere a malo. s; vt ordinet eā τ disponat τ habilitet ad hoc. vt postmodu; pficiat qñ tps erit vtēdi rōne. Ex pte āt aie put ꝯiungit corpori pōt accipi rō custodie i puulo. qr anima q̄cito vnit corpori: corrūpit corruptiōe viciosa. τ exinde ꝯhit corruptionē. Vñ aia q̄cito ꝯiuncta ē corpori. semp pcedit in aliqua hīlitatōe siue ad bonū siue ad malū. q̄uis ñ sit nota huiusmōi habilitatio. τ ad huiusmōi habilitatōē; iuuat τ ordinat āgelus bonus q dat ei custos. sicut forte illa corruptio quam ꝯhebat ex corpe iuuabat ad hilitādum malū. ¶ Per nunc dcā p; rñsio ad illud qd prio obijciebat. q. s. puulus ñ pōt pficere nec deficere. s; si nō pōt p isto tpe: pōt p ꝯsequēs. τ ad hoc habilitat āgelus. ¶ Preterea. sciēdū q aia q̄cito vnit corpori. ñ ē ita viciosa i corpore. q nō faciat ibi vitā vel sensu;. imo cum aia rōalis plus potēs sit q̄ sensibilis vel vegetabilis. τ iste q̄cito sunt. aliquē actum hñt in corpore qr vegetabilis facit in eo vita; vel viuere. sensibilis sensum vel sentire. multomagis ergo aia rōnalis aliquē actum ibi habet q̄cito infundit. q̄uis iste actus nō sit nobis notus. τ q̄tum ad illū actum vel respectū illius actus: pōt attendi custodia angeli. Qd cū angeli ita habēt ptātē; sup animas. dum adhuc puer ē in vtero: pōt persuaderi a simili. vel a minori. sicut constat q corpora superiora tunc aliquā ptātem habent super corpus pueri. ergo similiter āgeli qui sunt lux spiritualis superioris. habēt potestatē super animas que sūt lux spiritualis inferior.

Articulus quartus.

D quartū quo querit d antixp̄o. vtrū habebit angelū deputatum ad custodiā? Et videt q nō. dicit eni; dama. q carebit psidio angeloꝝ. s; angelus custodiēs ē psidiu; custoditi. ergo carebit custodia angeloꝝ. ¶ Itē sicut dictū ē. qr xp̄s ñ potuit decidere i malu; culpe nec pficere i bonu;. nō indiguit custodia angeloꝝ. s; ecōuerso antixp̄s ita adherebit malo. q nō reuocabit ab eo. nec ēt pficit i bono. ergo nullus effectus custodie. cū ergo nihil ociosu; fiat a sūma sapia. nō hēbit āgelum in custodiā. ¶ Itē videt q nec ad exercitiū. qr exercitari ē de malo elicere bonu;. vtpote de tētatiōe dyaboli. s; hoc ñ faciet antixp̄s. ergo nullus erit ibi effectus custodie nec exercitij. ergo nullo mō hēbit angelū sibi deputatu;. ¶ Itē qr xp̄s plenus erat deo. nō idigebat custodia angeli. ergo econtra antixp̄s. qr plenus erit dyabolo. nō hēbit angelū. Probatō media. ij. thessa. ij. cuius aduētus ſm opationē sathane. glo. dyabolo cooperāte q illū totum possidebit. ¶ Itē dama. Ex fornicatōe genitus: suscipiet oēm actū sathane. psciens. n. deus iniquitatē sue future volūtatis: ꝯcedit in eo habitare dyabolū. Si ergo nihil supuacuu; ē i operibus dei. vr̄ q nō det ei āgelu; custode;. Cōtra hiero. Vnaqueqz aia ab initio sue natiuitatis h; āgelum sibi delegatu;. ergo āgelu; custodem hēbit aia antixp̄i. ¶ Itē ecc. xxxiij. ꝯtra malū bonu;. ergo ꝯ maius malu; necessariū ē cōtraponi maius bonum. Sed in antixp̄o maior erit innasescētia angeli mali q̄ in alio homie. ergo magis

necessarius nõ erit ãgelus bonus ad custodiã i resi/
stẽdo malo. ¶ Itẽ medicus corꝑalis. ⁊ si ĩfirmus
hꝫ ĩfirmitatẽ icurabilẽ. ñ tñ penitus dimittit eũ. sꝫ
adhuc dat ei aliquã mitigatõez morbi. vt ꝓlonget
vita eiꝰ: ergo silr nec medicus spũalis dimittit ĩfir
mũ suũ. ⁊ si icurabilis ei vr̃. huiusmõi aũt medicꝰ
ẽ bonus ãgelus. vt sup illõ hiere. lj. Curauimus
babilonẽ. glo. Angeli sũt medici. sub magno me
dico ꝯstituti volẽtes aĩas nr̃as a vicijs curare. er
go ãgelus bonꝰ ñ dimittit antixp̃m ꝑꝑ magnitudi
nẽ iniqtatis sue: ⁊ hoc ẽ ꝯ illos [illegible] ponũt. ꝙ i pri̾ci
pio hẽbit ãgelũ custodẽ. sꝫ post eũ viderit eũ ob/
stinatũ derelinqt eũ. ¶ Itẽ ñ ẽ i ꝑtãte dmonis dare
[illegible] ab istãti natiuitatis vsuꝫ liberi arbitrij: sꝫ añ vsũ
liberi arbitrij ñ demeret ꝑsidiũ bonoꝝ ãgeloꝝ.
ergo nec hẽbit ãgelũ i custodia. Rñdet ꝙ multi
plex ẽ effectus custodie ãgelice ꝯ aĩas. vnus ẽ vt
ꝓficiat aĩa i bonũ grẽ. Alius vt ñ cadat i malũ cul
pe. Tertius ẽ vt si cadit. vt postmodũ resurgat. vl̾
ne totiẽs cadat vel i tñ malũ cadat. Dicimꝰ ergo
ꝙ antixp̃s hẽbit custodiã ãgelicã. ñ ad p̾mos ef
fectus. i. ãgelus custos. istos effectus circa eũ nõ
hẽbit: sꝫ tñ vltimũ. s. vt ñ totiẽs cadat quotiẽs ca
deret sine ãgelo custode. Nulli. n. viatori inqñtũ
viator ẽ. deficit misericordia dei [illegible] ẽ i dãdo ãgelũ
custodẽ. ¶ Ad primo obiectũ. s. ꝙ carebit ꝑsidio
ãgeloꝝ. rñdẽduꝫ ꝙ dama. loqt tñ de bonis ãge/
lis. ⁊ hoc pꝫ q̾ ꝑsidiũ qd̾ ẽ i exercitãdo. ñ dr̃ ꝑsi/
diũ mali ãgeli sꝫ dei. q̾ dyabolus ñ itẽdit i hoc iu
uare sꝫ decipe. Vñ cũ dicit carebit ꝑsidio. pꝫ ꝙ i/
telligit tñ de bonis. Sꝫ notãdũ. ꝙ ꝑsidiũ põt ac/
cipi dupl̾r. vl̾ cõiter. s. ꝓ adiutorio q̃cũqꝫ: ⁊ sic ñ
ẽ veꝝ q̾ carebit ꝑsidio. i. adiutorio ãgelico. imo
hẽbit vt patuit iã. Vel ꝑsidiũ põt accipi ꝓprie sꝫ
ꝙ ꝑsidiũ dr̃ a ꝑsidẽdo. ⁊ sic itelligit dama. illi. n.
ꝓprie ꝑsidere dr̃ ãgelus bonꝰ q̄ mouet ad nutũ
eius. sic aũt ñ erit i antixp̃o. imo potiꝰ mouet ad nu
tũ dyaboli ⁊ nullo mõ acqescet ãgelo bono. ¶ Ad
illud qd̾ obijcit [illegible] ꝯuiã de xp̃o. dicimus ꝙ ñ ẽ silis
plenitudo dei i xp̃o. ⁊ dyaboli in antixp̃o. xp̃s. n.
dr̃ plenus deo. q̾ in isto hoĩe hũana nã vnit diui
ne in vnitate ꝑsone sm̃ id Colloceñ. ij. In eo ha/
bitat plenitudo diuinitatis corporalr̃: ñ sic vnit dya
bolus antixp̃o. q̾ demon i nullo hoĩe siue i nulla
aĩa ẽ: sꝫ ꝑ opatõez ⁊ suggestionẽ ⁊ ñ ꝑ eẽntiã. vñ
antixp̃s dr̃ plenꝰ dyabolo: ñ plenitudine eẽntie: sꝫ
plenitudine dñij: q̾ iclinabit eiꝰ volũtas ad nutũ
dyaboli. ⁊ sic itelligit qd̾ dicit gl. ꝙ illũ totũ pos
sidebit. ⁊ illud qd̾ dicit dama. ꝙ suscipiet omnez
actum sathane. Sed nota ꝙ dicit oẽm quo ad ge
nera singuloꝝ. nõ quo ad singula generuꝫ.

Mẽbrum quintum.

D mẽbrũ qntũ huius q̃õis quo q̃rit.
Utruꝫ ãgelus deputatus ad custodiã
aliqñ recedat ꝓpter peccata eius. cui
deputatus ẽ. qd̾ vr̃ ꝑ [illegible] hiere. lj. dereliqm̃us eã
⁊ eat vnusqsqꝫ i terrã suã. hoc itelligit de bonis
ãgelis. qd̾ pꝫ ꝑ hoc ꝙ dr̃. curauimꝰ babilonẽ ⁊c̃.
boni. n. ãgeli sũt medici vt dr̃ ibi ⁊ nõ mali. ¶ Itẽ
gl. ibidẽ caue ne qñ relinqt te medicꝰ vel angelus
dei. Si. n. dereliqrit. Pꝫ ꝙ abscessio medici ꝯdẽ
natio tua sit. ¶ Itẽ aug. ãgelos repellimꝰ cuꝫ coꝝ
ꝯsilio ñ acqescimus. ⁊ vidẽtes opa ꝑdere. dicunt
derelinqmꝰ eã. ¶ Itẽ zach. iiij. Reuersus ẽ ad me
ãgelus. sup hoc dicit hiero. Infructuosa ẽ aĩa. q̄
ñ hꝫ dei hospitẽ nec ꝑsidiũ ãgeloꝝ. ¶ Itẽ sup il/
lud. Idẽ sciẽdũ ẽ q̃tiẽscũqꝫ hũana fragilitas sue
reliquit ibecillitati. dei auxiliũ ⁊ ãgeloꝝ ab ea re
cedere. ¶ Itẽ isa. v. auferã sepeꝫ ab ea. glo. i. custo
diã angeloꝝ. Cõtra. feruẽtior ẽ bonus ãgelus
i custodiẽdo ⁊ iuuãdo. q̃ꝫ malus i nocẽdo. sꝫ ma
lus ãgelus etiã i cruce xp̃o ñ defuit. sicut habet sup
vlti. thobi. imo quasi semꝑ sequebat eũ expectãs
qñ possꝫ nocere. ergo multofortius bonꝰ an
gelus nulli hoĩ i q̃licũqꝫ malo deest. sꝫ semꝑ ad/
est. expectãs qñ possꝫ eũ iuuare vsqꝫ ad mortẽ.
¶ Itẽ quãto qs peior ẽ ⁊ ĩfirmior. tanto magis
misericordia idiget. cũ ergo dñs i ira sua ñ ꝯti
neat mĩicordias suas: sꝫ sẽꝑ mĩet. cũ eiꝰ sit hoc
ꝓpriũ. ergo ẽt nũc ñ amouet custodiã angelicã. sꝫ
ꝑstat vt pꝫ. ¶ Itẽ medicus corꝑalis si ñ despera
de egroto ñ derelinqt eũ. ergo nec medicus spũa/
lis. s. ãgelus bonus: sꝫ de nemine desꝑandũ ẽ. duꝫ
ẽ in via dicit auctoritas. ergo neminẽ dꝫ dimittẽ.
¶ Preterea. cũ desperat medicus corꝑalis de ꝑfe
cta sanitate. tñ oĩo adhuc ñ dimittit egrotũ. q̃diu
viuit sꝫ semꝑ aliqd opat circa eũ. saltẽ ad mitiga
tõez morbi: ⁊ ad vite ꝓlõgatõez. ergo [illegible] si despe
ret ãgelus bonus. ñ dꝫ oĩno dimittẽ. sꝫ semꝑ ꝯ eũ
aliqd opari vt ne saltꝫ eualescat egritudo spũalis.

Solutio. Notãduꝫ ꝙ multiplex ẽ effectꝰ ãgeli
custodiẽtis. circa aĩaꝫ hoĩs custoditi. Unus effe/
ctus eiꝰ i aĩa quo ad potẽtiã speculatiuã. s. illuiare
eã quo ad aliq̃ occlta: ⁊ quo ad hũc effectũ. veꝝ
ẽ ꝙ aliqñ recedit ãgelus. q̾ ñ semꝑ illuiat. q̾ ali/
qñ tãgit spũs corda ꝓphetaꝝ aliqñ nõ tãgit. ⁊ [illegible]
itelligit ãgelus recessisse. de quo. iiij. zacha. Reuer
sus ẽ ãgelus. Est alius effectꝰ ãgeli custodiẽtis in
aĩa hoĩs custoditi. ⁊ quo ad potẽtiã motiuã ⁊
hec ẽ q̃drupl̾r. sicut habituꝫ ẽ supra i solutõe ꝑcedẽ
tis ꝓblematis. ⁊ veꝝ ẽ ꝙ semꝑ ãgelus aliquẽ il
loꝝ effectuuꝫ operat ꝯ aĩaꝫ. saltẽ vltimũ. qd̾ ẽ ꝓ/
hibere ne cadat i tñ maluꝫ. Vñ dicimus ꝙ nunq̃
relinqt hoĩeꝫ. cui deputatus ẽ quo ad oẽꝫ effectũ.
⁊ sic itelligunt rões q̄ hoc ꝓbãt. ¶ Preterea sciẽ
duꝫ ꝙ ⁊ si nõ semꝑ hẽat effectus potiores. vtpo
[illegible] ꝓmouere i bonũ vel ꝓhibere a malo. tñ ꝑ ꝑm
ãgeluꝫ nõ statꝫ sꝫ ꝑ hoĩeꝫ volentẽ acqescere. ⁊ ꝑꝑ
hoc dr̃ derelinq̃re quo ad istos effectus. q̾ lꝫ fa/
ciat qd̾ [illegible] ẽ. tñ hos effectus circa aĩam nõ hꝫ ⁊
sic itelligunt oẽs auctoritates ex q̄bus vr̃ reliqñ

ꝙ angeli relinquūt hoīem qbus deputati sūt. Vñ qd dicit hiere. lj. derelinquamus eā. intelligit de illis qui desperati sunt. qꝛ iā in illis tollit illud per qd debꝫ eē medicina. penitētia. n. medicina ē ad remouendū vel suscipiendū hoīem a morbo spirituali. cū ergo impenitēs ē quis. iā est admodū egroti respuētis medicinā a medico. ꝛ ideo medicus eū relinqt q̄ntum ad hūc effectū qui ē reuocare a morbo. qꝛ quo ad hoc ñ assumit eū in curā. Silr ē hoc ad auctēꝫ hiero. que dicit. Infructuosa res ē aīa que ñ hꝫ ꝛc. pōt solui spāliter ꝓ hoc ꝙ di ꝑsidiū: faciēdo vim i vocabulo vt dictū ē. presidiū. n. a presidēdo dr. presidiū ergo āgeloꝝ hꝫ: qui mouet ad nutū eoꝝ. nō sic faciūt peccatores. Vñ ſm hoc nullus peccator ingrnuꝫ talis: hꝫ ꝑsidiū angeloꝝ: accipiēdo ita ꝑprie. ꝛ taliū ingrnui huiusmōi ifructuosa ē aīa: loquēdo de fructu vite eterne. qꝛ hūc effectū nō hñt tales ingnuꝫ tales sunt. nec in eis hꝫ angelus hunc effectū.

Membꝛuꝫ sextum.

D sextū mēbꝛū quo querit. vtrū aliqñ angelus peccet circa custodiaꝫ hoīs? Et habꝫ hoc mēbꝛum tres articulos. ¶ Pꝛio querit. vtrū angeli aliquādo negligāt vel negligē possint circa custodiā. ¶ Secūdo vtrū velint prescitum dānandū saluari. vel tristent de dānatione custoditi. ¶ Tertio vtrū angelus resistat aliꝫ angelo custodienti.

Articulus pꝛimus.

D pꝛimū sic videt. nūeri. xviij. quicqd offerūt pꝛimitiaꝝ glo. Orige. Trahūt angeli in iudiciū. vtrū ex ipsoꝝ negligētia aut ex hoīnus ignauia tot lapsi sūt. ſꝫ hoc nihil eēt dictu nisi i angelis eēt vel posset eē negligētia. ergo vr ꝙ i angelis sit negligentia vl possit eē. ¶ Itē nūeri. xxv. Initiatus ē beelphegor. glo. preest angelus bonus q ꝓ bene gestis laudat: ꝛ ꝓ delictis culpat. Cōtra. dyo. nō angeloꝝ rectos pricipatus accusare ꝯtigit degentiū ad ñ existentia ex rōne ſꝫ ad illa ꝓprijs inflexionibus. Solutio. dicimus ꝙ ñ ē negligētia i angelis. qꝛ faciunt quicqd in se ē circa eos qbus deputant. nec aliqd obmittūt de contingētibus. ¶ Qd ergo obijcit de glo. illa trahunt in iudiciū ꝛc. rñsio. trahunt i iudiciū: nō vt ipsi ex hoc iudicent. ſꝫ vt ipi hoīes eoꝝ testimonio iudicēt. Vñ orige. ibi loquit ꝑ quandā silitudinē. q. d. venient ambo i iudiciuꝫ. s. angeli ꝛ hoīes qbus deputati sūt. ꝛ māifestū erit āgelos ñ fuisse circa eū negligētes. Vñ grauiꝰ iudicabunt hoīes q eis fuerunt iobedictes ex ignauia sua. vt sup illud miche. v. ꝯtēde aduersus mōtes. glo. mōtes sūt administratorij spūs. qbus ꝓmissa ē ꝓcuratio hūanaꝝ reꝝ: aduersus hos iubet ꝯtendē iudicio: vt si illi mō tes vl colles inuēti fuerūt ñ bñ ꝓcurasse ꝑplm videat: si vel culpa dei sit. q ñ idoneos eos ꝓposuit: vel ipoꝝ angeloꝝ: si ñ egerint q ad officiū eoꝝ ꝑtinebāt: vel ꝑpli ▮ bonis ꝑlatis obedire ꝯtēpsit. ꝛ cū nec i deo nec i angelis culpa possit inueniri. restat ꝙ i ꝑplo īueniat ꝛ iuste puniat. Et hoc ē ꝙ qd dicit glo. sup illud. xxv. nūe. tolle cūctos principes. dicit glo. si pꝛiceps. i. angelus ꝯmonuit ꝛ locutus ē i corde meo dilatat i quo med ꝯsciant reuocat a pctō. ꝛ ego spretis eius monitis: ꝛ ꝯsciē retinaculo i peccatis ꝓrupi. duplicabit mihi pena ꝓ ꝯtēptu monitoris ꝛ facinoris ꝯmissi ꝛc. ¶ Ad aliā glo. q dicit ꝓ delictis culpat. dicimꝰ ꝙ si ꝓ ista pte amputata sine falsa sit hec glo. tñ pōt itelligi culpat. i. nō tñ vel i tot laudat: ꝛ ñ ꝓ tot. qꝛ laudē hꝫ angelus ꝓ vnoquoqꝫ ab eo custodito ꝛ sic saluato. ꝛ quāto plures sūt saluati ab eis quoꝝ curā gessit. tāto i pluribꝰ siue ꝓ pluribꝰ hꝫ gloriā: loquēdo de gloria accidētali. sicut ē d hoīe ꝑlato alijs faciēte qd in se est. tñ ꝛ si nō oēs saluent. nihilominus hꝫ suum premium pro suo ministerio. sed non tñ siue pro tot.

Articulus secundus.

D scdm quo q̄rit. vtrū angelus custodiēs velit ꝑscitū custoditū. s. quem scit dānari eē saluādū: vel tristet de dānatione eius? ꝙ aūt velit ipm saluari vr. Nā custos velle tenet ꝓfectū eius quē custodit ꝛ salutē. ¶ Itē vult suā opatiōeꝫ ñ eē irritā. ſꝫ opat ad hoc vt ille ꝑscitus saluet. ergo vult ipꝫ saluari. Cōtra. Scit volūtatē dei eē vt ille dānet. ponat ꝙ illud reuelet ei. ſꝫ tenet ꝯformare volūtatē suā volūtati diuie. ergo tenet velle ꝙ ille dānet. ¶ Preterea. ex hoc vr ꝙ teneat relinquere eū. i. ñ apponere curā circa eū. Si dicat ꝙ angelus ex volūtate grē q tenet ꝯformare volūtatē suam volūtati diuine: vult eū eē dānādū. nihilominus tñ volūtate nāe qua ei ꝯpatit suo mō tanqꝫ eiꝰ custos. vult eū eē saluādū. Cōtra. custodire est a nā ꝛ a grā. ꝛ volūtas silr qua vult dānatiōem ē a grā. hoc ꝯstat. ergo opposite sūt i eo volūtates ꝛ ex eodē pꝛīcipio. Itē q̄rit vtrū angeli tristent ex dānatiōe hoīuꝫ quibus deputant? ꝛ vr ꝙ sic. Nā delectant cū iustificant. ergo tristant cū peccāt. Itē. xxxiij. isa. āgeli pacis amare flebūt. glo. de ꝑditiōe sine gēus ꝛc. ¶ Contra. Tristicia pena ē. pena aūt ñ ē nisi eius cui inest vel ifuit vel inesse pōt pcēni. ſꝫ i angelis bonis nec inest nec ifuit nec inesse pōt pcēni. ergo i eis ñ pōt eē tristicia. ¶ Iteꝫ sup dan. x. pꝛiceps ꝑsarū ꝛc. glo. angelicos spiritus recte milites dicimus. qꝛ ꝯtra aereas potestates eos decertare nō ignoramus. hoc autē ñ labore ſꝫ imperio pagūt ꝛ silr sine dolore. ergo nō tristant. Solutio. dicimꝰ ꝙ q̄uis alicui angelo reuelet dānatio eius cui deputatus ē. tñ nō

reuelat ei quātitas dānationis.s.quāta futura est
eius dānatio.hoc enim ē de secretissimis dei. Unde
q̄uis eū dānādū eē sciat p reuelationē. τ cogno
scit se nihil pfectur circa eū q̄tuz ad hoc vt sal/
uet. tn̄ q2 nescit quāta futura ē eius dānatō .ideo
nescit an pfecturus sit circa eū q̄tum ad hoc q
minor sit eius pena siue dānatio. Unde adhuc cu/
rā apponit circa eū.nec derelinquit euz ex toto.
nec dissonat hoc a volūtate diuina. Un q̄uis nō
operet circa eū ad trahendū eū ad salutē.tn̄ ope
rat ad retrahendū eū a maiori dānatiōe quaz.s.
incurreret: nisi angelus custodiret eū. ¶ Ad hoc
ergo qd obijcit.q ex eodē pricipio velit āgelus
9traria. Dicimus q re vera ex pricipio quod ē
gfa: puenit vtrūq3.s3 dicimus q duplr ē gratia i
angelis.s.quedā fixa τ quedā influēs.s. cōtinue
vel quasi de nouo gra influēs ē gfa: qua nūc re/
uelat ei de nouo dānatio illius hois. τ fm hanc
vult qd deus vult absolute.i.vult dānatiōem il/
lius hois fm q ei reuelat. Gratia fixa ē gfa que
data ē ei in 9firmatōe que hz ptātem custodiēdi
τ custodit. τ fm hāc adhuc hz duplicem respe/
ctū. Unum respectum habz ad hoies quē custo/
dire habet.fm hūc respectum dicimus q vellet
salutē illius. Aliū respectū hz ad deuz.fm q per
illā gfam fruit deo τ legit i speculo eterno quid
deus vult fieri. τ fm hoc tenet volūtatē 9forma/
re volūtati diuie. Un sicut deus vult hz dānari τ
ipi angelo reuelat hoc.ita ipe angelus vult ipsuz
dānari.nec ē hec oppositio i volendo opposita
fm diuersos respectus. ¶ Ad hoc qd q̄rit. vtruz
angeli tristent de dānatiōe pscitī. dōm q in ange
lis nō ē tristicia sicut habet sup illud ad ro.viij.
Omnis creatura τc.glo. τ si nos adiuuāt ange/
li.hoc sine labore agere credēdi sūt:ne miseri essi
ment. ¶ Ad obiectū dicit q ñ sequit. sequeret at
si essent illis aliqua cā peccati.sicut sunt aliq oc/
casio vel ēt dispositio ad bonā volūtatē.sunt aūt
dispositio ad bonā voluntatē nō ad peccatū.sed
tota cā est in ipso peccāte. ¶ Ad aliud qd dr isa.
xxxiij. Angeli pacis amare flebunt. dōm q istud
intelligit moraliter de prelatis qui sunt nūcij re/
conciliationis,sicut dicit glo.

Articulus tertius.

D tertiū quo querit.vtrū vnus angē/
lus custodiēs resistat alij bono āgelo
custodiēti. Qd nō. videt: q2 cū vterq3
mitteret sub deo:hūt 9cordes volunta
tes.q2 si vnus exequat qd deus iniūgit.alier resi
stere ñ dz. ¶ Cōtra.x.dan. princeps regni psarum
restitit mihi.xx. τ vno diebus.ita dicit āgelus da
nieli orāte p liberatōe ppli. Qd aūt d bono an/
gelo intelligēdū sit. videt p glo.greg.ibi.ē adhuc
inquit. qd i eodē pplo sub iugo psar purget.vn
de ereptōe illius pricepS mihi iure 9dicit. sed
malus āgelus nihil iure facit.erit ergo bon9 an/
gelus. Cōtra.glo.hiero.q̄ sic icipit.videt mihi
τc. vbi ita dicit. Illi sūt pricipes de qbus paulus
j.cor.ij. Sapiam loquimur iter pfectos quā nul/
lus pricipū mūdi cognouit.si.n.cognouissent do
minū glorie nunq̄ crucifixissent. Et gl. greg.sup
eundē locuz. Angelicos spūs recte milites dici/
mus.q2 decertare 9 aereas ptātes ñ ignoram9.
que tn̄ ñ labore s3 impio pagūt.q2 qcqd agere 9
inmūdos spūs appetūt:ex adiutorio cūcta regen/
tis pñt. Itē si pricepS psar iuste restitit.ergo iniu
ste gabriel pplm debellare volebat. Rnsio.in/
telligēdū ē de malo angelo.q aūt dr iure restitis/
se.hoc ē 9patione habita ad merita ppli q nōdū
erat purgatus.s3 nō q̄tum ad intentiōez eius q
nō intēdebat populi purgatiōnē s3 oppressionē.
Simile videt isa.x. Uirga furoris mei assur. τc.
ipse at nō sic estimabit:s3 cor eius erit ad 9teren
dū.gabriel aūt nō peccabat volēs liberationem
populi.l3.n.nō eēt liberādus q̄tum ad exigētiā
meritor.tamē q̄tuz ad merita precū.s. danielis
de misericordia decebat hoc fieri. De hoc glo.
greg. Precū merita exigūt:vt israheliticus po
pulus a iugo captiuitatis sue exuat.Sz adhuc ē
in eodē qd iugo psarum a dño purget. hec opi/
nio videt eē. fm hiero. Notandū tn̄ q fm greg.
pricepS iste dicit angelus bonus. Ad hoc aūt qd
querit. qualr angelus bonus dr resistere ange/
lo. Sic rñdet beatus greg.sublimes spūs eisdē
gētibus pricipantes.nequaq̄ pro iniuste agēti/
bus decertant:s3 eor facta iuste iudicātes exami
nāt. Cūq3 vniuscuiusq3 gentis culpa vel iusticia
ad supne curie 9siliū ducit:eiusdē gētis preposi
tus vel obtinuisse vel ñ obtinuisse phibet.quo/
rū tn̄ oium victoria ē sui sup se opificis volūtas
sūma: quā dū semp aspiciūt qd obtinere nunq̄
volūt.eosdē quoq3 angelicos spūs decertare 9
potestates aereas ñ ignoramus.rectē ergo dicit
q 9tra se angeli veniūt q2 subiectar gentiuz sibi
merita 9tradicūt. Alio ergo mō resistūt boni bo
nis: quādo.s.merita populi contradicunt. Unde
oratio danielis merebat liberatōem populi. sed
merita ppli exigebāt vt adhuc i captiuitate deti/
nent.q2 nōdū erāt sufficiēter purgati. τ iō q̄tuz
ad hoc dicebant certare angeli. q tñ 9cordabāt
i volūtate dei. Angelus vō bonus dr resistē ange
lo malo qñ coartat ptātez eius ne ipediat. Ange
lus at malus dr resistere angelo bono:qñ illd qd
intēdit angelus bonus: nitit malus angelus ipe
dire. τ sic dñter intelligit resistētia. fm q prin/
ceps dr angelus malus fm opiōnē hiero. τ fm
q dr angelus bonus fm opinionem greg.

Questio. xlij.

de presidentia angeli respcu creature corpalis p opatōem miraculor.

Post tractatū d' psidentia āgeli respcu creature spūal' q̄ sez pest āgelus āgelo ⁊ aie: dicendū ē d' psidentia q̄ pest angelus respcu corporalis creature. sic dic Orige. sup illud Nūeri. xxij. cū vidisset asina angelū. dic. n. sic. Opus ē mundo angelis q psūt sup bestias. ⁊ psunt animaliū necessitati ⁊ virgultorz plantationibusqz ⁊ ceterarū rerū incremētis ⁊ q psūt operibus sanctis. q eterne lucis itellectū ⁊ occultorz dei agnitōez ⁊ rerū diuinarz sciētiā docent. Vide ergo ne iter angelos inueniaris q bestijs psūt si belluinā duxeris vitā ⁊c. Hec aūt psidētia ostēditur miraculis siue i mirabilibꝰ q̄ fiūt ministerio angelorz. Vn dic Aug. sup illud Ephe. iij. q̄ sit dispēsatio sacramēti ⁊c. i glo. Sic eciā omniū q̄ ad xpi aduentū pnūciandū in rerz nā. pter vsitatū cursū mirabiliter facta sūt. in deo sūt. q̄ ministrātibus angelis facta eē creduntur. Dicēdū ē ergo d' miraculis ⁊ mirabilibus. ⁊ primo d' his q̄ fiunt. Deinde de his q̄ videntur. Et de his q̄ sūt a bonis primo. Deinde d' his q̄ sūt a malis. ¶ Primo ergo querēdū ē q̄ sit rō miraculi. ⁊ q̄ dīa miraculi ⁊ mirabilis. ⁊ signi ⁊ virtutis. ¶ Scdo cui cōueniat miraculū. an operi creatōis. vel gubernatōis. vel icarnatōis. ⁊ ita d' alijs. ¶ Tertio q' miraculū d' fieri ꝯ nām. q̄rit vtrū aliqd fiat a deo ꝯ nām. ¶ Quarto d' causis miraculi. ¶ Quinto de rōnibus sz q̄ fiūt miracula. ¶ Sexto fm motum cuius virtutis dicūt ipetrari miracula.

Mēbrum primum.

Queritur ergo primo quid sit miraculū. ponit autē aug. hāc descriptōnem in li. de vtilitate credēdi. Miraculū est arduū aliquid ⁊ insolitū supra spem ⁊ facultatē existēs admirātis. Potest ergo queri d' differētijs positis i rōe miraculi. Videt enim q illud qd est arduū sit supra facultatē admirantis. Itē multa miracula frequēter veniūt. nō ergo dicūtur insolita. ¶ Itē raro euenit eclipsis solis. ergo ē isolitū. ergo ē miraculū. ¶ Preterea. si speraret aliqs fidelis q d' aliq morbo virtute diuina curaret. nūqd pp h nō eet miraculū cū miraculū dicatur arduū ⁊ insolitū supra spem ⁊c. ¶ Preterea. dicit q miraculū ē supra facultatem admirātis. querit qd dicat ibi facultas. nūquid supra rōnē eius vl supra ptātem. Rñsio quatuor ponunt ꝯditōes. quarz due prie respiciūt rē miraculi. due vltime rōnē inqntum est miraculū. Nā arduū dicit supra ptātē nāe. Insolitū qd ē ꝯ solitū cursum nāe. qn autē hec duo ꝯcurrūt. tunc dicit res miraculi fm veritatē. cum autē est supra spem ex pte affectiue. ⁊ facultatem mirātis ex pte cognoscitiue ⁊ opatiue. tūc est in rōne miraculi. ratio enim miraculi dicit in cōpatōne ad nos. ¶ Per hoc pūt solui obiecta. q2 fm hoc aliud ē arduū fm rōnē. ⁊ ens supra facultatē admirantis. lz ꝯtingat eidē in esse. ¶ Ad secūdū dōm. q h dicit insolitum tn̄ q2 raro euenit. sic enim eclipsis solis diceret miraculū. sz q2 ꝯ ꝯsuetū cursum nāe. ⁊ si frequēter eueniat. ¶ Ad tertiū dicēdū. q licz speraret fidelis sanitatē ꝯsequi virtute diuina. nihilominus esset miraculū curatio egritudinis icurabilis. q2 spes illa nō surgebat ex ppria motu virtutis tn̄. sz ex fide. que initit oipotētie diuine. Et cū dicit q ē supra spē itelligit virtutis humane. Vn aug. in li. de vtilitate credēdi. Quedā sūt que solā admiratōez. quedā vo magnā grām beniuolētiā qz ꝯciliāt. Nā siqs volantem hoiez cernat. cū ea res nihil spectatori afferat pter ipm spectaculū. miratur tantūmō. Siqs aūt graui ⁊ desperato morbo affectus. mox vt iussuz fuerit cōualescat. admiratōez sanitatis sue sanātis et caritate supabit. talia facta sunt eo tpe quo deus i vero hoie quantū satis erat hominibus apparebat. ¶ Ad vltimū dōz. q supra facultatē admirātis. pōt dici supra rōez ⁊ ptātez. hoc enim intelligit p esse sup facultatē ⁊ admiratōem. Deinde qrit d' dīa mirabilis ⁊ miraculi. ⁊ virtutis ⁊ signi. ⁊ pdigij. Dicēdū q vnū ⁊ idē dicit mirabile ⁊ signū ⁊ virtus. sz ꝯpatiōe ad diuersa. Nam virtus dicit respectu principij a quo. Mirabile vo respectu eius i quo ⁊ cui fit. Signū vo respectu eius ad qd. Signū enim ē ad demonstrandū virtutē diue sapiētie. Itē qrit q̄ sit differētia iter illa tria q̄ dicunt. ij. Cor. xij. Signa aplatus mei facta sūt sup vos. in oi patiētia. signis. ⁊ pdigijs ⁊ virtutibus. glo. Hec tria distinguūt. vt intelligas q virtꝰ ē genus signorz ⁊ pdigiorz. sed signa ⁊ pdigia sūt i his q̄ sūt ꝯ nāz. vt p ipositionē manuū ⁊ p orōem hoiez liberare a morbo. ¶ Ad qd dōm. q signū accipit dupl'r sl'r ⁊ pdigiū. vl eiz signū minus miraculū. pdigiū maius. glo. i signis ⁊ pdigijs. i. i minoribꝰ ⁊ maioribus miraculis. Scdo mō d' signū qd in quolibz tpe aliqd signat. pdigiū qd i futuro tn̄ ⁊ ita signū ē genꝰ vl supius ad pdigiū. Virtꝰ dr tripliciter accipit. Dicit. n. virtꝰ habitꝰ mētis. Itē virtꝰ genus ad oē miraculū. ⁊ sic ad signū ⁊ pdigium. Vn glo. noie virtutis omne miraculum accipias. ⁊ super hec tria distinguūtur. vt sic itelligas. q virtus ē genus signorz ⁊ pdigiorz. Tertio mō dicit virtus in his que nō ꝯ nām. vt p impositionem manuū ⁊c. Et sic diuidit ꝯ miraculū.

Membrū secundum.

D' scdo quo querit cui ꝯueniat rō miraculi. Circa hoc erūt qnqz videnda penes qnqz articulos huius. mēbri.

¶ Primus.v.rõ miraculi ꝯueniat opi creatõis ⁊ gubernatõis. ¶ Secũdus.v.opus incarnationis xpi sit miraculũ. ¶ Tertius.v.Eua sit miraculose de costa ade facta. ¶ Quartus.v.iustificatio impij sit opus miraculosũ. ¶ Quītus.v.opus surrectõis vel glorificatiõis sit miraculum.

Articulus primus.

a Rticulo primo q̃rit. vtrũ rõ miraculi ꝯueniat opi creatõis ⁊ gubernatiõnis? Et videt ꝙ sic. Nã dicit de mutatõne aque in vinũ Jo. ij. In glo. maior virtus ẽ in creatõe celi ⁊ terre ⁊ gubernatõe. ⁊ ꝙ quotidie aqua pluuie ꝑ vites i vinuz vertit. ⁊ ꝙ ex ꝑuo seminario fruges nascunt: cũ ergo ꝑ miraculo virtus accipiat i sacra scriptura. sic. j. Cor. xij Alijs ꝑ spiritũ dat operatio virtutũ. glo. miraculoꝝ erit maius miraculum. ⁊ ita oẽ opus creatõis ⁊ gubernatõis ⁊ ẽt generatiõis ꝭz nãz erit miraculosũ. ⁊ ita vꝫ ꝙ oĩa huiusmõi opera sũt miraculosa. ¶ Preterea. aug. sup Jo. vi. vbi agit ꝺ qnq3 panib⁹ dić. ꝙ miracula dei ꝺ qb⁹ totũ mũduz regit. vniuersamq3 creaturã administrat assiduitate viluerũt. ita vt nemo pene dignetur attẽdere opa dei. mira ⁊ stupenda i quolibet seminis grano. ꝭm ipsaz suã misericordiaz magnã. s̃uauit sibi quedam q̃ faceret tpe oportuno. ꝑter vsitatũ cursũ ordinẽq3 nãe: vt nõ maiora ꝭz isolita videẽda stuperẽt. qbus quotidiana viluerãt. ¶ Itẽ ibidẽ. Maius eꝭ miraculũ ẽ gubernatio mũdi toti⁹. q̃ꝫ saturatio qnq3 miliuz hoim de qnq3 panib⁹. ⁊ tñ hoc nemo mirat. illud mirãt hoies. ñ q2 maius ẽ. ꝭz q2 rarũ ẽ. ¶ Itẽ virt⁹ ẽ miraculũ sic ꝑz i glo. j. Cor. xij. alijs ꝑ spiritũ dat ⁊c. ergo vbi maior virt⁹ ibi mai⁹ miraculũ. ꝭz maior ẽ virt⁹ i creatõe celi ⁊ terre. q̃ꝫ i mutatõe aque in vinũ. ergo ⁊ maius miraculũ. Cõtra. sup illõ Ro. xi. ꝯ nãz isert⁹ es i bonã oliuã. glo. dĩ hũano more eẽ ꝯ nãz. qõ ẽ ꝯ solitũ cursũ nãe mortalib⁹ notũ. ¶ Itẽ nõ incõgrue dĩ deus facere ꝯ nãm. qñ facit ꝯ id qõ nouimus nã. Hũc eniz appellamus cognitũ nobis cursũ solitũq3 ordinẽ nãe. ꝯ quẽ cũ deus aliquid facit. magnalia vel mirabilia nominant. Ad qõ dicẽdũ. ꝙ ꝭz opa creatõis sint ardua. nõ tñ sũt insolita. ꝭz insolitũ dicit qõ ẽ ꝯtra cursũ nãe determinatuz. Quedã etiã ñ sũt supra facultatẽ admirãtis. rõ eniz ad q̃dã potest attingere. quoꝝ rõẽs põt iuenire. Si obijciat eccẽs. viij. Intellexi ꝙ operũ dei nullaz possit hõ iuenire rõnez. rñsio sufficiẽs ẽ. ¶ Ad illud quod obijcit. dõm ẽ. ꝙ nõ seqt. si miora opa. i. minus oñdẽtia virtutẽ dei sũt miracula. ꝙ magis oñdẽtia sũt magis miracula. ¶ Ad illud qõ obijcitur idẽ eẽ virtutez ⁊ miraculũ. ⁊ iõ si maior virt⁹: ⁊ mai⁹ miraculũ. Dicẽdũ ꝙ aliud de dĩ virt⁹ ⁊ aliud de miraculũ. Nã virt⁹ dĩ respc̃u principij a quo. Miraculũ respc̃u ei⁹, cui sit. ¶ Preterea oẽ miraculũ ẽ virtus. ꝭz nõ ois virt⁹ ẽ miraculũ. ⁊ ꝑp hõ ñ seqt. ꝙ sit maior virt⁹ ꝙ sit maius miraculũ. Dicit ãt maior ṽtus ñ ex ꝑte dei agẽtis. cui eque facilia sũt magna vt ꝑua: ꝭz q̃ ad magnitudinẽ rei q̃ fit. ⁊ ꝺ q̃ fit: ⁊ q2 maius ẽ facere aliqd ꝺ nihilo ꝙ ꝺ aliq̃. ⁊ maioris ṽtutis res ẽ mũdus q̃ꝫ aliq̃ ꝑticula mũdi. iõ dĩ maior virtus. ꝭz creatio nõ ẽ ꝯ aliquẽ nãe ꝑticularis cursuz. siĺr nec gubernatio. ⁊ iõ nõ dico miraculũ ⁊c.

Articulus secũdus.

a D scđz articulũ q̃rit ꝺ ope icarnatõis. an sit miraculũ? Videt eniz ꝙ ei ꝯueniat rõ miraculi. est eniz arduũ. ⁊ nouũ. ⁊ q̃ nihil maius. ¶ Preterea. dić Ans. li. ꝺ ꝯceptu virginali. oĩa q̃ fiũt aut fiũt sola dei volũtate. aut nã ꝭm vim illi a deo inditã aut volũtate creature: ⁊ ea q̃ nec nec volũtas facit ꝭz solus deus. semꝑ mirãda sũt. ex quo apparet ꝙ tres sũt reꝝ cursus mirabilis. nãlis ⁊ volũtarius. Cũ igit incarnatio nõ sit actus nãlis aut volũtari⁹ volũtate creature. erit mirabilis. ⁊ ita opus incarnatõis erit miraculum. ¶ Preterea. maior ẽ distãtia increati ad creatũ. q̃ꝫ huius spẽi create q̃ ẽ frumẽtũ. ad illã q̃ ẽ ordeũ vel aliarũ huiusmõi. ꝭz si opante deo fieret. ꝙ idẽ esset frumẽtũ ⁊ ordeũ. hoc diceret miraculuz. ergo illud mai⁹ dicet miraculũ. cũ opãte deo factũ ẽ. vt ille q̃ ẽ de⁹ eẽt hõ. Cõtra. miracula sũt q̃ fiũt ꝯtra nãz ꝑticularẽ. nõ tñ supra. sić ꝙ cecus visũ recipiat ⁊ siĺa. ꝭz opus incarnatõis ñ ẽ huiusmõi. supra. n. nãz ẽ. ꝭz nõ currit ꝯtra cursũ nãe. ergo ñ ẽ miraculosũ. ¶ Preterea terminat ad illõ cuius nõ ẽ siĺe reꝑire in nã. ꝺ bigã. ꝙ de⁹ sit hõ ⁊ ecõuerso. sed opus miraculosũ terminatur ad opus ꝯforme nãe. Visus eniz ꝯformis ẽ in prius ceco ⁊ nãliter vidẽte: siĺr ⁊ vita in resuscitato. restat ergo ꝙ nõ ẽ opus miraculosũ. ¶ Itẽ ad ro. xi. in glo. sup illud. Insertus es ⁊c. dicit. ꝙ miraculũ ẽ qõ fit ꝯtra nãm. sed incarnatio filij dei nõ fuit ꝯ nãm. ergo nõ fuit miraculuz. probatio minoris. si enim fuisset ꝯtra nãm. aut fuisset ꝯtra increatã. aut ꝯ nãm creatã. ꝯtra increatã nõ. qui nihil est impossibile. Si cõtra creatã hoc nõ videtur veruz. cõstat eniz ꝙ natura creata semper habuit in se obedientiã ad obediendũ nature increate: nec ista obediẽtia repugnabat nature create: imo ꝺ natura creature erat. vt obediens esset. ¶ Preterea. cum diuina natura vniebat humane. nihil subtrahebat humane nature: imo i hoc meliorabat ⁊ complebat. ergo si ꝯpletio nature nõ est ꝯtra naturã ipsius patet ꝙ nõ fuit incarnatio ꝯtra naturã creature. nõ fuit ergo miraculuz. Ad qõ dicendũ. ꝙ licet opus incarnatõnis sit mirabile. nõ tñ miraculũ ꝓprie dictũ. oẽ eiz mi-

raculū ē mirabile nō ecōuerso. Un̄ ɔcedēdū ē. ꝙ ē ſm cursum mirabile ꝓut dicit ansel. ⁊ ꝑ hoc [illegible] solutio ad duo p̄rio obiecta. Nā isolitum ſm ꝙ ponit i rōne miraculi ē qd̄ sit ꝯ ɔsuetuz cursuz nature. ⁊ tale nō ē icarnatio. ¶ Silr̄ ad illud qd̄ dicit ansel. Nā ɔcedēduz ꝙ icarnatio sit ſꝫ cursum mirabilē. ſꝫ mirabile ɔp̄hēdit ea que sūt supra nām. ⁊ ea que sunt ꝯ nām. i. ꝯ solitū cursum nāe. Incarnatio āt ſꝫ sit supra nām. nō ē ꝯ cursuz nāe. ⁊ iō nō ē ꝓprie miraculuz. ¶ Ad illō qd̄ obijcit. ꝙ maior ē distātia iter creatū ⁊ icreatuz ⁊c̄. Dicimus ꝙ i creatura respectu creature ē disparitas vel ɔrietas rōne suaꝝ formaꝝ ⁊ sicut hec forma distat ab illa. ita materia a materia: nec potuit esse mā huius materia illius. sicut nec ista forma illa. ⁊ hoc ē ꝓpter hoc. ꝙ quelibet istaꝝ formaꝝ numerat ⁊ distinguit naturā suā totaliter a nā alterius. nō sic āt fuit i creatore respectu creature. etsi enim diuersa sit diuinitatis ⁊ hūanitatis nā. tamē est vna ipostasis psone dei i ipso qui ē d̄us. ⁊ hoc sine aliqua subtractōe ab hac nā vł illa. dicimus ergo ꝙ q̄tuz ad hoc nō ē tāta discrepātia iter creatorē ⁊ creaturā. q̄ta iter duas creaturas.

Articulus tertius.

a Ad tertiū articulū quo q̄rit d̄ costa ade ex q̄ fcā ē eua. vtrū ibi fuerit miraculū vel nō. ⁊ ꝙ sic vr̄. Nā illi mutatōi cōuenit tota rō miraculi. nec pōt dici ꝙ ibi nō fuit ratio miraculi. q2 nō erat isolituz. imo etiā erat i costa ordo in ɔtrariū eius qd̄ factū ē d̄ ipsa. ¶ Si dicat ꝙ illud nō fuit supra facultatem admirātis. Cōtra. Aut. n. dr̄ miraculum eē supra facultatē. aut supra rōez admirātis. qn̄ rō nāliter nō pōt ɔp̄hēdere illud. aut qn̄ nec nālr̄ nec alr̄. Si hoc vltio mō. tūc. n. nullū erit miraculū. Nō eiꝫ reꝑit aliqd̄ miraculū ad qd̄ rō n̄ possit attigē. saltē credēdo ꝑ fidē. Restat ergo ꝙ dicet eē miraculū supra facultatē siue supra rōez. qn̄ ē sup illō qd̄ nāliter pōt itelligē. ſꝫ ɔstat ꝙ illud nō poterat itelligere nāliter. q2 rō nō poterat ad hoc nāliter attingere. ꝙ d̄ costa fieret mulier. Hoc. n. excedebat ⁊ naturalia ⁊ spiritualia que posset rō conp̄hēdere de se. ergo fuit supra facultatē admirātis. Ad qd̄ dōm. ꝙ re vera n̄ fuit illud miraculū ſꝫ mirabile. ſꝫ itelligēdū sicut dic aug. sup gen. ad lit. triplex ē rō excundi res iesse. ⁊ dr̄ p̄ria rō causalis. ⁊ ſm hoc dicit aug. ꝙ de p̄rio creatis ſꝫ rōez causalē siue ſm rōes causales: potuerūt oīa fieri. que postmodū facta sunt. hec āt causalitas dicit eē i ipso deo: ⁊ nō i ipsis creatis nisi nāliter. ſꝫ ꝙ de ipsis pōt facere. ⁊ ipse sūt possibiles obedīre. Est āt alia rō que dr̄ seminalis ſꝫ quā multa pn̄t fieri. ꝑ angelo ꝑ occultas opatōes. ⁊ ꝑ motū corpoꝝ supioꝝ. sicut sūt rane ⁊ huiusmōi aīalia: q̄ fiūt ex putrefactōe. Est ⁊ tertia rō respectu corpalis creature. sicut nāe iste ipis reb' corpalibus creatis. ſꝫ ꝙ nos dicim'. ꝙ hec nālr̄ ꝓducit ab illa. vt granū ex grano. ⁊ plāta ex plāta. dicimus ergo ꝙ nihil qd̄ fiat ſm rōez nālē aut semīalez ē miraculū. ſꝫ oē miraculū sit ſm rōez causalē sit. nō tn̄ ɔuertit: vt oē qd̄ sit ſm rōem causalē sit miraculū. Fieri āt ſm rōez causalē potuit dupl'r aliqd̄. Un̄ aug. i. ix. sup gen. ad lit. Omnis iste nāe vsitatissimus cursus hꝫ quasdā nāles leges suas ſm quas ⁊ sp̄us vite q creatura ē. hꝫ quosdā appetitus suos determiātos quodāmō. quos etiaz mala volūtas nō possit excedere. ⁊ elemēta mūdi huius corporei habēt determinatā viz qualitatēq3 suā. quid vnūquodq3 valeat vel n̄ valeat. quid de quo fieri possit vel nō possit. ex his velut primordijs reꝝ omnia que gignunt. suo quoq3 tpe exortus ꝓgressusq3 sumūt. finesq3 ⁊ discessiones sui cuiusq3 generis. vt de grano tritici n̄ nascat faba. vel de faba triticū. vel de pecore hō. vł de hōie pecus. Sup hunc autē motuz cursumq3 naturalē ptās creatoris hꝫ apud se posse aliud de his facere: q̄ eoꝝ quasi seminales rōnes habent. nō tn̄ id quod in eis nō possit. vel de his fieri vel ab ipso possit. Neq3. n. potētia temeraria. ſꝫ sapiēte virtute omnipotēs. ⁊ hec de vnaquaq3 re i suo tpe fecit. qd̄ antea i ea fecit: vt possit alius. ergo ē reruz modus. ꝙ illa herba sic germinet. illa sic. illa etas parit. illa nō parit. homo loqui pōt. nō pecus. hoꝝ ⁊ taliū modoꝝ rōes nō tm̄ in deo sūt: sed ab illo ēt rebus creatis. indite atq3 cōcrete. vt autē lignū excisuz de terra aridū. sine radice vlla. sine terra ⁊ aqua. repēte floreat ⁊ fructū gignat. vt sterilis femina in senectute pariat. vt asina loq̄tur: ⁊ qd huiusmodi ē. dedit quidē naturis quas creauit. vt eis ⁊ hec fieri possent.

Articulus quartus.

a. Ad quartū articulū quo querit de opere iustificatōis. vtrū sit miraculosuz. ⁊ videt ꝙ sic. ꝑ illud qd̄ dicit Ephe. iij. ſꝫ donū gratie que data ē mihi ſꝫ operationē virtutis eius. glo. Magna virtus eius ē qua fecit ꝙ psecutor sic eēt ap̄ls. Hoc eiꝫ ē vt qd̄libet miraculū. ¶ Itē in ps. Misericordias dn̄i. sup illud. ɔfitebunt celi mirabilia tua. glo. In iustificatōe impioꝝ qd laudas nisi mirabilia dei. imo plus miraculo vident. vn̄ seqt̄. laudas q2 surrexerūt mortui. plus laudas q2 redēpti sūt ꝑditi. vides hoīuz heri voraginē ebrietatis. hodie ornamētū sobrietatis ⁊c̄. Cōtra n̄ ɔuenit ei rō miraculi supius posita. nō. n. ē arduū ⁊ isolitū. ⁊ non semp fit absq3 volūtate creature. imo cum nec in adulto. Un̄ aug. q creauit te sine te. nō iustificat te sine te. Itē q2 ostēsiuū ē misericordie diuie p̄cipalr̄. miraculū aūt n̄ ſꝫ magis potētie. Ad obiecta āt r̄ndendū ꝙ n̄ dr̄ miraculū i p̄ria obiectiōe

ꝫ vt miraculū. sicut. n. miraculū ē ꝙ de ceco fit vi
dēs. ita hoc quasi cuꝫ de ꝑsecutore fit apl's. ¶ Ad
scōm dōm. ꝙ dicunt eē plus miraculo. Hoc ē q2
illa mira sunt circa res nobiliores. vita. n. grē no
bilior ⁊ excellētior ē vita nāe que ab ea ꝑficit. Vn̄
aug. sup gen̄. ix. hꝫ deus i seipso abscōditas quo
rūdā factoꝝ cās. q̄s rebus cōditis n̄ iseruit. easqꝫ
īplet nō illo ope ꝓuidentie quos nās substituit vt
sint. sꝫ illo quo eas admīstrat vt voluerit. qui ꝯdi
dit. Ibi ē ⁊ grā ꝑ quā salui fiūt peccatores. Nam
qd̄ attinet ad nāz iniquā sua volūtate deprauatā.
recursuꝫ ꝑ semetipsā n̄ hꝫ: sꝫ per dei grāz qua ad
iuuatur ⁊ istaurat. neqꝫ eim desperādi sunt ho
mines i illa sentētia i qua scriptū est. omnes q am
bulāt in ea nō reuertent. dictū est eiꝫ s̄m pondus
iniquitatis sue. vt qui reuertit, nō sibi tribuat sed
grē dei. nō ex opibus: ne forte extollat. ꝓpterea
ministeriū gratie huius apl's abscōditū dixit nō
in mūdo in quo sūt abscondite causales rōes om
nium reꝝ naturaliter orituraꝝ. sicut absconditus
erat leui in lumbis abrahe. quādo ⁊ ipe decima
tus ē. sed in deo qui vniuersa creauit: ꝙobrēz oīa
etiā que ad hāc grām signādā. nō naturali motu
reꝝ: sed mirabiliter facta sūt. eoꝝ etiā abscondite
cause in deo fuerāt.

Articulus quintus.

D quintū articulū quo querit de ope
a glorificatōis vel resurrectōis. vtrū sit
miraculosuꝫ. Et videt ꝙ sic s̄m nām
ꝑ illud qd̄ dicit. posuerūt mortalia ser
uoꝝ ⁊c̄. glo. quasi quicq̄ꝫ coꝝ resurrectōi decipe
ret. cū ille ex occultis nāe finibus totū reintegret.
¶ Qd̄ āt sit miraculosuꝫ. videt ex ꝑdicta auctori
tate ansel. ¶ Et ꝑterea resurrectio terminat ad vi
tā iteratā. nō s̄m cursuꝫ nāe: sed supra. quare erit
miraculosa. Cōtra. sua spēs est quasi i īfinitū no
bilior specie q̄ sit s̄m nām. scꝫ claritas corporis.
nō similiter ē i miraculis. Spēs āt quātū ad actū
vidēdi, nō ē melius i eo qui illuminat. Ad hoc
dicēduꝫ. ꝙ resurrectio non ē nālis. q2 nō operat
ibi natura: nec miraculosa. q2 nō fit ꝯtra ꝯsuetuꝫ
cursuꝫ nāe. cū nā sit possibilis ⁊ ex ꝯgruo dispo
sita ad vitā gloriosaꝫ ⁊ imortalē. ex ordinatiōe
quā hꝫ corpus ad aiaꝫ rōalē. sꝫ ē mirabilis. i. su
pra nām. ⁊ ē ad ꝯplemētū. Nec ꝯcludit ex aucto
ritate ansel. nisi ꝙ sit mirabilis. mirabile āt cōe ē
ad illud qd̄ ē supra nām ⁊ ꝯ nām. ¶ Ad illud qd̄
obiicit ꝙ sit nālis. ꝑ hoc ꝙ dicit glo. ꝙ ex nāe fi
nibus ⁊c̄. Dōm ꝙ li ex. nō dicit ibi aliquā rōnē
cāe efficiētis; sꝫ nāe possibilē siue dispositē ex cō
gruētia ad resurrectōēꝫ ex ordīatōe quā corpus
hꝫ ad aiaꝫ rōalē. ⁊ iō nō d̄r aliq̄ mō nālis. ¶ Ad
hoc qd̄ obiicit ꝙ ē miraclosa. q2 terminat ad vitā
iteratā nō s̄m cursuꝫ nāe. Dōm ꝙ ꝓprie iteratio
vite illi⁹. n̄ ē ꝯ solitū cursuꝫ nāe q2 non iterat vita
mortalis sꝫ gloriosa q̄ ē ꝯpletio nāe. Opatio autē
miraculosa īminat ad aliquē actū ꝯformē nāe.

Membrum tertium.

D mēbrū tertiuꝫ quo querit rōe eius
a qd̄ dicit. ꝙ miraculū est ꝯ naturā. Et
videt ꝙ non. p id quod habet sup il
lud ad Ephe. iij. que sit dispēsatio sa
cramēti abscōditi a seculis in deo. glo. Nec ꝯtra
causas quas deus volūtarie istituit. volūtate mi
rabili aliqd fecit. ¶ Itē sup illud Ro. xi. Contra
nāz insertus es i bonā oliuā. glo. deus creator ⁊
cōditor oium naturaꝝ. nihil facit cōtra naturaꝫ.
Cōtra sup illud. ij. Corin. xij. Etsi nihil sim tn̄
signa apl'atus mei facta sūt sup vos i omni patiē
tia. i signis ⁊ ꝓdigiis ⁊ virtutibus. glo. signa ⁊ ꝓ
digia sūt in his que ꝯ naturā fiūt. virtus i his que
nō ꝯtra nām. vt ꝑ īpositionē manus ⁊ orōēꝫ. ho
minē a morbo liberare. ¶ Itēꝫ sup illud Ro. xi.
Cōtra nām insertus es i bonā oliuā glo. dicit hu
mano more ꝯ nām. qd̄ ē ꝯtra nature cursuꝫ mor
talibus notū. sicut ē illud vt surculus fructus ra
dicis ferat. id est eim ꝯ nām dicit apostolus. qd̄ ē
contra ꝯsuetudinē nature. quā noticia humana
comprehēdit. ¶ Itē in eadē glo. Nō icōgrue di
citur deus aliqd facere ꝯtra nām. qn̄ facit ꝯtra id
quod nouimus in nā. huic enim appellamus co
gnitū nobis cursum solitūqꝫ nature. ꝯtra quē cū
deus aliquid facit. magnalia vel miracula nomi
nātur. ¶ Itē cū de rōne miraculi sit fieri ꝯ natu
raꝫ. querit. vtrū quicqd sit ꝯ naturā sit miraculū?
Qd̄ si dicat. contra. Monstra eim fiūt ꝯ nām. ⁊
tamē nō sunt miracula. Respōdet ꝙ nā dicitur
multiplicit. Dicit. n. quādoqꝫ nālis cursus homi
nibus notus. vt i ꝑdicta auctoritate dicit humano
more ⁊c̄. Qn̄qꝫ d̄r nā. possibilitas q̄daꝫ nāe quā
dedit deus. vt ex ea fit qd̄ ipe vult. ⁊ sic accipit in
glo. sup illō Ro. xi. Cōtra nām isertus es ⁊c̄. gl.
id nāe ē cuiqꝫ rei. ꝙ de ea deus facit. a quo omīs
modus. nūerus ⁊ ordo nāe. Et. ij. sentē. di. xviij.
Dedit āt deus naturis. vt ex eis hoc fieri posset.
nō vt motu nāli hērent. ⁊ ponit exēplū de virga
arida ⁊ costa. Qn̄qꝫ d̄r nā sūma lex nature. s. ipe
deus. sup illud ad Ro. xi. ꝯtra nām insertus es in
bonam oliuā. glo. ꝯtra illā sūmam nature legem
a noticia remotā. siue impioꝝ siue infirmoꝝ. taꝫ
deus nullo modo facit. q̄ꝫ ꝯ seipm̄ non facit. Sic
ergo pꝫ. ꝙ s̄m ꝙ accipit vltimo mō. nihil ꝯ nām
facit. Silr̄ nec s̄m ꝙ mō medio. q2 id nature ē in
re. ꝙ de ea hoc possit facere. Scōm āt primū mo
duꝫ dicit facere ꝯ nām. Vn̄ illud nō icōgrue dicit
facere deus ꝯ nām. qn̄ facit ꝯ id qd̄ nouimus i na
tura ⁊c̄. ¶ Ad aliud respondetur. ꝙ monstra non
sunt miracula. licet fiant contra naturam s̄m ꝙ
errat in opere suo. Videlicet sint contra naturaꝫ.
tamē a natura sunt ꝑ errorē nature. miracula autē

ab alio principio siunt tamen sit nã. s. a superiori. s. pria nã cui dz obedientiã creatura. Et circa hoc querit[ur] an sit differentia inter facere contra naz. et preter et supra? et si est que sit. Quandoque n. invenimus aliqua fieri preter nãm ut di. xviij. secundi sen. ca. omnium rerum ubi dicitur sup hunc nãlem cursum hz apud se deus omnibus posse facere etc. Alia vero preter nãm quorum cause sunt in deo. ut ad ephe. iij. sup illud que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis a deo. gl. sic cause omnium que ad xpi adventum pnunciandum i rerum nã preter usitatum cursum mirabiliter facta sunt. in deo sunt etc. Quandoque dicitur aliquid fieri contra nãm ad Ro. xi. contra nãm insertus es i bonã olivaz. glo. dicitur humano more fieri contra nãm etc. ergo aliqua differentia dicitur esse inter fieri contra nãm. et preter. et supra. Contra. Illa de quibus ponitur exemplum quod fiunt contra nãm. sunt illa que dicuntur fieri contra nãm et supra naturam: ergo nulla est differentia. Respondetur. quandoque preter accipitur pro contra. et supra. ut in predictis et sic nulla est differentia. quandoque ita distinguuntur hec noĩa. quod diversa sunt. ubi opus incarnationis dicitur proprie supra. sz non proprie contra. quia illud quod dicitur fieri contra naz currit contrario cursu cursui nãe. ut quod cecus visum recipiat. cursus. n. nãe est. ut de privatione ad habitum non fiat regressus: contra cursum nãe est ut fiat. istud aut. s. deum fieri hoiem non est tale. Preter nãm autem dicuntur fieri proprie. que habent aliquid simile in ordine nãe. et habent aliquaz convenientiam in nã et aliquã differentiam. vegetabilia. n. ordinantur ante sensibilia. et habent continuationem ez secundum philosophum ut in ave que de arbore nascitur quod continuare dicitur animalia et vegetabilia secundum eniz quod heret saro et non vivit. si separetur: habet commune cum vegetabili: quod non vivit separatim a terra. secundum quod motum habet retrahendi et exeundi cum animalibus: fit ergo progressus de vegetabili ad sensibile et non econverso. Quod ergo de virgis facti sunt serpentes. videtur esse de his que fiunt preter nãm proprie et non contra. fieri aut de serpente serpente virgam non est simile. sed est omnino contra nãm. Unde exo. vij. de mutatione virgarum in serpentes. gl. Aug. Insunt rebus corporeis per omnia elementa mundi quedaz occulte seminarie rones quibus cum data fuerit opportunitas tpalis. prorumpunt in species debitas suis modis et finibus. Nec dicuntur qui faciunt aialium creatores. sicut nec agricole segetum vel arborum vel huiusmodi. quis prebeant quosdam visibiles opportunitates et causas nascendi. Illud ergo in quantum dt seminales rones. lz p aliquid aliud excitentur non dicitur fieri contra sed preter. ut in proposito casu.

Membrum quartum.

Membrum quartum quo agitur de causis miraculi. hz quatuor articulos. ¶ Primus de [illegible] finali. Ad quid sit miraculum. ¶ Secundus de causa efficiente. v. sit creatoris tm. an creatoris et creature. ¶ Tertius de causa mãli. v. de oi re possit fieri miraculum. ¶ Quartus de causa formali. s. quibus modis fiat multiplicatio miraculorum.

Articulus primus.

Circa primum querit. ad quid sit miraculum et arguit aut quod non sit ad aliquez finem secundum nãm cum sit opus supra nãm. quare finis erit supra nãm. omne aut opus supra naz cum sit dei unum erit aut ad demonstrationem divine potentie. aut sapientie aut bonitatis principaliter. hec enim trinitas est: secundum quam res procedit a deo. Et videtur quod ostendat principaliter potentiam. Dicit enim in glo. sup illud ps. Exaltabo te deus meus rex. ibi ut notam faciant filiis hominum potentiam. glo. Nota facta est potentia quando apostoli virtutes fecerunt. ¶ Ad idem. j. Cor. j. Judei signa petunt. gl. signa potentie. Quod aut sint ad ostensionem sapientie videtur. Dicit. n. aug. sup opa sex dierum. Non potentia temeraria sz sapientie virtute omnipotens est. et hoc de unaquaque re suo tpe facit. quod aut in ea se est ut possit. Ex hoc accipitur quod principaliter ostendant virtutem sapientie. Quod aut ostendant virtutem bonitatis ostenditur ex gl. sup illud. Mirabilia testimonia tua. gl. Perhibent testimonium deo bonitatis et magnitudinis. celum et terra et oia visibilia opa. quare si quedam mortalibus usu viluerunt. sunt tm admiratione digna. Quod aut sint principaliter ad fidem in nobis confirmandam sive imprimendam. ut ex gl. sup illud. Confitebor tibi dñe in toto corde meo. ibi. Ut det illis hereditatem gentium. gl. hec fuit intentio miraculorum que xps fecit. ut crederent gentes. Item ad colocen. j. in fi. in quo et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me cum virtute. glo. miraculorum. i. certo contra pfidos adiuvantibus me signis virtutuz. et post labori meo adiungit miracula ad confirmationem. Ad quod dicendum. quod utilitas miraculorum quo ad hominem fuit ad fidez astruendam. p ea. n. que erant supra nãm et contra cursum nature solitum oportuit fidem confirmari. que est de his que sunt supra intelligentiam ut sic apud sensibiles hoies p id quod viderent. fieret manuductio intelligentie ad [illegible] que videntur roni solite obviare: et miraculo quod videt exterior oculus fieri supra naturam. excitaretur interior oculus scilicet intellectus. ad comprehendendum ea que sunt supra ronem. Et cum videntes intellectu intelligerent hoc fieri virtute divina: extenderent intellectum suuz ad maiora. que. s. ptinent ad articulos fidei: ut crederent. s. ea virtute divina esse facta. Sz cum miracula sint ad hanc utilitatem hois principaliter. et prio sunt ad ostensionez virtuose sapie. sic. n. opa creationis et gubernationis ostendunt magnitudinem potentie: ita opa miraculosa demonstrant. cum creaturis sit insita potentia obedientie. quid. ex quo. ad quid. et quando faciendum est. quod ad sapiam ptinet. sicut. n. dicimus hoiem sapientem qui novit occultas naturas reducere

in actū.ita deū sūme sapiētē dicimus q nouit oc/cultissimā potētiā obediētie.rōne finis optati in actū reducē:sz ergo ostēdat potētia vl bonitas. hoc n ē principaliter sz quo ad dispositōez i finez. bonitas quo ad potētiā materialē.potētia q ad vtrūqz insimul coordinatū notatur sapiētia.τ in hoc dr miraculū. Pōt ergo sic diffiniri miracu lū ex pte rei. Miraculū ē opus occultas nās in actum reducens.ad ostensionem sapientie vir/tuose.

Articulus secūdus.

a De secūdū articulū quo q̄rit̄ d cā effi/ciēte.vtrū hec opa sint solius creato ris.an creatoris simul τ creature? τ videt q sint creature. τ nō tm̄ creato ris.j. corin.xij.alijs dat opatio virtutū.glo.mi/raculoꝝ. ¶ Itē aug.in li.lxxxiij.q.lxxx.q. Aliter magi faciūt miracula.aliter boni xp̄ani.alr ma/li. Magi p priuatos ɔtractus.boni xp̄iani p pu blicā iusticiā.mali p signa publice iusticie. Si er go istis ɔuenit facere miracula.nō soli deo ɔue niet.sz τ alijs saltē ministerio. ¶ Itē aug.sup geñ. ad lrāꝫ pbabiliter credit.sicut illud semen cui ē ɔmissū.dispositū ē in manu mediatoris p ange los.sic oia que ad ipsius seminis aduentū annū/ciandū vel ɔnūciādū in rer nā pter cursū nāe so litū.mirabiliter facta sunt:mistrātibus angelis eē facta.ergo angelis ɔuenit coopari opatio mira/culoꝝ:saltē mistrādo.nō ergo soli deo ɔuenit fa cere miracula. Cōtra.ansel.in li.d ɔceptu vir ginali. Mirabilis cursus ē supra volūtatē τ na turā creature.τ de his q solus deus facit. Ad qd dōm.q miracula fieri misterio angeloꝝ du/pliciter pōt dici.Facere eniꝫ deū aliquo mistran te.pōt itelligi.ita vt ille mistrās sit medius inter deū faciētē τ factū.sicut mouens motū mediū est iter primū mouēs τ vltimū motum.vt cuꝫ deus opat p liberū arbitriū motū.vel p nām aliquam mouēs ipa ad faciēdū aliq̄.τ tūc nā vl liberū ar bitriū sūt.sic mouētia mota iter deū τ faciētem τ factū.τ hoc mō dicim⁹ nos.q nūq̄ sūt miracu la misterio.τ sic intelligit auctas ansel. Alio mō pt dici miraculū fieri misterio.ñ vt mistri itelligā tur medij.s.motores.sz vt itelligāt sicut pparato rij.vl disponētes ad hoc vt miraculū fiat:ñ vt i/telligat dispositio media iter deū τ miraculū qd dz fieri.sz sicut possem⁹ dicē.q aliqs sanct⁹ rogat deū.τ dñs pcib⁹ ei⁹ iclinat⁹.fac qd ipse petit. Vel aliqs ēt malus xp̄ianus iuocat nomē dñi.τ dñs fac ob reuerentiā nois sui.vel aliqd huiusmōi.τ sic bñ fiunt miracula misterio.sz illud misterium nō facit mediatiōeꝫ dei faciētis τ miraculi τ fa/cti.τ sic loquit̄ auctas aug. Quod autē hic deter minat.dz itelligi d miraculis oio subito factis.q plene dicēda sunt miracula.sicut isra patebit ex

distinctōe modoꝝ faciendi miracula.q̄ i multis miraculis angeli coopant.disponēdo siue ppa/rando materiam fiendi miraculi.

Articulus tertius.

a De tertiuꝫ quo q̄rit̄ d cā materiali mi raculi. Vtruꝫ d oi re possit fieri mira culuꝫ vl mirabile?qd vr.q̄ de corpe xp̄i fit miraculuꝫ vl mirabile.vt q fit i plurib⁹ altarib⁹. Silr d humana nā q vnita ē di uine. Cuꝫ ergo mirabile vel miraculuꝫ sit icarna tio q fit vnio:hoc multo fortius d iferiorib⁹ creatu ris.cū magis sint trāsmutabiles.ergo d oi re pōt fieri miraculuꝫ vl mirabile. ¶ Itē obediētia ē in oi re respēu creatoris.τ fm hāc currit mirabile er go τc. Cōtra. Ministerio āgeloꝝ fiunt mira bilia vl miracula.ergo i angelis ñ fiunt ista. Silr vr idē i aialib⁹.ergo tm̄ corpalib⁹ videt fieri mi racula vl mirabilia. ¶ Preterea. In nā ē trans/mutatio formaꝝ sz nāꝫ rōe obediētie nāe: cū er go miraculū fiat ɔtra nām nō vr ɔtra obediētiā creature.sz solitū cursuꝫ quo nā opat.ergo nō fit miraculū vel mirabile ex oi re.q̄ ñ ex nā. Re spōdet q aliud ē de mirabili.τ aliud de miracu lo. Mirabile aūt pōt fieri i oi creatura ab oipo/tēte. Miraculū aūt dr ɔtra solitū cursū nāe cor/poral.ibi.n.fit a supna vtute aliquid ɔtra cursum nāe solitū. Vñ miraculū nō pōt eē de oi re. ¶ Ad hoc vo qd obijcit.q i angelis nō fiūt mirabilia: ɔcedēdū ē.cū sint mistri i reb⁹ corpalib⁹ aliqbus p quos dispositio fit ad miracula. ¶ Ad scd̄ꝫ di/cēdū q aliud ē fieri ɔ nāꝫ q dr mā.τ aliud ɔ nāꝫ q dr forma.fm q ē pricipiū mot⁹ τ stat⁹.miracu luꝫ eniꝫ fit ɔ nām q dr forma.non cōtra nām que est materia primitus ordinata possibilis ad for/mas que sūt cursu nature.τ que sūt cursu mirabi li τc.

Articulus quartus.

a De quartuꝫ quo querit̄ de causa for/mali.scꝫ quibus modis fiat multipli/catio miraculoꝛuꝫ?Ad qd dicenduꝫ q miraculuꝫ fit aut per transmutatio/nē formaruꝫ substātialiuꝫ.aut sine trāsmutatione substātialiuꝫ.Si cuꝫ trāsmutatione substātialiū. que nō inuenitur in reruꝫ natura:tunc erit fm q de costa facta est mulier Geñ.ij.de vxore loth statua salis Geñ.xix.d vgis serpentes Exo.vij. Si sine transmutatōe substaliū tūc erit aut p mo/duꝫ eductiōis.vt de petra aqua Nūeri.xx.Mel τ oleuꝫ.Deutro.xxxij. Aut per moduꝫ multipli catōis vt in quinqꝫ panibus Jo.vi.τ in oleo be lisei.iiij.reg.iiij.Aut fit ex hoc.nō q̄ fieri ex hoc fit semper miraculū.sed quia fieri ex hoc sine me dio fit miraculuꝫ.vt q dominus mutauit aquā i vinū Jo.ij.Cōstat enim q aqua p multa media

i vitibus ꝯuertit in vinuz. ꝛ hr̄ in glo. Jo. ij. Aut
q2 ex hoc sȝ aliquē nouū modū. vt ꝙ panis mu
tat̄ i corpus xp̄i ꝑmutatis substātialibus ꝛ manēti/
bus accītalibus. ꝛ i hoc duplex miraculū. Aut
antēdit miraculū ƀm ordinē tēꝑ. Jrius ordo ñ iue
niat̄ in nā. ꝛ hoc aut facta trāsmutatōe ei sub aliuz.
aut sine. Si [illegible] trāsmutatōe. tūc ē sicut ƀpētes re/
dierūt i virgas q2 vegetabilia sūt quasi mālia ad
aīalia. Si sin trāsmutatōe. tūc fit aut i simpl'r en/
te. ꝛ tūc fit sicut qñ sol reuersus ē decē lineis. isa.
xxxviij. Aut i vegetabili. vt i virga q̄ floruit. nūe.
xvij. Aut in aīali. vt qñ de ceco fit videns: ꝛ sur/
dus audiēs: ꝛ tādeȝ ꝙ mortuus suscitat̄. Aut q2
nūc ꝛ hoc respicit tēpus. vt in tenebris que facte
sunt in passione dñi q2 tunc facte sunt: cum nō so
lent fieri ƀm cursum nature.

Mēbrum quintum.

Einde mēbro qnto p̄ncipali querit̄ d
b rōnibus ƀm quas hñt fieri miracula.
Querit. n. aug. An rō quā de⁹ primis
opibus ꝯcreauit id hēt. vt ƀm ipaȝ ex
viri latere fieri feminam necesse foret? Et hȝ hoc
mēbrū quinqȝ articulos. ¶ Primus vtrū ratio
nālis ꝛ seminalis sit idē. ¶ Scd̄us vtrū ñ semia/
lis ꝛ causalis sit idē. ¶ Tertius vtrū rōnes cau/
sales siue primordiales sint i rebus vel tñ i deo.
¶ Quartus quot sūt genera rōnū. ¶ Quint⁹ vtꝝ
huiusmōi rōnes indite sint a principio creatōis.

Articulus primus.

D primū quo q̄rit̄. vtrū rō semialis ꝛ
a cāalis sit idē. qd̄ [illegible] ꝑ hoc qd̄ dic̄ aug.
sup gen̄. dicit. n. ꝙ oīs iste vsitatissim⁹
cursus nāe hȝ quasdā nāles leges. ƀm
quas spūs vite q creatus ē hȝ quosdā appetitus
determiatos. Sup hūc āt cursuȝ nāleȝ ptās crea
toris hȝ apud se posse de oībus his facere aliud
q̄ eoꝝ quasi semiales rōes hūt. ꝛ ita vr̄ idē dicē
nālem rōem ꝛ semialē. ¶ Itē nōne nālis rō ē. cū
ex grano ꝓducit̄ granū. vel cū ex herba spica. ꝛ
hoc ē seialis. ergo idē vident̄ eē. Cōtra. augu.
iiij. sup gen̄. Hoc ꝙ nūc tēpalib⁹ iteruallis ea mo
ueri videm⁹ ad pagē darea q̄ suo generi ꝯpetunt.
ex illis insitis rōnibus venit: quas tanq̄ seialiter
sparsit deus i actu ꝯdēdi. cū dixit ꝛ facta sūt. Vi/
det̄ ergo dicē. ꝙ seiales sūt ille que ꝯdite sūt i opi
bus sex dieꝝ. ꝛ ex illis sunt deducte nāles. Ad
qd̄ vr̄ dōm. ꝙ seminalis rō videt̄ dici dupl'r. ƀm
ꝙ dicit aug. vi. sup gen̄. Aliter i rebus q̄ ƀm cās
simul creatas nō iaȝ simul: sȝ suo tp̄e creant̄. sicut
fenū ē exortū. Aliter i semibus i qbus rursus pri
mordiales cāe repetunt̄ de rebus ducte que ƀm
cās quas primo ꝯdidit extiterāt. velut herba ex
terra. semen ex herba. Unde bis tangit̄ in princi
pio gen̄. Primo. n. dicit̄. ꝓducat terra herbā viren/
tem ꝛ facientē fructū iuxta genus suum. Deinde
vr̄. vi. Iste sunt generatiōes celi ꝛ terre. in die q̄
fecit deus celū ꝛ terrā ꝛ oē virgultuȝ agri añq̄
oriret̄ i terra. ꝛ oē v̄gultū regiōis p̄iusq̄ȝ ger
minaret. ñ. n. pluerat dñs sup terraȝ. ꝛ hō ñ erat q
oparet̄ terrā. videt̄. n. dicere duplicē seminalē ra
tionē. Unā ƀm quam prime fiebāt. aliā ƀm quam
nunc fiunt. ꝛ hec dicit̄ naturalis.

Articulus secundus.

D scd̄m articulū quo querit̄. vtrū idē
a sit rō seminalis ꝛ causalis. qd̄ videt̄ ꝑ
hoc qd̄ dicit aug. sup gen̄. iiij. Ex illis
insitis rōnibus quas tanq̄ seminaliter
sparsit. ¶ Iteȝ aug. oīum reꝝ cās: que corꝑaliter
visibiliter qȝ noscunt̄. occulta quedā semia i cor/
poreis huius mūdi elemētis latēt: que deus ori
ginaliter eis indidit. ꝛ post sequit̄. incrementa ꝛ
formaꝝ distīctōes ab origialibus vt ita dicā re/
gulis. sȝ qd aliud sūt origiales, nature: nisi cāles
rōnes. ergo idē sunt causales rōnes ꝛ semiales.
Cōtra. rōnes semiales ñ sunt ad faciēda mira
cula. sȝ causales rōes sunt ad faciēda miracula.
ergo ñ est idē rō semialis ꝛ cālis. Ad qd̄ dōȝ.
ꝙ ꝓprie sumēdo. nō ē idē rō cālis ꝛ seminalis.
Large autē sumēdo cālem. omnis seialis ē cau
salis. sed nō omnis cālis rō ē semialis. Vñ facta
p̄ria distinctiōe possumus dicere ꝙ nālis rō re/
fert̄ ad formam. vt ꝙ granuȝ ex grano. ꝛ ita de
alijs. seminalis vero ad māmi dispositā. vt qd̄ fit
ex putrefactōe dicit̄ ex rōne seminali eē: sicut ra
ne ꝛ huiusmodi res fiunt ex semialibus rōibus
que sunt in elemētis. nec tñ dicunt̄ ex nālibus ꝓ/
prie dictis sed cōiter. causalis vero ad efficientē.
ꝛ ꝓ dicit̄ esse in deo qui est cā efficiens ad ea q̄ mi/
rabiliter producunt̄ ab ipso.

Articulus tertius.

D tertiū quo querit̄. vtrū cāles rōnes
a siue primordiales sint i rebus primis
ꝯditis ab ipo. aut tñ i deo? Et vr̄ ꝙ in
rebus sup gen̄. vi. Queri merito pōt
cāles ille rōnes quas mūdo indidit: cū primum
simul oia creauit: quo sūt institute. ergo videt̄ ꝙ
cāles rōnes sint in mūdo. i. in primis opibus cō
ditis. Cōtra. aug. sup gen̄. vi. hȝ in se quasdam
quorūdā factoꝝ cās abscōditas i seipo: quas re/
bus creatis ñ iseruit. ergo sūt abscōdite cāles ra
tiones in deo non i rebus. Ad hoc vr̄ dōm. ꝙ
cāles rōnes dicunt̄ duobus modis. Uno modo
cōiter. ꝛ sic cālis rō dicit̄ eoꝝ que sūt a deo me/
diāte natura. Vñ dicit aug. i eodē li. misteriū grē
abscōditū dixit i mūdo i quo sūt abscōdite rōes
cāles oīum reꝝ naturaliter oriturāꝝ. Si vō cau
salis rō appropriet̄. dicit̄ eē in deo respectu eoꝝ
que sunt suprā nāturā: ꝛ nō mediāte ope nature.

Articulus quartus.

D quartū quo q̄rit. quot sunt genera
a rōnū. Ad qḋ pōt rn̄deri ꝑ hoc qḋ eli
cit ex verbis aug. sup gen̄. Dicit.n. sic.
Aliter i v̄bo dei sūt. vbi ista n̄ facta sed
eterna scā sūt. ⁊ ꝺm hoc dicūt imutabiles rōnes.
ꝑut dī sup gen̄. vi. Aliť se hn̄t oīuz reꝝ incōmuta
biles rōes i v̄bo dei. Aliter opa a q̄bus septimo
die requieuit. Aliter ista q̄ ex illis opat. Itē aliť sūt
i elemētis mūdi. vbi oīa simul facta futura sunt. ⁊
ꝺm hoc vr̄ eē rō cālis siue primordialis i mūdo
indita. Aliter i rebus que ꝺm cās simul creatas:
nō id simul s; suo tp̄e quecūq; creant. sicut fenuz
fuit prio exortum. ⁊ ꝺm hoc vr̄ dici semialis vel
materialis. Aliter i seminibus i q̄bus rursus q̄si
primordiales cāe repetunt de rebus ducte quas
ꝺm cās condidit. sicut ꝙ herba ē ex terra. semen
ex herba. ⁊ hoc vno modo dicit naturalis. alio
mō seminalis. ratione materie aptate seminalis.
ratione nature agentis naturalis.

Articulus quintus.

D quintū quo querit. vtrū indite sint
a rōnes semiales a p̄ricipio creatiōis: n̄
solū ad opa que fiūt ꝺm cursū nāe: sed
ēt ad miraculosa. ⁊ vtrū eadē sit possi
bilitas i specie ad oīa opa. Creauit. n. deus in sex
diebus pfectas res: quo ad genus ⁊ quo ad spe
cies. ergo a p̄ricipio erāt posite i spē determia/
te ad oīa fiēda. ergo possibilitas ad opa miracu
losa erat a p̄ricipio creata. ¶ Qḋ aūt n̄ sic. videt
ꝑ hoc ꝙ si eēt possibilitas. ꝺm eā eēt potentia ad
actū. cū ergo n̄ sit possibile sic hr̄. j. cor. j. vbi di
cit ꝙ stultā fecit deus sapiam huius mundi. glo.
hāc stultā fecit deus: declarādo eē possibile: ⁊ fa
ciēdo qḋ illa ipossibile iudicat: n̄ erit illa potētia
siue ptās a p̄ricipio i materia. ¶ Preterea. dicit
damas. in principio tertij libri. post ascensuz vir/
ginis. spūssanctus superuenit sup ipam. ꝺm v̄bū
quē dixit angelus. purgās ipam ⁊ virtutem tri/
buēs susceptiuā; diuini verbi simul aūt ⁊ gene/
ratiuā. Ex quo relinquit ꝙ potētia ad opa mira
culosa n̄ fuit a principio in mā. Si. n. sic eēt. qua/
re non diceremus. de virgis pn̄t fieri serpētes ⁊
ecōuerso. ¶ Itē ꝙ sint posite in p̄ricipio ad opa
miraculosa. videt ꝑ hoc qḋ dicit aug. in exame.
vi. li. Si i illis primis reꝝ causis quas primitus
creator reꝝ instituit. nō tn̄ posuit ꝙ de limo erat
formaturus hoiez s; quēadmodū facturus. vtrū
i matris vtero an i forma iuuēculi. proculdubio,
sic factū ē vt illic prefixerat. neq; enim ꝯtra suaz
dispositōem factū est. si aūt vim posuit ibi possi/
bilitatis vt hō fieret. vt sic ⁊ sic fieri posset. ipsuz
aūt modū quo facturus erat: sibi reseruauit i sua
volūtate: nō in mūdi ꝯstitutōe ꝯtexit. manifestuz
est nō eē hoiem ꝯtra illā rōnem que erat in p̄ria
reꝝ ꝯditione. q2 erat ibi sic fieri posse: ꝯuis non
erat necesse sic fieri vel eē. ex quo relinquit ꝙ in
materia ē possibilitas ad opa miraculosa siue mi
rabilia. Quod si ē. aut ergo eadē potētia ad hec
opa ⁊ ad alia que fiūt ꝺm cursuz nature: aut alia?
⁊ videt ꝙ alia. q2 nō ē eadē potētia ꝺm naturaz
ad opa ꝯ̄ria nature vel ad ꝯ̄rium actū vel ad cō
trariū ordinē nature. s; actus miraculosus ē con
trarij ordinis i fieri ordini nature. ergo n̄ ē eadē
potētia. ¶ Qḋ aūt sit eadē potentia. videt ꝑ hoc
qḋ dicit aug. sunt cāe semiales quas deus mūdo
indidit: cū oīa prio creauit. ⁊ he querunt tēpus
aptum ⁊ sūt ad naturalia. Sūt etiā cāles sine tē/
poris determinatōe. sicut adam factus ē in virili
etate sine illo ꝑgressu incremētoꝝ. ⁊ he sunt ad
miracula. Verūtamē an cāe [illegible] ad mirabilia faci
enda q̄ ad naturalia. sint similiter i rebus insite a
principio. an cāe ad miracula de nouo facte sint
in rebus. querit ibi aug. ⁊ dicit augu. ꝙ restat ad
vtrūq; modū vt habiles sint create: siue ad istuz
quo vsitatissime res discurrunt: siue ad istuz quo
tāta miracula fiūt sicut deo placuit facere. ex quo
relinquit ꝙ eadē possibilitas ad hec opa ⁊ etiā
ad illa: sūt in materia. Solutio. dōm ē ꝙ potē
tia obediētie ad oīa opa diuina: siue mediāte na
tura: siue p̄ricipio: siue voluntate creature. siue i/
mediate creata ē a principio. ⁊ est eadē potentia
obediētie ad omnia opera. s; nō ē potētia i eodē
gradu ad hec opa ⁊ ad alia. s; ad alia dicit potē
tia in scd̄o gradu vel in tertio. ad opa v̄o mira/
culosa possibilitas tm̄. s; nō sequit ꝙ potentia sit
ad actū. q2 illa possibilitas ē ꝺm obedientiā crea
ture. de qua deus pōt facere qḋ vult. ⁊ ē possibi
litas passiua. ¶ Ad illud v̄o qḋ obijcit de Io. da
mas. ꝙ potētia data ē virgini susceptiua ⁊ gene/
ratiua. ergo prius nō habebat. respondet ꝙ pri
us nō habebat huius potentiā. s; tamē habebat
possibilitatem eo modo quo iam dictuz ē. vt de
ipsa ⁊ i ipsa hoc faceret deus. Potentia aūt que
data ē. dicit potentia aptata. ⁊ sic intelligendū ē
verbū illud ꝙ deus de impossibili fecit possibile,
⁊ de eo qḋ erat impossibile simplr̄ fecit possibile
ꝺm potentiā aptatā. ⁊ sic soluit qḋ obijci solet de
impossibili fecit possibile. aut enim loquit de im
possibili ꝺm nām superiorem. aut ꝺm naturā infe/
riorem. non superiorem. q2 ei nihil ē impossibile. s;
de impossibili ꝺm naturā inferiorē. ergo de ipos
sibili ꝺm naturā inferiorē fecit possibile ꝺm natu
rā inferiorem. ergo hoc ē factum ꝺm naturā in/
feriorem. ⁊ adhuc ē possibile ꝺm nām huiusmo
di. Et dicendū ē ꝙ de impossibili simplr̄ ⁊ ita ꝺm
naturā aptatā fecit possibile ꝺm potentiā aptatā.
Est enim potētia actiua: ⁊ est potētia susceptiua:
⁊ est potētia aptata ⁊ potentia nō aptata. ⁊ po
tentia actiua taz nature inferioris q̄ superioris.

susceptiua aūt tñ nãe sĩerioris. Et vex est ꝙ qc/ qd ē deo possibile ſm potentiã actiuã. est nature possibile nō simplr ſʒ ſm potētiam susceptiuã. ⁊ hoc ē dicta possibilitas. ſʒ nō ſm actiuã potētiaʒ nec ſm aptatã. ⁋ Per hoc pʒ solutio ad sequēs ſcʒ ꝙ hec ↄcedēda nō ē. de virgis pñt fieri serpētes. nec valet. deꝰ ḋ virgis pōt facē serpentes ⁊c. ergo ⁊c. eodē mō de hac costa pōt fieri mulier nisi itelligat̃ q̃si determiata pricipij ↄpatiō e. cuiꝰ ē rō causalis. s. dei. vt cū dr̃ pluit vel tonat. determinatū intelligit̃ suppositū. ⁊ hoc possʒ dici per auctez aug ij. senten. di. xviij. ibi. Ois cursus nãe ⁊c. i fine ibi. Nō habuit pria, rex ↄditio vt femina sic fieret. ſʒ vt fieri posset. s. a deo. ⁋ Ad aliud qḋ dr̃. ꝙ ñ eadē ē potētia p nãʒ ad actū nãe. ⁊ ad ↄtū actū nãe. Rñdet̃. ꝙ potētia ſm nãʒ vt est rō seminalis ⁊ nãlis. sūt tm̃ ad actū ſm nãʒ: ad illuz aūt actū q ē ↄ nãm. nō ē p modū actiue potentie. ſʒ p modū susceptiue. ⁊ illc actꝰ fit i nã ſm rōnes causalē. ⁊ nō ſm naturalē vel seminalē. Vñ dicit aug. ij. sent. xviij. ibi oim ergo rex cde ⁊c. dedit deus naturis. vt ex his hec fieri possent. ñ vt nãli motu haberēt. ⁋ Ad id qḋ obijcitur qḋ dic aug. Restat vt ad vtrūqʒ habiles sint create. dōm ꝙ habiles ibi large accipit̃. i. possibiles. qꝛ in se nō sunt habiles nisi ad actum qui est ſm naturaʒ.

Membrum sextum.

D sextum mēbrum principale, huius questiōis sūt tria vidēda. ſm tres eiꝰ a articulos. ⁋ Primus an ipetrare miracula [redacted] fidei vl̃ spei. ⁋ Secūdus, ſʒ quē articulū fidei fiat miraculū. ⁋ Tertius an miracula fiant ad inducendam fidem.

Articulus primus.

D primū quo querit̃ cuiꝰ virtutis sit a ipetrare miracula? ⁊ vr̃ ꝙ ſʒ motuz spei. sic eniʒ dictū ē supra i diffinitiōe miraculi. Miraculuz ē aliqd arduū ⁊ isolitū supra facultatē existēs admiraūj. ſʒ spes est in i arduū supra facultatē. ergo ſm morē spei elicit̃ opus miraculosuʒ. ⁋ Preterea. spei ē erigi ad ea q̄ sūt magnitudinis diuine. sed miracula ↄprie respiciūt magnitudinē diuinaʒ. ergo motꝰ spei videt̃ maxie ↄparatorius ad opus miraculosuz eliciendū. ⁋ Itē hoc idē videt̃. per id Ro. iiij. q ↄ spem in speʒ credidit ⁊c. glo. ↄ speʒ priorez ſm nãm, in speʒ gratie ex dei potentia. ⁋ Qḋ aūt caritatis. videt̃ p hoc. ꝙ ob mutuã caritatem dei ⁊ hoim factus ē filius dei hō. hoc aūt ē miraculū sup oia mirabilia. caritas eiʒ sic dic aug. traxit xp̄m ḋ celo ad terras. restat ergo ꝙ motꝰ caritatis ē principalis vt ↄsequat̃ opus miraculosuʒ. ⁋ Qḋ aūt sit motus fidei. vr̃ p id Math. ix. ↄfide filia. ⁊ Marci. ix. si potes credere. oia possibilia sunt credēti. Et math. xvij. q̄re nō potuimꝰ eijcere eū? dicit eis ih̄s. pp icredulitatē vestrã. Amen dico vobis. si habueritis fidē sic granū sinapis. dicetis huic mōti. trāsfer te. ⁊ transferet se. ⁋ Itē hoc ↄbat̃ [redacted] beatã virginē Luc. j. beata q̄ credidisti. glo. apparet mariaʒ nō dubitasse ſʒ credidisse. ⁊ iō fructū ↄsecutã eē. ⁋ Itē [redacted] sarã ad hebre. xi. Fide sara sterilis. virtutē i ↄceptōē seminis accepit. glo. prius qdeʒ risit sed ex gaudio nō duʒ tñ plena fide. ſʒ post ḋbū angeli i fide solidata fuit. ⁋ Itē p oppositū idē ↄbat̃. s. p dubitatiōʒ zacharie. sup illḋ luc. j. qūo fiet istud. glo. cur nō fiunt mute sara ⁊ maria sicut zacharias: ſʒ sara ⁊ maria nō dubitāt faciēduʒ qḋ ↄmitit̃. sed moduʒ requirūt. zacharias qui negat se scire. negat [redacted] credere. iō accepit signuʒ tacendi. qꝛ signa nō fidelibus ſʒ ifidelibus sūt. Unde math. xij. gnātio incredula ⁊c. ⁋ Ad qḋ dōm. ꝙ motus fidei pricipaliter ē ↄparatorius ad eē miraculo ꝛc. tanq̄ dispositiō inclinās deū ad huiusmodi opus: nō ꝙ deus idigeat dispositōne. sed nos respectu ipsius. Nō aūt videt̃ esse. qꝛ [redacted] fidē homo grã coopante. de seipo facit quasi miracula. duʒ intelligētia sup se ⁊ sup oēs rōnes [redacted] fideʒ eleuat̃. ⁋ Qḋ aūt obijcit̃ de motu spei vel caritatis. dicendū ē ꝙ illi possūt esse coopantes. vt magis fiat vel efficacius.

Articulus secūdus.

D scḋʒ quo querit̃. ſm quē articuluʒ a fiat miraculū? ⁊ vr̃ ꝙ ſm illū q est ḋ oipotētia. p ḋba illa qbus ē vsus angelus ad beatã virginē luc. j. nō erit impossibile apud deū omne ḋbū. ⁊ [redacted] abrahaʒ Gen. xviij. Nūquid q̄cq̄ʒ deo erit difficile. Et in ps. Oia q̄cūqʒ voluit fecit. Et ad Ro. ix. voluntati eius qs resistet. ⁋ Itē sup illud Ro. iiij. Nō cōsiderauit corpus suū emortuū. cū iaʒ fere centuz eēt ãnoꝝ. ⁊ emortuã vuluã sare. glo. non sine cā hec ⁊ alia ↄ nãm fecit deus. Ideo enim talia fecit. vt errorē auferret. ⁊ se oipotētē deū omnium demōstraret. aliqui eniʒ inflati rōne mūdi deuz neglexerūt. iō q̄ mūdo ipossibilia sūt deus fecit. vt q p hec crederēt saluarent̃ dei dñio mācipati. ⁋ Sʒ videt̃ ꝙ potius ad articulū icarnatiōis. qꝛ dicebāt apli Act. iij. In noie ihu nazareni ⁊c. Et marci vlt. In nomie meo demonia eijcient ⁊c. Item qꝛ nō ē plena fides nisi hec. ⁊ ptinet ad plenaʒ fidē. Unde ad hebre. xi. Oportet accedētem credē ⁊c. glo. Sine hac fide nullus vnq̄ʒ potuit saluari. tñ hoc ñ sufficit ad salutē. ⁋ Sʒ iteruʒ vr̃. ꝙ ad spiritū sanctū: qꝛ digitus dei ēst. de quo magi deficientes in tertio signo dixerunt Exo. viij. Digitus dei ē hic. ⁊ math. xij. Si aūt ē in digito dei eijcio demones. Et luc. xi. portio. si in digito dei eijcio demonia. Solutio. dicendum est ꝙ

actus fidei ad faciēdū miraculū principaliter re spicit articulum de omnipotentia. et primo q̄ pri mus occurrit in simbolo. Credo in deum patrē oīpotentē. ¶ Ad illud autē qd̄ dn̄s dicit Marci vltio. In nomine meo demonia eijcient etc. et apli silr dicebant. In noīe ihu etc. dicendum est hoc esse vt manifestaretur fides. nō solū creatoris sed redēptoris. qd̄ maxime necessariū erat in eccl̄a primitiua: articulus ēt omnipotentie ē. quo credito facile ꝯsequit̄ fides aliorū. vt. i. ad Cor. xiiij. super illud lingue sunt in signum non fidelibus sed infidelibus. gl. q̄ credunt oīa posse deū. ¶ Ad aliud r̄ndendum. q̄ in opere miraculi est inuenire. qd̄ ptinet ad totam trinitatem. Nā efficientia ptinet ad pr̄is potentiā: modus faciendi q̄. s. sapienter et ex occultis causis et huiusmodi ad filij sapiam: dispō in finem vt q̄ sit pp aliquā vtilitatē. ad spūsancti bonitatē. Pricipalis tn̄ et primus respectus ē ad omnipotētiā. qui appropriatur pr̄i. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur d̄ spūsancto. q̄ est digitus. r̄ndetur. q̄ hoc nō intelligebāt magi. q̄r non nouerūt pb̄i visi cogatōē et noym. d̄ spūsancto nihil nouerunt Act. xix. sed neqꝫ si spiritussanctus ē audiuimus. sꝫ ē sensus. digitus dei hic est. i. manifeste appet q̄ opus dei ē. digito. n. demōstratio fit. et manifestatio designatur.

Articulus tertius.

D tertiū q̄ q̄rit̄. An miracula fiant ad inducēdā fidē. qd̄ vr̄ p id. j. Cor. xiiij. Lingue i signū sunt. nō fidelibus sꝫ infidelibus. fidelibus q̄ credunt oīa posse deū. sꝫ infidelibus nouitate miraculi ad fidē mouendum. Et p id qd̄ habet̄ supra ps. Ut det illis hereditatē gentiū. glo hec fuit intētio miraculorum q̄ xp̄s fecit. vt crederēt gētes. Cōtra. colo. j. certo etc. glo. certo ꝯ ꝯfidos. adiuuantib⁹ me signis virtutū. et post. labori meo adiungit deus miracula ad ꝯfirmatōē: ergo non tn̄ sunt ad inducendam fidem. ¶ Preterea. sicut nō valet fides inducta r̄onibus et persuasa. ita nō vr̄ inducta per miracula: q̄r humanus sensus. i. visus p̄bet expimentum. sed fides nō hꝫ meritū cui humana r̄o. i. human⁹ sensus p̄bet expimentū sicut habet̄ sup illud Hebr. x. p velamē. i. carnē suā et Jo. xx. q̄r vidisti me tho. credidisti etc. ¶ Itē Jo. iiij. Nisi videritis signa et prodigia non creditis. glo. infidelitas eius arguit̄. nō credētes q̄ absens possꝫ curare. cū deitas vbiqꝫ sit. et ꝯ̄rio laudat̄ centurio math. viij. dic tn̄ verbū et saluabitur puer meus. Unde dominus dixit. Non inueni tantā fidem in isrl̄. Solutio. dicendum ē. q̄ miraculum valet ad vtrūqꝫ. ita tn̄ q̄ non sit per modum medij. vt r̄ōnes ad inferendam ꝯclusionē: q̄r nullum medium interuenire debet. nisi prima veritas cui ppter se creditur. tn̄ miracula possunt valere per modū dispōnis p̄paratiue ad introducendū fidem vt seta introducit filum. que dispositiones sunt i estimatiua nr̄a. sꝫ fides imediate hꝫ ꝯiungi cū prima veritate. Et hoc ē qd̄ dicit Ric. de sancto victore. Innumera miracula in his q̄ diuinitus fieri pn̄t. nobis fidē faciunt. et dubitarē nō sinunt. vtimur in eorum attestatione siue ꝯfirmatione signis p argumētis. pdigijs p expimētis. vtinā attēderēt iudei. aduerterēt pagani. cū qua [illegible] ꝯscie securitate p hac pte ad diuinū iudicium poterim⁹ accedere. Nōne cū omni fiducia deo poterimus dicere. dn̄e si error ē. a teipso decepti sumus. Nā ista in nobis tātis signis et pdigijs cōfirmata sunt. et talibus: que non nisi a te fieri pn̄t. Sed iterū querit̄. an hoc ptineat ad fidem informē vel ad virtutē? et videt̄ q̄ non ad informē: q̄r fides sine opibus nō solū īfirma ē sꝫ mortua. vt habetur Jaco. ij. et j. Corin. xiij. Si habuero oēm fidem ita vt montes trāsferā. caritatē aūt nō habeā nihil sum. Et dicendum. q̄ nō exigit̄ q̄ [illegible] virtus. qd̄ pbatur p id qd̄ habetur Math. vij. multi dicent in illa die. dn̄e. nōne in noīe tuo demonia eiecimus etc. glo. monet ne a talibus decipiantur. putātes ibi esse inuisibilē sapiam vbi est visibile miraculū. silr̄ est i sacramento baptismi: vbi sacerdos tā q̄ minister n̄ facit nisi p̄paratōē ꝯ̄gruum ad exteriora. sꝫ solus deus opatur qd̄ est interius. s. remissionē culpe. et ipressionē caracteris: ibi aūt non requirit̄ ꝯ̄grū ad substātiā dignitas. et bonitas sacerdotis. q̄r eque ministratur p indignum sicut per dignum. Eodem mō hic et i omnibus alijs que sūt opa deū et p hoc appet q̄ opus dei est et nō hoīs. hō aūt inuocat dei virtutem in fide sꝫ nō virtutē: et dn̄s opatur. et hec inuocatio non est quedā p̄paratio siue p̄paratiua dispositio et ideo non est magnum illi. licet magnum in se sit. q̄r opus dei. vnde ibidē glo. ecce non magni est virtutes operari.

Questio. xliij. de prestigijs et miraculis magorum.

Equitur questio d̄ miracul̄ magorum et p̄stigijs. ¶ Querit̄ ergo p̄rio vtrum facta sint s̄m veritatē aut s̄m fantasiā. ¶ Scd̄o q̄d faciant d̄mones i his miracul̄. ¶ Tertio si sꝫ fātasiā. vtrum i illa d̄lusiōe eēt imutatio vtriusqꝫ cognoscitiue iterioris vel exterioris. vl̄ cui⁹ alt⁹ rei.

Membrum primum.

Irca primū vr̄ q̄ illa miracula fuerīt s̄m v̄itatē. Dicit. n. glo. strabi sup illud Exod. vij. vocauit pharao sapientes q̄ d̄mones discurrūt p mundū. et seminaꝫ diuer-

sa colligunt: et ex eoꝝ opatōe pñt ꝓrsus diuersas spēs. & hec sunt vba glose. Dū p incātatōz dmonum maleficii aliqd efficere conant. discurrūt per mūdū & semina subito eorū de qbus hic agit ofserūt. sicqz ex illis ꝑmittēte deo. nouas species rerū ꝓducūt: si ergo p3 ministeriū dmonū opabantur magi. vr ꝙ veritas fuit in opib⁹ illis. ¶ Preterea dr Exo. vij. ꝙ cū ꝓiecisset aaron virgā. vsa ē in colubrū. & postea seqt. ꝙ fecerūt magi p incantatōes suas silr: si ergo mutatio virge aaron vā mutatio fuit in colubrū: & mutatio virge magorū in dracones vā fuit mutatio. aut diceret rō ꝙ silr. ¶ Preterea dr Exo. vij. ꝙ deuorauit virga aaron virgas eoꝝ. Si ergo deuorari ñ ꝯuenit nisi vo aiato vr ꝙ nō fuit fantasia solū i mutatōe virgaꝝ magoꝝ. Cōtra. tpe antixpi maior erit ptās dyaboli ꝗ̄ nūc sit. tūc. n. soluet ipse. sicut dr Apoca. xx. & ēt. ij. thessa. ij. ꝙ aduēt⁹ antixpi erit s̄m opatōnē sathane. in oī virtute & signis & ꝓdigijs. sed tunc signa sathane falsa erunt & nō vā. & hoc p3 p hoc qd ibidē dr. signis & ꝓdigijs mēdacibus. Et ēt aug. in li. de ciui. dei: tūc soluet ille sathanas: & p illū antixpm in oī virtute. s3 mirabiliter tñ mēdaciter opabit. & mortales sensus p mēdacia decepturus. Ex quo appet. ꝙ mēdaciter opabuntur demones. S3 ꝯstat ꝙ p virtutē sathane opabant magi. hoc. n. appellat aug. p priuatos ꝯctus in li. lxxxiij. q. ergo maxime mō nō sunt miracula illa nisi fantastica. ¶ Itē sup illud Exo. vij. Vocauit pharao sapiētes i pricipio illius glo. q̄ supra obiecta ē. dicit. n. strabus. Sciēdum ꝙ dyabolicis figmētis specialiū oculos deludebāt. vt res in sua nā manētes aliud viderent ex q̄ vr. ꝙ fantastica tñ erant illa miracula. Itē querit. cū magi ex virgis fecerūt serpētes. ministerio demonū colligētes semina. Utrū illud debuit dici miraculum. & vr ꝙ sic: si. n. ex pluuia sine aq̄ nālr fiat vinū p putrefactiōez in stipite. ponam⁹ ita: tñ cū deus subito de aqua fecit vinū: miraculū dr Jo. ij. ergo & similiter si naturalis essz ordo vt ex virgis illis magoꝝ p appositōez seminū p successionem tempoꝝ opante nā: tamen cū illud subito factū est: videt miraculū fuisse. saltē q̄ntum ad modū faciendi. non. n. vr posse natura ad faciendū mutatōez illā. i nō ꝯspecto tpe dr. n. ibi. ꝙ versa ē virga moysi in colubrū. & statim subditur. ꝙ magi fecerunt silr. nec aliqua mora tpis legit intercessisse i eoꝝ opatōibus. ¶ Sed contra miracula sola dicuntur illa que ꝯ nām vel ꝯ solitum cursum nāe fiunt. sed hec nō fuerunt ꝯ nām. ergo nō fuerūt dicēda miracula. ꝙ aūt nō fuerūt ꝯ nām facta. patet per auctoritatē augu. in lib. de mirabilibus sacre scripture vbi dicit. Omnium eoꝝ que deus fecit p moysen & aaron nihil ꝯtra nām factū est. Rane enim de aquis & cinyphes d puluere oriuntur. ¶ Preterea in eodē li. dicitur ꝙ aq̄ i sanguinē nō ꝯ nām vsa est. sed qd in alijs reb⁹ deo iubēte p tps fieret. ꝓtinus efficit. Solutio. mutatio virge aaron i serpētē vē fuit facta. silr & mutatio virgaꝝ magoꝝ in dracones facta est vē & ñ fantastice tñ. siue collectōe seminū siue aliter s̄m ꝙ vult aug. & multū innitit aug. illi vbo qd dr. ꝙ deuorauit virga aaron &c. deuoratio. n. respectu fantasticoꝝ tñ ꝓprie nō diceret. S3 bñ obijcit aug. ꝯ seipm: si. n. vi fuerūt dracones. q̄re ergo nō dicit deuorauit virga aaron dracones eoꝝ. imo dicit virgas. ex hoc. n. magis vr ꝙ fuerunt fantastici dracones: qd si diceret. nūc ēt ipse ꝯ obijcit: qm̄ si p istō vbū diceret. ꝙ nō fuerūt vi dracones: eodē mō posz dici. ꝙ virga moysi nō ē mutata i veꝝ colubrū. Dicit. n. ꝙ duorauit virga virgas. & id ꝯcludit in fine. ꝙ illud dictū fuit initialr & finalr. q2 videlicet ex virga moysi factus ē serpēs siue coluber. & i virgā redijt. Unū & initialiter & finalr fuit virga: virge silr magoꝝ mutate sūt i dracones. Unū initialr & finalr potuerunt dici virge. Utrū aūt dracones redierūt i virgas. hoc nō diffinim⁹: tñ si ñ redierint pōt exponi illud deuorauit virga aaron virgas eorum. i. abstulit eis ptātem redeundi i virgas: q2 & si aliq̄ mō essz ordo nālis vt ex virgis fierēt serpētes. n tñ erat ordo nālis in ptāte demonū ad regressuz econuerso. vt dracones redirēt i virgas: dicimus tñ ꝙ i illis miraculis fuit mēdaciū. Si tñ i mēdacio itelligant hec duo. s. falsitas cū intētōe fallēdi: nō fuit ibi mēdaciū q̄tū ad falsitatē. s3 q̄ntum ad intentōez fallēdi: videbat. n. ꝙ & hoc forte ēt itendebant ipsi. ꝙ opa sua iubēte deo ꝓcederēt. sicut & opa moysi: & q̄ntuz ad hoc erit mēdaciū in oībus signis antixpi. Intēdet. n. decipe homines p miracula sua. & facē credere non dñm eē dñm: & q̄tū ad hoc signa illa eē mēdacia. ij. thessa. ij. Et sic itelligit qd dicit aug. ꝙ mēdaciter opabit: nihilominus tñ suberit vitas in miraculis eius. aliquādo ex pte rei. & aliqñ falsitas: & ꝓpt hoc bñ dicit apostolus ꝙ i omni virtute erit operatio sathane in ipso. tum per imutationem veram. tum per illusionem solam. ¶ Qd autē obijcitur de gl. strabi: dicimus ꝙ nō dicit illud assertiue. sed magis s̄m opinionē. vel quasi ex argumēto. & hoc patet ex eo ꝙ ipse distīgit illaz opinionē ab alia opiōne aug. q̄ dicit ꝙ vā fuit mutatio. vñ dicit. ꝙ sic fuit vel sic. Argumētū vō forte sumpsit ab eo qd dicebat post. ꝙ deuorauit virga virgas & nō dracones. dyaboli. n. nō faciūt nisi quatenus ꝑmittuntur a deo. Unū augu. de ciui. dei. sicut mali hoīes in terra. sic illi. s. demones. non oīa que volunt facere pñt. nisi quātum istius ordinatōe sinuntur. cuius iudicia plene nemo ꝯphēdit. iuste nemo rephēdit. Strab⁹ aūt forte ñ credebat. ꝙ hoc essz eis ꝑmissū. imo essz fantasticū tñ. s3 hoc non cedim⁹. In toto. n. exodo nihil legit d huiusmōi

fãtasia.imo.viij.exo.legit ꝙ cũ non possẽt magi e ducẽ cinipћes.tũc dixerũt digit⁹ dĩ ẽ ћ.ꝛ ita cũ aũ fecerũt.credim⁹ magis ꝙ ipsi ṽe fecerũt ser pẽtes ꝛ ranas cũ aug.ꝙ̃ȝ illusorie tñ.Ex his pt videri dr̃ia bonoꝝ miraculoꝝ ꝛ maloꝝ.Mala n.miracula sẽp ad deceptõȝ sunt ꝛ ad subuersio nem vidẽtiũ:bona ṽo miracula dico.ꝛ si fiant ꝑ publicã iusticiam siue ꝑ signa publice iusticie.sũt ad eruditõȝ eccl'e ꝛ credẽtiũ.vñ sup illō Marci vltio.signa eos q crediderit ꝛc̃.gl.hec i exordio i eccl'a fuert.vt fides nutriret miracul'.fide ãt ec clesie iã ꝯfirmata:nõ sũt necc'a.Est ẽt alia dr̃ia int hec ꝛ illa miracula.qm̃ bona miracula oĩa q̃ in veteri lege facta sũt.signa fuerũt miraculi alicui⁹ siue mirabil' fiẽdi i aduẽtũ xp̃i.sicut sacra veteris legis signa fuerunt ṽitatis future i tp̃e grẽ.ꝛ hoc dicit glo.sup illud ps.declaratio sermonũ tuoꝝ illuminat ꝛc̃.Mala ṽo miracula nulli⁹ boni futu ra signa fuerũt ẜm ꝙ huiusmodi.¶Ad illud ṽo qd̃ q̃rit.vtꝝ illa opa magoꝝ dicẽda sunt miracu la vel nõ.dicim⁹ ꝙ miracula pñt dici ꝙ̃tũ ad reȝ factã vel ꝙ̃tũ ad modũ faciẽdi.Quãtũ ad rẽ fa ctã ꝛ nõ solũ ꝙ̃tũ ad mõȝ faciẽdi.dr̃ miraculũ. qñ suscipiẽs nullũ ordinẽ nãlẽ hȝ ad suscipiẽdũ: vt cũ cec⁹ fit vidẽs.vl' cũ ṽgo manẽs ṽgo parit. Quãtũ ad modũ faciẽdi tñ.ꝛ nõ ꝙ̃tũ ad rẽ fcãȝ dr̃ miraculũ cũ id qd̃ mutat' i aliqꝛ.hẽbat quẽdã ordinẽ nãlẽ ad illõ:ꝛ si nõ possȝ fieri mutatio illa ẜȝ nãȝ i tã parua mora.sicut fit ꝑ miraculũ.vt cũ ex aq̃ fit vinũ.vel ex ṽgis serpẽtes:erat.n.aq̃ pos sibilitas q̃dã ẜm nãȝ.vel ꝑ tp̃is spacia possȝ mu tari in vinũ.ꝛ i virgis sil'r vt possent mutari i ser pẽtes tp̃is dilatõe.ꝛ sic loquũt' auctoritates aug. de mirabilib⁹ sacre scripture.ꝙ nihil eoꝝ q̃ de⁹ fecit ꝑ moysen ꝛ aaraon.ꝯ̃ nãȝ factũ ẽ.i.nõ ꝯ̃ pos sibilitatẽ nãe quodãmõ ordinate ad illa.sȝ ꝙ̃tuȝ ad modũ faciẽdi.videlȝ vt ꝓtinus fiat.qd̃ ꝑ nãȝ fieret successiue.Sȝ adhuc iste mõus faciẽdi du pliciter pt ec̃.Põt.n.fieri subito.i.i instãti.ꝛ sic fit a diuina ṽtute:ꝛ tũc ẽ dõm miraculũ;vel põt fieri repẽte.i.i tp̃e.sȝ quasi i ꝑceptibili.ꝛ hoc mõ re uera ñ ẽ miraculũ dõȝ.sic reliquũ vel pcedẽs. sȝ mirabile tñ.verũtamẽ q2 nõ possum⁹ distiguẽ qñ huiusmodi sũt repẽte vel subito.iõ ꝯfũdim⁹ nomẽ miraculi ad vtrũqȝ.vt dicam⁹ tãȝ hec que sũt repente tã illa que sũt subito miracula.sicut etiã dicimus miracula illa q̃ sunt ꝙ̃tum ad rẽ fa ctam.de q̃bus diximus prius:ꝛ ẜm hoc cõit ac cepto miraculo.ad has tres dr̃ias diuidit aug.i li.lxxxiij.q.ꝙ quedam miracula sunt ꝑ publicã iusticiã.quedã signa publice iusticie.q̃dã ꝑ pri uatos ꝯtus:tñ vellemus stricte ꝛ ꝓprie mira cula accipe.sola possent dici miracula.q̃ subito fa cit dñs.in illis.n.nulla est preparatio reqsita aĩ. absqȝ.n.vllo adminiculo mutat de⁹ res subito qñ vult.i miraculis aũt magoꝝ reqrebat' q̃dã ꝑpa ratio sicut collectio vel aptatio seminũ.vel aliqd huiusmodi.ꝛ iõ non ita ṽe sunt miracula.

Membrum secũduȝ.

a In scdõm quo querit.qd faciãt demo nes i his miraculis.vtruȝ.s.ꝑparẽt tñ mãm ad forme receptõeȝ ꝛ formã nõ inducãt:aut cũ ꝑparatõe materie idu cant formã nouã.¶Qd̃ aũt faciãt vtrũqȝ vr̃.cõ stat.n.ꝙ plus põt angelus bonus siue malus ꝙ̃ nã iferior istoꝝ corruptibiliũ.sȝ ꝯstat ꝙ nã iferi or nõ solũ ꝑparat mãȝ sȝ ẽt formã iducit.falsa.n. fuit illa opio q̃ ponebat formas nãles oĩno a da tore extra:q2 ẜm hoc nõ esset dr̃ia nãe dispone tis ad formã pure nãlem.ꝛ disponentis ad aliaȝ rõnalẽ si hoc essȝ a datore extra.sicut ꝛ illa:ergo ꝛ dyabolus i suis opibus miraculosis nõ soluȝ inducit mãm.sȝ ẽt inducit formaȝ miraculosam. Sȝ ꝯ̃ est.qm̃ de angelis siue bonis siue malis vult dicere augu.ꝙ ipi creatores non sint.vnde iij.de tri.dicit.sicut nec parentes dicimus creato res hominũ.nec agricolas fruguȝ.q̃uis eoꝝ ex trinsecus adhibitis motibus ista creãda dei vir tus interi⁹ operet':ita nõ solũ malos sed nec bo nos angelos phas ẽ putare creatores.sȝ ꝓ subti litate sui sensus ꝛ corpis semina ista rerũ nobis occultiora nouerit ꝛ ea ꝑ ꝯgruas ꝯtẽperatiões elemẽtoꝝ latent' spergũt atqȝ ita gignandaꝝ rerũ atqȝ accelerãdoꝝ incremẽtoꝝ ꝓbent occasiones ꝛ accipit hic aug.creare ꝓ iductõe forme vltia qd̃ pȝ ꝑ hoc qd̃ dicit.ꝓbent occasiones gignãda rũ reꝝ.creatõi.n.ꝓprie dicte.nulla ꝓbet' occasio vel adminiculuȝ.Si ergo dicit ꝙ angeli nõ sunt creatores.hoc mõ dicta creatõe sicut dixim⁹ pri⁹ ꝙ nõ inducũt angeli neqȝ boni neqȝ mali formã aliquã in re aliqua. Solo dicim⁹ ꝙ demones ꝑparant mãm tñ.nec formã inducũt:nec ẽ sil'e de angelo ꝛ nã.Et si.n.angelus plus possit simplr ꝙ̃ nã istoꝝ corruptibiliũ.tñ in eo ꝙ ẽ inducẽ for mam silẽm in specie vel in genere forme ipsius agentis.plus põt nã ꝙ̃ angelus.hoc.n.fuit indi tum nãe:vt ẜm vim ꝓpagatiuã posset inducẽ for maȝ similẽ in gnẽ vl' in specie ipi agẽti iducẽ.du co in ipso suscipiẽte.angelo aũt tale nihil inditũ est.vt vel silẽ sibi.vel ẽt silẽ illi circa qd̃ agit pos sit inducere in aliqd̃ suscipiẽs.Unũ ista rõ peccat ẜm quid.ꝛ simplr:ꝛ si.n.simplr plus pt angelus non tamen quo ad hoc:tamen simpliciter loquẽ do.plus dicitur posse angelus ꝙ̃ nã:q2 in plura potest;ꝛ etiam in dispositione materie respectu forme inducende.plus põt ꝙ̃ natura possẽt ꝙ̃ tum ad duo.potest enim accelerare materiaȝ ex collectione seminum ꝛ congregatione ex diuer sis locis.quod non posset natura.potest etiam accelerare dispositiones illas.vt citius produca tur forma vltima ꝙ̃ produceretur.si relinqueret'

ſibiipſis in operādo. ⁊ ſic fuit ī draconibus mago rū. Vñ draco ſiue ſerpens potuit fieri tripl'r. vel ex putrefactōe per opationē ſolis agētis: vel ali cuius corporis ſupceleſtis. ⁊ hec opatio dicitur pure nālis. ⁊ ſi non ſit ibi agens oniegeneū .i. ꝙ agat ſm ſimilitudinē forme ī genere vel ī ſpecie. vñ agēs vniuerſale ſicut ſol ipe: vel huiuſmōi ge rit ibi ſimilis vicez: vel operātis ſʒ huiuſmōi ſili tudinē. Eſt ali⁹ modus ꝓducēdi ſerpētes repēte. ⁊ hic ē mirabilis. ⁊ hic fuit ī miraculis magoꝝ ꝑ opationē ſathane. nō tñ dicit hic modus crea tio. q2 nec ſubito fit nec ex nihilo. Eſt tertius mo dus quo [redacted] ſubito. ⁊ tūc ē plene miraculū. qḋ fit virtute diuina. ſicut fuit ī ſigno moyſi. ¶ Sʒ obij cit. q2 ſup illud ps. īmiſſiōes ꝑ āgelos malos. ibi dicit gl. ꝙ ea que mirabil'r facta ſūt malis āgelis tribuere nō audemus. qḋ ſi veꝝ ē: mali āgeli nul [redacted] mirabilia vel miracula debēt dici facē. ¶ Ad qḋ dicēdū ꝙ quedā ſūt miracula maioris digni tatis quedā minoris. ⁊ appellamus maioris di gnitatis que ſūt ad ꝓbationē. vl' exercitiū iuſtoꝝ ſpecial'r. ⁊ ſi hec ita ſiūt: tūc poſſumus dicē ꝙ bo nis āgelis attribuēda ſūt ⁊ nō malis. Miracula ꝟo minoris dignitatis appellant. cū ſūt ſigna q̄daꝫ miſterio creature tñ. ad īferēdā penā aliquā his [redacted] meruerūt. ⁊ dico tñ ad excludēdū aliū reſpe ctū: ſicut iam videbit. De illis ergo que ſunt mi noris dignitatis loqtur aug. de illis que ſūt ma ioris dignitatis loquit glo. ⁊ nō de illis que ſūt minoris dignitatis. illa .n. bñ attribuuntur malis an gelis. ſicut videlicet opatio draconū ⁊ ranaꝝ ī ſi gnis magoꝝ. ⁊ hoc expſſe dicit eadē glo. dicit .n. Poſſumus .n. ſine dubitatōe malis āgelis attri buere mortes pecoriꝫ mortes primogenitoꝝ ⁊ obduratōes egiptioꝝ. Vñ ſicut iſta opatio intra fuit a malis āgelis. ita ⁊ pene exhibite ꝑ ea extra fuerūt ab eiſdē demonib⁹. talia aūt fuerūt illa mi racula: q̄ nos attribuim⁹ malis āgelis. Nec ob ſtat ſolūmōi iſti de ſubuerſiōe ſodomoꝝ gen. xix. poſſʒ .n. obijci. ꝙ ibi fuit pena īflicta peccatorib⁹. tñ nō ꝑ āgelos malos facta ſūt ſigna illa ſicut di cit glo. ibidē. Ad qḋ dicimus. ꝙ ſigna illa ⁊ ſi fue runt peccatorib⁹ īflicta. nō tñ erat ſtatus illoꝝ ſi gnoꝝ. vt videlʒ eēt ordo ſignoꝝ illoꝝ ad culpam ꝓcedētē tm̄. īmo vlterius fuerūt illa ad ꝓbatōem ipſi⁹ loth ⁊ ſuoꝝ. ⁊ exercitiū ⁊ īſtructionē. ⁊ q̄n tuꝫ ad hoc fuerūt ſigna maioris dignitatis. ⁊ iō debuerūt fieri ꝑ āgelos bonos ⁊ ñ ꝑ malos. Qḋ aūt in eiſdē ſubiectis creaturis fiāt ꝑ āgelos bo nos ſigna maioris dignitatis. ⁊ ꝑ malos mino ris. nō ē admirādū. dicit .n. ibi gl. ꝙ ſicut bonus hō ⁊ malus vtunt eiſdē ſignis ī ſiūib⁹ .ſ. terra aq̄ aere ⁊ igne. vnuſq̄ſq3 [redacted] mō ſuo. ita boni ⁊ mali āgeli vtunt eiſdem. put cuiq3 opus ē ⁊ ptās. que ptās maior ē angelis q̄ʒ hoībus. ⁊ angelis bōis q̄ʒ malis. Vñ ex hoc patet. ꝙ boni ⁊ mali angeli

differēter pñt opari circa iſtas creaturas. ſm ma iorem ⁊ minorē ptātem ipſis datā. ⁊ ēt ſm ꝙ adi uuātur a deo vel pmittunt differēter.

Membrum tertiū.

Viſo q̄uo fiāt miracula magoꝝ q̄n fiūt ſm veritatē. cōſeq̄ter mēbro tercio q̄rit ꝺ mi rabilib⁹ factis ſʒ deluſionē tñ ⁊ fāta ſiaꝫ. Et hʒ tres articulos. ¶ Primus q̄rit qd īmutēt demones ī huiuſmodi deluſiōib⁹. ¶ Scōs vtrū bōi āgeli plus poſſint facē miracl'a q̄ʒ mali. ¶ Terti⁹ vtrū bōi xp̄iani poſſint facē mi racl'a [redacted] publicā iuſticiā. Et qd ſit publica iuſticia.

Articulus primus.

Ad primū quo querit ꝺ mirabilib⁹ fa ctis ſm deluſionez tñ ⁊ fantaſiā. Aut eīʒ ī huiuſmōi ꝺluſiōibus fit mutatio ex pte rei viſibilis. aut ex pte vidētis. Si ex pte viſibil' aut ī q̄litate. vt qḋ ē albuꝫ faciat dyabolus eē nigruꝫ. vel ī q̄ntitate: vt qḋ eſt ma gnū faciat puuꝫ. vel ī ſubſtātia: vt qḋ ē homo faci at aſinū. vel ſʒ ſitū: vt qḋ ē pariſius faciat eē rome. tūc in his nō ē fātaſia tñ īmo veritas. Si ergo ꝺ eē ꝺluſio fātaſtica appitio tñ. nō erit ibi mutatio ex pte viſibilis: ſʒ ex pte vidētis. tūc aut erit īmu tatio ex pte virtutis ītra. aut ī ipſo organo extra. aut ponet defectus virtutis ſolūmō organi. vt ñ poſſit ꝯprehēdere qḋ obiectū ē. vt cū ꝓpter debi litatē viſus appet vna cādela due. Si ē īmutatio organi. vtpote īmutat ipe dyabolus hūores oculi vidētis: vl' tunicas oculi. vt ñ poſſit rē videre ſicut ē. tūc cū ipm organū viſus ſit res nobilior q̄ʒ res ſubiecta extra. aut ſaltē eque nobilis. ſicut dicebat vere miraculū ⁊ nō fātaſia tñ. q̄n īmutabat rem obiectā extra. ita dicet vere miraculū ⁊ ñ fātaſia quādo īmutabat organū. Et eodē mō pōt obijci ſi dicat. ꝙ nō īmutat organuꝫ ſʒ virtutē. ⁊ hoc ſi ue dicat de virtute q̄ ē ītra ſm ꝙ huiuſmōi. ſiue ꝺ virtute ſʒ ꝙ ē ꝯiūcta organo extra. Cū .n. huiuſ mōi ꝟtutes nobiliores ſint q̄ʒ ipa organa. adhuc nobilior erit īmutatio eaꝝ ſm virtutē. q̄ʒ īmutatō organi ſiue reruꝫ extra obiectaꝝ. Si aūt ponat ibi purus defectus ſiue organi ſiue ꝟtutis. tunc ſicut nullū ē miraculū cū viſus ꝺbilis credit duas cā delas eē: vbi ē vna tñ. ita nullū oīno erit ponēdū miraculū ī deluſiōibus demonū. Sʒ ꝯ. aug. in li. de aīa ⁊ ſpū. ⁊ ſil'r pt hēri ex li. de ciui. dei. vbi ita dicit. Quedā mulier cule poſt ſathanā ꝯuerſe. illuſiōib⁹ ⁊ fātaſmatib⁹ ſeducte. credūt ſe ⁊ ꝓfitēt nocturnis horis cū dyana paganoꝝ dea. ⁊ cū he rodiade ⁊ īnumera mulieꝝ multitudie equitare. [redacted] rūq3 iuſſiōibus obtēperare. Ipſe nāq3 ſathanas q̄ trāſſigurauit ſe ī āgeluꝫ lucis. cū mētē cuiuſq3 mulier cule cepit. ⁊ hāc ſibi ꝑ īfidelitatē ſubiuga uerit. illico diuerſaꝝ perſonaꝝ ſpecies ⁊ mentem

quē captiuā tenet in sōnis deludēs, mō leta. mō tristia. mō cognitas. mō icognitas ꝑsonas ostendens. ꝑ deuia queqꝫ deduci. ⁊ tñ solus hec patit̃ spūs ifidelis. vt nō in aīo sed i corpore opinat̃ venire. Jdcirco nimis stultus ⁊ ebes ē. q hec omīa que i spiritu sūt. accidere arbitrat̃ in corpore. Si ergo ita facit dyabolus i ip̄a imaginatiua dormiētiū q̄dā mira. sicut dicit aug. an̄ p̄dictā auctoritatē. ⁊ hoc deludēdo imaginatiuā. q̄ potētior est q̄ȝ sensus extra. videt̃ ꝙ ⁊ mira q̄dā ꝑ delusionē possit facere i sensu extra. Occasiōe ēt huius q̄rit̃ vlterius. vtrū dyaboli cuȝ ita deludūt imaginatiuā. offerāt formas nouas imaginatiue. vel ñ solū offerāt sꝫ ēt iprimāt. aut si nō iprimūt nouas saltē ipressas trāsformēt? Si offerūt tñ ⁊ nō imprimunt. ergo cū ad solā oblationē spēi ñ sequat̃ cognitio. imo opꝫ fieri vnionē speciei cognoscibilis ad cognoscitiuū. ad hoc vt fiat cognitio. vbi āt ñ ē iudiciū nō ē d̄lusio. tūc nulla ē delusio i operibus coꝝ. Si dicat̃ ꝙ ip̄as imaginatiue iprimūt siue ipressas trāsformāt eadē obiectio ē. tunc eīꝫ possent i imaginatiuā. qd̄. n. iprimit pōt in illud i qd̄ iprimit ⁊ qd̄ trāsformat. Sed nō videt̃ ꝙ possint in imaginatiuā demones. eadē. n. substātia est rōalis aīe ⁊ sensitiue. ⁊ dico sensitiuā q̄ ꝯprehēdit ⁊ imagiatiuā ⁊ oēs huiusmōi potētias. sicut dr̄ i li. de ebdomadibus ⁊ de ecclasticis dogmatibus. Si ergo nō p̄nt demones in rōalē nec in imaginatiuā. Solutio. dicimus ꝙ q̄dā d̄lusiones fiūt absqꝫ d̄monibus. sola agitatōne hoium ostendētiū ⁊ occultātiū. sicut ē in trāsiectoribus. Aliqñ ēt sine aliqua virtute demonis ē aliqua delusio. virtute quorūdā corpoꝝ mineraliū. que q̄ hñt p̄nt ſm quādā virtutē huiusmodi corporibus inditā reꝫ ostēdere siue appere facere. nō sicut ē. ⁊ tūc re uera nō ē falsitas ex ꝑte rei vise qn aliqd sit qd̄ vr̄. nō tñ eo mō ē quo videt̃. Est aūt tertius modus delusionis q fit ꝑ demones. hñt. n. demones quādā ꝑtātē ex ordīe nature sup quasdā res iferiores quā p̄nt exercere circa istas res. q̄tum dn̄s ꝑmittit. ⁊ tūc appet res nō sicut ē: ⁊ hec d̄lusio. ⁊ si fit delusio q̄ītū ad modū vidēdi. subiacet tñ veritas rei vise. sicut dicebat̃ prius de corporibus mineralib⁹. sꝫ hoc fit virtute demoniaca. qd̄ ibi fiebat virtute nālī idita illi corpi. Sꝫ adhuc ꝓprie huiusmodi illusio fcā a demone nō dr̄ prestigiū. Prestigiū. n. dr̄ ꝓprie illa illusio demonis. q̄ nō hꝫ cām ex ꝑte mutatōis rei. sꝫ solūmō ex ꝑte cognoscentis. q deludit̃ siue q̄ītū ad organū. siue q̄ītū ad virtutē. ¶ Ad itelligēdū ergo quō fiat hec delusio. sciēdū ē. ꝙ sensibile dr̄ duplr̄. ꝑ se ⁊ ꝑ accidēs. Et ꝑ se duplr̄. ꝓpriū ⁊ cōe. Dicimus. n. ꝙ i ꝓprio sensibili nō fallit̃ visus bn̄ dispositus. Vñ qd̄ est albū semꝑ iudicabit visus albū. Sꝫ in cōi sensibili ⁊ isensibili ꝑ accidēs bene pōt falli. ⁊ intra ⁊ extra ⁊ ip̄m organū. ⁊ hoc virtutē dyaboli efficiētis sicut iā videbit̃. ¶ Qd̄ ergo querit̃ vtrū imutet tunicas vel humores oculi ⁊c̄. Dicimus ꝙ nō: sꝫ pōt dyabolus multis modis formare formas. ⁊ illas offerre oculis siue sensui. sensus āt obiectas volēs nolēs apprehēdit. Vñ sicut veliꝫ nolim video vel icognosco albū cū ē obiectū debito mō visui. ⁊ hoc exñte organo i debito statu. ita ⁊ ip̄e visus spēs quas offert dyabolus apphēdit. nec tñ debꝫ dici ꝙ dyabolus vniat eas. imo naturalr̄ ex quo oblate sunt visui debito mō sensus vnit se illis vel illas sibi. ⁊ vlterius iudicat de illis. ⁊ fallit̃ vlterius i vidēdo ip̄m sensibile ꝑ accidēs. cū ꝑꝑ formā que solebat eē huius rei. iudicat eē hāc rem vbi videt talē formā. ⁊ ſꝫ diuersas oblatōes vel ſꝫ diuersas mutatōes forme oblate. iudicat semꝑ alia ⁊ alia ⁊ sic deludit̃. ſm ꝙ dicebat aug. i auctoritate p̄dicta. mō leta. mō tristia. mō cognitas. mō incognitas ꝑsonas ⁊c̄. Et pōt hec delusio duplr̄ fieri. vtpote i corpore extra. sicut ē cū deludunt̃ oculi corporei. vel in spiritu. sicut ē cū deludit̃ imaginatio. ſm ꝙ dicebat̃ i fi. auctoritatis p̄dicte hec solus patit̃ infidelis spūs ⁊c̄. ⁊ ibi appellat̃ spūs imaginatio. sicut ⁊ visio imagiaria appellat̃ visio spūalis. qñ diuidit aug. tria genera visionū corꝑalē. spūalē ⁊ itellectualē. Cū āt deludit̃ ista imaginatio fit delatio ip̄saꝝ formaꝝ oblataꝝ extra. ꝑ quosdā spūs visuales ad ip̄saȝ. q spūs sūt quodāmō ꝯnaturales ⁊ ꝓpinqui ipsi imagiatiue. ¶ Qd̄ ergo querit̃ vtrū dyabolus hēat ꝑtātem i ip̄saȝ imaginatiuā. dicimus q̄uis q̄dā dixerit ꝙ sic. pōt offerre ipsi sicut diximus. sꝫ iprimere nō pōt. Tñ dicimus ad hoc. ꝙ esti iprimere non possit imaginatiua ꝑ se attigēdo ad illa. pōt tñ q̄dā facere in corpe. ad q̄ sequit̃ ipressio. vel trāsformatio ipressoꝝ ad imaginabilia. vt cū resoluit̃ fumus colericus ascēdēs ad cerebrū. pōt iprimi i imagiatiua forma ignis. vel p̄nt trāsformari forme que erāt ibi i formas igneoꝝ vel huiusmōi. nō q2 dyabolus hoc fecerit iprimēdo. neqꝫ ēt corpus dicēdū ē istas ipressisse spēs in imagiatiua. sꝫ expresse sūt illi ex īdiuidua ꝯcomitātia eius ad corpus. vñ q2 sese ꝯcomitātur īdiuidualiter. ꝯnaturale ē. vt quādo corpus sic patitur. ⁊ ip̄sa tūc tales impressiōes hēat. ſm ꝙ habetur a pħo. ꝙ anima corrūpit̃ siue mutatur quodā interius corrupto siue mutato.

Articulus secundus.

D secūduȝ quo q̄rit̃. vtruȝ boni plus possint facere miracula q̄ȝ mali? Et ꝙ sic videt̃. Cōstat. n. ꝙ rōne nāe nō sūt iferiores boni malis. rōe āt grē ꝯstat ꝙ melioris ꝯditōis sunt boni q̄ȝ mali. ergo vr̄ ꝙ tm̄ vel eque boni p̄nt sicut mali. ¶ Sed ꝯ aug. in li. lxxxiij. q. itelligimus q̄dā miracula ēt scelestos hoīes facere. q̄lia sācti facere ñ p̄nt. Ad hoc

vltimā soluit ibidē dicēdo. q ñ ideo potioris lo
ci apud deū arbitrādi sūt eē scelerati q̄ȝ iusti. ñ. n.
acceptiores erant apud deū magi pharaonis q̄ȝ
pplo israel. q2 nō poterat ille ppls facere. qd illi
faciebāt. Quis moyses v̄tute dei maiora potuit.
vñ re vera. mali ñ possent illa facere nisi pmissi.
boni āt si daret a dño possent ⁊ illa ⁊ maiora fa
cere. nō tñ sine recta ordinatōe dñi ē q eis ñ dat
hec ptās sicut ⁊ malis. Vñ subdēs cām quare ñ
det eis dicit. Ideo ñ oibus sctis ista tribuūtur ne
pnitiosissimo errore decipiant infirmi. existimā
tes i talibus factis eē maiora dona q̄ȝ in opibus
iusticie: quibus eterna vita ꝯpatur. ppterea dñs
phibȝ hinc gaudē discipulos. cuȝ ait. Nolite in
hoc gaudere qm̄ spūs vobis subiecti sūt. sȝ gau
dete qm̄ nomina vestra scripta sunt i celis. luce. x.
Neqȝ ergo rōne nature nec rō ne grē fiūt ista mi
racula. sȝ ex virtute dei. Quare āt nō det aliquā
do sanctis sicut peccatoribus. ratio est iaȝ dicta.
¶ Ad hoc aūt qd querit. vtrū indifferenter circa
res oēs possint facē mali miracula. dicimus sic
credimus q nō. ⁊ si enim rōne nature eēt dyabo
lus supior oibus inferioribus creaturis. tamē p
pctm suū ita precipitatus ē: vt nō iā equalr pos
sit in oibus creaturis. sȝ quātomagis ē ignobili
or aliqua creatura iter ceteras. tātomagis exer
ceāt ptātem suā in illā. Vñ q2 ignobilissimi inter
oīa animātia vident eē serpētes. ⁊ huiusmōi fre
quētius vtit illis ⁊ exercet sua miracula i huius
mōi. Vñ aug. xi. sup gen̄. ad lit. gaudēt demones
hāc ptātez sibi dari vt ad incātatōez hoīum ser
pētes moueāt: vt quolibȝ mō fallāt quos pñt ⁊
assignat ēt ꝯgruitatē. quare magis vtunt huius
mōi spētibus subdēs. Hoc āt facere pmittūt ad
primi facti memoriā ꝯmendandā. q sit eis q̄dā
cū hoc genē familiaritas. Vñ vult dicē. q i hoc
q mō decipiūt p miracula circa ista ꝯmendatur
memoria primi facti. s. q ipi deceperūt primum
hoīeȝ p serpentez. qd dȝ hō memoriter retinere.
⁊ ēt demones memoriter tenēt cognoscētes i pe
na q̄ p illa suggestiōe grauit puniūt quātū i illa
pria tētatiōe siue prio facto ꝯmiserūt in culpa.

Articulus tertius.

D tertiū quo q̄rit de illo v̄bo qd dicit
aug. q boni xpiani faciunt miracula p
publicā iusticiā: qd appellet ibi iusti
cia publica. aut. n. qd creatū. aut qd icreatū? Si āt pure icreatū ⁊ nihil ex pte creature.
tūc q̄rit quare ñ pñt silr mali xpiani facē miracu
la p publicā iusticiā sicut ⁊ boni? Nec pt dici q
hoc ē q2 isti hñt fidē formatā. illi v̄o nō. Id. n. m
tāgis aliqd creati. ⁊ q̄ȝtum ad hoc ñ dicebas nū
q boni facerēt miracula. Si āt dicat q ista publi
ca iusticia sit qd creatū. tūc q̄rit qd sit illd? Si di
cat q hoc. sit fides formata. ⁊ pt hoc accipi ex
hoc qd dr ad heb. xi. Vbi ista miracula siue mi
rabilia veteris legis fide dicūt fca. ¶ Cōtra. on
dit aucte aug. q hoc ñ sit aliqd creatū. dicit. n. in
li. lxxxiij. q. q. lxxx. fit vt sācti dei sui qn̄ eos hoc
donū vtile ē hre. ⁊ loqt de dono faciēdi miracu
la sȝ publicā iusticiā ⁊ quodāmō imptialē legē.
⁊ hoc ē sūmi dei ptātē. iperāt isirmis ptātib9 ad
quedā visibilia faciēda miracula. In illis. n. ipse
deus impat cui9 tēplū sūt. qua aucte pȝ q istō
q̄ miracula fiūt. siue illa publica iusticia ē qddaȝ
diuinū ⁊ icreatum. ¶ Preterea. ipe dicit q boni
xpiani faciūt p publicā iusticiā mali p signa pu
blice iusticie. Sȝ illa signa p q̄ mali xpiani faciūt
miracula: sūt inuocatiōes nois dñi ⁊ huiusmodi.
sicut vult aug. sȝ hec ñ sūt signa nisi eius qd diui
nū ē. ergo publica iusticia ñ fuit nisi qd diuinū ⁊
ita icreatū. Solo. dicimus q ē quedā priuata
ptās siue pticularis que ꝯfert vnicuiqȝ creature
i creatōe sua sm gradū suū. sȝ q dicimus q vn9
angelus plus pōt q̄ȝ alius. q2 a creatōne sua ma
iori ptāte pditus ē a deo. ⁊ angelus i genē plusq̄ȝ
hō. ⁊ hō plusquā brutū. ⁊ brutū plusquā vege
tabile. ⁊ sic de alijs. Et sm hoc dicim9 nos q ma
li ēt angeli a sua creatōe aliquā ptātē acceperunt
sup quasdā creaturas visibiles aliq̄ mō trāsmu
tādas vel disponēdas: quā ptātez ñ amiserunt
cū ēt ceciderūt. ⁊ pp hoc aliqñ ppter illos q vtū
tur illa ptāte ꝯfidētes ⁊ delectātes i illa: vt magis
eos sibi obligēt: faciūt illa que pñt. Et hoc mō fa
ciūt magi. de qbus dicit aug. q faciūt p priuatos
ꝯctus. Est aūt alia ptās publica siue vniuersalis
scȝ diuina. ⁊ hec dr publica iusticia. q2 publice
regit oīa. ⁊ hec influit sup creaturas. ⁊ cuȝ aliqs
i ista ꝯfidit: virtute ipsius influētis fiūt miracula.
Sȝ hoc pōt dupl'r eē. s. q ista publica iusticia in
fluit ad faciendū miraculū. pōt. n. influere ⁊ sup
inuocantē ⁊ sup facto p quo inuocat. ⁊ hoc mō
faciūt boni xpiani miracula. influit. n. dñs nō so
lum ptātem suā sup factū miraculū: sȝ etiā super
bonū xpianum. q̄ȝtum ad fidē formatā: ⁊ q̄ȝtum
ad qd cū fide formata requirit ad hoc vt bo
nus xpianus faciat miracula. nō. n. sola fides for
mata sufficiebat. sȝ reqrebat aliqua alia expediē
tia. ⁊ ideo in pdicta aucte aug. nō solū dicebat
sancti dei serui. qui. n. sancti sūt nō solū habēt fi
dē formataȝ in presenti. sed addebat vlterius qn̄
eos hoc donū habere vtile ē. ⁊ tunc miraculū
per publicā iusticiā. Aliquādo ēt influit publica
iusticia sup factū tm̄ ⁊ nō sup inuocantē. ⁊ tūc ni
hilominus aliqua facit dñs miracula ppter ho
norē nominis sui. lȝ nō sit bonus xpianus qui euȝ
inuocat. ⁊ tūc dicunt fieri miracula p signa pu
blice iusticie. ¶ Ad illud qd obijcit. q si publica
iusticia dicit qd increatū tm̄. poterāt miraculum
facere p publicā iusticiaȝ mali sicut ⁊ boni. dici
mus qd ñ sequit hoc. Boni. n. xpiani ñ dicebāt

facere miracula p publicā iusticiā. eo q3 eēt influxus sup factū ūn. s3 qz erat īfluxus ipius in illos. cū aūt mali faciūt miracula. nō ē influxus diuine ptātis sine publice iusticie. fm q3 iusticia ē in ipsos malos imo sup ipm factū. z ideo ñ pñt dici facere miracula p publicā iusticiā. sicut z boni.

Questio. xliiij. de creatōe substātiarū corpalium in cōi.

Ompleto tractatu ō spiritali natura āgelica cū adiutorio dei. sequit tractatus de suba corporali oio. qui tractatus diuidit per creationē rez corpaliū: distictiōē: z ornatū: multiplicatōem. Circa vero creationem quedā ɔsiderāda sūt in cōi. quedā i particulari. ¶ Circa ɔsideratiōem in cōi: pmo querit. vtrū res corpales dicant creari rōne materie cū forma. aut rōne materie ifomis. Dico aūt informē duobus modis. Vel qz ñ h3 formā. vel qz h3 in ɔfusione. que dicit chaos. Si do ratiōe materie informis. quo illoz modoz. ¶ Deinde si ē rōne materie informis altero duoz modorū: vtrum eadem sit materia informis celi z terre. aut differentes designent. ¶ Tertio querit si res corpales sint simul create vel non simul. ¶ Quarto vtrum creatio fiat in die. aut ante omnē diem.

Membrū primū.

Ad primū sic. A perfecto agēte pfectū opus z a pfectissimo pfectissimū. sed materia informis cū est sine omni forma ē impfectissimū. ergo ñ ē perfectū opus ɔnt huiusmodi. sed creatū ē pfectū opus cū est perfectissimi agētis. s. dei. ergo materia nō est creata sine omni forma. ¶ Ad idē facit q3 intelligentia creata cū facit aliqd. non pducit materiā sine omni forma nec natura sfr s3 formā in materia. z hec sūt inferiora agētia z minoris vtutis. ergo nec deus qui ē summū agēs. creat rez corporalē rōne sue materie informis. ¶ Itē forma aliquo modo h3 similitudinē cū pmo. deus. n. dicit forma oīum exēplaris z quodāmō ɔtinēs. s3 nullatenus dī materia omniū. ergo cū creatio sit ppriū opus dei. z extendit se ad rē corpalē: d3 res corpalis dici creata potius ratōne forme ꝙ̄ materie. ¶ Si vero forte dicat q3 creatio dicit eē rōne materie informis habētis in se formas rerum corpaliū: s3 per indistinctiōem. Contra hoc obiicit. confusio ɔtraria ē ordinatiōi. sed ordinatio auctat sapiētie. ergo sūma ordinatio summe sapientie. ergo a sūma sapiētia nō pcedunt immediate res sub ɔfusione. nō ergo materia cū ɔfusione rez corpalium pcedit a sūma sapia. ¶ Ad idē. Error reputat in natura quādo ñ ē formarū distictio. vt si pcederet corpus humanū sine ordinata mēbroz distinctōe. vt caput eēt inferius z pedes supius. z ita de alijs. vel nō apparēt ibi mēbra. Absit āt ponere errorē in ope diuino. nō ergo creata est mā cū formaz ɔfusiōe. ¶ Preterea. forme quedā corpales sunt iter se repugnantes. si āt esset ɔfusio formaz. essent ɔtrarie forme simul. z ita ɔtinua pugna. s3 pugna sic dicit Jo. damā. ē principiū dissolutōis. ergo ibi eēt dissolutio. nō ergo sic possent stare. Ad ɔriū sic arguī pōt. Creatio ē exitus de nō eē in eē. cui imediatus ē exitus de potētia materiali i actū. hoc āt ē facere s3 in opibus sex dieꝝ ē factio siue conditio. dicit. n. fiat lux z facta ē lux z cē. z ita de alijs. ergo ante ñ fuit nisi creatio. prius ergo creabat de nō eē in eē aliquo modo mā. vt sit ordo de ñ [?] oīno in posse eē. z deinde de posse eē i eē actu qō est eē p formā determinatā. ¶ Itē primū h3 potentiā qūtū ad omne. hoc āt nulli pōt cōicare cū sit eius ppriū. illud ergo i creatura qō magis assimilat ei in vniuersalitate potētie est materia que ē capax oīum formaz. ergo primus exitus a potentia diuina vr eē ɔditio materie vt capacis oīum formaz. ¶ Itē deus h3 in se ideas z rōnes oīum formaz. sicut accipit ex li. lxxxiij. q. Aug. rōnes aūt iste forma dicunt. nihil aūt i creaturis pōt assimilari quoquo mō. nisi qō h3 in se ɔtinentiā oīum formaz corpaliū in genere. ergo cū hec sit materia sub indistictiōe formaz vr cōuenienter huius fieri creatio. ¶ Preterea. distinctio ñ vr eē nisi eius qō prius fuit ɔfusū. si ergo assignat ab expositoribus opus distictionis formaz pcessit. ergo opus ɔfusiōis formaz i materia. hoc āt ñ ē nisi i ope creatōis. ergo z cē. Ad qō rñdendū ē fm diuersas snias sanctoz. fm. n. sniam aug. videt q3 creatio erat mãe cum forma pficiēti eā. ita q3 singule res create essent i ppijs materiebus z formis. Scdm aūt sniam greg. z alioz videt q3 creata sit in substātia materie. [?] dicit greg. in substātia simul facta sunt que de ea habēt originē sed nō i specie. que sequētibus diebus ostensa ē. sol z luna de celo. virgulta z huiusmōi de terra. Aug. ēt in lib. de symbolo videt hoc dicere. ordinatissimo dei munere prīa capacitas formaz fieret postea formarent quecūqz formata sūt. Item augu. in. xij. ɔfess. Vno mō sic exponit. in pricipio deus creauit celū z terram: dei verbo sibi coeterno. fecit deus māin creaturē corpalis. vbi ɔfusū erat celū z terra que nūc iā distictā ē z formata. in huius mūdi mole sentimus. Huic expositōi ɔcordat quedā glo. super primū geñ. Itē sup illō ps. Ipse mādauit z creata sūt. glo. dicit informē materiā de nihilo. ¶ Si ergo teneat prima sententia. respondēdū est ad

obiecta. dicēdo φ lʒ itelligi possit exiꝰ ō nō eē oio in posse. ⁊ post de posse in eē actu. p formaʒ [illegible] simul vtrūqʒ factū est. vt simul crearet forma cū mā. ⁊ hoc vt vnita. vt opus creatoris pfectuʒ dicat. ¶ Ad scōm dōm ē. φ lʒ materia inq̄ʒtū est capax formarū. quādaʒ habeat similitudinē. sed multū remotā respectu diuine potentie. nō tamē oportuit φ sic crearet informis. ſʒ magis ɔuenie bat φ eēt capax in actu q̄ʒ tm̄ in potentia. ¶ Ad aliud dōm ē φ aliter ē ō formis i mā existentibꝰ. ⁊ de ideis que sūt in deo. In deo enim sunt idee nec sūt aliud q̄ʒ ipse deus. In creatura vō sūt for me. ⁊ sūt aliud q̄ʒ ipse. Preterea n̄ distigui. i. dest ɔfūdi formas. nō ɔuenit sūme sapiētie oia dispo nēti. ⁊ iō nō in hoc haberēt silitudinē respēu sū me sapiētie. in qua nulla est distinctio. ¶ Ad vlti mū dōm. φ opus distinctiōis dupl'r pōt itelligi. Vno mō vt prius formarū ɔfusio in mā. ⁊ post modū distinguerētur. ⁊ hoc nō est ſm hāc sen tētiam. Alio mō vt distinctio referat ad ordina tōeʒ vniuscuiusqʒ in suo loco. ⁊ lʒ hec opa cō ditio siue creatio ⁊ distīctio sint diuersa. nihilo minus ſm augustinū simul erāt. Añ cuʒ res cor porales erāt create vel ɔdite. simul erāt i ppriis locis distincte. lʒ vnū nāliter pintelligat alteri. ⁊ scriptura q̄ simul facta erāt. nō simul potuit dice re. ⁊ voluit etiaʒ ordinē nāe designare. Scdʒ Hieronymū aūt ⁊ alios expositores. q accipiūt diē psitiōi mō sicut ɔtingit. ⁊ qꝛ ō creatōe fa cit mētōem. q. ante oēm diē. vꝫ dicere. φ creatio dʒ eē rōe materie informis. que tñ aliquo modo haberet i se formas. ¶ Ad obiectū aūt primuʒ in ɔriū sic est rñdedū. φ a pfectissimo agēte pcessit pfectū opus. vt i genere illo. nō eīʒ ibi sistit opus diuinū. sed ē vlterius ordinatuʒ ad opus. vlteriꝰ quo dicebat. Fiat lux ⁊c. si ergo regrit oimoda pfectio. regrēda ē i vltio ope. ⁊ nō in initio ope ris. sicut si artifex facit domū nō ē regrēda pfe ctio i initio sui operis. ſʒ cū iaʒ opus ɔsūmatū ē. Creatio sunt opus respiciēs initiū operū diuino rū. ¶ Si vō obiciat. φ eque facile ē deo totum opus i ɔsūmatiōe fecisse sicut prio sub q̄dā isfor mitate ⁊ postea sub ɔsūmatōe. Artifex. n. si statī possʒ i initio actu ɔsūmare domū. n̄ prio leuiga ret ligna ⁊ lapides poliret. ſʒ statī domū ɔple ret. Dicēduʒ φ dño ē eque facile cui dicē facē est vꝫ qō plus ē. velle ē facē. ſm φ dꝛ i ps. Oia qcūqʒ voluit dñs fecit. nihilominꝰ voluit i isto pgres su ordinē reꝝ nāleʒ ostēdere. vt prio sint princi pia ɔdita. deinde ea q̄ aliquo mō ab ipsis ducūt originē. sicut diē gre. ¶ Ad scdʒ vō dōʒ φ i hoc oñdit virtꝰ agētis primi. excellere virtutē agētis ſʒ nāʒ. vel agētis creati ſm volūtatē. qꝛ pōt vtraqʒ mō res ɔdere. ⁊ subito ⁊ successiue. agēs aūt creatū n̄ nisi successiue. Et si hoc pfectio ē φ exit ab agēte creato. multomagis est pfectio φ a deo agēte pcedit. qō ad suūʒ finē pducit. nō eīʒ agēs creatuʒ ab initio opis sui pducit rē pfectā. ſʒ cuʒ ē opus ɔsūmatuʒ. ¶ Ad tertiū dōʒ. φ licʒ forma hēat silitudinē cū deo. q forma dꝛ. nihilominus ⁊ mā sūme potētie hʒ aliquā silitudinē. ⁊ ita vo luit dñs vt vtraqʒ silitudo oñderet. ⁊ res creare in mā. ⁊ res creare in ppria forma siue specie di stincta. ¶ Ad illud vō qō obijcit ō ɔfusiōe for maꝝ: rñdet. φ est quedā ɔfusio opposita ordini. cū forme errore agētis iprimunt opa iā ɔpleto. sic aūt nō ē hic. quia sic repugnat sūme sapiētie. Est aūt alia ɔfusio. cuʒ nō duʒ sūt res. vnaquecqʒ ɔfusio i suo debito loco q debet forme distincte. ⁊ ſm hoc i initio opis nō repugnat sūme sapien tie. Est aūt ɔfusio q̄dā latebra formaꝝ in suis pri cipijs. ⁊ ſʒ hoc eē formas i suis pricipijs origi naliter: nō repugnat sapiētie. imo oñdit sapiētiā. φ eīʒ forme elemētoꝝ sint i elemētis originalr n̄ repugnat sapie. ſʒ oñdit sapiam. ¶ Ad aliud dōʒ φ iste modus essendi formaꝝ nō ē p modū mon stri. qō cuʒ factū ē. vel hʒ diminutiōem in ptibus vel inordinatōeʒ. ¶ Ad aliud dōʒ. φ iste modus essendi formas simul: nō facit ɔtinuā pugnā. cō tinua. eniʒ pugna dꝛ eē. cū forme sint i sua virtute vt possint agere ⁊ appropinquāt sibi in situ.

Mēbrum secundum.

Ad scōm quo querit vtrum eadem sit materia celi ⁊ terre vel nō. Et videt φ eadē sit materia. qꝛ generi in ratōe respōdet materia in mā. sicut differen tie respōdet forma. sed idē est genus oim corpo raliū superioꝝ ⁊ iferioꝝ. Utrobiqʒ eniʒ ē substā tia corporea. ergo eadē mā in natura sue i fieri. ¶ Itē rari ⁊ dēsi eadē est mā. Similiter gra uis ⁊ leuis. pari rōne luminosi ⁊ tenebrosi. ſʒ lu minosuʒ ē a pte celi. tenebrosū a parte terre. ergo eadē est mā celi ⁊ terre. ¶ Itē diuisio prima fuit lucis ⁊ tenebrarū. ſʒ ſʒ alchimiū ⁊ quosdā alios expositores. que post erāt diuisa siue distincta prius. erāt in materia iformi. ergo cū lux ⁊ tene bre iter se distinguerent. prius erāt i vna mā isfor mi. ergo vna erat materia celi ⁊ terre. ¶ Itē aug. ſm vnā expositiōnem sic exponit in glo. sup gen. creauit celū ⁊ terrā. i. informē māʒ vtriusqʒ. er go videt ex hoc dicere. φ eadeʒ sit vtriusqʒ mā informis. ¶ Itē in materia est potentia receptiua pluriū formarū ad vestigiū dei. cuiꝰ est potentia factiua pluriuʒ. sed vniuersalior est potentia dei in agēdo q̄ʒ hic in recipiēdo. erit ergo mā corpo ralis receptiua formarū corporaliū. que fiunt a diuina potētia agēte. sicut ergo hec vna ē in agē do: ita videt illa esse vna in recipiēdo. ergo erit vna mā celi ⁊ terre. ¶ Itē pbat pbus māʒ corru ptibiliū eē icorruptibilē. Nam si corrūperet. nā q̄ʒ eēt status. Si ergo materia corruptibiliū est in

corruptibilis ꝛ mā incorruptibiliū icorruptibil'. q2 si corruptibil' eēt. aliqd principio ꝑei icorruptibilis eēt corruptibile. s3 cuius aliqd pricipiu3 ē corruptibile ipsu3 ē corruptibile. ergo icorruptibile eēt corruptibile. s3 hoc stare nō pōt. ergo mā incorruptibiliu3 est incorruptibilis. Si ergo vtrobiq3 mā est incorruptibilis. qd ꝓhibet vnā esse mā3 vtrorūq3 corporū? s3 corpa que ad celu3 ptinent dicunt icorruptibilia. que vo [illegible] terrā ptinent vł' elemēta dicunt corruptibilia. ergo eadē fuit mā celi ꝛ terre. ¶ Itē dicit phus. Impossibile est esse mā3 absq3 magnitudine. s3 magnitudo nō est sine corporeitate. ergo ipossibile est eā eē absq3 corporeitate. s3 forma3 hāc possibile ē cōe3 eē celo ꝛ terre ergo mā3 possibile est esse cōe3. ¶ Itē aquaꝝ supioꝝ ꝛ iferioꝝ vna fuit mā. ō qua dicebat spirit⁹ dñi ferebat sup aquas. s3 ex aquis supiorib⁹ factū ē celū aqueū ꝛ cristallinū. ergo celū cristallinū habuit mā3 cōe3 cu3 aquis iferioribus. s3 illud celū cū sit supius. vł eē nobilius ꝛ simplicius ꝗ firmamētū. ergo multo fortius firmamētū habebit mā3 cōe3 cū aqs iferioribus. ꝛ ita cū terra. terra ei3 cōis mā ē. ergo celoꝝ ꝛ terre vna ē cōis mā. ¶ Itē sidera ꝗ sunt i firmamento. habēt cōe3 materiā cū firmamēto. cū sint fixa i eo. s3 siderū sic dicit gre. mā i celo primitus creato designat. dicit eni3 sol ꝛ luna ꝛ sydera q̄rto die i celo fcā phibent. sed qd q̄rto die ꝓcessit in spēȝ: primo die in celi sba extitit ꝑ cōditionē. ergo firmamētū h3 suā mā3 designatā in celo primitus creato. s3 firmamēto ꝛ terre: sicut dictū est: cōis est mā. ergo celi ꝛ terre est vna materia.

Cōtra. Illoꝝ dr̄ eē vna mā. que sūt adinuicē trāsmutabilia. vel ꝗ in illa resoluūtur. s3 celum ꝛ terra nō sūt adinuicē trāsmutabilia. nec vnum in aliud tāꝗ i pricipiū materiale resoluit. sic elemē[illegible] in elemēta. ergo nō ē coꝝ vna mā. ¶ Itē corruptibiliū ꝛ incorruptibiliū nō ē vna mā. In incorruptibilibus eni3 cū sint ppetua. ñ differt posse ꝛ eē. ergo nō ē eade mā: cū posse ā potētia materie dicat. ¶ Ite3 si vna eēt mā vtriusq3. ꝛ prius create erāt res i materia. nō diceret in principio nisi vnū solū creatū. dicta aūt sūt duo. ergo nō ē vna materia vtriusq3. ¶ Itē in celo nō est materia subiecta priuationi. In terra vo ē mā subiecta priuatōi: ergo ñ ē eadē materia celi ꝛ terre. ¶ Itē in celo nō est materia subiecta generatōni ꝛ corruptioni. In terra vo subiecta ē generatōi ꝛ corruptioni. ergo non est vna mā vtrobiq3.

Huius etiā gratia querit vtrū cum dicit. In principio creauit deus celū ꝛ terrā. vtrūq3 creatū ē informe: an vnū informe sc3 terra. ꝛ alterū formatū sc3 celū? ꝛ vł ꝙ vnu3 sit creatū informe ꝛ alterū formatū. De terra eni3 dr̄ ꝙ erat inanis ꝛ vacua. i quo notat iformitas. de celo aūt ñ dr̄: ergo celū i sua creatōe ia3 formā habuit. Na3 si nō habuisset. in suo genere diceret vacuū: quēadmodū terra i suo genere dr̄ vacua. ¶ Itē celū sic dicit strabo ñ visibile s3 empireū. ñ ab ardore s3 splēdore statī factis āgelis ē repletū. sed cōstat ꝙ ñ fuit repletū scīs āgelis antequā eēt formatū. ergo stati3 fuit formatū. s3 ō terra nō sic dr̄. ꝙ statim formas suas receperit. ergo vnū creatū ē vt iforme. vñ subdit ꝯgregent aque ꝛc̄. Alteru3 vo formatū sc3 celū. ¶ Itē l3 legat ō celo ꝙ dicit firmamētū. qd factū sit. postea vel ō celo aqueo. nō legit de celo empireo ꝙ postea factu3 fuerit. Si eni3 diceret ꝙ noie lucis itelligeret: hoc stare nō pōt ṡm expositōe3 sanctoꝝ. q videnł dicere. ꝙ lux illa creata fuit i illa pte in qua sol. ꝛ cōmouēs eos ē. ꝙ lux illa p sui ꝑsentiā ꝛ absentiā faciebat die3 ꝛ nocte. Hoc aūt nō posset facē celu3 empireu3. sed noie illius lucis designaret: ex omni eni3 pte circūdabat terrā ꝛ circūdedit. ergo cū nō legamus post factū. necesse ē vt itelligemus factū. cū dr̄ i pricipio creauit deus celum ꝛ terrā. ergo vnū creatū est i sua forma distīcta. alterū nō. Cōtra. sol ꝛ luna ꝛ sidera primo die dicunt eē ꝯdita p substātiā i celo. s3 postea formata p spēȝ. ergo celū primo die creatū fuit sub q̄dam informitate. ꝛ postea p species distinctu3. ¶ Item strabus plures distinguit celos. et corporales. s3 ꝯstat ꝙ quorūdā forma ifra determinat ergo primo creatū est vt informe. ¶ Itē aug. ꝑ'u p celu3 itelligit angelica nā. adhuc dicit quādā designare informitatē. cuius formatio ifra dicit. fiat lux ꝛc̄. multo ergo fortius si noie celi designat corpus. magis d3 informis designare.

Ad qd dicēdū sine piudicio melioris sñie. ꝙ nō ē vna mā cōis celi ꝛ terre. ¶ Ad obiectū aūt primū rñdendū. ꝙ l3 sit vnū genus oīm in rōnali phia. nō tā eadē est materia. nō eni3 semp rñdet materie genus. l3 dicamus genus eē ad modū materie: differētias ad modū forme. oporteret eni3 ṡm hoc dicere. ꝙ eadē eēt mā spirituū ꝛ corporū. qd nō admittimus. Distinguūt ergo. ꝙ q̄dā est mā subiecta motui ꝛ ꝯrietati. ꝛ hec ē i elemētis. ꝛ ē q̄dam subiecta motui nō ꝯrietati. ꝛ hec ē in supcelestibus corporibus. Est tertia ꝗ nec ē subiecta motui nec ꝯrietati. s3 tm̄ forme. ꝛ hec ē i iferioribus vt spiritibus. nō est ergo cōis mā spūū ꝛ corporū. nec corporū supcelestiu3 ꝛ inferiorum ṡm phm. Oportet aūt nos sequēdo expositōes sanctoꝝ aliquatenus aliter dicē. vt nō dicam⁹ eāde3 mām celi ꝛ terre eē. si celi noie: sicut dr̄ strabus: ibi tm̄ celum empireu3 intelligat. Si vo celi noie intelligant firmamētū ꝛ sidera distinguēdū est. Mā materia cōis potest dici i quā sūt formaꝝ adinuicē trāsmutatio. ꝛ ṡm hunc modu3 nō dicit celi ꝛ terre cōmunis materia. ꝛ sic loquitur grego. cum distinguit celum ꝛ ea que ad celum ptinent a terra ꝛ ab his que a terra producuntur

Si vero dicat mā ī qua ē formaꝝ distīctia anteq̄
distiguant. ſm hoc cōis mā potuit eē celi aquei.
ꝛ celi qd̄ dicit firmamētuz. ꝛ celoꝝ īferiorum, ſꝫ
ſtrabi distinctōem. ¶ Ad obiecta dīt ſcdo ad hoc
ꝙ ſit vna mā cōis oīuz corpoꝝ dicēdū ē ꝙ non,
ſm qd̄ dicit mā ſubiectuz trāſmutatōis formaꝝ.
ꝛ respōdēdum eſt ad hoc ꝙ dicit. ꝙ ſicut rari ꝛ
densi. ꝛ grauis ꝛ leuis vna eſt mā. ita ꝛ luminosi
ꝛ ſui oppoſiti. dicēduz ꝙ non ē ſimile. Raꝝ eniz
ꝛ dēſiz cōicant in materia trāſmutabili. ꝛ ſimilr
graue ꝛ leue. lumioſuz autē ꝛ ſuuz oppoſitū nō
niſi dicat lumē ꝛ tenebra. ſꝫ ꝙ ſūt ī aere ꝛ ī aqua
que receptabilia ſunt vtriuſqꝫ. ſm autē ꝙ lumi/
noſitas ē in celo ēpireo. opacitas dīt in terra non
cōicāt in mā trāſmutabili. Dicunt tñ alij materiā
quodāmodo eē vnā, ꝛ cōtinuitatē habere a celo
ēpireo vſqꝫ ad terrā. ſed nō video qualiter hoc
eē poſſit. eo ꝙ moueat orbicularit vnuz corpus
altero nō moto orbiculariter. qd̄ in eo ꝯtinet. hoc
aūt nō accidit in ꝯtinuis. quoꝝ mā eſt vna ꝛ ho/
mogenea. ¶ Ad tertiū dicēduz. ꝙ diuiſio lucis a
tenebris attendit q̄tū ad viciſſitudinē tēporis. vt
dies a nocte diſtiguerel. nō quin prius vere diſti
guerent. quibus hec prio ꝯpetunt: ſcꝫ celū ꝛ terra.
celo. n. ꝯpetit luminoſitas: terre opacitas. Ab his
aūt dicunt media vt aer ꝛ aqua: lucida ꝛ tenebro
ſa. ꝛ ſꝫ alios expoſitores illa lux que fcā fuit. ſm
ſui reuelatōnē diſtiguebat diē ac noctē. ¶ Ad q̄r/
tuz dōm ꝙ cū p celum ꝛ terrā itelligit mā vtriuſ/
qꝫ. repetendū ē vt dicat mā celi ꝛ materia terre.
vt ſicut ſunt duo corpa nō adinuicē trāſmutabi/
lia: ita differentē habeāt materiā. ¶ Ad quintū di
cēduz eſt. ꝙ licet materia ſit veſtigiū diuine potē
tie. tñ hoc ē ſm multiplicē iperfectionē ꝛ diminu
tionē. Diuina. n. potētia vna ē ad oēz formā faciē
dā. Mā vero diuidit. vt vna ſit ad formas cor/
porales. ſicut ad formas elemētares. Altera ad
formas corpoꝝ ſupceleſtiū. ꝛ iō dixit ſub dupli/
ci noīe celi ꝛ terre. Itē diuia potētia ē actiua. po/
tētia vero māe ē ſuſceptiua. Itē ī deo idē ē potē/
tia ꝛ eēntia. In mā vero nō ē idē: cū ſit creatura.
ē ergo mā veſtigiū: nō coequatū ei cuius ē veſti/
giū: ſed in parte ſm diminutionē reſpōdet. ¶ Ad
ſextuz vero dicēduz. ꝙ icorruptibile pōt dici qd̄
nō poteſt deſinere eē. ꝛ ſm hoc deus ē icorrupti
bilis. mā vero ſiue corpoꝝ celeſtiū. ſiue inferioꝝ
corruptibilis ē vt creatura. Alio modo dicit in/
corruptibile qd̄ ñ corrūpit. ꝛ ſm hoc vtraqꝫ ma
teria dicit icorruptibilis. Erit. n. celū nouū ꝛ ter/
ra noua nec tñ opꝫ ꝓpter hoc ꝙ vna ſit ſubſtātia
māe huius ꝛ illius. Tertio mō dr̄ icorruptibile.
qd̄ nō eſt ſubiectū corruptōi. ꝛ hoc mō mā cor
poꝝ ſupceleſtiū dicit icorruptibilis. in ea. n. non
trāſmutant forme. Mā vero corpoꝝ elemētoꝝ
nō dicit icorruptibilis iſto mō. cū ſit ſubiectū for
maꝝ trāſmutabiliū. dr̄ aūt icorruptibilis: quia nō
corrūpit rōne forme que fuit ī ea. ¶ Ad ſeptimū
dōm ꝙ licet mā nō ſpoliet a magnitudie. tñ diſti
guit materia ſuperioꝝ corpoꝝ ꝛ materia īferio/
rū. vt nō dicat vnā eē corpalē māz hoꝝ ꝛ illoꝝ.
nec ſequit ſi corpeitas formaꝝ ē vna ī genere. ꝙ
ſit vna ī numero. put māz dicimus eē vnā. ¶ Ad
octauū dōm ē. ꝙ negat aliquo mō vnā māz eſſe
celi aquei ꝛ terre: ſiue ēt firmamēti. ſꝫ nō illo mō
quo mā dicit eē ſubiectū trāſmutatōis formaruz
adinuicē. Deinde reſpōdēduz ē ad illud quod
querebat. Utrū vtriuſqꝫ. celū. ſ. ꝛ terra creata eēnt
īforma. aut vnuz formatum ꝛ alteꝝ īforme? Re/
ſpodēduz ꝙ ſm ꝙ habet in li. de eccleſiaſticis dog
matibus. angeli creati itelligunt. cum creatū erat
celuz. ꝛ ita videt ꝙ celuz ēpireuz creatū ſit cū for
ma ſua: quia āgelis ē repletū. nihilominus tñ pōt
dici īforme qa nō duz acceperat formā firmamē/
ti. ꝛ ita ō alijs. Rō dīt ꝓp quā dr̄ terra vacua. ce/
luz dīt nō. qa terra ſicut nūc hꝫ. vt ſidē aliq̄ ex illa
ñ tunc hūit. nūc. n. ē quaſi mater q̄ grauida ē mul
toꝝ fetuū. celuz dīt lꝫ poſt ornatuz ſit. nō tñ dcm̄ ē
vacuum reſpectu alioꝝ ex ipſo naſcētium. ꝛ iō ñ
dr̄ de celo ſicut de terra. Uel pōt dici. ꝙ cum dr̄.
In pricipio creauit deus celuz ꝛ terrā. p celuz ꝛ
terrā deſignat mā īformis. ex qua facta ſunt celū
ꝛ terra. ꝛ quodāmō vna. Uñ aug. ꝯ manicheos
primo mā facta ē ꝯfuſa ꝛ īformis vñ oīa fierēt.
que diſticta atqꝫ formata ſunt. qd̄ credo a grecis
chaos appellari. ſic. n. ꝛ ī alio loco dixiimus di/
ctuz ī laudibus dei. q feciſti mundū de mā infor
mi ꝙ aliq codices hn̄t de mā inuiſa. ꝛ iō rectiſſi/
me credit deus oīa de nihilo feciſſe. qa etiā ſi oīa
formata de pria mā facta ſunt. hec ipſa tñ mā ō oīo
nihilo facta ē. ¶ Itē ifra. Informis ergo mā illa
quā de nihilo deus fecit. appellata ē prio celum
ꝛ terra. ꝛ dictuz ē. In pricipio fecit celū ꝛ terrā.
ñ qa hoc iā erat. ſꝫ qa hoc eē poterat. ꝛ celū po/
ſtea legit factū. quēadmodū ſi ſemē arboris ꝯſi/
derātes ibi dicamus eſſe radices. ꝛ robur. ꝛ ra/
mos ꝛ fructus. ꝛ folia. nō quia iā ſunt. ſꝫ qa ide
futura ſunt. ſic dcm̄ ē. In pricipio fecit deus celū
ꝛ terrā. q. ſemē celi ꝛ terre. cum in ꝯfuſo adhuc
eēt ꝛ celi ꝛ terre mā. Sed quia certum erat inde
futuꝝ eē celum ꝛ terrā. iā ꝛ in ipſa materia celuz
ꝛ terra appellata ē. ¶ Itē ifra. hāc dīt īformez ma
teriā etiā terrā inuiſibilē atqꝫ incōpoſitā voluit
appellari. quia inter oīa elemēta mundi terra vide
tur minus ſpecioſa q̄ȝ cetera. Inuiſibilē aūt dixit
ꝓpter obſcuritatē. ꝛ icōpoſitā ꝓpter īformitatē.
Eandē etiā materiā aquā appellauit. ſup quā [illegible]
rebat ſpiritus dei. ſicut ſupfertur rebus fabrican
dis voluntas artificis. ꝓpterea vero nō abſurde
etiā aqua dicta ē iſta materia. quia oīa q̄ in terra
naſcunt. ſiue aīalia ſiue arbores vel herba. ꝛ ſiq̄
ſūt ſilia: ab humore icipiunt formari atqꝫ nutriri.
hec ergo noīa oīa. ſiue celuz ꝛ tra. ſiue tra iuiſibil

siue terra scd'posita. et abyssus cum tenebris. siue aqua super quā spiritus ferebatur:nomia sunt isfor mis materie.vt res ignota notis vocabulis insinuaret. Dictuz ē ergo celuz et terra inuisibilis et incomposita. et tenebre sup abyssuz. quia informis erat. et nulla specie cerni aut tractari poterat. etiā si homo eēt qui videret atqz tractaret. Dicta est aqua.quia facilis et ductilis subiacebat operanti.vt de illa oīa formarent. Sed sub his noībus omnibus mā erat inuisa et isformis d' qua deus cōdidit mundū. De ēpireo āt non [illegible] ibi mētio. nisi hoc sit cū dcīt ē.fiat lux et facta ē lux.sz tunc oporteret dicē et noctē aliter dicere q̄ʒ ex reuolutōe luminosi ɔtra opacuz vt dies diceret distictionē lucis a tenebris.nox āt ecōuerso.¶ Sz ḃm hoc q̄liter fieret primus dies et scd'us.nisi pp differētiā rex factax nō p reuolutōez luminosi corpis circa terrā.¶ Ad hoc āt q vna fuit mā isformis.non tñ oīno sine forma.sz sine formax corpaliū distictōe facit qd' dicit hugo de sancto victore. q q̄rit si mūdus creatus ē ex mā isformi. sicut dr in libro sapiētie.quare placuit dñō prio creare isformie. et postea formare.cū diuie potētie sit eque facile totum sub forma disticta ɔdere.¶ Rūsio. In ceteris rebus a rōali creatura.s.itellectuali.isformis mā facta ē ac deinde formata.vt eo ip̄o dmōstrarek q ab ip̄o prius nō exñtia accepissent eēntiā. sine q̄ formā et ordinē non poterāt habere ɔfusa. Eodē mō rōalis creatura quodāmō prius isformis facta ē.et postmoduz ad creatorē suū ɔuersa formāda erat et iō foris prius ē ea demōstrata isformis materia post formata.vt quāta foret iter eē et pulchruz eē distātia:discernēt. p hoc admonita ē ne ɔtenta eēt eo q p ɔditionē accepat esse. donec pulchrum eē ac bene adipisceret.qd' per amoris conuersionē a creatore acceptura erat. Itē q̄ritur si oīno sine forma creata ē. et respōdeo. Non puto primā illax rerum materiā ita informē eē vt nullā oīno formā habuerit. ita tamē isformem appellari posse.q in ɔfusiōe et pmixtiōe quadā subsistēs.nōduz hāc [illegible] qua nūc cerdit dispōnez aptā et pulchrā recepisset. Hoc etiā videt p hoc qd' sequit: q nō ē absurduz. si vno momēto tpis cūcta creata sunt simul rex visibiliū et corpaliuz mā. et inuisibiliū in āgelica eēntia.ex qbus oibus colligit.q creata ē vna mā oium corpaliū et visibiliuz.in qbus si ɔtineatur celuz ēpireū:nō ɔtradico.in his.n.nihil temere ē diffiniēdū.¶ Scd'm hec ergo rñdendū eēt ad obiecta i ɔriuz ex altera pte.q lz vna eēt mā isformis celi et terre.nō tñ sic eēt vna.vt i ea fieret trāsmutatō formax celi et terre.¶ Ad scd'm dd'm.q lz celuz sit icorruptibile.quia nō corrūpit.tñ posse i eo prius differebat ab eē.prius eiz potuit eē in materia isformi et deinde mā distincta. Qd' āt dicit q posse et eē nō differunt i ppetuis,i ɔtingētibus āt differāt hoc ē. qa

cuz sunt ppetua. potētia ē simul cū actu.lz in eētia differat.i ɔtīgētibus āt potētia ē añ actū:ita in corruptibilibus.cū id eē [illegible] formā accepunt sil'ē eē et posse. In corruptibilib' d'o īngētū huiusmodi pōt eē posse prius q̄ʒ ē eē.¶ Ad tertiū dd'm.q licz duo nomient.hoc nō ē qz tūc eēt celuz et tra. sed qa futura erāt post. ḃm q dicit aug. ɔ manicheos. Vñ nō pp hoc opz dicere duplicē esse mām.¶ Ad quartū dd'm. q illa rō ɔcedit ḃm statuz in quo nō ē celū et terra.nō ḃm statū i quo tūc fuerūt. Nunc.n.ex terra pōt fieri aq̄:vel aer:nō sic āt fit aliqd aliud ex mā celi. Siir rñdendū ē ad quītum.¶ Ad hoc vero qd' obijcit. q si vna eēt mā ɔtinua celi et eox que sunt īfra celū.moto illo illa mouerent.dd'm ē q vel in distinctōe formax sed est distictio materiax vel nō. sequit q [illegible] vna esset materia.q ɔtinuitatē hērent nāe.ei que fierent ex illa. Ad illud vero qd' querit.vtruz vtrūqz eēt isforme vel nō.rñdendū ḃm hoc.q vtrūqz eēt informe sz ñ silr oīo.plus.n.accedebat ad eē forme vnū q̄ʒ alter.sz i hoc silr.q isforme erat.i. idistinctū.sz ḃz hugo.terra erat ipz īre elemētū.p celum d'o mobil'ɔfusio reliquox triū. et logr ḃz opionē illox q dicebāt oīa fieri ex q̄tuor elemētis.sz huic opinioni non acquiescit ḃm phos. nec ḃm aug. terra dicit ibi elemētuz.sed elemētox mā.

Mēbrum tertium.

D tertiū quo querit. vtrū oīa eēnt sil' creata. qd' videt p hoc qd' dicit Ecc. xviij. Qui viuit in eternuz creauit oīa simul. Itē dr i p̄rcipio gen. Iste sunt gnātiones celi et terre i die quo creauit deus celuz et terrā.ergo vno die.ergo sil'. Cōtra. mēsura rñdet mēsurato. sz res mēsurate i sua mā erant ordiate.ergo et mēsure ḃz pri' et posterius. Si ergo creatū ē firmamētū. et ea q̄ sunt i terra ḃz pri' et posterius erūt creata.¶ Preterea. [illegible] erūt in diuersis diebus. et ita i diuersis tpibus. vt ordo i mēsura rñdēt ordini i mēsurato. ergo pi rōne videreñt creata ḃz pri' et posterius.sicut scd'. Si vero sil' dicat idifferētiā vt cū dr. Qui viuit i eternū et. hoc nō dr.cū vnuz nō dicat creatū i p̄rcipio sed duo. et ita nō omia dicant simul creata.qz in mā nū que de nō eē ɔdijt in eē. Ad qd' dd'm.q simul dicit idifferētiā mēsure ex pte creatox. que tñ creata sunt i duplici rōne māe.s. celi et terre. Ad hāc eim duplicē mām oia corpalia reducunt.differenter autē dicunt materia. celuz eim dicit materia vt in qua facta sunt.terra aūt vt ex qua duxerunt originē et adhuc ducūt.¶ Ad obiectū autez dd'm.q nō ē simile de creatōe et factōe. factio.n. respicit formas distictas vbi ordo designat. et ita pōt designari dies.ḃm q dies ē ex reuolutōe luminosi.creatio vero vt distiguit a facere: respicit materiā. et ita nō dr ibi pri' et posteri' qd' respi

eit formã sed simul. nec oz similiter mensurata sint i nã or/dinata. q propter hoc sit ordo ex pte mẽsure: ad prius. n. τ posterius nã. nõ sequit pri⁹ τ posteri⁹ i duratõe. τ sic p3 rñsio ad primũ obiectũ. ¶In ius rei gra qrit. vtrũ creatio fuit simul cũ factõe: q̃ singula facta sunt. q non arguit ex hoc. q non simul oĩa facta sunt. Em dier distinctionẽ τ simul creata sunt: ergo creatio non fuit simul cũ factõe. ¶ Itẽ creatio añ oẽz diẽ. factio ñ añ oẽz diẽ. ergo τc. ¶ Si vo ñ sil. nũc qrit quãta fuit distãtia. τ ñ necñtate fuit mora. Rñdet hugo. mihi vr quãtuz cõicẽ valeo. iter creatõez τ dispõnẽ rez. ordinez qdẽ tpis. s3 nullã fuisse morã itericctã: ita ut vẽ q/dem dici possit. hoc post illud factũ fuisse. s3 iter hoc factũ τ illud. nullã oĩo dilatõz interuenisse. Supposito igit ex pdictis q oĩa facta sũt sil. put. s. oĩa sit iter creatõz τ factõez. τ q li sil' diẽ indifferentiã mensure nõ sbe vel mãe. qrit de ista differẽtia mẽsure vtrũ. s. sit ptibilis vel iptibilis. τ hoc ẽ querere. vtrum oĩa creata fuerũt in vno nunc indiuisibili: aut i pluribus: siue singula i singulis nũc: τ nũc ñ loqmur d potẽtia dei. Nõ. n. est dubiũ qn deus potuit i vno nũc creare oĩa. s3 de ɔgruentia actõis. vtrũ. s. cõgruentius crearet in vno nũc q̃ i pluribus. vr q sic. qr creatio est ad manifestationẽ potentie diuine. sed magis manifestatur dei potentia creando multa i. vno nũc. q̃ multa in multis nũc hoc p se p3: ergo creare i vno nũc magis ɔgruebat potẽtie diuine τ actõi eius. que ẽ ex potẽtia. Itẽ creata exeũt a pĩo per assimilationẽ ad ipm vñ ɔgruit q illo mõ exeãt quo maiorẽ hñt assimilatõem. put ɔpetit creature. s3 primũ ẽ vnicũ τ simplex τ indiuisum eẽntia τ duratõe. hoc totũ nõ põt ɔuenire creaturẽ nisi p diminutionem. cũ vo exeũt multa a pĩo in vnico nunc ẽ ibi vnitas in duratiõe suo mõ. τ ẽ multitudo vel diuersitas in eẽntia. Si aũt exirẽt multa in multis. nũc essz ibi diuersitas τ durationis τ eẽntie: ergo magis assimilant creata pĩo. si creant i vnico nũc. q̃ si in multis: ergo τ illud magis ɔgruit. ¶ Itẽ singulare ẽ qd ɔcernit hic τ nũc vt dicit phs. vniuersale dũ vel cõe inquãtum huiusmodi ñ ɔcernit hic τ nũc loqmur ergo s3 opionẽ grec. q oĩa creata sũt sil in qdã cõitate τ vniuersalitate. τ ñ i idiuiduatiõe q̃ post secuta ẽ. hoc. n. ẽ qd diẽ greg. Oĩa simul i sbã facta sunt τ i spẽ. ergo ipsis creatis sic in cõitate se hñtibus ñ ɔpetit diuersitas in nũc: que tñ diuersitas ɔpeteret si crearentur in sua indiuiduatõe. Nõ ɔcedimus. q oĩa creata sunt i vnico nũc. τ illud nũc nõ ẽ eternitatis nec nũc tpis. s3 nũc eui. τ hoc dicimus. tñ qr magis mãifestat dei potẽtia creãdo i vno nũc multa. tñ qr creata hoc mõ plus ɔueniũt cũ pĩo sic obijciebat. ¶ Sed adhuc obijcit. qr maior adhuc videẽt assilatio. si tñ vnũ in vno nũc crearet q̃ si multa: qr tũc essz assilatio τ i eẽntia τ in duratõe. Rñsio q vez est q tunc magis siue maior esset assimilatio. sed non intãtũ manifestaret dei potẽtia. vñ adhuc plus ɔgruit multa creare i vno nũc q̃ vnum i vno nunc τc.

Mẽbrum quartum.

D quartũ quo querit. vtr creatio celi τ terre fuit añ oẽm diem? q nõ vr per hoc qd dicitur Geñ. ij. Iste sunt generatões celi τ terre. qñ create sunt i die quo fecit deus celũ τ terrã: ergo in die fecit celũ τ terrã. s3 suũ facẽ nihil aliud ẽ q̃ creare: ergo i die creauit. ¶ Itẽ obijcit manicheus. nũqd creauit deus i tenebris aliqd? q si creauit. erat in tenebris. quomodo ergo shabitat lucẽ inaccessibilẽ? q si habitat in luce fecit oĩa i luce: ergo celum τ terrã. ergo i die. Cõtra dies⁹ ẽ pñtia lucis super terrã. s3 nõ dum facta ẽ lux. ergo nõ dũ fuit dies. ¶ Itẽ aug. xij. ɔfes. informem mãz fecisti añ oẽm diem. sed informis mã celi τ terre designãt noĩe ergo celũ τ terra facta sunt añ oẽm diem. Ad qd rñdetur. p hoc qd dicit aug. sup geñ. v. Non est hic inquit liber creature celi τ terre. cum fact⁹ est dies. satis vt opinor ondeus nõ hic se ɔmemorasse celũ τ terrã sicut i pricipio añq̃ fieri dies cũ tenebre eẽnt sup abyssum. Sed quomodo factum est celum τ terra cum factus est dies idest iam formatis τ distictis partibus τ generib⁹ quibus vniuersa creatura disposita atq3 ɔposita reddit hanc spẽm que mũdus vocatur. Per qd p3 q creare celũ τ terrã dicitur dupliciter. Uel informẽ mãm facere. vel p species τ formas distinguere. hoc vltimo mõ dr dies cuz dicit i die τc. Alio vo mõ accipit in li. ɔfes. cum dicitur informem mãm fecisti ante oẽm diẽ. Hugo illud primum momẽtũ tẽporis quo creata omniũ visibiliuz τ inuisibiliũ nã neq3 nox fuit neq3 dies. τ tñ tẽpus fuit: qr mutabilitas fuit. ¶ Ad illud vo qd obijcitur deũ fecisse i luce sicut habitat i luce. respondendum q lux dicitur. vel lux intelligibilis que ipse est. τ i hac luce facit. vel lux corporalis τ in hac vel hac existẽte. nõ creauit celũ τ terrã. cũ dicatur tenebre erant sup faciez abyssi. Querit etiam hugo de celo τ terra creatis. vbi materies illa informis substitit. an vbi modo formata substitit. an in alio loco vel minori. ¶ Ad qd rñdendũ sine pdiudicio q ibi substitit terra vbi nũc est. Alia vo que noĩe celi designant vel aque circũquaq3. vt nõ possz terra appere q erat. Añ dicit hugo. q erat terrenũ hoc elemẽtũ medio eodẽq3 loco vno subsidẽs cẽtis i ɔfusione pmixtis forma. meliore pditũ. sed isdez circũquaq3 i modum nebule ob pansis ita inuolutũ. vt apparere ñ posset qd erat. Illa vo tria sicut dictũ ẽ. adhuc i vna ɔfusiõe pmixta. siue potius i vna ɔfusa permixtõe circũquaq3 suspẽsa eo usq3 i altũ põrigebã-

tur quousq3 nŕe sũmũ corporee creature ptingit totuz hoc spaciuz. qđ a supficie terre medio iacē tis loco. vsq3 ad extremũ supremũq3 ābitus celi limitē pz. illa nebule τ caligine replebat. circa vo ista q̃ nihil certũ hñt ex scriptura: nihil temere diffiniēdũ ē.

Questio. xlv. de creatione rez corpaliũ in spāli.

Icto đ his que cõiter ptinent ad creatiõem. cõsequēter dicendũ ē de his q̃ ptinent spāliter. Etcirca hoc q̃rũtur qnq3. ¶ Primo querit. quid vocet principiũ. cũ dī. In principio creauit deus celũ τ terrā. ¶ Scđo qđ itelligit noīe celi τ terre. cũ dicit creauit celũ τ terrā. ¶ Tertio quare nõ fiat mētio de alijs elemētis. s3 tñ de terra: cuz sint nobiliora. ¶ Quarto de hoc qđ dicit. Tenebre erāt sup faciē abyssi. ¶ Quinto đ hoc qđ dī. Spiritus dñi ferebat sup aquas.

Membruz primum.

a D primũ quo querit de hoc qđ dicit in principio. quid vocet principiũ: τ ꝺm augu. in li. ꝯfes. duplex est expositio. τ hoc idez habet in glo. s. in filio vel verbo. vel in pricipio tēporis. ¶ Scđm aũt primā expositiõem querit. Videt enim ꝙ nõ debeat supponere ꝓ filio. Nam creare est cõe toti trinitati. filius aũt nõ in filio creat. nec spūssanct⁹ in filio. ¶ Preterea. in pricipio dicunt creata. in verbo autem facta. dicit enim dixit τ facta sunt. τ Ioānis. j. oīa p ipm facta sunt. que differētia est. ¶ Si vero sumat ꝓ principio tpis. nõ videt verũ. tēpus eniz creatũ est. tēpus autem nõ est in sui initio sez in instāti. ¶ Ad primuz dicendũ. ꝙ licet creare sit cõmune toti trinitati. tñ hic põt appropriari vt sit sensus. Deus pater in pricipio. i. i filio qui est principiũ de principio creauit. sicut eniz cuz dicit. omnia i sapiētia fecisti. sapiētia licz cõiter dicat đ tribus psonis: tñ appropriat psone filij. τ fit directio ad p̄ez sic τ hic pricipiũ potest appropriari. Jo. viij. dicit filius de se. Ego principiũ qui τ loquor vob. ¶ Ad scđm dicēduz. ꝙ principiũ aptat creationi. verbũ vo ei qđ ē fieri. [illegible] vtrūq3 cõiter respiciat vtrūq3. quia principiũ respicit actuz primũ. actus aūtē primus est pducere res de nihilo. hoc eniz ꝯuenit pricipio diuino τ nulli alteri. Unde si principiuz respicit fieri ꝺm ꝙ appropriatur. hoc est ꝺm posterius. vbuz vero cuz sit declaratiuũ τ distinctiuũ. declaratio autez τ distinctio formā aut speciē respiciunt. recte vbi agit de formatiõe vel distinctiõe eiusꝺ est verbo dicendi. vel noīe verbi. sicut habet in ps.

Verbo dñi celi formati sũt. ¶ Ad vltimuz dōz ꝙ l3 principiuz dicat initiuz tpis. nihilominus pōt dici tps eē creatũ. i. ꝙ mēsurat mutatiõez. nõ duz eniz erat mot⁹. mutatio āt poterat eē i initio tpis. deinde vo facto mobili. fact⁹ ē motus. τ sꝫ inueniatur mot⁹ eē coequeuus mãe prime. dōm ē. ꝙ mot⁹ accipit ꝓ mutatõe. Basilius tñ i ex amerõ. aliter exponit dicēs. ꝙ alia trāslatio h3 prio τ ꝺm hoc ē sensus. ante celũ τ terrā nihil creauit.

Membrum secundũ.

a Ad scđm quo querit. de hoc. ꝙ dicit creauit celũ. Diuidit eniz celuz cõtra terrā τ loquit de corpibus. ergo celuz nõ ꝯtinebit i noīe terre. ¶ Cõtra noīe terre notat mã informis. de qua fecit celũ τ terrā. dicit eniz terra erat inanis τ vacua. vel ꝺm aliā lrām inuisibilis τ incõposita τ hoc idez est ꝙ terra. ergo celuz ꝯtinetur in noīe terre. ¶ Item dicit in ps. Celuz celi dño τc. Ibi distinguit celuz τ terrā tanq̃ diuersaz habitatiõez. Et dic ꝙ p celũ intelligit celuz empireuz qđ statim sanctis angelis ē repletũ. s3 ꝯstat ꝙ angeli sicut dicit aug. creati erāt simul cũ mã, inferni. Unde dicit in li. ꝯfes. Duo repio que fecisti carētia tpibus. cuz tñ neutrũ tibi coeternuz sit. Unũ ꝙ ita formatuz ē τ sine vllo defectu ꝯtēplatõis. siue vllo iteruallo mutatõis: q̃uis mutabile. tñ nõ mutatũ. tua eternitate atq3 imutabilitate pfruat. Alterũ qđ ita informe erat vt ex qua forma in quā formam vel motõis vel statõis mutaret. quo tpi subderet nõ haberet. ergo angeli ad celũ ꝯtinebāt. Restat ergo ꝙ noīe celi intelligit empireũ τ angeli. τ ita nõ videt ptinere ad informē mãz. que noīe celi vel aque designat. ¶ Itē videt ꝙ celũ empireũ cum sit corpus. ptineat ad materiā informē. celũ enim empireũ ps est mūdi. put mūdus dicit machina mūdana. s3 ex mã informi factus ē mūdus. ergo celuz empireũ. ¶ Itē dicit hugo ꝙ p. celũ intelligitur quicqđ ē mūdi sensibilis pter terrā. Unde dicit in altũ porrigit. quousq3 sũmuz nãe corporee ptingat. ergo celuz empireũ ꝯtinebat in materia informi. celi. Cõtra. celuz celi dicit empireum ꝙ sanctis angelis est repletũ. sed eis nõ cõgruit habitatio informis iaz formā hñtibus. ergo illud celũ erat formatũ. ¶ Ad primũ dicēdũ. ꝙ l3 celũ diuidat ꝯtra terram. i. materiā informē de q̃ hec fierent. inter se diuidūtur. nihilominus cũ dicitur terra erat inanis τc. ibi celũ ꝯtinet sub informitate terre. aliter enim quodāmõ. accipit nomine terre. Primo accipit ꝓ mã inq̃tuz ex ea futura erat terra. secũdo vero accipit cõiter. ¶ Ad scđm dicendũ est. ꝙ celum empireũ ꝯtinet noīe celi. sicut angeli quodāmõ dicebāt iformes. priusq̃ reciperent formā grē: q̃ noīe lucis đsignat ita τ celũ empireũ poterit dici informe. quousq3 dñs in

formā pfectā redigeret. dicēdo fiat lux zc. z ſm hoc noīe lucis ñ intelligit nō lux que distinguit p revolutōem sui noctē z diē. ſz ēt lux disticta a tenebris. quō celū empireū est lux disticta. tenebre enim hic fuūt ī aere. aqua z terra. ibi aūt ñ. ¶ Ad aliud vero dōm. q; lz ptineat celū empireum ad angelos. nihilomin⁹ tñ potuit aliquo mō ad materiā informē ptinere. Et sic vr hugo sentire. In talibus aūt non ē temere diffiniendum.

Membrum tertium.

a D tertiū quo querit rōe eius q; dr terra creata. quare ñ sit mētio de alijs elemētis in creatione cum sint nobiliora? ¶ Preterea sit mentio de aqua. z ſm vnā expositōez de aere. de igne vō nulla sit mentio: cū sit iter elemēta nobilissimū. Ad qd rñdēdū. q; nūcratis extremis icorpibus dat itelligerē media. z posset dici q; noie celi itelligit ignis. est enim celū igneū: z silr aer. est. n. celū aereū. terra vō ē alterū extremū p. aqua vō tenet mediū. Uel terrā z aquā sicut dicit aug. ꝯ manicheos. intelligit mā informis que se hz ad oīa. noīe aūt terre z aque noiant. qz hec sūt nobis ppinqora z manifestiora. Sz qd ē. q; dicit terrā eē inanē z vacuā. vel inuisibilē z incōpositā ſm aliā trāslatōz. nōne terra. i. mā formas habuit. z ita nō vacua fuit. ¶ Itē inane dr qd ē sine soliditate. nōne terra tunc habuit soliditatē corpalē. ¶ Itē visibilis erat cū eēt corpus. ꝯpositōez hēbat cū ñ eēt simplex vt deus ſz creatura. quare ergo dr incōposita? ¶ Preterea. erat ibi forma cū materia. ¶ Itē qd noie abyssi designat. Si. n. abyssus idē est qd terra. sicut dicit augu. quare potius dr q; tenebre erāt sup faciē abyssi. q̃z sup faciē terre. ¶ Itez q̃rit quare si idē ē terra z abyssus z aqua: diuersis noibus ita nominet. ¶ Ad primū dōm. q; inane dr respectu forme. s. distincte. vacuū vō dr respectu ornatus. silr ſm aliā expositōez inuisibilis dr respectu forme siue spēi. ſm quā ē delectatio i visu. Incōposita vero dr. i. sine ꝯpositōe z ornatu. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrium respondēdū ē q; nō dr inane quia ñ hz soliditatē vel corpulentiā. Preterea vacua ñ dr quia nullā habuit formā. ſz quia ñ habuit formā replentē z ornantē eam. Itē inuisibilis dr. nō quia ñ possz videri. ſz quia ñ poterat videri vt speciosa. Itē incōposita non dicit. quia ñ habuit ꝯpositōem. ſz quia ñ habuit decentiā ornatus. ¶ Ad illud qd obijcit. de abysso z alijs noibus que ꝯcidūt in eandē rē. rñdendū q; ex diuersis rōnibus materia iformis tria sortit vocabula. Est. n. potētia materie receptiue que deficit i genere potētie respectu potētie actiue vel simpliciter vel ſm quid. z q̃tū ad hoc habet rōnez terre. terra. n. inter oīa elemēta minus hz de rōne actiui. Itē dicit abyssus. i. sine cando re: quia sine specie z pulchritudine. vt ostendat defectus ex pte speciositatis. Dicta ē aqua. quia aqua male terminabilis termino proprio. bene alieno. Ita materia bene terminabilis p formaz z debitā dispositiōem. Ex defectu ergo terminatōis dicta ē aqua. quia defacili ductilis z fluxibilis subiacebat operanti: vt de ea oīa formarent. z a primo agente daret eidem virtus p formā: species p distinctōem: terminatio p ornatū. a sūma. s. potentia: sapientia: z bonitate.

Membrum quartum.

b D quartū quo querit de h q; dr. tenebre erāt sup faciē abyssi. tenebra. n. dr priuatio lucis. priuatio aūt seqt habitū. lumen aūt nō pcessit. ergo nō erāt tenebre. ¶ Preterea. querit quare ñ dr tenebra creari sicut z lumē ꝯsequēter fieri? Rñdeo q; tenebra antecedēter ñ dicit priuatōem ordine naturali rei ꝯsequētis. ſz negatōem eius qd nō dū factū ē. z est fiendū. Unde ñ ē necesse prius fuisse lumen. ¶ Ad scdm vero dōm. q; tenebra non dicit creari vel fieri a deo. quia ex priuatōe luminis ꝯsequit nec ē aliquid simpliciter: ſz defectus eius qd a deo ꝯditum ē. z hoc videt per hoc qd dicit aug. in lib. contra epistolā fundamenti. Silentium enim nō ē aliquid ſz defectus soni: tenebra similiter. hoc aūt nihil aliud dicit. quia nondum erat lumen. Hugo aūt vult distiguere iter terram z abyssum. z q; dicit terra erat inanis z vacua. z tenebre erāt zc. quia duo pposuerat supra celū. s. z terrā. mō alia subiūgit duo. vt abyssus ad terrā. tenebre vō ad celū referant. sed hoc nō videō expositionibus sanctoꝝ conuenire.

Membrum quintuz.

a D quintū quo querit rōne eius q; dicit. spūs dñi ferebat sup aquas. pōt enim queri quid noīe aquaꝝ designat. z qualiter spūs dñi sup eas ferebat. z quare potius sup aquas in hac ratōne q̃z super terram? ¶ Ad qd dōm. q; nomie aquaruz notat materia receptibilis debite forme z localitatis correspondētis. spūs autē dñi magis dr ferri⁹ sup aquas. quia bonitas dei que appropriat spirituisancto ē principiū huius terminatōnis p formā distinctā z locū terminatū. Sed si querat quare sup aquas potius dr ferri: q̃z in aquis eē cum spūs dei sit vbiqz. Respondet. q; loquit de spiritu dñi qui supior est natura in rōne agētis. z sic agit de illo. licz in ratione quadam dicatur continere partes inijcient quasi esset intra.

Questio .xlvj.

de rebus corporalib⁹ ꝗtū ad distinctionem z ornatuz in ꝯmuni.

b Abita conside ratōe de rebus corpalib⁹ q̄ntū ad creatiōez. ↄsequēter dōm ē de rebus corpalibus q̄ntuz ad distictōnez vel ornatū siue factōz. qd gnāle ē ad vtrūqz. Et p̄rio quedā ↄsiderāda sūt in cōi. deinde ſm̄ distictōez dicꝫ i his que ptinēt ad distinctōez vel ornatū rez spāliter. Cōsiderāda aūt in cōi sunt. ¶ Primo vtrū oīa facta eēnt in illo tpe in materia vel nō. ¶ Scdo si facta sūt in materia tūc. vtruz i genere vel in spē sint oīa facta tūc. vel nō: vel q̄daz sic. et quedā nō. ¶ Tertio si naturalia facta sunt i genere vel in specie. vel non. ¶ Quarto si simul facta sunt. vel nō simul. ¶ Quinto si nō simul: sz i diebus distītibus ſz qd fiebat. tūc dicēs et q̄re tot.

Membrum primum.

a Ad primū sic. oīa creata sūt simꝫ et hoc simul ē rōne māe. creare autē ē facere sub cōi rōne. ergo oīa facta sūt simul. ¶ Ad idē facit qd dicit augu. ↄ manicheos. introducēs auctem de lib. sap. Qui fecisti mūdū de materia inuisa. vbi nos habemus qui creauit orbē terraꝝ de māi inuisa. ergo sicut dicūtur simul creata in mā. sic dicent oīa facta tūc ratione materie. Cōtra. scriptura li. geñ. et psalmoꝝ distiguūt iter creare et facere. ps. Dixit et facta sūt. mādauit et creata sūt. vt creatio respiciat ad exitū de nō eē in eē. factio aūt respiciat ad formā i materia. nō aūt oīa tūc facta sūt i ꝓpria materia et forma. ergo nō oīa tūc dicunt esse facta. ¶ Preterea. res mirabiles nō tūc facte sūt in sua forma. vt incarnatio nō tūc facta fuit i sua forma: sz eēt humana natura. et ita de alijs mirabilibus et artificibus. ergo nō oīa tūc erāt facta. Ad qd vꝫ dōm. q siue factū dicat cōiter ad creatum siue ꝓprie sicut distinguit in li. geñ. omia dicunt facta simul rōne materie. et qz materia nō fuit denudata siue nuda a forma aliqua: dicunt oīa eē facta. sz nō in ꝓpria forma: neqz i numero: sed in aliqua forma. que ratiōe materie sue et rōne sui: habuit possibilitatē obediētie ad oē qd voluit deus facere de illa creatura. Unde aug. post qōnem morē sup geñ. dicit. Restat q ad vtrunqz habiles sunt creature. ad istum modū quo vsitatissime tpalia trāscurrūt. siue ad illū q̄ rara et mirabilia fiūt. sicut placuit deo facere. facte ergo sūt res in mā et i aliqua forma: vt de qua possit deus facere illud qd ei placuit. ¶ Ad hoc aūt qd vꝫ de incarnatōe. dōm q hūana nā tunc facta ē que habuit possibilitatē obediētie: vt indiuiduo in quo placuit deo vniret: vel vniri possꝫ diuie nāe. Nō ē aūt aliqua cā in creatura vt fiat. sz in deo: cui nihil ē ipossibile. De artificialibus aūt dōm ē. q ipsa tunc facta sunt in materia: que tunc nuda fuit a forma.

Membrum secundū.

a Ad scdm supposito q oīa corpalia facta sunt i materia: que tm̄ nō fuit sine aliqua forma. et hoc ē fieri i materia. Unde dicit hugo. Nihil postea factū ē. cuius materia vt i corpibus. aut silitudo vt i spiritibus nō pcesserit. Querit tūc. vtrū oīa tunc dicant facta i genere vel in spē. aut nō? Et vꝫ q nō. multa enim facta sūt p artificiū. multa ēt ex putrefactōe. multa ēt ex ↄmixtiōe elemētoꝝ. multa ex copulatiōe reꝝ diuersaꝝ specieꝝ. sicut accidit i burdone et ↄsilibus. Contra. sup illud requieuit ab oī ope qd patrarat. glo. Requieuit a ↄdēdis generibus et spēbus. ergo nullū genus nouū vel noua species post ↄdita. Ad qd dōm. q non oīa facta sūt in genere. aut i specie ꝓpria vt artificialia et similia. ¶ Ad obiectū aūt in ↄtrium glo. dicendum q quieuit a generibus et speciebus que erāt cāe ad ꝓducendū ista naturalia et artificialia i suis ꝓprijs spēbus sufficiēter sub ipso.

Membruz tertium.

a Ad tertiū quo querit. si naturalia tunc oīa facta sūt in genere et spē vel nō. Et videt q sic. de talibus. n. dictū est eccl. j. Quid ē quod futuꝝ est. ipm qd fuit. nihil sub sole nouū. ¶ Preterea. opera dei pfecta erāt: sicut dicit i can. deu. Et vꝫ geñ. ij. Perfecti sunt celi et terra et oīs ornatus eoꝝ. Perfectū aūt dꝫ cui nihil deest. ergo nihil defuit in celo vel i tra q̄ntū ad ornatū. Cū ergo genera et spēs reꝝ nālium fuerāt ad ornatū. oīa naturalia tūc facta sunt i generibus et spēbus. ¶ Itez vidit deus cūcta que fecerat et erāt valde bona. sz valde bonū dꝫ in termino intēsionis boni in suo genere. ergo res naturales tūc erāt facte i suis generibus et spēbus. Nā si aliqua nō eēnt facte. nō eēt tunc positus terminus bonitatis i genere. Contra. multa genera vermiū ꝓducunt ex carnibus aīalium. sz nōdū erāt cadauera. ergo nec dū erāt huiusmōi spēs. Silr pōt obijci de his que fiunt exalationibus vapoꝝ: cū nōdū eēnt. Rūdendū vꝫ q oīa facta sunt. s. naturalia i suis generibus et spēbus. i. principijs generationū suaꝝ. sz ergo vermes. tūc nō eēnt et huiusmōi que fiūt ↄsequenter. nihilominꝰ principia generationū erāt. vt cū dēēt materia ↄueniēs ꝓducerent in eē. Unde ista facta sūt materialiter et causaliter. nō q in se habeāt naturā ꝓducendi simile ex simili.

Membrum quartuz.

a Ad quartū quo q̄rit. vtrū oīa nālia facta sūt simꝫ i genere vel i specie. qd vꝫ p hoc qd dicit aug. in li. ↄfessio. Cer-

do tuo simul et sempiterno dicis q dicis: nec aliter q dicedo fac. ergo ipa sut simul fca. ¶ Preterea. eqlis facilitatis est deo oia simul face. sic simul oia creare. sed simul oia creauit. ergo simul oia fecit: cu hoc magis 9gruat oipotetie. ¶ Preterea. ro qre artifex vnu facit post alter e. q2 no simul pot 9uerti ad multa fm eadē pte omnino. ¶ Preterea. mā nō ē aptata s3 oportet eā aptare. hoc aūt imperfectiōis ē. In deo aūt ē sūma pfectio. ergo simul oia fecit. ¶ Preterea. dr gen. ij. Iste sūt generatōnes celi et terre [illegible] die quo fecit deus celū et terrā. ergo i vno die fecit oia. et pari rōe i vno nūc vl i modico tpe. Cōtra. i gen. dr primus dies. scds dies et ita d alijs. ergo plures erāt dies: n ergo sil oia sūt fca. ¶ Itē greg. oia sil creata sūt. q2 i mā simul sūt. q d eis hnt originē. s3 ñ i specie. q sequētib9 dieb9 ē onsa. ¶ Preterea. vr q iter sanctos nullaten9 deberet eē discrepātia opinionū q ad creatōz. s3 q ad factōez eccl. xviij. Qui viuit ineternū. creauit oia simul. nō dic fecit. ¶ Itē nisi dicuz fuiss3 prim9. scds. terti9 dies. nō eēt diuersitas opinionū: vt vr. in hoc tū ē cōtrouersia. q qdā dicūt oia i vno die. Vn aug. q dā i. vi. vt grego. et hiero. s3 dte oēz dic fuit creatō. vt p3 ex textu Gen. j. dicit. In pricipio creauit deus celū et terrā. satis aūt post modū subiungit d pmo die. ¶ Itē augu. vbi nulla spēs. nullus ordo. nec ēt dies ē. s3 spēs et ordo pmo dicunt in factōe lucis. Sz aū hoc fuit creatio. ergo penes creatō ez nulla d3 eē diuersitas iter opiōes sanctor gn. s. dicit oēs. q oia simul creata sūt. s3 de factōe rer pōt eē 9trouersia. et h designat greg. q dicit oia simul eē fcā i sba. fieri eni3 i sba est fieri in mā et hoc ē creari: qd 9cedim9. ¶ Ad primuz dōz. q l3 simul sit dicē q̄tū ē ex pte dicētis. nō tū ē simul q̄tū est ex pte eius qd dr. Dicē ei3 sumit multiplr vno mō ē eternū. fm q pater dic filiū. Alio mō idez ē q creare et fm hoc ex pte ei9 qd dr. nō ē simul. s3 pōt eē fm prius et posterius. et sic accipit hic fm sniam sanctor. q. pluralitatem dier ponūt ad lram. ¶ Ad scdz dōm. q l3 equalis facilitatis sit simul creare et face. pnt creare distinguit a face: tn creatio quia respicit mā3 informē. et facere respicit formas in materia distinctas. in qbus potest esse prius et posterius tpe. sicut est prius et posterius natura: ideo dissimile ē q̄tum est ex parte creati et facti. Et sicut instruitur homo ad quē ordinate sunt corpales creature. in hoc q prius 9didit iforme. et post formauit et distinxit. et ita instruitur in hoc qd fecit fm prius et posterius in tpe.

Membrum quintuz.

Quinto q̄rit. fm quid fiebat ibi dies. et q̄re iot. Dicit aūt fieri dies dupliciter. Uel ex pñtia lucis corpalis. sic testant grego. Beda et hiero. Uel ex pñtia lucis spūalis. sicut testat aug. Primo ergo pcedēdū est fz primā expositōnez. s. fm q dicis h3 fieri ex pñtia lucis corpalis. Scdo fm scdā3 expositōz. ¶ Circa primū primo querit que fuit lux corpalis. ex cuius pñtia fiebat dies. ¶ Scdo qualiter illa lux faciebat diē. ¶ Tertio vtrū illa lux [illegible] adhuc. an dsierit eē facto sole. Aut si mutat i aliud: i qd mutata ē. ¶ Quarto vtrū i vno die facta sūt illa opa. de qbus agit Gen. j. an pluribus dieb9. ¶ Quinto quare nō dicit nox facta esse sicut dies cuz dicitur factum vespere et c.

Articulus primus.

a Ad primū sic. ex pñtia luminariū sup terram vl abñtia vr fieri dies et nox. dies ei3 ē latio solis sup terrā. s3 cuz nōdu3 erāt luminaria nō poterāt ita ferri sup terrā vel subtus. ergo nec ex cor allatōne poterat fieri dies. s3 q̄rto die pmo fcā sūt luminaria. vt p3. j. Gen. ergo non fuit dies donec ad tēpus q̄rte diei. ergo male dr ibi prim9 dies vel scdus vel tertius. Ad qd dōm. fm istā opinionē. q lux ista nō fuit lux solis vel alior luminariū. q2 reuera facta sūt q̄rto die. s3 fuit quoddā corpus lucidū formatū ex piacētī mā. ex cui9 pñtia sup terrā fiebat. dies. ex occasu aūt ei9 sup terra nox. et hoc plene in. ij. li. sentē. xiij. di. c. j.

Si autē q̄rit q̄liter lux ista fcā fuit. accipitur a Beda q dicit. q in nubecula lucida q hic vocat lux ab initio fecit diē et noctē. diē cuz apparebat. noctē cū erat abscondita. et descēdēs ad occasū fecit vespere. et reuocatū ad ortū mane. et hoc ē qd dr. diuisit lucē a tenebris. Vn dicimus q ab illustratione lucis huiusmodi fiebant tres primi dies. sicut sequētes ab illustratōe lucis solis.

Articulus secundus.

a Ad scdz quo querit. q̄liter lux illa faciebat diez. aut eni3 illa lux erat sparsa circūquaq3 ex oi pte terre. aut i alia q pte magis coadunata q i alia. Si sparsa circūquaq3. ergo ex oi pte illuminabat. ergo vndiq3 erat dies. ergo ñ erat distictio diei et noctis. qd ergo dicit diuisit lucē a tenebris. ¶ Si pp hoc dicat q erat coadunata lux illa magis in vna pte illi9 corpis q i alia. et qñ ista ps illi9 in q erat lux ista coadunata erat sup terram erat dies. qñ vo occidebat sub tra erat nox. Cōtra. p bat q erat sparsa. Mā qñ dicitū ē. In principio creauit de9 celū et terrā. ibi dr mā i 9fusiōe formar corporaliū. q pmo idistincte et post distincte sūt. vn i se icludebat lucē illā pdictā. q2 terra habebat i se rōnez opacitatis et luminositatis. s3 post cū facta est lux. diuisa est actualiter opacitas a luminositate. siue opacum a luminoso. et cessit opacitas ex

pte terre. lumiositas ex pte celi. ⁊ hec duo exigunt ad hoc vt esset dies vel nox. si. n. ñ essz aliqd corpus potēs pijcere vmbrā. qđ fit rōne opacitatis. ñ essz tenebra. ergo a sili si opacitas q̄ cessit i ptē terre equaliter erat ex oi pte terre. videret q̄ silr luminositas q̄ cessit i ptē celi. equalr erat ex oi pte: ergo: lux pdicta sparsa erat. ergo restat vt prius: q̄ p eā nō erat distinctio diei ⁊ noctis. ¶ Itē itelligamus q̄ nulla sit stella. sz tñ celū vniforme p totū reuolueret circa corpa iferiora: tūc ñ erit effectus generatōis ⁊ corruptōis i inferioribus: qz iste effectus. ē i eis a planetis marie. ⁊ [redacted] ab alijs stellis sm elongatōz eaꝝ vel approximatōz. erit [redacted] effectus pseruatōis reꝝ in eē ab ipo celo. Iste n. effectus q̄ ē pseruare [redacted] eē. vniformis ē. Vn bñ ē ab eo qđ vniforme ē. Cū ergo i tribus primis diebus nōdum facte essent stelle. nō erat generatio ⁊ corruptio in iferioribus: erat tñ in eis pseruatio: qz đ factis tūc nihil deperijt: ⁊ nō erat ponere a quo esset huiusmodi pseruatio. a q̄. s. creato. nisi ab illa luce pdicta. lucis ergo illi⁹ erat cōseruare res iam entes. sz nō pseruaret vniformiter nisi essz sparsa ex oi pte qz nō eq distaret semper ab oibus si coadunata essz i aliqua pte. sicut sol: ergo nō faciebat distinctionez diei ⁊ noctis.

Rñdeo. licet aug. videat dicē de luce spūali. tñ supponamus ad pñs. q̄ lux ista sit corpalis sicut exponit Beda. greg. ⁊ hiero. Dicim⁹ ergo q̄ in principio qñ creatū est celū ⁊ terra i terra q̄ erat oium mā corpoꝝ mutabiliū. ptinebant p pfusiōz pspicuitas ⁊ opacitas. postmodū vo cū dictū est fiat lux. diuisa ē actualiter pspicuitas ab opacitate. ⁊ tūc opacū qđ cessit ex pte terre pp sui resistētiam qz. s. nō erat peruiū luci. pijcit vmbrā. pspicuum vo qđ cessit i ptem supiorē sui giratōe circa opacū fecit diē ⁊ noctē. ¶ Ad illud qđ obijcit q̄ lux ista sparsa erat. ⁊ sic nō poterat distiguere diē ⁊ noctē: dicim⁹ q̄ re vera lux erat sparsa. qz vndiqz ex pte terre erat illō pspicuū: tñ nihilominus ex pte terre erat coadunata magis i vna pte q̄ in alijs. Vnde dicimus q̄ illud corpus i quo erat lux ista: duplicē habebat effectum. rōe. n. pspicuitatis q̄ erat vniformis p totū: habebat effectum pseruādi res corpales inferiores. rōne vo lucis q̄ coadunata erat i aliq̄ pte illi⁹ corpis: habebat effectū declarandi ⁊ multiplicādi. sicut. n. dicit aug. sup Io. ⁊ Amb. in exame. lux hz virtutē declarandi se ⁊ alia. ⁊ multiplicandi se ⁊ alia. sz postmodū cū facti sunt planete. sm alatōz suā in aliquo circulo. sm ppinquius ⁊ remotius fuit generatio ⁊ corruptio in reb⁹. bñ ergo pcedim⁹ q̄ lux i eo q̄ sparsa erat. nō faciebat diē ⁊ noctē. sz sm q̄ adunata. vtrūqz. n. erat ibi repire. s. et isparsionem vno modo. et coadunatōnē alio modo.

Articulus tertius.

a ¶ D tertiuz q̄ qrit. vtꝝ ista lux [redacted] adhuc. an desierit eē facto sole? sic vr dicē qda opio. dic. n. q̄ lux iste erat iperfecta siue diminuta respectu lumis solis: ⁊ sole adueniēte: cessit [redacted] mām ex qua ipsa facta erat. ¶ Si dicat q̄ desijt eē penitus. ex hoc vr seq incōueniēs. s. q̄ de⁹ aliqd fecerit. qđ statim desineret eē: ⁊ sic ñ videretur sūme sapiēs. ¶ Itez pbatur adhuc q̄ nō cessit soli. qz pletius nō cedit min⁹ pleto. sz illa lux cōpletior erat luce solis: ergo ñ cessit luci solis. pbatio medie dic damā. q̄ opa prime diei ⁊ septime pletiora sūt opib⁹ ceteroꝝ dieꝝ: ergo cū ista lux esset op⁹ prime diei. sol vo quarte diei. ista lux nobilior erat sole. ¶ Itē a nobiliori cā nobilior ē effectus. sz dies ē effectus lucis: ergo a nobiliori luce nobilior dies. sz prim⁹ dies ē nobilior quarto: ergo a nobiliore luce. ergo nobilior ē lux pdicta luce sol. ¶ Itē artifices isti inferiores nō statiz faciūt res pfectas sz p successionē pcedūt opando ab icōpleto ad pletum. ⁊ hoc ē pp sui insufficiētiā: ergo cū deus sit sufficiētissim⁹. ñ est i eo vt pcedat ab icōpleto ad pletum. sz statim facit rē pfectā. cuz ergo lux ista fuit opus dei. pstat q̄ facta ē in suā pfectōe: ergo nō cessit lumini solis tāq̄ icōpletū pleto. sicut ponit nūc dicta opio. Si dicat q̄ adhuc manet. querit vtrū ita manet q̄ ē sub eadez forma i qua tunc erat. aut ita q̄ mutat in aliud. vel q̄ ex [redacted] aliquid factum est. Si dicatur q̄ sub eadē forma: ergo nunc simul cum sole radiaret qđ [redacted] non videmus. ¶ Preterea cum esset ad idez opus ad qđ sol. s. ad distinguendum diē ⁊ noctē. videret alterum illoꝝ supfluerē. cū vnū sufficeret. Si dicat q̄ mutatur in aliud. querit in quid. Si in solē q̄ deo factus ē sol. Cōtra hoc pñt adduci tres rōnes sup dicte. qz pletius nō ē inale ad min⁹ cōpleti. ¶ Preterea si ex ea factus ē sol. querit vtꝝ facte sint cetere stelle. Silr si ex ea facta ē luna vl alia stella. queritur ex q̄ factus ē sol. ⁊ sic pt qrio singulis. pter hoc dicitur. q̄ illa lux diuisa ē. ita q̄ ex vna pte factus ē sol ex alia luna ⁊ ex alia ⁊ alia singule stelle. Sed tunc queritur in quo sit erat ante diuisionem. vtrū. s. in inferiori aut in superiori. q̄ sol vel alie stelle. qño autem dicatur oporteret in aliqua parte illius lucis fieri transmutationem sm rectum. transmutatio aūt sz rectum nō ē naturaliter. nisi vbi ē natura leuis vel grauis: aut. s. fieri violentiam circa eā si moueret sm rectū. quoꝝ vtrūqz ē falsum: ergo non videt diuidi posse modo predicto. ¶ Item esto ita: altera ps eius cedit i pfectōez saturni. altera in pfectōez solis: cū ergo saturnus sit supremus planetarū. leuior ergo prius cedit i saturnū: ergo sz hoc citius moueret q̄ reliq planete, sicut ē i istis iferiorib⁹. qđ leui⁹ citi⁹ mouet. vt ignis q̄ aer. hoc dt ē falsū, imo tardi⁹ vr saturn⁹ moueri q̄ re

liqui. qꝛ nō pficit cursū suū ań. xxviij. ānos. Ad
qd dōm. ꝙ illa lux nō desijt esse ꝫm ipsa q̄ prius
fuerāt ad quedā visuz. s. ꝯseruatōez rez cō ruupti
biliū ⁊ multiplicatōez. ⁊ adhuc ad āpliorē visuz
s. ad generatōez ⁊ ad corruptōez. dicimus ergo
ꝙ ex ista luce p eius diuisionē facta sunt oīa lumi
naria. nō tñ oꝫ ponē in ea nāz grauis ⁊ leuis: qꝛ
lux ꝺ nā sua ē diffusiua sui. Vn̄ diffundit se vndi/
qꝫ. nisi habeat obstaculū ꝫm rectū ⁊ ꝫm latus ⁊
circulariter: sicut pꝫ in lumine candele in domo.
concedimus ergo ꝙ ⁊ si in ptibus eius non est
ponere grauius ⁊ leuius: tñ ibi erat ponē simpli
cius ⁊ min⁹ simplex. ꝫm ꝙ plus ⁊ minus elōga
batur ab his iferioribus. sicut ē et i elemētis. Vn̄
plus dꝛ ꝫm hoc esse de nā simplicitatis ⁊ pspica
citatis i saturno: qui ē superior planeta q̄ꝫ i alijs.
¶ Qd ergo obijcit ꝙ ꝫm hoc citi⁹ mouet. dicim⁹
ꝙ si mouerent planete motu ꝑprio pter motū suaꝝ
speraꝝ. sicut posuit qdā phs. bñ posset hoc eē. ꝙ
saturn⁹ citius moueret. sed nō sic est. imo speraꝝ
motu mouet. spere aūt non citius mouent. ¶ Ad
id aūt qd obijcitur. ꝙ saturnus tardior ē. itelligit
non qꝛ grossius corpus sit: nec qꝛ tardior vel re
missior sit motus eius. sed qꝛ maius spaciū ꝺscri
bit pcurrēdo q̄ꝫ alij. iō plus exigit de tpe: sicut si
aliquid moueret circa vnā rotaz. ⁊ aliquid eque
cito moueret circa axem: multo plus exigeret de
tpe ad pficiēdū motū circuli q̄ꝫ illō qd circa axē.
¶ Ad illud qd obijcit de pfectōe ⁊ nobilitate pri
me dici. dicimus ꝙ rē vera lux illa facta ē nō di/
minuta sꝫ pfecta. ꝫm ꝙ ꝯpetebat vsui ad quē tunc
erat: nec opōtebat aliquā trāsmutatōz fieri circa
eam. ad hoc vt ad illū vsum essꝫ. s. ad ꝯseruatōz
⁊ declaratōem vt dictū est. sꝫ pp vlteriorē vsum
s. vt essꝫ cā pfecta generatōis ⁊ corruptōis i infe
rioribus: ꝯpetebat vt ex ea fierent luminaria. Vn̄
ꝯcedimus. ꝙ a primo nihil egreditur incōpletū
⁊ impfectū: qd s. non sit sufficiēs ad vsuz ad quē
ordinatū ē. ¶ Sꝫ adhuc restat obiectio prius fa
cta. si. n. erat lux ista pfectior luce solis: ergo non
erat mālis ad illam. pfectior aūt erat qꝛ erat op⁹
prime diei ⁊c̄. Solutio si ꝯsideremus lucē istam
quo ad suū effectū. ⁊ solē quo ad suū circūscri/
ptō. s. effectu illius lucis quā i se includit sol. dici
mus ꝙ effect⁹ illius lucis erat ꝯseruare res ⁊ de
clarare. solis aūt effectus ꝑprius ē facē genera/
tionē ⁊ corruptōz. ꝙ. n. seruat ⁊ declarat hoc ac
cipit ab ista luce. ꝫm ergo hāc ꝯpatōez nobilior
est effectus lucis q̄ꝫ solis: qꝛ nobilius ē ꝯseruare
⁊ declarare q̄ꝫ facē gnātōz ⁊ corruptōz. hoc pꝫ
⁊ iō q̄ ad hoc nobilior ē lux ista q̄ꝫ lux sol'. siue
q̄ꝫ sol. Si vō ꝯsideret sol ꝫm ꝙ i se includit effe
ctum illius lucis. ⁊ cū illo sup addit aliū: sic ē di/
cere. ꝙ pfectior ē sol. ⁊ q̄ ad hoc mālis ē illa lux
respectu illius. Silr dōm ē de alijs planetis: ⁊ p
hoc pꝫ solutio ad oīa obiecta.

Articulus quartus.

Ad quartū quo querit. vtrū vno die fa
a cta sunt illa pria opa: an in plurib⁹? Vt
ꝙ i plurib⁹. qꝛ i textu dꝛ. primus dies.
scōs. tertius ⁊ sic deinceps. ¶ Contra
geñ. ij. Iste sunt generatōes celi ⁊ terre i die quo
fecit deus celū ⁊ terrā ⁊c̄. ergo vnicus fuit dies i
quo facta sunt illa pria opa. Similiter dꝛ i trans/
latione. lxx. Hic est liber creature celi ⁊ terre. ⁊
subdit. cū factus ē dies: nō dicit cū facti sunt dies.
Solutio ꝫm opinionē aug. patebit ifra: sꝫ ꝫꝫ ali/
os pōt dici. ꝙ hoc ē itellectus lr̄e Geñ. ij. In die
i. in tpe. vt importet in se oēs dies. ⁊ iste modus
loquēdi repitur alibi in scriptura.

Articulus quintus.

Ad quintū quo querit. cū pria die diuisa
sit lux a tenebris. ⁊ dies a nocte. cū di/
cat scriptura ꝺ diuisione isto ꝫ. ⁊ dicat
et diē factū. dicit. n. factū ē vespe ⁊ ma
ne dies vnus. quare similr̄ nō dicit noctē? ⁊ qd
est cōis ꝫm vtranqꝫ opionē. ¶ Rn̄sio hoc fuit. qꝛ
dies ꝫꝫ ꝙ huiusmodi dicit positōz. sꝫ nox inq̄ꝫ/
tum huiusmodi dicit entis defectuz. vn̄ eius pro/
prie non est factio sed potius defectio. ⁊ iō inter
facturas nō ꝯputat sicut dies. tñ nox bñ ptict ad
diuisionē. qꝛ priuatōes bñ distiguūt iter entia. ⁊
iō de eius diuisione a luce siue die logt scriptu/
ra. nō de factōe. Hec solutio silr̄ cōis pt eē vtri-
qꝫ opinioni. Tamē ꝫm opinionē augu. aliter dōz
est. dicit. n. sic. Dies ille quā fecit de⁹ primitus: est
cognitio angeloꝝ pñtata. oībus opibus dici hoc
ordine pñtie. quo ordine scie. ē āt duplex cogni
tio āgeli. quedā matutina i vbo. alia vespina i re
rūz nā. ⁊ in vtraqꝫ supponit cognitio ⁊ dies: qꝛ
semp fit relatio creature ad ipm faciētem: ⁊ ꝑpo
nitur ab angelo cognitio q̄ ē in vbo. cognitiōi q̄
est in ꝑprio gnē. ⁊ iō dicit aug. ꝙ āgeli creaturā
in ipa creatura sic sciūt. vt illi scie ꝑponunt sciam
que est in vbo. Si aūt ꝑponerēt cognitioni q̄ ē in
vbo. illā que ē in ꝑprio gnē: tunc essꝫ ibi nox. s.
peccati. sꝫ illa nox non essꝫ a deo sed ab angelo.
nō sic aūt est. ⁊ iō non fit ibi mentio de noctis fa
ctura. Iuxta hec nota expositōez. ꝙ ibi dꝛ fa/
ctum ē vespe: ⁊ mane. diuersam. ꝫm diuersos ex
positores. Scōꝫ aug. vespe dꝛ cognitio creature
i ꝑprio gnē. q̄ dꝛ vespina: qꝛ sic vespa declinat ad
occasū vel ad tenebras. ita hec cognitio declinat
ad nō eē. i. ad creaturā q̄ de nihilo est. ¶ Scōm
Bedam ⁊ alios expositores dōm ꝙ illud lumi
nosuz corp⁹ primo factū reuoluebat circa terrā. ⁊
determinabat ptes diei. Mane aūt faciebat ꝫꝫ ꝙ
ꝺ subt⁹ accedebat ad orizōta nr̄m. vespe ꝫꝫ qꝛ de/
cliabat ab orizōte nr̄o ad iferiores ptes. sic ⁊ mō
fac sol. Scōꝫ alios adhuc mane ꝺsignat ibi prin-

cipiū vel initiū rei fiēde. vespe terminū rei facte.

Circa scōaʒ expositōeʒ q̄ ē augu. notādū q̄ ꝑ aug. vr̄ q̄ illa lux fuerit radiatio sup itellectū agē tiū ad cognoscēdū i vbo. ꝛ sic diceret māne: vel i ꝓprio gnē. ꝛ sic vespe. Iste āt irradiatōes distiguunt ꝑm opata. i ope. n. distinctōis erat triplex distinctio. lucis a tenebris. aquaꝝ supioꝝ ab iferioribus. ꝛ inferioꝝ ab arida: ꝛ sic tria opata. Silr i ornatu erāt tria. ornat⁹ celi. aeris ꝛ aq̄. ꝛ ornatus terre. ꝛ sic alij tres dies. Vn⁹ āt dterminat ꝑ ꝯseruatōeʒ reꝝ factaꝝ. Nō. n. solū oꝫ ꝓducē. sed ꝯseruare.

Questio. xl vij. de ope prime diei. s. de celo empireo.

Acto de opere distinctōis i generali. ꝯsequēter agēdū ē de ipa i spāli. Et pmo de ope prime diei. i quo distincta ē lux a tenebris ꝛ est pria ꝯsideratio d luce corpali. deinde de luce spūali. De luce aūt corpali. ꝑm q̄ erat coadunata: dictū ē iā. nūc aūt d ipa agēdū est ꝑm q̄ erat sparsa. Pria aūt sparsio lucis corporalis fuit i celo empireo. de quo querunt hec. ¶ Pmo an sit. ¶ Scdo an sit corp⁹. ¶ Tertio an moueat. ¶ Quarto an sit celū. ¶ Quinto d ꝯparatiōe illius ad alios celos.

Membrum primuʒ.

D primū sic. videtur q̄ illud qd̄ di. celum empireū non sit. nihil. n. fit sine cā a deo. ꝫ huiusmōi celū nō vr̄ hr̄e caʒ aliquā: nō. n. ꝑpter ꝯtinuandā generatione ꝛ corruptōem in inferioribus. cū huius sit cā sufficiēs firmamētū cū stellis ꝛ planetis. Neqꝫ sit ad ꝯseruatōʒ reꝝ i esse. cū cā ꝯseruatōis in eē ipsoꝝ corpoꝝ. dicat eē ꝑ phos illa spera q̄ mouetur motu diurno: ergo nō vr̄ cā eē ex ꝯpatiōe ad corpora. Nec ex ꝯpatione ad spūs. cum spūs natura sint sepati a corpibus. nec indigeant ipsa corpoꝝ continentia ad hoc q̄ sint. Nec illa videtur eē cā. quā quidam ponunt dicentes. q̄ ad cōiunctioneʒ corporis ꝛ anime requiritur lux. Vn̄ ad coniūctionem anime vegetabilis cū corpore. exigitur lumen quoddā. ꝓueniens ex firmamento siue celo sidereo. Ad ꝯiunctioneʒ vero anime sensibilis cū corpore. lumē ꝓueniēs ex celo cristallino. Ad coniūctōeʒ vero anime rōnalis cū corpore. lumē ꝓueniens ex celo empireo. Cum enim aīa rōnalis sit substātia incorporea. cognoscitiua sepabilis a corpe. ꝫ ꝯiūgit corpi ex elemētis ꝯposito. n̄ reqrit nisi tot media quot sunt media i gnē. nō quot sūt media dterminata i specie.

Mediū aūt in gnē inter corpus corruptibile cōpositū. ꝛ incorpeuʒ. ē corp⁹ corruptibile simplex ꝛ corpus icorruptibile simplex. nec possibile est plura inuenire media. ꝫ corp⁹ corruptibile simplex ē elementū. corpus icorruptibile simplex. i. nō resolutū i alia corpa ē lux: ergo inter icorpeū ꝛ suū corp⁹ n̄ itercidūt nisi illa duo media i gnē. ex pte vo icorpei. nō intercidūt nisi duo. iter aīaʒ rōnalē ꝛ suū corpus. est. n. icorporeū motiuum nō cognoscitiuū. ꝛ ē incorporeū motiuū cognoscitiuū: sed non sepabile. sic ergo ex pte incorpei nō erūt nisi sensibilis ꝛ vegetabilis. Si vero acciperentur media ꝑm differētias i spē ex pte corporꝫ. quot eēnt dñie lucis iter elementum. qd̄ ē corpus corruptibile simplex ꝛ incorporeū. tot accperent media. ꝫ sunt dñie lucis diuerse ꝑm dñas speraꝝ. spere aūt ponūt nouē ꝑ phos. spere septem planetaꝝ. spera stellaꝝ q̄ dicunt fixe. ꝛ spera motus diurni. ꝛ ꝑm quosdā phos dr̄ eē alia spera sydereā: ꝑm hoc ergo addito celo empireo qd̄ nullū illoꝝ ē. eēnt decē dñie luminū. ꝛ ita eēnt decē media. ¶ Preterea. si determinant media ex pte corpoꝝ. iter incorporeū ꝛ corpus ꝯpositum. esset pari rōne lux. a celo ēpireo ꝓueniens. mediū inter aīaʒ vegetabilē ꝛ suū corp⁹. vel aīaʒ sensibilē sicut inter aīaʒ rōnale ꝛ suū corp⁹. Incorporeū. n. licet corruptibile nobilius est corpe. ꝫ sit incorruptibile. i. qd̄ nō corrūpit nec ꝑm se nec ꝑm ptem. Item aīa rōnalis non est actus cuiusdam ptis corporis. nec ē ita actus vt necessario operetur p corpus: ergo mediū qd̄ sibi eligit iter ipam ꝛ suū corpus. nō ē necessario corpus ꝫ incorporeū. qd̄ ē minoris nobilitatis. sic ergo non reqrit aliqd̄ lumē ꝓueniēs ab empireo. ¶ Preterea. tres dicūtur spūs eē. naturalis. aīalis. ꝛ vitalis: ꝛ ꝑm aliquē phm dicunt eē lumina. ꝑ medicos substātia aerea digesta i corde. nec alid ponitur mediū inter aīam ꝛ corpus suū nisi spūs. si ergo ē sbā aerea. pꝫ q̄ nō reqrit ibi mediū aliqd̄ a corpe celesti. ꝛ ita nec ab empireo: nō solū qñtū ad aīaʒ rōnalem. ēt qñtum ad alia. Si vo sunt lumina. ꝯstat q̄ iter se ordinē hn̄t. nā sine vitali alij nō opant. vitalis aūt mediū ē ad aīaʒ sensibile ꝛ aīal' silr. quicūqꝫ ergo illoꝝ dicat nobilior. lumen illud qd̄ nobilius ē mediū ad sensibilē. ꝛ ita lumē ꝓcedēs ab empireo. cū nō sit mediū ad sensibilē. vt dī. n̄ reqret aliqd̄ mediū ex illa pte inter aīaʒ rōalē ꝛ suū corp⁹. ¶ Si forte dicēt. q̄ vitalis ꝛ aīal' differūt ꝑ maiorē nobilitatē ꝛ minorem. respectu aīe vegetabil' ꝛ sensibil'. hoc nō vr̄ vez. cū. n. fit imutatio j organo sensus. deinde puenit imutatio ad spm aīalē. ab illo vo ad pte sensibilē: a pte vo sēsibili ad rōalē nec pla ponūt media: g⁹ n̄ ē nece duplicē spm aīalē ponē. vnū qui hūt opat ad sēsibilē. alteꝝ q opat: ꝛ tn̄ n̄ sit opatio vtriusqꝫ spūs. cū trāsferri [illegible] forā sēsibil' vio

ad intellectū. qd cū nō inueniat: nō erit aīa indigēs alio spū ꝙ illo: q ministrat aīe sensibili. ⁊ ita nō indiget aliquo lumine a celo ēpireo ꝓueniēte. Ad qd dōz. ꝙ celū qd dr̄ ēpireū ē. ⁊ ꝓp aliquā cāz. cā vo illa nō ē rōe ꝯtinuatōis i gnatōe ⁊ corruptōe vl' cōseruatōis in eē rez corruptibiliū. sed vt ꝯpleatur vniuersuz i gnē corpoꝝ: s; ꝯterminata extrema ⁊ mediū: ad ostēsionē sūme potētie sapiētie ⁊ bonitatis. extrema vo sūt luīosuz i fine ⁊ opacū i fine. luīosuz dr̄ i fine ꝯ ēpireuz. ¶ Preterea. s; spūs sepati a corpibus nō indigēt ꝗītū ad suū eē aliquo corpe. tn̄ ē ꝯgruētia alicuiꝰ corpis ad ipsos spūs ꝓp magnā ꝯueniētiā. ¶ Preterea spūs rōales q ꝯiunguntur corpibus cū ꝑueniet ad icorruptōz, corpoꝝ ꝯgruēter collocabunt i corpe: qd ē vltie nobilitatis i vniuerso. eo ꝙ hēbunt corpa illa maximā nobilitatē. ⁊ añ illā ꝯiunctōez cū hūiusmodi corpibus ibi ꝓ meritū suū ꝯgruent collocātur.

Mēbrum secūdum.

D scōm quo q̄rit. vtrū celuz ēpireum sit corpus. ad qd sic. oē ꝯtinēs simplicius ē nā ꝯtēto. s; celū ē ꝯtinēs āgelos ⁊ aīas sanctas. cū ergo nullus corpus sit simpliciꝰ aut nobilius āgelis ⁊ aīabus sāctis. ergo celuz ēpireū nō erit corpꝰ. Cōtra dama. solus deus ē icircūscriptꝰ cetera circunscripta. ergo circūscripti sūt āgeli ⁊ aīe scte vbicūq; opant. ergo si nō hn̄t h iferius opant s; [illegible] supiꝰ vbi ꝯtēplāt. ergo ibi circūscribunt. ergo ibi sūt vt i loco. s; locus ē finis corpal' eius qd ꝯtinet. vel ē i eo. ergo celū empireū ē finis corpalis āgeloꝝ. ergo ē corpus. ¶ Itē ꝑfectꝰ ē ordo i vniuersitate corpoꝝ. q ꝓcēdit ꝯm maxī; nobilitatē ⁊ minimā. ergo si ē corpꝰ hn̄s minimā nobilitatē. sicut corpꝰ maxime abūdās in opacitate. silr̄ erit aliqd corpꝰ hn̄s maximā nobilitatē. sicut corpꝰ qd de [illegible] sua h; luminositatē. ⁊ ita erit aliqd corpꝰ vniforme i luminositate. ¶ Itē plus ē eē nō motū ꝗ motū. q2 illo. s. nō moueri: remūerabunt q̄ nūc mouent. ergo aliqd corpꝰ ē luīosuz vniforme nō motū. s; hoc nō ē celuz aq̄uz: q2 illud ē ex aq̄. qd at ē ex aqua mobile ē ⁊ mutabile. ergo ē aliqd corpus sup illud. s; hoc nō ē nisi celuz ēpireus: ergo celum ēpireū ē corpus. ¶ Itē dicit dama. ꝙ celum ē sine stellis semp iforme. de quo dicit. In pricipio creauit deus celū ⁊ terrā. sed hoc nō ē firmamētuz. q2 post dicit spūs dn̄i ferebat sup aquas q̄s diuidit firmamētum. ⁊ ita firmamētuz fuit iferius eo. Itē nec fuit celū cristallinū. q2 postmodū fuit diuisio aquaꝝ: ergo ē celuz ēpireū. ergo celum ēpireuz ē corpus sperifomie. ergo ē corpus. ¶ Ad qd dōm. ꝙ celuz ēpireum ē corpus. ⁊ ē quoddā celum qd ꝯtinet res corpales. sicut ē celū iferius. quoddā vero qd cōtinet res incorpales siue spirituales sicut celum superius. ¶ Ad primo obiectuz dicēduz ꝙ duplex est nā loci. loci. n. ē saluare ⁊ cōtinere. celo empireo cōuenit ꝯtinere respectu angeloꝝ ⁊ alioꝝ spirituum. s; nō saluare. q2 si non eēt celuz ēpireum adhuc starēt. vn̄ nō depēdet eoꝝ eē ab eē illius. sed hoc mō spūs sanctus ē ꝯtinēs respectu spirituum creatoꝝ. q2 saluat eos vnde ē ꝯtinēs vt saluans. Celuz vero ēpireuz q2 ꝯtinet substantiā angeloꝝ. est ꝯtinēs soluz ⁊ nō saluās. ¶ Et qd obijcit ꝙ ꝯtinēs simplicius ē cōtēto: dicēduz ꝙ hoc non exigit. nisi vbi est vtraq; predictaꝝ conditionum. ꝙ scilicet cōtineat ⁊ saluet.

Mēbrum tertium.

D tertiū quo querit. vtruz celum ēpireuz moueat. ⁊ videt ꝙ sic. q2 dicitur in glo. sup illud. In eternuz dn̄e ꝓmanet in celo. celum illō mutat in quo sunt āgeli creati. aut ergo itelligitur de mutatōe ꝯm situm. vel ꝯm qualitatē vel ꝯm substāciam. Si ꝯm qualitatē vel substātiam. s; maior ē illa mutatio que ē ꝯm qualitatē vel substātiā ꝗ illa que ē ꝯm situz. ergo si mutat ꝯm substāciā vel qualitatē. multofortius ꝯm situ. ¶ Itē si firmamētuz ⁊ corpora iferiora merētur ꝓ motū suū. nam ꝯsequent premiū ꝓ motū suū. ⁊ celuz ēpireuz silr̄ premiabit. ergo mouet ad illō premiū: ergo mouet. ¶ Itez Ro. viij. Ois creatura subiecta ē vanitati. ibi glo. dicit. ꝙ sol ⁊ luna post motū habebunt statū i premiū. ergo si celū ēpireū silr̄ sit premiabile. vr̄ ꝙ moueat. Qd aūt nō moueat. vr̄ q2 magis assimilat pri̊o qd nō mouet. ꝗ qd mouetur. cū ergo nō repugnet corpi luīoso nō moueri: s; magis determinet ad hoc. vr̄ ꝙ celū ēpireū nō moueat. ¶ Itē spūs ꝯm ꝙ sūt i celo empireo: sunt iquiete ꝯtēplatiōis. s; quādo mittunt ad nos operātur. nō tn̄ desistūt ab itimo ꝯtēplatiōis vt dicit greg. ergo si eis ē quies quādo ibi sūt: cōuenit eis locus quietis. s; mobile nō ꝯuenit eē locuz qetis. ergo nō mouet. ¶ Preterea. corpus luminosuz ē de nā sua. ⁊ luīositas magis determinat ad qetē ꝗ ad motuz. ergo nō mouet. Qd ꝯcedēdum ē. ¶ Ad hoc qd dicit in glo. ꝙ mutatur. dicendum ꝙ illud intelligit de illa mutatione que erit in fine. ꝯm ꝙ mutabit a minori luce i maiorē. cōpleto ministerio angeloꝝ. hec at mutatio non est ꝯm naturā. vnde nō sequit. mutat ꝯm qualitatē. ergo ꝯm situ: sed in iferioribus bene sequit. in his autē que supra naturā non. ¶ Ad hoc qd obijcit. ꝙ meret sicut ⁊ alia corpora. q2 premiabitur a maiori luīositate. dicēduz ꝙ alia superiora corpora seruiūt generatōi ⁊ corruptiōi in corpibus humanis. Unde Job. xiiij. Nō resurget homo donec atterat celū. ꝙ illa ergo mouent hoc est ꝓpter hominē. Unde nō bene senserūt phi qui dixerunt illud corpus semp moueri. cū enim ordinetur ad finē. s; ad hominē. necesse ē ꝙ finē

accipiat motus eius cū hoīe. ſʒ ſic nō ē de ēpireo ī quo ſunt āgeli creati. qꝛ ɔtētiuū ē bonoꝝ ſpūuʒ. vñ ſm motū nō ordinat ad aſſequēdū aliqd. ſed ꝑ ɔtinētiā āgeloꝝ ordinat ad hoc ꝑ miſteriū angeloꝝ q merent ei ꝙ aſſequat illud. ¶ Sʒ adhuc obijcit ꝙ moueat. qꝛ aut ē corp⁹ graue ⁊ ſic mouet deorſuʒ. aut leue ⁊ ſic ſurſum. aut nec graue nec leue ⁊ ſic mouet circularit. ⁊ ita vr ꝙ moueatur. Rñſio ꝙ nō ſequit. Nā deberet addere ⁊ eſt nō vniforme. ad motū eī exigunt he differētie dextrorſuʒ ſiniſtrorſuʒ. Vñ nō ſequit nō ē graue nec leue. ergo mouet ſperalr ſiue circularit. ſʒ deberet īferre. ergo ſi mouet: mouet circularit. ſed cum ſit vniforme. ⁊ ita nō ſit in eo hec differētia dextrorſuʒ ſiniſtrorſuʒ. nō eſt in eo natura pricipij ⁊ medij. ⁊ ideo non mouet.

Membrum quartuʒ.

D quartū quo querit. vtrū empireuʒ dicēdum ſit celū? Qđ videt. celuʒ eī eſt continētia viſibiliū ⁊ īuiſibiliū creaturaꝝ ſicut dicit damaſ. ſed hoc nulli ꝑ ōt ita ɔuenire ſicut ēpireo. ɔtinet eiʒ angelos ⁊ animas ſanctas. ⁊ preter hoc ɔtinet alia corpora. ergo dicēdū eſt maxime celū. ¶ Itē ī pſ. celuʒ celi domino. ſm vnā expoſitōeʒ dicit ēpireū. ergo dr celū iſtud eminētius alijs. ¶ Itē deutro. x. En dñi dei tui celū ē ⁊ celū celi. celū celi dr empireū: ergo eminētiſſimū ē celū. Qđ aūt nō ſit celuʒ ſm ꝑdictā rōeʒ videt. cū eiʒ dr ɔtinētia viſibiliū ⁊ inuiſibiliū. itelligit generalr. ⁊ ita celū empireuʒ dicit ɔtinere xpm ſm animā ⁊ corpus. Cōtra Ephe. ij. ipm dedit caput ſup omne qđ nomīnat ī hoc ſeculo ⁊ ī futuro. ſʒ celum ēpireū nomīnat ī hoc ſeculo. ergo ē ſup celū ēpireū. ergo ñ cōtinet ab illo. ⁊ loquit ſm vnā expoſitionē de xpo ſm humanā nām. ¶ Itē iſidorus. celum dr. eo ꝙ tanꝗ̄ vas celatū hēat lumina ſtellaꝝ velutī ſigna. ſed hec nō habet empireū. ergo nō ē dicēdū celuʒ. Rñdet ꝙ empireū celū ē ꝑ eminētiā dcm. ¶ Ad obiectū autē dicēduʒ. ꝙ xps ſm humanaʒ naturā ē ſup celuʒ empireū dignitate. nihilominus humana nā xpi. i. aīa ⁊ corpus continet ab illo localiter. diffinitiue anima. circūſcriptiue corpus. Eē eiʒ ſuper. dicit dupliciter. vel in loco vel dignitate. xps ſupeſt dignitate: ɔtinet loco. ¶ Ad ſcḋm dicēdum. ꝙ loquit ibi nō de celo empireo ſed ſidereo. ſm opinionē phōꝝ qui nō aſcēderunt vſqꝫ ad celū empireū. nec vſqꝫ ad celū criſtallinū. ⁊ ſic ethimologizat.

Membrum quintum.

D quītū quo querit de ɔparatōe huius celi ad alios celos. Querit ergo vtrū omēs celi habeāt aliquā naturā cōmunē. ſm quā dicātur celi. ⁊ ſi ſic: que ſit illa. ¶ Qđ autē habeāt videt. quia nō erūt niſi duo genera locoꝝ poſt diē iudicij. ſ. dānādorū ⁊ ſaluādoꝝ. Apoc. xxi. Ecce ego creo celū nouū ⁊ terrā nouā. ⁊. ij. pe. verſus finē. Aer caloꝛe ſoluet. ſʒ eadē erit nā celi tūc q̄ nunc ī melius mutabit. erit ergo eadē nā ſm quā dicet nūc celum ⁊ nūc. ſed tunc nā lumioſitatis erit ī celo. ⁊ in terra erit ɔtraria qualitas ſcʒ opacitas. ⁊ ſi opacitas ē qualitas determiata dānatis. relinquit ꝙ pſpicuū erit in loco oppoſito qualitas determiata. videt ergo ꝙ lumioſitas ſit natura illa cōis ī qua cōicant. Et notādū ꝙ ſi aer dicat nūc penalis. hoc ē ꝑ opacitatē q̄ ē in iferiori pte. ſʒ ꝑ pſpicuū dr celū. cū ergo pſpicuū ſit illa nā cōis. ergo qđ nō dicet pſpicuū dicet celū. ſʒ pſpicuū duas hʒ dñas vel datiuū luis vel receptiuū. datiuū luis ex pte ſuperioꝝ: receptiuū ex pte iſerioꝝ. vñ ī pricipio geñ. cuʒ dr. In pricipio creauit deus celū ⁊ terraʒ. terra vocat ibi nā apoca. celū lumioſa. aq receptiuū vtriuſqꝫ. Sʒ datiuū lumīs pt eē dupl'r. vł vniforme ⁊ ſine motu. vel ñ vniforme ⁊ cū motu. vel mediū. ſ. ñ vniforme ⁊ ſine motu. vel vniforme ⁊ cū motu. ſi oīo vniforme ñ motū ſic ē celū ēpireū. ſi oīo vniforme motū: ſic ē celū criſtallinū. ſi ñ oīo vniforme ⁊ motū: ſic ē celū ſtellatū. qđ nō ī oīb⁹ ptib⁹ ſuis hʒ lumioſitatē eq̄lē. qrta diſg nō potuit eē. ſ. nō vniforme ñ motū. qꝛ ſi ñ ē vniforme: neceſſe ē vt moueat. ⁊ ordo pʒ. digni⁹ n. ē qđ ē vniforme ñ motū q̄ȝ motū. Itē dignius eſt vniforme motū: q̄ȝ ñ vniforme motū. Si vo ē receptiuū lumioſitatis: hʒ ī ſe lumē. vel ɔtinere recipit. ſi hʒ ī ſe lumē. hoc ē vel cū ardore vel ñ ardore. ſi cū ardore: tūc ē igneū. ſi vo hʒ lumīoſitatē ſine ardore: tūc ē olimpiū. ordo iſtoꝝ pʒ. pri⁹ n. ē olipus q ē ſupra igneū. qꝛ magis pticipat de nā lumīs q̄ȝ igneū. Si vo receptiuū: ita vt ɔtinere recipiat. tūc vel ē ɔiunctum iſeriori pti. ⁊ ſic ē aereū pʒ. vel ſuperiori: ⁊ ſic ē ethereum. ⁊ patet ordo. hec eſt ratio quare ſepteʒ ſunt. Aqua autē celum eſſe nō potuit: quia natura celi eſt eſſe ſurſum. qđ aque non conuenit. Item natura celi eſt ex omni parte circūdare. quod aque non conuenit.

Queſtio. xl viij.

De luce corporali coadunata.

Ictuʒ eſt de luce ſparſa q̄ȝtum ptinet ad pmum diē. adhuc dr. reſtat aliquid de luce coadunata qđ ſuit ſupra determinatū. Et circa hoc querunt duo. ¶ Primo an ꝑ totā diem fecerit lucē vel ī pricipio diei. ¶ Secūdo vbi illa lux coadunata ſit ɔdita ⁊ quare a luce incepit opus ſuum.

Membrum primuz.

a ...primuz. cũ enim i hoc p̃mo die facta sit lux et diuisio a tenebris. nũquid totã diẽ fecit lucẽ aut i principio diei. et ↄstat q̃ i pricipio diei et lucẽ sparsã et lucẽ codaunatã. Nã alit ñ inciperet facere diẽ. si ãt faciebat diẽ per sui rõez. ergo i pricipio diei facta ẽ. cum ergo nihil aliud factũ legat in hac die: videt dei bonitas quieuisse in residuo hui⁹ diei. et ita non tantũmodo die septimo requeuit deus. ¶ Itẽ si in initio diei esset lux creata. tunc fecisset mane et vesperã. sed nõ dictũ est. factũ est vespere et mane dies vnus. ergo vespere p̃cessit. ergo nõ in initio dei facta ẽ lux. Ad qḋ dicendũ est. q̃ in primo die fecit lucẽ et ↄtinuauit opus suum totũ faciẽdo. esse eniz diei sicut tẽporis ẽ in fieri. et ita nõ quieuit ab opere. Eodẽ modo dicẽduz ẽ de secũdo die et tertio. et sic de alijs vsq; ad septimũ. ¶ Ad hoc vero qḋ querit. vtrũ fecit lucẽ in initio diei. videt dicendũ. q̃ lux creata sit i sua plenitudine. et per hoc q̃ declinauit in vesperã. quia dictũ est. factuz ẽ vespere et mane dies vn⁹. Unde hugo. quãdo naturaliter dies noctẽ precedat. et finis diei vesperaz. dicimus finẽ noctis aurorã. ↄstat q̃ aurora ad diem p̃cedendem sit referenda. Eodẽ modo dicendũ ẽ de conditione solis. Sol enim ↄditus est in sua plena luce et p̃fecta. et post declinauit in occasũ. et deinde iterũ ortus ẽ. et ita factus ẽ vespe et mane dies vnus.

Membrum secunduz.

a D scdm quo querit de illa luce coadunata. vbi sit ↄdita. Si enim ↄdita esset in loco firmamẽti. vel mõ vbi ẽ famulus. et ita de alijs planetis faceret multo longiorẽ diẽ p̃ sui rõnem: cũ nõ moueret motu firmamẽti. et ita longior eẽt primus dies et secũdus q̃ꝫ quartus. qḋ ẽ falsum. ergo in eodẽ loco i quo nũc ẽ sol. creata ẽ lux illa. ¶ Qḋ vſ concedendũ. et factio solis nõ videt eẽ: nisi aut maior coadunatio lucis: aut illius lucis diuisio p̃ luminaria que sũt planete. de hoc clrra magis patebit. cũ fiet sermo de quarto die. Item querit quare a luce incepit opus suuz. Rñdet basilius. q: lux ẽ principiũ manifestãdi se et alia. ¶ Preterea. i sacramẽtis sic vult hugo. dicẽs. Ego puto magnũ eẽ sacramẽtũ aliqḋ ↄmẽdari. q: aĩa q̃ꝫdiu i pctõ ẽ. quasi i qbusdã tenebris ẽ et ↄfusiõe. sꝫ ñ põt euadẽ ↄfusionẽ suã et ad ordinẽ iusticie formãq; disponi. nisi illumĩet primũ vt possit vidẽ mala sua: et discernẽ lucẽ a tenebris. i. vtutẽ a vitijs. vt se dispõat ad ordinẽ et ↄformet vtuti.

Questio. xlix. de luce spirituali que dicit angelica intelligentia.

b Habito de luce corporali. ↄsequenter agendum ẽ de luce spũali. que dicit esse intelligentia angelica. cuius diuisio facta ẽ cum dictum ẽ. diuisit deus lucẽ a tenebris. Unde dicit hugo. Mihi videtur eodem prorsus tẽporis momẽto. quo visibiliter et corporaliter diuisa ẽ lux a tenebris. inuisibiliter distincti sunt boni angeli a malis: illis i tenebris cadentibus et istis ad lucẽ iusticie ↄuersis: illuminatisq; a luce: vt lux essent et non tenebre. Circa quod querunt duo. ¶ Primo vtrũ cum dr. fiat lux et cẽ. intelligatur factio prima angelice nature naturalis aut gratuita. ¶ Secundo de ordine verbo et quibusdam eo dubijs.

Mẽbrum primuz.

q Querit ergo primo. vtrũ cũ dicitur. fiat lux et cẽ. ibi intelligat prima factio angelice creature. s. naturalis que ↄmunis ẽ bonis et malis. aut gratuita q̃ ꝓpria est bonorum. Et videt p̃mo q̃ de factiõe naturali que cõmunis ẽ intelligat. Dicit. n. aug. q̃ similis ẽ creatio et distinctio rerũ. sed ista distinctio angelo que fuit p̃ quorundã ↄfirmationem: vel p̃ aliorum casum: siue p̃ ↄuersionẽ et auersionẽ: non simul fuit cũ creatiõe. q: oporteret prius angelũ esse. q̃ꝫ ↄuerti vel auerti. nõ solũ natura sed etiaz tẽpore vel duratiõe. ergo ista distinctio quã dicit augu. simul eẽ cũ creatiõe. nõ intelligit de factiõe gratuita que fuit in distinguendo bonos a malis. sed de factione naturali que cõmunis est. ¶ Itẽ idẽ aug. querit. vtrũ per hoc q̃ facta ẽ vespera. intelligat peccatũ rõnalis creature. p̃ hoc q̃ factũ ẽ mane eiusdẽ renouatio. et subdit q̃ ista expositio allegorice p̃pbile ẽ. ergo pꝫ q̃ itelligit de factiõe angelice creature que ẽ p̃ grãm ¶. Itẽ ibidẽ. Nõ sicut nos ad p̃ticipandã sapiam p̃ficiebãt angeli. vt inuisibilia dei et cẽ. qui exquo facti sunt. ipsa eternitate sancta et pia ↄtẽplatiõe p̃fruunt. perfrui aũt nõ ẽ nisi bonorum. ergo nec factio ista de qua loquit. ¶ Item p̃ mane intelligit cognitio i verbo. dies aũt ↄprehẽdit mane et vespere. cũ ergo mane illud. i. cognitio i verbo videat nõ bonorum fuisse. ergo et dies cuius mane ẽ ps. ergo iste dies q̃ ibi determinat. vel illa cognitio que determinat p̃ lucẽ. cũ dr fiat lux. nõ ptinet ad bonos angelos. ¶ Itẽ q̃ intelligat de factiõe gratuita. vr p̃ aug. iiij. sup geñ. qui sic dicit. Tunc nox ad diẽ ptinet. nõ dies ad noctẽ: cũ sublimes et sancti angeli illud q̃ creaturã in ipsa creatura nouerũt. referũt ad illũ i quo eternas rões qbus creata ẽ ↄtemplant. eaq; ↄcordissima ↄtẽplatione

sūt vnus dies quē fecit dn̄s. cui cōiūget ecclesia d hac pegrinatōne liberata. Ad qd dōm. q̄ intelligit de cōditiōe gratuita. vt p̄rio creati eēnt cum dr. creauit celū. sicut vult aug. in. xi. cōfessi. Facti aūt. i. formati formatiōe grē. cū cōuersi sūt p̄ itellectū et affectū. et hoc itelligit vbi fiat lux et c. ¶ Ad obiectū aūt in cōtrium dōm. q̄ creatio et factio simul erāt s̄m opinionē augu. hoc ē indistāter. vel hoc potuit intelligi de cōditiōe p̄ria que est q̄tuz ad eē. ¶ Ad scdm vero dōm ē. q̄ illud opinādo vel inquirēdo dicit aug. qd pz p̄ hoc qd ipsemet dicit in. iiij. lib. sup gen̄. Nec quisquā arbitret illud qd dixi de luce spūali: et de cōdito die spiritualis et angelica creatura: et de cōtēplatiōe quā habet i verbo dei. et de cognitōne qua in seipsa cognoscit eiusq; relatiōe ad laudē incōmutabilis veritatis. vbi pri' videbat rō rei faciēde: que cognita ē facta. nō iā ppriē: sz q̄ figurate vel allegorice cōuenire. ad intelligendū diē et vesperā et mane. Sz aliter qdē q̄ in hac cōsuetudine q̄tidiane lucis hui' et corpalis. ñ tñ tāq; h̄ pprie ibi figurate vbi eniz melior et certior lux. ibi verior ēt dies. q̄re ñ et verior vespa et verius mane? Nam si i istis dieb' h̄z quādā declinatōez sua lux in occasū. quā noie vespe nūcupam' et ad ortū itez reditū: qd mane dicim'. cur et illic vespaz ñ dicam'. cū creatura a cōtēplatōe creatoris dspicit. et māe cū a cognitōe creature i laudē creatoris assurgat.

Membrum secundū.

D scdm quo querit de ordine vbor.
a Primo q̄rit quare ñ dr. fiat celū et terra. sicut dr. fiat lux et c. Rñdet s̄m aug. sup gen̄. q̄ iā in ope creatōis: q̄ i ope cōditōis siue factōis intelligit tota trinitas. Cum enim dr. in pricipio creauit deus. p hoc q̄ dicit deus. itelligit pr. p p̄cipiū vo itelligit filius. qui ē p̄cipiū de principio. spūs scs intelligit p hoc qd dr. spūs dñi ferebat et c. Siīr cuz dr. dixit deus. fiat et c. p hoc qd di deus. intelligit deus pr. p hoc qd dicit dixit. intelligit filius qui est verbuz. per hoc vero q̄ dicit. vidit deus lucem q̄ esset bona. intelligit spūsscs cui appropriat bonitas. Quare vero i opere creatōis ponit principiuz. in opere distinctiōis ponit verbū. dictū ē supra. ¶ Itē querit de hoc qd dicit. vidit deus lucez q̄ eēt bona. quare nō similiter dictū ē in creatōne. vidit deus celū et terrā q̄ eēnt bona. ¶ Itē querit de hoc qd dicit. vidit. nūquid enim prius nō viderat. Ad primū respōdet augu. sup gen̄. ad lit. ita dicēs. Duo sūt pp̄ter que amat deus creaturā suā. s. vt sit. et vt maneat. vt ergo eēt qd maneret. spūs dei supferebat sup aquā. vt at maneret. vidit deus q̄ bona ē. et qd de luce dictum ē. hoc de oibus. ¶ Ad scdz vero rñdet aug. in lib. cōtra manicheos ita dicēs. nūquid q2 placet ei, iō ñ nouerat bonū. prius nouerat intus in eo vbi ars ipsa pulchrior ē q̄ illa que arte fabricatur. sz qd videt artifex intus i arte. hoc pbat foris in ope. et hoc ē pfectuz qd artifici suo placet. vidit ergo deus lucez q2 bona ē. qbus vbis non ōndit ñ eluxisse deo q̄ bonū ē. sz placuisse perfectū. qd si dictū eēt. miratus ē deus lucē q2 bona ē quātū clamarēt quātū litigarēt. admiratio. n. revera de rebus īspiratis nasci solet. et tñ legunt et laudāt i euāgelio dñm nrm ihm xpm admiratū eē fidē credentiū. qs aūt illis fecerat ipsā fidē nisi ille q eā mirabat. Itē querit de hoc q̄ dr. diuisit deus lucē et tenebras. quare ñ supius dicte sūt tenebre facte sicut dicunt distincte. ¶ Ad qd aug. cōtra manicheos sic rñdet. h ñ dictū ē. fecit dus tenebras. q2 tenebre sicut dictuz ē. lucis absētia ē. distinctio tñ facta ē inter lucē et tenebras. quēadmodū nos clamādo facimus vocē. silentiū at ñ sonādo facimus. q2 cessatio vocis silentiū est. distinguimus tñ sensu qdem iter vocē et silentiū. et illud vocamus vocē: et illud silētiū. quēadmodū ergo recte dicimur facere silentium. sic recte multis diuinar scripturar locis deus dicit facere tenebras. q2 lucē qbus vult tpibus et locis: vel ñ dat: vel detrahit. Itē querit d hoc qd dr. factuz ē vespere et mane et c. vr. n. q̄ deberet mane p̄ordinari vespi: q2 nobilius ē. nobilior. n. cognitio i verbo. cognitiōe in ppria nā. et ita prior est nā vel dignitate. ¶ Itez prius naturalr cognouit angelus in vbo q̄ in ppria nā. In pprio ergo genere mane p̄ordinari dz vespi. ¶ Rñdetur. ibi accipit aug. mane pprie p cognitōe angeli q̄ est de re faciēda inq̄tū huiusmoi. et q2 nō cognouit se faciēduz. iō pprie ñ habuit cognitōez matutinā de se. sz de alijs. Vespe āt itelligit augu. p cognitiōe de re facta i pprio genere. et hanc bn̄ habuit āgelus de se. q2 ergo angelus pri' cognouit se factū q̄ cetera faciēda. prius dico s̄m nām. iō vespe ibi p̄ordinat mane. Vñ ibi ē duplex modus ordinādi. vnus q̄ ad cognita. et sic ordinat vespe añ mane. vt nūc dictū ē. Alius quo ad modos cognoscēdi. et sic debēt p̄ordiari mane. s̄m q̄ pbat obiectio p̄ria. ¶ Ad scdm aūt dōm. q̄ revera cognouit se angelus i vbo. sz ñ eo mō q̄ accipit. q2 ñ cognouit nec cognoscē potuit se faciendū. sz iā existētē se. Itē querit. vtruz vnus erat dies aut plures. videt q̄ vnus. dies. n. distinguit vt dictū ē s̄m cognitiōem angeli. sed cōstat q̄ s̄m aug. oīa simul facta sunt. sz angelus ñ cognoscit p successionē sicut aīa. sicut dicit augu. supra. nō sic ad pcipiendā sapiam pficiebant et c. ergo si intelligit quecūq; sunt. vt vr. ergo simul cognoscebat oīa cū simul facta essent. ergo non erat nisi vnicus dies. ¶ Cōtra. attingere ad multa simul. [illegible] q̄ nō ad vnū post aliud. pprium est sapiētie increate. de qua sap. viij. attingit vbiq; propter sui

mūditiā.ergo nō ꝯuenit angelo.ſ; attingere an/
geli eſt ꝑ cognitōe;.ergo nō ſimul multa cogno/
ſcit. ¶ Solutio dōni ꝙ multi ſūt dies ſpūales ſm
aug. ⁊ accipiūt eoꝝ diſtinctio a parte cognitoꝝ.q̄
diuerſa erāt i genere vel i ſpecie. ⁊ ordinē; nālē;
habebāt.Unde ꝑꝑ ꝑſentiā cognitōis ſignate ſup
res factas ꝯputant dies diuerſi. Accipit etiā di/
ſtinctio a pte cognitiōis angelice.ſic ei; nūc vltio
ꝓbatū ē.nō ſimul.i.nō i vno nūc.ſimul itellige/
bat multa.ſ; vnū poſt aliud.Quis oia ſimul facta
eſſent:niſi dicat ſimul.ideſt repente.q2 nō appa/
ret diſa inter cognitōe; ⁊ cognitōe;.ſic appa ret
in hoīe. ⁊ hoc dicit aug.ponēs exēplum de viſu
nr̄o ſ; opinionē.que dicit.ꝙ videmus extra mit
tētes. Radius viſibil' in ictu ꝑtrāſit.ꝓpinquiorā
⁊ remotiora ſpacia ſimul.i.repēte.ñ ōio eque ci
to vel ſubito.q2 ipoſſibile ē corpus aliqd ſubito
ꝑtrāſire ⁊ accipit illud ꝑ ꝯcordātia.j.theſ.iiij.in
ictu oculi ⁊c̄.In diuerſis ei; locis erūt corpa re
ſurgētia.⁊ nō eque diſtabāt a loco iudicij. ⁊ tn̄ i
ictu oculi.i.repēte ꝯuenient. Multo aūt maior ce
leritas ē in cognitōe' angelica.q̄ i huiuſmōi cor
poribus vel q̄ i radio viſibili. Un̄ dicit augu.ſi
oculoꝝ carnaliū acies celeritate tn̄ pōt.qd mē/
tis acies humane.quāto magis āgelice. Un̄ multo/
magis ponendu; eſt.ꝙ repente multa cognoſcit
nō tn̄ ſubito.ſ; ibi eſt poſterioritas. de nunc i co/
gnoſcendo vnum.ad nunc in cognoſcēdo aliud.
⁊ ob hoc eſt diuerſitas in diebus.

Questio. l. de opere ſecun/ dodiei.

Equitur de ope
ſcōe diei i quā facta ē diuiſio
aquaꝝ ſupioꝝ ab iſerioīb'.
⁊ firmamēti i medio eaꝝ cō
ditio. Dicēdū ē ergo pmo d̄
aqs ſupiorib'.circa qs q̄rē
dū ē. ¶ Primo vtꝝ ſint aliq̄ aque ſupiores.q̄ ſint
ſup firmamētū.⁊ dicat firmamētū celū ſtellatu;.
exponit eni; vno mō firmamentū ꝑ celo aereo.
qd [illegible] diuidit iter aquas q̄ ſurſū vaporalr̄ ferunt.
⁊ aquas q̄ iferiorib' ꝯgregant. ¶ Scdo vtꝝ cō/
gregēt aq̄ ſupiores i modū orbis. ¶ Tertio vtꝝ
moueāt orbiculariē. ¶ Quarto q̄ neceſſitate ꝯſti
tute ſint ſupra firmamētū. ¶ Quīto qualr̄ dicat eē
celū criſtallinu;. ¶ Sexto de ordine verborum.

Membrū primum.

Primu; ſic aug.ſup Gen̄.j.in glo.
Exigit aquaꝝ pondus.vt ſup terra;
fluant.vel i aere vaporalr̄ ferant.nec
qs dicat oīpotētia dei hoc fieri.Quō
eni; deus nās fecerit q̄rit nō ꝙ ex eis ad mira/
culū potētia dei opet. Oēs ergo aque.vl' ferunt
ſup terrā.vl' ferunt vapalr̄ in aere:ergo nulle aq̄
ſūt ſup celū ſtellatū. ¶ Si dicat ꝙ d̄ nā aq̄rū ibi n̄
ſūt ſed de oīpotētia dei.ꝯtra.hoc ē ſcd̄a ps aucto
ritatis.dicit eni;.quō deus nās fecerit q̄rit nō ꝙ
eis ad miraculu; fecerit potētia dei.q.d.pmo fa/
ciēdo res.nō fecit eas deus miraculoſe ſ; nālr̄.
⁊ poſt illis nālr̄ factis.fecit aliq̄ miraculoſa.ꝑ/
ter ſolitū curſu; nāe faciēdo.qn̄ ergo q̄rim' opa
ſex dieꝝ.q̄rimus ordinē reꝝ nālē:nō ergo d; di
ci.ꝙ ibi ſūt oīpotētia dei.ſ; ſm ſapia; ordinātē;
leuia ſurſū.grauia deorſū:ergo hoc celū criſtalli
nū ñ erit ex aqs. ¶ Si dicat ꝙ ille aq̄ nō hn̄t nā;
pōderoſitatis. Cōtra. Baſili'.aquas de' diſpo/
ſuit ꝑꝑ ſol' ⁊ etheris calidiſſimū feruorē.poſt fir
mamētū ei; ether expāſus ē. ⁊ niſi ſupiaceret aq̄.
inflāmatū eēt a calore firmamēti. Sol ei; ⁊ luna
⁊ ſtelle i firmamēto ſūt. vr̄ ergo ꝙ aq̄ ſint ibi gra
ues. ¶ Preterea.criſtallus ē aq̄ ꝯgelata i ſūmo.
ſ; nō pōt hr̄e ꝯgelatōe; niſi humidū. ⁊ ñ qdlib;
hūidū.ſic aereū.vt oleū.ergo oportet ꝙ ſit aquo
ſū.relinquit ergo ꝙ ſit ibi hūidū aquoſum. ⁊ ita
pōderoſū. ¶ Si dicat ꝙ ñ accipiunt ibi aq̄ ſicut
hic iſra.ſ; ſicut ibi.ſpūs dn̄i ferebat ſup aquas.
Contra.diuiſio fuit aquaꝝ in die.ſ; ñ niſi illaꝝ d̄
qbus d̄.ſpūs dn̄i ferebat ſuper aquas.ſ; illa aq̄
d̄ quedā maſſa ꝯfuſa.nō tn̄ ex humidis.ſed ex
hūido ⁊ ſicco.frigido ⁊ calido.luce ⁊ tenebris.
⁊ ita aqua iportat ibi ꝯfuſiōe; q̄litatū ⁊ rei deſe/
rētis.eas diuidē ergo aquas fuit diuidē q̄litates
cū mā ꝯtinente q̄litates.[illegible] ꝙ aliq̄ mā cu; aliqb'
q̄litatibus ſit ſupius.alia inferius.poſſumus er/
go dicere.ꝙ diuidere aquas ab aqs ē.ꝙ q̄litas
lucis cū mā fuit in pte ſupiori ſ; hoc nullā h; du
bitōem. Sancti ergo circa hoc dubitauerūt:er/
go voluit plus deus dicē per illud.f.diuidat aq̄s
ab aqs q̄ diuidat mā lucis cu; mā.i.ignis vel lu/
minoſi ab aquis. Ité q̄rit vtꝝ aque ille q̄ ſunt
ſup firmamētū habeāt aliquā nā; cōe; cū aquis
iſerioribus ⁊ que [illegible] illa nā cōis. ¶ Ad qd volūt
quidā dicere.ꝙ habēt cōe frigidu; ⁊ humidu;.
ꝑ hanc rōe; celu; ꝯtinet ignem.ignis aer ē. ⁊ aer
aquā.ergo aqua ſimiliter debuit circūdare ter/
ra; ex omni pte.ſed nō potuit ꝓpter aīantia que
ſunt ſup terrā.ergo neceſſe fuit illa; eleuari alibi
vbi poſſet circūdare totā terrā:ergo cu; eleuate
ſint ſuper firmamētu; ibi habebūt naturā frigidi
⁊ humidi. ¶ Alij volūt oſtēdere ꝙ nō ſunt ibi ſ;
natura; humiditatis.ſic in aqua eſt frigiditas ⁊
humiditas.ſed humiditas eſt fluxibilis ⁊ ꝯtinua
ta q2 terra que ſicca ē:nō haberet ꝯtinuitatē ſine
aqua:⁊ ꝙ humidū ſit cōtinuatiuū ſine ꝯiūctiuu;
d; i medicina.d; eni; hūiditas ē glutinū mēbro/
rū. Cōſtat aūt ꝙ ſ; illā ꝓprietatē ſ; quā fluxibilis ē
nō ſūt ibi aque.q2 ſic fluerēt deorſū.ergo rema/
nēt ibi ſm nā; ꝯtinuatōis. ¶ Item ꝙ ſm naturā;

ꝯsummatōis sint ibi. pbatio. qꝛ hic ista nobilioꝛ nā ī hoc mūdo ē ꝯsummatio vl' ꝯiunctio. sʒ cū ibi eleuet sup alienā nāʒ. nō ē nisi ſm pprietatē ei⁹ nobilioꝛē. Relinquit ergo. ꝙ humidū sit ibi ſm ꝙ cōiūctiuū. sʒ quoꝝ ē ꝯiunctio: ꝯstat. n. ꝙ ibi ē nā supcelestiū ⁊ iferioꝝ. ⁊ opoꝛtuit ꝙ ꝯiūgeret. Vñ necesse fuit eē ſm hāc pprietatē. ¶ Alij dicūt ꝙ sūt ibi ſm nām pspicui. Est aūt pspicuū illud qḋ hʒ aliquā dispositōeʒ ad accipiendū lucē p totum. Sʒ iste q̄litates oꝛdinate sūt. qꝛ nihil ē inoꝛdinatū a sūma sapia. Vna ergo q̄litas alia nobilioꝛ. sʒ ſm nobilissimā q̄litatē ibi collocant. sʒ pspicuū ē nobilissima. pbatio. Aqua eniʒ cū terra ⁊ aere ⁊ celo stellato ⁊ igneo hʒ ꝯueniētiā. sʒ celū stellatū. ⁊ igneū nobilioꝛa sunt terra ⁊ aere. ergo nā illa ſm quā ꝯuenit cū celo stellato. nobilioꝛ ē q̄ȝ ille ſm quā ꝯuenit cū aere ⁊ terra. sʒ cū terra cōuenit p nāʒ sicci. cū aqua p nāʒ hūidi. cū celo stellato p nāʒ pspicui. relinq̄t ergo ꝙ pspicuū erit nobilioꝛ foꝛma iter foꝛmas aque: ergo [illegible] aque debeāt esse supius. ⁊ ꝯuenit eas eē ibi ſm nāʒ coꝝ nobiliorē. p nāʒ pspicui erūt ibi. ¶ Ad ideʒ pspicuū nō ē pura q̄litas. q̄n admiscet cū q̄litatibus hñtib⁹ cōtrariū sicut humido graui ⁊ sicco ⁊ calido. ergo alicubi ē pura q̄litas. qꝛ ex oꝛdinatiōe sūme sapiētie ē. si aliqḋ ipurū sit alicubi. ꝙ illud idē sit i sua puritate alibi. sʒ in oī coꝛpe iferioꝛi aqueo celo ē hec q̄litas ipura. In aqua eiʒ cum frigido ⁊ humido. i aere cū hūido. in igne cū caliditate. ⁊ iteꝝ i celo stellato. qꝛ ibi nō ē vnifoꝛme pspicuū. ergo locus hui⁹ qḋ dico pspicuū ſm ꝙ pura nā ē. erit supra celū stellatū. ⁊ istud empireū. In empireo enim eē ñ pōt. qꝛ empireū ē datiuū lumīs: illud aūt coꝛpus i q̄ ē pspicuū purū. ē receptiuuʒ luminis. relinquit ergo ꝙ i celo stellato sit pspicuū ſm suā puritatē. ergo aque ſʒ hāc nāʒ. s. pspicuū erūt ibi. ¶ Itē. ij. petri vlti. Elementa caloꝛe soluent. ⁊ glo. ibi dic. ꝙ duo elementa. s. aqua ⁊ ignis absūment. celuʒ aūt ⁊ terra i meli⁹ ꝯmutabunt. Pꝛobatio aūt ꝙ ipossibile ē ꝙ celū cristallinū hēat aq̄s. vl' cū ponderositate vl' frigiditate vl' hūiditate. qꝛ ille magn⁹ ignis nō ascēdet vltra q̄ȝ ascēdit aq̄ diluuij. sʒ aq̄ diluuij ñ ascēdit vltra celū aereū. ergo nec ē ille ignis. g⁹ ille ignis magn⁹ ñ potiit assumē illas q̄litates. nisi ponāt i celo cristallino. s. grauitatē. supioꝛitatē humiditatē. sʒ tal' erit renouatio duoꝝ elemētoꝝ q̄ manebūt. ꝙ oēs q̄litates ꝯtrietatē hñtes cedēt i penā dānādorū. si ergo eēnt in celo stellato huiusmōi q̄litates cederēt in penā dānandoꝝ. sʒ hoc nō erit p magnū ignē qꝛ nō poterit attingere neq̄ȝ p nāʒ suā. qꝛ qḋ i aliquo toto ē. p nāʒ suā nō recedit ab eo. ¶ Si dicat ꝙ dispositio diuina sepabit. Contra. Ipsa nō facit hoc i celo stellato qḋ iferius. Vt aliqua ps cedat in locū dānandoꝝ. ergo multofoꝛtius i celo supioꝛi nō faciet diuisiōeʒ. Restat ergo. ꝙ si sint ibi aque ſm has q̄litates. s. frigidum humidū pōderosū. ꝙ hoc ñ erit ꝯueniens loco glificādoꝝ. ergo sic ñ sūt ibi. ¶ Itē aug. xiij. ꝯfes. sūt alie aque imoꝛtales a terrena coꝛruptōe sepate. ergo aq̄ ille sūt sepate a q̄litatib⁹ coꝛruptibilibus. sʒ he sunt q̄litates hñtes ꝯrietatē. ⁊ ita vſ ꝙ ille aque ſʒ hāc pprietatē que ē pspicuū sint ibi.

Rñsio opinio circa hoc ē. sancti eiʒ nihil certū diffinierūt. Vñ opinando pcedo ꝯclusiōeʒ. ꝙ celū aqueū vel cristallinū sit ex luce sic ex ꝯplemto sui ⁊ pspicuitate māli. ¶ Ad hoc ergo ꝙ dicit aug. exigit aquaꝝ pōdus ⁊c. dōm ꝙ hoc veꝝ ē q̄n aque sūt hñtes huiusmōi pprietates. pōderositatē. humiditatē. ⁊ frigiditatē. sʒ has nō hñt ibi sic pbatū ē. ¶ Si aūt obijcit ex hoc qḋ dic Aug. i li. d ci. dei. ꝙ sicut humidū est i cerebro ⁊ manet ibi. cum tñ [illegible] supioꝛ ps coꝛpis: ita humidū nihil ꝓhibet eē ibi. dico ꝙ ñ ē sile. Aliter. n. ē de coꝛpe nr̄o. alr' d coꝛpe supioꝛi. Nostruʒ. n. coꝛpus cōmixtū ē ex q̄tuoꝛ q̄litatib⁹. Vñ ñ oꝛdinant mēbꝛa nr̄a ſm oꝛdinē q̄litatū. sʒ ſʒ relatōeʒ ad aīaʒ q̄ diuersimode i diuersis mēbꝛis opat. hoc mō ñ repugnat ꝙ humidū sit i cerebꝛo. qꝛ aīa opat i cerebꝛo opatiōe aīali. qḋ ꝯuenit i humido fieri. in coꝛde aūt spūal' opatōe. in iferioꝛi pte nāli opatōe. sʒ ſʒ has diuersas opatōes necesse ē hēc differētes vires ministrātes opatōnibus his diuersis: receptiui aūt foꝛmaꝝ ē hūidi. Vñ cū ipꝛessiones sensibiles fiāt i cerebꝛo. nō ē mirū ibi eē humidū. calidū vo in coꝛde pp opatōes spūales. p calidū est eniʒ maxia opatio spūs. Spūs eiʒ mediū ē iter coꝛpus ⁊ aīaʒ. In vniuerso vo aliter ē. qꝛ coꝛpa sepata sūt ⁊ nō sūt cōmixta. vñ ſʒ q̄lita [illegible] nobilitates oꝛdinant. Vñ illud vbū nō dic asserēdo aug. ⁊c. ¶ Ad hoc qḋ obijcit. ꝙ cristallus ē cōgelatio hūidi: dōm. ꝙ celuʒ illud ñ di cristallinū ſʒ oēʒ pprietatē cristalli. sʒ ſʒ pprietatē hāc q̄ ē pspicuū. q̄n eniʒ aqua ꝯgelata tota ē pspicua: lō ad designādū ꝙ remāsit ibi aqua ſm nāʒ pspicuitatis dī cristallinū. ¶ Ad hoc qḋ dic Basil. ꝙ aquas deus disposuit pp solis feruētissimū caloꝛē: dico ꝙ saturnus ē stella frigida. sic ibi ꝯtingit dicē frigidū. ⁊ hoc nō ē nisi equoce. Notādū aūt ē ꝙ calidū quoddā ē saluatiuū. vt calidū qḋ in sole. ⁊ ē calidū destructiuū quoddam. sicut qn̄ fit coadunatio radioꝝ ⁊ accēdit ad nāʒ ignis sic in speculo si fiat coadunatio radioꝝ ꝓt incēdi stupa ex reflexiōe radioꝝ. Unde dico ꝙ caloꝛ solis nō ē absūptiuus sʒ generatiuus. vñ generant rane ex caloꝛe celesti in vere. sʒ rōne radioꝝ qui sūt ex reflexione ē ꝯsūptiuus. Vñ dōʒ ꝙ opinio est. vt itelligat de ethere iferioꝛi illa auctas. vt firmamētū dicat illud intersticiū qḋ est inter vapores que sunt in aere ⁊ aquas iferioꝛes. ⁊ illi vapoꝛes sunt medij inter nos ⁊ solis feruoꝛē. quos temperant aliquando.

Membrū secundum.

D scdm quo querit. vtrum ↄgregate sint aque supiores i modum orbis. qđ videt. supponit.n. vacuuz nō eē. ergo totuz spaciū a celo ēpireo vsqꝫ ad celum siderenū replenuz ē corpe. ¶ Itez in supioribus ē distictō locoꝝ: queadmodū ꝛ corpoꝝ. verbigratia. Celū ēpireū nō occupat siderij celi. nec ecōuerso. ꝛ ita de alijs. nec i pte nec i toto. minus eim mobile corpus nō occupat locū nobilioris. nec ecōuerso i supioribus. queadmodū hic iferiꝰ accidit d aere: qꝫ subintrat cauernas terre. cū ergo aque supiores sint i medio celi ēpirei ꝛ celi siderei. colligent i orbem ex oi pte. aut aliqua ps celi ēpirei ꝛ celi siderei occupabit aliquā ptez spacij illius. s. celi aquei. Sz si occuparet aliquā spaciū illius. nō eēt celuz ēpireuz ex oi pte sua orbiculare: vel celuz sidereū. cū ergo vtrunqꝫ sit orbiculare. nlla ps alterius corpis igredit spaciū intermediū. ergo aque supiores ex oi parte ꝛ quo ad supius ꝛ quo ad iferius occupabūt spaciū intermediū. ergo colligent in orbē. nō eīz itercipit aliqđ corpus minus nobile vt ignis vl ether. cū minus nobile i supioribus nō occupet locū nobilioris. sm ordinē ēt locoꝝ ē ordo corpuz i nobilitate: ꝛ ecōuerso. erit ergo vnus orbis medius iter celū ēpireuz ꝛ stellatuz. ¶ Qđ āt aque ille nobiliores sint i dignitate nature qȝ firmamētuz vr ex verbis aug. ↄ manicheos. qm̄ nām illaz dicebamus noie aque appellatā. credo firmamēto celi nāz corpalē rex visibiliū fuisse discretā. cū.n. sit celū corpuū pulcherrimū. ois inuisibilis creatura excedit ēt pulchritudinē celi. ꝛ iō fortasse sup celuz dicunt eē aque inuisibiles: que a paucis itelligunt. nō locoꝝ sedibus sz dignitate nāe supare celuz. quāqȝ nihil de hac re temere affirmādū ē. obscura eim ē ꝛ remota a sensibus hoiuz. sz quō se hēat antequ intelligat credēda ē. Videt aūt cōtrariū. qꝫ nō ex illis fit orbiculare naturalr. sed si ē qꝫ sit orbiculare ex accidēti. sicut aqua in cipho rotundo. cū eim aque an̄ diuisionē. supiores. s. ꝛ iferiores eēnt eiusdē nature. facta diuisiōe adhuc remanebūt ↄsimilis nature. sz aque iferiores non ↄstituūt naturalr corpꝰ orbiculare sz accidētalr: qꝛ imitant figurā ↄtinētis. ergo nec aque supiores cū sint ↄsilis nature. ¶ Preterea dicit phus. qꝫ corpi recto naturalr debet motus rectus. Un̄ aquis iferioribus debet motus rectus. ꝛ ille sunt ↄsilis nature. ergo si colligunt: colligent i corpus rectū naturalr. orbiculare accidentalr. Ad qđ dicēdū. qꝫ nihil i hac pte ē diffiniēdū. sz opinādo sine piudicio melioris sentētie pt dici. qꝫ aque ille colligunt i corpus naturalr orbiculare. ¶ Ad obiectū dicēdū qꝫ eē ↄsimilis nature. pōt dici multipliciter. vel ita qꝫ sint eiusdez nāe in specie. ꝛ hoc nō videt ex verbis aug. vel qꝫ hēant aliqua ↄuenientiā. vt vtrobiqꝫ iueniat natura pspicui. sz aque inferiores sunt corruptibiles. ille vero imortales que non corrūpunt. sicut dicit aug. Si tn̄ sunt ille aque ↄsimilis nature i specie. quō ibi sunt diuine dispositōi relinquēdū sicut dicit damas.

Membruz tertium.

D tertiū quo querit. vtrū illđ corpus moueat orbiculariter. ꝛ vr qꝫ nō. qꝛ illud corpus sit ex aquis. sed aque naturaliter ferunt deorsum. ergo ꝛ illud corpus naturalr fert deorsuz. ergo nō mouet motu orbiculari sz recto. Cōtra illud corpus ē nobilius qȝ sit firmamētū siue celuz stellatū. cū ordinet supra illud. ergo mouet motu nobiliori. sz firmamentū mouet motu orbiculari. ergo mlto fortius celuz aqueū si mouet: mouet motu orbiculari. ¶ Ad obiectū aūt i ↄtriū dicēduz. qꝫ aqua dicit duplr. Uno mō aqua vt elemētū iferius ↄiunctū terre. ꝛ huius ē motus rectus naturalr tendens deorsuz. ꝛ sm hāc rōez aque nō dicit celū aqueū. Alio mō dī aqua cōiter. scilicet materia corpoꝝ nō tm̄ iferioꝝ sed etiā supioꝝ sm qđ dicit Gen̄. j. Spūs domini ferebat super aquas. ꝛ sm hāc rationem dicit illud celuz aqueū licet maioris sit iā nobilitatis siue speciei nobilioris.

Membrum quartuz.

D quartuz quo qrit. qȝ necessitate sint aque sup illđ firmamētū siue celū aqueū. cū eim sit multitudo celoꝝ. quodlibet celū hȝ suū locabile sm suā nāz. Empireū āgelos: firmamētū stellas. aereū ꝛ ethereū volatilia. aqua aquatilia. terra aīantia. ergo aqueuz celuz suū locale dȝ hēre. si ergo nō hȝ: videt nī sit peruacua. ¶ Si dicat qꝫ ē ad tpanduz calorē. cōtra. solūz humiduz inflāmabile ē. sm qꝫ potētiam hȝ ad siccuz. relinquit ergo. si celuz stellatū non habet naturā sicci. qꝛ non habet naturā leuis vel grauis. videt qꝫ nō haber naturā inflāmabilē. ꝛ ita nō indiget aliquo qđ temperet eius calorē. Sz videt qꝫ sit ad seruādū eē i rebus gnābilibꝰ ꝛ corruptibilibus. qꝛ corpora citra celuz stellatū cōtrarietatē habēt. sed vnū ↄtrariū corruptiuū est alterius. oia ergo huiusmō i sm qualitatē sūt actiua ꝛ passiua. ergo nullū hoꝝ ē vniformiter hoꝝ saluatiuū. ¶ Itē neqꝫ stellatū. qꝛ ibi est diuersitas stellaꝝ. que sm radiositatē habēt maiorē ↄseruationē vnius rei qȝ alterius. ergo stellatū nō ē vniformiter hoꝝ ↄseruatiuū. ergo oportet aliud esse qđ vniformiter oīa ↄseruat. sz hoc ñ ē ēpireū. qꝛ hoc ē āgelis deputatū ꝛ glorificatis corpibus. ꝛ nō ad actionē: qꝛ nullū motū. ergo aqueū celum cum hēat motū vniformē: facit vniformitatē in iferioribus. ¶ Qđ aūt moueat pbatio. In principio

creauit deus imobilia. s. celuz qd non ē motuz. ⁊ terrā que nō fz sui totalitatē mouet. ⁊ media natura flexibilis. fuit ⁊ mutabilis. ⁊ insup hñs naturā flexibilitatis. Cū aūt dicit spiritus dñi ferebatur sup aquas [illegible] aquas designant media que hñt naturā flexibilitatis. qz ois mutatio rerum debebat fieri ex eis. pricipalr eim sunt mutatões circa naturā aque ⁊ aeris. in terra aūt nulla [illegible] nisi aer vl aqua igrediat. Sed dupli dicit mutabile vel qd in ppinqua dispositõe ē ad motū. vl qd ē ad motuz. sed ɔstat q actu mouet: nobilius ē eo qd mobile ē. actus eim qui nō corrūpit nobilior ē potētia. Vñ motus i mobili nō corrumpēs subiectuz suū. nobilior ē subiectio scz inquātū mobile ē. illa ergo aquosa nā media: duplicē habuit nām. vnā que semp fuit i motu. aliā que in potētia fuit i motu. ⁊ ille q actu semp ē nobilior ē. Cum ergo celū cristallinū ⁊ stellatū superiora corpora sint aliis corporibus mediis. relinquit q semp mouebūtur. Itē ē motus diurnus qui ɔseruat res in eē. ɔstat ergo q ille ē ex alicuius corporis. ⁊ nō nisi vniformis i toto ⁊ in pte. sed hoc nō ē celū stellatuz. ergo erit aqueū. Rñsio concedo q sic ē. ⁊ hoc fm vtilitas ⁊ necessitas ponēdi ipm. qz cum alia corpa sint pricipia gnātionis ⁊ corruptionis fm diuersitates motuū. ille vero fm ɔformitatez motus sui facit ɔseruationē rerum i eē. Est.n. qdam ɔtinuitas iter celos. vñ cū ipm ɔtinue mouet: mouet celuz primi. ⁊ illud vlterius primū. ⁊ ita facit que possibilia fuerūt ad motū actu moueri. ⁊ ita ɔseruatiuū ē rerum in eē. Ad hoc qd obiicit de ornatu. dicēduz ē. qd nō ē necesse quodlibet celū habere suuz ornatū a se separatū vt celū olimpiū ⁊ igneū. eodē modo cristallinū ñ ē necesse q hēat ornatū a se sepatū. sz necesse ē. q alicuius sit vtilitatis. ⁊ pter aliquid factū. In his autē nō ē diffiniēduz sz quātū dicit scriptura accipiēdū. vnde aug. quo ⁊ qualeslibet aque ibi sint. eas eē minime dubitamur. maior ē huius scripture auctoritas: q ois humani ingenii capacitas.

Membrum quintuz.

a De quintū quo querit. qualr dicat celuz. cū eiz scriptura veteris ⁊ noui te. nō nominet aquas illas celum. pter qd tñ expositores aquas illas celū aliqñ nominauerūt. cū scriptura sacra semp dicat aqs sup celos. Empireū.n. dr celū celi. ⁊ firmamētuz dicit celū. ⁊ ether dr celū. ⁊ ita d aliis. Rñsio q cū celuz qd ē firmamētū ex oi pte circūdabat terrā. qua rōne eēnt aque sup vnā ptem eius eadē rōe eēnt sup aliā. ⁊ ita idifferent super oēz. ⁊ ita i modū celi eēnt expāse. ⁊ videbāt differentē nām ab ēpireo ⁊ firmamēto. vñ celū itermediū denomiauerunt. denominādo a nā aqueū. a visū ōne vero nāli cristallinuz: qz sicut cristallus hz pspicuitatē cū luce. ⁊ ita illud celuz. nō q sit ibi ɔgelatio aquarum sicut i cristallo fm cursuz nature.

Queritur etiā quare nō fit mentio de hoc celo vbi enumerant celi in principio gen. ⁊ ɔuerso. x. deutro. numerat cū aliis. ⁊ nō fit mētio d celo trinitatis. Rñsio ordinādo corpa fm nāz corporū: vltimū dz eē ēpireū. qz celuz trinitatis ñ ē corpus. Vñ qz in li. dutro. loquit sensibilibus d duobus celis. s. de celo aqueo. ⁊ de celo āgelorum facit mētionē. q. d. tu sensibilis es. si queris locū dei. ñ queris nisi i sensibilibus. ⁊ nō in insensibilib9. In pricipio eim. Gen. nō loquit de celo aqueo qz illa ordinatio ē fm quā facti sūt celi: sed adhuc fuit aqua ibi sub natura possibilis. ⁊ ñ fuit vnūquodqz dispositū fm differētiā actualē. Unde nō inuenitur ibi de aqua q sit celuz. qz aqua refert ad illas aquas que habent possibilitatē. vt ex eis fiant res. Ex his que dicta sūt patet situs celi cristallini. quia proximo post ēpireum.

Membrum sextum.

a De sextū quo querit de ordie verborum cōcurrunt qtuor articuli. Primus cū multotiēs dictū sit dixit deus. v. tot sint vba. Scdus quare i opere scde diei additu ē fecit de9 ⁊ nō i ope prie diei. Tertius vtrū firmamētū qd ē i medio aquarum factū sit ex eadē materia vel ex aqua. Quartus vtrū cū vocauit firmamētū celuz dixit celū ifirmatū.

Articulus primus.

a De primū quo querit. cum multotiēs dictuz [illegible] dixit deus. vtrū tot sint verba. qd videt. factis.n. rñdent verba: sz diuersa fuerūt fcā. ergo ⁊ diuersa verba. Itē quotiēs dicit hō totiēs multiplicāt verba. ergo a simili quotiēs dicit deus tot sūt vba.

Cōtra. Job. xxxiij. semel loqt deus ⁊ scdo id ipm nō repetit. Itē verbū dei ē ɔsubstātiale deo. sed nō sunt plura ɔsubstātialia. ergo nō sunt plura vba. Rñsio p hoc q dicit aug. sup gen. vnū verbuz ille q genuit in quo dixit oia priusq facta sūt singula. sz eloquiū scribētis descēdēs ad puulorum capacitatē. dum isinuat. sigillatim genera creaturarum [illegible] singula respicit vniuscuiusqz generis eternā rōem i verbo dei. nec illa repetita. ille tñ repetit ⁊ dixit deus. Dōin ē ergo q verum ē q vnuz ē verbuz dei quo dicunt oia. ⁊ illud ñ multiplicat: licet multiplicant facta p ipum. Dicere tñ sumit multipliciter. Vñ aliqñ sumitur p generare. ⁊ sic ē vnuz dicere sicut vnuz verbū. Aliqñ accipitur p creare. ⁊ sic successiue creata sūt ⁊ facta. diuersis factis rñdent diuerse dictōnes ex pte corum que dicunt. verbuz tñ qd dicit. i. creat. ñ multiplicat. nō enim ex pte dicētis est illa multiplicatio. Ad scdm dicendum. q nō est simile de deo

& hominē in dicēdo. verbū.n. hominis ē extrīsi/ secum a substantia hoīs. vnde ex alia pte recipit multiplicationem. verbum autem dei est ɔsubstā tiale. vñ nō multiplicatur ſʒ substantiā.

Articulus secundus.

a Ad scdʒ q̄ qrit. cū i ope p̄ie dici sit post/ tum fiat lux. & facta ē lux. & nō additū est fecit deᵘ: q̄re i ope scōe dici additur ē fecit deᵘ. Videt.n. supuacuū. Nā qd dī factū ē ɔpletōẑ opis signat. ɔpletō i aūt nihil ad/ ditur. ¶ Ad qd vr sic rūdere aug. dicēs. ꝙ aliter fuit de luce spūali.s. angelica creatura. & aliter de firmamēto. Nā āgelica creatura cognouit i vbo prius firmamētū. deinde i seipso. tertio i ,ppzio. Vñ cū dī fiat. & sciū ē. & fecit. triplex cē nōt i vbo in cognitōe angelica i q̄ cognoscebat. & i ,ppzio gnē. Aug. sup Geñ. ɔditio celi p̄ius erat i vbo dei ſʒ genitā sapiam. deinde facta ē i creatura spūali. ſʒ hoc ē i cognitōe āgeloꝝ ſʒ creatā in illis sapiaʒ. deide ꝙ celū factū ē vt essʒ et ipa creatura i gnē p̄ prio. Nō sic at fuit d cē lucis spūalis.s. angeli. vt p̄io essʒ i deo. & deinde ,ppzio gnē. tertio essʒ in suipsius cognitōe d faciēdo. ¶ Sʒ tunc obijcit ſm hoc. ꝙ tūc i tertio die vel i quarto deberet cē ɔsilis modus loquēdi. q non iuenit: ergo ñ ē hec rō. Ad qd rūdet aug. vtēs trāslatōe. lxx. dicēs. & si hec vba nō sint ibi. tñ ibi ē eqpollēs. vñ ponit hāc lrāʒ i tertio die dixit deᵘ ɔgregent & factū ē. & ɔgregate sūt aque. ¶ Sʒ adhuc possʒ obijci ɔ̄ hoc qd dicit aug. si.n. cē i ,ppzio gnē essʒ cōe oī/ bus. sicut cē in vbo. & cē in vbo ꝑ hoc qd dr fiat intelligatur. cē vo i ,ppzio gnē in p̄ia die itelligat ꝑ hoc & factū est. ergo in scda die sitr & in tertia. ergo ꝑ hoc qd dī & fecit opoztēret itelligē cē i co gnitione angeli. & ita bis essʒ ordo vt p̄io nota/ retur cē in vbo. deinde i ,ppzio gnē. vltimo i āge lica cognitōe. ſʒ ſm hoc sicut āgelus cognouit in se firmamētū factū. ita i se cognouit se factū: ergo nulla est dr̄ia. iō vr. ꝙ qz alius ē modus loquen di i hoc scōo die q̄ʒ in alijs. pp hoc dico sine p̄e iudicio melioris snīe. ꝙ in oībus opibus intelli/ git triplex cē. in deo tāq̄ʒ in principio. cē i ,ppzio gnē. & cē ad ipm inquātū ē finis. & ita notat pfe/ ctio. Sʒ duplex est cē ad ipm inquātū ē finis vt q̄ se sit ad ipm vt ad finē. & vt rōnalis creatura se & alia referat ad deū tāq̄ʒ finē. & hec vocat pfectio scda. vt ergo oñderet ꝙ hec pfectio scda nō fuit i rōnali creatura āgelica q̄ ad dēm āgelū. & hoc pp opa eoꝝ q̄ fuerūt i scda die. vñ ñ dixit vidit deᵘ qz bonū ē. ſʒ vt oñderet ꝙ ñ defuit p̄ia pfectio. put res i se refertur ad deum tāq̄ʒ finem. dictum est. & fecit deus. Vñ hugo fortasse qz binarius signū est diuisionis. q p̄imus ab vnitate ,pcedit sacra/ mentum magnū ɔmēdat. & nō sunt laudata opa scda. nō qz bona ñ cēnt. ſʒ qz maloꝝ signū cēnt. p̄ia.n. opa fecit deus & illa oīa valde bona erāt. qbᵘ do ierat corruptio. ñ derat pfectio. ſʒ vēit din de dyabolus & hō. & fecerunt ipi opa sua & erāt opa scda pᵒ p̄ia. mala post bona: & noluit deᵘ vi dere opa ista qz mala erant. sed que per sapiam vidit. ꝑ iudiciū approbabit. ¶ Si vero obijciat. ꝙ in alijs diebus nō ē dictū & fecit. Rñdenduʒ ē. ꝙ in illo qd dicit & vidit deus ꝙ eēt bonū. intelli gi etiā dat & fecit. pfectio.n. scda ponit p̄imaʒ. & nō ecōuerso. & iō cum dicitur vidit deus ꝙ esset bonum. intelligitur & fecit. in quo notatur p̄ima perfectio.

Articulus tertius.

a Ad tertium quo queritur de ipo firma mēto ꝙ factū ē in medio aquarū. vtrū ex eadē mā factū est. Qd si factū est ex eadē mā. quō dī firmamētū. cuʒ mā aq̄ sit fluxibilis. Si vero nō ex eadē materia sed ex alia. quō dictū est ꝙ factuʒ sit in medio. mediū.n. cōicat cū extremis. ¶ Preterea queritur de figu ra firmamēti. vtrū spericā hēat figurā. & vr ꝙ sic ꝑ hoc ꝙ orbiculariter mouet. & hoc ex ipis stell' ɔprehenditur. ¶ Preterea. si posset ex oī pte ra dius oculi dirigi notū essʒ ꝙ ex oī pte ɔnexū vi/ deret. Sed si hoc ē. qd est qd dicit ps. Extendēs celū sicut pellē. Alibi do sicut dicit Aug. sup geñ. ponit ꝙ celū sit sicut camera. ¶ Pretrea. si firma mentū mobile ē. quō dr ꝙ ē firmamentū. firma/ menti.n. noie firmū qd itelligē vr. ¶ Ad qd dōʒ. ꝙ celū qd dī firmamentū ñ cē ex eadē mā infor mi. de qua dī. spūs dñi ferebatur sup aquas non tñ ex eadē materia ,ppzia. imo sicut differt celum cristallinū a firmamēto. & aque inferiores ɔgre/ gate i vnū locū differūt a firmamēto. ita differūt mae singulorum. ¶ Ad scdm dōm ꝙ sperice ē fi/ gure sic attestant phi. & deprehēdunt hoc ex mo tu. Qd aūt dī cē sicut pellis hoc nō est sicut pel/ lis extensa in rectuʒ. sed sicut pellis vesice que ex tenditur in ɔnexum. Vñ non est ɔ̄rium in illa lrā quā ponit Augu. ꝙ extendit sicut camera. came/ ra.n. contegit existentes in ea. ita celum ex oī pte ɔtegit. ¶ Ad tertium. dicendum. ꝙ non ē ɔ̄rium firmamēto esse mobile ex omni pte vel moueri. firmamentum eniʒ dicitur non propter stationē. sed propter firmitatem & itransgressibilē termi/ num aquarum superiorum.

Articulus quartus.

a Articulus quartᵒ occurrit hoc qd seqt. Vocauit firmamētū celū. Pōt.n. q̄ri. si i p̄cipio dixit celū iformiter. sic expo nit scēti. nūc aūt vt plene formatū. Vñ ꝙ nullū aliud sit celū i forma pfecta nisi firmamē tum. & ita nec celū empireū nec aqueū. cuʒ tñ sint supiozis celi. ¶ Ad qd vr dōm ꝙ sicut superius

p celũ ⁊ terrã.q̃ sũt magis sensibilia.voluit ma‑
nuducere itellectũ nr̃m ad isensibilia.⁊ ñ tm̃ ad
alia sensibilia.Ita cũ nũc vocat firmamẽtũ celũ.
hoc nõ ẽ vt excludat intẽtio celi ab empireo.sed
vt oñdat q̧ hoc ẽ illud celũ ꝺ supioribꝰ.qꝺ prio
apparet nobis.vtrũqꝫ aũt.s.empireũ ⁊ aqueũ ẽ
nobis inuisibile.vnde ⁊ istud potest dici celũ.qꝺ
celat nobis superiores celos.

Questio.lj. de opere tertie diei.

Einde queri‑
tur de ope tertie diei. Circa
qꝺ q̃runt tria.¶ Prio ꝺ or‑
dine ꝺbor.¶ Scꝺo ꝺ orna
[illegible] terre.¶ Tertio vtrũ spi‑
ne ⁊ arbores ifructuose tũc
sunt producte.

Membrum primũ.

Ad primũ querit pp qd sicut i pcedẽti‑
bꝰ diebꝰ dictũ ẽ fiat lux ⁊ fiat firmamẽ‑
tũ.hoc ꝺbũ fiẽdi nõ ponit:nũqd hoc
ẽ q̧ terra sed fuit prius ⁊ aque silr cũ
dr̃ creauit celũ ⁊ terrã.⁊ spũs dñi ferebat super
aquas.qꝺ si esset tũc celũ cũ diceret factũ.ñ opor‑
teret dicere fiat firmamẽtũ.¶ Preterea.tũc lo‑
cutus est de terra incõposita ⁊ inuisibili:⁊ ita de
informi mã.silr de aquis.vñ necesse fuit hic loq̃
de factura aque ⁊ terre.¶ Item ornatus terre ⁊
aquarũ in duobꝰ diebus distinguebat.sicut orna‑
tus celi p se:deberent ergo duo dies spectare ad
facturã terre ⁊ aque.¶ Preterea.celũ habꝫ suũ
diẽ p se i quo factũ ẽ.ergo pari rõe terra que est
aliud extremũ deberet hẽe suũ diẽ [illegible] se ⁊ silr me‑
diũ.s.aqua.¶ Preterea.cũ ista fiat mẽtio de or‑
natu aeris.q̃re silr ñ fit mẽtio ꝺ factura aeris sicͣ
ꝺ aq̃s.¶ Itẽ aq̃ erant p totũ.quõ ergo potuerũt
ꝯgregari i vnũ:cũ ñ videamus aquã ꝯdẽsari in
se.sicut ẽ ꝺ aere.¶ Itẽ ꝺ aquis iferioribus dr̃.q̧
ꝯgregent in locũ vnũ.de aq̃s aũt supioribus nõ
ẽ hoc dictũ.cũ tñ ⁊ aque supiores suũ habebũt
locũ sicut ⁊ aque iferiores. Ad primũ dr̃ꝫ ꝫm
aug.q̧ nõ fuit simile ꝺ aquis ⁊ terra.sicut ꝺ luce
⁊ firmamẽto.cum eniꝫ factio ad spẽꝫ ptineat.lux
aũt ⁊ firmamẽtuꝫ spẽm habeãt valde distantẽ a
mã informi.recte voluit hoc p ꝺbuꝫ fiẽdi demõ‑
strari.aqua aũt ⁊ terra lꝫ spẽs receperũt i tertio
die.tñ q̧ maxime accedunt ad mãꝫ informẽ.que
prius dicta fuit noie terre vel aquaruꝫ.iꝺ voluit
sub aliquo mõ loquendi corũ facturã designare.
dicẽdo ꝯgregent.vt notet q̧ prius erãt i ꝯfusiõe
tũc autẽ distinguerent.⁊ sic i vno quoqꝫ iterũ die‑
rũ.vna notaret distinctio.Vñ aug.sup Gen.ac‑
cepẽrũt hec duo spẽs illas ꝓprias ⁊ notissimas
nobis ⁊ tractabiles.aqua mobileꝫ terra imobi‑
lẽ.Et iꝺ ꝺ aquis dictũ [illegible] ꝯgregent aq̃.ꝺ terra ap‑
pareat arida.aqua.n.ẽ labiliter fluxa.terra stabi‑
liter fixa.¶ [illegible] scꝺꝫ vͦ dr̃ꝫ.q̧ aliter fit distinctio
dierũ triũ pcedẽtiuꝫ.⁊ alr triũ subsequẽtiũ.Nam
tres pcedẽtes sumũt ꝫ triplicẽ distinctiõeꝫ lucis
a tenebris.aquarũ supiorũ ab iferioribus.p me‑
diũ firmamẽtũ distictarũ.⁊ aquarũ ab arida.i.ter‑
ra.tres autẽ sequẽtes q ptinẽt ad ornatũ ñ sic.cuꝫ
eniꝫ lux prio resideret i celo empireo.celũ auteꝫ
empireũ nulluꝫ habuit ornatũ corpalẽ.sꝫ spũa‑
leꝫ.s.ãgelos.q ñ ad factõeꝫ corporuꝫ ptinebant.
nõ eiꝫ sũt ex celo empireo pp hoc supposito illo
ornatu.tacuit ꝺ illo i illis diebꝰ i qbꝰ loq̃t de or‑
natu cõnaturali.Sidera enim ex eadẽ mã cũ fir‑
mamẽto natabilia ex aqua.⁊ volatilia.bestie ve‑
ro ex terra ⁊ reptilia.⁊ hõ silr.Omisso ergo ce‑
lo ⁊ empireo ⁊ aqueo i diebus ornatus locutus
ẽ de firmamẽto qꝺ ponit i genere ornabil.⁊ ter‑
ra aliud extremũ.aqua vͦ cũ aere mediũ.⁊ ꝫm
hec fit distinctio ex pte ornatus.hoc aũt ẽ q̧ ce‑
lũ empireũ cũ sit vniforme p totũ ⁊ supremũ cor‑
porũ nõ idiguit hic ornatũ ex pte corporũ cuꝫ sit
corpus pfectissimũ ex parte corporum in prima
ꝯpositiõe vniuersi.sꝫ habuit ornatũ spũale.respe‑
ctu eniꝫ illius habuit ⁊ hꝫ pfectõeꝫ.¶ Ad tertiũ
dr̃m.q̧ terra ⁊ aq̃ plus appropinquãt sibi i mã
⁊ forma.q̃ celũ cũ altero illorũ.eadẽ ẽ eiꝫ mã ꝫm
trãsmutatiõeꝫ aque ⁊ terre.celi aũt mã est ingene‑
rabilis ⁊ incorruptibilis.i.q̃ nõ corrumpet.nec
ꝫm ptẽ nec ꝫm totum.⁊ iꝺ in vno die ꝯiunxit ista
duo q̃ infinuicẽ erãt ꝯfusa.¶ Ad q̃rtũ vͦ dr̃m.
q̧ sub aeris rõne nõ fit mẽtio.sꝫ sub rõe aquarũ
⁊ dicit.aues multiplicent sup terrã.ñ dicit i aere
⁊ ita sicut ibi tñ loqtur de aquis.ita ⁊ hic. Si
vͦ queratur.q̃re nõ fit mentio de factura aeris.sicͣ
aque ⁊ terre.Rñsio q̧ loqtur vt apprehẽdẽtibꝰ
sensibilia.⁊ iꝺ loqtur de aqua ⁊ terra q̃ videri
possũt.aer aũt nõ videt.⁊ iꝺ nõ fit mẽtio nec in
ope distinctõis nec ornatus de aere.sed totũ no‑
tificat per celũ ⁊ terraꝫ ⁊ aquaꝫ.datur enim itel‑
ligi aeris distinctio a terra in distinctõe aquarũ.
cuꝫ eniꝫ cõgregãtur aque cuꝫ non sit vacuũ.ne‑
cesse est aliquod corpus replere spacium.¶ Ad
illud vero qꝺ qnto obijcit.respondet Aug.ꝯtra
manicheos.q̧ cuꝫ dicit cõgreget aqua q̃ sub ce‑
lo est in cõgregatiõem vnaꝫ.hoc dicit vt illa ma‑
teria corporalis formet [illegible] eaꝫ specieꝫ quam ha‑
bent iste aque visibiles.ipsa eniꝫ congregatio in
vnũ.ipsa ẽ aquarũ formatio.istarũ quas videmꝰ
⁊ tangimus.ois eniꝫ forma ad vnitatis regulaꝫ
cogit.Et qꝺ dicit appareat arida.qd aliud dici
intelligẽdũ est.nisi vt illa materies accipiat visibi‑
lẽ formã quã habꝫ nunc terra ista quã videmus
⁊ tangimus.Superius ergo quod nominabat

terrā inuisibilis ⁊ incōposita materie cōfusio ⁊ obscuritas noīabat. ⁊ ēt noīabat aqua sup̄ quam ferebat sp̄us dei. eadē rursus mā noīabat. nunc vō aqua ista ⁊ terra formant ex ipsa mā q̄ ipsis noībus appellabat anteq̄ꝫ formas istas q̄s nunc videmus acciperet. Uel pōt dici sicut alij sentiūt q̄ illa ꝯgregatio fuit ꝯdēsatio in pte vna. ⁊ rarefa/ctio ex pte altera. vt ex pte aeris eēt rarefactio ⁊ maioris loci occupatio. ex pte aque ꝯdēsatio ⁊ minoris loci occupatio. ¶ Ad sextū dōm ē. q̄ d̄ aquis iferioribus dictū ē q̄ ꝯgregent. q2 maiorē locū occupabāt in spē aque supiores nō. q2 ma/gis dilatabant. hugo vō ad misteriū refert. Un̄ dicit ē i illo q̄ iterius fabricatus ē mūdo q̄dā hu/ius opis formā ⁊ exēplar hn̄s vbi terra quedā deorsū posita ꝯsistit sensualī nā hois. celū aūt sur/sū puritas itelligētie: ⁊ q̄si q̄dā imortalī vite mo/[illegible] vegetata rō. duas vō tā dissiles i vno homie nās magna q̄dā ꝯsiderio ꝑ moles hinciū fluctu/antiū. ⁊ i ꝯrio motu sepe alterno tēdentiū obser/rat. q2 ⁊ aliō ē qō subtus caro ex īfirmitate ꝯssa appetit. ⁊ aliō qō sp̄us sursū p ꝯtēplatōz v̄itatis eleuat' intēdit. sꝫ fit aliquotiēs vt ꝯrij motus ꝯfu/sionē gignāt. nisi ratio media iteruenīēs diuidat abinuicē ⁊ discernat volūtates ⁊ appetitus. desi/deriaq3 disiudicet. q̄d sit videlꝫ qō ex carne de/orsū trahit. q̄d qō ex sp̄u i supna inhiat. sūmū il/lud ⁊ imortale bonū ambiēs. nā ipsa rō q̄si q̄dā iudicij cēsura i medio se collocat. atq3 hinc sup/celestes aquas. illinc āt eas q̄ sub celo sūt sepatīz disponit. n̄ pōt iferior corruptela supiorē partēz sic iterficere. neq3 ipsa que sursum est sinceritas ad ea q̄ subter sūt abiecta ⁊ vilia sese inclinare.

Mēbrum secundum.

a D scōm mēbrū q2 dixit. deus germi/net terra ⁊c̄. questio ē. ꝓpter quid iste ornatus terre n̄ ptinet ad diē sepatū. sicut ē de aīantibus formatis de terra. ¶ Preterea. sicut i prīa die dicit. fiat ⁊ factū ē. ⁊ vidit deus q̄ eēt bonū. in alijs diebus [illegible] eqpol/lētiā p̄terq̄ꝫ in scdo. ita ⁊ hic dr̄. germinet terra ⁊c̄. ⁊ post dr̄. ⁊ factū ē. ⁊ vidit deus q̄ eēt bonū. ⁊ ita vr̄ q̄ ad vnū diē sepatū ptineat. ¶ Forte dr̄ sicut dicit aug. q̄ ille ornatus ad eundē diē ptine/at. q2 herbe ⁊ arbores fixe sunt radicibus. ⁊ ita ꝯnūerant cū terra. n̄ sic āt de aīantibus que facta sūt i sexto die vel q̄nto die. Sꝫ obijcit in ꝯrium q̄ ornatū factū i quarto die. sol. n. ⁊ luna ⁊ sidera facta sūt i quarto die: ⁊ ptinēt ad ornatū firma/mēti: ⁊ fixa sūt i firmamēto. sicut dicūt phi. ergo p p̄dictā rōēz deberēt i scdo die cū firmamento ꝯputari. sꝫ n̄ ꝯputat. ergo nō ē hec rō pp quā ar/bores ⁊ herbe sub vno die cū terra cōputantur.

Rn̄deri pōt vel sm opionē illoꝝ q̄ dicūt syde/ra hr̄e ꝓpium motū. quā opi. recitat aug. vel q̄ fixa sunt i suo orbe sicut dicit phus. distinguēdū ē inter fixū ⁊ fixū. Est. n. quoddā fixū qō orit ex illo cui ē infixū. ⁊ ē aliud fixū qō factū est in illo cuius ē ornatus. prio mō dr̄ de herbis ⁊ arbo/ribus. scdo mō dr̄ de sideribus. Un̄ prio modo germinet terra ⁊c̄. Secundo dicit. fiant lumina/ria in firmamēto celi ⁊c̄. fixū ergo qō orit ex ter/ra sicut dicit phs. q̄ terra ē mater herbaꝝ. ꝯputa/tur i eodē die cū illa. aliud vō fixū n̄ ꝯputat. Et lꝫ dicat q̄ terra ꝓducat reptile. hec ꝓductio ani/maliū ē. vt aīantia accipiāt mām quodāmō elō/gatā ab ipsa terra. elemēta. n. ꝯmixta cū terra sūt mā animaliū. ⁊ vltra ꝯmixtionē hn̄t quādā aliā ꝯmixtionēz. In herbis vō ē ꝯmixtio ⁊ hn̄t nām ꝓpinquā terre. hoc aūt ē alterius ꝯsideratōnis. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lꝫ dicat hoc p equipollētiā. fecit ⁊ factū ē. ⁊ vidit q̄ eēt bonū. nō tn̄ pp hoc debebat dici sepatio diei. sꝫ vnum factum dupl'r approbat. terra. n. fuit sub duplici rōe cū appa/ruit. hēbat enim ꝓpriā nām sm quā dicebat ari/da. habebat ēt in humore ꝯmixtā. ratione cuius germinabat herbas ⁊c̄. ⁊ sic vnum factum du/pliciter ꝯmēdat. ¶ Sed quare de materialibus nō ē facta mentio vt lapidibus ⁊ huiusmōi. rn̄/sio. vr̄ q̄ hec i terra latebat. vel forte metalla ⁊ lapides preciosi post p opatiōem supioꝝ corpo/rum hn̄tium efficaciā in terra hic ꝓduxerūt.

Membrū tertium.

a D tertiū quo querit de hoc q̄ dicit sm aliā trāslatōem. germinet terra herbā pabuli. Querit enim de spinis. vtrum tūc ꝓducte sūt. similiter de arboribus infructuosis. qō nō videt ex ipsa virtute lre. di/cit enim herbā pabuli. similiter lignū faciēs fru/ctū sm genus suū. Ad qō respōdet aug. cōtra manicheos ita dicēs. Ergo dicendū est. q̄ p pec/catū hois terra maledicta sit. vt spinas pareret. n̄ vt ipsa penas sentiret que sine sensu ē. sꝫ vt pecca/[illegible] humani crimē semp hoibus an̄ oculos pone/ret quo admonerēt aliq̄n a peccatis auerti ⁊ ad dei p̄cepta ꝯuerti. herbe aūt venenose ad penam vel ad exercitiū mortaliū create sūt. ⁊ hoc totū pp pcīm. q2 mortales post pcīm facti sumus. p i/fructuosas vō arbores isultat hoibus vt intelli/gāt q̄ sit erubescēdū hoibus sine opibus bonis i agro dei eē hoc ē in eccl'a. ⁊ timeant ne deserat illos deus. q2 ⁊ ipi i agris suis ifructuosas arbo/res deserūt. nec aliquā culturā eis adhibēt. An̄ pcīm ergo hois n̄ ē scriptū. q̄ terra ꝓtulerit nisi herbā pabuli ⁊ ligna fructuosa. post pcīm vō vi/demus horrida ⁊ ifructuosa d̄ terra nasci credo pp eā cām quā diximus. Possꝫ tn̄ dici aliter. q̄ spine ⁊ hn̄t iocūditatē rōe floꝝ ⁊ fructuū. ⁊ hn̄t pūctōez. rōne ergo iocūditatis ⁊ fructuositatis pn̄t dici facte i tertio die. ⁊ ita vr̄ dicere damas.

rōnie vero punctiōis τ infructuositatis post pec catū sic sunt ꝯuerse.

Questio. lij. de opere quarte diei de ornatu celi.

Equitur de his que ptinent ad ornatū. Ornatus autē ē triplex. ſm tria genera locoꝝ. celum τ terram τ corpus medium qd cōtinet aerē τ aquaz. Prio ergo agit de ornatu celi. Secūdo de ornatu corporis medij. Tertio de ornatu corporis vltimi. Sic enim ordinant ſm graduz nobilitatis. τ sic determinabant in sua factōe. primo firmamentū qd dictuz ē celū. deinde aqua in sua spē. tertio terra que dicta ē arida. Agit autez sic de ornatu celi siue firmamēti. Primo ōndit ꝓgressuz luminariū que ad ornatū spectāt a sua cā. cū dicit. fiāt luminaria. Scdo designat ea in ꝓprio genere. τ factū ē. Tertio ꝑfectionēz sua genera. Quarto cōpositōez ad finē. Et pōt hec quatuor distigui ſm quatuor cās. Primū ad efficiētē. Scdm ad materialē cām dispositā. Tertiū ad formā ꝯpletam. Quartū ad cām finalem. ¶ Primo ergo ostendit facturā luminarium. ¶ Scdo ad quē vsuz. τ ostendit multiplicē vsum. distinctionez diei ac noctis. signationē impressionum quorundam inferiorum. distinctionem temporꝝ. ornatum celi.

Mēbrum primum.

Circa primū querit de hoc. ꝙ in alijs diebus ptinētibus ad ornatum dicit. ꝓducat τ c. in hac aūt die fiāt luminaria. nec dicit ex firmamēto ſʒ in firmamēto. ideo pōt queri. ex quo facta sunt luminaria tanq̄ ex ꝓpinqua materia. Ad qd facit ꝙ lux que facta ē in prio die ñ desierit eē. hec. n. magis videt ꝯuersa i luminaria. vt q̄ prius distinguebat diē τ noctez. nūc ampliori mō visui accomodatar τ eidē mō ꝑfectiori. eo ꝙ in eo lumen ꝑfectius τ distictius. recte ergo videt dici. ꝙ luminaria sint ꝑfecta in firmamēto nō ex firmamēto. sicut dicit in sequētibus. ꝓducant aque. ꝓducāt terra. τ est modus talis loquēdi. quēadmodū si poneret gēma preciosa in anulo ad decorē anuli. Unde infra sequit τ posuit ea i firmamēto. In firmamento celi. De hoc querit qd dicat hic firmamentū. Solemus. n. dicere firmamentū i quo. sunt stelle fixe. ſʒ sic ñ pōt accipi. Nā loquit hic de luminaribus sole τ luna. hec aūt luminaria nō sūt in firmamēto. i. celo stellaꝝ fixaꝝ. ergo sic nō pōt accipi firmamentū. ¶ Preterea. ad quid dixit firmamentum celi τ nō celo. ¶ Ad qd dicenduz ꝙ firmamentū h̄ accipit ꝓ toto corpe in quo sūt stelle fixe τ que dicūt erratice. Unde ꝯtinet h̄ septē speras ſm phos. s. celū stellatum. τ celos in quibus sunt septē planete. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ signanter dixit in firmamento celi. vt designaret illā partez celi que ē supra celū ethereū. i. in illa pte que diuidit aquas superiores τ inferiores.

Membrum secundū.

Dscdm quo q̄rit ad quē vsū facta sint luminaria. τ circa hoc q̄runt totidē articuli. ¶ Primus est d prio actu lucis τ ad qd terminat. ¶ Scds de distictōne tēporꝝ τ quali sint i signa τ de anno lunari τ solari. ¶ Tertius de magnis luminarib' sole videlz τ luna. ¶ Quartus de ornatu celi cū addit τ stellas τ de quibus stellis intelligit. vtrū de fixis tm̄ an etiam de erraticis τ quo motu moueantur.

Articulus primus.

Einde sequit vt luceat sup terraz. Notat hic primus actus lucis τ ad qd terminat. reflectit. n. radius lucis ex resistentia terre vł corpis terrestris. τ lʒ luceat sup aerē vel sup aquā. tm̄ nō dī hoc. qꝛ ꝟtus in suo vltimo determinat τ in illo alia dant itelligi. ¶ Et ꝑsint diei ac nocti. alia lr̄a h̄z. sint in inchoatōnē diei ac noctis. rōne cuius obijcit. Rōne ꝯ̄ ꝑūtia solis sup terrā ē dies. ex abñtia eius ē nox. ergo sol ē ad vtrūq̄ cū per ipm̄ distignat vespere τ mane. ¶ Preterea. ꝯtingit ꝙ luna nō semp lucet i nostro emisperio in initio noctis. qd ergo erat dicere. τ sint in inchoatiōnez diei τ noctis. tanq̄ luna eēt in inchoatōez noctis: semp lucens i nostro emisperio. Ad qd dōm. ꝙ nostra trāslatio apertius designat. que dicit vt p̄sint diei τ nocti. sol enim ꝑest diei in lumie. τ luna p̄eest nocti. nō ꝙ semp luceat luna in nocte. cū enim coniungit soli. nō tunc apparet lumē eius. sed hocē. qꝛ dominatio in die τ i nocte quo ad effectus maxime penes ista luminaria distinguāt. ſʒ ipa cātia noctis ꝑ defectū solis i nostro emisperio determinat. ¶ Ad scdm dōm. ꝙ lʒ dicit aug. ꝑ inchoatōnē designat p̄cipiū. noie vō p̄cipij designat p̄cipatus. sic. n. ē in greco. ꝙ dī archin. vñ notat p̄cipatus solis tanq̄ luminaris i die. τ lune tanq̄ luminaris i nocte. Ūn augu. ꝯtra manicheos. si ꝑ inchoatiōnē p̄cipiū itelligas: τ p̄cipiū p̄cipatū. manifestū ē qm̄ sol ꝑ diē p̄cipatū tenz luna ꝑ nocte. qꝛ τ si cetera sydera tūc appareant illa tm̄ suo fulgore oīa supat. τ iō princeps eoruz rectissime dicit. Adhuc ēt querit de hoc qd dicitur. diuidāt diem τ noctē: cū prius facta fuit diuisio diei τ noctis. ¶ Ad quod dicit augu. cōtra manicheum. ꝙ licʒ prius fuerit diuisio diei τ noctis. non tamen per diuersitatem luminarium. vt vnuz luceat de die aliud de nocte. Unde dicit au-

gust. I manicheus sic dictū ē diuidat die ꝛ nocte. tanq̄ si diceret. sic iter diuidat die. vt soli dies det nox vo lune ꝛ sideribus ceteris. q̄ duo iam di uisa erat sed nōdum inter sidera. vt iam certum esset de siderū numero. qd per diem. quid ꝑ no ctem appareret hominibus.

Articulus secundus.

Deinde querit̄. d hoc qd dicit̄. in tpa. dies ꝛ annos. ꝛ signa. Aliter enim sunt in signa. nōne preter solem ꝛ lunā ꝛ planetas sūt posita signa i celo. Unde zodiacus signifer dicit̄. ¶ Preterea. nōne sūt signa plurima i celo preter illa duodecim sic dicūt phi. que vergūt ad austrū vl' aquilonē. Quid ergo est qd dicit̄ de sole ꝛ luna ꝛ planetis. ¶ Itē si sol ꝛ luna ꝛ planete sunt signa eoꝝ q̄ fiunt i inferioribus. nūqd determināt causas aliquorū. ꝛ si sūt cause aliquoꝝ vel signa. quoꝝ sūt cāe vl' signa: nūqd oim? Qd aūt sint cause pluuie ꝛ siccitatis caloris ꝛ frigoris. videt̄ ꝑ hoc. ꝙ cū sol appropinquat ad cancrū. maior ē feruor frequēter. tūc enim est quasi sup̄ cenit capiti nostroꝝ. cū aūt vergit ad capricornū: maior est itēperies frequēter: eodē mō magis videmus tonitrua fieri i vere vel estate q̄ in hyeme. dicit. n. phs ingrēs cām generatōis ꝛ corruptōis. ꝙ sol ꝑ sui allatōem ꝛ ablatōez cā ē vniuersalis hoꝝ. licz alie sint cause pticulares. ¶ Preterea. ex rōne cāe arguit̄. Cau enim ē cuius eē sequit aliud ꝑ se ꝛ nō ſm accidens. sz motū luminariū ꝑ se ꝛ nō ſm accidens sequit̄ ista variatio. s. excellentia frigoris caloris ꝛc. ergo hec luminaria sunt cā hoꝝ. Cōtra. damas. Nos aūt dicimus: qm̄ non ipsa sunt cā alicuius eorum que corrūpunt̄. Signa magis sunt imbriū ꝛ trāsmutatōis aeris. ¶ Itē supposito ꝙ aliquo mō dicant̄ eē cāe aliquoꝝ in iferioribus. pōt q̄ri. vtꝝ oim? Et videt̄ ꝙ sit variatio in mineralibus: ſm hoc luminaria: vn̄ dicūt ſm aspectū luminariū metalla fieri diuersa i diuersis terris. quedā enim abundāt in auro. qdā in argento ꝛc. Similiter manifestū ē. ꝙ diuersitas planetarū est in diuersis regionibus ſm aspectū istorum luminariū maxie solis ꝛ lune: eodē mō diuersitas in aialibus. qdā enim plus abūdāt in vna regione q̄ in alia. ꝛ vn̄ hoc esset. nisi ꝙ qdam calidiores sūt alijs. qdaz frigidiores. In hoie etiaz videmus variatōez ex pte corporū. qdā enim sūt vnius caloris magis qdā alterius. qdā passibiliores. qdā minus passibiles. ex pte vo aie qdam sūt irascibiliores. qdā tpatiores. qdaz ꝓnptiores ad vnū peccatū q̄ ad aliud, ex quo vr̄. ꝙ causatio illoꝝ luminariū extendat se ad oia iferiora. Cōtra. dama. ponit rōes ꝙ n̄ sūt cāe eoꝝ q̄ sunt i nobis. Un̄ dic̄. nos dicim⁹ qm̄ signa qdā ex ipsis sunt imbris ꝛ siccitatis. frigiditatis. caliditatis ꝛ humiditatis. ꝛ hoꝝ taliū: nostroꝝ aūt actuū nequaq̄. nos enim liberi arbitrij a ꝯditore facti nostroꝝ dn̄i existim⁹ actuū. si eīz ex astroꝝ allatiōe agimus. ſz necessitatē agim⁹ qd agimus. qd aūt necessitate fit. neqz virtus neqz malicia ē. si autez neqz vtutē neqz maliciā hēm⁹. neqz laudib⁹ neqz vituparatiōib⁹ existim⁹ digni vel tormētis. Inueniret aūt ꝛ de⁹ iniustus. his qdaz bona illis tribulatōes dās. sz neqz gubernatōez neqz suaꝝ creaturarū de⁹ faciet ꝓuidētiā. sz ꝛ rōnale sup̄fluū i nobis erit nullius eīz existētes. act⁹ dn̄i sup̄flue ꝯsiliamur. rōnale aūt oio ꝯsilij grā datū ē nobis. Un̄ oē rōnale ꝛ arbitrio liberū ē. Ad qd dōm ꝙ oia signa q̄ sūt i celo. sūt vl' pricipalia q̄ sūt in zodiaco. vl' vergētia ad austrū vl' aqlonē. ꝛ oia determiant ꝑ stellas. ꝛ vocāt imagines ex plurium stellaꝝ ꝯiūctiōe. Dicūt aūt signa. qz aliquā significatōez ꝓbent sup̄ ista iferiora. silr qnqz planete hn̄t significatōez aliquā ſm differētiā sui mot⁹ vl' aspectus sup̄ ista iferiora. pricipaliter vo sol ꝛ luna sunt in signa. ꝛ iō in alia trāslatōne dicit̄. fiant sidera in firmamēto celi. vt ꝑ sidera hec oia cōmuniter itelligant̄. In nr̄a vo trāslatiōe dicit̄. fiāt luminaria. ꝛ etiā cōe est. lz magis specificet d sole ꝛ luna. ¶ Ad aliud videt̄ dōm sine preiudicio melioris snie. ꝙ cā dicitur duobus modis. Uno mō illud qd ifallibiliter ꝛ semp̄ ꝓducit suū effectum. vel adminus sine quo nō ꝓducit̄ effectus. Alio vo mō dicit̄ cā illud. quo mediāte pluries ꝓducit̄ effectus. Priō mō nō credo luminaria esse cām istoꝝ effectuū. n̄ enim semp̄ ſz suā dispositōem hos effect⁹ ꝓducūt, sine eim hoꝝ ꝓpria dispōe volūtas dei cū expedit aliqn̄ hos effect⁹ ꝓducit. his ēt existib⁹ in ꝯria dispositōe. Scdo mō pn̄t dici cā. qz coopant̄ ad generatiōez ꝛ corruptōem quorūdā reꝝ, ꝑ hoc pōt solui ꝯrietas inter ioānē dama. ꝛ phos. Damas. enim logt̄ de cā simplr. Ipsi vo loquūtur d cā ꝓpinqua ꝛ frequēter. Cōtingit. n. siccitas i hyeme ꝛ abūdātia pluuiaꝝ in estate. ꝛ silr cōtingit de calore ꝛ frigore. ¶ Ad scdm dōm. ꝙ nō oīz dicunt̄ signa vl' cāe. sz sicut dic̄ ioānes dama. Signa sunt frigiditatis siccitatis ꝛc. Nō aūt sūt signa eoꝝ q̄ ꝓprie sūt ab aia rōnali. sic dicit ioānes damas. in auctē supradicta. Unde cū inuenit̄ a phis ꝙ sūt signa iracūdie vel furoris vel furti. ꝛ ita de qbusdā alijs hominibus. Respōsio. ꝙ cū luminaria faciāt imutatōem in aere ꝛ alijs corporib⁹. ꝑ hoc etiā faciūt imutatiōem in nostris corporibus. aiā vero rationalis inclinat̄ ꝑ liberū arbitrium ad sequēdum imutatōz factā i corpore. tūc pn̄t seq dispositōes ex pte aie. sz haꝝ dispositionū cā ē ipa aia. nō. n. necesse est ipsaz iclinari vel seq impssiōes vl' passiōes factas i corporib⁹. Deinde q̄rit̄ d hoc ꝙ di in tpa ꝛ dies. cuz tpa ꝛ dies ꝓcesserint. ¶ Ad qd dōz. ꝙ tpa ꝓcesserūt ꝛ dies: sz nō erant lumi-

narsa. q̄ ita manifeste discernerēt dies prius. sicut nūc. tp̄a v̄o p̄nt dici. ver. estas. autūnus τ hyems: q̄ p motū solis discernūtur. q̄ prius nō discernebant. Et hoc dicit Jo. dama. Silr solsticiū estiuale τ hyemale. τ equinoctiū vernale τ autūnale. p hoc distinguūtur dies. ēt lz prius h̄rent distinctionem. non t̄n q̄nā mō h̄nt. Ab ō. n. longiores sunt dies i estate τ breuiores noctes. In hyeme v̄o ecōuerso. τ ideo recte dixit in tempa τ dies.

De āno aūt pz. q̄ est ānus solaris τ ānus lunaris: q determinant b̄m motū luminariū solis τ lune. Unde aug. ꝯ manicheū. In signa τ tp̄a dictum est. vt p hec sidera tp̄a distinguāt. τ ab hominibus dinoscant. q2 si currāt tp̄a. τ in illis distinguātur articulis. qui articuli p sideꝝ cursum denotant. p̄nt quedā currē tp̄a atq3 preterire. sed intelligi τ discerni ab hoibus nō p̄nt: sicut hore q̄n nubilus dies ē. τ transeunt quidē τ sua spacia pagunt. s3 distigui a nobis τ notari non p̄nt. ¶ Sed obijcitur. si luna fuit ꝯdita cū sole. ppter qd ānus lunaris nō ꝯtinet tot dies quot solaris? Annus. n. solaris ꝯtinet tricētos sexagintaq̄nq3 dies cū quadrante. vn̄ ꝯputant i āno bisextili tricenti τ sexagintasex. Annus v̄o lunaris ꝯtinet tricentos q̄nquagintaquatuor. Ad qd r̄ndet. q̄ fuit ꝯditus i quarto die mūdi. luna v̄o fuit ꝯdita pfecta siue plena sicut dicit dama. decebat. n. eā cōpletā in lumine fieri. Aug. t̄n nō hoc diffinit. s. q̄ in plenilunio. s3 q̄ pfecta sic arguit. q2 a pfectissimo ꝯditore ꝯdita: cū ergo luna ess3 ꝯdita plena. sol aūt in quarto die mūdi oportuit q̄ āticiparet cū sole vndeci3 dieb9. vt sic eēt q̄ntadecima. τ sic esset quasi in oppositōe solis. τ ex hoc processu temporis accidit. q̄ annus lunaris excedebatur ab anno solari. sicut dicit dama.

Articulus quartus.

D quartū articulū q̄ agit d̄ hoc qd sequit. Fecit duo magna luminaria. mai9 solis. minus lune. ¶ S3 obijcit q̄ aliq̄ alia luminaria sunt maiora luna. τ hoc pbāt p distāciā corpoꝝ τ appitōz. q̄re ergo dixit d̄ luna poti9 q̄3 d̄ aliq̄ alio luminari. Ad qd r̄ndendū. p hoc qd d̄r vt p̄esset nocti. nullū. n. luminare quātūcūq3 sit. i nocte t̄m d̄nat i illuminatiōe. quātū luna d̄nat. Preterea ppiquior est nobis. Unde ampliorem inducit effectum τ plures τc̄.

De hoc qd addit τ stellas τ d̄ quibus stellis.

Articulus quintus.

D q̄ntū vbi agit d̄ ornatu celi. cū additur τ stellas: q̄rit. n. de q̄b9 stellis itelligit. vtrū d̄n d̄ fixis: aut d̄ erraticis? Et videt q̄ de erraticis. q2 cōnumerat eā sole τ luna. ¶ Ecōtra videt de fixis. q2 dixit. q̄ posuit ea in firmamēto. Ad qd r̄ndet q̄ cōmuniter loquitur de stellis. siue q̄ dicunt fixe. siue q̄ dicitur erratice. ¶ Ad illd qd d̄r posuisse eas i firmamēto. dōm q̄ firmamētū ibi accipit p tota pte q̄nte ēntie. q̄ ꝯtinet oīa luminaria. S3 adhuc q̄rit rōe hui9 vbi posuit. vtrū luminaria moueant suo motu. an motu sui orbis. Si. n. positū d̄r illud qd ē fixū. vr q̄ nō suo motu moueant. s3 motu sue spere. ¶ Preterea. si pprio motu mouerent. aut diuiderent corpus sue spere aut nō diuiderent. Si nō diuiderent. tunc duo corpa eēnt sil' i eodē loco. qd est icōueniēs. Si v̄o diuiderēt. nūc recipet q̄nta eēntia sectionē. quēadmodū aer τ aq̄. τ ita esset corp9 rarefactibile τ densabile. s3 qd tale ē. corruptibile ē. cū ergo supiora corpa d̄ volūtate dei sunt. q̄ nō corrūpunt n̄ rarefiūt nec densant. ¶ Preterea. hoc attestat plus h̄re d̄ mā vel minus. Nā raꝝ ē qd plus de loco h3 τ min9 de mā densū ecōuerso. ergo cū hec nō ꝯueniāt illi corpi nō ē illd corpus rarefactibile aut densabile. Restat ergo ex his rōibus. τ alijs quas ponit ph̄s in li. de celo τ mū. q̄ nō mouent pprio motu. s3 motu sui orbis. ¶ Preterea. supfluū ess3 ponere ipsa p se moueri. cū nihil alid facerēt suo motu. q̄3 ea q̄ fiunt a motu orbiū suoꝝ. ¶ Alij v̄o volūt ex oppōito dicē. q̄ si mouēnt t̄m motu sui orbis aut mouerēt orbes motu firmamēti pp ꝯtinuitatē. τ nūc necesse eēt q̄ planete eēnt i vna dispōe. cū firmamētū sēp vno motu moueat. aut q̄ eoꝝ orbes haberēt ppriū motū. τ si h̄nt ppriū motū aut mouent ab oriēte i occidētē sicut firmamētū. τ nūc cū b̄m maiorē nobilitatē corpus τ minorē sit mot9 nāl'. i q̄ distātia se h̄rent orbes planetaꝝ a firmamēto. i illa siue b3 illā pportōe alr ess3 mot9: τ ita q̄3cito firmamētū qd ē supi9 τ nobili9 fecisset suā r̄uolutōē3. tācito alij orbes facēnt suā. τ sic accidēt illd qd pri9. Restat ergo q̄ moueāt ꝯ firmamētū. s3 si mouerent ꝯrio. cū fortius motū vicat sup min9 potens necē ē vt firmamētū reuolutōe sua faciat illos orbes r̄uolui ab oriēte i occidētē. τ hoc appet ex h̄ q̄ sol in motu diurno reuoluit ab oriēte i occidentē: τ ita d̄ alijs. nisi ergo aliq̄s eēt ppri9 mot9 ipoꝝ. cū h̄ non accidēnt ille variatōes q̄ mō accidūt. Inueniūt. n. planete i q̄lib3 reuolutōe sub alio pūcto q̄3 fuerūt i pcedēti reuolutōe. cū ergo he variatōes sint manifeste i planetis necē ē aliquē motū orbiū eē ꝯ firmamētū. Quid ē ergo q̄ d̄r. posuit ea i firmamēto: imo i alio corpore posita sūt illa sydera. qd nām h3 mouēdi ꝯ̄ ipsi firmamēto. ¶ Preta. b3 hec tollerēt mot9 lune q dicūt differētes eē b3 astrologos. b3 eccentricum τ epiciclū. τ alios circulos q̄s ipsi assignāt tollerent ēt retrogradatōes τ pgressiones τ alias variatōes q̄ in illis assignant. si motū ppriū nō habeāt. nec hoc obstat qd d̄r. q̄ celu3 non recipit diuisionē. τ ita n̄ possit planeta moueri p spaciu3 celi. cū videat moueri p aera sine diuisiōe aeris. nec

accidēs pōt eē cū moueatur de loco ad locū.nō moto aere i q̄ ē.nec ē alia sb̄a q̄ corpea:ergo erit corpus motū p corp⁹ aliud nō diuisum.qd̄ ñ est equalis spūalitatis:ita dicūt planetā cū sit maioris luminositat:moueri p spaciū corpis celi.ñ [illegible] lo non diuiso. Ad qd̄ dōz.q̄ siue sic siue sic posita sunt luminaria i firmamēto.ƀm intētōz supradictā.siue sint fixa in suo orbe.siue p se mobilia. pscrutatio hoꝝ relinquēda ē eis:q circa hec negociant.hoc supposito qd̄ dīt scriptura.si vo altera ps [illegible] documēta sacre scripture possit ɔfirmari.illi pti ē adherendū. Et qꝫ mouent orbiculariter corpa supradicta.queri silr solet.vtrū moueant a se vel ab alio corpe.vel ab aliq̄ icorpeo. qd̄ nō ē necesse moueri:nullū ät corpus a se mouetur.cum necesse sit distare sb̄am mouētis a sb̄a moti:nec ab aliquo alio corpe.oppʒtēt.n.statuz ē:ergo ab incorpeo ē prim⁹ motus.Huius gr̄a ponebāt qdā supiora corpa eē aiata.vt quēadmodū aialia mouent e diuerso a pricipio nāe qd̄ ē aia.ita e diuerso moueant illa corpa.que quātuz ē d̄ sua nā vel figura.ñ plus mouēt ab oriente in occidentē q̄ ecōuerso.nisi essz inclinatio motoris quo moueret sic vel sic.Alij posuerūt itelligētias sēpatas.quib⁹ mouēt ista corpa celestia sic vel sic:ꝛ diuersas eē.ƀm quas diuersi orbes mouentur.¶ Ad qd̄ dōm ē ƀz expositores sacre scripture.q̄ nō dicēda sūt corpa aiata.Vñ Jo.dam̄. nullus aiatos celos vel luminaria existimet.Inanimati.n.sunt ꝛ insensibiles:quare ꝛ si dicat diuina scriptura letent celi ꝛ exultet terrra.eos q in celo sunt angelos ꝛ q i terra sūt hoies ad leticiā vocat.Nouit.n.scriptura ꝛ psopopeya.i.personaꝝ fictōe vti.vt de aiatis ꝛ inaiatis loq. sicut illic.Mare vidit ꝛ fugit.iordanis ɔuersus ē retrorsum.Quid ē tibi mare ꝛc̄.ꝛ mōtes ꝛ colles iterrogāt sermones exultatiōis.sic ꝛ nobis ɔsuetum ē dicē.ɔgregata ē ciuitas.nō edificia significare volentibus sed ciuitatis habitatoribus. Et celi enarrant gloriā dei,nō vocē q̄ auribus sensibilibus audiatur emitte.ƀz ex magnitudine ɔditoris nobis vtutē ostēdētes.quoꝝ pulchritudinē excogitātes.factorē sic optimū artificē admiramur ꝛ glificam⁹.nec ex eis elicit q̄ opteat eē tot motores.quot sunt orbes q mouēt.psūt.n.ab vno motore recipe diuersas iclinatiōes.ꝛ maxie ab illo motore quē nō ē necesse agere ƀm ɔditōez nāe.

Questio.liiij. de opere quinte diei.

DIxit quoqꝫ deus ꝛc̄.Deinde pcedendū ē ad opus qnte diei.qd̄ ē corpis medij iter celū ꝛ terrā.ꝛ ɔscribit

pzio dispōnem agētis de faciēdo.Scd̄o ē ɔsideratio ei⁹ vt ē a cā ppiqua sui generis. Tertio approbatio notat primi agētis.ꝛ hoc ē pzio eē ab agēte.deinde i ppzio gnē.tertio vt ordinat ad finem sūmū.q ē alpha i rōne agētis.ꝛ o i rōne finis.vt sic ɔpleat illud qd̄ puer.xvi.dī.Uniuersa pp semetipm opat⁹ est dn̄s.Circa hoc duo tractanda sunt.¶ Primo circa lr̄am q̄dā q̄ones de pductione reptilium.ꝛ mō pductōis [illegible] suis paragraphis.¶ Scd̄o q̄re facta sit bn̄dictio sup pductis de aqs nō aūt primo sup terre aiantia.

Membrum primuz.

PRimo querit.Cū faciat mētionē d̄ aq̄ vt pducat aiantia aquarū:quare non facit mētōz de aere.vt pducat aiantia aeris.i.volatilia.¶ Itez cū aer ꝛ aqua suū habeāt ornatū ꝛ corpus ignis qd̄ dī ƀz strabuz celū olimpiū ꝛ igneū nō habeāt suū ornatū cū h̄ec pineāt ad corp⁹ mediū.dictus.n.erat ornat⁹ celi.pp qd̄ recte seq videbat orna⁹ ignis.vel celi ignei que sūt corpa pxia.¶ Itē aer hƺ duas dñias quaꝝ vtraqꝫ dcā ē celū.Una celū ethereū. altera celū aereū.Pōt ergo queri.q̄re celi etherei nō dixit ornatū sicut celi aerei. Ad qd̄ dōm q̄ noie aque intelligit aer.q sua vicinitate hƺ humiditatē aquosaz.vñ aliqñ rorat.Vñ aug.ɔ manicheū.Sciāt oēs qui h̄ mouent:istū aerē nebulosum ꝛ humidū i quo aues volāt a doctissimis hoibus q hoc diligēter ingrūt:cū aqs solere deputari.Concrescit.n.ꝛ crassius efficit exalatiōib⁹ ꝛ quasi vaporibus maris ꝛ terre.ꝛ de ipo humore pinguescit quo admō:vt volatus auiū portare possit.io p noctes serenas et rorāt.cuius roris gutte mane in herbis iueniunt.Nā mons ille macedonie q olip⁹ vocat.tāte altitudis eē dī vt i ei⁹ cacumie nec vēt⁹ sentiat nec nubes se colligāt:qꝫ excedit altitudie sua totū istū aerē humiduz.in quo aues volant:ꝛ iō neqꝫ aues ibi volare asseuerant qd̄ ab eis positū dī.q p singulos ānos solebāt.nescio q̄ꝫ sacrificio p eā.memorati mōtis acumē ascēdē.ꝛ aliqs notas i puluē scribē.q̄s integras alio mō inueniebāt.qd̄ fieri nō posset.si ventū aut pluuiā ille locus pateret.Deniqꝫ tenuitas aeris q ibi erat.ñ eis ispirabat.vñ durare ibi nō poterāt.nisi spōgias huectas narib⁹ applicarent.vñ crassiorē ꝛ spissiorē spūm ducerēt.h̄ ergo indicauerūt se nullā auē i eo loco aliqñ vidisse.ꝛ i idē ɔsonat qd̄ dicit idē aug.sup geñ. Sꝫ si q̄ratur,quare illa cōis origo.magis noie aque q̄ noie aeris itelligat.Dōm.q̄ aqua plus ē ordinata ad gnātionez animantiū q̄ aer.ƀz in aere multe fiant ipressiones pp ascensum aquaꝝ:ɔmixtiones.n.ex q̄bus fiūt generatōes animantiū..circa mediū loci fiūt.ꝛ iō rectius nomine aque designauit.¶ Praeterea.supra dcz ē.spūs dn̄i ferebat

sup aquas. τ deinde dicit de ꝯgregatione aqua/
rum vt appareat arida: nõ cõtinuãdo recte hic no
minauit aquã tanq̃ originale. ¶ Ad scdm dicen
dum. ꝙ lz ignis ptineat ad mediã naturã inter ce
lum τ terrã. nõ habuit ornatũ distinctum. nec sm
sui superiorẽ ptẽ q̃ dicit olimpiũ celũ nec sm infe
riorẽ q̃ dr igneũ. qr non est locus in quo viuere
possent aĩalia. Si. n. nõ possunt viuere aĩalia
i supiori pte aeris q̃ dr ether. sicut dic aug. i aucto
ritate supradicta. eo ꝙ ad ipm nõ possunt ascẽdere
vapores. τ ita nulla sit ibi ꝯmixtio. ergo nec pos
sent saluari. qr ex eisdẽ saluant ex qb⁹ gnãtur. multo
fortius i celo olimpio vel igneo nõ eẽt huiusmo
di ornat⁹. ¶ Preterea. nã ignis ẽ destruẽs alienum
corp⁹ qđ destructibile ẽ. Vñ ñ possunt ibi eẽ cor/
pora aliena. Restat ergo ꝙ ipa lux i vtroq; celo
ẽ ornat⁹ corporis sui sufficiẽs suo corpori, vt sic
celũ aqueũ nullũ hz ornatũ corporeũ pter sui p
spicuitatẽ luminosam. nec celũ empireũ hz ornatũ
corporeũ pter suã lucẽ: ita nec habẽt ista corpo/
[redacted] i suo genere aliũ ornatũ q̃ lucẽ. Hoc idẽ põt
dici de celo ethereo. celũ. n. ethereũ hz suã pspi/
cuitatẽ luminosam. Sz posset qs querere quare
nõ sit aliqua mẽtio de igne. sicut sit de alijs trib⁹
elemẽtis iplicite vel explicite. Respõsio ꝙ datur
intelligi sm suã superiorẽ partem noie celũ: sm vo
inferiorẽ ptẽ noie alterius extremi. Vñ aug. sup
gen. In terre nomine hoc totum vniuersaliter si
gnatur. donec pueniatur ad aridam. que propria
nomine terra dicitur.

Queritur deinde §. j.

de hoc qđ dr. pducãt aque reptile aĩe viuentis:
cũ reptilia dicant illa q̃ sunt i terra. ¶ Itẽ i aquis
sunt multa q̃ nõ repũt sz natant. vt sunt cete τ hu
iusmodi magni pisces: quare nõ ẽ dictũ τ omne
natatile. ¶ Preterea. qualr pducunt ex aqs na
tatilia vel volatilia. nam ex his pducunt ex qbus
saluant: saluãt aũt p elemẽta ꝯmixta. Rñsio. hec
pductio erat ex elemẽtis ꝯmixtis. nihilominus tñ
sm dominãs i ipsis. magis [redacted] hic sermo: τ iđ di
xit. pducant aque. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ reptile dr
qđ toto corpe incũbit sup corp⁹ deferẽs. ad drãm
volatiliũ τ gressibilium: q̃ se supportãt vel in pte
vel i toto. Vñ natatile dsignat p reptile. hic nãq;
sumit illud corp⁹ reptile i aquis. qđ non hz pen/
nas qb⁹ secet aquã. sz pedibus nẽ aquã diuidit.

Deinde queritur §. ij.

propter quid dictum ẽ reptile anime viuentis. q̃si
esset aliud reptile qđ nõ haberet aĩam viuentem.
¶ Ad qđ dicendum. ꝙ nõ additur p diffa. sed vt
sit sensus. reptile qđ inter aĩam viuentem habẽtia
ꝯputat. Hoc. n. ẽ ꝙ quãtũ ẽ de mõ motus. igno
bilius ẽ iter aĩantia. toto. n. corpe incũbit sup cor
pus deferẽs. nõ sic gressibilia q̃ pedib⁹ terrã cõ
tingunt. nec volatilia q̃ supportant sua agilitate.

Deinde queritur §. iij.

pter quid dicitur sequitur sub firmamẽto celi.
vel sm firmamentum celi sm translationẽ septua/
ginta: τ nõ dicitur supra in firmamẽto vel i celo.
¶ Ad qđ dicendum. ꝙ p hoc vult ostendere mi/
norem nobilitatem quo ad quid volatiliũ q̃ lu/
minariũ: τ ꝙ motus volatiliũ ẽ i medio iter celũ
τ terrã. τ iđ dictũ ẽ sub firmamẽto τ sup terram.

Deide queritur §. iiij.

de hoc ꝙ dicitur. fecit deus cete grandia τc. sm
species suas. τ alia littera hz sz genus suũ. Que
ritur pter quid facit mentionẽ de genere aut de
specie. non aũt superius cũ dixit. producãt aque
τc. cum tamen ibi loquatur de factura volatilium
τ natatilium. que nõ erant sine genere aut specie.
¶ Item potest queri. cum fiebat sermo de terre/
nascentibus. locutus est de semine dicẽs. germi/
net terra herbam virentẽ τ facientẽ semẽ. τ plu/
ra locutus est de semine in herbis τ arboribus.
cum aũt locutus est de animalibus in aquis vel
terra. nõ locutus [redacted] de semine: cum tñ τ hec ha
beant semen sz ꝙ pcedit generatio. ¶ Preterea
in translatione septuaginta non loquitur de ge/
nere sz tñ de specie in animalibus q̃ sunt ex aqs.
In nostra vo translatõe. loquitur de specieb⁹ cũ
sit sermo de natatilibus. ¶ Itẽ in nr̃a trãslatione
dr: creauit de⁹ cete grãdia: cũ tñ agat hic de ope
ꝯditionis. supra vo dictum ẽ de opere creatõis.
Ad primũ dõm est. ꝙ cũ locutus ẽ de pductõe
aĩalium in aqs vel aere ex sua origine. nõ fit mẽ
tio de genere vel specie: qr aliud est ꝯhere esse in
sua origine. τ aliud est vt sit principium fieri. vel
generationis in alijs. licet ergo simul tpe accipi/
ant esse τ virtutẽ sm quã aliđ possit eẽ ex illo. tñ
vnũ est naturaliter prius altero: τ ad hoc dsigna
dum. primo dixit sine distinctiõe. producant aque
τc. scđo distinxit dicens. creauit vel fecit sm ge/
nus suũ. ¶ Preterea ex parte mãe nõ ẽ principiũ
generatõis. sed ex pte forme: τ iđ cum locutus ẽ
de exitu sm eẽ materiale. non locutus est de ge/
nere vel specie. ¶ Ad aliud dicendum ẽ. ꝙ aliud
est de terrenascentibus τ aĩalibus. Nã in terre/
nascentibus ẽ semp virtus seminis. vt fiat aliđ ex
ipso: nõ sic ẽ vniuersalr i aĩantibus aque vel ter/
re. sz vis seminatiua ẽ i elemẽtis. Nõ. n. oĩa que
sunt i aqs generant ex sibi silibus. sz ꝙ nã ẽ prin
cipium ex silibus silia pcreandi. sicr nec oĩa ea q̃
sunt in terris. vñ multa animalia moriunt in hye
me. τ post i estate semẽ hñt i ipsis elemẽtis ꝯmix
tis vt pcreent. herbe vo i terra viuũt sz virtutẽ
radicis. lz et moriãtur. τ semia herbarũ cadũt in
terrã. τ post multiplicant tpe pducẽte oportuno
τ hoc ẽ qđ dic sup Gen. aug. semẽ ñ vbiq; repo

sunt. cũ tã herbis τ lignis insit q̃ aĩalibus. τ si ñ sũt (tuz) vsitato more. Quedam ita nasci ex aquis si/ gibus. obseruatũ ē. n. quedã ita nasci ex aquis si/ ue terra. vt semẽ coꝛꝝ nullus sit. τ iõ semẽ coꝛꝝ nullũ sit i eis. sz i elemẽtis ex qbus oꝛiunt. ergo hoc ē ꝑm genus. vbi τ seminũ vis τ silitudo ĩtel ligit succedẽtium õ succedẽtibus. qꝛ nihil eoꝝ ita creatũ ē. vt semel existeret. vel ꝑmãsuꝝ vel nullo succedẽte decessuꝝ. ¶ Ad tertiũ dõm. q creare in nr̃a trãslatione accipit ꝓ facere. Vñ accipit aliter creare hic. τ cũ dr̃. In pricipio creauit deus celũ τ terrã. ¶ Ad quartũ dicẽduz q in nr̃a trãslatõe. q dicit spẽs accipit ꝓ genere. i. in pricipio gene/ rãdi. vel foꝛte ꝓpter multiplicitatẽ spẽꝝ in aquis dictum ē ꝑm spẽs suas. Scõm autẽ volatilia que dam que multe sunt generatiõis in diuersis par/ tibus anni. dixit ꝑm genus suuz. magis autẽ vide tur pꝛimo mõdo dicẽdum.

Membꝛum secundũ.

D scõm quo querit. ꝓpter qd facta ē benedictio sup ea que sunt ꝓducta ex aqs. nõ aũt pꝛimo sup terrena aĩantia. Nã si benedictio fuit incremento qꝺ ꝑtinet ad augmẽtationẽ i multiplicatõe que ad ge neratiuã ꝑtinet. τ hoc videt ꝑ hoc qꝺ dr̃. Cresci/ te τ multiplicamini. videt pꝛima bñdictio fuisse faciẽda sup terre animãtia. Nã ibi ē pꝛemiũ cre/ mẽtuz τ gñãtio. ¶ Preterea cũ animantia terre crescãt τ multiplicent sup terrã. sicut illa multipli cant i aquis. ꝓp quid nõ ē facta bñdictio animã/ tiuz terrestriũ. sicut aq̃tiliũ. Ad pꝛimũ vr̃ rñdẽ aug. dicẽs. q terrenascẽtia qꝛ nõ habuerũt affe/ ctũ ꝓlis ꝓpagãde τ sine sensu generabant: indi/ gni videbant bñdictõe. iõ icipit bñdictio ab aq/ tilibus. ¶ Ad scõm vero rñdeo. q ꝑ bñdictionez datã ipsis. itelligi potuit bñdictio illis dari. cum hñant similẽr õez cremẽti τ multiplicatõis. Sz ꝯ pꝛimũ põt obijci. lz eim ꝑcedente sensu τ ap/ petitu sine ꝯcomitãte generẽt aĩalia terrenascẽtia nõ. n. ꝗd ꝓp hoc carẽ õbeãt bñdictõe. cũ ꝯsimi/ lis sit effectus bñdictiõis vtrobiqz. ¶ Cõtra scõz vero obijcit. si. n. hec eẽt rõ qꝛ bñdictio in pꝛioꝛi daret itelligi in posterioꝛi. nõ opoꝛtuit tunc post bñdictionẽ exꝓssaz i aquatilibus posuisse τ exꝓs sisse bñdictionẽ de illo terrestri qꝺ ē hõ: sz exꝓssa est. ergo τ alia subest rõ. Itẽ querit cũ pꝛinci/ piũ gñatiõis vnũ sit natatiliũ τ volatiliũ scz aq̃. ꝓpter quid fiat distinctio locoꝝ ad inhabitãdũ. dicit enĩ aues multiplicent super terrã. innuens aerẽ locuz habitatõis. τ supꝛa dixit volatile sup terrã sub firmamẽto celi. vel q accipent volatilia oꝛiginẽ ex aere. ¶ Ad hoc rñdet hugo dicens. q quare factuz sit nõ vt ad similitudinẽ alioꝝ. que ad oꝛnatuz mũdi elemẽtoꝝ creata sũt. ex ipso ma teriã sumerẽt. i quo locum foꝛtiri debuerũt foꝛte qs ad ipsius elementũ mãni referat. duo sunt gñã animãtiũ que ex vna mã ꝓcedunt: sz nõ vnã ma sionẽ foꝛtiunt. pisces i oꝛiginali sede ꝑmanẽt. vo/ latilia sursum tollunt. τ sunt q̃si supꝛa id qꝺ facta sunt. sic de vna massa coꝛꝛuptibilis nature: τ sua mutabilitate desuẽtis vniuersi generis humani ꝓpago trahit: sz alijs deoꝛsuz. in ea qua nati sunt coꝛꝛuptõe iuste derelictis: alijs sursuz dono gra/ tie ad foꝛtẽ celestis patrie eleuant. Item queri tur adhuc quare nõ dixit aues multiplicent i ae/ re. cuz ille sit locus habitatiõis volatiliuz. ¶ Ad quod dicẽduz. q licet sit locus volatiliũ ad mo/ uẽduz vel spaciãdum. terra tamẽ dicit locus su/ per quo ꝓducunt. vel ea que terre radicitus he/ rent vt arboꝛes. τ hoc ē. quia ibi quietẽ etiã acci piunt τ nutrimẽtũ vt i pluribus. τ ideo dicit sup terrã nõ in aere vel i terra. sicut quedã animalia generationẽ accipiũt in cauernis terre τc̃.

Questio. liiij. õ operꝫ sexte diei.

Dixit quoqz de us ꝓducat terra τc̃. seqͥt oꝛna tus q factus ē sexta die. i qua pꝛio agit de aĩantibus terre/ stribus irrõabilibus. deide õ animãte rõali. τ ait. faciamus hoiez. Et tãgit tria que pñt reduci ad quatuoꝛ ge nera causaꝝ. cũ eiz dicit dixit deus. notat cã effi/ ciens. ꝓducat terra. causa mãlis. τ fecit deus τc̃. notat cã foꝛmalis. ꝑm quã ꝓcessit ꝑ conditionẽ a deo. cã finalis cũ dicit. τ vidit deus τc̃. hoc idẽ possz pꝛius eẽ dictũ i aquatilibus. Uel possimus ꝓdicto mõ in tria distiguere ꝑm eẽ a causa τ in ꝓpꝛio genere. τ referri ad cãm tanq̃ finẽ. Hu ius gratia querunt duo. ¶ Pꝛio quare dicit i sin gulari ꝓducat terra. dicit aũt in plurali pꝛoducãt aque. ¶ Secũdo vtrũ oĩa minutissima animãtia facta erãt in opibus sex dieꝝ.

Membꝛum pꝛimum.

D pꝛimũ quo querit ꝓpter quid di/ ctum ē singulr̃ de terrenascẽtibus. nõ sic autẽ dictuz ē singulariter de aquis sed pluralr̃. ꝓducãt aque. cũ tamẽ ꝑm diuersitatẽ terraꝝ sit diuersitas pꝛoductõis i ani/ malibus. ¶ Itẽ cum dictũ est de terrenascẽtibus. dictuz ē germinet terra τc̃. cũ autẽ dictuz ē õ ani/ mãtibus dictũ est ꝓducat terra τc̃. ¶ Preterea. tria genera notat terrestriũ scz reptilia. iumẽta τ bestias. ꝓpter qd designat illa sub illis tribus no ibus. cum oĩa sint ꝓpter hoiem. ꝓpter qd di/ cunt quedã iumẽta. oĩa eim sunt vt homo eliciat ex illis vtilitatẽ aliquã. ¶ Preterea. i trãslatione septuaginta addit. q̃drupedia τ reptilia τ peco/

τ feras. τ ita vnū mēbꝛū videt̄ supaddi. Silr̄
fere pecoꝛa dicunt̄. quare ergo ex diuerso diui/
dunt̄. Silr̄ pecoꝛa τ quadrupedia nō recte diui
dunt̄. Ad q̄ꝺ dōm. ꝙ singulr̄ dr̄ de terra. plura
liter de aq̄s vt noiet̄ aquaꝝ i suis receptaculis di
stictio. terre v̄o ē ꝯtinuitas. lꝫ pluralr̄ dicant̄ terre
ꝑꝑ regionū diuersitates. ¶ Ad scōm v̄o dōm. ꝙ
de terrenascētibus dictū ē germiet. germie. n. ē in
radice q̄ adheret terre. ꝑductio v̄o dr̄. i. ꝑculdu
ctio. q2 aiantia a terra sepant̄. τ iō alia translatio
hꝫ. eijciat terra. i. extra se iaceat quasi sepatum ab
ipsa. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ tria gnā enumerat. q̄ sic
distiguunt̄. vt iumēta dicant̄ q̄ sunt i adiutoriū ho
minū ad laborādū i terra. Uñ iumētū dr̄ quasi iu
namētū. Jnuamētū v̄o accipit̄ h̄ nīr i eq̄s. repti/
lia v̄o τ bestie terre sūt. que sunt ad terroreꝫ. Uñ
dicit aug. ꝙ quedā sunt vtilia. quedaꝫ deterrētia.
Uel alr̄. Eoꝝ q̄ sunt in adiutoriū ad laborādūꝫ.
quedā sunt reptilia q̄daꝫ gressibilia. τ illa dicunt̄
bestie terre. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ hoc mēbꝛū q̄/
drupedia. nō ponit̄ dr̄iaꝫ ꝯ alia tria. sꝫ ꝯnume/
rat̄ cū reptilibus ꝑꝑ hoc. ꝙ reptilia multoꝝ sunt
pedū. τ ita ponit̄ ꝑtē ꝑ toto. vt itelligant̄ multipe
dia. τ hoc pꝫ ꝑ hoc. ꝙ cū iteꝝ resumit illa mēbꝛa
nō ponit̄ dr̄iaꝫ q̄drupedū. sꝫ ponit̄ tm̄ differentiā
reptiliū. Uel pōt dici ꝙ illud ē cōe ad illa tria. q̄/
drupedia. n. quedā sunt reptilia. q̄dā pecoꝛa siue
iumēta. Cū āt dic̄ pecoꝛa i trāslatōe septuagita ad
illa fit coartatio q̄ sunt i adiutoriū hoīuꝫ.

Mēbꝛum secunduꝫ.

D scōꝫ quo q̄rit aug. de minutissimis
aiantibus. vtrū oīa facta eēnt in opib⁹
sex dieꝝ. an ex ꝯsequētibus reꝝ moꝛ/
taliū coꝛpibus. sicut mō appet fieri. τ
tñ ē deus oīuꝫ creatoꝛ. Uñ aug. sup geñ. Jnest oī/
bus quoddā nāe sui generis decus. vt i his ma/
ioꝛ sit admiratio ꝯsiderātibus. et laus vberioꝛ oī
potētis artificis. qui oīa i sapiētia fecit: q a fine vs
qꝫ ad finē ptendēs. τ suauiter cūcta disponēs. nec
eaipsa reꝝ nouissima. que ꝑ sui generis oꝛdie dis
soluunt̄. τ quaꝝ dissolutionē ex pena nr̄e moꝛtali
tatis hoꝛremus relinqt iformia: sꝫ creāt minima
coꝛpe acuta sensu animādia. vt maioꝛi attentōe stu
peamus agilitatē musce volātis: q̄ꝫ magnitudinē
iumēti gradiētis. ampliusqꝫ miramur opa foꝛmi/
caꝝ q̄ꝫ onera cameloꝝ. Et pūt dici ea minutissi/
ma. que vel ex aq̄s vel ex terra oꝛiunt̄ tūc creatā:
in q̄bus illa nō absurde itelligunt̄. que nascunt̄ ex
his. q̄ terra germinādo oꝛta sunt. τ q2 ꝑcesserāt cō
ditionē nō solū aialiū sꝫ et luminariū. Uñ illo die
qua appuit arida: exoꝛta sunt. vt potius ad sup/
plemētuꝫ habitatōis q̄ꝫ ad numeꝝ habitatoꝝ ꝑ/
tinere itelligerent̄. Cetera vero que de aialiū gi/
gnunt̄ coꝛpib⁹. τ maxie moꝛtuoꝝ: absurdissimū
ē dicere tunc creata. cū aialia ipsa creata sunt. nisi
inerat iā oībus aiatis coꝛpibus vis quedā nālis
τ quasi ꝑseminata τ quodāmō inchoata pꝛimoꝛ/
dia futuroꝝ aialiū. que ꝺ coꝛruptōibus taliū coꝛ
poꝝ ꝑ suo queqꝫ genere ac differētijs erāt exoꝛ
tura. ꝑ administrationē iestimabilē oīa mouente
ieffabili creatoꝛe. Querit et manicheus. q̄d op⁹
erat. vt tāmulta aialia deus faceret. siue i aq̄s siue
in terra. q̄ hoībus nō sūt necessaria. multa et ꝑni/
ciosa τ imūda. ¶ Ad q̄ꝺ rn̄det ꝫm aug. ꝯ mani/
cheos. q̄si ista oīa pulchꝛa sunt ꝯditoꝛi τ artifici
suo. q oībus vtit̄ ad gubernationē vniuersitatis:
cui sūma lege dn̄at. Si. n. i alicuius opificis offi/
cinā itrauerit impitus. videt ibi multa instrumēta
quoꝝ cās ignoꝛat. τ si ē isipiēs supflua ꝑutat. Jā
vero si in foꝛnacē icautus ceciderit. aut ferramē/
to aliquo cū id tractat seipm vulnerauerit. etiā ꝑ/
niciosa τ noxia estimat ibi eē multa. quoꝝ tamē
vsū q̄si nouit artifex insipiētiā eius irridet. τ ver
ba iepta nō curās. officinā suam istant̄ exercet. τ
tñ tam stulti sunt hoīes. vt apud artificē audeāt vi
tuperare que ignoꝛāt. sꝫ cū ea viderint credūt ne/
cessaria: ꝑꝑ aliquos vsus istituta. Jn hoc āt mun
do cuius ꝯditoꝛ τ administratoꝛ ꝑdicatoꝛ deus au
dent multa repꝛehēdere. quoꝝ cās non vidēt. τ i
opibus atqꝫ istrumētis artificis. volunt se videri
scire q̄ꝺ nesciūt. Ego v̄o fateoꝛ me nescire. quare
rane create sunt aut musce aut v̄miculi. video tñ
oīa in suo genere pulchꝛa eē. quāuis ꝑꝑ nr̄a pec/
cata multa nobis aduersa videant̄. nō. n. cum ali
cuius hoīs coꝛpus τ mēbꝛa ꝯsidero. vbi nō me
suras τ numeros oꝛdinē τ veniā ad vnitatē perti
nere: que oīa vñ veniāt nō itelligo nisi a summa
mēsura τ numero τ oꝛdine. que i ipa dei subli/
mitate. atqꝫ incōmutabili τ eterna vitate ꝯsistunt
aduersus vtilia. nō hn̄t quid dicāt. De ꝑniciosis
auteꝫ vel punimur vel exercemur vel terremur.
vt nō istā vitā piculosis subditā. sꝫ aliā melioꝛeꝫ
vbi sūma ē securitas. diligamus τ desideremus:
τ eā nobis pietatis meritis ꝯpemus. De suplu/
is autē quid nobis ē querere: si tibi displicet ꝙ n̄
ꝑsunt. placeat ꝙ nō obsunt. q2 τ si domui nostre
nō sunt necessaria. eis tñ ꝯplet̄ huiusmōi i vniuer
sitatis itegritas. que multo maioꝛ ē q̄ꝫ domus no
stra τ multo melioꝛ. Hāc. n. multomelius admi
nistrat deus q̄ꝫ vnusquisqꝫ nr̄m domuꝫ suā. vtere
pa ergo vtilia. caue ꝑniciosa. relinque superflua.
Jn oībus tñ cū mensuras τ numeros τ oꝛdineꝫ
vides. artificē quere. nec aliū iuenies. nisi vbi sū/
ma mēsura. sūmus numerus. sūmus oꝛdo. i. deꝰ
de quo verissime dictū ē. ꝙ oīa in mēsura τ i nu
mero τ ꝑondere disposuit. De hoc Jo. dama. sic
ait. Eduxit terre ꝯditoꝛe iubēte genera omnium
aialium τ reptiliū τ feraruꝫ τ iumētoꝝ. omnia
quidem ad hoīs optimū vsum. Sꝫ hoꝝ hec qui
dem ad escā puta ceruos. oues. doꝛcades. τ que
talia. Alia v̄o ad ministeriū puta camelos equos

asinos. ⁊ que talia. Alia vero ad iocunditatē. pu ta simias: ⁊ volucrū psitacos: picas: ⁊ q̄daʒ ta lia. Sʒ ⁊ plantaꝶ ⁊ herbaꝶ. hec quidē fructifere ⁊ cōmestibiles. alie vero odorifere ⁊ floride: ad iocunditatē nobis tribute. puta rose ⁊ quedā ta lia. alie vero ad egritudinū sanatōem. Nō enim est neqʒ animal neqʒ plāta. in quo nō operatio nem quandam hominū vtilitati ⁊ vsui ꝯferentē. cōditor imposuerit.

Questio. lv. de animante ra tionali.

Faciamus ho minē ⁊c̄. Primo loquit̄ de hoīe ſm se. deinde de homie i vniuerso. cū dr̄. vidit deus ⁊c̄. De ipso aūt i se agit du pliciter. vel vt oñdat̄ vel vt i ꝯseruatiōe. cū dr̄. dixit de⁹. Ecce dedi vobis ⁊c̄. In eē vo duplr̄. aut put ꝯsiderat̄ in egressu a cā. aut put ꝯsiderat̄ i ꝓprio genere. ⁊ hoc vltimum notat̄ cū dr̄. ⁊ creauit deus ⁊c̄. Primū vero cū dicit̄. faciamus. vel vnū ptinet ad liberatōeʒ siue dispōneʒ de faciēdo. alteꝝ vo ad ipʒ fieri. ⁊ hoc ē in oī rōe aliter opante. ad drīam nature que non prius eligit q̄ opat̄. In prīa vero pte prīo notat̄ eē eius in ꝯparatōe ad deū. deinde in ꝯparatōe ad creaturas irrōnales subiectas. Unde prīo ad supius. deinde ad inferius cū dr̄. vt psit piscibus ⁊c̄. Ponētes hec sex mēbra erūt huius q̄stionis. ¶ Primo querit̄. vtrū ꝯuenienter mutet̄ ordo lo quēdi cū pri⁹ dicebat̄ fiat. mō dr̄ in plurali facia mus. ¶ Scdo vtrū cū dr̄. faciamus dictum sit ad angelos vel ad filiū ⁊ spirituſanctum. ¶ Tertio vtrū imago ⁊ similitudo ad quā factus ē homo supponat creatū vel increatuʒ. ¶ Quarto pp qd dicit̄ ad imaginē dei creauit illū postq̄ dictuʒ ē. creauit deus hoieʒ ad imaginē ⁊ silitudinē suaʒ. ¶ Quinto de distinctiōe sexus cū dr̄. masculū ⁊ feminaʒ creauit illos. ⁊ si añ pctm carnaliter sint copulati. ¶ Sexto q̄ones quedam ad lr̄aʒ. Ecce dedi vobis escam. Et factuʒ ē ita. Et vidit deus cūcta q̄ fecerat ⁊ erāt valde bōa. Et de q̄ pfectōe itelligat̄ lr̄a. Igit̄ pfecti sunt celi ⁊c̄. sub ʒ. suis.

Membrum primum.

a Ad primuʒ quo q̄rit̄ de hoc q̄ modus loquēdi mutatus ē. ⁊ cū prius i tertia psona dictū sit. fiat ⁊c̄. nūc auteʒ dr̄ fa ciamus. ¶ Preterea. dicit nūc plura liter. prius aūt singlr̄. ¶ Preterea. quare distin guit opus sexti diei i duo. nō ꝯiūgēdo facturaʒ siue ꝯditōeʒ hoīs cū alijs aīalibus terrestribus.

Ad primū dr̄ q̄ in prīa psona loquit̄. vt osten deret̄ facere psonā potentē loqui ad suā similitu dinē. In alijs vero locutus ē in tertia persona vt oñsio fiat ꝯditōis eius rei de qua sit sermo. nō q̄ hʒ ptātem ꝓpriā loquēdi. ¶ Preterea. dirigit̄ ī sermo ad alias psonas. vt oñdatur q̄ hō factus ē ad imaginē trinitatis. qđ nō ē alterius creature. ¶ Singulariter vo logt̄. nō q̄ soluʒ pr̄ fecerit ali as creaturas: cū idiuisa sint opa trinitatis. sed vt oñdat̄ hr̄e quandā silitudinē in eē. vt ab ente pri mo qđ indiuisibile ē in essentia. fiant entia vel fiat vnūqđqʒ ens. ¶ Ad tertiū vo dōm. q̄ nō ꝯiunxit ꝯditōeʒ hoīs cū alijs aīantib⁹ terrestrib⁹. vt oñ deret nobilitatē huius creature sup alias. lʒ eniʒ ꝯueniat cū alijs aīantibus i hoc q̄ hʒ aīaʒ sensi bilē. excellit tñ in hoc q̄ habet animā rationaleʒ.

Membruʒ secunduʒ.

a Ad scdm quo querit̄ cum pluralr̄ dicat̄ faciamus. vtrum ad angelos factus sit sermo. nulla. n. natura alia videt̄ fuisse nisi angelus pter deū. sed illud obuiat q̄ nō indiget deus i creatōe hoīs adiutorio an geloꝶ plus q̄ in creatōe alterius creature. nō er go ꝓpter hoc dr̄. faciamus. ¶ Preterea. sequit̄ faciamus ad imagineʒ nostrā. nulla āt est imago vna dei ⁊ angeloꝶ. ¶ Preterea. illud obuiat qđ seqt̄. creauit deus hoieʒ ad imaginē suā. ⁊ alia ē lr̄a. creauit deus ad imaginē dei. nō ergo cuʒ dr̄ faciamus. vel nostraʒ ad angelos sit sermo: sicut qdā heretici dicūt. sʒ triuʒ psonaꝶ ē sermo. ¶ Sed obijcit̄. sicut hō ē ad imaginē dei. ita alie creatu re sūt i vestigiū trinitatis. tñ nō dr̄ pluralr̄ i alijs fa ciamus. nec videtur trinitas designari expresse.

Ad qđ videt̄ dōm. q̄ vtrobiqʒ exprimit̄ trini tas. sʒ in ꝯditōe vestigij obscure ⁊ implicite tri nitas designat̄. in ꝯditōe vero imaginis expsse. Dictum. n. ē supius. dixit deus. in quo itelligitur pr̄ dicēs. ⁊ vbum quo dixit ⁊ facta sunt. spiritus autē scūs intelligit̄ cuʒ dr̄. vidit deus q̄ esset bo nuʒ. vel sub alia rōe sicut cuʒ dictuʒ ē. ⁊ ferebat̄ sup aquas i scdo die. vbi nōie pfectōis itelligit̄ spirituſſā ctus. hic āt expsse pluralitas psonaꝶ exprimit̄. cuʒ dr̄ faciamus. ⁊ recte. q̄r vestigiū ē similitudo obscura. imago vero ē similitudo expressa.

Membrum tertium.

a Ad tertiū quo querit̄. cuʒ dr̄. faciamus hoieʒ ad imaginē ad silitudinē nr̄am. vtrū imago creatū aut icreatū. Si vo icreatū ⁊ singulariter. cū nihil icreatū singulariter ⁊ cōiter dictū nisi diuina essentia. supponit ergo eēntiā diuinā. ergo idē ē ac si di cerec̄ ad eēntiā nostrā. sʒ si hō factus eēt ad eēn tiā dei oppositio notaret̄. Nā i eo q̄ eēt ad essen tiā: eēt deus. in eo q̄ eēt factus: nō eēt deus. ergo nō idem ē eē ad imaginē qđ eē ad eēntiā. Neqʒ supponit aliquid creatū. nihil enim creatuʒ i hoc

genere dignius e rōali creatura. ergo ñ suppo/
neret alius q̄ ipm hoiez. Tūc ergo sensus eēt. fa
ciamus hoiem ad seipm. Nec sic pōt dici sicut fi
li9 e imago pris. vt abel ad imaginē ade: q2 hō.
sicut. n. rediret vt diceret glibz hō deus. ¶ Item
cū hō ɔditus sit ad imaginē dei eo q̄ hēat mēo/
riā: intelligētiā: volūtatē. pp qd nō e dictū i p2io
die vbi agit de ɔditōe angeli. faciamus lucē vel
angelū ad imaginē nraz. ¶ Preterea. vult aug.
q̄ i hoc sit ad imaginē dei q2 pest piscib9 rc. Vñ
dicit. iij. sup gen. Nō e ptereundū. q2 cū dixisset
ad imaginē nraz. statim subiūxit: r hēat ptātez pi
sciū maris r volatiliū celi: r ceterop aniūātiuz
rōnis exptiū. vt videlz itelligamus in eo factum
hoiem ad imaginē dei. quo irrōabilib9 aialibus
antecellit. sz hoc ñ vr verū. Nā itellecto hoie ñ, cū
rōe istius potētie. nihilominus eēt ad imaginez
dei. sicut ipe ondit i li. de trini. vbi iuestigat. q̄ sm
mentē r itelligētiā r volūtatē e hec imago acci/
piēda. ¶ Ad primū dōz q̄ vno mō pōt icreatuz
supponē. alio mō creatū. sm q̄ supponit icreatū
dicit eēntiā diuinā i rōe mētis itelligētie r volun
tatis. r tūc imago dī. ad cuius imitatōz fit aliud: r
r sumit p exemplari. Nec ex h seqt q̄ hō sit de/
us. sz q̄ hēat memoriā itelligētiā r voluntatē. in
qbus imitat eēntiā icreatā. Si vo supponat crea
tū. tūc e sensus. ɔditus e hō. vt i hac tritatis rōne
viriū imitet sūmā tritatē. Sic ergo supponit tri/
nitas creata q̄ ad imaginē sūme trinitatis est ɔdi
ta. Nec ex hoc seqt. ergo creatus e ad seipm. nā
sub hac rōe dicit respectū ad sūmā trinitatem in
quā tēdit. ¶ Ad scdm vo dōm e. q̄ de hoie dictū
e ñ de angelo. lz angelus gerat illā imaginez dei.
put e signaculū silitudis dei. Nā sic dicit grego.
nazanze. hō totius creature dñs. ad imaginē sui
ɔditoris effectus. nihil aliud idicat: nisi q̄ mox i
eo regia nā formata sit. sicut. n. iuxta hūanā ɔsue
tudinē. q pricipiū imagies fingūt. ñ solū impssio
nē forme ei9 imitant. verūetiā amictu picture re/
giā exprimūt dignitatē. r imago ipa iā p ɔsuetu
dic dī impator. sic r hūana subā: qñ ad aliop re
gnū ɔdebat [illegible] regis vniuersop silitudinē. velut
imago aiata ɔponit. p picture velamie vestita e
virtute. p sceptro bītudine r imortalitate, sustol
lit. p regali serto iusticie corona decorat. Idem
vult dama. dicēs. ɔditurus erat deus hoiem sm
ppriā imaginē r silitudinē, velut quēdā regez r
pricipē terre r oiuz q̄ sūt i ea. In idē vr aug. ɔtē
tire ɔ manicheū. r hoc ɔfirmat p hoc q̄ statiz [illegible]
dixit ad imaginē. subiūgit. psit piscib9 rc. lz ergo
āgelus pricipet his irenis. tñ ñ sic ɔditus e vt tā
q̄ rex corpaliū creaturap ɔstitueret. quēadmōz
hō. Pōt ergo dici ad imaginē vno mō. alio vo
mō ñ ad imaginē. de hoc iferi9 dicet diffusius in
pprio tractatu. Addit et greg. q̄ ñ. tñ hō digni/
r e aientib9 alijsqz irenascētib9 sz aiaz sz et sz cor
pus. ¶ Ad vltimū vo dōm e. q̄ eē ad imaginē se
vno mō abstrahi ab illa potētia. inqñū ɔueit cū
angel sz tritatē iterioē. Alio vo mō ñ abstrahit i
q̄tū sz potētiā istā sapiaz r bōitatē determinat.

Membrum quartum

a D quartū quo querit. pp̄ter qd dī ad
imaginē dei creauit illū. postq̄ dictum
e. creauit deus ad imaginē r silitudi/
nē suā. ¶ Ad qd dōz. q̄ p2io dixit plu
raliter vt exprimeret trinitas. scdo singlariter vt
exprimeret vnitas eēntie. vt imago rñdet vnitati
eēntie i trinitate psonap. sz vnitas eēntie e in du/
plici rōne. inqñū e forma exēplaris. r inq̄tuz e
finis. r ideo exprimendo exēplarē dixit. creauit
deus ad imaginē suā: exprimēdo ɔuersionē itez
ad ipam tanq̄ finē. dr ad imaginē dei creauit il/
lū. Et hoc e qd dī in ecclastico. xvij. sm imaginē
dei fecit illū: r iterz ɔuertit illū in ipam. vbi loqt
de ɔditione primi hominis.

Membrū quintum

a D qntū vbi agit de distinctiōe sexus.
nā masculū r feminā creauit illos. pri
mo querit cuz hic loquat de hoie sm
rōnem sm quā ɔditus e ad imaginez
dei. r hoc e sm eminētiorē ptez aie. sm aūt illā ñ
dī masculus vel femina. quare de distictiōe sexus
h agit. ¶ Preterea. nondū erat formatus hō de
limo terre. nō dū erat formata eua de latere viri.
Ad qd facta e ergo distictio illa. pp qd ergo h d
masculo r femia facit mentōez. Ad qd dōm e.
q̄ lz sm alterā r alterā rōez accipiat eē ad ima/
ginē r sexū distigui. nihilominus h facta e men
tio de distictiōe sexus. vt ondat q̄ ɔditio imagis
ñ sit ppria masculi: sz vtriusqz. lz dicat apo. Vir
e imago dei. mulier e gloria viri. sz ipe accipit h
imaginē pp hoc q̄ hō fuit quodāmō principiū
oium hoium. et eua fuit formata de latere eius. r
ita quādā imaginē tenz dei. q est principiū omis
creature. sicut i glo. hr ibi. Nō sic aūt fuit de mu
liere. r iō ñ dicebat imago. ¶ Ad aliud vo dōm
e. q̄ lz nōdū eēt expssa formatio viri r mulieris
sm corpus. nihilominus p quādā anticipatōem
dictū e d corpe mulieris. sz de corpe viri i fuit fcā
mētio i opibus sexte diei. lz postea exprimeret. ñ
eniz spūs rōnalis siue aia ɔdita fuit sine corpe. s
creādo isundebat. h vt onderet de quo factū et
corpus: qdā deiceps facta e exp̄ssio. Et bndi/
xit illis dicēs. crescite r multiplicami rc. Que/
rit [illegible] ɔiūctiōe viri r feie virū fuit añ pctm. r ar
guit sic. Cōcubitus sic dicit aug. ñ e nisi mortaliū
corporū. si. n. imortalia eēnt corpa, ñ eēt decisio.
sicut nec decisio a sole r luna r hmōi corpib9. q. n.
corpa recipiūt diminutiōez. recipiūt p ɔñs corru
ptiōez. sz añ pctm hēbāt corpa imortalia. ergo ñ

sum necessaria piunctio maris & femine. ¶ Preterea. sufficieret saluari spes in illis duob⁹ indiuiduis. er go cum gnātio sit ad pseruatioem spe𝔦. si erat gnā tio necessaria. & ita nec piunctio. ¶ Item homo h3 quodāmō cōe cū aialib⁹ ex vna pte. cū āge lis ex alia pte. s3 h3 illud cōe qd h3 cum aialib⁹. ē gnātio siue piunctio ad generādū. sm aūt illud qd cōe ē cū angelis. nō ē gnātio s3 multiplicatio per aliū modū ad pletoem numeri electo𝔦. Si er go hō i statu inocētie esset pfirmatus sicut angelus. nō esset i illo statu generatio s3 alia multiplicatio. ¶ Itē hic arguunt ex hoc. q n erat coitus maris & femine. nisi postq̄ peccauerūt. ex q̄ apparet tūc īroduci primo necessitatē gnātōis. ¶ Itē ♂ hoie postq̄ peccauit dictū ē. hō cū i honore eēt n intel lexit. pparatus ē iumētis isipiētib⁹. p qd innuit q hō postq̄ peccauit. dclinauit ad ea q̄ erant cō ia iu mētis. ¶ Itē math. xxij. legit q̄liter dns rndit sa duceis. Erratis nesciētes scripturas. i resurrectō ne neq3 nubēt neq3 nubēt. s3 erūt sicut āgeli dei. qd ergo aliud innuit i resurrectōe. nisi q reuoca bunt hoies ad statū inocētie & mlto nobiliorem. q̄si ergo ♂ statu inocētie. si hō pfirmat⁹ eēt. n vi deret nisi q hō ducēt vitā āgelicā. ¶ Itē ad idē greg. nazāzenus. Vere iumētis filis fact⁹ ē hō. q hoc aiale gnātōe3 i sua nā suscepit. pp pusiōis casū q ei ex pfirmatōe nāe ptigit. Cōtra. pstat q ante peccatū habuerūt virtutē generatiuā. & a potētia poterat egredi act⁹ sine libidine cū libido sit pena peccati. ergo i statu inocētie manētes po terāt generare. ¶ Item si mltiplicatio fieret alio mō. ad qd eēt discretio sexus cum discretio sexus p se ordinet ad piūctōe3. & piūctio ad gnātiōem filio𝔦 ad cultū dei. ¶ Itē cum corpus adhuc esset aiale nō spūale. s3 q dr j. co𝔦. xv. Paulus quod aiale deinde qd spūale. ad aiale vo ptinet gnātio. restat ergo q si māsisset i statu inocētie. eēt gene ratio. ¶ Itē aug. ♂ ciui. dei quisquis dic nō fuisse coituros nec generaturos nisi peccassent. qd dic nisi pp numerositatē hoīm necessariū fuisse pec catū. si eniz nō peccādo soli remanerēt. q3 sic pu tāt nisi peccassent generare nō possent. pfecto vt nō soli essent duo iusti hoies s3 multi. necessariū peccatū fuit. qd ñ credē absurdū ē. illud potius ē credēdū. q sancto𝔦 numerus q̄ntū supplēde suf ficit illi beatissime ciuitati. tātus existeret. & si ne mo peccasset. quousq3 filij hui⁹ seculi generant & generant. & iō ille nuptie digne felicitate padisi. si peccatū nō fuisset. & diligēdā. ples gignerent. & pudēdā libidinē nō haberēt. Ex qbus oibus cō cludit. q eēt piūctio maris & femine. et si nō pec cassent. vt multiplicaret numerus pdestinato𝔦.

Ad pcedimus. ¶ Ad obiectū dt i pūū rndet. q cū di pcubitus mortaliū. intelligēdū est illorū qui de nā habuerūt possibilitatē moriēdi. l3 nūq̄ morerētur. Unde adā l3 eēt imortalis. i. potens nō mori. tn erat mortalis. i. potēs mori. i. possi bilis. nō aūt dr q pcubitus necessario sit morta liū. i. co𝔦 qui hnt necessitatē moriēdi. ¶ Ad secū dū dōm. q [illegible] haberēt corpora imortalia q̄ nūq̄ essent morti subiecta. nihilominus poss3 in eis. eē decisio seminis ex vi seminatiua. nec ex hoc seq tur corruptio. l3 eniz ♂ corpe minueret. nō tn eēt illa diminutio sm quā dicimus. q post augmētū corpis eēt diminutio. q̄ senium iduceret. & cōse queter dissolutioe3. ¶ Ad tertiū dōm. q l3 posset spēs hois saluari i illis duab⁹ psonis pditis. nō tn sic saluaret vt fieret multiplicatio pdestinato rū vsq3 ad determiatū numerū. sicut dicit aug. q sancto𝔦 numerus q̄ntū pplēde sufficit illi beatissi me ciuitati tūc existeret. & si nemo peccasset. quā tus nūc p dei grāz colligit. ♂ mltiplicatoe pecca to𝔦. quousq3 filij hui⁹ lucis generāt & generant. ¶ Ad q̄rtū dōm. q l3 generare sit ex pte nāe cō munia cū brutis. nō [illegible] generare filios ad cultuz dei. generatio eniz respicit pseruatiōe3 speciei. & sic ē cōe. respicit etiā multiplicatōne3 r e𝔦 speciei ad cultū dei. & sic nō est cōe s3 ppriū. & hoc mō eēt hois si stetisset in statu inocētie. ¶ Ad quintū dōm. q differēs erit stat⁹ glorie. qn neq3 nubent neq3 nubētur. s3 erūt sic āgeli dei a statu inocētie eēt pfirmato. mlto ei3 nobilior erit. vbi n erit nu trimētū corpale necessariū nec gnātio. sic fuisset i statu inocētie. In statu eni3 inocētie prio eēt cor pus animale. In statu vo glie eēt corpus spūale. Vn resurrectio gloriosa n reuocat ad statu3 pri mū inocētie. s3 pducit ad nobiliorē. ¶ Ad vltimū dōm. q l3 illud hō cū i honore eēt &c. itelligat ♂ statu post peccatū i quo est gnātio libidinosa. nihi lominu⁹ an̄ peccatū pueniebat aliquo mō cū iu mētis. inq̄ntū ei3 hō habuit corpus aiale. & h3 h posse gnāre sine peccato. Deinde eēt q̄rit. ♂ rōe eius q supra posuit. q̄ si gnq3 dias. s. pisces. vo latilia. bestias. & creaturā sup terrā. & reptile qd mouet in terra. hic aūt non ponit nisi tres dias. ¶ Ad qd dōm. q supra designauit sm differen tias mobiliū siue motuū in locis. vn̄ gnq3 erant. Nam sūt mobilia in aqua. que suū habēt motū. Mobilia in aere. q3 sunt. Mobilia vo in terra quedā sunt ambulātia in siluis. quedā i agris. & hec signātur per iumēta siue per creaturā q̄ mo uet sup terrā. quedā vero repūt sup terram. Alio vero mō diuisio accipit sm differētias loco𝔦. s. aeris & aque & terre. vt aeris sint volatilia. aque pisces. animātia terre deputētur ipsi terre.

Mēbrum sextum.

Dixitq3 de⁹ ecce dedi vobis escam &c. Hic pōt q̄ri q̄re post pditiōe3 hois re capitulat oia. vitā habētia. ad hoies referēdo siue ordinando. nō aūt facit mētiōe3 ♂ luminarib⁹. cū tn & ipa pp hoiem facta

tint. ¶ Preterea. cũ oīa vitã hñtia inchoatũ huius/ modi. ꝯsilr ad hoīez referunt. pp qd distincte agit de terrenascētibus ⁊ aīalibus. ſm ꝙ hic ad ho/ minē ordinant. ¶ De tertio ꝗrit. si prius dixit de ꝓductōne terrenascētiũ ꝗ aīantiũ. ꝗre nõ prius hic ad hoīez reuulit ſꝫ posterius. prius eniz dixit dominamini piscibus. ⁊ post seqt. Ecce dedi vo bis ⁊c. Ad qd dõm. ꝙ de ordine luminariũ ñ facit hic mētõez. nõ qr nõ ordinētur ad hoiem. ſꝫ qr nõ ordinata sũt ſm subiectõez. hic aũt loqt de ordine subiectõis. quo subiecta fuerũt animã tia ⁊ terrenascētia homini. ſꝫ luminaria nõ sic. ſꝫ subijciũtur deo. vt ſꝫ nutũ eius moueant. referũt aũt ad hoīez ĩ hoc. ꝙ dicit. erũt ĩ signa ⁊ tpa ⁊c. ¶ Ad scðz dõm. ꝙ lꝫ ꝯueniãt animãtia cũ terre/ nascētibus in vita. nihilominus distinguũtur in hoc. ꝙ animãtia supaddũt pfectiõez aīe sensibil. Unde ⁊ animãtia dicũt. terre vo nascentia: licet aīaz habeãt vegetabilē. ñ dicunt aīantia. nõ eniz aīaz hñt ſꝫ acceptiõez sumptã cõiter. ſꝫ vt a pho ꝑ ptis aīe. eo ꝙ nõ pcipit motus aliqs localis. ⁊ iõ aliter ordinãtur ad hominez terrenascētia. ꝗ animãtia. nã terrenascētia ordinãtur ad vtrũ/ qꝫ: aīatia ad hoīez tm̃. Uñ greg. nazãzenus. post gramina ⁊ animãtia fact⁹ ē hõ ꝗdã via ad pfe/ ctõez. ꝯsequēter vt pficiēs. oīm nãqꝫ specierum crescētis ⁊ sensibilis hõ pticipat. ¶ Ad tertiũ di/ cēdũ ē. ꝙ ordo mutat⁹ ē ĩ fieri ipsaꝝ rex. ⁊ in re/ latõe ipsaꝝ ad hominē. qr pgressus in fieri erat ſm iperfectũ ⁊ pfectũ. quousqꝫ ad pfectõnem eēt deuētuꝫ. ordõ vo ĩ subiectõne ad hoīez. a magis pfecto tēdit ad mĩn⁹ pfectũ. animãtia. n. subijciũ/ tur homini terrenascētia homini ⁊ aīantib⁹. ⁊ iõ dixit ecce dedi vobis ĩ escã ⁊ cũctis aīantib⁹ tre.

Sꝫ adhuc restat ꝗstio. ꝗre ñ loqt hic de pisci/ bus. ⁊ pter hec volatilia iterserit iter aīantia ter/ re. ⁊ ea q̃ mouētur ĩ terra ĩ qbus ē aīa viuēs. cuꝫ hec dicãtur aīantia terre. ¶ Ad qd dõm. ꝙ d pi/ scibus nõ fecit mētõez distincte. qr nutrimētũ suũ accipiũt ĩ aq̃. lꝫ aliq pisces nutriãtur ex his q̃ sũt in terra. ſꝫ illa d qbus hic facit mētõez: nutriunt ex his q̃ de terra ortũ hñt. vt volatilia ⁊ cetera q̃ mouētur in terra. Ad aliud vo dõm est. ꝙ dif ferētia est iter animãtia terre. ⁊ ea q̃ mouētur in terra. Per animãtia eniz terre ãbulãtia designã tur. Per ea q̃ mouētur ĩ terra reptilia. ⁊ hoc pꝫ ĩ alia trãslatõne. ⁊ oī reptili reptãti sup terrã qd hꝫ spiritũ vite. ordinãtur ergo ſꝫ nobilius ⁊ mi/ nus nobile. ⁊ inchoatũ plus ꝯsunt homini. Sed adhuc ꝗritur d hoc. ꝙ hic data sũt terrenascētia ĩ escã hominis. ĩfra vo ipa aīantia ⁊ ñ hic. cum tñ vtraqꝫ nã mãlis ⁊ possibil ad nutrimētũ respe ctu hoīs. ĩ statu tñ ĩnocētie nõ est data esca nisi de terrenascētibus. ¶ Rñsio. quãto maior erat forti tudo viuētis. tanto cibus competebat austerior. quãto vero maior erat fragilitas. tãto cibus ad nutrimētuꝫ ꝯpetentior. vt fieret infirmitatis rele/ uatio. et ꝙ maior esset fragilitas post patuit ex h. ꝙ abbreuiata fuit vita hominis post diluuium.

Deinde querit d ¶. j.

hoc qd dr. ⁊ factum ē ita. ⁊ ñ ponit fecit ⁊c. sic ĩ pcedētib⁹. vel eqpollēs. sic ĩ prio die. vbi dictũ ē ꝯsilr. Nã ñ sic itelligeret ⁊ factuꝫ ē ita vt pone/ ret sic ĩ pcedētib⁹. tunc eēt sensus. vel creuerunt ⁊ multiplicati sunt. Uel ad primuꝫ ederunt d fructi bus ⁊ herbis terre. quoꝝ adhuc neutruꝫ itelligit vex. Restat ergo. ꝙ sensus erat ⁊ factũ ē ĩ cogni tõe hoīs. ꝙ hõ hēbat facultatez edēdi d illis. Et iõ atēdēduꝫ ē. ꝙ alius ē modus loquēdi hic ⁊ ĩ prio die. ⁊ alius ĩ alijs dieb⁹. vt notet lux esse fac ta. qñ data est cognitio ãgelice nãe. hic autē da/ tũ est cognitio ãgelice creature. vt ꝯuertat se sup illa que erãt ordinata ad ipsum.

Uidit de⁹ cun ¶. ij.

cta q̃ fecerat ⁊ erãt valde bona. Querit ꝗre non dixit sigillatiz d hoīe. ⁊ vidit de⁹ ꝙ eēt bonũ. cuꝫ mlto forti⁹ melior sit ĩ genē suo rõnal creatura ꝗ vegetabil vl sensibil. ¶ Item ꝗre hic post primã cõmēdatiõez ĩ fine sexte diei dixit. vidit de⁹ cũcta q̃ fecerat ⁊ erãt valde bona. Ad primuꝫ rñdet aug. multiplr ꝙ ñ d hoīe dixit sigillatiz. vt inue/ ret qd futuruꝫ eēt d hoīe sigillatiz accepto. ĩ vni/ uerso tñ semp habuit bonitatē ⁊ hꝫ. ¶ Sed pari rõe dõz eēt d luce. p quã signat ãgelus. cuꝫ deus pūideret peccatuꝫ ipius. Ad qd rñderi pꝫ ꝙ fa/ ctura lucis lꝫ taceret ei⁹ ꝯmēdatio pp hãc rõez q̃ ad ãgelos apostatas. ñ tñ taceret q̃ ad ꝯmēdatio/ tõez corpalis lucis. nõ sic autē d hoīe q tot⁹ pec/ cauit. Aliã et assignãt rõnez ꝗre tm̃ assignat bo/ nuꝫ hoīs ĩ vniuersitate. hõ eniꝫ ē ꝗsi oīs creatu/ ra. ⁊ iõ fcã ꝯmēdatõe alloꝝ. cõmēdat hõ ĩ illis ⁊ pter hoc ĩ vniuersitate. eo ꝙ supaddit pfectio/ nē vniuersi respētu illoꝝ. ¶ Ad scðz dõm ē ꝙ ad ꝯpletõem singuloꝝ ꝯueniebat quãdã bonitatem vniuerso attribuere. vt nihil remaneret qd ñ or dinaret ad bonũ. vñ aug. iiij. li. super geñ. Deus naturaꝝ optimus ꝯditor. peccãtiũ vo iustissim⁹ ordiator ē. vt et si q̃ sigillatiz fiũt delinquēdo de/ formia. semp tñ cũ eis vniuersitas pulchra sit.

Igit pfecti sũt ¶. iij.

⁊c. ꝯclusio ē ex pdictis. Sꝫ pōt queri de q̃ pfe/ ctõe loqtur: pria. s. vl scða. ⁊ ꝗre dicit pluralit celos. singulariter vero terrã. ¶ Rñsio. perfectio. designat ꝯditõez hoꝝ. ⁊ ꝗtum ad mãꝫ ⁊ ꝗtum ad formã: ꝗtũ ad mãꝫ cũ dictũ ē ĩ pricipio creauit ⁊c. ꝗtuꝫ ad formã cũ dictuꝫ ē fiat lux ⁊c. Ce/ los aũt dixit pluraliter. terrã singulariter. qr ter/ ra ē ad modũ centri. celi vo ad modũ sperarũ q̃ voluũtur circa centrũ. centrũ vo ē vnum. plures

vero sit sibi ex circa illud cētrum: maiores et mi
nores. sic ē etiā de celis. vt circa terrā sit celorum
diuersitas. vt vnum ab alio cōtineatur.

Questio. lvj. de ornatu septie diei. et primo de ope gubernatōis.

Compleuit de
us die septio et cetera. Cōple
[redacted] ↄsideratōe ḋ ope creatiōis
et de ope distictōis i trib⁹ die
bus. et ornatus i trib⁹ alijs se
quentibus: sequit̄ ↄsideratio
de ope gubernatōis: mltiplicatōis et collocatio
nis. Opus gubernatiōis notat̄ cū dr̄. ↄpleuit de⁹
die septio. Opus multiplicatōis innuit̄ p hoc q̄
di ibidē. creauit. deus vt faceret. fecit eīz res i ↄ
prijs generibus et specieb⁹ vt post multiplicaret
vbi necessaria erat multiplicatio. Opus v'o collo
catōis. notat̄ cū subiūgit̄. Plātauerat aūt dn̄s de
us padisuz voluptatis. ptes patebūt. Circa op⁹
gubernatōis prio mouent̄ quedā qōnes circa lit
terā sub suis pagraphis. ¶ Scd'o quare bn̄dixit
diei septime et sanctificauit illā pre ceteris. ¶ Ter
tio quid noīe celi et terre dat̄ intelligi.

Membrum primum

Circa illud qd̄ est septime diei. querit̄
prio quare septio die ↄpleuit. cū ↄple
tio siue pfectio i sex diebus itelligeret̄.
Vn̄ pmissum ē pfecti sunt celi et c̄. Rn̄
dendū ē ↄpletio ḃm mām et formaz. et hec fuit in
sex diebus: ē ↄpletio i fine. et hec intelligit̄ i septi
mo die. ḃm q̄ oia opa accepert̄ quietē in eo qui
ē finis oium. pueṙ dixit. xvi. puer. Vniuersa ppter
semetipm opatus ē dn̄s. Vel pfectio i septimo die
fuit q̄ztum ad genera et spēs reꝝ. hec aūt ↄpletio
q̄ztum ad gubernationē et multiplicationē.

Querit̄ ēt quare .§. j.

isto die nō dr̄ sicut in pcedētibus. factū ē vespe et
mane dies septimus. nūqd istā dies ñ hūīt mane
nec vespe. ¶ Jd̄ ita dr̄ aug. ptiri dies istos. vt pri
ma dies hēret vespam et nō mane. Medij mane
et vesperā. vltimus vero mane et nō vespaz. Ad
ḃm q̄ dies designat cognitionē āgelice creature.
angelica āt creatura ñ poterat cognoscere anteq̄
eēt. nō poterat cognoscē se faciēdū i verbo qd̄ ad
mane ptinet. s; se factā i ppio genere: et ita vespe
hūit. et ↄputat̄ cū illo mane sequentis diei. q2 co
gnouit i verbo firmamētū faciēdū et sic deiceps.
Cū āt deuētū ē ad septimū diē. vespe eius fuit co
gnitio creaturaꝝ sensibiliū: et ipsius hoīs i ppio
gnē. mane vero ptinebat ad cognitionē guberna
tōis et ↄtinuatōis reꝝ i eē p multiplicatōez. et q2
illud q̄tū ē de se ñ h; finē. nisi cum adest voluntas
ↄditoris. id̄ ñ h; vespe s; mane. Vn̄ aug. sup geñ.
Et si vnaqueq; ps pōt eē i toto cuius ps ē. ip; tñ
totū nō ē nisi i illo a quo ↄditū ē. et id̄ ñ absurde
itelligit̄ septio die ↄpleto p eius vesperā factū ma
ne. quo significaret̄ ñ iniciū ↄdēde alterius crea
ture sicut i ceteris. s; quo significaret̄ iniciū manē
di et qescēdi toti⁹ qd̄ ↄdiū ē. i illius qete q ↄdidit
que qes d'o nō iniciū h; nec terminū. creature āt
h; iniciū s; ñ h; terminū. et id̄ septimus dies ce
pit a mane. s; nullo vespe terminat̄. Vn̄ q2 mane
septie diei ↄputat̄ i sexto die nō septio. nlla fit mē
tio nec de mane nec de vespē. Neq; .n. ḋ inicio v̄l
fine alicui⁹ creature distīcte ibi agit̄. ¶ Si v'o ñ ad
diē spūalē hec referamus. qd̄ d'om ē de die septio
diē spūalē hec referamus. qd̄ d'om ē de die septio
q̄ sub alia forma designat̄ q̄z alij. cū .n. dies dicat̄
ad modū alioꝝ. dies aūt sic ḃz reuolutōez alicui⁹
lucis sup terrā. necesse ē q̄ hēat mane et vespaz.
q̄re ergo ñ dr̄ septio die de mane et vespe sicut in
pcedētibus. Ad qd̄ dr̄ d'om. q̄ l; iste dies sicut et
pcedēs hēat mane et vespe. tñ i isto die ñ fit expr̄
sio sicut i pcedētibus. ne credat̄ qeges dei i seipso
hēre pricipiū et finē. sicut creature ḋ qbus actū ē
i alijs diebus hūerūt pricipiū et finē. et id̄ dies dr̄
sine aliqua distictōe: vt notet̄ plena illi⁹ qeqei illu
minatio. i quā nihil orit̄ nihil occidit.

S; adhuc que .§. ij.

rit̄. Si dies vnus dr̄ dies ḃm vnā rōez cū alijs. et
alij dies ↄditi sūt: ergo et iste ↄditus ē. ergo aliqd
ↄdiū ē i septio die. Qualr̄ ergo dcā sūt oīa fcā eē
i sex dieb⁹. et i septio qeuisse. ¶ Rn̄deo cū dr̄ qe
uisse itelligit̄ cessasse a ↄdēdis generib⁹ et spēbus
reꝝ. et huic nō ē ↄriuz q̄ dic̄ ↄdidit: q2 hec ē ↄdi
tio ḃm numeꝝ a rebus āt pmanētibus qeuit. sicut
sunt spēs et genera reꝝ subsistētiuz.

Sed quid ē qd̄ .§. iij.

dicit̄ Jo. v. Pater meus vsquemō opat̄ et ego
opor. ergo nō dr̄ qeuisse ab oī ope. ¶ Preterea.
nō ē qes aliqua creatoris vel ↄditoris sūmi i re
ↄdita. ergo nihil ē qd̄ dr̄ in septimo et c̄. cū stabile
nullatenus qescat in vano. ¶ Jtē dr̄ q̄ cessauit ab
oī ope qd̄ creauit vt faceṙ: et illud facere ē opari:
ergo ñ qeuit ab oī ope. Ad qd̄ d'o;. q̄ illd̄ ope
rari de quo dr̄ Jo. v. itelligit̄ ḋ ope gubernatōis
et multiplicatōis. nō de ope ↄditōis genēꝝ et spe
cieꝝ: a quo. s. qeuit. ¶ Ad scd̄m d'om. q̄ l; qeuerit
ab ope iā dicto. nō tñ in illo qeuit: s; magis eco
uerso opus quieuit i illo inq̄ztum ē finis. De hoc
aug. sup geñ. Jpsa vniuersitas creature q̄ sex die
bus ↄsūmata ē. aliud h; in sua natura: aliud i suo
ordine quo in deo est nō sicut deus. sed tñ ita vt
ei quies ppie stabilitatis nō sit. nisi i illius qete
qui ppie nihil preter se appetit. quo adepto re
quiescat. et id̄ dum ipse manet in se quidqd est ex

illo. retorquet ad se. vt oīs creatura in se hēat na/
ture sue terminū. in quo nō sit qđ ipē ē. in illo aūt quietis locū quo seruet qđ ipa ē. ¶ Ad tertiū dicēdū. ꝙ cuȝ dicit creauit vt faceret. creare sumit ibi ꝓ ꝯdere. Duplex ē aūt ꝯdere. s. in eē generis sui vel speciei. ⁊ in permanētia rōne multiplicatōis indiuiduoꝝ. vbi necessaria ē multiplicatio ad cōseruationē. ꝯdidit ergo deus vt sic faceret ⁊ multiplicaret ad conseruationē.

Membrum secunduȝ.

Sequit de hoc ꝙ bn̄dixit diei septio ⁊ sanctificauit illū. Pōt. n. queri. quare huic diei data ē bn̄dictio nō aūt aliqua cū creauit celū ⁊ terrā. vel cuȝ fecit ⁊ ornauit aut cū hoīe facto ꝯsūmauit. ¶ Itē que est dria īter bn̄dictionē ⁊ sanctificationē. cū de bn̄dictōe fecerit mētionē i aliqbus diebus ꝑcedētibꝰ. vt in q̄nto ⁊ die sexto. de sanctificatōe vero n̄ fecerit mētionē. Rn̄sio ꝺm aug. sup gen̄. ꝙ nō ē data bn̄dictio. nec an̄ diē nec i die aliquo q̄ bn̄dictio est cū sanctificatōe. qꝛ creature i se nō sanctificant. sed in ipso ad quē referēda sunt oīa bona. ⁊ hoc i hoc septīo die designat. ⁊ iō hec soluȝ diei dat bn̄dictio. Aū aug. qꝛ. n. ex illo ita ē. quicqd ex illo ē. vt illi debeat qđ ē. ipse aūt nulli qđ ex ipso ē. debeat ꝙ beatus ē. se rebus quas fecit diligēdo ꝑposuit. nō sanctificās diē quo ea faciēdo icboauit. nec illū quo ea ꝑfecit. nec illis vel faciēdis vel factis. actū eiꝰ gaudiū videret. sȝ cuȝ quo ab ipsis i seipso requieuit. ⁊ ipē q̄dē nunq̄ ista requie caruit. sȝ nobis eā in diē septimum demōstrauit. ¶ Ad secūduȝ dcēm. ꝙ distingui pōt inter bn̄dictionē ⁊ sanctificationē. qꝛ benedictio magis ē q̄ sanctificatio. Nam ē bn̄dictio quedā tp̄alis. sicut que cōsistit in reꝝ multiplicatōe. ⁊ talis bene fuit in q̄nto ⁊ in sexto die ⁊ ē bn̄dictio spiritualis. ⁊ illa est duplex gratie. ⁊ in hac ē appropriata benedictio homini. ⁊ ē quietis eterne. ⁊ hec recte dicitur benedictio cum sanctificatōe.

Membrum tertium.

De tertiū quo subiūgit. Hic ē liber creature celi ⁊ terre. Pōt queri. Utrum sic accipiat h̄ celuȝ ⁊ terra. sicut supra cum dr̄. In pricipio creauit deus celū ⁊ terrā ⁊c̄. an sic sicut cū fuit firmamētū ⁊ distinxit aridā ab aquis. Et videt ꝙ prio mō. pp hoc ꝙ dicit. creature celi ⁊ terre. tunc. n. creauit celuȝ ⁊ terrā. ¶ Preterea. videt illud ex hoc ꝙ sequit omne viride agri anteq̄ eēt super terrā. cum eiȝ tertio die factum eēt illud ⁊ hoc ē cum facta esset terra. nō sic accepit hic diē sicut i tertio die. ergo sic sicut i pricipio. ¶ Iteȝ cū factū ē firmamētū. ⁊ facta ē terra. tūc erat dies. Hic dr̄ dr̄ cū factus est dies. i. cū fieret. ergo videt potꝰ ad primū referēduȝ. Sed videt ꝯriuȝ ꝑ hoc qđ sequit. cū factus ē dies, fecit deus celuȝ ⁊ terrā. cū. n. n̄ simul factus ē sermo de die cū crearet celū ⁊ terraȝ. in pricipio. ⁊ fecit mētionē de die cū fuit firmamētū scđo die. ⁊ terra tio die. relinqt ergo ꝙ sic accipit celū ⁊ trā. sicut cū fcā sūt i diebꝰ. ¶ Preterea pōt q̄ri de hoc qđ dicit cū factꝰ ē dies. Nullā. n. fecit mētōeȝ distīcte d aliq̄ die. cū fec̄ celū ⁊ terrā. celū. n. factū ē scđo die. terra ītia die. ergo cū dies n̄ sit sil' cuȝ die. nō fcā sunt celum ⁊ terra cū factꝰ ē dies. Aut oȝ hic itelligē dieȝ cōiter. vt sil' fieret tps cū tp̄ali. Tertio querit q̄d noīe celi dat itelligi. cū dr̄ celum ⁊ terra. An tm̄ firmamētū ⁊ arida q̄ duobus diebus fcā sunt. an ipsa cum nā media. s. aquaꝝ que sil' facte sunt. fcā. n. ē diuisio aq̄rū supioꝝ ab iferioribus. scđo die. cū firmamēto. in tertio ē aquaꝝ a terra diuisio. ⁊ i vnū locū cōgregatio. Si aūt dant itelligi ꝑ se. quare nō fit mētio de aqs. si. n. aque dant itelligi ꝑ illa duo. multofortius viride agri itelligi potuit. ⁊ tn̄ ē expssū. ergo n̄ vi ꝑ hoc itelligi. ¶ Preterea. nūq̄d noīe celi ⁊ terre itelligit lux q̄ fcā ē prio die. ⁊ ea q̄ fcā sūt i illis vltimis diebus. Qđ n̄ lux itelligat. vr ꝑ hoc ꝙ dr̄. fecit celū ⁊ terrā. loquēs d eo qđ vocauit celū. ⁊ hoc fuit firmamentū. Aū dixit vocauit firmamētū celū. Nō ergo vr itelligi lux illa ꝑ celuȝ ⁊ terrā. ¶ Preterea. ea q̄ fcā sūt i tribus vltimis diebꝰ. nō vident itelligi. nā nō sūt fcā anteq̄ viride agri eēt sup terrā. ergo nō ꝑ celū ⁊ terrā itelligunt. Sȝ obuiare vr. vt noīe celi ⁊ tre oīa que fcā sunt i illis diebus itelligant. Nā cū factus ē dies fecit celū ⁊ terrā. sed factio diei itelligit in opibus sex dieꝝ. ergo celū ⁊ terra debēt ꝯtinere suis designatōibus illa oīa. ⁊ preterea quare recapitularet ipē ea que i scđo die ⁊ tertio fcā sunt. ⁊ nō illud qđ in prio die factū ē. ⁊ vltimis tribꝰ diebus. Ad primū dcēm. ꝙ accipit hic celum ⁊ terra sicut fcā sunt. Aū cum dr̄ creature celi ⁊ terre. aut simul itelligit creatio ⁊ factio. aut nomine creature factura designat. Nec hoc obuiat qđ dicitur. omne viride agri anteq̄ eēt. quia illud post facturā terre nominat. licet in die eodem. Unde postq̄ facta est terra. dictum ē germinet terra ⁊c̄. vt primo sit eē terre. ⁊ post generatio ex ea. Nec illud obuiat quod dictum ē. cum factus est dies. Aliter eniȝ fiūt tēpora. ⁊ aliter fiunt res permanentes. tēporum eniȝ eē est cum fiūt. reꝝ vero ꝑmanētium eē non semꝑ est cuȝ fiūt. Unde cum dicitur. cum factus ē dies. ⁊ cum fuerūt dies. i. fuerit dies. tunc celum ⁊ terra facta sūt. quia in die facta sunt. sed creata ante diē. ⁊ ideo sermo ille d. cum factus ē dies. ad hoc inducit. vt de factura celi ⁊ terre intelligat. ¶ Ad secūdum vero dicēduȝ dupliciter ꝺm expositionē Augu. Aut ꝙ nomine diei intelligat vnus dies repetitus. ꝺm ꝙ fit expositio de die. i. de cognitione angelica. aut dies sex/

cipitur sibi cõiter ꝛ indistincte. qlibet. n. dies facte ē. ꝛ sic cũ tpali. Vñ aug. sup gen. scē creature mo/tibus ceperunt currẽ tpa. Vñ añ creaturã frustra tpa requirunt. quasi possint inueniri, añ tpa. mot⁹ enim si nullus essꝫ vel corpalis vel spũalis creature. quo p pñs pteritis futura succederẽt. nullꝫ essꝫ tps oino. moueri aũt creatura ñ vtiqꝫ posset si nõ essꝫ. potius ergo tps a creatura. q̃ꝫ creatura cepit a tpe. vtrũqꝫ aũt a deo. ex ipo. n. p ipm ꝛ in ipo sũt oĩa. Nec sic accipiat q̄ dictũ ē. tps a creatura cepit. quasi tps creatura nõ sit. cũ sit creature motus ex alio in aliud. ꝯsequẽtibus rebus ſm ordinẽ administrãtis dei cuncta que creauit. ¶ Ad tertiũ dõm. q̄ noĩe celi ꝛ terre intelligitur nã me dia. s. aquaꝝ. ꝛ per extrema dat intelligẽ mediũ: mediũ. n. simul factũ est cũ extremis. Similiter p celum ꝛ terrã intelligunt. ꝛ illud qd factũ ē primo die. ꝛ pñt intelligi ea que facta sunt i trib⁹ vltimis diebus. alia. n. que i sequẽtib⁹ dieb⁹ ad ornatum illoꝝ referunt. Et lꝫ celũ p quẽdã dicatur firmamẽtum. nihilomin⁹ celũ empireũ apud intelligentes noĩe celi ẽt intelligitur.

Questio .lvij. de opẽ multiplicatiõis.

Einde procedẽdũ ē ad op⁹ mltiplicatõis. ꝛ circa hoc q̃rũt tria. ¶ Primo rõne eius q̄ dicit. Añq̃ꝫ senũ agri exortũ essꝫ si ẽt itelligatur d̕ seminibus herbaꝝ ꝛ fructib⁹ lignoꝝ. ¶ Scdo rõne eius q̄ dr. Nõ. n. pluerat deus sup terrã ꝛ hõ ñ erat q oparet eã. ¶ Tertio rõe ei⁹ q̄ sbiugit fons ascẽdebat d̕ tra. q̃re incipit ab origine ex pte aq̃. ꝛ ñ ex pte terre.

Membrum primum.

a Ad primũ q̃ q̃rit rõne eius q̄ dic̃ añq̃ꝫ senũ agri exortũ essꝫ. sic habet i trãslatõe septuaginta. nr̃a vo trãslatõ hꝫ. añq̃ꝫ virgultũ agri oriret i terra. Aut. n. hoc itelligit de seminib⁹ herbaꝝ ꝛ fructuũ siue lignoꝝ. aut d̕ ipis herbis ꝛ arborib⁹. ¶ Qd rõe seminũ hoc vr. cũ. n terra facta ē. grauida erat seminũ. lignoꝝ. ꝛ herbaꝝ. ꝛ ad facturã tre hoc ptinebat. sꝫ aliud ē fieri tre. ꝛ alid herbaꝝ ꝛ arboꝝ ex tra nascẽtiũ. g⁹ cũ i illo die ñ fiẽt nisi q̄ ptiebat ad trã grauidã senũ. nõ alid itelligit cũ dr. añq̃ꝫ senũ agri orirẽt nisi q̄ essꝫ rõ semial̕ i ipa admixta cũ aq̃. Sꝫ vr ꝯtrũ. p hoc qd ibidẽ dr. pducat terra herbã pabuli ꝛc̃. hoc. n. nõ ad rõnẽ seminalẽ tm̃ ptiet. sꝫ ẽt ad formã herbaꝝ ꝛ arboꝝ. ñ ergo hoc fuit añq̃ꝫ senũ agri exortũ essꝫ. ꝛ hoc ex v̕bis aug. sup gen. inuit cũ dr. pducat tra herbam pabuli seminãtẽ semẽ ſm gen⁹ suũ ꝛ lignũ fructuosũ. Vñ dicit his v̕bis magis appet semia orta eẽ ex v̕bis siue lignis. ñ autẽ illa ex seminib⁹ sꝫ ex terra. psertim qz ꝛ v̕ba dei sic se hñt. nõ. n. ait. germinet semia i terra herbã seni ꝛ lignũ fructuosũ. sꝫ ait. germinet terra herbã ligni. vt seminans semẽ: vt semẽ ex herba. nõ herbã ex semie insinuaret. Ad qd vr rñderi p hoc qd dic̃ aug. Aliter nota ē angel̕ creatura dei. ꝛ aliter nobis. angelis. n. primordialiter vt ita dicã vel originaliter. sicut eã de⁹ primit⁹ ꝯdidit. ꝛ post eã ꝯditoꝫ a suis opibus requeuit. nõ ꝯdendo aliqd ãplius. nobis aũt ſm ꝯditaꝝ reꝝ administratõꝫ. id ẽ p ordines tẽpoꝝ. ſm quã iã deus illis reb⁹ p senariã pfectõe ꝯsũmatis vsqꝫ mõ opat. ex qb⁹ v̕bis dat itelligi. q̄ cũ dr terra germinet herbã virẽtẽ ꝛc̃. hoc attẽdit. q̄ i ope ꝯditõis herbaꝝ ꝛ lignoꝝ ex terra nõ attendit tm̃ seminũ grauidatio. sꝫ ipsaꝝ specieꝝ pductio. q̃ hẽbat in se rõnem seminalẽ. cũ ẽt dr añq̃ꝫ senũ agri essꝫ exortũ. hoc itelligit ſꝫ cursum nãe. quõ herba ex semine pducitur naturaliter. ꝛ planta ex planta vel semine.

Membrum secundũ.

a Ad scdm quo q̃ritur rõne eius qd seqt. Nõ. n. pluerat de⁹ sup terrã ꝛ hõ non erat q oparet eam. Videt. n. q̄ intelligatur factura celi ꝛ terre cũ herbis includi. preter ea que erant in tribus diebus sequẽtibus. Nã si illa includerent. tunc iaꝫ erat hõ qui sexto die creatus ē. q̄ si sic dicat. tunc ad quid dr nondum pluerat deus sup terrã hoc. n. factum ē post opa sex dieꝝ. ¶ Ad qd dõm q̄ illud qd dicitur. ꝛ homo non erat q opareтur eã. negatio ad totum extenditur. vt sit sensus nondũ erat homo operatus terraꝫ. vt sic vtrũqꝫ referatur ad ea q̃ facta sunt. post opera sex dierum. Unde augu. v. super gen. tanq̃ꝫ si diceret. non ea sic fecit deus. quemadmodum nunc facit talia. cum pluit ꝛ cuꝫ operantur homines. hec enim iam p moras temporum fiunt que tunc non erãt cũ fecit oĩa simul. vnde etiam tempora inciperẽt.

Membrum tertiuꝫ

a Ad tertiũ quo queritur circa illam literam. Fons ascendebat de terra ꝛc̃. Hic cum incipiat dicere de eã multiplicationis ꝛ collocatione hominis in paradiso. quare primo incipit ab origine ex pte aque. ꝛ non ex parte terre. ¶ Ad qd rñdet aug. super gen. Recte ab eo incipit elemento. ex quo cuncta genera nascuntur. vel animalium vel herbarum atqꝫ lignorum vt agant tpales numeros suos. naturis ppriis distributos. omnia quippe primordia seminũ. siue oĩs caro. siue vñ oĩa frutecta gignuntur. humida sũt. ꝛ ex humore con/

crescit. Utrūqz tñ d3 at itelligi. nā ea q̄ siūt. ex cō/ mixtiōe siūt aq̄ τ terre adiūctis alijs elemētis. s3 hec duo sūt manifestoꝛa. iō ð his duob⁹ facit mē tōnez. rōnē ēt coꝛpulētie. nō dico coꝛpoꝛeitatis. accipiūt ab elemētis istis pꝛincipalr̄. s3 terra ē vñ plus accipiūt ð mā. humoꝛ vo q ē. ex aqua ē. vñ plus accipit multiplicatio. S3 q2 duplex ē hu moꝛ. vnus q descēdit ex nubibus aeris. alius q oꝛit i terra. pt q̄ri. q̄re eā3 mltiplicatōis dsignat penes fontalē humoꝛē pꝛio τ ñ penes pluuialē. cū videamus mō manifestius eā3 mltiplicatōis eē ex humoꝛe pluuali. q̄ fontali i vniuersa terra. ¶ Pꝛeterea. cū sit humoꝛ pluuialis sit minutatiz terre irrigatio. vñ magis videat̄ ↄuenire a pꝛici/ pio. Ad qð vr̄ dōm. q̄ cu3 nō legat̄ de pluuia nisi cū introductū ē diluuiū. nec ð arcu siue iride. nisi i signū recōciliatōis. vr̄ quodāmō in penā3 post pluuiā itroducta. pluuia aute3 fit ex vapoꝛe aquoso eleuato i nubibus. In vapoꝛe aūt ē q̄dā ↄfusio elemētoꝝ. vñ introductio vapoꝛis vr̄ eē signū ↄfusiōis creature humane. q̄ iam venerat in ↄfusiōe3 peccatoꝝ. pꝛius eni3 erat aer serenus i ↄditiōe operū primoꝝ. s3 post factus ē nubilo/ sus: recto ergo est pꝛio facta multiplicatio ex hu moꝛe fontali irrigāte sup faciē terre. Si cui autē vr̄ pꝛius fuisse pluuia. l3 de hoc nō faciat mētiō3 sacra scriptura. nihilominꝰ opoꝛtet eū itelligē pꝛi mo. q̄ humoꝛ aquosus inbibat̄ terre. anteq̄ fiat vapoꝝ eleuatio. τ ↄsequēter pluuiaꝝ descensio. Nō ei3 dī ligatio aquaꝝ. vt nō pariter erūpant deoꝛsu3. nō vr̄ ad pꝛimū statū referri. Suppo sito aūt ex scriptura. q̄ humoꝛ aquosus q i terra oꝛit̄ sit pꝛicipiū irrigatōis pꝛie: pōt q̄ri q̄re dicat̄ eē fontalis. cū ex ↄditiōe operū sex dieꝝ habea/ mus. q̄ aque iferioꝛes ↄgregate sūt. τ ↄgregatō nes dicte sūt maria. Unde vr̄ q̄ irrigatio totius terre sit ex illis maribus. mare enim accipit̄ cōit̄ p ↄgregatōe aquaꝝ dulciū τ amararū. qð ē er go q̄ dicit fons ascēdebat τc̄. ¶ Itē supposito q̄ fons b3 rōe3 aliquā fontis irrigaret. cū ñ videat̄ ð alio fonte facē mētiōe3. nisi ð illo fonte paradi si. q diuidit̄ i q̄tuoꝛ capita. vr̄ ipossibile q̄ totam supꝑficiē terre irrigauerit. cū ñ legat̄ ð illis q̄tuoꝛ capitibus. nisi q̄ p terras currūt determiatas. τ illas irrigēt: alie vo sūt terre ad quas ñ extendit̄ eaꝝ irrigatio. Si vo fuerit alꝰ fons maioꝛ illo. mirū ē vbi mō sit. Si. n. obstrusus ē pp pꝛimoꝝ pentū peccatū: videret̄ alicubi i scriptura fieri mē tio ð ista obstrusiōe. ¶ Pꝛeterea. multiplici ge/ nere peccati peccauit hō añ diluuiū. τ tñ ñ legit̄ q̄ añ diluuiū fuit aliud genꝰ irrigatōis. ergo re/ lingt̄ q̄ si obstrusus eēt. hoc ñ eēt pp peccatū pꝛi moꝝ pentū. Ad qð pt̄ dici opinādo. b3 illō qð itroducit aug. dicēs. q̄ potuit p fontē itelligi oc/ ceanꝰ. inq̄tū p diuersas ptes ramis suis extēdit̄. τ diuersi sūt meatꝰ subterranei. p quos fluit: exco latiōes aquaꝝ. cuiꝰ ortus ramus fuit fons q irri/ gabat padisu3. τ dī fons irrigare supꝑficiē terre. ñ q̄ in undauerit sup eā. s3 q̄ i maioꝛi pte irrigaue/ rit. vl̄ q2 dixit fons ascēdebat τc̄. τ ñ dī vnꝰ fons pōt itelligi. vt vniuersalr̄ ↄpꝛehēdat ōis fons si/ ue aqueductꝰ. Uñ augu. sup geñ. q̄ si ipius abyssi magnitudinē. ea pte accepta q̄ mare dī. τ euiden ti āplitudine aq̄ maris fluctibꝰ terras ambit. i ea sola pte quā recōditus finibꝰ terra ↄtinet. vnde si oēs fontes. oēs aque diuersis ir actibꝰ veniśq3 di stribuūt. τ suis quecq3 locis erūpūt. fontē voluit appellare scriptura. ñ fontes pp nāe vnitatē. cū/ q3 p inumerabiles vias antroꝝ atq3 rimaꝝ ascē dētē ð terra. τ vbiq3 dispditis q̄ñ crinibꝰ irrigā/ te3 oēs supꝑficiē terre. nō cōtinua specie tā q̄ ma/ ris aut stagni. s3 sic videmꝰ ire aquas per alueos fluminū. fluxuq3 riuoꝝ. τ eoꝝ excessu vicina pfū dere qs nō accipiat. nisi q ↄtētioso spiritu labo/ rat. Et iteꝝ ibidem. Pꝛo numero plurali posuit singularē. vt itelligamus fontes mltos p vniuer sa3 terrā. loca vel regiōes ꝓpꝛias irrigantes. sic dī: miles τ mlti itelligūtur. sic dicta ē locustaꝰ τ ra na i plagis qbus egiptij pcussi sūt. cū eēt inume/ rabilis locustaꝝ numerus τ ranaꝝ. iā ñ diutius laboꝛemus. qdam aūt putauerūt sic fieri irriga/ tione3 queādmodu3 nilus quodā tēpoꝛe āni ir/ rigat terra3. vt aliquo tēpoꝛe effundat̄ super su/ perficiē terre. aliquo vero tpe ↄtrahatur.

Questio. lviij. ð ope collo cationis vi/ delz ð padiso terrestri.

Plātauerat do/ minus deꝰ padisum τc̄. Sicut dicit dama. q2 hō erat ↄposit⁹ ex visibili τ iuisibili creatura. ꝑparauit ei deꝰ locū deliciaru3 padisu3. q quodāmō dictus ē itelligibilis. quodāmō sensibil. sic cōsentiūt aug. τ dama. pmptuariū vniuersi gaudij τ exultatō nis. ð quo padiso τ vniuersis ↄtētis i eo pꝛio agi tur. deinde de multiplicatōe animātiū rōnalium. qð notat̄ ibi foꝛmatis ergo τc̄. b3 q̄ ad adā hic referunt̄. ¶ Pꝛio igit̄ describit̄ padisus. ¶ Scdo ad qd hō i eo collocet̄. ¶ Tertio ð oꝛnatu τ fru ctibus padisi τ de ligno vite. ¶ De factione eue ex costa ade τ qbusdā alijs circa huiusmōi i sub ꝗsuis. mouentur quedam qōnes de multiplica tōe animātiū irrōnabiliū. τ de impositiōe nomi nū eoꝝ. ¶ De pceptis discipline homini tradi/ tis ifra aget. cū de rōnali creatura erit tractatꝰ. q̄ ↄponit̄ ex sensibili τ intelligibili. hoc tñ suffi/ cit hic ondere. qð ꝑtinet ad coꝛpoꝛalē creatura3.

Membꝛum pꝛimum.

q Uerit ergo de padiso: vtrũ tñ sit sensibilis: vel tñ intelligibilis: vel quodãmõ sensibilis: quodãmõ itelligibilis. Qd. n. sit sensibilis. vr p hoc qd dictũ ẽ a dño latroni. hodie mecũ eris i padiso. τ ↄstat φ aie ipius latronis a dextris cum eẽt spũalis. τ xpi aie silr nõ pmittebat delectatio corpalis sed spũalis. ergo nomẽ padisi intelligit locus spũalis siue ĩtelligibilis. Sed ↄtrium vr p hoc φ loquit de plantatiõe de arboribus τ huiusmoi. q̃ oĩa ad corpalẽ creaturaz referunt. ergo padisus locus erat corpalis. Ad hoc facit qd dicit aug. in li. ethimologiaꝝ. padisus ẽ locus i ptibus orientis ↄstitutus. cuius vocabulũ ex greco in latinuz vertit ortus τc. Rñdet Jo. dam. Qbi vr φ sicut hõ sensibilis simul τ itelligibilis ↄditus. sic ẽt φ hui' sacratissimũ tẽplũ sensibile simul τ itelligibile: τ duplicẽ hñs ↄditionẽ. corpe. n. in diuinissima regione τ supputchra. sicut hystorice diximus. ditatus ↄmorãs. aia vo in supiori τ incõparabiliter pulchriori loco ↄuersabat. deuz hñs ĩhabitantẽ: τ cũ ferẽs gloriosũ opatoriũ: τ eius circũamictus gr̃am: τ solo dulcissimo fructu cõtẽplatõis lasciuiẽs. velut quidã angelus alius: τ hac nutritus vtiqz lignũ vite digne nolatum est. Silr aug. sup gen. Tres de padiso sũt generales snie. Una corꝫ q paradisuz tantũmõ corpaliter itelligi volũt. alia corꝫ qui spũaliter tñ. alia corũ q vtroqz mõ padisum accipiũt: alĩs corpalit: alĩs spũaliter. Breuiter ergo vt dicã tñã mihi fateor placere sniaz. vt hõ factus de limo. qd vtiqz corpus humanũ ẽ. In padiso aũt collocatus intelligat. vt queadmodũ ipe adã. τ si aliqd aliud signat. fm id φ eu formã futuri dixit esse apls. hõ tñ i ppria natura expssus accipit. Ita τ padisus in quo eum collocauit deus. nihil aliud q̃ locus quidã intelligat. terrã. s. vbi hitaret hõ terrenus. ¶ Ad obiectũ aũt dõm. φ padisus multiplr accipit. aliter. n. accipit cũ dr. hodie mecũ eris i padiso τc. τ cũ dr. pldtauerat deus τc. paradisus at in sua generali rõe dicit. vbicũqz feliciter viuit. sicut habet ex li. aug. ad dardanũ.

Membrum secunduz

6 Deinde querit de hoc φ adam primus hõ positus ẽ in padiso vt operaret τ custodiret. nunqd voluit deus vt operaret agriculturã. Qd nõ vr. qr post peccatũ dãnauit ipm ad laborẽ. vt habet gen. iij. In sudore vult' tui vesceris pane tuo. ¶ Ad qd rñdet aug. dicẽs. ita sane arbitror. nisi videamus quosdã cũ tanta voluptate agricolare. vt eis pena magna sit ad aliud vocari. Quicqd ergo habet deliciaꝝ agricultura. tũc vtiqz lõge amplius erat. qñ nihil accidebat aduersi vel terre vel celo. nõ. n. erat laboris afflictio sz exhilaratio voluntatis. cũ [illegible] que creauerat deus hũani opis letius vberiusqz ↄueniret. Et circa illd qd sequit τ custodiret illũ: obijcit sic augu. Nullus vicin' metuebat inuasor. τ nullus limitis pturbator. nullus fur nullus agressor. qũo igit itellecturi sumus corpalẽ paradisum potuisse ab homie corpaliter custodiri. Sz nec vt custodiret a bestijs. cuz oẽs bestie eẽnt ei subiecte. ¶ Preterea. adducta ei erãt aĩalia vt eis noĩa iponeret. Ad qd rñdet. p hoc qd dicit aug. in sequẽtibus cũ dixit. posuit euz vt custodiret padisuz sibiipi ne aliqd admitteret. denigz accepit τ pceptum. vt sit p qd sibi custodiat padisuz. i. quo ↄuersato nõ inde pijciat. recte. n. quisqz dr nõ custodire rẽ suã: q sic agit vt amitteret eã: ẽt si alteri salua sit. q eaz inuenit vel accipe meruit. Est alius i his vbis sensus: quẽ puto nõ i merito pponẽdũ. vt ipm hoiez oparet de' τ custodiret. sic. n. opat hõ terrã: ñ vt eã faciat eẽ terrã: sz vt cultã atqz fructuosã. sic deus hoiez multomagis quẽ ipe creauit vt hõ sit. eũqz ipe opat vt iustus sit. si hõ ab illo p superbiam ñ abscedit.

Sz pp qd sic dicit aug. prio ponit hic dñs fm trãsla. septua. In nr̃a. n. trãslatõne prius ponit. s. ibi. formauit igit dñs deus hoiez τc. ¶ Ad qd dicẽdũ. φ p hoc dat itelligi. φ cũ posuit hoiez i paradiso ad custodiẽdũ eũ. voluit rõ eẽ inuere per quã posset se custodire. videlz si maneat sub dñatiõe dei τ eã sequat. q̃zcito eniz ñ appetijt eẽ sub dñatiõe. tacito meruit expuli a padiso. nec operatus ẽ paradisum. sed in sudore τ labore τc.

Membrum tertiuz

q D tertiũ quo querit de ornatu padisi i quo positus erat. dicit. n. φ deus pduxit d humo oẽ lignũ pulchrũ visu τc. Et p qd fiebat multiplicatio. ostẽdit p hoc qd sequit. Fluuius egrediebat τc. Differentie aũt arborꝫ tres notant/ lignũ qd fuit ad pbatõem obediẽtie. τ hoc ẽ lignũ sciẽtie boni τ mali/ lignũ qd fuit ad sustentatõem vite p nutrimentũ/ τ lignũ ad imortalitatẽ vite. s. lignũ vite quod erat i medio padisi. Ponũt ergo ad lraz distingui. vt vnũ respiceret sustentatõez corpis/ alterꝫ imortalitatẽ ↄiũcti/ tertiũ ad pbatõez obediẽtie ex pte aie. ¶ Poõt aũt queri de hoc φ dicit. pduxitqz deus de humo τc. Nũquid hec pductio facta ẽ. cũ dictũ ẽ. germinet terra herbã virentẽ τ lignuz faciẽs fructuz. Qd videt. Nã ibi dicit. ptulit terra. Si ergo terra dicit ibi generaliter. itelligit de paradiso. τ ita tertia die fuit hec pductio ligni paradisi. τ multomagis paradisi q̃ alioꝝ locorũ. cũ iste locus deputatus eẽt homini si stetisset. non ergo ↄgruebat φ alia ps terre ornaret herbis virentibus τ lignis faciẽtibus fructũ. τ hec remaneret sine ornatu. Si vero tũc facta ẽ hec productio/ τ iste ornatus, ad quid ergo dicit. produxit

deus de humo rc̃. ¶ Preterea. cũ herbe viren/
tes sint ad ornatũ terre. ⁊ in sustentatõz vite sicut
habet. vi. die. ꝑpter quid nõ fit mẽtio de viro/
qz. sed de altero illorũ tm̃. s. de ligno fructifero.
¶ Preterea. cũ fructus nõ sit tm̃ delectabil' quo
ad visum vel gustũ. sz quo ad olfatũ. quare nõ fa
cit mẽtiõez de delectatõe quo ad olfatũ. ¶ Pre
terea. lignũ vite positũ erat i medio paradisi. ⁊
p id erat nutrimentũ. imo vr ꝙ tm̃ lignũ illõ suf/
ficiebat. Nã cũ lignũ illud haberet hãc virtutez.
vt hõ imortalitate corpis aialis ꝯseruaret. ñ fuit
necesse vt lignũ aliud adiungeret ad ꝯseruatõez
vite. Querit aũt ꝑpter quoddã verbũ. qd di/
cit in li. de ciui. dei. tanq̃ cetera ligna eẽnt alimẽ
to. istud eẽt sacramẽto. In hoc. n. innuit ꝙ fruct⁹
aliorũ cedebãt i alimẽtũ ñ in. sacramentũ. fructus
aũt istius in sacramentũ ñ in alimentũ. Cuz ergo
fructus ligni vite sumebat. nõne ꝯuertebat i cor/
pus hois. ⁊ ita erat alimentuz. aut si ñ ꝯuertebat
sicut ẽ de medicina: que tm̃ ẽ medicina ñ cibus.
quomodo ꝯseruabat corpus homis ne vetera/
sceret. si statim i secessuz emitebat. nec fiebat ali/
qua imutatio. ¶ Preterea. sicut dicit aug. in lib.
de ciui. dei. cũ loquit de padiso spũali qd ẽ eccle
sia. exponẽs illud canti. Emissiones tue paradi/
sus rc̃. per lignũ vite signat xps. per ligna vero
fructifera sancti. per lignũ sciẽtie boni ⁊ mali li/
berũ arbitriũ volũtatis. ergo pari rõne cetera li/
gna padisi erãt sacramẽto. sicut lignũ vite. ¶ Pre
terea. lignũ vite nũquid habuit hãc viz. vt q gu
staret ex eo. imortalitatẽ corpis aialis ꝯsequeret.
nũc hõ post peccatũ si sumpsisset de ligno vite fie
ret imortalis. ⁊ hoc videt p hoc qd dicit gen. iij.
Videte ne forte sumat de vite ligno ⁊ viuat i eter
num. Quod si ẽ. in contrariũ ẽ qd in lege data a
dño habebat. ꝙ quacũqz die comederet d ligno
sciẽtie boni ⁊ mali. morte moreret. i. subiectus
eẽt mortalitati. ⁊ ita necessitatẽ haberet morien/
di. nec ergo lignũ vite hãc habz effectũ. ¶ Pre/
terea. nõne sic dictum ẽ. lignũ sciẽtie boni ⁊ mali
sicut dictum ẽ. lignũ ẽ vite. sed lignũ vite dicebat
ab effectu. ergo ⁊ lignũ illud habuit virtutẽ dan
di scientiã. Contra. sciẽtia ẽ forma spũalis. for/
ma aũt spiritualis nõ efficit ex corpe. ergo cum
imortalitas efficeret ex esu ligni vite. ñ similiter
accipit appellatio hic ⁊ ibi. Querit ꝑpter qd
de ligno vite fuit expressuz ꝙ plantatũ sit in me/
dio paradisi. de alijs aũt nihil determinat nisi ꝙ
erãt in padiso. ¶ Preterea. querit de ligno scien
tie boni ⁊ mali. verũ eẽt in medio padisi. lfa eniz
ad vtrũqz se videt habere. Dicit enim lignũ vite
in medio paradisi. lignũqz sciẽtie boni ⁊ mali.
Nã si ad ꝑximũ sit copulatio. tũc erat in medio
paradisi cum ligno vite. si vero ñ ad ꝑximũ sed
ad remotũ. nõ dat intelligi nisi ꝙ lignuz sciẽtie
boni ⁊ mali erat i paradiso: cũ lignis ad esũ da/
tis: ⁊ cũ ligno vite. Ad prio dõm. ꝙ istud dicit
ꝑ recapitulatiõe. vt describat in quo loco volu
ptatis sit hõ positus. nõ ꝙ nũc prio facta sit ꝑdu
ctio ligni padisi. Vnde põt intelligi. vt notet ille
modus ꝑductõis. quo mediante humore natu/
rali. deus mediãte natura. ligna fructifera ꝑdu/
cit. ⁊ i hoc sit dr̃ia ab illa ꝑductõe: quã fac deus
ꝯdẽdo ligna fructifera d terra. ⁊ hoc vident ista
duo verba sonare terra siue arida ⁊ humus. su
pra. n. dictũ ẽ. germinet terra herbã virentẽ. hic
vero dr̃. formauit deus de humo. Humus. n. ab
humore dr̃. vt notet origo multitudis ſm modũ
istũ ex humore. ⁊ tm̃ drñter tũc ⁊ nũc. nunc. n. ſm
prius ⁊ posterius crescũt arbores. tũc. n. ꝑduce
bant ad ꝯpletã quãtitatẽ deo opante. supra antẽ
designat opatio diuia. nõ nisi d terra materiali/
ter. ¶ Ad scðm vero dõm. ꝙ de herbis virenti/
bus. lz sint ad delectationẽ visus ⁊ gustus. nõ fit
mẽtio. qr intẽdit hic tãgere illud genus rei. in cu/
ius dr̃ia fuit prio datum preceptũ. ⁊ ꝯsequenter
transgressio. Vñ prio tãgit differẽtias ligni. ⁊ vñ
potuit eẽ rõ multiplicationis. s. ex fluuio padisi.
deinde ad qd collocatus fuit i padiso. respiciẽs
ꝑdicta ligna. ꝑceptũ affirmatiuuz respiciebat li/
gnũ ad esuz ⁊ lignũ vite. ꝑceptũ vo negatiuũ li/
gnũ sciẽtie boni ⁊ mali. Vñ cũ supra ꝯcesserit ad
esũ tã herbas virẽtes q̃ fructus lignorũ. hic ad/
didit ꝯñter ꝑceptũ circa fructus ligni. i quo innuit
ꝙ magis aptabat i cibũ hois a pricipio fructus
ligni. q̃ ipe herbe. herbe vo magis i cibũ aian/
tiũ irronaliũ. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ de delectabili
ſm duplicẽ sensuz fit hic mẽtio. s. ſm visum ⁊ gu
stũ. visus. n. apprehẽdit de lõge ⁊ discernit dele
ctabile i nutrimẽto. gustus aũt de ꝑpe siue p inte/
diatõnez. olfatus. n. ẽ quasi ꝯsilium dr̃iarũ cũ gu/
stu. vel ad ꝯsignãdũ ꝙ hõ nõ tm̃ vigere debebat
i. olfatu. q̃tum i alijs sensibus. Tactus aũt lz osten/
dat dr̃ias rei nutribilis nõ fuit hic enumeratus.
sufficiebat. n. gustus q est qdam tactus. sicut dicit
phs. ¶ Ad quartũ dõz. ꝙ lignũ vite ad hoc spe
cialiter erat sicut dicit august. in li. de ciui. dei. ne
mors vñcũqz surriperet. vl' senectute ꝯfecta decur
sis spacijs tẽporũ interiret. nihilominus tñ erat i
sacramẽtũ ⁊ significatiõez ligni vite. de quo di/
cit ꝑuerb. lignũ vite apprehẽdẽtibus eã. Si vo
obijcit ꝙ eẽt in alimẽtũ. rñderi põt. ꝙ sicut medi
cina inq̃tuz huiusmõi ẽ ad ꝯseruãdũ vel curan
dũ. sic huiusmõi lignũ fuit ad ꝯseruandũ ꝯ deie
ctũ q ꝑuenit ex agẽtibus extra. Nec hec ẽ princi
palis dr̃ia iter alia ligna. ⁊ istud ꝙ cetera eẽnt in
alimẽtũ. istud i sacramẽtũ. nisi itelligamus ꝙ hoc
plus erat in sacramentũ. cetera plus in alimen/
tum. ¶ Ad illud quod obijcit. consequenter dicẽ
dum est. ꝙ lignũ vite ad hoc disponebat. vt con
sequeretur immortalitas vite in adam sumente.
sed hoc non fuit tota causa. sz causa intrinseca fuit

nis ↄsecuta spiritus aie. quã habuit a deo õ vita ista in inocẽtie: extrinseca õo fuit esus ligni vite. Ad obiectũ aũt in ↄrariũ dõm. cũ dr videte ne forte sumat ⁊c. dat itelligi. q si sibi subtraxit cãm intrinsecaz imõrtalitatis. iustũ fuit vt ab eo subtraheretur cã extrinseca imortalitatis. ¶ Ad illud qd qritur õ ligno sciẽtie boni ⁊ mali. dicẽdũ q dictũ ẽ sic qr in esu eius expertus ẽ homo quãtũ sit malũ inobediẽtie. ⁊ p oppositũ quãtũ eẽt bonũ obediẽtie. ab euẽtu ergo nomen accepit: prius ergo poterat cognoscẽ bonũ obediẽtie. ⁊ p priuatõez malũ inobediẽtie p simplicẽ noticiã. deinde õo cognoscẽ p pene experiẽtiã. ¶ Ad illõ qd obijcitur õ ligno vite. q positũ ẽ i medio padisi. põt dici q hoc ad lraz ↄgruebat. vt ex oi parte facilior eẽt accessus. Et sicut primũ receptiuũ vite. s. corporalis positũ ẽ i medio hois siue aiale habẽtis corpus. sic illud ex quo accipiebat vite vniformitas. eẽt i medio lignoꝝ nutrimento aptoꝝ. In figura ẽt est factũ. s. ligni vite spũalis. qd in medio fuit paradisi. i. eccle. deus. n. salutẽ opatus ẽ i medio terre. vl adhuc ẽ ꝫ illud. vbi duo vl tres cõgregati fuerint i noie ⁊c. ¶ Ad hoc q qrit de ligno scie boni ⁊ mali. vtꝝ eẽt i medio. qr ãbigit vr dicẽ scriptura. Rñdẽdũ ẽ p hoc qd dicit aug. de ciui. dei. Adhuc aialia corpa terrena gestabãt q̃ tñ senio nõ veterascerẽt. vt necessitate pducerẽtur ad mortẽ. q status eis õ ligno vite. qd in medio paradiso cũ arbore vetita simul erat mirabili dei gra pstabatur. ⁊ alios sumebãt cibos que preter vnam arborez que fuerat interdicta.

Membrum quartum.

De qrtũ quo agit de factõe eue penes lram. Dixit quoqz deus. nõ ẽ bonum hominẽ eẽ solũ ⁊c. Ostẽsa multiplicatione terre nascẽtiũ in paradiso. ⁊ q̃ ad causaz cuz locutus est de fluuio. ⁊ quo ad finem cum dicit ex omni ligno qd est in paradiso ⁊c. subdit de multiplicatiõe ex pte animãtis rationalis. Et quia multiplicatio ẽ p simile i specie. hoc aũt nõ inuẽtũ fuit in multiplicatiõe aiantiũ. Unde seqtur. sinxit deus ⁊c. vbi nos habemus: formatis de humo ⁊c. Sequit formatio eue õ latere ade. ⁊ in hoc ↄcludit pars ista que est õ multiplicatione.

Põt autẽ queri .§. j.

p ordinẽ. primo pp quid dictũ ẽ. nõ ẽ bonũ hominẽ eẽ solũ. cũ iaz dixit masculũ ⁊ feminã creauit eos. ¶ Preterea. nõne rõ spẽi bñ salua eẽt i illo solo. si stetisset in imortalitate. ¶ Preterea. si oportuit multiplicatõez fieri. quare nõ fuit facta admodũ quo multiplicatio facta est in agelis: vt fierent duo mares a deo vel plures sicut facti sũt angeli. eque enim participarent gloriam dei ad quã creati essent. ¶ Itẽ qre nõ fecit virũ õ mare. sicut feminã õ viro. ⁊ sic ↄuerter. ¶ Itẽ si ↄgruit facere masculum ⁊ feminam: qre feminam fecit de viro ⁊ nõ õ limo terre sicut adaz: cũ in hoc magis notaret humiliatio hois ex pte originis ꝫm mãz. Si võ oportuit õ aliq̃ pte viri. qre õ latere plus q̃z õ alia pte: cũ sint nobiliores ptes in hoie ⁊ min⁹ nobiles. Si võ õ latere viri. cuz sint ptes aliẽ ↄsiles q̃z os ⁊ caro. os aũt factũ ẽ ex osse caro ex carne. Uñ ergo neruus vel cartilago ⁊ ita õ alijs ptib⁹ ↄsilib⁹. ¶ Itẽ cuz sint ptes officiales plurime. ⁊ ptes ↄsiles dicunt fieri ꝫ quãdã silitudinẽ. pp qd nõ ptes officiales. ex latere. n. factus ẽ pes. scã ẽ manus ⁊ ita õ alijs ptib⁹ officialib⁹ siue organicis. ¶ De mõ dt formatiõis qrit. vtꝝ ministerio alicui⁹ vl aliquoꝝ dñs opat⁹ fuerit. his habitis pcedẽdũ ẽ ad aialia q̃ dicit de alijs aiantib⁹. Ad primũ dõm. q illud qd dr õ masculo ⁊ femia p anticipatiõez dictũ ẽ: nõ qr tunc simul facte sunt i opib⁹ sex dieꝝ. ꝫ vt oñderet: q tã masculus q̃z femina cũ ↄdebant: ad imaginẽ dei ↄdebant. quã imaginẽ ñ accipiebat mulier a viro: ꝫ vterqz a deo. ꝫm spũ q a deo ↄdit⁹ ẽ. Uidet ẽt dicẽ aug. õ hoie ↄdito i opibus sex dierũ. q i illa pria ↄditiõe mũdi cũ deus oia creauit simul. hõ factus ẽ. q eẽt futurus rõ creãdi hoies siꝫ actio creati. ⁊ seqtur. Aliter erãt i elemẽtis mũdi vbi oia facta simul futura sũt: aliter i reb⁹ que ꝫm cãs simul creatas. nõ iaz simul ꝫ suo tpe creent. ex qbus adã cũ formatus ẽ ex limo ⁊ flatu dicit aiatus. ¶ Ad scõm dõm. q ꝫ rõ speciei sufficiẽter possit saluari i vno hoie imortalitatẽ hñtẽ: nõ tñ ↄsecutus eẽt finis vltimus. pp qd ↄdidit deus hoiem: ergo sicut eẽt vnus solus angelus posset pticipare gloriã. ꝫ nõ sic glorificaret diuina potẽtia i vno pticipãte sicut i multis. Si ẽt loqmur p statu ãgeloꝝ post casũ. ↄgruebat vt eẽt multitudo hoim. ad repatõez multitudinis ruine ãgelice. ¶ Ad aliud dõm. q nõ fcã fuit multiplicatio ad modũ multiplicatõis i ãgelis. vt fieret multitudo in masculino sexu a deo ita q nullus ab alio. In hoc eniz nõ oñderet homo ↄditus ad imaginẽ trinitatis. In trinitate eniz ẽ psona vna ab altera. ⁊ psona spũssancti ab vtraqz psona. s. patris ⁊ filij. Uñ ordo nãe oñdit sicut dicit aug. qd nõ fieret i hoie. si oẽs homines imediate ↄditi essent a deo: vt ergo significet q homo ↄdit⁹ ẽ ad imaginez trinitatis: recte dicit multiplicatio i genere hoim. vt vn⁹ sit ex alio. ⁊ sic deinceps. ¶ Ad illõ qd obijcit. q sicut femina formata ẽ ex viro. sic posset enim vir ex viro formari si deo placuisset. ⁊ sic fieri multiplicatio ꝫm prius ⁊ posterius. Rñdẽdo q si sic fieret ordo nature: in pte ostẽderet quo ad hoc. q vnus sexus esset ab alio. ꝫ nõ oñderetur q tertius ex duobus. vt ergo totũ seruetur mulier ẽ ex viro. ex viro aũt ⁊ muliere tertia p-

cedit psona. ¶ Sz hic aduertendū ē. q̃ p quādaȝ antithesim ē i creatura s3 q̃ ē i creatore. In creatura.n.scđa psona pcedit a prima non sm generatōez. tertia vo pcedit s3 generatōz ex vtraqȝ. In diuinis āt psona filij pcedit a pre p gnātiōez. psona spūssancti pcedit a pre τ filio nō p. gnātionem. Et rō hui⁹ vr esse. q2 creatura deficit a creatore. generatio.n.ē in creatura sm decisionē ptis substātie. in diuinis vo ē s3 totam substātiā: τ iō pria pcessio in diuinis fuit generatio. scđa vo in humanis. vt ð pte vtriusqȝ fieret gnātio.s.nālis. mirabilis vo de pte substantie alterius. sicut fuit xps hō de beata virgine. vt sic ɔplerer ordo sm generatōem de tota suba filius a pre in diuinis ð pte sbe matris xps hō de beata virgine ð pte sbe vtriusqȝ. hō q est nāliter per gnātionez. In hoie g tm̄ est hō mirabilis pductio pcedit nālr. mirabil.n. fuit illa q̃ fuit eue de costa adē:nāl abel ab vtroqȝ. In xpo vo. deo τ hoie nālis pcessit mirabile. Nā filius ē a pre sm nām.a mre vo mō mirabilj. ¶ Ad illð vo qð obijcitur q̃ mulier poti⁹ deberet fieri de limo q̃3 de aliqua pte viri. Rn̄sio q̃ nō ita ɔueniēter. facta.n.ē ð aliqua pte viri. vt ondēderetur q̃ sicut originē sumpsit ex viro:ita ðbeat eē viro subdita sm ɔditionem nāe. ¶ Ad illud qð querit. q̄re de latere potius q̃3 de alia pte. dōz q̃ in hoc innuit. q̃ nō tm̄ est subiectio mulieris ad vir. s3 ēt quedā paritas innuit. solemus.n. dicē qð est iuxta latus inquātū huiusmodi paritatem hīe quādā. Et dicit aug. pp ɔiūctiōis ipsius vim ɔmēdandā hoc factū esse credimus.

Sz adhuc poss3 . §. ij.

esse questio quare de adā dormiēte facta est mlr. ¶ Ad hoc rn̄det aug. sup psalteriū dicens. q̃ dormiente adā facta ē eua de latere. τ dormiēte xpo de qua τ sanguine que de latere fluxerūt: pfluxerunt sacramenta quibus formata est ecclesia: que per euam signatur. aqua in ablutionem: sanguis in redemptionem.

Sz quid est qð . §. iij.

dicitur q̃ p costa repleuit carnē. quare nō repleuit costā p costa. ¶ Ad qð dōm. q̃ in hoc notari poterat teneritudo ɔpassiōis quā h3 vir ad mulierē. vt carnalis fiat p ɔpassionē mulieris. ¶ Ad hoc qð obijcit quare caro de carne τ os de osse τ nō sic dr neruus ð neruo τ sic ð alijs. Respō. videtur q̃ in latere sunt illa duo manifeste. τ hec sunt quasi extrema ptiū ɔsilium: os tanq̃3 fundamētū machine humane. caro cū cute aliud extremū. τ i his erat possibilitas nālis ad oia fiēda. nō sm modū nālem gnātōis. s3 diuine formationis. ¶ Ad illð vo qð obijcit ð ptibus officialib⁹. dōm ē. q̃ sicut os τ caro habuerūt possibilitatē vt ex illis fierēt alie ptes opatōe diuina. sic costa habuit possibilitatē respectu aliaꝝ ptiū officialiū. iste.n. modus nō fuit pducēdi sile ex sili. s3 indifferenter sile mēbrū ex sili: τ dissimile ex dissimili.

Queritur ēt . §. iiij.

quare dictū ē. edificauit de⁹ costā. cū ð homie dictū est. formauit de⁹ hoiez ð limo terre. ¶ Ad qð dicēdū. q̃ de hoie dictū est. formauit de⁹ hoiez ð limo terre. q2 cum eēt lim⁹. nō dū venerat ad formaz corpis hūani: vl i pte vl i toto: cū aūt iā erat costa iam aliqd forme corpis humani habebat. s3 q̄si edificiuȝ pabat a sūmo artifice: pedes.n.q̄si rōnē fundamēti tenēt. coste q̄si latera edificij sūt. caput vo gerit vicē tecti. Et succedūt hec opatiōes. facta ē de costa illi q̃ fit ex limo. quaꝝ vtraqȝ ē a deo imediate. opatio artificis i artificialibus superadditur opationi nāe. prio.n.nālr pducit lignum τ formaī. scđo ex lignis dom⁹ edificaī quodā mō ergo ē silitudo. s3 ex alia pte ē dissimilitudo.

Deinde querit . §. v.

de hoc qð sequitur. edificauit deus: nūqd artifex sūmus fecit hec mediātib⁹ ministris aut p seipm. ¶ Ad qð rn̄det aug. sup geñ. dicens: qualē ministerium deo exhibuerūt angeli i illa mulieris formatione. qs audeat affirmare: certissime tm̄ dixerim supplementum illud carnis in coste locum. ipsiusqȝ femine corpus τ aiam cōformationēqȝ mēbroꝝ. oia viscera. sensus oēs. τ qcquid erat quo illa τ creatura. τ homo τ femina erat: non nisi in illo ope dei factum. qð deus non per angelos sed p seipm operatus est.

Membruȝ quintum.

O Stensa multiplicatōe ex parte hominis. additur multiplicatio facta ex pte animantiū irrōnabiliū: cum dicit formatis de humo τc. τ alia trāslatio h3 finxit deus de humo: τ vtrobiqȝ notatur nominum impositio. τ adductio coꝝ quibus nomen imponebatur. Sed queritur de hoc q̃ mō dic volatilia formata de humo: supra vo in operib⁹ quinte diei dictū ē. q̃ pducant aq̃ reptile τ volatile sup terrā: nūqd hec ē vna pductio differens ab illa. vt pria fieret ð aqs. scđa fiēt de humo. Si vo pductio elemētati facta ē ex elemētis: nō fuit ibi aq̃ tm̄ nec terra tm̄. s3 aq̃ ɔmixta terre τ econuerso. τ hoc nomē humi designaī: tūc ad mīe q̄ritur: ppī qd ibi plus noīauit aquā. h vo plus noīauit terrā: hum⁹ vo tra ē madefacta. ¶ Ad qð vr. dōm. q̃ volatilia q̄dā respiciūt nām mediā. s. q̃ cōis ē aeri τ aq̄ ad nutrimentū acqrendū. sicut aues aq̄tice: τ q̄ī aere pascūt vt hyrūdines. q̄dā vo respiciūt nām vltimā. s. terrā ad nutrimentuȝ obtinēdū: ex q̃ designaī: q̃ l3 ex vtroqȝ ɔponant tm̄ plus aliq̄ respiciūt hoc principiū. aliq̄ illud.

¶ Preterea. aqua ex parte qua cōuenit cū aere magis fuit principiū motus localis i eis: ex parte vero q̄ cōuenientiā hȝ cū terra. vt humus dicat̄ terra aquosa: magis fuit principiū mot⁹ nutrimētalis. iō dupli͛ tetigit ibi originem dicēdo. pducāt aque ⁊c̄. hic vero formatis ex humo ⁊c̄.

Secūdo querit̄ .§.j.

quare nō ē facta mentio de piscib⁹ sicut de volatilibus. Rn̄sio pisces ex aq̄s originē ducunt ⁊ i eis pseruant̄. volatilia aūt ⁊ si ex aquis originē duxerunt. nūc amplius i terra vel sup terram vitā ducunt. ⁊ habitationē hn̄t in arboribus vel sup terram: q.s. arbores ad terrā referūt̄. Rn̄det tn̄ aug. q̄ omni facte de volatilib⁹ sub distinctōe dicēs vno mō q humi⁹ n̄ referat ad vtrūqȝ. ad aīantia. s. terre ⁊ volatilia. sȝ tn̄ ad alterȝ. alio vo mō ad vtrūqȝ cuius sūt hec v̄ba. Si quē vo mouet. q̄re non dixit finxit de⁹ de terra oēs bestias agri. ⁊ d aq̄s oīa volatilia celi: videat duobus modis eē itelligendū. aut tacuisse nūc vn̄ finxerit volatilia celi: q̄ ⁊ tacitū posset occurrē. vt nō de terra vtrūqȝ accipiat̄ deū finxisse sȝ tm̄mō bestias agri. ⁊ volatilia celi: ēt tacēte scriptura itelligam⁹ vn̄ finxerit. velut q sciamus i psona taliū rōnū pditōe ex aq̄s ea eē pducta. aut terrā vniuersasr. sic appellatā. cū aq̄s sili. sicut appellata ē i illo ps. vbi celestiū laudib⁹ terminās ad terrā facta ē pūersio sermonis ⁊ dictū. laudate dn̄z de terra dracones ⁊ oēs abissi ⁊c̄. nec postea dictū ē laudate dn̄m de aq̄s. ¶ Ad scdm vo dicit. q tūc noīa iposita erāt volatilib⁹: piscibus vo sm gnā sua cognitis successiue noīa iposuisse: ⁊ iō nō fecit ibi mētōez de piscibus. Vn̄ dicit aug. Credendū ē paulatim cognitis pisciū generib⁹ noīa iposuisse. tūc āt peccoribus: cū peccora ⁊ bestie ⁊ volatilia ad hoīem adducta sūt vt eis ad … pgregatis: gradatiqȝ distictis noīa iponet: qb⁹ ēt ipsis paulatiȝ mitocitius q̄ piscib⁹ si hoc factuȝ n̄ esset possȝ noīa iponē.

Deinde querit̄ .§.ij.

de hoc qd̄ dī. Et adduxit ea dn̄s ad adā: nunqd n. adducta sunt volatilia aut gressibilia. sicut venator adducit ad retia. Nūqd hoc fecit aliquo p misterio: aut sola voce iussionis. Iussionis voce nō vr̄ cūȝ n̄ habeāt huiusmōi aīalia itellectuȝ ad pcipiēduȝ. Misterio ēt nō vr̄. neqȝ n. hoīuȝ cuȝ nō duȝ essȝ adhuc mltiplicatio: neqȝ misterio aliorȝ aīantiuȝ. quorȝ n. misterio tūc hec adducta eēnt. ¶ Ad qd vr̄ augu. dicē. bestie vel aues i suo gnē obtēperāt deo: n̄ rōnali voluntatis arbitrio. sed sicut mouet ille oīa temporibus oportunis: n̄ ipse temporaliter motus. p angelica ministeria q̄ capiunt in verbo eius: quid quo tpe fieri debeat. ⁊ illo in tpaliter moto mouentur ipa tpaliter. vt i his que sibi subiecta sunt iussa eius efficiant. Dis enim aīa viua. nō solum rōnalis sicut in hominibus. verūetiā irrōnalis sicut in pecoribus ⁊ volatilibus iussis mouet̄. sȝ aīa rōnalis voluntatis arbitrio vel psentit iussis vel nō psentit. irrōnalis aūt nō hȝ hoc iudiciuȝ. p suo tn̄ genere atqȝ nā aliquo tactu ppellit. Sed sȝ hoc posset obiici d piscibus qui similiter obediunt: quare ergo non dicitur q adduxit eosdem. Ad hoc dī. q in hoc innuitur. q. quedam sunt aīalia adducibilia ad hominem exn̄tem sup terrā: sicut sunt volatilia ⁊ bestie terre. que possunt viuere ⁊ cōseruari i terra quedā vero nō. sicut pisces. Unde ex hoc colligitur. q hec adductio fuit localis. nō tn̄ spiritualis vt pn̄taretur itellectui suo. Sm hec. n. adductio possȝ fieri pisciuȝ sicut bestiarȝ aut volatiliuȝ. poterant. n. cognitōi humane pn̄tari hec sicut illa.

Item querit̄ .§.iij.

d hoc qd dī. Oē qd vocauit adā nomē aīe viuētis. ipm ē nomē eius: nō. n. vr̄ hoc verȝ. imo multa ē facta mutatio illorȝ noīuȝ sm diuersitatē gentium. sicut apd nos apparet. qdā. n. vno mō vocabulis ppriis dsignāt. quidā vo aliis. ¶ Ad qd vr̄ rn̄dere aug. dicēs q ⁊ si modo scā sit mutatio apud eos q fuerunt in diuisione linguarȝ: tn̄ i prima lingua que fuit apd oēs. hoc nomē potuit remāsisse in ipso. Uel aliter dōm. q adam idē dicit q hō ⁊ sm hoc ē sensus. Sicut hō vocauit. sic ē nomē aīantis. vt notet̄ q hoīs ē imponē noīa. Unde aug. Si ligue humane psulant̄. sic appellātur hec oīa quēadmoduȝ eis hoīes loquēdo nomina posuerunt: nō solū hec q̄ sunt i aq̄s ⁊ i aere. verūetiā ipa aq̄ ⁊ celuȝ ⁊ terra. ⁊ q̄ vidētur in celo. ⁊ q̄ nō videtur sȝ credunt̄. p diuersitate linguarȝ gentiliuȝ diuersis noibus appellātur. Unā sane linguā primit⁹ fuisse didicimus. anq̄ȝ supbia turris illius post diluuiū fabricate. i diuersos signorȝ sonos hūani diuiderēt societatē. Queciqȝ aūt illa lingua fuerit. qd attinet q̄re illa terre tunc loq̄bat̄ adā ⁊ in … ligua. si adhuc vsqȝ pmanet. sunt voces articulate qb⁹ primi⁹ hō aīalib⁹ volatilibus ⁊ terrestrib⁹ noīa imposuit.

Potest etiam .§.iiij.

queri quare hec nomina dixerit fuisse iposita viuenti. quare n̄ herbis ⁊ arborib⁹: cū ⁊ hec noīa hēant: ⁊ nominibus indiguerint ad signādū effectum ⁊ cōicandū intellectum. ¶ Rn̄sio. videt̄ q licet his sint mō nomina imposita. tunc non dī d illis. vt notetur q nō per se essent mobilia. vt se ei possent pn̄tare. sȝ radicatus terre affixa. vnde p accessum hominis ad ipsa successiue fiebat nominum impositio.

Questio .lix. d aīe entitate ⁊ quidditate.

Diuināte grā

tibus xp̄i.p⁹ ɔsideratōē spūal'
sb̄e.s.āgeli.ꝛ corpal' q̄ p celū
ꝛ terrā designat' ɔm vnā ex-
positionem: procedēdū ē ad
ɔsiderationē hoīs.q̄ ē sb̄a cō
posita ex spūali siue itellectuali sb̄a.s.aīa ꝛ corpe.
Primo ergo vdm̄ ē ð aīa:qꝛ plus ptinet ad ɔsi/
deratōēz theologicā:deinde ð corpe aliq̄ sūt di/
cenda.q̄tū ad hoc ꝙ subiacet eidez speculatōi.
Tertio ð ɔiūcto. De aīa v̄o pria ɔsideratio respi
cit sb̄am siue ēēntiā eius. Scd̄a vires eius ꝛ act⁹.
hoc.n.totū ad nām aīe refert'. Circa sb̄az āt aīe
quadruplex ē ɔsideratio. ¶ Pria an sit. ¶ Scd̄a
quid sit. ¶ Tertia [illegible] qd sit vel fiat. ¶ Quarta qd
insit.hoc ē de entitate.qdditate.causalitate ēēntia
li ꝓprietate siue dispōne. Dico aūt ēēntiale scd̄o
mō nō prio.hoc.n.refert' ad qdditatē vel causa/
litatē de primis duobus in hac q̄ōne sub duob⁹
mēbris.de reliquis duob⁹ in q̄ōnibus sequētib⁹.

Membrum primuz.

Quod aūt sit aīa rōnalis. de qua princi
paliter intendimus.s.aīa hoīs.accipit'
ex actib⁹ manifestis:actus.n. primi sūt
ɔm rōnē potētijs.potētie v̄o ipi' ēēntie.
Rōcinari.n.discernē vez a falso ꝛ bonū a malo
artes inuēire ꝛ iterpretari libē velle ꝛ huiusmō.i.
indicant aliqd̄ ēē pricipiū in homie: qd̄ non est i
aīantibus vel vitam habētib⁹.figura ēt corpis in
diciuz ē:ꝙ differens ē forma q̄ perficit corp⁹ hu
manū.cū.n.alia corpa aīaliū sint inclinata ad ter
ram nāliter.corpus humanū ē nāliter erectuz ad
celum:ex quo principium formale indicat' ēē in/
trinsecum:qd̄ ad supiora ꝛ celestia ordinat'.hoc
aūt est aīa rōnalis sola ɔpatione alia ꝑ:ergo aīa
rōnalis ē. Ex ipsa ēt dīa mēbroꝝ hoc deprehē/
ditur.ex lingua que ē instrm̄ locutōis.manu q̄ ē
organū organoꝝ ꝛ huiusmodi. Vn̄ greg.nazan/
zenus ꝙ v̄o rectus ē hoīs habit⁹.ꝛ ad [illegible] luz sese
sustollens.sursūq3 respiciēs.ꝛ hec dona ēē cer/
tissimuz ē approbātia regiā ptātem:deniq3 ꝙ so
lus ita format⁹ ē:cęteroꝝūq3 oīum ꝓna sūt corpa
ꝛ indeorsum ꝓclinius iclinata. manifestata dīa
honoris eius ostēditur.vū ɔstet illa qdē huius ēē
subiecta potentie.hunc aūt supeminentis existere
dignitatis. Nā alijs quidē oībus anteriora mēbra
corpis pedes sunt.in hoīs aūt ɔditōē hec mēbra
man⁹ effecte suntq3 rectitudini ei⁹ habit⁹ ei⁹ vn⁹
egressus videbat' ēē sufficiens.q̄ geminis pedib⁹
standi ɔstātiā cauta ꝓuisiōe firmaret.alis quoq3
ad vsum rōnis officia man⁹ aptata sūt:ꝛ siqs rō
nali nāe misteriū manuū ꝓpriū qd ēē dixerit. mi
nime deliqt nō solū.n.ad hoc qd̄ cōe ꝛ ꝓmptū
ē itelligētie nr̄e respicio,q̄.s.manus lr̄is admistra
tione signantus. [illegible] qdē nec ista gr̄a rōnalis spar
ē dignitatis.ꝙ lr̄is qdē loq possum⁹.ꝛ manibus
disputam⁹.i elemētoꝝ figuris nr̄z reponētes elo
quiū. Ex ipsa ēt distictōē corpis.ɔm dexterā ꝛ si
nistrā an̄ ꝛ retro.sursum ꝛ deorsū i corpe huma
no dephendit' motor interior:q̄ ē ꝑfectio ēē itelle
ctual'.solū.n.celū ꝛ corp⁹ humanū hꝫ hāc dispō
nem.vn̄ vtrūq3 corp⁹ hꝫ motorē itellectualē siue
rōalē. Ex ipsa ēt noticia nāli q̄ nihil nouit tm̄ quā
tum deū ēē ꝛ se.sic dic̄ aug.colligit' ipsam esse.

Membrum secundū.

Uo supposito ɔñter ꝓcedēdū ē ad qd
ditatē siue diffinitōēz.sꝫ qꝛ diffinitōū vn̄
eius quedā ptinet ad aliā sciam. q̄tum
ɔuenīūt huic scie differendū ē. ¶ Diffi
nitur aūt ɔpatōē ad cāz efficientē cū dr̄. Aīa ē dei
forme spiraculuz vite.ꝛ hoc accipit' ex eo qd̄ dr̄
Gen̄.ij. Inspirauit in ip̄m deus spiraculuz vite.
¶ Diffinit' [illegible] in ɔpatōē ad corp⁹ qd̄ suscipit ip̄a.
Vn̄ aug.de aīa ꝛ spū. Aīa ē sb̄a q̄dā rōis pticeps
regēdo corpi accōmodata. ¶ Diffinit' ēt respectu
vtriusq3 a cassiodoro cū dr̄. Anima ē sb̄a spiritual'
a deo creata.ꝓpria sui corpis viuificatrix. Dif/
finit' ēt ɔpatōē ad suū finē cū dicit seneca. Aīa est
spūs itellectualis ad beatitudinē i se ꝛ i corpe or
dinatus. ¶ Diffinit' ēt i ɔpatōē ad vires qb⁹ agit'
i corpe cū dr̄. Aīa ē spūs itellectualis.rōnal'.semp
viuens.semp [illegible] motu.bone maleq3 volūtatis ca
pax.hec aūt diffinitio ē [illegible] libro ð aīa ꝛ spū.ꝛ cō
sonatē quadā rōne Jo.dama.quam hic tāgit.
¶ Diffinit' ēt ɔm quādam ɔuenientiā eius [illegible] oē.
ɔm ꝙ [illegible]. Aīa est oīum silitudo:quā exponit aug.
in libro de aīa ꝛ spiritu cū dicit.hꝫ.n.vires qbus
omnia comprehēdit siue inuestigat.ꝛ omnibus
similis existit.cum sit vna.similis ē terre p sensuz:
aque p imaginem.aeri p rōnem.firmamēto per
intellectum.celorum celo p intelligētiam.similis
est lapidibus per essentiam. arboribus p vitam.
animalibus per sensum ꝛ imaginationez.homi/
nibus per rōnem.angelis [illegible] intellectum.deo per
intelligentiam. ¶ Diffinitur ēt inquātum ē sepabi/
lis a corpore. Aīa ē substantia spūalis simplex ꝛ
indissolubilis incorpea passibilis.

Circa istas dif/ §.j.

finitiones posset obijci ad explanatiōēz cap. Vl/
cū deiforme ꝛc.nonne hoc totū posset conuenir
re angelo.deiformis eniz est:ꝛ spiratur a deo ɔꝫ
rōnem vite. ¶ Ad qd̄ dicendum.ꝙ deiforme dr̄
ad differētiam anime irrōnalis.spiraculum vite
dicitur ad differentiā angeli. Angelus.n.ꝛsi spi/
ratur a deo vt vita.non tamen ē spiraculuz vite
corporis.ꝛ hoc modo intelligitur in diffinitōē
aīe:ꝛ distiguit ab angelo. ¶ Similiter ꝑt obijci ɔ
illam diffinitionem. Anīa est sb̄a incorporea ꝛc.

dicitur tamen ꝯtrariū: vt videt̃ in li. de ecclesiasticis dogmatibus. Solus deus ē īcorporeus. creaturas aūt alias dicimus corporeas. Rn̄sio. corporeū dicit̃ dupl'r. vel absolute. vel ratiōe alicuius ꝯditōis siue respectiue. Si absolute. ꝺm hoc non ē anima hoīs corporea: imo incorporea. dicit̃ tñ corporea: q: aliquā hꝫ circūscriptionē vel diffinitionē localē cōꝑatione ad deū. qui solo īcircūscript⁹ ē. In hoc ergo ꝙ dicit̃ substātia differt ab accidente. In hoc aūt ꝙ īcorporea: differt ab eēntia corꝑis qđ hꝫ trinā dimensionē. In hoc aūt ꝙ ē rōnis ꝑticeps. differt ab irrōnali. In hoc autē ꝙ ē regēdo corꝑi accōmoda differt ab āgelo. q dicit̃ substātia īcorporea. rōnis ꝑticeps: regendo corꝑi accōmodata. ¶ Sꝫ obijcit̃ nōne cū āgelus assumit corpus regit illđ. ergo accōmodat̃ corꝑi regēdo. ergo ñ differt ꝺꝫ hāc rōēꝫ ab āgelo. Rn̄det. ꝙ ē regē corpus dupl'r. vel vt ꝑ illđ moueat̃. ⁊ sic ꝯuenit āgelo vt regat corpus. vel vt ꝑ illđ viuificet: ⁊ sic ꝯuenit aīe. ex hoc eīꝫ dicta ē aīma. ꝙ corpus viuificat nō sic dr̃ āgelus. ¶ Restat ad explanatōēꝫ ipsi⁹ diffinitōis ondere aīaꝫ eē sbāꝫ ⁊ īcorpoream. Qđ aūt sit sub̄a: nō tñ vt forma substātialis: sꝫ vt qđ ens ī se. ꝑter hoc ꝙ ē actus corporis ondit̃. Oē. n. mouēs alterꝫ ꝑ se. distinctū est ꝑ eēntiā ab illo. Nā si nō eēt ꝑ eēntiā distinctū. seipm moueret: qđ ē īpossibile. eo ꝙ mouēs ē actu. mobile vero ī potētia respectu ipsius. Restat ergo ꝙ mouēs ꝑ se ē distinctū ꝑ eēntiā a mobili. sꝫ aīa mouet corpus: ergo ē distincta ꝑ eēntiā a corꝑe. ergo ē sub̄a ꝑter sbām corꝑis. ¶ Forte diceret aliqs. ꝙ mouēs nō exigit distinctionē a moto ꝺm eēntiā sꝫ qualē hꝫ forma respectu māe. Cōtra. forma nullū hꝫ actum nisi in mā. ⁊ mouēs aliquē hꝫ actuꝫ ꝑter illđ qđ mouet̃. ergo nō est tñ forma māe. ⁊ hoc pꝫ ꝑ exēplum. Igneitas. n. non mouet mām cuius ē actus. sed mām aeris vt extrahat in actū qđ fuit in potētia. eodē modo pōderosuꝫ qđ mouetur a remouēte ꝓhibēs mouet̃. ⁊ ꝓducēte ad situꝫ loci. Restat ergo cū anima ꝑ se moueat corpus. ꝙ erit aliqđ ꝑter hoc ꝙ ē forma siue actus corporis. ergo erit forma siue actus corꝑis: ergo erit substātia simpl'r. ¶ Itē anima se hꝫ ad corpus sicut nauta ad nauiꝫ. sꝫ nauta ꝺm sbāꝫ diuidit̃ a naui cū mouet nauim ⁊ ꝺm accidēs mouet: ergo aīa ꝺm sbāꝫ diuidit̃ a corꝑe. ⁊ si mouet̃ ꝺm accidēs mouet̃. ergo aīa ē sub̄a ꝑter corpus. ¶ Itē forma q̄ solū ē eē māe ī ꝑficiēdo totū: ꝑficit omēs ꝑtes māe: ⁊ ꝯsili rōne. vt ē dicere quelibet pars ignis ē ignis. sꝫ aīa ꝑficit totū cuius ē aīa: nō ꝯsili rōne. ergo nō ē tñ actus vel eē māe. Qđ autēꝫ ñ ꝑficiat aīa vnāquāqꝫ ꝑteꝫ ꝯsimili rōne. patet per hoc ꝙ nulla ꝑs aīalis ē aīal. nam in anulo sis corporibus de qbus magis videt̃ nulla illaꝝ dicitur aīal: sꝫ quelibet ꝑ se hēat motuꝫ. Qđ aūt sit icorporea vr̃. q: nulla forma corꝑea ē in diuersis locis tota. sꝫ anima simul ē in diuersis ꝑtibus tota. ergo nō ē forma corꝑea sꝫ icorꝑea. ¶ Preterea. silitudines corpoꝝ sūt in aīa ⁊ nō dimēsiue. si. n. eēnt dimēsiue. cūꝫ infinite ꝑñt eē silitudines. oīno esset infinite dimēsiōis: nō ergo sūt ibi dimēsiue. ergo nō simplici. ergo necesse ē ipsaꝫ eē icorporeaꝫ. ¶ Itē omne corꝑeum hꝫ ꝑtem extra partē. sed aīma in corꝑe nō habꝫ partē extra ꝑteꝫ: ergo non ē corꝑea. est ergo substātia icorꝑea.

Itē obijcitur de .§. ij.

diffinitōe cassiodori. ꝙ aīma ē sub̄a spiritalis ⁊c. Cū eniꝫ apponat̃ hec differētia a deo creata. respectu alicuius dꝫ facere dr̃iaꝫ. querit̃ ergo respectu cuius: cū quelibet forma creature sit creata a deo. ꝺm quēdā modū accipiēdo creatū. ꝑut dicimus quicqđ ē vel ē creator vel creatura. ¶ Preterea. dr̃ ꝓpria sbā viuificatrix. ergo aliquā sub̄aꝫ hꝫ a qua ē vita corꝑis. ⁊ vita corꝑis ē primus motus. pōt ergo q̄ri. qs ē ille actus ꝑ quē discernim⁹ vitā hoīs a nō viuente. Ad primū dōm. ꝙ hec dr̃ia a deo creata. ponit̃ ad excludēduꝫ errorē illoꝝ q dicebāt animā eē de sub̄a dei. ⁊ maxime d̄ aīa rōali. Cū. n. īspirauit deus spiraculū vite: ⁊ sñ de aliena substātia. cūꝫ nullius idigeret: sicut nos spiramus de sub̄a aeris. īspirauit đ sbā sua: ergo aīa ē de sbā dei. Ad hūc ergo excludēdo erroreꝫ de quo istra dicet̃. dicebat̃ aīma a deo eē creata ita ꝙ differētiā faceret respectu substātie de deo genite. s. filij. ⁊ de deo ꝓcedentis. s. spūssancti. ¶ Ad scđm dōm. ꝙ ī hoc discernit̃ vitā hñs a nō viuente: ꝙ motus vitalis ē in ꝯtriuꝫ motui nature. videmus. n. ꝙ ꝺm motū nature graue fert̃ deorsum ⁊ leue sursuꝫ. sicut apꝑet in plātis. ⁊ qđ igneuꝫ ē vt colera fert̃ deorsuꝫ in aīalibus: cū nutritur simile simili. Item motu naturali fert̃ aliquid sursuꝫ vel deorsum vel orbiculariter: sed motu aīali fertur in ante ⁊ retro. vel dextrorsuꝫ vel sinistrorsuꝫ sicut in aīalibus. ergo discernit̃ motus vitalis a naturali. Itē ꝺm intellectū fit abstractio speciei a materia vel subiecto. ꝺm naturā vero nō. ergo differētia est iter eē vitale ⁊ naturale. ⁊ ideo dicit̃ propria substātia sui corꝑis viuificatrix.

Itē illa diffini- .§. iij.

tio cū dr̃. Anima ē spūs itellectualis ad beatitudinē in se ⁊ in corꝑe ordinatus: sic explanat̃. Primo ondit̃ ꝙ nō ē diffinitio ꝯueniēs oī aīe. nō. n. aīme brutali. Scđo ꝙ suꝑuacuū videt̃ qđ seqt̃. ꝙ ī corpore ordinata sit ad beatitudinē. beatitudo. n. est gaudium de veritate sūma. ad gaudiū aūt de veritate sūma nō ordinat̃ rōē corꝑis: ergo ñ ordinat̃ ad bt̃itudinē. ¶ Preterea. si pōit̃ ī diffinitione ad dr̃iaꝫ alicuius ponit̃. querit̃ ergo cuius. ¶ Ad primuꝫ dōm. ꝙ diffinitio ē ꝓpria aīme rōalis. de q̄ nos hic intēdimus. ⁊ licet quedā alie diffinitōes

ↄueniat aīe sensibili vel vegetabili: magis ꝓprie ↄueniūt rōali. ¶ Ad scḋz dōm. ꝙ beatitudo dicit dupl'r. Uno mō gaudiū de sūma veritate. siue de veris ⁊ certis bonis gaudere: ⁊ sic ↄueniunt tm̄ aīe. Alio mō sicut dicit ansel. beatitudinis ptes sūt. ⁊ ea q̄ ptinēt ad pfectionē aīe. ⁊ ea q̄. ptinēt ad pfectionē corpis. ⁊ ꝑm hoc pōt accipi qḋ dr̄ i diffinitōe suprapósita. Uel pōt dici, ꝙ aīa ordinat̄ i se ⁊ i corpe. vt notet̄ qualr̄ hꝫ aīa primā stolā ⁊ scḋaꝫ quaꝝ vtraqꝫ ē ordiata ad beatitudinē. primā hꝫ rōe sui. scḋaꝫ hꝫ i corpe. Et dōꝫ ꝙ hec dr̄ia i corpore distiguit iter aiam rōalē ⁊ āgelū. angelus eīꝫ ē spūs in se ordiatus ad beatitudinē. aīa vero ē spūs: in se ⁊ in corpe ad beatitudinē ordiatus.

Deinde queri᷑. §. iiij.

rōne ↄ̄ntis diffinitōis i li. de aīa ⁊ spū. Aīa ē spiritus itellectualis rōnalis. semp viuēs: semp i motu. bone ⁊ male voluntatis capax. Potest enim queri cū hec dr̄ia itellectualis sit apposita: ad qḋ apponit̄ ꝙ dr̄ rōalis. ¶ Preterea. semp viuens videt̄ cōior eē dr̄ia q̄ itellectualis. ergo preponēda eēt. ¶ Preterea. quid ē dictu ꝙ semp ē i motu. Pōt ergo queri de quo motu itelligat̄. Non eīm semp ē in motu locali. ⁊ ita ḋ alijs motibus. nō ergo bn̄ dr̄ semp in motu. ¶ Preterea si motus eiꝰ dicit̄ volūtas. illa differētia itelligit̄ p hoc ꝙ dicit̄. bone ⁊ male volūtatis capax. ¶ Ad primū rńdet̄. ꝙ due differētie ptinēt ad cognitionē: ⁊ tres ptinēt ad motū. Ad cognitionē eīꝫ ptinēt he due differētie, itellectualis ⁊ rationalis. sꝫ itellectualis cōis ē āgelo. rōalis vero ꝓprie dicta ē ꝓpria aīe humane. ꝑm ꝙ rōis ē rōcinatio. Ex altera vero pte sunt tres differētie. quaꝝ prima dicit ↄtinuā īfluentiā ad mouēdum a prīo. s. a deo. scḋa vero ↄtinuā motōeꝫ nāe. tertia motionē voluntatis. Uel pria ⁊ scḋa ptinēt ad eē. tertia vero ad bn̄ eē. que vero ē ad eē: ē sub duabus differētijs. Nā pria q̄tuꝫ ad eē ꝓpriū. scḋa q̄tū ad hoc. ꝙ pōt īfluere sup corpꝰ: sꝫ nō semp īfluat rōe corruptibilitatis i corpe. Un̄ semp in motu dicit̄. non qꝛ semp moueat corpus. ꝓpter corpis dfectū. sꝫ qꝛ semp moueret si corpus sibi semp ↄiūctū eēt.

Deīde queritur . §. v.

de hac diffinitōe. Aīma ē oīuꝫ similitudo. Aut. n. hoc itelligit̄ ꝑm eē. aut ꝑm cognitionē. Si ꝑm cognitionē ꝑm ꝙ cognoscēs spēm oīum hēre pōt. ꝑm hoc āgelus ē oīuꝫ similitudo. pōt eīm habere oīuꝫ spēs. ⁊ ita p hoc assimilari. Si vero dr̄ ꝑm eē. tunc diceret̄ aīma oīs creatura. queadmoduꝫ dicit̄ de homine in euangelio pdicate euāgelium oī creature: qḋ nō inuenimus. ¶ Preterea. hēret tunc ↄuenientiā i genere cuꝫ oībus. ⁊ ita cuꝫ corporeis substātijs. Ad qḋ dōm. ꝙ dicit̄ oīuꝫ similitudo sicut exponit̄ ꝓpter vtrunqꝫ. Naꝫ ꝙ dr̄ similis ē p eētiā lapidibus ⁊ c̄. hoc refert̄ ad ↄuenientiā eē. qḋ dr̄ premittit̄ ꝙ hꝫ vires qbus oīa apprehēdūt. hoc ptinet ad assimilationē ꝑm cognitionē. nec silr̄ ē de angelo: qꝛ āgelus n̄ cognoscit oīa nisi itelligibilr̄. aīa vero cognoscit sensibilia sensibilr̄. itelligibilia itelligibilr̄. ¶ Ad aliud dōm ē ꝙ licet habeat ↄuenientiā cum oībus i genere. nō tm̄ in oībus. ↄuenit eīm cum substātijs corporeis inanimatis in eē. licet nō in corporeitate: cuꝫ animatis in vita. cuꝫ sensibilibus in sensu: ⁊ ex parte icorporeaꝝ. cuꝫ angelis in itellectu. cum deo siue dr̄ substātia siue supra substātiā ꝑm dyonisiuꝫ in intelligētia. Nec oportet ꝓpter hoc. ꝙ dicat̄ omnis creatura sicut homo. qꝛ homo habet per qḋ cōuenit cum icorporeis rōne anime. cum corporeis rōe corporis. qḋ nō habet anima.

Diffinitur iteꝝ . §. vj.

anima ꝙ ē substātia spiritalis. simplex: ⁊ i dissolubilis. i corpore passibilis atqꝫ mutabilis. Ratiōe cuius obijcit̄. ad quid ponunt̄ tot differētie: Nā per hoc ꝙ dicit̄ spiritalis. videt̄ dare itellectum simplicis. Preterea. icorporea ē de primis differētijs. quare hic ponit̄ de vltimis. ¶ Itē passibilis nō vr̄ eē differētia: cuꝫ hō nō ↄueniat aīe glorificate. que ipassibilitatē hēbit. ¶ Silr̄ idissolubilis nō videt̄ eē differētia. cuꝫ dissolubilitas ↄueniat oī creature. Rn̄sio. ꝙ aīa humana i medio ē substātie scꝫ supioris āgelice. ⁊ inferioꝝ substātiaꝝ. respectu iferioꝝ subaꝝ ponit̄ illud qḋ dr̄. aīa ē sba spiritualis ⁊ c̄. respectu vero supioꝝ dr̄ icorporea passibilis atqꝫ mutabilis. Nā in hoc ꝙ dr̄ spiritualis sepat̄ a corpulētia que ē iferior. In hoc dr̄ ꝙ dr̄ simplex: sepat̄ a substātia spirituali que ē ↄposita. sicut ē spūs. qui dr̄ nālis aut vitalis i corpore. p hoc dr̄ ꝙ dicit̄ idissolubilis. sepat̄ a vegetabili in plātis. ⁊ sensibili i brutis. quaꝝ vtraqꝫ ē substātia spiritualis simplex sꝫ ē dissolubilis. Ex alia pte incorporea ē cōis differētia anime ⁊ angelo sed passibile sepat̄. licet enim aliquo modo mali āgeli possint pati. ⁊ boni de nā poterāt mutari. tm̄ nō habēt āgeli hāc passibilitatē vel mutabilitatē. vt corpore patiēti ↄpatiat̄ vel simul mutent̄. ⁊ hoc ē de quo loq̄t̄ hic de hac passibilitate ⁊ mutabilitate i ordine ad corpus ꝓpriuꝫ.

Per hoc pꝫ qualiter rn̄dendū ē ad obiectum primo. Nā si spirituale coartaret̄ ad spūs icorporeos simplicitatē quādaꝫ iportaret: sꝫ hic accipit̄ cōiter. vn̄ simplex in illo genere supaddit. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄ ḋ hac differētia icorporea. dicēduꝫ ꝙ licet ꝓpterea sit ponēda animā in genere ⁊ diffiniēdo p differētias specificas. nō tm̄ ē ꝓpterea in hac diffinitōe: in qua ostendit̄ qualiter iuariabilis aīa. ⁊ qualit̄ variabilis. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ passibile accipit̄ ex natura ordinata ad corpus. ⁊ mutabile silr̄. passibile autē in

demonibus ẽ ad penã. ipassibile aũt qd cõuenit aie glorificate: est ex gr̃a. ¶ Ad quartũ dicẽ. q̃ lʒ aĩa vt ẽ creatura possit desinere eẽ si sibi relinqueret. tñ idissolubilis ẽ: q2 ñ hʒ vñ dissoluat. quia ẽ sepabilis a corpe: qd ñ fuit i vegetabili plantarũ ⁊ sensibili brutoꝝ. ⁊ rõ huius ẽ. q2 aĩa ordinata ẽ ad summã imortalitatẽ. s. deũ. Alie vero ordinate sũt ad corpus mortale inq̃ʒtũ huiusmõi sine corruptibile.

Questio .lx. de cã materiali ipsius anime.

Isa quidditate aie. sm q̃ ptinet ad speculatõem theologicam. sequit de causalitate ipsius. Et p̃io de causalitate materiali q̃ ad fieri ⁊ ẽt quo ad eẽ. Deinde de cã formali. Tertio de efficiente. Quarto de finali. Tunc. n. dicimus scire vnũqdq3 cũ cãs eius cognoscimus. ¶ Quantũ autẽ ad fieri p̃io ostendendũ est q̃ non sit de diuina substãtia. sicut qdã heretici somniauerũt. ¶ Scdo q̃ non ẽ de materia spirituali. ¶ Tertio q̃ nõ ẽ de materia corporali. sicut quidam philosophi posuerunt a veritate oberrantes: sed est creata a deo. sicut supra habitum est.

Membrum primum.

Ad primũ. Qd nõ sit vel fiat d̃ dei sb̃a ⁊ de deo: ostendit. Si eẽt de substãtia dei. substantia dei vel eẽt ipsa aĩa vel pars anime. ita q̃ aĩa de substãtia dei pduceret. Si v̾o substãtia dei aĩa eẽt. non eẽt anima mutabilis a bonitate in maliciã. a veritate in errorẽ. a gaudio ad tristiciã. substantia enim dei incõmutabilis ẽ. sicut cõis animi pceptio docet. Preterea diceret tũc. q̃ aĩa eẽt ad sp̃m q̃ deus. ⁊ ita vnaqueq3 aĩa. ⁊ ita vna aĩa eẽt id ipsuʒ qd alia. que oĩno absurda sũt. Si vero sub̃a dei eẽt sicut materia aie. ⁊ alteꝝ eẽt forma: cuʒ forma sit nobilior materia. eẽt aliqd dignius deo. Qd cũ sit ipossibile. necesse ẽ dei sub̃aʒ nõ eẽ sicut mãm respectu creature. vñ nõ ẽ de sub̃a dei vt de mã. ¶ Preterea. sm materiã sit rei trãsmutatio ⁊ est i re mutabilitas: sʒ sm sub̃am dei ñ ẽ trãsmutatio siue i substãtia dei. ergo nõ ẽ dei sub̃a mã respectu aie. ergo ñ de substãtia dei. ¶ Itẽ nõ ẽ aĩa genita de deo vel pcedẽs. sicut sp̃s sc̃us. sic. n. esset idẽ qd deus. ergo ẽ creata a deo vel facta. sʒ dicit aug. ad petrũ de fide. nõ vnius nature possũt eẽ qui fecit ⁊ factũ. nõ ergo aĩa ẽ de sub̃a dei: siue de deo: siue a deo. In c̃riuʒ obijciũt quidã heretici sic. Formauit deus hoiem de limo terre ⁊ inspirauit in eũ spiraculũ vite. sed spiraculum vite nõ ẽ nisi aĩa. ergo inspirauit animã. ergo aĩa ẽ spiritus vel flatus dei. sed sp̃s dei nõ ẽ nisi de deo. ¶ Preterea. Jo. vlti. Insufflauit in eos dicẽs. Accipite sp̃m ⁊c̃. nihil aliud aũt ẽ sp̃s quẽ sufflauit nisi sp̃s pcedẽs de substãtia dei scʒ patris ⁊ filij. ergo pari rõne cũ d̾r. inspirauit ⁊c̃. dicit flatus ille de substãtia dei. ¶ Preterea. ñ indiget deus extrinseco ad hoc q̃ insufflet vel inspiret. sicut hõ vel aĩa idiget elemẽto supposito corporis. Si aũt non indigeret aĩa aliquo extrĩseco ad spirandũ diceret spirare de seipsa. ergo pari rõne imo multo excellẽtiori. si deus ñ idiget alio extra se ad spirandũ flatũ in corpus. erit sp̃s ille vel flatus de deo vel de substãtia dei. ¶ Itẽ lumen ẽ de lumine sine diminutiõe lucis a quo ẽ. vel ex pte forme vel materie. ⁊ ita sine omni diminutiõe. nec tñ hoc lumẽ ẽ illud. ergo cũ diuina virtus multomagis sit potẽs q̃ virtus luminis. ergo multofortius de deo põt eẽ aliqs sp̃s qui nõ ẽ eiusdem sub̃e cũ deo: sine aliqua mutatiõe ex pte dei. ¶ Itẽ in genere corporeoꝝ ẽ accipe aliquod primũ materiale. ergo i genere icorporeorũ vr̃ q̃ possit accipi aliqd primũ materiale. sed si hoc ẽ tñ incorporeũ ñ sit materiale corporeũ: necesse ẽ esse incorporeũ. ⁊ qd ẽ primũ materiale ẽ primũ in illo genere. ergo illud erit primũ genere icorporeoꝝ. ergo vel creatũ vel increatũ. sʒ creatũ nõ põt eẽ: cũ de illo similiter possit queri. ergo necesse ẽ eẽ increatũ. ergo deũ. ergo de deo ẽ anima. ⁊ alie icorporee substãtie. Et ita fuit vna heresis q̃ dicebat q̃ queadmodũ hyle fuit materia corpoꝝ. ita deus fuit materia aĩaꝝ. Ad qd dicendũ. q̃ aĩma nõ ẽ de deo. sʒ ẽ creata de nihilo. sicut habet ab aug. ⁊ alijs sanctis i pluribus locis sacre scripture. Qd autẽ sit a deo facta. habet p̾ hoc qd d̾r ecc̃. vlti. Reuertat puluis in terram de qua sũptus ẽ. ⁊ sp̃s ad deũ qui dedit illã: vel fecit sm aliã lr̃am. Qd aũt sit ex nihilo: euidẽtibus rõibus colliget infra. ¶ Ad ea v̾o que obiecta sũt. r̃ndet. q̃ lʒ insufflatio illa sp̃ualis sit d̃ deo quia filius dei insufflauit sp̃m sanctũ. q2 flare spiritũ sanctũ ẽ spirare ip̃m: cũ signo tñ aliquo qui flatus potuit dici corpalis ⁊ corpaliter pcedẽs ab ore xp̃i hoĩs. tñ cum d̾r in gen. q̃ deus insufflauit sm lr̃am. lxx. vel inspirauit. nõ ẽ intelligendũ q̃ sit flatus aliqs corpalis. sʒ nec sp̃ualis qui sit de deo vel de dei substãtia: sʒ a deo de nihilo. Hic enim loquit de sp̃u rõnali creato. ibi v̾o de spiritu eterno increato pcedẽte inuisibilr̃ in corda fideliũ. lʒ aliqñ eẽt signũ aliqd ad ostẽsionẽ. ¶ Ad scdʒ dicẽ. q̃ lʒ deus nõ indigeat aliquo extra se ad insufflandũ vel ad inspirandũ. sicut aĩa q̃ indiget elemẽto supposito. tñ nõ de se ẽ ille flatus: sed de nihilo factus. ⁊ ideo d̾r isa. lvij. Omnẽ flatuʒ ego feci ⁊ in. xlij. Hec dicit dñs creans ⁊ extendens eos firmãs terrã ⁊ dans flatũ populo qui

ē sup terrā. ⁊ spūm oībus calcātibus sup eam. ex qbus colligit φ aīa est spiritus vel flatus a deo creatus vel factus: nō de ipo existēs. ¶ Ad illud vero qδ obijcit. φ lumen de lumie ē sine diminutiōe subiecti a quo ē. ⁊ ita possit aīma eē de deo vel dei substātia. dōm φ illa multiplicatio locuȝ hȝ in formis hñtibus cōem materiā: que in hoc habēt quandā virtutē spūalem: vt possint se multiplicare: ⁊ vnū non erit alterū. vbi vero non est cōmunis materia. nullatenus poterit eē multiplicatio vel pluralitas: ita φ vnū nō sit id qδ alteꝝ. vñ enim veniret pluralitas substātie. non ab ipsa forma que vna ē. nec ab ipsa materia ēt cuȝ nulla sit. ⁊ ideo de dei substātia nō pōt eē: nisi φ deus ē. filius. n. dei deus ē. ⁊ spūssanctus ē de deo ⁊ ē deus. ¶ Ad vltimū vero dōm. φ lȝ reducant oīa corporalia ad materiā. sicut habet in expositiōe eius quod dicit. In principio creauit deus celuȝ ⁊ terrā ⁊c. nō tamē sic ē in spiritualibus ⁊ i corporeis substantijs: vt ad vnā reducant materiā. sed vel nō reducunt ad materiā. vel distinguunt in materiebus. ⁊ in hoc decepti erāt illi heretici: qui vnā ponebāt cōmunē materiā spirituum. eo enim φ corporeitas remouet a spiritibus: eo remouet cōtinuitas. ⁊ per ꝯsequēs inest discretio. ergo nec ē vnitas materie. neqȝ. n. ē vnitas materie vt fiat vnū ex altero. Restat ergo φ nō ē cōis illa mā in spiritibus. sicut heretici posuerūt tendētes ad hoc φ oīa eēnt vnū. ¶ Sȝ adhuc obijciūt heretici sic. ꝯstat φ aīa ē ad imaginē dei sicut imago. ⁊ ñ sic hec figura ē imago herculis. ergo eo mō quo imago dr̄ ꝫm pbm: cuius gnātio ē p imitatōneȝ. sȝ i generatiōe ē gnāti de suba generati. ergo aīa ē de suba dei. Ad qδ rñdet p hoc qδ dicit aug. in li. de decē cordis. φ aliter ē imago tua in filio tuo. aliter i speculo. In speculo autē imago tua nō ē illud qδ tu. In filio vo ē imago tua ꝫm equalitatē sube. In speculo aūt q̄ntuȝ longe est a suba tua. ⁊ tñ ē imago tua: q̄uis ñ talis sicut i filio tuo ꝫm subaȝ. sic i creatura ñ ē hec imago dei qδ ē in filio. q2 hoc ē qδ pfidest verbuȝ dei per qδ facta sūt oīa. sicut. n. in nūmo aliter est imago imperatoris. ⁊ aliter est in filio. sic ⁊ tu nūmus dei es. ex hoc melior q2 cū intellectu ⁊ cū quadā vita nūmus dei es. vt scias ēt cuius imaginem geras: ⁊ ad cuius imaginē factus sis. nōne nūmus nescit se habere imaginē imperatoris.

Membrum secunduȝ

f Apposito ergo φ aīe ñ sūt de suba dei querit. Si aīe habeāt materiā spiritualē ex qua fiāt. ¶ Et pmo querit de anima ade. vtrū habuit materiā spūalē ex qua fieret. ¶ Scdo de aīa eue. vtruȝ fuerit creata i opere sexte diei. ¶ Tertio de animabus alijs in principali mēbro huius questionis.

Articulus primus.

a D primū quo querit. vtrū aīa ade habuit māni spūalem ex q̄ facta sit: videt. cū. n. aīa creādo infūdat: ⁊ infundēdo creet. corpus āt ade ñ fuit formatuȝ vt vr̄ nisi post opa sex dieruȝ. sicut apparet ex textu geñ. formauit hoieȝ de limo terre. ergo nec aīma ade creata fuit prius. ergo si creata fuit i opib9 sex dieꝝ. eo φ deus qeuit ab oī ope suo. quo ad genera ⁊ spēs ꝯdēdas. ⁊ q̄ ad māȝ. oportuit φ aīa ade ꝯdita eēt i opibus sex dieꝝ. vel rōe sui generis vel spēi. vel rōne mãe sue: sȝ ñ rōne generis sui. nō. n. dr̄ creatuȝ genus sine spē. nec spēs sine aliquo īdiuiduo. qδ si diceret φ omnia saȝ creata erāt ⁊ ita genus. ꝯstat φ ñ pp hoc ꝯdita erat rō multiplicādi. nō. n. habet φ plāte habeāt ptāteȝ multiplicādi: nisi in rebus sui generis. similr̄ nec oīa bruta ptātem multiplicādi hñt nisi in rebus sui generis. Restat ergo φ nō dr̄ aīa hūana creata pp creatiōeȝ generis aīe i plātis vel in brutis. ergo oportuit φ aliqua rō aīe hūane ꝯdita esset vel mā. q2 si nulla rō ꝯdita erat. nō. n. pp rōneȝ angeli dicta ē aīa in sua rōne creari. ꝫm hoc eniȝ haberet aīa hūana ꝫm eē suū depēdētiā ab angelo. Restat ergo φ aīa hūana ñ ē ꝯdita vel creata īter opa sex dieꝝ: nisi rōe mãe spūalis ergo cum post facta sit. facta ē ex illa materia. ¶ Preterea. hoc vr̄ p simile. q2 dr̄ φ oīa corpalia ꝯdita erant in opibus sex dieꝝ i sua mā. ergo pari rōne aīaȝ cū ñ sit oīno simplex. ꝯdita fuit i sua materia. illa aūt ñ ē nisi spūalis. ergo i materia spūali. Contra. obijcit aug. Si illa mā spūalis aliqñ fuerit in sua forma cū eēt icorpea: aut erat cū rōne: aut sine. si sine rōne. ergo irrōnalis ex irrōnali. ergo facta ē aīa rōnalis qδ absurdū ē. Si vo erat cuȝ rōne iā formā hēbat ꝯplentē. ergo ñ fiebat aīma hūana ex ipa. ¶ Preterea. alie res ñ tm̄ erāt cōdite in materia: sȝ in rōne formali. In hoc. n. distinguit facere a creare. ergo aīa hūana ꝯdita est i rōe formali i ope sexte diei. sȝ nō ē rō formalis nisi ipa sit in sua forma ꝯdita. ergo aīa ade fuit in sua forma ꝯdita. ñ ergo facta ē ex materia. Ad primū dōm. φ anima ade que fuit pria aīa condita fuit in opere sexte diei simpliciter pfecta. Vñ non dicendū ē. φ tunc ꝫm materiā spiritalem fuit sibi ꝯdita. nec ꝫm rōnem generis aīe in plātis vel animātibus. nec ꝫm similitudineȝ in āgelis: eo φ vtrobiqȝ est rō spiritualis. ¶ Ad qδ obijcitur. φ creata fuit post opus sex dieꝝ. videt ex superficie lr̄e cum dicit. inspirauit in faciē eius ⁊c. rñdet. φ non per hoc voluit intelligere φ nūc primo esset aīa condita: cum prius dixerit. creauit hoiem ad imaginē ⁊ similitudinem suā. ⁊ hoc ē ꝫm aīaȝ. ñ enim si materia aīe creata diceret p hoc ꝯuenienter dici possȝ: φ aīa creata est ad imaginem. nam

imago attendit secundum formam. Si vero attendit quod anima creando infunditur et cetera. dicendum est altero duorum modorum: vel quod anima humana prius est condita. et tunc est coniuncta sicut forma separabilis cum sua materia: cum dictum est. inspirauit et cetera. et tunc differentia est in parte inter animam ade et animas nostras: quo ad hoc quod nostre creando infunduntur. ¶ Et si queratur quare anima humana sic creata esset et post coniuncta. non autem ita dicatur de animabus brutorum. Respondetur quod per hoc voluit deus designare differentiam anime humane ad alias: quod ipsa est separabilis tanquam habens modum existendi per se. alie autem anime non habent. Vel potius dicendum est quod sicut anima nostra creando infunditur. ita fuit de anima ade. Unde in opere sexte diei formatus est homo de limo terre: et condita est anima et creando infusa. ¶ Si autem queratur ad quid tunc faciat mentionem post opera sex dierum. responderi potest quod expositio facta est. ne crederetur sic esse creatum hominem sicut animalia. vt non haberet animam esse suum aliquo modo preter corpus: quemadmodum nec habet anima bruti. Preterea. vt ostenderetur per recapitulationem quod de homine specialiter erat sermo. et de alijs propter ipsum vt expositione facta notaretur quod homo factus est de limo terre extra paradisum. et positus sit in delicijs paradisi ad operandum et custodiendum. In his autem omnibus nihil temere asserendum est. sed probabiliter secundum rationem scripturarum dicendum.

Articulus secundus.

a Deinde secundo quo queritur de anima eue. Utrum fuerit creata in opere sexte diei. quod videtur per [illegible] quod dicitur. creauit hominem ad imaginem et similitudinem suam. masculum et feminam creauit eos: ergo non conditus est adam sed et eua. Si vero eua creata est. hoc non est nisi secundum animam. sed etiam corpus aliter posset intelligi vt simul fierent adam et eua secundum corpus et cum unum corpus. scilicet eue. esset de costa ade. Si enim erat de costa formatum. nec costa precessit quare adam ante euam est formatus. non ergo simul secundum corpus ergo si erat ibi simultas quod videtur per hoc quod sub quadam indistinctione dicitur. erat anima eue condita in opere sexte diei. Contra. per supradictam rationem. Anima creando infunditur et cetera. ergo cum corpus eue sit de costa ade. necesse fuit vt anima eue posterius esset condita. ergo si corpus eue formatum est post opera sex dierum. ergo et anima eius creata est post opera sex dierum.

Responsio. quod si secundum rationem maris et femine factus est homo in operibus sex dierum. non tantum adam factus est secundum animam et corpus. sed et eua similiter in opere sexte diei. sed non simul in parte indiuisibili diei illius. vt non sit contrarium quod dicitur consequenter. quod eua formata est de latere viri. et quod dicitur in ecclesiastico. ex ipso creauit adiutorium simile sibi: et sic omnia illa dicerentur per recapitulationem quandam. vt maior fieret expositio. Cum etiam fecit herbas et plantas in opere tertie diei. nonne tunc et ligna paradisi. ergo pari ratione de alijs. Vel potest dici quod adam factus fuit in operibus sexte diei. tamen secundum corpus quia adam fuit ratio condendi humani generis de latere etiam eius facta est eua. de ipso autem et eua humanum genus. et ita fuit principium humani generis. propter hoc potuit includi in illis operibus a quibus deus requieuit condendo rationes rerum. Et secundum hoc responsio esset ad hoc quod dicitur. masculum et feminam fecit eos. id est secundum corpus ade materialiter. ex quo post formauit corpus eue. vel fecit hominem ad hoc vt esset masculus et femina. et per illa genus humanum multiplicaretur. ¶ Aliqui dicebant quod anima vtriusque erat creata in opere sexte diei. vt esset sensus. masculum et feminam fecit eos. id est animas condidit ad imaginem suam tam maris quam femine. corpora vero postea formata sic recitat scriptura. ¶ Sed tunc queritur quare non dictum est de eua sicut de adam. de adam etiam dicitur quod formauit hominem de limo terre et inspirauit et cetera. de eua vero nihil dicitur quo ad coniunctionem anime cum corpore. Si vero anima eue esset per se prius creata. et post suo corpori coniuncta. videretur similiter dicendum: non autem similiter est dictum. aliter ergo videtur ratio ex parte eue et ex parte ade. Mihi verisimilius videtur secundum primum modum dicendum. saluo tamen iudicio melioris sententie.

Membrum tertium.

a Deinde membrum tertium huius questionis vbi agitur de animabus alijs. Si habeant materiam corporalem de qua fiunt. ¶ Circa hoc queritur primo de animabus vegetabilibus in plantis. ¶ Secundo de animabus sensitiuis in animalibus. ¶ Tertio et principaliter de animabus rationabilibus. Fuerunt enim quidam qui dixerunt animam esse ex anima. sicut corpus ex corpore est. et hoc extendebant ad animam rationalem sed de alijs dicetur prius.

Articulus primus.

q Quod autem anima ex anima sit. videtur tum in plantis tum in quibusdam animalibus. Cum enim descinditur planta a planta siue ab arbore. corpus decisum non est sine anima: sicut ergo pars corporis descinditur a toto corpore. ita anima partis corporis erit ex anima totius corporis. ¶ Preterea. si totum corpus arboris fuit animatum. anima est per totum corpus. sicut forma impressa. sed forma impressa recipit diuisionem secundum diuisionem corporis. ergo anima erit ex anima. ¶ Preterea. supposito quod anima non diuidatur [illegible] partes. erit in qualibet parte. facta ergo decisione: erit tota in parte decisa. et tota in eo a quo fit decisio siue separatio. cum ergo pars decisa non sit animata nisi per hoc quod fuit in corpore tota. erit anima partis originem sumens ab anima totius. ¶ Preterea. in rebus que fiunt secundum naturam cum ignis est ex igne. dicimus formam in generato igne esse ex forma gignentis. natura enim est principium ex similibus similia producendi. ergo a simili. cum hec productio sit secundum naturam. diceretur anima ex anima esse.

Contra arguitur. quod anima non est ex anima sed tamen animatum ex animato. et primo probatur quod anima non diuiditur per diuisionem corporis. nec per seipsam. Solum enim illud quod habet partem extra partem diuidi potest. ergo quod non habet partem

extra ptē nec p se nec p accidēs. ñ pōt diuidi nec p se nec p accidēs: sz aīa ē huiusmōi cū sit sbā incorporea. ergo nō pōt diuidi nec p se nec p accidēs. ¶ Forte dicēt aliqs. q hz ptātem extra ptez fm accidēs. cū sit actus corpis inseparabilis a corpore. Cōtra cū sit act⁹ corporis non ē i singulis ptibus fm diuersas ptes substātie sue. sz totaliter fm sui substātiā. qz tota ē i qlibet pte sui: ergo nō diuidit fm ptes per accidēs. eo q ē actus corporis. cū ergo aīa nō diuidat per se vel p accidēs i ptes: nō ē sui multiplicatiua. ergo aīa non erit ex aīa. ¶ Preterea. i anguilla et huiusmōi corporibus. cū diuidūtur. nō dicit aīa esse ex aīa. sz ppositū qd est diuisibile in potētia: est diuisuz actu. ergo cū totū esset aīatū anteq̄ decideret nō ē ibi nisi multiplicatio actu ei⁹ qd fuit prius in potētia. et nō ē aīa ex aīa. ¶ Itē aīa erat vna fm substantiā i capite anguille. et i cauda et silr in principali pte plante et secūdaria. ergo [illegible] diuisa ē cauda a capite. nec noua sbā aīe ibi fiat: necesse erit q vna substātia anime sit i cauda decisa et i capite a quo separat: ergo nō dicet q aīa sit ex aīa. sz vna multe: qz est i diuersis substātijs. nūqd silr ē q vnum generat ex altero. vt plāta ex plāta. et aīal ex aīali.

Ad qd dōm est. q diuisio corporis aīati in ptes actu sepatas: nō facit q aīa sit ex aīa. nec q vnū aīatū sit ex alio vel d alio. sz qd ē multū i potētia. iam ē mltū i actu. et aīa vna ē mltor. et mlte p accidēs. sicut i diuisiōe anguille ptingit et i corporib⁹ anulosis. sz secus ē i his q̄ fiūt p gnātōez. ibi eīz ē dicē q aīatū ex aīato ē. et mlte sūt aīe fm illud q sūt et fm illud q sūt actu: qz aīatū ptātē hz multiplicādi i multiplicatōne sui susceptibilis nāliter. differt aūt in pte hec multiplicatio ab illa q̄ ē i formis corpalibus. vt igneitate. qz ibi forma sequit diuisiōez mãe vtroqz modo [illegible] possit [illegible] se sbsistere. hic āt ñ nisi vno mō vt simplr subsistet. ñ eīz cauda pōt p se subsistere i aīatiōe sz ad horā: ignis vō diuisus p se pōt subsistere. ¶ Preterea. igneitas ptē hz extra ptē in igne. vñ et maior dī in maiori igne. et minor i minori. aīa vō ñ sic. neqz eīz hz ptē extra ptē. neqz ē maior i maiori neqz minor in minori. In hoc aūt est cōuenientia. q vtrobiqz est similī de silibus pductio. Vñ animatū dī [illegible] animato: aīa vō ex aīa ñ ita pprie dicit: qd si diceret in plantis et qbusdā aīalibus. nō tñ diceret i oibus. nullatenus aūt in hoīe sicut infra ostēdetur etc.

Articulus secundus.

Secūdo pcedēdū ē ad inqsitōez originis aīe i aīalibus. que fiūt ex putrefactōe sicut i vermibus. Dixerūt .n. qdā q corpora celestia iducūt aīam sensibilē i huiusmōi aīalibus. Alij vō dixerūt q spūales substātie q̄ mouēt corpa celestia: iducunt illaz i huiusmōi corporib⁹. Tertij vō dicunt [illegible] a deo eē creatā. ¶ Primi vō iducunt ad hoc. q corpa supcelestia per se sint cāe. qz fz mutatōez i supiorib⁹ factā fit mutatio siue gnātio huiusmōi aīaliū. vñ i vere cū sol accēdit tūc maxie generant: silr i estate et autunno: minime aūt i hyeme. Sz ɔ̄ ē q corpalis virtus nō ē pricipiū rei icorporee. cū res incorporea sit essentie nobilioris virtute corpali: ergo nō sunt supcelestia corpa sufficiens principiū gnātōis iam dicte qua fiāt aīe sensibiles. ¶ Si vō dicat. q substātie spirituales mouetes corpora supcelestia sūt principia aīar. ita q corpora celestia disponūt mãm. sz pfectio iducit a motore supcelesti. et sic corporeū a corporeo. et incorporeū ab icorporeo. Cōtra hoc ē. qd dicūt sancti. solū deū eē creatorē. Si vō huiusmōi aīe pducūt i eē a virtute supcelesti icorporea: aut de nihilo fieret. et tūc diceret q [illegible] creatrix illa virtus supcelestis. qd ē ipossibile. aut ex aliquo preexistēti. et illud nō eēt corporeū. cū ex corporeo incorporeū nō pducat. Si vō ex incorporeo. eadē [illegible] questio d illa: et sic in ifinitū. Nec ex se nāliter pducit. cū virtus incorporea celestis sit separata a corpore. Hic aūt ē iseparabil' a corpe: nō ergo pducit huiusmōi aīa sensibilis a virtute incorporea supcelesti que sic creata ē. ¶ Si vō dicat vltimo pp iaz dicta. q adaptatio ē mãe a corporibus supcelestib⁹ vel ipsis mediātibus. sz aīa sensibilis q̄ ē cplementū ē a deo. fm hoc obijcit. q ñ erit vez q solus itellect⁹. i. sbā hñs itellectū sit ab extrinseco. sicut habet i li. d aīalib⁹. ¶ Preterea. si eēt ab extrinseco hec aīa sensibilis a nobiliori pricipio eēt forma i his que fiūt putrefactōne q̄ i his q̄ fiūt gnātiōe: et ita essent entia nobiliora. qd cū nō sit: nō erunt aīe i huiusmōi corporibus imediate a deo. ¶ Preterea. q̄re ñ eēnt separabiles huiusmōi aīe. cū pueniāt ab extrinseco oīo. nec depēdēt nisi a deo q̄tū ad suum esse.

Ad qd pōt rñderi. q sicut i semine deciso fm mãz ē qdā motor incorporeus. quo mediāte dispositio fuit ad pfectōez que ē aīa. ita i his q̄ fiunt putrefactōe. est quidā motor incorporeus. quo mediāte fit dispositio ad pfectōem que ē aīa: nec ñ ab illo motore creato dī creari. qz creatio ē d nihilo. hoc aūt est pductio de existēti fm quādā silitudinez lz remotā. Si vō dī creari a deo forma vltia sic dispositio mãe ab actōe corpoꝝ celestiū. nō pp hoc ē nobilior forma i putrefacto. q̄ i his que fiūt fm vniuocā rōnē: quia et ibi dī fieri forma vltia a deo disponēte et mouēte nāliter materiā. Sic eīz vr aug. dicē in li. de trini. cū ponit agricolā disponēte mãm. deū aūt creatorez. i. pditorez forme. et motorē i supcelestib⁹. disponetē mãz. deum aūt forme pditorē. Nec ppter hoc esset forma sepabilis. qz non condidit eam deus. nisi dependētem in esse et operatione a suscepti-

bili. nō sic aūt est in aīa rōnali. ¶ Qd̄ dt phs dicit aīaʒ itellectiuā eē ab extrīseco. hoc ē nō tm̄ ꝑ agētē vltimū ē extrīsecus. sic .n. ē informis p̄io creatis que tn̄ nō sunt sepabiles. ꝛ hoc ē q2 ñ de/pēdet suū eē ab extrīseca cā. fatendū ē ergo vl' vltimā formā eē a motore creato. nō tamē creari sʒ fieri in exn̄te p̄ silmidinē remotā. vel a deo creari .i. ꝯdi. dispōeʒ vero tā ī his q̄ fiūt ſm vniuocā rōeʒ: q̄ʒ nō vniuocā fieri ab agētibus creatis.

Articulus tertius.

D tertiū quo querit̄ de° originie aīarū nr̄aꝝ rōnaliū. Utrū p̄nt dici anime ex aīa. ꝛ vocauit hunc modū cēndi eē ex traduce. qd̄ quidā astruūt ꝑpter originale peccatū qd̄ a p̄ribus descēdit ad filios. originale dt cuʒ sit peccatū erit ī aīa. ꝛ ideo dicebāt ꝙ sicut de carne paterna caro pueri originalr̄ ꝑducit̄. ita de gignētis aīa: anima geniti deduci estimet̄. ¶ Sed ꝯtra hoc obijcit sicut obijcit hugo. nō prima est. ꝙ spirituali nature nō cōuenit neqʒ ex mā esse. quoniā eēntialiter simplex ē. sed neqʒ mām esse. quoniā in vnitatis sue simplicitate idiuidue semp consistēs augeri vel multiplicari omnino nō pōt. simplex eīm nā ꝑpagationē nō facit nisi ad id qd̄ ꝑpagādum ē ab ipso a quo ꝑpagādūʒ ē. ps sūmi non pōt nisi totū trāsierit. qd̄ ergo vnū est iter duo. si totū trāsierit. nihil ex eo remanet illi a quo ē. si dt totuʒ ꝑmanet nihil cōfert illi ad qd̄ est. Si ergo aīa ex aīa gignit̄ sicut caro ex carne. dicāt q̄o simplex illa sbā. aut tota ī gignēte remaneat. Si īgenitū trāsierit: aut tota ī genitū trāseat. si ī gignēte remāserit: nisi forte omēs aīas ꝯsubstātiales dicere velint. ꝛ illā nāʒ simplicē in ꝑpagationē filioꝝ ꝑsonalr̄ multiplicari. sed eēntialr̄ ñ diuidi. nō attēdētes quāta incōuenietia hāc assertionē ꝯsequātur. si vna ꝛ eadē eēntia sit btitudinē ꝛ dānatoꝝ glie ꝛ pene addicta credat̄. Postremo cū dicat auctoritas reuertat̄ puluis ī terrā d̄ q̄ sūptus ē. ꝛ sp̄us redeat ad dn̄m q fecit illū. māifeste ondit̄. ꝙ ñ sp̄us de sp̄ū. sʒ caro d̄ carne trāsducat̄ mālit. Quis .n. nr̄a nālr̄ corpa p̄io loco de terra ñ sint. idcirco tn̄ nō ꝯueniēt d̄ tra sūpta eē dicunt̄. q2 primi hoīs corpus a quo nr̄a corpa nālr̄ descēderāt: de t̄ra p māʒ sūptū ē. Nōlʒ sub eodē quoqʒ intellectu. de spiritib° q̄qʒ nr̄is ñ ex traduce eē credent̄. possit dici ꝙ a domino dati sūt. ī eo ꝙ a dn̄o datus ē prim° sp̄us. s. a q̄ p māʒ descēderit. tn̄ ī hoc ꝑbabilr̄ ꝯstat aīas ex traduce ñ eē. ꝙ sicut ī p̄io hoie corpus d̄ t̄ra sūptū. sp̄us do a deo datus legit̄. ita ꝛ rō ꝑpostulat vt ī sequētib° qdē oibus caro qdē ex carne dscēdē. sp̄us dt a dn̄o credat̄ venire. ¶ Preterea. cū in lege scriptū ē. Siqs ꝑcusserit mulierē ꝑgnātē: ꝛ illa abortiuū fecerit. si nō fuit formatū mulctet̄ pecunia. Si dt formatum fuit. reddat animā pro aīa aptē declarat̄ q2 cū caro de carne sētat̄. aīa tn̄ ex aīa ñ trahit̄. Si .n. cū carne aīa seminat̄. q̄re i abortiuo ñ formato aīa ꝑ aīa ñ redderet̄. cū ergo in abortiuo tn̄ formato aīa ꝑ aīa reddi iubet̄. qd̄ nīsi ī eo ꝙ nec dū formatū ē adhuc animā ñ eē ondit̄. vt videlʒ queadmodū ī p̄io hoie p̄i° corp° formatū. deinde animā infusā legim°. ita ēt ī oib° subseqntib° p̄i° in vulua corp° hūanū formari. deide aīaʒ infūdi credam°. qd̄ sicut forte videat̄ q̄o paterni semē in vulua an̄ aīationē. vl' cresce possit aut vegetari. vel ēt vsqʒ ad humani corpis effigiē ꝑmoueri. videat q̄o arbusta ꝛ plāte ꝛ gramia vniuersa eiusmōi aīaʒ ñ hn̄tia. sola viriditate vegetēt̄ ꝛ crescāt. ꝛ motu suo ī formā ꝑprio generi ꝯuenietē ꝑducunt̄. His ꝛ huiusmōi ergo rōnibus ꝑbabile factū ē. aīas ex traduce ñ eē sed nouas d̄ nihilo creatas: nouis q̄tidie corpib°. de p̄rno seīe in vulua formatis ad viuificatōeʒ infūdi. ¶ Itē in li. qōnʒ no. tes. Inhonestū puto si dicant̄ aīe corpibus gnāri. vt aīa nascat̄ ex aīa. qd̄ nec ipsi aīe ꝯpetit. aut ñ certe singule celestes ptātes facte sint. ꝛ ex ipsis cetere nate sūt. pōt ex vna ade aīa credibile videri ceteros nasci. sʒ ñ cōuenit: q2 soli dō hoc possibile fuit. vt simplr̄ gnāret. nec ceteris ꝯcedet̄ qd̄ taʒ misticū ē in eā saluatoris: vt nō solū a solis gētilibus vel iudeis. veꝝ ēt ab ipsis q xp̄ianos se dicūt īcredibile putet̄. Naʒ si eo tpe quo seminat̄ corp° ꝛ aīa gnātur ex aīa. d̄ adā costā legim° sublatā. nō tn̄ aīaʒ natā ex aīa. sʒ ñ costa fecit hn̄t aīaʒ. id nō nata ē sʒ ōtracta ī ptē. Sʒ nec hoc scriptū ē. ꝑpheta .n. zacharias ait inter cetera. Qui fingit p̄salmuit aīaʒ hoīs in eum. Nec ysaias ab his differētes ait. q fecit ꝛ finxit te ī vtero. Si ergo ī vtero fingit̄ iam formato corpe tribuit̄. Cū .n. oīa mēbra soleat corpis: figurato d̄ in corpe: vt sicut aq̄ cū sit sine effigie missa tn̄ in vasis: figurata vl. ita ꝛ anima cum sit nā incorpea ꝛ simplex format̄ in corpus singula mēbra viuificās. ¶ Itē in li. de ecclasticis dogmatib°. aīe ñ cū corpibus seminātr̄ vt luciferani dicūt. ¶ Itē gen. ij. Hoc nūc os ex ossibus meis ꝛ caro de carne mea. ꝛ nō ē dictū: q2 aīa sit de aīa. p qd̄ dat̄ itelligi ꝙ anime rōales non sūt de aīa primi hoīs nec originē hn̄t ſm modū istū. Ad illud vero qd̄ obijcit̄ de originali peccato. rn̄detur ꝙ traductio originalis peccati nō ē p hūc modū. sʒ mediante carne corruptionē libidinosam secū deferēte. aīa vero ꝯiuncta carni sic corrupte trahit corruptōeʒ ſm modū suū primo culpabilē: ꝛ deinde penalē. nō q2 anima pueri sit d̄ anima ade. sed q2 anima ade ñ seruauit sibi ꝛ posteritati rectitudinē originalē. ¶ Preterea. si diceret̄ idifferēter d̄ vnaqqʒ anima rōali ꝙ fieret de mā sp̄uali preexistēte. Tūc obijcit aug. sup gen̄. q2 illa anima. aut est viuens. aut vitā non hn̄s. Si non est vitā hn̄s quo ergo est materia viuētis substātie vt ex qua fiat. Si vo

est viuens. aut tm̄ vegetabili vita. aut tm̄ sensibili
aut tātum rōali vita. Si tm̄ vegetabili eēt plāta.
⁊ anima rōalis fieret ex plāta. Si vero ex sensi/
bili tm̄ eēt mā rōalis anime brutum. Si vero hꝫ
vitā anime rōalis: ergo eēt anima. ⁊ ita pari ra/
tione fieret hoc ex illo: sicut econuerso. cum esset
eque cōpletus. nō ergo anima rōalis fcā est vel
fit ex mā spirituali ꝑexistēte: est ergo ex nihilo fcā
⁊ ita creata. Sꝫ adhuc ē q̄stio. vtrū anima fcā
sit ex mā corpali ꝑiacēte vel alia anima. Qd̄ pri/
mū nō videt̄. q2 corporeū minus nobile ē in ge/
nere icorporeo. sꝫ pricipiū inq̄ztū huiusmōi nobi
lius ē eo cuius ē pricipiū. vl' adminus eque nobi
le. ergo icorpeuꝫ nō hēbit māꝫ corpalē ex q̄ fiat.
¶ Preterea. si mā esset corporea. aut forma simi
liter esset corpea. aut incorpea. si esset corpea: er/
go nō ꝑduceretur nisi corpeuꝫ cōpositūꝫ. nō er
go aia cū sit res icorpea. Si vero forma eēt icor/
porea ꝯpositū ex illis. aut nec eēt corpeuꝫ nec in/
corporeū. ⁊ sic nec i genere substātie. qd̄ ē iposi/
bile. aut ꝯpositūꝫ eēt corpeuꝫ. ⁊ ita anima eēt cor
porea sicut homo q cōponit̄ ex anima ⁊ corpe.
ergo nō ē possibile animā fieri ex mā corpaliter.

Questio. lxi. de tribus cāis alijs. s. formali efficiēti ⁊ finali.

Actū est de aīa humana. q nō ē de sbā dei sꝫ a deo. nec fit de sbā corporali nec de intellectuali ꝑexistente. ꝯsequēter ꝯsequēdū ē de ce/
teris tribus causis. s. formali.
efficiēti ⁊ finali. ¶ Primo querit̄ de cā formali
vtrū anima humana sit ꝯposita ex materia ⁊ for
ma. ¶ Secūdo querit̄ de cā efficiēte. vtrūꝫ anime
hēant aliā cām efficientē q̄ꝫ deuꝫ. ¶ Tertio querit̄
de cā finali. An anima humana fcā sit ꝓpter repa
rationem ruine āgelice.

Membrū primum.

Ad primū quo q̄rit̄. vtrū aīa hūana ha
beat cāꝫ formalē. ⁊ vtrū hēat cāꝫ ma/
terialē. ꝺm q forma ē illud qd̄ cū mā
ꝯstituit totū. hoc ē q̄rere. vtrū aīa hu/
mana ꝯposita sit ex mā ⁊ forma. De illa. n. ē nfa
intētio pricipalis. Qd̄ vt hoc qd̄ dicit boetius
in li. de tri. In oī eo qd̄ ē circa principiū: est hoc ⁊
hoc. ⁊ loquit̄ d̄ his que sūt substātie ꝑ se. ad diffe
rentiā forme ⁊ māe. q2 alr̄ eēt abire in īfinitū. sed
anima hūana ē talis. q2 ē ꝑ se existēs. qd̄ pꝫ se/
paratōe ⁊ ex motu. ergo hꝫ in se hoc. ⁊ hoc. sed
hoc nō erit mā ⁊ mā. vel forma ⁊ forma. alterūꝫ
enim eēt supuacuū: ergo erūt illa duo. mā ⁊ for/
ma. ergo anima hꝫ māꝫ ⁊ formā. ¶ Itē dyoni.

post monadē sequit̄ binarius. sꝫ prima monas ē
deus. ergo cū seq̄tur primus binarius ⁊ nō loq/
tur de binario ꝯposito ex illa vnitate. sꝫ ex rebus
se hn̄tibus ꝑ modū numeroꝝ. sic. n. dicit Boe. q
oīa que sūt a prima arte numeroꝝ rōe vident̄ eē
formata. ergo cū n̄ sit nisi primus binarius respe
ctu māe ⁊ forme. erunt substātie spiritales q̄ ime/
diate sunt post primā substātiā q̄ ē deus. vt āge/
lus ⁊ aīa: hn̄tes māꝫ ⁊ formā. ¶ Itē nihil ē agēs
⁊ recipiēs ꝺm idē in se oīno. cū ergo agere ꝯue
niat forme ⁊ recipe materie. erit anima humana
hn̄s vtrūqꝫ. ⁊ ita cōposita. ⁊ hec rō cū ꝑdictis
extēdit se ad alias aīas. ¶ Itē in aīa hūana ē itel/
lectus quo ē oīa facē: ⁊ quo ē oīa fieri. siue agēs
⁊ possibilis. ⁊ iste n̄ ē ille. ergo cū itellectus possi
bilis sit potētia rn̄dēs pti receptiue: itellect⁹ agēs
pti actiue. necesse ē dīc istā pluralitatē potētiaꝝ: eē
pluralitatē ptiū eēntialiū. ¶ Itē oē agēs. cui⁹ actio
non ē sua substātia: est agēs nō per se totū sed per
aliquid sui. ⁊ loquit̄ de ꝑ se agētibus: sed oīs agē
tis ꝑter deū ē actio nō sua substātia. ergo aīe ergo
aīa hꝫ aliquid sui ꝑ qd̄ agit: ergo nō ē oīno sim/
plex sꝫ ꝯposita. ¶ Itē aīa ē mouēs corpus. ⁊ ni/
hil idē ꝺm subāꝫ ē mouēs ⁊ motū. ergo aīa ē sub
stātia ꝑter corpus: ⁊ maxime hūana. sꝫ cū ipsa sit
substātia ꝑter corpus hꝫ qd̄ patit̄. sicut cū punit̄. ⁊
q agit sicut cū ꝯuertit̄ se sup cognoscibilia. ergo
cū actio ⁊ passio dicāt multiplicitatē oppositorū
accidētiū: necesse erit opoositōeꝫ pricipioꝝ ꝑce/
dere. Cōtra. aug. i li. de q̄ntitate aīe. simplex nā
aīe dici pōt. q2 ex alijs naturis ē. ¶ Itē aug. i li. d̄
aīa ⁊ spū. Anima ē substātia spiritalis simplex in/
dissolubilis. ¶ Itē oīs eēntia nobilior ē q̄ꝫ sua po
tētia. vel adminus eque nobilis: sꝫ itellectus ē po
tētia aīe: ⁊ ē simplex: ergo eius eēntia ē simplex.
¶ Itē anima hūana est ad imaginē dei sicut dicit
aug. q2 hūana aīa hꝫ vires suas ad quādā imagi
nem trinitatis sūme. vt sunt memoria intelligētia
volūtas. vna mens. vna eēntia. vna vita. sicut pr̄
⁊ filius ⁊ spūssāctus sūt vna eēntia: sicut ergo plu
ralitas ꝑsonaꝝ nō repugnat simplicitati eēntie di
uine. ita nec pluralitas viriū repugnat simplicita
ti aīe hūane. ¶ Itē si formā ꝯtingit eē simplicē nō
ꝯpositā scꝫ ex mā ⁊ forma. ⁊ ibi eē statū: ꝓp qd̄
pōt aīa hūana eē simplex nō hn̄s formā ptē sui.
sꝫ q ipsa sit forma. ¶ Itē āgelus ⁊ aīa hūana cō
ueniūt in genere: ⁊ differūt in spē. sꝫ oīa sic ꝯue/
niētia ⁊ differētia hn̄t gen⁹ ⁊ differētiā. ergo hāc
ꝯpositōeꝫ hn̄t. ⁊ ꝓp hoc lꝫ hēant hāc ꝯpositōeꝫ
nihil ꝓhibet simplicitatē hēre. ¶ Sed huic vide
tur obuiare. q dicit̄ illi ꝯpositioni rōnali alterā
compositio respondere in nā. scilicet que ē ex ma
teria ⁊ forma. Aliqui etiā volebāt dicere. q ani/
ma hꝫ compositionē in hoc tātum q ipsa ē. non
seipsa: sꝫ dependēs ꝺm suum eē a deo. ⁊ iō dicat̄
in ea differre qd̄ est ⁊ quo est: sꝫ nō ingrimus hic

hanc d'flaz. Sic.n. forme ee͂nt ɔposite q̃ sunt crea/
te in mã. ſz nos loquitur de ɔpositõe ex mã ⁊ for/
ma put d' forma mãe non p ſe ſubſiſtere. ſz i mã:
aiam vo p ſe ſubſiſtẽ. nõ tm̃ i mã ⁊ ita formã nõ
hr̃e ɔpositõem. ſz aia. Eodẽ mõ. forma ñ mouet
ſuã mãm localiter. q2 nõ ẽ qd actu pter ſuã mãz:
aia vo mouet ipſum corpus qd ẽ pfectum ab ea.
⁊ iõ non d' tm̃ forma. ſz in ſe ſubſtãtia. Ad qd
dõz q anima humana dicitur ɔpoſita ex forma
⁊ mã itellectuali. nullatenus aũt ſic hz mãz ⁊ for
mam. ſicut dicitur corpa habere mãm ⁊ formã.
ſiue ſint celeſtia ſiue inferiora. mãe enim corpalis
terminus ẽ magnitudo. ſpũalis aũt mãe nõ ẽ ter
minans. ⁊ ideo i libro de gnãtione dicit phs. Im
poſſibile eſt mãz eſſe ſine magnitudine. loquens
de mã corporali. ¶ Ad obiecta aũt in ɔtrium dõz
eſt. q ſimplex cũ d' de anima ⁊ de angelo. intelli
gitur in ɔparatione. ſ. ad corpa que hñt ɔpoſitio
nem ex ptibus quãtitatiuis. put dicitur q corp⁹
eſt ex corporibus vt ẽ diuiſibile in infinitum. ſed
non dicitur ſimplex abſolute. ſic.n. ɔuenit deum
eſſe ſimplicem. ¶ Ad illud aũt q dicit aug. aiam
eſſe indiſſolubilem. ⁊ ita non incõpoſitam. dõm
q ɔpoſitũ ẽ diſſolubile ſm intellectũ. ſz nõ q po
ſſet extra ptem. ſz aia d' indiſſolubilis: q2 non de
ſinit eẽ. ſit.n. ibi ſermo de aia rõnali. ⁊ iõ nõ eſt
hic de rõne aie. ¶ Ad tertium dõm. q lz eſſentia
dicatur nobilior q̃z ſua potentia. in hoc q potẽ/
tia depẽdet ab eẽntia ⁊ nõ ecõuerſo: non tñ ſim/
plicitate oppoſita ɔpoſitioni pricipiorꝫ oz eẽ no
biliorẽ. q2 ſicut intellectus ẽ ſimplex ɔpoſitõe ad
vires ſenſibiles. ita aia ſimplex ẽ ɔpatõne ad ſen
ſibilem ⁊ ad vegetabilem. ¶ Ad quartũ dõm. q
lz aia dicatur ad imaginẽ diuie trinitatis: q2 plu/
ralitas viriũ eſt vnius eẽntie. Rñſio. q hec non
eſt tota rõ. ſz q2 pluralitas ẽ taliũ viriũ memorie
intelligentie ⁊ voluntatis. que ſic ſe hñt vt itelli/
gentia ſit a memoria. ⁊ voluntas ab vtroqz. ſm
aũt intellectum poſſibilẽ ⁊ agentẽ nõ ẽ aia huma
na ad imaginem. nõ.n. in deo ẽ intellectus poſſi/
bilis ſiue mãlis. ⁊ iõ recte loquẽdo. licet illa plu/
ralitas nõ atteſtet multiplicitatẽ ſiue ɔpoſitõi eẽn
tie. hec pluralitas atteſtatur ɔpõni eſſentie. ¶ Ad
quintum dõm. q non ẽ ſile d' forma ⁊ aia. forma
eiz pter hoc qd eſt materie forma. non hz aliquã
actualitatẽ. ſed aia preter hoc q ẽ aia. hz virtutez
quãdã. ſm quã d' hr̃e ɔpoſitionẽ ppriã. cui rñ/
det agẽ ⁊ pati. ẽt cũ eſt ſepata.

Membrum ſecundũ.

Oc habito. conſequenter dõm ẽ de cã
b efficiẽti aie humane ⁊ aie ſenſibilis pp
errorẽ q̃rundã. q deinceps recitabit. ⁊
i pte ſupra tãgebat. Ondit ãt q aia ñ pt hr̃e aliã
cãm efficientẽ q̃z deũ. lz qdã dicẽ velint ãgelicas
itelligẽtias effectrices aiaꝫ rõaliũ. ex hoc innuẽ
tes argumẽtũ q medie ſunt inter deũ ⁊ aiaz rõ/
nalẽ. ⁊ hñt poſſe ſup illã. ɔſulẽdo. mouẽdo. ſz alr̃
qd gen⁹ mot⁹. Sic ergo vt ſe hr̃e act⁹ ad actũ. ita
potẽtia ad potẽtiã ⁊ ſba ad ſbam. ¶ Preterea. p
lucẽ prio die ſcdz itelligit eẽntia ãgelica. Sz i luce
cõpali videm⁹ q ipa ẽ motor ... q̃uã ſit aer ex aq
⁊ mutua elemẽtorꝫ ɔuerſio. Si ergo ſic ſe hz ipa
lux ſpũal' ad ſpũales ſbas. erit ipa cãua eẽ i ſpũa
libus ſubſtãtijs. Sz obuiat qd d' i ps. Qui fin
xit ſigillatim corda eorꝫ. ſingẽ aũt itelligit facẽ: p
corda ãt itelligũt aie: ergo aia hũana hz deũ cãz
efficiẽtẽ. ¶ Itẽ de ſola aia hũana d' iſpirauit i ipſ
ſpiraculũ vite. ergo ipa ſola ... progatiuã d' fcã a
deo. ñ hñs aliud pricipiũ: nõ q̃n alie habeãt cãz
ab ipſo. ¶ Itẽ in li. de eccſa. dogma. Aie hoiũ ñ
cũ corpib⁹ ſeminãt. ſic luciferãt ⁊ cirillus. ⁊ aliq
latiorꝫ pſũptores affirmãt q̃ſi nãe ɔſũtia ſeruiẽte.
Sz dicim⁹ corp⁹ tm̃ p ɔiugij copulã ſeminari.
creatõez vo aie ſoli creatorẽ oĩuz noſſe: dei vo
iudicio coagulari i vulua atqz formari. ac forma
tus iã corpe aiaz creari ⁊ infũdi. vt viuat i vtero
hõ ex aia ɔſtãs ⁊ cõpe ⁊ egrediat viu⁹ ex vtero
plen⁹ hũana ſba. ¶ Itẽ aia rõnal' ſic ſupra habitũ
ẽ. de nihilo creata ẽ: ergo ñ pt hr̃e aliquã creatu/
rã efficiẽtẽ. cũ creature ſit eẽ d' nihilo. ⁊ ita eẽ ter/
minũ creationis ñ pricipiũ ſicut ſupra habitũ ẽ.
¶ Preterea aia rõnalis. ſicut ãgelica itelligẽtia i
hoc pficit. q nõ hz finẽ cũ habeat pricipiũ: ergo
neutrũ ẽ ab altero. cũ ſint eq̃les ɔditõis i eẽ. falſa
eſt ergo ſnĩa cuiuſdã phi dicẽtis q pricipiũ cuiuſ
libet mot⁹ q ẽ i mũdo ẽ mot⁹ celi ⁊ cuiuſlibet aie.
cuiuſcũqz aiaꝫ pricipiũ eſt aia celi: vñ dic q oẽs
virtutes q̃ ɔuenjũt a celo ad mũdũ iſtũ ſũt q̃tuor.
pria ẽ aptatrix ɔpoſitõis ⁊ ɔiunctõis. q̃ ſufficit i
ɔpoſitione liq̃biliũ: Scda dat aiaz augmẽtatiuã.
Tertia dat aiaz viuã cuilibet viuo. ⁊ vocat aiam
viuã ſẽſibilẽ. Quarta vo dat aiaz rõnalẽ cuilibz
loquenti. hec vero oĩa fiunt mediante luce ⁊ me
diante circuitu celi ſup terraz: ⁊ ſicut ... quieſceret
cor a motu ſuo. quaſi i ictu oculi moreret homo
⁊ deſtruẽntur oĩa que in ipſo ſunt. ⁊ ſicut huma
num corpus ɔſtitutũ ex mẽbris hz vnã aiam. ita
celũ cũ ſuis ɔtẽtis hz vnã aiaz. que d' aia mũdi:
nõ.n. itelligit q iſta corpalia facta fuerũt pp ſbaz
aie rõalis. q̃ ẽ ſepabilis ⁊ nõ ecõuerſo: nec q tũc
erit veriſſimũ eẽ celi ⁊ ſupiorꝫ ⁊ ipſius hois. cuz
nullus erit motus ſicut erit poſt iudicium. ⁊ q i
hoie eſt principiũ mouendi ſm volũtatẽ. nõ de/
pendens a motu celi. Nullatenus ergo cãm effi/
cientẽ ẽ ponẽ aie rõnalis niſi deũ: ergo nec ange
lus nec aia mũdi. niſi de⁹ dicat aia mũdi. Aũt lz an
gelus rõez hẽat aliq̃ mõ mouendi aiaz. nõ hz p
modũ iperij. ſz p modũ ɔſilij. ⁊ ſicut eſt i opatõe
eius cui ɔſulit ɔſentire vel ñ ɔſentire. ita ẽt i opa/
tõe aie: ɔſentire vel ñ ɔſentire ãgelo ɔſulẽti. Falſa
ãt ẽ poſitio antiquorꝫ phorꝫ. p quã ɔuenerũt ad

hoc vt diceret mediātib⁹ itelligētijs fieri aias ra
tionales. q̄ dicebāt ab vno simplici non ꝯuenire imediate nisi vnū simplex. Vn̄ itelligētia āgelica fuit imediate a deo. aīa vō rōnalis mediāte āgelo. Nec ē sīle d̄ motore corporali ad sua mota. ⁊ motore spūali q ē āgelus ad substātias spūales. q2 motor corpalis q̄ ē lux. mouet corpa fm nāz. motor vero spūalis mouet substātias spūales vt āgelos iferiores vl' aias rōnales. excitādo ꝯsensuz n̄ ꝯpellēdo vl' necessitatē iducēdo. sz quātū ē volūtas dina tm̄ pn̄t sup substātias iferiores spirituales. Si vō q̄rat q̄re nō dr̄ aīa rōnalis ab aīa tā q̄ efficiēti cū sit vniuoca gnātio i homib⁹. queadmodū est i brutis vl' vegetabilib⁹ siue alijs gnābilib⁹. ¶ Rn̄dēdū ē fm auctez i li. d̄ dogma. ecclesia. q vna queq3 aīa. quo ad hoc ꝯsilem h3 modū ꝓcedēdi in eē: vt sic aīa ade ifusa ē creando ipi corpi formato de limo terre. ita aīa petri creādo ifusa ē corpi formato d̄ semie viri: vniuocatio aūt gnātiōis n̄ pp hoc ē i hoīe: q2 aīa sit ab anima. sz q2 corpus ꝯsile ꝓducit. cui dat forma a deo creatore. In formis āt insepabilib⁹ a mā alr ē. vt forma depēdeat a forma fm nāz. cū sit opatio nālis. Pariformiter dōm ē d̄ cā efficiente in plātis ⁊ brutis. quā n̄ ē ponēdū eē corpalē. cū rei icorporee n̄ sit corpus cā efficiēs. nobilius eīz ē sufficiēs effectu. Vn̄ lux corpalis nō ē cā efficiens in his. licz disponēs sit ex pte mãe. q̄ dispositione existēte sufficienter ꝯsequitur forma. Sz sicut a principio create sunt huiusmodi forme: ita deinceps mediate existēti aliquo sūt ꝓducte. Et iō dr̄ in li. de eccsa. dogma. solū hoīez credimus hr̄e animā substātiuā, que exuto corpore viuit. ⁊ sensus suos atq3 ingenia tz viuaciter. neq3 cum corpe morit vt arabs asserit. neq3 postmodū interitura sic zenon dicit q2 substātialiter viuit. animaliū vō hr̄e sūt. sz cū carne ipsa carnis viuacitate nascunt. ⁊ cū carnis morte finiūtur: iō nec rōe regūtur sicut plato ⁊ alexāder putāt. sed ad oīa incitamēta nãe inducūtur.

Membrum tertium.

D tertiuz quo q̄rit de cā finali anime rōnalis. Et vr̄ p hoc qd̄ dr̄ i encheridion. q finis sit repatio ruine āgelice. Et sīlr dicit ansel. in li. de cāu dyaboli ⁊ cur deus homo. ⁊ vr̄ accipi ex illo v̄bo deutro. statuit terminos gētiū iuxta numerū āgelorū dei. fm aliā trāslatōnez. ¶ Sz obijcit ꝯ hoc. Si eniz hoc eēt rō finalis. nō existēte cāu āgelorū. nō eēt creatio animaruz rōnaliuz. Sed ꝯtriū cernitur. cū alterius speciei sit illa essentia q̄ ista. ⁊ ꝯgruebat creatori ad pfectōēm vniuersitatis. vniuersitatez generuz ⁊ specierū ꝯdere. vt i quo manifestet sapia potētia ⁊ bonitas dei: ergo nō ē ille finis ꝯditōis anime rōnalis. ¶ Preterea. si eēt finis principalis. aut ergo esset ꝓpter bonos āgelos. aut pp malos. Nō pp bonos. cū nō indig eāt rōne. nec pp malos. cum impossibilis sit eorū repatio. Ad qd̄ dōm. q finis principalis ē pticipatio beatitudinis. sz qd̄ dr̄. j. thi. ij. q vult oēs homines saluos fieri. ⁊ ad cognitōez veritatis venire. Finis vō secūdarius ē repatio āgelice ruine. ¶ Ad obiectū ergo primū rn̄dēduz. q cū sit finis secūdarius. lz starēt āgeli ⁊ sic n̄ minueret nūerus angelorū fruētiū. ⁊ sic nō eēt finis secūdarius hoīm: nihilominus eēt finis pricipal'. ¶ Ad scōz vō dōm. q ē finis principal' āgelorū. ⁊ quātū ad hoc n̄ sit repatio ruine angelice: ⁊ ē finis secūdarius. s. dilectio i mltitudine ꝯsortij angelorū fruētiū. ⁊ quātū ad hūc finē. sicut minuebat nūerus fruētiū p numerū angelorū. ita augetur p profectū bonorū hoīm. Assignat itez magister i li. sen. finē aīe rōalis dicēs: q creata ē vt itelligeret sūmā bonitatē. ⁊ itelligēdo amaret ⁊ amādo possideret. ⁊ possidēdo frueret. Anime vō assignat finis i tribus differētijs. vt. s. laudaret. seruiret. ⁊ frueret. ¶ Alibi ēt fm augu. vt videret laudaret atq3 gauderet siue diligeret. Quarū differētiarū rō sic pōt attēdi. vt itelligē sit respēu prie veritatis ⁊ ptineat ad itelligentiā. amare vō respēu sūme bonitatis ⁊ ptineat ad voluntatē. possidē vō sit respēu eternitatis ⁊ ptineat ad mentē siue memoriā. sz q trinitas ē i aīa penes itelligētiā volūtatē ⁊ memoriā. quā memoriā qdā pmittūt duabus alijs. qdā subiūgūt fm diuersaz suā itētōez. Frui vō ptinet ad ipsaz essentiā diuinitatis. vel ex tribus pdictis relinquat. Tres aūt dr̄e sic pn̄t distigui. vt frui ptineat ad actū cordis. Seruire vero ad actū opis exterioris. laudare vero ad actum oris. Alie vō tres dr̄e sic distinguūtur. vt videre ptineat ad actū rōnis. amare vō ad actū volūtatis siue gaudē. laudare vō ad actuz sermonis: vt fiat ꝓtestatio sūme maiestatis sapie ⁊ bonitatis.

Questio. lxij. de simplicitate aie sz eē absolutum

Etermīatis his que ptinēt ad causalitatez ipi⁹ aīe sequūtur d̄ his q̄ isūt ei sz eē absolutū primo. Deide d̄ his q̄ ptinēt ad eē eius ꝯpatū respēu corpis.
¶ Prio agēdū ergo ē d̄ simplicitate ei⁹. ¶ Secūdo d̄ vniuersitate ⁊ pluralitate ipi⁹. ¶ Tertio de simultate origis. vl' n̄ simultate. ¶ Quarto d̄ localitate. ¶ Quito vtrū sit ad imaginē ⁊ silitudinē diuinā: ⁊ hec qd̄ ptinet q̄si ad q̄litatē. ꝓcedētes vō ad quātitatē. ¶ Sexto d̄ ordie ei⁹ i vniuerso ⁊c̄.

Membrum primum.

Circa simplicitatē vero q̄ attēdit q̄tituꝫ ad ptes quātitatiuas. q̄rit vtrū sit simplex an cōposita? Et vr q sit simplex. quātitas .n. terminus ē corpis. Aīa vo ē suba incorpea. ergo quātitate caret. ¶ Itē aug. i li. de aīa ꝛ spū. si ptes hr̄e aīa vr. rōne potius similitudis q̄ veritate ɔpositōnis ē itelligendum. Simplex suba ē aīa. nec aliud minus est rō suba q̄ aīa. ¶ Itē oīe qd recipit ē in recipiēte ſ; modū recipiētis. cū ergo in aīa sint spēs rex corpaliū ꝛ ɔpositax mō simplicitatis. ergo nā aīe simplex ē. vbi .n. ē vna spēs ibi ꝛ alia. ¶ Item si aīa eēt quāta maior eēt in maiori corpe. ꝛ minor in minori. ꝛ p ɔsequēs maiores corpe eēnt sapientiores ꝛ igeniosiores: qd cū ñ [illegible] ñ erit aīa ɔposita ſ; simplex. Cōtra. aīa tota toti corpi infundit vt pfectio pfectibili. extēdit ergo ſm extensionē corpis. cū ergo corpꝰ sit ɔpositū: ꝛ ita q̄tituꝫ erit. aīa quātitatē hn̄s. ¶ Itē aīa hꝫ ptes virtuales siue potētiales. ꝛ ſm illas ē i diuersis ptibus corporis: ꝛ ñ hꝫ oēs i qualibꝫ pte. ñ .n. vidit in auribus. neqꝫ audit i oculo. Ubi āt aliq̄ ptiū est. ibi ꝛ ipa aīa ē. erit ergo aīa quātitatē hn̄s rōne suarū ptiū. Ad qd dōm. q ſm aug. i lib. de quātitate aīe. q q̄tum dr̄ aliqd duobus mōis. virtualr ꝛ dimēsiue. vt cū q̄rit quātus sit hercules. pt q̄ri vel quātitas dimēsiua. s. quot sit pedū. vel quātitas virtualis. s. quāte sit vīrtis. aīa ergo hꝫ quātitatē virtualē. ſ; ñ hꝫ dimēsiuā. Silr hꝫ virtualē extēsionē i corpe. ñ hꝫ extensionē dimēsiuā. sicut albedo vel forma mālis: que distēdit ſm corpis distinctiōeꝫ. Ad scōm vo dōm. q lꝫ in aīa sint ptes virtuales que determinatas hn̄t opatōnes. ſm ptes corpis diuersas. nō tñ ipa ē ptibilis ſm quātitatē: vt i se recipiat diuisionē. vel ſm subam corpis eius suba diuidat. ſ; ſm ɔportōem organoꝝ ē opatio virtutū. qbus mediātibus aīa i diuersis corpis ptibus opat. ꝛ sicut p diuersū situꝫ diuerse ptes corpis distinguunt. ita per diuersuꝫ actū diuerse ptes vtuales cognoscunt. nec est situs cā multiplicatōis ptiū in corpe. nec actus [illegible] multiplicatōis viriū i aīa. nec ē maior aīa in duobus vel i tribus potētijs q̄ in i vna. tota āt vr esse in q̄libet pte corpis vno mō. vt totalitas ad pfectōem eēntie aīe referat. non āt tota dr̄ i qualibet pte corpis ſm totalitatem virium.

Membruꝫ secundū.

D scōm quo q̄rit. vtrū aīa sit vna vel plures i tribꝰ potētijs vegetabili sensibili ꝛ ratioāli. Qd āt sit vna sic ōndit. Sicut se hꝫ pfectibile ad pfectibile. sic pfectio ad pfectuꝫ. ſ; ñ differt in hoīe pfectibile a vegetabili sensibili ꝛ rōnali. q2 vnus hō ſm reꝫ ē vegetabilis: sensibilis: ꝛ rōnalis. ergo vna erit pfectio ſm subaꝫ. ¶ Itē si eēnt multa: ꝛ ſ; sbaꝫ: ꝛ ſm potētiā. actus vnius ñ ipediret p actū alterius. ſ; ɔriuꝫ videmus. q aīa occupata circa actū vnius ipedit ab actu alterius. ergo sūt eadē sba: vegetabilis: sensibilis: ꝛ rōalis. ¶ Itē si eēnt differētes ſm subam ꝛ potētiā ꝛ opatiōeꝫ in nullo ɔuenirēt. ꝛ sic ipossibilis eēt vnitio in hoīe. ñ .n. vniunt q̄ in aliquo ñ ɔueniūt. ¶ Itē si hoc eēt. eēt hō diuersarū spēx. dr̄iam .n. spēi facit diuersitas subalis pfectōis. ¶ Itē arguit hoc ex rōe. Cū .n. ñ dicat aīa resurgere ſ; corpus. aīa āt corpi resurgēti ɔiugit. si sensibilis i hoīe eēt alterius sube q̄ rōnalis. ꝛ silr vegetabilis: aut desinerēt eē. ꝛ ita ñ eēt idē totum i resurrectiōe qd prius erat. Si vo nō desinerēt eē. eēnt tres [illegible] sube sepabiles: q̄rꝫ nulla esset altera. ꝛ ita localr diuisē: ꝛ ita vegetabilis q̄tum ē de se in hoīe esset suba sepabilis. q cū nō sit necesse ē eē vnā subam in his tribus. ¶ Itē aug. in li. de ecclesi. dog. Neqꝫ duas aīas i vno hoīe eē dicimus. sicut iacobus ꝛ alij syroꝝ scribūt. vnā aīalem qua alat corpus ꝛ immixta sit sanguine. ꝛ aliā spūalem que rōem ministret. Sed dicimus vnā eādēqꝫ animā i hoīe. que ꝛ corpꝰ sua societate viuificet. ꝛ semetipaꝫ sua rōe disponat hn̄s in se libertatē arbitrij. Cōtra. in semine siue i embrione añ infusionē aīe rōalis: precedit quedā potētia q̄ vegetat ꝛ sentit. ſ; illa potētia ñ ē sine suba. ergo animā rōnaleꝫ pcedit suba anime vegetabilis ꝛ sensibilis. ergo diuerse sūt substātie aīe vegetabilis sensibilis ꝛ rōnalis. ¶ Itē nō ē eadē suba corruptibilis ꝛ incorruptibilis. ſ; corruptibilis ē sensitiua. incorruptibilis rōnalis. ergo ñ sunt idē ſm subam. ¶ Itē sepabilis ꝛ insepabilis. mixta corpi ꝛ ñ mixta nō sunt eadē suba. Ad qd pōt rn̄deri. q vna ē suba in hoīe hn̄s has virtutes. vn̄ aīa rōnalis cū sepat secum trahit sensuꝫ ꝛ imaginē. sicut dr̄ in li. de anima ꝛ spū. ¶ Ad illud vo qd obijcit de embrione. dōm ē q illa suba cuius ē illa virtus. nō se hꝫ p modū pficiētis. ſ; [illegible] modū artificis preparātis ipm corpus: qd dꝫ eē organū ipsiꝰ aīe que ē pfectio: nec dicet eē aīal añ vltimā pfectiōeꝫ. Animal .n. a pfectione dr̄ nō [illegible] preparatiōe. Et si dicat a pħo eē animal. hoc nō ē nisi vt distinguat a corpe huiusmodi i quo ñ ē virtus talis prepatoria. non vt designet p hoc eē in spē. nō .n. vt huiusmōi posset in se subsistere. ¶ Ad aliud vo dōm. q nō est eadē suba corruptibilis ꝛ incorruptibilis. Substātia enim illa que ita pparat ꝛ ē corruptibilis: nonꝰ ē eadē cū ipa suba aīe rōnalis. virtus āt sentiendi quā dicit aug. separi cū corpe: vnius sube ē cum potētia intellectiua. ꝛ lꝫ ñ sit sepabilis ex rōne q̄ ē sensibilis. ē tñ sepabilis rōne sube i qua fundatur. ista vo sensibilis: lꝫ in genere ɔueniat cū sensibili in brutis. in brutis āt sit corruptibilis. nō [illegible] hoc ē in hoīe corruptibilis q2 in brutis ñ ordiat nisi ad necessitatē corpis corruptibilis ſ; tēpus

determinatū ꝯseruādi. ⁊ ideo cū corpe cōmmu/nik. nō sic aūt ē de hoīe. sua. n. ordiatio ē ñ tm̄ ad pfectōez necessitatis corpalis: sꝫ ad misteriū vir/tis itellectual. ⁊ vlteri⁹ ad hoc vt sic mereꝫ cū vir/tute itellectuali: vl demereꝫ. ita pmiet vel puniak. ¶ Ꝺd silr pt rñderi ad tertio obiectū. sic. n. sepabi/le ⁊ isepabile ñ ꝯueniūt eidē sube. ita nec mixtū ⁊ imixtū. sꝫ nihil pꝓhibꝫ subaꝫ sꝫ vnā potētiā opari pter corp⁹. sm aliā opari i corpe siue p corpus.

Mēbrū tertium.

De tertiū quo qrik. vtrū oēs aie create sint simul vel ñ simul. Ꝙ dt sint simul create obijcik: qꝛ dr i geñ. ij. c. requieuit dñs ab vniuerso ope die septio. Et ex/ponit aug. qꝺ i illis sex diebus oīa erāt creata: in primordialibus rōibus faciēdis: ñ a creatis que ex ipis pducūk. cū ergo in aiabus ñ sic sit. qꝺ vna aia sit cā alterius mālis vel effectiua. nec vnā ha/beāt cāmsi cut corpa hñt vnā mālem cām. opor/tet qꝺ oēs aie sint simul create aut ñ requieuit deus ab vniuerso. Si enim animā faceret sicut alia. ex primordialibus rōibus. pducimō obstāte hoc: quiescere diceretꝫ. sꝫ faciēs aliqd nouū cuius nō pcessit rō cālis: quiescere ñ videk. Preterea vi/dek oñdi p simile. Sic. n. ē ɔ̄ substātijs spūalibus que sūt angeli. qꝺ oes sūt simul. pari ergo rōe vr̄ de spūalibus substātijs que sūt aie rōales. ñ eniꝫ esse eoꝝ depēdet a corpe cui ꝯiūgunk. sicut eē aie sensibilis aut vegetabilis. ¶ Itē iob penul. Ecce vehemoth quē feci tecū. Et apoc. xx. Eadem est mēsura hominis: que ⁊ angeli. qꝺ intelligiꝫ q̄ntum ad animā. ergo cum angelis creati dicende sunt. ¶ Preterea. cū hēant eē subsistēs post corporis corruptōnez. quare silr ñ haberēt eē subsistēs añ corporis generatōez. que. n. ē ꝯpatio eius eē quod ē post corpis corruptiōez. ea ē ꝯpatio eius eē qꝺ ē ante generatōez. ¶ Itē quedā sūt spūales sub/stātie i corpibus. ⁊ nō añ nec post corpa. vt i ve/getabilibus ⁊ brutis. hinc mō opponūk qꝺ sint ali/que sube i corpibus ⁊ sūt añ corpa ⁊ post. Item quedā sūt i corpibus: ⁊ sūt ēt post corpa ⁊ ñ añ. hinc opponik qꝺ sūt quedā i corpibus ⁊ sūt ante corpa ⁊ ñ post. Sꝫ ille due ꝯiūctiōes sūt. q̄re iste due opposite illis. ⁊ sic eēnt q̄tuor coniūctiones. ¶ Itē dicit aug. i li. de aia ⁊ spū. qꝺ aia habꝫ istas potētias: rōnabilē: irascibilē: ⁊ ꝯcupiscibilē. an/teq̄ꝫ corpi misceak. In ꝯtriuꝫ vo sic oppōik. ps. Qui finxit sigillatim corda eoꝝ. ⁊ p corda itelli/gunk aīe. ⁊ glo. ibidē dicit. qꝺ aias sepatim deus creauit ⁊ ñ oēs in adā. Et hoc pōt itelligi dupłr. vel qꝺ ñ oēs sint create cū aia ade. vel qꝺ nō oēs ex aīa ade. sicut quedā heresis dicebat. ¶ Itē au/gu. in li. de ecclesia. dogma. credendū ē ⁊ firmi/ter tenendum. qꝺ ñ oēs aie sint ab initio create vt origenes finxit. neqꝫ cū corpibus iueniātur sicut luciferani ⁊ cyrillus ⁊ quidā latinoꝝ affirmāt. sꝫ dicimus animā simul creari ⁊ infūdi i corpe cō/pacto ⁊ formato. vt viuat i vtero hō. ¶ Itē aug. i eplā ad ephe. j. ibi. sicut eligit nos i ipo ⁊c. Ne qs putet aīas cū deo fuisse eternas. ⁊ tūc aliquid meruisse iuxta errorē eoꝝ qui añ hec visibilia di/cūt quasdā aias fuisse factas. ⁊ iō tunc fuisse ele/ctas. ¶ Preterea. si añ eēnt create ab initio. ꝯstat qꝺ hērent potētiā eligēdi ⁊ volēdi. ⁊ he potētie ñ eēnt ociose i eis sicut ñ sūt in āgelis. ergo mererent vel demererent p ꝯuersionē ad deū vel auersionē ab eo. ergo ꝯfirmarenk i malicia vel in bonitate sicut āgeli cū sint sube ñ vnite corpi ⁊ ita irreme/diabile eoꝝ pcīm ⁊ insepabilis bonitas. si. n. cō/firmate sint i malicia vel i bonitate. iniustum eēꝫ eas vniri corpi ad merendū vel demerēduꝫ: qꝺ cū falsūꝫ sit. restat primū falsū eē. ¶ Itē ad ro. ix. cū nō dū nati eēnt. aut aliqd boni vel mali egis/sent. vt sm electōez ꝓpositū dei maneret ⁊c. ex q̄ pꝫ qꝺ ñ fuerūt prius create. vt aliqd boni vl mali egerēt. ¶ Itē cū habeāt potētiā cognoscēdi ⁊ vo/lendi. ⁊ cognoscēdi corruptā massam carnis. cui vniunk. aut volūtarie vniunk. aut inuolūtarie. Si volūtarie. eēt ergo pcīm actuale. cū pcīm actua/le diuidak ꝯ pcīm originalē. Si vo iuolūtarie. iniu/sticia ē vt pcīm ꝯtrahat. ex eo qꝺ simplex ē ꝯ volūta/tē eius actualē. restat ergo creādo infūdik. Ꝙ ꝯcedēdū ē. ¶ Ad prīo obiectū dōm. qꝺ requieuit deus ab vniuerso ope qꝺ patrarat. q̄tū ad gene/ra ⁊ spēs. ⁊ hoc haberi pōt ex gl. bede sup geñ. dicit. n. prīo requieuisse a generibus reꝝ faciēdaꝝ: qua vltra noua genera ñ ꝯdidit vsqꝫ nūc. cū opc/rak admīstratōez illoꝝ generꝫ q̄ tūc ꝯstituta sunt. ¶ Ad aliud dōm. qꝺ ñ ē silr de āgelis ⁊ aiabus: qꝛ angeli sūt sube ñ vnibiles corpibus. aie vo sūt corpoꝝ pfectōes. ꝯuenit ergo vt idē sit tps perfe/ctōis ⁊ pfecti. Cū. n. sint quedā que ita sint sube. qꝺ ñ pfectōes. s. itelligētie angelice. qdā que ita p/fectōes qꝺ ñ sube vt pfectōes ipresse corpib⁹. qdā medio mō: he hñt sube simul ⁊ pfectōes. ⁊ ingr̄ in pfectōes idē tps pfectōis ⁊ pfecti. Auctoritas aūt iob soluit i glo. vbi dr. simul factus ē. ñ vnita/te sꝫ cognitōie rōnis. ⁊ alia glo. simul p imagi/nē sapie. ¶ Ad aliud dōm. qꝺ ille ꝯiūctiōes ñ de/buerūt eē. Aut. n. eēnt spūs rōalis. aut irrōnalis. Sꝫ irrōalis nō. qꝛ interit cū corpe. ⁊ non ē subā sepata. Si rōnalis. hoc eē nō pōt. qꝛ sic finaliter ñ pticipet beatitudinē. s. si eēt añ corp⁹. ⁊ post iter/iret cū corpe. Itē alius status ñ ꝯpeteret p pria/pte. qꝛ si ꝯpeteret esse post ad pticipādā beatitu/dinem. ante eēt inutile quo ad hoc. Item existēti ante melius eēt non ꝯiungi q̄ꝫ ꝯiungi post. qꝛ cō/iungereꝫ carni peccatrici ⁊ vasi corrupto. Secū/do. qꝛ cum prius libere operareꝫ. ligatur vt nūc operari non possit vt infans. deus autem i vna/quaqꝫ creatura facit quod melius ē. Restat ergo

ꝙ hoc cū nō sit melius nō faciat. ¶ Itē ñ dicim⁹ ꝙ q̄ ē compatio eē post ad corruptōem, eque est eē qn̄ ad gnātōem: q2 in pdo ē progressus aīe de minimis bono ad meliorē. ⁊ ꝺ meliori ad optimū cū corpori reddit glorificatio i eis q bn̄ meruerūt. In alio ē declinatio ꝺ bono statu ad deteriorē vt dictū ē. ¶ Ad illud vo qđ dicit aug. ꝙ aīma hꝫ istas potētias. rōnalē. irascibilē. ⁊ ꝯcupiscibilē. anteꝗ̄ corpori misceat. dōm ꝙ hoc dī. q2 nō hꝫ eas ex ꝯiunctōe ad corpus. ſꝫ hꝫ eas cū coniungitur corpori. intelligitur ergo prioritas non temporis sed nature.

Membrū quartum.

a Dꝫ q̄rtū quo agit de localitate aīe ſm ſeipām accepte. Circa hoc queruntur duo sub articulis. ¶ Primus vtrum aīa habeat locū ſpūalē. ¶ Secūdus vtrum anima sit in loco corporali.

Articulus primus.

a D primū. ꝙ aīa hēat locū ſpūalē arguit ex hoc. ꝙ ꝓportionalia ſūt cōtinēs ⁊ ꝯtētū. ſꝫ locus corpalis ē corporū ergo ꝓportōnaliter locus ſpūalis erit ſpirituū. ⁊ ita erit loc⁹ ſpūalis aīaꝝ. ¶ Itē Io. dama. ij. c. iij. dicit Angeli ſūt itelligētie in locis ſpūalibus exñtes. ¶ Itē hiero. i li. de ſpū ſancto. Licet ñ ꝯtineant finib⁹ corpalibus circūſcriptōe. tñ ſb̄e ſue nō carēt. ¶ Itē aug. i li. ꝺ q̄ntitate aīe. locus aīe deus ē. ergo eſt ei locus ſpūalis.

Cōtra vnū ⁊ idē ñ pōt eē locus respcū diuerſoꝝ. primū aūt ꝯtinet imediate nlla. ergo ñ ē ꝯtinēs vt loc⁹. ¶ Itē aug. i li. lxxxiij. q. ñ dicūt res eē i deo ſic i loco. nō eiꝫ ſūt ita res i eo: vt dicat loc⁹ earꝫ. Loc⁹ eiꝫ lōgitudīe ⁊ altitudīe ⁊ latitudīe cōtinet. ¶ Itē ſi aliqs eēt locus ſpūalis imediate cōtinēs aīaꝫ: aut ſūdaret i ſb̄a ꝯtinente ſpūali. aut in ſb̄a ꝯtēta. ſi ſūdaret in ſb̄a ꝯtinēte. eadē rōe queret de illa ſb̄a ꝯtinēte. in quo loco eſſet: ⁊ ita eſſet abire i infinitū. aut oporteret ſtare i pmo: ⁊ ita eēt vnus locus imediate ꝯtinēs multa. Si vo in ſb̄a ꝯtēta tūc ñ hēt rōeꝫ loci. locus eiꝫ ē termin⁹ cōtinētis imobilis. Rñſio locus itelligibil' dicit dupl'r. ſimpl'r ⁊ ſm qd. Uno mō dī icreat⁹ ſpūs. ſm ꝙ dat eis ꝯtinētiā: vt i ipo qeſcāt. ⁊ ad ipſum moueant. ⁊ in quo hñt ſaluari ſubſtātie ſpūales: ⁊ ſic dicūtur a greg. currere ſpūs circūſcripti i⁊ra ſpm̄ incircūſcriptuꝫ. Alio mō dī terminatio virtutis i vnaquaqꝫ re ſpūali. extra eiꝫ illā terminatōeꝫ nihil ē ꝺ re ſpūali. Et ſic dicit aug. i li. ꝺ fide ad petrū. Ineſt ſubſtātijs ſpūalib⁹ nāliter de⁹. quo ad ſeinuicē diſcernūtur. pp qđ nulla ē i alieno termino. ¶ Ad obiectū āt rñdēdū ē. ꝙ ſꝫ hūc vltimū modū eſt dicē. ꝙ ꝓportionalia ſūt locus ſpūalis. ⁊ locatū. ſicut locus corpalis ⁊ locatuꝫ ſiſt' qđ dīc dama. tñ illud poſſꝫ itelligi alit. vt ꝯtinet virt⁹ itelligētie vn⁹ ab alia. quouſqꝫ ad deuꝫ veniret. q ē oīm ꝯtinēs. Illud vo qđ hiero. dicit ſic plane itelligit. Illud āt qđ dīc aug. i li. ꝺ q̄ntitate aīe. itelligit ꝺ loco pmo ⁊ cōi ꝯtinentie.

Articulus ſecūdus.

a D ſcđꝫ quo querit ꝺ loco corporali. Utꝝ aīe habeāt locū corpalē in quo ſint ſm ſeipſas. Et vr ꝙ ſic. p hoc ꝙ dicit aug. in li. de aīa ⁊ ſpū. Ex eo intellectuales nās corporeas dicim⁹. ꝙ loco circūſcribunt. In loco āt dī aīa. q2 alicubi pñs ē ⁊ alibi nō ē. ¶ Itē dama. Aīa circūſcriptibilis ē. q2 loco vel tpe vel ꝯphēſiōe ꝯcluditur. Contra. Omne locatū hꝫ aliquam depēdētiā a loco. vel rōne quietis. vl' rōe ꝯſeruatōis. vel rōe opatōnis. ſpūalis aūt ſubſtātia ſm ſeipām nullā hꝫ depēdētiā. ergo nō ē in loco. ¶ Itē oē qđ ē in loco corpali. p ſe hꝫ determinatā rōnē ad locū. vt graue ad deorſū. ⁊ leue ad ſurſū. ſꝫ aīa nullā hꝫ huiuſmōi rōnē ſm ſeipaꝫ. ergo nō ē i loco corporali. Rñſio. i loco corpali dī eē tripl'r. proprie. min⁹ ꝓpie. ⁊ cōit. Proprie p circūſcriptōnē. min⁹ ꝓpie p diffinitōneꝫ. cōiter p p̄ntiā. Eſſe aūt i loco ſm hos tres modos diſtinguit. vt p p̄ntiaꝫ ponat exñtiaꝫ rei ⁊ loci. eſſe vo p diffinitōeꝫ ponat coexñtiā ⁊ ſupaddat terminatōeꝫ. eē vo p circūſcriptōeꝫ ponat duo pdicta. ⁊ ſupaddat ꝯmēſuratōeꝫ in loco ſm pncipiū mediuꝫ ⁊ finem. ¶ Scđm hec pōt rñderi ad obiecta. Si eniꝫ dicat aīa rōnalis eē in loco. hoc nō ē p circūſcriptōem ſm ſe. cū nō habꝫ ptes dimēſiuas. Poteſt aūt dici eē in loco diffinitiue accidēs. rōne corporis cui vnit p̄ntialiter autē q2 adeſt loco. etiā cum adeſt ſepata.

Membrum quintuꝫ.

a D q̄ntū quo agit ꝺ imagine q̄ dī ſpectare ad q̄litatē in q̄ntitate. dī. n. imago expſſa ſilitudo alicui⁹. Circa hoc querunt ſeptē. ſub totidē articulis ſpecifice diſtinctis. ¶ Pmo q̄rit. an aīa rōnalis debeat dici imago: an tñ ad imaginē. ¶ Scđo. ſi dī vtroqꝫ mō. ſꝫ tñ magis ꝓpie ad imaginē. vtruꝫ ꝯueniat hoc ſoli rōnali: aut ꝯueniat alteri creature. ¶ Tertio. ſi ꝯuenit rōnali aīe. ꝓpriſſime q̄ rōe dī eē ad imaginē dei. ¶ Quarto. que dīa iter imaginē ⁊ ſimilitudinē. ¶ Quinto. ſm qd cōueniat ipſi anime. ¶ Sexto. ſi ꝯueniat ſm ſupiorem ptem. vtrū tñ ſm nālia illius ptis: aut cū additōe gratuitoruꝫ. ¶ Septimo. q̄ō ſit rōnalis anima repñtatiua imaginis diuine penes mentē intelligentiam. ⁊ volūtatem.

Articulus primus.

a Ad primū articulū3 q̄ sit imago. videt̃ per hoc qd̄ dicit aug. in li. lxxxiij. q̄o/ num. q̄ homo dicit̃ imago z ad imaginem. z hoc nō ē nisi fc3 aiam rōnalem. ergo zc̄. ¶ Itē Hugo. imago fm rōe3. silitudo fm dilectōe3: ergo aia rōnalis dr̃ imago dei. ¶ Itē Cassiod. qm̄o posset eē imago dei. si aie hominū mortis termio clauderēt: ex q̄ accipit̃ q̄ aia hūana fc3 imortalitatē imago dr̃ dei. z ita ē imago dei. Cōtra. Hylari⁹. imago ē spēs idifferēs z indistincta similitudo. fc3 hec rō nō puenit homini: ergo non est homo vel aia rōnalis imago dei. ¶ Item dicit hugo. imago ptinet ad figura3. z hoc videtur p similitudinem sumpta3 in creaturis corporalib⁹. sed nō ē figura i deo. nec cōis anime vel homini cū deo: ergo nō dicet̃ imago. ¶ Ite3 imago dr̃ silitudo. sicut dicit aug. in li. lxxxiij. q. fc3 silitudo attendit̃ in forma sb̃ali vel accidentali: nulla vero forma talis cōis ē deo z rōnali anime. ergo zc̄. ¶ Item imago dr̃ expressissima silitudo. sed nō pt̃ esse exp̄ssissima silitudo dei nisi in vnitate nature. sicut hois ñ pōt esse exp̄ssissima silitudo. nisi hō: ergo nō dicetur hō vel aia rōnalis imago dei. Ad qd̄ dōm. q̄ imago dr̄ ppriissime: z nō ppriissime. si ppriissime. sic accipitur fm rōnem hylarij: z ita non puenit hoi: aut aie rōnali respectu dei. Si nō ppriissime put dr̃ exp̄ssissima silitudo in creatura sic dici pōt. ¶ Rñdendu3 ē ad obiecta. q̄ rō hylarij accipit̃ put puenit filio dei q̄ sit imago respectu pris. z accipit̃ psonaliter. ¶ Ad scdm̄ vo dōm est. q̄ illd̄ qd̄ dicit hugo. imaginē ptinē ad figurā. si figura accipit̃ pp̄rie. put ē in corpalibus. sic nō dicetur imago dei. Dt̃. n. deut. iiij. Nō vidistis aliquā [redacted] militudinē in die q̄ locutus ē dñs. ne forte decepti faciatis vobis sculptā silitudinē aut imaginē. Si vo accipitur figura pportōaliter. p distictōe cū quātitate vtutis. sic aliq̄ mō dici poss3. q̄ imago dicat̃ dei. Imitat̃. n. aia rōnalis deū in q̄da3 distinctōe viriū. rōne distictōis psonar̄. z ē quātitas virtutis cōis viribus. ad quādā silitudine3 quātitatis virtutis siue equalitatis i psonis diuinis. est tñ ibi magna dr̃ia ex alia pte z l3 nomen imaginis soleamus hic accipe. nō tñ figure solet transferri. nisi ad heb. j. cum dr̃ figura sube. vbi fm aliā trāslatōe3 p imagine pōt accipi. cū dr̃ fili⁹ ē imago pris. ¶ Ad tertiū dōz ē. q̄ l3 nō sit puenientia i forma spūali cū accñtali. ē tñ aliq̄ puenientia fc3 pportōe3 in effectu. sic de⁹ nemiit. itelligit. diligit. sic aia fc3 suū modū. silitudo ē alia ē causati ad primā cām. ¶ Ad quartū dōm. q̄ nō pōt eē silitudo ad primā cām. q̄tū ad exp̄ssionē eiusdē nāe vel eēntie: pōt tñ hēe quādā silitudinē exp̄ssā sicut possibile ē in creatura.

Articulus secundus.

a Ad scdm̄ q̄ q̄rit̃. cū dr̃ eē imago eōit̃ z ppriissime. nihilomin⁹ tñ ad imaginē. virū puētat tñ aie hūane z hoi fc3 aia3 an alie creature? Et vr̃ q̄ alie creature. p hoc q̄ silitudo aliq̄ puenictia pree creature. in vnitate. vitate. z bōitate. ¶ Itē aie sensibil' est silitudo cū deo [redacted] potētia cognoscēdi āgeli. vlterius in potētia diligēdi. Inuenit̃ ēt in āgelo trinitas illa viriū. fc3 quā dr̃ attēdi imago. ¶ Preterea. dicit b. Greg. exponens illud tu es signaculū q̄ ñ ad silitudinē dei tū factus dr̃. fc3 signaculu3 silitudis vt q̄ in eo ē subtilior nā. eo i illo subtilius imago dei isinuet̃ exp̄ssa: z post subdit. De sigillo anuli tal' silitudo exprimit̃: q̄lis i sigillo eēntialr̃ habet̃. Ex quo accipit̃. q̄ āgelus magis d3 dici imago dei vel ad imaginē: q̄3 hō vel aia rōnalis. Cōtra. aug. in sermone de imagine. Nulli aliȷ̄ creature dedit q̄ sit ad imaginē nisi hoi. ¶ Itē cū imago sit exp̄ssa silitudo. magis aūt vnibilia sūt q̄ expresse sūt silia. z ecōuerso: vr̃ magis de aia rōnali q̄3 de angelo q̄ sit ad imaginē p rōe3 vnibilitatis. ¶ Itē rō imaginis descēdit. vbi fit pfirmatio fm rōne3 pcessionis vnius ab altero. fc3 in hoie pōt eē rō pcessionis vni⁹ ab altero p generatōe3. in angelis āt nō. ergo magis vr̃ dici hō ad imaginem q̄3 angelus. ¶ Preterea. sic dr̃ i sermone de imagine. z in li. de aia z spū: sicut deus ē oia viuificās z gubernās. ita aia se h3 [redacted] suo corpe. z ita h3 expressam silitudinē. Rñdēdū. q̄ nō puenit rō imaginis oi creature: q2 ñ ē exp̄ssa silitudo. sic ptingit eē in creatura. In aliȷ̄s. n. creaturis remanet rō vestigij fm vnitatē. veritatē. z bonitatem. In sensibili āt creatura l3 sit potētia cognoscēdi. nō tñ ē potētia cognoscēdi ip̄3 z diligēdi: z iō ñ ē i hoc puenictia cū deo. deus. n. seip̄3 cognoscit z diligit. ¶ Ad illud vo qd̄ obiicit̃ de āgelo dō3 q̄ i mago pōt dici cōiter. z pōt dici pp̄rie. Cōit̃ sic dr̃ de angelo. pp̄rie sic dr̃ d aia rōnali z de hoie fm aia3. puenit. n. angelo fm simplicitatem eēntie z trinitatē viriū. qbus meniit itelligit z diligit. z fm hoc ēt puenit aie rōnali. abūdat aute3 aia rōnalis in hoc q̄ ē imago dei fc3 hoc. q̄ sicut deus mouet z gubernat vniuersū3 sic z aia rōnalis mouet z gubernat suū vniuersum. Preterea. silitudo virtutis est in hoie in hoc q̄ pt̃ pducere in nā sile. ex alia vo pte euidētius distinguit̃ in aia rō memorie itelligētie z volūtatis. inq̄tum ex memoria pcedit intelligētia. ex memoria z itelligētia volūtas. ¶ Ad obiectū aūt in p̄riū dōm. q̄ imago l3 dicat̃ de angelo. z sit maior expressio rōne simplicitatis: nō tñ rōne eoz i qbus psistit pricipalis rō imaginis vel q̄tum ad quātatem vnitatis ex pte eēntie z psone. sic supra dictum ē. ex pte. n. eēntie est ambit⁹ gubernatōis z viuificatōis. ex pte psone vtus pductōis. z i actibus viriū ē euidens pcessio.

Articulus tertius.

D tertiū quo q̄rit. q̄ rōe dicat ad imaginē dei. ¶ Ad qđ rñdendū ē. Esse ad imaginē dei vt notet rōne ꝓpositōis q̄ est transitiua dilā nāe. ⁊ in hoc oñdat differēs rō respectu filij. q dī imago. nō ad imaginē. Et ponit aug. similitudinē in li. de decē cordis. sicut i nūmo imago impatoris aliter ē. ⁊ alit̄ in filio. In filio. n. impressa ꝑm ꝯueniētiaȝ nāe. in nūmo aūt nō sic. ⁊ tu nūm⁹ dei es ex hoc melior q₂ cū intellectu ⁊ cū q̄dā vita es vt scias cuius geras imaginē. nūmus aūt nescit se hr̄e imaginē impatoris. Simlr̄ ponit exēplū de filio ⁊ speculo. In filio homis ē imago homis. ⁊ est hoc qđ pr̄. In speculo aūt imago ñ ē hoc qđ ipe. In filio est imago ꝑȝ equalitatē subē. In speculo aūt q̄ȝ lōge ē a suba: ⁊ iō ꝓprie dicit eē i hoie ad imaginē. pp nāe diuersitatē. De hoc q̄ ō hoie dicit ad imaginē nr̄aȝ. supra dictū ē. vtrū supponat p creato vl̄ icreato. ⁊ vtrū p psona vel p eēntia. M agr̄ aūt i sniȷ s de hoc tāgit. vñ satis q̄ȝtuȝ ad pn̄s trāseundū ē. Sȝ vtrū hō possit dici ad imaginē filij. q̄rit. dicit. n. Aug. sup geñ. que ē imago dei ad cui⁹ similitudinē factus ē hō. nisi saluator nr̄ qui ē primogenitus oīs nāe. ¶ Itē. ij. corint. iij. Trāsformamur i eādē imaginē tanq̄ȝ ad deū spū. Et ro. viij. quos p̄destinauit ꝯformes fieri imagini filij sui. Cōformitas aūt qđ aliud ē q̄ȝ ꝑȝ rōeȝ imaginis ergo hō dicit ad imaginē filij. Sȝ si hoc. q̄līter diceret eē ad imaginē nr̄aȝ. cū ibi imago dsignet cōis triū psonaꝝ. ¶ Ad qđ respōdendū. q̄ vtrūq̄ȝ pōt ꝯuenier̄ dici. ⁊ q̄ hō ē ad filij imaginē q ē imago pr̄is. q₂ p ipȝ tanq̄ȝ mediatorē ordinatur ad p̄rem p grām in pn̄ti. ⁊ p gliaȝ ordinabit i futuro. dī aūt ad imaginē trinitatis pp rōeȝ supradictā: q₂ sicut vnitas eēntie diuine, ē in trib⁹ psonis. quaꝝ vna ꝓcedit ab altera: ita vnitas est eēntia aīe i trib⁹ virib⁹. quaꝝ viriū vna dpēdet intellectū ab alia. ⁊ actus mediante actu elicitur.

Articulus quartus.

D quartū articulū quo q̄rit. q̄ sit dr̄ia īter eē ad imaginē ⁊ silitudinē. vel facē ad imaginē ⁊ silitudineȝ. Vr̄. n. p aug. i li. lxxxiij. q. q̄ vbi ē imago: ibi ē silitudo. sȝ nō ecōuerso. In duob⁹. n. oīs silitudo ē. neutrū tñ alterius imago. Et. ij. cor. iiij. Illuminatio euāgelij glie xp̄i q ē imago. Glo. vbi imago: ꝯtinuo ⁊ silitudo. ergo silitudo ē gnāle ad imaginem. Cōtra. in gl. sup geñ. imago q̄ȝtū ad nālia silitudo q̄ȝtū ad gratuita. ¶ Itē aug. in li. de aīa ⁊ spū. Imago in cognitione. similitudo. in dilectione. ¶ Itē Hugo. imago q₂ oīa in ipsa aīa sunt ꝑm sapiam: silitudo. q₂ vna ⁊ simplex eē dī ꝑȝ eēntiā. Ad qđ dōȝ. q̄ silitudo accipit cōiter p ꝯueniētia siue ꝑm sbām. siue ꝑm rem alterius generis: ⁊ hoc mō pōt eē generale imagini ⁊ silitudini p parte sumpti. Vel pōt accipi silitudo ꝯueniētia ꝑm q̄litatē. ⁊ hoc mō lȝ distiguat ab imagine. nihilominus pōt vnū eē ꝯcomitās aliđ gnālr̄ ⁊ ñ ecōuerso. cū ergo dr̄ q̄ vbi ē imago: ibi est silitudo. hoc pōt eē duab⁹ rōnib⁹. vel q₂ silitudo sit gnāle. vel silitudo insepabilr̄ ꝯcomitat imaginē. ⁊ ñ ecōuerso. Si scđo mō accipiat. nō opponit distīctioni ꝑm rōnem. ⁊ ita accipit aug. Cū dī autē q̄ silitudo accipit quo ad gratuita: imo q̄ ad nālia distīctio accipit ñ tm̄ rōne sȝ ētiā re.

Pōt aūt queri .§. j.

adhuc de illa dr̄ia quā ponit aug. q̄ imago attēditur in potētia cognoscēdi. silitudo in potētia diligēdi. ⁊ alibi dī. imago i cognitione. silitudo i dilectione: pp qđ magis imago ad cognitionē referatur q̄ȝ silitudo. cū cognitio dicat assimilatio cognoscentis ad cognitū. ¶ Ad qđ dōm. q̄ cognitio pōt dici cōiter. ⁊ sic dr̄ cognitio assilatio cognoscētis cognitū. Vel pōt dici ꝓprie. cū i q̄litate ꝯueīt. sicut diligēs cū diligēte in dilectiōe ꝯuenit. ⁊ hoc facit cōis volūtas. Et hec dī silitudo in dilectiōe. cū diligēs ipa vi dilectōis in quādā silitudinē dilecti trāsformat. Vñ Hugo in li. ō arra spōse. Scio aīa q̄ q̄cq̄d diligis. ipsa vi dilectōis i eius silitudinē trāsformaris. Preterea i cognitione ē q̄dā discretio cognoscibil̄ pp quā ē q̄dā ꝯfiguratio. Preterea. potētia cognoscēdi īquātum huiusmodi. siue cognitio p̄cedit potētiā diligendi inquātū huius ⁊ dilectōȝ. cū ergo imago plus adhereat nāe q̄ȝ silitudo. ⁊ sit prior nālr̄ q̄ȝ silitudo supinducta imagini recte penes potētias cognoscēdi dterminat imago. silitudo penes potentiaȝ diligendi. sicut re corpali prior est imago q̄ȝ color q superinducitur.

Deinde querit .§. ij.

de multis differentijs q̄ ponitur īter imagineȝ ⁊ silitudinē. q₂ sicut dicit Cassiod. imago attēditur ꝑm imortalitatē. silitudo ꝑm simplicitatē: ⁊ ita vr̄ silitudo eē prior q̄ȝ imago. Simplicitas. n. vr̄ eē prior imortalitate. ¶ Rñsio. Silitudo accipit generaliter vt ē ꝑȝ imortalitatē dicat silitudo. vñ ꝑȝ q̄ attendit imago. ꝑm illā attēdit silitudo. ⁊ ꝑȝ aliqua attēdit silitudo ꝑm q̄ ñ attēdit imago. vtpote ꝑm simplicitatē: tñ aīa dī ad imaginē pp vitā eternitatis: in qua imitatur deū. ꝑm aūt simplicitateȝ nō dī. q₂ hoc pōt eē cōe reb⁹ corpalib⁹. q̄ ñ dicūtur eē ad imaginē dei. ¶ Silr̄ itelligēduȝ ē qđ dīc Hugo. imago ptiet ad figurā. silitudo ad nāȝ. nāeȝ prior ē figura. Vñ attēdēdū ē q̄ loqt̄ ō silitudine ꝓut silitudo ē ꝯueīētia q̄st i forma. vt cū dr̄ q̄ filius ē silis pr̄i. in hoc q̄ ē eiusdē spēi. sed sic nō attēdit silitudo ꝓut sequit imaginē. īquantū dici

mus ꝙ hō ē ꝯditus ad imaginē ꝛ ſilitudinē dei. ꝛ dr̄ ad ſilitudinē ꝛ imaginē. ¶ Silr̄ videnť eē plures dr̄ieq̄s ponit ipſe. vt cū dr̄ imago q2 rōnalis ſilitudo q2 ſpūalis. Silr̄ cū dr̄ ꝙ imago ſit q2 oia in ipſa ſunt ſm ſapiam. ſimilitudo q2 ſimplex ſm ēentiam. Un̄ gnāliter attendēdū ē ꝙ duobus modis attendunť dr̄ie. vel vt ſilitudo ſupintelligatur imagini. ꝛ ſic ꝓprie accipiť. vel ſm ꝙ ſilitudo extenditur vt quo ad priora imagine vel ꝯcomitantia accipiatur.

Articulus quintus.

D quintū quo q̄riť. ſm qd ꝯueniat aie vel homini. vtrū dicaľ ꝯuenire ſʒ corpus? q2 ſicut aug. dic. hʒ ꝑtātē qua ꝑt. veritatē qua dei ſunt. bonitatē q̄ ipſʒ tendit. In hoc ēt vr̄ qd̄ dicit augu: ꝙ in exteriori hoīe quedā trinitas iueniť: ꝛ nō ita exꝑſſa vt in interiori homine. vnde dicit in interiori homine q corrūpiť. q̄ram⁹ q̄uo poſſumus quādā trinitatis effigiē. ꝛ ſi nō exꝑſſiorē. tn̄ ad dinoſcēdū faciliorē. Ex quo colligitur. ꝙ hō ſm corpus dr̄ ad imaginē. ¶ Preterea vr̄ ꝑ hoc qd̄ dr̄ in gen̄. ad imaginē ſuā creauit illū maſculū ꝛ feminā creauit illos. ſʒ hec diſtictio non ē niſi ſm corp⁹. ergo ꝛc̄. ¶ Itē aug. i li. lxxxiij. q. q2 tale ē vt ad ꝯtēplādum celū ſit apt⁹. magis i hoc ad imaginē ꝛ ſilitudinem dei ꝙ̄ cetera corpa aialiū facta iure videri pōt. ¶ Itē ſm ſenſibilē vr̄ eē q̄daʒ trinitatis imitatio. ſicut oſ̄dit aug. i li. de tri. Eſt. n. ſpēs memorialis ſiue memoria. ꝛ ꝯuerſio ſup ipaʒ rēper noticiā. ꝛ dilectio q̄ ſurgit ex his. ergo cū in his ſilitudo trinitatis oſtendatur. erit in ſenſibili ꝑte ꝯditus ad imaginē. Contra. Beda in glo. ad imaginē dicit eē ſm illā ꝑtem qua irrōnalib⁹ anteceſſit. ¶ Itē Caſſiod. q̄uo poſſet imago aut ſilitudo dei eē. ſi aie hoīuʒ mortis termino icluderētur. ¶ Itē idem. nec recte dr̄ imago dei. niſi illud qd̄ inheret ꝯtēplande incōmutabili vitati. ¶ Itē augu. Illa ꝑs imago dicitur eē. ſm quā ꝑticeps eius eē poteſt. ꝑticipatio aūt hec eſt ſm cognitionem ꝛ dilectionem. cum ergo ſm ſenſibilem vel corporalem non habeat huiuſmodi ꝑticipatōʒ. nō diceť imago dei. Rn̄ſio ſumpta ꝓpria rōne imaginis nō dicetur hō ad imaginē dei. nec ſʒ corpus nec ſm partem ſenſibilem. ſed ſm ꝑtem intelligibilem vel rationalem. vnde licet inueniatur quedam ſimilitudo trinitatis. non tn̄ dicetur imago. imago. n. eſt exꝑſſa ſimilitudo. ſicut poſſibile ē in creatura.

Deinde queriť .§. j.

vtrū aia rōnalis ſʒ iferiorē ꝑtē dicaľ ad imaginē vel imago. an tn̄ ſupiorē? qd̄ vr̄ ꝑ hoc qd̄ dic̄ aug. i li. ď tri. Cuʒ i nā mētis humane querimus trinitatē in tota q̄rim⁹. nō ſepantes actōʒ rōal' in tpalib⁹ a ꝯtēplatōe eternoꝝ. ꝛ ſm trinitatē dr̄ imago. ergo ꝛc̄. ¶ Itē ſic ē i iteriori hoīe ſic i exteriori. ſʒ in exteriori ſic ē. ꝙ taʒ mulier q̄ʒ vir dr̄ eē ad imaginē: ergo ſic erit in interiori hoīe: cū ergo inferior ꝑs rōnis dicaľ mlr̄. erit ipſa dicta ad imaginē. Cōtra. aug. in li. de tri. ex qua ꝑte ꝯſpectā ꝯſulit veritatē ē imago dei. ex q̄ vō itendiť ad iferiora agēda. n̄ ē imago dei. ¶ Itē i eodē. Eo ꝓprie imago ei⁹ ē. q̄ capax eius ē. eiuſq3 ꝑticeps eē pōt. qd̄ magnū bonū niſi ꝑ hoc ꝙ imago ē ei⁹ eē nō pōt. ¶ Itē i eodē. In hac diſtributōe non recte dr̄ imago dei. niſi illud qd̄ inheret ꝯtēplāde incōmutabili vitati. Ad hoc dōm. ꝙ ꝓprie loquēdo imago dr̄ ſm ſupiorē ꝑtē. ¶ Ad prio obiectum dōm ē. ꝙ trinitas q̄dā attēdaľ ſm ꝑtē iferiorem. ſ. ſm ꝙ meminit intelligit ꝛ diligit hec inferiora: non tn̄ ſm illā dr̄ imago. non. n. ſm quālibet trinitatē virtū dr̄ imago. ſʒ ſolū ſm illā q̄ meminit itelligit ꝛ diligit deū. ¶ Ad ſcōʒ vō dōʒ. ꝙ hō exterior pōt dici ſenſualitas ſiue ꝑs ſenſibil. ꝛ ſic nō ē ꝯueniētia vel ſilitudo interioris ꝛ exterioris hoīs: vel pōt dici exterior hō ꝓgreſſus tētationis ſm ꝙ fuit i primis parētibus. ꝛ q̄ʒtuʒ ad hoc q̄ ad qd ē ſilitudo in iteriori hoīe ꝛ exteriori. quo ad hoc. n. ē ſilitudo. ꝙ ſicut i exteriori hoīe ē triplex mot⁹. ſ. ſerpētis. mulieris. ꝛ viri. ita ꝛ in iteriori. ſ. ſenſualitatis iferioris ꝑtis rōnis ꝛ ſuperioris. Quo ad hoc aūt ē diſſilitudo. q2 in hoīe exteriori ē imago ex parte viri ꝛ ēt ex ꝑte mulieris. non tn̄ ita ē in hoīe interiori. ſʒ ſolū attenditur imago ex ꝑte viri. ſ. ſuperioris partis rationis.

Deinde queriť .§. ij.

Si ē imago vel ad imaginē ſʒ ſupiorē ꝑtē rōis. vtrū ſʒ ꝙ trinitas inueniť i ea reſpectu dei. vel reſpectu ſui? Et vr̄ ꝙ reſpectu ſui. ſicut. n. deus meminit itelligit ꝛ diligit ſe. ꝛ ſʒ hoc dr̄ trinitas. ad cuius imaginē ꝯdita ē aia rōnal'. vt ſic ſit ſēp reditio ſup ſuā ēentiā. ꝛ ita vr̄ eē i aia. cū aia meminit ſe. itelligit ſe. ꝛ diligit ſe. ergo ſm hec attēdiť eſſe imaginis. ¶ Itē aug. in li. de tri. Ecce mēs meminit ſui. itelligit ſe. ꝛ diligit ſe. hec ſi cernim⁹: cernim⁹ trinitatē. nō dū qdē deū: ſʒ iā imaginem dei: ergo aia ſʒ hec ē ad imaginē dei. Cōtra. aug. i li. eo. Hec trinitas mētis nō ꝓpterea imago dei eſt. q2 ſui meminit mens. ꝛ itelligit ꝛ diligit ſe. ſʒ q2 pōt meminiſſe itelligē ꝛ amare a quo facta ē: ergo tn̄ diceť imago inquātū hec in deū ꝯuertiť. Nō ꝯcedendum ē. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrium prio dōm eſt. ꝙ lʒ in hoc ſit quedā ſilitudo. tn̄ q2 fit reditio ſup creaturā. ꝛ ita ſup defectibile. nō ē imago ſūme trinitatis: ideo oʒ vires ꝛ aia ſm ipſas in deū ꝯuertantur. ¶ Ad ſcōm aūt dōʒ ē. ꝙ in predicta auctoritate nō fit relatio ad ipam aiaʒ itelligentē. ſʒ fit relatio ad deū. ď quo prius habitus ē

sermo. sicut littera precedēs et subsequēs ondit. licet ab aliquibus male itelligatur.

Articulus sextus.

a D sextū q̄ q̄rit. cū ꝯueniat ẜm supiorē ptem. vtrū penes nālia vel gratuita. et vtrū ẜm potētiā an ẜm actū. Et vr ꝙ tm̄ ẜm nālia. qꝛ imago insepabile ē ab aīa. sicut hr i gl. verūtn̄ i imagie ptrāsit hō. ¶ Itē aug. xiiij. de tri. Nō vanitatē imagini dei tribuēt nisi deformē cernēt factā. nec tn̄ valē deformitatē. vt sic auferat ꝙ imago ē. Cōtra. sup illō ps. Signatum ē sup nos et cē. distiguit triplex imago. creatōis. recreatōis et silitudinis. vñ innuit ꝙ ẜm imaginē recreatōis reformatur imago creatōis. vt simplr sit imago. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ imago attēdit penes vtrūqꝫ. s. penes nālia et penes gratuita: sed drīter. Nā ē imago creatōis. et ē imago recreatōis. imago aūt creatōis attēdit penes potētias naturales. s. memoriā. itelligētiā. et volūtatē. Imago vo recreatōis attēdit penes grām reformātē illas potētias. Prima ē idifferēter i peccatorib⁹ et in iustis. alia autē est tantum in iustis.

Item queritur .§. j.

Utrū imago attendat penes potentias vel penes actus potentiaꝝ. Et vr ꝙ penes act⁹. Nā sicut dicit aug. imago in aīa attēdit penes ista tria. s. mēs noticia et amor. sꝫ ista tria nō sūt potētie s actus potētiaꝝ. ergo penes actus attēdit imago. ¶ Itē rō imaginis attēdit penes tria. ẜm ꝙ vnū pcedit ex alio. vt sicut filius ē a pr̄e et spūssanctus ab vtroqꝫ. ita ex mēoria itelligētia: et ex vtroqꝫ volūtas. Sꝫ ꝯstat ꝙ potētia nō pcedit de potētia: sꝫ actus ex actu. ergo imago attēdit penes actus et n penes potētias. Cōtra. si imago attēdit penes actus. et n̄ penes quoslibꝫ actus. sꝫ penes illos ẜꝫ q̄s hꝫ ꝯuerti i deū: n̄ eēt in hoīe nisi ẜm ꝙ actualr ꝯuerteret i deū. ergo i peccatorib⁹ nō eēt rō imaginis: cū n̄ ꝯuertunt i deū actualr. ¶ Itē dic̄ aug. ꝙ aīa dr ad imaginē dei. n̄ qꝛ memit. itelligit. diligit. sꝫ qꝛ pt meminisse itelligē et diligē. ergo imago attendit penes potētias. n̄ penes actus. Ad qđ dōm. ꝙ imago attendit penes potētias. tn̄ ẜm ꝙ ex illis hñt elici actus. Vñ cū dicit aug. ꝙ imago attēdit ẜm mentē noticiā et amorē. n̄ p hoc negat qn attendat ẜꝫ potētias. ¶ Ad hoc qđ obijcit ꝙ potētia nō ē ex potētia dōm. ꝙ lꝫ potentia p se absolute ꝯsiderata n̄ sit ex potētia. tamē i eliciēdo actū suū vna potētia dependet ab alia. et ita quodāmodo est ex illa. Unde in eliciēdo actū preintelligitur memoria ante intelligētiam. vnde quātum ad hoc imitat pricipaliter memoria trinitatē personaꝝ quātū ad processionē.

Articulus septimus.

c Onsequent̄ q̄rit. qualr ē repn̄tatiua imagis ipsa aīa. Dubitabit tn̄ aliquis. qño ẜm p̄dicta. memoriā itelligētiā et volūtatē fiat coaptatio ad trinitatē psonaꝝ. Dicit. n. aug. memoria patri. itelligētia filio. volūtas spūisancto adaptat. et rō huius ē: qꝛ ex memoria prime veritatis gnātur intelligentia eius. ex vtroqꝫ vero pcedit amor prime veritatis. mēoria ergo ē gnāns. itelligētia genita. amor pcedēs. memoria ergo pri. itelligētia filio. amor spūisancto. Cōtra. Ecci. xvij. ẜm imaginē suā fecit illū. Glo. sicut ex pr̄e filius et ex vtroqꝫ spūssanctus. ita ex itellectu volūtas et ex vtroqꝫ memoria. ergo itellectus pri. volūtas filio. mēoria spūisancto adaptabit. ¶ Itē aug. i ẜmone d imagine. Ex his q̄si excellētiorib⁹ aīe dignitatib⁹ iubemur deū diligere. deut. vi. Ut q̄ntū itelligat. tn̄ si semp i memoria habeat. nec solus sufficit itellectus: nisi sit volūtas i amore eius. nec hec duo sufficiūt nisi addat memoria. q̄ semp i mēte itelligētis et diligētis maneat deus. memoria ergo pcedit ex itelligētia et volūtate: n̄ ergo aptabit patri. Rñdēdū. Est memoria inata. et acq̄sita. memoria veritatis inata ē pricipiū itelligētie et volūtatis. Est. n. sicut dictū ē. vis ꝯseruatiua silitudis prime vitatis impsse a creatōe. et ẜm hoc memoria attribuit pri. intelligētia filio. volūtas spūisancto. Memoria vo acq̄sita prime vitatis pt ꝯsiderari duob⁹ modis. qꝛ q̄ntū ad fieri: aut q̄ntū ad eē. q̄ntum ad fieri nālr pcedit memoria acq̄sita ex itellectu et volūtate. et ẜꝫ hoc itellectus q ē gnāns vitatē. attribuit patri. volūtas q̄ ē gēita filio. memoria ex vtroqꝫ pcedēs spūisancto. Quātū ad eē vo memoria vitatis acq̄sita. pt eē pricipiū vitatis itelligētie et volūtatis. ẜꝫ hec fiat assignatio sicut pri⁹. mēoria pri et cē. Itē dubitabit aliqs d hoc qđ dicit aug. i li. d tri. ꝙ actus isti sese sūt circūcedētes meminisse. intelligere. velle. vt sit silitudo potētiaꝝ ad psonas diuinas. sicut dicit damā. d ybigra. qđ memini itelligo volo. et qđ itelligo memini et volo. et qđ volo memini et itelligo. ¶ Cōtra. itelligētia ē respectu aliquoꝝ. respectu quoꝝ nō ē volūtas et n memoria. meminimus. n. et itelligim⁹ mala. et n̄ volumus ea. nō ergo qđ itelligim⁹ et meminim⁹. volumus. ¶ Rñdet. n̄ dicunt sese circūcedē: nisi cū sūt supioris ptis rōis respectu prime veritatis. et tūc sese nisi circūcedunt. vel cū sunt iferioris ptis rōnis respectu suipsius. que meminit se. itelligit se. et diligit se. vel respectu eius ad qđ nata ē. que n̄ pōt non amari: nec ēt ignorari habitu. Respectu vero alioꝝ que nō sunt. vel illud a quo ipsa ē. vr illud qđ ipsa ē. vl ea ad que nata ē. sicut sunt tēporalia et opationes voluntarie nō se circūincedūt sine necessario ꝯcomitant.

Membrum sextum.

D sextuz pricipale mebru quo querit de ordine aie roalis in vniuersitate creaturarum. vr. n. q post ordine intelligentie agelice debeat ee ordo aie roalis. Intelligetia. n. agelica est substatia icorporea sepata a corpe. cum ergo icorporeu sit prius dignitate corporeo. et sepatum a corpe iseparabili a corpore. sepabilis vero sbe dignior iseparabili. aia vero roalis sit sba inseparabilis a corpe. no depedes fm eentia a corpe. sensibilis vero aia et vegetabilis sit inseparabilis a corpe. recte aia roalis collocari dz in vniuerso post agelica itelligetia: et ante sensibile aiam et vegetabile. et hec oia an corporea sbaz. sicut phabitu e. Ite pricipiu motus nobilius e q illud cuius e pricipiu. s. mobile. cu ergo corpus sit mobile: et aia sit pricipiu motuu. et maxime roalis. recte erit prior i vniuerso corpe. recte ergo post luce. hoc e itelligetia angelica: q prio dic odita e. deberet ee ordo aie roalis. Ite aia roalis e odita ad imagine. cu ergo res debet here ordine fm maiore et minore appropinquatione ad deu. dz aia roalis vel imediate ordinari post deu. vel post itelligetia angelica que aliquaz facit influentia sup aiaz roale. s. osilior et illuminationu. Cotra. aia roalis hz eentiale opatoez ad corpus. corpus aut suu posterius e alijs corporibus. oia eni corpa ordinant ad illud tanq vltimu roe qua vnit aie roali. In corpe. n. humano e potetia ad actuz pfectiore: q sit in corpe hnte tm potetia ad aiam sensibile vel vegetabile. Est. n. i corpe huano potetia ad actu locutois p qua e oiuz signatio. Preterea i corpe huano e vis ordiata ad pductione corpis aiabilis p aiaz roale. qd n e i alio corpe: ergo corpus e dignius quo ad hoc alijs corpibus. Forte dicet. q hoc e vez i corpibus iferioribus. sz hoc no e i corpibus supcelestibus. nd illa corpa digniora vident [illegible] hoc corpe. eo q sunt pricipiu trasmutatois in hoc corpe: sicut et i alijs corpibus. Sz huic obuiat. q et corpus supceleste ad hoc corpus ordinat. Dicit. n. Job. xiiij. No resurget ho donec atterat celu. ergo attritio celi e pambula ex diuia dispositoe ad resurrectione corpis huani. sz attrito celi no aliud e q status eius iquatu e mobile. ergo stabit celuz an. hoc at non ee nisi motus eius ordinaret ad mutatione: et inouatio eius ad inouatione. ergo supiora corpa sunt ordiata ad corpus humanu tanq suu vltimu. Preterea. dicit Ro. viij. expectatio creature reuelatione filiorum dei expectat. Et post sequit. ois creatura igemiscit et pturit vsqz adhuc. vbi dicit glo. Oia clemeta cu labore sua explet officia: sicut sol et luna no sine labore statuta sibi iplet spacia qd e ca nostri. Tn quiescet nobis assuptis: ergo et illa corpa ordinata sut ad corpus humanu. ergo cu corp9 humanu sit ordinatu ad anima roalez. erit aia roalis vltimu i vniuerso. Hoc et odit ipa oditio in opibus primis. Na post oia dicit q fecit hoiem: et exprimit sua oditio. et fm corpus et fm aiaz. p hoc qd sequit. formauit hoiez de limo terre. et inspirauit i eo spiraculu vite. Forte diceret. q ee aie roalis. in q tm e aia. e fm huc moduz: sz n fm q spus. put. n. e spus: no videtur depedetia here nature nec opatione ad corpus. et ita q aliu ordine here debeat. Cotra hoc e qd dicit aug. sup gen. q semp hz spus roalis itentione ad corpus vel iclinatione: ergo aia roalis et put est spus. cu adhuc heat aliqua iclinatione ad corpus et possibilitate. vt sit ps hois eentialis. ordiabit i vniuerso rea ordinatoe qua ho ordinat. ergo erit finis siue terminus creaturarum. Ad qd dom. q aia rationalis hoc mo ordiabit. tanq vltimu in vniuerso. et sicut suu ee no hut anteq oiungeret cu corpe. imo creat et creado ifundit. et fm q spus ita no hz aliqu ordine nisi i ope sexte diei. Ad obiecta at in oriuz dom e. q lz incorporeu sit dignius corporeo. et sepabile insepabili: no tn fm hoc accipit ordo i vniuerso. q nec hut ee aneq eet i corpe. et si heret eentialr respiceret corpus. et io totalr ordinat fm ee totius i vniuerso. sicut et sensibilia et vegetabilia. Ad illud qd scdo obijcit. q e pricipiu motus et ita dignius. dicedu q hoc e vez. q scz dignior e corpe: sz lz fructus sit dignior no tn pcedit flores. sic nec aia roalis pcedit suu corpus. sz e pfectio corpis organici potetia vita hntis. Ad tertiu dom. q lz odita sit ad imaginez dei. et ita quanda heat imediatione ad deuz: no tn in vniuerso ordinat pter habitudinem eentiale ad corpus. fm qua ostituta e quasi mediu quodda iter corpus et deu. vt ipsa p se ordinaret i deu. corpus vo mediate ipa aia. aia. n. p otemplatione et dilectione sursuz fert nalr. corpus vero lz ex quada materia tedat deorsuz. hz tn ex pte aie roalis vt trahat sursuz ad imortalitate in qua per anima quodamodo deo assistatur.

Questio. lxiij. de aia in coparatioe ad corpus.

Dictu est de aia fm se et oditoibus suis: nunc dom e de ea fm opatione ad corpus. Prio qtu ad oiunctioez. Scdo qtu ad ee eius i corpe. Tertio qtu ad sepabilitate. De sepabilitate aut erit sermo in vltima parte que spectat ad retributione. qtuz ad oiunctione. Primo querit. si sint coiungibilia. Scdo si coiungut. vtru sine medio an per mediuz. Tertio. si p mediu. vtrum p vnuz an p plura. Quarto quomo coiungunt siue vniunt.

Membrum primum.

P Rimo querit vtrum sint ɔiungibilia. Quod [illegible] vr. quorum. n. maior ē ɔuenientia. n̄ ɔiungunt vt vnū fiat ex illis. ergo minoris non quorum minor ē ɔuenientia. Sz maior ē ɔuenientia in nã iter corpꝰ celeste ⁊ corpꝰ elemētatū. qȝ iter corpus eleñtatū ⁊ icorporeū. Silr maior ē ɔuenientia iter corpꝰ celeste ⁊ elemētatum. qȝ iter icorporeū ⁊ corpus. sz corpꝰ celeste n̄ ɔiungit vt faciat vnū i nã cū elemēto vel elemētato. ergo nec icorporeū facit vnū cū elemēto vel elemētato. sz aĩa rõalis ⁊ corpꝰ hūanū sic se hñt: sic icorporeū ⁊ corpꝰ elemētatū. ergo n̄ ɔiungent vt fiat vnū i nã ex illis. Quod āt corpꝰ celeste n̄ faciat vnū in nã cū elemēto vel elemētato, pbat p hoc. qꝛ si illud corpꝰ n̄ eēt simplex. ergo eēt ɔpositū ex naturis diuersorum corporum. sz nullū ē tale nisi elemētatū. ergo eēt elemētatū. sz elementatū n̄ ɔponit nisi ex elemētis. corpus āt celeste n̄ ē elemētū: ergo n̄ ē ex q̄ ɔponit elemētatū. rõ āt elemēti ē. ex quo cū alio i potētia fit aliqd i actu. Cū ergo hec rõ remoueat a corpe celesti. corpꝰ celeste n̄ ē faciēs vnū in nã cū aliquo corpe iferiori. cū ergo magis distet aĩa rõalis ⁊ corpus elemētū vel elemētatū. n̄ faciēt vnū in nã. ¶ Preterea. corpus celeste n̄ est nãliter diuisibile. ergo nec segregabile vel ɔgregabile. sz qd n̄ ē tale n̄ ē vnibile cū alio corpe. ergo corpꝰ celeste n̄ ē vnibile. ergo nec ē aĩa rõnal' p hūc modū multo fortiꝰ. ¶ Itē q̄cūqȝ sūt ɔpleta suo gen̄e: n̄ [illegible] hñt possibilitatē ,put huiusmodi ad vlterius ens. Vñ ignis ⁊ aer vt sūt i sua spera. cōpleta sūt in q̄ gen̄e. nec hñt possibilitatē ,put huiusmōi ad aliqd vnū in nã. cū ergo aĩa rõalis ⁊ corpus hūanū [illegible] hēant vt entia ɔpleta i suo genere. In genere. n. corporeorum ē ɔpletissimū corpus. ⁊ incorporeorum genere valde ɔpletū ē aĩa rõnalis vt p se potēs subsistere. ergo ,put huiusmōi nō hñt possibilitatē ad vlterius ens in nã. [illegible] oĩa ɔiungibilia in vnū nã sūt possibilia. ergo aĩa rõalis ⁊ corpus illud n̄ sūt ɔiungibilia. ¶ Itē vr ex similitudie microcosmi ⁊ megacosmi. nã n̄ fit vnū ex motore celi ⁊ celo. ergo pari rõe ex motore corpis hūani ⁊ corpe hūano. ¶ Itē quecūqȝ sube n̄ hñt cōem nãm: nō vniunt adinuicē i vnā nãm. sz aĩa rõalis ⁊ corpus hūanū sūt huiusmōi. ergo non vniunt vt ɔiungant i vna nã. Cōtra. aug. i li. de aĩa ⁊ spū. sūt corpis ⁊ aĩe quedā silia. s. supremū corpis ⁊ infimū aĩe. qbus sine nãli ɔfusiōe personali tñ vnione facili ɔiungi pñt. similia. n. gaudent silibus. sz aĩa que vere spūs ⁊ caro q̄ vere corpꝰ ē in suis extremitatibus ɔuenienter ⁊ facile vniūt i fantastico aĩe qd corpus nō ē. sz silē corpi ⁊ sensualitati carnis que vere spūs ē. qꝛ sine aĩa fieri nō pōt. ¶ Itē in eodē. ɔuenientissima media sūt carnis ⁊ aĩe. sensualitas carnis que maxīe ignis ē ⁊ fantasticus spūs. qd igneus vigor dicit ⁊ celestis origo. mira societas carnis ⁊ aĩe spūs vite ⁊ limi terre. Sic. n. scriptū ē. Fecit deus hoiez de limo terre ⁊ ispirauit in faciē eius spiraculū vite. ¶ Itē ex rõne quā ponit phs arguit. aĩa est pfectio corpis physici organici ⁊c. ¶ Itez omne id qd cōicat alteri i passionibus. ɔuenit in vnum cū illo. sz aĩa ⁊ corpus cōicāt in passiōibus. ergo ⁊c. Quod aūt cōicāt i passionibus. pz p hoc qꝛ [illegible] mutatōez factā in corpibus seqt imediate mutatio i aĩalibus ⁊ ecōuerso. vt in gaudio ⁊ tristicia ⁊ huiusmōi passionibus. ¶ Itē oē qd ɔtinet alterū ⁊ saluat p modū forme. facit vnū cū illo qd ɔtinet ⁊ saluat. sz aĩa ē huiusmōi. ipsa. n. ɔtinet ⁊ saluat corpus eius in corpe. recedente vō destruit ⁊ dissoluit corpus. ergo ipsa ē perfectio corpis.

Ad qd dōm. qꝛ ɔiungibilia sunt aĩa ⁊ corpus. ⁊ vniunt in vnū vt fiat vna nã. ¶ Ad obiectū aūt in ɔtrium dōm ē. qꝛ lz minus distent in nã corpus celeste ⁊ corpus elementū vel elemētatū qȝ aĩa ⁊ corpus hūanū. ⁊ illa n̄ faciūt vnū p ɔpositiōez. nihilominus hec faciūt vnū p ɔpositiōez. qꝛ vnum illorum ē possibile respectu alterius. nō tñ vt mobile respectu motoris. sz vt materiale respectu sue pfectiōis. ¶ Preterea. vt differenter eliciat actus a potētia aĩe hz ɔpositiōez cū corpe organico. lz enim aĩa itellectiua rõne itellectus n̄ determinet sibi organū. nihilominus rõne aliquorum actuū q pertinēt ad sensibile ⁊ vegetabile. vel corum qui ɔsequūtur ad itellectū: determinat sibi organū. ¶ Ad secundū dōm. qꝛ lz vtrūqȝ i suo genere sit ɔpletū. nec respiciat vlterius pfectiōz sui generis. vt corpus nō respiciat vlterius pfectiōem corpalem i natura. nihilominus respicit corpus vlteriorem pfectiōem spūalē siue aĩalez: que ē mediāte vita. ⁊ hec ē pfectio nobilior p̄dicta. Nec ē silē d' alijs duobus pfectis. quorum vnū ē natū p se subsistere sine alterius adiuuamēto. talia. n. duo n̄ dicunt i natura vnibilia. vt ignis in sua spera. ⁊ firmamētum in sua spera. tñ vnū ab altero distinctum ad determinatōem figure. vel distinctum ad rõnē motus. ¶ Ad illud vero qd obijcit de ɔparatōe macrocosmi ⁊ megacosmi: dōm ē. qꝛ in megacosmo nō est ɔparatio corporei ad incorporeū. nisi s'm rõnem mouētis ⁊ moti. corpus. n. illud nō indiget vt subsistat p creaturā illā. sed tñ vt moueat. corpus vero humanū indiget aĩa. nō tñ vt moueat sz ēt vt in eē in quo est subsistat ⁊ pmaneat. ⁊ ideo duplicē hz ɔparatōem. vt mobilis ad motorē. ⁊ pfectibilis ad pfectionē suā. vñ vnū in natura ɔstituunt. s. hoiem. ¶ Ad vltimū rñdendum p interpretatōem maioris. hec. n. ē falsa. quecunqȝ non hñt cōem naturam: nō vniunt instātia i ɔposito ex materia ⁊ forma.

Membrum secundū.

a D scdm supposito q̄ ꝯiūgant vl' vniā-
tur in nã. querit. vtrū ꝯiūgant siñ me/
dio aut p mediū? Et vr q̄ sine medio.
q2 vnibilitas vt videt ē dña eēntialis
iter aiaz τ angelū. ergo cū aia vniat corpi vnibi
litate vnit sua eēntia. sz qd vnit sua eēntia. vnit si/
ne medio. vnit ergo aia corpi sine medio. ¶ Itē
si ꝯiūgant per mediū. cū vnū sit corporeū. τ alte
rū incorporeū. necesse ē mediū eē corporeū τ i/
corporeū in pte. q̄ cū ipossibile sit. s. aliqd esse in
his duobus generibus. sz uñ ē in altero. non ha
bebūt ista duo mediū aliqd. ¶ Silr obijcit. cum
aia sit simplex sicut dicit aug. in qōne vete. τ no.
testa. τ corpus sit ꝯpositū. nihil aūt mediū sit in/
ter simplex τ ꝯpositū. nō erit mediū iter aiam τ
corpus cui ꝯiungit. ¶ Preterea. iter materiaz τ
formā que ei vnit: ñ itercidit mediū. cū, ergo cor/
pus sit sicut materia. aia vō sicut forma. nō ē ne/
cesse intercidere mediuz in nã. ¶ Preterea. inter
aiaz vegetabilē τ suū corpus: ñ ē necesse itercidē
mediū' i plātis. cū ergo aia rōalis se hēat ad suū
corpus ꝯsilr. nō ē necesse itercidē mediū. For/
te diceret. q̄ aia suis potēnjs vnit corpi. sicut vr
dicere aug. in li. de aia τ spū. sz hoc nō remouet
q̄n p se ꝯiūgant. Nā cū eē p prius attribuit essen
tie q̄ ipi potētie. τ silr eēntie corpis q̄ potentijs
eius. corpus āt τ aia se respiciunt naturalr. ergo
prior ē respectu eēntie aie τ corpis q̄ viriū iter
se. ergo ꝯiūctio eēntie aie cū corpis eēntia: ē nãli
ter prior: lz sit tpe simul. ergo siñ medio ī eē vni/
unt. ¶ Cōtra. obijcit p silitudinē sumptā ex vbis
phoꝝ. Ea. n. q̄ magis sūt distātia. vt ignis τ ter/
ra: ñ ꝯueniūt nisi p mediū. aqua vō τ terra dicūt
ꝯueīre i vnū aliqd sine alijs q̄ ñ iter se distāt. Nā
si diceret ignis imediate ꝯuenit cū terra i carbo/
ne. hoc ñ ē veꝝ. materia. n. illa ñ ē pure terra: sed
ē ꝯpositū ex alijs. lz plus dicat denoīari ab illo.
ergo q̄ distāt adinuicē. quāto magis distant. tāto
magis indigēt medio vt ꝯueniāt i vnuz natura.
¶ Preterea. aia rōalis ad hoc q̄ ꝯiūgat corpi
exigit dispōnes aptātes: qbus fit aptatio corpis
ad receptōez ipsius. hoc āt ñ ē, nisi pp maximam
dissimilitudinē eius ad corpus. ergo aia rōnalis
τ corpus querūt mediū. Ad qd dōm. q̄ aima
rōalis ꝯiungit suo corpi. vt motor mobili. τ vt
pfectio formalis suo pfectibili. put aūt est motor
hz potētias medias qbus mouet corpus put est
organū aie. τ illa via dr hēre potentias p medio.
¶ Preterea. spūs q dicunt vitalis τ aialis: dese
rūt tanq̄ ministrātes actū viriūm p corpus. eo aūt
mō quo ē pfectio τ corpus pfectibile: lz hēat di/
spositōes pambulas que dicunt quodāmō me-
dia. non tamē exigit mediū in vnione. imo seipa
vnit aia corpi. Qd aūt habeat dispōnes medias
in aptatiōe. patz p hoc qd dicit aug. q̄ vegetat τ
crescit τ organizat τ format. hoc autez ñ posset
eē: nisi eēnt alique virtutes spūales q̄ ista facerēt.
τ ideo i aptatōne sūt media. i ipa vō vnione se/
ipsa ꝯiūgit corpi. ¶ Ad illd vō qd obijcit ratiōe
principijs. dōm q̄ eēntia ipius aie ñ ē sua vnibi
litas. lz seipa vniat. ¶ Ad scdm vō dōm ē. q̄ licz
aia sit incorpea: τ ipm cui vnit sit corpus. ñ phi
bet illa hēre mediū. pōt. n. eē tāta distātia vni9 ab
altero. vt icorporeū ex pte sua hēret mediuz. sicut
aia hz media ex pte sua vires' aiales τ vitales τ
naturales. τ corpus ex alia pte hz mediuz spūs
tres rñdētes. τ illud ex via q̄ motor τ organuz
qd ē mobile ꝯiūgunt. ¶ Silr rñdendū ē ad ter/
tiū. q2. n. aia ē simplex respectu corpis: τ corpus
hz ꝯpositōez: nō ē necesse q̄ sit imediatio. pōt. n.
corpus hēre maximā ꝯpositionē. rōne cuius pōt
minus ꝯpositi eē mediū. τ aia rōalis cū sit sim/
plex: pōt hēre mediū i genē incorporei qd ē mio/
ris simplicitatis. sicut ē vis sensibilis τ vegetabi
lis. τ ita ex vtraqz pte pōt hēre mediū ad ꝑpara
tōem. ¶ Ad illud vō qd obijcit de materia τ for
ma. dōm q̄ illo mō sine medio vniunt. licz alio
mō mediuz hēant. ¶ Ad aliud vō qd obijcit de
aia vegetabili τ suo corpe. dōm ē q̄ ad vnionez
pfectōis cum suo pfectibili silē ē in mediatiōe: sz
ñ quo ad ꝯpatōem i corpe. aia. n. vegetabil' ime
diate opat, rōnalis vō operat mediāte sensibili.
¶ Ad' illud vō qd obijcit ex alia pte. q̄ requirit
mediū. hoc ñ ē nisi i quadā ꝯgruitate rei virtu/
q2 generis adinuicē distātis: ñ quo ad ratōnem
vnionis. sicut. n. ignis τ terra i suo genere entia:
regrunt aquā τ aerē p medijs. cuz āt veniunt ad
mixtionē. vnūqdqz alteri miscet τ fit vnum' cum
illo. vt q̄ iter ignē remissum a sua virtute τ terrā
remissam a sua virtute: nō ē mediū ponere i mi/
xto: lz sit in mixtione. ita ē iter aiam rōnalē quo/
dāmō τ suum corpus. In aptatiōe. n. ipsa me/
dia vtrobiqz itercidunt. in vnione vō in termio
non ē medium iter aiaz τ corpus. Hec autē ostē
dit alia rō supradicta sumpta ex illa parte. loq/
tur. n. de medio in adaptatione.

Membrum tertium.

a D tertiū quo querit. vtrū eo mō quo
hūt mediū. habeāt vnuz vel plura ꝓ/
pter maximā distantiā. nō. n. aia rōna
lis ē vltimū in genere icorporeoꝝ. nec
corpus primū in genere corpeoꝝ. sed vltimum.
Querit ergo. vtrū vnū tñ sit ex pte aie. τ alterū
ex pte corpis: an plura vtrobiqz? Et vr q̄ vnuz
tñ ex parte aie. τ vnū ex pte corpis. per hoc qd
dicit aug. i supradictis auctatibus i li. de aima τ
spū. ¶ Preterea. iter aiaz rōalem τ corp9 ex pte
aie rōalis ē vis sensibilis vel vegetabilis. ex pte
corpis spūs, ergo vtrobiqz sufficit vnū mediuz.
Cōtra. aia rōnalis ē substātia incorpea moti/
ua cognoscitiua sepabilis siue non dependens a

corpe. corpus vo cui vnit tanq̄ organo siue psensibili. ē corpus ɔpositū ex elemētis ɔplexionatū. Ex pte vo incorporei ē sba incorporea motiua. nō cognoscitiua. insepabilis a corpe. s. vegetabili. et sba incorporea motiua et cognoscitiua insepabilis. s. sensibil. et ista duo sūt media. Ex altera vo pte ē corpus ɔpositū ex elemētis. nō cōplexionatū et corpus n̄ ɔpositū ex elemētis. et ista duo sūt media. et ista q̄tuor erūt media iter aīam rōnalē et suuz corpus: duo ex vna pte. et duo ex altera. spūs. n. ē corpus nō ɔpositū ex elemētis. humor vo ē corpus ɔpositū ex elemētis sed non ɔplexionatū. Ad qd dōm. qȝ eo mō quo cōsigit eē media q̄tuor. hȝ media supradicta. ¶ Ad obiectuȝ at i ɔ̄riū dōm ē. q̄ augu. i li. d aīa et spū. loqt d his medijs q̄ ptinēt ad cognitiōeȝ vel motuȝ sensualē. vbi tm̄ reqrit vnū mediū ex pte aīe. alteruȝ ex pte corpis: ex pte anime sensualitas. ex pte corpis spūs aīalis q vocat fantasticus: et hic dr fantasticū nō corpus. qr nō ē corpulētuȝ. sensualitas vo dr spūs. q nō hȝ opatōeȝ pter corpus quēadmodū aīa ſm intellectuȝ.

Membrum quartuȝ.

Quartuȝ quo q̄rit de mō vnionis aīe rōnalis cū corpe. Cū. n. multi sint modi ɔiūctionuȝ. Est. n. vnuȝ ɔpatione. quo mā et forma vniunt. vnuȝ ɔtinuatōe: sicut ptes quātitatis ɔtinue. vnuȝ cōtiguatōe sicut ligna et lapides in domo. vnū colligatiōe: sic mēbra in corpe. vnū cōmixtōe: sic elemēta i elemētato. vnuȝ ɔplexione. sicut humores in corpe ɔplexionato. vnū impssione: sicut figura et cera. vnuȝ insertu. sicut surculi in stipite. Pōt q̄ri. vtꝝ aliquo istoꝝ modoꝝ dicat aīa vniri corpi. Et videt q̄ nō primo mō. qr forma nō hȝ eē pter materiā. sȝ aīa hȝ esse pter corpus: ergo nō dicunt vnuȝ illo mō. Nec dicunt vnuȝ ɔtinuatōe. qr cōtinua terminuȝ hñt vnum. sȝ incorpale non hȝ terminū. ergo nō ē vnuȝ ɔtiguatiōe. cū coꝝ sunt termini simul. Quod autē quātuȝ n̄ ē terminū n̄ hȝ. Unū autē colligatōe nō erit. qr ea q̄ sunt vnū colligatiōe. hñt congrue ligamētuȝ corpale. Incorporeū aūt nō hȝ ligamētuȝ corpale. ergo et c. Nō sunt vnuȝ cōmixtione. qr illa diuidunt vsqȝ ad minima. indiuisibile vo qd ē aīa nō recipit diuisionē. ergo n̄ ē vnū mixtiōe. Nec ē vnuȝ complexione. qr illud fundat sup vnuȝ mixtiōe. ergo et c. Nec ē vnuȝ impssiōe qr forma nō ē pricipiū motus in illis. Preterea diuidit ſm diuisioneȝ māe. nō sic autē est in aīa. ergo nō ē vnitas impressionis. Nec est vnuȝ insertu. qr qd inserit dependet ab eo cui inserit. et vtrūqȝ vitaȝ hȝ. Nec aūt dependet corpus ab aīa quo ad vitā: restat ergo q̄ nullo mō dicet vnio aīe et corpis. ¶ Preterea. forma hȝ vnitatem cuȝ corpe. et aīa rōnalis cuȝ suo corpe. et aīa sensibilis in brutis. et vegetabilis in plantis. pōt queri. in quo attendit dīia istaꝝ perfectionuȝ iter se. Ad qd dōm ē. q̄ hec vnio que ē aīe et corporis a beato Bern. dr naturalis: et se hȝ ad moduȝ forme cuȝ mā. Sȝ distinguēduȝ ē. q̄ ē forma prima q̄ pficit māmi. sic sūt forme elementares. et in talibus forma pficit silr totā māmi et quālibet pteȝ. vt totus ignis ē ignis. et quelibȝ pars eius ē ignis: et ad hunc modum sunt forme nāles. que sunt prie cōmixtōis. sicut ē in metallo et huiusmōi mineralibus. totuȝ enim auruȝ est aurū. et quelibȝ ps auri est auruȝ: sicut est de oībus formis nālibus que plurimuȝ appropinquāt ad suā māmi. Est iteruȝ forma naturalis que pficit totū et ptem. sed nō silr sicut ē aīa sensibilis in brutis. et vegetabilis in plantis. In hoc eniȝ hñt ɔueniētiā. totuȝ. n. aīal est aīal. sȝ nulla pars aīalis est aīal. sȝ plurime partes sentiunt. Silr quelibȝ ps plante vegetat. sȝ nō quelibȝ est plāta. Sic ergo nō silr pficit totū et quelibet ps et hec forma plus elongat a mā. habȝ. n. aliquā indiuiduatōneȝ pter māȝ. Est aūt tertia forma q̄ pficit totū. ita q̄ nullā eius pteȝ: sicut aīa rōnalis. totū. n. est homo. nulla aūt ps hominis ē homo. nec ēt intelligit. totū ergo itellectiuū est. ita q̄ nulla ps. vnde nullius ptis dicit actus. In plātis āt et sensibilibus nō sic erat. sed pars vegetabatur aut sentiebat. et ideo ista forma que pficit ita totum. q̄ nullā partem. est vltima in genere formarū naturaliuȝ. ¶ Adhuc etiā addēdū est. ad differētiam vegetatiue et sensitiue. Nā aīa vegetatiua et si nō similiter pficit totum vt ptem. tm̄ pticipat quelibet ps vegetatōnem et hec ptes aīalis hñt. Sensitiua vero aīa nō sic pficit quālibet partem vt sentiat. sicut sunt ossa. pili. et huiusmōi. id accedit plus ad distinctōem. mēbra vero organica hominis sensuȝ hñt et vegetatōeȝ. et nullū hñt intellectuȝ. hic ergo est finis distinctōis et indiuiduatōis naturalis. ¶ Per hec pōt patere qualiter respōdendū ē ad obiecta. lȝ eniȝ quedam sit silitudo anime et corporis et forme ad materiā. tm̄ est silitudo ſm moduȝ iam dictū. Est. n. anima h aliquid preter suam māmi. qd nō [illegible] dicere in forma naturali simplr. vnde nō est ibi ppriē actus materie. sed actus naturalis corporis cōpleti in forma naturali. que forma dicit forma corporalis: sic ergo habȝ ppriuȝ modum vnionis. et id vocat. b. Bern. istam vnionē pprio noīe vnitateȝ natiuam. in li. ad eugeniū. v. Patet etiam ex iam dictis. q̄ sit differētia pfectionū inter animā rationaleȝ sensibileȝ et vegetabileȝ. Aliqui vero volunt ponere differētiaȝ in modo vnionis. ſm diuersa media vnientia. vt ponerent lumen celeste ſm triplicem differentiaȝ mediuȝ inter perfectōem et subiectuȝ: quod si verū est transcēdit nostram speculatōem.

Questio. lxiiij. De mō eēndi aie rationalis i corpe.

Onsequenter dicēdū ē de mō essendi i corpore: vtrū sit ita in toto corpe. quod in nulla pte sz eēntiā. aut in vna sz eēntiā. in alijs sz virtutē. ¶ Quod aūt sit i toto. ita quod in nulla ptē. vr p hoc quod actus aie rōnalis nulli pti cōuenit. nulla enim ps corpis dr itelligere. nulla ps dr hō. sz totū dr hō. totū dr intellect⁹. ¶ Preterea. phs dicit. quod nullius ptis corpis. dr act⁹. sed nec ēt corpis. cū itelligere sit pter corpus. quō diceret eē in qlibet pte vel in aliq pte. ¶ Preterea aia sensibilis sm potētiā suā determinat ptē corporis. vt sm vim auditiuā determiat aures. sm visiuā oculos. ꝛ sic de alijs. nō sic aūt ē de itellectiua. q ē actus aie rōnalis. ergo aia rōnalis nō dr eē in aliq pte corporis. ergo ē i toto piūcto. Similiter dicit phs. quod silr ē de itelligere. ꝛ de texere vel edificare. sz texere vel edificare sūt ipsius cōiuncti totius. ergo itelligere. Cōtra. aia est sba icorporea. ꝛ iō nō ē situalis. ꝛ ē in corpe. ꝛ ideo aliquo mō localis. cuz ergo moueē corpus. erit sz ptē in vno loco. ꝛ sm ptē in alio. ergo aia cuz sit p accidēs in loco erit sz ptē i loco hui⁹ ptis. ꝛ sm ptē i loco illi⁹ ptis. ergo pari rōe i locis aliarū ptiuz. ꝛ ita erit vbiqz i corpe. sz esse i loco corporali nō dr nisi rōe corpis. ergo erit i qlibz pte corpis. ¶ Preterea. dr in li. de aia ꝛ spū. quod ē in qlibet pte corpis. nec i maiori maior. nec i minori minor. ¶ Itē aia ē simplex. ergo nō hz ptē extra ptē. ꝛ sm sbaz ē in corpe. cū ergo silr se hz ad ptez corpis. erit in qlibet pte corpis tota. Quod autē sit principalr in aliq pte corpis. vr p hoc. quod a corde fit expāsio caloris vitalis p totū corpus. in vigilia ꝛ i sonno fit reditio ad iterius. ¶ Preterea. in mouēte fit reditio caloris ad cor. spūs ēt vitalis dicē principalr i corde. Ex qbus colligitur. quod aia que ē principiū vite sit i corde. ¶ Preterea. p silē accipiē hic. sicut eniz rex i vna pte regni sui ē p essentiā ꝛ i alijs p virtutē. aia aūt sic ē in corpe sicut rex i regno. ergo in vna pte corpis ē p essentiā. in alijs per virtutē. sz hoc nō ē nisi in principali. pricipalis aūt ps a q ē motus est cor. ergo ē in corde. Cōtra. virtus aie est simplex sicut sba ei⁹. ergo cuz sit in qlibet pte ei⁹. erit simplex i pluribus locis simul. ꝛ virtus sua nō sepaē ab essentia sua. ergo erit simul i singulis ptib⁹ corporis. ergo nō ē nū essentialiter i corde. ¶ Preterea si eēt in corde sm essentiaz nū. cōmetiret se toti corpi vel alicui pti ei⁹. sed siue sic siue sic. esset situalis. quod cū nō sit. nō erit essentialiter i corde. ¶ Preterea. videamus aiam ipediri in operib⁹ suis. principalr q ptinēt ad cognitiōez rationalez p ipedimētū existēs i capite aut i cerebro. ergo si ē alicui pricipaliter. dz dici eē in cerebro. ¶ Hoc ēt vr p silē. sicut eniz deus dr eē in mūdo vbiqz. principalr tū in celo. q ē eminētissima ps. ita aia i corpe. principalr vō i eminētissima pte. sz hoc est caput. ergo aia ē in capite. hoc etiā vr. qr sit⁹ organoꝝ sensibiliuz sunt i capite. Ad quod dōm. quod ē loq de aia rōnali. vel rōne sue eēntie. vel rōne quarūdā viriū. silr est loq de ea vt ē pfectio. ꝛ vt est agēs in corpe. Si ergo fiat sermo de aia rōnali pui ē pfectio. dicendū ē. quod ita ē totius pfectio. quod nullius ptis. si vō fiat smo de ea in rōne agētis. dicēdū ē. quod diuersa ē eius actio. hz. n. actiōez ptis itellectiue. ꝛ sm hoc duplr accipiē. Est eniz quoddā itelligere nō depēdens aliquo modo a corpe. ꝛ qtū ad illū actū nec dr esse in pte corporis nec i toto. Alio vō mō dr itelligere cū fantasmate. ꝛ sz hoc dr media cellula capitis logistica siue rōnalis. ꝛ hoc mō dr determinare sibi ptez corpis in pte capitis. Et sic videē illud itelligi quod dicit phs. quod similiter videē de texere vel edificare ꝛ intelligere. Alio vō mō erat itelligē aie, n cōiuncti. inqtū piunctū hz iterū actiōez ptis motiue. ꝛ sm hoc pōt itelligi. vel rōne mot⁹ affectōis vel motus vitalis. vel mot⁹ localis. Si rōe mot⁹ vitalis. sic prīo in corde. Si rōne motus localis sic ē vbiqz in corpe. Si ergo queraē de aia rōne essentie distinguēdū ē. sm modos dictos. tamē ē vbiqz essentialiter. ꝛ nō ē in maiori maior. vel i minori minor. Hoc dt idicat mot⁹ vitalis ꝛ motus local. quod sit vbiqz i corpe. Intelligē autē prīo mō dictū. ꝛ velle quod ei rndet. ꝛ si sunt anime rōnalis existētis p essentiā in corpe. nō tū hoc declarāt. cum ipsius aie sepate sint hi actus ꝛ fortasse verius ꝛ perfectius. Ex iam dictis possunt solui ea que supra differenter sunt obiecta.

Questio. lxv. De ꝯsideratiōe virium aie rationalis.

Ompleto tractatu ptinente ad ꝯsideratiōez sm se. pcedendū est cū adiutorio ihu xpi ad ꝯsideratiōez virium. ¶ Primo ergo querēdum est. an aia sit sua potētia. ¶ Secūdo. vnde sit distinctio viriuz siue potētiarum. ¶ Deinde de singulis viribus in specie in qōnibus sequentibus.

Membrum primum.

De primū sic. aug. in li. de aia ꝛ spiritu. Anima sz sui opis officiū. varijs nūcupaē nomib⁹. dr nāqz aia dū vegetat

sensus dũ sentit. gustus dum sapit. mẽs dũ itelligit.
rõ duz discernit. memoria dũ recordat. duz vult
voluntas. ista tñ ñ differũt i substãtia quẽadmodũ
i nominibus. qm̃ oia ista vna sunt aĩa. ꝓprietates q
dez diuerse sz eẽntia vna. ex quo relinquit ꝙ aĩa ẽ
sue vires. ¶ Itẽ Aug. i eodẽ. hz anima nãlia. ⁊ il
la oia ẽ. potẽtia nãqz eius atqz vires idẽ sunt. ꝙ
ipa hz accidẽtia ⁊ illa nõ ẽ. sue vires ẽ. sue ꝟtutes
non ẽ. nõ est eim sua prudẽtia. sua tempantia. sua
iusticia. sua fortitudo. potẽtie aĩe sunt rõnabilitas
⁊ irrõnabilitas. potẽtia tamẽ pñt dici vires ⁊ vi
res potẽtie. Ex his verbis Aug. videt. ꝙ anima
sit sue potẽtie. ¶ Itẽ sicut mã prima possibilis est
ad susceptõez oĩum formaꝝ nãlium. sic anima hz
potẽtiã ad susceptionẽ oĩum specieꝝ. sed mã pri
ma ẽ sua potẽtia: qua ẽ susceptiua oĩum formarũ
naturaliũ. ergo potẽtia susceptiua specieꝝ itelligi
biliũ ⁊ isensibiliũ ẽ ipa aĩa: ergo aĩa ẽ sue poten
tie. ¶ Si negetur. ꝙ mã prima nõ eẽt sua potentia.
Cõtra. In oĩbus nãlibus est potẽtia recipiẽtis p
aliud. ⁊ illud ẽ materia prima. ergo mã prima est
receptibilis formaꝝ p seipam. nõ ergo i ea ẽ dif
ferẽs id qd̃ ẽ ipa ⁊ ipa potẽtia. ergo simili͛ erit ex
pte spũalis substãtie. ꝙ ipa erit receptibilis for
maꝝ per seipaz. Cõtra. non ẽ idẽ anime suum
eẽ ⁊ suũ opari. ergo nõ ẽ idẽ quo est. ⁊ quo ope
rat. sz quo ẽ. est a sua eẽntia. quo operat. est a sua
potẽtia. ergo nõ ẽ idẽ ⁊ c. ¶ Itẽ in deo q2 nõ dif
fert eẽ ab operatõe. opationi dico qua opat. idẽ
est nõ differẽs eẽntia ⁊ potẽtia. ergo cũ in aĩa nõ
sit idẽ eẽ ⁊ opari. nõ erit idẽ in aĩa eẽntia ⁊ sua po
tẽtia. ¶ Itẽ potẽtia aĩe ẽ ps ꝟtualis ipius. anima
vero totuz ꝟtuale ẽ i pluribus potẽtijs. nõ ẽ ergo
aĩa quelibet suaꝝ potẽtiaꝝ. ¶ Itẽ si eẽntia anime
nõ est differẽs a potẽtia. cuz aĩa sit simplex. nõ vi
debit nisi vna potẽtia. quecũqz. n. vni ⁊ eidẽ sunt
eadẽ. inter se habẽt eadẽ. nec ẽ ita dicẽ sicut i trini
tate: vbi nõ ẽ potentiaꝝ distictio siue viriũ. ¶ Itẽ
si eẽt vna ꝟtus anime. cõsequeret ꝙ vna opatio
q2 oĩs vis creata. cũ sit discreta, finita ẽ ad ope
rationẽ discretaz ⁊ singularẽ prio ⁊ p se. videbit
ergo idẽ eẽ sentire ⁊ itelligẽ apphẽdẽ ⁊ mouere
vl ad se iuicẽ ꝯseq. Adhuc dicũt qdã ꝙ i nullo
alio opato ẽ idẽ eẽntia rei qd̃ sua potẽtia. vñ di
cũt ꝙ aĩa ñ ẽ idẽ i eẽntia qd̃ sua potẽtia. dicunt tñ
ꝙ sunt idẽ i substãtia. sicut eim nõ ẽ idẽ eẽ ⁊ ope
rari: ita nec eẽntia ⁊ potẽtia. eẽntia eim anime est
illud qd̃ anima ad aliud ẽ efficiendũ vel reci
piendũ. dicunt tñ ꝙ idẽ ẽ i substãtia. eo ꝙ aĩa nõ
subsistat sine suis potẽtijs. nec ẽt itelligat. nec ipe
potẽtie sine aĩa. idẽtitas ergo quã ponit aug. refe
rẽda est ad substãtiã nõ ad essentiã. ¶ Ad hoc qd̃
obijcit dõm est. ꝙ ⁊ si prima materia ẽ receptibi
lis formaꝝ per seipaz ⁊ nõ per aliud. ex hoc nõ
sequit ꝙ sit sua potẽtia: sicut nec sequit anima se
ipa viuit. ergo ẽ sua vita. Preterea ⁊ si mã pria
esset sua potẽtia. nõ ꝓpter hoc sequeret. ꝙ anima
essz sua potẽtia. q2 materia prima est illud in quo
ẽ vltima resolutio ex parte corpaliuz. siue susce
ptibiliũ formaꝝ corpaliũ. aĩa aũt nõ ẽ id i qd̃ est
resolutio ex pte spũaliũ. siue susceptibiliũ forma
rũ spũaliũ. aĩa. n. est resolubilis in suã formam ⁊
mãm. siue i suũ qd̃ ẽ ⁊ quo est.

Membrum secundũ.

Consequẽter supposito. ꝙ aĩa nõ ẽ sue
vires fm eẽntiã. sz aliquo mõ ẽ ibaz.
querit. vtrũ vna sit vis anime an plures.
¶ Scdõ. si plures. vtrũ omẽs debent
dici ptes aĩe. an quedã sic. quedã nõ. ¶ Tertio ẽz
qd accipiat diuisio viriuz.

Articulus primus.

Ad primum: Qd̃ vna sit vis tãtuz. argui
tur ex hoc. ꝙ ꝟtus in spũalibus seqͥ
videt formã ab vnitate. ergo forme se
quit unitas ꝟtutis. sicut eim in corpa
libus unitatez forme sequit unitas nature. forma
autẽ dr̃ iquãtuz pficit esse. natura inquãtuz ẽ pricĩ
piuz motus. sic i spũalibus forma dr̃ iquãtuz pfi
cit eẽ motus ꝟo iquãtũ ẽ pricipiũ actus. Ex hoc
ergo ur. ꝙ una deberet eẽ uirtus aĩe: cum sit una
forma. vel si aĩa rõalis ẽ una forma put autẽ est
sensibilis ẽ alia forma. put ẽ uegetabilis alia: si
cut dicunt qdã. adhuc nõ dicerent nisi tres uires
fm ternariũ formaꝝ. ¶ Preterea. i pmo ẽ unitas
ꝟtutis sicut unitas eẽntie. i creatura autẽ cũ nõ sit
repugnãtia. ut una sit ꝟtus sicut una ẽ eẽntia. quẽ
admodũ repugnat creature ut ꝟtus sit idez oĩno
qd̃ eẽntia. hoc eim dr̃ ꝓpriũ dei possibile ẽ ergo
creaturã aliquã i hoc assimilari primo. illa autẽ
pñter ẽ spũalis. ut ãgelus aut aĩa rõalis. hẽbit er
go unitatẽ ꝟtutis quẽadmõz unitatẽ eẽntie. Cõ
tra. diuisio enus p unũ ⁊ multa: prior ẽ qz p idez
⁊ diuersuz. Si ergo dz accipi differẽtia int̃ crea
turã ⁊ creatorẽ qm̃ ad ꝟtutẽ. accipiet prius pe
nes unitatẽ ⁊ pluralitatẽ: qꝫ penes idẽtitatẽ ⁊ di
uersitatẽ. sicut ergo creatura differt a creatore in
hoc. ꝙ ꝟtus i creatura nõ ẽ oĩno idẽ qd̃ sua eẽn
tia. sic differt i hoc. ꝙ hz p pluralitatẽ ꝟtutis. qd̃
hz creator p ꝟtutis idiuisionẽ. vt creator agit vna
ꝟtute omne qd̃ agit. creatura ꝟo agit pluribꝰ ꝟtu
tibus differẽtia. ¶ Preterea aĩa rõnalis ad ima
ginẽ ꝯdita: ẽ ipius creatoris. sz i creatore ẽ unitas
eẽntie ⁊ ꝟtutis: ⁊ differẽtia personalis. ergo i ani
ma erit pter vnitatẽ eẽntie aliqua pluralitas. non
nisi viriũ. ergo anima hz pluralitatẽ virtutum aut
ꝟtutum. Ad qd̃ dicẽduz. ꝙ anima hz pluralita
tẽ viriũ. ¶ Ad obiectũ aũt in ꝯrium dicẽdũ ẽ. ꝙ
non ẽ simile de ꝟtute respectu forme que ẽ substã
tia. ⁊ de natura. Mã enim ꝓprie. ⁊ primo respicit
multiplicatõem forme i mã. in quibus ẽ possibile

multiplicari. sicut nā ignis vt multiplicaret formā
ignis. ⁊ si respicit aliū modum. hoc ē inq̄ꝫtuꝫ ad
hūc ordinaṫ. In illis aūt ī q̄bus n̄ ē multiplicatio
forme. vt ī sole ⁊ huiusmōi. determiat speꝫ mot⁹.
vt vni nāe vn⁹ r̄ndeat mot⁹. v̓tus āt respicit actū.
actus āt diuersi sunt eē̄ntie ꝯposite. oꝫ ergo ītercī/
dere diuersitatē viriuṁ. ¶ Ad scđm v̓o dōm ē. ꝙ
dr̄ia creature ad creatorē. nō tn̄ attēdiṫ ī hoc ꝙ ē
idē motus qđ eē̄ntia. sꝫ ī hoc ꝙ vni⁹ eē̄ntie ꝑfecte
sunt plures v̓tutes: q̄ ꝑticulr̄ agūt. cū primū ipm
vna v̓tute nālr̄ agat.

Articulus secundus.

D secundū articulū quo q̄riṫ. vtruꝫ
omnes vires debeāt dici ꝑtes. aut q̄/
dam sic. quedā nō. Qđ omnes. videṫ
ꝑ hoc. ꝙ aīa dr̄ eē totuꝫ v̓tuale. ꝑtes āt
eius sunt vires vel v̓tutes. toti eīm r̄ndet ps: ergo
quelibet potē̄tia dꝫ dici pars aīe. Cōtra. quinqꝫ
sensus nō sunt q̄nqꝫ ꝑtes aīe. simil̓r in vegetabili
augmē̄tatiua nutritiua gn̄atiua n̄ dicunṫ tres par
tes anime. quēadmodū dicimus ꝑteꝫ intellectiuā
sensitiuā ⁊ vegetatiuā. ergo nō oīs potē̄tia ps est
aīe. ¶ Preterea videṫ. ꝙ nulla potē̄tia sit ps aīe.
Dicit aug. tota eē̄ntia aīe ī suis potē̄tijs ꝯsistit. nec
ꝑ ꝑtes diuidiṫ cū sit simplex ⁊ īdiuidua. ergo po/
tē̄tie nō sunt ꝑtes. Ad qđ dicē̄duꝫ ē. ꝙ non oēs
vires debē̄t dici ꝑtes anime. ꝓprie accipiē̄do vo
cabulū. Si v̓o extendaṫ ꝙ ꝑtes dicanṫ. eo ꝙ ꝑti/
culant posse aīe ꝑ actus differē̄tes. s̄m hoc pn̄t di
ci ꝑtes. ⁊ hoc mō dicit aug. quadā silitudīe diciṫ
hēre ꝑtes. Ille v̓o ꝓprie dicunṫ ꝑtes. q̄ particulāt
sbām aīe vel multiplicatā ostē̄dunt. v̓bigr̄a. Sē̄si/
bilis in brutis. vegetabilis in plā̄tis rōālis. vel ī/
tellectiua in hoībus. multiplicāt substantiā anime
vel multiplicatā ostē̄dunt. Alia ē eīꝫ substā̄tia ani
me rōālis in hoīe. alia sensibilis ī bruto. alia ve/
getabilis ī plāta. vnde iste tres potē̄tie ꝑtes aīe di
cunṫ s̄m phos. ēt in hoīe. he tres potē̄tie fundanṫ
ī tribus substā̄tijs. nō sic āt de q̄nqꝫ viribus sen
suū: vel alijs differē̄tijs potē̄tiaꝝ. Si v̓o dicantur
partes q̄ ꝯstituūt sbām. s̄m hoc aīa nō dꝫ habere
has vires ꝓ ꝑtibus. non. n. ex aliq̄bus viribus
sba anime ꝯstituiṫ. Sꝫ nec aīa dꝫ hēre ꝑtes eo mō
quo ꝯtinuū diciṫ hēre ꝑtes dꝫ vel discretū. ⁊ hoc
mō dicit aug. ꝙ aīa cum sit simplex. non dꝫ hēre
ꝑtes v̓tate ꝯpositionis. ¶ Per iā dicta pꝫ qualr̄
r̄ndendū ē ad obiecta. pars eīm dꝫ triplex. ingre/
diē̄s ꝯpositionē. ⁊ sic nō diciṫ hēre partes veri/
tatis ꝯpositōis: ad modū cōtinui vel discreti. vel
concomitā̄s multiplicationē substā̄tie. ⁊ sic dicū/
tur ratiōālis sē̄sibilis: ⁊ vegetabilis ꝑtes. vel que
particulāt posse aīe ꝑ actus differentes. ⁊ sic alie
vires dicunṫ ꝑtes. ⁊ he ꝓprie diciṫ ꝑtes v̓tuales
que in vna substā̄tia aīe ꝯueniunt ⁊ differunt ꝑ
actus differē̄tes in specie.

Articulus tertius.

D tertiū quo q̄riṫ. s̄ꝫ qđ accipiṫ di/
uisio ꝑtiū aīe vel distictio viriū. aut. n.
distīguunṫ ꝑ actus. vel ꝑ organa. aut ꝑ
obiecta. Si ꝑ actus: tūc que sunt diffe/
rē̄tie actuū: he eē̄nt differē̄tie viriū. sꝫ opīo ⁊ scīē
tia sūt duo actus: ergo ītellectus a quo ꝓcedit scīē
tia ⁊ a quo ꝓcedit opīo: sūt due vires. qđ cū nō
sit: nō attē̄ditur oīno diuisio viriuꝫ s̄m differē̄tias
actuū. ¶ Preterea. differūt actus ī actu. s̄m ꝙ sūt
respectu diuersoꝝ qualitatū. Est. n. alius actus in
actu respectu calidi ⁊ frigidi. ⁊ respectu mollis ⁊
duri. ⁊ respectu humidi ⁊ sicci. ⁊ ita ď alijs. ⁊ tn̄
sensuꝫ dicimus eē vnū ī specie siue tactū. ergo nō
ē differē̄tia viriū. ꝙ āt nō differāt s̄m dr̄iam orga
noꝝ. pꝫ ꝑ hoc. q2 nō omnes vires anime vtunṫ
organis ad eliciē̄dū actuꝫ sicut ē ītellectiua. ergo
penes differē̄tias organoꝝ: nō attē̄diṫ pluralitas
viriū. ¶ Preterea. ī memoria ītelligē̄tia ⁊ volū/
tate hoc ostē̄diṫ. he. n. nō differūt s̄m dr̄iam orga
noꝝ. ergo s̄m hec nō attē̄diṫ dr̄ia. nec hoc est s̄m
differē̄tias obiectoꝝ. cum vnū ⁊ bonū sint diuer/
sa obiecta. in specie ītellectiua speculatiua ⁊ pra/
ctica eē̄nt due vires tn̄. qđ nō videṫ. ꝑ verba phī
dicē̄tis. extē̄dente se ītellectiua speculatiua fit pra
ctica. ¶ Preterea. idē ē obiectū sē̄sus ꝯmunis ⁊
particularis. vt visus ē albi. gustus dulcis. sensus
cōis albi dulcis. Simil̓r ītellectus agens habꝫ ꝓ
obiecto species abstractas a mā intellectus possi
bilis. simil̓r. ⁊ tamen sunt due vires. nō ergo s̄m
differē̄tias obiectoꝝ sunt differē̄tie viriū. ¶ Pre
terea. diuersa sunt obiecta in tactu s̄m differē̄tias
contrarietatis. eadē autē potē̄tia tangibilis. ergo
non attendiṫ differē̄tia virium vel idē̄titas s̄ꝫ dif/
ferē̄tias obiectoꝝ. ¶ Ad primū dicē̄dū. ꝙ prima
differē̄tia ē in seipsis. ꝯsequenṫ autē quedā diffe/
runt ꝑ actus differē̄tes ī specie. quedaꝫ differūt ꝑ
organa. quedā ꝑ obiecta. quedā s̄ꝫ materias. Dif
ferē̄tia autē viriū qua diciṫ. ꝙ alia est nālis. alia vi
talis. alia aīalis est seipsas. dinosci tn̄ pōt ꝑ orga/
na. Organum eīm nālis virtutis ē epar. vel qđ te
net locū epatis. vitalis vero ē cor vel qđ tenet lo/
cum cordis. aīalis v̓o aliqđ organū ē cerebrū vł
aliq̄d loco cerebri. rōnalis v̓o ⁊ sensibilis ⁊ ve/
getabilis sūt vires que s̄m se differūt. nihilominꝰ
tn̄ dinosciṫ eaꝝ differē̄tia ex actibus specie diffe/
rē̄tibus. Tres autē vires anime vegetabilis. nu/
tritiua augmē̄tatiua generatiua. differē̄tes sūt ī se/
ipsis ⁊ sunt ꝯsequē̄tes adinuicē s̄m cōuenie/
tiā materiaꝝ. Naꝫ nutritiua operaṫ sup alimē̄tū
augmē̄tatiua sup quātū ī alimē̄to. generatiua sup
residuū vtriusqꝫ naturalr̄ ꝯtingit tn̄ alr̄. veruta/
men nō semꝑ operaṫ augmē̄tatiua cū fuerit q̄ntū
in alimē̄to. q2 qđ affert nutritiua aliqn̄ ē equale ei
qđ dissoluiṫ. aliqn̄ minus aliquādo plus. Cū aūt

fuerit minus vel equale. nõ opatur augmẽtatiua sz cũ fuerit plus. hoc aũt nõ quocũqz mõ. nã impinguari est de eo q̃ plus existit. sz cũ sm nãlem quãtitatẽ i oibus existit diametris. vt pducat ad cõplementũ. tũc ẽ augmẽtatiua. seminẽ aũt ẽ de superfluo eius qd ptinet ad eẽ determinatũ in quãtitate. sensus aũt distinguũt sz organa vel sz obiecta. vis aũt cognitiua itellectiua ⁊ motiua penes obiecta vires ẽt cognitiue penes obiecta. vires ẽt motiue penes obiecta. q̃ ẽt nullo gnẽ dicunt obiecta. Sic patet ergo q̃ dña viriũ nõ ẽ tm̃ cognitiua penes actões in oĩ dña actionũ: nec penes organa tm̃ nec penes obiecta tm̃. nec penes mãs tm̃. nec penes mouẽtia tm̃. sz ẽ quedã dña viriũ inter se. q̃ pcedit oẽm dñaz iã dictã. Et aũt manifestius fiat ad differentias viriũ descendemus. Sz aũt aia sicut dicit aug. vires qbus corpi pmiscet. ⁊ hoc ẽ. qz his nõ opatur sine corpe. que sũt nãlis. vital. aialis. que differũt in aiali sz differẽtias organorum. Nãlis in epate. vitalis in corde. aialis in cerebro. Nãlis opatur per spm̃ nãlem. vitalis per vitalem. aialis vo per aialem. Nãli rñdent vene p quas trãsmittitur humor. vitali rñdent arterie p quas trãsmittit motus vitalis. aiali vo rñdent nerui p quos trãsmittit sensus. ⁊ nihilominus motus p neruos motiuos. sz hi cũ arterijs cõueniunt in aliqua pte. ¶ Est aũt questio de opatione harũ viriũ iter se. Videt. n. nãlis eẽ prior. cuz. n. rñdeat vegetatiue. qd pz ex viribus vegetatiue. vegetatiua aũt pcedat sensitiuaz. ⁊ intellectiuaz. vitalis aũt que ẽ i corde. respõdeat vite sensibili. pcedit ergo nãlis vitalez. ¶ Preterea. vr ex hoc qd dicit phs. sicut apud medicos epar. prime gñatiõis ẽ principiũ. ita apud eos cor scde generationis est principium. cuz ergo pria generatio sit mẽbrorũ ex humoribus. scda vo fiat spirituũ sicut dicit Auicẽ. mẽbra autẽ oportet esse prius vt differant spũs. erit ergo opatio virtutis naturalis ante opatõez vitalem. ergo vtus ante vtutem. ¶ Sed videmr contrarium per hoc. q̃ vita ẽ primus actus aie in corpore. alij autez sunt actus cõsequentes. vita autem transmittitur deferente spiritu vitali p mẽbra. erit ergo vtus vitalis primo operans ⁊ cõsequenter naturalis ⁊ alie. ¶ Preterea. cor ẽ sm phm primũ mẽbruz formatum in corpe. ⁊ pficit vtute vitali. ergo virtus vitalis ẽ prima inter virtutes. Similiter. querit de vtute vitali comparatione ad aialem. vr. n. cuz animalis vtus sit nobilior. q̃ minus indigeat alijs. ipsa. n. abstrahit formas a mã. qd nõ faciũt alie. eductio ergo potentie huius ad actum potest fieri sine alijs. ¶ Preterea. vtutis vitalis motus qui ẽ sz dilatõz ⁊ cõstrictionem. isto aũt motu nõ vr idigere vis aialis ad hoc. q̃ exeat in actũ. ergo ñ dependet aial' a vitali. ¶ Preterea aialis plus appropinquat ad intellectiuaz que operat pter corpus. ergo minus dependet ab opatõe corporali. ¶ Sed zriuz vr p hoc qd dic phs. q̃ cor ẽ primũ recipiẽs motũ ab aia. ⁊ influẽs sup alia. oẽs ergo motus i corpe fiunt pexistẽte motu cordis. ¶ Preterea. sensus nõ fit sine calore sicut dicit phs. cũ. n. expãditur calor ad exterius. fit sensus pticularis. cuz aũt reditio caloris ad interius. opat sensus iterior. sic ergo sensus nõ fit sine calore. Caloris aũt fons ẽ cor. ergo opatio aialis dpẽdet ab opatõe vitali. ergo vtus inquãtũ huiusmodi iclinata ad actũ. ẽ posterior vtute illa inclinãte ad actũ. Hoc ẽt indicatur ex hoc q̃ remanet motus vitalis vbi ñ ẽ sensus vel motus. sic ẽ i mẽbro paralitico. ⁊ sic ẽ in apoplexia. ex q̃ pz q̃ prior ẽ vital' spũs i sua opatõe in aiali q̃ aialis. Ad qd vr dõm. q̃ p hoc dicit Auicẽ. oñdens dñam nãlis phi ⁊ medici. Dicit enim. q̃ medicus iudicat sm id qd apparet. ⁊ ex ppositõibus sufficiẽtibus pcedit. nãlis vo phs qui cõsiderat primam cãm. non tm̃ propinquaz. dicit oium operationũ principiuz eẽ cor. sicut visum fuit aristo. Scdm hoc ergo dõm. q̃ primus actus in aiali ẽ mediãte virtute vitali. ⁊ lz prius opetur in semine virtus nãlis. non tm̃ in aiali. sed vitali. vt calor spiritualis influat super nãlez. ⁊ sic vis nãlis operetur in nutrimẽto. Similiter vt calor spũalis influat sup mẽbra. per que ministrat sensus ⁊ motus. ⁊ sic fiat sensus ⁊ motus. ⁊ hoc est qd dicit phs. In sanguinẽ hñtibus hec ps est circa cor. vniuersa. n. sanguinẽ habentia. cor hñt ⁊ principiũ motus. ⁊ pprij sensus. motus ergo ⁊ spũs. manifestũ ẽ qm̃ cor ẽ principiũ. ¶ Ad obiecta aũt rñdendũ ẽ. q̃ pprietas vegetatiue ad sensitiuam attẽditur duobus modis. vel quo ad sensum. ⁊ sic ẽ verũ q̃ pcedit. vel quo ad vitã i aiali ⁊ sic lz vegetatiua opet prius in semine q̃ illa. cũ factũ ẽ aial. opatur prius illa vitalis que est in corde. q̃ vegetatiua in aiali. prius. n. viuit aial q̃ nutriatur. ¶ Ad scdm dõm est. q̃ aliter loquẽdũ est de virtute vitali put pficit cor. ⁊ aliud put pficit mẽbra alia. Prout. n. perficit cor. sic ẽ prior alijs. put autez defertur calor ille spũalis ad alia mẽbra oz prio membra eẽ. ⁊ deinde expandi calorem vitalez sup illa. ¶ Ex his ergo põt patere qualr rñdẽduz ẽ ad illud qd scdo q̃rebat. ¶ Ad illud vo qd obijcit de opatõe vtutis aial' ad vitalem. dõm. q̃ prior ẽ vitalis aiali. sicut oñsum ẽ in sua opatione. ¶ Ad obiectũ aũt i zriuz dõm ẽ. q̃ sit nobilior aialis vis vno mõ. alio tm̃ mõ vis vitalis ẽ nobilior. quo ad hoc. n. q̃ aialis copulatur organo. vt per istũ operur mediãte calore vitali. sic ẽ idignior vitali. finis tm̃ sue opatõis ẽ nobilior. vt. s. spẽs magis ⁊ magis abstrahat a subiecta mã. ¶ Ad scdm vo soluendũ ẽ iterẽptionem. motus. n. i pte sensibili indiget motu q ẽ sz dilatatõz ⁊ cõstrictõez idiget. enis caloris expãsione ad mẽbra sensibilia. qd non fit sine his motibus

¶Ad tertiũ dõz ẽ. ꝙ lʒ animalis plus ꝓpinquat ad itelligẽtiã ex pte finis i suo motu. tñ ex pte pri/cipij motus depẽdet ab opatõe virtutis vitalis.

Questio. lxvj. De virib⁹ aie in spāli. Et primo de virtute animali exteriori ipsius aie.

His hītis omis/sis illis q̃ ptinẽt ad ꝯsideratõ/
b nẽ nālis virtutis ⁊ vital. eo ꝙ sunt alteri⁹ ꝯsideratõis. trāseũ dũ ẽ ad ea q̃ sunt virtutis aial. Et pˀo d̃ virtute aiali exteriori. scḋo d̃ e iteriori. ⁊ iterũ d̃ cognitiua. deinde de mīt. ¶ Quia vo p sensus exteriores cognitio ingredit. ⁊ p ꝯsequẽs affectio. dicẽdũ ẽ pˀo d̃ numero sensuũ. Si vna tñ sit vis sensibilis. aut plures. ¶ Scḋo supposito ꝙ sint plures. q̃rit an qnqʒ aut pauciores vel plures. ¶ Tertio penes qd accipiat numerus viriuʒ sensibilium.

Membrũ primum.

Ad primũ vr. ꝙ si tñ vna vis sensibil.
a Dicit enĩz Aug. in li. de aia ⁊ spiritu. sensus vnus ẽ i aia. ⁊ est id qḋ ipa. ⁊ cũ corpus ñ sit corporeus d̃ cũ imus ñ sit nisi vnus. Ex quo accipit ꝙ ñ sit nisi vna sensibilis tñ. ¶ Preterea. hoc vr p sile. sicut. n. se hʒ itellectus ad itelligibilia. ita sensus ad sensibilia. [?] itellect⁹ nõ multiplicat ẽm vires diuersas respectu intelligibiliũ. sʒ ẽ vna vis. ergo nec sensus mltiplicat ẽm pluralitatẽ viriũ respcu sensibiliuʒ diuersoꝝ. vt alia sit vis sẽsibil coloris. alia soni. alia saporis. ⁊ ita de alijs. Cõtra aia ẽ pfectio corpis. ⁊ ẽʒ diuersitatẽ pfectiõis ẽ diuersitas pfectibilis. vt alia ẽ pfectio corpis hũani. alia brutalis. pp qḋ. ⁊ aliud ẽ corpus i specie. sic alia sensibilis ẽm vires pficit ptes corpis. erũt ergo diuerse vires pficiẽtes diuersas ptes corpis. vt sic videmus d̃iaʒ organoꝝ. ita sit d̃ia viriũ. nõ enim aia fcā ẽ pp corpus. sed corpus pp aiaʒ. Si ergo q̃reret rõ diuersitatis i organis. necesse eẽt reddere rõnẽ a pte aie. nõ nisi rõe viriuʒ. ¶ Preterea. si pp vnitatẽ essentie aie. esset vnitas potentie siue virtutis. ẽm hoc nõ eẽt nisi vna uis in aia. ⁊ ita nõ esset distinctio essentialis viriũ. p apprehẽdẽtẽ extrinsecus ⁊ itrinsecus. nec eẽt d̃ia aie q̃ ẽ creatura rõnalis quo ad hoc ad deũ. De enĩz ẽ vna potẽtia sicut vna essentia. nec multiplicat ex compatiõe ad aliqḋ alterũ. qꝛ cũ sit d̃ia iter aiaʒ ⁊ deũ quo ad hoc nõ accipiet vnitas sensus. penes vnitatẽ sensibil aie in essentia. Ad qḋ dõʒ: potẽtia sensitiua media est iter essentiaʒ anime ⁊ actũ. qui sit indifferẽti ptī corpis siue differẽti organo. dicẽdũ ergo est. ꝙ diuerse sũt vires q̃ sunt pfectiões diuersoꝝ organoꝝ. dicunt [?] vnus sensus pp hoc ꝙ sentiẽti nõ apparet d̃ia viriũ itra. ⁊ pp hoc dicit Aug. ꝙ vnus sensus ẽ itra. varij tñ dicunt. d. dinoscunt pp exercitia. sʒ nõ sic apparet itelligẽti cuius ẽ cognoscere d̃ias iteriores. Preterea. unus d̃ sensus pp unitatẽ substãtie in q̃ radicat. ¶ Ad illud qḋ obijcit d̃ itellectu. dõm est ꝙ nõ ẽ sile. itellectus enĩz nõ vtit organo. nec hʒ ꝓportionẽ ad d̃iaʒ itelligibiliũ. vt p hec minus videat. queadmodũ est i sensu q corrũpit ex excellẽtia sensibilis. ut nõ uideat minus sensibile ⁊ ꝓportionẽ hʒ ad medietatẽ i sensibilib⁹. ⁊ lʒ itellect⁹ sit idẽ q recipit oẽs formas intelligibiles. nõ tñ idẽ sensus q recipit oẽs formas sensibiles extrinsecus. rõ aũt ẽ. qꝛ intellect⁹ ꝯuertit se ad formas abstractas a mã. sensus aũt ꝯuertit se ad formas i mã. forme v̇o existẽtes in mã hñt dispotionẽ siue operatõnez in specie.

Membrum secundũ

Einde supposito. ꝙ sint plures sẽsus
b siue uires sensibiles. queritur. vtruʒ sint qnqʒ. aut pauciores. aut plures? ⁊ videt ꝙ octo. cũ. n. sensus natus sit ad sensibilia. octo aũt sũt medietates formaꝝ sensibiliũ. q̃re erũt octo vires. octo autẽ medietates sunt. Est enim medietas in colorib⁹. vna albi ⁊ nigri. In sonis vna acuti ⁊ grauis. In odorib⁹. vna fetidi ⁊ sui oppositi. In tactu vo medietas. vna calidi ⁊ frigidi. alia humidi ⁊ sicci. Est iterũ leuis ⁊ grauis est iterũ lenis ⁊ aspa. qdaʒ etiam addunt mollis ⁊ duri. Restat ergo. ꝙ octo sunt medietates vel nouẽ. pp qḋ octo videbunt vires [?] differẽtes i specie vel nouẽ. vt sicut penes vnã medietatẽ vna vis sensitiua i specie accipit. ita accipiat penes alias. ⁊ hoc vr phs dicẽ. dicẽdo. ꝙ tactus ẽ plures sensus. ⁊ Auic. dicit. ꝙ ẽm quosdã octo sũt sensus. Uident iterũ eẽ pauciores sensibiles vires. gustus enĩz nõ est nisi qdaʒ tactus in pte corporis determinata. ¶ Preterea aia sensibilis ẽ pfectio i oibus aialibus. sic ergo eque pticipãt genus. ita eque pticipãt ea que cõsequũtur essentialiter pfectionẽ. sʒ nõ in oib⁹ aialibus sunt differẽtie sensuũ. sʒ tactus. est in oibus. similiter ⁊ gustus i pluribus. Restat ergo. ꝙ hi solũ sunt essentialiter sensus. ⁊ ita nõ tot erũt vires sensibiles. Nã oporteret dicẽ. ꝙ aliq̃ vis sensibilis esset frustra. aut ꝙ vna aia haberet plures vires q̃ alia. ⁊ sequeret impfectio anime ad impfectiõem corpis. Ad qḋ dicẽdũ. ꝙ sunt qnqʒ sensus qbus rñdent qnqʒ differẽtie organoꝝ. ⁊ sunt essentialiter sensus i aiali pfecto. ¶ Ad illud v̇o qḋ obijcitur de hoc ꝙ plures sunt sensus q̃ qnqʒ. dõm ꝙ ẽʒ numerũ medietatũ in obiectis. nõ accipit numerus sensuũ. sʒ ẽʒ numerũ medie

tatē in organis. Una aūt medietas est in organo sensus ex pluribus medietatibus ꝯposita. ex omnibus.n. ꝯtrarietatibus primis ꝛ ꝯsequentibus actiuis ꝛ passiuis. Illa medietas ī organo tactus: vt ɓm illā fiat diiudicatio excellentis: ꝛ diminuti ꝛ medij ī obiecto. ɓm dr̄ias ꝯtrarietatū. ꝛ hoc ē. qꝛ tactus ē sensus q adheret ipsi eē aīalis. ꝛ ideo ɓm ea que ptinēt ad ꝯpositiōez aīalis accipit imediate. ¶ Ad illō vō qd̄ obijcit de munitiōe viriū sensibiliū. rn̄dendū ē. ꝙ lꝫ visus ꝛ auditus ꝛ olfatus n̄ sint ī oībus aīalibus. nihilominus sūt eēntialiter sensus. sꝫ n̄ ɓm que determinat eē aīalis. sꝫ bn̄ eē. ꝛ requirunt in aīali pfecto. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit. ꝙ eque sūt aīalia. ꝛ ita eque hn̄t vires aīe sensibilis. respōdendū ē. ꝙ aīal dr̄ eque. vt est genus in rōne. sed non eque vt ē genus in natura. qd̄ si aliquo modo eque in natura. nō tamen ille vires inerunt. nisi que ꝯsequunt vniuersaliter esse anime sensibiles.

Mēbrū tertium.

D tertium quo querit. penes qd̄ accipiat nūerus viriū sensibiliū apprehendētiū extrinsecus. dixerūt.n. quidam ꝙ ɓm dr̄iam medioꝝ. qd̄ nō vr̄. ꝗ sūt enim nisi tres dr̄ie mediorū. caro in tactu ꝛ ī gustu. vel ɓm quosdā humor saliuaris. In alijs vō aer vel aqua. Restat ergo ꝙ nō eēnt ɓm hec nisi tres sensus. Si vero ɓm differētias obiectoꝝ. ɓm hec cū plura sint obiecta. nō enim oīa que discernūtur tactu. ad vnuꝫ eē in genere reducunt. eēnt plures sensus. Si vō ɓm differētias pricipioꝝ vel mouentiū. sicut dixerūt quidā. vt visus penes naturā lucis. odor penes naturā ignis facientē vaporē. sonus penes naturā aeris. gustus penes nāam aque. tactus penes naturam terre. Cōtra hoc. ꝙ aer cōis ē ī visu ꝛ auditu ꝛ olfatu. ¶ Preterea. aer nō ē cā effectiua soni sed materialis. sicut lux effectiua erat sensibilis ī visu. humidū aūt ī gustu nō ē ab aqua tanq̄ ab efficiēte. in tactu aūt accipit medietas ex oībus elemētis. cū ergo tactus n̄ attēdit tn̄ ɓm terre naturā: sꝫ ɓm ꝯplexionem ex oībus elemētis factā. Restat ergo ꝙ n̄ ɓm numerū principioꝝ accipiat hoc mō nūerus qnqꝫ sensuū. ¶ Videt tn̄ augu. sup gen̄. ad lit. isto mō assignare reducēda ad pricipia: quadā trāsmutatōe cū dicit. Inchoat motū in oībus sensibus a subtilitate ignis. sꝫ n̄ in oībus ad ideꝫ ꝑuenit. In visu enim ꝑuenit repsso calore vsqꝫ ad eius lucem. In auditu vsqꝫ ad liqdiorē aerē calore ignis penetrat. In olfatu.n. transit aerē purū ꝛ ꝑuenit ad humidā exalationē. vn̄ crassior hec aura subsistit ī gustu. ꝛ hāc trāsit ꝛ ꝑuenit vsqꝫ ad corpulētiā. quo ēt penetrato atqꝫ traiecto. cū ad terrenaꝫ grauitatē ꝑuenit. tāgēdi vltimū sensū agit. Ad qd̄ pōt dici. ꝙ si debeat accipi diuisio ɓm rōem medioꝝ. accipit ɓm rōez medioꝝ corpoꝝ inter extrema. Extrema āt corpa ī ꝯparatōne corpis aīalis sūt ignis ꝛ terra. media aūt sūt aer ꝛ aqua ꝛ ꝯmixtū. Aer aūt triplicē hꝫ dispōnez. ex influētia lucis. ex influētia caloris ignei que fit ex vapore. ex ipa ꝯmotiōe raritatis q̄ ē ꝓpria eius dispositio. Aqua vō hꝫ dispōem vnā ex influentia lucis. alterā ex cōi dispōe cū aere: que ē raritas. tertiā ex se. ꝯmixtū aūt hꝫ vnicā. Cū ergo hec nō sūt nisi qnqꝫ. erūt qnqꝫ dr̄ie medioꝝ sensibiliuꝫ. Nā ex cōi dispōne influētie sup aerē ꝛ aquaꝫ. est mediū ī visu. ex dispositiōe vō influētie ex calido igneo ē mediū ī olfatu. que dispō ē aer vaporosus. ex dispōe vō tertia que cōis ē aeri ꝛ aque. s. raritate. ē mediū in auditu sicut dicit phs. ex dispōne vō humoris aquosi ē mediū in gustu. Ex dispōne vō ꝯmixtionis omniū que ē in carne. ē mediuꝫ in tactu. ꝛ p hoc pōt patere solutio eius. ꝙ dī de differētia sensuum accepta ɓm medium. ¶ Si vō accipiat diuisio ɓm differētiā effectuuꝫ. sic enīꝫ accipit augu. ponēs differētias lucis aut ignis. vt influat ɓm rōez lucis ꝛ caloris ī se. vt in visu. deinde ɓm ratōneꝫ eius ꝑueniētis a calore ignis ad aerē liquidiorē. sicut ī auditu. deinde ɓꝫ rōnem eius ꝑueniētis ad aurā flabilē. sicut ī olfatu. deinde ɓm rōnez eius ꝑueniētis ad humorez labilē. sicut ī gustu. vltiō peruenit ad terrenā grauitatē. ꝛ sic est ī tactu. sic ergo sicut itra nihil ē sine calore sensitiuuꝫ. sic extra fit dispō sensibil' ad hoc ꝙ sentiat. ¶ Scd̄m aūt dispōem obiectorū pōt aliter rō dispōnis accipi. Nā qualitas sensibilis vel ē de his que ꝯueniūt ad eē. sicut ē qualitas elemētaris: vel que p se ꝯsequit eā. ꝛ ɓm hoc ē obiectū tactus. tactus.n. ē elemētaris qualitatis vel imediate ꝯtinētis: vel ē de his que ꝯsequunt ꝯpositiōez. qualitas vō ꝯsequens cōpositiōnem relinquit ɓm virtutē dominātis alicuius. sunt tamē ꝯtrarietates quatuor que requirunt ad ꝯpositiōez ī corpe elemētato. in qbus quatuor. qualitas vna dr̄ dn̄ans. verbigr̄a. lucidū ꝛ opacū dr̄ vna ꝯtrarietas in qua dominat lucidū sive ꝑcellit. altera ꝯtrarietas ē calidū ꝛ frigidū in qua ꝑcellit calidū. tertia ꝯrietas ē hūidū ꝛ siccū ī q̄ ꝑcellit humidū. quarta ꝯtrarietas ē raꝝ ꝛ densuꝫ ī qua ꝑcellit rarū. Qd̄ aūt oēs he necesse sint ad ꝯpositiōem. pꝫ p hoc ꝙ calidū ꝛ frigidū. humidū ꝛ siccū sūt que miscent. raꝝ aūt ꝛ densū sicut dicit phs disponūt māam ad hoc. lucidū vō ē qd̄ efficit. lux.n. mediāte calore celesti efficit mixtionē. sic ergo sūt oīa hec necessaria ad ꝯpositiōem elem̄tati. Sūt ergo quatuor q̄litates dominātes. Nā calidū ē dominās respectu frigidi ī agendo iterius. humidū vō respectu sicci ī recipiēdo interius. raꝝ vō respectu densi ī disponēdo māam. lucidū vō sup opacū inducēdo formā. cū ergo sic dictū sit q̄litas sensibilis ꝯsequēs ꝯpositiōꝫ rōne

dñantis. aut ꝯsequitur rõne dñantis inducentis formã. ⁊ hoc ẽ calor q ꝯsequitur lucẽ. ẽ.n. extremitas pspicui i corpe terminato. aut rõe dñantis disponẽtis pncipaliter formã, ⁊ hec qlitas est sonus q ꝯseqr rarefactionẽ aeris vel aque. aut rõne qlitatis dñantis i actõne interius. ⁊ hec qlitas ẽ odor q ꝯsequitur caliditatẽ facientẽ vaporẽ. aut rõe qlitatis dñantis i receptione. ⁊ hec ẽ sapor [illegible] ꝯseqr hũiditatẽ aquosaz. sic ergo pz numerus bm distinctiõez obiectorum. ¶ Addũt et aliq accipiẽtes ex doctrina phi distictiõez ex pte modi sentiẽdi. aut.n. ẽ sentire pp approxiatõez. aut bm distantiam. Si vo bz approxiatõez. aut appropriat sensibile corpori potẽti sentire ꝯtigẽdo aut ꝯfundẽdo. Si cõtigẽdo bm q ꝯtigua dicũt quo⁊ termini sũt simul. bm hec ẽ sentire i tactu. Si ꝯfundẽdo sic ẽ in gustu. gustabile.n. ꝯuenit ad ꝯcauitatẽ lingue i qua ꝯfundatur. Si vo sit bm distãtiã. aut ẽ immutatio sensibilis tm̃ bm vnã ptem. ⁊ sic ẽ visus. visuz.n. necesse ẽ esse indirectũ. aut bm plures ptes. ⁊ sic fit odoratus. Odoratus.n. fit bz attractiõnẽ odoris i naribus ex omni pte iterius. aut ẽ bm oẽm ptez immutatio. ⁊ sic fit auditus. sonus.n. ẽ ex aeris motu rarefacti possibilis moueri vsqz ad auditum.

Questio. lxvij. de virtute sensibili iteriori pertinente ad cognitionem sensibilem.

Onsequenter dicendu3 ẽ de virtute sensibili iteriori ad cognitõez sensibilẽ ptinẽte que bm augu. ponitur imaginatio. vbi ponunt qnqz dñe viriũ cognitiuaz. s. sensus: imagĩatio: rõ: itellectus: ⁊ itelligẽtia. due aũt scz sensus ⁊ imagĩatio ad sensitiuã ptem ptinent. bm Jo. dama. vr q tres sint. s. imaginatiua: excogitatiua: ⁊ memoria. bm Auicẽ. ponunt quinqz. sensus cõis: fantasia: imaginatiua: estiatiua. mẽoratiua. ¶ Põt ergo qri. pmo de ꝯpatõne viriuz quas ponit damas. respectu imagis quam ponit aug. ⁊ simul de ꝯpatiõe viriũ quas ponit auicẽ. respectu vtriusqz. an oẽs ꝯtineant sub imagine. aut quedã ⁊ quedã nõ. ¶ Jtẽ queritur. vtrũ oẽs vires quas ponit dama. cõtineant sub pte sensitiua aut nõ. ¶ Deinde vtrũ oẽs ptant organo. ⁊ que sũt organa. ¶ Quarto que sit rõ distinctõnis viriũ intrinsecus cognoscentiũ sensitiuaz.

Membrum primuz.

Rimo aũt querẽdũ. vtrũ omẽs vires quas ponit dama. ꝯtineant sub vtute sensitiua? vr q hoc q determinat oibus organũ determiatũ i corpis pte dicẽs. q instrumentũ huius ẽ medius ventriculus cerebri. i. aialis spiritus qui ẽ in ipo. pars aũt intellectiua nõ determinat sibi ptem corpis ꝓ organo. ergo ñ ẽ illa excogitatiua quã ponit dama. intellectiua sz sensitiua. ¶ Preterea. determiat sibi locũ mediũ iter imagiatiuã ⁊ memoratiuã. vt imaginatiua sit i anteriori pte. memoratiua i posterior pte cerebri. excogitatiua in medio. Cum ergo memoria sic ipe dicit sit fantasia derelicta ab aliquo actu bm sensum apparẽte ptinebit ad sensũ ud interiorẽ. ergo extrema pertinebũt. quare excogitatiua que ẽ media inter illas. ¶ Jtem diuisit ipe irrõnale per hoc qd suadetur ratõne. ⁊ nõ suadetur. qd aũt nõ suadetur. diuidit p nutrimentum augmẽtatiuũ generatiuũ ⁊ vitale. relinquitur ergo q ille tres vires scz imaginatiua: excogitatiua: ⁊ memoratiua: pertinẽt ad irrõnale qd suadetur rõne. Nam non videtur pertinere ad rõnale. cũ diuidat rõnale per interius dispositũ sermonem ⁊ prolatuz. Si vero pertinet ad irrõnale qd persuadetur rõne pertinet ad sensitiuam. erit ergo excogitatiua sub sensitiua interiori. Cõtra. dicit q excogitatiue sũt iudicia ⁊ ꝯpositiões ⁊ ꝯcessiones. sz hec pertinẽt ad rõnalem ptem. s. iudicare ꝯponere ⁊ diuidere. ergo nõ ẽ partis sensitiue. ¶ Preterea. dicit Auicẽ. q explanat amplius q hoc ẽ ꝯponẽs ⁊ diuidẽs bm imperiũ rõis. ⁊ dicitur cogitatiua. ex quo videtur q pertineat ad partẽ rõnalem. cum cogitare sit actus rõnis. Ad qd dicendũ. q bm q dicit Auicẽ. hec vis duo sortit vocabula. vt dicatur quãdoqz imaginatiua. quãdoqz excogitatiua. Jn hoc aũt ẽ differẽtia. q cũ impauerit estimatiua aialis tunc dicitur imaginatiua. si vero virtus rõnalis impauerit ei ⁊ reduxerit eam ad id qd ei prodest. dicitur cogitatiua. siue ergo imperet estimatiua siue rõnalis semper est ꝯputata in pte sensitiua. sicut ipse dicit. ¶ Ad obiectũ aũt in contrariũ dicendũ ẽ. q iudicia ⁊ cõpositiões que sũt in ea. pñt fieri impio rõnis. sicut habetur ab Auicẽ. dicit.n. q hz ptãtem ꝯponẽdi ⁊ diuidẽdi formas relictas in sensu ⁊ retentas. ⁊ ita quo ad vim in qua fiunt. dicent ptes sensitiue. quo ad impatiuã ptis rõnalis. ⁊ q duplex sit genus ꝯpositiõis in pte sensibili: ⁊ in pte intelligibili. pz p hoc qd distinguũt Jo. dama. dicẽs. q excogitatiue sunt iudicia ⁊ ꝯpositiões ⁊c̃. proprie vero intelligentie intelligibiliũ ⁊ virtutes ⁊ doctrine ⁊ artiuz rõnes. ¶ Ad bm dõm. q licet sit bm imperiũ rõnis. non tñ in parte intellectiua sz in parte sensitiua que suadetur rõne. ⁊ lz cogitare bm appropriatõnem dictum sit ptis rõnalis. nihilominus per extensionem illius ptis que rem copulatur. vnde cellula media dr logistica. i. rõnalis in qua operatur illa excogitatiua.

Mẽbrum secunduz.

D scdo quo querit. vtrum oes dicte diuisionis facte fm Auic. et Dama. contineant sub imaginatiua quam ponit aug. i li. de spu. et aia. Quod non vr. imaginatio enim siue imaginatiua e vna de illis. Si ergo illa diuidit contra sensum coem. et excogitatiuam. et ita de alijs non erit imaginatio cois ad illas. ¶ Preterea. fm rone posita ab Aug. imaginatio est vis aie q formas corporeas rerum corporearum pcipit. sed absentes sine absente mat. cum ergo pceptiua diuidat contra custoditiua et cpositiua. non continebit memoratiua et cogitatiua. quia cpositiua e. Contra. Omnes iteriores vires potentie sensitiue cogitatiue. pticipat formas sensibiles absente mat. ergo ad illa dictaz reducunt. Quod cocedendum e. ¶ Ad obiectu aut rndedu. q imaginatiua accipit dupliciter. vel gnaliter pro oi vi attingente formas sensibiles absente mat. et sic accipit aug. et hoc modo oes continent sub imagine. Si vo accipiat imaginatio tm pro virtute q operat tm sup hui formas i anteriori pte cerebri. sic accipit Dama. dices. q organu imaginatiui e iterior vetriculus cerebri. et fm hoc diuidit contra cogitatiua q cponit. et memoratiuaz q pseruat. Preterea. imaginatio fz Auic. dr illa q opatur i medio vetriculo cerebri. et e cpositiua vel diuisiua. et sic spaliter accipit.

Membrum tertium.

D tertiu quo querit. vtrum oes itrinsecus cognitiue sensibiles vtant organo. et quo organo vtantur singule. et vr q habeant organu. Unaqueqz enim est vis sensibilis. vis aut sensibil n operat nisi i corpore. vt vr. que cu non opatur nisi i corpe. determinat sibi aliqua pte in qua opat. Restat ergo q vnaqueqz illarum habebit organum. ¶ Preterea. sicut dicit Auic. leduntur aliqn in suis opatoibus p lesione alicui ptis i corpe. hoc aut no esset nisi aliqua ect colligatia respectu illi ptis. erit ergo vnaqueqz habes organu determinatu. vel ad minus ptem determinata i qua opetur. Hoc etiam videt p vba iohnis Dama. distinguetis vires sensitiuas intrinsecus cognitiuas. Ponit eniz imaginatiua cui organu est interior vetriculus cerebri. ponit etia excogitatiua cui instrumetuz. sicut dicit e medius vetriculus cerebri. et animalis spiritus q e in eo. Ponit etia memoratiua cui organum sicut dicit e posterior vetriculus cerebri. In ide csentit Remigius in li. de aia. distinguendo has vires. ostedes diuersas egritudines i quibus he ledunt. Restat ergo q vnaqueqz harum organu. et ptem hz sibi determinata in qua opat. Cotra. bonitas et malicia. amicitia et inimicitia sunt intetioes. que lz inueniant in reb sensibilibus. inueniunt extra res sensibiles. nec ex sensu extrahunt apud estimatiua. ergo i estimatiua fm se sunt inate. si ergo indicat d his. iudicat medicante organo aliquo. ergo estimatiua exigit organu i sua opatoe. ¶ Preterea. hoc iudiciu fz Auic. existit fm modu vt ronalez. sz modus ronalis e iudicare pter organu corpale. ergo hec vis iudicat pter organuz corpale. ¶ Preterea. no e aliq egritudo ppria. in qua ledat estimatiua no lesa. alia vi sensibili extrinseca. Si vo haberet ppriuz organu contingeret illa ledi alia vi no lesa. Sz non ita sic dic Auic. sed si accidit ei aliqua lesio. illa est ex imaginatiua siue cogitatiua q operat i medio vetriculo cerebri. Restat ergo. q no habeat determinatu organu. ¶ Preterea. diues sic habet in euagelio sensit i lingua penaz. sz cstat q ille no fuit sensus exterior. cum sensus exterior fiat p organu corporeu. ergo fuit sensus iterior q opatur absente mat supra formas. anima ergo opabatur ibi supra formas sensibiles no pnte mat. ergo vtebat imaginatiue. sed sepata fuit a corpe. ergo vti pot imaginatioe pter organu corpis. multo fortius ergo alie vires sensibiles. vt estimatiua memorialis. Restat ergo. q no indiget i cpletoe sui actus organo corporeo. Ad qd dicendu e. q vnaqueqz vis sensibilis iterior determinat sibi ptem corpis in qua opat. vn dicit Auic. d estimatiua. q e vis ordinata in sumo medie cocauitatis cerebri. sicut habet in tractatu de aia. ¶ Ad obiectu aut rndendu. q lz intetioes quas apprehedit estimatiua. possint esse fm se extra nam corporale. tn vt apprehedit estimatiua sensibilis. sunt in mat corpali. et io indiget quada colligatoe cu corpe. vn dicit. q apprehedit intetoem ligata cu forma sensibili. et cum aliqua cueniētia imaginis cu illa. no tn vtit organo ad cognoscēdu illa intetoez fe. sz indigētia e i re imaginatiua vt visa. ¶ Ad scdm dcm. q aliud e de iudicio estimatonis ronalis et estimatōis sensibilis. sicut dicit idē phs. Nā estimatiua ronalis apprehēdit et intentiōes abstractas a mat. estimatio aut sensibilis apprehēdit eas cu colligatoe forme sensibilis. que n e pter matz. ¶ Ad illud vo qd obijcit de lesione. dicēduz. q lz no ledat directe p ppria lesione egritudinis. ledit tn ex csequenti. cu eniz ledit excogitatiua vel imaginatiua. p csequēs ledit et illa i opatione sua debita. vn cu ponit Dama. vel Remigius diuisioz viriu. cputat hāc cu excogitatiua. que e i media pte cerebri opans. no distiguēdo ea fm ptem corpis diuersaz. ¶ Ad illud vero qd obijcit de imaginatoe. q possit opari pter organu corporeu. et memorialis similiter. dicēduz e. q illa operatio equocat. cum ista de qua nunc loquimur. nūc eniz n itēdim nisi d actib viriu existentiu anime. vt est in corpe. deinceps vo agetur de inseparabilitate eius. vtrum sit separabilis. et fm ptem sensibilez. et vtruz ipa operatur aliquo mō pter corpus.

Membrũ quartũ.

a Mẽbrũ quartũ quo q̃rit̃ de distinctõe vi-
riũ. ⁊ incidũt hĩ duplex questio. ¶ Una
de operatione sensuum exteriorũ. q̃ dicun-
tur sensus p̃ticulares. q̃liter se hʒ sen-
sus cõis ad illas. ¶ Alia de distinctione harũ vi-
rium interiorũ inter se.

Articulus primus.

a Circa primum oñdit̃ q̃ sensus cõis nõ
ẽ cõis ad mõʒ vniuersalis. vt dĩ oĩ sen-
su p̃dicet. Si.n. sic essʒ. ñ h̃ret actũ p̃-
p̃riũ: sʒ eius act⁹ tñ essʒ i sẽsib⁹ p̃ticula
ribus. sʒ sensus cõis hʒ p̃priũ actũ ⁊ singularẽʒ
s. discernẽ albũ a dulci vel p̃ferre. ergo ñ est cõis
vnitate eẽntie vniuersalis. ¶ Itẽ non dĩ cõis: p̃p̃
hoc. q̃ organũ eius sĩt organa sẽsuũ p̃ticulariũ.
⁊ nullũ habeat organũ p̃priũ. Si.n. discernit al
buʒ a dulci. ⁊ p̃fert. nec̃e ẽ recipi formã vtriusqʒ
i vno organo. id nõ erit organũ gustus. nec or-
ganũ visus necesse ẽ ergo eẽ organũ iterius diffe-
rens ab illis qd̃ sit sensus cõis. ¶ Preterea. nõ
sic ẽ organũ sẽsus cõis vnũ p̃fusione. quẽadmõʒ
lingua tact⁹ ⁊ gustus. sic.n. diceret̃ visus eẽ q̃dãʒ
sensus cõis ⁊ audit⁹ sĩr. sicut dĩc q̃ gust⁹ ẽ q̃dãʒ
tact⁹. ¶ Preterea. sensus cõis vn⁹ ẽ: h̃ñs vnitatẽ
organi. q̃ oĩa organa sensuũ p̃ticulariũ p̃ueniũt
ad vnũ in q̃ terminant̃. vbi p̃plent̃ iudicia ⁊ id ẽ
organũ sensus cõis. sʒ non sic p̃ueniunt p̃ p̃fusio
nem. vt illud organũ sʒ aliquid eius sit organum
auditus. sʒ aliq̃d visus. sm alterũ tactus. ⁊ ita de
alijs. ergo non dĩ sensus cõis. q̃ habeat organũ
p̃ p̃fusionẽ. ¶ Preterea oñdit̃ q̃ sensus p̃ticula-
ris p̃ficit̃ a sensu cõi. cũ.n. organa sensuũ p̃ticula
riũ bipartita sint p̃terq̃ĩ i organo gustus vbi sunt
p̃iuncta. vt i duob⁹ oculis ⁊ duab⁹ aurib⁹. cũ sen
sibile nõ. appet duo. s. vnũ. necesse ẽ tunc deferri
ad vnũ organũ iterius. cũ ergo sil̃ tp̃e p̃cipit̃ sen
sibile. ⁊ vt vnũ sil̃ tp̃e sit sp̃es in organo iteriore
⁊ exteriore. ergo p̃fectio sẽsus p̃ticularis ẽ a sẽsu
cõi. cũ p̃ficit̃ i organo iteriori. hoc idẽ ẽ in oĩbus
sensib⁹. Nã oĩa organa sẽsuũ p̃ticulariũ. s. nerui.
p̃ueniũt ad vnã radicẽ siue originẽ i q̃ p̃ueniunt.
alr̃ nũq̃ʒ eẽt collatio siue discretio sẽsibiliũ sẽsuũ
diuersorũ. ⁊ ibi fit p̃plemẽtũ. ¶ Preterea nõ dif
fert cõis sensibil̃ i suo sensibili a p̃ticularib⁹ q̃nqʒ
eniʒ sensibilia que sũt. magnitudo. motus. nume-
rus. figura. q̃es. que sunt cõia sensuũ p̃ticulariũʒ.
⁊ sunt p̃pria sensus cõis apprehendunt̃ ẽt sensi-
bilia sensuũ p̃ticulariũ a sẽsu cõi. Nã alr̃ ñ p̃t iter
illa distinguere. ergo necesse ẽ nõ differre sensuʒ
cõem in obiecto a sensibus p̃ticularibus: ⁊ hoc
vr̃ p̃ hoc qd̃ dicit phs. q̃ sensus cõis ẽ q̃ oĩa sẽsa
p̃cepta recipit. ⁊ p̃p earũ formas patit̃. que in ip̃o
copulant̃. ¶ Preterea querit̃ de instrumento sen
sus cõis. ⁊ vr̃ q̃ aliqua p̃s cerebri i qua p̃ueniũt
sẽsibiles nerui. ⁊ hoc arguũt medici. q̃ lesio sen-
sus cõis ẽ ex lesione cerebri: bonitas sensus ẽ ex
bonitate cerebri. sʒ phs arguit ei⁹ organũ eẽ cor.
vel aliq̃d siĩe cordi i nõ h̃ntibus cor. eo q̃ orga-
na sensuũ p̃ticulariũ i sua radice p̃tinuant̃ cordi.
¶ Preterea. nihil ẽ sensitiuũ sine calore. caloris
võ ẽ expãsio a corde ⁊ reditio ad iterius i som-
no. ex quo arguit q̃ sensus cõis organũ ẽ cor. ⁊
põt vtrũqʒ eẽ verũ. qd̃ dicunt medici. ⁊ qd̃ dicit
phs. sʒ medici ad cãʒ p̃pinquã respiciũt. ⁊ iõ di-
cunt originem neruorũ ẽẽ a cerebro. ⁊ ramificari
motus differẽter. vt fiat mot⁹ ⁊ sensus. Phs võ
respicit ad cãm primaʒ. videt.n. q̃ lʒ quies sit in
somno ab op̃atõe sensus cõis excitati a p̃ticulari-
bus: nihilominus ẽ op̃atio iterior p̃tinua sʒ mo-
tum. s. fantasie. ⁊ illud nõ posset eẽ nisi vbi viget
calor aĩalis i corde tp̃e somni. p̃p qd̃ sensus cõis
dĩ hr̃e cor. tãq̃ʒ organũ primũ.

Articulus secundus.

a Articulo scd̃o querit̃ de numero viriũ
sensibiliũ cognitiuarũ iterius quarũ rõ
sic accipit̃. quedam.n. sunt quarũ actus
sunt circa formas sensibiles. quedam
circa itentiones formarũ sensibilium. q̃ võ ẽ circa
formas sẽsibiles. aut ẽ apph̃ẽdẽs. aut custodiẽs.
aut trãsformãs siue p̃ferens absente mã. Si võ ẽ
appreh̃ẽdẽs. dĩ sensus cõis. si võ custodiens dĩ
imaginatio vel alio nõ fantasia. si võ ẽ transfor-
mans uel p̃ferẽs absente mã. dĩ imaginatiua. Si
võ ẽ circa itentões ut bonitatẽ ⁊ maliciã. siue no
cumentũ ⁊ iuuamẽtum. p̃ut accidit de agno re-
spectu ouis aut lupi: aut ẽ appreh̃ẽdens aut custo
diens. Si apph̃ẽdẽs dĩ estimatiua. Si custodiẽs
dĩ memoratiua. Et distiguũt̃ sm aucẽnã. ut sen-
sus cõis sit i anteriori p̃te cerebri. imaginatio vl̃
fantasia in eadem p̃te. imaginatiua vero vel exco
gitatiua in media: in eadẽ estimatiua: memorati-
ua võ in vltiã p̃te cerebri. Sed icidit q̃stio q̃re
respectu intẽtionũ ñ dicunt̃ tres vires. sʒ due tñ.
s. estimatiua ⁊ memoratiua: respectu võ formarũ
sensibiliũ sm se dicunt̃ tres. ¶ Ad qd̃ dõm. q̃ re-
spectu formarũ sensibilium addit̃ vna vt sint tres.
Nã quedam ẽ appreh̃ẽsiua a sensibus p̃ticulari-
bus. ⁊ hec dicitur sensus cõis. nulla aũt ẽ appre-
hendens intẽtiones ex sensibus p̃ticularib⁹. sʒ ab
intus hʒ ⁊ p̃p hoc illa abũdat ex illa p̃te. ¶ Pre-
terea. p̃p q̃d ẽ itentiua añ p̃positiua formarũ sen-
sibiliũ. p̃positiua aũt intẽtionũ sensibiliũ ẽ añ sua
retentiuã. ¶ Respondendum est. q̃ forme sensibi-
biles quas oʒ p̃ponere. vel supra q̃s negociatur
imaginatiua. veniũt ab extra p̃ sensus: ⁊ nisi eẽnt
sic̃ itra. ñ essʒ p̃positio imaginatiue sup illas ab-
sente sensu. ⁊ iõ necesse ẽ q̃ precedãt retentiua. in
tentiones. võ sunt ab intra innate. ⁊ iõ ñ ẽ necesse

memoratiuā ꝓcedē sed sequi. eo ꝙ seruat ꝯpōes factas intentionū cū formis sensibilibꝰ. Queri et pōt quare in vna pte cerebri collocant̄ apprehensiua formaꝝ sensibiliū ⁊ retētiua: nō aūt apphensiua intētōīz. ⁊ mēoratiua q̄ ē retētiua. ¶ Ad qḋ dōz. ꝙ dissimiliter dicūtur retētiue. hoc. n. qḋ est in anteriori pte cerebri. nō est nisi retētiua. ad hoc vt i eis fiat ꝯpositio ⁊ opatio absente sensu. Illa vo que est in memoratiua. generaliter ē retentiua vt ex illa possit estimatiua ⁊ intellectiua et negociari. vn̄ dr̄ memorie ⁊ rememoratōis ꝓmptuariū: ⁊ signū huius ē. qḋ Jo. dama. cuz enumerat vires. nō enumerat nisi imaginatiuaz siue imaginationē ⁊ excogitatiuā ⁊ rememoratiuaz: idans intelligē ꝙ prima ē apprehēsiua. scḋa collatiua: tertia retentiua. non ergo ꝯputat in prima pte retentiuam nisi cum apprehensiua.

Questio. lxviij. de viribꝰ aīe motiuis. ⁊ primo de sensualitate.

a Habito tractatu de cognitiuis viribꝰ ab intus ⁊ extra ptis sensibilis. sequitur dicē de motiuis. Ponuntur aūt dūe motiue sensibilis. fantasia sicut dicit phs. ⁊ estimatiua. ꝯcupiscibilis ⁊ irascibil. ⁊ ſm aug. sensualitas. Quidā et ponūt quasdā vires affectiuas alias sine differentes ab illis ſm quas ē gaudiū ⁊ dolor. ⁊ ira ⁊ timor. sed non oz istas ponē differētes a ꝯcupiscibili ⁊ irascibili. cū ſm ꝯcupiscibile sint gaudiū ⁊ dolor. ſm irascibile ira ⁊ timor. aug. aūt ponit ꝯcupiscētiā cū timore. cū loqtur de his in li. de ciui. dei. xiiij. dicit. n. ꝙ ꝯcupiscentia ē appetitus eoꝝ q̄ volumus. ⁊ sitr leticia. metus āt ⁊ dolor in dissensione. ſʒ cū ꝯsentimus appetēdo q̄ volumꝰ. ꝯcupiscētia dr̄. cuz ꝯsentimꝰ fruēdo his q̄ volumus. leticia dr̄. cū dissentimus ab eo qḋ accidē nolumꝰ: metus dr̄. cū aūt dissentimus ab eo qḋ nobis nolētibꝰ accidit. dolor vel tristicia dr̄. Pōt aūt queri. qualiter fantasia ⁊ estimatiua dicūt̄ motiue. cū inter cognitiuas sint posite. ¶ Ad qḋ dōz est. ꝙ motiue dicunt̄ que disponunt ad motū ▪ mediū cognitōis boni ⁊ mali. inclinātis ad appetitū vel fugam. differunt aūt inter se. quia fantasia est disponens ad motuz ex apprehēsione ⁊ forme sensibil. ꝯueniētis vel inꝯuenientis. estimatiua vo ē disponēs ad motū ex apphēsione intētōis i re sensibili. ¶ Querit̄ itaqz spālr pmo de sensualitate. vtrū sit ptis sensibil vel rōnalis. ¶ Scḋo vtrū sit in genere motiue disponentis ad motū: vel faciētis motū. facientē autez dico impantē vel exequētē interius vel exterius. ¶ Tertio vtrū sit idē sensualitas qḋ inferior portio rōnis. sicut dicit magister in sententijs. ¶ Quarto vtrū in sensualitate sit peccatū vel non.

Membrum primuz.

a Ad primū sic. ꝙ sit ptis sensibilis. videt̄ p hoc qḋ dicit mgr̄ i sentētijs. ij. lib. di. xxiiij. qcqd i aīa nr̄a nobis ꝯsiderantibus occurrit qḋ nō sit cōe cuz bestijs. ad rōnem ptinet: qḋ aūt repis i ea cōe cū bestijs. ad sensualitatē ptinet. Si ergo sensualitas ē cōis nobis ⁊ bestijs: ergo ad ptē sensibilē ptīet. ¶ Itē aliter. rōnalis ps ē in qua differimur. sensibilis i qua ꝯuenimus. ergo sensualitas ad ptē sensibilē ptinet. ¶ Itē aug. in li. de trini. sensualis motus q nobis pecoribusqz ē cōis. seclusus ē a rōe sapiētie. ſʒ cuius ē actus eius ē potētia sensualis motꝰ ē ptis sensibili. ergo sensualitas. Cōtra. Aug. de tri. qm̄ coluber n̄ aptis passibus ſʒ squamaꝝ minutissimis nisibus repit. sic lubricus deficiēdi motus negligētes minutatī occupat. ⁊ incipiens a pruerso appetitu silitudinis dei ꝯuenit ad silitudinez pecoris. ſʒ iste lubricꝰ motus ē motus sensualitatis. motus aūt ille nō ꝯuenit nisi rōne vtentibus: ergo sensualitas cuius ē motus ē rōnal ptis. ¶ Itē sup illud. Infelix ego hō ⁊c. glo. gradus fabricauit adaz p quos ad filios eius expoliator ascendat nisi clementissimꝰ dn̄s ꝓtegat. Hi aūt gradus dicunt̄. Primꝰ corruptio carnis. Scḋs fomes. Tertius primꝰ motꝰ. Quartꝰ ē delectatio extra ꝯsensum. Quintus ē ꝯsensus. Per hūc qntū sathanas ingredit̄: ergo cū primus motꝰ sit sensualitatis. primꝰ āt motꝰ nō sit cōis nobis ⁊ brutis. sensibilis aūt ps cōis ē. ergo primus motus nō ē sensibilis ptis. ⁊ primus motꝰ ē sensualitatis ergo sensualitas nō ē ptis sensibilis. ⁊ ē illius vel rōnalis. ergo ē rōnalis. Ad qḋ dōm. ꝙ sensualitas ē ptis sensibilis. Sʒ ptē sensibilē ē accipe dupliciter. Uno mō ꝑter ordinē ad rōnalē ptē. ⁊ ſʒ hoc q̄ insunt ei. cōia sūt nobis cū pecoribꝰ. Alio vo mō inquātū pticipat ex ordine ad rōnem. ⁊ sic appropriata quedā hʒ que insint homini ⁊ n̄ insint brutis. sicut enim in pte cognitiua ē quedā vis ptis sensitiue i ordine tn̄ ad rōnem. ita ex pte motiue est dicere sensualitatem habere quedam appropriata ex ordine ad rōez nec pp hoc erūt due vires sensualitatis. ſʒ vna vis duplr̄ se hn̄s. hʒ. n. quedā cōia. ⁊ quedam appropriata. ¶ Ad primo obiectum dicendum ꝙ prime due rationes loquuntur de sensualitate ſm ▪ que cōmuniter insunt ei. ¶ Ad obiectum autē in contrariuz dicendum ē. ꝙ ille rationes dicuntur de ipsa ſm ea que appropriātur sensualitati humane. ꝓpter ordinem ad rōnem. hʒ. n. aliquem motum cōez ⁊ hʒ aliquē appropriatum.

Mēbrum secunduz.

D scđz quo querit. in quo genere vir tutis motiue sit sensualitas. Et videtur q̄ sit in genere disponētis ad motuz: q̄ eiz suggerit ē disponēs ad motū. sz sensualitas suggerit. est. n. p mōm serpētis. ⁊ sic agit in interiori hoīe quodāmō: quēadmodū agebat exterius i primis pentibus. ergo ē ptinēs ad motiuaz que disponit ad motū. ¶ Ad idē facit qđ dicit aug. in li. de tri. xij. Carnal' sensus ingerit quādam illecebrā fruendi se. ¶ Item aug. in li. de aīa ⁊ spū. Cū exterior sensus carnalis bono suo vtit interior sensus mētis quasi obdormit. nō. n. cogitat bona interioris sensus. qui iocūditate exteriorꝫ bonorꝫ capitur. Sed cōstat q̄ iste carnalis sensus est qui cognoscit appetendum vel fugiendū. ⁊ p hoc appetit vel fugit ergo si sensualitas nō ē aliud q̄ carnalis sensus. erit sensualitas de motiuis sensibilib⁹ ad motū disponētibus. Sz vr̄ ꝯriuz. In sensualitate. n. dr̄ eē primus motus. q̄ determinat fugiendū. ergo sensualitas cuius ē motus ille ē in gnē v̄tutis facientis motū. ¶ Preterea. sensualitas dicitur repugnare rōe motiue. Cū dr̄. Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄. cū ergo rō motiua sit sz quā determinat meritū vel demeritum. meritū āt est in ipa motiua faciēte motū: ergo sensualitas que aduersat illi ⁊ trahit ad ꝯriuz. s. demeritū. erit i pte motiua faciēte motuz. ¶ Ad qđ dōm. q̄ sicut loquimur de rōne dupliciter ita ⁊ de sensualitate iaz dicta: rō aūt vt ē cognitiua boni ⁊ mali disponit ad motū. Inquātū aūt i ea est voluntas efficit motum silr̄ ē de sensualitate. ē. n. cognitiua boni vt ē nūc vel sui oppositi. ⁊ sic disponit ad motū. est iterꝫ appetitiua illius. cū nō est obediens rōni. ⁊ sz hoc est motiua que facit motum. ¶ Cum ergo dr̄. q̄ sensualitas ingerit illecebraz. hoc pōt attēdi dupliciter. vel p modū quo suggerit vt est cognitiua. vel p modū quo pulsat inferiorē ptē rōnis inquātū ē motiua. ¶ Illud āt qđ dicit aug in li. de aīa ⁊ spū. intelligitur de carnali sensu. qui ē disponens ad motuz per cognitionem inferioris boni.

Membrum tertium.

D tertiū quo q̄ritur. vtruz sensualitas sit idē qđ iferior portio rōnis. qđ vr̄ p verbū magistri i sen. li. ij. di. xxiiij. qui sensualitatē ꝯpat mulieri. sicut habet i glo. sup illud. mulier ē glor ia viri. j. Cor. xi. versus finē glose. sz mulier cū viro eandē spēz pticipat. sensualitas ergo pticipabit eādem spēz cum rōne. ergo videtur idem esse qđ inferior portio rōnis. ¶ Ad qđ vr̄ facere qđ dicit aug. in li. d tri. arguēs ex illo verbo Gen. Faciamus adiutoriū simile sibi. Sicut in oībus pecoribus. nō ē inuētum viro adiutoriū sile sibi. nisi de illo detractū i ꝯiugiū formaret. ita mēti nr̄e q̄ supnam ꝯsidera mus veritatem nullū ē ad vsum rerꝫ corpalium. quātum nāe hoīs satis ē. simile adiutoriū ex aīe ptibus. quas cōes cū pecoribus habemus. ⁊ iđ rōnale nr̄m nō ad vnitatis diuortiū sepatū. sed i auxiliuz societatis quasi deriuatuz in suo dispti officio. Ex quo arguit. si sensualitas tz rōnez mulieris. ⁊ mulier in adiutoriū viri datur. erit ergo ptinens ad rōz. erit ergo idez qđ inferior portio.

Silr̄ queritur. vtrū sensualitas cum carne debeat dici hō ō. qđ vr̄ p verbū aug. i li. lxxxiij. questionū. q. xxviij. Si exterior hō vita accipitur q̄ p corpus sentimus. qnq3 notissimis sensibus q̄s cū pecoribus habemus cōes. Ad ⁊ ipsa molestijs sensibilibusq3 psecutōibus igerunt corrūpi pōt: non inmerito. ⁊ hō iste dr̄ pticeps similitudinis dei. nō solū q vīuit. qđ ēt in bestijs appet. sz hoc inuenit in sensualitate. ergo sensualitas n̄ erit aliū q̄ exterior hō. ¶ Preterea cū sensualitas mortificatur tūc spūs vigoratur. Si ergo hoc dr̄ de interiori hoīe ⁊ exteriori. q̄ cuz exterior corrumpitur. interior de die in diē renouat. relinqtur q̄ sicut nihil aliud ē interior hō nisi rō cum spūalibus sensibus. ita nihil aliud erit exterior hō nisi sensualitas cum sensibus carnis. ¶ Ad idez facit qđ dr̄ i glo. sup illud. j. Cor. iiij. Si is q̄ int⁹ ē ⁊c.

Sz ꝯtrū hr̄i pt p hoc. q̄ sēsualitas aliq̄ mō cōis ē nobis ⁊ brutis. rō v̄o exterioris hoīs nullo mō pt ꝯuēire. ergo n̄ ē idē sensualitas qđ exterior hō. ¶ Itē dič aug. q̄ exterior hō ꝯuertit ad mētez se regentē. quā illustrat sapia. qđ i bestijs eē nō pōt rōne caretib⁹: ergo exterior ior hō hz ō se itēōz rōis. n̄ ergo sensualitas cū carne ē idē qđ exterior hō. Ad qđ dōm. q̄ exterior hō dr̄ pprie cū cōuertit hō ad exteriora bōa ꝯcupiscēda pp se. Interior v̄o hō dr̄ cū ꝯuertit ad iteriora bōa siue superna appetēda pp se. ⁊ sz hoc cū exterior corrūpit iterior renouet. cū. n. hō sič dič greg. icipit exterius iterire. tūc icipit iteri⁹ viuere. Iđ dič apoſ. ad ephe. v. expoliātes veterē hoīez cū actib⁹ suis ⁊ iduentes nouū hoīem ⁊c. Alio v̄o mō dr̄ exterior hō sicut habet in glo. ij. cor. iiij. q̄cqd est in nobis cōe cū pecore. sz hoc pōt attēdi inquātū ꝯiungit cū rōnali pte ad quā ordinat. ⁊ hoc mō pt dici exterior hō sensualitas i carne. reliq̄ v̄o mō nō: immo ipe hō sz duplicē sui ordinatiōez dr̄ hō iterior vel exterior. ¶ Ad hoc v̄o q̄ q̄rebat prīs. vtrū idē essz qđ portio rōnis iferior. dōm q̄ siꝯ inueniat i scriptura valde extraneo mō accipit. Silr̄ dēz ē poterat hec eē rō dicti. vt sič iferior portio rōis tenebat locū mlr̄ieris respectu supioris portōis: ita sensualitas poterat tenē locū mulieris respectu rōis. his. n. duob⁹ mōis accipit i expōne sup illđ. mlr̄ ē glā viri. j. cor. xi. ¶ Ad illđ v̄o qđ obijcit p auctātē aug. i li. de tri. dōz. q̄ ibi logt ō mlr̄iere put iferior portio rōis dr̄ mlr̄. ⁊ n̄ put sensualitas. Vn̄ n̄ ex h arguit. q̄ sensualitas. pticip

spēz rōis. eo q̄ daṫ i adiutoriū. Dṙi. ṅ. i adiutoriū pt dici dupl'r. vl' ad suiēdū: ⁊ hoc pt ꝯuenire sēsualitati. vel ꝑducēdū actū ꝯsilis spēi: quēadmodū ex supiori portōe ⁊ iferiori cū ꝯiungaṫ. actus ꝯsio rōalis ꝑduciṫ. ⁊ sic daṫ iferior portio rōnis i adiutoriū. sicut mulier daṫ in adiutoriū viri: ad ꝑducendū indiuiduū eiusdē spēi.

Mēbrum quartum.

D quartū quo queriṫ. vtrū in sensualitate sit pcīm vel nō. Qḋ sic. vꝫ ꝑ hoc qḋ dicit mgr in sentē. li. ij. xxiiij. di. vlti. ca. Nō oē pcīm veniale geriṫ ꝫ rationē. illud scꝫ qḋ in solo motu sensualitatis existit. ¶ Preterea. ad ephe. iiij. Irascimini ⁊ nolite pec. glo. surgit motus ai q̄ iā pp penā peccati n̄ ē in ptāte nr̄a. nō. ṅ. ꝯsentiat rō. ꝑmitit ap̄ls irasci. qḋ ē humana tētatio. ⁊ loquiṫ de ira pmo motu. sꝫ iste primus motus ē i sensualitate: ergo i sensualitate est pcīꝫ. Qḋ. ṅ. sit i sensualitate arguiṫ sic Aut eni est in sensualitate. aut in rōne. sꝫ nō i rōne. cū nō ꝯsentiat rō. ergo ē i sensualitate. Contra: virtus ⁊ pcīm. meritū ⁊ demeritū nata sūt fieri circa idē. sꝫ virtus vel meritū nō ē natū fieri in sensualitate. ¶ Preterea diffinitio pcī ē dictū vl' factū vel ꝯcupitū ꝯ legē. sꝫ ꝭm hāc rōeꝫ n̄ ē natuꝫ eē i sensualitate. ergo nō ē ibi pcīm. ¶ Itē sensualitas aliq̄ mō ē cōis nobis ⁊ brutis. sꝫ pcīm nullatenus ē cōe nobis ⁊ ipsis: ergo pcīm n̄ ē i sēsualitate. ¶ Preterea oē pcīm ē volūtariū. qḋ si nō ē voluntariū: non ē pcīm. sed qḋ ē voluntariū est volūtatis. voluntas aūt ē in rōne. rō vero diuidit ꝯ sensualitatē: ergo peccatū nullū erit i sensualitate. ergo sensualitas nō erit subiectū pcī. ¶ Itē cuius potētie ē ꝯseruare rectitudinē actus. eius ē deficere a rectitudine actus. sed pcīm ē ex defectu rectitudis in actu. ergo pcīm non ē in sensualitate.

Ad qḋ dōm ē. q̄ pcīm dicit esse in aliquo dupl'r: vel original'r vel subiectiue. Si original'r ꝭꝫ hoc ē pcīm solū in rōne motiua sine voluntate. Si vero subiectiue aut ē peccatū mortale aut veniale. si mortale iteꝝ ē in rōali volūtate. Si vero ē veniale. aut est in rōne. aut in potentia ordinata ad rōeꝫ. Potētia aūt ordinata ad rōeꝫ. aut ē antecedēter. aut ꝯsequenṫ. Si vero ē in rōne aut in potētia ordinata ꝯsequenṫ: tūc ē veniale pcīm dictū simpl'r. Si vero i potētia ordiata antecedenṫ. aut ē antecedenṫ ex pte cognitōis. aut ex pte motiue. Si ex pte cognitōis: tūc nō ē in ea peccatuꝫ ꝓpt huiusmōi. Si vero añcedenter ē ordiata ex pte motiue. ⁊ hoc i penā pcī pmi. ꝭꝫ hoc ē peccatū in sensualitate. ex pena eīm pmi peccati factū est vt sensualitas que erat obediēs oīno rōi. facta sit rōni repugnās. ⁊ que mouebaṫ a rōne: nūc mouet rōnem iordinate. quātū est de se cū ipā est mota iordinate. Sic ergo in sensualitate ē peccatū veniale nō mortale. ⁊ veniale sꝫ alterā rōnem q̄ id qḋ habet subiectū rōnem vel potētiaꝫ consequētē. ¶ Ad obiecta autē respondēdū. q̄ aliter ē de virtute ⁊ de vicio. nisi dicamus de peccato ⁊ vicio: q̄ ꝯtrariaṫ virtuti. Si eīn sumaṫ viciū vel peccatū q̄ ꝯtrariaṫ. ꝭm hoc in qua vi potest eē virtus vt i subiecto i nobis. in illa ē viciū vel pcīm. Si vero sumaṫ pcīm q̄ nō cōtrariaṫ. tūc nō ē simile de virtute ⁊ peccato. q: v̄tus venit a pte supiori. ⁊ hꝫ subiectū partē illā in qua ē similitudo dei. peccatuꝫ vero venit ab appetitu iordinato hoīs. ⁊ iō quātuꝫ extēdiṫ appetitus inordinatus hoīs: intātuꝫ extēdiṫ peccatū. ¶ Ad secūduꝫ vero dicēdū ē. q̄ illa diffinitio peccati: peccatū ē dcīm vel factū ⁊c̄. est mortalis peccati. tale autē nō fit nisi in rōnali appetitu. Si vero dicaṫ actus inclēs ex defectu boni: bene pōt cōuenire peccato qḋ ē i sensualitate. vel dicaṫ peccatū ē cōuersio idebita ad ꝯmutabile bonū. ¶ Ad tertiū dicēduꝫ ē. q̄ sensualitas ꝓut i ea ē motus q̄ ē peccatuꝫ. n̄ ē cōis nobis ⁊ brutis: sꝫ ē appropriata homini. ¶ Ad quartū dōm ē. q̄ deficere a rectitudine diciṫ dupl'r. vel q̄a origō deficiendi fuit ex illa vi. vel q̄a defectus rectitudis in alia prius ⁊ per posterius defectuꝫ habꝫ rectitudis. Si pmo modo sumaṫ. ꝭm hoc cuius ē potestas ꝯseruādi rectitudinē scꝫ rōnis. eius ē potestas deficiēdi a rectitudie: ⁊ sic nō ꝯuenit sensualitati defectus rectitudis. non eniꝫ ex se original'r habuit. Si vero intelligaṫ de defectu rectitudis per ꝯsequēs. ꝭꝫ hoc sensualitas deficit a rectitudie. non tn̄ hꝫ potestatem ꝯseruādi rectitudieꝫ.

Articulus primus.

Casione pdictoꝝ queriṫ. ꝓpter qd̄ si sēsualitas ē vis motiua ipius ptis sensibilis. phi nō ꝑuenerūt ad noticiā illi⁹ potētie. quēadmoduꝫ ꝑuenerūt ad noticiā fātasie. ꝯcupiscibilis vel irascibil'. ¶ Ad hoc dōꝫ. q̄ pp hoc n̄ peruenerūt ad noticiā ipi⁹. q̄a ipa determinaṫ. nō ꝭm eē illḋ qḋ cōe ē nobis ⁊ brutis sicut ꝯsiderauerūt phi partē sensibilē. nec ꝭꝫ eē illḋ qḋ suadibile ē rōni: sicut se hn̄t cōcupiscibilis ⁊ irascibilis. sꝫ ꝭm q̄ rebellionē hn̄t ꝯ rōnem ex pena peccati originalis. cuꝫ ergo phi n̄ peruenissēt ad noticiā peccati originalis. ꝑ consequēs n̄ peruenerunt ad noticiā pene consequētis. ergo nec motus illius iordinati i quātum ē pena. ergo nec sensualitatis in qua ē radix ipius vel origo. ip sa tamē forte ꝭm eē alteꝝ. est idē q̄ appetitiua irrōnalis mota a fantasia.

Articulus secūdus.

Onsequenṫ dōm ē de motiuis irrōalibus. q̄ quodāmō suadibiles sūt rōe. sicut dicit dama. he sunt aūt ꝯcupiscibil' ⁊

irascibilis. in se ni agit fm impetu eis dt adest dli beratio rois sequunt in suis actibus motu rois.

Pot ergo queri penes qd he due vires distinguitur. vr. n. fm dama. q distinguat fm bonu & malu: vt concupiscibilis determinat penes bonuz. irascibilis penes malu. vnde dt affectoes concupiscentia & leticia sut ipsi concupiscibilis: fz pntia boni vl absentia vel expectatoz. alie vo due. s. timor & tristicia ipsi irascibilis. fm pns malu vel futuz siue expectatu. ¶ Hoc et vz p hoc qd dicit aug. in li. d aia & spu. vi concupiscibilitatis eligit. & na irascibilitatis reprobat. eligere dt & reprobare sut respectu boni & mali. Sed ?riuz appet ex hoc. q ?rie affectoes nate sunt fieri in eade vi. leticia dt & dolor sunt ?rie affectoes. ergo in eade vi nate sut ee. fz leticia e in cocupiscibili: ergo dolor. ¶ Silr pot obijci de timore & ?fidetia vt dicatur simul fieri in irascibili. ¶ Ite sicut inuit Jo. damas. Ira e id qd est audax aie. vindex concupiscetie. ergo ad irascibile ptinet audere & insurgere in motiuum concupiscetie. erit ergo concupiscibilis distincta ab irascibili. no fm bonu & malu: fz fm differes malu. & fm differes bonu. & ita fm differetie appetitu. alius e. n. appetitus concupiscibilis & irascibilis. concupiscibilis. n. appetit delectabile fm ptez sensibilez. ira vero est desideriu vindicte. ¶ Preterea. sicut dicit phs. tria sut i appetitibus. bonu. cosferens. delectabile. tria opposita in fugis. Si ergo concupiscibilis e respectu delectabilis. irascibilis respectu cuius erit? no videt ee respectu boni. bonuz. n. dicit honestu. honestum eiz no mouet nisi ptez roalez. ergo no e de his q sunt motiua concupiscibilis vel irascibilis: put hic loquimur de illis. Silr ?feres dt qd ordinat vel ?fert ad honestu. ergo irascibil' put e cois nobis & brutis. erit circa delectabile. Oportet ergo diuidere delectabile p duas spes differetes. aut concupiscibilis & irascibilis n erut due vires fz vna. Deide ostedit. q he vires. put loqt dama. n sint ptis sensibilis fz roalis. qd vr ondi ex huiusmo i affectoibus. Na leticia diuidit p aialez. & corpale. Aiale vero dicit que e circa disciplina & ?teplatone. fz talis n pot ?uenire sesibili fz roali. ergo concupiscibilis cuius e hec affectio mo erit ptis sesibilis fz roalis. ¶ Similiter obijcit de tristicia. Inuidia eni & misericordia sunt affectoes ptis roalis: que sut spes tristicie. Similr erubescetia & verecundia que sunt spes timoris. eode modo inania & totus que sunt spes ire. Restat ergo q concupiscibilis & irascibilis no erunt irroalis ptis sed roalis: put d eo ibi agit. Cotrariu dt hetur in ipsa diuisione. dicit enim q irratoale quodda e no obedies roni vt pulsatile. quodda e obedies roni vt concupiscibile & irascibile. ¶ Preterea quomo dicijt he vires ?tineri sub irratioali obedieti ratoi cu videmus has no sequi ronem. sed rone nolete irascamur & ?tristamur: fm q dicit apostolus. qd nolo hoc ago. no ergo dicit essentialr ?tineri sub irratoali obedienti roni. Ad qd dicedum. q concupiscibilis & irascibilis triplr accipiunt. & fm hoc tripliciter distinguunt. Uno mo fm appetitu boni & fugaz mali. Et hoc modo bonu & malu distinguut concupiscibile & irascibile. Alio mo distinguut fm differetem appetituz. vt concupiscibilis sit fm appetituz delectabilis. Irascibilis vero fm appetitum ardui siue honorabilis. Tertio modo fz bonum in presenti cu suo opposito. & bonu in futuro cu suo opposito. Primo modo gaudium & concupiscetia que dicut appetitum respectu boni in presenti vel in futuro: ad cocupiscibilem pertinet. dolor aute & timor qui cosistunt in fuga mali in presenti vel in futuro ad irascibile. & hoc modo possunt accipi cu quatuor affectoes distinguntur a philosophis. fm volutatez & volutate. hoc enim ide q fm appetituz & fugam. Secudo vero modo accipiutur he due vires put eis respodent cardinales virtutes. scilicet teperantia & fortitudo. na teperatia est respectu delectabiliu. fortitudo vero in appetitu arduoz siue honorabiliuz. fz tristicia vel idelectabilia reputent. Tertio vero modo accipiunt put dolor & gaudiu dicitur ee in concupiscibili. spes vero & metus i irascibili. Hoc mo distiguit damas. delectatione & tristicia dices ptinere ad concupiscibilez. timore vero & iraz ad irascibile. ¶ Per hec respodenduz est ad obiecta. Naz prime ratoes accipiunt fm hec q concupiscibilis & irascibilis respiciut distincte bonu & maluz seques ratio sez tertia respicit concupiscibile put respicit bonu & malu. in pnti. irascibilis vo qd e i futuro bonu & malu. Quarta vo respicit fm q hut diuersa genera appetibiliu. ¶ Ad qntum vero dom. q illa diuisio appetibiliu. coprehedit gnaliter illa que sut appetibilia a voluntate fm q volutas e motus rois. Nuc dt no agimus hic nisi de appetitu sensuali. Un no fz illas differetias accipiet viriuz differentia. ¶ Ad illud vero quod querit. vtrum debeat dici ptes partis sensibilis aut ronalis. Responsio fm q continet affectione delectatois intellectualis que e sub aiali. put animalis dicitur esse circa disciplina & conteplatione fm dama. & affectione misericordie & huiusmodi. & quarudam specieru timoris & ire ad ptem rationale reducutur. vel erunt ille affectioes mixte ex parte rationali & sensuali. Joannes aute damas. licet loquat de irrationali parte. loquitur tame de ea put est obedies rationi. & mouetur fm ratione rectam aliquado. aliquado fm non rectam. aliquado fm seipsam.

Questio. lxix. de parte rationali cognitiua & motiua.

Ompleto tra-ctatu de pte sensibili cognitiua τ motiua. sequit de pte rōnali cognitiua τ motiua. ps vō co-gnitiua diuidit. sicut habet i li. de aīa τ spū. in rōez: itellectuz τ intelligentiā. Scdm Jo. damas. diuidit in intel-lectū: mentē τ opinionē. has. n. numerat cogniti-uas pter sensuz τ imaginē. Unde dicit q p sen-sum aīe ɔstituit passio que dī imaginatio. ex ima-ginatōe vō fit opinio. deinde mēs diiudicās opi-nionē. siue vera sit siue falsa. iudicat veritatē. Un mens a metiēdo τ excogitādo dī τ iudicando. q aūt diiudicatū τ determiatū ē recte dī intelle-ctus. Phs vō diuidit itellectū materialē qui co-gnoscit spēs i fantasmatibus. τ itellectū possibilē τ sepabilē q cognoscit spēs abstractas τ intelle-ctū agentē. ¶ Aug. vr aliter dr̄ias ponere in li. de aīa τ spū. cū dicit. ingeniū: memoriā: rōem: intel-ligentiā. dicit. n. q ingeniuz iuestigat. rō iudicat. memoria seruat. intelligētia ɔprehendit. ¶ Pōt ergo queri cū his modis sumat diuisio viriū co-gnitiuaꝝ rōabiliū: que sit ɔparatio diuisiōis ad diuisionē. vtrū accipit ꝫm vnū modū an differē-tē. ¶ Scdo. si accipiat ꝫm drn̄tem. querit de ɔpa-ratiōe eaꝝ. ¶ Tertio querit de ordie diuisionuz. ¶ Quarto querit de itellectu possibili. ¶ Quin-to querit de alijs diuisionibus aug. τ damas.

Membrum primum.

Jrca primū sic obijcit. cuz intellectus cōiter accipiat i diuisiōe aug. τ dam. mens ēt videat idē qd intelligentia. co q dicit aug. mens ē supremum in aīa. Qd ēt videt p hoc qd dicit august. in li. de trini. xiiij. q mens ē pria vis eaꝝ que ptinēt ad imagi-nē trinitatis. erit ergo rō idē qd opinio. Sz ɔ̄ hoc ē q aug. ponit ita differētias rōis itellectus τ itelligētie. vt rō ɔprehendat corpoꝝ naturas. intellectus spūm creatum. intelligētia spiritū in-creatū. quare actus itellectus ē post actū rōnis. τ ante actū intelligētie. Sz ꝫm Jo. dama. actus mē-tis ē post opinionē τ ante intellectuz. Ex imagi-natiōe. n. fit opinio. mens vō diiudicat de opio-ne. τ tandē puenit ad itellectū veritatis. prius. n. ē accipe alterā ptez cū formidine. deinde āplius diiudicare: vt tandez cognoscat veritas qua fiat quietatio itellectus. ¶ Preterea. diuisio aug. vr ēē ꝫm differētias formaꝝ intelligibiliū sine com-positiōe vel ɔplexione. diuisio vō Jo. dama. ꝫm drias eaꝝ: inqtū cū ɔpositiōe vel ɔplexiōe acci-piunt. ergo neutra ē ad alterā reducibilis. Si. n. acciperet ꝫm drias reꝝ. non eēnt nisi due vires. s. reꝝ possibiliū aliter fieri hoc ē ɔtingentiū τ reꝝ necessariaꝝ. τ nō eēt nisi opinio τ intellectus q

sciētialiter res cognosceret. qd cū nō sit. addit̄ mens que ē diiudicatiua. ex quo accipit q nō ꝫm drias reꝝ cognoscibiliū accipiat diuisio damas. ¶ Preterea. pōt queri de ɔpatiōe diuisiōis phi ad diuisionē aug. τ damas. videt. n. ponere tm̄ i-tellectū potentiā cognitiuā. τ hoc sub tribus dif-ferētijs. τ ita rō τ intelligētia supuacue eēnt i di-uisione aug. ¶ Si vō diceret qs. q itellectus sub his drn̄tijs rn̄det tribus drn̄tijs viriū q ponunt ab aug. hoc nō ē veꝝ. Nā ille, di[illegible] quas pō it aug. distiguūt ꝫz itelligibilia dr̄ia in nobilitate maiori vel minori. Nobilius ē. n. itelligibile icreatum q̄z creatū. Intelligibile vō creatum sepatuz a for-mis corpalibus: q̄z id qd ē i corpibus. Drn̄tie vō posite a pho. attendunt ꝫm drias ɔiuz ad abstra-ctiōem ptinentiū. Est. n. vis hn̄s ea a qbus [illegible] ab-stractō. τ ē vis abstrahēs. τ ē vis formas abstra-ctas ɔphēdens. τ ita dr̄e itelligibiliū assignatoꝝ a pho attendunt ꝫm drias ɔpositionum ad for-mas abstractibiles. dr̄ia vō aug. ad formas has τ alias. nō ergo ꝫm vnū modū accipiunt.

Membrum secundū.

D secundū quo querit de ɔparatione diuisiōis quā ponit philosophus re-spectu illius quam fac dama. Intelle-ctus enim videt esse cōmunis. Sz q̄-rit quis intellectus diuisionis philosophi respō-deat. videt enim q nullus. Nam vnusquisq3 est circa formas itelligibiles sine ɔplexione cōside-ratas. nō ē ergo aliquis illoꝝ itelligibiliū. ¶ Si-militer querit de quarta diuisione que sit: inge-nium: ratio: memoria: τ intelligentia. qualiter se habeat ad primā diuisionē. cuz duo mēbra pri-me diuisionis ibi ponant scz ratio τ itelligentia. tertiū vero scz intellectus nō ibi ponat. aut si itel-ligentia ponit ibi pro intellectu. tūc deest tertium scilz intelligētia. ¶ Preterea. in hac diuisiōe po-nit vis retentiua scz memoria: que nō fuit posita i primis diuisionibus. Similiter ingeniū in nul-la supradicta diuisione ponebat. Ponunt autē alie differētie a dama. s. intelligētia: intētio: exco-gitatio: frenesis. sed hec suo dicent loco vbi aget de differētijs actuū que ponunt in itellectu possi-bili ꝫm phm. Dicamus ergo ad itelligētiā su-pradictaꝝ diuisionū. q attendit diuisio rationa-lis cognitiue. ꝫm respectū ad veritatez in formis itelligibilibus sine ɔplexiōe entibus. τ ꝫm respe-ctū ad veritatē in ɔplexionibus τ ɔpositiōibus formaꝝ intelligibiliū. ꝫm primū modū accipium-tur due diuisiones. illa scz pria aug. τ illa que ē phi. sz in hoc differūt. q illa que ē augu. accipit ꝫm differētias formaꝝ intelligibiliū simplicius. Illa vero que phi. accipit ꝫm moduz puenieūdi ad cognitionē illaꝝ formaruz intelligibiliū que veniūt ad intellectū p abstractiōez a fantasmat

sensibili. Unde principaliter sistit circa ea que sunt rõis. nihilominus tamē per [illegible] peruenit ad quā-dam cognitõem eoꝝ que sunt i intellectu. ⁊ intelligentia. cum enim sint tres differentie formaruꝫ itelligibiliuꝫ: increata: creata: separata a cōditionibus corporis siue corporeis. ⁊ ita a cōditionibus sensibilibus. ⁊ illa que ē abstracta a cōditōnibus sēsibilibus siue corporeis: lꝫ iueniat cū illis. Diuisio philosophi que ē ſm triplicē intellectū: materialē: possibilē: ⁊ agentē: respicit ꝓprie formas itelligibiles abstractibiles a cōditōibus sensibilibus. ⁊ ita sistit circa ea q̄ sūt rōnis. Alie ꝟo diuisiones respiciūt veritatē formaꝝ itelligibiliū i cōplexione entiū. Sꝫ i hoc differūt. q̄ vna accipit ꝫ acceptiōe ex pfectā ⁊ iperfectā ex pte cognoscibilis. est. n. accipe veꝝ cū quadā admixtione falsitatis. ⁊ sic dr opio: vel cū discretōe veritatis a falsitate. ⁊ sic ē mentis: vel cū certitudie veritatis. ⁊ sic dr intellectus. Altera vero accipitur ſm pgressū actuū ex pte cognoscitiui. Primo. n. ingrit veritatē. Scđo diiudicat. Tertio diiudicatum ſeruat. Quarto seruatū plene cōphēdit. Uel ꝫ alium ordinē cōphēsio pcedit actū memorie. Primo eniꝫ ē motus ad querēdā veritatē. ⁊ dr ingsitio. Scđo discussio. ⁊ hec fit a ratōne. Tertio i memoria fit rōis discusse relictio. Quarto ipius veritatis certitudo. Sic drfit iter se supradicte diuisiones. Ex iā dictis pꝫ qualr rñdendū ē ad obiecta. q̄ itellectus i diuisiōe aug. nō ē ſm eādē modū acceptus. ſm quē i diuisione Jo. dama. Nā itellectus ſm aug. ē vis cognitiua formaꝝ creatarū separataꝝ. vt sine cōplexione. Intellectus aūt ſm Jo. damas. ingēitū cognoscit veritas determinata in cōplexionibus. ex iudicio mentis pambulo. Similiter nec mēs vtrobiqꝫ silr accipit. Nā nō ē mens ſm Jo. dama. idē qđ mens ſm aug. s. supremū in aīa. sꝫ ē vis diiudicās ad discernēdum veritatē a falsitate. vnde nō ē idē qđ intelligentia que ē ſm aug. vis suprema extēdēs se ad dei cōtēplatiōꝫ. Nec opio ē idē qđ ratio. nihilominus tñ ſm q̄ rō attingit ad cōplexiones: sic dr opinio eē in rōne. ⁊ hoc mō accipit phs rōeꝫ dicēs. q̄ in rōne ē opio ⁊ scia. sed opio ē acceptio possibiliū aliter se habere. rō vero ſm primā diuisionē aug. ē vis que attigit p cognitiōeꝫ formas abstractas a corporibus ⁊ corpoꝝ accñtibus. ¶ Ad aliū qđ obijcit de diuisiōe phi respectu diuisiōis prime quā ponit aug. dōm q̄ nō similiter accipit in vtraqꝫ diuisiōe. nā abstractio ñ currit ꝫ formas ſm se abstractas. sicut ē forma itelligētie angelice. vel circa formas sciaꝝ aut virtutū que sunt in aīa. sꝫ circa formas itelligibiles abstractibiles. ⁊ ꝓpter hoc cū itellectus i diuisione aug. accipiat circa formas ſm se abstractas: i diuisiōe ꝟo phi circa formas abstractibiles. pꝫ q̄ nō silr accipit itellectus vtrobiqꝫ. Intellectus aūt agēs duplicem ꝫ actū. habꝫ. n. vnū actū respectu formarū abstrahendaꝝ. ⁊ ille ē abstrahere. ꝫ aliū actū respectu formaꝝ ſm se siue separatarū. ſm q̄ dicit phs q̄ i his que sunt sine materia idē est intellectus ⁊ id qđ intelligit. in habētibus aūt materiā potentia ē vnūqđqꝫ intelligibiliū. idētitas autē ñ ē ꝑ essentiā. sed q2 ista nō idigent abstractiōne ad hoc vt intelligant. alie vero idigent. In diuisione ergo aug. rō ptinebat itellectū materialem ⁊ itellectū possibilē. put cognoscūt formas itelligibiles. vt i fantasmatibus vel a fantasmatibus acceptas. itellectus vero possibilis nihilominus recipiet cognitōnem ab agēte a pte altera. s. formaꝝ itelligibiliū separataꝝ. ¶ Ad illud ꝟo qđ obijcit de cōpatiōe diuisiōis phi ad diuisionē dama: dōm q̄ nullū membrū diuisionis ē idē cum mēbro alterius. sꝫ cū itellectus possibilis. de quo loquit phs. accipit formas simplices abstractas. a fantasmatibus. tunc icipiunt ꝯiunctiōes illaꝝ formaꝝ fieri. ⁊ iudicia illaꝝ ꝯiunctionū siue cōplexionū fiūt. ⁊ tunc pria habꝫ locū diuisio quā facit Jo. dama. ¶ Ad illū vero qđ obijcit d quar[illegible] diuisione quā ponit aug. de ingenio ⁊ alijs. dicendū ē q̄ actus haꝝ fundant silr sup cōplexionē. vt igenium sit ſm q̄ itellectus possibilis decurrit ab icognitis ad aliqua cognoscēda. ⁊ hoc est posse i eligēdo verum ⁊ fugiēdo falsuꝫ. rō vero que collatiua ē per rōnes mediorꝫ adductas est diiudicatiua veritatis ex illis rōnibus. Si vero nō vigerēt huiusmōi rōnes apud itelligentiā. ñ esset firma cōprehensio veritatis. ⁊ ideo memoria seruat: itelligētia cōprehēdit. sed non. dr hic itelligentia eodem modo quo dr i prīa diuisione aug. cū hic accipiat circa cōplexā veritatē. ibi vero circa incōplexam ⁊ summā veritatē. Nomē ergo itelligētie aliqñ accipit cōiter p vi cognoscitiua oium formaꝝ itelligibiliū sine cōplexione. ⁊ sic dr a pho. oium idiuisibiliū ē itelligētia. circa quē ñ ē falsum. i qbus vero veꝝ ⁊ falsuꝫ cōpositio quedā est itelligibiliuꝫ. Alio ꝟo mō accipit p vi cognitiua forme itelligibilis increate ⁊ sume. ⁊ sic accipit aug. i pria diuisione. Aliqñ vero accipit p vi apprehēsiua veritatis cōplexe: cū certa determiatōe veritatis. ⁊ sic accipit i scđa diuisione aug. ⁊ sic se habꝫ ad opionem que aliqñdo opinat falsum. sicut scia se habet ad opionē. scia. n. accipit necessariuꝫ. opio vero ꝯtigens siue verum siue falsum.

Membrum tertium.

D tertium quo queritur de ordie diuisionū. vbi tria sūt querēda. ¶ Primo que sit prima diuisio ad quaꝫ alie sequantur. ⁊ quasi super ipsam fundantur. ¶ Secundo de secunda diuisione quam facit phs respectu illius quam facit damascenus.

¶ Tertio queritur que sit necessitas ponere intellectum agentem et possibilem.

Articulus primus.

Articulus prim⁹ quo qritur q̃ sit p̃ria diuisio ad quã alie ꝯsequãtur ⁊ sup quã q̃si fundantur. Cõstat aũt ꝙ diuisiones viriũ cognitiuaꝝ. q̃ respiciũt formas itelligibiles sine ꝯplexiõe sũt priores alijs. Inter illas aũt. cũ diuisio aug. itelligat q̃tũ ad itelligibilia prior erit diuisiõe phi q̃ sumitur penes modũ puenicndi ad cognitõez itelligibiliũ ex pte inferiori. Est enim duplex motus. a pte inferiori mediante sensu. ⁊ a pte supiori p illuminatõez siue a pricipio datã. q̃ dr̃ cognitio inata. alia dr̃ acq̃sita siue eius subsequẽter. Vñ qd dr̃ possibil' itellect⁹ tabula nuda. ⁊ aĩa rõnalis rõne illius. hoc intelligitur rõne illius cognitõis itelligibiliũ. quã accipit iferior sensus. Ex illa eniz pte fuit inuestigatio phisica. fm illã. aũt accipitur diuisio intellectiue ptis cognitiue p itellectũ mãlez: ⁊ possibilẽ. sepabilem ⁊ agentẽ. Reliq̃ue vero due diuisiões decurrunt sup formas itelligibiles i ꝯplexiõe existẽtes. ⁊ alia q̃ infra dicẽtur. Dicendũ ẽ ergo d diuisiõe quã posuit aug. ⁊ pz ex [illegible] dictis rõ diuisiõis penes quid accipiat. Sz põt q̃ri. cũ ex pte sensibilis ẽt retẽtiua sensibiliũ. quare nõ assignet ex pte itelligibiliũ retentiua: aut si ẽ assignata. vbi assignatur. ¶ Ad qd dĩm. ꝙ lz in p̃dicta diuisione trimẽbri n̄ ponatur vis retẽtiua. s. memoria: nihilomin⁹ alibi cũ ꝯpat has vires aie. põit memoriã post rõez. ⁊ deinde itellectũ ⁊ itelligẽtiã: p qd innuit ꝙ eadẽ est in sba cognitiua intelligibiliũ ⁊ memoratiua intelligibiliũ. idõ in p̃ria diuisiõe trimẽbri nõ enumerabatur. Sz adhuc restat questio. q̃re magis distinguitur memoratiua sensibilis tanq̃ potẽtia. q̃ itelligibilis? Rñderi põt. ꝙ memoratiua sensibilis vtitur organo. ⁊ hz aliud organũ q̃ cognitiua sensibil. Nã oportet organũ alr̃ disponi ad recipiẽdũ. ⁊ alr̃ ad retinẽdũ. ad recipiendũ eniz humidũ ẽ ꝯueniẽs. ad retinẽdũ vero siccũ. siccum eniz bñ retinet qd iprimitur. ⁊ idõ vis q̃ ẽ pportionalis organo differẽs ẽ vt sic organa distinguũtur fm debitã pportõez ⁊ determiatã ad recipiendũ ⁊ retinẽdũ. ita ⁊ vires. In pte vero itelligibili q̃ quãtũ ẽ de se nõ vtitur organo. nõ ẽ necesse fieri hãc distinctõem. sz q̃ accipit itelligibilia ea ꝯseruat. Adhuc ẽt q̃ritur cũ sint itelligibilia quedã īfra. q̃dã iuxta. quedã itra. q̃daz supra. vt narrat aug. q̃re n̄ sũt q̃tuor dr̃e viriuz. vt vna sit vis respectu itelligibiliũ ītra. sic ẽ triplex dr̃ia respectu itelligibiliũ extra. ¶ Ad qd dĩm. ꝙ diuisio quaz facit aug. est pp̃ie respectu itelligibiliũ extra. qd pz p hoc. ꝙ rõne ponit ipse cognoscitiuã nãruz. formaꝝ differẽtiaruz. pprietatũ ⁊ accidẽtiũ. sed nõ extra corpora nisi rõne subsistẽtia. per quod pz. q̃ rõnis ẽ cognoscere ea q̃ sũt īfra rõnez. oĩa eiz que spectant ad corpa sunt īfra rõnẽ. Intellectũ vero ponit cognoscitiuũ ãgeloꝝ. demonũ. aiaꝝ ⁊ oĩs spũs creati. Ex quo pz. ꝙ loq̃tur d itelligibilibus que sũt iuxta aiaz rõnalẽ. Cũ aũt dr̃ ꝙ itelligẽtia imediate supponitur deo. loq̃tur de eo qd ẽ supra aiam rõnalẽ. Ea vero que sũt intra sicut sunt sciẽtie virtutes. ⁊ ꝙ aĩa rõnalis seip̃az cognoscit qr nõ ẽ necesse silitudines alias ab itelligibilibus puenire ad itellectũ. ideo nõ ꝯputantur in vi separata. sz cognoscuntur in vi in qua nata sunt esse. cũz eniz aĩa ip̃am sciẽtiã vel artẽ habeat apud se. q̃ necessitas ẽ habere silitudinẽ sepatã ab itelligibili. sed i alijs rebus itelligibilib⁹ oz habere silitudinẽ qua itellectus iuuet ad hoc vt itelligibile fiat actu intellectum.

Articulus secundus.

Ad articulũ scd̃z quo q̃ritur de scd̃a diuisiõe quã facit pho p itellectũ i triplici dr̃ia. Põt eniz q̃ri q̃ sit necessitas ponere itellectũ mãlez. q hz spẽs in fantasmatibus. q dr̃ a pho corrũpi. quõdã interius corrupto. ⁊ dr̃ alio noĩe rõnatiua. vnde dr̃ cellula logistica. vr̃ eniz ꝙ sufficiat vis sensibilis. q̃ recipit fantasmata. si eniz a fantasmatib⁹ sit abstractio specieꝝ itelligibiliũ. nõ ẽ necesse ponere aliã vim a fantastica i qua sũt ea qb⁹ debeat fieri abstractio. ⁊ ita nõ ẽ necesse ponẽ vnã vim intellectiuã. sufficit ergo duplex dr̃ia itellectus agẽtis ⁊ possibil. ⁊ hoc ẽt vr̃ phs innuere. ponẽs duas tm̃ dr̃ias. vnã qua ẽ oĩa facere. aliã qua est oĩa fieri. ¶ Ad qd dicẽduz. ꝙ ille intellectus materialis d quo loquitur cõmẽtator. qui hz spẽs i fantasmatibus. in hoc differt a fantasia. qr fantasia hz fantasmata. nõ vt possibilia vlterius ad actum alicuius potẽtie itellectiue. sic eniz est [illegible] brutis. bruta eiz hñt hanc vim tanq̃ pfectõem nõ vt possibilẽ vlterius ad nobiliorẽ pfectõem. Vnde sicut sensus brutalis nõ dicitur vniuersalis. neq̃ per se neq̃ [illegible] accidẽs. sz solũ singularis. sensus vero humanus est vtriusq̃. s. vniuersalis ⁊ singularis: ita ꝯtingit in vi interiori. vt sit fantastica hñs fantasmata. fm ꝙ huiusmõi nõ vt possibilia ad species abstrahẽdas ab itellectu. Intellect⁹ vero materialis hz spẽs in fantasmatib⁹. quas possibile ẽ abstrahi per itellectũ agentẽ. vt vniatur cũ possibili. Sic ergo necesse fuit ponẽ itellectũ materialẽ ⁊ qr hz aliquã colligãtiam ad corpus dr̃ a pho corrũpi quodaz iterius corrupto. nõ ꝙ eius sit fm se corruptio sed rõne actus.

Articulus tertius.

Ad articulũ tertiũ quo q̃ritur d itellectu agẽte ⁊ possibili. q̃ sit necessitas ponẽ has duas dr̃ias a pho. dic. n. ꝙ nihil

educit̄ ꝺ potētia mālī in actum: nisi p illud qꝺ est
actu. sꝫ itellectus possibilis ꝺr possibilis i suo ge/
nere potētia mālī. nō ergo educit̄ in actū nisi per
id qꝺ est actu. Illud aūt ē potētia agēs. erunt er/
go due ꝺ͞sic. ¶ Preterea. Sensus nō seipm̄ ꝑfi/
cit in sētiēdo. sꝫ indiget luce iteriori ⁊ exteriori.
ergo nec itellectus similiter. erit ergo unū aliqd
in aīa qꝺ erit p modū lucis. vt sicut lux potentia
colores facit actu sentiri. ita erit qd in aīa qꝺ po
tētia itellectiua pducet ad hoc. vt actu itelligātur
ab itellectu possibili. Sꝫ adhuc posset eē dubi
tatio. vtrū hoc agēs eēt itellect⁹. sic eniꝫ agēs ex/
tra ex pte sensus. nō ē act⁹ sensus sꝫ lux. sic videnͭ
in itellectu. ¶ Sꝫ ꝯ hoc ē ꝙ nihil pōt educē̄ for/
mas itelligibiles ꝺ potētia ad actū. nisi sit actu in
illo genere pp qꝺ abstrahēs formas itelligibiles
⁊ vniēs eas. necesse ē ꝙ sit actu itellect⁹, nec ē sīc
ꝺ luce sensibili. sic eniꝫ se hꝫ vt educat colores q
erat i potētia. vt possit actu mouere visum ꝗtuꝫ
ē ex pte sui. sꝫ nō ꝺr agēs respectu potētie sensibil̄
aīe. Vñ ñ ē necesse pp hoc agentē extra vniuoca/
re cū sensu patiēte. itellectus vō agēs agit dupl̄r.
agit eniꝫ ab abstrahēdo ⁊ cū possibili vniendo.

Sꝫ adhuc dubitaret aliqs vtrū sit sepatus ꝑ
sbāꝫ ab aīa. an sit [illegible] ipsius aīe itellectiue. quod si
eēt: tūc tota sbā aīe itellectiue quo ad hoc esset in
itellectū possibili. ¶ Sꝫ ꝯ hoc ē ꝙ incōueniens ē
ponere ptē itellectiuā. nō sibi sufficiētē ad itellige
duꝫ. cū intellectiua ps sit ꝑfectior sensitiua ⁊ ve/
getatiua. Videmus eniꝫ vegetatiuā sibi sufficien
tē ⁊ sensitiuā: multofortius intellectiua ꝑm se: ha
bebit sufficiētiā ad intelligēdū. ¶ Cōtrariū tñ vi/
debit̄ pp hoc. ꝙ aliq̄ forma ē itelligibilis. que est
nobilior itellectu rōnali. sicut sūt ea que sunt i di
uinis. nō ergo vr̄ hēc ps itellectiua rōnalis pos/
se ad intelligēdū illa. nisi p aliqꝺ qꝺ ē extra illaꝫ.
necesse ē ergo cū illud sit intellectus agēs. ipꝫ eē
sepatū. Sꝫ forte diceī. ꝙ solus itellectus possi
bilis est ps aīe. Contra qꝺ sic obijcit̄. p ximuis se
hꝫ itellectiua ps ad primū ꝗ sensibilis. sꝫ in sensi
tiua nō ponit̄ aliq̄ ꝺīa. que oīo hꝫ possibilitatis
⁊ nihil ē actu. ergo nec itellectiua ē ponendū. Si
ergo ē ibi solū possibil̄. erit ibi eadē potētia pos/
sibilis vno mō. ⁊ alio mō agens. ¶ Preterea i
intellectu angelico pꝫ. ꝙ nō oīa que sunt cogno
scit. sed respectu eoꝝ que nōdum cognoscit ꝺr/
cit possibilis. qꝺ aūt educat̄ ꝺ potētia in actū. nō
ē necesse ponere aliaꝫ potētiā ꝑficiētē illā. erit er/
go ipa seipāꝫ ꝑficiēs. vna ergo ⁊ eadē erit sbā i/
tellectus possibilis ⁊ agens. sꝫ rōne differens: vt
dicat̄ possibilis in hoc. ꝙ nō dū hꝫ agens inq̄ātū
sibi sufficit ad agrēduꝫ. Si forte dicat̄ ꝙ vna
⁊ eadē sit itellectus agēs ⁊ possibilis. sꝫ differēs
rōe. Cōtra qꝺ sic obijcit̄. Nihil idē ꝑm eadē ptē
ē respectu eiusdē in actu ⁊ potētia simul. cū ergo
itellectus agēs sit simpl̄r actu illud respcū cui⁹ i/
tellectus possibilis ē i potētia necesse est itellectū
agētē ⁊ possibilē nō eē idē. vel si sunt aliquo mō
idē. erunt sic idē. ꝙ tñ erūt diuerse ptes eiusdem.
¶ Ad qꝺ p ē dici. ꝙ itellect⁹ agēs ⁊ itellect⁹ possi-
bilis sunt due differētie in aīa rōnali: quarū vna
scꝫ itellectus agēs est ex pte forme ipsius aīe ꝑm
ꝙ ē spūs. altera vō scꝫ possibil̄. ē ex pte sue māe
q̄ ē potētia eīs respcū cognoscibiliū q̄ sūt in ea.
⁊ hoc a pte inferiori q̄ sūt mediāte sensu princi-
pal̄r: nec oportet ponere intellectū agētē sepatū
in sbā ab ipa aīa. sic lux in sensu sepata ē in sbā ab
ipo sensitiuo. est eniꝫ ipe spūs in se habens lumē
quoddā nāle. rōne cuius hꝫ actū itelligibiliuꝫ a
pricipio. s. creatiōis: ex pte. s. illa qua ē sūba imā
terialis ꝑm se sepata. sꝫ ex alia pte corpis sit cō/
iungibilis. nō eniꝫ videt̄ ꝙ ille ꝯdiderit animaꝫ
rōnalē ad imaginē suā. qn̄ ei dederit ꝑfectōnem
suā respcū cognoscibiliū. Ex illa vō pte qua hꝫ
hāc ꝑfectiōē ex cognoscibiliū ad quādā silitudinē
primi. ex illa ē itellectus agēs. q̄ ps cuꝫ obuiaue/
rit forme itelligibili i fantasmate exñti: abstrahit
[illegible] vt sit actu itellectiua. ⁊ ex illa pte q̄ nōdū habꝫ
aīa illas formas itelligibiles. ꝺr itellectus possi
bilis. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcit̄. ꝙ aliq̄ itelligibi/
lia sūt supra itellectum. ⁊ ita oportet ꝙ cognitio
fiat p agētē q ē supra intellectū. Dicendum est. ꝙ
agēs non ꝺr actu esse qr oēs formas a principio
itelligit. sꝫ ab agente primo illuminat̄. etiā nō respe
ctu oīm sꝫ respectu quarūdā formaꝝ. ⁊ cū ē illu/
minatus. ꝑficit etiā possibile illo mō. vñ nō est ē
necesse ponē agētē sepatum. quo ad oīa intelligi
bilia cognoscēda. ¶ Ad illud vō qꝺ obijcit̄ incō
ueniens esse ptē oīo possibilē in ipa aīa. q̄ sit sicut
tabula nuda. imo videat̄ sic eē sic ē itelligētia ange
lica. Dicendū ē. ꝙ nō ē sīe de pte itellectiua aīe
⁊ pte itellectiua angeli. hec eniꝫ q̄ ē i angelo. sepa
ta ē a pte sensibili. vñ nō hꝫ possibilē nisi dicatur
possibilis. i. receptibil̄ illuminationū a sūmo. sed
hꝫ ptē sibi sufficiētē ad cognoscēdū ea q̄ nōdum
sūt cognita ab ea. ps ergo itellectiua aīe. q̄ ꝯiūcta
ē pti sensibili. ex illa pte ē possibil̄. ⁊ sufficiētiā hꝫ
ex agēte ⁊ virib⁹ ꝑambulis sensibilib⁹. vt educat̄
de potētia ad actū. vires eniꝫ sensibiles ꝑparant
formā itelligibilē vt sit ꝯueniēs abstractōi. itelle/
ct⁹ vō agēs actu abstrahit eū ⁊ vnit cū possibili.
sic ergo ꝯplet̄ itellect⁹ possibilis i receptōne spe
cieꝝ itelligibiliū a fantasmate abstractaꝝ.

Membrum quartuꝫ.

De membro quartū quo querit̄ de i/
tellectu possibili. occurrunt tria que/
renda. ¶ Primo vtruꝫ sit possibilis
itellectus. ¶ Scdo vtrū sit in aīa sꝫ ꝙ
ē actus corpis. aut ꝑm ꝙ est hoc aliquid. ¶ Ter/
tio vtrū sit possi[illegible]bilis potentia essentiali vel acci/
dētali. Et ꝺr potentia essentialis cū ex se hꝫ sicut

ponderosi ē ferri deorsuz. Potētia vero accidē/
talis ē sicut ignis qui de se actu ē, sz tñ potētia est
ad aliā formā elemētari.

Articulus primus.

D primū. Qđ nō sit possibilis itelle/
ctus i anima rōnali videť. cū enim sit
vltima formaꝝ naturaliū. vltima autē
formaꝝ naturaliū ita ē actus. q̄ ñ po/
tentia i illo genere. ergo aīa rōnalis i illo genere
nō debz dici potētia. ergo nulla differētia ei⁹ erit
itellectus possibilis. ¶ Preterea. ponit itellectus
possibilis oīno in potētia respectu formaꝝ itelli/
gibiliū sicut prima materia in potētia est respectu
formaꝝ naturaliū. sz prima mā nullā habz formā
naturalē determinatā i se. si eīm hēret aliam nō di/
cereť possibilis oīno. anima autē rōnalis habet
aliquā determinatā. ergo nō cōuenit ei itellectus
possibilis ẜm illū modū. Cōtra. sicut ē possibi/
litas prima i eē. ita ē i bene eē. sz possibilitas i be/
ne eē non ē aliud q̄z i cognitōe ⁊ affectōe. erit er/
go aliqua potētia in aīa rōali. ẜm quā ē possibi/
lis i cognitōe. illa dr̄ itellect⁹ possibilis. erit ergo
in aīa itellectus possibilis. ¶ Preterea sicut ē i lu/
ce corpali. ita ē p similitudinē i luce spūali. sed i luce
corpali sic ē. q̄ est infimū corpus celeste qđ ē re/
ceptiuū lumis aliunde. s. luna. sic ergo erit in luce
spūali. q̄ vltia substātia spūalis erit possibilis ad
lucē: sed hoc ē anima. erit ergo aīa rōnalis hñs
itellectuz possibilē. Ad qđ dicēduz ē. q̄ anima
rōnalis habz itellectū possibilē tanq̄z vnā sui dif/
ferentiā in cognoscēdo. ¶ Ad obiectū autē in cō/
trariū dicēdū. q̄ lz anima rōnalis sit vltima for/
maꝝ naturaliū. nihilominus ipa ē possibilis: sed
nō eo genere quo ē actus vltimus. Est eiz actus
vltimus in eē. possibilis autē ē respectu bene eē. s.
cognitōis. ¶ Ad secūdū vero dicēdū. q̄ nō ē si/
mile de mā prima oīno. ⁊ de aīa rōnali: quo ad
hoc q̄ hz rōnalis itellectuz possibilē. In hoc autē
ē sile q̄ sicut mā prima ē possibilis respectu for/
maꝝ i eē. ita itellect⁹ possibilis. possibilitatē hz re/
spectu formaꝝ siue spēꝝ i cognitōe. In hoc autē
ē dissimilitudo. q̄ mā prima nullā hēat formā de
se pter ipsaz capacitatē. Intellectus autē possibi/
lis hz aliquā. quia ipsam formā eēntialem ipsius
anime: que ē aliquid i se. Unde mā prima nō re/
flectiť super se.

Articulus secundus.

D secūdū quo queriť. vtrū sit i aīa ẜm
q̄ ē act⁹ corpis. aut ẜz q̄ ē hoc aliqđ.
Qđ autē ẜm q̄ ē actus corpis. videť p
hoc qđ ē forma sepata a mā ē actus i/
tellectus. ergo si nō ē actus itellectus: nō ē forma
sepata a mā. sed oīs forma aut ē sepata a mā aut
piuncta. ergo itellectus possibilis, erit forma cō/
iuncta mē. Est ergo itellectus possibilis i aīa vt
ē actus corpis. ¶ Itē oīs virtus apprehēsiua cō/
similis ē nāe quodāmō cū apprehēso. sz itellect⁹
possibil' ē vis apprehensiua: que magis se hz ad
formas abstractas a fātasmate: q̄z ad formas se/
paratas simplr. Nā si itelligit sepatas: itelligit eas
aliquo modo vt materiales. Restat ergo q̄ itel/
lectus possibilis magis ē ipsius aīe ẜm q̄ ē actus
corpis q̄z ẜm q̄ ē hoc aliqđ. ¶ Preterea. itelle/
ctus possibilis ẜm q̄ dicit phs. trāsmutať aliquo
modo ẜm ea que sunt corpis. sz aīa, put ē substā/
tia quedā i se vt spūs. nō hac rōne mutať cuz cor/
pore sz, put ē actus. ergo itellectus possibilis ē aī/
me ẜm q̄ ē actus. ¶ Itē aīa itellectiua ē vltimus
actus hoīs qui additť vltra sensitiuā ptē. hoc autē
nō erit nisi ẜm q̄ ē motor corporis. hoc eīm ptī/
net ad partē motiuā. ergo quātū ad partē cogno/
scitiuā: nobilior ē cognoscitiua. sed nō ē alia que
p se appropiquat nisi possibilis: ē ergo aīa actus
hoīs ẜm q̄ habet itellectū possibilē. Contra. si
nō eēt i anima ẜm q̄ ē actus hoīs. ipsa autē cum
ē sepata non ē actus: ergo ipsa vt ē sepata nō ha/
beret itellectū possibilē. ergo itellectus possibilis
non eēt sepabilis. sed ē sepabilis: ergo nō ē ipsius
aīe ẜm q̄ ē actus aīe. ¶ Preterea. itellectus pos/
sibilis nō prius itelligit spēs reruz materialiū: q̄z
abstrahanť a fantasmate. sed cū abstrahunť siūt si/
cut sepate: ergo magis se hz ad aīam vt ē hoc ali/
qđ i se: q̄z vt ē actus corporis. ¶ Preterea. opor/
tet itellectū eē imixtū ab omni forma ⁊ materia.
si eiz aliquā hēret. phiberet itellectū extranee for/
me. ergo necesse ē q̄ sit ipsius aīe sepabilis a cor/
pore: ⁊ ita ñ erit eius vt ē actus hoīs. Ad qđ
dōm ē. q̄ cū sit triplex differētia itellectus. put sū/
pra dictū ē: itellectus materialis ē ipsius aīe. vt ē
actus hoīs i corpe. itellectus vero possibil': vt est
sepabilis a corpe. itellectus vero agēs. aīe quasi
sepate a corpe. Unū ē eius ẜm q̄ ē hoc aliqđ. licet
eīm itellectus agēs hēat actū qui ē abstrahere ⁊
ille ē aīe in corpe: ille tñ nō ē primus eius actus.
Unū ẜm hoc nō determinať primo eē ill⁹ potētie.
¶ Ad obiecta ergo p hec pōt rñderi. Et ad pri/
mū p̄so. lz eīm nō sit itellectus possibilis vt for/
ma sepata a mā: est tñ sepabilis. differētie autē ille
separatū ⁊ coniunctū: sunt formarū in eē. sed ẜm
rōnem he differētie sunt. sepata piuncta. separa/
bilis ⁊ coniūgibilis. ⁊ hoc modo se hz itellectus
possibilis aīe. vt sepabilis ⁊ coniungibilis. ⁊ ideo
suuz itelligere, pportiō aīe mediū est iter itelligere
spēm i fantasmate: ⁊ spēm oīno sepatam. ⁊ hoc ē
intelligere speciē abstractā a fantasmate. ¶ Ad se/
cūdum patet per hec respōsio. quia cū sit forma/
ruz abstractarū a fantasmate. aliquā habet cōpa/
ratonē ad fantasmata vt a quo sit abstractō: ⁊ ita
ad corpus. sz nō sic vt sit anime i quātū ē actus in
corpore tñ: sz vt ē sepabilis a corpe. ¶ Ad tertiū

vero dñi. q illud qd dr de intellectu qd trāsmutat fm ea que sunt corpis. hoc p se. dr de itellectu materiali. de itellectu vero possibili p accidēs: qr itelligit formas abstractas a fantasmate. que. s. licet sint in fantasmate: pter fātasma accipiūt. ¶ Ad illud vero qd vltimo obijcit. q anima itellectiua ē actus homis vltimus. ɔcedēdū ē. q hoc ē fm itellectū possibilē. Intellectus eni possibilis est ad quē terminat motus qui ē ad aiam: τ ab illo cū se extēdit. est motus qui ē ab anima. cū eiz itellectus possibilis sit actu apprehēdēs boni vt tale pricipiū motus. τ ita itellectus possibil' ē anime. ɔputē actus hois. sed ɔputē sepabilis: nō vt sit act9 corporis. quēadmoduz ē dicere de sensitiua. nec actus determiatus tantū anime dum est i corpe. sicut dr de illa vi que opat i cellula logistica. τ illū actum nō hz per se pter corpus.

Articulus tertius.

D articuluz tertiū quo querit. vtrū sit possibilis potētia ēētiali vel accidētali. Et vr q potētia ēētiali. sic enim se habet intellectus ad itelligibilia. quēadmodū sensus ad sensibilia. sed sensus sic se habet ad sensibilia vt nihil requirat ex parte sui ad hoc q sentiat in actu. sed tantū ex pte sensibilis vt sit sensibile actu. ergo sic erit ex pte intellectus. vt nihil requirat ex parte itellectus vt itelligat actu. sed tantū vt itelligibile disponat vt fiat itelligibile actu. τ ita erit possibile potētia ēētiali: quēadmoduz sensus. Cōtra. itellectus possibilis nō exit in actuz nisi per agētem. qui ē ex parte sui. q remouet priuationē ex parte itellectus possibilis. ergo itellectus possibilis dicit possibilis potētia accidentali. Ad qd dicēdum ē. q nō ē simile hic τ i rebus corporalibus. nō eim in itellectu ē accipere formā ɔtriā p quā phibeat a forma ɔtria. Vn nō ē necessaria remotio forme vnius τ inductio forme alterius. sicut ē in gnātione τ corruptōe τ in alteratōe. s; sufficit priuatōis remotio. Dicenduz ē ergo q τ in itellectu τ i sensu vtrobiqz est potētia ēētialis. s; i sensu nihil requirit nisi intētio ex pte sensitiui: ad hoc q sentiat cū dispositōe que ē a pte sensibilis. ex pte vero itellectus requirit preter itentōez. q in actū reducat. vt itelligat cū dispositōe que ē a pte itelligibilis: vt sit duplex dispositio. vna a pte itellectiui. altera a pte itelligibilis. τ iō necesse fuit hēre itellectū agentē. nō tātuz pp abstractionē itelligibiliū. s; pp pfectionē ipsi9 possibilis a pte itellectus.

Membrum quintum.

D quintum mēbrum pricipale huius questiōis ɔcedendum est ad diuisiones alias Jo. dama. τ aug. que respiciunt super formas in cōplexiōe existētes. Et circa hoc ɔcurrunt tria. ¶ Primo vtrū ingeniū. rō. memoria τ itelligētia sint vna τ eadē vis. ¶ Secūdo de differētia iter opinionē. mētē τ itellectū. Tertio de differētia iter itelligētiā. excogitationē. intētionem τ freneſiz.

Articulus primus.

D primū quo ponit illa aug. que dicit ingeniū. rōem. memoriā τ itelligētiā. Ingeniū autē inuestigat. rō iudicat. memoria seruat. itelligētia comprehēdit. Pōt ergo queri an ingeniū τ ratio sint eadē vis aut differētes. Simil'r vtrū memoria sit eadē cuz intelligētia τ rōne. an differētes ab illis. Videt q sint vires differētes. qr sicut dicit augu. sup gen. Ingeniū est ea vis: qua se extēdit aia τ exercet ad icognitorū cognitionē. Rō vero ē vis discretiua inuētorū. ergo ingeniū τ rō iter se habēt differētiā tanq vires diuerse. ¶ Cōtra. Videt q ingeniū τ ratio sunt eadē vis. Ingeniū eniz ē vis naturalr discretiua veri τ falsi. τ aliarū differentiarū. rō vero per [illegible] que accepta sūt iudicat. cū ergo nō differāt iter se. nisi sicut natura τ natu [illegible] disposita. erūt igeniū τ rō vna vis itellectiua. qd videt ex rōibus illorū. Rō eiz ē vis p ea que ɔcedunt perueniēdi ad icognita. Ingeniū autē ē vis instictu nature itellectualis cadēdi sup occulta. Restat ergo q eadē sit vis. sed rōne differēs.

Quod ɔcedēdum ē. differētia autē que attēdit fit fm actus p prius τ posterius existētes. prius eim ingrit homo [illegible] ea que sibi sunt naturalr insita. secūdo iudicat cū in aliquā ptem determinat. ¶ Ad illud vero qd obijcit i ɔtriū pz rñsio. quia sicut ex verbis aug. pz. differūt penes actus ordinatos fm prius τ posterius. que attēdunt i exercitiō siue inquisitōe ad incognitorū cognitionē. τ iudicio cognitorū. quorū vterqz est ipsius rōnis.

Simil'r querit de memoria τ itelligētia. vtrū sint eadē vis. Qd nō videt. ponit eim aug. diuersas vires. memoriā τ itelligētiā τ volūtatē. sicut habet i li. de trini. ergo memoria nō ē eadē vis cū itelligētia. ¶ Forte diceret q ibi accipiunt memoria τ intelligētia. fm q sūt circa formas sine cōplexione. s; hoc nō obstat huic ratōi. Si eim memoria τ intelligētia ibi differūt. simil'r habebunt hic differētiā circa formas in ɔplexiōe existētes. ¶ Preterea. mēoria itelligibiliuz. sicut dicit philon distiguit tanq vis altera ab itellectu. quēadmodū memoria sensibiliuz a sensu. ergo nō erit memoria vis distincta ab intelligētia siue rōe. Nisi recōdit iudicata a rōne: eadē videt eē cū rōne. si vero seruat ea que sūt iudicāda ab itelligētia. videt eē eadē cum itelligentia. Ad qd videt dicēduz. q aliter iudicāduz ē de memoria h; q hic accipit. τ fm q accipitur ab augu. in li. de trini. Ibi eim accipit vis siue memoria. h; q ē vis in q

habentur spēs intelligibiles: ꝛ ptinet illa vis ad imaginē diuinā. ad quā sequitur itelligētia tāq̄ cōuersiua sup vitates specierū intelligibiliū. ꝛ gignitur iste actus ex illo actu. sicut dicit aug. quēadmodum ples ex parente: ꝛ sunt sic adinuicē. vt sint eiusdē nobilitatis: nō sic aūt se hz memoria hic dicta ad intelligētiā. sz memoria dī offerre iudicanda ab itelligētia. vn̄ vr̄ eē minoris nobilitatis. ꝛ ptinere ad rōnem. vt he tres igeniū. rō ꝛ memoria ptinēt ad eādē vim. sz differūt sm̄ gradus. Intelligētia vō ē alia vis ab illis magis eleuata. vt sicut distiguebat rō ꝛ itelligētia iquātū erāt circa formas sine cōplexione. ita distiguant rō ꝛ itelligētia circa formas existētes i cōplexione. Uel si intelligētia ē circa eadē circa q̄ ē rō ꝛ nō alia: tunc erunt hec quatuor. ingeniū. rō memoria. intelligentia. vna ꝛ eadē vis. sz sm̄ gradus actuū differētes. oēs eniꝫ he erunt illa rō. q̄ rerū corporeaꝝ nāꝫ. formas. differentias. ppria. ꝛ accidētia pcipiebat. sz hoc ē cōtrium illi ꝙ alibi aug. determināt. sm̄ imaginatōez. rōnem. memoriā. itellectū ꝛ intelligētiā eē vires diuersas. Ibi. n. loqtur de his sm̄ ꝙ ad diuersa cognoscibilia referunt. Sēsus. n. ē circa formas sēsibiles absēte mā. Rō vō ē circa formas intelligibiles inuētas i reb⁹ sensibilibus. Memoria vō ē circa cognitiua pteritorū. vt qd̄ sentit aut qd̄ rōne cōprehēdit. Intellect⁹ aūt formaꝝ itelligibiliū creataꝝ separataꝝ a sensibilibus. Intellectiua vero diuinorum: patet ergo ꝙ aliter accipiunt ista sm̄ ꝙ diuersa est actoris intentio.

Articulus secūdus.

a D articuli scdm vbi agit d̄ differētia q̄ assignat a Io. dama. Dicit. n. ꝙ primo est opio. scdo mens. tertio intellectus. ¶ Itē alias ponit differentias. dicit. n. ꝙ primus actus dr̄ itelligētia. qd̄ vō circa aliqd ē intelligētia intentio vocat. qd̄ aūt pmanēs ꝛ figurās aiam ad id qd̄ itelligit excogitatio. excogitatio vō in eadē manēs ꝛ seipsam examinās frenesis noiat. ꝛ frenesis dilatata facit cognitōē. Intēdamus ergo primo dr̄iaꝫ inter dr̄ias vni⁹ ptis ꝛ dr̄ias alterius ptis. vtreqꝫ. n. dr̄ie ad cognitōē ptinēt. Et vr̄ ꝙ cōueniāt primo i hoc. ꝙ vtraqꝫ diuisio respicit ad cognitōē q̄ sit circa cōplexiones sed differēter. Una. n. videt accipi sm̄ debile ꝛ forte i cognoscēdo cōplexiōes: ꝛ hec ē illa q̄ primo accipit opinionē. ꝛ vltimo itellectū. opio. n. ē veri ꝛ falsi. Intellectus aūt sm̄ ꝙ hic accipit dr̄ eē tm̄ veri. Alia vō diuisio sm̄ acceptōes coꝝ p q̄ veniunt ad cognitōē cū dr̄ intelligētia. intētio ꝛ excogitatio. ꝛ excogitatōis determinatio. notāt. n. gradus i puenīēdo ad cognitōē. Sz pōt q̄ri cū nō sint nisi due acceptōes. sm̄ debile ꝛ forte. pp̄ quid tria enumerant in prima diuisione: sufficeret eīm dixisse opīonē ꝛ itellectū. ¶ Item phs ponit quatuor gradus. dicit. n. opionem cōsequit fides. fidē aūt suasiū eē qd̄ pcedit. suasionē aūt rō: quare ergo nō ponitur quatuor drie. ¶ Preterea. dubitatio pcedit opionē. quare ergo nō cōnumerat. ¶ Itē aug. in li. de vtilitate credēdi. tria ponit. intelligē. credere ꝛ opinari. quoꝝ primū dicit esse sine vicio. scdm cū vicio aliqn̄. tertium nūq̄ sine vicio. ¶ Itē hylarius ponit fidē supra itelligētiā sine sciam ꝛ opinionē. quare ergo nō ponunt h̄ a Io. dama. nisi due acceptōes extreme. Ad primum dōm ꝙ nō tm̄ numerant acceptiōes extreme que differūt sm̄ debilitatē ꝛ fortitudinē. sz mediū p qd̄ venit a debili ad forte mot⁹. n. mētis est. p quē venit ab imperfectiōe opionis ad intellectū veritatis. ¶ Ad scdm dōm. ꝙ illi gradus q̄ enumerant a phō. sumunt ex pte acceptōis q̄ est opio. primo. n. est rō. scdo suasio. tertio creditur suasioni. ꝛ sic ē opio. cōsequēter. n. ex suasione sequit opinio. cū aūt quietat opio ē fides. dico aūt fidē circa opinabilia. opinio dt ē acceptio alicuius cū formidine alterius. cū aūt auferi formido dr̄ fides: fides aūt accipit opinabile sine formidine alterius ptis. ¶ Ad tertiū vō dōm. ꝙ dubitatio nō enumerat. q2 ē mot⁹ indefinitus rōis. vires autē nō oportet multiplicare vel notificare per huiusmodi actum. cum manifestū sit. ꝙ act⁹ ille non sit alterius potētie q̄ actus definitorum. ¶ Ad quartū dōz ē. ꝙ illa tria que ponit aug. in li. d̄ vtilitate credēdi differūt sic. vt itelligē debeat rōi. credere vō auctoritati. opinari vō errori. dr̄ eniꝫ opinari cū opinamur nos scire qd̄ nescim⁹. ꝛ hoc ē errare. Error dt nō dr̄ mora virtutis ordinati. vn̄ nō cōputat. sz cōtigit aliqn̄ opinari sine errore. ꝛ sm̄ hoc dicunt due recte acceptiones. ¶ Ad vltimū dōz ē. ꝙ fides ꝛ scia d̄ qb⁹ loqt augu. cōtinēt sub itellectu. Intellect⁹. n. qdā ē credibilium ꝛ dr̄ fides. alius ē itellect⁹ scibiliū. ꝛ dr̄ scia. q̄dā. n. sunt supra rōē. ꝛ taliū ē fides. q̄dā vō attigunt rōne certa: ꝛ dr̄ scia. scia. n. nō nisi ē coꝝ q̄ cognoscunt p cāz. sz ꝛ alioꝝ q̄ certitudinalr̄ sm̄ rōē cognoscunt. Aliter aūt sumit scia a phō. cū dr̄ ꝙ tria sunt itellectus. rō ꝛ scia. Intellectus ē coꝝ q̄ p se cognoscunt. Rō vō ab his ad scibilia deductio ē necessaria. scia vō certitudinalis cognitio coꝝ que p aliud vel p alia cognoscuntur.

Articulus tertius.

a D tertium articulū pcedendū. q̄ differt in se itelligētia. intentōez. excogitatōez frenesiz. ex quibus fit cognitio que dr̄ sermo internus dispositius. Pōt eniꝫ obijci ꝙ idē sit itelligētia qd̄ intentio. Intētio. n. est mot⁹ virtutis itellectiue sup aliqd. ergo cū itentio nō dicat nisi itelligētia circa aliqd. idem ē mot⁹ intelligētia. ꝛ intētio. ¶ Item idē motus videtur

est excogitatio ⁊ frenesis. Nam frenesis ē i sephia
manēs ⁊ seipaz diiudicās. ad qd ergo enumerā
tur hi mot⁹ ꝟtutis itellectiue tāq̄ diuersi. ⁋ Pre
terea. phs ponit q̄tuor dr̄ias ptinētes ad itellectū
cognoscitiuū. Pria ē itellectus possibil. scda ē i/
tellectus in effectu. tertia ē itellect⁹ i habitu. q̄rta ē
itellectus adeptus. Pōt ergo queri q̄liter se ha-
beāt he quatuor drie ad illas q̄tuor? Na cogni/
tio q̄ relinquit ex frenesi. nihil aliud vr̄ esse q̄ in-
tellectus adeptus. ipa ꝟo frenesis itellectus in ha
bitu. Frenesis enī est excogitatio sibi sufficiens.
hec aūt ē itellectus i habitu q pōt exire i actū cū
vult. Intellectus ꝟo i effectu qd aliud ē q̄ inten/
tio. Intētio eīz est itelligētia circa aliqd hoc aūt ē
itellectus i effectu. vr̄ ergo q̄ supfluat illa dr̄ia q̄
est excogitatio. sz q̄ ē figurans ad id qd itelligit.
Ad qd pōt dici. q̄ he quatuor drie per quas
venit ad cognitiōem sic distinguūtur. vt itelligen
tia dicat actus virtutis itellectiue circa maiorem
ppositiōez. q̄ ptīculat itētōem cōem. cū dr̄. totum
ptinuū est totū. ⁊ iō dr̄ itelligētia circa aliquid. i.
circa ptīculatū. excogitatio ꝟo est motus virtu/
tis itellectiue pferentis hoc cū illo. Hoc eīz ē fi/
gurare aīaz ad id qd itelligit. ex hoc enim relin/
quit figuratio differēs ẜm diuersaz collatōnem.
Unde pria figura scda ⁊ tertia. examinatio ꝟo ⁊
diiudicatio que ex illa collatōe pcedit. qd aliud
[illegible] q̄ motus virtutis itellectiue. q dr̄ rōcinatio. ex
quo sequit cognitio. ⁊ iō dicit q̄ frenesis dilata
[illegible] facit cognitōnem. ⁋ Uel alr̄ pōt dici ⁊ magis
psonat cū intētiōibus vocabuloꝝ. vt itelligentia
dicat acceptio principij. illud eīz dr̄ simplr̄ itel/
ligētia. eo q̄ per se adheret itellectus itelligibili.
Intentio ꝟo dicat p aliud cognoscēdi. i. princi/
piati. sicut cū dicit. qu[illegible] intēdis [illegible] p hoc cogno/
scere. ⁊ dr̄ intentio cognoscere hanc cōclusionē.
excogitatio ꝟo sit collatio pricipij ad cognoscē/
dū p illud. ⁊ hoc ē q̄ pprehēsio vnius pmaneat
⁊ figuret ipsaz aīaz i collatōe ad alterū. Sed q̄
hoc nō sufficit nisi addat iudiciū collatōis qd sit
necesse. ⁊ iō sequit excogitatio manēs in eodem
⁊ se diiudicās. Deinde fit exitus a pricipio i cō
clusionē. ⁊ hec ē frenesis dilatata. tūc enim [illegible] di/
latatio iudicij vl̄ examinatiōis phabite. qn̄ fit exi
tus necessarius in pclusionē. ⁊ sic ē cognitio cō/
clusiōis. Ex iam dictis pz. qualr̄ rn̄dendū est
ei. q̄ ē obiectū de itelligētia ⁊ intētōe. Cū eīz dr̄
q̄ intētio est itelligētia circa aliqd. nō accipit ibi
hoc nomē aliqd in sua generalitate. sz ẜm q̄ tra/
hit illud qd generale ē [illegible] ptē. nec accipit ibi intel
ligētia put diuidit ptra intētōem. sz put quodā/
mō ē intentio. ⁋ Ad scdm dōm. q̄ in hoc differt
frenesis ab excogitatiōe. q̄ excogitatio dicit mo
tū rōnis pambulū. frenesis ꝟo dic̄ motū rōnis
psequētē. sicut i pte practica. deliberatiōes cōse/
quit iudiciū diffinitiōis. ⁋ Ad tertiū ꝟo dōm ē. q̄

drie q̄s ponit phs. ẜm aliā rōnē accipiūt. q̄ iste
q̄ ponūt a ioāne dama. Differētie eīz quas ponit
phs sumūtur ẜm gradus potētie. est enī potētia
pria q̄ simplr̄ dr̄ possibilitas. est eīz scda. s. possi/
bilitas disposita. ē potētia ppleta: q̄ dr̄ habitualis.
⁊ ē potētia in actu. Scdm hūc modū i genere i/
tellectus sūt q̄tuor gradus. Primus ē itellectus
possibil. cū nōdū suscepit itelligibiles potentias.
Secūdus ē itellectus in effectu cū dr̄ formatus. ⁊
dr̄ potētia disposita. Tertius ē itellectus in habi/
tu cū pōt itelligere cū vult. ⁊ dicit potētia habi/
tualis. Quartus est itellectus adeptus cū iaz exi/
uit in actuz. ⁊ dicit potētia pleta in suo actu. per
hoc q̄ sibi acqsiuit. Alie vero differentie quas
ponit dama. attēdūtur ẜm progressuz intellectus
siue rationis ad habituz principij. vl̄ principio ⁊
ad habitū pclusiōis.

Questio. lxx. de sensu iterio ri aie ⁊ angeli.

De potētia intellectiua. psequēter dicēdū
ē de actu. Actus aūt eius voca
tur i sacra scriptura aliqñ sen/
sus iterior. ⁋ Circa quē primo
querit. an huiusmōi sensus di
cat spūalis essentialiter tm̄. vl̄ accidētaliter. ⁋ Se
cūdo si [illegible] vnus solus. an plures. ⁋ Tertio vtruz
sit separabilis. ⁋ Quarto vtrum angeli habeant
huiusmodi sensus. vel aie tm̄. ⁋ Quinto d qbus
est huiusmodi sensus. ⁋ Sexto vtruz sensus inte
rior impediat per exteriorez.

Membrum primuz.

Circa primū sic obijcit p illud orige.
super. vi. leui. quintaz insup ptez dn̄o
cui dānū intulerat. Restituamus san
ctis actibus quinqz sensus interiores
hoīs. vt mundi corde audeamus ⁊ videamus q̄
doceat ihs. Ibi distinguit qnqz sensus. sz iste sen
sus nō est sensus corporalis. Impossibile ē enim
sensu corpali videre deuz. Unde aug. in li. d vi/
dēdo deo. Quātūlibet oculi nr̄i mutent i melius.
oculis spūalib⁹ nō equabunt. p qd vult pbare.
q̄ deū oculis corpalib⁹ n̄ videm⁹. si ergo nā spi
ritualis ē determiata ad vidēdum spūale. sensus
corpalis nō facit vidē spūale. ergo nec sensus spi
ritualis pōt fūdari supra nāz spūalē. ergo sensus
iterior sz nāz ē spūalis. ⁋ Itē aug. sensus iterior
reficiet i ptēplatōe diuinitatis. itellectu. n. dei ca/
piemus. sz ipossibile ē sensū corpalē ad hoc pue
nire. ergo ille sensus ē spūal' nālit. q. s. videt deū
⁊ ita fūdari n̄ pōt in nā corpali. ⁋ Itē aug. xi. de
ci. dei. Nos ea sensu corpis ita capim⁹. vt de his
n̄ sensu corpis iudicem⁹, habem⁹ eīz aliū interio/

nis. sensum isto lōge prestātiorē: quo iusta et iniusta sentimus. s3 sensu corpali n̄ possumus iusta et iniusta sentire. ergo sensus iterior q hoc facit ē naturalis spūalis. Cōtra iob. xxviij. Nō adequabit ei aur. glo. vniuscuiusq3 mentē ab alteri⁹ oculis corpulētia nō abscōdet. et loqt de corpalib⁹ oculis. ergo oculus corpalis pōt extēdi ad [illegible] q̄ mētis sūt. s3 hoc n̄ pōt eē nisi fiat spūalis. ergo vr q fiat spūalis. ¶ Itē i itellectu cōicat hō cū angelis. in sensu cū brutis. ergo si isti sensus sūt pprij hois. siue ſm nām ppriā ipius hois erūt. ſm id q distiguūt ab angelis et brutis: qr n̄ dicuntur in angelis sensus ſm hūc modū et itellectus ē i cor nec i brutis. ergo ī media [illegible] erunt i homie sensus spūales. s. ſm aliquā nām: que supior sit nā bruto rū: et iferior nā angelorum. ergo ſm nām ppriā hominis erit. vel ſm sensū corpalē ordiatū ad intellectū. vl ſm itellectū ordiatū ad sensū: ita vt sensus semp cadat i eius rōe. qr hoc mō nec puenit angelis nec brutis. et ita semp respectū hn̄t ad corpus. ¶ Itē aug. li. de aia et spū. sensus vertet in imaginē. imagiatio i rōnez. rō in itellectū. intellectus i itelligentiā. itelligētia i deū. ergo sensus tūc poterit phēdere itelligibilia. s3 hoc nō nisi fieret spūalis. ergo et c. Rn̄dendū q sensus spūal fundat i natura spūali p gloriā. et n̄ loquor d sensu spūali: ſm q i futuro sensus corpales fiēt spūales. s3 sicut dr. xij. ro. Reformamini i nouitate sensus vestri. et ad hoc refert id qd dicit orige. vi. leui. i glo. ¶ Ad hoc qd querit. vtrū sensus corporal possit puenire: vt possit phendē itelligibilia ſm se. dico q quātūcūq3 mutet i melius. nō pueniet ad hoc vt prebēdat itelligibile ſ3 se. s. cogitatōes. S3 qr huiusmōi cogitatiōes hn̄t quosdā nutus i impssiōibus corpalibus: p quos possint prehēdi: quas et phendit visus noster: i qbus resultāt tales cogitatōes. et ad has ipssiōes cōprebēdēdas pueniet sensus corpalis tanq̄ i suis effectibus. Unde augu. in li. lxxxiij. q. capiēda est piectura ex ea pte corpis nostri: que plus habet lucē. si enim nōnullus animi nostri motus i oculis nr̄is cognoscunt. pbabile ē q tūc nullus motus animi latebit. s. rōni: cū corpus ethereū fuerit. in cuius patiōe isti oculi nostri caro sunt. cogitatōes tn̄ ſm se ab oculis mētis phendunt. s3 ab oculis corpalibus tanq̄ i suis effectibus et signis. ¶ Bern̄. de amore dei. spūs habz suos sensus: sicut et corpus suos. s3 spūales sensus sūt qui sup spūm fundant. Et ſm hoc itelligit auctas. xij. ad ro. Reformamini i nouitate sensus vr̄i. ¶ Ad hoc q obijcit. q si sensus sunt i hoie. opz q fundant i natura superiori q̄ sit natura brutorū: et que sit inferior natura angelica. quia i medio inter angelicam et brutam. respondendū q super itellectum fundant. per quandā tn̄ silitudinem ad sensum corpalē. q enim itellectus dr sensus. hoc ē ſm methaphorā a sensu corporali et c.

Mēbrum secundū

[a] De secundū quo querit. an sit vnus solus sensus vl plures? videtur q plures. dicit enī orige. q quinq3 sūt sensus iterioris hominis: vt mundi corde deū videamus. ergo plures sunt sensus. ¶ Item bern̄. sicut corpus suos hz sensus qbus aīe coniungit vita mediāte. ita aīa hz suos sensus qbus deo pūgit caritate mediāte. ¶ Itē. xiiij. mar. super illud. Poterat istud vendari et c. glo. fides nostra trecentis emit denarijs. decē sensibus per corpus et animā et spūm triplicatis. ergo plures sūt sensus. Cōtra. p actus cognoscunt potētie. et actus per obiecta. sed obiectū ē vnū. ergo necesse ē esse vnū sensum. Qd sit obiectū vnū dicit orige. vi. leui. addamus his oībus vnū et perficient. ergo vna erit potentia ſm quā erit videre et gustare: et huiusmōi. ¶ Itē. j. ephe. sup illud. det vobis spm̄. glo. aug. In sensu exteriori n̄ ē videre idē qd gustare. in sensu interiori nō sic s3 idez. et ita vt prius. ¶ Itē haymo. sup apo. Raptus ē Jo. spū ad summa ptemplāda. vbi nihil aliud vidit q̄ audiuit. qr nihil aliud ē videre q̄ audire. ¶ Preterea. aug. in li. de aia et spū. Sic apte nature est spūs. vbi idē ē audire et videre et ecōuerso. ergo vnus et idē actus: et vna itez potētia. cū ergo obiectū vnum ex nulla pte erit pluralitas. Rn̄sio. plures dicunt sensus: nō q potētie plures sint: s3 pter modū prehendēdi. alius enim ē modus prehēdendi cū dr. iste videt. q̄ cū dicit. iste audit. Aug. in li. pfess. Cū amo deū meū: lucē meā: odorē: vocē: cibū: amplexū interioris hois mei vbi fulget aīe mee quod n̄ capit locus. vbi sonat qd nō capit corpus. vbi olet quod nō spargit flatus. vbi sapit quod n̄ minuit edacitas. vbi heret qd nō diuellit societas. vn̄ nō qr obiecta sūt plura: vel qr plures potētie. s3 ratiōe modorum prehēdēdi diuersificat. ¶ Ad hoc qd obijcit ex auctē hiero. sup mar. dico q loquit ibi hiero. nō tn̄ ſm modū phendēdi: s3 ſm potētias phendētes. qr loquit ibi de sensibus et aīe et spūs. ſm q aīa iferior ps ē. Alia ē. n. potētia ſm q dicimus sensum corpis et aīe. i. inferioris partis. et spūs. i. supioris. ſm id. j. thessa. v. Integer spūs vester et c. Un̄ nō loqt ſm coartatōnem ad sensū spūalē. s3 extēdit nomē sensus ad sensum cōiter sumptū. ſm q dicit cōiter de sensibus interioribus et exteriorib⁹. ¶ Ad hoc qd dic bern̄. sicut corpus hz et c. dico q illa multiplicatio est tn̄ ſm differentiā modorum prehēdendi. vn̄ dicit bern̄. duas radices hz iste sensus. Unam i caritate. alterā in rōne. referendo ergo ad vnitatē potentie et obiecti. idem erit videre qd audire: referendo ad modū prehendendi differunt.

Membrum tertium.

D tertiū quo querit. vtrū sensus huiusmodi sit sepabilis a corpe vel insepabilis. Qđ sepabilis. videt p aug. in li. de ecclesiast. dogma. Solum hominē credimus habere aiam substātiuā: que exuta corpe viuit. et sensus suos atqz ingenia viuaciter tenz. ergo si exuta a corpe tenz sensus suos. ergo huiusmodi sensus sūt sepabiles. ¶ Itē cassio. in li. de aia. sciendū ē q hic imortalis aia viuit in se. post huius seculi amissionē nō restante spū sicut corpus. sz equali mobilitate que illi attributa ē. puta subtili vita eterna videt audit tāgit ac reliquis sensib⁹ efficacius valz. ergo aia post amissionē huius seculi vtit sensibus suis. ergo isti sensus sunt sepabiles. Contra. augu. in li. de libe. arbi. Magis arbitror rōe nos cōprehēdere: esse interiorē quēdā sensum: ad quē ab illis qnqz notissimis oia referant: et postmodū subdit. hoc dt nec visus nec auditus nec olfatus nec gustus nec tactus dici pōt. sz nescio qd aliud qđ cōiter omnibus psidet. si ergo psidet. sensibus exteriorib⁹ presidet. sz isti n̄ sunt sepabiles a corpe. ergo nec iste. ¶ Itē bern. i lib. de amore dei. assignat hos quinqz sensus. et vnus est amor parentum. alius amor sociorum. et tertius amor inimicorum. sz hec n̄ habz exercere aia nisi in corpe. ergo isti sensus n̄ sūt sepabiles a corpe. Ad qđ dōm. q sensus interior dicit dupliciter. Aliquādo. n. dr sensus interior q pertinet ad ptem sensibilē. s. sensus cōmunis siue imaginatio. Aliqn̄ vero dr sensus interior ipsius ptis rōnalis. et hic dupliciter. dr enim aliqū sensus iterior ptinēs ad intellectū. aliquando pertinēs ad effectū. Ad itellectuz vero dupliciter. aliqn̄ sm q ē mediātibus spēbus que sūt in fantasmate. aliqn̄ vero mediātibus spēbus pter fantasmata. Si ergo dicat sensus interior pmo modo. quo ad actū nō sepat a corpe. Si vero dicat sensus interior qui ad effectū ptinet. lz possit esse q̄tum ad quedā sepabilis: q̄tum ad alia n̄ ē separabilis. Si vero accipiat sensus iterior put est mediantibus spēbus i fantasmate n̄ sepat. alio vo mō separat. ¶ Per hec pz rn̄sio ad obiecta. Nā beatus bern̄. loquit de sensu interiori. sm q ptinet ad affectū. Aug. vero in li. de lib. arbi. loquit de sensu cōmuni. sm q pertinet ad ptem sensibilē. Auctoritas vero cassiodori loquit de sensu interiori. sm q sensus interior dr intellectus. Augu. vero in li. de ecclesiast. dogma. loquit d sensu cōmuniter. siue dicat q iterior sensus pertineat ad partem sensibilem siue rōnalem. Nam et si aīma n̄ sit q̄tū ad ptem sensibilē separabilis sm actū. exuta tn̄ a corpe defert secū huiusmōi potētias.

Membrum quartuz.

D quartū quo querit. vtrū angeli habeāt huiusmōi sensus: vel aie tm̄. Qđ sit angelorum: videt p hoc qđ dicit hugo d sancto victo. Una erat creatura cuius sensus totus intus. et alia creatura cuius sensus totus foris erat. et positus ē hō in medio. vt intus et foris sensum hēret. sz illā creaturā cui⁹ sensus totus erat intus: itelligit ipe angelū. ergo angeli hn̄t sensū interiorē. ¶ Aug. i li. de ciui. dei siue vniuersi mūdi corpus: figuras: q̄litates: ordinatiqz motū: et elemēta disposita a celo vsqz ad terrā. et queciqz corpa i eis sūt. siue omnē vitaz vel q̄ nutrit et ptiet: q̄lis ē i arborib⁹. vel q̄ et hoc hz et sentit: q̄lis ē in pecoribus. vel q̄ et hec hz et intelligit: qualis ē in hoībus. vel que nutritorio subsidio non indiget: sed tamen continet: sentit: et intelligit: qualis ē in angelis. si ergo sentire conuenit angelis. ergo et sensus interior. ergo n̄ solū cōuenit aie. Cōtra. sensus iterior cōis est nobis et brutis. Unde aug. in li. de lib. arbi. Arbitror illud eē manifestū. interiorē sensum illū nō ea tm̄ sentire que accipit a qnqz sensibus corpis. sed et ipos ab eo sentiri. Non enim aliter bestia mouet se appetēdo vel fugiendo: nisi se sentire sentiret. sed nihil ē cōe angelis et brutis. ergo sensus iterior n̄ cōuenit. Rn̄sio. sensus interior dicitur duobus modis. Uno mō dr ppie sm q sentire ptinet ad ptem sensibilē. et hoc mō n̄ cōuenit angelis sensus interior. et sic accipit aug. sensum i pdicta auctoritate que ē in li. de lib. arbi. Alio mō sumit sensus cōmuniter. sm q itelligere dr sentire. et sic accipit aug. sentire in li. de ciui. dei. cum dicit. q sentire cōuenit angelis. et hoc mō sensus interior conuenit angelis.

Membrum quintum

D quintū quo querit. de qbus est sensus interior: siue respectu quorum. vtrū sez respectu sensibiliū. aut tm̄ respectu intelligibiliū. Qđ respectu sensibilium videt. Aug. in lib. de lib. arbi. Si sentit se non videre dū nō videt. necesse est et q sentiat se videre dum videt. qr cum eo appetitu mouet oculus vidēs quo mouetū videt. indicat se vtraqz sentire. si ergo sentit se videre dum videt. cū illud sit sensibile: est respectu sensibiliū: n̄ solū respectu intelligibiliū. Cōtra. hugo de san. vic. positus hō in medio. s. iter angeluz et bruta aialia. vt intus et foris sensū haberet. Intus ad inuisibilia. foris ad visibilia. Int⁹ p sensuz rōis. foris p sensum carnis. ergo sensus iterior ē solū ad inuisibilia. ¶ Itē aug. in li. de spū et aia. duo sūt i homie sensus vnus interior: et vnus exterior. et vterqz bonū suum habz in quo reficitur. sensus interior reficit in cōtemplatione diuinitatis. sensus exterior in cōtemplatione humanitatis. ergo sicut sens

lis exterior est i homie respectu sensibiliu. ita videt q interior sit tm respectu itelligibiliu. Ad qd di cedu sic dictu e. sensus iterior accipit dupl'r. Aliqn eiz accipit p sensibili pte. s. iteriori. et hoc mo loquit aug. i li. de libe. arbi. d sensu iteriori. Alio mo accipit p pte itelligibili. et hoc mo loquntur alie due auctes de sensu interiori. s. auctas hugo. et aug. in li. de aia. et spiritu.

Membrum sextum.

D sextu quo qrit. vtr sensus interior ipediat p exteriore. Qd vr p hoc qd dicit aug. in li. d aia et spiritu. Cu exterior sensus carnalis. bono suo vtit. iterior sensus mentis qsi obdormit. no eiz cogitat bona q sut iterioris sensus. q iocuditate exterioz bonoz capit ergo sensus iterior ipedit p exteriore. Cotra sensus iterior psidet exteriori et regit ipm. sz qd psidet alij. no mutat p ipm. sz potius mutat ipz. ergo iterior sensus n ipedit nec retardat a sua opatoe p exteriore. Ite fantasia q plus est vnita sensui exteriori q intellectiua. no impedit p ipm ergo nec multofortius itellectiua. que plus elongat. Ad hoc dom. q sensus iterior sm q accipit p pte itellectiua. ipedit p operatoez sensus exterioris. et e ro hui9. no qz presideat illi vel no psideat. sed qz cum anima sit vna et simplex. habes potentias diuersas. tn intendit opationi sensus exterioris. minus e intenta opationi sensus iterioris. Ad hoc qd obijcit. q fantasia non impedit que magis vnit exteriori sensui q intellectiua. Rnsio. q no est simile de fantasia et de pte intellectiua. Na sensibilis exterior et fantasia currunt sm eandez viaz. et sut circa sensibilia. et ideo vnuz no impedit alteru nec retardat. sed intellectiua et sensibilis exterior currunt sm diuersas vias. et io vna impedit aliam.

Questio. lxxi. d psideratoe virium motiuarum ronaliu.

Diuuante gratia dei, pcededu e ad psideratoez viriu motiuaru ronaliu. quaz differeter ponit diuisio. Jo. dama. ponit diuisioz p thelisim et bulisim. hoc e p volutate nale et itellectiua. noie aut electiue volutatis itelligit liberu arbitrium sic ifra suo tractactu determinat. Aug. vero in li. de aia et spu. ponit ronale. pcupiscibile. et irascibile. et dic tota aiam ee in his potetijs. Potentias aut ibi distinguit a viribus in hoc. q potetie dicunt motiue. vires aut cognitiue. lz potetie possint dici vires. et eco uerso. Ex diuersis aut locis colligutur due. s. sinderesis qua ponit greg. sup eze. et liberum arbitriu qd a diuersis ponit expositorib9. et sumit ab eo qd di. xv. eccli. Ab initio fecit hoiez. et reliqsit eu i manu psilij sui et c. vbi dat circulocutoez liberi arbitrij. Phus vo solu itellectu practicuz vr pone viz motiua ex pte itellectualis aie. Aug. vo ponit superiorem et iferiore portioez rationis. Primo igit ingram9. si vna sola sit potetia motiua aut plures. Scdo si plures aliqus mo pcnes qd accipiat distictio. cu multiplex sit diuisio. deinde exequedu e d illis maxie q ad theologicaz spectat speculatoez in qone sequeti.

Membrum primum.

D primu quo qrit. vtruz sit vna sola potetia. et vr p hoc q essentia aie ronalis siue sba simplicior e. q sit essentia celestis corporis. sed essentia celestis corpis hz vnica vim motiuaz. ergo multofortius aia ronalis habebit vnica vim motiua. Preterea. aia ronalis sm seipaz inqtu e spus. e sicut itelligetia angelica. sz itelligetia agelica no habz nisi vnica vim motiua. ergo nec aia ronalis sm q huiusmoi. Ad ide facit. q phs vna tm vim ponere vr. s. itellectuz practicu. et e exeplu sui de spera pria q vniformiter mouet. et vnicu hz motu. lz alie spere motus habedi deformes sic aut e de intellectu practico. vr ergo ex pte ronalis aie vnica ee potetia. Cotra multiplex motus pcedit ab aia ronali. s. motus sm alteratioz. vt a gaudio i tristicia. et ecouerso motus local. sz multiplicis motus i specie. multiplex dz ee pricipiu. cu ergo vis motiua sit pricipiu motus. erit multiplex vis motiua. Itez ab aia sic dic ioa. dama. sut et actoes. et i ea sut passioes. pp qd erit vis motiua actiua et passiua. et ita plures. Ite e mot9 sm appetitu et sm fuga. et mot9 isti sut 9trij. ergo pcedut a 9trijs pricipijs. ergo differetes vires erunt. sm quas e appetit9 et fuga. Ite phs i li. d aia ponit duplice motiua ronale itellectu et appetitiua viz.

Ad qd dom. q sunt plures motiue ronales. Ad obiectu aut prio i 9triu dom e. q phs cu loquit de motiua vi corpis supcelestis. loqt d illa sm qua fit mot9 circularis. et di motiua vis sicut dispositio mobil. sz e vis motiua alia. sz qua est pricipiu mot9 actiue in his iferiorib9. et ita est vis multiplex e i corpe supcelesti. sz vnica di sm qua mouet circulariter. et no mouet i rectu nec violet. Ad scdz dom. q lz aia ronal' inqtu e spus. quada hz silitudine itelligetie agelice. nihilominus hz viz directiua ad bonu q di itellect9 practicus. et viz appetitiua boni. pter hoc qt aia ronal' inqtu e aia. hz quada viz appetitiua ex iclinatoe ad corpus et ita n dicet aia ronal' tm hre vim motiua. sz plures. Si vo dicat itelligetia agelica hre vnica. hoc dici pot i 9patoe ad aiaz ronale i

ctiuū ē aīa. ❡ Ad illud qd tertio obijcitur. dōm q phs diuidēdo ꝫ fantasiā q̄ est ptis sensibilis. ponit vnicam. s. itellectū q intellect⁹ ē rect⁹. fantasia aūt recta ⁊ ñ recta. nihilomin⁹ ponit appetitiua rōnalis vis ptis illius. vñ dic appetitiuū ⁊ itellectiuū. Vñ ponit vl'es vires ptis rōnalis motiue.

Membrum secunduꝫ

D scdꝫ quo querit. cū sint plures ptes motiue. penes quid accipiat diuisio. ad qd dōm ē. q cū [redacted] generali ois vis motiua rōalis diuidatur p impatiuā. ꝯsiliatricē ⁊ affectiuā. vt in hoc ōndatur quedaꝫ trinitatis similitudo [redacted] pte motiua. ⁊ vnaqueqꝫ haꝝ differentiaꝝ subdiuidatur. Quedam. n. diuisio accipitur ex pte ipatiue. quedam ex pte ꝯsiliatricis. ⁊ quedaꝫ ex parte affectiue. Ex pte impatiue. illa que ꝯtinet liberū arbitriū ⁊ sinderesim. Nā impatiua aūt ē ƀm directiōeꝫ nature aut rōnis. Scdm directōeꝫ rōnis liberꝫ arbitriū. ƀꝫ [redacted] rectōeꝫ nāe sinderesis. vel aliter. Impatiua. aūt ē dterminata ad vnū ⁊ [redacted] sinderesis. aut ē ptās oppositoꝝ ⁊ dr̄ liberꝫ arbitriū. Ex pte vo ꝯsiliatricis accipit diuisio ƀm q accipit rō ꝯsulēdi ex ordinatōe recta. ad supna bona. vel ad iferiora bona. ⁊ ƀꝫ hoc dr̄ portio rōnis inferior vel supior. Ex pte vo affectiue cum dr̄ alia volūtas thelisis. alia bulisis. hoc ē. alia ē naturalis voluntas. alia electiua siue deliberatiua. vt nālis voluntas rñdeat sinderesi. dliberatiua vo libero arbitrio. Quedam vo sumūtur ex pte ꝯsiliatricis simul ⁊ affectiue. ⁊ hoc dupl'r. ƀm ꝯueniētiā quā ƀꝫ aīa rōnalis cū angelo. ⁊ ƀm hoc diuiditur p intellectū practicū ⁊ vim appetitiuam vel ƀm q ppriūꝫ ē anime rōnalis. ⁊ sic diuiditur p rōnalem ꝯcupiscibilem ⁊ irascibilē. Dōm ē ergo de libero arbitrio ⁊ sinderesi pꝰo q̄ se hñt p modū potētissimi in aīa. ⁊ ita p modū ꝑsidētis ⁊ impantis. Qd aūt liberꝫ arbi. se habeat p modū ꝑsidentis ⁊ impantis habetur a beato bern. in li. de li. ar. liberū arbitriū suo conatur ꝑesse corpi. sicut ꝑest sapīa orbi. attingēs a fine vsqꝫ ad fineꝫ fortiter ꝑerās ꝗ. singulis sensibus ⁊ actibus ide potēter. quaten⁹ non sinat regnare peccatum [redacted] suo mortali corpore. ❡ Similiter q ꝑsidet sinderesis i suo gnē. pōt haberi sic. n. aquila supfertur alijs. sic ⁊ sinderesis i suo gnē supfertur alijs. In pmis ergo queritur de libero arbitrio. ⁊ deinde de sinderesi. ⁊ ad illa cetera referamus. Circa liberꝫ arbitrium querunt plura. Pꝰo an liberꝫ arbitriū [redacted] aliquid in reꝫ nā. Scdo quid sit. Tertio [redacted] quib⁹ sit. Quarto vtrū sit equaliter [redacted] oībus hñtibus liberum arbitriū vel nō. Quinto vtruꝫ amissibile vel inamissibile sit i illis. Sexto respectu quorūꝫ actuū sit. Septio sit illud penes qd attēditur meritūꝫ vel demeritum.

Questio. lxxij. de libero arbitrio ƀꝫ suā substantiam.

Onsiderādo itaqꝫ liberꝫ arbitriū pꝰo ƀm suā substantiā querit si sit aliquid i reꝫ nā. Et rñdetur q sic. ❡ Cōtra q sic obijcit. Vr̄ enīꝫ q non sit libe. ar. ƀm q [redacted] flexibile. Uicero. n. sic arguit. Deus ē bon⁹ voluntate. ⁊ fecit hoīem ad imaginem suā. ergo fec hoīeꝫ bonū volūtate. Si hoc sequit. ergo simil'r sequitur ex alia pte. Deus nō pōt non eē bonus. ⁊ fecit hoiem ad imaginē suā. ergo fecit eū taleꝫ qui nō pōt nō eē bonus. ergo ñ est in eo flexibilitas lib. ar. ad opposita. ⁊ hec ē libertas de qua loquimur. ergo nō ƀꝫ libertatē. ❡ Itē melior est potentia faciēdi bonū. que ē inpmixta potētie faciendi maluꝫ. q̄ illa q̄ se ƀꝫ ad vtrūqꝫ. s. ad posse facere bonū ⁊ malū. qd pꝫ q2 tal' potētia ē i deo. Si ergo ois inuidia relegata ē a sūmo bono cū talis potētia sit nobilissima. ⁊ cōicare eā potuit. cōicauit eam rōnali creature que ē ad imagineꝫ suam. ergo rōnalis creatura ƀꝫ potētiaꝫ faciēdi bonū inpmixtum potētie faciendi malum. ergo non ē in [redacted] liberꝫ arbitriū ƀm q ē flexibile ad bonum ⁊ malū. ❡ Itē si ñ essꝫ aliqua creatura i vniuerso. que talē habēt potētiā vt possꝫ facē bonuꝫ ⁊ nō posset facē malū. incōpleta essꝫ vniuersitas creaturaꝝ. cū de⁹ talē possit facē creaturā. ergo ē aliqua tal'. ƀꝫ si aliqua ē tal'. hoc ē creatura rōnal'. ergo creatura rōalis nō ƀꝫ flexibilitatē ad bonū ⁊ malū. ergo nec libertatē ƀm q hic loquimur de libertate. Contra. damā. oē generabile vtibile. aīata vo ⁊ irrōnabilia vtunt ƀm corpales alterationes. rōnale vo ƀm electionē. ⁊ ꝯtēplatiuū ƀm excogitatōeꝫ. actiuū vo ƀꝫ ꝯsiliū: relinquit q rōnalis creatura vtibilis ē ƀm electōeꝫ. ⁊ hoc ē flexibile ƀm liberꝫ arbitriū. ergo in [redacted] ē liberꝫ arbitrium flexibile. ❡ Itē bern. tolle liberꝫ arbitriū ñ erit qd saluet. tolle grām nō erit vñ saluet. ƀꝫ rōnal' creatura ordiata ē ad pticipatōꝫ ƀuiꝫ. ⁊ meritū est añ ƀmiū. ⁊ principiūꝫ merēdi añ meritū. ergo ꝗ pricipiū meriti ē liberꝫ arbitriū. liberꝫ arbitriū ē in hoīe. ❡ Itē aug. li. lxxxiij. q. Melior ē hō q volūtate q̄ q necessitate bon⁹ ē. voluntate ergo libera hoi dāda fuit. Rñsio. ꝯcedēdo q liberꝫ arbitriū ƀm q ē flexibile ad bonū ⁊ malū sit i creatura rōnali. ❡ Ad hoc qd obijcit. q cū de⁹ sit necesse bon⁹ ⁊ hō sit ad imaginē ⁊ similitudinē dei. erit necessitate bon⁹. ⁊ ita nō habebit liberū arbitriū ⁊c. Dōm q nō ē sic. ƀꝫ hñs ƀꝫ. deus ē volūtate bonus ⁊ fecit hoieꝫ ad imaginē suaꝫ. que fecit eum voluntate bonum: quia creatura eiꝫ sit ex nihilo creata vertibilis est. ⁊ ita oppo

ditionem habet ad necessitatē. q2 necessitas est ex parte pfecte potētie. ⁊ ita solū i deo. nō in creatura cui tibi sit defectus potētie. ⁊ iō nō sequit. q̄ si de⁹ est necessario bonus. q̄ homo existens ad imaginem eius sit necessario bonus. ¶ Ad aliud dōm. q̄ verū est q̄ de⁹ potuit ɔferre alicui creature potentiam determinataz ad bonū. sed hoc non per nām sz per grām. nulli. n. creature pōt ɔferre. q̄ habeat potentiam flexibilem ad bonū ⁊ non ad malum p nām. nisi dicatur nā illud qđ datur hoi a principio. licet non sit de [illegible] ipsius. Cā aūt q̄re non pōt ɔferri hoi p nām est. q̄ vertibile ſm nāz ɔsequitur de necessitate eē creature. Unū sicut nō pōt ɔferri hoi. q̄ eius nā non sit creata. ita n̄ pōt ɔferri hoi q̄ non sit vertibilis. sz solum ɔfert filio q̄ pcedit ab ipso i idētitate nāe. ɔfert tn̄ creature p grām. qđ non pōt hre p nām. ¶ Ad aliud dōm q̄ nō sequit. q̄ si hoi non ɔfert potētia determinata [illegible] bonū ſm nām. q̄ sit incōpleta vniuersitas creaturaꝝ. sz illđ forsitan sequeret si aliquo mō nō ɔferret ei. s. per grām.

Questio. lxxiij. quid sit liberum arbitrium.

Deinde querit qđ sit liberū arbitriū. Et hoc sub triplici differentia. Primo quid sit ſm rē. Scđo quid sit ſm diffinitionē. Tertio quid sit ſz nomen. ¶ Circa primū querit̄ primo qđ sit genere vtrū potētia vel habitus. ¶ Scđo si sit potētia. vtrū sit potentia vna vel multe. ¶ Tertio si sit vna potentia vtrū sit rō vel voluntas vel potentia.

Articulus primus.

Circa primū sic obijcitur. Bern. liberū arbitriuz est habitus. Item q̄ potētia nālis exeat in actuz hz ex eo. q̄ potētia est. sed q̄ facile exeat. hz ex habitu supaddito. ergo cū liberū arbitriū de facili exeat i actum. vr̄ q̄ sit habitus. ¶ Itē aug. in enchi. Homo male vtens libero arbitrio pdit. se i ipm. sz ɔstat q̄ potētia nō ē amissibilis. ergo n̄ est potētia. ¶ Itē potentia n̄ recipit magis ⁊ minus. nisi rōne inclinationis ad actum ⁊ hoc ē per habituz. ergo cū li. arbi. recipiat magis ⁊ minus: q2 liberius ē in vno q̄ in alio. liberū arbitriū nō erit potētia sed habitus. q2 planū ē q̄ nō ē passio. ⁊ qcquid ē in aīa sicut dič phs ē habitus vel potētia vel passio ⁊ nō ē potētia vel passio. ergo ē habit⁹. Cōtra. Bern. aīa hz tres potētias nālr sibi isitas. s. rōnabilitatē. volūtatē. facultatē. ⁊ hanc vocat liberuz arbitrium. ergo liberū arbitriū ē potētia. ¶ Itez est vis aīe semp tendens in bonū ⁊ trahēs sursuz quā vocat beatus bern. spm̄ dn̄i: ⁊ frequēter vocatur spūs in scripturaꝝ vt. ij. malach. Custodite spm̄ ⁊c. ⁊. viij. Ro. spūs postulat ⁊c. ⁊ alio noīe scintilla rōnis seu ɔsciē que semp remurmurat ꝯ malū. ⁊ tendit sursuz. Itē ē alia vis aīe que semp tendit deorsuz. s. sensualitas. quā vocat bis bern. appetitū carnis. ergo oz eē media potētia q̄ possit indifferent tendere sursum ⁊ deorsuz. sed hec non est nisi liberū arbitrium. ergo liberū arbitriuz ē potētia. Aut si ē alia potentia media. que idifferenter sit ad bonū ⁊ malū: querit q̄ sit illa. Ad qđ dōm. q̄ liberū arbitriuz ē potentia habitualis p libito eligentis: ⁊ ex hoc q̄ habitualis ē. hz q̄ facile exeat in actū. Unū pp ɔuenientiā quā hz cuz habitu nāli in facili exeūdo i actū. frequent nolat habit⁹. Unū dič bern. q̄ est habit⁹ animi liberi sui. ¶ Ad primo dōm. q̄ potētia nō exit d facili i act[illegible] nisi p habitū. est verū de nālibus potētijs. sed nō oz de volūtarijs. imo isti de facili exeunt i actum sine habitu supaddito: ⁊ hoc. q2 imateriales sunt vt dicit phs. ¶ Ad aliud dicendum. q̄ triplex est libertas. s. nature gratie ⁊ glorie. qđ ergo dič augu. non intelligitur de amissione potentie nec libertatis prime. sed scđe vel tertie. ¶ Ad tertiuz dicendum. q̄ liberum arbitriuz mediū ē inter eēntiam ⁊ actum. potest ergo accipi prout hz se imediate cum essentia. ⁊ ſm hoc nō dicitur magis ⁊ minus. vel put ē principiū actus: ⁊ ſm hoc pōt eē liberius vel minus liberum. ⁊ ſm hoc pōt accipi dupliciter. vel q̄tum ad terminū a quo vel q̄tum ad terminum ad quem. Nam quātum ad terminum a quo accipit hec diuisio liberi. a coactione. a miseria. a peccato: q̄tum ad libertatē a coactione non dicit magis ⁊ minus. q̄tum ad libertatem a miseria ⁊ a peccato dicitur. ⁊ q̄tuz ad hoc simpliciter dicit magis ⁊ minus q̄tū ad terminum ad quem cum dicitur aut potens est [illegible] bonum ⁊ malum actum aut ɔfirmatum i illo.

Articulus secūdus.

Ad articulū scđm quo querit. vtrū liberum arbitriū sit vna potētia ſm se. vel aliquo modo plures? Et videtur q̄ sit vna potētia. nā oēs virtutes nō sunt in eadē potētia. sz distinguunt ſz diuersitates potentiaꝝ. vn̄ quedam virtutes sunt in ratione sicut fides. prudentia. ⁊ huiusmodi. ⁊ de donis sil'r quedā sunt in rōne quedam in voluntate. sz tam ille q̄ iste sunt in libero arbitrio. ergo liberuz arbitrium nō ē vna potētia sed plures vel aliq̄d ɔtinēs i se plures potētias. ¶ Itē liberū arbitriuz ē facultas volūtatis ⁊ rōnis. sz ille potentie sunt diuerse: ⁊ diuidunt ex opposito. ¶ Itē bern. vocat liberū arbitriū ɔsensū. Aug. facultatē. Ansel. potestatem. sed hec nō sunt vnius generis vel saltē vne

spēi. ergo hec liber arbitriū. ¶ Itē vʒ q̄ liber ar bitriū ꝯtineat in se oēs potētias. Dama. libere ap petit. libere iudicat. libere imperiū facit. libē dispo nit. libere vult. libē inq̄rit. Sʒ isti act⁹ sunt diuer sarum potētiaꝝ. Nā appetere ꝛ velle sunt ꝯcupi scibilis. inquirere disponere rōalis. imperiū facē irascibilis: ergo in omnibus ē libertas. non solū in rōne vel volūtate. ¶ Item in oibus his virib⁹ ē meritum ꝛ demeritū. sʒ in solo libero arbitrio est meritū vel demeritū. ergo ꝛc̄. Cōtra. eli gere ē vnus act⁹. ergo ē vnius potētie. sʒ nō nisi liber arbitriū. ergo liber arbitriū ē vna potētia. ¶ Itē ē vna potētia q̄ semp tendit sursum. q̄tum ē de se. Est alia q̄ tendit deorsum. ergo vna dʒ eē potentia media. Sed hoc nō ē nisi liber arb. er go liber arbi. ē vna potētia. Ad qḋ rñdendū est. per id qḋ dicit augu. in li. ꝺ quinqʒ rñsionib⁹. cum loqmur de libero arbitrio. non de pte aīe loquimur sed de toto. Vñ dicimus. q̄ liber arb. ꝯtinet in se oēs vires. fm quas ē meritū vel dme ritum: nō tñ est iō plures potētie ēentialr. sʒ plu rium potentiaꝝ: ꝛ p̄ hoc pʒ solutio ad p̄io ob iectum. ¶ Ad scōm dōm. q̄ liber arbitriū dʒ fa cultas voluntatis ꝛ rōnis. q: in istis duabus po tentijs est primo ꝛ principalr: libertas q: ē rōis vt ꝯsiliantis ꝛ volūtatis sicut mouentis. ꝛ p̄ istas duas descēdit libertas ad alias quaꝝ sunt actus rēotiores. sʒ q̄ diē dam̄. libē disponit. libē īpeiū facit nō iō tñ dicet plures potētie. sʒ ꝯtinēs in se plures. s. oēs illas ī q̄bus ē meritū vel demeritū. Tertiū liber arbitriū vno mō diuidit ex oppo sito ꝯ̄ alias potētias sicut iaʒ melius explanabit. ¶ Ad hoc qḋ obijcit. q̄ liber arbi. noiat tribus noībus a sanctis. Dōm q̄ hoc ē fm diuersos ei⁹ respectus. Potestas. n. dʒ respectu actus ꝛ finis: ē. n. potentia ordinata in finē mediāte actu. facul tas vō dʒ respectu eius p̄ qḋ illud reddit facile. Rō. n. vel voluntas facilis dʒ. sʒ facultatē liberi arbitrij. Vñ facultas dʒ rōnis ꝛ voluntatis: ꝯsen sus aūt dʒ respectu mouētis. aut. n. mouet a deo ad bonū: aut ab aduersario. s. dyabolo. Ex hoc ergo q̄ huic vel huic ꝯsentit. consensus dicitur.

Articulus tertius.

De tertiū quo querit. vtrū liber arbi triū sit volūtas vel rō vł potētia sepa ta a rōne ꝛ voluntate. Qḋ aūt sit volū tas. dicit dama. nihil aliḋ voco liber arbitrium nisi volūtatē. ¶ Item aug. nihil ita ē in ptāte nr̄a sicut voluntas. que cogi non pōt. sʒ li berum arbitrium ē huiusmodi. ergo ꝛc̄. ¶ Item meritum residet penes volūtatē principalr. ꝛ pe nes liberum arbitrium p̄cipalr: ergo liber ar bitrium ē volūtas. ¶ Itē bern̄. nō icōgrue liber arbitriū dʒ ꝯsēsus liber p̄p volūtatē. ¶ Itē bern̄. liber arbitriū vbiqʒ sequit volūtatē. vt nisi desi stat illa: ista non careat. sicut. n. ī bono ꝛ malo ꝑdurat volūtas ita ꝛ liber arbitriū. Qḋ sit rō videt augu. de quinqʒ responsionibus. liber ar bitrium. dō ab arbitrando. q: rō nā pti quid eli gat. quidue recusat nomē accepit. ¶ Item bern̄. distinguit inter liberū arbitrium. ꝛ liberū ꝯplaci tum. ꝛ liberum ꝯsilium. ꝛ dicit. Arbitriuʒ qdē iu dicium ē. sicut vō iudicij est discernere qd liceat quidue ñ liceat. sic consilij ꝓbare quid expediat quidue non expediat. sic ꝛ ꝯplaciti expiri. quid libeat quidue nō libeat: ergo cū liberū arbitriuʒ sit discernere quid liceat vel non. ꝛ hoc sit rōnis nr̄. videtur q̄ liberū arbitriū sit rōnis nr̄. ¶ Itē ps. In imagine pertrāsit homo. imago dei. rō ē. sed liber arbitriū ē illud. fm qḋ gerit hō imagi nem dei. Vñ richardus. vicin⁹ adhēt deo. eiusqʒ tenet imaginē libe. arbi. ergo liberum arbitrium est rō. Qḋ aūt nō sit rō vel volūtas. sʒ potētia distincta a rōne ꝛ a voluntate videt. q: in aīa est imago trinitatis ex pte cognitiue. s. memoria in telligentia ꝛ voluntas. Silr ex pte motiue. liber arbitrium. rō ꝛ voluntas vt dicit augu. Volun tas ergo ex ista pte rñdet voluntati ex illa. rō in telligentie. ergo liberū arbitriū rñdet memorie. ergo sicut mens siue memoria ē ps imaginis ex pte cognitiue. ita lib. arb. ex pte motiē. ꝛ ita vʒ q̄ sit potētia sepata a rōne ꝛ voluntate. ¶ Itē rō ē qdā pticularis potētia qd cognoscēdū. volūtas ad appetēdū. sʒ liber arbitriū ñ ē pticularis po tētia. Vñ aug. cū ꝺ libero arbitrio loqmur. nō ꝺ pte aīe loqmur sed ꝺ toto. si ergo potētia vniuer salis distinguit a pticulari. liberū arbitriū differt a volūtate ꝛ a rōe. ¶ Itē dama. ponit ipm vniuer salē motorē ī aīa. vñ dicit libere vult. libere iudi cat. libere appetit. libere ꝯsiliat ꝛc̄. sed vniuersal motor distinguit a pticulari. ergo idem qḋ prius. ¶ Itē bern̄. ꝯformatio est. vt imago faciat i cor pore. quod forma facit in orbe: mouet potentissi me ordinat ꝛ administrat ꝛ nulla cogitur neces sitate. Si ergo potentissimuʒ ē. ergo ñ ē potentia determiata. sʒ vniuersalr iperās. Rñsio. ꝯcedo q̄ li. arb. ē vlr imperās. ꝛ sic ꝯsidet motor orbi. ita istud motor ē vlr imperās. sʒ nota ꝺ lib. arb. sicut ꝺ mēte. mēs. n. aliqñ ꝯprehendit totā cogni tiuā. fm q̄ dicit aug. q̄ mens hʒ imaginatōeʒ in potētia cognoscēdi. ꝛ silitudinē ī potētia diligēdi ꝛ hoc mō diē mgr ī p̄io sen. q̄ ista tria. s. memo ria itelligētia ꝛ voluntas sunt vna mēs. Alio vō mō ē ps imaginis fm q̄ mens dʒ a seruādo sili tudinem. intelligētia a cognoscēdo voluntas ab appetēdo sūmū. vitatē. silr ex pte motiue liber ar bitrium aliqñ sumit distincte: aliqñ indistincte. In distincte fm q̄ ē potētia aīe vniuersalis: ꝛ act⁹ ei⁹ sunt act⁹ aliaꝝ: ꝛ sʒ hoc nihil aliḋ ē q̄ ptās rōis ad opposita. Hoc mō dicit aug. cū de libero ar bitrio loqmur. nō de pte loqmur sʒ ꝺ toto: sic ei⁹

cõprehẽdũ totã imaginẽ ex pte motiue. Alio modo sumit distĩcte. ẽm q̃ eius actus ẽ facere ꝓ libito. ⁊ hic ẽ cõis libero arbitrio creature rõnalis ⁊ creatoris. vel obtẽperare deo. ⁊ hic ẽ ꝓprius rõnali creature bone vel ẽt eligere: ⁊ hic actus ẽ a rõne ⁊ volũtate. ⁊ ẽ cõis oĩum rõnali creature hoc aũt mõ ẽm q̃ distĩcte accipit ẽ potẽtia distincta a rõne ⁊ volũtate. Unde tenet imaginẽ patris ex pte motiua. rõ filij volũtas spũssancti. ¶ Ad illas ergo auctoritates sanctoꝝ q̃ vident cõcludẽ q̃ liberũ arbitriũ sit volũtas. dõm q̃ sancti non intẽdũt dicere q̃ liberũ arbitriũ eẽntialr sit volũtas. sȝ q̃ penes illã pricipalr attendit libertas. vñ ob hãc solã rõeȝ dicit liberũ arbitriũ volũtas: q̃z penes illã attendit pricipalr libertas eius. ¶ Ad illud qd̓ obijcit q̃ sit rõ: dicẽdum q̃ hoc itelligit rõe arbitrij siue iudicij: sicut enim liberũ aliqñ dr volũtas pp̃ ipam libertatẽ. sic aliqñ dicit rõ siue rõnis ꝓpter arbitriũ. ẽm hoc iudicãt rões post ꝓpositẽ. ¶ Ad illõ qd̓ obijcit q̃ imago mẽtis ratio ẽ ⁊ ẽm liberũ arbitriũ homo gerit silitudinẽ. responsio. q̃ accipit rõ dupl'r. aliqñ cõiter ẽm q̃ tenet totã rõnem ptis motiue supioris: ⁊ hoc modo idẽ ẽ cuȝ libero arbitrio idistĩcte sumpto. Aliqñ vo deteriate sumit ẽȝ actũ discernẽdi. ⁊ sic differt liberũ arbitriũ ꝓprie sumptũ a rõne.

Membrum secundũ.

C Onsequẽter dicẽduȝ ẽ quid sit liberũ arbitriũ ẽm diffinitionẽ. Diffinit autẽ ansel. liberũ arbitriuȝ sic. scilicet in li. d' libe. arbi. Liberuȝ arbitriũ est potestas seruãdi rectitudinẽ ꝓpter se. i. ꝓpter ipsaȝ rectitudinẽ. ¶ Itẽ ponit alia diffinitio aug. que talis est. Liberũ arbitriũ ẽ facultas volũtatis ⁊ rõis: qua bonũ eligit gr̃a assistẽte. malũ vero gr̃a desistẽte. ¶ Itẽ alia ẽ beati bern. in lib. de libe. arbi. Liberũ arbitriũ ẽ ꝯsensus ob volũtatis inamissibilem libertatẽ: ⁊ rõis ideclinabile iudiciũ. ¶ Primo querẽdũ ẽ de qualibȝ diffinitiõe ꝑ se. ¶ Deinde qualr distiguunt iter se.

Articulus primus.

C Irca primã diffinitionẽ ansel. que est: liberũ arbitriũ ẽ ptãs seruãdi rectitudinẽ ꝓpter se. obijcit. Non eĩm videt q̃ vniuersalr cõueniat: q̃z liberũ arbitriũ est cõe deo: ⁊ angelis bonis ⁊ malis: sȝ potestas seruãdi rectitudinẽ nõ est i angelis malis: nec i dãnatis. cũ nõ possit i eis eẽ rectitudo: ergo nõ põt i eis seruari. ergo eis nõ cõuenit hec diffinitio. ¶ Item i creatura rõnali ẽ potestas seruãdi rectitudinẽ ꝓpter rectitudinẽ ⁊ eam deserẽdi. ⁊ potestas libe. arb. ẽ ad hec duo: quare ergo diffinit tñ per alterũ. ¶ Item liberũ arbitriũ ẽ potestas seruãdi rectitudinẽ ꝓpter se. sȝ nihil ad seipsȝ ordinat tanq̃ ad finẽ: ergo nõ bene dr̃ ptãs seruãdi rectitudinẽ pp̃ rectitudinẽ. Rñsio. dõȝ q̃ ptãs seruãdi accipit dupl'r. Uno mõ ẽm q̃ colligit a pte eius qd̓ põt seruare. ⁊ eiꝰ qd̓ põt seruari. ⁊ medij pp̃ qd̓ põt ẽuari. ẽm hũc modũ absente rectitudie nõ ẽ ptãs ẽuãdi rectitudinẽ. sic ãt nõ sumit i diffinitiõe libe. ar. quã põit ansel. Alio modo dr̃ ptãs seruãdi solũ q̃tũ ad aliq̃d qd̓ pertinet ad naturã potẽtie. ⁊ ẽm hũc modũ absẽte rectitudie ẽ ptãs seruãdi rectitudiem. ⁊ ẽ exẽplum ansel. de ptãte videndi. que vno modo colligit ex vidente ⁊ viso ⁊ medio. ⁊ ẽm hoc cũ absens ẽ visibile. vel cuȝ defectus ẽ debite dispositõis ex pte medij. dr̃ q̃ homo nõ põt videre rẽ illã. Alio vero modo dr̃ potẽtia videndi tñ q̃tuȝ ad virtutez que ẽ ex parte vidẽtis. ⁊ ẽm hũc modũ siue sit absens siue pñs. obiectũ siue mediũ dispositũ siue nõ. dr̃ ptãs vidẽdi. ¶ Ad hoc qd̓ querit. q̃re nõ diffinit ptãs deserẽdi cũ sit ptãs oppositoꝝ. dico q̃ ptãs oppositoꝝ dr̃ dupl'r. Qñq̃z oppositoꝝ ita q̃ vtriusq̃z ꝑ se. Qñq̃z ad vnũ ꝑ se ad alterũ ꝑ acciñs. Qñq̃z ad alteꝝ ꝑ se: ad alteꝝ nõ. lib. arbitriũ ergo nec ẽ sȝ finalr ad malũ ꝑ se nec ad malũ ꝑ acciñs. sȝ ẽ tñ mali. qñ ergo dr̃ ptãs deserẽdi: nõ determiat finis eius sȝ id circa qd̓. ¶ Ad illud quod obijcit. q̃ rectitudo nõ est finis sulipsius. Unde ⁊ nõ est seruãda ꝓpter se: dico q̃ duplex ẽ rectitudo. vna creata ⁊ altera icreata. Secũda ẽ i deo. prima i libero arbitrio que ẽ ad illaȝ. Rectitudo ergo illa ꝓpter quã ista est seruãda. est rectitudo i creatura. Diffinit eĩm liberũ arbitriũ: vt ẽ cõmune deo ⁊ creature. ergo oportet sumere rectitudinẽ ẽm q̃ cõuenit vtriq̃z. ⁊ sic respectu dei causaȝ finalẽ. respectu creature rõnem tãtum: ⁊ nõ causaȝ finalẽ. q̃z ipsa non ẽ causa finalis sulipsius.

Articulus secundus.

C Irca scd̓am diffinitionẽ liberi arbitrij ẽm aug. ẽ facultas rõnis ⁊ volũtatis. qua bonũ eligit gratia assistẽte. ⁊ malũȝ eadẽ desistẽte. sic obijcit. Dicit eĩm ansel. q̃ si aliq̃d additũ alicui minuit ⁊ separatũ auget. nõ est illud nec ps illius: sȝ potestas peccãdi inq̃ntũ huiusmodi minuit libertatẽ. liberioꝝ eĩm ẽ. qui põt recte agere. ⁊ nõ põt nõ recte agẽ. q̃ȝ si põt recte agere ⁊ nõ recte. ergo ptãs peccãdi nõ ẽ ps libertatis. ergo nec liberũ arbitriũ. ergo nõ ẽ ponẽdũ i diffinitiõe illius. ¶ Itẽ nõ ẽ vna facultas diuersaꝝ potẽtiaꝝ. sed rõ ⁊ volũtas sũt diuerse potẽtie: ergo liberũ arbitriũ nõ ẽ facultas illarũ potẽtiarũ. ¶ Iteȝ facultas volũtatis ⁊ rationis: conuertitur cum libero arbitrio. ergo superfluũ est illud quod addit qua bonũ eligit ⁊c. ¶ Ad primũ dicenduȝ. q̃ est triplex libertas scȝ nãe gratie ⁊ glorie. libertas nature libera ẽ a co-

actōe. libertas grē a culpa. libertas glorie a mise
ria. qñ ergo dr̄. qđ sepatū augez ⁊ additū minuit.
ñ ē ps illius: nō itelligit̄ đ libertate nāe. qꝛ illa nō
pōt augeri vel minui. Bern̄. sicut i bono ita ⁊ in
malo eque pdurat volūtas. sꝫ dr̄ respectu eius qđ
ē a culpa ⁊ a miseria. pōt. n. culpa augeri vel mi/
nui ⁊ miseria. Vñ magis liber̄ pōt eē ab his. nā
vñ potētia eligēdi malū grā desistēte. ē ps liberta
tis nō ſꝫ ꝙ cōis ē cū deo sꝫ ſm ꝙ creatura. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ rō dr̄ duplr̄. ē. n. aliqñ rō cognitio
veri. ⁊ hoc ñ ptinet ad liber̄ arbitriuꝫ ſm ꝙ hu/
iusmōi. Dicit̄ ēt rō cognitio boni. ⁊ hoc duplr̄
qꝛ pōt eē cognitio boni qđ ē faciēdū simplr̄ vel ñ
faciēduꝫ. ⁊ hoc itez nō hꝫ vnitatē cū volūtate. ſꝫ
ꝙ liber̄ arbitriū ē facultas volūtatis ⁊ rōis. Rō
eīm pōt eē cognitio boni. nō solū qđ faciēduꝫ sit
vel nō faciēdū. sꝫ cognitō boni faciēdi ad hoc vt
fiat. ⁊ hec ē ꝓpria dispositio ad volūtatē: sicut er/
go ꝓpria dispositio ⁊ forma hn̄t quodāmō vni/
tatē. ita ſm hāc vid̄ rō ⁊ volūtas vt sint q̄si vna
potētia. ⁊ ſꝫ hoc pōt eē vna facultas volūtatis ⁊
rōis. rōis vt ꝯsuetis. volūtatis vt iclinātis. ¶ Ad
tertiū dōꝫ. ꝙ ñ supfluit illud qđ apponit̄ i diffinitōe
q̄ bonū eligit̄. Nā etsi ꝯuertat̄ liber̄ arbitriū ⁊ fa
cultas volūtatis ⁊ rōis. nō tñ p hoc dat̄ itelligi
ꝙ ista facultas sit oppositoꝝ. Intelligit̄ āt p hoc
qđ seqt̄: q̄ bonū eligit̄ ⁊c̄. Preterea duplex ē fa/
cultas volūtatis ⁊ rōis. Est. n. q̄dā facultas volū
tatis nāl̄is: q̄ ē deteriata ad vnū tm̄. ⁊ ista ñ ꝯuer/
tit̄ cū libe. ar. Est alia facltas voluntaria: q̄ se hꝫ ad
opposita. ⁊ hec ꝯuertit̄ cū libero arbi. ⁊ hec de
termiat̄ p hoc qđ sequit̄ q̄ bonū eligit̄.

Articulus tertius.

Irca tertiā diffinitōeꝫ bern̄. que ē. li/
ber̄ arbitriū est ꝯsensus ob volūtatis
inamissibilē libertatē. ⁊ rōnis idecli/
nabile iudiciū sic obijcit̄. Querit̄ enīꝫ
qđ dicat̄ h̄ ꝯsensus. aut. s. ꝯsentire cū sensu mētis.
aut ꝯsensu carnis. Si cū cō sensu mētis: sic nullus
ꝯsensus eēt bonus. si vō cū ꝯsensu carnis: sic nul
lus ꝯsensus eēt bon᷑. Restat ergo ꝙ istud erit cō
sensus ad vtrūlibet. vel cū ꝯsensu mētis. q. s. ꝯsen
sus ē bon᷑. vel cū ꝯsensu carnis. q. s. ꝯsensus ē ma
lus. sꝫ iste ꝯsensus medius ñ vr̄ ptinere ad liber̄
arbitriū. vñ dicit bern̄. Nemo putet id dictū libe
rū arbitriū: qꝛ iter bonū ⁊ malū ptāte vel faculta
te versēt̄. ergo ꝯsensus ſm ꝙ idifferēter ē ad bo/
nū ⁊ malū: ñ ptinet ad liber̄ arbitriū. ¶ Itē q̄rit̄
de hoc qđ dr̄ ob volūtatis iamissibilē libertatē.
ex quo videt̄ ꝙ libertas volūtatis sit iamissibilis:
⁊ hoc videt̄ falsuꝫ. Dicit. n. aug. i ēcheridi. ꝙ hō
male vtens libe. arbi. pdit seipm̄: ergo liber̄ arbi
triū ē amissibile. sꝫ hoc nō intelligit̄ q̄tuꝫ ad po/
tētiā: ergo q̄tuꝫ ad libertatē. ergo libertas ē amis
sibilis. ¶ Itē querit̄ đ hoc ꝙ dr̄. ob rōnis idecli/
nabile iudiciū. Nā distiguit his bern̄. iter liberū
arbitriū ⁊ liber̄ ꝯsiliū. hec āt vltima ps diffinitio
nis videt̄ ꝯuenire libero ꝯsilio: nō solū ergo cō/
uenit libero arbitrio. liberi. n. ꝯsilij ē eligē qđ ex/
pediat vel nō expediat. ¶ Preterea dicit bern̄. si
rō iduceret necessitatē volūtati: nō iaꝫ eēt volun
tas libera: iudiciū. ergo rōnis respectu volūtatis
nō ē nisi p modū ꝯsilij. ergo liber̄ ꝯsiliū non vi
differre a libero arbitrio nec ecōuerso. erit ergo
liber̄ consiliū ꝯsensus ⁊c̄. ¶ Preterea. cū dr̄ rō/
nis iudiciū idecliabile. aut dicit̄ idecliabile: qꝛ
nō pōt decliari in nō rectitudinē. ⁊ ſm hoc libe/
rū arbitriū ex pte rōis semp recte iudicaret: siue
sequeret̄ recta volūtas siue nō. qđ cū nō sit: eo ꝙ
rō ē recta ⁊ nō recta. sicut volūtas bona ⁊ mala:
nō dicet̄ idecliabile ſm hāc rōem. Si vero di/
cat̄ idecliabile iudiciū: qꝛ nunq̄ volūtas mouet̄
nisi ex iudicio rōnis. ꝯ hoc ē. ꝙ voluntas aliq̄n
sciēter mouet̄ in maluꝫ. ⁊ cū sciens mouet̄ i malū:
mouet̄ ꝯ iudiciū rōnis. Sicut. n. dic̄ bern̄. multa
fac̄ ꝯ cōsiliū siue iudiciū rōnis. nō ergo hoc mō
dr̄ idecliabile. quo ergo mō dicit̄ idecliabile.

Ad primū dicēduꝫ. ꝙ ꝯsensus ob hoc dicit̄. qꝛ
mediū ē. sic̄ dicit bern̄. int̄ sensuꝫ mētis ⁊ sensum
carnis. siue appetitū. aliqñ vero ꝯsentit i id qđ di
ctat sensus mētis. aliqñ in id qđ dictat sensus car
nis. ñ tm̄ eque se hꝫ ad vtrūqꝫ ex nā. sed p se hꝫ vt
ordinet̄ ad sensuꝫ mētis. s. vt ordinet̄ ad bonū. ⁊
iō dr̄ ñ eque se hēre ad vtrūqꝫ. ¶ Ad scōm dōm
ꝙ libertas nāe nō ē amissibilis ſm ꝙ nā ēētialr̄
accipit̄ i his i qbus ē. ſm aūt ꝙ nā dicit̄ nāle bo/
num inocētie ꝙ primitus ē datū. put dr̄ in. ij. li. se
ten. xxiiij. dis. libertas arbitrij est ab omni labe ⁊
corruptela rōnis imunis atqꝫ volūtatis rectitu/
do. ⁊ omniū potētiaꝝ aīe viuacitas. sic ē amissi/
bilis. amissibilis ēt ē ſꝫ ꝙ iportat in se libertatē a
peccato. his ergo modis amissibilis dr̄. Sed ſm
hunc modū nō accipiebat̄ in rōe. sꝫ qꝛ cogi nō
potuit. aut qꝛ nō decuit. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ non
ē idē liberuꝫ arbitriū ⁊ liberuꝫ consiliuꝫ sicut di/
cit bern̄. Iudicij eīm ē discernere qđ liceat ⁊ qđ
nō liceat. Consilij aūt ē ꝓbare quid expediat qđ
nō expediat. hoc aūt nō ē idē illi. multa. n. p iudi
ciū licita vel illicita decernimus: que tñ licita non
approbamus ⁊ illicita respuimus. hoc aūt mo/
do accipit̄ iudiciū in rōne liberi arbitrij. nō pro/
ut est cōmune arbitrio ⁊ cōsilio. ¶ Ad quartū di/
cēduꝫ: ꝙ lꝫ rō non imponat necessitatē volūta
ti. ⁊ ita iudiciuꝫ rōnis non videatur aliud esse q̄
cōsilium. tamen non est sic cōsilium sicut ponit̄
in intentōe liberi consilij. hic eīm est consiliuꝫ qđ
procedit ex gratia vel ꝯsequitur gratie. Iudicare au
tem primo modo dictū fuit ex ipsa rōne i sema/
gis tamen proprie liberum cōsilium dicit̄ tātum
ad libertatem gratie referri. ¶ Ad quintuꝫ dicen
dum. ꝙ licꝫ iudicium dicitur indeclinabile. quia

inseparabile ē s'm q̄ rō inseparabilis ē a libero arbitrio. Uñ dicit berñ. hȝ volūtas rōnalis. quocunqȝ se vertit rōnem semp̄ comitē: ⁊ quodāmodo pedissequā. nō q̄ semp̄ ē rōne sȝ q̄ nunq̄ absqȝ rōne moueat̃. nō aūt accipit̃ iudiciū indeclinabile a rectitudine sicut obiectū est

Articulus quartus.

D quartū quo querit̃ qual'r distinguātur iste tres diffinitōnes inter se. ¶ Ad qō dōm. q̄ cū sint quatuor cāe. cā mouēs prīa. cā finalis. ⁊ cā materialis. vl' q̄ se habȝ ad modū cāe materialis ⁊ cā finalis. Diffinitio beati berñ. attēdit̃ i ꝯparatiōe ad cām mouentē. cū dr̃. q̄ liberꝝ arbitriū ē ꝯsensus. ꝯsensus. n. dicit ꝯuersionē viriū ad cām mouentem. i nobis. n. ē ꝯsentire deo: vel ñ ꝯsentire. Diffinitio vo ansel. data ē i ꝯparatiōe ad finē. sȝ q̄ dr̃ ptās ꝯseruādi rectitudinē pp̄ se. rectitudo. n. eterna est finis ad quē ordinat̃ liberꝝ arbitriū p se: mediante suo actu. Diffinitio vo liberi arbitrij quā posuit aug. attēdit̃ penes potētias rōem. s. ⁊ volūtatē: que se hñt ad modū cāe materialis. mouēt̃ enī a prīo motore ad bonū. Gratia vo ē forma. s'm quā dirigunt̃ i finē. Sic ergo pōt attēdi dr̃ia istaꝝ diffinitionū supraposita. nec hoc obstat: qr potētie ille pñt ex se moueri libē i malū. nō. n. ad hoc creatū ē liberꝝ arbitriū. sȝ cū possit i malū: cedat ei i meritū ñ ꝯsentire malo. ꝑut dicit̃ in ecc̄. xxxi. qui potuit facere mala nō fecit ⁊c̄.

Mēbrum tertiū.

D tertiū membrū pr̄icipale huius q̄stionis quo querit̃. Quid sit liberꝝ arbitriū s'm nomē. ¶ Circa qō prīo q̄rit̃. vtrū liberꝝ arbitriū dicat̃ liberꝝ. eo q̄ ē boni ⁊ mali indifferēter. vel eo q̄ sit boni ⁊ mali: sȝ magis mali. vel eo q̄ sit boni ⁊ mali: sed magis boni. ¶ Scd̄o cū liberꝝ arbitriū sit facultas volūtatis ⁊ rōnis. vtrū nomē libertatis habeat ex pte rōnis. vel ex pte volūtatis. vel ex pte vtriusqȝ. ⁊ si ex parte vtriusqȝ qua parte magis. ¶ Tertio cū sit triplex libertas. s. nature gratie ⁊ glorie. ex qua libertate prīo ⁊ pr̄icipal'r nominet̃ liberꝝ. ¶ Quarto quare duobus nominet̃ noībus cū sit vna potētia. ¶ Quinto si phī puenerunt ad rē liberi arbitrij: ⁊ si aliqui puenerūt ad rē. quare nō peruenerūt ad nomen.

Articulus primus.

Irca primū sic obijcit dama. Creatura rōnalis vertibilis ē s'm electōem. ex eo. n. liberꝝ ē. q̄ eligere pōt vel recusare. cum ergo eligere sit indr̃nter inter vtrūqȝ: ⁊ recusare silr̃. ergo liberꝝ arbitriū dicit̃ i ndr̃nter boni ⁊ mali. ¶ Itē berñ. Eo dr̃ libe. ar. qr siue i bono siue i malo eque liberā hēat volūtatē. ergo ⁊c̄. ¶ Itē hugo de san. vic. Posse facere bonū ptātis ē. posse facere malū ifirmitatis ē. neutrū vo p se ē libertatis. Cū ergo sit libertas i his. erit i vtroqȝ indr̃nter. ¶ Itē augu. i ypognosticon. lib. arb. ab arbitrādo nomē accepit. ex eo scilȝ q̄ rōnalis creatura discernat qd eligat q̄d ue recuset. Qō aūt sit magis boni. Ansel. ptās peccandi non ē libertas nec ps libertatis. Qō sic ꝓbat̃. Qō additū minuit ⁊ sepatū auget. nō ē libertas nec pars libertatis. sȝ ptās peccandi talis ē. ergo ⁊c̄. ¶ Itē i ptāte peccādi ñ ꝯuenit hō vel āgelus cū deo: cuius imaginē tenet. sic dicit berñ. ⁊ ꝯuenit i lib. arb. quo ad hoc q̄ ē ptās recte agēdi. ergo li. ar. hoīs magis ē respectu boni q̄ȝ respectu mali. ¶ Itē sicut habet̃ i li. de lib. ar. Deus dedit hōi liberꝝ arbitriū ad hoc: vt eo recte vteret̃. nō ad hoc vt eo ñ recte vteret̃. sȝ recte vtit̃ i bono: ñ recte vtit̃ i malo. ergo liberꝝ arbitriū magis ē boni q̄ȝ mali. ¶ Itē aug. de ciui. dei. Arbitriū volūtatis tūc ē vere liberꝝ: cū vitijs peccatisqȝ nō seruit. tale aūt datū ē a deo. ergo lib. arbi. magis se hȝ ad bonū q̄ȝ ad malū. Qō aūt sit magis boni q̄ȝ mali. berñ. Nemo putet libe. ar. iō dictū. qr inter bonū ⁊ malū ptāte vel facultate versēt̃. cū cadere possit p se ñ aūt resurgere. magis ergo se hȝ vt sit mali q̄ȝ boni. ¶ Itē liberꝝ arbitriū hoīs p se sufficiēs ē ad malū. nō aūt p se sufficiēs ē ad bonū. ergo lib. arbi. magis ē mali q̄ȝ boni. ¶ Itē magis hȝ alliciens ⁊ trahens ad malū q̄ȝ ad bonū. ergo magis dicet̃ mali q̄ȝ boni. Rñsio. q̄ liberꝝ arbitriū tripl'r ꝯsiderat̃. Uno mō s'm q̄ nō cogit̃. ⁊ h̄ mō dr̃ liberꝝ qr indr̃nter ē boni ⁊ mali. Alio vo mō cōsiderat̃ liberꝝ arbitriū s'm nām s'm quā assimilat̃ deo. hoc ē s'm q̄ libe. arbi. ordinat̃ ad bonū. ⁊ s'z hoc ē boni pr̄icipal'r. ⁊ hoc mō dicit ansel. qr posse facere malū ñ ē ps libertatis. Tertio mō ꝯsiderat̃ q̄ȝtuȝ ad defectū nature quē hȝ ex eo q̄ ē creatura: vel s'm defectū volūtatis ꝓpriū. ⁊ hoc mō plus ē mali q̄ȝ boni. qr p se tēdit i malū. ⁊ hoc mō dicit btūs berñ. Nemo putet lib. ar. ⁊c̄. ¶ Scd̄m hec aūt rñdendū ē ad auctēs. Nā ille auctēs q̄ ꝯcludūt q̄ lib. ar. est indr̃nter boni ⁊ mali. itelligūt̃ de libero arbitrio s'm nām illā: s'm quā ñ cogit̃. Alie vo que ꝯcludūt q̄ ē tm̄ boni. siue magis boni. intelligunt̃ d' libe. arbi. s'm q̄ assimilat̃ deo. Alie vo itelligunt̃ d' libe. arbi. s'm defectū quē hȝ. ꝓpter quē dicit̃ esse vertibile. ꝓpter quē defectuȝ plus inclinatur ad malum q̄ȝ ad bonuȝ.

Articulus secundus.

D scd̄m quo querit̃. vtrū liberꝝ arbitriū dicat̃ liberꝝ pr̄icipaliter ex pte rationis vel ex pte volūtatis. Qō aūt ex pte volūtatis videt̃. q̄ q̄ ad volūtatē

oñi sumus actuũ nroꝝ. Vñ dicit aug. Nihil ẽ ita
in ptãte nostra sicut volũtas. ſʒ illius est libertas
principaliꝛ: cuius ẽ dñiuʒ actuũ nroꝝ. ergo cũ vo
lũtas sit huiuſmõi. libertas p̃io ⁊ p̃ricipaliꝛ erit
volũtatis. ¶ Itẽ rõ põt cogi ꝑ argumẽta ⁊ rõci
natões: ſʒ ñ volũtas. Vñ aug. volũtas ẽ aĩmi mo
tus: cogẽte nullo ad aliq̃d adipiſcẽdũ vel ñ adipi
ſcẽdũ. ergo cũ libertas sit ñ posse cogi. dicet lib.
arb. libeꝝ p̃ricipaliꝛ ex pte volũtatis. ¶ Itẽ bernñ.
vniuerſa q̃ hoĩs sũt. pter solã volũtatẽ a merito
⁊ iudicio libera sũt. quia sui libera ñ sũt. ergo ex
hoc vꝫ q̃ volũtas sola i hoĩe libera sit. Cõtra.
Libeꝝ arbitriũ sicut dicit boe. ẽ libeꝝ de volũta
te iudiciũ. ergo libeꝝ arbitriũ dꝛ libeꝝ: q2 est iu/
dex sue volũtatis. ſʒ iudiciũ ptinet ad rõeʒ. ergo
libertas attẽdiꝛ p̃ricipaliꝛ ex pte rõnis ñ volunta
tis. ¶ Itẽ aug. libeꝝ arbitriũ dꝛ ab arbitrãdo. ſʒ
hoc pꝫ ad rõneʒ. ergo trahit nomẽ ex pte rõis.
¶ Itẽ bernñ. Insani ⁊ īfantes q2 ñ sũt ꝯpotes rõ/
nis: ñ hñt vſuʒ libertatis. ergo ñ diciꝛ hẽre liber/
tatẽ arbitrij: q2 ñ hñt vſuʒ rõnis. ergo libertas at
tẽdiꝛ p̃ricipaliꝛ ex pte rõnis. Rñſio. q̃ libertas
arbitrij p̃ricipaliꝛ est ex pte volũtatis. Ad auctes
ꝯo in ꝯ̃trium rñdendũ ẽ q̃ ille attẽduntꝛ ſm q̃ li/
bertas coartaꝛ ad iudicãdũ. Ad auctoritates ꝯo
bernñ. rñdendũ. q2 nõ vult dicere q̃ libertas attẽ
daꝛ p̃ricipaliꝛ ex pte rõnis. ſʒ q2 ñ ẽ in eis. s. infan
tibus dormiẽtibus ⁊ īſanis vſus libertatis. q2 ñ
ẽ in eis vſus ratiõis.

Articulus tertius.

D tertiũ quo queriꝛ cũ sit triplex liber
a tas. s. grẽ: nature: ⁊ glorie. ex q̃ liber/
tate principaliꝛ libeꝝ arbitriuʒ nomen
ſortiatur. Et vꝫ q̃ glorie: q2 vnũq̃dq̃ꝫ
denoĩari dꝫ ſm suũ optimũ. ſed liberius arbi/
triũ ẽ in iuſtis q̃ꝫ i peccatoribus. ⁊ ī beans q̃ꝫ i iu
ſtis. ergo cũ libeꝝ arbitriũ dicaꝛ liberrimum re/
ſpectu libertatis glorie. vꝫ q̃ ab ea p̃ricipaliꝛ de/
beat denoĩari libeꝝ. ¶ Ad hoc facit q̃d dicit aug.
de ciui. dei. Primũ libeꝝ arbitriũ q̃d hoĩ datuʒ
ẽ. potuit ñ peccare ſʒ potuit ⁊ peccare. hoc aũt no
uiſſimũ ẽ eo potentius q̃ peccare ñ poterat. ergo
cũ eo potẽtius eo liberius. ab eo debuit p̃ricipa/
liter denoĩari. ¶ Itẽ aug. de pdeſtinatõne ſcõꝝ.
Nunq̃d ī xp̃o ñ erat libera voluntas: q2 peccare
ñ potuit. attamẽ tanto magis erat libera. quanto
magis ſuire pc̃o ñ poterat. ergo liberius ẽ arbi
triũ i statu glorie ⁊ grẽ in summo. ergo ⁊c. Con
tra. nomẽ liberi arbitrij sonat ī potẽtiã: ⁊ ẽ in oĩ/
bus rõnabilibus creaturis. ſʒ libertas grẽ ⁊ glo/
rie ñ ẽ in oĩbus rõnabilibus creaturis: nec ꝯsonat ī
potẽtiã: ſʒ solũ libertas nature. ergo ab illa sola
determiaꝛ libeꝝ arbitriũ. Rñſio. libertas aliq̃ñ
dꝛ habitus nãlis. aliq̃ñ habitus accñtalis. ſm ꝯo
q̃ libertas dꝛ habitus nãlis rõnalis nature q̃ co/
gi ñ põt. nõ recipit magis ⁊ minus. ſʒ eque ẽ in
oĩbus rõnabilibus creaturis. Vñ dicit bernñ. Li/
bertas a neceſſitate deo ⁊ vniuerſe creature rõ/
nali indrñter ꝯuẽit. nec magis bone q̃ꝫ male. nec
pc̃o vel miſeria minuiꝛ. nec maior ẽ in iuſto q̃ꝫ i
pc̃ore. nec plenior i˚ angelis q̃ꝫ i hoĩbus. manet
tã integre ī creatura q̃ꝫ creatore. ſʒ ī creatore po
tẽtior. ⁊ ſm q̃ libertas sic dꝛ libeꝝ arbitriũ dꝛ li
beꝝ principaliꝛ rõne libertatis nãe. ſm ꝯo q̃ li/
bertas ẽ habitus accñtalis. sic ẽ libeꝝ arbitriũ di
minuibile vel ẽt amiſſibile: ⁊ recipit magis ⁊ mi
nus. ⁊ ſm hoc maius siue p̃ricipalius dicet libe
rũ arbitriũ libeꝝ a libertate gratie vel glorie. ſm
aũt q̃ libeꝝ arbitriũ diuidit ꝯ̃ libeꝝ ꝯſiliũ ⁊ libe
rũ ꝯplacitũ. dꝛ libeꝝ a libertate nature.

Articulus quartus.

D quartũ quo q̃riꝛ. quare libeꝝ arbi/
a triũ duplici noĩe cẽſeaꝛ. cum. n. sit vna
potẽtia. vt vꝫ p. hoc q̃ vnũ hẽat actuʒ
ſcʒ eligere. vel ẽt deo obtemꝑare. sicut
dicit bernñ. q̃ facultateʒ hꝫ qua deo obtemꝑet. ⁊
vna potẽtia inq̃ꝫtũ huiuſmõi: vnicuʒ hẽat nomẽ.
ñ deberet noĩari noĩe duplicis potẽtie ſʒ vnius.
Sʒ ꝯ̃ damaſ. In ipſo hoc ẽ in libe. ar. ꝯiungũtꝛ
sũt cognitiue ⁊ vitales ꝟtutes. ergo hꝫ ī ſe rõem
pluriũ viriũ. ¶ Itẽ bernñ. libeꝝ arbitriũ ẽ cõſen/
ſus ob volũtatis inamiſſibilẽ lĩbratẽ ⁊ rõnis in/
declinabile iudiciũ. ⁊ vult dicere. q̃ rõne volun
tatis dꝛ libeꝝ. nomẽ ꝯo arbitrij ſortiꝛ pp rõnem.
ergo recte ſortiꝛ duo noĩa. Rñdendũ q̃ est q̃/
dã potẽtia q̃ determiaꝛ tñ respectu cognitõis. ẽ
⁊ alia q̃ determiaꝛ tñ respectu affectõis. q2 vero
circa lib. ar. ꝯsistit meritũ vel demeritũ. ⁊ ad me/
ritũ vel demeritũ exigiꝛ cognitio ⁊ affectio. hꝫ li
beꝝ arbitriũ q̃d ẽ cognitõis ⁊ q̃d ẽ affectiõis. ⁊
ẽ potẽtia determiata respectu vtriusq̃ꝫ. ⁊ iõ duo
ſortiꝛ noĩa. vt dicaꝛ libeꝝ ꝓpter volũtatẽ. ⁊ arbi
triũ pp rõnem. Itẽ queriꝛ quare dꝛ libeꝝ arbi
triũ. nõ libeꝝ iudiciũ. Iudicis. n. ẽ ſm īperiũ dif
finire q̃d ñ ẽ arbitrij. cũ ergo libeꝝ arbitriũ ſit in
aĩa sicut potẽtiſſimũ imꝑando. ergo plus tenet
formã iudicis q̃ꝫ formã arbitrij. ergo poti⁹ debe
ret dici libeꝝ iudicij: q̃ꝫ liberũ arbitrij. ¶ Rñſio.
Iudex ī iudicãdo dꝫ ſeq̃ leges. ⁊ artaꝛ ⁊ bonꝛ
ad ſequẽdũ illas. arbiter aũt ñ artaꝛ ad ſequẽdũ
illas. Verũtñ arbitri ñ ẽ ſm imꝑiũ diffinire ſicut iu
dicis. Unde dõm. q̃ li. ar. hꝫ in ſe officium iudi
cis quo ad rõneʒ. q2 inq̃ꝫtum deliberat: dꝫ ſequi
leges. ſʒ inq̃ꝫtum eligit vel vult: tenet formã arbi
tri. hoc. n. ad voluntatẽ ptinet.

Articulus quintus.

D q̃ntũ quo q̃riꝛ. quare pħi ñ ꝑuenerũt
a ad noticiã li. ar. Et vꝫ q̃ debuerũt ꝑue/
nire. q2 lꝫ ñ ꝑuenerũt ad ea q̃ sunt fidei

vel grẽ. tñ puenerũt ad ea q̃ sũt nãe: cũ ergo liberũ arbitriũ ptineat ad nãz. videt̃ ꝙ puenerũt ad noticiaz ipsius. ¶ Itẽ sicut ponit̃ liberũ arbitriuz potẽtissimũ i aĩa ex pte motiue ita posuerũt phi itellectũ practicũ ex pte motiue. ergo sicut puenerũt ad noticiã itellect⁹ practici. ita potuerũt puenire ad noticiã liberi arbitrij. ¶ Itẽ aũt liberũ arbitriũ ẽ ptãs faciẽdi quodlibz aut ptãs ad opposita. sꝫ ꝓ quãcũqz rõnẽ sumat̃. ad vtrãqz rõnem ptãtis puenerũt phi. ergo puenerũt ad noticiã liberi arbitrij. Cõtra. liberũ arbitriũ ẽ pricipiuz meriti vl' demeriti. sꝫ nõ puenerũt ad cognitiõez meriti vl' demeriti. ergo ñ puenerũt ad cognitiõez liberi arbitrij. Ad qđ dõm. ꝙ liberũ arbitriũ duplr̃ põt ꝯsiderari. Uno mõ ꝓm ꝙ tangit aug. in li. ypognosticon. et arbitriũ dicat̃ ab arbitrãdo rõnali ꝯsideratiõe. vel discernẽdo qđ eligat qđue recuset. liberũ aũt eo ꝙ i sua sit positum ptãte. hñs agẽdi qđ velit possibilitatẽ. ⁊ ꝓm hoc poterãt phi puenire ad itẽtiõz liberi arbitrij. hoc eñ nihil aliud ẽ ꝙ ptãs rõnal' ad opposita. Alio ꝙo mõ dr̃ liberũ arbitriuz. qđ iudiciũ hꝫ rõnis. ñ ꝓ qđ sit idoneũ puenire ad eã q̃ ad deũ ptinẽt: sine deo aut icohare aut pagere. ⁊ hoc mõ ẽ vnũ pricipiũ meriti. Sicut ergo nõ puenerũt phi ad cognitiõnez meriti qđ ẽ ex grã ⁊ libero arbitrio. ita nec puenerũt ad rõnẽ liberi arbitrij. inq̃tũ sine ipo ñ ẽ meritũ ꝓut dicit. b. ber. Tolle liberũ arbitriũ ñ erit qđ saluet̃. tolle grãz: nõ erit vñ saluetur. opus hoc sine duob⁹ effici ñ põt: vnũ a quo fit alterũ cui vel i quo fit. Quod ergo a solo deo ⁊ soli dat̃ libero arbitrio: taz absqz ꝯsensu ñ põt ẽẽ accipiẽtis: q̃z absqz grã dãtis. ꝑ hoc põt patere. ꝙ phi puenerũt ad rẽ liberi arbitrij ⁊ rõez ꝓm hũc modũ. ꝓm alterũ võ nõ puenerũt. Sic eñ bonũ nature attigerũt phi: nõ tñ in rõe q̃ ẽ diminuibile ꝑ peccatũ. Sic ⁊ illud quod est liberũ arbitrij. non tñ ꝓut est initium meriti aliquo modo.

Questio. lxxiiij. in q̃bus ẽ liberuz arbitriũ.

Equitur determinare in q̃bus sit liberũ arbitriũ. ¶ Et circa hoc p̃mo querit̃. Utrũ liberũ arbitriũ cõe sit creature ⁊ creatori. ¶ Secundo an ꝯueniat rõnali creature ⁊ irrationali. ¶ Tertio vtrũ omni rationali creature. s. homini ⁊ angelo. bono ⁊ malo. ¶ Quarto vtrũ homini cõe sit q̃ztum ad statũ inocẽtie. ⁊ q̃ztum ad statum culpe ⁊ gratie. ¶ Quinto vtruz xpo homini ⁊ alijs hominibus.

Membruz primum.

Circa primũ sic obijcit̃. Nihil est cõe creatori ⁊ creature ad minus vniuocũ. ergo nec liberũ arbitriũ. ⁊ si dicat̃ cõe. hoc erit equoce. ¶ Itẽ liberũ arbitriũ i deo ẽ s̃ba. in hoĩe võ q̃si accidẽs. ergo liberũ arbitriũ nõ ẽ cõe creatori ⁊ creature nisi ꝓm nomẽ. ¶ Itẽ dicit dam. i deo ñ dicim⁹ electiõez. sꝫ eligere ẽ ꝓpri⁹ act⁹ li. ar. ergo i deo ñ dicet̃ li. ar. ergo liberũ arbitriũ ñ ẽ cõe creatori ⁊ creature.

Cõtra ansel. i li. de lib. ar. q̃uis liberũ arbitriũ ꝓm diffinitiõez cõis sit oĩ rõnali nãe: multũ tñ differt illa q̃ dei ẽ. ab illis que rõnalis creature: ergo liberũ arbitriũ ẽ cõe ꝓm diffinitiõez creatori ⁊ creature. ¶ Itẽ dam. ꝙ ꝓm imaginẽ dr̃ homo itellectuale signũ ⁊ arbitrio liberũ. ergo ꝓm liberũ arbitriũ ẽ homo ad imaginẽ dei. sꝫ aliq̃ rõ ẽ cõmunis imaginis ⁊ eius cuius ẽ imago. ergo aliqua rõ imaginis ẽ cõis creature ⁊ deo. ¶ Item quicũqz sola volũtate ⁊ nulla necessitate bonus ẽ libere bonus ẽ. sꝫ deus sola volũtate nulla necessitate bonus ẽ. ergo libere bonus ẽ. ergo hꝫ liberũ arbitriũ. Eadẽ rõne ⁊ hõ libere bonus ẽ. ⁊ hꝫ liberũ arbitriũ: ergo ⁊c̃. Ad qđ dõm. lib. ar. cõe est creatori ⁊ creature: non tñ dr̃ vniuoce nec oĩo equoce. sꝫ anologice. s. ꝑ pri⁹ ⁊ posteri⁹. ꝑ prius eñ dr̃ ꝺ creatore. ꝑ posterius ꝺ creatura. ¶ Et ꝑ hoc pꝫ solutio ad duo primo obiecta. Nã nõ ꝯcludebãt ꝙ liberũ arbitriũ nõ esset cõe. sed ꝙ nõ esset vniuocũ. ¶ Ad hoc qđ dicit damas. ꝙ in deo nõ dicimus electiõnem. Rñsio. ꝙ eligere dr̃ duplr̃. Uno mõ dicit̃ eligere. determinare seu diffinire inter aliqua duo. ⁊ hoc mõ cõuenit deo electio. Alio mõ dr̃ eligere. rem prius ignotã determinare. vñ hoc mõ dr̃ electio determinatio rei dubie in alterã ptẽ. ⁊ quia importat ignorantiã nõ dicit̃ de deo. Unde dicit in deo nõ dicimus electiõem. nõ eñ ꝯsiliatur deus. ignorantie eñ est ꝯsiliari.

Membruz secunduz.

Ad scđz quo querit̃. Utrũ li. ar. sit cõe creature rõnali ⁊ irrationali. Et vr̃ ꝙ sic. dicit eñ dama. ꝙ liberũ arbitriũ ẽ moueri vel nõ moueri. impetũ facẽ vl' nõ facẽ. appetere ⁊ nõ appetere. sed hoc est cõe creature rõnali ⁊ irrõnali sensibili. ergo li. ar. ẽ cõe vtriqz. ¶ Itẽ in creatura sensibili rõnali est duplex vertibilitas. s. nãe ⁊ appetit⁹. vertibilitas aũt ꝓm appetitũ ẽ creature hñtis li. ar. ergo i creatura irrõnali ẽ liberũ arbitrium. Cõtra. irrõnabilia sicut dicit dama. magis agunt̃ q̃ȝ agãt. sꝫ liberũ arbitrium magis agit q̃ȝ agat̃. ergo irrõabilia ñ hñt liberũ arbitriũ. ¶ Itẽ liberi ar. ẽ ꝯdicẽ appetitui naturali vel seq eũ. sꝫ irrõnabilia non ꝯtradicunt appetitui naturali: sꝫ sequunt̃ illũ. ergo non habent liberuz arbitrium. ¶ Item

ois opans ꝯm liberꝝ arbitriū laudat vel vituꝑat sꝫ irrōnabilia in his q̄ agūt nec laudant nec vituperant: ergo nō hñt liberꝝ arbitriuꝫ. Rñsio ad primū. ꝙ libertas ē potētie absolute a mā. forme enīꝫ alligate ad māꝫ nō hñt inclinatōneꝫ nisi ad vnā ptē. qꝛ coartant ab ipā mā cui alligant. hinc ē ēt ꝙ nō mouent a seipis imo ab alio. sunt enim entes i potētia. Omne enim qḋ exit a potentia in actū. exit [illegible] aliqḋ actu ens hinc ē ꝙ sensibiliū brutoꝝ appetitus nō ē liber. qꝛ ipā vis sensibilis in eis mālis ē. ⁊ pfectio māe. s. corporis phisici organici. ⁊ iō coactōi subiectus ꝯm imutatiōeꝫ materie. hinc ē. ꝙ imutatōe facta p apprehēsionē alicuius delectabilis: necesse hꝫ apprehēsiua vis in brutis iclinari ad illud. imutatōe fāct fcā p imutatōeꝫ alicuꝰ tristabilis: necesse hꝫ appetitiua moueri ab illo fugiēdo. Hinc ergo ē ꝙ i irrōnabilibus ñ ē libertas arbitrij. In rōnabilibꝰ aūt libertas arbitrij ē. inqꝫtū huiusmōi ꝑ ipāꝫ rōalē viꝫ: q̄ ē vis absoluta a mā qḋ pꝫ ex apprehēsiōe itellectiua. q̄ nō itelligit mālia nisi i abstractōne a mā. Hinc ē ꝙ cū ñ sit alligata apprehēsiōe facta alicuiꝰ tristabil' vel delectabil'. nō coartat vis appetitiua ad sectādū. delectabile vl' fugiēdū tristabile: ppterea manet i rōnali nā arbitrij libertas. ⁊ iō ē laudādus vl' vituꝑandꝰ ex actu suo. Preterea. irrōnabilia nō hñt vim p quā possint diiudicare nāles actꝰ. ⁊ pbare pbādos ⁊ reprobare reprobādos. imo appetitiua i eis ē subiecta istinctui nāe. vñ nō ē i eis ptās ꝯdicēdi nāli appetitui. hō vō hꝫ ptātē diiudicādi nāles motus. ⁊ pbādi ⁊ reprobādi ⁊ etiā ꝯdicendi nāli appetitui ⁊ iō est li. ar. ⁊ hoc ē qḋ dicit orige. Habꝫ amplius ceteris aialibus hō vim rōnis. q̄ diiudicare [illegible] ⁊ discernere d̄ motibꝰ nālibus possit. ⁊ alios qdā reprobare ⁊ abijcē: alios pbare ⁊ suscipē. cuiꝰ rōnis iudicio morꝰ hois ad vitā dirigi possit. Itē dāna. irrōnabilia ñ sūt libera arbi. agunt enīꝫ magis a nā q̄ꝫ agāt: iā nō ꝯdicūt nāli appetitui ciboꝝ. sꝫ simul cūꝫ appetierint impetū faciūt ad actū. hō vō rōnalis ens agit magis q̄ꝫ agat. iō appetēs sīgdē velit. ptātē hꝫ refrenādi appetitū vl' seq eū. vñ irrōnabilia nec laudant nec vituꝑant. hō vō laudat ⁊ vituꝑat. ¶ Ad primo obiectū dōm. ꝙ appetere vel ñ appetē ipetū facē vel nō facē ⁊c. nō sufficit ad libertatē. sꝫ ad flexibilitatē. sꝫ ad libertatē exigitur ꝙ ista fiāt ex rōne. s. prius deliberātē. Vñ. lꝫ possint appetē vl' ñ appetere: tñ post cognitōeꝫ determiāt coꝝ appetitꝰ ad vnā ptē. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ flexibilitas appetitꝰ ē duplex. qdā ē ꝯm electōeꝫ. ⁊ hec seqtur ad deliberatiōeꝫ rōnis: qñ. s. postq̄ deliberauit ⁊ cognouit eē bonū: adhuc in ipō ē ꝯuerti vel nō ꝯuerti ad illud bonū. ⁊ hec flexibilitas ptinet ad libertatē. Alia ē flexibilitas appetitꝰ ꝯm mutatōeꝫ. qꝛ pōt mutari ab vno appetitu ad ꝯriū appetitū ⁊ hec pt eē i irrōnabilibꝫ. sꝫ ñ ptinet ad li. ar. qꝛ de se ñ hꝫ vt ꝯuertat vl' ñ ꝯuertat. sꝫ determiāt semp alterā ptē. lꝫ mutari possit ab vno appetitu i aliū.

Membrum tertium.

a De tertiū quo q̄rit. Utrꝫ hō ꝯueniat cū angelis tā bonis q̄ꝫ malis in li. ar. qḋ nō vr Berñ. Ubi ē necessitas ñ est libertas. sꝫ i angelis est necessitas. qꝛ in bonis ad bonū ⁊ i malis ad malū. ergo ñ ē libertas arbitrij. ergo ñ ē cōe li. ar. homini ⁊ āgelo. cū i hoie sit flexibilitas ad vtrūqꝫ. ¶ Itē libe. arbi. ē ꝯsiliari. sꝫ ois ꝯsiliās sic dīc dām. vt i seipō ente electōe actibiliū ꝯsiliat. vt qḋ pīudicatū ē ex ꝯsilio eligat. ⁊ eligēs agat. hoc aūt nō ē i demonibus. iudicat eiꝫ aliqd bonū. ⁊ eligit nihilominus malū. ⁊ agit silr. ergo nō ē i eo li. ar. ꝯm ꝙ liberū arbitriū est facultas volūtatis ⁊ rōnis ⁊c. Tertia rō sumit ex eo: ꝙ li. ar. est ptās ꝯseruandi rectitudinē. sꝫ potētia ociosa ē. vbi nūq̄ꝫ pōt elici actꝰ. sꝫ ꝯseruare rectitudinē nūq̄ꝫ pōt elici a dyabolo. ergo ptās esset ociosa. sꝫ nihil est ociosū in vniuerso. ergo cū li. ar. est ptās ⁊c. nō erit in demonibus. ergo ñ ē cōe homini ⁊ āgelis malis.

Cōtra. qḋ semel nāliter ē i aliquo: semp remanet i eo. sꝫ liberū arbitriū a pricipio nālr ē i angelis tā bonis q̄ꝫ malis. ergo libe. arbi. ē i eis. ergo ē cōe eis cū hoie. ¶ Item vbi ē coactio non ē ibi laus vl' vituperiū. sꝫ i malis angelis vel bonis ē laus vel vituꝑatio. qꝛ boni āgeli laudat mali vituꝑant. ergo ñ ē i eis coactio. ergo ē i eis lib. arbi. ¶ Itē pena ⁊ premiū ñ ꝯsequitur nisi i eis q̄ libera volūtate agunt. sꝫ pena vel pmiū ꝯseqt angelos bonos vel malos: ergo ea q̄ agūt libera volūtate agūt ergo i eis ē li. arb. Rñsio. ꝙ lib. ar. ē cōe homini ⁊ angelo. bono ⁊ malo. Berñ. libertas a necessitate. i. coactiōe nō maior ē i iusto q̄ꝫ i peccatore. nec plenior i angelo q̄ꝫ i hoie. Et iterꝝ dyabolus libere corruit i malū ⁊ ꝑsistit suo volūtario nutu ñ alieno ipulsu. ¶ Ad obiectū dīc in ꝯriū dōm est. ꝙ ē duplex necessitas ineuitabilitatis. ⁊ coactōis. Necessitas coactiōis: tollit li. arb. sꝫ nō necessitas ineuitabilitatis: lꝫ ergo i āgelis sit necessitas ineuitabilitatis. nihilominꝰ tñ lib. arb. Unde berñ. ꝙ dyabolus. nō pōt bonū. nō ē ex aliena oppressiōe. sꝫ ex volūtaria obstinatiōe ⁊ obstinata volūtate. ¶ Ad scōm dōm. ꝙ licet in demonibus sit iudiciū boni. nō tñ sequit electio ex pte volūtatis. nec ex hoc priuat libertas volūtatis. imo magis ostendit eo ꝙ volūtas nō sequitur rōnē. sed ex hoc sequit ꝙ libertas grē in eis priuat. qꝛ p illā volūtas sequit rōnē rectā. ⁊ licꝫ rō li. ar. quam ponit aug. nō ꝯueniat malis: quo ad hoc ꝙ dī. qua bonū eligit. ꝯuenit tñ rōne reliquē ptis. bonis vō angelis rōe prie ptis. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lꝫ ille actus ꝯseruare rectitudinē

mus q̃ i dmonib⁹ elicitat a potētia. ſi tñ ẽ potētia li. ar. ocioſa. hz. n. aliñ actū. ¶ Preterea ſi ñ potuiſſet a p̃ncipio cōſeruaſſe rectitudinē. tunc poſſet dici ocioſa: ſz potuit ɔſeruare. ⁊ deſeruit rectitudinē.

Mēbrum quartū.

D quartū quo querit̄. Utrū libe. arbi. fuit ɔmune homini i ſtatu inocentie culpe ⁊ gr̃e. Q̄d nō. xxiiij. di. ij. li. ſenten. libe. arbi. ẽ ab omni labe ⁊ corruptela r̄õis imunis atq3 volūtatis rectitudo. ⁊ omnium potētiaꝝ aīe viuacitas. ſed ſm hoc nō ɔuenit in ſtatu culpe: vbi ẽ corruptio labis ⁊ peccati. ⁊ curuitas volūtatis ⁊ potētiaꝝ ad mortē culpe declinatio. ¶ Preterea i ſtatu [illegible] gr̃e ẽ virium aīe p̄ penā vulneratio ñ ergo dr̄ li. ar. cōe i hoc triplici ſtatu. ¶ Preterea. Aug. i enche. q̃lis pōt eē ad dictū ſerui libertas: niſi qñ eū peccare dlectat. liberalr̄. n. ſeruit q̃ ſui dñi voluntatē libēter facit. ac p̄ hec ad peccādū liber ẽ q̃ peccati ſuus ẽ. cū ẽrgo huiuſmōi libertas ñ ſit hois i p̄io ſtatu ñ ẽ li. ar. cōe hōi i ſtatu inocētie ⁊ ſtatu cl̃pe. ¶ Ad idē facit q̄d dr̄ i li. d̄ regulis fidei. Liber arbitriū magis liber ẽ ad malū ſuādo. ⁊ minus i bono faciēdo. ⁊ ītēdit ſz ſtatū culpe. ſz ſm ſtatū inocētie ⁊ gr̃e ẽ ecōuerſo. ergo li. ar. ñ dr̄ ſm eādē r̄õem in ſtatu inocētie ⁊ culpe ⁊ gr̃e. Cōtra. ſicut hōi in p̄io ſtatu fuit flexibilitas vel vtibilitas ſz electionē. ita i ſtatu culpe ⁊ i ſtatu gr̃e. ſz i quo ẽ vertibilitas ſz electionē cōis. ẽ i eo li. ar. cōe. ergo i hoc triplici ſtatu ẽ libe. ar. cōe. ¶ Itē liber arbitrium datū fuit i ſtatu inocētie. nec p̄ pc̄m p̄didit quin poſſet emēdare pc̄m p̄ penitētiā. vel i peccato p̄ſeuerare: ergo ñ p̄didit li. ar. ¶ Aug. i li. de eccle. dogma. Poſtq̄ ſeductōe ſerpētis p̄ euā cecidit nature bonū p̄didit ⁊ arbitriȷ̃ vigorē. nō tñ electionē: ne nō eēt ſuū q̄ emēdaret pc̄m. nec merito idulgeret q̄d nō li. ar. diluiſſet. ergo liber arbitriū cōe ẽ i ſtatu inocētie ⁊ in ſtatu culpe. Ad q̄d dōm eſt. q̄ libe. ar. cōe ẽ in his ſtatibus. nec ẽ ɔ̃riūm q̄d obm̄ ẽ q̄ illa p̄ima r̄õ libtatis ẽ propria ſm ſtatū inocētie. ⁊ nō dicit̄ illa libtas nature. qua hō liber dicit̄ a coactiōe. ſz qua homo ſumit p̄imā rectitudinē nature ſibi a deo gratiſdatā. q̃ hō poſſet ſtetiſſe i bono ſi voluiſſz. ¶ Ad ſecūdum dōm. q̄ ſeruitus pc̄i nō ɔpatit̄ ſe cum libtate gr̃e. p̄manet tamē cū libtate nature ſub ſtatu culpe. Unñ liber arbitriū a libtate nature. cōmune ẽ in ſtatu vtroq3. ſ. in ſtatu gr̃e ⁊ culpe. ¶ Similr̄ r̄ñdēdum ẽ ad illud q̄d dr̄ in li. de eccle. dogma. cum dr̄. q̄ liber arbitriū magis liber ẽ in faciēdo malū. ⁊ alicubi dr̄. q̄ magis liber ẽ ad bonū. dicēdum eſt. q̄ non itelligitur de libtate nature. que eque eſt ſicut dicit Bern̄. boni ⁊ mali. ſed de libtate gratie i bono: vel de flexibilitate voluntatis ex ſe ad malum.

Membrū quintū.

D quītū quo querit̄. Utrū liber arbitrium ſit cōe xp̄o hōi: ⁊ alijs hoibus. Q̄d non ſit cōe. oſtendit̄ p̄ hoc q̄d dicit Jo. dama. In aīa xp̄i nō dicimus ɔſiliū vel electionē. nō eīm h̄uit ignorātiā. Et ſi ignorātis etiā futura nature erat. ſed tamē ſz ipoſtaſim vnita dei verbo: oīum cognitionē h̄uit. p̄pter eā que ſm ipoſtaſiz eſt: vnionē. ſed vbi non ẽ electio nō ẽ liber arbitriū: ergo nō h̄uit liber arbitriū. ¶ Itē liber arbitriū ẽ: quo homo pōt peccare ⁊ bene agere. ſz hoc mō nō fuit liber arbitriȷ̃ i xp̄o. eſt autē in alijs hoibus. ſm q̄ dicit̄ i enche. ſic oportebat hoiē fieri. vt ⁊ [illegible] velle poſſet ⁊ male. ergo liber arbitriū nō eſt cōe xp̄o ⁊ alijs hoibus. ¶ Itē liber arbitriū a deliberando dicit̄. ſm id Jo. viij. Si filius vos liberauerit ⁊c̄. ſed ſm hāc r̄õnem nō eſt nec fuit liber arbitriū i xp̄o. ergo ⁊c̄. Cōtra. de xp̄o. iſa. vij. butyꝝ ⁊ mel comedet. vt ſciat reprobare malū ⁊ eligere bonū. Sed illud quo reprobat̄ malū ⁊ eligit̄ bonū: ẽ liber arbitriū. ergo ⁊c̄. ¶ Itē augu. d̄ p̄edeſtinatiōe. nūquid metuēdum fuit ne accedēte etate homo ille libero peccaret arbitrio. aut i ō i illo nō erat voluntas libera. Et r̄ñdet: tāto magis erat libera. quāto magis ſuire peccato ñ poterat. ergo in xp̄o fuit liber arbitriū. ¶ Itē Jo. damaſ. Sētētialis volūtas i xp̄o erat. vñ dicit. q̄a vna ipoſtaſis ⁊ vn⁹ volēs. vna ẽ ſentētialis volūtas. humana ſua volūtate ſequēte diuinā volūtatē. ſz ſentētialis volūtas ẽ volūtas liberi arbitriȷ̃. ergo i xp̄o fuit liber arbitriū. Ad q̄d dōm q̄ liber arbitriū fuit in xp̄o. ¶ Ad p̄io obīz dōz q̄ eligē dr̄ dupl̄r ſicut ſupra dictū ẽ. Uno mō dr̄ eligē diffinire ſeu determinare īter aliqua duo. ⁊ hoc mō electio ẽ i xp̄o. Alio mō dr̄ eligē rē p̄ʳ⁹ ignotā: determiare ſeu diffinire. Uñ hoc mō dr̄ electō determiatio rei dubie in alterā p̄tē. ⁊ q̄ eligere hoc mō iportat ignorātiā nō dr̄ de xp̄o ſicut nec ɔſiliū. ⁊ hoc mō itelligit̄ q̄d dicit Damaſ. ¶ Ad aliud dōm q̄ cū dr̄ q̄ liber arbitriū xp̄i nō potuit peccare. hoc dicit̄ nō r̄õne nature i ſe ɔſiderate. ſed r̄õne gr̃e vniōis p̄ quā ɔfirmatus fuit in bono. Unñ ſi eēt natura humana ſep̄ata a diuina ⁊ nō eēt p̄ gr̃am ɔfirmata. eēt poſſibilis ad peccandū. Illud ergo q̄d dicit̄. q̄ liber arbitriū ẽ quo hō pōt ⁊ recte agē. itelligit̄ r̄õne nãe. Q̄d vo dicit̄ q̄ xp̄s nō potuit peccare. hoc dicit̄ r̄õne gr̃e. vnde libertas nãe que ẽ a coactōe cōis fuit xp̄o ⁊ alijs hoibus. ¶ Ad aliud dōm. q̄ libertas de q̄ dicit̄ Jo. viij. ſi filius vos liberauit ⁊c̄. dicit̄ libertas a peccato. Libertas autē iſta ſm q̄ dicit̄ a liberādo dicit̄ dupl̄r actiue ſcil3 que ẽ libertatis. ⁊ hoc mō fuit libertas i xp̄o. Alio mō dr̄ a liberādo. ſ. paſſiue q̃ ẽ liberati. ⁊ hoc mō nō fuit libtas

in xp̄o a peccato. q2 in ipso nunq̄ fuit pctm̄.

Membrum sextum.

D sextū quo querit᷑. vtrū liber arbi/
a triū eque sit i oībus q̄bus ꝯuenit. Nō
nō videt᷑ libertas alia ē a se. que nec ē
facta nec accepta que ē solius dei. alia
a deo facta ē ⁊ accepta que ē angeloꝝ ⁊ hoīum.
Facta vō. alia ē hn̄s rectitudinē quaȝ seruet. aliā
carens. Hn̄s. alia tenet sepabilr̄. alia isepabiliter.
Illa q̄dē que sepabilr̄ tenet fuit angeloruȝ anteq̄
boni ꝯfirmarent᷑ ⁊ mali caderēt. ⁊ ē oīuȝ hoīum
ante mortē qui hn̄t eandē rectitudinē. que vō te/
net isepabilr̄ ē maloꝝ angeloꝝ ⁊ hoīuȝ. ſȝ ange/
loꝝ post ruinā. ⁊ maloꝝ hoīuȝ post mortē suaȝ.
Illa que caret rectitudine. alia caret recupabilit᷑
alia irrecupabilr̄. Que recupabilit᷑ caret ē tn̄ ho
minuȝ in hac vita illa carētiū. q̄uis illā multi nō
recupent. Que autē irrecupabilit᷑ caret ē repro/
boꝝ hominū ⁊ angeloꝝ. sed angeloꝝ post ruinā:
reproboꝝ hoīum post mortē. Cū ergo liber ar/
bitriū ſm̄ hos modos nō eque ꝯueniat. nō ꝯue
nit eque liber arbitriū q̄bus ꝯuenit. ¶ Itē liber/
tas que plus ꝑmixta ē ſuituti. nō eque se hȝ cuȝ
illa q̄ minus est ꝑmixta. vn̄ nec liber arbitriū eq̄
se hȝ in his rebus ⁊ i illis. ſȝ plus ē ꝑmixtuȝ vbi
nō ē ſuitus nature sicut i deo. Iteꝝ vbi nō ē ſui/
tus culpe vel pene q̄ vbi ē. sicut i bonis angelis
i q̄bus neutra ſuitus ē q̄ȝ i hoībus huius vite bo
nis i q̄bus ē ſuitus penalis. i his āt plus q̄ȝ i dā/
natis vl̄ malis hoībus i pn̄ti. ergo liber arbitriū
nō eq̄ dicet᷑ ꝺ oībus his. ¶ Preterea. nec ſȝ oēȝ
statū ꝺ hoīe equalit᷑. vn̄ aug. de ciui. dei. sicut pri/
ma imortalitas fuit quam peccādo adam ꝑdidit
posse nō mori. nouissima erit non posse mori. ita
primū fuit liber arbitriuȝ posse n̄ peccare. nouis/
simū erit nō posse peccare. ergo nō eq̄ fuit liber
arbitriuȝ in statu inocētie sicut erit in statu glorie.

Cōtra. Bern̄. libertas a necessitate eq̄ ⁊ idiffe
rent᷑ deo vniuerseq3 creature rōnali ꝯuenit. ergo
liber arbitriū eq̄ dicit᷑ de illis in q̄bus ē. ¶ Item
Bern̄. manet volūtas libertatis vbi ē capacitas
mētis tā plena in malis q̄ȝ i bonis. ergo ꝑ ſuitutē
culpe vel miserie n̄ minuunt᷑. ergo eq̄ ē liber arbi
triū. ¶ Itē Bern̄. nō soluȝ liber arbitriū sui oīo
diminutionē seu defectuȝ n̄ patit᷑. q2 i ip̄o potētissi
me eterne ⁊ incōmutabilis diuinitatis substātiua
q̄dā imago videat᷑. Nam etsi hn̄t iniciū: nescit tn̄
occasuȝ. vt de iusticia vel gloria sumat augmētū.
aut de culpa vel miseria detrimētū. ergo liber ar
bitriuȝ eq̄ dicet᷑ de q̄bus dr̄. Rn̄sio q̄ liber ar
bitriū i hoc eque dr̄ de q̄bus dr̄. q̄ i nullo cogit᷑.
ſȝ eiȝ deus de sua creatura rōnali possit facē qd̄
vult nō tn̄ cogit volūtatē: ſȝ eā libē eē ꝑmittit. ſm̄
hoc ergo q̄ eque dicit᷑ ꝯ magis ⁊ minus liber
arbitriuȝ a ſuitute sūmitate nature dicit᷑ eē de oī/
bus itellectualibus subsidijs. eque autē est accipe
eque ꝯ prius ⁊ posterius. ⁊ hoc mō nō dr̄ liber
arbitriū eque de oī rōnali creatura. nec eque de
carente rectitudīe ⁊ hn̄te rectitudinē. ⁊ ita ꝺ ali/
is. Et dico pri⁹ ⁊ posterius ꝑut dicūt maiorē ⁊
minorē ꝑticipatōē ſilitudis diuine. ¶ Per hoc
idē rn̄dendū ē ad secūdo obiectū de libertate im/
ꝑmixta maius ⁊ minus. ¶ Ad tertio vō obm̄ di
cēdū ē. q̄ i oī statu liber arbitriū equalit᷑ dr̄tū ē ꝺ
libertate a coactōe q̄ vocat᷑ q̄si eēntialis libertas
nō tn̄ eq̄ dr̄ libertas inq̄ȝtū ordinat᷑ ad grāȝ. ſm̄
hoc nō dr̄ ſȝ magis ⁊ minus.

Membrum septimū.

D septimū quo querit᷑ occasiōe pre/
a dictoꝝ. vtrū coactio possit in rōnaleȝ
creaturā cadere que ē libē volūtatis.
qd̄ videt᷑. Dicit eiȝ Luce. xiiij. Cōpel
le eos itrare ꝯpulsio aūt coactio ē. nullus autem
intrat nisi habēs liber arbitriū. ergo coactio ē li
beri arbitrij. ¶ Itē. ix. sapie. Corpus qd̄ corrūpit᷑
aggrauat aīam ⁊c̄. ⁊ qd̄ dicit aplūs. video aliā le
gem in mēbris meis repug. le. m̄. m. ⁊ captiuam
me ducētem in lege peccati. videt᷑ argue q̄ co/
gat᷑ volūtas. ¶ Preterea. qui timore mortis vel
penaꝝ iducunt᷑ ad negāduȝ xp̄m cogi dicunt᷑. vn̄
beatus Bern̄. loquēs de petro dicit. fatendū [illegible]
hoīem fuisse ꝯpulsuȝ volūtatē ꝑpriā. ⁊ si n̄ muta
[illegible] occultare tn̄. videt᷑ ergo q̄ cogi possit liber ar
bitriū in hoīe. qualr̄ ergo dōm ē liber arbitriuȝ
hoīs a coactōe. Ad qd̄ dōm q̄ gemīa ē ꝯpul/
sio. ſm̄ q̄ aut pati aliq̄d aut agere ꝯ ꝑpriā volū
tatē dicuntur. quaꝝ passiua nō nunq̄ pt̄ fieri absq3
volūtario ꝯsensu patiētis. est eiȝ sic dictū inuolū
tariū ꝑ violētiā. cuius pricipiū ē exterius cōmibil
ꝯferente qui patit᷑. si vero violētia respicit agere
mixtū ex iteriori ⁊ exteriori. nō erit ꝯpulsio sim/
plr̄ nec inuoluntariū simplr̄. ſȝ mixtū ex inuolūta/
rio ⁊ volūtario. ⁊ hoc mō pōt eē compulsio ad
bonū vel ad maluȝ. ⁊ hoc mō pōt eē meritoriū
vel demeritoriū. ꝯpulsio ergo illa de qua dn̄s di
cit ꝯpelle itrare. hȝ de voluntario ad bonū ratōe
cuius dicit᷑ meritoriū. Bern̄. hoc intēdit deus cū
terret aut ꝑcutit vt faciat volūtarios. nō saluet in/
uitos. quatenus duȝ de malo in bonū mutat vo/
luntatē. trāsferat libertatē. Illa vō qua dicit᷑ aliq̄s
abstractus vel illectus a concupiscētia sua ⁊ qua
dicit᷑. corpus qd̄ corrumpit᷑ aggrauat animā. nō
debet ꝑprie dici cōpulsio ad maluȝ. sed quedam
voluntatis iclinatio ꝑ pondus corruptōis ꝯcupi
scibilis. Illa vō qua petrus compulsus ē negare
dn̄m. cōpulsio potest dici habēs de volūtario ad
malum. ⁊ illa non oīno excusat᷑. Unde Bern̄. est
cōpulsio quedā actiua sed nō habet excusationē
cum sit volūtaria. cogebat᷑ xp̄ianus negare ⁊ do
lēs ſȝ [illegible] nisi volēs. volebat eiȝ gladiū vitare scīl/

entis. atq; illa voluntas intus presidēs os aperiebat non gladius qui foris apparebat. sicut. n. dicit phs. quedā sunt ad que nullatenus homo cogi debet. si vo compulsio dicatur respectu act⁹ interioris. nullatenus dicendum est q̄ liberum arbitrium respectu actus interioris omnino coactionem recipiat. ⁊ ideo dicitur simpliciter liberum arbitrium a coactione.

Membrum octauū.

a D octauū quo queritur. si liberum arbitrium potest amitti vel minui in illis in quibus est. Sicut eniz potest intendi pari ratione potest diminui. Quod autē intendi possit. patet per hoc qd̄ dicit Aug. multo liberius erit arbitrium qd̄ oīno non poterit seruire peccato q̄z q̄ potest. ¶ Preterea. sicut abundat captiuitas peccati. ita minuitur libertas arbitrij. ergo contingit diminui. ergo cum ista libertas sit bonum creatū. non erit infinitum. ⁊ ita post diminutionem multiplicem poterit amitti: ergo libertas arbitrij est amissibilis. Contra. Bern. Nec peccato nec miseria amittitur vel minuitur. ¶ Item Bern. solum liberum arbitrium sui omnino diminutionem vel defectū non patit.

Ad qd̄ dicendum ē. q̄ ē libertas arbitrij. ⁊ est libertas cōsilij. sicut distinguit Ber. ⁊ ē libertas complaciti. Libertas ergo arbitrij nō ē amissibilis nec diminuitur. Libertas vo consilij vel complaciti diminuibilis est vel amissibilis. Vñ bern. In duabus libertatibus. s. consilij ⁊ complaciti. quoniā non solum ex pte minui s; ex toto amitti possunt: accidentalis similitudo quedā sapiētie ⁊ potētie diuine imagini superducta cognoscitur. Deniq; amissis illā p culpā. ⁊ per grām recupamus. ⁊ quotidie alij quidez plus alij minus. aut in ipsis pficimus. aut ab ipsis dficimus. pñt etiā sic amitti vt iam non valcant recupari. possunt n̄ ita possideri. vt nec amitti queant aliquo mō nec minui. ¶ Item Berñ. Libertas arbitrij de ipso quo pdita ē statu aliquatenus nō mutat. s; equaliter q̄tuz in se ē a celis. terris. inferis possideat. merito illi similitudini vel imagini deputant. ⁊ qdē apud inferos q̄ vtraq; libertas perierit. ille. s. q̄ ad imaginem ptinere dicuntur scripturarum testantur auctoritates. Nam veruz illic sapere. qd̄ de consilij libertate concipitur oīno non esse. locus ille manifestat. vbi legit qd̄cūq; pōt manus tua opare q; nec opus nec rō nec sapia sunt apd̄ inferos quo tu propas. Porro de potentia que per libertatem complaciti dicitur. euangeliuz sic loquitur. ligatis manibus ⁊ pedibus, pijcite eos in tenebras. exteriores.

Questio. lxxv. de libero arbitrio in cōparatione ad actum.

d Einde querit de cōpatōe ad actū. Et pmo de differētia ei⁹ inquātū est cā ab alijs cāis actuū. ¶ Scdo vtrum sit cā contingētiū actuū tm̄. an ēt necessarioꝝ. ¶ Tertiō quoꝝ sit. vtrum sit liberꝝ respectu interioꝝ ⁊ exterioꝝ actuū. an tm̄ interioꝝ. ¶ Quarto quoꝝ actuū ppaie ⁊ pricipaliter dicat. ¶ Quito pcludit tractatus de li. ar. illa qōne. vtrū sit potētia. sm̄ quam attenditur meritum vel demeritum.

Membrum primum.

a D primū sic. Jo. dama. plura ponunt genera causaꝝ. est. n. puidentia diuina cā. nā silr dī cā. necessitas siue finis ponitur vna cā euentus ⁊ casus silr ponitur cā. cū q̄ñ ergo differt liberꝝ arbitriū i hoie n̄ ē cā actuū. ab his generib⁹ causaꝝ. Et vr q̄ nō differāt. Oēs. n. actus q causant. aut semp ptīgūt aut freqnēter. aut raro: sed coꝝ que semp ptigūt cā dī necessitas. coꝝ vo que frequēter nā: vt generatōis augmētatōis ⁊ psilium in plātis ⁊ animalibus. coꝝ vo que raro cā dī euentus vel casus. deus vo oīum ē cā nec sūt plures dīc actuū. ergo nō differt liberꝝ arbitriū inquātū ē cā respectu aliaꝝ causaꝝ. aut ergo nō ē cā. aut eadē cum aliqua predictaꝝ. Cōtra. Actus in hoīe possūt eē iusti vel iniusti. deo aūt nō ē fas ascribere act⁹ iniustos. nec alicui aliaꝝ causaꝝ. ergo aliqui sunt actus pter istos quoꝝ pōt eē liberꝝ arbitriū principiū. ¶ Itē si hō nō essz pricipiū aliquoꝝ actuū p liberꝝ arbitriū. supflue psiliaret. Oē. n. psiliū fit actuū grā que p nos fiunt. Restat ergo. q̄ hō est cā aliquorum actuū p liberꝝ arbitrium. Hoc. n. optimum ⁊ potissimū dicit in nā hoīs. Nō cōcedendum est. ¶ Ad obiectū aūt rñdendū. q̄ preter illa que dicta sunt ⁊ sunt nō in nobis sūt ptingentia ad vtrūlibet que sunt in nobis. ⁊ horū est hō principiū p liberꝝ arbitriū. Sic ergo pñt distingui genera causaꝝ. aut. n. est oīum cā. ⁊ sic ē diuina puidētia. aut n̄ oīum s; quorūdā. Si vo quorūdā. aut eorum que sunt in nobis. aut que non sunt in nobis. que vero non sunt in nobis: aut sūt semper ⁊ eorum dicitur esse necessitas causa. aut frequenter. ⁊ sic natura in his inferioribus. aut raro ⁊ sic casus. Que vo in nobis sic liberū arbitrium hñt pro principio si p se causant. si vo per accidens. fortunā. sm̄ quēdā modū dictū. sicut ē de inuētione thesauri.

Mēbrum secundum.

a D scdm quo q̄rit. vtrū sit cā ptingētiū actuū. an ēt necessarioꝝ. ⁊ videtur q̄ tm̄ contingētium. Liberum arbitrium

cuiꝫ ē ptās ad opposita. ſꝫ ptās ad opposita ē cō tingētiū tm̄. ergo liberū arbitriū ē cōtingētiū tm̄. ¶ Preterea sicut dicit aug. i ench. sic oportebat hoīez fieri vt bn̄ velle possꝫ ⁊ male. ſꝫ hoc ē ꝑ liberū arbitrium. ergo li. ar. in hoīe fuit. quo posset hō vtroqꝫ mō agere. ſꝫ qḋ ē huiusmōi. pricipiū ē ꝯtingētiū cā. ergo li. ar. est ꝯtingētiū cā. ¶ Item eccl. xv. añ hoīez vita ⁊ mors bonū ⁊ malū. qḋ placuerit dabit illi. ergo li. ar. est eoꝝ q̄ ad vtrūli bet ptinēt. Cōtra. A libero arbitrio exeūt act⁹. nō tm̄ q sūt i pn̄ti. ſꝫ ēt q erūt i futuro. ſꝫ in futuro erūt act⁹ necessarij. ergo li. ar. nō tm̄ ē eoꝝ. s. ꝯtingentiū ſꝫ necessarioꝝ. ¶ Itē Ambro. fidei succe dit visio veritatis. spei sinr tentio ardui. caritatis aūt act⁹ erit dilectio sūmi boni. ſꝫ hi act⁹ indesinē ter erūt ⁊ nō exibunt nisi a libero arbitrio. ergo li. ar. est necessarioꝝ actuū. non tm̄ ꝯtingentium. ¶ Preterea. nobilius pricipiū ē liberū arbitriū. q̄ꝫ nā vel necessitas siue fatū. sed illa dicunt eē cā necessarioꝝ vt semꝑ vel vt frequēter. ergo mul tofortius liberū arbitriū. Ad qḋ dōm. q̄ liberū arbitriū humanū ḋ se ē cā ꝯtingētiū. q̄ aūt in futu ro erit cā necessarioꝝ. Hoc ē ex supadditōe de terminatōis. que est a iusticia cāe prime retribuē tis. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit. liberū arbitriū esse nobiliorē cām ⁊c. dicēdū ē. q̄ nobilitas cāe pōt attendi: vel q2 sibi sufficiēs ē ad motū. ⁊ hoc mō nobilius est liberū arbitriū q̄ꝫ nā in superiorib⁹ cor poribus vel iferiorib⁹: vel quo ad modū influē tie actuūꝫ. vt liberū arbitriū influat necessarios actus vel nō necessarios. ⁊ sic potest natura esse nobilius principiuꝫ.

Membrum tertiū.

De tertiū quo querit. vtꝝ liberū arbitriū sit liberū respc̄u actuū interiorū ⁊ exterioꝝ: aut interioꝝ tm̄. Qḋ respe ctu iterioꝝ ⁊ exterioꝝ. vr̄ ꝑ id qḋ dic̄ Dama. libere ꝯsiliat. libere iudicat. libere dispo nit. libere agit. libere ipetū facit. ergo respc̄u vtro rūqꝫ actuū dr̄ liberū. Cōtra. Ab actu exteriori pōt ipediri. liber aūt dr̄ eo q̄ sit dn̄s actuū suoꝝ sm̄ Bern. Liberū arbitriuꝫ dr̄. eo q̄ ñ tm̄ pōt in act⁹ suos. ſꝫ sup se. ergo libtas nō dr̄ ꝓprie respe ctu actuū exterioꝝ: q cogi pn̄t. ſꝫ respc̄u iterioruꝫ q nō pn̄t. Rn̄sio q̄ liberū arbitriuꝫ dr̄ respectu actuū iterioꝝ. ⁊ respectu exterioꝝ vt ab iteriori bus ꝓcedūt. q2 hoc mō nō pn̄t ipediri. ſꝫ vt exte riores sūt a v̄tute motiua corꝑali. sic pn̄t ipediri. ⁊ hoc mō nō ē libtas respectu illoꝝ actuuꝫ.

Membrum quartuꝫ.

De quartū quo q̄rit. respectu quorum actuū sit principalr̄ ⁊ ꝓprie liberū arbitriū. Assignant aūt multi act⁹ a Dama. vn̄ dicit. libere arbitrio appetit. libe re arbitrio vult. libere arbitrio inq̄rit vel scrutat. li bere arbitrio iudicat. libere arbitrio disponit. li bere arbitrio eligit. ⁊ libere arbitrio ipetū facit. ⁊ libere arbitrio agit ⁊ opat semꝑ i his q̄ ꝫ nāꝫ sunt. Cū ergo plures sint actus. q̄rit vtꝝ aliquis illoꝝ sit principalis ad quē alij ordinent. ⁊ qs sit ille actus. ¶ Itē q̄rit. si ē vnus pricipalis actus. s. eligere ꝑꝑ qḋ nō denoiat ab illo ſꝫ magis a iudi cio vel snīa. ¶ Deinde q̄rit ḋ ordine actuū q sūt ex pte rōnis ⁊ ex pte voluntatis. Qḋ āt sit vn⁹ pricipalis. vr̄ ꝑ hoc. q̄ vnius potentie ꝑticularis aut vniuersalis ē vnus act⁹ pricipal. ergo ipsius liberi arbitrij. Ille ergo aut erit primus int̄ istos cuꝫ sint ordinati. vel vltim⁹. vel aliqs medi⁹. Pri mus ñ vr̄. ꝫ eiꝫ hāc enumeratiōeꝫ appetē ē pri mus act⁹ ſꝫ ille ē volūtatis siue v̄tutis appetitiue. ergo ñ ē ꝓprie liberū arbitriū: ꝫ illā āt enūeratō nē q̄ dr̄ q̄ prio ꝯsiliat. deinde iudicat qḋ meli⁹ ē. primū ē ꝯsiliari ⁊ illḋ ē rōnis pricipalr̄: ñ ergo ē pricipal act⁹ liberi arbitrij. ¶ Preterea impfect⁹ act⁹ ē ꝯsiliari. pricipal āt dr̄ i pfectiōe ꝯsistē. ergo ñ ē pricipal. ¶ Si vō dicat vltimus. hoc ñ vr̄. q2 vltim⁹ ponit ipetū facē aut opari. ſꝫ neuter ē prici palis. Impetū. n. facē aut opari ad v̄tutē obediē tie ptinere dicunt: nō ergo alt̄ illorū pricipal dr̄ liberū arbitrij. cū liberū arbitriū sit potētissimū ꝫ Dam. ¶ Nec vr̄ eē act⁹ medius. q2 act⁹ medij post primos ordināt ⁊ añ vltios. ⁊ quādā hn̄t colli gāciā vtrobiqꝫ. Ad qḋ dōm. q̄ eligē ē pricipa lis hoꝝ actuū ꝫ vnū modū. ⁊ h̄ attēdit q̄ꝫtuꝫ ad illā enūeratōeꝫ vbi ꝯsiliari ponit primū. Nā eli gere ē prim⁹ act⁹ iterior ex pte volūtatis. h̄ eiꝫ est duob⁹ ꝑiacētib⁹ alteꝝ alteri ꝑoptare. ⁊ lꝫ sit actus volūtatis. ñ obstat q̄ ñ sit liberū. Est. n. liberū arbi triū inq̄ꝫtū ē int̄ duo. inq̄ꝫtū āt iclinat i vnū volū tatis: ꝫ āt alterā enūeratōeꝫ principal act⁹ liberi arbitrij ē appetere vel velle. ſm q̄ velle vel appetē ē act⁹ gnālis. circuiēs oēs alios act⁹. est eiꝫ libere appetē vel velle sup iudicare disponere. ⁊ ita de alijs actib⁹ q enūerant. vn̄ q̄ꝫtū ad h̄ pricipal dr̄ act⁹. Si vō q̄rat ḋfia int̄ appetē ⁊ velle pōt itelli gi dupl'r: aut appetē sit finis. velle vō ei⁹ qḋ ē ad finē: vel appetē istius potētie inq̄ꝫtū ñ hꝫ. velle vō sit iclinatio ad habendū. vel vt exeat act⁹. Appet eiꝫ ē liberi arbitrij creati q̄ꝫtū ad hoc. q̄ ē aliquo mō māle ⁊ deficiēs. velle vō ē ei⁹ ꝫ q̄ ꝯuenit deo. In deo eiꝫ ē velle ſꝫ ñ appetē ꝓprie. De inde q̄rit si eligē ē ei⁹ pricipal act⁹. ꝑꝑ qḋ ñ deno minat ab illo ſꝫ a iudicio siue arbitrio. ¶ Ad qḋ odꝫ ē. q̄ cū dr̄ liberū arbitriū sic dic̄ Boe. ē liberū ḋ volūtate iudiciū. hꝫ ergo i se qḋ ē rōis ⁊ qḋ ē volūtatis. ſꝫ qḋ ē rōis māliter qḋ ē volūtatis for malit. Vn̄ qḋ sbsternit dr̄ arbitriū ex pte rōis. qḋ supponit dr̄ liberū. ⁊ h̄ ē ex pte volūtat. Eligē āt ꝑut pōit Dam. ē prim⁹ act⁹ volūtatis penes queꝫ attēdit libertas. ꝫ aūt q̄ ponit i diffinitōne aug.

ur dr. q boni eligit. elige respicit tā rōez q volū tatē. et sic simplr di actus pricipalis. dnolat ergo vt māliter ab ipo iudicio vl' arbitro. formalr vero ab ipo vn ē liberz. qd. s. ē electio et cet. deinde q̄rit de ordie. Deinde q̄rit de ordie ipoz actuū. quoz quidā sūt ex pte rōnis. et quidā ex pte volūtatis. et quare i vna enūeratiōe i pricipio et i vltimo ponit actus volūtatis. i medio dt actus rōnis. i altera vo q sūt rōnis prio. q sūt voluntatis pōster. ¶ Preterea i actibus rōis ab ipsecto pcedit ad psectū. n̄ sic aūt vr i actib⁹ volūtatis. ¶ Ad qd dōm ē. q i illa enūeratiōe vbi prio ponūt appetere et velle. sic sit actuū distictio et ordo. vt illi actus q sūt liberi arbitrij. vt ē vlis potētia: cuius actus trāsit sup actus et sup res. prio ponāt. et illi sūt appetē et velle. possuz. n. velle et iudicare et dispone. et ita de alijs actib⁹. silr ē de appetē. sequētes vo actus ptinēt ad liberz arbitrium ex pte rōnis. vltimi vo ex pte volūtatis opatiue. ¶ In alia diuisiōe ponūt act⁹ liberi arbitrij ex pte rōnis prio. et deide ex pte opatiue volūtatis. et ponunt tres ex pte rōis q pcedūt ab ipsecto ad psectū. Prio ē motus inq̄sitōis de faciēdo vel n̄ faciēdo. s. ɔsiliū. Scdo ē iudiciū d faciēdo. Tertio ē ppositū faciēdi. qd dr dispō. vel pt dici arbitriū. Ex pte vo volūtatis prio ē electō. et ille ē simplr motus iterior. deiñ pgressus ad motū exteriorē et dr impetus. deinde motus exterior et dr vsus.

Membrum quintum

Oncludit tractatus de li. ar. illa qōne. vtrū sit potētia fm quā attēdit meritū vel demeritū. Qd vr prīa Jo. iiij. qui sanctificat se. glo. nō aufert; liberz arbitriū. ergo nō ē id in quo ē meritum. ¶ Itē [illegible] li. de ebdomadib⁹. Motiua boni ē i libero arbitrio. ¶ Itē bern. Totū et soluz opus liberi arbitrij est eius meritū qd ɔsentit. Vñ in ɔsentire meritum. in nō ɔsentire demeritū. ergo liberz arbitrium est in quo ē meritū vel demeritū. ¶ Sz q debeat eē in volūtate. vr bern. i li. de vtutib⁹. sensus iste ē. penes volūtatē residz rō meriti vel demeriti. et h ē rō. nihil ē tam i ptāte nra sicut volūtas. ergo volūtas ē illud in quo prio attendit ordo ad deum. vltimū. n. in trinitate ē summa volūtas pris et filij. primū aūt i nobis ē volūtas creata. Unde fm volūtatē dz attēdi meritū vel demeritū. ¶ Preterea. dicit Bern. sola volūtas qm pgenita sui libtate: aut dissentire: aut cōsentire: nulla vi: nulla cogit necessitate: non imerito capax ē iusticie vel iniusticie. ergo ē vis penes quā attēdit meritum. ¶ Qd at illa vis sit rō. vr p hoc q frenetici: pueri: nō pnt mereri. lz volūtatē hēant: q2 n̄ hnt vsū rōis. ergo penes rationem residet vis merendi. ¶ Preterea. i illa distiguit imago dei. mēs. n. hz imaginē i potētia cognoscēdi. Ad qd dōm est q illud penes qd attēdit meritū: siue qd ē capax meriti: attēdit fm li. ar. rōnem et volūtatē. meritū. n. est: cū ɔformat i actu gratuito ipa aia rōnalis: que ē ad imaginē: ex pte motiue imagini increate. Vñ ɔformitas liberi arbitrij ē ex pte posse rōnis: ex pte iudicare: vel arbitrari. volūtatis ex pte velle siue eligere. tollat. n. aliqd istoz. non [illegible] dicit capacitas meriti. Naz si n̄ eēt ptās ex necessitate determiatā: non eēt meritū. si itez sine iudicio ageret vel appeteret: nō eēt meritū. tunc. n. non hñtia vsum ratōnis: que agunt fm impetuz merent. Si itez esset iudicium: et nō esset volūtas in id. non eēt meritum. Restat ergo q penes hec tria attenditur meritum. vt sic trinitas creata trinitati increate in actu conformetur.

Questio. lxxvj. de sinderesi.

Onsequenter dicendū ē de sinderesi. et ratione eius de ɔsciētia. ¶ Circa aūt sinderesiz primo querit. vtrum sit potētia vel habitus. ¶ Secūdo si sit ratio: vel voluntas: vel differēs ab his. ¶ Tertio vtrū fm eam contingat peccare. ¶ Quarto vtruz ɔtingat eam extingui vel nō extingui.

Membrum primum.

D primuz. Qd sit potētia. accipi pōt ex eo qd dicit btūs greg. super illud ezech. facies aquile desup ipoz quatuor. Dicunt plerīqz iuxta platonem. rōnabilitatē et irrōnabilitatē. irascibilitatē et ɔcupiscibilitatē. quartā ponētes sup has: quā greci vocāt sideresim. cuz ergo alie tres sint potentie. potētia at potētijs ɔdiuidat. erit sinderesis potētia. ¶ Itez sinderesis et sensualitas sunt opposite q̄tum ad iclinatiōez. q2 sicut sensualitas iclinat rōez ad bona trāsitoria. ita sinderesis iclinat ad bona spūalia et eterna. sz sensualitas est vis motiua ex pte iferiori. erit ergo sinderesis motiua a pte superiori. ergo ē potētia. ¶ Item. ij. mal'. Custodite spm vrm et vxorez adolescētie nolite despicere. glo. p vxorē adolescētie itelligit legē nālē scriptā i corde. spūs vo dr si aialis po q nō pcipit q̄ dei sūt. sz rōnalis spūs q iterpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Est ergo rōnalis spūs. de q̄ loqt potētia q̄dā in nobis: q̄ iclinat i delicti: distiguitur sinderesis q̄ sēp stimulat ad bonū. ergo ē potētia.

Cōtra. vr q sit hitus. pheresis. n. et sinderesis opponi videntur: quēadmodū volūtas nālis et deliberatiua. Sz pheresis ē hitus q̄ iformat volūtas deliberatiua. ergo sinderesi ex opposito erit ha-

bitus q̄ isformat volūtas nālis. ¶ Itē sinderes̄ et fomes peccati opponunt. sicut. n. fomes pcti tra/hit ad malū ex pte carnis. ita sinderes̄ trahit ad bonū ex pte spūs et a malo. sz fomes ē incētiuū qōdaz ad malū pter subaz ipius aīe et quasi ac/cidēs illi. ergo sinderesis erit qōdaz incētiuū ad bonū pter subam aīe. et ita ñ erit potētia sz habi/tus. ¶ Itē sinderesis vr̄ eē lumē quo potētia illu minat ad bonū. sicut habet i pmo lib. de baptis/mo puulox. si rōez ipaz q̄ adhuc velut quieta et q̄si sopita. tñ insita: et quodāmō insciata i puulis latet illuiatōez voluerit appellare tanq̄ iterioris oculi creatōez. ñ resistēdū ē tūc eā fieri cū aīma creat. et ñ absurde hoc itelligi cū hō venit i mū dū. Sz hoc lumē qd aliud ē q̄ sinderes̄. cū sinde resis dicat scintilla ɔscie. ergo sinderesis ē lumen q̄ potētia rōalis illuiat. ergo ñ ē potētia sz bitus. ¶ Itē circa cognoscēda ponebat a pbis lumē i/tellectus: qd vocabāt itellectū agentē. pari rōe vr̄ multo āpliori erit lumē i pte motiua ad opanda. et illud erit sinderes̄. ē ergo sinderesis lumē quo illuiat potētia motiua. ¶ Preterea. aug. ponit lu mē rex cognoscēdax: et bonū agēdax eternū. sz huic eterno rñdet aliqd lumē itra creatum. ergo et c̄. Ad qd dōz. q̄ sinderes̄ nec tñ sonat i potē tiā: nec tñ i habitū: sz i potētiā habitualē. vt notet bitus nālis ñ acq̄situs. et rōe potētie pōt opponi alijs potētijs. rōne vō bitus alijs bitibus vel i/clinatōibus. Vñ eo mō quo ē potētia. diuidet in rōe ɔ alias potētias. ¶ Et p hoc soluet illud qd obiectū est. fm. n. q̄ p aquilā significat diuidet ɔ rōabilitatē: put ē potētia deliberatiua. sic et itelli gunt alie rōnes obiecte ex illa pte. Ille vō rōes que obijciunt ex alia pte: ad bitum nālem referū tur. q̄ aūt eē dr̄ lumen. hoc itelligit de lumie ina/to. put cognitio rex faciēdax que ptinēt ad ade/ptionē glorie et vitationez: pene lumē itelligit. et hec et cognitio habitus naturalis dicit. Vnde rō i li. de baptismo puulox que lumen dr̄ bitus hu iusmōi ñ intelligit. et forte illud ē qd pbs rectam dixit rationem.

Membrū secundū.

a Ad scdm quo querit. si ē rō vel volun/tas: vel differēs. potentia ab his. Qd aūt sit differēs. vr̄ p hoc qd dicit gre/go. in glo. sup ezech. dicit. n. hanc esse quartā: nō se tribus miscentē: sz errata corrigen tē. sz vna illax ē rō. ergo sinderesis nō est ratio. ¶ Preterea. rō sicut dicit aug. i li. de tri. diuidit i duo. quox vnū aptat viro. alter̄ mulieri. sed in vtraq3 pte rōnis ɔtingit eē peccatū. ergo i vtra/q3 pte pōt eē rectitudo et ñ rectitudo. sz ipa sinde resis quantū ē de se: remurmurat pctō. ergo dif/ferēs ē sinderesis ab vtraq3. ergo sinderesis non ē rō. Contra. videt q̄ sit rō. p hoc qd dicit sup illud. i. Iob. euasi solus vt nūciarez tibi. grego. vnus. i. rōnis discretio ad animū redit: que amis sa nūciat. vt quod poccupata mēs pdidit. afflicta recipiat. sz vnus iste qs ē nisi sinderesis. ergo sin deresis ē rō. ¶ Itē videt hoc idē p hoc qd di in li. de baptismo puulox. vbi dicit. q̄ rō insita siue isemiata lumē aīe dr̄. et hoc lumē sinderesis no/miat. Itē luc. x. abierunt semiuiuo relicto. glo. i. mortalitatē exuere. sz rōnis sensuz abolē nō pos sūt. qn hō sape et deū possit cognoscē. Sz id qd tolli ñ pōt i pte motiua sinderes̄ dr̄. erit ergo sin/deresis sensus ille rōis. ¶ Itē. iij. de lib. arbi. Ān oē meritū boni opis: nō ē parx accepisse nāle iu/diciū: quo sapiaz pponat errori et qetez difficul tati. sed hoc nāle iudiciū ē sindereseos. est. n. nā/le iudicatoriū sicut dicit basilius. Iniacet nobis iudicatiuū. i. discretiuū vitādi et eligēdi. erit ergo sinderesis ipsa rō cū iudicatiuū i nobis rō dica tur. Qd āt sit volūtas. vr̄ p hoc q̄ duplex po nit volūtas a damā. naturalis et dliberatiua. Vo lūtas autē naturalis ē appetitiua virtus eius. qd fm nām ē. et oīuz que nature subaliter assunt cō tētiua. sz hoc ē sinderesis. ergo sinderesis ē volū tas. ¶ Itē volūtas naturalis ē nāliter appetitiua boni et detestatiua mali. sz hec ē sinderesis. ergo sinderesis ē volūtas naturalis. Rñdet ad hoc q̄ rō dicit multipliciter. Vno mō fm q̄ rō diui dit ex opposito ɔ sensibilē vim. et hoc mō sinde resis ptinet ad rōnem et dicit rō. sz rō fm q̄ sic dr̄ accipit multipliciter. Nam rō dr̄ cognitiua et motiua. fm vō q̄ cognitiua pōt dici dupl'r. vel inq̄ntuz ē iudicatiua credibiliū vel opabiliū que ptinēt ad bonos mores. vel inq̄ntuz ē iudicatiua cognoscibiliū que ñ ptinēt ad mores. et hoc vlti mo mō ñ ptinet sinderesis ad rōez. Primo aūt mō accepta rō adhuc dr̄ dupliciter. vel inq̄ntum ē naturalis. vel inq̄ntum ē deliberatiua: put ē na/turalis. dicit sinderesis. sz nō put ē deliberatiua. ¶ Per hec pz solutio ad ea que obijciebantur. Nā ratio ɔ quā diuidit sinderesis sicut dicit gre go. dr̄ rō dliberatiua. et de hac ɔcedimus q̄ ipa ñ ē sinderesis. et p hoc patz solutio ad primum. ¶ Silr̄ et ad scdm. Nā cū diuidit aug. rōnem in duas portōes. s. in supiorē et iseriorē. accipit rō/nem put ē deliberatiua. et hoc pz p hoc q̄ dicit q̄ fm vtraq3 portiōem ɔtingit peccare. Nō eñ rō peccat inq̄ntum naturalis. sz solū inq̄ntū ē de/liberatiua. ¶ Ad hoc aūt qd querit vtrū sit volū tas. dōm q̄ sicut rō dicit dupliciter. silr̄ et volun tas scz naturalis et deliberatiua. sinderesis aūt ē eadē cū volūtate naturali. sz nō ē idē qd volun/tas deliberatiua. Volūtas tñ naturalis cōior est q̄ sinderesis. Nā volūtas naturalis se extēdit ad ea que sūt meriti vel premij. et ad ea que nō sunt meriti vel premij. sinderesis aūt coartat solū cir ca ea que sunt meriti vel premij.

Mẽbrum tertium.

De tertiũ quo q̃rit̃ d̃ sinderesi. Utrũ ꝑm eã sit peccare. ꝙ sic vr̃. q2 idẽ ẽ sinderesis qd̃ cõscia. Unde greg. sup Ezech. hãc ꝯsciaʒ cũ ipsius i ꝓfundũ peccatoꝝ venerit. videmus ꝑcipitari. ⁊ loq̃t̃ d̃ sinderesi. ſʒ ꝑm ꝯsciaʒ ẽ peccare. ergo ⁊ ꝑm sinderesim. ¶ Itẽ aĩa tota punit̃. ⁊ pena eterna nõ debet̃ nisi pc̃o. ergo cũ vermis ꝯscie sit pena. ergo i ea est pc̃m. ⁊ ita i sinderesi. ¶ Item ꝯscia dr̃ erronea. Hoc aũt ñ eẽt nisi erraret sinderesis. ergo sinderesis errat. ergo ꝑm eã ꝯtingit peccare. ¶ Iteʒ ꝯtraria nata sũt fieri i eadẽ vi. ſʒ virt' ⁊ vitiũ sũt ꝯtraria ergo sũt nata in eadẽ vi eẽ virtus. Sʒ virt' q̃ ẽ donũ sapiẽtie. est nata eẽ i eadẽ vi aĩe. ⁊ ita in sinderesi: ergo est pc̃m in ea. Cõtra. remurmurare pc̃o ⁊ ꝯsentire sũt opposita. ergo cũ vnũ ꝑ se sit ipsius sinderesis. ſ. remurmurare pc̃o: reliquuʒ scʒ ꝯsentire pc̃o nõ erũt ei'. ¶ Item sinderesis ⁊ fomes se habẽt ꝑ modũ opposito̾is. q2 ꝯtrias habent iclinatões. fomes semꝑ ad malũ. sinderesis semꝑ ad bonũ. ſʒ pc̃m ẽ ꝑm fomitẽ. ergo ⁊ ꝑʒ sinderesim ẽ meritũ. ergo nũq̃ꝫ peccat. ¶ Itẽ sinderisis respicit bonũ ⁊ malũ ꝑʒ dĩtas cões. hoc eiʒ ẽ ei' dũa ad ea q̃ sũt potẽtie deliberatiue. ſʒ pc̃m cũ sit circa opus ẽ in singularib' ex amissiõe bonoꝝ ⁊ trãsgressiõe maloꝝ. ergo nõ ẽ in sinderesi pc̃m. Rñdendũ. ꝙ nõ ẽ ꝑm sinderesim peccare. ¶ Ad hoc qd̃ obijcit̃. ꝙ videm' eã ꝑcipitari ⁊c̃. rñsio ꝙ ꝑcipitari dr̃ duobus modis. Uno mõ dicit̃ ꝑcipitari ruere in peccatũ ⁊ cadẽ a statu gr̃e. ⁊ hoc modo solũ libeꝝ arbitriũ dicit̃ ꝑcipitari. Alio v̾o modo dicit̃ ꝑcipitari. retardari a suo effectu siue nõ cõsequi suum effectuʒ. ⁊ hoc mõ dicit̃ precipitari. Est enim duplex effectus. ſ. illuminare ad bonũ. ⁊ retrahere a malo remurmurando. Cõtra peccatũ siue etiaʒ stimulare ad bonũ. Q̃tũ ad primũ effectum dicit̃ obnubilari ꝑ peccatũ. cũ. ſ. aĩa nõ ꝯsequit̃ effectũ illuminatõis ſʒ q̃tũ ad ſcõꝫ ꝑcipitari dr̃. cũ aĩa ꝑ eã nõ retrahit̃ a malo. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ſʒ tota aĩa puniatur. nõ tñ ꝑm quãcũqʒ ptẽ punit̃ pc̃m. Dicit̃ eniʒ puniri aĩa: nõ solũ rõe eius ꝙ principalr̃ peccat scʒ volũtatis vel liberi arbitrij. ſʒ ei' rõe ꝙ ordinat̃ ad illud. Licet ergo aĩa puniat̃ ex pte sinderesis. q2 ñ põt ꝯseq actũ ei' nõ tñ i sinderesi ẽ pc̃m. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ ꝯscia hʒ respectuʒ ad id qd̃ supra ẽ. ⁊ ex illa pte nõ dr̃ erronea: habʒ ẽt respectũ ad illud qd̃ iferius ẽ. siue qd̃ accipit ab inferiori. ⁊ ex illa pte dr̃ erronea. ſʒ tñ ñ ptinet ad sinderesim. ¶ Utrũ aũt ꝯscia sit idẽ qd̃ sinderesis. tractabit̃ postea i q̃õne d̃ ꝯscia. ¶ Ad quartũ dõm. ꝙ donũ sapiẽtie ⁊ alij habitus gratuiti. nõ sũt in sinderesi. ſʒ in suprema pte rõnis. inq̃tũ ẽ deliberatiua. illa aũt nõ ẽ eadẽ i sinderesi sicut dictũ ẽ.

¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ ꝑ alia pte dicẽdũ. ꝙ eẽt dr̃ ꝙ pc̃m est ꝑm fomitẽ. hoc põt intelligi duplr̃. ſ. formalr̃. vt in ea sit peccatũ sicut in subiecto. ⁊ hoc mõ nõ ẽ peccatũ ꝑm fomitẽ. nec meritũ ꝑm sinderesim. Uel põt itelligi taliter. vt. ſ. fomes sit causa pc̃i siue inclinans ad peccatũ. ⁊ hoc mõ dr̃ esse peccatũ ꝑm fomitẽ ⁊ meritũ ꝑm sinderesim. ſʒ ñ ideo peccatũ ꝑm sinderesim. q2 neuter illoꝝ modorum potest dici peccatuʒ ꝑm eam.

Membruʒ quartuʒ.

De q̃rtũ quo q̃rit̃. vtrũ sinderesis possit extingui? ꝙ sic. q2 aliq̃ ita vr̃ i heresiarchis qbus ꝯscia dictat subire martyriuʒ ꝓ fide sua defendẽda. Sed hic est error peccati. ergo nõ remurmurat in eis sinderesis ꝯ pc̃m. ¶ Itẽ in glo. sup ezech. Cũ ipsius i ꝓfundũ pc̃oꝝ venerit. videmus locũ suũ amittere. Sʒ qd̃ ẽ locũ suũ amittere. nisi ñ semꝑ eẽ ꝯ pc̃m. cuꝫ ergo oĩo in dãnatis irrecupabilit̃ sit ꝑcipitata. in eis erit extincta. ¶ Iteʒ hiere. ij. Filij mẽphcos ⁊ caphneos ꝯstuprauerũt te vsqʒ ad verticẽ. glo. Ut aliq̃' spũs d̃ mẽbris iferiorib' vsqʒ ad verticẽ ptingit. q̃n castã celsitudinẽ mẽtis diffidentie morbus corrũpit. ſʒ celsitudo mẽtis dr̃ sinderesis ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ sup illd̃ ps. Corrupti sũt ⁊ abhominabiles facti sũt ⁊c̃. glo. oĩ vi rõnis priuati. ſʒ q̃dã vis aĩe ẽ sinderesis. ergo ⁊c̃. ¶ Iteʒ sinderesis ⁊ fomes. se hñt ꝑ modũ opposito̾is ꝑ diuersas iclinatões. ſʒ ex toto põt fomes extingui ꝑ gr̃e ãplitudinẽ. vt i bt̃a v̾gine. ergo ꝑ cumulũ malicie sinderesis polit i aliq̃ reproboꝝ extingui. vt i āntxpo. Cõtra ꝫ ẽ qd̃ dr̃ ysaie isa. Uermis eoꝝ ñ morietur. vermis dr̃ ille ẽ remorsus ꝯscie. ergo ñ extinguit̃ sinderes̃ i dãnatis. ¶ Itẽ. v. sap. dr̃ Dicẽtes intra se pniaʒ agẽtes. qd̃ ꝓfuit nob̃ iactãtia. ¶ Iteʒ ꝫ vr̃ ꝑ illd̃ qd̃ dr̃ luc. xvi. vbi petijt diues vt mitteret̃ lazarus. vt extremo digiti tact' refrigeriũ [illegible] daret. ⁊ nũciaret qñqʒ fratrib'. ne venirẽt i hũc locũ tormẽtoꝝ. glo. reproboꝝ mẽtẽ pena sua erudit qñqʒ iutilit̃ ad dilectõꝫ. vt ẽt suos spũalit̃ diligãt. q ꝫ dũ pc̃a diligerẽt. nec se amabant petijt ergo sibi bonũ ⁊ alijs. ergo ñ vr̃ i dãnatis sinderes̃ extincta. ¶ Itẽ ber. i li. d̃ li. ar. q̃ño ñ ẽ ibi aliq̃d sapere nisi mala q̃ tolerãt. cogũt penitẽ maloꝝ q̃ fcã sũt. nãq̃ d dr̃ i tormẽtis ñ ẽ penitẽ. aut penitere male ñ ẽ sape. ergo i dãnatis ẽ ẽt aliq̃s act' sinderes̃. ¶ Itẽ hiero. scintilla ꝯscie i chaym ñ extinguit̃ sicut dr̃ sup ezech. Ad qd̃ dõʒ. ꝙ ñ ex toto extinguit̃ sinderesis ẽt i dãnat̃. remanet. n. aliq̃s act'. Rñdũ ꝙ sũt q̃dã effect' sindereseos q̃tũ ad isticiũ bõi ⁊ displicẽtiã mali. Et ꝫ duplr̃. vr̃ i collatõne ad penã vr̃ ꝑter. Dõm g'. ꝙ q̃tũ ad isticiũ bõi ⁊ displicẽtiã mali culpe. absolute extieta ẽ sinderes̃ i dyabolo ⁊ i dãnat̃. Scdʒ v̾o certũ mõʒ ñ ẽ extĩcta ⁊ ꝫ remanet ad penã. qd̃ pʒ ꝑ alterã ptẽ gl. luc. xvi. ser

natur diuiti ad penā ⁊ cognitio pauperis quem despexit. ⁊ memoria fratrū quos reliqt. vt ꝺ visa gloria despecti. ⁊ de pena inutilr amatoꝝ amplius torqueatur. Et de hac dr in. fi. isa. Vermis eoꝝ nō morier. Patet ergo displicētiā mali i collatione ad penā. qꝺ pȝ ex petitiōe illius diuitis. petijt. n. vt hic nūciaret frātribus. ne i hūc locū veniant tormētoꝝ. hoc ē. ne digna faciāt penis eternis. ⁊ hoc ē opus synderesis. cui displicet malum i collatōe ad penā. ¶ Ad p̄mo obiectū dōm ꝙ consciētia siue synderesis dr amittere locū suū. qꝛ retardatur a suo effectu. siue non consequitur effectū. qui ē retrahere a malo vel trahē ad bonum. nō qꝛ nō habeat aliquē actū. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur: de heresiarchis: dōm ꝙ non oīno in ipsis extinguitur. sȝ ꝓpter depꝛauatōeȝ liberi arbitrij nō sentitur actus eius. In inferno aūt magis sentiet qꝛ erit eis in penā. eo ꝙ nō poterit ꝯsequi effectū suū q est retrahere a malo vel trahere ad bonū. ⁊ habebit ibi remorsū ꝯscie sibi manifestum. ¶ Ad tertium dōȝ. ꝙ celsitudo mētis nō dicitur synderesis sed fides. q̄ ē in supiori pte rōnis. Vñ aīa dr corrūpi vsqȝ ad verticeȝ qñ integritas fidei in ea corrūpit. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur. ꝙ erunt omni vi rōnis priuati. sicut in glo. sup illud ps. Corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt ⁊c. dicendum ꝙ rō dicit ibi vis aīe deliberatiua. vñ nō supponit ꝓ synderesi. ¶ Ad vltimum dicendū ꝙ nō ē sile de fomite ⁊ synderesi. Nā synderesis nālīter ē in hoīe ⁊ potētia nālis. illud aūt qꝺ nāe ē. nō pōt ex toto amitti p pcīm. sȝ fomes accñtalr ē in aīa. vñ pōt extingui p gr̄e excellētiā. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit de chaym dōȝ ē. ꝙ alr ē in viatore. ⁊ alr in dānato. Nā i viatore stimulat ad bonū. ⁊ pōt dū ē viator hr̄e effectū i illo: ⁊ silr ꝺ retrahēdo a malo. sȝ i dānato nullū pōt huiusmōi elicē effectū: ⁊ iꝺ quo ad hos effectus dr extingui i dānato. nō aūt in viatore. lȝ. n. chaym ꝺsperaret ex libero arbitrio. tñ potuit dū erat viator nō desparē. ⁊ ita aliquē vsum potuit elicere synderesis.

Questio. lxxvij. de cōsciētia.

Onsequenter querendū ē ꝺ ꝯscia. ¶ Pmo
e an sit potētia vl habit⁹. ¶ Secundo si sit habit⁹. vtrū nālis vl acqsitus. ¶ Tertio si sit habitus nālis. vtrū sit cognitiu⁹ vel motiu⁹. ¶ Quarto vtrum sit semper in actu. ¶ Quinto vtrū sit idē qꝺ lex nālis. ¶ Sexto vtrū sit idem qꝺ synderesis.

Membrū primū.

Ad primū. qꝺ nō sit potētia. vr̄ sic. qꝛ
a ꝯscia dr erronea ⁊ recta. trāqlla ⁊ pturbata. sed ista nulli potētie ꝯueniunt. ergo ꝯscia nō ē potētia. ¶ Itē ꝯscia ē scia q̄ aliquis sibi ꝯscius ē. sȝ scia non ē potētia sȝ habitus. ergo ꝯscia ē habitus. ¶ Qꝺ aūt nō sit vr̄. qꝛ ꝯscia i dānatis ē pena. sȝ nullus habitus ē eis pena ergo ꝯscia nō ē habitus. ¶ Itē ꝯscia dicit aliqñ mūda: aliqñ imunda. sȝ nullus habitus immundus aliqñ pōt eē mūdus. nec ecōuerso. ergo cōscia non ē habitus. ¶ Itē vr̄ ꝙ nec sit potētia nec habitus. dicit. n. dama. ꝙ cōscia ē lex nr̄i itellectus sȝ lex nō dr potentia vel habitus. ergo nec cōscia. Ad qꝺ dōȝ. ꝙ cōscia tripliciter accipitur. Aliqñ. n. accipit ꝓ eo ꝙ cōscimus. ⁊ sic cōscia nec ē potētia nec habitus. sic nec scibile i aīa ꝓprie dr potētia vel habitus. ⁊ sic accipit a Io. dama. cū dr ꝯscia lex nr̄i itellect⁹. Aliqñ vō pro accipit eo quo ꝯscij sumus. ⁊ sic dr habitus. q. s. ꝯscimus. ⁊ sic ꝓcedebat scda obiectio. que dicebat ꝙ ꝯscia ē scia. Tertio mō accipit ꝯscia p ipa potentia. hñte vel recipiente illud qꝺ ꝯscimus: sȝ ꝙ dr. ꝙ lex mentis nr̄e scripta est i ꝯscia. ⁊ sic dr ꝯscia nālis potentia aīe. ¶ Ad hoc qꝺ obijcitur. ꝙ ꝯscia dr eē erronea vel tranquilla. mūda vel immunda. qꝺ nō ꝯuenit nāli potentie. dicendum. ꝙ conscia accipit ibi ꝓ habitu acquisito. q. s. relinquitur in aīa ex eo qꝺ ꝯscit. vñ ꝯcedo ꝙ sm hūc modū nō dr potētia p̄mo ⁊ pn̄cipaliter. ¶ Qꝺ aūt obijcit ꝙ ꝯscia in dānatis ē pena. dōȝ ꝙ ꝯscia accipitur ibi ꝓ afflictōe consequēte. nō pro habitu vel pro potentia. Cum aūt dr. ꝙ ꝯscia dr eē munda vel imūda. accipitur ꝓ potentia que dr aliqñ mūda adueniēte gr̄a. aliquādo immunda adueniēte culpa. ⁊ sic pȝ solutio ad oīa obiecta per distinctionem ꝯsciētie supradictam.

Membrum secūdum.

Ad scōm quo q̄rit. vtrū ꝯscia sit habit⁹
a nālis vel acquisit⁹? ⁊ vr̄ ꝙ sit habitus acquisit⁹. qꝛ ꝯscia aliqñ ē mūda aliqñ imūda sȝ he dr̄e ꝯrie nō insūt ei a nā. sed potius ab acquisitione. qꝛ qꝺ nāliter ei inest semper inest ⁊ a principio. ꝯscia aūt non semper est sub huiusmodi differētijs. ergo nō vr̄ eē habitus naturalis sed potius acquisitus. ¶ Item nō pōt quis hr̄e ꝯsciam alicuius rei. quā prius non habuit. sicut pȝ de iudeis: qui añ datōȝ legis nō habebāt conscīam de immundis. sed post datōeȝ habebant vel hr̄e debuerunt. ꝯscia ergo icipit eē de aliqbus de quibus nō fuit. sȝ habit⁹ nālis sēp est de his ꝺ qbus ē. ergo vt prius. Cōtra Io. dama. dicit ꝯsciam eē legē nostri intellectus. ꝓut legi mētis repugnat lex carnis. sed lex carnis est in hoīe ꝯfestim hō incipit eē. ꝯfestim enim aīa ꝯiungitur carni. hȝ homo legē carnis. vnde qꝛ ex cō-

iunctõe ad carnē hʒ hõ legē carnis. idõ eē hʒ q̄ꝫ cito icipit eē: cū ergo lex mētis insit aīe a sua creatione. pʒ ꝙ multofortiꝰ dʒ hīc hõ legē mētis q̄ꝫ cito incipit eē. ergo ⁊ ꝯsciam. cū hec dicat illa. sʒ qð inest hoi a pricipio ⁊ ē habitꝰ. ē habitꝰ nālis. ergo ꝯscia ē habitꝰ nālis. ¶ Itē Ro. ij. cū gētes q̄ legē nõ hñt. nālr ea que legis sunt faciūt. ipsi sibi sunt lex. glo. ⁊ si gentiles nõ hñt legē scriptā. hñt tñ legē nālem. qua qsqʒ intelligit ⁊ ꝯscius ē. qd sit bonū ⁊ qd malū. sʒ huiusmodi lex nālis habitus ē nālis. ergo ⁊ ipa ꝯscia. q2 ea ꝯscius ē. qd sit bonuʒ ⁊ qd sit malū. Rñdendū sīc scia accipit fʒ actū ⁊ fm habitū. Scdm actū qñ aliqs hʒ sciam actualr alicuius scibilis. ⁊ actualiter ꝯuertit sup illud. Scdm habitum. qñ ⁊ si hʒ sciam alicuꝰ scibilis nõ tñ ꝯuertitur actualr sup illud. Silr ⁊ cõscia que in se sciam includit. põt accipi fm actum ⁊ fm habitū. Vñ ꝯscia ē talis habitus. a quo põt elici actus q non prius fuit elicitus: nihilominus tñ hʒ semp aliquē actū fm habitū ⁊ si nõ fʒ actū. vt post videbit. put ergo accipit fʒ habitū. bene ꝓcedimus ꝙ ē habitus nālis. sed prout fm actuʒ acquisitus. Vñ bene ꝓcedimꝰ. ꝙ huiusmodi dīc mundū ⁊ imunduʒ ⁊ sic de alijs differētijs. nõ sunt differentie ꝯscie. put est habitus nālis. sʒ dīc ꝑut acceptionē iuxta habitū nālem. ⁊ hoc prout se tʒ ex pte rõnis: ⁊ iteruʒ ꝯscia de se dicit duo. s. sciam. ⁊ sic potest dicere habitum nālem vel põt dicē associatõeʒ rõe eius ꝙ dicit cū. ⁊ sic recipit errorē ⁊ potest dicere habituʒ acquisitum.

Membrum tertium.

D tertium quo queritur. vtrū sit habitus cognitiuus vel motiuus? ⁊ videt ꝙ motiuꝰ. ꝑ hoc qð dicit dama. ꝙ cõscientia est lex nr̄i intellectus sʒ imissio ꝑnitiosi hoc ē lex peccati supueniēs mēbris carnis ꝑ eam se nobis imittit. ⁊ subditur. Cõsciētia ꝯgratulat legi dei. s. mandato. lex autē peccati. s. imissio ꝑ legem que ē in mēbris. s. corpis surrectionem ⁊ motum ⁊ irrõnalem ptem aīe. repugnat legi intellectus mei: ex quo appet. ꝙ dama. dicit ꝯsciam eē legeʒ mentis. ꝑut ei opponit lex carnis. sʒ lex carnis motiua ē. ⁊ semper inclinat ad malū: ergo ꝑ oppositū ꝯscia q̄ ē lex mētis in bonū. ⁊ ita ꝯscia cū sit habitus. erit habitꝰ mētis. ¶ Ad idē delectabile ⁊ penale attendunt penes volūtatē. Vñ delectabile dī qð ē ꝯsonū voluntati. penale qð non ē ꝯsonum. sʒ delectabile ⁊ penale attendūtur circa ꝯsciam. Vñ super illud ij. ad Cor. j. Gloria nostra hec est. testimoniū cõscientie nostre. gl. sicut impijs ē magna pena cõscientia. ita pijs gaudiū ē: ergo ꝯscia ē ex pte voluntatis ⁊ cuʒ sit habitus. erit habitus motiuus.

Cõtra. ꝯscia ponit sciam. sʒ scia determinat habitū cognitiuū. ergo ⁊ ꝯscia. hoc idē arguit ꝑ sile q2 cū. dr̄ iste hõ est ꝯscius secretoꝝ huius hois. sensus ē. ꝙ ille nouit secreta illius. Vñ ꝯscius dr̄ ꝑ aliquā cõeʒ noticiā. ⁊ ita ꝯscius ponit cognitionem. ergo ⁊ ꝯscia: ergo ē habitus cognitiuꝰ. ¶ Itē. j. cor. iiij. Nihil mihi ꝯscius sum. nõ ē sensus nõ moueor ad peccatū. sʒ potius nõ cognosco me eē in peccato. Unde glo. ibidem. i. nullo me remordet ꝯscia mea quare ꝯscia non erit habitus motiuꝰ sed potius cognitiuꝰ. ¶ Item corrigere ꝯsiliarij ⁊ huiusmodi ad cognitionē ptinent. corrigere. n. magistri ē. cõsiliarij sapientis. sʒ ista ad cognitõeʒ ptinent. Vñ in gl. sup primū Eccle. vbi loquit de ꝯscia dicit. ꝙ putat ipsā errata corrigentē. ⁊ ita ad cognitõem ptinet. ¶ Itē Eccle. vij. scit ꝯscia tua. q2 ⁊ tu crebro maledixisti alijs ⁊ ita ꝯscie ē scire. ⁊ ita vt priꝰ. ¶ Hoc idē arguit ex hoc qð dicit in glo. qua iudice nemo absolut nocens: ex quo apparet. ꝙ iudicare ad ꝯsciaʒ ptinet. sed iudicare cognoscentis ē. ⁊ ita vt primo.

Rñdendum. Est habitus pure cognitiuꝰ sicut habitus huius principij: oē totū ē maius sua pte ⁊ ē habitus pure motiuꝰ. sicut ē habitꝰ virtutis ⁊ est habitus q nõ solū ē cognitiuus. sʒ ēt inclinatiuus i motū. sicut i ꝓsecutõe boni aut fuga mali ⁊ talis habitus ē ꝯscia. Vñ nõ debemus ponere ꝯsciam sub vno habitu tñ sʒ sub duobus. fm ꝙ dicit phs. ꝙ peccant qui ponunt sub vno genere ea q̄ sunt sub diuersis. sicut ē de ꝯscia. q2 rõne cognitionis ordinat sub habitu cognitiuo. rõne eiꝰ ꝙ ordinat ad ꝓsecutõeʒ boni ⁊ fugā mali ordinatur sub habitu motiuo. ⁊ ꝑut ē habitus nālis nõ dr̄ mala cū ē d malo. vl bona cū ē d bono. tñ ꝑut dicimus acceptõeʒ quādā rõnis: recipit aliq̄ modo istas differentias. rectuʒ erroneū. ⁊ alias huiusmodi. fm ꝙ dictū fuit supius. fm ꝙ intellectus semp ē rectus. rõ aūt recta ⁊ nõ recta: sic cõscientia ꝑut ē habitus naturalis semper ē recta. prout vo dicit acceptionē quādā rõnis põt dicī qñqʒ recta qñqʒ nõ recta. ¶ Ad illud qð primo obijcitur. ꝙ lex carnis solum ptinet ad motiuaʒ ⁊ non ad cognitiuā: ergo ⁊ lex mentis q̄ ei opponitur: dõm q2 nõ ē oīno sile. q2 lex mētis semper dirigit ipam motiuā ꝑ cognitiuā. sʒ lex carnis sine ꝓcedēte cognitõe põt mouere ⁊ aliqñ ꝓcedēte cognitõe: quēadmodū. n. fomes ē pēale isflictū ex primo pctō. silr lex carnis q̄ ipʒ dirigit. ⁊ idõ se ipsa sine ꝓcedēte cognitõe. põt dirigere ipaʒ motiuam in malū. ⁊ idõ accidit. ꝙ ipam ꝓcedit aliqñ cognitio. sʒ cēnālr exigit cognitio ad hoc. vt lex mētis dirigat motiuā. Vñ primo respicit ꝙ ē intellectus. postmodum mediante hoc ꝙ ē voluntatis. ⁊ idõ ēt appellat lex mētis ab eo ꝙ ē meminisse q̄ sunt facienda. ¶ Ad hoc ergo qð obijcit. ꝙ lex mētis opponit legi carnis: dicimꝰ ꝙ solūmõ opponitur ei ex pte q̄ ē motiua i bonū. ⁊ nõ ex pte q̄ ē cognitiua. Vñ ex illo nõ pt ꝯcludi. ꝙ nõ dicat rõnē

motiui. sz non solū ꝙ dicat rōz cognitiui. ⁊ hoc bn̄ ɔcedimus. ¶ Ad scdz dicim⁹. ꝙ cū di ɔscia ē pena aut gaudiū ꝙ nō dī p eēntiā. sz solū ex ɔsequēti. Vn̄ ipsa disponit ad hoc vel ad illud. sz ꝙ diuersimode ē i diuersis. quēadmōz cognitio disponit ad motum. Vn̄ qn̄qz accidit. ꝙ aliqs hn̄s conscientiam de malo affligitur. ⁊ hn̄s ɔsciaz ð bono delectatur ⁊c̄.

Membrum quartum

a D quartū quo q̄rit. vtrū ɔscia semp sit in actu suo? qð vr. qr ignis nālis sēp ē in actu suo. Vn̄ quādiu ē ignis. semp hz aliquē actū. sed conscia dicitur esse ignis. xxviij. Ezech. producaz ignem de medio tui. glo. omnia q̄ edificasti male ɔscie ignis assumet. Vn̄ p̄io ezech. in glo. dicit sinderesis scintilla ɔscie. ergo sicut ignis ita ⁊ ɔscientia semper erit in actu suo. ¶ Preterea. ⁊si ponderosuz nō semp feratur deorsuz. nihilominus semp īclinat ad hoc vt deorsum ferat. vn̄ semp ē sub actu sue inclinatōis nālis. Sz inclinare liberꝝ arbitriū ad fugiēdū malū ⁊ ɔsequēdū bonū. ē actus q̄ inest ɔscie a nāa. n̄ dico mouere liberꝝ arbitriuz ad hoc aut ad illud. qr liberꝝ arbitriū nō pōt moueri ad hoc aut ad illud sine ꝓprio ɔsēsu. ɔscia ergo sēp erit sub huiusmodi actu. ⁊ ita sēp erit i suo actu.

Cōtra. ɔscia ē scia. scia aūt habitus ē. habit⁹ aūt nō semp ē i actu: ergo ɔscia n̄ sēp ē in actu. ¶ Itē ɔscia n̄ efficit actū in puul. ergo cū ɔscia sit i puulo ꝙ nālis ē. nō semp ē in suo actu. Rn̄dendū. ꝙ ⁊si nō appareat act⁹ ɔscie i puulis. tn̄ i adultis semp appet in suo actu. semp. n. stimulat in adultis liberꝝ arbitrium ad bonū vel ad malū. lz ipm nō ducat ad ɔsensū. hoc. n. n̄ est actus eius. ¶ Ad aliud vō dōm ē. ꝙ lz ɔscia ponat sciam. scia habitum. nihilominus ɔscia semp ē in aliquo actu. qr quidā habitus pōt semp eē i actu aliq̄. ⁊ qdā nō semp ē. de p̄io aūt genere ē ɔscia.

Membrū quintum.

a D qntū quo querit. vtrū ɔscia sit idez qð lex naturalis? Et videtur ꝙ nō. lex enim naturalis non ē deponibilis. sed conscientia est deponibilis. vnde habenti ɔsciaz erroneā dī. depone ɔsciaz tuā. ergo lex nālis n̄ ē idē cū ɔscia. ¶ Preterea. quoꝝ sunt diuerse dōne. ipsa sunt diuersa. sz huius ⁊ illi⁹ sūt diuerse dōne. nō. n. lex recipit istas dōnas mundus ⁊ inmūdū. ⁊ ita de alijs. ergo ⁊c̄. ¶ Itē Io. damī. lex dei intellectū nrm̄ attrahit ad seipsam ⁊ pungit nr̄am ɔsciam. ⁊ ita vt prius. Cōtra. Ro. ij. cum. n. gentes ⁊c̄. Glo. ⁊si gentiles nō habeant legem scriptā. hn̄t tn̄ legē nālez. qua qsqz itelligit ⁊ sibi ɔsci⁹ ē. qd sit bonū ⁊ qd sit malū: lege ergo naturali ē vnusquisqz conscius. sz ɔscia ē illud quo sibi vnusquisqz ɔscius ē. ergo ɔscia est illud qð lex nālis. Rn̄sio dicim⁹ ꝙ hec differūt. quēadmodū aliqð principiū qð facit scire aliquā cōclusionē ⁊ scia illius p̄icipij. lex. n. nālis scripta est in corde. vn̄ ē ēt quoddā scibile. qð dirigit potentiā itellectiuā ad motū. put hz in se rōnem cognitiui. Vn̄ sicut in scientia principij includit ipm principium. sic in ɔscia lex nālis. Ad illð qð obijcitur. ꝙ ɔscia ē q̄ aliquis sibi ɔscius ē. ⁊ sit lege nāli dicimus. ꝙ diuersa habitudo notat per hūc ablatiuū ⁊ p illū. per hūc. n. ablatiuū ɔscia: notaꝛ habitudo formalis. sed p hūc ablatiuū lege nāli dispositio materialis.

Membrum sextum.

a D sextū quo querit. vtrū ɔscia sit idez qð synderesis? Qð sic vr Ezech. j. sup illud. quatuor ptes habebāt. Glo. synderesis est scintilla ɔscie. ⁊ postea subditur. hanc aūt ɔsciam cū impius in profundum peccatoꝝ venerit. precipitari videmus. ex quo videtur ꝙ ɔscia sit idem qð synderesis. hoc idē pz argumētis q̄ dicant i eadē glo. vult. n. dicē ꝙ q̄tuor sunt vtutes aie. s. rōnalis. irrascibilis. ⁊ ɔcupiscibilis: q̄rta q̄ supra has ⁊ extra has. ⁊ ð synderesis: ⁊ vt pz ex eadē gl. ɔscia reducit ad aliquā istaꝝ viriū. cū ergo nō sit alia vis ab his in aia nisi synderesis. pz qð ɔscia ad synderesiz reducitur. Cōtra predicte dōne ɔscie non ɔpetunt synderesi. ergo hec n̄ ē illa. Et iteꝝ sinderesis ē ꝑte motiua. ɔscia vō plus ē in cognitiua. lz inclinat ad motū sicut dictū ē. Rn̄dendum. ꝙ ɔscia hz duo i se. vnū qð ē sic supremū. ⁊ quo ad hoc ɔiungit ipsi synderesi. ⁊ dic habitū nālem. ⁊ aliud qð ē inferius. ⁊ sic ɔiungit magis rōni. ⁊ sic dic rōnem acceptōis. q̄ notat in hoc ꝙ hz con. ⁊ sic recipit errorē ⁊ ꝑturbatōez. ⁊ huiusmodi siliata ꝑte. n. inferiori bn̄ pōt accidere error. tn̄ ꝙ erret hoc n̄ ē per se. plus. n. sctz ex pte synderesis que potentia habitualis dī. q̄ rōne scie. q̄ includit in ipa rōne cuius ē i ipa rectitudo. vn̄ rōne eius ꝙ dicit habitū sctz ex pte q̄ potētia habitual dī. sz rōne ei⁹ ꝙ dicit acceptōz ex pte rōnis ex pte huius recipit pdictas differentias. ⁊ ita pz solutio. Dōm. n. est: ꝙ ɔscia a pte supiori sm rem reducit ad synderesim.

Questio. lxxviij. ð eē essētie corpis adā.

Moniaz dictū est de sb̄a spūali inuisibili. cuiusmodi est aia rōnalis. dicēdū est de sb̄a corporali visibili. cuiusmodi ē corp⁹ humanū ð q̄ ɔsiderādū ē q̄tuꝫ ad duo

plicē statū.inocētie.s. ⁊ nāe lapse. Quātū ad statū
innocētie ꝯsiderādū ē de ipso ⁊ ꝯditōibus eius
dupli͛.s.quo ad fieri. ⁊ quo ad esse. Quo ad fieri
ꝯsiderandū ē de ipo quadrupli͛.ſm gnā quatuoꝛ
causaꝝ. Et pꝛio quo ad cāz efficiētē. Scdo quo
ad formalē. Tertio quo ad mālez. Quarto ꝙ ad
finalē. Quo ad efficiētē tria ꝗrunt. ¶ Primo si
corpus hūanū.s.ade.in statu inocentie fuit a deo.
¶ Scdo.si potuit eē a creatura spūali.s. ab ange-
lo. ¶ Tertio.si a creatura corpali. cuiusmodi ē na
tura aliqua iferioꝛ creata.

Membrum primuz.

Circa primū sic. Gen.ij. Formauit de⁹
hoiez de limo terre. qđ intelligit ꝗntū
ad corpus. ¶ Itē Job.x. Manus tue
fecerūt me ⁊ plasmauerūt me. ⁊ vt pz
ex glo.loquit͛ ibi Job in ꝑsona hoīs simpli͛.s.ho
minis primi. Glo. fecerūt scz aiam: totū in circui
tu siue corpus. ⁊ post manibus vt factus pmisso
ꝯsilio. Faciamus hoīem ad imaginē ⁊ silitudinē
nostrā. ¶ Itē si corpis alicuius decebat deū esse
cām.maxime decebat euz eē cāz corpis primi ho
mis cum in gnē corpoꝝ fuerit nobilissimū.sed cō
stat ꝙ aliqđ corpus ē ꝯditum a deo.s.corpus su-
premū.ergo ⁊c. ¶ Itē aug.i li.lxxxiij.q.xxxv.q.
arguit oē corpus eē a deo sic. Omne bonū est a
deo.omne speciosuz ē bonuz:ergo oē speciosuz ē
a deo. sz oē corpus vt corpus sub aliqua specie
ꝯtinet:ergo oē corpus ē a deo. Ex hoc pōt argui
vlterius.ergo corpus ade ē a deo. Cōtra.sicut
in genere eēndi extrema nō ꝯiungunt͛ nisi p me-
diū.ita in genere opandi iter primā cāz ⁊ effectū
vltimū debet itercedere opatio cause medie. sed
primū est cā prima corpus humanū effectus vlti
mus.ergo inter hec dbet itercedere causa media
in opando. ad hoc ꝙ sit effectus vltimus.s. cor-
pus humanū. Qđ corpus humanū sit vltius ef-
fectus ꝯfirmat͛ theologice. Nā corpus humanū
ē vltima creatura in opibus sex dieꝝ. Silr ⁊ phi
losophi ponētes ordinē. vt pꝛio sit deus. deinde āge
lus. deinde corpus celeste. deinde elemēta q̄ sunt
corpa simplicia. deinde mineralia. deinde vegeta
bilia. deīde sensibilia. vltio corpus hūanū. ¶ Itē
primū ē sba imobilis ⁊ imutabilis. corp⁹ hūanū
suba mobilis ⁊ mutabilis. Inter hec āt ē sba aliq̄
imobilis ⁊ imutabilis. vt corpus celeste. qđ ē mo
bile quo ad situz. imutabile quo ad formā. Est ēt
alia que imobilis ē sz mutabilis. vt terra que ē i-
mobilis ꝗntū ad situ. ⁊ mutabilis ꝗntū ad formā.
nulla autē creatura ē imobilis ⁊ imutabilis sz so-
lus deus. qđ pz p Gre. nazāzenū: ostendentē ꝙ hec
duo in creatura eē nō pnt. vñ dicit sapiētia dei ꝓ
prietates vniuscuiusqz ꝑmutās. imobilē naturam
ꝯuertibilē fecit. mobilē vero incōuertibilē prouī-
dentia quadā. hec ita dispēsans ne qđ diuine nāe
est singulare vel ꝓpriū.i.imobilitas ⁊ secō mutabi
litas.i aliqua creatura ꝯspecta.deū estimare face
ret creaturā. ostendens hec extrema.s. celū ⁊ terrā.
ꝑticiparchas ꝓprietates. vt celū sit mobile sed i-
mutabile. terra imobilis sz mutabilis. Sz sicut est
ordo in eēndo. ⁊ ita dz eē in operādo siue i creā
do. aliter destrueret͛ bonū ordis i vniuerso. Et si
sic. erit vltra suba.s. corpus humanū a medijs vel
a medio. ¶ Itē causa primaria creādo influit sup
suū causatū: sed sua fluētia ē ex infinita potētia. er
go quod ē imediate causatū ex influētia diuīe po
tētie. maxime debz eē potētie. ergo cū corpus pri
mi hoīs maxime fuerit īfirmitatis. nō videt͛ fuisse
effectus prime potētie. Si dicat͛ ꝙ ex actu ipsi-
us ade secuta ē hec īfirmitas. Cōtra. plus erat cā
prima potēs influere ꝙ̄ aliqđ aliud infirmare vel
destruere: nō ergo videt͛ ex aliqua īfirmitate hu-
iusmodi icurrisse si eēt effectus imediatus prime
potētie. ¶ Si adhuc diceret͛. ꝙ lz ꝯditū fuissz cor
pus primi hoīs a sūma potētia. nō ex hoc seq̄ret͛
ꝙ eēt īpotēs siue infirmū. Cōtra. bōitati artificis
attestat͛ bonitas artificiati. eodē mō videt͛ ꝙ po-
tētie artificis attestet͛ potētia artificiati. ¶ Itē cor-
pus humanū i genere reꝝ ē vltime ꝯpositōis. qz
maxime ē ꝯpositū. vnde inter creaturas maxime
distat a sūmo simplici: ꝓpter qđ videt͛. ꝙ sicut in
tantū distāt creant͛ a causis medijs ⁊c. ¶ Itē dyo
ni. optimi ē optima facere. ergo cū corpus primi
hoīs inqūtuz corpus ē siue determinatuz oīo i eē
corpali. nō fuit de numero optimoꝝ nec fuit p-
ductū in eē ab optimo. ¶ Itē vt habet͛ i cōmento
supra libꝝ đ causis. aīa facta ē causa corpoꝝ ⁊ fa
cta ē causata ab itellectiua que ē añ ipsaz. sed ma-
gis decet diuinā ꝓuidentiā creare aīas p se ꝙ̄ cor
pora cuiusqz sint ꝯditōis. igit͛ si nō p se creat ani
mas. sz create sunt ab itelligētijs. vt habet͛ in ver-
bo ꝓposito. multofortius ⁊ corpus cuiuscūqz sit
conditōis. debet ab itelligentijs creari ¶ Itē cor
pus primi hoīs ꝓductuz fuit ad eē vltimū.s. bea-
titudinis mediāte creatura. silr a rōne fortiori vi-
det͛. ꝙ ꝓductū fuit ad eē primum aliqua creatura
mediāte. cū eē vltimū sit nobili⁹ ꝙ̄ primuz. ¶ Itē
prima reꝝ cōditio lex erat originalis nature suc-
cedētis. vnde Basi. in exameron. v. in fi. Nature
rō ex priori dei mādato sortita pricipiū. p omne
transit euuz. donec ad cōmunē terminum finēqz p-
ueniat. Si ergo corpus humanuz in ꝓcessu natu
re originalis ab alio corpe eiusdē generis produ
cit͛ in eē mediante virtute supiori. homo eīm ge-
nerat hominē ⁊ sol. videt͛ ꝙ simpli͛ debuit in esse
ꝓduci. Ad hoc pōt dici. ꝙ corpus primi hoīs
fuit ꝯditūz a deo. vt ex textu gen. pz. nō ab āgelo
vel alia creatura. vñ aug. sup gen. ad lit. Formare
vel edificare costam vt mulier esset. vsqz adeo nō
potuit nisi deus. vt nec illud quidem carnis sup-
plementum in corpe viri. qđ i illius coste successit

locū. ab angelo eē crediderit: sicut nec ipm hoiē de puluere terre. Rō autē quare decebat diuinā puidētiā. vt homo ēt ſm corpus eēt a deo. ē quedā ex duabus ꝯplexa. prima ē sumpta a cā exēmplari. secūda a cā finali. Prima ē hec. Homo ſz corpus ē imago dei. q: sicut deus ē pricipiū simplr omniū: sic homo ſm corpus. corpoꝝ oīuz sui generis fuit pricipiuz. vñ. ij. sen. dis. xvij. Imago dei in hoīe appuit. q: sicut deus oībus rebus extitit pricipiū creatōis: ita hō oībus hoībus pricipiū gnātionis. primitas. n. imagis ad illud cuius ē imago ocūrenuit mediationē in creando sicut in mutādo. Alia ē hec. cū deus sit alpha ꝛ o principiū ꝛ finis. apoc. j. voluit. vt hō q̄ztū ad vtrāqꝫ sui ptē. a nullo alio sortiret̄ esse: vt se totū sciret deo eē obnoxiū. quē [illegible] q̄ztū ad corpus tm̄ nobilitauit. vt illi soli seruiret: vt eū assequeret̄ quasi finē. Nec ē ꝯ hoc. ꝙ oēs hoīes sūt deo obnoxij. q: oēs i pꝛio hoīe quodāmō ꝯditi sūt. Nō. n. cōditus fuit primus hō ēt q̄ztū ad corpus solū vt res q̄dā singularis. ſz potius vt gnāle pricipiū oīum corpoꝝ generis hūani. ¶ Preterea. successiōes primi hoīs nō sūt ea rōne imago dei q̄ztū ad corpus. q̄ ipe. Vñ tota rō qua ꝯuenit primū hoiēz a deo formari: n̄ ꝯuenit eis. ¶ Ad pria duo obiecta dōm. ꝙ lʒ ordo creādi ꝯueniat ptibus vniuersi. sicut cēndit. nō tm̄ attēdēdus ē ordo iste i pductōe pricipioꝝ originaliū ī esse. quoꝝ vnū erat primus hō ſz corpus. ſz poti⁹ i pductōe pricipiatoꝝ siue creatoꝝ ab eisdē. imo ꝯueniebat vt a cā primaria ꝛ īsima imediate: pducent̄ in eē secūdarie ꝛ iferiores. ꝛ ab vtrisqꝫ effectus vltimi. s. q nō sūt de numero creatiuoꝝ. Theologi vō ponūt ipm vltimū ꝯditiōe. vñ hugo. Cōstat creatōez hoīs rerū oīuz visibiliū ꝯditōez posteriorē quidē tpe. ſz cā priorē fuisse: q: q factus ē post oīa pp cū facta sūt omnia. Phi autē a nā eo modo quo ꝯpositū est posterius simplici nā. ꝛ magis ꝯpositū min⁹ cōposito. oīuz. n. corpoꝝ corpus hoīs ē ꝯpositōis maxime cuius rō īfra patebit. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ influētia prima a qua creature exeūt in eē. non ē nālis vel necessitatis. ſz ē electiua: ppter qd̄ ſm libertatē electōis influētie sunt quedā potētiores. quedā minus potētia. vñ nō sequit̄. si maxima ē potētia cause influētis ꝙ ppter hoc maxie sit potentie ipse effectus. Prima autē cā dicit̄ maxime influētie a phō. q: ꝙ alie cause influunt sup causata. hoc habēt a cā prima. vñ q: alie cause hñt potestatē influēdi ab ipa ꝛc̄. hoc in omni actione ipa [illegible] intime agēs. iō dicit̄ maxie influentie. ¶ Ad illud qd̄ inducit̄. ꝙ bonitas artificis attestat̄ bonitati artificiati ꝛc̄. dōm ꝙ non ē simile. eē eīm boni determinatū est i sui cōicatione siue diffusiōe. vñ qñ aliqd̄ ē sui diffusiuū siue cōicatiuū: sicut accidit in rei creatiōe. hoc ē. q: bonū est. ꝛ q̄ztum ad hoc se eē bonuz ostēdit. vñ etsi aligs p potētiam aligd̄ alij cōicat. vel p scientiaz p se loquēdo. h̄ vt bonus facit. nō vt potēs vel sciēs. q: ergo i creatōe rei ē diffusio quedā a cā in causatū. ꝛ cōicatio bonitatis cāe attestat̄ bonitati causati. n̄ āt potētia potētie. vel sapia sapie. vñ bñ sequit̄. cā ē bona. ergo effectus p se loquēdo. n̄ aūt sequit̄. cā est potēs vel sapiēs. ergo effectus. ¶ Ad aliud dōz. ꝙ ē distātia multiplex causatoꝝ a prima cā: sicut appropinq̄tio siue approximatio. ē. n. appropinquatio p ꝯformitatē. ꝛ q̄ztuz ad eē ꝛ q̄ztū ad nobilitatē siue dignitatez. Simılr ē duplex distantia p difformitatē duplicē. Creature spūales scʒ angelus ꝛ aīa. vtroqꝫ mō maioris sūt approximatōis creaturis corpalibus: ꝛ minoris distātie. Sz inter res corpales secūdo mō appropinqtatis. fuit corpus primi hoīs maxime ppinqtatis. ꝛ minoris distātie. q: maxie dignitatis ꝛ nobilitatis. vtpote iter oīa corpa maxie imago dei. siue ſm illud. ꝛ ꝙ mediāte sui pfectōe: ē deo vniēdū vniōe glorie. ꝛ sic beatificādū: lʒ ergo maxie distet a deo rōe sue ꝯpositōnis. minime tm̄ distat ꝛ maxie ē appropinq̄tōis rōne sue dignitatis vel nobilitatis. ¶ Ad aliō dōm. ꝙ corp⁹ primi hoīs erat optie factū ꝛ ō optimis: imo poti⁹ optimū i gnē corpoꝝ. tū rōe finis. vtpote spūali ministerio deo seruiturū ꝛ ꝯiter beatificādū. tū q: pricipiū oīuz sui generis: lʒ ergo n̄ sit ō optimis simplr: ē tm̄ de optis in gnē corpoꝝ. Preterea. ꝛ si n̄ fuerit optimū pse. fuit tm̄ optimū i vniuerso: q̄si q̄dāmō necessarium ad pfectōez vniuersi. ¶ Ad aliō dōz. ꝙ illō ōbuz aīa creata ē ab itelligētia. simplr loquēdo falsuz ē ꝛ heresiz sonat. tm̄ aliq̄ mō itellectū hʒ veritatē. ſz ꝙ creare dr̄ qñqꝫ cōiter. put dr̄ pductio i eē cuiuscūqꝫ ſbe. siue accñtis. ſz ꝙ dic̄ ps. Emitte spūm tuū ꝛ creabūt̄. s. q̄ztū ad inouatōez i bonis opib⁹. sic pōt dici. ꝙ aīe creant̄ ab āgelis. q: multe inouatōes fiūt i aīab⁹ mediātib⁹ angelis. a qbus aīe frequēt̄ recipiūt illuiatōes. ſz put creare dr̄ pprie pductio rei de n̄ ente in ens. sic ē falsuz. Alr ēt pt itelligi ꝛ hʒ veꝝ itellectū ſm ponētes itelligētias eē motores orbiū celestiū. q: cū motu orbiū fiūt corpa organizata: ꝛ sic disponūt̄ ꝛ adoptātur ad aīoꝝ susceptōez. cū huiusmōi motus fiat ab itelligētijs ſz hāc opiōnē aliq̄ mō loquēdo. lʒ valde p accñs pt dici aīas creatas eē ab itelligētijs. Lʒ [illegible] sic soleat exponi ōbū pdictū. sani⁹ tm̄ ē illud vt simplr falsū negare. q̄z sic exponēdo ꝯcedē. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. ꝙ corp⁹ primi hoīs pductū fuit ad eē vltimū mediāte creatura ꝛc̄. dōz ꝙ ē eē prīmū. s. nāe. scōm. s. grē. tertiū scʒ glorie. quoꝝ nullius opator est creatura. cooperari tamē pōt ad vnūquodqꝫ. dicit eīm aug. sup gen̄. ix. ad lit. solus vniuscuiusqꝫ creator est deus. nō ꝙ nulla fit angeloꝝ cooperatio vt quid creet̄. sed non ideo sunt creatores. loquit̄ enim aug. de formatōe mulieris ex costa viri. quā ipe dicit quādā creatōez

forte rõne multiplicatõis:qua de tãtilla materia
fiebat corpus tãni.que qdez formatio fuit a deo.
tamen vt ipe dicit.aliqd fuit ibi ministeriũ ange/
loꝝ. Eodẽ mõ deus ẽ per se opator ⁊ dator glo
rie ⁊ gratie.aliquo tñ mõ angeli opant.s.illumi/
nãdo ⁊ excitãdo siue disponẽdo. ¶ Ad vltimuz
dõm.ꝙ p̃ria reꝝ ꝯditio est lex originalis nature
succedẽtis in hoc.ꝙ virtus ⁊ ꝓprietates collate
rebus tunc ꝯditis ꝑseuerãt.⁊ hoc principalr̃ ꝗ̃/
tum ad tria.s.ꝗ̃tum ad collatiõez virtutis ⁊ ꝓ/
prietatũ.que requirunt ad ꝑfectõnem eẽ indiui/
dui in se.⁊ ꝗ̃tum ad ptãtem opandi tꝑibus con
gruis ad sui silis multiplicatiõem.⁊ ꝗ̃tuz ad in/
cessãtãez opatõis huius:quousqz [illegible] status mul
tiplicatõis siue creatiõis reꝝ a diuina ꝓuidentia
determiatus.Cum.n.dixit geñ.j.germinet terra
herbã virẽtẽ:virtute huius vbi.accepit terra vir
tutẽ fructificãdi i se ⁊ renouãdi fructũ ẽm ꝯgruã
tꝑis renouatiõez.⁊ hoc ipm icessanter faciẽdũqz/
vsqz status multiplicatiõis reꝝ venerit.De p̃io
Basilius in exame.v. Germinet terra.Respice
qm̃ ex parua voce ⁊ ꝓceptiõe breuissima tellus
arida sterilisqz repẽte parturiẽs:⁊ ad effectũ fru
ctificatõis ipulsa.velut quodaz luctuoso amictu
deposito:sumptisqz letioribus idumẽtis:⁊ cultu
ꝓprij decoris exultãs.oia que iussu celesti cõce/
perat effũdebat. De scdo idẽ in ñ.v.li.germinet
terra.Parua ista ꝓceptio cogit terraz vires ꝓ/
prias quantas hꝫ.singulis annoꝝ curriculis:ad
iformãdũ genus herbaꝝ:seminũ:lignorũqz ꝓ/
ducere. Et i p̃ricipio gnĩ.Vox.que tũc emissa ẽ.
⁊ p̃ria illa ꝓceptio veluti lex quedã nature fuit.⁊
inhesit terre creãdi fructificãdiqz sibi ꝓbens ipo
steꝝ facultatẽ.De tertio idem basi.in p̃ricipio no
ui.Aduerte ergo vbum dei currẽs p oẽm crea/
turam:qd olim cepit.sꝫ vsqz nunc opat ⁊ ꝓpe/
rat ad finẽ:donec ꝯsummatõem mũdus accipi/
at.sicut.n.pila cũ ab aliquo fuerit ipulsa:cuz spa/
cia diuersa recepit. ipa sui volubili locisqz ꝓcli/
uitate velocius incitata ꝓfert.nec prius stare po
terit ꝗ̃ ad plana descẽdat.ita natura reꝝ dei ꝓce
ptione ꝯmota.nascentiũ moriẽtiũqz passim natu
rã penetrans.vniuscuiusqz generis sobolẽ p sui
similitudinẽ custodit equaliter.donec ad statutũ
terminũ valeat puenire.equũ.n.facit equo succe
dere.⁊ leonẽ leoni. ⁊ aquilã aquile. ⁊ singulas
aĩantes sequentiũ successione ẽuata vsqz ad finez
oium extiñqz pducit. Nullum enim tẽpus vale/
bit ꝓprietates animãtium ꝯmutare.sꝫ tanꝗ̃ nup
ꝯstituta natura.ita recens fert cum tꝑe. vñ di lex
nature ẽuari quo ad hoc ꝙ producet corpus ex
corpore.sicut mã sit p decisionem sube.sed mo/
dis p̃etactis.tunc.n oporteret generatõem esse
vel circularẽ:vel infinitam a p̃te ante.

Membꝛuz secunduz.

a D scdm quo querit.si corpus primi
hois potuit formari a creatura spi/
rituali scilꝫ ab angelo. ¶ Et primo si
a bono angelo. ¶ Secũdo si a malo
scꝫ a dyabolo vel demone.

Articulus primus.

P Rimo articulo querit.si bonus ange/
lus potuit formare vel ꝯdere corpus
primi hois. Qd ñ vr̃ sic.sic ondit aug.
ix.sup geñ.ad lit.Angeli ñ poterãt for
mare mulierẽ ex costa viri.sꝫ i maiori distãtia ⁊
minori dispõe ẽ puluis siue lutũ ad corpꝰ hũanũ.
ꝗ̃ os ⁊ caro hũana.⁊ difficilior trãsmutatio.cũ
i hñtibus symbolũ sit facilior trãsmutatio. ergo
si ãgeli ipotẽtes erãt face corpus hũanũ siue mu
lierẽ ex carne ⁊ eẽ hũano.multo fortiꝰ erãt ipo
tẽtes corpus hũanũ formare ex puluere ⁊ luto.
¶ Itẽ ñ ẽ diminuta vtus siue ptãs ãgeli post ꝯ
ꝯditõis primi hois.ergo si nũc ñ pt ãgelus edu/
cere corpꝰ hũanũ i eẽ:ex seĩalibus rõibus existi/
bꝰ i elemẽtis.nec tũc poterat. Qd nũc põt.ondit
sic. Nullus rei subã ꝓpriẽ ⁊ p se educẽde i esse p
nãm.põt educi i eẽ ministerio angelico.corpꝰ hu/
manũ ẽ tale.ergo ⁊c. Probatio p̃me vt dic au
gu.sup geñ.ix. Insitit rebꝰ corporeis rões.qbus cũ
data fuit oportunitas tꝑalis.ꝓrũpũt i spẽs debi/
tas suis modis ⁊ finibꝰ.ꝓrũpũt inqd p [illegible] opa/
tõe nature.quãtacũqz.n.sollicitudie oparet ange
lus circa hoꝝ ꝓductõez i eẽ.nũꝗ̃ i eẽ ꝓducerẽ
tur nisi nã opante.hñm opatõe nature i eẽ ꝓdu
cerent angelo ñ coopante.sicut.quãtacũqz solici
tudine oparet agricola circa ꝓductõez segetum
vel arboꝝ.nũꝗ̃ ꝓducerent i eẽ:nisi oparet nã.
Vñ angelus coopans nãe i naturaliũ ꝓductõe.
solũmõ expedit ⁊ accelerat opatõez nãe. nec est
educẽs rẽ nãlem i actũ vel in eẽ:nec potens edu
cere.sicut nec agricola segetes vl̃ arbores.sꝫ nã
potius:q̃ ꝓpria vtute sufficit ad hoꝝ ꝓductõez i
eẽ tpe ꝯgruo. ¶ Itẽ si ãgelus potuit formare vel
ꝯdere corpꝰ hũanũ.tũc fuit possibile ⁊ ponibile.
ponat ergo inde sic. Angelus eduxit i eẽ corpus
ade.ergo ãgelus fuit ꝯditor alicuius sube. Con/
tra.Dañ.q̃tiaqz dicit angelos ꝯditores.hi oẽs
sũt os p̃lis sut dyaboli. Si dicat ꝙ ibi sumit ꝯdi
tor ꝓ creatore.nec hoc ipedit ꝓcessũz rõnis:cuz
formatio primi hois ex puluere fuit creatio q̃dã
vt ifra patebit. Cõtra.eiusdẽ ẽ potẽtie ⁊ [illegible]
ris.reformare corpa mortuoꝝ ex puluere:⁊ for
mare ex puluere.vtrobiqz.n.vr̃ eẽ potẽtia passi
ua vel obediẽtia mãlis nũ.primũ aũt fiet ministe
rio angeloꝝ sicut dĩ.ergo vr̃ ꝙ ⁊ scdm fieri pos
sit.⁊ ita vr̃ ꝙ corpus primi hois potuit formari
de luto vel pulueribus misterio ãgeloꝝ. ¶ Pre
terea.sup geñ.ix.aug. Nonulla ẽ i angelis poten
tia vt aliqd creetur. Ex hoc arguit sic. Cuicũqz

ꝯuenit potētia: pōt ꝯuenire actus illius potētie. sꝫ potētia creādi ꝯuenit angelis. vt̄ pꝫ ex auctē ſdicta. ergo ꝛ actus ꝯuenire potuit. ꝛ ita nihil ipedit: qn corp⁹ ade potuit educi i eē ab angelo. etiā ſi illa eductio eēt creatio. ¶ Itē vt habet ab aug. ſup gen̄. vij. corpus ade fuit i tpibus ſex dieꝝ ſeialiter. ſ. i q̄tuoꝛ elemētis. Si ergo angeli nouerūt ꝓpoꝛtōes elemētoꝝ q̄ regrebant ad ꝯditionem coꝛpis hūani. ꝛ ꝯſtat ꝙ miſterio eoꝝ poterāt copiari ꝛ ꝯpegi vel ꝯpingi i tali ꝓpoꝛtiōe. relinquit ꝙ poterāt coꝛp⁹ pꝛimi hoīs foꝛmare. Rn̄ſio. ꝓcedēdo ꝙ angeli nō poterāt p eoꝝ miſteria educere coꝛpus hūanū. nec ad hoc erat potentia eoꝝ oꝛdiata. vt pꝫ in. q. de miraculo. ꝛ hoc dicit aug. ſup gen̄. ix. foꝛmare vel edificare coſtam vt mulier eēt. vſqꝫ adeo n̄ potuit niſi deus: a q̄ vniuerſo nā ſubſiſtit. vt nec illud qdē ſupplementuꝫ carnis i coꝛpe viri qd̄ i illius coſte ſucceſſit locū ab āgelis factū eē crediderīꝫ. ſicut nec ipꝫ hoieꝫ de terre puluere. ¶ Ad pꝛimū ergo dōm. ꝙ nō ē ſilr̄ de foꝛmatiōe ꝛ reformatiōe. nā i pulueribꝰ ex qbus erit reformatio. erit q̄daꝫ aptitudo ſiue appetitus ad hoc ꝙ ſimul vniant i coꝛpe. ꝛ vlteriꝰ ad vnionē cū aīa. cui atteſtat oꝛdiatio coꝛpis ad neceſſitateꝫ n̄ moꝛiēdi. q̄ qdē aptitudo n̄ erat i pulueribus vel i luto. ex qbus foꝛmabat coꝛpus pꝛimi hoīs. Pꝛeterea. ꝛ ſi miſterio āgeloꝝ ſicut dī. qd̄ tn̄ ego n̄ aſſero. fiat repatio coꝛpoꝛū q̄ reſurgēt. n̄ tn̄ credo ꝙ illa repatio inq̄ntum erit ab angelis: ſit vltie ꝯpletōis ſiue pfectōis. ſꝫ quedaꝫ ꝯpūctio ſiue coadunatō pūū i toto. vltia ꝯpletō a ſuo ꝯditoꝛe reſoꝛmādo. de hoc habet plenius īfra cū aget de reſurrectiōe. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ angeli creare n̄ pn̄t. pn̄t tn̄ iuſſu dei inq̄ntū voluntati eius obediūt. de rebꝰ ſubiectis tanq̄ mīāꝫ miniſtrare vt aliqd creet. vn̄ aug. ſup gen̄. ix. Cum deus vniuerſā creaturā ſuaꝫ biptitā quodāmō. ope ꝓuidētie ꝛ i nālibus ꝛ i volūtarijs motibꝰ adminiſtret creare nāmꝫ. taꝫ nullus angelus pōt q̄ nec ſeipm̄. volūtas vō angelica obedienter deo ſubdita. eiuſqꝫ executa iuſſionē nālibus motibꝰ ō rebus ſubiectis tanq̄ mīām miniſtrare. vt ſcḋm illas pꝛicipales in v̄bo dei n̄ creatas. vel ſcḋꝫ illas i pꝛimis ſex dieꝝ opibus cāliter creatas rōes aliqd in tpe creet moꝛe agricolādi vel medēdi pōt. Et ē exēplū aug. de medico. q egro adhibet alimentū: ꝛ vulnerato medicamentū. nō hoc facit de rebus q̄s creauitꝫ q̄s creatas iuenit. de huiuſmōi aūt que adhibet. nec vires creat nec carnē. ſꝫ nā potius hoc agit. opatiōe medici adiuta. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ ꝛ ſi angeli ſcidt ꝓpoꝛtōes elementoꝝ que regrunt ad foꝛmatiōeꝫ coꝛpis humani. ꝛ elemētaria materialia coꝛpis hūani debita foꝛmatiōe mēbꝛoꝝ ꝯpingere. tn̄ coꝛpus humanum foꝛmare n̄ pn̄t. illā. n. armoniā ꝛ diſpōnem qua aptū ē ad ſuſceptōem aīe rōnalis. ꝛ ita tanq̄ ꝓpꝛia ꝛ debita pfectiōe perfici. iprimere ſiue inſerere nō pn̄t. qd̄ neceſſario requirit ad coꝛp⁹ humanū. ſicut. ſ. melius patebit.

Articulus ſecundus.

Ad ſcḋm quo querit. vtrū coꝛpus pꝛimi hoīs poterat educi in eē miniſterio mali angeli. hoc ē. vtrū malus āgelus poterat educere illud in eſſe. Qd̄ n̄. pꝫ ex rōibus qbus oſuꝫ ē ſupꝛa. ꝙ nec āgelus bonus hoc potuit. Cōtra. angelus malus tpe cōditiōis pꝛimi hoīs: n̄ fuit minoꝛis potētie q̄ nūc. ſꝫ ꝯſtat ꝙ taꝫ boni angeli q̄ꝫ mali aſſumūt coꝛpa hūana i qbus apparēt. que foꝛmāt ex ipis elemētis. ergo vr̄ ꝙ tūc ſilr̄ potuerūt. ꝛ ex hoc vr̄ ꝙ mali angeli poterāt foꝛmare coꝛpus pꝛimi hoīs. ¶ Itē aug. i li. lxxxiij. q. xlv. q. dicit. Non hoc oꝫ mirari. qꝛ oia q̄ viſibilr̄ fiūt et p iferioꝛes ptātes aeris huius. n̄ abſurde fieri poſſe credūt. ex hoc vr̄ ꝙ n̄ ſolūmō coꝛpa hūana ſꝫ ēt ꝛ alia q̄ viſibilr̄ fiūt. ēt p iferioꝛes ptātes aeris ꝛ dīones fieri pn̄t. ¶ Si diceret ꝙ aug. logt de opibus mirabilibꝰ ſiue miraculoſis q̄ q̄nqꝫ viſibilr̄ fiūt. qd̄ vr̄ p hoc ꝙ logt ō factōe ſpētis a Magis ꝛ moyſe exo. vij. hoc n̄ ipedit ꝓceſſuꝫ rōis. qꝛ ſi opera mirabilia q̄ viſibilr̄ fiūt pn̄t fieri p iferioꝛes ptātes aeris. multofoꝛtius ꝛ alia q̄ ſubiacēt nature. ¶ Itē cū optie ſcidt nās ꝛ ꝓpoꝛtiōes reꝝ naturaliū ſiue elemētoꝝ. ꝛ ſemp ſciuerūt. nō ē dubiū qn ſcirēt a pꝛicipio ꝯditōis hoīs: quātū debeat eē in ſemie hūano de quolibꝫ elemēto. ſilr̄ ꝛ ꝓpoꝛtionē elemētoꝝ i tali ꝓpoꝛtōe ꝯmiſceri. ꝛ ſic ſemē qd̄ eſt mā coꝛpis hūani face. ¶ Pꝛeterea. cū ſcirēt qua ꝓpoꝛtiōe caloꝛis ꝛ ex qbus nutrimētis embꝛio caleſceret ꝛ ꝯfoueret. ꝯſtat ꝙ ſciuerūt vas aliqd̄ parare qd̄ tali caloꝛe vigeret. ꝛ huiuſmōi nutrimētū abūdaret ꝛ ita fetuꝫ huius nutrire. ꝛ nutriēdo ad ſtatū ꝯuenientē ꝓducere. vr̄ ꝙ tūc ſciebāt ꝛ poterāt coꝛpus hūanū in eſſe ſiue viꝛ ꝛ mulierē ꝓducere. ¶ Itē hoc vr̄ p hoc qꝛ dracones erāt ſemialiter i rebꝰ coꝛpeis. mali angeli ꝓduxerūt eos i eē. ſilr̄ ꝛ boni. quod vult augu. dicēs. ſi veri dracones facti ſūt ex virgis magoꝝ. n̄ fuerūt tn̄ creatoꝛes draconū. nec magi. nec angeli mali: qbus miſtris illa fiebāt. inſūt eniꝫ rebus coꝛpeis ꝛc̄. ꝛ poſt. Nec dicūt angeli q faciunt iſta. aīaliū creatoꝛes. ſicut nec agricole ſegetuꝫ vel arboꝝ ꝛc̄. Ecce plane habet ab aug. ꝙ dracones fiebāt a bonis āgelis ꝛ malis: ꝛ illos facere poterāt. ꝛ hoc qꝛ erāt i rebus coꝛpeis ſcḋm ſemialē rōneꝫ. ſilr̄ vr̄ i ꝓpoſito. ¶ Itē maius ē coꝛpus oꝛganizare q̄ q̄litates elementares ad equalitatē pfectā deducere. ergo cū malus angelus poſſit illud qd̄ maius ē. pōt illud qd̄ minus ē. ſꝫ ad hoc ꝙ coꝛp⁹ hūanū educat in eē. iſta duo ſufficiūt. ſ. perfecta equalitas qualitatum. ꝛ co-

poris hūani organizatio. De p̄io dicit algaz. Cū cōmixtio elemētoꝝ fuerit pulchrioris ꝛ pfe ctioris eq̄litatis.tūc erit dispositio ad susceptōēz aīe rōnalis. Itē q̄rit incidēt.si demones pñt gnāre. ꝛ sic corpus hūanū ad eē pducē.sic opina tur de mellino.q vt dr genitus fuit a demone in/ cubo:qd vr rōne ptacta.q: noscūt quātū sit i tā/ to semine de quolibz elemēto ꝛ in qua pportiōe ꝛ pportiōes elemētoꝝ. ꝛ tales pportiōes in tali pportiōe sciūt cō misceri. ꝛ sic semē hūanuz facē ꝛ matrici infūdere. ꝛ sine viro corpus hūanum pducē. ¶ Itē sciūt semē decisū a viro colligē. ꝛ i illa virtute q̄ decisuz ē obseruatū i matrice apta ad plis pductiōez infundē. ꝛ ita vt prius. ¶ Itē Job.xli. Nō ē sup terraz ptās q̄ cōparet ei:ergo aliq̄ ē ptās i terra q̄ pt corpus hūanū pducē i eē ꝛc. Ad hoc dōm sine piudicio.q nullā rem cui⁹ pprie nā est cā.pōt angelus bonus vel ma/ lus educē de potētia seminali i actū vel i eē.sicut supra tactū ē in opponēdo:cuius rō ē hec. Nō cū duplex opatio creature:q̄dā.s.agētis neces sitate.vt illa q̄ ē nāe. ꝛ q̄dā agētis p electōnez.vt illa q̄ ē volūtaria:illa que ē angeli cadit sub scōa diā. vñ aug.sup geñ.viij. In ipso mūdo gemia opatio diuine puidētie reperit.ptim nālis.ptim volūtaria.nālis quidē p occultā dei admistratō nē.qua lignis ꝛ herbis dat incremētū.volūta ria p angeloꝝ opa ꝛ hoim. Est ergo opatio āge lica q̄tū ad ea que opatr mūdo volūtaria.vñ ꝛ artificialis.maxie cū opat in mūdo circa hec infe riora.in pducēdo illa in eē vel pficiēdo. Vñ an/ gelus i talib⁹ ē agēs vt artifex ꝛ opatio ei⁹ opa/ tio artis. ꝛ opatuz ab eo artificiale. Vñ nihil qd pprie ē pducendū in esse fm decretū nāe.pōt ab angelo pduci in eē.sicut nec nāle pōt eē artificia/ le:pōt tñ angelus nāz expedire ꝛ pductōe reruz nāliuz in esse opus illius accelerare.sed illud in esse pducere non pōt:sicut nec agricola segetes vel arbores.qd manifeste pz.q: si in huiusmodi pducēdis in eē multa sollicitudine angelus opa retur.cessante opatōne nāe in nullo pficeret. Vñ ansel.de cōceptōe virginis. Sicut creata nā nihil p se facere pōt.nisi qd volūtate dei accepit.sic vo lūtas creature nequit q̄cq̄ se opare.nisi qd nā adiuuat vel cōcedit. Est ergo agens vt artifex.pp qd ab aug.cōpat medico ꝛ agricole.vt supra di ctū ē. Vñ corpus cōpositū ab angelo siue bono siue malo.ad effigiē corpis hūani.ē corpus arti/ ficiale nō nāle.vñ nec corpus hūanuz qd p se est corpus nāle.sicut nec corpus artificiale ad effi/ giē corpis hūani cōpositū.vt statua vel huiusmo di. Patet ergo qualiter ad primū rñdendū ē.q: corpa formata ꝛ assumpta ab angelis.siue bo/ nis siue malis.nō sūt corpa hūana.s3 artificialia q̄dā ad hūani corpis effigiē cōposita. ¶ Ad illud qd dic aug.in li.lxxxiij.q.s.q oia que visibiliter fiunt ꝛc. Dicendū q aug.intēdit determinare.q demones faciētes miracula siue mirabilia.simi/ lia illis q̄ fiunt ab angelis bonis.faciunt illa vere ꝛ nō fantastice.vnde vult dicē.q ab angelis ma lis fiunt miracula silīa illis que fiūt ab angel' bo nis. sicut fuit de serpente moysi ꝛ serpētibus ma goꝝ. Sicut eniz verus fuit serpēs.q piecta vir ga moysi in terra fiebat quodāmō misterio bo/ noꝝ angeloꝝ.silr fuerunt veri serpētes magoꝝ quodāmō facti ministerio maloꝝ. ¶ Ad illa qd obijcit.q si possent in opa mirabilia que sūt su/ pra nām.multofortius ꝛ in illa q̄ subsūt nāe.di/ cēdū q nō sequit.q: q̄nq3 dr opus mirabile si/ ue miraculosum rōne modi agēdi.non rōne rei acte siue pducte in eē:sic fuit d mirabilib⁹ quib⁹/ daz factis in egypto.vt.s.d mutatōe aque in san guinē. ꝛ virgarū in colubros. ꝛ alijs huiusmōi. que vt vult aug.nālia erāt.determinat.n.q isunt rebus corporeis p oia elemēta mūdi q̄dā occul te seminarie rōnes.qbus cuz data fuerit oportu nitas.prūpūt in species debitas.qbus agricole pbent quasdaz visibiles oportunitates ꝛ causas nascēdi. ꝛ qd illi faciūt visibiliter.hoc angeli fa/ ciūt inuisibiliter. Unde q: angeli mistrant inuisi/ biliter. ꝛ repēte pductōe taliū qd mistraret nā vi sibiliter ꝛ successiue. Nec ē diā nisi in modo p/ ducendi.q: h repēte ꝛ inuisibiliter illic tpali ptē latōe ꝛ visibilit.dicūt aug.huiusmōi opa nālia. Verūtñ rōne modi pducēdi in eē.qui q̄dē repē/ tinus fuit. ꝛ ɔ̄ solitū cursū nāe.q erat ministerio angeloꝝ.erant illa opa mirabilia. Ex quo pz q angeloꝝ misterio q̄nq3 euenit aliq̄ mirabilit p/ duci in eē.q̄ tñ s3 ordinatōz effectuū ad suas cās nālia sunt. ꝛ opere nature in esse producta. Ex quo patz.q hoc argumentum nō valet per se lo quēdo.angeli possunt in opera mirabilia.ergo possunt producere in esse naturalia. Intelligen/ dū ē tamen.q i ope pdicto ꝛ psilibus.opus ope rans erat mirabile.in qd solu3 pōt āgelus:opus operatum naturale.in quod non potest. potest enim angelus mirabiliter operari.i.contra cur/ sum nature siue supra vt fiant naturalia.non ta/ men potest illa facere. ¶ Ad aliud dicendum.q supposito q nouerūt pportōes elemētoꝝ ꝛ por tiōes q̄ reqrunt ad seminis cōpositōez. ꝛ qb⁹ nutri mētis. ꝛ qua tpantia caloris fetus ē pseruādus ꝛ nutriēdus.nō tñ pñt d seminalib⁹ rōnib⁹ educē corpus hūanū i eē:q: ad hoc q corpus hūanuz ex semine educit in eē.pter subaz seminis reqrit dispositio siue virtus.que relinquat in semine ex vtute decidētis siue generantis. ꝛ forte a tota spe cie illius qua preparetur ꝛ disponatur ipsuz cor pus ad anime susceptōem.sicut proprie ꝛ per se pfectibile ab eadē3.qd pz per hoc.q nō oēs qui possunt decidere semen possūt gnāre. Dicēdū er go.q semen quocūq3 mō fuerit habitū.nisi fue/

rit decisū a corpe pfecto aīa rōnali. i q̄ relicta fuerit virtus a decidēte: q̄ corpus ex illo educendū pparet ꝛ disponat ad aīe susceptōez. vt ad propriā sui pfectōez: ñ pt eē mā corpis hūani. ¶ Ad aliud dōm. q̄ nō itēdit aug. q̄ dracones d̄ qbus obiectū est facti fuerunt siue a bonis siue a malis āgelis. qꝛ tūc ñ determinaret illa opa nālia fuisse. sꝫ dicit illos factos fuisse ab āgelis eo genere loquēdi. quo ille dr̄ facē p iuuat ꝛ expedit faciētē p se. ¶ Ad aliud qd̄ seqt̄ pꝫ rō. qꝛ corpus ꝯpositū ab āgelis: cū sit artificiale vt supra tactū ē: nō est corpus organizatū: nec pt āgelus huiusmōi corpus organizare. sꝫ possūt ptes q̄si mēbra q̄dā cōpingē. ꝛ illis q̄si istrumētis vti. ñ organis: q̄liter itelligēdū ē illud v̄bū algh. s. cū cōmixtio elemētoꝝ fuerit ꝛc̄. infra determinabit. ¶ Ad hoc qd̄ postea querit. si demones incubi ꝑnt gnāre. ꝛ si corpus hūanū ad esse ꝑducē. dōm q̄ nō ꝑnt. qd̄ pꝫ ex p̄dictis. pōt tñ dici sine p̄iudicio. q̄ si semē matrici infusū a demone incubo. fuerit decisū a potēte generare. ꝛ validū in hoc vt d̄ eo fiat corpus hūanū. ꝛ suatū fuerit vsqꝫ ad ifusiōez i virtute i q̄ decisū fuit: silr̄ ꝛ fuerit ex pte mulieris recipiētis q̄ reqrunt ꝛ sufficiūt ad fetū pficiēdū. bñ poterit ꝑduci ex tali mā in eē corpus humanū. Si aūt semen ifusum matrici aliq̄ arte extractum fuerit a corporib⁹ elemētarib⁹ i qbus latēt rōes seminarie. nullo mō ex huiusmōi semie educet i eē corp⁹ hūanū. cui⁹ rō pꝫ ex dictis. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcit. q̄ nō ē sup ter. po. ꝛc̄. dōm. q̄ ꝛ si maria sit ptās illi⁹. ꝛ maior ptāte potētis gnāre. qꝛ ñ a datore ptātis illi⁹ nō ē data ad hoc. nullo ēt mō pōt i hoc. nō. n. pōt creatura i aliqd. nisi in illud i qd̄ data ē illi ptās a ꝯditore siue datore eiusdē.

Membrum tertium.

D tertiū mēbrū pricipale hui⁹ q̄ōnis quo q̄rit. vtꝝ mā inferior vt virtus celestis siue astroꝝ. vel etiā ipsa virtus insita copibus iferiorib⁹. potuit ꝑducere corpus primi hoīs in eē. Et vr̄ prīo q̄ non. Omne ducēs aliud i eē. nobili⁹ ē eo qd̄ educit p sm: ergo si i genere corpoꝝ corpus primi hoīs fuit nobilissimū. ēt sm statū i quo ꝯditū erat. nulla virt⁹ corpis poterat illud educere in eē. cū illa virtus sit nobilior suba cui⁹ ē virtus. ¶ Itē dicit dam. nos dicim⁹ q̄m astra nō sūt cā alicui⁹ eorū q̄ fiūt. neqꝫ corruptionis eoꝝ q̄ corrūpunt, ergo nulla fuit eis data ptās faciēdi a qua eoꝝ q̄ fiunt a suo ꝯditore: cū ipe nihil agat frustra. neqꝫ deficiat i necessarijs. ¶ Preterea. si poterat ꝑducere illud in eē. aut hoc fuit mirabilit. aut voluntarie. aut nāliter. Nō mirabilit. qꝛ solus deus opat incursu mirabili. sm q̄ dicit ansel. nō volūtarie. qꝛ hec ꝯpatio sub ē agētis p electōez: nō nāliter. qꝛ ꝯpatio nāe reqrit assimulatōnez i mā ꝛ specie, est

enīꝫ nāī vis insita rebus, ꝑcreandi silia ex silibus. sꝫ iter corpa celestia ꝛ alia corpa iferiora non est huiusmōi assimulatio cū corpe primi hoīs. ergo ꝛc̄. Cōtra aug. i glo. exo. vij. Insūt reb⁹ corporeis p oīa elemēta mūdi. q̄daꝫ occulte seminarie rōes. qbus cuꝫ data fuerit oportunitas tēporal. ꝑrūpit in spēs debitas suis modis ꝛ finib⁹. Ex hoc v̄bo aug. pꝫ. q̄ ea quoꝝ sūt rōes seminarie occultate sūt i reb⁹ seminalib⁹ vel elemētarib⁹. data ipis oportunitate exeūt in eē. ꝛ ꝯstat q̄ iste exitus ē p opatiōez nāe. ergo cū corpus primi hoīs sm seminalez rōnē erat i reb⁹ opeꝝ sex dieꝝ. vr̄ q̄ data tēporis oportunitate eductū eēt i eē opatiōe nāe. sꝫ hoc eē nō posset. nisi mā hoc posset. ergo ꝛc̄. ¶ Itē aug. sup gen̄. vi. ad lit. dicit. Si oīm futuroꝝ cāe mūdo sunt insite. cū ille factus ē dies q̄n deus creauit oīa simul. non aliter adaꝫ factus ē. sicut ē credibili⁹ iam pfecte virilitatis. q̄ꝫ erat i illis causis. vbi deus hoīez i operib⁹ sex dieꝝ fecit. ibi. n. erat nō solū vt ita fieri posset. verūctiaꝫ vt eū ita fieri i necesse eēt. si ergo ita erat corp⁹ primi hoīs i illis causis. nō solū vt fieri posset. sꝫ vtiq̄ sm fieri necesse eēt: vr̄ q̄ i causis istis ñ tm̄ erat possibilitas ꝑducēdi illud in esse. sed necessitas. ¶ Itē solū corpus hūanū ē dispositum ad susceptiōez aīe rōnalis: qd̄ ergo pōt facē corpus dispositū ad susceptiōez aīe rōnalis. pōt facē corp⁹ humanū. sed hoc pōt facē mā celestis. ergo ꝛc̄. Mō pōt ꝑbatio. Dicit algh. Cū ꝯmixtio elemētoꝝ fuerit pulchrioris ꝛ pfectioris q̄litatis. tunc erit dispositio ad susceptiōez aīe rōnalis. sꝫ mā celestis pōt facē huiusmōi ꝯmixtionē elemētoꝝ. pōt. eīꝫ p influētiā virtutis lucis ꝯtrietates elemētorū ꝯciliare. ꝛ ꝯsequēter p actōes frequētes. qd̄ erat intēsuꝫ remittere. ꝛ qd̄ remissū intēdē. igit cū inter q̄litates elemētares ꝯtrias nō sit ifinita distātia. ꝛ mā agēs incessanter agat. dicit. n. algh. Nō cessat mā opari in mā. sicut nec dator formaꝝ influere. vr̄ q̄ possit huiusmōi eq̄litatē facē elemētoꝝ. ¶ Itē triplex est cōditio māe. potētia. dispositio ꝛ necessitas: omne agēs in mā inducēs dispositōez in illa p actuū multiplicatōez. iducē pōt necessitatē i eadē. hoc pꝫ p exēplū ꝛ rōnē. Exēplū est. q̄ calidū vt ignis disponēs māꝫ aeris ad susceptōez forme ignis pōt ꝯtinua actōe iducē necessitatē ad eādē. Hoc idē pꝫ rōne tali. Cū nō sit ifinita distātia iter q̄litates elemētares siue ꝯtrias siue alias. cū vnū agat i aliud. si q̄uo agēs pōt disponere patiēs ad illi⁹ forme susceptōez. pt actōe frequēti inducē necessitatē ad eādeꝫ. Ideo vr̄ de virtute celesti. q̄ cū possit mām corpis hūani disponere ad susceptōez aīe rōnalis. vt ex p̄dictis pꝫ. cū sit ꝯtinue agēs: pt i eadē necessitatē iducere ad eādē. qd̄ ñ pōt eē nisi p eductōez corpis humani i eē. ¶ Itē aīa vegetabil̄ cū sit vita q̄dā. dignior ē oī corpore hūano inq̄tuꝫ ē corpus. hoc

am pz p aug. i multis locis. sz natura celestis idu-
cit alaz vegetabilē in eē. qd pz i li. de vegetabili-
bus. vbi appellat terra mater plantaꝝ. ⁊ sol pat.
si igit pōt illud qd ē maius ⁊ nobilius. pōt ⁊ il-
lud qd ē minus ⁊ ignobilius. ¶ Itē p impssiōes
relictas in iferioribus a corpibus supcelestibus
siue a vtute celesti. educunt in eē minuta aiantia. p
accessuz eim solis fm motū eius annuū. vt mani-
feste videmus minutoꝝ sensibiliuz fit renouatio.
Si ergo huiusmodi minuta rōne ale sensibilis q̄
agit ⁊ sēsificant: nobiliora sūt oī hūano corpe in
q̄tuz ē corpus. videt id qd supra. ¶ Itē vt osidit
gbs scz albumasar i li. īroductorio ad artē astro
nomie. In locis i qbus abūdat frigus vehemēs
siue supfluū pter solis remotōez. aut calor imo
deratus siue supfluus. pter nimiā eiusdē appro
pinquationē nō educit aliqd alal i eē. sz solūmodo
in locis medijs in qbus calor ⁊ frigus i quodaz
tempamento se habēt. ex ꝯuenienti situ solis. Ex
his pz. q ex pñtia virtutis corpis solaris. in p
portōe ꝯueniēti aialia sortiunt eē. ⁊ ex ꝯrio nō.
Ex quo pz vtutē celestē ⁊ maxie solis posse ani-
malia pducere i eē. ex quo vt. q ⁊ corpus hūa-
nuz vt prius. ¶ Itē vt dicit hugo. homo factus ē
vt deo seruiret pp quē factus ē. ⁊ mūdus factus ē
vt suiret homini. li ergo mūdus factus ē vt suiat
homini. sz aliqua q̄ sunt de nobilioribus ptibus
mūdi sicut stelle. sunt cā dissolutōis corpis hūa-
ni. ⁊ i illā pñt. videt q ille stelle vl aliqua alia sint
cā ꝯpositōis hūani. ⁊ in illā pñt. sz pidē quā būt
cā que pricipalr agāt i mūdo: hēbāt a pricipio. er
go a pricipio erat ptās i eis ꝯponēdi corpus hu
manū. Qd at stella aliq̄ videlz cometa sit cā disso
lutōis huiusmōi videt sic. vt voluit phi. In omni
re ꝯplexionata terrestri sunt res corpee spirituales
assilate naturis celestibus. incorpate ipsis rebus
ꝯplexionatis. que res spūales sepabiles sunt a re
bus ꝯplexionatis p actōes corpoꝝ supcelestiuz.
Cūqz fit hec opatio. relinquit res a natura ꝯple-
xionata. siue dissoluit complexio ⁊ isirmat res: ⁊
corrūpit. ¶ Preterea. ponūt astronomi. q omis
stella sit de nā vnius septē planetaꝝ. ponūt ēt. q si
fuerit aliqua stella trahēs comā de natura solis.
vtus eius que scilz sublimauit comā ⁊ sepauit a
natura terrestri. sepauit spūs qui sunt i corpibus
ꝯplexionatis assilati nature solis. ⁊ erit infirma-
tio ac corruptio i hoibus ⁊ semētis qbus sol pri
cipalr dñat. Silr si fuerit stella trahēns comaz de
natura martis. patient dtrimētuz aut corruptōez
res materiales. ⁊ silr currit res p ceteros plane-
tās. Ex his videt. q stella cometa sit causa infir-
matōis ⁊ corruptōis corpoꝝ hūanoꝝ. ¶ Pre-
terea. astronomi ponūt stellā aliquā eē cām cor-
ruptiōis corpoꝝ humanoꝝ ⁊ alioꝝ naturaliuz.
Dama. ponit ꝯriuz. q ipsa astra nō sunt cā alicu
ius coꝝ que corrūpuntur. Ad hoc pōt dici. q

nulla natura iferior poterat corpus primi homis
deducē i eē. hoc dt nō fuit alicui creature iferiori
nec supiori datū a deo. Ut. n. dicit aug. ꝯ faustuz.
Illud erit cuiqz rei nāle. qd ille fecerit a quo oīs
modus ⁊ nūerus ⁊ ordo nāe. vñ cū natura infe-
rior nihil pōt nisi qd ē ei nāle. ergo ⁊c. ¶ Ad pri
mū ergo dōm. q lz corpus primi hoīs fz seiales
rōez cēt i elemētis. ñ debuit opatōe nāe pduci in
eē sicut alia. q̄ fm eādē rōez erat i elemētis. ⁊ hec
ē rō. Sūma potētia que i elemētis mūdi causales
rōnes ⁊ seiales iseruit. non ididit illis sine coꝝ
nāe. vt illoꝝ opatōe oīa huiusmōi i eē educeren
tur. sz eductōez quorūdā sibi reseruauit. d quoꝝ
numero erat corpus hūanū vel primi hoīs. lz. n.
pfixerat i primis reꝝ cāis. vt corpꝰ primi hoīs fi
eret. ⁊ sic vel sic fieret. ñ tñ pfixit vt opatōe illoꝝ
fieret vel sic fieret. vñ augu. sup geñ. ix. ad lit. Sic
factus ē hō. quēadmodū ille prime cāe hēbāt vt
fieret primus hō: quē ñ ex parentibus nasci. q nulli
pcesserāt. sz de limo formari optebat. fm causalē
rōem i qua primitus erat factus. Si ergo in illis
primis reꝝ cāis q̄s mūdo primitꝰ creator iseruit.
nō tñ posuit q de limo formaturus erat hoiem.
sz ēt quēadmodū formaturus. vtrū sicut i matris
vtero. an in forma iuuenili. pculdubio sic fecit. vt
illis pfixerat. neqz. n. ꝯ dispōez suā faceret. Si at
vim tñ ibi posuit possibilitas vt hō fieret vt sic ⁊
sic possz. i. vt ibi eēt. qz sic ⁊ sic posset. vñ dt ipm
modū q̄ erat facturus i sua volūtate suauit. cum
mūdi ꝯstōnē ꝯtexuit. ¶ Ad aliud dōm. q ñ ē in-
tētio aug. q necesse erat corpus primi hoīs ab il-
lis cāis iferioribus i qbus causalr erat educi i eē.
nec inqdtū i ipsis erat: sz potius iqdtū erat i di
uina volūtate vt sua potētia pducerent i eē. sz ab
illis qbus dederat vt de illis fieri possz. ⁊ hoc pz
ex verbis aug. ibidē dictis. Manifestū ē sic ñ fa
ctū fuisse hoiez. ꝯ qd erat i illa pria ꝯditōe cāruz.
qa ibi erat ēt sic posse fieri. q̄uis nō ibi erat ita fie
ri necesse eē. hoc eim nō erat i ꝯditōe creature. sz
i placito creatoris. cuiꝰ volūtas ē reꝝ necessitas.
Ecce dicit plane. q ñ ibi. i. i causis iferioribꝰ erat
necesse ita fieri. sz vt erat sic fieri i volūtate creato
ris. ¶ Ad tertiū dōm. q hoc solū corpus huma-
nuz dispositū ē ad susceptionē aie rōalis. veꝝ est
si itelligat dispositū pinqua vel ꝯfecta dispōe.
vt illa q̄ ē necessitas qūo disponit corpus huma-
nuz qñ ē organizatū. Si itelligat dispositū remo-
ta. nō ē veꝝ. qa semen humanū dispositū ē quo-
dāmodo. s. dispositōe remota. sz q dicit algaz.
cū ꝯmixtio elemētoꝝ fuerit pulchrioris ⁊ perfe-
ctioris equalitatis. tūc erit dispositio ⁊c. intelligit
de dispositōe remota. qa loquit de spermate siue
semine hūano. in quo vt ipse dicit ē ꝯmixtio ele-
mētoꝝ in equalitate pulchriore ⁊ pfectiore. quo
nihil possit inueniri subtilius ⁊ pulchrius. tūc est
aptū ad susceptionē forme pulcherrime. s. anime

diſane. Dicit eim ſic. Cū ꝯmixtio elemētoꝝ fuerit
pulchrioris ⁊ perfectioris equalitatis. quo nihil
poſſit īueniri ſubtilius ⁊ pulchrius. ſicut ē ſp̄ma
hoīs cuiꝰ neceſſitas venit ī corpus hoīs ex cibis
q̄ ſūt ſubtiliores cibis aīaliū ⁊ cibis vegetabiliū.
⁊ ex v̄tutibus ⁊ neruis que ſūt pulchriores v̄tu/
tibus ⁊ neruis aīaliū. tūc fiet apta ad recipiēduꝫ
a datore formaꝝ pulchriorē formis que ē anima
hoīs. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ illud agēs qḋ po/
teſt īducere diſpoſitiō ad formā aliquā in patiēte.
poteſt neceſſitatē inducere in eodeꝫ. dicēdum. ꝙ
quādo ſic ē. ꝙ diſpoſitio que ē neceſſitas. ſequit
ad remotā diſpoſitionē ſine aliqua īnouatiōe for/
me alterius generis. bene veꝝ ē ſicut patet ī igne
inducēte in materiā aeris diſpoſitōeꝫ remotā ad
formā eiuſdē. qui actionē continuā pōt inducere
illā que ē neceſſitas. quādo aūt inducit neceſſitas
per inouationē formaꝝ diuerſoꝝ generꝝ ſicut fit ī
deductione corpis humani in eē ex elemētis. vbi
primo requirit cōmixtio elemētoꝝ ī pfecta equa
litate. deinde coagulatio ſpermatis. deinde infor
matio eiuſdē in neruis ⁊ armonijs qua aptat ad
ſuſceptionē anime rōnalis. virtute relicta ab ipſo
decidēte. vnde efficit ſemen ⁊ materiale cōgruuꝫ
corpi humano. deinde poſt multas innouatiōes
actionū ptium organizatio: non ē veꝝ. ¶ Ad illa
que cōmuniter obijciunt. ſcꝫ ꝙ natura īferior po
teſt deducere vegetabilia ī eē ⁊ aīalia minuta ſiue
que exeunt in eē p putrefactionē. dicendū ꝙ ſi iſta
ſint nobiliora aliqua ratōe corpe humano. ſiquā
tuꝫ corpus ē: non tamē inquātuꝫ humanū. ppter
ordinē quē habet ad animā rationalē. ⁊ maxime
qa corpus primi homīs mediāte ſua pfectiōe ſcꝫ
anima rōnali: erat ſeruiturū deo. ⁊ a quo erat to
tum genus humanū acceptuꝝ eē. ⁊ ē chriſtus ſꝫ
carnem. vnde erat deus maxime glorificādus. ⁊
etiā erat glorificādum ⁊ deo vniēdum. nobilius
erat quātuꝫ ad hoc re aliqua vegetabili. ⁊ etiam
omni minuto animāte. ⁊ ſic interimit media ſu/
pradicta. qꝛ vegetabilia ⁊ animātia minuta ſe ha
bent ſicut excedētia ⁊ exceſſa reſpectu corpis pri
mi homīs. ¶ Preterea. etſi vegetabile quodcū/
qꝫ. ⁊ minuta animātia cuiuſcunqꝫ generis eſſent
corpi primi homīs nobiliora. nō tamē ſequeret.
ꝙ ſi natura īferior poſſet educere illa in effectuꝫ:
ꝙ ſimilr poſſet corpus primi homīs. Ratio hu/
ius ē. quia quādoqꝫ que ignobiliora ſunt cū ma/
iori difficultate educunt in eē. Cū maiori eniꝫ dif/
ficultate educitur lapis viliſſimus in eē. ad cuius
eductionē requirit congelatio multoꝝ annoꝝ. qꝫ
planta aliqua valde nobilis ī gnē ſuo. ppter qḋ
nō ſequit. hoc pōt educere illud in eē. illud qḋ ē
nobilius. ergo ⁊ illud qḋ ē minꝰ nobile. ¶ Pre
terea. alia cauſa ē. quia creatura nō pōt in aliud.
niſi in illud in quod data ē illi poteſtas a ſuo cō/
ditore. Vn̄ anſel. ḋ conceptione virginis. Creata
natura nihil p ſe facere pōt. niſi ꝙ a voluntate dei
accepit. qꝛ ī ea ſola dei volūtas fecit ī pricipio na/
turas reꝝ. dās quibuſdā ꝯpetens ſingulis volū/
tates vt natura ⁊ voluntas ſm ordinē ſibi traditū
ſuū opus ī reꝝ curſu pſolueret. ppter hoc dico.
ꝙ id qḋ pōt facere illud qḋ ē maius nō pōt face
re illud qḋ ē minus. ſicut q̄ pōt generare hoīeꝫ
nō pōt generare aſinū. qꝛ hoc non ē ſibi datū ab
illo a quo ē oīs ptās. ¶ Preterea. vt volūt aliq.
ſol nō pducit in eē animā vegetabilē. ⁊ hoc oſtē
dit ſic. Sol quarto die ꝯditus ē. vegetabilia ter/
tio die. cā autē origine. ⁊ natura dꝫ pcedere ſuuꝫ
effectū. ⁊ nō ſeq. Vn̄ Baſilius ī pricipio exame.
ij. Germinet terra herbā pabuli p ſe. videlicet tel
lus germiare pcepta ē. nullius indigēs adiumē/
to. qm̄ quidā opinant plātas ac ſemibus ſolē cā/
ſtare creſcēdi. dum [illegible] que de terra pullulāt. p/
prij caloris attractu. ab imis ſedibus ad ſūma p/
ducit. idcirco ſole antiquior terrene fecunditatis
ornatus emicuit. vt occaſio venerādi ſolē. vpo/
actorē naſcētiū. his q̄ ī errore poſiti ſūt auferat. ſi
tm̄ ſuaderi potuerit. qꝛ poſtq̄ ipe creatus ē erat iā
terra ſuis fructibꝰ decorata. ꝯſiderātes. ꝙ herbis
⁊ pabulis ſol in naſcēdo poſterior ē. ¶ Ad aliud
dōm. ꝙ ī locis valde remotis a ſole ⁊ valde p/
pinquis nō ꝯponit aīal. qꝛ mā ex qua fieret aīal.
nō aptat per opationē ſolis. nō qꝛ ſol hēat natm̄
pductiuā animaliū in eē. ſꝫ ſolū diſpoſitiuā. cum
eim ex vapore ⁊ fumo reſolutis ex elemētis. ha/
beāt eē diuerſe ꝯpoſitiōes virtute corpis ſupcele
ſtis diſponēte. cum fuerit nimia elōgatio ſolis. co
agulant. ⁊ ꝯpingunt ibidē vapores. ⁊ nō eleuāt
ī ſublime. ⁊ ſtant ibidē ī hyeme ⁊ eſtate vēti vali/
di. ⁊ nō ꝯponit ibidē aliqḋ ex aīalibus ⁊ ſemibꝰ.
Silr ſi ſit nimia approximatio. ſicut ē ī locis me/
ridianis ꝯbuſtis ppter vehemētē exuſtionē. nihil
ꝯponit ibi. Hec eſt rō phi. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ
comete neqꝫ ꝯpoſitiōis neqꝫ diſſolutionis ſunt
cāe. ſed ſignū tn̄. vt eiꝫ ponūt aſtronomi. coma ē
ignis ſubleuatus a ptibus mūdi ſenſibilis. grātus
ex mā deorſuꝫ veniēte. hn̄s diuturnitatē pmanē/
tie ſue. cuius mā ē ſublimata virtute alicuiꝰ ſtelle.
ſepata a mā terreſtri ⁊ aſſimilata nature celeſti. ſtel
la at trahēs comā ⁊ ſubleuās. ⁊ ſepans a mā ter/
reſtri. ſepat ſpūs qui ſunt ī corpibus ꝯplexiona/
tis. aſſimillat ī nature ſtelle. vn̄ fit īfirmatio ⁊ cor/
ruptio in hominibus ⁊ ſemētis. qbus dominat ſtel
la illa. vn̄ coma ſignū ē pcedēs ſubleuatōis. ⁊ ſe/
paratōis nature ſpūalis a rebus ꝯplexionatis. ⁊
aſſimilate ſtelle. trahente comā in natura ſpūali.
Sic igit patet. ꝙ comete ſunt ſigna tn̄. appareāt
eniꝫ in mortibus regū iuſſu dei. nō tn̄ ſemp ſꝫ ſm
diſpēſationē diuinā. vn̄ Dama. ꝯſtituunt multo/
tiēs ⁊ cōiuge comete ſigna quedā mortis regis.
que nō ſunt ex his que a pricipio genita ſūt aſtra
ſꝫ diuina iuſſiōe ſꝫ ipſuꝫ tēpus ꝯſtituunt. ⁊ rurs9

tem dissoluunt. Et qd dicit n ee eoꝝ q a principio sunt astra. hoc intellige: nō qātuz ad planetā mabē tem comā. sz quātuz ad comā. ¶ Et nota qd dicit si gna. si vo qrat. vn ē qd appet aliqn stella comata in morte regū. Rnsio breuis ē. sz dama. sz dispē sationē hoc fit voluntatē diuinā. dicūt aūt astro nomi. qd hoc nō fit pp mortē hois. vtē hō indi uiduus. sz pp turbatōez regni. aūt aliud circa re gnum. sic. n. ponūt significatōez come. Sz qcqd sit de cometa. vt ex dictis pz. stelle sunt cāe. disso lutionis corpoꝝ hūanoꝝ. qr vt dictū ē. stella tra hens comā sepat spūs q sunt i reb' ꝯplexionatis qbus dñat stella: affirmant ⁊ corrūpunt. Rnsio qd sm phos qnqz opatōe alicuius stelle fit imuta tio aliqua in corpe humano. ad qud sequit ꝯse qntia in nā ꝯseruātis: ⁊ ꝯtinuātis reē ꝯplexionatā i eē. ad quē ꝯsecuti seqt rei dissolutō. vn opatio stel le nō ē p se loquēdo cā dissolutōis. sz potius ꝯnā deficiēs. nō ꝯseruās reē huiusmodi in eē. vn opa tio stelle ē disposita ad dissolutōz nō cā. sicut sol p se loquēdo nō ē cā huiꝰ. qntuis opetur ad ge neratōz eius disponēdo mām generatōis: ⁊ apti ādo ad hoc qd fit materiale corpi humano. Pōt ergo dici ad obiectū. qd sic stella qnqz ē cā disso lutōis. s. dispositiua: sic ⁊ stella ē cā ꝯpositōis. s. dispositiua. ¶ Ad hoc qd dicit dama. qd astra nō sunt alicuius coꝝ causa que fiunt. dōm qd dama. intelligit de cā p se. cuiusmodi ē illa q ē infallibilr operās: ⁊ ꝯiuncta effectui. bn aūt vult qd sint cāe disponētes ad eē ꝯplexionis. dic. n. qualitas ae ris facta sole luna ⁊ astris. alij ⁊ alij diuersas cō plexiones. ⁊ habitus dispositōes ꝯstituit.

Questio .lxxix. de cā formali ipsius corporis.

Equitur consideratio de cā formali ipsius corpis. ⁊ appellamꝰ cāz formalē. non illā que ē eēntialis rei. vl que ē exemplaris. hoc enim magis ptiet ad eē corpis q̄ ad fieri sm formā. hic dicimus ꝯpue in fieri cō sideratꝰ modus exeūdi in esse. Et de hac tria qrū tur. ¶ Primo vtrū corpus primi hois exiuit in esse p creatōz vel aliter. ¶ Scdo supposito. qd ali quo mō p creatōez. vtrū maioris potētie fuerit creare ꝺ nihilo ipm. vel de limo. ¶ Tertio vtruz iste modus educēdi corpus ꝺ limo. ptinet ad ꝑ fectionem vniuersi.

Membrum primum.

Ad primū quo qrit. vtrū corpus primi hois fuerit creatū vl nō. qd sic vr. Nobilissimꝰ modus exeūdi i eē ē p creatōz quē ē a deo. vt a tota cā. ⁊ qui tollit oīum obno xietatē respēu creature. igit si ꝯuenit. qd aliqd cor pus hoc mō fuerit egressum in eē. maxie hoc cō uenit corpi nobilissimo. hoc aūt ē corpus primi hois. sz alia qdam corpa exierūt in esse p creatio nem. igit ⁊c. ¶ Itē ē distinguē spūs p differētias nobilitatis maioris ⁊ minoris maioris. n. nobili tatis sunt spūs. q imediate ordinati sunt ad fruen dum deo cuiusmodi sunt angelus ⁊ aīa. q̄z alij. vt spūs vitales corporei. ⁊ alij huiusmōi. vt qbus quasi medijs vnit aīa cū corpe. silr ē distinguere corpus p differētias nobilitatis maioris ⁊ mino ris. Cum igit quidā spūs exierūt in esse p creatio nem. silr corpa quedā. spūs aūt nobilioris ꝯdi tionis sic exierūt in eē. ⁊ silr vr. qd ⁊ corpa nobi liora debuerit. sz iter corpa corpꝰ nobilissimum fuit primi hois. ergo ⁊c. Itē eccl. xvij. Deꝰ crea uit ꝺ terra hoiez. sz ista creatio n fuit rōne aīe. cū aīa nō sit ex elemēto vel elemētis. vt ondit Aug. sup Gen. ad lit. ergo quātuz ad corpus. Contra Gen. ij. Formauit deꝰ hoiez de limo terre. ergo formatus fuit qntū ad corpus nō creatꝰ. qr vt dic hugo. qd creatū ē. de nihilo factū ē. nā qd ꝺ aliq facū ē factū ē. sed creatū nō ē. qr de nihilo factuz non ē. ¶ Itē creatura spūalis ⁊ corpalis distin guunt p ꝯditōz nobilitatis ⁊ ignobilitatis. cuius cūqz. n. ꝯditōis sit res corpalis. ignobilis ē ⁊ vi lis respectu creature spūal. Et loquor ꝺ spūalibꝰ sepabilibꝰ ⁊ sepatis a corpe si gꝰ nobilioribꝰ crea turis ꝺbet nobilior mōus ꝑducēdi i eē q ē crea re. ⁊ alijs debet nunꝰ nobil. ergo ⁊c. ¶ Itē An sel. i monologion vr ondere. qd illa res sit ex ni hilo. ⁊ ita nihil creat sic. Ex qcunqz fit aliqd. id cā ē eius qd ex se fit. ⁊ ois cā necessario aliqd ad eēntiaz effectꝰ pbet adiumētū. si ergo factū ē ex ni hilo aliqd. ipm nihil cā fuit eiꝰ qd ex eo factū est. sz quō id qd nullū habebat eē adiuuat aliquid vt ꝑueniret ad eē. si aūt nullū adiumētū ꝺ nihilo ꝑ uenit ad aliqd. cui aut qualr ꝑsuadeatur qr ex ni hilo aliqd efficiat. ¶ Preterea idē ad idē: nihil aut significat aliqd. aut n significat aliqd. sz si nihil ē aliqd. qcūqz facta sūt ex nihilo. facā sūt ex aliq. si vo nihil n ē aliqd itelligi n pt. vt ex eo qd penitꝰ n ē. fiat aliqd. nihil fit ex nihilo. sic vox oluz ē qr ex nihilo nihil. vn vr ꝯseq vt qcqd fiat: fiat ex ali quo. ¶ Itē pt qri. quo vocabulo ꝓprie noian da ē eductio corpis e limo. ¶ Ad hoc itelligēdū. qd qn aliqd educit in eē sm legē ꝓpagatōis nāl necessaria ē sufficiētia [illegible] pricipijs ⁊ qntū ad prin cipiū passiuū siue māle. ⁊ qntum ad pricipiū acti uum siue formale. Formale dico quodāmō. co mō quo ꝑhi ponūt in nālibus actōibus. Materiale qd ē subiectuz trāsmutatōis. nō solūmō eē principiū passiuū. sz quodāmō actiuū. vbi autez aliqd educit i eē cū defectu hoꝝ duoꝝ vel alteriꝰ est potius cursus sm legē creatōis. q̄z naturalis

ꝓpagatōis vel eductōnis coꝝ. ⁊ tūc nō pōt esse eductio alicuius i eē. nisi ab illo qui pōt creare. Sꝫ attendendū ē. ꝙ i ꝓductōe rei pōt multiplex eē defectus i principijs. pōt. n. esse defectus. quia neutrū aliquo mō ē. vt qñ vtrūqꝫ simplr̄ nō est. aut qꝛ aliquo mō pricipia sūt. sꝫ nō sufficiūt. hec aūt insufficiētia pōt eē. vl̄ ex pte principij formal̄ vel ex pte materialis ⁊ formalis. qñqꝫ eiꝫ ē isufficiētia ex pte principij mālis. ⁊ ex pte formalis. n̄ aūt ecōuerso. ⁊ dico isufficientiā ex pte principij mālis. qꝛ mā siue res mālis de qua aliqd educi dꝫ. est impfecte quātitatis respectu rei educende. sicut fuit i costa respectu corpis eue. vñ hugo. qñ simplex corpus in semetipso multiplicat̄ ⁊ i plura excrescit. fit aliquid ꝺ aliquo i maius. hoc mō opandi de sba coste i se. diuina virtute absqꝫ extrinseco additamēto multiplicata. corpus mulieris factū ē. qñ aūt neutruꝫ dictoꝝ aliquo mō est. sicut fuit i ꝓductōe reꝝ primo creataraꝝ in esse. tūc est vere ⁊ simplr̄ creatio. de qua Geñ. j. In pricipio creauit deus celuꝫ ⁊ terrā. ꝯm ꝙ exponit hugo ꝟbū istud dicēs. p celū ⁊ terrā. māꝫ illā omniū celestiū terrestriūqꝫ. hoc loco significari puto. ꝺ qua postea fcā sunt. ꝙ i ipsa prius p essentiā simul causata fuerūt. Ibi nāqꝫ terra erat ipsū terre elemētū. ⁊ celū erat mobil̄ illa ⁊ leuis cōfusio reliquoꝝ triū. ꝙ i circuitu medio iacētis terre suspensa ferebat̄. hec hug. Quādo aūt defect⁹ est pricipioꝝ vt dictū ē. tūc ē creatio ꝯm qd. sicut fuit i formatōe corporis ade ꝺ limo. Ecclastici. xvij. deus creauit ꝺ terra hoiēꝫ. ⁊ i formatōne eue de costa ade. ꝺ q̄ aug. sup geñ. ix. ad lū. Mā quippe mulieris creata est. cꝫuis ex viro q iaꝫ erat. formatio aūt ade ꝺ limo creatio erat. qꝛ i limo erat defect⁹ pricipij actiui. nec. n. habuit. limus vt corpus hūanuꝫ ex [illegible] fieri possꝫ sicut dicit Ansel. de ꝯceptōe virginis. dic̄. n. xi. ca. Limus terre n̄ acceperat nāꝫ aut volūtatē. q̄ opante vir prim⁹ ꝺ illo fieret. cꝫuis esset ꝺ quo a deo fieri possꝫ. ¶ Preterea. scriptura dic̄ illud eē creatū cui⁹ mā creata ē. Vñ Aug. ꝺ simbolo rectissime credim⁹ deū oīa fecisse ꝺ nihilo. qꝛ ⁊ si ꝺ aliqua mā factus ē mūdus. eadē ipsa mā ꝺ nihilo facta ē. vt ordinatissimo dei munere pria capacitas formaꝝ fieret. at deinde formarent̄ q̄cūqꝫ formata sūt. hoc autem dixim⁹. ne qs putet ꝯrias eē diuinaꝝ scripturarū sentētias. qm̄ ⁊ oīa deū de nihilo fecisse scriptuꝫ ē. ⁊ mūdū factū ꝺ iformi mā. ⁊ iste modus creādi cōis ē. q fere oībus ꝯuenit creaturis. ⁊ quorū omniū dr̄ deus creator. Iste tñ modus forte pōt reduci ad illū moduꝫ creatōis. quo aliqd educit̄ in esse ex aliquo. in quo ē defectus pricipij actiui siue formalis. cū nō erat in illa mā. vt ex ea fieret mūdus. sꝫ solū vt fieri possꝫ. cū solūmō i elemētis ⁊ reb⁹ elemētarib⁹ in qbus sunt rōnes seminales reꝝ sit. vñ res fiat. ¶ Preterea. adhuc dr̄ aliqd eē creatū i scriptura rōne eductōis forme illius in esse. sicut Geñ. j. creauit deus cete grandia. Unde hugo. lectoreꝫ āmonere volumus vt quotiēs i his opibus videlꝫ sex dieꝝ aliqd fieri audierit. vt ꝟbi gr̄a. cū dr̄ pria die fcā ē lux. scba die factū ē firmamētū. quarta die facta sūt luminaria. nō modo primū cū facta dicunt̄ hoc ꝺ nihilo creata fuisse existimet. sed potius ꝺ ipsa que prius creata erat de nihilo mā formata itelligat. Et si aliqñ verbū creatiōis positū reperierit. vt ē ibi. Creauit deus cete grādia: vt eniꝫ animā viuentē atqꝫ motabilē nō ad māꝫ qua eē ceperūt. sꝫ ad formā qua hoc qꝺ sūt eē ceperūt. referēduꝫ esse sciet. Ecce ꝙ vult hugo. ꝙ hec creata dicunt̄ rōne eductōis forme illoꝝ in eē. ¶ Ex his pꝫ ꝙ ista possūt simul stare. s. corpus primi hoīs fuisse creatū ⁊ formatū de limo. ⁊ q̄ro intelligendum ē corpus hominis fuisse creatuꝫ ꝺ terra. qꝛ trib⁹ modis vltimis: ⁊ quot modis aliqd dr̄ creatum. Patet ēt q̄ro ad aliud qꝺ sequit̄. videndū ē. qꝛ et si quodāmō creatū fuerit corpus primi hoīs. n̄ tñ simplr̄. sicut substātie spūales. Spirituales qꝫ substātie sicut nobiliores sūt sic. nobiliori modo creatōis deducte sunt in eē. qꝛ creatōe simplici. corpus primi hoīs creatione ꝯm qd. ¶ Qualiter aūt rñdēduꝫ ē ad obiecta ab Ansel. pꝫ. ex distinctione quaꝫ subiūgit. ꝯsequēter vbi distinguit. ꝙ tribus modis dr̄ aliqd fieri ex nihilo sic. Trib⁹ modis. quo ad pñtis impedimētū sufficit. expedimētū exponi pōt. si qua substātia dr̄ eē facta ex nihilo. vnus qdē modus ē. ꝙ volumus itelligi penitus nō factū eē qꝺ factū dr̄ ex nihilo. cui simile ē ꝯquerēti de tacēte. de quo loquat̄. rñdeti de nihilo. i. nō loquitur. ꝯm quē mōdū de sūma essentia ⁊ de eo. qꝺ penitus nec ē nec fuit. querēti. vñ factū sit recte respōderi pōt. de nihilo. i. nequaq̄ factū ē. q sensus ꝺ nullo coꝝ que facta sūt. itelligi pōt. ¶ Alia significatio est que dici qdē pōt. vera tñ esse nō pōt. vt si qdē dicat̄ aliqd sic eē factū de nihilo. vt ex ipso nihilo. i. ex eo qꝺ penit⁹ nō ē. factū. Sic. q. ipm nihil sit aliqd existēs. ex quo possit aliqd fieri. qꝺ qm̄ semp falsū est. quotiens esse ponit̄ ipossibilis ꝯueniētia ꝯsequit̄. ¶ Tertia interptatio qua dr̄ aliqd esse. factū ex nihilo ē. qm̄ itelligimus qdē factū eē. sꝫ nō esse aliqd. vñ sic dictū. Per similē significatōeꝫ dici videt̄. cum hō ꝯtristat̄ sine cā dicit̄ ꝯtristatus de nihilo. hoc aūt vltimo mō dicunt̄ res simplr̄ create eē ex nihilo vnde subiūgit Ansel. ꝯm hanc ergo sensuꝫ intelligat̄ qꝺ supra ꝯclusum est. qꝛ pter sūmā essentiam cūcta que sūt ab eadē. ex nihilo facta sunt. i. nō ex aliquo. sic ipa ꝯclusio pcedētia ꝯueniēter cōsequitur vt ex eadem ꝯclusiōe nihil incōueniens subsequet̄. Obiectiōes aūt Ansel. currunt ꝯm modum scdꝫ. ⁊ illo mō nō dicit̄ vere aliquid fieri ex nihilo. sicut ipse dicit. ¶ Ad hoc aūt subiūgit quare

illo modū quo pōt dici aliqd fieri ex nihilo illo. s. ꝯ mō quo dicit diues ex paupe factus. i. ꝙ prius pauper erat nūc factus ē diues: qd añ ñ erat. vñ subiūgit. nō incōueniēter ⁊ sine oi repugnātia ea q̄ facta sūt a creatrice sub̄e. dici pñt eē̄ facta ex nihilo. eo mō quo dici solet diues ex paupe. ⁊ recepisse qs sanitatē ex egritudine. ¶ Ad obiecta ex alia pte qbus oñdi vr. ꝙ dbuit simplr fuisse creatū. dōm ꝙ ñ. ꝯueniebat. n. ꝙ deus hoiez faceret ex mā pīacente pp plures rōes. ¶ Nota ergo ꝙ rō ꝯditōis creaturaꝝ ⁊ ꝓcipue creature rōnal' ē declaratio diuine potētie: sapie: bonitatis. vna ergo rō talis eductōis i eē̄ fuit ꝯgruētia declaratōnis diuine potētie. i mirabili vnione corpis ⁊ aie primi hois ꝑ maxia diuersitate siue dr̃ia distantiā. Unio. n. aie cū corpe pp eoꝝ adīnicē distantiā ē vna de mirabilibus assignatis ab aug. in li. de spū ⁊ aia. dicit. n. plenū fuit miraculo ꝙ tā diuisa ⁊ tā diuersa adinuicē poterūt ꝯiūgi. distātia. n. corpis primi hoīs ab aīa fuit multiplex. s. cz exñtia. in dr̃ia eē̄ a possoin ñ existēs. corpalis ad spūale: corruptibilis ad icorruptibile. Corp⁹ quidē eius fuit corruptibile: corpale i quo differebat eē̄ a posse. Aia aūt icorruptibilis spūalis i q̄ ñ differebat eē̄ a posse. qr ergo ad hoc vt diuina potētia i vnione tā distantiū oñderet. corpi tā distāti a sibi vnibili: ꝯgruebat modus huiusmodi eductōis in eē̄. Quia. n. oē corruptibile corpale i quo differt eē̄ a posse. est ex pīacēti mā. ꝯueniēter formabat sic vt formatio talis ꝯgrueret manifestatōi. potētie eius i tā distantium vnione. ¶ Alia rō ē ꝯgruētia declaratōis diuine sapie incōueniēnti ordie finis ⁊ ꝯsequētis ad finē ad principia ⁊ añcedētis ad pricipiū. ꝯueniebat. n. ꝙ resolutōez corpis in nūm manētez post resolutionem ꝓcederet ꝯpositio ex materia exñte añ ꝯpositionē. nūq̄. n. ē talis resolutio: qn sequat talē ꝯpositōez. ⁊ quā talis ñ añcedebat ꝯpositio. ꝯgruebat ergo vt sic fieret corpus illud. vt ex ordine pfacto: diuina sapia oñderet. ¶ Tertia rō ē ꝯgruētia oñsionis diuine bonitati: que oñditur in ꝯpletiōe vniuersi. pfectōi. n. vniuersi cōgruebat ꝙ corpus illud sic fieret. qr. n. oīs corpalis creatura i hoīe pficit ⁊ ꝯplet. cū ois forma nālis ordinet ad aiaz rōnalez sicut ad dignissimaz oium formaꝝ. ⁊ corpus hñani ꝯstituat ex nā omnium corpoꝝ i quo ꝯplet ⁊ quodāmō beatificat. recentissime dī hō finis oium. ⁊ iō fieri debuit post oīa septio die. sicut dicūt auctores. s. vt oñdet eē̄ illoꝝ ꝯplemētū. Si ergo hāc pfectōz creaturaꝝ in hoīe exigebat pfectio vniuersi. in hoie inquā. q rōne dicta post alia ꝯditus ē et q̄tum ad corp⁹. qd ex natura alioꝝ corpuz fuit ꝯstitutū. necessario sequit ipz fuisse ex materia pexistēte. ⁊ hoc ꝯgruere ad vniuersi pfectōez. ¶ Itē alia ratiōe. hoc. n. ꝯueniebat ad pfectōnez vniuersi ꝙ essent quedā res corpales simplr. quedā spūales simpliciter. ⁊ quedā corpales q̄tum ad sui ptem. ⁊ spūales q̄tuz ad aliā cuiusmōi ē hō. Sic ꝯueniebat hoꝝ ꝓductōi inesse. ꝙ quedā fierēt ex nihilo. quedā ex mā pīacētī. ⁊ q̄dam ꝯm quandaz sui ptem fierēt ex nihilo. ergo ꝯm quādā sui ptez fierēt ex materia preiacēti. talis fuit primus hō. ¶ Ad primo ergo obiecta ex alia pte dic̄. ꝙ lz deus creauit d nihilo aliqua corpa. vtpote nāz primā ⁊ celū primū. vt dicit Beda. lz in genē corpoꝝ corpus primi hoīs eē̄ nobilissimū. ñ ꝯueniebat vt educeret in eē̄ ꝑ creatōēm pp rōnes ꝑdictas. vñ secus fuit d hoc corpe ⁊ aliis. ¶ Ad illud qd tangit. ꝙ creari debuit ex nihilo. ne obnoxi⁹ eē̄t hō creature. dōm ꝙ ꝓpter hoc ꝙ fuit ex aliqua creatura. ñ magis erat obnoxi⁹ creature. sz deo cuius erat illa: ⁊ a quo ꝯdita. vñ aug. i. lib. d symbolō. Si aliqd deus fecit ex aliquo vt hoiem de limo terre. ñ vtiqz fecit ex eo qd ipe ñ fecerat. qr terrā. vñ limus erat ex nihilo fecerat. ¶ Ad hoc qd vltio querebat. s. quo vocabulo noiāda est hec eductio. pōt dici ꝙ plasmatio. Uñ Job. xi. Manus tue fecerūt me ⁊ plasmauerūt me. glo. fecerūt q̄tum ad aiaz. ⁊ plasmauerūt q̄tum ad corpus. Uñ damas. volēs assignare dr̃iam inter factōem corpis ⁊ aie. dicit corpus eductum per plasmationē. aiam vō factā ꝑ insufflatiōz. dicēs. Ex visibili ⁊ inuisibili natura ꝯdidit hoiez deus ꝓprijs manibus ꝯm imaginē ⁊ silitudinē. ex terra corpus plasmās. aiam aūt rōnalez ⁊ itelligibilē ꝑ familiarē insufflationē dans ei.

Membrum secundū.

De scdo quo querit. vtrū maioris potentie fuit creare corpus primi hoīs d nihilo. an formare de limo. Quod maior videt sic aug. in lib. de symbolo. Ideo dr deus oipotens. qr de nihilo fecit oia que fecit. ñ. n. aliqua materies eū iuuit. sz ex nihilo cūcta creauit. si ergo manifestat dei oipotētia, i creādo aliqd ex nihilo. nō aūt formādo aliqd d aliquo quocūqz. cū in illa formatōe iuuet eū materia subiecta. videt maioris potētie eē̄ creare d nihilo. q̄ formare de limo. ¶ Itē inter aliquid ⁊ nihil ē infinita distātia. inter aliqd ⁊ aliqd finita. Uñ in factiōe alicuius de nihilo. ē actus potētie infinite. in formatiōe alicuius de aliquo est actus finite. igit cū finiti ad ifinitū nulla sit ꝓportio. i ꝓportōabiliter ē maioris potētie formare aliqd d nihilo. q̄ facere aliqd de aliquo. ergo ⁊c. Contra. vt habet ab augu. Maius ē facere de impio piū q̄ creare celū ⁊ terrā. ⁊ hoc ē vt dicit. quia i creatiōe celi ⁊ terre ñ ē aliqua dispō ꝯtraria. sicut in iustificatione. vbi inuenit dispositio liberi arbitrij repugnās grē. ergo a simili cū limus haberet suā formā: qr erat hoc aliqd. nec illa mate

ria inclinationē haberet ad corpus hūanuz. sed q̄si opposita. eo φ ꝯplebat f̄m formā suā. vt̄ cuz ꝺ limo factū fuit corp⁹ hūanū. maioris fuisse potētie. q̄z si illud fuisset ex nihilo. ¶ Preterea arguit magr̄ i sent. ij. li. di. xviij. c. Solet q̄ri. Angeli ñ possint creare māni. ergo nec formare costā i mulierē. ⁊ siue hoc sit argumētū a simi siue a maiori. ñ seq̄t φ maior sit potētia facere aliq̄d ex nihilo. q̄z facē mulierē ex costa. Ad simi vt̄ i ꝓposito. Cū eadē fuerit ꝯditio i formatiōe mulieris ꝺ costa. ⁊ corporis ade de limo. q̄z sicut i costa ñ fuit vñ fieret mulier. s̄z vñ fieri posset. Silr̄ i limo nō fuit vñ fieret corpus ade. s̄z vñ fieri possz. igit̄ nō fuit maioris potētie creare corpus illud ꝺ nihilo. q̄z formare de limo. ¶ Item deus ē īfinite potētie ⁊ virtutis. ⁊ necessario agit tota v̄tute q̄cq̄d agit. q̄z eius virtus cū sit ip̄m simplex. ē ⁊ impartibilis. igit̄ i formatiōe hois de limo opatus ē tota virtute. s. īfinita. s̄z maiore ñ ꝓprobabit̄ i creādo celuz ⁊ terraz. ergo ⁊c̄. ¶ Preterea. vt habet̄ a pho. potētia ē p̄ricipiū trāsmutatōis i aliud inq̄tū aliud. s̄z ñ ens ñ ē subiectū trāsmutatiōis. ergo potētia ē p̄ricipiū trāsmutatōis eius qđ ē in aliud. ergo vbi saluat̄ rō potētie agētis siue facientis. necessario erit mā subiecta actiōi. ergo vbi ñ est mā subiecta actōi nulla ē actio potētie. igit̄ nihil ē q̄rere. vtrū fuit maioris potētie creare ⁊c̄. ex quo nulla potētia agit aliq̄d ex nihilo. Ad hoc notādū. φ duplex ē potētia mãe siue subiecti transmutatōis. s. actiua ⁊ passiua. Passiua q̄ nihil coopat̄ forme. īducēdo i mām ip̄az. s̄z ē tm̄ potētia recipiēdi formā. actiua q̄ aliquo mō coopat̄ ipsi agēti ad īductōez forme. q̄z aliq̄d forme latet in mā. vl̄ q̄z appetitus mãe h̄z iclinatōez ad illā formā. sicut ē in oībus illis i q̄bus ē rō̄ semialis ad alia ꝓducenda in eē. ex illis q̄nq̄z ex p̄te materie siue subiecti ē defectus potētie siue p̄ricipij actiui. sicut fuit i limo i quo ñ erat vt fieret ex eo corpus ade. q̄z ñ erat ibi i illo potētia formalis siue actiua que coopabat̄ eductōi illius i eē. potentia creatoris educente illud ex eo. Est q̄nq̄z duplex defectus. s. diminutio ex p[illegible] mãe ⁊ carētia principij actiui. sicut fuit i costa. Vñ hugo distiguēdo opatōnes q̄bus subē ꝓducunt̄ in eē. ponit opus vnū. qđ q̄z facere de alijs aliq̄d f̄m subaz ⁊ quātitatē i maius. ⁊ hoc mō opandi dicit corp⁹ mulieris factū ex costa. diuina v̄tute absq̄z extrinseco additamēto vt supra factū ē. In eductōe aūt̄ rei siue forme de materia siue subiecto p̄io mō sūpto. pōt nā in eductiōez rei de subiecto. Scđo mō sūpto ñ pōt. ⁊ multo fortius nec tertio. s̄z solus creator. Scđm hos igit̄ gradus ē facilius ⁊ magis facile educere res i eē. q̄z ex mā vel subiecto p̄io mō se hn̄te ē modus facillim⁹. Ex secūdo mō se hn̄te difficilior. ⁊ ex tertio adhuc difficilior. S̄z adhuc ꝓducē aliq̄d in eē simplr̄ ex nihilo difficillimū ē. ⁊ magis mirabile. Vñ hugo. Magis ē mirabile ꝺ nihilo aliq̄d facē. q̄z de aliquo plus facē. Hec eē aūt vltia tria genera operū sūt de genē mirabiliū. ⁊ non nisi i solo deo eē pñt. Cū ergo querit̄. vtrū maioris potentie sit creare ⁊c̄. dōm φ neq̄z maioris neq̄z minoris simplr̄ oīno. inde ñ tēr. q̄z diuina potētia q̄ ē idē cum ipso oīno simplex ē ⁊ impartibilis i se. opus tñ siue effectus eius q̄ ē ꝓductus i eē ex nihilo. simplr̄ ē maius mirabile. eo qđ ꝓducit in eē ex aliquo sicut ex limo. sicut habet̄ ab hugo. Cōcedēda est ergo rō augu. qua oñdit̄ deū eē oīpotentē. q̄z fecit oīa ex nihilo. ¶ Cū aūt obijcit̄. φ ñ oñdit̄ potētia eius infinita. i formādo aliq̄d de aliquo. cū in illa formatiōe iuuet̄ eā materia ex qua. dōm φ hoc nō dī. q̄z aliquo mō possit iuuari ei⁹ potētia i actiōe. s̄z hoc dī de illo tropo loquēdi. quo illud vt̄ iuuare agentē quo affectus agētis facilius exit i eē. vñ q̄z qđ educit̄ i eē de aliquo. facilius exit i eē q̄z qđ ex nihilo q̄ntum ē de se. q̄z minus distat ab eē siue forma fiēda. q̄n. s. ꝓportionat̄ illa v̄tus agentis distātie rei educēde in eē ad illud de quo dicit̄ educi. vt̄ iuuare cū materia ex qua. ¶ Ad illud qđ sequit̄ dōs. φ illa rō arguēdi locū ñ h̄z. vbi eadē ē potētia ⁊ suba agētis. ibi. n. nō ꝓmensurat̄ virtus siue potētia agētis distātie extremis. inter illud de quo fit aliq̄d: ⁊ qđ fit. q̄z potētia ē impartibilis sicut ē substātia. Unde q̄z i deo ē idem potētia qđ eēntia. impartibilis ē potētia sicut ⁊ eēntia. Unde i oīmoda indifferētia se h̄z. quicq̄d eā producit in eē. sicut enim eadē voluntate potētia. ⁊ indifferēti volo maiora ⁊ minora. similiter sit eadē eēt voluntas i me ⁊ potētia agēdi. ip̄sa indiuisa potentia ⁊ oīo indifferēti facerē maiora ⁊ minora. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ex aug. s. φ maius est fieri de impio piū ⁊c̄. dōm φ hoc ñ dicit̄. q̄z maior vel minor difficultas faciēdi hoc vel illud sit ex p̄te dei. s̄z potius ꝓpter repugnantiā ex parte creature fiende. Cum aūt deus creauit celū ⁊ terrā nulla erat repugnātia ex p̄te aliqua diuine potentie siue voluntati. cū aūt deus de impio facit piū. infundēdo grām disponentē ⁊ p̄parantē ad grāz sufficientē. ip̄sa volūtas impij ē ꝯtra ⁊ repugnās diuine opationi. ¶ Ad argumētū aūt dōm. φ nō ē simile de forma que ꝯtinue trāsmutat̄ circa mām ⁊ deformitatē liberi arbitrij quam solus creator remouere pōt p grām. vñ forma illa q̄ erat i materia passibili. s. limo. ꝺ facili trāsire poterat eo facilius quo erat subiectū eius trāsmutabil̄ qđ ꝯtinebat limo i quo erat natura terrea ⁊ aquea. hec. n. duo maxie ordinant̄ ad passionez humor ⁊ humus. sicut dicit aug. ⁊ ē phs ꝓbat ea q̄ ex his duobus resoluunt̄. maxime eē materialia ⁊ passibilia. s. vaporē ⁊ fumū. ⁊ ideo ñ valz argumentū. ¶ Ad hoc qđ postea obijcit̄. φ deus agit tota virtute sua que ē infinita quandocunq̄z alie

ad agit ⁊c. dõm ꝙ vez ē. ⁊ vera est ꝯclusio q̄ ex hoc ꝯsequit. Si aũt q̄rit. vñ ē ergo dũa tāta affe ctuũ. ⁊ q̃uo ex tāta. s. infinita potētia agēte. exeũt effectus minoris virtutis ⁊ maioris i eē. dõm. ꝙ i deo idē ē potētia qḋ essentia. ⁊ ꝙ volũtas ē cã ꝓpinqua ⁊ ꝯiuncta affectuũ. pp qḋ diuina potē tia cũ agit. nõ agit ex necessitate. sz potius electi ue. imo qḋ plus ē suũ velle ē efficere. pp qḋ. licet semp īdifferētī agat potētia ⁊ īfinita ſm ꝯgruētiã sui beneplaciti. moderate ⁊ distincte ꝓducũt effe ctus i eē. ¶ Ad argu. mgr̄i in senuē. dicēduz ꝙ bñ tz. ⁊ ē argumētū a sili. q2 vtrobiqz. s. i formatiõe alicuius d̄ nihilo. ⁊ i formatõe corpis ade d̄ li mo. ⁊ mulieris d̄ costa. est actus īfinite potētie ⁊ creatio cõi mõ sumpta a creatõne. lz vnũ opus sit magis mirabile alio. vt dictũ ē. ¶ Ad hoc qḋ obijcit de auctē phi. s. ꝙ potētia ē principiũ trās mutatõis i aliud ⁊c. dõm ꝙ phs determinat vir tutē potētie create. que nõ pōt aliqd agere nisi i mã siue in mã subiecta. vnde actiones siue nature siue potētie create agenti semp subest aliqua mã. nõ sic est de potentia increata. cuius virtus i agē do ñ ē determinata siue districta circa mãm. siue in mã. imo ex nihilo facit qḋ cõpetit sic ex aliq̄ ⁊c.

Membrum tertium.

D tertiũ quo querit. vtrū modus edu cēdi corpus primi hois. s. īformãdo illud d̄ limo. ptinet ad pfectionē vni uersi. Et ꝙ sic vr̄ Gen. ij. Igit pfe cti sũt celi ⁊c. ⁊ ois ornatus eoꝝ. hec ē aũt ꝯclu sio que īfert ex eis q̄ educte sunt ī eē i opibus sex dieꝝ. cuiusmodi fuerũt. ꝯditio. distictio. ornatus ⁊ ad hec ptinebat eductio corpis humani d̄ li mo sicut i sexta die determinat. pz ergo ꝙ nõ fuit ꝯpletio vniuersi sine hac eductiõe. ¶ Preterea Ansel. ij. Cur deus hõ. Quoddã ē corpus hu manũ eductũ in eē d̄ viro ⁊ nõ d̄ feminis. cuius modi fuit corpus eue. aliud ergo rñdere debuit p oppositũ. s. qḋ eēt eductũ de femina ⁊ nõ d̄ vi ro. ⁊ hoc fuit corpus xpi. tertiũ fuit de viro ⁊ fe mina. vt corpus abel. ergo p oppositũ rñdē de buit q̄rta corpis dũa. s. ꝙ neqz d̄ viro neqz d̄ fe mina. ⁊ hoc fuit corpus ade d̄ limo. alr̄ eēt dimi nutio ⁊ defectus. ⁊ hec rõ ꝯfirmat p illud. xi. de ciui. dei. c. xviij. vbi dr̄. ꝙ antitheta. i. oppositio nes valent ad ordinem vniuersi. vbi notat ordo vnius ꝯ vnũ qḋ hic repitur. ¶ Itē nõ eēt ꝯpletũ vniuersum sine mõ dispositõis ⁊ mõ ornat⁹. ex quo pz. ꝙ modus ornatus ⁊ dispositiõis reqrit ad pfectiones vniuersi. a sili vr̄ de mõ ꝯditionis. Igit cũ corpus primi hominis erat de nobilibus ptibus vniuersi. modus educendi illud in eē erat ꝯpletõe vniuersi. ¶ Itē illa ꝓprie sũt de pfectõne vniuersi. que hñt silitudinē aliquã. s. vestigij vel imaginis cũ eo q̄ ē ꝯplemētũ ⁊ pfectio omnium sez deo. talis fuit eductio p̄dicta i qua erat vnitas veritas ⁊ bonitas. ergo ⁊c. ¶ Si autē diceret. ꝙ lz aliquo mõ haberet similitudinē vestigij. tñ q2 statim trāsijt. nõ est de ꝯplemēto vniuersi. Con tra. trāsit⁹ rei tēporalis nõ īpedit. qn res transiēs sit d̄ pulchritudine vniuersi. vñ Aug. i li. d̄ nã bo ni. Fit d̄ decedētibus ⁊ succedētib⁹ rebus tpalis q̄dã in suo genere pulchritudo. vt nec ipsa que moriunt vel desinũt eē qḋ erãt. turpēt aut turbēt modũ speciē ⁊ ordinē vniuerse creature. sic ſmo bñ ꝯpositus pulcher ē. q̄uis i eo sillabe atqz oēs soni nascēdo moriēdo trāseant. A simili vr̄. ꝙ lz res trāseãt siue trāscurrãt. bñ sũt d̄ ꝯpletõe vni uersi. ergo ⁊c. Cõtra vt habet a pho. Natura ē cã totius ordinis. ergo que sũt ꝯ nãm. siue ꝯtra cursuz nature. ordinatõe totius carētia. nõ sũt or dinata in toto siue i vniuerso. que aũt ordine ca rent i vniuerso. magis ipm dedecorãt q̄ ꝯpleãt vel pficiant. sz eductio corpis primi hois fuit cõ tra cursuz nature. ergo ⁊c. ¶ Itē nihil qḋ ē ali quo mõ d̄ vniuerso siue in vniuerso. ē de ꝯplen tibus vniuersuz vel ad ꝯpletõem vniuersi. mo dus aũt quo educebat corpus illud in esse. i. for matio de limo. nõ ē aliquo mõ d̄ vniuerso. quia nullo mõ ē. ergo ⁊c. ¶ Si aũt diceret. ꝙ hoc qḋ nõ est sine trāsitu. nõ īpedit quin sit de ꝯpletione vniuersi sicut vr̄ ex obiectis ad aliã ptē. Contra. malũ in eo ꝙ necessario substātificat i bono. non tñ distat ab illis que simplr̄ sunt quãtuz ad illud qḋ simplr̄ nõ est. sed malũ nõ ꝯfert ad ꝯpletionē vniuersi vt habet a Dyoni. ergo nec illud quod simplr̄ nõ ē. dicit. n. Dyoni. de diui. no. v. c. In cõueniens ē. ꝙ malũ ꝯferat ad ꝯpletionez ois ⁊ totiꝰ nõ impfectũ eē p seipm largiat. ¶ Itē magis vr̄ eē de pfectõne vniuerse nobilissime creature. cuiusmõi ē ala hominis. q̄ eductio corpis hũa ni i esse. q2 nobilior ē ala humana q̄ corpus hu manũ. ⁊ corpus humanũ q̄ sua eductio in esse. igit si nõ existēte ala hũana eēt ꝯplemētũ vniuer suz. qḋ vr̄ haberi ab Aug. dicit. n. in lib. de libe. arbi. iij. Si deessent anime. siue peccarēt siue non peccarēt nihil vniuersitatis ordini diminueretur multo fortius si nõ eēt vel fuisset exitus corporis humani in esse. igit eductio huiusmõi nõ ē de cõ pletõe vniuersi. Ad hoc euidētiũ intelligēduz est. ꝙ vniuersuz vniuersitatē dicit. ⁊ ꝙ ꝯtinentia eius nõ artat ad vniuersitatez subiectorũ. sed cõ portat temporis generalitatē. cõtinet enim oĩa q̄ nunc sunt. ⁊ omnia que aliquo tēpore fuerunt. vnde ad completionē vniuersi nõ sufficiunt que nunc sũt tñ. sed reqrunt que a mũdi exordio ex titerũt. i. a pn̄o exitu reꝝ i esse. Que aũt a pn̄o re rũ exitu in esse extiterũt sunt sub duabus differē tijs. quaꝝ quedã ad ꝓductõem generũ reꝝ ptī nent. quedã ad ipsa genera ꝓducta. q̄ ad genera rerũ producta spectãt. principaliter sũt tria. pe

res que exprimitur vestigiũ conditoris omnium
s. essentia siue substantia. virtus ⁊ opatio. essentia
patrem representat. virtus filiũ. operatio spiritũsan/
ctum. Opatio aũt a virtute educit. virt⁹ vo i eẽn
tia radicat. De ↄpletiõe ergo vniuersi sunt hec.
eductio generũ rerũ in eẽ. substãtia. virtus. opatio
eductorũ. nec dico hec cũ precisiõe eẽ de ↄpletõe
hac. sed simpliciter hec eẽ necessaria. nõ. n. possz
ↄpleri vniuersuz. nisi gnã rerũ que sunt eius ptes
ↄducerent in esse. nec perpetuarẽtur in esse ptes.
nisi data essz eius virtus multiplicãdi se. siue suã
speciem in sibi similibus. sm q determinatuz est
a pho. dicit. n. q simul cum indiuiduo collata ẽ
virtus multiplicandi seipsum in suo simili vt sal/
uetur illud diuinũ appetibile. sic eniz deus com/
pleuit omnia continuam faciens generationem.
¶ Adhuc aũt requirit egressio opatiõis a vtute.
De qua Augu. super Gen. ad lite. Põt intelligi
deum requieuisse a ↄdendis generibus creatu/
re. qz vltra iam nõ ↄdidit alia genera noua. dein
ceps aũt vsqz nũc ⁊ vltra operat eorũdẽ generũ
administratõez. Dicit autẽ deus opari. cũ opera
tur virtus data creature. qz i oi opatione creatu/
re. deus intime opatur. ↄcedi ergo pt q eductio
primi hominis ptinet ad ↄpletõz vniuersi. Hec
aũt eductio siue modus educẽdi differẽs fuit ab
alijs sm spẽm. vt ex dictis pz. ¶ Preterea. n fuit
eductio rei tm singularis. imo quoddmõ genera
lis. eo q ipso corpe ↄpleto. sua pfectione. s. ani
rõnali erat seminalr toti genus humanũ. vñ ra/
tione qua modus educẽdi differebat ab alijs sm
spẽm. ⁊ rõne qua educebatur res nõ oino singu
laris. sed quodãmodo vniuersalis n immerito dz
dici eẽ de ↄpletione vniuersali. ¶ Ad hoc. qd pri
mo obijcitur in contrarium dicenduz. q non dz
eẽ ↄ nãm quod ab auctore nature efficitur in con
ditione nature. vt in conditione generuz rerũ g/
bus inseruit legem. sm quaz debebat esse cursus
nature in ↄductione consimiliũ. in illa. n. condi/
tione nãz condidit. ⁊ eẽ rerũ naturale. ⁊ legẽ pro
pagationis naturalis. Ut. n. dicit Augu. ↄ faustũ.
hoc erit vnicuiqz rei naturale qd ille fecerit a q
est omnis modus numerus ⁊ ordo nature. tm pt
dici hanc eductionem fuisse supra nãm. nõ ↄtra.
¶ Si contra hoc obijciatur per illud Aug. dicẽ
tis ibi ↄ faustum. Non incõgrue dz aliquid facẽ
contra nãz. qui fuit contra id qd nouimus in nã.
Hoc appellamus cognitũ nobis cursum solitũ/
qz nature. Ad hoc pz rñsio. qz quando illa edu/
ctio erat. nondum fuit cognitus. neqz solitus cur/
sus nature producendi corpus hois sm modũ
qui fuit ipsi nãe insertus. Aliter tm itelligit verbũ
Aug. sm q illud dicit esse ↄ nãm. qd est destructi
uum nãe siue cursus nature inoperãdo. sicut fa/
ciunt abusores naturarũ ⁊ eaz cursus puerten/
tes. ¶ Ad illud qd sequitur. pz rñsio ex dictis. q

ptinẽs vniuersi nõ extẽdit se solũ ad illa que sũt
sz ad oĩa que aliqñ fuerũt. ⁊ ita ad que nõ
sunt. sicut pz ex auctoritate Aug. supra dicta d illa
arbi. ¶ Ad hoc qd obijcitur d vbo Dyonisij d
centis. q incõueniens ẽ ponẽ. q malũ ↄferat ad
ↄpletionẽ oĩs ⁊c. dicendũ. q loquit Dyo. d ma/
lo culpe. qd põt cõsiderari multipliciter. s. vt est
malum hoc ẽ priuatio boni. s. modi speciei ⁊ or
dinis. Itẽ vt ẽ culpa. i. put suum ppetratorez fe/
dat ⁊ culpabilẽ ⁊ reũ reddit. ⁊ neutro illoz mo
doz sumptum ẽ ad ↄpletionẽ vniuersi. vñ Aug.
Non ipsa peccata vel ipsa miseria sunt pfectioni
vniuersitatis necessaria. ¶ Itẽ pt ↄsiderari. vt ex
eo elicit bonũ Unñ Aug. xi. d ciui. dei. neqz deus
vllũ nõ dico angeloz. sed vel hominuz crearet.
quẽ malũ futuz pscisset. nisi pariter nosset qbus
eos bonoz vsibus ↄmodaret. atqz ita ordinẽ se
culoz tãq pulcherrimũ. carmẽ ẽt ex qbusdã q̃si
antithetis honestaret. ¶ Itẽ põt ↄsiderari iquã/
tum ordinat ad penã. Unñ Aug. xi. de ciui. dei. sic
deus nãz bonaz optim⁹ creator ẽ. ita malaz vo
luntatũ iustissimus ordinator. vt cũ ille male ptunt
naturis bonis. ipse bene vtat ẽt voluntatibus ma
lis. ¶ Itẽ põt ↄsiderari inquãtũ bonum et oppo
situm ⁊ ↄpatuz. magis apparet bonũ. Hoc ostẽ
dit Augu. de ciui. dei. exẽplo tali. sicut pictura cũ
colore nigro i suo loco posito ↄgruit. ita vniuer
sitas rez cũ peccatorib⁹ pulchra ẽ. sm istos tres
modos occasionalr ẽ de ↄpletõe vniuersi. ¶ Ad
hoc igit qd obijcit. q malũ nõ tm distat ⁊c. dñm
q distãtia mali ab esse nõ ipedit qn sit d ↄpletiõe
vniuersi. sz q ẽ priuatio modi spẽi ⁊ ordis. q sit
d ↄpletiõe ⁊ pulchritudine vniuersi. ⁊ deturpatio
illius cuius ẽ vt subiecti. vñ sicut qd ptẽ deturpat.
totũ deturpat. sic qd a pte alicuius pfectiõz tollit.
ipsi toti subtrahit aliqd pfectiõis. qz ergo pecca/
tum. ptem vniuersi reddit ipfectã. hz Dyoni. p
incõueniẽtẽ qd nõ impfectũ eẽ largiat toti. ¶ Ad
illud qd vltimo obijcitur. q. s. ↄpletũ essz vniuer
sum. si deessent aie ⁊c. dñm. q ad ↄpletionẽ vni
uersi duo requirũt. s. ptes. ⁊ maxime principales
q requirunt ad itegritatẽ vniuersi. ⁊ ordo earũdez
i eodẽ. Si ergo aie q sũt ptes pricipales vniuer
si deessent. ↄstat q deficẽt aliqd de itegritate ↄple
tionis. silr qñtũ ad ↄpletiõez ordinis. tm si aliq aie
deficerẽt. ⁊ nõ oẽs nihil deficeret ordini vniuersi
tatis. lz fortasse aliqd dficẽt itegritati. ordo. n. nõ
attẽdit i numero vel i multitudine eãrũqz. sz i alijs
coz q numerant. pp qd idẽ pt esse ordo paucoz
⁊ multoz. dũmodo eedem sint dñe paucorum
que sunt multoz. Intentio ergo Augu. vr esse si
quedam anime decessent nihil minueretur ordi
ni vniuersitatis. nõ aũt q nihil minueret itegrita
ti. hoc ẽt videnẽ sonare verba sua. s. hec. Si de/
essent. s. animẽ que siue peccarent siue non pecca
rent. nihil vniuersitatis ordini minuerent tamen pl

primi dessent.i.in plurimā multitudine. vel for ista est. si plurimū dessent. s. aie. Nec vr. q̄ Augu. intelligeret. q̄ nihil diminueretur vniuersitati. qꝛ hunc ꝯdiceret sibi ibidē. dicit. n. Inferioris officij ē ista: q̄ tāmō si nō eēnt. nō aūt si peccaret. aliqd minꝰ haberet vniuersitas. Itē vt vr ex serie lre. loquit ibi Aug. de ordine officioꝝ. q̄dā. n. sunt officia āgeloꝝ. q̄dā aiaꝝ siue hoiuꝫ. Officia āt hoiuꝫ oia ꝯuenīt ꝛ ꝯphēdēt i officijs āgeloꝝ. Vn̄ vr. n. aug. dicē. q̄ ſi aie dcēnt. nihil depiret ordini vniuersitatis. s. q̄ntū ad ordinē officioꝝ. qꝛ āgeli hn̄t exercē oia officia i gnē vt hoiuꝫ sūt. vn̄ qd̄ supra dictū ē itelligit d ordine i officijs. vt habet ex lra.

Questio. lxxx. d eā materiali corpis primi hominis.

Sequitur consideratio d eā mālī. d q̄ duo q̄runt. Primū q̄ ad ꝯpositōeꝫ illius ex elemētis. Scd̄ꝫ q̄ ad eq̄litatē elemētoꝝ in ꝯposito. De prio duo q̄rūt. ¶ Primū corpꝰ illud fuit vel eē debuit ex quatuor elemētis vel non. ¶ Scd̄ꝫ supposito. q̄ ex quatuor elementis. cur demoniatur ab vno. s. terra.

Articulus primus.

Queritur ergo prio. vtrū corpus primi hois dbuit eē ex q̄tuor elemētis. q̄ sic vr. Aia. n. vnit corpi vt pficiat in illo q̄ ad actū vel vsum cognitiue siue cognitionis ꝛ hoc mediātibꝰ sensibus corpalibus. sed sensus apprehēdit corpa ꝛ p sile. cū ergo sensus oia corpa ꝛ corpalia apphēdat. necesse ē q̄ hēat ꝯuenientiā cū oibus corpibus. sꝫ hoc nō posset fieri nisi ꝯpositū eēt ex quatuor elemētis. ꝛ voco sensū corpalē. ñ solūmō ipaꝫ vtutē sēsitiuā. sꝫ ipꝫ organū cū vtute q̄ pficit. ¶ Itē q̄dto forma nobilior ē. tāto plurū opatōuꝫ differētiū spē ē pricipium. sꝫ aia rōnalis ē formaꝝ nobilissima. ergo ē pricipiū plurīū opatōuꝫ. sꝫ opationū huiusmodi vsum exercet mediantibꝰ organis ꝓprijs. ergo cū organū ꝓpriū ei rn̄deat icōueniēti ꝓportione. necesse ē ipm eē ex multis naturis ꝯpositū. ille aūt nāe sunt elementa. ergo ꝛc. ¶ Iteꝫ corpa hm q̄ ꝓgrediunt in eē. i maiori difformitate siue distātia ab ipfectissimo corpe. s. pria mā. nobiliora sunt ꝛ pfectiora sic mixta. q̄ elemēta. Si ergo corpus primi hois in genere corpoꝝ erat nobilissimum. maxime debuit distare p deformitatē a pria mā ergo debuit eē maxie mixtū. ¶ Itē sicut dicit alghas. Cū ꝯmixtio elemētoꝝ fuit pulchrioris. ꝛ pfectioris equalitatis ꝛc. vt. s. sed corpus primi hois fuit aptū ad susceptōꝫ aie rōal. ergo i ipso fuit ꝯmixtio elemētoꝝ. Cōtra. aia est substantia simplex. cum ergo omnis vnio sit hm similitudinem. videtur q̄ debuit illud corpus cui vnit eē simplex. ꝛ ita nō ex elemētis. ¶ Preterea. aia vnitur corpi sicut motor ꝛ forma. sꝫ corpus simplex magis ē habile ad motuꝫ q̄ꝫ ꝯpositūꝫ. ergo magis ei aptare debuit per vnioneꝫ. ꝓut ipa aia ē motor. similiter ꝓut ē forma. cū vtrobiqꝫ simplicitas esset symbolum. sicut tactū ē supra. ¶ Itē Aug. de aia ꝛ spū. sicut deus est capabilis ꝛ participabilis omnibus. sic aia omniū capax ē. hec āt capacitas est oium p acceptōeꝫ similitudinū mediante ipsa cognitura. ergo sibi necessariuꝫ ē acceptioni siue ꝯprehensioni anime. corpꝰ sibi multum ꝯueniens in similitudine ꝛ conformitate ꝓut possibile ē. Pria āt mā iter corpa maxie erat capacitatis; qꝛ erat capax omniū formaꝝ sensibilium. vr q̄ debuit corpus huiusmodi ꝓut possibile ē. sile eē sue pfectōi in capacitate fieri ex pria mā. ¶ Preterea. elemēta singula aptiora sunt ꝛ habiliora ad susceptōꝫ pluriū formaꝝ q̄ꝫ mixtū aliqd. hm. n. q̄ corpa elongant a capacitate prie māe p susceptionē formaꝝ vltimaꝝ minꝰ habilia sunt ad susceptōeꝫ diuersaꝝ formaꝝ. vn̄ elementa habiliora sūt ad susceptōꝫ huiusmō i q̄ꝫ mixta si ergo ꝯuenit anie. q̄ vnitur corpi organizato. cuius organa maxie debent esse susceptibilia specierū sensibiliū. species. n. siue idolū rei sensibilis relinquit in organo i ꝯprehēsiōe rei sensibilis a sensu. magis ꝯuenit q̄ corpus huiusmō i fiat ex vno elemēto q̄ꝫ q̄ mixtū sit ex oibꝰ. si. n. fieret ex vno elemēto pp ꝯuenientiā eius cū illo elemēto. organa sensuū habiliora essent. ad speciēꝝ diuersarū sensibilium susceptōꝫ. q̄ꝫ si essꝫ mixtū ex oibus. ¶ Itē cū corpus primi hominis erat in genere corpoꝝ nobilissimū. vr q̄ dbeat fieri ex aliquo corpore vel corpibꝰ nobilissimis. cuiusmōi sunt corpa celoꝝ ꝛ corpa celestia. ergo ꝛc. Responsio vt habet in li. de fonte vite. Corpꝰ hoiuꝫ iter oia corpa ꝯposita ꝯpositissimū ē. ꝛ rō huius est sicut scribit ibidem. Q̄dto substātia aliq̄ magis est imunis a mā. tanto plurium opationuꝫ est effectiua. anima igitur intellectiua cum maxie sit imunis a materia. eo q̄ non dependet ex mā hm essentiaꝫ. ꝛ cuꝫ similiter multaꝝ sit opatiua opationū. ꝛ id cum has operationes de se habere ñ possit. nisi prout vtitur organis. oportuit ipꝫ corpus p qd̄ eas exercet eē eterogeneuꝫ ꝛ maxime ꝯpositum. ¶ Ad primo ergo in ꝯtrm dicenduꝫ. q̄ lꝫ aia sit simplex pp carentiā dimēsionis quātitatiue siue mobilis. multiplex ē nihilominꝰ multiplicitate potētiaꝝ siue virtutū opatiuaꝝ. attēdenda ergo ē ꝯuenētia corpis ꝛ aie i hoc. q̄ vtriqꝫ ē multiplex. ista multiplicitate potētiaꝝ. illd multiplicitate naturaꝝ ꝛ ptiuꝫ organicaꝝ. vn̄ multiplicitas potētiaꝝ attestat multiplicitati opatōnum

e qđ tale ē. habiliꝰ ē ad merendum. ⁊ ꝑ ꝯñs ad
glorificandū. Neqꝫ debet attendi conueniencia i
simplicitate. cum simplicitas corporis ⁊ aīe cō/
ueniencia nulla ē nisi ſm nomē. huius. n. ē ꝑ carē
tiam dimēsionis quātitatē siue mobilis illius per
carētiā ꝯmixtiōis. ¶ Per hoc pꝫ rō ad sequēs.
qꝛ ⁊ si habilius eēt ad motū corpus simplex. ñ
tamen ita conueniens ad eliciendas multas opa
tiones. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ angelus cū sit mo
tor tm̄. aptat sibi corpus habile ad motum. aīa āt
cum sit forma aptat sibi habile ad cognitionem.
Nam nec angelus itendit vt in corpe pficiat nec
aīa. nisi mediantibus sensibus perfectōēꝫ cogni/
tionis assequit. ¶ Ad duo q̄ sequunt. dōꝫ. ꝙ aliꝰ
generis ⁊ modi ē capacitas corpaliū formaꝝ
in mā susceptibili. ⁊ alterius generis ⁊ modi. cū
susceptibilitas specieꝝ sensibiliū siue idoloꝝ i or
gano sensitiuo. nec vna disponit ad aliā. ſꝫ potiꝰ
ad ꝯriā. multiplicitas. n. operationū quas exer/
cet anima in corpe. requirit multiplicitatē orga/
norum. ⁊ ita multiplicitatē nāꝝ ⁊ armoniaꝝ.
Unde multiplicitas specierū sensibiliū multipli
citati naturaꝝ attestatur. ecōtra. habilitas ad ca/
pacitatem multaꝝ formaꝝ. attestatur simplicitati
nāꝝ siue nāe. vñ. elementū habilius ē ad capa
citatem pluriū formaꝝ q̄ʒ mixtum. vñ rōnes ꝓ
posite magis sūt ꝯ ꝓpositū q̄ʒ pro. ¶ Ad vltimū
dicendum. ꝙ conditor generū rerū in operibꝰ sex
dierum res ⁊ naturas rerū legibus certis ⁊ imu
tabilibꝰ distīxit. i illa aūt distinctōē instituit. quid
ex quo vel ex qbus debuit eē imutabilis. ⁊ ex q̄
nihil. Uñ Aug. sup Geñ. ix. elemēta mūdi huius
corpei hñt diffinitā vim qualitatēqꝫ suā qd vnū
qđqꝫ valeat vel ñ valeat. qd ꝺ q̄ fieri possit vel ñ
possit. Uñ q̄dā ꝯdita erāt i possibilitate ad diuer/
sas formas. vt illa quoꝝ materiei appetitui ñ fuit
satisfactū ꝑ forme impressionē qualia fuerunt ele
mēta ⁊ elemētata. quedā ꝯdidit i imutabilitate ⁊
ipossibilitate ad formas diuersas. cuius sunt cor
pora supcelestia ⁊ celoꝝ. quoꝝ materiei appeti/
tui satisfactū sunt per propriarū formaꝝ imp̄ssio
nem hoc instituit dñs certa lege. ⁊ immutabili ⁊
ꝓuida ⁊ ordinatissima volūtate. ꝯ q̄ ire non de/
cet. Augu. super Geñ. vi. lib. tam non facit deus
ꝯ cām quam volēs prestituit q̄ʒ contra volunta/
tem suam non fecit. fecisse ergo corpus humanū
ex materia celesti eēt contra legē ⁊ nām rebus
a sua causa deo prestitutā. Nō. n. indidit. deꝰ ip/
sis celestibus. vt rei alicuius corruptibilis essent
materia. ꝓpter qđ nec ex illis ꝺbuit aliqđ corru
ptibile ꝯponere. dicit. n. Aug. sup Geñ. ix. Po/
testas creatoris. habet apud se posse de his oībꝰ
facere aliud q̄ʒ eoꝝ quasi seminales rōnes hñt. ñ
tñ id qđ i eis nō posuit. vt de his fieri. vel ab ipso
possit. neqꝫ. n. potētia temeraria ſꝫ sapie ꝟtute oī/
potens ē. ⁊ hec ꝺ vnaquaqꝫ re i tpe suo facit qđ
a nā facit vt possit. quare aūt ꝯuenit vt ex luto fie
ret. ifra dicet. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit. ꝙ cor/
pus primi hoīs erat nobilissimū ⁊c. Dōm ꝙ ⁊si
nobilissimū eēt inquātū erat pfectibile ab aīa
rōnali ⁊ ꝯñter ordinatū ad seruiēdū deo ⁊ bea
tificandū. tñ corruptibile fuit. corpa āt celestia in
corruptibilia. ⁊ sic q̄dāmō digniora. ꝯ diuinam
dispositionem eēt: si ex incorruptibili fieret cor
ruptibile.

Articulus secundus.

Einde querit. ex quo corpus ade fue/
a rit ex quatuor elemētis. quare dī factū
de terra. Ecclesiastici. xvij. deꝰ creauit
de tra hominē. Et obijcit sic. qđ pluri
bus est cōe. nō est vni attribuēdū. ſꝫ cōe erat q̄/
tuor elemētis. vt ex illis fieret corpus ade. ergo
non debuit terre attribui. ¶ Preterea cū tra ma/
xime sit passibilis ſm Aug. ⁊ corpus ade in statu
illo minime passibile videt. ꝙ nō debuit dici ipꝫ
factū ex terra. ¶ Preterea. cum homo dignissi/
ma creaturaꝝ sit. ⁊ aliaꝝ bestiaꝝ corpora ꝺ ter/
ra facta sint. vꝫ ꝙ similiter corpus hoīs deberet
fieri ꝺ digniori mā. sexto. n. die dicit deus fecisse
bestias de terra Geñ. j. ¶ Itē dicit Aug. sup. vij.
Geñ. limus ē terra humida. Idē ꝯ manicheū. li/
mus est aque ⁊ terre ꝯmixtio. pōt igit queri. q̄re
magis dī formari ex mā ꝯtinēte hec duo elemē/
ta. q̄ʒ ex ꝯtinente alia duo. ¶ Itē queritur. quare
dī q̄nqꝫ materia corporis ade terra. q̄nqꝫ limus
q̄nqꝫ puluis. ¶ Contra denominatio sequit nām
predominātis. cū ergo i corpibus humanis pre
dominet terra. vꝫ dici potius de terra q̄ʒ de aliq̄
alio elemēto. ſm phm. n. corpa ꝯstantia maxime
solido terreno pticipāt. Rñdeo q̄tuor sunt cāe
q̄re corpus humanū dī factū ꝺ terra eē. prima ē
phi. scđa Augu. tertia Berñ. quarta basilij. Naꝫ
ſm phm plus est de terra in ꝯpositione mixti: qꝛ
minus hꝫ de spē ⁊ magis ꝺ materia. quod patet
per hoc ꝙ motus sequitur naturaꝫ predominā
tis ſm quātitatem. ⁊ ideo dicit factuꝫ potius de
terra. Scđa rō ē ſꝫ Aug. s. hec duo sunt elemēta
habilia ad patiēdū. hūor ⁊ humꝰ duo ad agēdū
ignis ⁊ aer. ⁊ qꝛ fieri ex hoc dicit rōnem passi/
bilis. ⁊ terra iter alia passibilior. iđ potius dī fie
ri ꝺ terra. Tertia rō. qꝛ terra ē vilissimū elemētū
iđ ad humiliatōēꝫ ⁊ cohibitōēꝫ elatōis dī factꝰ
de terra limosa que ē vilissima. vel de puluē ſm
aliā lraꝫ. vñ bern. ad eugeniū. cogitās te summū
pontificē cogita vilissimuꝫ puluerē. vñ ñ sine mi/
sterio he due dñe rōnale mortale posite sunt i dif
finitione hoīs. vt si eleuetur ex vno deprimet ex
altero. Itē greg. nazāzenꝰ de primis epiphanijs.
hō celestis ē ⁊ terrestris. tpalis ⁊ imortalis. visi/
bilis ⁊ inuisibilis. humilis ⁊ excelsus. spūs. ꝓpt
grām. caro ꝓp elatiōēꝫ. illud vt itellectū hñs grē

magnificet & collaudet actorem. hoc ne magnitudine numeris elatus lapsu ruine excelsioris incurrat. Quarta rō ē qꝫ i terra repiunt omia alia elemēta sm Basiliū in exameron primo dicentē. aquā & aerē ignē & trā coherē certissimū ē. Naz ex ferro & lapide ignis p̄ [illegible]catōez solet excuti. q̄ vtiqꝫ de tellure nascunt. aquaꝝ quoqꝫ nāz venis in cēterraꝝ fossores indicāt puteoꝝ. nihilominus ēt aerē eē pmixtū ex eo cognoscē possumus. qꝫ cum fuit humectata tellus & tēperiē solis accepit. mox vapores exalat largissimos. ¶ Ad primū ergo obiectū dōm. qꝫ denominatio erat sm rōnem pdominātis sicut ex dominio colē. dicit aliqs colericus nō qꝛ in eo n̄ sūt huōres alij. ¶ Ad scdm pꝫ rn̄sio ex iaz dictis. deberet eim argui ad oppositū qꝛ maxime terra passibilis. iō de terra factū debuit dici. cū hoc qꝫ dico fieri aliqd ex aliquo passibilitati attestet. Posset tn̄ distigui de hoc nomine passibile. qꝫ dicere pōt vel passionē vel differentiā. sic vno mō ipassibile alio mō nō. sꝫ d hoc melius īfra. ¶ Ad tertiū dōm qꝫ lꝫ hō sit dignissima creaturaꝝ rōne qua est imago dei. nihilominus hꝫ aliqd cōe cū bestijs. ppter qd nō ē icōueniēs [illegible] cōicet cū eisdē qītuz ad ea q̄ sūt materialia corpoꝝ coꝝ. materialia dico remota. qꝛ etsi ex eisdē mālibus coꝝ corpa cōponant. tn̄ nō i eadē equalitate & armonia exn̄tibus. quāta at sit equalitas elemētoꝝ & armonia i cōmixtiōe corpis humani. pꝫ ex auctoritate algaz. supradicta. ¶ Ad hoc qd querit quare magis debuit formari ex māli cōtinēte terrā & aquā qꝫ &c. Pꝫ rn̄sio qꝛ vt dictum est. fieri dicit ex aliquo ex pte eius ex quo passibilitati attestat. humor āt & humus habilia sunt ad patiēdū vt habet ab aug. Itē re vera noīe limi. n̄ tn̄ itelligunt terra & aqua sꝫ mā quatuor elemētoꝝ. put erat ad susceptōez forme corpis huāni. Sꝫ aug. loqt put q̄litates terre & aque magis notabilr appent sm sensuz i limo. Itē alia rō ē. vt ex noīatione mālis ex quo format corpus. ostendat opus & officiū. qd exercet aīa i corpe. Vn̄ gl. aug. sup illud. Formauit deus hoiem de limo Gen̄. ij. sicut fit limus i cōmixtione pulueris & liquoris. sic aīa corpis vnit māz. nec patit dissolui. ¶ Ad hoc qd querit de multiplici nominatōe mālis corporis ade. pōt dici qꝫ pt cōsiderari vt ē quedā massa simplr nōduz in formatōne. & sic dicit terra. vel vt ē in formatōe corpis & sic dicit limus. vel vt ē terminus resolutōis ipsius corpis & sic puluis. Unde pħs ponit tria i que alia resoluunt. & ipsa vlterius i alia n̄ resoluunt. scilicet. puluis. cinis. & arena. Vel pōt dici qꝫ limus dicit vt est materia in formatōe. puluis vt ē terminus resolutōis. terra vt ē cōis ad vtrūqꝫ. vnde Eccl. xvij. deus creauit de terra hoiez & sꝫ imaginē suā fecit illū. & cōuertit illuz in ipsaz. i. terraz. Unde inter li. terra es & in terram ibis.

Membrū secundum.

D Einde querit [illegible] corpus ade erat ex elemētis mixtus sm equalitatē & qm̄ triplex ē equalitas. molis vel pōderis. virtutis. & iusticie. iō primo querit de eq̄litate molis. Scdo de equalitate virtutis. Tertio de equalitate iusticie.

Articulus primus.

C Irca primuz sic pcedit. Querit primo n̄ elemēta sm equalitatē molis. fuerūt i corpe ade. Qd nō: videt sic vt supra dictū ē. Et vult pħus denominatio fit a natura: predominātē tn̄. lꝫ corpus primi hominis formatū fuit ex quatuor elemētis. tn̄ dicit formari de terra ppter rōnem predominātis. sed non hꝫ terra pdominiū btutis. qd pꝫ. cū sit elemētuz minimū hn̄s de specie & minime actiuū. igit qꝛ pdominat in mole. Itez augu. sup Gen̄. vij. assignās differentiā inter creationē anime & corpis plasmationē dicit. quid ē vn̄ anima flatu dei facta ē. Naz quid ē aliud limus nisi terra humida. Ex hoc videt qꝫ corpus primi hominis fuerit solūmodo cōpositū ex limo qui ē terra & aqua. qd dicit ex his cōponi ppter dominiū illoꝝ i corpore ipso. & siue sic siue sic. elemēta nō sunt in equalitate molis in ipso. Si diceret qꝫ hec scꝫ terra & aqua hñt predominiū in virtute qd tn̄ n̄ credo eē veꝝ. ex hoc adhuc sequeret ppositū. qꝛ ipossibile ē hic hēre in aliquo pdominiū virtutis nisi haberēt predominiū molis. ¶ Itē si equalis eēnt molis aut quātitatis. igit ibi eēt omnimoda improportio & improportiatio btutis. qꝛ btus ignis iproportionabilr excederet btutem terre. & ipsaz cum sit corpus inflāmabile vt pꝫ in ipressiōibus elemētaris. vt pꝫ ex vapore tresiri. inflāmaret & cōsumeret. vel fortē aqua ignē dstrueret. & ita nullo mō miscerent. ¶ Preterea i corpe humano abundāt ptes grosse respectu subtiliū. sꝫ grosse sūt ex soliditate terrena. ergo [illegible] iequalitatē molis se habēt elemēta. maior manifesta ē sensui. minor pꝫ p augu. sup Gen̄. v. Nō ē qdem aīe huāne natura nec de terra nec d aqua nec de aere nec de igne quolibet. sꝫ tn̄ crassioris corpis sui materiā. hoc est humidā quandaz terrā que i carnis versa ē qualitatē. per subtilioris nām corporis administrat. i. p lucez & aerē. & paruz infra. Anima qm̄ res est icorporea. corpus qd in corpore vicinū est sicuti ignis. vel potius quasi lux & aer primitus agit. & p hoc cetera que crassiora sūt corpis sicuti humor & terra vn de carnis corpulentia solidat. Contra. omnis mixtio est sm minima igit & mixtio in corpe ade erat sꝫ minima. sed minimū ad minimū non pōt eē pportio iequalitatis. ergo &c. ¶ Itez quelibet pars mixti ē mixta. Unde i singulis ptibus mixti

est repire vnionē miscibiliū. Ex his pt sic argui. Vbicūqz ē repire vnū elemētū ꝫ molez. ē repire aliud ꝛ eiusdē termis claudunt. ergo nullū excedit nec excedit ab alio. equalis ē ergo extēsio omniū ꝫm molē siue molis dimēsionē. ergo sūt ibi i eq̄litate molis. ¶ Itē vt habet ab algaz. cū cōmixtio elemētoꝝ fuerit pulchrioris ꝛ pfectioris eq̄litatis ꝛc. tūc ē corpus aptū ad susceptionē aie rōalis. ergo i illo erat ɔmixtio elemētoꝝ i pfectiori equalitate. sed vt hētur a ɔstantino i pātheg̃ra. equalis ē ɔmixtio elemētoꝝ que ɔtinet equaliter quātitates ꝛ qualitates elemētoꝝ. ergo ꝛc. Ad hoꝝ euidentiā notādū ꝙ duplex ē equalitas cōplexiōis. vel ita qua nullius qualitatis ē excessus ab optima tpantia vbi nullū elemētū vel qualitatiue vel quātitatiue abūdat respectu alterius. ꝛ hꝫ magis ꝫm rōnē q̄ ꝫm rei ꝛ existētie nāz. ista nō fuit in adā. Alia ē equalitas i qua licet qualitatis vel qualitatū sit excessus. nō tn̄ vltra nietam scōi gradus extendit. ꝫm ꝙ dicūt phi. ꝙ ɔplexio equalis dicit incolumis vsqz ad scōm gradū. ꝛ ista equalitas nō ponit equalitatē a mole ꝫ magis a iusticia. ꝛ hec fuit i corpore ade. ꝛ tāto melior quāto melius ɔplexionatus. nō tamē intēdimus de equalitate a iusticia hoc mō hoc ē in sensu in quo vtunt phisici. sed alio mō vt istra patebit. Concedēdū ē ergo sicut ostensū ē. ꝙ elemēta non erāt in corpore ade ꝫm equalitatē molis. ꝛ dicimus hic molem qualitatē materialē mixtorū. Qꝺ autē elemēta nō possūt eē in corpe ꝫm equalitatē a mole. hec ē ratio. Quedā sunt elemē magis hn̄tia de materia. alia magis de specie. que magis habēt de materia magis ɔprimunt. q̄ magis de specie magis descēdunt. ppter qꝺ non pōt eē equalitas molis sed necessitate iequalitas. Ratio alia ad id ē. si eēt equalis ɔplexio hoc modo. tūc corpus illius cōplexiōis nec quiesceret nec moueret. si eīz quiescēt i terra tūc terra vincēt. similr si quiescēt i aere tūc aer vincēt. Si aūt moueret ab aere i ignem tūc ignis vincēt. Si vo moueret ad terrā ꝛ t̄ra eēt vincēs. Si aūt quiescēt i aere tūc aer eēt vincēs. ɔuenit igit ei vt nec quiescat in loco. nec moueat ad locū qꝺ ē impossibile. ¶ Ad illud ergo qꝺ p̄io obijcit ɔ hoc dōm. ꝙ ps dicit minima ꝫm spēm ꝛ ꝫm māz. ꝫm spēz illa scꝫ i qua saluat spēs ꝛ i quo minori nō pōt spēs sine forma saluari. ꝛ hoc mō sūpto minimo nō ē mixtio ꝫ minima. qꝛ ꝫ hoc miscibilia eēnt i mixto ꝫ suas spēs. ꝛ eēt cōpositio nō mixtio ꝫ māz. Et hoc dupli. vno mō ꝫm ꝙ quāta ē. ꝛ hoc modo. qꝛ mā inq̄tū ē q̄ta. diuisibilis ē in infinitū. nō ē repire in minimū ꝫm actū sed solū ꝫm potētiā. Alio mō ꝫm ꝙ ē pfectibilis forma elemētari ꝛ sic dicit minimū illꝺ quo minus nō ē susceptibile spēi. hoc vltimo mō dicit ꝙ mixtio fit ꝫm minima. ¶ Preterea notādū ꝙ nō est possibilis mixtio pluriū corpoꝝ manētibus i suis corpeitatib⁹. ꝛ sicut solet dici. sicut ex pluribꝰ formis fit vna forma media. sic ex pluribus corpeitatib⁹ fit vna corpeitas cui⁹ ē loc⁹ vn⁹. Vn̄ miscibilia i mixto n̄ sūt distīcta ꝫm locū ꝛ situ. qꝛ hn̄t vnā formā ꝛ vnā corpeitatē. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit. ꝙ minimi ad minimū nō ē pportio i equalitate. Dōm. ꝙ nō ē vex put dr̄ fieri mixtio ꝫ minima. sicut eīm determinat a pho. ex vno pugillo aque fiūt decē pugilli aeris. cuius rō ē. qꝛ homo ē mā grossior. illius subtilior. vn̄ hoc hꝫ magis ꝺ mole illꝺ min⁹. Vn̄ minimū māe elemēti qꝺ hꝫ magis de spē ꝛ min⁹ de mā. lōge min⁹ ē mīmo māe elemēti qꝺ hꝫ magis de materia ꝛ minus ꝺ spē. Vn̄ pꝫ ꝙ minimū ē pportōabile mīmo pportōe iequalitatis. vnde minimū elemēti ignis ꝛ minimū elemēti terre put sunt i mixto valde sunt iequalia sicut illud quo mō nō ē susceptibile speciei terre. ꝛ illud q̄ minus nō ē susceptibile spēi ignis. quorū vnū ē ad aliud i magna iequalitate. ¶ Si aūt querit quō illud minimū qꝺ ē ignis elemēti pōt diffundi siue extēdi per oēs ptes mixti p quas se diffundit ꝛ extēdit illud minimū qꝺ est terre elemēti qꝺ ē magne quātitatis respectu illius. dicēdū ꝙ hoc ē rōne materie que rōne qua quāta ē, pt extēdi ꝛ diffundi ꝫ extēsionē corpis lōge maioris. sicut pꝫ de gutta vini si effundat i vas aque magnū. respectu illius diffundit mā illius p totū vas illud ꝫ quātitatē aque cui ɔmiscet. ꝛ vt volunt aliq aliqd pue quātitatis posse. ē aliqd p diffusionē infinitā rōne quātitatis sue māe. sicut diuisibilis ē in infinitū rōne qua quāta ē. ¶ Ex his pꝫ rūsio ad illud qꝺ sequit. qꝛ lꝫ miscibilia i mixto equalr se diffundāt ꝛ extendāt. nō ex hoc seqtur ꝙ sint equalis molis. qꝛ ptes māles corpoꝝ elemētoꝝ que minus hn̄t de specie ꝛ magis de mā, magis ɔferte sūt i mixto ꝛ ɔpacte. ptes dt māles elemētoꝝ que hn̄t plus de spē ꝛ minus ꝺ mā. magis ɔferte sūt ꝛ minus diffuse. ¶ Ad illꝺ algaz. quo vł dicere. ꝙ pmixtio elemētoꝝ i corpe apto ad susceptionē aie rōalis. pꝫ eē pulchrioris ꝛ pfectioris equalitatis ꝛc. dicēdū. ꝙ ipe loqt ɔpatiue scilꝫ habita ɔparatōe ad corpa brutoꝝ. vt pꝫ per ea que dicunt ibidē. dicit eim ibidē ɔīter spermatis necessitas venit i corpibus holū ex cibis qui sūt subtiliores cibis aialiū ꝛ cibis vegetabiliū. ꝛ ex ɔtutibus ꝛ neruis q sūt pulchriores ɔtutibus ꝛ neruis aialiū. ¶ Ad illꝺ qꝺ dicit ɔstātin⁹ ꝙ equalis ē cōmixtio elementoꝝ ꝛc. dōm. ꝙ illa equalitas quā ibi describit ē magis ꝫm rōnē q̄ ꝫm rei exn̄tiam. sicut tactū est.

Articulus secundus.

Sequit inquirere de equalitate virtutis ꝛ potētie. Primo quātū ad pprias qualitates elemētares. que sunt caliditas frigiditas ꝛc. Secundo quantum

ad q̃litates ꝯñtes. q̃ sũt grauitas leuitas. Pri/mo querit̃ si elemẽta erãt equalia ſm virtutẽ q̃li/tatũ elemẽtariũ i corpe ade. q̛ sic. vr̃ ꝯplexio eq̃/lis ponit equalitatẽ equalitatũ elemẽtariũ. vt ha/bet a ꝯstantino. equalitas qualitatũ elementariũ ponit equalitatẽ virtutis. in adaz aũt fuit equalis ꝯplexio. ergo ⁊c̃. Equalis aũt ꝯplexio ẽ q̃ quali/tates elemẽtares equaliter ꝯtinet in se. vel q̃n cuꝫ moderatiõe ducit̃ corpus icolume. ꝯstat. n. cum adã ſm corpus e͛e optime ꝯplexionis. ꝯplexio eius ꝯtinebat equaliter q̃litates elemẽtares: non solũ mõ ducẽs corpus cũ moderatiõe icolume. ¶ Itẽ effectus ꝓprius in cã ꝓpria radicat̃. sꝫ lon/geuitas effectus ẽ equalis ꝓportõis elemẽtariũ qualitatũ in corpe. pꝫ igit̃ cũ ade fuerit hec lõge/uitas. poterat. n. diu viuere ⁊ sine dissolutõe. q꞉ elemẽtares q̃litates i ipso fuerũt ſm equalitatem virtutis. sꝫ. n. mixtũ ꝓpter inequalitatẽ dissoluit̃. videt̃ q̛ illud qđ nõ ẽ dissolubile equalitate ha/buit in ꝓportiõe virtutis. cũ. n. oĩa corpa ex q̃tu/or elemẽtis ꝯstituant̃. nõ ẽ ex mixtis diuturnitas sꝫ ex ꝓportõe mixtoꝝ. ¶ Itẽ vbi i corpe alicuiꝰ ẽ inequalitas virtutis elemẽtariũ qualitatuꝫ. vir/tus excellẽs i potẽtia inferẽs alijs violentiã: fre/quẽti actiõe abijcit a sub̃a illoꝝ. qđ aũt ẽ tale cãꝫ sue corruptõis hꝫ in se. Sꝫ dicit hugo q̛ i corpe p̃mi hoĩs aũ pc̃m corruptio ⁊ ĩfirmitas nulla fuit. igit̃ i illo ñ erat equalitas ṽtutis huiꝰ. Cõ/tra. si ꝓportio q̃litatum elemẽtariũ in corpe ade cã erat ꝯtinuatiõis vite. poterat. n. sine cibo e͛e i/mortalis ⁊ ꝯtinuare vitã. ad quid igit̃ lignorum fructus i paradiso iussus ẽ edere. ¶ Itẽ elementa que minus hñt de mole magis abundãt virtute ⁊ que magis minus. vñ quãtitas virtutis r̃ndet quãtitati molis ⁊ ecõuerso. ita q̛ maior minori ⁊ minor maiori. ⁊ hoc necessario ⁊ infallibili/ter. ex quo igit̃ nullo mõ in mixto p̃t e͛e equali/tas mixtoꝝ in mole nullo mõ potest esse equali/tas i virtute. ¶ Itẽ elemẽta que abundãt i leuita/te abundãt i virtute respectu illoꝝ que abundãt i grauitate. vñ leuitas attestat̃ abundantie virtutis grauitas diminutõi. Si ergo leuitas quorũdam elemẽtoꝝ ⁊ grauitas alioꝝ nũq̃ꝫ i equalitate cor/poris ꝯuenerũt. qđ pꝫ per hoc q̛ grauitas abun/dat in corpibus aĩaliũ respectu leuitatis. igit̃ nec virtutes elemẽtoꝝ sil̛r. ⁊ ita cũ grauitas i corpe ade abũdabat respectu leuitatis. ⁊ virtus sil̛r re/spectu virtutis. ⁊ ita ñ erãt elementa equalia ſm virtutẽ. Ad hoc dõm. q̛ virtutes elementares p̃nt ꝯsiderari dupl̛r. vel i relatiõe ad elemẽta q̃/rũ sũt virtutes. vel i relatiõe ad elemẽta ꝯtraria i que agũt ⁊ q̃bus agẽtibus resistũt. Eodem mõ duplex ẽ equalitas virtutis. Una virtutũ relato/rũ ad elemẽta ꝓpria: vt in q̃bus radicant̃. ⁊ hoc ñ ẽ in elemẽtis ꝓut sunt i mixto. Ignis. n. sicẽ plus habꝫ de spẽ ⁊ minus de mã q̃ꝫ terra. sic abundat virtute actiua respectu terre. Alia aũt ẽ equalitas ṽtutũ ſm q̛ ꝯsiderant̃ i relatiõe ad elemẽta ꝯ̃ria respectu quaꝝ ẽ mutua actio ⁊ resistentia. ⁊ hec equalitas ẽ q̃n ita ꝓportionant̃ ṽtutes. q̛ q̃ntũ vna p̃t i agẽdo. tantũ alia p̃t i resistẽdo. vl̛ q̃n ita ẽ q̛ nõ ẽ ibi actio aliqua neqꝫ resistẽtia. ⁊ hec eq̃litas potuit e͛e in corpe ade. Vñ in corpe eius erat eq̃litas ꝯplexiõis ⁊ virtutis eo mõ quo di/ctuꝫ ẽ. Nec dico q̛ eq̃litas ṽtutis erat tota cã ꝑ/petue ꝯtinuatõis vite i p̃mo hoĩe. sꝫ cũ hoc requi/rebat̃ fomẽtũ aliqđ fructuũ paradisi. vñ hugo. In corpe eius. s. ade corruptio ⁊ ĩfirmitas nulla fuit. ⁊ extrinsecus ꝑter cũcta fomẽta ciborũ q̃bus corpalẽ vitã nutrire ⁊ sustẽtare debuit spãlr̃ in ligno vite medicinã accepat. qua eãdeꝫ vitã ꝯtra o/mortis defectũ saluã atqꝫ incorruptã potuit cõ/seruare. Cum. n. corpus illius e͛ꝫ aĩale ⁊ indi/gẽs alimẽtis. defecissꝫ vtiqꝫ: nisi alimonijs ꝯser/uatus. ⁊ de hoc ĩfra plenius dicet̃. ¶ Ad illđ qđ obijcit̃ in ꝯ̃rium. p̃t dici sine ꝑiudicio. q̛ ꝑpetui/tas vite corpalis ade i tribus fuit. s. ex ꝓportõne mixtoꝝ in equalitate virtutis ex fomẽto fructuũ p̃adisi ⁊ nã ꝯtinẽte mixta. Ad huius euidentiam nota q̛ vnũ elemẽtũ agit i aliud magis vel minꝰ ſm maiorẽ virtutẽ vel minorẽ resistẽtis. vbi g̃ra. Ignis tãtus agit in tantaꝫ aquã: ⁊ minꝰ agit sue abijcit minus a sub̃a q̃ꝫ i minorẽ ⁊ iteꝝ i maiorẽ maiori. Prio minus q̃ꝫ in minorẽ minori prio. ⁊ ſm q̛ addit̃ aliqđ quãti aque. detrahit̃ ꝓpor/tõabiliter aliqua aliquota actõnis ignis agẽtis. e͛et ergo possibile tantã aquã e͛e ⁊ tãta ṽtute resi/stere: q̛ penitus in eam ignis ñ agẽt. s. abijciẽdo aliqđ de sub̃a nisi virtus ignis roboraret̃. Istud aũt accideret si tãta e͛et aqua ⁊ tãtus ignis: q̛ vir/tutes coꝝ penitus equarent̃ ita. s. q̛ huiꝰ e͛et tãta i resistẽdo. quanta illius in agendo. vel tãta fieret eq̃litas: q̛ vnũ in aliud oĩo ñ ageret. sꝫ e͛et par ⁊ armonia ſm ꝯmẽsuratõem virtutis. ⁊ ita e͛et mi/xtio optĩa. hec aũt mixtio cuꝫ sit nobilissima. de/cet nobilissimã formã vel animã rõnalem p̃mi hoĩs. q̛ [illegible] alterius mixtionis corpus aptaret si/bi: cũ aĩa nãliter amat corpus suũ. cũ corpus na/turalr̃ deficeret iniuste ageret̃ cũ ea: cũ sine culpa sua priuaret̃ suo amato: q̛ e͛et ei pena. forme igit̃ in eternũ durature ꝯgruebat corpus i eternũ du/raturũ. talis aũt debebat e͛e mixtio i corpe ade. ta/lis. n. mixtio ẽ cã optĩe ꝯplexionis ⁊ ꝑfectissime sanitatis q̃lis erat ipsius. dicit. n. aug. de ciui. dei. q̛ i carne eius sũma sanitas erat. sꝫ adhuc pote/rat talis mixtio deficẽ. ⁊ si e͛et optĩa ex ꝓportiõe ṽtutis i elemẽtis ꝓut erãt i mixto. nisi alicuiꝰ ex/trinseci adiutorio ꝯſuaret̃. ⁊ nisi nã ꝯtinẽs mixta saluaret̃. Vñ ad lõgeuitatẽ siue ꝑpetuitatẽ corpis eius: hec tria requirebant̃. de his dicet̃ infra vbi aget̃ đ corruptiõe corpis ade. ¶ Ad aliđ qđ obij/cit̃. dõm q̛ lꝫ virtutes elemẽtares r̃ndent ꝓpor/

tionaliter moli elementoꝝ ſm ꝙ elemēta ſūt cō/
pleta i ſuis formis ⁊ ſpēbus. nihilominus qꝛ vir
tutes ille ꝯſtringunt i mixtiōe ⁊ diminuunt. nihil
aūt deperit de mole i ipa mixtiōe vn̄ redigitur
virtutes ad equalitatē. ⁊ efficit in mixtis equali/
tas vtutis n̄ exn̄te eq̄litate molis. Nec valʒ argu
mētū illud. ꝙ lʒ quātitas molis rn̄deat quātitati
vtutis eo mō quo tactū ē in opponēdo. tn̄ qꝛ nō
rn̄det vniformiter. ſ. maior moles maiori quāti/
tati vtutis. ⁊ minor minori. ſʒ ecōtrario. non ſeqt
ꝙ n̄ poſſit eē eq̄litas vtutis i mixto. hic dt poſſit eē
equalitas i mole. qꝛ elemētū minoris vtutis poſſʒ
eē in tāta mole. ⁊ elemētū maioris i tātilla. ꝙ vir
tutes reducerent ad quādaʒ eq̄litatē vt ex dictis
pʒ. Si aūt ſibiinuicē rn̄derēt iformiter vn̄ ſeque/
ret. ❡ Ad aliud dōm. ꝙ grauitas ⁊ leuitas ſūt q̄/
litates materiales rn̄dentes ꝓprie quātitati mo/
lis ipſoꝝ elementoꝝ. ⁊ ꝓpter hoc ſicut n̄ pōt eē
equalitas elemētoꝝ molis i mixto. ſic n̄ pōt eſſe
equalitas grauitatis ⁊ leuitatis. Ille autem ſunt
qualitates formales penes quas attendit virtus
elemētaris. Unde qꝛ lʒ grauitas leuitas rn̄deant
virtuti maiori ⁊ minori n̄ ſūt qualitates forma/
les, nō ſe hn̄t ꝯſequent ad equalitatē virtutis ele
mētariū. q̄ penes q̄litates formales attenduntur.

Ad clariorē agnitōem de equalitate qualitatū
ꝯſequētiū ad qualitates elemētares. ſ. grauitatis
⁊ leuitatis. Primo querit ſi erāt i corpe ade ſm
equalitatē vel nō. Scdo dato ꝙ nō que illarum
predominabat in illo.

De primo ſicut .§. j.

habet a pho. ſ. iſaac i dictis vniuerſalibus. q̄daʒ
ſūt que ponit ex mā cui dn̄ant elemēta grauia. ſ.
terra ⁊ aqua. quedaʒ q̄ ꝯponunt ex materia cui
dn̄ant elemēta leuia. ſ. aer ⁊ ignis. quedā q̄ ꝯpo
nunt ex mā cui equaliter dn̄ant quatuor elemen
ta. ⁊ hec ſūt equaliter grauia ⁊ leuia. ſʒ duo pri/
ma ſe hn̄t vt extrema reſpectu tertij. eē. n. ex mā
cui dominant grauia. ⁊ eē ex mā cui dn̄antur le
uia. ſūt extrema eius qd̄ ē eſſe ex mā cui equalit
dn̄ant grauia ⁊ leuia. Que aūt ſūt huiuſmōi eq̄li/
ter ꝑticipāt grauitatē ⁊ leuitatē. illa aūt ꝯplexio q̄
tenet ꝓportiōeʒ ⁊ armoniā i rōne medij. melior
ē illa q̄ tenet armoniā ⁊ ꝓportiōeʒ i rōe extremi.
Illa aūt que tenet rōne medij. ē iſta q̄ tenet equali
tatē grauitatis ⁊ leuitatis vt pʒ ex dictis. igit cuʒ
primi hominis erat ꝯplexio optia erat i equalitate
grauitatis ⁊ leuitatis. ❡ Itē rō ꝯditōnis corpis
ade fuit vt obediret voluntati rōnali aīe eiuſdē. ⁊
ꝯſequēter curſu pn̄t finito premiaret ꝑpetuitate
glorie. ꝯueniēs ergo fuit vt ſic eēt ꝯditū ſiue di/
ſpoſitū in ꝯditiōe vt obedire poſſʒ imꝑio volun
tatis iuxta nutū imꝑantis. volūtas. aūt rōalis aīe ē
qꝛ corpus ſibi ſubiectū ſe moueat aſcēdendo ⁊
deſcēdēdo, ⁊ n̄ ſolūmō ꝙ grauiter ſʒ ꝙ expedite

⁊ agiliter ſe moueat ⁊ circūferat. ⁊ ꝯſilr ſe ha
bebat volūtas ade. cū ergo aīa ade n̄ determiate
ſe hēbat ad imꝑandū hoc vel illud. ſʒ ad imꝑan
dū in quadā indifferētia reſpectu vtriuſqʒ cōue
niēs fuit vt corpus eius ita diſpoſitū eſſʒ in con
ditiōe vt ſe haberet in indfia ad aſcendēdum ⁊
deſcendēdū. ⁊ ad trāſferendū ſe grauiter ⁊ agi
liter. ſʒ hoc eē n̄ poſſʒ niſi i eo eſſʒ eq̄litas graui/
tatis ⁊ leuitatis. ergo ⁊c̄. Cōtra. ꝓprietas le/
uis ē ferri ſurſum grauis deorſum. ſi ergo aliqd
eq̄liter ꝑticipet grauitatē ⁊ leuitatē. equalr tra/
hit ſurſuʒ ⁊ deorſū. igit ſi corpꝰ ade fuiſſʒ tale. cu
ius locus fuiſſʒ neqʒ ſurſū neqʒ deorſuʒ. neqʒ ſi
eēt deorſuʒ aſcēdere poſſʒ p nām. neqʒ ſi ſurſum
deſcēdere: qd̄ incōueniēs eēt. n̄ igit eq̄litatē habe
bat grauitatis ⁊ leuitatis. ❡ Preterea. eq̄litas gra
uitatis ⁊ leuitatis ſeqt eq̄litateʒ molis. ſʒ corpus
ade n̄ hēbat eq̄litatē molis vt ſupra oſtenſum ē. er
go n̄ hēbat eq̄litatē grauitatis ⁊ leuitatis. Re
ſpondemꝰ dicētes ad primū. ꝙ eq̄litas grauitatis
⁊ leuitatis lʒ ponat quādā rōeʒ medij. n̄ tn̄ pōt
illā armoniā ⁊ rōeʒ medij q̄ ē laudabilis cōple
xionis vel ꝯmixtiōis. qꝛ ponit eq̄litateʒ molis ⁊
p ꝯñs iproportiōeʒ q̄litatū elemētariū. Un̄ ratio
medij ꝯñs ad equalitatē grauitatis ⁊ leuitatis vi
tuperabilis ē. illa aūt que ē virtutū elemētariū bōa
ē ⁊ laudabilis. ⁊ hec erat corpis ade. ❡ Si autē
q̄rit quō pn̄t duo elemēta dn̄ari i aliq̄ ⁊ quatuor
ſicut dic̄ iſaac. dōm ꝙ ille loqt de grauitate ⁊ le/
uitate ſm ꝙ diſponūt ad motū vel ſubtilitatē qd̄
pʒ. dicit. n. ſic. que ꝯponunt ex mā cui grauia do
minant duo elemēta. inde fiūt illa q̄ ſunt ſtabilia
ſicut arbores herbe. que vō ex mā cui pricipant
ambo elemēta leuia fiūt inde mobilia ⁊ motu lo
calia. ſicut aīalia a loco i locū mobilia. que aūt ex
mā cui equalr q̄tuor elemēta dn̄ant. ⁊ grauia ⁊
leuia ꝯmixtim fiūt aīalia ad mouēduʒ dura ſicut
teſtudines ⁊ ſilia. Un̄ i teſtudie qddā ſenſibile qd̄/
dā iſenſibile habet. vult ergo his vbis determi
nare i qbus ē maior aptitudo ad motuʒ ex dn̄io
leuiū. ⁊ i qbus ad ſtabilitatē ex dn̄io grauium. in
qbus ſm ptes diuerſas ē aptitudo ad motū ⁊ ad
eiꝰ oppoſitū. vt teſtudines q̄ ſūt ſenſibiles ſʒ aliq̄
⁊ iſenſibiles ſm aliud. ſm qd hn̄t ſenſualitatē ad
motū ſm qd nequaq̄. Un̄ n̄ itelligēdū ē. ꝙ i aliq̄
corpe dn̄ent q̄tuor elemēta ſimplr loquēdo. ſʒ di
cit ꝙ i aliq̄ duo dn̄ent ꝯpatiue i vna pte ſicut gra
uia in concha teſtudis. ⁊ duo ꝯpatiue in alia pte
ſicut leuia i corpe. ꝙ ergo dicit duo dn̄ari. itelli
git ꝯpatiue reſpectu alioꝝ duoꝝ. ꝙ dic̄ quatuor
dn̄ari. intelligit q̄ntuʒ ad ptes diuerſas. vt duo in
telligant dn̄ari i vna pte magis q̄ alia duo. ⁊ alia
duo i alia ſimiliter. ❡ Ad aliud dōm. ꝙ nulla ra
tione debuit corpus ade fieri i tali eq̄litate. ſ. gra
uitatis ⁊ leuitatis. qꝛ hoc nullo modo poſſet eē
niſi maxia eēt improportio ⁊ pugna. ꝯſequēter

in ipo. ⁊ ita aptitudo ꝓpinqua ad dissolutõez qȝ
nõ ꝯueniebat corpi ꝑpetue duraturo. Preterea
si ista eq̃litas fuisset i corpe ade. induxisset ĩpotẽ/
tiã siue difficultatẽ maximã trãsferẽdi se ẜm ipe/
riũ volũtatis. imo ineptũ eẽt oĩo ad motũ aialẽ.
q2 cũ motus aialis efficiat ex ĩfluẽtia virtutis aie
in corpus organizatũ. ⁊ existẽs in ꝺbitis neruis
⁊ armonia ẜm ꝙ ꝯgruit corpi ꝑfectibili aia rõ/
nali. corpus aũt existẽs in eq̃litate ꝓtacta vel eẽt
ineptũ ad organizatõez debitã. vel si forte distin
gueret̃ p organa ꝑꝑ defectũ armonie. cuius grã
organa habilia sũt ad recipiẽdũ virtutẽ influẽtez
ab ipsa aia. oĩo esset ineptũ ad motũ huiusmodi.
sicut eiȝ pũuli ⁊ paralitici inepti sũt ad motũ aialez
ꝑꝑ defectũ ex pte corporũ. Vñ ẽ ꝙ virt⁹ aie ñ hȝ
effectũ talẽ in illis. silr aliud hñs corpus existens
i ꝓportiõe ꝓtacta ꝑꝑ defectũ a pte ipsius corpis
ineptũ esset ad motũ aialem ꝑꝑ cãm ꝓtactã. imo
verisimile ẽ ꝙ tale corpus ineptũ eẽt ad hoc ꝙ
ꝑficeret̃ aia rõnali. cũ corpus aptũ ad susceptõez
aie. debeat eẽ ex quatuor elemẽtis mixtũ i eq̃li/
tate pulchriore ⁊ ꝑfectiore ⁊ virtutib⁹ ⁊ nẽruis
q̃ sũt pulchriores õĩb⁹ aialiũ vt habet̃ a pho.
¶ Preterea. motus aialis ẽ q̃si medius ĩter nãlẽ
⁊ violẽtũ. in motu eniȝ aiali vterqȝ exercet̃ ⁊ re/
ctificat̃ ꝟtute aie siue potẽtiaꝝ aie. cũ ergo huius/
modi corpus ñ eẽt mobile motu nãli quãtũ ẽ de
sua nã. q2 quãtũ traxisset illud grauitas ad motũ
deorsuȝ. tñ traxisset illud leuitas ad motũ sursũ:
ĩpotẽs eẽt vel ĩpeditũ ⁊ difficile ad motũ talẽ vel
talẽ. Vñ rõ illa ẽ magis ꝯ ꝓpositũ q̃ ꝓ. Ad exe
quẽdũ aũt imperiũ volũtatis rõnalis ascẽdẽdo
⁊ descẽdẽdo ẜm ꝙ viatori ꝯgruebat. sufficiebat
ei potẽtia mouẽdi motu aiali. quoadusqȝ merit/
to hui⁹ executiõis ꝑuenisset ad statũ glie. ⁊ remu
neratũ esset dote agilitatis. cuius virtute poterit
se trãsferre quocũqȝ voluerit ipa volũtas cuius/
modi motus siue trãslatio illi statui nõ congruit.

Restat iquirere .§. ij.

vtꝝ grauitas ꝓdomiabat̃ i corpe ade vl' leuitas.
⁊ vĩ ꝙ grauitas sic habet̃ a pho. iiij. metha. aĩa/
lia ꝯstãt ex illis p ꝓdominiũ i q̃bus habitãt ⁊ ex
q̃bus nutriunt̃. Vñ oĩa aialia sũt ex grauibus ele
mẽtis p ꝓdominiũ q̃ habitãt i terra. ⁊ q̃ in aq̃ ⁊
q̃ ex illis nutriuntur. s. sicco terreno ⁊ humido
aqueo. sȝ corpus ade erat habitaturũ i terra ⁊ nu
triẽduȝ ex fructibus terre que erãt grauia p do/
miniũ. ergo i eo abundabat grauitas p ꝓdomi/
niũ que ẽ ꝓprietas grauis. ¶ Item hoc ꝓbat̃ ex
motu eiusdẽ. mot⁹. n. sequit̃ ꝓdominãs. sȝ ꝯstat ꝙ
si sursuȝ essȝ eleuatũ. statim post eius ꝯditõem ⁊
sibi relictũ deorsuȝ descẽderet. ergo i illo graui/
tas ꝓdominabat̃. Contra corpus illud magis
erat aptũ ⁊ dispositũ ad agẽdũ q̃ ad patiẽdum:
oĩo eiȝ erat idispositũ in statu inocẽtie ad patiẽ
dũ. Vnde ysa. in li. de ĩtrĩt. Dũ hõ in pãdiso ĩnõ
cẽter viueret. ignis nõ vreret nec aq̃ mergere
ret nec spinaꝝ aculei vulnerent. sȝ ex ꝓprietatib⁹
grauiũ hȝ eẽ passio in corpe. ex ꝓprietatibus le/
uiũ hȝ eẽ actio i corpe. ergo magis abũdat i illo
grauitas q̃ȝ leuitas. Qȝ virtus agẽdi sit a ꝓprie
tatibus leuiũ. pȝ p aug. dicẽtẽ sup Gen. ad lit. li.
v. Sicut deus õem creaturã. sic aĩa omnẽ creatu
rã corporeã nãe dignitate ꝓcellit. p lucẽ tñ ⁊ aerẽ
que in ipo quoqȝ mũdo ꝓcellentia sũt corpa ma
gis que hñt faciẽdi ꝓstamiã q̃ȝ faciẽdi corpulen/
tiã. sic humor ⁊ terra tanq̃ȝ p ea que ipsi siliora
sũt corpus administrat. ¶ Itẽ corpus ade erat i cõ
ueniẽti ⁊ ꝓpinqua dispõne ad vitaȝ. hec aũt di/
spositio fit maxĩa p calidũ ⁊ humidũ. calor eñ
⁊ humor disponũt ad vitã ⁊ illata i eẽ ꝯseruant.
Unde vita stat p calidũ ⁊ humidũ. ergo in corpe
ade erat dominiũ coꝝ que dant caliditatẽ ⁊ hu/
morẽ vitalẽ. hec aũt sũt elemẽta leuia. ¶ Item nã
lucis maxĩe disponit ad receptõez vite. quia ẜm
Auicẽnã nã lucis ẽ media ad vite susceptõ ez. er
go corpa que magis nãm lucis ptĩcipãt. cuiusmo
di sũt elemẽta i q̃bus dominat̃ leuitas: erãt p ꝓ/
dominiũ i illo corpe qȝ erat i ꝓpinqua dispõne
ad vitã. ¶ Itẽ ẽ aliqȝ genus aialis cui⁹ eẽ ⁊ act⁹
siue ꝑfectio ẽ oĩo tp̃alis. vtpote cui⁹ eẽ determina/
tũ ẽ i corpe ⁊ vita corruptibilis. tñ ex ꝓdominio
elemẽtoꝝ leuiũ hȝ ptãtẽ efferẽdi se ꝺ terra ⁊ trãs
ferẽdi se ad loca celo ꝓpinquiora. Est ⁊ aliud ge
nus aialis cui⁹ eẽ ⁊ act⁹ siue ꝑfectio nõ ẽ oĩo tẽ/
poralis sȝ quodãmõ celestis vtpute cui⁹ vita est
spũalis quodãmõ ⁊ icorruptibil'. vt hõ. ⁊ maxi
me prim⁹ hõ ꝓeminebat. ergo prim⁹ h õ alia no/
bilitate ⁊ dignitate ⁊ rõe nobilitatis ei⁹ ⁊ digni/
tatis. dign⁹ erat mãsiõe celesti. s. i statu inocẽtie. vel
ergo fortiori rõe ꝙ debebat hr̃e ptãtẽ eleuãdi se
a terra ⁊ trãsferẽdi se ad loca celo ꝓpinquiora.
hoc aũt eẽ ñ possȝ nisi ꝓdominaret̃ i illo leuitas
grauitati. ergo ⁊c. Ad hoc dõm. ꝙ in corpore
primi hoĩs erat ꝓdomiatio simplex. q̃dã eiȝ ele/
mẽta ꝓdominabant̃ i illo q̃ñtũ ad molẽ. q̃dã q̃ñtũ
ad virtutẽ. q̃ñtũ ad molẽ terra ⁊ aq̃: q̃ñtũ ad vir/
tutẽ aer ⁊ ignis. grauitas ⁊ leuitas ꝯsequunt̃ mo
leȝ siue nãm ꝑꝑ qȝ dominabat̃ i illo grauitas ⁊ ñ
leuitas. ¶ Rñdẽdũ ergo ad primũ obiectũ ꝙ in
illo corpe ade abundabãt corpa leuia ⁊ ꝓdomi
nabãtur. nõ q̃ñtũ ad molẽ sȝ q̃ñtũ ad virtutez. nec
ꝑꝑ hoc ꝯsequẽs ẽ ꝙ in illo ꝓdominabat̃ leuitas.
sȝ ꝙ elemẽta leuia ⁊ hoc q̃ñtũ ad ꝓdominiũ vir
tutis. grauitas eniȝ ⁊ leuitas molẽ siue nãm ele/
mẽtoꝝ comitãtur ⁊ ꝓdominãtur i mixtis ẜȝ ꝓdo
miniũ molis nõ aũt ẜȝ ꝓdominiũ virtutis. ¶ Ad
aliud silr dõm ꝙ in corpore ade abũdabat calor
⁊ humor vitalis ⁊ ꝓdominabãt elemẽta a q̃bus
est calor ⁊ humor huiusmodi. nec tñ sequitur ꝙ
leuitas vt ex ꝓdictis. Nota tñ hic ꝙ ẜm phos

duplex ē caliditas nālis. vna elemētaris τ ista ñ ē mediū i pncipatōe vite. Alia ē q̄ resultat ex oppositōe elemētoꝝ adinuicē τ ꝯfractōe q̄litatū. sic ex ꝯmixtōe elemētoꝝ resultat mixtū. ¶ Ad tertiū pȝ rñsio ex dictis. Nota tñ ꝙ triplex ē lux. Prima lux celestis cuiꝰ ē illa q̄ ē i corpe celesti. Alia ē ignea. τ neutra ſm sui essentiā ē disposita ad susceptōez vite. Tertia ē lux q̄ ꝯsistit in ꝯmixtōe elemētoꝝ ꝓductoꝝ ad vltimā subtilitatē. τ hec lux ē dispositiua ad vitam τ vocat̄ ſm phos spūs. ¶ Ad q̄rtū dōm ꝙ i illis aialibus siue volucribꝰ q̄bus data ē virtus efferēdi se ad loca celo ꝓpinquiora. ñ ꝓdominat̄ leuitas grauitati. sȝ ecōuerso. Sȝ virtꝰ leuiū elemētoꝝ i illis ꝓdominabat̄ sic in hoīe. q̄re illis data ē ptās efferēdi se sic. rō est declaratio diuine sapiētie i ꝯueniēti ornatu aeris siue medie regionis. Rō autē q̄re habitatio siue mansio hoīs primi q̄tū ad corpꝰ erat i terra. vtpote i quo maxīe grauitas predominabat̄. silr τ alioꝝ: ē declaratio virtutis diuine. s. sapiētie potētie τ bonitatis. Sapiētie in ꝯditōe. potētie in reformatōe. bonitatis i remunerātōe. Sapiētie inq̄ in ꝯditōe: q2 deus faciēs illud ex elemētis grauibus ꝑ ꝓdominiū molis ꝓuidit illi ꝺ optima cōplexione. ſm ꝙ ꝯueniebat pfectibili pfectiōe imꝑpetuū duratura. si eiȝ eēt in illo leuitas ꝓdominās. necessario abūdassȝ i eo calor i tāta intēperantia. ꝙ primū eēt dissolutōi. ¶ Preterea. i reformatōe corpis tal' ondibꝰ glie ondit̄ maxia potētia dei. tal' dico. i. i quo domiabat̄ ꝑ ꝓdominiū elemētū maxie graue. ex q̄ erat ꝯr̄iarū dispōnū ad ꝓprietates dotū τ in maxia distātia ab illis. ex h̄ eiȝ ꝙ ꝓdomiabat̄ i illo elemētum maxie graue. s. ēra erat passibile. obscurū. grossū τ pōderosuȝ. τ minus agile ad motꝰ diuersos. q̄bus sunt ꝯr̄ia. ipassibile. clarū. subtile. τ agile: cuiusmodi fiet in repatōe. ¶ Preterea. i remuneratōe corpis tal' ondebat̄ bonitas dei. s. iusticie. τ sic primꝰ angelus i puritate maxie ꝯditꝰ τ sine mole. merito elatōis deiectꝰ ē ꝺ celo empirreo ad loca iferiora iusticia diuina. ita corpus illud i mole graui ꝯditū. i remuneratōne obediētie τ suitij suo ꝯditori in grauitate illa exhibiti trāsferet̄ ad locū excelsū τ luminosuȝ. τ eo magis cōgrue τ iustius: quo in grauitate in q̄ ꝯditū erat ꝑut debuit deo obediuit. Ex his pȝ rñsio ad vltimo quesitum. q2 illa q̄ hñt ptātem efferēdi se ad loca celo ꝓpinquiora. hoc ñ hñt q2 i eis ꝓdominat̄ leuitas grauitati. sȝ q2 virtꝰ leuiū ꝓdomiat̄ i illis virtuti grauiū. sic ꝓdominat̄ i hoīe. q̄re aūt i illis nō ꝓdominat ꝙ sic se pñt efferre τ nō i hoīe. rō tacta est.

Articulus tertius.

[S]equit̄ ꝺ eq̄litate a iusticia. τ nō itēdimus hic ꝺ huiusmōi equalitate ſȝ ꝙ pbi itēdūt. q̄ attēdūt penes mēsuram elemētoꝝ cū suis quātitatibꝰ τ q̄litatibꝰ i optima ꝓportōe. quā dȝ hēe nā humana de q̄ dic̄ Auicēna debes scire ꝙ eq̄le ꝺ quo medici i suis inq̄sitōibus tractāt. nō ē denomiatū ab eq̄litate in q̄ eq̄litas cū ꝑ ōdere existit eq̄liter. sȝ denoiat a iusticia i diuisiōe. τ hoc ē ꝙ ꝯplexionatū i primis attēdit̄ siue sit corpus totū siue sit mēbrū vnū. vt sit i eo ꝺ elemētis cū suis q̄litatibꝰ τ quātitatibus mēsura quā hūana nā hēre dȝ ſm meliorē ꝓportōis τ diuisiōis eq̄tatē. Sȝ itēdimꝰ ꝺ illa eq̄litate q̄ fuit i corpe ade. a diuina iusticia añ pctm. q̄rit̄ ergo pmo ꝺ eq̄litate collata. Scdo ꝺ equalitate eidē sublata. Tertio de eadem restituta.

Primo queritur. §. i.

si eq̄litas corpis ade erat ei collata a diuina iusticia. ꝙ sic vr̄. Dicit. n. dyo. de diui. no. viij. c. Iusticia deus velut oibꝰ q̄ sunt ſm dignitatē distribuēs laudat̄. τ mēsuratiōez τ formā τ ordinatōez τ dispositōez ex hac lr̄a sumit̄ i scholis hec rō. Iusticia ē habitꝰ eq̄litatis distributorius. τ dicit ibi abbas vercelleñ. deꝰ dr̄ iusticia tāq̄ distribuēs oibus ſȝ singuloꝝ ꝯgruētiā τ ꝯmēsuratōnē τ pulchritudinē τ bonā ordinatōnez. si ergo diuina iusticia ē oīm ordinatio τ mēsuratio vt ex ordinatōe dyoni. pȝ: igit̄ τ mēsuratio τ ordinatio eq̄litatis que fuit in corpe ade. fuit a diuina iusticia. ¶ Itē dyoni. de diui. no. c. viij. diuina iusticia ē ſȝ quā oīs eq̄tas mēsurat̄ τ terminat̄. τ pōnit eq̄litatē ꝑ eq̄litate. si ergo oīs eq̄litas mēsuratur a iusticia diuina. τ eq̄litas primi hoīs. Cōtra dyo. de diui. no. c. viij. Diuina iusticia oīa ab oibꝰ clara τ icōfusa saluās vnicuiq3 cognata. oibꝰ existētibꝰ donat ſm vniuscuiusq3 existētium isitā dignitatē. abbas vercelleñ. ibidē. Iusticia diuina singula a singulis icōmixta τ icōfusa saluat. Ex hoc ꝟbo dyonisij duo videt̄. s. ꝙ diuina iusticia saluat singula a singulis sine ꝯmixtiōe. τ eā q̄ donat: donat ſm ꝙ exigit dignitas rei cui dat. Ex primo vr̄ ꝙ in corpe primi hoīs similr̄ neq3 i aliquo alio sit aliq̄ ꝯmixtio a diuina iusticia. Ex scdo vr̄ ꝙ cū corpus primi hoīs añ ꝯditōem nullius eēt dignitatis. τ sic illiꝰ dignitas nihil exigebat: ꝙ a diuina iusticia nihil ei donabat̄. ¶ Itē aliquid fieri ꝺ iusticia dicit debitū fiedi. q̄d aūt mera liberalitate fit nō dicit̄ fieri de iusticia. igit̄ cū minus recte diceret̄ deum aliqd facere ex debito. τ pcipue quo ad illud q̄d ex sola liberalitate eius factū ē. sic fuit corpus ade. ñ vr̄ ꝙ debeat dici aliqd i illo factū a diuina iusticia. ¶ Itē dyo. in eodē. Diuina iusticia τ salus oīm laudat̄ τ ꝓpriā vniuscuiusq3 τ purā ab alijs eēntiā τ ordinē saluās τ custodiēs. ex hoc ꝟbo pȝ. ꝙ ꝓpria q̄ rebus creatis distribuit. i suo ordine τ virtute saluat. Si igit̄ eq̄litas corpis ade fuisset a diuina iusticia. eēt saluata in suo ordine τ ꝟtute. ab

eadē. igit ex quo non fuit saluata qd p̄z p hoc q necesse erat ipm dissolui. relinquit q illa eq̄litas nō fuit a diuina iusticia. ¶ Itē idē i eodē. op3 scire diuinā iusticiā i hoc vere existētē3. q2 oibus distribuit ꝓpria s3 vniuscuiusq3 existētiū dignitatē. ⁊ vniuscuiusq3 nām i ꝓpria saluat ordinatōne ⁊ virtute. Ex hoc p3 idē qd supra. ¶ Ite3 dyoni. in eodē. Iusticia s̄m quā ois eq̄tas mensurat ⁊ ois iniq̄tas p priuatōe3 i ipis singulis eq̄tatis extermināt. Hic sumit eq̄tas ⁊ iniq̄tas p eq̄litate ⁊ ineq̄litate. Abbas iusticia ē s3 quā ois eq̄litas mēsurat ⁊ diffinit ⁊ ois ieq̄litas q̄ priuat dictā eq̄litate3 a singulis exterminat. Ex his v̄bis h3 q diuina iusticia extermiat. ineq̄litas q̄ ē priuatio eq̄litatis q̄ ē a diuina iusticia igit cū ieq̄litate q̄ fuit priuatio eq̄litatis q̄ erat prio corpis ade n̄ exterminauit s3 eē ꝑmisit. vr q illa eq̄litas nō fuit a diuia iusticia. ¶ Preterea pōt q̄ri quā ineq̄litatē sustinet diuina iusticia i reb⁹ ⁊ quā extēminat? Ad h̄ dd3. q illa eq̄litas erat a diuia iusticia. ¶ Ad hoc qd primo obijcit q diuina iusticia saluat singula s̄m cō mixtionē ⁊c. dōm q ē multiplex ɔmixtio. Vna ē q̄ ponit ɔfusionē rex q̄tum ad dignitates eax. ⁊ virtutes ⁊ ordinē rex auferēs. quā ponunt illi q dicūt deū debuisse illos q mortales sunt fecisse imortales. ⁊ eos q iperfecti sūt fecisse perfectos. ⁊ eos q h̄nt liber arbitriū eligēdi bonū ⁊ malū: induxisse necessitatē faciēdi bonū. ⁊ variabilib⁹ cōtulisse iuariabilitatē. ⁊ ɔsilr de alijs dignitatibus rex ⁊ ordinē ɔfundēdo. ⁊ hoc ē qd dicit dyoni. post d̄terminatōe3 siue diffinitiōem diuie iusticie subiūgēs. etsi hic recte dicim⁹ q cūq3 diuis maledicūt iusticia eos latet suā iusticia3 i apto ɔdēnātes. aiūt. n. debē icē mortalib⁹ imortalitatē. ⁊ ipsectis pfectionē. ⁊ p seipsos motis nām alterā mouētē necessitatē ⁊ mutabilib⁹ imutabilitatē ⁊ pfectā potētiā ifirmis ⁊ eterna eē tp̄alia ⁊ intrāsmutabilia nā mobilia ⁊ tp̄ales d̄licias eternas. ⁊ omnino que sunt aliox alijs porrigūt. Alia ē mixtio que ponit armoniā ⁊ ꝓportionē miscibiliū s̄m tēperamētū ɔueniēs nāe mixti ꝓducēdi in eē. ex huiusmodi ɔueniētia miscibiliū. ⁊ sine hac mixtiōe n̄ saluat diuia iusticia singla. s3 poti⁹ mediāte hac ɔmixtiōe saluat ⁊ ɔfuat mixta i eē. Vn̄ dyo. d̄ di. no. viij. c. ꝓcedūt ea q̄ sunt idefficiētis virtutis. ⁊ ad homines ⁊ ad aialia ⁊ plātas ⁊ totā hoīs nām. ⁊ firmat vnita ad sui inuicē amicitiā ⁊ cōmunionē. vnita autē vocat ea que mixta sūt i aliquo. q̄ firmat ⁊ ɔfortat virtus idefficiēs ad amicitiā. qū mēsurate ⁊ mōsuetudie quādā vnita sūt in toto. Vn̄ expositor deus largit ⁊ ɔfortat ad amicitiā vnita ⁊ ad ɔmunionē. i. semia oium seu elemēta mēsurate ad collegiū. pariter icidētia ⁊ ad inuicē mixta. i. ꝓpinquātia mensurate ⁊ mdsuete ad virtutē deducit sēsibilia gignēdi. sic ergo duplex ē mixtio. vna quā nō sustinet diuia iusticia. alia quā saluat ⁊ ɔfortat q̄ ɔferuunt mixta in eē. ¶ Ad aliud qd obijcit q ea q̄ donat. donat s3 exigentiā rei dignitatis cui dat ⁊c. dōm q in rebus ē duo ɔsiderare ipsa3 substātiā ⁊ eētialē ꝓprietatē q̄ sba virtutis rei huius spēi distigūt a re alterius spēi. q ergo d̄r aliqd dari rebus a diuia iusticia s̄m vniuscuiusq3 dignitatē. hoc itelligēdū ē q̄tū ad ꝓprietates eētiales ipsax rex. s̄m quas ordinē h̄nt ⁊ virtutē. sicut alia ē virtus ⁊ ordinatio terre. ⁊ alia ignis. ⁊ hoc ē ex ꝓprietatib⁹ eis datis s3 ɔuenietiā sue spēi. Vn̄ dare existibus s̄m suā dignitatē. hoc ē dare illis s̄m ɔueniētiā spērū cōrūde3. Qd d3 intelligi s3 q̄tenus ad huiusmodi ꝓprietates. p3 ex verbo supradicto beati dyoni. qd ē. op3 scire diuinā iusticiā in hoc vere existe3. q oibus retribuit ꝓpria s̄m vniuscuiusq3 existētium dignitatē. ⁊ vniuscuiusq3 nām ꝓpria saluat ordinatōe ⁊ virtute. Nota q dicit existētiū ⁊ ꝓpria ex qbus p3 q itelligit de existibus ⁊ ꝓprietatibus collatis ipsis existibus. ¶ Ad aliud dōm. q sicut dicit ansel. in ꝓslogion. deus dicit quoq3 iustus s̄m se. quoq3 s̄m nos. Scdm se qn̄ nō ē aliq̄d ex pte eius. respectu cuius d̄r iuste agē. s3 solū rō ē ɔdecentia sue bonitatis. Scdm nos qn̄ meritū ex pte n̄ra hoc req̄rit. Cū ergo d̄r aliqd fieri de iusticia ipoītat debitū fiēdi. Dōm q hoc verū ē qn̄ aliquid dicit fieri de iusticia s̄m nos. nō aūt qn̄ aliqd dicit fieri de iusticia s̄m deū. nisi velim⁹ extēdere q dicit debitū vt sumat p decēti. vt illud dicat debitum qd est decēs. ¶ Ad hoc qd postea obijcit. q ꝓpria q̄ rebus creatis distribuit in suo ordie ⁊ v̄tute saluat ⁊c. dōm. q hoc itelligit de illis quox v̄tus ⁊ opatio determiat s3 legē nāe. nō de illis q subiacēt libero arbitrio. Illa. n. quorū v̄tus ⁊ opatio s̄m legē nature determinant. s3 legē eis inditā in opibus suis ꝓgrediunt. Vnde q2 nō declinant a lege indita quousq3 sua claudant pio dō influētia v̄tutis prie saluant i eē. Aliter ē d̄ his q̄ subiacēt libero arbitrio quox ptās ē declinādi a lege eis indita. que cum declināt a lege eis idita: auertunt se a suo ɔditore ⁊ saluatore: vn̄ influentiā ab illo nō recipiūt. ppt qd necessario deficit q i illis ɔditu3 ē: tale fuit corpus ade qd erat regēdu3 libero arbitrio: qd peccato sui motoris ⁊ pfectōis excidit in defectū ⁊ carentiā nālis influētie. Vn̄ etiā illud quodāmodo auersu3 a deo n̄ ifluebat v̄tus diuia saluās qd ɔdiderat in illo. ꝓpter q defecerūt que i eo ɔdita erāt. Auctor autē duos isinuat itellectus v̄bi ꝓposit. quox vnū ponit. aliū approbat. In illo quē ponit. itelligit saluatio q̄tu3 ad eē rei. q̄tum ad ordinē. q̄tum ad opatioñē. qd p3 ex v̄bis ipsius q̄ sūt hec. Diuina iusticia ⁊ salus oium laudat. ꝓpriā vniuscuiusq3 ⁊ purā ab alijs eētiā ⁊ ordine3 saluās ⁊ custodiēs. fetida purgās. i oibus ꝓprie actōis. ⁊ s3 expositorē ꝓpriā actōe3 noiat vniuscuiusq3 existūs

ɓm nãm ſpālez motuz. Neqꝫ eim quē angeloꝝ ſūt boībus ē poſſibile agere. aut q̄ ignis aque ⁊ ecō uerſo. Intellectus iſte plenꝰ pꝫ ex vbis abbatis dicētis. ipa diuia iuſticia recte ēꝛdꝛ oīuz ſaluatio īnq̄ztuz ſaluat ⁊ cuſtodit vniuſcuiuſqꝫ ꝓpriā ſub ſtātiaz inde ſegregatā ab alijs. ſūr ⁊ cuiuſlibꝫ rei ordinem. ⁊ in ſingulis rebus mūde exiſtit ꝓprie opationis cā. ⁊ notat ipſaz mundā ſegregationē. qñ nulla ē cōicatio alienaꝝ ꝓprietatū. ſicut ignis mūde ſegregatus ē ab alijs elemētis. qꝛ nullū il/loꝝ cōicat cū illo i eētialibus ꝓprietatibꝰ illius nāc nec ecōuerſo. Alius āt ē itellectus quē approbat ſcꝫ de ſaluatōe morali. ſcꝫ qñ ſaluator ſaluat a ſtatu deteriori deducēs ad meliorē. Vñ dyoni. ſi/gs ſalutē laudauerit. ⁊ ſic ex malis tanq̄ꝫ pturiē/tcꝫ eripiētcꝫ oīno ibi ⁊ hūc laudabilē laudatoreꝫ largiſſime ſalutis accipiemꝰ. Abbas ▯ deitas vocaꝛ ſaluatio tāquā ex ſtatu peiori ad meliorē cū/cta ſaluatorie quoqꝫ mō ꝺducēs. nos hāc laudē digniſſime ſaluatōis hūi recepimꝰ. ¶ Ad hoc qꝺ obijciꝛ poſtea ꝙ diuina iuſticia exterminaꝛ ineq̄litas q̄ ē priuatio eq̄litatis ⁊c. ꝺōm ꝙ iſta extermi/natio ineq̄litatis ē ſaluatio reꝝ i itrāſmutabilitate ad alienas ꝓprietates ⁊ opatōes. Vñ ſaluauit ignē in trāſmutabilitate ad alienas ꝓprietates ⁊ opatōes. ſ. aque ⁊ terre ⁊ huiuſmōi. Vñ paulo/ante di i eodē. ⁊ hāc primā ſaluatōeꝫ totoꝝ ro/gabimꝰ ipꝫ diffinire q oīa i ſeipis itrāſmutabilia ⁊ fortia ꝯ peiora ſaluat. ⁊ oīa cuſtodit n̄ pugnā/tia ⁊ n̄ bellātia. ſingula ſuis ipoꝝ rōibus ornata ⁊ oēꝫ ieq̄litatē ⁊ alienā opationē ex totis extermi/nat. ⁊ ꝓportōes vniuſcuiuſqꝫ ꝯſtituit n̄ valentes cadē ad ꝯria neqꝫ trāſire. Hāc āt ieq̄litatē exter/nauit i adā. ſ. ſaluāo eū i trāſmutabilitate ad alie/nas ꝓprietates ⁊ opatōes. ¶ Ad illō qꝺ vltio q̄/riꝛ. ꝺōm ꝙ duplex ē ineq̄litas. vna ē q̄ priuaꝛ oīo. alia q̄ ſaluaꝛ. Prima ē duplex. ſ. pcīm in aiabus ⁊ ꝯfuſio i rebus. vtrāqꝫ remouet dñus. primaꝫ p gratuitā miſericordiā. ſcdāꝫ p iuſticiā ꝓuiſiuaꝫ ſcꝫ ꝓuidēdo ne ſubitraſſet vniuerſuꝫ. Alia ē ieq̄litas q̄ ſaluaꝛ. ſ. vel dīa vnius totius ad aliō totū. vt qñ vnū ē maius altero aut q̄ totū ē maius ſua pte. hāc. n. ineq̄litatē ſaluat diuia iuſticia ⁊ cuſto/dit. ſicut dicit dyo. nō pmittēs turbari vniuerſita/tē ꝯmixtiōe. ⁊ hoc ē qꝺ ſeqꝛ ⁊ oēm ineq̄litatē ſi/gs accipiat differētias i totis totoꝝ ad tota. ⁊ hu/iuſmōi iuſticia ē ſeruatiua n̄ ꝯcedēs ꝯmixta tota i totis facta turbari. cuſtodiēs āt exñtia oīa ſcꝫ ſpēs vnūqꝺqꝫ i q̄ vnūqꝺqꝫ eē nāta hꝫ. Ex hac. n. ineq̄/litate ꝯſiſtit pulchritudo i vniuerſo ſicut tāgitꝰ cō/mētator ſup. j. ca. āgelice hierarchie vocās eā vl/tificā ꝯparatiā pmiſoꝝ. Alia ē iequalitas ſilr quā ſaluat diuia iuſticia. q̄ ē maīfeſtatiua ⁊ ꝯmēdatiua diuine iuſticie. ⁊ illa ē i corpe hūano ⁊ fuit in corpore ade poſt peccatū ſm ꝙ nō pmiſit deus ꝺdecus culpe ſine decore vindicte.

Inſup queritur 25. ij.

vtrū a diuia iuſticia erat ſublata eq̄litas qualitatū mixtoꝝ i corpe ade. Qꝺ ſic videꝛ. vt hꝫ ab aug. i li. ꝺ ciui. dei. ſūma ſanitas erat i corpe ade ān peccatū. poſt pcīm īfirmus effectus ē. ⁊ hoc demerito pcti. īfirmitatē āt ſequiꝛ iequalitas q̄litatuꝫ hu/iuſmōi. ſeqꝛ. n. ſi corpus aliqꝺ īfirmaꝛ ꝙ i illo ſint q̄litates mixtoꝝ iequalitate ſubtracta. ergo fuit a corpe primi hoīs eq̄litas phiſica ▯ pcꝫ. ſed oē qꝺ reddiꝛ ꝓ meritis aut ſubtrahiꝛ ꝓ demeritis. iuſte reddiꝛ ⁊ ſubtrahiꝛ. ergo hec eq̄litas iuſte fuit illis ſubtracta ſiue ſublata. Iteꝝ iuſte fuit illis i/flicta neceſſitas moriēdi ⁊ diſſolutiōis corpalis. ad hoc āt ſeqꝛ neceſſario ineq̄litas q̄litatū ꝓdictorū: ergo iuſte. ſꝫ ſi diuia iuſticia punita fuit neceſſitate moriēdi ⁊ diſſolutōis corpalis. qbꝰ ānexū ē neceſſario ⁊ ꝯñter ſe hñs carētia q̄litatis ꝓdicte. ergo iequalitas fuit īflicta diuia iuſticia. ¶ Itē primus hō peccauit ▯ corpe ⁊ in aīa. Diuina āt iu/ſticia punitus fuit in aīa diuiſiōe ptiuꝫ ipſius que erat pugna q̄dā i ipa. Vñ ſenſualitas ꝯcupiſcit aduerſus ptē ſuperiorē. ergo vꝫ a ſilī ꝙ fuit punitꝰ di/uina iuſticia i corpe diuiſiōe ptiū ipſiꝰ q̄ erat pu/gna i corpe ipo. huiuſmodi āt pugne cā ē ſubla/tio eq̄litatis. Cōtra. ſublatō ſiue ſubtractio eq̄li/tatis n̄ ē aliō q̄ꝫ ꝺfectus eq̄litatis. ſubtrahē āt eq̄/litatē n̄ ē aliud q̄ꝫ deficē ab illa. nō. n. dꝛ ad bonū huiuſmōi ſubtractuꝫ a deo vel a diuia iuſticia. qꝛ dꝰs agat aliqꝺ circa illō cui dꝛ ſubtrahi: ſꝫ qꝛ deſicit ab illo. Sꝫ qꝛ dicē āſel. ꝺ ꝯceptu vgis. ca. v. ꝺ/eſſe bonū qꝺ dꝫ adeē n̄ ē aliqꝺ eē. ergo huiuſmōi ꝺfectus boni nihil ē. ſꝫ oē qꝺ ē a diuia iuſticia aliqꝺ ē. ergo iſta ſublatio n̄ ē a diuia iuſticia. ¶ Iteꝫ anſel. Iuſticia oīo nihil ē ſicut cecitas. nō. n. aliud ē cecitas q̄ꝫ abſētia viſus vbi dꝫ eē. q̄ nō magis ē i oculo vbi dꝫ eē q̄ꝫ i ligno vbi nō dꝫ eē. a ſilī pꝫ ꝙ ineq̄litas q̄litatū nihil ē. ergo n̄ fuit i corpe ade a diuia iuſticia. ¶ Itē in īflictōe iuſta alicuiꝰ req/riꝛ ꝙ aliqꝺ infligiꝛ ⁊ pp aliqꝺ. ſꝫ illa abſētia eq̄li/tatis vt tacta ē nihil ē. neqꝫ pcīm pp qꝺ dꝛ fuiſſe īflicta. ꝙ āt pcīm nihil ſit. habeꝛ ab Anſel. de ꝯceptu virgis. dicit. n. ſic. ꝙ iniuſticia nihil ē aliud q̄ꝫ abſentia ꝺbite iuſticie. ſicut malū nō ē aliō q̄ꝫ abſentia debiti boni. decē ꝺo bonuꝫ qꝺ dꝫ adeē. nō ē aliqꝺ eē. ⁊ ex hoc ꝯcludit ipe ꝙ malū ſiue pcīm eſſe. nō ē aliqꝺ eē. ⁊ ex hoc ꝯcludiꝛ idē qꝺ prius. ¶ Itē pōt q̄ri vñ ꝺfectus iſte ſiue abſētia erat cū nulla fiebat circa corpꝰ illō opatio a deo neqꝫ ab alio. ¶ Item videꝛ ꝙ iniuſte ſit corpori illata hec inequalitas. Si enim lege naturali condita a di/uina iuſticia. tenebātur mēbra obedire voluntati illa mouēti. imo peccaret ordinē ipoſituꝫ trāſgrediēdi ſi nō mouereꝛ ad volūtatis nutum. ergo iniuſte actuꝫ ē cum corpe īfligendo penam illam que eſt i ipſo. vñ Anſel. i li. de ꝯceptu vgis. c. iiij.

de actōibꝰ volūtarijs q̄ iniuste fiūt arguūt mēbra ⁊ sensus qbꝰ fiunt. rn̄dere pn̄t. deꝰ nos ⁊ ꝑtātem q̄ i nobis ē subiecit volūtati. vt ad impiū eiꝰ ñ possimus nō mouē nos ⁊ facē qđ vult. imo illa mouet nos velut instrumēta sua ⁊ facit opa q̄ videmur facē. nec nos possimꝰ illi ▮ nos resistē. nec opa q̄ facit pn̄t nō fieri diuie legi quā nobis deꝰ dedit. nec debemꝰ nec possumꝰ nō obedire cū illi obedimꝰ deo q nobis hāc dedit legē. obedimus ergo qd peccant mēbra vel sensus vel opa q̄ deꝰ illis ordinauit. gcqd ergo faciunt totū iputādū ē volūtati. Ad hoc dđz ꝙ illa equalitas fuit sublata a diuina iusticia. ¶ Ad illud qđ pˀo obijcit i ꝯtrāriū. s. ꝙ defectꝰ equalitatis nihil ē. ergo non ē a sūma iusticia. dōm ꝙ deꝰ nō est solūmō cā rer ꝯditiōis siue ꝓductōis in esse. sꝫ custodie cor ⁊ salutis. Vn̄ dyo. de di. no. Diuina iusticia ⁊ salus oium laudat. cētiā ⁊ ordinē saluās ⁊ custodiēs. qr ergo peccato ade exigēte. ñ saluauit deꝰ i illo equalitatē illā. necessario dfecit. Vn̄ illo mō loquēdi quo ille dr̄ subtrahē bn̄ficiū. vel auferre q non ꝑstat vt solet dr̄ illa equalitas subtracta vel sublata a deo. ⁊ peccato eiꝰ exigēte dr̄ iuste sublata siue subtracta a diuina iusticia. Cū ergo dr̄ ꝙ illud qđ ē a diuina iusticia aliquid ē. dōm ꝙ qn̄qꝫ dr̄ deus agē de iusticia. ⁊ tūc ꝙ ē diuina iusticia aliquid ē. qn̄qꝫ cessare ab actione. ⁊ tunc ꝙ diuina iusticia ē. dfectꝰ ē siue carētia boni ꝑhabitū. ⁊ sic ē ĩ casu ꝓposito. qr. n. deus cessauit ab actōe ꝯseruationis ꝑhabite equalitatis i corpe ade. illa dfecit ⁊ subsecuta ē inequalitas i illo. ¶ Ex hoc ergo pꝫ rn̄sio ad aliud qđ sequit. ¶ Ad ꝯtrāriū ꝙ illa abn̄tia eq̄litatis ⁊ defectus ꝓuenit ex cessatōe v̄tutis diuie ab actōe ꝯseruatōis. nō ex hoc ꝙ aliqd fecerit imo agēdo reliquerit i corpe illo. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ ansel. de ꝯcep. virgi. c. v. determinato. ꝙ peccatum nihil ē. ponit hāc qōnē ▮ peccatum nihil est. cur punit deus hominem ꝓ peccato, cum pro nihilo nemo puniri debeat. ⁊ dterminat hāc questionē sic. ꝙ lꝫ nihil sit abn̄tia iusticie ⁊ vbi dꝫ eē. nō tn̄ ē peccatū. ⁊ vbi ñ dꝫ eē sꝫ solū vbi dꝫ eē peccatū. ergo dicit hec duo. siue ꝯcernit abn̄tiā iusticie vbi dꝫ eē. vn̄ lꝫ abn̄tia iusticie, nihil sit tn̄ debitū hn̄di illā aliquid ponit. Vn̄ cū dn̄s nō puniat creaturas ꝓ abn̄tia iusticie i qbus iusticia eē nō dꝫ. sed solū illos in quibus dꝫ esse: non iō punit ꝓ nihilo. qr punit ꝓ debito habendi. cum absit qđ adesse dꝫ. dicit aūt sic: lꝫ pariter nihil sit absentia iusticie. ⁊ vbi dꝫ eē iusticia ⁊ vbi nō dꝫ eē. punit tn̄ deus peccatores nō ꝓ nihilo sed propter aliquid. creaturas autem in qbus iusticia esse non debet. nō punit ꝓ abn̄tia iusticie. hoc ē ꝓ nihilo qr nō ē aliud qđ ab illis exigat. nec ordo ꝯgruus vniuersitatis rer hoc expostulat. sic itaqꝫ cū punit deus ꝓ peccato qđ est abn̄tia debite iusticie q̄ nihil ē. nō oīo punit pro nihilo. ⁊ ver est qr nisi sit aliqđ ꝓp qđ puniri debeat. oīo nō punit ꝓ nihilo. ¶ Ad vltimū rn̄det ansel. cū nihil sit pena alicui nisi qđ ē ꝯ volūtatē mēbra aūt vel sensus voluntatē ñ hn̄t. sicut voluntas in corpe opatrita ipa in corpe aut torquet aut delectat. punita ergo erat voluntas ade i hoc defectu. qr multiplices ⁊ frequētes sustinuit ex hoc molestias.

Restat tertio .§. iij.

ingrē virū illa eq̄litas diuina iusticia sublata ꝓp peccatū fuit eidē restituta ꝑ grām. vr ꝙ sic. si oppositum ē cā oppositi. ⁊ ꝓpositū ē cā ꝓpositi. ⁊ hoc ē ꝯsonū oī equitati ⁊ iusticie. ergo si auersio a sūme equalibet. s. tribus ꝑsonis ⁊ sūme īdiuisibili. s. diuia ēētia. fuit cā diuisionis ⁊ ineq̄litatis in corpe ade. igit ꝯuersio ad idē ⁊ eadē ꝑ recuperatōem grē siue ꝑ grām debuit eē cā equalitatis reparate. sicut ergo auersio iuste fuit cā ineq̄litatis. ⁊ ꝯuersio iuste fuit cā repationis equalitatis vel eē debuit. ¶ Itē iustū ē deū eē sūme misericordē sicut sūme bonū. misericordia. n. bōitas ē. vn̄ ansel. Idō misericors es. qr totus ⁊ sūme bonꝰ es. iustū. n. ē ipm eē sūmū in oī bono. sꝫ sūma misericordia est qua maior excogitari nō pōt. sicut sūma bonitas sūma potētia sūma sapientia. Sed si grā data de misericordia. non esset oīa repata ⁊ restituta que sunt amissa per peccatuꝫ de iusticia. possꝫ maior misericordia excogitari s. illa q̄ oīa essent restituta. igit misericordia quā deū hīc iustum fuit debuit fieri oium amissor repatio. igit ⁊ equalitatis. ergo de iusticia debuit eē illius repatio. ¶ Itē math. viij. dimisit eā febris. ⁊ surrexit ⁊ ministrabat eis. gl. sanitas q̄ dat dn̄i ipo. tota sil redit. sꝫ sanitas dabat ade i receptōe grē post lapsū. ergo tota rediīt. sꝫ an̄ lapsū erat i corpe eiꝰ sūma sanitas vt dicit aug. ergo cū ille redire nō possꝫ. ñ rediīsset eq̄litas ꝑdicta ⁊c. Cōtra. si primi pentes nō peccassent. ꝓpagata essꝫ nā hūana q̄ztū ad corpꝰ i illa itegritate. in q̄ ꝯdita fuit. ⁊ ita essꝫ ꝓpagata i ista eq̄litate omniū elemētarium i q̄ cōdita fuit. ⁊ hoc iustū erat. qr vt dič Ansel. ij. c. de ꝯcep. virgi. tota humana nā i illis erat. ⁊ ex ipsis nihil erat. sꝫ q̄r sic iustū erat vt nā illa essꝫ ꝓpagata i sua itegritate i q̄ erat. ⁊ iustūꝰ erat vt essꝫ ꝓpagata i ista corruptōe ⁊ inequalitate in q̄ illa erat. hoc ꝯcludit Ans. ij. c. d ꝯcep. vir. dicēs sic. itaqꝫ si non peccassꝫ qualis facta est a deo talis ꝓpagaretur. ita post peccatū qualē se post peccādo fecē talis ꝓpagat. ⁊ ex hoc pꝫ ꝙ illud qđ fuit corruptū in corpe primi hōis nō debuit reparari. sed ipsa humana nā sine corpea in sua corruptōe ꝓpagari qđ ꝯcedimꝰ. Preter hāc rōnē. alia ē hic vt habet Ro. vi. stipēdiū peti mors. ⁊ hoc iusto di iudicio. sꝫ ꝙ primꝰ hō peccādo iuste fuit addictus necessitati moriēdi. ad casuꝫ dt ab eq̄litate ⁊.

carētia illius seq̄r diuisio τ pugna ip̄oꝝ mixtoꝝ
ĩ corpe illi⁹ q̄ pparat τ disponūt ad dissolutōez
τ aīe separatiōez. q̄bus executū ē decretū diuine iu
sticie ꝺ pena debita pc̄to. dñs ergo q iusto iudi/
cio decreuit ip̄m ꝑ peccato morte puniēdū. defe
ctū inducētē mortē nō debuit reparare. ne sic ipe
diceret qđ futurū decreuerat. Ut eniz dic̄ Aug. sup
geñ. vi. ad lit. iã nō facit deus ꝯ cām q̄z sine du/
bio volēs ꝯstituit. q̄z ꝯ volūtatē suā ñ facit. q2 er
go nō ꝯstituit ꝯ volūtatē suam q̄ eēt cā mor/
tis. nec dz aliquid facē vñ mors nō sequat̄ pcīn.
pp qđ dr̄ Geñ. iij. c. nūc ergo ne forte mittat ma/
nū suam τ sumat ꝺ ligno vite τ comedat τ viuat
in eternū. emisitq̄ȝ dñs deus ꝺ padiso voluptatis
τ c̄. ¶ Ad primū obiectū i ꝯriū dōm. q̄ gr̄e iper/
fecte vt q̄ ē viatoris effect⁹ ē liberare a dñio pec/
cati. nō a defectib⁹ corpis. gr̄e aūt pfecte vt q̄ est
ꝯprehēsoris effect⁹ ē liberare ab illis. Uñ aug. ꝯ
Juli. li. vi. gr̄a pfecta nouū hoīez facit. q̄ñqdem
q̄ztū ad corpus attinet ad imortalitatē plenāqz fe
licitatē ip̄a pducit. Nūc aūt ip̄a pfecte inouat ho
minē quātū attinet ad liberatōez ab oī dñio pcīi.
nō quātuz attinet ad liberatōez ab oīb⁹ malis τ
ab oī corruptōe mortalitatis q̄ nūc corp⁹ aggra
uat aīaz. sap. ix. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ si opposi/
tū ē cā ꝯpositi τ c̄. dōm q̄ veꝝ ē ꝯm q̄ cāe oppo
site ꝯpant̄ ad effect⁹ imediatos τ ꝯprios. vt si al
bedo ē cā disgregatōis τ nigredo ꝯgregatiōis:
ꝯprius aūt effect⁹ pcīi nō ē ineq̄litas corpis. sed
deformatio imaginis dei i aīa. cui⁹ reformatio ē
ꝑ gr̄az. Uel alr̄ pt̄ dici. q̄ ineq̄litatis q̄litatū i cor
pore ade nō fuit pcīn cā. inq̄ztū est siue erit ꝯpo
siti gr̄e. s3 poti⁹ inq̄ztuz oppositū nālis iusticie. vñ
cū nō sit ꝑ grām nālis iusticie. nec ē repatio illius
ineq̄litatis. Preterea pcīn nō fuit cā ineq̄litatis
ꝑdicte nisi meritoria. Silr̄ ē gr̄a meritoria repa/
tōis eq̄litatis. Quare aūt nō statiz adueniēte gr̄a
fcā ē repatio plures sūt rōnes, quaꝝ vna ē illa q̄
tacta ē. s. q̄ hec inequalitas disponit τ preparat
quodāmō ad execūtōez diuini decreti, cui ꝯire ñ
deceret. Alia ē rō Ansel. ptacta. ¶ Ad aliud dōz.
q̄ de⁹ ē sūme misericors sicut sūme potēs sūme
bonus. sūme sapiēs. s3 sicut nō deceret aliqd fie/
ri ab eius ꝑtāte vel a bonitate quo derogaret ei⁹
sapie. dicit. n. aug. sup Geñ. ix. neqz potētia teme
raria sed sapiētie virtute oīpotens ē. sic nō dece/
ret aliqd fieri de misericordia quo derogaret ei⁹
iusticie. ¶ Ad hoc ergo qđ obijcit̄ q̄ sūma ē qua
maior excogitari nō pōt τ c̄. dicēduz q̄ hoc ve/
rū est. sed hoc nō itelligit̄ in singulis operib⁹ dei
differētibus. in q̄dā dīa erat dei bonitas. s. q̄ztū
ad differētiā in effectu ꝺbigr̄a in opere incarna/
tōnis τ passionis τ in alijs quibuscūqz silr̄ dico
ꝺ operibus misericordie. in aliq̄bus eniz est ma
gis diuina misericordia q̄z in alijs. Uñ l3 maior
posset excogitari misericordia q̄z illa qua repa/
rati fuerūt casus ade. nō ꝓp hoc sequit̄. q̄ deus nō
sit sūme misericors. sūmitas eniz siue abūdantia
diuine misericordie nō in vno effectu sed i mltis
quotquot essent eē pōt. sed ē in volūtate miserī/
di. Unde sicut nō sequit̄ deus ē ita bonus q̄ me/
lior excogitari nō pōt. quecūqz sūt a diuina vo
lūtate ita bona sūt. q̄ nō possunt excogitari me/
liora fieri. ita nec sequit̄ deus ē ita misericors q̄
nō pōt excogitari magis misericors ergo oīa q̄
de sua misericordia repantur. ita repantur q̄ nō
possūt excogitari meliora reparari. deus eniz τ
si sua sūma bonitate sūma misecordia res repa/
rat. nō tū sūme. ¶ Ad aliud dōm. q̄ glo. illa q̄ di
cit q̄ sanitas que dat̄ dñi imperio tota simul re/
dit. nō gnāliter intelligit̄. sed itelligit̄ iuxta nutum
diuini imperij. sub hoc sensu sanitas que dat̄ dñi
imperio tota simul redit. s. s3 dñi iperiū. q2 aliqñ
dominus simul integrā sanitatē dabat. aliqñ non
simul sed successiue. vt p3 Mar. viij. in ceco illu
minato qui prius hoīes velut arbores ambu/
lātes τ postmodū clare. dicit. ibi glo. q̄ vno ver
bo totū sit̄ curare posat paulatiz curat: vt magni/
tudinē hūane cecitatis ōndat. q̄ vix τ q̄si ꝑ gra/
dus ad lucē redeat. τ sic nō generaliter ē τ vbi/
qz intelligenduz q̄ dicit̄ sanitas tota simul redit.

Questio. lxxxj. de cā finali corporis ade.

Deinde querit̄ de causa finali corpōris ade ip̄ius. Et querunt̄ tria. Primo si voluptas carnalis ē finis illius. Secūdo si anima. Tertio si deus.

Membrū primum.

q Uerit̄ ergo prio si voluptas carnalis sit finis corpis primi hoīs. q̄ sic vr̄. Reꝝ differētiū i sb̄a sūt fines differentes i sb̄a. vnicuiqz eniz rn̄det finis ꝑ
prius. s3 corpus τ aīa differūt i sub̄a ergo eoꝝ
fines sūt differentes τ nō dīa quacūqz. sed dīa
rn̄dente relatōne ꝯformi que reperit̄ penes spi/
rituale τ corpale. eo mō quo corpale rn̄det cor/
pori. τ spūale spūali. sed voluptas spūalis erat fi
nis anime eius. ergo voluptas carnalis vl̄ cor
poralis erat finis corpis. ¶ Item sicut se h3 spūs
ad spūale. sic corpus ad corpale. ergo eodē ꝯ/
posito vterqz ꝯsilr̄ se habebūt. ergo si spūs se h3
ad voluptatē spūalē vt ad finē. ergo corp⁹ se ha
bebit ad voluptatē corpalem vt ad finez τ ita vt
pri⁹. ¶ Itē solū mō rōnal' creatura τ itellectualis
apte sūt ad appetēdū qđ ē mai⁹ se. τ supra se. alie
eiz creature q2 appetūt appetitu nāli. q qdez ap/

petitus reflectit ĩ suū subiectū. ñ extēdūt se ad ali qd qd ē supra illud. sȝ terminat cor appetitus ĩ ap petēdo qd ē finis subiectis delectabile. ergo si ap petitus rer ē maxie respectu finiū suor. finis cor poris cuiuscūqȝ ĩcꝺitū huiusmōi terminat ĩ dele ctatiōe siue ĩ voluptate corpali. ergo ⁊c. ¶ Item hō q̃tū ad corpus ⁊ corpales ꝓprietates ꝯueit cū brutis. ergo q̃tuz ad ea q̄ corp⁹ ꝯsequunt silr ꝯuenit. sȝ ĩ brutis ē finis voluptatis corpal. ergo cū hoc sit gnāle ⁊ ꝯueniēs hōi. simplr̄ cōuenit pro hōi. ergo ⁊c. Cōtra. corpus hoīs aiatum siue hō ipe ē in ꝓpinq̄ niā. ⁊ magis dispositū ad voluptatē carnalē q̄ corp⁹ simplex. ergo si cor pus hoīs aīa ꝑfectū. siue ipe hō nō hȝ finē volu ptatē corpalē. multo fortius nec corpus simplex. Qd āt corpis hūani siue ipsius hoīs nō sit finis voluptas carnal. ōndit sic. Oīne qd appetit sub rōe delectabil appetit. si ergo voluptas carnal ñ hȝ rōez delectabil sȝ afflictiui. pȝ ipam ñ ee ĩ rōe finis. Hoc. vlti. li. de ꝯso. Quid loquar ꝺ corpis voluptatib⁹ quar appetētia ē plena anxietatis. sa cietas vo penitētie. quātos ille morbos q̄ itolle rabilē dolorēq̄ quasi quedā fructū neqtie fructuz solēt ferre corpib⁹. ¶ Preterea. Tulli⁹ ĩ padoxis. Dicāt qdā voluptatē sūmū bonū. que qdē mihi uox pecudū vr ēē ñ hoim. cuz tibi siue deus siue mr. vt ita dicā. oiuz rer nā dederit aiaz. quo ni hil pstātius atqȝ diuinius sit. teipē abijcies ⁊ ꝓ sternes. vt nihil iter te. atqȝ quadrupedē interesse putes. Ex his ergo pȝ. q voluptas carnis ñ est fi nis corpis hūani iformati aīa siue ipius hoīs. er go ⁊c. ¶ Itē corpis inq̄tū ē corp⁹ nulla ē ꝯcupi scētia. vt. n. habet ĩ gl. Aug. sup illud gal. v. caro ꝯcupiscit aduersus spiritū. caro nihil nisi ꝑ aīas cō cupiscit. sȝ ꝯcupiscere dr cū aīa carnali ꝯcupiscē tia spūi reluctat. sȝ voluptas carnal nullius ē nisi ꝯcupiscētis. ergo voluptas carnalis si ē finis ali cuius: nullius ē finis nisi ꝯcupiscētis. quale ñ fuit corpus ade inq̄tū corpus. Rñsio. q corpis ĩ q̄tuz ē corpus simplr̄ ñ informatū ab aīa. nullo mō voluptas carnal ē finis. Ut. n. habet ab an sel. de ꝯcep. vir. iiij. c. nihil penā sentit ⁊ delecta tōēm nisi qd hȝ voluntatē. ⁊ ita nihil ē voluptuo sum aut delectabile corpi simplr̄. sȝ solūmō rei ha bēte volūtatē. vñ corpis ade inq̄tū corpis ñ erit voluptas carnalis finis. ¶ Ad primū. ergo obie ctū dōm ē. qd vex ē q diuersor ꝑm subam sunt diuersi fines rñdētes relatiōe ꝯformi. sed ex hoc nō seqt q corpis vel aīe sint fines voluptas cor poralis ⁊ voluptas spūalis. hoc. n. ñ rñdet illis relatiōe ꝯformi. qd pȝ cū volūtas carnalis ñ ap petit aliquo mō a corpe inq̄tū huiusmōi. quod oporteret si eēt finis eius sicut voluptas spūalis appetit. Si aūt arguat ad idē ꝑ regulā illā si op positū ē cū oppositi ⁊ ꝓpositu erit cū proposito ⁊c. dici pōt q corpus ade ⁊ aīa illius ñ habuit

illius rōem oppositiōis quā hñt opposita circa q̄ tenet huiusmōi modus arguēdi. sȝ desꝑatō eni habedit ⁊ naturar diuani quaz subaliter ꝯuenūt ⁊ vnā ꝯstituūt ꝑsonā: ⁊ vnuz ad aliud ordinatur sicut ꝑfectibile ad suā ꝑfectiōez. Uñ finis vni⁹ ex altero depēdet. ¶ Ad aliud dōm. q voluptas ꝑ sȝ q addit his que dico spūalis ⁊ carnalis ñ ē eius dē rōnis. trahit. n. ad signandū diuersa ꝓut illis addit ita vt huic addita ĩ vicium sonat ⁊ pctm. illi aūt ꝯtrium. Uñ sicut ĩ alia facultate dr q sepe ĩ dif finitōibus latet assequēs equiuocū. verbigrā. si gnatiuū ⁊ ꝑfectiuū sanitatis est q mediocriter se hȝ. q dr mediocriter. dicit hic mediocritatez ĩ si gnificādo ibi in faciēdo: sic quodāmō ĩ ꝓposito q̄tum ad hoc q voluptas huic addita viciuz si gnat illi addita aliud. ¶ Ad aliud dōm. q sȝ oīa bonū appetūt. qd quidē bonū ē ꝑticipatio eē di uini. indifferēs tñ ē appetitus rer ꝑm diuam ꝑfe ctionuz earundē. Uñ alterius ē appetitus inaiati vt lapidis. qr pticipationis diuini eē in ꝯtinua tiōe eēndi. Alterius ē appetitus plāte qr partici patōis diuini eē in ꝯtinuatōne eēndi ⁊ viuendi. Alterius ē appetitus aīalis bruti. qr pticipatōis eē diuini ĩ ꝯtinuatōne essendi viuēdi ⁊ sentiendi siue cognoscēdi. Alterius ē appetit⁹ rōalis crea ture. qr pticipatōis diuini eē ĩ ꝑfectiōe ⁊ ĩ cōmu ctiōe cū optiōne gloriā q̄ ē finis eius ⁊ btitudo. Nec aū assecutiōem hui⁹ stat appetitus creature rōalis: cui nihil minus deo sufficit. Aug. tante di gnitatis ē hūana ꝯditio. vt nullū bonū ꝑter sūmū ei sufficere possit. De isto appetitu ⁊ distinctiōne appetētiū. habet a dyo. de diui. no. c. iiij. Ubi dicit optimū ꝯcupiscūt. oīa itellectualia qdē ⁊ rōna lia sciēter. sensibilia ꝺo sensibilr̄. sensus ab expe tia ĩ suo motu. vitalis appetitus ĩ aīalia. ⁊ tan tūmō extītia ad solā eēntialē ꝑticipatiōez. sensus exptia dicunt plāte ĩ aīalia. q̄ nullo genere aīme aiant. vt lapides hec oīa optimū appetūt ⁊ ꝑtici patiōem eē diuini. ñ solūmō vt sint sȝ vt ꝯsist ant. Uñ ĩ. c. eiusdē dr ipam. ĩ. diuinā ꝓuidētiā oīa desi derāt. ꝯmētator. oīa diuinā ꝓuidētiā desiderant ea quaz sūt ⁊ ꝯsistūt. Dōm ergo q corpus primi hoīs ꝯditū fuit vt ꝑfectibile aīa rōnali. ⁊ illa me diāte beatificabile: appetitus illius ñ erat ꝺtermi natus circa voluptatē corpalē siue carnalem. sed extēdebat ad sui btificatōem. vñ beatitudinē ap petebat tanq̄ finē vltimū. sȝ ergo alior corporū. siue rer corpaliū ꝺterminatus appetit⁹ circa volu ptuosa oīa sensibilia siue corpales delectatiōes. ⁊ hoc qr illor amor siue appetitus ē pure nālis scȝ reflexus supra sua suba. ñ sic ē de appetitu pri mi hoīs q extēdebat se ad illi⁹ assecutōez q̄ suam assequeret btitudinē. ⁊ hec figura ei⁹ ꝑdicit. Uñ basi. ĩ exame. ix. pecudes oēs terrene sūt ob hoc iclinant ad terraz. sȝ alia ē pldiatio celestis. hō q̄ quātū habitu figure. tantū dignitate distat a pe

coribus. illorum faciës deorsum flexa est vtrüq; pspe
ctat. τ qd libidini iocundū ē hoc sectat. tuū v▪ ca
put ad celū semp erigit. oculi tui supna respici/
unt. sz si tu quoq; te corpis sedaueris voluptate
obediēdo luxui vētris τ iferioribus eius parti/
bus. ɔpatus ex iumētis insipiētibus τ similis fa
ctus es illis. ¶ Ad illud ergo qd obijcit. q appe
titus corpis cuiuscūq; terminat i voluptate cor
porali siue carnali. dōm q nō ē vez. τ ē instātia
i corpe hūano: cuius pfectio est aīa rōnalis. qua
mediāte ē pticeps eē diuini. eo mō quo dictū ē.
Aliorum āt aīaliū appetit⁹ termiat i voluptate cor/
porali: quorum pfectio ē ab aīa sensitiua. voluptate
dico nālē que attēdit i delectatōe cibabilis q reg
rit ad restauratōez deꝑditi. τ sic ad ɔfuatōez idi
uidui: vel i decisiōe seminis q regrit ad saluatōem
spēi. ¶ Ad hoc qd postea obijcit. q corp⁹ hois
ɔuenit cū brutis. dōm q hoc ñ ē verū q̄tum ad
tendentia ad finē ɔsilem sz forte vez sit q̄tum ad
quasdā ɔditōes gnāles. Qd āt dicit augu. xij. de
trini. hoīez hrē aliqd cōe cū brutis. hoc ñ ē rōne
corpis simplr. sz rōne ꝑpetus passionū siue mo/
tuū isurgentiū ex sensualitate. vt. n. habet ab aug.
carnalis vl spūalis aīe motus q i sensib⁹ corpis
attēdit nobis τ pecorib⁹ cōis ē. Vñ cōe illd qd
hz hō cū brutis vīz appetit voluptatē corpalem
ñ cōicabat corpus ade sm q hic intendimus de
ipo. hoc ē inq̄tū erat corpus simplex ñ ɔiunctū
aīe. ¶ Ad illd qd obijcit ꝑ alia pte. s. q voluptas
corpalis ē afflictiua τc. qr rō sophistica ē lz ɔclu
dat vez. dōm q hoc ñ ē qr voluptas. sz qr dicta
cū excessu τ culpa que fit cū remorsu ɔsciē. sz q
dicit aug. in li. de libe. ar. qr i nullo instāti pmittit
deus dedecus peccati sine decore vindicte.

Membrum secundū.

Einde querit si aīa ē finis corpis. q
sic vr aug. de morib⁹ eccle. c. iiij. Cor/
poris si querimus qd optimum sit. id
certa rō cogit fateri ꝑ qd sit. vt sese cor
pus optīe hēat. nihil ē aūt oīum q vegetauit cor/
pus. aīa melius atq; pstātius. ē ergo sūmū. bonū
corpis: ñ voluptas eius: nō vires: nō pulchritu
do: ñ velocitas. τ nūqd aliud i bonis corpis nu
merari solet. sz oīo aīa. Nā ista q ɔmemorata sūt
pñtia sui exhibz corpi. τ q āncellit oibus vitaz.
sz illud ē finis qd ē sūmū τ optimū rei. ergo τc.
¶ Itē sm gre. nazā. hoc ē aīa corpi. qd deus aīe.
sz deus ē finis aīe. ergo aīa corpis. ¶ Itē sz phm
i methaphi. finis ē ex quo fit motus. sz ex influen
tia aīe fit motus i corpe. vt. n. dicit phs. recedēte
aīa corpus expirat τ marcescit. ex quo appet q
mouet ab aīa. ergo aīa ē finis illius. ex his vr q
finis corpis ade fuit aīa. ¶ Preterea. oēs dispo
sitōes nāles ordinant ad vltimā formā vt ad fi/
nē τ ad qd stāt. sz oīa corpa ordinant ad animā.
sicut oēs dispōnes nāles sm Auicē. in prin. d aīa
τ inde vt prius. Cōtra. finis ē in rōe boni. vñ
nihil exterius efficit ex assecutiōe finis. Sz cor/
pus primi hoīs dterius efficiebat ex aīa. qr ab
illa corruptiōez ɔtraxit. τ armoniā equalitatis i
qua ɔditū erat amisit. ergo τc. ¶ Itez finis extra
rē de cuiusmōi nūc intēdimus. nō ē idē q forma
eiusdē. lz. n. tres cāe i vna incidāt. s. efficiens: for
malis: τ finalis. qd pōt eē de fine itra q ē finiens
actionē siue motū opantis. nunq̄ tñ forma τ fi/
nis extra i vnā cām incidūt. sz aīa fuit forma τ
pfectiō corpis ade. ergo τc. ¶ Itē dr i ɔmēto sup
xiij. ꝓpositiōe li. de cāis. q aīa facta ē cū corpis.
ergo ñ ē finis corpis. sz potius econuerso cū finis
sit cui⁹ grā fiūt alia. Rñsio. q sumēdo finē ꝓ/
prie ꝓut diffinit cuius grā fiūt alia. vt qd ē primū
i intētiōe τ vltimū i executiōe. aīa ñ fuit finis cor
poris ade. Si āt distiguit finis vt dicat finis [illegible]
fine. siue ꝓpinquus τ remotus. sic pōt dici aīa.
imo potius vnio corpis cū aīa fuisse finis corpo
ris illius. ¶ Nota ergo q corpus ade pōt ɔside
rari q̄tuz ad statū vnionis cū aīa siue q vnuebat.
τ q̄tuz ad statū remuneratōis. ꝓut ɔsiderat i pri
mo statu erit finis duplex. primus siue ꝓpinqu⁹.
vnio cū aīa. scds huc ɔsequēs aptitudo ad meri
tū btificatōnis. pp hoc. n. fecit deus corp⁹ ade vt
aīe vniret. τ mediāte illa vniōe efficeret apta ad
merēdū btitudinē coopando ipi aīe. ꝓut aūt ɔsi
derat i statu ɔiūctōis multiplex ē ei⁹ finis. duplex
ex pte aīe. τ duplex ex pte illius. Ex pte aīe ē pri
mus exercitiū bonorum opationū ordiatorum miste
rio eiusdē ñ opationū voluptatis q nullo mō ca
dūt sub fine ɔditōis illius: neq; vnionis cuz aīa.
ñ. n. ɔdidit deus corp⁹ illud: neq; aīe vniuit hoc
fine vt ɔuerteret ad explēda opa voluptatis. Se
cūdus ē augmētū meriti i exercēdo debite τ or/
diate huiusmōi opa. pp hoc āt voluit de⁹ q cor
pus aīe vniret. vt aīa illo mediāte ordiate opare
tur τ opando mereret. Gre. nazanzen⁹. Vnā cā
quare deus colligauit aīam corpi quā ego opi/
nor ē vt p agones certaminū q sūt aduersus ter
rena: celestis glorie hereditatē petit. τ sicut aurū
igni pñtis vite erūnarum ꝓbet examie. quo virtu/
tis premia nō ex dei dono tñ speret. sed vt vere
virtus summū ei bonū sit sic eā opere τ labore
ɔquirat. vt a creatore nobis naturaliter isitū vi
deat bonū. a nobis aūt voluntate nostra [illegible] ꝓpo
sito exculū τ libero arbitrio motus exterius ꝓ
pagatū. ¶ Ex pte āt corporis ē primus obedien
tia τ coopatio aīe mouētis. Scds dignitas ad
beatificatōem. ꝓpter hoc. n. vniuit deus corpus
ade aīe: vt illi ipāti obediret. τ operāti coope/
raret. τ sic obediēdo τ coopando efficeretur di
gna beatificatōe. ad hoc sequit finis obtinēdus i
statu remunerationis qui est beatitudo vtriusq;.
beatitudo enim vnius corpis dependet ex bea/

tudine aie. Grego. nazan. Alia cā q̄re deus colligauit aiaz corpori ē. vt hāc deteriorē substātiā corporis secum traheret. ⁊ sursū in supernis sedibus collocaret. ⁊ ꝯplementū glorie ipsius aie quodāmō depēdet ex gloria corpis. Augu. sup Gen. vltimo ad lit. Inest aie qdam nālis appetitus corpus administrādi. quo appetitu retardat quodāmō. ne tota intētiōe pergat in illud summuz celū. qz diu ñ subest corpus cuius administratōe appetitus ille ꝯquiescat. Ex his pz ordinatio finiuz formatōnis corporis ade ⁊ eoꝝ ꝯditio. qr ꝓprie loquēdo aliq̄s finis rñdet ꝯditiōi simplr. aliq̄s ꝯditōe addita vnione. cū aia ad quos seq̄t ille q est vltimus ⁊ optim⁹. s. beatificatio. pz ēt ꝙ aia nō ē finis corpis nisi p accidens. eo mō quo dr̄ hō eē finis domus cū potius finis ei⁹ sit vtilitas ꝯtingēda homini. vt ꝓtectio ab imbribus ⁊ caumatibus. ⁊ tuitio a lesione. ¶ Ad illud augu. Anima ē optimū corporis ⁊c. dicēduz ꝙ hoc itelligit habita compatōe ad illa q̄ circūstant corpus in via. vt pz in exēplis suprapositis. ⁊ ēt ex v̓bis aug. ibidē qđ est. nihil aūt omniū que vegetāt corpus aia melius atq3 pstantius. q. d. coꝝ q̄ circūstāt corpus dū est i vegetatōe. aia ē optimū eius. qr est illud quo optime se hz. vt qua ꝑficit ad beatitudinē. Uel pōt dici ꝙ sicut bonū ñ soluz dr̄ finis sūmus sz ꝙ ad illud optime pducit. sine q̄ mediate ad illud optie ꝑuenit. ⁊ sic hic. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ silitudo illa de qua loquit Greg. nazan. attēdit q̄tū ad effectū viuificatōnis. deus enī viuificat aiaz infūdēdo ei grāz. ⁊ virtutes viuificatiuas ꝑcipue: vt fidē. Ro. i. Iustus ex sua fide viuit ⁊ caritate. i. Jo. iij. q nō diligit manet in morte. ⁊ in eodē. scimus qm̄ trāslati sum⁹ d morte ad vitā. qm̄ diligim⁹ fratres. ¶ Ad aliud dōm ꝙ finis dr̄ a quo fit motus methaphorice dictus. qr finis mouet efficiētez qr fit ꝓprie mouēs sic aia mouet corpus. ¶ Ad vltimū dōm ꝙ re uera oim corpoꝝ alioꝝ a corpe hūano finis ē hō qr ꝯdita sūt vt homini deseruiāt ⁊ ꝑcipue rōe corporis. Un̄ hugo d arra spōsi. Respice vniuersuz mūdū istū ⁊ ꝯsidera si aliqd i eo sit qđ tibi nō seruiat. ois nā ad hūc finē cursū suū dirigit vt obsequijs tuis famulet⁊ vtilitati deseruiat. tuisq3 oblectamētis pariter necessitatib⁹. hz affluētiā indeficiētē occurrunt hoc celū hec terra. hic aer. hec maria. cū his q̄ in eis sūt vniuersis. explere non cessāt. corpus aūt hūanū fuit aie. ⁊ ñ solū i his q̄ simplr ⁊ absolute sunt ipsius aie. cuiusmodi sunt sciētialia tm̄. sz i illis q̄ spectāt ad cultū dei. Et nō fuit illi. vt istrumētū sz vt organū pp qđ assequit pumū cū ipa aia qđ ē finis eius. pp hoc ei3 ꝯditū ē vt huiusmōi ministerio hūc finē ꝯsequat. vn̄ secus ē d hoc corpe ⁊ d alijs q̄ huiusmōi fuimt quoꝝ lz hō sit finis. nō ex hoc seq̄t ꝙ aia sit finis corpis cui⁹ ē ꝑfectio ⁊ motor. ¶ Preterea. phi posuert nāles dispōes ⁊ corpa ordiari ad aiaz q̄ qr aia sit finis coꝝ siue causa final. sz ꝙ iter formas ꝯplectiuas ⁊ ꝑfectiōes corpoꝝ vltimū gradū ⁊ terminum sz nobilitatis ⁊ dignitatez. ⁊ sine simplr. s. deo est ꝓpinquissima. ¶ Ad illud quod obijcit pro alia pte. ꝙ aia facta ē cū corpis. ⁊ ita finis aie nō ē finis corporis sz ecōuerso. dōm. ꝙ hoc nō dicitur qr corpus sit primordialis causa quare creata sit anima. sed qr anima est cū cōpletiua ⁊ ꝑfectiua corporis. Unde sensus est. anima facta est cū corporis. i. vt ꝑfectio siue cū perfectiua corporis.

Membrum tertium.

Deinde querit si deus est finis corpis primi hoīs. ꝙ sic videt dyoni. d diuino. iiij. c. Omnia ad seipaz bonitas cōuertit ⁊ principalr ꝯgregatrix est dispersoꝝ vt principalis ⁊ viuifica deitas. ⁊ oia ipsaz vt pricipiū. vt ꝯtinētiā vt finē appetūt. ergo ē finis oim. ergo corpis ade. ¶ Itē phs i ethicis optime enūciat bonuz qđ oia ꝯpidāt. optabile ab oibus est finis oim. ⁊ illud ē sūmū bonū vt vult dyoni. ¶ Itē illud ē finis rei pp qđ deducit i esse ab efficiēte. Sz dr̄ ꝓuer. xvi. Uniuersa pp semetipm opatus ē deus. ergo ipse ē finis vniuersoꝝ. ergo corpis ade. Cōtra. fm aug. d trini. Inuisa possum⁹ diligere: incognita nequaq̄. ergo motus cognitōis ꝓcedit motū dilectōis. ergo cū nō sit ponere in corpe nām cognitōis nec appetituz dilectōis. ⁊ sic nō erit deus finis corpis. cū finis appetit ab eo cui⁹ ē finis. ¶ Preterea. fz philosophū. finis ē vltimū rei ⁊ ē i re. sz deus ⁊ si sit vltimū reꝝ oim. tn̄ nō est i re. sicut ps rei. hoc ei3 nō itelligit esse in. sicut pz i exemplo cū dr̄. cutis vltimus ē finis corpis. ⁊ tn̄ ē aliqd corpis: nō ergo ē finis corpis ipe de⁹. ¶ Itē cum finis sit illud ad qđ ē mot⁹ vt habet. i. c. v. phicoꝝ. ⁊ corpus ñ moueat i deū. nō erit finis deus corpis. Qđ āt corpus aliqđ nō moueat i deū pz. qr ois motus aut est circularis. aut rectus. aut obliquus. vt pz ex dyoni. de diui. no. vbi determinat ꝙ creature spūales ⁊ intellectuales ⁊ rōales siue aie. isto triplici motu mouent i deū dicēs. sic ⁊ moueri qdē diuini dicūtur animi circulalit er. qdē vnitū ñ incohātibus ⁊ nō terminatis illumiatōibus boni ⁊ optimi directi vo q̄nq3 ꝓueniūt i subiectoꝝ ꝓuidētiā recta oia terminātes oblique qr ⁊ ꝓuidētes iferioribus inreuersibilr manent i immutabilitate. circa immutabilitatis causale boni ⁊ optimi incessanter circūeuntes. Post ondit illud idē de aiabus vbi dicit cōmētator. celestib⁹ essentijs q̄s ēt celestes āgelicasq3 virtutes dīna nosant eloq̄a nil aliđ eē isinuāt a factis tradit psīb⁹. nisi itelligibiles eīnos incessabilesq3 mot⁹ circa pricipiū oim a q̄ ⁊ p quē ⁊ i q̄ ⁊ ad quē mouēt ⁊ subsistūt. Est

tiz iste circularis mot⁹ celestiū ↄtinuꝰ circa sūmū
pricipiū ab eodē videlꝫ icipiēs vt a pricipio per
ipm ꝑ cās creatas currēs i ipo vt i legib⁹ nālib⁹
que in ipo sunt ex vtrisqꝫ. q̄s egredi nec vult nec
pōt nec posse vult i ipꝫ vt i finē rediēs. ⁊ i sola in-
telligētia talis mot⁹ ē. itelligūt. n. se ab ipo eē ⁊ ꝑ
ipm ⁊ in ipso itellectū suū moueri. ⁊ nullū aliuꝫ
finē ꝑter illū se hr̄e ñ ignorāt. qd obstat ne silr̄ in-
telligam⁹ humanos itellect⁹ circa deū volui qm̄
ab ipso ⁊ ꝑ ipm sunt. Eodē nāqꝫ itelligibili circu-
lo voluūt. ꝑsertiꝫ cū diuina eloqa hoiem ad ima-
ginē dei factū ꝑhibeāt. cū ergo nullo istoꝝ modo
rū moueat corp⁹ aliqđ i deū. nec mouebat corp⁹
primi hois. de⁹ nō ē finis illi⁹. ¶ Si dt̄ diceret ꝙ
alie creature mouent hoc triplici motu i deū. qđ
vr̄ velle dyo. i eodē dicēs. ⁊ sensibiliū i vniuerso
triū motuū ibi expositor ⁊ sensibiliū tres ait mo-
tus quos dixit. Cōtra re vera bn̄ dterminat ibi
tres eē mot⁹ sensibiles. sꝫ nō circa deū. Vn̄ ↄmē-
tator ibidē. docemur aūt intelligē ex his q̄ de aīa
dicta sūt. circularē qdē qn̄ ipsa sensibilia ꝑm pro
prietates virtutes ⁊ qualitates opant. vt ignis ca
lefaciēs: ⁊ aq̄ frigefaciēs: oblique v̄o q̄ qn̄ trās-
migrant siue trāsmutabilr̄ opat vt ex aqs pisces
⁊ volatilia. ⁊ virga moysi [illegible] serpēte. ⁊ his silia.
Porro rectū qn̄ rursus i ꝓpria pricipia recur-
rit. vt p⁹ dissolutōꝫ factoꝝ iteꝝ i elemēta q̄ corru-
pta sūt resoluunt. ¶ Itē q̄rit vn̄ ē ꝙ oia appetūt
deū vt finē. ¶ Preterea hoc nō vr̄ veꝝ cū sint alī
qua corpa in quibus tota mā terminat [illegible] formā.
sicut sunt corpa supcelestia. vn̄ cuꝫ in talib⁹ satis-
factū sit eoꝝ appetitui. ñ mouent ad aliqđ appe-
tendū vt vr̄. Rn̄sio ad ꝑdictoꝝ euidētiā ē notā
dum. ꝙ cū idē sit diffinire ⁊ termiare. finitū ⁊ ter
minatū: noie finis ⁊ termini ↄcurrūt i idē. cuꝫ er-
go sit terminus rei ꝑmanētis. ⁊ rei succedētis. ⁊
rei depēdentis siue inclinātis. erit ⁊ triplr̄ dictus
finis. s. extēsionis siue rei extēse. opatōis. ⁊ appe
titus siue inclinatōis. finis aūt extēsionis rei ē du-
plex vltimū ⁊ ps sic cutis corpis ⁊ termin⁹ agri.
⁊ vltimū ⁊ nō ps. vt punctus ē ps linee. finis aūt
opatōis simplr̄ ē duplex. qdā ē ꝑ modū efficiētis
siue ↄsumētis sicut finis ↄbustionis cādele vꝫ ipa
ↄsumptio qūo finit panis i māducādo. qdā est ꝑ
modū ↄsumētis ⁊ pficiētis. sicut ↄplemētuꝫ opis
vt ↄsūmatio dom⁹ ē finis domificatōis. finis v̄o
iclinatōis qꝛ qdā ē respectu appetitus mobilis.
qdā respectu appetit⁹ motoris. Respectu appe-
titus mobilis forma ē finis. respectu appetit⁹ mo
toris vtilitas ē finis vel ēt honestas. Scđm dt̄ ꝙ
appetitus motoris fert ad finē sub fine vtilitas ē
finis: qꝛ vtilitas ē occasio ducēs in finē. Scđm dt̄
ꝙ fert ad finē vltimū sic ē finis honestas. qm̄ ho-
nestum ē ꝓꝑ se appetibile. ⁊ maxime illud i quo
ↄsistit laus ⁊ honor dei q ē sūme honestū. ⁊ hoc
ē finis vltim⁹ q ab oib⁹ vꝫ itēdi. ⁊ ꝓꝑ quā vniuer

sa opat⁹ ē dñs ꝓuer. xvi. Et ꝓꝑ hūc finē liter alia
corpa spālr̄ ⁊ ꝑcipue fecit de⁹ corp⁹ primi hois
s. i laudē sue potētie sapie ⁊ bonitatis. la⁹ aūt sue
potētie appet i eius creatōe siue ↄditōe. la⁹ sapie
s. debita ⁊ ꝓportōata ⁊ ordinata spē ⁊ corpis cō
iūctōe. laus v̄o bonitatis i eius glificatiōe. hec dt̄
dicta sūt ꝑ appropriatōꝫ. Ex his pꝫ qūo de⁹ fuit
finis primi corpis. s. ade ⁊ hoc euidēti⁹ appebit
ↄñter. ¶ Ad primū ergo i ↄ̄riū dōm. ꝙ duplex ē
appetit⁹. qdā nālis. qdā deliberatiu⁹. Deliberati
uus ē ex cognitōe ꝑhabita. ⁊ d̄ isto bn̄ opponit.
Ali⁹ v̄o nālis ⁊ istū hꝫ oīs creatura. sꝫ q̄dā crea
tura hꝫ eū ad ↄtinuatōeꝫ sui eē ⁊ ↄseruatiōeꝫ vt
creature oēs irrōnales q̄dā v̄o vltra hūc appeti
tū addūt appetitū ad vnionē cū deo. ꝑm ꝙ possi-
bile ē. ⁊ hoc fit duob⁹ modis vel imediate sicut
creature spūales. vel mediate sicut corp⁹ huma-
num quo mediāte aīa vnit deo ꝑ itellectū ⁊ affe-
ctum ipius aīe. Vn̄ dyoni. d̄ di. no. c. i. ōndit qđ
oīa deū appetūt ꝑꝫ suā capacitatē. ⁊ i ipꝫ mouēt
sꝫ differēter vt supra dictū ē. s. intellectualia ⁊ rō-
nalia. Intellectualia cognitiue. rōnalia sensibilit̄
terre cuinētia ꝑ motum viuificū. inaīata ꝑm habi-
tudinē sbālem. Vn̄ dicit intellectualia quidem ⁊
rōnalia appetunt eū scienter. subiecta v̄o his eē
tialr̄. ⁊ alia ꝑm vitalē motū ⁊ eēntialē. ⁊ ↄditōs
sem necessitatē. ¶ Ad aliđ dōꝫ. qđ illud v̄bū phi
finis ē vltimū rei ⁊c. pōt itelligi d̄ fine ꝑm ꝙ dr̄ re
spectu inclinationis mobilis. eo mō quo finis ⁊
pfectio rei siue forma i idē ↄcurrūt. vel ēt pōt itel
ligi ita ꝙ sit ps rei eodē mō quo cutis ē finis ho
minis ⁊ termin⁹ finis agri sicut tactū ē ⁊ sicut hr̄
i gl. i. thi. j. ibi. finis ꝑcepti ē caritas. Alio mō [illegible]
vltimū finis rei ita ꝙ nō sit ps rei. ⁊ iste ē ali⁹ mo
dus appellādi finē. Vn̄ exēplificat in magnitudīe
sic pūctus ē finis linee. nō. n. ē ps linee nisi ꝑꝫ rōꝫ
aut diffinitōꝫ. ⁊ hoc mō methaforice pōt de⁹ di-
ci finis oīs creature. qꝛ sicut linea ñ extēdit vltra
punctuꝫ q tn̄ ñ ē ps linee. sic nullius creature ap-
petitus extendit vltra illā sūmā diffusionē que est
diuine bonitatis. ¶ Ad aliud dōm ꝙ ↄtingit mo
ueri i deū duplr̄. mediāte alio. ⁊ ñ mediāte alio.
sicut āgeli ⁊ aīa. Angeli triplr̄. s. circulariter. re-
cte. ⁊ obliq̄. eo mō quo tactū ē i opposito. Silr̄
aīa triplr̄. circulariter. recte ⁊ oblique. circulari
qn̄ inestigādo q̄si egrediēs a se. itellectualr̄ q̄si ad
pūctū d̄ quo exijt circulariter reflectit. ⁊ i se vni-
ca ⁊ vniformis facta manuducit ad vnū q ē sine
pricipio ⁊ sine fine. in quo ē quasi circulus. Mo
uetur ⁊ recte qn̄ non i se reflectitur sed ad exterio
ra ꝓgreditur. ⁊ ex eis simbolice sursum agitur.
Mouet ⁊ obliq̄. qn̄ ñ simplici extēsione. sꝫ q̄dā
nāli iuestigatōe manuducit i diuina q̄ qdē inuesti-
gatio ꝑꝫ ꝓprietates aut ↄditōes aut effect⁹ i crea
tura. vꝫ q̄dā obliqtas. ¶ Preterea. sesibilia mo
uent i deū ꝑ appetitum pticipationis eē diuini. vt

factū ē supra sensibilis terrenascētia p motū visu sicū inaiata p habitudinē ibalem vt habet a dyo. corp⁹ aūt primi hois mouebat in deū n̄ mediāte alio ɔsideratū q̄ ad statū ɔditōis ⁊ mediāte alio s. aia ɔsideratū quo ad statū ɔiūctōis. Dōm q̄ oia pticipēt diuinū eē differēter ſm gradū differentē sue nāe sicut dterminatū ē a dyo. vbi gn̄ q3 mēbra assignāt. d p̄io mēbro planū ē. q̄ corpori ade nō ɔueniebat nec humano corpi ɔuenit. q̄tuor vō alia ɔueniebant s3 differēter. q2 vltimū ɔueniebat p3 se. alia tria ɔueniebāt p accidēs habito respectu ad statū ɔiūctōis. Nota ergo q̄ illi tres modi mouēdi i deū ɔueniebāt corpi ade ⁊ ɔueniūt corpi humano p accidēs tm̄ q2 nō rōne q̄ corp⁹ s3 rōne q̄ aiani. S3 adhuc differenter. q2 duo mōi. s. sensibilr ⁊ p motū vitalē ɔueniebant q̄si p pticipatōez. q2 hos act⁹ aia cōicabat corpi exercēdo eas cū corpe ⁊ p corp⁹. Sed terti⁹ modus q̄ ē moueri scienter siue rōnabilr. ɔueniebat p redūdātiā. sicut dicimus. q̄ passiones spūs redūdāt i corp⁹ qđ vnitū ē spūi. actōes spūales sine gaudij siue doloris miro mō redūdāt i corp⁹ vt experientia docet sili mō motus in deū siue affectio i deū corpi ɔuēit p quādā redundantiā. Uel poss3 dici q̄ hic motus appetitus i deū psonalis ē. l3 p̄io ⁊ p se sit ipsius aie. tm̄ q2 corpus ⁊ aia i eandē ɔcurrūt psonā. quodāmō corpi ɔuenit. sicut itelligē ⁊ huiusmōi qui sunt actus psonales. ſm q̄ dicit phs. q dič aiaz itelligē. nihil aliud dič q̄3 aiaz texere vel edificare. ⁊ iō quodāmō excellētiori respectu alioꝝ corpoꝝ corp⁹ humanū pticipat summū bonū. ¶ Ad hoc qđ obijcit q̄ nullo motu mouet i deū. s. neq3 motu circulari ⁊c. dōz q̄ imo. q2 motu circulari. motus aūt circularis ē q̄n fit reflexio ab eodē in idē. Uñ q̄n aliqđ mouetur p appetitū i deū ut pticipet eē diuinū p ɔtinuatōez sui eē. q2 in isto appetitu fit reflexio appetit⁹ in se. dr̄ eē mot⁹ circularis. Uñ ɔmētator sup illō dyoni. de diui. no. iiij. c. Et sensibiliū in vniuerso triū motuū. dicit circularē motū eē q̄n sensibilia ſm pprias vtutes ⁊ q̄litates opant. vt ignis calefaciēs ⁊ aq̄ frigēs. q2 vō ignis calefaciens agit vt eē suū ɔseruet ⁊ ita affect⁹ agētis reflectit supra se dr̄ moueri circulariter. Silr̄ dōm ē i pposito. Uñ rn̄dendū ē ad obiectū p interemptōez. Ad qđ ɔ̄inter q̄rit. vñ ē q̄ oia. i. oēs creature deū appetant. pōt dici ſm quosdā. q2 cū tria sint principia nāe. s. mā forma ⁊ priuatio. ex pte priuatōis ē appetitus instinctus nālis in oī re desiderandi deū. qđ nō credo pp̄ter duo. primū q2 non esset hec rō vniuoca i aiabus ⁊ angelis. i qua nulla ē priuatio ex pte pricipij nālis. Scōm ē. q2 priuatio nō remanet in re. s3 ē tm̄ pricipiū in fieri quo ad ea vñ q̄ p actū nāe educunt. pōt ergo dici sine piudicio. q̄ rō vniuoca quare dei appetit⁹ inest cuilibet creature ē. q2 ex nihilo. Uñ q2 inditu3 est vniuersiq3 creature appetere ɔtinuatōz eē. qđ nō pt aliqs asseq nisi ab eo a quo ē oē qđ ē. pp hoc oia appetūt illud summū bonū. a q̄ ē n̄ solūmō eē. sed ɔtinuatio. ⁊ pmanētia in eē de quo dyo. d dino. iiij. c. pricipiū oiu3 bonū velut factiuū ⁊ mouens oia. ⁊ ɔtinēs ea pp̄ie pulchritudinis amore ⁊ finis oiu3 ⁊ dilectissimū velut pfectissimu3 causale. Ibi expositor. summū oium ē deus sicut finis. ⁊ oia in munimētū ɔprehēdēs ⁊ velut his q̄ ſm pductis. Uñ sic principium oiu3 vtpote actor oium di. ita ⁊ medietas vt dans statū ad ɔsistēdū ⁊ finitio vt in volūtate ipsius finita sunt. ⁊ q̄ sunt in q̄bus ɔuersus ē p3 id quo ēt finalē ait. vt im tm̄ existētē ⁊ finē. Iuxta scēm Io. i apoca. ¶ Ad illud qđ obijcit de illis quoꝝ appetit⁹ totus nāe terminat p formā sicut dr corporibus supcelestib⁹ dōm q̄ l3 sit terminat⁹ appetit⁹ q̄ntū ad eē. tm̄ appetunt ɔtinuatōz que a diffusione summi boni ē a qua ē ɔtinuatio ⁊ ɔseruatio rei in eē. vt. n. dicit greg. cūcta ex nihilo facta sunt. corūq3 eēntia ad nihilū tendēt nisi auctor oium manu regiminis ɔtineret. oia ergo q̄ creata sunt p se subsistere nō valent nec moueri. sed intus subsistūt inquātu3 vt eē debeant acceperunt.

Questio. lxxxij. de corpe primi hominis put ɔsiderat i eē.

Xpeditū est d corpe primi hois put ɔsiderat vt in fieri. sequitur d eadem prout ɔsiderat i eē. Prio ergo inuestigabit d ɔditōibus respiciētib⁹ corp⁹ virile. Secūdo de ɔditōibus respiciētib⁹ corp⁹ muliebre. Itē de virili dr̄ p̄io quo ad eius ɔditōes intrinsecas. Scdo quo ad ei⁹ extrinsecas. In p̄ia pte primo agit de vnitate illius corpis. Scdo d veritate. Tertio d dignitate ⁊ nobilitate. ¶ Circa cōditōnes illas corpis q̄ qđē respiciūt veritatē. tria pricipalr querunt. Primū ē si ɔgruebat ex vno corpe in spē humana ppagare oiu3 hoiu3 corpora. Scdm ē si hoc decebat fieri. Tertiū ē si pp hāc vnitatē ē maxia dilectio spēi humane plusq̄3 inter indiuidua aliaꝝ specierū.

Membrū primum.

Primo ergo q̄rit si ɔgruebat oia corpora humana ppagari ex corpe ade. Qđ sic vr. corpus humanū ɔformitatem h3 ad spiri ſm q̄ ɔuenit ⁊ possibile ē. cuius signū est. q̄ corpus humanu3 alterius ē figure q̄3 corp⁹ alioꝝ aialiū. Uñ Basilius exame. ix. pecudes oēs terrene sunt. ob hoc inclināt ad terrā. S3 alia ē plantatio celestis hō. q quāti

habitu figure. tantuʒ dignitate distat a pecoribus
illoꝝ deorsū facies flexa ē. vtrūqʒ ꝓspectat. ⁊ qḋ
eius libidini iocūdum ē hoc sectat. tui ṽo caput
ad celū sēꝑ erigit. oculi tui sup̄na respiciūt. ꝯfor-
mitas aūt corporis cū aīa signū ē ꝯformitatis ⁊ vni-
tatis i ordine ad vnū ⁊ idē bonū. ⁊ signū indiui-
sionis in beatitudine. ꝯueniens ergo fuit ꝙ sicut
ꝯformes erāt in eē ⁊ i ordine ⁊ i diuisione ex ꝑte
finis. ꝙ ꝯuenirent siue ꝯformes eēnt ex ꝑte p̄nci-
pij. sicut oēs spūs ꝑficiētes corpa hūana ab vno
spū ꝓducunt in eē. ¶ Itē in diuinis ꝑsonis ē ꝓces-
sio primo ab vna ꝯiter a duab⁹. sed expedit hu-
mane impitie. ⁊ diuine ꝯuenit ꝓuidētie. ꝙ ad illa
que in diuinis ꝯsistūt p illa que i inferioribus re-
periuntur manuducatur. oꝑtuit ergo ꝙ illa ema-
natio ꝑsonalis que ē in diuinis i illis que hoī ino-
tescunt manifestaret. Sʒ nō potuit decētius ma-
nifestari ꝙ̄ in ꝓductione hoīs. qꝛ in ꝓductōe an-
geli in eē. cū vn⁹ ex altero nō ꝓcedat. nec i ꝓdu-
ctione brutoꝝ. ita ꝯpetenter. igit ⁊c. ¶ Item du-
plex ē principiū generatōis hoīs. actiuū ⁊ mrāle.
actiuum aūt quoddā ē vniuersale ordinatū a di-
uina sapientia. sicut sol. ergo a simili vr. ꝙ a diui-
na sapientia debuit aliquid ordinari qḋ eēt prin-
cipium materiale vniuersale dico. hoc nō potuit
eē nisi essʒ primus hō. ergo ⁊c. Contra i nulla
lege licitū fuit patrē ꝯhere cum filia. filiū cū mre.
cuius rō est. qꝛ filia ē de patre ꝺm ꝓpagationem
carnalem. ⁊ filius de mre. cum ergo prima mu-
lier condita fuit. vt essʒ primo viro in adiutoriuʒ
ad multiplicandū gen⁹ humanuʒ. ⁊ hoc in ꝯcu-
bitu matrimoniali. videt ꝙ nō debuit aliquo mō ex car-
ne viri ꝓpagari. ¶ Itē vt habetur ab aug. hō est
aīal sociale. ꝯueniebat ergo vt huiusmodi ꝓprie-
tatis ꝯditio i formatione primi hoīs qui erat cā
⁊ p̄ncipiū huius societatis essʒ exp̄ssa. sʒ melius
essʒ expressa. si plures eēnt simul ꝯditi. ꝙ̄ vn⁹ tm̄
solitarius ꝯdit⁹ essʒ ex quo alij. ergo ⁊c. ¶ Pre-
terea. animātiū quedā sunt soliuaga quedā in cō-
gregatione viuētia. Sʒ aīantia que soliuaga sunt
non ꝓpagauit dn̄s ex vno corpe. sʒ multa simul.
cuiusmodi sunt milui leones ⁊c. ergo multo for-
tius huiusmodi ꝑ͛a indiuidua facē debuit. ⁊ ē lo-
cus a maiori. Nā si qḋ magis videbat facē non
facit vt soliuaga solitaria. nec qḋ minus vt hoīeʒ
solitariū. vn̄ aug. x. de ci. dei. c. ij. aīantes ceteras
solitarias. ⁊ quodāmō soliuagas ⁊ q̄ solitudinē
magis appetunt. vt agle. milui. leones ⁊c. Alias
ꝯgreges istituit q̄ ꝯgregate atqʒ i gregib⁹ maluit
viuē. vt colūbe. sturni. cerui. damule. vtrumqʒ tm̄
genus nō ex singulis ꝓpagauit sʒ ꝑ͛a sīl iussit exi-
stere. ¶ Preterea. si ꝯueniēs fuit ꝙ oēs hoīes ꝓpa-
garent ex vno. vr̄ ꝙ debebāt ꝓpagari ex mulie͛
q̄ ē vas ꝯgruū ꝓpagatōi tali. ⁊ ñ ex viro. ¶ Rn̄-
dendū ꝙ iste sūt rōes ꝑter eas q̄ tacte sunt. q̄re
ꝯueniebat gen⁹ hūanū ꝓpagari ex vno ñ ex plu-

ribus. q̄rū vna sūpta ē a ꝑfectōe ꝯditōis femine.
Alia a scōꝝ expͣssiōe. Tertia ab expeditōe mie-
rorū. Quarta a ꝯmēdatōe diuinoꝝ iudiciorum.
Perfectio ꝯditōis sumit a duob⁹. s. ab ordine i
ꝓducēdo. ⁊ a sufficiētia nūerali i multiplicādo.
Una gͦ rō sūpta ē ab ordīe ꝓpagatiōis. vt. s. sic
hō medius est in ordine inter āgelos ⁊ animalia
bruta. sic i mō ꝓpagādi ordinē tenēt eūdeʒ. ꝑp̄ h
ꝯueniēs fuit cū i ꝯditōe siue creatōe reꝝ origina-
liū ꝯditi eēnt āgeli. ita ꝙ nullus ex alio essʒ ꝓpa-
gādus. bruta ṽo ita vt oīa erāt ꝓpagāda ex duo-
bus qḋ i genere hoīuʒ qḋ ē mediū tenēs i ordīe
vn⁹ essʒ ꝯdit⁹ ex q̄ alij ꝓpagarent. Un̄ aug. xij. d
ci. dei. c. xxi. ñ ē arduū videre multo fuisse meli⁹
qḋ factū ē vt ex vno hoīe quē primū ꝯdidit mul-
tiplicaret gen⁹ humanū ꝙ̄ si id inchoasset a plu-
rib⁹. Nā cū aīantes alias solitarias ⁊ quodāmō
soliuagas. i. que solitudinē appetunt. sic sunt agle
milui leones lupi ⁊ q̄cūqʒ ita sūt. Alias ṽo ꝯgre-
ges instituerat atqʒ i gregibus maluit viuere. vt
sunt colūbe. sturni. cerui. damule. ⁊ cetera huius-
modi. vtrūqʒ tm̄ genus nō ex singulis ꝓpagauit.
sed ꝑ͛a simul iussit existere. hominem ṽo cuius
naturam quodāmodo mediā cū angelis bestijs-
qʒ condebat vnum ac singulū creauit. ¶ Itē per-
fectio q̄ʒtum ad sufficiētiā numeralē i multiplicā-
do ostenditur in hoc. ꝙ sicut vir ꝓcessit i eē a so-
la muliere. s. xp̄s a beata ṽgine. ita viri ꝙ̄ mulie-
res a duob⁹: nisi mulier ꝓcessisset a solo viro. nō
essʒ numer⁹ sufficiēs ad multiplicatōeʒ. i hoc er-
go ꝙ a p̄mo viro ꝓcessit mulier sine mulieris ad-
iutorio. fuit sufficiētia i multiplicatōe. Un̄ ansel. ij.
Cur de⁹ hō. viij. c. q̄tuor modis pōt de⁹ hoīem
facē videlʒ aut ḋ viro ⁊ femina. sicut assidu⁹ mon-
strat vsus. aut nec ḋ viro nec de femina. sicut crea-
uit adā. aut ḋ viro sine femina sicut fec̄ euā. aut ḋ
femina sine viro. ꝙ nō dū fecit. vt igit hūc quoqʒ
modū ꝓbet suo subiacere ꝑtāti. ⁊ ad hoc ip̄ʒ dif-
ferri eē: nll ꝯuenientius ꝙ̄ vt de femina sine viro
assumat illū hoīeʒ quē q̄rim⁹. ¶ Itē alia rō sumi-
tur a scōꝝ expͣssiōe. ⁊ hoc sumit a duob⁹. Pri-
mū ē scʒ sine signatiuū spūal ꝓpagatōis a scḋo
adā. vt sic prim⁹ adā fuit p̄ncipiū oīuʒ ꝓcedētiuʒ
in eē carnali p generatōʒ carnalē. ita adā scḋs. s.
xp̄s: fuit p̄ncipiū oīuʒ ꝓcedētiū i esse spūali p ge-
neratōeʒ spūalē. Un̄. j. cor. xv. Fact⁹ ē prim⁹ hō
adā i aīaʒ viuētē: nouissim⁹ adā i spm̄ viuificā-
Glo. totū gen⁹ humanū q̄dāmō sūt illi duo spi-
s. prim⁹ adā ⁊ scḋs. qꝛ ex illo sūt nati: ex isto rena-
ti. ⁊ iō vterqʒ dr̄ p̄r generis humani. r. v. ad. que
adā est forma futuri. Glo. sicut iste p̄r oīuʒ ꝺʒ car-
nem. sic xp̄s ē p̄r oīuʒ ꝺm fidē. Scḋm ē sacramē-
tum spiritualis vnionis. vt. s. sicut adā ⁊ eua q̄si
vnum corpus carnale erant. quia mulier for-
mata fuit de viro. sic xp̄s ⁊ ecclesia quasi vnum
corpus spirituale sunt. quia ecclesia de ipso. for-

-statuet. Ephe. v. membra sum⁹ corporis ei⁹ ⁊ ꝺ carne eius ⁊ ꝺ ossib⁹ eius. Glo. i. cuius rei signū adā q̄ erat forma futuri. cū ꝺ costa sua factā mulierē vi disset. i. gen̄. dixit. hoc nūc os ꝺ ossib⁹ meis ⁊ caro ꝺ carne mea ē. ¶ Itē rō tertia sumit ab expeditōe meritoꝝ. ⁊ hoc sumit a duob⁹. Primū ē cōmēdatio vnitatis. s. duplicis mēbroꝝ adinuicē, ⁊ mēbroꝝ cū capite. De p̄mo Aug. xij. de ci. dei. c. xxi. hoiez vnū ac singulū creauit. n̄ vtiqʒ solū sine hūana societate deserēduz. sʒ vt eo medio vehemētius ei ꝯmēdaret ipsius societatis vnitas vinculūqʒ ꝯcordie. Sʒ nō tm̄ iter se nec silitudinē deruētiū cognatōis affectu hoīes necterent. q̄n nec ipsā qdē feminā copulādā viro sicut ipm creare illi placuit: sʒ ex ipo vt oē ex hoie vno diffūderet genus hūanū. De scd̄a aug. xxi. ꝺ ci. dei. c. xvij. vt exordio generis hūani ꝺ latē viri dormiētis costa detracta femia fieret. xp̄m ⁊ ecclesiā tali facto iā tunc ꝓphetari oportebat. sopor quippe ille viri mors erat xp̄i. cuius exanimis i cruce pēdētis latus lācea pforatū ē. atqʒ inde sāguis ⁊ aq̄ fluxit: que sacramēta eē nouimus qbus edificat ecclesia. Nā hoc ēt verbo scriptura vsa ē vbi n̄ legit formauit aut finxit. sʒ edificauit eā mulierē. creatura ergo dei femia sicut vir. sed vt de viro fieret vnitas ꝯmēdata ē. vt ēt illo mō fieret. xp̄s ⁊ ecclesia figurata ē. Scd̄m ē incitatio caritatis siue amicitie. Aug. de bono ꝯiugali in p̄cipio. Qn̄ vnusquisqʒ hō hūani generis ps ē ⁊ sociale quidā est humana nā. magnūqʒ hʒ nāle bonuz. viz quoqʒ amicitie ob hoc ex vno deus voluit oēs hoīes cōdere. vt in sua societate nō sola silitudine generis: sed etiā cognatōis vinculo tenerent. Et. ij. sen. xviij. di. ideo ex vno hoie oēs esse voluit deus: vt dū ab vno cognoscerēt se eē. oēs se quasi vnū amarent. ¶ Itez quarta rō sumit a cōmendatōe diuinoꝝ iudicioꝝ. ⁊ hoc a duob⁹. Primū ē humilis sublimatio. i. sublimatio hois primi ad excellentiā imagis dei. Scd̄m ē supbi. i. dyaboli cōfusio. de his duobus. ij. sent. xviij. dis. Ubi dr̄ hic attēdendū ē. quare nō creauit simul viꝝ ⁊ mulierez sicut āgelos. sʒ prius viꝝ ⁊ deide mulierē de viro. Ideo. s. vt vnū eēt generis hūani p̄cipiū. quatenus in hoc ⁊ supbia dyaboli ꝯfunderet ⁊ hominis hūilitas dei silitudine sublimaret. dyabolus quippe aliud a deo p̄cipiū eē cupierat. loqʒ vt ei⁹ supbia retūderet. hic hō i munē accepit. qḋ dyabolus pu͛rse rape voluit: sʒ obtinere n̄ potuit. ⁊ p hoc imago dei i hoie appuit. q: sicut dus oib⁹ rebus extitit p̄cipiū creatōis. ita hō oibus hominib⁹ p̄cipiū gn̄atōis. ¶ Ad primū ergo dōz. q̄ iter generātes ⁊ genitos siue pentes. ⁊ ꝓlem ē ordo prioris ad posterius. iter generātes ē ordo pitatis. pentes enim sunt comites gn̄ationis. si ergo altera psona pentuz ꝯueniret cum prole sua. i opere gn̄ationis sortirent ordiēz paritatis ex̄tīco in ordine prioris ad posterius. ⁊ ita cōfunderet ordo generationis. pp hoc copula ꝯiugalis nō sustinet. neqʒ in lege aliqua sustinebat inter pentes ⁊ prolem. Rō āt quare nō sustinebat. nō fuit solūmodo q: proles sumpsit originem mālem a parētibus. sed q: ps illa siue portio ex qua erat originalr̄ p coituz descindebat. ordo. n. paritatis que ē int generātes ⁊ prioris ad posterius inter pentes ⁊ ꝓlem. maxime ē ex cooperatōe generātiuz in decisiōe semis. qua mediāte disponit semē neruis ꝯueniētib⁹. ⁊ debita armonia ad organizationē ⁊ p ꝯñs ad susceptiones iformatiōis alerōalis. sllō āt corpis ade de quo formata fuit eua nō fuit diuisa ab ipso hoc mō. pp qḋ non ē similitudo int euam ⁊ adaz que est int p̄rem ⁊ filiaz. ¶ Ad aliud quod obijcit q̄ melius essʒ expssiue q̄ homo ē aial sociale. si plura idiuidua sil' essent condita ⁊c. Dicēduz q̄ etsi forte citius nō fuit melius. imo minus bn̄. q: illa socialitas siue societas aialis semp ꝯuenit ex ꝯueniētia aliqua nāli. magis āt ꝯueniāt quoꝝ ē ꝯformitas siue ꝯuenientia in nā ꝓpinqua. sicut fuit primoꝝ pentuz: q̄ȝ quoꝝ est ꝯueniētia gn̄alis siue in nā remota. cuiusmodi eēt iter illos si eēnt simul cōditi de limo. Rn̄dendum ē ergo ad obiectuz per iteremptōem. ¶ Ad aliud dōm q̄ i animātibus duplex ꝯcreatus ē appetitus. s. gn̄ationis idiuidui: ⁊ multiplicationis spēi. In signuz primi q̄dā sūt animātia solitaga. cuiusmodi sūt p̄daria oia. melius eim ꝓuidēt sibi solitarie incedēdo q̄ȝ si ꝯgregata icedēnt. ꝓpter scd̄z tpe coitus ꝯueniūt. Un̄ Basilius libro. viij. exame. q̄dā sūt animātes ꝯgregales exceptis p̄datricibus quoꝝ nulla cū alijs pter coitū socialis. Alie sūt cōiter viuētes vt colūbe. sturni. graculi. q: ergo i his aiantib⁹ intēdebat dn̄s spālr̄ saluationē spēi ad ornādū terrā ⁊ nō idiuiduoꝝ p̄cipalr̄. Nō. n. ē deo cura de bobus. in hūana vero specie maxie circa idiuidua referebat intētio dn̄i. ideo illum fecit dn̄s solitariū. ⁊ illa plura i signū q̄ intētio diuina erat p se ⁊ principalr̄ circa salutē idiuiduoꝝ inq̄ȝtū huiusmodi. i. vt i singulis saluaret diuinā eē ⁊ perpetuaret. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit pʒ rn̄sio ex dictis. q: q̄ primus homo ꝯditus fuit solitarius ⁊ post factum adiutoriuz sile sibi de ipso Gen̄. ij. causa fuit amicitie taz i primis parētibus q̄ȝ in posteris vt ex dictis pʒ. Quia vt dicit augu. de bono ꝯiugali. ob hoc ex vno voluit deus omnes hoīes cōdere. vt in sua societate nō sola silitudine generis: sed ēt cognatōis vinculo tenerent. ¶ Ad hoc qḋ vltimo querebat. dicēduz q̄ cōueniēs fuit vt serus essʒ p̄cipalioris qui humani generis dēbat eē p̄cipiū. ¶ Ad hoc qḋ obijcit q̄ mlr̄ ē vas ꝓpagatōis. dōz q̄ hoc veꝝ ē quātū ad illos q coitu seminis ex viro ⁊ muliere ꝓpagāt.

Membrum secūdum.

Einde querit si conueniebat ex vno ho-
mine totu genus humanu propagari pro-
pter causam mutue dilectionis? quod sic. videtur
ex illo verbo .ij. sent. di. xviij. c. In eo-
dem quoque paradiso etc. Ex vno homie voluit deus
oes esse. vt dum cognoscerent se ab vno esse: omes se
quasi vnum amarent. Ratio huius est. quia silitudo est
causa amicitie siue amoris. Eccl. xiij. Omne aial di-
ligit sibi sile. sic et ois homo proximum sibi. conueni-
ens ergo fuit vt dns oes hoies ex vno produceret
quos a seinuicem amari voluit. ¶ Item causa imediatis-
sima et prima amoris est conformitas siue identitas
nature cuius signum est. quod vbi est summa identitas natu-
re vt i diuinis psonis. ibi est summus amor. Volens
ergo deus hoies a seinuicem amari: non sine congruen-
tia et ratione. vt in quadam vnitate psisterent. et ex hoc
seinuicem magis diligerent. oes ex vno in esse produ-
xit. Contra. vnitas p quam ex vno corpe pdeunt
et educuntur alia. est vnitas carnalis: ergo erit radix
et causa carnalis amoris. igitur si ideo voluit dns omnia
corpa hoium ex vna ppagari carne vt se ama-
rent. videtur quod deus voluit vt se hoies amarent car-
naliter. quod non est verum. cum dicat Math. x. Non veni pa-
cem mittere sed gladium. veni enim separe hoiem ad-
uersus patrem suum et filium aduersus matrem suam.
¶ Item amor carnalis est ipedimentum amoris spualis.
non ergo debebant oes hoies ab vno ppagari: vt
maiori effectu carnali adinuicem complecterentur. cum
huiusmodi affectu amoris ipediatur amor spualis.
¶ Item si amor pntie xpi corpalis discipulos eius
reddidit non idoneos ad gratiam spussancti: multo for-
tius glibet amor quorumlibet conformium natura vel
generis ppinquitate. Sed amor pntie xpi corpalis
discipulos reddidit non idoneos. vnde Jo. xvi. Nisi
ego abiero paraclitus non veniet ad vos. glo. Non
quod positus i terra non possit dare: sed quia non sunt ido-
nei accipere nisi eum sm carnem desistant nosse: sed non
est diuine puidentie cuius est oium saluti puidere ali-
quid facere. vnde alig reddunt non idonei ad gratiam
spussancti. hoc autem facit amor hoium quorumcunque
sit. ergo etc. ¶ Item odium ppinquorum expedit ad vi-
te pfectionem. igitur amor ipedit. prima patet Luce. xiiij.
Siqs venit ad me et non odit patrem suum et ma. et
vxo. et fi. et fra. adhuc autem et animam suam. non potest
meus esse discipulus. Ecce quod odio ppinquorum ex-
pedit ad vite pfectionem. sed nihil debebat fieri a sum-
ma bonitate quod istud bonum ipediret. non igitur conue-
niebat vt primus ho aliquo modo factus esset: quo
illud bonum ipediret. sed si factus esset modo aliquo quo
excitaretur ad amorem primorum ipediret istud bonum.
ergo etc. Rndeo. quod conuenienter ordinauit deus
vt oes hoies ex vna pdirent origine. vt ex hoc ma-
gis excitarentur ad mutuam dilectionem. quia in via dile-
ctionis siue amoris graditur i patriam. puidit puiden-
tia diuina humano generi i multis que ipsos ad amo-
rem excitando expediunt in hac via. vnum est identitas

originis. aliud est sustentatio eodem cibo spuali. de quo
j. Corin. x. Vbi loquitur de pribus nris dicit omnes
eandem escam spualem manducauerunt et oes eundem
potum spualem biberunt. quia illis datum est manna de ce-
lo Exo. xvi. sic nobis corpus xpi. Jo. vi. patres
nostri manducauerunt manna i deserto et mortui sunt.
hic est panis de celo descendens. vt siqs ex ipso mandu-
cauerit non morietur. Aliud est cohabitatio i eadem do-
mo. aliud est subiectio vni dno. aliud est vnitas sa-
cramentalis. de his ciprianus. Vnum corpus. vnus
spus. vna spes vocationis nostre. vna fides. vnus
dns. vnum baptisma. et quo multi radij sunt et vnum
lumen. et multi arboris rami sed vnum robur. vnum
tenaci radice fecundatum. et qno de fonte vno riuuli
plurimi defluunt et numerositas licet diffusus videa-
tur exundantis copie largitate. vnitas tamen seruatur in
origine. quod quidam tam verum est de corpe primi hois.
quam de ecclesiastica vnitate. ¶ Ad argumentum in contrarium
dicendum quod triplex est amor carnalis scilicet nalis et spua-
lis. de carnali dilectione Isa. lvij. dilatasti cubile tu-
um et pepercisti cum eis fedus. dilexisti stratum eo-
rum manu apta et ornasti te regio vnguento. de nali. ij.
Reg. j. Sicut mater amat vnicum filium suum. ita ego te
diligebam dixit dauid de Jonatha. de spuali Jo.
xv. hoc est mandatum meum vt diligatis inuicem sicut dilexi
vos. Vnitas autem carnis ppagate ad hoc fuit vt
se mutuo diligerent hoies. non carnaliter sed naliter et per
nalem amorem inducerentur spualis. non ergo ois amor car-
nis carnalis est. sicut nec amor spus spualis est. Amor
autem carnalis qui est libidinosus sicut inordinata affectio
carnalis est quam xps venit euacuare. Ex his patet re-
sponsio ad prima duo obiecta. quia amor carnalis qui est pu-
re nalis et nullo modo libidinosus: spualem non ipedit.
spualem dico simpliciter et absolute. non vt ponit gradus
pfectionis. huiusmodi enim fortasse ipedit vt infra pate-
bit. Non ergo huiusmodi amor ipedit amorem spua-
lem simpliciter. sed potius ad illum disponit vt que pficiendus
est. nec huic amori contradicitur a sacra scriptura. Vnde
greg. i omel. quadam sup illud Jo. xv. Hoc est pre-
ceptum meum dicit. Sunt nonnulli qui diligunt primos sed
p affectum cognationis et carnis. quibus i hac dilectione
sacra eloquia non contradicunt. ¶ Ad illud quod obijcitur
quod amor pntie corpalis xpi reddidit discipulos in-
idoneos ad gratiam spussancti etc. dicendum quod discipu-
li quando dns pmisit eis spiritumsanctum Jo. xiiij. habebant
spumsanctum. sed non in illa abundantia gratie in qua
erant habituri. Vnde Aug. sup illud Jo. xiiij. Si dili-
gitis me. mandata mea. ser. et ego ro. pa. et alium pa. da. vo-
bis. iam habebant spumsanctum discipuli quem dns pmit-
tebat. sine quo cum dnm non dicebant. nec tamen ad-
huc eum habebant sicut dominus pmittebat. habebant
itaque minus: dandus erat eis amplius. habebant occul-
te accepturi erant manifeste. quia hoc ad maius do-
num spussancti pertinebat. vt eis innotesceret quod
habebant. quia ergo ad hoc quod discipuli essent ido-
nei ad illam abundantiam gratie spiritussancti quam erant

recepturi. oportuit q eent eleuati quantum ad intellectu. et abstracti quantum ad effectu a dilectione carnali siue sensibili. et q omnino conuersi ad primam veritate et summam bonitate. vnde oportebat q esset eis subtracta presentia xpi corporalis: in qua maxime delectabant secundum hoiem exteriore. vt illa subtracta quasi omnino eleuarent et conuerterent ad ipsam deitatem in qua delectarent secundum hoiem interiore. Amor ergo presentie corporalis xpi non reddidit eos non idoneos ad gratiam spiritussancti. sed fecit illos minus idoneos ad abundantiam gratie spiritussancti. Si dicit obijcit ad hoc q amor presentie corporalis xpi reddidit eos minus idoneos ad illam abundantiam gratie. multo fortius amor cuiuscumque quantumcunque sit conformium in natura vel generis propinquitate idem faciet. ergo amor naturalis de quo querimus est boni impedimentum. ergo non conueniebat et cetera. Dicendum q sicut timor qui est introductiuus amoris non stat cum perfecta caritate. j. Jo. vlti. perfecta caritas foris mittit timorem. imo impedit quodammodo perfectionem caritatis. sicut quodammodo amor naturalis preparat et disponit ad amorem gratuitum siue spiritualem. tamen quandoque accidit q impedit progressum ad perfectionem amoris spiritualis si nimis adhereat. vnde sicut decet diuinam bonitatem quandoque incutere timorem. vt illo mediante preparet timens ad amorem et illo introducat. sicut vult aug. licet timor non stet cum amore perfecto. imo progressum ad illum impedit. sic conuenit diuinam bonitatem inter hoies amorem mittere naturalem. vt illo mediante disponant ad spiritualem. quamuis eo quandoque impediat progressus ad perfectionem amoris spiritualis. Non est ergo inconueniens deum in conditione hominum aliquid fecisse vnde excitarent ad amorem naturalem. quamuis eo quandoque tardat siue impedit progressus ad statum caritatis perfecte. ¶ Ad vltimum quod obijcit. q odium propinquorum expedit ad vite perfectionem. dicendum q est odium persone: et illud odium non expedit sed impedit. et est odium vicij siue malicie. et hoc odium non est contrarium amori naturali ad quem inuitamur ex hoc q sumus ab vno principio. vnde aug. sup illud luce. Qui venit ad me et non odit et cetera. dicit. Si vim precepti perpendimus vtrumque agere per discretionem valemus. vt eos qui nobis carnis cognatione coniuncti sunt. et quos proximos nouimus diligamus. et quos aduersarios in via dei patimur obediendo et fugiendo nesciamus. quasi enim per odium diligit qui carnaliter sapiens dicit. dum praua nobis suggerit non audit.

Membrum tertium.

Deinde querit vtrum propter hanc vnitatem magis se debeant diligere indiuidua huius speciei homo. quam indiuidua aliarum specierum. Quod sic videt ex rationibus pretactis. similitudo. n. est causa dilectionis. vnde ecc. xiij. Omne animal diligit sibi simile. sic et omnis homo proximum. sic omnis caro ad simile coniungit. et omnis homo simili sibi sociabit. Si ergo inter indiuidua huius speciei homo est maior propinquitas et similitudo quam inter indiuidua alterius. et hoc est ratione conuenientie et similitudinis de qua hic intendimus. ergo et cetera. ¶ Item hoc patet per hoc q in diuinis personis vbi est summa similitudo est summus amor. ¶ Item istud patet ex supradictis auctoritatibus. Contra. vnum diuidit sicut et idem. erit ergo diuidere, vnum genere: specie: numero. sed indiuidua huius speciei homo. sunt vnum genere et specie. et vnum numero. similiter et indiuidua aliarum specierum. non ergo est maior identitas vel vnitas inter indiuidua hominis quam inter indiuidua alterius speciei. Si ergo ratione vnitatis aut identitatis est dilectio. non erit maior inter homines indiuidua propter vnitatem iam dictam. quam inter indiuidua alterius speciei. ¶ Preterea. maius signum affectionis videmus in indiuiduis quibusdam quorundam animantium. vtputa galline et aliorum multorum. que erga pullos suos plus afficiunt quam indiuidua speciei rationalis. et sic videt q propter vnitatem iam dictam non sit maior dilectio inter indiuidua huius speciei homo. quam inter indiuidua alterius speciei. ¶ Preterea. supposito q in vna specie angelorum sint multi angeli. non est dubium quin se plus diligant quam indiuidua hominis. et tamen non est vnus ab alio. Item non videt ratio quare hec indiuidua debeant se maiori affectu diligere quia descendunt ab aliquo vno quia hac ratione adam et eua et alij homines se magis dilexissent quia fuerunt de eodem limo ¶ Preterea. omnis creatura vanitati subiecta est ro. viij. et hoc est proprium creature ratione qua est originaliter ex nihilo. habet autem aliquid veritatis ratione qua est ab eo qui essentialiter est. Sed ratio siue causa dilectionis spiritualis dico non est emanatio creaturarum ab eo qui essentialiter est. quia tunc esset ratio aliqua spiritualis quare debemus quecunque vilia et nociua nobis diligere. multo fortius vt videtur non est ratio aliqua spiritualis quare indiuidua huius speciei homo debeant se diligere ratione emanationis in esse a creatura. Responsio. q sicut primis rationibus ostensum est. magis se debeant diligere indiuidua huius speciei homo. propter causam predictam quam indiuidua alterius. ¶ Ad primo obiectum in contrarium. dicendum q et si indiuidua hominis non sint vnum numero. sicut nec indiuidua aliarum specierum. tamen amplior est in eis similitudo quam in alijs vel vnitas. sicut fontis cum aqua eiusdem. signatis diuersis partibus aque in eodem fonte similiores sunt quam aqua vnius fontis cum aqua alterius. sicut vult philosophus in li. topicorum. hec. n. est vnitas speciei: et vltra hoc identitas originis. ibi vero vnitas speciei tantum. similiter in indiuiduis humane speciei vltra rationem vnitatis in specie est vnitas vel identitas originis que non est in indiuiduis alterius speciei. ¶ Ad aliud dicendum. q diuina bonitas ita prouidit. q quando pulli vel catuli animalium siue quocunque alio nomine nominent sibi prouidere non possunt. extat eis necessaria parentum prouisio et inest parentibus appetitus siue affectio naturalis ad prouidendum eisdem. et quia illa

affectio cuius sm spēm nature nō moderate re/
gimie rōis: nulla, puidētia magis afficiunt ꝙ in/
diuidua hōis. vn̄ basilius exame. viij. ait spāliter
de piscibus belluaꝝ ps maria ⁊ delphini ⁊ foce
catulos pereūt que fetus suos recēter editos cuꝫ
ex aliqua cā fuerūt territi de vno sublapsos i vte
rū ,ptegere ⁊ fouere narrant. Sed ꝙ nō sit verū
generaliter. pꝫ cū ,pcessu tp̄is pugnēt cum paren
tibus ⁊ cecant. ¶ Ad aliud dōm sine p̄iudicio.
ꝙ angelus plus diligit angelū amore naturali ⁊
spūali siue gratuito: ꝙ hō hoiem. ꝙ gratuito: nō
ē dubiū. ꝙ nāli pꝫ. qꝛ cū homo pp carnis infir/
mitatē maiore idigeat sustētatione ⁊ fulcimento.
amor illius magis icuruat ⁊ reflectit sup ipsum
ꝙ amor angeli sup ipm. ⁊ amor nālis quo ma/
gis icuruat sup ipm cuius ē. eo minus ad aliū se
dilatat. sicut ē de amore spūali sm ꝙ vult bern̄. di
cēs. Dn̄e q tecū aliqd diligit qd pp te nō diligit.
minus te diligit. ergo amor angeli nālis eo ꝙ nō
ita icuruat sicut hōis. libertate ampliori se exten
dit ad alium ⁊ dilatat. pp qd magis diligit vnus
aliū amore nāli ꝙ vnus hō aliū. Un̄ qꝛ diuia ,p/
uidētia attendēs amorē nālem. hōis n̄ posse nisi i
actū debilē pp carnis ifirmitatē. ,puidit homini i
multis q̄ excitāt ad amorē ,primi vt que supra ta
cta sunt i auctē beati cipriani. Uoluit tn̄ qdaꝫ dice
re ꝙ nō sunt duo amores. s. nālis ⁊ spūalis: cum
sint i eodē. cū. n. amor naturalis p se ē sine spūali
pōt in actū debilē. superaddit āt gr̄a amori nāli ⁊
[illegible] caritas. ⁊ fit nālis spūalis p additū grē. sic co/
lor vehemēter illuminatus mediāte luce pōt in
actū suū. ⁊ nō distinguit actus coloris ab actu lu
cis i illa opatiōe vbi ꝯcurrūt. Unde dicunt ꝙ in
patria nō erūt duo amores nālis ⁊ spūalis. sed
trāsibit ibi nālis in spūalem. Sed amor spūalis
ē quo nullus diligit nisi ,pter deū. Unde homo
diliget deū maxime i patria ⁊ angelus silr. Dein
de ordie distributo si hō magis habeat deuꝫ ꝙ
angelus. plus diliget hō hoiem ꝙ angelum. Si
angelus plus. plus diliget angelū. sic ē de angelo
respectu hōis. ſꝫ ⁊ si ita sit de amore patrie ali
q̄ mō sic dicūt nō credo ꝙ ita sit de amore i via.
imo vehemēter opinor duos eē amores. s. natu/
ralē ⁊ gratuitū siue spūalem. ¶ Si āt obijcitur ꝙ
hō magis ꝯuenit cum homie ꝙ angelus cū an/
gelo. Homo eniꝫ ꝯuenit cū hoie in hoc ꝙ omne
genus nature scilꝫ corp̄alis ⁊ spūalis represen/
tat. non aūt sic idiuidua aliarū specieꝝ ſꝫ vel cor/
porales tm̄ vt omnia homie iferiora vel spiritua
les tm̄ vt angeli. igit si vnitas ⁊ ꝯueniētia est cā
dilectōis ⁊c̄. Dicēdū ꝙ hoc veruꝫ est [illegible]js exi/
stentibus paribus. nō aūt sunt alia paria i homi/
ne ⁊ angelo qꝛ vt tactū ē. nō equali libertate extē
dit se affectio angeli i diligēdo ⁊ hōis. ¶ Itē for
te maior ē vnitas ⁊ ꝯueniētia angeli ad āgelū ꝙ
hōis ad hoieꝫ. lꝫ i pluribus ꝯueniāt homines ꝙ

angeli. sic maior ē vnitas ⁊ ꝯformitas vniuersa
liter pūcti ad pūctū. ꝙ linee ad lineaꝫ. vniuersalr
dico. qꝛ lꝫ oēs linee vnitatē quādā hēant ⁊ ꝯfor
mitatē pūt quasi ifinitis modis differre qd n̄ pūt
pūctus ⁊ pūctus. silr ē i ,pposito. hō pōt differre
multis mōis ab hoie rōe ꝯmixtiōis: multiplici/
tatis ⁊ ꝯpositōis illius: qbus n̄ pōt differre an/
gelus ab angelo. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ indiuidua
hūana i duob⁹ ꝯueniūt i qbus nulla idiuidua al
terius spēi ꝯueniūt. s. ꝙ sūt ex vno ⁊ ab vno. ab
aūt dicit circūstātiā efficiētis. ex. hō māe: qꝛ mate
ria oīum corpoꝝ hūanoꝝ fuit i adā. de singulis
hoībus pōt dici ꝙ sūt ex vno. ⁊ hec ē vnitas ma
terie. qꝛ i indiuiduis aliaꝝ specieꝝ n̄ repit. nō. n.
creata erat inter reꝝ origialia vna aīa ex q̄ alie
cēnt ,ppagāde ſꝫ plures nec vnus hōs ex qbus
debebāt ⁊ alij descēdere. ⁊ qꝛ n̄ quocūqꝫ modo
descēderūt posteriores. s. filij ⁊ filie ab adaꝫ. ſꝫ p
generatiōeꝫ sūt oiuꝫ eoꝝ corpa ,ppagata ex vno
corpe sicut iferius patebit. Ideo cū ipe adā fue/
rit p̄cipiū generatōis oiuꝫ hūanoꝝ corpoꝝ si/
ne primus gnātor. ve⁊ ē nōs fuisse ab vno sicut
a principio. ⁊ ex vno sicut a p̄cipio māli. nō er
go ,ppagatio mālis a p̄io parēte ē tn̄ in indiui/
duis generis hūani rō seu cā dilectōis. ſꝫ potius
formalis que ē silitudo aliq̄ occulta vel manife/
sta. relictis idiuiduis huiusmōi ex vtute ⁊ opa/
tiōe primi hōis generātis. hec aūt plana sūt ꝯsi/
derāti. Pꝫ ergo ꝙ nō ē rō quare idiuidua hu/
ius spēi hō debebāt se magis diligē: qꝛ quodā/
mō fuerūt de eodē limo. de quo n̄ habebat eē [illegible]
n̄ māle remotū: sicut qꝛ fuerūt de eodē parente a
quo sūt n̄ solūmō sm eē māle: ſꝫ quodāmo ſꝫ eē
formale. formale dico nō vltimuꝫ qd lꝫ ab aīa.
sed vltimū ꝙtum ad eē corp̄is quo optat ad aīe
susceptōeꝫ. ¶ Ad illud qd postea obijcit. ꝙ i cō/
municādo i idiuiduis hui⁹ spēi hōis ,ppings p̄s
rētib⁹ ē driuatū ⁊ ,ppagatū a p̄is parētib⁹. n̄ so
lum cōicat eis illud qd ē vanitatis. sed qd ē veri
tatis. Rōe enim vanitatis cui subiecta ē creatu/
ra ex hoc ꝙ ē ex nihilo. statim deficeret nisi a ve
ritate quā habꝫ ex hoc qd ē ab eo qui eētialiter
est: fulciret ⁊ sustentaret in eē. vn̄ in eē idiuiduoꝝ
huius spēi hō duo ꝯtinent. s. vanitas ⁊ veritas.
⁊ hec sūt deriuata ⁊ ,ppagata ad i posteros a p̄i
mo parēte mediātibus ,ppingorib⁹. n̄ ergo ꝯue
niūt posteri primi parētis solū in p̄ticipatōe va/
nitatis inq̄ntū sunt ab ipo: ſꝫ et in p̄ticipatōe veri/
tatis. Cū ergo di ꝙ emanatio ab eo q eētialiter
ē non ē cā dilectōis spūalis ⁊c̄. dōm ꝙ imo inq̄
tū illa emanatio ē mediāte p̄io parēte a q̄ oēs su
mus māliter ⁊ formalr eo modo quo dictum ē.

Questio. lxxxiij. consideratio de veritate corporis ade.

Queritur cōse-
quēter d̄ veritate corpis ade.
τ qm̄ veritas illi⁹ corpis tri/
plr variaṫ. ꝯsideraṫ eīz vt crea
tura tm̄. vl' vt creata τ ꝓpaga/
ta. vl' vt creata accōmodata. iō
tria sūt hic q̄rēda. ¶ Queriṫ ergo p̄io de verita
te corpis ade creata. f. si erat vere corpus huma/
nū. Secūdo de veritate ꝓpagata. Tertio de ve/
ritate occasionata.

Membrum primum.

Jrca p̄imū q̄riṫ vtrū corpus ade erat
vere corp⁹ hūanū? Qd̄ ſ. Anſ. i li. de
ꝯceptu virginis. pariṫ verus ē hō. τ
adā d̄ n̄ hoīe. τ ih̄s d̄ sola muliere. τ
eua d̄ solo viro: sic ē verus hō q̄lib; vir aut mu
lier d̄ viro τ muliere. s; n̄ eēt verus hō nisi ha/
buiss; veritatē corpis hūani. ¶ Itē veritas cau/
sati ē a veritate cāe. oīa aūt corpa hūana sūt a cor
pore p̄imi hoīs vt tactū ē. ergo cū hūana corpa
ꝓpagata a corpe illo sūt vera corpa hūana. relin
quiṫ q illd̄ fuit corp⁹ huiusmōi. ¶ Itē anſ. i li. de
veritate. Vb̄ gr. gcqd ē vere ē inq̄tū ē h̄ qd̄ i sū/
ma veritate ē. discipul⁹. absolute potes ꝯcludē q
oē qd̄ ē. vere ē q̄m ñ ē aliud q̄ȝ qd̄ ibi ē s; ibi fuit
vt ꝓducēdū i eē veritatē qd̄ p; ex sacra scriptu/
ra. ergo τc. Cōtra xp̄s vt ꝓbaret se assūpsisse
veritatez hūane nāe. assūpsit defect⁹ nr̄os. ergo [redacted]
ñ fuerūt i illo corpe defect⁹. ñ fuit i eo veritas hu
mane nāe. ¶ Itē p̄cipatio nāliū ꝓprietatū attesta
tur v̄itati rei. Sed corpis ꝯpositi ex elemētis nāl' ē
ꝓprietas pugna τ dissolutio. vt eīz dic̄ dam. Op
positio ē p̄ncipiū pugne. pugna dissolutiōis τc.
ergo si pugna τ dissolutio ñ erāt nāles ꝓprieta/
tes corpis ade. ergo nō erat verū corp⁹. ergo nec
verū corpus huiusmōi. ¶ Itē ad h̄ ondēdū q̄daz
illd̄ gen̄. vi. Scd̄z aliā trāslatiōz dr̄. finxit de⁹ ho/
minē d̄ t̄ra. s; veritas τ fictio opponūtur. si ergo
corpus illd̄ fuit fictū ñ fuit corp⁹ verū. ¶ Itē vt ex
v̄bis Anſ. h. d̄ veritate supradictis p; q veritas
i creatura ñ ē aliud q̄ȝ qd̄ ē i sūma veritate. s; ni/
hil ē i sūma veritate nisi qd̄ ē imutabile τ iuaria/
bile. ¶ Preterea dr̄ ibidem. veritas ē oīū q̄ sūt
eēntia. q: hec sūt qd̄ i sūma veritate sūt. ex hoc p;
q corpus illud possibile fuit τ ꝓductū ad nō eē
corp⁹ hoīs ñ habuit veritatē corpis hūani. ¶ Itē
qd̄ icipit eē qd̄ ñ erat. desinit eē qd̄ fuit vl' qd̄ ē. q
aūt tale ñ h; verū eē q: veritas incōmutabiliter p̄/
manēt vna τ eadē vt vult aug. s; corp⁹ ade desijt
[redacted] qd̄ erat. Primo eīz fuit imortale τ icorruptibi/
le. τ postmodū mortale τ corruptibile. ergo in/
cepit eē qd̄ ñ erat. τ desijt eē qd̄ fuit. ergo i eo nō
fuit veritas eēndi. τ ita vt prius. ¶ Item aut erat
corpus illud artificiale aut nāle. si artificiale ha/
bet ꝓpositū. q: nullū corp⁹ artificiale ē [redacted] cor/
pus verū hūanū. Nec nāle. ꝓbatio q: ñ fuit ꝓdu/
ctū i eē opatiōe nāe. Natura eīz ē vis insita reb⁹.
silē ex silī ꝓcreās. ergo ñ fuit i eo veritas huius
hoīs. ¶ Preterea. heretici q̄daz ponebāt xp̄m ñ
eē filiū nālē virginis. q: ñ erat ex silib⁹ ꝓduct⁹ in
eē. g eadē rōe possent ponē corp⁹ ade ñ eē corp⁹
hūanū nāle. Adhuc p; eē ꝯfirmatio. q: sb̄a sp̄ual'
cū format corp⁹ ex aliq̄ mā. nō dr̄ formare verū
corp⁹. sic āgelus cū assumit corp⁹ aliqd̄. illud ñ ē
verū corpus hūanū. a silī vt in ꝓposito. Ad h̄
d̄m q corpus illd̄ verū corp⁹ hūanū erat. ¶ Ad
p̄is obiectū in ꝯtiū d̄m. q xp̄s assūpsit d̄ q̄tuor
statib⁹ hoīs d̄ statu aū pc̄m inmunitatē pc̄i. de sta
tu nāe lapse penā τ defect⁹. de statu gr̄e plenitudi
nē gr̄e. d̄ statu glīe pfectā ꝯtēplatōz. vt p; .iij. sen.
di. xvi. c. vlt. Xp̄s ergo assumēdo nr̄os defectus
oñdit se assūpsisse veritatē hūane nāe q̄tū ad sta
tū nāe lapse. vñ ex hoc ñ seq̄ṫ q adā in statu ꝯdi/
tōis sue ñ habuit verū corp⁹. eo q ñ habuit q̄sdā
ꝓprietates accidētales q̄s postea habuit. f. i statu
nāe lapse. ¶ Ad aliud d̄m q sic dr̄ in. vi. topi. si
mortale fiat imortale nō ē d̄ sīa ſm subāz s; ſ; sta
tū. ita d̄m h̄. q si corpus fuit p̄imo imortale p⁹
ꝯo mortale. nō tm̄ ꝓpter hoc variata erat eēntia.
cū ergo veritas eēntiā respiciat. p; q veritas erat
corpis hūani i illo corpe. ¶ Ad h̄ ergo qd̄ obijci
tur q pugna τ dissolutio sūt ꝓprietates nāles τc.
d̄m q nō sūt ꝓprietates simplr s; habito respe
ctu ad statū hūane nāe lapse loquēdo. In corpe
eīz p̄imi hoīs aūq̄ȝ lapsus erat. tāta erat q̄litas
virtutū elemētariū. q ñ erat ibi actio abijciens a
sub̄a. s; poti⁹ pax τ armonia ſm optimā corp̄ cō
mēsuratōez vt dictū ē supra. Vñ d̄ r̄ dama. itelli
git q̄tū ad statū nāe lapse. ¶ Ad aliud d̄; q fin
gere equoce dr̄. Vno mō idē ē q ꝯponē ſ; q dic̄
greg. q ꝯpositores lutifigulos eē vocam⁹. τ sic
dñs operās in massa lutea fingē dict⁹ ē. τ hec fi/
ctio veritati nō opponiṫ. Alio mō dr̄ fingē actus
virtutis estimatiue. ꝯponētis τ diuidētis ea q̄ ve
ritatē nō h̄nt. τ tale fingē ñ fuit ibi. nā illo oppo/
niṫ veritati ſ; q dr̄ sapie. xiiij. Error tāq̄ȝ lex cu
stodit⁹ ē τ tyrannoꝝ impio colebāṫ figmēta. ¶ Ad
illd̄ qd̄ ꝯsequēter obijciṫ. q v̄itas i creatura ñ ē
aliud q̄ȝ q ē i sūma veritate. vbi nihil ē mutabile
τ variabile τc. d̄m sine ꝑiudicio. q ratio dictē
huius ē hec. q: veritas creature ē ſm artē τ exē/
plar eternū. qd̄ ē ip̄a sūma veritas. Vñ veritas
in creatura dr̄ eē in veritate eterna. sic aliquid dr̄
eē in exēplari τ arte ſm quā ē. Rōne eiu triū q̄
sūt i creatura q̄ sūt. vnitas. veritas. bonitas: ē ip̄a
vestigiū icreatoris. f. trinitatis. repn̄tās potētiā
patris p vnitatē. sapiētiā filij [redacted] veritatē. bonitatē
sp̄ūssancti p bonitatē. ſm que tria trinitas ip̄a ca/
dit in triplex genus cause. f. efficientis rōne po/
tentie. formalis ratione sapiētie siue veritatis vel

exēplaris: finalr & de bonitatis. Nō ergo [illegible] veri/tas q̄ ē i creatura. eē in veritate sūma ꝙ sit illa p̄ eēntiā. s₃ q2 ē i illa sic effect⁹ i eā formali. exēplari sine i arte. ꝯm quā ē. Qd aūt dr̄ ꝙ i nihil ē varia/bile ⁊c. Dicēdū ꝙ hoc verꝫ ē inq̄ntū ibi ē. Illa. n. ars siue exēplar eternū nulli subiacet varietati. q̄ tñ ꝯm ipsaꝫ ꝓducunt i eē variabilia sūt. vñ Aug. de ꝯfes. Apud te deus oim rex instabiliū sūt cāe. ⁊ oim rex mutabiliū imutabiles manent origi/nes. ⁊ oim irr ōabiliū ⁊ tpaliū sempiterne viuūt rōnes. ¶ Ad hoc qd ꝯsequēter obijcit. dōm. ꝙ si corp⁹ illd prius fuit icorruptibile ⁊ post corru/ptibile. nō pp̄ h̄ desijt eē qd prius fuit. s₃ cuiusmo di prīmit⁹ fuit. Tamē circa hoc notādū ꝙ qcqd i corpib⁹ hūanis imutabile itelligit prime ꝯditōis ē ꝓpriū. qcqd vo mutabile ⁊ variū. illud supad/ditū ē. ⁊ extra nāꝫ substitutū q̄ntū ad statū ꝯditō/nis. vñ vniuersalr̄ in oib⁹ corpib⁹ hūanis. vna ⁊ eadē forma cōis itelligit. ⁊ semp̄ incōmutabilit̄ stat. variabiles eiꝫ ōīe que eidē forme accidūt ñ ꝯtingūt ex rōne prime ꝯditōis. vñ Greg. nazan. c. xxvij. ꝺ imagine. ñ p̄ oia qd nostrū ē in fluxu ⁊ trāsmutatōe ē. si. n. eēt rep̄hēsibile. eēt vniuersalit̄ qd nullū statū h₃ ex nā. s₃ iuxta subtiliorē rōnem corꝑ q̄ i nobis sunt. quoddā qdē stat quoddā vo ex mutabilitate accidit. mutat. n. ꝯm augmētatō/nē ⁊ mutatōeꝫ ⁊ diminutōꝫ corp⁹ veluti vestiūt ea qdā s₃ ꝯsequētes etates iduta. stat vo. p̄ oēꝫ cō uersiōeꝫ itrāsmutabilis i seipa forma insitis sibi ex nā semel signis nō desistēs. s₃ i oib⁹ ꝯm corp⁹ trāsmutatōib⁹ cū suis notionib⁹ apparet subtra/hel p̄ vbū dñi videlꝫ ipa q̄ ex passione ē mutatio ñ forme supaccidit. ¶ Nō ergo i hac auēte tres stat⁹ hūane nāe. s. nāe ꝯdite p̄ statum imutabilita/tis ipius forme. nāe lapse p̄ mutabilitatē passio/nū variaꝫ circa ipaꝫ eēntiā nāe repatē p̄ subtra/ctōꝫ mutatōis q̄ accidit circa eēntiā vel formam. ¶ Ad aliud dōm ꝙ corpus illud erat nāle. Sed nāle dr̄ duplr̄. vno mō dr̄ nāle i quo ē veritas q̄ ꝯgru it nāe tali. ⁊ ꝯm hūc modū erat corp⁹ illud nāle. q2 i illo erat tota veritas q̄ ꝯgruebat nature corpis hūani. Alio mō dr̄ nāle qd actōe nāe ꝓ/ducit in eē. ⁊ ꝯm hūc modū nō erat nāle. nō eni ꝓducebat in eē opatōe nāe. s₃ potius opatōnis ꝯditoris nāe. Cū eiꝫ sit triplex cursus siue exit⁹ rex i eē. vt habet ab Ansel. ꝺ ꝯceptu virginis. s. mirabil' nālis ⁊ volūtari⁹: nālia p̄io mō dicta cursu mirabili exeūt q̄nq₃ i eē. Vñ originalia re/rū p̄cipia ⁊ maxīe corp⁹ ade ꝓducebat i eē cur su mirabili. erat tñ corp⁹ hūanū hūs qcqd reqri tur ad veritatē corpis huiusmōi. vñ ñ seqt ñ fuite ꝓductū in eē opatōne nāe. q̄ ē vis insita ⁊c. ergo ñ fuit nāle. ¶ Ad positiōeꝫ hereticoꝝ dōm. ꝙ ali q̄n deus sile ex sili ꝓducit in eē. aliq̄n ex dissimi li. sic dic Cassian⁹ de icarnatiōe vbi ꝯ hereticos ꝑdictos. s. q̄ ponebāt xp̄m nō eē filiū nāle virgi/nis. dicētes ⁊c. Si id nati ex virgine dn̄ū nō pu tas q2 h̄ omnibꝫ parētū dꝫ natiuitas quo res dis similes ex ꝺ silib⁹ crediturus es substituisse natu/ris. ergo apud te nec ꝯturnices subito ventus in/tulit. nec māna decidit. nec vinuꝫ ex aqua ꝓdijt. nec milia hoim ex vno cibo sūt pasti. nec p⁹ lutū ceco lumē apparuit. Et p̄ onit aliā istātiā de apib⁹ q̄ nascūt ex floribus. Vñ ex h̄ pꝫ ꝙ differt virt⁹ ifinita a vtute nāli siue creature. q2 virtus icreata opat ex silib⁹ ⁊ ex dissilib⁹ i qbus ñ ē po tētia actiua. virt⁹ vo creata ex silib⁹ silia. aut salt ex talib⁹ i qbus ē potētia quodāmō actiua. ñ so/lū mālia siue passiua. ¶ Ad illd qd adduqit ꝙ spi ritualis sba ñ formaꝫ verꝫ corpus hūanū ⁊c. di/cēdū ꝙ nō ē sile. q2 illa formatio nō ē nisi qdam ꝯpositio artificial' ad opatōeꝫ aliquā exercēdaꝫ. p̄ vsuꝫ illi⁹ corpis ñ ē ibi ꝓportio neruat' ad aiaꝫ hūanā q̄ dꝫ eē iter corpus organizatū ꝑfectibile aia rōnali. nec iter sbaꝫ angelicā ⁊ illud corpus ade. Cuius formatū fuerit a deo ⁊ ꝺ limo: tñ fuit organū verꝫ aie ade. ⁊ ipsa forma eiusdem.

Membrū secundum.

Equit de veritate propagata. Et qrit primo si tota veritas humane fuit in corpore ade quo ad eē corpale. Se/cūdo de mō ꝓpagatōis.

Articulus primus.

Et p̄io vr̄ ꝙ sic aug. li. xiij. ꝺ ciui. dei c. xiiij. Oēs fuim⁹ i illo vno qñ fuim⁹ ille vn⁹ q̄ p̄ pc̄m lapsus ē. s₃ ñ fuim⁹ i illo s₃ aiaꝫ. ergo s₃ corp⁹ oēs fuim⁹ corpalr̄ i illo corpe p̄io. ¶ Preterea. aug. ꝺ ꝯce/ptu vgis. c. ij. q2 tota i primis parētib⁹ erat hūana nā. ⁊ ex ipos nihil erat. ꝺ illa tota ifirmata ⁊ cor rupta ē. s₃ sil' i p̄cipio fuit eua ⁊ adā. ergo nullū hūane nāe iduiduū exceptū est. ⁊ inde vt p̄ius. ¶ Preterea idē i eodē ꝺ li. ar. c. ix. Potat deus adā i q̄ semē oim hoim creauerat aliā facē mulie. rē p̄ quā ꝺ adā ꝓpositū dei ꝑficet. ¶ Preterea ꝙ h̄ possit eē pꝫ p̄ aug. ꝺ vera reli. dicēte. ꝺ vno se/mine pñt s₃ suā nāꝫ. vel segetes segetū. vel silue siluaꝝ. vel greges gregū. vel ppl'i pploꝝ p̄ secla ꝓpagari. vt nullū foliū sit vl' nullus pilus. p̄ tam nūerosā distēsiōeꝫ cui⁹ ñ rō i illo p̄io ⁊ vno se/mine fuerit. ergo cum ex vno grano seminant oia grana. ⁊ i eo ꝯtineat oiꝫ granoꝝ vt⁹. vl' sil' q̄ ex vno corpe ꝓpagari possit vl' ꝓpagatū sit oē cor pus hūanū semialit. Contra si i illo corpe fuit tota hūana nā. ergo aut ꝯm formaꝫ. aut ꝯm māꝫ. aut s₃ vtrūq₃. Nō ꝯm māꝫ. q2 ñ erāt i illo corpe tot athomi quot ex eo seminata sūt corpa. neq₃ s₃ formā. q2 cū veritas hūane nāe que fuit i adā fu trāsfusio ad posteros. formaꝝ aūt nō ē trāsfusio sine trāsfusiōe materie. Videt ꝙ nō fuerit i eo mā

humana s3 formā. cū non possit mā ad tot corpa formāda diuidi quot sūt ex eo ꝓpagata. ¶ Preterea. cū veritas illa vere sit trāsfusa ad posteros. trāsfusio āt illa p diuisionez facta est. forma āt simplex ē ⁊ īdiuisibilis. p3 q̄ n̄ fuit ī illo nā humana ſm formā. ¶ Preterea vt hētur ī alia phia. semē ē ex sup̄fluo vltime digestiōis siue nutrimēti. dicit eti3 Aristo. li. ð aīalibus. q̄ sperma ē sup̄fluitas vltimi cibi. qð āt ē tale nō est de ṽitate sbe gnātis. ergo corpa ꝓpagata ð p̄rio hoīe: n̄ erāt de ṽitate sbe illi⁹. ¶ Itē cū illud qð ē hoīs ðbeat ī ipso resurgē. si oīuz hoīuz corpa fuesst in adā. ergo ī ipso resurrectura sūt. ¶ Itē ps n̄ ē idez p essētiā cū suo toto. ergo siqd ī adā fuit s3 carnē: ꝓpagatū ē lege nāe. ⁊ p decisiōem ptis a toto: nō remāsit in ipso adā tota ṽitas. saltē post ðcisionē. nec insup eadē ē humana nā ī nobis ⁊ ī adā. ¶ Itē oīs diuisio alicuius ptis nāliter vnite cū toto in re hñte sensum fit cū dolore ⁊ tristicia. s3 decisio spermatis fit p diuisiōez alicuius ab aliquo in re habente sensu3 sine dolore. ergo n̄ fit p diuisionē alicuius partis vnite nālr alij. ¶ Ite3 dr̄ñter ē in appetitu ⁊ ptāte rōnalis. ⁊ simplr̄ nālis. q2 appetit⁹ ⁊ ptās rōnalis ē ad opposita: nālis simplr̄ ad vnū. igit cū appetitus nālis sit ad hoc q̄ vniat illð qð ē ps mēbri cu3 suo toto. ei⁹ appetit⁹ n̄ erit ad diuisionē eiusdē. ergo nūq̄ appetit aliqd diuidi a mēbro qð ē ð sba illi⁹. igit ðcisio semis ē p diuisionē alicui⁹ qð n̄ est ð mēbro aliq̄. Rñsio cu3 totū triplr̄ dicat ī. v. p̄me phie. Vno mō idē ē q̄ pfectū. Alio mō s3 q̄ dr̄ totū aliqð vnū ↄtinēs nālr̄ ptes ī eo q̄ vniūtur in aliq̄ forma vna sbāli: sic dicit totū vniuersale vniēs quodāmō ↄtenta in forma vna. Tertio mō dr̄ totū aliqð vnū ↄtinēs plures ptes q̄ exñtes ī tota potētia vniunt in eadē quātitate. vel ſm nām vel ſm artificiū. ⁊ hoc mō dr̄ totū ī quātitate. rñdēs pti in quātitate. Primo mō erat tota nā ī adā q̄ pfectus erat, hð ex aīa ⁊ corpe. Silr̄ scðo mō. erat. n. ī eo tota hūana nā in quātū hoc q̄ dico hūana nā q̄dā forma erat totū eē ↄtinēs s3 illud Boecij. Spēs ē totū eē īdiuiduoꝝ. q̄ qdē pticipata ē ab oībus hoībus ⁊ in q̄ oēs vniti sūt s3 q̄ dic porphirius. dicit. n. ꝑticipatiōe spēi plures hoīes vnus. Tertio mō solū ī potētia ⁊ n̄ in actu per nām distinctā erat oīum corpoꝝ nā in corpe ade. Triplr̄ igit dr̄ tota humana nā fuisse in ada3. ⁊ q2 nā humana pfecte erat in eo. ⁊ q2 spēs humana q̄q3 in eo solo saluata erat. q̄ postea est ab alijs pticipata ⁊ ēt q2 aliqd in ipso erat qð p ꝓpagatiōez ē de ↄstōne corpoꝝ oīu3 hoīu3. Cū ergo q̄rit q̄uo tota humana nā fuit in ada3. s. ſm mām aut ſm formā. dðm q̄ ſm mām. q2 nā oīum corpoꝝ siue māle. qð est de ↄstōne oīum corpoꝝ humanoꝝ erat in corpe ade. ¶ Et ad maiorē huius noticiā sciēdu3. q̄ ī corpe ade erat q̄titas molis cū rōne seīali. rōe q̄titatis illius molis poterat extēdi ⁊ diffundi s3 extēsionē corpis q̄si ī p̄roportōalr̄ maioris. sic gutta vini effusa ī magno vase aq̄. nā illius diffundit se p totum vas illð. imo vt ponūt nōti in phia alia. aliqd pue q̄titatis possibile ē ad diffusionē q̄si īfinitā rōe q̄titatis sue materie. sicut q̄tu3 rōne q̄ q̄tu3 ē: diuisibile ē in īfinītu3. rōe ergo q̄titatis molis siue mālis corpis ad ptes ipsius decise ī gñatione. quātacunq3 eis fcā fuerit additio p susceptō eni alimēti. diffūdebat se ſm extēsionē q̄titatis addite. ¶ Preterea. rō seminalis ī illo ṽtutē hūit actiuā q̄ poterat se multiplicare in mā susceptibili. sicut p āt ṽtus lucis ⁊ ignis ⁊ ↄsilia: q2 ergo portio decisa a corpe illo rōne q̄titatis mālis poterat se extēdere s3 extēsionem corpis cuiuscūq3 q̄titatis addite. ṽtus autē multiplicare se in māli additō sufficiebat ad oīa corpa generis hūani seīnāda. ¶ Ad p̄dictoꝝ euidētiā pōt suaderi sic. ↄstat q̄ corp⁹ puū siue humor modicus pt ita ↄmisceri magno. q̄ nulla est pōst ↄmixtionē distictio. vt qñ ē ↄmixtio vsq3 ad homogeneū. scd tali ↄmixtione nihil fit ð magno illo corpe. qð nō sit de puo eidē ↄmixto. silr̄ itelligat illð mixtū ↄmisceri maiori. ⁊ sic ꝓcedēdo itelligat q̄ res pue q̄titatis sic possit cōmisceri ⁊ vniri maiori rei. vt nihil de maria re fiat qð non possit rōabilr̄ dici factū ð illo puo. sic igit itelligēdo satis rōabile videri pōt q̄ s3 operatōez nāe. oēs hoīes mālr̄ fuisse in adā ⁊ de adā. q̄uo modicū ex ipso fuerit decisu3. Et si obijcit q̄ res pue q̄titatis n̄ possit extēdi a deo. Dðm q̄ hoc n̄ ipedit. cū oē corpus q̄tu3 ē de nā q̄titatis sit diuisibile ī īfinitū. ⁊ hoc dicit phisici ⁊ approbat aug. ij. sup gen̄. ad lit. ita dicēs. pbi āt subtili rōe psuadunt nullu3 eē q̄tūlibet exiguū corpusculū. ī quo diuisio finiat. ac p hoc si pōt aqua ad tātas guttarū minutias ꝑuenire. vt sup istū aerē vaporalr̄ ferat. q̄ nā leuior est aq̄. cur nō possit ⁊ sup illð lenius celū minutiorib⁹ guttis ⁊ leuiorib⁹ ꝑmanare vaporibus. Preterea q̄uo hēret illð ṽbu3 aug. veritatē q̄ xp̄s fuit ī adā ſm corpulētiā subā: nisi aliqd descēdisset de corpe ade vsq3 ad xp̄m. Ite3 isa. xi. Egrediet virga ð radice iesse. ergo in xp̄o fuit aliqd de radice iesse. Roma. j. factus ē ex semine dauid ſm carne3. ergo in xp̄o fuit aliqd de carne dauid. Hebre. ij. semē abrahe apphendit. ¶ Cū ergo obijcit q̄ nō erāt ī illo corpe tot athomi. dðm q̄ etsi nō erāt tot athomi exñtes in actu ⁊ ſm spēm siue ſm formā. erāt tñ tot exñtes ī potentia ⁊ ſm mām. q2 māle decidendū de corpe illo rōe q̄titatis illius. fuit potentia q̄si ad īfinitā extensionē ⁊ diuisionē. ¶ Ad aliud dðm q̄ semē dr̄ eē de sup̄fluo nutrimēti. nō q2 in embrione sit alia suba q̄ de illo superfluo. s3 q2 ps maior ī q̄titate ē de illo. ſm q̄ solet q̄q3 totū a parte maiori denominari. Due. n. circa hoc sunt opiniones. Vna q̄ ponit p lez seīari ⁊ ꝓpagari de pa suba patris.

Alia ō supfluo nutrimēti. Prima āt hʒ respectuʒ ad q̄titatē ṽtutis. Scḋa ad q̄titateʒ molis. aliqd enīʒ in gnātione decidit de vera sub̄a pr̄is. ꝙ licʒ forte minoris sit q̄titatis illa pte que ē de supfluo nutrimēti. est tñ maioris ṽtutis ⁊ plus ꝯferēs sub stātie feīs siue ꝓlis genite pp̄ qḋ vr̄ ꝙ mediū sit tenenduʒ. ⁊ ponenduʒ sit ꝓleʒ de vtraqʒ sub̄a se minari. ¶ Ad aliud dōm ꝙ nā in primo homine erat duplex. vna que erat simplr̄ ipsius vt erat i/diuiduū. alia q̄ erat illius vt erat p̄cipiū alioꝝ. hec āt nā duplex r̄ndet duplici appetitui. quoꝝ vnus erat respectu salutis i se. alius respectu salu tis i alio. ⁊ duplici ṽtuti. s. nutritiue qua intēdit sa lus siue ꝯseruatio rei i se. ⁊ gnātiue qua intēdit cō seruatio rei i alio. Vñ Eccl̄i. xxx. mortuus ē pr̄ ei⁹ ⁊ q̄si nō ē mortuus. silem eīʒ reliqt post se. Vñ fi/lius dr̄ q2 sit vt ille q genuit. huic duplici nāe du/plex r̄ndet veritas. vna q̄ respicit eē idiuidui ab/solute. alia q̄ respicit eē inq̄tū ē principiū alioꝝ. hec ē vna ṽitas nāe q̄ respicit eē adam i se. alia q̄ respicit eē illius. vt ē ad ꝓducēduʒ alios i eē. veri tas ergo nāe q̄ erat i adā respectu sui. resurget in ipso adā. sʒ q̄ erat i ipso respectu spēi. resurget in alio. ⁊ ē sīle. dicimus. n. petrū veꝝ hoīeʒ. q2 ptici pat nām spēi. ⁊ q2 hʒ collectōeʒ ꝓprietatū quas in alio ē ipossibile repire. rōne primi nō distiguit ab alijs hoībus sʒ rōne secūdi. Silr̄ veritas hu/mane nāe in adā ꝓut respicit nām spēi. ñ appro/priat ade. ⁊ iō in ipō ñ resurget. sʒ ꝓut ꝯsideratᷣ i/q̄tuʒ ē ꝓprietas rei nāe: ipʒ distiguit ⁊ in ipō re/surget. ¶ Ad aliō dōʒ ꝙ totū sumit̄ p̄io mō. s. vt ꝯplectit. sic post ꝓpagatōeʒ factā p [illegible] ōcisiōeʒ por tōis carnis ade. remāsit in ipō tota ṽitas hūane nāe. Silr̄ ꝯm ꝙ totū sumit̄ scḋo mō. sʒ. n. spēs hu mana anteq̄ʒ de [illegible] fieret aliq̄ ꝓpagatio i eo solo saluata eēt. post āt in eo ⁊ i alijs. nihilominus in eo post ꝓpagationē erat ꝑfectio q̄tuʒ ad suā eēn tiā sicut ⁊ ante. nō. n. eo ꝙ i pluribus existit min⁹ ꝑfecte existit in singulis. q̄tuʒ [illegible] ad eē qḋ attendit̄ in actu ꝯtinēdi ⁊ dicendi. nō erit tota post sicut ⁊ añ. q2 cū añ ꝯtinebat actu solūmō idiuiduū primi hoīs. ⁊ de eo solo actu dicebat̄. post ꝯtinebat plu res ⁊ de plibus dicebat̄. ꝯm ꝙ totuʒ dr̄ t̄tio mō. sic nō remāsit i ipō tota veritas humane nāe vno mō. q2 cuʒ veritas humane nāe in adā nō tm̄ de/terminata erat circa eē ipsius ade ꝓut erat ꝑsona ista. sʒ ꝓut erat p̄cipiū alioꝝ. vñ respectu hēbat ad spēm saluādā p ꝓpagatōeʒ alioꝝ de sua sub̄a cū vniuscuiusqʒ sub̄a ⁊ ṽtus sua mēsurat̄ ꝑiodo. subtracta aliqua ꝓportōe substātie sue in gnātōe. similr̄ ⁊ virtutis nō habebat sub̄am ⁊ virtutē in illa totalitate qua prius. s. ꝯm ꝙ erat principium alioꝝ: sʒ haberet ꝯm ꝙ erat hoc indiuiduū vel ꝑ/sona. Sic ergo q̄tum ad primū modum sumēdi totum. tota humana nā fuit in ipso post ꝓpaga/tionē factā de eo ⁊ ab [illegible] sicut añ q̄tum ad scḋm. vno modo similr̄ alio mō nō. silr̄ q̄tuʒ ad tiuʒ. ¶ Qḋ autē infert ꝙ nō erat in nobis eadē nā hūa na que in eo. dōm ꝙ eadē fuit q̄tuʒ ad veritateʒ humane nature. sʒ non quātuʒ ad totalitateʒ siue multiplicitatē veritatis. in nobis eīm ē veritas hu mane nature q̄tum ad eē indiuidui. nō q̄tum ad eē principij generalis. s. sicut fuit in eo. ¶ Ad aliō qḋ sequit̄ dicēduʒ. ꝙ q̄n̄qʒ sit diuisio vnius natu/ralr̄ ⁊ iuxta appetitū nature. ⁊ illa nō infert tristi/ticiā sed delectatōeʒ inq̄tū huiusmōi. q̄n̄qʒ ꝯ̄ ap petituʒ nāe ⁊ p violēntiā factā nāe. ⁊ illa infert tri sticiā. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ appetitus nāe ē ad vnum ⁊c̄. dōm ꝙ ē ꝯsiderare nāʒ in hoīe duplr̄. Vel vt appetit⁹ nāe ē saluare se inq̄tuʒ pōt in hoc idiuiduo. ⁊ sic eius appetit⁹ ē viuē ⁊ inq̄tū hu/iusmōi exercet opa nutritiue augmētatiue. Vel vt appetitus eius ē saluare se i simili specie. cū nō posit eodē. ⁊ sic eius appetitus ē diuidere. ⁊ inq̄tū hu iusmodi exercet opa gnātiue.

Articulus secundus.

Q Verit̄ ꝯsequēter de mō ꝓpagatōis. s. vtrum ꝓpagatio humani generis ab adaʒ sit p multiplicationē sub̄e decise ab eodeʒ in gnātione. sicut ponit mgr̄ ij. li. sen. xxx. di. dicēs. Omne qḋ i hūanis corpo/ribus naturalr̄ ē. descenditqʒ a primo parente lege ꝓpagatōnis. ⁊ in se auctū ⁊ multiplicatū ē. nulla exteriori sub̄a in idē trāseunte. ⁊ ipʒ in futuro re/surget. fomētuʒ qdeʒ hʒ a cibis sʒ nō ꝯuertunt̄ ci bi in humanā sub̄am. que. s. p ꝓpagationē descē/dit ab adā. Ex quo verbo videt̄ ꝙ illud soluʒ sit de veritate sub̄e posterioꝝ qḋ ꝓpagatuʒ ē a pri/mis parentibus. ¶ Itē [illegible] idē Beda sup illud. vij. marci nihil ē extra hoīem introiēs in eū qḋ possit eū coīqnare ⁊c̄. q2 ad primū tactū liqdior cibus ⁊ potus p mēbra diffundit̄. q̄tuis tenuissimus hu mor ⁊ liquēs esca cū iuuenis ⁊ artubus cocta fue rit ⁊ digesta. p occultos meatus quos greci po/ros vocāt ad iferiora dilabit̄ ⁊ i secessuʒ vadit. er go oīo qḋ itrat os exit. nec cedit in nāʒ ei⁹ qḋ alit̄. ¶ Itē aug. xxij. de ci. dei. c. xx. q̄rit. Si aliqs nu/triat̄ carnibus hūanis i q̄ debēt carnes iste resur/gē. ⁊ dicit r̄ndēdo. reddit̄ caro illa hōi i quo esse caro humana primitus cepit. ab illo qppe altero taq̄ʒ mutuo sūpta deputāda ē. ex hoc pʒ ꝙ ñ cō/uertit̄ alimētū i ṽitateʒ nāe alēdi. ¶ Itē aug. eodē determiat de puulis q̄ resurgēt in ꝑfectōe corpāli. Vñ dicit. xiiij. c. ipsa mēbra oīa iaʒ sūt latenē in se/mine cū ēt natis nōnulla adhuc desint. sicut den/tes. ⁊ siqd eiusmodi ꝯm hāc rōeʒ ꝓfecto i resur/rectōe corpis detrimēta ñ timem⁹ ⁊c̄. igit̄ vr̄ ꝙ in semie lateāt oīa mēbra q̄tū ad ꝑfectōeʒ corpalē. ⁊ ita nihil de nutrimēto ē de veritate nāe. ¶ Item in li. de aīalibus habet̄. ꝙ semen qḋ est nā gene/ratōis. assimilat̄ filio egredienti ō domo pr̄is sui

qͦ sic exponit̃. sicut filiꝰ egrediẽs defert secũ ptẽꝫ
sb̃e sue. ⁊ eã negociãdo multiplicat: sic semẽ ptẽꝫ
sb̃e ꝓlis augmẽtãdo defert secũ. ¶ Itẽ aug. xxij.
ꝺ ciui. dei. c. xiiij. in rõne vniuscuiusqꝫ mãe indi/
ta corpali iã quodãmõ vt ita dicã limitatũ vꝛ ẽẽ
qͦ nõ dũ ẽ. imo qͦ latet. sꝫ accessu tpis erit vl̃ po
tius appebit. in hac ergo infans iã breuis aut lõ/
gus ẽ q breuis longusue futurus est. ex hoc pꝫ ꝙ
tota quãtitas hois ẽ in porcõe illa q̃ decidit̃ a pa
rentibꝰ. ⁊ q̃ntitas i q̃ resurget. vñ subiũgit̃ ibideꝫ
ꝭm hãc rõnẽ ꝑfecto i resurrectõe corpis ꝺtrimẽta
nõ timemꝰ. igit̃ vt vꝛ nihil resurget nisi qͦ ẽ i se/
mie. ¶ Itẽ eo. li. ⁊. e. c. creatori rex q creauit cũ/
cta ꝺ nihilo q̃do de ẽẽ possꝫ vñ addet qͦ addẽ/
dum fore mirꝰ artifex nosset. Ex hac auctoritate
arguit aug. ibidẽ. c. xiiij. ꝙ cũ tota gigãtis magni
tudinis moles sit i rõe modica. possibile ẽ resur/
gere cui q breuis ẽ cũ morit̃ i magna mole ⁊ sine
additamẽto extrĩseco. vt vꝛ cuꝫ dñs tãtã ibi vita/
tẽ i illa rõe creauerit. gͣ a filii i ꝓposito. Cõtra.
oẽs fuimꝰ i adã seminalr̃ ꝭꝫ ans. sꝫ [illegible] i grano vno
sit vĩrꝰ seminalis ad granũ ꝓducẽdũ i ẽẽ ñ tñ illõ i
ẽẽ ꝓducit. nõ subintrãte humiditate extrĩseca. qͦ
sic determinãt hñtes noticiã huiusmodi. dicũt. n.
qͦ granũ t̃re mãdatũ si fuerit nimis calidũ adu/
ritur. si nimis frigidũ mortificat̃. si nimis siccum
arescit. si nimis humidũ putrescit. Silr̃ ẽ si t̃ra [illegible]
qua seminat̃ eãdẽ patit̃ itẽperiẽ corrũpit̃ granũ. si
ṽo ꝯueniãt in tp̃e granũ ⁊ t̃ra vis humorositate
relaxat̃. caliditas aũt i ipo elemẽtaris dico. inue/
niẽs sb̃aꝫ grani relaxatam. agit qͦ suũ ẽ. dissoluit
ipm ⁊ dissoluẽdo humiditatẽ mlt̃iplicat. humidi
tas aũt replet sb̃aꝫ grani donec repleto grano fiet
ruptura ⁊ pꝰ fit trãssubstãtiatio alicꝰ ptis egrediẽ
tis i radicis cẽntiã q̃ t̃re isigit̃ ⁊ mediãte ipa attra
hit nutrimẽtũ. qͦ trãsit i sb̃aꝫ grani. Silr̃ ẽ [illegible] semie
qͦ ꝺiectũ ẽ i moneta ꝯceptõis. sic pꝫ iuẽti i medi
cina. vbi ꝺterminat̃ q̃do [illegible] relaxatõ hũorose sb̃e
⁊ attractio nutrimẽti. ⁊ multiplicatio ⁊ augmẽtũ
p nutrimẽti subingressũ. ñ ergo i ꝓpagatõe a p̃mo
hoie ẽ hoiuꝫ ꝓductio ⁊ ẽẽ ꝯpletũ [illegible] mlt̃iplicatõꝫ
eiꝰ qͦ decisũ ẽ ab adã. sꝫ p additõꝫ factã ex subin
gressu alimẽti. ¶ Itẽ opus mlt̃iplicatõis ẽ a solo
ꝺo. ẽ. n. creatio q̃dã vt supra tactũ ẽ. ¶ Itẽ hugo.
sane sex sũt opa qbꝰ oĩa q̃ fiũt ad effectũ ꝓducimꝰ.
Primũ opꝰ ẽ ꝺ nihilo aliqd facẽ. Scðꝫ opꝰ ẽ ꝺ
aliq̃ aliq̃ facẽ ꝭm sb̃aꝫ ⁊ quãtitatẽ i maius. Tertiũ
opꝰ est de aliqbꝰ aliqd facẽ ꝭm sb̃aꝫ ⁊ quãtitatẽ i
minꝰ. Quartũ opus ẽ de aliquo aliq̃ facẽ. non [illegible]
ꝭm sb̃am ⁊ quãtitatẽ i maiꝰ. Quintũ opus ẽ ꝺ ali
qbus aliqd facere ñ [illegible] ꝭm sb̃aꝫ ⁊ quãtitatẽ in mi
nus. Sextuꝫ opus ẽ de aliquo nihil facẽ. Ex his
sex operibus quatuor soli deo possibilia sunt.
duo reliqua tñ creature possibilitati ꝯueniũt. de
nihilo. n. aliqd facẽ ⁊ ꝺ aliquo aliq̃ in maius. Et
de aliquibus aliqd i minus. siue de aliquo nihil.

solus deꝰ põt. Duo reliqua. i. de aliquo aliq̃ ñ in
maius. sicut cũ totũ i ptes diuidit̃. vel de aliqbꝰ ali/
quid nõ i minꝰ. quẽadmodũ cũ ptes i toto vniũt̃
creatura facẽ põt. facẽ aũt ꝺ aliquo aliqd ꝭꝫ quã
titatẽ ⁊ sb̃am in maius. ẽ opus multiplicatõis sic
habet̃ ab eodẽ. ergo ⁊c. ¶ Itẽ Ansel. triplex ẽ cur
sus rex in ẽẽ. volũtariꝰ. nãlis ⁊ mirabilis. ꝓpaga
tio ergo hoiuꝫ a p̃mo hoie. aut ẽ ꝭm cursuꝫ volũ
tarium. aut ⁊c. Nõ ꝭm volũtariũ: nõ. n. ẽ genera
tio vel ꝓductio hois ad statũ ꝯpletum ꝭꝫ actum
volũtatis. Neqꝫ ꝭm mirabilẽ. nõ. n. sunt opa mi/
rabilia generatio ⁊ ꝓductio hois in ẽẽ ꝯpletum
ꝭm cursum nãe. Nec ꝭm nãlem. qꝛ actio nãe est fi
nita. Sed si fieret huiusmoĩ multiplicatio p nãm.
nã posset in actõeꝫ infinitã. qꝛ nõ reqireret vbi sta
ret. ⁊ semꝑ inueniret nãm ꝯuenientẽ sue actõi. qꝛ
qua rõne ex illa mã pura successiue siue ꝯĩter pos
sent multiplicari. quasi hoies infiniti p nãm: eadẽ
rõne possent aliĩ tot multiplicari ex eadem. ⁊ ita
in infinituꝫ. Si aũt diceret̃ sicut supra tactũ ẽ. ꝙ rõe
quãtitatis mãe diuisibilis ⁊ extẽsibilis ẽ i infinitũ.
Cõtra habet̃ a p̃ho. oĩuꝫ ꝯstantiũ nã res est ⁊ rõ
magnitudinis ⁊ augmẽti. sic ergo ẽ status i rebꝰ
nature ⁊ res i augmẽtando: silr̃ ẽ vt vꝛ in dimi/
nuẽdo. ergo nõ ẽ possibile huiusmodi extẽsiõeꝫ
vel diuisionẽ ẽẽ p nãm. Rñsio circa qõnẽ ꝓpo
sitã diuersi diuersa sentiũt. quox ꝓp dissimilitatem
qõnis expedit manifestatio. Sunt igit̃ q̃dã ꝯsen/
tientes determinatõi magistri sen. q̃dã dicũt ꝯtrã.
Ponũt. n. q̃dã cũ magistro. ꝙ trãsmisit adam
modicũ qd de sua sb̃a in corpa filiox qñ eos ꝓ/
creauit. i. aliqd modicũ ꝺ massa sb̃e eius diuisum
est ⁊ inde formatũ corpꝰ filiĩ suiqꝫ multiplicatiõe
sine rei extrinsece adiectõe auctũ ẽ. Ad oñdendũ
aũt ꝙ q̃nqꝫ sit augmẽtũ rei [illegible] multiplicatõeꝫ hu/
iusmodi. dicũt ꝙ mã que ẽ i minĩo aere hoc mõ
ẽ sufficiẽs vt ex ea fiat q̃si ĩfinitũ: ñ q̃dẽ alteriꝰ spẽi
vt ignis vl̃ terre. sꝫ ẽt eiusdẽ vt aeris. ⁊ eadẽ rõe
cũ semẽ decisum de adã habuit in se quatuor ele
mẽta. in mĩmo terre qͦ fuit in semine illo. fuit mã
sufficiẽs quasi ad infinitã terrã. ⁊ i mĩmo aq̃ q̃si
ad infinitã aquã. ⁊ silr̃ de aere ⁊ igne. ⁊ ita i illo
minimo semine erat mã sufficiẽs quasi ad infini/
tos hoies. non dico mã nuda. sed mã cũ rõnibꝰ
seminalibus. mã. n. vt dicũt q̃ ẽ sub modico aere
est possibilis ad tantam extentioneꝫ quante est to
tus aer. immo ꝙ tantus aer inde fieri posset. quã
tus est totus aer vniuersi. Cum ergo sit triplex na
tura i nobis infima vt terrena media vt dyapha
na. suprema vt celestis. fieri potest multiplicatio
sic. Ex natura enim media quam habet materia
ex aqua ⁊ aere. habet vt rarescat. ⁊ sic fiat maior
p rarefactioneꝫ. Ex natura lucis quã hꝫ materia
cum corporibus celestibus. cõem habet vt ma/
xime diffundat se sine sui diminutione. vt patet i
lumine candele. quod per sui multiplicationem.

crescit ⁊ diffundit se i alias candelas sine sue di-
minutiōe. Volētes ergo opinionē magistri susti-
nere d huiusmōi multiplicatōe. dicūt q ex potē-
tia ⁊ ex sufficiētia māe ⁊ ex rōnibus seminalib⁹
q erāt i ipa mā sm q dicit aug. d vera reli. q de
vno grano sūt segetes segetū vel silue siluaꝝ ⁊c.
vt supra. q quidē tm̄ nāz distēdere. qtenus eis i-
ditū ē a creatore. Et ex ɔgruētia rarefactiōis q
sit sz ꝓprietates qlitatū elemētoꝝ medioꝝ cuius-
modi sūt aer ⁊ aqua. ⁊ ex ꝓprietate lucis diffū-
dētis se. q qdē ē in corpe hūano sicut iiij. qlitates
ɔrias elemētoꝝ ɔciliās. cui⁹ nūc act⁹ occulti sunt.
erat potētia in illa mā diffundēdi ⁊ multiplicandi
se sine quāti extrinseci additiōe. sicut dicit mgr in
sentētijs. ⁊ ponūt exēplū in pūcto q ē ɔterminat
infinitaꝝ lineaꝝ. a quo si auferat vna linea. habet
eūdē pūctū separa ꝑ termino quez prius hēbat.
nec ē ille pūct⁹ nūc auctus. licꝫ obtineat duo loca
pūctalia. ⁊ pri⁹ n̄ nisi vnicū sz ē multiplicat⁹. Silr
in ꝓposito. sicut eīz n̄ ē hic noui pūcti creatio sed
prioris multiplicatio. sic nō est hic noue materie
creatio. sz prioris multiplicatio. ¶ Huic āt opi-
nioni assentiētes vlterius explanādo dicēt pn̄t. q
cū in hoīe sit caro sm spēz. caro sm māz ⁊ silr d
alijs ptibus. qr i singulis ⁊ similiū ptiū ⁊ dissimi-
liū est quedā ps sm spēm. quedā sm māz qtum
ad illud qd in hoīe dr eē sz spēz ē descēsus sz ꝓ-
pagatōez a prio hoīe. qtū ad illud qd ē i hoīe sz
spēz ē augmētatio p multiplicatōez. qtū ad aliud
p receptōez alimēti. ⁊ pōt dici q i hoīe ē nā hñs
potētiā multiplicādi se a nā elementari. ⁊ virtute
lucis coexistētis i tali armonia. Et vr posse psua-
deri ad hoc per hoc. q si minimū ignis ɔuertat
in aquā vel aerē vel terram. mā q fuit prius sub
specie ignis. iaz est sub specie elemēti. qd eē n̄ pōt
nisi iuxta cōgruētiā forme fiat multiplicatio māe.
¶ Preterea. mā sz se ɔsiderata ē in termino sim-
plicitatis. qd sic ē nō pōt augmētari p rarefactio-
nē nec augeri p appositiōz. igit nulla ē ei⁹ augmē-
tatio nisi p multiplicatōez. ¶ Preterea. vbicunqꝫ
ē forma cui⁹ eē determinat circa māz quātā. mā
dimēsiōez hz ⁊ extēsiōez. hoc āt pz. qr si ɔsideret
mā sine oi forma ɔsiderabit. ⁊ sine oi extēsiōe ⁊
dimēsiōe. put ɔsiderat cū forma ɔsiderat i maio-
ri quātitate iuxta exigētiā forme. mā aūt ignis ad
salutez sue spēi minus reqrit d mā q̄ nā aeris. ⁊
nā aeris q̄ aque. ⁊ aque q̄ terre. In aiab⁹ aūt ⁊
āgelis sm damc. ⁊ alios. est ponē māz que qdez
mā nullius ē dimēsiōis. qr extēsio māe qua locū
occupat nō ē a se. sed a sua forma eā extēdēte ⁊
ideo si tota mā vniuersi posset eē sine forma ex-
tendēte eā vt ē forma in spiritibus. nō occuparet
locū nisi punctalē vt spūs. Unde vr dicēdum q
mā multiplicabilis est nāliter iuxta cōgruētiā for-
me cuius ē mā. ⁊ ptātez huius multiplicatōis di-
cimus esse in nā elemētari ⁊ virtute lucis. cū aūt

augmētatio p additiōez ⁊ rarefactiōez data est in-
firme nāe corpali ⁊ nobilissime nāe. qre nō esset da-
ta virtus augmētādi per multiplicatiōnez. Dici-
mus ergo sm hāc opinionē q i semine deciso a
parētibus ad ꝓcreatiōem ꝓlis ē duplex nā. quedā
est ad illud qd requirit ad ptes sm māz. ⁊ illa hz
virtutē augmētatiuā per susceptiōnez nutrimenti.
quedā ad illud qd reqrit ad ptes sm spēm. ⁊ illa
hz virtutē augmētatiuā p multiplicatiōez. qtum
igit ad illud qd in nobis ē ptium sm spēm descē-
dimus a prio hoīe p multiplicatiōez ipsius nāe.
qtum ad illud q est in nobis sm māz nequaq̄.
Si obijcit q semen est ex supfluo cibi vltimi sm
phm r̄ndēri pōt sicut supra tactuz ē. vel pōt dici.
q hoc itelligit qtuz ad illud de quo sūt ptes sm
māz nō de quo sūt sm spēm. ¶ Ad illud qd prio
obijcit in ɔriū dici pōt. q reuera: sicut ad ꝓpa-
gatiōez grani ex grano reqrit subintratio humo-
ris vt tactū est. silr i ꝓpagatiōe generis hūani ex
prio hoīe reqrit subintratio alimēti. vt fiat mul-
tiplicatio ⁊ augmentū ptiū sm māz. p nutrimēti
subingressuz ⁊ fomētuz ptiū sz spēm. vñ pp duo
necessaria est attractio alimēti. s. vt sit mā ptiuz sz
māz ⁊ fomentū ptiū sm spēm que multiplicātur
aūt ⁊ augmētātur ex portiōe substātie generātis
decise in generatione. ¶ Ad aliud qd sequit. s. q
opus multiplicatōis est a solo deo. dicēdū q hoc
intelligit vbi res multiplicabilis nulla substantia
cōiuncta vel cōmunicata aliquo mō multiplica-
tur vt erat i multiplicatōe panū Math. xiiij. Si-
militer i formatōe eue d costa ade. Uñ multipli-
catio lucis q ē suba sm aug. nulla eiz ɔiūcta sub-
stātia. nō possz fieri nisi a solo deo. vt si essz vacuū
circa corpus solare. credo q lux solis nō posset
se multiplicare p nāz nec possz fieri nisi a pria po-
tētia. pōt āt lux multiplicare se ɔiūcta illi suba apta
ad susceptiōez hui⁹ multiplicatōis. Silr pōt dici i
ꝓposito. nisi illi pti q est d vera suba prie. eēt ali-
qua suba ɔiuncta. s. suba alimenti ministrātis fo-
mentū eidē q nō multiplicaret nec possz ēt mul-
tiplicari nisi a solo deo sic vr posse dici de mul-
tiplicitatib⁹ hñtibus eē ɔpletū p aliquā formam
determinatā. de re aūt ɔpleta vt que caret forma
ɔplente vt de prima mā in rōne qua pria. pōt di-
ci prio. q illa est multiplicabilis iuxta qd requirit
forma pficiēs eādē. ⁊ hoc vr ꝓbabiliter posse di-
ci. a dispositiōne ordinatissima sūme sapie. a pri-
cipiis potētia ē creaturis pditis virtute actiua di-
uersas multiplicādi se. siue formas ꝓprias i cor-
susceptibilib⁹ vt pz d qbusdam elemētis. silr exi-
stētū i gradu extremo possibilitatis dari possibili-
tas apta ad susciptius multiplicatōez a forma ɔpleta
illi⁹ sine nā alia. ⁊ hoc vr ɔgruere pfecto ⁊ ordi-
natissimo artifici oia ordine ɔgruētissimo ꝓducē-
ti in esse ne a tanto artifice sit aliquid ꝓductuz in
esse vt forma naturali pficiat qd nullo mō natu-

ra pfici posset. qd eet si mā naturali forma pficiēda que inq̄ztū ē mā oino simplex. ⁊ ita nulli forme nāli apta inq̄ztū huiusmōi p nām aliquā inferiorē multiplicari ñ posset. ita vt aptaret ad forme ꝯuenientis susceptōnez. Nec vr dissonū rōni. q carni primi parens que ꝯdita fuit vt eet pricipiū oiuz sui generis. ⁊ ita diuie gereret imaginis rōez: q̄ et in aliq̄ sui pte erat deificabilis. s. p gf az vnionis cū dei vtute necnō et i multis ptibus p glorificatōez data eet aliq̄ prerogatiua nāe q̄ntū ad ptātem multiplicatōis. cū hoc datū sit quibusdā creaturis incōpabilr minoris dignitatis: q̄tuz ad formas carūdē. Vn ponētes mām simplr posse i eē nāliter multiplicari, silr ⁊ illud qd erat decisū a prio parēte ñ vr a rōne siue a pbabilitate deuiare. nō hic aūt sic se hēc assero sz quadā ꝯgruētia coiiciēdo ne videar dicto a tantis doctorib⁹ obuiare. ex quo ñ iuenio ab aliq̄ doctoꝝ scōꝝ dici ꝯtriū. ¶ Si obiicit ꝯ hoc p vbuz aug. sup gen. ad lit. x. i fine. qd vr asserere q nulluz corp⁹ auget p multiplicatōez, opponēs ꝯ terculianū q pōebat aiaz eē corp⁹ ⁊ ꝯtineri se corpi maiori ⁊ minori sine aliqua sibi facta additōe. ⁊ hoc explanat, ponēs exēplū de massa metalli q̄ aliqñ dilatat, p tunsionē sine aliq̄ additiōe sibi fcā. ꝯ illū dic aug. qd absurdius q̄z putare massam cuiuspiā metalli ex aliq̄ pte crescere posse dū tundit: nisi decrescat ex altera: vel augeri latitudinē nisi crassitudine minuat. aut vllū eē corpus manēte nāe sue entitate: qd vndiq3 crescat nisi rarescat. Ex vltio vbo hic posito vr q absurdū sit ponere corp⁹ aliqd manēte quātitate crescere: nisi rarescat. ex quo vr q nunq̄ crescit aliqd corp⁹ p sui multiplicatōnez. ¶ Ad qd pōt dici q aug. loqt̄ scdm modū cōez q̄ res crescūt siue efficiunt maiores. rei. n. manētis i sua quātitate. i. cui nulla fit additio. ñ ē alius modus crescēdi scdm cursū cōem q̄z p rarefactōnem. vel pōt fieri vis i hoc q dicit manēte sua quātitate vt sit sensus corpus manēs i sua quātitate. ita q ñ sit augmētata p additōez quāti. neq3 p multiplicatōez q ñ crescit nisi p rarefactōnez. qz illis tribus mōis vt vr ē corpoꝝ augmētatio. s. aut p additōez quāti. aut p multiplicatōez. aut p rarefactiōz. ¶ Ad hoc q seqt̄ pōt dici q opio hugo. fuit. q hec multiplicatio a solo deo fuit ⁊ iter opa mirabilia ꝯputāda. vñ dicit q qñ simplex mā sine athanius simplex factus ē de nihilo aliqd factū ē. qñ vo idipm simplex corp⁹ i semetipo multiplicat ⁊ in plā excrescit fit aliqd de aliquo i maius: qd lz mirabile videat. maius tñ est de nihilo aliqd facere q̄z d aliquo plus facere. hoc modo opandi de suba coste i se diuina virtute i se absq3 extrīseco additamēto multiplicato. corp⁹ mulieris factū ē: ⁊ post qbusdā iterpositis subiūgit. ñ itaq3 coste illius extrīsecus additū ē aliqd. sz ipa i semetipa diuina vtute opante multiplicata ē quēadmodū postea nām hūanā a primis parentib⁹ i subsequētez gnātōez seminatā a modico iā immensū multiplicatā cernimus. vt multa hoium milia ex ea excreuisse videamus. ⁊ hoc totū ad scōꝝ opus ptinet qñ de aliquo fiunt aliq̄ in maius. In hoc ergo ꝯsentiūt illi quoꝝ ptacta ē opio ⁊ hugo cū mgro snīaꝝ q illō qd seiatū ē a primis parētibus ad sequentē gnātōez ñ crescit neq3 creuit additōe extrīseca: sz sui i se multiplicatōe. sz differūt i positōe mōi. qz hugo ponit q ista multiplicatio ē opus mirabile ⁊ sola vtute diuia. Alij dicūt q est a nā ⁊ vtute data nature. ⁊ forte possent he opiones q̄ diuerse vident ꝯcordari. si verba hugo. retorquerent ad ꝯductōez originalē corpis primi hoīs. in q̄ pter legē cōez alijs corpibus i ditā. ptās multiplicatiua sui q̄ ē ptās mirabil' fuit data eidē vt ex ꝯgruētia pdicta pt supponi. ¶ Ad illud qd postea obiicit. dōm q huiusmōi ppagatio ē scdm cursū nālez. ¶ Ad illō qd obiicit q operatio nāe finita ē. dōm q veꝝ ē. Vñ ⁊ multiplicatio generis hūani ⁊ ppagatio finita ē. nec vr inꝯueniēs aliqd seq. posito q actio eet ifinita concurrētibus celis supioribus ⁊ iferioribus i actōe illius. sz qz opatio nāe ⁊ maxie in ppagatōe humani generis ē pter finē spālez. s. multiplicationē elemētoꝝ q̄tuz ad quendā pordiatū nūeruz i diuia sapia. illo nūero adipleto iuxta nutū prime cāe. cessabat efficacia actōis cāꝝ illaꝝ. sicut. n. scribit in li. fontis vite. cā pp quā oia facta sūt ē volūtas imtenēs oia. qz motus p quē sūt oia alligat⁹ ē volūtati primi. sz volūtas agit scdm placitū volētis. ergo ois creatura p volūtate creatoris deficiet. nō habēs i rōe sua et cām pmanēdi. ¶ Ad aliud qd sequit. dōm q sicut oium ꝯstātiū nā terminus ē magnitudis ⁊ augmenti. ita oiuz constātiū nā terminus ē diminutōis ⁊ detrimēti vniuce loquēdo: qz sic ē terminus i actu magnitudis hūtis formā ⁊ spēz. ita ē termin⁹ i actu detrimēti ⁊ diminutōis hūtis formā ⁊ spēm. forma. n. hois ñ saluaret i corpe cuiusq3 neq3 forma ignis. Unde res nālis quāta existēs i quacūq3 dīn. nō ē apta ad susceptiōez cuiusq3 forme. sz quantitas materie limitata ē scdm exigentiā forme. ⁊ hoc est qd dicit pbus oium ꝯstantiū. Si vo ꝯsideret res quāta vt ē quāta. nō termiata sub forma finita aliqua. nō ē determiatus status eius siue limitatus. neq3 a pte magnitudis ⁊ augmēti. neq3 a pte diminutōis ⁊ detrimēti. Alij sūt opionis ꝯtrarie. ponētes illud modicū qd decisuz erat a prio parēte augmētari exteriori suba i illud trāseūte. nō at fuisse auctū i se ⁊ multiplicatū. q pūt rñdere ad obiecta p magistro. ¶ Ad primuz ergo p illa pte dici pōt. q alimētū ñ totalr. emittit p secessuz. Vt. n. hr ab aug. de vera reli. aliqd d cibo siue de alimēto feculētissimū redit terre ad aliq̄s formas assumēdas. ⁊ feculētissimum illud vocat

stercora. Aliqd p totū corp⁹ exalat. s. p fumositā/
tes ꝛ sudores. aut totius aialis latētis neruos ac
cipit: ꝛ inchoat i prolē: ꝛ vocat latentes neruos
rōes ꝛ distīctōes q̄ necessarie sūt ad hoc ꝙ cor/
pus pfectibile aia rōali sit i ꝯuenienti armonia ꝛ
organizatōe q̄ regrit ad aie susceptōꝫ: aliqd mu
tat i carnē. sic ergo sm aug. alimētū i q̄tuor diui/
dit. quoꝝ vnū inchoat siue trāsit i prolē. ꝙ ergo
dicit dns. Omne qd i os intrat ꝛc. n̄ itelligit vniuer
salr. sꝫ sub hoc sensu de oibus istis cibis aliqd in
secessuꝫ vadit vtpote de cibis corpalib⁹ ps secu
lētissima. Vn̄ dicit Guimūdus. ij. li. de corpe dnī
ꝯ berengariū de cibis nr̄is corruptibilib⁹ phisici
ꝛ medici docēt dicētes. ptez ciboꝝ ꝛ potuū eā q̄
corpulētior ꝛ corruptior ē p secessuꝫ egeri. ptem
aut subtilitate vtilioreꝫ vi nāe: p diuersas corpis
ptes distrahi. ꝛ i carnis māin ꝛ sanguis versum
iri. ptem vo aliā subtilē qdem sꝫ minus vtilē. per
ptes corpis silr transfusam. p poros euaporari.
ptem vo residuā neqꝫ tātisper subtilē: neqꝫ adeo
vt post ē corpulētā p fluxū nariū aut p sputa vel
quolibꝫ silī mō iactari. que si ita sūt imo, quia ita
sūt. n̄ igit cibus ois vadit i secessuꝫ emitit. sed
id tn̄ dixit i secessū emitit de pte videlꝫ cibi notis
sima loquens. Et silr pꝫ rn̄sio ad auctēm Bede.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ cū i hoie diuidat sba corpu
lēta. qꝛ qdā ps illius ē d veritate nāe hūane. qdā
nequaq̄. q̄tuꝫ ad illud qd fuit de veritate nature
illius qꝛ hoc fuit illi ꝓpriū ꝛ dico de veritate il/
lius q̄tum ad veritatē q̄ regrit ad hoc ꝙ salua/
ret i eē ꝓprio, nō i suo simili sigs educatus esset
carnibus hūanis. huiusmōi illē eēnt reddēde illi
i quo prius fuerūt tanq̄ mutuo sūpte ab illo. Ex
hac rōe pꝫ. ꝙ i hoie ē veritas sue nature duplex
scꝫ illa q̄ regrit ad hoc ꝙ ꝓpterea saluet in pro/
prio eē. ꝛ ꝙ saluet i silī in spē. Querit ergo po
sito ꝙ illō veritatis quo appetit generās saluari
in sibi silī n̄ decideret coitū. vtrū resurgeret i il
lo. Si n̄ ergo aliqd de vitate primi hois n̄ resur
get. posito ꝙ ꝓpagatio facta ē p multiplicatōem
ptis decise ab illo. Si at resurget i illo. ergo vr ꝙ
illud qd ꝓprie ē ad hoc ꝙ sit de vitate vni⁹ pso
ne. i casu resurgē possit i alia. ergo cū nihil resur/
get i aliq̄ qd n̄ sit de vitate illi⁹. nulla ē ptacta disti
ctio. ¶ Ad hoc pōt dici ꝙ n̄ resurget i illo neqꝫ i
alio. qd pꝫ sic. Rō resurrectōis corpoꝝ ē ordia
tio eoꝝdē ad aiaꝫ rōaleꝫ. ꝛ n̄ ordiatio cuiuslibꝫ
corpis ad quālibꝫ aiaꝫ. sꝫ corpis ad aiaꝫ sibi q̄/
dā īdiuidua ꝯiūctōne sociatā: ex q̄ sortit eē ppe/
tuū q̄le ē corpus cuius vitas ē fūdamētū fabrice
corpis hūani: ꝛ q̄ fulciunt. q̄ nō hūt eē fixum in
corpe illo. sꝫ fluit ꝛ refluūt cuiusmodi ē caro sm
māꝫ. ꝛ illa ps sbe q̄ ē ad aliū ꝓducēdū i esse per
gnātiōeꝫ. qꝛ ergo vitas māe carnis siue sube q̄ est
vt sit pricipiū alius n̄ hꝫ eē fixū i corpe cui⁹ aliq̄
mō ē ps. nec ē aime īdiuidua ꝯiūctōe sociata ex
ꝯiūctōe cū illa aia que ē pfectio corpis huiusmō
di. n̄ sortit eē ppetuū: nec rōeꝫ resurgēdi. si ergo
n̄ fiat p generatōeꝫ apta ad susceptōeꝫ alteri⁹ aie.
nec ex ordinatōe ad illa sortiat eē ppetuū n̄ resur
get. nec ē incōueniēs aliquā ptē corpis ade vt il/
lā q̄ erat ad corp⁹ ꝓducēdū. in eē n̄ resurgere. Et
hoc ēt patere pōt p hoc ꝙ semē decisū sufficiens
ad ꝓleꝫ ꝓducēdā. si fiat i coitu cū sterili. ex eo ꝙ
nunq̄ pficit aia rōali n̄ resurget. ¶ Ad aliō dōꝫ.
ꝙ n̄ ē intētio aug. ꝙ puuli mortui debeāt resurgē
i pfectiōe corpali. qꝛ fuerūt i semie deciso ab adā
sm totalitatē molis corpalis actu vel potētia. po
tētia dico pp opionem magri. ex qua seqt ꝙ i il/
lo fuerūt potētie. sꝫ qꝛ fuerūt in illo sm seminariaꝫ
rōnem sm quā siue cuius determinatōnem sup/
plebit dn̄s qd deficit ex pte molis. Vn̄ dī. xxij. li.
de ciui. dei. c. xiiij. sm hāc rōneꝫ ꝓfecto i resurre
ctōe corpis detrimēta nō timemus. s. qꝛ dn̄s sup
plebit qd deficit ex pte molis. Unde subiungitur
eodē. c. creatori rex qui creauit oia d nihilo ꝛc.
scꝫ vt supra. ¶ Ad aliud qd seqt dōm. ꝙ p̄dictaꝫ
expositōeꝫ ponūt tenētes opioneꝫ magri. Tenētes
opionē ꝯriaꝫ aliter exponūt. s. sic. mā generatōis
assimilat filio egredieti de domo pris. qꝛ sicut fi/
lius egrediēs de domo pris defert secū pteꝫ sube
pris ꝛ illā accrescere facit. acquirēdo ꝛ addēdo
illi aliā. s. acquisitā. sic semē ptem sube ꝓlis secū
defert. que augēt alimēto ꝯuerso i illud siue ad/
dito illi. ¶ Ad aliud qd seqt pꝫ rn̄sio ex dictis. i/
telligit at aug. de latētia in rōne semiali sm quā
limitata ē q̄titas determiata ipius ꝓlis. Iuxta
illud phi. oiuꝫ ꝯstantiū nā ꝛc. ¶ Ad vltimū dōꝫ.
ꝙ verbū aug. ē magis ad oppositū q̄ꝫ ad ꝓposi
tū. dicit. n. creatori rex q̄uo deesse posset. vn̄ ad/
deret qd addendū ꝛc. Ex quo liquet ꝙ necessa/
ria erit illa additio. Unde qd ibidē tāgit augu. ꝙ
moles gigantee magnitudis ē in rōne modica. n̄
dī qꝛ in pticula decisa a parētibus sit illa magna
moles potētia ꝓducēdi ad actū p sui multiplica/
tiōem. sed qꝛ rō seminalis cū illa pticula ē deter/
minata ad magnitudinem tantam.

Membrum tertium.

d Einde q̄rit de veritate occasionata. ꝛ
quō veritas corpis pōt occasiōari du
plr. vel p opatōeꝫ erroris vt i pctis ꝛ
mōstris. vel p debilitateꝫ caloris. ꝓut
dī i li. de aialib⁹. ꝙ mulier ē mas occasionatus. d
h scdo nihil ad ꝓpositū. De prio ergo agēdū est
ꝛ ponat qd quā q̄rit aug. de ci. dei li. xvi. viij. c.
Utrū ex corpe primi hois ꝓpagata fuerit mōstru
osa gnā hoiuꝫ. q̄ gētiū narrat hystoria. Et enūe/
rant ab aug. ibidē dicēte. phibent qdā vnuꝫ hr̄e
oculū i frōte media. qbusdā plātas versas eē p
crura. qbusdā vtriusqꝫ sexus esse nām ꝛ dextraꝫ
māmaꝫ eē virilē sinistrā muliebrē. vicibusqꝫ iter

re coeundo et gignere et parere. alijs ora non esse. eosqz p nares tantūmō aura viuere. alios statura eē cubitales quos pigmeos a cubito greci vocāt et alia mōstrorū genera enumerantur ibidē. ondit ꝙ huiusmōi mōstra sūt ꝓpagata d corpe primi hois. dic. n. aug. ibidē. quisqs vspiā nascitur hō .i. aial rōale quālibz nris inusitatā sensib⁹ gerit corpus seu corpis formā siue colorē siue motū siue sonū siue quālibz vim q̄libz ptē. q̄libz q̄litate nā. ex illo vno ꝓthoplasto originē ducē. nullus fidelis dubitauerit. ¶ Itē mōstruosi ptus apud nos i genere hoim deputant. ergo et mōstruose gētes int hoies. qd vlt aug. i eodē. c. dicēs. q̄lis reddit rō d mōstruosis apud nos ptub⁹: tal' de mōstruosis qbusdā gētib⁹ reddi pōt. sz ꝯstat ꝙ oēs hoies ab vno. et inde pri⁹. ¶ Preterea. grāmaticus aliqn̄ scribit recte aliqn̄ n̄ recte. medicus aliqn̄ recte aliqn̄ n̄ recte dat potōnē. sz siue sic siue sic scribat nihilomin⁹ ad grāmaticā ptinet. ergo a sili siue recte siue n̄ recte ꝓpagatū sit aliqd ab hūana nā. nihilomin⁹ ad nāz hūanā ptinet. Cōtra. maior ē silitudo vt vr int simias et hoies. q̄z int multa genera mōstrorū q̄ ponūt i genē hoim. sic ponit aug. i. xvi. d ciui. dei. c. viij. ponēs quosdā sine ceruice oculos hīe i humeris et cynocephalos int̄a hoies mōstruosos. et dicūt cynocephali quorū canina capita atqz ipē latrat⁹ magis bestias q̄z hoies ꝯsitet. ¶ Itē qd magis nām bestie q̄z hois ꝯsitet. n̄ distiguit a bestijs specifica dr̄ia. ꝙ āt tale n̄ ptinet ad ꝓpagatōz factā ex adā. tales ergo sūt cynocephali ergo et c. ¶ Itē nā ē vis isi reb⁹ ex silī silē ꝓducēs. ergo corpa q̄ p nāz ꝓpagatōis d corpe primi hois ꝓducūt. sūt illi corpori silia. talia āt n̄ sūt corpa mōstruosa sic illa q̄ vtriusqz sexus nāz et mēbra ptcipāt et sic existētes sine ceruice. et hn̄tes oculos i hūeris. et sic sūt cynocephali et alia huiusmōi ergo et c. ¶ Itē aia ē act⁹ siue endelychia corpis phisici organici potētia vitā hn̄tis. corp⁹ ergo huiusmōi ē ꝓprie susceptibile aie et pfectibile ab eadē et fz diuersitā aiarū diuersorū generū et diuersarū dispōnū sūt corpa pfectibilia ab eisdē. ergo nullū corp⁹ hn̄s organa aliq̄ silia i spē vl' eadē orgāis aial' irrōal'. ē corp⁹ pfectibile aia rōnali. Sz oē corp⁹ hūanū fz legē ꝓpagatōis descēdēs a p̄io hoie ē pfectibile aia rōnali. ergo nullū corp⁹ hn̄s organū sile organo aial' irrōnal'. descēdit a p̄io hoie. ¶ Itē nulla rōe dōz eē corpus canis nāle. qd fz ꝓpagatōez nālē et ꝯsuetā capite careret canino. vl' qd haberet caput alteri⁹ aialis. vt leonis vl' auis. vel simie eadē rōe n̄ dōm ē corp⁹ hūanū vl' qd fz cōsuetā et nālē ꝓpagatōez caret capite. vl' qd hz caput alicui⁹ aial' rōnal'. ¶ Itē cū virt⁹ et ōītas corporis hūani pricipalr attēdat penes organa siue mēbra pricipalia quorū vnū ē cerebrū: vr q̄ nullo mō dōm ē eē corp⁹ hūanū qd caret capite. et si hoc. cū legē ꝓpagatōis descēdant oīa corpa a p̄io hoie: nullū tale dscēdat ab ipo. Sūt. n. q̄tuor mēbra pricipalia. s. cerebrū. cor. epar. et testiculi. Cerebrū. cor. epar. dicūt pricipalia. q2 ꝯseruāt rē spēi. testiculi q2 ꝯseruāt spēz rei. qd āt caret capite caret cerebro. Occasiōe āt pdictorū q̄rit p quā viā mōstra ꝓcedē pūt i nā hūana. cū dicat beat⁹ aug. i mltis locis. nihil eē inordinatū i vniuerso. Rn̄dēdū ꝙ sic dic aug. quisqs vspiā nascit hō .i. aial rōnale et mortale et c. vt supra et i eodē aug. ait. Illa q̄ talia de qbusdam scripta sūt nulla sūt. aut si sūt hoies n̄ sūt. Aut si hoies sūt. ex adā sūt. et narrat ibidē aug. ad manifestatōnez hui⁹. ꝙ in tpe illo erat duplex hō nat⁹ i supiorib⁹ mēbris et i inferiorib⁹ simplex. Nā duo erāt capita. duo pectora. q̄tuor man⁹. vēter aūt vnus et pedes duos sic vni homini. Narrat et d quodā hoie q q̄si limatas hēbat plātas. et in eis binos tm̄ digitos. et man⁹ siles. et p⁹ dic. sicut lz ex illo vno negari n̄ pūt originē ducē. ita queculqz gētes in diuersitatib⁹ corpm ab vsitato nāe cursu quez plures et ꝓpe oēs tenēt velut exorbitasse tradūt si diffinitōe icludunt vt aialia rōnalia sint atqz mortalia: ab eodē ipo p̄io vno pīe oīm stirpē trahere ꝯfitēdū. ¶ Ad illd qd p̄io obijcit. ꝙ maior ē silitudo int simias et hoies et c. dōm ꝙ si sūt hoies q̄ ibi numerāt n̄ ē verū. aug. eīz relinqt indeterminatū vtrū sint hoies vel nō. dicēs oīa genera hoim q̄ dicūt eē credē n̄ ē necesse. ponat ergo ꝙ illi q sūt sine ceruice et hn̄t oculos i hūeris et cynocephali hoies sint maior ē corū ꝯuenientia hoib⁹ hn̄tib⁹ pfectōz et decētē organizatōz mēbrorū q̄z simie. lz forte q̄tū ad dispōnē exteriorū organorū simia vr eē silior. vt eīz vlt aug. i his monstris lz videat aliqd mirabile ex icōsuetudīe et raritate idecētie alicui⁹ ptis plura sūt ibi fm nāz recta ordiata. dic. n. ibidē in li. xvi. d ciui. dei. viij. c. apparet ꝙ i plib⁹ nā obtinuerit et qd sit ipa raritate mirabile. nec vr mihi verū nec vsile. ꝙ huiusmodi aialia sine ceruicib⁹ sine capitib⁹ sint homines. nisi aliqd organū sit i corpe illorū. ꝙ q̄tū ad ōītē et opa: vicē capitis gerat. Silr n̄ vr mihi verisile ꝙ cynocephali si sint hoies hēant oīo capita silia capitib⁹ canū. et ꝙ oīmō canino latratus emittāt. sz poti⁹ qd ex idecētia et turpi capitis dispōne quodā mō capita canū reputāt. eodez mō q̄ qn̄qz dr. ꝙ aliqs hz vultū cati vl' simie. ꝙ idecēs dispō ptiū vult⁹. deformitatē vult⁹ simie vl' cati repn̄tat. sic vr mihi d latratu eorū. s. ꝙ dicunt emittē latrat⁹. nō q2 oīo latrēt vt canes. nec aliā hēant loquelā. sz q2 hn̄t modū loq̄le siue ꝓnūciatōis latratui aliq̄ mō ꝯsilez. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ aial qd magis ꝯsitet nāz bestie q̄z hois n̄ differt a bestia dr̄ia specifica et c. dōm ꝙ sicut hr̄ ab aug. plura sūt i talibus q̄ ordiata sūt fm nāz rectā siue n̄ errantem. pauciora ex raritate mira-

bilia. Un̄ τ si i aliquo sit aliqđ qđ pp suā raritatē
magis ↄsitcat nomē bestie q̄ȝ hois. τ i plib⁹ ma/
gis nāȝ hois q̄ȝ bestie. bn̄ p̄t differre dr̄ia specifi
ca. τ ita sunt i talib⁹ si hoies cēsendi sūt. ¶ Ad aliđ
qđ seq̄r dr̄ȝ. q̄ i talib⁹ mōstris n̄ pducat silē q̄t̄u
ad ea q̄ sunt sub alia rei spēi lȝ dissilē q̄t̄u ad qd
aliud. s. qđ nō ē d necessitate rei spēi. nā. n. dr̄ pdu
cere silē ex sili. siue.l. pducat marē siue feminā d vi
ro. hec. n. d̄ r̄ie nō ponunt differētiā rer̄ fm̄ spēm.
Ut. n. vult ph̄s mulier est mas occasionatus. τ [illegible]
qr nā pducit huiusmodi ex mare τ femina. non
oino ē dissilē qđ de eis pducatur. cū androgin⁹
incē ppagatur. Uel pōt dici q̄ supradicta rō cō
uenit nāe agēti sine errore. qđ nō accidit in mon
stror̄ pductiōe. Unde aūt aug. huiusmodi hoies
cē de prio τ denoiari viros a sexu pricipaliori.
vt pȝ. xvi. d ci. dei. viij. c. ¶ Ad aliud qđ seq̄r dr̄ȝ
q̄ ē q̄dā dispō organor̄ exterior̄ q̄ attendit i li/
neamētis talib⁹ vel talib⁹. τ q̄t̄u ad hāc p̄t cē sili-
tudo iter hoies τ bruta. vt pȝ de vrsu. qui exco/
riatus hȝ mēbr̄ exteriora valde mēbris hois si
milia. τ de porco dr̄ q̄ hȝ intestina i sili dispōne
cum intestinis corpis humani. imo ēt iter homi/
nes τ plantas est organor̄ exteriorum similitu/
do. sicut pȝ de mandragora. τ est dispositio inte
rior que attēditur in ↄuenientia τ augmēto ner/
uor̄ τ armonie corpis armonici ad aiaȝ. τ q̄t̄u
ad hāc dispōnem fm̄ dr̄iaȝ aiar̄. ē diuersitas di/
spositōnȝ ipor̄ organor̄. nec hn̄t hoies τ bruta
q̄tum ad huiusmodi dispōnē organa silia. n̄. n.
reqrit diuersitas multa q̄t̄u ad dispōnē exterio
rē iter mēbra hoium τ brutor̄ quorūlibet ēt q̄t̄u
ad pricipalia mēbra cuiusmodi sūt. cerebrū. cor.
epar. τ testiculi. vt patet in multis. ¶ Ad aliud di
cendum. q̄ non ē silē d corpib⁹ irrōaliū τ ratio/
nalium q̄t̄u ad rōnem. τ cām eximie mōstruosi.
plēs. n. sunt rōes quare ↄgruit corpa creaturar̄
rōnaliū cē monstruosa. q̄ nō ↄgruit irrōabilib⁹.
Una ē dordinatio pcti. solūmō. n. iter res corpa
les hō dordiat se p pcm. qđ n̄ faciūt bruta aialia
pp qđ d diuina iusticia ē. q̄ i pēa deordinatōis τ
dformatōe culpe. deordiatōȝ τ dformatōȝ icur
rūt i corpē. vt dicē pn̄t illđ aug. qđ patimur pcta
nr̄a meruerūt. Alia rō est. pulchritudo vniuersi.
Un̄ aug. xvi. de ci. dei. viij. c. de⁹ creator ē oiuȝ. q
vbi. τ qn̄ creari qd opteat vl optuerit ipemet no
uit sciēs vniuersitatis pulchritudinē q̄r ptiū vel
silitudine vel diuersitate ↄtexerat. Sȝ q totū īspi/
cere nō p̄t tāq̄ȝ deformitate ptis offēdit qm̄ cui cō
gruat τ quo referat ignorat. τ hoc ē qđ dr̄. xi. d
ciui. dei. c. xviij. sicut ↄtrā ↄtrijs opposita sermo/
nis pulchritudinē reddūt. ita q̄dā nō vbor̄ sȝ re
rū eloquētia ↄtrior̄ oppositōne seculi pulchritu/
do ↄponit. aptissime hoc positū ē i ecclastico hoc
mō. ↄ malū bonū ē τ ↄ mortē vita τ c. Eccl̄i. xxx-
iij. ¶ Si obijceret q̄ eadē rōne mōstra i brutis τ

plātis ēēnt ad decorē vniuersi. dōm q̄ nō. qr̄ spe
nes q̄ pricipalr̄ ↄsistit pulchritudo vniuersi. sunt
creature rōnales. Un̄ illor̄ opposita ex qb⁹ ipse
creature rōnales magis sūt ↄmēdabiles τ pul/
chritudinis maioris. maxie sunt ad decorē vni/
uersi. ¶ Preterea. decor iusticie q̄ appet i talib⁹.
ↄpat decori puenieti ex ordie oppositōis. ¶ Ter
tia rō ē cautela ↄ errorē. ne. s. crederēt aliq mon
stra q̄ iter nos accidūt errore pfecti opificis ↄtti/
gisse. Un̄ aug. xvi. li. d ci. dei. viij. c. Si hoies sūt
de qb⁹ illa mira ↄscripta sūt. qd sibi ppterea de⁹
voluit ēt nōnullas gētes ita creare. ne i his mon
stris q̄ apud nos oȝ ex hoib⁹ nasci. eius sapiam
qua nām fingit humanā velut artē cuiuspiā vn⁹
pfecti opificis putarem⁹ errasse. nō itaqȝ nobis
videri dȝ absurdū vt quēadmōm in singulis q/
busqȝ gētib⁹ q̄dā mōstruosa sūt hoium: ita i vni
uerso gnē humano q̄dā mōstruosa sunt gētium.
¶ Ad illud qđ seq̄r pȝ rn̄sio ex dictis supra. qr̄
vt dictū ē aialia sine ceruicib⁹ sine capitibus non
sint hoies. nisi aliqđ organū sit in corpe illor̄ qđ
q̄t̄u ad vtutē τ opa vicē capitis gerat. ¶ Ad vl/
timū dōm. q̄ duobus modis pōt fieri monstrū
in nā vel peccatū. s. vel ex iproportōe vtutū ↄtū/
ctar̄ ad mām τ hoc manifest̄ sicut dterminatū
est. pcucietū cordas i cithara i q̄ maiori nō pōt cor
das pcutere. i li. de celo τ mūdo. Uirtuti ēt mouē
ti primū mobile fm̄ ph̄os determinatū ē. i q̄ mio
re nō p̄t mouere totū corp⁹. τ ēt dterminatū ē ei.
q̄ si mouēt nimius corp⁹. in tpe minori moueret.
τ si maius i maiore. Un̄ determinata est pportio
mouētis ad mobile primū. Silr̄ determinatū ē a
nā vniuersali. q̄ virt⁹ nāe pticularis in tpe tāto p̄t
mouere hāc mām. Silr̄ determinata ē mā fȝ ma
gnitudinē vel paruitatē. in qua magnitudine vel
paruitate erit pportio virtutis mouētis ad māȝ
motam. Si ergo diminuat aut augmētet q̄titas.
cū iam in mā nō sit pportio. iaȝ erit pportio vtu
tis mouētis ad mām motā Sed pportio vtutis
ad mām ē cā cur nō opat recte. ergo iproportio
erit cā erroris. iproportio aūt pōt cē qr mā pōt
augeri vel minui. si augeat monstrū ē. si diminuit
pctm dr̄. Alia rō ē. si nō mouet nā inferior nisi p
influētiā vtutis nāe suꝑioris vel celestis. neqȝ vir
tutis nāe inferioris agētis intra sufficiat ad moue
dum māȝ. sed sit vnū mouēs ex virtute mouētis
intra. τ virtute celesti que influit. τ hoc est mo/
uens sufficiens qđ est compositum ex illis dua
bus naturis. τ ēt hoc hȝ mouere quotienscūqȝ
aliquid fit in nā τ c. τ tunc oportet q̄ sit pportio
illar̄ duar̄ vtutū inter se τ har̄ ↄiūctar̄ ad māȝ.
Silr̄ erit pportio multiplr̄. qr τ a pte materie τ
a pte har̄ vtutū ↄiunctar̄ ad materiā. Cum. n. sit
possibilis pportio iter vtutes silr̄ τ iproportio.
corp⁹. n. suꝑi⁹ siue stella aliq̄ i tali positōe. tātā in
fluit vtutē τ in maiori approximatiōe maiorem

et i minori minorē. Sed si dterminata ē virtus q̄ est ꝓportōalis huic vtuti ad hūc effectū. ergo [redacted] aliqn possit eē plus ꝺ vtute. nihilomin⁹ tūc possibilis ē ꝓportio vtutū iter se. si aūt sit supfluitas [redacted] mā. virt⁹ sup eā nō poterit. si diminutio effect⁹ nō ꝓducit ab ipa. hec tñ oia et si lateāt nos cur dñs hoc ꝓduc. tñ augēt pulchritudinē vniuersi. sic determiat aug. li. ꝺ ci. di. vt supra tactū ē. vñ ex ipis non prouenit aliqua inordiatio in vniuerso sicut tactum est.

Questio. lxxxiiij. de dignitate corpis humani.

Queritur de dignitate et nobilitate corpis humani. et qm̄ hec nobilitas est quo ad q̄tuor. s. q̄ ad ꝯpositōz: quo ad habitus exterioris dispositōz. quo ad vnionē. quo ad locatōz. Jō ꝺ his querit. pmo de ꝯpōne corporis humani. Scdo ꝺ dispōne quo ad rectitudinē habitus. Tertio de vnione quo ad aīam rationalem. Quarto de loco eius.

Membrum primum.

Quo ad primū ꝓcedit sic. dicit phs de celo et mūdo. q stelle multe sunt i celo pp multitudinē opatiōnū. ergo a sili inferiora corpa et maxie corp⁹ humanū pp multitudinē opationū multiplicitatē habebit orgāoꝝ. ergo maxie ꝯpositū erit corp⁹ humanū aia. n. rōnalis plures elicit opatōes a corpe humano q̄ȝ aliq̄ alia forma. ¶ Jtē ars imitat nāz in quātū pt. s; ita ē i arte q ſm diuersitatē opeꝝ reqrit diuersitas instroꝝ. ergo et nā quā imitat ars ita ē. q quāto pfa elicit gnā opatōnū. tāto pluribus vtit organis. aia aūt hūana ē motor [redacted] nām corpoꝝ in elitōe geneꝝ opeꝝ diuersoꝝ. ergo et c. ¶ Jtē corpa ſm q sunt aptiora ad formas nobiliores. maiorē hñt ptiū diuersitatē. sic pȝ. elemēta nō hñt distictōez ptiū ſm spēm. q̄libȝ. n. ps ignis est ignis. plāte hñt s; nō tātā quātā sensibilia. igit cū aia rōnalis sit forma nobilissima. corp⁹ pfectibile illa maximā hȝ diuersitatē ptiū. et ita ē ꝯpositissimū. Cōtra. tria sūt i reb⁹ penes q̄ attēdit vestigiū creatōis eaꝝ. s. eēntia siue sba. vt⁹ et opatō. Sȝ quāto aliqd ē simplici⁹ eēntia. tāto ē multiplicius virtute. et quāto ē mltiplici⁹ vtute. tāto multiplici⁹ opatōe. q̄ꝺ. n. magis abundat vtute. plēs pōt elicē operatōes. ergo simplicitati rei attestat multiplicitas opatōnū. ergo pp multiplicitatē opatōnū nō reqrit multiplex ꝯpositio i eo quo. sūt operatōes. et ita vt prius. ¶ Jtem simplicitas attestat nobilitati. vñ sūme nobile ē sūme simplex et minus nobile minus simplex. cū ergo corpus primi hois et alioꝝ hoīum ꝯīter in gnē corpoꝝ sint nobilissima. vꝫ q sint simplicissima. ergo corpus primi hoīs neq̄ȝ corp⁹ humanū ē ꝯpositissimū. Jtē genera aialiū ipfectissima maxie abundāt organis. ergo nobilissimū in gnē aialiū et pfectissimuȝ dȝ minie abundare organis. ergo pauca dīt hic organa ad eliciēdū opa sua. ¶ Jtē nobilitati itelligētiaꝝ ascribit q ipe faciūt p vnū. s. itelligūt et sentiūt virtute itellectiua. q hō facit p pla. et ita vt prius. ¶ Preterea. si pp multiplicatiōnē opatōnū reqreret multiplicatio i corpe humano. ergo cū i sole sint multiplices opatōes sol. essȝ corp⁹ multiplex. et eō ꝯpositi⁹ quo plēs opatōes ab ipo egrediunt. et hec rō ꝯfirmat p dyo. de diui. no. c. v. dicētē. sol sensibiliū eēntias et q̄litates. et qdā mltas et discretas exñtes. tñ ipe vn⁹ ens et vniformis illuminās lux renouat et nutrit et custodit et pficit et discernit et renouat et fecūda facit. et auget et mutat et collocat et pldtat et remouet et viuificat oia. ¶ Jtē i celo sunt diuerse ptes et ſm illuminatōz et ſm sitū. et diuerse opationes ſm diuersas influentias. nec dȝ celū eē corp⁹ ꝯpositū imo simplex. ergo pp diuersas opatōes nō reqritur ꝯpositio i corpe humano. et hec rō cōfirmat p Basiliū exame. ij. dicētē celū eē quītam nām simplicē corpis et eē aliqd pter nāȝ elemētoꝝ. Ad hoc dōm q corpus primi hois et generaliter corpus humanū. est ꝯpositissimuȝ inter oīa corpa. et ꝯueniebat pp multiplicē actōez ipi⁹ aie. que tñ elicit siue exercet mediāte motu q ē ab aia. tñ qui ē ad aiaz. cum. n. aia sit oīuȝ silitudo. vt dȝ in li. ꝺ spū et aia. et quaddā gerēs dei imaginē. ex hoc q in deo ē multitudo ideaꝝ. in aia multiplicitas vtual quā exercet mediāte corpe. necessario reqrit q i illo sit multiplicitas ptiū ꝯsiliū et orgāizataꝝ. vt sit ꝯformitas iter motorē et mobile. sic ex alia pte ē ꝯformitas iter imaginē et illud cuius ē imago. hoc pȝ ex motu i reb⁹ cū aiaz. hȝ eīm recipe sensibilia diuersoꝝ sensuū. i quoꝝ apprehēsiōe opus erat multiplicitate organoꝝ. q̄bus apphensis aia mouet et ē exēpliū greg. nazā. in li. de imagine. c. x. dicētis. mens p oculos ea q̄ cū corp⁹ sunt apphendit. et i [redacted] silitudines appentium ptrahit figuras silium sibi ipa describēs. et quēadmōz siq̄ ciuitas multitudis capax q̄ diuersis additib⁹ ad se recipit ꝯfluentes. nō tñ i vnū ciuitatis vniuersi ꝯueniūt. s; alij ad foꝝ. alij ad habitacla sua. alij ad ecclas et plateas iuxta suā q̄sq̄ȝ sniaz ꝓperāt talē q̄ddmō nr̄e mētis ciuitatē cōsidero iteri⁹ ꝯstitutā. quā lȝ sēsus nr̄i diuersis additib⁹ ipleāt. tñ singula itroeuntiū gnā mēs eadē vēdicās et discernēs locis itelligētie ꝯgruis vniuersa disponit. vñ pȝ q si tm̄ simplex essȝ nā corporis. nō essȝ organū ꝯgruū aīe neq̄ȝ quo ad apprehēsionē neq̄ȝ q̄ ad motū siue opatōz. ¶ Jtem

Nā ponitř noti i medicina. tres sūt cellule d'seruiētes
virib⁹ cognitis. s. fantastica. logistica ꝛ mēorial.
Fātastica cellula ē i añriori pte capitis. i qua sedē
suā hꝫ imagiatio. Logistica cellula ē i medio i q̄
sedē suā hꝫ rō. Mēorial' cellula ē i posteriōi pte
capitis i q̄ sedē suā hꝫ memoria. ꝛ hīc a dama. ꝙ
organū imaginatiue ē vētriculus cerebri añrior.
ꝛ ex cogitatōe ē medi⁹ vētriculus cerebri ist'm.
ꝛ aial' sp̄us q ē i ipso. ꝛ mēoratiue ē organū po/
sterior vētriculus cerebri ꝛ sp̄us aialis q ē i illo.
sic ipi itellectui opanti deseruit ad organū corpa
le. qḋ pꝫ ex pho dicēte. ꝙ corrūpit itellect⁹. i. act⁹
siue opatio itellect⁹ interiori q̄dā corrupto. ¶ Pre
terea hoc idē pꝫ ex motiua q ē ab aia. ſm ꝙ deter/
minaṫ i alia phia. s. i ethicis p̄io qḋ ē motiua rō-
nalis impans ꝛ nō impata. vt liberū arbitriū siue
intellect⁹ practicus. s. q̄ alijs oib⁹ motiuis impat
ꝛ a nā sibi impaṫ. Alia aūt ē motiua q̄ subiecta ē
rōnis impio. cui ꝛ alia vis subijcit. sic ꝯcupisci/
bilis ꝛ irascibil'. qb⁹ subiecta ē vis sensibilis sita
in musculis ꝛ lacertis. sicut dicit auicēna q̄ exeq̄t
impata a motiuis supiorib⁹. vñ executio impij
motiuoꝝ organa reqrit. ꝛ ita quo ad mot⁹ q sūt
ab aia ꝛ ad aiaꝫ. necessaria sunt corpalia organa
ꝛ hoc pp multitudinē actōuꝫ q̄ mediātib⁹ potētijs
aie exerceṫ. multitudinis aūt actōis huiusmōi du
plex ē cā. s. aie immabilitas. ꝛ v̄tutū diuersaꝝ sub
stantialis idētitas. de p̄io dr̄ in li. fontis vite vbi
dr̄ quāto sb̄a aliqua magis est immunis a mā. tāto
pluriū opatōuꝫ ē effectiua. imaterialitas aūt hu/
ius pꝫ sic. Multiplex. n. est forma. q̄dā. n. forme
pficiunt ptes ꝛ totum similiter. ita ꝙ ptes deno/
minātur a pfectōe totius. cuius sunt forme elemē
toꝝ. ꝛ denominanṫ ptes a pfectōe ꝓpter desen/
sionē materiei ꝛ ptium eius. vñ qꝛ tota perfectio
quā dat forma ē in qualibꝫ pte materie. Ideo dr̄
ꝙ quelibet ps ignis ē ignis ita de alijs elemētis.
vñ forma huiusmodi cōicat actū ꝛ ꝯplementuꝫ
in genere suo ptibus suis siue opationē ꝛ deter/
minatōeꝫ vt dictū ē. ꝛ huiusmodi forma qꝛ ma
xime ē materialis ꝛ distēsa ſm distēsionē sue ma
terie ñ reqrit distēsionē ptiū sui pfectibil'. Alie sūt
forme min⁹ mālcs. vt que nō habēt distensioneꝫ
in mā neqꝫ distenduntur ſm distensionē sue mate
rie. cuiusmodi sunt anima vegetatiua in plantis.
sensitiua in brutis. ꝛ aia rōnalis siue intellectiua.
quarum minime imaterialis ē vegetatiua. magis
sensitiua. maxime itellectiua. qḋ sic pꝫ. aia vegeta
tiua perficit totum ꝛ ptes sue materie. sed dissimi
liter. perficit. n. totum dando illi actum suum in/
fluendo ei vitaꝫ ꝛ ꝯplementum generis sui. pti/
bus aūt cōicat actum sed solū in potētia. ptes. n.
plante viuunt. non in pars plante ē plāta actu sꝫ
solum in potentia. aia aūt sensitiua pficit totā māꝫ
suam ꝛ ptes. sed dissilr. toti. n. cōicat actū ꝛ ꝯple
mētū. sꝫ ptib⁹ cōicat actuꝫ ñ tñ oib⁹. ñ. n. oēs ptes

aial' sentiūt sic nec ossa nec vngula ꝛ huiusmodi.
nec ptibus cōmunicat ꝯplemētū nec actu nec po
tētia. ps. n. aial' ñ pt fieri aial. sic ps plāte plāta. ꝛ
loqr̄ d' ptib⁹ q̄ ꝓprie sūt ptes. vt mēbra q̄ diuidūṫ
p mēbra ꝯsilia ꝛ officialia. ps. n. plāte abscisa ef/
ficiṫ plāta. ps ar aial' nūq̄. magis āt māl' ē vege/
tatiua q̄ cōicat ptib⁹ plāte vitā ꝛ potētiā ꝓpiquā
ad ꝯplemēti q̄ꝫ sensitiua. q̄ neqꝫ oib⁹ ptib⁹ cōicat
sensū ꝛ nulli sensibil' pti ꝯplemētū neqꝫ actu neqꝫ
potētia. Alia aūt rōnalis siue itellectiua. q̄ nec cōi
cat ptibus actū nec ꝯplemētū siue opatōꝫ. qꝛ nec
ps ei⁹ māē ē hō. nec ps itelligit. ꝛ sic pꝫ ꝙ hec for
ma ē minime mālis. aia ergo rōnalis pricipatuꝫ
tn̄ inter formas ꝛ plus elongaṫ a nā materie siue
mālitate. vñ ipsa ē forma nobilis ꝛ multaꝝ opa/
tionū principiū. ꝛ ꝓpter hoc necesse ē eē multas
opatōes in ptib⁹ corpis cui vnita ē. vt qb⁹ mediā
tibus multiplices eius potētie ꝓgrediūtur i actus
suos. ¶ Itē alia cā ē v̄tutuꝫ sb̄alis idētitas. multe
eniꝫ v̄tutes sunt in eadē sb̄a. s. aie rōnalis. hoc āt
pꝫ per hoc. s. ꝙ vegetatiua sensitiua ꝛ rōnalis ñ
differūt in sb̄a in hoīe. vna est aia. s. rōnalis indif
ferens in sb̄a a vegetatiua ꝛ sensitiua. a quo ē ve/
getatio ꝛ sensificatio in hoīe. Vñ distinctio q̄ ē in
plātis ab aia vegetatiua. lꝫ. n. ab aia vegetabili ñ
sit distinctio i plantis p organa. ē tñ distinctio q̄dā
ptiū gerentiū officia quorūdā organoꝝ. ſm ꝙ dī
cit phs. ꝙ radices sunt ori siles. ꝛ distinctio que
ē i brutis p organa a sensitiua sunt in hoīe ab aia
rōnali q̄ vnica ē i hoīe. cui⁹ ptes vel potētie sunt
sensitiuā ꝛ vegetatiua. ꝛ pter has distictōes ad/
dita ē alia q̄ attēdiṫ penes iteriora organa ꝛ moti
ua ex dictis. Dōꝫ ergo ē. ꝙ corp⁹ primi hoīs
ꝛ gnāl'r corp⁹ humanū ꝯpositissimū ē. qꝛ cū aia
sit pluiuꝫ effectiua opatōnꝫ q̄s sine corpe vt instro
illi⁹ exercē ñ possit. necesse ē corp⁹ eē multiplicitū
organoꝝ. vt multiplicitati potētiaꝝ ꝛ ꝯsiter opa/
tōnꝫ ex pte motoꝝ. rn̄deat multiplex ꝯpositio siue
organizatio. De hoc supra tactū ē vbi determia
tum ē. si corp⁹ primi hoīs erat ex q̄tuor elemētis.
¶ Ad illud ergo qḋ p̄io obiectū ē. dōm ꝙ ñ req
riṫ multiplex ꝯpositio i eo q̄ sūt opatōes. vt eli/
ciētc p̄io pp multitudinē opatōuꝫ nec aliō ꝯclu
dit rō p̄ia. tñ reqriṫ multiplex ꝯpō i eo q̄ sūt i or/
gano. ꝛ ex pte aie nō reqriṫ multiplex ꝯpō sꝫ ex
pte corpis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ in forma nobili/
ter māni p eius informatōeꝫ ꝛ ꝯplctionē. mā con
senda ē magis ꝛ min⁹ nobilis ex ei⁹ aptitudīe ad
formā nobiliorē ꝛ min⁹ nobilē. corp⁹. n. hūanuꝫ
iceptū eēꝫ pfici aia rōnali. nec abundaret orgāis
icōuenienti armonia. ꝛ n̄ero v̄tutib⁹ siue potētijs
aie rn̄dētib⁹. cū ergo dīc ꝙ simplicitas attestaṫ no
bilitati eiusdē. itelligiṫ d' illis quoꝝ sb̄a separa ē a
mā corpali cuius sūt aia ꝛ angelus ꝛ ēt primum
pricipiū. ¶ Ad aliud dōꝫ. ꝙ nō oꝫ ꝙ multitudo
organoꝝ attestet iperfectōi animaliū. sed illa que

ē organoꝝ corꝛidē in specie. sicut vermiū iꝑfe/
ctōi attestat multitudo pedū. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ
secus ē de aīa ⁊ angelo. aīa enī de sua ꝯditōe na
ta ē vt sit corꝑis talis actus siue ꝑfectio ⁊ motor.
Vñ nō requirit solūmō conueniētia ꝓportōalis
corꝑis ad aīaʒ que ē ꝑfectibilis ad suā ꝑfectionē.
sed que ē mobilis ad motorē: qꝛ ergo aīa hʒ di/
uersos motus exercere corꝑe mediāte. ⁊ hoc ſm
distinctionē suaꝝ viriū siue potētiaꝝ opʒ ipʒ cor
pus varietate ꝑtiū organizataꝝ distingui. que
ipsis potētijs deseruiūt i electōe suaꝝ oꝑationū. nō
sic ē de angelo q actus ꝓprios. s. itelligere sentire
⁊ huiusmōi sine istrumēto corꝑali natus ē exer/
cere. Vñ sicut innatū ē angelo q ē oīno spūs sepa
tus a corꝑe in vltia simplicicitate q̄ ꝯuenit creatu
re exñs vnica potētia indistincta ꝑ ēētiaʒ sentire
intelligere. sic aīe rōnali que ē actus ⁊ motor cor
poris huiusmōi potētijs diuersis ad diuersa or/
gana aptās oꝑatōes suas exercere. Vñ sicut simi/
plicitas attestat nobilitati āgelice: sic mltiplicitas
organoꝝ qbus corpus humanū suo motori cō/
ueniēter deseruiat illi⁹ nobilitati ⁊ dignitati. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ sol hʒ vnā ēētialeʒ oꝑationē. s. lu/
cere. cū multe sint eius accidētales oꝑatōes ꝑ re/
lationē ad māʒ quas exercet i diuersis materijs.
⁊ ſm hūc modū loqt dyo. ibidē [illegible] dicit sol sensi
biliū ēētias ⁊ q̄litates ⁊ qdē multas ⁊ discretas
exñtes. tñ ipse vn⁹ ens ⁊ vniformis illuminās lux
renouat ⁊ nutrit ⁊c. Ex hoc verbo ꝑz. ꝙ act⁹ il/
lius ꝓpri⁹ ē vniformit lucere siue illuminare. ⁊ ex
illo actu vniformi i se relinquunt multe oꝑatōes
ꝯñtes q̄ ibidē enumerate sūt. ¶ Ad vltimū dōʒ ꝙ
celū ꝓut vnū ē vnaʒ hʒ ēētialeʒ oꝑationē ⁊ vnū
motū q ē eq̄lis. tñ ſʒ ꝙ i celo sunt diuerse ꝑtes ſm
distinctōeʒ speraꝝ aut stellaꝝ diuersaꝝ. i speris di
uersis ꝑñt eē diuerse oꝑatōes. sicut ꝓbat auicēna
ondēs equalitatē motus in celo quo ad se. ⁊ cū
sint diuersi motus in celo ꝑꝑ diuersas rōes sicut
ꝓbat auicbil. xi. ⁊. xij. c. de celo ⁊ mūdo.

Membrum secundum.

S Ecundo querit de dignitate hoīs siue
corꝑis humani quo ad dispositōeʒ si/
ue rectitudineʒ habitus. Querit ergo
vtrū cōpetat corꝑis humani dignitati
hēre figurā erectā. ꝙ sic videt. sūmus opifex oīa
prudēter ꝯdidit. ps. Omnia in sapientia fecisti ⁊c.
Vñ ſm ꝯgruentiā statuū diuersoꝝ. diuersas de
dit rebus dispositiōes. Vñ aīalia quoꝝ forma ⁊
motor oīno ad terrena ꝯuersus ē. q̄ntuʒ ad corpo
ralē dispōeʒ i terrā reflexit. quoꝝ āt forma ⁊ mo
tor ad celestia ꝯuersus ē q̄ntuʒ ad dispōeʒ corpo
raleʒ i celū erexit. ⁊ hoc iudiciū status dignioris
⁊ min⁹ digni. ⁊ hoc ē qd dic poeta. Pronaqʒ cū
spectāt aīalia cetera trā. Os hōi sublime dedit ce
lūqʒ vidē Iussit ⁊ erectos ad sidera tollē vult⁹.

ex hoc ꝑz ꝓpositū. ¶ Item vt hʒ a pho mirabilis ē
potētia loci qua vnusqsqʒ appetit locū ꝓpriū. er/
go cū corꝑis primi hoīs ⁊ silr alioꝝ sit celū loc⁹
nālis. idtm fuit corꝑi ade in sui ꝯditiōe. vt i celo
q̄si in loco collocaret. ⁊ ad hoc factū ē. ꝑꝑ qd vʒ
eē locus ei⁹ nālis. vnūquodqʒ āt locale erigit se
ad suū locū. qd maxime videmus in igne flāma.
relinqt ꝙ corpus huiusmōi dʒ hēre vultū erectū
i celū. qd dignitati ei⁹ ꝯuenit rōe q̄ ē in celo collo
cādus. Cōtra. q̄dā creature minime dignitatis
hñt figurā rectitudinis ⁊ ad celū erigūt. sicut fere
oīa gnā plātaꝝ. ⁊ q̄dā corꝑa nobilissima i genere
corpum vt supcelestia ⁊ lapides ꝑciosi. nequaq̄
ergo huiusmōi rectitudini ⁊ erectiōi vlla digni/
tas ascribēda ē. ergo ex huiusmōi rectitudine in
corꝑe hūano nulla erit dignitas in hoīe. ¶ Item
qd ē dignitatis in hoīe reddit hoīem ꝯmēdabilē
qꝛ efficit illū dignuʒ bono aliquo. sʒ qd est a nā nō
est laudabile vel vituꝑabile. hītus āt rectitudinis
siue erectōis in hoīe est nāle. ergo nō laudabile.
ergo ex hoc nulla ē dignitas hōi. ¶ Itē per pctm
cecidit aīa a rectitudine sua. ergo huiusmōi deꝑ/
ditōis facte in aīa dbuit eē aliqd vestigiū i corꝑe
sʒ nullū ꝯgruētius q̄ʒ curuitas corꝑalis. Si dicat
ꝙ corpus nihil dmeruit hoc nihil ē. qꝛ corp⁹ fuit
instrm demerēdi. ¶ Itē hō ꝓpter pctm ꝯparatus
ē iumētis inde ⁊ silis factus ē illis. hec āt silitudo
ē q̄ntuʒ ad curuitatē aīe. q̄ ondit i ꝯcupiscētia no/
xiaꝝ. Vt. n. hētur ab Augu. duo sūt nobis iflicta ꝑ
pctm. s. ignorātia agēdoꝝ: ⁊ ꝯcupiscētia noxioꝝ.
quare nō silr q̄ntuʒ ad curuitatē corꝑis. Rñsio.
deus fecit hoīem rectū. vt hʒ Eccl. vij. ⁊ quo ad
dispōeʒ corꝑis ⁊ quo ad habitū mētis. [illegible] cōce
do ꝙ nālis rectitudo dignitas ē corꝑis humani.
⁊ attestat ista dignitas hōi ſm triplicē statuʒ. ino/
centie. grē. glorie. ¶ Vestigiū ergo innocētie quo
ad tria. repñtat in hac rectitudine quo ad poten/
tiā in ꝓsidēdo. sapiētiā in loquēdo. bonitatē in di
ligēdo. hec tria potētia sapia ⁊ bonitas erāt ꝯdi
tōes hoīs q̄ntū ad statuʒ innocētie anteq̄ cecidit in
infirmitatē potētie. ⁊ tenebras ignorātie. ⁊ mali/
ciā concupiscētie. De primo manifestū ē ſm illud
Grego. nazan. de imagine. c. viij. ꝙ erectus ē ho
minis hītus ⁊ ad celū se sustollēs sursūqʒ respi/
ciēs. pricipalia hec dona certissimum ē eē appro
bātia regiā ptātem. etenī solus ita formatus est.
ceterorūqʒ oīuʒ ꝓna sūt corꝑa ⁊ in dorsūʒ ꝓcli/
uius inclinata. mãifesta dr̃ia eius honoris ondit.
dū ꝯstat illa eē huius subiecta potētie. huic āt sū
pereminētis existere dignitatis. De scdo mãifestū
ē in hūc modū solus hō ē aīal rōnale mortale. sʒ
si corpus eēt inclinatū ⁊ nō erectū. nō possʒ hēre
vsuʒ sermonis. ⁊ ita non eēt excellētissimuʒ signū
sapie diuine. ⁊ ꝙ ita sit ꝑz per gre. nazan. c. ix. ostē
dentē. ꝙ solus homo hʒ manus ad loquēduʒ. vñ
potest ꝯfici rō. ſʒ ꝯñtias huiusmōi. Si eīʒ homo

hēret corpus iclinatū nō hēret manus. qz ī oībus animātibus iclinatis āteriora mēbra corpis pedes sūt. ⁊ ꝺm greg. eundē ⁊ ꝺm phm. si nō hēret manus nō hēret vsuz ꝺmonis ī cōicatōe ad alterū. ⁊ tunc ñ ita māifestaret in ipso sapia ⁊ inde vt prius. Vñ gre. nazan. c. ix. Si hō sine manibus extitisset pcipiēdoꝝ ciboꝝ necessitate mēbra vultus eius istar quadrupedū formarent. ita φ oblōga facies teneret simul ⁊ emineret ī narib⁹. oris ēt labia callosa ⁊ grossiora essent atqz firmissima ⁊ ad carpēdas herbas ꝯpetent aptata ⁊ ligua grādiori corpi durior eēt ⁊ asperior φ̄ cooparet dētibus ad ea que mādenda pcipet ligdior existēs. si ergo manus ñ adessent corpi. quō vox ei articulata figuraret. cum talis eius oris formatio ad vsuz ꝺmonis mīme cōueniret. nūc āt sunt manus accōmodate corpi. vt os ad misteriū verbi liberꝝ ꝑmaneret. ¶ De tertio māifestuz ē. qm̄ cū illud sit amor ī spiritibus qd̄ ē pōdus ī corpibus. ipsa āt corpora nāli suo pōdere tendūt deorsuz. ipm āt corpus humanū qd̄ ē organum spūs. quodāmō spūali quodāmō nāli affectu tēdit sursuz ꝺm illud vbi amor. ibi oculus. Vñ Cassio. c. ix. de aia. pceꝝ aīal hō ī effigiē pulcherrime speculatōis erectuz ad res supnas intuēdas. ¶ Vestigiū glīe imitāde appet in hac erectōe. ⁊ hoc quo ad duo. Primū ē quo ad carnalē delectatōem abijciēdā. Scōm q̄ ad spūalē sectādā. Primū pz sic. animātia cetera ꝓna sūt ⁊ ī ventrē suū reciprocat eoꝝ visus. in quo dsignat eoꝝ voluptas carnalis quā appetūt. hō vero nō. Vñ Basilius exame. libro. ix. Pecudes oēs terrene sūt. ob hoc iclinant ad terrā. sz alia ē plātatio celestis hō q̄ q̄tuz hitu figure tātū dignitate distat a pecoribus. illoꝝ facies deorsuz fixa ē. vteruqz ꝓspectāt. ⁊ φ ei⁹ libidini iocūdū ē hoc sectat. tuuz vero caput ad celuz semp erigit. oculi tui supna respiciūt. sz si tu corpis voluptate sedaueris. obediēdo luxui vētris ⁊ iferioribus eius ptibus. ꝯpatus es iumētis isipiētibus ⁊ silis factus es illis. Scōm pz Berñ. sup can. sermone. xxiiij. corpis staturā dedit deus hōi rectā. forsan vt illa corpa exterioris viliorisqz rectitudo. figmēti hoiez illū q̄ ad imaginē dei factus ē spūalis sue seruāde rectitudis amoneret. ⁊ decor limi deformitatē argueret animi. qd̄ eim idecētius φ̄ curuuz recto corpe gerere aīuz. ꝑuersa res ē ⁊ sedasiuteuz vas qd̄ corpus ē de terra: oculos hēre sursuz. celos libere suscipe. celoruqz luminaribus oblectare aspect⁹. spūalē vero celesteqz creaturā suos ꝯtra oculos. i. iter nos sensus atqz aspectus trahere ī terrā deorsuz. ⁊ q̄ dbuit nutriri i croceis herere luto tanq̄ vnā de suis āplexioribqz stercora. ¶ Silr vestigiū glorie ꝓponit et in hac rectitudine quo ad ꝯtēplatōem duplicē. s. celestium ⁊ terrestriū. inter terrestria vt contēplet seipm pulcherrimū. Vñ ambro. in exam. omel. vi. ⁊ vltia.

Iaz aliq̄ dicēda sunt de corpe hois. qd̄ pcellit ceteris decoris gra eē qs ambigat? Nā vna nuqz eadē oium terrenoꝝ corpoꝝ videat eē spēa. fortitudo quoqz ⁊ ꝑceritas qbusdā maior in bestijs. forma eim humani corpis ē venustior. status erectus. ⁊ mediocris vt neqz enormis ꝑceritas sit neqz vilis. ⁊ abiecta pusillitas. inter celestia semp hēat animū. Vñ berñ. xxiiij. sermone super canti. Erubesce aia diuia. pecorinā ꝯmutasse silitudinē. erubesce volupari i ceno q̄ es de celo. ⁊ sequit querere ⁊ sape q̄ sunt sup terrā curuitas ē aīe. ⁊ de supna regione meditari ⁊ desiderare q̄ sursuz sunt rectitudo. huius āt rectitudīs vestigiū ē in erectiōe corpis. Vñ poeta. Os hōi sublime dedit celūqz videre Iussit: ⁊ erectas ad sidera tollere vultus. Et hoc dicit augu. lxxxiij. q. xxvij. corpus hois solū inter aialiū terrenoꝝ corpa nō pronū in aliuz ꝓstratuz ē. cum sit visibile ⁊ in mendū celuz erectū. ⁊ ita tale ē vt ad ꝯtēplādū celū sit aptius. magis i hoc ad imaginē ⁊ silitudinē dei: φ̄ cetera corpa aialiuz merito videt̄ pt. ¶ Ad primū ꝯ obiectuz dōm. φ nō tm̄ attestat dignitati corpis humani habit⁹ rectitudis sz erectōis. habitus āt rectitudis erecte iudicat ad qd̄ ordīatuz est corpus huiusmodi. signū ē. n. ꝑfectiōis eius forma nobili ⁊ celesti ⁊ alioꝝ que supra tacta sunt ⁊ appetitus beatitudis obtinēde ī celo. Nō sic ē de plantis. que lz recte sint. nō tm̄ sūt erecte sz potius demisse p fixionē ptis. a qua habēt vitā ⁊ motuz in terra. hō eim ⁊ plāta in ꝯtria positiōe se habēt. ꝓpter qd̄ homo dicit attropos. i. arbor euersa. Unde neqz plāte neqz corpa celestia neqz terrestria cuiusmodi sūt lapides cuiuscuqz generis. regulr hñt rectitudinē in illa potētia quā hz corpus humanū cuius habitus ⁊ ptiū dispositio magnoruz idicia sūt sacramētoꝝ. Dicit eniz cassio. d aia c. ix. corpis hois armonica dispositio ingētia nobis sacra declarat. ⁊ statīz manifestat illa sacramēta q̄ ꝓpter plixitatē vident hic subticenda. ¶ Ad aliud dōm. φ sicut habet a phō. honor ē exhibitio reuerētie ī testimoniū virtutis expsse p sermonez. Unde honor ⁊ laus referunt ad aliqd̄ bonū vel dignū ī ipso q̄ honorat vel laudat. Illud aūt bonū vel dignū pōt sumi spālīter ad bonū vel dignū ī gnē moꝝ. Et sic itelligit phs loquēs ī philosophia morali dicēs. qd̄ pp illud qd̄ ē a nā nō ē aliqd laudabile. Uel pōt sumi bonū vel dignū cōius. ꝺm extēsionē ad ea que sūt nature. sic laudabile ē bonuz qd̄ ē a nā magis tm̄ auctor nature qui nulla creatura rōali coopante talia ꝑduxit esse. vn̄ dignitas corpis humani ex nobilitate sui habitus nō ē laudabilis. ꝺm φ laus refert ad bonuz vel dignū ī genere moꝝ. ꝺm autē φ ad bonū cōiter sūptū ē vtiqz. ¶ Ad aliud dōm. φ bene manifestat signū in corpe rectitudis spūalis deꝑdite. cū. n. rectitudo mot⁹ aie ī deū. sicut determinat

beatus dyoni. aia que ñ pōt libere exercere operatōes spūales. sȝ voluit ad creaturas ⁊ delectat i eis p̄ ɔdescēsum ad corpus. bñ ꝑtenditi hoc signū rectitudis deꝑdite. q2 cū ɔstet aiaȝ creatā fuisse a deo. ⁊ ita rōne sue origis nullū habuisse viciū. ɔstat ipsā a corpe sibi vnito fuisse corruptā. ⁊ rectitudinē i qua ɔdita fuit amisisse. ⁊ loquor de posteris primi hois q̄ ɔtraxerūt corruptiōeȝ ab illo. cuius corpis curuatio fuit obnoxietas i cinerat̄oem. Juxta sniam dñi geñ. iij. Puluis es ⁊ i puluerē reuerteris. Et si dicat ꝙ rectitudo corporalis debuit amitti i corpe sicut spūalis amittebat in aia. Dōm ꝙ nō ē veꝝ imo eo magis cōfundi dȝ aia. q2 amisit suā rectitudinē. ⁊ corp⁹ nō suā. Et p̄ hoc ēt vlterius amonet ad reuertendū i deuȝ. sic dicit. b. berñ. Preterea cū primus hō post pctm fuit recōciliatus deo. ⁊ aia eius purgata a culpa ⁊ imago dei repata: nullo mō decēt corpus deorsū iclinatū illi vniri. Cassio. de alma. viij. c. Cōuenit vt de aie tēplo. i. corpe dicamus. qm̄ illa imago dei ñ patit vt corpe deformi ɔiuncta esse videat. pp̄ qd̄ ñ decreuit diuina sapia a q̄ oia decēter fiūt hoiēȝ pp̄ pctm debē puniri corporis inclinatiōe. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit ꝙ pctor ē silis iumētis. dōm ꝙ hoc ñ ē veꝝ q̄ztū ad corpis inclinatōeȝ: sȝ q̄ztuȝ ad mortalitatis necessitateȝ. ecc. iij. vnus iteritus ē homis ⁊ iumētoꝝ ⁊ equa vtriusqȝ ɔditio. sicut morit hō sic ⁊ illa moriūtur ⁊ añcedit. dixit i corde meo de filijs hoiuȝ vt probaret eos deus ⁊ oñderet siles bestijs. hec āt est pena ɔuenietissima corpi dānato pp̄ pctm. ɔueniēs. n. fuit ꝙ corp⁹ primi hois exequēs op⁹ inobediētie ɔ̄ ꝑceptū vite ⁊ eius q̄ dederat ei vitā p̄ vnionē cū aia. eadē priuaret iux̄ diuinū decretū. Geñ. ij. q̄cūqȝ die comederitis morte morientī. Preterea di pctor silis eē iumētis. pp̄ impetū desiderij ⁊ decliatōeȝ q̄si brutalē ad illa turpia q̄ carni placēt: ⁊ i q̄bus delectat. ⁊ hoc ē qd̄ dic̄ berñ. erubesce aia diuia peco. ⁊c̄. Et basilius i exame. Si tu te corpis voluptate fedaueris ⁊c̄.

Membrum tertium.

Ertio querit d̄ dignitate corpis primi hois: ⁊ generaliter cuiuslibȝ: q̄ztū oñdit ex vnione eius cū aia. rōnali. circa qd̄ arguit sic. Nō quelibȝ materia apta ē ad susceptōnem cuiuslibȝ forme. sȝ q̄to forma fit nobilior tāto reqrit materia nobilior. ergo cū aia rōalis sit forma nobilissima reqrit ꝙ ꝑfectibile ab illa sit nobilissimū i genere suo. ¶ Itē hoc ēt pȝ ex hoc. ꝙ qñ aliqd vnit rei nobili manifestat eius nobilitas. vñ vnio aie cū deo attestatur eius nobilitati: ergo cū aima sit nobilissima formaꝝ: vnio corpis cuȝ aia attestat nobilitati corporis. ¶ Itē finis ē optimū i re ⁊ cuius grā alia. ergo i genere creaturaꝝ finis ē optimū ⁊ ad quē sicut ad coꝝ optimū alia deferunt ⁊ ēt ꝑm illuȝ distingūt. Non. n. vnūqdqȝ ad vnūquēqȝ finē ordinat: sȝ ɔpabilia ad illuȝ. vñ cū ex nobilitate finis oñdit nobilitas eius qd̄ ē ad fineȝ. ergo cum corpis ade ⁊ generaliter oiuȝ hoiuȝ finis sit beatitudo glorie. ⁊ hoc mediāte ɔiunctōe coꝝ cum aia. pȝ manifeste ꝙ vnio ista ē nobilitatiua corporis suā. ¶ Itē vnio q̄ marie ɔformis ē nobilissime vnioni. attestat nobilitati vnibiliū. hoc pȝ. q2 qd̄ ɔformius ē nobili illud est magis nobile. sed vnio corpis cū aia marie ɔformat vnioni glorie que ē aie cū deo. post illā summā vnionē q̄ est triū psonaꝝ i vna eēntia. ergo hec vnio attestat nobilitati corpis vniti. minor pȝ. ij. sent. di. j. vbi dicit mgr̄. p exēplo future societatis q̄ īter deū ⁊ spūs rōales i glorificatiōe pficiēda erat. aiam corporeis idumētis ⁊ terrenis mas̄iōibus copulauit. fuitq̄qȝ m̄am fecit ad vite sensuȝ vegetare vt sciret hō ꝙ ñ potuit deus tā dispare nām corpis ⁊ aie i federatōeȝ vnā ⁊ i amicitiā tantā ɔiungere: nequaq̄ ei īpossibile futuꝝ rōnalis creature humilitatē. sȝ lōge īferiorē ad sue glorie pticipatōeȝ sublimare. Cōtra. corpa celestia nobilioris sūt ɔditōis corpe hūano. nec tñ sūt apta ad vnioneȝ cū aia rōali. cū aliq̄ forma ita nobili. nō ergo vr ꝙ vnio corpis hūani cū aia rōali attestet dignitati illius. pbatio prie: nobilius ē illud corp⁹ qd̄ est magis actiuū q̄ȝ illud qd̄ ē passiuū: corp⁹ āt supceleste marie ē actiuū ⁊ forme sue marie vnituȝ. q2 ibi tota forma terminat totū appetitū m̄ie. corpus āt hūanū ē marie passiuū: nec i forma sua terminat totū appetitū suū. ergo dignius ē corp⁹ celeste q̄ȝ hūanū. ¶ Itē vt hr̄ ab aug. ɔiūctio corporis hūani cū aia. fuit opus mirabile siue miraculosū. dicit. n. i li. de spū ⁊ aia. plenū fuit miraculo. ⁊ rōe huī⁹ ē quantitas distātie īter limū terre ⁊ spm̄ vite. Vñ dic̄ ibidē tāta societas carnis ⁊ aie spūs vite ⁊ limi terre: ex hoꝝ āt mirabili societate oñdit vilitas corpis hūani. ergo hec vnio ñ attestat nobilitati eius sȝ potius vilitati. ¶ Iteȝ opposita iuxta se posita magis apparēt. ergo defectus corpis hūani ex positōe iuxta aiaȝ hoc ē ex vnione corpis cuȝ aia magis apparēt. igitur illa vnio magis ē idiciū defect⁹ i corpe q̄ȝ attestatio nobilitati. ¶ Itē vnio corpis cū aia rōali ē op⁹ plenum miraculo. vt hr̄ i li. de spū ⁊ aia. In opib⁹ aūt miraculosis m̄a existit i sola potētia obediētie. ⁊ passiua ad susceptōeȝ forme. Vnio āt forme cum m̄a tali ñ attestat nobilitati m̄ie. cū ipsa m̄a sit oio idisposita ad illā formā. ergo ⁊c̄. Ad hoc ē dicendū: ꝙ vnio corpis primi hois ad aiam attestat nobilitati corpis eiusdē: ⁊ gnāliter alioꝝ corpoꝝ hūanoꝝ vt rōibus pmissis oñdit ⁊ ñ soluȝ manifestādo sȝ faciēdo: in hoc ꝙ ex tali vniōe corp⁹ hūanū hȝ magnā dignitatē i pticipatōne vite rōalis ⁊ effectū grē. grā. n. formās aiaȝ incitius

viciorꝫ corꝑaliū mitigat. hꝫ ēt ꝗplioꝛē dignitates ex hoc ꝙ ꝑꝑ vitā illā ꝑnceps efficit btitudis. q2 il la vnio q̄ ē aīe ad deuꝫ ꝑ deiformitatē. glīe q̄dā/ mō redūdat i ipm corp⁹. hꝫ ēt ⁊ ꝑfectissimā di/ gnitatē i genē corpoꝝ ex h ꝙ ex illa vnione quā hꝫ cū aīa redditū ē idoneū. ⁊ ſm aliquā ꝑtē sui siue aliqḋ generis sui vniret filio dei i vnitate ꝑ/ sone. q̄ vnio ꝑcellit ⁊ illā que ē nāe ⁊ gloꝛie. quā ēt dignitatē mātfestauit filius dei ꝑ icarnatōꝫ suā. sicut ergo ſꝫ modos iā dictos vnio talis ē ad no bilitatē corꝑis ꝑmi hoīs ⁊ gnālr oīuꝫ hoīuꝫ fa cit ⁊ ꝑlimū attestat eidē. ¶ Ad ꝑmū ergo obie/ ctū ꝯ hoc. dōꝫ ꝙ re vera corꝑa celestia q̄ntuꝫ ad aliq̄d nobilioꝛa sūt q̄ꝫ erat corpus ꝑmi hoīs. ⁊ silr q̄ꝫ corꝑa alioꝝ hoīuꝫ. hñt. n. aliq̄s ꝯditōes. s. īpassibilitatē: icoꝛruptōꝫ: subtilitatē: claritatē: ꝟtu tē quā influūt i corꝑa inferioꝛa. ⁊ appetitum nāe oīo terminatū ꝑ formā. quas ñ hūt corp⁹ ꝑmi hoīs inq̄ꝫtū corp⁹: nec corꝑa alioꝝ. hūt aūt corp⁹ ꝑmi hoīs ⁊ silr corꝑa posterioꝝ ei⁹ aliq̄s ꝯdi/ tōes quas ñ hñt corꝑa celestia. ⁊ nobilioꝛes sim plr ꝯditōibus illoꝝ. vt ꝙ sūt ꝑfecta siue ꝑfectibi/ lia. forma nobilissima ⁊ mediāte illa sūt i potētia ꝓducēdi in eē sibi silia in ꝑticipatiōe vite rōnalis ⁊ alioꝝ q̄ tacta sūt. vñ nobilitas corpoꝝ supcele stiū terminata ē i nobilitate nāe corꝑis hūani ñ. ſꝫ potius quodāmō gratuita. s. grē ⁊ glīe. vt ex di/ ctis pꝫ. Preterea hoc argumētuꝫ ñ valet. corꝑa nobilioꝛa ñ sūt apta ad huius vnionē. ergo vnio ista ñ attestatar nobilitati corꝑis vnibil. q2 ex alia cā hñt eē nobile q̄ꝫ ex aptitudīe ⁊ habilitate ad il lā. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ corpus hūanū ⁊ aīa pñt dupl̄r adinuicē ꝯpari. Uel ſm ꝙ vtrūq̄ꝫ hꝫ ꝓ/ prietates sibi determinatas in genē suo. vel ſꝫ ꝙ adinuicē ordinant vt ꝑfectio ⁊ ꝑfectibile. ſm ꝙ pꝛio mō ꝯparant sic ꝑꝑ oppositas ꝯditōes cor/ poris ⁊ aīe ex ꝯꝑatiōe corꝑis cuius sūt ꝯditio/ nes ignobiles ad animā. cuius ꝯditiōes nobiles sūt. ondit eē corpus nobile respectu aīe. ⁊ ſꝫ hāc ꝯsideratōnē vnio huiusmōi ñ attestat nobilitati corꝑis: ſꝫ ignobilitati potius. Si aūt scḋo mō cō/ parant. sic q2 ñ nisi aliq̄ ꝯditōe nobilitatis ipsius corꝑis ⁊ armonia ꝯuenienti aptū ē ⁊ habile ad vnionē forme tāte nobilitatis. vnio ista attestatur nobilitati illius. Uñ ipoꝝ vnio i alia ꝯsideratōne attestat nobilitati corꝑis. i alia ignobilitati. ⁊ per hoc pꝫ rñsio ad illud qḋ seq̄t. ¶ Ad aliḋ dōm. ꝙ aug. loquēs vl̄ dicēs illā vnionē eē mirabilē hē/ bat respectū ad originē mālem ipsius corꝑis. vt pꝫ ex ꝟbis eius. q2 corp⁹ hūanū vocat limū. ꝯfir mās qḋ dī ꝑ illud gen. ij. fecit deus hoīeꝫ ḋ limo terre ⁊ ispirauit i faciē eius spiraculū vite. Uel ꝑt verbū aug. intelligi de corꝑe ꝑmi hoīs forma/ to de limo. ⁊ disposito ad susceptōem aīe.

Membrum quartuꝫ.

Qvarto q̄rit de dignitate corꝑis hūani ꝯꝑati ad locatōeꝫ. ⁊ q̄rit. vtrū celū sit lo cus eius. Et vr̄ ꝙ sic. quoꝝ eadeꝫ ē nā idē ē locus nālis. ſꝫ angelus ⁊ aīa sunt eiusdē nāe. Dicit. n. aug. i li. de libe. ar. ꝙ angelus ⁊ aīa nā sunt pares. officio dispares. ergo locus nālis coꝝ ē idē. ſꝫ corpus ⁊ aīa vnā ꝑsonā consti tuūt. totū aūt hēc diuersa loca nālia ipossibile ē. er go cū hō sit vn⁹ ⁊ idē. ñ debebat ei ali⁹ locus rōe aīe ⁊ ali⁹ rōe corꝑis. ¶ Itē si ḋberet ei ali⁹ locus rōe corꝑis ⁊ ali⁹ rōe aīe. aut hēret corp⁹ locū sibi debitū nālit ⁊ aīa suū. aut ñ. Si nō: ñ eēt illis ꝑfe cta quies. cū vnūq̄ḋq̄ꝫ q̄escat nāliter in loco suo. Si sic: nō eēt silr ꝑfecta q̄es. q2 aīa eēt i vno loco ⁊ corp⁹ i alio. ergo diuisa eēnt. ergo ñ eēt deter/ minatus appetit⁹ aīe quē hꝫ ad vnionē corꝑis. ¶ Itē ſm ꝯsideratiōꝫ aristo. i topi. Si optimū in hoc genē ē melius optio i illo genē. tūc hoc gen⁹ ē simplr illo genē melius. Sꝫ corp⁹ xp̄i qḋ ē op timū i genē hūanoꝝ corpoꝝ. ē melius omni alio corꝑe. ergo corp⁹ hūanū simplr melius ē oī alio corꝑe. ergo sole ⁊ luna ⁊ stellis ⁊c̄. ¶ Qḋ ēt patꝫ sic. nec nā nec artifex nāe fac̄ melius ꝓpē penus. ſꝫ poti⁹ ecōuerso. finis ē optimū ⁊ meli⁹ hīs q̄ sūt ad finē. ſꝫ stelle facte sūt i ministeriū corpoꝝ huma noꝝ. deut. iiij. Ne forte eleuatis oculis ad celum videas solē ⁊ lunā ⁊ oīa astra celi. ⁊ erroꝛe dece ptus adoꝛes ea ⁊ colas q̄ creauit dñs deus i miste riū cūctis gētibus ⁊c̄. ſꝫ ista ñ ministrāt aīab⁹ nr̄is. ſꝫ corꝑib⁹. ergo corp⁹ hūanū melius ē stellis. sed vt pꝫ ꝑ iductōeꝫ corꝑis melioꝛis ⁊ nobilioꝛis lo cus nālis ē locus supioꝛ. ergo loc⁹ nālis corꝑis hūani ē celū. ¶ Itē locus nālis corꝑis xp̄i ē celū. alioq̄n cū locus nālis eius sit celū: ꝯcupiscēt ca/ ro aduersus spūm. ēt nūc. q2 caro nāliter appetēt suū locū nāleꝫ. ⁊ tūc xp̄s miser eēt. ſꝫ idē loc⁹ nā/ lis totius tre ⁊ vnius glebe. eadē rōe vni⁹ corpo ris ⁊ oīuꝫ. ergo corꝑis nr̄i locus nālis est celuꝫ. ¶ Itē mā ⁊ sua forma per se ꝓpoꝛtionant. ita vt nobilioꝛis māe sit nobilioꝛ forma ⁊ ecōuerso. ſꝫ forma corꝑis hūani ē nobilissima. s. aīa rōnalis. ergo ipꝫ ē nobilissimū. ergo nālit ei debet locus supmus. ¶ Itē cū absq̄ꝫ ābiguitate ⁊ hesitatione aīe locus nālis ē celū: hꝫ nāleꝫ celi appetituꝫ cui⁹ idiciū ē manifestū. ꝙ oībus ē isitus appetitus celi. ſꝫ qḋ inest oībus ē nāle. sicut dicit aug. i li. vñ ma/ lū. igit hūana aīa nāliter appetit locū supmū. q̄ eēt innālis corꝑi nr̄o: accideret hoīeꝫ nunq̄ꝫ fore btm plene. q2 nunq̄ꝫ hēret q̄etū appetitū. Con/ tra. Jo. iij. Nemo ascēdit i celū nisi q̄ descēdit de celo. Sꝫ corpus hūanū ñ descēdit ḋ celo. ergo ñ ascēdit i celū. ſꝫ res nāliter ascēdit ad locū suū: ⁊ ita vr̄. celum ñ eē locū corꝑis. ¶ Itē corpus ⁊ lo cus easdem ꝓprietates particip̄at. Sꝫ nā corpo ris humani ⁊ celi sunt penitus oppositarū ꝯdi/ tionū ⁊ ꝓprietatū. ergo vni ñ ē locus alterius.

¶ Itē sic dicit Aug. vlti. de ciui. dei. xi. c. ⁊ i aliis
mltis locis arguũt phi celũ ñ eē locũ hũani cor/
poris. res eīz pōderosa ⁊ ex elemētis ɔstituta lo/
cũ supiorē ñ obtinet sꝫ corp⁹ hois ex elemētis ē. ⁊
graue ē. ergo ⁊c. Itē hō creat⁹ ē pp celũ ñ celuꝫ
pp hoiēꝫ. ergo dignior res ē celũ q̄ sit hō. ergo
mlto forti⁹ q̄ corp⁹ hũanũ. ergo loc⁹ nobilior q̄
celũ debet ei. añs pꝫ p mgr̄m in sent. ij. li. xiiij. di.
c. seq̄t dixit de⁹. ⁊ in fine subiũgit. p⁹ oia fact⁹ ē hō
ō t̄ra ⁊ in terrā ñ ad terrā neqꝫ pp terrā. sꝫ ad ce
lũ ⁊ pp celũ. ¶ Itē arguit mercurius hoiēꝫ exñtē
duplicis nãe corpalis ⁊ spũalis. dēbere creari in
celo pp nãꝫ spūalē q̄ excellit in eo. ⁊ ñ in terra pp
nãꝫ corpalem. sꝫ dicit q̄ ɔprietates terre magis
dñant in eo. loc⁹ aūt sequit̄ nãꝫ ɔdñantis. ⁊ ita pꝫ
corp⁹ hũanũ ptinē ad terrā ⁊ ñ ad celũ. Rñ/
sio. dōm q̄ corpi hũano diuina puidētia triplex
debet locus. padisus terrestris. terra ⁊ celũ. Fuit
enīz hō collocatus. in statu inocētie i padiso vo
luptatis vt oparet ⁊ custodiret illũ gen. ij. opare
tur inq̄ nō ad fastidiuꝫ vel laborē sꝫ ad solaciuꝫ
⁊ corpis exercitium. In statu culpe eiectus ⁊ de
padiso positus fuit in terra vt laboribus ⁊ sudo
rib⁹ ea vesceret̄ sicut habet gen. iij. In statu glo/
rie collocādus est in celo vt ibidē in vita beata ⁊
ppetua glĩet. Dōꝫ ergo q̄ celuꝫ est locus corpis
humani q̄tum ad statuꝫ glorie ⁊ celũ empireum
siue angelorũ vbi erit in pticipatione glorie cũ
anima. Vñ aug. de aīa ⁊ spũ. Si. n. tā disparē nãꝫ
carnis ⁊ aīe ad vnā federatōēꝫ atqꝫ amicitiā de⁹
ɔiũgere potuit. neq̄q̄ erit ei ĩpossibile rōnalem
spũm q̄ vsqꝫ ad ɔsortiũ terreni corpis humilia/
tus est. cũ eodē corpe glorificato vt sit ei glĩe q̄d
fuit sarcine ad ɔsortiũ beatoꝝ spũũꝫ. q̄ i sua puri
tate ɔstiterũt exaltare. atqꝫ ad sue glĩe pticipatōēꝫ
sublimare. ad hoc siq̄dē sola caritate nulla neces
sitate illũ creauit altissim⁹. vt sue beatitudĩs pti/
ceps fieret. ¶ Argumēta igit̄ q̄ sũt ad istā ptē sunt
ɔcedēda. ¶ Ad primũ in ɔ̄riũ dicũt q̄dā q̄ q̄uis
debebat corpi hũano locus supior. ñ tñ ascēdit i
celũ nisi virtute dĩna vniente corp⁹ aīe. ⁊ eleuāte
aīaꝫ ⁊ corp⁹. q̄d q̄dē corpus dr̄ descēdisse ō celo
rōe aīe q̄ creata ē. in q̄ sũt portōēs numerales. ⁊
armonice cōcreate ad corp⁹ suũ. Sꝫ q̄r ista solu/
tio vr̄ alludere errori phoꝝ ponentiũ aīas crea/
tas i celo. ⁊ descēdē p zodiacũ ad corpatōēꝫ. q̄d
ē error ⁊ heresis. Ideo pt rñderi ad illā auctem
aliter. s̄m q̄ rñdet aug. i li. ō agone xp̄iano. Illa
eīz auctas magis itelligit̄ ō xp̄o q̄ ō puro hoie.
vñ seq̄t. filius hois q̄ ē i celo. dicit. n. aug. Nō i/
telligũt qñ corpus ñ ascēdit i celũ. dñs. n. ascen/
dit. corpus vō nō ascēdit sꝫ leuatũ ē i celũ illo le
uāte q̄ ascēdit. ōbigr̄a. Si q̄s ōscēdat ō mōte nu
dus. cũ aūt ascēdat vestiat se ⁊ vestit⁹ iterꝫ ascēdat.
recte dicim⁹. Nemo ascēdit nisi q̄ ōscēdit. nec ve
stē ɔsideram⁹ quā secũ leuauit. sꝫ ipꝫ q̄ vestitus ē

solũ dicim⁹ ascēdisse. vl̄ pt itelligi ō mēbris ɔ̄buꝫ
illud vt pꝫ ex glo. que ⁊ si ascēdunt in celum nō
ascēdunt virtute ppria sed virtute capitis cui ad/
herēt. Vnde glo. ibidē renati spũaliter ascēdũt in
celũ. sed nō nisi sint mēbra coherētia illi q̄ in vna
psona ē homo ⁊ filius dei. vt sciat iste nullũ ex se
sꝫ per xp̄m posse ascēdere. ⁊ ideo nō dicit hoies
ascēdere. sꝫ filiũ hominis totũ cuꝫ corpe. qui s̄m
deitatē descēdit de celo ⁊ est in celo. ¶ Ad aliud
dicēdũ. q̄ licꝫ corpus humanũ ⁊ celũ sint oppo
sitaꝝ ɔditionũ. s. habito respectu ad statũ vie. cō
municabũt tñ easdē q̄litũ reqrit cōuenietia que
dꝫ esse loci ⁊ locati. qñ ablata erit corruptio cor
pulēta obscuritas ⁊ ponderositas a corpore. vt
qñ dotatũ erit dotibus glorie. q̄d erit qñ verifica
bit illud apoc. xxi. ipa ciuitas aurũ mũdũ simile
vitro mũdo. q̄d verbũ exponens greg. Job. xx/
viij. dicens. Auri metallũ nouimus potiori me/
tallis oībus claritate fulgere. vitri vero natura ē
vt extrinsecus visuꝫ pura intrinsecus ɔspicuitate
perluceat. in alio metallo quicq̄d intrinsecus cō
tinet̄ abscondit̄. in vitro q̄lbet liquor qualis ɔti/
netur interius vl̄ exterius demōstrat̄. atqꝫ vt ita
dicā. omnis liquor in vitreo vasculo clausus pꝫ.
quid ergo aliud in auro vel vitro accipimus ni/
si illaꝫ supernā patriaꝫ. illā beatoruꝫ ciuiũ socie/
tatē. quoꝝ corda sibiinuicē ⁊ claritate fulgent ⁊
puritate trāslucent. Vnde hic dicit̄. ipa vero ciui
tas ⁊c. Quia eīz sancti oēs in ea beatitudinis cla
ritate fulgebant. instructa auro dicit̄. ⁊ qr ipsa
coruꝫ claritas vicissim sibi in alterius cordibus
pꝫ ⁊ duꝫ vniuscuiusqꝫ vultus attendit̄. simul ⁊ cō/
silia penetrat̄. hoc ipm auro simile vitro mũdo
esse memorat̄. ibi quippe vniuscuiusqꝫ mētēꝫ ab
alterius oculis mēbroꝝ corpulētiaꝫ nō abscō/
dat. sꝫ patebit animus patebit corpalib⁹ oculis.
ipa etiaꝫ corporis armonia sicqꝫ vnusq̄sqꝫ erit
tūc cōspicabilis alteri. sicut nũc esse nō potest cō
spicabilis sibi. ¶ Ad aliud q̄d sequit̄ pꝫ rñsio
ex dictis. ¶ Preterea. potest addi verbuꝫ petri
alphōsi dicentis. passer ⁊ anser eisdēꝫ elemētis
sunt. sed passer sursuꝫ ascendit anser nō. Vñ hoc.
ñ nisi q̄r passer minoris corporis ⁊ ideo leuior.
anser maioris ⁊ ideo grauior. ergo sꝫ hoc vul/
tur ⁊ aquila que grādiora sunt nō volarēt supe/
rius. si forte q̄r ex subtilibus elemētis. pꝫ tamē q̄
spūs facit ea ascēdere sursus. Nā sine spiritu nō
ascenderēt. Cuꝫ ergo corpora vnita erũt spiritua/
bus. deposita corruptiōe oēs nigredine. q̄d mi/
rũ si corpora facta ɔformia spiritui sursuꝫ pote/
rāt ascēdere ⁊ ad nutũ spūs mouere. Aug. i li. ō
ciui. dei. cuꝫ valeāt nũc natura corpoꝝ terrenoꝝ
deprimere animas deorsuꝫ. aliq̄n ⁊ anime leua/
re sursum talia corpora nō valebũt. q. d. dicēt sic.
¶ Ad aliud dicēdũ. q̄ cũ homo dr̄ fact⁹ eē ppter
celum. hec ɔpositio ppter. nō dicit habitudinēꝫ

finalē illo sēsu quo celū sit finis hoīs. sʒ poti⁹ habitudinis suppositō. is sub h̄ sensu pp celū. i. vt sit dn̄s deus. eo mō q̄ dicit aplis. Omnia nr̄a sunt. j. Cor. iij. Vel pōt dici habitudinē loci ad locatū. sub h̄ sēsu. hō fact⁹ ē pp celū ad habitādū. ¶ Ad aliud pʒ r̄nsio ex dictis. et intelligēdū ē. q̄ lʒ hō sit duplicis nāe pp quā vr̄ ei duplex locus ɔgruere. tn̄ pp plures cās congruebat homini terra ad habitādū. Una fuit aptitudo ad penitudinē. Alia fuit aptitudo ad merēdū. aptior. n. erat loc⁹ ad faciēdū penitētiā et ad merēdū i terra isto miserie et defectus multiplicis. q̄ʒ alius locus. Alia fuit ɔueniētia corpis hūani corrupti cuʒ terra maledicta Gen. iij. Alia fuit ɔuenientia indigētia alimonie q̄ ɔgruebat. ¶ Si dr̄ obijcit q̄ vr̄ fieri violētia aīe. ex h̄ q̄ determinet i loco inferiori. sic fieret corpi tali si teneret i loco supiori. Dicēdū q̄ aīa pōt eē deorsū sine violētia. q2 n̄ est ita essentialis spiritibus locus sursuʒ sicut corporibus locus deorsuʒ.

Questio. lxxxv. de aīalitate corporis hūani.

Onsequenter querit̄ d̄ aīalitate illi⁹ corpis. Primo q̄rit̄ vtruʒ corpus ade erat aīale. Secūdo vtrū magis conueniebat esse animale q̄ʒ spirituale.

Membrum primum.

Irca primū ꝓcedit̄ sic. et vr̄ plane q̄ fuit aīale. Aug. i primo li. d̄ baptismo puulorꝫ. ɔuincēs eos q̄ dicūt adā sic creatū eē. vt ēt sine pcti merito moreret̄. nō pena culpe sʒ necessitate nāe. Dicit. n. quid r̄ndebūt cū legit̄ hoc dictū ēē post pctm̄ increpādo et dānādo dixisse. terra es et i terrā ibis. neqʒ eniʒ sm̄ aīam. sʒ qd̄ manifestū ē sm̄ corpus terra erat. et morte eiusdē corpis erat iturus in terraʒ. Quis eniʒ sʒ corpus terra essʒ et corpus i q̄ creatus est aīale gestaret. tn̄ si nō peccasset. in corpus foret spūale mutādus. et in illā corruptiōeʒ q̄ fidelib⁹ et sanctis ꝓmittit̄ sine mortis periculo trāsiturus. ecce q̄ aīale erat. Preterea. adā si nō peccasset trāsisset ab aīali corpe in spūale. ergo aīale corpus hēbat añ peccatū. añcedēs pʒ per aug. in eodē li. si nō peccasset adā non erat expoliādus corpe. sʒ superuestiēdus imortalitate et incorruptionē. vt absorberet̄ mortale a vita. i. ab aīali i spūale trāsiret. ¶ Preterea si dicat̄ q̄ nō habuit corpus aīale. q2 tunc paulatiʒ senesceret et deficeret. qd̄ nō ɔpetebat illi statui. Cōtra hoc arguit aug. in eodem dicēs. si deus israhelitarꝫ vestimētis et calciamētis ꝑstitit. q̄ ꝑ tot ānos n̄ sūt obtrita. qd̄ mirū si obediēti homini ꝑceptis potētia ꝑstaret. vt aīale hoc et mortale hn̄s corp⁹. hēret i eo quēdā statū. quo sine defectu essʒ ānosum ips. q̄ deus vellet. a mortalitate ad imortalitatem sine morte mediāte trāsiturus. ¶ Preterea. Aug. in eodē. taleʒ puto habitudinē adhuc in corpe aīali atqʒ mortali ēt illis q̄ sine morte hinc trāslati sūt fuisse cōcessaʒ. neqʒ eniʒ enoch et helias p tālongā etateʒ senectute macruerūt. nec tn̄ credo eos iā i illā spūaleʒ q̄litatē corpis cōmutatos. ¶ Preterea. si non essʒ illō aīale cur ꝑciperet comedere d̄ lignis. habebat eniʒ d̄ lignorꝫ fructib⁹ refectōeʒ ɔ̄ defectiōeʒ. et de ligno vite stabilitatem. vt ibideʒ dicit augu.

Cōtra. corpus illud erat ɔueniēs organuʒ aīe sʒ aīa erat deiformis. ergo cū aīe deiformi corp⁹ mutabile et aīale magis opponat̄ q̄ʒ ɔgruat: non erat tūc corpus ade aīale. Un̄ greg. nazan. xxviij. c. sm̄ aliā trāslatōeʒ. in deiformitate aīe nō flexibile corpus mutabilitateʒ et trāsmutabile ē. sed qd̄ ꝑmanet. ¶ Preterea. corpus illud beatū fuit sʒ nullū aīale bt̄m. ergo aīale non fuit. ¶ Preterea. pʒ p aug. xiiij. li. de ciui. dei. x. c. In illo memoriali beatitudinis loco. i. paradiso. qs tādem absolute dici pōt. btīs q̄ timore afficit̄ aut dolore. qd̄ āt timēre aut dolere poterāt hoīes illi in tāta tāta affluētia bonorum. vbi nec mors metuebat̄. nec vlla corpis mala valitudo. nec. aberrat q̄cq̄ q̄ bona volūtas adipisceret̄. nec inerat qd̄ carnē aīumue hoīs feliciter viuētis offenderet. ¶ Item aug. de ciui. dei. sūma in carne sanitas erat. sʒ sūma sanitas illa regrebat mixtionē elemētorꝫ ꝑpace tali et armonia virtutū. q̄ i illo n̄ fieret passio aliq̄ q̄ abijcēt a sb̄a. ergo n̄ regrebat̄ aliq̄ restauratio dep̄diti p alimētū. ergo n̄ fuit idigēs aliq̄ alimēto et ita nō aīale. calor eniʒ digestiuus in nobis semꝑ resoluit. et iō semꝑ oportet fieri restauratōeʒ alimēti. huiusmōi āt resolutio n̄ fuit i illo. pp qd̄ nec restauratio necessaria. huiusmōi āt dep̄ditio pena ē. pp qd̄ n̄ debebat añcedē culpā. ¶ Itē eē in huiusmōi egētia siue idigentia vr̄ attestari statui culpe. sic eiʒ egere pena ē. quā ꝑcedē culpā n̄ cōuenit. ¶ Itē si adā idiguissʒ alimēto i statu innocētie. et illo vsus eēt. necessario idiguissʒ purgatōe p egestiōeʒ. qd̄ vr̄ incōueniēs cū huiusmōi purgatio sit penal̄. Ad h̄ dōm q̄ hoc nomē aīal. qn̄qʒ sumit̄ gn̄alius. qn̄qʒ speciali⁹. qn̄qʒ. n. diuidit̄ genus i duo quorꝫ vnū hʒ nomē ꝓpriū aliud n̄. illud āt diuidētiū qd̄ nō hʒ nomen ꝓpriū retinet nomē generis. sicut pʒ cū dr̄ aīal diuidi in rōnale et irrōnale. Animal rōnale hʒ nomē ꝓprium. irrōnale vo n̄. et iō irrōnalia noīe generis noīant̄ et dicūt aīalia. Cū ergo aīal dupl̄r dr̄. Uno mō ē nomē generis cōe ad rōalia et irrōnalia. alio āt mō ē nomen brutorꝫ. sil̄r aīale deriuatiuū ab eo qd̄ ē aīal dr̄ dupl̄r. nā si deriuet̄ ab aīali qd̄ ē genus ad hoīes et bruta. tūc ɔuenit hoī sʒ oēʒ statū

siue inocētie siue culpe siue grē siue glīe. Si vō d riuet ab aīali qd ē nomē brutoꝝ. tunc dr hō aīalis. i. sīlis brutis. Sz hoc duplr. q₂ vl' sīlis brutis ꝫ corpus vel ꝫm aīaz. Si primo mō sic dicimur aīales nūc. ⁊ adā sīlr nūc i ꝑadiso. q₂ cibis idigemus vt bruta. ⁊ cibis indigebat adā ꝫm corpus. Aug. xiiij. de ci. dei. c. xxv. cibus erat ne esuriret. pot⁹ ne sitiret. lignū vite ne illū senectus dissolueret. Si vō aīalis dr hō ꝫm aīam. i. sīlis bruto. hoc dr adhuc duplr ꝫ aug. i li. lxxxiij. q. dr. n. hō aīalis vel vita vel aī sensu. Uita aīalis dr qn̄ fruit̄ dissoluta lasciuia aīe sue. quā intra nālis ordīs metas spūs rector ñ ɔtinet. eo ꝙ ipe se deo regēdū non subijcit. ⁊ sic aīalis idē est qd carnalis. Animi vō sensu dr aīalis. q de deo iuxta corpoꝝ fantasiā. vl' legis lr̄az vel rōez phicā iudicat. ⁊ de tali dr illd .j. coꝝ. ij. aīal hō ⁊c. his duobus modis dicimus erat adā aīalis in ꝑadiso. nec de his mōis ē qō q₂ h̄ intēdimus d aīalitate ɔ̄ꝫtū ad corpus. ꝫm ꝙ dr aīale ⁊ egēs alimonijs. ⁊ sic intēdit aug. ⁊ alij loq̄ntes de mā ista. Cōcedim⁹ ergo ꝙ corp⁹ ade erat aīale. i. indigēs alimonijs. sicut dterlat mgr. ij. sent. xix. di. c. i. solent plri queri ⁊c. dicit. n. ibi. In pmo statu fuit corp⁹ hoīs aīale. i. egēs alimonijs ciboꝝ. ⁊ ad hoc oñdēdū inducit illd .j. coꝝ. xv. fcūs ē primus hō adā i aīaz viuētē. i. in aīam corp⁹ sensificātē. qd adhuc erat aīale qd egebat cibis vt per aīaz viuēt. ¶ Ad pmo obm ɔ̄ hoc. dōz ꝙ nōdū erat in plena ⁊ perfecta diformitate. quā erat hitura in acceptōe ꝑpe stole. vñ illā diformitatē ñ ipediebat aīalitas corpis ꝑpter eius oīmodā ipuritatē. nihil. n. ipuritatis siue corruptionis erat nūc i corpe illo. ⁊ obediētiā aīe. Qd dr vel dicit greg. nazā. in diformitate ⁊c. intelligit d hoīe ɔ̄ꝫtū ad ɔditōez intelligibilē. ñ ɔ̄ꝫtū ad tpalē. Cōditōez dr intelligibilē hoīs appellat illā q ē q̄daz notio exñs ab eterno in mēte diuia. ⁊ illi ɔditōi ñ ɔpetit corp⁹ fluxibile vel aīale. Vñ i ꝑenl. c. d imagine. hāc duplicē hoīs ɔditōz distinguit. s. intelligibilē ⁊ tpalē. d intelligibili dicit in ꝑfcā diuine vtutis oēz plēitudinē hūane ɔditōis subsistē ɔstitemur. eū testificāte nobis ꝑpha q dicit dñz nosse oīa añq̄ȝ fiāt. ⁊ ɔ̄nter loqt̄ de tpali. ¶ Ad aliud dicūt qdā. ꝙ aīale pōt dicē dr̄iam vel passionē. si primo mō. bñ ɔpatiūt se aīale ⁊ brutū. scdo mō ñ. ⁊ hoc vltimo mō opponit̄. Alio mō pt dici ꝙ stat⁹ innocētie dr btitudo siue status beatitudinis pp abūdātiā bonoꝝ ⁊ abūdātiā maloꝝ. vt isinu aug. xiiij. d ciui. dei. c. x. q post multā bonoꝝ enumeratōez q i statu illo affluebāt subiūgit ɔ̄ꝫ igit̄ felices erāt ⁊ nullis agitabant ꝑturbatōibus aīaꝝ. nullis corpoꝝ ledebant icōmodis. atq̄ȝ ista ꝑmanēte felicitate donec ꝑ illā bñdictōez q dictū ē crescite ⁊ multiplicamini ꝑdestinatoꝝ sanctoꝝ numerus ɔpleret. alia maior daret̄ que beatissimis angelis data est. huic ergo felicitati siue btitudini

ñ ē ɔ̄ria aīalitas. de qua hic intēdit. l; sit ɔ̄ria illi q ē patrie. ¶ Ad aliō dicūt qdā ꝙ in corpe illo erat calor nālis resoluēs ⁊ disperdēs carnē ꝫm nām non tñ oīno sicut in nobis ꝫ moderamie maiore ad cuius restauratōnē necessariū fuit illi alimētū. Uidet̄ autē aliter dōm. ꝙ si aliqua q̄litas ita fuissꝫ predñans in corpe illo que posset iducere passionē que abijceret a subo in illo corpe fuisset pricipiū dissolutōis illius. ⁊ ita nō eēt ɔuemēs materiale siue ꝑfectibile aīa rōali cuȝ erat oīno subiecta ⁊ obediēs deo. vt supra tactū ē. ¶ Preterea. si corpus illud fuissꝫ passibile mō ꝑdicto a calore itrinseco. vel aliq̄ alia q̄litate. q nō erat ibi i vlti mitate sue vtutis. ꝫ i ꝑportōe ⁊ armōnia ɔueniēti optie ɔplexiōi. nūc multofortius passibile fuissꝫ a calore vel aliq̄ alia q̄litate extrīseca. q ñ erat i tali armonia siue ꝑportōe q̄litatū. q erāt corpis illius. Si dr diceret ꝙ nulla res siue q̄lita s extrīseca agere poterat i illo pp ɔtinētiā aīe. cui oīa huiusmōi erāt subiecta in statu illo. multofortius vr ꝙ illa q erāt de eē illius corpis ⁊ i armonia ɔueniēti. debebāt moderari ipsius aīe continētiā. ita ꝙ nullā inducere possent passionē q abijceret a sba ipsius corpis: cuius aīa illa erat ꝑfectio ⁊ actus. ¶ Ut ergo alr dōm. s. ꝙ corpus illud ēt fuit defectibile. ñ q₂ hēret i se q̄litates actiuas ⁊ passiuas. ex quaꝝ actōe ⁊ passiōe fieret aliq̄ deꝑditio substantie ipsi⁹ corpis. ꝫ rōe q erat creatura. cui⁹ appetitus ñ fuit oīo satisfactū ꝑ formā ꝑpriā. Vñ vr dōz. ꝙ fuit defectibile ñ pp actionē ⁊ passionē q̄litatū iteriorꝝ. nec pp huiusmōi defectibilitatē erat illi alimētū necessariū. ꝫ magis q₂ ex hoc ꝙ erat creatura talis: possibilis erat deficere i se. Vñ sicut ē d spiritibus. s. āgelo ⁊ aīa rōali. ꝙ deficerēt ex hoc ꝙ creature sūt. nisi virtute creatoris sui influēte sustentarent in eē. nec tamē in eis ē aliqua actio siue aliq̄d agens corrūpens vel detrahēs a substātia coꝝ. sic corpus illud fuit defectibile ⁊ defecisset. ēt si ꝑmāsisset primus homo in inocentia in qua ɔditus fuit. nisi sustētatū essꝫ virtute cibi ɔcessi. nō ꝑpter aliquā violentiā illi illatā a virtute aliqua itrinseca. sed q₂ de se non hēbat vnde stare possꝫ in esse perpetuo. rōe qua erat creatura talis. sicut ignis. q̄nq̄ȝ deficit ꝑ violētiā illatā ab agēte ɔ̄rio. q̄nq̄ȝ in se siue ex seipo. virtutes dr actiue ⁊ passiue erāt in ipso in quadā armonia ⁊ pace neq̄ȝ ꝑ se neq̄ȝ ꝑ adiutoriū alicuius vtutis: neq̄ȝ de sub a corpis extrīsece se mutuo infestātes. neq̄ȝ de sub a corpis illius abijciētes. ꝫ potius ipsū in eē salutātes. ꝑ ɔuersionē alimēti siue cibi sūpti ad restauratōez deꝑditi. orie vel oriūde ex ipa nā a sba deficiēte i se. ¶ Ad aliud dōz. ꝙ ē indigētia necessitatis nālis. ⁊ ē indigētia passiōis ꝫm sensūz a prima ē defectus. a scda ē sensus defectus. Prima ñ ponit pend: ꝫ mafestat nām. scda vō ponit. Al pria ē deficē. a scda sentire defectū. Ada vero si defecissꝫ

sine culpa sua. nō sensissꝫ aliquā passionē. vñ ap/
petitus sibi infuit illi cū indigētia nālis necessitatis.
nō āt appetitus vel indigētia passiōis ꝓm sensuꝫ.
indigētia ergo illa non attestabaꝶ statui culpe sed
defectui nāe. respectu ꝑfectōis. vltime que erat vl'
erit in ꝑcipatōe glorie. ¶ Ad aliud pōt dici sine
preiudicio. ꝙ i statu illo poterat eē purgatio siue
sepatio spuri ꝑ egestionē. neqꝫ eēt huiusmōi ege
stio pena aliq̄. qꝛ nullus fuissꝫ ꝯsecutus fetor siue
īmūdicia vel turpitudo. sicut mō q̄n teruntꝶ fruct⁹
vel calcāt vue ⁊ eliquatꝶ illō qȝ ē puritatis ⁊ sub
tilitatis maioris a sba grossiore. nec estimādū est
fructus padisi q erāt ꝑentibus: primis dati i cibū.
fuisse siles fructib⁹ qbus vescuntꝶ q nascuntꝶ ex ter
ra maledicta i grossicie vel sapore vel ēt virtute.
sꝫ erāt multo maioris subtilitatis saporis ⁊ virtu
tis: vel pōt dici sicut forte ponebāt qdā purgatio
nē illā fieri ꝑ vaporatōes ⁊ exalatiōes. vl' vt po
nūt qdā totus ille cibus aptus fuit ad ꝯversionē
ꝑꝑ sui puritatē ⁊ virtutē.

Membrum secundū.

Secūdo q̄riꝶ si ꝯveniebat corpus pri/
mi hoīs magis eē spūale q̄ꝫ carnale. ꝙ
sic vꝶ. qꝛ ꝯveniebat vt nobilissime for
me siue ꝑfectōi nobilissimū in gnē suo
aptaretꝶ mā siue ꝑfectibile. aīa āt ē forma nobilissi
ma. corpus āt spūale nobilissimū ē i gnē corpoꝝ.
ergo ⁊c. ¶ Itē optimo artifici. s. deo ꝯvenit cū for
ma nobilissima nobilissimā in gnē suo coaptare
māꝫ. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē iter creaturas. spūales
q̄ sūt ad imaginē dei. sunt nobilissime vt angelus
aīa. a sili vꝶ ꝙ iter corpales q̄ sunt ad imaginē dei
dꝫ eē nobilissima. sꝫ inter oēs creaturas corpa/
les corpus primi hoīs maxīe gerit imaginē dei.
ergo debuit eē de genere corpoꝝ nobilissimoꝝ.
¶ Itē ꝑfectō vniuersi h vꝶ regrere. q̄ semꝑ regrīt
i singulis reꝝ generibus dr̄iaꝫ ⁊ distictōeꝫ. Lier/
bigra. In spiritibus aliqs est vnitus corpi aliqs
sepatus. vnitoꝝ aliqs ē sepabilis vt spūs rōalis.
aliqs isepabilis. vt spūs q ē ꝑfectio brutoꝝ. Silr
vꝶ ꝙ ex pte corpoꝝ vnitoꝝ debeat eē aliqȝ aīale
vnitū ⁊ aliqȝ spūale. Vñ. j. coꝝ. xv. Si ē corpus
aīale. ē ⁊ spūale. gl. cū dicit corpus. frustra additꝶ
aīale: nisi sit aliud spūale ad cuius discrepātiā dꝶ
aīale. tale n̄ posset eē nisi corpus vnitū aīe rōnali
⁊c. ¶ Itē aīe q̄ ꝑficiūt corpa. q̄dā sunt spūales. vt
aīa rōalis q̄ sepabilis ē a corpe ⁊ spūs dꝶ. Vt. n.
dꝶ i li. de spū ⁊ aīa. aīa ⁊ spūs idē sūt in hoīe. q̄ꝫ/
uis aliō notet spūs ⁊ aliud anima. spūs nāqꝫ ad
sbam dꝶ. aīa ad viuificatōem. q̄dā quodāmō sūt
aīales. vt aīe in brutis. q̄ neqꝫ ꝓm sbaꝫ neqꝫ ꝓꝫ eē
pūt eē nisi in aīalibus. a sili vꝶ ꝙ debeat eē ex pte
corpoꝝ ꝑfectibiliū. ꝙ q̄dā sunt aīalia q̄daꝫ spūa/
lia. ⁊ ita idē ꝙ prius. ¶ Item forme imortali siue
perpetue ꝯvenit hēre māꝫ siue ꝑfectibile huius/
modi. ⁊ ꝓm hunc modū ꝓducere res in eē cōue
nit optimo artifici cuius ē oīa optime facē. vt vꝶ
dyo. ergo aīe rōali ꝯvenit hēre corpus ab eo ꝑfe
ctibile imortale. sꝫ nō pōt eē imortale nisi sit spūa
le ⁊c. ¶ Itē ꝯstat ꝙ adā hiturus ē corpus spūale
post resurrectōeꝫ. q̄n hoīes erunt sicut āgeli dei.
Math. xxij. Et sicut habeꝶ. j. coꝝ. xv. vbi dꝶ. sur
get corpus spūale. sed si adā hūit corpus aīale. ⁊
ꝯstat ꝙ resurget spūale. ergo qȝ fuit factū a sapiē
tissimo artifice minus sapiēter fcm̄ ē. cū primo fa
ctū ē destruēdū ⁊ post ꝑmanēdū. i. coꝝ. vi. deus
āt hāc ⁊ hanc destruet. Glo. i. ventrē ⁊ escas. qȝ
erit cū corruptibile hoc induet corruptōem. ⁊ [illegible]
loqꝶ de necessariis nāe. sicut dicit glo. Ex hoc pꝫ
ꝙ deus destruet corpus aīale. qȝ vꝶ incōueniēs.
Siqs. n. vellet ꝯstruere domū. ꝯveniētius faceꝫ. si
statiꝫ faceret eā bonā ⁊ pulchrā: q̄ꝫ si primo faceꝫ
vilem ⁊ turpē ⁊ dstruēdā. ⁊ post ex eadē faceret
bonā ⁊ pulchrā ⁊ permanēdā. Cōtra. primus
hō ꝯditus fuit vt esset principiū generis hūani. j.
coꝝ. xv. Factus ē primus adā in aīaꝫ viuētē. no/
uissimus adā in spūꝫ viuētē. Ibi glo. aug. attende
q̄re xp̄s dꝶ adā ⁊ nouissimus adā. qꝛ ō eadē mā
nouissimus. qꝛ post eū n̄ succedit alius q sit caput
vel actor humani generis: sicut illi duo fuerunt.
totū. n. genus humanū quodāmō sūt illi duo ho
mies. s. primus adaꝫ ⁊ scd̄s. qꝛ ex illo nati ex isto
renati. ⁊ iō vterqꝫ dꝶ pꝶ hūani generis. n̄ āt pos/
set eē principiū hūani generis: nisi corpus eēt aīa
le. corpus. n. spūale nō pōt eē principiū ꝓpaga/
tōis ꝑ gnātionē. ergo ꝯveniēs fuit vt hēret corp⁹
aīale nō spūale. ne actor nāe egisset aliqd frustra.
¶ Itē in reꝝ ꝯditōe vt vult aug. nō vtiꝶ deus re/
bus ad miraculū sue potētie. sꝫ oīa ꝓducit ꝓꝫ cur
sū suē nāe. sꝫ aīa rōalis ꝑsupponit vegetabilē
⁊ sensibilē. ergo ꝓm ꝯditōeꝫ ꝯpetentē nāe: debuit
vniri corpi habili ad actus istaꝝ potētiaꝝ. s. vege
tabilis ⁊ sensibilis. sꝫ tale ē aīale: ergo ⁊c. ¶ Itē
aīa rōalis ex sua prima vniōe cū corpe fuit aīalis
⁊ aīal. sꝫ in hoc cōicabat hō cū brutis: q̄ aūt cō/
cant in forma. dꝫ cōicare in dispōne ex pte māe.
sꝫ si corpus hoīs eēt spūale nō cōicaret in aliqua
dispōne huiusmodi: nec ēt cum ipsis brutis. ergo
q̄ꝫtuꝫ ē de primaria ꝯditōe nāli. vꝶ animale rōa/
le hēre corpus aīale. Qȝ ꝯcedimus dicentes.
ꝙ illud multiplr ꝯgruebat ad manifestandā sapiē
tiā ꝯditoris q̄ ex hoc manifestaꝶ ex ordine multi
plici. Primo ꝑꝑ ordinē ꝓducēdi ab imꝑfecto ad
ꝑfectū. ꝓm. n. ordinē rectū imꝑfectuꝫ ꝓcedit perfe
ctū. ⁊ pri⁹ ē qȝ ē aīale. deinde qȝ ē spūale. j. coꝝ.
xv. Scd̄o ꝓpter ordinē meriti ad ꝑmium. cuꝫ. n.
homo prius debebat poni in statu meriti q̄ꝫ ꝑmii.
debuit tale corpus eius fieri qȝ esset aptius ⁊ effi
cacius ad merēdum. sed corpus animale maxi/
me competit statui merendi. spūale statui ꝑmii. ⁊
ideo prius aīale, deinde spūale. Tertio ꝑꝑ ꝯdign/

nē lapsus ad resurrectiōez. qr. n. habuit liberū ar. potēs labi ꝛ resurgere. debuit hīc corp⁹ qd possz ēt labi in mortē. ꝛ postea aia facta ivtibili ipm p resurrectiōez oio fieret imortale. ꝛ iō prius aiale deinde spūale. Quarto pp ordinē q attēdit i cōpatiōe vnius creature ad alterā. vt sicut hō i terris factus fuerat vt seruaret pfectus ordo ex cōpatōe hoīum ad angelos. q facti sunt i celis sicut ꝛ decebat. vt prio hēet corpus cōpetēs habitatiōi terrestri magis q̄ȝ celesti. sȝ corp⁹ cōpetēs ṫrestri habitatōi ē aiale sicut celesti spūale. ꝛ iō prius aiale deinde spūale. Quīto pp ordinē pricipij ad principiata in ꝓpagatōe generis humani. pp hoc. n. cōditū fuit corpus ade. vt ab eo ꝓpagaret̄ humanum gen⁹ sȝ corp⁹. qd fieri n̄ possz nisi eēt aiale. pp istū ergo multiplicē ordinē i prīa cōditōe. s. pp ordinē ipfecti ad pfectū. meriti ad p̄miū. lapsus ad resurrectōȝ. vnius spūs rōnalis ad alterū. sine hoīs ad āgelū. pricipij ad pricipiatū i gnē hoīuȝ decebat aīe rōnali dari corp⁹ aiale. ¶ Ad primū cō hoc dōm. q ē cōsiderare aiam rōnalem diuersimode habito respectu ad diuersos status. s. imperfectōis ꝛ pfectōis. Primus ē status vie scđs pāe. silr ꝛ corpus humanum cōuenit. ergo vt aīe rōnali exnte in statu sue perfectōis ꝛ nobilitatis aptetur corpus nobilissimum in genere suo. s. spirituale. Unde tres sunt status hoīs. s. innocentie. lapsus ꝛ glorie. in quibus corpus ꝛ aīa primi hoīs quādā paritatē i nobilitate ꝛ ignobilitate cōicabant. sicut. n. aīa in primo statu. s. ante lapsū sortita fuit eē nobile. i quo viuebat vita nature integre roborata ꝛ sustētata vita grē. qua erat i potentia ꝛ habilitate ad eē eius finale ꝛ vltimatū nobilitate. Silr corpus in illo statu erat i integritate nature optime i genere suo. ꝛ mediātibus fructibus sibi datis ad sustētamētū poterat ꝑpetuari in eē illo. quoadusqȝ ꝑductū eēt ad eē corpis nobilissimū. Unū sicut aīa i vita nāe alebat̄ ꝛ sustētabat̄ grā quasi alimēto spūali in ꝓgressu ad suū eē optimū. sic corp⁹ alimēto corpali fructib⁹ padisi. Preterea sicut i statu culpe aīa sortita ē eē ignobile. p lapsum i culpā duplex malū incurrēs. s. corruptiōis ꝛ mortis spūalis. vn̄ indigna efficiebat̄ bono ad qd cōdita erat. silr corpus sortitū est esse ignobile duplex malū incurrēs. s. corruptiōis ꝛ necessitatis moriendi. ꝛ indignū efficiebat̄ bono ad qd cōditū erat. Preterea sicut aīa penitēdo recuperauit aptitudinē ꝛ dignitatē recuꝑandi suuȝ optimū qd amiserat p culpā. quo habito sortitur eē nobilissimū. Silr oīo erit de corpe. vn̄ ſm cōgruitatē diuine dispōnis corpus exns in suo esse nobilissimo. n̄ ē aptādū aīe anq̄ȝ sit i suo eē nobilissimo. Un̄ an̄ statū glīe n̄ cōgruit corp⁹ primi hominis nec alī⁹ eē spūale. ¶ Ad aliū dōȝ. q optio artifici cōueīt ꝛ c̄. saluato ordīe reȝ ſȝ diuīā statuto ꝓuidētiā. q ā ordo reȝ a diuia ꝓuidētia statut⁹

exigat q in via sit corp⁹ aiale pfectibile aīa rō aīt. ex dictis pz. ¶ Ad aliud dōȝ. q primꝰ hō cōstitutꝰ ad corp⁹ dei imago eē nō possz. nisi corp⁹ ei⁹ eēt aiale. q2 alr nō possz esse principiū oīuȝ hoīuȝ p viā ꝓpagatōis. pp qd dī eē ad imaginē dei. ij. li. sen. di. xvij. vbi dī. p hoc imago in hoīe appuit. q2 sicut de⁹ oībus reb⁹ extitit principiū creatōis ita hō oīb⁹ hoībus principiū generatōis. Un̄ rō illa magis ē ad oppositū q̄ȝ ad ꝓpositū. ¶ Ad aliud dōm. q bn̄ reqrit hec cōpletio vniuersi. sȝ nō in quocūqȝ statu imo magis cōtriū. sed hoc reqrit habito respectu ad statū pfecte cōpletōis. hoc est. qn̄ ea que sunt de cōpletōe vniuersi simplr erūt in suo vltio. vt qn̄ de⁹ erit oīa i oīb⁹. j. cor. xv. ¶ Ad aliud dōm q si aīa rōnalis pficiēs corp⁹ sit spūalis. nō tn̄ ē i plenitudine spūalitatis anq̄ȝ sit pfecte vnita cū sūmo spū. Un̄ glo. aug. sup illud. j. Cor. xv. factus ē primus hō in aīa viuēte. aīa i corpe spūali. q2 pfecte adheret deo. sic viuificat vt spūale corpus efficiat. qū aūt pfecte adheret habet̄ ex glo. sup illud. j. Cor. vi. Qui adheret deo ꝛ c̄. vbi dī. vnus spūs ē cū spū dei. nō quo ē vnus spūs n̄ ſbe idētitate. diuerse. n. ſbe sunt spūs hoīs ꝛ spūs dei. sȝ q2 accedit iste spūs ad pticipatōeȝ nāe diuitis ꝛ beatitudinis illius. vnꝰ ergo spūs ē cuȝ spū dei. cū ei sic adheret ut sit pticeps beatitudinis ei⁹ qd plene erit cū satiabit desideriū eius in bonis inmutabilib⁹. s. in ipsa trinitate dn̄o suo cuius imago est. vn̄ qn̄ erit anima in illa spiritualitate. competit ei corpus spirituale ꝛ non ante. ¶ Ad aliud dicendū. q quando anima erit imortalis cōstitutꝰ ad eē sine vitā grē. vt qn̄ erit beata. tūc cōueniet illi hēe pfectibile imortale. ꝛ corp⁹ spūale. sicē. n. dictum ē. dūmō liberū arbitriū aīe ē potens labi ꝛ resurgē. cōgruit illi hēe corp⁹ qd pōt labi in mortem. sȝ aīa facta inuertibili ꝛ corp⁹ ipsȝ cōuenit firmū imortale p resurrectōȝ. Si. n. aīa posset labi in mortē. ꝛ corpus pfectibile ab illa eēt imortale ꝛ p spūale. accideret multiplex incōueniēs. s. pfectibile ab ipa aīa pfectissimū eē. ſȝ q p ossibile est pfectōe sua exnte impfecta. Preterea. aliud incōueniens. s. aīam non posse resurgē post lapsuȝ sicut nec angelum. Un. n. dī Geū. vi. Nō pmanebit spūs meus in homine q2 caro ē. sȝ tunc n̄ eēt caro in hoīe. i. ꝑuitas carnalis infirmitatis. ꝛ pp hoc pmanēt spūs indignatōis dei in hoīe si peccaret. ¶ Ad aliud dōm. q ꝛ si corp⁹ surget spūale. nō pp hoc destruet̄ opus artificis optimi sed pficietur. Si obijcit̄ q destruit̄ qn̄ rediget̄ i puluerē. Dōm. q nō oīno destruit̄. q2 remanet quedam ordinatio in pulueribus ad aīam ꝛ ex hac ordinatōe possibilitas ad necessitatē nō moriēdi. siue n̄ corrupēdi. hoc alīs explanabit̄. habuit ergo corpus illō ex cōditōe sua possibilitatē ꝛ ordinatōeȝ ad nccitatē n̄ moriēdi. q̄ qdē ordinatio ante statū aptitudini relicte i pulueribꝰ ad suā pfectōȝ ꝛ

ad aiaz. hāc aūt aptitudinē siue possibilitatē rēdu
cit dn̄s ad eē i corpoꝝ resurrectōe. Preterea in
nullo p̄iudicat artifici sapiētissimo. s. s₃ tp̄a diuer
sa ⁊ exigētiā mutatōis reꝝ. qd̄ factū ē vno tp̄e in
alio mutet vel pro parte destruat. Vn̄ hester vlt.
Nec putare debetis si diuersa iubeamus ex animi
nr̄i leuitate venire. s₃ p qualitate ⁊ necessitate tē
poꝝ vt reipublice possit vtilitas ferre sniam.

Questio. lxxxvj. de tēpore creationis.

Dictū ē de corpore primi hoīs q̄ntū ad cōditōnes intrinsecas: seq̄t q̄rere d̄ tp̄o quo ad extrinsecas q̄ sunt due. s. tp̄s ⁊ locus. Prio ergo querēdū ē de tēpore. Secūdo q̄rēdū ē de loco. De primo duo sūt q̄rēda. Primū ē si fuit ɔditū vel creatū simul cū alijs creaturis. Scd̄m si nō cū alijs: de ordine tēporis cōditōis illius ad tēpus ɔditōis aliaꝝ creaturaꝝ.

Membrum primum.

Queritur ergo prio. Vtꝝ ɔditū fuit corp⁹ ade eo tp̄e q̄ alie creature. put vr̄ ex illo v̄bo Ecci. xviij. Qui viuit ineternū creauit oīa simul. Hāc aūt qōnē pponit aug. sup gen̄. vi. ad lit. ¶ Itē dī in li. fontis vite. s. i pricipio. q v̄tus per quā oīa fcā sūt ē volūtas dei adinueniēs oīa. ⁊ ibidē dic. q sic resultat imago in speculo ex sola opposito ē rei: sic ex sola ɔuersiōe ad res oīa pduxit i eē. s₃ n̄ pt eē in deo nisi vna cōuersio. q2 vt scribit in epl̄a Ja. j. apud illū n̄ ē trāsmutatio ⁊c. ergo ⁊c. ¶ Itē aug. xi. ɔfes. v̄bo tibi coeterno dicis sil' oīa q̄ dicis. ⁊ sit q̄cq̄d dicis vt fiat. nec aliter q̄ȝ dicendo facis. ¶ Itē i p̄s. semel locut⁹ ē de⁹. ⁊ ita idē qd̄ prius. ecce q sil' dicit oīa. ergo vt pri⁹. Et sic pōt scidēter q̄ri q̄līo ē hoc veꝝ. q de⁹ creauit multa sil' vel oīa vt dicūt auctes p̄dicte. q2 hui⁹ ɔ̄uū vr̄ sic. ad hoc q aliq̄d creet siue pducat i eē ex nihilo. req̄rit īfinita potētia. nec hoc itelligēdū ē. q exn̄s īfinite potētie possit i hui⁹ effectū finita. potētia. q2 ⁊ tūc exn̄s finite potētie s₃ req̄rit virtus infinita ad huiusmōi pductōez. s₃ i virtute infinita n̄ pōt eē virt⁹ maior. ergo de⁹ n̄ pt eē v̄tutis maioris q̄ȝ īfinite. ergo tota v̄tus diuina req̄rit i creatōe vni⁹ rei igit i eodē instāti nō pt plura creare. Cōtra vr̄ hī gen̄. ij. post opa sex dieꝝ fecit deus hoiez d̄ limo terre. ¶ Itē h̄ idē habet a mgr̄o. ij. sententiaꝝ. ⁊ alijs expositorib⁹ scripture. s. q oib⁹ creatis ⁊ dispositis nouissime factus ē hō. Ad hoc dōz q i duobus locis scripture sit mētio de ɔditione corpis ade. s. gen̄. j. ibi masculū ⁊ feminā creauit eos. s. inter opa sex dieꝝ. ⁊ gen̄. ij. formauit de⁹ hominē d̄ limo terre. ⁊ illa formatio s̄m aug. n̄ enumerat in opibus sex dieꝝ. s₃ poti⁹ inter opa illa d̄ q̄bus dī Jo. ij. pr̄ meus vsq₃ mō opat ⁊ ego operor. Prima ɔditio fuit i cāis suis priordialib⁹ i q̄bus seminaliter fiebat. Scd̄a ɔditio fuit in eē actu ⁊ ɔpleto. Vn̄ aug. sup gen̄. vi. ad. lit. Fecit de⁹ ade adiutoriū sibi sile d̄ costa lateris ei⁹. hoc aūt factū ē cū easdē bestias agri ⁊ volatilia celi adhuc de terra finxisset. ⁊ ad illuz adduxisset. Adhuc q̄n sexto die factū ē. pōt intelligi. q̄n q̄dē ille d̄ terra pduxit aiaz viuā s̄m v̄bū dei. volatilia v̄o q̄nto die pduxerūt aq̄ silr̄ s₃ v̄bū dei. nō itaq₃ h̄ dicēt ⁊ finxit adhuc deus de terra oēs bestias agri ⁊ oīa volatilia celi. nisi q2 iaz terra pduxerat oēs bestias agri sexto die ⁊ aq̄ oīa volatilia celi q̄nto die. aliter ergo tunc. i. potētialiter atq₃ cāliter. sicut illi opi ɔpetebat quo creauit oīa simul. a q̄bus in die septimo requieuit. aliter aūt nūc sicut ea videm⁹ q̄ p tp̄alia spacia creat. sicut vsq₃ nūc operat. ac p h̄ iam p istos notissimos lucis corpalis dies q̄ circuitu solis sūt. eua fcā ē de late viri sui. tūc. n. deus adhuc finxit d̄ terra bestias ⁊ volatilia. in q̄b⁹ cū adiutoriū sile ipi adā n̄ eēt inuētū. illa formata ē i talibus ergo dieb⁹ ēt ip₃ d̄ limo fecit de⁹. Neq₃. n. dōm ē masculū q̄dez sexto die fem. feminā v̄o posteriorib⁹ diebus. cuz ipo sexto die aptissime dictū sit. masculū ⁊ feminā fecit eos ⁊c. Et bn̄dixit eos q̄ d̄ ābobus ⁊ ad ābos dicit. alr̄ āt tūc ābo ⁊ nūc alr̄ ābo. ⁊c. s. s₃ potētiā p v̄bū dei sc₃ tāq̄ȝ seminalr̄ mūdo inditā cū creauit oīa sil'. a q̄bus in die septio requieuit. ex q̄b⁹ oīa suisq₃ tēporib⁹ iā pseculo p ordinē fierēt. nūc āt s₃ opatōz pbēdā tp̄ib⁹ q̄ vsq₃ nūc opat. ¶ Sz ɔ̄ hoc obijcitur gen̄. j. dicto de ɔditōne hoīs subdit. Dixitq₃ de⁹. Ecce dedi vobis oēz herbā afferentē semen ⁊c. Sz ɔstat q dn̄s nō locutus ē reb⁹ existētibus in causis suis ⁊ potētialr̄. s₃ potius h̄ntibus eē in actu. Et hec ē obiectio aug. Et rn̄det aug. q dn̄s loquebat rebus existentibus in potētia ⁊ nō in eē actuali. eo mō q̄ xp̄s q̄nq₃ loquēs p̄ntibus. sil' loquebat ⁊ futuris. Vn̄ dicit sup gen̄. vi. ad lit. q̄n loquebat ingt eis q̄ mūduz audiebāt nec itelligebāt. q2 nec erāt q̄ v̄ba pciperēt possez rn̄dere sic illos allocutum deū q̄eadmodū xp̄us nos nōdūz natos. ēt longe post futuros. nec tn̄ nos s₃ ēt eos oēs q̄ futuri sūt post nos. oibus. n. dicebat quos futuros videbat. Ecce ego vobiscū sū vsq₃ ad ɔsūmatōz seculi. sicut deo notus erat ppha cui dixit. priusq̄ȝ te formarē i vtero noui te. hec aūt locutio nihil aliud erat q̄ȝ īsertio causaꝝ siue ɔditio reꝝ futuraꝝ. Vn̄ aug. eo. Cū v̄o deus dicebat: ecce dedi vobis oē pabulū seminale seminās semē. qd̄ ē oēm terrā ⁊ oē lignū fructiferꝝ. qd̄ h₃ in se fructuz seminis seminalis. qd̄ erit vobis ad escā. ipse s̄mo eius an̄ omnē aeris sonū. ante

oĩm carnis τ nubis vocẽ. i illa eꝰ sũma sapiã ꝑ quã scã sũt oĩa. ñ q̃si hũanis auribus istrepebat. sꝫ reb⁹ faciẽs reꝝ faciẽdaꝝ cãs iserebat. sꝫ oipotẽti potẽtia futura aiebat. hoĩemqꝫ suo tpe formãdũ i tpoꝝ tanq̃ꝫ semie vel tanq̃ꝫ radice cõdebat. His visis pꝫ q̃uo rñderi põt ad qõez ꝓpositaꝫ. ¶ Ad hoc ergo qḋ obijcit. ꝙ creauit oĩa simul τ ita hoiez. dõm ꝙ hoc veꝝ ẽ eo mõ q̃ dictuꝫ ẽ. s. cãliter τ seialiter i ipis mũdi elemẽtis. nõ eo mõ q̃ res suis ꝓprijs tpibus ꝓducunt in eẽ ꝯpletuꝫ. qḋ insinuat aug. distiguẽdo modos eẽndi. vi. sup geñ. ad lit. dicẽs. Sic i illa pria ꝯditõe mũdi cuꝫ deus oĩa simul creauit. hõ factus ẽ. q eẽt futurus rõ creãdi hoĩs: ñ actio creati. sꝫ hoc aliter i ṽbo dei. vbi ista ñ facta sꝫ eterna sũt. aliter i elementis mũdi vbi oĩa simul futura sũt. aliter i rebus que ſm cãs simil creatas. ñ iã simul sꝫ suo quoqꝫ tpe creant. i qbus adã iã formatus ex limo τ dei fla aiatus. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ illa ꝯuersio ḋ qua loqͭ li. fontis vite. ñ dicit aliquã inouatõnez siue mutatõez circa ꝯditõẽ reꝝ: τ dispõnez eternã. ḋ illis ꝓducẽdis i eẽ in tpe sue ꝓductõ nis. ¶ Ad aliud dici pt. ꝙ ẽ dicere res i suo eẽ ꝯpleto. τ sic ñ dicit deus pͭ res simul. nec sic itelligit aug. oĩa simul dici. τ ẽ dicere res i sua arte. τ hoc mõ dicit deus pͭ res simul. s. i ṽbo suo qḋ ẽ ars oipotẽtie illius. Sꝫ vͭ ex hoc qḋ tãgit i sine auctis. s. nõ aliter q̃ꝫ dicẽdo facis. ꝙ res ñ sunt aliter q̃ꝫ i ṽbo suo vel i arte. Rñdeo. ꝑ hoc notat ꝙ sine oĩ inouatiõe circa illã sue dispõni obedit fluxus rerũ i eẽ. Vñ dispõ sua i arte q̃tuꝫ ex pte ipius ẽ. est ꝓductio reꝝ i eẽ. ¶ Ad aliud qḋ seqͭ patꝫ rñsio ex glo. ibidẽ. s. semel locutus ẽ deus. Glo. est inter hoies multis modis. loqͭ deus apud se semel. q2 vnicũ verbũ genuit per qḋ oĩa facta sũt. i quo simul oĩa disposita sũt. Vñ semel loq. vt vult glo. ẽ ṽbũ eternalr gignere. in quo oĩa disposuit. ¶ Ad illḋ qḋ querit. q̃uo pot deus multa simul creare. cũ ad vnius rei creatõem reqrat ifinita potẽtia. dõm ꝙ sicut pria bonitas sũma di. q2 sine sui diminutiõe diffundit τ diffundi pot i infinitũ. sic τ ṽtus sũma. q2 sine sui diminutiõe influit. vñ eius potẽtia quãtũcũqꝫ influat nunq̃ꝫ i alio diminuit. ꝓpter qḋ infinita simul creare pot. Nõ aũt intelligendũ ẽ q̃si di ꝙ diuia ṽtus influit in creaturas creãdo illas vel operãdo in illis ꝙ diuidat ṽtus eius τ sic impiat illis. imo q2 ad natũ sue volũtatis oipotẽtissime sine diminutiõe sue ṽtutis fiant vel creent. Vñ i ipo nihil accidit inouatõis. sꝫ qcqḋ inouatõis ibi ẽ. accidit circa creaturas. Aug. ad marcellinũ. nihil corrigi posse asserũt nisi qḋ añ ñ recte factũ ꝓbaret. qbus rñdere copiose si velim. tps ipse me citius desereret q̃ exẽpla. qbus reꝝ ipsa nã τ opera hũana circa rõez ꝓ tẽporũ opoꝛtunitate mutent. nec cũ eadẽ rõ sit mutabil. q2 ista mutat. i. no hyemi est. is addito caloꝛe ses tiui succedit. nõne quotiẽs variant etates adolescẽtie pueritia ñ reditura: cedit iuuẽtus adolescẽtie: ñ mensure succedit. hec oĩa mutant nec mutat diuie ꝓuidẽtie rõ q̃ fit vt ista mutent. Nõ ẽt opinoꝛ cũ agricola estate aliud. iusserat hyeme ratio mutet agriculture. τ cũ mane surgit q nocte qescebat vite ꝯsiliũ ñ mutauit. aliḋ magis adolescẽti q̃ꝫ puero solebat iposuit. ñ itaqꝫ veꝝ ẽ qḋ dicit semel recte factũ nullaten⁹ eẽ mutãdũ. mutata qppe coꝛpis cã qḋ recte añ fuerat factũ. ita pleriqꝫ mutari vera rõ flagitat. vt cũ ipi dicãt recte non fuerit si mutet. ecõtra veritas clamet recte ñ fieri nisi mutet. q2 vtrũqꝫ tunc erit recte si erit ꝓ tẽporum diuersitate diuersuꝫ.

Membꝛum secundũ.

Secũdo q̃rit ḋ oꝛdie tpis ꝯditõis adẽ. ad tpẽ ꝯditiõis alioꝝ. Et pmo querit vtrũ ꝯditũ fuit añ alia vel post. τ vͭ ex dictis supꝛa ꝙ post. quia vt hͭ geñ. ij. post opa sex dieꝝ fecit deus hoiez de limo terre. τ hoc idẽ hͭ ab augu. geñ. vi. ad lit. ¶ Itẽ idẽ hͭ a mgro. ij. sent. xv. dist. c. Oibus creatis atqꝫ dispositis nouissime factus ẽ hõ tanq̃ꝫ dñs τ possessoꝛ. q τ oib⁹ pferẽdus erat. Sꝫ vͭ ꝙ ꝑrio mõ fieri debuit. sicut i emanatiõe ꝑsonaꝝ a pͤe prius a nã ẽ emanatio ꝑsone q̃ ẽ imago pris. q̃ꝫ illius q̃ ñ ẽ imago. τ ḃ ſm oꝛdinẽ ꝯuenientissimũ. a filii vͭ ꝙ i eius natiõe siue creatõe ꝑsonaꝝ creatarum a deo. debẽt pꝛio ꝓduci i eẽ sue cãri ille q̃ sunt ad imaginẽ creãte siue imago. τ si hoc hõ debebat cũ primis creaturis creari. ergo τ coꝛp⁹. ¶ Iteꝫ coꝛpus primi hoĩs int oĩa coꝛpa singulari rõne fuit imago dei. vel hõ ſm illud. vñ rõe q̃. s. debebat int pꝛia creata creari. ¶ Itẽ dicit beda. q̃tuoꝛ fuerũt sil i pꝛicipio creata. s. angelica nã. celũ ẽpireũ. pꝛia mã τ tps. in genẽ coꝛpoꝝ duo sũt nobilissima hũanũ coꝛp⁹ τ marie primi hoĩs. τ celũ ẽpireũ. τ sic iter hec ẽ ꝯfia nobilitatis nobili⁹ fuit coꝛp⁹ primi hoĩs simplr. vt illud qḋ erat foꝛma nobilioꝛi ꝑfectibile oꝛdinat ad finẽ nobiliorẽ. τ magis deifoꝛme vt ſm ꝙ hõ erat ad imaginẽ dei q̃ꝫ celũ primũ. ergo vͭ ꝙ rõ sue nobilitatis debuit creari inter pꝛio creata sicut celũ empireũ. Et pot hic incidenter q̃ri. q̃re illa q̃tuoꝛ tpe fuerũt pꝛio creata. ¶ Itẽ hõ τ ãgelus hñt paritatẽ in nã lꝫ hẽant disparitatẽ i officio. si ergo pitas ẽ sufficiẽs rõ quare paria debẽt piter. i. sil creari. ergo τc. Sꝫ hõ ñ pt creari nisi coꝛpus creet. ergo cũ angelus sit de pꝛio creatis τ coꝛp⁹ hũanũ dꝫ eẽ silr. vel quare ñ. ¶ Itẽ hug. in tract rõnalis creature ꝯditio. ceterisqꝫ oibus q̃ pp ipaꝫ fcã sũt. excellẽtioꝛ eẽ ꝓbat ꝙ oiuꝫ cã ẽ ipa. ex ḃ ṽbo vͭ ꝙ ẽt pp hoĩs excellẽtiã τ pp eius cãlitatẽ siue dignitatem. prius alijs creari debuit vel debeat. ¶ Itẽ celũ τ tra qbus oĩa alia itelligunt creat/

bant. Un̄ gen̄. j. In principio creauit deus celū et terrā. p celū aūt mā oīm spūaliū itelligit siue crea tura spūalis. p terrā corpaliū sicut ex gl. pz. et hu go. p celū et terrā mā oium celestiū terrestriūqz h loco significari puto. sz silr hō ē quodāmodo omis creatura. vt dicit greg. sup illud marci. vlti. Ite pdicate euāgeliū oī creature. ergo hō habu it creari iter creaturas prio pditas eadem rōne. ¶ Itē aut obfuat i pditiōe rer ordo nālis aut ar tificialis. Nō nālis. nō. n. ipediuit bruta aīalia ho minē nā. sz potius hō illa cū sit eā cor. Nec arti ficialis q̄ attēdit i ordie dignitatis. vt qn̄ pordiat qd ē maioris dignitatis. et sic neutro ordie vr ho minē fm corp⁹ hūanuz post alia debere causari.

Rn̄sio. corp⁹ primi hois pdituz fuit post alias creaturas. et hoc pp multiplicē rōnem. Una ē vt hois dignitas ostēderet q erat alijs creaturis do minaturus. Un̄ hugo. primo siqdē opifex de⁹ mū dū fecit. ac deide hoiez possessorē et dn̄m mūdi. vt celis omibus iure pditiōis dn̄aret hō. Nota q dic iure pditiōis. Hāc rōez dclarat gre. nazā. tali exēplo. prius puenit illud eē cui dz princeps aliqs pricipari q̄z ipz pricipē. Un̄ determiato de pditiōe mūdi sensibil dicit nō dū magna hic et p cīosa res hō mundi dn̄s aderat. nec. n. decuerat pri⁹ existē pricipē. q̄z illa quor gerēt pricipatū. sz vbi ei cūcta subijciēda parata sūt. iā pn̄s erat ap parere rectorē. qr igit veluti qdda regni domici liū futuro regi creator vniuersitatis efficēt. Idez sit erat tra zisubterrmaria. et sup hoc celū i modū ca rine curuatū. diuitias do reposuerat regni multi plices. diuitias dt dico totā creaturā qcqd est in herbis et pltis et arborib⁹. qcqd i spiritib⁹ et sē sibilib⁹ et aiatis. q si metalla q̄qz puenit his āni merari diuinit⁹. q̄ pp color pulchritudinē pcio sa hūanis oculis visa sūt. vt auri et argēti et lapi dū cor quos hoies amāt. hor oiuz copiā velut qbusdā regalib⁹ thesauris ire finib⁹ occultis in hūc mūdū hoiez ptimus itroduxit. ppterea i hoc mūdo p⁹ creaturā nouissim⁹ itroduct⁹ ē hō. n̄ vt vilissim⁹ i extrema pte pice⁹. sz quē decebat gēni tor eē rectorē. Alia rō fuit ordo icōpleti ad cō pletū. Ad pletōz. n. vniuersi regrit q aliq̄ crea tura sit simplr spūalis. aliq̄ simplr corpalis. aliq̄ pposita ex corpali et spūali. vt sic tritas creata tri nitatis icreate sacrm sequat. sicut hr. ij. sen. dist. ij. creatura at pposita ex spūali et corpali ē homo. Alia ē ordo futuror ad suū finē. hō. n. ē finis alia rū creaturar. sicut hr a pho et hug. dicēte. cō stat creatōz hois rer oiuz visibiliū pditiōe. posterio rē qdē tpe. sz eā priorē fuisse. qr q ē fact⁹ post oia. pp eū facta sūt omia. Hec ergo tres rōes sumūt ex pgruētia ordis. s. fuictū ad dn̄m. incōpleti ad pletū. finitor ad finez. alia. n. rō fuit pposītio ex multis. hō. n. iter oēs creaturas ē ppositissimus. sic hr i li. fontis vite. et v. l. ā. factū ē pp quod dic

itaac i li. de elemētis. h [illegible] i nālī gnātiōe vltim9 ē. Alia rō fuit cōicatio cū multis. sicut. n. dic greg. sup illō marci vlti. Predicate euāgeliū et c. Ois creature aliqd hz hō. eē cū lapidib⁹. viuē cū ar borib⁹. sentire cū aīalib⁹. itelligē cū angel. si ergo cōe hz aliqd cū oī creatura hō. iuxta aliqd hō ē ois creatura. Alia rō idigētia multor. hō. n. pū m⁹ itroducēdus erat i mūdū. vt ibi resect⁹ et edu catus trāsferret i patriā. Un̄ adinstar hois prudē tis inuitātis aliquē ad refectōz q pparat domuz suā et alia necessaria anq̄z itroducat prāsorez. sic fecit dn̄s ne hō ad momētū idigēt. prepauit illi q̄ erāt necessaria ad refectōez et educatōez. et post itroduxit eū i locū vbi erat reficiēdus et educan dus. et h ē qd dicit gre. nazā. sic qdā optim⁹ inuita tor n̄ pri⁹ i domū prāsorē q̄z pparet epulas i troducit. sz oēz appar. atū istruēs domūqz pgruē ter exornās discubitūqz et mēsaz et c. tūc ad ppa ratas iā delicias puocatū inuitat. Iuxt hunc modū diues et copiosus nr̄e pditor educatorqz sbc. ho mis oībus replēs hitaculū mūdi hui⁹. et magnas hac epulas variasqz dispōēs. sic itroduxit hoiez dās ei op⁹ eximiū custodire mādatū. q̄ n̄ appel tu rex n̄ extāuū sz pātiuz possessiōe gaudēt. Iste tres rōes sumūt ex exigētia pstōnis. qr. n. ex mul tis pstabat cū multis cōicabat: et multis idigebat q̄ illi puenieb at. ex sua pstōne puēiebat vt p⁹ mul ta ex qb⁹ pstabat et cū qbus cōicabat et qbus idi gebat. pduceret i eē. Ad euidētiā cor q̄ obiecta sūt sciēdū. q in pditiōe rer primordialiū attēdit ordo nāe. Sz notādū q nā dr multiplr. Uno mō put ē in rōe efficiētis sz q dr principiū motus et gnis et c. Alio mō put ē in rōe māe vel forme vl ppositi. Ad hoc intelligēdū nota. q ē rē psiders re duplr vel put ē i pductōe in eē vel i fieri. Vel put ē in eē pleto siue in fcō. et fz istā duplicē cō sideratiōez ē attēdēdus ordo nāe fm q nā est in rōne efficiētis. qr penes ista duo attēdit fieri rei. qr fieri rei ē pprie p actiōez agētis i mā put icē. fm q ē in rōe forme vel ppositi. vbi ergo deter minat de reb⁹ fm ordinē rer fm q pducūt i eē. attēdēdus ē ordo nāe fm q nā dr mā. Notādū ergo q i pditōe rer prio agit de reb⁹ put hūt eē indistictū. s. vbi agit de creatōe celi et terre. qr ibi oia quodāmō creata sūt. et hoc aū primū diē. et enim dic hug. opis hui⁹ mā aū primū diē creata ē qr mox cū ipa luce cepit dies. pnter i opib⁹ ... dier pcedēuū agit de reb⁹ sz q iterius hūt eē distictū in trib⁹ dieb⁹ vltimis. adhuc sz q vl. et magis pfectū hūt eē. put vltimā sortiunt ple xionē. s. ex cor ornatu. et sic pcedit fm viāz nāe put nā dr. quia pcedit a magis mālī ad magis et minus pfecuz. in ordine. n. cārū put creature cē dicunt. prio est mā siue natura. vt materia di. se do efficiēs. tertio forma inducta p efficiētez ope ratē circa materiā. cui imediatuz siue annectitur

ſꝫ ꝯpoſitū. ad q̄ ſꝫ ordinē ꝯgrui ſeqꝉ finis.
qđ ē vltimū ⁊ cuiꝰ grā alia ī ꝯditōe. ergo rex pri
mo creata fuit mā. circa quā agēs efficiēs prius
formā īduxit. diſtinguēdo rē a re ⁊ vlteriꝰ ꝯplen
do p rex diſtīctōez ornatū ad q̄ ſꝫ vlaꝫ iſtā ſequi
đbebat illa creatura pp quā alia. ſ. hō. ſic ergo ī
ꝯditōe rex primū oſtēdū ē ordo nāe, put nā mā
dī. Si āt obijcit ꝙ ordo iſte n̄ vꝫ lꝫe ꝯſonare. qꝛ
pꝛla diſtinctio diex ē penes triplicē nāz ſiue tres
diſās nāe. q̄ ſūt luminoſū. trāſparēs. ⁊ opacum.
Pꝛīa. n. diſtīctio. ſ. diei prime. ē lucis a tenebꝛis.
Scđa ē trāſparētis a trāſparēti. ſ. aquax ab aqs.
Tertia ē opaci a trāſparēti. i. terre ab aqs. hic n̄
attēdit ordo nāe ſm ꝙ nā mā dī. put ordo huiꝰ
ē a magis māli ad minus ſiue a magis pfecto ad
magis pfectū. ſꝫ ecōuerſo. vt pꝫ. Dicēdū ꝙ or/
do pdictus attēdit penes ptes pꝛicipales. q̄ diſti
ctōez hñt p opa ꝯditōnis diſtinctōis ⁊ ornatus.
ptes āt ptiū alio mō ordinant ⁊ rōe alia. qđ hic
determīare n̄ ē nr̄e intētōis. ¶ Ad illđ qđ primo
obijcit dōꝫ. ꝙ ſicͭ ī emanatōe ētna pſone a pſona
pꝛia emanatio ē p maximā ꝯformitatē. ſic ē ī ema
natōe creaturax. qꝛ āgelus ſiue nā āgelica eſt de
primus exeūtibꝰ ī eē a pꝛio. vt vꝫ beda. q int oēs
creaturas maxie deiformis. q̄re hō n̄ ē ſilr ō pri
mis. rō tacta ē. Uel pt dici. ꝙ ī diuinis pſonis ſū
ma reqrit germanitas pp h̄ reqrit ꝙ ſpūſſanctꝰ
é tertia pſona pcedit a pře ⁊ filio. Ad qđ ſeqꝉ
ꝙ ſit aliq̄ ꝯformitas notōnalis int pꝛeꝫ ⁊ filiuꝫ q̄
nō ē int pꝛeꝫ ⁊ ſpiritūſanctū. pp qđ filiꝰ dī imago
nō ſpūſſanctꝰ. huiuſmōi aūt germanitas n̄ reqrit
int creatore ⁊ creaturas. pp qđ non reqrit ordo
ille in creatōe q̄ reqrit in emanatōe pſonax in/
creatax. Et p hoc pꝫ rn̄ſio ad illud qđ ꝯſequent
q̄rit de corpe. ꝙ eadē ē rō ad illud ⁊ ad qđ pce/
dit. ¶ Ad aliud dōꝫ ꝙ ordo ꝯditōis primi hoīs
ſiue corpis. nō attēdit ſꝫ rōez nobilitatis. ſꝫ ſm
ordinē nāe eo mō quo dictuꝫ ē. ⁊ hoc maxie ad
opa ſex diex, put deducta erāt ī eē ex primis mā/
libus. q̄ ꝯdita erant añ primū diē. ¶ Ad illud qđ
q̄rit q̄re illa q̄tuor q̄ dicit beda pꝛio creata ſunt.
Dicēdū ꝙ iuxta diuine puidētie diſpōnē ꝯue/
niēs fuit. vt ī pꝛla rex ꝯditōe primo exirēt in eē q̄
int alia magis ſortita ſūt rōnez gnālē potētie ⁊ h̄
tā in corpalibꝰ q̄ꝫ in ſpūalibꝰ actiuis ⁊ paſſiuis ⁊
mēſuris actōnū ⁊ paſſionū in agētibꝰ ſpūalibus.
maxie hꝫ potētiā agētis nā angelica. ī corpalibꝰ
celū primū. in paſſibilibꝰ ſiue paſſiuis maximuꝫ ē
mā pꝛima. ī mēſuris actōnū ⁊ paſſionū maximū
ē tps. ſm qđ ē prime mutatōis mēſura. qđ ſe hꝫ
vt pcedēs cuū ⁊ tps alio mō ſūptū pp qđ ꝯue/
niēs fuit iuxta diuinā ordinatōꝫ hoc primo crea
ri. ¶ Ad aliud dōm ꝙ ordo creatōis rex nō at/
tendit penes paritatē rex ꝯditax. qꝛ tūc ꝯueni/
ret vl hoīez fuiſſe creatū cū angelo in pꝛincipio.
vl angelū cū hoīe vltimo. ſꝫ qꝛ ꝯditio creaturax

erat pp hoīem nō pp angelū. pp qđ ꝯueniēs fuit
ꝙ ſꝫ diuerſos ordines fieret hominis ⁊ angeli
ꝯditio. Pꝛeterea intelligēdū adhuc ꝙ aīa rōnal
rōne cuiꝰ parificat quodāmō angelo. pōt dupl̄r
ꝯſiderari. vt ē ſuba nata ſubſiſtere p ſe. vel vt eſt
actus corpis. vt aūt ē nata ſubſiſtere p ſe. ſic diffi/
nit. Anima ē ſbā incorporea illuminationū q̄ ſūt
a principio vl pꝛio ſcđa receptōe receptiua. put
ē actus. ſic anima ē actus corpis. phiſici organici
potētia vitā hñtis. Dicēduꝫ igiꝉ ꝙ lꝫ inq̄ztū ē ſbā
nata p ſe ſubſiſtere ſolū a creatore depēdeat. n̄ tñ
put actꝰ ē. ſꝫ qꝛ inq̄ztū tal ē ꝯditio eiꝰ vt ſit vnū cū
corpe tali eē eiꝰ inq̄ztū huiuſmōi a corpe depen/
det ⁊ ita quodāmō a terra ⁊ alijs elemētis. Nō
igiꝉ ꝙ ſic dicit phs. vegetatiuū ē in ſenſitiuo ſicut
trigonū in tetragono. Sꝫ vegetatiuū ē in ſenſiti/
uo ⁊ ſenſitiuū in intellectiuo. Aū oīa q̄ exigiꝉ ad
ꝯditōez aliox aīaliū exigitur ad ꝯditōez corpo
ris hūani inq̄ztū ē forma lꝫ vt actu ſuo vltio. reqꝉ
rit tñ ꝙ illa meliorata ſint ⁊ q̄ſi ſublimata ⁊ iō
poſt ꝯditōez aliox oīm determinata erat ꝯditio
hoīs. ⁊ q̄ztū ad animā qꝛ ō ea intēdit inq̄ztuꝫ eſt
actus huiuſmōi ⁊ q̄ztū ad corpus. Si vō de aīe
determinaret ꝯditiōe. vt eſt ſbā ſepata ⁊ nō for
ma vel actus ſubſtātie corpe int opa prima eſſet
eius ꝯditio numeranda. ¶ Ad illud qđ ſequiꝉ. qꝛ
hō nō fuit cā ꝯditiōis creaturax quecūqꝫ. ſꝫ cā
pp quā ſiue finalis ſicut dic hugo expſſe in añte
ppoſita. hoc aūt genus cāe lꝫ ſit in intētiōe agen
tis. ꝯueniētius ſeqꝉ q̄ztū ad eē ea q̄ ſūt pp ipm q̄ꝫ
añcedit. ¶ Ad illud qđ ſequiꝉ dōm. ꝙ alia rōne
ſunt mālia rex principia oīa. ⁊ alia rōe hō. Pꝛi
cipia eniꝫ mālia rex ſunt potētia oīa. ⁊ in eis in/
telligunꝉ ea q̄ ſunt ex illis. ſicut res intelligiꝉ eē in
ſuis principijs mālibus. ſꝫ in homine nō ſunt oīa
niſi p quādā ꝯiūctiōez. vt pꝫ ex vbo greg. vñ rō
ppoſitā nō ē ad ppoſitū. ¶ Ad aliud qđ ſeqꝉ pꝫ
rn̄ſio. qꝛ ordo ꝯditōnis rex reſpcū hominis eſt
nālis eo mō quo dictū ē. ¶ Ad aliud qđ obijciꝉ.
ꝙ bꝛuta nō pcedūt nā hominē. dōm. ꝙ hoc falſū
eſt. ſm ꝙ nā dī mā. lꝫ enim bꝛuta nō ſint nā hō
minis. qꝛ tñ eoꝝ eſſe eſt maxime nāle reſpectū
eē hominis. ⁊ oīa que reqrunꝉ ad eē illox. req/
rūtur ad eſſe hominis. ⁊ illa etiā meliorata ⁊ no
biliori forme pp rigora. ſm ordineꝫ nāe que eſt
mā. nō ꝯuenienter dicunꝉ ordinari ad hominez.

Questio .lxxxviij. de loco primi hominis.

Equitur de loco corpis primi hoīs. Querit
primo de loco ꝯditōis. Scđo de loco habitationis ſiue
educationis.

Membrum primum.

Q Uerit ergo primo. vtrū ꝯdit⁹ fuit i paradiso? ⁊ vr ꝙ nō. dr̄. n. Gen̄. ij. plātauerat aūt dn̄s de⁹ paradisū voluptatis a pricipio in quo posuit hoiez quē formauerat. ex hoc pz ꝙ format⁹ fuit ⁊ post formatōez positus i paradiso. ⁊ ibi dicit gl. dat̄ itelligi. nō ibi fuisse hoiez ꝯditū qꝛ de⁹ pscicbat illū peccatuꝝ ⁊ inde pellēdū ad hāc terrā vbi ꝯdiderat eū. ex hac gl pz. ꝙ ꝯditus fuit i terra hac inferiori ñ i paradiso. ¶ Itē mgr̄ i historijs dicit ꝙ format⁹ fuit i agro damasceno. ergo ⁊c̄. Sz vr ꝙ debuit creari i paradiso sic. ꝯditōi nobilioris creature ꝯgruit locus nobilior. sic̄ pz per hoc ꝙ creature spūales. s. āgeli creati sūt i celo empireo: corpales in t̄ra. ergo cū prim⁹ homo fuerit nobilior creatura brutis aīalib⁹. d̄buit ꝯdi loco nobiliori. nō ergo i terra hac inferiori. hoc ēt vr̄ p̄ hoc ꝙ mlr̄ prima q̄ nō puenit ad nobilitatē viri primi. ꝯdita fuit in paradiso. ¶ Item in aīalibus irrōnalibus ⁊ plātis idē ē loc⁹ ꝯditōis ⁊ educatōis. silr̄ vr̄ ꝙ aīaliū rōnaliū idē debuit eē saltez an̄ pctm̄. nec videnr̄ rōnes q̄ assignant̄ q̄re ꝯdit⁹ fuit ex̄ paradisuz valē. q̄ꝛ vna ē. ꝙ de⁹ sciebat illū peccatuꝝ ⁊ inde pellēdū ad hāc terrā. qꝛ hac rōe nec āgelos apostatas creasset de⁹ i celo. nec mulierē primā i padiso. qꝛ dn̄s sciuit illos peccaturos ⁊ d̄ illis locis pellēdos. ¶ Preterea nec prim⁹ hō cōdit⁹ eēt i t̄ra. qꝛ in illa ñ fuit ꝑmāsur⁹ sz i celo. Itē alia assignat̄ rō vt nō nāe sz grē hoc assignaret̄. hāc pōit mgr̄. ij. sen. di. xvij. c. hoiez āt ita formatum. sz hac rōe mlr̄ nō debuit ibi creari vt ñ nāe ⁊c̄. ¶ Itē nō vr̄ ꝙ vir spūali mēte ꝯdit⁹. tāta ducēdus erat ignorātia. ꝙ aliq̄d sola grā sibi factū. ⁊ maxie tā euidēs bñficiū gratuitū nāe ascriberēt ⁊ nō grē. Rn̄dendū ꝙ sic̄ dictū ē. adaz plasmat⁹ fuit ex̄ padisuz i agro dama. vbi terra ē rubra. ⁊ crescit qn̄ terra subtrahit̄. ad quā trāslat⁹ est post pctm̄. Gen̄. iij. Emisit eū de⁹ de padiso voluptatis vt oparet̄ t̄rā d̄ q̄ sūpt⁹ ē. Sūt āt plures rōes q̄re ꝯdit⁹ fuit ex̄ padisum. Una ē eiectōis puisio vt habet̄ i gl. p̄dicta q̄ ē. dat̄ itelligi ⁊c̄. Alia rō ē excitatio gratitudīs. nā qꝛ volebat dn̄s ꝙ ñ nāe sz grē ascriberet̄ ꝑmanētia sua i padiso ꝯdidit eū ex̄. vn̄ mgr̄. ij. sen. di. xvij. apte moyses isinuat ꝙ hō ex̄ padisū creat⁹. postmōz i padiso sit posit⁹. qd̄ iō factū dr̄. qꝛ nō erat i eo ꝑmāsurus. vel vt ñ nāe sz grē hoc assignaret̄. Alia rō ē incitatio humiliatōis. ne. n. hō ex hoc ꝙ vniuerse creature erat p̄posit⁹ vt pz Gen̄. j. supbiret. voluit dn̄s vt ipe ꝯsiderās se d̄ humili pte t̄re factū. humil' eēt i ocul' ꝓprijs. Alia ē p̄mōstratō reuocatōis. qꝛ. n. de⁹ sic eiecit eū vt reuocaret. nō taliter d̄buit hō fieri vt oīo eijceret̄ ex̄ locū suū. sic lucifer i signū eiectōis irreuocabil' i nullū locū sibi ꝓpriuz fuit eiect⁹. i. i nullā ptē celi. ⁊ iō alius fuit locus habitatōis ⁊ ali⁹ ꝯditōis. vt eiect⁹ d̄ loco ꝯditōis i signū reuocatōis iueniret locū ꝯditōis sue. Alia ē ꝯgruētia resolutōis. s. corpalis. qꝛ. n. res dz resolui i id vn̄ facta ē. ⁊ adā merito pcti moritur⁹ erat ⁊ i puluerē siue t̄rā resoluēdus i hac pte terre iō ex hac d̄buit fieri. Alia ē minoratio afflictōis. nouit. n. de⁹ isitā hoi afflictōz ad originē suā. s. ad locū ⁊ t̄rā de q̄ ē. Un̄ poeta. Nescio q̄ natale solū dulcedine cūctos Ducit ⁊ imēores ñ sīit eē sui. Un̄ si hoiem primū fecisz deus in padiso ⁊ d̄ limo padisi. sēp haberet nālem iclinatōz ad illū: ⁊ ita magis affligeret̄ ex elōgatōe ab illo. ⁊ illa eēt ei augmētū miseriaꝝ. ¶ Ad illud igit̄ qd̄ primo obijcit̄ dōm. ꝙ ꝯditōi nobilioris creature ꝯgruit loc⁹ nobilior. salua dispōne diuine ꝓuidentie. vn̄ bn̄ ꝯgrueret nobilior locus ꝯditōi hoīs loco ꝯditōis aīaliuz nisi deus aliter faciendo melius homini ꝓuidissz ⁊ suā magis sapiam ꝯdeceret. melius aūt ꝓuidit de⁹ hoi casuro sic faciēdo q̄z aliter ⁊ plus suā decuit sapiam vt ex dictis pz. ¶ Preterea. diuina ꝓuidentia oīa ꝯuenientissime faciēs. opatur q̄nq̄z que decent eius nobilitatē circa qd̄ operat̄. sicut dn̄s creauit angelos in celo empireo. qd̄ fuit locus maxime nobilitati angelice cōueniens. q̄nq̄z que magis ꝯgruūt pfectiōi nobilitatis. sicut dn̄s ꝯdidit primū hominē in loco longe minus nobili a padiso. ⁊ hoc qꝛ ille locus magis ꝯgruebat ⁊ q̄si coopabat̄ pfectōi nobilitatis hūane. q̄ erit i pr̄ia. qꝛ quodāmō excitabat hoīez ꝯditū ad humilitatē. ⁊ ita retiebat a casu. s. ne moueret̄ ad elatōez. ex collato sibi dn̄io vt tactū ē. Si quereret̄ q̄re nō hac rōne creauit āgelū ex̄ celū. vt sic scitaretur ad humilitatē. ⁊ sic retineret̄ a casu p̄ elatōz. Dōm ꝙ angelus p̄ditus fuit i creatōe bōis lōge melioribus bonis q̄bus p̄ditus fuit hō i ꝯditōe. ⁊ pp hoc plus decebat diuinā bōitatē ꝓuidē hoi p̄ aliqua que erāt extra hominez. q̄z angelo p̄ aliq̄ que erant extra angelū. ¶ Ad aliō qd̄ obijcitur d̄ muliere. ꝙ ꝯdita fuit i paradiso ⁊c̄. dōz ꝙ rō huius ñ fuit nobilitas mulieris. sz hoc factū ē dispēsatione diuine ꝓuidētie. lz. n. ꝯdita eēt i padiso. ñ tm̄ de aliquo qd̄ erat in padiso. qꝛ formata fuit d̄ costa viri. vn̄ nihil ꝯtrit de loco isto sicut nec vir. vn̄ rōe originis sue nulla p̄rogatiua accreuit mulieri ex loco conditionis. vnde eāz habuit ex sua origine humiliatōis sicut vir. ¶ Preterea licet ex ꝯditione in loco tali nulla sibi accreuit prerogatiua ratione originis sue. accreuit tamen ratōe loci. ꝓpter qd̄ magis debuit excitari ad gratitudinem. Unde sicut vir ex collatōe in loco illo ad habitandum excitatus fuit ad hoc. ꝙ gratus eēt deo. silr̄ ⁊ mulier. ⁊ ēt ad maiorē gratitudinē rōe ꝯditōis sue in loco eodē. pp hoc ergo deus ꝯdidit ipāz i padiso. tn̄ nō d̄ padiso sz d̄ viro. vt rōe eius d̄ quo ꝯdita erat humiliaret̄ sicut ⁊ vir. rōne

collationis i padiso excitaret ad gratitudinē sic sicut τ vir. rōne pditionis in eodē plus q̄ʒ vir. vt illa que nō fuit pdita tātis bonis quātis fuit vir. τ ita minꝰ habilis ad bonū. ex aliqbꝰ ꝓrogatiuis extrīsecus ꝓstitis magis habilitaret ad bonū. vt dsectꝰ ex pte nāe ex donis supadditis suppleret. ¶ Ad illud qd obijcitur pñter. q idē ē locus pditionis τ educatōis alioꝝ τc. dōʒ. q i hoc q afficiebat hoī τ alijs creaturis. maxīe aīalibus τ plātis oñditur differenter cura diuine ꝓuidentie de homine τ de illis. s. qꝛ d salute humana ē sibi circa quā nō hʒ de alijs. iuxta illud nō ē deo cura d boue. j. corinth. ix. vt pʒ. qꝛ p hoc q hoīeʒ pdidit extra paradisum. excitauit illum ad humiliationem. per hoc q hoīem pditū in paradiso collocauit. incitauit ad gratitudineʒ. τ sic duobꝰ modis humane ꝓuidit saluti. ¶ Ad ea que obijciuntur ꝯ rōnes assignatas. quare ita fieri pgruit. dicendū re vera qꝛ primus hō eijciendus erat de paradiso. ꝯueniēs fuit vt ibi collocaret tāq̄ʒ aduena. τ nō ibi plasmaret tāq̄ʒ indigena. si. n. essʒ plasmatus ibi ꝯueniēs essʒ q ex terra loci illius plasmaret. nec ē sil̄r de eua que ex costa ade ꝑposita fuit. Un̄ lʒ plasmata fuit in padiso: qꝛ tñ n̄ erat plasmata ex aliquo ipius. istud nō fecit eā indigenam. Nec sil̄r ē sil̄e de angelo. qꝛ ex nihilo creatꝰ erat. nec ex aliquo pditꝰ qd erat celi empirei. qñ aūt aliqs i alieno regno vel loco delinqt. euidentiori rōne meret eiectōeʒ q̄ʒ si i ꝓprio. τ sil̄r qñ extneꝰ siue aduena iustius q̄ʒ indigena. ¶ Ad illd qd obijcit pñter. q nec rōe pdicta essʒ primꝰ hō pdēdus in terra. qꝛ i illa n̄ fuit mansurus τc. dōm q nō ē sil̄e. qꝛ supradicta gl. τ magr̄ in sen. itelligunt de pmanētia i vita mortali. nō de pmanētia post mortē. sub hoc sensu nō fecit dñs hoīeʒ primū i padiso qꝛ expellēdus erat nō pmansurꝰ ibi in vita ista. qꝛ τ si nō peccassʒ trāsferēdus erat ad locū aliū finito cursu vite istiꝰ τ nō sēp pmansurꝰ ibi. ¶ Ad illud qd obijcit d alia rōne. qꝛ illa non debuit eua formari i padiso. qꝛ ascriberet nāe τc. dōm q nō ē sil̄e. qꝛ vt dictū ē. nō d aliquo padisi sʒ d costa viri formatā fuit. Un̄ nihil d nā sua fuit. de padiso pp qd nihil poterat ascribē nisi ex illa pditōe. ¶ Ad vltimū dōm. q si primꝰ hō pditus fuissʒ i padiso. qꝛ tūc pditus fuissʒ d terra padisi. locus ille essʒ ei nālis. τ rōne pticipatiōis in sba τ forte in qualitate. qꝛ sicut Isido. li. ethimo. ꝑpetua erat in eo tēperies. τ hō ille qui erat tpate τ optīe pplexionis. forte aliquā tēpamenti ex loci tēperie ꝯtrxisset. Un̄ lʒ non sit dubiū nālia ex gr̄a diuina dari. non tñ ita solent mouere ad gratitudinem. sicut illa que illis addite sūt. τ hoc qꝛ hec attribuunt nāe illa gr̄e. Un̄ lʒ fuissʒ mēte spūali ꝓditꝰ. minꝰ essʒ excitatus ad gratitudinem ex bñficio ꝓstito in pditōe q̄ʒ expost addito. qꝛ potētia iudicant nālia. alia gratuita.

Membrum secundū.

[S]Equit inquirē vtrū padisus erat locꝰ ꝯueniēs habitatōi primoꝝ pentū. Ad cuius manifestatōeʒ q̄runt tria. Pmo qd sit padisus. Scdo vtrū padisus fuit locus ꝯueniens habitatōi primoꝝ pentuʒ. Tertio vtrū padisus sit locus tpalis.

Articulus primus.

a [A]D primū quo q̄rit qd sit padisus τ q̄s situs sitꝰ. Situs inqʒ duplex. s. respectu terre cuius ē ps. τ respectu celi a quo ambit. Quid aūt sit. tāgit dama. dicēs. qꝛ do ex visibili τ inuisibili creatura pditurꝰ erat deꝰ hoīem fm ꝓpriā imaginē τ silitudineʒ sicut quēdā regē τ pricipē oīs terre τ oīum que sunt in ipa. ꝓstituit añ eū velut quēdā reginā. i qua cōuersans beatā habeat vitā. Et hic illē diuꝰ padisus dei manibus i eden plātatus gaudij τ exultatōis vniuerse. pmptuariū. eden. n. voluptas īterp̄tatur. I oriente qdeʒ oī terra excelsior positus. tēparato do τ tenuissimo τ purissimo aere circūfulgens. plātis sēp floridis comatꝰ τ bono odore plenus. lumīe repletꝰ. pulchritudīe vniuerse τ forme sēsibil' supercedēs itelligētiā. diuina do regio. τ digna eiꝰ q fm imaginē erat dei ꝯuersatio in q̄ nullū irrōnaliū habitabit. solus do hō diuinaꝝ manuū plasma. ¶ Itē iosephus. ad oriētē plātauit deꝰ padisum oī germinatōe florētē. τ in hunc locū itroduxit adā τ eius vxorē. pcipiēs eis plātatōuʒ solicitudinē. Et isido. li. ethimo. xiiij. c. ait. padisus ē locus i orīētis ptibꝰ cuius vocabulū a greco i latinū vtit. hortꝰ porro hebraice eden di. qd in nr̄a lingua delicie interpretat. qd vtrunq̄ʒ iūctū facit hortū deliciaꝝ. est. n. omni genere ligni τ pomiferaꝝ arboꝝ ꝯsitus hñs τ ligni vite. n̄ frigus. ibi non estus. sʒ ppetua aeris tēperies. in cuius medio fons ꝓrūpens totū nemus irrigat. Diuiditurq̄ʒ i q̄tuor nascētia flumina. cuius loci pꝰ pctʒ hoīs aditꝰ iterclusus ē. septus est. n. vndiq̄ʒ rōphea flāmea. τ muro igneo accinctꝰ. ita vt eiꝰ cū celo pene iūgat icēdiuʒ. Ex his pʒ qd ē padisus. qꝛ locus maxīe amenitatis. Et pñter nota de situ eius respectu terre. Nā strabus τ beda dicunt. q hic locꝰ i oriēte positꝰ iteriecto occeano τ mōtibꝰ oppositis a regionibꝰ q̄s incolūt hoīes secretꝰ τ rēotissimꝰ ē. ptigēsq̄ʒ altitudine vsq̄ʒ ad lunarē circulū. vñ aq diluuij minime illuc ꝑuenerūt.

Articulus secundus.

b [H]Is ꝓsuppositis q̄rit. vtrū padisus fuit locꝰ ꝯuēiēs habitatōi primoꝝ pentū. τ vr̄ q sic ex vbo dama. supradicto. q ē diuina regio τ digna eiꝰ τc. ¶ Itē tria faciūt locū ꝯuēiētissimū hitatōi. s. abundātia

bonoꝝ tēpies. ⁊ amenitas. abundātia bonoꝝ fu
it maxia ī padiso vt pz p aug. xiiij. d ci. dei. c. x. di
cētē. qd timē aut dolē poterāt ī tātoꝝ tātā affluē/
tia bonoꝝ. vbi nec aberat qcq̄ȝ qd volūtas bōa
adipiscēt. nec inerat qd carnē aīumue hoīs felicit
viuētis offēdēt. Tēpies maxia fuit ibi. vt pz p isid.
li. ethimo. c. xiiij. dicētē. Nō frig⁹ ibi nec estꝰ. sȝ p
petua aeris tēpies. Silr amenitas qd p dam̄. pz
q dic ꝙ ē pulchritudis vniuerse. Sȝ ꝯ h⁹ ēt ob/
iici ex positione expositoꝝ sacre scripture bede ⁊
strabi. ⁊ q̄rūdā alioꝝ. Una fuit d loci celsitudine.
alia fuit d situ respectu circuloꝝ celestiū. dic āt be
da. ⁊ strab⁹ ꝙ h loc⁹ altitudine ptigisset vsqȝ ad
lunarē circulū. Circa qd dubitat. q2 cū luna sit fri
gidissima effectiue. vr ꝙ ibi sit maxia itēperies fri
giditatis. cuius oppositū dic isid. ¶ Itē sub circu
lo solis tria sūt itersticia. q̄ꝝ primū ē ī itēperie ca
loris pp ꝯiūctōȝ vel approxīatōȝ ad solē. Scd̄ȝ
ē ī itēpie frigiditatis pp remotōȝ ⁊ distātiā a sole.
vbi generat niues ⁊ grādies ⁊ huiusmōi ipssio/
nes frigide. Tertiū ē ifimū vbi qn̄ȝ abūdat calor
ex reflexione radioꝝ. sic qn̄ sol approxiat ad ze/
nith nrȝ. ⁊ qn̄qȝ frig⁹ vt qn̄ sol elōgat. sȝ ꝯstat ꝙ
loc⁹ padisi ꝑȝ coꝝ positōȝ aut ē ī p2io itersticio. ⁊
tūc ē ī itēpie caloris. aut ī scd̄o ⁊ tūc ē ī itēpie frigi
ditatis. ⁊ ita vt p2i⁹. ¶ Itē ignis attigit orbē lune
vt vr. ꝙ luna ē corp⁹ ifimū iter celestia. ⁊ su⁹ or/
bis ifim⁹. aut ergo ignis locat ī illo. aut aliqd alid
corp⁹. aut aliqd ē vacuū iter vltimū corp⁹ celeste
⁊ supremū corp⁹ elemēti. sȝ ꝯstat ꝙ n̄ ē ibi vacuū
nec alid a q̄qȝ corpib⁹. s. a corpe celesti ⁊ q̄tuor
elemētis relinqt ergo ꝙ ignis sit ibi. igit amenitas
⁊ fecūditas n̄ pt eē ibi. nec loc⁹ ille hitabil. ¶ Itē
ī mōte olipo q ē mltō inferior spera lune. n̄ viuit
pp puritatē aeris. aere. n. crasso viuim⁹ ⁊ nos ⁊
aīalia. Un̄ ascēdētes illū mōtē spōgeas aquosas
ferebāt secū ad nares. ergo multomagis ī subtilis
simo aere padisi n̄ potuit viuē. erat āt adā ī padi
so aial ⁊ iō crasso aere idigebat. ¶ Itē supposito
ꝙ padisus sit ita eleuat⁹. n̄ erit ita mediū siue cē/
trū t̄re ⁊ celi q2 pūct⁹ q eq̄lr distaret a supficie pa
disi ⁊ ab alia supficie t̄re dyametralr opposita. n̄
essȝ cētrū celi. q2 n̄ eq̄lr distaret ab oi pte circūfe/
rētie celi sic fac pūct⁹ q ē cētꝝ t̄re circūscripta illa
altitudie q̄ dicunt padisū eleuari. ¶ Itē si tota t̄ra
pforaret dyametralr. ⁊ lapis vni⁹ cubiti dscēdēt
p foramē. descēdēt qdē vsqȝ q̄ mediū lapidis essȝ
ex pte vna centri celi ⁊ alia ps ei⁹ ex pte alia. Ea/
dē rō e si padisus. s. ps t̄re eleuaret ad globū lūe.
necesse essȝ t̄rā ex oi pte ad min⁹ in duab⁹ ptibus
dyametralr oppositis hr̄e ꝯsiles eleuationes. ad
hoc vt cētrū terre essȝ cētrū celi. ⁊ tūc patēt mani
feste. ꝙ terra respectu celi n̄ eēt pūct⁹ sic nec spera
lune. igit aut padisus n̄ tm̄ eleuat aut cētꝝ terre n̄
ē cētrū celi. Ex hoc ēt vr seq. ꝙ nec padisus nec
loc⁹ ali⁹ supficiē terre notabilr excedat. ¶ Itē ll

essȝ itm̄ eleuat⁹ vt dictū ē. accidēt ꝙ tardi⁹ essȝ di
es ī pte oriētali ⁊ locis viciniorib⁹. q̄ȝ ī occidētali
⁊ locis remotiorib⁹. āplior. n. erit distātia int sup
mū padisi ⁊ supficiē t̄re. q̄ȝ iter oriēs ⁊ occidēs.
Cū ergo orit sol ī oriēte. vmbra quā pijcit padi/
sus extēdēt vltra ēminuȝ terre occidētalē. vn̄ sole
ascēdēte curtabit vmbra ista paulatiȝ ī occidēte.
⁊ sic ī pte oriētali pri⁹ erat sol apparēs. ⁊ sic pri⁹
dies. Ad hoc dicūt qdā. ꝙ attigē ad lunarē cir/
culū. pt itelligi duob⁹ modis. vel ꝑȝ dimēsiōȝ lo
calē. ⁊ sic n̄ ē veꝝ v̄bū Bede. vel ꝑȝ ꝓprietatē si/
ne ꝯformitatē. ⁊ sic veꝝ ē sub hoc itellectu. ꝙ sic
circuli lunaris ⁊ ipi⁹ lune ē stat⁹ ⁊ nā icorruptōis
silr ⁊ loci padisi fuit ꝓprietas imortalitatis ⁊ in/
corruptōis. Sȝ ꝑȝ hūc itellectū ve possȝ dici pa/
disū attigē circulū solis vl saturni. pp hoc alr pt
dici sine piudicio. ꝙ circulus lunaris dr vno mō
orbis lune q̄ vltia ē sperāꝝ celestiū. alio mō ēmi
n⁹ humidaꝝ exalatiōuȝ. q ē post istū aerē turbulē
tū. q2 v̄bo ꝯtuti huic lune attribuit ducat⁹ humoꝝ
⁊ augmētuȝ. ⁊ ꝓgressus pt dici lunaris circulus
ēmin⁹ vapoꝝ hūidoꝝ ascēdētiū. ꝙ igit dr. ꝙ ptin
git vsqȝ ad lunarē circulū. i. usqȝ ad aerē qetū. Ul
vt dicūt qdā illd v̄bū Bede n̄ hȝ v̄itatē sermōis
ꝓprij sȝ poti⁹ pabolice. Un̄ dr padisus ascēdē vs/
qȝ ad lunarē circulū. vt sic eius altitudo maxia ⁊
alijs terre ptib⁹ q̄si icōpabilr excellētior. isinua/
ret. ⁊ ex hoc pz q̄ō ad primū sit rn̄dendū. ¶ Ad
aliud dōȝ. ꝙ lȝ ī supmo itersticio pp ꝯiūctōȝ ⁊ ap
proximatōȝ ad solē sit calor itēpat⁹ ⁊ ī medio fri
gus. tn̄ ī supma pte medij itersticij pp ꝯiūctōȝ eius
infima parte supmi itersticij. in q̄ ē itēperies calo/
ris. ⁊ puritatē aeris. ī illa. n. pte n̄ ē ita crassus aer
sicut ī ptib⁹ inferiorib⁹ illi⁹ itersticij. q2 exalatiōes
siue vapores aquei ⁊ terrestres. n̄ ascēdūt ad illā
ptē sic ad ptes iferiores. nō fiūt ī illa pte ita sensi/
biles ipressiōes neqȝ caloris neqȝ frigiditatis sic
in alijs ptib⁹. vn̄ in illa pte ē aer qet⁹ ⁊ tēpatus ⁊
sine excessu frigoris ⁊ caloris. ¶ Ad alid pz rn̄/
sio ex dictis. q2 dr v̄bū bede itelligi eo itellectu.
q̄ circulus lunaris dr termin⁹ vapoꝝ humidoꝝ
ascendentiū. vel v̄bo illo ipbolico ei⁹ altitudinē
maximā voluit itelligi. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ hō
an̄ pctm̄ subtiliori erat ꝯtentus aere q̄ȝ nunc. si/
cut homines mō ꝯtenti sunt subtiliori elemēto
q̄ȝ pisces. ¶ Ad ea que sequūt dōm. ꝙ locus ille
nō ē ita eleuat⁹ vt ad lunarē circulū ptingat sic
supra dictum ē. nec intelligēdum ē vt quidā esti
mant paradisum eleuari sup aliā partē terre eq̄/
liter distātē a cētro terre ⁊ ꝯformiter alijs ptib⁹.
sȝ ex pte vna terre erigit magne ꝓfūditatis. ita vt
vallis vndiqȝ relinquat. pp qd multo apparet ele
uatior. Preterea huiusmōi eleuatio siue moles re
spectu magnitudis celi ē isensibil. qd ē cētrū celi.
ē cētrū t̄re. lȝ. n. tota sit terra alicui⁹ q̄titatis re
spectu circuloꝝ iferioꝝ. nullius iudicat eē respctu

magnitudis celi. ¶ Ad vltimū dīm. ꝙ lꝫ magna sit hui⁹ loci erectio ⁊ extēsio, tñ respectu toti⁹ orientalis ꝑtis ⁊ distātie inť oriētē ⁊ occidētē ꝑua est ⁊ q̄si sensibilis. vñ oriēte sole vmbra quā ꝓijciebat ꝑadisus. nō extēdebať vltra ťminū terre oriētalē. nō. n. ē āplior distātia iter supmū ꝑadisi ⁊ supficiē reliqne terre: q̄ꝫ iter oriens ⁊ occidēs. qꝛ sicut dcm̄ ē. illa erectio ñ fuit ꝫ ꝯitatē neqꝫ fuit ad globū lunarē. rō: n. ꝓposita sigdꝫ hꝫ efficacie hꝫ ex illa suppositōe. ¶ Itē ex ꝓbabili positōe alioꝝ scripture expositoꝝ silr dubitať. estimāt. n. ꝙ sit in sectōe oriētali duoꝝ mariū. s. occeani ⁊ maris mediterranei. Dicit eiꝫ isido. li. ethimo. c. xiij. ꝙ occeanū greci ⁊ latini iō noiant. eo ꝙ i circuli mō ābit orbē. ¶ Itē mare magnū est qđ ab occasu ex occeano fluit. ⁊ in meridiē vergit. deide ad septētrionē tēdit. qđ iō magnū appellať. ꝙ cetera maria i ꝯpatiōe illius miora sūt. illđ ē ēt mediterraneū. qꝛ ꝑ mediā terrā ad oriētē ꝓfundiť. dicitur ergo ꝙ ꝑadisus sit i sectōe duoꝝ mariū. s. in āgulo orientali terre hitabilis. ex quo situ ponūt ꝙ ꝑadisus est sub circulo eqnoctiali. Ad hoc dr̄ ꝑt sic ꝑsuaderi circulus eqnoctialis diuidit sperā i duo eq̄lia. q̄ ꝫm quālibꝫ sui ꝑtē equalr̄ distat ab vtroqꝫ polo. Vñ circulus iste diuidit sperā i duo eq̄lia sup eius cētrū. si ergo mare mediterraneū trāsit i oriētē ꝑ mediā terrā. sub circulo trāsit eqnoctiali i illa ꝑte in q̄ trāsit i oriētē. vt. n. ꝑꝫ ꝑ isido. lꝫ mare magnū qđ dr̄ mediterraneū fluēs ab occeano a ꝑte occasus. aliqñ trāsit ꝑ meridiē i septētrionē. nihilominus secādo terrā ꝑ mediū trāsit i oriētē. vt isido. Vñ in ꝑte oriētali in secādo terrā. in medio terre trāsit i occeanū. Mediū āt terre ē sine circlo eqnoctiali. ⁊ ita ꝑꝫ ꝙ āgulus oriētalis iuxta sectōeꝫ ꝑdictā ē sub circulo ꝑdicto. ⁊ ita ꝑadisus.

Articulus tertius.

D tertiū quo q̄rit. vtrū sit locus tēpatus his ꝑsuppositis. vr̄ ꝙ locus ille ñ sit aptus hitatōi hūane. qꝛ locus ille ē maxie intēꝑatus. Nā sol bis trāsit per zenith eoꝝ q hitāt sꝫ eqnoctiali. s. qñ ē i pricipio arietis ⁊ in principio libre. ⁊ tūc sūt illis duo alta solstitia. qꝛ sol ē i directo sup capita eoꝝ. Sūt iterꝫ illis duo ima solstitia. qñ sol ē i primis pūctis cācri ⁊ capricorni. ⁊ dicūť ima solstitia. qꝛ sol exñs i primus ꝑdictis punctis maxie remouet a zenith capitis eoꝝ. vñ ꝑꝫ ex ꝑdictis. ꝙ cum semꝑ hēant eqnoctiū. i āno q̄tuor hñt solstitia. duo alta ⁊ duo ima. Pꝫ ēt ꝙ duas hñt estates. scꝫ a sole exñte in alterutro duoꝝ pūctoꝝ eqnoctialiū vel ꝓpe. hñt ⁊ duas hyemes. s. sole exñte i primis pūctis cācri ⁊ capricorni vel ꝓpe. ⁊ hoc ē qđ dicit alfragan⁹ ꝙ hyems ⁊ estas illis sūt due hyemes ⁊ due estates. Sꝫ regio illa i qua sol semel in āno trāsit sup zenith. vtputa que ē sub capite cācri. tā itēperata est vt ferē ꝑre calore solis accidēte ad eos sit inhabitabilis. sicut sūt forte ꝑtes indie maioris. q̄ꝫti ergo seruioris erūt loca illa i qbus sol bis i āno trāsit sup zenith. ¶ Itē hitātes sub circulo eqnoctiali hñt q̄tuor vmbras. qđ ñ hñt hitātes sub circulis alijs. cū ergo vmbra obscuritati attestet. vr̄ ꝙ i illa hitabili maxie abundat obscuritas. ⁊ ita lucis carētia. ⁊ ita locus ille ē mioris amenitatis ⁊ etiā vtilitatis q̄ꝫ alia loca. qꝛ ex descēsu radioꝝ corporum lumiosoꝝ. ē amenitas locoꝝ ⁊ fructuositas. ¶ Itē vr̄ ꝙ positio Bede de eleuatōe ⁊ alioꝝ ꝺ situ sub circulo. nō pñt sil' stare sic. si locus ille eēt tāte altitudis apud manētes ibidē. q̄libꝫ nox eēꝫ maior die. ⁊ plus de āno eēt ibi nox q̄ꝫ dies. qđ ꝑꝫ si itelligamus lineā rectā trāseuntē ꝑ supficiem ꝑadisi vsqꝫ ad pūctos oriētis ⁊ occidētis. maior eiꝫ erit ꝑs celi sub illa linea ⁊ mior supra. Sꝫ sole ꝑagēte cursuꝫ suū sup lineā fit dies. ꝑagēte sub. fit nox. ergo ⁊c̄. hoc āt ñ ꝑt stare cū positiōe illa q̄ ē. ꝙ ꝑadisus ē sub circulo eqnoctiali. qꝛ circulus eqnoctialis dr̄ rōne q̄ ē equatio diei ⁊ noctis. qꝛ adequat diē artificialē nocti. vñ ex situ ꝑadisi sub circulo eqnoctiali seqť ꝙ ibi oēs dies artificiales suis noctib⁹ eēnt eq̄les. ⁊ eēt ibi semꝑ eqnoctiū. ē eiꝫ eis semꝑ eqnoctiū q̄rū zenith ē i eqnoctiali circulo. cui⁹ cā ē. qꝛ vidē pñt vtrūqꝫ polū. ⁊ iō eoꝝ orizon ē rect⁹ trāsiēs. s. ꝑ vtrūqꝫ polū. circulus āt ꝑ vtrūqꝫ polū trāsiēs omēs ꝑalellos eq̄ distātes eqnoctiali secat i ꝑtes eq̄les. ita vt arc⁹ sup orizōta q ē arcus diei sit eq̄lis arcui sub orizōte q ē arcus noctis. ¶ Preterea. si loc⁹ iste eēt ita eleuat⁹ vt pōit Beda. vel vt ponūt alij exponēdo dictum bede. eēt magis steril' locis alijs. qđ sic ꝑꝫ. mōtes maxie aduriunt a sole. Ecc̄. xliij. triplr̄ mōtes exurit sol. ⁊ hoc ē. qꝛ celsitudo mōtiū plus excipit radios solis oriētis. ⁊ radios meridianos icidētes excipit a propiqori. ⁊ itaꝫ ꝯtutē calefactiuā maiorē. qꝛ piramydes radiose q̄rū oiꝫ cōis basis ē i sole ⁊ coni diuersi i pūctis diuersis celsitudinis mōtes hñt conos obtusiores q̄ꝫ hñt piramydes. q̄ꝝ conū a sole termināť ad loca hūiliora ⁊ remotiora ab ipo. āgulus āt piramydis radiose. q̄to ē obtusior. tāto ē ad vrendū efficacior. qꝛ cursus oppositaꝝ lineaꝝ i eadē piramyde directe oppositoi sub basi opposite ē vicinior. ¶ Preterea. ois piramys luiosa a singulis pūctis solis faciēs basiꝫ. in celsitudie mōtis plus recipit ꝺ q̄ꝫtitate luis ab vno quoqꝫ pūcto solis. q̄ꝫ eadē q̄ꝫtitas celsitudinis recipet a singulis pūctis si eēt eiusdē celsitudinis spaciū maioris elōgatōis a sole. Adijcit āt adicāꝫ adustiōis sol occidens. q radijs suis post occasuꝫ diutius illustrat mōtiū celsitudines. sicut scribit phs i li. methauroꝝ. ꝙ cuiusdā mōtis ꝯtices illustrāt radij solis post occasuꝫ vsqꝫ ad tertiam horā noctis. Sed adustio est cā sterilitatis ⁊ infecūditatis. ergo cum locus ille sit eminētior

aliquo alio loco vel mōte. vꝫ ꝙ locus ille maxie
vrat a sole. ergo ꝛc̄. Et ex hoc ē videt ꝙ locus
ille fuit maxime inhabitabilis. Si aūt diceret ꝙ
irrigatio fontis padisi nō sinit ibi eē aliquā adu/
stionē. Dicit eni geñ. ij. ꝙ fluuius egrediebat de
loco voluptatis ad irrigādū padisum. ¶ Cōtra.
cū aque fontiū ex mari scaturizēt. cū aqua sit pō/
derosa. nō videt ꝙ possit ad loca tante celsitudis
ascēdere. ¶ Itē terra inter omnia elemēta ē fecun/
dissimū. huius rō ē. qꝛ fecūditas ꝛ ꝑcreatio ter/
renascētiū ꝛ aīaliū. creata ē a luce corpis celi cū
suis luminaribus. nec aliqs alius locus extra terā
ꝛ mūdi mediū. possit eē taz ꝯueniēs gnātioni ve
getabiliū ꝛ sensibiliū. qđ sic ꝓbat. omne corpus
luminosū a quolibꝫ sui pūcto vndiqꝫ circa se lu/
men dirigit. ꝛ oiū lineaꝝ luminosaꝝ ab eodē pū
cto luminosi corpis directaꝝ illa maioris ē virtu/
tis ꝛ fortius agēs operatōēꝫ luminis. que a corpo
re luminoso ꝓcedit ad angulos vndiqꝫ equales
sup corpis obiecti sup̱ficiē. ꝛ quelibꝫ linea lumi/
nosa alia. q̄̄to ꝓpinqor ē linee exeūti ad āgulos
equales. tāto eidē in fortitudine actiōis magis ac
cedit. ꝛ q̄̄to ab illa remotius ē. tāto minoris ē vir
tutis. omne quoqꝫ corpus luminosū spericū cō
cauū a quolibꝫ pūcto sui dirigit vnā lineā radio
sā in cētrū suū ad āgulos equales. sup superficiem
ꝯuexā illius corpis sperici. ad aliqđ vero pūctū
ꝑter cētrū signatū nō pūt ꝯcurrere nisi q̄tuor linee
radiose. ad āgulos equales exeūtes a superficie
ꝯuexa illius corpis. quaꝝ videlꝫ due linee veniūt
■ punctis oppositis ꝑ dyametrū spere trāseuntes
per punctū extra cētrū signatū que due linee nō
sūt nisi vna dyameter spere secte ī duas ptes ī pū
cto ꝓꝑ cētrū signato. ꝛ alie due trāseuntes dya/
metralr a circūferētia ad eundē punctū ¶ Itē ad
quelibꝫ punctū intra corpus spericū luminosū
ꝯuenit vnica linea luminosa a quolibꝫ puncto sup̱
ficiei sperici corporis luminosi. vñ in quolibꝫ pun
cto intra ꝯcauū spere luminose. aggregant tot li/
nee luminose quot ī alio. s. quot sunt pūcta ī cōca
ua sup̱ficie corpis sperici luminosi. quo ad nume
rositatē. igit luminis quodlibꝫ punctū īra sperā
luminosam equalr hꝫ đ lumine. Sed quo ad for
titudinē virtutis luīs centrū recipit maxime de
lumine. ꝛ quodlibꝫ punctū ꝑter centrum. quāto
est cētro ꝓpinquius. tāto recipit de virtute luminis
mai⁹. ꝛ q̄̄to a cētro remoti⁹. tāto recipit đ v̄tute
luīs minus. qꝛ ī pūcto ꝓpinquori cētro. aggregāt
plures radij minus oblique egredientes a sup̱ficie
ꝯcaua circūdātis luminosi. ꝛ in pūcto remotiori
a centro cōgregant plures radij magis oblique
egressi. Ex his pꝫ ꝙ cū terra respectu celi nō ob
tineat nisi vicē pūcti. ꝙ ī terra ē aggregatio ma/
xima virtutis luminis celi ꝛ stellaꝝ. ꝛ iđ ipsa maxi
me ꝯuenit gnātioni ꝛ profectui vegetabiliū ꝛ sen
sibilium. vnde si haberet terra quātitatē respectu

celi. nō caperet sufficienter de virtute luminis ad
gnātionem ꝛ ꝑfectum illoꝝ. quapropter opor/
tuit ꝛ celū eē quātitate magnū ꝛ terrā puā. ¶ Ex
his pōt argui ꝙ cū cētrū celi maxime abundet
virtute luminis. ps terre cētro ꝓpinquior erit fer/
tilior. iđ fertiliores sūt valles mōtibus nālr. Vñ
ps. Valles abūdabunt frumēto ꝛc̄. ergo si padi/
sus a cētro terre sit remotissimus erit oībus īris
minime fertilis. Ad hoc dōm. ꝙ locus ille vt ex
dictis pꝫ fuit ꝯuenientissimus ad īhabitādū. ¶ Ad
illud qđ primo obijcit de vehemētia itēperiei illi
us. dōm ꝙ cā est multiplex eius tēperiei. quarum
vna pōt eē equatio diei ꝛ noctis. qđ accidit exi/
stētibus sub circulo eqnoctiali. noctes eīꝫ sūt nāe
liter frigide. vñ ipsaꝝ noctiū succedētiam diebus
quoꝝ ē nālr abūdare calore. respectu noctium
eaꝝ frigiditas nō sinit calorē diei intēperiē incē/
di. hoc pꝫ exemplariter qꝛ in equinoctijs nostris
ē regulr temperies. Item alia cā pōt eē supposi/
tio fontis humoris fontis caloris. fons caloris ē
sol. fons humoris simpliciter est mare. sꝫ in padi
■ fuit fons qui irrigabat padisum. ꝛ diuidebat in
quatuor flumina Geñ. ij. aque eni eēntialis qua/
litas ē frigiditatis. Vñ ex fonte supposito soli ī pa
radiso. vaporibus humidis virtute solis eleua/
tis. erat in illo repressio intemperiei caloris. Alia
pōt eē puritas aeris siue subtilitas. ꝑpter eīꝫ loci
erectōēm ē aer purior. sicut pꝫ de olimpo mōte.
ꝛ sic minus retētiuus caloris. ꝛ minus īcorpora
tur illi aeri calor solis. ¶ Ad illud ergo qđ obij/
cit ꝙ regio illa in qua semel in anno trāsit sol su/
per cenith ē maxime intēperata ꝛc̄. dicēdū ꝙ nō
est simile in ꝓposito ꝑpter cās temperātie predi
ctas. Preterea in īferioribus habitabilibus. infe
rioribus dico respectu padisi. nō ē vehemētia ca
loris nisi ex trāsitu solis super cenith capitis. i cu/
ius trāsitu dirigunt radij ad āgulos rectos. sꝫ ma
gis ꝑpter cōgregationē ꝛ refractionē radiorū.
Hic autē inferius ē maior ꝯgregatio ꝛ refractio
radioꝝ. tū ꝑꝑ spissitudinē aeris. tum ꝑꝑ inequali/
tatē terre que valde ē valliculosa. vbi eni nō est
solis directio ad āgulum rectū. sꝫ ē refractio ra/
dioꝝ ꝛ aggregatio ꝑ aliquod oblique resiliēs. si
cut pꝫ qñ aliquis ē in magno estu iuxta murū ex
illa pte q̄ sol dirigit radios ibi est vehemēs estus
siue incēsus. sicut pꝫ in speculis cōburētibus. hoc
minime potuit eē in padiso ꝑpter loci planitiē
eleuatē. ¶ Ad aliud dōm ꝙ re vera existētes sub
circulo equinoctiali hñt quatuor vmbras. sꝫ nō
ꝑpter hoc sūt in maiori carētia lucis. qꝛ ista mul
tiplicatio vmbroꝝ ē in diuersis tpibus sꝫ diuer/
sam ꝓpagationē solis. qñ enim sol ē in altero
equinoctialiū pūctoꝝ. in mane facit vmbra linea
liter versus occidentē. ꝛ vespe econuerso. in meri
die ē eis vmbra ꝑpēdicularis sup caput eoꝝ. cū
autē soli signis septētrionalibus. tunc facit vmbrā

ipsorum versus austrum. et qn̄ sol ē in australibus tunc iacit versus septentrionē. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lʒ ille locus altus sit respectu alior̄ ptium terre. tñ respectu celi ñ ē sensibilis quātitatis vt dictū ē. et idō si non excedit dr̄. hoc est in quātitate insensibili. ¶ Ad aliud dōm. q̄ locus ille ñ exurit. aliqñ mō a sole. nō pp causas supradictas. tū pp fluuij irrigatiōnem. si aūt ñ eēt aliqd tēperās estū solis. bñ sequeret q̄ rōibus illis ɔcludit. supposito q̄ i mōte fuit ɔgregatio radij i angulo piramidali sicut in loco plano. et ñ dispersio siue lubricatio radior̄ pp nimiā eius enervitatē. qd̄ multi pbabilr̄ ponūt. ad qd̄ pōt eē argumentū. q̄ i mōtibus excelsis plus abūdat q̄ i terra plana. sʒ pbabilr̄ ɔcluderet illis rōibus ppositū de padiso nisi eēnt cāe spāles estū solis tēperātes. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q̄ pp aque ponderositatē etc. dōm. q̄ multi mōtes spongiosi sūt. vñ illor̄ spongiositate aquas sugendo attrahūt. vñ fontes et fluuij oriuntur. ¶ Ad aliud dōm. q̄ sua eleuatio a cētro terre isensibilis ē respectu celi. nō dicēda ē fertibilitas eius sensibilr̄ minor fertilitate locor̄ alior̄ ex hac cā. Preterea sm elōgatōem eius a cētro terre sortit situm viciniorē soli. et piectōi radior̄ solariū ppēdiculariū sup locū illū pp que oīa loca excedit fertilitate alijs ɔcurrētibus. s. irrigatōe fluuij qui orit i ipo pfecta temperie et ceteris ɔditōnibus nobis ignotis. quas diuina puidētia illi loco inseruit.

Questio .lxxxviij. de cōditionibus corporis mulieris.

Deinde de condi tiōibus respiciētibus corpus virile. Dōm ē de ɔditōibus respiciētibus corpus mulieris. Prio ergo qrit. vtrū corpus mulieris formari dēbuit i viri adiutoriū. Scdō qd debuit eē mīle pricipiū. s. costa vel aliud mēbrū. Tertio vtrū illius corpis formatio fuerit a deo imediate. an p ministeriū angelor̄. Quarto de illius corpis itegritate. Quinto de illius corpis fortitudie. Sexto. de illius corpis dignitate. Utrū fuerit eque magne nobilitatis vt corpus virile. gen. ij. scribit. Nō ē bonū hoiēʒ eē solū faciamus ei adiutoriū sile sibi. Et querit aug. sup geñ. ad lr̄. ix. ad qd dbuit hre hoc adiutoriū. et determinat q̄ ad pcreatōem filior̄. dicēs. Sed querit ad quā rē fieri oportuit hoc adiutoriū. nihil aliud pbabilr̄ occurrit q̄ pp filios pcreandos. sicut adiutoriū semini terra ē vt virgultū ex vtroqʒ nascat. et hoc ondit sic. qz ñ oportuit sibi dari adiutoriū mulieris magis q̄ viri pp terraʒ excolendā. nec ad tollendū fastidiū nec ad cōuiuendū vel colloquēduʒ. nec ad hoc q̄ vnus alteri eēt ɔformis i pace et volūtate. et huiusmodi cāis exclusis ɔcludit q̄ ñ fuit alia cā q̄ pcreatio filiorū. dicit. n. sic sup gen. ix. Si ad hoc adiutoriū gignēdū filios ñ eēt facta mulier viro. ad qd ergo adiutoriū facta ē. Si qz simul oparet terrā. nō dū erat labor vt adiumēto indigeret. et si opus esset melius adiutoriū masculus fieret. Hoc et desolatio eē pōt. Si solicitudis fortasse debebat. quāto eniʒ ɔgruētia ad ɔuiuendū et colloquēduʒ duo amici pariter q̄ vir et mulier hītarent. q̄ ill oportebat aliū iubēdo. aliū obsequendo parit viuere. ne ɔrie volūtates pacē cohabitātiuʒ pturbarent. nec ad retinendū ordo defuissʒ q̄ prior vnus alter posterior. maxime si posterior ex priore crearet sicut femia creata ē. an aliqs dixit de costa hōis deū feminā tñ ñ ēt masculū. si hoc vellet facere potuisset. pp qd nō iuenio ad qd adiutoriuʒ fcā sit mulier viro. si pariēdi cā subtrahit.

Membrum primum.

Querit ergo prio. vtrū ɔueniēs fuit corpus mulieris formari i viri adiutoriū ad plus pcreatōem. Et q̄ ñ vr. qz natura opat inqʒtū lenius pōt. et hoc spectat ad eius nobilitatē et dignitatē. ergo si gnātio hūana fieret ab vno solo pricipio. s. ab vna psona et ab vno sexu. nā hūana dignius et pfectius eēt instituta. ergo vr̄ q̄ deus ñ debuit eā ɔdere i sexuū pluralitate. ¶ Itē rō quare oēs homines ex vno pcedūt ē. vt inuicē ɔglutinent glutino dilectōis p vnitatē quā hñt i pricipio ppagatōis. sʒ si ab vno solo sexu hoīes orirent. magis inuiceʒ diligerent q̄ cū ppagant ex pluriū sexuū ɔcursu. ergo vr̄ q̄ magis ɔpetebat hoīem fieri in sexus vnitate q̄ i sexuū diuersitate. ¶ Itē nihil debuit deus dare hōi in adiutoriuʒ qd pūideret et eē sibi offendiculū. sʒ deus pūidit muliebrē sexum pstituʒ eē viro occasioneʒ lapsus. et ita fieri ei in scādalū. ergo nimis puide vr̄ fecisse. cum virili sexui addidit muliebrē. ¶ Itē hō in statu innocētie debuit fieri expeditus ad hoc q̄ possʒ assurgē sursū. sʒ intētio amoris circa creaturaʒ aggrauat mentē ne sursū tēdat. si ergo mulier ex viro formata et i ɔiugiū ei copulata magis attrahebat affectū viri q̄ ad aliud creatū. sicut pʒ ex ter. geñ. et ex euētu ɔsequētie. vr̄ q̄ formato viro ñ fuit ɔueniēs deinde formare mulierē. ¶ Itē. in genē aīaliū ē aliqua spēs i qua nō ē distictio sexus. sʒ sunt sexus siue generis pmiscui. vt cuniculus lepus et huiusmōi. et alia ē spēs i qua ē distictio huiusmodi. sʒ illa spēs q̄ talis vr̄ eē perfectōnis i genē suo que sine adiutorio alterius sufficit ad pducnōeʒ sui similis. q̄ que nō sufficit. pfectū. eē q̄ nullo indiget adiutorio extrīseco. vt dr̄ phūs. si ergo decet genus hūanū cōicare cū aīalibus. nāe perfectiōis vr̄ qd decebat hoīeʒ fieri vnitate sexus.

¶ Itē in oī genere aīaliū. s. tā pfectoꝝ ꝙ̄ imperfe
ctoꝝ fit ꝑcreatio sexus sine adiutorio ꝯsilis spēi.
Hoc ēt pꝫ i genere aīalis habitātis i triplici ele/
mēto. cuiusmōi sunt reptilia in terra. aquatilia in
aqua. ⁊ volantia i aere. ⁊ illoꝝ duplex genus. i/
perfectū ⁊ perfectuꝫ. Inpfectū vocat totalum a
pho. qḋ dr̄ totalū. qꝛ est totū simul pp carentiam
pfecte distinctōis i sensibus. vel qꝛ totū i alijs ƀm
expositionem alioꝝ. cuiusmōi sūt apes ⁊ vespe.
Perfectuꝫ vero qḋ hꝫ oēs sensus pfecte. Et de
reptilibus q̄ habitāt i terra hoc pꝫ. cicade. n. na/
scunt ex pluuia. ⁊ rane ⁊ mures de terra. Vn̄ ba
si. exame. ix. nō. n. cicades solū ex hymbrib⁹ ter/
ra rigata ꝓducit. vel alia plurima volatiliū mi/
lia quoꝝ maxia ps pp sui tenuitatē vocabulis ca
ret. sꝫ ēt mures ⁊ ranas ex terra generari vide/
mus. deniqꝫ i egiptiacis glebis si pluuias largio
res estiuo tpe terra fuderit. mox infinitis murib⁹
tota cōplet regio. Silr̄ de aquatibus pꝫ. dicit. n.
basi. in codē li. anguillas n̄ aliter ꝙ̄ de ceno na/
sci certissimū ē. quaꝝ genus nec ouuꝫ nec aliquis
alter ptus istaurat. sꝫ d limo gignēdi sortiunt ori
ginē. De aiantibus aeris vagis vel volatilib⁹ si/
milr̄ pꝫ. apes. n. nascunt ex florib⁹ sicut dicūt phi
⁊ sancti. ⁊ maxie Cassiod. li. vij. de incarnatione
verbi ꝯ nestoriū. Apes sicut mima admoduꝫ. ita
prudētissima ac solertissima aialia. ex diuersissi/
mis edi legim⁹ atqꝫ exire naturis. cū. n. sint mirī
ingenij aiantia. ⁊ n̄ solū sensu sꝫ ēt prudētia abun
dēt. ex qbusdā herbaꝝ floribus ꝑcreantur. De
aialibus ēt pfectoꝝ sensuū. hēmus exēplū a basi.
i vulturibus. exame. viij. dicētē. coꝝ q̄ altius vo
litāt aialū quedā sterilia oino sunt. sicut vultures
quos asserūt sine coitu generari: pcipue cum sint
longeui. nā vitā coꝝ centū annis manere confir/
māt. ¶ Preterea. vt hr̄ ab augu. de ci. dei. Equa
gignit sine ꝯmixtione cū mare. s. i capadotia. q̄re
ergo oportuit viro q ꝯditus fuit i maxima ptāte
⁊ virtute. dari adiutoriū sibi silē ad ꝑcreatiōem
plis. ¶ Itē nihil cuius silē in spē occasionaliter
deducit i eē opatiōe nāe. debuit iter pria pricipia
reꝝ ⁊ iter illa opa ex qbus opatōe nāe aliq̄ sunt
in eē ꝓducta. cuiusmōi sūt de qbus hr̄ in opibus
sex dieꝝ in eē ꝓduci. sꝫ tale qd est mulier. i. occa/
sionaliter opatōne nature ꝓducit in eē. vn̄ phus
li. de aialibus dicit ꝙ mulier ē mas occasiōatus.
hoc aūt dr̄ qꝛ natura intēdens ꝓducere viruꝫ in
eē. occasionaliter ꝓducit mulierē in eē. ergo mu
lier n̄ debuit ꝓduci in eē inter pria reꝝ principia.
¶ Itē sūma sapia creaturis optie ⁊ discretissime
ꝓuidens. iter creaturas exñtes ad eius imagineꝫ
nō debuit aliqd ꝯdere. qḋ nō ad diuinā formaꝫ
pricipaliter ꝯformaret. sꝫ magis irrōali nature.
qḋ est. n. dei imago siue ad eius imaginē: princi/
palē dꝫ habere respectū ad illud cuius ē imago.
⁊ nō ad nām irrōnalem cuius imagineꝫ n̄ gerit.
sꝫ huiusmōi ē mulier. Vn̄ greg. nazā. Qui nouit
oīa anteꝙ̄ fiāt. sicut pphā ꝓnūciat. puidens atqꝫ
ꝓspiciens virtute pscie sue. in que declinaret hō
iuxta spōtaneā volūtatē humani motus arbitrij.
qꝛ illud qḋ futuꝝ erat ispexit. tribuit imagini dif/
ferētiā maris ⁊ femie. que nō ad diuinā formaꝫ
pricipalr̄ respiceret. sꝫ irrōnabili nāe appropin/
quaret. ¶ Itē ex ista auctē greg. nazā. vr̄ ꝙ muli/
er ꝯdita nō eēt i adiutoriū viri nisi vir fuissꝫ la/
psus p culpam. vn̄ vult dicere ꝙ qꝛ. deus sciebat
primū hoiem peccaturꝫ. ⁊ ita merito peccati defi
cere a vtute i qua ꝯditus erat. formauit deus mu
lierē vt eēt sibi i adiutoriū ad filios ꝑcreādos. ⁊
sic sexus dīa ꝑpter pcm̄ erat. nō ꝑpter pcm̄ vt
tūc ꝑpetratū: sꝫ vt ꝑpetrādū siue pcognitū a deo
fore ꝑpetrandū. Cōtra. cū sit generatio i plan/
tis ⁊ i aialibus. pfectiori mō ē i aialibus ꝙ̄ i plā
tis. sꝫ ꝙ̄uis i plātis non sit manifesta distictio se/
xuū. i aialibus tn̄ est distictio sexuꝫ manifesta. ⁊
hoc attestat generatōi pfectiori. ergo si hō perfe
ctissimū ē oiuꝫ aialiuꝫ. vr̄ ꝙ ꝯueniēs fuerit hoieꝫ
fieri i distictōe sexuū. ¶ Itē ad pfectōeꝫ vniuer/
sitatis ptinet. ꝙ agētia ⁊ patiētia sint distīcta. si er
go ad gnātōeꝫ hūanā necessario ꝯcurrūt agēs ⁊
patiēs. ⁊ hoc ƀm ꝙ ꝯpetit pfectōi vniuersi. vr̄ ꝙ
debeat esse disticta. ¶ Itē i prio statu hō cōditus
erat ex duplici pricipio. s. ex spūali ⁊ corpali. ⁊ i
prio cōicabat cuꝫ angelis. i scḋo cū aialibus bru
tis. sed spūale pricipium hois qḋ est aia. sic cōi/
cat cū angelis i pticipatōe rōnis sic cōicat i mō
ꝓductōis ⁊ cibatōis. sicut. n. angelus ꝓducit in
eē p creatōem ⁊ reficit p verbū vite. sic ⁊ anima
rōnalis. ergo videt ꝙ ꝯsilr̄ ex pte corpis hō hā
beat cū brutis cibari ⁊ generari. sꝫ hō habebat
cibari ex fructibus arboꝝ ⁊ terrenascentibus sicꝫ
aialia bruta. ergo dꝫ cōicare i mō generādi cum
aialibus brutis. Sed cū sit duplex modus. est. n.
duplex modus generādi i distictōe sexus. qdam
sine. magis ꝯuenit hōi illa cōicatio que ē p mo/
dū nobiliorē ꝙ̄ alia. modus aūt nobilior ē quo
distiguit agēs a patiēte. ꝙ̄ ille quo ꝯfundūt i eo/
dē. ergo ⁊c. Qḋ ꝯcedimus. Ad pdictoꝝ intel/
ligentiā ē notandū. ꝙ ꝯueniēs fuit genus huma/
nū formari i sexuum distictōne. ƀm ꝙ innuit tex.
gen̄. ij. huius aūt rō fuit moralis: lrālis: allegori
ca: ⁊ anagogica. Lrālis quidē. qꝛ natura desidē
rat pfectōem ⁊ refugit ꝯfusionē. ⁊ iō debuit hō
fieri taliter: vt eēt i eo pfectio ad actū ꝓpagādi. ⁊
ita i primaria hoīs ꝯditōe debuit fieri agēs ⁊
patiēs. ⁊ hoc icōfuse. ⁊ hīc ē ꝙ mulier forma/
ta fuit a viro disticta ne si pluralitas sexuꝫ i vnā
personam ꝯcurrerent: ꝯfusionē facerent: quam
refugit natura ⁊ rerum rōnis iudiciuꝫ. sicut vi/
demus circa hermofroditūꝫ. Rō vero moralis
fuit. vt i hoc erudiret hō q̄tum ad vsū humili/
tatis ⁊ exercitiū caritatis. videlꝫ vt dū vir videꝫ

ret se alieni sexus idigere. seipm humiliaret. dum
et attēderet aliū sexū suo auxilio idigere. seipz illē
liberaliter ꝛ caritatiue impēderet. Rō allegori/
ca fuit. vt in illoꝝ sexuū distinctiōe ꝛ ꝯiūctōne in
carnis vnitatē significaret ꝯiunctio xpi ꝛ ecclie.
Postremo fuit rō anagogica. vt in illa amicabi
li ꝯiunctiōe viri ꝛ mulieris significaret ꝯiunctio
aie ꝛ dei. vñ hugo. erāt duo in ipso ꝯiugio. cōiu
giuz ipsuz. ꝛ cōiugij officiū. ꝛ vtrūqz sacramētū
erat. cōiugiū stabat in ꝯsensu federis social. offi/
ciū cōiugij ꝯstabat in copula carnis. cōiugiū sa/
cramētū fuit cuiusdā societatis specialis. q̄ p dile
ctōez erat int̄ deū ꝛ aiaz. in qua societate aia spō
sa erat ꝛ spōsus deus. officiū ꝯiugij fuit cuiusdā
societatis q̄ futura erat p carnē assumptā int̄ xpz
ꝛ ecclīaz. in q̄ societate xps spōsus futurus erat
ꝛ spōsa eccla. significat ergo hec ꝯiunctōe ꝯiun
ctio aie ꝛ dei. ꝛ q̄ntū ad magnitudinē adherēns.
ꝛ q̄ntuz ad fructus fecūditat̄ ē. Sicut. n. mulier in
ꝯiunctōe ad virilē sexū hz fecūdari. sic bona vo
lūtas fecūdari hz. dū hō deo adheret p gr̄az spi
ritussancti. q̄ ē tāq̄z sūmularū spūssancti. vñ hu/
go. in hoc officio masculo qdez q supior erat. da
tū est qd̄ ꝓpagandū fuisset de suo semine. femine
aūt ꝯcipe ꝛ parere. vt in eadē silitudine demon/
straret qm̄ in illa inuisibili societate aia rōnalis
nullatenus fructificare posset: nisi prius semē vir
tutis a deo ꝯcipet. Ad hoc faciūt rōnes q̄ supra
in opponēdo adducte sunt. ¶ Ad p̄io obiectum
in ꝯtrīuz dōm. q̄ bonitati siue virtuti nāc attestat
qd̄ non facit p plura ꝛ c̄. hoc verꝫ est. qn̄ ita bn̄ ꝛ
ita cōueniēter facit breui opatōe sicut fieret pro/
lixiore. ꝛ vno opatore sicut pluribus. sz nō ē ita
in ꝓposito. melius. n. ꝛ cōuenientius ꝓducit ꝓ/
les ex mare ꝛ femia. q̄z fieret si ex mare solūmō
ꝓduceret. sicut ex p̄dictis pz. Si aūt quereret q̄
re deus nō fecit virū talis ptātis ꝛ virtutis. vt si/
ne adiutorio femine possz genus hūanū ꝓpaga/
re? dici possz q̄ deus sapientissime ꝯdidit res. ꝛ
vnicuiqz dedit nāz que sibi cōpetebat. vt. n. dicit
gen̄. ix. ad lit. potētia dei nō est temeraria sapien
tie virtute oipotens. Et hugo. singulis ꝓuidet vt
habeat vnūquodqz qd̄ sibi debet ꝛ ꝯuenit. Na/
tura aūt creata de sua rōne qua creata ē idigens
ē. vnde alieno idiget auxilio. hō ergo rōne qua
ē creatura. nāz hz in idigētia cōstitutā. Vñ hugo.
hō nā egens erat alieni auxilij. quo vel saluaret
qd̄ mutabile acceperat. vel augeret qd̄ nō cōsū/
matū habebat. diuina ergo sapiētia optime ꝓui
dens hoīs indigētie. ꝓuidit non solū de adiuto/
rio quo saluaret qd̄ mutabile accepit. ꝛ bonū qd̄
ad corporis mutabilis salutez expectat. sed quo
augeret quod nō ꝯsūmatum habebat. i. bonum
quo aptus erat ad diuinā p̄ticipatōez in gloria.
ꝓpter hoc deus in ꝓuidēdo p̄io homini indi/
genti adiutorio ad ꝓlis ꝓcreatōez ꝓuidit illi mō
optimo. vt quo illi inotescerēt diuina sacramēta.
ꝛ humiliaret ꝛ ad amorē dei ꝛ ꝓximi accede/
ret. vt pz i assignatōe causaꝝ quare data fuit p̄i
mo viro mulier in adiutoriū. preterea nō decuit
humanā dignitatē in tali ope. s. ꝓpagatōis hūa/
ne. ꝯfusiōez agētis ꝛ patiētis sustinere. Ex his pz
q̄ melius ꝛ decentius factū fuit cū hoīe qui erat
principiū generatōis hūāne. quādo datū fuit illi
adiutoriū simile sibi: q̄z si eēt sibi datū in ꝯditione
quēadmodū quorūdā irrōnaliū sine tali adiuto
rio posset ꝓlez ꝓducere. ¶ Ad aliud dōz. q̄ mo
dus ꝓcreandi ꝓlez p ꝯmixtiōem similiū in spe/
cie. dūmō vna psona ꝯmiscētiuz originē habuit
ex altera. nō diminuit rōnē mutue dilectionis in
ꝓle. q̄ ꝛ in hoc mō ꝓpagatōis sicut in alio oēs
sunt ab vno. ꝛ iste modus est ꝓpagatiōi vtilior.
rōne qua in cōmixtōe hac diuina p̄cipiūt sacra.
ꝛ ꝯueniētiori rōne qua ꝯfusio naturaꝝ n̄ admit
titur. ¶ Ad aliud dōm. q̄ diuina sapia siue ꝓui/
dentia que est lex eterna. nō est euētibus tpalib⁹
regulāda qd̄ fieret si faciēda nō faceret neqz or/
dināda ordinaret nisi sm̄ ꝓuētus ꝯsequētes re/
rū ꝯditōem. sicut eniz diuina volūtas nō hz cāz
sed ipsa est cā simpliciter ꝛ p se. neqz iuste vlt qd̄
ad qd̄ illud futuꝝ ē iustū sz ecōuerso. Vñ hugo.
prima reꝝ oīm cā volūtas est causatoris, quam
nulla p̄cedēs cā mouit. q̄ eterna est neqz subse/
quēs aliqua ꝯfirmat: qm̄ ex semetipsa iusta ē. ne/
qz. n. idcirco iuste voluit qd̄ futurū iustuz fuit. q̄
ipse voluit. silr nec ipsa dispositio vel ꝓuidentia
recta ē siue ordinata. q̄ aliqd̄ futuꝝ ē ordinatū ꝛ
rectū. sz que bona sūt ꝛ bn̄ facta. sm̄ ipaz sūt talia
ꝛ que mala sm̄ ipaz ordinata. Vñ hugo. sm̄ hāc
vniuersalē ꝓuidētiā cūctoꝝ. nō solū suis q̄ bo/
na fecit sz alienis quoqz q̄ mala ipse nō fecit sed
pmisit: qd̄ debitū ē dispēsat. vt nihil i regno suo
iuxta ordinatōz euadat. qd̄ ergo sūma sapia ꝯue
niēter ꝛ vtiliter disposuit. s. mulierē dari viro in
adiutoriū. n̄ dbuit pp maliū occasionalr sequēs n̄
fieri. sz malū si fieret ꝯuenienē ordiari. vñ hugo.
bonā dispōnē insup hn̄t. ꝛ vt sint q̄ bona sunt. ꝛ
ꝛ vt sic sint q̄ ordinata sunt. Mala vero ex di/
spositiōe supna n̄ hn̄t q̄ sūt. q̄ mala sūt. ꝛ tn̄ hn̄t
q̄ sic sūt. q̄ ordiata sūt. deus. n. malū n̄ facit. sz cū
factum ē. inordinatū eē nō permittit: q̄ maloruz
actor nō ē sz ordinator. Multa. n. sunt bōa que
elicit diuina sapiētia ex malis. vt supra tactuz est.
ꝓpter que conueniēter pmittit ea fieri. vt. n. dicit
aug. xi. li. de ciui. dei. c. xviij. Neqz deus vllum n̄
dico angeloꝝ sed vel hominū crearet. quē ma/
lum futurum esse prescinisset: nisi pariter nosce/
ret quibus eos bonoꝝ vsibus ꝯmodaret. ¶ Ad
aliud dōm. q̄ adiutoriū illud dicto viro nō im/
pediebat assurrectiōem eius ad supna. q̄ nō diūz
monebatur aliqua affectione amoris libidinosi.
q̄ adhuc habebat iusticiam naturalem cum im/

egritate nãe.sed potius ꝓmouebat.vt pꝫ ꝯside/ratis rõibus supradictis.s.quare datuꝫ fuit illi adiutoriũ tale.amor.n.nãlis primi in statu ino/cẽtie.nõ impediebat erectionem affectus p amorẽ i deũ.qḋ pꝫ q2 regulabat iusticia naturali.¶ Ad aliud qḋ obijcit de aialibus ꝓmiscui sexus.dicẽduꝫ ꝙ ad ꝓcreatõeꝫ fetus taliuꝫ aialium est vnũ gerens vicez maris.ꝛ aliud vicez femine.verũ/tñ vicissim hoc faciũt.vterqꝫ eniꝫ vtriusqꝫ vtitur officio.qḋ.n.vno tpe vicez gerit maris alio vicẽ gerit femine.vñ in talibus nõ est ꝓcreatio fetus ex vno.nec modus iste ꝓcreatõis pfectus est.sed impfect⁹.ꝛ i nã nobili abusio eẽt.nõ vsus.¶ Ad aliud qḋ primo obijcit de triplici genere aialiuꝫ que nõ ꝓducunt in esse p cõmixtõeꝫ maris ꝛ fe mine in suo genere.dõm ꝙ hoc est nãe defectus in illis ꝛ impfectõis.vt.n.dicit phs.tũc est vnũ/quodqꝫ pfectuꝫ cum põt attingere ppҫie virtuti. tunc aũt dicit res attingere virtuti ppҫie sicut ibi/deꝫ pꝫ.qñ põt facẽ quale ipꝫ est.iste igit modus ꝓductõis nãe attestat impfectioni q̃re homini ñ cõueniebat.Nec dicit Basi.vulturẽ ꝓduci in eẽ sine semine ꝯsimilis in specie.sed potius ꝙ dicit relatio est quedã ẽm assertionẽ alioꝝ.que virtus collata huiusmodi auibus ꝛ alijs aialibus est a cõditore coꝝ.meã latet insipiẽtiã.ꝛ modũ ꝓpa/gatõis in illis ignoro.sꝫ ꝙ generatõne vniuoca aliqḋ huiusmodi sine semine vel aliquo seminis virtutẽ hñte nõ ꝓducat in eẽ vehementer opinor. ¶ Ad aliud dõm.ꝙ quedaꝫ est actio q̃ importat viciũ.sicut inordinatio vel ex pte supfluitatis vel indigẽtie.vt in mõstris.ꝛ ista nõ fuit in prima cõditõe.Alia ẽ actio que magis respicit pprietateꝫ aut veritateꝫ ex pte finis.ꝛ sic posset dici mulier occasionata.i.occasiõe viri facta quodãmõ.sed hoc vltimo mõ nõ loquit phs.nec õbũ eius veritatẽ hꝫ q̃ʒtũ ad statũ prime ꝯditõis.nã.n.muliebris eque ptinet ad veritatẽ humane nãe sicut nã virilis.sicut pbat Julianus toletanus in li.qui dr pronostica futuri seculi li.iij.c.xxiij.ꝛ introducit õbuꝫ augu.dicẽtis.Nõ est viciũ sexus femineus sꝫ nã.corporibus n.illis in futuro vicia detrahẽt ꝛ nã saluabit.quod nullo mõ eẽt nisi dña sexus ptineret ad nãm.¶ Ad aliud qḋ nazãzen⁹ dicit. põt dici ꝙ mulier cõdita fuit vt eẽt viro in offi/ciuꝫ.habito respectu ad statuꝫ inocẽtie.ꝛ vt esset illi in remediũ habito respectu ad statũ lapsus.ꝛ hec videnť insinuare verba eius in qbus dicit.ꝙ id qḋ futurũ erat inspexit.tribuit imagini differẽtiã maris ꝛ femine que iaꝫ nõ ad diuinã formaꝫ principalẽqꝫ respiceret.sed irrõnali nature pro/pinquare videret.In statu.n.lapsus irrõnali nature videbanť appropinquare.q2 tũc insurgebãt in eis motus brutales ꝛ inordinati.nec poterant adinuiceꝫ carnaliter cõmisceri sine libidine ꝛ voluptate inordinata.in qua fact⁹ ẽ homo totus ro ad modũ bruti.Si aũt stetissent in inocẽtia in qua cõditi erant.nõ eẽt sic.vñ hugo.ante pcim institutũ fuit cõiugiũ ꝛ cõiugij officiũ vtrũqꝫ ad sacramẽtuꝫ.vt ꝯiugiũ ꝛ quidã sanctificaret pu/ra mentis dilectione:officiũ quoqꝫ cõiugij imple/ret sine carnis pollutõe.nũc vero q2 p peccatum hominis caro humana corrupta est.iaꝫ post peccatuꝫ carnis cõmixtio sine carnali ꝯcupiscẽtia fieri nõ põt.Sed q2 vr esse grecoꝝ opinio.s.greg. naꝫ.n.ꝛ Jo.dama.ꝙ nõ fuisset ꝯdita mulier.ni/si dñs pudisset lapsum humanũ.dicit.n.damas. Sciens pcognitor deus.ꝙ in trãsgressioneꝫ fie/ret ꝛ sub corruptõe caderet.fecit ex ipso feminaꝫ auxiliatricẽ sibi ẽm ipm.auxiliatricẽ aũt ad eaꝫ q̃ p genesim.i.p generatõeꝫ post trãsgressionẽ generis ex successione ꝯsistentiã.Propter hoc an rñdendũ.Si.n.dicũ nazan.eã ꝓcisione intelligit ꝛ eãꝫ sponat sub hoc sensu.si nõ peccasset prim⁹ parẽs.vel nõ eẽt peccaturus.nõ sequeret mulieris formatio.vt q̃si peccatũ pscituꝫ futurũ esse.cã fuerit formatõis corporis mulieris.hoc nullo mõ ẽ ꝯcedendũ.sꝫ ẽ ꝯtra catholicos ꝛ latinos expositores.ꝛ marie ꝯ aug.xiiij.li.de ci.dei.c.xxi.di/centẽ.Illa bñdictio nuptiaꝝ vt ꝯiugata crescerẽt ꝛ multiplicarẽt ꝛ replerẽt terrã.q̃uis ꝛ in delinquẽtibus pmãserit:tñ anteq̃ȝ delinquerint.data est vt cognoscerent p ꝓcreatiõem filioꝝ.ad gloriam cõnubij.nõ ad penam ptinere peccati.ꝛ sic pꝫ ꝙ neqꝫ ꝯiugiũ nec filioꝝ ꝓcreatio ex viro ꝛ muliere respicit tñ primã culpã.Aliter ergo itelligen/dũ ẽ õbũ nazan.ꝛ dama.Ad qḋ nõ.primus hõ cõditus erat vt pticiparet diuinũ eẽ.vñ itẽtio nãe in illo fuit ppetuatio esse talis.i.esse rei rõnalis.si aũt in hoc stabat intẽtio ꝯditoris.sꝫ intẽdebat vt ex eo fieret humana propagatio.ꝛ mltiplicatio numeri electoꝝ beatificandoꝝ in pticipatiõe dei in gloria siue deiformitatis.Nazan.ergo ꝛ da/mas.referẽtes ꝯsideratiõem ad primũ finẽ.s.finẽ intentũ a nã.q2 primus homo cõditus fuit imortalis si nõ peccasset.vnde poterat assequi finem illũ.s.ppetuitatẽ esse sine cõmixtõne siue ꝯiũctõe cũ muliere.ponũt ꝙ nõ oportuit sibi dari adiu/toriũ mulieris nisi fuisset casus in culpã.vñ nõ ẽ dicẽdum.ꝙ ipsi crederẽt mulierẽ nõ debere dari viro in adiutoriũ nisi peccasset.sed ꝙ ñ opor/tuit.ppter primũ finẽ.Si aũt nõ peccasset.debuit sibi dari in adiutoriũ ad ꝓcreatiõeꝫ siue mltipli/catõꝫ nũeri electoꝝ.vñ si quererent.vtrꝫ nazan.ꝛ dama.ponebãt mulierẽ non debere formari siue creari in adiutoriũ viri nisi eã vel occasiõe pec/cati.põt dici ꝙ nõ.sꝫ ꝙ ponebãt ñ oportere illã dare viri i adiutoriuꝫ pp eẽ suũ ppetuatõneꝫ nisi peccasset.oportuit tñ pp multiplicatiõeꝫ electoꝝ numeri.Unde dicẽtes ꝙ deus pudẽs trãsgres/sionẽ futurã fecit mulierẽ ꝛ c̃.nõ dicũt nõ totã cãꝫ ꝯditionis eius.neqꝫ pcisam vt dictum est.

Mēbrum secundum.

I Equitur d̄ mālī principio ipsius eue. Querit̄ ergo. qđ fuit mālē principium illius. vtrū costa vel mēbrum aliud? Qđ costa vr̄. Geñ. ij. Edificauit dñs costā quā tulerat de adā in mulierē. ¶ Itē mulier formata fuit vt eēt viro i obsequiū sociale siue paritatis. Hoc signat̄ geñ. iij. vbi dr̄. mulier quā dedisti mihi in sociā τc̄. ergo debuit fieri ex illo mēbro quo maxime paritas exprimit̄ vtriusq3 sexus. s3 tale mēbrū ē costa. ergo τc̄. Cōtra. omnis sapiēs opator. etsi pducit rem aliquā de aliquo māli principio. illud pelegit qđ magis ē habile ad illius forme susceptionē. s3 humor seminalis qđ erat i corpe viri. habilior erat ad susceptionē forme noui corpis q̄3 costa. ergo τc̄. ¶ Itē mulier formata ē de corpe viri. vt sicut illoꝝ magna fuit vnio ex pte corpoꝝ. sic eēt magis ex pte animoꝝ que est vnio dilectōis. vt. s. ille diligeret ea3 tanq̄3 ptem corpis sui. τ illa illū tanq̄3 sui principiū. ergo d̄buit formari illo modo d̄ illo quo magis ipsi ꝯiungerent̄. primo carne τ ꝯñter aīo. sed si d̄ oībus mēbris eius eēt formata. magis eēt illi colligata vnio ne corpis τc̄. ¶ Itē si hec formatō fiebat sic vt maior īter eos eēt colligatio amoris. debebat ita fieri vt nullū posset oriri dispēdiū ipsi viro ex hac formatōe. ergo nō d̄bebat fieri ex aliquo mēbro ītegro. cuius subtractōe passus fuiss3 dispēdiū vel icurrisset ifirmitatē. Sed dicit glo. aug. sup illud geñ. ij. Adā nō iueniebat̄ adiutoriū. Mulier facta ē de latere viri. que p ipsū firma facta ē. quia ex osse eius. ille ppter ipsā ifirmus. q2 non costa sed caro suppleta. ergo nō debuit illa formatio ex aliquo vno mēbro fieri. cuius carētia vel subtractōe dānificaret̄ ipse vir. sed ex multis vel oībus p subtractōem alicuius ptis quasi isensibilis. ita q̄ i nullo passus eēt dispēdiū sensibile. ¶ Ite3 mulier cōdita fuit vt eēt viro in sociā. vt p3 geñ. ij. ergo d̄buit ex illis mēbris formari in q̄bus maxima monstraret̄ equalitas. S3 magis eēt mōstrata coꝝ equalitas. si de omibus eēt sumpta. ergo τc̄. ¶ Itē multiplex reperit̄ formatōis modus i genere humano. s. quadruplex. sicut mōstrat augu. vt supra tactū ē. sed i quolib3 alioꝝ triū corpus formatum fuit i quadā itegritate τ pfectōe respectu materialis pricipij. Nā corpus ade ex oībus elemētis. corpus filij dei ex humore seminario qđ h3 respectū ad oīa mēbra virginis. ex q̄bus operatōe spūssancti erāt collecti purissimi sanguies ex q̄bus erat corpus eius. pari rōne corpus mulieris debuit formari de viro. ita vt aliqđ haberet de singulis mēbris viri. ¶ Itē videt̄ q̄ corpus mulieris formatū sit d̄ corpore viri. dicit eī3 Isido. Adā τ eua ꝯditi simul. ergo neuter ex neutro formatus. ¶ Itē si facta fuit ex costa. vtrū ex osse tantum. aut ex osse cū carne. ¶ Itē si facta fuit ex costa viri. quare nō suppleuit deus aliā costā p illa sed carnē. vt sic in nullo dānificaret̄ ex formatōne mulieris. Rñdeo. dōm q̄ sicut i p̄cedētibus habitū ē. multis de cāis mulier d̄buit formari de viro. q2 oēs hoīes d̄buerūt eē ex vno ꝯgruitate multiplici exigēte. nec tñ corpus mulieris decēs fuit formari ex viro. sed ēt ex costa. τ pōt multiplex rō huius cōgruitatis assignari. Pria attēdit̄ sm exigētiam idētitatis viri. Scđa sm exigētiā significatōis siue pfiguratōis. Tertia attendit̄ sm officiū paritatis. Quarta rō s3 exigētiā socialis dilectiōis. ¶ Pria rō siue exigētia p3 sic. si aliqđ mēbrū debuit detrahi ad formādū mulierē. illđ potissime fuit idoneū in cuius subtractōe mutilatio non pberet deformitatē. nec ablatio dānificatōe3. hoc aūt fuit costa īter oīa mēbra organica. detractio eīm coste nullā attulit deformitatē. q2 costa fuit de mēbris occultis. nec aliqđ attulit dānū. dicit. n. Cassi. coste. xxiiij. radijs p viscerū defensiōe flectunt̄. ne teneritudo illa internoꝝ iportuna iniuria facillime lederet̄. τ constat q̄ ita efficax reperit̄ ista cā in vno latere sicut in alio. ¶ Alia fuit ꝯgruētia pfiguratōnis siue significatōis. modus eīm formādi mulierē fuit ordinatus ad istructōem nostrā. Nā sicut debuerat mulier fieri vt sua ꝯiunctōe cum viro significaret ꝯiunctōem xpi cū ecclā. sic τ formari. vt sua formatōne signaret̄ formatio eccl'e de xpo. vñ. v. ad eph. τ erūt duo i carne vna. sacrm̄ hoc magnū i xpo τ ecclā. Glo. aug. dormit adā vt fiat eua. morit̄ xps vt fiat ecclā. dormiēte adā fit eua d̄ latere. mortuo xpo lancea pcutit̄ latus. vt pfluāt sacramēta q̄bus format̄ ecclesia. Et ro. v. q ē forma futuri. ibi glo. Criso. sicut ille ē pater oīu3 s3 carnē. sic xps pater ē oīu3 sm fidē. τ sicut ex latere illius dormiētis assumpta est costa vñ formata est eua. sic ex illius latere pfluxerūt sacra. s. aqua ablutionis τ sanguis redēptōis: p q̄ saluat̄ ecclā. ¶ Tertia rō fuit officiū paritatis in pcreatōe plis. officiū aūt illud mediū tenet īter illos q vacāt huiusmodi opi. q2 ergo hoc officiū. s. gnātionis ē officiū pitatis τ equalitatis. mulier que formata fuit ad hoc officiū exequēdū d̄ loco pitatis d̄buit formari. sc3 de latere siue de costa. hoc ē de loco qui mediū tenet īter supmū in corpe τ infimū. de paritate maris τ femie in hoc opere habet̄. j. coꝝ. vij. Simil'r τ vir ptātem sui corpis nō h3 s3 mulier. ibi glo. i hoc pares sunt vir τ mulier. τ i codē. sil'r τ vxor viro. ibi glo. inuicē sibi subiecti. In hac cā dicit. vt vna sit coꝝ volūtas i lege nature. i. i pcreatōe plis sine cōmixtione i ope carnis quod fieri debuit sm legē nature. ¶ Quarta aūt rō est cōiunctio siue vnio dilectōis. vnde hugo. τ idē habet̄ a mgr̄o. ij. sent. facta est de latere viri vt ostēderet̄ q2 in cōsortiū creabat̄ dilectōnis. ⁂

viro qꝫ.s. officio pitatis ⁊ cõsortio dilectõis põt
intelligi illud quod dicit aug. i li. de bono cõiuga
li i pricipio. dicit eim qm̃ vnusquisqꝫ hõ humani
generis ps ẽ. ⁊ sociale qdem ẽ humana natura.
magnũqꝫ hꝫ ⁊ naturale bonũ. vim quoqꝫ amici
tie. ob hoc ex vno deus voluit oẽs hoies ꝯdere.
vt in sua societate. nõ sola similitudie generis: sed
etiã cognatõis vinculo tenerent. prima itaqꝫ na/
turalis humane societatis copula vir ⁊ vxor est.
quos nec ipsos singulos ꝯdidit deus tãqꝫ alieni
genas ꝯiuxit: sed alteꝝ creauit ex altero. signans
et vim ꝯiunctõis i latere. vnde ⁊ illa detracta for
mata ẽ. lateribus. n. sibi iungunt q pariter ambu/
lãt. ⁊ pariter quo ãbulent intuent. Si aũt obij/
ceret cõtra hoc quod dictũ est. s. q ad isinuatõeꝫ
paritatis iter viruꝫ ⁊ mulierẽ. facta fuit mulier de
latere viri. p hoc qd dicit. i. corint. xi. caput mu/
lieris vir. Ibi dicit glo. q ex eius costa dei virtu
te formata ẽ. ⁊ ideo dꝫ subijci viro de quo facta ẽ
⁊. v. ad ephe. Vir caput ẽ mulieris. Glo. ibi re/
ctor ⁊ auctor. a quo mulier sumpsit iniciũ. ¶ Ad
hoc pt dici. q mulier fuit idicta duplici subiectõi
scꝫ reuerẽtie. ⁊ hoc quãtuꝫ ad statum inocẽtie. ⁊
quãtuꝫ ad statũ culpe. ⁊ hoc isinuatũ fuit i forma
tione mulieris de pte viri. lꝫ eim mulier condita
eẽt vt aliquo mõ par eẽt viro. tamẽ penes virum
residebat auctoritas reginis respectu mulieris si
cut viri ẽ regere ptes corpis sui. ⁊ hoc isinuat in
glo. quadã aug. mistica sup illõ ge. ij. Facta ẽ mu/
lier i adiutoriuꝫ viri. que glo. sumit. ij. li. ꝯ mani/
cheũ. ⁊ i eadẽ dicit. vocauit adã vxorẽ suam tãqꝫ
potior iferiorẽ ⁊ dixit. hoc nũc os ex ossibus me
is ⁊c. ⁊ subiectõi seruitutis. ⁊ hoc quãtũ ad sta/
tuꝫ culpe. ⁊ hoc signatũ ẽ Geñ. iij. vbi dr. sub viri
ptãte eris. De hac subiectõe. v. ad ephe. mlieres
viris suis subdite sint sicut dño. Gl. ibidẽ. i ea sim
plicitate q̃ dño subdite sunt. sicut sara subdita erat
viro qui dñꝫ vocabat abrahã. i. pe. iij. hec autem
subiectio siue seruitus debet itelligi vt mihi videt
de subiectõe obediẽtie. In qbus autẽ tenet vxor
eẽ subdita viro siue obedire hꝫ qõnem. ⁊ ad mi/
nus vt estimo i his que ad bonũ spectãt matrimo
nij. i formatõe autẽ mulieris de pte viri que situꝫ
habꝫ i medio corporis. isinuat illã hẽre aliquam
paritatem cuꝫ viro. vt quãtum ad ea que dcã sũt.
Vnde hec bene cõpossibilia sunt mulierẽ ꝯditam
fuisse vt subessꝫ illi qꝫtum ad aliqua. ⁊ hoc signa/
tum est ex hoc. q ex pte aliqua illius formata est.
⁊ maxime ex hoc q ex parte iferiori nõ supma.
⁊ vt esset par qꝫtum ad aliquã. ⁊ hoc significat
est p hoc q fuit formata ex pte que locuꝫ siue sitũ
habꝫ i medio illius scꝫ de costa. ¶ Ad primũ ob
iectũ i contrariuꝫ dõm. q omia sunt apud omni/
potentem eiusdẽ facilitatis. eadẽ eim facilitate p/
ducit aliqd i eẽe ex pricipio materiali habili ad
formam rei producende i eẽe. ⁊ ex non habili. ex
nihilo ⁊ ex aliquo. propter quod in productõe
rei i eẽe ex pricipio materiali eius omnipotentia.
non est attẽdendus ordo habilitatis siue disposi/
tõis ad formam iducendam. sed potius exigẽtia
congruẽtie vel vtilitatis. ¶ Ad aliud dicẽdum. q
non fuit formata de latere ppter vnionem dile/
ctõis. vt ppter totam causaꝫ siue precisaꝫ. sed p/
pter alia iam dicta. ⁊ etiam ppter alia que tangit
magr. ij. sentẽ. ⁊ Hugo li. de sacramẽtis dicẽs. fa
cta est de latere viri vt ostenderet quia in cõsor/
tium causabat dilectõis. ne forte si fuissꝫ facta de
capite preferenda videret viro ad dominatõem.
aut si de pedibus subijciẽda ad seruitutem. quia
igit viro nec domina nec ancilla putabat sed so/
cia. nec de capite nec de pedibus sed de latere fue
rat producẽda. vt iuxta se ponẽduꝫ cognosceret.
quam de se sumptã didicisset. ¶ Ad aliud dicen/
dum. q i nullo dãnificatus est primus homo ex
formatõe illa. Ad glo. supradictã que est q ille p/
pter illaꝫ ifirmus. quia nõ costa sed carne ẽ sup/
pleta. Dicẽduꝫ q glo. illa intelligit de futura ifir/
mitate sub hoc sensu. ppter ipsaꝫ siue per ipsaꝫ i/
firmãdus erat. vnde verbo illo exprimit causa i/
firmitatis tũc habita sub hoc sensu. propter ipsaꝫ
ifirmus. i. habuit causaꝫ ifirmitatis. Affectio er/
go amoris qua mouebat erga eã. licet nõ essꝫ in/
ordinata tunc: causa tamẽ fuit illi ifirmitatis sub/
secute. qr cum noluit cõtristari suas delicias. vt di
cit aug. cõsensit illi in actũ prohibitũ. vñ peccauit
⁊ ifirmus effectus ẽ. non ergo itelligit illa glo. de
ifirmitate aliqua carnali quã incurrit ex subtra/
ctõe coste. ¶ Si obijcit ꝯtra hoc. qr ex ipsa glo.
videt. q itelligit de ifirmitate corporali. qr i glo.
subdit. qr nõ costa sed caro suppleta est. dõm q
hoc dicit significatiue ñ causatiue. i. suppletio car
nis nõ coste. signũ fuit infirmatõis nõ cõfirma/
tionis siue virtutis. de hoc ifra habebit forsasse.
¶ Ad illud quod sequit pꝫ ratio. qr vt dictũ est.
socialis cõiunctio nõ fuit soluꝫ cã formatõis mu
lieris ex costa. sed alie rõnes pracie h. ⁊ illa que
tacta ẽ ab hugo. ⁊ magro sen. ¶ Ad aliud qd se/
quit dõm. q alia fuit rõ cõpositõis mulieris ex
viro. ⁊ ꝯpositõis ade ex elementis. ⁊ corpis xpi
ex virgie. Sicut eim pꝫ ex dictis multiplex est rõ
quare ꝯgruebat q fieret ex pte corpis. ⁊ ex parte
tali cuius ꝯsimilẽ nõ ẽ assignare de formatõe cor
poris primi hois de limo. in quo erãt elementa
quatuor. ⁊ corpis christi de sanguibus corporis
beate virginis. ¶ Ad aliud quod sequit dõm. q
verbuꝫ Isido. debꝫ itelligi sicut illud verbũ Iob
xl. Ecce vehemoth quẽ feci tecuꝫ. vbi q dico te/
cuꝫ nõ est nõ simultatis i tẽpore. sed similitudis i
rõne. vnde sensus est. quẽ feci tecum. i. tibi similẽ
in rõne. vnde grego. in moral. Si reruꝫ causas i
subtili discussiõe pulsamus. simul factum ãgelum
hoiemqꝫ cognoscimus. sil' videlꝫ ñ vnitate tẽpo/

nis. sȝ cognitione rõnis. siľ p accepta imaginē sa
pientie. ⁊ nõ siľ p ɔ̃micia idam forme. vt dñ h ð cũ
q in rõne secũ factus ē perijsse ɔsiderat. vicinum
sibi casum supbie ex ipa ꝓpiqua sui perditõe p
timescat. ecce notat dyabolum ꝓpiquũ hois pp
irrõnabilitatis similitudinem. ⁊ hoc est qð dicit siľ
in cognitione rõnis. Siľr dðm i ꝓposito. ꝙ eua
⁊ adam dicuntur simul ɔditi. nõ vnitate tpis. sed
cognitõe rõnis. Vel aliter pt dici. ꝙ dicuntur si
mul ɔditi. s. in quadã similitate ordinis ad idem.
Sicut. n. vir ordinatus ē ad sũmũ bonũ vt parti
cipet summum bonũ in quadam deiformitate. siľr
⁊ mulier. ⁊ hoc videtur Isid. velle determinãs
quõ simul ɔditi sunt. dicens ꝙ siľ sunt ɔditi rõis
ordine. non tpis vnitate. ⁊ dr ordo rõnis qñ res
rõnalis ad summũ bonum ordiatur. vt simul di
cuntur conditi rõnibus seminalibus. sm ꝙ dicit
aug. illa fuisse causata siľ cũ alijs creaturis. Iuxta
illud qui viuit ineternũ creauit oĩa siľ Eccĩ. xviij.
¶ Ad illud qð queritur. vtrũ formata erat de co
sta cum carne ⁊c. dðm ꝙ de costa cuȝ carne non
ex osse tñ. ⁊ hoc pȝ geñ. ij. ex vðbis ade dicentis.
Hoc aũt os ex ossib⁹ meis ⁊ caro de carne mea
⁊c. ¶ Ad aliud põt dici. ꝙ sm quosdam ꝓ costa
i latere viri dñs repleuit locũ coste carne. ad lrãȝ
sicut dr geñ. ij. vñ dicunt ꝙ mulier in dextera pte
abundat i vna costa respectu viri. Alij dicunt ꝙ
dñs ꝓ illa costa suppleuit aliã. ⁊ ꝙ caro ponit h
ꝓ costa. vt significet affectio viri ad mulierē ð se
formatã. ⁊ inclinatio amoris carnalis. ⁊ hoc in
sinuat hoc nomē mulier. dr. n. mlr molliens hex
⁊c. M ibi vr sine pñdicio dðm. ꝙ sicut dic text⁹
geñ. ij. ꝙ dñs repleuit carne ꝓ costa. ñ costa alia.
Et hoc dicit gl. aug. sup geñ. ij. adã nõ inueniebat
adiutoriũ siľe sibi. ⁊ sumptũ ē a. ix. sup geñ. ad lit.
dr. n. ibi. ille ꝓpter ipsam ifirmus factus ē qꝛ nõ
costa sȝ carne suppleta ē. ¶ Ad illud qð queritur
quare non restituit ei dñs aliam costã. põt dici ꝙ
nõ est sibi alia restituta vt gereret signũ ⁊ memo
riale formatõis ex se. ⁊ sic plus eã diligēt vt ptẽȝ
sui. ⁊ ipsa magis illi fieret obnoxia vt sui princi
pio. ⁊ quasi i mẽbro dãnificato ꝓpter ipsam.

Membrum tertium.

Sequitur iquirere. vtrum illius corpis
formatio fuerit a deo imediate: an per
misteriũ ãgelicũ? ⁊ hec ē questio aug.
sup geñ. ix. ad litt. Qð imediate a deo
vr ex tex. geñ. ij. Edificauit dñs deus costã quaȝ
tulerat de adã i mulierem. ¶ Item aug. sup. gen.
ix. ad lit. natura mulieris creata ē dzũis ex virili
que iam erat. angeli autem nullam omnino pos
sunt creare naturã. ¶ Itẽ aug. sup geñ. ix. ad lit.
formare vel edificare costam vt mulier esset. vr
qȝ adeo non potuit nisi deus a quo vniuersa na
tura subsistat. vt ne illud qdem carnis supplemē
tum i corpore viri qð in illius coste successit lo
cum. ab angelis factum esse crediderim. sicut nec
ipsum hoiem de terre puluere. Contra. nihil
occasionatũ siue occasione ꝓducitur in eē non ē
a deo. Sȝ mulier ē mas occasionat⁹ vt dicit phs
⁊ ita prima mulier nõ fuit imediate a deo forma
ta de costa neqȝ a natura. ergo mediante ministe
rio angelico. ¶ Item nullum corporale quod hȝ
pricipium pcedens siľe in specie. ꝓducitur a deo
imediate in eē vt a tota cã. qꝛ multiplicatio indiui
duoꝝ in eadē spē est opus sequēs opus primuȝ.
sed corpus mulieris habuit pricipium pcedens
siľe i specie. qꝛ corpus viri. ergo ⁊c. ¶ Iteȝ nihil
seminalr exñs in aliquo ꝓducitur in eē a deo im
mediate siue vt a tota cã. tale fuit corpus mulie
ris. vñ aug. sup geñ. vi. ad lit. aliter aũt tunc dbo
⁊ nũc aliter ambo. tunc sm potentiã p verbũ dei
tãqȝ seminaliter mũdo inditã cum creauit oĩa siľ.
nũc ergo sm opatõeȝ pbendaȝ tpibus quausqȝ
nunc operatur. Ecce ꝙ sm aug. adam ⁊ eua semi
nalr erãt mũdo ɔdita. ¶ Itẽ qñ aliquid fit ex alio
iter q̃ non ē ifinita distãtia. ad ꝓducendũ vnũ i eē
ex alio. non requirit infinita potẽtia: cũ ergo cor
pus mulieris ⁊ costa ñ differãt potẽtia ifinita ad
hoc ꝙ vnũ fiat ex altero. ergo vr sufficere finita.
⁊ maxime illa q̃ i creaturis ē. maria hoc ē ange
lica. ergo ⁊c. ¶ Itẽ deus i oĩ opatõe nãe intime
opatur ⁊ nã illi coopatur. sȝ qñ aliqð op⁹ deus
opat in q̃ pt ei coopari nã siue coopatr nullo mõ
eius includit opatõeȝ. ergo siľr vr. ꝙ si angelus
poterat coopari deo siue coopabat i forma rõne
mulieris de costa. ꝙ deus non debeat eius opa
tionē excludē. sed ãgelus poterat coopari seque
strando costã. ⁊ pparando. ergo ⁊c. M edĩa pȝ
ex aug. sup geñ. ad lit. q dicit. ꝙ nõnulla est opa
tio angeloꝝ vt aliquid creet. ⁊ in eodē quid mi
si mulierē ex osse hoĩs factã nõ nouim⁹ qñ credif
deo quẽadmõȝ angeli seruiãt ignoram⁹ fideliter
credimus factã feminã ex viro nullo iteruenīēte
ɔcubitu. ⁊ si forte costa hois ministrata sit p ãge
los in ope creatoris: sicut fideliter credimus. etiã
viꝝ factũ ex femina nullo iteruenīēte ɔcubitu. Si
aũt rñderet ꝙ ꝓducta fuit in eē ope mirabili pp
qð nõ potuit ab angelo fieri: sed ab illo qui ē su
per omnem nãm. hoc non videtur verum. cũ sit
vnus ordo angelorum. s. vtutes quibus attribui
tur officium faciendi miracula siue opa mirabi
lia. ¶ Iteȝ scda thess. ij. dr de antichristo. cuius
aduentus ē sm operatõeȝ sathane. in oĩ virtute. si
gnis. ⁊ ꝓdigijs mendacibus. Glo. tunc soluetur
sathanas ⁊ p illum antixps in omni vtute sua mi
rabilr quidē sȝ mẽdaciter opabit. ⁊ dr mẽdacit
siue mẽdacibus sm vnã expositõeȝ gl. qꝛ si vera
sint. deci pmissione ad mẽdaciũ trahent. ⁊ ita vi
detur ꝙ ãgelus apostata potest facere miracula.
¶ Itẽ videtur de hoibus. j. corin. xij. deinde vir

sules. Glo. i. cor. [illegible] miracula faciũt. Ad 3ᵐ dicendũ
q̄ ↄgruebat mulierē primā fieri ex viro ⁊ ex co
sta. vt pꝫ ex dictis. ex q̄bus sequit̄ q̄ imediate facta
fuerit a deo. Si. n. de viro facta ē ⁊ nō ſm cursū
nãe eo mō quo filia d̃ p̃re. ⁊ hoc ↄgruebat: opor
tuit q̄ fieret de ip̄o ope supra nãꝫ. ⁊ ita p̄ poten
tiã mirabiliter opantē. Preterea. cū costa ñ esset
in propinqua potētia vt de ea fieret mulier ſꝫ in
valde remota: ⁊ nullo mō disposita cū de ea de
buit fieri corpus mulieris indilate siue sine mora
tēporis. oportuit q̄ fieret illa potētia cui perfecte
obedit omis creatura. Preterea. sicut mulier de
viro debuit fieri vt mõstraret̄ viri nobilitas q̄̄
tum ad dignitatē pricipatus siue pricipij. ⁊ sicut
decuit mulierē fieri d̃ latere vt ondere viri ⁊ mu
lieris eq̃litas: sic decuit vt imediate fieret a deo:
vt seruaret̄ primi pricipij dignitas. dico [illegible] genē
mulierꝫ siue matrum. vñ sicut adã qui erat pr̄ oium
viuentiũ imediate a deo factus ē. sic eua que erat
mater cunctoꝝ viuentiũ. sicut habet̄ gen̄. ij. ime
diate debuit ab ipso fieri. non. n. debuit mulier ĩ
genere hominũ dignitatē pdere: quã habēt ani
malia vtriusqꝫ sexus ĩ omni genere aialiũ. ⁊ in
hoc mira apparet dei p̄uidētia: que sic nobilitat
vnũ sexũ vt nihil detrahat de nobilitate alterius.
ↄueniebat ergo vt imediate fieret a deo ⁊ nō ab
angelo. ⁊ hoc habet̄ ab aug. sup gen̄. dicētē. cer
tissime dixerim supplementũ illud carnis ĩ coste
locū ipsiusqꝫ femine corpus ⁊ aiam ↄformatio
nēqꝫ mēbroꝝ oia viscera sensus hoĩs ⁊ quicq̄d
erat quo illa creatura ⁊ hō femia erat. non nisi ĩ
illo dei ope factũ. qđ deus nō p̄ angelos sed per
semetipm opatus. ē. ¶ Ad p̄io obiectũ ĩ ↄtrarium
dōm. pꝫ r̃nsio ex p̄dictis. s. ĩ questiõe qua querit̄.
vtrũ corpus mulieris debuit formari viro ĩ ad
iutoriũ. vbi determinatũ ē q̄ eua non fuit mulier
occasionata eo mō quo occasio viciũ iportat.
ſm. n. q̄ occasio viciũ iportat vt ĩ mõstris sic nō
ē mulier mas occasionatus. ſm aũt q̄ dicit̄ occa
sionaliter factum qđ factũ ē preter primaꝫ inten
tiõem nature que respicit eē nobilissimũ ĩ re quaꝫ
intēdit: dr̄ mulier mas occasionatus. natura. n. in
productiõe hoĩs p̄io ⁊ principaliter intēdit p̄
ducere hoĩem ĩ sexu nobiliori. vñ qꝛ deficit qñqꝫ
ex aliqua cã ex p̄te materie vel ex aliqua certissi
ma circũstantia occurrēte. vt qñ generat̄ mulier.
dr̄ mulier occasionaliter p̄ducta ĩ esse. ⁊ dr̄ mas
occasionatus. i. occasione maris qui fuit intētus
pricipaliter a natura ĩ esse p̄ductus. Nec hoc mō
fuit p̄ia mulier mas occasionatus. ¶ Ad aliđ di
cendũ. q̄ instãtia est ĩ p̄posito. huic. n. vniuersali
p̄positiõi nullum corpale qđ habꝫ pricipium si
mile precedēs simile ĩ specie p̄ducit̄ ⁊ c. est insta
re ĩ p̄posito. Quare aũt ĩ genere hoĩum p̄io cō
ditum fuit vnum indiuiduũ qđ fuit pricipiũ om
nium illius generis. ⁊ ēt illius indiuidui quo de

buit coexistere pricipiũ respectu totius p̄lis p̄
creãde. qđ nō fuit ĩ pricipijs alioꝝ generꝝ reꝝ. vt
dictũ est supra. ¶ Ad aliud qđ sequit̄. dicendũ q̄
aliq̄d dr̄ esse ĩ aliquo semĩaliter, duobus modis.
cõiter ⁊ p̄prie. Cõiter ſm q̄ rō seminalis dicit̄,
quicq̄d est iditum rei a ↄditore eius vt de illa ali
quid fiat vel fieri posset. i. vt de illa fiat aliq̄d ſm
cursum nature. vel eo q̄ est supra naturã. Pro
prie aũt ſm q̄ rō semialis dr̄ natura quedaꝫ in
dita rei. qua simile ex simili cursu nature p̄ducit̄.
vt planta de plãta. granũ de grano eiusdē gene
ris. Istos duos modos tãgit aug. sup gen̄. ix. di
cēs. Omnia mũdi huius corpa habēt diffinitam
vim qualitatēqꝫ suã q̄d vnũquodqꝫ valeat vel ñ
valeat quid de quo fieri possit. Ex his velut pri
mordijs rerũ oium que gignunt̄ suo t̃pe. exitus
p̄cessusqꝫ sumũt. finesqꝫ ⁊ discessiones sui cuius
qꝫ generis vnde sit. vt de grano tritici ñ nascat̄ fa
ba. vel de faba triticũ. vel de pecore hō. vel de
hoĩe pecus. Sup hũc aũt motũ cursumqꝫ reruꝫ
naturalē. ptãs creatoris hꝫ apud se posse. de his
oĩbus facere aliud q̄̄ eoꝝ quasi semiales rõnes
hñt. nō tñ id qđ nō ĩ eis posuit vt de eis fieri vel
ab ip̄o possit. neqꝫ. n. potētia temeraria sed sapie
virtute oipotēs ē. ⁊ hoc de vnaq̄qꝫ re ĩ tēpore
suo facit. qđ antea ĩ ea facit vt possit. Alius ergo
ē reꝝ modus q̄̄ illa herba sic germinat. illa sic. illa
etas parit. illa ñ parit. hō loq̄ pōt. pecus non. ⁊
taliũ modoꝝ rõ eo nō nisi ĩ deo sũt. ſꝫ ab illo re⁹
ēt creatis indite atqꝫ ↄcreate. ⁊ hoc ondit tribus
exēplis subiūgēs ⁊ dicēs. vt aũt lignum de terra
excisũ aridũ sine radice vlla. sine terra ⁊ aq̄ re
pēte floreat ⁊ fructũ gignat. vt sterilis femina in
senectute pariat. vt asina loquat̄. ⁊ siq̄d huiusmo
di ē. dedit naturis quas creauit. vt ex his hec fie
ri possent. Neqꝫ. n. ex eis vl' ip̄e faceret qđ ex eis
fieri ñ posse ip̄e p̄figeret. q̄ñ seip̄o ñ ē nec ip̄e po
tētior. Uerũñ alio mō dedit. vt ñ hoc haberēt in
motu naturali. ſꝫ ĩ eo quo ita creata eēt. vt eoruꝫ
natura voluntati potētiori amplius subiacēt. Ex
his verbis aug. pꝫ q̄ rō semialis duobus mo
dis sumit̄. vt tactuꝫ est. ⁊ natura simil̄r. quia natura
pōt dici vel naturalis virtus actiua p̄ quã est ge
neratio similis ex simili. vel natura pōt dici pos
sibilitas ſꝫ quã quelibet natura subiecta ē ⁊ pos
sibilis respectu operatõis diuine. Primo ꝑ primo
mō sumit̄ rõ semialis. corpus eue fuit semialiter
ĩ primis principijs reꝝ ⁊ ēt costa. nō p̄ut secun
do mō. Preterea. p̄ut natura sumit̄ secũdo mō
pōt dici factũ materialiter de costa. non p̄ut pri
mo mō. ¶ Ad aliud qđ sequit̄ dōm. q̄ infinitã di
stantiã esse inter aliqua dr̄ duobus modis. vel ra
tione distãtie prime imaginabilis ⁊ sui oppositi. i.
esse ⁊ nō esse. vel rõe distantie imaginabilis ↄse
quētis ⁊ sui oppositi negatiue. sicut ē distãtia en
tis dispositi ad aliq̄d ⁊ ñ dispositi. vel entis po

tetia ad aliquid et nō entis potētia. Inter. n. que libet opposita negatiue ē quodāmō distātia infinita. que negatio eius ɔuenit nō enti. sicut in potētia iter esse et nō esse infinita simplr. silr nō entis potētia et entis actu. maior enim est distātia inter nō ens aliqd et esse illud actu: ꝙ inter n̄ ens potētia ad aliud et ens potētia ad illud qr plus distat eē actu a nō esse potētia. ab eē potētia respectu eiusdē. qr ergo costa nō se habebat vt ens in dispōne aliq̄ ad corpus mulieris. vel potentia nisi obediētia vniuersali q̄ oīa obediūt creatori. ꝓducere hoc in eē ex re tantū distāte nō ē ptātis ꝯdite. Dicēdū ergo. ꝙ lꝫ iter ꝑdicta nō sit ifinita distātia simplr. est tñ infinita quodāmō. ꝓp quod ad ꝓducēdū hoc ex hoc nō sufficit ptās aliqua creata. et maxie opatōe repētatiua siue momētanea. hoc dico. qr fortasse aliq̄ poneret ꝙ multiplici trāsmutatione posset de costa fieri semē. vnde possit melior seminaliter ꝓduci in eē p motū naturalē aliquo mō. qḋ ego nō assero. ¶ Ad illud qḋ sequit̄ dōm. ꝙ lꝫ angeli aliquod ministerium exhibuerūt in formatōne mulieris de costa. sicut vult augu. nō tamē formatio membrorum aliquo modo erat ab angelo sed ab opere diuino. vt ex vbo Augu. supraposito habet̄. Unde licꝫ angelicū ministeriū aliquo mō cooperaret̄. vt forte detrahendo costaꝫ et nō ꝑparando vel aliquod ministeriū exterius exhibendo: nō tñ formatōni corporis cooperabat̄. ꝓpter qḋ ɔueniēter excluditur ab illa operatōe. Illud aūt in rebus ꝓducendis in eē dicit̄ cooperari deo. sꝫ minime i ipa rei ꝓductione operat̄. ¶ Ad illud qḋ sequit̄ dicēduꝫ. ꝙ angeli dicuntur facere opera miraculosa siue mirabilia. ministrādo nām et ꝑparando. sꝫ dñs formaꝫ et cōpletōeꝫ inducēdo. Unde solus deus ꝓprie loquēdo facit illa que exeunt in esse cursu mirabili. ¶ Si obijcit̄ sicut tactuꝫ ē. qr tēpore antixpi fient miracula dyabolo opante. sed nō videt̄ ꝙ deus et dyabolus in aliquo cōmunicent opere. qr nō ē cōmunicatio christi et belial siue ɔuētio. ij. corint. vi. ibi xp̄s et dyabolus nō ɔueniunt. Rn̄sio. dōm ꝙ dyabolus nō facit aliq̄ miracula siue mirabilia. nec pōt facere nisi coopando nature expediēdo eaꝫ et accelerādo. sicut fuit in factis aliqbus que erāt similia aliqbus plagis egypti. vt i serpētibus magorum. facere aūt huiusmodi opera que sūt oīo supra nām. et vbi nulla est opatio nature. sed sola obediētia: nullo modo pōt. in operibus ergo mirabilibus que fiūt a demonibus mō iaꝫ dicto: coopatur deus ipse nāe. que reddit̄ expedita et accelerat̄ ope demonis ipsis demonibus ɔtinue influendo in illis potētiaꝫ vnde operātur. nec videt̄ mihi incōueniens ponere deū coopari siue cōmunicare cū demone qñqꝫ in ope operato. lꝫ nō ɔueniant i fine operis. et sic intelligit̄ illud scd̄a corint. vi. que aūt cōuentio xp̄i ad belial. belial apostata interꝑtat̄ cuꝫ xp̄o nō ɔuenit. qr ille oīa male. xp̄us oīa bñ egit. boni. n. et mali dicūt ɔdiōes finis ¶ Ad illḋ qḋ obijcit̄. j. corint. xij. deinde virtutes faciūt miracula. dōm ꝙ hoc intelligēduꝫ est p īuocatiōꝫ. neqꝫ. n. faciūt homines miracula aucte et primo potentia opante. qr modus iste est solius dei: neqꝫ ꝑparando materiā et disponendo sicut angeli. sꝫ impetrādo per inuocatiōem. Et hoc dupliciter. vel inuocādo siue p inuocatiōeꝫ in sanctitate psone sicut iusti. vel in sanctitate eccl'e nō psone. sicut mali. ad quorum inuocatiōeꝫ deus qñqꝫ miracula fecit ꝓpter fideꝫ eccl'ie ɔfirmandā. vel ꝓpter fidē ecclesie ꝓbandā. sicut faciet tēpore antixp̄i. Quo differēter faciūt miracula boni et mali. habet̄ ab aug. lxxxiij. q. dicēte. aliter magi faciūt miracula. aliter boni xp̄iani. aliter mali. magi per priuatos ɔtractus. boni xp̄iani publicā iusticiā. mali per signa publice iusticie. de hoc determinatuꝫ ē in. q. de miraculo.

Membrum quartum.

Sequit̄ de corporis illius prime mulieris itegritate. Querit̄. si eua in statu inocētie fuisset cognita siue ɔcepisset a viro. ꝑdidisset integritatē carnis in q̄ ɔdita erat. Et vr̄ ꝙ sic: p hoc ꝙ mulierē cognosci a viro et manere in carnis itegritate sunt incōpossibilia et semꝑ erūt. ¶ Itē hēc itegritatē carnis et eē virginē. tūc ɔsequēter se habebāt qr tūc n̄ fuit itegritas carnis sine itegritate mētis. sꝫ cognosci a viro et hēc itegritatē carnis tūc fuerunt incōpossibilia. ergo si tunc cognita fuisset a viro. ꝑdidisset integritatē carnis in q̄ ɔdita erat. ¶ Itē duos eē in carne vna et nō eē in carne vna nō se ɔpatiunt̄ adinuicē. nec ɔpati poterāt in primis parētibus. Primū aūt ponit diuisiōeꝫ carnis i muliere. scdm integritateꝫ. ergo diuisio carnis et itegritas n̄ poterāt simul eē i p̄ia muliere. ¶ Itē singulare priuilegiū beate virginis fuit grauidari i integritate carnis. qr hoc fuit supra oēꝫ nām. Sed si aliqua cognosci poterat in itegritate carnis. poterat grauidari. simulit ergo hoc est supra oēꝫ nāꝫ. s. cognosci i itegritate et sine corruptiōe carnis. ergo si fuisset cognita a viro i statu illo incurrisset itegritatis sue corruptiōeꝫ. Cōtra. sic determinat Aug. xiiij de ciui. dei. si stetissent primi parētes. numerus electorum ꝓpagat⁹ fuisset ex illis p semē coitus. et hoc ē ꝺ ordinatiōe et volūtate dei vt ɔuenissent i ope tali obediēdo diuine volūtati. sꝫ si altera ps illarum ex hoc icurrisset corruptiōeꝫ sue itegritat̄s. deterior et idignior effecta essꝫ. et hoc sine culpa sua. qr ex executiōe diuine volūtatis. qḋ vr̄ incōueniēs. ergo etc. ¶ Itē corruptio integritatis pena ē. pena aūt n̄ poterat prius esse q̄ culpa. ¶ Item corruptio integritatis

bet annexā diuisionē ɔtinui. sed dolor est diuisio
ɔtinui. ergo huiusmōi corruptio nō poterat esse
sine dolore. ¶ Itē vir poterat tūc cognoscē mu/
lierē sine corruptōe sue itegritatis. sicut. n. nō di/
cimus virū suā amittere itegritatē pollutōne no
cturna. sic nec tūc cognoscēdo mulierē. Silr vi/
det ꝙ mulier tūc poterat cognosci a viro sine sue
itegritatis corruptōe. cū ɔditi eēnt i quadā pari/
tate q̄tum ad hoc officiū. nec i aliquo demeruit
mulier ꝓpter qd̄ debuerit i sua itegritate dāmifi/
cari sicut nec vir. Et pōt hic icidēter queri. q̄re
mulier exigētia peccati magis fuit punita i corru
ptōe penali q̄z vir. mulieres ꝟo qn̄ prio cogno/
scunt corruptōez patiunt penalē viri n̄ sic. ¶ Itē
ab aug. xiiij. de ciui. dei habet. ꝙ [illegible] stetissent pri/
mi parētes: pcreata eēt ꝓles sine corruptōe ite/
gritatis. dicit. n. sic. In tāta felicitate hoium absit
vt suspicemur non potuisse ꝓlez fieri sine libidis
morbo. sz eo volūtatis nutu mouerent mēbra il/
la q̄ cetera: ⁊ sine ardoris illecebroso stimulo cū
tranqllitate animi ⁊ corpis nulla corruptōe ite/
gritatis ifunderet gremio maritus vxoris. Ad
hoc dōm. ꝙ duplex ē corruptio ꝓprie sūpta cor
ruptōe. Una ē itegritas carnis. ⁊ hāc n̄ icurrisset
eua si fuissz cognita i statu illo innocentie a viro
suo. de hac loqt aug. xiiij. de ciui. dei. Alia ē cor/
ruptō feditatis q̄ ꝓprie ē nature ꝓpagātis ⁊ mē
broꝝ genitaliū. quoꝝ natura n̄ ē solūmō corru/
pta sicut alioꝝ mēbroꝝ: sz ifecta. nec hāc incurris
set. Ut. n. dicit aug. sup gen̄. ad lit. potuerūt i padi
so eē nuptie honorabiles ⁊ thorus imaculatus
sine ardore libidis. Un̄ si eua fuissz i illo statu co/
gnita a viro. māsisset porta ꝓpagatōis i eadē ite
gritate qua prius ⁊ ipa nā ꝓpagata i eadē hone
state q̄ prius. Tertio mō pōt dici corruptio noie
extenso. s. susceptio semis sine ɔmixtio carnis in
ope coitus. fm ꝙ itelligit vbuz illud gen̄. ij. erant
duo i carne vna. ⁊ hec corruptō pōt dici corru
ptio puritatis. qꝛ facta ɔmixtōne maris ⁊ femie
i coitu. femīa n̄ māsissz i ea puritate i qua cōdita
erat. fm ꝙ puꝝ dr̄ i quo nō ē ꝑmixtuz aliqd qd̄
ē alterius nature. qꝛ iā carni sue eēt ꝑmixta caro
viri. Cū ergo querit. si eua fuissz cognita ⁊c̄. dōz
ꝙ ꝓut itegritas carnis dīc abñtiaz corruptōnis
prie ⁊ scd̄e. ꝙ sic. fz ꝙ tertio mō nequaq̄z. ¶ Ad
illud qd̄ prio obijcit. ꝙ mulierē cognosci a viro
⁊ manere i itegritate carnis sūt icōpassibilia. di/
cendū ꝙ fm ꝙ itegritas dicit abñtiā corruptōis
tertio mō sūpto. veꝝ ē ⁊ q̄tuz ad statū nature cō
dite. fm aūt ꝙ dīc abñtiam corruptōis prio mō
dicte ⁊ scd̄o. veꝝ ē q̄tum ad statū nūc corrupte.
¶ Ex his ēt pz rñsio ad aliud. qꝛ habere itegrita
tem carnis ⁊ esse v̄ginem ɔsequēter se habēt. fm
ꝙ itegritas dicit absentiā corruptōis. tertio mo/
do sūpte. ⁊ hoc q̄ztum ad statum vtriūqz. Pu
ritas. n. virgīalis i neutro statu ɔpatiebat ipuri/
tatem ɔmixtōis carnis. i prio autem statu ex co/
gnitōe viri neqz accidisset corruptō prio modo
dicta. neqz scd̄o mō. vn̄ nō sequit ꝙ si fuisset co/
gnita i statu illo ꝙ amisisset itegritatē que tollit ꝑ
corruptōem prio mō dictā. vel scd̄o mō. sed so/
lūmodo illā que priuat ꝑ tertiā. ¶ Ad tertiuz di/
cendū. ꝙ duos eē in carne vna. i statu prio posu
isset solūmō diuisionē carnis. ꝓut carnis diuisio
ɔsistit i ɔmixtione carnis. nō aūt diuisionez que
attendit i violēta separatione ptium carnis: circa
portā ꝓpagatōis. sicut i statu corruptōis. Unde
diuisio carnis que eēt i statu illo i cognitōe mu/
lieris a viro: bene ɔpassa eēt itegritatē carnis q̄
ponit abñtiam corruptōis violētie pēalis. ¶ Ad
illud qd̄ obijcit. ꝙ singulare priuilegiū beate vir
ginis fuit ⁊c̄. dōm ꝙ ē triplex corruptio sicut tac
tum ē. s. violētie penalis ex pte carnis mulieris:
⁊ feditatis feminalis ⁊ ɔmixtionis carnalis. nul
la vero istaꝝ corruptionū fuit i beata virgine. vn̄
i illa fuit cū fecūditate ⁊ ꝑfectiōne puritas virgi
nalis i fecundatiōe mulieris i statu illo. lz stetissz i
itegritate fm ꝙ dicit abñtiam prie corruptōis ⁊
secūde. nō m̄ stetisset i integritate fz ꝙ dicit absen
tiā tertie. qꝛ subijsset corruptōez que attēdit i car
nis ɔmixtōne. Sz ex dictis orit dubitatio. q̄uo
semē viri possz deduci ad monetā ɔceptōnis. si
nulla fuissz fractio fm corruptōem i carne mulie
ris. Non. n. videt ꝙ porta existēte clausa ⁊ sigil/
lo itegro aliquo mō possit deduci ad locuz ꝓlis
siue fetus formādi ⁊ educēdi. ¶ Rñsio ē ad hoc.
ꝙ sine sigilli alicuius fractōe emittit sanguis mē
struus vt i virginibus. sic emitti tūc potuit semen
sine vlla lesione vel fractōe. Unde aug. xiiij. de ci
ui. dei. xxvi. c. Ita tūc credendū ē potuisse vtero
virgis salua itegritate feminceis gēitalibus semen
virile imitti. sicut nunc pōt eadē itegritate saluaz
ex vtero virginis fluxus mēstrui cruoris emitti.
eadez quippe via possz aliud imitti. Sz adhuc
ē questio. q̄uo mēbro viri sine corruptōe siue fra
ctione carnis potuisset semen ifundi. an carnes i
porta ꝓpagatiōis post peccatū magis sint ɔferte
siue ɔcrete q̄z ante. ¶ Rñdeo sine ꝑiudicio tamē.
ꝙ eadē erat dispō porte illius tūc que ⁊ nūc. sed
oīum mēbroꝝ tāta erat obediētia volūtati. ꝙ iu
xta nutū volūtatis. ꝙ tūc poterat facē hō mēbris
oībus qd̄ volebat. Dicit. n. aug. xiiij. de ciui. dei.
xv. c. In padiso ⁊ si n̄ oīa poterat añ pcīm. qcqd
tñ nō poterat n̄ volebat. ⁊ iō poterat oīa q̄ vole
bat. ⁊ hoc ondit manifestius aug. xiiij. de ci. dei.
xxiiij. c. ꝑ totū fere fuissz. ergo illius membri tāta
obediētia volūtati. ꝙ iuxta nutū volūtatis ⁊ i cō
ceptōe ⁊ ꝑturitōe fm ꝙ tūc exegissz natura oīno
ɔsona volūtati se ɔiunxisset ⁊ relaxasset. sicut vi
demus ꝙ fm quātitatē morselli sumēdi ad vsuz
alimonie dilatat ⁊ ɔstringit os sine aliqua sui le
sione. Un̄ aug. xiiij. de ciui. dei. vt ad partendū n̄

doloris gemitus sz maturitatis ipulsatio feminea viscera relaxaret. sic ad fetandũ ⁊ ɔcipiẽdũ nõ libidinis appetitus sz voluntarius vsus nãz vtrãqz ɔiungeret. ¶ Ad hoc qd̃ primo obijcit̃ pro alia pte. dõm. q̃ ⁊ si corruptio ĩtegritatis nãz rei corruptam indigniorẽ efficit ⁊ deteriorẽ. nõ tñ hoc efficit corruptio ĩpuritatis siue cõmixtiõis carnis. qz ex hac corruptõe nihil deperit siue diminuit̃ de virtute siue bonitate rei siue psone. imo ĩsto ipsa melioraẗ ⁊ nobilitaẗ. qũato ipsa expedit̃ tur ⁊ pficit̃. vt possit suũ simile ĩ eẽ pducere siue pductõi cooparari. ⁊ ẽ sile quodãmõ d̃ vino puro ⁊ ɔdito. Uinũ aũt cui⁹ puritas qñqz corrũpit̃. vt. s. qñ speciebus ɔditur. nõ ex huiusmõi corruptõe ⁊ admixtione põt in effectus nobiliores q̃z potuit ĩ sua existẽs puritate. ¶ Ad ea que primo sequunt̃ pz rñsio. qz illa corruptio nõ ẽ pena neqz habz diuisiõem ɔtinui ĩnexam. diuisiõez dico violentã. nõ eĩz quelibet diuisio ɔtinui dolorez infert sicut ĩ coitu. sz illa q̃ ẽ violẽta ⁊ nõ naturalis. ¶ Quod aũt ɔsequẽter ɔcludit̃. concedi põt. qz sicut nec dãnificatus fuisset in illo statu cognoscẽdo mulierẽ. silr nec mulier. ¶ Ad illud qd̃ segtur ɔsequẽter. s. quare mulier exigẽte peccato magis fuit punita. utputa corruptione penali q̃z vir. põt breuiter dici. q̃ plus peccauit. qd̃ sic pz. vt dic̃ apl̃s. mulier seducta ẽ nõ vir. qd̃ exponit̃ hugo. dicẽs. Eua quippe seducta ẽ. qz vez credidit qd̃ dyabolus dixit. ⁊ idcirco nõ solũ inordinate silitudinẽ dei cũ sciẽtia boni ⁊ mali appetijt. sed in tãtã ẽt ꝓlapsa pũersitatez verisilr putaẗ. vt deũ ex ĩuidia lignũ sciẽtie boni ⁊ mali homini vetuisse crederet. ne ipe hõ ex eo gustãdo ad equalitatẽ ipsius pficere potuisset. hãc ergo mulier in supbiaz elata appetijt. ⁊ ne hãc hr̃e potuisset ipz creatorẽ ĩ ĩuidia tactũ lignũ hoc vetuisse putauit. voluntaria ergo malicia se ɔ̃ creatore suũ erexit. pũerse ɔtra ipsuz volẽdo. ⁊ ipie de ipso sentiendo. Adã ṽo nõ ẽ seductus. qz qd̃ dyabolus pmisit falsuz eẽ sciebat. neqz idcirco pomũ vetitũ comedit. quasi p illã comestionẽ deo se parificare posse crederet. vel etiã parificari vellet. sed tñ ne mulieris animũ que sibi p affectũ dilectõis sociata fuerat. eius petitõi ⁊ voluntati resistẽdo ɔtristaret. maxie qz putauit [illegible] ⁊ mulieri morẽ gerere. ⁊ postea p penitẽtiã ⁊ venie postulatõem creatori posse placere. Uere igit̃ dictũ ẽ. qz nimis peccaret q̃ de penitẽtia ⁊ misericordia cogitauit. peccauit tñ. qz peccãti ɔsensit ⁊ peccantẽ non correxit.

Adhuc aũt dubitaẗ. vtrũ ex hac corruptõe incurrisset mulier corruptõez virginitatis: ⁊ hoc ẽ querere. Utrũ in statu illo [illegible] cõmixtõez carnalez esset corruptio virginitatis. Et videt̃ q̃ nõ. cũ in illo statu nõ fuisset fractio claustri siue sigilli virginalis in cõmixtõe siue copula carnali. ¶ Item virginitas ẽ virtus vel status virtutis. qd̃ aũt tale est nõ corrũpit̃ nisi per viciũ. vel qd̃ ẽ ex vicio. ĩ statu illo aũt neqz erat viciuz neqz aliud ex vicio ergo ⁊c̃. Cõtra ĩ nullo statu ĩpossibilis erat susceptio seminis virilis in moneta ɔceptiõis per coitũ. ⁊ virginitas. Rñsio. q̃ nõ ẽ dubiũ qn ex coitu siue cõmixtõe tali pdidisset mulier virginitatẽ. In illo aũt statu solũmõ reqrebaẗ ad amissionem virginitatis carnis cõmixtio siue fractio claustri virginalis. nisi velimus dicẽ aptiõez porte [illegible] ppagatõis fractõez claustri. secus aũt fuit post lapsuz hõis. Cũ ergo obijcit̃. q̃ tũc nõ fuisz fractio sigilli ⁊c̃. dicendũ. q̃ vez ẽ bm̃ q̃ fractio dicit diuisionẽ violẽtã cõtinui siue diuisiõez potẽtialẽ. bm̃ aũt q̃ dicit apertõem porte ppagatõis q̃ erat ante quasi sigillata. qz oĩo fracta. sic fuisset ibi fractio quodãmõ. ¶ Ad aliud dõm. q̃ ĩ statu ĩnocẽtie virginitas neqz fuit virt⁹ neqz post quousqz cessauiz p̃ceptũ dñi de multiplicatõe prolis. ⁊ maxime tũc qñ nulla erat excitatio libidinis ad opus carnis. Preterea ĩ statu illo nõ erat matrimoniũ nisi ĩ officiũ nãe. vñ opus illud nũq̃z fuisset nisi ĩ spe sine certitudine ꝓlis. Et est p̃sumptio ꝓbabilis. imo vez vt estimo. q̃ quodlibet ɔmertiũ huiusmõi mulierẽ fecũdasset. ĩ statu ergo illo nõ fuit virginitas virtus vl̃ status virtutis. sz matrimoniũ fuit maioris glorie q̃z virginitas. officiuz aũt erat matrimonij. i. ɔiunctio carnalis siue opus obediẽtie. datuz eniz erat p̃ceptũ de ꝓlis multiplicatõne. ibi crescite ⁊ multiplicamini Geñ. j. ɔtinentia enim virginalis nõdum fuerat inspirata neqz precepta.

Membruz quintum.

Equit̃ d̃ fortitudine mulieris q̃ztũ ad animatũ corp⁹ siue q̃ztũ ad sexũ. sexus autẽ ad corpus refert̃. Querit̃ ergo. vtz equalis erat fortitudinis siue ṽtutis. vir prim⁹ ⁊ mulier pria. q̃ztũ ad corpus siue ad sexũ. Qd̃ nõ vr̃. qz vir erat maioris ṽtutis q̃ mulier. vt habet̃ ab Aug. dicẽte d̃ dyabolo. q̃ parũ d̃ suis viribus p̃sumẽs humanã nãz in eã pte vbi debilior videbaẗ aggressus ẽ. vt si forte illic aliquatenus p̃ualere potuisset. postmodum cum maiori fiducia ad alterũ q̃ robustior fuit pulsandaz aut potius subuertẽdã accederet idẽ habet̃ a magistro sentẽ. ij. li. di. xxi. ¶ Item Isido. in lib. ethimo. vir nũcupaẗ. qz maior ĩ eo vis ẽ q̃z in femina. vñ ⁊ nomẽ ṽtutis accepit. Cõtra Isi. li. ethim. eodẽ quo supra. Eua statim fcã d̃ latere viri appellata ẽ a viro dicẽte scriptura ⁊ formauit eã. i. costã ĩ mulierẽ. virgo a viridiori etate dicta. sicẽ ⁊ virga ⁊ virgula. alĩs ab incorruptõne quasi virago. qz ignorat femineã passionẽ. virago vocata. qz viriliter agit. i. virilia opa facit ⁊ masculi vigoris ẽ. ¶ Itẽ Basilius eq̃les sunt coz virtutes. ⁊ loquit̃ de viro ⁊ muliere. ¶ Item vt hr̃ ab

Aug. mulier data fuit viro in adiutoriū q̄ntū ad
ꝓductionem ꝓlis. qđ autē difficultatis ꝛ oneris
erat in ꝓductione ꝓlis vtpote portatio in vtero.
mulieri fuit adiectū non viro. Ex quo ergo di/
uina ꝓuidentia singulis ꝓuidet vt habeat vnū/
quodqꝫ qđ sibi debetur ꝛ ꝯuenit vt dicit Hugo. cō
uenit autē vt ille cui maius onꝰ imponit̄ siue culpa
plus habeat fortitudinis. plus fortitudinis debuit
dari mulieri q̄ꝫ viro. ꝛ hoc cū nihil erat viro im
ponendum q̄ntū ad statū illuꝫ. ꝓpter qđ regrebat̄ ꝙ
eēt amplioris fortitudinis q̄ꝫ mulier. ¶ Itē illud
qđ facilitate maiori resistit actōi violēte. nō imme/
rito iudicatur maioris esse virtutis siue fortitudi
nis. eo ꝙ minori ꝛ econuerso. ꝛ ꝙ equali equal̄.
sed sicut dicit Isid. lib. de tri. dū homo in paradi
so innocenter viueret. ignis eū non vreret. aqua
non mergeret. nec spinarū aculei vulneraret. Ex
quo videtur. ꝙ nulla actio q̄ntūcūqꝫ violēta cor
pori humano in statu innocentie nocere poterat.
ꝛ hoc neqꝫ corpe viri neqꝫ mulieris. ꝛ ita vr̄ ꝙ
mō q̄dā indifferenti poterat vtrūqꝫ corpꝰ actōi
violenti resistere. ꝛ ita vr̄ ꝙ equalis erāt v̄tutis.
¶ Item sicut dicit Aug. xiiij. de ci. dei. xxvi. c. q̄/
diu hō volebat hoc ꝙ deꝰ iusserat sūma ī carne
sanitas erat. ꝛ ꝯstat ꝙ hoc intelligit tam de carne
mulieris q̄ꝫ de carne viri. ergo ī corpe vtriusqꝫ
erat sūma sanitas. ergo equalis sanitas. qđ ergo
ꝑ supabundantiā dr̄ de pluribus ꝯuenire. equalr̄
ꝯuenit sine mō vnico. sed in dūa sanitatis est ex
dūa miscibilium ī mixto aliis existētibus eiusdē.
per quādam ergo indifferentiam erant in corpo
ribus primoꝝ parentum elementa actiua ꝛ passi
ua. ꝛ equalis consertio ꝛ consolidatio in men/
bris. ergo equalis erant fortitudis. ex maiori. n.
abundantia elementoꝝ agentium. in bene ꝯple/
xionatis est maior abundantia spirituū. ꝛ ita ma
ior virtus siue fortitudo. ꝛ ex maiori abundan/
tia elementoꝝ passiuoꝝ minor. ꝛ ita virtus mior
ꝛ ex equali equalis. Responsio ad predictoꝝ
intelligētiam est notandum. ꝙ ꝯgruebat mulierē
fieri minus fortem ꝛ virilem q̄ntū ad corpus q̄ꝫ
virū. huius autē pōt rō q̄druplex assignari. Pri
ma ex pte actōis ꝛ passionis. Scđa ex pte regi/
minis ꝛ subiectōis. Tertia ex pte nutriende pro
lis. Quarta ex pte spūalis significatōis. ¶ Ex pte
actōis ꝛ passionis sumit̄ rō ꝯgruentie. qꝛ. n. sexꝰ
virilis ordinatur ad agendū mulieris ad patien
dum. nō solū fm̄ statū nature lapse sꝫ ēt istitute. ꝛ
hoc dico in offō generatōis. sꝫ illō plr̄i. mā ē sic
mulier passiua. sicut agēs patiente ꝑstantius ꝛ vi
rilius ē. sic fortius ꝛ robustius debuit eē corpus
viri q̄ꝫ mulieris. Ex pte regiminis ꝛ subiectōis
rō sumitur. qꝛ regens in virtute ꝑualere dꝫ ei qđ
regitur. sed hic deputatus erat ad regimen mulie
ris. vnde habetur sup. Gen. ad lit. xi. Nō solum
sua aīam imo fm̄ totum coniunctū. vn̄ .j. Corin.
xi. volo vos scire. ꝙ oīs viri caput xp̄s. caput ꝟo
mulieris vir. sensibus autēꝫ qui vigent in capite
regunt̄ alie ptes corpis. ꝛ ꝙ hoc fuit in statu in/
nocētie ostēdit ph̄s ꝯsequēter dicens. Nō. n. vir
ex muliere ē. sed mulier ex viro. propter qđ de/
cuit corpus viri fieri robustius. ¶ Ex pte nutriē/
de prolis rō sumitur qꝛ mulier ad hoc maxime
deputatur vt prolem nutriat extra seipsam. ꝛ ideo
necesse fuit ipsam magis abundare ī humiditate
q̄ꝫ virꝫ. rōe maioris humiditatis minor ē consor
tio ꝛ ꝯsolidatio ī mēbris femine q̄ꝫ maris. ꝛ hic
est. ꝙ naturaliter sūt minoris roboris ꝛ vigoris.
¶ Ex parte ꝟo spūalis significatōnis sumit̄ q̄rta
rō. qꝛ. n. in coniunctōe maris ꝛ femine significa
tur ꝯiunctio dei ꝛ anime. sicut anima que est ꝑ se
imbecillis. recipit a deo virtutē siue vigorē mul/
tiplicandi deo ꝓlem spūalem. sic vt signū signato
rn̄deret. debuit mulier que ope viri multiplicatur
ꝓlis materialis minus fortis fieri. ꝛ vir magis.
minime. n. decret illū quo deus designat̄ minoris
eē virtutis illa qua signatur creatura. Vn̄ hugo.
coniugium sacramentum fuit cuiusdam societa/
tis spiritalis. que per dilectionem erat inter deū
ꝛ aiaꝫ. in qua societate aīa sponsa ꝛ sponsus deꝰ.
ꝛ qui sponsus erat superior erat que sponsa infe
rior. ¶ Preterea natura humana duplici qualita/
te distincta est vt in viro quidem robustior. in fe
mina vero infirmior ꝛ aliena ope agēs apparet.
ex hac autē debilitate ex pte corpis ē sexꝰ femineꝰ
imbecillior virili. Nō. n. ponit̄. ꝙ deꝰ ifuderit aīas
infirmiores corpibꝰ mulieꝝ q̄ꝫ viroꝝ. sꝫ qꝛ dispō
nes spūs exn̄tes ī corpe ꝯcomitāt̄ dispōnes cor
poris cui vnit̄. corpꝰ autē muliebre ab initio fragi
lius ꝛ infirmiꝰ erat corpe virili. idō spūs siue anima
vnita corpi muliebri ifirmior ē illa q̄ vnit̄ corpi
virili. Aīa. n. fortiꝰ ꝛ meliꝰ viget ī corpe meliori.
Qđ cū corpus eue fuit infirmiꝰ ꝛ imbecilliꝰ corpe
ade. n̄ fuit pena spiritui mulieris ꝙ vtiqꝫ plus vi/
guisset ī meliori corpe. sicut nec fragilitas corpis
ade respectiua. i. ꝯpatione alterius corpis fortio
ris fuit spiritui eiꝰ pena. ꝙ spiritus plus viguissꝫ
si vnitus fuissꝫ corpori fortiori. Rationes qbꝰ
ostēditur mulierem fuisse infirmiorē q̄ntū ad cor
pus cōcedimus. Ad illud qđ primo obiicitur
in ꝯtrariū. dōm ꝙ mulier nō dr̄ ab isid. eē virilis
vigoris. qꝛ q̄ntum ad nālia que corpꝰ respiciunt
tante virtutis fuit prima mulier quante fuerit pri
mus vir. vl̄ qꝛ mulier generaliter viro equalis
ī viribꝰ huiusmōi. sꝫ potiꝰ intēdit dicē illas q̄ ex
dono gratuito gratisdate vl̄ gratifaciēte ad opa
virilia assurgūt. hoc noie qđ ē virago quodāmō
ethimologizādi debere censeri. vt pꝫ si ꝯsiderent̄
v̄ba ipiꝰ isid. hoc mō loquētis. dr̄. n. ij. machab.
vij. de matre septez filioꝝ interfectoꝝ ꝑ legibus
paternis feminee cogitationi masculinum animum
inserens dixit ꝛc. ¶ Ad illud quod dicit Basi

quod equales virtutes sunt viri et mulieris. dicendum quod hoc intelligitur quantum ad virtutem spiritualem, que virtutem meren di respicit. quando dicitur Galla. iij. Non est masculus neque femina. Omnes enim vos amici estis in christo iesu. i. differentia in seruu tali vel tali non ponitur differentia in fide christi in merito fidei. Glo. ibi. propter nihil horum aliquis dignior est in fide christi. et quod hec sit intentio Basilij patet ex verbis que sequuntur verba proposita. dicit enim sic. habet enim mulier fieri ad imaginem dei sicut et vir. sunt enim equales eorum vir tutes. equales pugne. equales retributiones. nec di cat mulier infirma sum. infirmitas enim carnis est. potentia vero in anima est. ¶ Ad illud quod sequitur dicendum quod et si mulieri incumbebat portare prolem et nutrire. et hu iusmodi que in statu culpe non sine onere et labore fieri possunt. tamen in statu illo nihil inferre oneris vel laboris. Sicut enim habetur ab aug. super gen. ix. ad lit. si praestetis sent primi parentes in statu illo. essent nuptie honora biles et thorus imaculatus sine ardore libidinis sine labore pariendi. sic nec onere nec labore, proles portaret et educaret. ¶ Ad illud quod sequitur. dicendum sine preiudicio. quod corpora humana siue primorum pa rentum siue aliorum non habebant in se virtutem resisten di cuilibet actioni siue agenti violento. sed quod in statu innocentie nulli cessissent actioni. hoc fuisset ex virtu te superiori. scilicet prime potentie conseruatiue et protegen te. Dum enim homo innocenter vixit omnino deo subiectus. et in nullo ab eius declinans voluntate omnibus homi ne inferioribus dominabatur. Juxta illud diuini decreti Gen. j. preesit piscibus maris et volatilibus celi et be stijs terre vniuerse et cetera. Unde de omnibus quasi de sibi subditis facere potuit quod volebat. Unde aug. xiiij. de ciui. dei. In paradiso si non omnia poterat ante pecca tum. quicquid tamen non poterat non volebat. et ideo pote rat omnia que volebat. sed vt dicit Beda. postquam con ditori subditus esse noluit. iure dominium perdidit. vnde creature habent potestatem molestare hominem. Unde subiun git Aug. Nunc vero vanitati filijs factus est. ipso namque inuito et animus plurimum turbatur. et caro dolet et veterascit et moritur. et quicquid aliud patimur. ¶ Ad illud quod sequitur dicendum quod non sequitur summa sanitas erat in carne vtriusque primorum parentum. ergo erant eque lis virtutis vel fortitudinis corporalis. fortitudo enim in corpore humano causatur ex duobus. scilicet magnitudine extremitatum siue membrorum conuenienter dispositorum. et multitudine spirituum. Unde licet ratione equalitatis com plexionis conuenirent in equalitate spirituum membrorum magnitudinis proportionaliter respondentium. pote rant tamen differre in magnitudine membrorum et multi tudine spirituum. Preterea dictum per superabundan tiam dupliciter intelligendum est. Uel quia omnibus suppo nitur. et sic vni soli conuenit. vel quia valde approxi mat termino a quo ponitur. sicut quod albissimum dicitur valde album. et sic intelligitur quod summam sanitatem cor poralem habebant primi parentes. quod autem sic pluribus conuenit. non necessario conuenit modo indifferenti. propter quod licet summa sanitas erat in corporibus illorum propter hoc non sequitur quod erant eiusdem fortitudinis.

Membrum sextum.

Sequitur de corporis dignitate. Queritur ergo. vtrum tante fuit dignitatis siue nobi litatis quante corpus virile. vel maioris vel minoris. Quod tante videtur. Basilius dicit mulier et vir sunt eiusdem dignitatis. Si respondetur quod hoc est secundum animam: tunc opponitur. quia hoc non pot est nisi corpora eorum sint eiusdem dignitatis. quia digni tates spirituum existentium in corporibus concomitantur dispositiones corporum quibus vniuntur. Etiam secundum di spositiones corporum sunt dispositiones animarum perficientium ipsa corpora. ergo secundum quod corpora digniora sunt et no biliorum dispositionum et anime simpliciter. ergo si cor pora sunt bene disposita siue bonarum dispositionum. et anime eorum perfectiue erant similiter [illegible] corpora meliorum di spositionum. et etiam optimarum et anime similiter. ergo et cetera. ¶ Item nobilitas materie distinguitur secundum nobilitatem forme. si enim cuilibet materie conuenit quelibet forma. sed nobilis nobili. et nobilior nobiliori. ergo cum equalis no bilitatis sit forma siue perfectio corporis mulieris pri me et perfectio corporis hominis primi. ergo et cetera. Non enim ponitur quod anime virorum sint nobilioris conditionis et me lioris. mulierum ignobilioris et deterioris. Quod autem corpus prime mulieris maioris fuerit dignitatis. videtur sic. Nobilitas rei de qua fit aliquid siue materie. atte statur nobilitati eiusdem. Unde quanto nobilior est materia de qua fit aliquid siue dignior. tanto illud nobilius est quod fit ex illa. vt quando fit aliquid ex auro nobilius est illud vel presse illo quod fieret ex argento. et maxime vbi nullus est defectus ex persona efficientis. Similiter videtur de corpore humano. quod illud dignius est et nobilius quod fit ex nobiliori materia. ex quo ergo corpus mulie ris primo factum erat de materia nobiliori et digniori quam corpus viri. quia de osse et carne viri Gen. ij. hoc est os ex ossibus meis. et caro de carne mea est. corpus autem viri de limo terre Gen. ij. ergo et cetera. ¶ Item locus conditionis rerum primarum attestatur earum nobilitati. crea ture enim nobilissime. scilicet spiritus angelici conditi erant in loco nobilissimo. scilicet celo empireo. minus nobiles et minus digni in loco minus nobili. sed corpus mulieris conditum fuit in loco nobiliori. quia in pa radiso. corpus viri in loco minus nobili. quia in agro damasceno. ergo et cetera. Contra. videtur quod corpus ade nobilius erat et dignius corpore eue. sic illud quod est propter aliud. minus est dignum illo propter quod est. secundum id philosophi vnumquodque propter quod et illud magis. sed sexus fe mineus siue corpus femineum fuit propter virilem. j. Cor. xi. Non est creatus vir propter mulierem. sed mulier propter virum. Glo. non est creatus adam in au xilium eue. sed eua in adiutorium viri. vt ostendatur mulier subiecta viro. Item in. vi. musice Aug. omne agens prestantius est paciente. Et philosophus. omne agens nobilius est paciente. sed sexus viri est agere. mulieris pati. ma xime in illo opere propter quod est distinctio sexuum quam precise

corpus attendit. ergo corp⁹ viri esse nobilius ē cor poze mulíebri. huic nobilitati maiori siue maiori tati nobilitatis attestat. ꝙ saluator noster nām hu manā assumpsit i sexu tali. Rñsio. ꝙ simplr lo quēdo maioris dignitatis fuit corpus primi viri ꝙ prie mulieris. ⁊ generalr sexus virilis mulie bri. ⁊ hoc multiplici rōne. qꝛ rōne ptinētie gene ralis. tota. n. humana nā ppaganda. ⁊ [illegible] nā hu mana assumpta a filio dei erat i illo ƀȝ corpulētā ībam ƀm Aug. Itē rōne pductōis pricipalis. qꝛ ⁊ si corp⁹ mulieris coopabatur pductōi huma ni generis. ab illo tñ fuit pricipalr pductio. qꝛ in pductōe vir erat agēs mulier patiens. Itē rōne vigoris siue roboris āplioris. corp⁹. n. viri erat maioris vigoris siue roboris amplioris corpe mulieris vt ex dictis patet. Itē rōne ɔditōis no bilioris q̄ attēditur penes sexū. nobilior. n. ē sex⁹ virilis sexu muliebri. sexus. n. penes corpa distī guunt. Itē rōne spūalis significatōis q̄ ex ɔiun ctione maris ⁊ femine itelligit. vt ex dictis patet. ¶ Ad illud qd̄ prio obijcitur ꝯ hoc p verbū Ba silij dicentis. ꝙ vir ⁊ mulier sunt eiusdē dignita tis. dōm. qꝛ ipse itelligit hāc equalitatē eē ƀȝ aiaȝ. ƀm quā sunt ad imaginē dei. vñ subiūgit expla nādo vbū ppositū: qꝛ igit eiusdē ē i eis dignitas ƀm deū imago. ⁊ equal sit virt⁹ ⁊ bonoꝝ opeꝝ adiectio. In oib⁹. n. q̄ ad veras ptinent virtutes cpparari pt. si vult mulier viro. itelligit ergo eā equalis dignitatis q̄tū ad potestatem merendi. ¶ Ex hoc pȝ rñsio ad hoc. qd̄ obijcit ꝯ hoc. ꝙ lȝ dispōnes spūs ɔconitent dispōes corpis cui ɔiungit siue qd̄ pficit. non. tñ ita enumerat ipsius vius. ex huiusmodi ɔconita ntia qn possȝ si vel let. opa virtutū exercere. ⁊ ad statū pfectiōis co assistente gra diuina que nulli q̄ntum de se ē sub trahitur puenire. vñ imbecillitas mulieris rōne corpis vel sexus non ipedit. qn mulier viro equi parari possit in meriti dignitate cuius manifesta tio satis euidens est i vita ⁊ passione sacraꝝ vir ginū. ¶ Ad aliud qd̄ sequit dōȝ. ꝙ ⁊ si nobilitas materie qnqȝ distiguit ƀm nobilitatē forme. hoc nō est generaliter veꝝ i multis. n. istātia ē. Corpa eīȝ celestia nobilioris mãe sunt q̄ȝ multa gnā bru toꝝ. nullū tñ est aial qd̄ nō pficiat forma nobilio re q̄ȝ aliqd̄ corp⁹ celeste. cuȝ hec a suis pfectōib⁹ vita vigeant ⁊ sensu discernāt. illa autē nequaq̄ȝ. Preterea i his que exeūt i eē. ƀm electōȝ ⁊ ar bitriū agētis. huiusmōi genus argumētādi nul lā hȝ necessitatē. Artifex. n. ƀm arbitrij sui electōȝ operās i mā nobiliori qnqȝ formā iprimit min⁹ nobilē. ⁊ i mā min⁹ nobili nobilioiē. qꝛ ergo cō ditio aiaꝝ. ⁊ earūdē isusio fit ƀm arbitriuȝ ⁊ ele ctōem ɔditoris. hoc genus argumētandi nullaȝ habet locum i proposito. ¶ Ad illud quod seq tur. ꝙ materia de qua fit aliquid attestatur nobi litati. ⁊c. dicendum. ꝙ i his hoc verum que fiunt a virtutē completa siue causata cui consentit mate ria in qua agitur. In his aūt que fiunt. vel pdu cuntur in eē a virtute siue potentia prima. qꝛ ma teria nihil ɔfert ipi agenti. ita nobilis effectus p ducitur in esse ex nihilo sicut ⁊ ex aliquo vel no bilior. ⁊ ita nobilis effectus pducitur in eē d mā minus nobili sicut de materia nobiliori. oino iu xta nutuȝ voluntatis ipsius agentis. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur de loco conditōis corpis mulieris. pȝ rñsio i questione de loco ɔditōis corpis ade. vbi determinatū ē. ꝙ rō ɔditionis mulieris i pa radiso nō fuit nobilitas illius. ƀȝ potius hoc fuit dispēsatōe diuine puidentie vt ibidē tactū ē.

Questio. lxxxix. d passibi litate nāe humane.

Eterminato d corpore primi hois. sequitur d coniuncto de quo inquirēda sunt hec. Primo de passibi litate nature. Scdo d prolis ppagatione. Tertio de adiu torio grē. Quarto de lumine scientie. Quinto de dominio ɔsidentie. ¶ De passibilitate queruntur plura. Primo si fuit passibilis. Scdo si fuit passi bilis per impressionem extrinsecaꝝ receptionis. Tertio si per mēbri vel sbe alicuius ablationem. Quarto si p etatis mutatōeȝ. Quinto si p corpis dissolutōem. Sexto. si per anime sepatiōe.

Membrum primum.

Irca primū queritur sic. vtrū adaȝ in specie aut humanū genus fuit passibi le vel impassibile? Qd̄ passibile vr sic. Nulla dos corporis glorificati est. vel erat. ppfectas alicuius viatoris. hoc. n. erat pro prium solius xpi. qui assumpsit dotes in via. sed impassibilitas ē dos corpis glorificati. ergo ⁊c. ¶ Itē hoc idē vr p hoc. ꝙ nulla alia dos. s. clari tatis. subtilitatis ⁊ agilitatis ɔueniebat ade. eadē rōne nec dos ipassibilitatis. ¶ Item quod subia cet versioni siue corruptioni subiacet ⁊ passibili tati. sed ƀm Dama. l. lib. c. iiij. que creabilia sunt oino sunt vertibilia. quoꝝ. n. eē a versione incepit hec vsioni subiecta sunt. Sȝ corpus primi hois a versione incepit. ergo ⁊ ē. Cōtra. passibilitas ⁊ ipassibilitas sunt reꝝ passibiliū ⁊ ipassibiliū p prietates. eaꝝ attestantes nobilitati maiori ⁊ mi nori. s. impassibilitas maiori. passibilitas minori. Cum igitur multe creature corporales omnino sint impassibiles. sicut celum ⁊ corpora superce lestia. quarum omnium illa de qua lȝ itendimus fuit nobilissima. vr ꝙ omnino debuit esse impassi bilis. Respōsio. ad hoc dōȝ. ꝙ neqȝ oīo fuit im

passibilis neqꝫ simplr̃ passibilis. Vñ hugo. sicut
imortalē nō dicimus primū hoiem fuisse añ pec/
catū vt mori oino nō possꝫ. sic ēt nequaqꝫ ipassi/
bilē fuisse credere debemus. ꝙ nihil oino pati po
tuisset. qꝛ nāꝫ in se passibilē hūit. sed tñ [illegible] nō pec/
cassꝫ. sicut nec mortuus. ita ēt siue ad molestiā vo
luntatis in mēte siue ad corruptōēꝫ integritatis in
corpe. passus oino aliqd nō fuisset. ¶ Ad huius
euidentiā notāduꝫ. ꝙ potētia cadit sub differētia
multiplici. Quedā enim ē potētia obediētie. que
scꝫ soluꝫ ꝓducit in actū potētia prima. qualo in co
sta fuit potētia vt ex [illegible] fieret corpus mulieris. sꝫ
ꝙ dicit aug. ꝙ [illegible] costa nō erat vt ex illa fieret cor
pus mulieris. sꝫ vt fieri posset. Est ꝛ alia que est
soluꝫ nālis vt illa que passiua ē tñ. nullā hñs in/
clinatōēꝫ siue appetitū ad actus illius potētie. pōt
tñ ꝓduci in actuꝫ actōe creature. multiplici me/
dio subiectū siue susceptibile disponētie. qđ āt su/
pradictū ē. ꝙ potētia que ē pure nālis nullo mō
iclinata ad actū. solūmō diuina potētia pōt i effe/
ctuꝫ ꝓduci. dꝫ intelligi nulla supueniēte forma si/
ue dispōe media. mltiplici tñ iterueniēte forma si/
ue dispōne: pōt ope creature ꝓduci in actū. Et ē
alia q̄ est passibilis. vt illa que hꝫ aliquā inclina/
tionē siue appetitū ad actū. Est ꝛ alia que ē ꝓpin
quius disposita. vt ē illa q̄ nō solū ē iclīatōe qua
licūqꝫ ad actū. sꝫ hꝫ aliquā dispōnem supadditā.
Est ꝛ alia q̄ ē necessitatis. vt illa que ē i ꝯiunctōe
cum actu. Quelibet autēꝫ istarū triuꝫ potētiarū vl/
timo dictarū est potētia disposita. sꝫ prima dispōe
remota: scđa ꝓpinqua. tertia remota. Quadā au/
tēꝫ correspōdentia tot modis pōt dici passibilis.
vt dicat passibilis potens pati. vel potētia obediē
tie. vel materiali vel passibili vel disposita vel ne
cessaria. ꝛ hoc dico extēso nomine potētie. pro/
prie eim loquendo potētia patiēdi est potius de/
fectus potētie q̄ꝫ potētia. Et qꝛ s̄m phm̄. si vnum
oppositorū dicitur multiplr̃ ꝛ reliquū. tot modis
dicit impassibile. ꝛ intendimus de passibilitate ꝛ
ipassibile s̄m ꝙ dicunt positionē vel priuatōem
passionis inaturalis s̄m ꝙ dicit Damasce. ij. li. ꝙ
passio ē motus ꝓter naturā. ꝛ hec est passio cum
contrarietate recipiētis ꝛ recepti. Est. eim quedā
passio nālis quedam inaturalis vt infra patebit.
Cum ergo querit. vtrū primus hō in primo sta/
tu erat ipassibilis. pōt dici ꝙ s̄m ꝙ per hoc ꝙ di
cit ipassibile notat priuatio necessitatis ad patiē/
duꝫ. vel dispositōis vel passibilitatis siue inclina
tōis. sic erat ipassibilis. quādo. n. erat in integrita
te nature ꝯdite. nō erat i eo nā disposita vel passi
bilis. s. aliqua infirmitate inclinata ad patiēdū: si/
cut postea erat ifirmior facta per peccatū. Scđm
autēꝫ ꝙ ipassibile dicit priuatōem potētie primo
mō sumpte vel scđo. sic nō erat ipassibilis. Non
ēꝫ omnino nō erat nā illa susceptibilis passiōis.
cū eēt aliquo mō infirmabilis ꝑ lapsuꝫ i peccatū.
fuit ergo passibilis. eo ꝙ erat susceptibilis ifirmi/
tatis. ipassibilis. eo ꝙ nō iclinatus siue declina/
tus ab itegritate in qua ꝯditus erat per infirmita
tēꝫ. Vnde neqꝫ omnino erat ipassibilis. neqꝫ sim/
plr̃ passibilis. vt vult hugo. ¶ Ad illud ergo qđ
primo obijcit. ꝙ ipassibilitas ē dos corpis glori
ficati. dōm ꝙ eo mō quo ē dos: nō ꝯueniebat pri
mo hōi. s̄m eim ꝙ dr̃ dos. sic dicit priuatōēꝫ om
nino. ꝛ omnes potētie siue oīs modi patiēdi. s̄m
quē modū. vt ex dictis pꝫ nō dꝫ ille fuisse ipassibi
lis. ¶ Ad aliud qđ sequit dōm. ꝙ Dama. itendit
ꝺtermiare ꝙ vnū solū. s. ipsuꝫ primū sua nā ꝛ vir
tute ē vertibile. cū alia sint vertibilia ꝛ ꝑmutabi/
lia de nā ꝓpria ꝛ virtute. qꝛ nihil ꝓter primū cō
stat a ꝓpria virtute. ꝓpter qđ nullo mō ē vertibi
le in nō ens. neqꝫ ēt est mutabile s̄m electōēꝫ libe
ri arbitrij: sicut rōales creature que sūt mutabi/
les s̄m electōem ꝑ nām ꝛ vertibiles i non eē. nisi
manu dei. i. oipotētia ꝯseruarent. vt dicit greg. ꝛ
Dama. lꝫ ergo oēs creature sūt mutabiles ꝛ pas
sibiles mō taꝫ dicto. nō tñ sunt passibiles loquē/
do ꝓprie. s̄m ꝙ hic itendimus de passibilitate ꝛ
ipassibilitate. ¶ Ad aliō quo opponit. ꝙ primus
hō debebat eē omnino ipassibilis rōne sue nobi
litatis. dōm ꝙ ipassibilitate sic sumpta nō fuit ꝯdi
ta. nec ē aliqua creatura. nec attestat nobilitati cre
ature vt ē creatura. sꝫ vt ē creatura ꝯpleta i eē cō
pletissimo. vt. s. quādo appetitus illius satiat. vñ
qñ satiabit appetitus humanus oino. vt quando
appebit gloria creatoris s̄m psal. tūc dotabit ho/
mo oimoda ipassibilitate. vñ lꝫ prim⁹ homo esset
in primo statu omniū creaturarū corpalium no/
bilissima. nō tamen exigebat status ille. ꝙ ꝯditus
esset huiusmodi ipassibilitate. sed solūmodo sta/
tus glorie hoc exigit.

Membrum secundū.

Secūdo querit. si fuit passibilis ꝑ ipres/
sionē extrisecarū receptōuꝫ. Qđ sic vr̃.
diuia dispōne ꝛ ordine nāli corpa su
ꝑcelestia agūt i elemēta ꝛ elemētata. ꝛ
hoc ab inicio ꝯditōis corꝝ. ergo si diuia dispō ñ
frustrat. nec ordo nāe suspēdit. nisi i casu vel ope
mirabili. cū primus homo i statu primo cursu na
turali ageret vitā ꝛ nō mirabili. vr̃. ꝙ corpa cele
stia hēbant actōem in illo. cū haberet corpus ele
mētatuꝫ. ꝛ ita ab extriseco fuit passibilis. ¶ Item
vt habet a phō. duruꝫ ē qđ nō cedit secāti siue se
ctioni ꝛ molle quod cedit. sed caro humana na/
turaliter mollis est. ꝛ fuit i primo statu. ergo ha/
buit necessitatē cedēdi ictui lapidis vel gladij vel
alicuius huiusmōi. ꝛ ita ab extriseco fuit passibi/
lis. ¶ Si diceret. ꝙ dum ꝑmāsisset in inocētia sua
ꝓtegeret siue ꝯseruaret a virtute supiori ab om/
ni iferente siue potenti iferre lesionē. nō propter
hoc diceret ipassibilis. cum potētia qua nō possꝫ

pati. non fuisset in eo sed in alio. nullus eniz dño
minatur ex aliquo qd nō est in illo sed tm̄ in altero.
¶ Itez homo in statu innocētie fuit passibilis sm
animā ab extrinseco. potuit. n. pati tēptatōes ₇ de
duci vel falli vt rei euētus ostēdit. multo fortius fu
it passibilis ab extrinseco sm corpus. imediatius
eniz se hēbat deus ad aīam ꝙ̄ ad corpus. ₇ ita vt
prius. ¶ Itē in statu illo sentire potuit ab obiecto
intrinseco. Sentire aūt ē quoddā pati vt vult phūs.
¶ Preterea. sensitiuū in statu illo delectabatur in me
dio. vt pz Geñ. iij. cū dr̄. vidit mulier ꝙ bonū eēt
lignuz ad vescēdum ₇ pulchrū oculis aspectuqz
delectabile. vel ꝙ tristaretur in extremo. tuz hoc ꝙ
passiones ꝯrie nate sunt. fieri circa idē. tum p hoc
ꝙ si oppositū ē cū opposito. ₇ ꝓpositū ē cū ꝓpo
sito. ꝯrio ꝝ eniz ꝯrie sunt cāe. ¶ Itē hō in illo statu
poterat moueri p appetitum siue desideriū hn̄di
aliqd. huiusmōi aūt appetitus passio aliq̄ ꝯcomi-
tatur. nō. n. oritur appetit⁹ alicuius in aliquo nisi potē
tia appetitiua aliqd patiēte. ₇ ita vt prius. Con-
tra. oē qd patitur ignobilius ē eo quo patitur. sz corp⁹
ade īformatū aīa. nobilissimū erat īter oīa corpa
sicut supra tactū ē. ergo a nullo corpe pati pote-
rat an̄ peccatū. ¶ Itē Isido. li. de cā. dum in pa-
diso hō innocēter viueret. ignis nō vreret. aqua nō
mergeret. nec spinarū aculei vulnerarēt. neqz ae-
ris absentia suffocaret. neqz oīa q̄ nocēt hoībus
mortalibus impedirēt ergo ₇c. ¶ Preterea. si ali
qua creatura exterior possz in illū p actōez passio
nē inducē. possz p actionē frequētiorē inducē cor
ruptōez. qd ē īpossibile. nisi viciū ī ipo ꝓcessissz.
Ostēdit. n. Aug. li. iij. de libe. ar. ꝙ nihil aliud pōt
corrūpi nisi ī illo viciū p̄cedat. Rn̄sio. ꝙ ē pas-
sio vel passibilitas, pueniens ex impssione relicta.
ab extrinseco duplex. s. nālis siue ꝯsona nature. ₇
īnaturalis siue destructiua nāe. Prima aūt ē du-
plex. q: quedā respicit que sūt ad saluationez
eē. quedā autē que sunt ad pfectionē esse. Ea que
sunt ad saluatōem esse. respicit passio que relinq-
tur ex opibus gnātiue ₇ nutritiue. Opera eīm ge
neratiue ₇ nutritiue passionē relinquūt. vniendo
qd extra erat ei qd erat intra. Vn̄ passiōes relicte
opere gnātiue ₇ nutritiue quodāmō ab extrīseco
sunt. Ad ea que sunt ad pfectōez eē. refertur passio
que ē ex receptōe specierū sensibiliū in organo sen
sitiue ₇ ex receptōe specierū intelligibiliū in intel-
lectu. huiusmōi aūt passiōes que erāt consone nāe
poterāt relinq ab extrīseco in pitmis pentibus in
statu p'lo. ₇ respectu huiusmodi passionū erant
passibiles. Alio mō ē passibilitas a passiōe īnatu
rali. sz ꝙ dicit damas. passio ē motus p̄ter nām.
Et hec passio vt dictū ē. cū ꝯrietate receptibilis ₇
recepti. hoc aūt ē a ꝯrio alterāte ₇ abiiciēte a sba.
sumēdo ergo passibilitatē hoc mō. pt dici ꝙ ani-
ma fuit passibilis ab extrīseco. put passibilis dicit
pure potētiā nālē. eo mō quo dictū ē supra. sz aūt

ꝙ dicit potētiā dispositā dispōe ꝯiūcta ꝓpinqua
vel remota. nequaꝙ̄ sz īpassibilis. ¶ Ad illud er-
go qd p'o obiicit. ꝙ ex diuina dispōe ₇ ordine
nulli corpa celestia agebāt ī corpe ade ₇c. dōz sine
p̄iudicio. ꝙ hoc verū ē. nulla tm̄ vehemētia vel ī-
moderātia. sz solūmō sz ꝙ ꝯueniebat nāe ipsi⁹ ni
hil molestie vel corruptōis īferēdo. Vn̄ aug. xiiij.
de ci. dei. xxvi. c. viuebat hō ī padiso sicut volebat
ꝙ̄diu hoc volebat qd deus iusserat. nihil corru-
ptōis in corpe vel ex corpe. vllas molestias vlli-
eis sensib⁹ ingerebat. nullus īrīsecus morb⁹. nul
lus ictus metuebātur extrīsecus. ₇ sicut ī padiso nul
lus estus aut frigus. sic ī eius hītatore nulla ex cu
piditate vel timore accedebat boē volūtatis offē
sio. Vn̄ sicut tactū ē. nulla erat ī padiso itpantia sta
ne itēpies caloris vel frigoris. neqz aliud qd cor
porib⁹ habitato ꝝ nocē potuit. Vn̄ sitq̄ impssiōes
relicte fuissēt ex actōe corpoꝝ supcelestiū. magis
erāt ad solatiū nāe ₇ iuuamē ꝙ̄ ad ꝯriū. ¶ Ad
aliud qd obiicit. ꝙ corpus illud hūit necessitatē ce-
dēdi sine p̄iudicio. dōz ꝙ hoc nō ē verū. nulla. n. cre
atura ī statu illo hēbat ptātē īferēdi illi lesionē. cu
ius sūt plēs cāe. vel vna ex plibus ꝯnexa. vna est
ordo diuine iusticie q̄ hō ī oīa subdita erāt. dū ī iu
sticia q̄ ꝯdita erat deo obediret. Vn̄ dama. ij. li. qm
ex visibili ₇ īuisibili creatura cōditus erat deus
hoīez sz imaginē ₇ silitudīez. sicut quēdā regē vel
principē oīs terre ₇ eoꝝ q̄ sūt in ipa. ꝯstituit an̄ eū
velut quādā regiā ī qua ꝯuersans bēam ₇ oī dñi
hēat vitā. ex hoc ordie erat. ꝙ nulla creatura ali
quā violētiā siue lesionē ei inferre poterat. Vn̄ sa
piētie vlti. Oīs creatura ad suum genus ab initio
refigurabatur deseruiens eius p̄ceptis. vt pueri tui
custodirētur illesi. ₇ loquitur ibi auctor de filijs israhel
trāseūtibus mare rubrū. qbus creature effectiue
quasi ꝯformes rebus sui generis in pricipio. ī in
statu innocētie in nullo fuerūt moleste: nec aliquā
intulerūt molestiā. quasi diceret: sicut ī inicio cre
ature. nō leserūt neqz hūerunt ptātē ledendi filios
israhel trāseūtes mare. Itē glo. sup illud Geñ. j.
dixit deus. ecce dedi vobis oēz herbā dicit. postq̄
quā ꝯditori subiectus eē noluit iure dñium pdi-
dit. In testimoniū vero prime creatōis legimus
aues viris sanctis seruisse. ₇ ritus bestiaꝝ ₇ ser-
pētum venenū cessisse. ¶ Alia rō erat donū spāle
additū nāe. inseꝑabilr cōicans nālem iusticiā ₇
pfectā obediētiam qua subiecta erat oīno diuine
voluntati quo poterat dominari alijs creaturis.
₇ de eis facere qd volebat. sicut subiecit se domi
nio creatoris ₇ sue obedit volūtati. vn̄ Augu. de
ciui. dei. xiiij. li. xv. c. In padiso nō oīa poterat an̄
peccatū. quicquid tm̄ non poterat non volebat. ₇
ideo poterat omnia que volebat. ₇ sic pz ex serie
litere. hec potestas eis cōgruebat ex hoc ꝙ om
nino obediēs erat. vn̄ dicit Aug. vi. sup Geñ. ad
lit. ꝙ primus hō erat mortalis ꝯditōe corporis.

imortalis bñficio ɔditoris.sic pt pbabiliter opi/ nari ꝙ passibilis erat ɔditōe corporis.eo tñ modo quo dictū ē ipassibilis bñficio ɔditoris.i.aliquo dono sibi pstito.vñ nō habebat necessitatē ceden di alicui violētie si occurrissꝫ.sicut ñ habebat ne cessitatē moriendi ētsi occurrissꝫ aliqd qd possꝫ mortē inferre post lapsuꝫ. ¶ Tertia erat influētia diuine virtutis ɔseruātis qꝛ dū hō erat oino ad deū ɔuersus.vt q erat pditus habitu iusticie na/ turalis iformata gra.ergo efficacie maioris erat virtus diuia i ipius ɔseruatōe in eē ꝙ post auer sionē:cuius signū ē.ꝙ auersus a deo statiꝫ addi/ ctus fuit necessitati patiēdi. diuina tñ vtus i nulla pte sibi subtrahebaẜ quātū erat ex pte vtutis.sed ipe se subtraxit ab illa minus eā reddēs efficacē ꝓpria auersione.his igiẜ tribus ɔcurrētibus ne/ cessario fuit primus hō ipassibilis ¶ Hugo vero de sancto victore ponit duo.qbus existentib nō pateret.s.ꝓpria ꝓuidētia τ diuia. ꝓpria vt i fugiēdis τ appetēdis τ vtēdis nihil negligeret. diuia qua ois violētia repelleret. Vñ qꝛ ꝓuiden tia humana nihil negligente.semp diuia repelleẜ ois violētia.hac duplici custodia custodireẜ a le sione.dicit ergo sic.data ē homini rō τ ꝓuiden tia p quā hanc vitā suā inferiorē custodiret. eadē ꝓuidentia naturali.fugiēdo noxia salubria appe tēdo.medijs ad vtrūlibꝫ vtēs.hac ergo custodia munitus.negligentiā vitare potuit.sꝫ violentiam repellere ñ potuit.ꝓpterea rōni huāne adiuncta ē ꝓuidētia diuia.vt rō huāna i pte vna vigilaret ɔ negligētiā.ꝓuidētia aūt diuia i pte altera staret ɔ violentiā hac itaqꝫ gemia custodia munita ci/ uitas vite huāne nullis aduersis lederet. qꝛ si rō huāna ñ respuissꝫ aduersus negligētiā. ꝓuiden/ tia diuia nunꝗ i hoīe violētie locū dedissꝫ.Quia vo rō primū p negligētiā locū suū deseruit. diui na postmodū prouidentia iuste se a custodia sua subtraxit.Ex his vbis vẜ ꝙ negligentia fuit pria dispō primi hoīs peccantis τ primū pcīm. Nec hec que dicunẜ ab hugo.ɔtraria sūt predictis.qꝛ illis duobus ſm hugo.munitus erat hō:ne pos/ set lesio aliqua iferri exprimunẜ duo. quoꝝ vno poterat caueri a peccato.qua existēte cautela ali/ quo repelleret ois violentia.s.diuina ꝓuidentia qua ꝓuisum esset homini tribus modis pdictis. Preterea.ꝙ dicit ꝙ violentiā repellere nō po/ tuit.hoc itelligendū ē si sibi sine nature ꝓprie nō assistente sibi diuia prouidentia speciali tuitione relinquereẜ.lꝫ igiẜ caro primi homis in statu illo mollis eēt.nō tamē habebat necessitatē cedendi actioni violēte ꝓpter causas ptactas.Quod aūt dẜ a phō.ꝙ durum ē qd nō cedit τc.ſm ꝙ gene raliter ē verum.intelligendū est i statu corruptio nis. ¶ Ad illud qd obijciẜ.ꝙ ꝓpter hoc ꝙ prote gebaẜ a vtute diuina a lesiōne.nō debebat dici i/ passibilis τc.dicendū ꝙ qꝛ illa ꝓtectio ex ordi/

natōe diuine iusticie necessario isepabilr fuit assi stēs homini i statu illo.quasi naturale illi reputa baẜ.sicut.n.i oibus actōibus nris quātūcūqꝫ sint naturales ē diuina virtus intime agēs. nihilomi nus ꝙ huiusmōi actōibus fit.a nobis fieri dẜ.sic est i ꝓposito. Nec itelligendū ē in ꝓposito.ꝙ illa ꝓtectio erat ɔsilis illi qua ꝓtegunẜ sancti miracu losorē.qꝛ fuit quasi naturalis sꝫ ꝙ dẜ naturale. qd est idē apud oēs ſm boetiuꝫ.quotquot.n.vi/ xissent i integritate illa innocētie τ i iusticia natu/ rali: τ quātūcūqꝫ gauisi fuissent illa protectione. ¶ Ad illud qd sequiẜ.dōm ꝙ tentatio qn̄qꝫ dicit actū tentatōis ꝓut relinquit passionē in tentato. passionem dico inclinantē affectū ad ɔsentiendū tentatori. Primo mō sumpta tētatiōe.potuit ho mo pati tentatiōes i primo statu sciꝫ verba ten/ tatoris vel intus ɔcipiēdo. Hec autē passio siue passibilitas non ē innaturalis.sed potius nature ɔsona eo modo quo consonū ē nature quod est ad eiusdē perfectōem.ſm ꝙ receptio specierum sensibiliū τ itelligibilium ē ad perfectōem sensi/ tiue τ intellectiue. Secūdo mō sumpta tentatiōe nō potuit.nō enim tunc iclinari posset ad ɔsentien dū dyabolo tentanti:nisi precessisset in eo corru/ ptio aliqua. Unde aug.iij.lib.de lib.ar.si natura que accedit cū vicio suo ad aliā corrūpendam.si nō in ea corruptibile inuenit.nō eam corrūpit. Si aūt inuenit adiuncto eius vicio corruptōeꝫ eius operaẜ. Unde aug.sup gen̄. Non ē arbitrandum ꝙ hoīem deiecturus eēt tētator:nisi precessisset i eo elatio quedā ɔprimēda.vt habeẜ ab aug. Au dito si comederitis eritis sicut dij sciētes bonuꝫ τ malū.surrepsit elatio quedā τ amor ꝓprie po testatis.quo appetebat qd ꝓpriū erat dei.s.imor talitatē.vt volūt quidā sicut sciam boni τ mali. τ ex hac ɔuersa volūtate excecata credidit dya/ bolo.vñ pati hoc vltio mō τ dduci seu seduci ñ potuit i.prio statu. ¶ Ad aliud qd sequiẜ dōm.ꝙ pati potuit i illo statu ꝓut sentire ē pati.huiusmo di aūt passio ē nature ɔsona vt dictū ē. ¶ Ad aliud qd obijciẜ.s.ꝙ si i illo statu potuit delectari i me dio τc.dōm ꝙ ē delectatio inordiata vt illa quā concomitatur libido siue appetitus libidinosus. hoc nō poterat eē in statu prio.vnde mulier nō delectabaẜ i aspectu fructus nec mouebaẜ appe/ tendo illum ɔuerse scꝫ ɔtra diuinū preceptū an/ teꝗ peccauerat sꝫ post. τ ē delectatio ordiata si/ ue moderata:sine omni motu libidinoso.hāc po tuit hō habere i illo statu.s.volēdo vti fructibus sibi ɔcessis ad ɔueniēdū defectū:nālem quē icur reret nisi alimonia vtereẜ. Quare dt ñ tristareẜ in extremo ñ delectareẜ i medio rō ē.qꝛ tristicia pe na ē τ passio inaturalis.s.ꝗtum ad nām ɔditā ꝗ ex ordie iusticie diuine ñ poterat pcedere culpā. ¶ Ad illud qd obijciẜ.ꝙ ɔtria nata sunt fieri cir/ ca idem.dōm ꝙ hoc nō ē vez vbi alteꝝ tñ inest

qd̄ fuit i illo statu. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ oppo
situ͂ fuit cā oppositi ⁊c̄. dōm ꝙ non ē ver̄ ꝓprie
sumēdo oppositū. eo mō quo extremū ē opposi
tū extremo. qꝛ mediū ē cā dilectōis. mediū aūt ñ
opponit̄ ꝓprie extremo. ¶ Preterea. huiusmōi ge
nus argumētādi: oppositū ē cā oppositi. ergo ꝓ
positū ē cā ꝓpositi. ñ hꝫ necessitatē. ꝑut opposita
eidē sbiecto ꝯpant̄. nisi vtrūqꝫ possit ineē. vbi. n.
tm̄ alter̄ inest. ñ hꝫ necessitatē hoc genꝰ argumen
tādi. qꝛ tm̄ alter̄ īfuit. alter̄ āt̄ ineē ñ potuit. ¶ Ad
vltimū dōꝫ. ꝙ i statu illo poterat eē motus appe
titiue ad aliquid hn̄duꝫ. ⁊ appetitiue sensibilis ⁊
rōnalis. sꝫ sensibilis ñ vt moueret̄ ꝯria rōni. sed
ꝑut moueret̄ obediēdo rōni. vñ ⁊ passio cōco
mitās ñ fuissꝫ inaturalis sꝫ ꝯsona nature. Vñ non
ē incōueniēs hoiem i p̄io statu fuisse passibilē ꝫ
sustinētia motus appetitiue mō iam dicto.

Mēbrum tertium.

Ertio querit̄ si fuit passibilis ꝑ mem
bri siue sube alicuius ablatōeꝫ. ꝙ sic.
videt̄ ꝑ magis. sen. ij. dis. xvij. dormiē
ti potius q̄ vigilāti detracta ē costa.
vt nullā in eo sensisse penā mōstraret. ergo si ad
euasionē pene ablata ē costa i dormiendo. pote
rat ergo pati vigilādo. ¶ Preterea. cā cur aliqs̄
ñ sentiat duplex ē. mēbri mortificatio sicut patꝫ i
paralitico: vl' aie a corꝑe sepatio. sicut pꝫ i mortuo.
sꝫ adā neqꝫ erat paraliticus neqꝫ mortuus. Si ad
dat̄ tertia cā oppressio somni i quo ē quies ala
liū virtutū cū intensiōe nālium. vt. n. pꝫ in pluri
bus ⁊ maxīe i glūte: qui ñ sentit motus maximos
⁊ passiōes ñ modicas ꝑꝑ somni vehemētiā. Vñ
silr possꝫ poni i ꝓposito. hoc nihil ē. quia saltem
post somnū cū aīa sentit mēbra i efficacia. neqꝫ
ex eo pōt elicere debitas opatōes sentit̄ dolor. ⁊
saltē post soporē adā sensissꝫ penā. sicut glis ꝯbu
stus post exustioneꝫ. ⁊ ita vr̄ ꝙ fuit sensibilis per
mēbri ablatōem. ¶ Itē q̄nto maior ē aliquorū
amicor̄ amicitia: tāto vehemētius doloris cā ē
cor̄ sepatio. vñ qꝛ aie ⁊ carnis colligātia ē ma
xīe amicitie: cor̄ sepatio ē cā maximi doloris. si
ergo maxīa fuit amicitia nālis iter ꝑtes corꝑis il
lius: ñ poterat coruꝫ fieri sepatio sine dolore. Vñ
aug. li. de ordīe rer̄. dolor inde ꝑnitiosior est: qꝛ
id qd̄ vnū erat discindere nitit̄. ꝑꝑ hoc dr̄ dolor
distātia ꝑtium nālium. ¶ Itē rer̄ passibiliū eius
dē generis: q̄nto aliquꝫ ē nobilior. tanto citius
patit̄ illata sibi violentia aliqua. Unde mēbra no
biliora in hoīe citius ledunt̄ alijs. ergo cuꝫ natu
ra ade fuissꝫ nobilissima i genere hoiuꝫ. videt̄ ꝙ
non sine graui lesione possꝫ sibi membrū absci
di. ⁊ quia dicit magister ꝙ dormiēti viro nō sine
cā detracta ē costa.

Incidenter querit̄ hic.

Utrū homo iuste indiguisse somno? ⁊ videtur ꝙ
sic. quia phūs in lib. de somno ⁊ vi. ꝯcludit. ne
cesse ē omne qd̄ vigilat ꝯtingere dormire. ¶ Itē.
si corpus primi hoīs fuit animale. i. indigens
alimonia. somnus autē confert nutritiue vt dicit̄
a phō. ¶ Primo homini nihil fuit subtractum qd̄
expeditōe nature illius ꝯueniebat. videt̄ ꝙ quā
doqꝫ gratus ⁊ ꝯueniēs fuit illi somnus. ¶ Item
phūs determinat in li. de somno ⁊ vigi. ꝙ omnia
animalia cōmunicāt somno i li. de somno ⁊ vigi
lia. sed adā erat aīal habēs corpus aīale. ergo
⁊c̄. Cōtra. vt ostēdit phūs. necessitas somni est
languor ⁊ fatigatio sensuū. hoc āt primo homi
ni i statu primo non ꝯueniebat. ergo ⁊c̄. ¶ Item
phūs ponēs cās somni determiat ꝙ causa somni
est ascensio fumi a cibo qui digerit̄ in stomacho
per naturam caloris vsqꝫ ad cerebrū. vbi infri
gidat̄ ex frigiditate cerebri. cerebrū enim ē frigi
dum ⁊ humidū: ⁊ infrigidatus naturaliter descē
dit ad organa sensuum ⁊ opprimit ea ⁊ maxi
me oculos. hec autēꝫ oppressio pena ē ⁊ est cau
sa somni. cū ergo pena culpā ñ ꝑcesserit: nec po
terat precedere existēte ordīe diuine iusticie. vr̄ ꝙ
vtrūqꝫ sit impossibile. s. primū hoiem i statu pri
mo penā sustinuisse in mēbri abscisione: ⁊ etiam
somno idiguisse vel dormiuisse. Rñ. ꝙ ad hāc
q̄ōneꝫ si primꝰ hō fuissꝫ passibilis ꝑ mēbri alicu
ius abscisionē rñdēdū ē sicut supra. s. n. n. ꝙ pas
sibilis dicit potentiā obediētie vel materialē. pas
sibilis fuit s̄m ꝙ dispositiuā: mediā ꝑdictis me
diaqꝫ. ¶ Ad illud qd̄ dicit mgr̄ in sen. vt nullam
i eo fuisse penā monstraret ⁊c̄. dōm ꝙ nō ē inten
tio mgr̄i dicere. ꝙ si subtracta eēt costa ipo vigi
lante ꝙ penaꝫ sensisset. sꝫ ostēdere ꝑ hoc intendit
ꝙ nihil sensit i coste subtractōe. vñ more huma
no cōiter loquit̄ vt sicut aliqui qñ sūt rapti vsum
actualē sensuū amittūt. vn̄ ⁊ dolorē ñ sentiūt. silr̄
loquit̄ de adā qui tunc ñ sensit sopore ligatis sen
sibus. Unde ñ dicit vt nullā penaꝫ sentiret: sed vt
nullā sensisse monstraret. Uel pōt dici ꝙ re vera
tūc nō doluisset. s. añ peccm̄: nisi dicamus dolorēꝫ
forte displicentiā naturalē dissolutōis siue conti
nuitatis. sed post peccatū possꝫ sibi eē fomentum
horroris ex recordatōe: sicut accidit illis q grā
uia sustinuerūt vulnera ꝙ post sanitatē in recor
datōe horrore ꝯcutiūt. ⁊ sic pena illa horroris
possꝫ eē cā odij inter vir̄ ⁊ mulierē. s̄m hoc intel
ligi dꝫ: vt nullā in eo sensisse dolorē mōstraret. s.
ꝑ affectuꝫ odij vel affectū horroris post lapsum.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ insensibilitatis pene p̄ria ⁊
ꝑ se cā ⁊ generalis ē inocētia siue immunitas a cul
pa siue ordo diuine iusticie nolēs penā iferri sine
merito iusticie. ⁊ hec fuit cā quare ñ sensisset adā
penā in ablatōe coste. ⁊ si detracta fuisset ipo vi
gilāte: vehemens oppressio somni. paralisis. ⁊ se
paratio aie a corꝑe: vel abstractio vt i raptu. sunt

esse ꝯsequētes ⁊ ꝑticulares. vñ diuisio ꝓtacta nō est sufficiēs nulla facta determinatōe alicuius status. ¶ Ad aliud qḋ sequit̄ dōm. ꝙ separatio vnitoꝝ colligātia nāli ⁊ amicitia: est cā doloris ⁊ pena: in statu penali. in statu aūt a quo ordine iusticie diuine oīs pena exclusa erat. sicut ī statu innocētie: nulla diuisio vel separatio erat penalis. Quātū ad statū pene addite veritatē h̄z illud verbū ph̄i. dolor ē distantia ꝑtiū nāliū: sił' vbū aug. ꝓdictū. Videt̄ tñ insipiētie mee saluo meliori iudicio. ꝙ ꝯsideratis rebus existētibus in statu illo ꝫ ꝙ erāt subdite ordini diuine iusticie: nihil fuit nec potuit homini eē penale. Cōsideratis aūt rebus absolute ꝫ naturaꝝ ꝓpriaꝝ ꝯditōes. vna creatura alij poterat lesionē inferre. qua illata sequeret̄ pena ⁊ dolor. ⁊ ẜm hoc habita cōsideratōne. si adā fuisset mutilatus ī vno pede vel manu. penā sustinuisset ⁊ dolorē. habita aūt ꝯsideratiōe p̄ria īpossibile fuit ipsuꝫ a creatura mutilari vel penā mutilatōis sentire. Si aūt poneret̄ ꝙ deus ꝑmisisset dyabolo illi inferre lesiōeꝫ mutilatiōis vel alicuius corpalis afflictiōis. sicͣ fecit ḋ Job. nōne tristatus eēt de difformitate mutilatōis ⁊ doluisset de lesione? Dicēdū ꝙ hec positio tollit ordinē diuine iusticie. vñ vt estimo tristat᷑ eēt ⁊ penā sustinuisset. ⁊ forte tāto maiorē. quo nām habuit meliorē. ẜm illud aug. dolor ē testimoniū nature bone. Et ex hoc pꝫ rn̄sio ad illud qḋ sequit̄. si eniꝫ nā in adaꝫ eēt sibi relicta ꝙ ꝓuidētia diuina sine ordine diuine iusticie nō eēt custodita a lesione: vehemētissime passus eēꝫ ī mēbri alicuius abscisione seu ablatiōe. ¶ Ad aliud qḋ querit̄ de somno eius. dicūt qdā ꝙ hēbat necesse dormire sicut ⁊ comedere. vñ ꝓueniret famē comedendo. sicͣ ꝓuenit fatigatōeꝫ sensuū dormiēdo. Scḋꝫ ergo hāc opinionē dici pōt. ꝙ languor ⁊ fatigatio ibi ñ fuit cā ꝓcedens somnū. ꝫ hoc ōbebat somnū ꝓuenire. vñ cautela ⁊ vitatio taliū penalitatuꝫ fuit cā somni. ⁊ ad hoc pōt dici quoq̄ mō dič aug. xiiij. de ciui. dei. nō lassitudo fatigabat ociosuꝫ: nec somnus premebat inuitū. q. d. nō oppressus aliquo mō dormiuit tūc sicut post culpā. sed voluntarius dormiuisset qñ videret sibi ꝯueniēs. Ex h̄ pꝫ rn̄sio ad illud qḋ sequit̄. Aliter autē vł aliq̄bus. s. ꝙ nullā hūit necessitatē dormiēdi. ⁊ ꝙ ñ dormiuisꝫ. ⁊ vł mihi ꝓbabilius. ⁊ hec vł fuisse opinio isiḋ. ⁊ gre. Isiḋ. eiꝫ dič ī li. ḋ ordie creaturaꝝ. vbi enūerat miserias in quas cecidit hō [illegible] pctm̄: enūerat somnū dicēs sic. In huiꝰ vite defectu pari ifirmitatis ꝯditōe. paupes ⁊ reges. stulti ⁊ sapiētes verant̄. Nā sensus oēs somno idigēt. ¶ Itē greg. ī li. viij. mora. Oīs hō ī adā p̄io parēte nr̄o ꝑsuasionibꝰ serpētis captꝰ: dū dn̄i ꝓcepta ꝯtēnens eū peccādo dereliqt. humilitatis arcem deserēs: ad ifirmitatis iugū supbiendo ꝓuenit ⁊ ceruicē cordis erigēdo supposuit. qñ q. subeē di

uinis visiōibꝰ noluit sub suis se necessitatibꝰ strauit. ⁊ post int̄ illa q̄ nūerat dič labore vegetat̄ ne quiete torpeat. quiete resouet̄ ne laboris exercitatōe succūbat. fatigata vigilijs somno reparat̄. oppressa somno vigilijs excutit̄: ne sua penis quiete lasset̄. Ad [illegible] videt̄ duo ꝑsuadere. s. sublimatio eiꝰ q̄ntū ad statū aīe. ⁊ seclusio oīs pene q̄ntū ad statū corpis ⁊ aīe. Quātū eiꝫ ad aīaꝫ tñ sublimat᷑ fuit ꝑ affectiuā ꝓ deo fruebat̄. Unde aug. xiiij. ḋ ciui. dei. c. xxvi. c. viuebat fruēs deo: ex quo bono erat bonus. ⁊ ꝑ cognitiuā q̄ deū ꝑ p̄ntiaꝫ ꝯtēplat̄. Vñ hugo. cognouit hō creatorē suū. ñ ea cognitōne q̄ foris ex auditu solo ꝑcipit̄. ꝫ [illegible] potius q̄ intus ꝑ aspiratiōeꝫ ministrat̄. Nō [illegible] q̄ deus mō a credētibꝰ abñs fide querit̄. ꝫ ea tūc ꝑ p̄ntiaꝫ ꝯtēplatōis sciēti manifestus cernebat̄. Nec tñ illa fruitio fuit illiꝰ plenitudinis siue beatitudinis q̄ ē beatoꝝ in patria. nec illa ꝯtēplatio fuit ꝯtēplatio ꝯphensoris: ꝫ maior ea q̄ est viatoris ꝑ fidē. Vñ hugo. sciēdū ē ꝙ illā p̄imā cognitōeꝫ hoīs quā ḋ creatore suo habuit. sicut maiorē ⁊ certiorē illa cognitōem que nūc in sola fide ꝯstat veraciter dn̄s: ita etiā illa que postmodū ī excellentia ꝯtemplatōis diuine mātifeste reuelabit̄. Vñ minor necesse est ꝯfiteamur. Cū gꝰ aīa ita erat sublimata ⁊ tāta iocūditate beata. q̄ debuit illi eē volūtas dormiēdi ⁊ ꝑuādi se ad horā modicam tāta vite felicitate? Si diceret̄. ꝙ vt defectus ex pte corpis ꝓueniret. hoc nō oportuit: ꝑ vsuꝫ ligni vite ab oī defectu poterat custodiri. Vñ hugo. Ligni vite ḋtus tā mirabilis. vt certis tēporibus sūptū. vitā corpalē in hoīe q̄ndiu ipe hō illo vteret̄. nō solū a morte ꝫ ēt ab oī defectu illesaꝫ custodire potuissꝫ. ¶ Preterea. ab isto statu fuit seclusa oīs penalitas siue pena. cāe aūt somni penales sunt. vna eniꝫ causa somni ē oppressio sensuū cā supradicta. vt determinat ph̄s. alia ē opilatio viarū ḋtutis sensibił' a corde ꝓcedentis. Dicit auicēna. ꝙ somnus fit ex vaporatiōe corpulēta ascendēte ex nutrimēto in stomacho ⁊ sursuꝫ lata ad cerebrū. ⁊ ibi ex frigiditate cerebri infrigidata. ⁊ in descēdēdo opilando vias ḋtutis sensibilis a corde ad organa exteriora ꝓcedentis. ⁊ ex hoc sequit̄ reciprocatio caloris naturalis ad interiora ⁊ ꝑ ꝯsequēs sensuuꝫ ligatio ⁊ imobilitatio. ¶ Alia ē p̄uatio organorū naturalis caloris. Vñ galienus. somnus ē reuocatio caloris exterioris ad interiora. Ut digerat̄ nutriens. ⁊ hoc fit hoc modo: post sumptionē cibi calor deserendo exteriora. transfert se ad interiora ad cibi digestionē. Unde accidit ꝙ organa p̄uata calore nāli. actiones suas que oēs fiūt per calorē exercere nō pn̄t. sed deficiente [illegible] lore torpescunt spiritus ⁊ mēbra deficiunt ⁊ labuntur in somnū. ¶ Preterea. labor est cā. vnde ph̄s de somno ⁊ vigi. āplius ex laboribꝰ q̄busdā supple est somnus. ⁊ sub dit. [illegible] labor colliquat̄

tiuū ē. colliquatiuū ꝺo fit: queadmodū nutrimen
tū idigestū colliquatiuū est idē quod dissolutiuū.
hoc ē labor dissoluit corpus. ⁊ facit multā vapo
rū eleuatōez. sicut nutrimētū indigestū. ¶ Prete
rea. egritudo ē cā. Unde phs e. li. ⁊ egritudines
qdez illud idē faciūt quecūqꝫ a supfluitate hūni
da ⁊ calida. vt accidit febricitātibus ⁊ litargicis.
¶ Preterea. etas puerilis est cā. vñ phs eodē li.
amplius aūt pterea etas. pueri eniꝫ dormiūt ve
hemēter. eo ꝙ nutrimētū fert sursuꝫ eē. ⁊ post q/
busdā iterpositis dicit. cū illius ferat spūs. i. eua
poratio sursuꝫ. descendēdo venas tumefacit: qb⁹
coartat poros vbi fit respiratio. He aūt cāe pe/
nales fūt ⁊ oīo a statu illo se iūcte: pp qꝺ uidet ꝙ
somni tūc nulla erat indigētia. Quod cōcedi/
mus. opinādo nō asserēdo dicētes ꝙ si aliq̄ mō
ꝑueniēda fuit mēbroꝝ fatigatio ꝑ quietē. ꝑueniē/
da fuit sopore nō somno. Somnus eni ꝓprie
ptus ⁊ eo modo quo de eo disserūt phi. potius
ꝑuenit fatigatōe q̄ ecōuerso. vt pꝫ ex dictis. si er
go debuit aliquis defectus ꝑueniri quiete: debuit
ꝑueniri quiete soporis nō somni. Differūt eni sō
nus ⁊ sopor. qꝛ somnus ē qes aīaliū ṽtutū cū in
tēsione naturaliū. Sopor ē qes aīaliū ṽtutū cum
intēsione intellectualiū. Unī qes soporis ñ priuat
aīaꝫ iocūditate aliq̄ quā hꝫ ex ꝯuersiōe siue cla/
tōe mētis ad deū: sicut fac somnus. nec ponit cor
pus alicui. addictuꝫ penalitati. Unī hec potētia in
nullo illo statui premdicat. ¶ Ad illud qꝺ primo
obijcit. ꝙ phs cū intēdit ōndere ꝙ somnus ⁊ vi
gilia fūt eiusdē sbiecti: siue ꝙ hñt fieri circa idē. i.
eādē ptē aīalis. hoc ē circa illud circa qꝺ ē sensus
siue habit⁹. ⁊ priuatio hꝫ fieri circa idē. dicit eniꝫ
sic. Manifestū ꝙ circa idē aīal uigilia ⁊ somnus
est. opponunt. n. ⁊ uidet uigilie somnus q̄dā pri
uatio. ex hoc nō sequit absolute ⁊ simplr. ꝙ si qs
uigilat necesse hꝫ dormire: sicē nō sequit si uidet
necesse ē cecū fieri: in statu tñ ⁊ nā q̄ loquit phs
bñ sequit. loquit. n. phs ꝺ illis i qbus accidit lā/
guor ⁊ fatigatio organi. pp opis excessuꝫ ⁊ tpis
diuturnitatē. ōndit. n. ꝙ qꝛ aīal hꝫ opus ꝺm tps
determinatū. ⁊ excedēdo illud tps necesse habꝫ
languere ad recreatōez ⁊ repatōez languētis ne
cessaria ē illi qes somni. sꝫ nulla poterat eē fatiga
tio uel languor huiusmōi in statu inocētie. cū oīs
defect⁹ huiusmōi ꝑueniendus erat usu ligni uite.
vt habet ab hugo. Preterea somnus recreat p⁹
languorē siue penā. nō āt ē opus illi⁹ ꝑuenire pe
nā. ¶ Ad illud qꝺ obijcit postea. ꝺōm ꝙ q̄litates
elemētares in corpore primi hōis se habebāt in
unione potissima ⁊ amicitia ut supra tactū ē. ⁊ eo
maioris erāt ṽtutis ⁊ ptātis in actōe i nā extra/
nea. Preterea ꝓbabiliter estimari pōt. ꝙ cibus
quo debebāt uti in paradiso: maxie fuit cōsonus ⁊
ꝯnaturalis nāe uiētiū. ⁊ defacili ꝯuersiuus i nāꝫ
illoꝝ. ⁊ cū hoc ꝙ illo usi fuissent nō in supfluitate
aliqua sꝫ tempate ⁊ moderate. vñ rōne q̄ ṽtus i/
terior opans ad digestionē erat ualide ptēns. ⁊
rōne nāe cibi ⁊ modi quo sumeret. s. imodicita/
te: nō regrebat reuocatio caloris exterioris: ne/
qꝫ ascēdebāt fumositates que somnuꝫ facerēt. fu/
mositates eniꝫ multe ⁊ grosse faciunt somnū. non
aūt pauce ⁊ subtiles cuiusmōi essent: illeq̄ fuissent
resolute ex cibo ibi sumpto. ⁊ maxie vbi virtus
est valida ⁊ potens in vtente. ¶ Ad illud qꝺ post
obijcit. ꝙ omnia aīalia cōicant somno. dicēduꝫ.
ꝙ omnia que determinat phs circa materiā istaꝫ
habēt itelligi ꝺm cursuꝫ nature corrupte non in/
stitute.

Membrum quartum.

Equit questio ꝺ passibilitate ꝺm mu/
tatōez tpis hoc ē ꝺ passibilitate sene/
ctutis. Querit ergo si potuit in primo
statu senescere. ⁊ uidet ꝙ sic. Augu.
xiiij. de ciui. dei. xxvi. c. cibus aderat ne esuriret.
potus ne sitiret. lignū uite ne illū senectus dissol/
ueret. Ex hoc ṽbo videt. ꝙ dissolubilis fuit sene
cta quātū fuit de sua nā. ¶ Itē aug. de baptismo
puuloꝝ habebat adaꝫ de lignoꝝ fructibus refe/
ctōem ꝯtra defectōem: de ligno vite stabilitatē ꝯ
vetustatē. ⁊ ita idē qꝺ primus. Preterea. q̄ ratiōe
primus hō erat stabiliēdus ꝯ senectutē ꝑ lignuꝫ
vite. eadē ⁊ sua tota ꝓgenies. ⁊ ita oēs electi. sed
fructus quos posset lignū illud exuberare si per
abhomos diuiderent nō possent singulis electoꝝ
impertiri. ergo ñ videt ꝙ sufficeret fruct⁹ ligni illi⁹
ad stabiliendū nām humanā: ne fieret dissolutio
ꝑ senectutē. ¶ Itē de lege nāe est. ꝙ virtus vigēs
in aīalib⁹ ꝓficit in ꝑficiendo suū subiectū. quousqꝫ
ꝑueniet ad statū ꝯpletū magnitudis ⁊ augmē
modo quo phs. oīm ꝯstantiuꝫ nā terminus ē. ⁊ rō
magnitudinis ⁊ augmēti. quo ꝑuento terminat
ꝓgressus illius: iuxta qꝺ dicit phs. ꝙ vnūqꝺqꝫ
terminat suo ꝑiodo. nec ꝑmanet i statu illo. sꝫ icī
pit declinare ⁊ deficere. ad hūc autē defectū seqt
senectus. cū ergo hec sit lex nāe vlis. primo hōie
existēte in statu ꝯpleto sibi determinato ꝺm nām.
nā siue ṽtus uigens in eo cepit deficere ⁊ decli/
nare. ⁊ ipe ꝯñter senescere. ¶ Itē ṽtus grauitas ꝑ
via aut proficit aut deficit. ⁊ hoc fuit verum in
oī statu. a filo vt ꝺ ṽtute māli ꝙ deficit qñ ñ ꝓficit
siue icipit deficē vel q̄re ñ. ⁊ ii hoc: habeo ꝓpos/
tū. ¶ Itē li. de morte ⁊ vita dī supeffusa. ⁊ multa
semina senescit cito. Ex hoc vt posse argui: ꝙ q
descindit semē ꝑ coitū senescit siue pōt senescere.
nō eniꝫ supflua decisio cito senectutē iducēt i aliq̄
nisi q descindit possꝫ senescere. sicut. supflua cō/
mestio ñ iduceret morbū i aliq̄ nisi ꝯmedēs pos/
set ifirmari. ⁊ ita oīs potēs descindē ꝺ se semē pt
senescē. ergo ⁊ prim⁹ hō. Cōtra. i p̄lo statu aīa
potuit stare: nec hūit necessitatē cedēdi aliq̄ sua

culpa se subiecerat illi necessitati. Sili' videtur q̃
corpore q̃ stare nõ poterat sine defectu corpali ali/
quo. nullã hñs necessitatẽ deficiẽdi anteq̃ʒ hõ p
culpã se subiecerat huic necessitati. ⁊ ita nulla fuit
illi necessitas senescẽdi añ pctm. ¶ Itẽ senectus ẽ
pambula ⁊ introductiua mortis. vñ qd põt sene/
scẽ põt mori. heb. ix. qd antiquat ⁊ senescit. iam
ppe interitu ẽ. si ergo primus hõ potuit senescẽr
potuit mori. ⁊ hec lex currebat i pmo statu inocẽ/
tie. scʒ q̃ senectus necessario mortis introductiua
fuit. vñ aug. xiij. de ciui. dei. xx. c. dicit de primis
parentibus. lʒ morituri nõ eẽnt nisi peccassent. ali/
mẽtis tñ vt hoies vtebãt. nõdũ spũalia. sʒ adhuc
aialia corpa terrena gestãtes. que lʒ senio nõ ve/
terascerẽt vt necessitate pducerent ad mortẽ ⁊ er
go vt prius. Rñsio cũ querit. vtrũ primus hõ
fuit passibilis. ſm mutatiõẽ tpis. i. an fuit passibi/
lis p senectutẽ. distinguẽdum ẽ sicut supra tactũ ẽ.
¶ Ad illud qd pmo obijcit ptra. dicẽdũ q̃ illa sta
bilitas qua stare potuit sine defectu senectutis: nõ
fuit illi solũmodo a vtute fructus ligni vite. sed a
natura sue pditõis. vt a cã intrinseca ⁊ pria. cõditus
eim fuit i quadã stabilitate nãe oĩno sine necessita
te vel dispõne vel iclinatõe ad defectũ senectutis.
sʒ data fuit alimonia de fructu ligni vite ad illã sta
bilitatẽ ppetuãdã siue ptinuãdã. Vñ cã ipassibili/
tatis defectus senilis fuit stabilitas nãe i qua cõdi
tus fuit. cã sine q̃ ptinuari siue ppetuari nõ potuit
fuit fructus vite. ¶ Ad illud qd pñter obijcit. s. de
sufficiẽtia fructus vite. q2 vt dicit hugo. piculũ di
ligẽtis inqsitõis nullũ erit. si psumptio temerarie
assertõis nõ fuerit. Nihil asserere psumo tñ opi/
nãdo põt dici. q̃ sicut dterminãt sacri doctores.
si pstitissent primi parentes ⁊ de illis ppagati i statu
inocẽtie successiue fuissent trãslati ad vitã eternã.
Vñ hugo. hoc magis rõni cõsentaneũ ⁊ fide di/
gnũ videt. q̃ sicut i hac vita mortali alijs p mor/
tẽ decedẽtibus. alij p natiuitatẽ victuri succedunt.
Ita quoqʒ tũc pcedẽtibus post terminũ hui⁹ vitẽ
tpalis. ad vitã eternã trãslatis hi q ex eis nati fu/
issent pcedẽtibus succederẽt. ⁊ ipsi quoqʒ tpa sua
ipleturi ⁊ obediẽtiã suaturi donec tãdẽ numer⁹
ad vitã pdestinatorũ ipleret. ⁊ tps huic iferiori vi
te in gñe humano deputatũ psũmaret. ⁊ ſm hoc
põt pbabilr estimari q̃ diuia vtute lignũ vite tã/
to nũero fructibus exuberare possʒ sufficiẽtes. q̃l
alr põt dici. qd dic aug. sup illd gen. ij. posuit eũ i
padiso voluptatis vt oparet ⁊ custodiret illũ: qd
maius mirabiliusqʒ spectaculũ ẽ. aut vbi magis ẽ
rerũ nã hũana rõ. quodãmõ loq pt q̃ cũ positis
seminibus plãtatis surculis trãslatis arbusculis. in
suis malleolis tanq̃ʒ iterrogat queqʒ vis radicis
⁊ germinis qd possit qd ve ñ possit. vñ possit. vñ
nõ possit. qd i ea valeat numerorũ iuisibilis inte/
riorqʒ potẽtia. quid exterius adhibita diligentia
neqʒ ipsa psideratõe psipicere. q2 neqʒ q plantat

ẽ aliqd. neqʒ qui irrigat. sʒ qui icremẽtũ dat deus.
quia ⁊ illud operis qd accedit extrinsecus p illum
accedit quẽ nihilominus creauit ⁊ quẽ regit atqʒ
ordinat iuisibilr deus. Ex hoc verbo aug. pʒ q̃
opatio illa debebat eẽ circa trãsplãtatõẽ arbusculo
rũ ⁊ isitõẽʒ malleorũ. ⁊ plãtatõẽʒ surculorũ ⁊ agri
culturũ huiusmõi. vñ ex hoc vbo non irrõnabilr
estimari põt si fructus vnius arboris ñ suffecissʒ
illius generis arboris vel trãsplãtatõe surculorũ
vel isitõe vel aliq̃ mõ alio alias generis eiusdẽ fu
isse multiplicatas. ¶ Ad aliud qd seqt. s. q̃ ſm legẽ
nãe vtus vigẽs i aialibus: qñ nõ pficit icipit defi/
cere ⁊c. dicẽdũ q̃ hoc nõ ẽ gnãlr verũ nisi ſm legẽ
nãe corrupte. nõ aũt itegre siue pstitute. vt. n. dicit
glo. hiero. sup illud isa. xxx. erit lux lune sicut lux
solis ⁊c. oĩa pp̃ter hoiem scã in eius lapsu peio/
rata sũt vt sol ⁊ luna lumie suo miorata: ⁊ ipe ho
mo maxime ifirmus factus ẽ. Vñ greg. li. viij. mo
raliũ. dixit quidã sapiẽs. graue iugũ super filios
adã a die exitus de ventre matris eorũ vsqʒ ad di
em sepulture in matrẽ omniũ. omnis quippe ho
mo in adã primo parẽte persuasiõibus serpentis
captus. duʒ dñi preceptũ ptemnens cũ peccãdo
dereliquit. hũilitatis arcẽ deserẽs. ad ifirmitatis
iugũ supbiẽdo puenit. Ex ifirmitate ergo quã i/
currit homo. necesse hʒ in statu nãe corrupte sal/
tem. cũ ad terminũ sue magnitudis puenerit decli
nare. ⁊ declinãdo senescere qd nõ fuit necesse in
statu primo. ¶ Ad illud qd postea obijcit. q̃ vir/
tus gratuita aut pficit aut deficit ⁊c. dicẽdũ. q̃ se/
cus est de virtute nãli ⁊ gratuita. ⁊ hoc dico habi/
to respectu ad statũ innocẽtie. In statu vero cul/
pe cõsimili se hñt modo virtus gratuita ⁊ nãlis
quãtũ ad hoc q̃ vtraqʒ pficit aut deficit. In sta/
tu autẽ nature cõdite nequaq̃ʒ. ⁊ rõ est. q2 in sta/
tu primo determinatus fuit status virtutis nãlis in
via. non aũt fuit determinatus status virtutis gratui
te anteq̃ʒ pficeret in gloria. gloria eim ẽ perfectio
gratie siue gr̃a perfecta vt quidã volũt. Unde in
statu primo. in pgressu virtutis nãlis fixus erat
terminus vltra quẽ nõ erat pgredi nec citra quẽ
deficere. Nõ autẽ fuit sic de virtute gratuita. cu/
ius nõ erat terminus dterminatus añ pfectõẽʒ glo
rie. Unde manẽte statu innocẽtie siue nãlis iusti/
cie nõ eẽt status in pgressus virtutũ gratuitarũ si/
cut i pgressu nãliũʒ. neqʒ fuissʒ ibi defectus neqʒ
declinatio nisi accedẽte ifirmitate p culpã. ¶ Si aũt
querit. quare fixus fuit terminus i pgressu virtutũʒ
nãliũm i via: nõ i pgressu virtutũ gratuitarũ. Rñ/
sio ẽ ex quadruplici genere cãe. Primo ex gene
re cãe efficiẽtis. q2 pfectus virtutis nãlis ẽ a pri/
cipio intrinseco ⁊ finito. sʒ pfectus virtutis gratui
te a pricipio supno ⁊ ifinito scʒ a deo. Ex pte cãe
formalis rõ est. q2 determinatũ est virtuti anime
que est forma corporis quãtũʒ corpus mouere pos
sit ⁊ pficere. ⁊ iõ vltra statũ illũ. virtus corpalis

sitne eis principijs corpis radicata, put ordinat ad animā statū hz. Secus aūt ē de gr̄a cuius ↄplemē/tuz pfectū nō ē nisi i gloria: ad quā nō ꝑuenit hō ↄ̄dīu ē in via. Ex pte finis ē rō q2 uirtus nālis est ad aliquē effectū creatū: sed gr̄a ordinat ad ad/herēdū deo. Similr̄ ꝛ uirtus sicut dicit augu. li. de moribus eccle. ꝛ nemo pōt nimis adherere deo: ideo ꝛc̄. Ex parte nālis principij rō est. q2 virtus ꝛ gratia nō hn̄t principiū nāle vnde fiāt. sed corpus in quo radicat nālis virtus. fabricari hz ex humido quodā radicali. sup quod nā sup/edificat tanꝗ̄ supra fundamētū: ꝛ quēadmadū fū/damētuz in artificialibus hz determinatū respe/ctu quātitatis fabrice construēde: sic humidū ra/dicale potētiā sue quātitatis ꝛ extēsibilitatis. de/terminatōez. hz ꝛ limitatōez ad corpis magnitu/dinē: qd ex ipso ꝑducēdū ē. Et qm̄ virtus corpa/lis ↄcomitat corpis quātitatē. iō statū hz. non sic aūt est i gr̄a ꝛ virtute sicut dictū ē. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ hoc argumētuz nō valet. multa effusio fa/cit senescere cito. ergo q pōt effūdere semen pōt senescere. effusiōe. n. q̄cunqz sēis nō debilitat nā. imo potius q̄nqz alleuiat ꝛ expeditior efficit. vt qn̄ huiusmōi emissiōe purgat supfluitas nāe. Vn̄ effusio huiusmōi non est cā senectutis. sed multa siue imoderata. hec ergo enūciatio q pōt semen effūdere pōt senescere. falsa ē ꝓ statu prio. in quo non potuit eē multa effusio non interueniēte cul/pa. ad posse eīm effūdere nō sequit posse senescēe nisi q2 qui effūdit pōt imoderate effundere. hoc igit q2 fieri non pōt nisi pᵭueniēte culpa. nō po/tuit fieri i statu primo.

Membrum quintum.

Equit īquirere. Utruz fuit passibilis ꝑ corpis dissolutionē. ꝙ sic videt. omne compositū ē ex nā dissolubile. vn̄ cor/pus ade fuit tale: ergo ꝛc̄. ¶ Itez da/mas. li. i. c. iiij. ↄpositio ē pricipiū pugne: ꝛ pugna distātie. distātia dissolutiōis: ergo ↄpositio ē pri/cipiū solutōis. sed quod hz in se pricipiū solutio/nis: est passibile ꝑ dissolutionē. corpus ade fuit ta/le: ergo ꝛc̄. ¶ Itē corpus illius erat ↄpositum ex quatuor elemētis. Sed quatuor elemēta adinui/cez ↄ̄ria sunt. ꝛ actiua ꝛ passiua: ergo inducentia corruptōez. q2 passio necessario iducit corruptō/nē: ergo dissolutōez. ¶ Si dicat ꝙ nō erāt i ipso elemēta agentia ꝛ patiētia. q2 erant eque liberata ꝛ equali proportōe. Cōtra. ut habet a ph̄o. ele/menta i suis speris equalē habēt ptātez. nihilomi/nus agūt ꝛ patiunt adinuicē. ¶ Item aug. in qō/nibus sup gen̄. dicit. corpus ade non erat tale qd īpossibile uideret dissolui. sed gustus arboris ui/te corruptōz inhibebat. igit videt ꝙ corpus in se dissolubile erat. licz ab extrinseco reseruari pote/at sine dissolutōe. ¶ Itez oē qd est aiale. i. idigēs alimonia ē dissolubile deficiēte alimonia: sed ad' tale ē passibile ꝑ dissolutōē: ꝛ corpus ade fuit tale ꝛc̄. Cōtra. materiatū ordinatū ꝑ nām ad for/maz īdissolubilē. debz esse īdissolubile per nāz qd pz per rōem ꝛ ꝑ exemplū in corporibus supceles/tibus ꝛ i alijs īdissolubilibus. sz corpus primi ho/minis fuit tale. ergo ꝛc̄. Nec est instātia in nobis: q ↄ̄dnati sumus dissolutōi ꝑpter peccatū. ¶ Itez vt dicit plato in thimeo ꝗd bona rōne iunctū est dissolui velle nō ē dei. corpus primi hominis bo/na rōne iūctum fuit. bona inquā rōne. fm ꝙ ra/tio dicit ordinatiōnē in finē. ordinatū eīm fuit ad finē vltimū vel optimū fz ꝙ possibile erat nā cor/poris. Similr̄ iunctū erat bona rōne fm ꝙ rō di/cit ꝑportionē conueniētē ꝛ ordinatā miscibiliū siue componētium in cōposito. fm aug. dicentē ꝙ sūma sanitas erat in corpe illius. ¶ Item ph̄s in li. de gene. ꝛ corrup. nām inquimus semp deside/rare qd melius est. sed elemēta nō possūt esse sub forma meliori ꝗ̄ erat forma illa que erat pfectio illius hoīs. ergo fm nām stabat ꝛ terminat⁹ fuit eorꝫ appetitus. ergo nā fuit corpus illud īdis/solubile. Rn̄sio supraposita distictōe supius ha/bita. dōm ꝙ primus hō fuit passibilis ꝑ corpis dissolutōez. fm ꝙ passibilitas dicit potētiā obediē/tie vel nālē. nō fm ꝙ dicit potētiā aliquo mō di/spositā. ¶ Ad primū obiectū quo dr̄. cōpositū ē nā dissolubile ꝛc̄. dicēdum ꝙ natura dicit multi/plr. scilicet creata ꝛ icreata siue naturās ꝛ natu/rata. Scōm ꝙ nā sumit ꝑ natura naturāte verū est ꝙ omne compositū nā est dissolubile. i. adiun/ctuz nature huius. vel nisi hac natura ↄseruaret. nā naturata pōt esse vel pricipiuz agēs intra. fm ꝙ natura dicit pricipium motus ꝛ q̄etis eius in quo est ꝛc̄. ꝛ hac nā non est dissolubile quicquid est compositū velut naturalis intelligentia. ꝛ sic omne compositū dissolubile. q2 naturalis intelli/gentia dissoluit semp cōpositūz discernēdo inter partē ꝛ ptem. sz neqz huiusmōi modus dissolu/tōis neqz alius. fm ꝙ dissolubile nā dicit a natu/ra naturāte inducit dissolutōez. ¶ Ad illud qd di/cit dama. ꝙ cōpositio est principiū pugne. dicē ꝙ verbū dama. intelligi pōt de cōpositōne ↄ̄ra/riorꝫ in qbus ē quedā pugna ex mutua actōe illo/rū ꝛ passiōe. huiusmōi autē pugna nec actio nec passio erat i corpe primi hoīs in quo erāt cō/ponētia in q̄dā amicitia vt supra dictū ē. Pugna aūt violenta signat actionē. sed videt ex serie ver/borꝫ suorꝫ ꝙ ipse nō intelligit de ↄpositione sim/pliciter. imo de compositōe fm ꝙ omnis creatu/ra dicit cōposita respectu simplicis primi quod ostendit ibidē. ꝙ omnis creatura ratōe sue com/positōis est dissolubilis. ꝛ solus deus qui nullo genere compositōis est compositus. nullo mo/do est dissolubilis ꝑpter quod videt aliter dicē/duz. Pōt ergo dici ꝙ ois creatura rōne qua est

ex nihilo. Fluxū est de se vt ē talis in nihilū ledit. vñ greg. cuncta ex nihilo facta sunt. eorūqz essentia ad nihiluz tenderet nisi ea auctor oium manu regiminis ɔtineret. Preterea. creature inquātum ꝑducte sunt in eē diuina vtute siue potētia: cōicāt diuinū ⁊ appetunt illius ɔtinuatōez s̄m ꝙ dic phs. Oīa bonū appetūt. i. esse diuinum siue illius esse ɔtinuationē. Vñ in oī creatura ē quasi duplex exñtia. rōne duplicis pricipij illius sumpto pricipio noīe extēso. s̄m ꝙ nihil dr̄ quasi originale principiū creaturarꝫ. sic ergo dr̄ pugna quedā esse inter corpus ⁊ aīam siue inter sensualitatem ⁊ ptem rōnabilem. ꝓpter ɔ̄rios appetꝰ siue cōcupiscentia. similiter s̄m quēdam modū loquēdi dr̄ in vnaquaqz creatura eē pugna rōe. duplicis tendentie ɔ̄rie siue inclinationis. huiusmodi aūt pugna nō ponit necessitatē vel dispōnez ad dissolutionē aliquā que sic reducit ad actum: nisi hoc supposito ꝙ sibi relinqueret vel subtraheret vtꝰ diuina a qua accepit eē ⁊ ɔtinuatōz eē. Vñ greg. Omnia que creata sunt p se subsistere non valēt nec moueri. sed intantū subsistunt inquātū vt esse debeant acceperunt. ¶ Ad aliud qd̄ postea obijcitur ꝙ illud ɔpositum erat ex quatuor elemētis ⁊c. dōm ꝙ lz corpus illud eēt ex q̄tuor elemētis tāta erat equalitas vtutum elemētarium ⁊ parꝫ armonia rōne ɔmēsuratōis: ut vnū in aliud olo non ageret aliquid obijciendo a subāntia illius corporis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. ꝙ equalibratio elementorꝫ s̄m eorꝫ vtutem non impedit quin sit ibi actio ⁊ passio sic nec illorꝫ s̄m ꝙ sunt in speris suis ⁊c. dōm ꝙ hoc non est inquātuz sunt huiusmodi. sed inquātum augmentat vtus vnius ⁊ diminuitur vtus alterius p motum solis i aliquo circulo. Vñ p approṗquatōz solis augmētatur vtus alicuiꝰ elemēti in aliqua pte illius. ꝓp quod hꝫ potestatem agendi ⁊ ꝓdominiuz respectu alterius elemēti i pte aliqua illius. vel forte ⁊ si essꝫ i illo ɔ̄rietas elementorꝫ ⁊ non essꝫ equalibratio qualitatū. non dabāt illis agere in illo aliquo modo ad dissolutionē qd̄ vꝫ ex illo vbo Sapiē. xix. Omnis creatura ad suū genus ab initio refigurabat. deseruiens eius preceptis. ut pueri tui custodirent illesi: ex quo vꝫ ꝙ omnis creatura q̄ ad eius primam ɔditōem fuit quasi deputata ad mitionē ⁊ custodiam hoīs ⁊ nullā potestatē habuit ledēdi euz. ¶ Ad aliud qd̄ seqꝛ. ꝙ corpꝰ illō nō erat tale qd̄ impossibile videret dissolui. sed gustus arboris vite inhibebat corruptibilitatez. dōz ꝙ re vā corpus illō possibile fuit dissolui s̄z ꝙ possibile dicit potētiā materialē non s̄m ꝙ dicit dispositā. vñ qd̄ dicit augu. ꝙ gustus arboris vite inhibebat corruptōez: non dicit qꝛ dispositꝰ fuerit ad corruptionem aliquo mō. s̄z qꝛ gustus arboris ɔseruabat illū in integritate sua. Vñ inhibitio illa nō ē aliud q̄ꝫ conseruatio indissolubilitatis siue integritatis habite. ¶ Ad aliud qd̄ seqꝛ dicendum. ꝙ licet primꝰ hō essꝫ aīalis. nec tñ fuit dissolubilis ⁊c. idest potēs dissolui potētia inclinata vel disposita ad dissolutōez. s̄z solū ꝓp defectum exterius ɔseruantis. lꝫ. n. in hoīe p̄io nulla erat necessitas vel dispositio ad dissolutōez. tñ qꝛ erat aīalis. indigebat alimento ɔseruante illuz in sua integritate. quo deficiente necessario dficeret ⁊ dissolueret. nō ꝓp aliquā dispositōz vel aptitudinem intrīsecā ad dissolutōz. Rñsiones inducte p alia pte. qꝛ vꝫ ɔcludunt ɔcedantur.

Membrum sextum.

Ultimo querit. si fuit passibilis p aīe separatōz. hoc ē si fuit mortalꝭ vel imortalis: sed qꝛ vt dicit phs rectū recto cognoscimus. ⁊ obliquū ⁊ priuationes per habitus. Primo inquirēdū ē de vita ⁊ post de vite priuatōe ⁊ d̄ mortalitate siue mortis passibilitate.

Questio. xc. de vita.

De vita ergo iquirēda sunt hec. Primo qd̄ ē vita. Scdo a quo ē imediate. Tertio cuius ē vt subiecti proprij. ¶ Circa primū duo sunt q̄renda. Primo qd ē s̄m diffinitionem. Secundo quid est s̄m rem.

Membrum primum.

Circa primū quo q̄rit qd sit vita. Certū est [illegible] a multis diuersimode describit. Ab bern. de lib. ar. Vita ē internꝰ ⁊ nālis motꝰ tñ vigēs intrīsecꝰ. ¶ Itē phs vita est primus ⁊ ɔtinuꝰ actꝰ viuentis. ¶ Itē li. d̄ motu cordis. Vita ē primꝰ actꝰ aīe ⁊ corpis adaptati ad mouēdum. ¶ Itez ambro. de. bono mortis. Vita ē frui spirādi munere. ¶ Itē li. de itelligētijs in ɔmēto. Vita ē ꝓcessio ꝓcedens ab ente qeto ⁊ sempiterno. ⁊ primus motus. ¶ Itē dyo. Vita ē ꝓcessio theophaniarꝫ. i. diuinarum apparitionum ab ente quieto ⁊ sempiterno. Contra hoc obijcitur sic. Unius rei vnū est eē. diffinitio dr̄ dicit quid ē eē. vnius rei ñ dꝫ eē nisi diffinitio vna. Huius rñsio apparere pōt diffinitōiz dr̄a manifestata. Nota ergo ꝙ prima. s. vita ē internꝰ ⁊ nālis motus ⁊c. assignata est s̄m sbam i qua motus ponitur quasi pro genere. internus vō ⁊ naturalis ꝓ differētijs distiguētibꝰ vitā ab actu q ē extrinsecus ⁊ ab actu q ē ꝓter nām siue nō nālis. ¶ Alia. s. vita ē primꝰ ⁊ ɔtinuꝰ actꝰ viuētis assignata ē i relatōe ad subiectū. i qua supra ꝓdictā addit ɔparatio ad viuentē siue viuificatū. ¶ Tertia. s. vita ē primus actus aīe ⁊ corporis ada/

ptate τc. assignata ē in relatiõe ad subiectũ dispositũ ĩ qua addit ɔparatio ad corpus aptatum ad motũ siue ad mouẽdum. ¶ Quarta. s. ista. vita est frui spirãdi munere: assignata ē ĩ relatiõe ad actũ vite ɔseruatiuũ τ manifestatiuũ. vita. n. aĩalis cõseruat τ manifestat p spiratõez. Vñ geñ. ij. Inspirauit in faciẽ ei⁹ spiraculũ vite. pp hoc põt anima siue spũs dici spiraculũ vite: qꝛ ptãte spirãdi q̃ ē a spũ ɔseruat vita τ manifestat. ¶ Quinta. s. hec. vita ē ꝓcessio ꝓcedẽs ab ente quieto τc. assignata ē ĩn relatiõe ad primũ principiũ τ hoc gnãliter exprimẽdo ɔparatõi vite ad ens sempiternũ a quo vita ꝓcedit. ¶ Sexta. s. vita ē ꝓcessio theophaniaꝝ τc. assignata ē in relatiõe ad primũ pricipiũ. τ hoc spãliter ẽm q respicit eẽ gratuitum ad qđ spectãt diuine apparitões siue illuminatões q̃ theophanie dicunt. ¶ Ad aliud ɔsiderãdũ ē in pdictis diffinitõibus: q q̃dã respiciũt vitam generalr. s. illa que est phi. s. vita ē primus actus τc. illã quã assignat cõmẽtator li. intelligentiaruz scz vita est ꝓcessio procedẽs. quedã autẽ specialius vitã naturalẽ ut q̃ est bern. s. vita ē nãlis τc. τ illa que ē ꝺ motu cordis. s. vita ē primus actus aĩe τ corporis τc. Adhuc quedã spãlius uitam sensibilẽ sicut illa ambro. q̃ uita ē frui τc. Quedã specialissime uitã rõnalẽ ut que ē dyoni. s. uita est ꝓcessio theophaniaꝝ τc.

Mẽbrum secundum.

S Equit ꝺ uita qđ sit ẽz rẽ. Et hz duos articulos pꝛio querit. Utrũ sit substãtialis uel accidẽtalis. Scđo utrum sit aĩa uel aliquid illius. Tertio. Et si aliquid utrũ sit potẽtia. Quarto utꝝ sit actus. Quinto utrũ sit habitus.

Articulus primus.

C Irca primuz arguit sic. Uita ē forma siue pfectio uiuentis. dicit. n. phs uiuere uiuẽtis est eẽ. sed accidẽs nõ ē forma siue perfectio sube siue eẽ. sic dicit Auerrois li. de aĩa. ergo τc. sic enim aĩa ē forma τ pfectio aĩati: sic uita ē qđ uiuit in quantum huius. ¶ Itẽ cõmẽtator li. de itelligen. Uita ē id qđ prio fluit ab ente qeto τ sempiterno: ens qetũ τ sempiternũ ē pria cã qđ primo fluit ab ipo ad esse uiuẽtiũ nõ est accidens sed suba. qꝛ neqꝫ prius ipe neqꝫ nã in ɔditione reꝝ uiuẽtiuz fluit ab ipo accidens q̃ suba. ¶ Itẽ li. de motu cordis. Uita ē principiũ actus anime. Sz principiũ actus aĩe nõ est accidẽs sed suba uel potius utriqꝫ. qꝛ actus solent egredi a substãtijs mediãte potẽtia. ergo cuz vita nõ sit aliqua de potẽtijs anime vt pz inducẽdo p singulas: relinquit q est principiũ vt suba.

Cõtra. vita ē iocũditas corpis hũani. Vñ ecci. xxx. Iocũditas cordis ē vita hois. iocũditas aũt huiusmõi ē accidens. ergo τc. ¶ Itẽ nullus motus ē sba. sz vita ē motus vt pz ex illa diffinitõe assignata in cõmẽto. sup li. intelli. s. vita ē ꝓcessio τc. ergo vita ē accidẽs τc. ¶ Itẽ mors ē priuatõ vite. ergo mors τ vita opponunt sicut priuatio τ habitus. vita ergo ē habitus cui ē opposita priuatio. ergo ē accidens τc. ¶ Itẽ cũ vita sit actus siue actio hec vera ē viuens ē agẽs siue operãs. sz q dicit pz dicit relatõez: vel ē in genere ad aliquid. τ hoc nõ rõne sube suppositẽ. sz rõne forme. s. paternitatis. τ hoc qꝛ paternitas est rõ sine in genere ad aliqd. A simili videt q cũ viuẽs sz rõne sube que viuit sit in genere sube. dz dici in genere actõnis eẽ rõne forme ɔportate. s. vite q̃ est actio quedã siue opatio. τ ita vita erit in genere accidẽtis nõ sube. Rñsio ad hec põt dici q vita nõ est suba ꝓprie dicendo subaz ẽm q illa solũmõ dicunt sbe que ẽm ordinatõez pdicabiliũ lineaꝝ sũt ĩ genere sbe. Scđm aũt q noĩe extẽso dicũtur sbe. imo poti⁹ substãtialia que aliquo mõ reducunt ad illa que p se ordinant ĩ genere illo: dici põt sba vel potius subale. Cũ eniz modus reducẽdi ad genus sit multiplex. quedã enim reducunt ad genus sic pricipia vt mã τ forma ad genus sube. Iuxta illud boetij. relictis extremis agit de medio. i. de sba ɔposita. silr pũctus ad genus quãtitatis. Quedã aũt reducunt vt dñe substãtiales. quedã vt potẽtie q̃ reducunt ad genus illud ĩ quo ē sba ĩ quoꝝ sũt potẽtie: vt potẽtie aĩe ad genus illud ĩ q̃ ē aĩa. q̃dã vt act⁹ ꝓpri⁹ τ primus q dicit eẽ ei⁹ cui⁹ ē act⁹: sz q eẽ dz act⁹ entis. hoc vltio mõ reducit vita ad illud gen⁹ ĩ quo est viuẽs. Iuxta illud phi dicẽtis. viuẽ uiuẽtis ē eẽ. Querẽti ergo utꝝ uita sit sba uel accidẽs: Dicendũ q sba. i. reducibile ad sbaz siue gen⁹ sube. utꝝ aũt aliq̃ ɔsideratõe sit de genere accidentis infra plenius uidebit. ¶ Ad illa ergo q̃ uident õndẽ q sit sba. τ prio p hoc q accidẽs ñ ē pfectio sbe. dicẽdũ q hoc uerꝝ ē ẽz q subale noĩe extẽto dz sba. Silr qđ dz qđ fluit a pria cã primo ad esse uiuẽtiũ nõ ē accidẽs. sz sba. uerꝫ ē sũpta sba mõ iaz dicto. Silr q dz accidẽs ñ ē pricipiũ act⁹ aĩe sz sba. hoc uerꝫ ē sũpta suba mõ pdicto. ¶ Ad alia q̃ inducunt ꝓ alia pte. rñdenduz ē. τ prio ad primuz cũ ergo obijcit q iocũditas ē uita τc. Dicẽdũ q loquit de uita grẽ que ē ex caritate quã dz commutari iocũditas spũs. Vñ intelligit sup illud iocũditas cordis dic̃ q̃ ē ex uera caritate hoc uita scz p ɔcomitantiã non p essentiã. ¶ Ad aliud qđ obijcit. q nullus motus ē suba τc. dicẽdũ q ẽm q ꝓprie dz motus ꝓut diuidit p generatõnez τ corruptõez. augmẽtũ τ diminutõez τ loci mutatõez. uerꝫ ē q motus nõ ē suba. Scđm aũt q motus ɔcernit actũ sumptũ mõ supradicto. put. s. dz actus primus τ ꝓprius q dicit eẽ ei⁹ cuius ē act⁹ τ substãtia noĩe extenso dz subale siue reducibile

subam. sic aliqs motus ē suba. ¶ Ad aliud qđ sequit̄ dōm. q̄ ē quedā priuatio qua priuatur eē simplr. quedaʒ qua priuat̄ eē ptis. sicut a cecitate priuat̄ eē oculi. oculus. n. cecus nō ē nisi equoce dictus sic̄ oculus erutus. illa ergo priuatio. q̄ priuat̄ eē ptis. priuat hitum sibi oppositū q̄ est accidēs. illa aūt priuatio qua totū eē rei tollit̄ nō priuat hitum eo mō sūpto hitu quo hitus ⁊ priuatio opponunt̄ priuatiue. neqʒ habitū qui ē accñs cuiusmōi ē mors q̄ priuat eē siue actū pprīuʒ ⁊ primū ipius rei siue subē. si tñ vita sit aliquo mō hitus ista dicet̄. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lʒ hoc q̄ dico viuens iponat̄ a cā que quodāmō ē actio vel opatio vel aliquid huiusmōi, q̄ tñ actio illa vel actus ē prim⁹ ⁊ pprius ipius subē. q̄ dic̄ eē illius cuius ē actus. ñ oʒ poni i alio genē q̄ʒ i genē sbē. nec ē silē de hoc q̄ dico pr. q̄ iponit̄ a forma q̄ ē remota ⁊ accñtalis eē rei suppositi.

Articulus secundus.

Sequit̄ ingrere si vita sit aia vel aliqd aīe. Et p̄rio si sit aia. Qđ sic videt̄. Ambro. in li. de bono mortis ondit. q̄ aia nō pōt mori. q̄ ē vita ⁊ vita ē ɔ̄ria morti. Unde dic̄ aia vita ē. qūo pōt mortē suscipere cū sit ɔ̄ria. ¶ Itē li. de motu cordis. aia aialis vna simplex ē. ⁊ ex ea tñ viuit aial. sʒ vita ē illud quo viuūt aialia. ⁊ aialia viuūt tñ aia. ergo idē est vita qđ aia. ergo vita ē aia. ¶ Itē ambro. de bono mortis pbat. q̄ aima ē vita sic: cui aia infundit̄ vita infundit̄. a quo aia discedit vita discedit. ergo aia ē vita. ¶ Item Isid. li. j. de sūmo bono vita corpis aia. aia ergo vita est. Item aia viuit seipsa vt vult pħs. ergo aima ē sua vita. ergo ⁊c̄. ¶ Hoc etiā pōt ostendi sic. aia viuit. aut ergo viuit seipō. aut alio. Si alio: tūc silr̄ erit qđ de illo, aut viuit aut nō. Si nō: ergo nō dat vitā. Si viuit aut ergo seipō aut alio. tunc similr̄ querit̄ de illo alio. Si ergo nō ē abire in infinitū: relinquit̄ q̄ ipsa vel illud quo viuit viuit seipō. Sʒ verisimilius ē q̄ aia ipsa viuit seipsa q̄ʒ sit aliud quo viuit. ergo aia viuit seipā vita ipa. ergo vita ē aia. ¶ Item i p̄dicatis eētialibus si ɔcretū de ɔcreto ⁊ abstractū de abstracto. sed aiare est viuificare ⁊ aiari viuificari ⁊ aiatuʒ viuificatum siue viuū essentialr̄ loquēdo. ergo aima est vita.

Contra. nihil creatū ē actus eius siue act⁹ egrediēs a se. sʒ vita ē actus egrediens ab aia. Unde li. de motu cordis dicit̄. primus ⁊ ɔtinuus actus anime vita ē. ¶ Item aliud ē qđ infundit̄ ab aliquo ⁊ illud a quo infundit̄. sed dic̄ Ambro. li. de bono mor, quomō suba eius. i. aīe nutrire pōt: cum aia sit que vitā infundit. Ex his pʒ q̄ vita ñ est aia nec econuerso formalr̄ loquēdo. qđ cōcedimus. Dicenduʒ ergo ē. q̄ anima ē cā vite in corpe. ⁊ cā anime est cā vite in ipsa. vnde vita q̄ aia in se viuit. aia non est cā: sed illud quod est cā anime. ¶ Ad illud qđ primo obijcit̄ in ɔ̄riuʒ hic per illud ambro. aia ē vita ⁊c̄. dōm q̄ p̄dicatō illa vt patʒ ex v̄bis ambro. est effectus de cā. nec dicit̄ mors cōtraria anime ppriе: sʒ eo modo loquēdi quo incōtigentia siue incōpassibilia dicūt̄ cōtraria. ⁊ hoc pʒ ex serie v̄borum ambro. subiungit enim sicut nix calorē non recipit. nā statim resoluit̄. ⁊ lux non recipit tenebras. nā statim discutit. infuso enīʒ lumie tenebrarʒ horror auferet̄. ⁊ sicut admoto igne niuiū rigor desinit. ita ⁊ aia que vitā cāt: mortē ñ recipit ⁊ nō morit̄. ecce dicit q̄ aia cāt vitā quo significat̄ aiam eē cām vite. p exēpla aūt i q̄bus a simili declarat. q̄ aia nō recipit mortē pʒ. q̄ aia nō ē morti ɔtraria pprie: nisi eo mō quo dicunt̄ ɔ̄ria incōtingentia. ¶ Ad aliud doʒ. q̄ aial viuit tñ ex aia. ⁊ nihilominus aia viuit vita. q̄. n. vita aialis ē ab aia. p hoc qđ dicit̄ aial tñ viuere ex aia: nō excludit̄ quin ipm viuat vita. cuʒ. n. dicit̄ tñ viuit aia. notat̄ precisio cāe prime siue p̄ricipaliter. ⁊ hoc intelligendū ē rōne viuificatōnis siue vite ptis aialis. s. corpis: q̄ aial rōne totius viuit vita. sʒ rōne ptis. i. corporis viuit aia. Anima. n. nō viuit se formalr̄ loquēdo neqʒ effectiue. Aia aūt viuit vita. Preterea. cū dicit̄ animal viuit uita: ⁊ aial viuit aia. habito respectu ad idē. s. ad animal rōne corporis rō diuersa cālitatis notat̄. Notat̄ enim in prima rō cālitatis formalis. In secunda effectiue. aima enim est cā effectiua vite in corpe. vita āt ē forma ipsius viuentis. ¶ Ex his pʒ responsio ad duo q̄ sequunt̄. q̄ anima dicit̄ vita p ɔcomitantiā cālitatis: ut pʒ ex ipis v̄bis ambro. Preterea. ⁊ si vita corpis sit anima ut vult Isid. q̄ hoc itelligenduʒ est per ɔcomitantiā cāleni. non ex hoc sequit̄. q̄ sit anima per idētitatē essentialem. ¶ Ad illud qđ sequit̄. q̄ aia viuit seipsa ⁊c̄. dōm q̄ aia dī viuere seipsa nec ē ab aliquo extra ipsam. sicut est de uita corpis qđ ē ab extrinseco. s. ab aia ħm q̄ dic̄ ambro. q̄ aima cāt uitā. s. facit q̄ uita sit i corpe. Nota ergo q̄ viuere seipō ē duplr̄. aut sic̄ se toto. aut sicut aliquo sui. Uerbigra. aliter viuit aia seipa aliter vita. vita. n. viuit seipa tota sicut ē. vñ viuere ē vite esse. in vita. n. non ē aliqd qđ nō sit vita. sed aia viuit seipsa. i. aliquo sibi itrīseco vtpote formali principio qđ non ē alterius nature q̄ʒ ipsa aia. ⁊ ideo ex hoc nō sequit̄ q̄ aia sit vita. Si. n. hec eēt v̄a. aia est uita: necessario oporteret q̄ idem i ea eēt informās ⁊ informatuʒ. i. ipsa eēt sua forma. ⁊ idem eēt illi eē ⁊ uiuere. sicut idē ē uite esse ⁊ viuere. q̄ vita seipa viuit. hoc aūt dico de aia rōnali. Unde berñ. lxxix. sermone sup can. vita aīe ē viuens. sed nō aliūde q̄ʒ seipsa. ac ꝑ hoc ñ tā viuens q̄ʒ vita. ut pprie de ea loquamur. Inde ē q̄ infusa corpi viuificat corpus. vt sit illud corpus ō uite p̄ūtia: nō vita semp viuēs.

vnde liquet q nec vnio qdem corpi id viuere ē qd eē. cū a se minime possit. ¶ Per hec rńdem⁹ ad illud qd sequit. τ pōt eē instantia aimal seipso mouet. aial mouet motu. ergo aial ē motus. aial eniz dr seipso moueri. i. ab aliquo pricipio sibi intrinseco. eo mō quo dr aia viuere: dr aial moueri motu. formalr loquēdo eo mō quo aia dr viuere vita. Uñ sicut ibi nō sequit. aial ē motus. sic nec i ,pposito aia ē vita. ¶ Ad ultimuz qd obijcit loci a ɔiugatis. dōm q nō ualet. qz cū dr aiare ē viuificare: potius ē pdicatio p ɔcomitantiaz q̄z p formā siue essentiā. τ ideo ñ sequit q aia sit vita. illa. n. ɔsequentia tenet i predicatōe formali. Quod aūt illud dr per ɔcomitantiā manifestū ē. qz sicut esse hominē dicit formā ɔsequentē totum ɔpositū sic esse viuuz respectu aie τ corpis. aiatum dt dicu perfectōnem ptis que ē altera ɔpositi. f. corpis. sicut ergo nō sequit. perfectum aia rōnali est esse pfectū humanitate. ergo aia est humanitas. sic nec i ,pposito. perfectum. n. aima rōnali ē homo rōne ptis. f. corpis. pfectū humanitate est hō ḃm se totum.

Articulus tertius.

Equo aūt vita ē aliquid aie. queritur prio. vtrū vita sit potētia anime. q sic videt. ɔmentator. ix. etb. vita plāte est potētia que nutrit augmentat τ generare facit. ¶ Item vita aialis ē potētia sentire faciēs τ q illā hz tā delectās q̄z tristās. ¶ Item ut supra tactum ē. aia viuit seipsa. qz si alio a se erit ,pcessus i infinitū. ergo seipsa. Aut ergo tota se viuit aut aliqua sui potētia. Si tota. ergo cū nō possit priuari sua vita: nec mori. τ ita quelibz aia eēt imortalis qd ē falsū. si aliquo sui ut potētia. ergo uita ē potentia. ¶ Itez oīs actus egrediēs a substātia cāta egredit ab ea mediāte aliqua potētia. soluz. n. essentia pria. f. increata seipsa agit sine aliqua potentia siue ḃtute. ergo si actus uiuēdi exit ab aia. hoc erit mediāte aliqua potentia siue ḃtute. Unde sicut actus uiuendi exit ab aia mediante ḃtute siue potentia intellectiua. similr ut videt τ actus uiuēdi mediāte aliqua potētia siue ḃtute q̄ sit ,ppria huius actus. sed nulla pōt eē hic nisi uita que ē prima omniū actuz potentiaꝝ τ a qua omnes habēt q possunt exire in actus suos. que ḃm q habet li. de morte. cor ē potentia pria aliarum. dicit. n. idem. τ negetat animal sentit τ mouet discernit τ itelligit. τ que ex eis oriunt ñ facile mirabilia hz efficere τ hāꝝ potētiaꝝ hec prima distātia ē. q vitā quasi primā cetere secūtur. sine qua ceteraꝝ nullā inesse possibile ē. cuz ergo vita sit pria aliaꝝ potentiaꝝ τ vna illaꝝ vt pz ex ḃbo predicto. relinquit q ab ipa ē actus viuēdi.

Cōtra. vita i eodē aiali ē vna τ idiuisa potentia. multiplex ergo vita ñ ē potētia oñdens q q̄ lēcūqz dr iam oñdētes erimus q ñ idē. ¶ Item vita ñ ē potētia visiua neqz sensitiua. τ itaḋ alijs. qz tunc sequeret q corrupta visiua corrumperet vita. qd falsum ē. ¶ Preterea. mēbrū palisicum viuit τ nō sentit. quare vita mēbri ñ ē potētia sensus. ¶ Itē si vita eēt potētia aie. aut ergo quelibet potentia. aut vna solum. aut due vel tres. Si esset quelibz potentia: tunc visiua potentia eēt vita qd nullus dicit. Si oēs insimul. tūc plāta ñ haberet vitā neqz brutū aial sz solus hō. qz ille solus hz oēs potētias aie insimul. Si aliqua vna soluz vt sensitiua. tunc nō viueret plāta. Si vegetatiua solū eēt vita. tunc nō eēt alia vita plāte τ aialis. qd falsum ē τ ꝯ Aristo. Si due uel tres isimul ut vegetatiua τ sensitiua. tūc nō eēt plāta vita. τ ita de alijs ɔbinatiōibus. quare uidet q nō ē potētia. ¶ Itē si vita ē potētia. pōt exire i actuz. qd si exit i actū ɔpletū. exit i actū mediāte aliqua dispōne ergo vita exit i actuz mediāte aliq̄ dispōne. ergo vita existit i distātia ab actu. ¶ Itē si ē potētia diminutus ē pl̄s. i. Aristo. ponēdo potētias aie τ distinguēdo li. de aia ñ assignādo illā iter alias. si nō: tūc sūt supflui noti in scia medicinali. q ponit ḃtutem vitalē iter alias eē ḃtutes. Ad hoc pōt dici. q cū vita dicat multiplr. vt infra dicet. i vna acceptiōe extēso noīe potētie eo mō quo virtus dr potētia. vita pōt dici potentia. ,pprius tñ ḃtus dr. eo q ē actui ɔiūcta. Lz. n. potētia τ ḃtus q̄nqz idē dicāt. id ,pprius dr potētia quod ab actu ē remotius. virtus ḃo qd actui ē magis ɔiunctuz. ɔcedi ergo pōt q vita ē potētia siue ḃtus vt ostēdūt ,pposita ,p pria pte istius ,pblematis. Unde li. de motu cordis. prima ḃtus. i. vita certū precipue organū vendicauit. τ hec forte ē ḃtus vitalis vt dr ex ḃbis Auicē. Uita. n. que ē esse viuentis vigēs ḃtute efficaciore. in prio organo. i. corde motu ipsius. alijs opatiuis ḃtutē opandi ministrat pp quod dr ḃtus. τ hec plane determiata fuit li. de motu cordis i. c. quo oñdit. q mot⁹ cordis ē principiū oium aliaꝝ ḃtutū. ¶ Ad primū ꝯ hoc inductū. dōm q vita ē alia ab illa potētia q̄ diuidit. ñ. n. ē potētia siue ḃtus aphēnsiua neqz motiua. quaꝝ vtraqz diuidit. qz ɔphēsiua diuidit in ɔphēsiuā interiorē τ exteriorē. motiua in motiuā nālem τ aialem. τ vt sic ad vnū dr nulla ē illaꝝ que diuidit. ¶ Preterea. ñ ois potētia diuidit. sicut illa q̄ hz eē determiatuz in vno ōgano pp qd nō seq̄t. vita ē indiuisa. potētia diuisa vel multiplex. ergo vita ñ ē potētia vel ḃtus. nō eniz ois ḃtus uel potētia diuidit. Rō autē quare vita manet idiuisa τ ñ diuidit siue multiplicat. sic potētia uel ḃtus. alia ē q illa imediate egredit a sba aie i corp⁹ p idistātiā ab eē. vñ viuere dr viuentis eē. vñ sic eē i eodē manet idiuisū. sic vita. hec ergo ē rō q̄re manet idiuisa ḃm q refert ad actum primū a quo dr viuēs eē. Alia ē ḃm q refert ad

actū scōz. q distinguit̄ p sensuz ⁊ motū, put deter/
minat sibi organū vnū scz cor. Vn̄ Auic. li. j. vita
lis v̄tus ē illa q̄ sp̄us eē ꝯseruat. q̄ sensus ⁊ mot⁹
vehiculū existit. ⁊ reddit aptū ad eoꝝ impressiōes
recipiēdas cū ad cerebrū ꝑuenerit. ⁊ facit ipsum
potētē dandi vbicūqꝫ expādit. ⁊ hui⁹ q̄dē v̄tus
sedes ⁊ opatōis eius ꝓcessus ē cor. Unde neqꝫ i
relatiōe ad actū primū quo ꝑficit suū ꝑfectibile.
neqꝫ in relatiōe ad organū quo ĩgrediunt̄ in eē
opatōis illius. est diuisibilis. neqꝫ ēt ex relatiōne
ad motorē. imo q̄r egrediūt̄ opatōes illi⁹ i eē ex
īmediata ꝯiunctiōe cū p̄io motore. dꝫ eē indiui/
sa. Unde li. d motu cordis. semꝑ. n. motoei ē ꝓxi
mū qd̄ ab eo ē p̄mū. oīs v̄o virtus quo magis
accedit principio. ꝑfectior ē multitudine. ⁊ diui/
sione minor: potētia ⁊ vnitate ꝑstantior: ꝑseueran
tie ⁊ operatōni accomodatior: essentia īegrior:
sibi sufficiētior. Hoc aūt nō ē repire i potētijs ⁊
v̄tutibus que diuidunt̄. ¶ Ex his patet i parte rō
ad ea q̄ sequunt̄. q̄r vita neqꝫ ē potētia visiua ⁊c̄.
neqꝫ ē vna potētia neqꝫ due uel tres neqꝫ oēs i/
simul ⁊c̄. Est tn̄ alia ab his ut ex dictis pꝫ q̄ ē p̄i
ma ⁊ q̄si origo aliaꝝ. Vn̄ Auic. li. j. iiij. c. nos dt
dicimus q̄ ex humoꝝ spissitudine ẜm aliquā cō
plexionē ꝗba generat̄ spissa q̄ ē mēbrūꝫ aut pars
mēbri. ita ex humorū uaporibus ⁊ eoꝝ subtilita
te ẜm aliquāꝫ ꝯplexionē substātia ĩgenerat̄ subti/
lis que ē spiritus. ⁊ hic q̄dem spiritus cū ẜm cō/
plexionē ꝓuenit quā dꝫ habere. ad hanc recipiē
dā v̄tutē ꝑparat̄. deinde oīa alia ꝑparat mēbra
ad recipiēduꝫ omnes alias uirtutes animales ⁊
reliquas uirtutes. equidēꝫ animales in spiritu ⁊
mēbris nō prouenīūt nisi postq̄ꝫ hic uitalis ꝓue
nit uirtus. ideoqꝫ lꝫ uirtutes animales alicui⁹ mē
bri destruant̄. vnū tn̄ adhuc existit nisi hec uirtus
i eo fuerit destructa. ⁊ dicunt̄ hic uirtutes aīales
cōmuniter ab anima. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q̄
oīs potētia exit in actū mediāte aliqua disposi/
tōe. sed uita existit i distātia a suo actu ⁊c̄. dicen/
duꝫ q̄ actus ꝑfectionis qui est ex ꝯiunctōne for/
me substātialis cū suo ꝑfectibili. nō erit i esse me-
diāte aliq̄ dispositōe. forma enīꝫ huiusmōi i seipa
vnit se suo ꝑfectibili. ex cui⁹ vnione relinquit̄ im/
ꝑfectibili actus primus siue ꝑfectōnis p̄ime. Vn̄
q̄r actus vite siue q̄ ē vita ē primus. vt dans esse
viuēti oīo ē indistās a suo actu. inq̄ꝫtū huiusmōi.
Unde supposito q̄ vita sit potentia a qua exit vi/
uere qd̄ ē actus. primus: non oportet q̄ hoc fiat
mediāte aliq̄ dispositiōe. potētia aūt q̄ egredit̄ in
actū q̄ nō est primus neqꝫ ꝑfectōis p̄ime sꝫ po/
tius in actū extrinsecuꝫ vel scd̄m q̄ reqrit aliquā
dispositōeꝫ mediā. vbi gr̄a. potētia siue virt⁹ vi/
siua inq̄ꝫtū erit i actū vidēdi reqrit aliquā dispo
sitōeꝫ mediā. s. ex p̄te organi. ⁊ ꝯsequēter ex p̄te
sui qui excitat̄ ad actū vidēdi. virtus enīꝫ aīe in/
q̄ꝫtuꝫ est ex p̄te sui. nō fatigat̄ neqꝫ debilitat̄. rōne
[illegible] qua est ꝯiuncta organo eius ꝑticipat passiōe ei⁹.
Silr pōt dici de vita siue virtute vitali. ⁊ inq̄ꝫtū
mediāte motu cordis ⁊ spiritib⁹ vitalib⁹ erit i actū
extrinsecū. q̄ nō est primus neqꝫ ꝑfectōis p̄ime.
hoc facit mediāte aliq̄ dispositiōe. Unde li. d mo
tu cordis dicit̄. q̄ sp̄us cordis effect⁹ ad reliquo
rū opatōes ē medius. s. inter vitā siue virtutē vi/
talē agentē ⁊ act⁹ potētiaꝝ. ¶ Ad vltimū pōt dici.
q̄ alterius intētiōis ē medicus ⁊ ph̄s in determi
natōe eoꝝ q̄ ad animā referūt̄. medicus enīꝫ ꝓi
mo ⁊ per [illegible] intēdit de illis q̄ animā i vnione cū
corpore siue vitā ꝯseruāt. ꝓpter qd̄ ei⁹ est ꝓprie
⁊ p se de vita ꝓfundiore ⁊ ꝑfectiore inq̄sitōe in/
uestigare ⁊ determinare. ph̄s autēꝫ de illis inten
dit q̄bus ꝑuenit in cognitōem illius. per obiecta
aūt actus ⁊ potētias cōuenientissime peruenit i co
gnitōem illius. ⁊ dico de obiectis actib⁹ ⁊ potē/
tijs exteriorib⁹. s. q̄ respiciūt sensuꝫ ⁊ motū exte/
riorē ꝓpter qd̄ ph̄i est inuestigare ꝓfūdius ⁊ ꝑfe
ctius de his. medici ꝑfectius de vita. propter qd̄
ꝯueniebat q̄ medicus determinaret d vita ẜꝫ q̄ ē
act⁹ ⁊ de virtute vitali ⁊ d alijs p̄ncipijs ad vitā.
q̄ nō oportuit a ph̄o determinari. determinat aūt
ph̄s in principio scd̄i de aīa d vita sufficiēter ẜm
ei⁹ intētōem. s. in ꝯparatōe ad substātiā illius. scꝫ
corpus phisicū. Ubi determinat q̄ corpora phi/
sica animā ꝑticipāt. vt q̄ recipiūt alimētū augmē
tū ⁊ detrimētū. ⁊ in cōꝑatōe ad suā cām. s. aīam.
vbi determinat̄. s. q̄ aīa nō ē actus corporis nisi
hn̄tis vitā. ⁊ in ordine ad potētias vel actus aīe
vbi determinat̄ q̄ viuere dicit̄ multiplr ẜm distin
ctōem potētiarū ⁊ actuū anime. ⁊ q̄ primū ē or
dine nature. ¶ Ad vnū ergo dicēdū. q̄ intētio me
dici est per se circa vitaꝫ: ph̄i nō. Multiplicius
hꝫ determinare medicus de vita q̄ꝫ ph̄s. Et pōt
dici sine ꝑiudicio. in scd̄o libro de anima cū di/
cit. multipliciter aūt ip̄o viuere. ⁊ si vnū aliquod
horū insit solū. viuere dicimus ip̄m vt itellectus
motus status ⁊ sensus. ⁊ ẜm locū adhuc motus
scꝫ alimētuꝫ ⁊ detrimētum ⁊ augmētū ⁊c̄. q̄ illa
multiplicitas viuēdi est a virtute vitali. vn̄ ibi fit
cōparatio actuū cōsequētiū ad vitam. siue virtu
teꝫ vitalē prout ē quodāmō causa illoꝝ. quod vi
detur ex verbis ph̄i que ibidē subiūgūtur q̄ sūt.
viuere autē in seipsis habētia principiū ⁊ poten
tiā huiusmōi p qd̄ augmētū. ⁊ dtrimētū recipiūt
⁊c̄. hoc aūt principiū ⁊ hec potētia ẜm seriē text⁹
videt̄ esse vita siue virtus vitalis. ¶ Ad argumē/
ta itroducta ꝓ alia p̄te. q̄r ꝯcludūt ex medijs nō
necessarijs. r̄ndēdū ē. Et p̄io ad p̄mū. Cū. n. dr̄
aut aīa viuit se tota aut aliqua sui potētia. dōm q̄
neqꝫ se tota nec aliq̄ sui potentia. sꝫ aliquo suo. s.
suo quo ē. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. s. q̄ oīs actus
exiēs a substantia egreditur in esse mediante aliq̄
potētia. dicēdum q̄ ho c nō est veruꝫ d actibus
primis q̄ exeūt in esse ex ꝯiūctione forme substā

talis cum sua mā siue pfectibili. aīa. n. vnit se cū sua mā nulla interueniēte dispositione media. ex cuius vnione relinquitur aliquis actus in corpe s. actus aīandi siue viuendi.

Articulus quartus.

C Onsequenter qrit. an vita sit act⁹. Et qd sic vr̄ p Aristo. ix. ethi. dicentem q vi- [...] est actus. Item li. de mo. cor. pri- mus τ ɔtinuus actus aīe vita est. Itē eodē. equalis τ ɔtinua ē vita τ primus actus forme ex quieto τ sempiterno fluēs. Itē Ber. li. d lib. arbi. τ gra. vita ē intern⁹ τ nālis motus τc. sz oīs mot⁹ i actiōe firmat̄ sz q dr̄ li. sex pricipiorum. ergo vita ē actio vel actus. Itez Ambro. vita ē frui spirādi munere. frui aūt ē actus quidā. ergo τc. Contra. vita ē pfectio viuētis vel aīalis vel hoīs vel alterius huiusmodi. sz actus cū sit accidens nō pōt eē talium pfectio. Si aūt diceret q nō est actus q est accidēs sed substātia siue sbalis. Contrariū vr̄ per hoc qd dr̄ li. de mo. cor. pri- mus τ ɔtinu⁹ aīe actus vita ē. q motu cordis efficitur. qd aūt motu cordis efficitur. actus ē. Itē in actione siue actu ē difformitas siue dissimilitudo terminorum ab inuicē τ a medio. in vita nulla ē difformitas siue dissilitudo. ergo τc. Itē actus est signū vite. signatū aūt τ signū differūt. τ nihil est signi sui. Itē differūt actus τ potentia in vno quoqz. sz vita ē potētia vt ex auctoritatibus supradictis pz. ergo non ē actus. Itē oīs actus ē actus alic⁹ potētie. ergo si vita ē. actus ē τc. nō ē dā repire aliquā potētiā cui⁹ possit eē actus. g⁰ τc. Si diceret q ē actus vtutis vital' hocn̄ ē verum. qz vr̄ vital' posterior ē vita q dr̄ eē viuentis. de q hic pprie intendit. Itē si vita ē actus aut prim⁹ aut secundus. nō primus qz talis ē ipsa aīa. Vn̄ diffinit sic. aīa est actus primus corpis phisici vitā habentis. duo aūt actus primi in eodē esse non pnt. ergo est actus secundus. sz talis ē accidēs. ergo n̄ est eē viuētis. sz de vita huiusmodi ē questio. ergo τc. Rn̄dendū q vita ē act⁹ formalr̄ loquēdo siue eēntialr̄ τ actus primus τ ɔtinuus. s. sbe nobilis. qd sic pz. oē illud qd primo pficit ē act⁹ primus. vita est id qd prīo perficit. pp qd vita dr̄ esse viuentis. Preterea. oēs act⁹ rei viuētis vitā subijciunt quasi radicem τ principiū. Unde li. de motu cor. potentiarū hec prima distātia ē. q vitā quasi primā vel preuiam cetere ɔsequunt̄. Preterea ē actus ɔtinuus. lz. n. viuens aliorum actuū recipiat interpolationē. tamē vite interpolationē nō recipit. vn̄ li. de mo. cor. vite actus necessario ɔtinuus ē. ceterorum vō minime. intercipiunt̄. n. nā aut egritudine sensus motus τ similia vt somno apoplexia. his demū solutis i statim redeuntes. sz qz vita est forma nobilis τ inter formas nobilissima. nō pōt eē actus cuiuslibz sbe nobilis. vn̄ vita ē actus primus τ ɔtinuus sbe nobilis. τ qz nobilitas sbe ɔsistit principalr̄ in duobus. s. in mouendo τ cognoscendo. pp qd omnes diffiniētes aīam que ē sba nobilis diffiniebāt eā penes motum τ cognitionē vt dic̄ phs in prīo de aīa. vita ergo ē actus primus τ ɔtinuus substantie nobilis mouentis vel cognoscentis vl' vtrūqz facientis. Dicendū ergo q vita ē actus huiusmodi vt pz ex auctoritatibus p parte ista inductis. Ad primum inductū ɔ hoc dōz. q est primus actus forme substātialis siue forme substātie. τ ē actus ɔsequens ad primū. lz aūt ɔsequentium actuū aliquid sit accidens. non tn̄ actus primus q est pfectio τ actus sbe eius. actus ē vita. Ad illud qd dicit̄ in li. de mo. cor. q vita est que motu cordis efficitur. dōm q vita multipliciter dicit̄. qn̄qz dr̄ actus primus simpliciter siue pfectio viuentis. in qua in coniunctione aīe τ corporis talis ipz corpus viuificat̄. alio mō dr̄ potentia inquātum vigens virtute abundantiore in corde motu ipsius alijs operatiuis uirtutem ministrat opandi. Tertio mō dr̄ actus vel opatio vite. sicut. n. nomine intellectus qn̄qz intelligitur ipa potētia itellectus. qn̄qz actus eiusdem. actus dico accidētalis. vt q puenit ex ɔprehēsione rerum extrinsecarum. Similr̄ ē de vita. vn̄ vita qn̄qz noiat actum vite accidentalez siue fm̄. τ vita sic dicta ē accn̄s. τ hec ē q dr̄ in li. de mo. cor. τ subditur ibi ergo ē mouens. s. aīa. τ ex hoc motu efficit̄ vita q ē effectus huius mot⁹. Si obijcit̄ ex serie lr̄e ibidē q videri possz q auctor itelligit d vita q ē prim⁹ act⁹. dicit eīz sic. prim⁹ τ ɔtinu⁹ act⁹ aīe vita est. hic cordis motu efficit̄. ibi ergo ē mouēs. pōt dici q vita psicit viuētes. τ sic dr̄ act⁹ prim⁹. i. pfectio prima τ alijs opatiuis mistrat vtutē opandi. mediātib⁹ spūb⁹ vitalib⁹ τ opatōib⁹ siue motib⁹. q exercet mediāte organo. s. corde. τ fm̄ hoc dr̄ potētia siue vtus. τ pōt dici pria. pter hos modos dr̄ motus vel actus q ministrat̄ vtus opandi alijs opatiuis. τ fm̄ hūc modū dr̄ actus prim⁹. s. rōe prioritatis τ pcessionis actuū aliorum opatiuorum. Vel aliē possz intelligi vbū illd. s. vita motu cordis efficit̄ eo mō quo aliqd dr̄ effici. i. ex fieri si in suo effectu. i. i opib⁹ opatiuorum q ab ipsa vita habēt pricipiū. i. potētiā opandi. τ sz hūc itellectū sumit̄ [...] i sua pria significatōe. Ad aliud dōz. q vita put dr̄ actus prīo mō sumpt⁹. nullā dicit dissimilitudinem siue difformitatē. sicut nec eē. put aūt vita dr̄ act⁹ vel mot⁹ q ē accidēs. s. sz q tertio mō dicit̄. n. dicit difformitatē. qz sic nō ē semp coniuncta suo termino vel fini. Ad aliud dicendū. q fm̄ q dicunt qdā. q vita qn̄qz dr̄ ɔtinuatio esse viuentis. qn̄qz ipsa vis ɔtinuatiua. qn̄qz ipa opatio siue actus sequēs. q in qz opatio ē effect⁹ vis illi⁹ τ signū ɔtinuatōis illi⁹. Ad aliō ergo qd obijcit̄ q actus ē signū vite τc. pz rn̄sio. quia actus siue

opatio sequēs ipsa͞z ꝯtinuatōꝫ. signū ē ꝯtinuatio
nis ipsius. ⁊ sic vita ē signū vite. ꝺm ꝙ vita sumit
in diuersis acceptionibus. Nec ē hoc magis icō
ueniens ꝗ̄ȝ si diceret ꝯtinuatōis eē viuētis. signū
est actus vel opatio sequens ipsā. ¶ Ad aliud qꝺ
seqtur pōt dici. ꝙ vita ꝺm diuersas acceptōes ē
actus ⁊ potentia. vt patet ex dictis. nec ē hoc icō
ueniens. silr̄. n. repitur de itellectu ⁊ alijs potētijs
aie. ¶ Ad aliud qꝺ seqtur dōm. ꝙ vt supra tactū
est non ois actus ē actus alicuius potentie. sicut
actus primus a quo ē eē. actus. n. aiandi nō ē ab
aliqua potētia aie. imo potius ab ipsa eētia aie.
Similr̄ dici pōt de vita. ꝙ non est actus alicuius
potentie. imo potius vt dictuȝ est inest viuenti in
ꝯiunctione aie cū corpe. nō mediāte aliqua potē
tia sȝ ab ipsa essentia aie que vnitur imediate cuȝ
corpe seipsa non mediāte potētia vel dispōne ali
qua. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ alio mō est aīa act⁹
primus ⁊ alio mō vita. cum. n. actus quidam sit
vt a scia qdā vt ꝯsiderare vt habet a pħo. aīa est
actus primus simplr̄ ⁊ respectu actuuȝ q̄ sunt vt
scia. ⁊ q̄ sūt vt ꝯsiderare. ⁊ prim⁹ respectu actuū
q̄ sunt vt ꝯsiderare. eē. n. vite siue vita ipsa. inquā
tum huiusmodi ē act⁹ vt ꝯsiderare. nō vt scia. ꝯsi
deratis ergo oib⁹ actib⁹ quoꝝ pricipiū ē aīa. actī
bus dico existib⁹ vt ꝯsiderare. prim⁹ oīuȝ ē vita.
primus dico nā. vt a quo non ꝯuertit ꝯsequētia.
⁊ prim⁹ vt a quo alia hñt motus ⁊ opatōes. Añ
in li. ꝺ motu cordis determinat ꝙ vnū ē organū
primū. s. cor. ⁊ vn⁹ ē actus prim⁹. ⁊ ab his ē mo
tus ⁊ opatio alioꝝ. dicit. n. vita i aīali ē pria. dici
mus aūt sic primā. ut qua nō existēte. reliqua nec
actus ivenit nec itellect⁹ attribuit ipm vel sine reli
quis existere. vel saltē itelligē possit. Sic igit̄ uita
sēsu motu ceterisqȝ silib⁹ prior. neqȝ. n. cōequeūt
sunt sensus ⁊ silēs potētie cū uita. vn⁹ aūt vna est
aīa ⁊ ipsius aliqꝺ instrm primum. ipsius igit̄ esse
ctus ad reliquoꝝ opatōēs ē medius. ipmqȝ reli
quis mot⁹ ⁊ opatōis pricipiuȝ. Vel pt aliter dici.
ꝙ aīa ē actus prim⁹ simplr̄. vita est actus prim⁹
sequēns vnionem aie cum corpore. Sed ad hoc
notādum. ꝙ duplex est gen⁹ forme in genere for
maruȝ que sunt sƀe. quedā aūt ē forma que ē sƀa
tm̄. quedā que ē substātia ⁊ motor qualis forma
est aīa. ex ꝯiunctione aūt aie cū corpe tali iquātuȝ
est sƀa. est esse animatum. ex coiunctōe aūt aie cū
corpore tali inquātuȝ ē motor est esse vnū. ex eo
enim ex quo aliquid hȝ motum ex se ex hoc est
viuum siue viuēs. ex se dico ꝑpter grauia ⁊ leuia
que habent motum nō ex se. sed a generante vel
remouente ꝓhibens. est ergo vita actus primus
sequens vnionem aie cum corpe. inquātum aīa
est motor ⁊ actus primus relictus ex ꝯiūctōe aie
cū corpe inquātū aīa est huiusmodi.

Articulus quintus.

Consequēter queritur an vita sit habi
tus. qꝺ sic vr̄ ⁊ habetur a pħo habit⁹
est qualitas difficile mobilis tal' ē vita
ergo ⁊c. Qꝺ āt vita sit qualitas vr̄. qȝ
a vita dicimur viuētes sicut a scia sciētes. ⁊ qua
litas ē ꝺm quā quales eē dicimur. ꝙ aūt difficile
mobilis pȝ. cum nō sit sepabilis a viuente dūmō
aīa sit vnita corpi. ¶ Itē habitus ē quo habilitat̄
virtus vel potentia ad exitum in opus siue actuȝ
sibi ꝯuenietē. sed vita est qua habilitātur potētie
vel virtutes aie siue aīalis ad exeūdum in opa vl̄
actus ꝯuenientes. ergo ⁊c. ¶ Item mors ē priua
tio siue ꝺ genere priuationū. sed habitus tollitur
priuatione. vita aūt tollitur morte. ergo ⁊c. Cō
tra habitus ꝯsistit i distantia ab actu. vita nequa
quā. ergo ⁊c. ¶ Itē habitus actuū habile reddit
ad agendū. actuū. n. ex habitu habilitat̄ ad op⁹
vel actum. vita aūt ē ipse actus. ergo ⁊c. ¶ Item
vt habetur ex supradictis. vita ē vis vel potētia.
ergo non est habitus. Rñsio dōȝ ad hoc ꝙ vt
supra tactuȝ ē vita dr̄ multiplr̄. dr̄. n. actus. ⁊ act⁹
primus ⁊ hoc duplr̄. qȝ vel vt actus dicit eē vi
uentis substantiale vel vt accidētale. dr̄. n. poten
tia vel v̄tus noīe extēso. que rōe alicuius ꝓprie
tatis habit⁹ pōt dici vis vel v̄tus habitualis. s. ꝑ
facilitatem exeūdi i actus sibi ꝓprios. sicut. n. li
berū arbitriū dr̄ potentia habitualis ꝑpter facili
tatē exeūdi i actus suos. sic pt dici v̄t⁹ vitalis. v̄t⁹
habitual' ꝑ facilitatē siue habilitatē exeūdi i act⁹
suos ⁊ ꝯtinuādi se in eisdē. nō ē aūt habit⁹ ꝓprie
sumēdo habitū. lȝ quodāmō hēat ꝓprietatē ha
bitus siue potius potētie habitualis. ¶ Ad illud
qꝺ primo obijcitur ꝯ hoc. s. ꝙ vita ē qualitas dif
ficile mobilis. dōm ꝙ hoc nō ē verū. Cū aūt obij
citur ꝙ ꝺm vitā dicimur q̄lēs. qȝ viuentes. dōȝ ꝙ
est ꝑdicatio in quale sƀale eo mō quo dr̄ia ꝑdica
tur in quale ⁊ in quale actuale eo mō quo accn̄s
ꝑdicat̄ in quale. nō. n. dicimur quales ꝺȝ vitā. ꝺȝ
ꝙ quale dicit accn̄s ⁊ q̄litatē. sȝ ꝺm ꝙ quale dicit
sƀam vel sƀale. viuens. n. lȝ dicat modū qualita
tis. res tñ que subest mō. dic̄ sƀaȝ vel sƀale. ¶ Ad
aliud qꝺ sequit̄ dōm. ꝙ lȝ vita quodāmō expe
diat siue habilitet potētias aie siue aīalis ad exeū
dum i opa sua. ñ ꝑ hoc dȝ dic. habit⁹. qȝ si hoc
vna potētia vel habit⁹ vni⁹ potētie eēȝ habit⁹ al
teri⁹ potētie. potētia. n. siue habit⁹ cognitiue ipaȝ
affectiuā reddit habilē quodāmō ad exitū i actū
suum. cognitio. n. habilitat ⁊ excitat affectiuā ad
amandū. sȝ qñ aliqd ē additū ipi potētie vt inhe
rens eidem. disponēs illā ⁊ habilitans ⁊ efficiēs
facilē in actū ꝓpriū. illud pōt dici habit⁹. nō sic ē
de vita. q̄ qȝ ē quasi radix v̄tutis ⁊ vigoris ipaꝝ
potētiaꝝ ⁊ ēt eē earūdē. ⁊ qȝ mediāte spū vite vl̄
potius irradiatōe v̄tutis vitalis ad organa potē
tiaꝝ imudit ipsa opatiua. Vñ in li. ꝺ motu cor. mo
tus q̄ȝ ⁊ sensus vite obnoxij sūt. ex ea. n. sūt. spūs

cim aialem primū spū vite i actū ꝓduci necesse ē et dī vita potētias expedire et habiles ad act⁹ suos efficere. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ mors ꝓprie loquēdo nō ē priuatio sꝫ potius corruptio vel destructio. priuatio. n. aptitudinē relinquit ad habitū priuatū e sublatū. et hac rōne vite subtracte q̄ nō tollit ipso habitu sublato. Preterea. habitus hꝫ eē determinatū circa potētiā siue ꝟtutē aliquam. vita. n. nō determinat sibi eē circa potētiā aliquā neqꝫ ipsa morte sublata relinquit aliqua aptitudo nālis ad eandē. cū oīs aptitudo nālis ad vitam sit ex aliqua influentia aīe. vel ꝑparāns corpus ad susceptionē vite vł ꝑficiētis illud. lꝫ forte ꝑm aliquos aptitudo et appetitus aliqs relinquat ad eandem siue ad vnionem cū aīa ex ordine diuine iusticie. Vñ i li. ꝺ mo. cor. vitā ꝯstare necesse est. aut vniuersū aialis deperire. idē aūt ē mori.

Questio. xcj. ꝺ vita a quo sit immediate.

Determinato ꝺ vita qd sit. sequit determinare a quo immediate ē. Prio ergo q̄rit a quo effectiue. Secundo a quo originaliter.

Membrum primum.

Primo ergo querit de cā efficiēte et immediata ipsius vite. Et hoc dupłr. primo de cā efficiente vite rōnalium. Secundo irrōalium. vt aīalū et plantaꝝ.

Articulus primus.

Querit prio si vita rōnalium sit a creatura vel a creatore vt a cā immediata. Qꝺ a creatore vꝫ sic. Gen̄. ij. Formauit de⁹ hoīeꝫ ꝺ limo terre et inspirauit in faciē eius spiraculū vite. ab eodē aūt et mō indifferēti ē spiraculum vite et ipsa vita. nō. n. alia operatione venit in eē vita et alia spiraculū vite. nec ab alio ꝓducebatur in eē vita primi hoīs et alioꝝ. ergo vita imediate ē a deo. vita dico hoīs de qua principaliter hic intēdit. ¶ Itē actus vite siue qui ē vita ifatigabilis ē. Vñ li. ꝺ mo. cor. vite actus necessario ꝯtinu⁹ ē cerebrū ꝟo minime. Sꝫ vt habetur in li. de som. et vigi. Omne illud cui⁹ opus ē ꝑm nām ꝯtigit fatigari. et languere ꝗ inde sinēter aget. Dī. n. ibi quorūcūqꝫ ē aliquod op⁹ ꝑm naturā. quando excedunt aliquod tēpus vel aliquod horum que pn̄t tempe facere. necesse est ea languere vt oculos videntes et quiescere faciētes hoc. silr aūt manū et omne aliꝺ cuius ē aliqꝺ opus. quare si aliquoꝝ est opus aliqd sentire cōtinue. languebit. et non hoc faciet. ergo vita nō ē actus alicuius agentis ꝑm nāꝫ. ergo est actus ꝓgrediens ab agēte supra nām. ¶ Itē motus quo viuit aīa in se. vt dicit plato. et macrobi⁹ exponit. eēntia est anime. sꝫ ꝯstat ꝙ eēntia aīe ē a creatore. ergo etc. ¶ Itē dyo. de di. no. c. de vita. Dis vita et vitalis motus ex vita ipsa que est supra omnem vitam. ¶ Item li. de mo. cor. Vita est primus motus ex quieto sempiterno fluens. sꝫ qetū sempiternuꝫ est solū primū. ergo etc. ¶ Itē in li. de itelligētijs dī. vita ē ꝓcessio ex ente prio qeto et sempiterno primus motus. Contra in li. de mo. cor. Primus et continu⁹ vite actus vita ē. Hec motu cordis efficit. qꝺ aūt motu cordis efficitur nō est imediate a deo. ¶ Item in eodem idē primū ē aīe organuꝫ cuius actus prim⁹ vita qua mediāte ceteras corpis ꝟtutes ꝓducit. et ita idē qꝺ prius. ¶ Item plato et eius sequaces ponunt aīam esse principium motus ex seipsa. et illum motū dicūt vitam. sicut hic dicit vitam eē motum ineternuꝫ. et ex hoc ponunt et ōndunt aīam eē imortaleꝫ. ex quo seqt ꝙ non ē a deo imediate sꝫ ab aīa. ¶ Itē Boetius de vnitate et vno. oē eē in causatis ē ex forma. sꝫ viuere ē viuētiū eē. ergo est ex forma. ¶ Item idem. nullū eē ē ex forma vbi non ē māvnita nisi ex ꝯiūctione forme cū materia. Vñ phī diffiniunt eē: esse: effectum forme in materia. cū ꝯ forma materie vnit ex ꝯiunctione vtriusqꝫ. necessario aliqꝺ vnum ꝯstituitur. qꝺ āt ē tale nō ē immediate a deo sed mediante forma et vnitate forme cum mā. Ad hoc dōꝫ. ꝙ est aliqd qꝺ viuit ex se. in se. et ꝑ se. vt vita prima q̄ de⁹ ē. Et ē aliqꝺ qꝺ viuit in se et ꝑ se. sꝫ non ex se. vt angelus et aīa siue spūs rōnalis. Et ē aliquid qꝺ viuit in se sꝫ nō ex se neqꝫ ꝑ se. vt aīa sēsibilis et vegetabił. Illoꝝ aūt que viuūt ꝑ se et in se quedā pn̄t cōicare vitā alijs vt aīe rōnales corporibus organicis. potētiā vitā hn̄tibus. quedā aūt nō pn̄t vt spūs angelici. Ex his pꝫ. ꝙ q̄dā sunt q̄ ꝑ se viuūt sicut spūs angelici et spūs rōnales. q̄dā que nō ꝑ se. sꝫ solum ꝑticipando vitā illis mediātibus q̄ per se viuunt vt corpa humana. Dōꝫ ergo ꝙ vita illoꝝ q̄ ꝑ se viuūt ē imediate a deo. sicut coꝝ sbā siue essentia. vita aūt illoꝝ qui viuūt ꝑticipando vitā mediātibus illis q̄ viuūt ꝑ se. nō ē imediate a deo. sꝫ illis mediātibus q̄ viuūt ꝑ se. ¶ Ad illud ergo qꝺ primo obijcit. ꝙ vita ē a deo. ꝑ illud Gen̄. ij. inspirauit etc. qꝺ [illegible] debere intelligi nō de vita coꝝ que viuūt ꝑ se. sꝫ de vita coꝝ q̄ vitā ꝑticipant. vita vł recte ꝯ hoc qꝺ est dictū. est ꝙ. n. aliud significat ꝑ spiraculū vite q̄ꝫ vita que mediantibus spiritib⁹ vitalib⁹ et motu cordis ꝑticipat a corpe et a ꝟtutib⁹ siue organis corpis. Dōm ꝙ [illegible] spiraculū vite significat aīa rōnalis vel vita aīe rōnalis. Vñ glo. ibi inspirauit i faciē etc. vita rōali aīauit. i. aīa. Vñ aug. sup Gen̄. vij. ad lram ait. Aīam ipsum dei flatus dicē dubitemus. dum intelligit non eē de natura.

eiqꝫ substātia. sed hoc ipm̄ ē sufflare qḋ est flatū ſacere. ꝙ aūt flatū facere hoc animā facere. ⁊ dꝛ aīa inquātū vita pͥcipal a corpe ea mediāte spiraculū vite methaphorice ad silitudinē īspirādi interius ⁊ respirādi exterius. Uita eim que ab aīa ē. quidē ē motus reciprocus ⁊ ī se reflexus. vitalis eim motus aīe ē quedā de se spiritalis egressio ⁊ in se reciproca reuersio. ⁊ ex hac reciprocatione motus anime ī se sequit̄ motus cordis q̄ ī se reciprocat̄. mouet eim cor ꝯtinue ſm̄ siscolē ⁊ diascolē siue ſm̄ dilatationē ⁊ ꝯstrictōēꝫ imitās vt pōt p dilatationē corpalē extēsionē ṽtutis aīe vitalis. ⁊ p ꝯstrictionē corpalē reciprocatōēꝫ spiritalē. ⁊ sequit̄ ex motu cordis nāliter motus īspiratōis ⁊ respiratōis. Quia ergo aīa ſm̄ ꝙ ē vita. ē quedā sui de se spiratio in se reflexa. mouēs ꝓportō alr̄ corpus cui vnit̄: sicut motor ⁊ forma. ⁊ pͥo pͥmuꝫ mēbrū organicū. nō incōueniēter dꝛ spiraculū vite. ¶ Ad aliud dicēdum. ꝙ opatiuum siue actiuū fatigat̄ in operādo cuius opatio erit in eē per organū fatigabile cuius illud ē perfectiuū. vita aūt ſm̄ ꝙ ē actus pͥmus simpl̄r. nō determinat sibi organū aliqḋ sed totū corpus organizatū hn̄s vitā potētia. vn̄ vita diffinit̄ pͥcipiū actus anime in corpis adaptati motu. ſm̄ aūt ꝙ vita est virtus quedā eo mō quo dictum ē. vendicat sibi cor tanq̄ domiciliū ⁊ organū. ſm̄ ꝙ dꝛ li. de motu cordis. Cor ē organū ⁊ domiciliū vite. ⁊ illius motu vita que ē actus secūdus. que rōnabil̄r accidēs dici pōt. distribuit̄ alijs ꝑtibus corpis. Un̄ eodē virtus cordis ī motu est. ⁊ motu vitā distribuit. Et q2 vt habet̄ eodē. solus motus cordis est īfatigabilis. pp hoc ē ꝯtinuus. vn̄ ista ꝯsequēter se hn̄t īfatigabilitas ⁊ ꝯtinuitas. Quare aūt motus cordis est īfatigabilis. cā vna est. maior approximatio ⁊ influētia a motore. s. aīa. semꝑ eim ꝓ motori pͥmū qḋ ab eo ē pͥmū. oīs ṽo virtus quo magis accedit pͥcipio ꝑfectior ē. multitudine ⁊ diuisione minor. potentia ⁊ virtute pͥstātior. ⁊ virtuti accōmodatior. Alia cā est perfectio organi. pͥmo eīꝫ organo ſm̄ exigētiā officij sui ⁊ situ ⁊ perfectōēꝫ cōtulit artifex optimus ⁊ potētissimus scꝫ deus. Un̄ li. ḋ mo. cor. anima. ē ex se imobilis ⁊ impͥtibilis vsquequaqꝫ sit. cū certā ī corpore sede obtineat. īstrumēto cuius actu ⁊ misterio vitā virtutesqꝫ corpi mīstraret īdigebat. creator ergo vt ꝑfectū optimus efficeret īstrumētum. animā actu ⁊ nāliter pͥme mēe īpressit. ⁊ velut a cētro in circūferentiā potentias vsqꝫquaqꝫ deferret. pͥmā nāmꝫ vocat ipē pͥmū instrumētum cui deus animā ṽtuali pemīnētia īpressit. Uel potest alr̄ dici. ꝙ ē sp̄us vitalis ⁊ aīalis. Simil̄r est virtus siue vis cuius opatio est mediāte sp̄u vitali quedā cuius opatio ē mediāte spiritu animali. opus sp̄us vitalis a cā intrinseca ꝑficit̄. ꝓpter qḋ eius cā sibi sufficit. nec recipit fatigatōnem. opus sp̄us aīalis ē ab extrīseco adueniente ⁊ excitante. Un̄ qn̄ illud extrinsecū excedit. vis siue ṽtus operans fatigat̄. vn̄ li. ḋ mo. cor. duplex ē sp̄us. aīalis ⁊ vitalis. aīalis īterpollat̄ opatōe. vitalis nequaq̄. sp̄us eīꝫ vitalis ope vniformis. aīalis ṽo multiphariā ꝑtibilis. vitalis irradiādo viuificat. aīalis ṽo resolutōe sensuꝫ ⁊ motū exterius īducit. ⁊ pͥmi quidē sp̄us opus scꝫ vitalis īrinseca cā ꝑficit ⁊ mouet. ideo sibi sufficiēs est ⁊ semꝑ in actu. aīalis vero ī effectu extrīsecus aliquid adueniēs tanq̄ minus ꝑfectū excitat. cōplet autē innatū. iḋ quando metaꝫ excedit fatigat̄ potētia ⁊ dolet animal. Ex his pꝫ qualiter ad ꝓpositū respōdēduꝫ est. q2 qḋ dꝛ in li. de sōno ⁊ vigilia. ītelligit̄ ḋ illis quoꝝ opationes fiūt mediātibus spiritibus animalibꝰ. ⁊ que sine aliquo ītrīseco coopante ī actū nō egrediunt̄. ¶ Ad illḋ qḋ sequit̄ ꝙ motus quo viuit aīa ī se ē eēntia anime. dicēdū ꝙ hec ꝑdicatio motus quo viuit aīa. in se est eēntia anime. nō est formalis siue eēntialis. sꝫ causalis. Un̄ sensus est. motus quo viuit aīa. fundat̄ ī pͥcipijs substātialibus siue eēntialibus siue causat̄ ab illis. cū. n. esse rei causet̄ ex eisdē pͥcipijs ex q̄bus res ipsa. cum viuere sit viuētibus eē. in eisdē pͥcipijs fundatur siue ab eisdē causat̄ a q̄bus ⁊ ipsa. ¶ Ad illud qḋ sequit̄. scꝫ verbū Dyo. dicēduꝫ ꝙ intelligit̄ de vita coꝝ que per se viuūt. cuius ē vita angelica. de quo hic pͥcipal̄r loquit̄. sicut pꝫ ex serie textus ⁊ cōmēto. ¶ Ad aliud qḋ postea sequit̄ ꝙ vita ē motus ex ꝗeto ⁊c̄. dicēdū. ꝙ aīa dꝛ ꝗeta ⁊ sempiterna inq̄tū aīa ē pͥcipiū motus ex se ipsa. q̄ quidē motus īternus ē. ⁊ dꝛ vita. Et ad huius determinatōēꝫ nota. ꝙ Plato ⁊ eius sequaces posuerūt. ꝙ aīa ē pͥcipiū motus. ⁊ ex seipsa mouet̄ semꝑ ⁊ ꝯtinue mouet̄. ⁊ motus ab ea non pōt separi. ideo istū motū posuerūt in aīa sempiternū. ⁊ aīaꝫ imortalē pp ipsum. sed huic positiōi videt̄ Aristo. ꝯdicere. ostendēs pͥcipiū motus ī oībus esse imobile. cui ēt videt̄ beatus augu. viij. sup geñ. ad lrē. ꝯsentire. idē ostendēs scꝫ pͥcipiū eē motus imobile. Macrobius autē in fine libri sui hāc contrarietatē dissoluit. vtriusqꝫ eim rōnes recitat. ⁊ ostēdit ꝙ Aristo. platoni nō ꝯtradicit. dicēs ꝙ illud cui innitit̄ Aristo. ⁊ qḋ in oībus rōnibus suis ꝓbare intēdit. videlꝫ ꝙ oē qḋ mouet̄ necesse ē ab alio moueri. veꝝ est ī eis ī quibus motus nō est de eēntia rei. in q̄bus aūt motus ipē est rei eēntialis vel rei essentia ex se mouetur. Un̄ duo ibi scilicet motuꝫ ⁊ mouēs contingit ponere. Exemplū autē huius ī igne ⁊ ferro calido pōit. ignis eniꝫ seipso calet. nec duo ibi ponere ꝯtigit. vnum qḋ calefiat. ⁊ alteꝝ qḋ calefaciat. sed idem est qḋ seipso calet. in ferro autē calido q2 ex se nō calet. duo ponere ꝯtigit. Sic dicit ꝙ aīe motus ē eius essentia vel ei eēntialis. ideo in aīa mouens ⁊ motuꝫ ponere duo nō cōtingit. ⁊ sic ꝯrietatem

inter eos dissoluit. ponēs tñ cū platone motu cō
tinuo ⁊ sempiterno intrinsecus moueri. ⁊ p hoc ipse
hēre pricipiū vite immortalis. motus ergo iste i ani
ma cā est immutabilitatis. nec facit distare qd ē. vn/
de moueri i ipsa nō cedit in genus passiōis. nec
cū alijs motibus est eiusdē generis. ⁊ ppter hoc
dicit quieta anima i huiusmodi motu. Ad aliud
qd sequit dicēdum. q cōmētator loquit de vita
illoꝝ qui per se viuūt. exponit eim illd verbū res
viue sūt omēs mote per essentiā suā ppter vitam
primā. res autē viue que fm essentiā suā mouen/
tur. sūt ille que p se viuūt. horū vita est cā prima.
quod intēdit determiare cōmētator vt pꝫ per hoc
qd dicit ex ente prīo qeto ⁊ sempiterno. vñ sub/
iungit ibidē. ens primū est quietū ⁊ est cā causa/
rum. ¶ Ad primū quod obijcit p alia pte dicen/
dum. q illud verbū de motu cordis. vita motu
cordis efficit. nō intelligit de vita qua est eē vi/
uentis. ⁊ que ē actus primus simplr. sed de illa q
est accidētalis. Quomō autē illud verbū sit intel
ligēdū. scꝫ vtrū de actu primo vel secūdo. supra
tactū est vbi querebat si vita ē actus anime. ¶ Ex
hoc etiā pꝫ respōsio ad illud qd sequit ibi d vita
que ē actus secūdus. lꝫ sit primus respectu actuū
quorū motus cordis est cā. Et etiā illud verbum
idē primū ē anime organū. cuius actus ⁊c. vide/
licꝫ ad expositōez verbi pcedentis. qr de illo de/
termiat. quō vita que fit motu cordis ē actus pri
mus: qr respectu ceteraꝝ corpis virtutū. ¶ Ad il/
lud qd postea obijcit. q eē causatis ē ex forma
⁊c. dicēdū q hoc non ipedit qn eē sit ex cā pri/
ma. ex forma eiꝫ ē formalr. ex cā prima effectiue.
forma eim dat eē formalr sicut pricipiū itra pfe/
ctiuū. efficiēs uero dat eē sicut pricipiū extra effe
ctiuū. ¶ Ad illud qd sequit. scꝫ q eē est ex cōiun/
ctiōe forme cū mā ⁊c. dicēdū q hoc ē formalr
siue essentialr loquēdo. eo mō quo dr aliquid eē
ex suis pricipijs eētialibus siue ex illoꝝ uniōe. a
pprietate eiꝫ loquēdo forma dat eē mē. ⁊ cōpo/
sitio mē cū forma dat eē cōposito. sed sic eē uel a
forma uel ex cōiunctōe forme cū mā. nō excludit
eē a cā prīa sicut ab efficiēte imediate. ⁊ hoc ma
xime cū res exit a prīo ut a tota cā.

Articulus secundus.

Equit iquirere. vtrū uita in plātis ⁊
brutis sit imediate a deo causata. Qd
sic uidet Geñ. i. Creauit deus omnē
animā uiuētē atqꝫ mutabilē. ¶ Si di
ceret q in pricipio cōditiōis reꝝ. anime brutorū ⁊
uniuersalr oīm uiuētiū exierūt a deo imediate si/
ue per creatiōem. non aūt sic mō. Cōtra in ps. dr.
emitte spūm tuū ⁊ creabunt. hoc itelligit de uitis
animaliū ⁊ plantaꝝ. Unde cōmē. supra li. de di.
no. c. de uita dicit Uite irrōnabiliū ⁊ germinum
non sūt diuie sed mālis ignis ⁊ spūs. de his ergo
solis nouissimis uitis ait illud dauiticū. Auferes
spūm eoꝝ ⁊ deficiēt ⁊ in puluerē suū cōuertent.
emitte spūm tuū ⁊ creabunt ⁊ renouabis faciem
terre. Insensitiua eim uel anima ⁊ natiua uita hic
accipit diuia eloquia pater iste. ¶ Item augu. de
uera reli. nulla uita ē que non sit ex deo. qr deus
sūma vita ē. ⁊ ipse fons vite. Si diceret q verū
est mediate vel imediate. hoc non videt. qr ver/
bū augu. est ad cōmendandā vitam sed in nullo
cōmendaret vita si sic itelligeret. qr etiā creature
vilissime sunt a deo mediate. ¶ Itē augu. de vera
reli. attēdendū ē que sit nā vitalis que cūcta sentit
que pfecto quoniā vita dat corpi. prestantior ea
sit necesse ē. nō eniꝫ qualiscūqꝫ moles. quāqꝫ ista
visibili vita presulgeat. si vita caret magna estimā
da ē. quelibet nāqꝫ uiua substātia cuilibꝫ nō viue
substātie nature lege pponit. Si ergo multoꝝ ui/
uētiū creatō ē imediate a deo. ⁊ nobilitas causati
attestet nobilitati cāe. oīs vita cuiuscūqꝫ sit condi
tōis dꝫ eē imediate a deo. ¶ Itē nō solū aīa rōna
lis sed ēt aīalis ⁊ plāte ⁊ motor corpis cuius est
pfectio. qd autē tale ē. est substātia simplex. qd aūt
est simplex. totū sui eē habꝫ simul. ergo qd est cā
ipsius: pōt in totū eē illius. hoc āt ē pprium solius
dī. ex quo cōcludit. nullā creaturā ēt spūalē posse
animā aīalis vel plāte producere in eē. vnde nec
vitā illaꝝ. ¶ Itē si causat a creatura. aut a creatu
ra corpali aut spūali. nō a corpali qr ex corpe i/
corporeū fieri ipossibile ē. Aug. sup gen. vij. ad lit.
omne corpus in oē corpus mutari credibile est.
quodlibꝫ āt corpus mutari posse i aīam credere
absurdū ē. creatio corpis incorpū huiusmōi. nō
ē nisi p pductōez eius i eē. ex pte illius qd ē cā vel
ex toto. Nec ēt pōt fieri a vtute corpali. nō enim
cōtingit vtutē corpeam cōsequēti in nām corpeam.
Uñ non pōt eē ex quo fiat substātia spūalis. s. nec
sicut a quo. qr tūc effectus eēt nobilior sua cā. qlī
bet. n. substātia simplex nobilior est oī substātia ⁊
vtute corpali. ¶ Itē aug. de fide ad petrū. Si deus
uita nō eēt. nō uiuētia corpa nō fecissꝫ. nō. n. facit
reꝫ nō uiuētē nisi res uiuēs. ex hoc pōt argui q
vita siue res viuēs nō pōt eē nisi a vita. qr si deus
non eēt vita nō fecisset corpa nō viuētia. Multo
fortius si ñ eēt vita ñ fecissꝫ vitā. vel corpa viuen/
tia. ergo cū corpꝰ incorpū corpus ñ sit vita ⁊c. Ergo
vr q vita nō possit eē a uita. Nec pōt eē a creatu
ra spūali qd videt sic. spūalis creatura ē maxime
spūalium nobilissima. vt āgelus in pductōe reruꝫ
nāliū eē. non operat vt nā. sed potius vt ars.
Dicit eim aug. sup gen. viij. In ipso mūdo gemi
na operatio prouidētie reperitur. partim natura
lis partim voluntaria. volūtaria per āgelorum
opera ⁊ hominū. ex quo patet. q quātum ad
que operat āgelus in mundo. operatio eius ē vo
luntaria. ⁊ operatio eius opatio artis ⁊ operani
artificiaui incorpū huiusmodi. anime aūt aīalis ⁊

plāte ꝑductio in esse nō ē opus artis. ergo ꝑductio huius nō ē opus angelicū nec esse pōt. Hac eadē rōne pꝫ huiusmōi ꝑductōeꝫ i eē fieri ñ posse a creatura spūali que ē aīa rōnalis. ¶ Itē si ab aliqua creatura spūali possent hoc i eē produci. hoc maxime videt posse fieri a ꝯsilibus in spē. s. ab aīa aīalis ꝛ plante. sꝫ hoc eē nō pōt. vt videt. qꝛ hoc non pōt fieri per modū diuisionis. Cum enim aīe huiusmōi sint imptibiles. que huiusmodi sunt. īpossibile ē diuidi. ergo ꝛc. ¶ Si aūt diceret hoc eē substātie tali īpossibile ꝑꝫ se. sꝫ qꝛ virtus ē impressa materie. ad ipius diuisionē partitionē recipe pōt. Unde ēt aīa rōnalis eo ꝙ nō ē impressa materie diuisiōeꝫ ñ recipit neqꝫ ē ex traduce. Adhuc istud nō sufficit dicere. qꝛ cuꝫ diuidit materia aut cū ipa cedit aliqd qd sit aīe. aut nihil. Si nihil: quō ex eo qd decisum ē: vt idem i specie. ꝛ quid erit i materia illa principium vite. Si aliqd: aut illa erit virtus sola aut de substantia aīe. ergo accidit ꝙ est imptibile ꝑm eēntiaꝫ eē diuisibile. Si aūt sola vtus decidit: cuꝫ virtus sit accidēs. ꝙ ex ea fiat aīa ꝛ subā. nō soluꝫ vt forma sꝫ sicut qd vt īpossibile. accidēs. n. nō pōt eē principiū eēntiale sube. Cōtra. gen. i. ꝑducant aque reptile aīe viuentis: ꝛ infrā eodē. ꝑducat terra animā viuentē i genere suo. Si aūt imediate eēnt a deo sicut illa que ex nihilo fiūt. quorū deus est tota causa. quomō verificarent que hic dicuntur. ꝑducāt aque reptile anime viuētis. ꝛ ꝑducat terra herbā virentē. viror. n. ē vita virentiū vt habet a beato greg. ¶ Itē phs. Omne corruptibile ē generabile. sensitiua in brutis ꝛ vegetatiua in plātis ē corruptibilis ꝑ se vel per accidēs. ergo ē generabilis ꝑ se vel ꝑ accñs nullū creatum generatū ꝑ se vel ꝑ accidēs. ergo ꝛc. ¶ Iteꝫ nulla forma ꝯstituta in esse ꝑ suū subiectū causat. nisi illud subiectū ꝯcreet. vegetatiua i plātis ē forma ꝯstituta i eē ꝑ suū subiectū. qd pꝫ ꝑ hoc ꝙ forma diuisibilis ꝑ diuisionē sui subiecti ꝯstituit i eē ꝑ ipm. ergo ꝛc. Silr ē de aīa sensitiua vt pꝫ i anulosis. ergo ꝛc. ¶ Itē sola aīa rōnalis siue itellectiua erit i eē imediate a deo. ut vult phs dicēs. ꝙ solus itellectus ab extrinseco intrat. de sensitiua. dicit sensitiue vō pria sit mutatio a generāte qꝛ vō ab eodē ē aīa ꝛ vita i brutis ꝛ plantis. medio quo oñdit aīa esse imediate a deo. oñdit ꝯsimilr ꝛ vita.

R. Circa mām istā. diuersi diuersa sēnsit. qdā. n. ponit ꝑgressū aīaꝝ huiusmōi i eē fieri ꝑ ptitionē ꝛ multiplicatōem aīaꝝ. modū aūt partitōnis ꝛ multiplicatōis assignare volētes ponunt exēplū tale. ꝙ linea qñ diuidit. sectio eius fit in puncto. nec tñ punctus diuidit sꝫ ipa diuisione totus cadit ad vtrāqꝫ ptem ꝛ existit i vtraqꝫ linea. Similiter aīa cū sit imptibilis nō diuidit. sꝫ ad diuisionē māe siue decisionē tota: cadit vtrobiqꝫ i ptibus diuisis. ꝛ hoc qꝛ impssa ē materie. qꝛ. n. seqt materiā ꝛ ñ pōt diuidi tota cadit vtrobiqꝫ i partibus diuisis. ꝛ hoc qꝛ impssa ē materie. qꝛ enim sequit materiā ꝛ non pōt diuidi tota cadit vtrobiqꝫ. hoc aūt nō videt verꝫ. nec ē simile. qꝛ si punctus actu eēt i linea: vt eēt ex pūctis. sicut aīa actu ē in corpe. nec pūctus diuideret i linea nec i duo caderet. sꝫ si secātis opatōem susciperet destrueret. nunc vō qꝛ ibi ē in sola potētia. qd erat i potētia i actuꝫ reducit. nec ꝙ erat vnus pūctus in potētia efficit duo. sꝫ duo potētia deducunt i actū ꝛ sunt duo actu. ¶ Alij vō modū multiplicatōis ꝑ simile volūt ondere i alijs in qbus ē potentia multiplicandi se. vt i igne ꝛ luce. que se multiplicāt sine sui diminutōe. cādela. n. accēsa multas pt accēdē siñ sui diminutiōe: ꝛ lux seipm multiplicare i qlibet pte aeris circūadiacētis. Silr dicūt de aīa. qd nō videt verꝫ. nec ē simile de aīa ꝛ de illis. qꝛ multiplicatio ignis ꝛ lucis nō ē ꝑ diuisioneꝫ vel decisionē alicuius materie. cū. n. ignis multiplicat se. ñ diuidit materia i qua ē ignis. qꝛ si sic minoraret. sicut qñ ligna subtrahunt. Silr si subiectū lucis diuideret i duo vel plura. de luce min⁹ eēt in ptibus qꝫ in toto. cū ergo ponit ꝑductiōeꝫ aīaꝝ huiusmodi in eē fieri ꝑ diuisionē materie: ñ per sui opatōeꝫ solū. sicut ē de igne ꝛ luce. pꝫ qꝫ nō ē simile. ¶ Itē aliter qdem posuerūt. s. eas fieri ex formis subalibus elemētoꝝ q̄ simplices sūt. vt generatio simplicis ex simplici fieret sic̄ fit corporalis ex corpali. ꝛ queadmoduꝫ ex q̄litatibus actiuis ꝛ passiuis elemētoꝝ generat forma ꝯplexionis. ita ex eoꝝ formis sbalibus forma addita ꝯplexioni. ꝛ sicut ex accñtalibus accidētalis. ita ex subalibus subalis. hec aūt potētia euidēter apparet falsa. Primo ꝑ hoc ꝙ aliqd fieri ex formis puris ē impossibile. forma. n. pura ñ ē ex puro q. Preterea. suba ex formis fieri nō possꝫ nisi per eaꝝ mutatōem. forma. n. pura de se ē inuariabilis. Preterea. si ex formis puris subalibus elementoꝝ sit forma huiusmōi i que ē forma ꝛ suba. aut ergo erit ex formis eoꝝ in qbus subsistit. aut alioꝝ. Si alioꝝ. tūc ab aliquo formā suā subalē separi ꝯtingeret: ipsa. n. eēntia manēte preter illō cuius erat forma. qd ē impossibile. Si ex formis eoꝝ in qbus subsistit. tunc aut ipa manebunt sine forma subali. aut necesse ē aīaꝫ eē formā qua sint substātie. ꝛ nō solum aīate qd falsuꝫ ē. aut aliam nouaꝫ formā recipiēt. que vñ ꝯiungat ñ erit assignare. nō ergo corpus pōt eē nec forma corpis ex quo fiat aīa vegetabil' ꝛ sensibilis. ¶ Aliter aūt estimāt aliqui. s. spūs brutales esse ex traduce: ꝛ educi de potētia in actū mediātibus corpibus celestib⁹ ab eoꝝ motoribus. q motorēs. qꝛ spūs ratōales sūt vt ponūt: sūt i. ꝑductō eꝫ spūs in esse. sꝫ qꝛ ñ imediate sꝫ mediāte corpe celesti. ideo spūs ꝑducūt rōali ignobiliorē. ꝛ talē quidē q sine corpore nō viuit. eo ꝙ [illegible] corpus celeste i eē ꝑductum

e. Sz hec opinio pōt refelli rōibus supra tactis.
scz p hoc q motores orbiū intelligētie sūt. quoꝝ
opatio ē opatio artis. ꝛ p hoc q virtus corpoꝝ
celestiū est virtus corpalis. que sūt minoris nobi
litatis nobilitate spūum. ¶ Alij ponūt huiusmōi
spiritus oio creari ꝛ nullo mō eē ex traduce. sic
nec spūs rōnales. dicētes q ideo dicit gen̄. j. aiaz
de terra pduci. qꝛ corpus organicū de terra p/
ducit ꝛ ei infuit seminalr. cū omibus dispōibus
materialibus facientibus necessitatē respectu aie.
cui materie sic disposite dei bonitas aiaz īfundit:
qꝛ ergo ī terra sunt rōnes seminales: nō tm̄ inten/
dētes corpus: sz ēt intēdētes eius vltimā ꝯpletio
nē. s. aiam. ꝛ hn̄tes nālem appetitū talis forme. iō
dī terra aias pducere. ¶ Aliter videt insipientie
mee dōm. s. in elemētis mundi indita ē a ꝯditore
eoꝝ natura quedā que ē alia a natura elemētari:
que ē simplex ꝛ incorporea. vt possit eē principi
um substātie simplicis. Vn̄ phs li. de aialibus.
oia ista īferiora plena ꝟtute aie posuit. Augu. ꝟo
dicit rōnes seminales inditas mūdo siue ptibus
mūdi ex qbus mūdus grauidus ē. ex quo acce/
pta oportunitate pdeunt plāte ꝛ aialia. nō. n. sm
corpa sz quodāmō sm aias. Unde aug. iij. de tri.
Aliud ē ex intimo ꝛ sūmo cāꝝ cardine ꝯdere at/
qz admistrare creaturā. ꝛ q facit solus creator ē
deus. Aliud ꝟo p distributis ab illo virib⁹ ꝛ fa/
cultatibus aliquā opatiōem forīs admouere. vt
tūc vel tunc. sic vel sic exeat qd̄ creat. ista quippe
originaliter ac primordialiter ī quadam textura
elementoꝝ cūcta iā creata sunt. sz acceptis opor/
tunitatibus pdeunt. Nā sicut matres grauide sūt
fetibus. sic ipse mūdus grauidus ē cāis nascenti/
um. que ī illo nō creant nisi ab illa sūma essentia.
vbi nec orit nec morit aliqd. nec icipit eē nec desi
nit. Preterea. virtus primi hois ꝛ alioꝝ īferio/
rū coopant vite siue pductiōi rei viuētis. Vn̄ de
celo ꝛ mūdo li. ij. veteris trāslatiōis dī q orbis
primus ē principiū ꝛ ꝟtus ꝛ cā ī vita omis viui
plusquā relīq orbes valde. ꝛ ī noua trāslatione
sciendū ē. q primus orbis pricipium ē potētie ꝛ
cā ī vita cuiuslibz viui quasi plusquaz alij orbes
ꝛ p nām lucis sue quā vbiqz diffundit. que vitaz
ꝛ motū opat in oībus ī qbus ñ est vita ꝛ motus
vitalis. sz hoc solū pōt eē p moduz disponētis ꝛ
coopantis siue adiuuātis. qꝛ qd̄libet corpus siue
celeste siue aliud. aut ꝟtutē corpis ꝯuerti in nāz ī/
corporeā ñ ꝯtingit. vn̄ ñ pōt eē sicut ex q̄ fiat sba
spūalis. nec sicut a quo vt dictū est. Ex his ergo
mūdi ptibus q̄ sūt plene ꝟtute aie sm phm. siue
rōnibus sēialibus. qbus mūdus ē grauidus sm
aug. oportunitate sic accepta. vt qn̄ ꝯfluūt virtus
primi orbis ꝛ orbiū īferioꝝ. ꝛ ꝟtus generatiua ī
plāta ꝛ ī aiali. ꝛ ꝟtus simplex indita ipis elemē/
tis fit corpis organizatio ꝛ pductio ꝛ aie sensi/
bilis ī eē ꝛ aie vegetabilis. Vn̄ aug. ꝺ ecclasticis
dogmatibus. aialiū aie ñ sūt sube. sz cū carne ipa
carnis viuacitate nascunt. ex his ergo. s. rōibus
semialibus siue ꝟtute aie. qua plena sūt hec infe/
riora. ē origo ꝛ principiū aie vegetabilis ꝛ sen/
sibilis. sicut aūt subaꝝ corpaliū ab initio tūc crea
tor creauerit principia. s. ipa elemēta. sic ī elemē/
tis corpalibus substātiaꝝ simpliciū que a corpe
dependēt creauit elemēta. ꝛ sicut corpa ex elemē
tis generant. elemēta tn̄ ñ sūt generata sz creata.
sic aie habēt principia vn̄ generant. tn̄ illa princi
pia nō sūt generata sz creata. ꝛ iteꝝ sicut corpa q̄
sunt ex elemētis sūt corruptibilia. elemēta tn̄ in q̄
resoluunt incorruptibilia. sicut aie vegetabilium
ꝛ sensibiliū sunt corruptibiles. semia tn̄ coꝝ īcor
ruptibilia. ¶ Ad illud qd̄ p̄io obiectū ē: dōm q
creare noīe extēso sumit p pducere. eo mō quo
sumit in ꝟbo isto aug. quosdā spūs sic deus crea
uit ꝛc. ꝛ post exponēdo q dicit creare subdit. il/
los itaqz sic desituros quosdam ex aqua pduxit
ꝛc. vn̄ pducere ex aqua siue terra dic ipse crea/
re. Preterea. intētio ꝯmētatoris ē ondere dr̄iaz
īter vitā intellectiuā ꝛ sensitiuā ꝛ vegetatiuā. q̄/
tum ad hoc q vita ītellectiua ē ppetua. sensitiua
ꝛ vegetatiua nequaq̄z. sz ꝛ peant ꝛ alie creant. ꝛ
q ītellectiua ē diuina. i. oīno ex nihilo creata. alie
ex materiali create. vn̄ dicit semel vitā essentialr
condēs ꝛ īmortalitate. deus ītelligibilib⁹ ꝛ aia/
bus nr̄is ñ vtiqz aufert eaꝝ viuere. alioquin nec
eētie erūt. sed de vitis seu aialibus renouatis ex
terra ait. nō tn̄ de illis. Vn̄ ex ꝟbis eius pz. q nō
ītelligit q hec sint ex nihilo creata. sz potius ori/
ginē hn̄t ex elemētis. qd̄ pz p hoc qd̄ dicit. q sūt
renouate ex terra. ꝛ q ñ sunt diuie sz materialis
ignis ꝛ spūs. ¶ Ad aliud qd̄ seqt. dōm q aug. ñ
intēdit ponere omnē vitā īmediate eē a deo. sed
vitā rōnabilem. Vn̄ q dicit. nulla vita est ꝛc. ītel
ligit de vita rei rōnalis. vult. n. dicere q oīs uita
huius ē a deo q simpliciter ē. s. a deo. ꝛ uita ma/
la inq̄ztum ē uita. qꝛ inq̄ztum ē uita mala nō est a
deo. sed ex eo q non ē siue nequaq̄z ē. vn̄ ꝟbo p̄/
dicto in opponēdo subdit. nec aliqua uita inq̄/
tum ē vita ē malū. sz inq̄ztum pergit ad mortem.
mors aūt vite nō ē nisi neqtia que ab eo qd̄ neqt
q̄ sic dicta ē. ꝛ ideo neqssimi hoies. nihili hoies
appellant. ¶ Ad aliud qd̄ sequit dōm q ꝛsi no/
bilitas creati qn̄qz attestet nobilitati cāe. hoc nō
ē generaliter veꝝ pportō qualiter loquēdo. sz q
illud qd̄ nobilius ē sit a cā nobiliore. ꝛ hoc ma/
xie qn̄ agens agit p electōez. agēs. n. p electionez
diuersa habita ꝯsideratōe. nūc nobiliorem nunc
minus nobilē pducit effectū. vn̄ qꝛ in actōnibus
ubi deus ē tota cā. ipsa uoluntas ē causa p se sm
bn̄placitū sue uoluntatis oīno indifferentis in se.
effectus pducit differētes. ¶ Ad illud qd̄ seqt. s.
q illud qd̄ est cā alicuius simplicis pōt in totum
esse illius ꝛc. dōm q omnis causa causata opat

ex suppositōe materie. vn̄ solus deus pōt i totaz rei sub̄az. i. aliqd d̄ nihilo facere. cū ergo aīa vegetabilis ⁊ sensibilis originē habētes ex rōnib⁹ seminalibus iditis ptibus mūdi, in qb⁹ sūt aliquo mō. p3 q nā pducens eas in eē opatur ex suppositōne materie quodāmō. ¶ Ad illud qd̄ seqt̄. q aīa huiusmōi ē simplex ⁊c. dōm. q simplex ē s3 q simplex dicit carentiā ptiū quātitatiuaꝝ. nō tn̄ q simplex dicit carentiā ptiū substātialiū. eo mō quo qd̄ ⁊ quo dicunt̄ ptes sub̄ales reꝝ quodāmō simpliciū. hn̄t eni3 huiusmōi aie q ē ⁊ quo est. que sūt q̄si ptes substātiales eaꝝ. aliogn n̄ eēt actus eius interior. vn̄ cū qd̄ ē animaꝝ huiusmodi. sit i seminalibus rōnibus iditis ptibus mūdi. l3 nā pducat huiusmōi i esse. nō ppter hoc dicēda ē posse in totā rei sub̄az. cū agat sine operet̄ ex suppositiōe eius qd̄ est quasi mā. ¶ Ad aliud qd̄ querit̄ vtrū creetur a creatura corpali vel spūali. Dicēdū vt supra tactū est. q elemētis mūdi indita est q̄dam nā simplex ⁊ incorporea. alia a nā elemētari. q̄ coopans virtuti opatiue in plantis ⁊ aīalibus. ↄcurrēte virtute corpoꝝ celestiū modo ↄueniēti. pdeunt in eē mō vegetabiliū ⁊ animaliu3. He aūt virtutes siue nāe possunt dici corpales. q2 radicant̄ in corpibus siue naturis corpm. ⁊ spūales. q2 mole carēt corpali. a tali corpali ⁊ ex tali pōt fieri spūale. s3 n̄ ex corpali hn̄te molē corpis inq̄ztum huiusmōi. Dico ergo opinādo nō asserēdo. q illa nā que ē simplex ⁊ incorporea indita ptib⁹ mūdi. qua dicit phs iferiora illa plena esse. est principiu3 ⁊ origo vt ex quo est. ⁊ qd̄ est aiaꝝ huiusmōi a virtute decisa a generāte est. quo ē a v̄tute primi orbis. ⁊ alioꝝ corporu3 sup celestiū sūt ipse aie huiusmōi. vt a disponēte ⁊ corroborāte alia opatiua ad h̄ q pdeāt i actū. ⁊ sic itelligit̄ v̄bū phi qd̄ ē. q primus orbis ē principiu3 ⁊ virtus ⁊ cā ⁊ vita ois viui. Ad hoc vr̄ valere illd̄ qd̄ ponit phs. s. d̄ virtute aie decisa a generāte [illegible] aīa sensitiua. ⁊ quodāmō a sili aīa vegetatiua. dicit. n. phs. q virtus decidit̄ a generāte q̄ organizat māz. qua organizata ingredit̄ ea3 sicut artifex in artificio. ⁊ fit eius nō solu3 motor s3 actus ⁊ pfectio. v̄tus. n. aie q2 cū mā sibi pporcionali decidit. in ipa forti⁹ radicat̄ ⁊ vehemētius vnit̄. vn̄ ab ipa facile nō recedit. ⁊ iterū a calore matricis adiuuat̄. calescit. vigoratur. fortificat̄. vt robur accipiat aie. hoc aūt dico q2 videmus aliquā virtutē p elongatōem ab ipso cuius ē debilitari vt in motu piectoꝝ ⁊ in silibus. In hac aūt virtute secus ē ppter causas p̄dictas. Ex hoc āt v̄bo phi videt̄. q virtus decisa a generāte illam virtutē siue nām q̄ erat elemētis indita sola potētia ad animā pducit in actū. ¶ Ex his p3 responsio ad illud qd̄ sequit̄ quo ↄcludit̄. q vita nō potest esse nisi a vita ⁊ hoc veꝝ ē. ¶ Ad hoc qd̄ postea obijcit̄. q nō possu eē ab itelligētia. bene ↄcedo vt a cā efficiēte simplr̄. l3 pductio eoꝝ in esse posset ministerio angelico accelerari. angeli. n. siue boni siue mali cās reꝝ originales nō pn̄t facere. s3 p tempamēta ⁊ accelerationes q̄si subito ex causis originalibus inditis a deo huius mūdi elemētis pn̄t aliqd producere qd̄ vr̄ mirabile. vt cū virgas ⁊ serpētes magi pharaonis p demones subito ↄuerterūt. d̄ hoc alibi plenius tactum ē. ¶ Ad illud qd̄ vltio obijcit̄. q vr̄ q huiusmōi aie n̄ pn̄t fieri a spūalib⁹ substātijs q̄ sūt ↄsiles in specie. q2 nec p diuisionē sub̄e ⁊c. pōt dici sine p̄iudicio. q vt tactū ē p diuisionē virtutis fiūt. nec dico q illa virtus ē accidēs s3 ē sub̄a extēso noīe dicta sub̄a. Neq3. n. est simplex sub̄a neq3 accidēs. pprie sumēdo sub̄az ⁊ accidēs. sic nec multa alia. Diuisionē v̄o entis in substātiā ⁊ accidens p̄cedūt diuisiōes iste. Entiū aliud i potētia. aliud in actū. aliud vnū. aliud multa. hoc antē sequitur h̄. vnū: aliud substātia aliud accidēs. ergo diuisio in substātia3 ⁊ accidēs ē entis ↄpleti. s3 virtus nō est ens ↄpletū. ideo neq3 sub̄a neq3 accn̄s. ad sub̄a3 tn̄ cuius est principiū ē reducibile. ⁊ ideo fieri pōt sub̄a. Sed qr̄ aliqbus videt̄ insolitū ⁊ minus bene dictū virtutē substātia3 fieri posse idō aliter dicūt exponendo illud v̄bum. s. virtutē decīdi a generāte. manifestādo q̄ sit ista virtus. dicētes q aīa vegetabilis cuius ē potētia generatiua alimētū attrahit ⁊ sibi assimilat. assimilat autē sibi nō ptē sui vel virtutē in eo relinquēdo. s3 virtutē sibi similē q̄ in alimēto erat i potētia remota in pxima faciēdo. In ipso. n. alimento ē v̄tus aie idita a creatore. s. rō seminalis. q̄ [illegible] v̄tutē aie assimilantē alimētū ⁊ disponētē ad organizatōnem de potētia in actu3 educit̄. ⁊ hec virtus nec est de sub̄a aie q̄ alimētū agit ⁊ assimilat nec v̄tus eius. s3 ei silis. ⁊ sic v̄tus q̄ erat semini originalr̄ indi[illegible] cū semine decidit̄. non aūt de sb̄a aie generātis ⁊ decidentis semen decidit̄ nec [illegible] v̄tus ei⁹ q̄ cadat i aīa3 generati. Scōm hāc expositiōe3 dōm. q aie huiusmōi ⁊ q̄tum ad q ē ⁊ quo. sūt d̄ illa nā q̄ ē indita ptib⁹ mūdi a ↄditore illoꝝ. ⁊ q̄tum ad vtrunq3 erant in illis potētia ⁊ q pducunt̄ i esse a virtute coopante virtute celesti. vt eni3 habet̄. viij. prime phie. omne qd̄ fit. fit ex aliquo in potētia illud qd̄ fit. Unde aie huiusmōi cum fiūt. fiunt illud qd̄ fiūt. ex aliquo ente in potētia. s. i rebus seminalibus.

Membrum secundū.

Sequit̄ determiāre a q̄ sit uita originaliter hoc ē determiāre q̄d sit i sb̄a uiuēte vnde ipsa uiuit. Et primo si aliqua sit in illa vn̄ uiuit in se. Scdo vn̄ alijs uitam tribuit. s. illi q uiuit per pticipatōem.

Articulus primus.

Querit ergo pzio. btz aliqd sit in suba
viuēte ex se. cuiusmōi est aīa vñ viuit.
Q Qd sic vr. sicut tactū est. quedā viuit
ex se. quedā per pticipatōez coꝝ que
viuūt ex se. sic aīa dr̄ viuere ex se. corpus p ptici
patōez. Que aūt viuūt p pticipatōez. nō viuūt p
aliquid qd sit in coꝝ sba siue de illis. sz per aliqd
qd est aliquid aliud ab illis sm substātiā. ergo ab
oppositis videt̄ ꝙ ea que uiuūt ex se uiuūt p ali/
quid qd ē de coꝝ sba ⁊ nō p aliquid qd sit aliud
sm substātiā. ¶ Hoc etiā pz per hoc ꝙ dicuntur
uiuere ex se. nulla eniz rōne videt̄ debere dici vi
uere ex se. qd uiuit p aliqd. qd nō ē de sba uiuen
tis ⁊ ita que uiuūt ex se hñt aliqd in se qd est illis
origo siue principiū intrinsecū uite. ¶ Item illud
quo uiuit aīa. ut habet̄ a platone ⁊ exponit macro/
crobius. essentia est anime. sz ɔstat ꝙ in ente ē ali
qd unde ē essentia. cū rei siue entis essentia sit ori
ginaliter ex pricipijs illius. ergo ⁊c̄. Cōtra. ut
dicit ambro. aīa vita est. sed aīa nō ē originaliter
a seipa. nec ab aliqua illius pte. cuz sit simplex. ⁊
ita nō hz ptem. ergo vita nō hz originē in viuēte
ex se. s. aīa. ¶ Itē in re viuēte ex se nō sūt nisi duo
principia. mā ⁊ forma. siue illud qd ē quasi mā ⁊
illud qd est q̄si forma. q̄ in simplicibus dicunt̄ ab
aliqbus qd ⁊ quo. vel potentia ⁊ actus. sed a mā
vel quasi mā nō est vita. sicut ab originali prin/
cipio ⁊ sic actus primus viuētis. ⁊ īter oēs act⁹
nobilissimus. sicut ille a quo vel q ē esse. ¶ Item
vita semp est in suo actu. vñ diffinit̄ p actū cōti/
nuū vt ex dictis pz. qd aūt est tale nō est a mā sic
a principio originali. neqz vt videt̄ est a forma
vel quasi a forma. cū forma nō sit ex forma. vita
aūt nō ē forma quedā. Unde cū res sit ex illo qd
est eius principiū originale siue eius origo. videt̄
ꝙ illud qd est forma vitis nō sit origo vite eius/
dē. ¶ Itē origo rei est principiū eiusdē. principiū
⁊ cā idem. vt dicit phs. ergo origo rei est causa
eiusdez. ergo cuz in genere formaꝝ vita est nobi
lissima. causa aūt est nobilioris ɔditiōis illo cui⁹
est causa nulla forma est cā siue origo vite. ¶ Si
aūt diceret̄ ꝙ vita nō est a materia viuētis neqz a
forma. sed ab vtroqz: ɔtrariū potest argui ex di/
ctis iuxta modū quo arguit phs. ɔcludens illud
qd ex neutro est aliquoꝝ duoꝝ. non est ex vtro/
qz. Respōsio. ad horū determinatōem intelli/
gendū ꝙ vita est quidā motus vl' actus ⁊ vigor
internus. ut eniz dicit bern. libro de libero arbi.
Uita est internus motus tm̄ uigens intrinsecus.
Uidendū est ergo qd sit in substātia uiuēte ex se.
vnde sit motus iste ⁊ uigor q est uita. qd ut ɔpe/
tentius fiat incipiat̄ a generali principio motus
intrinsecus in oībus. Est eniz principiū mot⁹ du/
plex. s. extrinsecuz ⁊ intrinsecuz. Hic aūt intendit̄
de principio intrinseco. ¶ Nota ergo ꝙ ī oī mo
tu siue ad formā siue ad situm primū principium
motus intrinsecū est appetitus. hic etenīz ē vis a
creatore oībus indita creaturis p quā ad sui cō
plemētū ordinant̄ ⁊ ī suo ɔplemēto stant ⁊ radi
cant̄. nec solū sic ē in creaturis sz ēt in creaturarū
essentialib⁹ pricipijs q̄ sūt mā ⁊ forma. actus ⁊ po
tētia. neqz eniz mā seipa mouet̄ ad formā. qz cūz
nullū determinet nō magis moueret̄ ad illam q̄
ad illā. neqz forma seipam facit in mā. sz p appe/
titū insitū vterqz adinuicē ordinant̄. ⁊ p appetitū
hui⁹ insepabiliter ɔiūgunt̄. Nec solū appetit⁹ rez
ɔpletā in esse sequit̄. sz in ipsis reꝝ principijs essē
tialibus radicat̄ ⁊ fundat̄. ⁊ sic ē in motu ad for/
mā sic est in oī motu nō violēto. In oī eni motu
appetitus excitat motorē ad motū. ex quo patet
ipsuz principiū motus itrinsecū vniuersale. Ex h
ergo pz. ꝙ appetitus ī oībus excitat ad motū. ⁊
quendā efficit vigorē in illis. nō tm̄ vigorē vite fa
cit in oībus. sz solū in simplicibus qd manifestius
patebit p dr̄ias appetituū ⁊ coꝝ in qbus ē appe/
titus. Supponatur ergo ꝙ oībus rebus nālibus
inest appetitus. sz differēter. sic̄ ⁊ diuerse sūt. reꝝ
eniz nāliū q̄dā magis hñt de specie minus d mā.
q̄dā ecōuerso magis de mā ⁊ minus de specie.
q̄dā vo quasi totaliter spēs siue actus sūt. sic sub/
stātie simplices q̄ semp in actu sūt. In qbus aūt
est magis d mā ⁊ minus d specie. vt est terra. q̄si
sopitus ⁊ obtusus ē appetitus. In qbus vo ma/
gis d specie ⁊ minus de mā vt ī igne. q̄si acutus
⁊ vigēs ē appetitus. vñ ignis semp ē in actu ⁊ ci
to generat̄. q̄re in eis q̄ quasi toti actus sunt valli/
dior adhuc ⁊ acutior erit appetitus. ergo cū aīa
sit suba simplex ⁊ semper in actu. i ea fortis ⁊ po
tens acutus ⁊ vigēs erit appetitus. hui⁹ vigoris
modū exprimēs maxim⁹ poetaꝝ virgilius. dixit
Igneus ē illis vigor ⁊ celestis origo. seminibus
igneus vigor qz subtilis ⁊ acutus. ⁊ celestis ori-
go. qz vis ē indita diuinitus. ecce vñ tātus ē mo/
tus ⁊ vigor ī animalibus. Manifestū ē ēi si vita ē
vigor ⁊ motus internus. q̄re appetitus vitā ope
rat̄ in simplicibus. In quibusdā tm̄ corporeis vt ī
illis q minus hñt de mā magis de specie ⁊ d actu
vt in igne ⁊ luce. quādā imaginē vite opatur. qz
semp ī actu sūt. Uñ ⁊ argentū fusile viuū vocat̄.
qz semp ⁊ ɔtinue mouet̄. ⁊ eadē rōe fons viuus
dr̄. Appetitus aūt iste q vigorē internū ⁊ vitam
opat̄ ī substātijs simplicib⁹. fundat̄ ī eaꝝ pricipijs
essentialib⁹. sicut. n. corporaliū pricipia sunt mā ⁊
forma. sic simpliciū actus ⁊ potētia siue qd ⁊ quo.
p appetitū enīz potētia actui ɔiungit̄ ⁊ pficit̄. Et
sic p appetitū mediū forma cū mā vnit̄ ⁊ actus ⁊
potētia vt fiat substātia: sic p appetitū fortē acutuz
⁊ vigētē potētia simplicis cū actu ipius ordinat̄.
vt fiat nō solū substātia. sz sba viuēs. vñ manife/
stū est principia vite fundari in essentialib⁹ rei pri
cipijs. Addūt tm̄ aliqua supra simplicia principia
substantie: principia substantie viuentis. Patet

ergo quid ē illud qd̄ vigorē facit ī substātijs sim/plicibus. ¶ Et q̄ vigor ille fundat̄ ī pricipijs earū essentialibus. ꝛ vitā opat̄. Pꝫ ēt quid viuere ad/dat sup eē in substātijs viuētibus. ꝛ q̄ motus sie/rus substātie simplicis ē vigēs appetitus q. vitā operat̄ in simplicibus. ꝛ ita vr̄ necesse ponere. q̄ pter appetitū aut desideriū īpossibile est aliquid reperire q̄ vigeat intrīsecus. ¶ Ad hoc ergo qd̄ primo obijcit ꝯ hoc scilꝫ q̄ aīa ē vita. ꝛ q̄ anima non est originalr̄ a seipsa ꝛc̄. dicendū q̄ vt supra tactū est. aīa dr̄ vita post ꝯcomitātiā cāsitatis: non p̄ idētitatē sbē. ¶ Ad aliud qd̄ seqt̄ dōm. q̄ vt ex dictis pꝫ. pricipia uite fundant̄ quodāmō ī pricī/pijs eēntialibus rei uiuētis. Vn̄ ab ipsis quodā/mō vita hꝫ originē. lꝫ. n. mā inq̄tū huiusmōi nō sit p̄ se actiua siue opatiua. tn̄ rōne qua hꝫ appeti/tū īclinatiuū ad actū: p̄ ōt eē origo quodāmō for/me. que ē oīno actiua siue in actu que ē vita. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q̄ forme nō ē forma ꝛc̄. dōꝫ q̄ hoc veꝝ est p̄ se loquēdo. s. in rōne qua forma ē informās: forma. n. p̄ se loquēdo. nō ē pfectibilis forma. neqꝫ forma ē pfectiua forme. sꝫ poti⁹ mā̄e siue existētis ī potētia inquātū huiusmodi. pōt tn̄ forma una eē origiale principiū alteri⁹ forme. for/ma. n. siue pfectio totius quodāmō originē hꝫ a forma q̄ ē forma siue p fectio mā̄e. ¶ Ad aliud qd̄ sequit̄. q. cā est nobilioris cōditōis eo cuius ē cā ꝛc̄. dōm q̄ hoc nō est ueꝝ de quacūqꝫ cā. sed de cā efficiēte ꝯpleta ꝛ sufficiēte. Principiū aūt ori/ginale vel nō de necessitate ē huiusmodi. sed po/tius ē deterioris ꝯditiōis eo cuius ē origo. ut pꝫ de limo qui fuit quodāmō origiale pricipiū cor/poris primi hois. Ad vltimū dōm. q̄ i multis for/tē aliqd eē a duobus qd̄ a neutro p̄ se. qd̄ aūt di/cit auctor sex pricipioꝝ. Siqs primā ꝛ scdā de/struxerit vtiqꝫ ꝛ tertiā destruxit que ex vtrisqꝫ efficit̄ ꝯiunctōne. intelligit̄ vbi aliqd ponit̄ esse ex vtroqꝫ aliquoꝝ diuisiꝫ sumptoꝝ. qd̄ pꝫ in casu in quo loquit̄. Intendit eīm determiare a quo dicit̄ aliqd suscipe magis ꝛ minus. ꝛ ponebāt quidā hoc eē a cremēto vel decremēto suscipiētis. qui/dā a cremēto ꝛ decremēto eius qd̄ suscipit̄. qdā ab utroqꝫ. s. ab hoc ꝛ ab illo. ꝛ in hoc casu dicit. q̄ si nō dicit̄ aliqd magis ꝛ minus a suscipiēte si/ue subiecto. neqꝫ ab illo qd̄ suscipit̄. sed forma uel qualitas nō suscipit ab utroqꝫ.

Articulus secundus.

Sequit̄ ingrere vn̄ uiuēs ex se alij uitā tribuit. s. illi qd̄ uiuit p̄ participatōꝫ. s. aīa corpi. Circa hoc ꝓcedit̄ sic. aug. ð ciuit. dei. xiij. c. ij. Viuit corp⁹ ex aīa cū aīa viuit in corpe. seu viuat ipa seu n̄ viuat ex deo lꝫ. vt habet̄ a phō. anima ē actus siue pfectio cor/poris phisici organizati. potētia uitā hn̄tis. cor/pus ergo uiuit ab aīa ut ab ea que ē eius pfectio. ꝛ aīa uitam tribuit corpi ut eius pfectibili. cū aūt illud quod ē perfectio tribuat aliquid perfectibili inquātū huiusmōi. vnde illi hoc tribuit. ē aliquo modo originalr̄ in ipso tribuēte. ergo uiuēs ex se habet aliquo modo originalr̄ unde tribuat uitā uiuēti per pticipationē. ¶ Itē cū viuēs per ptici/patōēꝫ recipit uitā a uiuēte p̄ se uel ex se. hoc ē p̄ aliqd qd̄ originalr̄ ē in ipso recipiēte. a sili uidet̄ ex pte dātis qd̄ ꝛc̄. Cōtra. sba diuidit̄ in subā spūalem ꝛ corpalē sicut aīal in rōnale ꝛ irrōna/le. Vn̄ idē ē genus distātie iter subā spūalē ꝛ cor/poralē. que ē iter aīal rōale ꝛ irrōnale. suba aūt uiuēs in se ē spūalis. viuēs p̄ pticipationē est cor/poralis. sꝫ aiali rōali nihil ē inditū neqꝫ hꝫ vn̄ tri/buat uel tribuere appetat aiali irrōnali. illud qd̄ ē in ipso nobilissimū uel iter nobilia illius potissi/muꝫ. eadē rōne uidet̄ q̄ nihil ē inditū sube spūali. neqꝫ hꝫ aliquid unde tribuat uel tribuere appe/tat substātie corpali. qd̄ ē in illo nobilissimū siue i/ter nobilia illius potissimū. cuiusmodi ē uita. Er/go uidet̄ q̄ nihil sit ī substātia uiuēte ex se vn̄ uitā tribuat illi qd̄ viuit p̄ pticipationē. ¶ Item actus uel pfectio nobilis reqrit pfectibile nobile siue cō/uenienter respōdēns. ergo cū uita sit ð pfectōibus nobilissimis. eius appetitus ē determinatus circa pfectibile qd̄ ē de genere nobiliū. talis aūt ē suba spūalis non aūt corpalis. ergo fixus ē eius appe/titus circa subam spūalem que uiuit ex se. ꝛ n̄ ex/tendit se ad illud qd̄ nō viuit ex se. ꝛ ita nihil pōt in se. vn̄ appetat attribuere vitā illi qd̄ viuit p̄ par/ticipationē. ¶ Itē ꝯditiones iste que sunt unitas. simplicitas. attestant̄ nobilitati coꝝ quoꝝ sūt cō/ditōēs. ergo cū forme minus nobiles q̄ uita ha/beant [illegible] determinatū circa unū ꝛ idē. nec diffun/dunt̄ nec extendunt̄ ad plura. multofortius videt̄ q̄ ita debeat esse de vita. hꝫ q̄ in quadā diuisio/ne siue vnitate habeat esse in vno materiali ꝛ non in diuisione ꝛ extensione ad plura. scilicet spiri/tuale ꝛ corporale. ¶ Itē quādo aliqua ꝓprietas cōmunicatur a duobus. necesse ē hoc esse media/te aliquo vno in quo cōueniunt. ꝛ non dico vno generali sed vno ꝓpinquiori. Sed substātia spi/ritualis ꝛ corpalis nō habēt conueniētiā nisi i ge/nere. nec vident̄ conuenire in aliquo ꝓpinquiori fm̄ q̄ requirit cōmunicatio vite. ꝛ ita uidet̄ q̄ ni/hil habet substāria spiritualis in se. vn̄ cōmunicet uitā corpali. Rn̄sio ad hoꝝ notificatōēm nota. q̄ sicut p̄ appetitū aīa ī se vigorat̄. sic p̄ appetitū in corpe qd̄ uiuificat uitā opat̄. p̄ appetitū. n. cor/pori vnit̄. ꝛ p̄ appetitū corpus varijs motib⁹ mo/uet vt ꝛ ipꝫ pficiat. ꝛ vt ipa ēt pficiat̄. qd̄ vt mani/festi⁹ fiat. modū vnitōis aīe cū corpe. ꝛ q̄re neces/sariū ē ipꝫ vniri corpi. videam⁹. Sciēdū ē ergo. q̄ appetitus ī sba simplici nec vigorē actualē facit nec vitā opat̄ ibi nisi cū pficit̄. Cū ā suo actui cō/iungit̄ ꝛ suo desiderabili vnit̄ ꝛ ī eius vniōē de/

lectat. pfectus ē et uitā opat. ide. n. uiget aīa et delectat. Sicut aūt dicit Auicē. delectatio cuiusqz uirtutis plena ē acqsitio sue pfectōis. cū dt caret suo desiderabili minuit aut deficit appetitus. et ita lāguet aut extinguit. vnde argumētū efficax sumit. q supra appetitū vita fundat. si eim oplero appetitu vita perficit debilitato debilitat et deficiente extinguit. aut sunt idē appetitus et vita. aut vnum est cā alterius. Quia ergo appetitus vitā non facit in actu nisi pficiat. in qbusdā vero nō ē cōpletus de se. sed aliquo indiget exteriori vt pficiat ex eis. vitā nō facit in actu nisi ei quo idiget oiungat et hec ē ratio quare suba simplex corpi vnitur ut videlicet appetitus suo desiderabili cōiungat. et sic in actu vigeat et vita i ea pficiat. Si. n. cōpletus eēt in se eius appetitus. nunq corpi eēntialiter vniret. per appetitū ergo corpi vnit et insepabilr seruet nisi sit defectus ex pte corpis. et vt per hoc suo actu oiūgat et pficiat p appetitū ēt varijs motibus mouet corpus vt ēt ipm pficiat et ipa perficiat. Et hec ē rō colligatōis aīe cū corpe. Quis hec ratio colligatōis multiplex sit et differens in diuersis. In quibusdam eim maior i alijs minor repit. vis colligatōis. in quibusdā eiz quodāmō idē ē viuere et vitā alij tribuere. vñ quarūdā animap et corpop ē quasi vita vna et vnū vite oplemētuz. vt in vegetabili et sensibili. he eim de se nō hñt aliquā differentiā vite. nisi quā otrahūt a corpore. vnde et sm vitā suā dependēt a corpe. et ita vita eop non ē sepabilis. In alijs vero vt i rōali non ē idē viuere qd vitā alij tribuere. Quis ab eo dē sit vt ab appetitu mō quo tactum ē. hec eim hz vitā ppriā que nō ē corpis. ab ipa tñ deriuat vñ tribuit vitā corpi. et iō hec sola ē sm suā vitam a corpe sepabilis. sic ergo pz. quō p appetitū vitaz corpi tribuit. et quō p ipm ē rō vnionis et colligatōis aīe cū corpe. et quō in diuersis diuersimode est. et ex his pz q. s. eodē vigore quo viuit anima vitā pōt corpi tribuere. ¶ Ad illud qd primo obijcit. quo videt oñdi. q nihil ē indiū sube spirituali vñ tribuat siue tribuere appetat vitā corpi ppter distātiam eop et c. dōm q licz sit distātia illop ea que tacta ē in opponēdo. inqtū hoc ē corporale et illud spūale. est tñ quidez illop ordo vt respectus. qui ē pfectōis ad pfectibile. vnde ē illorū appetitus mutuus. quo ē quedā rō colligatōnis eop adinuicē. qbus mediātibus ē influētia vite ab vno in aliud. licet ergo nihil sit indiū substātie spūali vnde appetat tribuere vitam corpali inquātum distāt vt corpale et spirituale. inquātum tamē est appetitus huius pficiēdi illud. et etiam in perficiēdo illud sibi pleniorē acquirere perfectionez habz aliquid vnde sibi vitā appetit tribuere. ¶ Ad illud qd sequit dicēdum. q ē aliqua substātia spūalis. cuius pfectio nullo modo depēdet aliquo modo a corpali. Est et alia cuius perfectio aliquo mō depēdet. qz ergo appetitus rei nullo mō terminat nisi adepta ipsius pfectōe illius sube. spūalis appetit⁹ cuius pfectio depēdet aliquo mō a corpali. n terminat nisi in oiunctiōe cū sba corporali. In nullo ergo deteriorat conditio uite ex hoc q odītio sbe spūalis uiuētis ē. vt oiungat cū sba corpali. a cuius oiunctōe pleniorē sortit pfectionē. imo meliorat. Nobilitas ergo hui⁹ actus q ē uita. nō ipedit q appetitus sbe spūalis uiuētis ouenienter se extendat ad hoc q vniat cū suba corpali. ¶ Ad illud qd sequit dōm q uerum ē q unitas attestat nobilitati. cuius odītio i nullo deteriorat ex ipsius vniōis multiplicatōe imo magis pficit et pfectior oñdit. sic pz d luce cui⁹ vnius ipius multiplicatōe pficit et pfectior oñdit. Silr ē in pposito. Uita. n. vt tactū ē ex oiunctōe sbe spūalis cū corpali ex qua quodāmō multiplicat i sba corpali. magis viget et efficit iocūdior et pfectior. Nec hec multiplicatio aliquid tollit de vnitate ipsius uite. cū semp illa sit una que ē sbe spūalis. sz est cā pfectionis illius et ostēsio nobilitatis. ¶ Ad illud qd sequit dicēdū. q sube spūalis. s. anime et corpalis que ab anima pficit. est ouenientia qdam pter illā que ē gnālis. que attēdit in multiplicitate potētiap siue virtutū opatiuap ex pte anime. et multiplicitate naturap siue ptiuz organicap ex parte corpis. vt. n. supra tactū ē. corpus humanū inter oia corpa oppositissimū ē. et hoc regrit pp hoc q aīa que ē pfectio eius et motor. est multap operationū effectiua. quap cū nō possit aīa eē effectiua p se. imo necessariū ē ut exerceant p corp⁹. necesse ē ut corp⁹ huiusmōi multiplicitatē hēat organorū. Preterea oueniūt i mutuo appetitu pfectōis. appetit⁹. n. corpis ē ut ab aīa pficiat. silr et appetitus aīe ē ut corpus pficiat. et illō pficiēdo pleniorez sortiat pfectōez. Iste dt appetitus mutuus est [illegible] colligatōis illop adinuicē et cōcatōis uite.

Questio. xcij. cuius ē uita ut pprij subiecti.

In progressu quisitōis de uita tria pponebant querēda. Primo quid ē uita. Scdo a quo est uita. Tertio cuius ē uita. Iam determinatū ē d duobus. seqt determinatio. s. cuius est uita ut subiecti pprij. Primo ergo querit utrū uita sit in natura icreata. Secūdo querit utrū uita creatoris et creature in aliquare oueniāt. Tertio utrū uita sit i creatura corpali an tñ in spūali. Quarto supposito q i corpali. utrū sit i corpibus supcelestibus. Quinto utrū sit i animalibus que carēt sanguie. Sexto utrū sit in embrione uel in humoribus.

Mēbrum primuz.

Circa primū quo querit. vtrū vita sit in deo. v̄l diuina increata? Q̄d sic vr̄. Na dama. i li. excepta diuina. Tres sūt spēs vite. plātatiua sensitiua itellectiua. Item aug. in li. de fide ad petrū. Deus nāliter vita ē. Itē dani. xiiij. Nō colo idola manufacta s; viuētē deū qui fecit celū ꝛ terrā. Ex his [illegible] ꝙ in deo ē vita. ¶ Itē ꝙ solus deus viuat sic. ꝭm phm. Viuere viuētis ē eē. ergo viuētis eēntia ē eius vita. ergo illud solum viuit cuius essentia ē vita. hoc ē solus deus. ¶ Itē li. de mo. cor. Oportet nosse qm̄ vita actio ē. ꝛ vita ē eē viuentis. ergo viuentis eēntia ē sua actio. ergo illud solū viuit cuius sua essentia ē sua actio. hoc ē solus de⁹. In oi. n. creatura differūt eēntia. vt⁹ ꝛ actio. vt vult aug. Cōtra. vita addit sup eē. in illo ergo in quo nihil additur. ad eē hoc ē illo. de quo dr̄. iij. Exo. Ego sum q sū. non ē vita. Si. n. aliquid eēt in ipso qd̄ adderet ad eē esset in ipso ꝯpositio aliq̄. ¶ Itē vita cadit sub aliq̄ dr̄ia entis. vn̄ ꝯbit ens cui ꝯuenit i genus. cor. n. que ꝯtinent in genere. quedam viuūt. quedaz nō viuunt. ergo non ꝯuenit illi qd̄ nō ē in genere. s; supra omne genus. s. deo. ¶ Itē esse viuentem ꝛ hr̄e aiaz ꝯuertunt. Dicit. n. in li. d mo. cor. aiatus ꝛ viuens ad seinuicē paria sūt. s; de⁹ non hz aiaz. ergo ꝛc̄. ¶ Item [illegible] quo ē vita ē appetitus ꝛ desiderium vt ex dictis pz. sed in nullo ē desiderium alicuius quin sit indigētia respectu illius. s; i deo nulla ē indigētia. ergo ꝛc̄. ¶ Itē ꝭm bern̄. vita est motus internus ꝛ hoc vite ꝯuenit p se. sicut illud qd̄ ponit in eius rōne. ergo ꝯuenit omni habēti vitā. s; in deo non ē motus. ergo ꝛc̄. ¶ Itez dicit dyoni. de diui. no. c. j. sup eēntialitez diuinā. neqz vt v̄bum aut virtutē. neqz vt animaz aut vitā aut essentiam laudare est iustum. sed omnia que sunt i sunt essentialitate diuina. i. deo deū reddunt laudabilem. ergo neqz anima neqz vita sunt in deo.

Rn̄sio. dicendū ꝙ in deo ē vita non [illegible] dr̄iam aliā. sed ipse ē suum vita ꝛ suū viuere. ꝛ tāto nobilior est eius vita quāto simplicior. qr aūt diuinuz eē est simplicissimū nihil hn̄s de passibilitate admixtum: iō ē in plena actualitate ꝛ vigore. qr ergo vita ē q̄dam vigor internus. ꝛ viuere ē vigē quoddā vt supra tactū ē. hinc ē ꝙ in deo ē vitam repire. ꝛ in vltima pfectione rōne pretacta. vnde rōnes p illa pte ꝯcedēde sunt. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcitur ꝙ viuere addit supra eē ꝛc̄. dōm ꝙ hoc verū est in eis in qb⁹ vita ē p dr̄iaz aliquā. ita ꝙ differt in viuente illō ꝙ viuit ꝛ quo viuit. hoc aūt ē in rebus creatis que habent passibilitatem ꝯmixtam eē actui. solus aūt deus ē i puritate act⁹. siue actus purus: ꝛ iō in ipso viuere non addit esse. sed sua eēntia est sua vita. ¶ Ad aliō qd̄ obijcitur. ꝙ vita ꝯbit [illegible] aliqd̄ genus entis ꝛc̄. dicēdū ꝙ ē duplex vita. vna. s. q̄ ē origo ois vite que nō cadit sub determinatōe tpis vel motus. s; ē eterna. ꝛ hec ē p se viuifica ꝛ substātifica. Alia ē vita que ē pticipata p distinctionē ꝛ ꝓprietatē ꝯuenientem vnicuiqz viuēti. Prima vita ē causalis siue eā scd̄e. Vn̄ dyoni. de diui. no. iij. c. de vita. nunc laudāda ē laudabilis vita eterna. ex qua p seipaz vita ꝛ ois vita ꝛ a qua in oia vbicūqz vitā participantia. viuere ꝓprie vnicuiqz exseminat. ꝛ post. ꝛ sicut in ente dicimus ꝙ eiusdē eē ē causalis. sic ꝛ ibi. Itē qr ꝛ p seipsā vite ē diuina vita vitalis ꝛ substantialis. vt habetur a ꝯmentatore ꝯ(n)tagēris eēntia dī diuina. Unde vult dicē. ꝙ sicut eiusdem ē eē causalis ꝛ diuinus. sic p seipsaz ē vita diuina. ꝛ post subdit. ꝛ ois vita ꝛ vitalis motus ex vita ipsa que est sup oēm vitam. ꝛ omne principium totius vite. Vita aūt p(ri)o mō sumpta ē nāe increate. scd̄o mō sumpta create. Prima ē super oē genus nec cadit sub aliqua dr̄ia. que cadit i genus. s; ē idē cū eo qd̄ ē simpliciter ꝛ p se vt pz ex v̄bo dyoni. Scd̄o mō sūpta trahit in gen⁹. ¶ Ad illud qd̄ sequit. s. qd̄ viuere ꝛ hr̄e aiaz ꝯuertunt. dōm ꝙ sicut descendunt scīe sic ꝛ vocabula sciētiaꝝ. Auctor aūt li. d mo. cor. inquirit i illo d vita que hz esse i corporibus. ꝛ d illa veꝝ est ꝙ aiatum ꝛ viuens ad seinuicem paria sunt. sed generaliter loquēdo nō ē veꝝ. spūalis. n. creatura [illegible] intellectiua viuit lz animā non habeat. ¶ Ad aliō qd̄ sequit dōz. ꝙ est appetitus rei distantis. ꝛ ille appetitus hz ānexā impfectōem. est ꝛ appetitus rei indistantis. ꝛ hoc pōt eē dupliciter. vel qr cōiungit appetitus appetibili. vel qr ē idem p eēntiaz. q̄nqz. n. est appetitus ꝯiunctus appetibili. tn̄ est aliud p essentiaz ab illo. q̄nqz aūt idē est appetitus ꝛ appetibile p essentiā. ꝛ hoc est in primo. vbi idē ē delectās ꝛ i quo delectat fruens ꝛ quo fruit. vbi aūt ē talis appetitus nullus ē defectus. sed vita pfecte delectabilis nullo indigēs. existēs in fine nobilitatis ꝛ delectatōis. qualis est i p(ri)o ꝛ sūmo bono. ¶ Ad aliō qd̄ seqtur ꝙ vita ē motus ꝛc̄. dōm ꝙ illa p̄dicatio [illegible] causalis. qr vita est cā motus sed quedā ē vita. que ē principium siue cā motus i ipso viuente. quedā in alio. Illa que est pricipium motus in ipso viuēte hz impfectōz ꝯiunctā. qr motus passio ātestat impfectiōi. sed qr deo non ꝯuenit nisi qd̄ ē perfectionis iō vita i deo est principiū motus. non quo deus moueat. sed q̄ oia mouet ꝛ viuentia viuificat. pp qd̄ vult dyo. diuina vita ē vital' causalis ꝛ substātialis. i. viuifica ꝛ substātifica. Et ꝭz boe. stabilis quoqz manēs dat cūcta moueri. Ul' si. videat dōz ꝙ vita sit motus eēntialiter ꝭm ꝙ motus internus ē vigor appetitus. dōz ꝙ illa rō bern̄. Vita ē motus internus ꝛc̄. est vite. que differt p essentiam ab eo qd̄ viuit eadez vita. ¶ Ad illud dyoni. quo vr̄ ꝙ vita nō sit in deo pz rn̄sio p hoc qd̄ sequit ibidez

obiondit. q nolandus est deus oim ablatõe sine negatiõe. suppositõe τ causalitate. Uñ intētio est auctoris oñdere neq3 vitā neq3 alia dicta d deo ppric in ppria acceptiõe sūpta deo cõuenire. Uñ cõmētator ibidē. Rō in hoc vniuersaliter studet ut suadeat certisq3 ueritatis insligatõibus approbet. nil d deo ppric dici posse. qñ superat omnē itellectū. oẽsq3 sensibiles intelligibilesq3 significatões. q2 melius nesciēdo scit. cui⁹ ignorātia ē vera sapiã. q verius fideliusq3 negat i oib⁹ q3 affirmat. qdcūq3 eniz d ipo negaueris vere negabis. siqdē sue approbaueris hoc vel hoc illū eē. falsitatis redargueris. q2 oim q sūt q dici vl itelligi pñt. nihil ē. ¶ Ad illa q obijciebant p alia parte gbus ocludit. q solus deus viuit. dõz q illud argumētū nõ valet. viuere ē eē uiuētis. ergo vita ē eēntia uiuētis. nec ē hic locus a piugatis. Nō. n. hz vita ad viuere sicut eēntia ad eē. vita eniz τ viuere nõ differūt nisi in mõ noiandi. q2 vita est act⁹ sicut τ uiuere. eēntia. n. q ē ipa quidditas rei. dicit ipaz rei subaz. esse vero actū. eē eniz ē actus entis. Preterea cū dicit. viuere ē eē viuētis. esse tal viuētis. vt est uiuēs. nõ vt ē sba. Cuz infert ergo. vita ē essentia viuētis. ibi sumit essentia vt est qdditas rei q viuit ñ vt dič qdditatē act⁹. quo uiuēs ingñti viuēs ē in actu viuēdi. Uñ nõ ē debita piugatio in argumēto. vñ in argumēto nõ infert essentia de eēntia. sicut ppomt actus d actu. imo ē duplex desect⁹ ibi. vnus ex hoc q infert essentia de actu. vita. n. actus ē alius. ex hoc q sumit eēntia in cõclusione. ut est qdditas rei. q subest actui uiuēdi. nõ ut dicit quidditatē ipsius actus. ¶ Si obijcit adhuc q uita est eēntia uiuētis. p hoc qd dicit dyoni. c. de uita. si dixeris qlecūq3 uitaz aut uite principiuz aut uite eēntiaz. ex ipsa. s. pria uita uiuit. τ ibi cõmētator. Uite essentie intelligibiles sūt uirtutes τ nostre aie. essentia quippe cum sint uitā hñt ut nīm quādā atq3 subiectā τ ipaz spēz que uite est existentē. vnde et uiuificant corpa aie Ecce qd in textu dicit essentia uite. in cõmēto dicit intelligibles uirtutes uel intelligentie sunt essentie uite. Ratio est ad hoc. q essentia uite dicit substātia in qua radicat uita in trāslatõe abbatis ē substātia uite. s3 in cõmēto dī essentia qppe cū sint uitā hñt τ ē loquit de aiabus nīs ibi dicit plane. q anime nostre uita sunt. ¶ Respõsio predicatio illa non est p cõueniētiaz idētitatis. s3 potius per pueniētiaz relationis actus ad substātiaz uel effectus ad cām. sub hoc sensu aie nostre sunt uite. i. sunt substātie in quibus sūt radicate siue substātificate uite. τ que sunt principia uite corporibus. τ hoc dicit textus qui. q est sm trāslationē abbatis. Si dicas vite pricipiū aut substātiā ex ipa. viuūt τ uiuificāt. dicit eniz aiaz nostrā esse substātiaz uite q uiuit τ pricipiū uite inquātuz uiuificat corpora. τ utrūq3 esse a prima uita. Unde dicitur i textu ex ipa viuūt τ viuificant. viuūt in se τ viuificant corpa sibi subiecta. vt dič omētator. Ex his pz respõsio ad illud qd sequitur.

Membrū secundum.

Secūdo qrit vtrū vita pueniēs creatori τ vita pueniens creature in rē aliq̄ vna pueniāt. Qd pueniāt videt sic. q̄cūq3 sūt adinuicē ppabilia pueniūt in aliquo vno. pticipantis. n. ad nõ pticipans nulla est ppatio. s3 vita increata τ creata siue dei τ creature ppabiles sūt adinuicē sm prius τ posterius plus τ minus. ergo pueniūt i aliquo vno. ¶ Itē oē creatū ē vestigiū τ silitudo sue cāe. Uita creata ē causata ab increata. ergo ē vestigiuz τ silitudo eius. s3 silitudo aliquoꝝ ē pueniētia coꝝ i aliquo vno. ergo vita creata τ increata pueniunt in aliquo vno. ¶ Itē oē exēplar puenit cū exēplato vita icreata ē exēplar vite create. ergo vita icreata puenit in aliquo cū icreato. Ad oppositū sic. queciīq3 pueniūt τ nõ sunt simplr idē. penes unū pueniūt τ penes aliud differūt. ñ eim penes idē pueniūt τ differūt. si ergo uita icreata τ creata p aliqd pueniūt p illud ñ differunt. ḡre p aliud ergo i uita icreata ē vnū τ aliud. ergo ñ ē oio simplex qd ē ipossibile. ¶ Itē si uita icreata τ creata pueniūt. nõ i noie tm̄ s3 i aliq̄ re vna p nomen signata. ergo illa res nec ē simplr uita icreata nec creata. s3 aliq̄ res nāliter prior illis. qd ē ipossibile. ¶ Ad hoc dõm q differt vnū vniuocatõis τ analogie. vnū. n. uniuocatõis ē. qñ vnū inest pluribus vniens illa i qua re vna priore illis nāliter. Sic aūt nõ pueniūt vita increata τ creata. vnūz aūt analogie ē qñ vnuz inest plurib⁹. ita q alicui coꝝ prio τ principalr in quo est pria origo oim alioꝝ. alijs vo posterius τ secūdario. τ p modū quo descēdūt ab origine pria. τ tale vnū nõ unit ea gb⁹ inest in aliq̄ re una nāliter priore illis. sed tota prioritas ē i aliquo coꝝ nāliter sicut in cā respectu causati. τ istud vnuz lz nõ sit penitus vniuocū. nõ ē penit⁹ eguocū. s3 mediū. τ dī analogū τ sic uita creata τ increata pueniūt i aliquo uno. q aūt uita increata sit origo aliaꝝ oim τ cā. pz ex vbo dyonisij supradicto. Cū ergo querit. vtrū uita creatoris τ creature pueniāt in aliqua re una. Dicēdū q pueniūt in re vna vnitate analogie ñ vnitate vniuocatõnis. ¶ Ad illa que inducunt p prima pte qbus uidet osidi q pueniūt in re aliq̄ vna. cū rõne que sunt ppabilia cuz ratione similitudinis. que est vestigij ad illud cuius est. vestigiū. cū rõne pueniente exemplati τ exemplaris bene pñt pcedi. sm q res dicit vna vnitate analogie. nõ aūt sm q ē vna vnitate vniuocatõnis. neq3 eniz ppatio neq3 similitudo. neq3 pueniētia q ē creati ad increatū cõcludit vnitatē vniuocatõis. Si autez oppont per vbum pbi dictus. q

solum vnihocu est cpparabile. Dicit q sibi sumitur vniuocu nomine extenso. sm q et puenit analoge. facta exclusione solius equiuoci.

Membrum tertium.

Equitur inquirere vtrum in corporalibus creaturis sit vita qua viuunt. q sic pz sup illud marci vlti. Predicate euangelium omni creature. dicit greg. omnis creature aliqd habz homo. hz nanqz ee commune cum lapidibus. viuere cu arboribus. sentire cum animalibus. ex quo pz q arbores viuunt et animalia. ¶ Item vegetari: sentire: intelligere. sunt actus pscquetes ad actum viuendi siue qui e vita. nec insunt alicui cui no inest vita. vnde in li. d mo. corpus viuit et uegetatur. aia sentit et mouetur. discernit et intelligit. et que ex eis oriunt no facile mirabilia efficere habent. et horum potentiarum hec prima distantia e. q vita quasi preuia cetere sequunt. sine qua ceterarum nulla in esse possibile est. Si ergo hi actus sunt ceterarum corporalium. qd pz manifeste de actu uegetandi et sentiendi. q sunt actus plantarum et brutorum. similiter pz de actu intelligendi per dbum phi dicentis qui dicit animam intelligere. nihil aliud e q si diceret animam texere vel edificare. Relinquitur ergo q actus viuendi siue qui e vita sit creaturarum corporaliu. Contra. vita e forma siue actus precipuus. et maxie essentiali substantie spualis. s. angelorum et aie ronalis. qd aut e substantijs spualibus precipuum et maxie eentiale. no puenit substantijs spiritualibus. sicut nec econuerso. ergo corporales substantie n viuunt. ¶ Item inter oia que in genere actuu precipue et pprie et essentialiter pueniunt substantijs spualibus cuiusmodi sunt. discernere: sapere: diligere. prius et eentialius puenit actus q est vita. si ergo actus discernendi: intelligendi: sapiendi: diligendi no sunt actus corpales. neqz corpalibus creaturis pueniunt. multo fortius nec actus qui est uita. ¶ Item ut dicit aug. p maximinu. In illis que mutantur nonnulla mors e ipa mutatio. Sz creature corpales continuas sustinent mutatoes. utpote mutatoes generatois uel corruptois: uel augmentatois uel diminutois: uel alteratonis uel loci mutatois. ergo ut uidet sunt in ptinuitate mortis. ergo no viuunt. ¶ Item si creature corpales viuunt. que e dria uite corpaliu creaturarum et spualium? spuales creaturas dico. homies et angelos. Rnsio. ad ppositi manifestatioem notandum q e dria uite multiplex. trahitur. n. in spes. sm q uariatur appetitus i simplicibus substantijs siue spualibus et corporeis. sicut. n. supra tactu e. appetitus sube spualis nisi suo actui piungatur: et sic pficiatur: nec in se uiget nec uita opatur. Un ex piunctoe cu suo desiderabili i se niget et quasi suscitatur ad uita. cu aut caret suo desiderabili. aut languet uita aut extinguitur. Sz intelligendu e q n vno mo appetitus iste pficit sed differenti. et sm hoc varias vite drias opatur. Aut eniz iste appetitus i subiijs simplicibus intrinsecus oio finitur. aut totaliter intrisecus terminatur. aut partim. Si primi: sic. si aute intrisecus totaliter finit vt nullo penitus idigeat. neqz pp ee neqz pp bene ee. sed i se et ex se hz quicqd requirit ad ee et ad bene ee. vtpote vbi e ide appetitus siue appetes et appetibile. siue fruens et quo fruitur. tunc e vita p se et sm se delectabilis et pfecta. s. i sine perfectois et nobilitatis sicut i pmo bono et summo. Si aute totaliter extrinsecus terminatur. vtpote ad aliquod quo idiget ad ee. et sine quo neqz et vita ee pot. tunc e vita ipsa minime delectabilis et mime pfectois. vt i vegetabilibus et sensibilibus. Unde dyoni. de diui. no. c. de vita. aialia oia et germina sm nouissimam psonantia vite hnt viuere. Cum aut appetitus ptim terminatur extrinsecus ptim intrisecus. tunc aliquo indiget n ppter vita sed ppter vite illustratoes et delectatoes. hoc e no pp esse sed pp bene ee. illud aut quo indiget aut seipo pot adipisci. i. sine aliquo corpe sibi vnito. et sic e vita in angelis. aut seipo no pot sz indiget vnione cu corpe ut illud possit adipisci. sic e vita aie ronalis. Unde dicit auice. q aia vnitur corpi ut pficiatur. ¶ Item notandu q appetitus substantie simplicis terminatur extrisecus qn indiget aliquo extrinseco sine quo n e in sua perfectoe. Sz hoc pot ee multipliciter. illud aut extrinsecu pot esse ut res uel rei spes siue similitudo uel vtruqz. quia suba spualis cuius e vita. aut indiget re nu a qua depedet qtum ad essentia aut spe rei qtum ad illustratoez et bene ee. Si aut illud extrinsecu quo idiget sit solumo res a qua depedet eentialiter siue sm essentia. tunc e vita uegetabilis. Si aut illud extrinsecum sit res a qua depedet qtum ad eentiaz et spes siue similitudo rei a qua depedet qtum ad illustratoez. tunc e vita sensibilis. suba aut aie sensibilis eentialiter depedet a corpe. et qz vita i sensibilibus e cognitiua no solu re siue corpe idiget: sz specie rei siue similitudie. vis aut sensitiua e biptita. hz. n. quosdam sensus ppter ee. quosdam pp bn esse. quosda pp vita. quosda ppter illustratoem vite. Un duplici pricipio naturali indiget. s. calore et luce. siue qualitate feruida et luculenta. Scdm augu. calore siue qualitate feruida ppter uitam. luce siue qualitate luculenta ppter vite illustratoem. qualitas autez luculenta est i cerebro vnde e origo sensuum. dicit enim aug. vij. sup gen. ad lram. Omnis caro habet aliquid ignis. non solu feruida qualitatez cuius sedes e in iecore et i cerebro. verz et luculenta qua velut eliquari. siue subuolare oidit in excelsum cerebri locu tanqz in celum corpis nri. vnde et radij emicant oculorum et de cuius medio velut centro quodam. no solu ad oculos: sz et ad sensus ceteros tenues fistule seducuntur ad aures scilz ad nares ad palatu ppter audiendu olfaciendu

atqz gustandū τc. τ dicit phs li. de aia. sine igne
nō ē sentire aliqd extrinsecū quo indiget substan
tia spūalis sicut ē res a qua depēdet quātum ad es/
sentiā. sz similitudo quātum ad illustratōem que est
vita rōnalis. vita. n. rōnalis nō depēdet ēētia/
liter a corpe. indiget tn̄ rei specie ppter bene esse
vel ppter illustratōem vite que fit p rei similitu/
dinē: que accepta ducit ad aliud τ facit cognitio/
nē que ē vite illustratio. τ ideo hec vita ē sepabi/
lis. vita ergo ista continet quodāmō sub duplici
mēbro diuisionis predicte. qz τ vita, eius interi/
us ē terminata. τ nō termiata interius quātum ad
eē termiata quo ad bene eē nō terminata. Simi/
liter ex pte creaturaꝝ corporeaꝝ variat appeti/
tus sm variatōem animaꝝ a qbus vitā habent.
vnicuiqz enim corpi inditus ē ab eius cā propri
us appetitus respectu sui delectabilis siue sue pfe
ctionis qua vitam participat. sicut ex pte perfi/
ciētis formaliter ē inditus appetitus respectu sui
pfectibilis. τ ex isto duplici appetitu ē colligātia
coꝝ adinuicem. Concedēde ergo sunt rōnes q/
bus ōndit qꝫ i corpalibus creaturis ē vita. ¶ Ad
illud tn̄ qd̄ psuasum ē. qꝫ actus itelligēdi sit actus
corpis. per vbuz phi q dicit animā itelligere τc.
dōm qꝫ duplex ē intellectus. s. fantasticus τ pmi/
xtus fantasie. qd̄ ergo dicit phs q dicit aiam intel
ligere τc. intelligit de actu itellectus fantastici q n̄
exit a potētia nisi i adminiculo sensus τ fantasie.
qz igit sensui fantasie deseruiūt organa corpalia.
ꝯuenienter attribuit actū huiusmōi ipi cōposito
ex aia τ corpe. Aliter adt ē de actu intellectus im
permixti fantasie. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcit ꝯ
hoc. dōm qꝫ illud qd̄ ē essentiale substātie spūali.
bene pōt participari siue cōmunicari corporali.
aia enim eētialiter viuit. corpus aiatum p parti
cipatōem seu cōicatōem. aia enim pficiens cor/
pus cōicat illi vitā. huiusmodi aūt cōicatio atte/
stat nobilitati creaturarū τ bonitati. nobiliores
enim creature que eētialiter eaꝝ sunt cōicant
alijs p influentiā quādā vel p multiplicationem.
sicut corpa supiora inferioribus τ substātie spi/
rituales corpalibus. sz illud qd̄ ē eētiale τ preci
puū substātie spūali nō ē eētiale τ pcipuū cor/
porali. bene tn̄ ē illi aliquo mō cōicabile. Vel pt
dici sm dyoni. c. de vita. qꝫ solus deus eētialiter
viuit cuius vita ē eētia. creature aūt p pticipatio
nē. qz eaꝝ vita nō ē eaꝝ eētia. Sz quedā partici
pāt vitā a prima vita vt sube spūales. Vn̄ dyo. c.
de vita. Laudāda ē laudabilis vita eterna ex q̄ p
seipsam vita ē omnis vita τ a qua omnia vtcunqz
vitā pticipātia. viuere ppzie vnicuiqz ex seminat.
Sz corpales creature pticipāt vitā ab aiabus.
Unde dyo. c. de vita. Siue intellectualez dixeris
siue rōnalem siue nutritiuā τ actiuaz siue qualē/
cūqz vitā. aut vite pricipiū aut vite eētiā. ex ipsa
viuit τ viuūt que ē sup oēm vitā. Sup illud vite
principiū ꝯmētator. vite principiū ait. dicimus no
strā aiam sensibilēqz. Ipse quippe principiū sum̄
vite. his que p ea i aiā incipiūt moueri corpib⁹.
τ hoc ad idē redit qd̄ supra tactū ē. qz sube spi/
rituales lz n̄ eētialiter viuant eo mō quo deus.
eētialr tn̄ viuūt. qz vita ē illis eētialis. Non sic
ē de corpibus qbus vita cōicat influētiā a sub/
stātijs spūalibus. i. aiabus. ¶ Ad illud qd̄ sequit
dōm. qꝫ aia seipsa ē actus uel pfectio corpis orga
nici τc. nō sui pte vnde seipsa. cōicat vitam corpi
cuius ē actus. sm phm oportet accipe qd̄ ē in pte
i toto viuente corpe. simile nāqz hz sicut pars ad
ptem. sic totus sensus ad totū corpus. Unde ē ali
quis actus ab aia ipsa i corpe indistīcto. sicut vi
uere. non. n. viuit alia pte vite oculus quā auris. si/
cut alia spē sensuū sentit. actus ergo qui ē ab ipsa
sm se totā cuiusmodi ē viuere. cōicat corpi τ toti
corpi. sicut aia illius totius ē pfectio. similr actus
qui ē a pte siue potentia aime que est pfectio ptis
cōicat pti sicut audire videre τ huiusmodi. Sed
actus itelligendi τ q ad actū itellectus sequūtur
nō pñt corpi cōicare. qz ps aie intellectiua neqz
corpis neqz ptis corpis ē actus. ut vult phs. licet
ergo actus viuēdi sit pcipuus actus. τ maxie es/
sentialis substātie spūali. i. aie. tn̄ qz ē actus aime
sm se que est perfectio corpis corpi cōicat. actus
aūt itelligēdi τ q ad ipm sequunt. qz n̄ ē actus aie
rōne alicuius ptis seu potētie aie que ē actus cor
poris uel ptis illius: corpi nō cōicat. ¶ Ad illud
qd̄ sequit. s. qꝫ corpa que ꝯtinuis subiacent muta
tōibus nō viuūt. qz nōnulla mors ē ipa mutatō.
Ibi sumit mors p declinatiōe siue tendētia ad n̄
eē. Vn̄ dicit nōnulla mors. i. aliquod genus siue
modus mortis. Vn̄ intellectus vbi augu. ē qꝫ illa
q̄ subiacēt mutatōibus. si sibi eēnt derelicta defi/
cerēt τ i nihilū declinarēt. vn̄ mors sm itellectū
vbi supradicti. nō dicit priuatiōem vite. sz qꝫ hic
intēdit de vita. sz potius sumit p oppositōem ad
imortalitatē. De qua. j. thi. vi. q solus hz imorta
litatē. De qua aug. li. j. de tri. cū aia mō quodam
imortalis eē df. τ sic n̄ dicit solus hz imortalita/
tem nisi qz vera imortalitas incōmutabilitas est.
quā nulla pōt habere creatura. uel mutatio dicit
nōnulla mors. qz mutatio facit aliqd nō eē in re
mutabili. qd̄ aū erat. de hoc. j. li. sent. viij. dist.
iiij. etenim ait. ¶ Ad vltimū quesitū responsio
ex pdictis. s. ubi tactum ē de dfia uite corpalium
creaturaꝝ τ spūalium.

Membrum quartum.

Equit inquirere. vtrū vita sit in cor/
poribus supcelestibus. Quod sic vr.
In. scdo de celo τ mūdo df. Scien/
dū ē qꝫ primus orbis principium nō
potentie τ causa in vita cuiuslibet viui plus quā
alij orbes. τ dicit ibi cōmentator. isti orbes non

tribuẽte vite eorũ q̃ sunt hic nisi p stellas. cũ sit vitã
ꝙ nobiliora q̃ sunt illic. sunt stelle. principia q̃ sũt
in istis orbibus sũt viua ⁊ sũt principia vite que
ẽ hic. Ex his vr̃ ꝙ stelle sint viue. si. n. orbes sunt
cã ⁊ principia vite p stellas: ergo stelle sunt cã ⁊
pricipiũ vite que ẽ hic: ⁊ pricipia que sunt in istis
orbibus. s. stelle sunt viue. vt ipse dicit. ergo. ⁊c.
¶ Itẽ nulla cã efficiẽs pricipalr ⁊ per se ẽ minus
nobilis causato. corpus celeste est cã efficiens p
▪ ⁊ principalr tam vegetatiue q̃ sensitiue. vt vult
aristoteles in multis locis: ergo corpus celeste ñ
est minus nobile vegetatiua ⁊ sensitiua. Sz oẽ ñ
hñs vitaz est minus nobile vita: ergo corpus ce
leste nõ ẽ nõ hñs vitã imo de necessitate hz eaz.
¶ Itẽ oẽ generãs hz speciẽ rei generande apud
se. ⁊ efficiẽs vel pducens rei pducẽde. sicut dicit
aristo. ⁊ ẽt auicẽ. sup. xi. prime phie. Species ẽt
rei viuẽtis nõ põt eẽ nisi apud viuẽtẽ. cũ species
rei nõ sit minus spũalis ĩpa rei sz magis vĩ eque
cũ ergo corpora supcelestia sint pducentia in eẽ
res viuentes ergo ⁊c. ¶ Item nihil dat qd̃ ñ hz.
sed omne dans vel agens habz illud qd̃ dat siue
agit vel vniuoce cuz recipiẽte. vel aliquo mõ ex-
cellentiore. sed nullus est modus excellentior ha
bendi vitaz q̃ viuendo: igitur ▪ aliquid dat vitã
vel agit in aliquo. necesse est ꝙ viuat. ¶ Itẽ aug.
x. ɔfessionũ. nullũ corpus. s. tñ corpus. corpori
vitaz prestat. sed generãs siue pducens aialia ex
putrefactiõe siue materia putrefacta. nõ est nisi ce
luz cũ stellis ⁊ virtutibus que agunt in ipa mã pu
trefacta. ergo celũ cũ stellis ⁊ virtutib⁹ celestib⁹ ẽ
res viuens. ¶ Itẽ corpus natũ ẽ ad formã ⁊ cor
pus nobilius ad nobiliorẽ. sz corpus celi ẽ nobi
lius q̃ corpus plante vel bruti. ergo corpus celi
natũ ẽ ad nobiliorẽ formaz. sz tam corpus plante
q̃ corpus bruti natuz ẽ ad formã que est vita: er
go corpus celi natũ ẽ ad formaz nobiliorẽ: sz tal̃
nõ põt eẽ nisi aliqua vita. ergo corpus celi natũ
ẽ ad aliquã vitã. cũ ergo nã nõ agat frustra neqz
deficiat a necessarijs, relinquit ꝙ viuũt ⁊ habent
vitã. ¶ Itẽ. xi. prime phie dr̃ ꝙ pricipiũ mouens
celũ mouet. sicut mouet desideratũ ⁊ itellectũ. ex
quo põt argui cũ cõmentatore. ꝙ celũ ẽ anima-
tũ. qr si mouet celũ sicut mouet desideratũ ⁊ itelle
ctũ. tunc illud mobile qd̃ mouet ab illo. s. celũ est
desiderans ⁊ intelligẽs. ergo ẽ animatũ. Cõ-
tra. nõ ẽ nisi triplex uita creata. s. uegetatiuã qua
uiuũt plante. Sensitiua qua uiuũt aialia. Intelle-
ctiua qua uiuũt angeli ⁊ hoies. Si ergo celestia
corpora neqz sunt plante neqz aialia neqz angeli
vel hoies. relinquit ꝙ nulla istaꝝ vitaꝝ uiuũt. ⁊
ita nõ uiuũt. ¶ Itẽ incidẽter hic põt q̃ri. quare ñ
est hic nisi triplex uita. Rñsio. ꝙ corpa celestia
nõ sũt viua. hec aũt questio nõ sine rõne dispu-
tatur a theologis. qr positio qua quidẽ ponebãt
celos hñe vitaz, heresim inducebat. ex hoc enim
ponebãt corpora huiusmõi eẽ deos vt alibi scri
ptũ est. ppter hoc sacri doctores determinãt cor
pora celestia nõ esse animata neqz vitaz habere.
Unde dama. nullus animatos celos vel lumina-
ria existimet. inanimati eniz sũt ⁊ insensibiles. Di
cẽdũ ergo ꝙ nõ hñt uitã sicut formã siue actũ. sz
tñ effectiue. sicut tñ effectiue hñt frigus ⁊ calo-
rem. nec sunt frigida uel calida formaliter loquẽ
do. ⁊ illud uidetur uelle phus dicẽs. ꝙ primus
orbis est principiuz potentie ⁊ cã in uita. Quod
aũt dicit ɔmẽta. ꝙ pricipia q̃ sũt i orbib⁹ sũt viua.
põt itelligi de itelligẽtijs q̃ viuũt quas ponebãt
▪ motores orbiũ. Uel põt dici ꝙ dicunt viua ef-
fectiue. ¶ Si obijcit ꝙ dicit ꝙ pricipia sũt viua ⁊
cũ hoc ꝙ sũt principia uite. Dicẽdũ ꝙ itellectus
cõmẽtatoris ẽ. ꝙ orbis prim⁹ nõ solũmõ ẽ prici
piũ vite sz ẽ cã ɔseruatõis viuẽtiũ i vita. Et hoc
vr̃ velle vbũ phi. qd̃ ẽ. ꝙ orbis primus ▪ prici-
piũ potẽtie. vt p hoc intelligat ꝙ ẽ pricipiũ vite.
⁊ ꝙ ẽ cã uita cuiuslibet uiuuꝝ hoc intelligẽs ꝙ sit
cã ɔseruatiua uiuẽtiũ in uita. dicit ergo ɔmẽtator
ꝙ principia sũt uiua effectiue. i. ɔseruãtia uiuen-
tes in uita. ¶ Ad aliud qd̃ sequit. s. ꝙ nulla cã effi
ciẽs ẽ minus nobilis ⁊c. rñdẽdũ ẽ p distinctiõem
iter nobile ⁊ nobile. forma. n. corpis celestis lz ui
ta nõ sit. tñ nobilior ẽ quo ad q̃d az oĩ uita in istis
iferioribus. forma. n. corpis celestis oĩo sepata ẽ
a ɔrietate. ⁊ iõ icorruptibilis ẽ p se ⁊ p accidens
phisice dico. ⁊ q̃tũ ad hↄ forma corpis celest͛s ẽ
nobilior tã uita sensitiua q̃ uegetatiua. lz. n. neu-
tra ɔposita sit ex ɔrijs: utraqz tñ sequit mixtiõnez
ɔtrarioꝝ ⁊ iõ vtraqz corruptibil̃. Itẽ forma cor
poris celestis ẽ oĩno inalterabilis ⁊ impassibil̃. ⁊
q̃tũ ad hↄ nobilior ẽ uita itellectiua i hominib⁹.
Huiusmõi. n. uita est alterabil̃ ⁊ passibil̃ quodã-
mõ. sequẽdo ɔplexiõez corpis. Preterea. q̃tuz
ad ɔtutẽ quã influũt i iferiora q̃ pducũt i eẽ ⁊ ɔser
uent. ⁊ q̃tũ ad nobilitatẽ forme eaꝝ q̃ oĩo termi
nat appetit⁹ mãe q̃ ñ iueniunt i illis q̃ uita pficiun
tur. nobilioris sũt ɔditõis. Uel põt dici ꝙ vbuz
ppositi. s. nulla cã efficiẽs principalr ⁊ p se ẽ mi
nus nobil̃ ⁊c. veꝝ ẽ ↄ efficiẽte ppro ⁊ imediato
i pductiõe vniuoca vt qñ aial pducit ex aiali vel
plãta ex plãta. ¶ Ad illõ qd̃ seqt. s. ꝙ oẽ generãs
vel pducens hz spẽz rei generãde vel pducẽde.
Dicẽdũ ꝙ re uera vt vult phs ⁊ cõmentator. xi.
prie phie. Omne qd̃ fit. fit ex ɔuenientia in nãlib⁹
q̃ i artificialib⁹. In nãlibus vt qñ aial facit aial.
In artificialib⁹ vt qñ mediãte forma i mẽte artifi
cis efficit forma ɔsilis i re artificiali. Sz determi
nat ibidẽ a cõmẽta. qbus ɔcurrẽtibus hoc itelli-
gi dz. ut forma rei uel silitudo sit i agẽte. nõ i istru
mẽto. ⁊ in agẽte ppinquo ñ remoto. ⁊ in agente
eẽntialiter nõ accidẽtaliter. Spẽs. n. rei pducẽde
in eẽ p instrumẽtũ aliqd̃. nõ ẽ i ipso istrumẽto m
spẽs imagis ñ ẽ i securi uĩ dolabro, nec spẽs do-

minis producendi i esse e in sole. neqz id agete ac/
cidentaliter vt i agete no fm intetõem nec pter
finem. sz qn e agens ppie no vt instrm e agens.
et agens ppinquu vt ho agit in generando ho/
mine et centualr no casu vt e in eis q fiunt ex cais
agetibus pp aliquid. tunc fit qd fit ex pueniente et
generas vel pducens hz spem rei generade vel
pducende. ¶ Ad illud qd seqt q omne dans vel
agens aliquid hz illud mo vniuoco vel excellen
tiore etc. dom q dans vel agens aliquid actione
vniuoca. hz illd mo vniuoco. ages aut siue dans
spem alieni ex pposito. hz illud qd dat. s. spez il/
lius mo excellentiore. agens. n. aliquid ex ppost
to qz agit pprehedendo. hz spez eiusde i itellectu.
spes aut rei mo excellentiore e in intellectu q in
re ipsa. qz e in maiori puritate et imaterialitate. et
hoc maxime vex e in primo agete. in quo excel/
lentiori mo sunt spes rex q in ipsis rebus. Ut. n.
dr. xi. prime phie. cae non tm sunt in eis que sunt
sz ea q sut extrisec sut ca. sup qd dicit cometator
q primu moues mouet ad oes formas. et q for
ma primi mouentis aliquo mo e cois forme. vt
aut ibide exponit. Est pricipiu extriseci duplex.
Primu est co e osbus mouetibus. et hoc e prici
pium de quo dicit. q forma primi mouetis e ali-
quo mo ois forme. Scdm aut principiu qd est
coe et remotu. non d necessitate e pueniens. i. co
formis. hoc aut principiu e illud quo e actio celi
qd est agens ex na no ex pposito. Un tale agens
vel dans aliquid non hz illud qd dat. ¶ Ad illd
qd sequit. s. qd dicit aug. s. q nullu corpus corpi
vita pstat etc. dom q hoc vex est de principio in
trinseco qd p sui vnione viuificat. tale. n. no pot
ee nisi forma spualis. et huius ro est. qz vt supra
tactum e. vita e vigor qui no pot pcedere nisi a
fba simplici currete extesione pp sue actualitate et
nobilitate. Si aut intelligat de pricipio extrinse/
co. sic no est vex nisi intelligat q non dat vitaz p
vtute ois corpalez. Pot tn corp celeste hre vtu
tem aliqua viuificatiuam. p qua dat vita aliq mo
que quide n e ois corpalis. lz habeat ee i corpe.
et io ex hoc no sequit q huiusmodi corp viuat.
Pot et et aliter dici ad hec et pobiecta. q illud
e vex de eo qd dat vita. sicut principiu effectiuu
cui pricipalr attribuit forma rei generande. et io
locu non hz qn ages exteri se hz i roe excitatis
illud qd latitat iterius. sic pz q calor simi hz q ex
pitia docet d ouo fac pulli. In apulia. n. d ouis
positis i fimo pducunt pulli sine ocubatoe galli/
ne. nec tn hz vita nec spuale vtute. sz p corpale ex
teri excitat spuale latens. Nec huiusmodi pdu/
ctio attribui dz excitati tanqz pricipali efficieti. sed
magis illi q illa ro ez indidit. q illaz explicat tpe
optuno. Un aug. xiij. d ci. dei. de opatoe q nuc/
usqz opat. fac vt neruos suos explicet semina. et
a qbusda latet tib ac inuisibilib i polucris l for/
mas visibiles huius qs aspicim decoris euolu.
et sic itelligim i pposito. sicut. n. ex cais nascetur
qb mudus grauidus e fm aug. tpe optuno. alia
que pducunt inesse opatoe psilis in spe. virtute
celesti co opante. vt in generatione vniuoca. Sic
mo ex eisde cais pducunt queda aialia i ee me/
diate vtute celesti excitate vtute itra latentem sine
opatoe psilis cuiusmodi sunt illa q exeut in ee ex
corpox corruptoe. et sicut pria pductio sine vi
ad pducendu e indita creaturis mo isto apuide
tia pditoris: sic et scda mo scdo. Aug. ad orosiu.
multa vtiqz videni aialia ex corruptoe corpox
maxie mortuox nasci. nuquid nuc creata sunt qn
ipsa corpa. absit vt tunc dicunt creata qn ipsa cor
pora. si corpibus insita sunt et quodamo initiam
q sut suo tpe exoritura. sic. n. seme cuiuslibet arbo
ris hz quada vim. vt cu obeuta fuerit in tra oriat
et virgultu pducat. dmu ramis nihilomin pstipa
ta dilatet et frodib d eisde floribus decorata fructif
cet. ita et in corpe vt ita dicam e quodda semina
riu vnu suo tpe curdte. puidetia dei aliq gnat oridi.
de hoc supra dictu e. ¶ Ad aliud qd seqt. s. q cor
pus celeste e nobili etc. dom q lz sit nobili qtu
ad ppletates luminositatis et incorruptibilitatis
n tn qtu ad dignitate suscipiedi vita. p eo q for
ma viuificatia e multax opationu pricipiu. io cor
pus aptu ad tale forma. no pt ee nisi corpus eth
rogeneu. et qtu ad nam cplexionis q ex multis
cais. et qtu ad ee organizatois. qua qde nullu
corp celeste hz. et io no hz tata idoneitate respe
ctu vite. ac p hoc ro illa n e a minori. Quis. n. sint
nobiliora qtu ad aliquas pditoes. non tn qtu
ad oes vt visu e. ¶ Ad vltimu dom. q phs loqt
de vltimo mouete. q nullo mo mouet p se. neqz
p accides. q dr mouere vt desideratu et itellectu.
no qz sit desideratu et intellectu ab ipso prio. or
be uel aliis. sed a motore primi orbis. et hoc co
ponentes intelligetias motores orbiu. dr. n. mo
uere vt desideratu et qtum ad effectus qui fiunt
in inferiorib p motu orbis primi et aliox. et qtu
ad effectu assimilat ois ipsox orbiu ipsi prio. mo
tores. n. orbiu desiderat et intelligut ab ipso prio
mouente aliquos effectus siue in illis inferiorib
mediante motu corpox celestiu. et et in ipis cor
poribus celestib quox ipsi sunt motores pficit
effect i orbibus ipsis e assimilatio ipsi prio. Ad
pot aliter dici qd dicit phs. q primu mouens
mouet desideratum et intellectu. no qz ipa mobi
lia seu mota. s. corpa celestia dsiderat et intellig
ipm. sz qz ipm primu mouens mouet sicut illud
mouet. qd desideratur et intelligitur. i. sicut finis
mouet desiderates ipm et intelligetes. hoc e mo/
uet in illo modo motus. Unde cometator. cum
primu moues mouet. et no mouet neqz fm acci
des neqz fm seipm. sicut mouet anima que e in
corpe. necesse e vt iste motor moueat. quemadmo

desideratiui ⁊ affectatiũ mouet nos. Nota ꝙ dicit mouet nos. Si aũt videatur alicui cõmentatorẽ sensisse vt videtur ex v̾bis ei⁹ corpora celestia habere vitam. non est in hoc vis facienda. cum ille ⁊ alij cõmentatores in multis male senserunt. ⁊ i opinionibus suis errauerunt. ¶ Ad illud qđ querebatur in alia pte. s. quare ẽ vita huiusmodi triũ triplex. põt dici ꝙ vita in his inferioribus act⁹ aie est. anima v̾o non põt eẽ nisi ad vegetandũ vel cognoscendũ. ad vegetandum nõ põt eẽ nisi vegetatiua. ad cognoscendũ nõ põt eẽ nisi respectu sensibilis. ⁊ sic ẽ sensitiua. vel respectu intelligibilis ⁊ sic ẽ intellectiua. Item sicut dimẽsio in corpib⁹ nõ stat citra ternariũ nec excedit ipz pp huius numeri cõtẽplatõz vt habetur i pricipio celi ⁊ mundi. sic vita siue aia que ẽ cõpletio siue pfectio corpoꝝ in numero eodẽ cõpletur.

Membrum quintum.

Equiꝛ igrere. vtrũ carẽtia sanguine viuunt? ꝙ sic v̾r. cũ certa expiẽtia sciam⁹ qꝛ multa sunt genera pisciũ que carent sanguine. q nihilomin⁹ viuunt. Contra sup illud geñ. ix. carnẽ cũ sanguine nõ cõmedetis ⁊ post. qꝛ sedes aie in sanguine ẽ. Et deutro. xij. Ceruũ cõmedes absqꝫ esu dũtaxat sanguinis. Interlinearis: sanguis p aĩa ponitur. qꝛ sedes aie. i. humane vite in sanguine ẽ. Ex his v̾r ꝙ carentia sanguine nõ habeãt aiaz neqꝫ vitã. cũ hec habeãt eẽ in sanguine. ¶ Preterea cũ aia sit sb̃a spũalis nõ hñs situ. neqꝫ determinãs sibi ptẽ in q̃ sit p positõz. q̃re dꝛ hr̃e sedẽ in sanguine. Preterea si sedes aie. i. humane vite ẽ i sãguine. cũ in oib⁹ mẽbris sit sanguis. i oib⁹ membris ẽ vite sedes c⁹ cõtrariũ v̾r ex li. d̾ mo. cor. vbi dꝛ ꝙ ppriũ domiciliũ vite ẽ cor. ¶ Itẽ qñqꝫ dꝛ sãguis eẽ sedes aie siue vite. qñqꝫ cor. sic habetur a cassiod. ⁊ ex li. de motu cor. qñqꝫ caput. sic habetur a cassiod. qñqꝫ cerebrũ. sic habetur a medicis q̃ ẽ rõ huiusmõi differẽtis assignatõis. Rñsio ꝙ carẽtia sanguine viuũt ⁊ hñt vitã ⁊ aias. cũ aũt dꝛ ꝙ sedes aie ẽ in sanguie ibi dꝛ aia uita carnal' que finiꝛ morte. Vñ leuit. xvij. Aia carnis ẽ i sanguine. Ibi aug. aliqđ vitale ẽ in sanguine. qꝛ per ipz maxie i hac carne viuiꝛ. q p oẽs venas corpis diffũdiꝛ. ipam vitã corpis vocauit aiam. ñ vitã q̃ migrat sꝫ que morte finiꝛ. q̃ locutõe dicim⁹ istã vitã tpalẽ eẽ nõ eternã. mortalẽ nõ imortalẽ. cũ sit imortal' aña q̃ portaꝛ ab ãgelis in sinu abrahe. luc. xvi. Et hoc ẽ qđ dicit apl's act. xx. nõ facio aiaz meã p̃ciosiorez me. ibi vocat aiaz vitã tpalẽ. vita ergo tpal' hoīs ⁊ vita pecudũ dꝛ eẽ i sanguine. qꝛ iter q̃tuor humores sanguis ẽ tpatissim⁹ ⁊ maxie amic⁹ nãe. ⁊ oĩa mẽbra tã solida q̃z mollia ortũ hñt a sãguine tã q̃ a nutrimẽto. oiuz. n. mẽbroꝝ sãguis ẽ nutrimẽtũ. ¶ Cũ ergo obijciꝛ ꝙ cũ aia ⁊ vita hẽant eẽ in sanguie ⁊c. dõz q̄ v̾bũ p̃dictũ itelligi dꝫ i hñtibus sãguinẽ. ¶ Ad illđ qđ cõñter q̃situ ẽ. s. q̃re aia cũ sit sb̃a spũalis ⁊c. siliꝛ ⁊ vita. dõm ꝙ aña non sumiꝛ p sb̃a spũali cũ dꝛ ꝙ sedes aie ẽ i sanguine. q̃ ẽ pfectio corpis orgãici. ⁊ q̃ sua pñtia corp⁹ viuificat. vt dicit aug. i li. d̾ aia ⁊ spũ. sꝫ sumiꝛ p vita corpali. cuius sedes dꝛ eẽ in sanguine. qꝛ sanguis ẽ amicus nãe. Vñ maxie ẽ cõseruatiu⁹ eiusdẽ. ⁊ ita vite. p cõñs. Et dꝛ in li. d̾ motu cor. ꝙ calor ⁊ humor sunt cõseruatiua vite que sunt pprie q̃litates sanguinis. ⁊ qꝛ sedes sanguinis maxie ẽ nutrimẽtum mẽbroꝝ. quoꝝ eẽ ⁊ ordo ẽ ppinqua dispõ ad iformatõz aie. ex cuius colligãtia cũ corpe est vita corpal'. ¶ Ad illud qđ sequiꝛ dõm. ꝙ cor dꝛ domiciliũ vite rõne p̃sidẽtie vis vital'. qđ nõ ipedit quin vita sit i alijs mẽbris corpis. vt. n. dicit aug. in li. de aia ⁊ spũ. vis vital' est i corde q̃ ad tpandũ feruorẽ cordis aerẽ hauriẽdo atqꝫ reddẽdo vitã ⁊ salutẽ toti corpi tribuit. aere nãqꝫ puro sanguinẽ purificatũ p totũ corp⁹ ipellit p venas pulsatiles q̃ arterie vocanꝛ. ex quaꝝ motu tpantiaz atqꝫ distpantiã cordis phisici cognoscũt. Et cassio. li. de aia. qdã sedẽ aie q̃uis sit toto corpe diffusa i corde eẽ voluerũt dicẽtes ꝙ ibi ẽ purissim⁹ sanguis. ⁊ vitalis spũs cõtineꝛ. ¶ Ad vltimũ q̃situ iaz pꝫ rñsio. s. quare sãguis dꝛ sedes vite. siliꝛ q̃re cor dꝛ domiciliũ vite. Quare aũt aie sedes dꝛ caput. Rñsio. ẽ sublimitas mẽbri ⁊ figura qđ hñ cõpetit sublimitati figure rõnalis creature. Vñ cassiodo. plurimi in capite insidere mãifestãt. s. aiaz si fas ẽ cũ reuerẽtia tñ dicẽ ad silitudinẽ aliquam diuinitatis. que lꝫ omnia inestimabili sb̃a sua repleat scriptura tñ celis insidere confirmat. dignũ ẽ. n. vt arcẽ peteret que se nouerat celesti opatõe sublimem. ⁊ tali loco pre ceteris versari. vñ reliqua mẽbra debuissent cõpetenti regimine gubernari. Vñ ⁊ ipsa i figura capitis speroides pulcherrima est. in qua sibi imortalis atqꝫ rõnalis aia dignaz faceret mãsionẽ. Itẽ medici ponũt cerebrũ eẽ tẽplum siue sedẽ aie. ⁊ hoc maxie q̃tũ ad illaz ptẽ aie q̃ ẽ cognitiua. sicut. n. i tẽplo sunt tres ptes principales. vestibulũ. cõsistoriũ. ⁊ apotheca. ita fãtasia. cellula logistica. ⁊ memorialis. ptes sunt cerebri pricipales. aia ergo i fantastica cellula q̃si i vestibulo diuersas p imaginatõ es suscipit formas. i logistica cellula q̃si i cõsistorio d̾ imagiatis rõe discernit. In mẽoriali cellula q̃si i apotheca anima ea que imaginatio recipit. rõ discernit. p memoriam conseruat.

Membrum sextum.

Eqꝛ ingrẽ. vtrũ vita sit i embrione añ organizatõz? Qđ sic v̾r p phz. xvi. aialiũ. vbi dꝛ oẽ cõceptũ viuit sic viuunt arbores. ⁊ vocat cõceptũ semẽ relictũ in matrice a generãte. ¶ Itẽ i eodẽ. ñ pt aliqs dicẽ ꝙ

pceptū ñ hȝ aīaȝ oīo. ⁊ q̄ ē priuatū vita. ¶ Itez li. ð mo. cor. ordinant act⁹ aīe. dr̄. n. sic. viuit ⁊ vegetat alis sētit ⁊ mouet discernit ⁊ itelligit. ⁊ q̄ ex cis oriūtur ñ facile numerabilia efficē hȝ. ⁊ haꝝ potētiaꝝ. Hec prīa distātia ē. q̄ vitā q̄si preuiam cetere sequūt. sīn q̄ nullā ceteraꝝ inee possibile ē. act⁹. n. pñtes necessario psupponūt priorez. ergo cū ī embrione viget act⁹ pñtes ad vitā sic act⁹ vegetādi ⁊ augmētādi ⁊ huiusmōi. relinq̄t q̄ illo ē act⁹ prior q̄ ē vite siue vita. ¶ Itez cū sine v̄tute aīe vegetabil' ⁊ sensibil' ñ possit corp⁹ hoīs organizari ⁊ pparari pueniēter ad susceptōz aīe rōnalis. necesse ē prius eē aīaȝ vegetabilē ⁊ sensibibilē i semine q̄ȝ corpi organizato infūdit aīa rōnalis. ⁊ hoc vr̄ phs velle. xvi. de aīalib⁹. dicit. n. necesse erit in ꝯcepto prius aīa cibatiua. ⁊ cū creuerit erit in eo aīa sensibilis. p quā dr̄ animal ⁊ ñ est animal simul ⁊ homo. Ex hoc vr̄ q̄ embrio vel semen sit animatū ī matrice. ⁊ si hoc viuit. dr̄ enim in li. de mo. cor. animatum ⁊ viuens ad seinuicē paria sūt. Itē ī li. ð motu cordis. vitā actu oībus equaliter inesse necesse ē. eque. n. est viuēs embrio ⁊ adolescens. Ex his pȝ ppositū. Cōtra. sicut dr̄ in li. de mo. cordis. aīatuȝ ⁊ viuēs ad seinuicez paria sunt. si ergo embrio viuit ē corp⁹ aīatū. ergo planta vel aīal. quoꝝ vtrūq̄ȝ ē falsuȝ. ¶ Itē ex hoc sequeretur q̄ plures anie sm̄ sbām essent in hoīe. cuius ꝯtrium dicit aug. in lib. de ecclesiastici. dogma. sic neq̄ȝ duas aīas eē dicimus in vno homie sicut iacobus ⁊ alij syroꝝ scribūt vnā aīalem q̄ animet corp⁹ ⁊ imixta sit sanguini. ⁊ alterā spiritalē que rōnem ministret. sȝ dicim⁹ aīam eē vnā eādemq̄ȝ in hoīe. que ⁊ corp⁹ societate sua viuificet. ⁊ semetipsaȝ sua rōne disponat. hñs in se libertatē arbitrij. in sua sbā eligat cogitatione qd̄ vult. idē dicit ī li. ð spū ⁊ aīa. Rn̄sio circa hāc mām diuersi diuersa sentiūt. Quidā. n. dicūt q̄ embrio viuit añ organizatōez ⁊ hȝ aīaȝ vegetatiuā ⁊ sensitiuā añ infusionē aīe rōalis. intentes verbo phi supradicto. ⁊ isti ponūt hoīem hēre tres aīas vel saltē tres sbās anime. ¶ Notandum ergo q̄ quidam dixerunt tres substātias incorporeas esse in homine. sicut tres vitas. s. vegetatiuam sensitiuam ⁊ itellectiuam. dicunt ēt q̄ hō hȝ substantiam incorpoream qua viuit crescit ⁊ nutritur. ⁊ hoc pȝ ex traduce in generatōne. in q̄ conuenit cuȝ plantis. hȝ sbām incorpeaȝ qua sentit ex celo ⁊ stellis. sm̄ quā puenit cū brutis. hȝ ⁊ sbām qua viuit ⁊ intelligit immediate a deo per creationē. vñ ponunt tres aīas in homine. ¶ Alij dicunt q̄ q̄uis sint tres substantie nō tñ tres aīe in homine. q̄r aīa nomen hȝ perfectōis. id̄ substātia vegetabilis nō ē aīa nisi in plantis. quaꝝ ē pfectio. sensibilis ðo nisi in brutis. in hoīe aūt sunt quasi māles ad rōnalem. ⁊ rōnalis ē cōpletio. ⁊ id̄ ipsa sola ē aīa in homine alijs existentibus vt dispositōibus materialibus ad sbāz. De vnione aūt illaꝝ adducunt exēplum in radijs ignis ⁊ solis. qui q̄nq̄ȝ vniunt in aere in quo non ē nisi q̄si vnus ⁊ hoc pp coꝝ simplicitatē. ⁊ sicut ꝯtingit q̄ radius ignis cū igne corruptibilis ē. radius solis cū sole incorruptibilis. sic due corrūpunt cū corpore. s. vegetabilis ⁊ sensibilis. terna⁹ remanet ⁊ separatur a corpe vt radius ab aere. ⁊ dicūt q̄ primo est in semine ipsa vegetatiua q̄ nutritur ⁊ crescit. deinde cū creuerit subseq̄t [?] influctū corpis celestis sensitiua. vltio ðo infundit p creatōz rōnalis vt pfectio vltima. Nec seq̄t añ infusionē aīe rōnalis q̄ ē hō ē sensibile ⁊ aīatū. ergo leo vel capra ⁊c. q̄r ē aīal impfectū: dico iperfectū. nō sicut aīal iperfectū qd̄ nō hȝ oēm sensum. sȝ iperfectū qd̄ ē māle ad vltimū ꝯplemū. Nō sunt ēt differētes spēs quasi differētes sbāles pfectiōes. q̄r vna est materialis dispositio ad aliā. ⁊ ideȝ ē simplex vna pfectio. s. rōnalis vltima. Sed hec positio ē simpliciter ꝯ aug. dicentē plures aīas ñ eē i vno hoīe. non. n. intēdit per hoc ñ eē plures pfectōes vltimas in homine. sȝ intendit instruē vnā aīam rōnalē eē in hoīe. cuius potētie siue ex cuius eēntia sunt vegetatiua ⁊ sensitiua. qd̄ pȝ per hoc qd̄ dicit ī li. ð aīa ⁊ spū. Aīa dū carne exuta ē. viuit. videt. ⁊ audit. ⁊ oēs sensus atq̄ȝ igenia tȝ. nō. n. ponēt aīam exutaȝ sentire nisi ex sua essentia hēt potentiā sentiendi. ⁊ illa v̄tute qua aīa sentit sensificat corp⁹ ⁊ perficit. ¶ Alij ponūt supposito q̄ rōnalis habeat suam vegetatiuam ⁊ sensitiuam. necessario duas vegetatiuas ⁊ duas sensitiuas ī eodem eē. ⁊ priores cessare ab operatōe fortiore v̄tute superueniēte. Hoc nō vr̄ pbabile. q̄r cū nā nihil agat frustra vt vult phs. multofortius nec auctor nāe. sed si due eēnt vegetatiue ⁊ due sensitiue in homine. altera esset frustra. Preterea ex hoc sequitur q̄ ī homine sunt plures aīe distincte sm̄ substantiam. cum potētia anime nō sit sine sbā. qd̄ ē ꝯ aug. ¶ Quidā dr̄ ponūt priores corrūpi rōnali adueniēte ⁊ idē ad ipsa ꝯmissas cōpleta organizatōe desicē. Hoc aūt non vr̄ pbabile cū organizatōe ꝯpleta fortius uigeāt vegetatiua ⁊ sensitiua. eo q̄ sunt fini suo magis ꝯiuncte sȝ sbām. cū potētia aīe nō sit sine substantia. Preterea vñ essȝ illis rō deficiendi. cuȝ huiusmodi aīe non hūt defici nisi ex aliqua dissolutōe siue corruptione facta circa subiecta eaꝝ. pp hoc vr̄ aliēdōm. Pōt ergo dici sine pīudicio q̄ ppie loquēdo embrio nō uiuit eo mō quo illud dr̄ viuē qd̄ hȝ aīaȝ formā ⁊ sui pfectōz. huiusmodi aūt pprie dicunt viuē. īproprie loquēdo ⁊ extēso noīe vite. eo mō loquēdi q̄ oīa illa dicunt viuē. qbus cōicat aliq̄ opatō vite. siue hoc sit ex pñtia aīe uiuificātis ⁊ iformātis illā siue ex ꝯiguatōe vl' ꝯtinētia alic⁹ viuificati vl' viuēt̄ ex pñtia aīe iformātis illā sic pōt dici viuē eo mō q̄ poma pñtoīa viuē

nõ qr viuificant ex pñtia aie viuificãtis siue infor mãtis. sz ex ifluẽtia quã recipiũt ex plãta. cui cõti gua sũt. Põt ergo dici q embrio viuit extẽso no mie vite. nec viuit ex pñtia aie isormãtis. sz ex in fluẽtia quã recipit a corpe ptinẽte. ¶ Ad illõ ergo qõ prio obijcit p illud phi. q cõceptũ viuit sicut viuũt arbores. dõm q viuẽ sumit ibi p vegetari sub hoc sensu. pceptũ vegetat sicut vegetant arbo res. ita tñ q p hoc qõ dĩ sicut notet silitudõ q̃tuz ad gen⁹ actuũ q̃tũ ad modũ. i. pceptũ. ⁊ arbo res hñt silitudinẽ i hoc q vtrũqz vegetat. ¶ Ad illõ qõ obijcit. s. q ñ põt dici q pceptũ ñ hz aiam oĩno. dõm q hoc vez ẽ. qr hz aiam opantẽ aliq̃ mõ i ipso. i. opatõez aie. nõ tñ hz aiam isormãtẽ. vñ faciẽda ẽ vis i hoc q dicit oĩno. qr ñ põt vere dici separi aia oĩo a pcepto. s. q̃tũ ad opatiõez ⁊ q̃tuz ad sbaz. Qõ aũt subdit ⁊ qõ priuatũ ẽ vita. sic itelligẽdũ ẽ. cũ hac determiatõe oĩo. qr aliquo mõ viuit vt dictũ ẽ. ¶ Ad illud qõ obijcit. q viuẽ ẽ primus actus aie quẽ psupponũt pntes. dõz q eo mõ quo hñt eẽ: hñt ordinẽ. cui. n. dat vita ali cui mediãte aia informante illud. ⁊ pñter vegetat ⁊ sentit mediãte eadẽ. cum autẽ dat vita alicui ali quo mõ ex ptiguatõe ⁊ ptinẽtia alicui⁹ alius qõ viuificat ex pñtia aie informãtis illud. ⁊ psequẽ ter vegetat ⁊ sentit mediãte illo a q̃ ptinet. ⁊ hoc p influẽtiã quã recipit ab illo. ¶ Ad illud qõ obij cit. q corpus organizat ⁊ pparat ad susceptiõem aie rõnalis mediãte aie virtute vegetatiue ⁊c̃. dõz q in decisiõe seminis a generãte derelinqt ṽtus in semie que iualescit. ⁊ vigorat a virtute ptinen tis. sicut nã q̃nqz cõfortat ⁊ roborat ope artifi cis. Vñ ipsa virtus relicta in semie sic vigorata ⁊ roborata. opat ad organizationẽ ⁊ pparat cor pus ⁊ reddit pgruũ ad aie rõnalis susceptiõem. incessanter coopante ⁊ influẽte ipo ptinẽte. Vñ ñ ẽ necesse prius inceẽ animã vegetabilẽ ⁊ sensibilẽ ipsi embrioni p modũ informantis. vt sic pparet ad aie rõnalis susceptionẽ. sz solũmõ p modũ ex terioris. pparãtis ipm corpus qõ dz eẽ organuz siue pfectibile ipsius aie pficiẽtis. Qõ aũt dicit phs necessario erit i pceptu prius aia cibatiua ⁊ cum creuerit erit i eo aia sensibilis ⁊c̃. hoc itelligit q̃tũ ad ṽtutẽ opatiuã. nõ q̃tuz ad sbam isormatiuaz. prius eim fiũt i eo opatões vegetatiue q̃ sunt ali mẽto vti ⁊ augmẽtari: q̃z opa sensitiue. ⁊ sẽsitiue q̃z itellectiue. Vñ verbũ phi dz intelligi quãtuz ad eẽ p ṽtutẽ opatiuã. nõ q̃tũ ad eẽ p eẽntiã isorma tiuã. ¶ Si obijcit q nõ ẽ virtus sine sba. dõm q hoc nõ est vez. sed ẽ sba in qua radicat ṽtus ⁊ ẽ substãtia qua q̃nqz deserit ṽtus. vñ nunq̃ est ṽtus sine substãtia radicãte ⁊ deserẽte. ¶ Qõ aũt dr in li. de mo. cor. q aiatuz ⁊ viuẽs adseinuicẽ paria sũt. põt dici q hoc itelligi dz de viuẽte. ppie di cto. i. de viuẽte p pñtiã aie viuificãtis. ¶ Ad illud qõ seqt q dr in li. de mo. cor. q eq̃ ẽ viuẽs ẽbrio ⁊ adolescẽs. dõm q embrio dĩ noĩe extẽso senĩs formatus ⁊ organizatus.

Membrum septimũ.

Equit igrere vtrũ hũores viuũt. Qõ sic vĩ. nihil resurget nisi qõ viuit. cum illud qõ resurget sit de veritate huma ne nãe. ergo si humores nõ viuũt nõ resurgẽt. si resurgẽt sicut pz in xpõ i quo resurre xit sanguis. cuius sacramẽtũ ẽ spẽs vini in sacra mẽto altaris. sãguis. n. q sumit ẽ glificatus. ¶ Itẽ xps fm corpus factus ẽ ex purissimis sanguinibus bẽe virgis. sz pstat q ipe sũpsit carnẽ ex substãtia q̃ viuit fuit i virgie. ergo sanguis vixit i illa. similr vr in alijs. ¶ Itẽ oẽ illud viuit in quo ẽ sedes aie siue vite. sz humor sãguine⁹ ẽ huiusmõi vt ex di ctis pz. ergo viuit. psili rõne vr. qr ⁊ alij hũores sũt. ¶ Itẽ cor ẽ domiciliũ vite. vt hz in li. de mo. cor. Sz vt recitat Cassiodo. i corde purissim⁹ sã guis ⁊ vitalis spũs ptinet. ergo humor huiusmõi s. sãguine⁹ maxie approximat pricipio vite. i. cor di. sz q̃to aliqd ẽ pricipio vite pxim⁹ tãto ma gis vitã pticipat. ergo vr q huiusmõi hũor ma gis pticipat vitã q̃z extremitates corpis q̃ magis distãt a corde. ¶ Itẽ hũores nutriũt. augmẽtãt ⁊ diminuũt. nutriunt ⁊ augmẽtant ex cibis sanis ⁊ amicis nãe. huiusmõi aũt act⁹ sũt aie vegetatiue er go ⁊c̃. Cõtra. nihil viuit qõ ñ est colligatũ mẽ bro. hũores aũt ñ sũt colligati mẽbris. sũt. n. i ptib⁹ corpis sicut i uase. s. i venis. vñ sine lesiõe fit hoz diminutio. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ ipis hũoribus nutriunt mẽbra. alimẽtũ aũt q̃ mẽbra nutriunt añq̃ puersũ fuerit i mẽbrũ. nõ ẽ subiectũ vite. ergo ⁊c̃. ¶ Itez nihil uiuificat ab aia nisi qõ hz stabilitatẽ ⁊ fixiõ nẽi corpe. sz hũores ñ sũt huiusmõi. qr ptinue flu unt ⁊ refluũt. ergo ⁊c̃. Rñdendũ q viuere di ctũ de corpe tripr accipit. s. ppie. minus ppie. ⁊ minime ppie. Proprie uiuere dĩ illõ corpus qõ vnit anime ipm pficiẽti. sicut corpus organi zatũ iaz actu ab aia pfectũ. Minus ppie dĩ uiuẽ qõ lz nõ sit unitũ aie pficiẽti. piunctum tñ ẽ corpi hñti aiam ut pfectõez. ⁊ lz non hẽat animã. habz aliquã ṽtutem vitalẽ. p quã ut per ṽtutez alienaz. scz alicuius ptiguiuel piũctis. hz opatões cõsi miles rei uiue. sicut ẽ in pcedẽtibus dictũ de em brione. ⁊ sicut ẽ de capillis ⁊ unguibus. Minime dĩ uiuere. qõ ex colligatiõe sui cũ corpe uiuente. recipit aliquã vegetatiõnẽ. vnde ẽ in dispõne ad vniõnẽ cũ corpe viuificato. ⁊ ẽ sicut istrumẽtum respectu ṽtutis vitalis. q̃uis non sit unitũ aie. nec habeat ṽtutem vitalẽ intra se. ⁊ per hũc modum dicunt viuere spũs ⁊ humores. qui deseruiũt vir tuti uitali. ⁊ per illã in corpe quodãmõ uegetant ⁊ augmẽtant ⁊ restaurantur. vegetant dico cõi ter loquẽdo eo mõ quo uegetari dĩ in corpe qõ nõ putrescit uel corrũpit. sic igit iproprie loq̃ndo

vel accepto viuere. cõcedi pt q humores viuũt. Si ãt ,pprie accipit. sic dõz q nõ viuũt. sicut rõnes ad scõam ptẽ oñdunt. ¶ Ad primũ quo ostẽdit q viuũt ,pprie q2 resurgẽt. pot dici q nõ solũ resurget q viuet pmo mõ viuẽdi dicto. sz secũdo sicut capilli ⁊ vngues. ⁊ [illegible] qõ tertio sicut humores qui resurgẽt vt dicũt qdã. forte ad decẽtiã repletõis vacuitatis i corpe siue i venis. vel ad cõplemẽtuz corpis humani. supponit hoc õ resurrectõe humoꝝ de qua erit qõ i loco suo. ¶ Ad illud qõ sequit. q cũ dr q xps factus ẽ sm corpus ex purissimis sanguibus beate virgis. sicut dicit damã. ⁊ recitat magister i sen. nõ itelligit de sanguine q ẽ vnus de qtuor humoribus. sz sanguis sumit ibi p carne. Vñ qñqz dr factus de carne qñqz de sanguibus. Rõ aũt quare dr xpus assumpsisse carnẽ de sanguibus beate virgis pot eẽ. q illa portio carnis de qua factus ẽ xps sz corpus. vim hẽbat semis. ppter qd ꝯueniẽter sanguis nominat q ẽ in ppinqore ꝯformitate ad semẽ qz caro. Vñ sicut dicit mgr in sen. spũssanctus potẽtaz ꝯtulit gnãnde beate virgine atqz semie virili. Et dama. dicit. q in virgie erat semẽ diuinũ. ¶ Ad illud qõ sequit pz rñsio ex supradictis vbi tactũ ẽ. ppter qd sanguis dr sedes aie ⁊ quis ẽ itellectus verbi huius. ¶ Ad aliud qõ sequit. q sanguis ẽ ppiquior pricipio vite ⁊c. pot dici q huiusmõi ppinqtas nõ ẽ cã vite siue viuificatõis. sz potius aptitudo suscipiẽdi vitã siue viuificatõez ab anima que pueniẽt ex ppinqtate siue cõformitate armonie ⁊ neruoꝝ que ẽ rei vincẽtis ad animã uiuificãtẽ. Ad ultimũ dõm. q humores nõ nutriunt vel augmẽtant sicut illa que uiuũt ex influẽtia aie pficiẽtis illud qõ cõtinet ipsos humores. Vñ illa eadẽ ppzietate qua dicunt uiuere. dicunt nutriri ⁊ augmẽtari. put nutriri ⁊ augmẽtari dicũt opera uegetatiue. hoc dico quia in aliquo uegetare ⁊ augmẽtari nõ est opus uegetatiue. sicut in igne. qui dicitur nutriri ⁊ augmentari.

Questio. xciij. õ mortalitate primi hois.

Voniã itẽdit in pte ista determiare de passibilitate primi hois p separatione aie a corpe. hoc ẽ vtruz erat mortalis. mors aũt ẽ qsi priuatio vite. ⁊ cognitio habitus ꝯfert ad cognitõem priuatõis. aliqua sũt tacta de vita. vñ ẽt sequit de mortalitate. de q quatuor qrent. Pmo ergo qrẽt absolute de eius mortalitate ⁊ imortalitate. si erat mortalis vel imortalis. Scdo q habito q imortalis a quo erat illa imortalitas. Tertio vtrũ eadẽ erat cũ imortalitate glorie. Quarto vtrum eadẽ erat potẽtia qua erat mortalis ⁊ imortalis.

Mẽbrum primuz.

Querit primo vtrũ primus hõ in statu inocẽtie [illegible] at passibilis p separatione aie a corpe. ⁊ hoc ẽ vtrum erat mortalis qtuz ad corpus. hãc qõnem determinat mgr in senten. ij. li. dicẽs sic. Primus hõ sm nãm corpis terreni imortalis fuit quodãmõ sm aliqd. q2 potuit non mori. ⁊ mortalis quodãmõ q2 potuit mori. Sz oñdit q fuit imortalis tũc. i. nõ potẽs mori. sicut dicit aplõ. ro. vi. stipẽdia peccati mors. ergo nullo mõ infligẽda est mors nisi post peccatũ. ergo añ peccatum nulla ẽ passibilitas ad mortẽ. q2 peccatũ ẽ mediũ sine quo nullo mõ pt suscipi ex pte susceptibilis pena. neqz ifligi ex pte infligẽtis. ergo vr q in statu inocẽtie nullo mõ fuit corpus susceptibile mortis. ¶ Itẽ morte corpis cõicat passio aie. s. penalis. sz ipossibile fuit aiam passibilẽ eẽ passiõe penali i statu inocẽtie. ergo ⁊ corpus eẽ mortale. Itez nulla creatura poterat inferre passionẽ anime ade i statu innocẽtie. ergo nec corpi eius mortẽ. ergo corpus eius fuit imortale. passibilitas autem passiua dr respectu ptãtis actiue. maior pz p isido. i li. de trini. dicẽtẽ. dũ hõ in padiso inocẽter viueret. ignis eũ nõ vreret. aq nõ mergeret. nec spinaꝝ aculei vulnerarẽt. nõ absentia aeris suffocaret. nec oia que nocẽt mortalibus ipedirẽt. ¶ Itẽ potẽtia obediẽtie i creaturaẽ respectu totius ptãtis diuine. ergo si deus nõ potuit infligere mortẽ i illo statu. q2 minuz incõuenies est ipossibile deo. nec hõ sm corpus fuit passibilis ad hoc. passibilitas cum obediẽtie ãplissima ẽ oluz que sũt ipsius creature. Cõtra. aug. xiiij. de ciui. dei. xxvi. c. Cibus aderat ne esuriret. potus ne sitiret. lignũ vite ne illũ senecta dissolueret ex hoc verbo videt q dissolubilis erat senecta qtuum fuit de sua nã. sz si erat dissolubilis senecta erat mortalis. ¶ Itẽ aug. de baptismo puulorũ. hẽbat adã de lignoꝝ fructibus refectõez ꝯ defectionẽ de ligno vite. stabilitatẽ contra vetustatẽ. ⁊ ita videtur q de nã sua fuit defectibilis ⁊ passibilis ad vetustatẽ. ⁊ sic fuit potẽs mori. ¶ Itẽ i primo statu hẽbat ptãtez peccãdi. ergo ⁊ moriẽdi. Vñ hugo. primus hõ qtuz ad nãm corpis terreni. ⁊ imortalis factus ẽ sm aliqd. q2 potuit non mori. ⁊ mortalis sm aliqd: q2 potuit mori. sicut eim i illo pmo statu hũit posse peccãdi vel peccare ⁊ posse nõ peccare. qsi hoc fuit primi arbitrii libertas. ita ẽt in eadẽ statu hũit possẽ mori ⁊ posse nõ mori. qsi ista fuit prima corpis humani imortalitas sm aliqd. Sed itelligendũ ẽ q pter illã potẽtiã que ẽ obediẽtie: est potẽtia que ẽ solũ nãlis. vt illa q est tñ passiua nullã hñs iclinatõez ad actũ illius potẽtie. Est ⁊ alia. que ẽ possibilis

vt illā q̄ hʒ iclinatōēʒ ad actū. Est ⁊ alia q̄ hʒ dispōnēʒ supadditā iclinatōi. Est ⁊ alia q̄ ē necessitas. q̄libʒ āt istaꝝ triū potētiaꝝ vltis dicta⁊ ē aliquo mō disposita respectu p̄ie q̄ ē nālis solū. sʒ q̄dā remotiore dispōne. q̄dā ꝓpingore. de hoc ē. vbi querit̄ ē de passibilitate p̄mi hois. Cū ergo querit̄ vtrū erat mortalis ⁊c̄. Dōm ꝙ ꝑm ꝙ mortale dicū passibilitatē [redacted] actū moriendi p̄io mō. i. solū nālez. ⁊ i nullā iclinatōē ad actuʒ huiusmōi. sic fuit mortal'. ¶ Preterea. ꝑm ꝙ imortalis dic̄ priuatōēʒ passibilitatis siue potētie trib⁹ vltis modis dicte. s. priuatiōēʒ necessitatis ⁊ dispōnis ꝓpingoris ⁊ remotioris. sic fuit imortal'. q2 neqʒ fuit i necessitate moriēdi neqʒ in dispōne ꝓpinq̄ neqʒ i remota. ꝯcedēdo ergo fūt rōes secūde ptis qbus oñdit̄ ꝙ poterat mori. ¶ Ad p̄mū qḋ iducit̄ ꝓ alia pte. s. pctm̄ ē mediū sine quo p̄im⁹ hō ñ erat susceptibil' pene. neqʒ poterat absqʒ alio īfligi ⁊c̄. dōm ꝙ ex hoc nō seq̄t̄ ꝙ ñ poterat mori. q2 illō mediū. s. pctm̄ poterat iduci. Vñ ad hoc ꝙ argumēnū eēt necessariū eēt addēdū. ⁊ i statu illo ñ erat potēs peccare. Sz. nūq̄ fuit susceptibilis pene i statu p̄io ñ iteruenīēte pctō. ⁊ nō poterat peccare. Ex his seq̄ret̄ ꝙ ñ poterat mori. ¶ Ad aliū quod seq̄t̄. s. ꝙ ipossibile fuit aiaʒ esse passibilē i statu inocētie ⁊c̄. dōm ꝙ ꝑm hoc ꝙ dico passibile. dic̄ potētiā ad actū patiēdi dispositā aliq̄ mō. ⁊ hec dterminatio i statu inocētie referat̄ ad illud. vera ē. si āt referat̄ ad hoc ꝙ dico ipassibile ñ ē vex. ¶ Ad illud qḋ seq̄t̄. s. ꝙ nulla creatura poterat iferre passionē adē i statu p̄io ꝑ auctē Isid. ⁊c̄. dōm ꝙ dū staret i statu inocēte nihil poterat iferre illi lesionē. ñ ex hoc seq̄t̄ ꝙ oīo fuit ipassibilis. q2 hēbat potētiā deficiēdi ab inocētia q̄ fuit cā q̄re nihil penale poterat sibi inferri. Vñ sicut ñ seq̄t̄ ñ ō poterat ledi i statu illo. i. dū erat in statu illo. ergo ille q erat i statu illo ñ potuit ledi sine fuit illesibil'. sic nec seq̄t̄ i ꝓposito. ¶ Ad vltimū p̄ōt dici. ꝙ hoc ē duplex hō ꝑm corp⁹ i statu inocētie ñ fuit possibilis mori siue ad moriēduz. ex hoc ꝙ hec deminatio i statu inocētie pt dtermīare hoc ꝙ dico possibil'. ⁊ sic ē falsa. vl' hoc ꝙ dico mori. ⁊ sic ē v̄a. ⁊ ꝟ vltio mō seq̄t̄ ex p̄ia. s. ha. deus ñ potuit īfligē illi mortē i statu inocētie q̄ silr̄ ē duplex. In statu. n. illo poterat deus infligē mortē. sʒ ñ poterat īfligere mortē i statu illo ⁊c̄.

Membrum secūduz.

Sequit̄ inquirere a q̄ erat illa imortalitas. Querit̄ ergo vtrū illa imortalitas fuit illi a nā vel a gr̄a. Qḋ a gr̄a oñdit̄ luc. x. hō qdaʒ descendit de hierlm̄ in hiericho ⁊ icidit i latrones ⁊c̄. Ibi gl' ꝙ fuit spoliatus gratuitis ⁊ vulneratus i nālib⁹. sʒ fuit spoliatus imortalitatē. ergo fuit de gratuitis. ¶ Iteʒ aug. sup gen̄. vi. ad lit. dicit ꝙ mortalis erat ꝯditōne nāe corpis. imortalis bñficio ꝯditoris. ergo ꝯditōi nāe corpis fuit aliqḋ additū bñficio dei q̄ erat imortale. hoc nihil ē nisi gr̄a. ¶ Itē cum nāle sit ꝯpositū ex ꝯrijs [redacted] ꝯrijs dissolui necessē sit. dissoluet̄ hō nisi aliqḋ eēt supadditū nāe. inhibens huiusmōi dissolutōēʒ nāe. qḋ vr̄ dicē aug. xiiij. ꝺ ciui. dei. dicēs lignū vite aderat ne illū vlla senectus dissolueret. ergo ñ vr̄ ꝙ a nā insuerit ei imortalitas. ¶ Itē mgr̄ hugo distiguit triplicē statum. In p̄io potuit mori ⁊ non mori In scḋo potuit mori ⁊ ñ potuit ñ mori. In tertio potuit nō mori. ⁊ ñ poterit mori. Primus status ē inocētie. scḋs culpe. tertius glorie. dicit ergo de statu tertio ad hūc statū ptinet ⁊ moriēdi ⁊ peccandi ipossibilitas. vtraqʒ tñ ex gr̄a ñ ex nā. q2 si gr̄a ñ adesset i altero moriēdi i altero peccandi i nāe possibilitas ñ deeēt. Si ergo vltiā imortalitas ex gr̄a erit. vbi moriēdi possibilitas ñ erit. quāto magis p̄ia imortalitas ex nā nō fuit. ibi moriēdi possibilitas. Ex hoc pʒ ꝙ imortalitas fuit a gr̄a. Idē habet̄ a mgr̄o sent̄. ¶ Itē hō ꝑ nām poterat mori. ergo ñ erat imortalis ꝑ nām. cū sit ipossibile duo opposita ineē eidē ꝑm eadē p̄cipia. Cōtra. a natura hūit corpus i pfecta eq̄litate ⁊ optiā liberatione q̄litatū vt ex dictis pʒ. illud. n. dr̄ eē a nā qḋ ē alicui indiuū i sua ꝯditiōe. ¶ Preterea. a nā habuit ex pte aie potētiā nutritiuā. q̄ appositōe nutrimēti ꝯuat̄ indiuiduū. ¶ Itē alimēta nālia erant sibi data in vsuʒ. s. fructus lignoꝝ padisi. cū ergo hec oīa a nā fuerūt siue nālia. his aūt poterat vita in ipo ppetuari. relinq̄t̄ ꝙ imortalitas fuit illi a nā. ¶ Itē in statu inocētie habuit vñ possʒ stare lʒ nō vñ possʒ ꝓficere. ⁊ hoc a nā. q2 nihil erat corruptōis i illo qḋ eēt motiuū ad malū. sʒ stando nō peccauit. ⁊ ñ peccādo ñ moreret̄. quare si siñ gr̄a poterat stare. sine gr̄a poterat vitā ꝯtinuare vel ppetuare. ergo imortalitas fuit a nā. ¶ Itē imortalitas ē a potētia ꝯtinuādi vitā. sʒ ꝯstat ꝙ potentia viuēdi ē nālis: cū ꝯtrahat̄ ex ꝯiunctōe aie cuʒ corpe que nālis ē. sʒ eadē est potētia continuādi vitā que ē viuendi vt vr̄. sicut eadē ē gr̄a q̄ viuificat ⁊ ꝯsūmat pseuerātiā. ergo potētia ꝯtinuandi vitā ē nālis. ¶ Itē eadē potētia ē p̄cipiū vite ⁊ p̄cipiū ꝯtinuatōis vite nāliter hūt i se p̄cipiū vite. ergo ⁊c̄. ¶ Itē [redacted] ē ad hoc vt saluet̄ diuinū eē quātū p̄ōt. diuinū aūt eē ē silr̄ se hēc. ergo nā ē ad hoc vt illud i quo ē silr̄ se hēat. ꝙ aūt nō p̄ōt nā in hoc vt saluet̄ eē diuinū i eo dē. hoc ē pp corruptōēʒ pcti. ergo ⁊ nā nō corrupta. s. bñ istituta i hoc p̄ōt. ergo ē cā imortalitatis. ¶ Itē i p̄io statu nihil erat i p̄io hoie impellēs ad corruptōēʒ. igit̄ de nā ꝓpria erat imortalis. ⁊ cuʒ nihil extra illū ledere poterat. ¶ Itē eo ꝙ erat inocēs erat imortalis. ergo a q̄ erat inocētia erat imortalitas. sʒ inocētia erat a nā. ergo ⁊ imortalitas erat a natura. ¶ Itē aug. de ciui. dei. deus ē vita aie. aīa est

vita corpis. Vñ aīa ē sicut mediū inter deū ꝛ cor/
pus. recipiēs vitā a deo: tribuit vitā corpi. ergo si
aīa semp eēt ꝯiūcta sue vite semp eēt corpus ꝯiū/
ctū sue. sȝ statu durāte inocētie semp eēt aīa ꝯiun/
cta sue vite. ergo ꝛc̄. igit̄ semp dedissȝ vitaȝ corpi
ꝛ ita imortalitateȝ. Si diceret̄ ꝙ hoc ñ seq̄ret̄. q̄z
hac rōne hō [illegible] gr̄a ñ moreret̄. hoc tñ ñ ē sil̄e. q̄z
mō ē corp⁹ necessario morti adiectū. Preterea.
illa ifluētia a deo i adā nō fuit gratuita sed nālis.
¶ Jtē vt dic̄ aug. xiij. de ciui. dei. nihil erat corru
ptōis i corpe vl̄ ex corpe. nullas molestias vllis
eius sensib⁹ igerebat. nullus itrīsecus morb⁹. nul
lus extrinsecus ictus metuebat̄. ꝛ ita sine gr̄a fuit
rēota ab hoīe oīs cā mortis. q̄re fuit imortal̄ sine
gr̄a. ¶ Jtē imortalitas fuit illi ex ligno vite. Dicit
eniȝ aug. sup gen̄. quodāmō creat⁹ ē hō imortal̄
qḋ erat ei ex ligno vite: ñ ꝯditōe nāe. mortal̄ erat
rōe corpis aīalis. imortalis bñficio ꝯditoris. Et
hugo dic̄. ꝙ prim⁹ ille hō ñ sm̄ q̄litatē corpis ter
reni. sȝ ex bñficio vitalis edulij ñ mori potuit. ma
nifeste scriptura oñdit. vbi cū ab eodē ligno eie/
ctū ne vitā ipaȝ ppetuā ꝯseruare possȝ testat̄ dicēs.
ecce adā q̄si vn⁹ ex nob̄ factus. ꝛ ita vr̄ ꝙ neq̄ȝ ꝺ
nā sua neq̄ȝ ex gr̄a erat imortalis sȝ ex ligno vite.
¶ Jtē incidēter q̄rit̄. si bruta cēnt vsa ligno vite.
vtrū ꝯtinuarēt vitā suā huiusmōi vsu. Rñden/
dū. q̄d̄ ponebāt ꝙ imortalitas i pzio hoīe eēt a
nā. q̄z a sua nā haberet aptitudinē ad imortalita/
tē. q̄d̄ ꝙ a gr̄a q̄z a dono gratuito hēbat ꝯpletō
nē. ꝛ pōt eē exēpli ad hoc cū dī. hō ē btificabil̄.
notat̄ ibi aptitudo ꝛ dispō supaddita. Sil̄r cū di
cit̄. hō ē imortalis. Vñ sic hō quodāmō pōt dici
btificabilis p nām. ita pōt dici quodāmō btifica
bilis p gr̄am. sil̄r primus hō imortalis. put eniȝ
hoc ꝙ dico btificabile iportat aptitudineȝ ꝯuenit
hōi p nām. a nā eniȝ sua hȝ aptitudinē ad btitudi
nē sm̄ at̄ ꝙ iportat dispōem p quā q̄s sufficiēter
disponit̄ ad susceptōneȝ actus btitudis inest illi [illegible]
gr̄aȝ ñ p nām. sicut ergo lȝ hō a nā hēat aptitudi
nē ad btitudinē. nō pp hoc dicēdus ē btificabil̄ a
nā: nisi valde p accñs. sȝ potius a gr̄a disponens
ꝛ ordinās ad susceptōeȝ btitudis imediate. sic in
ꝓposito. pp hoc dōȝ ē ꝙ imortalitas primi hoīs
ñ fuit a nā sȝ a gr̄a. vt hr̄ a mgr̄o. ij. li. sen. dicēte.
alteꝝ habebat a nā corpis. s. posse mori. alteꝝ ꝟo
ex dono gr̄e. hoc idē dī ab hugo. vt pȝ ex dictis.
¶ Nota ergo ꝙ sicut triplex ē status. s. inocētie in
q̄ poterat prim⁹ hō peccare ꝛ ñ peccare. sil̄r mo/
ri ꝛ ñ mori. Scḋs i quo poterat peccare ꝛ nō po
terat ñ mori. Terti⁹ i quo potit ñ peccare ꝛ ñ po
terit peccare. sil̄r potit mori ꝛ ñ potit mori. Sil̄r
triplex ē gr̄a. s. pfecta ꝛ impfecta i duplici dr̄ia. q̄z
pfecta ē gr̄a gratisdata respectu gr̄e gratūfacien/
tis. Sil̄r gr̄a gratūfaciēs sm̄ ꝙ ē viatoris indīȝtuȝ
huiusmōi q̄ solū tollit̄ miseriā culpe respectu gr̄e
gratūfaciētis. sm̄ ꝙ ē ꝯphēsoris: q̄ tollit̄ nō solū
miseriā culpe sȝ pēne. Fuit ergo imortalitas pzi
mi status. i. possibilitas ñ moriēdi a gr̄a gratisda
ta. ñ gratūfaciēte. In scḋo statu est imortalitas. i.
possibilitas ñ moriēdi spūalr̄ a gr̄a gratūfaciēte.
dicit. n. hug. ꝙ i scḋo statu ē moriēdi ꝛ peccandi
necessitas. sȝ moriēdi necessitas q̄diu adest vita
peccādi necessitas q̄diu abest gr̄a. ex quo pȝ. ꝙ
ex pñtia gr̄e ē possibilitas ñ peccādi. In tertio sta
tu erit imortalitas. i. ipossibilitas moriēdi ex gr̄a
pfecta. Ponūt ergo rōes ꝯcedi q̄bus oñdit̄. ꝙ hec
imortalitas ñ erat a nā. sȝ a gr̄a nature supaddita.
¶ Ad illa q̄ obijciunt̄ i ꝯtriū rñdēdū. Ad id ergo
qḋ obijcit̄. ꝙ equelibrata erāt elementa a nā. sil̄r
virtus nutritiua ꝛ alimētū. sil̄r dōȝ ꝙ huiusmōi i
mortalitatis erat cā multiplex. sive vna ex multis.
Vna illaꝝ erat ꝓportio mixtoꝝ i ꝯueniēti eq̄lita
te vtutū elemētariū ꝛ armonia. q̄ magis eēt cā pa
cis q̄ȝ pugne. iuxta qḋ exigebat optīa ꝯplexio ꝛ
sanitas pfectissima. q̄lis erat ipius ade. Vñ aug. de
ci. dei dicit. ꝙ i carne eius sūma sanitas erat. hu/
iusmōi at̄ mixtio ꝛ armonia defectibilis erat nisi
ꝯseruaret̄: ꝛ mortis itroductō possibilis. ꝛ hoc ex
triplici de cā intrīseca. vt si ꝯsumeret̄ humidū intrī
secū. si mixtoꝝ eēt pugna. ꝛ ꝯñter abiectio a sba
ꝛ si illoꝝ ꝯtria eēt iclinatio. sm̄. n. ꝙ vult phs. pp
humidi ꝯsūptōeȝ pp mixtoꝝ pugnā ꝛ ꝯsequēte
abiectōem a sub̄a cor̄ūdē ꝛ ꝯtriā cor̄ūdē inclina
tōem. solet eē dissolutio i mixto. Prīa cā remo
uebat̄ ab adā p esuȝ lignoꝝ. nā duplex ē ꝯsūptio
humidi. s. radicalis ꝛ nutrimētalis. ꝯsūptio hūi/
di radicalis ipediebat̄ pp esum ligni vite. qḋ iō
lignū vite dicebat̄. q̄z p illud vegetabat̄ illud hu
midū i quo radicat̄ vita. Cōsumptio ꝟo humidi
nutrimētalis ipediebat̄ p esuȝ alioꝝ lignoꝝ padi
si que optimū ipi ade stāti pstabāt alimentū. sic er
go pzia cā tollebat̄ p esum lignoꝝ padisi. Scḋa
vero cā dissolutōis que ē pugna i agēdo ꝛ patiē
do. tollebat̄ tribus ꝯcurrētibus. s. equalitate mi/
xtionis in optima ꝓportiōe: ꝛ virtute lucis ꝯce/
lestis ꝯtria. ꝛ ad quādam amicitiā reducēte ꝛ vin
[illegible] amicitie ꝯiūcte. que q̄dē virtus ꝯsequebat̄ ip/
saȝ animā i statu inocētie. ꝛ inerat [illegible] p donuȝ gr̄e
gratisdate. Tertia cā dissolutōis que quideȝ erat
ex inclinatōne elemētoꝝ ad sua loca. tollebat̄ pp
nobilitatē forme sm̄ statū innocētie. q̄z aīa rōna/
lis oīno pura a pc̄to. [illegible] deo nobilis erat. q̄ dn̄i
minabat appetitū nature. vt illa que pficiebat̄ ab
ea. nequaq̄ȝ sub alia forma vel situ appeteret eē.
nec mirū cū sm̄ ordinē nature vt dicit phs. cete
[illegible] forme naturales ordinē habeant ad animā ra
tionalē sicut ad ꝯplementū ꝛ finē. ex hac igit̄ tri/
plici cā erat in adā ꝓprietas imortalitatis. ¶ Ad
illud qḋ obijcit̄. ꝙ a natura habuit corpus i pfe/
cta equalitate ꝛc̄. dōm ꝙ ꝛ si quedaȝ naturaliter
cooparabant̄ illi imortalitati vt ꝯplexio ꝛ alia q̄
daȝ. forte tñ q̄z a ꝯtinuētia anime ꝛ a ligno vite

pricipalit erat imortalitas illa. aia vero in statu illo
vnita vite sue mediante gra gratisdata. habuit ex
illa vnione ptaté ppetuandi vitá. τ pticipádi suo
ɔiuncto. s. corpi ꝺ fuisse a gra. Anima aūt habe/
bat a gra quaꝫ habuit vnita vite sue. q̄ erat sūma
imortalitas. potestaté participádi quádaꝫ imor/
talitatem corpori sibi vnito. q̄ fuit subtracta sibi
i pria sepatióe iux̄ sniaꝫ dñi. gen̄. ij. q̄cūqꝫ die co/
mederis τc. Silr ɔcessio ligni vite ad vsum fuit
gratuita qꝺ habuit ptaté firmádi corpꝰ stabili sa
nitate. vñ aug. ꝺ ciui. dei. xiij. li. xx. c. alebant alijs
q̄ sumebát. vt alia corpa. ne molestia aliqd esurié
do ac sitiédo sentirent. De ligno aūt vite ppterea
gustabat. ne mors eis vndecūqꝫ surreperet. vel
senectute ɔfecta decursus tépoꝝ spacijs iterirent.
tāqꝫ cetera essent alimēto. illud sacro. istud sacrm
fuit q̄ztū ad hoc q̄ ꝓstitit vitá corpalé. sic xps vi/
tá spūalé q̄ ꝺr lignuꝫ vite. Vñ subiūgit ab aug. vt
sic fuisse accipit lignū vite in padiso corpali sic in
spūali. hoc ē itelligibili padiso sapia dei. ꝺ q̄ scri/
ptū ē. lignū vite ē ápleccétibꝰ eá. puerb. iij. ¶ Ad
aliud qꝺ seqꝛ. s. q̄ potuit a nā τ sine gra τc. ꝺꝺm
q̄ hoc nō ē verꝝ. q̄ aūt potuit stare fuit a gra. nō
a gratifaciēte. sꝫ a gratisdata. sic. n. ad hoc q̄ p/
ficeret regrebat gra gratifaciens. sic ad hoc q̄
staret regrebat gra gratisdata. ¶ Ad illꝺ qꝺ seqꝛ
scꝫ q̄ illꝺ ē potētia ɔtinuádi vitá q̄ ē viuēdi τc. ꝺi
cédū q̄ sumēdo potētiá passiuá verꝝ ē. n̄ át sumē
do potētiá actiuá. hoc ē. illa potētia q̄ fuit in illo
possibilitas ad viuēdū ipsa eadē fuit possibilitas
ad ɔtinuádū vitá. n̄ tn̄ effectiue potuit illa poten/
tia ppetuare vitá q̄ potuit viuē. Nec ē silr de gra
q̄ ē viuificatio spūalis. τ potentia q̄ ē viuificatio
nālis. gra. n. ē forma q̄ nō solū saluat i suo subie/
cto sꝫ ppetuat ab influētia q̄ ɔtinua ē a pmo bono
nisi fuit auersio ab ipo. τ ex illa iflūētia illa eadeꝫ
gra q̄ viuificat ɔsūmat pseuerádá. Potētia aūt i
corporibꝰ huiusmōi determiata ē τ limitata vs/
qꝫ ad tps. τ sic defectiua quāū ē ꝺ nā sua. Pre
terea hoc supposito. q̄ eadē ē potētia viuendi τ
ɔtinuádi. nō seqꝛ ex h̄ q̄ illa potētia q̄ ē viuēdi
siue q̄ ē pricipiū mouēdi τ ēt ɔtinuádi. q̄ illa pōt
eē ppetua vita. q̄ vt dictū ē limitata ē τ defectibil
sꝫ determiatōꝫ piodi. ¶ Ex hoc pꝫ rñsio ad illꝺ
qꝺ seqꝛ. s. q̄ nā est ad hoc vt saluet diuinū eē τc.
ꝺꝺm q̄ ex hoc nō seqꝛ q̄ nā pōt ppetuare se sim
pliciter i hoc subiecto. q̄ si hec oīa eēnt nā ppe/
tua. Intēdit. n. nā saluare diuinū eē i subiecto p/
prio si pōt siue i ɔtinuū. ¶ Ad illꝺ qꝺ seqꝛ. q̄ ni/
hil fuit ipellēns τc. ꝺꝺm q̄ ipsa nihilominus nā
creature talꝭ declinabilꝭ fuit τ defectibil. lꝫ. n. nihil
fuit ipellens in illo p violētiá sicut i nā corrupta.
nihilominus fuit ibi quedá inclinatio ad defectū.
rōne qua erat creatura talis τ defecisset. nisi bñfi
cio ɔditoris fulciret. ¶ Ad hoc qꝺ obijcit. q̄ ino
cētia erat a nā τc. ꝺꝺm q̄ inocētia ꝺr dupłr. vno

mō vt dicit priuatōnem. s. a culpa. τ sic erat a nā
τ nō erat cā imortalitatis. Alio mō vt dicit p o/
tētiá. s. iusticie originalis. τ sic ē cā imortalitatis.
τ sic nō erat oīno a nā. ¶ Ad illud qꝺ obijcit q̄
deus ē vita aie τc. ꝺꝺm q̄ hoc verū est. τ q̄ nisi
aia adē eēt sepata a sua vita. nūq̄ꝫ fuisset ꝺānatus
ad sepatōeꝫ a sua vita. neqꝫ eēt sepatꝰ. sꝫ nihilo/
minus a señ habuissꝫ hác insepabilitaté. sꝫ a cau
sis supradictis. ¶ Ad illꝺ qꝺ seqꝛ. s. q̄ durāte sta/
tu inocētie. aia semp eēt ɔiūcta sue vite τc. ꝺꝺꝫ q̄
hoc verū ē. nec tn̄ eēt illa ɔiunctio. s. corpis cum
sua vita ▪ nā. sꝫ a bñficio ɔditoris nāe. Similiter
τ imortalitas eiusdē. ¶ Ad illud qꝺ seqꝛ. s. q̄ illa
influētia fuit nālis. Dicēdū q̄ ē quedá influētia i
creaturá rōnalé qua saluat i eē: τ hec ē nālis. sꝫ
q̄ illud ꝺr nāle qꝺ ē idē apud oēs vt dic boetius
ē τ alia q̄ ppetuat i eē imortali. τ hec ē gratuita.
τ dico eē imortale illud qꝺ ppetuat ex ɔiunctióe
corpis cū sua vita. τ hoc ex ɔtinētia aie ɔiuncte
cū sua vita. ¶ Ad illꝺ aug. nihil erat corruptōis.
τc. ꝺꝺm q̄ hoc verꝝ ▪ sumēdo corruptōeꝫ pprie
sm q̄ ē motus a ɔrio agēte p violētiá. fuit tn̄ q̄dá
possibilitas ad declinatiōeꝫ ad nō eē rōe defectꝰ
creature talis. i. ɔplexionate. ¶ Ad illud qꝺ seqꝛ.
ꝺꝺm q̄ eo ipo q̄ imortalis fuit bñficio. fructꝰ li/
gni vite fuit imortalis ex gra. q̄ ex dono gratui/
to illi ꝓstito a ɔditore ipsius. ¶ Ad illud qꝺ q̄rit.
Si bruta aialia ex esu ligni vite possent ɔtinuare
vitá suá. ꝺꝺm q̄ n̄. τ hec ē rō. imortalitas huius/
mōi fuit ɔditio corpis ex ɔiūctōe sui ▪ suo actu
siue pfectōe apta nata ɔiūgi cuꝫ sūma vita. a qua
fuit apta recipe influētiá. quá potuit ɔtinē corpꝰ. τ
idē sibi vnitū viuificare τ i vita ppetuare. Unde
hec imortalitas ꝓstita bñficio ligni vite fuit ipfe/
cta τ q̄si dispositio respēu illiꝰ q̄ fuit pfecta τ sub/
sequēda i patria. pfecta. n. imortalitas ē nō posse
mori. Quia ergo bruta n̄ hn̄t aptitudiné aliquaꝫ
ad imortalitaté pfectá. q̄ ē n̄ posse mori. τ hec est
mediante influentia gratuita existente a prima vi
ta. nō esset ppetuata vita in illis licet fuissent porrecta
fructu ligni vite.

Membrum tertium.

Equitur ingrē. vtꝝ imortalitas inocētie
sit eadē cū imortalitate glie. Qꝺ sic. vꝫ
potētia disposita τ potētia q̄ ē necessi
tas n̄ differūt i sbā. sic nec differūt sm
eēntiá τ dispositio τ hitus. sꝫ imortalitas inocē/
tie τ patrie n̄ differūt nisi sic potētia disposita τ
potētia q̄ est necessitas. ergo n̄ eēntialr differunt.
¶ Itē potētia dtermiata τ idetermiata n̄ differūt
sꝫ eēntiá sic pꝫ ꝺ ágelis. quoꝝ erat potētia inde/
termiata añ ɔformatōeꝫ. determiata pꝰ. q̄ n̄ pote
rát nisi bonū. Eadē tn̄ erat sic caritas vie τ pátrie
eadē numero. q̄ i patria manet caritas vie. lꝫ eiꝰ
ipfectō tollat. cū ergo imortalitas i statu inocētie

τ imoztalitas i statu glie ñ differãt nisi ẽm determinatõez τ ideterminatõez siue mutabilitatez τ imutabilitatẽ. ñ differũt ẽm subaz. ¶ Itẽ si imutabilitas patrie nõ ẽ eadẽ cũ imoztalitate inocẽtie. ergo aliq̃ potẽtia noua creata est a deo post opa sex diez. ergo ñ cessauit de⁹ die septio ab oi ope qd patrarat τc. cui⁹ ↄ̃triũ dr geñ. ij. ¶ Itẽ moztalitas añ lapsũ. τ moztalitas post lapsũ ñ differunt i suba. sz añ lapsũ erat moztalitas solũ potẽtia ad moziẽdũ. post potẽtia que ẽ necessitas. ergo simplr potẽtia ad ñ moziendũ. τ potẽtia q̃ ẽ necessitas ad nõ moziẽdũ silr erũt idifferẽtes ẽz subaz. ¶ Itẽ idẽ ẽ liberũ arbitriũ uie τ patrie. lz hõ primo posset peccare. nõ scdo. similr vr de imoztalitate. ¶ Itẽ imoztalitas in via ẽ potẽtia quedã uiuẽdi. In patria ẽ potẽtia semp viuẽdi. hec aũt est eadẽ. ¶ Itẽ aug. de vera reli. p xpm recuperauimus qd pdidimus in adã. In adaz aũt pdidim⁹ imoztalitatẽ vie. in xpo aũt recupauimus imoztalitatẽ pãe ergo eadẽ est imoztalitas vie τ patrie. ¶ Itẽ si homo stetisset trãsferret ad imoztalitatez glorificatã qz nullius ppzietatis nobilis i eo fieret deperditio. ergo cũ imoztalitas in hoie pzio erat nobilis ↄditõis: nõ fuisset i illo illi⁹ ↄditõis deperditio in illa trãslatiõe. ergo imoztalitates due silr ẽent in eo. sz alia ẽ imoztalitas vie τ alia pãe. ¶ Itẽ si stetisset pzim⁹ hõ. eadẽ fuissz vita illius in via τ i glia: qz vna τ ↄtinua. vñ. n. ↄtinuũ dr mõ dũ vnius simplr: cũ ergo imoztalitas inocẽtie τ imoztalitas glie sint ppzie ↄditiões siue ppzietates vite tal' τ talis: imoztalitas hec τ illa erit eadẽ. Cõtra. imoztalitas vie ẽ vel a nã vel a gr̃a gratisdata. illa que ẽ glie a gr̃a gratũfaciẽte. ergo sũt a diuersis causis: q̃re τ ipa diuersa. ¶ Itez nõ est idẽ corruptibile τ incorruptibile. sz illa q̃ ẽ uie põt nõ ẽe: que est glorie nõ põt nõ ẽe: ergo non sũt eadẽ. ¶ Itẽ nõ ẽ hoz solũ dr̃ia que ẽ iter potẽtiã simplr τ illã que ẽ necessitas. cũ illa que ẽ vie corrupta sit τ annihilata p peccatũ. qñ. n. potẽtia simplr. sit potẽtia que est necessitas. necesse est vt maneat τ stabiliat in ẽẽ necessario. ¶ Itẽ, imoztalitas glorie ẽ doñ. vie aũt donũ. ¶ Itẽ imoztalitas glie priuat oẽz potẽtiã moziẽdi: alia ñ. ¶ Itẽ aug. Alia est imoztalitas carnis quã in adã accepimus. Alia ẽ quã xpm in resurrectõe speram⁹. ille eniz factus ẽ imoztalis vt posset nõ mori si ñ peccaret: filij resurrectõis nec vltra poterũt peccare nec mori. ¶ Itẽ nõ ẽ transitus ab eodem ad idẽ. sz trãsitus erit ab imoztalitate uie ad imoztalitatẽ pãe: ergo τc. ¶ Itez. ij. sen. dis. xix. aliud est ñ posse mori. τ aliud posse ñ mori sz ñ posse mori idẽ ẽ qd imoztalitas patrie. posse ñ mori imoztalitas vie: ergo τc. ¶ Itẽ imoztalitas uie τ imoztalitas pãe stat⁹ vite distiguũt τ diuersificãt. sz cõstat q statũ illi sũt diuersi. ergo τ imoztalitas hec τ illa diuerse sũt. ¶ Itẽ rõ huius q̃rit. si potẽtia ñ moziẽdi ex toto sublata fuit: ita qz ñ remaneat. potẽtia aũt remanet. sz nõ ad hũc actũ. s. nõ moziendi. qz aũt nõ auferat vr p hoc qz potẽtie nãles nõ auferunt. ¶ Itẽ nõ creant noue potẽtie in specie. quieuit eiz dñs post opa sex diez a creatõe q̃tũ ad spẽs τ genera. ergo mãsit potẽtia. sz ñ ad hoc q̃rit. ergo si ẽm illã ↄtingit dici i via iste poterit mori necessario i patria. τ hoc vr cũ nõ sit noua potẽtia supinducta qua hõ dr imoztal' imoztalitate patrie. Cõtra. nõ vr posse dici i patria iste hz potentiã qua necesse habuit mori in uia. quia ois potẽtia quã habebit in patria erit sub necessitate ↄtrarij. ergo nec in via poterit dici iste hz potentiã qua nũq̃z poterat mori i patria. ¶ Preterea. nõ nc spoliatus fuit hõ prima imoztalitate.

Rñsio. gdã dicũt qz eadẽ ẽ potẽtia ẽm subam differẽs ẽm maiorẽ appropinquatiõez ẽm suum actũ siue finẽ. vñ potẽtia que prior fuit moziẽdi τ nõ moziẽdi indeterminate. post erat p pctm determinata ad vnũ vt. s. ad moziendũ. τ hec eadẽ p meritũ gratie τ premiũ supueniẽtis glorie erit in pãa determinata ad viuẽdũ. τ ita imoztalitas i statu inocẽtie τ imoztalitas in statu glie eadẽ potẽtia sunt ẽm subaz. τ loquoz de his put noie potẽtie censent sicut rõnalitas: nõ p modũ habitus. ¶ Ad id qd obijcit. qz hec ẽ a gr̃a τc. dõm p hoc qz dr qz hec est a gr̃a gratisdata τc. nõ dr aliqua diuersitas q̃tũ ad essentiã potẽtie. sed dispositionis. qz eniz addit ipsi potẽtie ẽẽ a gr̃a tali vel tali essentiã nõ dicit sz dispositõez. imoztalitas autez dicit potẽtiã pter ↄcretõnez ad necessitatẽ vel nõ necessitatẽ. vñ nõ nominat ipsaz dispõnẽ sz ipsaz potẽtiã. ¶ Ad illud qd obijcit. qz nõ ẽ idẽ corruptibile τc. dicendũ qz nõ ẽ vez habito respectu ad subiectũ corruptibilitatis τ icorruptibilitatis. qz idez in ẽntia ẽm stat⁹ diuersos põt esse corruptibile τ incorruptibile. sicut idẽ i ẽntia facile mobile τ difficile mobile. qd. n. ẽ facile mobile i prima ↄceptiõe in aĩa: post efficit difficile mobile p ↄtinuatõez. ¶ Ad illud qd obijcit. qz illa q̃ est vie corrupta ẽ p pctm. Unde nõ ẽ dr̃ia ibi solũ q̃ est potẽtie simplr ad illã que ẽ vt necessitas. Dicendũ. qz per peccatũ nõ fuit corrupta potẽtia imoztalitatis nisi vt erat ad actum. vnde manebat ipa potẽtia cũ iclinatõe ad actũ. Unde corruptio erat habitus nõ potentie. ¶ Ad aliud qd obijcitur qz imoztalitas glorie priuat τc. dicendũ qz hec priuatio siue potẽtia priuandi vel nõ priuandi causat ex diuersitate prime potentie. sed ex diuersis dispõnibus supadditis que sunt glia τ gr̃a. Qd aũt dicit aug. Alia est imoztalitas carnis τc. hoc retorquendũ est ad alietatẽ status diuersificãtis dispositiones additas ipsi potẽtie mediante gr̃a pfecta τ gr̃a impfecta. nõ aũt ad alietatez ipsius prime possibilitatis. vñ ibi ẽ discõtinuatio statuũ qz qd erat potẽtia in statu inocentie scz moztali/

tas siue potētia moriēdi. factū ē necessitas in statu
peccati. Similr ē ex pte imortalitatis. ¶ Ad aliud
dōm. q idē pōt eē donū ⁊ dos. qr donū dr respe
ctu dātis. dos respectu spōsi dātis sm q sponsus
ē. ¶ Ad aliud qd obijcit. q nō ē trāsitus ab eodē
in idē. dōm q trāsitus iste q ē ab imortalitatate in
nocētie ad illā que ē glorie ē p diuersitatē statuū.
qr est trāsitus a statu in statū. Un̄ sicut qd proficit
i moribus: pficiēdo a vita impfecta ad vitā perfe
ctā. nō dicit habuisse aliā ⁊ aliā vitā. sed eandem
pp vite vnitatē ⁊ ɔtinuitatē. licet aliū ⁊ aliū statū
vite. sic ē in pposito. ¶ Ad illud qd obijcit. q aliō
ē posse ⁊c. dōm q cum dr posse nō mori ⁊ non
posse mori lz habilitas potētie sit alia ⁊ alia re-
spectu actus q ē terminus potētie. qr i vna notat
habilitas que ē facilitas siue possibilitas. in alia q̄
est ipossibilitas ad moriēdū: nō tn̄ potētia alia ⁊
alia. ¶ Ad aliud qd obijcit. q imortalitas vie ⁊
patrie status vie distiguit ⁊c. dōm. q hoc vez est
sed hoc est pp ipsam dispōnem additā potentie.
nō qr potētia prima variat. ¶ Ex his pz quomō
respōdendū est ad aliud qd querit postea. vtrū
sublata fuit potētia ex toto non moriēdi. dōm q
non. sed solū inquātū erat habitus siue actus hu
iusmōi. ¶ Ad illud qd obijcit. q nō poterat vere
dici in patria. iste habz potētiaz qua necessitate ha-
buit mori i via ⁊c. dicēduz q hoc falsuz ē. qr hoc
qd dico. necessitas nō necessitas modos dicūt po
tētie siue dispōnes: nō subaz potētie. sic vr posse
dici ad illa que tacta sunt. qr tamē alia ē rō essen
tie ⁊ alia potētie. ⁊ alia potentie habitualis. quia
eētia absolute dcā ē potētia addit supra eētiam
relatōem siue iclinatōem ad finē vel actuz. similr
potētia habitualis sup vtrūqz. Alr videt dicen-
dum. lz eim ois potētia sit eētia quedā. tn̄ alia ē
rō potētie. ⁊ alia eētie. vn̄ sic ponere q eadē po
tētia primo moriēdi ⁊ non moriēdi. post eadē in
sba necessario moriēdi post eadē necessario n̄ mo
riēdi. nihil aliud ē q̄ ponere hoc subiectū primo
receptibile mortis ⁊ vite idifferent. ⁊ post recepti
bile mortis necessario. sz eādē possibilitatē recipi
endi q̄ nō mutat i sba. ⁊ tādē necessario n̄ recepti
bile mortis sz vite ɔtinētie. certe q ad hec oīa erat
possibilitas i subiecto hec eadē i sba. modos tn̄ si
ue hitus inclinās ad hec vel ad illō variat. qr pri
mo erat potētia ad mori ꝟ nō mori. scdō p pctm
scā ē necessaria ad mori. deīde p grāz ad n̄ mori.
Un̄ de itermiata scā ē determiata p additā necessi
tatē. Preterea. eodē mō potētia n̄ moriēdi prius
ideterminata scā ē deteriata ad necessario n̄ mori.
Un̄ qui ɔsiderat hoz diuersas machinatiōes ad
actus diuersos mediātibus modoz mutatōibus
siue hītibus. pprie loqndo. dicē pōt q altera est
potētia hec ⁊ illa. ɔsiderādo ergo eētiā potentie
siue sbm dicet eadē. ɔsiderādo potētiā i rōe potē
tie alia ē ⁊ alia. ⁊ nō solū rōe sz nā sm q alia ē nā

bn̄ istituta. ⁊ alia corrupta. ⁊ alia glificata. Distin-
guant ergo tres potētie vt prīa dicat imortalitas
incōpleta. ⁊ pz q icōpleta. ex hoc q cō patiebat
secū potētiā moriēdi. Scda dicat mortalitas. Ter
tia dicat imortalitas ɔpleta: q̄ ē necessaria ad actū
siue q̄ hz secū actū suū necessario. Distinguēdum
aūt q imortalitas dr duobus modis. s. positiue.
⁊ sic idem ē q potētia viuēdi. ⁊ sic ɔprehēdit illā
q̄ est vie ⁊ pfie. ⁊ priuatiue ⁊ sic duplr. qr aut pri
uat necessitas moriēdi. ⁊ hec priuatio fuit i adā i
primo statu. aut priuat potētia moriēdi: ⁊ hoc est
mō in xpō. ⁊ hec vltia cōtinet sub priore sic spēs
sub gnē. sicut eīm potētia ē genus ad potētiā que
ē necessitas. sic negatio potētie q̄ ē necessitas. supe
rius ē negatōe potētie simplr. ¶ Ad illō ergo qd
obijcit. q imortalitas inocētie ⁊ pfie differūt sicut
dispō ⁊ habitꝰ. Silr sicut potētia disposita ⁊ po-
tētia q̄ ē necessitas. Silr p determiatū ⁊ idetermi
natū. dōm q nō ē vez. qm̄ nō tm̄ sic differunt. i-
mo ē ibi dria eētialis: sicut eētialr vita aialis dif
fert a spūali. cū n. imortalitas positiue dicat potē
tia viuendi. vita at est duplex. s. aialis ⁊ spūalis. ⁊
potētia relata diuersimode ad hāc vitā duplicez
duplicabit. ⁊ loquor de ipa inqtuz ē in rōne po
tētie vt tactū est. Silr sm q priuatiue dr. alia erit
essentialr hec ab illa sicut ɔpletū ab incōpleto. sz
q dici solet. q eētia generis est icōpleta: spēi cō
pleta. vel sicut ē alia albedo intēsa ⁊ remissa sm
eētiā. ⁊ hoc pp maiorē ⁊ minorē lucis pticipa-
tōez. Silr sicut aliud ē ɔcretū ex hac eētia ⁊ hoc
habitu nāli vel acqsito. ⁊ aliud ɔcretū ex eadem
eētia ⁊ habitu ɔtrario nāli vel acqsito. dico p se lo
quēdo. sicut aliud dr hic albū ab hoc nigro eodē
demōstrato i subiecto. vel hoc sciēs ab hoc igno
rāte. vel virtuosuz ab hoc malicioso. eodē semp i
subiecto demōstrato. sm illud verte impiū ⁊ non
erit. sic dico aliud eē imortalitatē innocētie ⁊ pa-
trie. hoc etiā pz p hoc: q imortalitas nō ē poten-
tia simplr. sz vel habitus vel potētia habitualis. p
qd pz q alia ⁊ alia ē sm q alio habitu ⁊ alio in-
format. vn̄ cū alius sit habitus q ē necessitas ⁊ ali
us q ē possibilitas. ⁊ alia erit imortalitas ɔcer-
nēs necessitatē ⁊ alia ɔcernēs possibilitatē. pz igit
q nō ē simile de illis que solū hūt rōnem poten-
tie. vt de potētia angeli aū ɔfirmatōem ⁊ post. ⁊
de imortalitate inocētie ⁊ patrie. hoc aūt pz ex au
ctoritate dicēte. Alia est imortalitas carnis quā in
adā accepimus. alia ē quā p xpm̄ i resurrectione
speramus. ille eīm ē factus imortalis vt posset nō
mori si nō peccaret. moreret aūt si peccaret. filij
aūt resurrectōis nec vltra poterunt peccare nec
mori. ¶ Ad illud qd obijcit. q nō creauit dns ali
quā potentiā nouā post opa sex dierz. dōm q ve
rū ē cuius antea non erat similitudo. ¶ Ad aliud
qd obijcitur. q imortalitas aū pctm ⁊ post pecca
tū n̄ differūt. dicēduz q pprie loquēdo. pur mor-

talitas ē eēntia. potētie habitū ɔcernit, qꝛ hec dicit possibilitatē ad moriēdū illa necessitatē: hec nō ē illa. Silr dōm ad aliō qō seqꝛ. ꝙ lz liberū arbitriū ingenitū dicit eēntiā quādā sit eadē in via ⁊ i pria. tn̄ ingenitū noiat potētiā cū ɔcretōe habitꝰ siue aptitudinis nō ē eadē rōe pfacta. ¶ Ad illud qō obijcit ꝙ imortalitas ī via ē potētia quedam viuēdi ⁊c. dōm ꝙ imortalitas inocētie nō dicit solūmō potētiā. sed ɔcernit habitū. ⁊ hoc cū possibilitate ad ɔriū. imortalitas eīz inocētie cū hoc ꝙ dicit hitū siue aptitudinē facilitatis ad actū ppetuū viuendi dīc possibilitatē ad moriēdū. imortalitas i pria dicit habitū siue aptitudinē necessitatis, ad actū ppetuū viuēdi cū ipossibilitate ad moriēdū. Unde vt dcm̄ ē. put imortalitas dīc potētiā hitualē hec n̄ ē illa. ¶ Ad illud aug. p xp̄m recupabimus qō ⁊c. dōm ꝙ p hoc nomen qō, notat simplex relatio. Nec argumētū valz qō pdidimꝰ i adā recupabimus p xp̄z. i adā pdidimꝰ imortalitatē inocētie. ergo ⁊c. ē. n. ɔmutatio pdicamēti. Preterea. cū dr̄ recupabimus p xp̄z. hoc n̄ dr̄ qꝛ illo idē recupabimus. sz qꝛ dānū qō icurrimꝰ ex pctō ade. recōpēsabit maiori bono ⁊ meliori p xp̄z. ¶ Ad aliō qō i trāslatōe ad gliaz n̄ fuissz depditio alicuiꝰ nobilꝭ pprietatis. rōe q̄ ē pprietas nobilis. sz rōe defectus ɔportati. imortalitas āt i statu inocētie ingenitū ɔcernebat possibilitatē ad moriēdū ɔnotabat defectū. Unū sicut i trāslatōe aīe a statu viatoris ad statuz ɔphensoris nulla fit depditio nobilis ɔditōis nihilominꝰ fides euacuat. sic ē in pposito. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ lz vita nāe siue vt ē nālis. vna fuissz quodāmō. qꝛ in gloria nō essz oīno sublata vita nāe. sz pfecta ⁊ ɔpleta. n̄ tn̄ vt essz moralis ppriē loquēdo. imo fuissz mutatio vite sz mutatōez status iuxta modū ppriū loquēdi. sm̄ quē aliqs dr̄ mutare vitā. qꝛ trāsfert se ad frugē vite melioris.

Membrum quartuz.

Tertio queritur, vtrū mortalitas ⁊ imortalitas eiusdē erāt potētie in adā. Qō sic vr̄ p simile ī alijs de nāli potētia. vt in aere ɔdensandi ⁊ rarefiēdi siue ɔdēsationis ⁊ rarefactōis. siue rarefiēdi ⁊ nō rarefiēdi. Silr i aqua calefactōis ⁊ nō calefactōis. passiue dico silr de alijs. Silr vr̄ de potentijs actiua vt sūius currēdi ⁊ n̄ currēdi. extēdēdi se ⁊ retrahēdi. ergo vr̄ ꝙ ⁊ ī actiuis ⁊ passiuis verum sit. ꝙ vna ē potētia ɔrioꝝ. ergo ita erit i pposito. ¶ Itē vita ⁊ mors corporis pportionalr se hn̄t ad vitā ⁊ morte aīe. sz in aīa ē eadē potētia vite ⁊ mortis. qm̄ bn̄faciēdi ⁊ malefaciēdi. ¶ Preterea. eadē ē potētia ad vitā grē ⁊ priuatōem vite. ɔre vr̄ ꝙ vna erit potētia i corpe aīe ɔiūcto mortalitatis ⁊ imortalitatis siue moriendi ⁊ n̄ moriēdi. ¶ Itē mortalitas ⁊ imortalitas priuatiue opponūt sicut mors ⁊ vita. sz priuatiue oppositoꝝ eadē ē potētia. qꝛ priuatio puenit ex defectu alicuiꝰ potētie agētis vsqz ad tps: ⁊ tē deficiētis. ¶ Itē p pctm̄ fcā fuit necessitas moriēdi i adā. sz ɔstat ꝙ illa necessitas aduenit alicui potētie. nō āt an̄ aduentū illū infuit illi potētie necessitas moriēdi. ergo illa potētia fuit oppositoꝝ. ¶ Itē potētia moriēdi i adā aut erat ad opposita. ⁊ si hoc hēo ppositū. s. ꝙ eadē ē potētia oppositoꝝ. s. moriēdi ⁊ non moriēdi: aut ad vnū tm̄. sz si hoc: necesse fuit illū mori sicut necesse ē celū moueri. Cōtra. potētia moriēdi erat nālis i potētia. potētia n̄ moriēdi nālis potētia. ergo si hec eiusdē potētie sūt. eadē potētia ē nālr potēs ⁊ nālr impotēs. ¶ Itē nō est eadē potētia sanatiuitatis ⁊ egrotatiuitatis. ⁊ ita de alijs huiusmōi. ergo nec mortalitas ⁊ imortalitas. ¶ Itē mortalitatis ⁊ imortalitatis cāe sunt ɔrie. mortalitatis. n. cā. ē ɔpositio ex ɔrijs vt ɔrijs. i. adinuicē repugnātibus. pp. n. huiusmōi repugnātiā seqꝛ ɔpositi dissolutio nālr. ⁊ ad hoc sepatio aīe. s. mortal'a corpore. cā āt imortalitatis erat ex grā vt dicamꝰ cāz extrisecā. vel ex ɔiunctiōe corpis cū aīa n̄ sepata a sūma vita. sz potētia moriēdi ē illius ppriē q̄ est receptibilis dissolutiōis potētia. n̄ moriēdi illius q̄ ē susceptibilis isepabilitatis aīe ɔiuncte cuz sua vita ⁊ corpis. s. ɔiuncti. Unde potētia moriēdi est ipsius corpis n̄ moriēdi ɔiūcti. ergo ē alia ⁊ alia ppriē ⁊ p se loquēdo. imortalitas. n. determinat sibi corpus ⁊ aīaz vt cuiꝰ ē. mortalitas corpus tm̄ vt vr̄. Rn̄sio ē ɔsiderare potētiā i triplici dr̄ia. Est. n. potētia nuda siue pria. ⁊ ē potētia disposita. ē ⁊ potētia q̄ ē necessitas. Hāc triplicē dr̄iam ē ɔsiderare circa potētiā imortalitatis ⁊ mortalitatis. Potētia āt nālis siue prima q̄ aliqs dr̄ imortalis ē potētia viuēdi vita rōali. potētia disposita ē potētia viuēdi vita rōnali ɔcurrētibus equalitate mixtiōis i optima armonia vtute celesti recōciliāte ɔria ⁊ ɔseruāte i quadā amicitia. sufficientia ex pte alimēti. stabiliētis ⁊ ɔseruātis ipm alendū ne patiat dissolutionē. ⁊ vtus ex pte spūs rōnalis ɔtētiua corpis sibi vniti. Potētia āt q̄ ē necessitas. ē potētia viuēdi hn̄s equalitatē idissolubilē ex pte corpis. ⁊ vtutē ɔ. enuuā imutabilr stabilitaz ex pte spūs rōnalis. Per hūc āt moduz itelligat ex pte mortalitatis. qꝛ potētia prima ē potentia viuēdi. secūda que ē disposita ē facilitas dissolutōis ex pte corpis. ⁊ facilitas sepatōis ex pte forme viuificātis. Potentia vero que ē necessitas ē facilitas dissolutōis. cuz intrinseca pugna ex pte corporis ⁊ defectu virtutis regētis siue cōtinentie ex pte perficiētis forme. Si ergo has potētias ɔparemus: inueniemus potētiā primā que dicit potētiā nudā eē vnā. potētiā vō dispositā ⁊ q̄ ē effecta necessitas differre: sicut differt potētia ⁊ defectus sibi oppositus. Nā imortalitas dicit potētiā viuēdi cū priuatōe illiꝰ. ⁊ sic quodāmō potētia mortalitatis ⁊ imortalitatis in adā: erat vna

Potētia quodāctiā mō diuerse potētie. ergo mor-
talitatis ⁊ imortalitatis. s. i qua sic sūpta ē eadem:
sic sūpta nequaq̄. Potētia. n. viuendi ē potētia
mortalitatis vt in qua: q2 pōt deficere ⁊ imorta-
litas simpliciter. q2 pōt ꝑpetuari. potētia aūt a q̄
nō ē eadem q2 potētia a qua ē imortalitas ⁊ vir-
tus aie ꝯtinentis recipientis influētiā a sua vitali
deo. a qua ē illi virtus ista ⁊ etiā cibi ligno℞ padisi
⁊ principalr̄ ligni vite a quo poterat stabiliri ꝯ
defectuz senecte ⁊ dissolutionis cū alijs supradi-
ctis. Potentia a qua ē mortalitas ē potētia de-
bēat duci ⁊ non magis defectiꝰ potētie: sūt ꝯ dē-
bilitas. ⁊ dissolubilitas nāe illius inquātū huius
modi ꝑp q̄ idiguit alimonijs fructuū padisi. Vn̄
aug. de baptis. paruulo℞ hēbāt adā ō ligno℞ fructi
bus refectōz ꝯ defectōē: de ligno vite stabilita-
tē ꝯ vetustatē. ex quo pz q̄ alia fuit potētia a qua
mortalitatis ⁊ imortalitatis. potētia aūt in qua
vna ꝯsideratione eadē: alia consideratione diuer-
sa vt dictuz ē. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcit. p silō
de nāli potentia: q2 in aere ē eadem potētia ꝯden
sationis ⁊ rarefactōis ⁊c̄. dōm. q̄ hoc ver℞ est de
potentia passiua remota q2 ꝑpinqua quodāmō
ē diuersa. Aer. n. ꝯsistens in eadē dispositōe. non
rarescit ⁊ condensatur. sed differentes recipit di-
spositiones. fm̄ q̄ recipit diuersas imutatiōes a
calido agente ⁊ frigido. hoc quidē dissoluente ⁊
subtiliante: illo vero ꝯgregante ⁊ ptes magis co-
gnitas efficiente. ¶ Ad simile qd̄ iducit in actiuis
vt in potentia currendi ⁊ non currendi ⁊c̄. dicē-
dum q̄ non est simile in effectiuis voluntarijs ⁊
in alijs: vtraq3 enim potentia scilicet currendi ⁊
non currendi ē potentia volūtaria. Vnde sunt ab
vno eodēq3 principio. principium enim volun-
tarium indifferenter est ad opposita. Vnde non ē
simile in voluntarijs ⁊ operibus que ex eis sunt.
⁊ in alijs cuiusmodi sunt: posse mori ⁊ non posse
mori. vel posse non mori. ¶ Ad illud qd̄ sequit.
scilicet q̄ vite ⁊ mortis spūalis siue anime est ea-
dem potentia ⁊c̄. dicendum q̄ lz in anima sit ea-
dem potentia bene operandi ⁊ male: eadē. n. po-
tentia. s. voluntate siue liberi arbitrij fiūt bona ⁊
mala. nō tū est eadē potentia effectiua vite spūa-
lis ⁊ mortis. Nam vita ē a deo: mors a nobis. lz
ergo eadē sit potentia bn̄ opandi ⁊ male: nō tn̄ ē
eadē potentia effectiua vite ⁊ mortis. Preterea. si
dicēs q̄ eadē esset potētia vite spūalis ⁊ mortis: q2
eadē ē potētia bn̄ opandi ⁊ male: nō tn̄ sequeret ex
hoc. q̄ eadē esset potētia mortalitatis ⁊ imortali-
tatis ipsiꝰ corporis: q2 ex pte corporis nō ē pncipiuz
effectiuū neq3 coeffectiuū: sicut cooperatiuū vite cor-
poralis: sicut ē ex pte aie vite spūalis. qz tū āt ad aliqd
est silr̄: tamē sicut nec mortalitas nec imortalitas ab
eadē potētia: lz i eadē sint: nec mors ⁊ vita ab ea-
dem. nā vita libero arbitrio: alia autē a deo. idē tn̄
ē principiū sine potentia susceptibili vtriusq3. s. vite

⁊ mortis spūalis. vt voluntas aūt liber℞ arbitriū.
¶ Ad illud qd̄ sequit. s. q̄ eadem est potentia ad
vitam gratie ⁊ priuationem ⁊c̄. dicendū q̄ ver℞
est de potentia susceptiua siue in qua: non aūt de
effectiua siue a qua. ¶ Ad illud qd̄ sequit. s. q̄ ea-
dem est potentia opposito℞ priuatiue ⁊c̄. pz rn̄-
sio. q2 eadem est susceptiua siue in qua: non a q̄.
siue effectiua: nisi forte dicatur q̄ ipsa vt est defe-
ctiua ē effectiua. ¶ Ad aliud qd̄ sequitur similiter
pz responsio. q2 necessitas moriendi aduenit po-
tentie in qua siue susceptiua imortalitatis: non aūt
effectiue siue potētie a qua. Similr̄ pz responsio
ad aliud qd̄ sequitur q̄ potentia susceptiua siue i
qua fuit ad opposita siue respectu opposito℞: nō
illa que fuit effectiua. Ad alia que obijciunt ꝑ
aliā parte: quibus vr̄ ostēdi q̄ nullo modo ē ea-
dem potentia mortalitatis ⁊ imortalitatis. respō
dendum est. ⁊ primo ad illud qd̄ obijcit q̄ potē
tia moriēdi est nālis potētia ⁊c̄. dōm q̄ nālis po
tentia sumpto noīe extēso. se hz i triplici dīa. qdā
enī se hz i quadā equalitate ⁊ in dīa ad opposi-
ta. ⁊ hoc tam in actiuis q̄3 in passiuis. In actiuis
vt est potentia extendendi se vel non extendendi
ambulandi vel nō ambulādi. In passiuis vt est
potētia rarefiendi vel ꝯdensandi. qdā aūt magis
se hn̄t ad vnū q̄3 ad alter℞. ⁊ hoc pōt eē dupliciter.
q2 aut forma vincit supra nām. ⁊ tunc magis se
hz ad agendum q̄3 ad patiendū ⁊ tūc ē facilis ad
agendum: difficilis ad patiēdū ⁊ dr̄ potentia nā-
lis. Aut nā vincit supra formā ⁊ tunc est facilis
ad patiendum ⁊ difficilis ad agendum. ⁊ dr̄ nā-
lis impotentia. quedā aūt est tm̄ ad vnuz vt i ho-
mine rōnalitas que est tm̄ ad ratiocinari. potētia
nālis put sumit primo modo ⁊ tertio. nō sumit
eo mō quo dr̄ nālis potētia in pdicamētis. sz put
dr̄ medio mō. Vn̄ potētia moriendi ⁊ nō morien
di: i. potētia susceptiua vite ꝑpetue vl̄ nō ꝑpetue
nō dr̄ potētia nālis fm̄ modū scdz. sz siōz ad ali-
quē mō eā reduci: dz reduci ad primū. q2 sicut po
tentia q̄ ē extendendi se ⁊ nō extēdēdi se quadā
facilitate ⁊ quasi indifferenti pōt exire in vtrūq3
actū. ⁊ sic potentia que erat rarefiēdi ⁊ ꝯdēsandi
in quadā facilitate respectu vtriusq3. silr̄ potētia
que erat viuendi ⁊ moriendi. siue viuēdi ꝑpetuo
⁊ viuēdi nō ꝑpetuo: fuit in quadā facilitate ad su-
sceptionem vtriusq3. potentia ergo mortalitatis
⁊ imortalitatis reducit ad primū modū: nō ad scdz.
vt pz ex dictis: neq3 ad tertium quo. s. subiecto ē
potētia vltio mō sūpta nō pt eē oppositū illius.
vt in quo est rōnalitas. non potest eē irrōnalitas
sed in quo est potentia mō medio sumpta. pōt eē
eius oppositū: sz non silr̄ cū illa. sz i quo ē potētia
pio mō sūpta. huius ē ⁊ silr̄ potētia oppositi. q2
vna ē huiꝰ ⁊ eiꝰ oppositi. ¶ Ad aliud pz rn̄sio ex
dictis. q2 lz sanatiuitatis ⁊ egrotatiuitatis n̄ sit ea-
dē potētia. sanatiuū. n. ⁊ egrotatiuū: ꝑp eē dum

sub illo genere q̄litatis q̄ ē n̄alis potētia ⁊ impotentia: nō pp hoc sequit̄ q̄ mortalitas ⁊ imortalitas nō sit eadē. vt eiꝫ tactū ē potētia susceptiua vite ppetue in p̄rio hoīe: nō fuit potētia n̄alis: neqꝫ potētia susceptiua vite nō ppetua fuit potentia in n̄alis: eo mō quo potētia n̄alis ⁊ in̄aturalis determinate sūt i genere p̄dicamenti q̄litatis. ¶ Ad vltimū sil'r p꞉ r̄nsio. q꞉ sic̄ tactū ē potētia a qua ē imortalitas: est alia ab illa q̄ ē imortalitas. ⁊ hoc ↄcludit argumētū p̄dictū. potētia aūt i qua est ī̄ eadē est vt est p̄ria siue idisposita. Ad maiorē euidētiā aliquoꝝ p̄dictoꝝ notādū q̄ imortalitas nō ē nomē passiōis. q꞉ passiōes vicissitudinarie sunt: neqꝫ potētie simpl'r. potētie. n. nō tollunt̄. sꝫ ē nomē habitus siue potētie habitualis. ⁊ ē proprie ipsius ↄpositi. q꞉ cū vita sit ↄiuncti. ⁊ imortalitas q̄ dic̄ vite ↄtinuatōnē siue ppetuitatē erit ↄiūcti. Sil'r ⁊ mortalitas. q꞉ mortalitas ⁊ imortalitas nō solū nomināt potētias. sꝫ cuꝫ potētijs habit⁹ ↄcernūt. nec tenēt regulā ↄsequētie potentiarum. vnde si concedi possit aliquo mō q̄ erat in adā potētia moriēdi ⁊ nō moriēdi eadē vt tactū est. non t̄n sequit̄ q̄ imortalitas ⁊ mortalitas idē. Sil'r nō sequit̄ idē fuit potēs mori ⁊ potens n̄ mori. vel n̄ potēs mori: ergo eadē fuit potentia moriendi ⁊ nō moriēdi simpl'r dico. i. sine distinctōe. q꞉ alia est rō potentie ⁊ essentie ⁊ alia potentie habitualis ⁊ potētie simpliciter.

Questio. xciiij. de mō p̄pagādi p̄le.

Eterminato de possibilitate humane n̄ae ante casum: sequit̄ de p̄lis p̄pagatione. Primo ergo querit̄ de modo siue de via p̄pagādi. i. coitu primoꝝ pētū. Scdo de ipsa prole propagata. Circa primū querunt̄ quatuor. Primū est in statu inocētie poterat eē seminis decisio. Scdm est si in decisione huiusmodi fuissꝫ libidinosa vl' saltē incēsa delectatio. Tertiū si solū cā p̄lis habende fuissꝫ maris ⁊ femine ↄmixtio. Quartū si illicita fuissꝫ ↄtinētia siue a ↄmixtione huiusmodi cessatio.

Mēbrum primū.

Querit̄ ergo p̄rio. vtrum primi pentes poterāt coire in statu illo. Et q̄ sic. habetur plane ab augu. xiiij. de ciui. dei xxiij. c. dicit enīꝫ sic. Quisqs dicit nō fuisse coituros. nec generaturos nisi peccassent: qd dicit nisi p̄pter numerositatē sanctoꝝ necessariū fuisse hoīs pc̄m. ⁊ post. eodē: ille nuptie digne felicitate p̄adisi si pc̄m nō fuisset. ⁊ diligēdā p̄lem gignerēt. ⁊ pudendā libidinē nō haberent. hoc aūt eē nō possꝫ nisi habuissent p̄tātē coeūdi in statu illo. ergo ⁊c̄. ¶ Itē. gen̄. ij. nō ē bonū hominē eē solū. faciam⁹ ei adiutoriū sibi sile. super illud: aug. ix. sup gen̄. ad lit. Si aūt querit̄ ad quā rē oportuit fieri hoc adiutoriū. nihil aliud p̄babiliter occurrit: q̄ꝫ pp filios procreandos. ⁊ post eodē. nō inuenio ad qd̄ adiutoriū facta sit mulier viro si pariēdi cā subtrahit̄. sꝫ ↄstat q̄ ex viro ⁊ femina filij ↄcreari nō p̄nt nisi mediāte coitu ergo ⁊c̄. Cōtra. data ē homini virtus generatiua vt saluet̄ eē diuinū. i. ppetuū. Unde q꞉ res. corruptibiles saluari nō poterāt s̄m numerū data est generatiua potētia vt saluet̄ s̄m sp̄em: cū sꝫ numerū saluari nō p̄nt. vn̄ sol ⁊ huiusmōi substē incorruptibiles. q꞉ saluari p̄nt s̄m numerū: nō h̄nt v̄tutē generatiuā. sꝫ primus hō poterat eē suū ppetuare s̄m numerū ergo supfluū i eo potētia generatiua. ¶ Itē dama. sup illud. Crescite ⁊ multiplicamini. dic̄. poterat de⁹ hoc gen⁹ multiplicare si mādatū suū vsqꝫ i finē seruassent. Sꝫ sciēs deus p̄cognitōe sua q̄ oia sciuit an̄ generatiōē eoꝝ. q꞉ futuri erāt in p̄uaricatōē. fecit eos masculū ⁊ feminā: eos multiplicādos eē ⁊ crescere iussit. Ecce hic dicit plane. q̄ q꞉ eos preuidit p̄uaricaturos fecit eos masculū ⁊ feminā. ⁊ nisi hoc p̄uidisset aliter multiplicaret hō q̄ꝫ copula carnali. ergo vr̄ q̄ casus erat cā copule carnalis. ¶ Itē aug. d' bono ↄiugali. ↄcubitus n̄ nisi mortaliū potuit eē. ¶ Itē idem sp̄ūales. aīe pentū. non debuerūt voluptati carnali d'seruire. Ex his auc̄tibus p꞉. q꞉ ↄcubit⁹ nō nisi carnaliū ⁊ mortalium eē potuit. Si ergo primi pentes i p̄rio statu erāt sp̄ūales ⁊ imortales. ergo ⁊c̄. ¶ Itē semē ē supfluū nutrimentum: supfluitas aūt vicio attestat̄. qd̄ n̄ erat i statu illo: ergo ⁊ nō poterat eē semē in statu illo. ¶ Itē semē i statu illo. aut erat ↄueniēs n̄ae siue ↄplexioni n̄ae ↄtinuū: aut nō. Si sic sꝫ qd̄ ē n̄ae ↄueniēs nō separat̄ nisi p violētiā. ⁊ cū quadā determiatōe n̄ae siue debilitate. deterioraṫ. n. n̄a in separatōe ↄueniētis sibi. qd̄ nō ↄueniebat in statu illo. Si n̄ erat ↄueniēs nō videt̄ q̄ possit eē principiū p̄lis ↄcreande. cum p̄les debeat esse de suba pentuꝫ. ¶ Itē diuisio alicuius ptis sube ab aliquo. ē dispositio ⁊ via ad corruptōnem: ergo in p̄les sꝫ de suba pentū decisiōē seminis huiusmōi decisio ē via ⁊ dispositio ad corruptiōē. hoc aūt nō ↄtingebat i statu illo ergo ⁊c̄. ¶ Itē nec vt̄ile sed nec n̄ae ↄmixtōem possib esse maris ⁊ femine: ↄ̄ marie in prima cognitiōe sine mēbroꝝ genitaliū motu ⁊ v'ge virilis erectōe. qd̄ nō ↄtigisset nisi p̄ pcm̄. ¶ Itē nō eēt ↄmixtio huiusmōi sine scō matrimonij. sacr̄a aūt oia data sunt in remissōem pcti. Rn̄dedū. q̄ si i statu illo stetisset p̄mi pentes: fuissꝫ decisio semīs sic̄ p꞉ ex v'bis aug. ap̄ratis. ⁊ ēt dic̄ sup gen̄. ij. n̄ video q̄ p̄hibere potuis

rit vt ñ eẽnt ẽẽs ẽti ĩ padiso honorabiles nuptie ⁊ thorus imaculatus. hoc deo pstãte fidelr iusteqȝ viuẽtibꝰ: vt sine vllo ingeto ardore ac dolore pariẽdi fetus: ex eoꝝ semie gignerẽt. ⁊ vt pȝ ex v̄bo aug. ꝙ tũc sicut nũc fuissȝ ꝓlis ꝓcreatio ex cõmixtiõe semis maris ⁊ femie. lȝ. n. sit de ordie ⁊ ptãte nãe ꝙ ꝓles ꝓcreent [illegible] ꝯiũctõeȝ ⁊ ꝯmixtioneȝ duoꝝ sexuũ ĩ hoibꝰ: g respectu ꝓlis se hñt p modũ mãlis ⁊ efficiẽtis: drñter tñ. qꝛ rõ mãlis plus residet penes mulierẽ ⁊ efficientis siue actiui penes viꝝ. vñ oȝ ꝙ semẽ qð est mã ꝓlis ꝓcreande descindat a viro ⁊ muliere. ⁊ hoc reqrit nã bene istituta: sicut ⁊ [illegible] lapsa. ¶ Ad primũ ꝯ obiectũ dõm. ꝙ lȝ fm intẽtõem nãe inferioris data ẽ vis generatiua [illegible] saluet eẽ diuinũ ĩ eodẽ fm spẽm. cũ ñ possit saluari ĩ eodẽ fm nũeꝝ. tñ fm intentõneȝ ⁊ ordinatõeȝ diuine ꝓuidẽtie: data ẽ hõĩ vis generatiua ad ꝯpletõeȝ numeri electoꝝ. Vñ rõ pdicta quã ponit phs nõ ẽ rõ totaꝛ: sȝ pcipua ẽ multiplicatio nũeri electoꝝ ⁊ ꝯñs repatio ruine ãgelice. ¶ Ad illud qð dicit dam. dõm ꝙ hoc dicẽ vt isinuet ꝙ deus aliť genus humanuȝ multiplicare potuit: qð veꝝ est. Vñ nõ dicit qd faceret sȝ qd facere possȝ. qð aũt dicit [illegible] sciẽs deus ꝙ pũaricaturi erãt. fecit eos mas ⁊ feminã ⁊c. dõm ꝙ hoc ñ dicit. qꝛ ⁊ si ñ eẽnt futuri ĩ pũaricatõeȝ. nõ fecit eos tales: sȝ vt sic oñdat diuinã ꝓuidẽtiã respectu euẽtus rei. vñ hoc pticipiũ sciẽs fm ꝙ dr̃. sed sciẽs deus pcognitiõe sua ⁊c. nõ ẽ cãle. i. ñ ꝯnotat cãm respectu actus q ꝯsequit. sed simplr pstat ꝯñtiaȝ respectu actus ꝯñtis. vñ ñ ẽ sensus qꝛ psciuit hec sic fecit. sȝ sensus ẽ. sciuit ꝙ caderẽt. ⁊ ordinauit ꝙ casuri nihilominus multiplicarent fm modũ fm quẽ multiplicãt se. q̃ sũt eiusde generis ĩ diuersitate sexus. ¶ Ad illud aug. ꝙ ꝯcubitus ñ potuit eẽ nisi mortaliũ. dõm ꝙ mortale duplr dr̃. vel qð ẽ potẽs mori vel qð hȝ necessitatẽ moriendi. pꝛio mõ sũpto mortale. primi parẽtes in statu ĩnocẽtie erãt imortales. ñ ãt scðo. Pꝛio aũt mõ sumit ĩ auctẽ aug. Vñ mortale dĩ ibi qð ẽ aĩmale cui ꝯgruit ptãs generãdi. ¶ Ad illud qð seqť. s. ꝙ spũales aĩe parẽtũ ñ debuerũt voluptati carnali deseruire ⁊c. dõȝ ꝙ ĩ ꝯmixtione viri cũ muliere. ñ eẽt voluptas carnalis ꝓut carnale sonat ĩ viciũ. qꝛ vt vult aug. ĩ padiso [illegible] ñ peccassent primi parẽtes: fuissent nuptie honorabiles ⁊ thorus imaculatus ⁊ sine ardore libidis ⁊ labore pariẽdi. Nota ergo ꝙ caro vno mõ sonat ĩ vicium vt ad gal. v. caro ꝯcupiscit aduersus spũȝ. Alio mõ nãm dicit. vt ad ephe. v. Nemo carnẽ suã odio habuit. Et sic carnale dr̃ duplr. vel vt sonat ĩ viciuȝ vel ĩ naturã. ꝓut sumit pꝛio mõ ñ poterãt vacare voluptati carnali. ꝓut scðo potuerũt. ¶ Ad illud qð seqť. s. de supfluitate semis. dõm ꝙ ꝓpagatio ꝓlis de parẽtibus nõ fit [illegible] decisionẽ semis. qð quidẽ semẽ ẽ totalr de supfluo cibo. qð [illegible] ex v̄bis sacroꝝ doctoꝝ ponẽtiũ totã posteritateȝ fuisse seminalr siue mãliter in pꝛio hoie. Dicit. n. aug. xiij. de ci. dei. c. xiiij. Oẽs fuimus ĩ illo vno. qñ fuimus ille vnus. q [illegible] pcãm lapsus ẽ. Itẽ aug. de ꝯcep. vir. tota ĩ primis pntibus erat humana nã. ⁊ extra ipsos nihil erat. ⁊ alibi eo. li. poterat deus ð adã ĩ quo semẽ oĩuȝ hoĩuȝ creauerat aliã facere mulierẽ ⁊c. Verũtñ estimo ꝙ caro ꝓlis q̃ ẽ fm nãm quodãmõ originalr ẽ ex illo qð ẽ in semie de supfluo cibi. Et nota ꝙ duplex ẽ superfluitas. s. residuitatis ⁊ ĩpuritatis. Supfluitas aũt residuitatis ẽ in semie. ⁊ hoc mõ supfluũ ẽ necessariũ. s. necessariũ ꝯseruatiõi spẽi. Supfluũ tñ indiuiduo necessariũ qð ẽ pꝛicipiũ quodãmõ generatõis supfluũ. qꝛ ñ necessariũ ad nutriendum. ⁊ hec supfluitas ñ sonat ĩ viciũ. sȝ ẽ indiciũ ꝯpletionis nature. ⁊ pfectõi eiusdẽ attestať fm illud phĩ. tũc vnũqðqȝ pfectũ ẽ. cũ põt attingẽ ꝓpꝛie virtuti. hoc ẽ facẽ tale q̃le ipm ẽ. Supfluitas ĩpuritatis ẽ ĩ illis q̃ [illegible] organũ egestiõis ⁊ alia q̃ deseruiunt purgatõi nãe emittiť sicut reuma p nares. ⁊ vrina p mẽbꝛũ emissiõi illius deputatũ. ⁊ sudor q p poros corpis emittiť. ⁊ hec ẽ in duabus drñtijs. Quedaȝ. n. supfluitas venit ex debilitate virtutis ꝯtẽtiue ⁊ ꝯuersiue. sicut reuma ⁊ sudor. ⁊ talis ñ fuit ĩ pꝛio hoie ĩ statu illo. ⁊ hoc pp eẽntiã virtuȝ nãliuȝ exñtiũ ĩ illo. Quedã venit ex nutrimẽti q̃litate ⁊ nutrimẽti puritate q̃lis ẽ illa q̃ ẽ egestionis ⁊ vrine: q̃ fit p sepatõeȝ puri ab ĩpuro. ⁊ hec fuisset ĩ hoie illo si steuissȝ: sȝ ñ ĩ illa imũdicia ⁊ corruptõe in q̃ ẽ mõ vt supra tactũ ẽ. hoꝝ indicia sunt vasa ĩtestina ⁊ foramia q̃ sũt hõĩ a sua nã pꝛia cõditõne nãliter deputata. Ex his pȝ. ꝙ ñ oĩs supfluitas sonat ĩ viciũ. sȝ potius ĩpfectõȝ ⁊ ꝯplemẽtũ nature. ¶ Ad aliud qð seqť. s. ꝙ semen aut erat ꝯueniẽs nature ⁊c. dõȝ ꝙ lȝ semẽ supfluũ sit q̃ȝ [illegible] ad nutritiuã. ẽ [illegible] necessariũ q̃ȝtum ad generatiuã. ⁊ lȝ ñ ꝯueniat nature vt ẽ saluans subiectum suum ĩ se: ꝯuenit tamẽ vt ẽ saluans in suo simili. Vñ natura ñ appetit illud retinere. sȝ vt ĩ alio saluet ĩ altero transfundere. Vñ sepatio semis nullo mõ eẽt violẽta sȝ naturalis. ¶ Ad illud qð obijcitur. ꝙ huiusmõi decisio eẽt via ad corruptioneȝ. dõm ꝙ nõ ẽ veꝝ. decisio. n. que ẽ via ad corruptõem ẽ solũmõ vbi ẽ sepatio ptis necessarie ad salutẽ generãtis ĩ se. ⁊ quadaȝ violẽtia fcã ⁊ sine sufficiẽti restauratõe. qð ñ fuissȝ ĩ statu illo. ¶ Ad illud qð seqť. s. ꝙ non poterat eẽ ꝯmixtio viri cũ muliere sine motu mẽbroꝝ genitaliũ ⁊c. dõȝ ꝙ añ pcãm nõ eẽt motus huiusmõi. quia vt vult aug. sup geñ. ad lit. Si ꝯuenissent ĩ statu illo: esset thorus imaculatus ⁊ ꝯmixtio sine ꝯcupia: ⁊ genitalibus mẽbris ad ꝓcreatõeȝ ꝓlis ĩpare potuissent. ⁊ sicut ceteris ĩ quolibȝ ope sine voluptatis pꝛurito vterent. Et qño possȝ cognosci mulier ĩ statu illo. ⁊ claustrum integritatis sine carnis

fractōe reserari. dictū ē supra vbi actū ē de inte-
gritate prime mulieris. ¶ Ad aliud dōm. q͡ sicut
aug. sup gen̄. q͡ sanis eēt i officiū egrotis i reme-
diū. Un̄ an̄ pctm̄ matrimoniū datū fuit i officiū p⁹
at i remediū. Un̄ qđ dixit dn̄s. faciam⁹ ei adiuto-
riū ⁊c. n̄ fuit pp necessitatē quā hūit adā. sꝫ vt dic
aug. sup gen̄. illud adiutoriū fuit pp filios pcreā-
dos sic adiutoriū semini ē terra. vt virgultum ex
vtroqꝫ nascat. Un̄ in officiū pcreatōis data fuit
ade vxor an̄ pctm̄. Un̄ bis fuit istitutū matrimoniū
semel an̄ pctꝫ. ⁊ hoc quo ad officiū vt i pmo gen̄.
Et semel p⁹ pctꝫ. ⁊ h̄ q̄ ad remediū vt h̄r gen. ix.

Membrum secundū.

Equit ingrere. vtrū in statu illo pote-
rat eē delectatio incensa in coitu. Q̄d
sic vr. vt h̄r a pho. delectatio ē ex ꝯiū-
ctiōe ꝯuenientis cum ꝯueniēti ⁊ sensu
eiusdē. sed tanta erat ꝯueniētia. tūc in ꝯiunctione
mēbrorū genitaliū quāta ē nūc ⁊ maior. ergo vt
vr maior delectatio vel tāta. etenim dicunt mal'es
delectatio ē in coitu pp trāsitū humoris p locū ner-
uosū i quo magis viget sensus. ¶ Itē bern̄. Ne-
mo sane mēns maiorē i vicijs q̄ȝ in vtutibus esse
delectatōēꝫ estimat. in opere ergo nāe viciate ⁊
pctī. n̄ ē maior delectatio q̄ȝ i ope nāe itegre ⁊ si-
ne pctō. ⁊ ēt opus virtutis q̄r obediētie. dederat
enīꝫ eis dn̄s p̄ceptū d ope multiplicatōis. ij. gen̄.
Ibi crescite ⁊ multiplicamini. Coitus i statu nāe
lapse ē opus nāe corrupte ⁊ cum pctō. ergo ⁊c.
¶ Itē hoc h̄r ab aug. plus diligit caritas deū q̄ȝ
cupiditas aurū. plus dico q̄r incōparabilr: sed inter
statū grē siue caritatis ⁊ statū cupiditatis siue pec-
cati. mediū ē status origialis iusticie. ergo medio
mō se hꝫ i diligēdo suū bonū. ita q͡ n̄ tātū diligit
suū bonū quātū caritas suū. ⁊ plus q̄ȝ cupiditas
suū. sꝫ quanto maiori amore appetit aliqd tanto
maiori delectatōe h̄r. ⁊ hoc regulariter currit i
his q̄ sūt i fieri ⁊ i facto eē. Ex his vr q͡ opa. gra-
tuita que sūt ex caritate: maiori sūt delectatōe q̄ȝ
ea q̄ fiūt ex indicio origialis iusticie. ⁊ ea que sic
fiūt: fiūt cū maiori delectatōe q̄ȝ illa q̄ fiūt ex mo-
tu volūtatis inordiate p pctm̄. ⁊ ita vr q͡ ꝯiunctio
maris ⁊ femie i pmo statu scđ instictu iusticie ori-
gialis eēt cū maiori delectatōe q̄ȝ que sit in statu
pctī siue cū volūtate peccādi. ¶ Item vnaqueqꝫ
vtus cognitiua delectat i facilitate ⁊ ꝯplemento
sue operationis. hoc p se verū ē. ergo quāto maior
eēt ꝯpletio ⁊ facilitas alicuius opatōis: tāto ma-
ior eēt delectatio. sꝫ vis gnātiua i qua viget sen-
sus tactus: facili⁹ ⁊ ꝯpletius exiuissꝫ tūc i actū suū
q̄ȝ nūc. ¶ Itē oculus ade i statu illo plus delecta-
bat i aspectu lucis ⁊ auditus i auditu cantus so-
nari. q̄ȝ aspectus vel auditus hois lapsi mō dele-
ctat i ꝯsilibus. ⁊ hoc q̄r melioris armonie ⁊ ma-
ioris vigoris p̄diti erāt sensus illius. pp qđ ma-
gis erāt apti ad delectādum. i ppriis obiectis q̄ȝ
sensus hoīs lapsi. ergo pari rōne i gustu ⁊ tactu
opposito sibi ꝯueniēti maiorē hūet delectationeꝫ
q̄ȝ hō lapsus. ergo i cognitōe vxoris maiorem
hūisset delectatōēꝫ q̄ȝ ⁊c. Cōtra. gnātiua i sta-
tu illo n̄ erat deordiata sicut nec alia vis aliq̄: sꝫ si
tāta eēt delectatōis intēsio quāta ē nūc: cū mō. sit
deordiatio gnātiue ⁊ maxie i actu generādi ⁊ p
intēsiōēꝫ delectatōis. tūc fuissꝫ ꝯsilis deordiatio i
eadē. ¶ Itē aug. xiiij. de ciui. dei. xxiij. c. Nō icre-
dibile dꝫ videri illō vnū. i. mēbrū gēitale sine ista
libidie voluptati potuisse s̄uire: cui tot mēbra nūc
s̄uiūt. an vo man⁹ ⁊ pedes mouem⁹ cū volumus
ad ea q̄ his mēbris agēda sūt sine vllo renisu tā-
ta facilitate quāta ⁊ i nob ⁊ i alijs videmus: ⁊ q̄
credim⁹ ad op⁹ gnātōis filiorū si libido n̄ fuissꝫ q̄
pctō iobediētie retributa ē obediēter hoibus ad
voluptatis nutū. silr vt cetā potuisse illa membra
s̄uire. ex hoc pꝫ q͡ sine libidie aliq̄ possꝫ in statu
illo op⁹ gnātiue exerceri. ¶ Itē si tāta eēt tūc de-
lectatio quāta mō i hui⁹ opis exercitio: tāto fuis-
sent moti appetitu ad illud exercēdū opus quāti
⁊ nūc mouent. sꝫ tūc n̄ eēnt moti aliq̄ appetitu ad
huiusmōi op⁹. Un̄ aug. ix. sup gen̄. ad lit. Hono-
stius ⁊ meli⁹ credit ita fuisse tūc illorū hoiuꝫ cor-
p⁹ aiale ꝯstitutorū i padiso: nō dū legē mortis dā-
natū vtū haberēt appetitū carnal' voluptatis q̄-
lē n̄ hūt ista corpa q̄ iā ex mortis ppagine ducta
sūt. Ex h̄ vbo pꝫ q͡ huiusmōi voluptatis cā fuit
pmorū parētū culpa. ¶ Itē mgr. ij. sen. dicit ⁊ di-
cit auctem hꝫ ab aug. q͡ si hō n̄ peccassꝫ sicut mē-
bra genitalia applicarent adinuicē sic mō appli-
cat man⁹ ori: sꝫ i applicatōe man⁹ ad os. aut nul-
la aut modica h̄r delectatio. ergo pari rōe vr q͡
nec i ꝯtactu illorū mēbrorū. Istud at vbū mgri vr
hēe dubitatōēꝫ q̄r opus nāle qđ oi ꝯueniētia qua-
regrit nā exercet: ⁊ maxie illud opus qđ ē ad sal-
uandū eē diuinū. nō pōt sine delectatōe exerce-
ri: ⁊ maxie nā existe sana. sꝫ i appositōe man⁹ ad
os nulla videt eē delectatio. Rn̄dendū. intelli-
gendū est h̄. duplicē modū eē dicēdi. quidā. n. di-
cere voluerunt q͡ tāta vel maior erat delectatio
tūc q̄ȝ nūc. ⁊ tn̄ n̄ erat imoderata. tāta erat pp mira-
bis virtutes pfectiōem. imoderata n̄ erat pp infe-
riorū virtutum subiectiōem. rō enim dn̄abat illi
delectationi ⁊ eā deferebāt in suū finē. ⁊ ideo nō
absorbebat: nec erat ibi repugnātia. ⁊ p hec vo-
luerūt soluere obiecta. Est ⁊ alius modus dicen-
di. qui magis ꝯcordat vbis augu. ⁊ pbabiliori
rōnis. s. q͡ in decisione seminuꝫ ⁊ ꝯmixtione se-
xuū tpe nature illumie aliq̄ fuissꝫ delectatio. mode-
rata tn̄ ⁊ mēsurata hꝫ q͡ exigebat hois rectitudo.
⁊ iō n̄ erat tāta quāta est mō. Nūc. n. q̄r vtus il-
la maxie exuit rōnis imperiū. dū rō amisit ori-
gialis iusticie vinculū ⁊ retinaculū p qđ impabat
virib⁹ iferioribus. iō laxatis sibi habenis tota i-

peti et conatu se precipitat in delectabile sibi oblatum non propter intensionem virtutis mouentis. sed propter defectum virtutis retardantis. Unde sic equus lascivus rupto freno velocius currit et impetuosius quam cum infrenatur et detinetur a suo sessore. licet non habeat maiores virtutes. sic et in proposito intelligendum est se habere. et hoc est quod dicit aug. de ciui. dei. nuptie ille digne felicitate paradisi si peccatum non fuisset. et diligendam prolem gignerent et pudendam libidinem non haberent. et ideo concedende sunt rationes ostendentes quod non esset tunc tanta delectationis intensio. quanta est nunc cum modo tanta sit ut modum et ordinem debitum non obseruet. ¶ Ad illud ergo quod obijcitur in contrarium. scilicet quod delectatio est ex coniunctione conuenientis cum conuenienti et sensu eiusdem. Dicendum quod non tamen venit ex coniunctione. sed etiam ex virtutis conuersione super delectabile. In statu autem nature institute et si esset coniunctio conuenientis cum conuenienti et sensus: non tamen tanta esset virtutis incuruatio et inclinatio quanta est modo. et ideo non esset tam improba et tam intensa delectatio. ¶ Ad duo que sequuntur. dicendum quod est duplex delectatio. carnalis siue carnis et spiritualis siue spiritus. maior autem est delectatio spiritualis siue spiritus in operibus virtutis siue que fiunt motu virtutis: quam in operibus peccati siue que fiunt motu peccati. et sic bene potest concedi quod maior fuit delectatio spiritus in coniunctione maris et femine in statu priori. quam in statu moderno. et hoc concludunt rationes iste. non autem sic est de delectatione carnali sed econuerso. ¶ Ad illud quod obijcitur. quod virtus delectatur in completione et facilitate sui actus. Dicendum quod verum est sed tamen adhuc illa delectatio terminum fixum debet habere. et haberet utique si homo stetisset. et quia illum merito peccati egreditur: hinc est quod amplius delectatur quamuis delectationis magnitudo non sit maior. ¶ Ad illud quod obijcitur. quod amplius delectaretur homo in sensu visus et auditus. Dicendum quod verum est de delectatione naturali. sed hoc non est verum de delectatione curiositatis: nec est similis delectatione que est in visu et que est in tactu. quoniam visus delectatur in obiecto quod est nobile. et magis accedit ad naturam spiritualem. similiter et auditus. et ideo in beatis delectatio visus potissime intenditur. tactus vero delectatur in re magis grossa et materiali. ideo intensio sue delectationis magis repugnat statui spirituali. et magis reddit hominem carnalem et animalem qualis est homo in statu miserie. et sic patet quod illud non est simile. ¶ Ad illud quod queritur de verbo magistri. dicendum quod non intendit magister dicere quod non esset delectatio in coniunctione membrorum genitalium sicut non est delectatio in coniunctione manus ad os. sed intendit quod est similitudo in duobus scilicet in hoc quod utrumque opus fieret in omnimoda obedientia voluntatis. et in hoc quod in neutro accideret ardor libidinis. et hoc patet ex verbis ipsius. et hoc est quod vult aug. xiiij. de ciui. dei. c. xxvi. dicens in tanta felicitate hominum absit ut suspicemur non potuisse semen seri sine libidinis morbo. sed eo voluntatis nutu mouerentur illa membra: quo cetera et sine ardore et illecebroso stimulo.

Membrum tertium.

f

Equitur ingressus utrum solum causa prolis habende fuisset maris et femine coniunctio. aut aliquando causa delectationis. Quod solummodo causa prolis. videtur sic. Matrimonium pro tempore innocentie solummodo institutum fuit in officium. Dicit enim aug. super gen. ix. quod egris datum est in remedium datum fuit sanis in officium. sed officium consistit in procreando prolem. ergo solummodo ad hoc erat in statu illo. Si ergo mulier et vir non coniungebantur nisi propter quod erat matrimonium: videtur quod nunquam essent coniuncti nisi propter prolis procreationem. ¶ Item qui debitum petit in statu nature lapse preter intentionem prolis procreande. utpote causa delectationis: peccat saltem venialiter. nec hoc impedit natura corrupta ad hoc violenter prouocatiua. multo fortius tunc conuenientes delectationis causa. sed tunc non poterant peccare venialiter. ergo peccassent mortaliter et sic caderent a statu innocentie. ¶ Item delectari in aliquo propter se est frui illo. quia frui est amore inherere alicui propter se. frui autem creatura est utendo frui quod est peccatum. Si ergo primus homo causa delectationis non causa prolis procreande uxorem suam cognouisset. ea frueretur quod fieri non posset sine peccato. ¶ Preterea videtur quod in qualibet coniunctione esset procreatio fetus sic. homo nunquam comedisset quin ex illa comestione sensisset refectionem. nec unquam nutritiua in suo actu priuata fuisset proprio effectu. ergo pari ratione nec generatiua in suo actu priuata fuisset debito fructu. sed fructus eius est proles ergo et cetera. ¶ Item in statu illo non esset priuatus debita intentione. nec intentio debito fine. priuatio enim intentionis recte non est sine culpa. priuatio vero vtilitatis intente non est sine pena. neutrum autem istorum poterat esse in statu illo. cum ergo finis actus generatiue est procreatio prolis. relinquitur quod nunquam caruisset illa. Contra. appetitus concumbendi non erat tunc libidinosus sed naturalis. ergo sic necesse fuit prouenire appetitum nutritiue. scilicet famem et sitim. ita et appetitum generatiue. ergo non oportuit semper coire causa prolis sed causa preueniendi appetitum ne degeneraret in deordinationem. ¶ Item cum ille appetitus sit generatiue esset naturalis. videtur quod sicut appetitus alimenti non esset subiectus semper libero arbitrio in statu illo. sic nec appetitus ille. ergo semper fluxisset sic et iste nisi preueniretur. Si semper fluxisset et non esset subiectus libero arbitrio. prouocasset aliquando ad opus causa delectationis et non semper causa prolis. ¶ Item vis nutritiua semen administrat. ergo cum homo continue nutriretur humor seminarius generatiue administrabatur. ergo vel oportebat hominem extra ordinem polluι vel naturam grauari extensione seminis. vel aliquando mulierem cognoscere. quando non esset apta generare. utpote quando esset grauida. si ergo duo prima sunt inconuenientia. restat tertium. scilicet quod uxorem aliquando cognouisset quando prolem non procreasset. ¶ Si autem diceretur quod in statu nature institute non fieret huiusmodi multiplicatio

humoris seminarij. hoc nõ vr verum. qr ex quo nu
tritiua semp ministraret humorẽ huiusmodi cuz
nõ essz subiecta rõni. nõ vr q illi⁹ cessassz augmẽ
tuz. ¶ Itẽ sic comedere ẽ actus nãlis et ita coire.
sz hõ nãlr appetit comedere nõ solũ in statu nãe
lapse sz et institute. ergo pari rõe nãlr appetebat
coire. sz hõ tpe nãe institute dẽbat nãe satisfacere.
cum natura essz ordinata et ordinate appeteret.
alioqn penã sentiret: ergo vr q siue mulier possz
concipere siue nõ: vir pter necessitatem plis ge-
nerande aliqñ mulierẽ cognosceret. ¶ Itẽ ponat
q adam cognosceret vxorẽ suã pregnãtem. qro
an peccaret aut non. Si nõ. ergo nõ erat necesse
q in oĩ coitu generaret. si sic: ꝯ sanctius erat tunc
mrĩmonium qz tpe nãe lapse. et eque magne vel
maioris efficacie. sz nunc pp bonũ mrĩmonij ex-
cusat coitus a culpa. et qñ nulla ẽ plis generãde
necessitas: ergo vr q multo fortius tunc. ¶ Item
nõ erat maior inordinatio i ꝯctu illoꝝ mẽbroꝝ.
qz in admonẽdo manũ ad os. sz man⁹ admoueri
põt ad os sine aliquo peccato et pter necessitatẽ.
ergo vr q adã potuit cognoscẽ vxorẽ suã absqz
peccato. et pter necessitatẽ prolis generãde. Re
sponsio. dõm q vir in quolibz actu quo cogno
uissz vxorẽ. suscepissz ex ea plẽ: et rõ huius ẽ. qr
ꝯgruẽtia ordis exigebat. et pfectio ỽtutis ad hec
sufficiebat. Exigebat nãqz hec duplicis ordinis
ꝯgruẽtia siue ỽtutis generatiue. Ad rõnẽ et vtri-
usqz ad suũ finẽ. vis. n. generatiua ordinẽ hẽbat
ad rõz: ordinẽ iquã pfecte subiectõis. et iõ i actũ
nõ exigebat nisi sm q rõ dictabat. Rõ aũt recta
et ordĩata dictabat nulla re eẽ vtẽdũ nisi ad id pp
qõ ẽ. et qr vis gñtiua data fuit hoĩ ad plis mul
tiplicatõz. iõ recta rõ nunqz dictaret et vis gene
ratiua nũqz exiret in actũ. nisi pp plis generatõz.
hec. n. ꝯgruẽtia ordis exigebat. pfectio aũt ỽtutis
aderat q ad hoc sufficiebat. qr. n. vis generatiua
ĩ viro ad generãdũ erat potẽs et sufficiẽs nec ha
bebat ĩpedimẽtũ. silr et ĩ muliere p suo loco et tpe
iõ cũ ordĩate cognouissz vir vxorẽ sẽp ex ea plẽ
susciper. pp exigẽtiã duplicis ordis et sufficiẽtiaz
duplicis ỽtutis. s. generãtis et suscipiẽtis. nec coiis
sent ĩ statu illo nisi cã plis. nec cã delectatõis. nec
cã ꝓueniẽdi fluxũ appetit⁹. ¶ Ad illud qõ primo
obijcit ꝯ hoc. dõz q lz appetit⁹ gñatiue fuit nãlis
nõ optuit illũ ꝓueniri. qr oĩs fuit sub obedientia
rõnis recte. Silr ñ fuit ꝯ appetitu nutritiue et rõ
huius ẽ vt dicũt aliq. qõ appetitus nutritiue de
pendet a nã eoꝝ q ꝯcurrebãt ad eẽ. sz eẽ alicuius
creature ñ subiacet eius arbitrio. silr nec nã eoꝝ
q ad eẽ reqrunt. qr ergo appetitus nutritiue dpẽ
debat ab illis q reqrunt ad eẽ. ñ subiacebat arbi-
trio illius cui⁹ erat. Sed q hec rõ nulla sit vr. qr
nutritiua ñ data fuit creature ad hoc q p illã hret
eẽ. sz ad hoc q p illã saluaret siue ꝯseruaret ĩ eẽ.
ꝯseruatio ppriũ eẽ subest arbitrio ei⁹ cui⁹ ẽ. sic ꝯ-
ductio ꝯsilis ĩ esse. ppterea cũ ipsa gñatiua ĩ statu
illo erat oĩno ordinata. sicut et nutritiua et de re
sibi indita habuit posse regendi se in omnimoda
ordinatione que fuit necessitas vel ꝯgruẽtia. qre
debuit oĩo subesse imperio liberi arbitrij magis
qz nutritiua. Dicẽdum q sicut dictũ ẽ. nutritiua ñ
subiacet ĩperio liberij arbitrij sic generatiua. pre
sente. n. nutrimento ipsa nutritiua assurrexissz in
actum vel opus ppriũ. siue vellet siue nollet libe
rũ arbitriũ. sz pñtib⁹ pfõis aptis ad cocũdũ. imo
et ꝯiũctis mẽbris genitalib⁹. ñ assurrexisset gene
ratiua i actũ sine ꝯsensu liberi arbitrij. Vñ Ansel.
ꝯ ꝯcep. vir. Cũ de⁹ fecẽ adã fecit i eo nãm ppagã-
di quã subiecit ei⁹ ptãti. vt ea p sua volũtate vte-
ret. qzdiu ipse vellet subdit⁹ eẽ deo. Ad euidẽ-
tiam aũt qstioꝝ nota q i pmo hoĩe vires inferio
res erãt subiecte rõni. et hoc pp duplicẽ ordinez
ꝯseruãdũ. debuit. n. hõ ordinari in se. et ĩ finẽ. pp
ordinẽ in se: optuit vires ĩferiores subdi rõni sic
min⁹ nobile maius nobili. et inferius supiori. pp
ordinem in finẽ. qr ille solus actus ẽ meritorius
qui ẽ volũtatis vel a volũtate impat. vt ergo vo-
luntas nõ tñ mereret in actu suo sz et ĩ actib⁹ vi-
riũ inferioꝝ. dẽbebãt vires ĩferiores eis subijci sz
q poterãt saluo iure nãe. inter vires aũt ptis ve
getatiue magis subiecta fuit generatiua qz vege-
tatiua. cuius multiplex ẽ rõ. Vna sumit ex pte ei⁹
ad qõ sunt. nutritiua. n. erat ad ꝯseruãdũ hoiez ĩ
seipso. generatiua ad multiplicandũ et ꝯseruan-
dum in filij. et sic nutritiua ordinat ad ꝯseruatõez
in eẽ pprij. et qr nãlis appetitus maxime tendit ad
ꝯseruatõez in eẽ pprij magis qz alieni. cũ nã sit re-
curua hinc ẽ q appetitus et op⁹ nutritiue magis
erat sm modũ nãe. et qr natura determinate mo
uet ad vnum. potestas vero rõnalis se hz ad op
posita: hinc ẽ q cum appetitus et opus nutritiue
magis sequerent imperium nãe qz opus genera
tiue. qõ minus poterat subijci imperio rõnis. qz
generatiua magis. qr erat ad multiplicandum et
ꝯseruandũ in filij. et ita ordinabat ad aliqz vt ad
ꝯplemẽtũ numeri electoꝝ. et p hoc ad bñ eẽ. talis
aũt bñ eẽ sub regimine rõnis. hic ẽ q generati-
ua magis erat subiecta. Item alia ẽ ꝯgruẽtie. qr
s. generatiua ordinat ad effectũ dignissimũz. s. ad
generationem similis. homo. n. generat hoiem.
ideo dignũ ẽ q actus illius potẽtie subiaceret ei
qõ ẽ in hoĩe dignissimũ. s. rõni. ¶ Alia est in actu
generatiue. ẽ quidã motus mẽbroꝝ organicoꝝ ĩ
ꝯiunctione coeuntiũ. qui reducit ad motũ pgres
siuũ. et iõ cũ motus pgressiuus in rõne vtentib⁹
ortũ habeat a rõne siue ab ĩtelligẽtia practica. si-
cut vult phs. in primo homine qui perfecte rõe
vtebat vel regebat. debuit subdi opus mẽbroꝝ
genitaliũ rõni. sicut motus manuũ et alioꝝ mẽ-
broꝝ. ¶ Itẽ alia ẽ qr nutritiua ẽ ĩ attrahẽdo ali-
mentũ quo ĩdiget. sz generatiue actus ꝯsistit i pars

tiendo aliqd quo nō idiget. imo quo abundat ꝛ
ita quodāmō magis detrahit eē in actu genera/
tōis ꝙ̄ nutritōis. ꝛ iō ne fiat excessus i huiusmo
di d̄tractōe. actus huiusmodi potētie magis d̄bu
it regi rōne ꝙ̄ actus nutritiue. ¶ Itez alia ē. qꝛ lȝ
actui generatiue videant sola mēbra genitalia d̄-
seruire. oīa tn̄ mēbra corpis [illegible] deseruiūt. vel d̄le/
gādo semē vl' d̄legādo v̄tutē. ut ex semie coopāte
v̄tute ꝑducat corp⁹ ꝑfecte orgāizatū. ꝛ iō ꝯuenīēs
erat vt vis illa subdēt ei⁹ regimini. qd̄ d̄bebat hēe
dn̄ium in toto corpe in statu nāe institute magis
ꝙ̄ vna aliaꝝ potētiaꝝ minus generaliū ꝓpterea
magis debuit generatiua subdi rōi ꝙ̄ nutritiua.
Nutritiua. n. magis famlat ꝙ̄ recipiat famulatū.
verūtamen ꝛ ipa fm̄ ꝙ recipit famulatū a manu
ꝛ ab ore. quoꝝ ministerio intromittitur alimētū
subiacebat impio rōnis. ꝛ sic pȝ ꝙ ꝛ vis vtraqȝ.
imo ꝛ omnes debuerunt subiacere rōni in p̄rio
homine. magis tn̄ generatiua debuit eē subiecta
ꝙ̄ nutritiua multiplici congruētia hoc exigente.
¶ Ex his pȝ rn̄sio ad illud qd̄ querebat ꝯsequen
ter. s. cum ipsa generatiua essȝ oīno ordinata. que
essȝ necessitas vel ꝯgruentia ꝛc̄. Silr pȝ rn̄sio ad
illud qd̄ sequit. s. ꝙ sicut appetitus nutritiue eo ꝙ
esset nālis nō essȝ subiect⁹ rōni. nec appetit⁹ gene
ratiue cū essȝ nālis. qꝛ alia ē rō subiectōis huius
ꝛ illi⁹ vt ex dictis pȝ. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ nu
tritiua sēp deseruiret generatiue ꝛc̄. dōȝ ꝙ ita eēt
nā ordiata vt nūq̄ d̄ cibo sumēt nisi a deo ꝑpate.
ꝙ sup̄fluitas digestionis illius que semē dē. n̄ essȝ
sufficienter coadunata quousqȝ veniret hora de
bita generandi. Adam. n. i statu illo posse sue nāe
cognouisse. ꝛ sufficiētiā alimēti. ꝛ tp̄s ad horam
qn̄ generare debuissȝ. ꝛ ita viueret modeste ꝛ so
brie. ꝙ nec ad supabundātiam nec ad indigentiā
declinaret. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur. ꝙ nāliter eȝ
coire sicut comedere ꝛc̄. dicenduȝ ꝙ non est silr.
qꝛ actus comestionis ordinatus est ad salutez in
diuidui. vel per restaurationem dep̄diti vel per
preuentionem deperditionis. Actus vero gene/
ratōis ad ꝯformatōȝ spēi ꝛ multiplicatōeȝ silis.
nālis aūt appetitus maiorem habet inclinatōem
ad conseruationem sui in proprio subiecto ꝙ̄ in
ꝯsimili. ꝛ iō nō sic essȝ appetit⁹ nālis ad coitū sicut
ad cibum. nec ita ꝯtinus nec ita frequens. Si. n. in
viris castis ēt tpe nāe lapse non sic ē inclinatio ad
coituȝ sicut ad cibuȝ. multominus nec essȝ i adā.
ꝙ aūt ita intendit appetitus vis generatiue. hoc
potius ē corruptionis nāe ꝙ̄ istitutionis prime.
¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ [illegible] cognoscēt ꝑgnātē nō
peccaret ꝛc̄. dōm ꝙ ꝑgnans nō posset cognosci
sine deordinatōe vel que sit vl' que vr. ꝛ qꝛ i sta/
tu innocētie deordinatōem timere nō poterat qꝛ
nō erat i illo titillatio vel prurit⁹. iō si tūc cogno/
uisset. ex quo sciret se inutilr cognoscē iordinat⁹
fuissȝ ꝛ ita peccasset. Nec ē silr qd̄ iducit de matri/

monio i statu nāe lapse. qꝛ nō solū ē i offm̄ ꝓcread
de ꝓlis sȝ i remediū vitāde fornicatōis. ¶ Ad il/
lud qd̄ obijcit. ꝙ non essȝ ibi maior deordinatio
ꝙ̄ in admouēdo man⁹ ad os ꝛc̄. dōm ꝙ silitudo
illa attēdit ꝙ̄tū ad hoc. ꝙ vtrūqȝ mēbrū rōi sub
iacebat vt supra dictū ē. in hoc tn̄ dissiltudo ē. qꝛ
magis optebat actū illū ad finē debitū ordinare.
ꝙ̄ qualēcūqȝ motū manus vel pedis pp̄ d̄termi
natēȝ act⁹ illoꝝ mēbroꝝ ad ꝓcreatōȝ ꝓlis. vsus
aūt manus vel pedis nō ē ita determinat⁹. ꝛ iō
n̄ opuit cū tāta discretiōe exerceri. ¶ Ad illd̄ qd̄
obijcit ꝓ alia pte. s. ꝙ delectari i vxorē suā cā d̄-
lectatōis peccat mortalr. pōt dici ꝙ duplex ē de
lectatio sicut ꝛ appetit⁹. nālis. s. ꝛ voluntaria. De/
lectatio v̄o nālis q̄ ē ex appetitu siue amore nāli.
nullo mō e fruitio nec meritoria nec d̄meritoria.
sȝ illa solū q̄ ē ex amore voluntario ꝛ voluntaria.
talis autē delectatio si appetit pp̄ se. i. solūmō cā
sui. i. ipsius delectatōis. ita ꝙ nulla habeatur cō-
sideratio nisi ad ipam. tūc sortitur rōem fruitōis
v̄bigra. iste appetit delectari in vxore sua. non qꝛ
sua. nec attendit qd̄ licitū ē sibi illā cognoscere. sȝ
solūmō querit i illa delectatōeȝ. ꝛ ēt si sua nō eēt
idē quereret. hec delectatio fruitio iterpretat ꝛ ē
peccatū mortale. Si aūt querēt in ea delectari cō
siderās ꝙ sua ē. nō querēs solū delectatōȝ sȝ de
lectatōeȝ in sua. nec aliter q̄reret huiusmodi de/
lectari. n̄ ē frui. Adā v̄o i p̄rio statu si appetiuissȝ
delectari in sua. qꝛ huiusmodi appetitus ꝛ dele/
ctatio fuisset voluntaria peccasset.

Membruȝ quartum.

S Equit inquirere. vtrū illicita fuissȝ cō
tinentia siue cessatio a ꝯmixtione car/
nali? Qd̄ sic vr. sicut habetur ab aug.
matrimonium datum fuit sanis in offm̄
scilicet multiplicāde ꝓlis. sȝ vt habetur ab augu.
sup gen̄. ad lit. offm̄ ē ꝯgruus actus vniuscuiusqȝ
ꝑsone fm̄ instituta dei. ergo fm̄ diuinā institutōȝ
erāt primi pentes conditi vt genus suū multipli/
carent ad cultū dei. Si aūt multiplicatio fieri non
posset nisi ꝑ carnalem ꝯmixtionē: ꝯtra diuinā in
stitutioneȝ essȝ ꝯtinētia primoꝝ parentū. ergo il/
licita fuit coꝝ ꝯtinētia. ¶ Item dn̄s dedit p̄ceptū
primis parentib⁹ de ꝓlis multiplicatōe. Gen̄ j.
marē ꝛ feminā creauit eos bn̄dixitqȝ illis de⁹ ꝛ
ait. Crescite ꝛ mltiplicamini ꝛ replete terraȝ. Ibi
glo. Aug. multiplicatio hoīum ꝯiunctione maris
ꝛ femine ꝑficitur. negligere aūt p̄ceptum dn̄i vel
ꝯtire ē illicitū. ergo ꝛc̄. Cōtra tpantia oī tpe fuit
virtus. ergo in omni tpe habenda. sed ꝯtinentia
a coitu ꝯtinet sub tpantia. ergo ꝛc̄. ¶ Itez quato
status alicuius ē nobilior ꝛ excellētior. tanto ma/
gis de bono ꝛ equo incūbit ei obseruantia vir/
tutum. ꝛ hoc q̄tum ad omnes species ꝛ differē
tias virtutū. sȝ status ille nobilior erat ꝙ̄ status

nature lapse. ergo magis incūbebat existentibus in statu illo pfecta obseruantia v̓tutum q̄tum ad oēs illa℞ spēs ꝑtantie vt dictū est. ergo ⁊c̄. ¶ Si diceret̄ q̄ tenebāt coire q̄z dn̄s p̄cepat illis Gen̄. ij. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c̄. Cōtra. magister ij sen. di. xx. Deus nondū iusserat vt coirēt. ⁊ poterat diuina expectari auctoritas vbi ꝯcupia nō augebatur. similiter dicit aug. sup Gen̄. ix. Pōt dici q̄ nūq̄z deus iusserat vt coirent. Itez supposito q̄ p̄ceptum dn̄i erat datum de multiplicatōe ꝓlis que non poterat fieri nisi p̄ coitū. pp̄ qd̄ cōtinere eēt ꝯ̄ preceptum dn̄i. Contra abel ſm augu. mortuus ē in virginitate ex hoc ꝯmēdat̄ a pfectiori iusticia. Math. xxiij. A sanguine abel iusti ⁊c̄. Ut.n. hr̄ ab aug. li. de mirabilib⁹ sacre scripture a triplici ꝯmēdat̄ iusticia. s. sacerdotij. v̓ginitatis. ⁊ martirij. q̄tuz ad ea ēt pfecte gessit typū xp̄i. dicit.n. sic. Tota iusticia hoc ē v̓ginitas sacerdotium ⁊ martyriū que triplex iusticia i abel primo fuit. q̄ ēt munera deo placita obtulit ꝓ sapia generis nō dereliquit. ⁊ martyrij coronā ꝓ sanguinis effusione ꝓmeruit. Ex quo pz. q̄ stante p̄cepto de multiplicatione ꝓlis ꝯtinētia virginitatis licita fuit imo grata. ¶ Itē currēte lege nāe. aliquis de pfectioribus sicͭ abel finalr̄ fuit virgo. ⁊ ex hoc ꝯmēdat̄ vt ex dictis pz. Similr̄ currēte lege scripta sicͭ helyas. qui vixit i v̓ginitate sicͭ dicͭ hyer. ꝯ iouinianū. silr̄ bt̄a virgo luc. j. quō fiet istud qm̄ vir̄ nō cognosco. i. cognoscē nō ꝓpono. ¶ Itē. j. cor. vij. Uolo oēs hoīes sicͭ meipm̄ i. castos dicͭ glo. Ex quib⁹ vr̄. q̄ illud v̓bū p̄ceptū ꝺ multiplicatōe ꝓlis nō cogebat. ¶ Itē super illud. ij. corin. xi. Despondi vos vni viro virginem castā. hec v̓go casta ecclesia est vt dicit glo. ⁊ dicit aug. absit vt mēbris ꝓhibeatur v̓ginitas cum sponse conceditur. spōsam vocat corp⁹ xp̄i misticū. sz adā fuit de corpe. ergo illi nō fuit ꝓhibita virginitas. ¶ Itē aug. vr̄ velle. q̄ alius modus fuit tunc conueniens siue possibilis ꝓpagationis ex viro ⁊ muliere q̄z mediāte copula carnali. s. p̄ affectū caritatis. dicͭ.n. sic super Gen̄. iij. ad lr̄. Illud qd̄ dictū est. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ implete terrā. quā q̄ nisi p̄ ꝯcubituz maris ⁊ femine fieri posse videatur. vn̄ huic quoq̄z mortalium corpo℞ extitit iudiciū. pōt tn̄ dici aliū modum eē potuisse in corporibus imortalib⁹. vt solo pie caritatis affectu nulla corruptiōis ꝯcupia filij nascerēt̄. ex hoc videt̄ q̄ nulla fuit necessitas coeundi in statu illo. ¶ Item pōt queri si fuit p̄ceptum nec videt̄ q̄ adhuc fuerit reuocatum. ergo adhuc est ꝯtinētia. saltē illa que est ex voto, illicita. Si aūt dr̄ q̄ sit reuocatuz. querit̄ qn̄. Rn̄sio ad solutōz predicto℞ notandū. q̄ circa statū v̓ginitatis plura sunt attēdēda. vnū ē carnis integritas. hec aūt nullo tp̄e fuit meritoria p̄ se. q̄z neq̄z v̓tus neq̄z actus v̓tutis. Un̄ augu. de bono cōiugali. ꝯtinētia n̄ corpis. sz aīe v̓t⁹ ē. Un̄ math. xxv. legit̄ de talib⁹ q̄ fuerūt reprobate. Aliō ē ꝓpositum ꝯseruādi carnis itegritatē. hoc fuit meritoriū in tp̄e aliquo in tp̄e alio nō meritoriū. imo illicitū s. tp̄e nāe istitute. Cū.n. dn̄s creasset primū hoīem q̄ erat pricipiū oīuz sicͭ i quo erat seminariū toti⁹ sue posteritatis. ⁊ dederat illi p̄ceptū ꝺ multiplicatōe sui generis. q̄ fieri n̄ poterat nisi p̄ ꝯmixtōz maris ⁊ femine. ⁊ hec illū nō latuerit. bn̄.n. sciuit q̄ ex ipo ⁊ muliere data sibi i adiutoriū debat gen⁹ hūanū ꝓpagari. vn̄ vocauit vxorē suā euā eo q̄ mr̄ eēt cuncto℞ viuētiū Gen̄. iij. nullo mō poterat simplr̄ ꝯtinē nisi fieret p̄uaricator diuini p̄cepti ⁊ neglector volūtatis eiusdē. Silr̄ tp̄e legis nāe ⁊ legis scripte ꝯtinētia gn̄alis fuit illicita dispēsatōe tn̄ licebat alicui psone ꝯtinere. Tp̄e aūt legis grē fuit licita ⁊ meritoria. pp̄ qd̄ multi castrauerūt se pp̄ regnū celo℞ tp̄e illo. Math. xix. Terciū ē habit⁹ generalis ad oēs modos ꝯtinētie q̄ attēdit̄ i volūtate ⁊ detestatōe oīs coit⁹ illiciti. ⁊ istud rōne sui generis. s. ꝯtinētie virtus ē. ⁊ iste habit⁹ sine volūtate hn̄tis auferri n̄ pt̄. sicͭ pt̄ carnis integritas. Un̄ aug. j. li. de li. arbi. de pudicitia vo qs dubitauerit q̄n ea sit i ipso aīo ꝯstituta. qn̄ qdē v̓tus ē. Un̄ a violento stuprario nec ipsa eripi pōt. pz ergo q̄ ꝯtinētia a carnali ꝯcubitu i statu p̄rlo nō erat v̓t⁹ nec act⁹ v̓tutis neq̄z ꝓpositum ꝯtinēdi. n̄.n. fuisset circa bonū neq̄z circa difficile circa q̄ ē v̓tus. lz.n. i statu illo v̓t⁹ siue act⁹ virtutis nō fuisset circa difficile. fuisset tn̄ circa bonū. ꝯtinētia aūt tp̄e illo nō fuisset aliquo mō bona. cū in nullo ordinasset i finē sz potius auertisset a fine. q̄z induxisset p̄uaricatōez p̄cepti dei ⁊ volūtatis eiusdē defor mitatē. Ex his pz quō ad duo obiecta prima rn̄dēdū ē. ꝯtinētia.n. a coitu attēdit̄ penes volūtatē oīs illiciti coitus: coire aūt cū sua tūc nullo mō erat illicitū. neq̄z eo modo quo dicenda sunt illicita sunt mortalia neq̄z illo modo quo veniālia: tum q̄z thorus erat imaculatus ⁊ absq̄z oī motu illicito. tum pp̄ fructum ꝓlis generande ad cultum dei. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ per augu. ⁊ magistrum in sen. q̄ dn̄s nōdum iusserat vt coirent ⁊c̄. dōm q̄ hoc intelligit̄ q̄tum ad specificationē actus determinati in tp̄e. hoc ē nō determinauerat eis tp̄s quo debebāt coire. sz in generali dederat illis p̄ceptum. qn̄ dederat eis p̄ceptuz ꝺ generis sui multiplicatōe. Gen̄. ij. Un̄ habebant in precepto vt aliquando coirent. nō aūt vt coirēt tūc vel nūc. vn̄ non peccabāt ex hoc q̄ nō statim coierūt. sz peccassēt si nūq̄z coissēt. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄ ꝺ v̓ginitate abel. dōz q̄ si sēp vixisset iustus ꝯiugiū ⁊ n̄ pmāsisset i v̓ginitate. Unde aug. ꝺ mirabilib⁹ sacre scripture. si longiore tp̄e vt enoch maneret sine vlla dubitatōe ꝯiugiuz iniret. q̄ppe qui in tp̄e illius legis viueret que dicit. crescite ⁊ multiplicamini, ⁊ si illud mandatū iplerct. pfecte

quãq̃ virgo erit. Si ãt querit quare ɔmendat a virgitate. ex quo cã virgitatis i ipo erat mortis acceleratio, si ãt diu vixisset vxorẽ duxisset. dõm q̃ hoc ẽ. qr totius iusticie forma i eo seruabat. q̃z/lis tñ ad hoc q̃ virgo fuit ɔmendat magis ex pfiguratõe virgitatis saluatoris. q̃ ex actu ptinẽtie a coitu. Un aug. d mirabilibus sacre scripture. recte ɔpetebat. vt q primus i terra iustus eligit. i eo totius iusticie forma seruaret. cuiqz prio i hoibus post dlictũ figurã gestare ɔcedit saluatoris. q virgo τ martyr τ sacerdos eẽ vr. ¶ Ad illd qd obijcit. q in oi statu sinctepẽ aliq de pfectioribus cõti/nebãt: pp qd videbat q p̃ceptũ de ,plis multipli/catõe ñ cogebat. dõm q hoc fuit ex spãli dispõne τ dispẽsatõe. sicut eim tactũ ẽ. ɔueniebat q abel i virgitate ɔseruaret. qr primus iustus fuit i quo totius iusticie forma fuit ɔseruãda. vt q fuit princi/piũ eccle iusto℞. Ab abel ãt di icepisse eccla iustorũ. sicut eccla malignãtiũ a chayn. τ rõ huius ẽ. qr q̃uis adã fuerit primus iustus. tñ si pp hoc ab ipso diceret incipe eccla iusto℞. tũc eodẽ mõ cuz ipse fuerit primus hõ. pctõr dberet dici q ab ipo icepit eccla malignãtiũ. sed hoc nõ erat decẽs vt ab eodẽ diceret incipe eccla vtraqz. τ ideo recte distinguunt duo vt ab eo q nũq̃ fuit iniustus sz iustus. prio icipet eccla iusto℞. cuiusmõi fuit abel. τ ecõtra ab eo q finalr fuit malus silr icipet ecclesia malignãtiũ. cuiusmõi fuit chayn. hac ergo rõne ɔueniebat vt i eo totius iusticie forma s̃uaret. qr ex diuina dispõne τ dispẽsatõe facta ẽ. Silr est d helya τ alijs viris sanctis i lege. sicut de helisco τ siqui alij fuerãt. q ɔtinebãt lege scripta currẽte. dispositõe τ dispẽsatõe diuina. s. vt figura eẽt futuro℞. Un hiero. in li. ɔ iouinianũ. obsecro te le/ctor τ idipm sepe ɔmoneo. vt me scias q̃ loquor necessitate dicere. nec dtrahere his. q̃ i lege p̃cesserũt: sz s̃uasse eos tpibus τ ɔditõibus suis. τ illaz dñi iplesse sniaz. Crescite τ multiplicamini τ replete terrã. τ qd his maius ẽ futuro℞ typos p̃buisse. nobis ãt qbus dl tps i collecto est. superest vt τ q hñt vxores sic sint q̃si nõ hñt aliud p̃cipi. τ virginitatẽ a saluatore v̾gine dedicari. heliã τ heli/seũ q̃z stulte posuerũ i cathologo marito℞ me ta/cẽte mi℞ ẽ. si. n. iohñes venit i spũ τ helye v̾tute τ ioãnes v̾go ẽ. vtqz nõ solũ in spũ eius venit. sed ẽt in corpis castitate. Beata ãt virgo nõ solũ vir/go fuit q̃tum ad carnis integritatẽ. sed q̃tuz ad mẽtis sanctitatẽ. τ hoc diuĩa ispiratõe. ¶ Prete/rea. illud p̃ceptuz de multiplicatõe erat affirma/tiuũ. p̃cepti affirmatiuũ nõ ligat ad semp neqz p̾ oẽm ɔditõez τ circũstãtiã. sz p loco τ tpe τ cir/cũstãtijs alijs debitis. τ marie ,put cadit sub intẽ/tõe illius q dedit. p̃ceptũ ãt illud datũ fuit ad multiplicãdũ genus hũanũ. vñ qr p̃ceptũ illud datuz fuit gnãlr oibus. ñ distcte huic vl illi exceptis primis parentibus. exñte numero sufficiẽte ad huiusmõi multiplicatõez expedite faciẽdã. nulli singulr ,p/hibebat nõ tenere virgitatẽ. Lz eim aliqs cõtineret. erãt tñ alij p quos poterat genus hũanũ multiplicari. sz tũc demũ teneret qlibz illi p̃cepto. cuz videret aliũ deeẽ p quẽ p̃ceptũ illud posset iple/ri. qlibet eim tenebat ad hoc. vt illud p̃ceptũ non remaneret incõpletũ. ẽt p seipz si videret q p aliũ nõ posset impleri. aut q dñs alr non disponeret. ¶ Ad aliud qd obijcit q nulli mẽbro erat castitas ɔhibita τc. dõm q hoc ver℞ est de castitate fidei: nõ añt de castitate carnis. eccla eim nõ ẽ virgo p itegritatẽ carnis sz fidei. sic itelligit verbũ aug. scz illud absit vt a mẽbris ,phibeat castitas cũ spõse ɔcedit. loquit eim de ,phibitõne virgitatis fidei. ¶ Ad illud qd dicit Aug. sup geñ. iij. põt dici. aliũ modũ eẽ potuisse in corporibus mortalibus. vt so/lo pie caritatis affectu τc. qd aug. exprimit. mo/dum aliũ posse fuisse a deo. vñ dicit quid poterat fuisse. nũqd cõueniebat. ɔueniebat eim vt mulier de viro formaret. τ d illis duobus hũanũ genus ɔpagaret: pp multa superius tacta. ¶ Ad illd qd querit de reuocatõe p̾cepti de multiplicatõe ,plis. dici põt q illud p̾ceptũ. Crescite τ multiplicamini. nõ solũ datũ fuit ad augmẽtuz τ multi/plicationẽ carnalis. sz ,plis spũalis. Un sicut i primo statu melior fuit ɔiugalis q̃ virginalis ,ppter paucitatẽ hoim: sic post sufficiẽtẽ hoium multiplicationẽ. maior erat necessitas multiplicare filios spũales q̃z carnales. Un hugo ,p tẽpore illo apd deũ excellit virgitas. qr cum ad implẽduz nume/rũ sancto℞ largissima suppetat copia. libido sibi nũc nõ vẽdicat qd iã suscipiẽde ,plis necessitudo nõ postulat. τ ita virgitas melior. pp qd ɔueniẽs fuit vt p̃ceptũ illud q̃tuz ad multiplicatõez ,plis carnalis reuocaret. Nota ergo q p̃ceptum illud erat multiplr τ multis locis reuocatũ. s. p̃figura/tõe. i. p̃figurata fuit ei℞ reuocatio. τ hoc añ legẽ. s. i v̾gitate abel. in q̃ fuit p̃figurata v̾gitas xpi. vt habet ab aug. de mirabilibus xpi i v̾bo supradicto. τ i lege. s. i v̾gitate helie. s. i q̃ p̃figurata fuit virginitas iohnis baptiste. vt pz ex v̾bo hiero. supradi/cto. fuit ẽt reuocatũ ispiratõe. s. i v̾gitate bte virginis τ bti iohnis baptiste. fuit ẽt reuocatuz exẽplo scz i virgitate xpi q fuit forma viuẽdi pfectis. Un luc. vi. pfectus ãt oĩs erit [illegible] si sicut mgr eius fuit ẽt reuocatũ doctrina xpi. Math. xix. dicũt ei discipuli eius. si ita est cã hois cum vxore. nõ expedit nubẽ q dicit eis τc. Supra qd hiero. ɔ iouinia/nuz. apli vxoris onere ɔtẽplato. si talis ẽ inquiũt cã hois cuz vxore. nõ expedit nubere. quo℞ dñs snias ,pbans. recte quidẽ sentitis ait. q nõ expe/diat homini ad regna celo℞ tendẽti accipe. sz difficilis res ẽ τ non oẽs capiũt verbũ istud. verum qbus datũ ẽ. τ ibidẽ sequit sunt eunuchi q castrauerũt se pp regnũ celo℞. qui pt cape capiat. Hiero. ɔtra iouinianũ. mihi illi eunuchi placẽt. quos

castrauit nō necessitas sz volūtas. libēter eos recipio i meos sinus q se castrauerūt ꝓpter regnuz celoꝝ ⁊ ob meū cultū noluerunt eē qd̄ nati sunt.

Questio. xcv. de prole ꝓpagata.

Eterminato d̄ modo siue de via ꝓpagādi .i. de coitu primoꝝ pentū. sequit̄ de ipsa ꝓle ꝓpagata. vnde intētio huius ptis est determinare q̄les liberos genuissent primi pentes si nō peccassent. ⁊ posteri eoꝝ. Primo ergo querit̄ quales liberos genuissent q̄ztum ad iusticiā. Secūdo quales q̄ztum ad scientiaz. Tertio quales q̄ztum ad virtutem corꝑalem. Quarto q̄ztum ad sexum.

Mēbrum primum.

Irca primuz quo querit̄ quales liberos genuissent primi pentes q̄ztum ad iusticiā. Querunt̄ tria. primū ē si geniti i statu illo eēnt heredes paterne iusticie q̄ztuz ad iusticiā originalē. Secūduz ē si q̄ztum ad iusticiā gratuitā. Tertiū est si q̄ātum ad iusticiaz cōfirmatā.

Articulus primus.

Uerit̄ ergo primo si eēnt heredes originalis iusticie. Qd̄ sic videt̄ per hoc. q᷑ ex merito obediētie cōtīdez si stetissent. genuissent alios heredes iusticie pentuz quia sic oppositū de opposito ⁊ ꝓpositū d̄ ꝓposito. ¶ Itez Ansel. de ↄcep. vir. xxiiij. c. Si adā nequiuisset ad eos quos generaturus erat iusticiā suam ꝑducere. nequaq̄z posset eis iniusticiā trāsmittere. ¶ Itez idem de ↄcep. virgi. x. c. Dedit deus adam hanc gratiā. vt sicut quādo illū ↄdidit. nulla ꝓpagādi opante natura aut voluntate simul fecit eum ⁊ rōnalez ⁊ iustū ita simul cum rōnalem haberēt animā. iusti eēnt quos generaret operāte natura ⁊ volūtate si nō peccarēt. ¶ Itē nihil ē mediū iter iustū ⁊ iniustū i hominibus. sz adam si stetissz nō genuissz filios iniustos. ergo genuissz filios iustos scilz nāli iusticia. ¶ Itē cū minimū bonū est maius bonū. q̄z maximū malum ē maluz. videt̄ q̄ nō minus debuit remunerari meritū obediētie primoꝝ pentum. sed magis q̄z iobedire demeritū puniri. sed iobediētia demerituz fuit punitū trāsfusione iniusticie paterne. ergo ⁊c̄. Cōtra. hug. si primus hō tēpore obediētie sue. casto cōiugio ad ꝓpagationem posteritatis istitutioni diuine deseruiēs filios generaret. sine peccato quidem quonia ex natura ab omni vicio libera sed non similiter paterne iusticie heredes. ¶ Itē impossibile ē fieri trāsfusionē alicuius ꝓprietatis. nisi per trāsfusionē siue traductionem subiecti illius vel cē cāe. dico ꝓpter transfusionē originalis peccati. qd̄ trāsfundit̄ a parētibus i ꝓlem p traductionē carnis corrupte que ē cā ipsius peccati originalis. ergo cum in generatōe ꝓlis nō sit traductio subiecti vel cāe originalis iusticie. nullo modo pōt eē trāsfusio originalis iusticie a pentibus i ꝓlem. subiectū autē originalis iusticie ē ipsa anima que non ē ex traduce. ¶ Itē anima ade nullo modo poterat efficere peccatū in anima pueri geniti ab eo. sz q᷑ persona ade corrupit naturā in eo qua natura nō erat eius solūmō vt erat singularis psone. sed vt erat gnālis. ex trāsmissiōe illius nature corrupte. corrupta erat nā pueri. ⁊ hoc ratiō e qua aliqd erat cōe patri ⁊ ꝓli. Si aūt nā que erat i puero non eēt cū suo vicio traducta a patre nulla fuissz corruptō in puero. si ergo nihil quod erat cōe patri ⁊ proli erat subiectū gratie vel cōmune. ergo ⁊c̄. Rn̄sio pōt dici s̄z ansel. q̄ si stetissent primi pentes q᷑ genuissēt filios heredes paterne iusticie q̄ātum ad iusticiā originalē. sicut p̄z ex verbis eius supradictis. ¶ Ad illud quod dicit hugo. q̄ nō genuissent filios paterne iusticie heredes. dicendū q̄ hoc itelligitur sic. paterna iusticia nō descēderet ad eos hereditarie. illud aūt dicit̄ descēdere hereditarie ad filios. qd̄ filij habēt a patre domino ⁊ possessore iure filiatiōis. illi aūtē filij nō heredarēt bona gratuita a patre vt a domino ⁊ possessore illoꝝ: sz potius a gratia cōditoris. Ut eīm haberi pōt ex verbis Anselmi. in hoc ostēdebat̄ magnitudo bonitatis dei ⁊ plenitudo gratie illius. q̄ qualis erat primus homo iusticia ⁊ felicitate: tales ꝓpagaret. nec hoc est q̄ ex sola ꝓpagatōe essent tales. sed q᷑ ꝓpagati deberēt tales. oē eīm gratuitū faciēs gratū imediate ē a deo vt a p se efficiēte. ¶ Ex hoc p̄z responsio ad alia que sequunt̄. q᷑ nō itelligi dz trāsmissionē fuisse iusticie sicut corruptōis. illico aūt animā ifusā carni icorrupte ↄtrisse a carne iusticiā originalē sicut aīa ifusa carni corrupte ↄhit ab illa culpā originalē: sz quādā iproprietate locutōis d̄r iusticia originalis trāsfusa itegra. ex qua aīa hn̄o originalē iusticiā ex sui ↄditione. nihil ↄtrissz vicij quo declinasset a sua rectitudie nec a stabilitate ↄfirmatōis supadditę gratie cōditoris. Addenduz ē etiā q̄ iusticie paterne d̄r trāsfusio fuisse. q᷑ iusticia paterna meruisset posteris grē huiusmōi collatōem. q᷑ ergo ex pte nature trāsfuse nō fuissz aliqd quo declinassent posteri a rectitudie sua. ⁊ q᷑ paterna iusticia aliquo mō coopata fuissz scz merēdo illoꝝ iusticie d̄r trāsfusio iusticie a pre i ꝓlem. ¶ Sūt qdā tenētes ↄtrariū scz filios nō fuisse heredes paterne iusticie. qd̄ vr̄ sentire hugo. dicit. n. sic. filij q credūt veraciē asserēdū. q̄ primus hō si nō peccasset

nullos nisi bonos filios genuissz. τ nemo oinz q
ex eius carne nascerent dānarent. tñ illud merito
querit. si sola primi hois obediētia pbata. oibus
posteris ex eo nascituris ad meritū sufficere de/
buissz. aut si singli quiqz tpibus suis post eū. quē/
admodū prim⁹ hō pbatus ē. siue eiusdē siue al/
terius cuiusslibz mādati obſuātia pbādi fuissent.
Et pōt fortassis ñ absurde ñ credi. ꝙ idē mādā/
tū qō prio parēti datū ē. posteri quoqz illi⁹ obser
uare debuerūt. vt singuli ppria obediētia proba
rent: τ singuli p suis meritis digna remuneratōe
glorificarent. ¶ Tenētes hāc opiōnez sic pñt rñ/
dere ad obiecta ꝯ ptem istā. Ad illō qō prio obij
cit. s. ꝙ ex quo cū culpa trāsgressiōis generant fi
lij culpe pfuc τc. dōm ꝙ ñ oz. nō. n. ex carne in/
corrupta ꝯbit aīa iusticiā. sicut ex corrupta cul/
pā. Preterea. inobediētia vnius puaricatōis pfe
cta ē obediētia q̄ deficit añ finē siue finis ꝯsūma/
tōem ñ ē pfecta. vñ adimpletio obediētie pticula
ris ñ debuit eē ita efficax i bono sicut iobediētia
huius i malo. Vñ hugo de sacramētis. temere as
serēdū nō ē. qr nō silr vr ꝙ queādmodū nunc. i.
tpe nāe lapse natura p inobediētiā ad corruptio
nē mutata cernit. τ ita nāc. i. i statu ꝯdite p inobe
diētiā seruatā: nisi vsqz ad tps prediffinitū a deo
seruata fuissz ad incorruptiōez mutaret. semel. n.
trāsgredi plena inobediētia fuit. sed nō silr pfe/
cta obediētia fuissz si in ipsa obediētia hō vsqz
in finem nō psitissz. preterea sic inobediētia vno
tpe ꝯsummata nām ad incorruptiōnem mutauit.
ita et obedientia nām ad incorruptiōem non mu
tasset: donec tpe suo vsqz ad finē seruata perfecta
fuissz. ¶ Ad illud qō obijcit. si oppositū ō oppo
sito τ ppositū de pposito τc. dōm ꝙ maxie hoc
tenet vbi sit ꝯparatio oppositoꝝ p se τ ppposito/
rū que sūt ppaie rñdentia siue ppria ipis oppo/
sitis. verbigrā. si albedo disgregat nigredo con/
gregat. nō est aūt pprium peccati siue culpe trans/
fundere suā inordinatiōez ad psonā aliquā aliā
a delinquēte. ꝙ aūt primū pctm trāsfundit ad p/
lem peccātis. magis fuit ex ꝯgruētia diuine iusti/
cie q̄z ex efficiētia peccati. preterea ad inducendum
inordinatōem aliquā siue demeritū. vnicus suffi
cit defectus. nō aūt inducēdū ordinē siue meritū:
vnicus sufficit actus ordiatus. imo reqrunt mul
te circūstātie. pp hoc ñ se hz oppositū ad opposi
tū. sicut ppositū ad ppositū gnāliter i moribus.
¶ Ad aliud qō obijcit si nequisset pducere iusti/
ciā suā τc. dōz ꝙ pducē iusticiā siue trāsmittē dr
duplr. s. infūdēdo illā τ sic ē solius dei q animant
creat τ pficit. vel trāsfūdēdo siue trāsmittēdo car
nē oio ꝯsonantē spūi infuso: τ iusticie siue rectitu
dini eius. τ hoc mō dici pōt adā trāsmisisse iu/
sticiā i posteros. qr talē trāsmisissz carnē si stetis/
set: que nequaq̄ iusticie obuiasset. imo p oia spūi
subiaceret. Vñ cū adā generaret filiū sine oi cor/
ruptela τ rebellione ex pte carnis. τ deus infun
deret aīam inocentē τ rectā: oēs posteri eius re/
cti τ iusti eēnt. τ lz illa iusticia pricipalr quidem
eēt a deo: qui eā tribueret aīe. nihilominus tñ di/
ci possz ꝙ adā eā trāsmitteret qr carnez ppaga/
ret inocētie τ iusticie ꝯsonantē. τ s̄m hāc viā sūt
intelligēde omnes auctes que inducunt ad istam
ptem. ¶ Ex hoc pz rñsio ad sequēs qō dr. ꝙ ge
nerasset filiū iustū. hoc nō eēt iusticiā in aīam filij
īfundēdo: sz carnem mundā ppagādo. que nata
eēt rectitudini iusticie subiacere. ¶ Ad illō quod
obijcit. ꝙ nihil ē mediū inter iustū τ iniustū. dōz
ꝙ verz erat tūc de iusticia origiali τ iniusticia sibi
opposita. sz de gratuita iusticia ñ hz veritatē. po
terat. n. hoc eē i statu solius rectitudis naturalis.
τ iō ex rōne illa hoc solū haberi pōt. ꝙ adā ge
neraret filios inocētes. τ hoc qdem verz ē. sed tñ
ex hoc nō habet ꝙ trāsmitteret. vel ꝙ filij princi
palr ab ipo iusticiā obtinerēt. ¶ Ad illud qō obij
cit. ꝙ adam debuit trāsmittere meritū sicut deme
ritū. dōm ꝙ sicut tactū ē in pcedētibus illud non
sequit. qr plura requirunt ad ꝯstituendū bonum
q̄z ad inducendū malū. sicut pz in tractatu de origi
nali pctō. inordiatio aūt poterat hic cāri in car/
ne. non sic aūt radix meriti que ē grā desursū de/
scendens. τ ideo nō sequit ꝙ si trāsmisit demeri
tū. ꝙ pp hoc meritū trāsmisisset.

Articulus secundus.

Einde querit si eēnt heredes prie iusti
cie q̄ztum ad iusticiā gratuitaz. Qō sic
videt. adā peccās trāsmisit nobis de/
meritū dānatōis. ergo si stetissz sine p/
fecisset in grā: transmisisset posteris meritum sal
uatōis. Iuxta illud. si oppositū in opposito τc.
sz saluari nullus vnqz poterat sine grā. ergo τc.
¶ Itē adā peccādo ñ solū sibi sz nobis demeru/
it. ergo si stetisset sine pfecissz: aliqd posteris me/
ruisset. sz ñ meruissz qō erat nature. ergo meruis/
set aliqd vltra. ergo vr ꝙ nō solū iusticiā origia
lem sz gratuitā alijs meruissz. Cōtra. oē qō
trāsfundit. τ et qō nunc trāsfusum eēt fuisset natu/
rale. trāsfusio. n. illa naturalis fuissz. sicut τ illa q̄
nunc ē. sed grā siue gratuita iusticia nō ē natura/
lis neqz eius trāsfusio. ergo τc. ¶ Itē iusticia gra
tuita tñ infundit imediate a deo. ergo τc. Rō
cedimus rñdentes ad primū. s. trāsmisissz po/
steris meritū saluatōis. sicut trāsmisit demeritum
dānatōis. dōm ꝙ re vera aliquid meruissz illis.
Vnde hugo pōt fortasse ñ absurde credi primaz
obedientiā obseruatā eām fore adiutricis grē in
oēs sequētes τ ipsam obedientiā obediēdo imi/
tātes. sed hoc eēt potius meritū ꝯgrui q̄z ꝯdigni.
sz tñ non pp hoc diceret transfundere posteris iu
sticiā gratuitā. nisi aliqs valde vocabulo abutat.
Qualr aūt intelligēda ē maxia illa. si oppositum

de opposito ⁊c̄. dictum ē ſupra. ¶ Ex his pʒ rñ/
ſio ad illud qđ ſequitur. ꝙ bene poteſt concedi
ꝙ aliquid poſteris meruiſſʒ ſup additū nature.
nec ex hoc ſequitur ꝙ traſfudiſſʒ eis iuſticiā gra/
tuitam.

Articulus tertius.

¶ Sequit̄ iquirere. vtrū eēnt heredes pa
terne iuſticie q̄ʒtum ad iuſticiā ꝯfirma
tā. Q̄đ ſic vꝫ. q2 malū ñ eſt potētius in
malū q̄ȝ bonū i bonū. ſʒ adā peccan/
do traſmiſit poſteris neceſſitatē peccādi ſaltʒ vē
nialiter. ergo vꝫ ꝙ ſtans ſiue ꝓficiēs traſmiſiſſet
illis neceſſitatē ꝓficiēdi ſiue merēdi. hic ar̄ ſtatus
ſcʒ neceſſitatis merēdi ē confirmatoꝝ i illa. ergo
traſmiſiſſʒ illis iuſticiā ꝯfirmatā. ¶ Itē angeli ſtā
tes ſtatim ꝯfirmati ſūt. ſi ergo meritū ade ñ fuiſſʒ
minus q̄ȝ meritū angeli. qđ pʒ p hoc ꝙ ñ erat tā
te fortitudis. vꝫ ꝙ ipſe ſi ſtetiſſʒ ſtatim eēt ꝯfirma/
tus. ſʒ tales filios generaſſʒ q̄lis ſtatiʒ fuiſſʒ. ergo
⁊c̄. ¶ Itē hoc ēt vꝫ hri ab anſel. de ꝯcep. vir. di/
cēte. qđ ꝯueniētius ad oſtendendū magnitudinē bo
nitatis dei ⁊ plenitudinē gr̄e quā ade ꝯcedebat.
q̄ȝ vt quoꝝ eē i illius poſteritate ſic erat. vt qđ il/
lud nāliter erat: hoc illi p illū eēnt. ita quoqʒ i eius
eēt arbitrij libertate. vt qualis erat ipſe iuſticia ⁊
felicitate. tales ſ̄o ꝓpagaret. Ex hoc verbo vꝫ.
ꝙ filij fuiſſent heredes pr̄ne iuſticie. ⁊ q̄ʒtū ad iu
ſticiā gratuitā ⁊ q̄ʒtū ad iuſticiā ꝯfirmatā. Nō .n.
generaſſʒ filios illi iuſticia ⁊ felicitate niſi generaſ
ſet habētes iuſticiam ꝯfirmatā. vt .n. dicit phs. j.
ethicoꝝ. nullus felicitatē laudat quēadmodū iu/
ſtū. ſʒ vt diuinū quid ⁊ melius beatificat. Vn̄ non
diceret̄ felicitas quid diuinū ſi determinaret ſtatuʒ
poſſibilē ad miſeriaʒ. neqʒ .n. vident̄ felices quia
ſtatū iuſticie cadere pñt. ¶ Itē ſtatus primus fuit
ſter neceſſe mori ⁊ īpoſſibile mori. nihilominus
magis ordīatus fuit ad īpoſſibile mori q̄ȝ ad ne/
ceſſe mori. ex quo vꝫ ꝙ faciliter potuit illud aſſe
qui. cū illud facilius poſſʒ attingi ad qđ ē maior
ordinatio. Sicut ergo primi parētes cadentes a
p̄rio ſtatu icurrerūt neceſſitatē moriēdi. ⁊ ſimilr̄
coꝝ poſteritas: ſic ſilr̄ vꝫ ēt rōne fortiori. ꝙ ſi p/
ſtetiſſent in p̄rio ſtatu aſſurrexiſſent ad īpoſſibili/
tatē moriēdi ⁊ coꝝ poſteritas ſilr̄. hoc non poſſʒ
[illegible] niſi eēnt ꝯfirmati. ſ. parētes ⁊ filij. dū .n. habe/
rēt ꝑtātem peccādi ⁊ haberēt ſilr̄ ꝑtātem moriē/
di. ⁊ ita videt̄ ꝙ parētes ⁊ filij i ſtatu illo fuiſſent
ꝯfirmati. Cōtra. aug. xiiij. de ciui. c. x. q̄ȝ felices
erāt ⁊ nullis agitabant̄ ꝑturbatiōibus animorū.
nullis corpoꝝ ledebant̄ incōmodis. tā felix vni/
uerſa ſocietas eēt humana. ſi nec illi malū qđ ēt i
poſteros trahicerēt. nec quiſquā ex ſtirpe iniqui
tatē ꝯmitteret que dānatiōēʒ reciperet. Ex hoc ver
bo aug. videt̄ ad hoc ꝙ poſteri primoꝝ parentū
ſtetiſſent i prima felicitate: neceſſe fuiſſʒ ꝙ nec pa
rētēs coꝝ nec illi peccaret̄. ex quo vꝫ ꝙ ſi parē/
tes ſtetiſſent ꝙ adhuc poſteri peccare potuiſſent.
ergo poterant eē alieni a paterna iuſticia. ⁊ itaꝫ
eē heredes iuſticie ꝯfirmate. ¶ Itē homo de na
tura ſue ꝯditōis vertibilis ē ad bonuʒ a malo. ⁊
ecōuerſo. fuit .n. ꝯditus mutabilis vertibilr̄. vn/
de neqʒ auerſus per culpā efficit̄ confirmatus i
malo. neqʒ ꝯuerſus p grām efficit̄ ꝯfirmatus in
bono. ex quo videt̄ ꝙ ſicut primus parens ñ fuit
ꝯfirmatus i malo peccādo. ſilr̄ neqʒ fuiſſʒ cōfir/
matus i bono ſtādo neqʒ ꝓficiēdo: neqʒ poſte/
ros multo fortius genuiſſʒ tales. Rñſio ad hoc
dōm ſm̄ Anſel. ꝙ ſi ſtetiſſent primi parentes ge/
nuiſſent filios heredes paterne iuſticie q̄ʒtum ad
iuſticiā ꝯfirmataʒ. ſʒ hec ꝯfirmatio eēt q̄ʒtum ad
iuſticiā originalem. Vn̄ anſel. li. j. cur deus hō. c.
xvij. q̄ʒuis nondū ꝓueherent̄ ad illā equalitateʒ
angeloꝝ ad quā ꝯuenturi erāt hoīes: cū pfectus
erat numerus de illis aſſumendis. in illa tñ iuſti/
cia in qua erāt vꝫ ꝙ ſi viciſſent vt tentati ñ peccaſ
ſent. ita ꝯfirmarent̄ cū omni ꝓpagine ſua. vt vl/
tra peccare ñ poſſent quēadmodū q2 victi pecca
uerūt. ſic infirmati ſunt: vt q̄ʒtuʒ i ipſis ē ſine pc̄o
eē nō pñt. quis .n. audeat dicere plus valere in/
iuſticiā ad alligandū i ſuitutē hoīem p p̄ria ſua/
ſione ſibi ꝯſentientē. q̄ȝ valeret iuſticia ad confir
mādū eū in libertate ſibi i eadē tentatiōne ꝑtercā
adherentē. Nā quēadmoduʒ q̄ʒ hūana nā tota
erat i primis parētibus. tota i illis victa ē vt pec/
carēt. excepto illo ſolo hoīe quē deus ſine ſemīe
viri de virgīe facē ſic ſciuit a pc̄o ade ſecernē. ita
i eiſdē tota viciſſet ſi ñ peccaſſʒ. Hoc idē vꝫ ſenti
re hoc. de fide xp̄iana dicēs. q̄ʒ angeloꝝ nume/
rū. i. ſupne ciuitatis cuius ciues angeli ſūt implū/
tuʒ voluit ꝯditor ꝑmanere. formauit ex terra ho
minē: atqʒ ſpū vite aiauit. cuiqʒ ꝑfixa lege i p̄adiſi
delitijs ꝯſtituit. vt ſi ſine pc̄o manere vellet. tam
ipm q̄ȝ eius ꝓgeniē angelicis cetib⁹ ſociaret. Ex
hoc v̄bo vꝫ ꝙ ſi ipſe ſtetiſſʒ. nullus d̄ poſteris eꝰ
perijſſet. qđ nō vꝫ poſſe accidiſſe niſi confirmati
eēnt. ⁊ hoc vꝫ poſſe haberi ab aug. q vꝫ dicere.
xiiij. de ciui. dei. j. c. ꝙ nulli de poſteris primoꝝ
parētū fuiſſent morituri niſi primi p̄entes peccaſ
ſent. ⁊ ꝯſtat ꝙ ſi ñ fuiſſent morituri ñ peccaſſent.
dicit .n. ſic. neqʒ hoc genus fuiſſe i ſingulis q̄bꝰ/
cūqʒ morituꝝ. niſi duo primi quoruʒ creatꝰ eſt
vnus ex nullo alter ex illo. id inobediētia meruiſ
ſent a q̄bus admiſſuʒ ē tā grāde pc̄m. vt i deterius
eo nā mutaret̄ hūana ēt in poſteros obliga
tōne peccati ⁊ mortis neceſſitate traſmiſſa. ¶ Ad
illud qđ primo obijcit̄ per verbū aug. dōm ꝙ il
lud verbū videt̄ ꝯſonū eē ſententie anſel. ſub hoc
ſenſu. felix eēt ſocietas humana ſi primi parentes
nō trahicerēt malū in poſteros. q2 nc̄ nec aliqs
de poſteritate iniq̄tatē ꝯmitteret. qđ aūt ſubditur
que dānationem reciperet nota eſt expreſſionis.

quia omnis iniquitas in statu illo damnationem induceret. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ hō erat ꝯdit⁹ vertibilis a bono i malū ⁊ ecōuerso ⁊c. dōm ꝙ lȝ talis fuerit ō nā: tñ supueniēte grā poterat i bono iclinabiliter stabiliri. sicut dictū est de prio homine ꝙ mortalis erat ꝯditōe corpis aīalis. imortalis bñficio ꝯditoris. ⁊ ē euidēs exēplū a beata virgine. Sūt aūt qdā ñ acquiescētes snie Ans. dicētes. ꝙ semp fuissent geniti filij in statu illo in possibilitate peccādi. qđ vr sentire hugo de scto vic. qui pñt rñdere rōnibus ꝯ hic ꝓpositis sic. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ trāsmisisset necessitatē ꝯficiēdi sic trāsmisit necessitatē peccādi. dicēdū ꝙ necessitatē peccādi duplr pōt itelligi aliqs habere. aut q2 necesse hȝ i pcto pmanē. Primo qdē mō reperit necessitas i statu nāe humane post lapsū. Sȝ scđo mō in statu ruine angelice. siquis ergo recto itellectu velit arguere. ex hoc nō habebit ꝙ adā si obediuisset. necessitatē habuisset pmanēdi in iusticia sicut hñt angeli q nō possunt labi. sȝ ꝙ statu illo manēte necesse essȝ ipsū i aliquod opus bonū ⁊ laudabile exire. ⁊ hoc vtiqȝ verū ē. q2 sic status nāe corrupte ponit defect⁹ ⁊ deordinatōnes sic status ille regreret rectas ⁊ ordīatas opatōes ⁊ cogitatōes. nūqȝ eīȝ homo in statu inocētie ociosus fuisset. ¶ Ad illud quod obijcit de angelis ⁊c. dōm ꝙ nō ē sile ⁊ hoc diffusi⁹ hȝ explicari cū agit ō irremediabilitate peccati angelici. sȝ nūc tñ sufficiat dixisse: ꝙ rōe nobilitatis ⁊ simplicitatis ⁊ icorporeitatis ⁊ deiformitatis nāe angelice que nullum habebat retardās. ⁊ rōne status merendi fūt ꝯfixi. sicut aiunt. Damas. ⁊ aug. angelus statim in prio ꝯflictu fuit ꝯfirmatus in bono vel obstinatus i malo. hō vo q2 erat alterius ꝯditiōis sicut [illegible] demeritū nō fuit i malo obstinatus sm ꝙ pȝ nec in se nec i posteris: sic nō fuit i bono ꝯfirmatus. idō nō oportuit ipsū iusticiam ꝯfirmatā in posteros transfudisse. ¶ Ad aliud de auctē Ansel. dici pōt. ꝙ sic opinatus fuit. tñ ex illo vbo nō pōt haberi sm quādā cōgruentiā ⁊ dispōnē. que nō ponit necessario ita esse. preterea potest fieri vis in verbo vt per iusticiā intelligamus naturalē rectitudinē. ꝑ felicitatē priuatōem omnis pene nō cōfirmatōnē in statu iusticie. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ facilius poterat assurgere ad impossibilitatē moriendi qȝ declinare ad necessitatē ⁊c. dōm ꝙ ordinatus fuit ad ipossibilitatē moriendi. nō vt ad illud qđ assequi debuit i vita aīali ⁊ terrena. sed potius in vita spūali ⁊ celesti. Unde aug. xiiij. de ciui. dei c. x. Felix vniuersa societas essȝ humana si nec illi ⁊c. vt supra. atqȝ ista pmanēte felicitate. donec p illā benedictōem qua dictū est. crescite ⁊ multiplicamini. pdestinatorū sanctorū numerus ꝯpleret. Alia maior daret q̄ beatissimis angelis data est. vbi iā essȝ certa securitas peccaturū neminē qȝ moriturū. Cōtrarietas aūt que vr inter hug. ⁊ Ansel. pōt dissolui. dicit enīȝ hugo i sentēnis. stultū videt dicē ꝙ in hac vita ꝯfirmatus sit ita aliqs ꝙ non possit fieri malus. qđ in alia vita tñ ꝓmittit. Ansel. dicit ꝙ si primi parētes vicissent in illa pria tētatōne. ꝙ ita ꝯfirmarent cum oī ꝓpagine sua. vt vltra peccare nō possent. qđ aūt dicit hugo ꝙ nullus dȝ dici [illegible] ꝯfirmatus in hac vita ꝙ nō possit fieri malus. itelligit nō possit negatiue simplr. i. nullo mō possit. qđ pȝ ꝑ hoc qđ subiungit. s. ꝙ in alia vita tñ ꝓmittit. qđ aūt dicē Ansel. ꝙ ita ꝯfirmarent ꝙ vltra peccare nō possent. nō intelligit nō possent negatiue sȝ poti⁹ expressiue. notat enīȝ ꝑ hoc expssio stabilitatis i bono. sub hoc sensu. ita essent stabiles in bono qđ q̄si eēt illis ipossibile facere malū. sicut dr aliqñ ō aliquo viro excellēter bono. ꝙ nesciuit facē malū. vl ꝙ ñ possȝ. Opinio autē fuit fere oīm ⁊ ēt maiorū. ꝙ si stetissent primi pentes. ita fuissent cōfirmati ⁊ illi ⁊ posteri. ꝙ nullo mō peccare potuissent.

Membrū secunduȝ.

Equit ingrere q̄les filios genuissent. q̄tū ad sciam. Et querit vtrū genuissent filios pfectos scia. Qđ sic videt. Omnis ignorātia in rōnali creatura ē pena peccati. Ut enīȝ dicē Beda. q̄tuor sunt nobis inflicta pp peccatū primorū parentū. s. ignorātia. ifirmitas. malicia. ⁊ ex his ꝯflata mali cōcupiscētia. In statu prio nullū fuit pctm nec pena peccati. ⁊ ita nec ignorātia. ergo filij procreati i statu illo fuissēt pfecti scia sine oī ignorātia. ¶ Itē sm phm. si senex haberet oculū iuuenis videret vtiqȝ ita bñ sicut ⁊ iuuenis. ⁊ ex hoc pȝ ꝙ si defect⁹ aliqs sit in aīa ex pte illa q̄ spectat ad cognitiuā. hoc ē pp dēfectū aliquē ex pte organi. aliquo mō ipsi cognitiue deseruientis vel ex pte corpis cui⁹ aīa ē pfectio. sȝ corpa genitorū in statu illo fuissēt optime armonie ⁊ sanitatis pfectissime. sic habet ab aug. de corpe primi hoīs. ergo ex pte corporū illorū nō fuisset impedimētū. pp qđ aīe incurrissent aliquē defectū q̄tū ad cognitiōē vl sciā. ¶ Itē corpus qđ corrūpit aggrauat aīam. Sap. ix. Si in illis nulla fuisset corruptio i corpe. ergo nulla aggrauatio in aīa. ergo in oī libertate qua gaudet ipsa substātia aīe posset vti scia sibi indita ⁊ alijs bonis. similiter nullo existēte impedimēto in corporibus illorū. ⁊ ita videt ꝙ statim habuissent pfectōem scie que ꝯpetit aīe sm se. nullo occurrēte impedimēto. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē duplex erat pfectio hominis in statu primo. Una iusticie originalis que spectabat ad ipam affectiuā. Alia scie rōnalis q̄ spectabat ad ipā cognitiuā. sȝ statim habuissent pfecte iusticiā originalē. ergo pari rōe habuissēt pfecte sciā rōalē. ¶ Itē ꝙ habuis

sent statim vsuȝ rōnis vt ꝑ hoc. ꝙ quedā quoꝝ
ꝑfectio ē aīa sensibilis. statim abūdāt cognitione
agēdoꝝ ⁊ noticia expediētiū ⁊ nociuoꝝ. vñ sta/
tim hñt vsuȝ sue cognitiue. sȝ ꝯstat ꝙ nō fuissȝ ho
mini subtractū qḋ ē aīalibꝰ ꝯcessuȝ. nisi hoc eēt ḋ
merito peccati. ergo si nō ꝓcessisset pcīn. hō sta
tim ī ortu suo post ortū suū haberet vsum rōnis
⁊ sciret q̄ agēda ⁊ q̄ fugiēda. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē
duo creauit deus ad imaginē suā. s. angelum ⁊
animā que sūt creature rōnales ⁊ ꝑfectissime in
genere creaturaꝝ: angelus statim ꝯditus habuit
ꝑfectiōeȝ cognitiōis. ⁊ hoc regrebat eius ꝑfectio:
silr videt ꝙ aīa creata statim sit ꝑfecta scīa. sine ꝙ
debeat eē. nisi culpa interueniēte impedit. vel q̄re
nō cū homo sit ꝑfectiōis maioris. Si dicat ꝙ aīa
nō est statim ꝑfecta scīa ꝓꝑ ꝯiunctiōeȝ cuȝ corpe
tali: hoc videt incōueniēs. vt eniȝ dic Auicē. aīa
vnit corpi vt ꝑficit. ergo sortit perfectiōem ex cō
iunctiōe cuȝ corpore ⁊ nō imꝑfectiōem. ⁊ maxie
ex ꝯiunctiōe cū corpore existēte sine corruptiōe.
¶ Iteȝ in primo statu geniti essent ꝑfecti cogni/
tiōe sensitiua. nō eniȝ fuissent ī aliquo defectu q̄ntū
ad sensitiuā cognitiōeȝ. multo fortius vt ꝙ ꝑfecti
fuissent cognitiōne intellectiua. ⁊ ita essent in statu
illo scīa ꝑfecti. Dicit tñ phs. ꝙ ītelligere ē in aīa
cuȝ velit. sentire autē nō ē in ipa supple. cū velit.
Ex quo videt ꝙ actus ītellectiue magis subsit li/
bertati volūtatis q̄ȝ actus sensitiue. ex quo videt
seq̄ ꝓpositū. Contra hoc arguit hugo sic. pria
oīa ꝑfecta facta sūt. cetera aūt oīa q̄ ex ipsis oriū/
tur ⁊ post ipsa sequūtur: nisi [illegible] interualla tēporꝫ
crescēdo ad ꝑfectiōeȝ venire nō pñt. ⁊ hoc oñdit
per inductiōeȝ in plātis ⁊ aīalibus ex hoc inten/
dēs ꝯcludē. hoc idē ꝯtigisse de cognitiōne sensus
⁊ ītelligētia mentis. ¶ Itē vt habet ab Auicē. aīa
rōnalis ꝯiungit corpori vt in eo ꝑficiat scientijs
⁊ virtutibus. ⁊ sic ꝑfecta cōiungat seculo altiori.
sȝ hoc est verbū catholicū. ⁊ est generale ad oēȝ
statum. ergo in statu īnocētie aīa ꝑuenisset ad ha/
bitū scīe mediāte adminiculo corpis. ergo nō ha
buisset habitus sciaꝝ sibi īnatos. sȝ eos tpe acq̄/
siuisset. ergo ī statu illo geniti nō oriunt perfecta
sciētia. ¶ Iteȝ si adaȝ stetisset. filij eius ꝑ successio
nē tēporis ꝑuenissent ad ꝑfectiōem stature ex pte
corporis. ergo a simili videt ꝙ successione tēpo
ris ꝑuenissent ad ꝑfectiōem sciētie ex pte mentis.
aut si nō quare nō. Respōsio dōni ꝙ paruuli ge
niti ab [illegible]ā in sue natiuitatis primordio illumina
tiōem aliquā cognitiōnis ⁊ scīe absq̄ȝ dubio ha/
buissent. Si autē natura. sḿ ꝙ vult phs genera
liter de ipsa loquēs. nō deficit ī necessarijs: mul/
to fortius colligi potest de illa nā taȝ nobili ⁊ taȝ
bene instituta. ꝙ nō defuisset illuminatio necessa
ria ītellectui ad iudicāduȝ: sicut nō defuit rectitu/
do iusticie ipsi affectui in appetēdis ⁊ respuēdis.
rectū eniȝ appetitū volūtatis antecedit rectū iudi

ciuȝ rōnis. ⁊ ideo rectitudinē iusticie precit illumi
natio scīe. in his que sūt capacia vtriusq̄ȝ. sicut er
go indubitāter dici oportet ꝙ filij ade rectitudi/
neȝ affectus haberēt tam respectu appetibiliuȝ q̄
sunt de genere cōmodi q̄ȝ respctu eoruȝ que sunt
de genere honesti. sic etiaȝ ponēduȝ est ꝙ respe/
ctu vtroruq̄ȝ haberet paruulus illuminatiōeȝ scie/
ne statim cuȝ nasceret. per quā esset habilis ⁊ ido
neus ⁊ expeditus ad illa discernenda. ne [illegible] igno
rantiā vel errorem cogeret abstractus in aliquo
ꝑuiare. ⁊ hoc quidē dicere possumus sine calū
nia. cuȝ nō sit dissonū rōni. nec auctas aliqua cō
tradicat. Veruȝ [illegible] vlterius ꝓcedat ad illius illu/
minatiōem ⁊ sciētie vsum ⁊ statū. difficile ē dete
minare. tuȝ q2 auctates sup h̄ nō reperiunt ex/
presse. tū etiaȝ q2 ad hoc vix haberi possunt. nisi
rōnes cōgruentie. que frequēter sunt ad vtrāq̄ȝ
ptem: tuȝ etiaȝ q2 in statu sumus caliginis ⁊ mi/
serie. adeo vt vix possumus cogitare que ī statu
illo fuissent. ꝓꝑ h̄ ꝙ sumus ī aspectu multiplicium
defectuū assueti. Unde qbusdā videt dicendū ꝙ
statim paruuli habuissent rōnis vsuȝ cuȝ corpus ñ
aggrauaret spiritū. ꝓfecissent tñ in scīa ꝑ experien/
tiā. sicut enī datū erat eis ꝓficere ī iusticia ⁊ bo/
na vita ꝑ obedientiā. Alijs vt ꝙ paruuli nō statim
habuissent vsuȝ rōnis sicut nec ī matrū vteris. ⁊
hoc ꝓꝑ humiditatē que ꝑ nāȝ erat ī organis de/
seruiētibus vsui potētie cognitiue. Unde [illegible] nām
fuissent aliquātulū retardati. ⁊ hoc qdeȝ ñ fuis/
set pena. nec ignorātia coꝝ. sȝ potius ordo natu/
re essȝ. q ab imꝑfecto īcohat ⁊ intēdit ad ꝯplemē
tū. Nō tñ fuissent ita diu retardati sicut ⁊ nunc. q2
penalis corruptio supadiecta imꝑfectiōi corpis.
multū retardat ⁊ īpedit vsum rōnis. qd aūt ve/
rius sit difficile ē videre. Possumus tñ sine ꝑiu/
cio mediā viā tenē. vt dicamus ꝙ paruuli illi statiȝ
noscerēt qḋ ꝓ illo tpe essȝ nāe sue ꝯsonū vel no/
ciuū. ⁊ hoc ꝑ īdustriā nālēȝ. si aūt nā hoc ꝯcessit
ouiculis vel agnis vt ꝑ instinctuȝ nāe lupuȝ refu/
giant quē nūq̄ȝ viderāt. ⁊ mamillas matrū req̄/
rant: nequaq̄ȝ credēdū ē. hoc filijs ade fuisse ne/
gatū. Quātū v̄o ad quedā q̄ spectāt ad bonū ho
nesti. sicē distinctio p̄ceptoꝝ ⁊ cultuū qbus deus ē
venerādus ⁊ silia. vt ꝓbabile ꝙ cognitiōis vsus
fuisset dilatus. Ꝯtus nō absurde ꝯcedi possꝫ ꝙ
eis habituꝰ ad hoc essȝ datus. ¶ His visis ꝑs re/
sp̄sio ad q̄ōnē ꝓpositā. pȝ etiā ꝓ magna pte re
spōsio ad obiecta. Nā rōnes que ꝓbāt ꝙ si ge
neraret filios hñtes ꝑfectiōneȝ scīe. oñdunt ꝙ filij
adā ñ statiȝ a principio habuissent cognitiōeȝ ī tāta
plenitudine ⁊ ꝑfectiōe. ī quāta erāt ꝑ successiōem
tpis habituri. ⁊ hoc qdē veꝝ est. ⁊ iō ꝯcedi pñt.
Ultamē ad illā rōnē quā vltio īducit ḋ silitudine
stature. dici pōt. ꝙ non ē silē q2 paruitas corpis ⁊
stature ē ꝓꝑ exigētiā matricis ⁊ corpꝰ nati par
uitas ꝯficē. sȝ aīa eque virtuis ē ī paruo corpe vt in

magno q̃tuz ē de se. sicut vult aug. i li. de quātita/
te aīe. ¶ Ad illud qđ p̄rio in ꝯ̄riuz obijcit᷑. ꝙ igno
rantia ē pena pcti. iā p₃ rn̄sio. q₂ ignorātia put ē
pena. noīat priuationē sciētie que nata ē in eē sicut
cecitas priuationē i sus. Vñ catulus nō dr̄ cecus
añ nonū diē. Unde hug. de sacra. Non oīs q ali/
quid nescit aut aliqd minus pfecte scit. statiz igno
rātiam habere siue in ignorātia eē dicēdus est. q₂
ignorātia nō dicit᷑ nisi tunc solum cū id qđ igno
rari nō debuiss₃ nescit᷑. talis itaq₃ ignorantia non
nisi ex pena peccati ineē cognoscit᷑. cū mens a lu/
mine veritatis excecata. ne ea que scire dberet co
gnoscere valeat. ꝓprio vicio obscurat᷑. illa vero
que i nascētibus cūctis ⁊ nūc a pricipio in eē dr̄.
⁊ tūc quoq₃ in eē dbuisse credit᷑ sensus siue cogni
tōis iperfectōez nāe nō culpe. ꝯcessuz ē autē ꝙ in
primordio sue natiuitatis hēbant habitū ꝯuenien/
tez illi tpi ⁊ vsuz ɓm ꝙ ꝯpetebat illi statui corre/
spōdentē. ⁊ ideo q̃uis aliqua eēt i eis pfectio sci
entie: non pp̄ hoc sequit᷑ ꝙ i eis fuerit priuatio ex
pena ignorātie. nec sequit᷑ si nō habuerūt ignorā
tie penā ꝙ pp̄ hoc habuerūt pfectā scientiā. ¶ Ad
illud qđ obijcit᷑ ꝙ iperfectio cognitōnis sensitiue
venit a pte organi. sicut p₃ i visu senis. dicēduz ꝙ
rō ista deficit dupl'r. primū qdez q₂ hoc verū ē in
cognitōe sensitiua que nō hab₃ ad pfectiōez de/
duci per aliquē habitū acquisitū. Nos aūt quери
mus hic de cognitōe itellectiua que ab expientia
tēpoꝝ recipit icremētū. Alius ēt defectus est ibi.
q₂ q̃uis in corpe puuli nō eēt ꝓ statu corruptio
aggrauās. erat tñ iperfectio retardās. l₃ eim ha/
buissent corpa optime armonie ɓ₃ ꝯgruētiā stat᷒
illius nō tñ optime simpl'r. status. n. ifantilis semp
haberet aliqua sincomata ipediētia actuz cogni/
tiue ⁊ vsuz rōnis aliquo mō. vt. n. dicit Cassio. d
aīa. datū est aīabus ad tēpus suoꝝ sequi corpoꝝ
necessitates. sincomata aūt huius i statu illo essent
ex nāe conditōe nō ex vicio culpe: sicut sūt illa q̃
modo isti statui circūstāt. ¶ Ad aliud qđ obijcit᷑.
ꝙ in statu illo in nullo fuiss₃ aīa aggrauata cū in
corpe nulla fuiss₃ corruptio. iā p₃ rn̄sio i pte. q₂ l₃
nō fuiss₃ corruptio aggrauās. eēt tñ impfectio re/
tardās. pterea verbū illud sapi. Corpus qđ cor/
rūpit᷑ aggrauat aīaz. itelligit᷑ de aggrauatōne que
rectitudinē tollit originalis iusticie: que i statu illo
eē nō poss₃. Vñ nihil deperiss₃ aīabus puuloꝝ in
statu illo de libertate sua q̃tum ad rectitudinem
nālis iusticie. habuissent enim paruuli in statu illo
naturalē iusticiā nec in aliquo declinassent ab illa.
¶ Ad illud qđ obijcit᷑ ꝙ statiz eēnt pfecti q̃tuz ad
originalē iusticiā ⁊c̄. dōm ꝙ non ē simile de pfe/
ctōe originalis iusticie ⁊ d pfectione sciētie: quia
sicut tactuz ē. sincomata illius etatis impedissent
actū cognitiue. ⁊ vsuz rōnis quodāmō ñ aūt sic
rectitudinē iusticie originalis. Rō aūt huius ē q₂
originalis iusticia ē ipius volūtatis ꝓprie siue liber/
tatis arbitrij. pfectio sciētie ē ipsius cognitiue siue
itellectiue. actus aūt volūtatis siue liberi arbitrij ñ
pōt ipediri nisi forte ex dfectu aliquo ex pte cogni
tiue. sicut nec ei᷒ ptās. i. libertas. pp̄ qđ rectitudo
q̃ erat origialr̄ illius. ñ nisi p seipsaz poterat amit
ti siue iclinari. virtus aūt itellectiua nō gaudet tā
ta libertate. ñ q₂ idiget admiculo aliaꝝ potētiaꝝ
⁊ organoꝝ eoꝝidē ad hoc ꝙ exeat i actū suū. tū₃
q₂ necessaria ē multoꝝ cognitio ⁊ multiplex or/
dinatio ⁊ collatio ad hoc ꝙ pueniat ad pfectiōez
sciētie. pp̄ qđ multis modis ⁊ de cāis pōt retar/
dari actus sciēdi siue pfectio sciētie. ⁊ sic ipediri ñ
pōt iusticia origīalis. que solūmō auersiōe volū
tatis amittit᷑. Preterea pfectio originalis iusticie
hēret᷑ ex grā siue ex dono dei. q₂ ergo oīo ex do/
no dei ē ⁊ nullū h₃ ipedimētū ex pte recipiētis. ñ
sic dr̄ ē de pfectōe sciētie. alr̄ ē d pfectōe hui᷒ ⁊ il/
lius. ¶ Ad aliud qđ obijcit᷑. ꝙ statiz hūissent vsuz
rōis q₂ hūissent vsuz cognitiue. sicut aīalia habēt
vsuz sue cognitiue ⁊c̄. dōm ꝙ nō op₃. s₃ sicut ta/
cū ē. cognoscerēt ꝙ ꝓ illo tpe eēt nāe coꝝ ꝯsonū.
⁊ hoc p instinctū siue idustriaz nālez. ⁊ in hoc p/
fectius ⁊ excellētius q̃ aīalia. q₂ instictus ille siue
idustria quodāmō dirigeret rōe ne poss₃ errare.
hoc tñ dico opinādo non asserēdo. Valde. n. vr̄
mihi absurduz ponē hoiez ꝯpletū hēre rectitudi
nē iusticie origīalis ⁊ oīno carere vsu rōnis. ho
minē ꝯpletū dico ad drām illoꝝ qui i vteris ma/
ternis nutriunt᷑ ⁊ ibi sunt i productōe ad esse cō/
pletum. ¶ Ad aliud qđ obijcit᷑. ꝙ angelus statim
habuit perfectōez cognitōis ⁊c̄. dōm ꝙ nō ē si/
mile de angelo ⁊ de aīa rōnali. aīa eim rōnalis
rōne qua ē perfectio corpis ⁊ sensibus corpali/
bus ⁊ organis idiget. ad hoc ꝙ pueniat ad sui p/
fectōem in cognoscēdo siue sciēdo. qbus nō idi/
get āgelus. non ē ita expedita ad assequēdū perfe
ctōez suā q̃tū ad sciētiā. sicut ē angelus. qñ eni₃ ē
defectus aliqs ex pte organi pp̄ quē nō ē expedi
tū. ad coopandū illis que reqrunt᷑ ad hn̄dā sciem
tiā siue pfectōez sciētie. op₃ ipaz aīaz deficē ab il/
la pfectōne. pterea itellectiua ē plena formis. Vñ
q₂ illa lux itima p quā visio siue cognitō actualis
semp illi pñs ē. post ꝯuersionē ad primā lucē sem
per ē i cognitōe ⁊ scia pfecta. nō sic ē de aīa hu/
mana q̃ ɓm phm creata ē quasi tabula rasa. ⁊ pfe
ctibilis virtutibus ⁊ sciētijs. Preterea itellectiua
ɓm dyonisiuz ē deiformis rōne ꝯprehēsiōis in/
stātance ⁊ collatōis. aīa aūt nō sic. imo itelligit ⁊
ꝯfert cū cōtinuo ⁊ tpe. Unde itellectus humanus
per nām magis ē cū collatōe ⁊ iquietudine ⁊ cū
ꝯtinuo ⁊ tpe q̃ āgelicus vt vult dyoni. ¶ Ad hoc
qđ subiungit᷑ ꝙ aīa vnit᷑ corpori vt pficiat᷑ ⁊c̄. pp̄
qđ ex ꝯiunctōe cū corpe nō d₃ aliquo mō ipedi/
ri a sua pfectōe. dōm ꝙ pfectio aīe depēdet a cor
pore quodāmō q̃tum ad satisfactionē appetitus
ipsius. nullo eim mō pōt oīno satisfieri appetitus

aie. nisi in pjunctõe cū corpe. vt habet ab aug. sup Gen. ad lit. τ q̃tū ad hoc statū pficit in pjunctõe depēdet et quātū ad virtutē τ scientiā τ q̃tuz ad hoc nō statz pficit i pjunctõe sed p pcessuz tēporis assequit hui⁹ pfectõez. admiculo τ coopatõe corpis. ¶ Ad hoc qd postea obijcit. q̄ geniti i primo statu eēnt pfecti q̃tum ad cognitõez sensitiue τc. dicēdum q̄ nō ē silr de pfectõe sensitiue τ intellectiue. pfectio eīm sensitiue a natura ē. Non sic aūt ē de pfectione itellectus. Dicit eim phs. q̄ sensus ē a natura aliqua itellectus. non pp qd natura sensitiue existēte in cōpletiõe sua τ actus eiusdez existit pfectus. pfectio aūt itellectiue habet per electionē τ acquisitõez τ acquirit in statu primo licz maiori facilitate τ minori tpe. ¶ Ad illud qd subdit scilz q̄ itelligimus cū volumus τc. dicendum q̄ hoc itelligit ẜm q̄ hoc q̄ dico itelligim⁹ copulat actū itellectus i habitu. loquit eim phus de actu itelligēdi qui ē ex pversiõe virtutis supra spēm habitā siue receptā in aīa. actus aūt sentiēdi impedit ex hoc q̄ ōfectus ē ex parte mediȷ vel ex absentia obiecti.

Membrum tertium.

Equit iqrē quales filios genuissent q̃tum ad virtutē corpalez. Utrū s. genuissent filios tante virtutis q̄ statim possent exire i opa ppria organorūz. hoc ē ābulare. loq τ huiusmōi. Qd sic vr p silitudinē sūptā a brutis. videmus. n. q̄ multa aīalia bruta mox vt nascunt vadūt. fugiūt nīmas. τ sequunt mres. sz minus estimādū ē q̄ illud qd ē brutis ōstitū. rōnali creature ad hoc apte sine demerito pcti aliq̄ mō denegaret. Ex hoc vr. q̄ pueri i statu illo nati statz hūissent vsuz mēbrorz. ¶ Itē due sūt etates in qbus minus solēt virtutes organorz hūanorz sufficē ad opa eorz exercēda. s. prima τ vltima. i. ifātilis τ senilis. τ hoc dico i statu nūc lapse: sz in statu nāe ōdite q̃tūcunqz esset etas pueccta. hūn sufficeret vis organorz ad opa eoruz exercēda pari rōne videt q̄ quātilla fuissz etas in statu illo. sufficeret ad idē. vl q̄re nō? ¶ Itē infirmitas mēbrorz i puulis vnde impotētes sūt exire in opera sua in statu nature lapse ōgruit ipi statui i quo aīe que sunt corporz pfectiones sūt infirme. vnde aug. pprie ifirmitati mētis ōgruit hec infirmitas carnis. ergo i statu illo i quo nō essz aliqua infirmitas animarz. nō euenissz aliquo modo infirmitas huiusmōi. ergo geniti i statu illo nō habuissent mēbra ita infirma q̄ nō possent exire in officia siue opera illis deputata. ¶ Item si aliqd delectabile in statu illo mouisset appetitum alicuius paruuli. nec haberet vsum membrorum quo illud posset cōprehendere. nōne ex carētia sibi delectabilis τ i potētia ptingēdi ad illō affligeret. τ ita pena pcessisset culpā. ergo τc. Cōtra fortitudo τ debilitas virtutis motiue i corpe pportionat qualitati mēbrorū. Unde hoies hñtes mēbra solidiora solēt eē fortiores. sz puuli tūc tpis mēbra tenera hūissent. cū eēnt nobilis ōplexiōis. magis. n. solēt eē teneri q erāt nobilioris ōplexionis τ melioris nature. Unde dicitur de xpo. q̄ tenerrimus erat pp nobilitatē nature ipius. ergo videt q̄ sicut puuli nūc non pñt gradi per mēbrorz tenerritudinē. nec pōdus corporis ppriȷ supportare pp eorz debilitatē: similr nec tūc. ¶ Itez nunc tpis ōficit simul virtus corpis cū statura. sz si homo stetisset. cōsimilis fuisset in puulis ōpectus ex pte stature illi qui nunc ē. ergo similr videt q̄ similr essz a pte virtutis. ergo videt q̄ sicut nūc paruuli in pricipio ferunt ab alijs quasi impotentes ferre seipsos. τ post paulatim vadūt τ postmomodū currūt. ita videt q̄ τ tūc. ¶ Itē vis generatiua in puulis q̃tum ad vsuz fuissz dilata tunc sicut τ nūc. nec essz impotētie tūc nō posse generare ante tēpus prefinitū a natura. sicut nec nūc. Similr videt de motiua i alijs τ alijs mēbris. cū virtus illa similr dependeat a corpe. ¶ Itē māmille date sūt matribus a nā. ergo i statu illo fuissent necessarie τ nō frustra. cum nā nihil agat frustra: ergo fuissent deputate ad officiū siue opus lactatōnis puulorz. qui pp debilitatē illorz τ dentiū carētiā sic nutriri hñt necesse. ergo q̃tuz ad hoc cōsimiles eēnt in ifirmitate puulis natis in statu nature lapse. eadē rōne τ i alijs que statū circūstant infantilē vt videt. Rñsio. dōm sine preiudicio. q̄ hec infirmitas pp quā puuli in statu nature ñ pñt assurgere ad officia mēbrorz ē pena peccati. Nā si primi parētes genuissent filios in statu innocētie. sicut quorūdaz aīaliuz fetus statim cū nati fuerint habēt vsus τ officia mēbrorz. τ illi similr habuissent. vnde statim gradi possent. τ matres sequi. τ iuxta congruētiaz oportunitatis illius status aliqua officia mēbrorz exercere. absurduz eīz videtur ponere q̄ rōnalis creatura que nūquaz fuerit vicio leuiata sed predita rectitudine iusticie originalis. aliquãdo modo bestiali ōtra vsuz nature ppriē ambularet. sicut faciūt modo puuli. qui manibus τ pedibus ambulātes de loco ad locuz transferūt. potest ergo dici. q̄ ifirmitas moderna paruulorz qua nō pñt assurgere ad officia membrorz est pena peccati. τ ifirmitati originalis culpe attestat. τ hoc videt augusti. sentire in li. de baptis. paruulo. di. sic monet nos. si illi primi parrentes vel homies nō peccassent. vtruz tales eēnt filios habituri qui nec ligua nec manibus nec pedibus vterent. nam ppter vteri capacitatez forte necesse fuit paruulos nasci. sed poterat scilz deus certe scz q̄ multis etiā pecoribus ōstituit. quorum pulli q̃uis sint paruuli i accedētibus corporis icremētis etiā mēte pficiūt. quoniaz rōnalem animaz nō habent. τ ē minutissimi τ currūt τ mres

cognoscunt. nec sugendis vberib⁹ cura τ ope admouent aliena. sʒ ea ipsi i maternis corpib⁹ loco abdito posita mirabili facilitate nouerũt. Contra homini nato nec ad incessũ pedes idonei nec manus saltem ad scalpēdum habiles. τ nisi ope nutrientis admotis labijs papille vberis ingerũtur. nec vbi sint sentiunt. τ iuxta se iacentib⁹ mãmis magis pñt esuriētes flere q̄ʒ sugē. ꝓinde infirmitati mētis ꝯgruit hec ōīo īfirmitas corpis. Ecce ꝗ plane dicit. ꝙ hec infirmitas corpis cōgruit infirmitati mētis. nec istō sentire de statu illo dʒ difficile videri. cum multa maiori admiratione digna ibi accedissent. vt paruulos ī etate tenerrima sine veste vel indumēto pariter τ tecto. absqʒ omni difficultate τ feliciter viuē sine stra[illegible] τ stramento sedere τ decubare. τ alia multa huiusmodi que nos latent. sed vix credunt talia. qꝛ hoꝝ ꝯ̃ria ꝯsuetudinis sunt. Unde augu. ix. sup Geñ. loquēs ō his que accedissēt homini si sine peccato vixissʒ. dicit. qui hec fieri potuisse ñ credunt. nihil aliud q̄ʒ ꝯsuetudinē nãe iaʒ post peccatuʒ penãqʒ humanã sic currentis attēdunt. nō aũt in eoꝝ genere nos eē debemus qui ñ credūt nisi qō videre ꝯsueuerunt. Pōt ergo cōcedi ꝙ puuli ī statu illo habuissent vsus naturales peduʒ τ manuũ τ lingue q̄ʒtũ ad gustũ. cũ. n. lingua cōgruat in duo opa ſm phm. s. gustũ τ interpretationē. habuissent vsum lingue q̄ʒtum ad gustũ qui nãlis ē τ ad eē. qō aũt q̄ʒtũ ad interptatōeʒ ñ diffinio. cuʒ vsus ille ñ sit ita nãlis neqʒ ad eē sʒ q̄dāmō ab acquisitōe τ ad bñ esse. Cōcedēde ergo sunt rōnes que inducte sunt ꝓ pte illa. ¶ Ad illud qō prio obijcit ꝯ̃ hoc. ꝙ pp teneritudinem mēbroꝝ τ dbilitatē. neqʒ gradi possēt neqʒ pondus corpis ꝓprij portare. dōm ꝙ lʒ mēbra habuissent tenera minime tñ passibilia vel oīno impassibilia. eo mō quo supra determinatũ ē ō primi hois corpe. Uñ nullã lesionē incurrissent q̄ʒtũcũqʒ fortiter fixissēt pedē ī gradiēdo. Preterea. qꝛ corp⁹ fuissʒ oīo aīe subiectũ. maioreʒ recepissʒ virtutem a sua viuificatiua τ regitiua. s. aīa tunc q̄ʒ nunc. vnde suffecisset virtus tibiaꝝ ad corpusculum suum supportādum. Preterea nã corpalis in statu illo maioris erat virtutis q̄ʒ ī statu nãe lapse. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ q̄ʒuis ꝓfecisset virtus corpis ꝓportionalr ꝓfectui stature eiusdē tūc sic nūc: nō tñ sequit. ꝙ tunc tante fuissent debilitatis quante sunt nūc. Rō aũt illa non ꝯcludit nisi ordinem in ꝓgressu virtutis a minori ad maioreʒ tūc sicut ē nūc. Si dt obijcit ꝙ ab eadē impfectōe incepit statura tunc τ nunc. ergo ab eadē impfectione incepissʒ virtus tunc τ nūc. pōt rñderi. vꝫ ꝑ interemptōeʒ qꝛ pfectioris stature fuissent tunc q̄ʒ nunc. vel ꝑ dissolutōeʒ silitudinis. qꝛ lʒ ꝯsilis essʒ capacitas vteroꝝ maternoꝝ tūc τ nūc. pp qō ꝯgeret tūc natos τ nūc ab eadē ipfectiōe stature incipere: non tñ fuisset ꝯsimilis virtus in corporibus status illius τ istius. qꝛ virtus naturalis fuit fortior tunc q̄ʒ nūc. sic nec tantam recipit nūc virtutem corpus a sua regitiua. i. aīa quātā recepissʒ tunc pp qō nō sequit si ab eadē impfectiōe stature incepissent tunc τ nunc. ꝙ pp hoc incepissent ab eadē impfectione v̄tutis. ¶ Ad hoc qō obijcit ꝙ sile de virtute generatiua. dōm ꝙ non ē sile. virtus. n. generatiua hʒ a nã determinatũ tps τ statũ exitus sui in eē. qꝛ añq̄ʒ homo sit perfectus etate conuenienti τ virtute sufficienti. non pōt exire in actum generatiue. Unde actus iste nō ē nisi hois perfecti. Unde philosophus vnũquodqʒ perfectum ē cũ attingit ꝓprie virtuti. Scōm aũt phm tūc dr̃ aliqd attingere ꝓprie virtuti. qñ ꝓducit [illegible] eē tale quale ipm ē. τ hoc insinuatũ ē Geñ. i. cuʒ dr̃. Crescite τ multiplicamini. crescere. n. in virtute τ statura oʒ prio. τ post mltiplicare sibi ꝯsile. ¶ Ad illud qō vltimo obijcit pōt dupl'r rñderi. Uno mō sic. ꝙ τ si puuli in statu illo eēnt edētuli τ indigerēt alimēto maternũ lactis. non pp hoc sequeret ꝙ carerēt vsu pedũ vel manuũ. videmus eniʒ pullos aialiũ indigē huiusmōi alimēto. nō tñ carēt vsu pedũ. Uñ ista ñ ꝯñter se hñt vt lacte materno τ carere vsu mēbroꝝ. Uñ ñ sequitur fuissent ꝯsiles puulis genitis in statu nãe lapse ī hoc. ergo in alijs. hec. n. τ alia nō se hñt ꝯsequēter siue ꝯuertibiliter. Alio mō pōt dici ꝙ nō nati fuissent edentuli sʒ muniti dentib⁹ sicut multi fer⁹ brutoꝝ. oīo. n. absurdũ vr̃ ꝙ corpus illud ī quo oīa corpa aialiũ hñt ꝯpletōeʒ τ pp [illegible] qō sunt oīa corpora huiusmodi deficēt ab aliqua pfectiōe que ī corpe aialis repit sine demerito peccati. Preterea vsi fuissent τ nutriti eēnt fructib⁹ padisi. quoꝝ qdā forte erāt teneriores τ magis puulis ꝯgrui. τ qdā solidiores τ magis ꝯuenētes adultis. nō eniʒ repitur scriptũ ꝙ aliqō gen⁹ alimēti a fructibus padisi in statu illo homini ꝯceditur añ lapsũ nec pp hoc frustra eēnt vbera data mulieri sicut nec data sũt viro frustra. sed eēnt illis data ad decorem τ integritatem corpis humani. τ hec rō vr̃ mihi magis appropinquare veritati τ magis ꝯsona eē nobilitati illius status.

Membrum quartum.

Sequit inqr̃ē quales liberos genuissēt q̄ʒtũ ad sexũ. qrit ergo vtꝝ tot generassent filios quot filias. vel plures filios q̄ʒ filias. vel ecōuerso. τ hec questio ñ est solũmō de genitis a primis parentib⁹ sʒ nãlr ō genitis in statu illo. Qō aũt tot generassent filios quot filias vr̃ sic. nã sic ꝓcessissʒ ī generādo sic cā de⁹ istituit. sʒ de⁹ cũ ꝓduxit nãʒ hũanã ꝓduxit masculuʒ τ feminã in pari nūero. ergo silr τ nã in pari numero eos multiplicasset. ¶ Item generatio hois nō poterat cōtinuari nisi ꝑ mascu-

hi τ feminā. τ ita necessaria ē ad generatōēz mu
lier sicut masculus. ergo vt q̄ nā intēderet eq̄liter
vtrīuq3 sexū. s3 sicut intēdebat multiplicabat. er/
go τc. ¶ Itē sicut vir intēdit se saluare i filū. s. i vi-
ro quē generat. sic τ mulier in ꝯfilī. s. in muliere.
s3 nā eque bn̄ esset ordinata i muliere sicut i viro.
ergo sicut vir nō frustraret sua intētōē: sic nec mu
lier. ergo quot ꝯciperet masculos ad ꝯseruatiōem
sexus virilis. tot ꝯciperet feminas ad ꝯseruationez
sex⁹ muliebris. ¶ Itē i statu inocētie sicut glibet
cōnicderet. ita glibz ꝓlē mltiplicaret. cū oib⁹ esset
dictū. crescite τ mltiplicamini τc. ergo glibz ha/
beret vxorē. si ergo mrimoniū regrit q̄ sint duo
i carne vna. tot eēnt viri quot mulieres. nec plu/
res nec pauciores. Cōtra sicut dicit phs in li. ď
aīalib⁹. femia est mas occasionatus. ergo vr esse
ꝑter nāe intētōēz. s3 tpe nāe institute cū nā eēt re/
cta. nihil ꝓduceret ꝑter intētiōez ipsius. ergo vr
q̄ nulla mulier generaret vel saltem pauce. ergo
plures eēnt viri q̄3 mulieres. ¶ Itē sic vult ph̄s.
nā semp desiderat qd meli⁹ ē. s3 sexus virilis pfe
ctior ē τ melior q̄3 sexus muliebris. ergo nā ma/
gis dsideraret generare virū q̄3 mulierē. si ergo
sm ꝓducēt sm q̄ desideraret. plures ꝓducēt vi/
ros q̄3 mulieres. ¶ Itē generatio maris ē pp vi/
gorē ỽtutis generatiue τ seminis decisi. sicut dicunt
nāles τ medici. s3 i statu nāe institute ỽtus genera
tiua τ semē decisuz ꝯpletam τ sufficiētē haberēt
virtutē. ergo semp vl plures masculos generari
ꝯtingēt. ¶ Itē qn̄ semē viri ꝑdominat semini mu
lieris tūc ad ꝓpriā nāz trahit τ ꝯuertit. s3 sm or/
dinē nāe masculus potētior ē femia. ergo stāte nā
semp vl plūries vincēt semē virile. ergo plures
generaret nā masculos q̄3 mulieres. ¶ Itē eisdē
rōnibus pōt ondi. q̄ tn̄ viri fuissent geniti. tū pp
vigorē maiorē generatiue τ seminis decisi. tum pp
dominiū seminis virilis. tū pp appetitū nāe q̄ sem/
per fert ad illud qd meli⁹ ē. ¶ Itē vr q̄ tm̄ femie
genite fuissent sic vt habet a bto aug. sexus mu/
liebris deuotior ē sexu virili. vocat. n. sexū femi/
neū sexū deuotū i sermone ď assūptōe bte ỽginis
si ergo deuotio ē maxia dispositio τ optie ꝑpara
toria ad gr̄az obtinēdā τ ad obtētā pficiēdā. τ p
ꝯsequēs ad excellentiaz glie cumulādā. videt q̄
femine erūt excellētiores in glia q̄3 viri. Si ergo
ꝯuenit diuine ꝓuidētie. que oīa optime disponit.
illā ciuitatez supernā psonis gloriosis reparē. τ
quāto psone gbus repabit sūt gloriosiores. tāto
gloriosius repabit: videt q̄ solū psonis sexus fe
minei repabit. S3 si i statu inocētie nō eēnt pso/
ne aliq̄ genite, nisi p̄ quas reparet ciuitas illa
ergo τc. ¶ Ad hoc psuadet exēplū bte virginis.
ad cuius pfectiōez nulla psona virilis sexus que
fuit pur. creatura ꝯuenit nec habuit aptitudinem
ꝯueniēdi. cū tāte erat sctitatis q̄ maior sub deo
nō poterat itelligi. vñ Ansel. q3 decebat vt homi
nis illius cōceptio de matre purissima fieret. de/
cens erat vt ea puritate qua maior sub deo ne/
quit itelligi virgo illa niteret. ꝓbabile. n. ē q̄ qui
vnicuiq3 dat sm ꝓpriā virtutē. Math. xxv. q̄ si
alius fuisset tāte virtutis. i. tāte capacitatis gratie
quāta fuit illa: tātā illi dedisst. Rn̄sio q̄ huius/
modi qōnes que nō ꝓbant auctātibus neq3 rō/
nibus euidētib⁹. l3 curiose videant: nō sūt parue
vtilitatis. vñ hugo. de sacra. vbi ponit qōnez de
qualitate genitoꝝ i statu inocētie dicit. que nec au
ctoritas ꝓbat nec rō arguit. manifesta iter dubia
relinquuntur. tñ ēt ista nō inutiliter aliqñ in qōnez
adducunt. vt vel inueniat qd veꝝ ē. vel saltez qd
falsū ē nō credat. Et de hac qōne diuersi diuer/
sa sentiūt. Quidā eniz sentiūt q̄ si stetissent paren
tes nři q̄ eq̄lis fuisset multiplicatio viroꝝ τ mu/
lierū. τ huius tales ponūt rōnes. vna. s. ex parte
finis. ad quē. s. talē. q̄ distinctio sexuū eēt pp mul
tiplicatōnez generis humani τ ꝯpletōēz numeri
electoꝝ τ illa multiplicatio ad oēs spectaret. τ h
solū sm legē matrimonij i qua tñ vna erat vni⁹.
necesse est si stetisset nā. tot fuissent mulieres quot
viri. cum nulla mulier careret viro. τ nullus vir
careret vxore. nec vna eēt pluriū. nec plres vni⁹.
Aliā ponūt ex pte pncipij. s. talē. cū aūt multiplex
sit rō quare variat generatiua i actu generandi.
vna sumit ex pte aīe. vis. n. generatiua multū cō/
format accidētib⁹ aīe τ imaginatōibus. s3 q̄ per
experimētū p3. nā ex memoria delectatōnis fre/
quēter fit excitatio prurit⁹ carnis. τ ex imagina/
tōe forti in somno fit effusio seminis. sicut ad pñiā
mulieris. τ vis formatiua q̄ ē pcipua virtus in
semie. multū adiuuat ab imaginatiua. sm q̄ exē/
pla ponunt τ sūt in sacra scriptura τ i medicina
vt p3 i ouib⁹ Jacob Gen. xxx. τ h asserit ibidez i
glo. τ exemplis ondit. Dicit. n. sic. nec mirū hāc
i ꝯceptu feminaꝝ eē nām. vt qualē ꝯspexerit si/
ue mente ꝯceperint, in extremo voluptatis estu q̄
ꝯcipiunt sobolē: talem pcreent. τ hoc ipz i equo
rū gregib⁹. τ apud hyspanos dr q̄ quintilian⁹
in sua ꝯtrouersia qua accusat matrona q̄ ethio/
pez peperit. p defensiōe illius argumētet hāc cō
ceptuū esse nām quā supra diximus. τ scriptū re
perit i libris hipocratis. q̄ quedā suspitōe adul/
terij fuerat punienda cū pulcherrimū peperisset
vtriq3 pentī generiq3 dissimilē nisi memoratus me
dicus soluisset questionē. monens q̄rere ne forte
talis pictura esset in cubiculo. q̄ inuenta mulier
a suspitōe liberata est. Nō soluz aūt variatio ge
neratōis accidit a pte virtutis aīalis mouentis τ
imaginātis in statu nāe lapse. s3 i statu potius insti
tute. tēpore eniz nature institute i quo corp⁹ subie
ctū erat aīe. cū vir itēderet generare virū. ex hoc
q̄ imaginaretur viruz. vigoraret virtus natura/
lis in agendo τ esset semen maioris virtutis τ ge
neraret sex⁹ vigorosus siue mascul⁹. qñ vo de/

let ⁊ imaginaret sexū femineū tūc minus forti im
pressiōe ageret i nām īferiorē corpalē. ⁊ tunc se/
mē eēt minus forte ⁊ generaret sexus femineus.
⁊ ideo in tpe nāe institute gnātio maris ⁊ femine
subesset volūtati rōali. Et qm̄ dictaret rō oia fa
ciēda eē ordinate. ⁊ tot pducere mulieres quot
viros. ⁊ quilibȝ vir haberet adiutoriū sibi simi/
le ſm exigentiā legis matrimonij. ideo tūc viros
⁊ mulieres pducerēt i numero equali. Nūc aūt
q2 generatiua nō oio subest virtuti aiali siue ima
ginatiue neqȝ ēt rōnali. lȝ ei aliquo mō ɔformet.
sȝ magis variat pp alias cās que in alijs causis
determinant. hinc ē ꝙ nō ē certa determiatio nu
meri i viris nec i mulieribus generādis. his er/
go rōibus dicūt ꝙ si stetissȝ hō i equali numero
fieret multiplicatio viroꝝ ⁊ mulieꝝ. Hanc er/
go suscipiētes opionem ad obiecta in ɔ̄triūm sic
pnt rn̄dere. ¶ Ad illud ergo qđ pmo obijcit. ꝙ fe
mina dr̄ mas occasionatus. dōm ꝙ phs nō vult
dicere ꝙ femina sit ꝓter nature intentiōeȝ. sed ꝙ
virtus nāe aliquē defectū hȝ in pductiōe mulie/
ris respectu pductōis viri. ille aūt defectus non
repugnat ordini nāe sicut pducunt in eodē cor/
pore quedā mēbra magis fortia quedaȝ minus.
sic pducunt i eadē specie quedā idiuidua vnius
sexus. quedā alterius. ⁊ lȝ ille defectus q ordineȝ
nature corrūpit, vtpote ē ille qui ē cū dfectus mē
bri vel bone ɔplexionis sit preter nāe intentōeȝ.
generatio tn̄ mulieris non ē preter nām nec con
tra nām sed ſm nām. ¶ Ad aliud qđ obijcit ꝙ na
tura semp desiderat illud qđ melius ē. dōm ꝙ si
intelligit ꝙ semper desideret melius simplr: sed
melius i ordine. licȝ aūt sexus masculinus meli/
or sit in se ꝙ̄ȝ femineus. non tn̄ eēt ita sufficiēter sa
lus nature i solo virili sexu sicut ē in virili ⁊ mu
liebri. ⁊ ideo natura desiderat magis vtrunqȝ ꝙ̄ȝ
alteꝝ solum. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ semen viri
ꝓdominabat semini mulieris ⁊c. dicendū ꝙ hoc
verum ē, nunꝙ̄ȝ. n. ppie loquēdo semen mulie/
ris ꝓdominatur semini viri. quādoqȝ tn̄ semen
viri adeo debilis virtutis ē. ꝙ magis ē idoneū
ad pductōem mulieris ꝙ̄ȝ viri. sicut. n. vult phs
principalr mouēs i generatōe siue viri siue mu/
lieris ē semē virile. ⁊ ideo semē mulieris ppie
loquēdo semini viri nō ꝓdominatur. dr̄ tn̄ ꝓdo
minari pp debilitatem semis virilis: qua accedit
ad ɔformitatem semis mulieris: lȝ tamē hoc nō
accidisset i statu nature ɔdite ſm naturam vt erat
natura. tamē quādo vir imaginaret ⁊ vellet ge/
nerare sexū femineū. tunc minus forti impressio/
ne ageret in nām maiorē corpalem. ⁊ tūc semen
essȝ minus forte rōne ꝓtacta. ⁊ generaret muli/
er. ¶ Et per hoc in rn̄sio ad aliud quod obijcit
de fortitudine caloris ⁊ virtutis. gradus. n. ibi
fuissent ſm ordinē rōnis ⁊ ſm exigētiā finis. ita
ꝙ vir aliqn̄ oparet actiōe magis fortificata i p/

ductōe viri ⁊ aliqn̄ minus fortificata in pductōe
mulieris. Aliqui aūt estimāt ꝙ mulier semp ge/
minos ɔcipet. ita ꝙ ps dextra attraheret quod ē
magis virtutis de semie ad generatōnem viri. ⁊
ps sinistra qđ ē virtutis debilioris ad gnātiōem
femine. ſm istos facile ē ad ea q̄ obiecta sunt rn̄/
dere. sȝ q2 hoc nō vr̄ ɔsonū rōni. iō modus sol
vēdi ꝓhabitus magis vr̄ tenēdus. Alij aūt senti/
unt. s. ꝙ plures genuissent filios ꝙ̄ȝ filias. hac rōe
vt habet ab aug. xiiij. de ciui. dei. c. x. Completo
numero electoꝝ dāda erat illis vita angelica q̄ ē
vita pfecte habitudis. sȝ sic habet ab augu. ix. sup
geñ. data fuit mulier viro in adiutoriuȝ ad filios
pcreandos. dicit. n. nō inuenio ad qđ adiutoriū
facta sit mulier viro. si pariēdi cā subtrahit. Sed
ɔstat ꝙ geniti ex vltimis parētibus ex qbus geni
tis copleret numerus electoꝝ nuptijs n̄ vterent.
ergo nlla fuit necessitas viro adiutorij mulieris.
ergo cessare debuit pcreatio mulieꝝ. nec debēt
aliqua generari ab vltimis parētibus sȝ viri so/
lūmō. ¶ Item nā semp appetit pducere id quod
nobilius ē in genē suo ⁊ maxime nā bn̄ ordiata.
⁊ si qn̄qȝ appetit pducē id qđ minus nobile hoc
ē quatenus ē ad id qđ nobilius ē. Vn̄ si nā insti/
tuta appeteret pducere mulierē. hoc fuit q2 mu/
lier debuit eē adiutoriū viro ad saluandū ip̄m in
ɔsimili. cessante ergo necessitate huius adiutorij
sicut fuissȝ in pductōe vltio genitoꝝ nullus erat
appetit⁹ nāe vt mulier generaret. ergo nullus vl
tio genitoꝝ debuit eē mulier. ¶ Itē hoc ideȝ pōt
ostēdi p appetitū ⁊ volūtatē generātiuȝ. ir rōalis
eniȝ eēt eoꝝ appetitus ⁊ volūtas. si cessante cau/
sa q̄re mulier erat data viro appeteret eius pdu
ctio in eē. ⁊ n̄ potius viri q eēt nobilioris cōdi/
tōis ⁊ dignitatis maioris. si ergo i statu inocētie
neqȝ ex pte nature vt eēt nā. neqȝ ex pte nature vt
eēt rōnalis fuissȝ decordiatio i appetitu. neqȝ fru
strato i affectu: vr̄ ꝙ vltio generātes tn̄ filios ge
nuissent vel saltē plures. Si aūt diceret ꝙ ⁊ tunc
dbuit natura appetere ꝙ generaret mulier. quia
melius saluaret i vtroqȝ sexu ꝙ̄ȝ in virili tn̄. hoc
supposito saltem deberet appetere ꝙ psona vi/
lis sexus frequētius generaret. cuȝ melius salua/
ret natura humana in eo tanꝙ̄ȝ i nobiliori ⁊ di/
gniori. ꝙ̄ȝ psona sexus muliebris. ⁊ ita plures fu
issent mares ꝙ̄ȝ femine. ¶ Ad illud qđ pmo obij
cit. ꝙ natura sic pcessisset i generādo quēadmo/
dū eam deus instituit ⁊c. dicendū ꝙ hoc veꝝ est
ex pte generantiū: non aūt ex pte generatoꝝ. sicut
enim deus instituit equales diuersi sexus ad mul
tiplicandū ɔsimiles in specie. similr pcessissȝ na/
tura in generādo equales diuersi sexus. quoad/
usqȝ sufficerent ad multiplicādū numeꝝ electoꝝ.
Unde natura pcessisset in generādo equales i di
uersitate sexus vsqȝ ad vltimos generātes. vsqȝ
dico inclusiue. ad illos qui spectabat illud pcce/

pri gen. j. Crescite et multiplicamini. ¶ Ad illud qd obijcit q generatio nō poterat cōtinuari nisi p masculū et feminā etc. id pz rñsio. qr nō intenderet vir et mulierē qtenus psone essent necessarie ad generādū et multiplicandū electos. sz illis sufficiētibus satis pbabile vr qr intēdit illum sexuz nobilioris dignitatis. ¶ Ad illd qd obijcit. q sic vir intēdit et tunc intēderet in psimili se saluare i viro sicut mulier in muliere etc. dicenduz q hoc nō ē generaliter verz. natura eniz i muliere quatenus pōt intēdit sexuz muliebrē. et tūc intēderet nisi subesset voluntati rōnali. Unde sufficientibus psonis ad multiplicatōem numeri electoz. psonū est rōni voluntatē rōnalem velle magis fieri generatōi psonaz sexus nobilioris. et idē appeti a natura obediente eidē. ¶ Ad illud qd obijcit. q i illo statu sicut qlibet comederet ita quilibz generaret. dōm q hoc ē falsum. nō .n. intēderet qlibet saluari i alio sicut i sexū necessariū eēt sm diuinā puidentiā et dispōnem generatōi stare. supositio .n. ppositōnis ponit gnatōez illius status pcessisse i infinituz qd simplr ē falsum. Ex his pz rōnes assignatas p alia pte nō eē magne efficacie. rō aūt posita ex pte finis ponit multiplicationē actuā spectare ad omnes. qd falsum est. qr ex hoc sequit generatōem debere pcedere i infinitū. Similiter pz de alia sumpta ex parte principij cum existētibus psonis quibus intēderet sm diuinam dispositōem numez pplere electorum. deberet voluntas rōnalis velle tales generari q essent nobilioris pditionis et maioris dignitatis. Hec aūt opinio videt pbabilior et magis cōsona rōni et illius status nobilitati pueniēs. ¶ Ad illud quod obijcit. q plures fuissent mulieres qr sexus deuotior etc. dicendū q si sit sexus deuotior. sexus virilis ē fortior et pstantior. sexus muliebris debilior. de facili enim assurgit ad bonuz et de facili labunt. viri enim lz cuz maiori difficultate assurgāt: pstantius stant. pfectio aūt gre ē potius a pstantia i stādo qz ī facilitate i assurgendo. vnde illud bonum qd ē deuotio in sexu muliebri recōpensat maiori bono i sexu virili. ¶ Ad illud verbū ansel. decēs erat vt ea puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi etc. dōm q ē intelligere in intellectu et ē intelligere in re. Intelligere in intellectu ē respectu veritatis que ē. q ergo dicit q maior puritas nequit intelligi. hec debet intelligi in re. et hoc dat intelligi per hoc q dicit nequit. nequit eniz intelligi ipōrtat quid intelligi. Sm enim veritatē nulla creatura peruenit ad beate virginis puritatem. nulla creatura pura habuit maiorem puritatem qtum ad illam puritatem que ē per elongatōem a peccatō. nec qtum ad illam que ē ex perfectōe virtutū. habebat .n. omēs virtutes in plenitudine. qr prerogatiuam in oībus virtutibus. pter quod dicebat plena gratia sm hiero. qui plenitudinē solū illa qūe fuit xpi maior erat. qtum ad puritatē que ē ex vnione p caritatem cū deo. nulla pura creatura ad eius peruenit puritatē. pter hoc nulla intelligit fuisse maior puritas illa que fuit beate virginis. vtrum aūt deus posset facere purā creaturā preditam maiori puritate et intellectus capere: que nouit finito addere finitū. et sic multiplicare. q. in infinituz nō diffinio. ¶ Ad illud qd subiungit. q qui vnicuiqz dat sm ppriā virtutē dedisz alij etc. dicendū q virtus nō intelligit ibi sm q ē in sola pōtia siue aptitudine capacitatis: sed sm q ē in effectu operatōnis vel preparando vel operando. nunqz eniz subtrahit dñs beneficiū collatōis gratie. quin semp pferat plus et plus. sm q aliquis plus et plus operat. vel preparādo se ad recipiēdum gratiam vel cooperando ad augmētuz gratie recepte. qr ergo beata vgo efficacissime et excellentissime operabat in preparādo et cooperādo. dñs illi infundit gratiam abundantissime. nec alicui alij tantam. quia nullus ita effectus dignus operatione preparatōnis vel cooperatōis.

Questio. xcvj. de adiutorio gre quā habuerunt ex creatiōe.

d

Eterminato d priō hoīe qtum ad passibilitatē nature et ēt qtum ad prolis ppagatōem. sequit determinare de ipso qtuz ad adiutoriuz gre. Primo querit de gra in pditiōe data. Secundo de gra superaddita. ¶ De priō querūt tria. Primū ē vtrū prim' hō pditus fuit i gra et virtutibus. aut i solis naturalibus. Scdo vtrum potuit stare ex accepto in sua pditione. Tertio vtrū ex accepto potuit pficere.

Membrum primum.

q

Ueritur ergo priō. vtrū pditus fuit i gra siue virtute. Qd sic vr. circa susceptibile ptria sunt imediata virtus et vicium vel caritas et cupiditas. ergo alterum semp inest susceptibili nisi specialiter ipse determinatū a natura. sicut lz cecus et videns sint ptria imediata. tū neutrū inest catulo. aīa nonuz dicē. sz spūs rōnalis nō subiacet tpi sz ē quasi i orizonte eternitatis et tpis. ergo alterz ptrarioz que sūt sz ipsam. s. caritas vel cupiditas semp inest ei. sed nō cupiditas. tūc .n. nō fuissz i statu inocētie sz pcti. ergo caritas. ¶ Itē de' de sua sūma liberalitate dat cuilibz graz sm eius capacitatē math. xxv. dedit vnicuiqz sm ppriā vtutē. sz aīa ade statiz creata et ifusa corpi virili nō puerili apta fuit respēu gre. ergo statim habuit gram. Qd aūt statim pcreā/

na ē fuit apta respectu grē pz. nō. n. fuit imꝑfectioꝛ
ꝗ̄ aīa pueri baptizati. cū creatus fuit in statu vi/
rili ⁊ corpore incorrupto. Nec pōt dici ꝙ non
obtulit statim grām. alioqn nō esset sūme bonus
Jac. j. q dat oib⁹ affluent. ergo cū deus offerret
ei grāz. si noluit recipe inocens nō fuit. vt. n. dicit
aug. Uera inocētia ē qua qs nec sibi nec alij no/
cet. ⁊ si inocēs fuit statim recepit. qꝛ aptus ad re/
cipiēdū fuit. ¶ Itē Ansel. iō hō nō hz grāz. ñ qꝛ
deus nō dat. sz qꝛ ipse nō recipit. Dicit aūt nō re
cipe eo ꝙ ñ ꝑparat se ad recipiēdum. sz nulla est
maioꝛ ꝑparatio ad grām recipiēdā ꝗ̄ pura inocē
tia ⁊ recta volūtas. Hec aūt semꝑ fuit i pꝛio ho/
mine añ lapsū. ergo semꝑ habuit grāz añ lapsuz
hoc eē ñ possz nisi eēt ꝯdit⁹ in grā ergo ⁊c. ¶ Itē
deus fecit creaturā rōnalē. i. hoīez ad habitādūz
i ea. ⁊ hoc est qđ ipse deus vult. s. habitare in ea.
ꝓuer. viij. delicie mee eē cū filijs hoīm. habitare
aūt eius ē ꝑ grāz. ꝙ aūt ñ inhabitat ꝓuenit ex ali
quo vicio ex pte illius i quo vellet habitare. sz in
pꝛio hoīe nullūz erat vicium imo oīmoda ido/
neitas ad grāz. ergo ⁊c. ¶ Itē velle ē act⁹ volūta
tis quē ipa semꝑ exercet sicut lux lucē. pñ voluntas
primi hoīs statim actum volēdi exercuit. sz illud
velle fuit boni. qđ eē nō pōt sine grā vel mali qđ
nō pōt eē sine culpa. ergo ⁊c. ¶ Itē vt dicit mgr
ij. sentē. ⁊ hugo. triplici cognitōe ꝯdit⁹ fuit prim⁹
hō creatoris sui. ⁊ suipius ⁊ rerꝝ ꝑꝑ seipꝫ facta/
rū. vt qd deberet supioꝛi. qd eq̄li. qd iferioꝛi non
ignoraret. Hec aūt cognitio ñ poterat eē sine di/
lectōe. aut ergo diligebat se ꝑꝑ se. aut deū ꝓpter
deū. aut se ꝑꝑ deū. aut deū ꝑꝑ se. Si diligebat se
ꝑꝑ se. ergo creature. s. sibi inherebat ꝑꝑ se. ergo ꝑ
diffinitōez ei⁹ ꝙ ē frui fruebat creatura. hoc aūt est
pcīm. dicit aūt aug. in li. lxxxiij. qōnū. oīs huma
na ꝑuersio ē qđ ēt viciūz vocat. fruēdis vti velle
atqꝫ vtēdis frui. Sz si se ꝑꝑ deū: hec dilectio ē ꝑ/
fecta caritas. vt habet a Bern. in li. de amore ⁊
silr de dilēgo deo. Si deūz ꝑꝑ se. ergo se magis.
vnūqđqꝫ enīz ꝑꝑ qđ ⁊ illud magis. hoc autē est
peccatū. Si deū ꝑꝑ deū hec dilectio ē caritatis. ⁊
ita necessario seqt. ꝙ aut hūit caritatē. aut erat i
pctō. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē vt ondit phs i metha.
sua. actus melioꝛ ē potētia. ⁊ iō cū aliqd ē i actu
melius ē ꝗ̄ cū fuerit i potētia tñ. ergo cū volun/
tas i statu inocētie poterit in aliquē actū bonūz.
melioꝛ fuit volūtas adē exercēs illā actiōz ꝗ̄z nō
exercēs. ergo cū nihil faciat se meli⁹. ñ potuit po
tētia illa exire i actū nisi, adiutorio melioris edu/
cētis eā in actū. nihil aūt i creaturis meli⁹ volūta
te ꝑter grām. ergo tñ ꝑ grāz dei adiuuātē potuit
exire volūtas in suū actū. ¶ Itez diuina bonitas ꝗ
sūma ē. ita apta ē diffundē se ad creaturas ꝑficiē
dū spūales vt ad ꝑficiēdū corpales. ⁊ ñ min⁹ hoc
illi ꝯgruit. sz ꝯstat ꝙ primus hō ꝯdit⁹ fuit ꝑfect⁹ i
corpe. a silī vr ꝙ ꝑfect⁹ fact⁹ fuit in aīa. aīe enīz ꝑ/
fectio ē ab informatōe grē. ergo ⁊c. ¶ Itē aīa pri
mi hoīs ꝯdita fuit i ꝑfectōe sciē. vnde Hugo. ipe
primus hō ⁊ ꝫ staturā corpis ⁊ ꝫ statū mentis
ꝑfect⁹ mox ꝯdit⁹ ē. a silī vr ꝙ in ꝑfectiōe virtutis
vel grē, vel quare nō. ¶ Itē illa q̄ fecit de⁹ ꝑꝑ ho
minē sustētandū. fecit ꝑfecta ⁊ ꝯpleta i genē suo.
vnde arbores ꝑfectas fecit ⁊ fructu abūdantes.
qđ pz ꝑ hoc. ꝙ exposuit illas humano vsui hoīe
formato. Gen. ij. Ex omni ligno ꝑadiso comede
tis ⁊c. ergo cū maioꝛ fuerit cura deo đ hoīe ⁊ đ
eius ꝑfectiōe ꝗ̄z de ꝑfectōe huiusmōi creaturarū.
videt ꝙ fecit hoīez ꝑfectū sciā ⁊ virtute. penes q̄
attendit eius ꝯpletio. ¶ Itē Gen. j. Faciam⁹ ho/
minē ad imaginē ⁊ silitudinē nostrā. sz sicut ex/
ponit aug. ⁊ habet. ij. sentē. di. xvi. imago ē i nā/
libus silitudo i gratuitis. ergo homo ꝯditus fuit
in nālibus ⁊ in gratuitis. ¶ Itē eccī. xvij. deus đ
terra creauit hominē ⁊ post vestiuit illū virtute
ergo a prima sui ꝯditōe fuit vestit⁹ virtute. ¶ Itē
dama. Fecit deus hominē inocētē. rectū. virtuo/
sūz. sine solicitudine. sine tristicia. oī virtute deco/
ratū. oībus bonis ornatū. ergo videt ꝙ homo i
gratuitis fuit ꝯdit⁹. Cōtra aug. đ correctione ⁊
gratia. saluberrime ꝯfitemur ꝙ rectissime cre/
dimus deū dñm omniū rerū. qui creauit oīa bo/
na valde. ⁊ mala ex bonis exortura esse ꝑsciuit.
⁊ sciuit magis ad omnipotētissimā bonitatē ꝑti/
nere. etiā de malis bñfacere: ꝙ mala eē nō sine/
re. sic ordinasse angeloꝝ ⁊ hoīm vitā. vt i ea pri⁹
ondēret quid posset eoꝝ liberum arbitriū. dein/
de qd posset sue gratie beneficiū iusticieqꝫ iudi/
ciū. Ecce a pte habet ꝙ sic ordinauit diuina ꝓui
dentia vitāz angeloꝝ ⁊ hominū. vt ondēret pri⁹
quid posset liberūz arbitriū. i. quid đ nā possent.
⁊ postea qd de bñficio grē. ex quo pz. ꝙ i puris
nālibus ꝯditi erāt. ¶ Itē stat⁹ grē ē status medius
iter statū nāe ⁊ glorie. ꝯueniebat ergo diuine sa/
piētie oīa discretissime ⁊ sine ꝯfusione ordināri.
pꝛio ꝯdere hominē i nālibus. deinde ornare vir
tutibus. tertio glorie ꝑficē. ¶ Item magis ꝯuenit
gratia cū gloria ꝗ̄z nā cūz gratia. sed in hoīe gra
tia ꝓcedit gloriā. ergo pari rōne imo multo for
tioꝛi nā precessit tpe donū gratie. ¶ Itē ꝑ gratiāz
fit matrimoniū iter deum ⁊ aīam. sed lex mr̄imo
nij est vt nō fiat absqꝫ mutuo ꝯsensu. ergo videt
ꝙ nullo adulto grā debeat dari nisi ꝑcedat ꝯsen
sus. si ergo adā prius fuit ꝗ̄z ꝯsentire posset ergo
nō simul habuit gratiā ⁊ naturā. ¶ Itez donum
gratie infructuosūz est nisi recognoscat eē a deo.
nemo enim gratiā in se reseruare pōt. nisi ꝑ illa
deo gratus existat. ergo magis ꝫ rationē gratui
ti qđ est naturalibus supadditū ꝗ̄z qđ est natura/
liter inditū. ⁊ donūz gratie est mere gratuitū. er/
go videt ꝙ nō ab ipa creatōe sed post donū gra
tie fuerit homini collatuz. Respōsio circa hoc
diuersi diuersa sentiūt. quidaz ponūt hoīez pri/

minum conditum fuisse in gratuitis gratificãtibꝰ. ⁊ rõ q̃ mouet eos ẽ ex pte dei pfecta liberalitas. ex pte hois sufficiẽs idoneitas. Alij ponunt ipm fuisse ɔditum solũmodo in nãlibus. nõ in gratuitis gratificãtibus ⁊ hoc magis sustinendũ ẽ ⁊ magis est rõni ɔsonum. ⁊ auctoritatibus pbatũ. ⁊ diuine excellentie declaratiuũ excellentie dico s. maiestatis. sapientie. bonitatis. decebat enim vt sic homo fieret vt in eo reluceret magnificẽtia diuine maiestatis. decor sapie. ⁊ ordo bonitatis. vt rõne primi laudaretur. rõne scdi veneraret. rõe tertij amaret. ad laudem maiestatis facit ꝙ priꝰ erat hõ ɔditus ſm nãm. deinde informatꝰ p grãz vt in se cognosceret grãm eẽ donũ dei. ⁊ illam a nãlibus distingueret. ⁊ distinguẽdo non sue nãe attribueret sed conditori deo. ⁊ ex hoc grãs debitas deo exsolueret. ⁊ sic diuina opitulatio non inaniter sꝫ gloria opitulãti ɔferret. ⁊ hoc est qđ vult aug. ⁊ grã ⁊ nã dicens. melius dei cũ agitur cum ⁊ creator ⁊ saluator cognoscit. q̃ʒ cũ ofensa velut sana viribusqꝫ itegris creatura opitulatõe saluatoris inaniter. Decor ẽt sapie mãifestat per hoc. ꝙ hõ gradatim ⁊ ſm pcessũz tẽporꝫ ad pfectõz pducit. sapiẽtꝫ. n. ẽ singula, sꝫ tẽporis oportunitatẽ distinguere. vnde cum deus simul posset creaturas in esse producere. distinguẽ ⁊ ornaret maluit primo in esse pducere ⁊ post distinguere ⁊ tertio ornare. ad sue sapie manifestatiõez. sic sꝫ possꝫ homini sil' dare nãm. gliam ⁊ grãz. vt pulchritudo ordis seruaret. maluit pio facẽ hoiem i statu nãe bñ institute. ⁊ post addere donũz grẽ. deinde supaddere ɔplemẽtũ glie. Ordo ẽt bonitatis in hoc manifestat. qꝛ diuina bonitas sic suã bonitatẽ cõicat rõni creature. vt non tñ tribuat ei effectũ bõi. sꝫ ẽt potẽtiã coopandi quodãmõ. vt sic pfectius cõicet se creature huiusmodi. ⁊ iõ sicut noluit dare gliaz hoi qn pcedẽt i hoie quodãmõ meritũ ɔdigni p vsum grẽ. opus. n. caritatis oĩa meret ex ɔdigno. sic noluit dare grãm nisi pambulo merito ɔgrui p bonum vsum nãe. vt sic homo efficeret gloriosior ⁊ laudabilior. ⁊ hoc totũ spectat ad sũmã bonitatẽ. cuius erat hominẽ facẽ optimo mõ ⁊ ordine ſm opatiõez ad ɔplementũ glorie. deus. n. ſm legẽ cõem reqrit aliquã pparatõez ⁊ dispõnez ex pte nrã ad hoc ꝙ infundat alicui grãm siue in eo cui intendit vt in adulto. siue i alio adiuuãte ſm ꝙ ptigit i puulo. ⁊ iõ grã non fuit hoi ɔcreata sꝫ dilata fuit q̃usqꝫ hõ p actũ ⁊ vsum rõnis quodãmõ se disponeret ad illã suscipiẽdã. vt sic verificaret illud aug. in pio hoie. qui creauit te sine te. ñ iustificat te sine te. ¶ Adhuc ad euidẽtiã q̃stõꝫ notãdũ. ꝙ grã vno mõ dr cõit put ɔprehẽdit qcqd nãlibꝰ ẽ additũ. nãlibꝰ dico q̃ sũt õ gnãli ɔstõne rei. sicut dr grã habere bonũ ingeniũ bonã eloquẽtiam ⁊ huiusmõi. Alio modo dicit gratia quod est supaddituꝫ libero arbitrio. faciẽs ⁊ disponẽs ad rectitudinẽ illius. sicut dicimus virtutes nãles mititatẽ pietatẽ ⁊ huiusmodi. Tertio mõ qđ ẽ supadditũ libero arbitrio tãq̃ rectificans ⁊ ɔplens ⁊ eleuãs. ⁊ sic dr grã que gratũfacit. qꝛ facit hoiez deo acceptũ. qꝛ ɔformẽ. Cum ergo querit. vtrũ primꝰ homo fuit ɔditus in grã siue i gratuitis: pt dici ſm ꝙ pio vel scdo mõ dr grã: sic fuit ɔditꝰ in grã siue gratuitis. ſm ꝙ tertio mõ neqꝙ. Sil'r põt dici de vtutibꝰ. s. ꝙ virtutes nãles. ⁊ hoc sꝫ ɔgruẽtiã nãe integre habebat a sui pria ɔditõe. vtutes aũt gratuitas vt caritatẽ ⁊ huiusmodi nequaq̃. Primũ pꝫ p hug. dcẽ. n. sic. si querit vtrũ primus hõ in illo prio sue ɔditõis statu virtutes aliquas hũit. nullatenꝰ abigendo putamꝰ. affectꝰ bonos ⁊ ſm iusticiã ordinatos nãe illiꝰ. a sua prima origine insertos. p quos ad bonitatẽ ⁊ iusticiã exequẽdã nãli appetitu trahebat. ⁊ in his qdem affectibus bonis nãles virtutes ɔstitisse. quibus a principio nã hois formata est ⁊ instructa. Scđm pꝫ p verbũ aug. supra dictũ de correctõe ⁊ grã. Cõcedunt ergo rõnes pro pte ista. ¶ Ad primũ quo vr ꝙ conditus fuit in gratuitis ɔpresumptis. qꝛ ɔ̃ria imediata sũt virtus ⁊ viciũ ⁊c̃. dõm ꝙ multiplex est statꝰ hois. s. nãe simplr. sicut status ɔditionis grẽ sicut statꝰ ille quo erat informatus grã. status culpe. s. st'ms post lapsũ. status glie ⁊ pene eterne. qꝛ õo aliqo pp sola nãlia non meretur laudari vel vituperari. illi statui neqꝫ virtus neqꝫ viciuz debet attribui. ⁊ pp hoc põt dici ꝙ homini in illo statu q̃ fuit pure naturalis. neqꝫ debuit dici habere viciũ neqꝫ virtutẽ. in alijs aũt statibus qui currũt p distinctõez meriti ⁊ premij. dicendus ẽ quilibet habere virtutem vel vicius. status. n. illi digni sunt laude vel vituperio. qꝛ respiciunt meritum vel demeritum. ¶ Ad illud qđ subdit. ꝙ anima rõnalis non subiacet tempori ⁊c̃. dicendum ꝙ licet non subiaceat tpi sꝫ substãtiam. subiacet tñ ſm actum. vt enim dicit phs est aliquid qđ ſm sbam ⁊ actum est in momẽto eternitatis. aliquid qđ ſm sbam ⁊ actum est i momẽto tpis. aliquid qđ ſm sbam ẽ in momẽto eternitatis. ſm actum i momento tpis ⁊ hoc ẽ alã rationalis. ¶ Ad aliũ qđ obijcitur. ꝙ deus dat oibus nõ ſm sui capacitatẽ. qꝛ dat vnicuiqꝫ ſm ppriam virtutẽ ⁊c̃. dõm ꝙ capacitas siue virtus sꝫ quã deꝰ dat vnicuiqꝫ. nõ ẽ i sola potẽtia vel aptitudine. sꝫ in pparatõe ⁊ dispõne p motũ liberi arbitrij. que qdẽ pparatio siue dispõ cadit i genꝰ meriti. s. de ɔgruo. Cũ his itelligendũ ẽ ꝙ sꝫ diuis sit sũme liberalis. sua tamen liberalitas in nullo preiudicat ordini sue sapientie. imo liberalis est saluo ordine sapie ⁊ iusticie. quãuis enim ab instanti creationis cuiuslibet hominis posset eum beatificare. tñ longo tpe tardat. sil'r quãuis possꝫ cuilibꝫ puulo grãz dare sine baptismate sic cum

baptismate. tñ nõ dat q2 rõ huius ẽ ꝙ glia ẽ bonum laudabile. ideo non dat nisi p meritũ laudabile. ⁊ iõ ꝯuenit eã dare ꝓcedẽte aliquo merito. Silr qñ ꝯfert grãm si ꝯfert adulto. cũ gra faciat habentẽ dignũ glia. non ꝯfert nisi ad motũ liberi arbitrij si hꝫ vsum. si vero nõ hꝫ. ꝯfert ad motum fidei aliene siue ad meritũ xpi. ideo ẜm ordinem sapie nõ statim debuit eis dare. sꝫ expectare motũ liberi arbitrij qđ ⁊ fecit. ¶ Patet ergo rñsio ad illud qđ obijcit̃ de liberalitate ⁊ habilitate q2 non tñ exigit i noticiã vt dispõnẽ sꝫ motũ liberi arbitrij in adulto. ꝑuulo võ põt alienũ meritum suffragari sicut õmeritũ nocere. ¶ Ex hoc pꝫ rñsio ad aliud qđ sequit̃. q2 lꝫ aia ade fuerit in pura inocẽtia ⁊ recta volũtate. tñ q2 hec illi erãt quasi nãlr inserta. siue nãe a primaria ꝯditõe isita. vt habet̃ ab hugone: non erat sufficienter ꝓparata. sꝫ regrebat̃ vt ꝓcessu tpis disponẽt̃ motu li. arbi. in deũ ⁊ bono vsu gratisdato ⁊. q̃ facto cõgruebat vt gratuita gratũfaciẽtia apponẽnt̃. Qđ aũt dĩ ꝙ nulla ẽ melior ꝓparatio q̃ꝫ pura inocẽtia ⁊ recta volũtas. dõm ꝙ hoc veꝝ ẽ qñ hec insunt p motũ liberi arbitrij siue vsu rõis disponẽtia ⁊ ꝓparãte ipsã aiaꝫ. ⁊ efficiẽtẽ illã dignã dignitate ꝯgruitatis. ¶ Ad aliđ qđ obijcit. ꝙ deꝰ ñ inhabitat aiaꝫ hoc ꝯuenit ex vicio aliquo ⁊c̃. dõꝫ ꝙ hoc nõ ẽ gnãlr veꝝ. nisi extẽso noie defectꝰ dicat̃ viciũ. Unñ in p̄rio hoiẽ cã quare statim nõ inhabitauit deꝰ aiaꝫ illius. fuit defectꝰ grẽ. ñ viciũ aliqđ ẜm ꝙ viciũ ꝓprie sumit̃. s. p culpa. ¶ Ad illđ qđ obijcit ꝙ velle boni nõ põt eẽ sine gra ⁊c̃. dõm ꝙ hoc veꝝ ẽ ẜm ꝙ boni dĩ meritoriũ. sic̃. n. dic̃ hugo ad bonitatẽ ⁊ iusticiã exequendã nãli appetitu trahebat̃ p̄rimꝰ hõ. ex q̃ pꝫ ꝙ potuit velle bonũ sine gra. ¶ Ad illud qđ obijcit de multiplici dilectõe sui ⁊ dei. dici pt ꝙ duplex ẽ dilectio: volũtaria pure nãlis. ⁊ voluntaria que nõ ẽ pure nãlis sꝫ ẽ deliberatiua. ⁊ vtraqꝫ respectu sui ⁊ respectu dei. volũtaria nãlis respectu sui est. qua sũme quis diligit seipsum ⁊ sui ꝯseruatõeꝫ. ⁊ illud semper magis qđ magis ẽ necessarium sibi ad eẽ. vt caput q̃ꝫ manũ vel pedem. hac dilectõe moti exponimus alia mẽbra ꝓ capite. ⁊ hec dilectio curua ẽ ⁊ est cõis nobis ⁊ brutis. respectu dei ẽ dilectio nãlis qua diligimus sũmum bonuꝫ hec autem dilectio est nãlis. dicit. n. Boetius. ꝙ amor ⁊ noticia sũmi boni nãliter fuit inserta anie humane. his dilectionibus nõ meret̃ quis neqꝫ demeretur. q2 nãli appetitu trahit̃ homo ad hec. Item ẽ dilectio voluntaria deliberatiua. que diuiditur in ꝯcupiscentiã ⁊ amicitiam. dilectio amicitie ẽ qua appetimus bonũ illi quẽ diligimus ꝓꝑ ipm̃. ẜm ꝙ dicit phs. ꝙ diligimus amicos ꝓpter se. ⁊ si nihil boni debeat nobis ab ipsis eẽ. dilectio ꝯcupiscentie qua quis affectat bonuꝫ q2 sibi bonũ vel đlectabile. vtroqꝫ mõ diligit̃ deꝰ. p̄rio mõ ex ꝯsideratõe bñficioꝝ eius qbus ꝯsideratis appetitur ei bonũ. ⁊ si nihil boni debeat inde ꝯuenire appetenti. Scđo mõ cogitata suauitate illius appetitur ⁊ affectatur dulcedo illius ⁊ delectari in illo. huiusmodi autẽ delectatõeꝫ q̃rere in illo propter se non est peccatum. querere autẽ in alio est peccatum. propter se dico. potest ergo dici ꝙ primus homo diligebat se ꝓꝑ se. s. amore amicitie nõ amore ꝯcupie sicut aũt diligere se ꝓꝑ se non est frui se. q2 frui se est delectari in se. qđ ẽ đlectationis ꝯcupie. vtroqꝫ istoꝝ modoꝝ poterat primus homo diligere deum. s. dilectõe amicitie ⁊ concupiscentie. nec oportet illuꝫ habuisse caritatem siue ṽtutẽ aliquã gratũfacientẽ. q2 naturali dilectione poterat his duobus modis moueri in deum. ¶ Ad cuius euidentiã nota. ꝙ motus dilectionis siue dilectio aliter est grẽ. aliter est nature. Nature vero ẽ ⁊ maxime istitute ex quadam habilitate ⁊ rectitudine respectu boni. grẽ võ est inquãtuꝫ captiuat̃ affectus in obsequꝫ xpi diligẽdo. sicut itellectus p fidem siue credendo. nũc aũt captiuat̃ intellectus in obsequm xpi. qñ ꝯtra id qđ dictat rõ. assentit p̄rime ṽitati. sic ⁊ affectꝰ qñ id ad qđ diligendũ nãlr iclinat̃. amore xpi paratꝰ ẽ odire vel ecõuersõ. vt qñ ad id ad qđ odiendum nãliter inclinat̃. paratꝰ ẽ amare. ⁊ talis ẽ affectus q ꝯtẽnit honores diuitias ⁊ omne delectabile carni ⁊ amat odientes se ⁊ ꝑsequẽtes ꝓꝑ deum. ⁊ huiusmodi affectus non ẽ a nã sꝫ solũ a gra. nõ tñ in statu nãe conditue fuissꝫ ista dilectio. ¶ Alia ẽ dĩa que qñqꝫ dilectio ẽ a cognitõe nãli ⁊ illa silr ẽ nãlis. ¶ Alia ẽ a cognitõe fidei ⁊ differt hec cognitio ab illa. q2 cognitio nãlis cognoscit deũ sũme bonũ ꝓꝑ diffusionẽ sue bonitatis i effectibus causatis. sed fides dictat deũ sũme bonum ꝓꝑ cõicationem sue bonitatis in diuinis ꝑsonis. ⁊ vtraqꝫ cognitio dicit deũ sũme bonũ ⁊ sũme diligendũ. sꝫ melius fides siue cognitio gratuita. per hunc modũ vtraqꝫ dilectio ẽ sũma respectu dei. sed modo nobiliori dilectio gratuita. ¶ Alia ẽ dĩa q2 dilectõe nãli diligit deũ animus siue affectus rectꝰ. q2 bonꝰ sibi sũme bonus. ⁊ oẽ bonũ qđ est ⁊ qđ hꝫ ab ipso ẽ. ⁊ nihil essꝫ nisi p ipm̃. iõ plus illũ diligit q̃ꝫ seipm̃. sꝫ dilectõe gratuita diligit quis deũ. q2 simplr bonꝰ. ⁊ q2 sũme bonus sũme diligit. ⁊ q2 ipse hõ nõ ẽ bonus nisi inquãtũ ẽ ad deũ. diligat se ꝓꝑ deũ. s. dilectõe gratuita. Et sic triplex est dĩa. Prima ẽ a pte modi diligẽdi. Scđa a pte cognitiõis disponentis siue principij. Tertia a pte motiui. ⁊ sic pꝫ ꝙ primus hõ poterat diligẽ deuꝫ dilectõe nãli. rõne q̃ erat in optia habilitate ⁊ rectitudine nãli respectu boni. ⁊ rõne qua hẽbat cognitõꝫ nãleꝫ bone disponentẽ ad hoc. ⁊ rõne q̃ deꝰ erat sibi sũme bonꝰ. nõ tñ hoc poterat dilectõe gratuita. quã ꝯcomitant̃ tres dĩe opposite. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ

melior fuit volūtas adē exercēs aliquā actōz ⁊c. dōm ꝙ volūtas nō solū ē vis siue virt⁹ actiua. sȝ est q̄si instr̄m respectu mouētis sui. vt.n. dīc ansel. volūtas ē seipm mouēs. pp qḋ nihil ē ita in ptāte hoīs sicut sua volūtas. pp qḋ a sua nā siue virtute nāli pōt exire in actū. Qḋ aūt dicit phs melior est actus q̄ȝ potētia. dōm ꝙ hoc veꝝ ē ꝑ se loquēdo. Simil̄r voluntas est melior exercens aliquā bonā actōēȝ ꝑ se loquēdo q̄ȝ ipsa cessans ab eadem. Qḋ aūt dī ꝙ nō pōt face seipȝ melius. dōȝ ꝙ hoc veꝝ est precise loquēdo. ꝼm ꝙ melius dicit ꝯpationē in merito siue in gratuitis. sed necessario requirit̄ adiutoriū grē. cum.n. sit bonum triplex honestū. vtile ⁊ expediens. ꝼm ꝙ melius dicit ꝯpationem ad bonū honestū. nō pōt aliqs sine adiutorio grē facere se meliorē. pōt tn̄ ꝼm ꝙ melius dicit ꝯpationē respectu boni vtilis vel expediens. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. ꝙ diuina bonitas ita apta ē diffundere se ad ꝑficiēdū creaturas spūales ⁊c. dōm ꝙ hoc veꝝ est saluo ordine diuine sapie. ꝙ aūt ꝯgruebat diuie sapie dilatio ꝑfectionis gratuite sil̄r ⁊ diuine maiestati ex dictis pȝ. Preterea diuīa bonitas ea ꝑfectōe ꝑficit primum hoīem q̄ȝtum ad aīaȝ. quā q̄ȝtum ad corp⁹ q: vtrūqȝ ꝑficiebat ꝑfectōe nāli. siue q̄ȝtum ad ea q̄ requirebat ꝑfectio nāe vn̄ pȝ ꝙ rō illa nulla ē. ¶ Ex his pȝ rn̄sio ad illud qḋ sequit̄. q: non fuit similis rō dilectōis ꝑfectōis eius q̄ȝtum ad sciētiam ⁊ q̄ȝtum ad virtutem. multiplex.n. fuit rō dilationis ꝑfectionis q̄ȝtum ad virtutē. vt ex dictis patet. quaruȝ nulla fuit dilationis ꝑfectionis q̄ȝtum ad sciam. ideo multis rōnibus ꝯgruebat. vt statim ꝯditus. fuissȝ preditus scientia vt infra patebit. Preterea addendum est predictis. ꝙ non est simile de ꝑfectōe etatis ⁊ cognitionis. ⁊ de ꝑfectione v̄tutis. ꝑfectio.n. etatis ⁊ cognitōis non ml̄tū elongat̄ a ꝑfectōe nāe sicut ꝑfectio grē. hō.n. ꝑ vim nāe sibi inditam pōt ꝑuenire ad ꝑfectam etatem. ⁊ pōt ꝑficere ad cognitionē. sȝ mō [illegible] se pōt hō in ꝑfectōem grē. imo requirit̄ necessario ꝙ infundat̄ a dn̄o. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ de ꝑfectione illoꝝ que erant ad sustentandum hoīeȝ.s. arboꝝ. dōm ꝙ nō fuit rō silis hoꝝ ⁊ illius. istaꝝ eīȝ nō erat nec debuit eē nisi vnica ꝑfectio.s. nāl. hoīs aūt ꝼm aīam triplex.s. nālis. grē ⁊ glorie. q̄ debebant rōnibus pretactis discerni. ⁊ ꝼm tpis ⁊ status oportunitatē distingui. ¶ Ad illud qḋ obijcitur ḋ illo verbo Gen̄. faciam⁹ hoīeȝ ad imagi. ⁊c. dōm ꝙ silitudo attendit̄ ibi i gratuitis gratis datis. Vel dōm ꝙ deus dr̄ fecisse hoīem ad suā imaginem ⁊ silitudineȝ. non q: statim cū dedit ei imaginem simul etiam dederit similitudinē. sȝ q: alteꝝ ḋdit.s. imaginē. ⁊ ad alterū habilē fec̄ videlicet ad silitudinē. quā postmodū ꝑ loco ⁊ tpe ei dedit. Vn̄ q̄ȝtuȝ ē ex vi v̄bi. nō pōt ꝯcludi ꝙ sil̄ ⁊ semel fuit i hoīe imago dei ⁊ silitudo. ⁊ [illegible]er hoc

pȝ rn̄sio ad duas auctoritates sequētes Eccl. videlicet ⁊ dama. q: sic intelligunt̄ nō q: de⁹ statim vt ꝯdidit hoīem v̄tute vestiuerit ⁊ ordinauerit. sȝ q: tūc dispositū fecerit ⁊ n̄ lōge post ipē ꝯpleuit.

Membrum secūduȝ.

Sequit̄ ingrere vtrū poterat stare ex accepto in sua ordinatōe. ḋ q̄ q̄runt̄ tria. Primū ē vtrū ex accepto potuit stare simpliciter. Scōȝ vtrū ex illo accepto fuerit imuertibilis. Tertio vtrū potuit illi dari imuertibilitas per nām.s. sine additamento gratie.

Articulus primus.

Queritur ergo primo. vtruȝ ex accepto in sui conditione poterat stare simpliciter? Qḋ sic v̄r ex verbis magistri ij. sen. xxiiij. di. Dicit.n. sciendū est ꝙ homini in creatione datum est ꝑ grām auxilium ⁊ collata potentia. per quā stare poterat. i. n̄ declinare ab eo qḋ accepat. sed non poterat ꝑficere in tantū vt ꝑ grām creatōis sine alia mereri salutem valeret. ⁊ ad hoc ostendendum plures inducit auctoritates. i. c. xxiiij. di. ¶ Iteȝ Ansel. liberū arbitriū ē ptās seruandi rectitudinē pp se. sed seruando rectitudinem non declinassȝ ab eo qḋ acceperat. ergo cū in ꝯditione datū fuerit ei liberum arbitrium ⁊c. ¶ Item si nō possȝ stare. cū nullus peccet ex eo ꝙ vitare nō possȝ vt h̄r ab aug. ḋ li. ar. si cecidisset: nō essȝ illi iputandū ad culpā. sed constat ꝙ hoc est falsum. ¶ Itē nā nulli dat eē qn̄ ēt dat ei aliquā potētiam ꝑmanēdi. cū nō deficiat in necessarijs. Unde sicut aliquid naturaliter propagatur sic etiam in naturali virtute inesse ꝯseruatur. si ergo liberum arbitrium homini datum per naturam propriam innocens erat ⁊ immunis culpa. ergo per naturam propriam absqȝ omni grā permanere poterat i sua inocentia. ergo ⁊c. ¶ Itē voluntatis rectitudo solo actu seruat̄. q.n. rect⁹ est. obliquus eē non pōt q̄ȝdiu ipse vult eē rectus. sed nihil tam ē in volūtate nr̄a q̄ ipsa [illegible]luntas. nihil facilius homini recto q̄ȝ velle rectitudinem. si ergo liberū arbitriū q̄ȝtuȝ ē de sua conditione primaria recti erat. absqȝ oi grā superaddita rectitudinē seruare poterat. ergo ⁊c. Contra Iob. xli. n̄ ē potestas super terram que ei cōparetur. dicitur de Vehemoth. ex quo pȝ ꝙ nulla potestas naturalis est potestati sue ꝯparabilis. ergo homine habente solūmō naturalia in quibus cōditus erat. fortior erat dyabolus. ergo ex accepto in conditione nō poterat primus hō illi resistere. sed illo impetēte necesse habuit cadere. ¶ Item aug. de grā ⁊ vera inocentia natura humana ⁊ si in illa integritate in qua condita est ꝑmaneret. nullo modo seipsaȝ sine creatore adiuuāte seruaret. ex hoc pȝ. ꝙ sine grā stare n̄ potuit

¶ Itē si virtute ꝓpria possz hō absq3 omni gra tē-tationi resistere. potuissz ēt d̄ inimico obtinere vi-ctoriā: sz victorie rńdet corona. ergo absq3 omni gra potuissz mereri ꝛ puenire ad gloriā. qđ si cui dēter factū ē restat ꝛc. ¶ Itē maioris difficultatis ē resistere tētatōib⁹ q̄ȝ opa virtutū exercere. hoc bene nouerūt expti difficultatē tētatōnū. ergo ma-ioris difficultatis est stare in bono accepto. q̄ȝ in bonuz acquirēdum proficere. si ergo nō poterat tūc pficere ꝛc. ¶ Itē viciū culpe nō opponit nāe per se sz potius gr̄e. similr viciuz nāe nō oppo-nit gr̄e p se sz potius nāe. ergo ē similis ꝯparatio vicij culpe ad gr̄az ꝛ vicij nāe ad nāā, ꝛ pmuta-tim scz nāe ad gr̄am ꝛ vicium nāe ad vicium cul-pe. ergo si per gr̄am siue gratuita nō pōt quis sta-re quin labat in vicium nāe. ergo consimili rōne nec per naturā aliquam siue nālia quecūq3 potest quis stare quin labat in vicium culpe. ergo pri-mus homo per nālia nō poterat stare quin cade-ret in culpā. ¶ Rńsio dicēdum q̄ primus homo ex acceptis in cōditōe poterat stare ꝛ resistē om-ni tētationi. sicut hr̄ a mgr̄o sent. Nec oportebat illū cadere nisi vellet. Unde aug. de correctiōe ꝛ gr̄a. tūc dederat deus homini bonā voluntatē in illa qppe cū fecerat qui fecerat rectū. dederat ad-iutoriū sine quo in ea nō possz pmanere si vellet. vt āt vellet i. eius relīqt liber arbitriū. possz ergo pmanere si vellet. q2 nō deerat adiutoriū per qđ possz. ꝛ sine quo ñ possz pseuerant bonū tenē qđ vellet. Cū hoc āt itelligēdū ē q̄ sicut supra dictuz est. Primus homo ꝯditus fuit in gr̄a. eo modo quo gr̄a dr̄ cōiter. s. sz q̄ ꝯprehēdit qcqđ ē addi-tuz nālibus. que sunt de cōstōne generali rer. ꝛ qđ est additū libero arbitrio disponēs ꝛ faciens ad eius rectitudinē. Nota ergo q̄ primus homo duplicē hūit gr̄am in p̄io statu. hoc ē anteq̄ȝ ha-buit gr̄am gratūfacientē. scz gratisdatā ꝯmuniter dictā. ergo eo mō quo dictuz ē. ꝛ gr̄am sup infu-sa3 que erat prima influētia virtutis a cā prima. Cū ergo di q̄ primus hō poterat stare ex acce-ptis in ꝯditōe absq3 gr̄a. hoc pōt itelligi duplr̄. vel ita q̄ excludat cōtinuatio diuine influētie. vel ita q̄ excludat appositio noue gr̄e primū. simplr̄ est ipossibile. nunq̄ȝ enim tētationi libero arbitrio resistere possz. nisi deus sue bonitatis influētia il-lud i bono ꝯseruaret. Secundo modo veritatem hz pro statu innocētie. Dicit eīz mgr̄. ij. sen. xxiiij. di. c. hoc considerādum ꝛc. Illud adiutoriū dn̄i datū in creatōe quo poterat manere si vellet. fuit libertas arbitrij ab omni labe ꝛ corruptela imu-nis. atq3 volūtatis rectitudo ꝛ omniū nāliuz po-tentiarū aīe sinceritas atq3 viuacitas. ¶ Ad illud ergo qđ primo obijcit ꝯ hoc p illud Job. nō ē ptās sup terrā ꝛc. pōt dici. qđ lz ptās dyaboli sit maior per naturā. tū q2 eneruata est per pc̄m. tuȝ q2 non permittit totam potētiā suam exercere in tētando. tum q2 tētat. suggerēdo. nō violentiā in-ferendo. nō est tāte ptātis neq3 fuit tunc q̄ primū hominē vel etiā aliuȝ nō subiectuz sibi p pc̄m. pōt vel poterat supare. Preterea. nullus supari pōt nisi volēs. Unū nullius ptātis ē dyabolus re-spectu hominis. ptātis dico ad vincēduz. Greg. Debilis ē hostis qui nō pōt vincere nisi volētez. ¶ Ad illud qđ obijcit p aug. de vera inocētia. s. q̄ nulla natura in quacūq3 sit innocētia vel rectitudē ne pōt se seruare sine diuino adiutorio. dōm q̄ hoc nō dicit. q2 natura istituta in primo hominē eo modo quo fuit istituta ad hoc q̄ stare possz. ne-cesse habuit noua gr̄a fulciri. sed q2 in quocunq3 statu essz. indiguit influētia diuine virtutis susten-tantis illam. ¶ Ad illud qđ obijcit si possz stare. possz de tētatione victoriam obtinere ꝛc. dicen-dum q̄ plus est victoriā de hoste obtinere q̄ȝ sta-re siue hosti resistere. Ad hoc eīm q̄ aliquis vi-ctoriā obtineat de hoste. requirit q̄ assequat op-positū illius qđ ab hoste intēdit. Hoc aūt est qū nō solum illi resistit volūtarie: vez etiā meritorie. Tunc eīm recte vincit hostis dyabolus. qū ex ve-xatōe tētationis per quā intēdit incuruare ad de-meritū homo pficit ad meritū. hoc āt facere nō potest liber arbitriū nisi p adiutoriū gr̄e. nec po-tuit in primo homīe. quāuis per se possz refugere peccatū. ¶ Ad illđ qđ obijcit q̄ maioris difficul-tatis ē tētationi resistere q̄ȝ ꝛc. dicēdum q̄ quidā posuerūt bonos angelos magna difficultate resi-stisse tētationi illi. a qua apostate ceciderūt. sz istos nō modica difficultate restitissent primi parentes prime tētationi. qua rōne arduitatis habēde quā proposuit violētissime allexit. vt illi ponūt. sz hoc est simpliciter falsuz. quia tētatio non potest eē ali-cui violēta sine pena. Penā autem non ingerit tentatio. nisi illis in quibus est aliquid quod ad malum compellit. hoc nō potuit eē in primo ho-mine ante peccatuz. vt habet a magr̄o sent. li. ij. di. xxiiij. Aliter ergo dicēdum ē scilz q̄ in primo statu nullius erat difficultatis resistere tentationi. etiam nō habita gratia gratūfaciente. pficere au-tem in merito ipsa nō habita fuit ipossibile. si an-tez in illo statu primus homo exercuisse opera d̄ genere virtutuz. nō pp̄ hoc profecissz in merito. quia opera illa nō essz progressa de radice meri-ti. sed potius de virtute ꝛ appetitu nāli. non enim semp proficit homo in meritū cum facit opus bo-num bonitate morali siue de genere virtutis. sed solūmodo quando ipse agēs est bonus bonitate gr̄e informātis. ¶ Ad illud quod obijcit q̄ simi-lis est cōparatio vicij culpe ad gratiā ꝛ vicij na-ture ad naturā ꝛ permutatim ꝛc. dicēduz. q̄ ista fuit cōparatio istoruz adinuicē in statu nature cō-dite. ꝛ alia in statu nature lapse. in statu nature cō-dite ꝯsequebat itegritas nature ad informationez gratie. imo ad absentiā culpe. viciū enīz culpe in-

troduxit viciū nāe. ex culpa. n. siue peccato primi hoīs itroducta ē corruptio humane nāe. Unū culpa psone fuit cā vicij siue corruptōis nāe. Unde ī statu illo grā non solū erat incōtingēs vicio culpe sed vicio nāe. similr itegritas nāe nō solū erat incōtingēs vicio nāe sed vicio culpe. pp hoc lz in statu lapsus grā sustineat lapsū in viciū nāe. tamē ī statu illo nullo modo sustinuisset. oīno eīm erāt tunc incōpossibilia. Similr lz nālia ī statu lapsus quātūcunqz sint bona iuxta quod sustinet status huiusmodi. sustinēt lapsuz in viciū culpe: ipsis nō cadētibus in oppositū genus ī statu illo nō sustinuissent. imo necessario cecidissent ī genus oppositū. qꝛ ī corruptōez ab itegritate. pp qd ñ valet argumētū illō. si p grāz ñ pōt qs stare qn labat ꝛc. ergo primus homo p nālia.

Articulus secundus.

Equit inquirere vtrū ex acceptis poterat ī ↄditōe stare iuertibilis in malū. Qd sic videt. Duas fecit deus creaturas rōnales a pricipio. s. angelū ꝛ animā. angeluz autē fecit vertibilē in maluz. Ad hoc ergo ꝙ essz vniuersuz ↄpletuz decuit illuz animā facere iuertibilez in maluz. sz ↄstat ꝙ fecit illum talez qualez decuit illā facere. ergo ꝛc. ꝛ hoc vr̄ p aug. dicētē in li. iij. de libero arbitrio ad plenā pfectōem vniuersi decuit fieri omnē creaturā que a recta rōne potuit excogitari. sed recta rōne potest excogitari ad perfectōz vniuersi spectare creaturam talē. quod pz p hoc. ꝙ qn̄ vniuersum erit in vltima ↄplētōe tūc erit creatura talis. ergo ꝛc. ¶ Itē honestuz ppria virtute allicit. ergo magis honestū magis allicit. ergo sūme honestū sūme allicit. ꝛ infinitū infinite. ergo cū primus homo cōditus fuit ī noticia ꝛ amore sūmi boni. dicit enim hoc. ꝙ amor ꝛ noticia sūmi bōi nālr fuit insita humane aīe. ex quo seqt̄ ꝙ si fuit illo bono allectus. sūme fuit allectus illo q ē sūme honestus. nihil tale vtibile ē ab eo. ergo ꝛc. ¶ Itē primus hō ↄditus fuit sm aīaz in eē nāli cōmuni. ꝛ rectitudie siue iusticia nāli. r ōe qua ↄditus erat ex nihilo. fuit ipossibilitate quadā ꝛ ad ñ eē quātū ad eē nāle. si sibi eēt relictus. ꝛ similr ad nō eē qͣtuz ad eē nālis iusticie. sz ī vtroqz eē cōseruabat p influētiā virtutis diuine. sz melius ꝛ magis acceptū fuit deo eē nālis rectitudīs siue iusticie qͣ eē nāe simplr. ꝛ qͣto aliqd ē nobilius ꝛ magis acceptū deo. magis decet illuz ī statu illo īfluēdo virtutē illi ↄseruare. ergo si ↄtinua influētia virtutis aīe primi hoīs iuertibilis fuit quātū ad eē nāe. multo fortius videt ꝙ fuit iuertibilis qͣtuz ad eē nālis iusticie. ¶ Itē hoc ēt videt p diuinā bonitatē. vt. n. dicit Dyo. Optimi ē optima adducere. sz melior ē nā rōalis que nō pōt peccare qͣ que pōt. cū ergo ↄueniat optimū. s. deū optima pducere. sz sz ꝙ conuenit sibi adduxit nām rōalē. s. hoiez primū ipotētē peccare. ꝛ ita iuertibilē ad peccāduz. hoc idē vr̄ p liberalitatē ipsius. liberalis. n. ē ꝛ maxie cōferēs ex mera grā. statiz dare indigēti. qd intēdit. ad quod hortat diuia sapiētia. Prouerbioꝝ. iij. Ne dicas amico tuo vade ꝛ reuertere ꝛ cras dabo tibi. cū statiz possis dare. mora. n. in dādo grāz dōnus denigrat. sz ↄstat ꝙ deus itēdebat facē primū hoīez aliqñ iuertibilē. ergo vr̄ ꝙ statiz fecit eū talē. ¶ Itē idē videt p diuinā sapientiā que sūma ē. maioris eīz sciētie ē scire malū pcauere. qͣ malo facto remediū adhibere. melius. n. puidet sibi ꝛ alij q pcauet ne ī maluz icidat. qͣ q post casuz remedium adhibet. ergo si diuia sapiētia maxie manifestāda erat in hoīs ↄditōe. videt ꝙ talē debuit eū fecisse ꝛ tāta cautela ipm monuisse. ꝙ nō possz icidere ī eum. ¶ Itē idez videt p diuinā potentiā. qꝛ ex eo ꝙ infinita ē. influit vnicuiqz qͣtum pōt capere. videt enim eo ꝙ diuina potētia īdiuisibilis ē in se. ꝛ cum hoc īfinita. nō minus influere in dādo qͣ sit creatura capax ī accipiēdo. sz primus hō fuit capax iuertibilitatis. ergo ꝛc. Cōtra. gloria ē bonuz laudabile. sz nullus ē laudabilis ī eo qd hz. nisi hēat illud p merita. ergo si deus fecit hominē ad hoc vt puenirēt ad statū glorie ꝛ premij. vīg debuit ēt facere hoīem in statu meriti. sz stat9 meriti ꝛ pmij sunt distīcti sicut status vie ꝛ pāe sm legē cōem. ergo ꝛ dona vie ꝛ pāe. si ergo hēre ipossibilitatē ad peccādum hoc spectat ad securitatē beatitudīs. vr̄ ꝙ a pricipio nō debuit homini dari. ¶ Itē vniuersuz ex oppositiōe mali ad boni decorat quasi qbusdā antitetis sicut dicit aug. ꝛ sapiēs innuit Eccl. xxxiij. ↄ bonū malū ꝛc. Si ergo deus vniuersuz debuit venustare ꝛ decorare. vr̄ ꝙ hūc decorē vniuerso nō debuit auferre. sz si fecisset hoiez iuertibilē. iaz hoc decor nō eēt. ergo ꝛc. ¶ Itē hoc idē vr̄. qꝛ deus vniuersuz fecit ad suiipsius manifestatōez. ꝛ sicut deus ē sūme potēs ꝛ sapiēs. sic ē sūme iustus ꝛ misericors. ergo tale debuit facere vniuersuz ī q manifestaret ei9 sūma iusticia ꝛ sūma misericordia. sz sūma iusticia nō manifestat nisi ī seueritate punitōis maloꝝ. sūma misericordia ñ manifestat pfecte nisi ī liberatōe miseroꝝ ꝛ remissiōe delictoꝝ. Hec aūt nō possēt cū nisi rōalis creatura fcā eēt ī statu in quo posset peccare. ergo diuia iusticia ꝛ misericordia exigebat hoiez vertibilē fieri. Rñsio vtex ↄditiōe pz dūs creaturas ꝛ maxime rōales ↄdidit. tā modū ꝛ qualitatē in ↄditōe ↄueniēter obseruauit. ad sui magnificentiā declarādaz ꝛ creature rōnalis vtilitatē. Nota ergo ꝙ etsi diuina opatio nō indigeat approbatōe. p eo ꝙ qcqd dūs facit optime facit. verūtū ad excitādā deuotionē ī mētibus fideliū. ꝛ ↄpescendā rabiez in ore blasphemātiū ꝛ deū in suis opibus sculpātiū. multiplex pōt assignari rō qꝛ dūs fecit hoiez vtibilē ī malū. ¶ Una

est manifestatiõ diuine potẽtie. voluit.n.deus ostẽdere homini q̄ sicut sine eo factus n̄ erat. ita nec sine ipo psistẽ poterat. vt ergo hõ nosceret q̄ diuinũ posse nõ solũmõ ẽ ois potẽtie causatiuũ sȝ ẽt ois potẽtie pseruatiuũ. ⁊ q̄ ille solus ẽ indefectibilis ⁊ inuertibilis. ideo placuit sibi creaturaȝ rõnalẽ facere vertibilẽ. nec ipaȝ pfirmare i bono quousqȝ illi pstaret q̄ ipe solus ẽ in quo n̄ cadit n̄ posse. ¶ Scđa rõ ẽ manifestatio diuine sapie que oñdit ex tribus. s. ex ordie maloȝ cuȝ bonis sunt, ad bonũ v̄tutis ad actũ ,ppriũ meriti. ad p̄miũ. ex vertibilitate.n. hois i malũ. qđ qdẽ malũ deus ordinat cũ bonis ⁊ ex q̄ bonuȝ elicit. diuina sapia manifestat. maioris.n. sapie ẽ scire ordinare bona cũ malis: ⁊ elicere bonũ ex malis. q̄ȝ ordinare solũmõ bona cũ bonis ⁊ ex bonis elicẽ bona. ⁊ iõ cũ n̄ deceret deũ facere mala. debuit talẽ facere creaturã q̄ possȝ i opando deficere ⁊ malũ pmittere. vt deus mala illa ordinãdo suaȝ sapiẽtiã declararet. Dicit.n. aug. xi. de ci. dei. xviij. c. neqȝ deus vllũ n̄ dico angeloȝ sȝ vel hominũ crearet quẽ malũ futuȝ eẽ pscissȝ nisi pariẽ nosset qbus eos bonoȝ vsib⁹ pmodaret. Oñdereẽ etiã diuina sapia ex ordine v̄tutis ad actũ ,ppriũ. sic.n. diuina ,puidẽtia omẽs res administrat: vt eas agerẽ ,pprijs motibus sinat. ⁊ iõ hoiez pdidit i libertate arbitrij ⁊ i manu psilij sui reliqt. hoc.n. pcepebat regimini diuie sapie i pseruatõe ordis q attẽdiẽ ex pparatõne v̄tutis ad actũ ,ppriũ. Oñdiẽ ẽt ex ordine q attẽdiẽ ex pparatõe meriti ad p̄miũ. q2 nemo dignus ẽ coronari nisi q legitie certauerit. ij. thi. ij. Jdeo decuit diuinã sapiam hoiez prius q̄si i campo certantis examinare. q̄ȝ in gloria exaltari. ¶ Alia rõ ẽ manifestatio diuie misericordie: que potissime manifestata ẽ. cũ vnigenitũ suũ tradidit ,p serui liberatõe. ¶ Alia rõ ẽ manifestatio diuine iusticie: q̄ potissime manifestat i hoc. q̄ deus retribuit vnicuiqȝ p̄m opa sua. bonis. s. bona eterna retribuẽdo. malis ẽtna pena puniẽdo. hec ãt retributio ⁊ punitio ⁊ pfata misericordie liberatõ n̄ eẽt nisi deus hoiez i statu vertibilitatis pdidissȝ. ¶ Alia rõ ẽ augmẽtũ glorie bonoȝ. gloriosus.n. ẽ hõi i v̄tibilitate ad malũ pdito q̄dãmõ ex meritis gloriã obtinẽ q̄ȝ in inuertibilitate pditũ fuisse. ⁊ sic sine aliquo genẽ meriti beatificare. ,pp hoc ad pmẽdatõez iusti vertibiliẽ i malũ. dĩ ecc. xxxi. Qui potuit trãsgredi ⁊ n̄ ẽ transgressus facere malũ ⁊ n̄ fecit. his ergo rõnibus pȝ. q̄ pgruit deũ hoiez vertibilez fecisse. Vñ rõnes ad hoc iducte sũt pcedẽde. ¶ Ad illud qđ prio obijciẽ p̄ hoc. s. de pspletiõe vniuersi. dõm̄ q̄ ex hoc pon⁹ eẽt deformatio vniuersi ⁊ defect⁹ q̄ȝ cõpletio. ad pspletõem.n. vniuersi ⁊ decorẽ. ẽ solũmõ deũ deficẽ n̄ posse nec vertibilẽ eẽ. ⁊ hoc duob⁹ modis ita q̄ aliqua sit vertibilis semel. i. v̄tibilis cũ ipossibilitate reuertẽdi. s. angelica. Alia vertibilis pluries. s. v̄tibilis cũ possibilitate reuertẽdi. magis ergo. ẽ ad pspletõez ⁊ decorẽ vniuersi hominẽ fuisse pditũ vertibilẽ q̄ȝ inuertibilẽ. Preterea. magis pueniebat ad diuinã potẽtiã bonitatẽ ⁊ sapiam manifestãdã hoiez fuisse sic pditum: q̄ȝ sic. ⁊ ad hois gloriã. ¶ Ad illud qđ subdiẽ. q̄ ad plenã pfectiõez vniuersi decuit fieri hoiez vel oẽz creaturã q̄ a rõe recta potuit excogitari. dõm q̄ aliud ẽ dicere oẽz creaturã ⁊ singulas creaturas vel vnãquãqȝ. oẽm.n. dicit multitudinez i ordie. Preterea excogitari n̄ dicit solũmõ acceptõem itellectus siue apphẽsionẽ. sȝ cuȝ rõne ⁊ iudicio. excogitatio.n. ẽ simul agitatio. Vñ excogitare dicit acceptõez itellectus cũ rõne ⁊ iudicio pfecto. Hec ppositio extraiget i ppositõe cũ dĩ excogitare. Vñ lȝ hoiem fuisse pditũ inuertibilẽ potuit a recta rõe pcipi siue apphẽdi vt erat õ numero singuloȝ nõ tñ vt erat de nũero oiuȝ potuit excogitari. ¶ Ad illđ qđ subdiẽ. q̄ qñ vniuersũ erit i vltia pspletiõe tũc erit hõ talis. dõm q̄ nũc erit status p̄mij ⁊ aia erit in quadã deiformitate. ,pp qđ tũc erit qđ nũc nõ ẽ. ¶ Ad aliud qđ obijciẽ q̄ sũme honestũ sũme allicit ⁊c̃. dõm q̄ hoc veruȝ ẽ q̄ntũ ẽ de aptitudine ⁊ efficacia alliciẽtis. ipa tñ aia quãtũcũqȝ sit nãlibus p̄ditã: nisi fuerit grã disposita ⁊ iformata. nõ sic alliciẽ nisi fuerit a curuitate nature p grãm erecta ⁊ a tenebris obscuritatis nãlis purgata. ita q̄ apta sit ad agenduȝ aspectũ in candore luminis eterni. n̄ erit apta neqȝ possibilis ad hoc q̄ sũme alliciaẽ. sȝ ispecto candore illo lucis eterne q̄ ẽ inaccessibilis viatoribus. psecte rapiẽ aia i sũme honestũ ⁊ sũme allicieẽ. Vñ sic allici pphẽsoȝ ẽ n̄ viatoȝ. ¶ Ad illđ qđ obijciẽ. q̄ quãto aliqđ ẽ meli⁹ ⁊ magis acceptũ deo. tãto ⁊c̃. dõm q̄ hoc veȝ ẽ pseruatis pgruitate ⁊ pdecẽtia diuine excellẽtie mõ ⁊ ordine pfectiõis statuũ ⁊ retributionis pfectiõe. vt.n. ex dictis pȝ. plus pgruit diuine excellẽtie. s. potẽtie: sapie: iusticie. sapie ⁊ misericordie hoiez fuisse pditũ vertibilẽ q̄ȝ inuertibilẽ. ⁊ ẽt magis pgruit statui perfectõis hũane: ⁊ glorie eiusdẽ pfectõi sicut ifra patebit. ¶ Ad illud qđ obijciẽ p auctez dyoni. q̄ ei⁹ ẽ facere hoiem simplr̃ optimũ ⁊c̃. dõm q̄ ẽ optimũ simplr̃ ⁊ ẽ optimũ i ordine. cũ aũt dicit dyo. q̄ optimi ẽ optia adducere. non itelligit absolute sȝ in ordine. ⁊ iõ ex hoc n̄ seqẽ q̄ hõ debuit fieri in optio statu simplr̃. sȝ i quo optie saluareẽ vniuersitatis ordo ⁊ pulchritudo. ⁊ sic factus ẽ cum ,pductus fuit i statu vertibilitatis. vt ordinato ,pcessu pueniret a merito ad p̄miũ. ⁊ ab iperfectõe ad pfectũ. ⁊ ab iferiori ad supmũ. ¶ Ad aliud qđ obijciẽ de sũma liberalitate. dõm q̄ ⁊sȝ deus sit liberalissimus tñ liberalitas n̄ pcludit viã iusticie ⁊ sapie. iõ sic dona sua distribuit largiter. vt tñ n̄ excludat sapie recta ordiatio vel iusticie iusta retributio. ideo statum n̄ debuit beatificare ⁊ cõfir-

mare.sz merita hois expectare. ¶ Ad illud quod obijcit. q maioris sapie est pcauere malu rc. dicendu q falsu e. imo multomaioris sapie e morbum bene curare. qz naturaz a morbo pcreseruare. Un aug. in enche. melius iudicauit deus de malis bona facere. q mala nulla pmittere. r maiori et sapie attestat vt pdicu e sic res ordiare. vt ex superueniete deordinatione n deturpent. sz eor decoret ordiatio. ¶ Ad aliud qd obijcit p potentia diuina q infinita e r simplr rc. dcdm q lz sit infinita. co tn qd influit r agit p electioem moderate fm q exigit quatitas effectus iducedi opat. oipotetia. n. pditoris n solu pot in oia q vult ipsa diuina volutas. sz pot in oia vt vult. pp qd i effectus nobiliores r minus nobiles maiores r minores fm electoem sue volutatis. r lz diuina sapientia simplex sit. no pp hoc exerit se totaliter in agendo. imo moderate opat iuxta bnplacitum sue voluntatis. Un qd e in se impartibile ptit i suis effectibus. sicut legit de spu intelligetie q est multiplex r vnicus. sap. vij.

Articulus tertius.

Equit ingrere vtru libero arbitrio homis primi vl alicuius creature potuit pferri q eet inuertibile p nam. s. sin gra supaddita. Qd sic vr. r primo a sili. sumpto a luce corpali. ptingit. n. repire luce corpalez qua ipossibile e in se p nam obnubilari sicut luce empirei vel luce solis. Si ergo lux spualis multo purior e q corpalis. Uidet q aia huana potuit fieri i pfectoe tati luminis p nam. q nullo mo possz obscurari nec p ignorantia nec per culpa. ¶ Ite ptingit repire aliqua subam corpalem intrasmutabile qtuz ad subam r qtuz ad pprietates. sicut e corpus vltimu. s. empireu. r hoc n hz solu p gram sz p nam. ergo pari roe e spualem subam p nam in tata subtilitate fieri. q nullo mo valeat pmutari a rectitudine nali. si. n. hoc repit i suba corpali. multo fortius repiri pot in suba digniori. ¶ Itez gra e pfectio nature. r pfectio conformat suo pfectibili. si ergo gra pfirmatiois oio reddit nam ipossibile ad peccandu. vr q aia humana naliter capax sit talis subtilitatis r inuertibilitatis. Si m dicas q no e capax talis inuertibilitatis nisi mediate gra. obijcit p hoc. qr talis vertibilitas ad malu. aut e eentialis ipi nae aut no. si e eentialis. ergo vr q p gram n possit auferri sin tali vertibilitate ad malu possit na roalis fieri salua sua na r nulla supaddita gra. pp hoc est qstio cu ad liber arbitriu hois q gra sit creatuz. vt qd dari pot gre inflexibilitas ad malu. r n pot dari creature roali. Uidet. n. rone psimili q il pt dari vni. pot dari alteri. ¶ Ite lz omis creatura per se sit vertibilis fm nam. alique tn tales creentur a sua origine q ipossibile e eas corrupi. r hoc hnt sine aliquo addito nalibus. sicut pz i alijs simplicibus. Un angeli r aie p nam sut imortales. ergo pari roe vr q alique aie possint creari p nam ad malu inflexibiles. vr ergo possibile tale adiutoriu a deo pferri. p qd naturalr ad malu no possz inflecti. Cotra. ista duo sunt pcertibilia sic vult dama. r et aug. videlz ee creatura r ee aliquam vertibilitate. sed in suba spuali no e aliqua vertibilitas fm substatiaz. ergo necesse e q sit fm electionem. ergo ipossibile e substantia creatam habere liberum arbitrium per natura inflexibilem. ¶ Item non e per natura magis artatus affectus q intellectus. sz intellectus eoipso quo itellectus est. per natura sua est natus omnia intelligere. ergo pari rone. affectus per natura sua est potens hoc vel illud appetere. ergo ab vno opposito in alterz transire. ergo omis affectus creatus qtum e de natura sua. no soluz bonu simpliciter sz appares. etia no solum bonu pcessum sz et pbibitum pot velle r pot eligere. ergo rc. ¶ Itez liberz arbitriu creatum hocipm q creatum est factu est debens aliqd suo creatori videlicz honore. ergo si dominat suo actui. pot no reddere qd dz. sed hoc e pctm. ergo necessariu e liberz arbitriu qtum e de sua natura fieri flexibile ad pctm. ¶ Ite si liberz arbitriu p natura sua eet inflexibile ad malu. ergo stare in bono r facere bonu eet ei naturale. ergo oe opus egredies a libero arbitrio eet i genere opis nalis. r nullu eet in genere moris. ergo si hoc verz e nullu eet meritorium. nulluz et eet laudabile. p nullu et opus qd faceret eet liberz arbitriu ad gloria ordinabile. sz hoc est ptra naturale liberi arbitrij instonem. ergo ipossibile e alicui creature dari liberz arbitriu p nam inflexibile. Ru. cu dicit aliquid dari alicui. per hoc q dz dari alicui. notat aliqd mediu iter dante r accipiente. Cu ergo querit. vtruz potuit dari liberz arbitrium primi homis q eet inuertibile i malum. dicendu q inqtum hoc q dicit dari. dicit rem sua relata ad accipiente. non pot. p natura dico. qr hoc e priuare li. arbi. natura ppria r esse eius nali repugnat. vt ifra patebit. Secundu aut q dicit rem sua relata ad ipm dante. s. deum. loqndo de ptate absoluta potuit. loquendo de ptate ordinata n potuit. r dico ptatez ordinatam q influit ee rebus. fm q puidit r ordinauit eas fiendas r ordinadas ab eterno pter absolutaz dico qua potuit aliter ab eterno puidisse res fiedas r ordinandas. r illis naturas alias in tempore indidisse. potuit enim ab eterno preuidisse primuz homine futuru inuertibilem qtum ad liberu arbitriu. r illuz talis nature pdidisse in tpe. Ex his pz. q impossibile fuit homine primu vel aliquaz creatura rationalem habere liberz arbitrium inuertibile ad malu. quia hoc repugnat nature ipsius creature ronalis: r a pte principij initialis

et a pte termini finalis. qd sic pz. si liberu arbitriu creature rónalis fieret nāliter inuertibile ad malu3. aut hoc eēt pp ipsius artatōne3 ad bonū. aut pp ipsius determinatōne3 ad bonū. Si pp artatioē vt. s. faceret bonū sicut lapis tēdit deorsum. iam re vera nec liberu arbitriū eēt liberu. nec opus eius laude dignū et ita ineptū ess3 ad finē pp quē ē factū. s. ad premiū glorie. Si aūt inflexibile ess3 ad malū pp determinatō3 ad bonū. q2 sic potēs esset p nām ppriā i bonū. vt nō posset verti i malu3. sicut est de libero arbitrio diuino. qd ad sola bona determinatū ētiam tale li. ar. careret vanitate p nā3 suā. ergo ia3 nō eēt creatura nec pductū ex nihilo et ita hoc eēt 3 nā3 principij initialis ḡtū ad hoc q dicimus creaturā rōnalem ex nihilo esse pductā. repugnante ergo nā rōnalis creature. et ex pte principij initialis et ex pte termini finalis. ipossibile fuit primū hoie3 vel alia3 creaturā rōnalē hie liberu arbitriū p nām inuertibile ad malū p nām dico. pp illos [illegible] hūt hoc p bñficiū gre pfecte. sicut illi q iam gaudēt beatitudine. ¶ Si obijcit q deus [illegible] potētia absoluta nō posset creature rōnali ptulisse nām talē vt suprā tactū ē et nihilominus essent creature et pducta in esse de nihilo. Dicendū q deus de potētia absoluta nō poss3 creature rōnali ptulisse nā3 tale3 se3 q staret p nām ppriā i inuertibilitate tali. posset tñ ptulisse nām talē q poss3 stare in tali inuertibilitate gra supinfusa pmue influēte. et ipm liberū arbitriū i hoc pseruāte. Vn talis inuertibilitas nō poss3 eē p nām. sed solūmō bñficio pditoris. pñt ergo pcedi rōnes hoc ośndentes. ¶ Ad; hoc qd pmo obijcit 3 hoc de luce corpali. dicēdu3 q nō ē silē. cū pp hoc q fons lucis corpalis. reperiri pōt in genere creature. fons autē lucis spūalis in genē creature nequaq3. s3 ē ipe creator. Iuxta illud Ecci. Fons sapie vbū dei in excelsis. ita3 ēt. q2 lux corpalis respēu actus lucēdi artatōem h3 a pditore sue nāe. Vn ei9 lucē nō est laudabile. q2 pure nāle. Nō ē sic de rectitudine et opatiōe rōnalis creature siue volūtatis deliberatiue. ¶ Ad illud qd obijcit. q aliqua subā corpalis p nā3 est imutabilis etc. Iam pz rñsio. q2 nō valet creatura rōnalis vt est creatura in sua nā condita. nec deceret illam sic eē artatam ad suu3 opus sicut corpalē ad suu3. siue etiam q2 nō t3 sūmu3 in genere spūs. sicut aliqua creatura corporalis t3 sūmū in genere corpoꝝ. verūtamē dici posset. q omne corpus mutabile est aliquo genere mutatōnis vt vult Aug siue q2 ipsu3 mutat in se sicut ista corpora iferiora. siue q2 aliqua mutant i ipo. et hoc vltio modo posset eē mutatio in supremo corpore. s. in celo empireo. iste tñ modus dicendi mutatōem est extraneus. ¶ Ad illud qd obijcitur de gratia pfirmāte. dicēdu3 q gratia dicit eē pfectio nāe. non solū q2 illa3 adiuuat. s3 q2 defectu3 eius excludit. Unde in oi creatura nāe rōnalis ē aliquis defectus nālis qui per grām h3 excludi. q̄tūcūq3 illa nā in genere creature sit pfecta. et ideo nō sequit. q si aliquid pueit alicui p grām q cōueniat per nām. Et si obijcit q deus potuit dare nāe qd dedit gre. Dicēdū q nā vt est nā. hec nō fuit nata suscipere hoc qd deus dedit gre. sicut enim alia ē natura operis moralis. alia operis nālis. nec pprietas operis moralis pōt puenire operi nāli. nisi nāle desineret eē nāle. sic i pposito intelligendu3. laus eni3 et vituperiū que est pprietas operis moralis s̄m q huiusmōi nō pōt pperere operi nāli inqtum huiusmōi. ¶ Ad illud qd obijcit de inuertibilitate iam pz responsio per predicta. qd enim nāliter est imortale nō est laudabile vel vituperabile. Et ideo si liberu3 arbitriu3 inflexibile creatum esset. nec laudis nec vituperij capax esset.

Membrum tertium.

Sequit inquirere vtrū ex acceptis in pditione poterat in bonu3 pficere. et qi in bonū pficere nō potest quis. nisi gratus sit deo siue acceptus. Primo ergo querit. Utru3 in statu illo fuerit gratus siue acceptus deo. Secūdo vtrum i illo statu poterat pficere.

Articulus primus.

Querit ergo primo vtrū fuerit in statu illo acceptus deo. Qd sic videt. solūmō culpa siue peccatū ē qd fac creaturā displicere deo et creaturā inimica3 deo. Vn hoc ē q de9 siue corp9 xpi misticū itēdit vlcisci in creatura rōnali. Vn ps. Ultus su3 in eos. Vn Aug. in sermone quodā qd ē vltus sum in eos. i. vindicās me d ipsis inimicis meis. quō me vindicaui occidēdo i eis errorē etc. ergo ois illa creatura rationalis grata et accepta ē deo. et semp fuit anq̄ auersa fuit a deo p pctm. cū ergo i pmo statu primus hō nō habuit pctm etc. ¶ Ite3 gen. j. Uidit de9 cūcta q fecerat et erāt valde bona. s3 sūmo bono nō pōt nō pplacere illud qd ē valde bonū. si ergo hō iter creaturas ceteras iferiores principatū obtinebat. vr q ipse valde bonus erat. et [illegible] hoc. ergo deus illum acceptabat. ¶ Itē sapientie. xi. Diligis omnia domine. et nihil odisti eorum que fecisti. sed homo in statu innocentie nihil habebat quod esset dignum odio et totum quod habebat a deo factum erat. ergo deus ipsu3 totaliter diligebat. sed q sic a deo diligit ab eo acceptat ergo etc. ¶ Itē pūerbio. viij. Ego diligētes me diligo. s3 homo s̄m statu3 nāe institute diligebat deum pter se et super oia. q2 rectus erat. ergo videtur q2 etia3 preter oē3 gratia3 deus eu3 amabat. et si hoc. ergo deo accept9

erat. ¶ Itē artifex creatus cōplacet sibi i opē suo. & illud acceptat qñ ipm fabricat [illegible] volūtatē suā. sȝ deus q ē sūmus artifex hoīem fabricauerat ad imaginē suā & optima rōe cū cōsiderat. ergo vr q ex nālibus sibi datis hō deo placebat. ¶ Itē nihil ē qd plus faciat aiaȝ coꝛā deo acceptā q q tota sit pulcra & nulla sit i ea macula. sȝ aīa ade i statu inocētie tota erat pulcra & nō erat i ea macula q̄tū erat ex nāli cōditōne. ergo absq oi grā supaddita deo erat accepta. ¶ Itē aut deus poterat facē aliquā creaturā ita bonam q ex puris nālibus sibi placeret. aut non. si non vr q nō cēt oīpotēs. Si sic. ergo nō vr q ad hoc q [illegible] placeat deo. necessariū sit supaddi donū grē. si ergo hō pfecte cōdit⁹ fuit sm exigentiā status nāe. vr q deo placebat absq omni dono grē supaddita. ¶ Sȝ cō heb. xi. sine fide īpossibile ē placē deo. sȝ fides ē donū supadditū nāe sm q dī. j. coꝛin. xij. ergo sine dono gratie nāe supaddite nullus pōt placē deo. ¶ Itē Sap. vij. Neminē diligit deus nisi illū q cū sapiā inhabitat. sed sapiā ē donū dei nāe supadditū sm q ifra subiungit. ix. c. mitte illā d celis sanctis tuis &c. ergo absq dono grē nāe supaddite īpossibile ē dei amicuȝ cē. ¶ Itē nihil ē excellētius sm nām in hoīe ipa imagine. nō tū ex cē ad imaginē plȝ creaura deo nec est ei accepta. Ad hoc ergo q psona aliq̄ deo placeat & acceptet ab illo regrit aliqd donū ipsi nāe supadditū. ¶ Itē si nālia redderēt psonā deo acceptā demones cēnt deo accepti. cuȝ habeant nālia optima. Dicit eniȝ dyoni. [illegible] diui. no. d demonib⁹ datas eis angelicas donatōnes. nēq ipsas cōmotas fuisse dicimus. sȝ sunt integri & clarissimi. alia trāslatio dicit data ipsis angelica donatōne q̄q ipa mutata cē dicim⁹. sȝ sūt itegri & splēdidissimi.

Rñsio q cōplacētia acceptio. amoꝛ dei respectu creaturaꝝ. nō dicit aliquā affectiōeȝ incidētē vel accidētē i ipo. Vñ Berñ. d amoꝛe dei nos te diligim⁹ affectu amoꝛis a te nobis indito. tu vo cōditoꝛ oīm & affectuū bonoꝝ. & aiaꝝ afficiēdaꝝ. nūquid accidēti vel icidēti amoꝛis affectu amas quos amas. vł aliq̄ i aliq̄ afficeris q & oē. facis & oīa. absit absurdū ē a fide alienū ab oī creatoꝛe. acceptio aūt & amoꝛ ei⁹ respētu creaturaꝝ ē affect⁹ i creatura ñ affect⁹ i creatoꝛe. qd pȝ p Berñ. in li. d amoꝛe dei dī. hoc ē amare tuū. q̄ tu amas te amātes dulcedine bonitatis tue quā habes ad creaturā tuā. creatoꝛ bone inspirare eis hoc desideriū amādi te & amoꝛē q̄ [illegible] amāt & amare te. nō eniȝ afficeris ad nos vel a nob cū nos amas. sollūmō ergo de⁹ cōplacendo & amādo afficit ad se siue d se. sȝ hoc pt cē & amādo se & cōplacēdo sibi i se. & amādo se & cōplacendo sibi i nobis. Unde Berñ. i li. pdicto. amas te amabil' dñe in teipo. & a pre & filio pcedit spūssanct⁹ amoꝛ pris ad filiuȝ & filij ad preȝ & tāt⁹ ē amoꝛ vt [illegible] vnitas. tāta vnitas vt sit homousion. i. pris & filij [illegible] amat & teipsuȝ i nobis. mittēdo spm filij tui i corda nra. a dulcedine amoꝛis. a vehemētia inspirātē a te nobis volūtatis clamātes abba pr. sic nos efficiens tui amatoꝛes cōplacē. ergo sibi i nobis cōplacē est sibi. afficiēdo aliqd i nobis & alicui effectui ei⁹ in nobis. ¶ Notādū ergo q acceptio & cōplacentia siue amoꝛ dei intelligunt respētu sui quodā genere loquēdi affectiōes dici pñt. qȝ sūme delectatur in se & pfectissime fruit i se. vt aūt itelligunt respectu creature. dicūt effect⁹ i ipa creatura. ñ affectōnes [illegible] ex dictis pȝ. nisi iterptando cōplacētiā vel acceptiōeȝ deuȝ efficiētē aliqd in creatura. quodā ergo mō loquēdi iux̄ modū humanū sȝ quē nobiliora dicūt magis accepta. pñt dici quodāmō generali sumēdo acceptōeȝ oīa fcā a deo illi cē accepta specialioꝛi mō & ppꝛioꝛi creatura rōnalis inq̄tū ē creatura huiusmōi specialissime siue ppꝛissime creatura rōnal' inq̄tū cōsecrat deo vt sit ei' teplū. adoptat i filiū. assūmit i spōsaȝ. hec āt sublimatio creature rōnal' ē supra nāle cōplemētum. & iō nec cōsecratio nec adoptio nec assūptio huiusmodi fit p aliquā ppꝛietatē nāe. sȝ p donū supadditū nāe. cōsecrās aiaȝ vt sit tēplū assimilans deo. vt sit fili⁹ vel filia cōsederās deo siue viuēs p cōformitatē volūtatis. vt sit spōsa. hoc āt fit a deo mediāte grā gratūfaciēte. Qd āt creatura rōnal' efficit tēplū p grāȝ. hr. j. coꝛ. iij. Nescitis qȝ tēpluȝ dei estis & spūs dei i vob habitat. Glo. spūssanct⁹ habitat i tēplo suo. i. sctīs q sūt tēpluȝ dei mō sȝ fidē ābulātes. & iij. Ephe. dī p spm ei⁹ i interiori hoīe habitare xp̄m i cordib⁹ nris p fidē. Qd āt efficit fili⁹ p grāȝ hr Jo. j. dedit eis ptātem filios dei fieri &c. Qd āt spōsa fit Osee. ij. Sponsabo te mihi i fide. Cōcedi ergo pñt rōes qb⁹ obijcit. primū hoīnē ñ fuisse acceptū deo mō isto pximo. Nulla eniȝ nālia efficiūt hoīeȝ isto mō acceptū. Hec aūt acceptatio reddit creaturā rōnaleȝ dignaȝ beatitudine eterna. talis autē nō fit puris nālibus. primo aūt mō & scdo sumēdo acceptōeȝ fuit acceptus. ¶ Ad primū qd obijcit. q solūmō culpa facit creaturaȝ displicere deo &c. dicēdum q inter displicētiā & acceptiōē eni eo mō quo peccatoꝛes displicēt & habētes grāȝ gratūfaciētē placent: ē media acceptatio scdo mō sūpta. Vñ sequit. Primus hō ñ displicuit deo p pcīm i illo statu. ergo fuit acceptus eo mō quo grā virtus efficiūt hoīeȝ acceptū. Ad duas auctates que sequunt pȝ rñsio. nā itelligunt d acceptōne & dilectōe pmo & scdo mō sūptis. ¶ Ad illō qd obijcit d vbo illo ego dil. me di. &c. dicēduȝ q ñ itelligit d dilectiōe nāli q̄ primus hō dilexit deū i primo statu vt supra tactū ē. sȝ d dilectōe caritatis q̄ nō pt cē sine grā. sub hoc sensu. q diligūt me dilectiōne caritatis sūt mihi vniti & cōformes. & hoc hūt a me. amoꝛ. n. ē copula amātis & amati & amat ē

transformat in animatū ꝯm aug. ⁊ hugo. Vñ di-
ligere dei ē copulare sibi ⁊ efficere ꝯsimilē sibi di
ligētem illū. Preterea. illo verbo nihil aliud dr
ꝙ dilectionē qua diligit deus .a creatura rōnali.
esse a deo siue donū dei. Unde p hoc ꝙ dicit dili
go. notat effectus dilectōis qua deus diligit eē a
deo. ⁊ hoc pꝫ p Bern. Hoc ē amare. tuū quo tu
amas te amātes dulcedie bonitatis tue ⁊c̄. vt su-
pra. ¶ Ad aliud qd̓ obijcit. ꝙ artifex creat⁹ ꝯpla-
cet sibi in oꝑe suo ⁊c̄. dōm ꝙ ñ ē simile de artifice
creato ⁊ icreato. cōplacētia eim artificis creati in
oꝑe suo iportat quēdaꝫ motū affectōis respectu
opati. nō eim solūmodo ꝯplacet sibi ꝗ ē cā opis:
sꝫ afficit circa opus ipsuꝫ. qd̓ nō ꝯtingit artifici i-
creato vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad illud qd̓ obijcit ꝙ na
tura istituta absqꝫ omni gr̄a erat tota pulchra ⁊
sine macula. dicēdū ꝙ etsi eēt sine macula. ñ tñ to-
ta pulchra. q̄ qdē pulchritudo ē ex gr̄a q̄ ē nitor
qdā vt dicit glo. sup illud ps. vt exhilaret faciē in
oleo. ⁊ ex ꝟtutibus ⁊ maxie ex caritate. Vñ aug.
sup illud Jo. iiij. quoniā ipse prior di. nos. Ani-
ma amādo deum pulchra efficit. pulchri erimus
amādo deū q semꝑ ē pulcher. quātum in te crescit
amor tāti i te crescit pulchritudo. ¶ Ad hoc quod
obijcit vtrū deus possit nāꝫ facere que eēt ei acce-
pta sine dono gr̄e. dōm ꝙ possꝫ de potētia abso-
luta nō āt ordinata. ⁊ sumat potētia absoluta co
mō quo dictū ē supra sic ⁊ ordiata. Preterea. sup
posito ꝙ oipotētia eius hoc possꝫ nā tñ vt ē cōdi
ta eēt ipossibilis ad hoc. Vñ ipossibilitas ista ꝓue
nit ex pte creature. si eim hoc fieret. nihil aliud fa
ceret q̄ȝ donuꝫ gr̄e eē donuꝫ nāe ⁊ gr̄aꝫ esse nāli.
Hoc autēꝫ ipossibile ē quātuꝫ est ex pte creature.
cum donuꝫ gr̄e sit vltra terminos nāe. Unde sicut
ipossibile ē ꝙ homo fiat beatus a deo p nāꝫ quā-
tū possit creari beatus. q2 beatitudo cōsistit i bo
no qd̓ est supra omnem nām. sic intelligēduꝫ ē de
gr̄a ⁊ nā primi hominis. Preterea: ⁊ si hoc fa-
cere possꝫ: minus ꝯgrueret ⁊ decēt. cuius rō mul
tiplex hēri pōt ex pdictis.

Articulus secundus.

Sequitur inquirēre vtruꝫ primus homo
potuit ex acceptis ꝓficere i bono i sua
ꝯditōe. Qd̓ sic vr̄. Primo p auctorita-
tē dam. ij. li. xiij. c. dicit eiꝫ sic. Deus fe
cit hominē innocētēꝫ rectū ⁊ virtuosuꝫ ⁊c̄. q aūt
talis ē pōt ꝓficere. ¶ Itē in eodē fecit cum nā im-
peccabileꝫ ⁊ voluntate per se peccatiuū. i electiōe
vero sua fuit potestatē hēntem manere ⁊ ꝓficere
in bono. ¶ Itē dam. manētes in eo qd̓ est ꝯm nāꝫ
i virtute sumus. q āt ē i ꝟtute pōt facē opa merito
ria ⁊ ꝓficē. cū ergo primus hō ꝯditus fuerit i īte
gritate nāe. ⁊ in illa poterat manē. poterat ꝓficē.
¶ Itē augu. i li. de nā ⁊ gr̄a. qs nesciat ita factum
hoiēꝫ. vt i eo liberꝫ arbitriū ad iuste. viuēduꝫ pro
possibilitate ⁊ capacitate sua ꝯstitueret. ex hoc vr̄
ꝙ ex nāli libertate arbitrij possꝫ iuste viuere ⁊ ita
mereri ⁊ ꝓficē. ¶ Itē cantici deutronomij. dei ꝑfe
cta sūt opa. ⁊ ꝑfectū ē aliqd. vt vult phs cū attigit
ꝓprie virtuti. ergo si hō ꝑfect⁹ ꝯditus ē. poterat
exire i opatōeꝫ ꝓp quā factus ē. hec āt ē opatio p
quā ꝑuenit ad gloriā. ergo ⁊c̄. ¶ Itē i oībus crea
turis si distāt a suo termio ad quē ordināt. data ē
ꝟtus p quā pꝫt ad illū finē ꝑuenire. sicut pꝫ i igne
q cū deorsuꝫ ē. sua leuitate pōt ferri sursum. ergo
aut liberꝫ arbitriuꝫ miserabili⁹ fuit īter creaturas
ceteras. aut si alie creature p nām hñt ptāteꝫ ꝑue-
niēdi ad suū finē. videt multo fortius ꝙ ⁊ hoc hō.
posset p virtutē nāe añ statum miserie. ¶ Item nā
nihil facit frustra nec deficit i necessarijs. sꝫ nihil
ē magis necessariū homini q̄ȝ illud sine quo non
pōt beatificari. ergo cum ptās merēdi huiusmōi
sit. vr̄ ꝙ hoc inesset ei p nām dei gr̄a circūscripta.
¶ Itē circūscripta gr̄a itelligamus hoiem in sta-
tu nature cōdite seruare diuina mādata. aut ergo
meret aliqd. aut nihil. Si nihil ergo frustra ope-
rat. sꝫ frustra opari ñ pōt eē sine pena aliq̄. hoc āt
nō poterat eē in nā instituta. Si aliqd meret. cum
opus rectū sit ad beatitudinē ordiatū. videt ꝙ ex
puris nālibus mereri possit ꝓmiū eternū. Si autē
diceret. ꝙ opus illud nō fuisset meritoriū beatitu
dinis: sꝫ alicuius boni tꝑalis. sꝫ ꝯstat cū opus hu-
iusmōi i statu illo ñ eēt ꝑuersū eēt ordinatū ad bo
nū alterius qd̓ eēt ordinatuꝫ ad finē. sꝫ prius ē ip̄a
opatio ipsi⁹ boni ad finē q̄ȝ ad ea q̄ sūt ad finē. q2
finis prio mouet. ergo cū i posteriori posito sup-
ponat prius ⁊ poterat mereri. aliqd ordinatū ad
gloriā poterat mereri gliaꝫ. ¶ Itē liberꝫ arbitriū
eēntialius ꝯpat ad bonū q̄ȝ ad maluꝫ. ergo si ꝺ se
pōt ad malū. multo forti⁹ pōt p se ad bonū. ergo ⁊c̄.
¶ Itē si ꝺ se poterat ad malū ñ ad bonū. ergo vr̄
ꝙ affect⁹ illius ñ erat rectus. imo ꝙ ꝯditus fuissꝫ
i quadā iclinatōe ad malū. ¶ Itē si lapis eēt crea
tus sursuꝫ. virtus illa que sine difficultate suffice-
ret ad tenēdū illū ibi. sufficeret ad subleuādū euꝫ
de loco deorsuꝫ ad locū sursum. siue ad locū cōue
nientiorē q̄ȝ eēt locus in quo crearet. rōne ꝯsimili
videt cū ad hoc ꝙ primus hō staret i statu inno-
cētie in quo ꝯditus fuit. regrebat vis eadē vel tā-
ta: qua vel quāta possꝫ ꝓficere in melius. ergo si
stare poterat tūc ex bonis acceptis i ꝯditiōe vt di-
cit mgr̄ i sen. ⁊ alij doctores sacre scripture. vr̄ ꝙ
ex eisdē poterat ꝓficere. ¶ Itē ꝯstat ꝙ primus hō
poterat in statu primo facere opa de genere bo-
noꝝ. Sꝫ ꝯm pelagiū pōt argui sic. cū maiori diffi
cultate deo fuit q solis nālibus: q̄ȝ nālibus ⁊ gra
tuitis. ergo meret maius ꝓmiuꝫ. sꝫ q seruit nālib⁹
⁊ gratuitis meret vitā eternā. ergo multo fortius
qui seruit solis nālibus meret vitā eternā. ¶ Itēꝫ
aug. seruitia quāto magis indebita tāto gratiora.
sed seruitium seruiētis ex solis nālibus magis est

indebitū q̄ ſeruitiū ex nālibus ⁊ gratuitis. quia cui plus cōmittit plus ab eo exigit. ergo magis gratū. ergo magis remunerabile. ¶ Itē regis terreni meret quis beniuolētiā ex solis nālibus. ſed rex celestis in infinitū ē beniuolētior rege terrestri. ⁊ ad miserēdū pnior. ergo apud eū mereri pōt quis beniuolētiam ex puris nālibus. ¶ Item vis intellectiua nobilior ē ⁊ potior ⁊ pfectior q̄ sensitiua vel vegetatiua. ſʒ possūt i ſuas opatiōes sine aliquo supaddito sue nature. ergo multoforti9 vis itellectiua. Ex his simlr pt argui primū hominē in statu primo posse peccare. Contra. deus ē sūma veritas. creatura aūt ē vanitas. ergo nllo mō pōt vniri illo nisi p mediū q̄ sit ptiʒ sicut veritas. ptiʒ sicut vanitas. hoc aūt ē gr̄a q̄ veritas ē inquātū ē a deo. inqātū a creatura vanitas. ergo ipossibile fuit hoiem mereri sine gr̄a. Hoc idē vr̄ auctoritate Jaco. iiij. exequabit gr̄aʒ gratie. Itē Jo. j. dabit gratiā p gr̄a. Itē Ro. vi. gratia dei vita eterna. Et glo. nihil aliud deus in nobis coronat q̄ munera sua. tā ex textu q̄ ex glo. colligit q̄ vitā eternā ñ ptingit mereri absq̄ gr̄a. ¶ Itē meritū ⁊ pmiū debēt eē pportōalia. ſʒ nā quātūcunq̄ ē eminēs. iproportōabilis ē ⁊ alterius generis ē q̄ sit beatitudo glorie. ergo ipossibile ē mereri gloriā p pura nālia. ¶ Itē nobilior ē ſba q̄ opatio: ſʒ deus nunq̄ acceptat hoiem absq̄ munere gr̄e. ergo nec opatōeʒ homis reputat meritoriā nisi pcedat a libero arbitrio ⁊ gratia.

Rūsio. dōm q̄ nō solūmō gr̄a necessaria ē ad merēdū ſm statū nāe lapse: ſʒ ēt ſm statū nāe institute. ſm statuʒ nāe lapse magis indigeat liberū arbitriū dono gr̄e. In statu nāq̄ nature pdite necessaria erat gr̄a. tum pter pditionē retribuētis. tū pp pditōeʒ retributōis. pp pditōʒ retribuētis. qūi ipse deus bonoꝝ nostroꝝ nō eget. idō nec acceptat hoieʒ pter opa. nec aliqd meritū obligare pōt ipsuʒ ſm rōeʒ dati ⁊ accepti. idō ad hoc q̄ aliqd boni opus creature sue ad remunerādum deo pplaceat. necesse ē q̄ ipsius gratuite bonitatis influētia i operāte pcedat. p quā creatura ipsi creatori gr̄a existat. Simlr pter conditōeʒ retributōnis. ipossibile eim erat libero arbitrio mereri sine auxilio gr̄e gratificantis. p eo q̄ illud pmiū quod meremur ē beatitudo eterna. beatitudo aūt eterna consistit in hñdo euʒ quod ē omne ⁊ sūmuʒ bonuʒ. ⁊ qui ē super omnē nām exaltatus. ⁊ luceʒ hitat inaccessibilē. i. thimo. vi. ⁊ idō impossibile ē q̄ homo merēdo ad illud sūmuʒ bonūʒ ascēdat ⁊ pueniat. nisi p aliqd adiutoriuʒ qd sit vltra nām. Sic ergo homo i statu nature institute absq̄ dono gratie nō poterat mereri. tum pter conditionē retribuentis. tum pp conditionē retributōis. In statu vero nāe. lapse non solūmodo indiget gratia ad merēdum pter has cōditōes. ſed ēt pp conditionē operātis ⁊ opationis meritorie. oper dō ēnim in statu nāe lapse semp ē in pctō ⁊ dei aduersarius ⁊ inimic9 nisi a pctō redimet p gr̄e donū. ⁊ idō quicqd faciat. nisi voluntas eius preueniat a gr̄a que deo recōciliet. nihil meret merito cōdigni. p eo q̄ dei ē aduersarius ⁊ inimicus. deus aūt opa nō acceptat nisi prius acceptet psonā. sicut innuit geñ. iiij. Respexit dñs ad abel ⁊ ad munera eius. prius dicit ad abel. postea dicit ad munera. Propter pditōeʒ ēt opatōis necessaria ē gr̄a. q2 nulla ē opatio meritoria nisi recta. ⁊ nulla ē recta. nisi fiat recta intētione. ⁊ nulla potest esse recta intētio. nisi que sūmum bonū omni bono preponit. nulla aūt intētio potest hoc facere in statu nature lapse sine dono gr̄e. ⁊ ppterea qualēcunq̄ vel quātācūq̄ faciat homo operationē sine gratia. nō meret: q2 non pensat deus quātum sed ex quāto. Pʒ ergo q̄ multiplex est necessitas gratie ad merēduʒ. scilʒ pter cōditiones retribuētis. ⁊ retributōnes operātis ⁊ bone operatōis. Et q̄ h̄ quadruplex cōcurrit ad statum nature lapse. ēt preter illa que puenīūt ex penis inflictis pter primum peccatū. que multum impediūt opus bonuʒ. Quatuor eim sunt ſʒ Beda inflicta homi ni pter peccatū primuʒ qd accidit ex auersione a bono icōmutabili scilʒ deo. pre ⁊ filio ⁊ spūsancto. ⁊ cōuersione ad bonum cōmutabile. ſcʒ ignorātia. ifirmitas. malicia. ⁊ cōcupiscentia. pter ignorātiam agēdoꝝ necessaria est gr̄a. que ē lux spūalis ipsaʒ animā illuminās. pter infirmitatē qua homo impotēs ē assurgere ad opus virtutis qd est difficile. virtus eim est circa opus bonū ⁊ difficile. necessaria est gr̄a que virtutem anime administrat. pter maliciaʒ qua homo pnitateʒ hʒ ad maluʒ ⁊ auersionē a deo. necessaria est gratia que animā ad deū erigat ⁊ a malo auertat. pter concupiscentiā qua ipsa anima corrupta imoderate concupiscēdo cōcupiscibilibus adheret. necessaria ē gr̄a que eternorum saporē inducit. ⁊ sic vehemētiā concupiscētie diminuat. Sic ergo multiplex necessitas i statu nature lapse cōcurrit. pter quā necessaria est gr̄a. duplex aūt cōcurrit in statu nature institute. vt tamē ē. ⁊ hoc innuit magr̄ in sen. ij. di. xxix. dicēs. q̄ homo indigebat gr̄a operāte ⁊ cooperāte in primo statu. ſʒ nō ſm omnē modū operātis. ¶ Ad illud quod obijcit in ɔtrariū p illud verbū dñi. quod dicit. q̄ fecit primū hoieʒ virtuosuʒ. dicēdum q̄ hoc sic itelligit. nō q2 deus illuʒ i sua cōditione fecerit virtuosuʒ. ſed q2 tunc aptū ⁊ quodāmodo dispositū ad hoc fecerit. qd non longo post tēpore ppleuit. ¶ Ad illō qd obijcit postea. q̄ in electōe sua habebat potestatē manere ⁊ pficere i bono ⁊ c. dicēdum q̄ hoc nō intelligit. q2 statim conditus poterat proficere. ſcʒ ex datis sibi in conditione. ſed quia stare poterat. ⁊ stando peruenire ad statum quo posset pficere in bono.

Uel pōt aliter dici. ꝙ si ꝓficere dr̄ in merito glīe ſm ꝙ aliqs magis ⁊ min⁹ meret̄. ſic adā ꝓficere nō poterat ex acceptis a creatōe niſi daret̄ ei grā gratūfaciens. Pōt alio modo ꝓfectus nomīari largius. vt ꝓfect⁹ dicatur reſpectu quorūcūqʒ. ⁊ ſic adā ſine grā gratūfaciente poterat ꝓficere in cognitione accepta ⁊ ī amore nālī. ⁊ ī huiuſmo/di. ⁊ ſic intelligit verbum dama. loquitur .n. ď ꝓ/fectu ſcđo mō. Uel pōt dici. ꝙ ſi intelligitur prio modo. i. de ꝓfectu in merito. nō intelligit illđ ab ſolute. ſʒ cū eo qđ addit̄ cū dicit. fecit hominē po tentem proficere ꝑ diuinam cooꝑationem que ē mediante gratia. ¶ Ad illud qđ dicit augu. quis neſciat ita factū primum hominem ⁊ c̄. hoc non intelligitur ꝙ liberꝝ arbitriuʒ ī eo poterat ī opus meritorium. ſed q2 erat tunc in poſſibilitate qua/dam ad recte viuendum. ⁊ in quadaʒ capacita/te gratie. q2 nihil erat in illo repugnās grē. ¶ Ad illud qđ dicit dama. ꝙ manentes in eo qđ eſt ſm naturam in virtute ſumus ⁊ c̄. dicendū ꝙ illo ver bo non intelligit̄ ꝙ nature integre fuit ſtatim ad/dita virtus. ita vt haberent primi parentes ſtatiʒ cum natura virtutem gratuitaʒ. ſʒ q2 ſtantibus ⁊ manentibus in nā integra ſuperaddita fuit virt⁹. non enim dicit exiſtentes in eo qđ eſt ſʒ naturaʒ in virtute ſumus ſed manentes. manere enim dic̄ moram ſuper eſſe. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝓ ꝑ/fecta ſunt dei opera ⁊ c̄. dicendum ꝙ eſt ꝑfectio q̄ʒtum ad eē primum. ⁊ ē perfectio q̄ʒtum ad eē ſcđm. Perfectio q̄ʒtum ad eē ſcđm duplex eſt. quedam enim ē que hʒ ortum a perfectōe ſm eē primuʒ. ſicut illa perfectio que attenditur ī accn̄/tibus q̄ oriunt̄ ex principijs ſubiecti. Eſt alia pfe ctio q̄ʒtū ad eē ſcđm. q̄ nō cauſat̄ a pfectōe ſʒ eē primū. ſʒ potius ē ſuꝑ illud. ſicut ē ꝑfectio in eſſe gratuito vel glorioſo. q̄ quidē ē in nobis: nō ex nobis. ſʒ ex deo. Cū ergo dr̄ ꝙ ꝑfecta ſūt dei opa hoc itelligit̄ q̄ʒtū ad eē primū ⁊ q̄ʒtū ad eē ſcđm qđ cauſat̄ ab illo: q̄ʒtū aūt ad illud eē ſcđm qđ n̄ cauſatur a ꝑfectione ſm eē primū. veritatem non hʒ. nō .n. fecit deus omnes bonos. ſʒ illos ſolos beatificauit quos ꝑdeſtinauit ꝯformes fieri ima/gini filij ſui. Ro. viij. hoc .n. diſpoſuit dare ꝑ me rita tāq̄ʒ bonū laudabile. ⁊ rō hui⁹ aſſignata fu/it. ſ. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ alie creature pn̄t ꝑ/uenire ad finē ad quē ſunt ꝑ virtutē nāe. dđʒ ꝙ n̄ eſt ſilr̄. q2 finis creature rōnalis ē ſūmū bonū qđ eſt ſupra oēm nām: finis vo aliaꝝ creaturaꝝ eſt bonū creatum quod eſt infra terminos nature. idō creatura rationalis magis indiget bono gra/tie vt poſſit peruenire in ſuum finem q̄ʒ alie crea ture. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ nā non deficit ī ne/ceſſarijs. iam pʒ rn̄ſio ex predictis. hoc intelligit̄ de neceſſarijs que quidē attēdunt̄ q̄ʒtum ad eſſe primum vel q̄ʒtum ad eē ſcđm. quod creatur ex principijs nature. Quātum vero ad illud eē ſcđʒ

qđ ſupra nām eſt. neceſſe ē nām deficere. ⁊ tale ē eſſe gratuitum ⁊ glorioſum. ex hoc tamen nulluʒ fit nāe preiudicium: q2 deus defectū nāe ſupplet ⁊ ſemper preſto eſt cum ſe offert ipſe ⁊ locus cō plere ⁊ dare qđ natura nō poterat. ¶ Ad illđ qđ obijcitur. ꝙ circūſcripta grā ſeruando mandata vtrū mererentur ⁊ c̄. dđm ꝙ mereret̄. q2 diſponēt ſe ad grām quam deus daret illi. meretur dico ď ꝯgruo: q2 nihil meretur de cōdigno ſine gratia. ⁊ ita bona illa ex conſequenti remunerarentur ī gloria. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ prior eſt cō paratio ad finem ⁊ c̄. dđʒ ꝙ prius dicitur duplr̄. vel prius eſt. i. eſſentialius. vel prius. i. efficatius prior eſt ꝯparatio ad finem. i. eſſentialior. q2 ſ'q̄ʒ ad vltimum. ſʒ non prior. i. efficacior imo effica/cior q̄ʒtum ad ea que ſunt ad fineʒ. q2 minora ſūt. ⁊ idō magis pōt in illa. ergo ſi inferat pōt ī hoc. ergo in finē. fit fallacia ꝯſequentis. ſicut ſi īferat̄. pōt in minus. ergo pōt in maius. Poteſt tamen ⁊ aliter dici ꝙ cōparatio ad finem prior eſt ſm intentionem. ſed ad ea que ſunt ad finem prior ē ſm rem. ⁊ ideo non valet. ¶ Ad aliud iam patet reſponſio ꝙ q̄muis liberum arbitrium eſſentiali⁹ comparetur ad bonum. non tamen ita efficacius q2 facilius ē facere malum q̄ʒ bonuʒ. q2 hoc pōt de ſua natura que ē ex nihilo: aliud nō pōt ſine adiutorio. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ affect⁹ eius non fuit rectus. q2 potuit in malū non in bonum. dđm ꝙ nō ſequit̄. q2 ſicut poterat de ſe cadere. ſimiliter poterat ⁊ ſtare. ſi autē non potuiſſet ſta/re ſequeretur ꝙ non eſſʒ conditus in rectitudine. ſed quia ſtare potuit. neqʒ habuit quid motiuuʒ vel inclinatiuum ad lapſum. rectus fuit. ¶ Ad il/lud qđ obijcit̄. ꝙ virtus que ſufficit ſine difficul/tate ad tenēdū lapidē ſurſum pōt eundem leuare ſurſū aut deorſū ſiue ad locū eminētiorē loco il/lo in quo tenet̄. ſilr̄ primus hō qui ſine difficulta te poterat ſtare in inocētia ſua. poterat ea virtute qua poterat ſtare eleuare ſe ꝓficiēdo ad ſtatū al/tiorē. dđm ꝙ ſicut ex dictis pʒ. poterat ſe eleuare aliquātulū ꝓficiendū. vt ad ea que poterat nā at/tingere. nō tn̄ poterat ꝓficere ad ſtatū q erat ſu/pra nām. i. ſtatum merēdi vitā eternā. ſicut ille q pōt tenere ſine difficultate lapidem ſurſum. pōt illum altius eleuare. ſʒ nō poteſt eleuare ad locū reſpectu cuius eſt virtus ſua īproportionabilis vt ad circulum ſolarem vel celū. ¶ Ad aliud qđ obijcitur ſm Pelagiū. dđʒ ꝙ nō hʒ locū ī ꝓpo ſito. q2 in illo ſtatu de quo hic loquit̄. poterat eē nulla difficultas neqʒ oꝑatio laborioſa. vn̄ gen̄. ij. poſuit eum in paradiſum voluptatis vt opa/ret ⁊ c̄. ſuper qđ dicit aug. viij. ſuper gen̄. ad lraʒ credibile ē hoīem in paradiſo poſitum vt opera retur. non laborioſe ſed delicioſe. nec etiam ī ſta/tu lapſus q plus laborat in ſeruitio dei plus me ret̄ pmij niſi forte plus diminutōis pene. ſʒ q plus

laborat ex amore dei maiorē. non sui vel alteri⁹: plus premij meret. sz cū dico ex amore dei. dico grām. sine qua meritorie deo nō seruit. ¶ Ad illō qd̄ obijcit. ꝙ seruitia quantomagis indebita ⁊c̄. dōm ꝙ hoc intelligit dupl'r. Seruitia magis indebita. s. vel q2 is q seruit minus tenet seruire q̄ȝ alius: vel sz magis teneat q̄ȝ alius. tn̄ liberius seruit. q2 nō respicit ad debitū quo tenet. sed magis ad bonitatē dei cui seruit. hoc vltimo mō intellecta auctas aug. vera ē. sed sic minor ē falsa. ¶ Ad illud qd̄ obijcit p simile sumptuz a rege terreno. dicēdū ꝙ nemo meret grām regis terreni ex solis nālibus. nisi inq̄ꝫtum illa nālia sūt grata ei. sic nec regis celestis. sz grata ei eē nō pñt. nisi ipse cō tulerit graz. qua grata, fiāt. ¶ Ad illō qd̄ obijcit. ꝙ sensitiua ⁊ vegetatiua pñt in suas opatōes ⁊c̄. dōm ꝙ hē virtutes pñt in opatōnes vel obiecta sine supaddito nature. q2 sue opatōes viles sunt. ⁊ obiecta corū ipsis virtutibus multo ignobiliora. sed tā nobilis est intellectus vt habeat actiōez tā nobilē ⁊ obiectuz tā nobile vt supra ipsuz sint. q2 ergo actio nāe est in inferioribus se. possūt in ea sine adiutorio. sz q2 actio intellectus ē i eo qd̄ est supra se. nō potest i eā sine adiutorio superioris. Sz si q̄rit. quō opa misericordie. vt dare elemosinā ⁊ huiusmōi que sūt i ꝓximū ⁊ ita sibi equales: sunt actōes in aliqd supius intellectu. Rn̄sio. ipsum dare manu nō ē opus meritoriū ex se. sz rōne amoris ꝓximi. ⁊ illud nō est meritoriū nisi ex amore dei. ⁊ ita omnis actio meritoria hz ꝙ sit meritoria ex eo qd̄ est in aliquid supra nos.

Questio. xcvij. de gratia supaddita.

Uesitū est supra d̄ gr̄a data in pditōe. seqt̄ ingrere d̄ gr̄a supaddita. Primo ergo q̄ret̄ si primus hō habuit grām ⁊ virtutē ante lapsuz. Secūdo d̄ quātitate gr̄e ⁊ virtutum.

Membrum primum.

Ueritur ergo. vtrū habuit graz. ⁊ virtutē añ lapsuz. Qd̄ sic videt Luc. x. qui etiā expoliauerūt eū ⁊ plagis impositis ⁊c̄. ⁊ exponūt sancti ⁊ glo. ꝙ expoliauerūt eū gratuitis ⁊ vulnerauerunt eum in nālibus: ergo si hoc intelligit in primo hoīe. primus homo nō tm̄ habuit nālia sed etiā gratuita ante peccatū. ¶ Itē Bern. cuz videret patrē nostruz hominuz cumulus. caritate circūdatum ⁊ oī virtute vestitū. ⁊ hoc accepisse terrenū hominez qd̄ ipse p supbiam amisit. inuidit insanabilis homicida. Ex hoc ergo pz ꝙ primus homo caritatē hēbat ⁊ oēm virtutē. ¶ Item adam recepit mādatū discipline. sz si illō mādatū suasset: absqz gr̄a meruisset. si igit illud mandatū datū erat sibi in meritū obedientie. videt ꝙ deus nō dederit sibi in pceptū preter gr̄e adiutoriū. aliogn dedisset ei i malū. qd̄ nullo mō decet facere deū. Itē hoc habet a magr̄o sen. ij. li. di. xxix. Preterea queri solet. vbi ad hoc ostendum itroducunt plures auctes. Cōtra deus sciebat ipsuz statim esse lapsurū. ergo sciebat ꝙ illud gr̄e donū in nullo eēt vtile sibi. sz potius eēt sibi in nocumētū. si ergo sapiens artifex nō dz aliqd frustra facē. vel etiaz ꝙ vertat in operis sui dānū ⁊ nocumētū. vt ꝙ nō dederit illi graz. ¶ Itē adam q2 iusticiā originalez habuit. qñ peccauit ⁊ volūtarie pdidit nunq̄ȝ eaz recuperauit. ergo pz rēpsōsio si habuisset donū gr̄e gratūfacientis: nec ipse nec aliquis posteriorū eius graz recupasset. si ergo grām gratūfacientē ipse recupauit. videt ꝙ ante lapsuz eaz nō habuit. ¶ Itē adaz habebat optima nālia ⁊ nullaz habebat ꝓnitatē ad malū nec difficultatez ad bonū. ergo si caritatē ⁊ grām habuisset: totaliter deo adhesisset. ergo nūq̄ȝ in peccatū cecidisset. sz ꝯstat ꝙ cecidit. ergo graz ante lapsuz nō habuit. ¶ Preterea. ex quo hēbat optima nālia gr̄a opposita ferebat totaliter in deū. ⁊ ita eēt ꝯfirmat⁹ sicut erāt angeli. ¶ Itē lucifer nō habuit gratiaz gratūfacientē. si ergo adaz grām gratūfaciētē habuit ⁊ de illa cecidit. ergo de altiori gradu cecidit q̄ȝ angelus. ergo videt ꝙ peccatū eius fuit incurabili⁹ q̄ȝ pctm̄ āgelicū. si ergo hoc ꝯstat eē falsuz. añ pctm̄ nō habuit gr̄e donuz. ¶ Item prius dz aliquis ꝓbari q̄ȝ in amicū assumi. hoc nō solū est vez in amicitia humana. vez etiā i amicitia diuina. vnde dicit heb. viij. Abrahaz pater noster tētatus est. ⁊ p multas tribulationes ꝓbatus dei amicus factus est: si ergo nullus hz dei grām qn̄ habeat dei amicitiā. videtur ꝙ añ tētatōnem adam nō habuerit graz. sz statiz post tētatiōz peccauit. ergo nō habuit gratiā ante lapsum. Respondēdū ad predictoꝝ intelligentiā est notādū ꝙ circa hoc duplex cōsueuit esse opinio. qdam eniz dicere voluerūt. ꝙ adam nō habuit gratiaz gratūfacientē pro eo ꝙ nō videt credibile ꝙ lapsus esset si adiutoriū habuisset. Ad auctes etiā rn̄dent dicētes. ꝙ adam habuit multas gratias gratisdatas. ⁊ naturā habuit valde bonam. ⁊ ꝓpterea sancti vident aliquādo dicere ipsū habuisse gratuita ante lapsuz: nō q2 habuit donum gratie gratūfaciētis. sed donuz gratie gratisdate. ⁊ per illud poterat tētationi resistere. ⁊ ad gratiaz gratūfacientē se disponere. Sed qm̄ auctes sanctoruz vident dicere de gratia gratūfaciente. sicut patet ex obiectis. ⁊ huic etiā cōsona videt sacre scripture auctoritas ⁊ rationis ꝓbabilitas

Ideo ē alia opio ⁊ cōior ⁊ verior ⁊ ꝓbabilior. quā ⁊ mgr̄ sen. sustinet. s. ꝙ adā añ lapsum grām gratūfacientē habuit. p quā nō solū malo resistere sed ēt in bono ꝓficere potuit. ⁊ illa grā adiutus. ita bene meruissz mandatū dñi obseruando: sicut demeruit transgrediēdo. Hanc igit opionez sustinēdo. ɔcedere possumus rōnes que ad primā ptem iducunt. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ deus sciebat statim ipm eē lapsuꝝ. dōm ꝙ pp hoc non debuit amittere donū grē sibi date duplici rōne. Primo quidē. q₂ simul cū hoc ꝓsciebat. qd̄ bonū debebat de lapsu eius elicere. Scd̄o vero q₂ deus ɔferendo grāz nō attēdit futura peccata: sz idoneitatē p̄ntem ad grām. sicut [illegible] cū ɔfert grāz in tpe prescitis. ⁊ eis quos ab eterno ꝓbauit ⁊ i vtroqz eoꝝ ɔmendat dei largitas ⁊ sapientia: ⁊ arguit hoīs ingratitudo ⁊ stulticia. in hoc ꝙ a tā benefico ⁊ tā benigno se auertit, sine causa. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ nō potuit recuparē originalē iusticiā quā habuit qñ peccauit. dōm, ꝙ hec nō ē tota rō. s. ꝙ voluntarie amisit iusticiaz illā: sed simul cū hoc facit. q₂ iusticia originalis nō tm̄ respiciebat voluntatē deliberatiuā: sed ēt respiciebat ipam naturā institutā. grā autē respicit ipsam voluntatē liberā vt ē libera. ⁊ qñ voluntas defacili vertit ⁊ reuertit. natura aūt cum corruptione nō sic defacili releuat. hinc ē ꝙ magis pōt recuperari gratia q̄ꝫ prima iusticia. q̄uis vtraqz fuerit per peccatū amissa. sed nō defacili dico: q₂ nō añ nature reparatōem. Ad huius euidentiam nota. ꝙ deus ɔdidit duas creaturas vicissitudinarie inuertibiles. s. nobilissimā. i. angelicā. ⁊ vilissimā. i. rōnalez. inuertibilitas aūt huius sue attestat nobilitati illius sue vilitati. mediam creaturā. s. hoiem qui f̄m aliqd ē rōnalis. f̄m aliqd irrōnalis. fecit deus vertibilē. angelicā naturaz fecit deus talē. ꝙ ad qd̄ se ɔuerteret: illi inuertibiliter adhereret. irrōnalem fecit talē. ꝙ q̄ꝫtum esset de sua natura sibi inherēt nec aliqd supra se nec nisi ꝓpter se appeteret. hominē autem fecit deus vertibilē vicissitudinarie q̄tum ad liberuz arbitriū: siue q̄tum ad ptem rōnalem. inuertibilez de sua natura q̄tum ad ptem irrōnalem. ps aūt rationalis dūmodo p obedientiā suberat dño sui ɔditoris: parti irrōnali dñabat. vnde aug. xiiij. de ciui. dei. c. xv. in p̄adiso. n. ēt [illegible] nō oia poterat añ pctm̄. quicqd tm̄ nō poterat ñ volebat. ⁊ ideo poterat omia que volebat. Sed nolēs subesse dño sui supioris dñium amisit sui inferioris. vñ augu. eodē. deniqz vt breuiter dicat in illius pcti pena qd inobediētie nisi iobediētia retributa ē? Nam que ē hoīs alia miseria. nisi aduersus eūipm inobedientia eiusipsius. vt qñ noluit qd̄ potuit. qd̄ qdē nō pōt velit. qs. n. enũerat qñ multa que ñ pōt velit. dū sibiipsi. i. volūtati eius ipse animus eius ⁊ eo inferior caro eius non obtem pat. ipso nāqz inuito ⁊ animus plurimūqz turbat ⁊ caro dolet ⁊ veterascit ⁊ morit. ⁊ qcqd aliud patimur qd̄ ñ pateremur inuiti: si volūtati nr̄e nr̄a natura oīmō atqz ex oībus ptibus obediret. irrōalis ergo ps q̄tum ē de sua nā ⁊ maxie inq̄tum corrupta tantū ē ɔuertibilis ad se. nec pōt erigi siue cōuerti. cū debitū iusticie origīalis ad suū superius dñio siue p̄rāte ptis rōalis. cuius iobediētie iobediētia retributa ē. pp aūt colligātiā ptis rōalis ⁊ irrōalis necesse ē ptez rōalez defici ⁊ decliare. f̄z motū irrōalis. pp qd̄ añ repatōnez nāe corrupte ñ recupabit ꝑfecte naturalis iusticia. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ si adā habuisset grām. insepabiliter deo adhesisset. dōm ꝙ hoc ñ opz. q₂ liberꝝ arbitriū habēs grām de sua libertate que cogi ñ pōt. dū manet in vertibilitate i qua ɔditum ē moueri preter grē inclinatōem. ⁊ frequēter mouet nihil ɔsiderans de eo ad qd̄ mouet grā. vñ frequenter ɔuenit ꝙ hō valde preditus grā ⁊ virtutibus iordinate afficit. p eo ꝙ ñ semp fert actualr̄ i illō summū bonū ad qd̄ desideriū illius assurgit per grām. ⁊ sic intelligendū ē accidisse ipi ade. ¶ Ad illud qd̄ obijcit ꝙ ɔfirmatus eēt vt angelus. dōz ꝙ nō ē simile. tuz q₂ angelus hz nālia nobiliora. tum pp corpus qd̄ habebat adherēs. rōe cuius retardabat ne totaliter ferret in deuz. erat. n. corpus illō tūc aiale. nihilominus aliter retardabat ad ɔ̄riuum tunc. aliter nūc: q₂ nūc retardabat mouēdo ad ɔ̄rium. tūc retardabat nō sinēdo libere ⁊ expedite ferri ⁊ moueri in deū. ꝓpter qd̄ non sequit ꝙ fuissz ɔfirmatus. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ lucifer nō habuit grām gratūfacientē ⁊c. dōm q̄ꝫ verꝝ est. ex hoc tm̄ non sequit ꝙ hō peccauerit maiori ingratitudine, p eo ꝙ lucifer optīa habuit naturalia. propter qd̄ dr̄ quodāmō deiformis. p eo ꝙ ꝓximior erat statui glorie. vñ simul recepisset grām ⁊ gloriā. hō vero nec talibus fuit ꝓditus naturalibus. ⁊ ɔditus fuit vt magno tpis interuallo haberet grām añ gloriā. in cuius signum positus erat in terra. que ē locus lōge distans a celo. vñ in trāsgrediēdo nec adeo cecidit de alto vt lucifer. nec adeo fuit igratus. nec adeo p pctm̄ deprauatus. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ prius debz hō tentari q̄ꝫ in amicū sumi. dōm ꝙ illud intelligit de illa amicitia que facit hoiez deo priuatū ⁊ familiarē. per quē modū dicit ipe dñs aplīs Jo. xv. vos aūt dixi amicos ⁊c. De amicitia aūt large sumpta hoc nō pōt itelligi de amicitia apud deuz. lz possit intelligi de amicitia apud homies. p eo ꝙ nisi deus daret grām in ꝓbando. potius reprobaret q̄ꝫ approbaret. nō. n. habemus p qd̄ possimus approbari a deo nisi per eius donum. non autem sic [illegible] de homine respectu homīs. ⁊ sic pz responsio ad illud.

Membrum secundū.

Equit̄ inquirere de q̄ntitate gr̄e vir-
ſ tutū q̄ntum ad numer̄ donor̄ virtutū
⁊ gr̄ar̄ insup q̄ntum ad ptātem ⁊ effi-
caciā earūdem. Et querunt̄ quatuor.
Primo vtrū habuit fidē. Secūdo vtrū habuit
vniuersitatē virtutū añ lapsum. siue tot quot ha-
buit post. Tertio si primus hō poterat illis mere-
ri añ lapsum. Quarto vtrum gratuita erāt effica-
ciora añ lapsum q̄z post.

Articulus primus.

Uerit̄ ergo prio vtrū habuit fidē. Qđ
q sic vr̄. fides ē fundamētū edificij spūa-
lis heb. xi. Fides ē subā rer̄ sperāda-
rum ⁊c̄. Glo. i. fundamētū. sz deficiēte
fundamēto deficit totū edificium. ergo ⁊c̄. ¶ Item
tres sunt virtutes theologice. fides: spes: caritas.
habuit spem ⁊ caritatē: ꝯsimili rōne ⁊ fidē ha-
buit. vel quare non? Hoc ēt vr̄ p verbū berñ. ad
eugeniū supradictū. cū videret patrē oīuz hoīum
emulus: circūdatū caritate ⁊ oī virtute vestitum
⁊c̄. ¶ Itē fides distinguit̄ p fidē formatā ⁊ infor-
mē. ⁊ hec duplex fides duplici statui hoīs rñdet.
s. statui gr̄e ⁊ statui pcī. ⁊ ita pz q̄ exñtes in pcō
hñt fidē informē exñtes in gr̄a fidē formatā. sz cō-
stat q̄ adā lapsus p pcīm habuit fidē informē. er-
go stans in gr̄a habuit fidē formatā. Cōtra. si-
cut dicit mḡr. ij. sen. di. xxiij. ca. cognitōem quo-
q̄z cognouit primus hō a quo creatus fuit. ñ ita
excellēter sicut post hanc vitā sancti visuri sūt. ne-
q̄z ita ī enigmate sicut ī hac vita videmus. sz con-
stat q̄ fides ē cognitio ī enigmate. ergo ⁊c̄. ¶ Itē
hug. cognouit homo creatorē suū. nō ea cogni-
tione qua deus mō a credētibus absens fide q̄-
rit̄. sed ea qua tūc per presentiā ꝯtemplatōis sciē-
ti manifestus cernebat̄. Ex hoc pz manifeste. q̄ fi-
dem nō habuit. ¶ Itē si habuit fidē. ergo habuit
cognitōem articuli de repatiōe. ergo cognitōem
de lapsu habuit. ergo cognouit casū suū. ergo
habuit añ penā q̄z culpā. quod ē ꝯtra diuinā iu-
sticiā. ¶ Itē cognitio fidei ē ex auditu. vñ roma.
x. fides ex auditu. sz dicit hugo cognouit homo
creatorem suū non ea cognitōe qua foris ex au-
ditu solo percipit̄. sed ea potius qua intus p īspi-
ratōem ministrat̄. Rñsio. q̄ primus hō añ la-
psum habuit fidē. sed intelligendū ē q̄ fides duo
cōcernit. que sūt cognitio. ⁊ adherētia prime ve-
ritati pꝑter se que ē. firmitas credēdi. penes co-
gnitōem eius determinat̄ eius esse materiale. pe-
nes adherentiā siue firmitatē eius eē formale. vñ
hugo. duo sunt in quibus fides ꝯstat. cognitio ⁊
affectus. i. ꝯstantia vel firmitas credēdi. in altero
ꝯstat q̄ ipsa illud est. in altero ꝯstat q̄ ipsa in illo
est. in affectu enim fidei inuenit̄ substātia. in cogni-
tione materia. aliud eniz ē fides qua credit̄. aliud
quod fide credit̄. in affectu inuenit̄ fides. ī cogni-
tione id quod credit̄ fide. pꝑterea fides que ī af-
fectu habz substātiā. quia affectus ipse fides ē. in
cognitiōe habz naturā. q̄z de illo ⁊ ad illud qđ ī
cognitione est fides ē. Preterea. cognitio que fi-
dei ē duplex est. quedā imperfectiōis ē. scilicz illa
que est enigmatica. de qua. j. cor. xiij. Uidemus
nūc p speculū in enigmate. enigma est similitudo
obscura. vnde videre per speculū est videre per
creaturas aliquas ī quibus similitudo dei relu-
cet. ⁊ in enigmate. i. in obscura similitudine. Et
alia que perfectiōis est. scz illa que nō ē enigmati-
ca sed lucida. qualis fuit illa quā habuit xp̄s. cuz
eniz haberet fidē s̄m illud qđ erat perfectiōis in
illa habuit illam. i. non rōne visionis enigmatice
sz cognitōis lucide. huiusmōi cognitionem fidei
habuit primus hō in statu innocētie. i. non illam
que ē enigmatica. sed illā que est lucida. Triplex
enim ē cognitio. s. per speciē ⁊ lumen. per specu-
lū in lumine. per speculū in enigmate. prima ē pa-
trie. secūda erat in statu innocētie. tertia ī statu na-
ture lapse. Habuit ergo primus homo fidē q̄n-
tum ad illud quod ē substātiale ī fide siue forma-
le. q̄ntum ad illud aūt quod ē materiale habuit il-
lud qđ est perfectionis. vt tactum ē. Concedende
ergo sunt rōes que hoc ostendūt. ¶ Ad illud qđ
primo obijcit̄ ꝯtra hoc. q̄ nō habuit cognitōem
enigmaticā. iam pz respōsio. q̄z lz nō habuit co-
gnitōem enigmaticā. nō pꝑter hoc sequit̄ q̄ ha-
buit illud qđ erat maioris cognitiōis ⁊ pfectio-
nis in fide. vnde habuit cognitōem certiorē illa
que ē fidei in statu nature lapse. ⁊ hoc innuit hu-
go dicēs. sciendū q̄ illā primā cognitōē hoīs
quā a creatore suo habuit sicut maiorē ⁊ certio-
rē illa cognitōe que nūc in sola fide ꝯstat. verac-
ter dicimus. ita ēt illa que postmodū ī excellentia
ꝯtemplatōis diuine manifeste reuelabit̄. maiorē
necesse est cōfiteamur. ¶ Ad illud quod obijcit̄.
q̄ non ea cognitione cognouit qualiter mō acce-
dentibus ⁊c̄. dicēdū q̄ hoc dicit̄. q̄z modo que-
rit̄ siue cognoscit̄ cognitione enigmatica. ob hoc
eniz dicit̄ mō absens. s. pꝑter enigma iterpositū
inter ipsuz. ⁊ intuitum mētis siue cognitiue. ⁊ tūc
dicit̄ fuisse ꝯtēplatio p presentiā: q̄z erat in lumine
sicut tactum ē. Nec intelligendum ē q̄ tunc vide-
ret p pñtiam spēi sz p pñtiam luminis certiorē effica-
tem cognitione ea que est p enigma. vnde cogni-
tio illa fuit media inter illā que ē modo. ⁊ illam
que ē in gloria. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. q̄ si habu-
it fidē habuit cognitōem de articulo recupatōis.
dicūt qdā q̄ habuit re vera. sz tñ ñ ꝯsulit necadu-
uertit. ⁊ sic ñ cognoscebat se casurū actu. vñ nece-
ssitatē eius ꝯtristabat̄. Uel pōt dici q̄ habuit fidem
articuli de repatōe implicite cognoscēs q̄ ille q
hoīem fecit illū reciperet: quocūq̄z mō indige-
ret repatione. siue perficiēdo qđ erat defectus na-
ture condite. siue aliqui alij defectus contingerēt.

dñ.n.sciuit ꝙ deus parauerat siue ꝯsiderat hominē ad hoc ꝙ pficeret pfectōne glorie. ⁊ ꝙ ille q̄ hoīez parauerat ad hoc tpe oportuno illū repararet. tollēdo oēs defect⁹ glorie incōtingētes. Uel pōt dici fm opinionē illā q̄ ponit. ꝙ posteri eius nō essent ꝯfirmati primis parētib⁹ stātibus. ꝙ habuit fidē de articuli repatiōe. nec pp hoc tri stabat. q2 nō cognouit ꝙ pp casuz illius futura ⁊ necessaria erat repatio. ¶ Ad illud qḋ obiicit. ꝙ fides ē ex auditu ⁊c̄. dōm ꝙ duplex ē audit⁹. interior ⁊ exterior. nō aūt est necessarius audit⁹ exterior ad hoc ꝙ sit cognitio fidei. s3 q̄nq3 sufficit interior. sicut supposito ꝙ aliqs eēt semotus a fidelibus. nec eēt qui euz instrueret in fide. oīmō oīo viueret fm dictamē rōnis ⁊ se ordinaret ⁊ speraret quātū posset ad bonū. auditu iteriori fidez reciperet. ⁊ iformaret illis que essent sibi necessaria ad salutez. vnde nō fuit auditus exterior necessarius p2io homini ad hoc ꝙ haberet fidē. s3 inspiratōe interna fidei recepit cognitōez. hoc ē id qḋ fuit pfectōis in cognitōe fidei.

Articulus secūdus.

Equit ingrere vtr͂ habuit vniuersitatē virtutū añ lapsuz siue tot quot habuit post. Qḋ autē tot habuit vr͂ p2io p damas. di. ꝙ deus fecit hoīez oī virtute circūdatū. ⁊ oīb⁹ bonis ornatū ergo non vr͂ ꝙ aliqs habitus v̄tutis q̄ sit in nobis defuisse eidē. ¶ Itē ex pte cognitōis n̄ cognoscimus plura q̄ adaz cognouit. nec plures habem⁹ i nobis sciētias ergo pari rōe ex pte affectōis n̄ vr͂ ꝙ plures habeam⁹ habit⁹ q̄ habuit prim⁹ hō. ¶ Itē connexio ē i virtutib⁹ sicut sancti dicūt. q̄ h3 vnaz h3 oēs. ergo si adam habuit aliquā virtutē. necesse fuit ꝙ oēs habuit. ergo tot habuit quot nos habem⁹. ¶ Itē aut aliquā v̄tutē habem⁹ quā nō habuit adā. aut nō. Si nō. ergo tot virtutes habuit quot nos habem⁹. Si sic. aut ergo illi⁹ v̄tutis fuit adaz capax aut nō. si nō: ergo vr͂ ꝙ p pctm venerit i nobis boni capacitas. qḋ absurdū ē dicē. Si sic: cū deus daret gr͂az adē s3 capacitatē suā. vr͂ ꝙ oēm virtutē quā i nobis ꝯfert post lapsū. ⁊ ipsi ꝯtulerit añ lapsuz. Cōtra. virtus fortitudinis ꝯsistit in ppessione terribiliū. s3 in adā i statu inocētie nō potuit esse talis ppessio: ergo ⁊c̄. nec fortitudo. ¶ Item tēpantia ꝯsistit in coercēdis prauis carnis passiōibus. sed tales n̄ poterāt reperiri in nā̄ instituta. ergo nec tēperantia. ¶ Item pnia ꝯsistit i in detestatōe maloꝝ ppetratoꝝ ⁊ dolore. sed nullo mō ꝯuenit in statu inocētie de malis cōmissis dolere. ergo n̄ poterat in p2io hoie eē v̄tus pnie. ¶ Itē q̄ h3 donū pseuerātie n̄ cadit a iusticia. s3 adā a iusticia cecidit. ergo pseuerātiā n̄ habuit. hāc aūt multi hn̄t in statu nāe lapse. ergo nō oīs virtus que nūc ē fuit in statu inocētie.

¶ Itē numerus sacramētoꝝ post lapsū nō rñdet p equalitatē numero sacramētoꝝ añ lapsū. neq3 primi parētes si stetissent habuissent exercitiū tot sacramētoꝝ quot habuerūt exercitiū post lapsuz cui⁹ rō est. ꝙ hō plurib⁹ indiguit adiutorijs post lapsuz q̄ añ. eadē rōne vr͂ ꝙ numerus virtutum añ lapsuz n̄ debuit rñdere nūero v̄tutū post lapsū. nec ꝙ primi parētes si stetissent pditi eēnt tot v̄tutib⁹ añ quot post. q2 pluribus idiguerunt postq̄ añ. ¶ Itē idē ondit p compatōez donoꝝ. cum. n. sint septē dona vt habet isa. xi. s. donū sapie. itellect⁹. ꝯsilij. fortitudinis. scie. pietatis. ⁊ timoris dñi. añ lapsuz vt videt nō fuit pietas q̄ ē circa opera pietatis. que nō fuissent i statu inocētie. neq3 fortitudo que ꝯsistit in aggressu difficiliū ⁊ ppessione aduersoꝝ. q̄ necessaria fuit tpe lapsus. ¶ Itē idem vr͂ p ꝯpatōez beatitudinū math. v. q2 añ lapsum n̄ fuit beatitudo luctus neq3 beatitudo misericordie. q2 misericordia miseriā respicit. q̄ necessaria erat post lapsū. ¶ Itē vr͂ idez p ꝯpatōez fructuū. de q̄bus di Gal. v. q2 añ lapsū nō fuit fruct⁹ q̄ est patiētia q̄ ꝯsistit i tolerantia aduersoꝝ. sic p⁹. Ex his oībus vr͂ ꝙ nō habuit tot virtutes añ lapsuz quot habuit post. Rñsio. dōm ꝙ cū sit ꝯpatio multitudinis donoꝝ gr͂e ad statū nāe lapse ⁊ statū nāe institute: hoc pōt itelligi vel de donis gratie gratisdate. vel de donis gr͂e gratūfaciētis. Si intelligit de donis gratie gratisdate. sic se hn̄t sicut excedentia ⁊ excessa. pro eo ꝙ aliq̄ dona gr͂e gratisdate habuit adā in statu illo. vtpote inmortalitatē ⁊ impassibilitatē. que nō habuit aliqs posteroꝝ eius. ⁊ aliq̄ dona gr͂e gratisdate hn̄t posteri eius que ipse nō habuit. sicut sūt gr͂a sanitatū. ⁊ opatio virtutū. ⁊ genera linguaꝝ. ⁊ cōsilia. Rō aūt huius diuersitatis venit ex hoc. ꝙ illa dona expediebāt illi tpi ⁊ alia ꝯpetūt illi. Si autem loqmur d̄ donis gr͂e gratūfacientis. q2 dona illa ꝯnexionē hn̄t q̄ntū ad habitus ⁊ q̄ntū ad actus q̄ pfectōis sunt. sic pcedēdū est. ꝙ in equali multitudine fuerūt i p2io hoie i qua repit in eius posteritate. hoc dico q̄ntū ad habit⁹ ⁊ q̄ntū ad actus q̄ pfectōis sunt. sicut rōes ad primā ptem inducte ondūt. q̄ntū v̄o ad actus q̄ hn̄t impfectōez annexā nō ꝯtingebat virtutes fm statū illū in adā ponere sicut habet ab aug. li. de tri. xiiij. ⁊ mgr̄ recitat iij. sentē. xxxiij. di. virtutes habebūt alios actus i patria. q2 maioris pfectōis q̄ habeāt in via. act⁹ enim siue vsus prouidentie erit. nullum bonum deo preponere vel equare. fortitudinis ei firmissime adherere. temperantie nullo defectu nouo delectari. hos eosdez actus ⁊ vsus habuerūt primi parentes in illa felicitate in qua fuerunt quādo habuerunt gratiaz gratūfacientē. licz non illa pfectione in qua habent in patria. plurimū tamē erāt ꝯformes. ¶ Per hec p3 rñsio ad duo obiecta. quoꝝ primum erat de fortitudine. alterū d̄ tē-

perātia. que pcedebāt ſm actus hūtes ipfectōe; aliquā ānexā. que quidē pfectio ↄpetit ſolū ſm ſtatū pñtis miſerie. ¶ Ad illud aūt qd̄ obijcit de pnia. dōm ꝙ pnia reducit hz ad ꝟtutē iuſticie. eſt enim de ſpēbus iuſticie. exñte ſtatu pſone lapſe. ñ aūt fuiſſʒ de ſpēbus illius ſi pmanſiſſet ſtatus nāe ↄdite. tunc. n. eſſʒ actus iuſticie deo regenti ſubiectum eē. ¶ Ad illud aūt qd̄ obijcit de pſeuerātia: dōm ꝙ pſeuerātia vno mō dī ꝓpoſitū pſeuerandi in bono. ⁊ hoc mō eſt virtus vel diſpō ↄſequēs virtutes inſepabiliter. Alio mō pſeuerātia eſt ↄtinuatio in bono vſqʒ in finem. ⁊ ſic non dīc habitū ſʒ potius dicit actū. ⁊ hāc primus homo non habuit. ex hoc tñ nō ſequit ꝙ aliqua virtute caruerit ꝓ eo tpe quo ī gr̄a pmāſit. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ numerus ſacramētoꝝ poſt lapſum nō rñdet ⁊c. dōm ꝙ hoc verꝝ ē. ⁊ rō huius ē neceſſitas humane repatōis poſt lapſuʒ. cecidit. n. hō in morbū grauē p peccatū ſuū. pp quē īdigebat ſacramētis alijs ab illo. qd̄ fuit īſtitutū tpe nature ↄdite. ſ. mr̄imonio qbus curaret. vñ Aug. ex quo hō a ſtatu prīe īcorruptōis lapſus ī corpore p mortalitatē. ⁊ in aīa per iniquitatē egrotare cepit. ↄtinuo de⁹ regando inde ſacraītis ſuis medicinā pparauit. que ꝓut rō poſtulabat ⁊ cā. diuerſis tpib⁹ ⁊ locis ad curatōʒ illius exhibuit. ꝟtutes aūt neceſſarie erāt ī oī ſtatu ⁊ ī omni tpe ⁊ q̄ſtū ad ſubſtantiam ⁊ q̄ſtum ad numerū: tñ ſʒ diuerſitatē ſtatuū neceſſaria erat actuū variatio ſʒ ꝙ tactum eſt. ¶ Ad illa que conſequunt dici pt. ꝙ dona. fructus. beatitudines conferuntur a deo ad pfectionē nature lapſe non inſtitute. Ad cuius declarationem nota. ꝙ virtutes ſm ꝙ ex auctoritatibus ſanctoꝝ poteſt rationabiliter colligi. ſunt ad informandum ſiue ad rectificandum liberū arbitrium. tunc aūt ē liberꝝ arbitriū informatū. qñ eſt in iuſticia rectificatum. hec aūt informatio rectitudinis in ſtatu nāe inſtitute potētias anime reddidit habiles [illegible] agendum bonum recte. expedite. delectabiliter ⁊ pfecte pp conformitatem ⁊ obedientiā nāe reſpectu gr̄e. ſʒ primus homo in lapſu in culpā ſpoliatus fuit gratuitis ⁊ vulneratus in nālibus. expoliatōeʒ autē iſtaʒ ſubſecuta eſt deformatio ⁊ impotentia ad bonum. ⁊ ex illa vulneratione effecta ē nā humana infirma. ⁊ ſubſecuta ē difficultas ad bonum. ex hac aūt difficultate ſubſecuta ē fatigatio ⁊ faſtidiū ī ꝓgreſſu ī bono ſiue in exercitio bonoꝝ opeꝝ. ⁊ ex his oritur quedā vite impfectio ſiue verſatio in oppo⁹ ipfectōis. hō āt ſic dīectus ſiue humana [illegible] ſic lapſa nō poterat p ſe repari. nec illa que ſufficiebāt ad recte agēdum expedite delectabiliter ⁊ pfecte. in ſtatu nāe condite ſufficiebāt poſt lapſum. ſ. virtutes ſole: ppterea diuine benignitatis largitas habitus multiplices ↄtulit homini ꝓpter multiplicia īcōmoda iam tacta. vt ſic humane nāe lapſe defectuū releuaret. ita vt p collatōeʒ gr̄e in virtutibus reformetur ipſa anima. ⁊ efficiant potentie potentes [illegible] bene ⁊ recte operanduʒ. p collatōeʒ gr̄e in donis ad expedite operandū. p collatōeʒ gr̄e in fructibus ad delectabiliter opandū. p collationē gr̄e ī beatitudinibus ad pfecte operādū. a virtutibus. n. eſt. aīa potens ad opandū ex fructibus delectabiliter operādū. ex beatitudinibus ad pfecte operandū. ita ꝙ ↄ quadruplicē oppreſſionem ſiue defectōeʒ que ex culpa hʒ originē: ↄ actor ⁊ repator humane nāe quadruplicē appoſuit releuationē. Ex his ergo pʒ ꝙ dona fructus ⁊ beatitudines ꝓprie reſpiciunt ſtatum nāe lapſe. virtutes aūt ſemp fuerūt neceſſarie. pp quod nō eſt ſimile de comparatione fructuū donorum ⁊ beatitudinum ⁊ ipſarum virtutū. ad ſtatū añ culpam ⁊ poſt ⁊c.

Articulus tertius.

a Ad tertiū quo querit. ſi primus hō poterat illis mereri añ lapſuʒ. Qd̄ ſic vī. ex puris nālibus nō poterat qs mereri tunc. vñ aug. ī ench. ſine gr̄a nec merī. in prio ſtatu meritū eē potuiſſʒ. ergo ſi eſſʒ ī eo gr̄a ſiue gratuitis mereri non potuiſſʒ: ſtatus ille fuiſſʒ peſſimus. cū ſine merito nullus pueniſſʒ ad gloriā. ¶ Itē gr̄a ſiue gratuita mō ſunt principiū merēdi p ſe loquēdo. j. cor. xv. ñ ego ſed gr̄a dei mecū. ⁊ fuerūt in ſtatu illo. cuʒ illis mediantibus erat hō gratus deo. vt ex dictis pʒ. ⁊ illis ſoluʒ. ergo exiſtens ī illis p illas poterat mereri. ¶ Itē glia eſt remuneratio gr̄e ſiue merces. Jo. j. gr̄am ꝓ gr̄a. vbi augu. non ſoluʒ gratiā que plene gratificatur ſine merito vt fidē que p dilectōeʒ opatur ex q̄ iuſtus viuit. ſed ⁊ ꝓ iſta gr̄a gloriam. i. beatitudinem eternā. que merces iuſticie dī. ergo cū gloria remunerat. merito pʒ ꝙ meritū ē ex gr̄a. ⁊ hoc eſt qd̄ ſubiungit in glo. aug. predicta. vbi dicitur ꝙ gratia quia meritum ex gr̄a. ⁊ ita idem quod prius. Contra. vbi eſt pugna ibi eſt meritum. ergo vbi maior pugna ibi maius meritū. ⁊ vbi minor minus. ⁊ vbi nulla nullū. ſed in ſtatu illo nulla potuit eſſe pugna. ergo ⁊c. ¶ Item ij. thī. ij. Non coronabitur niſi qui legitime certauerit. ſed in prio ſtatu non erat certamen. ergo neqʒ corona. ergo neqʒ meritum. ¶ Itē ſʒ phm virtus eſt circa bonū ⁊ difficile. ergo cū meritum ſit mediāte virtute. meritū requirit difficultatē. ſʒ difficultas nō potuit eē ī ſtatu illo. ergo ⁊c. ¶ Itē magiſter. ij. ſen. xxiiij. dī. ij. c. dicit ꝙ adā nō meruiſſet ↄſētiēdo tētatōi. q2 nullū habebat int⁹ ipellens ad malū. ergo ad hoc ꝙ ſit ibi meritum. oꝫ ꝙ ſit ipellens ad malū. ⁊ ita difficultas. ergo ⁊c. ¶ Itē ſi adam ſine difficultate potuit mereri. q̄re non ſimiliter ſancti ī patria. Reſponſio. ꝙ gratuita habuerunt efficaciam merendi ī ſtatu añ lapſum

pñti. ¶ Ad primũ obiectũ ꝯ hoc .s. ꝙ vbi ẽ pugna ibi sit meritũ ⁊c. dicendũ ꝙ lȝ vbi ẽ pugna ibi ẽ meritũ ⁊c. nõ tñ vbi nulla ẽ pugna nullũ est meritũ: q2 meritũ ẽ sine pugna. viri .n. sancti frequent̃ merent̃ qñ in nulla sunt pugna. vt qñ sunt i iocũditate ꝯtẽplatõis. Si obiicit̃ de statu .s. ꝙ ▪ ẽ extra statum pugnãdi ẽ ex statu merendi. dicendũ ꝙ si hoc sit verũ. hoc ẽ solũmõ in statu nãe lapse. qui ñ ẽ sine pugna. q2 caro ꝯcupiscit aduersus spm̃ ad gal. v. aliter fuit in statu nãe ꝯdite. ¶ Ad illud qđ obiicitur. ꝙ nõ coronat̃ ⁊c. dicendũ ꝙ duplex ẽ corona beatoꝝ. vna que respicit premiũ sb̃ale. ⁊ hec rñdet radici meriti siue caritati. Alia q̃ respicit p̃miũ accñtale supadditũ sb̃ali. que ꝓprie rñdet triumpho. siue victorie viciorꝝ habite ꝑ ꝯflictũ siue certamen. ⁊ đ hac loquit̃ apls. qđ pȝ ex verbis ei9. dicit .n. qui certat i agone nõ coronat. nisi q legit. certauerit. cum illa corona rñdet triũpho habito đ vicijs. nõ habet̃ nisi post legitimũ certamen. nec istam obtinuisset primus homo gratuitorꝝ merito sed aliam tñ. ¶ Ad aliud qđ obiicitur. ꝙ vtus est circa bonũ ⁊ difficile ⁊c. dicendũ ꝙ sicut duplex est meritũ duplex ẽ difficultas. est .n. meritũ dimissionis pene. ⁊ ẽ meritũ glorie. sic duplex ẽ difficultas. Vno mõ dr̃ difficile .i. laboriosũ. ⁊ hoc modo difficile requirit̃ ad meritum satisfactiõis. Alio modo dicit̃ difficile quod est supra omnes vires nature. ⁊ hoc modo difficile reqrit̃ ad meritum glorie que ẽ supra nãm. illa ergo difficultate que requirit̃ ad meritũ dimissionis pene. ñ meruisset quis añ lapsum. sȝ solũmõ que ẽ in eleuatione alicuius supra ꝓpriã nãm. Verbũ aũt ꝓhi dicẽtis ꝙ virtus ẽ circa bo. ⁊ di. itelligit̃ habito respectu ad statũ nature lapse. non nature conditue. ¶ Ad illud qđ dicit magister. ꝙ primus hõ non meruisset non consentiẽdo tẽtationi. q2 ñ habuit ipellens ⁊c. dicendũ ꝙ quidam dicunt. ꝙ magister intellexit đ merito dimissionis pene. sȝ q2 meritũ dimissiõis pene esse non poterat. dũmõ esset status ille. videt̃ ꝙ hec rñsio sit ipitinens ad ꝓpositũ. ꝓp hoc aliter põt dici .s. qđ ẽ meritoriũ quãtum ẽ de genere opis. ⁊ est meritoriũ quãtum ẽ ex radice caritatis. Meritoriũ đ gñe opis dr̃ qđ ẽ meritoriũ eo qđ ẽ opus vtutis de se. hoc aũt arduũ ⁊ difficile. Alio mõ dr̃ meritoriũ oẽ opus qđcũqȝ sit. dũ tñ ex radice caritatis ꝓcedit. vult ergo magister dicere. ꝙ i resistendo tẽtationi ade nõ fuisset meritũ si ñ habuisset grãm. nec p2io nec scđo. Si vo restitisset ex caritate. meritoriũ fuissȝ scđo modo. nõ primo: in nobis aũt semper ẽ meritorium vel vtroqȝ modo vel saltem altero. scilicet propter difficultatem ad bonum ⁊ pronitatem ad malum. Ad vltimum dicendum. ꝙ non ẽ simile de sanctis. q2 iam non sunt in statu merendi adam autem erat in statu viatoris. ⁊ ita patet ꝙ non ẽ simile.

Articulus quartus.

Ad quartum quo queritur. vtruȝ gratuita erãt efficaciora añ lapsuȝ q̃ post? Qđ sic vr̃. nobiliori ꝑfectibili nobilior debet̃ ꝑfectio. q2 ergo hõ in statu innocẽtie multo nobilior erat q̃ nũc. multo nobiliora habebat gratuita. ¶ Itẽ habitus cognitiue nobilior ẽ ⁊ melior tunc q̃ȝ nũc. cognitio ergo maior erat ⁊ ꝑfectior. inflicta ẽ .n. homini ignorãtia ꝓp culpã primorꝝ parẽtũ. sȝ si cognitio fuit ꝑfectior. ⁊ dilectio silr̃ ꝭm illud augu. Quãtũ cognoscis. tãtum diligis. sed ꝭm quãtitatẽ caritatis siue dilectionis sunt gratuita efficaciora. ergo ⁊c. ¶ Iteȝ fides ex statu illo vt ex verbis Hugonis pȝ. maior fuit ⁊ excellẽtior illa que fuit post lapsuȝ. a simili videtur. ꝙ dilectio siue caritas maior fuerit in statu ante lapsuȝ q̃ illa que fuit post. ⁊ aliẽ virtutes silr̃. ⁊ ita vt prius. ¶ Itẽ albi9 ẽ qđ ẽ nigro impermixtius. ergo magis ẽ meritorium quod minus habet in se đ merito. Sed omnia merita nostra quodãmõ ꝑmixta sunt culpe. ꝭȝ illo Isa. lxiiij. omnes iusticie nostre sicut pãnus mẽstruate. si ergo in adã ꝭm statum innocẽtie merita oĩo fuissent impermixta culpe. videtur ꝙ i statu illo merita fuissent maiora. sed quãtitas meriti est ꝭm quãtitateȝ gratuitorꝝ ⁊ efficatiam. ergo gratuita tunc erant maioris efficatie. ¶ Item meritum ẽ a gratia ⁊ libero arbitrio. quãto igitur liberꝝ arbitrium grẽ magis obedit. tanto gratia efficatius i actum suũ exit. sed nã magis erat obediẽs tũc q̃ nunc cũ ẽ corrupta. ergo tunc dona gratuita erãt ad merendũ efficatiora. ¶ Iteȝ rectitudo iusticie nãlis magnum fuit expedimẽtũ gratuitorꝝ ⁊ eorũdem efficatie sicut ꝯcupiscentia noxiorꝝ nũc est ipedimẽtũ. ergo ⁊c. ¶ Itẽ tã grã q̃ȝ virtutes sũt diuina q̃dã ⁊ dona dei. ⁊ hoc añ lapsũ ⁊ p9. sȝ añ lapsum data erant ad ꝑficiendum nãm institutã. post vo ad reparãdum nãm destitutã ⁊ ꝑficiendũ illã. sȝ ꝯstat ꝙ diuina bonitas omnia optime ordinãs ⁊ disponẽs. non contulit gratuita dona minoris efficacie ad repandũ nãm destitutam ⁊ ꝑficiendum eã q̃ȝtum ad nãm institutã repandã. ergo post lapsum fuerunt tante efficacie vel maioris q̃ȝ ante lapsuȝ. ¶ Itẽ nã destituta ad hoc ꝙ ꝑueniat ad summũ finem. adiutorio indiget maiori q̃ natura constituta. ergo cũ dona gratuita vt gratia ⁊ virtutes data sint a sũma bonitate que omnibus dat affluenter Iaco. j. in subsidiũ ⁊ adiutorium nature vt illis mediantibus perueniat ad finem. relinquitur ꝙ gratuita data post lapsuȝ sunt maioris efficacie q̃ȝ que data erãt añ lapsũ. Nõ .n. dedisset vnicuiqȝ affluenter. nisi magis indigenti dona maiora dedisset. ꝙ aũt natura humana magis indigeat nũc q̃ȝ i illo statu. pȝ ꝑ hoc ꝙ multa sunt inflicta homini ꝓpter peccata pu-

moꝝ parētū ex qbus debilitata ē ⁊ deteriorata.
¶ Itē hoc vr̄ p̄ hoc. ꝙ nā iferior magis subuenit
⁊ efficacius magis indigēti. qd̄ pꝫ p̄ hoc ꝙ mē-
bro leso magis ⁊ efficacius subuēit nā ꝙ̄ mēbro
sano. ⁊ hoc attestat̄ eius bonitati. ergo multofor
tius hoc ꝯuenit bonitati auctoris nāe. ergo ⁊c̄.
¶ Itē status post lapsum ē status pugne. vñ ma-
gis ipugnat̄ hō ꝙ̄ añ lapsū. vñ. ij. thimo. ij. Non
coronabit̄ nisi q legitime certa. ⁊c̄. sꝫ has vincē-
do pugnas. gloriosius triūphat ⁊ maiorē meret̄
coronā. sꝫ maior corona d̄bet̄ maiori merito. ma
ius āt meritū gr̄e maiori siue gratuitis maioribꝰ
siue maiōis efficacie. ergo cū hō i statu nāe lapse
gloriosiꝰ triūphat ꝙ̄ añ. relinq̄t̄ ꝙ gratuita hꝫ ma
ioris efficacie. ¶ Itē habito respc̄u ad statū nāe
lapse. itelligēdū ē v̄bū ph̄i. ars ⁊ virtus sūt circa
difficilia. sꝫ hoc p̄ se veꝝ ē. quāto actꝰ v̄tutis ē dif
ficilior tāto v̄tuosior. ⁊ quāto virtuosior tāto ad
merēdū efficacior. si ergo maior ē difficultas i p̄
ficiēdis mādatis nūc ꝙ̄ esset i statu nāe istitute. vr̄
ꝙ maior sit merēdi efficacia. efficacia aūt merēdi
ē ab efficacia gratuitoꝝ. ⁊ ita vt p̄ꝰ. ¶ Itē sacra
priora erāt maioris efficacie succedētibꝰ. Unde
Aug. i li. d̄ sacris. semp̄ q̄ tp̄e posteriora fuerunt.
effectu gr̄e spūalis digniora inueniūt̄. ex hoc v̄bo
pꝫ. ꝙ gr̄a in sacramētis siue sacramētalis maioris
erāt efficacie i primis tp̄ibꝰ ꝙ̄ sit nūc. Silr̄ vr̄. ꝙ
gr̄a in v̄tutibꝰ. ⁊ ipse v̄tutes q̄ efficaciā hñt a gr̄a.
nō fuerūt tāte efficacie p̄io mō quāte sunt nūc.
¶ Itē fm̄ ꝙ magis appropinquauit ab initio ad-
uentus saluatoris. maior erat effectꝰ salutis. Un̄
Hugo. sciendū ꝙ diuine dispēsatōis ordo ⁊ rō
hoc poscit. vt sicut ab initio p̄cedēte tp̄e magis sēp
ac magis aduētꝰ saluatoris appropinquauit. sic sē
per magis ac magis effectꝰ salutis crescēt ⁊ cogni
tio v̄itatis. sꝫ maior effectꝰ salutis ē ex maiori effi
cacia gratuitoꝝ. ⁊ ita vt p̄mo. Rñsio. ꝙ loq̄ni
possumꝰ de efficacia gratuitoꝝ fm̄ ꝯpatōēꝫ p̄so
ne ad p̄sonam. aut status ad statū. Si p̄io mō sic
se haberēt sicut excedentia ⁊ excessa. p̄babilr̄. n. p̄-
sumi pōt ꝙ aliq̄ fuerūt post lapsum. q maiorem
gr̄am habuerūt ⁊ i meritis efficaciorēꝫ. ꝙ̄ aliq̄ q
fuissent i statu innocētie. si statꝰ ille p̄seuerasset. aliq̄
vero minorē. sicut credit̄ de p̄sonis existētibꝰ cur
rēte lege moysi. ⁊ existentibus currēte lege euan
gelica. Sed ii scd̄o modo. i. si ꝯpemus generalr̄
statum ad statum. adhuc ꝯcurrit duplex ꝯsidera
tio. q̄r gr̄a siue virtutes possunt ꝯsiderari vel cō
ꝯpatōe ad illos quos informant ⁊ p̄ficiūt. hoc ē
ad suscipiētes. vel in se vel fm̄ se. Si ꝯsiderant̄ in
ꝯpatōe ad suscipiētes. q̄r efficacia gr̄e ⁊ virtutuꝫ
maior ē idoneitate suscipiētis. que quidē idonei-
tas ē ex ꝯsentaneitate volūtatis ⁊ promptitudie
obediendi siue subijciendi se gr̄e ipsi ⁊ virtutibꝰ.
pōt dici. ꝙ gr̄e ⁊ virtutes efficaciores erāt i statu
nāe ꝯdite ꝙ̄ in statu nāe lapse. Si considerantur

gr̄a ⁊ v̄tutes fm̄ se n̄ vsquequaꝙ̄. certū est i q̄o
statu dñs gr̄am ꝯtulerit maiorē ⁊ virtutes poti-
iores ⁊ efficaciores. p̄ eo ꝙ magnitudo gr̄e di-
stribute ⁊ efficacia virtutū attendit̄ fm̄ discretiōēꝫ
distribuentis. que cognitiōēꝫ n̄ram latet. ⁊ ēt fm̄
maiorēꝫ p̄paratōēm ex p̄te suscipiētis. p̄le tñ ē
nō oīo absqꝫ p̄babilitate supponēdum ē. ꝙ ma-
iora munera gratie ⁊ virtutū largitus ē homini
lapso. ꝙ̄ dedisset homini si in statu innocētie per-
mansisset. tum q̄r hō maiori gr̄e adiutorio indi-
get. tū ēt q̄r decet deū de malo maius bonū elicē
ꝙ̄ sit illud bonū qd̄ adimēdo malum nocet. Ex
hac ergo duplici rōne quaꝝ vna est i ꝯmēdatōe
misericordie diuine alia in ꝯmēdatione sapie. s
iꝫ rōnabiliter colligit̄. ꝙ dona gratuita fm̄ se sunt
maiora ⁊ efficaciora post lapsū ꝙ̄ ante. ⁊ maxīe
post aduētū saluatoris qui mediator ⁊ itercessor
p̄ nobis iterpellat. quē decet exaudiri i oībus p̄
sua reuerentia heb. vi. vñ cū appareat vultui dei
semp̄ ad interpellandū p̄ nobis. Heb. ix. ⁊ p̄ no-
bis in cruce oblatus fuerit ⁊ quotidie offeratur
valde p̄babile vr̄. ꝙ maius minus gr̄e tribuantur
nobis ꝙ̄ si ipse non fuisset incarnatus ⁊ p̄ nobis
oblatus. ⁊ hoc exp̄sse vr̄ innui Io. vij. cuꝫ d̄r ꝙ
spūs nondū erat datus. q̄r ih̄us nondū erat glo-
rificatꝰ. Uñ cū ascēdit in altū tūc dedit dona hoi-
bus. ¶ Ad illud qd̄ p̄io obijcit̄ ꝯ hoc. s. ꝙ nobi-
liori p̄fectibili debet̄ nobilior p̄fectio. dōꝫ. ꝙ hoc
veꝝ est de p̄fectibili ⁊ p̄fectōe ꝙ̄tuꝫ ad eē p̄mū.
q̄r sibinuicē rñdent fm̄ quādam p̄cisionē ⁊ ade-
quationē. gr̄a aūt ⁊ virtutes p̄ficiunt ꝙ̄tuꝫ ad eē
scd̄m. Preterea. hec. s. gr̄a ⁊ v̄tutes sūt pure gra
tuita ⁊ fm̄ libitū ⁊ electōēꝫ dei collata. q q̄nqꝫ p̄-
sone viliori quātum est de naturalibus gr̄am cō
fert maiorē ⁊ nobiliori minorē fm̄ iudiciū p̄ui-
dītatis sapie illius. humane scie incōp̄hēsibilē.
Iuxta illd̄ Ro. xi. O altitudo diuitiaꝝ ⁊c̄. ¶ Ad
illud qd̄ obijcitur. ꝙ habitus cognitiue erat me-
lior ⁊ efficacior añ lapsum ꝙ̄ post ⁊c̄. dōꝫ ꝙ ve-
rum ē. sꝫ hoc nō ē i rōne illa q̄ gratuitꝰ ē. sꝫ hoc ē
p̄p̄ potētiā cognitiuā que d̄ merito peccati obnu
bilata ē. ⁊ ignorātia isfecta. sicut. n. vr̄ manifeste i
visiua exteriori. ⁊ lꝫ ipsa potētia fm̄ se n̄ recipiat
variatōēꝫ deterioratōis. nihilominus melius vi-
det iuuenis ꝙ̄ senex p̄p̄ defectū organi. silr̄ ē i p̄-
posito. ¶ Ad hoc qd̄ d̄r. ꝙ qn̄ āt̄ agnoscis tm̄ di-
ligis ⁊c̄. dōm ꝙ hoc intelligit̄ d̄ cognitōe ⁊ dile-
ctiōe adinuicē ꝯpatis i statu vno. siue in statu nāe
lapse vel ꝯdite. n̄ aūt in diuersis. In statu. n. nāe
lapse ꝙ̄tum cognoscit nisi diligit. ⁊ silr̄ in alio. Nec
itelligit̄ de quacūqꝫ cognitōe. sꝫ de illa que ē ex-
perientie siue sapie que ē cū gustu. ⁊ hec ēt q̄ d̄r
eo tñ ꝙ̄tū n̄ dicit p̄cisionē sꝫ p̄portōēꝫ i gnāe sub
hoc sēsu. si multū cognoscis multū diligis. ¶ Ad
illud qd̄ obijcit̄ de fide. que videt̄ fuisse tunc ex-
cellētior ⁊ efficacior ꝙ̄ illa que ē nunc ⁊c̄. dōꝫ ꝙ

Renuntiam ē. gratuita i statu innocētie hēbant effi/cacia quādaz ex ordinatōe ⁊ obediētia potētiaꝝ ipsius anime ⁊ subiectiōe respectu gratuitoꝝ. vñ efficacius mouebāt ⁊ ipsaz affectuā. ⁊ ipsaz ope/ratiuā quā faciāt nūc. siue quādo amissa rectitu/dine nāli inclinatus ē affectus p concupiscētiaz. ⁊ operatiua ðbilitata. ⁊ sicut ꝑatōne fidei ⁊ alia/rum virtutū ad potētias recipiētes. hñ pōt ꝯcedi. ꝙ habebāt quādam efficaciaz in statu illo quam post nō habuerūt. vnde bene pōt concedi. ꝙ ꝑm hāc cōparationē fide tūc purius ⁊ gerius adhere/bāt prime veritati. nec pp hoc necesse ē. ꝙ fides ⁊ alie virtutes ꝑm se ꝯsiderate eēnt tūc maioris effi/cacie ꝗ̄ nūc. Si aūt loquamur de visiōe fidei. pt dici. ꝙ q2 visiua iterior nullatenus erat obnubi/lata luculētior fuit ꝗ̄ sit mō. vnde clara fuit tūc ⁊ sine enigmate. ⁊ ꝗ̄tum ad hoc. vt vult hugo. fi/des tūc erat maior ⁊ efficacior. nō tñ vt ē virtus siue hītus virtutis. ¶ Ad aliud qḋ obijcit. ꝙ albꝰ ē quod ē nigro impermixtius ⁊c̄. dicēdū ꝙ effica/cia meriti ex pluribus venit. s. ex difficultate ope/ris ⁊ prōptitudine volūtatis. ex magnitudie cari/tatis. ⁊ ꝯsequentr aliaꝝ virtutū. difficultas. n. ope/ris multū valz ad meritū vt i opibus superogati/uis. quoꝝ quedā efficacitr disponūt ad augmētuz gr̄e. ⁊ p ꝯsequēs ad augmētū meriti. i aliquo aūt vt i martyrio augmētat gr̄a ⁊ meritū. Silr prō/ptitudo etiā volūtatis plurimū facit ad meritum. quātūcunqz enim sit gr̄a in homie. nisi sit volun/tas gr̄e ꝯsentanee. nunꝗ̄ elicit opera meritoria. ⁊ quāto magis volūtas gr̄e subiacet ⁊ conformat. tāto fructuosius homo i opibus meritorijs exer/cet. ꝓmpta. n. volūtate ⁊ hilari opantes. plus me/rent ꝗ̄ illi q minus sunt huiusmodi. pp hoc dicit hilarē datorē diligit deus. ij. Corin. ix. Magnitu/do caritatis efficacissime facit ad meritū. q2 ꝑz il/lius ꝗ̄titatē attēdit remūeratio ꝓmij substātialis. pondus eīm amoris opa meritoria facit eē pō/deris ⁊ valoris. Quātū ergo ad primā ꝯditōez scz difficultatē efficaciores sūt virtutes nūc ꝗ̄ tūc fuerūt. nunc eīz magis ipugnat ⁊ ipugnādo ꝓbat ⁊ examinat virtus ꝗ̄ tūc sicut pz i exercētibus se in opibus superogatiuis. ⁊ maxime i martyribꝰ ꝗ̄tum ad scdaz ꝯditōez. s. prōptitudinē volūtatis efficaciores fuissent virtutes i merēdo tūc ꝗ̄ nūc. quia volūtas tūc continua fuissz in bonis operi/bus deo placētibus sine retardatōe. nūc aūtē siue ex fatigatōe siue ex surreptōe frequent cessat a bo/nis operibus. ⁊ nocuis intendit ⁊ inutilibus. tum pp difficultatē ad bonum. tum pp pronitatem ad malū. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ meritum magis erat impermixtuz in statu innocentie ⁊c̄. dicēdū. ꝙ hoc est ex eo. ꝙ voluntas non est ita prōpta ⁊ consentanea gr̄e sicut fuit tūc. pp grauitatē carnis conuicte ⁊ pronitatē ⁊ concupiscētie ꝛcte. potest ergo concedi. ꝙ ꝑm ꝙ efficacia merendi venit ex prōptitudinē volūtatis. sic erāt gratuita tūc effi/caciora ꝗ̄ nūc. ¶ Ad aliud qḋ obijcit. ꝙ liberꝝ ar/bitriū magis obediebat gr̄e ⁊c̄. Jam pz rñsio. q2 dictuz ē. ꝙ quātuz ad prōptitudinē voluntatis. ꝙ idē dicit in re. ꝙ obediētia prōpta. libe. arbi. effi/caciores erāt tūc virtutes ad merēdum ꝗ̄ nunc. Ex his tamē non sequit. ꝙ gratia ⁊ virtutes erāt ꝑm se maiores ⁊ efficaciores ꝗ̄ sint nūc. ¶ Ad il/lud quod obijcit. ꝙ naturalis rectitudo erat tunc magnuz expedimētum ⁊c̄. Jam pz responsio. q2 ex illa naturali rectitudine erat volūtas prompta ⁊ consentanea gratie. ⁊ licz ita sit ꝙ efficaciores erāt virtutes. non tamen ex hoc sequitur. ꝙ ipse ꝑm se ⁊ sua propria voluntate erant tunc effica/ciores ꝗ̄ sint nunc. vt ex dictis pz.

Questio. xcviij. de illumina/tōe sciē pri/mi hominis.

Dicto ð passibi/litate primi hoīs de ꝑlis ꝓpa/gatōe ⁊ de adiutorio gr̄e. se/quit ꝯsequentr ingrere de illu/minatōe scie. Querit ergo de cognitōe siue scia primi hoīs scz cuiusmōi sciam siue cognitōem habuit in pri/mo statu. Et primo de cognitōe ꝗ̄tuz ad tps. Se/cūdo quātuz ad cognoscibilia.

Membrum primum.

Querit ergo. vtruz ꝯditus statiz habuit scietiā siue cognitiōem ꝑfectā. an perfi/ciēdo studio ⁊ disciplina. puenit ad il/laz. Qḋ primo mō videt sic. vt habet ab aug. sup Geñ. ad lit. Primus homo ꝑfectus ꝯditus fuit ꝑm corpus. ⁊ in ea ꝑfectōe quā cōpe/tebat habere i virili etate. sed multū decuissz ho/minē talis perfectōis ꝑm corpus fuisse i tenebris ignorātie ꝑm animā. ergo cū nihil creat imediate ab optimo cū nota indecētie. relinquit. ꝙ cōditus fuit perfectus in sciētia. perfectus dico ea ꝑfectōe quā requirebat perfectio anime ꝑficiētis corpus huius. ¶ Itez hugo de sacra. sicut quātum ptinet ad ꝑfectionē stature ⁊ etatis humani corporis. pri/mū hominē ꝑfectū factū credimus. ita quoqz ꝗ̄/tum ad animā cognitionē veritatis ⁊ sciētiā cam dilataxat que prime perfectōi ꝯgrita fuit perfectā mox cōdituz accepisse putamus. ⁊ ad illaz nō stu/dio ⁊ disciplina aliqua p īterualla tēporis profe/cisse. sed simul ⁊ semel ab ipo sue cōditōis exor/dio. vna ac simplici diuine inspiratiōis illumina/tōe illā pcepisse. hoc idē habet a magistro ij. sen. xxiij. di. Cōtra Job. xxxiij. cōsumpta est caro mea. Glo. primus hō añ peccatū neqz stultꝰ neqz sapiēs fuit. ¶ Itez distiguit nā āgelica ab aīa hu/

mana. qr illa creata ē plena formis. hec aūt nata
ē in corpe pfici. vnde fcā est sicut tabula rasa. Si
igit aīa ade ɔdita ē plena cognitōe ꝛ multitudine
formaꝝ. ergo videt. ꝙ anima eius nō sit eiusdem
spēi cū animabus alijs. ¶ Itez duplex ē rōnalis
creatura angelica ꝛ humana. angelica nā in om
nibus eius suppositis fuit ꝓdita eadē siue ɔsimili
illustratōe sciētie ꝛ cognitōis i suo exitu in eē. om
nes eī angeli in sui conditōe prediti fuerūt pfe/
ctione sciētie. a simili videt de humana creatura.
ꝙ in oībus suppositis debuit eē predita cō simili
illustratōe scientie ꝛ cognitōis. ꝛ ita omnes ho/
mines debebāt i ortu primo eē sapiētes. ergo cū
posteri ade in ortu suo sunt ignorātes ꝛ studio ꝛ
disciplina per tēporis interuallū ꝓficiāt. videt ꝙ
similr fuit de illo. Rūsio. ꝙ adā ab exordio sue
conditōis sicut vult hugo ꝛ magister sent. hēbat
sciētie complemētuz. ꝛ hoc ɔueniebat. tuz ꝓpter
compatione ipsius ad pricipiū suum ab ipso co/
lēduz. tum pp comparatione ad genus ex ipso ꝓ
pagāduz. tuz pp compatione ipsius ad genus ani
maliū ab ipso gubernādū. Primo ergo ẜ ɔpara-
tionē ipsius ad suū pricipiuz decuit fieri sciētia cō
pletuz. Si eīz decet deū opa pfecta facere. quāto/
magis ipsuz natura decuit facē pfectuz. ꝛ quātuz
ad eius premiū. ꝛ q̄tuz ad eius bn̄ eē. ẜ ꝙ exi/
gebat status nature. q origo omniuz siue generis
ꝛ quodāmodo ē finis oīum. ꝛ qr factus erat ad
deuz colēdum. leges diuinas scire d̄buit. ẜ qua/
ruz obseruationē posset deo placē. ꝛ i via moruz
recte ābulare. Scdo p ɔparatione ad genus hu/
manū ex ipsa ꝓpagāduz. si. n. ipse ɔditus ē. vt q̄si
eēt paterfamilias i tota domo padisi terrestris. ꝛ
optime sedet sapiētia ꝛ sciētia i gēitoribus vt exē
pla ꝓbeant posteris recte ambulādi ꝛ sequēdi se.
indubitāter decēs fuit. vt deus hoiem primū to/
tius hūani generis pīem pricipiū ꝛ seminariū ẜ
possibilitatē nature ꝛ exigētiā eius facere i cogni
tione pfectum. Tertio p cōpatione ad genus ani/
maliū regēduz hoc ipsum decēs erat ꝛ idoneuz.
Si eniz deus hoīez ꝓposuerat ceteris bestijs ꝛ ani
malibus vt ad nutū eius cetera obedirēt. sicut nō
decet sapiētē dn̄m curā reꝝ suaꝝ stulto guberna/
tori cōmittere ẜ prudēti. qm̄ accept⁹ ē regi minister
itelligēs sicut dr̄ i ꝓuer. xiiij. sic nō decuit deū fa/
cere hominē nō itelligētē ẜ itelligētē cognoscētē.
vt sciret qd vnicuiqz expediret. qd ꝛ fecit. cuius
signū ē. ꝙ adam oībus nomīa iposuit. ꝛ hoc fuit
eius nomē ꝙ adam prīo nomīauit. qd certe recte
facere nō potuissz. nisi omniū naturas ꝛ ꝓprieta
tes a prima ɔditōe cognouissz. Vn̄ hugo idcirco
ipe creator nō a se aut ab angelo aliquo singulis
quibusqz aīalibus. sed ab hoīe nomīa formari
voluit. vt manifeste ostēderet. ꝙ singulorūz nām
ꝛ vsum ꝛ officia. ex insita sibi hō rōne agnouit.
Que eniz pp illuz creata erāt ab illo regēda ꝛ dis

ponēda erāt. ꝛ idcirco hoꝝ oīuz deus illi ꝛ scie
tiaz tribuit ꝛ ꝓuidētiā reliqt. sup oēs has rōes ē
rō ex pte status. qr cū hō i statu suo debēt eē rect⁹
ꝛ expediēs i actibus affectus vt n̄ claudicaret. ex
peditus ꝛ rectus eē d̄buit i ɔsideratōibus intelle/
ctus. hoc aūt ē p sciētie cōplemētū. ꝛ sic vt rōibus
ꝓdictis appet. decebat sapiētiā diuinā facere ho/
minē in sciētie ɔplemēto. ¶ Ad illud qd prīo obij
cit ɔ̄ hoc p glo. que dicit. ꝙ primus hō neqz fuit
stultus neqz sapiēs. dōz ꝙ itellectus glo. nō ē illū
caruisse sciētia vel sapiētia añ peccatū. ꝛ post pec
catuz fuisse sapiētē. ẜ itellectus ē ipm q̄tuz ad cō/
sideratōez actus peccati. ꝛ ad comissionē eiusdē.
neqz fuisse sapiētē neqz stultū. sapiētē nō: qr hoꝝ
obseruatione nō cauit sibi. stultū nō: qr nō igno/
rans peccauit. ꝛ hoc videt ex verbis gl. que sūt.
hic nota cum añ peccatuz neqz sapiētē neqz stultū
fuisse. neqz sapiēter neqz stulte peccasse. sapiēs eīz
est q obseruatōe peccati agēda vel vitāda nouit.
stultus vero q seruādā vel vitāda ignorat. ¶ Ad
hoc qd obijcit. ꝙ natura angelica distiguit ab aīa
hūana p hoc. ꝙ illa creatura ē plena formis ꝛc.
dōm ꝙ hec itelligētia angelica ē plena formis. ꝛ
de natura illius ē. eo. n. ꝙ non ē nata vniri alicui
corpi. non ē nata in corpe pfici. neqz p ꝓgressum
a cognitiua exteriori ad iteriores. ꝛ ab iteriorib⁹
ꝓximis ꝛ medijs ad primā simplr ꝛ supremā. i
cognitōem exteriorē puenire. ẜ pficit q̄tuz ad co
gnitionē actu plenitudie sciētiaꝝ i sui ɔditiōe im/
pressaꝝ. Qd aūt aīa ade fuit ɔdita in plenitudine
specieꝝ. hoc non fuit illi nāle siue ex sua nā. sed ex
gratia supaddita. s. gratis data. vn̄ hoc non facit.
ꝙ aīa ade sit eiusdē speciei cuz nā angelica ex sui
nā: sed aīa ade ex grā supaddita. Neqz hoc iterū
facit animaz ade alterius nāe q̄z sunt alie aīe. sicut
eīm neqz arbores que statiz i sua ꝓductōe fuerāt
plene fructibus. fuerūt alterius spēi q̄z ille que ꝓ/
cedunt mō ẜm tēporis diuturnitatē ꝛ varietatē.
¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ angelica nā in omnibus
suppositis fuit ꝓdita ɔsimili illustratōe sciētie ꝛc.
dicēduz ꝙ nō ē similis compatio primi hominis
ad alios. que ē āgeloꝝ adinuicē. primus hō erat
origo ꝛ principiū seminariū omniū hominū. ꝓ
pter quod cōueniebat ipm creari perfectū q̄tum
ad ea que reqrit pfectio nature. ꝛ q̄tū ad corpꝰ
ꝛ q̄tuz ad animā sicut supra tactū ē. ꝓterea vt ex
dictis pz. plures sunt rōes. quare primus homo
creari debuit in ɔplemēto sciētie. quaꝝ nulla ē. ꝙ
creati ab ipso debebāt in ɔsimili ꝓcreari comple
mento. vt iā inuenti.

Mēbrum secundum.

Equit de cognitione primi hominis
quātum ad cognoscibilia. tam de co/
gnitione creatoris q̄z de cognitōe cre
ature. Sed quia supra tactum est de

cognitōē creatoris q̄tum ad illā que ē fidei:que ē cum cognitiōe enigmatica vbi determinatū est. q̄ nō habuit illā que est enigmatica. inquirenda dē cognitione creatoris quatuor. Primū est. si cognouit deum i specie siue facie ad faciē. Secūdum est. si cognouit [illegible] cum speculo creature. Tertium si profecisset [illegible] cognitione. Quartū. vtrum possz in cognitione errare.

Articulus primus.

D primū quo querit. si cognouit deūz in specie siue facie ad faciē. Q̄d sic videt. Dicit. n. hugo de sacra. cognouit creatorē suū nō eā cognitōne quā modo accedētibus absens fide querit. sed eā que tūc p pn̄tiam ɔtemplatōnis scilicet manifestus cernebat: sz cernere deū manifestū ē cernere eū facie ad faciē. ¶ Itē exo. xxxiij. loquebat dn̄s ad Moysen facie ad faciē sicut solet homo ad amicū suum: sz multo excellētior fuit status ade añ lapsum q̄z status moysi. ergo videtur si videbat a moyse facie ad faciez. q̄ fortiori rōne ab adā. Si dicit. q̄ illa visio fuit i subiecta creatura. Contra. numeri. xij. palaz et nō per figuras et enigmata deum videt. ¶ Item sicut habet a dama. et alijs orthodoxis. Adā nō solū fuit ɔstitutus in paradiso corporali: immo et in spūali q̄tum ad mētis delitias. vn̄ deo fruebat sicut dicit damas. sed frui deo ñ pōt quis nisi videat eū in specie. ergo etc. ¶ Itē adā ante lapsum deūz in se et imediate amabat. ergo si ita facilis ē intellectus ad cognoscendum. sicut affectus ad amandū per naturā. videt q̄ sicut deum in seipso amabat. ita et in seipso videbat. ¶ Item ois recta aīa desiderat deū videre in se. ergo adā i illo statu hoc desiderabat. Sz vt habet ab aug. de ciui. dei. adā in padiso quicq̄d volebat facere poterat. ergo si volebat deū videre. poterat eum videre et vidit. ¶ Itē aug. xiiij. de ciui. dei. c. x. in paradiso non deerat quicq̄ q̄d bona voluntas adipisceret. ergo cum visionē dei in se adipiscitur bona volūtas etc. ¶ Itez mēte humana nihil deo ppinquius ē maxime quādo est imunis ab omni culpa et pena. sed talis fuit mens ade añ culpā. neqz oculus mētis aliquā habebat nubē obscuritatis. ergo videt q̄ in ipm deūz imediate poterat figere aspectū. quod ē videre deūz i se. ergo etc. Contra. exo. xxxiij. Nō videbit me homo et viuet. hoc intelligit de vita animali. sed adam ante lapsūz viuebat vita aīali. ergo videre deum nō poterat. ¶ Item Jo. j. deū nemo vidit vnq̄ nisi vnigenitus etc. Si ergo nullus vnq̄ vidit deū et maxime ante aduentū xpi. ergo nec adā. ¶ Itē visio dei in specie ē tota merces. ergo qui visionē dei habz in se. habz totā mercedē seu plenaz: et qui hoc habz plenā gloriā habet. nullus talis pōt cadere. ergo si adam cecidit etc. ¶ Item lux increata pfecta delectatiōe delectat aspiciētes. ergo si adā illā summā lucem aspexisset. pfecte i ea delectatus fuisset. ergo nunq̄ ab [illegible] auerti consensisset. ¶ Itez status vie et status patrie sunt distincti. ergo pari rōne et visio vie et visio patrie. sed adā fuit viator ergo non videbat visionē patrie que est visio dei in se. ¶ Itē quedā sunt media ad idē generaliora. s. talia cognoscēs sup cognoscibile hz potentiaz q̄tum ad illud p q̄d cognoscit. intellectus creatus nō pōt sup lucē increatā in se quantūcūqz eleuet p grām. q2 illa semp i infinitū excedit. ergo īpossibile ē q̄ oculus interior siue intellectus ipsaz lucē increatā videat in seipa. ¶ Itē cognoscentis ad cognoscibile [illegible] esse pportio. et maxie in cognitiōe i qua ē magna delectatio. Sed ergo illius lucis summe respectu itellectus nostri ē excessus īproportionabilis. et tantus vt per nihil additūz posset [illegible] pportionari. quin semp excedit illū et in infinitūz. videt q̄ nunq̄ intellectus noster posset lucē illā ɔtemplari. Rñsio. ad predictoꝝ intelligentiā notandū. q̄ fere oēs posuit cognitōem quā habebat adā de deo: mediā fuisse inter cognitōem status miserie et cognitionē status glorie. Sed i medio ponēdi multa ē differētia. quidā aūt innitētes auctoritatibus male intellectis et rōnibus sophisticis dixerūt. nunq̄ in se fuire in sua essentia videri. nec in via nec in patria. sui mentes errorē [illegible] verbū Cris. dicēns. ipm qui deus ē nō solū pphe. sz nec et angeli i vident. similiter et alijs ɔsimilibus auctatibus male intellectis. putātes q̄ deus imediate et i sua eēntia videri nō posset. ppter īproportionabilitatē lucis increate ad oculū mētis create. sz dicunt q2 deus p quasdā luminosas influētias siue lugubratiōnes. i. paruas luces videri hz in statu vie. et i statu innocētie videbat. et i statu glorie videt. et i his influētijs dicūt deum i his statibus videri magis clare et minus clare. s̄m q̄ deus magis se oculo create mētis vult ɔtemꝑare et clarioribus theophanijs ondere. Sz ista positio heretica ē nec īmerito. q2 ē plane ɔtra sacrā scripturaz. Nā prima cor. xiij. dicit. tūc cognoscā sicut et cognitus suz. Et. j. Jo. iij. videbimus eū sicuti est. et alie multe sūt ɔsimiles auctēs q̄bus error iste ē reprobandus. Si aūt videant alique auctēs eē p illis oēs exponēde sūt q2 loquunt de cognitōe ɔprehensionis qua dr̄ aliq̄d cognosci totalr. hac aūt cognitōe deus sibi soli cognoscibilis ē. et et ɔ̄ rōez ē. cum aīa pfecte ñ possit pfecte qescere donec ipsam lucē increatā videat in seipa. ¶ Itē alij dixerunt. q̄ deus a purgatis mētibus ñ solū i patria sz et in statu innocētie et i statu vie in seipso videri hz. nec ē differentia nisi i gradibus. q2 clarius et pfectius in statu glorie videbit. et minus pfecte in statu innocētie. et minime i statu nature lapse. dīs aūt istoꝝ graduū venit ex hoc. q̄ aīa i statu glo-

rie ē oīno a sarcina corpis absolutā. aut oīno h3 corpus spūale. qd nullo mō impediat ipsā3 quin possit imediate i deū tēdere. ꝛ fm totū suū posse. In statu vero nature lapse. q2 h3 corpus corruptibile ꝛ aīale. ipedit ꝛ aggrauat ex terrena inhabitatiōe. ne possit in ipsam lucē intēdere pfecte. In statu vō nature istitute medio modo se habebat. q2 corpus ade, ꝛ si nō eēt subiectū necessitate moriēdi ꝛ possibilitati. erat tñ indigēs alimonijs ꝛ oportebat regimē ꝛ vegetatōe3 sui corpis aliqñ occupari. ꝛ iō nec a deo excellēter fruebatur primꝰ hō deū sicut sācti fruent i gloria. nec a deo exiliter sicut viri sancti fruent i pñti miseria. hanc aūt potentiā ex auctoritatibus aug. voluit elicere cu3 dicit i lib. de trini. viij. q ē3 in pñti vita pōt hō notiorē habere deū q̄3 fratrē. ꝛ docet i eodē p ꝯuiti veritatis ꝛ bonitatis intueri deū. ꝛ ēt alibi dr. a purgatissimis mētibus cernit. hec aūt potētia nō ē sustinēda. q2 auctoritatibus sanctoꝝ nō ꝯsonat. dicit. n. dyo. in li. de mistica theologia. q excellētissimus modus ꝯtēplandi ē ignote ascendere. q2 nec ipse moyses deū valuit videre. ꝛ iō introductꝰ dr fuisse caliginē. vñ dyo. vocat eos idoctos. q dicūt se nosse eū q posuit tenebras latibulū suū, ꝛ c. Aug. viij. de trini. veritatē ipā3 q̄ creata sūt nō pōt intueri. ꝛ loquit de cognitōe i via. Et greg. dicit. q quātūcūq3 mens i ꝯtemplando pfecerit. nō puenit ad ꝯtuitū dei. ꝛ cōiter doctores i hoc ꝯcordāt. intelligētes illud qd dicit apls. q q̄diu sumus i hoc corpe peregrinamur a dño. ꝛ p fidē ambulamus nō p spem. ij. coꝝ. v. Unde sique auctoritates id dicere inueniant. q deus ab homine videt in presenti ꝛ cernit. nō sunt intelligende q videt in sua essentia. s3 q in aliquo effectu interiori cognoscit. nisi fortassis i his qui rapiuntur sicut estimat fuisse in paulo qui quadā specialitate priuilegiata statu3 viatoꝝ i via supergrediunt. vbi nō aliquid agunt s3 solum agunt. ¶ Alij aūt ponunt. q in patria videt deus imediate ꝛ plene siue perfecte q̄ntum ē ex parte videtis. in statu miserie mediate ꝛ diminute. In statu innocētie medio modo. s. imediate ꝛ diminute, diminute dico, in statu innocētie. q2 plena visio ꝛ pfecta ē plena ꝛ pfecta remuneratio: que adhuc nō cōpetebat meritis primi hominis. imediate aūt, q2 nulla3 habebat velamē, interpositōe3. ꝛ hoc vident sentire verba aug. dicē. q cognouit hō creatorē suū. nō ea cognitōe qua nūc deus a credētibus ꝛ c. vt supra. per hoc q dicit. s3 ea qua tunc p pñtiam ꝯtemplatōis scienti manifestus cernebat in spiritualem nullū fuisse velamē ex pte ꝯtēplantis. quia tunc ē ꝯsentio ꝯtēplati quodāmodo in ꝯtēplatione. q̄n nullum velamē ex parte ꝯtemplātis impedit. q̄n templū templo ꝯiungat. ꝛ hoc idem vult magister. iiij. lib. sen. dist. j. c. triplici aūt, dicens. homo qui ante peccatum deu3 sine medio videbat per peccatū a deo abijt. nō ē ergo intelligendū q hō i statu innocentie videret deum i sua essentia sine facie ad faciē. s3 in quadā claritate nō obnubilata. in qua quidē claritate longe manifestius apparuit ꝛ cernebat deus. quasi i speculo ꝛ enigmate. vnde illa euidētia visionis i quandā certitudinē scientie inducebat fm hugo. Tenendū est ergo. q cognitio i statu innocētie media ē inter cognitionē status glorie ꝛ status miserie. sicut ꝛ locus paradisi medius ē inter hāc valle3 miserie ꝛ patriā celestē. ꝛ quēadmodū paradisus terrestris plus se tenet cū terra q̄3 cu3 celo. sic ade cognitio siue status innocētie plus se tenet seu ꝯformius ē cognitiōe status pñtis q̄3 futuri. Unde i solo statu glorie videbit dns imediate i sui substātia, vnde rōnes iducte p illa pte ꝯcedēde sunt. q aūt in statu innocētie videbat deus mediāte aliquo ꝛ c. infra dicet. ¶ Ad illud qd primo obijcit cōtra hec patet responsio ex dictis. ¶ Ad illud exo. loquebat deus moysi facie ad faciē. respōsio fm glo. interlinea. que ē manifesta visione. ꝛ alia glo. dicit fm opinionem populi loquit scriptura. qui putabant moysen loqui ore ad os cū deo. cū per subiectam creaturā quasi per angelū ꝛ nubē ei loquebat ꝛ appareret. Nā eius substātia nec hoīum nec angeloꝝ quisq̄3 sicut ē videre potuit. ¶ Ad hoc qd obijcit de illo. numeri. xij. palā ꝛ nō per enigmata ꝛ c. dicendū q ē videre palā in via ꝛ i patria. ꝛ ē differēs visio hec ꝛ illa. quod sic p3. Est aūt videre tripliciter per enigma. i. per similitudines obscuram, ꝛ hoc visione corpali. Secūdo per figurā. i. per formā a materia. ꝛ si nō a cōditionibus materie abstractā. ꝛ hec visio p imagine3. i. per formā spiritualē que dicit imago. q2 ductiua ē in aliud cuius ē forma vel species. Tertio modo ē, videre visione intellectuali. ꝛ ē visio intellectualis: cū aliquid mēte cōspicimus. nō p imagines. s3 sicut habet in ꝓlogo apoca. Sic aūt videre ē videre palā in via. fm q possibile ē. Uidere aūt per speciē. hoc ē videre sine medio ipā3 lucem spiritualē per speciē que ipsa ē. est videre in patria palam. vidit ergo moyses deū palā. i. visione intellectuali. ¶ Si obijcit q vidē aliqd visione intellectuali, ē videre aliqd sicut ē. ergo moyses vidit deū sicut ē. hoc ē per speciē. dicendū q ē videre sicut ē duobus modis; vno mō p speciē ꝛ hoc mō neq3 moyses neq3 primus hō vidit deū. Alio mō p effectū. ꝛ c. vbi glo. nō intelligere illū pñtē3 aīe. nō p imaginē aliquā. s3 p aliquā influentiā que ē ab ipso solo ꝛ imediate. vel manifestatōe alicuius veritatis. vel illustratiōe alicuiꝰ claritatis. vel ex aliquo incōstricto effectu. ex q euidenter cognoscit bōitas vel sapiētia dei efficiētis vel operātis, ꝛ hoc mō poterat vidē deū sic ē. ¶ Ad hoc qd obijcit. s. q fruebat ꝛ c. dōm. q est fruitionis ꝛ patrie. Primus homo in statu illo fruebat

bat deū fruitōne patrie q̄ requirit visionē sine spe-ciez. sed vie. mō in pfectiore q̄ iusti post lapsum: q2 pfectius adherebat deo nullo existēte impedimēto diuisionis in ipso qd̄ reuocaret vel retardaret ipm ab adherētia pfecta. ¶ Ad illud quod obijcit. q̄ amabat deū imediate ₇c̄. dōm qd̄ nō ē simile. amor eniz sicut vult Bernar. multo plus se extendit q̄ visio. sola eniz estimatiōe sequit dilectio. ₇ ipse etiā dicit i libro de amore dei. q̄ vbi deficit itellectus ibi pficit affectus. Et rō huius ē. q2 visio ē solūmō rei psentis. s3 delectatio nō solūmō rei psentis. s3 ē absentis. preterea. visio huiusmodi nō dicit qualēcūq3 modū cognoscēdi. sed modū cognoscendi cōpletū. Dilectio vero ₇ pfecta potest esse ₇ imperfecta. iō q̄uis imediata sit dei dilectio in via: non tamē oz. q̄ visio siue cognitio sit imediata. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. q̄ desiderabat videre deū ₇c̄. dicendū. q̄ desiderabat videre deū eo modo. quo rō recta dictabat. non eniz dictabat rō recta eū in statu illo debere desiderare illā visionem que ē p speciez. que ē pfecta merces bonoꝝ. s3 illa q̄ itellectualis dicit. qua reficiebat ₇ delectabat fm̄ q̄ statui illi cōpetebat. hac ergo visionē desiderabat videre deū in statu illo. q2 que ē per speciem desiderabat videre i statu glorie siue vltime beatitudinis. ¶ Et p hoc pz respōsio ad aliud qd̄ sequit. q̄ in padiso non aberat quicq3 qd̄ bona volūtas adipisceret ₇c̄. q2 bona volūtas dicit illa q̄ ē ordinata fm̄ dictamē rōnis recte. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. q̄ i statu illo nihil erat ppinquius mēte humana ₇c̄. dōm. q̄ re vera nihil erat ppinquius iuxta qd̄ exigit ppinquitas status nāe. q2 nihil fm̄ esse nāle erat ppinquius. nō tn̄ erat in illa ppinquitate quā requirit status glorie. vnde erat i ppinquitate quadaz pmouēda nihilominus ad ppinquitatē vlteriorē. erat eniz in silitudine gratie. sed pmouēda erat ad deiformitatē glorie. in qua nō solū aspiceret diuinū assensū. s3 etiā ipsuz diuinū desiderium. illa autē ppinquitate in qua erat adā in illo statu nō potuit aspectus mētis illius imediate figi i lucē eternā. ¶ Ad duo vltimo obiecta pro alia pte. quia illis medijs pcludit deū in nullo statu videri per speciē siue fm̄ essentiaz. respōdendū est. ₇ primo ad illud qd̄ obijcit. q̄ cognoscens habz potentiaz super cognoscibile ₇c̄. dicenduz. q̄ anima [illegible] videndo deuz nō agit in deuz. vnde nō est necesse q̄ sit potens super cognoscibile. Unde sicut visio materialis potius est i suscipiēdo q̄ in agendo. ₇ maxime cū vidit lumē vel luminosuz. q2 tunc videt [illegible] se in meismittēdo. ita est in pposito. ¶ Ad illud qd̄ subiungit. q̄ itellectus creatus nō potest in lucē increatā que est infinita. dicenduz. q̄ licet lux illa sit infinita: tn̄ q2 est in ratione finis ad quā [illegible] ad suū optimuz ordinatus est, intellectus humanus. potest in illā sicut pceptibile siue possibile in suū finez. nō tn̄ in eā tanq̄ in infinitū. sed in eā tanq̄ in finē. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q̄ cognoscētis ad cognoscibile debz esse pportio ₇c̄. dicendū. q̄ in visione dei nō requirit pportio quātitatiua scz q̄ntitatiz ad infinitatē. sed sufficit cōformitas similitudinis expresse. fm̄ cuius maiorē ₇ minorez pticipatiōnē erit ordo in gradibus premiorū in gloria. pportio autē requirit vbi excellētia rei visibilis ostēdit vel obtūdit. Unde aliqui posuerūt videri deū p mediuz deducens siue ptemperans. ne pro excellentiā lucis obtunderet acies itellectus. ₇ potius deijceret q̄ sensificaret. sed hoc ponere nō ē sanuz. nec habz rōnem. q2 lumen illud potius est saluatiuuz q̄ corruptiuū. vnde excellentia in nullo obest. sed potius pfert. ₇ pax ₇ gaudiū. ₇ lux illa superat omnē sensum. iō bonitatis vndiq3 cōplētur. ₇ nihil aliud querat. s3 potius absorbeatur ipsa nostra intelligētia ab eminētia lucis sicut ₇ ipsa nostra affectio a torrente voluptatis. Utrum adam cognouit deum per speculum creature.

Articulus secūdus.

D scdz quo querit. vtruz adaz cognouit deuz per speculū creature. Qd̄ sic videt. q2 alius est status vie. alius status patrie. ₇ silr modus videndi alius ₇ alius. sed modus vidēdi qui ē patrie ē sine medio. ₇ modus vidēdi qui ē vie ē per mediū. medium autez illud nō est aliud q̄ speculū creature. ergo ₇c̄. ¶ Itē damā. ij. lib. hūc posuit in padiso ₇ intellectuali ₇ sensibili. i sensibili eniz sup terrā dictabat corpaliter. spūaliter cū angelis cōuersabat ₇ diuinis itelligentijs ₇ his nutriebat nudus simplicitate. ₇ artificialis vite ad solum cōditorē per creaturas inducebat. ₇ eius cōtemplatione voluptabat. Cōtra. visio [illegible] speculū ē per mediū. tunc autē nihil erat deo piunctius vel imediatus anima humana. maxime q̄ntū ad illā ptez qua ptemplabat deuz: maxime in statu illo. i quo nō erat nubes vel velamē aliqd̄ in anima de merito peccati. ergo anima seipsa speculabat deuz. nō manuductōe speculi alicuius. ergo ₇c̄. Hoc idez innuit per verbuz magistri. iiij. sentē. di. j. dicentis. homo ante peccatū sine medio deū videbat. ¶ Itez quāto aliqd̄ expssius representat aliqd. tanto manifestius ducit in cognitōez illius. ₇ quāto minus minus. s3 aīa hūana siue homo expssissime deuz repsentat. ₇ maxime quātum ad mētem. qua imitat deuz. que est expssissima imago eius. ergo manifestissime ducit in cognitionez eius. ergo seipso luculētius videret deuz q̄ manuductōe alicuius creature. maxime si esset oino absq3 velamine ₇ obnubilatōne. quas contraxit ex corruptōe carnis. qualis fuit anima ade i illo statu. ergo si quāto est status nobilior. tanto iungi-

alius videt deus. ⁊ tanto assurgit oculus mentis ad modū videndi altiorē ⁊ pfectiorē. videt ꝙ in illo statu tam nobili oculus mētis primi hois assurgebat ad minimū illuz ꝓ posse suo. q̄ fuit nobilior ⁊ pfectior. ⁊ ita non ꝯuertebat se siue delectabat ad videndū deuz ꝑ creaturas iferiores. ergo ⁊c̄. ¶ Itē habet ab Ansel. in monolo. qui dicit. certū est q2 per illud magis ad cognitiōz eius accedit. qđ illi magis ꝑ silitudinē ꝓpinquat. quicqđ enim īter creata ꝯstat illo esse liberius. id necesse ē esse mā pstantius quapropter id qđ ꝑ maiorē silitudinez plus monet ⁊ iuuat mētez indagātē sūme mēti ꝓpinquare. ⁊ per excellēciorē creatā essentiaz. plus docet quid de crēte mens ipsa debeat estimare. ꝓculdubio. itaqz tāto altius creatrix essentia cognoscit quāto per ꝓpinquiorē sibi creaturā indagat. Ex hoc videt. ꝙ si primus homo vl quicūqz alius ꝯuertisset se ad iferiora se. ad deuz speculandū elongasset se ab eius cognitiōe. qđ est inconueniens i statu illo. Respondēdū. ad euidentiaz eoꝝ que hic quesita sunt. Nota. ꝙ multiplex ē visio: quedā est eniz fidei. quedā itellectualis siue ꝯtemplatiua. quedā ꝑ apparitionē i creatura. quedā ꝑ apertā visiōez. Prima est grē cōmunis. scđa ē grē excellentis. tertia gratie specialis. quarta est gratia ꝯsūmantis siue pfecte. distinctio eniz istoruz modoruz sic habet. omne qđ cognoscitur cognitiōe itellectiua. cognoscit per aliquid psens intellectui. ⁊ dico hoc psens ſm ꝙ vocat Aug. qđ presens ē intellectui ad videndum. psens vero itellectui potest eē per manifestatōez factam per ꝟbum. per effectū. ꝑ signū. per speciē. psens autez fit deus intellectui ꝑ manifestatiōem factā per verbuz in visione fidei. per verbuz dico duplex scz expressiōis vocalis ⁊ inspiratiōis. i. exterius ⁊ interius. ꝙ aūt deus sit trinitas ⁊ vnus. hoc ego credo dei filio q̄ hoc enarrauit ⁊ predicauit. ⁊ spiritusancto q̄ hoc inspirauit. ꝙ eniz credim⁹. debet augēri sicut dicit Aug. de vtilitate credendi. Per manifestatōem autez in effectu sit psens in visiōe cōtēplatiua siue speculatiua. ꝑ hoc eniz ꝙ deus est psens. i effectu proprio videt aīa deuz. nō in sua essentia vel specie. sz i aliquo effectu gratie siue influētie quā in se ꝑ experiētiā sentit ⁊ hoc visione ꝯtemplatōnis siue speculatōis. que tāto ē euidētior. quāto effectū diuine grē magis sentit in se hō. vel quāto ē melius scit ꝯsiderare deū in exterioribus creaturis. Per manifestatōez in signo sit psens itellectui in visiōe apparitōis. hac visione vidit abraā deū qñ tres vidit ⁊ vnuz adorauit. Gen. xviii. Hec apparitio solet fieri in subiecta creatura. que ipsuz deuz glorificat. ⁊ sic spūssanctus apparuit i colūba. Mat. iij. Per manifestatōem in ꝓpria luce sit psens itellectui i visione aperta siue ꝑ speciē qua videt deus facie ad faciē. Preter hos modos videndi

deū quī sūt a grā. est modus quidaz nālis. s. ꝑ speculū creaturarū. nālis dico. q2 cognitio existēdi deū nāliter inserta ꝑ hunc modū in actu pducit. dicit eniz dama. oibus cognitio existendi deū ab ipso naturaliter inserta ē. cognitio autem ista siue visio duplex est. s. ꝑ ꝯsideratōez ⁊ relucētiaz dei in imagine. ⁊ ꝑ ꝯsideratiōem ⁊ relucentiam in vestigio. vnde hugo de sacra. Ratio humana duplici iuestigatōe deū ꝯprehēdit. ptim videlicz in se. ptim in eis q̄ extat extra se apertissime tñ ꝯ speculū aīa siue mens rōnalis ⁊ efficacissime ducēs ad deū cognoscendū. Vnde Ansel. i monolog. sicut sola ē mens rōnalis iter oēs creaturas q̄ ad eius inuestigatōnez assurgere valeat. ita nihilominus eadē sola ē per quā maxime ipsamet ad eiusdē inuētōem ꝓficere queat. oibus sūt his modis cognouit primus hō deū añ lapsū. ꝙ visione hac vltima pz ꝑ ꝟbuz Damā. supradictuz ꝙ visiōe fidei pz ex supradictis in qōne de fide illius. ꝙ visiōe itellectuali siue cōtēplatiua habet ab Augu. sup Gen. ad lit. ⁊ in glo. super illud. iij. Gen. Cū audisset vocē dñi deambulātis ⁊c̄. dicit eniz ibi fortassis itrinsecus effabilibus: vel ineffabilibus modis deus illis antea loquebat sic angelis imutabili veritate illustrās mētes eoꝝ. vbi ē itellectus nosse simul quecūqz ꝑ tēpora nō fiūt simul forte inquam sic eis loquebat. ⁊ si nō tanta pticipatōe diuine sapiētie quāta capiūt angeli ꝓ humano modulo minus. sz i ipso genē locutōis qđ visiōe apparitōis. Habet ꝯsequēter in eadez glo. Aug. vbi dicit. ꝙ dei deambulātis vocez audierūt. nō nisi ꝑ creaturā factū ē. ne suba inuisibilis ⁊ vbiqz tota. que ē patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti corporalib⁹ sensibus ⁊ tꝑali motu apparuisse credat. oibus ergo modis ptactis illo solo excepto q̄ ē ꝑ spēz vidit deū. ¶ Ad illō qđ primo obijcitur ꝯ hoc. ꝙ visio per speculū ē ꝑ mediū. ⁊ nihil erat mediū īter deū ⁊ animā ⁊c̄. dicēdū. ꝙ huiusmodi i mediatio non īpedit visio nē ꝑ speculū. q2 videre deū ꝯsiderādo se est videre ꝑ speculū. q2 ipsa mens siue speculū est. vnde Ansel. in mono. aptissime ipsa rōnalis sibimet eē velut speculū dici pōt. in qua speculat vt ita dicā imaginez eius quē facie ad faciē videre neqt. Preterea. lz ipsa mens ſm essentiā suā sit ꝯiunctissima deo. tñ inquantū est speculās deū in se vel ꝑ se. est aliquid quasi mediū. q2 ipsa vt ē imago ducēs aīaz speculantē ⁊ dirigentē in deū. Preterea. hoc argumētū nō valet. aīa adeo ipsa speculabat deuz nō ergo manuductōne alicui⁹ creature īferioris. q2 vt pz ex dictis ⁊ ꝑ speculū ꝙ ē vestigiū ⁊ ꝙ ē imago. vr deus a creatura rōnali. ¶ Ad illō qđ obijcit ꝑ ꝟbū magistri sen. dicētis. homo añ peccatū sine medio deū videbat. dicēdū ꝙ multiplex ē mediū ſz multiplicitatē stat⁹ humani. Est eniz mediū ꝯferens. ⁊ ē mediū impediēs. Mediū con

ferens ē duplex.s.disponēs ⁊ deducēs.mēdio di sponēte videt deus i patria.q2 anima i patria me diāte deiformitate ⁊ influētia glorie. disponet ad hoc. ꝙ clarissime possit deū i seipso videre. dei formitas.n.glorie sufficiēs ē dispositio.ꝙ ad hoc ꝙ anima deū in se possit videre medio ꝯducēte. videbat deus in statu nature ꝯdite ⁊ in statu na ture lapse.in vtroq3 eīm statu p speculū creatura ruz ducebat anima ad cognitōem creatoris. sed in statu nature ꝯdite nō erat mediū īpediens sed velamē siue tenebra peccati.,sicut i statu nature la pse. In statu vero inocētie videbat deus p specu luz clar.nulla.n.erat in aīa peccati nebula. In sta tu vero miserie vi p speculū obscuratū,ppter pec catū primi hoīs. ⁊ ideo nūc videt p speculum ⁊ in enigmate. enigma eīm sicut dicit Aug. est si militudo obscura. ¶ Ad al id qd obijcit. ꝙ mens siue anima humana expressissime deū repñtat ⁊ manifeste ducit in cognitionē dei ⁊c. dōm.ꝙ sicut melius ⁊ manifestius declarat diuina potētia sa piētia ⁊ bonitas.ex conditōe gubernatōe ⁊ sustē tatione eoꝝ ex quibus est reperire imaginē dei. ⁊ in quibus ē repire vestigiū. qm declarat ex cō ditōe gubernatōe.sustētatione.eorūz que sunt ad imaginē dei alijs nō existētibus.ita pfectius ⁊ ma nifestius ducit mens in cognitōem dei p speculuz creaturaꝝ que deū representāt per imaginē ⁊ ve stigiū.ꝙ duceret per speculū eoꝝ que sūt ad ima ginē tm̄.vnde primus homo vidēdo deū p vtrū q3 speculū iperfectiorē ⁊ manifestiorē assurgebat cognitionē.ꝙ si totuz p alteꝝ vidisset. ¶ Ad illud qd obijcit ad idē per Ansel.patz rñsio. Ad id qd addit.ꝙ conuersio mētis ad speculādūz deum [redacted] creaturas iferiores.ē elōgatio quedā a pfectiori cognitōe.dōm ꝙ hoc nō est veꝝ. imo potius est ꝓgressus vlterior in cognitōe.speculatio eīm dei ē per relucētiā in vestigio nihil subtrahit illi que est per relucētiaz in imagine.imo addit ad illā. ꝙ ex hoc luculētius cognoscit diuia potestas.sapiē tia ⁊ bonitas vt tactū ē.

Articulus tertius.

a De tertiū supposito. ꝙ primus homo quātuz ad creatorē perfectus ꝯditus est in sciētia vt determinatū ē.querit si stetisset.vtrū ꝓfecisset i cognitōe quā tum ad creaturas. Qd sic videt. per iterualla tē poꝝ ꝓfecisset ad gratiā ⁊ [redacted] gr̄a. alioquin peior eēt sua cōditio ꝙ̄ nostra.cū nos multiplici meri to crescamus i gratia.ergo pari rōne per iterual [redacted] tēporuz ꝓfecisset [redacted] rerū noticia. ¶ Itē aut adaz sciebat que vētura erant aut nō sciebat. Si sic er go presciuit lapsuz suum. ⁊ quid ex illo posteris suis erat euenturū.qd plane apparet eē factū. Si futura nō cognoscebat. ⁊ reruz nature variantur in tempore. ergo multa incipiebat cognoscere [redacted] temporū variatione. ergo ꝓfecisset in cognitiōe. ¶ Itez si adā omnia viderat nec oīa audierat. esto ergo ꝙ videret aliquā rem quā prius nō vi disset.cū videre sit cognoscere sicut itelligere. vi det ꝙ sicut necessario sequit.si icepit itelligere in cepit cognoscere. simil'r si incepit videre incepit cognoscere. si ergo multa sensibilia vidisset que prius nō viderat.videt ꝙ multa didicisset sensi bilia per tēporis interualla. ¶ Item si homo ste tisset. aut vnus homo sciret voluntatē ⁊ cognitio nē alterius.aut nō. Si sic ergo frustra egeret ser mone.si nō.ergo cuz posset ab alio edoceri. vi det ꝙ in statu innocentie multa discere potuisset.

Cōtra in illa felicitate prima nō defuit homini primo ꝙ habere volebat vt̄ Augu. de ciui.dei. xiiij.,nec aberat quicq̄3 quod bona voluntas adi pisceret.ergo habebat omnē substātiā quā hēre volebat ⁊ sciētiaꝝ perfectionē. ergo nō erat i vo luntate ꝓficiēdi.ergo nō ꝓfecisset. ¶ Itē ꝓfecisset per tempoꝝ iteruala.nisi fuisset in volūtate ⁊ spe proficiēdi.sed dicit ꝓuer.xiij.spes que differt af fligit animā.ergo [redacted] fuisset [redacted] spe proficiēdi per tē poruz iteruala. ⁊ spei dilatio nō ē sine afflictiōe. afflictus eēt in statu illo.quod nō ē verū. ¶ Itez si profecisset per temporū iteruala hoc ꝯtigisset. vl' per doctrinā. vel per inuētionē. quecūq3 eīm sci mus vt dicit phs aut addiscēdo aut inueniēdo sci mus.sed nō doctrina. non est eīm verisimile īmo rationi dissonū.ꝙ aliqs successisset illi cuius do ctrina profecisset. ergo profecisset inuentione.sed hoc esse nō posset sine sollicitudine ⁊ pena.que in statu illo nō fuisset. ergo ⁊c. ¶ Itez cōditus fuit i perfectōe corporali cōpleta. ⁊ completiōe tanta vltra quā nō profecisset. a simili videt de cōple tione anime.quātū ad ea que sūt nature.siue i que potest natura.sicut enim cōditus fuit in perfectiōe corporali in quā potuit natura in illo. ita vt vide tur in perfectōe anime i quā potuit natura in illo ergo nō ꝓfecisset nec p doctrinā neq3 p inuētōeꝫ. ¶ Itē quicqd hō addiscit. addiscit mediante via sensus memorie ⁊ expiētie. ⁊ ita ab iferiori ⁊ ab exteriori.si ergo hō i statu inocētie didicisset. [redacted] ife riora ⁊ exteriora ad pfectōez venisset.s3 talis or do nō ꝯgruit nāe institute ⁊ bn̄ ordiate.s3 solū la pse.cū oī creature pesset. videt ergo ꝙ nihil sensi bilis in statu illo ꝓfecisset. Rn̄sio ad ꝓdictoruz intelligētiā ē notādū.ꝙ ꝓfectus sciētie triplici via pōt ꝯsiderari.vel a pte scibiliū. vel a pte modo ꝝ sciēdi.siue cognoscēdi. vel a pte maioris habilita tis in cognoscēdo fm̄ primū modū loquēdo itel ligēduz ē.ꝙ quedā sunt res que fiunt cursu nāli. quedā que fiūt cursu mirabili siue supnaturali.q̄ daz q̄ fiūt cursu volūtario. fm̄ ꝙ declarat Ansel. In eaꝝ ergo reꝝ cognitōe q̄ fiūt cursu nāli.nō ꝓ fecisset adā q̄tū ad noui hitus acq̄sitionē. accepit eīz sicut habet ab aug. ⁊ a mgr̄o sen.a sui exordio

oīum genez rez plenā noticiā. ꝓficere tn̄ potuissz q̄tum ad aliū modū cognoscēdi τ q̄tuz ad ꝑfectiorē habituz sciēdi. q̄tuz ad aliū modū dico ꝙ ꝓficere poterat. q̄ꝛ qđ nouerat simplici noticia cognosci poterat experiētia. qđ nouerat itellectu cognoscere poterat τ sensu. ꝓficere etiā poterat q̄tum ad maiorē habilitatiōnē q̄ꝛ ex frequēti cōsideratōe rez quas nouerat. ꝓmptioꝛ fuissz τ paratioꝛ ad iudicādum de eisdē. quaꝝ habebat cognitionē ꝑ habitū innatū. τ lz primus hō nō haberet tarditatē hebetudis ꝑꝑ aggrauatōnē corporis corruptibilis: hēbat tn̄ spūs ei⁹ velocitatē tardiorez siue minorē ꝓpter corpis aīalis vegetabilitatē. τ sic in cognitōe rez naturaliū adā quodāmodo ꝓfecisset. quodāmodo minime si stetisset. In eaꝝ vero rez cognitōe que fiunt cursu volūtario τ mirabili siue supnaturali. simplr ꝓficere potuisset. nō soluz q̄tum ad modū cognoscēdi. sz etiā inquirēdo nouā cognitionē. nec mirū q̄ꝛ ad hoc vt cognosceret diuina misteria idigebat supna illustratōe. ad hoc vero ꝙ cognosceret secreta alterius idigebat ipsius detectiōe. Nec talis ꝓfectus statui innocētie derogabat. Nā etiā beati angeli in cognitōe diuinoꝝ misterioꝝ τ humanoꝝ secretoꝝ proficiūt. ꝓpter qđ dicit Ephe. iij. vt innotescat pricipibus τ potestatibus ꝑ ecclesiā multifoꝛmis sapiētie dei. τ sic pꝫ rn̄sio ad ꝓpositā q̄ōnē. q̄ꝛ si homo stetisset ꝑ tempoꝝ īterualla in cognitōe ꝓfecissz. ¶ Ad primū qđ obijcit̄ ꝫ hoc. ꝙ nihil deficiebat primo homini qđ valebat τc̄. dicēduz ꝙ hoc veꝝ ē q̄tuz ad tūc tpis i quo volebat. semꝑ eīm hēbat ꝙ volebat hēre tpe illo quo volebat. sz hoc nō impedit quin vellet hēre aliquid tpe ꝯsequēti qđ defuit illi tpe precedēti. ¶ Ad illō qđ obijcit̄. ꝙ spes que differt̄ affligit animaz τc̄. dicēduz ꝙ secus ē de dilatōe spei nature lapse τ in statu nature cōdite. licz eīm dilatio spei affligat in statu nature lapse. nō sic fuit in statu nature cōdite. cuius ratio ē. ꝙ nihil tūc ꝯsiderabat q̄tuz ad rem ꝯsideratā. nec quātū ad tēpus assecutōis desiderati. nisi frm dictamē rōnis recte. τ ꝓpter hoc siquid tūc sperabat̄. q̄ꝛ assecutio sperati nō appetebat̄ an̄ tēpus assecutiōis eiusdē. iuxta qđ dictabat rō illud foꝛe assequēdum. nulla fuissz afflictio ex spei dilatione. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ neq̄z per doctrinā neq̄z per inuētionē ꝓfecisset. dicēdum ꝙ extenso nomie doctrine eo modo quo addiscimus a magistro exterioꝛa. sz ꝙ dicit aug. in li. de magist. τ etiā a quocūq̄z detegēte nobis secreta mētis sue ꝓfecisset ꝑ doctrinā. similr foꝛte per inuētionē profecisset. Nec fuissz illi sollicitudo inueniēdi penalis sicut nec laboꝛ indictus eidē in paradiso. Dicit eīz Augu. sup Gen̄. viij. ad litt. credibile est hominē in paradiso positum vt operaret̄ non laborioſe sed delitiose. Similr potest dici ꝺ sollicitudine inueniēdi. qđ magis fuissz illi ad voluptatē τ solatiuz q̄ ad fastidiū τ penā τ propter facilitatem inueniēdi τ delectatiōnē in inueniēdo. ratōi eīm consonū est ꝙ sine difficultate peruenissz ad noticiā quā tunc quereret. tum quia rerū naturas τ potestates cognosceret ꝑfecte. tum ꝓpter ingenij excellētiā qua ipm̄ ꝯditum fuisse nō dubito. ¶ Ad hoc quod obijcit̄. ꝙ conditus fuit in ꝑfectiōe cōpleta corpoꝛali vltra quā natura nō processisset τc̄. dicēduz ꝙ non ē simile de ꝑfectione corpoꝛis quātum ad staturā. τ ꝺ ꝑfectione anime quātum ad gloꝛiā. quia eniz anima ad similitudinē totius sapiētie facta. omniū in se similitudē gerit vt dicit aug. de anima τ spiritu. nūquā peruenit̄ ad statum cognoscēdi quātum ē de sua natura. anteq̄ omnia videat in eo quē vidēdo omnia videt. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄. si ꝓfecisset hoc fuisset ꝑ processum ab īferioꝛi τ ab exterioꝛi τc̄. pōt dici. ꝙ hoc nullus ponit inconueniēs. nā cum hēret intellectuz fantasticū. non fuit incōueniēs hac via ꝓcedere τ puenire ad aliquoꝝ ignotoꝛuz noticiā. Vel potest aliter dici. ꝙ illa ratio nō cogit. quia sicut vult augusti. in. vi. musice. obiectum exterius nō agit in animā. nec ipsaz perficit sed ipsa anima seipsaz mouet occasione ab exterioꝛi accepta. τ infoꝛmādo seipsaz magis agit in obiectum q̄ agatur ab ipso. τ hoc fuisset in adaz multo foꝛtius τ nobilius q̄ sit post lapsum. Unde ratio illa nō cogit. ꝙ adam nō potuisset respectu eoꝛum que cognoscebat nouū modum cognitionis acquirere.

Articulus quartus.

a D quartū quo querit̄ vtrū potuisset i cognitōe errare siue decipi. Qđ sic videt̄ Gen̄. iij. dixit mulier. serpēs decepit me. sz ꝯstat ꝙ mulier nō ꝯsensit serpēti nisi q̄ꝛ estimauit verū ēē qđ dixit. ex quo ergo an̄ ꝯsensum nō peccauit. videt̄ ꝙ anteq̄ peccaret ꝺcepta fuit. ¶ Itē aug. sup Gen̄. ad litt. τ habet̄. ij. sen. di. xxij. adam putauit vtrūq̄z posse fieri. vt τ vxoꝛi moꝛē gereret. τ ꝑ penitētiā veniaz hēret. sed cōstat ꝙ illud fuit falsuz. q̄ꝛ ꝙ dicit per penitētiam veniam hēret. intelligit̄ de venia. non que ē peccati moꝛtalis sed venialis. quod pꝫ ꝙ post dicitur inexptus diuine seueritatis in eo falli potuit. vt veniale crederet ēē cōmissuz. τ constat ꝙ hoc credidit anteq̄ peccaret. ergo τc̄. ¶ Itē in ij. li. sentē. dicit magister. xxi. di. ꝙ mulier nō horruit serpētē. q̄ꝛ cum nouerit creatuz eē. a deo officiuz loquēdi adeo accepisse putauit. sz constat ꝙ hoc fuit falsum. ergo τc̄. ¶ Itē si adam stetisset dormiuisset vtiq̄z τ habuissz alias opationes. ergo cū somnū sit ex naturali motu fumositatum τ sātasmatū circa oꝛganū fantasie. adam somniasset. sed i somnio similitudo rei accipit̄ ꝓ veritate. τ vbicūq̄z hoc ē. ibi ē ꝺceptio. ergo τc̄. ¶ Itē nāle ē ꝙ

ꝗcqd vꝫ sub angulo ⁊ quāto a remotiori vꝫ aliquid. tanto minorē generat spēm. ⁊ vꝫ sub āgulo acutiori. Uñ ita ꝑuus videret sol ipsi ade sicut ⁊ nobis. ergo sicut decipiꝫ sensus nūc in vidēdo ꝺ quātitate solis. ita vꝫ ꝙ deciperet sensus ade. ¶ Itē ponatur ꝙ aliquis āgelus vel hō asseruisset ei falsū ⁊ de secretis interiorib⁹. aut adam diceret ipz dicē falsum. aut nō. Si sic. tunc sciret occulta interioꝝ q̄ nosse est ꝓpriū solius dei. Si ñ sciret. ergo crederet ipm eē veracē. aut male iudicaret de ipso. ⁊ si crederet ipm esse veracem. crederet ipz dicē veꝝ. ergo deciperet. Cōtra aug. ꝟa ꝓ falsis approbare nō est nā hois instituti sꝫ pena dānati. sꝫ qñ quis decipiꝫ approbat veꝝ ꝓ falso ⁊ ecōuerso. ergo cū hec sit pena hois dānati. nūq̄ꝫ hoc cōtigisset primo hoi [illegible] ɔstitisset. ¶ Itē aug. in enche. ipe per seipm error aut magnuz in re magna aut ꝑuum in re ꝑua. tñ est semꝑ malū. sed in p̄io hoiē dum stetisset ñ potuit eē malū culpe nec pene. ergo si vbicūqꝫ ē ꝺceptio. ibi ē error aliqs. ibi magnus vel ꝑuus. in primo statu nō poterat decipi. ¶ Itē aug. in eodē. hic homines fallūt atqꝫ falluntur. miseriores quidē sunt cum mentiēdo fallūt. q̄ꝫ cū mentiētibus credendo falluntur. ergo vꝫ ꝙ vtrobiqꝫ sit miseria. licet maior i fallendo. ergo [illegible] statu primo non erat miseria. ergo ⁊c̄. ¶ Itē augu. ibidē. vsqꝫ adeo rationalis natura refugit falsitatem ⁊ quātum potest deuitat errorē vt falli nolint etiam quicūqꝫ amant fallere. Si ergo rationalis natura refugit errorē ⁊ deceptōꝫ. ⁊ hoc attestatur eius bonitati. videtur ꝙ natura rationalis in statu innocentie quando vigebat sine vicio corruptōis. s. maxime falli nolebat ⁊ deuitabat errorē. ergo si nihil ɔtigisset illi in statu illo q̄ deuitabat ⁊ nolebat. relinqꝫ ⁊c̄. ¶ Itē in statu illo oēs vires iferiores ⁊ ēt superiores subiecte erāt voluntati. alioquin non possꝫ quicquid vellet cuius contrariuz habetur ab aug. xiiij. de ciui. dei. dicente. in ꝑadiso ēt si nō oīa poterat añ peccatuꝫ quicquid tñ non poterat non volebat. ⁊ iō poterat omnia q̄ volebat. ergo si homo nolebat decipi vel assentire falso in statu illo. vꝫ ⁊ c̄. ¶ Item maioris indignitatis est falli in animo q̄ꝫ pati in corpore. Unde decuit xp̄m assumere passionem in corpore non deceptionez in aīa. sꝫ si adaz stetisset nulla fuissꝫ in eo corꝑalis passio. ergo multo fortius nulla fuisset in eo aīe ꝺceptio. ¶ Rñsio. ad predictā questionem respondent qdā ꝑ distinctionem talez. deceptio quedam est circa scibilia. quedam circa opinabilia. scibilia autem dicūtur illa que recta ratione comp̄hēdi pñt. sicut sunt illa de quibus sunt scientie liberales. opinabilia ꝟo dicunꝫ illa que nō hñt cognosci nisi ꝑ quādā ɔiecturā. huiusmodi sunt secreta mētis aliene. ⁊ futura ɔtigentia q̄ sunt a casu ⁊ fortuna. ⁊ libera voluntate. In primis aūt adam falli nō poterat. qꝛ oīuz ꝑfectā habebat cognitōez. In scōis autē dupliciter ɔtingit aliquē falli. aut qꝛ adhēt firma credulitate. aut qꝛ adheret q̄licūqꝫ estimatōe. Prima aūt deceptio vocaꝫ ꝓp̄ie error. ⁊ hec in primo hō stante nō fuisse. scōa ꝟo pōt dici opinio i qua ē acceptio sine pleno ɔsēsu credulitatis. ⁊ hec pōt dici estimatio falsa. ⁊ hoc potuit eē in adā i statu p̄io absqꝫ culpa ⁊ pena. maxīe cū ex huiusmōi estimatōe. nec icideret in peccatū nec icurrēt dāmum. Et ꝫm hanc distinctōꝫ videnꝫ posse dissolui rōnes ad vtrāqꝫ ꝑtez inducte. Nā rōnes ostēdentes ꝙ potuit decipi ɔcedi pñt de deceptiōe q̄ dꝫ q̄liscūqꝫ estimatio. Rōnes ad opposituꝫ ɔcedi pñt ꝫm ꝙ ꝺceptio dicit firmā credulitatē. vt ñ solum qs decipiaꝫ putādo falsum eē verū. sed ēt approbando falsum esse veꝝ vel ecōuerso. ⁊ talis est deceptio que ē error. Sꝫ qꝛ ista rñsio ñ plene satisfacit rōni nec ɔcordat sentētie augu. Aliter vt dicūt qdā vꝫ rñderi. dic̄. n. aug. in encħ. cū nihil aliō sit errare q̄ꝫ veꝝ putare qō falsū ē. vel qō veꝝ est ⁊ certū habere ꝓ incerto. incertū ꝟo pro certo. siue falsum siue veꝝ sit. idqꝫ tā sit in aīo deforme atqꝫ indecēs q̄ꝫ pulchrū atqꝫ decoꝝ eē sentimus. vel in loquendo vel i assentiendo est est. ñ nō. ꝑfecto ob hoc ipm ē vita misera ista qua viuimus ꝙ ei nōnūq̄ꝫ vt ñ amittaꝫ error ē necessarius. Ex hoc ꝟbo vꝫ. ꝙ aug. vocat errorē gnāliter oēm deceptōez. ⁊ illā dicit indecoꝝ ⁊ indecentē ⁊ ad vitā miseram ꝑtinē ⁊ in li. de vtilitate credēdi expresse dicit. ꝙ nullus error absqꝫ vicio pōt esse. propter hoc dicitur. ꝙ ⁊ si in statu innocentie alicuius nescientie fuisset imꝑfectio: nulla tñ i eo fuisset deceptio. deceptio enim vltra nescientiam addit iudicij obliquitatem. que in adam in statu innocentie non fuissꝫ sicut nec passio corporalis. ⁊ hoc potest itelligi sic. Sicut enim dupliciter contingit aliqd pati. aut passione itrīseca aut passione illata ab extrinseco. sic ɔtingit aliquē ꝺcipi dupliciter. aut ita ꝙ ipse seipm ꝑalogizet. aut ita ꝙ ꝑalogizaꝫ ab aliquo. neutrū āt hoꝝ in adā fuissꝫ. sic̄. n. i eo nulla fuissꝫ passio intrīseca. qꝛ virt⁹ aīe regitiua perfecte suo corpori presidebat. ⁊ ipsuꝫ in statu debito conseruabat. vel propter aliquaꝫ aliam cāꝫ. sicut nulla fuisset deceptio veniens ab intrinseco. qꝛ iudicium ratōis omnibus viribus inferioribus presidebat. nec ipse in ɔtrium ratōi aliquo modo mouebanꝫ. sꝫ potius ab ea sufficiēter dirigebanꝫ. Preterea quēadmodū pati non poterat passione illata ab extrinseco. siue ꝙ nullus in tꝑe illo eēt q inferret siue qꝛ si adhesisset. diuina virtus eum ꝓtegeret siue ꝑ aliā cāꝫ sup⁹ tactam. Sicut etiam i statu illo nemo esset qui hominem circūueniret aut paralogizaret. Ad vnus quisqꝫ loquereꝫ veritatem cū proximo suo. aut si eēt diuine inspiratōis reuelatio siue per se siue ꝑ angelum ei manifestando. veritatē ne falleretur

subueniret.sicut virtus diuina succurreret ne in corpe lederet. ꝛ sic adaz stante nulla in eo fuisset deceptio nec ab itrinseco nec ab extriseco. ¶ Ad ea que ꝯ hoc obijciunt: rńdenduz est. ꝛ prio ad illa que obijciunt de deceptōe mulieris ꝛ falsa viri credulitate pōt dici ꝙ licet ꝓcesserit peccatum inobediētie. tñ illa ꝓcessit peccatū ꝓsumptōis siue supbie. cuius merito extinctus ē in eis oculus rationis. vt falsū eē vez estimaret. Unde aug. super Geñ. ad lit. ꝛ magister idē recitat in scdo sen. di. cens. nō ē putandū ꝙ homo deijceret nisi ꝓcessisset in eo quedā elatio ꝓmimenda. Et idē i codē. quō vbis tētatōnis crederet mulier deum se a re bona ꝛ vtili prohibuisse. nisi inesset eius menti amor ꝓprie ptatis. ꝛ de se supba ꝓsumptio. mulier eniz audita, platōe serpētis ō scipa ꝓsumpsit. ꝛ ita prio peccauit peccato supbie. sic ꝛ vir vt habetur ab aug. sup Geñ. cuius vba recitant i glo. sup illud. j. thimo. ij. adaz nō fuit seductus. sil'r. ij. li. sen. xxij. di. ꝛ ita excecati peccato supbie. mulier estimauit ꝑ comestionē assequi posse diuinaz excellentiā. ꝛ vir de trāsgressiōe mādati assequi veniā. ¶ Ad illud qđ obijcit per auctez magistri. ꝙ mulier putauit serpentē habere officiū loquēdi. dicēduz ꝙ aut talis putatio fuit i muliere post peccatū. qr aliogn nulla essz qđ. cū ante peccatū nō poterat esse in ipa muliere passio timoris. aut ñ fuit ante. nō putauit ꝙ hoc haberet officiū determinate virtute: aliqua sibi nāliter data. sed ab aliqua iacente virtute: diuina, puidentia pminēte. que res oēs gubernabat ꝛ regebat sicut creauerat. Unde mulier audiēdo serpētē loq nō pp hoc falsuz ꝓ vero approbauit. qr aliquē ibi virtutē latentez qua loquebat estimauit. ¶ Ad illud quod obijcit de somnio. dicēduz ꝙ in statu inocētie nō fuissz somniū ex ꝓpessione fantasiarū ꝫm ꝙ dicit Eccl. xxxiiij. sicut ꝑturiēs cor tuū fantasias patit ꝛ c̄. huiusmoi eiz somniū venit ex hoc. ꝙ vires inferiores nō sūt subiecte rōni. ꝛ corpus nō obedit spiritui. ꝛ si tūc fuisset somniū. hoc esset qr ab altissimo mitteret aliq̄ visitatio i qua hō nō deciperet sz potius illustraret. Preterea licz ibi esset somniū nō pp hoc eēt ibi deceptio. deceptio eim ñ ē sine vsu rōnis. q nō ē in somnis. ꝛ sic tūc eēt potius purgare deceptiōem fantasie q̄ ei ꝓsentire. potius. n. diceret i somnio homini somnienti tu somnias. q̄ diceret qđ vides ē veritas. ¶ Ad illud qđ obijcit ō visu. dicēdū ꝙ nulla fuissz deceptio. qr bñ nossz adā ꝙ res a remotiori minor eē apparet ꝛ quāte quātitatis distātie. quāta respōdet quātitas rei vise. ꝛ iō ñ iudicaret ꝫz apparētiā oculi tm̄. sz ꝑsata distantia medij ꝛ rei vise quātitate. ꝛ iō ñ falleret sz haberet rectū iudiciū ¶ Ad illud qđ vltio obijcit. dicēduz ꝙ vel adam manifesto signo deꝑhēderet mētiētē sibi peccasse qđ satis vr ꝓbabile, cū valde magna trāsmutatio facta fuerit in rōnali nā ꝑ cōmissiōez culpe. ꝛ tūc nō crederet ei in aliquo: nisi quatenus in alia rōne videret sibi fore credēdū. aut ñ nō deꝑhenderet eum peccasse. vbi sua nō sufficeret cautela. subueniret diuine, puidētie diligētia. que nec ꝑmitteret eū ledi in corpore nec falli in mente. dūmō eius ordinatōi ꝛ iperio obtpanter subiectus eēt. Licet aūt ad ꝓdictā qōnē sic posset ꝓbabiliter rńderi. minus rectū vr quibusdā sentire ꝑimos parētes i statu prio nō posse credē siue opinari. qđ erat vez eē falsū vel ecōuerso. tñ qr haberēt rerū noticiā ꝑfectā. nō tñ inotuit illis qcqd erat veritatis ꝛ virtutis i rebus ꝯditis: tū qr non erat illis datū videre ꝛ cognoscere secreta intellectuū: tū qr nō habuerūt intellectū deiformē: tuz qr auctates plures vident dicē. credulitatē falsaz ꝓcessisse primū peccatū hoīem qr falsa credulitas vr fuisse cā ꝓsumptiōis ꝛ elatōis i muliere. Unde eniz fuisset i [illegible] ꝓsūptio ꝛ elatio nisi vtrūqz credidisset vez fuisse qđ dixit serpēs. licz eniz vt haberi pōt ab aug. ꝛ vt ponit multi. nō credidit vbo serpētis: cū iudicio rōnis añ elatōez que cōprimēda erat: quedā tñ vr in ea fuisse credulitas sez per surreptiōem. ꝛ qr vbi nō potest eē surreptio credulitatis. pōt eē plena credulitas. videt ꝙ aliqñ peccatū poterat habere credulitatē plenā. Preterea nō videt aliqbus vez ꝙ dñs per inspiratōz vl per angelū semꝑ manifestaret illis veritatē in casu ꝓposito vel ꝯsili. eo ꝙ in tētatōe serpētis hoc nō fecerit mulieri. vbi maxime necessaria eēt huiusmōi manifestatio. qr eniz ñ inotuit qcqd erat virtutis ꝛ veritatis i rebus. nec datuz fuit illis cognoscere secreta itellectuū: itaz circa hec q̄ circa illa decipi potuit. ꝛ qr nō habuit deiformē intellectū. poterat in illo esse surreptio false credulitatis sine iudicio ꝛ collatiōe. Scdm hanc opinionē pōt dici. ꝙ primi parētes potuerunt decipi extenso noie deceptiōis. s. prout quis dicit decipi. qui qualicūqz estimatōe siue credulitate putat qđ est falsuz. sic autē errare siue decipi cōuenit existentes in statu inocētie. sic eniz errauerunt angeli ante casū suū. putātes beatitudinē eoruz semꝑ duraturā. Unde aug. xi. de ciui. dei. xi. c. si vere ꝑfecteqz beata vita nō nisi eterna est. nō erat talis illorum q̄qz defutura. ꝛ ꝓpterea non eterna siue id scirent siue nesciētes putarent. quia scientes timor ꝛ nesciētes error bonos esse vtiqz non sinebat. ¶ Ad illud quod primo obijcit contra hoc per illud aug. ꝙ approbare falsa veris ē pena hominis dānati ꝛ c̄. dicendū ꝙ aug. loquit de errore in moribus vt patet ibidē. loquit enim de duobus inflictis ꝓpter primuz peccatuz que sunt ignorātia agendoꝝ ꝛ difficultas. determinat eniz ibi ꝙ ꝑ peccatuz amisit homo scire bonuz ꝛ posse. dicit enim sic. Illa est pena peccati iustissima vt amittat quisqz quo bene vti noluit. cū sine

illa posset difficultate si vellet. i. ante vt qd sciens recte facere nō facit. amittit scire quid rectū sit. & qui recte facere cū posset noluit. amittit posse cū velit. Nā sunt re vera peccati anime duo ista penalia. ignorātia & difficultas. & prio approbare falsa p veris vt erret inuitus. & resistēte atq3 retorquēte dolore carnalis vinculi ñ posse a libidinosis opibus tēperare. nō ē natura instituti hois sz pena dānati. Ad aliud qd obijcit. q ipse error siue paruus siue magnus semp est malus &c. dōm q aug. ibi vocat errorē qñ pro vero approbat falsum. approbatio aūt iportat certā credulitatē & firmā estimatōem. Unde augu. in enche. c. xvij. quis error quāta possumus cura cauēdus sit. nō solū in maioribus verūetiā in minoribus rebus. nec nisi i rex ignorātia possit errari. non ē tñ ɔsequēs vt ɔtinuo erret quisquis aliquid nescit. sz quisqs existimat scire. qd nescit. p vo quippe approbat falsum. qd erroris ē propriū. & de tali itelligit augu. Unde subdit i enche. xx. c. verbo predicto. s. q ipe per seipm error &c. est semp malū. quis enī nisi errās malū neget approbare falsa p veris. aut iprobare vera p falsis. aut habere certa p incertis. Ecce euidēter pz q loquit nō de quacūq3 leui putatiōe siue estimatōne. sed de illa que approbat vera pro falsis. Ad illud quod obijcitur. q miseriores sunt qui fallunt q̄ qui falluntur &c. dicendū q augu. loquit de existentibus i statu psentis miserie. vt pz ex verbis eius. dicit enī sic. homies fallunt atq3 fallunt. nota q dicit hic & vt pz ex verbis aug. cū loquit de credulitate firma. qua falsū p vero approbat. sicut pz in pricipio illius capituli. nō aūt falsū qualicūq3 leui estimatōe siue opinione vex putat. Ad illud qd obijcit. q rōnalis natura refugit falsitatem &c. dicendū q hoc vex ē loquēdo de falsitate cognita nō suspicata. & hoc pz per verba ibidē posita que sunt quantū pōt deuitat errores vt falli nolint ēt quicūq3 amāt fallere. Ad illō qd obijcit. q volūtas in statu illo nolebat decipi neq3 assentire errori &c. dicendū q vex ē de volūtate deliberata & de huiusmodi volūtate intelligit illud aug. de ciui. dei. poterat omia que volebat. Preterea. sicut simul pñt stare iste nō vult peccare p se loquēdo. vult tñ facere opus vñ necessario peccat. Similiter ista duo pñt simul stare. iste nō vult decipi. vult tñ assentire illi vñ sequit necessario ipm decipi. sic potuit ēē i primis parentibus. q lz ñ mouerent aliqua rōne actuali voluntate ad assentiendū seipo decipi siue errare poterāt. nihilominus moueri ad assentiēdū alicui vñ decipent & assentire. Ad illud qd obijcit. q nulla fuisset passio i corpe si stetisset. ergo nulla deceptio in adā. dōm q hoc ñ sequit. corpus. n. imo potius aia pati potuit. vt. n. dicit ansel. corpꝰ pati ē aiā pati i corpe. añ pctm pjudicasset diuie bonitati. sz aiā qualicūq3 credulitate credere falsū eē vex i nullo pjudicat deo. q hoiem vel aiā cōdidit i aliqua pfectiōe i statu vltio pficiēdā. i. i gloria. imo ɔsonū videt diuine sapiētie. vt hois status ita distiguit q ista impfectio. s. pria qualitercūq3 decipi posset. sine culpa tñ i statu pfecto. i. vltimo ita pficiēdū. q nullo mō decipi posset. imo decepta mulier quodāmō ñ cognoscēdo dyabolū tentādo illā in spē serpētis. Preterea. possz in tali forma venisse q prsus ei fuisset occultus. exq̄ pz q decipi potuit i illo statu. Unñ hugo ne fraus illius oīo i illa eēt si nimis manifestaret in ppria forma venire ñ debuit ne manifeste cognosceret & nullatenus recipet. Itē ne nimis violenta esset eius fraus ñ prsus occultaret. & hoc simul si deꝰ eū tali fraude q̄ eū nō possz decipi pmitteret. iniuriā pati videret. Preterea si ē sile de passione corpis & credulitate aie. ppriā. n. cōditio corpis fuit subiectio oimoda aie. oīno. n. fuit subiectū aie a natura sue ɔditōis. ppter qd dū eēt subiectū & staret i sua natura. nihil debuit illi accidere quod eēt ɔ naturā. & ita nec passio aliqua. aie conditio ppria fuit libertas faciēdi vel nō faciēdi credēdi vel ñ credēdi vel eius ɔriūm. vñ aia rōne sue libertatis potuit hoc & illud credere. & qz nōdum inotuerūt oīa pfecta illi nec habuit deiformē intellectū. vtcq3 decipi potuit. nec sic declinasset terminos sue nature. nec statū sui q̄tuz ad pfectōez gr̄e quā habuit añ lapsū. qz ergo passiōis illatio erat ɔ naturā corpis. qualiscūq3 deceptio ñ erat ɔtra nām aie nec ɔ pfectōem gr̄e q̄tum ad statū i quo fuit añ lapsū. nō ē sile de corpis passiōe & aie deceptiōe. Non aūt negandū mihi videt q̄ stādo in gr̄a posset tantū in sciētia & gr̄a pfecisse. q aliquo mō decipi ñ possz. Ad illō aug. quo videt opinio pdicta ɔfirmari. s. cū nihil aliud sit errare. q̄ vex putare falsum &c. dicendū q idē est putare qd approbare. Aug. enī indistincte dicit qñq3 putare qñq3 approbare qñq3 estimare. nō. n. ē error nisi vbi ē approbatio. qd pz p aug. dicentē. siqs estimat scire qd nescit. p vero quippe approbat falsum. qd ē erroris ppriū. Ex hoc pz q error ppie loquēdo ñ ē sine approbatiōe. qz vt dictū ē. firmā dicit credulitatē. que ē quodāmodo cū iudicio & deliberatōe. hoc autē q̄ est falsi. aliqd deiformitatis & indecētie aggerat i aia. & ē semp cū vicio. Ad illud qd possz obijci de illo verbo aug. quomō verbū tentatōis crederet mulier deū se a re bona & vtili phibere. nisi inesset &c. & ita videt q possz decipi nisi pcessisset culpa. dicendū q hac tentatione ñ possz decipi. s. qua crederet deū qui ē summe bonus & summe liberalis. ppter eām suggestā illā fecisse inhibitiōem nisi excecata eēt peccato. posset tamen in alio eām qualitercūq3 credidisse factum. & ita aliquo mō decipi hec opinando & alioꝝ opiones

recitādo. vt prudēs lector vel auditor q ex pau
cis multa. ex pbabilibus vera sciuerit elicere: ve
ritati scz que ē in dictis assentiat. vel pfundiori i/
dagine ex opinatis ad veritatem assurgat.

Questio. xcix. de dn̄io pre sidētie primi hominis.

d Eterminatum est in ista parte de primo ho/ mine inq̄tum ē cōiunctus ex corpe ꝛ aīa. Et prio de passi bilitate nature. Scd̄o de plis ppagatiōe. Tertio de adiuto rio gratie. Quarto de illumiatōe sciētie. Sequi/ tur quinto scilz de dominio presidentie. Primo ergo querit̄ si presidebat siue dominabat̄ creatu ris vtentibus ratione. i. hominibus. Secundo si creaturis vtentibus tm̄ sensu. Tertio si creaturis carentibus sensu.

Membrum primum.

q Uod aūt dominabat̄ creaturis haben tibus rōnez. s. hominibus vr̄ sic aug. xix. de ciui. dei. xiiij. c. In domo iusti viuētis ex fide ꝛ adhuc ab illa celesti ciuitate peregrinātis ēt qui imperāt seruiunt eis quibus vident̄ imperare. neqz. n. dominādi cupidi tate imperant: sz officio cōsulendi. nec principādi su perbia sz prouidēdi misericordia. hoc naturalis ordo pscribit. ita deus hoiem cōdidit. Ex his ver bis aug. pz q ordo naturalis exigit. ꝛ deus ho/ minē ita cōdidit: vt vnus alij imperet ꝛ domina/ ret̄. sed siquis debebat dn̄ari hoc habebat maxie primus hō qui fuit principalis ꝛ paterfamilias i domo generis humani. ergo ꝛc. Item de di/ ctamine rōnis ē. q ordo ꝛ p̄sidētia sit in genere hominū. ꝛ q prioribus etate ꝛ origine ministrēt ꝛ seruiāt posteriores eisdē. hoc. n. dictat rō ordi nata q pater filio dominet̄ ꝛ filius patri seruiat. ergo i omni statu erat aliqs alij dn̄aturus. ꝛ ali/ quis alij seruiturus. ergo si stetissent primi parē tes ista lex cucurrisset. sz si aliqs debebat alij do/ minari hoc maxie debebat primus hō. ergo ꝛc. Itez in creaturis irrōnalibus aiatis ꝛ inaiatis vna alij dominat̄: suo mō dn̄andi. corpa. n. supce lestia dn̄ant̄ corpibus iferioribus. ꝛ vnū elemen tū alij dn̄at̄. ꝛ hoc habēt ab ordie nature. eo eniz q inequales sunt virtute ꝛ potestate. dn̄at̄. s. ma/ ior minori. a simili videt̄ q i genere hoiz ꝛc. in qbus natura ordinatissime regularet̄ si lapsa nō eēt. Cōtra Isido. ethimo. Ius naturale est cōe oium nationū. vt viri ꝛ femine cōiunctio. liberoruz successio ꝛ educatio. cōis oium possessio ꝛ oiuz vna libertas. si ergo oium vna erat libertas: nul/

lus alij dn̄abat. Itē aug. xix. de ciui. dei. xv. c. rōnale factū ad imaginē suā voluit nisi rōnibus dominari n̄ hoiem homini sz hoiez pecori. inde primi iusti pastores pecoꝝ magisqz reges homi nū cōstituti sūt. vt ēt sic insinuaret deus qd postu/ let ordo creaturaꝝ. qd exigat meritū peccatoruz. cōditio quippe seruitutis i re itelligit̄ iposita pecca ti. Itē greg. ꝛ habet̄ i glo. sup illud gen̄. ix. ter/ ror ac tremor noster: sic sup cūcta aialia. hō n̄ ra tionalibus sz irrōnalibus platus est nā. ideo dr̄ ei vt ab aialibus n̄ ab hoibus timeat̄. qz cōtra naturam supbire ē ab equalibus velle timeri. omēs ergo hoies natura equales genuit. ex hac auctoritate videt̄ idem qd prius. Responsio. q ē loqui de dn̄io sm̄ q cōmuniter dicit̄ dn̄ium: siue nomine extēso. ꝛ sic pōt esse dominiū prelatōis siue pre/ excellētie dignitatis. que est digna veneratione ꝛ obsequio. vel ratiōe originis. vel rōne priorita/ tis tēporis. vel rōe sciētie vel virtutis. ꝛ hoc mō loquēdo maiores a minoribus dn̄i appellantur. Et ē loqui de dn̄io sm̄ q pprie ꝛ specialius di/ cit̄ dn̄ium auctātis p̄sidendi. imo potius possidē di. eo mō quo dn̄s rei dicit̄ preesse eidē. sicut pos sessor possessionis. hoc mō duplici sumēdo dn̄i/ um dicit̄ seruitus respondēs. s. obsequiū reueren tie ꝛ libertatis. ꝛ ab hac seruitute nomie extenso dr̄ seruus. qui maiori se ex libertate ꝛ amore ob/ sequij exhibet honoris ꝛ ministerij. ꝛ ēt obseq/ um debitū ꝛ necessitatis. necessitatis dico cōditio/ nis scz seruilis. Hanc duplicē seruitutē vr̄ aug. distinguere gen̄. xi. ad lit. expōnēs illud verbum gen̄. iij. sub viri potestate eris ꝛ ipe dominabitur tui. dicens sic. quid ē qd dictum ē. ꝛ ad viꝝ tuum cōuersio tua ꝛ ipe dominabit̄ tui. videndū ē quē/ admodū pprie possit accipi. neqz eniz ꝛ an̄ pec/ cati aliter factum fuisse dicit credere mulierē nisi vt vir ei dominaret̄ ꝛ ad eū ipsa seruiēdo cōuer/ teret̄. Sed recte pōt accipi hāc seruitutē signatā que cuiusdā cōtradictōis vel cōditionis est potius q̄ dilectōis. vt etiā ipsa talis seruitus qua homi/ nes hominibus postea serui esse ceperūt. de pe/ na peccati reperiat̄ exorta. Ecce h̄ distiguit aug. duplicez seruitutē. scilz liberalitatis siue dilectio/ nis: ꝛ cōtradictionis siue violentie. Primo mō sumendo dominiū ꝛ seruitutē pōt dici q adam dominatus fuissz alijs homibus ꝛ illi serui eius. omni ergo ratiōi cōsonum ē q si stetissent filij eius ociosi fuissent sibi in exhibitione honoris ꝛ reue rentie ꝛ obsequijs corporalibus. vt si vellet cō/ medere i allatiōe fructuum ꝛ cō similibus obse/ quijs. sumēdo enim dominiū ꝛ seruitutē secūdo mō. neqz ipe fuissz illis dn̄atus neqz illi serui ei. huiusmōi. n. seruitutis cā ē peccatū. Un̄ aug. xix. de ciui. dei. xv. c. Nullus natura in qua deus pri us hominez cōdidit seruus ē hominis aut pecca/ ti. verūetiam penalis seruitus ea lege ordiat̄ que

nālez ordinē ꝯseruari iubet. ꝑturbari vetat. q̄ si
ꝯtra eā legez nō esset factū nihil eēt penali ꝭuitute
cohercēdū. Ecce ꝙ aug. hāc ꝭuitutē vocat pena/
lem. ad drām illius que est amoris ⁊ libertatis.
Auctoritates aūt qbus ostensuz est. ꝙ nō domi/
naret intelligēde sunt ꝺ dominio scđo mō sūpto
⁊ ꝭuitute similiter. ¶ Ad illud qđ ꝑmo obijcit.
ꝙ deus ꝯdidit hominē vt imparet. nō cupidita/
te dominādi sed officio ꝯsulendi ⁊c̄. dicēdum ꝙ
verbo illo nō exprimit hominē ꝯditū vt homi/
ni domineṫ. ꝓprie sumendo dominiū. sed notan
tur duo in oī statu ꝯuenire parenti siue ꝑlato re/
spectu inferioris. s. officiū instructōis. qđ notatur
cū diciṫ. officio ꝯsulendi. ⁊ ꝯdescēsus benignita/
tis qđ notaṫ cuz diciṫ. sed ꝓuidēdi misericordia.
ꝓbabiliter eniz ꝑsumiṫ. si stetissent primi paren/
tes: instruxissent filios suos saltē cuz essent puuli.
⁊ benigne prouidissent in his qbus rōne q̄ aia/
les essent indiguissent vt eniz supra dictum est. Et
dicit hugo illos q nascerētur ex primo hoīe fuis/
se nascituros eadē lege qua ⁊ nūc natiuitatē hu
manā ordinatam cernimus quos nascituros. ac
deinde ꝑ interualla tempoꝝ tam in sensu q̄ȝ in sta
tura corporalia incremēta accepturos. Prete/
rea instruēdi erāt ⁊ alendi vñ maioribꝰ illoꝝ in/
cūbebat officiū instruēdi ⁊ misericordia ⁊ beni/
gnitas ꝓuidēdi. ¶ Ad illud qđ obijciṫ. s. ꝙ ratio
dictat ꝙ posteriores ministrēt prioribꝰ ⁊ seruiāt
⁊c̄. dōm ꝙ verū est. sȝ nō seruiat coacto ⁊ penali
sed ꝭuitio gratis ⁊ ex dilectione exhibito. ¶ Ad
aliud qđ obijciṫ ꝙ ⁊ in rebus animatis ⁊ inani
matis est reperire dominiuz violentie ⁊c̄. dicen/
duz ꝙ homo ꝯditus fuit vt soli deo subditus eēt
⁊ ei imediate vniret. vnde hugo. bonū hoīs su/
pra hoīez erat. solus ille bonū hoīs erat. s. deus.
vnde q̄ȝdiu huic bono i ordine ꝯditiōis sue ꝑsi/
stit. imediate vigebaṫ. vñ solus deus homini do
minabaṫ. sed iusto dei iudicio demerito peccati
hō homini subditus ē. Unde aug. xix. de ciui. dei
xv. Prima seruitutis cā peccatuz est. vt hō ho/
mini ꝯdictōis vinculo subdereṫ. qđ n̄ fit nisi deo
iudicāte. apud quez n̄ ē inīqtas ⁊ nouit diuersas
penas meritis distribuē delinquētiū. Nō sic fuit
ꝺ rebꝰ alijs aīatis ⁊ inaīatis. sȝ dispōnis diue ꝓui
dētia ordīe ꝯgruo ⁊ ꝯueniēte pulchritudini vni/
uersi q̄dā erāt qbusdā superiores ꝟtute ⁊ alijs. do
minaṫ suo mō dominādi ⁊ agūt i illis eiꝰ occasio
ne ea q̄ minoris sūt ꝟtutis trāsmutanṫ. Uñ augu.
sup Gen̄. iij. ad lit. hn̄t oīa q̄ȝdiu sūt mēsuras nu/
meros ordines suos. que cūcta merito ꝯsiderata
laudanṫ. nec sine occulta ꝓ suo genē moderatōe
pulchritudinis tꝑalis ēt ex alio i aliud trāseūdo
mutanṫ. ordo ergo ꝟtutis i rebꝰ. Uñ ē ꝙ vna alij
dominaṫ hoc ē illis a nā. nō sic ē ꝺ hoīe. vñ nō ē
sile de dominio hoīs ⁊ aliaꝝ reꝝ. Duplici autez
rōe voluit deus. ⁊ ꝭȝ volūtatē suā ordinatissimā
disposuit. vt hō illius solius subdereṫ dominio.
Una sūpta ē ex ꝑte pricipij. ⁊ alia ex ꝑte finis. Ex
ꝑte principij ꝯditio ipsius hoīs ad exp̄ssam eius
imitatōez. i. ad imaginem illius. sicut. n. nihil fuit
mediū īter deū ⁊ hominē q̄ȝtū ad ꝯformitatez ⁊
imitatōnez i nā: sic disposuit dñi sapiētia. vt nihil
eēt mediū i debito obsequij vel ꝑsone. Preterea
solus deus erat bonū hoīs quē cultus obsequio
erat assecuturus. vt eiȝ diē hugo. hō ita factꝰ erat.
vt bonū eius solus ille eēt a quo erāt cetera oīa.
sub ipso facta sūt: nō vt iēis eēt eius obsequiū. sȝ
vt ex eis eēt eiꝰ obsequiū. ꝑꝑ qđ deus hoīez ꝯdi/
dit ⁊ instituit i libertate. vt nullius obligareṫ ob/
sequio. vt libere ⁊ expedite assequereṫ suū bonū
siue finē ad quē obtinēdū factꝰ erat. Sūt ergo iste
rōnes quaꝝ vna ē sūpta ex ꝑte pricipij ⁊ alia ex
ꝑte finis. ꝑꝑ quas ꝯgruebat hoīez nullius eē do/
minio subditū. q̄ȝdiu suo. i. deo vellet eē subditꝰ.
Aliter aūt ē ꝺ alijs creaturis q̄ sūt ꝯdite i maiori
distātia a deo. q̄ ad maiorē decorē vniuersi ꝯdi/
te sūt in distinctiōe quadā ꝑtātis ⁊ ꝟtutis. ⁊ ꝺ nā
sua actꝰ suos nō discernūt. sȝ ꝭm ipetū agūt q̄ erāt
maioris ꝟtutis q̄dā ꝑsidētia dominij alijs q̄ sunt
minoris influendo ⁊ agēdo subijciunt.

Membrum secundū.

Sequiṫ ingrere vtruz primus hō do/
minareṫ aīalibus. Qđ sic vr̄ Gen̄. j.
Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete
terrā ⁊ subijcite eam. ⁊ dominamini
piscibus maris ⁊ volātibꝰ celi. ⁊ vniuersis ani
mātibus q̄ mouēṫ sup terrā. ibi glo. ipsis dicit
vt habedi dominiū omniū creaturaꝝ in īferiori
ꝑte mūdi. ¶ Itē dama. Ex visibili creatura ꝯdi/
turus erat deus hoīez ꝭȝ ꝓpriā imaginē ⁊ silitu
dinē. sicut quēdā regē ⁊ pricipē oīs terre ⁊ oiuz
que sūt in ipsa. ex his pȝ ꝙ habuit dñiuz omniuz
aīaliū. Cōtra ille dominaṫ alicui rei cuiꝰ ē ipsa
sicut possessio possessoris. sȝ in p̄mo statu oīa erāt
cōia. sicut eniz dicit Isido. ꝭm legem nāe cōis est
omniū possessio. ⁊ omniuz vna libertas. ex q̄ er/
go in statu p̄mo currebat lex nāe ꝯdite. nihil erat
alicuius subiectū dñio. ¶ Itez velle habere aliq̄
que nulli vsui vel officio sūt violenti deputata. ⁊
ita ex ꝯsequenti nullius vtilitatis. eidē ē culpe cu
piditatis vel curiositatis vel alicuiꝰ alteriꝰ vicij. q̄
nullo mō erant i statu illo. ergo primus hō nihil
voluit habere in statu primo qđ nō eēt deputatū
alicui vsui vel officio. ergo nec habuit. sed aīalia
nulli vsui vel officio erāt deputata ergo eius nō
erat possessio. ergo nec ille dñs ⁊ ita nō domina
baṫ. ¶ Item oīo indomabili nullus pōt dñari. sȝ
multa genera animaliū erāt huiusmōi. multa. n.
sūt que nulla frequētia hominū vel studio doma
ri pñt. ergo nō dominabaṫ cuilibȝ. ⁊ ita n̄ dñā/
baṫ oī aīali. ¶ Item Gen̄. ij. adduxit ea ad adam

vt videret quid vocaret ea. ibi glo. augu. et supra
[illegible] ex. ix. sup gen̄. ad lit. nō sicut venatores vel au
cupes nec visionis vox de nube facta ē. quā rō/
nales aie intelligēt solent. hanc. n. nāliter nō itelli/
gunt bestie sed aues [illegible] ministeria āgeloꝝ. q capi/
unt in v̄bo eius quid q̄n fieri debeat. ex hoc v̄bo
vr̄ q̄ aialia non erāt dn̄io vel imp̄io p̄mi hois
subiecta. qz [illegible] hoc nō necesse fuiss; q̄ per ministe
ria angeloꝝ adducta eēnt. ea. n. que p̄ huiusmōi
misteriū solēt fieri. et mō mirabili fiebāt et supra
humanū posse erāt. sed si fuissent humano impe/
rio subiecta. sine angelico auxilio potuiss; ea cō
gregasse. ¶ Itē non oia que erāt i ipso p̄io hoie
an̄ lapsum erāt illi subiecta. sic v̄ires nāles vi po/
te nutritiua digestiua et huiusmōi. que siue vellet
siue nollet. s; q̄ mouebat eaꝝ nā officia sua exer
cebant. multo fortius vr̄ q̄ aialia que non moue/
bantur s̄m dictamē rōnis. sed s; impetū nāe sue
que fuerūt in maiori difformitate ab ipso homie
nō erāt illi subiecta. ¶ Itē hiero. homini adhuc
ante peccatū non indigenti dedit deus dn̄ationez
aialiū. p̄sciebat. n. hominē adminiculo aialium
adiuuandū fore post lapsum. Ex hoc verbo vr̄.
q̄ nō fuiss; illi datū dn̄ium nisi ess; lapsus. ¶ Itē
habet in glo. super illud dominamini piscib⁹ ma
ris Gen̄. i. que ē talis. querit qua vtilitate hō do
minatū iter cetera aialia p̄cepat. et ad quos vsus
queue solatia sunt hec creata hoi si non peccaret.
non enim ad escam. sed herbe tn̄ et arboꝝ fruct⁹
primo ꝯcessa sunt. sed forte qz peccatuꝝ p̄sciebat
deus hoiem. et sic futuꝝ mortalē quē creauit im/
mortalem [illegible] primordialiter instituit. quib⁹ se iaz
mortalis poss; tueri. hn̄s ex his alimētū et indu/
mentū et laboris adiumentū. Rn̄sio q̄ primus
homo ante lapsum habuit dn̄ium. et hoc ꝯgrue
bat ꝯgruentia sumpta ex p̄te hois. et cōgruentia
sumpta ex p̄te aialium. ꝯgruebat. n. q̄ an̄ peccatū
hēēt p̄latiuā dn̄ationez ceteraꝝ creaturaꝝ huius
mūdi sensibilis. s; eam p̄tem qua factus ē ad ima
ginem dei. oib⁹ ceteris p̄cellebat. iustū nāqz erat
vt s̄m rōnē suo creatori p̄fecte obediēs. et ab ei⁹
obedientia nusq̄ꝫ p̄turbato vel irrōnali motu di
uertēs oia rōne carentia sub suo ꝯtinēt p̄latiuo et
impturbato atqz pacato imperio. Vn̄ et Jo. ꝯstā
tinopolitanus ep̄s dicit. ante peccatū oēs bestias
homini fuisse subiectas. q̄ aūt nunc hominib⁹ no
cent. pena primi hois peccati ē. dn̄ium autē illud
amisit propter peccatū. Vn̄ glo. super illud dn̄a/
mini et c̄. postq̄ꝫ cōditori subiectus eē noluit iure
dn̄ium p̄didit. in testimoniū v̄o p̄ie creatōis le/
gimus aues viris sanctis seruisse et ritus bestiaꝝ
et serpentū venena cessisse. Alia aūt ē ꝯgruētia ex
p̄te aialium. ꝯgruebat. n. vt aialia que p̄p hoiem
condita erant eius dominio et dispositioni subde
rentur. vnde Hugo que propter hominem crea
[illegible] erāt, ab illo regēda et disponēda erāt. curam
etenī; bon̄ et p̄uidētia ceterorūqz aialiū de⁹ hoi
reliquit. vt dominatiōi illi⁹ subijcerent. et rōe il/
lius regerent. vt a q̄bus debuerat obsequiū acci
pere. sciret et illis necessaria p̄uidere. ¶ Ad pri/
mum qd̄ obijcitur ꝯ hoc. p̄ hoc q̄ oia tunc erāt
cōia et c̄. dōm q̄ illud dn̄ium in nullo p̄iudicabat
illi cōioni. nō. n. datū fuit hoc dn̄iuz solūmō hoi
primo. s; illi et posteris ei⁹ si stetissent. illi tn̄ tāq̄ꝫ
p̄rio et p̄icipali patrifamilias in domo generis
humani. vn̄ vnusquisqz vsus fuiss; illis s; bene/
placitū volūtatis ordinate. vn̄ dominiū illud nō
fuit p̄prietatis possessorie sed p̄sidentie p̄latiue et
prouidentie regitiue sicut vult hugo. ¶ Ad aliud
qd̄ obijcitur. q̄ animalia n̄ erāt alicui vtilitati hu
mane deputata. si hō stetiss;. dicendum q̄ hoc n̄
est verum. licet. n. q̄ꝫtum ad statum illum nō erāt
alicui vsui vel officio deputata. qūo indiget hu/
mana miseria. fortasse erant alicui alij quo igno/
ramus. Preterea materia fuerūt laudādi deum
tū qz melius et manifestius d̄clarat diuina sapia.
potētia. et bonitas. ex ꝯditione gubernatōe et su
stentatōe coꝝ in quib⁹ ē reperire imaginē dei et in
quibus ē reperire vestigiū. q̄ꝫ d̄clāret ex ꝯditōe gu
bernatōe et sustētatōe coꝝ [illegible] sūt ad imaginē dei.
alijs nō existib⁹. tū qz ex subiectōe q̄ subiecta fue
runt hoi magis se reputaret hō obnoxiū deo et
magis abhorreret vilitatē⁹ peccati. ¶ Ad illō q̄
obijcit. q̄ plā sūt aialia idomabilia et c̄. dōm sine
p̄iudicio melioris snīe. q̄ aialia i illo statu erāt in
p̄adiso subiecta hois ip̄io. ꝯcorditer adinuicē et
obedienter ad hoiem viuētia. hodie aūt p̄ pecca
tum recedētie et declināte a sui sup̄ioris obediētia
iustū erat vt ordine nāli sibi subiecta sentiret ad/
uersu; se p̄ obedientiā ꝯtumacia. p̄ quā iusticiaz
et caro facta ē rebellās spiritui. et que exterius ra
tione carēt repugnātia ipsi homini. non tn̄ amisit
hō nālem potestatē dominij. i. rōnis imp̄atiuam
potestatē. sed sicut potestas eius ē infirmata et p̄
peccatū viciata. ita ipsa quoqz rōe carētia labēte
hoie sunt deteriorata. et ad obediendū ip̄anti rōi
minus habilia. et minoris māsuetudinis et maio
ris crudelitatis. qd̄ patet per hoc. q̄ ante pecca/
tum aialia aialiū esu nō viuebant. vnde Gen̄. i.
Ecce dedi vobis oēm herbaz et c̄. Ibi dicit glo.
Bede. p; q̄ an̄ peccatū hois terra nihil noxium
ꝓtulit nō herbā venenatā. nō arborē sterilē. o/
bus enim herba et ligna data sunt hoib⁹ et vola
tilibus et aiantibus terre in escam. vn̄ p;. q̄ tunc
aialia aialium esu non viuebāt. s; ꝯcorditer her/
bis et fructibus vescebantur. Augu. tn̄ vr̄ dicere
ꝯtrium p̄io ꝯ manicheū dicēs hinc quis admo/
neri d;. nō carnalr̄ hec eē intelligenda. qz herbe
virides et ligna fructifera oium geneꝝ bestiaꝝ et
oibus volatibus et oibus serpētib⁹ Gen̄. ij. data
i cibū. cū videam⁹ accipitres et miluos et aqlas
n̄ pasci nisi carnib⁹. Respōdēdū. intellectus aug.

referendus ē ad statum post peccatum. q̄r añ esu aīalium nō sustētabāt. Q̄d aūt aīalia erant domestica ⁊ mansueta añ peccatū. p3 ex glo. supradicta que est. in testimoniū prime creatōis. legim⁹ aues viris sāctis seruisse ⁊ ritus bestiar̄ ⁊ serpētum venenū cessisse. sicut expimento scitur d̄ sancto Ruberto. in cuius insulā aues itrātes domestice ⁊ māsuete fiunt. exeūtes aūt fiunt siluestres. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ aīalia nō erāt hoi subiecta. p hoc q̄ adducta erāt ad adā p ministeriū angelor̄ ⁊c. dōm q̄ hoc nō oz. sic. n. ponit aug. mirabilia que fiebāt in egipto. vtpote in ɔuersione virge moysi in colubrū. ⁊ in conuersione aq̄ in sanguinē. ⁊ huiusmodi quodāmō erāt nālia. q̄r in illis ex quor̄ ɔuersione fiebāt colubri ⁊ sāguis ex ipis plixiōe possent ex eisdē fieri opatōe nāe. sed q̄r hec ex illis repēte pducebant in eē ministerio angelor̄. qd̄ non possz nā fieri huiusmōi pductio ē mirabilis. sicut ergo i illis opib⁹ q̄ facta fuerunt ministerio angelor̄ fieri possent nā inferiori sed nō eo mō. s. repēte. Similiter pōt dici in proposito. q̄ bene posset adam anīalia oīa congregasse. sed ipsa congregatio non fuissz ita repētina sicut illa que fiebat p ministerium angelorum. Ad illud qd̄ obijcitur q̄ vires nāles non erāt oīo subiecte ⁊c. dōm q̄ i statu illo nā ita obediebat volūtati. ⁊ volūtas ita fuit concors ⁊ cōformis nāe. q̄ et vires nāles nō excesserūt terminos voluntatis. Preterea non ē omnino simile de viribus ⁊ huiusmodi animalibus. quia animalia erant quodāmodo capacia discipline. vt illa que habent auditum ⁊ memoriam quādaz. ⁊ nata sūt moueri ad ptes oppositas. huiusmōi vires nō sunt nate moueri nisi ad vnā ptez. ¶ Ad illud qd̄ subiūgit. q̄ siue vellet siue nollet exercēt officia sua s̄m instinctū nāe. dōm q̄ i statu illo voluntas fuit oīo act⁹ nāe. q̄r. n. nā oīo fuit ordinata. ⁊ volūtas silr̄. ppterea penitus fuerūt ɔcordes. supposito et q̄ prim⁹ hō siue liber arbitriū eiusdem aliqd imperaret. vel viribus nālibus ipius hoīs primi vel aīalibus qbuscūqz qd̄ essz ɔ̄ cor nām. q̄r imperiū illius minus essz rōnale. non vr̄ mihi necesse q̄ obedirent imperāti. In alijs aūt que non essent ɔ̄ obedirēt. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ p verbū Hiero. dōm. q̄ non est itelligēdū ex v̄bis hiero: q̄ hō caruisset dnīo anīaliū nisi fuisset lapsurus. s3 q̄ illi primordiali dnīo ante peccatū accessit. q̄lis nūc ē adminiculatio p⁹ peccatū. Ex illo nāqz dnīo prīo h3 adhuc homo. q̄ edomat cetera aīalia ⁊ eis vtit̄ ad necessariū huius vite penalis subsidiū. cuiusmodi vsu non indiguisset hō nisi peccasset. huiusmodi et adiutorium ordinauit dnīs hoī lapso de aīalib⁹ futur̄. sic. n. sua sapia disposuit rex ordinē. vt siue laboraret hō siue pseueraret absqz peccato. oīa ei subiecta forēt ⁊ deseruirēt ɔgruitati misterio. verūtamē si n̄ peccasset hō. ministrassent hoī leuit ⁊ obedīēti obsequio. postq̄ aūt peccauit hō. excanduit creatura i tormētū aduersus iniustos. nec tñ in torquēdo destitit ab obsequēdo. q̄r ea q̄ nociua dicunt. aut penalr̄ vt iustum est ledunt. aut salubriter exercēt aut vtiliter pbant. aut ignorantes docēt. ⁊ sic sēper aliquē vsum vtilē homini subministrant.

Membrum tertium.

Sequitur ingrere. vtrū pdominabat creaturis carētib⁹ sensu? Qd̄ sic vr̄ Gen. j. faciamus hoīez ad imaginē ⁊ silitudinē nr̄am. vt psit piscib⁹ maris ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre. vniuerseqz creature. Ecce q̄ datū fuit illi dnīū sup vniuersam creaturā. ¶ Itē sicut habet̄ ab aug. curā aīaliū deus hoī reliquit. vt dominatōi illius subijcerent̄ a quib⁹ debuerat obsequiū accipe. s3 si aīalia subijciebant̄ dnātioni hominis. q̄r homo ab illis debuit accipere obsequiū: multo forti⁹ carētes sensu. vt plante eius debebant subdi dominio. a quibus debebat accipere alimentū. Dicit̄. n. Gen. j. Ecce dedi vobis omnē herbā afferentez semē sup terrā. ⁊ vniuersa ligna que habēt in semetipsis semētē generis sui. vt sint vobis in escam. ¶ Item hugo prius opifex deus mundū fecit ⁊ deinde hoiem possessorem ⁊ dominum mundi. vt ceteris oīb⁹ iure conditionis dominaret̄ homo ipsi a quo factus fuerat soli volūtaria libertate subiect⁹. ¶ Itē idem homo factus est. vt deo seruiret pp quē factus est ⁊ mūdus factus ē vt seruiret hoī pp quē factus ē. ex his p3 q̄ hō non solū accepit dnīum sensibiliū. et insēsibiliū ⁊ oīo ptiū mūdi siue ipsi⁹ mundi sicut et dicit damas. Cōtra hoc ē multipliciter instare. prīo in corpib⁹ supcelestibus q̄rū motus nō ē electiuus s3 ex necessitate. ⁊ s̄m necessitatez mot⁹. ē necessitas influentie. Añ. neqz q̄tū ad motū neqz q̄tum ad influentiā subiacēt hoīs imperio. neqz subiecta essent si hō stetisset. ¶ Preterea pbabilr̄ psumit̄ si hō stetisset. q̄ alique impressiones ⁊ innouatōes accidissent circa corp⁹ humanū. ex necessaria influentia corpor̄ supcelestium in corpa inferiora. cū illa influentia sit a dispositione diuine puidentie illis nāliter indita respectu corpor̄ aīaliū ⁊ mutabiliū. sed pp influentiam corpor̄ supcelestiū in inferiora ⁊ impssiones ⁊ imutatōes relictas. dicūtur corpa supiora dnāri inferioribus. ergo vr̄ q̄ in statu ante lapsū corpa supcelestia dominabāt corpi primi hoīs. pp qd̄ magis subijciebatur primus hō corpib⁹ celestibus q̄ ecōuerso. ¶ Similiter vr̄ instantia in elementis quor̄ est continua actio ⁊ passio. ⁊ ex necessitate s3 motū corpor̄ supior̄ p accessū ⁊ recessum. ⁊ generatio ⁊ corruptio in ptib⁹ mūdi. quor̄ et actio ē s̄m impetum ⁊ ex necessitate. nō vr̄ aliquo mō hoīs subiacere imperio. nec eius

dn̄o subesse. Sic̄ vt instantia in leuibus et graui bus. que fm̄ nām eis inductā necesse hn̄t vniformi ter moueri. grauia. s. deorsum et leuia sursū. q̄ vt pbabiliter p̄sumit nullius hoīs imꝑio ad mot⁹ ꝯ̄rios se inclinarēt. Rn̄sio dōz absq3 dubio sic̄ dicit text⁹ Gen̄. j. ꝙ hō dominaret vniuerse crea ture ēt insensibili si stetissz. Sz attendēduz ꝙ du plex est dominādi modus fm̄ ꝙ spectat ad ꝑpo situm. Uno. n. mō dr̄ qs dn̄ari alicui creature. cū sup eā hz ius in possidendo. et ea vti pōt p voto i sua vtilitate et ꝯmodo. ita ꝙ nihil ipsius rei vtibi lis aduerset volūtati vtēt. et hoc mō hō dn̄abat creaturis insensibilib⁹ q̄ hoī deseruiebant in suis actibus. et hō sine repugnātia et difficultate po terat eis vti valde libere. Ali⁹ ē modus dn̄andi. cū nō solum eo cui dominat pt vti libere. sz ēt pt ei indifferenter p̄cipe. mō vnū mō aliud fm̄ vo luntatis sue nutū et imperiū. et hoc mō non dn̄a batur creaturis insensibilibus. sz tn̄ sensibilibus. sz ꝙ sensibiliter mouent et nate sūt moueri i par tes oppositas. et rō huius ē q2 creature insensibi les mouent fm̄ nālem inclinatōz que ē ad vnaz ptem tm̄. Un̄ lapis determinate tendit ad centrū. et ignis sursum. iō nisi saluo nāe ordine fm̄ suaz p̄imam ꝯditōem nihil adā eis p̄cipet. ꝓpe cuz nō sint nate nisi vno mō currere et magis agi q̄3 agere si eas fineret agere ꝓprios motus. et duz illis motibus vteret. ad suū ꝯmodū et p ꝯplacē tiā acceptaret oīa sibi deseruienti. Sed creature sensibiles que aliquo mō cēnt discipline capaces ille. s. q̄ hn̄t auditū iuxta memoriaz. et q̄ nate sunt ad oppositas ptes moueri atq3 obtēparēt i oib⁹ q̄ nāe non ꝯ̄rarent. sic̄ tactū ē supius. ꝯcedenduz est ergo ꝙ adā dn̄aret creaturis isensibilib⁹. Un̄ ꝯcedende sunt ēt rōnes que hoc ostn̄dūt. ¶ Ad il lud qd̄ obijcit q̄ vt cōcludi. ꝙ corpa supcelestia dominabant corpi primi hominis an̄ lapsum. di cendū ꝙ non ē vez. q2 ꝓprie loquēdo illa corpa dicuntur alijs dominari. quoꝝ virtute obijcit ꝯ̄ sīa illoꝝ quib⁹ dominant. et sunt in illis dn̄atio nes corruptionū. qd̄ non fiebat neq3 fieri ꝯuenie bat circa corp⁹ primi hoīs. Un̄ si stetissent primi homines nō haberent illud dn̄iuz corpa supce lestia in corporibus humanis qd̄ mō hn̄t. sz po tius in illis que illis ꝯuenirēt p̄stitissent obsequz. Et his pz rn̄sio ad oīa p̄dcā. Sz adhuc ꝯ̄ hoc obijcit. q2 elemēta et elemētata obediebant hoī bus. s. helie et heliseo. ad sermonē helie celū ꝯti nuit pluuiā. Jaco. vlt. iij. Reg. xvij. et multiplica ta ē farina et oleū eodē. Ambro. i li. ꝯ̄ offic. Ser monē locut⁹ est helias et pluuia stetit nec cecidit sup terrā tribus ānis et sex mēsib⁹. Jtē locutus ē et idria farine non defecit et vas olei toto famis tpe diuine nō ē exinanitū. et eodē heliseus ante3 aut i solitudine iordanez trāsitu suo vt po dsluat posterior. superior aūt i fontē recurrat. iiij. Reg.

ij. Aut ferrū securis excussū et in fluuio iordanis mersū i pfundo misso in aquas ligno fecit supna tare. iiij. Reg. vi. Fortiori rōne vt ꝙ obediāt pri mo hoī obedire. cui a dn̄o data fuit spāle p̄siden tia et dn̄ium creaturaꝝ. ¶ Rn̄sio ꝙ in opibus p̄ dictis elemēta et elemētata obediebāt deo et hoi opa. n. p̄dicta fiebant. n̄ ꝟtute nāe sz potius supra nām ad p̄ces sanctoꝝ ꝓphiaꝝ. Un̄ Jaco. vlti. he lias erat hō similis nobis passibil. et orone ora uit vt nō plueret sup terrā et non pluit et c̄. Un̄ in opibus p̄dictis ꝓphe nō fuerūt actores opeꝝ. sz vel impatores mediāte orone. vt denunciatores diuine volūtatis predicta operātis.

Questio. C. de malo.

Diuinante gra ihu xpi post ꝯsideratōz eoꝝ q̄ ptinēt ad creaturā inquātū est creatura. ꝑcedenduz ē ad ꝯsideratōz eoꝝ que ptinēt ad lapsum siue ad deterioratōez eiusdē. et q2 deterioratiuū creature ē malū et pctz querēdū ē ꝯ̄ malo et peccato. Et p̄io ꝯ̄ malo cō siderāduz ē. qd̄ ē quasi genus pcti nō tn̄ simplr. Scdo erit de pctō ꝯsideratio. ¶ Circa maluz ꝟo p̄io ꝯsiderādū est an sit. Scdo qd̄ sit. Tertio vn̄ sit. Quarto q̄re deus pmittit mala fieri. Quinto in quo sit. Sexto de diuisione eius per malum cul pe et pene. et siqua ē alia dr̄ia. Septio de ordine eius. Octauo de oppositione eius. Nono vtrū sit alicuius cā et ꝯ̄ eius effectu.

Membrum primum.

Circa primum sic ꝑcedit. ostn̄ditur eni primo ꝙ nō est. dicit. n. sup illud Jo. j. Sine ipso factū ē nihil. i. malū: ergo malū nihil ē. ergo n̄ ē. ¶ Jtē Aug. li. xi. de ciui. dei. Mali nulla nā est. sz cuius nulla nā ē non est: ergo malum non ē. ¶ Jtem aug. in epla ꝯ̄ fundamentū. Nō inuenit in reb⁹ malū nisi cor ruptio sed corruptio non ē nā. nulla itaq3 natura malum est: ergo non est sicut primo. ¶ Jtez Jsid. nihil ē malum. q2 sine deo factum ē nihil. ¶ Jtē Dio. ꝯ̄ di. no. Nihil ad naturā mali respiciens que facit. quō erit malum in exn̄tibus. aut oīo eno tali optimo desiderio desertum. ¶ Jtē deoꝝ est inquātum ē bonum ē. sed maluz nō ē bonū. ergo malū nō ē. Jtē malū non hz sb̄aꝫ sz ꝯ̄ sb̄az est. ergo non ē. ¶ Jtē decurrit. b. Dio. per diuer sa genera reꝝ et tpore. in angelis. in animabus. in corpe. in materia. et in natura. p totum ostēdit ꝙ n̄ est malū: ergo malū n̄ ē. ¶ Jtē Ansel. Mali n̄ ē aliud q̄3 n̄ boni vel absentia boni. vbi dz et expe dit eē boni. qd̄ dēē n̄ ē aliud q̄3 abn̄ia ei⁹ qd̄ ē aliq̄

qd' vtiq3 nō ē aliqd. ergo malū nō ē. Itē oīs eēn tia ē a deo a quo nihil ē iniustū. ergo nulla eēntia ē iniusta p se. Iniusticia vō oīno nihil ē. sicut nō ē aliud q̄3 absētia iusticie. sicut cecitas nihil aliud est q̄3 absētia visus. ergo cū iniusticia accipiat ibi generalr. ex hoc accipit q̄ malū nihil ē. ¶ Contra. oē corruptiuū ē actiuū. s3 oē actiuū h3 nām p quā agit. ergo ⁊ oē corruptiuū. s3 malū corruptiuū ē: q2 corrūpit modū spēz ⁊ ordinē vt dicit augu. ⁊ patebit isra. ergo h3 i se nām aliquā p quā agit. ergo malū ē aliqd. ¶ Itē oē qd ē. ordinatū ē. s3 malū ē ordinatū. vn̄ Aug. de na. bo. malū ordiātū ⁊ suo loco positū eminētius cōmēdat bōa. ergo malū ē. ¶ Itē malū recipit magis ⁊ min⁹. aliqd eīm malū mal⁹ ē altero. ergo malū ē aliqd. ¶ Itē dyo. li. de di. no si nō ē malū v̄tus ⁊ malicia idē. s3 cōstat q̄ hoc ē ipossibile. s. idē eē maliciā ⁊ v̄tutē. ergo ⁊ p̄imū. s. maliciā nō eē. ergo malū ē. ¶ Itē malū pugnat cō bonū ip3 expellēdo. ergo malū ē aliqd. ¶ Itē vex ⁊ ens cōuertunt. s3 vex ē maliciā eē cū malicia ē. ergo malū ē aliqd. ¶ Itē dyo. qd oīno expers boni ē nō ē. s3 nullū malū ē oīno expers boī. ergo quodlib3 malū ē aliqd. ¶ Rn̄deo ad obiecta. q̄ malū vno mō ē. alio mō nō ē. Esse eīm dr̄ multiplr. Est. n. eē rōnis: s̄m quē modū quecūq3 veritatē hn̄t. i. adequationē rei ⁊ itellectus dicūt eē ntia. s̄m hūc modū malicia ē cū deformat illud i quo ē. Est ēt eē nāe. ⁊ s̄m hūc modu3 rōne eius qd substernit malicie dr̄ malum eē aliqd. vt mala actio rōe actōis dr̄ eē aliqd. Est iteru3 eē moris. Hui⁹ eē est. qd ordinem retinet seruatq3 nām. ⁊ sic diffinit Boe. li. de cōso. s3 quē modū dicunt mali hoīes in eo q̄ mali nō eē. s̄m hūc modū dr̄ eē qd recte ordinatū est ad finē supremū. s. deū. ⁊ sic malum nō est. Sed attēdendu3 ē q̄ quoddā esse nāe ponit. quoddā priuat vel minuit. ē eīm eē qd nominūt per pcīm. vt q̄ homo ē homo. vel q̄ anima est anima. ⁊ istud seruat malu3. Est ⁊ aliud eē qd priuat vel minuit qd mō specie ⁊ ordine determinat. ⁊ tale nō omnino seruat malū. ⁊ ratōe illius dicit Boe. nō eē malum p iam dicta respōdēdum ē ad obiecta. ¶ Ad primū sic. Malū eīm dicit nihil eē. q2 priuat rōne qua ē malū ordie. i. ad sūmum bonu3 ⁊ a sūmo bono. ⁊ p illud soluit qd dicit isido. assumens illd verbum euāgelij. sine deo factum ē nihil. Jo. i. ¶ Ad scd̄m dicendum. q̄ ē loqui de malo rōne eius q̄ subiectum est malicie. ⁊ sic malu3 ē aliqua natura. ⁊ ē loqui de eo rōne defectus ipsius boni vel bonitatis. ⁊ sic nō est aliqua natura imo priuatio boī nature. Per ide3 soluēdum ē tertio obiectū. ¶ Ad illud vero qd quarto obijcit de auctoritate dyoni. dicēdum q̄ malū dr̄ eē nō ens. q2 priuat fine. ⁊ hoc vocat eē moris i supiori distīctōe. Vn̄ sicut bonū dr̄ ens. ita malū dr̄ nō ens. s3 nō oīno sicut bonū dr̄ ens oīo. Per hoc soluēdū ē qd q̄nto obijcit. sicut. n. remouet bonū ita remouet ens. ¶ Ad illd vero qd sexto obijcit. dicēdū q̄ substātia dr̄ duplr. vel forma vel mā. Si forma tunc ē malu3 cō substantiā. si mā vel. q. mā. tunc malū non ē cō substantiā sed in substātia fundat. ¶ Ad septimū dicēdū. q̄ nō intelligit dyoni. q̄ nullatenus inueniat malū in illis rebus. sed intelligit ondere q̄ nō est nām malu3 in illis neq3 omnino malū. l3 sint ibi quidā defectus pticulares. sicut ifirmitas. turpitudo. vel infirmitas que ē in corpe. vel furor vel cōcupīa i aīa irrōnali. ⁊ infra de alijs. sed nō pp hoc nāe corū sūt male. ¶ Ad octauū dicēdu3 ē. qd dicit aug. Qd malum dr̄ nō ens pp defectū forme aut finis s̄m illa3 rōnem s̄m quā dr̄ hēre formā aut fine3 ens simpliciter. nec pp hoc tollit omnino eē ab eo qd est malu3 vtpote eē nature subiecte. ¶ Ad nonu3 dicēdu3 q̄ sicut in silētio dicit quoddā ens. s. sonus rōne cuius dr̄ nō ens. s. priuatio in illo gn̄e ⁊ cecitas substātie. ita ē de malo qd priuat debita pfectione qua ordinat homo ad suū fine3. loquit eī3 de malo culpe inq̄ntū tollit iusticiā que ē pfectio gnālis homis ad suu3 fine3 ordināti. ¶ Ad illud vero qd dicit greg. Qd malū ē sine substātia ⁊ fūdamēto. hoc itelligit nō rōne boni i quo subsistit malū. s3 rōe boni qd priuat rōe cuius nec dr̄ subsistere nec fundamentū. i. stabilitatē eē hēre. Silr rōes in cōiā ptez inducte itelligēde sūt rōne eius s̄m qd. qd in malo dat itelligi. Ad primū eīm dicēdum q̄ actiuū dr̄ duplr cōiter ⁊ pprie. Cōmuniter s̄m q̄ inductiuū eē vel destructiuū esse dicit actiuū. ⁊ hoc modo malū dicit actiuū sed non ē simplr sed inducēs non esse. Proprie vero dicit actiuū qd inducit eē. ⁊ sic malū nō est actiuū nisi p bonū in quo ē. Unde dyoni. malū nō est existēs. nec existentiū effectiuū. pp̄ter bonu3 autē existens ⁊ bonoꝝ effectiuū. Aliter aūt dicit corrūpe cō malo siue malicia. ⁊ alr de igne cū corrūpit aquā. nā ignis ex rōne forme sue cōtrariat aque. ⁊ rōne illius dr̄ agere p se. q2 intēdit nō tm̄ destructionē forme aq̄. s3 vt fiat forma ignis vel caliditatis i mā. Vn̄ ibi dr̄ vnius corruptiuū alterius actiuū. h' aūt non sic. imo malū nō ē nisi destructio boni. ¶ Ad secūdum vero q̄ malū dicit ordinatū. dicēdū ē q̄ malū culpe quātu3 de se ē. inordinatū est. nihilominus tn̄ sicut dicit dyo. inquātu3 ex ipso elicit bonū h3 quēda3 ordinē qui ē magis i ipso bono q̄3 in ipso malo. silr cu3 dr̄ q̄ malu3 pene ordinatū ē ad malu3 culpe. ordo iste magis fundat i malo pene s̄3 q̄ iustum ē. ⁊ ita ordo ex parte entis h3 fundationē. Cum autē dr̄ q̄ malū bn̄ ordinat in suo loco. dicēdū q̄ ordo attēdit inter locū ⁊ substātiā. priuatio eīm s̄m seipsa3 dicta nec h3 ordinē nec locu3. Unde dicit dyoni. nullum malum ē collatum nec ordinatū. malum eni3 priuat bonū. ¶ Ad illd qd obijcit. q̄ malū recipit magis ⁊ minus. rn̄deo. q̄ hoc nō h3 i se. nō ei3 dr̄ magis malū qd pcedit plus

ad terminũ mali. malum. n. nõ hꝫ terminũ. sed qꝛ ꝓcedit a bono. ⁊ ꝓpter hoc nõ dicit vere intẽdi ad modũ formaꝝ que magis attẽdunt ad speciẽ vltimã. ¶ Ad illud vero qđ obijcit de pugna mali. dicẽduꝫ ꝙ pugnat ꝓ bonũ. Vñ Dyo. si opꝫ verũ dicẽ. ⁊ aduersatiua bono ipsi⁹ vtute sũt ⁊ aduersari pñt. ¶ Ad illud ṽo qđ dicit dyoni. dõm ẽ ꝙ in hoc intẽdit ↄcludere. ꝙ aliquo mõ ẽ malũ sicut priuatões dicunt eẽ. ꝙ at dicit seq maliciã eẽ idẽ ꝙ virtutẽ. nõ aliud ẽ dictũ nisi ꝙ tñ vtus eẽt. ⁊ non eẽnt duo genera bonoꝝ ⁊ maloꝝ. nõ eim hoc intẽdit. vt si malum nõ esset: malũ eẽt. põt. n. intelligi ꝙ maluꝫ nõ sit. nec ex hoc ponit malum eẽ. sꝫ nõ põt itelligi maluꝫ eẽ gn intelligit bonuꝫ eẽ. ¶ Ad sequẽs vero quo dr veꝝ ⁊ ens ↄuerti. dõm ꝙ accipiẽdo eẽ rõnis dicunt priuatões eẽ. ⁊ ex his relinqt veritas ẜm ꝙ ẽ adequatio rei ⁊ itellectus. ⁊ sic dr eẽ ẜm nãm. nõ tñ vt eẽ ẜm nãm rõne nãe. aut boni qđ priuat. ¶ Ad illud ṽo qđ dicit dyoni. dõm ꝙ nullũ malũ ẽ oĩno expers boni. ⁊ sõ rõne illius dr hẽre eẽ ẜm qd non simplr. Colligit autem ex premissis verbũ illud dyoni. Malum non est in existẽtibus neqꝫ in nõ existẽtib⁹ sꝫ ab ipso ñ existẽte magis ad exñs q̃ alienũ ⁊ magis nõ substãtia.

Membruꝫ secundum.

Deinde q̃rit qd ẽ maluꝫ. Aug. aũt diffiniẽs maluꝫ ẜm ꝙ cõe ẽ ad maluꝫ culpe ⁊ ad malũ pene. iij. de li. ar. dicit ꝙ maluꝫ ẽ affectio nõ natura. Sed videt ꝙ ibi priuet nã ꝓut est cõis decez generibus. ponit ergo maluꝫ extra decez gnã. ¶ Sed tũc dubitat. quõ maluꝫ dicit eẽ affectõeꝫ. qꝛ videt ꝙ ↄtingat omnẽ affectionẽ reducẽ ad genus qualitatis. cum oĩs affectio sit iclinatio ad actũ interiorẽ vel exteriorẽ. ⁊ omnis iclinatio qualitas est. Querit ergo de itellectu huius diffinitõis date de malo. ¶ Itẽ affectio ad aliquã potentiã reducit. sꝫ maluꝫ cũ sit priuatio nõ põt reduci ad aliquã potẽtiã. ergo maluꝫ non ẽ affectio. ¶ Itẽ Io. dam. sic diffinit malũ Malũ non ẽ aliqua substãtia neqꝫ substãtie ideoma. i. forma. sꝫ ẽ accidẽs. Sꝫ videt ꝙ in hac diffinitiõe sit ↄdictio. qm̃ oẽ accidẽs in genere accidẽtis ẽ forma substãtie. quare videtur maluꝫ eẽ forma substãtie qđ tñ negat i diffinitiõe. querit ergo qd ibi appellet accidẽs. ¶ Itẽ aug. ↄ adamãtiũ ⁊ Dam. dicit ꝙ maluꝫ ẽ tenebra itellectus. Et aug. i li. de li. ar. dicit. ꝙ malũ ẽ auersio a bono icõmutabili ⁊ ↄuersio ad boni ↄmutabile. Et i li. de nã boni. ꝙ malũ est priuatio boni. ⁊ idẽ ꝙ malũ est priuatio modi. spẽi. ⁊ ordis. ¶ Et ans. Malũ ẽ absñtia boni. ¶ Et dam. Malũ ẽ ab eo ẜꝫ ꝙ ẽ ẜꝫ nãm. in id qđ ẽ ↄ nãm euersio. Querit ergo cũ diffinitiões diuerse eiusdẽ rei sint date ꝓꝑ diuersa. quo drũ iste diffinitiões mali. Rñ

diffinitiões distiguunt sic. Malum. n. vel respicit creatũ vl' increatũ. vt illud cuius dicit priuatõeꝫ. Si increatuꝫ. aut ꝙ ẽ perfectio cognitiue. ⁊ sic dicit tenebra itellectus. aut ꝙ effectiue. ⁊ sic dr auersio ab icõmutabili bono ⁊c̃. Respectu vero boni creati. aut ẽ respectu boni substracti. ⁊ sic dr affectio in nã. aut respectu boni priuati. ⁊ ẜm hoc dicit priuatio boni vel absñtia bõi. siue priuatio modi. spẽi ⁊ ordis. Sed qꝛ ista priuãtio facit i anima aliquã inmutationẽ ⁊ relinqt potẽtiã malam. Ad ideꝫ ꝑtinet alia diffinitio Dam. que ẽ. malum ẽ ab eo ꝙ est ẜm nãm in id quod ẽ cõtra naturã euersio. Vnde alie dicũt purã priuationẽ boni substracti. ista superaddit potẽtiã prauã. aut respectu boni intẽti a quo deficit. ⁊ ẜm hoc dicit dam. ꝙ non est substãtia vel ideoma. sꝫ accidẽs. i. preter intẽtionem. ¶ Ad primũ ergo dicẽdum ꝙ maluꝫ est affectio. ⁊ affectio de malo ponit vt genus ẜm ꝙ ẽ loqui de genere respectu mali. qꝛ ꝓprie maluꝫ non hꝫ genus. ¶ Sed ad illud qđ obijcit in contrariũ. dicẽduꝫ ꝙ affectio duplr sumit. Vno modo ꝓprie ẜm ꝙ dicit iclinationẽ ad actũ interiorez vel exteriorẽ. verbi grã. cũ dico volo me velle. volo significat affectõeꝫ ad actũ iteriorẽ. Cum dico volo currere. ad actũ exteriorẽ. ⁊ sic ꝓprie dr affectio de ad ⁊ facẽ. qꝛ sicut ꝓprie ad actuꝫ ẽ ordiata. ⁊ sic dicim⁹ gaudiũ ⁊ speꝫ eẽ affectões. Alio mõ dr affectio sꝫ iproprie volũtas deficiẽs nõ recte agẽdi. que ẽ respectu male actõis. Cum eniꝫ dico volo. ibi ẽ volũtas vt affectio q̃dã. sꝫ cum dr postea volo peccare vt addat actus malus. signat ꝙ potẽtia deficiẽs vt deficiẽs ẽ circa actũ. sꝫ hec affectio potius isitio dr q̃ affectio. Primo mõ ẽ affectio bonum nãle sꝫ non secundo. ⁊ secundo mõ intelligit cum dicit maluꝫ est affectio non nã. ¶ Ad scðm dõm ꝙ Io. dam. accipit accidẽs non ꝓprie. sꝫ ẜm ꝙ accidẽs dr ꝙ accidit ꝑter id qđ intẽdit ipẽ operãs. ẜꝫ ꝙ dicit dyoni. nullus agit aliqd ispiciẽs ad malũ. sꝫ magis ad bonũ. ⁊ ꝓꝑ hoc accidit ꝑter intẽtõem ẜm ꝙ ẽ directa ad actõeꝫ. ⁊ ꝓꝑ hoc dicit Aug. ꝙ pctm ẽ actus icidẽs ex defectu boni. tale accidẽs non ẽ ꝓprie forma actiõis nec actio. sꝫ accñs ꝓut reducit ad aliqđ. x. generũ ꝓprie sumit vt ẽ forma sbe. ¶ Ad vltimũ dõm ꝙ malũ põt ↄsiderari duplr. vel ẜm ꝙ viꝫ cognitiuã respicit. vel ẜꝫ ꝙ affectiuã. i vtraqꝫ. n. malũ priuatõeꝫ relinqt. Primo mõ ẽ tenebra itelligibilis. sꝫ ẜꝫ ꝙ respicit affectiuã ꝑt ↄsiderari duplr. qꝛ aĩa se ordinat ad icõmutabile bonũ sicut ad finem. malũ ẜꝫ ꝙ ꝓ ipsꝫ priuat hec ordiatio aie. i affectiuo dr auersio ab imutabili bono. ad bonũ ↄmutabile ↄuersio. nũq̃. n. fit auersio ab imutabili bono nisi fiat mutatio ad bonũ ↄmutabile. ¶ Itẽ aĩa ẜꝫ viꝫ affectiuã respicit sũmũ bonũ. ẜꝫ ꝙ ꝓ ipsꝫ relinquit aliqd i aĩa. sicut ipsa grã. sꝫ malũ priuat istuꝫ respectũ. ⁊ ẜꝫ hoc dr ꝙ ẽ priuatõ vl' absñtia boni.

⁊ ꝙ nõ ẽ subã vel ideomaƚ substãtie. ſ ʒ accidẽs ⁊ ꝙ ẽ affectio nõ natura. pͥo mõ ꝯparat ad suum bonũ vt ad suũ finem. scḋo mõ vt ad suã cãʒ formalem. Jtẽ bonũ respicit humilitatõeʒ naturalẽ que ẽ in aĩa ad bonũ gratuitũ. ⁊ qꝛ malũ ẽ priuatio huius humilitatõis. ideo dƚ malum priuatio modi spẽi ⁊ ordinis. Jtẽ cũ malũ ẽ corruptio boni facit aliquã ꝯmutatiõem. ꝯmutãdo. s. humilitatões naturales quasi ĩ nõ naturales: diminuẽdo tñ eas ñ corrũpẽdo. ⁊ sic malũ ẽ ab eo ꝙ ẽ ſm naturã: in id ꝙ ẽ ꝯtra naturã euersio ⁊c.

Membrum tertium.

Consequẽter querit̃ de cã mali. qḋ est querere a quo sit malũ. ¶ Et pͥo q̃rit̃ vtrũ malũ habeat cãm vel nõ. ¶ Secũdo si hẽat cãm. vtrũ deus sit cã vel creatura. ¶ Tertio si creatura. vtruʒ qꝛ ex nihilo vel qꝛ ex aliquo. s. bono. ¶ Quarto qꝛ malũ culpe nõ ẽ in omni creatura ſʒ tñ in rõnali. vtruʒ sit tñ a dyabolo. aut ẽt ab homine. ¶ Quinto si est ab homĩe rõne lib. ar. aut tñ rõne sui. aut ratiõe alicuius dispositõnis supaddite. vt libidĩs alicuius vel alterius. ¶ Sexto si ẽ rõne dispõnis alicuius supaddite. que sit dƚ aũ iter libidinẽ ſm ꝙ ẽ cã. ⁊ cupiditatẽ ⁊ ignorantiã.

Articulus primus.

Ad primũ quo querit̃. vtrũ malũ hẽat cãm vel ñ. Qḋ nõ. facit qḋ dicit dyo. ĩ li. de di. no. malũ ẽ impfectũ ⁊ ñ collocatũ ⁊ sine cã. ¶ Jtẽ si maluʒ hʒ cãm. aut hʒ bonũ. aut hʒ malũ. bonũ nõ ẽ cã. qꝛ bonũ ẽ bona pducere sicut dicit dyo. Si malũ erit abire in infinitũ. aut ponere malũ ñ creatuʒ. qḋ qꝛ impossibile ẽ eo ꝙ nulla ẽ sempiterna vel eterna volũtas mala. ergo malũ nõ hʒ cãm. hec vltima pꝫ elicit̃ ex eo ꝙ dicit̃ aug. de ciui. dei. ñ poterat esse sempiterna volũtas mala. Si ergo ñ ẽ sempiterna qs cã facit q̃ro. Cõtra. Dyo. bonoꝝ cã ex vna cã si bono malũ est ꝯrium. mali vero sũt cãe multe. ¶ Jtẽ omne qḋ cepit eẽ habʒ cãʒ. Job. v. Nihil fit ĩ terra sine cã. ſʒ malũ cepit esse. ergo hʒ malũ cãʒ. ergo ñ ẽ incausabile. Rñ. dḋʒ ꝙ malũ nõ hʒ cãm ppriã q̃ reducat̃. ſm ꝙ huiusmodi ad cãm primã. nec hʒ cãm efficientẽ ſʒ deficiẽteʒ. sicut dicit aug. xij. de ci. dei. ix. c. Mali ñ ẽ cã bonũ ſʒ defectus a bono. Si aũt dicat̃ ꝙ malum hʒ cãm deficientẽ. tandẽ ẽ venire ad primũ defectuʒ qui defectus cũ nõ sit semper cãʒ hẽbit. Rñdeo ꝙ cã ipsa ẽ ipm li. ar. q se ipso deficit ꝯ̃tuʒ ad bonũ sicut dicit aug. in li. de lib. ar. Ipsũ malũ si q̃rit̃ cã eius hoc ẽ li. ar. dicit. n. peccare ẽ spreto incõmutabili bono ꝯmutabili adherẽ. qḋ facim᷒ ppͥe volũtatis arbitrio. ¶ Et si obijcit̃. vtrũ malũ hẽat cãm ppriã. Rñ. ẽ ꝙ hʒ cãm deficiẽteʒ ſʒ nõ ppriã. oporteret. n. ꝙ ĩ infinitum eẽt pcessus. nec opʒ in voluntarijs cãm ppriã querere.

Articulus secundus.

Supposito ꝙ malũ hẽat cãm ſʒ aliquẽ modũ. querit̃ vtrũ deus sit cã mali vel creatura tñ. Qḋ deus sit cã mali vƚ dicere augu. in li. de g. ⁊ li. ar. Existimo opari deũ in cordibus hoium ad iclinãdas eoꝝ volũtates quocũqꝫ voluerint. siue ad bona p sua misericordia siue ad mala p meritis eoꝝ. iudicio vtiqꝫ suo aliqñ apto aliqñ occulto. semp ãt iusto. ergo ipe de᷒ iclinat volũtates hoiuʒ ad mala. ergo ipe ẽ cã male volũtatis. ergo ẽ cã mali. ¶ Jtẽ aug. ĩ eodẽ deus idolatrie pctm volẽs vidicare hoc opatus est ĩ eius corde cui iuste irascebat̃. vt ꝯmonitõʒ salubrẽ ñ audiret. ſʒ ꝯtẽpta iret ĩ bellũ vbi cũ suo exercitu cadẽt. ⁊ tãgit. b. aug. qḋ hƚ. ij. palip. xxv. de amasia rege iuda. dƚ. n. sic. Noluit audire amasias eo ꝙ dñi eẽt volũtas vt tradẽt ĩ manib᷒ hostiũ pp deos edom. ſm ergo vbuʒ. b. aug. hoc opatus ẽ dñs ĩ corde eius vt ñ audiret ꝯmonitõeʒ salubrẽ. ſʒ ñ audire ꝯmonitõeʒ salubrẽ ẽ malũ. ergo deus opatus ẽ malũ. ¶ Jtem ad idẽ sup illḋ ps. Cõuertit cor eoꝝ vt odirẽt pplm eius. Glo. dũ auxit felicitatẽ isrl̃ hoc dei bñficio ad inuidẽdũ isrl̃ ꝯuersi sũt. qꝛ tã mali erant. ergo ipe deus fuit cã inuidie ipoꝝ. ergo ẽ cã mali. ¶ Jtẽ sup illḋ ps. Uerũtñ pp dolos posuisti ⁊c. Gl. more dolosi fecisti eis sub spẽ boni. bona que sũt eis mala. sicut dolosus cũ aliũ deijcere vult iuxta lubricũ ponit. Uñ seqt̃. deiecisti ⁊c. ergo deus ⁊ facit dolũ ⁊ facit malũ. ¶ Jtẽ anſ. li. de cãu dyaboli. xx. c. Quid miꝝ si queadmodũ dñs dƚ inducẽ ĩ tentatiõeʒ q̃ñ ñ liberat ab ea. ita fatemur eũ dare malã volũtatẽ nõ ꝓhibẽdo eã cũ põt. ꝑsertiʒ cũ potestas volendi qḋlibet non nisi ab illo sit. ergo deus dat malã voluntatẽ. ergo ẽ cã male volũtatis. ¶ Jtẽ idẽ in eodẽ. xxvij. c. Nõ solũ hoc habʒ aliqs a deo. qḋ deus spõte dat. ſʒ ẽt qḋ iniuste rapit deo pmittẽte. ⁊ sicut deus dƚ facere qḋ pmittit fieri. ita dƚ dare qḋ pmittit rapi. ſʒ pmittit mala rapi vel fieri. ergo deus dat mala. ergo ẽ actor maloꝝ. ¶ Jtẽ quicq̃d ẽ causa cãe. est cã causati. ſʒ malũ est a libero arbitrio. lib. arbi. ſm ꝙ huiusmodi ẽ a deo. ergo malũ ẽ a deo. Qḋ aũt maluʒ sit a libero arbitrio dicit aug. in li. de lib. arbi. circa finẽ primi li. ¶ Jteʒ Ysa. x. Nunqd eleuabitur securis ⁊c. glo. sicut huiusmodi instrumẽta nihil p se sũt agentia. ita Sennacherib nihil p se opatus ẽ. ſʒ opatus ẽ maluʒ. ergo malũ illud erat a deo.

Cõtra. sup illud ro. iij. Qui infert irã ⁊c. Glo. illius rei deus ẽ vltor. cuius ñ ẽ actor. i. iniq̃tatis. ergo deus nõ ẽ iniquitatis cã. ergo non est causa mali. ¶ Jtem ad roma. vi. sup illud. ꝙ eniʒ mortuus ẽ pcto. gl. nõ deo actore sit homo deterior.

sed voluntatis viciũ ē. quo homo deterior est. ergo vt supra. deus nõ ē actor mali. ¶ Item sup sup illud ps. Ut volũ facerẽt i seruos eius. Glo. istoꝝ tam grauiũ peccatoꝝ nõ ē actor deus. qui nullius ẽt peccati leuissimi actor credẽdus ē. Itẽ aug. ĩ. li. lxxxiij. q. nullo sapiẽte hoie [illegible] hõ deterior. est aũt deus omni sapiẽte homie prestãtior. multominus igit̃ non fit deo actore hõ deterior. cum qđ d̃r illo actore deus dicit̃ illo volẽte. sed deus nõ vult malum. ergo ñ ē actor mali. ¶ Itẽ si ē actor mali. vel cã est in deo vel in hoie. aut in eo qđ nec ē hõ nec deus. Sz nõ ē in deo. bonoꝝ eniz deus ē cã. ergo ē in homie vel i aliquo alio. ¶ Itẽ dyo. malũ nõ ē in deo. ⁊ malũ ñ ē res mo [illegible] a deo. ergo deus nõ ē cã mali. ¶ Itẽ aug. li. de li. ar. Uide quo ptineat defectus. ⁊ ad deũ ptinere nõ dubites. sed malũ est priuatio vel defectus boni. ergo nullo mõ ptinet ad deũ. ergo deus nõ ē cã mali. ¶ Itẽ super illud luc. vi. Sz aiam saluã facere ⁊c̃. Glo. nõ ē actor mali deus. Ex his ꝯcludit̃ q̃ nõ ē malũ a deo. Rñ. malũ culpe nõ est a deo. sed malũ pene ē a deo. inq̃ꝧtum e pena. ⁊ rñdendum ē ad obiecta. ¶ Ad primũ ergo dõm. q̃ illud verbũ aug. intelligit̃ de malo pene. Pecca[illegible] eniz ē aliqñ peccati pena. qñ. s. hõ incidit i peccatũ ex merito suo. ⁊ inq̃ꝧtuz pena ē a deo. inq̃ꝧtuz vero peccatũ ab homie ē. ⁊ hoc pz p hoc q̃ dicit augu. Judicio dei aliqñ apto aliqñ occulto semp tñ iusto. ¶ Sĩlr mõ rñdendũ ē ad secunduz obiectũ. Nã obduratio in ñ audiẽdo ãmonitionẽ salubrẽ. ē pena peccati precedentis. ⁊ sic a deo ē. ¶ Ad tertiũ dõm. q̃ hoc qđ dicit̃ in glo. sup illud ps. Conuertit cor eoꝝ ⁊c̃. nõ ideo dicit ꝯuertit deus corda eoꝝ. q̃ deus sit actor mali. sed q2 cũ ipsi suo vicio cẽnt mali. ille de malo illorũ bñ fecit. Unde i eadẽ glo. dũ auxit felicitatẽ ⁊c̃. vt supra. ⁊ sequit̃. ꝯuertit cor eoꝝ nõ itaqz cor illoꝝ malũ faciẽdo. sz populo suo bñfaciẽdo. i quo notat̃ q̃ illud qđ factũ fuit a dño. s. pꝑitas isrl̃ [illegible] occasio quedã ipsis mali. nõ q̃ deus sit occasio vel cã mali. ¶ Ad quartuz dõm. q̃ illud intelligit̃ de bonis tpalibus q̃ dant̃ a deo. ⁊ sunt mala vel occasio cadẽdi i aliqđ malũ. nõ q̃ deus faciat cadere i malũ. ⁊ qđ d̃r in dolosi more ñ intelligit̃ q̃ deus habeat morẽ dolosi. sz quedã remota similitudo vel ꝓportio itelligit̃. ¶ Ad quintũ quod dicit ans. dõz q̃ nõ d̃r deus dare ꝓprie malã voluntatẽ. sz dat volũtatẽ ⁊ hõ efficit eã malã. sed dare respectu male volũtatis inq̃ꝧtuz ē mala ē ꝑmittẽ. ¶ Ad sextũ dõm. q̃ dare sumit̃ ibi pro ꝑmittere. Unñ d̃r in auctẽ sicut deus d̃r facere qđ ꝑmittit sic, et. ita d̃r dare qđ ꝑmittit rapi. ¶ Ad septimũ dõz q̃ tenet rõ in his vbi cã media tenet rõnez extremoꝝ ſm vnũ modũ. sz nõ sic ē hic. nã li. ar. deficiẽs ē cã mali. deus aũt cã li. ar. nõ ſz rõnez deficiẽtis. ⁊ ita nõ ē ꝯtinuatio in medio ⁊ extremis, ꝓpter qđ ñ valet rõ illa. ¶ Ad auctẽz vo Isaie dicendũ ē. q̃ opatuz d̃r dupliciter. Unũ ipsa pena illata peccatoribus mediãte sennacherib tanq̃ istrumẽto. ⁊ ſm hũc modũ operatũ ē a deo. Alio vero mõ ipsa actio mala ē operata ⁊ rõe actionis in se. adhuc ē dicere q̃ a deo ē mediãte sennacherib. rõne vero mali non ē a deo. sed sistit a li. ar. deficiente. Ex iam dictis patent [illegible] que obiecta sunt in contrariũ.

Articulus tertius.

Onsequẽter. querit̃ supposito q̃ malũ ñ sit a deo sz a creatura. vtrũ sit a creatura. q2 ex nihilo vl̃ q2 ex aliquo. s. bono. Qđ aũt ex nihilo oñdit̃ in hũc modũ aug. ij. li. de li. ar. oĩs defectus ē ex nihilo. sz oẽ malũ ē defectus. ergo oẽ malũ ē ex nihilo. Item aug. ij. li. ad valeriũ. nõ ex bono potuit oriri mala volũtas: q2 bonũ factũ ē a bono deo. sed q2 de nihilo factũ ē nõ de deo. ¶ Itẽ aug. xij. de ci. dei. volũtatis male ñ ē affectio sz defectio. deficere ē ab eo qđ sũme ē ad [illegible] qđ minus ē tendẽ. sz deficere ē q2 ē ex nihilo qđ pz in sũmo bono quod nullatenus deficit. ergo malũ est q2 est ex nihilo. ¶ Itẽ ꝯtra eplam fundamẽti nature. que corrũpi pñt q̃ corruptiõez habẽt. hoc ē q2 d nihilo finnt. sz omne malũ corruptio ē. ergo maluz reducitur ad hoc q̃ res sit de nihilo. ¶ Itez dyo. de di. no. Malum nõ ē ex bono. ⁊ si ex bono ē nõ est malum. neqz eniz ignis ē infrigidare neqz boni non bona facere. s. mala. sz omne qđ ē aliquid. bonuz est. ergo malum nõ ē ex aliquo. ⁊ ē ex aliquo vel ex nihilo inq̃ꝧtuz tale. ergo ē ex nihilo. Contra. ans. de pcõ corpali ⁊ silr̃ idẽ in ꝓslogion. dicit enim q̃ nihil nullius cã ē. ergo nec mali. cũ malũ aliquo mõ sit. ¶ Itẽ q̃ malũ sit ex aliq̃ creatura v̄r ex hoc qđ dicit aug. li. lxxxiij. q. Si e. n. ratiocinat̃ ñ ē a deo cũ bonoꝝ sit cã. ergo ē in hoie vel i aliqua re q̃ nec ē deus nec hõ. Si. n. in hoie. aut hoc ē vi. aut suasiõe. sz vi nullo mõ. cũ qđ violẽtia [illegible] oĩno ñ sit culpabile. Deus ẽt optie fecit hominẽ vt si vellet manere bonus nullo resistẽte ipediret. nõ ergo fuit hõ malus violẽtia alterius hois. suasiõe ẽt alterius hois. si ꝯcedimus hoiẽ deprauari ꝯrendũ ē de suasore a q̃ deprauet. nõ eniz põt ñ eẽ prauus taliũ suasor. si vo nec est hõ nec deus. queq̃d illud sit aut vim intulit aut suasit vi. Rñdet̃ idẽ qđ supra. De suasiõe aut qd est q̃ suasio ñ cogit iuitũ. ad eiusdẽ hois volũtatẽ deprauatõis cã accedit. siue. n. aliquo siue a nullo suadẽte deprauanis. ergo malũ qđ ē in hoie cã ē ipse hõ. siue alio suadẽte siue ñ suadẽte. Ad ꝯ[illegible]riuz vo obijcit̃ sic. mala voluntas ē efficiẽs opis mali. mala ergo volũtas aut hz aliquã voluntatẽ pro causa. aut aliquã naturã. si habz voluntatẽ pro cã. aut habz bonã aut malã. sz bona volũtas

nullatenus facit volũtatẽ malã. ergo habz volũ
tatẽ malaz pro cã. ¶ Item illa cũ sit facta hz ali/
quã causaz. opoztet ergo ꝙ in aliqua nã. nã z si ĩ
nulla oino nõ fuit. in mala vero nã nõ potest esse
mala voluntas. Illa z mala volũtas priuat bonũ.
ergo in bona nã est mala volũtas. ergo cũ malũ
sit volũtas mala. erit malũ in bona nã. ergo ma
lũ erit in aliquo tanq̃ in cã. ¶ Ad qḋ dicẽdũz. ꝙ
malũ est in bono, ꝛ ita in aliquo. sz nõ ex hoc ꝙ
est ex sũmo bono ẽ maluz. imo ex hoc ꝙ est ex ni
hilo. ¶ Ad obiectũ qḋ est in ꝯtrariũ dõni ꝙ illa ꝓ/
positio Ansel. nihil nullius est cã. intelligit̃ ꝺ hoc
qḋ oino nihil ẽ. sed nõ negat̃ quin res defectibi/
lis sit cã defectus sicut ẽ hic ꝺ cere causam. ¶ Ad
illud vero qḋ obijcit̃ ꝙ maluz ẽ ex aliquo. dicẽ/
dũ ꝺm qḋ dicit Augu. querẽs cãm mali. in. xij. de
ciui. dei. ꝙ maluz est in bono mutabili tm̃. Unde
querẽdo cãm vt subiectũ. dicẽduz ꝙ malũ est ex
aliquo ꝛ ĩ aliquo. querẽdo ꝺo cãm efficientẽ si/
ue exẽplarez. dicẽdũ ꝙ malũ nõ est ex bono tã/
q̃ efficiente vel exemplari sed ẽ ex mutabili inq̃/
tũz est ex nihilo, loquitur autẽ hic de malo ꝺm ꝙ
dicit defectũz siue naturalẽ siue volũtariũz, sz de/
fectu volũtario qꝛ supadditũ inferius questio ha/
bebit. ¶ Ad obiectũz in ꝯtrariũ ex verbo dyoni.
dicendum ꝙ licet maluz sit in bono, nõ tamẽ sic
efficit bonuz maluz sicut nec calidũz efficit frigi/
duz. deficiendo tamẽ fit ex bono. ¶ Ad illud qḋ
videt̃ obijci ex bono in ꝯtrariũ. ꝙ causa mali sit
in homine. Rñ. ꝙ intendit ibi Augu. vtrãq3 cãz
mali culpabilis tangere. videlicz ipsuz libe. arb.
qḋ nõ cogitur ad maluz. ꝛ qꝛ ex nihilo ẽ vertibi/
le est maluz. cuz aut vertit̃ sua voluntate vertit̃. ꝛ
hoc est qḋ dicit Aug. in li. lxxxiij. q. est viciũ vo/
lũtatis. quo homo est deterior. qḋ viciuz longe ẽ
a dei volũtate vt ratio docet.

Articulus quartus.

Supposito ꝙ malum culpe sit tantũ a
creatura. queritur vtrum tantũ sit a
dyabolo an et ab homine. Qḋ autez
sit a dyabolo. Augu. in lib. de natura
ꝛ gratia. Quis nesciat fidelium a sathana pri/
mam venisse mali suasionem. ꝛ ꝙ ille primus
sit actor omniũ peccatoꝝ. ¶ Item in li. de ecclis.
dog. Malũ vel malicia nõ ẽ a deo creata, sed a
dyabolo inuẽta. ꝛ idẽ Isid. de sũmo bono malũ
a dyabolo nõ est creatũ sed inuẽtuz. nõ qꝛ alicui
aut aliquãdo erat malũ. vñ fieret dyabolus ma/
lus. sed ꝙ viciuz est cuz esset angelus bonus: su/
perbiẽdo effectus est malus. ꝓpter qḋ ab ipso
inuentuz dicit̃. ergo dyabolus fuit prima cã ma/
li. Cõtra obijcit̃ ꝙ nõ tãtũ dyabolus ẽ prima
causa mali. imo etiaz homo. cuz eniz homo ha/
beat liberũ arbitriuz sicut ꝛ angelus. malũ vero
culpe sit ex libero arbitrio. Unde Augu. in li. re/
trac. versat̃ questio vnde sit malũ. Me asserente
exortũ fuisse hominis malũ ex li. volũtatis arbi/
trio. erit cã mali homo ꝺm ꝙ li. ar. nõ ergo tãtũ
dyabolus est mali. ¶ Itẽ malũ culpe efficit̃ in eo
ꝙ creatura viuit ꝺm se ꝓpriã querẽdo volunta/
tẽ. sicut habet̃ ab Ansel. in li. de similitudinibus: er/
go cũ ꝓpria volũtas sit hominis sicut ꝛ angeli.
erit cã mali culpa. nõ tm̃ in angelo sz ẽt ĩ homi/
ne. ¶ Itẽ sup illud Isa. li. dixerũt anime tue incur/
uare vt transeamus. Glo. nisi te ipm subdideris.
demones nõ nocebũt tibi. Et Hiero. sup eũdem
locũ. illis dicẽtibus incuruata ẽ ꝓpria volũtate.
ergo malũ nõ tm̃ ẽ a dyabolo. sz etiaz a volũtate
hoĩs. ¶ Ad qḋ dõm. ꝙ malũ est prio a dyabolo
sicut habet̃. viij. Io. sup illud. Ille fuit homicida
ab initio. ꝛ postẽ mẽdax ẽ ꝛ pater eius. dicẽ glo.
Nota homicidã nõ solũ qui facto sz ꝗ ꝟbo occi/
dit. vt dyabolus primos parẽtes. ꝛ post sequit̃.
homo mẽdax qui nõ hz de ꝓprio sz ab alio acce/
pit. i. dyabolus. ꝛ addit. ꝛ pater eius. pater ẽ ipsius
mendacij qḋ inuenit. Mendaciũ aũt dr̃ pctm̃ sic
habet̃ ab Aug. ĩ li. xiv. de ciui. dei. Omne peccatũ
est mẽdaciuz. sz hec prioritas nõ attendit̃ nisi tpe
ꝛ quadaz dignitate. qua angelus dr̃ prior hoĩe.
videt̃ ꝙ homo habeat de se vt possit peccare si/
ne dyaboli suggestiõe. sicut. n. li. ar. eius de se verti/
bile est in malũ. ita de se põt cadere siue hẽat sug/
gestionẽ siue nõ. Cũ ergo dr̃ ꝙ omne malũ est a
dyabolo hoc est rõne prioritatis vt pater. ꝛ rõe
occasiõis qua dyabolus inuidit hũane nãe. seu
creature ꝛ inuidendo suggessit. Un̄ dicit beatus
Bern. in. xvij. omel. sua sup Can. vidit ꝛ ĩ liuore
suo inuidit ꝛ nolint ẽ hẽre subiectos socios. de/
dignatus infirmiores inquit ꝛ inferiores nã. nõ dz
esse ꝯtinens in gloria. Et aug. in li. de virginita/
te. superbie dyaboli accessit inuidia quibus duobus
dyabolus ẽ dyabolus. Ex iaz dictis pz. q̃liter ve/
ra sũt q̃ obiecta sũt. que ꝯcludunt dyaboluz esse
principiuz mali ad hoc spectat ꝙ primus peccauit.
ꝛ alij cũ ipso peccauerunt. sic angeli vel ad eius
suggestiõez vt hoĩes. ¶ Ad illud qḋ dr̃. ꝙ malũ
ẽ inuentuz a dyabolo. nõ excludit qn hõ possit
ꝑ se inuenire pctm̃ sicut habet̃ Isa. iij. adinuen/
tiões eoꝝ ꝯ dñm. Sed qꝛ dyabolus prio appro/
bauit ꝛ ita nouit ꝑ approbatiõez. ꝛ sic inuenit. i.
noticiam ꝑ approbatiõez venit.

Articulus quintus.

Einde querit̃ supposito ꝙ malũ sit ab
hoĩe. vtrum rõne lib. ar. ꝺm seipsum.
aut rõne alicuius dispositiõis supad/
dite. Qḋ rõne ipsius li. ar. arguit̃ sic.
Fructus malus procedit ab arbore mala. arbor
ꝺo mala dr̃ volũtas mala. volũtas ergo mala cũ
nõ hẽat aũ se primo nisi li. ar. ꝺm ꝙ est facultas
voluntatis ꝛ rõnis. ex ipso li. ar. causabit̃ ꝛ q̃rit̃

li de praua voluntate mala. Naz si eēt aliqua volūtas mala de illa similit querendū esset. ⁊ q2 nō est trāsitus in infinitū oportet stare. cuz ergo illa prima voluntas nō habeat ante se nisi ipsuz lib. arb. qd est facultas volūtatis. erit primuz maluz culpe ab illo libe. arb. ¶ Ad idem Augu. in li. de li. arb. Malū siue peccatuz est spreto incōmutabili bono bonis cōmutabilibꝰ adherere. qd fit li. volūtatis ar. ergo maluz proprie est a lib. arb.

Cōtra. videt ꝙ principiū mali sit alia supaddita dispositio vt libido. Unde Augu. j. li. de li. ar. ij. c. si. Clarū est iaz nihil aliud ꝙ libidinē in toto malefaciendi genere dominari, ergo libido ē cā ois mali. ¶ Itez videt ꝙ error ⁊ puersus amor sint principia mali. Augu. xxij. de ciui. dei loquēdo de malis dicit hic hominū sūt maloꝝ ab illa erroris ⁊ puersi amoris radice veniētia. cū qua ois filius adaz nascit. Naz quis ignorat cū quāta ignorātia veritatis. que in i[n]fantibus manifesta est. ⁊ cuz quāta abūdantia vane cupiditatis que i pueris icipit apparere homo veniat in hāc vitā. ita vt si dimittat viuere vt velit. ⁊ facē qcqd velit. in hec facinora ⁊ flagicia que cōmemoraui ⁊ q̄ cōmemorare nō potui. vel cūcta vel multa pueniat. ergo ipsa mala hominū pueniūt a radice erroris ⁊ puersi amoris. ergo sunt cā mali. error ⁊ puersus amor. ¶ Itē videt ꝙ ipsa cupiditas sit causa. j. Thimo. vlt. Radix omniū maloꝝ ē cupiditas. Respōdet li. ar. est principiū ois mali culpabilis. si attēdimus ad potentiam. Unde Aug. in li. de li. arb. Quid opus ē querere vnde ille motus existat. quo voluntas auertit ab inmutabili bono ad bonuz mutabile. cuz eniz nō nisi animi. ⁊ volūtate ⁊ ob hoc culpabilē cōfateamur. sed libido ⁊ alia que enumerant sunt cāe siue radices maloruz. sicut praue dispositōnes ipsius potētie que ē li. arb. Et attēdendū est ꝙ li. arb. est facultas volūtatis ⁊ rōnis. ex pte facultatis deficientis sumit libido ſm ꝙ dī ab eo quod libet. sicut dicit Augu. in sponostico. error vo ex pte rōnis deficientis ē cā maloꝝ. Amor vo puersus ex pte volūtatis est cā mali. Sed aget de his ulterius diffusiue in tractatu de pcō. vbi aget de diuersis radicibus peccatoꝝ.

Articulus sextus.

Cognita causa mali quod ē defectus. Itez ſm ꝙ dicit maluz culpe quod prius est ꝙ malū pene ⁊ addit super defectū. malū eniz culpe ē defectꝰ culpabilis. sequit querere determinate de malo voluntatis ⁊ malo actionis.

Querit ergo pri... . §. j.

mo de cā male volūtatis sic. Nihil ē cuius ortus legitima cā nō precesserit. Et Job. v. nihil fit in terra sine cā. sed malū volūtatis fit. ergo hʒ cām nō voluntatez malaz. tunc eniz esset pcessus in infinitū. nec bonaz. cū oppositū ꝯtrarij nō sit cā oppositi. bona autez ⁊ mala volūtas sunt ꝯtria. ergo bona voluntas nō est cā male voluntatis. ¶ Si aūt dicat ꝙ ipa volūtas sit cā male est volūtatis. ꝯtra ipsa ē indifferēs ad bonuz ⁊ ad malū. ergo nō est cā necessaria huius. Si vo dicat li. ar. cuz li. ar. sit a deo. erit malū a deo. ſm illud qcquid ē cā cause. est cā causati. ¶ Forte dicet ꝙ deus ē cā p se. li. ar. li. ar. vero est cā per accidēs mali. ⁊ sic nō pcedit virtus ppositōnis pcedētis. q2 nō est ſm vnū modū cause. Cōtra. malū culpe quod ē primo in volūtate mala. est malū volūtariuz. sz maluz volūtariū per se est in volūtate. voluntas autē per se in li. ar. ergo malū volūtatis p se est in li. ar. est sicut in cā. ¶ Item obijcit sic Aug. xij. de ciui. dei. Sūt duo equaliter affecti aīo ⁊ corpore ⁊ pes in oibus. ⁊ vident vnā rem pulcrā vl mulierē. vel equū vel aliud huiusmodi. quā re visa vnus illicite fruat. alter nō. q̄ ergo sunt cā. Nō rei pulchritudo. cū eadē esset ⁊ quelibet equaliter de se moueret. Nō caro. cū similiter se habeat ꝗ̄tū ad carnis dispositiōez. Nec animus. cū illis eēnt animi. Nō suggestio maligni spūs. cū malignus spūs eque teneret vtrūqz ꝗ̄tuz est de se. nihil ergo videt nisi ppria volūtas esse cā ipsius mali. sed illaz quis fecit. cuz ante nō essz nisi natura bona. nature autez bone deus ē cā. illius autē mali nullatenus est cā. que ergo ē cā. Respōdet ad primū p hoc ꝙ dicit Aug. in li. de ciui. dei. Liberuz arbi. siue volūtas siue potētia dupl'r pōt ꝯsiderari. vel inꝗ̄tū est nā. ⁊ ſm hoc nō ē cā mali. vl inꝗ̄tū est ex nihilo vel seipso deficiēs ⁊ ꝯuersū ad vanū. ⁊ ſm hūc modū est cā male volūtatis. pūt mala volūtas dicit actū interiorē. sed nō ex hoc accipiendū est. ꝙ maluz primo sit i volūtate potētia ꝙ̄ i volūtate actu. sz ecōtrario i actu priꝰ ꝙ̄ in potētia. ⁊ pp̄ter hoc nō sequit deus ē cā li. ar. ⁊ li. ar. est p se cā mali. ergo deus ē cā mali. quia li. ar. rōne alterius ⁊ alterius ē cā ⁊ causatuz. est eniz causatū vt effectus. ē cā vt deficiēs. g tn̄ defectus dī ſm alterū genus defectꝰ ꝙ̄ ipse actꝰ. Actꝰ eniz dī defectus culpabilis q nō hʒ añ se defectū culpabilez. ¶ Ad scḋz vero dicēdū ꝙ paribꝰ existētibus ꝯditiōnibus. nō ē dicere ꝙ bnē mali volūtate. nisi ipsaz volūtatez que seipsa vertibilis est. ⁊ ꝙ seipsa vertit in isto ⁊ nō in alio. nō licz assignare aliquaz causaz a seipso. q2 ꝙ iste vertit ad malū nō est nisi ꝙ placet. placiti aūt nulla alia rō ē querēda. sicut i bonis cū puentū est ad volūtatez dei nulla est alia rō. ita ⁊ in malis cuz peruētuz est ad volūtatē vertibilez sibi relictā. hoc eīm dicit pp̄ter voluntatē in bono p grāz ꝯfirmatam. ¶ Si vo obijcit ꝙ si li. ar. aut volūtas sit cā mali. dōm ꝙ li. ar. siue voluntas dicit ex nihilo. ⁊ ...

est natura. ⁊ vt ē volūtas. Si vt natura. ſm illum modū cōueniret etiā alijs creaturis que sunt nature. Si vero vt li. ar. siue voluntas ī actu inq̄ʒtuʒ est ex nihilo. ſm hoc ē cā mali. ⁊ rō ē. q2 vt ē naturalr̄ nō determinat̄ nisi ad vnuʒ. vt ē voluntas vel li. ar. ē oppositoꝝ. ⁊ vnius de se. s. mali. alterius vero nō p̄ria cā nec tota.

Cōsequēter que .§. ij.

rit de malo actōis a quo sit. vtrū. s. a deo vel a solo libe. ar. Querit̄ ergo vtruʒ actio mala sit a deo. ⁊ p̄io vtruʒ mala actio ī q̄ntum mala sit a deo. Secundo vtruʒ mala actio ī q̄ntū actio sit a deo.

Q uod aūt ad p̄mū ꝙ mala actio inq̄ʒtuʒ mala sit a deo ondit̄ ī hunc modū. q2 dare elemosynā ꝑ inanē gloriā. ē quedā actio mala ex circūstātia. sed hec actio ī q̄ntū actio ⁊ ī q̄ntū mala ē a deo. Nā ꝙ rōne eius ꝙ est actio sit a deo pʒ. Silr̄ etiā videt̄ rōe supadditi videlʒ. q2 illa actio refert̄ ad inanē gloriā: ꝙ sit a deo. q2 hec relatio ē a deo. sed rōne huius relatōis dicit̄ mala. ergo ipsa actio rōne qua mala ē: ē a deo. ¶ Itē Aug. in li. lxxxiij. q. qd̄ deo actore dr̄ fieri: dr̄ fieri deo volēte ⁊ ecōuerso. sed malū inq̄ʒtuʒ malum sit deo volēte. q2 si nollet nō fieret. ergo maluʒ ī q̄ntuʒ maluʒ sit deo actore. ergo mala actio ī q̄ntuʒ mala sit a deo. Vn̄ aug. ī ench. Si dn̄s nollet mala fieri. nō fierent. ergo fiunt deo volēte. ergo ⁊ deo actore. ergo ⁊c̄. ¶ Itē duplex ē lux. s. corp̄alis ⁊ sp̄ualis. Lux aūt corp̄alis eadē ē cā lucis ⁊ tenebrarū. sicut sol p̄ sui p̄ntiā ē cā lucis. [illegible] sui abſētiā ē cā tenebrarū. ergo silr̄ lux sp̄ualis q̄ deus ē Jo. i. ⁊ viij. erit cā lucis. i. boni. ⁊ cā tenebrarū. i. mali. ergo deus ē cā male actōis ī q̄ntuʒ mala ē. sicut sol cā tenebrarū. Cōtra. ab eodē agēte penitus nō diuersificato in se. nō egredit̄ ꝑfectuʒ ⁊ ī perfectuʒ. sed bonuʒ dicit ꝑfectionē. maluʒ vero ī perfectionē. q2 dicit priuationē boni. modi. s. spēi ⁊ ordinis. penes q̄ determīat̄ rōe creature. sed deus ē agēs ꝑfectissimus n̄ diuersificat' ī se. ergo cū bona actio sit ab ipo. n̄ erit malā ab eodē. Et ad hoc facit illd̄ deut. xxxij. dei ꝑfecta sunt op̄a. ¶ Itē illi' rei deus ē vltor cui' nō ē actor sʒ male actōis de' ē vltor. ergo illi' rei nō ē actor. ¶ Itē dn̄s ꝓhibuit ade ne comedēt de pomo. ergo noluit ꝙ comederet. ergo nō fuit actor illius actōis. si. n. actor fuisset. ꝯ se vel ꝯ p̄ceptum suū fecisset. ¶ Itē quicqd ē a deo bonuʒ ē ī q̄ntuʒ ē ab eo aliquo mō. sʒ huiusmōi actōes. blasphemare. fornicari nullo mō sunt bone. ergo nullo mō sunt a deo. ¶ Itē oē qd̄ ē a deo ordinat̄ ad finē bonū. sed sunt alīq actōes male q̄rū n̄ pōt eē bon' finis. vt fornicari. adulterari. mētiri. ergo nullo mō sunt a deo. ¶ Itē hec actio mala. inq̄ntuʒ ē actio ē a deo: inq̄ʒtuʒ mala n̄ ē a deo. sed a dyabolo vel li. ar. ergo actio ē a deo ⁊ a dyabolo. ergo deus ⁊ dyabolus sūt eiusdē rei p̄ncipiū. quod ē ꝯ ap̄lʒ dicentē. Non ē conuētio xp̄i ad belial. Solutio dicēdū. ꝙ actio mala ratōe mali non ē a deo. ¶ Ad illud qd̄ p̄mo obijcitur in contrariū. dicendū ꝙ in illa relatione sunt duo. cū enī dico relatōnē ad indebitū finē duo dico: ipsā relatōnē. ⁊ hoc ē aliquid sine aliqua natura. ⁊ hoc ē a deo. etiā dico ibi hoc quod ē ad indebitū finē. que est circūstantia mali substātificata in illa ⁊ hoc nō ē a deo. Unde relatio de ratione relatōnis ē a deo. nō q̄ʒtuʒ ad hoc quod dicit̄ ad indebitū finē. q2 ex p̄te illa determinat̄ ī ea malicia. ⁊ hoc ē quod dicit Ansel. in li. de casu dya. Dyabolus ꝯuertit volūtatē ad id quod nō debuit. ⁊ ipʒ velle ⁊ ipsa ꝯuersio aliquid fuit. ⁊ nō nisi a deo hūit aliqd. inq̄ʒtū autē iusticia caret sine qua eē nō dʒ. non est simplr̄ maluʒ. sed est aliquod maluʒ. s. ī illo genere. Unde patet. ꝙ ipa cōuersio siue relatio ē aliquid quod ē a deo. ⁊ qd̄ nō dicit̄ de se maliciā. sed inq̄ʒtuʒ iusticia caret qd̄ est ad indebitū finē conuerti. est ponere ibi maliciā. ⁊ illa malicia non ē a deo. Unde ipsuʒ sup additū non ē a deo licet ipsa relatio. ¶ Ad secūduʒ dicendū. ꝙ duplex ē voluntas dei. s. p̄missiōis ⁊ approbatōis. ꝑ de voluntate p̄missiōis verū ē ꝙ deo volēte fit malū. ita ꝙ notet̄ hic ꝯcomitātia per illuʒ ablatiuū. ⁊ nō causalitas aliqua. q2 permissio ē. ꝙ huiusmodi nō ponit causā respectu p̄missi. Voluntas autē approbatōis nō ponit aliquā causalitatē respectu voliti. ⁊ ita loquēdo de hac voluntate. nō ē ꝯcedēduʒ ꝙ maluʒ fiat deo volēte. q2 sic ipe ablatiuus ī portat causalitatē. nulla autē causalitas ē in deo respectu mali. ¶ Quod obijcit̄ qd̄ fit deo volēte fit deo actore. intelligēdū est de voluntate que ponit causalitatē respectu voliti. que ē voluntas approbatōis. nō d̄ voluntate p̄missiōis que sicut dictū ē. nō ponit causalitatē ī eo respectu cuius ē. imo de hoc sequit̄. non ergo deo actore fit malicia sʒ illud qd̄ substernit̄ malicie. q2 ad illud ꝯparat̄ dei voluntas ī rōne causalitatis. ¶ Ad tertiū dicēdū. ꝙ nō ē silr̄ de luce siue sole corporali ⁊ sp̄uali respectu lucis ⁊ tenebre. q2 sol mālis agit per naturā. ⁊ ideo p̄ sui p̄ntiā ē causa lucis. per sui absentiā est cā tenebre. Sol aūt ē sp̄ualis sol iusticie agit p̄ voluntatē nō p̄ naturā respectu lucis sp̄ualis siue boni. ideo per sui p̄ntiā ē causa boni. nō autē per sui absentiā ē causa mali. imo potius ipsi mali ij est cā absentie sp̄ualis solis. Vn̄ dicit Ansel. in li. de casu dyaboli. de bono āgelo. q2 deus dedit illi perseuerātiā. ideo ille accepit. ⁊ d̄ malo dicit. q2 nō accepit perseuerātiā. ideo deus nō dedit. Unde sup illud Roma. tradidit illos deus ī desideria ⁊c̄. q2 cultū ⁊ religionē dei imaginibus tradiderūt. tradidit illos deus. i. subtrahēdo gratiā p̄misit. nihil. n. absq3 eius p̄missiōe fuit ī malis. Vn̄ defectus li. ar. ē cā recessus solis sp̄ualis ⁊ nō ecōuerso. idō nō ē dicēdū

φ sol spūalis sui absentiā sit cā tenebrarū. nam ipse sol spūalis est agens vniuersale. qz vbiqz se diffundit. vnde de se nunqz abest. sz alia desunt ab ipso. quādo recedunt per peccatum. ideo nō est dicere φ sua absentia sit cā tenebre siue mali. imo ipsuz li. ar. deficiēs ē cā quare ei abest spūalis sol. Cū. n. d se nulli absit. nō ē sui absentia cā alicuius sed ecōuerso. Sol autē nālis ē nāliter agēs. vñ est agēs particulare non vbiqz se diffundēs. imo naturalr mouet ab hoc situ in illū. τ cum ē i hoc situ nō illuminat i alio. qz nō vbiqz se diffūdit. τ pp hoc abest alicui τ ē cā tenebre. sic ergo pz φ nō est simile hic τ ibi.

Postea querit .§. iij.

Utruz mala actio sm φ actio sit a deo. τ videt φ nō. qz li. ar. ē mouēs ab alio. s. deo. vnde ē motor particularis. hoc autē agēs pticulare aliqñ cōtinuat cum summo agēte deo qui ē agēs vniuersale. aliquādo discōtinuat τ separat ab ipso. cū autē cōtinuat in actōe sua cū primo agēte. tūc dicit ab ipso libe. ar. pcedere bona actio. cū autē discōtinuat. tūc dicit actio mala. Ex hoc obijcit sic. nihil qd pcedit ab ipso libe. ar. p discōtinuationē τ separationē a deo. pōt dici pcedere a deo aliquo mō. sz mala actio ē huiusmōi. oē eīm qd pcedit a libero arbi. inqztū ē deficiēs. pcedit ab ipso p discōtinuationē τ sepatiōnē a deo. sed mala actio pcedit a libe. arbi. inqztū deficiēs ē. ergo pcedit ab ipso li. ar. p discōtinuationē eius a deo. ergo nullo mō pcedit a deo nec etiā mediāte libe. arbi. ¶ Itē qui adiuuat furez i opere furti pticeps ē furti. Iuxta illud ps. Si videbas furē τc. hoc dr ibi i glo. ergo q adiuuat peccatorē in ope peccati pticeps ē peccati. sz deus nunqz ē nec pōt dici pticeps pctī siue mali. ergo cū actio mala sit peccatū nunqz deus adiuuat peccatorē i actōe sua vel mala. nō ergo adiuuat ipm li. ar. in actiōe mala. sed adiuuaret si cū illo malā actionē faceret. ergo nullo mō ē ipsa actio mala inqztū actio a deo. imo soluz a libe. ar. ¶ Itē math. vij. Nō pōt arbor bōa fructus malos facere. imo arbor mala facit fructus malos. sicut habet ibidē. Et. xij. math. Fructus ergo mali pcedūt ab arbore mala. τ nullo mō a bona. fructus mali sunt opa mala. arbor āt summe bona a qua ois fructus bonus deus. ergo mala actio nullo mō ē a deo. ¶ Itē Gen. j. Uidit dns cuncta que fecerat τ erāt valde bona. sz mala actio nō ē valde bona τ inqztū actio. ergo nō ē a deo facta.

Cōtra. videt φ mala actio inqztū actio sit a deo. Aug. i enche. Quādiu nā corrumpit inest ei bonū quo priuat. ac p hoc si nāe aliquid remanebit qd corrūpi nequeat. pfecto natura icorruptibilis ē. ergo qd corrūpit ab ipsā malicia nā aliqua ē. que aliquo mō priuat. sz actio corrūpit p maliciā. ergo actio mala rōne actionis ē nāliter aliqua. sed ois nā ē a deo. ergo τ ipsa actio mala inquantum actio. ¶ Itē aug. i li. de va reli. dicit. φ mala actio rōne malicie dsformat τ corrūpit bona nālia. que sunt modus spēs τ ordo. ergo malicia desormat τ corrūpit nām. sed illud qd malicia desormat τ corrūpit in actōe mala. ē ipsa actio. ergo ipsa actio est nā aliqua que priuat. mō. specie. τ ordine. sed omnis nature pricipium ē deus. ergo mala actio rōne actionis ē a deo. ¶ Itē aug. in li. de vera religi. ois res vel substātia vel essentia vel nā. vel si aliquo alio verbo melius enunciat. simul hz hec tria. vt vnde aliquid sit. τ specie discernat. τ rez ordinē nō excedat. ergo mala actio i rōne actiōis ē a deo. ¶ Itez phs in li. de causis dicit. Cā prima τ vniuersalis. plus est influēs sup suū causatū φ cā secūdaria τ pticularis. ergo cā secūdaria τ pticularis nō agit sine prima cā τ vniuersali. qz ob hoc dicit pria τ vniuersalis respectu illius. sed cā secundaria τ pticularis ē liber ar. nostrū quod vertibile ē. prima cā τ vniuersalis deus qui ē inuertibilis. si ergo aliquid egredit a nostro lib. ar. hoc ē sm φ recipit influentiā a deo. ergo cū mala actio sm φ actio pcedit a li. ar. erit etiā ipsa procedens a deo. ¶ Item dicit aug. Quicquid ē inquātuz bonuz ē. est a deo. ergo mala actio inquātū ē a deo est. ¶ Itē quicquid ē cā cause est cā causati. ita vt sit omnimoda vniformitas. sic eniz nō habet instātiā. ergo cum potētia a qua exit actio mala sit cā illius inquātū est. inquātuz āt ē potentia ē a deo sicut a cā. ergo deus ē cā male actiōis inquātuz ē. ¶ Itē vnus ē fons essendi. qz non sunt plura pricipia cor que sūt. ergo nō ē aliquid qd nō sit a deo. ergo si mala actio ē mala actio inqztuz ē aliquid ē a deo. ¶ Itē vt tu dicis mala actio ē aliqd. τ ñ ē a deo. ergo hz aliud principiū. s. lz liber arbitriū. ergo ē aliqd pricipiū malor que sunt. τ hoc ē manichei heresis. ¶ Itē mala actio ē i genere actōis. genera āt rer sunt a deo. sic ergo ondit rōnibus φ mala actio inquātū actio ē a deo. ¶ Itē hoc idē ostēditur per exēpla. Primū ē in Iohne. xi. de cayphā qui a semetipso nō dixerit. Expedit vt vnus moriat hō p populo τ nō tota gens pereat. sed cū eēt pontifex anni illius pphetauit τc. ergo eius dictio fuit a spūsancto. τ constat φ fuit mortale peccatū. ad hoc. n. dixit vt dñs interficeret. ergo mala actio ē a deo. ¶ Itē isaie. vij. Sibilabit deus musce que ē in extremo fluminū egipti. glo. sibilatio ē diuina ispiratio. musce sunt egiptij rebelles τ immūdi. hoc eniz dr ꝯ iudeos. qz dñs inspirauit egiptijs voluntatē destruendi iudeos. τ cōstat φ volūtas cor fuit mala. ergo primū. ¶ Itē isa. x. Nunquid eleuabit securis aduersus eū qui secat in ea. vbi dicit φ sennacherib virga furoris baculus dei. glo. sicut huiusmōi instrumenta nihil sūt p se agētia. ita sennacherib nihil p se opat ē. sz q eius volūtas fuit mala ostat qz illud

biuit. Un̄ ei ꝓperat nunqd eleuabit ⁊c̄. ⁊ [illegible] d' instrumentū vel in ista actione. Actio aūt magis attribuit agēti ꝑ instr̄m q̄z instrumento. ergo pri‑ mum. ¶ Itē Isa. xlv. Ego dn̄s creans tenebras ⁊ faciens mala. glo. non malū inquātū malū. sed inquātū iustum aut illud intelligit de malo culpe aut pene. non pene. q2 illud inquātuz tale ē a deo ergo de malo culpe. ¶ Itē isa. xxxvij. Reuersus ē rabsaczes. glo. dn̄o pmittente venit. ⁊ dn̄o ꝓci‑ piente recessit. sed ꝯstat ꝙ i recessu peccauit mor‑ taliter sicut in aduentu. ita. n. querebat facere vo‑ luntatē idolatrie dn̄i sui in recessu sicut in aduen‑ tu. ergo dn̄o precipiēte peccauit mortaliter. ergo mala actio ē a deo. ¶ Itē Exo. xij. Iudei spolia‑ uerunt egiptios ex ꝓcepto dn̄i qd̄ factū fuit in ꝓ‑ cepto. sed modus i permissione. s3 qd̄ illoꝝ spo‑ liauerūt ex cupiditate. ergo mala coꝝ actio s3 ꝙ actio fuit a deo. Responsio vel solutio dn̄i ꝙ mala actio s̄m ꝙ actio est a deo. s3 non s3 ꝙ ma‑ la. naz mala actio s̄m ꝙ mala ē a volūtate mala. dicēdo aūt malam voluntatē. duo dico. s. ipsam voluntatem que ē motus potentie. ⁊ defectuz ip‑ sius q ē malicia. ergo ratione potētie reducit ad cām primā ⁊ potentiā. ꝙ aūt ibi dico malū: sistit in ipsa s̄m ꝙ est deficiens. ⁊ nō vlterius ꝓcedit. hoc. n. nō h3 a deo. sed q2 ex nihilo ⁊ iō vertibi‑ lis ad malū vt supra ostensum ē. ⁊ iō l3 volun‑ tas sit a deo ⁊ malū a volūtate. n̄ tm̄ malū a deo. nō. n. est a voluntate s̄m ꝙ ad deū refert. Silr̄ ē dicendum de actione. Mā inquātum actio. ꝓce‑ dit a voluntate s̄m ꝙ ē potētia a deo. sed inquā‑ tū mala: ꝓcedit a potētia vt d̄ficiēs. ¶ Ad primū ergo qd̄ obijcit in ꝯtrariū. dōm ꝙ cū dico discōti‑ nuatōez libe. ar. a deo. duo dico. dico. n. ibi sepa‑ tionē libe. ar. a deo. q̄tum ad affectū vel effectuz. dico ēt ꝯiunctiōez ipsius q̄tū ad eē. sepatio ergo illa inducit deformitatē siue maliciā. hoc. n. ē vo‑ luntas deficiētis. sed ipsa ꝯiunctio cū sūmo bono q̄tum ad [illegible] inducit actiōez. Sic ergo mala actio rōe malicie vel deformitatis ꝓcedit a li. ar. ꝑ di‑ scōtinuationē eius a deo. sed non rōne actionis. Immo rōne actionis procedit ab ip̄o per continua‑ tionem eius cum deo. ⁊ ideo mala actio inquātū est actio est a deo. sed inquātum mala a li. ar. d̄fi‑ ciente tm̄ vel discōtinuāte se a deo. ¶ Ad scd̄z di‑ cendum. ꝙ nō adiuuat ipse deus libe. arbi. i ma‑ lo. adiuuat. n. ipsum nisi q̄tum ad actionem. sed non q̄tum ad maliciam vel defectum. dat. n. po‑ tentiā ad actionem inquātuz actio nolat nāz siue quid bonum. sed nō dat potētiā ipsi volūtati vel lib. ar. ad malū vel defectū. q2 illud nō est posse. Immo nō posse. nō. n. hoc habet natura vel poten‑ tia a deo ꝙ deficiat. sed a se q2 de nihilo. cum nō potest esse ille defectus sine bono quod deus fa‑ cit. nec tamen deus facit defectuz. Unde Dyoni. bonum sustantificat suam priuationem non ergo adiuuat deus liberum arbitrium i malo. sed ad‑ iuuat ipm [illegible] actionē in qua est malum. q2 dat po‑ tentie siue lib. arbi. qd̄ possit opari. s3 nō ꝙ possit male operari. ¶ Ad tertiuz ꝙ obijcitur. ꝙ nō ꝑt arbor bona fructus malos facere. dicendum ꝙ mala actio s̄m ꝙ actio non ē fruct⁹ malus. s̄m. n. ꝙ actio est aliquid. omne aūt qd̄ est. inquātum ē bonū est. s3 ꝙ opponebat ꝑ altera pte. ergo ma‑ [illegible] actio s̄m ꝙ actio bona est. ⁊ ē ab arbore bona sc3 deo. ¶ Ad quartū qd̄ obijcit. vidit deus cūcta que fecerat ⁊c̄. dicendum ꝙ illud non intelligitur ita ꝙ singula sint valde bona in se. sed intelligitur de ipso vniuerso quod est valde bonum. ⁊ pro‑ pter hoc non sequitur si hoc nō est valde bonuz in se. qd̄ non sit a deo.

Membrum quartuz.

Quarto queritur de ꝑmissione mali. Et habet duos articulos. Primus vtrū deus permittat mala fieri. Secundus quare permittat fieri.

Articulus primus.

Ad primū. vtrū de⁹ ꝑmittat malū fieri? Et nō vr̄ dyo. de diui. no. Optimi est optima adducere. meliores autez eēnt res si eēnt malis ꝑmixte. ergo dei sūme potētis ⁊ sūme boni ⁊ sūme sapiētis nō ē ꝑ‑ mittere mala fieri. ¶ Ad idē. nullus rex potēs suf‑ ficienter ꝑmitteret scienter i regno suo fieri aliqd quod regno suo aduersaretur. sed malum aduer‑ satur ei in quo regnat deus. ergo n̄ permittit de⁹ malum fieri in mundo. ¶ Item permissio dei est actio eius. Unde aug. in q̄onibus vete. test. lvi. q. Omne quod ꝑmittit deus facere dicitur. q2 si nō ꝑmittat nō fit. Un̄ Io. xix. Non haberes i me po‑ testatē nisi datum tibi esset desuper. sed actio eius est eēntiā ei⁹. ergo qd̄ fit a permissione fit ab eēn‑ tia. sed maluz nō fit ab eēntia. ergo nec a ꝑmissio‑ ne. ergo deus non permittit mala fieri. Cōtra. aug. xx. de ci. dei. Nullus boluz agit recte nisi di‑ uino adiuuetur auxilio. nullus dēmonū aut homīz agit iniquū. nisi diuino eodēq3 iustissimo iudicio ꝑmittat. ergo nullū malū fit nisi diuina ꝑmissiōe. ¶ Itē idē in eodē. Nō dubitauit apl's dicē. mittet de⁹ illis opatiōez erroris. vt credat mēdacio. de⁹ enim mittet q2 dyabolum ista facere ꝑmittet. Un̄ Iob. mitte manū. i. ꝑmitte. ⁊ da potestatē. ¶ Itez super illud ps. Dixit ⁊ facta sunt. gl. iō nihil ꝑūt. nisi qd̄ ꝑmittit. cupiditatē nocēdi ꝑ te habes. ptātē aūt nocēdi. si ille nō dat nō habes. ¶ Itē sup illō ps. Indignationē ⁊ i[illegible] ⁊ tribulatōez. glo. hec immisit deus in eos nō i pticipando maliciā. s3 grē subtractiōe ⁊ hec eadē ꝑmittēdo. ¶ Itē sup illud. Eduxit eos cū argēto ⁊ auro ⁊c̄. glo. ꝓcepit vt facerent. s3 cum ꝑmisit nō precepit vt ita facerent

qualitas ergo facti fuit in pmissiõe. sed factuz fuit in preceptiõe. sz ɔstat ꝙ qlitas facti illis q aspor/ tauerũt ex cupiditate fuit mala. ergo mala fuit ex pmissione diuina. ¶ Itez semꝑ illud ps. añ faciez frigoris eius qs sustinebit. glo. frigus dicit eẽ ei⁹. nõ ꝙ faciat illud. sed qꝛ fieri pmitit. ¶ Itẽ Aug. in enche. Nõ fit aliqd nisi oĩpotens fieri velit. vl sinendo vt fiat vel ipse faciendo. ergo cuz illud itelligitur de malis. oĩpotẽs deus pmitit mala fieri. Ad qd dõm ꝙ deus pmitit alia fieri. ¶ Ad obiectuz autẽ pꝛio in ɔ̃riuz. dicẽduz ꝙ melius dicit duplicit. vel ſm pꝛimuz statuz in quo res sũt condite. ⁊ ſm hoc verũ est ꝙ res meliores essent ipermixte malis. Uel ſm statuz scdꝫ ĩ quo res reparant a lapsu. ⁊ ſz hoc meliores dicunt res qꝛ magis ꝓficiunt p maloꝝ exercitatiões. vñ nisi meliores fierent aliquo mõ. nõ pmitteret sũme potens ⁊ sũme bon⁹ ⁊ sũme sapiẽs mala fieri. ¶ Ad scdꝫ dicẽduz ꝙ malum vno mõ aduersat bono qd est in regno dei. Alio mõ est occasio ꝓfectus. ⁊ nõ est extra dñiuz ipsius sũme potẽtie. ipꝫ eniz maluz cuz sit sub dominio ⁊ ꝓficit ad aliqd bonũ. imõ ad malus aliqñ qꝫ destruit. ¶ Sz adhuc obiicere potest aliquis qd nõ esset pmittẽduz maluz in regno dei. i. in hoc mundo. eo ꝙ elicit bonuz ex illo. qꝛ bonũ ꝙ corrũpit a malo magis ẽ ꝙ elicit aliquãdo. ⁊ ita nõ est pmittẽduz. nõ eniz rex hoc pmitteret. s. regnuz suuz dãnificari plus in vna pte. vt ex alia pte minus bonuz adderet. ꝓpter qd dicẽduz ꝙ oĩbus ɔsideratis que sunt in mundo plus est bonuz vel numero vel qualitate qd elicit deus ex malo. qꝫ sit bonuz qd destruit p maluz. ¶ Ad tertiuz dicenduz ꝙ pmissio nõ dicit actio sicut ipletio. Unde sicut ipletuz dicit ab ipletione que ẽ actio diuina. nõ sic ẽ pmissio a pmissione diuina. nec proprie dicit pmissio actio. ſm ꝙ actio dicit essentia diuina. nõ eniz dicẽduz est ꝙ permissio sit essentia diuina. cũ tñ dicit deus pmitit nota esse diuina ⁊ ɔnotat nõ ipedimẽtuz lib. arb. qd est ex parte creature vertibilis in maluz.

Articulus secũdus.

D scdꝫ quare deus pmittit mala fieri. pmissio eniz diuina⁹ cuz sit actio vt supra habitũ est. actio võ principalr respicit vel ostensiõez potẽtie diuine. vel sapiẽtie. vel benignitatis. vel iusticie. ergo qrit ad qd illoꝝ pricipaliter sit pmissio mali. Et videt ꝙ sit ad ostensiõez potẽtie. plus eniz est posse cũ ex bonis eliciunt bona ⁊ ex malis bona. ꝙ cũ ex bonis tñ. ¶ Itẽ posse super bona ⁊ sup mala ẽ ãplius posse ꝙ sup bona tñ. sed posse sup mala nõ essz nisi deus pmitteret mala fieri qꝛ ñ eẽnt mala ergo pmissio ẽ ad ostensionẽ potentie. Qd aũt sit ad ostensiõez sapiẽtie habet p hoc qd dicit Isid. in li. de sum. bono. Nõ pmitteret deus mala oboriri nisi ex ɔ̃rarijs malis ñãe bone decor emineret. sz pulchritudo ẽ ad ostẽsiõez ipsius sapiẽtie. ergo pmissio mali ẽ ad ostẽsiõez sapiẽtie. ¶ Ad idẽ aug. xi. d ciui. dei. Sicut ɔ̃ria ɔ̃rijs opposita sermonis pulchritudinẽ reddunt. ita qdã nõ verboꝝ sed rerũ eloquẽtia ɔ̃rarioꝝ oppositiõe seculi pulchritudo ɔponitur. Et i. eodẽ alibi. sicut pictura cũ colore nigro suo loco posita. ita vniuersitas rerũ siqs posset intueri cuz peccatoribus pulchra est. quis p seipos ɔsideratos sua deformitas torpet. ¶ Qd aũt sit ad ostẽsiõez benignitatis. haberi põt ex hoc. ꝙ mali sũt ad exercitiũ iustoꝝ. sz ꝙ exerceant nisi hoc ẽ benignitatis diuine sic patuit i Iob. Dixit eniz sathan. mitte manũ tuã ⁊ tãge os ei⁹ ⁊ carnẽ. ⁊ postea dixit dñs. ecce i manu tua ẽ. vbi notat pmissio diua. ex malis aũt illatis ei⁹ patiẽtia ꝓbabat. ¶ Et Isidorus i libro d sũmo bono. Nõ ãplius tẽtat dyabolus qꝫ dei võlũtas pmittat. tentãdo aũt sanctoꝝ ꝓfectibus deseruit ⁊ sic nolẽs vtilitati sanctoꝝ seruit dyabolus. qñ eos tẽtatõib⁹ suis nõ decipit sꝫ potius erudit. Nã tentatões quas ad hũanã iteritũ mouet. xp̃s ad exercitiũ virtutũ salubri vtilitate ɔuertit. ¶ Qd aũt sit ad ostensionez iusticie pꝫ in glo. sup illud. xiij. Roma. Nõ est ptãs nisi a deo. Iniustuz nõ est vt iprobis accipiẽtibus nocendi ptãtem. malorum iniquitas puniat. ¶ Preterea mala pene nõ essent nisi mala culpe ꝓcessissent. sz nõ ꝓcederent mala culpe nisi diuina pmissione. ergo mala pene per hoc sunt ad ostensiõez iusticie. ꝙ ergo pmitit de⁹ mala culpe fieri hoc ẽ ad ostẽsionẽ iusticie i penis. Unde Aug. in li. d nã boni. Peccãtes in supplicijs ordinant. que ordinatio qꝛ ñãe eoꝝ nõ ɔpetit ideo pena est. sed qꝛ culpe ɔueniens est iusticia. Et iterũ Augu. in libro. d libero arbitrio. Melius ẽ ordinata natura vt doleat pro peccato. ꝙ vt gaudeat sine pena. Ex his eniz colligit. ꝙ pmissio maloꝝ est ad ostẽsiõez iusticie. Ad qd dõm. ꝙ permissio maloꝝ est ad ostẽsionẽ oĩm supradictoꝝ. sz altera ⁊ altera rãe. Ad ostensiõez eiꝫ potẽtie ẽ vt supra plura declaret potẽtia diuina nõ ꝙ i hoc sit magna potẽtia. Ad ostẽsiõez võ sapiẽtie vt bona decẽtius collocet. collocat eiꝫ decẽn⁹ cũ malo supfert. Preterea. qꝛ ɔ̃ria iuxta se posita magis apparẽt bonũ iuxta qd ẽ malũ pulchri⁹ apparet. Ad oñsiõez võ benignitatis ẽ pmissio mali vt i hoc nã laudet ⁊ p ɔsequẽs actoꝝ ñãe. Unn aug. xij. d ciui. dei. Cui recte vituꝑatur viciũ ꝓculdubio nã laudat. sicut eñ. dicit viciũ oculoꝝ cecitas. id oñdit ꝙ ad nãm oculoꝝ visus ptinet. ita cuz viciũ rõnalis creature dicit ꝙ nõ adhereret deo. hinc declarat eius nã vt deo adhereat ɔsuetudine. Ad ostẽsiõez võ iusticie. vt nullũ malũ sit inpunitũ. Aug. de natura boni. Melius ordinatur natura. vt iuste doleat i

supplicio. q̃ vt ipune gaudeat in peccato.

Membrū quintū.

[D]einde querit in quo sit malū. Et habet tres articulos. Primus i quo sit maluʒ sicut in subiecto. Secundus in quo sit maluʒ culpe. Tertius i quo sit maluʒ qđ est defectus nature.

Articulus primus.

[A]d primū. Cū.n. malū sit priuatio. malū est in aliquo sicut in subiecto quod priuat, alio bono. Querendū ẽ ergo. cū malū non possit esse sine subiecto. vtrū sit in bono vel in malo. Si eniʒ ẽ i bono. aut in bono qđ nō pōt corrūpi. aut qđ pōt corrūpi. Si in bono qđ nō pōt corrūpi. ergo non pōt ei nocere. ergo malū nō ẽ in eo. Si i bono qđ pōt corrumpi: opponit maluʒ ei. oppositū aūt non ẽ in suo opposito. ergo maluʒ nō ẽ i bono. ¶ Iteʒ φ malū nō sit in bono. vr̄ dicere dyo. in li. de di. no. Nō ẽ frigidū in igne sic nec malum in bono. ¶ Itē nō ẽ aliqđ sibiipsi ɔtrariū. sʒ si idē sit bonū τ malū. aliqđ sibi erit ɔtrariū. nō ergo idē est bonū τ maluʒ. sed si malū ẽ in bono idē diceret bonū τ malū. ergo idē sibi ɔtrariū. sʒ hoc ẽ ipossibile. ergo maluʒ nō ẽ in bono. Si vo est i malo in infinituʒ eēt abire. qđ cuʒ nō sit. nō vr̄ maluʒ eē i subiecto. q2 neqʒ in bono neqʒ i malo. Qđ aūt sit i bono aug. in li. de moribus manich. Maluʒ est corruptio. corruptio autē nō seipsuʒ corrumpit. ergo malū nō corrūpit malū. τ corrūpit bonum vel malū. ergo corrūpit bonū. sed corruptio illa ẽ minuēda. ergo bonuʒ minuit. sed cū bonū minuit adhuc bonū ẽ. ergo malū ẽ in bono. ¶ Iteʒ priuatio ẽ in eo qđ priuat. τ ẽ in aliquo. ergo in bono. τ hoc ẽ qđ dicit dyo. bonū sui aūficat suā priuationē. Ad qđ dicendū. p hoc qđ dič aug. i enche. φ malū ẽ in bono qđ signat his verbis. Mala ex bonis orta eē dicimus: τ iteꝝ. Nō pōt eē malū nisi in aliquo bono. nec poterat eē aliud vñ oriret mali natura. Nec est hoc ɔtrariū ei qđ dicit. v. Isa. Ue his qui dicūt bonū malū τ malū bonuʒ. ibi.n. accipiunt bonū τ malū vt per se ɔtraria. sicut dicimus de bonitate τ malicia. τ đ hoie hñte bonitatē φ sit malus. τ de hñte maliciam φ sit bonus. hic autē cū dicit malū eē i bono bonū accipit p bono nature. malū vero p malo culpe. ¶ Per hoc pñt solui ea q̃ obiecta sūt pro vtraqʒ pte. Ad aūʒ di: bonū ẽ ɔriuʒ malo per se. hoc intelligit rōne boni in esse moris. Si vo dicat φ malū est ɔtrariuʒ bono nature. rōne illius ptis boni quā abijcit. τ rōe illius nō ẽ subiectū. Et si dicat φ ei ɔtrariat paulatiʒ diminuēdo. hec contrarietas dr̄ ſm aliuʒ modū q̃ ſm illū. eo φ dicit ſm hoc bonū τ malū. put bonuʒ τ malum sunt ɔtraria. sed ei attribuit bonū nature. τ φ ab eo tollit vel diminuit bonū moris vel bonū nature in pte. ¶ Ad hoc autē qđ supra obijcit auctoritate dyo. dōm φ loquit ibi de bono qđ ẽ p se cōtrariū malo. sicut virtus ẽ ɔtrariū vicio. neqʒ.n. virtus ẽ in vicio neqʒ viciū in virtute. τ p hoc ẽt soluit incōueniēs quo dr̄ eē idē bonū τ malū. nā si bonū qđ ẽ virtus eēt subiectū vicij. idē diceret tūc bonū τ malū. ñ sic aūt accipim᷒ cū dicim᷒ malū eē i malo. sʒ bonū ſm qđ ẽ malū alio modo.

Articulus secūdus.

[D]einde supposito φ malum sit i bono qđ est defectus nature. restat querere de malo culpe i quo sit. cuʒ sit illud pp qđ aliquid dr̄ culpabile. culpabile aūt non ẽ nisi voluntariū. erit ergo malū culpe in volūtate. volūtas aūt in ipso libe. arbi. qđ dr̄ facultas voluntatis τ rōnis. ergo malū erit in libe. ar. tāq̃ in subiecto. ¶ Qđ nō videt. distant.n. naturaliter agēs τ recipiēs. τ faciēs τ illud i quo sit. sʒ libeꝝ arbitriū est cā efficiens mali sicut habitū ẽ. ergo lib. ar. non ẽ in quo sit malū. ñ ergo ẽ subiectū mali. ¶ Quod ẽt per simile apparet. non.n. ignis caliditatē facit in se sed i aere. τ ita ẽ i alijs. τ si in se ſm alteꝝ ẽ faciēs: τ ſm alteꝝ recipiens. ¶ Preterea. diuerse sunt vires ipius aīe. vtpote rō τ voluntas. sed ſm rationē ɔtingit errare. error aūt malū est culpe. ergo malū culpe ẽ in rōne. ¶ Itē sicut dicit aug. li. de trini. duplex ẽ portio rationis. vna superior. altera inferior. sed ẽx vtrāqʒ contingit esse defectū culpabilē. vna eniʒ cōparat viro: τ altera mulieri. sicut dicit Augu. xij. de trini. ergo cū maluʒ culpe sit defectus culpabilis. maluʒ culpe est tā in superiori parte rationis q̃ in inferiori. ¶ Quod aūt sit maluʒ culpe in synderesi. videt per hoc qđ dicit. b. greg. super illud ezechi. facies aquile desup. ipsoꝝ quatuor. vbi dicit. hanc precipitare videmus τ amittere locū suū. sed precipitatō ẽ per peccatū. ergo in synderesi est malū culpabile. ¶ Itē videtur [illegible] malū culpe in intellectu. quia malū culpe opponit fidei. sed opposita sunt in eodē tanq̃ in subiecto. fides auteʒ ẽ in intellectu. ergo malum culpe qđ opponit illi erit in intellectu. ¶ Iteʒ videt esse in sensualitate. primus enim motus qui dicit esse serpens ſm aug. est i in sensualitate. distinguit.n. i li. de trini. suggestionē dyaboli per serpentem. τ primus dicit motus qui ẽ in sensualitate τ delectatiōe que ẽ in muliere. τ ɔsiliū in viro. vt mulier dicat inferior portio ratiōis. superior vo cōparet viro. sed primus motus ẽ malū culpe. ergo malū aliquod culpe ẽ sine sensualitate. sed differt libeꝝ arbi. ab intellectu a synderesi τ a sensualitate. ergo non nisi est libe. arbi. subiectū mali culpe. ¶ Item si malum culpe inest libe. arbi. vel

alteri potētie ipsius anime. ⁊ non inest alijs viri/
bus siue potentijs. ergo alia ratio est extͣ lib.
arbi. ꝓpter quā conuenit ei malū culpe. ⁊ nō cō
uenit alijs viribus: cū in alijs ꝯtigat eē defectus.
¶ Preterea. cū libe. arb. sit facultas ratōis ⁊ vo
luntatis: ⁊ ꝯueniat vtriqꝫ maluꝫ culpe per se. sed
potius volūtati. ꝓpter qđ dicit̄ ꝯuenire volunta
ti potius ꝙ̄ ratiōi. cū rationē ꝯtingat esse rectam
⁊ nō rectā sicut ⁊ voluntatē. Ad qđ dicenduꝫ:
ꝙ maluꝫ culpe ē in libero arbitrio. nō tm̄ vt agē
te sed etiam vt recipiēte. Et si obijcitur ꝙ differt
agens a recipiente. Respondet̄ ꝙ hoc itelligitur
vbi sunt vere actiōes ⁊ vere passiones. hic autē
quia per quendā modū loquimur de actione ⁊
passione. agens differt a patiēte ſm rationeꝫ. vn/
de ꝙ dicit̄ agens hoc ē ratōne eius ꝙ ē materia/
le. ⁊ sic ad differentiā est reducere. ¶ Ad secundū
dicendū. ꝙ loquit̄ ibi de vere actionibus ⁊ vere
passionibus cū dicit̄. ignis agit in aera. hic autē
non est simile. ¶ Ad tertiū vero dicendū. ꝙ sunt
differētes vires ī anima ſm quas sūt actus. Sūt
eniꝫ vires partis irratiōalis cū cognitiue ⁊ mo/
tiue. ſm motiuā non ē motus culpabilis nisi in/
ꝗ̄tuꝫ motus ille ē ex libe. arbi. imperante. vt si libe.
ar. defigat intuitus ad mulierē ad qđ sequat̄ de/
lectatio illicita ſm se aut non. Secundū motiuaꝫ
vero dupliciter ē attēdendū. Est eniꝫ quedā mo/
tiua que respicit tm̄ ea que sūt nature sensibilis ꝑ/
ter ordinē ad rationē. quo dicit̄ fantasia esse mo/
tiua. ⁊ ſm hunc modū iterū non ē culpe malum.
Et iteꝝ motiua que respicit illicitū rationi vel li/
citū. ⁊ in hac ꝯtingit eē malū culpe. nō ꝑ se sed ī
ordīe ad rationē. ⁊ hoc modo dicit̄ esse primus
motus in sensualitate. sensualitas aūt dicit̄ quid/
dā mixtuꝫ ex motiua sensibili vel rationali. Sūt
iteꝝ vires partis rationalis. ⁊ has ꝯtingit eē du
pliciter. vel cū admiscet̄ cū motiua ī suo actu. sicut
ē in hoc actu credere vel assentire. ⁊ tunc si sunt
ꝯtra ea que sunt ꝯuenientia vel incōueniētia ra/
tioni. contingit esse malū culpe sicut ē in infideli/
tate. si vero fuerit nō admixta motiue sꝫ in se pu/
re considerata. nō erit in ea malū culpe. cū eius
inclinatio tm̄ sit in veruꝫ. Si vero fuerit motiua.
aut naturalis aut nō naturalis. sed ex apprehen
sione precedenti in id qđ ē licitū vel illicitū. aut ē
motiua ꝑ modū imperij. ⁊ sic malū ē culpe ī lib.
ar. aut per modū appetitus. ⁊ sic ē in voluntate.
aut ꝑ modū ꝯsilij. ⁊ hoc dupliciter. deliberando
vel diffiniēdo ꝑ electōnem. si deliberādo: nō ē in
ea malū culpe. si diffiniēdo ꝑ electionē: est ī ea ma
lū culpe. ¶ Per hec possūt solui ea que obiecta
sunt. ⁊ primū obiectū sic. Est. n. rationē accipere
dupliciter. vt cognitiuū pure. ⁊ sic nō ē in ea: pec
catū. vel motiuū. ⁊ ſm hoc ꝯtingit dupliciter. vel
deliberādo. ⁊ sic non ē veꝝ in ea malū culpe. aut
diffiniendo ꝑ electionē. ⁊ sic est in ea. Unde cum
dicit̄ esse superioris partis ratōnis vel iferioris.
hoc ē ratiōe diffinitōis ꝑ electionē. inferior eniꝫ
preelegit delectatōē ꝑ̄ illicitā: ⁊ superior ꝯsentit.
¶ Ad illud. vero qđ obijcit̄ de synderesi. ꝙ in ea
ē malū culpe. dōm ꝙ nō. cū sit vis motiua natu/
ralis a malo vel in bonū. ꝙ aūt dicit̄. precipitari.
hoc nō ē q2 ipsa peccet. sꝫ q2 ipsa nō hꝫ effectum
suū omnino cum libe. arbi. obdurat̄ in peccato.
¶ Ad aliud qđ obijcit̄ de intellectu circa creden/
da. dicendū ꝙ ibi ē cognitiua mixta cuꝫ motiua.
ratiōe cuius dicit̄ malū culpe esse in nō creden/
do qđ credenduꝫ est vel discernēdo. sed hoc per
se refert̄ ad motiuā. materialiter vero ad cogni/
tiuam. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de sensualitate. dicen
duꝫ ꝙ si sensualitas accipi. et pro sensualitate vt
pure eēt irrationalis partis nullatenus esset in ea
peccatū. ⁊ si dicit̄ esse malū culpe in ea. hoc ē ꝓ/
pter ratiōem admixtaꝫ cuius per se dicit̄ malum
culpe. ¶ Ad illud vero qđ postea obijcit̄ de libe
ro arbitrio. quare potius dicit̄ malū culpe esse in
libero arbitrio ꝙ̄ in alijs viribus. respondendū.
per hoc qđ dicit̄ libro quinto responsionū. dicit̄
enim ibi. ꝙ ideo dicit̄ liberū arbitriū. q2 in sua sit
positum potestate agēdi qđ velit vel non agēdi.
⁊ agendi sic vel sic. Item in eodē libro dicitur ꝙ
pōt facere quodlibet. vt hoc qđ dicit̄ quodlibet.
cōmune sit ad bonū ⁊ ad malū. hac ergo ratiōe
dicit̄ malū culpe esse in libero arbitrio. nō eo ꝙ
habꝫ libertatē cōmuneꝫ cū deo. sed ratiōe flexi/
bilitatis ꝓprie que ē ex eo quod ē ex nihilo. ⁊ sic
dicitur in libro de libero arbitrio. defectus mali
quonīā est voluntarius. in nostra positus ē pote
state. hec autē potestas ē ipsa liberi arbitrij facul/
tas. q2 vero hec sola vis habꝫ sic potestatem ad
opposita. ideo cum refert̄ motus eius ad illicitū
siue ad indebitū. dicet̄ culpabilis. Unde augu. in
lib. de libero arbitrio. Quid opus ē querere vn̄
modus existat quo voluntas auertit̄ ab incōmu
tabili bono ad cōmutabile bonū. cuꝫ nō nisi ani
mi ⁊ voluntariū motū. ⁊ ob hoc culpabilem eē
fateantur. ¶ Ad aliud vero dicendū. ꝙ malū cul
pe plus dicit̄ eē in volūtate ꝙ̄ in rōne. inclinatio
enim volūtatis prima ē ad indebituꝫ. inclinatio
vero rōnis remotior. ratio enim preelegit. volū
tas vero preelectū appetit. ꝙ aūt principaliter sit
in voluntate. dicit augu. in lib. de vera religione.
Usqꝫ adeo peccatū voluntariū malum ē. vt nul/
lo modo sit peccatū si nō sit voluntariū. ⁊ ita
postremo si nō voluntate male faciamus. nemo
obiurgādus ē omnio aut monēdus. qbus sublā
tis xp̄iana lex ⁊ disciplina oīs religionis vt aufe
rat̄ necesse ē. ex quo patet ꝙ malum culpe princi
paliter ē in voluntate. hoc et apparet ex ratione
vicij quam ponit augu. in eodē libro. Uiciū pri/
mū anime rationalis ē voluntas faciendi ea que
vetat summa ⁊ intima veritas.

Articulus tertius.

c Onsequẽter querit in quo sit malum
qd ẽ defectus nãe. Cuz eniz malũ non
subsistat sine bono. necesse ẽ aliqd bo
nũ esse in quo sit malũ qd est defectus
nãe. hoc aũt nõ videt esse bonũ nãe cũ ei oppo/
nat. oppositũ eiz per se nõ est i suo opposito. nec
iteꝝ bonũ voluntatis: cũ bonũ voluntatis sit po/
sterius bono nãe. nec est cõe oĩbus in qbus est
defectus nãe. ¶ Preterea. maluz qd est defectus
nãe aliqñ minuit nãz. ꝛ tunc põt adhuc remane/
re in bono. cũ autẽ oĩno tollit nãz. nullũ habz bo
nuz in quo fundet. ergo nõ videtur malũ nature
esse i aliquo subiecto vniuersalit. Cõtra. maluz
qd est defectus nãe. cuz sit defectus est in deficiẽ/
te. deficiens vͦo dicit qd ẽst. qd autẽ est bonũ est.
ergo defectus est in bono. sz nõ ẽ creatum prius
bono nãe. ergo maluz illud ẽ in bono nãe. Ad
qd dõm. qꝫ maluz illud ẽ in bono ſm qꝫ malum
sonat in priuatõem. nec ẽ in illo bono qd ẽ priua
tio. sed in illo i quo priuatõez iducit. Si vͦo q̃rat
de malo qd tollit oĩno bonũ. hoc nõ ẽ malũ qd
ẽ priuatio. sz malũ qd sonat i negatõez. vt sic esse
ꝛ eẽ bonũ ↄuertunt. ita ꝛ nõ esse ꝛ maluz. Unde
mors dicit duplr. vel ipse defectus morientis. ꝛ
ſm hoc dicit priuatõez ꝓpriẽ. vel defectus q ẽ i
mortuo. ꝛ ſm hoc sonat in nõ eẽ in illo genere.
et eniz qꝫ ẽ nõ eẽ ẽ oppositũ. nullatenus. n. põt i/
telligi malũ nisi ex itellectu boni. ꝛ semꝑ quãdaz
relatõez hz ad bonũ preexistẽs. ꝛ sic semꝑ ẽ vel
vt priuatio in bono vel vt negatio in bono. ma/
luz eniz in vtroqz nõ nocet. ꝛ qd nocet nõ inest
nisi illi cui nocet. nocet aũt bono nãe. ergo ẽ i bo/
no nãe. Unde bonuz nãe potest eẽ sine malo. sed
nõ ecõuerso. Unde Aug. xij. d ciui. dei. Sola bo
na alicubi esse possũt. sola vͦo mala nusq̃.

Membruz sextum.

s Exto querit de diuisione mali ꝑ ma/
luz culpe ꝛ malũ pene. ꝛ si que ẽ alia
diia. Qd aũt sit malũ culpe ꝛ malum
pene: habet ab aug. i li. de fi. ad petrũ.
gemini ẽ creature rõnalis maluz. i. vnũ quo vo
lũtarie deficit a sũmo bono. alteꝝ quo i vita pu/
nit ignis etni supplicio. sz vnũ ẽ malũ culpe alteꝝ
malũ pene. ergo vꝫ qꝫ in rõnali creatura tñ sunt
due diie maloꝝ. ¶ Silr i pricipio li. de li. ar. vbi
õndit qꝫ vnius mali ñ ẽ deus actor. alteri9 vͦo [illegible]
actor. ¶ Preterea. malũ ẽ defectio. defectio autẽ
oĩs vel ẽ volũtaria vel inuolũtaria. ergo oẽ ma/
lũ vel ẽ dfectio volũtaria vl' iuolũtaria. Sz defe/
ctio volũtaria ẽ malũ culpe vl' malũ pene. ad mi
nus i rõnali creatura. Cõtra. vnaq̃qz creatura
quãtũ ẽ d se defectibil' ẽ sibi relinquit. Uñ Augu.
sup gen. li. iiij. Causa subsistendi oĩs creature est

virt9 oĩpotẽtis. q̃ sic aliqñ cessaret ab eis q̃ creata
sũt regẽdis. oĩs spẽs nãz ↄcidẽt. ergo res create
si sibi relinquerent deficerẽt. defect9 autẽ ille nõ ẽ
malũ culpe. cũ sit cõis oĩ creature. nec ẽ malũ pe
ne. ergo cũ iste defect9 sit malũ: nõ oẽ malũ ẽ ma/
luz pene vel malũ culpe. qꝫ eniz nõ sit malũ pene
pꝫ per hoc. qꝫ malũ pene posterius est malo cul/
pe. Sz hoc si ẽ. prius est. ergo nõ est malũ pene.
¶ Preterea. tentatio ẽ malũ. ꝛ nõ ẽ malũ culpe.
cũ ꝓcedat maluz culpe tanq̃ cã eius. nec ẽ maluz
pene. cũ malũ pene [illegible] sequela mali culpe. tẽtatio
vͦo ꝓcedat maluz culpe. ergo tẽtatio nõ ẽ malum
pene. Ad qd dõm. qꝫ oẽ maluz qd est i rõnali
creatura. aut est malum culpe aut pene. Rõnalis
eñi creatura ↄstituta a deo ẽ sic. vt si velit auerta
tur. Si vͦo auertat volũtarie subijciet pene inuo
lũtarie. Si vͦo obijcit qꝫ ẽ nã corruptibil' in se. sicͭ
ꝛ alie nãe inq̃ztũ sũt ex nihilo. illa aũt corruptio
siue defectus nõ ẽ malũ culpe vel pene. Rñdẽdũ
qꝫ aliter est in nã rõnali ꝛ in alijs. Nam in crea/
tura rõnali lz corruptibilis esset. i. potens corrũ/
pi nõ tñ corrũperet nisi precedẽte peccato. ꝛ ita
corruptio illa ẽ maluz pene. in alijs vͦo creaturis
nõ sic ẽ. que nõ sunt ordinate ad ꝑpetuitatẽ vite.
vñ de se hñt defectũ. ꝛ quedã illaꝝ deficiũt. q̃daz
nõ. Qd aũt quedã nõ deficiũt cũ possint. hoc est
ꝑ virtutẽ diuinã ↄtentiuã. q̃ ordinat res illas ad
aliqd ꝑpetuũ. põt ergo i alijs creaturis eẽ aliqs
defectus nãe q nec ẽ culpabilis nec penalis. i ho
mine aũt nullus ẽ nisi altero istoꝝ modoꝝ. Unde
aug. xij. de ciui. dei. Nullus d vicijs nãlibus sz d
volũtarijs penas luit. Nã qd vicium ↄsuetudie ni/
miue ꝓgressu roborat. vel vt nãliter inoleuit a
volũtate sumpsit exordiũ. de vicijs quippe loq/
mur eius nãe. cuius mens inest capax itellectua/
lis lucis. q̃ discernit iustũ ab iniusto. Ceterũ vicia
pecoꝝ arboꝝ aliarũqz reꝝ mutabiliũ. qbus eoꝝ
nã dissolubilis corrũpitur dãnabilia putare ridi
culũ est. ex hac auctẽ patent diie maloꝝum. ¶ Ad
illud vͦo qd obijcit de tentatiõe. dicẽdũ qꝫ tenta/
tio nõ dicit esse malũ nisi occasionaliter. tentatio
eniz est bonum tentato [illegible] nõ succumbit. vnde de
se nõ dicit malũ. sed est occasio mali. defect9 autẽ
ille qui est in eo qꝫ acquiescit tentationi vel seq/
tur tentatõnez. est maluz culpe. hoc eniz ẽ primũ
malũ creature rõnalis. sicut dicit aug. Si vͦo di/
cat de tentatiõe actiua. ipsa est malũ culpe in ten/
tante. cuz tentat ad seductõez. nõ eniz tẽtatio ra/
tione generis est' malũ. sz cuz ad hũc finẽ ordina
tur. Qd aũt tẽtatio qua tẽtatur aliqs de se nõ sit
maluz. habet sup illud. ij. choꝝ. xij. Datus ẽ mi/
hi angelus sathane ꝛc̃. Glo. tentatio cũ nõ ↄsen
tit nõ est peccatũ. sz materia exercende virtutis.
hoc aũt intelligenduz est de tentatione que sit ab
hoste ſm qꝫ ibidẽ dicit. Nam si sit a carne vel est
peccatuz vel cũ peccato penali. ¶ Item fuerunt

dixerunt hāc d̄ſiam eē mali. vt quoddā eēt ma
lum culpe qd̄dā maluʒ dāni. qd̄dā malum pene.
ponētes maluʒ culpe ꝯ̄ bonuʒ. qd̄ ē honestū. ma
lum vo dāni ꝯ̄ bonuʒ ꝯferens. maluʒ vo pene ꝯ̄
bonum delectabile. Sed vr̄ nō ꝯueniēs diuiſio.
Malum. n. dāni est malū pene. cuʒ ſit inflictuʒ ꝓ
malo culpe. qd̄ pʒ ī malo dāni qd̄ ē carentia vi/
ſionis dei. qd̄ infligit̄ ꝓ peccato originali. ſed qd̄
infligitur ꝓ peccato ē malum pene. ergo malum
dāni ē maluʒ pene. Hoc ēt accipit̄ ex hoc qd̄ dic̄
aug. in li. de li. ar. ꝙ maluʒ pene ē defectio inuo/
luntaria. ſʒ hec rō ꝯuenit malo dāni. ergo malū
dāni ē malū pene. ¶ Preterea. punit̄ aliqſ dupl̄r
vel in ſubſtractiōe bonoꝝ que habuit vel hr̄e po
tuit. vel in pn̄tia maloꝝ. ſʒ cū punit̄ in ſubſtractiōe
bonoꝝ q̄ habuit vel hr̄e potuit. malū dāni dr̄. er/
go malū dāni ꝯtinet̄ ſub malo pene. ¶ Itē nō re
cte opponit̄ malū dāni bono ꝯferēti. Cū. n. carē/
tia viſionis diuine opponatur pn̄tie viſionis di/
uine. preſentia aūt viſionis diuie ꝯtinetur ſub bo
no qd̄ ē honeſtū eo qd̄ ē ꝓp ſe appetēdum. ergo
malū dāni qd̄ ē carentia viſiōis diuine opponit̄
honeſto. Silr̄ malū dāni qd̄ ē ſpoliatio gratuito
rum opponit̄ habitui vtutuʒ. ſed habitus virtutū
in genere honeſti continet̄. ergo maluʒ dāni non
opponit̄ tm̄ bono ꝯferenti. ſʒ ēt bono qd̄ ē hone/
ſtum. Ad qd̄ dicendum. ꝙ malū pene dupl̄r ac
cipit̄. vno mō ꝓut cōe eſt ad oē qd̄ inflictum ē ꝓ
peccato. ꝛ ſm̄ hoc ꝯtinet in ſe malum dāni. alio
modo ꝓut appropriatur preſentie alicuius entis
afflictiui ſiue triſtabilis. ſicut dicitur ignis gehēne
vel ignis purgatoriꝰ vel tribulatio aliqua ī pn̄ti
afflictiua ſiue contriſtans. ꝛ ſʒ hoc ex diuerſo di
uiduntur malū damni ꝛ malū pene. ꝛ ſic vtunt̄
magiſtri cum dicunt. ꝙ paruuli qui decedunt in
originali peccato maluʒ habent dāni. ſed nō ha
bent maluʒ pene ſenſibilis. Aug. vero vtitur ma
lum pene ꝯmuniter. ¶ Ad aliud vero dicendum
ꝙ malum conferens nō tm̄ opponit̄ malo dāni.
ſed etiam bonuʒ qd̄ eſt honeſtū. ſi tm̄ reſtringeret̄
malū dāni ad ea que ducunt in finē. ꝛ nō ad pri/
uationem ipſius finis. poſſʒ tūc malum dāni bo/
no ꝯferenti opponi. Sed eſt alia rō iſtaꝝ differē
tiaꝝ. maluʒ. n. culpe opponitur bono virtutis ſi/
ue meriti. malū vo dāni ꝛ malū pene ꝯtinēt in ſe
duo genera maloꝝ inflictoꝝ. malum. n. inflictum
vel ſumitur ex carentia boni. vel ex pn̄tia afflicti
alicuius. ꝛ ita malū inflictum ex abſn̄tia boni ꝯue
nientis dr̄ malum dāni. ex pn̄tia vo boni diſcōue
nientis qd̄ contriſtat dr̄ malū pene.

Membrum ſeptimū.

Eptimo queritur de ordine mali. vtrū
videlicet malum ſit ordinatuʒ vel nō?
Qd̄ non ſic oſtenditur. Malum ē pri
uatio mōi. ſpeciei ꝛ ordinis. ergo pri/
uat ordineʒ. ſed qd̄ priuat ordinē non ē ordina/
tum. ergo malum non eſt ordinatum. ¶ Itē dio.
Malum ē defectus ꝛ deformitas ꝛ inordinatuʒ
ꝛ immoderantia. ſed qd̄ tale ē non ē ordinatuʒ. er/
go malum nō ē ordinatum. ¶ Item bonū ꝛ ma/
lum opponuntur. ordinatum ꝛ inordinatum op
ponunt̄. ſʒ bonū ꝛ ordinatū ꝯuertunt̄. oē. n. bonū
eſt ordinatum ꝛ ecōuerſo. ergo malum ē inordi
natū. ¶ Ad idē cū dictū eſt ī gen̄. i. vidit deꝰ cun/
cta que fecerat ꝛ erāt valde bona. in hoc ꝯprehē
dit̄ qcqd ē in vniuerſo. ſʒ malū nō dū erat. ergo ñ
ptinebat ad vniuerſum ꝛ hoc dr̄ ordinatū qd̄ ad
vniuerſū ptinet. ergo malū nō ē ordinatū. Con
tra. aug. ſup gen̄. iij. li. ca. q̄ peccādo animis dec
ꝓpriū nullo mō efficiūt vt ñ ēt ipa recta ſint ordi
nata. ¶ Itē aug. d̄ ci. dei. li. xi. ſic deꝰ bonoꝝ nāꝝ
optimus ē creator. ita malaꝝ volūtatū iuſtiſſim
ordinator. ergo malū ē ordinatū. ¶ Itē aug. ī pri
mo li. retract. quibus oīa deficiētia ſic ordinent̄ vt
ibi ſint vbi ꝯgruētiſſime poſſint eē illi. q nō recur
rūt ad deū ꝯgruentiſſime ī pena ſunt. ¶ Itē oē il
lud quo bene vtit̄ deus ordinatū ē. ſʒ malo bene
vtit̄ deꝰ. ergo malū ordinatū eſt. Qd̄ aūt bn̄ vtat̄
deus malo. dicit aug. li. d̄ predeſtinatōe ſanctoꝝ.
Nouit deus bn̄ vti malis. nō vt ei ꝓſint vaſa ire.
ſʒ vt ipſo illis bn̄ vtente ꝓſint vaſis miſericordie.
ꝛ poſt ſeq̄t. ī maloꝝ ptāte ē peccare. vt aut pecca
do hoc vel hoc malicia faciāt: nō ē ī coꝝ ptāte. ſʒ
dei diuidētis tenebras ꝛ ordinātis eas. Ad qd̄
dōm ꝙ malū nō ſm̄ rationem mali ē ordinatuʒ
niſi ordine qui ē ſm̄ oppoſitionē. Eſt. n. ordo ad
ſuperius ꝛ iferius ꝛ ad oppoſitū malū. ergo in/
quātū malū. ē ordinatū ad ſuū bonū ꝑ oppoſitū.
ſicut habet Eccl. xxxiij. Contra bonū ē malū ꝛ ꝯ̄
vitā mors. ordinatū aūt ē ad bonū ſʒ ꝙ ex eo eli
cit̄ bonū. ꝛ ſʒ ꝙ diuerſimode elicitur. diuerſimo
de hʒ rōnem ꝯferentis. ¶ Ad illud qd̄ primo obij
citur. ꝙ malū nō ē ordinatū. dicendū ꝙ malū cū
ſit priuatio ordinis nō hʒ illuʒ ordinē quem pri
uat ſed quēdam ordinem. priuat. ꝛ alium relin/
quit. aliter enim eſſet proceſſus in infinitū. ¶ Ad
ſecundum vero dicēdum. ꝙ malum dicitur inor
dinatio. ratōe malicie que priuat ordinem recti
ad ſūmū bonuʒ. quod eſt efficiens cā ꝛ finalis il/
lius cauſa. malū vero ꝛ ſi nō habeat illū ordinē
qꝛ nō ē a ſūmo bono: non tm̄ eſt omnino preter
illum. ¶ Ad tertium dicendū. ꝙ cū dicitur malū
inordinatum hoc ē qꝛ priuat quendā ordineʒ. ſʒ
ordinem inherenteʒ ei qꝛ cauſatur a ſūmo bono
ꝛ cum dicitur ꝙ malum ordinatur ad bonū. or/
do potius iſte eſt in illo bono ꝙ̄ in iſto malo. ni/
hilominꝰ tm̄ ſicut malū ē ſm̄ quid bonuʒ. ita que
ad hoc hʒ ordinē. Attendēdū ē aūt ꝙ ordo dicit̄
dupl̄r vel alicuiꝰ pticularis boni qd̄ priuat a ma
lo. ꝛ illo ordie ñ ordinat̄ malū. vel dicitur ordo
vniuerſi. ꝛ hoc ordie ordinatur maluʒ. Si obij/

ꝫ ꝙ malū ē p̄ter illud vniuersum de quo dr̄. ꝙ cuncta erāt valde bona dōm ꝙ ē accipe illō vniuersum ꝓ illo statu in quo ꝯditūʒ est. ⁊ sic ad ipʒ non pertinet malum. vel ꝓ statu in quo non est. ⁊ sic malum pertinet ad ordinem vniuersi. sed aliter maluʒ culpe. aliter malū pene. malū pene ſm̄ ꝯcc̄hs ordiat̄ sicut dic̄ dio. malū pene ꝑ se.

Membruʒ octauum.

Ctauo querit̄ d̄ oppositiōe mali. circa qd̄ querūt̄ hec. Pr̄o vtrū malū opponitur bono icreato. Scd̄o vtrū opponit̄ bono creato. ⁊ cui bono creato nature vel gratie. Tertio si opponitur bon[illegible] nāe. vtrum sit idem bonum nature quod ei opponit̄. ⁊ quod ei substernitur. Quarto vtrum bonū nature quod minuitur per malum. sit finituʒ vt oīo possit tolli vel infinitum.

Articulus primus.

Rimo ergo querit̄: vtrū malū opponitur bono icreato? Et videtur ꝙ sic. per hoc qd̄ dicit aug. xi. de ci. dei. Vicijs quo resistūt deo qui eius appellant̄ inimici nō ē deo sed ipsis malū. ⁊ post seq̄t̄. vicium illud ꝯrium est deo tāq̄ maluʒ bono. nāe vō quā viciat nō tm̄ malū ſʒ et̄ noxiū. ergo malū ē ꝯrium bono sūmo siue deo. ¶ Preterea. aliqd̄ est malū quo nō ē malū deterius. ſʒ illud malū quo nō est aliqd̄ malū deterius dr̄ eē sūmū malū. ſʒ sūmum malū opponit̄ sūmo bono. ergo malū est ꝯrium sūmo bono. ¶ Itē quoꝝ effectus sunt ꝯrij ipa sūt ꝯria. ſʒ boni ē saluare ⁊ hoc maxime sūmi boni. mali vō ē corrūpe. ergo bonū ⁊ maluʒ sunt ꝯria. ⁊ sūmū bonū ē terminus boni. ergo sūmū bonū ⁊ malū sunt contraria. ꝙ aūt bono sit ꝯriū malū habetur ex hoc qd̄ dicit dio. in li. d̄ diui. no. bono malū est ꝯrium. bonoꝝ vō causa ē ex vna tm̄. mali vero sunt cause multe. ex quo arguit̄ ꝙ malum est contrarium sūmo bono. Contra. eē contrarium non hʒ nisi nō esse. sed malū nō est oīno nō esse. ergo malū non ē ꝯrium ipsi esse. sed deus est eē ipsius eē ⁊ sūme ens. ergo maluʒ nō ē ꝯriū sūmo bono. ¶ Itē oē contrariuʒ natum ē nocere suo contrario. sed malum non pōt nocere sūmo bono. ergo malū nō est contrarium sūmo bono. ¶ Item nihil est ita sūme malū qd̄ non habeat d̄ bono. non. n. sūme malum cui boni amittitur dū nocetur. nec sūmum bonum qd̄ deficere a bono potest. sicut dicit augu. de moribus manicheoꝝ. ergo malum non ē contrariū sūmo bono. hʒ. n. i se. aliquid qd̄ est a sūmo bono. ꝯriuʒ vō nihil hʒ a suo contrario. ¶ Item bonuʒ sustētificat sui priuationeʒ. sicut dicit diony. sed causa boni ē sūmum bonum: ergo sūmum bonum dat effectiue substantiam vel [illegible] ipsi malo. ergo maluʒ non est contrarium ei. effectus eniʒ vel i quo saluat̄ effectus. non contrariantur sue cause. Ad qd̄ dōʒ ꝙ contrarium dicitur dupliciter. vel ratione alicuius in se. vel ratione sui effectus. malum aūt nō est contrariuʒ sūmo bono rōne eius in se. ſʒ rōe effectus. Et ideo dicit aug. xij. de ciui. dei. Bonū est natura quā viciat malum. vñ huic bono malum est contrariuʒ. nature. n. quā viciat non tm̄ ē malum sed etiam noxium. Est ergo quedaʒ oppositio rōe eius ꝙ dico bonū ⁊ malū ⁊ alia oppositio rōe eius ꝙ dico noxium ⁊ ꝯueniens. ratione ergo boni ⁊ mali dr̄ oppositio inter sūmuʒ ⁊ malum. rōne vero noxij ⁊ conuenientis maluʒ ⁊ bonum circa creaturam oppositioneʒ habent malum ergo dr̄ eē ꝯrium suo bono qr̄ dissimile est ei i hac intentione. ⁊ respectu effectus eius hʒ opponi. ¶ Per hoc pʒ qualiter respondenduʒ est ad primo obiectū in ꝯrium. Si. n. accipiat̄ contrarium ꝓ oīno opposito sicut dr̄ illud qd̄ est ſʒ negationē oppositum affirmationi. hoc mō non est malū contrariū bono. Si vero accipiat̄ ꝯriuʒ pro eo qd̄ est priuatione oppositū: ſm̄ ꝙ priuatione opposita nata sunt fieri circa idē. nec sic dicetur malum ꝯrium sūmo bono. non enim nata sunt fieri circa idem. Si vō accipiat̄ ꝯrium ſʒ ꝙ nata sunt fieri vicissiʒ i eodē subiecto. nec sic dicet̄ malū ꝯriū sūmo bono. Si vō dicat̄ ꝯrium quoꝝ vnū remouet̄ ab altero. nec vnū pōt ꝯuenire alteri. ſm̄ hunc modū sūmū bonum non ē maluʒ. ſʒ malum est sūmum bonum. ⁊ sic non sunt ꝯria. rō aūt ꝓposita ꝓcessit ſm̄ ꝙ malū opponit̄ priuatione bonoꝝ ⁊ nihilominus habet bonum sibi substractum siue ens. ¶ Ad scd̄m obiectum dōʒ. ꝙ contrarium ꝓut dicitur priuatione oppositum contrarium, vel qd̄ dicitur actiuum vel passiuuʒ a suo ꝯrio. ſm̄ hoc ꝯrium nocet ꝯtrario. ſm̄ autē ꝙ contrarium dr̄ disparatū. cū nō ꝯueniant ad idē subiectum nec vnū potest nocere alteri. eo ꝙ alterum non sit passiuum ab altero. sic dicendo contrarium vnū ꝯrium n̄ nocet alteri. ⁊ per hūc modum contrarium dicit̄ malū sūmo bono. ſʒ alterum vero modū non dr̄ ſʒ quē ꝓcedit rō. ¶ Ad tertium vō dōm ꝙ sūmum maluʒ dr̄ dupliciter. vel quo non ē deterius: ⁊ ſm̄ hunc modū ꝯparatiōe ad alia dr̄ dyabolus sūme malus. vl' quo deterius nō pōt eē. ⁊ sic dyabolus cū potest eē deterior q̄ʒ sit nō est sūme malus. Dicit̄ eē sūme malum qd̄ nihil hʒ de bono. ⁊ ſm̄ hūc modū nihil est sūme malum. ſm̄ primū vō modū ꝯtingit. Si vō diceret̄ sūme malū eo mō quo dicit̄ sūme nigrum. sicut sūme nigrū contrarium ē sūme alboꝝ sic sūme malū ꝯrium ē sūmo bono. sed n̄ sic se hʒ sūme malū. n̄. n. sicut sūme nigrū remouet a se penitus albū. ita sūme malū remouet a se penit' bonum. Vñ bea. aug. ꝯ manich. qui ponebāt sūmuʒ malū. ⁊ ponebāt eē sicut quandā nām sic obijcit.

Si sūmuz malū ē nā. ꝛ sūmū malum est qđ nihil
habet de bono. bonū āt ꝛ esse ꝯuertunt. ergo sū/
mum malū nihil hꝫ de eē. ergo non ē nā. ¶ Pre
terea. si sūmū malū nā est. ꝛ rōne nāe hꝫ aliquid
boni. ergo sūmū malū habet aliquid boni. restat
ergo ꝙ nō dicetur sic sūme malū sicut dicit sūme
nigrū. ꝛ ita malū nō dicetur esse contrarium sū/
mo bono eo mō quo dī nigruz esse contrarium
sūme albo. aliter. n. est i his contrarijs ꝛ illis. nā
ibi dicuntur esse contraria magis ꝛ minus ſm ꝙ
plus accedunt ad suum propriuz terminū vt al/
bum ad maxime albū. ꝛ nigrum ad maxime ni/
grum. hic aūt dī malum magis ꝛ minus ſꝫ ma/
iorem recessum vel minorez a bono. bonū vero
magis vel minus ſꝫ accessum maiorez ad sum/
mum bonuz. ¶ Ad quarto obiectū dicenduz. ꝙ
malū nō est contrariuz sūmo bono sicut ōio no
xium illi. licet sit contrarium ſꝫ reliquū modum
iam dictū. vnde lꝫ maluz opponat priuatōe bo/
no pticulari qđ destruit. non tñ bono a quo capit
sbam. ꝛ si illi aliq̄ mō ꝯrie. qꝛ minuit ꝑt ꝑ ip̄z ñ tñ
sūmo bono. qꝛ nullatenus pōt corrūpi vł minui
ꝑ ip̄m. sūmū. n. bonū cū sit incorruptibile. eo ꝙ ē
sūmū. nō ē passiuū nec respectu alterius corrupti
uum ꝛ iō nō est receptiuū priuatōis. si. n. nō est
receptiuum habitus vel alicuius boni. multo/
fortius non est receptiuum priuationis vel mali.
Ex iam dictis patet ꝙ cum bonum ꝛ maluz sint
contraria ꝛ cum alio mō malum sit contrarium
sūmo bono. ſm alium moduz. non est ei contra/
rium.

Articulus secūdus.

s Ecundo queritur. vtrū malū opponat
bono creato? Ad qđ sic. ñ dicunt ꝯria
quoꝝ alteꝝ substātificat alteꝝ. bonuz vo
substantificat malū. ergo bonū creatum
ꝛ malū non sunt contraria. Contra. maluz no
cet bono creato. ꝛ qđ nocet bono creato dī ei cō
trarium. ergo malū ꝛ bonū creatuz sunt contra/
ria. Ad qđ dicendum ꝙ malū dī dupliciter sic
supra habitum ē. Vno. n. mō dī contrarium. qđ
vicissim ꝑmutabile ē in eodē subiecto. ꝛ hoc acci
dit ꝑ hoc ꝙ vicissim vnum nocet alteri. ꝛ ſꝫ hoc
bonū creatū ꝛ malū nō dicunt ꝯria. qꝛ hec inui
cem non sibi nocēt. bonū. n. nō nocet malo. Alio
vo mō dicit eē ꝯrium alterum alteri. cum alterū
nocet alteri. sed non vicissim ꝑmutatur i subiecto
ꝛ ſm hoc malum ē contrarium bono. in quo ēt
substātificatur. ꝛ ſꝫ hec ꝓcedūt rō ꝑdicta. nihilo-
minus tamen ē bonum quoddam qđ opponitur
malo vicissim. vtpote bonū i habitibus bonis ꝛ
malū in habitibus malis. q̄ in creaturis rōnabili
bus sibi inuicē succedunt.

Articulus tertius.

d Einde queritur cum malū opponatur
bono creato. vtrū idē sit malū qđ op-
ponitur bono grē ꝛ bono nāe? Qđ sic
videtur. malū opponit bono grē. non
enim possunt simul inesse ꝛ cōmune habere sub
iectum cui inuicem succedunt. ꝛ intelligitur hoc
de malo culpe. sed maluz culpe est corruptio mo
di. speciei ꝛ ordinis. hoc aūt opponit bono nāe.
ergo malum. idē opponitur bono nature ꝛ bo/
no gratie. Contra bono nāe opponitur maluz
pene. bono grē opponitur malum culpe. ñ autez
idem ē maluz pene ꝛ malū culpe. nō ergo malū
idem opponitur bono gratie ꝛ bono nāe. Qđ
āt malum pene opponatur bono nature. pꝫ per
ꝙ malū pene ē vulneratio bonoꝝ nāliū. ſꝫ vul
neratio bonoꝝ naturaliū opponit bono nāe. er
go malum pene opponitur bono nature. Ad
qđ dicendum ꝙ nō est idē maluz qđ opponitur
bono gratie ꝛ bono nature vt tangat proxima
oppositio. si vero dicat idem malum quod vnū
per se ꝛ primo opponitur. alteri vo ꝑ ꝯsequens.
ſm hoc maluz culpe dicetur opponi bono grē ꝛ
virtutis ꝛ bono nāe. Nā primo ꝛ ꝑ se opponit
bono grē ꝛ virtutis secundario vero opponitur
bono nāe. qꝛ est cā vulneratōis bonoꝝ nāliū.
Cū āt dicit malū est corruptio modi. spēi ꝛ ordi/
nis. ꝛ hoc dupliciter pōt dici vel vt dicat corru/
ptio formalr vel effectiue. si effectiue. ſꝫ huc mōꝫ
dī malū culpe corruptio. ꝛ ꝑt idē eē malū qđ op
ponit bono grē ꝛ bono nāe. Si vo accipiat for/
maliter. ſꝫ hoc non erit malū culpe qđ opponit
bono grē ꝛ virtutis. ꝛ malū ē qđ corruptio mo/
spēi ꝛ ordinis. Qđ āt bono nāe ꝑ se ꝛ prio op/
ponitur malū pene. pꝫ ꝑ hoc qđ malū pene ē in/
uoluntaria defectio. defectio vo opponitur ꝑfectio/
ꝑfectio āt illa ē bonū nāe. ꝛ ita malo pene oppo/
nitur bonū nāe. sed malū culpe ē defectio volunta
ria. defectio aūt voluntaria opponit dispōne bo
no volūtarie. ergo cū bonum virtutis vel grē sit
dispō bona voluntaria. ñ a volūtate data vel fa/
cta. sed cui ꝯsonat voluntas. ergo malū culpe op
ponitur bono grē vel virtutis.

Articulus quartus.

q Uarto q̄rit. vtruz idē sit bonuz nāe qđ
malo opponit ꝛ qđ ei substernit? Qđ
nō vr. bonum. n. qđ substernit ē subie
ctum. subiectū [illegible] dat esse ei qđ est i sub/
iecto. ergo nō est ei contrariuz. ꝯrium. n. tollit. ꝛ
a suo ꝯrio. ¶ Itē cōis animi ꝯceptio ē. ꝙ nullum
oppositū sit in suo opposito. ſꝫ in maluz ē i bono
qđ sibi substernit. ergo nō ē appositum ꝛ maxie
ꝯriū. ¶ Itē qđ denolat aliud nō destruit ip̄m. sed
ꝯrium siue oppositum destruit illud cui est ꝯrium
vel oppositum. ergo malum non ē cōtrariuz illi
bono qđ ei substernit. Contra. oē corruptiuum

est contrariũ ei cuius ē corruptiuũ. sꝫ malũ ē corruptiuũ boni quod ei substernit. ergo ei ē cōtrariuꝫ. ¶ Itē dicit augu. in ench. ꝙ hic fallit regula dyalecticorũ qua dicit. cōtraria nō sunt simul in eodē. p quod innuit ꝙ malũ qḋ inest bono. ē cōtrariũ ei. ⁊ ita cōtrariũ ē in suo cōtrario. ¶ Item omne qḋ diminuit alteri inquãtũ huiusmodi cōtrariat ei. sed malũ diminuit ipm bonũ nature qḋ ei substernit. habitudinē. s. nãlem ad bonũ gratie vel virtutis. Unde dyoni. li. ḋ di. no. Corruptio ē nature ifirmitas ⁊ defectus nãlium habitudinũ ⁊ operationũ ⁊ virtutũ. ergo malũ ɔtrariat bono quod ei substernit. ¶ Ad quod dicēdũ ꝙ malum culpe ē i bono nature cui etiã aduersat. ⁊ ita quodãmodo ē i suo ɔtrario sicut dicit aug. i ench. Sꝫ sciēdum ꝙ duplex ē bonũ nature. Est enim quoddã bonũ nature qḋ nō potest tolli per malũ culpe. ⁊ in tali bono nature ē malũ culpe. nec ē ei cōtrariũ. Est ⁊ aliḋ bonũ nature qḋ potest diminui vel tolli per maluꝫ culpe vel pene. ⁊ huic bono aduersat diminuēdo vel tollēdo. cũ aũt diminuit. aliqḋ ē qḋ remanet. ⁊ in illo etiã dicit esse sicut in subiecto. Uerbigratia aĩa habꝫ quoddã bonũ nature quo ē anima. ⁊ habet bonũ nature scilꝫ habitudinē quãdã naturalē ad bonũ moris vl' gratie. primũ bonuꝫ ē in quo cōtingit eē maluꝫ culpe. ⁊ non aduersat illi nature tollēdo nec diminuēdo. quãtũcunqꝫ enim fiat corruptio p malũ culpe. non minus ē anima rōnalis anima rōnalis. sed aliud bonũ nature scꝫ habitudo nãlis. vt vult dyoni. diminui pōt. ⁊ ei quod diminuit aduersat malum culpe. ei vero qḋ remanet inest tanqꝫ [illegible] qḋ substernit malo culpe. hoc autē pōt aduersari. contingit eniꝫ animã minus eē habilē ad bonum ꝙ̃ prius. ⁊ etiã bonũ nature qḋ pōt tolli per maluꝫ pene vel per malũ culpe tãꝙ̃ meritoriũ illius. sicut vita i corpore humano tollit ab ipso corpore ex merito prime culpe hominis. qḋ aũt tollit est malũ pene. s. mors. sic ergo ē quoddã bonum qḋ nec pōt tolli. nec diminui p malũ culpe vel pene. est ⁊ aliud qḋ potest diminui sed nō pōt tolli. sicut habitudo naturalis ē tertiũ qḋ oĩno pōt tolli sicut vita in re animata. bonũ ergo nature secũdo modo dictũ. est cui malũ aduersat diminuēdo sꝫ nō oĩo tollit. Uñ aug. in ench. Cũ natura corrũpit id malũ ē eius corruptio. qꝛ eã qualicũqꝫ priuat bono. nã si nullo mō priuat non nocet. nocet aũt ã diminuēdo bonũ. Quãdiu ergo natura corrũpit. inest ei bonũ quo priuet. at [illegible] hoc si nature aliquid remanebit qḋ corrũpi nequeat. pfecto nã icorruptibilis erit. ⁊ ad hoc tãmagnũ bonũ corruptio nō pueniet. ex quo accipit. ꝙ ē bonũ qḋ pōt corrumpi per malũ. ⁊ ē aliud bonũ qḋ non pōt corrũpi p malũ. ⁊ ē aliud bonũ qḋ nō pōt corrũpi. huic ergo aduersabit malũ. illi ñ aduersabit. tanꝙ̃ ɔtrario. ⁊ cui aduersat nihilominus ē in eo. sed ẜm aliã ⁊ aliã rōnem sicut dictũ ē. ¶ Ad obiectũ ergo primũ dicēdum est. ꝙ bonum rōne cuius malum dicit hēre esse nō est ei contrariũ. sed rōne eius ꝙ malum priuat eē siue bonuꝫ. ratiōe vero priuatōis nō dat ei. ⁊ ita ex alio habꝫ eē. ⁊ ex alio habet cōtrarietateꝫ. ¶ Ad secũdum vero dicēdum. ꝙ cōtrariũ accipit duobus modis vno modo ppͥe ẜm ꝙ cōtraria nata sunt fieri circa idem vicissiꝫ icompabilia eideꝫ iesse. ẜm hũc modum contrariũ non est in cōtrario. sed sese adinuicem expellũt. sicut sese habēt maluꝫ culpe ⁊ bonum gratie vel virtutis. Alio modo dicit cōtrariuꝫ quod nocet alteri a diminuēdo aliqḋ ḋ ipo. ⁊ ẜm hunc modũ contrariũ potest eē in suo contrario. illa auteꝫ cōmunis animi cōceptio. ꝙ cōtrarium nō est in suo cōtrario. intelligit de contrarijs pͥo modo dictis. ¶ Ad tertiũ vero obiectũ dicēduꝫ. ꝙ duplex ē denoĩatio forme. s. ⁊ priuatōis. forma vero q̃ denoĩat nō ɔtriatur ei qḋ ab ipsa denominat. sꝫ priuatio que ḋnoĩnat pōt ɔtriari ei qḋ ab ipa denominat. s. ipsi pͥuato ⁊ diminuēs diminuēdo.

Articulus quintus.

q Uinto querit vtrum bonuꝫ nature qḋ minuitur per malum. sit finituꝫ vel infinitum. Sed ꝙ sit finituꝫ accipitur ex hoc. ꝙ omne bonum creatũ ē finituꝫ. ergo cum illud bonũ quod diminuitur per malum sit creatũ. illud erit finituꝫ. etsi est finitũ finituꝫ est in diminuēdo. cum eniꝫ diminuit. aliquid eius tollit. ergo i fine nihil remanebit. cum finituꝫ habeat partes finitas. ergo bonũ nature quod recipit diminutionē potest vsquequaqꝫ tolli. ¶ Preterea. si eēt infinitũ aut eēt infinitũ magnitudĩe aut virtute. sed ifinituꝫ virtute ē solus dñs. ifinituꝫ vero magnitudine nihil est. sicut obijcit i nãli phĩa. ergo bonuꝫ nature qḋ recipit diminutionē nō est infinitum. Nam si dicatur ꝙ sit ifinituꝫ duratiōe. qualiter stare potest existēte diminutiōe cōtinua. cuꝫ i omni parte diminutōis aliquid eius minuatur. ergo tādē ꝟuenietur ad hoc vt nulla ps eius remaneat. ⁊ ita duratio eius cessabit. nō ergo est infinitũ duratōe. ¶ Forte dicet. ꝙ licet sit bonũ finituꝫ semp tamē pmanebit. qꝛ nō est cōtinua diminutio sꝫ stabit ad aliqḋ quod nō pōt diminui. Cōtra. possibile ē malũ clpe magis ⁊ magis crescere. ergo possibile ē corruptionē eē maiorem ⁊ maiorē. sꝫ quãtuꝫ crescit corruptio tãtum minuit bonũ. sed corruptio nō habet statuꝫ in ascedēdo sicut nec maluꝫ culpe. qn possit maior eē manēte eo quod corrũpi potest. ergo diminutio boni sic se habebit in descēdendo. eius aũt nature ē totuꝫ bonuꝫ habitudinis. qua eiꝫ rōne vna ps habitudinis pōt minui eadē rōne alia. ergo ñ erit status i diminuēdo. duꝫ aliqd illiᵒ boni ñ remaneat ne-

cesse. ergo cū illud bonuz sit finitū i fine omnino tolli. ¶ Qđ aūt sit bonuz ifinitū in diminuēdo sic oñdit. maluz eīm ē corruptio habitudis natura/lis. sz habitudo illa naturalis semp manet manē/te ipsa natura anime. sz natura anime ē imortalis. ergo bonū habitudis rōne alicuius subiecti sem per remanebit. ⁊ pōt ex alia parte eē ɔtinua cor/ruptio. ⁊ cuz ē ɔtinua corruptio: semp ē alicuius boni diminutio. ergo bonū habitudis naturalis ē infinitū in diminuēdo. ¶ Itē dicit aug. in ench. Si corrūpi non desinet. nec vtiqȝ bonū hēre non dsinet quo naturā possit priuare corruptio. q̄ȝ si penitus totāqȝ ɔsumpserit. ideo nullū bonuz in/erit. qz nec vlla natura erit. quo circa bonū con/sumere corruptio nō pōt nisi cōsumēdo naturā. ex quo accipit. si hitudo naturalis nō dsinit cor/rūpi. nec dsinit hēre aliquod bonū qđ corrūpit. ⁊ ita erit bonū habitudis naturalis ifinitū in di/minuēdo. Ad qđ dicēdum q̄ bonū habitudis naturalis dicit vno modo finitū. ⁊ alio modo ifi/nitū. dicit eīz finitū virtute ⁊ eēntia. quo modo di/cit deus infinitū. sz nō ꝑpter hoc eēt finitū in di/minuēdo vt pueniat ad omnimodā ablatōez. nec ē dicere q̄ tantū diminuat quin possit amplius di/minui. sz ad omnimodā corruptōnē nō ɔuenitur natura ipsius anime manēte. Dicit āt alio modo ifinitū quod ē per modum infiniti diminutiōe. ⁊ hoc proprie dicit ifinituz diminutiōe. ⁊ ſm hunc modū bonū habitudis naturalis dicit ifinitū. nō eniz tantū diminuit q̄n amplius possit diminui. sz non dr ifinitū virtute. qz tante ē potētie ⁊ nō am/plioris. ascēdē ergo non pōt sz descendē potest. ascēsus autē determinat. qz magnitudo boni cre/ati ē determinata. descēsus vero ē ideterminatus. quia sz tēdat ad nihiluz diminuēdo. nō tamē fiet omnino nihil aliquādo. ¶ Per iam dicta potest solui qđ primo obiectū ē. ɔcedēduz eīm ē. cuz sit bonū creatum. q̄ finitū ē i magnitudīe virtutis. vt sit tāta ⁊ nō maior. ¶ Ad secūdū vero obiectum dōm. q̄ nec magnitudie nec virtute ē ifinitū sz du/ratōe eo q̄ semp aliqd habitudinis naturalis ꝑ/manet. manē: e ipsa natura anime. sz hoc ifinitum duratōe non hz ex se: sz ex ipsa anime natura. hz āt ex hoc q̄ sicut corpus dr eē ifinituz diminutōe manēte natura corporis. ita hoc bonū habitudi/nis naturalis ifinituz ē diminutōe. manēte natura ipsius anime. stat tñ aliqn̄ diminutio ſm q̄ stat mul/titudo vel magnitudo peccatoꝝ. Et si dicat q̄ bo/nuz habitudis cū [illegible] finitū bonū: hz ptes finitas. ⁊ ita aliquādo stabit diminutio. dicēduz ē q̄ nō ꝑ/prie dicit hēre partes sed metaphorice. sicut di/cit đ albedine sz q̄ recipit magis ⁊ minus. albe/do autē in diminutōe habz terminū ipsaz albedi/nis corruptionē. bonum aūt habitudis naturalis ex illa parte qua diminuit nō habz finē. Nec dici/tur eē finitum in partibus metaphorice dictis. cū

eīm aliquid eius tollit. adhuc eius aliquid rema/net. ⁊ sic in ifinitū diminuēdo. Qđ autē dicit fini/tū hēre finitas ptes. hoc attēdit in finito sz quāti/tatez. bonuz aūt habitudis naturalis non ē finitū ſm quātitatē. nec ifinitū. cū magnitudinē que cor/pori debet nō hēat. sed dicit finitū eēntia ⁊ virtu/te sicut creatura. sz nō finitū remissiōe q̄n āplius possit remitti. Utrū aūt finitū dicat intēsione vn̄ tantū bonuz sit quin possit melius. ⁊ sic sermo de bono volūtario: alterius ē ɔsideratōis.

Membrum nonuz.

n Quo ⁊ vltimo querit vtrū malum sit causa alicuius. ⁊ si est causa. cuius vel quorū dicat causa. ⁊ ſm quē moduz. Qđ autē non sit cā alicuius videt. qđ enim eē non hz. nec causalitatē que est dispositio consequēs eē sed maluz nō habet esse sicut supra habituz ē. ergo nec causalitatē. cum causalitas sit dispositio consequēs eē. sicut appatet i diuisione entis. ¶ Preterea dicit dyoni. in li. đ di. no. Ma/lum ē sine germine ⁊ vacuū ⁊ nō opans. sz qđ ē huiusmōi nō ē cā alicuius. ergo malū nō ē cā ali/cuius. ¶ Itē i eodē dyo. Malū ſz q̄ malū nulla substātiā aut generationē facit. sz quod nullā facit generationē vel substātiā. nō ē cā alicuius. ergo malum nō ē cā alicuius. ¶ Itē omnis cā aut ē effi/ciēs aut formalis aut mālis aut finalis. Sed ma/luz sicut dicit aug. i li. de ciui. dei. nō ē cā efficiēs. Nec ē cā formalis. maluz eīz ē priuatio forme. er/go nō hz rōnez forme. ergo nec cause formalis. Similiter non ē cā finalis. est eīm priuatio finis. Nec ē cā materialis. alterū enim ē quod priuat ⁊ ip̄a priuatio. ſm q̄ priuatur ad cām materialem reducit. subiectū eīm ad cām materialē pertinet sicut ad materiā. ¶ Preterea. priuatio nata ē fieri i aliquo susceptibili. sed susceptibile dicit materia. malū vero priuatio. ergo malū natuz ē fieri i ma/teria ⁊ nō ē ipsa mā. ¶ Itē dyo. i li. de di. no. Ma/multū murmurat in mā malū ſm q̄ ē mā. etenim ipse ornatus ⁊ forme ⁊ speciei hz participationē sed malū nō hz. ergo maluz non ē mā. quomō ēt mā maluz siquidē eīm ē. nihil ē. Ex his arguitur q̄ malū non ē in aliquo genere cāe ⁊ ita nō ē cā. ¶ Itē dyoni. i li. de di. no. Malū ſm q̄ malū nul/lius ē generatiuū. aut nutritiuū. aut totalr effectiuū. aut saluatiuū. ergo malū nō ē cā alicuius. Qđ autē malū sit cā alicuius habet a dyoni. i li. de di. no. hoc ē boni virtutis supexcellens magnitudo. quia priuata ⁊ suimet priuationē posse facit sed quod habet posse consequēter potest agere. ⁊ qđ potest agere. alicuius potest eē causa. ergo malū alicuius potest eē causa. ¶ Item maluz est cā pe/ne sicut dicit. i. sap. iniusta ē mortis acquisitio. sed quod est cā pene: est cā alicuius. cum pena iustuz sit. ⁊ ita aliquid sit. ergo malū est causa alicuius.

¶ Itē aug. i li. de li. ar. clarū ē nihil aliud q̄ libidinē eē maloꝝ cāz. s; libido malū ē. ergo mali alicui⁹ cā ē. ¶ Preterea dic̄. b. gre. Pctm qd̄ p̄ pniaȝ n̄ diluit suo pondē mox ad aliud trahit. ergo pctm ē cā pcti. ergo malū ē cā mali. ¶ Itē sup illd̄. j. ad ro. ꝓpterea tradidit illos de⁹ ⁊c. glo. inter primū pctm apostasie: ⁊ vltimā penaȝ ignis eterni media sūt pctā ⁊ pene pctoꝝ. s; cū sint pene pctoꝝ pcedētiū cānt ab illis. ergo malū ē cā alicui⁹ vel aliquoꝝ. Ad qd̄ dōm. ꝙ malū n̄ ē cā boni nisi ꝑm accn̄s. sicut. n. h; eē ꝑm accn̄s. quēadmodū dicit b. dyo. ita ⁊ h; rōez cāe ꝑ; accn̄s rōes ⁊ virtutes respc̄u boni. ꝓut deus q̄ sinit mala fieri ex malis elicit bōa. malū āt mali ṗt eē cā. Vn̄. b. dyo. i li. d̄ di. no. Maloꝝ n̄ sūt factiue rōes ⁊ virtutes. s; ipotētia ⁊ īfirmitas ⁊ mixtura dissiliū imoderata. ⁊ ita patet ꝙ maloꝝ malū ē cā. ¶ Ad obiecta ergo dōz q̄bus ꝯcludit. ꝙ malū nō ē cā ⁊ p̄io ad primū. malū. n. h; n̄ hēat eē simplr̄. ꝑm ꝙ eē dr̄ qd̄ ordinē retinet ꝑ naturā naām. nihilomin⁹ tn̄ h; eē priuatōis. rōe cui⁹ pōt eē priuatio n̄ cā. h; et eē ꝑm qd̄. rōne boni i quo ē. pp̄ qd̄ pōt eē cā vel accn̄s vel occasio ipsi⁹ boni. ¶ Ad scōm dōm. ꝙ illd̄ itelligit de simplr̄ cā bonoꝝ. qd̄. s. remouet a malo. neq; .n. malū rōe malicie h; germiare bōa vl plenitudinē bonoꝝ. vl ꝑ se opari bona. nihilominus tn̄ ex malo ꝓcedit germē maloꝝ. sic̄ dr̄ Isa. xiiij. pdam babilonis nomē. reliqas ꝓ germie ⁊ germē. Eodē mō r̄ndet ad tertiū. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ malū nō ē cā simplr̄ ꝑ; d̄ñas cāe dictas. cā. n. dr̄ efficiēs q̄ pducit eē. ⁊ ita et de alijs cāisz que adeē ⁊ bonū referunt. malū tn̄ dr̄ eē cā efficiēs mali. sicut dic̄ phs. ꝙ lis ē ab odio. Aug. vo d̄ ci. dei. defectū ponit cām eē deficiētē. ¶ Ad quītū dōz. ꝙ malū cū [illegible] corruptū. qd̄ āt ē corruptū alicuius n̄ dr̄ facere aliqd s; destruere. ꝑ hūc modū dicet de malo. ꝙ n̄ vr̄ qd facere s; qd destruere. Aliter vo dr̄ malū culpe cā mali pene. ⁊ causa mali pene. mali. n. pene dr̄ meritoria cā. mali vo culpe cā efficiēs deficiēdo.

Questio. cj. de expoliatione gratuitoꝝ ⁊ vulneratiōe naturaliū.

Einde procedēdū ē ad effectus mali culpe. Sūt aūt effect⁹ mali culpe spoliatio gratuitoꝝ ⁊ vulneratio nāliū. Naturalia āt q̄ vulnerant sūt ipe potētie himales. terti⁹ vo effectus ē priuatio siue corruptio modi spēi ⁊ ordis. Rō aūt numeri istoꝝ effectuū ē. ꝙ malū culpe h; respectus ad triplex bonū. Est. n. bonū potentie siue virtutis. ⁊ ē bonū hitudis nālis. ⁊ ē bonū grē siue virtutis date vel acqsite. respc̄u ergo boni grē seu virtutis gratuite. aut moralis dr̄ spoliatio. respc̄u vo potētie hitualis siue virtutis nālis dr̄ vulneratio. respc̄u vo virtutis q̄ media ē. q̄ ꝯsistit i mō. spē ⁊ ordie dr̄ corruptio. Dōz ē ergo p̄io d̄ effectu q̄ ē spoliatio. Est āt duplex spoliatō. virtutis gratuite siue grē gratū facientis. ⁊ virtutis moral. Primo ergo q̄rēdū ē d̄ spoliatōe virtutis gratuite siue grē. Scdō d̄ alia spoliatōe.

Membrū primum.

Uerit ergo p̄io. vtrū spoliatio gratuitoꝝ sit a deo. Qd̄ sic vr̄. spoliatō. n. illa pena ē. ⁊ pena iusta ē. [illegible] iuste sit. ergo spoliatio gratuitoꝝ ē iusta. ⁊ qd̄ iustuz ē a deo ē. ergo spoliatio gratuitoꝝ a deo ē. ¶ Itē aug. i li. de nā ⁊ grā. sup illud ad ro. j. obscuratū ē insipiēs cor eoꝝ. Obscuratio pena fuit ⁊ vindicta. p quā deserētē lucē sapie i plura pctā sūt plapsi. ergo lux sapie deserit peccatorē. s; desertio illa nihil aliud ē q̄ subtractio grē. subtractio āt grē n̄ pōt eē nisi ab eo q̄ dat grāz. ergo ē a deo. s; hoc ē spoliatio gratuitoꝝ. ergo spoliatio gratuitoꝝ ē a deo. ¶ Itē sup illd̄ tradidit illos deus i desi. cor. eoꝝ. ro. j. dr̄. Deserit deus n̄ apponēdo grāz. s; apposita subtrahendo. s; hec desertio ē a deo. ergo ⁊ spoliatio gratuitoꝝ. ¶ Itē i eodē glo. j. sic̄ apponit grāz vn̄ iclinet volūtas hoīuz ad bonū. ita sbtrahit q̄busdā. q̄ subtracta icuruat volūtas eoꝝ ad malū. s; subtractio grē ē a deo subtrahēte. ergo ⁊ spoliatio. ¶ Itē aug. ꝯ felicianū. vna lucis sbā noctē ⁊ diē facē vr̄. s; nō eodē mō. diē. n. facit veniēs. noctē vo cū recedit. ergo sūr vna lux spiritualis facit illā spoliatōz. s; deus ē lux spūal. ergo spoliatio illa ē a deo. ¶ Itē ē sbtractō bonoꝝ tpaliū ⁊ subtractio bonoꝝ spūaliū. s; a deo ē sbtractio bonoꝝ tpaliū. aliqn̄ pp̄ hoīum idignitatē. ergo sūr a deo ē subtractio bonoꝝ spūalium pp̄ peccantiū idignitatē. Cōtra. augu. j. solilo. in orōne ad dn̄z loquēs ait. Tu. n. si deseris perit. s; n̄ deseris q̄ tu es sūmū bonū. ergo deus nūq̄ deserit. ē āt lux nā. ergo lucē nunq̄ subtrahit. ꝓpte loquēdo. ¶ Itē sole p̄nte nō facit sol vt illuminet corpus qd̄ ē in muro. s; iterpositio muri que ꝓprie subtrahit radios solis. n̄ ipe sol. ergo. ¶ Similr̄ cū dicit Isa. lix. ꝙ iniqtates n̄re diuiserūt inter nos ⁊ deū. pctā erūt que ꝓprie subtrahūt gratiā ⁊ nō deus. ¶ Itē sap. vij. Attigit vbiq; pp̄ suā mūdiciaz. ergo vbiq; p̄ns ē. nunq̄ ergo deserit. ¶ Itē Jo. j. lux in te. lu. Sup illud aug. i originali. q̄no ceco i sole posito p̄ns ē sol. s; ipsius ocu[illegible] abn̄s ē. sic si quo ceco corde p̄ns ē sapiētia ⁊ oculis eius abn̄s. nō q̄ illi abn̄s ē illa. sed q̄ ille abn̄s ē ab illa. nunq̄ ergo deus subtrahit lumen grē. s; cecitas que ē pctm. ¶ Itē ans. pctor nō h; grāz. nō q̄ deus n̄ dat. s; q̄ hō n̄ accipit. ipse ergo pctor grāz sibi subtrahit. facit. n. aliqd q̄ amittit grāz. iō dicit aplus ad heb. xij. Videte ne qs

desit gr̃e dei. q. d. videt͛ semꝑ pata ẽ gr̃a. deus ñ deserit. ne vos ergo deseratis. Ad qḋ dõm. ꝙ ꝓprie dĩ dñs subtrahere gr̃am. hoc. n. ñ aliud ẽ q̃ȝ nõ apponere vel ñ ↄ̃tinuare. ꝓprie at͛ dĩ peccator subtrahit sibi gr̃aȝ. vel pctm̃ subtrahẽ gr̃aȝ a pctore. ¶ Ad obiecta at͛ rñdendũ. ad primũ ꝙ cũ dĩ. iustũ ẽ ⁊c. iustũ dicit iusticiã ordis que iusticia ẽ a deo. deus. n. iuste ordiat mala. neutrum at͛ extremoꝝ. s. malũ ⁊ subtractõ gr̃e ꝓprie ẽ a deo. sȝ ñ dicat͛ subtractio gr̃e vt ẽ pena. rõe qua ẽ pẽa ẽ a deo. ¶ Ad scd̃ȝ dõm ꝙ obscuratio ꝓut ẽ; huiusmõi ñ ẽ a deo. ꝓut tñ ẽ pena ẽ ab ipo. ↄcedendũ ẽ et̃ ꝙ lux. sapie. desit pctores. sȝ ñ deserit nisi prius desat͛. vñ aug. i li. de bono ꝑseuerãtie. Volũtate sua gr̃aȝ desit deũ vt merito deserat͛ a deo. Et iteꝝ. j. pali. xxviij. Si dereliqueris illũ ꝓijciet te dñs i eternũ. Et. ij. palip. xij. Vos reliq̃stis me ⁊ ego reliq vos i manu sesach. ¶ Ad tertiũ dõȝ. ꝙ aliud ẽ de appositõe gr̃e ⁊ subtractõe. Appositio. n. gr̃e cũ sua sequela ẽ a deo. Subtractõ vo gr̃e ꝓprie ẽ a pctõ. cũ at͛ dĩ deus subtrahit qbusdã quã subtracta ⁊c. hoc ẽ ñ appõit gr̃aȝ pp̃ idignitatẽ ꝑsone. ꝙ at͛ dĩ q̃ subtracta ⁊c. ñ itelligit͛ ꝙ cã sit illi⁹ seq̃le. vñ sȝ dñs subtrahat qbusdã gr̃aȝ. ñ tñ icuruat volũtates ad malũ. sȝ hõ suã icuruat volũtatẽ. ꝑ hoc soluit͛ illḋ qḋ dĩ. desit deus ñ apponẽdo gr̃aȝ vel appositã subtrahẽdo. sec⁹ aũt ẽ d ñ appositõe ⁊ d sbtractõe gr̃e. subtractõ. n. gr̃e penã dicit ꝓ pctõ. ñ appositio vo nisi aliḋ addat͛ ñ dicit penã. supposito. n. ꝙ hõ ↄditus eẽt i naĩlibus: ⁊ ñ apponeret͛ gr̃a. ñ diceret͛ ñ appositõ gr̃e pẽa: cũ nulla ꝑcessisȝ culpa. ¶ Ad illḋ vo qḋ dic̃ aug. ad felicianũ. dõȝ ẽ ꝙ ñ ẽ silẽ de luce corꝑali ⁊ spũali. lux. n. corꝑalis ꝑ sui p̃ñtiã ⁊ abñtiã ẽ cã appositia luis. s. ⁊ tenebraꝝ. ⁊ hoc qr aliqñ adest aliqñ abest. ꝑ hoc ꝙ de loco ad locuȝ moueť. lux vo spũalis vbiqȝ ẽ. ⁊ iõ nõ ẽ cã tenebraꝝ spũaliũ. sȝ li. ar. i quo ponit͛ obex. sicut. n. corp⁹ opacũ iterpositũ cã ẽ tenebre corꝑal' aliqñ. ita li. ar. rõe pcti. ⁊ iõ dr̃. lix. Isa. Iniq̃tates nr̃e diuiserũt iter vos ⁊ deũ. ¶ Ad illḋ vo qḋ obijcit͛ de sbtractiõe bonoꝝ tpaliũ ⁊c. dõȝ ẽ ꝙ nõ ẽ silẽ. subtractio. n. tpaliũ ab idignis bõa ẽ. ⁊ et̃ eis bõa aliqñ. ꝑ hoc eniȝ ↄuertunt͛ ad pniaȝ ⁊ hũiliant͛. subtractio vo gr̃e nec i se bonũ ẽ. nec ẽ bonum illi a q̃ subtrahit͛ occasionalr̃. cũ possȝ eẽ bonũ ꝑm illḋ qḋ dĩ. viij. ro. Oia cooꝑant͛ i bonũ his q ꝑȝ ꝓpositũ vocati sũt sctĩ. subtractõ. n. gr̃e possȝ eẽ occasio. vt pctor hũiliaret͛ ⁊ ↄfugẽt ad dei mĩsicordiã. cũ. n. aliq ↄsiderat se destitutũ a deo pp̃ pctȝ dolet: ⁊ dolẽs siue attrit⁹ ↄfugit ad dei mĩsicordiã. Querit͛ et̃ de duob⁹ pctis eq̃libus. quoꝝ vnũ ẽ prius. aliud posteri⁹. vr̃. n. ꝙ primũ pctm̃ cũ sit eq̃le scd̃o. eq̃lis ei pena debeat͛. sȝ ei debet͛ subtractio gr̃e. ergo cũ hoc sit maria pẽa. ꝑm ꝙ dĩ sup illḋ ps. abhominat⁹ ẽ hẽditatẽ suã. glo. deuȝ auertit ab eis. extremũ oĩuȝ maloꝝ p̃ñtium. ⁊ scd̃o pctõ debet͛ sũmaria pena. s. subtractio gr̃e. ¶ Cõtra. ꝑ primuȝ pctm̃ mortale subtracta ẽ gr̃a. ñ ergo i scd̃o pctõ sbtrahit͛. ergo pẽa iequal' debet͛ ꝓ eq̃lib⁹ pctis. qḋ ẽ ↄ̃ lit͛. dĩ. n. hiere. l. Iuxta ea q̃ fecit facite illi. Et. xxv. deut. ꝓ mẽsura pcti erit ⁊ plagaꝝ mõus. vñ aug. d bap. ↄ̃ dõatistas. ꝓ dispꝑib⁹ põderib⁹ pctõꝝ sũt dispia torm̃ta pẽaꝝ. ⁊ ꝓ eq̃litate criminũ eq̃litas pẽaꝝ. ergo ꝑȝ q̃ñtitatẽ pctõꝝ debet͛ q̃ñtitas penaꝝ. ¶ Ad qḋ dõȝ. ꝙ sbtractõ gr̃e duob⁹ mõis pt accipi. vel ꝓ ipa amissiõe gr̃e q̃ hita ẽ. vl' ꝓ elõgatõe gr̃e. Si ꝓ elõgatõne gr̃e. eq̃li pctõ debet͛ equal' pẽa. s. eq̃lis sbtractõ. si vo accipiat͛ subtractio gr̃e pro amissione gr̃e. nõ debet͛ scd̃o pctõ ista pena. sȝ deberet͛ si infuisset gr̃a. hoc. n. nõ est ex pte pctĩ sȝ ex pte subiecti i quo ñ iuenit͛ huiusmõi bonum qḋ subtrahendum eẽt.

Mẽbrum secunduȝ.

Consequẽter q̃rit͛ d spoliatõe siue ablatõne ṽtutis moralis. malo. n. culpe fit ablatio virtutis moralis. Querit͛ vtrũ oĩs ṽtus moralis auferat͛ siue spoliet͛ ꝑ malũ culpe. sicut spoliat͛ oĩs ṽtus gratuita. cuȝ eniȝ malũ culpe oppõat͛ ṽtuti morali. queadmodũ ⁊ ṽtuti gratuite. malũ at͛ culpe aufert. insimul siue spoliat oẽȝ ṽtutẽ gratuitã. ergo ↄ̃sili rõe aufert vel spoliat oẽȝ ṽtutẽ moralẽ. ¶ Porrecta. ↄ̃nexa videnť eẽ vicia. Vñ dicit aug. i li. d bap. ↄ̃ donatistas. Cũ qs ẽ hẽticus. ñ pt eẽ qn ⁊ alia vicia ↄsequat͛. ergo cũ vnũqḋqȝ viciũ tollat suã ṽtutẽ moralẽ. vno vicio posito tollet͛ oĩs ṽtus moral'. ¶ It͛ bonũ ⁊ malũ sũt ↄ̃ria. ergo ñ ↄueniũt illa duo scẽ eidẽ. sȝ vno malo culpe posito inest malũ. ergo ñ ↄuenit eidẽ subiecto bonũ. sȝ q̃libȝ ṽtus moralis põit bonũ. ergo remouet͛ oĩs ṽtus moral'. ergo spoliatio oĩuȝ moraliũ ẽ pena ↄ̃ñs ad malũ culpe siue viciũ. Cõtra. malũ culpe siue viciuȝ ẽ ab hoĩe siue ab itellectuali creatura. sȝ vno actu ꝑpetrato nõ ꝑpetrat͛ actus disparatus. malũ aũt culpe mediãte actu inest. ergo ↄtingit vnũ maluȝ culpe inesse. alio mõ nõ existẽte i eodẽ subiecto. sȝ ñ aufert͛ virtus moralis nisi ꝑ suũ oppositũ. ergo vno malo culpe existẽti ñ oĩs ṽtus moralis aufert͛. ¶ Itẽ augu. iiij. li. de bap. ↄ̃ dõatistas. vnum aliqḋ viciũ ñ oĩa cetera ↄsequunt͛. ñ ergo ẽ viciorũ ↄnexio. sȝ virtutes morales opponunt͛ vicijs ipis. ita ꝙ quelibȝ hȝ suũ oppositũ ergo ñ ẽ ↄnexio ṽtutũ moraliũ. ergo vnũ malũ culpe nõ aufert siue spoliat oẽȝ ṽtutẽ moralẽ. ¶ Itẽ occasiõe huius querit͛. si malũ culpe spoliat ṽtutẽ moraleȝ. ꝑm quẽ modũ fiat spoliatio. cuȝ. n. ṽtus moralis exercitio bonoꝝ opeꝝ acq̃rat͛. malum aũt culpe vno mõ perpetret͛. nõ videt͛ ꝑ vnũ malũ culpe spoliatio fieri oĩs virtutis moralis. sicut. n. habitus bon⁹ moralis exercitio bonoꝝ opeꝝ acqui-

tit. ita malū ē oppositū exercitio maloꝝ operuꝫ
vt̃ agri. nō ergo vnicū mali culpe aufert virtu
tē moralē. sicut. n. malū ⁊ bonū opponunt̃. ita ma
luꝫ ꝯsuetudinale ⁊ bonuꝫ ꝯsuetudinale. ergo ad
spoliatōeꝫ v̓tutis ꝯsuetudinalis vt̃ ꝙ exigat̃ vi/
ciū cōsuetudinale. ¶ Quod ēt vt̃ ꝑ hoc qđ dr̃ in
li. de nā ⁊ gr̃a. Dicit̃ eniꝫ ibi. ꝙ viciū ē mala q̃li/
tas mētis. sed que q̃litas dicet̃ nisi fuerit habitus
vel dispositio. habitus aūt cū sit de difficili mobi
lis. q̃liter generabit̃ vnico actu? ergo ⁊ malū culpe
cū fiat vnico actu. nō inducet malū habitū. ſꝫ ma
lus habitus expellit habitū bonū. ergo malū cul
pe de se nō expellit habitū bonū. Cōtra. in ea/
deꝫ vi nō possunt inesse opposita ſm determina
tōeꝫ. cū ergo malū culpe insit. ⁊ ꝑ ꝯsequēs deno
minet subiectū i quo ē ñ dñominabit̃ subiectū ab
opposito. ſꝫ oppositū ē dispositio bona ⁊ habi/
tus. ergo neutrū illoꝝ pōt inesse. malū ergo cul/
pe vnicū spoliat habitū moralē. Ad qđ dñm.
ꝙ malū culpe nō spoliet habitū omnē moralē.
sed spoliat habitū sibi oppositū. ¶ Ad illud v̓o
qđ obijcit̃ in ꝯtrium ꝓ simile de habitu gratuito.
dñm est ꝙ nō est simile. habitus eniꝫ gratuiti rōe
gratie sunt cōnexi. ⁊ ꝓpter hoc maluꝫ culpe qđ
opponitur vni habitui gratuito. rōe malicie op/
ponitur ipsi gratie gratūfacienti. gr̃a vero gratū
faciēs est cā cōnexionis virtutuꝫ gratuitaruꝫ ꝓꝑ
qđ maluꝫ culpe qđ opponit̃ gr̃e. auferēdo gra/
tiā spoliat a virtutibus gratuitis vniuersaliter. ſꝫ
ꝙ sunt gratie. Nō sic autem ē in virtutibus mo/
ralibus ſm seipsas acceptas. ꝯtingit eiꝫ vnā vir/
tutē moralē inesse sine alia. ⁊ ꝓpter hoc viciuꝫ
qđ opponit̃ vni: nō necessario tollit aliā vl' spo/
liat animaꝫ ab alia. ¶ Ad scđꝫ vero dicēdum ꝙ
illud ꝙ dicit̃ in li. aug. cōtra donatistas. non dat
intelligere cōnexioneꝫ essentialeꝫ vitioꝝ. sed q̃
ꝯtingit frequēter in quibusdā vitijs ⁊ hoc pꝫ ex
verbis eius ꝗꝫ dicitur. Siquis dicat ꝙ heret/
cus est. nō pōt hoc soluꝫ esse quin ⁊ alia conse/
quātur. carnalis eniꝫ ⁊ aīalis ē. ac ꝑ hoc necesse
ē vt odiosus sit ⁊ inuidus ⁊ inimicus ipsius vir/
tutis ab eaqꝫ dissentiens. Silr̃ loquit̃ ð ebrioso.
ꝗs ebriosus ⁊ ñ ꝯtētiosus ⁊ aīosus ⁊ inuidus ⁊
arguētib' se grauiter inimicus. hec ēt ꝯnexio nō
est eo ꝙ simul sint vicia necessario. ſꝫ qꝛ illud vi/
ciuꝫ disponit ad alia ꝯsequēter. ⁊ hoc in plurib'.
Unde lꝫ vnuꝫ viciuꝫ siue maluꝫ culpe tollat habi
tuꝫ moralē sibi oppositū nō ꝓꝑ hoc tollit alios
habitus in eodē nunc. nō eiꝫ ī eodē nunc necessa
rio insunt alia vicia. ¶ Ad tertiuꝫ v̓o dñm. ꝙ licꝫ
bonuꝫ ⁊ maluꝫ sint ꝯtria. nec possunt simul inesse
eideꝫ subiecto: nihilominus vnuꝫ maluꝫ culpe ñ
expellit omnes alios habitus morales. ſꝫ habi/
tuꝫ directe sibi oppositū. Unde ex hoc nō sequi
tur ꝙ viciuꝫ incōtinentie expellit ꝯtinētiā mora/
leꝫ. sed nō ꝓpter hoc expellit sobrietateꝫ. licꝫ eiꝫ
sobrietas ⁊ ꝯtinentia respiciant idē subiectuꝫ in
quo. nō tñ eundē actum in specie circa queꝫ. Ad
hoc aūt ꝙ sit oppositio directa. necessariū est ꝙ
respiciat idē subiectū ⁊ eundē actuꝫ in specie. vt/
pote castitas ⁊ incōtinētia circa delectatiōeꝫ que
est in coitu. sobrietas ⁊ suū oppositū circa illaꝫ q̃
ē in gustu. Ex quo accipit̃ ꝙ nihil ꝓhibet habe/
re maliciā moralē circa vnū actū. ⁊ bonitatē mo
ralē circa aliū actuꝫ. vnde nihil ꝓhibet dicere ꝙ
sit bonus in moribus q̃tū ad hoc. ⁊ sit malus in
moribus q̃tū ad aliud. Deinde r̄ndēdū q̃tum
ad scđꝫ quesitū. quid ꝑ se spoliet ⁊ tollat ex ipso
malo culpe. ¶ Ad qđ dñm. ꝙ siue habitus mo/
ralis dicat̃ dispositio. siue habitus tollit̃ ꝑ maluꝫ
culpe. qđ vno actu ꝑpetretur nō oportet viciuꝫ
eē ꝯsuetudinale ad tollendū virtutē ꝯsuetudina/
lē. habitus. n. bonus moralis eo ꝙ ē habit'. ē di
spositio. dispositio v̓o bona tollit̃ ꝑ dispositionem
malā. Maluꝫ aūt culpe actualis ē dispositio ma
la ergo tollit habitū bonū moralē sibi oppositū.
Sic ergo malū culpe nō pōt simul eē cuꝫ habitu
bono morali. q circa eundē actū in specie versat̃
vt malū incōtinētie nō pōt simul eē cum castita/
te morali. Et si dicat̃ ꝙ vicium morale colligitur
exercitio maloꝝ operū. sicut virtus moral' exer/
citio bonoꝝ operū pōt quideꝫ sed nō eē necesse
ad expulsioneꝫ ipsius virtutis. Preterea. n. op/
positio ē inter bonū ⁊ malū circa eūdē actum in
specie. scđa v̓o ē inter exercitiū bonoꝝ operuꝫ ⁊
exercitiū maloꝝ operū. nos autē loquimur hic de
oppositōe prima. ¶ Ad aliud v̓o dñm. ꝙ est loq
ð malo culpe dupliciter. vel rōne ipsius deformi
tatis. vel rōne ipsius dispositiōis q̄ deformatur.
si fiat ſmo ð ipsa deformitate. cū deformitas vi/
cij ⁊ speciositas veritatis ñ se ꝯpatiant̃ in eodem
subiecto. ſꝫ idē opponētur malū culpe ⁊ virtus
moral' ſꝫ idē genus. Si v̓o accipiat̃ viciū rōe di
spositōis. ſm hoc ñ vtsqꝫq̃qꝫ tollit̃ habitudo ad
bonū ꝑ vnū actū mali. nisi actus ille ꝓꝑ hoc di/
cat̃ dispositio difficile mobilis. qꝛ homo de facili
pōt cadere in illū. sed ꝑ se nō pōt resurgere nec
sine quadā difficultate. vñ quo ad hoc est dr̃ia in
bono ⁊ malo. qꝛ existens in bono tm̃ de facili tū
de difficili pōt cadere in malū. existēs v̓o in ma/
lo. nō nisi de difficili pōt venire ad bonuꝫ.

Questio. cij. de secūdo effectu mali. s. vulnera/ tione naturalium.

Einceps dicēdū ē de scđo effectu mali. q est
vulneratio nāliuꝫ. vulneratio
aūt ista nāliū potētiaꝝ hūanarū
di. Querit̃ aūt q̄ sint illa vulne
ra. ⁊ per quid fiat vulneratio

Dicit aūt dic̄ beda. q̄tuor sunt vulnera in q̄bus vulnerata ē hūana nā. Infirmitas. ignorātia. malicia ⁊ ꝯcupiscētia. Alibi vero dic̄ aug. duo esse vulnera. dicit eīz i li. de nā ⁊ grā. Omni aīe peccāti duo ista sūt penalia. ignorātia ⁊ difficultas. ex ignorātia dehonestat error. ex difficultate affligit. Itē dicit aug. in ench. primū creature rōnalis malū ē ipsa prima priuatio boni. deinde ipsis volētib⁹ subintrauit ignorātia rer͞ agēdarū ⁊ cōcupiscētia rer͞ noxiar͞. q̄b⁹ comites subinferunt error ⁊ dolor. Cōsimile dicit i li. iij. de li. ar. Sup illud aūt in ps. Retribue ꝯuo tuo ⁊c. dic̄ gl. hūana indigētia multiplex est. infirmitas. ignorātia. exiliū. tentatio hostiū. Itē aug. sup illud ps. Cōfitemini dn̄o. iij. designat q̄tuor. errorē. difficultatē vitādi ꝯcupiscētie. tediū bn̄faciēdi. tempestatē seculi. Beatus vo Greg. ponit septem penalitates q̄bus vulnerat̄ humana nā. stulticiā. ebetudinē. ꝑcipitatōēꝫ. timorē. siue timiditatē. ignorātiā. duriciā animi. excellentiā siue sup̄biā. ꝓut sonat in penā. Queri ergo pōt primo de rōne illius numeri quē ponit beda. Secūdo de differētia illius numeri respectu aliar͞ penar͞ siue vulneruꝫ que nominant̄ in alijs diuisiōibus. pene enīz ꝯtracte vulnera dicūtur. Tertio de singulis vulneribus illis que ponit beda tractāduꝫ est.

Membruz primū.

D primū quo q̄rit̄ de rōne quatuor vulnerū a beda positorum arguit̄ sic. malicia designat ipꝫ malū culpe. efficiēs aūt eā n̄ ē ipse effect⁹. ergo malicia nō ē effectus mali culpe. ¶ Itē cōcupiscētia ē radix omniū malor͞ sicut dicit aug. in li. de spū ⁊ lr̄a dicēs sic. Hoc idō eligit aplus malum q̄ cūcta ꝯplexus ē. cū ergo ꝯcupiscētia sit malū gnāle. nō diuidit̄ ꝯ īfirmitatē. ignorātiā. ⁊ maliciā. ¶ Item due sūt tm̄ vires ipsius aīe rōnalis in genere. cognitiua. s. ⁊ motiua siue affectiua. ergo cū vulneratio fiat in aīa mediātibus potētijs. erūt tm̄ duo vulnera i genere. ignorātia q̄ vulnerat̄ cognitiua. ⁊ ꝯcupiscētia q̄ vulnerat̄ motiua vel affectiua. sup̄fluūt ergo īfirmitas ⁊ malicia. ¶ Iteꝫ triplex ē peccatū. in patrē. ⁊ filiū. ⁊ spiritūsanctū. ⁊ nō est q̄rta dr̄ia. sꝫ pctm̄ in patrē est ex īfirmitate pctm̄ in filiū ex ignorātia. pctm̄ in spūsanctū ex malicia. nō ergo ꝯuenit vt q̄rtū vulnus ponat̄. s. cōcupiscētia. ¶ Item dicet aliq̄s. ꝙ ponūtur ista q̄tuor ꝯm recessum a sūma vnitatē. ⁊ trinitatē: vt infirmitas sit ꝯm recessuꝫ a sūma potētia. ignorātia. sapiētia. malicia a sūma bonitate. ꝯcupiscētia vo a sūma essentia. que vna ē in trib⁹ appropriatis. ꝯcupiscētia enīz cū se diuidat p ꝯcupiscibilia recedit a sūme vno. diuisio enīz ꝯria ē vnitati siue defectus ab vnitate. Sꝫ ꝯ. ꝯcupiscētia est boni vel apparētis boni. cū ergo hec ꝯcupiscētia de qua loq̄tur sit apparētis ⁊ n̄ existētis boni. erit defectus a sūma bonitate. ⁊ nō p appropriatōēꝫ respcū sūme eēntie. ꝯcupiscētia eīz n̄ respicit mīta pp rōnē multorum. sꝫ pp apparentiā bonor͞ [illegible]tionē. ¶ Item dupliciter ꝯtingit deficere a sūmo bono. vno mō recedēdo ab ipo. altero mō cōuertēdo se indebite ad aliud. ꝯm ꝙ ē duplex motus ⁊ appetitus vel recessus vl̄ accessus. cū ergo ꝯcupiscētia sumat̄ ex pte ipsius accessus indebiti ad aliud. malicia que ē altera pena sumet̄ ex pte ipsius recessus. ⁊ ita duplr̄ penalitas sumetur ex illa pte. Sed ꝯm hoc obijcit̄ ꝙ eadē rōe duplex sumenda esset penalitas. vna respcū sapientie aut veritatis. s. ignorātia. Alia ex ꝯuersiōe ad falsitateꝫ que dicit̄ error ⁊ ignorātia. ꝯꝫ hoc ꝯdicerēt penas. dicit enīz aug. in ench. ꝙ errare ē approbare falsa pro veris. hoc auteꝫ nō est nā hominis instituti sed pena dānati. Ad quod dōm ꝙ accipiūtur hic quatuor vulnera siue pene. ꝯm ꝙ tria sumūtur ex defectu potētie. sapientie ⁊ bonitatis. sꝫ q2 iste defectus triplex nō occurrit nisi p ꝯuersionē ad apparēs delectabile ⁊ nō existēs. ideo q̄rta adiungit̄ penalitas. q̄ ē ꝑnitas respcū huiusmodi apparētis delectabilis ⁊ hoc ē ꝯcupiscentia. Sumūtur ergo tres pene ꝯm triplicē defectū termini a quo. ꝯm vo motū ad terminū in queꝫ. q̄rta pena designat̄. n̄ enīz recedit hō a sūme cōuenienti nisi ꝯm accessuꝫ ad incōueniēs qd videt̄ ꝯueniens. ¶ Ad obiecta ergo rn̄dendū ē ꝙ malicia ē nomen equocū ad malū culpe ⁊ ad malū pene. Hic aūt sumit̄ p malo pene. dicit̄ enīz q̄dā defectibilitas a bonitate. ⁊ hec defectibilitas ē pena quedā. ¶ Ad aliud vo dōm. ꝙ cū dr̄ ꝯcupiscētia radix omniū malor͞ aliter accipit̄ ⁊ cū dr̄ cōcupiscentia est pena. fomes enīz peccati ē ꝯcupiscētia ⁊ est iterum pena peccati. vno ergo mō est pena peccati. Alio mō est causa peccati. ꝓut dicit̄ pena. sic diuidit cōtra p̄dictas penas. prout aūt est cā peccata nō sic diuidit sed est vna eā. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ diuisio penarum siue vulnerum pōt accipi multipliciter. vel ꝯm numerū ipsaruꝫ potētiaruꝫ rōnabiliuꝫ in genere. ꝓut deficiunt a suis appetibilibus que sūt veꝝ ⁊ bonuꝫ. ⁊ ꝯm hoc aliq̄n ponūt̄ due tm̄ penalitates. s. ignorātia ⁊ ꝯcupiscētia vel ignorātia ⁊ difficultas. ꝯm aūt hūc modū n̄ accipit̄ hec dr̄ia vulnerū siue penarū. imo ꝯꝫ p̄dictā rōnē. ¶ Ad q̄rtum dōm. ꝙ illa differētia peccati ꝯm ternariū. hꝫ ꝯcupiscentiaꝫ tanq̄ cōem in illis tribus generibus peccator͞. aliquis enīz ꝓnus ē ad malū ex īfirmitate. aliq̄s ex ignorātia. aliquis ex malicia. in oībus aūt est ꝯcupiscētia. ¶ Ad q̄ntū dōm. ꝙ nō accipit̄ rō diuisionis hoc mō. vt ꝯcupiscētia p se respiciat diuisiōēꝫ a sūma eēntia. ꝯcupiscētia eīz ad ꝯcupiscibilē dr̄. ꝯcupiscibile vo dicit terminū i quē nō tm̄ a quo ē motus vel a quo recessus. ⁊ idō n̄ dr̄ di-

uisionem a sũma ẽẽntia vel pronitatẽ diuisionis. hoc est ex consequẽti.

Membrũ secundum.

s Ecũdo querit de differẽtia istarũ penaꝝ siue vulnerũ ad alias penas. Ad quod dicẽdum. ꝙ differẽs accipit diuisio ſm diuersaꝫ consideratiõnẽ. bimẽbris enĩ diuisio. vna accipit ſm differẽtiã cognitiue ⁊ motiue siue operatiue. vt ignorãtia ptineat ad defectũ cognitiue. difficultas ad defectũ operatiue. Altera vero bimẽbris accipit ſm differentiã viriũ. cognitiue scilicet ⁊ affectiue. vt ad cognitiuã pertineat ignorãtia. ad effectiuã cõcupiscentia. Tertia vero diuisio q̃ ẽ quadrimẽbris. accipitur ſm defectũ cõueniẽtis triplicis ⁊ cãm eius extrinsecã. Sicut enĩ prima diuisio accipitur ſm defectũ triplicis conueniẽtis ⁊ cãm intrisecam eius scilicet concupiscẽtiã. que cũ est quedã pena sic. Quarta diuisio accipit ſm defectũ triplicis conueniẽtis ⁊ cãm extrinsecã eius scꝫ cõcupiscentiã. tẽtatio enĩ hostium est cã extrinseca. passibilitas autẽ tẽtationis ẽ quedã pena respiciens illã cãm. Infirmitas autẽ ignorãtia ⁊ exiliũ determinãt defectũ triplicẽ a triplici cõueniẽti. Infirmitas enĩ determinat defectũ potẽtie. Ignorãtia defectũ sciẽtie. Exiliũ defectũ coniunctõis cum sũma bonitate. sicut enĩ homo exul dicitur quãdo ẽ extra locum suũ naturalẽ sibi ↄueniẽtẽ. ⁊ priuat bonis suis. ita exiliũ spũale patit qui est extra locũ spũalis bonitatis ĩ qua ẽ qes ⁊ priuat bonis gratuitis. Quĩta vero diuisio accipit ſꝫ defectũ ptinẽtẽ ad triplicẽ vim anime ⁊ cãm eius extrinsecã. Nã error accipit ſm rõeꝫ. difficultas vero vitãde ↄcupiscẽtie ad ↄcupiscibilẽ siue affectiuã. tediũ bñfaciẽdi ad opatiuã siue irascibilẽ ſm aliũ modũ. tẽpestas vero seculi cãm extrinsecã dicit. Sunt aũt tres vires anime ſm prius ⁊ posterius. rõ siue cognitiua ⁊ affectiua ⁊ operatiua vel vis rõnalis cõcupiscibilis ⁊ irascibilis. Diuisio aũt septimẽbris accipit ſꝫ defectus q̃ sunt ĩ cognitiua ⁊ motiua. defectus aũt multiplex ẽ ĩ cognitiua ſm differentẽ modũ cognitõis. ẽ eĩm cognitio finis. ⁊ eoꝝ que sũt ad finẽ. cognitio aũt finis ẽ duob⁹ modis. vel ĩ rõe veri ⁊ sic dr̃ itellectus. vel in rõe boni ⁊ sic dr̃ sapiẽ. ꝓpter qḋ duplex ẽ defectus siue penalitas rñdens. stultitia. s. ⁊ hebetudo. vt stultitia sit ↄtra sapientiã. hebetudo cõtra intellectũ. Respectu aũt eoꝝ que sunt ad fineꝫ duplex ẽ cognitio. arduoꝝ ⁊ nõ arduoꝝ. defect⁹ aũt cognitõis arduoꝝ dr̃ ꝑcipitatio. sicut ↄsiliũ qḋ ei opponit ẽ respectu arduoꝝ. Ignorãtia vero que opponit sciẽtie ẽ respectu nõ arduoꝝ que tñ sũt ad salutẽ sicut sciẽtia ẽ cognitõ taliũ. Ex pte vero motiue accipiunt tres penalitates. Ex parte eiꝫ ipsius ↄcupiscibilis vnus defectus siue pena. que dr̃ duricia que ẽ circa pietatem. Ex pte vero irascibilis duplex attẽditur defectus ſm excessũ. excellẽtia siue superbia. quãdo homo pronus est supra id quod põt ex quadã temeritate ⁊ ita opponitur timori. reliquus vero defectus est ſm indigentiam vel diminutionẽ ⁊ dicitur timiditas. que est cõtra fortitudinẽ donũ. sic ergo sunt septeꝫ penalitates in q̃bus vulneratur anima ⁊ reparat per. vij. dona.

Membrum tertium.

t Ertio querit de singulis vulnerib⁹ istis que enumerat beda. ⁊ habet quinq; perlustrãda. Primo de vulnere infirmitatis. Secũdo de pena ignorantie. Tertio de vulnere malicie. Quarto de vulnere concupiscẽtie. Quĩto de modo vulneris ⁊ causa vulneratõis.

Articulus primus.

p Rimo q̃rit de vulnere ĩfirmitatis. Infirmitas aũt ẽ ĩpotẽtia resistẽdi malo. sꝫ qui nõ põt resistere malo. i. peccato necessitatẽ hꝫ. sꝫ dicit aug. ĩ li. de natura ⁊ gratia. quis peccat ĩ eo qḋ vitare nõ põt. q. d. nullus. ergo videt ꝙ hñti huiusmõi ĩfirmitateꝫ nõ ĩputet peccatũ. ¶ Ad qḋ rñdendũ ẽ ꝑ hoc ꝙ dicit aug. in eodẽ li. ꝙ ex vicijs nature nõ ex ↄditõe sit quedã peccãdi necessitas. Audiat hõ atq; vt eadẽ necessitas nõ sit discat deo dicere. de necessitatib⁹ meis educ me. q: ĩ huiusmõi ordẽ certamẽ ẽ aduersus tẽtatorẽ de ipsa ꝫ nos necessitate pugnãteꝫ. ex hoc verbo aug. pꝫ ꝙ quedã est necessitas ex vicio. ⁊ alia ẽ necessitas ex ↄditõe nature. si peccaret hõ ex necessitate nature ↄdite. nõ ĩputaret ei ad peccatũ. q: vitare nõ posset. Sꝫ cũ peccat ex necessitate que ẽ ex vicio nature cuius ortũ fecit voluntas. imputat ei ad peccatũ. eo ꝙ se hõ in hanc necessitatẽ precipitauit. Nõ ĩ ẽ aũt talis necessitas que nõ possit tolli adiutorio grẽ. ⁊ ĩõ petẽduꝫ ẽ adiutoriũ grẽ. ne talis necessitas vel ĩfirmitas preualeat. ¶ Itẽ ex peccato primo ꝓuenit ĩfirmitas. si ergo addat peccatũ erit maior ĩfirmitas. ergo quãtũcũq; multiplicet peccatum erit maior ĩfirmitas. nõ ergo eadẽ facilitate surgit hõ ĩ secũdo peccato vl̃ ĩ tertio q̃ facilitate resurgit in peccato prĩo. qḋ videt ꝑ simile de hoie cadẽte in foueã ꝓfundiorẽ. ⁊ de cadẽte ĩ minus ꝓfundam.

Ad qḋ dõm ẽ. ꝙ ẽ quedã facilitas vel difficultas ex parte hoĩs. ⁊ est facultas alia ex pte eius ꝑ quẽ resurgit. Quãtũ ad illũ ꝑ quẽ resurgit equalis ẽ facultas resurgẽdi a prima ĩfirmitate ⁊ a secũda vel tertia. quãtuꝫ aũt ẽ ex pte ipsius hoĩs. nõ ẽ equalis facultas ſm ꝙ maior vel minor infirmitas. ⁊ illud designat in ceco cui dñs ĩposuit manus ⁊ postea seq̃t video hoĩes velut arbores

ambulātes. deinde iterū impoſuit manus ſuper oculos eius ⁊ cepit videre ⁊ reſtitutus ē. ita vt videret clare omnia. vt habet marci. viij. nō eni ex parte dei fuit difficultas quin ſtatī clare videret. ſed oſtēdere voluit dominus infirmitatē maiorē vel minorē ex parte peccātis. Adhuc etiā queritur ſi homo per peccatū vulneratur vulnere īfirmitatis. ergo per maximū peccatū cadit ī maiorē īfirmitatē. ſed maximū peccatū ē peccatū hereſeos. ſicut habetur in li. de bap. cōtra donatiſtas. ergo peccās illo peccato cadit ī maximā īfirmitatē. ¶ Sed videtur cōtrariū. q2 quidā illorū. vtpote hereſiarche qui magis peccāt fortiores ſūt. aggrediūtur eni mortē que ē de rebus difficillimis ſicut dicit phs. ex quo videtur φ ex peccato nō ꝓueniat infirmitas. imo φ ex aliquo peccato proueniat maior fortitudo. ¶ Similr obijcitur de dſperato. qui ex deſperatiōe aggreditur mortē. cū deſperatio ſit maximū peccatū. Ad qđ dicēdum. φ ex peccato ſm quātitatē peccati accidit īfirmitas maior vel minor. φ autē in quodā peccato ē fortitudo ſuſtinēdi ardua vtpote tribulationē maximā vel mortē. hoc ē ꝓpter opinionē vel eſtimationē fidei recte. que ē apud illū qui ē hereticus. nā ſi nō recte crederet ⁊ ſe crederet nō recte credere. nō eēt apud ipm hec rectitudo. ſ3 q2 nō recte credit ⁊ credit ſe recte credē. inuēit ex hac opinione fidei apparētis fortitudinē quādā ſimilem fortitudini fidei. que tñ nō vſquequaq3 tāta ē. φta ē fortitudo fidei. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur de deſperatōe. φ rōne peccati deſperatōis maxima ꝓuenit īfirmitas reſpectu tētatōis. φ aūt aggreditur mortē hoc ē ex quādā opiniōe euadēdi miſeriā illā que duxit eū in deſperationē. vel que ē cum deſperatōe. nullus enī ſimplr eligit mortē. Unde aug. in li. iij. đ li. ar. nullus recte pōt eligere vt nō ſit. ſed eligit ex quadā opinione nō recta. eſtimat eni euadere miſeriā. Unđ aug. in eodē. Cū quiſq3 credēs φ poſt mortē non erit. itollerabilibus tñ moleſtijs ad totā cupiditatē mortis impellitur. ⁊ decernit atq3 arripit mortē. in opiniōe habet errorē omnimode defectōis. in ſenſu autē naturale deſideriū quietis. omnis itaq3 appetitus in volūtate mortis non ē vt qui moritur non ſit. ſed vt requieſcat intēditur. Adhuc etiā queritur đ illo peccato quod dicitur peccatū ignorātie ſm quod dicit b. ambro. grauiſſime peccat qui ignorat. ſuper illud eni. ij. ad ro. an ignoras ⁊c. cum eni maximum ſit peccatū. inducit maximā infirmitatē. talis autē non ſentit ſuā infirmitatē. Unde paliſi3 habet ſpiritualē. ſ3 qui paraliſim hab3 ſpūalem non timet adiungi nociuo cū nō ſentiat. ſicut ē đ paralitico corporalr. ergo ex huiuſmōi peccato cōſequitur quedā fortitudo ad ſuſtinēdū nociuū. non ergo ex maiori peccato maior infirmitas. ¶ Ad qđ dicēdū φ ſicut ī pcedētibus peccatis ratione eſtimationis ꝯſequebatur quedā fortitudo. ita ī hoc peccato rōne non eſtimatōis ꝯſequitur quedā fortitudo. eſtimat eī3 de nociuo nō eē nociuū. ⁊ hoc ē in pcedētibus peccatis. In hoc aūt nō eſtimat nociuū qđ ē nociuū. ⁊ ex hoc h3 quādā fortitudinē ſuſtinēdi. ex alio ergo ſurgit īfirmitas. ſ. ex īfirmitate morbi ſpūalis. ex alio ſurgit fortitudo. ſ. eſtimatōe recta vel nō eſtimatōe recta.

Articulus ſecundus.

D Einde queritur de pena ignorantie. Si eī3 pena ignorātie ꝯſequitur ad peccatū. ergo ad maius peccatū maior ignorātia. qđ tamē videtur dupli͛ eē falſū. tum q2 peccator aliquādo magis nouit qđ ſit agēdū φ iuſtus. tum q2 in maiori peccato exiſtēs magis nouit aliquādo φ ille qui ē in minori. nō ergo videtur φ anima per peccatū vulneretur vulnere ignorantie. Ad qđ dicēdū. φ ē duplex ignorātia. Eſt eī3 ignorātia q̄ opponitur ſciētie ſpeculatiue. ⁊ talis ignorātia l3 ſit pena peccati origīalis. nō tñ ſemꝑ eſt ꝓpria pena peccati actualis. q. n. ꝑpetrat homicidiū. multotiēs nouit homicidiū eē mortale peccatū. Eſt ēt ignorātia que opponitur ſciētie expientie ſiue ſciētie approbatōis. ⁊ hec ignorātia rūdet tāφ ꝓpria pena mortali peccato. ita φ diuerſo peccato mortali rūdet diuerſa ignorātia. ſ3 hūc modū đ a pho. Ois malus ignorat. cum eī3 peccat aliqs mortalr. nō noſcit bonū oppoſitū noticia approbatōis. cū. n. noſcere malū noticia approbatōis. ⁊ noſcere bonū noticia approbatōis ſint oppoſita. peccator āt noſcat malū noticia approbatōis. ab eo remouetur altera noticia. ignorātia ergo ſm hūc modū augetur ꝑ augmētū peccati. Adhuc ēt queritur. cū ſit malū veniale ſicut ⁊ mortale. vtrū malū veniale īducat vulnus ignorātie. Qđ nō vr. vulneratio eī3 nālium ſequitur ad ſpoliationē gratuitorū. ſ3 ſpoliatio gratuitorū non fit niſi ꝑ mortale peccatū. nō ergo ignorātia que ē vulnus ſequitur ex vētali peccato. ¶ Qđ āt ad ſpoliationē gratuitorū ſequatur vulneratio naturalium appet per ordinē ꝯtētū ī parabola euāgelica luc. x. dicit eni ibi. φ homo icidit ī latrones qui etiā ſpoliauerūt eum ⁊ plagis īpoſitis abierunt ſemiviuo relicto. prior ergo ē ſpoliatio ⁊ ꝯſequens ē vulneratio. ¶ Contra. peccatū veniale diminuit ſpēm modum. ⁊ ordinē. ſm φ ſunt bona nālia. vt dicit beatus Gregorius. φ peccatū vēiale obſcurat. ergo ꝑ peccatū veniale fit vulneratio nālium. ⁊ inducitur vulnus ignorātie. Preterea. qui ꝑpetrat peccatū veniale. pcīm noſcit illud noticia approbatōis. ergo ignorātia oppoſitū bonū. eccidit ergo ī vulnus ignorātie. Ad qđ dōm. φ licet peccatū veniale nō per ſe īducat ſpoliationē gratuitorū. inducit tamē quedā3 defectū bonorū naturalium. vnde pena ignorātie cuiuſdā pōt con/

sequi ad peccatū veniale. ¶ Ad illud vō qđ obijcitur in ɔ̄ꝛium dicendum est. ꝙ ordo ille parabole euangelice attendit vulnerationem illam naturaliū que consequit ex peccato mortali per spoliationē gratuitoꝝ. hic autē loquitur de illa vulneratione que imediate consequitur ex peccato ipso veniali. que non ē tanta. quanta ē illa que cōsequitur ex peccato mortali. non enim in veniali peccato fit vulneratio aut diminutio bōi nisi ꝙ̄tum ad quendam actū ipsius potentie. per mortale autem fit vulneratio ipsius potentie naturalis. quātum ad omnem actum ipsius potētie ordinabilis in salutem.

Articulus tertius.

Postmodum queritur de tertio vulnē quod est malicia. Et queritur primo de differētia malicie ſm ꝙ vna differētia peccati est. qua quis peccat ex malicia. ⁊ de malicia ſm ꝙ est tertia pena. Cum enim malicia hic dicta sit pena peccati. malicia vō ibi dicta sit causa peccati. differunt malicia hic dicta ⁊ malicia ibi dicta. ⁊ ita non idem supponetur p̄ vtrūqꝫ. ¶ Sed videtur contrarium per differentias condiuidentes. differentie enim cōdiuidentes sunt infirmitas ⁊ ignorantia. īfirmitas aūt ⁊ ignorantia prout dicuntur dispositiones ad peccatū. sunt idem cum penis hic dictis. ergo a simili dispositio que est ad peccatum erit idem in substantia cū malicia que est dispositio peccati. ¶ Preterea malicia ſm ꝙ est pena dicetur vulnus alicuius boni naturalis. cuius ergo boni naturalis dicetur vulnus esse? videtur enim ꝙ indifferēter omne bonum. sicut enim malicia culpabilis non distinguit aliquod bonum sibi oppositū: ita nec malicia penalis. ¶ Preterea. malicia ſꝫ ꝙ ē pena contrahitur ex malo culpe. ergo ex differenti malo culpe erit differens malicia. ſm ꝙ est pena. ⁊ ex augmento culpe erit augmētū ipsius pene. In quo ergo dicetur ipse deterior rōne isti⁹ pene.

Ad qđ dōm. ꝙ malicia ſm ꝙ hic sumit. ⁊ put sumit in illa diuisione. peccatū aliud ex infirmitate. aliud ex ignorantia. alıđ ex certa malicia differenter sumit. hic sumit p̄ malicia pene q̄ ex peccato mortali ɔ̄sequit. ibi vō sumit p̄ malicia culpe. nō que necessario p̄cedit pcīn in spm̄ sanctū. ſꝫ dī certa malicia cū hō scienter peccat eo mō quo dī peccare ex certa malicia impugnādo grāꝫ spiritussancti per quā fit remissio peccatoꝝ ī ecclia. dī ergo certa malicia qꝛ certitudo p̄cedit respectu huius generis peccati ⁊ ita differenter sumit malicia. cū dī ꝙ qs peccat ex certa malicia. ⁊ cū dī ꝙ peccās cadit in maliciā pene. ¶ Ad scđꝫ vō dōꝫ. ꝙ malicia cū sit defectibilitas boni nālis nō accipit malicia ſm ꝙ est pena p̄ defectu cuiuscūqꝫ boni. potentia. n. dicit bonū. ⁊ scia [illegible] bonum. ſꝫ accipitur p̄ defectu boni simpliciter. a quo qs dicitur bonus. ⁊ ita non erit malicia cōe ad alia genera penaꝝ. sed e diuerso diuidetur sicut bonū differēter sumit. ¶ Si vero querat. vtrū ex quocunqꝫ peccato mortali p̄ueniat hec pena. sicut ⁊ precedentes pene infirmitas. s. ⁊ ignorantia. dōꝫ est ꝙ p̄ueniunt singule iste pene ex quolibet gnē. peccati mortalis. hec autē pena nō est nisi defectibilitas recedendi a bono simpliciter vel elongandi se. Et si obijciat ꝙ ista defectibilitas nihil aliō est ꝙ̄ infirmitas. ⁊ ita hec pena non differt ab illa. dicendum est ꝙ infirmitas respicit penam aīe ſm ꝙ contraxit debilitatem quandā carnis adiuncte. malicia vero dicit defectibilitatē voluntatis ſm seipsam. que tñ nascitur ex corruptiōe voluntatis precedentis. ⁊ ita differt rō potentie ſm ꝙ infirmitas dicit defectus potentie. ⁊ ſm ꝙ malicia dicit debilitatē potentie. que est voluntas ex p̄pria corruptione. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ malicia ſꝫ ꝙ est pena delinquitur ex malicia culpe. ⁊ crescente malicia culpe crescit etiā malicia pene. malicia aūt illa pene reddit ipm̄ deteriorem. qꝛ plus elongatur a bono simpliciter. ⁊ ita magis inhabilis est. nec dicit deterior eo mō quo ille q magis peccat malicia culpe dī deterior. ſꝫ eo mō quo pena reddit hoīem deteriorē.

Articulus quartus.

Quarto q̄ritur d vulnē ɔcupiscētie. Circa qđ querit. que sit ista ɔcupiscētia q̄ dī eē pena peccati. Si. n. dī ɔcupiscentia illa q̄ est fomes peccati. ſm hoc erit pena originalis peccati. hoc aūt mō nō dicet [illegible] pena peccatoꝝ singuloꝝ mortaliū. sed dicitur illa de qua dī. vi. Ro. super illud. Neqꝫ exhibeatis mēbra vestra ⁊c. Glo. longior ille tyrannus est qui ɔmonet in nobis mala desideria. est ergo ī nobis mala ɔcupiscentia que nō ē in nobis permittenda regnare. sunt ⁊ eius desideria que sunt actuales ɔcupie. que sunt arma dyaboli. hec ergo ɔcupia ē pena originalꝭ peccati. ſꝫ actuale pctꝫ differt ab origiali. ergo alia r̄ndet ei pena. Uel si dicat. ꝙ oēs iste pene referunt ad originale pctm̄ tñ. hoc nō vꝫ. Infirmitas. n. vel ignorātia respiciunt indifferēter qđcūqꝫ mortale peccatū. ergo ɔcupiscētia q̄ est pena ɔdiuidēs sibi respiciet indifferenter qđcūqꝫ peccatum mortale. Ad qđ dicendum ꝙ ɔcupiscentia de qua sit hꝭ sermo est circuiens tāꝙ̄ pena quodcūqꝫ peccatū mortale. concupiscentia vero de qua dicit aug. sup epistolam ad Ro. est propria pena originalis peccati. ⁊ dī ad omne peccatū siue veniale siue mortale. ɔcupiscētia vero prout hic sumit est p̄nitas ad aliud peccatū quod est sequela precedentis. vl̄ ad illud quod est eiusdē generis. ex peccato enī mortali prouenit cōcupiscentia apparentis

delectabilis que ꝯsequētia habꝫ ad illud. Itē ꝗrit de dilā ꝯcupiscentie ⁊ illius qua ꝗrit. j. Jo. ij. Omne qḋ ē in mūdo aut ē ꝯcupiscētia oculoꝝ aut ꝯcupiscētia carnis ⁊c. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ noīe ꝯcupiscētie ibi designate intelligit ꝯcupiscētia ꝙ est radix maloꝝ. hic aūt intelligit ꝯcupiscētia ꝙ ē sequela peccati. cōcupiscit. n. aliqs peccare. ⁊ sic efficit peccās. peccādo vo fit ꝓnus ad ꝯcupiscē dū. ⁊ hec ꝓnitas ꝯcupiscētie ē sequela pcti pcedē tis. Itē querit. cū ꝯcupiscētia sit pena. pena aūt nō ē sine afflictōe. hꝫ ergo i se afflictōeꝫ. ¶ Cōtra ꝯcupiscētia ē rei amate. res aūt amata cū ꝯiungit sonat delectatōeꝫ. cū aūt nō ē habita sꝫ sperat ha beri nihilominus adducit delectatōeꝫ. spes. n. ⁊ gaudiū nō sūt sine delectatōe. ꝯcupiscētia ergo ṫ se penā iportat. ¶ Itē dicit Crisˀ. Indigētia ē pri cipiū ꝯcupiscētie. aucta ergo ꝯcupiscētia fiet ali qs idigētioꝛ. sꝫ aucta pena iā dcā augetˀ ꝯcupiscē tia. ergo aucta pena iā dicta fiet aliqs idigentioꝛ. ¶ Sꝫ ꝯ̄rīū vr. qꝛ augetˀ ꝯcupiscētia approxima tōe ad ꝯcupiscibile. ergo cū minoꝛ sit idigētia au ma ꝯcupiā minuit idigētia. Ad qḋ dōm. ꝙ cō cupiscētia respcū rei debito mō ꝯcupiscēde. ñ so nat i rōnē pene. sicut nec dilectio sūmi boni. Sed ꝯcupiscētia rei indebito mō ꝯcupiscēde cedit in penā. nullus. n. i ea iuenit satietatē. sꝫ quātoplus credit satiari. tātomagis euacuatˀ. ⁊ iō huiusmōi ꝯcupiscētia iducit afflictōeꝫ. ⁊ si nō semp sentiatˀ. qdā. n. paliticant spūalr. Cū. n. loqmur ꝙ cōcu piscētia ē pena. itelligēdū ē ṫ ꝯcupiscētia rei n̄ cō cupiscēde. vel nō i his circūstātijs ꝯcupiscēde. ⁊ iō cedit in rōnē pene. ¶ Quod aūt obijcit i ꝯ̄rīū. ꝙ ꝯcupiscētia ꝯiūcta delectabili inducit delecta tōem. rñdēdū ē. ꝙ hec nō ē vera delectatio ꝙ ñ ē sine afflictōe sꝫ ē mixta cū afflictōe. de qua dicit ꝓuer. xiiij. Risus dolore miscebit. vñ lꝫ delecta tio sit ꝫm sensualē ptē nihilominˀ tñ vere ē pena siue afflictio ꝫm rōnē in se ꝯsiderata. ¶ Ad scdm vo dōm. ꝙ cū indigētia sit principiū ꝯcupiscētie. maioꝛ pōt dici ꝯcupiā duobˀ modis. vel pp de fectū ex pte ꝯcupiscibilitatis: vł pp attractōꝫ ꝯcu piscibił. ñ pp defectū ex pte ꝯcupiscibilitatis. tunc maioꝛ indigētia ē maioris ꝯcupiscētie pricipiuꝫ. ⁊ maioꝛ indigētia attestatˀ maiori ꝯcupiscentie. Si vo fiat ꝯsideratio ꝗ̄tū ad attractōeꝫ cōcupi scibilis: eo ꝙ magis attrahit qḋ sibi approxima tū ē. quāto maioꝛ est approximatio: tanto maioꝛ erit ꝯcupiscētia. i. ferueńtioꝛ. ⁊ intelligit hoc ṫ mo tu nāli. est. n. quidā appetitus nālis ꝯcupiscētus re spectu ꝯcupiscibilis.

Articulus quintus.

Dein de habitis ṫ diuersis vulneribˀ qbˀ vulnerata ē hūana nā p malū culpe. ꝯsequēter dōm ē ṫ mō vulneris ⁊ cā vulneratōis. Ad qḋ sic obijcitˀ. Mo lū culpe ñ corrūpit nisi agēdo. actio aūt illa ṫ aliq cuius nāe. nā aūt bona ē i illo qḋ huiusmōi. ergo cū ei attribuatˀ corruptio cuiˀ ē actio. bonum erit corrūpēs. ⁊ nō aliud ꝙ̄ se. ergo bonū seipsū cor rūpit. ¶ Ad idē facit qḋ dīc Dyo. ṫ di. no. nō agit malū i bonū nisi p ṽtutē boni. sꝫ actio mali ē cor ruptio. ergo malū ñ corrūpit nisi p ṽtutē boni. sꝫ malū ñ corrūpit nisi illud i quo ē. ergo bonū per virtutē ipsius boni corrūpit. ¶ Itē Dyo. in eodē. Boni superexcellēs magnitudo ⁊ priuata sui pri uatōeꝫ posse facit. ꝫm ꝙ vniuersalr ē sui pticipa re. sꝫ priuata nō sūt nisi mala. priuatio nō est nisi malicia. ergo maluꝫ vel malicia ñ hꝫ posse nisi p boni. ⁊ sicē se hꝫ ad posse ita ad agere. ergo agit p bonū. sꝫ actio ipsius mali ē corruptio. ergo ma lū p bonū corrūpit. ⁊ ita hꝫ ꝓpositū. Sꝫ ꝙ aliqd seipsuꝫ corrūpit. qḋ est īpossibile. cōis animi ꝯce ptio ē ꝙ nihil in se agit. eo ꝙ nihil oīo vnū ē per se agens ⁊ patiēs. Ad qḋ dōm. ꝙ malū ē in eo ꝙ malū vulnerat bonuꝫ. cuꝫ autē dī malum dicit priuatio i subiecto siue subiectū priuatū. vt vulne ratio nō attribuatˀ priuatōi tm̄. nec ipsi bono ꝫm quid tm̄. sed ipsi toti. nihilominus qꝛ corrumpit nō dicit p se agere. sꝫ p se destruere. bene cōuenit ipsi priuatōi existenti in subiecto ꝫm ꝙ huiusmo di. Aliter enīꝫ dꝫ fieri iudiciū cuꝫ hoc verbo cor rūpere. ⁊ cuꝫ hoc verbo agere. si enīꝫ ponatˀ cuꝫ hoc verbo agere. retorquet actio pricipalius ad ipsuꝫ bonū. Si vo sumatˀ hoc verbuꝫ corrūpere principalius refertˀ ad malum siue ad maliciam. Cum ergo dicit Dyoni. ꝙ malū nō agit in bonū nisi per virtuteꝫ boni. aut corrūpere sumit ibi vt dicatˀ agere quadā cōmuni rōne. ⁊ tunc dicēduꝫ ꝙ nō est verū. Si vo sumatˀ agere proprie tunc veruꝫ est ꝙ malū nō agit nisi per virtutē boni. ⁊ ita ex predictis nō sequitˀ ꝙ aliquis seipsum cor rumpat. accidit tamē ꝙ aliquid in seipso deficit. ⁊ hoc mō pōt dici. ꝙ creatura ē cā sui defectus ꝓut in defectū vertitur. sꝫ hoc nō ē ex ratōe bo ni. qꝛ tunc oporteret primā causaꝫ bonitatis esse cām boruꝫ defectuū. ¶ Similiter respōdendū ē ad aliā auctoritatem Dyonisij qua dicit. ꝙ malū habꝫ posse per bonū. Est enim posse duplex. vel posse a potentia actiua. vel posse a possibilitate defectiua. Si posse a potētia actiua: nō hꝫ maluꝫ nisi a bono. Si vo posse a possibilitate defectiua ꝫm hoc malū inꝗ̄tū malū. i. subiectū priuatū dici tur posse. vt est posse corrumpi vel minui. ⁊ ita ṫ alijs. Et eodeꝫ modo ē de posse corrumpere vt ad malū siue maliciā retorquatˀ. Vñ dicit Augu. in lib. de natura ⁊ gratia. Abstinere a cibo nō ē substātia. ⁊ tamē substātia corporis si oīno absti netur a cibo ita languescit. ⁊ inequalitate morbi corrumpitur. ⁊ a lassitudine debilitatˀ ⁊ frāgitur. ⁊ sic etiam est de malo quo natura anime corrū pitur. ¶ Itē vulneratˀ potētia naturalis per na

tam culpe: non nisi ipa potētia liberi arbitrij. sed ipsa potētia liberi arbitrij ē potentia peccādi. ergo potentia peccandi vulnerat per malū culpe. sed hec vulneratio n̄ ē nisi boni diminutio. ergo quātomagis homo peccat: tātomagis diminuit in eo potentiā peccandi. ergo quātomagis peccat. tātominus potest peccare. Cōtra. quantomagis peccat: tāto fragilior est ad peccatū. ergo quantomagis peccat. tanto pōt magis peccare.

Ad quod dicendū. q cū dicit potentia liberi arbitrij vulnerari per malū culpe. et vulneratio illa ē boni diminutio. intelligit nō ex illa parte q liberū arbitrium ē potentia peccādi. sz ex illa pte qua dicit potentia non peccādi. ex illa eniz parte sicut dicit Ansel. dicit libertas. nō dico a coactione. sed illa libertas que ē a miseria. qua dicit qui magis peccat minus liber. Unde dicit in libro de libero arbitrio. Potentia prout huiusmodi nec esse libertatem nec partem libertatis. sed non sic est de potentia non peccandi siue benefaciēdi. sm̄ hoc enim qui magis peccat peccato mortali minus potest. vnde in predicta ratione ē cōmutatio ab eo quod ē quid in quale. ¶ Uel quomō se habeat cum dicit. malum vulnerat liberū arbi. et liberū arbi. est potentia peccādi. ergo vulnerat potentiam peccādi vulneratione que ē diminutio. liberū eniz arbi. dicit quid. potētia vero peccandi dicit quomō se habz. ¶ Itē dicit dyo. in li. de di. no. Nihil corrumpit a malo sm̄ q est essentia vel natura. ergo nō vulnerat ipsa natura. sz natura nihil aliud est q̄ ipm̄ bonū. natura ergo n̄ vulnerat boni nature. qd ergo vulnerat? ¶ Ad hoc respondendū per hoc qd in eodez libro dicitur. Non corrumpit quid existentiū sm̄ q est essentia vel natura. sed ex defectu iuxta naturam ordinis armonie et cōmunis cōmensurationis. circūloquit ergo per ordinem armonie et cōmensurationem bonū modi speciei et ordinis. rōe quorum dicitur eē diminutio siue vulneratio in ipsa potentia habituali. Natura autē dicitur dupliciter. vel p bonis naturalibus ipsius aie ordinabilis ad bonū. vel p ipsa natura aie. Si accipiatur ergo natura ipsius anime sm̄ hoc ē verū qd non corrumpit quid existentiū sm̄ q ē natura. Si vero accipiat pro ipsis naturalibus eius inq̄tū ordinabilis ē ad bonum sicut corrumpitur natura. ¶ Sed ad hoc attendēdū ē. q duplex est corruptio. simplex et sm̄ quid. Corruptio simplex dicit omnimoda desitio. et sm̄ hoc boni nature n̄ corrumpit p maluz culpe. Si vo dicat corruptio p mutatio ab eo qd ē magis i minus. sm̄ hoc corrumpit quid existentiū rōne huiusmōi boni naturalis.

Questio. ciij.

de tertio effectu mali qui ē priuatio modi spēi et ordinis.

Consequenter querit de tertio effectu mali qui ē priuatio modi: speciei et ordinis. circa quē effectum querunt hec quatuor. ¶ Primo quid vniquodq3 horū dicat. et que sit inter illa differentia. ¶ Secundo qualiter priuent per malum culpe. ¶ Tertio vtrū simul priuent. ¶ Quarto vtrū equalr priuent.

Membrū primum.

Ad primū sic ē pcedendū. modus: species: et ordo. sicut dicit aug. in li. de ci. di. insunt omni rei existēti. et idem pōt haberi in li. de natura boni. Sed sm̄ q dicit aug. super gen. Modus sumit sm̄ q ē dispositio rei inesse terminate. et hoc mō refert ad ipsam cām efficientē: cuius ē dare esse terminatū et mensuratū. Species vero ē dispositio rei formate sm̄ q ab alia distinguit. vnde est in relatione ad causaz formalē. Ordo vero est dispositio rei put refert ad finem. vnde relatiōe ad causam finalem designat. Sed si hoc mō accipiunt. modus: species: et ordo. nō erit dicere q maluz sit priuatio modi speciei et ordinis. illud autē qd ē cōmune homini cū omni creatura non priuat. oportet ergo sub alia ratiōe designare. ¶ Preterea. malū culpe non aufert ab anima habitudinē ad suaz cām efficientē. vel ad suā cām formalem. nō enim aīa ē minus anima et si peccet. nō ergo modus et species sm̄ dictā rōnem priuant vel minuunt per malū. sed ordo tm̄ videtur priuari vel minui. ¶ Item bonū qd priuat per malū culpe: est bonū habitudinis naturalis. oportet ergo q hec tria. modus: species: et ordo. determinent circa habitudinē. sed habitudo illa dicit in ordine ad finē. ergo videt q modus species et ordo sm̄ q hic accipiunt, ex pte ordinis accipiant. sed hoc qualiter ptingit vt ordo diuidat per modū spēm et ordinē. cū modus et spēs dicant ptes ordinis. ¶ Preterea. omi rei isunt hec tria: et accipit res cōiter. ergo insunt habitudini. habitudo ergo habebit modū spēm et ordinem. sed sicut dicunt ē modus spēs et ordo. accipiebātur in eēntia siue natura in relatiōe ad tres cās. efficientē: formalē: exemplarē et finalē. ergo habitudo cū habeat hec tria: habebit illa in relatiōe ad has tres causas. modus ergo dicet penes eē ipsius habitudinis terminatū. species penes eē habitudinis formatū et distinctū. ordo penes ipsuz habitudinis ordinatū in finē. Sed videt contrarium. si eniz habitudo illa infinita decrescit in diminuēdo. non videt ex illa parte habere terminū. ergo nec ē terminata. ergo nō vr habere modū. Silr si spēs dicit distinctiōez habitudis ad habi

tudinē. cū huiusmodi distinctio habitudis ab ha bitudine ꝑ malū culpe ñ priuet: ñ priuat spēs ꝑ malū culpe. sꝫ priuat. ergo ñ ɓm hāc rōēꝫ intelli git. ¶ Itē fuerūt q dicerēt modū: spēm: ꝛ ordinē tertio distingui. vt spēs attēderet ɓm spēꝫ actōis. modus vero ɓm circūstātias actōis. ordo vero ꝯparatōe ad finē. sꝫ his modis ñ videt malū cul pe q̄ sit priuatio modi spēi ꝛ ordinis. quia spēs actōis ñ tollit per malū culpe. ¶ Preterea. mo dus ē dispositio antecedēs spēm ɓm aug. ergo ñ dꝫ attēdi ɓm posterius. ꝛ spēs ɓm prius. sꝫ actio ɓm spēm suā ē prior q̄ circūstātia actionis. ergo modus ñ dꝫ dterminari penes circūstantiā ꝛ spe cies penes spēm actōis. Ad qḋ dicēdū q̄ mo dus spēs ꝛ ordo accipiunt hͥ ɓm q̄ sunt i volun tate origiali ad finē. nec accipiunt hic modus spe cies ꝛ ordo. ꝑut sūt i natura vel eēntia ipsius ani me. vel ꝑut sunt in potētia vt potētia ē in se con siderata. modus enī ꝛ spēs ꝛ ordo aīe inq̄ꝫtum ē substātia quedā ꝛ modus potētie. verbigrā. ra tionalis ꝛ irrōnalis ꝛ ꝯcupiscibilis cū specie ꝛ ordine ñ recipiūt priuatiōēꝫ ꝑ malū culpe. nō. n. aīa rōnalis minus ē rōnalis cū peccat. nec minꝰ hꝫ potentiā rōnabilē vel ꝯcupiscibilē vel irasci bilē. ꝛ ideo ɓm illū modū nō accipiunt modus: spēs: ꝛ ordo. ꝑut dicuntur modus: spēs: ꝛ ordo priuari vel corrūpi per malū culpe. ¶ Per hoc pōt patere qualiter rñdendū ē ad ꝑaīo obiectuꝫ. loquit. n. ibi aug. de modo: specie: ꝛ ordīe. ɓm q̄ in his ꝯuenit eis oīs creatura ꝛ ē vestigiuꝫ dei. ñ ɓm q̄ ē ꝓpriuꝫ creature rōnalis inq̄ꝫtum ē in ea malū culpe. ¶ Ad secundū vero dōm ē. q̄ maluꝫ culpe ñ aufert vel minuit modū: spēm: ꝛ ordinē. ɓm q̄ insunt nature ipsius aīe vel eēntie. sed ɓm q̄ insunt volūtati ordinabili ad bonū. ¶ Ad tertiuꝫ vero dōm. q̄ tñ hec tria insūt habitudini ꝑut ꝑ peccatū priuant. de illa tñ habitudine volūtatis ē loqui multiplr. ꝛ ɓm hoc pōt habere modū spe cie ꝛ ordinē. Est. n. modus ipius volūtatis inq̄ꝫ tum hꝫ habitudinē ad summā bonitatē boni effe ctiuā. Modus. n. dicit mensurā. mēsura autē dr eē voluntatis in eo q̄ ꝯformat volūtatē suā volū tati diuine. hec aūt ē mēsura volūtatis: vt nō ꝑfe rat voluntatē suā volūtati diuine. sꝫ sequat eam. Silr spēs dicit esse ipsius volūtatis ɓm q̄ volū tas hꝫ rectitudinē naturalē. ꝛ hec rectitudo natu ralis dicit species eius. nō aūt loquor mō d' illa rectitudine naturali cuius carētia dicit peccatum originale quā habuit homo a pricipio. sꝫ de re ctitudine naturali que sequit ipam voluntateꝫ. sꝫ deformet per malū culpe. nō. n. oīno tollit speci es rectitudinis sꝫ minuit. Ordo vero attēdit i ip sa voluntate ɓm q̄ refert ad finē. Nec oporꝫ di cere. q̄ sꝫ hec habitudo sit volūtas ordinabil' ad finem. q̄ oēs ille tres conditōes accipiant penes rōnem ordinabilis ad fineꝫ. sꝫ in ꝯparatione ad tres cās ɓm genus illud. volūtas enim dei bona dicit efficiēs. dicit ēt forma ꝛ dr finis. volūtas aūt rōnalis pōt habitudinē habere debitā ad volū tatē sic vel sic dictā. ꝛ ɓm hec in [illegible] dicunt eē mo dus: spēs: ꝛ ordo. ¶ Ad quarto obiectū dōm. q̄ sicut dictum ē. habitudo hꝫ ista tria i se que pri uant vel minuunt ꝑ pctm. Qḋ aūt dr habitudo ñ hꝫ esse suū vtrobiqꝫ determinatū. ꝛ ita ñ hꝫ mo dū. dicēdū ē q̄ quodāmō hꝫ terminatū ꝛ quo dāmodo nō hꝫ. Uno. n. modo dr hec habitudo volūtatis. mediū inter voluntatē diuinā ꝛ ipsam aīam volentē. ꝛ sic dr habere mēsuratū ꝛ termi natū. citra. n. summā volūtatē ē. ꝛ ꝓgredit ab ipsa aīa volēte. ꝛ per hūc modū hñ dicit esse modus ipsius volūtatis rōnalis terminatus. Alio vo mō dr habitudo volūtatis rōnalis hic mensurā ɓm quātitatē. vt dicat tāta eē hītudo q̄ ñ possit vlteri us ascēdere. in hoc q̄ magis sit habilis. nec de scēdere vt citra ñ sit minus habilis. ꝛ ɓꝫ hūc mo dū nec dr hr̄e terminū vtrobiqꝫ. non. n. tā habi lis ē quin possit eē habilior. nec ēt minus habi lis q̄n ēt possit minui. cū i creatura rōnali ē dicē summū sicut in xp̄o. tā. n. habilis fuit q̄ vltra ñ erat habilitatio rōalis creature. sꝫ in summū ñ est pone re. nō. n. aliq̄ hītudo ita decreuit q̄n possit vlteriꝰ decrescere. ¶ Ad illḋ vo qḋ vltio dictū ē. ɓm opi nionē quorūdā dōm ē. q̄ ɓm intētōēꝫ aug. ō mō specie ꝛ ordine ñ recte distinxerūt. modus. n. ꝓ cedit naturalr̄ spēm. ꝛ spēs naturalr̄ ordinē. ipsi vero spēm mō ꝓposuerūt. vñ illa distictio nō hꝫ locū in mō: specie: ꝛ ordine: ɓm q̄ dicunt priua ri vel minui ꝑ malū culpe. Preterea. ꝯtīgit ma lū culpe aliq̄n eē ex defectu boni q̄ꝫtum ad speciē actionis. aliq̄n ex defectu boni q̄ꝫtum ad circūstā tiam actōis. aliq̄n ex defectu intētōis respēu de biti finis. Mō qlū dī culpe ɓm hoc aliq̄n priuaret spēm ñ modū vel ordinē. aliq̄n ordinē ꝛ ñ priua ret spēm vel modū. sꝫ hoc ñ ē ɓm q̄ i omni malo culpe ē priuatio modi spēi ꝛ ordinis.

Membrū secūdum.

Einde procedendū ē ad secūdo que stionē. s. qualiter modus spēs ꝛ ordo priuent per malū culpe. Et videt illḋ ostendi per hoc quod dicit aug. in li. de ciui. dei. q̄ sicut morbis corrūpunt corpa. ita mentes viciis corrumpuntur. vnde sicut morbo corrumpit bonuꝫ corpis. ita malo culpe sine vi cio bonū naturale animi. sed ita ē in morbo cor porali q̄ aliquādo infirmat corpus per immensu rationem humorꝫ. aliq̄n per deformitatē mēbri. aliquādo per prauā mēbri ordinatiōēꝫ. sicut qñ fit dislocatio. sic ergo i morbo corpali pt eē defe ctus in mō. aliq̄n in specie mēbri. aliq̄n i ordine. In mō aūt vel ꝑ icōmensuratōem humorꝫ vel ꝑ superfluitatem vel indigentiā membrorum pari

ergo rōe in aīa ita est. q̄ ↄtinget priuatiōẽ fieri sa
nitatis spūalis p pcīm rōne modi. speciei. aut or
dinis. ¶ Itē p bonū grē habet modus. spēs. or/
do. in re gratuita. pcīm autē mortale ē priuatio
grē. ergo pcīm priuat modū. spēz. ⁊ ordinē. qui
eliciunt ex ipso actu grē. malū ergo culpe ē pri/
uatio hoꝝ. Cōtra. modus. spēs. ⁊ ordo. adhe
rent ipsi aīe vl' alteri creature spūali. sȝ aīa rōna/
lis siue altera creatura spūalis imortalis ē. ergo
ab ea nō tollit esse s̄m q̄ ē creatura. ergo nec mo
dus spēs. ⁊ ordo que adherent ipsi creature. si/
ne qbus etiā ipsa creatura nec esse nec itelligi po
test oīo. vñ aug. xi. de ciui. dei. Nō est vlla creatu
ra quā nō ille ↄstituit a quo ē oīs modus. spēs.
⁊ ordo. sine qbꝰ nihil reꝝ inueniri vl' cogitari pt.
ergo modꝰ. spēs. ⁊ ordo. ꝓut adherēt creature
spūali priuari nō p̄nt. ¶ Preterea. manēte eē na
ture spūalis. rōne sui ⁊ rōe potētie sue manet ha
bitudo nālis ad bonū sed manēte nāli habitudi/
ne ad bonum. manēt modus. spēs. ordo. ergo
manēte esse rei spūalis rōne sui ⁊ rōne potentie
sue. manēt modus. spēs. ⁊ ordo. sed peccato exi/
stente manēt modus. spēs. ⁊ ordo. nō ergo pri/
uant. Ad qd̄ dōm. q̄ priuatio dicit duobꝰ mo
dis. pro ipsa ablatōne vl'r. vel ꝓ ipsa pmutatōne
ab eo qd̄ ē magis ⁊ minus. Si ꝓ ipsa ablatione
vl'r. s̄m hoc est priuatio modi. speciei. ⁊ ordinis
in esse gratuito. hñs eniȝ modū culpe mortal' nec
hȝ modū nec speciē nec ordinē esse gratuiti. qd̄
est a grā gratificiente. Si vo sumat priuatio ꝓ
pmutatione ab eo qd̄ est magis in minus. sȝ hoc
dicit eē priuatio modi. speciei. ⁊ ordis i quodā/
esse nāli. ¶ Ad obiecta autē rñdendū. q̄ quodā
modo est simile i morbo corpali ⁊ spūali: quodā
modo dissimile. nihil eniȝ ē simile qd̄ vtrobiq̄ȝ ē
defectus sanitatis. sed in hoc ē dissimile. q̄ mor/
bus corpalis aliqñ pōt esse ex defectu modi. ali/
qñ ex defectu ordinis. morbus. nā spūalis ponit
defectuȝ omniū boꝝum. s̄m q̄ de his intēdimus.
Possenet tñ aliter ↄsiderari. ⁊ s̄m hoc aliqñ cō/
tingeret esse defectū in mō. ita q̄ nō esset defectus
in specie ⁊ ordine. vel ecōuerso. ⁊. ĩ. tāget. ¶ Ad
id autē qd̄ obijcit in ↄ̄ꝰium. dōm est q̄ modus.
species. ⁊ ordo. possūt accipi dupl'r. Vel prout i/
sepabiles sunt a nā anime rōnalis inq̄ꝰtū huius/
modi. ⁊ s̄m hoc nō possūt priuari p malū culpe
altera duaꝝ priuationuȝ videlȝ illa que est p ol/
modaȝ ablatōem. vel que est per pmutatōem ab
eo qd̄ est magis i minus. Si vo accipiant s̄m q̄
disponūt habitudinē naturalē ad bonū. p maluȝ
culpe potest vno modo fieri priuatio horuȝ. pñt
enim minui. sed nō vsq̄ȝquaq̄ȝ tolli. ¶ Unde per
h ic potest solui illud qd̄ ↄsequenter obiectuȝ ē.
Modus enim species ⁊ ordo. ꝓut adherēt ha/
bitudini naturali ad bonuȝ. licet diminui possint.
oīo tamē tolli nō possunt.

Membrum tertium.

Ertio querit. vtrum ista tria. modus.
t spēs. ⁊ ordo. simul priuent p malum
culpe? ⁊ videt q̄ nō. per simile i alijs
creaturis. Nā in aīalibus pōt priua/
ri modus cuȝ nō priuat ordo vel spēs. pōt etiaȝ
priuari ordo ita q̄ nō priuet modus vl' species.
⁊ sil'r d̄ specie: ergo nō simul priuant ista. pari ergo
rōne erit in ipso hoīe s̄m aīaȝ rōnalē. q̄ vnū po
terit priuari sine alijs duobꝰ. ¶ Preterea. i alijs
bonis spūalibus ↄtingit. hoc. q̄ vnū poterit pri/
uari sine alio. vbigrā. potest priuari memoria nō
priuata imaginatōe. pōt priuari imaginatio non
priuata memoria. ⁊ hec possunt priuari manēte
quodā vsu rōnis intermedio. s̄m q̄ diuerse sunt
egritudines qbus fiūt lesiōes diuersis capitis
ptibus. similiter ↄtingit de alijs bonis nālibus. sicut
sunt castitas nālis ⁊ pietas nālis. ⁊ ita d̄ alijs. po
test eniȝ vnū esse sine alio. pari ergo rōne pote
rit priuatio esse modi sine priuatōe speciei ⁊ or/
dinis. vel ecōuerso. Cōtra. dicit aug. in lib. de
nā boni. vbi modus. species. ⁊ ordo magna bo
na sunt: magnū bonum est. vbi parua bona sunt:
paruū bonū est. vbi vo modica: mediocre bonū
est. in quo vult designare. q̄ per quandam con/
nexionē vbi modus ē magnum bonū. species ē
magnū bonū ⁊ ordo sil'r. ⁊ ecōuerso. ¶ Itē ista
sūt vestigia trinitatis sūme. sȝ in sūma trinitate est
oīmoda equalitas. ergo i hac trinitate que est ve
stigiū est suo mō equalitas. ergo si plus ē de mō
plus erit de specie ⁊ ordine. ⁊ si minus: minus. er
go simul priuant. Ad qd̄ dōm. q̄ modus. spe/
cies ⁊ ordo. si dicerent s̄m illū modū sȝ quē ac/
cipiunt in animalibus inq̄ꝰtū sunt aīalia. nō dico
inq̄ꝰtum sunt creature. posset esse priuatio modi
sine priuatōe speciei ⁊ ordinis. sed nō sic accipiū
tur hic. sed s̄m hoc q̄ modus. spēs. ⁊ ordo i q̄/
libet creatura repꝛesentant quodāmō sūmaȝ tri/
nitatē. ⁊ ideo cuȝ priuat modus. priuant species
⁊ ordo. ⁊ ecōuerso. ¶ Per hoc potest solui qd̄
obiectum est per simile in aīalibus. modus enim
species ⁊ ordo aliter accipiunt s̄m q̄ cōueniunt
animali inq̄ꝰtuȝ est creatura. sic eniȝ simul sūt. ali/
ter s̄m q̄ cōueniunt animali inq̄ꝰtū est animal. sic
enim modus potest esse sine specie ⁊ ordine i ipa
cōpositione mēbroꝝ aīalis. in aīa vero rōnali
ꝓut malum culpe dicitur priuatio modi. speciei.
⁊ ordinis. s̄m q̄ intelligit Augu. simul est priua/
tio omniū. cū eniȝ amat creatura vt deus vl' plus
deo. est defectus modi siue mensure. existente de/
fectu isto erit volūtas ab extremis. extrema autē
dico deuȝ vt est principiuȝ ⁊ vt est finis. ergo est
defectus rectitudinis. ⁊ ita per ↄsequens speciei.
rectitudo enim est forma siue species ipsius exten/
sionis medie. cuȝ autem exit voluntas ab extre/

nis.nō ꝗmat deum pp se ⁊ super omnia. ppter qḋ ē defectus ordis.sit ergo est priuatio mōi spēi. ⁊ ordinis per malum culpe mortalis. ¶ Ad secūdo obiectum dicendum.ꝙ aliter est in his bonis spiritualibus ⁊ in alijs quibusdaz.quedā.n. sunt bona spiritualia que non simul tolluntur. quedā vero sunt que simul tolluntur.bona.n.spiritualia que per se sunt gratie gratūfaciētis.simul priuantur.que vero nō sunt huiusmodi:sed sunt gratie gratisdate:possunt non simul priuari.bona vero naturalia que sunt nature ordinabilis ad bonuz nec omnino se habent sicut illa bona vel illa. sed minui possunt. omnino autem priuari non possunt.talia autem sunt modus.species ⁊ ordo. simul tamen minuuntur propter predictam rōez eo ꝙ diminutio que ē ipsius habitudinis ad efficientem.ponit diminutōez habitudinis ad ipsam formalem ⁊ sili finalem. ⁊ econuerso.

Membrum quartuz.

Quarto qrit.vtrū modus.spēs ⁊ ordo equaliter priuentur? Et vr nō. modus.n.appropriat potētie siue virtuti. spēs vero pulchritudini.ordo vō bonitati.sed cōtingit defectū eē in potētia.non exñte defectu in pulchritudine vel bonitate. Similiter i pulchritudine contingit eē defectum.nō exñte defectu in potentia vel bonitate. ⁊ eodē mō ɔtingit eē defectū in bonitate nō exñte defectu in pulchritudine aut potētia. ɔtingit ergo minui modū sine diminutione speciei ⁊ ordinis. ¶ Preterea.i virtutibus naturalibus ɔtingit intensionē fieri vni⁹ sine intensione alterius. ⁊ diminutionez vni⁹ sine diminutōe alterius. vt castitas nālis pt minui vel intēdi sine pietate nāli vel sine iusticia. pari ergo rōne cū modus.spēs ⁊ ordo ad bona naturalia referant. poterit minui modus sine specie vel ordine. vel ecōuerso. Cōtra.modus.spēs. ⁊ ordo.sunt ipsius habitudinis potētie.put ordinabilis ē ad bonū gře. quēadmodū ergo ē in bono gře qḋ ẜm imortalitatē gře ē minoritas virtutuz gratuitoꝝ. ⁊ cū minor ē fortitudo gratuita. mior ē castitas gratuita. ⁊ ita de alijs. eodē mō vr esse ð mō spē. ⁊ ordine. vt cū minuit modus minuatur spēs ⁊ ordo. ¶ Itē si minueret modus p malum culpe.si facta diminutōe spēi ⁊ ordinis. cū ad diminutōz modi sequat ꝙ minus habilis sit aīa ad bonū.nō facta āt diminutōe spēi ⁊ ordinis sit aīa habilis ad bonū erit sil' habilis ad bonū ⁊ inhabilis. qḋ est inconueniēs.nō ergo p malū culpe fit priuatio sine diminutōe modi qn simul fiat diminutio spēi ⁊ ordinis. ⁊ ecōuerso. ¶ Itē cū voluntas humana ɔformat se volūtati diuine. rectitudinē hz i sua opatōe.cū aūt hz rectitudinē i sua opatōe. ordinat debito mō ad suū finē ⁊ ecōuerso.ergo defectu exñte in aliquo hoꝝ.ē defectus i alijs.sz habitudo nālis referē ad oīa ista: ⁊ suscipere intensionem ⁊ diminutōem.ergo cū diminuit respectu vni⁹ istoꝝ.diminuit respectu alioꝝ. ⁊ ecōuerso. Ad qḋ dōm. qḋ sil' fit oīum istoꝝ diminutio p malū culpe mortalis. ¶ Ad obiectū āt dōm est. ꝙ lz modus appropriet potentie siue virtuti. ⁊ ita de alijs: tñ qr potētia dr dupl'r. Vno mō appropriat hic modus potētie. alio mō nō appropriat. Si.n. accipiat hic potētia p ipsa habitudine nāli volūtatis ad sūmā bonitatē. ẜz hoc modus appropriat potētie. ⁊ ɔtingit minui ẜm qꝫ minuit illa habitudo nālis. Si vō accipiat potentia p fortitudine nāli. ẜm hoc modus nō appropriatur potentie. qr ɔtingit fortitudinem nālē esse sine pulchritudine vel bonitate. ⁊ ēt i ipsa aīa. ẜm hoc modus ħ non appropriatur potentie. ⁊ ẜm hoc non dr ħ per maluz culpē fieri priuatio modi.spēi. ⁊ ordinis. eodē mō dicendum est ð alijs.s.specie ⁊ ordine. ¶ Ad scðm dicendum.ꝙ secus est in bonis naturalibus que dicūtur virtes. ⁊ in bonis naturalibus que dicūtur modus. species. ⁊ ordo. potest enim vna virtus naturalis inesse sine alia. ⁊ econuerso. Modus autem species ⁊ ordo sic sē habent. ꝙ si vnuz potest inesse. non pōt inesse sine alijs. nec econuerso. eo ꝙ sūt vnius conditionis. ⁊ ꝑpter hoc cum vnum intēditur alia duo intenduntur. cū vnum minuit alia duo minuunt. Attendendū est aūt ꝙ loquimur hic de modo. specie. ⁊ ordine prout horum priuatio nō est ipsa essentia boni culpe. sed est defectus consequens malum culpe.

Questio. cvij. de malo i genere quid sit ⁊ de eius oppositione.

Completo tractatu ð malo ⁊ ð primis diuisi mali. trāsitū facientes ad ɔsideratiōez pcti prio dicam⁹ dispositōz quādā mālē ad pcc ẜm quādā mali culpabil' diuisionē. Malū.n. culpabile aut ē malū ex gnē act⁹. aut ex circūstātia act⁹. aut ex itētōe finis indebiti. Quia vō prior ē i hac ɔsideratōē malicia ex gnē actus deinde vō malicia ex circūstātia. tertio vō malicia ex intētōe. pt.n. act⁹ eē bon⁹ i gnē ⁊ circūstātie bone. nihilominꝰ tñ malus ex intētōe. bonitas vō itētōis nō pt eē nisi sūdet sup bonitatē ex gnē ⁊ ex circūstantijs. iō prio dōm est de malo i genere circa. qḋ est cōsideratio. ¶ Primo qd sit malum in genere vel ex genere. ¶ Scðo de oppositione mali in genere respectu boni i gnē vtꝝ sit oppositio ɔrietatis ⁊ oppositio immediata. ¶ Tertio vō ð opatōe malicie i ꝓportōabilitate ipsius habit⁹ ad actū. ¶ Quarto ð oppositōe ꝓportōabilitatis malicie ⁊ iter se respectu bonitatꝭ.

Membrum primum.

Circa primũ sic ẽ ꝓcedendũ. q̃rit. vtrũ malũ in genere siue ex gñe. dr̃ illud qđ nullo mõ p circũstantias formari pt̃ vt sit bonũ. ꝛ hoc vr̃. Fornicari.n. est tale malũ qđ p nullã creaturã põt formari vt sit bo num. ꝛ phs dicit q̃dã statim nõiata mox ↄiuncta sunt malo. vt adulteriũ. Si ergo hoc mõ dr̃ ma lum ĩ gñe. tũc malũ in gñe ↄtinebit ĩ se maluꝫ ex circũstãtia. nullũ.n. malũ est oĩo informabile ad bonũ. nisi ↄtineat in se defectũ circũstantie vel cir cũstantiaꝝ. ſꝫ hoc nõ vr̃. cũ malũ in gñe diuidat̃ ↄ maluꝫ ex circũstantia. ¶ Preterea. nõ dicetur malum ĩ gñe qđ gen⁹ ẽ maloꝝ: ſꝫ hoc.n. nõ cõ numeraret̃ malũ ĩ gñe cũ spẽbus mali. gen⁹.n. ñ ↄnumerat̃ cũ suis spẽbus. relinquit̃ ergo ꝙ malũ in gñe dicetur malũ qđ est ex genere actus qñ ĩ ipso actu ƀm seipm̃ ↄsiderato inuenit̃ defect⁹. ſꝫ ĩ nullo actu ƀm seipm̃ ↄsiderato inuenit̃ ita defect⁹ qn possit cũ aliq̃ mã ↄiunct⁹ dici bonuꝫ. vbi gr̃a. odire si respiciat ꝑsonã dicit malũ. si respiciat pec catũ. ƀm ꝙ dr̃ in ps. iniquitatem odio habui. di cet bonũ. ergo odire ƀꝫ seipꝫ ↄsideratũ dicit bo num. aut nec dicit bonũ nec malũ. Et silr̃ ẽ đ hoc qđ est irasci. Irasci.n. si sit ex odio ꝑsone malũ ẽ. si vo sit ex odio vicij bonũ ẽ. Silr̃ ille act⁹ occi dere si sit auctoritate legis ab eo ad quẽ spectat. ꝛ respectu eius mãe que đbita ẽ. bonũ ẽ. si vo alio mõ malũ ẽ. ergo occidere ƀm seipm̃ ↄsideratum erit indifferẽs. ꝛ silr̃ in alijs actib⁹. ergo malũ in gñe nõ dicetur ex gñe actus. quo ergo mõ dicet̃ malũ in gñe? Si aũt dicat̃ genus p subiecta mã q̃ ↄuenit actui. ſꝫ hoc dicet̃ occidẽ hoĩem malũ in gñe. ſꝫ hoc qualr̃ dicet̃ cũ precipiat̃ in lege occi dere maleficum. occidẽ aũt maleficũ ẽ occidẽ ho minẽ. ꝛ ita malũ ĩplicabit̃ ĩ bono. Silr̃ ꝑcipit dñs abrahe imolare filiũ suũ. ꝛ imolare filiuꝫ est oc cidere hominẽ. ergo in bono meritorio implica bitur malum. quod non videtur. ergo malum in genere dicetur nõ ƀm hunc modum. ¶ Dicit ali qui ꝙ interficere hoĩeꝫ est malum ĩ genere. qñ ẽ malum in se. sed nõ ƀm se. sed que ẽ ista diũa? Si enim aliquid est malum ĩ se. ergo de se importat maliciam. sed quod importat de se maliciam. di citur esse malũ ƀm se aut per se. ergo interficẽ ho minem est malum ƀm se. Ad qđ dđm. ꝙ lꝫ mul tis modis possit dici maluꝫ in gñe. vt qđ p nullã circũstantiã põt formari vt sit bonũ. vt fornicari vel adulterari. vel quod dicit gen⁹ maloꝝ. spãlr̃ ĩ hic accipit̃ malũ in gñe. qñ actus dicit defectũ boni. ꝛ respicit mãꝫ indebitã. vt genus subiectũ. dicatur ipsa mã indebita. nomẽ vo actus deter minet defectũ. sicut enim bonuꝫ in genere multis modis põt dici. vel ꝙ est genus bonorum sicut ẽ virtus que dr̃ bonum in genere. vel qđ p circũ stantiã nullatenus põt fieri malũ. sicut habere ca ritatem. vel qđ dicit bonũ in gñe actus ꝛ respicit mãm đbitã. vt dare elemosinã. vr̃ pascẽ esuriẽtẽ. ꝛ ꝙ ita sit dicit aug. in primo li. đ bap. contra do natistas ostendens ꝙ bona opera in genere non sufficiunt sine caritate. quicquid boni in orationi bus ꝛ elemosinis habebat prodesse. illi non po terat: nisi per vinculum xp̃iane societatis ꝛ pacis incorporaretur ecclesie. Et augu. đ spiritu ꝛ lr̃a. Sicut non impediunt a vita eterna iustuꝫ quedã peccata venalia. sine quibus vita ista non ducit̃ sic ad salutem eternaꝫ nihil prosunt impio bona opera. sine quibus vita cuiuslibet impij vix inue nitur. dare enim dicit bonum in genere actus. ele mosina vero dicit conuenientem materiam. sicut habetur in distin. xxxvi. ij. li. sen. c. satis diligẽter. Sic ex opposito dicetur maluꝫ in genere ƀm tot modos. hic autẽ specialiter contrahimus maluꝫ in genere. quando actus in se dicit defectum ꝛ cõ iungitur cum materia indebita. ¶ Si vero obij ciatur. ꝙ tale bene potest fieri vel male fieri. ꝛ ita erit indifferens. dicendum est. ꝙ illud qđ dicitur bene fieri vel male fieri. hic refertur ad circũstan tiam vel ad intentionem. cum autem circũstantia additur que bona est. contrahitur malum extra rationem suã. sicut bonum in genere trahitur extra rationem suaꝫ. qñ additur circũstantia mala. vñ non ẽ dicendum. ꝙ malum ĩ pars boni. eo eniꝫ dicebat̃ malum. q2 dicebat defectum in se ꝛ ↄiu gebatur cum materia indebita. nec addebat̃ cir circunstantia per quam ad bonuꝫ traheretur. vñ occidere maleficiũ est. lꝫ importet in se occidere hoĩem. occidere autem hominem ĩ ꝓhibitum ĩ decalogo cum dicitur. Non occides. non ĩ ille peccat qui maleficum occidit trãsgrediendo pre ceptum decalogi. si auctoritate legis faciat. ꝛ ad eum spectet. vñ aug. in li. de lib. arbi. Si homici dium est hoĩem occidere põt accidere aliqñ sine peccato. nam ꝛ miles hostem ꝛ iudex vel mini ster eius nocenteꝫ si occiderit. non mihi videtur peccare eum non dr̃ recte homicidiuꝫ nisi exte so vocabulo. vñ sequit̃ ibi. nõ mihi videntur hi homicide dici. Vñ occidere hoĩeꝫ tunc ꝑprie dr̃ malũ in genere. qñ non additur circũstantia tra hens ad bonũ. ¶ Silr̃ itelligẽdũ ẽ de eo qđ obij citur de imolatõe. lꝫ.n. oblatio ĩ holocaustuꝫ siue imolatio ex ꝑcepto dñi sit bonũ. ĩ eo aũt itelligat̃ occidẽ hoĩem nõ itelligit̃ ibi ƀm rõneꝫ mali. ad dita.n. est circunstãtia p quã illud qđ sibi relictuꝫ esſꝫ malũ p additionẽ circũstãtie formatũ dic̃ bo num. Nec ẽ distinguẽdum ꝙ aliqđ dicatur in se malum sed non ƀm se malum. non.n. hec distin ctio ex intẽtionibus vocabuloꝝ p se elicit̃. nec ex positores sacre scripture istis vtuntur differẽtijs.

Membrũ secũdum.

s Ecundo querit de oppositione mali i
gnē respectu boni in genere. videt.n.
esse contrarietas. ɔtraria.n. dicuntur q̄
sub codē genere posita maxie distant.
sed bonū in genere maluꝫ in genere cōicant i in/
tentione generis. ⁊ differūt ꝑm bonū ⁊ malum q̄
sunt maxime distātia. ergo bonū in genere ⁊ ma
lum in genere sunt contraria. ¶ Itē eidem actiō
est impossibile simul inesse malū in gnē ⁊ bonuꝫ
in genere. ergo malū in genere ⁊ bonum in gene
re sunt ɔtraria vel ad minus opposita. Cōtra.
ɔtraria sūt que nata sunt fieri circa idē subiectū.
sed bonū in genere ⁊ malū i genere nō sunt nata
fieri circa idē subiectū. ergo bonū in gnē ⁊ malū
in genere non sunt nata fieri contraria. ꝙ autem
nō sunt nata fieri circa ideꝫ subiectū ꝑ hoc pꝫ. ꝙ
eadē actio nō pōt eē ꝑm diuersa tpa bona in ge/
nere ⁊ mala in genere. sꝫ que semel ē mala i gnē
semꝑ ē huiusmodi. ¶ Itē malū in gnē ⁊ bonū in
genere genera sunt bonoꝝ ⁊ maloꝝ. nec hñt cōe
genus. contraria vero proprie dicta habent cōe
genus. ergo malum in genere ⁊ bonū in genere
non sunt contraria. ¶ Item maluꝫ in genere per
additionem pōt fieri bonum. ⁊ bonū in genere
ꝑ additōeꝫ circūstātie pōt fieri malū. ergo bonū
in gnē ⁊ malū in gnē nō sunt ɔ̄ria. cū pñt opposi
tam rōneꝫ cōmunicare. non.n. albū manēs albū
potest cōmunicare rōnem nigri. nec econuerso.
¶ Hac ī causa q̄ritur cuiusmodi differentie sint
maluꝫ in genere ⁊ bonū i genere respectu actio/
nis. vtrū sint ɔ̄ie eēntiales vel accidentales. Nō
videntur essentiales esse. bonum.n. ⁊ malū acci/
dunt actōni ⁊ similiter agenti. Potest.n. actio in
telligi preter intellectum boni ⁊ preter intellectū
mali. ꝑm ꝙ nos dicimus bonū in genere ⁊ malū
in genere. Differentia vo essentialis est ꝑter intel
lectum cuius nō intelligitur illud cuius ē differē/
tia essentialis. ergo bonum in genere ⁊ malū i ge
nere non sunt differētie essentiales actōis. ¶ Q
aūt non sint accidētales videt ex hoc. ꝙ non pñt
inesse vni ⁊ eidem actōi. accidentia vo opposita
adminꝰ pñt intelligi ꝑm prius ⁊ posterius inesse.
¶ Forte dicet ꝙ essent accidētia inseꝑabilia que
lꝫ possint adesse ⁊ abesse per intellectū. tñ nō ab/
sunt a suo subiecto. nisi sint talia accidētia inse/
ꝑabilia. que insunt alicui rei seꝑabili. vt coruus dꝫ
niger. rō est. pennaꝝ ⁊ cignus albus. ablatis ēt
pennis potest cignus dici niger ⁊ coruus albus.
nō sic autem videtur de his differentijs bonuꝫ i
genere ⁊ malum in genere. actio.n. mali i genere
nō intelligitur hic actio sine ipsa malicia generis.
nec actio bona in genere itelligitur hic actio sine
bonitate generis. ergo non se hñt sicut accidētia.
subiectū.n. intelligitur hic sine accñtibus q̄ sunt i
subiecto. Ad qđ dōm. ꝙ oppositio ē iter bonuꝫ
in genere ⁊ maluꝫ in gnē. ⁊ ē oppositio disꝑatio
nis. disꝑata.n. sunt vbi seꝑantur abinuicē sꝫ rōꝫ
siue formā ⁊ subiectum. ¶ Ad illud autē qđ ob/
iectum ē in ɔ̄rium vbi ostenditur ꝙ bonum i ge/
nere ⁊ malum in genere sunt contraria. dōm est.
ꝙ nō proprie sumendo contraria. nec eis conue
nit diffinitio ɔ̄riorum. que est. ꝙ posita sub codē
genere maxime distant. genus.n. ibi nō dicit mā̄
subiecta. sed genus predicabile. bonum autem in
genere ⁊ malum in genere nō sunt in vno gene/
re predicabili. ens enim nō dicit genus respectu
boni ⁊ mali. ¶ Ad scdm dicendum. ꝙ lꝫ malum
in genere ⁊ bonum in genere sint incompossibi/
lia simul inesse eidem. non ex hoc sequitur ꝙ sint
contraria. qꝛ non sunt nata fieri circa idem subie
ctuꝫ. sed erunt opposita vt disꝑata. sicut.n. boni/
tas ⁊ malicia disparata sunt inter se. ita ⁊ actio/
nes quibus conueniunt sunt iter se disꝑate. ¶ Itē
respondendum est ad hoc quod secundo obijcie
batur. cuiusmodi differētie essent bonum in gene
re ⁊ malum in genere circa actionem. dicendum
est ꝙ distinguunt actiones sicut ꝓprietates distin
guunt ea quorum sunt ꝓprietates. appropriatur
.n. bonitas sue actōni in genere. ⁊ malicia in ge/
nere sue actioni. nec est hoc contrarium. ꝙ bonū
⁊ malum possunt accidere eidē actioni. hoc enim
non est de bonitate ⁊ malicia generis. sed de bo/
nitate ⁊ malicia intentionis. que extrinseca est a
bonitate generis. bona enim actio in gnē pōt eē
mala ex intentione vel bona simpliciter aūt non
pōt eadē actio numero esse bona ⁊ mala. vñ aliē
se habent bonū ⁊ malū circa actōꝫ ⁊ circa agē/
tem. circa agētē ēt sic se hñt ꝙ possunt vni ⁊ eidē
agenti numero inesse bonū ⁊ malū. sed nō simul.
vni vero ⁊ eidē actōi nō possunt simul numero
ꝑm prius ⁊ posterius inesse bonū ⁊ malū. Rō āt
est. qꝛ agens numerat ꝓpria numeratiōe ꝑter bo
num ⁊ malum que ei accidunt. actio vero cuꝫ nō
sit in se stans sed transiens numeratur cū suis cō
ditionibus. Unde alia numeratio est actio bona
⁊ alia numero est actio mala.

Membrum tertium.

c Onsequenter queritur de compatōne
malicie in ꝓportōnabilitate habitus
ad actum. s. vtruꝫ habitus sit deterior
actu vel econuerso. ꝙ aūt sit deterior i
genere videt. opponitur.n. bono i genere actus
malum in gnē actꝰ. sꝫ bonū in gnē actus plus cō
iungit fini. ergo malū in gnē actꝰ plus disiungit a
fine. ergo malū in gnē actus deterius est malo i
genere habitus. Item posito malo i genere actꝰ.
ponit malū in genere habitus. malū.n. in genere
actus ē cā mali in genere habitus. ergo malum i
genere actus ē deterius malo in gnē habitꝰ. cū sit
cā ꝓpria illius. Cōtra. qđ diuturnius ē maluꝫ
deteriꝰ ē malū. sꝫ diuturnius ē malū in gnē habi/

me.ergo malū i genere habitus ē deterius.malū
actus eim trāsit.sed remanet habitus.rōne cuius
ē etiā reatus.¶ Itē bonū in habitibus melius est
bono i actibus.ergo per oppositū malū i habitu/
bus erit deterius malo i genere actus.sicut enim se
hñt p oppositū malū i gnē habitus ꝛ bonū i gene
re hītus.ita malū i genere actus ꝛ bonū i genere
actus.ergo ꝑmutatim sicut se hȝ in gnē habitus bo
nuȝ ad bonuȝ in gnē actus.ita se hȝ malum i gnē
habitus ad maluȝ in gnē actus. ergo cū bonū in
gnē habitus sit melius bono i gnē actus.maluȝ in
gnē hītus erit deterius malo in gnē actus.¶ Iteȝ
maluȝ gnē habitus ē rō multiplicādi malū i actu.
ergo ē illo deterius. Ad qd̄ dicēduȝ.ꝙ malum
in gnē quo ad qd.ē deterius malo in gnē habit⁹.
quo ad qd ē minus malū.quo ad hoc.n.ꝙ malū
in gnē actus ē cā mali in gnē habitus. rōne cau/
salitatis ē deterius.Attendēduȝ autē.ꝙ maluȝ in
gnē actus pōt accipi duplr. Pōt enim accipi ꝑ
malicia generis actus.vel pōt accipi gnāliter pro
quacūqȝ cā.malicia existēte in suo actu. ꝛ siue sic
siue sic accipiat. Preterea. malicia in gnē. actus
causat maliciā in gnē habitus. nec tamē malum i
gnē actus simpliciter ē deterius malo in gnē ha/
bitus.sed ecōuerso.i hoc ꝙ plus adheret ipe ani
me a qua priuat bonuȝ.¶ Ad obiectū vero pri/
mo dicēdum.ꝙ nō ē simile ex pte bonorum ꝛ ex
pte maloruȝ.ex pte enim bonoꝝ ē ꝙ bonus ha/
bitus generat bonū actuȝ vniuersalr.nisi fieret ser
mo de habitu cōsuetudinali inquātuȝ huiusmōi.
ex pte vero malorū actus malus primo gnāt ha/
bitum malū.licet ergo actus imediatius ꝯiungat
habētem fini in malis.tamē habitus malus ime/
diatius disiungit a fine.nō eim eadeȝ ē lex in bo/
nis ꝛ in malis. sed cōtingit fieri ecōtrario.¶ Et si
dicatur.ꝙ malū in genere actus imediatius disiū
git.qꝛ posito per ipossibile. ꝙ malū in genere ha
bitus nō sequeret. nihilominus disiūgeret a fine.
malū autē in genere habitus non disiungit a fine.
nisi precedēte malo i genere actus. dicēduȝ est ꝙ
rō non ē eius ꝙ imediatuȝ.sed eius qd̄ ē primuȝ.
vnde malū i genere habitus prio disiungit. sȝ ma
lum i gnē habitus ꝑximius disiungit.¶ Ad ob/
iectuȝ vero secundo dōm ē. ꝙ licet maluȝ in gnē
actus sit cā mali in genere habitus. tamen nō est
simpliciter deterius.in malis eim ecōtrario est ꝙȝ
in bonis in pte dissimile. ꝛ in parte simile. In hoc
eniȝ ē dissimile.ꝙ bonuȝ in genere habitus causat
bonuȝ in genere actus primo.maluȝ vero in ge/
nere actus primo causat maluȝ i genere habitus.
In hoc eiȝ ē simile.ꝙ habitus vtrobiqȝ ē melior
actu. Et si dicat.ꝙ actus bonus magis coniungit
fini. ꝛ ideo melius ē.dicēduȝ ē ꝙ nō sequit.habi
tus eim gratuitus in paulo qui nō operatur con
iungit cum fine. actus autē nunquā cōiungit fini
sine habitu. Queritur etiā huiusmodi gratia.

vtruȝ omnia mala in genere actus sunt eque ma
la.¶ ꝛ videtur ꝙ sic. qꝛ omnia obligata sunt pene
eterne. ꝛ omia que sunt obligata pene eterne.i ge
nere eque mala sunt.ergo omia mala in genere
eque mala sunt.¶ Cōtra.fornicatio ē maluȝ i ge/
nere.adulteriuȝ ē aliud maluȝ in genere.fornica/
tio autē nō ē eque maluȝ sicut adulteriuȝ.ergo nō
oia mala i genere sūt eque mala. Similiter homi
cidiuȝ ē maluȝ i genere. ꝛ adulteriuȝ ē maluȝ i ge
nere.homicidio autē debet maior pena ꝙȝ adul/
terio.ergo maior ē reatus.ergo homicidiuȝ est
maius malū.nō ergo oia i genere sunt eque mala.
¶ Ad qd̄ dōȝ.ꝙ eē eque maluȝ i genere dr̄ dupli
citer.dr̄.n.eque maluȝ qꝛ eque deformat suuȝ ge/
nus. ꝛ ꝑm hunc modū omnia mala i genere sunt
eque mala. Sicut eiȝ malicia homicidij deformat
suum actum.ita malicia adulterij deformat suum
actum. ꝛ hec equalitas dicit eē equalitas gene/
ris. ꝛ huic respōdet meritū pene eterne. Vel pōt
dici maluȝ eque.qꝛ equalr deformat ipsā animā.
ꝛ ꝑm hoc nō omnia mala i genere sunt eque ma/
la.plus eniȝ deformat ipsaȝ animā homicidiū ꝑ/
petratū.ꝙȝ adulteriū ꝑpetratū oibus alijs ꝑibus.
¶ Hic autē notāduȝ.ꝙ malū in genere dr̄ multi/
plr.vno eiȝ modo dicitur adulteriū maluȝ i gene
re. ꝛ alio modo malū ex circūstātia. Si eniȝ cōpa
rantur adulteriū fornicatōi dicuntur eē duo mala
i genere luxurie. Alio modo dicit esse maluȝ ex
circūstātia.ꝑm ꝙ coire cuȝ nō sua ē maluȝ in ge/
nere. coire autē cuȝ nō sua ꝯiugata alterius.ē ma
luȝ ex circūstātia. In hoc eniȝ dicit ꝙ coniugata
alterius dicitur circūstātia ꝛ similr coire cuȝ so/
luta.sȝ ꝙ fornicatio ꝛ adulteriū cadūt sub eo qd̄
est maluȝ ex circūstātia rōne sui. rōne vero eius
quod est coire cū nō sua cadunt sub eo ꝙ ē ma/
luȝ i genere. Ad hoc etiā querit. vtrū aliqs pos
sit precise facere tm̄ malū. quātū ē aliqd̄ i genere.
Quod videt.qꝛ pōt aliquis ꝑpetrare malū i ge/
nere.nō addendo aliquā circūstātiā malā. sed si
nō additur circūstātia mala vel intētio mala.non
cōtrahitur malicia nisi ex genere actus.ergo po
test aliquis ꝑpetrare posse tm̄ maluȝ ꝙtū ē maluȝ
in genere. Cōtra. malicia qua quis malus ē.ex
actu ꝑticulari ꝯhitur.ergo nisi addat super malū
in genere aliquid.nullus ex hoc dicit malus. er/
go nō sufficit malicia in genere: nisi fiat additio.
¶ Ad hoc dicēduȝ. ꝙ malū i genere dicit duplr.
vno modo sȝ ꝙ maluȝ i genere dicit qd̄ gnāliter
dicit maluȝ. ꝛ sȝ hoc non dicit cōpabile ad ma/
luȝ ꝑticulare.maxime cuȝ ꝑticulare fuerit eiusdeȝ
generis.sȝ hunc modū nulla ē questio. Si querat.
vtrū aliquis possit facere tm̄ malū quātuȝ ē malū
in gnē. Alio vero modo dicit maluȝ in gnē. sȝ ꝙ
maluȝ in gnē diuidit cōtra maluȝ ex circūstātia.
ꝛ ꝑm hoc pōt aliquis perpetrare maluȝ in gnē.
nō addita aliq̄ circūstātia aggrauāte. ꝛ hoc mo/

tio potest aliquis tā mȝ malū facere quātum ē ma lum ī genere. ⁊ per hoc soluit quod obiectuȝ est.

Adhuc etiā querit. si aliquis appetat fornicari cū muliere ī genere. ⁊ alius intēdā fornicari cū ali qua determinate. qđ illoꝝ sit deterius. Et videt ꝙ ille qui intēdit fornicari determinate cum aliqua plus peccat ꝙ̄ ille qui intēdit fornicari cū aliqua īdeterminate. ¶ Cōtra. nulla circūstātia addit supra maliciā generis. ꝙ eīm dicit cū ista. nō dicit cir cūstantiā. ergo nō magis peccat qui intēdit forni cari cū ista. ꝙ̄ ille qui intēdit indeterminate cuȝ ali qua. ¶ Preterea. si diceret ꝙ per demōstratōēȝ intelligeret aliqua circūstātia. illa possȝ diminue re. ⁊ ita minus possȝ peccare ꝙ̄ qui intēderet for nicare īdeterminate cū aliqua. ¶ Ad qđ dicēduȝ. ꝙ cum dicit fornicari cū ista. pōt intelligi illa sub stātia mulieris sine circūstātijs que aggrauāt vel minuūt. ⁊ ꝫm hoc nō ꝯparātur adinuicē ꝫm ma gis ⁊ minus. fornicari cū aliqua muliere. ⁊ for nicari cū ista. nō eīm maluȝ ī genere cōpabile ē cum hoc īdiuiduo. nec ē ibi additio mali ꝑpter īdiuiduationē. sed ē additio indifferētis. Si vero virtute demonstratōis intelligat circūstantia. vel circūstātia ē aggrauās vel diminuēs. Si ē aggra uans tūc maius ē peccatum. Si diminuēs tūc mi nus ē peccatum.

Membrum quartum.

Quarto querit de ꝓportiōabilitate ma loꝝ inter se respectu bonoꝝ in gene re. Et ē questio. Utrū omne bonuȝ sit magis bonū. ꝙ̄ aliqđ malū sit maluȝ. Qđ videt per hoc qđ dicit sup illud ps. Bonuȝ mihi lex oris tui sup milia auri ⁊ argēti. dicit. b. Augu. magis diligit caritas legē dei. ꝙ̄ cupiditas milia auri ⁊ argēti. hoc āt itelligit de iteriori mo tu. de exteriori āt nō posset. qꝛ aliqs malus feruē tius opat mala ꝙ̄ aliqs bonus bona. ergo iterior motus boni. magis ē itēsus ꝙ̄ iterior mali. ergo aliqđ bonū ī gnē magis ē bonū ꝙ̄ aliqđ maluȝ. ¶ Itē ꝑ bonū in gnē ē meritū vite eterne. ꝑ maluȝ vero ē meritū pene eterne. sed vita eterna magis bonū ē ꝙ̄ pena eterna sit mala. ergo bonū ē ma gis bonū ꝙ̄ malū sit maluȝ. ¶ Itē dicit. b. grego. Absit ꝙ tāta delectatio sit ī vicijs quāta ē ī virtuti bus. sȝ ꝫm quātitatē delectatōis ē quātitas boni vl mali. ergo bonū ē magis bonū ꝙ̄ malū malū. Itē bonū oīno aufert malū. sȝ malū nō oīo aufert bo nū. ergo bonū ē magis bonū ꝙ̄ malū sit malum.

Contra. dicit apost. vi. Ro. Sicut exhibuistis mēbra ꝟuire iniqtati ad iniqtatē. ita exhibete mē bra vestra ꝟuire iusticie ī sāctificationē. ergo tātuȝ pōt ꝟuire aliqs bono ꝑꝑ bonū. quātū seruiuit ma lo ꝑꝑ malū siue ꝑꝑ appens bonū. ergo aliqđ ma lū tm̄ ē malū quātū aliqđ bonū ē bonū. ¶ Itē ma ior ē iclinatio ad malū ꝙ̄ ad bonū ⁊ fortiori icli natōē existe vehemētior erit mot⁹. ergo aliqđ ma luȝ ē magis malū ꝙ̄ aliqđ bonū sit bonū. ⁊ itelli git hoc de ipsis motibus. ¶ Itē malū ⁊ bonū sūt opposita. ergo q̄tuȝ ponit vnū tm̄ demit aliud. sȝ quātū ponit vnū tm̄ ē ibi de bonitate. q̄tuȝ demit aliud tm̄ ē ibi de malicia. ergo si ē bonū magis ꝙ̄ maluȝ malū. sȝ vident adequari. ¶ Itē aliqs ma lus feruētior ē ad malū ꝙ̄ sit bonus ad bonuȝ. ⁊ respectu cuius dr̄ feruētior dr̄ potētior. ergo ma lus ē potētior respectu mali ꝙ̄ bon⁹ respectu bo ni. ergo aliqđ malū dr̄ magis malū ꝙ̄ aliqđ bo nū bonū. Qđ ēt vꝫ ī aliquo heretico ⁊ ī aliquo fi deli. hēticus. n. feruētior ē ad sustinētiā mortis ꝑ cā mortis idebitā ꝙ̄ fidelis aliquis ꝑ cā debitā.

Ad qđ dōȝ. ꝙ pōt fieri ꝯpatio ꝫ genus boni ⁊ mali. ⁊ ꝫ hoc aliqđ bonū ē magis bonū ī gnē ꝙ̄ aliqđ maluȝ sit malū. eo ꝙ aliqđ ē sūme bonuȝ ꝙ̄ melius excogitari n̄ pt̄. nihil āt ē sūme malum. ⁊ rōe huius itelligit qđ dr̄ ī psal. ꝙ magis diligit ca ritas ⁊c. Alio ṁo nō pt̄ fieri ꝯpatio rōe feruoris ī motu. ⁊ ꝫ hoc pt̄ aliqđ eē magis malū ī gnē ꝙ̄ aliqđ bonū bonū. nō vlr̄ ꝫ pticulr̄. ¶ Ad hoc aūt qđ obijcit ī ꝯriū. dōȝ. ꝙ lȝ plures sint iclinatiōes ī malū. n̄ tm̄ ipe motus inq̄tū ꝑcedit a ꝑpria radi ce. ē magis malū. sȝ pōt eē feruētior vel nā corru pta ꝑrior. ⁊ nō ē ex pte radicis sȝ ex pte subie cti. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ cū dicit. vi. ad Ro. Sicut exhibuistis ⁊c. itelligit illa cōpatio equa litatis ꝫm equalitatē quātuȝ ad motū lib. ar. ⁊ rō tōe lib. ar. nō ex rōe boni ī genere vel mali ī gnē. ⁊ ꝑ hoc idē soluit ꝙ ꝯsequēter obiectū est.

Questio. cv. de malo ex circū stantijs.

Consequenter dōm ē ꝺ malo ex circūstātia. Ad hoc āt sciēdū ē. ꝙ circūstā tia dr̄ ꝓprietas ꝑsone vel act⁹ ptinēs ad diminutionē vel ad aggꝛuationē peccati. Circūstā tie autē notant ī hoc versu. quis. quid. vbi. qbus auxilijs. quomō. qn̄. ¶ Primo ergo querit de ma lo circūstātie in cōi. videlȝ. vtrū malū ex intētōne dicat ma um ex circūstantijs. ¶ Secūdo. vtrū ma luȝ in genere sit maluȝ ex circūstātia. ¶ Tertio de cōpatione mali ex circūstātia respectu mali ex intentōe ⁊ mali ex genere. Quarto ꝺ malo ex cir cūstantijs in particulari.

Membrum primum.

Ad primuȝ quo querit. vtrum maluȝ ex intentōe dicatur maluȝ ex circūstā tijs arguitur sic. Maluȝ ex intentione dicitur maluȝ ex defectu finis debiti. sȝ

malū ex defectu finis debiti. dicit͛ malū ex circū͛stantia finis. qua enim de cā fecit dicit͛ circūstātia finis. ergo malū ex intentiōe dicit͛ malū ex circūstantia. ¶ Itē sicut actio habz cām efficientem ita hz cām materialē: ꝛ formalē ꝛ finalē. sed [illegible] efficiēs ꝛ formalis ꝛ finalis ad circūstantias reducunt͛. ergo cā finalis eodē mō. cū cā finalis respectu actōnis sit pricipalior ꝓut ē in genere moris. Cōtra. malū ex intentiōe ē malū qḋ format͛ ex nobis. malū vō ex genere vel circūstātia format͛ ex ipis rebus. ergo malū ex intētōne ꝯ alia duo distiguit͛. ¶ Itē cū dr̄. ꝙ intētio finē operi iponit. intētio diuidit͛ ꝯ oīa que materialia sūt in ope. sz quecūqz sūt in ope quasi dispositio quedā mālis sūt respectu ipius finis. ergo malū ex intētōne diuidit͛ ꝯ malū ex circūstātia ꝛ ex genere. ¶ Preterea i genere cāruz malū diuidit͛ ꝯ formalem ꝛ materialē. sz finis ē cā finalis. circūstātia opis est cā formalis. ipm genus ē cā materialis. ergo malū qḋ accipit͛ ex defectu istoꝝ: habebit ꝓpriā diuisionē. malū ergo ex intētōne cū respiciat finē. malū ex circūstātia cū respiciat formā. malū ex genere cū respiciat materiā diuident͛ inter se ſm dr̄as ꝓprias mali. Ad qḋ dōm. ꝙ malū ex intentōe ſm ꝙ hic accipimus: diuidit͛ ꝯtra malū ex circūstantia. circūstātie aūt dicunt͛ que sunt circa ipsuz actū supaddite ipsi genere actōis que disponunt ad finē. vt quicqd ē iter initiū actōis ꝛ finē actōnis dicat͛ circūstātia. ſm hūc modū malū ex circūstātia dr̄ ꝯtra malū ex intentiōe. Alio vero mō dicit͛ circūstantia quicqd circūstat eēntiā actiōis. ꝛ ſm hoc finis dicit͛ circūstātia. querit͛ enim qua de cā aliquis fecit hoc dicit͛ eē finis siue vtilitas. per hoc pz solutio ad primū. ¶ Ad secundū autē dicendū. ꝙ circūstātia vno modo dicit͛ generaliter quicquid pertinet ad actiōem ſm seipsam. ꝛ ſm hunc modū. malū ex intentione ꝯtinebit͛ sub malo ex circūstantia. Alio vero mō ꝓut diuidūtur cause actiōis inter se. diuidunt͛ ꝛ defectus ꝯsequēter. ꝛ sic nō continet͛.

Membrum secundū.

Deinde querit͛. vtrū malū in genē dicat͛ malū ex circūstātia. qḋ vr̄ p hoc ꝙ dicit Tullius. dicit. n. ꝙ proprietas negocij diuidit͛ i sex. In genus actōis: finē: facultatē: locū: tēpus: ꝛ modū. Genus dr̄ actōis: appellat͛ ipa actio: considerata respectu materie sue. vt qd egit ſm hoc sicut ipm genus ptinet ad circūstātiā. ita malū ex genere erit malū ex circūstātia. ¶ Preterea. attributa psone siue circūstātie psone. diuidunt͛ ꝯ attributa siue circūstantias negocij. sz attributa siue circūstātie psone ꝯtinent͛ sub circūstantia. ſm ꝙ dr̄ maluz ex circūstantia. ergo multofortius ex genere actōnis continebit͛ sub malo ex circūstantia. Contra. circūstātia dr̄ respectu alicuius existis ante circūstantiam. ergo alius defectus ē ex defectu ipsius i se. ꝛ ex defectu circūstātie ipsius. ergo malū ex circūstātia diuidet͛ contra malū ex genere. ¶ Preterea. i omni genere materia diuidit͛ ꝯtra formā ergo in genere actōnis. ergo cū circūstantia dicat formans actōis. genus vero dicat materiā. malū ex circūstātia distiguet͛ a malo ex genē ꝛ ecōuerso. Ad qḋ dōm. ꝙ malū ex circūstātia aliter distiguetur a malo ex genere hic. aliter ꝓut determiat Tullius. ſm enim ꝙ accipit͛ Tullius. malū ex circūstātia ꝯtinet i se oīa pertinētia ad negociū siue actōnem. hic vero dicunt͛ nū circūstātie que sunt. iter initium ꝛ finē actōis. dico aūt initiuz actōem relatā ad suā materiā. ꝛ hoc vocat͛ genus actōis. rō aūt ē. qz Tullius diuidit circūstātias ſm duo que sūt in ipa cā. s. psona ꝛ negociuz siue actio. ꝛ pp hoc dicunt͛ attributa siue circūstātie ex pte psone ꝛ ex pte negocij. hic autē diuidimus ſm ꝙ maior deformitas ꝛ minor ē i ipsa actōe. ex diuersis cāis pricipalibus ipius actōis. ¶ Si vō q̄rat aliqs. pp quid efficiēs cā nō distixit quoddā genus mali sicut alie cāe. dōm ꝙ circūstantie ex pte efficiētis nō dicūt nisi aggrauatiōez super maluz actōis i genere. in hac. n. pte p̄io querit͛. cuiꝰ generis sit actio. ꝛ hoc ē qd sit. scḋo cui insit. ꝛ i illo ꝯprehēdunt͛ circūstātie psone. Vnde i hac ꝯsideratiōe tā circūstātie psone q̄ actōis adiacent generi actōis. ꝛ ꝓpter hoc malū qḋ ꝓuenit ex defectu circūstātie. ex pte psone ꝯtinet͛ sub malo ex circūstātia. Ex iā dictis pz qualiter rn̄dendum ē ad primo obiecta.

Membrum tertiuz.

Querit͛ tertio de ꝯparatōe mali ex circūstātia respectu mali ex genere ꝛ mali ex intentiōe. Circa qḋ querunt͛ tria. Primo vtrū circūstātia addita sup genus actōis aggrauet peccatū. Scḋo vtrū malus ex circūstātia sit deterius. malo ex genē vel econuerso. Tertio vtrū ex circūstātia dicat͛ demeritoriū pter hoc ꝙ addit͛ malū ex intentōe.

Articulus primus.

Ad primū. videt͛. n. ꝙ circūstātia aggrauet peccatū. qz dicit greg. vbi maius ē donū sciētie. ibi trāsgressor maiori subiacet culpe. ergo circūstātia p se aggrauat rōne sciētie. eodē mō rōne aliaꝝ ꝯditionum. restat ergo ꝙ circūstātia pōt aggrauare sup malū generis. ¶ Videt͛ ēt p hoc. ꝙ plus peccat q̄ cōmittit adulteriū loco sacro vel tpe sacro. q̄ q̄ cōmittit adulteriū simpliciter. ergo circūstantia pōt aggrauare sup maliciā generis. Cōtra. bōa circūstātia n̄ auget meritū apud deū. ergo nec mala aggrauabit demeritū. ergo malū ex circūstātia si

aggrauabit malū sup malū generis actōib. ¶ Itē ꝑnior ē deus ad miserendū ꝙ̄ ad puniēduȝ. sed bona circūstātia ñ auget effectū miseratōis. ergo mala circūstātia ñ auget effectū punitōis. Qđ aūt bona circūstātia ñ augeat. pȝ ex hoc ꝙ ex caritate ē meritū. ex maiori ergo caritate maius ē meritū. τ ex miori minus. sȝ circūstātia ñ facit ad hoc ꝙ sit minor caritas vel maior. ergo circūstantia bona ñ auget meritū. ¶ Preterea. opus vtutis ē opus pfectū. sȝ opus pfectū ē qđ attigit sue virtuti. attingit aūt sue vtuti cū nulla circūstātia deest. ergo vbi ē opus factū ex caritate nulla deest circūstātia. ergo circūstātia bōa cū requirat ad eē meriti. ñ auget ipm meritū. Ad qđ dōm. ꝙ circūstātia mala pōt augere demeritū. eo ꝙ circūstantia malā addit quādā dformitatē sup deformitatē generis. sȝ ꝑ hoc aggrauat malū culpe. ¶ Ad obiectū aūt in ɔ̄riū dōm ē. ꝙ aliter ē in circūstātia bona τ aliter in circūstātia mala. circūstātia. n. bōa requirit ad esse ipsius meriti. bonū eniȝ qđ meritoriū ē. ponit qđ perfectū ē. pfectuȝ dr cui nihil deest ergo bonū meritoriū dicet qđ ē bonum ex genere τ circūstantia τ intentōe. Non sic autē ē ex parte mali. malum. n. dicit defectū quē ɔtingit esse ex pluribus cāis. sicut dicit dyo. in li. de diui. no. boni est causa vna. mali vero sunt cāe multe. ¶ Ad illud vero qđ obijcit scđo dicendū ē. ꝙ lȝ deus sit ꝑmptior ad miserendū ꝙ̄ ad puniēduȝ. nihilominus tamen ad miserenduȝ i adultis vbi cooperat lib. ar. requirūt plura ad hoc ꝙ sit bonū meritoriuȝ. ꝙ̄ ad hoc ꝙ sit ei malum oppositū ad malū enim sufficit defectus vnius circūstātie. ad bonū vero ɔcursus omniū que necessaria sunt requirit. Nec hoc tollit quin deus ꝑnior sit ad miserendū. sed ad hoc facit ꝙ ostendat dei iusticia τ respectu bonoꝝ τ respectu maloꝝ. respectu bonoꝝ vt pfectiori in merito respōdeat perfectio i premio. defectiōi autē in merito respōdeat defectio i premio. Adhuc ēt querit de ɔparatione circūstantie male ad bonā. Si eniȝ circūstātia mala nō facit ad meritū sed magis destruit. ꝑ oppositū circūstantia bona nō faciet ad demeritum sȝ magis tollet. ergo virtus vel sciētia in ipa persona nō faciēt ad demeritū. ¶ Cōtra. ꝙ̄to maius est donū. tāto magis peccat qui abutit. Preterea. ille scienter peccat τ alius ignorāter. paribus oībus alijs minus peccat q ignorāter ꝙ̄ qui sciēter peccat. ignorātia. n. in qbusdā excusat. sciētia vero in nullo excusat. ergo bona circūstantia plus aggrauat ꝙ̄ mala. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ bona circūstātia ñ; dr aggrauare malicia p se sed occasionalr. mala vō circūstātia p se auget demeritū. Qđ autē bona circūstātia augeat demerituȝ hoc ē rōne ɔtēptus vel ingratitudis. q̄to. n. maius est donū tanto maior igratitudo i illo qui non bene vtit. Nec ē simile de mala circūstātia respēu meriti. τ dē bona respectu demeriti. mala. n. circūstātia nec p se nec p occasionē est cā meriti. eo ꝙ malum nō stat cū bono pfecto: qđ ē bonū meritorium. bonū vero qđ ē gratisdatū stat cū malo qđ ē demeritoriū. τ ideo pōt eē occasio. lȝ non sit cā aggrauatiōis in demerito.

Articulus secundus.

Consequēter querit de ɔparatiōe mali ex circūstantia respectu mali ex genere qđ illoꝝ sit deterius altero rōne cuiusdā verbi qđ dicit. ij. pe. ij. super illo verbo. iniquos vero in die iudicij reseruare cruciādos. magis aūt eos τc. Beda fornicatores qui ꝑ reatu fede corruptiōis maiora in iudicio patent tormēta ꝙ̄ generales iniq. τ alia glo. ibidē. supbos dicit τ arrogātes. qui τ ipi grauiora generalibus luituri sūt supplicia. sȝ q sūt generales iniqui nisi q in genere peccāt. fornicatores vero sūt q peccāt ex circūstātia. ergo qui faciunt malū ex circūstātia grauius puniēt illis qui faciūt ex genere. ergo malū ex circūstātia ē deteriꝰ ꝙ̄ maluȝ i genere. ¶ Preterea. sup illō iniquos vero τc. dicit glo. sicut dyabolū τ originalē mūduȝ. ergo videt ꝙ ipi fornicatores magis peccēt inter quos ɔputat dyabolus. Cōtra. i generalibus iniquis itelligunt dyabolus τ eius sequaces. sȝ malū in genere qđ ꝑtinet ad illos. ē deterius malo ex circūstantia qđ est in fornicatoribus. ergo deterius ē malū in genere ꝙ̄ sit malū ex circūstantia. Ad quod dici pōt. ꝙ generales dicūt illi qui peccāt cōibus peccatis. fornicatores vero dicunt qui addunt circūstantiā enormē. sicut illi q peccāt ɔtra naturā. sicut videt itelligi dicere. τ ꝑm hunc modū ñ dicit iniquus generalis q tñ ꝑpetrat maluȝ i genere. sȝ q in cōibus peccatis deliquit. hoc ergo mō nō est ɔparatio inter maluȝ in genere τ malū ex circūstantia. sed inter maluȝ ex circūstantia ꝑm vnū moduȝ. τ malū ex circūstantia ꝑm aliuȝ modū. Aliter tamē exponitur. vt generales iniqui dicant qui perpetrāt aliquam iniquitatē in genere: nō addendo deformitatē ex circūstantia. vt qui non suā cognoscit: nec superaddit aliquā circūstantiā aggrauantē. fornicatores autem vocat coeuntes qui supaddūt malo in genere maluȝ ex circūstantia. Secūduȝ hoc ergo ɔcedendum. ꝙ deterius ē maluȝ ex circūstantia ꝙ̄ malum ex genere. eo ꝙ hoc ponit illud τ superaddit τ nō ecōuerso. ¶ Nec hoc ē verum qđ obijcit in ɔtrariuȝ. ꝙ eniȝ dicit de dyabolo τ sequacibus eius. nō refert ad statuȝ generaliū iniquoꝝ. sȝ ad statuȝ quoꝝcūqȝ q reseruant in die iudicij cruciādi. Qđ. n. ñ ad generales iniquos ꝑtineat illa intelligi. pȝ p hoc qđ seqt̄ vō. angeli fortitudine τ virtute cū sint maiores. nō portāt aduersus se execrabile iudicium.

Articulus tertius.

p Ostmodū dċm est de cōparatōe mali ex circūstātia respectu mali ex intētōe ꝛ querit͛. vtrū malū ex circūstātia dicat͛ demeritoriū. ꝑꝑ hoc. ꝙ addat͛ maluꝫ ex intētōe. Qȯ vᷣ. Malū eiꝫ ex circūstātia est cui debet͛ penā. nō tm̄ in p̄nti ſꝫ ēt in futuro. ſicͭ debet͛ malo in genere. pōt eniꝫ eſſe ꝙ aliqs adulteret͛ ꝛ nō intēdat ſe adulterari. ſꝫ ſic adulterādo peccat. ergo malū ex circūstantia. nec adiecto malo ꝑ intētōeꝫ eſt demeritoriū. ¶ Et in. iiij. c. gen. lamech interfecit cayꝫ ſꝫ nō intēdebat ipſuꝫ īterficere. punitus tm̄ eſt grauiſſime. ergo malū ex circūstantia ē demeritoriū nō adiecto malo ꝑ intētōeꝫ. Cōtra. intētio nomē operi īponit ſicut dicit ambro. ſi ergo nō adeſt intētio ipſi operi nec dicet͛ eē meritoriū nec demeritoriū. ¶ Item. xij. Mathei. de bono theſauro ꝛc̄. glo. theſaurus ē cordis intētio. ex qua dn̄s iudicat opera. ſed ex quo iudicat͛ opus. ex eo dᷣ meritoriū vel demeritoriuꝫ. ergo ex intētōe dicet͛ opus meritoriū. Si ergo n̄ adeſt malū ex intētōe n̄ dicet͛ opus demeritoriū. ¶ Itē beda ex merito intētōis diſcernunt͛ opa an ſint lucis an tenebrarū. ꝑter ergo malū intētōis nō dicet͛ opus tenebroſū. ſꝫ ad opus ꝑtinet genus operis cū circūstantia. ergo maluꝫ ex circūstantia nō erit demeritoriū niſi addat͛ malum ex intentione.

Ad qȯ r̄ndendū. ꝙ intētio dicit͛ dupl͛r. dicitur eniꝫ intētio generalis ſiue indeterminata. ꝛ dᷣ intētio determinata ꝛ ſpecialis. Intētio general͛ eſt cū intēdit ꝑcutere vel aliqȯ huiuſmōi opus agere. Intētio ſpālis ꝛ determinata ē. cū intēdit agere hoc vel hoc vel ſic agere. ꝛ ita de alijs circūſtantijs. cum ergo dicit͛ ꝙ demeritum nō eſt ꝑter maluꝫ ex intētōe. hoc ē. ꝙ nō ē ꝑter malū ex intētione generali aut ſpāli. ſꝫ nō ſemꝑ ē ex intentiōe ſpeciali. ¶ Ad obiecta ergo r̄ndenduꝫ. ad primū ſcꝫ ꝙ ille q adulterat͛ ſꝫ nō intēdat adulterari. intēdit tm̄ illud quo exiſtente. ē adulteriū. intēdit. n. cognoſcere hanc mulierē. qua cognita ē adulteriū. ſicut aliquis nō intēdit peccare mortalit͛. intēdit tm̄ illud quo facto ē peccatum mortale. ¶ Ad illud vero qȯ obijcit͛ de lamech. dċm eſt. ꝙ licet nō intēdere īterficere Caym ſed īterficere feraꝫ. intēdebat tm̄ ſagittā emittere ꝑter ꝯſideratōeꝫ cuꝫ diligētia adhibita. ꝛ iȯ peccauit mortal͛r. ¶ Sed adhuc poſſet obijci. ſi minus erat in intētōe ipſi⁹ lamech. ꝙ̄ intētiōe ipſius Caym. Caym. n. intendebat nō tm̄ occidere. ſed occidere fratreꝫ ſuum abel. lamech vͦo intēdebat ꝑcutere. ſiue occidere. ſed nō ipſuꝫ Caym. cū ergo minus eēt in intētōe illius. maior pena debebat͛ ipi Caym ꝙ̄ lamech. Sꝫ ecōtra videt͛ accidere. qꝛ lamech punit⁹ fuit ſeptuagies. Caym vͦo ſepties. dicit͛. n. gen̄. iiij. ſeptuplū vltio dabit͛ ď Caym. ď lamech vͦo ſeptuagies ſepties. ¶ Ad qȯ dċm. ꝙ lamech amplius punitus fuit. n̄ ꝓpter hoc ꝙ malū ex intētiōe additū malo ex genere ꝛ ex circūstātia eſſet deterius. quo ad peccatū homicidij. maius erat homicidiū ipſius caym ꝙ̄ꝫ ipſius lamech ī genē peccati. ſꝫ hoc fuit qꝛ lamech cōiunxit homicidiuꝫ bigamie. Caym vͦo tm̄ ꝑpetrauit homicidiū.

Membruꝫ quartum.

Dicto ď malo ex circūstātia in cōi. dicēdū ē de malo ex circūstātia ī ꝑticulari. Sed duplex ē ꝯſideratio. vno mō ſꝫ ꝙ ſingule dicunt͛ circūstātie aggrauare vel minuere peccatū. ꝛ ſm̄ hūc modū aget͛ īfra. cū fiet tractat⁹ de ꝯditōibus peccati actualis. Alio mō ē agere de his ſm̄ ꝙ faciūt ad malū ex circūstantia. ꝛ ꝑ hūc modū hic agendū ē. Diſtinguūtur aūt circūstātie a diuerſis differēter. dicit eniꝫ ī morali ph̄ia de iſtis circūstātijs que ſic enumerant͛ qs agit. ꝛ quid agit. ꝛ in qȯ agit. ꝛ q̄ agit. ꝛ ꝑꝑ qd agit. ꝛ qual͛r agit. Quid his deſignat͛ oportet agentē determinare eꝗ. q̄ agit ꝛ ſcire q̄ ſunt. ꝛ quot ſunt. q. ſ. agit. ꝛ qd agit. ꝛ in qȯ agit. ꝛ quo agit. vͦbigr̄a. remiſſe aut intēſe. ſic ergo erunt ſex circūstantie. ¶ Scd̄m aliuꝫ vͦo modū aſſignant͛. vij. circūstantie que ī ꝑdicto verſu notant͛. qs quid vbi ꝛc̄. ꝛ nominant ibi locus ꝛ tēpus. ꝛ que nominant͛ ī ꝑdicta diſtinctōe ¶ Tertio vͦo mō enumerant͛ circūstantie iuxta attributa ꝑſone ꝛ negocio. que ſunt ex ꝑte ꝑſone. xi. Nomen. nā. conuictus. fortuna. habitus. affectio. ſtudiū. ꝯſiliuꝫ. caſus. facta. ꝛ oratōes. ¶ Nomē qȯ vnicuiqꝫ ꝑſone attribuit͛. ꝛ ſub nōie intelligit͛ cognomē ꝛ agnomē. ¶ Natura ꝯtinet in ſe ſpecieꝫ vt ꝙ hō ē. ſexuꝫ vt ꝙ vir uel mulier. natōem vt ꝙ latinus aut barbarus. patriā vt ꝙ gallicus vel hiſpan⁹. cognatōeꝫ vt qbus maioribꝫ qbus cōſanguineis. etatē puer aut adoleſcens. cōmoda ꝛ incōmoda. a nā data aīo aut corꝑi. vt ꝙ valēs ē aut imbecillis. formoſus aut deformis. acut⁹ aut hebetior. memor aut obliuioſus. ¶ In victu aūt cōſiderare oportet. apud quos ꝛ q̄ more ſit educat⁹. ꝛ quos magiſtros artiū ꝗs viuēdi ꝑceptores. quo in negocio. q̄ſtu. aut edificio ſit occupat⁹ ꝛ qua ꝯſuetudine domeſtica ſit. ¶ In fortuna vͦo q̄rit͛ ſuus ſit aut liber. pecunioſus aut pauꝑ. priuat⁹ aut cū ꝑtāte. nobil͛ aut ignobil͛. ¶ Habitū vͦo dicimus animi aut corꝑis ꝯſtātē ꝛ abſolutā ī aliqua rē ꝑfectōeꝫ. aut vͥtutis. aut artis ꝑceptiōeꝫ vt ꝙ pugil ſit. ꝙ ciuilē ſciaꝫ nouerit. ꝙ bonus ſit aut malus. ¶ Affectio eſt animi aut corꝑis ex tp̄e alia ď cā cōiunctio. vt leticia. cupiditas. metus. moleſtia. morbus. debilitas. ꝛ ita huiuſmodi. ¶ Studiuꝫ eſt animi aſſidua ꝛ vehemēs ad aliquā reꝫ applicata cū magna volūtate occupatio vt ꝙ ſtudeat ī medicina vl͛ artibꝫ vl͛ iure ciuili. aut canonī

co. aut diuino. ¶ Cōsiliū ē aliqd faciēdi vel non faciendi vere excogitata rō. ¶ Facta. casus. oratiōnes ex trib⁹ tēporib⁹ ꝯsiderant. qd fecerit. quid sibi acciderit. quid dixerit. ⁊ quid faciat. qd sibi accidat. quid dicat. ⁊ ita de futuro. Circūstantie vero sumpte iuxta attributa negocio sunt he. Prima est ipsuz genus actōnis vt parētis occisio. Scda est cuius rei cā factuz sit. Tertia est locus. Quarta tēpus. Quinta modus. Sexta occasio. Septima facultas. Octaua euentus. Nona q̄ ꝯsequitur ipsuz factuz. ¶ Locus cōsideratur in quo res gesta sit. vtrum sit sacer an ꝓphanus. publicus aut priuatus. ⁊ infra de alijs conditionibus loci. ¶ Tempus vt dies aut nox. solēnis aut ferialis. ieiunioꝝ aut extra ieiuniuz. ¶ Modus est in quo cōsideratur. quēadmodū factuz sit. vtrū vi aut suasione. ⁊ ita de alijs cōditionib⁹. ¶ Occasio est pars tēporis. habens in se idoneaz alicuius rei faciendi vel nō faciēdi oportunitatem. ¶ Facultas ē quo aliquid facilius fit. aut sine quo aliquid fieri nō pōt. ¶ Euentus ē exitus alicuius negocij. in quo queri solet quid ex qua re euenit. eueniat. euēturūq3 sit. His notificatōibus positis. querit de compatōe istaꝝ diuisionū inter se. ⁊ vniuscuiusq3 [illegible] seipsaz. ⁊ vtrū omnia ista cōferant ad malum ex circūstantia. vt dicat esse vnuz maluz vel multa mala. Videt eniz ꝙ insufficiens sit illa diuisio. primo eo ꝙ nō sit in ea mētio de loco ⁊ tēpore. locus autez ⁊ tēpus sunt circūstātie que faciunt maxime ad augmentuz ipsius mali. grauius eniz delinquit qui in loco sacro ꝑpetrat mala: ꝙ̄ qui ī nō sacro. ⁊ silr in tēpore. cū ē dies solēnis q̄3 cū est dies ferialis. ⁊ cuz est tēpus ieiunij q̄3 cum nō est. maius eniz est peccatū crapule tūc. ¶ Preterea. circūstātia qbus auxilijs n̄ designat. cuz sit ratio volūtarij. cuius principiuz est in ipso cognoscēte. singula in qbus est operatio. singula autez dicunt singule circūstantie. he autē sunt circūstantie actionis que dicte sūt. ¶ Similiter obijcit de scda diuisione. In scda enim diuisione nō ponit circūstantia facultatis aut actōnis siue euētus. que oēs circūstātie ꝑtinent ad actōez sm̄ quas ṗt dici actio deterior vel aggrauata. ¶ Ratione etiā tertie diuisiōis querit. ponunt eniz circūstantie nomē ⁊ facta. ⁊ casus. ⁊ oratōes. s3 nomen n̄ ē de attributis ꝑsone ꝙ faciat ad maliciaz actōis. sicut nec ad bonitatē. similiter facta ⁊ dicta ⁊ oratiōes. que ṗcesserūt ex ꝑte ꝑsone. cū sint sepata ab ipso facto qd dr factū mali. sicut autez sūt sepata facta. ita sūt sepate malicie. ergo n̄ erūt circūstātie ꝯferētes ad malū ex circūstātia ipsius actōis. ¶ Itē qd oīno sepatuz ē ab actōe. nec facit ad esse ipsius actōis. nō dicit augere maliciā. sicut nec facit ad bonitatē. ergo euētus sequēs nō ꝯfert ad maliciā actōis ex circūstantia. ¶ Preterea. ille circūstātie vt ī pluribus bone sūt. bonum

autē sm̄ ꝙ huiusmōi. sicut nec ē causa mali ꝑ se. ita nec augmēti. ergo nec malū ex circūstātia colligetur ex bonis circūstantijs. ¶ Ad qd dōm. ꝙ prima diuisio circūstantiarū attendit penes ea q̄ essentialiter se habēt ad actiōez. sunt eniz quatuor cāe efficiens. materialis. formalis. ⁊ finalis. Efficiēs autez dicit [illegible] se vel ꝑ alterū. forma vō actōnis dr. vel ipsa species actionis in se. vel sm̄ ꝙ refert ad agentē. ꝓpter qd sex dicunt in vniuerso. nā ꝑ qs denotat efficiēs ꝑ se. per hoc autē quod dicit quo agit. notat cā efficiēs media ꝑ quā agit. s. ꝑ quid. nec notat forma ipsius actōnis in seipsa. ꝑ qualē forma quā ponit agēs in actiōe. ꝑ in quid vel in quo. notat mā subiecta. per cuius grām siue cur causa notat finalis. ¶ Hoc autē attendēdū est ⁊ in hac diuisiōe ⁊ in alijs. ꝙ per ipsuz genus actionis dicit circūstantia. sed hoc est supra actōem in se ꝯsideratā. cuz enim dicit. ꝙ aliquis agit. querit quid agit. ꝓut autē dicimus malū ex circūstantia vel bonū ꝯtra malū in genere vel bonū in genere. nō intelligimus hoc ipsuz ꝙ dicere circūstantiā. nec hoc ipsum in quo in sua generalitate. nisi cū sit determinatio. ¶ Ad illud vō qd obijcit de loco ⁊ tēpore. dicendū ē. ꝙ locus ⁊ tēpus n̄ ꝑtinent ad essentiaz actionis. sed cōcomitant ipsam actionē. ⁊ ideo nō ponebant ī ṗdicta diuisione. l3 faciant ad aggrauatōez malicie. ⁊ sm̄ ea distinguat malū ex circūstantia. ¶ Ad illud vō qd ꝑit de illa circūstantia qbus auxilijs. dicēdum est. ꝙ illa pōt intelligi ī generalitate huius circūstātie ī quo agit. ¶ Ad scdaz vō diuisionē dicēdū. ꝙ ī ea exprimunt. ⁊ ea que essentialiter se hn̄t [illegible] actōez ⁊ que se hn̄t vt ꝓprietates inseꝑabiles. ṗter eniz causaz efficientē que in duo diuidit. cum dicit qs qbus auxilijs. ⁊ cām formalē que notat ꝑ quō. ⁊ in ꝑte per quid. intelligit causa materialis. ꝑ hoc ꝙ dicit quid. ꝯcernit eniz materia. ⁊ intelligit cā finalis per hoc qd dicit cur. supaddunt autē due ꝓprietates. per hoc ꝙ dicit locus ⁊ tempus. sine qbus non indiuiduat actio. ¶ Ad illud vero qd obijcit. ꝙ multe circūstantie ponunt que nō ī his intelligunt. sicut sunt facultas vel occasio. dicēdū est. ꝙ facultas ⁊ occasio itelligūt ꝑ has duas circūstantias qbus auxilijs ⁊ quo tēpore siue qñ. ¶ Ad illud vō qd obijcit de illis attributis q̄ sūt nomen. facta. casus. ⁊ oratiōes. dicēdū ē. ꝙ n̄ sūt circūstantie ꝑsone facientes ad diuisionē mali ex circūstantia. alie vō circūstantie ꝑsone vt nā. cōuictus fortuna. habitus. affectio. studiū. ꝯsiliū. cōferunt ad distinguēdā maliciā actōis que ē ex circūstantia rōne persone agentis. nō tn̄ ad aggrauandā maliciā. imo ad minuendā rōne oppositarū ꝯditionū. sicut suo loco determinabit. ⁊ accipiunt sm̄ hoc. ꝙ circūstantie aggrauātes vel minuētes accipiunt. vel rōne nāe vel ratione anime volūtarie opantis. vel rōne eorū que accidūt siue extrin

fecus ꝯtingit. Ex parte vero nature duo accipiunt
scꝫ natura proprie dicta. & ꝯuictus. Cōuictus eniꝫ
ad deducationē ptinet que ē altera natura vel ali/
ter vt natura p se includat omnes circūstātias na
turales. Ratiōne vero anime volūtarie opantis
sunt due differētie. vel inquātū recipit ab alijs. &
fm hoc dicunt circūstātie ex ꝯuictu vel fm ea que
hꝫ in se: & hoc ē vel i ꝯparatōe passionū vel ope
rationū. Si comparatōe operationū. duplex est
differētia. ex pte rōnis ꝯsiliū. ex pte volūtatis ha/
bitus. Si rōne passionū similr ē duplex. vel re/
spectu eius qd ē icognitiua. & sic dicit studiū. vel
quod ē in motiua & sic dicit affectio. vel aliter vt
sic accipiat differētia ex pte anime. fm seipsam ad
patiēdū dicit affectio. ad operādūꝫ vero aut ē ex
pte ipsius rōnis. aut ē ex pte ipsius volūtatis. Si
ex pte volūtatis dicit habitus. Habitus eīm dicit
pfectio constans & absoluta animi vel corporis ex
animo. Si vero sūt ex pte rōnis. hoc ꝯtigit du/
plr. vel ad ꝯtēplādū siue cognoscēdū. & tūc dr stu
diū. vel ad bonū opandū i his que ptinēt ad mo/
res. & fm hoc dicit cōsiliū. Circūstātie vero que
sunt ex pte actōis que faciūt ad aggrauādūꝫ vel
minuēdūꝫ. ¶ In tertia diuisiōe fm hāc rōēꝫ ac/
cipiunt. vt ex pte efficiētis sumant he due occasio
& facultas. sꝫ facultas i dispōnibus q̄ p se efficiūt.
occasio vero i his que fm accidēs efficiūt. ex pte
vero finis cuius rei cā siue grā. ex pte vero forme
modus. ex pte vero mãe vel forme i mã ipm ge/
nus. ꝯditōes vero iduiduantes q̄ supaddunt sūt
locus & tēpus. Qđ dicit de euētu. hoc nō ē circū
stātia p se aggrauās. nisi cū euētus potuit puideri.
Unde euētus nō ē de primis circūstātijs. sꝫ d̄ cir/
cūstātijs ꝯsequētibus. ¶ Ex iam dictis ostēditur
que & quot sunt circūstātie que faciūt ad hoc ꝙ
sit maluꝫ ex circūstātia vel aggrauatuꝫ vel dimi/
nutū. & faciunt ad diuisionē mali ex circūstantia:
hoc autē attēdendū. ꝙ finis large accipiēdo cir/
cūstātiā iter circūstantias ꝯputat. stricte vero ac/
cipiēdo. ille circūstātie dicunt que sūt iter genus
opis & finē opis. & hoc mō diuidit malū ex circū
stātia. ꝯtra maluꝫ ex genere. & ꝯtra maluꝫ ex in/
tētione finis. & ꝙ he distiguūt ab alijs. pꝫ ex pho
dicēte. quid & cuius grā si ignorat nullus excu
sabit. In alijs vero ꝯtingit esse excusationē.

Questio. cvj. de intentione in genere.

Eide procedē

duꝫ ē ad malū ex itētiōe. & ad
huius euidētiā prio ꝯsiderā/
duꝫ ē de intētōe i genere. & po
stea d̄ itētōe bona. vt p hoc co
gnoscat meli⁹ [illegible] qđ ptinet ad
intētionē malā. malū eīm p bonū cognoscit. tertio
subiungēdū ē de itentōe mala siue malo ex inten/
tiōe. Circa itētionē vero i genere q̄rit prio. qđ
sit intētio. & vtruꝫ intētio sit idē ꝙ volūtas aut dif
ferēs a volūtate. Secūdo. vtrū attēdat meritū vel
demeritū fm intētionē. Tertio. vtrū intētio vel vo
luntas p facto reputet.

Membrum primum.

Ad primū sic [illegible] sup illud. vi. Math. Si
a ergo lumē &c. glo. intētio qua bonum
quodcūqꝫ facimus. lumē ē cognitiue
ptis. ergo rōis. ergo itētio ē rōnis. in
tētio ergo erit aspectus rōnis. sꝫ nō nisi respect⁹
finis [illegible]đ accipit ex hoc ꝙ itētio iponit nomē opi.
sed non iponit nomen operi nisi a fine. ergo intē/
tio respicit finē. erit ergo intētio aspectus ratiōis
in finem. ¶ Itē Damas. Intelligētia ē primus mo
tus. que vero circa aliquid ē intētio dicit. ergo i/
tentio addit super intellectū. sed itellectus ē ipsi/
us rōnis. ergo intētio erit ipsius rōnis. & respe/
ctu alicuius determinati sicut dictum ē. nō nisi re/
spectu optimi. optimū autem dicitur finis. ergo i/
tentio ē motus ipsius rōnis in finē. Sed videt
ꝯtrarium. dicit eīm. b. Bern. in li. ad Eugeniū. vt
oculus sit simplex duo sūt necessaria. castitas i in/
tētione. veritas in electōe. sꝫ electio ē ipsius rōis
preeligētis bonū vel qđ melius ē. Intētio ergo cū
diuidat circa electionē. erit i altera pte li. ar. s. i vo
luntate. erit ergo itētio iclinatio volūtatis i bonū
vel qđ videt. Ad qđ dōm. ꝙ intentio dr ab eo
ꝙ ē tēdere & in. sed tēdere in finē ꝙ ē bonū vel ap
parens bonum dr de volūtate & de rōne. vtraqꝫ
eīm tendit in bonū vel qđ videt. iđ nomē intētio/
nis vno mō cōiter dicit. & fm hoc pōt dici. ꝙ i/
tētio iponit nomen opi. & illud qđ dr. xij. math.
thesaurus ē cordis itētio ex qua dñs iudicat opa.
alio vero mō pōt appropriari vel rōni vel volū
tati. fm ꝙ diuersimode tēdit vtraqꝫ i bonū vel qđ
videt. tēdit eīm ratio pcognoscēdo [illegible] bonū. & dif
finiēdo & peligēdo. tēdit ipa volūtas in appetēdo
nō hītum. vel pseuerādo siue ꝯtinuādo in iaꝫ ha
bito. ¶ Illud ergo. ꝙ intētio dr eē oculus. magis
ad rōneꝫ ptinet cuius ē puidere & dirigere. vnde
Aug. dicit. ꝙ fides dirigit intētionē. Intētio vero
vlterius dirigit in finē. & hoc ad rōem videt pti/
nere. ¶ Qđ autē dicit damā. ꝙ intētio ē intelligen
tia circa aliqđ determinata. itelligit ex pte cognitiui
itellectus. qđ pꝫ per hoc qđ sequit. ꝙ autē pmana/
nens & figurās animā. ¶ Ad id qđ intelligit ex/
cogitatio dr. excogitatio vero manēs i eodeꝫ &
seipsaꝫ examinās & diiudicās sapiētia nominat.
Ex pdictis ergo & ꝯsequētibus pꝫ. ꝙ intētio ac/
cipit ibi ex pte virtutis cognitiue. hic aūt accipim⁹
intentionē ex pte virtutis practice. ¶ Illud auteꝫ
qđ dicit. b. Bern. de intētōe. ad itētōeꝫ volūtatis

refert. Ex iam dictis p; qualiter intētio se habeat ad voluntatē. vno eīm modo intētio non est aliud nisi voluntas tendēs in bonū vel qḋ videt. Alio vero modo differt. volebāt autē quidā voluntatē ⁊ itentionē sic differre vt volūtas eēt rōnalis appetitus in se ꝯsideratus. Jdē autē rōnalis appetitus cū consideratōe finis diceret intentio. s; videmus i vtroq; nomīe respectū eē respectu finis. siue respectū boni vel appentis boni. ꝓpter qḋ non videt hoc eē differētia intētionis ⁊ volūtatis. ¶ Itē in. xxxvij. dis. ij. li. sentētiaꝝ. c. solet queri. qd differ iter voluntatē ⁊ itentionē. dicit ꝙ intētio respicit illud pp quod volumus. volūtas vero illud qḋ volumus. verbigratia. Si velim esurientē reficere vt habeā vitā eternā. volūtas est reficere esurientem. intētio vero qua sic ad vitā peruenire volo. vnde videt dicere ꝙ voluntas respicit id qḋ ē ad finē. itētio vero respicit ip̄; finē. Sed hec differētia nō videt eē nisi per quādam appropriationē. sicut eīm dicit ph̄s. voluntas ē finis. ⁊ eius qḋ est ad finez. ⁊ magis ipsius finis: ergo intētio non sic differt a voluntate. s; ꝙ vtrūq; respicit finem.

Mēbrum secundum.

d Einde querit. vtrū meritum attendat penes intētionē ꝯmunē. Qḋ sic videt. dicit eīm isido. ex itentōe aut ꝓbat bonum aut reprobat idignū. vniuscuiusq; opus bonū quod agit intentione bonā appet. qnoniā pro mala itentōe plerūq; bonū opus qḋ agimus perdimus. ergo penes itentionē cōsistit bonuz. ¶ Itē Beda. i merito itentōis discernunt opera an sint lucis an tenebraꝝ. ergo penes intētionē residet meritū. Cōtra. intētio rōnis ē. sed qḋ rōnis est nō sufficit ad meritū sine voluntate. ergo penes intētionē nō mēsurat meritum vel demeritum. ¶ Itē Aug. nō diuturnitas tēpoꝝ. non imensitas operū. s; sola caritas ⁊ voluntas facit merituz. nō ergo tm̄ residet mēsura meriti vel demeriti penes intētionē. ¶ Preterea. ꝑter bonum vel maluz ex intētione: ē bonum i genere vel malum. ⁊ maluz ex circūstātia vel bonum. non ergo tm̄ residet mēsura meriti vel demeriti penes intētionem. Ad qḋ dicēdum. ꝙ mēsura meriti vel demeriti attendit penes intētionē. s; ꝙ vno modo accipit itentio. ꝓut enim intēdere ē tēdere i aliquid per aliquid. intētio nō tm̄ respicit finem. sed respicit illud per qḋ venit in finez. ⁊ ita cōplectit genus operis cuz circūstātia. s; hūc moduz mēsura meriti vel demeriti attendit penes intētionē. Si vero itentio respiciat tm̄ finē. nō omnino attēdit mēsura meriti vel demeriti penes intētionē. s; pricipalr. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit. ꝙ intentio respicit rōnem ⁊ c. dicēduz ē. ꝙ cum dicit meritū vel demeritū ē penes itentionē. nō excludit voluntas sed dat intelligi. sed hic attendit vt dicat ratio meriti ex parte rōnis sicut ratio meriti est in voluntate ex parte illius potētie. vel vt intētio cōmuniter se habeat ad rōnem ⁊ voluntatē. Similiter cum dicit. ꝙ sola caritas ⁊ volūtas facit meritū. hoc intelligit principaliter nec ex hoc includitur intentio. quia in volūtate cointelligit intentio. sed hoc dat intelligi. ꝙ penes genus operis vel diuturnitatem operis. non tota residet rō meriti. vel non principalr.

Mēbrum tertium.

q Uerit postmodū. vtrū intētio vel voluntas pro fcō reputet. Qḋ sic videt per hoc qḋ dicit sup illud ps. Et tu remisisti ipietatē peccati mei. glo. votū pro operatōe iudicat. sed votuz accipit ꝓ desiderio. ergo desideriū ꝓ facto reputat. ¶ Itē super illud manus nostre concinnāt. glo. quicqd vis ⁊ non potes. dominus factum iputat. ergo voluntas siue intētio apud dominū pro facto iudicat. ¶ Itē Aug. in li. j. d li. ar. Si cui nō ꝯtingat facultas cōcūbendi cum cōiuge aliena. planum autē sit aliquo modo id eū cupere. ⁊ si potestas detur eē facturuz. nō minus reus ē ꝙ si in ipso fcō ꝯprehēderet. ergo volūtas siue intētio mala pro fcō reputat. ⁊ similr i bonis. vñ sup illḋ. In mādatis eius volet nimis. sufficit velle si deficiēdi mādata dei faciās. Ex his ergo accipit. ꝙ volūtas siue itētio ꝓ fcō reputat. Cōtra. sup illḋ. ij. coꝛ. viij. velle facere cepistis. glo. nūc fcō ꝑficite vt nō solū vellētis s; opere ꝑficiatis. ergo post volūtatē requirit opus. Itē. ij. corint. ix. Qui parce seminet parce ⁊ metet. ergo ipsuz seminare s; ꝙ minus ē vel magis facit ad meritū maius vel min⁹. nō ergo sola volūtas. Itē. ij. Jacob. fides sine opibus mortua ē. ergo ex fide viua ē meritū. ergo nō sufficit ipsa intētio directa ex fide nisi assint opa. Ad qḋ dicēduz. ꝙ ē duplex volūtas sicut dicit aug. i li. cōfess. plena ⁊ semiplena. plena dicit qñ nihil deest ex pte volūtatis. quin faceret si posset. ⁊ tūc voluntas ꝓ fcō reputat ad meritū vel demeritū si non pōt facere. Si aūt pōt facere pricipalr imputat ei ad meritū voluntas vel itētio tanq; radix operis nō ꝙ ipsuz opus nō faciat ad meritū vel demeritū. Illa ergo auctoritas que sumit ex ps. vbi dicit ꝙ votum pro operatiōe iudicat. ⁊ illa similr. quicqd vis ⁊ nō potes. deus factū iudicat. ⁊ alia que sequunt. referunt ad voluntatē plenā vbi nō est facultas perficiēdi. vbi vero ē facultas ꝑficiēdi volūtas sola nō sufficit ad meritū vl' dmeritū. ⁊ sic itelligit illud. ij. corint. viij. ⁊. ij. coꝛ. ix. ⁊. ij. Jac. Si vero ē voluntas semiplena. tunc illa sola nō facit merituz uel demeritū. Minus gr̄a queritur de aliquo qui habuit voluntatem plenam ⁊ defuit facultas. ⁊ de alio q habuit voluntatē ple-

nam exeuntē i opus. vtrū ad paria iudicentur i merito pene vel premij. Qd non vr. qui.n. voluntatem plenā exeūtē in opus habuit. recipiet similr rōne voluntatis ⁊ rōne actus. qui vō habuit tm̄ voluntatē nō recipiet nisi ꝑ voluntate: non.n. recipiet ꝑ eo qd̄ ñ habuit. ergo hi duo ñ ad paria in merito iudicantur. ¶ Qd ēt apparere pōt i eo qui vult sustinere martyriū ⁊ sustinet. remunerat enim ⁊ rōne voluntatis ēt rōne sustinentie. vnde non tm̄ hʒ auream: sed ⁊ aureolā. qui vero tm̄ hʒ voluntatem: auream ꝯsequitur tm̄. ergo ñ ad paria iudicant. Similiter potest intelligi in eo q solam habuit voluntatē occidendi cū non possz: ⁊ in eo qui voluit ⁊ occidit. ¶ Contra vr̄ haberi in li. de bap. cōtra donatistas. dicitur.n. ibi quid valeat ⁊ quid agat in homine corporaliter adhibita sanctificatio sacri: sine qua tm̄ latro ille nō fuit. qz nō eius accipiende voluntas defuit: sed nō accipiēde necessitas affuit. difficile ē dicere vbi dat intelligi ꝙ latro ille effectū habuit sacramēti rōne voluntatis plene cum impossibilitate: ⁊ ita vr̄ ꝙ tantum valeat ipsa voluntas plena cū īpossibilitate actus: quātum voluntas plena cuz actu: cum vtrobiqz sit dimissio culpe ⁊ pene. ¶ Itez super illud .ij. Iudic. qui longe post eū lugerūt. glo. solius dei est nosse inter seniores qui eo ꝑ longiorē post se lucem emisit. vtrū paulus an petrus bartholomeus an Io. sed .j. corin. xv. habet in glo. ꝙ paulus plus oībus laborauit: sic ēt ex textu accipitur. si ergo ſm opa addita volūtati determinaret premiū. certū essz ꝙ paulus plus haberet de pmio: ergo vr̄ ꝙ mēsura meriti nō attēdit nisi ſm intentiōez aut voluntatē quā solus deus nouit. ꝙ ita tantā remuneratiōez recipiat ipsa volūtas plena. cū non adest facultas. quātam cuz adest facultas ⁊ opus. ¶ Item ex parte mali vr̄ silr ꝙ tanta fuit delectatio libidinosa: quanta voluntas. ergo cū equalis erat volūtas: equa erat dlectatio libidinosa: sʒ ſm quātitatez delectationis libidinose mēsurat pena: ergo tanta pena ē illius qui voluit plene ⁊ nō potuit: quāta illius qui voluit ⁊ fecit. ⁊ sit sermo ð eterna pena: ergo equale demeritū vtrobiqz attendit. Ad qd̄ dōm ꝙ in bonis ⁊ in malis ē differenter quodāmō ⁊ quodāmō silr. In bonis.n. sic ē. ꝙ ē premiū ſbale ⁊ principale: qd̄ ꝯsistit in visiōne: ⁊ ē pmiū adiunctū qd̄ ꝯsistit in gaudio de aliquo bono ꝓcedēti ꝑ operatōe: vel aliquo i pñti supaddito. Quātū ad pmiū ſbale ⁊ pricipale parificat volūtas plena vbi deest facultas volūtati plene vbi adest facultas cū actu: dūmodo sit par caritas siue par grā gratū faciens. Quātū vō ad premiū adiunctū plus meret volūtas plena cū actu ꝙ̄ volūtas plēa sine actu. ⁊ nō solū ꝙ̄tū ad adeptiōē boni: sʒ ēt ꝙ̄tū ad dimissio nem mali pene. In malis vō sic ē. ꝙ rōe volūtatis ⁊ rōne ēt actus debet pēa: ꝑ hoc q habuit voluntatē plenā cū actu plus punit ꝙ̄ ille q habuit volūtatem plenā sed nō cum actu. ꝙ̄tum ad afflictionem actualem. sʒ ꝙ̄tum ad penā carentie visionis dei equales sunt in pena. ¶ Per iaz dicta possunt solui ea que obiecta sunt. Qd̄.n. pmo dē de illo qui vult bonum ⁊ non pōt ⁊ de illo qui vult bonum ⁊ fac. ⁊ vtrūqz ex caritate fit. dōz ꝙ equale debet pmiū ſbale sʒ nō equale qd̄ est adiunctū. ¶ Et per hoc idez pʒ illud qd̄ scdo obijcitur de illo qui vult sustinere martyrium ⁊ non sustinet. ⁊ de illo qui vult sustinere ⁊ sustinet. volenti enim plene facultate deficiente debet aureacum aūt adest actus supaddit aureolam. ⁊ ita ad paria iudicant ꝙ̄tū ad premiū sed non paria ꝙ̄tum ad scdm̄. ¶ Ad illud vero quod opponitur in auctoritate aug. i li. de bap. contra donatistas dicendum est. ꝙ ibi non diffinit aug. ꝙ̄tuz efficiat voluntas plena bap. cuz deest facultas. sʒ hoc tm̄ ꝙ latro ille bonus qui quodāmodo sustinuit martyrium. non fuit sine sanctificatiōe ad quam disponit sacramentū baptismi. vñ lʒ non essz baptizatus: nihilominus tamen sanctificationē grē obtinuit. ¶ Ad illud vō quod obijcit rōne glo. super illud .ij. iudic. qui longe ⁊c. dicendum ꝙ ex virtute glo. habet. ꝙ solius dei est cognoscere quantū est meritū ex parte ipsius intentionis. sed non ex hoc negatur quin aliquod meritum sit ex parte boni operis. ¶ Ad illō vero qd̄ obijcitur ex parte mali dicendū est. ꝙ vbi est equalis voluntas libidinosa: equalis debetur pena carentie visionis dei. Si vero supadditur actus mortalis terminator ðbetur pena afflictionis actualis. solet enim libidinosa voluntas in ipso actu libidinis augmentari. ð hoc autem amplius dicet inferiꝰ. Qd ergo dī in auctoritate augu. de libe. arbi. ꝙ non minus reus est ⁊c. intelligendū ē ꝙ̄tum ad reatum pene in futuro. non autē quātum ad reatum pene in presenti. adulter enim plus punitur qui actu adulter est pena in presenti: ꝙ̄ q est adulter sola voluntate ⁊ si crescit libido vel dlectatio in ipso actu plus punit etiaz pena in futuro.

Questio .cvij. de his que pertinēt ad intentionem bonam.

Consequenter queritur de his que pertinēt ad intentionem bonā. Primo queritur vtrum qualitas bōi operis addat in bonitate ⁊ i merito ꝯ̄iter super bonitatez intentionis. Scdo vtruz opez numerositas addat in merito sup bonitatē intentiōis. Tertio vtrū quātitas ex parte mali operis addat i merito super bonitatē intentionis.

Membrum primum.

D primum sic. q̄litas operis dicit cuz opus ē priuilegiatū sicut ē martyrium vel p̄dicatio. s3 huiusmōi operib⁹ debet sp̄ale premiū sic̄ habet. j. ad eph. sup illud. que sit supeminēs magnitudo virtutis vbi dicit glo. quoddā incremētū glorie habebūt sūmi doctores vltra illō qd cōiter habebūt. Similiter p3 [illegible] martyrio sicut habet sup illud Exo. xxv. vbi logt de aureola. ergo q̄litas opis addit sup ipsaz bonitatē intētiōis. Cōtra sup illud. ij. corin. viij. qui multū nō abundāt dicit glo. Si eq̄ sit volūtas equalē habēt mercedē. ergo equalis est merces eius qui equalem habet voluntatem sustinendi martyriū vel p̄dicandi cuz nō adest [illegible]cultas: ei cui adest facultas. ¶ Ad idez dicit Isid. Si bonuz in sanctis appareat: bonū nō est. q2 ex intentiōe aut probat bonuz aut reprobat. vñ inuit q̄ tota bonitas opis sit ex ītētiōe. ¶ Itē sic̄ dicit. b Bern. Intentio sufficit ad merituz actio ad exēpluz. Deinde querit de duobus quoꝝ vnus ex minori caritate facit opus priuilegiatū. alt⁹ ex maiori caritate facit minus opus. qs. illoꝝ plus mereat? Et videtur q̄ qui ex maiori caritate. s̄m quātitatē eniz caritatis attēdit meritū. ergo q fac̄ ex maiori caritate plus meret. ¶ Contra. maius est meritū martyrij q̄ alterius operis nō priuilegiati. ergo qui facit huiuiusmōi opus plus meret. licz fiat ex minori cartiate. ¶ Itē ponat q̄ aliquis incipiat opus priuilegiatū ex minori caritate τ postea ꝯsūmat ex maiori. querit s̄m cuius itentōis meritū aut prime aut posterioris debeat attēdi retributio? Si eniz s̄m meritū prime intentōis formate i caritate. cū illa ītētio minor sit rōe minoris caritatis debet ei minus premiū. s3 altera caritas fuit finalis. ergo magis s̄m eā d3 attendi. Ad qd dōm. q̄ est meritū ex ītētiōe formata p caritatē. τ est meritū ex ope formato caritate. τ est meritum ex opere formato priuilegiate caritate. Q̄ntum est de primo vbi maior ē caritas maius ē premiū qd ei r̄ndet. Si vo respectus habeat ad opus. vbi maius ē opus maius ē p̄miū qd r̄ndet ex p̄te opis. Cuz ergo querit vtruz q̄litas opis addat? Respōdendū est. q̄ addit s3 non q̄ntuz ad quātitatē p̄mii p̄cipuī τ substātialis p̄mij qd ꝯsistit in visiōe dei. s3 addit q̄ntū ad premiuz supadditum sicut supradictū ē. ¶ Per hoc pōt patere qualiter respōdenduz ē ad hoc qd dī in glo. ij. corin. viij. Equa eniz volūtas h3 equalez mercedez in principali premio qd est in delectatiōe sūme bonitatis. ¶ Ad scōm vo dōm. q̄ cū sit ꝯparatio dōm est q̄ sunt excedentia τ excessa. cum eniz aliqs facit ex maiori caritate excedit in quātitate principalis premij. cum autē facit quod maius est. verbigra. opus priuilegiatū maius est premiū vel in p̄nti vel in futuro qd ei r̄ndet. ¶ Ad tertiū vo dōm ē. q̄ cū aliqs icipit ex minori caritate opus priuilegiatū τ postea ꝯsūmat i maiori cū illud opus diuisibile sit. prima ps opis mēsurat i merito s̄m quātitatē minoris caritatis. scōa vo ps s̄m quātitatē maioris. pbabile autē est q̄ in huiusmōi opib⁹ crescat caritas. Vñ illud qd dicit aug. ibi maxie vī hēe locū caritas: meret augeri. vt aucta mereat τ pfici. τ illō qd dī. j. corin. x. fidelis ē deus q nō patiet vos tentari supra id qd potestis sed faciet cuz tentatione etiam pꝓuentuz.

Membrum secundū.

P Ostea querit de multiplicatiōe operum vtꝝ addat i merito supra bonitatē intentōnis. vī q̄ nō. dicit eniz aug. non diuturnitas tēpoꝝ. nō multitudo operū. s3 sola caritas τ volūtas meritū fac̄. ergo multitudo opeꝝ illud nō facit. ergo multitudo opeꝝ nō facit ad meritū. ¶ Preterea. volūtate meremur visionē dei. ope vo [illegible] meremur premiū operatiue: sed cū neutra stolaꝝ multiplicet. p multiplicatōem operū: nō videt multitudo opeꝝ multiplicare meritum. Solutio. numerositas facit ad quoddā gaudiū. sicut eniz ex p̄te maloꝝ. q multa mala fecerūt plus angustiabunt verme ꝯscientie ex p̄te altera nūerositas bonoꝝ opeꝝ fac̄ augmētū in gaudio d opibus bonis. s3 illud p̄miū nō ē de primo premio. Postea querit de quātitate dati. posito q̄ iste ex ꝯpassione dei maius. ille minus raddit ne p̄mio? videt q̄ n̄. ex. iiij. Thob. Si multū tibi fuerit τ c̄. glo. a deo volūtas dātis: nō quātitas dati pēsatur. ¶ Itē. xiij. marci. h3 i glo. vbi logt de paupercula vidua. nō quātū sed ex quāto ꝯsiderat deus. Itē ibidē. deus n̄ offerētium subaz ꝯsiderat s3 ꝯsciaz. nec ppendit quātū offeras s3 ex quāto ¶ Item. xxxv. eccī. noli te offerre τ c̄. glo. apud deū non ē quātitas muneris ergo quātitas muneris n̄ fac̄ ad meritū. ¶ Cōtra. ij. corin. ix. Qui pce seminat pce τ metet. ergo q parū dat parꝝ metet. τ q multa dat multū metet. ¶ Item iiij. thobie. Si [illegible] tibi fuerit. abūdanter tribue. ad qd. n. hoc diceret si eq̄litas eēt i maiori dato τ minori. R̄ndēdū. bona opa s̄ caritate facta valēt ad augmētū gr̄e. vñ aug. caritas meret augeri τ c̄. Itē ad habilitatiōez ad bonū opus. vñ. ij. corin. ix. vt abundetis [illegible] oē opus bonū. Itē ad dimissionē pene debite vel inuicte. tho. xij. elemosina a morte liberat τ ipa ē q purgat pccta. τ luc. xi. date elemosinā τ ecce oīa mūda sūt vob. Itē ad celeriorē trāsitū purgatorij. xiij. prouer. Redēptio aīe viri ꝓprie diuitie. glo. q aīaz suā vult redimere ab ira futura. ꝯgreget diuitias bonoꝝ opeꝝ. Itē eiz dī pena purgatoria. Itē valēt ad diminutiōez cuiusdā pene [illegible] gehēna. s. dānatis. vt. s. tolerabilior sit dānatio. Itē ad pcti recordatiōez in p̄nti. [illegible]

Si ergo q dūmō ,pcedat mai⁹ bonū ab intētiōe formata caritate. magis valet ad pdicta q̄ min⁹. ¶ Ad hoc āt qd obijcit. q ñ pēsat deus quantuz sꝫ ex quāto. dōm q hoc vex ē principaliter. sꝫ ñ ē vex ,ppter hoc q oino nō attendat.

Membrum tertium.

Consequēter quedā q̄runt circa illud. vtrū intētio i malo ,p facto reputetur. Primū ē vtrū intētio illa idē sit quod credulitas. cū credit. s. hoc ēē peccatū. Scḋo vtrū quātulacūqꝫ intētio ,p facto reputet. vt semiplena vel ,pgressiua. Tertiū si actus additus intentōi facit duo peccata. Quartū si punit ,p intētiōe z ,p actu q̄ pena vtriqꝫ rñdet. Quintum si actus peior additus minus male intentōnis facit maius pctꝫ q̄ min⁹ malus actus addit⁹ peiori intētōi. Sextū pp qd ab intentiōe ad actū tenet argumētū i genere peccati mortalis nō i spē. z q̄re in spē venialis nō tenet sicut in spē mortalis.

Articulus primus.

Circa primum sic. aliqs simplex credit hunc actū ēē magnū pctm. sꝫ quantuz qs intendit: tātum facit. sicut habet. xij. math. in glo. sup illud. bonus hō ḋ bono thesauro. ergo si ꝫm credulitatē ē intētio. z ꝫꝫ intentōnez mēsurat delictū: quāta ē eius credulitas: tantū erit eius pctm. Cōtra. pōt ꝯtigere q credit illud ēē maius pctm z ñ velit illud ꝫm q maius. cū ergo ꝫm quātitatē volūtatis mensuret nō mēsurabit ꝫm quātitatē credulitatis. ergo credulitas ñ ē idē q intētio. Rñdendū. credulitas nō est intētio nec ecōuerso. aliqs. n. cito aliquid credit z tñ nō vult illud qd intēdit. credulitas. n. erit pure i cognitiua. intētio āt i motiua. contingit aūt sepe q puersa intētio sequit ex puersa credulitate. vñ ber. ñ. Sicut ad bonū oculū exigunt veritas z caritas. ita malū ꝯstituunt error z puersa voluntas. ¶ Ad hoc ergo q querit an mēsuret quātitas delicti ꝫm quātitatem credulitatis. dōm q qñ ē error intentionis vel voluntatis ex quātitate erroris in credēdo. tunc mensurat sꝫ ñ semp hoc attendit.

Articulus secundus.

De scḋm sic ,pcedit. dicit aug. i li. ꝯfess. q qñqꝫ habuit semiplenā voluntatē. qñqꝫ plenā. querit ergo vtrū quātulacūqꝫ volūtas ,p facto reputet. Qḋ nō. vr de semiplena siue ,pgressiua ñ pfecta. Vñ aug. i li. de tri. Si sola cognitōis delectatiōe siue volūtate pficiēdi teneat. mulier sola comedit z ñ vir. cuius aucte cohibēda ē volūtas ne ad opus pueniat. Si vo assit volūtas vt si assit facultas pficiatur. tunc vir comedit z ē dānabile peccatū. ergo semiplena volūtas vel ,pgressiua nō plena ñ reputat ,p facto. Sed ꝯtrariū videt sup illud ps. Etenim in corde opamini iniqtates. glo. quicqd vis z ñ potes dñs factum reputat. sꝫ pōt aliquis velle volūtate semiplena vel ,pgressiua ñ plena. z tamē nō hꝫ facultatē. ergo dñs factum reputat. ¶ Itē. xv. le. sup illud. mulier que patit fluxū sanguinis zc̄. glo. cogitatōes z volūtates q̄uis opere nō ꝯpleant: apud deū pro factis habeāt z puniunt. Ad hoc dicendū. q cū dicit voluntas ,p facto reputat de voluntate plena intelligitur. nihilominus tamē ille qui hꝫ voluntatem semiplenā vel progressiuaꝫ peccat z quo ad aliquid reputat ei ,p facto sed nō omnino. Ille vero auctoritates que dicunt in psal. z in leuitico. de voluntate puersa z plena ītelligunt. vtriqꝫ ergo voluntati z nō plene z plene debet pena sꝫ in gradu. Adhuc āt querit cuꝫ diuerse sunt volūtates siue intentōes. quedā enꝫ sunt in respectu peccati spiritualis. quedā respectu corpalis. vtrū sit̄ i his z i illis volūtas ,p facto reputet? Qḋ videt. sit̄. n. est hec volūtas radix sui actus: sicut z illa sui actus. ergo i quacūqꝫ ꝯparatiōe se hēbit hec volūtas ad suum actum: in illa se habebit illa voluntas ad suum. sed hec que ē in spūalibus reputat ,p facto. volūtas. n. supbiēdi ,p supbia vniuersalr reputat. ergo sic erit i volūtate z actu peccati corpalis. Cōtra. ex volūtate homicidij ñ ꝯhit pena irregularitatis vel alia pena. ex actu vo cōtrahit. ergo volūtas i huiusmōi ñ ,p facto reputat. ¶ Ad qd dōꝫ. q aliter ē in pctis spūalibus z corpalibus. volūtas. n. in pctis spūalibus sufficiens ē ad suū actū interiorē: i quo magis consistit pctm. volūtas vo in pctis corpalibus ñ oio sufficiēs ad suū actum exteriorē: in quo magis existit pctm. z iō dñter sūt radices pctoꝝ. similtudo tñ ē in pte quo ad hoc ꝫm q hec volūtas ē radix sui actus. z illa volūtas ē radix sui actus. dña aūt ē i ipis actibus. qꝛ i actu corpali pter hoc q hō iniuriat deo vel sibi. iniuriat āt primo. In actu vo spūali iniuriat tñ deo vel sibi. pena ergo statuta ē in ipis actibus corpalibus q manifesti sūt i iudicio boluꝫ. z pp hoc aliter iudicat ḋ istis actibus z de illis: quo ad penā in pñti. quo ad penā vo i futuro ꝯsimilis i genere determinat pena. sicut. n. vni determinat ignis vel vermis. ita z alij.

Articulus tertius.

Tertio querit si actus additus intentōi facit duo pcta. videt q sic. exo. xx. nō mechaberis. glo. q opus adijcit volūtati iniquitatē adijcit iniqtati. ergo sunt duo pcta. ¶ Cōtra. omne pctm ē ex ꝯtēptu. ꝯtēptus aūt i affectu. affectus vo ope nō ītēditur. z igit idē pctm ē actus z intentōis. Rñdendum. pctm hꝫ duas rōnes. Est. n. pctm actus incidēs

ex defectu boni. Itē pctm ē malū voluntariū. Sm primā diffinitōē dico q duplex ē pctm. q2 ē defectus duplicis boni. & ꝑterea vtrobiqz ē actus. sz vnus exterior alius interior. bonitas. n. act⁹ exigit q sit i debita mā & debitis circūstātijs. & qn̄ ñ sic ordiaṫ dicit defect⁹ boni. cū. n. dr coire cū vxore alterius: dicit defectus boni. q2 deest mā debita actui. Itē volūtas deficit i bono ꝑ auersionē a summo bono. Scḋz vō scḋaz diffinitionē in q̄ attēdit radix pcti ē vnū pctm. & hoc ē intelligēdū ḋ volūtate que ñ distinguit tpe ab actu. planū. ē autez de voluntate precedēte tpe peccatū actus.

Articulus quartus.

q Uarto queriṫ si puniṫ peccator ꝑ mala intentiōe & actu: que pena rñdeat vtriqz. cū. n. sit alter. pctm actus: & alterū intentōis siue volūtatis. differēs debet eis pena rñdere. ¶ Rñ. ē pena vermis & ipa pōt eē duplex siue differēs ꝑ voluntate & ꝑ actu malo addito voluntati. sz pena afflictiōis gehēnalis vtriqz debeṫ aut cōis vna indistincta. vñ siue peccat actu siue nō. nihilominus tā corpus q̄ aīa punienṫ in futuro si sic decedunt.

Articulus quintus.

q Uinto queriṫ. iste intendit adulterari & fornicaṫ. alter intēdit fornicari & adulteraṫ. queriṫ qd istor̄ debeat dici malus peccatū? quantū. n. quis intēdit: tantū facit. ergo qui intendit adulterari magis peccat. ¶ Contra. iste ñ adulteraṫ & alter adulteraṫ. ergo magis peccat. ¶ Rñdendū. hic sit excedentia & excessa. vbi. n. ē deterior intentio: q̄tū ad radicē culpe deterius est pctm. & maior erit culpa q̄ rñdet intentōi vel volūtati. vbi aūt deterior ē actus deterius ē pctm q̄tū ad genus pcti: qd attendiṫ Sm genus opis. ¶ Postea queriṫ qñ intelligiṫ hoc quātū intēdis tantū facis. & vtrū tātū quātū tenedi noialiter vel aduerbialr. ¶ Rñdēdū. dōm q he dictōes termināt radicez. vñ sensus ē: ex q̄ mala intentiōe intēdis aliqd ex tam mala intentione diceris reus reatū volūtatis in illo actu: nō q ille actus in se sit a deo malus.

Articulus sextus.

s Exto queriṫ. iste intēdit peccare mortaliter. ergo peccat mortalr. bñ sequiṫ. sz nō sequiṫ iste intendit adulterari. ergo adulteraṫ simpliciter. licz adultereṫ in corde. ¶ Itez iste intendit peccare mortalr. ergo peccat mortaliter. nō tamē sequiṫ iste intendit peccare venialiter. ergo peccat mortalr: & q̄re hoc? ¶ Respondendū. mortale pctm in eo q ē mortale iudicaṫ intētiōe. q at sit Sz genus hoc vel illō: non ē ex ipsa voluntate sz ab ipso actu. omne ergo mortale ē ab intentiōe. vnde bene sequiṫ intendit mortaliter peccare. ergo mortalr peccat. sed adulterari ꝑprie se extendit ad actum exteriorē. vnde nō sequiṫ intendit adulterari. ergo adulteraṫ. ¶ Ad aliud dōm. q mortale peccatuz est Sm duas differētias: vel quādo intendit id quod est mortale in genere. vt si intendit peccare mortalr vel adulterari vel aliud huiusmōi: vel qn̄ intēdit aliquid qd est mortale qd tamē nō credit eē mortale. vtrobiqz aūt nō diciṫ intētio mortalis. mortale eniz pctm i intentōne radicaṫ: & sufficit ad rōem mortalis q adulteriū sit mortale vel intentio vel opus. ad hoc autez q sit veniale requiriṫ vtrūqz eē veniale: intētiōez. s. & genus operis.

Questio. cviij. de peccato i genē qd sit & de eius diuisione.

h Abita consideratione de malo Sm diuīas mali. ꝯsequēter dōm est de pctō. Pmo ergo queriṫ qd sit peccatū. Scḋo que diuisio peccati & que species pcti mātes siue formales. Tertio que cā pcti. Quarto de gradibus pcti. Quinto de effectibus ꝑpinquis pcti. Sexto de ꝯparatōe pcti ad pctm i quātitate. Septimo de oppositōe pcti. Octauo de redim pcti siue peccator. Nono vtrū pctm sit cā pcti. Decimo de ꝯditionibus aggrauātibus pctm. Undecimo de pena peccati.

Membrum primum.

d Iffiniṫ aūt peccatū Sm q dicit augu. in li. de vera reli. Peccatū ē malū voluntarium. & sic in li. retractationū. ¶ Diciṫ ē pctz carētia debite iusticie. & hāc ponit ansel. ¶ Diciṫ etiam peccatum priuatio boni. sicut habeṫ ab augu. in li. de natura boni: & in li. de ciui. dei. ¶ Diciṫ etiā peccatum superfluitas ꝯcupiscentie. sicut dicit Io. damā. iiij. li. c. de circūcisione. His rōnibus positis cum sint cōmunes: videndum ē que sit dña istar̄ inter se. Deinde que sit explanatio vniuscuiusqz.

Articulus primus.

a D primū dicendū ē. q he q̄tuor diffinitōes assignanṫ in ꝯparatōe ad quatuor cās. Cōparatōe. n. cāe efficiētis: assignaṫ illa diffinitio. pctm ē malū voluntariū. voluntas. n. cā ē efficiēs ois peccati. Unde ansel. in libro de cāu dyaboli. Nullam hz aliam causam qua impellaṫ aut trahaṫ. sed ipsa sibi efficiens causa ē: si causa dici potest ad effectū. Et dicit aug. in li. de ciui. dei. xij. Uoluntatis male cā

efficiens si queratur nihil inueniatur. ipsa enim volun tas cã est. Siliter habetur in li. de li. ar. Quid opus est querere vnde motus ille existat quo voluntas auertitur ab incommutabili bono. cum eum non nisi voluntarium esse dicamus. Ex quibus elicitur quod prima diffinitio data est secundum causam efficientem. Secunda vero diffinitio data est secundum causam formalem. quid enim est iusticia nisi rectitudo voluntatis a principio vsque in finem. Defectus autem istius forme siue carentia nihil aliud est nisi peccatum. Restat ergo quod ex parte cause formalis sumitur hec diffinitio. non quia peccatum habeat causam formalem. sed defectum forme. Tertia vero diffinitio data est ex defectu finis siue finalis cause. bonum enim et finis idem. priuatio ergo boni priuatio est dicti finis. Quarta vero diffinitio sumitur ex comparatione ad causam materialem. causa enim materialis in qua est peccatum. est ipsa concupiscentia. et propter hoc dicitur prima superfluitas concupiscentie. cum enim concupiscit homo quod concupiscendum est. modus est concupiscentie. cum autem concupiscit homo quod non concupiscendum est. superfluitas est concupiscentie. hec autem concupiscentia est appetitus generalis. de quo dicitur in li. prenosticon. quod concupiscentia mala radix est omnium malorum. et dicit Jo. dama. Impossibile est aliquem nequaquam concupiscere vel finaliter sine gustu voluptatis esse sed inutilis concupia et voluptas hoc est peccatum. hec concupiscentia non habuit necessitatem siue pronitatem ante lapsum primorum parentum. sed post lapsum quandam habuit pronitatem siue necessitatem. qua caro concupiscit aduersus spiritum. sicut habetur. v. ad gal.

Articulus secundus.

Istis diffinitionibus ibi primo querenda est explanatio prime diffinitionis. videtur enim quod non conueniat omni peccato. eo quod non conuenit peccato originali quod est in paruulis: vbi non viget voluntas. Similiter aliqui perpetrant peccata coacti in quibus non videtur voluntarium esse peccatum. ¶ Preterea. vij. ad Ro. dicitur. quod nolo malum hoc ago. iam non ego operor illud sed quod habitat in carne mea peccatum. Ex quo videtur quod cum loquatur ibi de peccatis quod non omne peccatum sit voluntarium. ¶ Ad quod dicit augu. in li. retractationum. his verbis potest videri falsa hec diffinitio. sed si diligenter discutiatur inuenietur esse verissima. et post sequitur quod in paruulis dicitur originale peccatum cum adhuc non vtuntur arbitrio voluntatis. non absurde vocatur voluntarium: quia ex prima hominis mala voluntate contractum factum est quodammodo hereditarium. et sic soluitur illud quod primo obiectum est. ¶ Ad secundum vero dicendum. pro hoc quod ibidem additur ea que voluntaria peccata dicuntur. quia a nescientibus vel a coactis perpetrantur non omnino possunt sine voluntate committi. quoniam et ille qui peccat ignorans voluntate vtique facit. quod cum faciendum non sit putat esse faciendum. et qui cogi dicitur ex comparatione dicitur velle. sicut dicit philosophus. quod enim simpliciter est non voluntarium. sed quid est voluntarium. ¶ Similiter respondetur ibidem ad id quod vltimo obiectum est. dicitur enim quod ille qui concupiscente carne aduersus spiritum peccat, faciendo non [illegible] que vult. concupiscit quidem volens. et ideo non facit quod vult. sed si vincatur concupiscentie consentiens volens dicitur.

Explanatio vero §. j.

secunde diffinitionis que est. peccatum est carentia debite iusticie. sic est. Videtur enim primo quod illa diffinitio non sit in omni peccato. non enim videtur conuenire peccato veniali. debita enim iusticia habetur ex perfectione gratie. sed gratia gratumfaciens potest stare cum veniali peccato. ergo debita iusticia potest stare cum veniali peccato. non ergo propter peccatum veniale est carentia debite iusticie. ¶ Preterea. si hec ratio communis est omni peccato. ergo conuenit tam originali quam actuali. sed non videtur conuenire vtrique secundum vnum modum. Alia est enim iusticia que tollitur in originali peccato. et alia que tollitur in actuali. ¶ Preterea. alia est iusticia qua tenebatur angelus ad deum et qua tenetur homo. ergo non videtur hec ratio communis peccato angeli et peccato hominis. Ad quod dicendum. quod hec diffinitio communis est et conuenit veniali peccato. sed attendendum est. quod duplex est iusticia. Est enim iusticia rectitudo naturalis. que fuit hominis conditi a principio. put dicitur. vij. eccles. deus ab initio fecit hominem rectum et hec iusticia deest in omni peccato. vel ratione ipsius persone vel ratione actus. Est iterum iusticia generalis que prouenit ex gratia gratumfaciente. et hec iusticia deest in actu venialis peccati. et si non desit in persona: sic ergo conuenit predicta ratio actuali peccato et veniali. ¶ Ad illud vero quod obiicitur de originali et actuali. dicendum est quod vtrobique est carentia debite iusticie. sed in originali peccato est carentia debite iusticie aliunde contracta. sicut est in paruulis. in actuali vero peccato mortali est carentia debite iusticie quam homo sibi facit. nihilominus tamen ratio iusticie communis est. vnde et ratio carentie iusticie communis erit. licet ex diuersis principiis veniat. hec enim ratio iusticia est rectitudo voluntatis propter se seruata. quam ponit Ansel. communis est vtrobique. Similiter dicendum est de peccato hominis et angeli. licet enim differens sit quodammodo iusticia angeli et hominis. quia ad plura tenetur homo ad que non tenetur angelus. nihilominus tamen quedam est communis iusticia que est scripta in mente vtriusque. carentia autem istius debite iusticie hoc est rectitudinis voluntatis vtrobique communis est. patet ergo ex predictis ratio supradicta.

Tertia vero diffi. §. ij.

nitio est. peccatum est priuatio boni. Circa quod obiicitur. queritur enim quid sit illud bonum. vtrum bonum quod est finis. an bonum gratuitum. an bonum naturale. Si enim dicatur esse priuatio boni naturalis. tunc non erit ipsa essentia peccati sed erit pena peccati. Si vero est priuatio boni gratuiti. cum bonum gratuitum non tolleratur a substantia in omni peccato non videtur dici priuatio boni gratuiti. Restat ergo quod dicetur esse priuatio boni. i. finis summi scilicet boni a quo priuatur agens sua actione. vel si nulla est actio sicut est in

originali pc̄o. priuat ipsa sūmo bono q̄ ad effectū qui ē grē siue iusticie q̄ est ex gr̄a. ¶ Ad ꝯcedimus dicentes. ꝙ oē peccatū ē priuatio boni. s. finis. sꝫ differēter. s. vł priuādo actū fine. ⁊ sic oē pc̄ꝫ. s. mortale ⁊ veniale ē priuatio boni. s. finis. vel priuādo ꝑsonā fine. ⁊ sic solū mortale est priuatio finis. s. sūmi boni. sicut tactū ē cōtū ad effectum grē siue iusticie.

Circa quartā .§. iij.

vero diffinitōꝫ obijcit. vr̄. n. ꝙ illa diffinitio pc̄ꝫ ē supfluitas ꝯcupīe nō ꝯueniat oī peccato. ꝺ ꝯcupiscentia. n. dī in li. aug. ad valeriū. ꝙ est vuln⁹ a dyabolo inflictū humano generi. ergo vr̄ appropriari pc̄o hoīs. ¶ Itē aug. ꝺ lapsu mūdi. ꝯcupiscentia cū qua nati sum⁹. finiri nō pōt q̄diu viuimus. quottidie minui pōt ergo vr̄ eē ꝓpria hoīs. ¶ Preterea loquit ibi Io. dama. ꝺ circūcisione que ē in remediū illius ꝯcupiscēne. sꝫ remedium illud nō ē cōe angelo ⁊ homini. ⁊ sic vr̄ ꝙ nec vuln⁹ sit cōe vtriqꝫ. ergo hec diffinitio. pc̄m est supfluitas ꝯcupiscētie. nō ꝯuenit cōiter angelo ⁊ homini. Ad qꝺ dōꝫ. ꝙ ꝯcupiscētia accipit pluribus mōis. accipit. n. aliqñ ꝓ pena q̄ est inflicta hoī pp pc̄m. ⁊ ꝫ hunc modū non est cōis angelo ⁊ hoī. Alio vō mō sumit ꝯcupia ꝫm ꝙ ē nomen culpe. ⁊ ꝫm hoc dicit aug. in li. ꝺ spū ⁊ lr̄a. Nullū pc̄m nisi ꝯcupiscēdo ꝯmittit. ⁊ hec ē ꝯcupiscētia generalis. hec autē ꝯuenit cōiter angelo ⁊ homī. vñ hec ꝓhibitio. nō ꝯcupisces. ē illius legis nr̄e. qua ligat non tm̄ homo sꝫ et angelus. ¶ Auctoritates vō que inducunt attēdunt ad ꝯcupiscentiā q̄ ē pena. de q̄ dī sup illud. v. ad gal. Caro ꝯcupiscit ⁊ c̄. ipsius carnalis ꝯcupie cā nō est in aīa sola nec in carne sola. ex vtroqꝫ. n. fit: qꝛ sine vtroqꝫ delectatio nulla sentitur.

Membrū secūdum.

Onsequēter dōꝫ ē ꝺ diuisione peccati. Et p̄mo accipiēda ē illa diuisio. m̄alis. que fit ꝫm diuersitatē subiectoꝝ. Pc̄ꝫ aliud est angeli. aliud hominis. rō autē est quia in angelo primo fuit peccatū ⁊ per suggestionem angeli ꝯñter in homine. sicut habetur sup illud Eccl̄i. x. Initiū supbie hoīs ⁊ c̄. glo. non ē maior apostasia q̄ꝫ creaturā a creatore recedē q̄ merito ascribit supbie. Supbia. n. ē. si creatura velit assimilari creatori. hoc dyabolo ⁊ hoī fuit initium ꝑditionis. exponit et illō initiū hoīs pc̄ī est supbia: de peccato ipius dyaboli. qꝛ illud fuit initiū omniūꝫ peccatoꝝ ꝫm vnā expositōeꝫ. ⁊ iō dicit isido. ꝙ malū a dyabolo fuit inceptū. Rō autē diuisionis huius. hec est. creatura itellectuał vertibilis est ꝫm electōem. sicut dicit Io. dam. qꝺ autē vertibile ē. ꝫm electōnez pōt verti in malum. qꝺ autē vertitur in malū peccat. creatura ergo intellectualis cum vertitur ꝫm electōēꝫ peccat. cū ergo tā āgelus q̄ꝫ hō fuerit creatura itellectuał. erat vtraqꝫ creatura vertibilis ꝫm electōēꝫ. ¶ Forte dicet aliquis ꝙ hec nō ꝺꝫ eē prima diuisio. qꝛ vtraqꝫ pars sub actuali pc̄o ꝯtinet. vñ vr̄ illa eē prima. peccatū aliud originale aliud actuale. Sed attendendum ē. ꝙ originale processit ex actuali primi parentis: actuale vero primi parētis processit ex suggestione dyaboli. Prima ergo multiplicatio pc̄ī fuit ꝫꝫ hec diuersa subiecta: sequens vō multiplicatio i homine fuit ꝑ actuale ⁊ originale. vñ lꝫ diuisiones sint excedentes ⁊ excesse tñ qꝛ originale originem sumpsit aliunde. volentibus inuestigare peccatū ꝫm originē peccati. p̄io occurrit dicere de peccato angeli siue angeloꝝ. Circa qꝺ queruntur duo. Primo de peccato eius ⁊ ꝺ ꝑtinētibus ad ipꝫ. Scōm de peccato eius in ꝯparatione ad hominem. quo. s. inuidens hoī tētauit primo ⁊ adhuc tētare non cessat. ¶ Ad cognitionē vero primi pc̄ī. primo considerandū est de ipso peccato in se. deinde de ipsa pena peccati. Peccatū vero angeli aut fuit peccatum luciferi aut alioꝝ singulorum ei in peccato consentiētiū. Primo dicendum ē ꝺ peccato luciferi. Deinde de peccato aliorum.

Questio. cix. de peccato luciferi ⁊ de ꝑtinētibus ad ipsum.

Circa peccatū vero luciferi. Primo querit ex parte subiecti. quis fuerit ille angelus hoc est ꝺ quo ordie. vtrū fuerit suprem⁹ angeloꝝ ⁊ cetera q̄ spectant ad ipꝫ subiectū. Scōo qꝺ fuit ei⁹ peccatū. Tertio qꝺ fuit motiuū. Quarto de qualitate pc̄ī. vtrū. s. remediabile vł irremediabile: ⁊ vtrū possꝫ eē veniale vel tm̄ mortale. Quito vtruꝫ adhuc peccet illo gn̄e peccati. Sexto ꝺ peccati illō ē ꝺ pc̄ī ⁊ quo. Septio ꝺ hoc ꝙ dyabolus dī caput maloꝝ videlicet ꝺ capite ⁊ corpe. Octauo q̄rit q̄re scriptura nō fecit mētōꝫ expsse de hoc pc̄o. sicut fac de scōo quo hoīem tētauit. Nono vtruꝫ illi pc̄o statim ānexū esꝫ illud. s. peccatū inuidie aut non statim. Decima q̄ sunt peccata dyaboli ꝫm seipꝫ. videlꝫ quot sint peccata que ꝯueniunt spūali nāe ⁊ que nō ꝯueniūt. Undecimo vtrū statim peccauit cū factus fuit: aut non statim.

Membrū primuꝫ.

Irca primū hec tria sunt q̄rēda. Primo vtrū fuerit de supiori ordie vł nō. Scōa si fuit supm⁹. Tertio vtrū creat fuerit malus an n̄ creatus. sed factus ē a seipso. ꝓpter heresim quorūdam qui dicebant

ipsum esse creatum malum.

Articulus primus.

Queritur ergo p̄io. vtrū lucifer fuerit d̄ superiori ordine āgeloꝝ? Et videt̄ ꝙ non. Jo. dama. Ex his angelicis virtutibus q̄ p̄erant terrestri ordini ⁊ cui a deo custodia ꝯmissa erat. nō nā malus factus. sed bonus existens. ⁊ nequaq̄ in seipso a conditore malicie semitā habēs liberi sui arbitrij electione. versus ē ex eo qḋ est s̄m naturā in id qḋ est preter naturā. Ex quo vr̄. ꝙ non fuerit de supiori ordine. Illi. n. quib⁹ p appropriationē cōmissa ē custodia terre. dicunt̄ de inferiori ordie. ¶ Preterea dicit aug. sup gen̄. ad lit. xi. Dicere d̄ aliq̄b⁹ angelis ꝙ in suo genere beati: ē possint future iniq̄tatis vel salutis incerti. q̄b⁹ nec ē spes subesset. vix ferenda ē psūptio. nisi forte dicat̄ ita creatos illos angelos mūdanis misterijs distributos. vt pro recte gestis ꝑpositurīs accipiāt illā vitā beatā. de qua possint certissimi: cui⁹ spe gaudentes pōt dici beati. ex quoꝝ numero si dyabolus cecidit cū socijs iniquitatis sue. sicꝫ ē hoc ei ꝙ cadunt a iusticia fidei ē hoīes sibi supbia ꝑuaricati. vel seipsos seducendo vel seductori ꝯsentiendo. Ex quo vr̄ innuere. ꝙ angelus ille primus q̄ cecidit cū suis ꝯplicib⁹: fuerit de inferiori ordine cui ꝯmissa ē administratio reꝝ terrenaꝝ. Ecōtrario vr̄ aug. dicē. ꝙ fuerit de superiori ordine i li. ques. ve. testa. ita dicēs Lucifer erat quasi princeps multoꝝ inter quos clarior erat. quoꝝ societate ad ipsū descēdit certamē. ¶ Item beat⁹ greg. xxxij mora. Creatū primū angelū de⁹ reliqs angelis quoꝝ nouē ordines inueniunt̄ eminētiorē fecit. sꝫ nō poterat eē eminētior nouē ordinib⁹: nisi essꝫ de supiori ordie. ergo fuit d̄ supiori ordine. ¶ Silr̄ vr̄ p hoc qḋ alibi dicit exponēs illud Eze. xxviij. tu cherub extentus ⁊ ꝓtegens i monte sācto dei. xij. mora. q: ꝯpatōe claritatis sue ceteroꝝ obūbrasse claritatē credit̄. ipse extēt⁹ ⁊ ꝓtegens ꝓhibet̄. Reliquos. n. q̄si obūbrādo operuit. q magnitudinē alioꝝ excellētia maiori transcendit. sꝫ n̄ potuit magnitudinē alioꝝ excellētia maiori trāscēdere nisi essꝫ de supiori ordie. ergo fuit de supiori ordie. ¶ Itē moral̄. xxxij. exponēs illud. In medio lapidū ignitoꝝ ꝑfect⁹ ambulasti dic̄. in medio lapidū ignitoꝝ ꝑfect⁹ ābulauit. q̄si iter āgeloꝝ corda caritas igne succēsa clar⁹ glīa extitit ꝯditōis: cū ergo āgeli itendentes vel incēsi dicant̄ seraphin. vr̄ ꝙ eēt de illo ordine. Et ipsa lra in Eze. xxviij. vr̄ dicē. ꝙ essꝫ de ordine cherubin ad quos ꝑtīet plenitudo scie. Unū b̄ts grego. Jccirco ille cherub dr̄ ꝙ trāscēdisse cūctas scia nō dubitat̄. Ex his vr̄. ꝙ fuerit āgelus ille d̄ aliq̄ supiori ordinū vel de cherubin vel d̄ seraphin.

Ad qḋ dōꝫ. ꝙ sicut vident̄ auctoritates sāctoꝝ dicē fuit de supiori ordine. Ad illud v̄o qḋ dr̄ Jo. dama. r̄ndēdū ē. ꝙ nō p hoc tollit̄. qn fuerit d̄ supiori ordie. q: habuit custodiā bonoꝝ ⁊ coꝝ q̄ gerunt̄ i terra. Oēs. n. spūs. ordīati erāt vt eēnt administratorij. sicut habet̄.). hebre. Unū lꝫ aliq̄ dicant̄ cherubin vel seraphin ex ꝑeminētia caritatis vel scie: nihilomin⁹ tn̄ cū vult dn̄s mittit̄ ⁊ hr̄ in ministeriū. Sꝫ si itelligebat dicē ꝙ ille essꝫ d̄ infimis angelis. dōꝫ ē cū aug. sup gen̄. xi. li. mihi fateor. vn̄ hec s̄m scripturas asserā nō interim occurrit. asserāt q̄ voluerit hec duo gn̄a bonoꝝ angeloꝝ. vnū supcelestiū i q̄b⁹ nunq̄ fuit q̄ cadēdo dyabolus fact⁹ ē. alteꝝ mūdanoꝝ i q̄bus fuit. vn̄ hāc opīonem reprobat: vel ex scriptura non esse certam affirmat. ¶ Silr̄ r̄ndendum ei qḋ itroduc̄tā ē alioꝝ recitando opīonē in li. sup gen̄. xi. adherendū ē ergo ipsi expōsitioni scripture.

Articulus secundus.

Deinde querit̄. vtrū ille āgelus fuit supmus? qḋ vr̄. d̄r. n. xl. iob. Ipse ē prīcipiū viaꝝ dei. p vias aūt opationes dei itelligunt̄: ergo fuit prim⁹ iter opar ergo supremus iter angelos. cuꝫ hec prioritas n̄ attendat̄ nisi dignitate. Silr̄ in eze. xxviij. Ōis lapis p̄ciosus opimētū tuū. ⁊ enūerat ibi nouē genera lapidū. p que nouē ordines angeloꝝ itelligit̄. sicut dicit b̄ts greg. cū ergo ille cuius ē operimētū ꝯ scatur dignior opimēto: angelus dignior erat natura alijs āgelis. Unū b̄ts greg. Ille primus angelus iō ornat⁹ ⁊ opt⁹ extitit illis. q: eos quasi vestem ad ornamentum sui habuit. ⁊ dum cūctis agminib⁹ angeloꝝ p̄lat⁹ eoꝝ claritatem trāscenderit. ex eoꝝ ꝯpatione clarior fuit. ¶ Ite eze. xxxi. cedri nō fuerūt altiores illo i paradiso dei. abietes n̄ adequauerūt sūmitatē eius. omne lignum paradisi non ē assimulatū illi ⁊ pulchritudini eius. qḋ sic exponit̄. b. greg. Quid p cedros ⁊ abietes nisi virtutū celestiū ꝑcere celsitudinis agmīa. q̄ q̄uis excelsa sint ꝯditarbuic tn̄ nec sunt p̄lata nec equata. tanta spēs illum pulchriorē reddidit quāta ⁊ supposita āgeloꝝ multitudo decorauit. Ex quo accipit̄ ꝙ fuit supm⁹. cū nullus esset ei equatus nec p̄lat⁹. ¶ Itē i li. q. ve. testa. vidit infra se multas spūales creaturas. ꝓpter cū in paradiso dei p̄stantior essꝫ cognitōe misterij celestis. Silr̄ sicut in isa. xiiij. h̄r. Ille angelus dict⁹ ē lucifer. sꝫ nō est dict⁹ lucifer nisi ex quadā silitudine. sicut. n. lucifer mane oritur ⁊ vicinior. s. est soli ita ⁊ ille vicinior erat nā supremo soli. s. deo. vn̄ ⁊ signaculū silitudinis dr̄ ezech. xxviij. qḋ exponit b̄ts greg. Signaculū silitudīs dr̄ ut q̄ subtilior ē nā eo i illū silitudo dī plenı⁹ credit̄ expssa. p qḋ vr̄ ꝙ plenissime expssa silitudo sꝫ nāꝫ diceret̄ ille angelus sic ꝯsigit i ipsa creatura. ¶ Preterea. vr̄ hoc ex suo inordinato appetitu sic. dr̄. xiiij. Isa.

Cōscēdā i celū. ⁊ ɔstat q̄ fuit i celo empireo. er/go d̄ illo celo ñ itelligit. ſʒ ñ eſſʒ d̄ inferiorib⁹ āge lis. ſufficēt ei i ꝑuerſo appetitu pariſicari ſupiori angelo. ſʒ iſte voluit quodāmō pariſicari deo q̄ itelligit̄ ꝑ illud celū qḋ ē trinitatis ad qḋ dixit ſ̄ aſcēdā ꝑ. iſa. xiiij. ergo fuit ſupmus āgelus. Sʒ obijcit̄ in ɔ͛iū ſi ſupmus erat angelus. ſuppoſito q̄ angeli ɔditi ſint in nālib⁹ ⁊ gratuitis: eminētio rē habuit nām eminētiorē ēt grām. ergo p̄ſa habuit inclināciā li. ar. ei⁹ vt ɔuerteret̄ ad deū. q̄ in clināciā vt auerteret̄: ergo magis ordiat⁹ erat vt ɔuerteret̄ q̄ȝ auertēt. ſʒ cū auerſus ſit magis alijs auerſi ſūt: hūit plus de inclinatōe ad auertēdū. ergo nō fuit ſupm⁹. Ad qḋ dōm. q̄ fuit ſupm⁹ ſicut ex p̄dictis auctoritatib⁹ accipit̄. ¶ Ad illud v̄o qḋ obijcit̄ i ɔ͛iū. q̄ lʒ hr̄et p̄ſa iclināciā ad cō uerſionē. ⁊ magis eſſʒ inclinat⁹ ad hoc. tñ q̄ ſup alios erat. ⁊ reſpexit ad iferi⁹ ɔſiderādo ſe eē ſup alios. plus eſtimauit de ſe vt p̄eſſʒ ⁊ nulli ſubeſſʒ. Vñ dic̄ btūs greg. Relicto eo p̄ricipio cui ſubeſſe d̄buit. ſuū ſibi quodāmō p̄ricipium eſſe appetijt. relicto eo qui vere poterat ei ſufficere: ſe ſibi poſſe ſufficere iudicauit.

Articulus quartus.

Poſtmodū q̄rit̄. vtrū creat⁹ fuerit malus vel ñ creat⁹ ſʒ fact⁹ a ſeipo? qḋ vr. dr̄. n. i iob. xl. ſʒ alid lr̄a ʒ. hoc ē initiū ſigmēti dñi qḋ fecit vt illudat̄ ab āgelis ei⁹. Et i ps. draco iſte quē finxiſti ad illudēduz ei. Si ergo fuit initiū figmēti: ergo fuit figmētum. ſʒ figmētū ñ dr̄ ipſa nā ꝑ ſe. ſʒ aliqd qḋ fictū ē. fictio aūt dr̄ malicie. ergo malus creatus fuit. Qḋ ēt vr̄ ꝑp hoc q̄ ſeqt̄ vt illudat̄ ab angelis eius. Nō. n. illuſio ē ab angelis bonis rōne nāe ſʒ rōne malicie: ergo creatus fuit malus. ¶ Itez. viij. Jo. ab initio in veritate non ſtetit. ſed qd̄ eſt ab initio niſi ab iſtāti ɔditōis ergo in iſtāti ɔditōis fuit malus ſʒ in iſtanti ɔditōis nō potuit eē a ſe malus. cum prius ſit eē q̄ȝ velle: ergo fuit malus creat⁹. Cōtra. a ſūmo bono nō ꝑcedit p̄rio qḋ diſſilē ē bonitati ſʒ malū ē diſſilē. ergo a ſūmo bono nō ꝑcedit p̄rimo malū. ſʒ angelus ille ſicut dictū ē. p̄ricipiū fuit viaꝝ dñi: ergo p̄rio creat⁹. ergo ñ fuit ex creatōe malus. ¶ Itē ſic h̄r i luc. x. Videbā ſathanaz ſic̄ fulgur d̄ celo cadētē: cecidit ergo. ſʒ ñ cecidit ſi tal' eſt fact⁹. Vñ aug. ſup geñ. q̄ putat̄ nunq̄ȝ dyabolus in v̄itate ſtetiſſe. nūq̄ȝ cū angelis vitam beatā duxiſſe: nō ſic accipiēdus ē. vt ñ ꝑpria voluntate deprauat⁹. ſʒ malus a bono deo creat⁹ putetur alloquin nō ab initio cecidiſſe diceret̄. non enim cecidit ſi talis eſt factus. ſed factus cōtinuo ſeſe a luce v̄itatis auertit. ¶ Itē aug. xi. de ci. dei. accipiēs illud v̄bū Ezech. xxviij. ambulaſti ꝑfectus in vijs tuis a dieb⁹ ɔditōis tue donec ē īuēta iniquitas i te dicit. intelligit̄ ex hoc fuiſſe aliqñ ſine peccato. vñ hāc lr̄am ponit ābulaſti in diebus tuis ſine vicio. Ad qḋ dōm. q̄ angelus ille non fuit malus ex creatōe ſiue ɔditōe. ſʒ ꝑpria volūtate dp̄rauatus. ¶ Ad illud v̄o qḋ obijcit̄ p̄rimo in ɔ͛rium dicendu ʒ eſt. q̄ ob hoc dr̄ initiū figmēti. nō q̄ ab initio malū eū ɔdidit. ſed q̄ cū ſciret eū ad hoc ꝑpria volūtate malū futuꝝ. vt bōis noceret creauit ad hoc illū: vt de illo bonis ipſe ꝑdeſſet. hic. n. vt illuminat̄ ab angelis eius. qñ ſic illuditur cū ſanctis ꝑſunt tētatōes eius quib⁹ eos deprauare conat̄. vt malicia in qua ipſe eē voluit eo nolēte ſit vtilis ſeruis dei ſicut dic̄ aug. Figmētum aūt dr̄ ibi ꝑfactura. ñ ſicut idola dicūt figmēta vel peccata. ⁊ ꝑ hoc p̄ʒ qualiter r̄ñdendum ē ad p̄rimo obiectū. ¶ Ad ſm v̄o obiectū dicendū eſt. q̄ illud Jo. viij. ab initio in veritate non ſtetit. nō intelligitur q̄ in inſtanti conditōis fuerit malus. ſed poſt. Vñ aug. i li. de correptōe ⁊ grā. dictū ē de dyabolo in veritate nō ſtetit. q̄ ibi fuit ſʒ nō ꝑmanſit. Et. xi. d̄ ci. dei. q̄ dr̄ ab initio dyabolus peccat. ñ ab initio peccare putandus ē. ſʒ ab initio peccati. q̄ ab illius ſuperbia cepit eſſe peccatum.

Membrū ſecūdum.

Conſequēter queritur qḋ fuit eius peccatum. ⁊ videtur q̄ ſuperbia. Dicit enim augu. ſup geñ. factus continuo ſe a luce veritatis auertit. ſupbus. tumidus. ⁊ ſue poteſtatis delectatōe deprauatus. Itē Albinus ſup geñ. ad ſeipſos conuerſi ſunt. ⁊ ſua propria ſunt delectati poteſtate. ⁊ iſte eſt primus defectus ⁊ p̄rima inopia rationalis creature. ⁊ hoc vicium quid aliud niſi ſuperbia nūcupatur. ¶ Item augu. xij. de ciui. dei. habentes elationis faſtū ꝑ excellentiſſima eternitate. vanitatū aſtutiā ꝑ certiſſima v̄itate. ſtudia p̄tiū ꝑ indiuidua caritate. ſupbi. fallaces. inuidi. effecti ſūt. i hac ſerie p̄rimum ē ſupbia. ergo ſupbia fuit p̄rimū peccatum. ¶ Itē aug. in li. de v̄a reli. Superbia quedā appetitū vnitatis ⁊ oīpotentie hʒ. ſed hoc fuit in p̄rimo angelo. appetijt. n. nō ſubeſſe ⁊ ſup alios eē. ergo peccauit peccato ſupbie. ¶ Item augu. in li. de vera reli. angelus magis ſeipm̄ q̄ȝ deū diligēdo ſubdit⁹ ei eē noluit ⁊ intumuit ꝑ ſupbiā. ¶ Itē luc. x. Videbā ſathanā ⁊c̄. glo. q̄ ſingulariter erat vt in eius ruina diſcerent quid de elatōe timerēt ergo manifeſtū ē q̄ ei⁹ ruina fuit ſupbia. ¶ Itē iſid. Lucifer eminentiā nature ⁊ ꝑfunditatē ſcīe ſue ꝑpendēs in creatorem ſuū ſupbiuit intātū q̄ ēt deo equari voluit. Sed ɔ͛ vr̄. q̄ cupiditas fuit initiū ſui peccati. Anſel. diſtīguit duo appetibilia. ſ. honeſtū ⁊ cōmodū. Hugo de ſancto vic. loco honeſti ponit iuſticiā. Vñ dic̄. duo eē appetibilia. iuſticiā ⁊ ɔmodū. ſʒ aliqñ deſerit̄ iuſticia vel honeſtū ꝑp ɔmodū. ſʒ ſic fecit angelus q̄ p̄rio pecca

aīt. deseruit honestū vel iusticiā ⁊ appetijt qđ sibi videbat̄ ꝯmodū. sȝ appetitus ꝯmodi situs ē ī cupiditate. ⁊ ita videt̄ ꝙ eius peccatū fuit cupiditatis. ¶ Itē aug. sup gen̄. ad lit. Auaricia radix oīs mali. hac dyabolus cecidit. huic morbo ꝯtra est caritas. que nō querit q̄ sua sūt. Et ibidē dicit. ꝙ ista auaricia ē. nō q̄ amat̄ pecunia sȝ q̄ amat̄ ꝓpria ꝑlās. si ergo dyabolus ꝑrio cecidit auaricia. pȝ ꝙ auaricia siue cupiditas ei⁹ primū pctȝ fuit. ¶ Itē vr̄ ꝙ omissio fuit primū peccatū ipsius. iō eīȝ cecidit primus āgelus qꝛ ꝯsiderauit pulchritudinē suā ⁊ n̄ ꝯtulit. ergo tenebat̄ ꝯferre. ¶ Preterea. idē illđ ꝓbat̄ sic. Iste. n. tenebat̄ vitare motuȝ. ⁊ n̄ poterat nisi ꝯferēdo vel rōcinando. ergo tenebat̄ ꝯferre. ⁊ n̄ ꝯtulit ergo omisit. ¶ Preterea. tenebat̄ vitare ⁊ n̄ vitauit ergo omisit. ¶ Itē vr̄ ꝙ primū peccatū āgeli fuit peccatū īfidelitatis. nihil eīȝ appetit̄ ꝙ nō estimet̄ bonū. qm̄. n. āgelus appetijt ꝑesse ⁊ nō subeē. estimauit sibi illđ eē bonū. ergo credidit ꝙ hoc bonū erat sibi. qꝛ regula est. ꝙ estimatio ꝑcedit appetitū. sȝ vera fides dicit ꝙ creatura dȝ eē subiecta creatori. ⁊ iste credidit se posse nō subijci creatori. et anteq̄ȝ illud appetēt. primū peccatū suū fuit peccatū īfidelitatis. Responsio ꝯcedendū ē. ꝙ primū peccatū dyaboli fuit sup̄bia ⁊ radix eius auaricia vel cupiditas. nō ē oppositio īter hec adinuicē sic se habētia. superbia. eīm quod ē speciale peccatū. ē amor siue appetitus proprie excellētie. ita ꝙ hoc qđ dico proprie sonet in culpā. qꝛ pōt aliqs amare ꝑesse propter deum. qđ nō ē apostatare. nec tunc amat ꝓpriam excellentiā. sed excellentiā quasi cōmunē. qꝛ propter ꝯmunē vtilitatē appetit p̄ee sse. sȝ apostatare est cū homo ꝓpriuȝ ꝑcise appetit. ⁊ sic dr̄ sup̄bia amor ꝓprie excellētie. ⁊ sic fuit ī ꝑrio peccato dyaboli. ⁊ iō eius primū peccatū fuit superbia. cū eius radix fuit cupiditas. ſm qđ in [illegible] fuit appetitus ꝓprie excellētie. ⁊ hoc ē qđ dicebat̄ in auctoritate aug. sez ꝙ cupiditas ista ē. nō q̄ amat̄ pecunia sed qua amat̄ potestas ꝓpria. ¶ Sed notādum ē. ꝙ superbia specialr̄ accipit̄ modo ꝑdicto. ſm ꝙ dicit̄ eē primū peccatū angeli. Alio eīȝ modo accipit̄ superbia generalr̄. ⁊ sic dicit̄ ꝙ est initium cuiuslibet peccati. ⁊ etiā superbie dyaboli specialr̄ accepte. ⁊ cupiditas similr̄ dicit̄ dupliciter. potest eīm dici cupiditas amor īordinatus cuiusq̄ȝ rei. ⁊ sic accipit̄ gnāliter vel amor īordinatus pecunie. vel honorū vel huiusmodi reruȝ transeuntiū. ⁊ sic accipit̄ specialiter. ¶ Ad illđ vero quod obijcit̄ de omissione. dicēdum ē ꝙ omissio accipit̄ dupliciter. Uno modo gnāliter ⁊ ſm hoc dicitur desistētia a bono. Alio modo specialiter ſm ꝙ addat actū īpeditiuū debiti actus. vt cū aliquis facit contrariū actum ei ad quē tenet̄. ꝑrio modo omissio nō ē spēs peccati. sȝ ē ꝯcomitans peccatū. ⁊ sic superbiā ꝯcomitat̄ omissio. ⁊ hoc mō potuit omittere dyabolus. secundo vero mō omisit. ¶ Ad id vero qđ obijcit̄ de īfidelitate. dicēduȝ ē. ꝙ licet appeteret ꝑesse alicui. nō oportet ex hoc ꝙ crederet vtrūq̄ȝ se posse. s. ꝑesse ⁊ n̄ subeē. dicit. n. aug. ambitiosa volūtas nō qd possit sȝ quid velit attēdit. volūtas eīm īpossibiliū ē. ¶ Ad illud vero qđ posset obijci de hoc qđ dicit̄. xiiij. isa. Dixisti ī corde tuo silis ero altissimo. vbi videt̄ credere se posse equipari deo. r̄ndendum ē. ꝙ dicit̄ equipantia simplr̄. ⁊ hoc mō nō appetijt [illegible] sicut deus ſȝ quorūdā expositionē. sȝ appetijt ꝑesse ⁊ nō subeē. qđ si eēt. eēt deus. ⁊ ē hoc eqparātia q̄ntū [illegible] qd. nec sequit̄ appetijt huiusmodi equipantiā. ergo appetijt eē deus. nec sequit̄ appetijt equipantiā diuinā. ergo credidit se posse attigere. cū verbo. n. appetitus nō tenet argumētatio ab vno appetibili ad suū ꝯuertibile. nec a vbo appetēdi ad verbū credēdi. credē tn̄ multiplr̄ dr̄. Uno mō dicit̄ credē a fide. ⁊ sic nō credidit. Alio vero mō dicit̄ credere a simplici estimatōe bōi. ⁊ hoc mō potuit credere equiparātiā eē bonāȝ sibi. ⁊ fuit estimatio erronea nō precedēs peccatuȝ sȝ ī ipso peccato ſm ꝙ li. ar. dr̄ facultas volūtatis ⁊ rōis. ⁊ hec credulitas erronea n̄ opponit̄ fidei. nō. n. respicit ꝯplexuȝ.

Membrum tertium.

q Uerit̄ ꝯsequēter qđ fuerit motiuuȝ ad peccādum. ⁊ dicit̄ ꝙ equiparātia ad deū. qđ videt̄ ꝑ hoc qđ dicit̄ isa. xiiij. Ascēdaȝ in celū ⁊c. sed tūc angelus ille erat in celo empireo. ergo nō appetebat ascēdere in celū empireū. sȝ supra illud celū nō ē nisi celū trinitatis. qđ ē ipe deus. ergo appetebat ascēdere ad equalitatē dei. ¶ Itē in ꝑs. que nō rapui tūc exsoluebā. gl. rapuit diuinitatē eua. ꝑsumens vt dyabolus. ⁊ qꝛ rape voluerūt diuinitatē amiserūt felicitatē. sȝ xp̄s illud exsoluit nō rapiēdo diuinitatē. ij. phil. Nō rapinā arbitratus ē eē se eq̄lez deo. ergo dyabolus voluit rapere diuinitatē. ¶ Itē aug. in. q. ve. test. Ipsa elatōe īflatus voluit dici deus. ¶ Itē greg. Angelus iste celsitudis diuine culmē aspiciēs ius ꝑuerse libertatis appetijt vt ꝑesset ceteris ⁊ nulli subesset. sȝ ꝑesse ceteris ⁊ nulli subeē ē ꝓpriuȝ dei. ergo appetijt equalitatē dei. ¶ Item ansel. Non solum voluit eē equalis deo. qꝛ presumpsit habere propriā voluntatez. sȝ maior voluit eē volendo qđ deus ipȝ nolle volebat. ergo voluit eē equalis deo ꝑsumēdo eqparantiā in hn̄do propriā volūtatē qđ ē dei solius.

Contra certissimū ē creaturā nō posse adequari suo creatori. ⁊ hoc sciuit angelus cū haberet ꝑspicacissimā rationē. ergo nūquā appetijt equalitatē dī. ¶ Itē ans. appetebat illđ ad qđ ascēdē potuisset. ⁊ ꝑuenissȝ si ordiate appetiuissȝ. sȝ nūq̄ȝ potuit ꝑuēire ad hoc vt eēt eq̄lis dō. ergo nūq̄ȝ hoc

appetijt. ¶ Itē ansel. sic opponit. si deus non pōt cogitari nisi ita vt ei similis cogitari nō possit. nō ē estimādum q ita dyabolus eēt obtuse mētis. q appeteret illud qō nō poterat cogitare. ergo nūquā appetijt se eē equalē deo. Qō āt equalis creatura excogitari nō possit. pz per hoc qō dicit in ps. deus quis similis erit tibi. Sile etiā accipit ibi pro siltudine equipantie. & isa. xl. Cui similez fecistis deū. Et in ps. dicit de xpo hoie. Mirabilis facta ē sciētia tua ex me cōfortata ē & nō potero ad eā. ergo creatura nō potuit ad equalitatē creatoris. cū hoc nō posset humana nā in xpo. Ad qō dicēdum. q nō appetijt equalitatē diuinaz in hac rōne vel eē sicut deus in hac rōne simplr. ... appetijt illō qō si obtinuisset eo mō quo appetijt eēt equalis vel sicut deus. pesse eīm oibus & nulli subeē hoc ē pprium dei. similr habere beatitudinez ex nullo merito suo vel alieno. ē cōueniens soli deo. vñ appetere hoc. ē appetere illō ex quo ɔsequit equalitas. sz cū verbo appetēdi nō tenet. ergo appetijt equalitatē. ¶ Ad obiectū ergo primo respōdendū ē. q illud ascēdere luciferi de quo dicit in isa. nō fuit nisi ascēdere p appetitū. appetitus vero ille fuit respectu illius rei sicut dictū ē. q ppria ē dei. & ita quo ad hoc eēt sicut deus. nec tñ sequit. ergo appetebat ascendē ad equalitatē dei. Similr itelligit illud q dicit ibi i glo. vbi ē solius dei cupiebat ascēdere. soliū autē dei dicit ibi diuina maiestas. diuine maiestatis est oibus preesse & nulli subeē. ¶ Ad secūduz vero dicēduz ē. q dyabolus appetijt similitudinē potētie diuine sicut dictuz ē in preesse & nō subeē. sicut habetur a beato berñ. exponēte illō ps. Domine ne i furore tuo arguas me. lxix. ca. expositōis cant. Nō arguas me i furore sicut angelum extollētez se i celo. neqz in ira tua corripias me. sicut hoiem i paradiso. duo iniquitatē mediati sūt. altitudinē affectātes. iste potentie. ille sciētie. ¶ Ad tertium dicēduz. q velle dici deus vl eē. non ē nisi per quādaz iterpretationē qz voluit quod si haberet quasi deus diceret. ¶ Ad illud vero grego. dicēdum ē. q suuz appetere nō fuit primo & pricipalr eum eē deū. sed eē sicut deuz i hoc. q pesset alijs & nō subeēt. vnde premittit in auctoritatē. b. grego. Ita deus super oia ē. vt ipse sub nullo sit. sic autē appetijt dicens. Ascēdaz sup altitudinē nubiuz. silis ero altissimo. ¶ Ad illud vero qō dicit ansel. similr respōdendum ē. qz appetere beatitudinē sine omni merito suo vel aliē ē ppriū dei. vnde appetēdo hoc. ex ɔsequēti dicit appetijsse eē sicut deus. Preterea. hēre ppriā volūtatē illud ē pprium dei vno mō. & alio mō pōt extēdi. Si. n. hēre ppriā volūtatē dr hēre volūtatē ñ sub alio ordinatā. sz ad quā alie debēt ordiari. sm hoc solus deus hz ppriā voluntatē. & psumēdo sic hēre ppriā voluntatē. ē velle illō i quo ɔsistit equalitas cū deo. Alio vero mō hēre ppriaz voluntatē. pōt dici habere voluntatē nō cōformatā diuie volūtati. vñ ansel. i li. de icarnatōe verbi. ppria volūtas angeli siue hois ē que ɔtra volūtatē dei ē. cū eis vlt aliqd qō deus velle phibet nō hz actorē sue volūtatis nisi seipm. & iō sua ppria ē. & hoc mō pctōr dr hēre ppriā volūtatē. sz hūc modū psumēdo hēre ppriā volūtatē. ñ ē psumē eqlitatē diuinā.

Adhuc queritur .§. j.

d hoc qō dr isa. xiiij. Ero silis altissimo. videt etiā q i hoc nō peccauerit appetēdo eē silis deo. appetere. n. siltudinē dei ē appetere bonū. qō patz p hoc quod dr Jo. iij. cuz appuerit siles ei erimus. ¶ Itē vnaqueqz creatura rōnalis naturalr appetit deo assilari. qz ad hoc creata ē vt ei silis efficiat. sz ñ peccat li. ar. appetēdo q dictat nā. ergo nec peccauit appetēdo siltudinē altissimi. ¶ Preterea. cū ipse eēt sup oēs. vt dicit bīs greg. ita ɔditus fuerat. vt ceteris āgelorum legiōibus emineret. ergo silis erat altissimo i potētia. appetēdo ergo illud nō appetijt iordiate. ¶ Preterea. sicut dicit bīs greg. puenisset ad celsitudinē si stetisset. Unde greg. celsus nimiz eēt si pticipatōe celsitudis vere ɔtentus eēt. celsus esset si ei q vere celsus ē ihere voluisset. Ex quo videt q nō peccauerit appetēdo huiusmōi celsitudinē. ¶ Itē appetit primo & ... se i finē ordinat. sz beatitudo erat finis. ergo si appetijt beatitudinē primo & p se. & in hoc appetijt eē silis nō peccauit sic appetēdo. Sz forte diceret qz i hoc peccauit. qz fugit misteriū. Cōtra. pōt appeti finis lz nō appetat oē illud qō ē ad finē. ergo si lucifer appetijt beatitudinē. & nō appetijt misteriū non pp hoc peccauit sic appetēdo. Ad qō respōdendū. q ē multiplex siltudo. pria dicit siltudo nāe. d qua dr. xxviij. Eze. Tu signaculū siltudinis. Scda ē gre sicut pctm facit eē dissimilē ut gra silem. Tertia siltudo ē glorie de qua dr. Cum appuerit siles erimus. Quarta ē siltudo equipantie. qua dr filius silis patri. vl spūssanctus silis patri. Appetēdo ergo aliquā triū siltudinū eo mō quo debet appeti vel ɔgruit appeti nō ē peccatū. appetēdo vero quartā vel id ex quo sequit ē peccatū i creatura. vñ lucifer appetēdo siltudinē altissimi illo mō vel id ex quo ɔsequebat peccauit. ¶ Ad secūduz dicēduz. q hāc vltimā siltudinem appetere nō dictat natura. & iō nō fuit voluntas ipsius angeli ɔformis nature sic appetēdo. ¶ Ad terniū dicēduz q appetēdo siltudinē ad quā ordinatus erat ex nā nō peccauit. hoc aūt fuit pesse alijs. sz appetere nulli subeē fuit appetē siltudinē supra se. & iō i hoc peccauit. appetijt. n. siltudinē nō i mēsura sibi determiata. ¶ Ad illud vero qō quarto obijcit. dōm ē. q quedam celsitudo ē gre siue glie sup oēs alios āgelos. & ad hāc siltudinē i celsitudine puenisset si stetisset. sz hoc ñ fuit illa

quia appetēdo peccauit. ¶ Ad quintū dō dōm. ꝙ ſm̄ anſel. appetijt ipſe finē: ſʒ nō eo mō quo debuit. appetijt. n. beatitudinē ſine merito pcedenti. hoc aūt ē creatura ē inordinate appetere btitudinē. ¶ Ad ſequēs vero dōm. ꝙ ſi tn̄ eēt appetitus ipſius finis: ñ excludēdo ordinē debitū ad finē. nō in hoc peccaſſʒ. ſʒ appetēdo finē: debitum ordinē excluſit. vñ ſic appetēdo peccauit.

Item queritur §. ij.

de hoc ꝙ lucifer poſitus erat i medio īter deum cui ſubeſſe debebat: ⁊ īter angelos qbus pferat. ñ ergo peccauit aut peccauit ex pte ſupiori ꝯſiderādo. aut ex pte iſeriori. Ex pte inferiori ñ vr̄. pferat eniʒ alijs angelis. ergo appetēdo hāc pemīnētiā vel ſic peſſe ñ peccauit. Ex pte vō ſupiori ñ vr̄ ꝙ peccauit. ñ. n. a deo poterat accipe aliqđ motiuū vñ peccaret. Ex illa ñ pte ñ eſt error ſiue erroris cā. ois rectitudo ex illa pte accipit. ¶ Preterea. xxviij. ezech. Ambulaſti pfectus i vijs tuis. ꝯſiderādo aūt iſtā pfectōnez vī ipe peccaſſe. ex pte vō ſupiori ſi ꝯſideraret iueniret ſe impfectū ꝯparatōi dei. ergo ex illa parte ñ fuit motiuū pcti. ergo nec pctm. ¶ Preterea. ezech. xxviij. Eleuatū ē cor tuū i robore tuo: ſʒ ꝯpatōe dei ñ ꝯſiderauit ſe hre robur vel fortitudinē. ergo ex illa pte ꝯſiderādo ñ peccauit. Silr̄ dī ibidē. Eleuatū ē cor tuū i decore tuo. ꝯpatōe vō dei nimis hūit decoris: ergo ex illa pte ñ fuit initiū ſupbie. ergo ꝯſiderādo ex illa pte ñ peccauit. Ad hoc rñdēdū ē. ꝙ duplex erat ꝯſideratō. Una eius qđ hūit. altera eiꝰ qđ appetijt. Cōſideratio vō eius qđ hūit fuit ꝙ pemīnebat cetis angelis. ꝙ pemīnebat. ſ. i fortitudie ſiue i decore. ⁊ hoc fuit iductiuū ſiue iclinatiuū ad pctm. hoc ñ accipiebat ex pte ſupiori: ſʒ ex pte iferiori. Conſideratio vō eius qđ appetijt fuit a pte ſupiori: ñ ab ipo ſupiori ſʒ a ſe. ⁊ i illo fuerat cōſūmatio pcti. ¶ Ad illud ergo qđ primo obijciebat. ꝙ a pte inferiori nō peccauit. dōm ē ꝙ ipſuʒ eſſe pctīnō fuit reſpectu ad inferius ſed inductio peccati. cōuerſio enim ad mutabile bonū eſt initiū pcti. Auerſio ab incōmutabili bono que fuit in appetēdo ſilitudinez ē equipantie. hoc fuit in qđ ꝯſummat pctm. ⁊ ſi peccauit āgelus a deo auerſus ad ſe ꝯuerſus. ¶ Qđ aūt dicit ꝙ a pte ſupiori non fuit motiuū ad pctm. dicendū eſt ꝙ hoc verum ē ex parte rei ſupioris: ſed ex pte rei inferioris: ipſe enim angelus ſicut dicit aug. in li. de ciui. dei. ppria poteſtate ē delectatus. ⁊ hoc idē dicit Albinus ſuper gen̄.

Membrum quartū.

Poſtmoduʒ q̄rit de qualitate pcti primi āgeli vtrū. ſ. ſit remediabile vel irremediabile: ⁊ vr̄ ꝙ ſit irremediabile. p hoc qđ dicit. b. gre. ſup illō Job. ⁊. Memēto queſo ꝙ ſicut lutū feceris me. vnde venialis ē i hoie culpa. cū ſit irremediabile i angelo q robuſtus fuit. ¶ Itē ſup illud Job. iij. pereat dies i qua natus ſū. greg. hō redimit. qz cū caro ⁊ ſpūs ſit īfirmū hūit aliqd vt peccaret qđ ñ āgelus. preterea āgelus ppria hō aliena perijt malicia. ⁊ hoc ē dictu. qz hō a ſuggerēte peccauit. dyabolus vō p ſe nullo ſuggerēte. Itē aug. ſū. de mirabilibꝰ. Angelus fuit i ſublimiſſimo ſtatu. ⁊ iō reſurgere ñ potuit qđ ñ hō. ⁊ iterū reſurgere ñ potuit qz ē ſemetipm̄ mādati traſgreſſum fecit. Contra. pctm angeli ñ excedit in malicia pctm hois in infinitū. qđ ſic probat. ſicut ſe habz pena ad penā. ita culpa ad culpā. ſʒ pena āgeli ñ excedit i infinitū penā hois acerbitate. ergo nec culpa i infinitū excedit culpā. ſʒ irremediabile in infinitū excedit remiſſibile cū ſit ei ipꝛoportiōabile. ergo pctm angeli ñ fuit irremediabile. ¶ Preterea. ſi pp hoc diceret irremediabile. qz ex ſe ⁊ nō ex imitatōe alterius peccauit. ergo illud eſſet remiſſibile. ſʒ ñ fuit remiſſibile. ergo hec non fuit cā. ¶ Itē ſciētia angeli ñ in infinitū excedebat ſciētiam homis an̄ pctm. ergo rōne ſtatus in cognitōe ſiue ſciētia. non diceret pctm angeli irremediabile. peccatū vero homis remiſſibile. ¶ Preterea. ſi pper hoc diceret peccatū homis remiſſibile ſiue veniale. ꝙ hō ē fragilis: qz ex limo cōſtitutus. ſm̄ hoc aīa ſi ſeparata eēt ⁊ peccaret. peccatuʒ eius eēt irremediabile: ſʒ ſuppoſito hoc ꝙ aīa ſeparata peccaret. ⁊ poſtea ꝯiūgeret corpori ſicut dixerūt quidā heretici. ſm̄ hoc eēt peccatuʒ ipſius aīme iā exiſtētis i corpe irremediabile. qđ cuʒ nō ſit verū. relinquit ꝙ nō ſit rō irremiſſibilitatis ipſa ſeparatio a corpe. ¶ Preterea. dicit beatus greg. Idcirco peccatis ſine venia ē dānatus. qz magnus ſine ꝯparatiōe fuit creatus. ſʒ ſʒ hoc minores angeli qui nō erāt creati magni ſine cōparatiōe nō peccaſſent irremediabiliter. ¶ Preterea. angelus de natura ſua irremediabilitatem hʒ in bonū ⁊ in malū. ſʒ qđ ē a natura ñ pōt tolli. a nullo enim poſſʒ tolli niſi a deo. ſʒ deus non vult. ergo ſemp pmanet illud: cū ſit naturale i angelo. ergo poſt peccatū primū ipſius potuit verti i bonū. ergo potuit tolli peccatū ipſius ergo peccatū ipſius nō fuit irremediabile. ¶ Itē augu. deus potuit poſt pctm dare ei grām aut nō. ſi ñ potuit ei dare grām. ergo nō ē omnipotēs. ſi potuit deus dare grām. ergo iſte potuit habē. ⁊ ſi potuit habere: potuit ei dimitti peccatū. ⁊ ſi potuit ei dimitti peccatū: ñ fuit peccatū irremediabile. ergo pctm eius fuit remediabile. ¶ Itē origeñ. oſtēdit ſic pctm eius eē remiſſibile. miſericordia dei infinita ē reſpectu cuiuſlibet mali i rōnali creatura. magis. n. bona ē ꝙ quodlibet malū. vñ bern. exponens illud geñ. iiij. maior eſt iniquitas mea ꝙ̄ vt veniā merear. imo debuit dicē miſicordia

Nō dilig

dei q̄ nr̄a iniquitas. sꝫ maxia misericordia mani
festat i veledo maximū mali. cū ergo maximum
maluꝫ sit pc̄m angeli. vel ñ manifestabit int sūma
misericordia dei: vel illō aliqñ remittet. ¶ Ad qd
dōm ꝙ irremissibile dr̄ dupl'r. vel qd ñ remittet.
vel qd ñ pōt remitti. Quātū ē de potētia remittē
tis p̄io mō dr̄ pc̄m angeli irremissibile: q2 non
remittetꝯ sꝫ adhuc distinguit. dicit. n. irremissibile
qd ñ remittet eo ꝙ ñ ē li. ar. i statu receptibili re/
missionis. sicut ē de aīa post mortē. peccatū. n. sic
dr̄ irremissibile. post mortē. n. nō ē locus merēdi
de ꝯgruo vel demerēdi. Dr̄ iterꝫ irremissibile pc̄ꝫ
qd. s. ñ remittet. q2 licꝫ sit i statu li. ar. i quo possit
demereri. nō tñ est in statu i quo possit petere ve/
niā. pp mētis iduratōnē ꝛ pp desperatōem. Vñ
dicit aug. i li. de mirabilibus. ad cumulū pc̄i sui
desperāt. hoc aūt mō est pc̄m ipius angeli irre/
missibile. Vñ dicit Isid. dyabolus ñ petit veniaꝫ
q2 ñ ꝯpungit ad p̄niaꝫ. penitere aūt ñ potuit. q2 i
eo q pc̄nitet ē dolor de pc̄o ꝛ gaudiū de dolore.
hec aūt ñ sūt i ipo angelo. adhuc. n. ē i eo gaudiū
de pc̄o. Nec ē in eo dolor de pc̄o q2 sicut dicit
greg. Appetitū celsitudīs vertit i rigorē mētis. vt
id p duriciā se male eē ñ sentiatꝗ pesse p gloriaꝫ
querebat. ¶ Preterea. dr̄ irremissibile pc̄m ip/
sius rōne excellētie status angelici. sicut. n. dr̄. vi.
geñ. Nō pmanebit spūs meus i hoīe i eternū q2
caro ē. ita p oppositū dr̄ argui. pmanebit spūs i/
dignatiōis diuine i eternū in spū. q2 spūs ē rōne
sui excellētie sui status. āgelus. n. cū adhesit bono
vel malo imutabiliter adhesit. sicut. n. dicit. b. gre
go. angeli nō mutabiles erāt. q̄tenus aut sua spō
te caderēt. aut ex arbitrio starēt. sꝫ hāc mutabili/
tatē stādi imutabilitate vicerūt. ꝛ loqr̄ de bonis.
ergo p oppositū sicut illi q acceperūt imutabilita
tē i bono q2 steterūt i bono. ita p oppositū alij ob/
tinuerūt imutabilitatē i malo q2 ꝯuersi sūt ad ma
lū. ē ergo pc̄m dyaboli irremediabile rōne sta/
tus supradicti. ¶ Notādū aūt ꝙ pp aliud dr̄ irre
missibile ꝛ pp aliud irremediabile. Irremissibi/
le. n. dr̄ q2 ñ hꝫ cām motiuā ex p̄te sui ad remissio
nē. Irremediabile vō q2 ñ p se nec p aliuꝫ rece/
ptibile ē remedij. Pc̄m. n. origīale remediabile
fuit p aliū. sicut. n. hō ꝯtraxit illud aliūde. ita per
aliū fuit remediū. actuale vero hoīs remediabi/
le ē per penitētiā. sicut. n. hō p se deliquit. ita hō
per grām sibi datam satisfacit. habet enim homo
duplicē vertibilitatē p̄umā que ē bonū ꝛ malū.
ꝛ vertibilitatē secundā que ē a bono in maluꝫ. ꝛ
a malo i bonū. ꝛ hoc ē q2 aīa rōnalis ē spūs crea
tus vnitus carni. ¶ Ad illud qd p̄io obijcit. dōꝫ
ē ꝙ pc̄m angeli i q̄ntitate ñ excedit in infinitum
peccatū hoīs. s̄m ꝗ q̄ntitatē peccati debet q̄n/
titas pene. sed dicit improportionabile nō sicut
infinitum est iproportionabile. sed qd est irreme/
diabile. illud vero remissibile. ꝛ hoc dicit respe/

ctu q̄ntitatis sꝫ induratōē nō q̄ntitatis in intē
tiōe. de qua dicitū ē. qd. n. remissibile ē pōt habe/
re finē. qd aūt irremissibile ē nō pōt habere finē
ꝓut huiusmōi. vel ad minus finē ñ habebit. vñ
hac via dicit iproportionabile. sicut finitū dura/
tione respectu finiti. vel quod pōt finiri. ¶ Ad se/
cundū vero dōm ē. ꝙ peccatū hoīs ñ dr̄ remissi
bile q2 peccauerit p imitatōēm. sꝫ p suggestionē.
hanc enim rōnem assignat cuꝫ alijs. b. greg. sicut
supra habitū ē. vnde ꝙ pc̄m sit irremissibile hāc
assignat rōnem. b. greg. in li. mor. iiij. angelorꝫ
spūs idcirco irremissibiliter peccauerūt. q2 nimi/
rū angelus sua malicia cecidit. hoīem vero alie/
na ꝯstrauit. nec vlla spe venie reuocat: nec vnq̄
lumē pristini status recipit. qm̄ hoc ñ suasus ami
sit. sic illuꝫ ꝑpetrare cecitas supbie grauat. vt ne/
quāꝗ vlterius ad lucē p̄nie per diuini respectus
memoriā resurgat. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ licet scīa
angeli ñ excedat i q̄ntitate i infinitū sciētiam. ho
minis i p̄io statu. tñ indifferēs ē modus sciēdi sꝫ
ꝙ dicit eē ꝓportionabilitas. Sic dicit iō dyoni. in
li. de di. no. Demonis malū ē ꝯtra itellectum de/
formē eē. aīe vero ꝯtra rōneꝫ. corpi vero contra
naturā. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ vna rō quare pec
catū hoīs ē remissibile. angeli vero nō ē. q2 ange
lus ē spūs solūmō. hō vero ē spūs ꝛ caro. Vn/
de greg. angelorꝫ spūs ideo irremissibiliter pec/
cauerūt. q2 idto robustius stare poterāt. q̄to car
nis fragilitas eos ñ grauabat. hō vō post culpaꝫ
idcirco veniā meruit. q2 p carnale corpus aliqd
quo semetipso minor eēt accepit. ꝛ ideo dr̄ i ps.
recordatus ē q2 caro sūt ꝛc. ¶ Ad illud vero qd
obijcit de aīa sepata. dōm ē ꝙ si peccaret separa/
ta. eius peccatū eēt q̄tum ē de illo statu irremissi
bile. ꝛ hoc videt haberi ex hoc qd dicit Io. da/
ma. qd hominibus ē mors. hoc angelis ē casus.
post casuꝫ. n. non ē eis penitētia. quēadmodū nec
hominibus post mortē. Idem eniꝫ videt esse iu/
dicitū de anima sepata siue ante ꝯiunctionem siue
post. ¶ Ad illud vero qd dicit. ꝙ tunc peccatum
anime ꝯiuncte carni eēt irremissibile s̄m p̄dictam
positōēꝫ. dicendum ē ꝙ aut intelligit de peccato
qd ante ꝯiunctionē ꝯtraxit. ꝛ tunc simile videt iu
dicium. aut de peccato ꝯtracto in carne. ꝛ tunc ñ
est simile. quibusdā tamen videt ꝙ siue ante pec/
catū q̄ coniungeret carni siue post. peccatū eius
esset irremissibile. ¶ Ad quintum dicendū. ꝙ illa
ratio. b. grego. non ē vniuersalis. sed intelligitur
de lucifero per quandā excellentiā. que tamē ra
tio per consimilē ꝯparationē posset extēdi ad ali
os angelos qui similiter peccauerunt. sicut enim
primus angelus sine ꝯparatione in bonis natu/
ralibus erat creatus. ita angelus in ꝯparatiōe ad
hominem. ꝛ ideo singuli angeli peccauerunt. p/
pter eminentiā illius nature spiritalis que nullaꝫ
habuit īfirmitatē. ex p̄te carnis: irremissibiliter pec/

Exemplū

No.

eimerum. ¶ Ad sextū dōm. q̄ lz habeat vertibilitatē in bonū ⁊ malū: tñ ex merito culpe datur ei quedā inuertibilitas in bonū. nec aufert ei qđ naturale ē sicut aīe dānate. nec aufert potētia nālis. sz ex merito culpe nō exit in actū aliquē in quem exiret si aīa nō esset dānata. ⁊ iđ sicut aīa dānata nō vertit in bonū. ita nec angelus q̄ cōdēnat⁹ vertit in bonū. ¶ Ad septimuz dōm. q̄ lz deus possit dare grām de virtute potētie nō tñ cōgruit dare grāz ad pñiaz angelo iam dānato. dānatus autē dr̄ cū immutabiliter se hz in malo culpe. ⁊ iđ differens ē ex pte ipsius agētis ⁊ ex pte recipiētis. de⁹ eniz pōt dare grām sz dyabolus nō ē parat⁹ ad recipiendū. ¶ Ad vltimuz dōm. q̄ lz misericordia dei sit i dimittēdo culpā. nihilominus tñ misericordia dei hz suū sūmū cū adiūgit iustie. ⁊ hoc mō nō ē misericordie dei dimittere pcta in his q finaliter peccāt. cū ergo angelus in suo primo casu finaliter peccet. ⁊ hō ēti i morte. nō ē misericordie dei i sūmo cū adiunctōe iusticie dimittere pcm̄. iusticie eiz ē vt sicē peccauit i suo eterno ita puniat in eterno dei. ⁊ lz nō ondat sūmū misercōie i hoc actu respectu talium prauoꝝ: nihilominus ostēdit sūmuz misericordie in aliis actibus.

Articulus secundus.

Dhuc rōne istius qsiti qrit. vtꝝ peccatū dyaboli sit in patrē aut in filium aut i spūsanctū. ⁊ nō vr̄ eē in patrez. qz illud qđ fit ex ifirmitate q̄ ē pena ē pcm̄ in patrē. sed hoc pcm̄ nō ē ex ifirmitate q̄ est pena. cū nulla pcesserit culpa. ergo nō ē pcm̄ i patrē. Nec ē pcm̄ in filiū. qz illud fit ex ignorātia penali. hoc aūt nō fuit ex ignorātia penali pcedēte. Nec videt eē pcm̄ in spūsanctū. peccatū eniz in spūsanctū est ex psūptiōe diuine misericordie vl̄ ex desperatōe. neutra aūt istoꝝ modorū fuit hoc pcm̄. Ista enim cōtingūt post ppetratiōez pcti. nec ex ipugnatōe supne grē vel veritatis agnite. he. n. spēs peccati in spūsanctū. respiciūt illđ qđ ē i primo. illo aūt genere pcti i spūsanctū n̄ videt peccasse. nec ex obstinatōe sine finali impenitētia. cū ista dicāt dispositōes peccati pcedētis. ergo nō fuit illud pcm̄ i spūsanctum.

Ad qđ dōm. q̄ licz pcm̄ dicat irremissibile. ⁊ peccatū in spiritusanctuz dicat irremissibile: tñ ex differēti rōne. peccatū eniz illud dr̄ irremissibile maxime pp statū ipsius psone. pcm̄ vo i spūsanctū dr̄ irremissibile rōne additiōis ipsius pcti. ⁊ iđ pcm̄ in spūsanctuz dr̄ pcm̄ ex certa malicia. Ille eniz dicit peccati cum dr̄ peccatū i patrē ⁊ c̄. sunt differētie nō primi peccati. sz cū supaddunt alique cōditōes male inclinātes ad pcm̄ sicē sunt ignorātia ex pte itellectus. malicia ex pte affect⁹. ⁊ infirmitas ex pte carnis. Vel infirmitas cō potētiā. ignorātia cōtra sciam. malicia cō bonitatem. ⁊ si inueniat q̄ peccauit pcto psumptiōis sicut habet i li. de vera relī. q̄ de vanitate sua psumpserit. sz nō ois psumptio ad pcm̄ in spūsanctū sit reducenda sz illa psumptio q̄ ē d dei misericordia. meritis exigētibus cōtrīi. Vñ cū nulla mala merita pcessissent in dyabolo. nō dicit fm hūc modū pcm̄ i spūsanctū. sz si inueniat. q̄ huiusmoi peccatū dicat i spūsanctū. hoc magis ē rōe circūstātiaꝝ q̄ rōne generis peccati.

Articulus tertius.

Einde qrit. vtꝝ dyabolus potuit vel possit peccare pcto veniali. qđ videt. Peccatū eiz veniale i hoc distinguit a pcto mortali. q̄ pcm̄ veniale ē i dilectiōe boni mutabilis inordinata sub deo. pcm̄ aūt mortale in dilectōe mutabilis inordinata supra deū vel cōtra deuz. sz qđ pōt plus recedere a deo. pōt minus recedē. ergo cū dyabolus potuit plus recedē vel pōt. pōt in illud pcm̄ in quo est minor recessus. sz hoc ē pcm̄ veniale. ergo pōt i peccatuz veniale. ergo potest peccare venialiter. ¶ Preterea. quāto maius erat motiuū. tāto magis erat excusatōe dignū. sicē i illo q fornicat cū pulcra muliere ⁊ cū turpi. cū ergo maximū motiuū haberet p qđ inclinabit ad pcm̄. magis erat excusatōe dignū. ⁊ qđ magis ē excusatōe dignū magis ē veniale. ergo potuit peccare venialiter.

Cōtra nulla fuit ifirmitas i eo vel ignorātia. ⁊ he sunt dispōnes q̄ reddūt pcm̄ veniale. ergo pcm̄ ei⁹ n̄ fuit veniale. ¶ Itē pcm̄ mortale fit vl̄ ex genere. vl̄ ex intētōe peccātis. vl̄ ex circūstantiis aggrauātib⁹. cū ergo i dyabolo fuit puersa itētio. ⁊ circūstātia maxie aggrauās: eo q̄ i sublimissimo statu fuit i q̄ potuit stare. erit pcm̄ suum mortale. Vñ dic̄ Albinus sup geñ. Quāto sublimior āgelus i glīa. tāto maior i ruina. ¶ Preterea. ex pdictis patuit q̄ dyabolus prio pcto irremediabilit̄ peccauit. sz illud pcm̄ qđ ē irremediabile ē mōtale. ergo fuit mortale pcīz q̄ potuit peccare. Vñ dic̄ btūs ambro. Dyabolus inuētor mali fuit. ⁊ iđ n̄ redicebat sicē hō. p qđ designat q̄ inuentio primi mali nō pōt fieri sine pcto mortali.

Ad qđ dōm. q̄ dyabolus nō potuit prio peccare venialiter nec cōsequēter. prio pp excellētiaz sui stat⁹. deiceps pp animi malignitatē. ¶ Ad illđ vo qđ obiicit i cōtriū. dōm ē q̄ licz pcm̄ mortale mai⁹ sit q̄ veniale i genē pctī. n̄ tñ si pt in illo statu mortalit̄ peccare. i illo statu potuit venialr̄ peccare. eo. n. q̄ i tāta erat claritate. vt imediate posset deo adherere. si claritatē sue cognitōnis directa volūtas eēt cōsecuta: iđ recedēs prio maxio recessu recessit. maxim⁹ aūt recessus ē recessus p mortale pcīz. ⁊ iđ n̄ potuit peccare nisi mortalr̄. prim⁹ eiz hō rōe stat⁹ sui i q̄ fuit prio. n̄ potuit prio peccare venialr̄. rñ in illo sui⁹ id actū ē d prio āgelo.

¶ Ad scđz ỽo dđm ꝙ nõ erat maius motiuũ ad ꝯ̃riũ. eo ei ꝙ in tãta primitate erat ad deũ. magis debuit adherere. motiuũ aũt maius dr ẽẽ cã maioris excusatõis. qñ vł ẽ maior ĩfirmitas vel maior ignorãtia. s; qñ maior ẽ scia ẽ ꝯditio magis aggrauans. vñ cũ ita esset in lucifero non fuit pctm eius veniale sicut fuit veniabile.

Membruʒ quintum.

p Ostea q̃rif vtrũ adhuc peccet eodem genere pcti. qđ vr ꝑ hoc qđ dr in ps. Supbia eoꝝ q te oderũt ascẽdit semꝑ. ꝗ supbia ascẽdẽ nihil aliud ẽ q̃ ipos demones magis erigi ꝯtra suuʒ creatorẽ. magis aũt erigi ꝯtra suũ creatorẽ ẽ magis supbire. ergo dyabolus adhuc peccat eodẽ genere pcti. ¶ Idẽ Isid. Dyabolus nõ solum in hoc ꝯuictus ẽ ꝙ se deo eq̃lem existimãs cecidit. insup ꝗ supiorẽ deo se dicit. ẽm illud apostoli dictuʒ q ait ð antixpo. qui aduersaf ⁊ extollit sup oẽ qđ dr deus. aut qđ colef. ex quo vr ꝙ eodem genere peccati peccet. Cõtra nõ iam platus ẽ aliĳs angelis oibus. s; est inferior ipsis bonis. ergo illud motiuũ qđ tũc mouit ipsuʒ. nõ nũc põt mouere. ergo nõ illo genere peccati põt peccare. ¶ Preterea. s; ꝙ dicit Ansel. tũc potuit eũ mouere apprehẽsio beatitudinis ad quã ꝑuenisset si stetisset. nũc aũt cecidit in desperatõez. Vñ dicit aug. de mirabilib⁹ sacre scripture. ap cumulũ pcti accidit ꝙ desperatõez incurrit. si suo delicto nõ desperasset veniã nũq̃ ꝯsecutũ huiusmõi dãnũ sue salutis intẽderet. istđ ergo motiuũ qđ tũc habuit ñ nũc pt hře. ergo non illo genere pcti põt peccare. Ad qđ dđm. ꝙ genus pcti dicif duplr. vno mõ qđ ẽ generalissimũ peccatũ. quõ superbia dicif ẽẽ generalissimũ pctm ⁊ hoc mõ põt peccare eodẽ genere pcti. dicif aũt alio mõ genus pcti. cũ determinaf in specie ꝓpinqua. ⁊ ẽm hoc nõ eodẽ genere pcti põt peccare. ¶ Ad illud ỽo qđ primo obĳcif in ꝯ̃riuʒ. dđm est ꝙ supbia dicif ascẽdere. nõ q2 illa spẽs pcti crescat. s; q2 quãtitas determinata ẽm genus generalissimũ intẽdif. Vñ dicif supbia eoꝝ ascẽdere. q2 magis ⁊ magis erigunf ꝯtra creatorẽ. rõne ĩpugnatiõis mẽbroꝝ corpis mistici. sicut eniʒ dicif supbia hominis ascẽdere magis ⁊ magis. cũ magis ⁊ magis impugnat. ita ex illa pria supbia maior ⁊ maior ẽ ipugnatio hostis. ¶ Ad scđz ỽo dđm. ꝙ aliud ẽ motiuũ nũc q̃ prius. tunc. n. mouebaf ex ꝯsideratõe potẽtie siue ꝑeminẽtie quã habuit super angelos ex ꝯditione nature. nũc aũt mouef rõne ꝑeminẽtie quã habȝ sup malos. Preterea. aliter mouebaf a principio ⁊ aliter mouebif in antixpo. primo eniʒ mouebaf in hoc ꝙ voluit preesse ⁊ nõ subesse. i antixpo ỽo mouebif vt videaf antixpo ꝑeminere i apparẽti bonitate ⁊ potẽtia signoꝝ ⁊ ita aliud ⁊ aliud fuit primũ motiuũ. ⁊ illud motiuũ quo mouebif in antixpo.

Membruʒ sextuʒ.

c Onsequenter q̃rif si pctm illud est cã pcti. ⁊ vr ꝙ sic. ꝑ hoc qđ dr tho. iiĳ. Supbiã i aĩo tuo nunq̃ dñari ꝑmittas. in ipsa. n. initiũ sũpsit ois ꝑditio. s; ois ꝑditio sũpsit initiũ ex pcto primi angeli. ergo pctm angeli fuit initiuʒ cã ois peccati. ¶ Item ambro. Dyabolus fuit inuẽtor mali. sed inuenire mali ẽ inuenire cãm mali. malũ enim mali cã ẽ. ergo principiũ ois mali fuit ex pcto primi angeli. Itẽ. iĳ. Abacuk. ꝑcussisti caput ð domo impĳ. ibi dicit glo. ꝙ dyabolus ẽ caput oim maloꝝ. s; nõ dr caput nisi rõne peccati. ergo primũ pctm ẽ cã ois pcti. Cõtra nõ oĩa pcta ꝓueniũt ex suggestione dyaboli. circũscripto ei; fomite ⁊ suggestione dyaboli. põt li. ar. hois peccare. cũ eniʒ li. ar. sit de se vertibile ex sua defectibilitate põt peccare. ⁊ li. ar. hois nõ depẽdet a li. ar. dyaboli. ergo pctm ipsius dyaboli ñ dr ẽẽ cã ois pcti. qđ vr ꝑ hoc ꝙ dr Isa. li. sup illud. Incuruare vt trãseamus. glo. debilis ẽ hostis q ñ põt vincere nisi volentẽ. ergo volũtas hũana quãtũ ẽ ð se. ñ ẽ subiecta volũtati dyaboli. ergo primũ pctm ipsius nõ ẽ cã ois pcti. Ad qđ dđm. ꝙ pctm ipsius dicif ẽẽ cã ꝑ occasiõez ñ ꝑ necessitatẽ. li. enim ar. hois ita liberũ ẽ. ꝙ in volũtate ei⁹ fuit peccare ⁊ ñ peccare. ⁊ ita sequi suggestionẽ dyaboli ⁊ non sequi. ¶ Ad illđ ỽo qđ obĳcif i ꝯ̃riũ dđm. ꝙ illud qđ dicit. iiĳ. tho. in ipsa sũpsit initiũ ois ꝑditio. vł itelligif ꝑ se de supbia primi parẽtis vel occasionaliter ð supbia luciferi. ¶ Ad scđm dđm. ꝙ licȝ dyabolus fuerit inuẽtor mali. tñ ñ dr ꝑ se cã mali nisi in ipso. s; nõ dr ꝑ se cã mali in alio s; occasionaliter. In hoc eniʒ ꝙ hõ vł ãgelus ꝯcordat prio pcto. in hoc dr ẽẽ cã pcti. ¶ Qđ aũt dr inter apostasiaʒ primi peccati ⁊ vltimã penã ignis gehẽne. media sũt peccata ⁊ pene peccatoꝝ. ⁊ sic vr ꝙ pria apostasia sit cã ois peccati. Rñdenduʒ ẽ. ꝙ prima apostasia dr illa qua primus parens apostatauit a deo. ẽm illud. x. eccĩ. Initiũ supbie hominis apostatare a deo. q̃si ab eo qui fecit illuʒ recessit cor eius. Illa eniʒ apostasia dr ẽẽ cã ois peccati ꝑ se vel ꝑ inclinatiõez. apostasia ỽo dyaboli dr ẽẽ cã ois peccati ꝑ ꝯsensũ vel suasionem. ¶ Ad illud ỽo qđ dicif i abacuk. dđm est ꝙ caput dicif. i. principiũ altero dictoꝝ modoꝝ. ⁊ licȝ cã est quodãmõ peccati alioꝝ angeloꝝ vł ꝑ imitatõem vel ꝑ ꝯsensum.

Membrum septimũ.

Ex cõsideratione ꝑcedẽtis q̃ſtõnis q̃rif ð capite maloꝝ. ⁊ querunf octo in vniuerso. Primo vtrũ dyabolus sit caput maloꝝ

rum. Secūdo vtrū dyabolus cū corpe sit vna p/sona. Tertio vtrū sit caput demonū sicut malorū hoīum. Quarto vtrū sit caput maloꝝ ſm omnia pcta. Quīto qd sit vnitiuū mēbroꝝ cū capite dyabolo. Sexto vtrū mēbrum xpi possit. fieri mem/brū dyaboli. Septimo vtrū ijdē hoies possint eē mēbra xpi ꝛ mēbra dyaboli. Octauo que sit dif/ferētia ſm ꝙ dyabolus dicit caput maloꝝ ꝛ anti xps. ꝛ vtrū antixps sit caput.

Articulus primus.

c Jrca primū sic. videt eim ꝙ sit caput. Dicit.n.ij. thes.ij. sup illud. Ostēdens se tanq̄ ipe sit deus. glo. i ipso erit ca/put oīuz maloꝝ. s. dyabolus qui ē rex sup oēs filios supbie. ergo dyabolus ē caput oīm maloꝝ. oēs.n. mali dicunt filij supbie. ¶ Itez sup illud Job. xviij. Memoria illius pereat d̉ terra. glo. sic d̉ vnoquoqz iniq̄ dr̄ vt ad caput. i. ad dyabolū vertat. ¶ Similr̄ sup illud. xli. Job corpus eius q̄si scuta fusilia. glo. corpus leuiathan. i. oēs iniqui. ergo dyabolus ē caput oīuz maloꝝ. Cōtra. sicut dr̄. j. ad Ephe. sup illud. ipm dedit caput ꝛc. caput hz virtutem influēdi sensuz i mēbra vel motū. sz dyabolus nō hz ptātem influēdi aliquā maliciā que dr̄ sensus vel motus aliqs spūalis. ergo ñ caput maloꝝ. ¶ Itē caput hz ɔueniētiā i natura cum mēbris. sicut habet ibidē in glo. sz dya/bolus non hz conueniētiā in natura cū malis hominibus. in ipso eim ē nā angelica. in istis vero ē nā humana. ergo nō dicit ɔueniēter caput malo/ruz hoīuz. Ad qd̉ dōm. ꝙ dyabolus dr̄ caput maloꝝ ꝑpter duplicē proprietatē capitis. prima proprietas q2 caput primū ē ꝛ supremū i corpo/re. vnde ē quasi initiuz corpis: sicut dyabolus fuit initium malicie. cū primo peccauit per supbiā. ꝛ iō dicit isa. ſm ꝙ maluz inductuz fuit a dyabolo. añ eim supbiā dyaboli nullum fuit pcm̄. sz tñ si post illā maliciā nō eēnt secute malicie hoīuz p suggestionē. vel alioꝝ demonū p ɔsensuz. nō ad hoc diceret caput. nec pp hoc adhuc dr̄ caput maloꝝ. non eīz fuit prim⁹ malus sz prim⁹ int̄ hoies malos. Secūda ꝓprietas ē. q2 quodāmō fluxit i mēbra per suggestionē. Vñ Job. xl. fortitudo eius in lumbis eius. glo. nimiꝝ eius ꝓprie corpus fuit. q sugge/stione turpiū blādimētis decepti. ei p luxurie flu/xa succūbūt. ¶ Ad illd̉ vero qd̉ obijcit p2o i cō/trariū. dōm ē. q2 lz dyabolus nō influat maliciaz p immissionē ꝓprie dictā. influit tñ p suggestionez. Vñ beda. Dyabolus nō ē immissor cogitatōnz sed incētor. ¶ Ad scdm̄ dōm. ꝙ lz nō hēat ɔueniētiaz i natura cū mēbris eo ꝙ hoc ē natura spiritalis. Mēbra vero sunt ptinētia ad naturā corporalē. nihilominus tñ in ipsis mēbris ē natura spirita/lis. ratione cuius nature recipitur influētia sug/gestionis ab ipso capite. ꝛ ideo quo ad hoc dicit conueniētia in natura capitis ꝛ mēbroꝝ. ¶ Forte diceret ꝙ non ē caput rōne suggestionis maloꝝ hominū. quia ſm hoc eēt caput bonoꝝ. taz enim suggerit malū bonis q̄ꝫ malis. Ad qd̉ dicēduz ē. ꝙ sola suggestio nō sufficit ad hoc ꝙ sit caput. sz cōsensus sequēs effectū suggestionis. ille āt ɔsen/sus nō ē i bonis sz tñ in malis. vñ. xl. Job super illud. fortitudo eius in lūbis eius cuius ꝓprie corpus fuerit. qui suggestiōe turpiū blandimētis de/cepti. ei p luxurie fluxa succūbunt. ¶ Sed adhuc posset queri. ꝙ nec ratōe suggestiōis nec ɔsensus dicat eē caput maloꝝ hoīuz. in puulis eim in quibus ē peccatū origīale solum ē ratio mēbri ad caput. cū sint filij ire. nec tñ ibi ē suggestio ex pte ip̄i⁹ dyaboli. vel ɔsensus ex pte paruuli. ꝑpter qd̉ videtur vniuersalr̄ dicēdum. ꝙ ratio capitis ad mēbra videtur eē per suggestionē propinquā vl̄ re/motaz. ꝛ cōsensum qui ē in ipsis vl̄ in parētibus. paruuli ergo licet nō recipiāt suggestionē vel cō/sentiant. suggestio tamē facta est primis parenti/bus ꝛ cōsensus secutus est in eis. ex quibus facta est quedaz conueniētia consequēter ipsorū par/uulorū in deformitate peccati ad ipsuz dyabolū. qui ē origo peccati.

Articulus secundus.

ſ Ecūdo querit vtrū dyabolus qui ē caput maloꝝ sit vna psona cum eis. Et non videt. psona ē enim idiuidua ipostasis itellectualis nature. sz inter dya/bolum caput ꝛ malos qui sunt mēbra eius. ē di/stincta ipostasis. alia eniz psona ē malus homo ꝛ ipse dyabolus ē aliqua psona. ergo dyabolus nō est vna psona cuz ipsis. ¶ Forte diceret ꝙ distincte sunt psone in eē naturali. sz nō sunt distincte in esse morali. Cōtra quod sic obijcit. aliud ē peccatuz mali hominis. ꝛ aliud ē peccatū ipsius dyaboli. ergo distincta sunt peccata ꝛ distincte sunt volunta/tes. ſm ꝙ in voluītatibus ē prima rō peccati. ergo malus homo distiguit in eē mortali ab ipso dyabolo. ergo nō ē vna psona q̄ntuz ad eē nāle. nec ē vna psona q̄ntuz ad eē morale. Cōtra. caput ꝛ mēbra vt ꝓprie accipiunt vnius psone sunt. sicut caput hoīs ꝛ mēbra hoīs. ergo p ꝯsilitudinez ca/put ꝛ mēbra nisi trāslatiue accipiunt ad eādē psonaz. ſz trāslationē referent. ergo dyabolus q ē caput ꝛ mali q sunt mēbra. sūt vna psona. Ad qd̉ dōm. ꝙ dyabolus ꝛ ipsi mali dicunt vna psona. nō in eē naturali: sz in eē morali. ſz quēdā modū. Vñ sup illd̉ Job. ix. vultū iudicū eius opit. glo. q2 dyabolus cū suis sequacibus vna psona ē. se/pe sic scriptura de eo loquit vt ad corpus ei⁹ de/riuet. ¶ Ad illd̉ vero qd̉ obijcit in ɔtriuz. dōm ē. ꝙ non sint vna psona in eē naturali ꝛ i eē mora/li. nisi q̄ ad hoc ꝙ quedā ē cōformitas siue cōue/nientia voluntatū in deformitate. p quam recedit

a sūme vno. In hoc ergo q a sūme vno diuidū-tur in hoc: iter se ɔueniunt et vniunt. et ppter hoc vna psona dicunt. ¶ Ad illud vero qd obijcit. q alia est volūtas hois mali q dyaboli. dicēdū ē. q alia ē fm q numerat ex pte volūtatis. fm autē q numerat ex pte voliti pōt eē vna. qr malus ho mo vult id qd vult dyabolus. et hoc accipitur ex suggestiōis effectu etc.

Articulus tertius.

Tertio querit vtrum sit caput demonū sicut malorum hominū. videt q nō. Est eiz caput malorum hoiuz p suggestionē. sed nō ē caput demonū p suggestionē. nec alia videt influētia. ¶ Si eiz diceret q ē caput dmonū p iperiū. Cōtra h sic obijcit. pri° ē vnitū eē mēbrorum cū capite. q q mēbra recipiūt motuz a capite. sz recipe iperiū dyaboli nō ē aliud q recipe motū. ergo opz q alia sit vnio ipsius dyaboli capitis et ipsorū demonū si sunt mēbra eius que sit vnio quasi i eē morali. nō ergo dicet eē caput rōne iperij. et demones mēbra eo q recipiūt iperiū. sz pp aliā rōnem. ¶ Preterea. vident fm illā rōem dici filij. laut mistri. mistri qr sequunt i-periū vel voluntatē ipsius. filij qr imitant. vn sup illud ps. facti sunt in adiutoriū filijs loth. glo. filij loth sūt angeli apostate. q sunt filij declinatōis. qr veritatē declinādo in satellitiū dyaboli discesse-rūt. Ex pdicta ergo rōne dicunt ipsi [illegible] mistri vel filij pp imitatiōnē. Ex alia ergo rōe dicent eē mē-bra si sūt mēbra ipsius. Qd autē sunt mēbra pz p hoc qd ipe dicit caput eorum. sicut habet i abacuck sup illud. pcussisti caput d domo ipij. glo. sicut ec-clesie et ois viri caput ē xps. ita cūctorum demonuz [illegible] i hoc seculo dimicāt caput ē beelzebub. ex quo accipit q demones alij sūt mēbra ipsius dyaboli et ipse caput illorum. ¶ Itē sup illud Job. xli. vidē-tibus cūctis pcipitabit. glo. eterno iudice terribilr apparēte: astātibus legiōibus angelorum atqz ele-ctis ad hoc spectaculū deductis. bellua crudelis i mediū captiua ducet. et cū corpe suo. i. cū repro-bis oibus eternis incēdijs mācipabit. ex quo ac-cipit q oēs reprobi sūt corpus eius q tradentur eterno incēdio. sz demones in hac gnālitate itelli-gunt. ergo dicit eē caput demonū sicut et malorū hoiuz. Silr pōt hēri ex hoc qd dr. xix. apoc. vbi dicit. apprehēsa ē bestia. et cū eo pseudo ppha. et qui acceperūt caracterez bestie. et q adorauerunt imaginē eius. et missi sunt viui in stagnū ignis ar-dentis. qui eim sunt illi q accipiunt caracterez be-stie nisi qui imitātur ipm. hi aūt sunt mēbra eius. Sap. ij. Imitātur illū q sunt ex pte illius. ergo cū demones imitati sint ipm et imitent et similr mali hoies. et hi et illi dicent eē mēbra ipsius dyaboli capitis. Ad qd dicēduz. q hi et illi dicūtur esse mēbra. sed differēter i pte. demones enim facti [illegible] mēbra eius. eo q [illegible] imitatiōnē ipsius peccauerūt recedētes a summa eternitate. Unde dicit aug. in li. de ci. dei. habētes electōis fastuz p excellentis-sima eternitate. astuciā p certissima veritate. stu-dia partiū p idiuidua caritate. supbi. fallaces. in-uidi facti sūt. Mali vero homies dicunt eē mē-bra eius pp ɔsensuz suggestionis. et qr succūbunt eius tētatiōi. ¶ Ad hoc ergo qd obijcit. q ppter hoc dicunt filij et nō mēbra. dicēdum ē. q ex alia rōne dicūtur mēbra et ex alia rōne dicunt filij. fi-lij eim dicunt qr similia opa faciunt. sicut habetur viij. Jo. mēbra vero dicunt: qr eē deformitatis i volūtatē acceperūt. sz posterius ab ipso. ¶ Ad se-quēs vero silr dicēduz. q ob aliud dicunt eē mi-nistri eius et ob aliud mēbra. mēbra enim dicunt ppter predictā rōem. sz mistri dicunt: qr eius vo luntatem faciūt vel imperiū.

Articulus quartus.

Quarto querit. vtrū dyabolus sit caput malorum hoiuz fm oia peccata. qd non videt. nō eim peccat quouis gnē pec-cati. ergo rōe cuiuslibet nō dicet eē ca put malorū. caput. n. prius hz i se q det mēbris. ¶ Preterea. nō vr eē caput rōne oiuz peccatorum. dicit. n. i ps. sup illud ab occultis meis mūda me dne etc. Cassiodorus. Occulta sunt originalia vel etiam que secreta volūtate oriunt. aliena sunt que suadētibus vel malis hoibus vel dyabolo fiunt. ergo nō omnia peccata fiunt suadēte dyabolo. sz rōne suasionis siue suggestiōis dicebat eē caput. ergo nō ē caput malorum rōe quorūlibz peccatorum.

Cōtra. oibus reprobis preest admouēdū. et in hac ratione caput se hz ad mēbra i quolibet pec-cato. ergo dyabolus ē caput quorūlibet malorum i qbuslibet peccatis. Ad qd dicēduz. q eē caput malorum pōt eē dupr. vel rōne precminētie in ma lo. vel rōne suggestiōis mali cui prebet ɔsensus. rōne prima pōt dici caput omniū malorum i quo-libet peccato. In omni enim peccato morali effi citur peccator subditus dyabolo. et quo ad hoc pōt dici caput. nō tamē dicet eē caput omniū ma lorum in oi genere peccati p suggestionē siue imita-tionē. p imitationē nō dicetur eē caput i omni ge-nere peccati eo q n omni genere peccati peccat. p suggestionē nō dicet eē caput vniuersalr. qr nō omne peccatū in homine pcedit p suggestionem eius sicut dictū ē supra [illegible] Cassiodoro. et lz dyabo lus suggerat aliqd genus peccati. homo tamē p pter hoc non peccat illo genere peccati sed suo p prio motu. Nec sic dicet dyabolus eē caput per suggestionē in illo genere peccati. licet dicat eē ca put eo q peccator facit illud qd vult dyabolus. et prius volebat ipm velle.

Articulus quintus.

Quinto querit quod sit vnitiuum mébrorum cum capite dyabolo. et videtur quod non sit idem vnitiuum ex parte capitis in bono et mébrorum in bono. vnitiuum.n.ex illa parte est causalitas que vna est in capite et mébris. sed hoc nihil vnum est in capite et mébris. nam si dicatur quod hoc est peccatum.non videtur. peccatum enim est causa diuisionis sicut habetur isa.lix. Sed quod est causa diuisionis non est causa vnitatis.ergo peccatum nó est vnitiuum capitis et mébrorum malorum. ¶ Si forte diceret quod pecca ab alio diuidit. et cum alio vnit. Diuidit enim a deo et vnit cum dyabolo. Cótra hoc sic. quodlibet peccatum mortale diuidit a deo. et ad hoc tendit et nó est vnum principium malorum sicut dicitur vnum bonorum.ergo ex ratione peccati nó conuenit vnio.non ergo videtur aliquid esse vnitiuum capitis et mébrorum. ¶ Preterea.ex parte bonorum dicitur esse vnum vnitiuum.quia vna vita et vnus spiritus.sicut habetur.j.cor.xij.in vno spiritu oés nos in vnum corpus baptizati sumus:sed nó sic est ex parte malorum.nó enim vnus spiritus est communis dyabolo et mébris eius nó ergo sic dicetur esse.vnitiuum ex parte malorum sicut ex parte bonorum. Cótra aug.in li.de ci.dei.due sunt ciuitates.hierusalem et babilonis.sed ciuitatem dei facit amor dei cum contemptu sui.ergo per oppositum ciuitatem babilonis facit amor sui cum contemptu dei.sed amor dei est vnitiuum in corpore bonorum.ergo oppositum amor sui erit vnitiuum cum corpore malorum. ¶ Preterea per gratiam fit homo ciuis sursum. per gratie priuationem fit homo ciuis deorsum.est.n. ciuitas sursum hierusalem ciuitas deorsum babilon.sicut ergo per gratiam vniuntur mébra in bonorum ita per priuationem gratie vniuntur mébra in malo. Ad quod dicendum.quod vnitiuum capitis et mébrorum malorum.est ipsum peccatum mortale.ratione cuius est conuenientia in deformitate voluntatis. Et si queratur in his quod vniuntur li.ar.dicetur vnitiuum amoris sui. ¶ Ad obiectum vero scdo ex altera parte.dicendum est.quod licet peccatum mortale diuidat a deo.tamen cóformat dyabolo.et quantum ad hoc quod conformat dyabolo debet esse vnitiuum. nec refert si non sit vnum principium malorum sicut vnum est bonorum.licet.n. naliter nó sit vnum principium malorum sicut dixerunt manichei nihilominus est vnum principium malorum autem quod nó est malum.et ad quod quodammodo ordinatur. ¶ Ad illud vero quod obijcitur.quod nó est vnus spiritus a quo procedat vnitas ex parte malorum sicut est ex parte bonorum.dicendum est.quod licet non sit vnus spiritus ex parte malorum sicut ex parte bonorum.nihilominus tamen est vnio capitis et mébrorum malorum propter vnionem voluntatis.conformat.n.mébrum se capiti in sequendo voluntatem ipsius.et sicut dicitur qui adheret deo vnus spiritus est.propter vnitatem voluntatis.ita potest dici qui adheret dyabolo.vnus spiritus dicitur cum deo.propter vnitatem voluntatis.hec.n.vnitas signatur in gen. xxxiiij.vbi dicitur quod conglutinata est aia eius cum ea. Sichem.n.signat dyabolum.dina vero signat aiam peccatricem. ¶ Sed iterum obijcitur.nónne completio peccati est auersione.ergo ex parte auersionis a deo.magis sumi ratio vnitionis.quam ex parte conuersionis inferius quod est per amorem sui. ¶ Ad quod dicendum.quod magis debet sumi ratio vnitionis ex parte conuersionis. quia auersionis causa est conuersio.vnde ab auersione tamquam ab eo quod est principium peccati.conueniente nter sumitur ratio vnitionis.illud autem est amor sui inordinatus nihilominus tamen auersio generalius est.propter rationem originalis peccati in quo est auersio ab incómutabili bono.et nó est conuersio.sed conuersibilitas siue concupiscibilitas.vnde et ex illa parte potest sumi generalius ratio vnitiui.

Articulus sextus.

Sexto queritur.vtrum mébrum xpi possit fieri membrum dyaboli? Videtur quod non per hoc quod dicitur.iiij.ad ephe.super illud. Vnum corpus vnus spiritus.glo.sicut humani corporis mébrum precisum formam quidem qua cognoscitur retinet.sed nequaquam spiritus sequitur quo preter vnitatem viuat:sic quicumque a predicte pacis vnitate diuisus est.sacramentum quidem tamquam formam retinet.sed spiritus preter vnitatem non viuit. Ex hac similitudine sic arguitur.mébrum materiale quamdiu retinet formam quam habuit in corpore in quo abscisum est.nó potest fieri mébrum alterius corporis.ergo mébrum spirituale similiter quamdiu retinet formam corporis ecclesie siue corporis xpi.nó pót fieri mébrum dyaboli.sed postquam semel baptizatus est semper retinet formam sacramenti.ergo nó pót fieri mébrum dyaboli licet cadat in mortale peccatum. Sed contra apparet quia de iustis quotidie fiunt peccatores.ergo de mébris xpi fiunt mébra dyaboli. Ad quod dicendum.quod nó est simile de mébro materiali et spirituali omnino.mébrum.n.spirituale xpi duplicem habet formam scilicet baptismalis.et illa indelibilis est.s.caracteris.et habet formam gratie gratumfacientis.et illa delibilis est.et cum cadit per peccatum mortale de mébro xpi.fit mébrum dyaboli manente etiam forma precedente.mébrum vero materiale non ita habet duplicem formam.sed alio modo.habet enim formam secundum quam ordinatur ad vitam.et habet formam secundum quam potest operari.siue secundum quam ordinatur ad actum.et vtraque potest tolli.vna etiam potest tolli sine altera. sed licet illa que ordinatur ad vitam tollatur.non propter hoc statim efficitur mébrum alterius corporis et ideo quo ad hoc est dissimilitudo.

Articulus septimus.

Septimo queritur.vtrum idem homo possit simul esse mébrum xpi et mébrum dyaboli? quod videtur quia mali qui sunt mébra dyaboli.dicuntur esse in ecclesia que est corpus xpi.sicut habetur. Math.xiij.super illud.Simile est regnum celorum sagene misse in mare.et ex omni genere piscium congreganti.glo. Ecclesia inter celum et infernum indistincte bonos et malos colligit.Et.xxi.Jo.vbi fit sermo de piscatione petri.glo.alia fuit piscatio xpi hec alia post rationem.hic.n.boni et mali capti sunt.sicut

nūc hz eccl'a. ibi vō ipleta resurrectōe mortuoꝝ. boni ī eccl'a erūt in eternū. ex quo vꝫ ꝙ mali qui sūt mēbra dyaboli. sunt in corpe eccl'e. ⁊ ita videntur eē mēbra xp̄i. Cōtra. amor sui cū ꝯtemptu dei facꝫ mēbrū dyaboli. amor xp̄i cū ꝯtemptu' sui facit mēbrū xp̄i. sꝫ hi duo amores opponūtur ⁊ simul stare nō p̄nt. ergo simul nō pōt aliquis esse mēbrū xp̄i ⁊ mēbruz dyaboli. Ad qd̄ dōm ꝙ aliud ē dici membrū eccl'e. aliud dici mēbrū xp̄i. mēbrū eīz xp̄i ꝓpriē p̄ caritatē. mēbrū vō eccl'ie p̄ fidē. Est eniz eccl'ia ꝯgregatio fideliū. fideles aūt dicunꝫ q̄ fidei sacr̄m susceperūt. mēbrū aūt eccl'ie dicitꝫ duobus modis vel merito vel numero. merito dicitꝫ simpl'r. numero s̄m qd. p̄ fidez eniz formatā est mēbrū ecclesie merito. ⁊ sic qd̄ est mēbrū eccl'e ē mēbrū xp̄i ⁊ ecōuerso. mēbrū eccl'ie numero: est p̄ sacr̄m fidei. huiusmōi aūt mēbra ñ sūt in corpe eccl'e vt ibi remaneāt si obdurenꝫ in pctōr: sꝫ tanq̄ꝫ mali humores inde expellātꝫ. Unde sup illud. j. Joānis. ij. ex nobis exierūt sꝫ nō erāt ex nobis. Aug. ī orig. sic facti sūt in eccl'a. quō mali humores ī corpe. qui qñ euomunꝫ releuatꝫ corpus: sic qñ exeunt mali releuatꝫ eccl'ia. si tñ mēbra numero fiant: mēbra merito p̄ fidez formata vere erunt tanq̄ꝫ mēbra in corpe.

Articulus octauus.

Octauo queritꝫ que sit dr̄ia s̄m ꝙ dyabolus caput dī eē maloꝝ. ⁊ antixp̄s. vꝫ eniz ꝙ antixp̄s nō sit caput. nihil eniz idē est mēbrū ⁊ caput. sꝫ antixp̄s. mēbrū est dyaboli. nō ergo ē caput in genere maloꝝ. ¶ Itē in vno corpe ē vnū caput ⁊ nō plura. sed ī corpe maloꝝ caput ē dyabolus. nō ergo est caput antixp̄s. Cōtra. ij. thessa. ij. ostendens se tanq̄ꝫ sit deus. ibi dicit glo. sicut in xp̄o ōis plenitudo diuinitatis inhabitauit: ita ī antixp̄o plenitudo malicie. sꝫ rōne. huiꝰ plenitudinis que ē in xp̄o. dī xp̄s caput bonoꝝ. ergo rōe alterius plenitudinis dī antixp̄s caput maloꝝ. ¶ Itē sup illō Job. xxxiiij. q̄ regnare facit ypocritā. glo. omniū ypocritaruz caput antixp̄s designatꝫ. Et. xxi Interrogate quēlibꝫ d̄ viatorib⁹. glo. Dū de oī malorū corpe loqueretꝫ. subito ad omniū iniquorū caput antixp̄m' verba ꝯuertit. Ad qd̄ dōm. ꝙ vterqꝫ ē caput sed differēter. sicut. n. xp̄s s̄m diuinitatē dicitꝫ habere rōnē capitis ⁊ iterꝫ s̄m humanitatē. sicut habetꝫ ad ephe. j. sup illud. Ipsuz dedit caput sup ōēz eccl'am: ita suo mō lꝫ nō ōīo 'similr dī dyabolus caput. qr fuit primū initiū malicie. ⁊ suo mō influit maliciā suggerēdo vel accendēdo. sꝫ nō ꝯuenit ī nā cū hominib⁹. antixp̄s aūt lꝫ nō sit initiū malicie hꝫ tñ ꝯueniētiā in nā. ⁊ quasi plenitudinē malicie habebit respectu aliorū hominū. licꝫ nō eo mō quo xp̄s habuit plenitudinē. xp̄s eniz habuit ipsaz diuinitatē in se per

eētiaz. antixp̄s vō ip̄m dyabolū p̄ effectū. Unde Jo. dama. nō ꝙ ipe dyabolus sit hō s̄m humanitatē. sꝫ hō ē fornicatōe generatus ⁊ suscipe' ōēm actū sathane. p̄sciens eniz deus iniq̄tatē eius future volūtatis: ꝯcedit in eo habitare dyabolū. Itē glo. sup illud. ij. thess. ij. cuius aduētus ē s̄m operationē sathane dyabolo instigāte ⁊ coopante. qui illū possidebit totū. nō tñ sine sensu vt frenetici q̄ culpā nō h̄nt. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcitꝫ dōm. ꝙ licꝫ antixp̄s sit caput maloꝝ. nihilominus tñ pōt eē mēbrū ipsius dyaboli principale. eo ꝙ q̄si in ipso habitat plenitudo malicie ⁊ potētius opabitur ad seductiōem. ¶ Ad aliud vō dōm. ꝙ lꝫ antixp̄s dicatꝫ caput. ⁊ dyabolus caput: non tñ sunt duo capita. vnū eniz ē p̄ alterū. antixp̄s eniz dicitꝫ caput: qr ī eo habitat dyabolus p̄ malicie plenitudinē. ⁊ ita a dyabolo habꝫ ꝙ sit caput. Sꝫ adhuc q̄ritꝫ rōe illius dc̄e. si antixp̄s sit caput maloꝝ hoīm q̄ p̄cesserunt ipsum. cū dyabolus nō dicatꝫ caput aliquoꝝ p̄cedentiū. qr respectu eorū nō habuit rōnē dn̄atōis. nec rōne imitatōis qd̄ est respectu exēplaris primo positi. Imitatio eniz sequitꝫ exemplar. ergo nō vꝫ hr̄e rōnē capitis respectu precedentiū. ¶ Preterea si non eēt fides xp̄i que p̄cessit incarnatōem xp̄i. nō diceretꝫ xp̄s caput respectu antiquoꝝ fideliū q̄ p̄cesserunt aduentū eius. sꝫ antixp̄s nihil tale hꝫ p̄existens. ergo nō dicetꝫ caput maloꝝ p̄cedētium. ¶ Cōtra. j. Jo. ij. Nūc sūt multi antixp̄i. Beda. antixp̄i sunt ōēs heretici. ⁊ q̄ fidē quā ꝯfitenꝫ destruūt actib⁹. ⁊ ōēs ꝯtrij xp̄o q̄ venturo suo capiti reddūt testimoniū. Et super illō nouissima hora ē. dicit glo. huius nequissimi capitis iā multa mēbra p̄missa sūt a q̄bus ē cauendū. ¶ Itē sup illud p̄s. qñ ecce inimici tui dn̄e. glo. antixp̄i mēbra que mō premunꝫ metu. ī liberā vocē erumpēt. ergo antixp̄s ē caput maloꝝ q̄ p̄cesserūt. R̄ndendo dōm est ꝙ antixp̄s ē caput respectu p̄cedētiū. pp̄ hoc ꝙ misteriū iā opatꝫ iniq̄tatis ī suis mēbris. sicut dī ī glo. bede. j. Jo. ij. Nec dī pp̄ hoc caput. qr mēbra ista accipiūt ab ip̄o. sꝫ pp̄ p̄eminētiaz malicie q̄ erit in ip̄o respectu alioꝝ. sic p̄eminētia est ī capite rōe originis motuū. Nec ē simile cū dicitur caput xp̄s ⁊ antixp̄s caput. xp̄s eniz dicitꝫ caput ī fide fideliuz qui p̄cesserunt. dicitꝫ etiam caput pp̄ hoc ꝙ fideles qui p̄cesserunt ianue apitiōem per ipsuz acceperūt. antixp̄s vero nō dicitꝫ caput qr ī ipsuz credant mali q̄ p̄cesserunt vel qr p̄ ip̄z claudatur eis ianua. sꝫ p̄ ꝓpriū peccatū. sꝫ sicut dictū est dicitꝫ caput rōe p̄eminētie ī malicia ⁊ ꝯueniētia in natura.

Membruz octauum.

Consequēter queritꝫ de peccato primi angeli. q̄re scriptura nō facit mētiōez de primo ipsius pctō ī p̄ncipio gen.

sicut facit de scdo quo.s.tētauit hoiez.vr.n.ꝙ debuerat fieri mētio de eo cū ibi fuerit origo peccatoꝝ. ¶ Preterea.scriptura ñ facit mentōez d isto pcto nisi sub qbusdaz figuris sicut sub figura regis babilonis. Jsa.xiiij. ⁊ sub figura pricipis tyri in ezech.xxviij.de pcto aūt hois facit mētiōez manifeste. Ad qd p hoc qd dicit albinus super geñ. Angelicū pctm silētio i gene.abscōditū ē.⁊ hois patefactū.qꝛ angelicū vulnus deus nō pdestinauit curare.hominis vo vulnus pctm.s.sanare pdestinauit. Preterea p magnitudinē pene voluit deterrere hoiez.pp pctm.n.vnius punitūz ē totū genus hūanū.pp pctm vo primi angeli ipe solus punitus ē a pricipio. Vñ eius pena q̄ est a pricipio fuit pparata.sicut hr Jsa.xxx.pparata ē eniz ab heri tophet.i.a cditōe mūdi. Vñ aug.carcer i illa cditiōe creaturaꝝ ppatus ē. Nihilominus tñ iplicite dictū ē pctm illius cū dictū ē.diuisit deus lucem a tenebris. Jlla.n.diuisio designat ipsaz penā que imediate secuta ē ad culpā. ¶ Ad illud vo qd obijcit.dōm ē.ꝙ lz pctm dyaboli eēt primū.tñ rōe illius ñ precessissz morbus nec secuta eēt medicina:cū illud sit irremediabile.tota āt scriptura alteꝛ illoꝝ declarat:vel qd ptinet ad morbū.vel qd ptinet ad medicinā. ¶ Ad illd vo qd scdo obijcit.dōm ē ꝙ pctm hominis manifeste erat dōz.vt sic expsse sciret quali initiatus ē morbus:vel exortū ē vulnus.⁊ sic cñter cuenientissima adhibeat medicina ab ipa sūma sapia.v.ad ro. Vbi abūdauit delictū supabūdauit ⁊ gratia. Pctm vero dyaboli sub figuris ē velatū ne pp sui imanitatē hō accipet exēplū despatōis. attendens.n.hō pctm dyaboli ñ remissum nec remissibile posset desperare idē credēdo de suo.

Mēbrum nonum.

n Ono querit de pcto primi āgeli vtrū illi pcto statim adnexū fuerit alid peccatū.s.pctm inuidie.qd nō videt. supposito.n ꝙ creatus eēt hō non simul tpe cū angelo.sz fm prius ⁊ posterius.sicut distinguuntur dies in pricipio geñ.vt hō in die sexto. angelus vo i principio sit creatus vel añ omnem diē.fm hoc si peccauit angelus statim post creationē sicut videt ex quibusdā scripturis elici.non erat nisi vnicū eius pctm.s.pctm supbie ex delectatiōe sue ptātis.nō eniz erat tūc creatura rōnalis cui inuidēt. respectu.n.rei nōdū exñtis nōdū ē inuidia. Jnuidia āt dicit eē respectu superioris vel respectu paris:ne fiat supior. ¶ Forte diceret ꝙ respectu boni angeli erat inuidia.sz hoc ñ conuenit qꝛ inuidia ē respectu illius qui estimat occupare bonuz alterius vel minuere boniū illi⁹.sz hec estimatō nō fuit respectu boni angeli.bonus enim angelus nō occupauit locū luciferi:sz locū sibi deputatū.vnicuiqz.n.angelo i suo gradu determinatū fuit bonū i suo gradu. nec fuit ista estimatio q̄ minueret bonū ipius p bonū alterius angeli.ergo respectu boni angeli ñ fuit motus inuidie. ¶ Preterea.sic dicit.b.greg. Boni āgeli purgati erāt ⁊ territi apostata angelo cadēte. Vñ vr ꝙ boni āgeli cfirmati sunt p lapsū ipsoꝝ maloꝝ. dicit.n.b.gre.hō lapsus eos terruit ⁊ purgauit. terruit ne creatorē suū supbi despicerēt.purgauit qd reprobis exeūtibus actū ē vt electi soli remanerent. Et iteꝝ sancti angeli dū in alijs nature sue dāna cspiciūt.i seipis cautius robustiusqz consistūt.ex qbus vr ꝙ cadētibus malis angelis boni sunt cōfirmati ergo prio fuit pctm.deinde casus. deinde cfirmatio.ꝙ si sic eēt tūc inuidia ñ eēt respectu boni angeli imediate post pctm supbie qd erat primū pctz. ¶ Itē supposito ꝙ hō prio creatus fuit cū angelo.sicut vr.b.aug.dicē.non vr ꝙ imediate post pctm supbie eēt pctz inuidie ei adnexū respectu hois. Jnuidia.n.respectu supioris vel paris dr.sz ñ respectu iferioris.ergo cū hūana natura eēt inferior ipa angelica.ñ erat motus inuidie i angelo respectu hois.sz cstat ꝙ respectu alterius creature ñ fuit inuidia. ergo pctm inuidie ñ fuit in angelo imediate post pctm superbie.

Cōtra.aug.i li.de virginitate.supbia sequit inuidia tanq̄ filia pedissequa ea.n.cōtinue parit.nec vnq̄ ē sine tali ple atqz conuic.qbus duob⁹ malis.supbia s.⁊inuidia.dyabolus ē dyabolus. Ex hoc arguit cū inuidia sit ples cnnexa ⁊ comes supbie.ꝙ peccauerit imediate pcto inuidie. ¶ Iteꝝ berñ.sup canti. Lucifer ille q mane oriebat sz pꝑere eleuabat añq̄ reuerteret in tenebras generi nro inuidit.sz qd aliud signat p reuersione i tenebras:nisi casus eius.ergo pctm inuidie simul fuit cū pcto supbie. ¶ Adhuc āt querit rōe illius vbi quo dr.ꝙ dyabolus his duob⁹ pctis est dyabolus.qd.n.aliud ē eē dyaboli nisi deorsū fluentē. sz p pctm supbie voluit ascēdē.ergo p illd pctz ñ fuit deorsū fluēs. ¶ Preterea.p pctm inuidie ñ vr simulr.ergo nec his pctis dyabolus ē dyabolus. ¶ Si vo q̄si dicat deorsū fluēs p cuersionē idebitā ad mutabile bonuz.fm hoc p qdlibet pctm dyabolus eēt dyabolus.ñ ergo magis p illa pcta q̄z p alia. Ad qd dōz.ꝙ lz pctm inuidie nō eēt simul cū pcto supbie.nihilominus cito p⁹secutuz ē. Si vo q̄rat respēu cui⁹ fuit motus ille inuidie. dōm ē ꝙ respēu hois quē estiauit pticipaturū gloria a q̄ cecidit.nec fuit motus ille respēu alterius angeli q ñ erat occupaturus locū ei⁹:sz locuz ppriuz.respēu ergo hois simul creati vel post cito creati fuit ille motus ne eādē gloriā pticipet. Vñ suggessit ei illd p qd cecidit. Vñ augu.in.q.ve.te. Ex trāsgressiōe illis deitatē sppōdit.a qua ipse deaffectat⁹ deiectus ē. ¶ Ad illd vo qd obijcit ꝙ hō sexto die creatus fuit. ⁊ ita ñ statiz post primū pctm supbiaū.dōm ē ꝙ hoc veꝝ eēt si ñ interci

eiusset morula inter creationem ipsius angeli et lapsum
ipsius. sed quia fuit morula aliqua sicut dicit magister in ii. sent.
ideo potuit esse quod creato homine fuit ille motus inuidie.
Si vero simul creatus fuit homo sicut videtur aug. consentire. secundum
hoc statim post fuit peccatum ipsius inuidie. et hunc modum videtur illa
auctoritas aug. in li. de virgi. sentire cum dicit. quod superbia inuidiam
continuo parit. ¶ Ad illud vero quod in eadem auctoritate
dicitur. quod inuidia est comes. non intelligendum est quod a principio
simul fuit inuidia cum superbia. quia cum peccauit peccato superbie.
peccauit peccato inuidie. sed sicut pedissequa dicit dominam
suam comitari cum eam sequitur immediate. sic inuidia comes
est superbie. et quia nullum aliud peccatum immediate secutum est.
ideo bene dicitur superbia continuo parere inuidiam. non quia non possit
intercidere tempus inter instans quo peccauit peccato superbie.
et instans quo peccauit peccato inuidie. ¶ Ad illud vero quod
obiicitur. quod non debebat esse motus inuidie respectu hominis.
quia homo erat inferior creatura. dicendum est per hoc quod dicit
aug. super gen. ad lit. quia inuidia non tantum est respectu superioris
qui excellit. sed etiam respectu paris ne excellat et inferioris
ne equatur. quantum ergo ad duas differentias poterat
esse motus inuidie. par enim erat quo ad hoc quod participaturus
erat eandem gloriam quam participaturus [illegible] et ipse si stetisset.
inferior vero ratione nature corporalis vel spiritualis ingenii
vnibilis erat vel vnita corporali. si vero peccatum inuidie
ipsius fuit post casum sicut videtur aug. xi. super gen. dicere.
his verbis propter excellentiam delectatus sua potestate tumuit
superbia. propter quam cecidit ab altitudine spiritualis paradisi
et inuidia contabuit. tunc potuit esse motus inuidie ratione
status sui et respectu superioris quia iste iam lapsus
erat. homo vero adhuc stetit. Hoc idem videtur dicere in. q.
ve. te. b. aug. puniuit quia ad accusationem eius factus
est homo. vnde sua subtilitate id egit. vt in eandem preuaricationem
in qua ipse ruit induceret. vt accusatorem suum participem
sue damnationis efficeret. Unde ex hoc presumitur quod
prius peccauit et post damnatus est. et damnatus inuidit.
¶ Ad illud vero quod postremo obiicitur per auctoritatem aug. quod
in his duobus peccatis factus est dyabolus. videtur ratio esse. quia
angelus habebat creatorem suum supra se et creaturam
rationalem iuxta se. primo ergo mouebatur inordinate
respectu illius qui erat supra se. deinde inordinate
respectu illius qui erat iuxta se. nec erat vlterior
differentia intellectualis nature respectu cuius
moueretur inordinate. et propter hoc his duobus generibus
peccatorum factus est dyabolus. sicut enim homo fit deiformis
vel angelicus per dilectionem dei et proximi dei
supra se. proximi iuxta se: sic fit difformis vel dissimilis
deo per superbiam vel inuidiam. vt superbia opponatur
debito ordini quo ad deum. inuidia debito ordini quo
ad proximum. deorsum autem fluens dicitur et per culpam et per penam.
¶ Ad illud vero quod obiicit in contrarium. dicendum est. quod licet per superbiam
vellet ascendere. nihilominus tamen ille ascensus fuit casus.
et igitur sic ascendendo deorsum fluxit. xvi. prouer.
ante ruinam exaltatur cor. immo ipsa exaltatio indebita est
ruina. Similiter dicendum est de motu inuidie. et licet peccet aliis
generibus peccatorum tamen non fuerunt prima peccata ab ipso inuenta.
et ideo his dicitur ipse potius dyabolus quam aliis.

Membrum decimum.

Ecimo queritur que sint peccata dyaboli secundum
seipsum. i. que peccata conueniunt spirituali nature et que
non. Et videtur quod non tantum peccata superbie et inuidie
sint secundum se peccata ipsius dyaboli. immo etiam
peccata que ab his nascuntur. sicut inobedientia que nascitur
ex superbia. et presumptio et odium que nascitur ex inuidia.
¶ Preterea. accidia et ira et cupiditas spiritualia
peccata sunt. sicut dicit b. grego. si ergo sunt spiritualia
peccata: possunt conuenire ipsis spiritibus secundum se. ergo dicentur
peccata dyaboli sicut peccatum superbie vel inuidie. ¶ Preterea.
suasor est et suggestor omnium peccatorum. et sic suadendo
quodcunque peccatum efficitur peccator. ergo quodlibet
peccatum dicetur esse peccatum dyaboli. Contra. aug. in xiiij.
de ciui. dei. Si dyabolus est fornicator vel ebriosus
vel si quid huiusmodi mali est quod ad carnis pertinet
voluptatem. non potest dici cum sit talium peccatorum suasor et
instigator occultus. est tamen superbus et inuidus: que illum vitiositas
sic obtinuit. vt propter has esset in carceribus huius
caliginosi aeris eterno supplicio destinatus. ergo
illa duo videntur spiritualiter esse peccatum dyaboli. carnalia
vero peccata et his similia non peccata dyaboli sed peccata hominis.
Ad quod dicendum. quod hec duo dicuntur specialiter peccata
dyaboli. de his enim habetur in sacra scriptura expressum.
videlicet Isa. xiiij. de superbia ipsius. et sap. ij. de inuidia
vbi dicitur. Inuidia dyaboli intrauit mors in orbem
terrarum. hec autem precesserunt peccatum hominis. recte ergo dicuntur
peccata dyaboli. ¶ Ad illud vero quod obiicitur de nascentibus
ex superbia et inuidia. dicendum est quod de generibus
peccatorum intelligitur. per genera vero intelliguntur ea que ex ipsis
generibus nascuntur. ¶ Ad illud vero quod obiicitur de [illegible] et
accidia est dicendum. quod licet ira possit conuenire dyabolo. magis
tamen conuenit spirituali nature vnite corporali. appetit enim
vindictam propter est propter irrogationem iniurie. arrogatio
vero iniurie per se fit creature humane non creature angelice.
nihilominus tamen quia dyabolus estimat sibi iniuriam
fieri. cum eripitur ab eo peccator quem estimat possessionem
suam. incidit in peccatum ire appetendo vindictam. xij.
apoc. Descendit ad nos dyabolus habens iram magnam.
peccatum vero accidie quod dicitur peccatum tristicie ex diuersis
causis corripit. et propter hoc quia vna est propria spiritualis
nature secundum ipsam. altera vero ipsius spiritualis nature inquantum
coniungitur corporali. dicitur commune peccatum angelo et homini. creatura
enim spiritualis per seipsam tristatur existimatione tristabilis
spiritualis. species coniuncta ex complexione corporis cui coniuncta
est quandoque tristatur. Cupiditas vero et si sit spiritualis peccatum
tamen est rerum temporalium et ipsius hominis recte. ergo superbia
et inuidia dicuntur esse peccata dyaboli. Alia vero tria
spiritualia magis propria ipsius anime rationalis. ¶ Ad illud
vero quod obiicitur. quod dyabolus est suasor siue suggestor
omnium peccatorum. dicendum est quod non propter hoc quodlibet peccatum
dicitur dyaboli per inherentiam sed per causalitatem in hoc genere
cause. non quod omne peccatum sit suggestione dyaboli vel
proprio defectu. ¶ Ad hoc obiici potest. videtur enim
aug. dicere contra faustum. quod fallacia et superbia sunt

pricipalia vicia dyaboli. dicit. n. nõ mirũ ẽ. si pua- ricatores angeli quoꝝ duo maxia sũt vicia sup- bia ⁊ fallacia p hũc aerẽ volitant. qd vni vero deo nouerint deberi: hoc sibi a suis cultoribꝰ exege- rũt ex q̃ accipit. ꝙ hec sũt pricipalia pctã. n. sup- bia ⁊ inuidia. ¶ Ad qd rñdẽdũ. ꝙ alr ⁊ alr dicũ- tur illa pricipalia siue maxia ⁊ ista. Supbia eniꝫ ⁊ iuidia dicunt maxia siue pricipalia pcta ꝑpter primã oppositõeꝫ ad duplicẽ ordinẽ debitũ re- spectu dei ⁊ respcũ ꝓximi. fallacia autẽ ⁊ supbia dicunt eẽ maxia pcta ⁊ pricipalia in tẽtãdo ho- minẽ. vt duplr cadat hõ quo ad itellectũ fallaciã. quo ad effectũ ꝑ supbiã. sic ergo aliter ⁊ ali- ter dicunt ista maxima ⁊ ista.

Membrũ vndecimũ.

Undecimo q̃rit. vtꝝ statim post instãs ↄditõis peccauit. qd vr. dr. j. Jo. iij. Ab initio dyabolus peccat. sꝫ ↄstat ꝙ hoc ñ fuit i eodẽ instãti i q̃ fuit ↄditus. ut supra ↄñsuꝫ ẽ. ergo ab initio dr. i. statiꝫ pꝰ ini- tiũ. ergo statiꝫ post initium sue ↄditõis peccauit. ¶ Itẽ aug. sup geñ. xi. factꝰ ↄtinuo se a luce veri- tatis auertit. supbia tumidus. ⁊ ꝓprie ptãtis dele- ctatõe corruptꝰ. ¶ Itẽ Jo. viij. Ab initio i vita- te nõ stetit. sꝫ sic vr aug. iuuere. xi. sup geñ. ab ini- tio sue ↄditõis i veritate nõ stetit. sꝫ qd ẽ ab initio nisi post initiũ imediate. hoc pꝫ ꝑ hoc qd seqt. ñ dixit dñs a veritate alienus fuit. sꝫ i veritate nõ stetit. vbi a veritate lapsũ intelligi voluit. ¶ Item Isi. j. li. de sum. bono. x. ca. Mox vt factꝰ ẽ erupit i supbiã. Ex his vr ꝙ statiꝫ post initiũ peccauit. hoc ẽt vr cũ eiꝫ lucifer creatꝰ fuerit ꝑfectꝰ. sicut dr ezech. xxviij. Ambulasti ꝑfectꝰ in vijs tuis. ꝑfecta aũt itelligẽtia cũ pt itelligẽ. nihil deest ei nisi ex pte sua qn itelligat ⁊ cũ pt velle nihil deest ei ex pte sua qn velit: ergo si ñ statiꝫ voluit: aliq̃ cã fuit q̃re ñ statiꝫ voluit. Sꝫ sic dicit aug. i li. retractat. Nihil ita ẽ i volũtate sic ipa volũtas. Et. b. Bern. i li. de li. ar. Nihil ita liberũ ẽ homini sicut ipa volũtas. multo fortius ergo i angelo vbi ẽ expedita itelligẽ- tia. ¶ Preterea: hũit cognitõꝫ dei q ẽ supra ipꝫ ⁊ iferioꝝ ãgeloꝝ sub ipo. potuit ergo ↄsiderare se eẽ eminẽtiorẽ alijs. ⁊ ex hoc potuit eẽ motiuũ pcti. q̃ ergo rõe postea mouebat: ex huiꝰ ↄsidera- tõe eadẽ rõe potuit a pricipio moueri. ergo sm hãc rõnẽ statim post pricipiũ ↄditõnis peccauit.

Cõtra. dr in ezech. xxviij. Ambulasti ꝑfectꝰ in vijs tuis a die ↄditõnis tue. donec inuẽta ẽ iniq- tas i te. sꝫ ãbulatio i ꝑfectõe ñ ẽ nisi aliq̃ꝫtulũ ꝑse- uerauerit i ꝑfectõe. ergo aliq̃ꝫtulum ꝑseuerauerit siue stetit. ¶ Itẽ orige. Hostis serpẽs antiquus cõ- trariꝰ ẽ veritati. ñ tñ a principio neqꝫ statiꝫ supra pectꝰ ⁊ vẽtrẽ suũ ãbulauit. sic adã ⁊ eua ñ statim peccauerũt. Ex q̃ vr ꝙ aliq̃ morula iterposita ce- cidit. ¶ Preterea. Jo. damas. dicit. Nõ nã malus factꝰ sꝫ bonus existẽs ⁊ i bono genitus. nequaq̃ in seipso a ↄditore malicie semitã hñs. ñ ferẽs illu- minatõeꝫ ⁊ honorẽ q̃ ipsius ↄditoris largita fue- rãt bonitate. liberi sui arbitrij electõe versus ẽ ex eo qd sm nãꝫ. in id qd pter nãm. Ex q̃ accipit ꝙ nõ determinat. vtꝝ statim ceciderit vel ẽt moru- la iterposita fuerit. ¶ Preterea. vr ex vbis aug. xi. de ciui. dei. ꝙ statim post ↄditõeꝫ peccauerit. ꝑ oppositũ de bonis angelis. dr eiꝫ de illis ibi simul vt facti sũt. lux facti sũt. nõ tñ ita creati vt quoquo mõ eẽnt ⁊ quoquo mõ viuerẽt. sed illuminati vt sapiẽter beateqꝫ viuerẽt. ab illuminatiõe auer- si qdã angeli ñ obtinuerũt excellẽtiã sapiẽtis bea- teqꝫ vite. ex quo vr ꝙ sicut boni angeli statiꝫ vt fa- cti sũt. lux facti sũt. ita ⁊ angeli q postea facti sunt mali: facti sũt tenebre. Ad qd dõm. ꝙ vtrunqꝫ opinãdo dictũ ẽ. nõ. n. ex scriptura alteꝝ illoruꝫ ẽ manifestũ oĩo. veruñ sꝫ opinionẽ magistri i li. sent. dõm ẽ. ꝙ aliq̃ morula iterposita ceciderũt ꝑ pctm. ¶ Ad illud vero qd obijcit in ↄtriuꝫ sm hoc rñderi põt. p̃io ad id qd dr p̃ia Joãnis. iij. ab initio dyabolus peccat. sic eiꝫ exponit illud aug. xi. de ciui. dei. dicens. Illud qd ab initio dyabo- lus peccat. nõ ab initio ex quo creatꝰ est peccasse putãdus ẽ. sꝫ ab initio peccati. qr ab ipsius sup- bia cepit eẽ factũ. ¶ Ad illud vero qd dicit Augu. xi. sup genesiꝫ est dõm. ꝙ ↄtinuo dr auertisse se a luce veritatis. qr nõ ꝑseuerauit in luce veritatis. vel qr nõ diu fuit i ea. ¶ Ad tertiuꝫ vero dõm. ꝙ ñ stare in veritate. hãc põt hr̃e intellectũ qr ñ ꝑse- uerauit in veritate. ⁊ ꝙ dr ab initio: intelligẽdum ẽ. i. post initiuꝫ ⁊ hoc vr per vba augu. in lib. de ciui. dei. in qua veritate si stetisset eius pnceps ciuis beatus cum sanctis angelis ꝑmaneret. ¶ Ad illud vero qd dicit Isid. dõm ẽ sꝫ ꝙ postea subiũ- git. fuit in veritate ↄditus. sꝫ ñ stãdo ↄfestim a ve- ritate ẽ elapsus. vñ totũ refert ad id qd dr nõ stã- do. i. ñ ꝑseuerando. ¶ Ad illud etiã qd deinceps obijcit põt rñderi ꝙ lꝫ statim velle potuit bonuꝫ vel maluꝫ. ⁊ sufficiens erat volũtas q̃ꝫtũ ad alte- rũ illoruꝫ: in ipsa tñ voluntate fuit aliquãtulũ sta- re vel nõ stare. ⁊ qr voluntas in huiusmõi nõ est ratio sm ipõs determinata. iõ nõ est rõneꝫ assi- gnare ꝑpter quam statim peccauerit post instãs ↄditõis vel nõ statim. sicut eniꝫ in voluntate ho- minis est cũ adiutorio tñ gratie aliq̃ꝫdiu stare in bono ⁊ in volũtate eius statim cadere vel ñ statiꝫ ita fuit i volũtate angeli. ¶ Si vero diceret quis ꝙ statim post ↄditõem lapsus ẽ. sicut vident quedã auctes designare. rñderi posset. ꝙ illud ezech. xxviij. ambulasti ꝑfectꝰ ⁊c. ñ ẽ ↄtriuꝫ. nõ eiꝫ aliud designat nisi ꝙ ꝑfectio bonitatis nãe fuit i eo vs- qꝫ ad lapsuꝫ peccati. ambulatio aũt illa nõ ẽ nisi motus ex eo sm naturaꝫ. ¶ Ad illud vero quod videt dicere orig. dicendum est. ꝙ loquit de illo peccato quo dyabolus tentauit hominem quod

ita cito factū fuit. ⁊ hoc pōt ex ipsis verbis actū
haberi. cū dī serpēs ꝯtrius veritati ⁊ n̄ statī sup
pectus ⁊c̄. pena. n. illa d̄ qua dī in geñ. pectore ⁊
ventre repes. ad penam illius peccati quo tenta
uit hominē primū referre vr. qd̄ vr ex serie illi⁹
lr̄e. Sed adhuc queritur. vtrū peccauerit ante
conditionē hoīs. ꝙ vr per hoc dicit isid̄. in li. de
sūmo bo. pri⁹ de celo cecidit dyabolus ꝙ̄ homo
conditus fuit. sed casus non fuit nisi post peccatū
ergo prius peccauit ꝙ̄ homo ꝯdit essꝫ. ¶ Pre/
terea. homo conditus fuit sexta die. diuisio autē
lucis a tenebris fuit primo die: ergo precessit pec
catum. ꝑ tenebras. n. signatur peccatum. ¶ Con/
tra. dicit aug. ꝙ statim postꝙ̄ superbiuit inuidit.
vnde inuidia ibi fuit comes supbie. sꝫ n̄ inuidit nisi
rei existenti. ⁊ inuidit homini. ergo hō [illegible] fuit. nō
ergo prius peccauit ꝙ̄ hō ꝯditus esset. ¶ Pre/
terea. dicit Job. xl. Ecce vehemoth quē feci tecū
⁊c̄. sed si factus fuit simul cum hoīe. ⁊ peccatum
facturā eius secutū ē. ergo prius erat ꝯditus hō
ꝙ̄ lucifer peccaret. ¶ Ad qd̄ dōm. ꝙ sm̄ sententiā
illoꝝ q̄ successionē dieꝝ ponebāt. prius peccauit
lucifer ꝙ̄ hō ꝯditus essꝫ. In hac aūt sententia erāt
hiero. ⁊ greg. Scōm aūt sniaꝫ illoꝝ qui dicebāt
oīa simul creata. nō tm̄ [illegible] ma̅ sꝫ ēt ī forma. prius
erat ꝯdit⁹ hō ꝙ̄ peccaret dyabolus. illa ēt distin
ctio dierum ad ordinem nāe reꝝ ⁊ illuminatōis
angelice refertur.

Questio. cx. d̄ peccato alio rum angeloꝝ.

Finito tracta/
tū de prio peccato āgeli. ꝯñt
dōm est de peccato alioꝝ an
geloꝝ. Circa qd̄ querūt̄ hec.
Primo qd̄ fuit gen⁹ pctī. Secū
do qd̄ fuit motiuū ad peccā/
dum. Tertio qui erāt peccātes siue d̄ quo ordīe.
Quarto vtrū plēs peccauerūt ꝙ̄ steterūt vel ecō
uerso. Quito quo tp̄e peccauerūt. vtrū sīt cū lu/
cifero vel post. Sexto de ꝯparatione pcti ipsoꝝ.
Septimo de irremissibilitate. Octauo q̄re nō ꝑ/
seuerauerūt sicut nec lucifer.

Membrum primum.

Circa primū sic ꝓcedit̄. vr ꝙ pctꝫ eoꝝ
nō fuerit supbia. sicut. n. habet̄. ij. senē.
minores angeli peccauerūt ꝯsentiēdo.
Dī. n. d. ij. Lucifer aliīs maior nō so/
lus cecidit sed cū eo aliī multi qui ei ī malicia cō
senserunt peccauerunt ergo peccato ꝯsensus. sed
pctm̄ ꝯsensus distinguit̄ a peccato affectōis. sup/
bia vō ē pctm̄ affectōis. ergo n̄ peccauerūt pcto
supbie. ¶ Hoc idē vr rōne ostēdi. minores. n. an
geli nō habuerūt illā p̄eminētiā vt omnibus an/
gelis preferrētur. sed ex isto tanꝙ̄ inclinatio surgit
ꝙ prim⁹ angelus lucifer. s. voluit esse sicut deus.
⁊ ī hoc peccauit peccato supbie. aliī vō āgeli cuꝫ
nō haberent illud motiuū. non illo peccato pec/
cauerunt. eoꝝ. n. erat subesse non superesse: ex cō
sideratione aūt eius qd̄ est subesse nō nascit̄ sup/
bia. ¶ Itē. xij. apoc. dī ꝙ draco traxit terciā p̄teꝫ
stellaꝝ. qd̄ aūt fuit ille tractus nisi [illegible] hoc ꝙ ꝯsense
runt. ergo peccauerūt pcto ꝯsensus. ¶ Item dicit
hugo de san. vic. ꝙ in vna simul malicia ꝯsēserūt
oēs. q. vnū ordineꝫ ꝑuerse societatis effecerunt.
Apparet ꝯtriū ꝑ hoc qd̄ dī ī epla Jude. j. c. sup
illud. vinculis eternis ⁊c̄. gl. supbia ⁊ corde īpe/
nitenti peccauerūt. Itē ibidē sup illud. Dereliq̄ue
runt deū. glo. ꝑ supbiā. greg. mora. li. ij. tātoma/
gis hoīes ad celestia ascēdē inuidēt quāto se a ce
lestibus [illegible] elatōis īmūdiciā ꝓiectos vidēt. ¶ Itē
ī bidē sup illud. nō seruauerūt suū principatū. itel
ligit̄ ꝑ inobediētiā. ergo peccauerūt ꝑ inobediē/
tiā. sed inobediētia filia ē supbie ⁊ ad eā reducit̄
ergo peccauerūt peccato supbie. ¶ Itē vr ꝙ pec
cauerunt pcto cupiditatis. dicit. n. glo. super illō.
vinculis eternis ⁊c̄. Uincula dicuntur cupiditas
infimaꝝ reꝝ. qui vincti ad superiora non pñt re/
uerti. ¶ Itē vr ꝙ peccauerūt pcto p̄sumptōis. ij.
petri. ij. In tartarū tradit cruciādos. glo. magni/
tudine penaꝝ terrui a iudicio p̄sumptōis d̄sistūt
ergo prius peccauerūt iudicio p̄sūptōis. Rñdē
dū. ꝙ peccauerūt pcto supbie. ⁊ nihilomin⁹ pec
cauerūt pcto ꝯsensus. appetierūt. n. ꝓpriā excel
lentiā. ⁊ sic peccauerūt pcto a ectiōis. ꝯsenserūt
ēt pcto ipsius luciferi imitādo ī p̄m ī pcto. ille aūt
ꝯsensus nō ponit ꝓpriā spēm peccati. sꝫ ad idem
genus reducit̄. ꝯsensus. n. determinat̄ [illegible] imitatōꝫ.
imitatio aūt [illegible] illud in quo fit imitatio. ¶ Ad illō
vō qd̄ obiicit̄. ꝙ peccauerūt pcto inobediētie. di
cendū ē. ꝙ pctm̄ inobediētie nō fuit nisi ex pco/
mitātia. eo. n. ꝙ peccauerūt pcto supbie nō obe/
dierūt dn̄o in p̄cepto d̄bite humilitatis. cū essent
creature itellectuales. sic suberāt inceē deo. ita sub⁹
esse debeāt volūtate. ¶ Ad illud ēt qd̄ opponit̄ d̄
pcto cupiditatis. dōm ē. ꝙ cupiditas ibi large ac
cipitur. sm̄ ꝙ dī appetitus inordinat⁹ rei mutabi
lis. ⁊ hoc mō est in pcto supbie. nec distīguit̄ ab
ipsa in gnē peccati. ¶ Ad illud vō qd̄ obiicit̄ ꝙ
nō peccauerūt pcto supbie. q2 nō habuerūt ideꝫ
motiuū cū lucifero. dōm ē. ꝙ lꝫ nō habuerūt idē
motiuū oīmō. habebāt nihilomin⁹ idē motiuū
siue iclinatiuū in gnē. vñ in oībus amabat̄ ꝓpria
excellētia lꝫ nō idā. ¶ Ad illud vō qd̄ obiicit̄ d̄
pcto p̄sumptōis. dōm est. ꝙ si loquit̄ [illegible] p̄sūptōe
qua p̄sumebāt efferre sup se siue sup debitā mēn
surā. sm̄ hoc nō destiterunt a pcto presumptōis
nec desistunt sicut dicit isid̄. Si vō accipiat̄ pre/
sumptio ipunitatis sm̄ hoc terror magnitudinis
pene facit desistere a p̄sūptōe.

Membrū secūdum.

s Ecūdo querit̄ qd̄ fuit motiuum ī pc̄o minoꝝ āgeloꝝ. dicit ansel. in li. de casu dyaboli. ꝙ appetierūt beatitudinē non seruando iusticiā. ⁊ iō ceciderūt a beatitudine. ⁊ a iustitia. ergo idē motiuū fuit ipsius luciferi ⁊ minoꝝ āgeloꝝ q̄ peccauerūt. ¶ Sꝫ ꝯtrium. vt̄ lucifer motiuū habuit ꝓeminētiā super oēs angelos. sꝫ hoc motiuū ñ potuerunt hr̄e alij. ergo nō fuit idē motiuū luciferi ⁊ alioꝝ. ¶ Preterea. lucifer voluit eē sicut de⁹. sꝫ hoc nō legit̄ ď alijs. ergo nō fuit idem motiuū in pc̄o luciferi ⁊ alioꝝ. ¶ Aliq dicunt ꝙ in hoc peccauerūt ꝙ appetierūt nō sibiipsis pricipatū [illegible] ipsi. ⁊ ita ex q̄dā depēdentia ad ip̄m peccauerūt. ⁊ iō ipso cadēte ceciderūt delectati ex eo ꝙ ip̄e appetijt. sꝫ ex quo scripture loco hoc accipiāt nō inuenio. ī dubijs aūt nihil diffiniēdū. forte tñ possꝫ accipi ex illo ďbo Jo. dama. vel illo greg. in mora. apostata angelus se deū p superbiam angelicis potestatibus ostentauit. ⁊ se super ceteros quasi in potentia diuinitatis exaltauit. concidit cum ipso infinita multitudo eoꝝ qui sub ipso erant angeloꝝ. sicut. n. aliqui inferiores aliquis p̄lato appetūt bonū. p̄lati sui. in p̄latōe. n. eius quodāmō ⁊ ipi ꝓferunt. ita isti q̄ sub ipso erāt ꝓferri se estimabāt ī p̄latiōe ipsius. Ad qd̄ dōm ꝺm ansel. ꝙ appetierūt beatitudinē nō seruādo iusticiā. Unī ansel. Illi āgeli q̄ maluerūt illud plus qd̄ nō dū de⁹ illis dare volebat. q̄ stare in iusticia in qua facti erāt. eadē iusticia indicāte. ⁊ illud ꝓp qd̄ illā ꝯtēpserunt. neq̄ ꝗ obtinuerūt. ⁊ qd̄ tenebāt bonū amiserūt. sic ꝑ appetēdo inordinate appetierūt suā excellētiam. sed ille appetit⁹ excellētie inordinat⁹ ex imitatōe luciferi poterat eē. ñ tñ tñ peccauerūt qñtuꝫ ip̄e. q2 appetierūt excellētiā ī gradu suo. idē ergo poterat eē motiuū in genere sꝫ nō idē oīno. sicut. n. beatitudo vnū quid ē. sꝫ singu distribuit̄ ꝺꝫ gradꝫ siue mēsurā. ita inordinatio istius appetitus fuit in quadā mēsura. ñ ꝙ peccarēt in hoc ꝙ appetebant beatitudinē. sed in hoc ꝙ nō iuste appetierūt. siue ergo illo mō dicat̄ siue illo quo supra tactū ē. ñ erat equale peccatū illoꝝ ⁊ luciferi. Sꝫ illo mō dicēt eē idē motiuū nō tñ in gnē. illo vo mō idē motiuū in gnē sed nō oīo idē.

Membrum tertium.

t Ertio querit̄. vtrū de omni ordine angeloꝝ fuerunt aliqui peccātes? Qd̄ vt̄. hō. n. creatus ē ad restauratōēꝫ angelice ruine. sic dī in encheri. ⁊ ansel. ī li. cur deus hō. lꝫ hec non eēꝫ tota rō. ⁊ vt̄ accipi ex illo ďbo in cantico deut. ꝺm aliam transl. ꝯstituit terminos populoꝝ iuxta numeꝝ angeloꝝ dei. sed aliqui hoīes restaurabūt̄ ad ordinēꝫ seraphin. aliqui ad ordinē cherubin. ⁊ ita ď alijs. ergo de quolibꝫ ceciderūt aliq. si. n. aliqui hoīes ad ordinē seraphin ꝑtinebūt. multomagis ad ordines inferiores qui nō in tanta claritate deū cōtēplant̄. ¶ Item hugo de sancto vic. de quolibet ordine ceciderūt. ⁊ vnū ordinē ꝯtium fecerunt. vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. ¶ Si hoc ꝯcedat. queritur quare in scriptura sacra nō [illegible] mētio ꝙ aliqs ceciderit de ordine seraphim aut de ordine tronoꝝ. sicut legit̄ de cherubin. Ezech. xxviij. ⁊ de principatibus ⁊ potestatibus sicut habet̄. vi. ad ephe. vbi dī. [illegible] ē vobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē sꝫ aduersus principatus ⁊ ptātes. Ad hoc vt̄ rn̄dendum. ꝙ si de quolibꝫ ordine ceciderūt aliq. ⁊ aliqui hoīes restituant̄ ad quēuis ordinētū de seraphin ⁊ thronis nō fit mētio in scriptura lꝫ fiat ď cherubin ⁊ de alijs. hoc ēt vt̄ eē rōne nolatōis a qua denoīantur ordines. seraphin. n. ab incēsiōe caritatis dicuntur. hoc aūt nō ꝑ eē cōis bonis ⁊ malis. sed rō sciētie cōis est bonis ⁊ malis. throni vo ad hoc ꝙ deus in eis sedeat ⁊ sua iudicia decernat. nec hec rō sitr cōis est bonis ⁊ malis. sed rō sciētie cōis. ⁊ iō dictus est cherub prim⁹ angelus q̄ cecidit. ñ [illegible] hoc ꝙ fuit ď ordine illoꝝ. sed supremus inter angelos. sicut videntur sancti ⁊ scriptura dicē. Similiter principat⁹ ⁊ potestates sunt nominationes que possunt ꝯuenire bonis ⁊ malis. eodē mō virtutes archangeli ⁊ angeli. ex hac ergo rōne scriptura cū loquit̄ ď malis angelis designat sub illis denoīatōib⁹ q̄ sūt cōes nō sub noīatōib⁹ ꝓprijs q̄ appropriant̄ ipis bonis angelis. Nec itelligēdū ē ꝙ principat⁹ ⁊ ptātes. vi. ad ephe. sumātur tñ p illis q̄ fuerūt de illis ordinibus. sꝫ indifferenter illi nolatiōes sunt cōes.

Membrum quartum.

q Uarto querit̄. vtrū peccauerūt plures q̄ steterunt. Ad qd̄ dicendū sic grego. sup illud. xxxij. deut. Constituit terminos populoꝝ ⁊c̄. dei ciuitas cōstat ex hoībus ⁊ angelis. ad quā tāti ꝯscēdūt hoīuꝫ quāti ibi remāserūt angeloꝝ. ergo numerus bonorū angeloꝝ q̄ steterūt nō est maior q̄ hoīuꝫ saluādoꝝ. sed numerus maloꝝ angeloꝝ vt̄ maior eē. mali enim āgeli dant̄ ad exercitiū. ergo cū vnusquisqꝫ hō habeat ꝓprium angelū ad exercitiuꝫ mali. tot erunt mali angeli quot erūt hoīes. vel si nō tot. vt̄ excedere numerus maloꝝ āgeloꝝ numerū bonoꝝ. sicut numerus maloꝝ hoīum excedit numeꝝ bonoꝝ. ergo plures sūt mali āgeli q̄ boni. ꝑes ergo peccauerūt q̄ steterūt. ¶ Qd̄ etiā vt̄ p hoc ꝙ maior ē facultas li. ar. ad cadēdū q̄ ad standū. ⁊ hoc apparuit ī p̄io angelo ⁊ p̄io hoīe numer⁹ ergo peccātiū cū sequat̄ facilitatem ad malū. ⁊ numer⁹ stātiū difficultatē ad bonū. ma-

for fuit numerus peccantiū q̄ i bono pmanētiū.
Contra.iiij.regū.vi.legit. q̄ rn̄dit heliseus.no/lite timere plēs.n.nobiscū sūt q̄ cū illis. Et hug. de san.vic.exponit hoc de bonis āgelis et malis q.d.plēs angeli boni sunt pati nobis ad adiuuādum. q̄ mali āgeli ex pte aduersarioꝝ ad nobis nocendū. Sed ꝯstat q̄ oēs angeli boni sunt pati ad adiuuādū et oēs mali ad nocēdū.sic dic hay. sicut mali angeli pati sunt ad impugnandum.ita boni ad resistendū.ergo plēs fuerunt angeli boni q steterunt q̄ mali q ceciderūt. Ad qd̄ pt rn̄deri q̄ plures steterūt q̄ ceciderūt.nec hoc ē ꝯtra q̄ vnusqsqz hō hz angelū ppriuz malū ad exercitiū.pōt.n.idē malus āgelus successiue dari pluribus hoib⁹ ad exercitiū.qm̄ ex pte hoiuz ē mortalitas.angeli vo sunt imortales. Nec ē sile d angelis et hominibus.hoies enim pp corruptōem originalis ꝯcupiscētie quā hn̄t proniores sūt ad peccandū q̄ ex natura adiuta cum gratia ad faciendum bonum. et ideo plus sunt mali homies q̄ boni.angeli vero in suo primo statu plus ordinati erant ad standum in bono q̄ ad peccandū. Unde congruenter videt dici.q̄ plures fuerunt qui steterunt q̄ qui p peccatuz ceciderunt. ¶ Ad illud aūt qd̄ dr̄ q̄ li.ar.de se est vertibile i maluz sed non in bonū nisi p grām. et ita maior sit facilitas ad malum q̄ ad bonū.dicendū ē q̄ in primo statu maior fuit facilitas ad bonum.q2 cuz ex nāessz inclinatus ad bonum nec deessz grā si adessz voluntas maior fuit iclinatio ad bonū q̄ ad malum. et ideo non est mirū si plures steterūt i bono q̄ peccauerunt.

Membrum quintū.

Quinto querit quo tpe peccauerūt.vtrū simul cū lucifero vel post? Et vr̄ q̄ simul cū lucifero peccauerunt p hoc qd̄ dicit Jo.damā.simul cū illo euulsa ē et secuta ē et ꝯcidit cum ipso infinita multitudo et c. ¶ Preterea.q̄ rōne primus angelus delectatōz habuit in sua pemīnētia.ea rōne inferiores āgeli in suo gradu pemīnētie.sicut ergo prim⁹ āgelus mouebat ad elationē.ita et alij et in eodē tpe moueri poterāt. ¶ Preterea.vr̄ ex verbis augu.ad Orosi.oēs angeli eq̄les creati sunt. sz cadētib⁹ p supbiā qbusdā.ceti dn̄o pia obediētia coheserūt ex q̄ vr̄ q̄ sil̄ ceciderūt.et ita sic fuit silitas i pena q̄ et fuerit silitas i culpa. ¶ Preterea.si pri⁹ peccasset lucifer.ex pctō aūt secuta fuisset dformitas.tūc alij vidissent eū deformatū et ita nō ei ꝯsensissent. cum ergo ei ꝯsenserunt habuit claritatē pp quam eis pemīnebat.ergo non fuit prius et posteri⁹ peccauerūt.imo sil̄ cū ipo lucifero.vt sic pri⁹ erāt sil̄ claritates spirituales.ita ꝯn̄ eēnt sil̄ dformitates.
Cōtrariū vr̄ p hoc q̄ ipi peccauerūt p ꝯsensū. ꝯsensus aūt ē respectu rei pri⁹ exn̄tis.maxīe i huius modi vbi n̄ pcēdit dispō aut ꝯsiliū.ergo pctm̄ ipsius luciferi pcessit pctm̄ minoꝝ āgeloꝝ. ¶ Preterea.si sil̄ peccassent et eodē gn̄e pcti.n̄ magis attribueret vni q̄ alteri.sz magis attribuit lucifero q̄ alijs.dr̄ n. q̄ traxit secū tertiā ptē stellaꝝ.i.magnā ptē angeloꝝ.ergo pctm̄ luciferi pcessit peccatum alioꝝ. Ad qd̄ dōz sz opionē ppositi.q̄ q̄cito lucifer peccauit.alij cognouerūt pctm̄ ei⁹.sic q̄cito est choruscatio i oriēte:tā cito appet i occidēte. et nihilomin⁹ erat ibi aliq̄ distātia sz ipceptibilis. et q̄cito ꝯceperūt ei⁹ volūtatē subito ei ꝯsenserūt. Alijs at vr̄ q̄ sil̄ peccauerūt.qd̄ psumūt ex hoc. q̄ sil̄ ceciderūt.qd̄ notat ex scriptura q̄ n̄ distiguit eū dr̄.ij.pet.ij.de⁹ angelis peccātib⁹ nō pepcit sz rudentib⁹ inferni in tartaꝝ tradidit cruciādos. Itē vr̄ illud ex ꝯpatōe bonoꝝ.sic.n. d bōis angelis dr̄ q̄ sil̄ steterunt.ita vr̄ de malis q̄ simul ceciderūt. Un̄ dicbea.gre.istis cadētib⁹ illis datū est in munē vt oino n̄ possint cadē. ¶ Si ergo dicat q̄ simul peccauerūt pōt rn̄deri his q̄ obiecta sunt i ꝯtrariū. Ad primū de ꝯsensu.dōz ē.q̄ ꝯsēsus pt eē in rē pri⁹ exn̄tē vel in rē futurā vel i rē pn̄tē. in angel' vo nō ē necessaria dispō pcēdēs vel ꝯsilium vel ꝯuersio ad vnū. ¶ Ad scdm̄ vo dōm.q̄ et si sil̄ peccauerūt n̄ tn̄ par erat pctm̄ sic nec par erat appetit⁹ siue dlectatio.respectu.n.vni⁹ et eiusdez rei possunt diuersi differenter moueri sz magis et minus.

Membrum sextum.

Sexto q̄rit d ꝯpatōe pcti āgeli et alioꝝ. videt.n. q̄ maius fuerit pctm̄ luciferi q̄ pctz alioꝝ angeloꝝ.p hoc qd̄ dr̄ in ps.super illud.draco iste quē formasti ad illudēdū ei et c.glo.que ceteris in eē erat excellentior.fact⁹ est i malicia maior. Preterea.quāto maior fuerit claritas ipsi⁹.tāto maius fuit peccatū.cuz ab illa claritate cecidit. ergo maius fuit pctm̄ ipsi⁹ q̄ alioꝝ. Cōtra.vr̄ q̄ maius fuerit pctz alioꝝ eo q̄ ꝯsēserūt i hoc q̄ ipe essz princeps eoꝝ et nō alius.lucifer vo peccauit i hoc q̄ voluit pesse et n̄ subesse. vn̄ singulariter voluit pesse vn̄.xxxij.Job.vbi loquitur d psumptōe q̄ aliqs vult singulariter videri.greg.hec spēs quarta vicinius primat dyabolo.q̄ pesse voluit angelis. ob hoc dn̄s discipulos arguit ne d singularitate miraculoꝝ gauderēt dicēs.videbā sathanā tāq̄ fulgur de celo cadētē.ex hoc vr̄ q̄ lucifer voluit singulariter pesse. et illi inferiores appetebāt hoc ei.q nō tn̄ mouebant quātū ipse.ergo plus peccabāt illū appetēdo. Ad qd̄ dōz.q̄ maius fuit pctz luciferi q̄ alioꝝ.q2 libido i appetim̄ erat maior.nec hūit an̄ se exēplar aliqd̄.ad nulli⁹.n.peccantis imitatōz peccauit.sz inuentor peccati fuit sic dicit ysid.n̄ sic aūt fuit d alijs qui ex ꝯsideratiōe ipius ad eius imitationez peccauerūt. ¶ Ad illud

vero qd obiectũ est in ꝯtrariũ. dicẽdum est. ꝙ licet ma
ior fuerit claritas in eo siue eminẽtia. vñ occasio-
nẽ pcti sumpsit. tñ nõ ex hoc minuit eius pctm. sꝫ
magis auget. bonitas eniꝫ nãliuꝫ nõ minuit pctm
sed ĩfirmitas. vñ cum in eo nulla eẽt ĩfirmitas na/
ture vñ minueret pctm nõ ex hac ꝯsideratiõe in
eo peccatũ minuebat.

Membrum septimũ.

Septimo q̃rit vtrum pctm ipsoꝝ fuerit
irremediabile. Qd ñ vr ꝑ hoc qd di/
cit aug. ĩ li. de mirabilibus sacre scri/
pture. Irremediabili vindicta angelus
sũmus ꝑcussus ẽ. ꝛ idõ surgere nõ potuit. qꝛ a sub
limissimo statu sui ordis cecidit. sꝫ miores angeli
a sublimissimo statu nõ ceciderũt. ergo ꝑ hãc ra/
tionẽ surgere potuerũt. ¶ Itẽ pctm hoĩs dr remis
sibile qꝛ peccauit alio mouẽte siue suggerẽte. sꝫ mi
nores ãgeli peccauerũt lucifero mouente eos ad
pctm siue ad peccãdũ. qd pꝫ. vñ. xij. apoc. Cauda
eius trahebat tertiã ptẽ stellaꝝ secũ. glo. allexit ali
os ad amorẽ terrenoꝝ. ergo pctm eoꝝ fuit remis
sibile. Cõtra. grẽ. hõ venialr peccauit qꝛ caro.
angelus vero irremediabilr qꝛ spũs. sed hoc fuit
cõe lucifero ꝛ alijs. ergo oẽs irremediabilr pec/
cauerũt. ¶ Preterea. statiꝫ post pctm cecidit. hoc dr
qd ẽ ãgelo casus. hoc ẽ hoĩ mors. sꝫ post morteꝫ
pctm hoĩs ẽ irremediabile. ergo ãgeloꝝ pctm post
casũ ẽ irremediabile. ¶ Itẽ ans. ĩ casu dya. tũc cõ
ditõe nãe ñ poterãt hr̃e iusticiã ex ipa nã. nũc me
rito culpe ñ possũt hr̃e. nullo ergo mõ pñt a se hr̃e
iusticiã. qꝛ nec anteq̃ eã accipẽt. nec postq̃ dserũt.
sꝫ si ñ potuerũt hr̃e iusticiã nec pñt. pctm eoꝝ ẽ ir-
remediabile. ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ ans. ĩ li. cur deus hõ.
ondit ꝙ pctm eoꝝ ẽ irremediabile. dicẽs. sicut hõ ñ
potuit recõciliari nisi ꝑ hoieꝫ deũ q mori posset.
ꝑ cui⁹ iusticiã deo restitueret qd ꝑ pctm hoĩs pdi/
derat. ita ãgeli dãnati saluari ñ pñt. nisi ꝑ angeluꝫ
deũ q mori possit. ꝛ q ꝑ suã iusticiã deo repet. qd
alioꝝ pcta abstulerũt. ꝛ sicut hõ ꝑ aliũ hoiem q
nõ eẽt eiusdẽ generis q̃uis eẽt eiusdẽ nãe. nõ de/
buit releuari. ita nullus ãgelus ꝑ aliũ ãgelũ salua
ri dꝫ. q̃uis oẽs sint vnius nãe. qñ ñ sũt vnius ge
neris sicut hoĩes. nõ eiꝫ oẽs sic angeli de vno an
gelo queãdmodũ oẽs hoĩes ĩ vno hoĩe. ¶ Hoc
et remouet eoꝝ restaurationẽ. qꝛ sicut ceciderunt
nullo alio mouẽte vt caderẽt. ita nullo alio adiu/
uãte surgẽ pñt. qd est illis ipossibile. Quapp̃ sĩqs
opinat saluatoris nostri redẽptionẽ vsqꝫ ad illos
debẽ extẽdi. rõnabilr ꝯuincit. qꝛ irrõnabilr deci/
pit. nõ qꝛ preciũ mortis eius oĩuꝫ hoĩuꝫ ꝛ ange
loꝝ pctis sua magnitudĩe ñ ꝑualeat. sꝫ qꝛ ñ pditoꝝ
ãgeloꝝ releuatõi inmutabilis rõ repugnat. ¶ Itẽ
augu. ĩ enche. placuit vniuersitatis creatori atqꝫ
moderatori deo. vt qñ ñ tota multitudo ãgelorũ
deũ dserẽdo pierat. ea q̃ pierat ĩ ꝑpetua pditõe re
manẽt. q̃ aũt cũ deo illa deserẽte ꝑstiterat. de sua cer
tissime cognita felicitate semꝑ secura gaudẽt. Alia
vero creatura rõnalis q̃ ĩ hoĩbus erat. qñ ĩ pctis
atqꝫ supplicijs ꝛ origĩalib⁹ ꝛ ꝓprijs tota pierat.
ex ei⁹ pte repata. ꝙ ãgelice societati ruina illa dya
bolica minuerat suppleret. Ex q̃ accipit ꝙ qꝛ to
ta hũana nã ꝯtuꝫ ẽ ĩ se pierat. repanda fuit ꝑ gra
tiã mediatoris ne aliqua creatura tota piret. ꝛ ita
pctm eius eẽ remediabile. qꝛ vo ãgelica nã ñ tota
pierat. sꝫ ex pte ꝛ ꝓprio suo motu. pctm ipsoruꝫ
cadẽtiũ eẽt irremediabile. Ad qd dõm. ꝙ sicut
pctm luciferi fuit irremissibile ꝛ irremediabile. ita
ꝛ pctm alioꝝ ãgeloꝝ maloꝝ. sicut supradicte õn/
dũt rões. ¶ Ad illd vo qd obijcit prĩo ĩ ꝯtrariũ dõꝫ
ẽ. ꝙ lꝫ nõ ĩ sublimissimo statu alij ãgeli ceciderũt
sꝫ ĩ sublimi statu ĩ ordĩe creature itellectualis. ille
eñi ẽ status q plus deo approximauit nãlr. ꝛ ideo
cadẽtes a tali statu irremissibilr ceciderunt. ¶ Ad
scdm vo dõm. ꝙ peccare alio mouẽte dr duob⁹
modis. vl ꝙ accipiat exẽplar pcti ab alio. vl mo
tiuũ pcti. ꝛ siue sic siue sic. nõ est rõ irremissibili
tatis pcti. Vl dr peccare alio mouẽte. i. suggerẽte.
ꝛ sic peccauit hõ suggerẽte dyabolo. ꝛ hec ẽ vna
rõ qꝛ pctm hoĩs dr remissibile. sꝫ illi moti fuerũt
ad appetẽdũ illud qd ñ debuerũt appetẽ. qꝛ vide
rũt ꝙ lucifer illud appetijt. vñ exẽpluꝫ peccati vl
motiuũ ad peccãduꝫ ab ipso acceperunt.

Membruꝫ octauum.

Octauo q̃rit q̃re ãgeli q ceciderũt ñ ꝑse
uerauerũt in bono inocẽtie. supposito
eiꝫ ꝙ hũerũt grãꝫ gratũfaciẽtẽ. cũ grã
gratũfaciẽs nõ sit sine oĩb⁹ ꝟtutibus.
ergo hũerũt ꝟtutẽ ꝑseuerãtie. si ergo hũerũt ꝟtu/
tẽ ꝑseuerãtie. q̃re ñ ꝑseuerauerũt? Si vo ñ hũerũt
grãꝫ gratũfaciẽtẽ a principio sꝫ hũerũt iusticiã. i. re
ctitudinẽ nãlẽ sicut dicit ansel. cũ maior eẽt iclina/
tio li. ar. ĩ eis ad bonũ q̃ ad malũ. ad malũ. n. nul
la erit iclinatio. ad bonũ vo ex rectitudĩe nãli erat
iclinatio. ergo poti⁹ debebãt stare q̃ cadẽ. sꝫ si ste
tissent ꝑseuerãtiã hũissẽt. ergo magis ordĩati erãt
ad ꝑseuerãtiã q̃re nõ ꝑseuerauerũt. ¶ Itẽ. i. coꝝ.
iiij. qd habetis qd ñ accepistis? aut ergo dedit eis
ꝑseuerãtiã aut nõ dedit. si deus nõ dedit ꝑseuerã
tiã nõ acceperunt ꝑseuerãtiã. ꝛ si ñ acceperunt ꝑseue
rãtiã. nõ ẽ ĩputãdũ eis ꝙ nõ ꝑseuerauerũt sꝫ deo
q nõ dedit. ¶ Itẽ si affirmatio ẽ cã affirmatõis.
negatio erit cã negatõis. maxĩe ĩ ꝓprijs cãis. er/
go si datio ꝑseuerãtie a deo acceptiõis ẽ cã ꝑseue
rãtie ĩ ãgelis stãtibus. ꝛ ꝑp hoc steterũt seu ꝑseue
rauerunt. ꝑ oppositũ nõ datio ꝑseuerãtie erit cã ñ
acceptõis ꝑseuerãtie ĩ ãgelis cadẽtibus. ergo ĩpu
tãduꝫ ẽ deo ꝙ ñ ꝑseuerauerũt. ¶ Forte diceret ꝙ
nõ ẽ ibi ꝯñtia in ipso sed ꝯsequẽtia ecõtrario. vt
nõ datio nõ sit cã nõ acceptiõis sꝫ non acceptio
sit cã nõ datõis. Cõtra. qd sic obijcit ꝑ illẽ ĩ cãis

nālibus. habere ē eim pulmonē ē cā respiratōis. ⁊ p oppositū nō habere pulmonē ē cā nō respiratōis. Silr solem lucere vel aliud lumiare ē causa illuminatōis domus. ⁊ p oppositū. nō solem vel aliō lumiare nō lucē ē cā nō illuminatōis dom⁹. hoc autē ē i causis ꝓprijs. sed ſm hunc modum videt̄ i ꝓposito. datio. n. ē cā acceptōis ꝓpria. ergo nō datio nō acceptōis. ¶ Itē in debz eē ꝯṅtia ecōtrario. vt qꝛ angelus vel hō nō accipit. ideo deus nō dat. que ergo erit cā ꝙ āgelus ñ accepit. cū eiz nihil eēt repugnūs in nā ipsius āgeli. ñ fuit i ipso cā nō acceptōis. ergo cā fuit i alio. nō nisi i deo. ergo nō accepit qꝛ deus nō dedit. ¶ Preterea. Si āgelus nō accepit pseuerātiā. aut hoc ī qꝛ nō potuit accipe. aut qꝛ nō voluit. si qꝛ non potuit nō ei iputari debuit. ergo ñ ob hoc peccauit. Si qꝛ ñ voluit sz voluntatē accipiēdi pseuerātiā. vel ptātē accipiēdi pseuerātiā nō potuit hēre nisi dātē deo. qd ergo peccauit si non accepit qō deus ñ dedit illi posse vel velle accipe. si ergo habuit ptātē accipiēdi pseuerātiā ⁊ volūtatē a deo. ergo āgelus nō ōfuit gr̄e dei. quare nec gr̄a defuit ei. accepit ergo ⁊ hūit pseuerātiā. sz si habuit pseuerātiā: pseuerauit. nō ergo cecidit. ¶ Preterea. si hūit voluntatē accipiēdi pseuerātiā. pseuerauit i illa volūtate aut nō. Si pseuerauit in volūtate. sed pseuerāti in voluntate bona dat̄ qō desiderat̄. ergo dabat̄ ei pseuerātia. Si ergo nō dabatur ei pseuerātia. non fuit cā in ipso sed in deo.

Ad contrariū sic ꝓcedit̄. s. ꝙ cā fuit in ipso q̄re nō accepit pseuerātiā nō in deo. cū eiz deus sit cā oīs boni. nō accipe aūt pseuerātiā cū dz vel cum expedit ē maluz. ergo deus nō ē cā illius. ⁊ ē aliqua cā ergo ē in creatura defectibili. ꝙ ergo āgelus nō accepit pseuerātiā cā fuit in ipso. Querēda ē ergo que sit illa cā. ⁊ dicet̄ fortasse iō nō accepit pseuerātiā. qꝛ deseruit iusticiā. desertio āt iusticie aut fuit qꝛ noluit tenē iusticiā. aut iō noluit tenere iusticiā: qꝛ voluit deserē eā. vt vl̄ ꝙ nō velle tenē sit prius q̄ȝ velle deserē. carbonē. n. igniti in manu nuda pri⁹ ē ñ velle tenē q̄ȝ velle deserē. pri⁹ eiz q̄ȝ teneas ñ vis tenē. velle āt deserē non poteṡ nisi cū teneo. ergo pri⁹ fuit ñ velle tenē iusticiā q̄ȝ velle deserere. ¶ Sz vr̄ ꝯtrariū. auarus. n. cum vult tenere nūmū ⁊ mauult panē. quē nequit hēre nisi nūmum det prius vult deserere nūmuz q̄ȝ nō velit tenere. nō eim illū iō vult dare. qꝛ nō vult tenere. sz iō nō vult tenere. qꝛ ut panē hēat necesse est dare. ergo velle deserē prius ē q̄ȝ velle tenē. ¶ A simili vr̄ hoc eē. nō voluit tenere iusticiā ⁊ ōseruit iusticiā. aliqua ergo cā fuit in voluntate pp quam vtrūqz voluit. ñ nisi qꝛ aliqd aliō voluit. ergo volendo aliqd aliud qō tūc velle ñ debebat. ōseruit iusticiā. ⁊ deserēdo iusticiā ñ tenuit eā. sz nihil potuit velle nisi aut rectū aut ꝯmodū. sz voluit rectuz siue iusticiā. iusticia. n. volēdo peccare nō potuit. peccauit ergo volēdo aliqd cōmodū. qō nec habebat nec tūc hēre debebat. querēdū ē ergo quid sit istud ꝯmodū ex cuius volūtate deseruit iusticiā ⁊ nō accepit pseuerātiā.

Rūsio. ad primū dicēdum. ꝙ licet diceret̄ ꝙ habuissēt gratiā gratificientē datā a deo in pricipio. vt si eēnt ꝯditi i gratuitis. tū nō acceperūt pseuerātiā. pseuerātia eniz nomē equiuocū est ad virtutē p se ex qua potest aliquis pseuerare. ⁊ ad statum pseuerātie virtutē quidē acceperūt si acceperūt gratiā gratificiētē. sz nō pp hoc perseuerātiā qō ē status virtutis. sicut aliquis homo q accepit gratiā gratificiētē a deo. cū hoc accepit virtutē ex qua pōt pseuerare. nō tū accepit pseuerātiam ſm ꝙ ē status virtutis. ¶ Ad secūduz vero dicēduz. supposito ꝙ cōditi erant in iusticia nāli. ꝙ licet esset maior inclinatio ad bonū q̄ȝ ad malū vel simplr̄ inclinatio ad bonuz. nihilominus in volūtate li. arbi. ē vtrūqz. ⁊ ipsa voluntas ē sufficiēs cā ad malū. ¶ Ad tertiū vero dicēdū. ꝙ licet cōseqnētia illa sit necessaria ex vtraqz pte. deus dedit ergo angelus accepit. deus nō dedit ergo angelus nō accepit. nō tū sic est i humanitate habitudine tali. datio eim ē cā acceptōis pseuerātie. nō datio vero lz sit iferēs nō acceptionē: nō tū ē cā nō acceptōis. sed nō acceptio i huiusmodi ē cā nō datōis. ex pte eim bonoꝝ semp ponit̄ cāitas i deo. ex pte vero maloꝝ siue defectuū nō ponit̄ p̄rio cāitas in ipso sed in creatura itellectuali defectibili. ⁊ ex sua voluntate deficiēti. ¶ Ad illud vero qō obijcit̄ per simile in causis nālibus. dicēduz ē. ꝙ aliter ē in causis nālibus ⁊ volūtarijs. In causis eim nālibus que p̄prie sūt affirmatio ē cā affirmatōis. ⁊ negatio est cā negatōis. In cāis aūt volūtarijs ñ sic ē: nisi ex pte negatōis pn̄t diuerse rōnes adhiberi. Pñtia eim naute ē cā salutis i naui. absentia naute ē vna cā piculi. sz pn̄t ēt eē alie cāe. vt ꝯfractio nauis vl̄ inundatio aquaꝝ vel ventoꝝ ipulsio. cū aūt dr̄ ꝙ nō acceptio pseuerātie causat̄. nō ex hoc primo causat̄ qꝛ deus nō dat. deus eiz q̄ȝtū ē de se offert. sz hoc ē ex pte volūtatis ipius q̄ mutabilis ē duobus modis. vel ñ tenēdo qō hz. vel cōuertēdo se idebite ad id qō nō hz. hoc āt mō fuit i angelis. nō tenuerūt qō hūerūt. s. nālē iusticiā. sz ꝯuerterunt se indebite ad id qō nō hūerūt. ¶ Ad sequēs vero dōm. ꝙ ⁊ acceperūt ptātē pseuerātie ⁊ volūtatē pseuerādi. nō tū hūerunt pseuerātiam. nec fuit cā ex pte dei. sz i ipsis sicut dicit ansel. qꝛ nō ꝑuolluerūt. i. pfecte voluerūt. ¶ Ad illō vero qō ꝯtr̄ obijcit̄ dōm ē. ꝙ nō velle tenere iusticiā. non fuit ibi cā eius ꝙ fuit velle deserere iusticiā. sed velle deserere iusticiam fuit causa eius ꝙ ē nō velle tenere. voluerūt āt deserere iusticiā. qꝛ voluerūt aliqō ꝯmodū idebite. quo exn̄te non seruaret̄ iusticia. ⁊ ita [illegible] ꝯn̄s voluerūt deserere iusticiā. non qꝙ hoc eēt primū volitū sz ꝯn̄s ad primū.

Questio. cxj. de pena luciferi q̃tum ad ptãtis ligatõnem.

Expedito tractatu de p̃io pctõ luciferi et de pctõ alioꝝ angeloꝝ quo p̃io peccauerũt. ɔ̃nter dõm ẽ de pena que notabat i cãu coꝝ. Erat at coꝝ duplex [illegible] sus. vnꝰ sp̃ualis. alter vo localis. siue i penã a corpe. s. igne gehẽne inflictaꝫ. Cãus aũt sp̃ualis siue pena multiplex fuit. ex pte ptãtis alligatio siue cohibitio. ex pte cognitionis obscuratio. ex pte motiue q̃ ad rõnem vermis: q̃ ad volũtatem rõ boni apparẽtis. qd tñ ẽ ad malũ gaudiũ. respẽu vo mali i p̃nti dolor. respẽu mali i futuro timor. P̃rio ãt dõm ẽ de cãu sp̃uali q̃ ad ligatões ptãtis et cohibitiões. Et p̃rio q̃rit. vtrũ ligata fuerit ptãs dyaboli q p̃rꝰ erat lucifer. Scdo vtrũ p aduẽtum xp̃i magis fuerit alligata. Tertio vtrũ aliq̃n vincat a bonis. ita q vlteriꝰ tẽtare ñ possit. Quarto si victꝰ ẽ sup aliq̃ pctõ vtrũ ligata sit ptãs: vt vltius ð illo tẽtare ñ possit. Quito vtrũ sic ligata sit ptãs eius vel alioꝝ. vt aliquã ꝓsonã determinatã tẽtare nõ possit et c̃.

Membrum primum.

Circa primum sic q ligata sit eius ptãs dr̃. xx. apoc̃. Vidi alteꝝ angeloꝝ descẽdentẽ de celo hñtẽ clauẽ abyssi et cathenã magnã i manu sua. et apph̃edit draconẽ et ſpentẽ antiquũ q ẽ dyabolus et sathanas. et ligauit eũ p annos mille. et misit i abyssũ. et signauit sup eũ vt ñ ãplius decipiat donec mille anni ɔsumant. Et. xij. math. quõ q̃s quã pt itrare i domũ fortis nisi prius alligauerit fortem. et tũc domũ eiꝰ diripiet. qd p hũc fortẽ designat nisi ip̃e dyabolus q alligatꝰ ẽ p xp̃ꝫ. ergo alligata ẽ ptãs dyaboli. ¶ P̃reterea. dr̃. xij. Jo. Nũc p̃nceps huius mũdi eijciet foras. ſꝫ qd ẽ eijci foras ð mũdo nisi õ cordibꝰ mũdi amatoꝝ. ſꝫ i alijs ñ hꝫ possessionẽ. ergo ligata ẽ eius ptãs. Sꝫ ɔ̃riuꝫ vr̃. Dr̃ i ps. sup illud. misit i eos irã indignatõis sue et c̃. glo. i malis hoibus põt dyabolus vt i suo pectore. adhuc ergo respectu maloꝝ nõ ẽ ligata ptãs dyaboli. ¶ Itẽ aug. i li. de fmone dñi. Fiũt tentatões p sathanaꝫ ptãte eius ſꝫ pmissu dei. ¶ Item Isi. i li. de ecclastica institutõe. Tentationũ dyabolicaꝝ initia fragilia sũt. que si ñ caueant: p ɔsuetudinẽ i nouissimus fortiter ɔualescũt. ita vt aut nũq̃ʒ aut cũ difficultate vincant. ¶ P̃reterea. dicit i xij. apoca. Postq̃ʒ vidit draco q p̃iectus eẽt in terrã. ꝑsecutus ẽ mulierẽ que erat pita masculũ. ex quo habet q dyabolus adhuc ꝑsequet tentãdo bonos. Et. ij. coꝛ. xij. Datus ẽ mihi angelus sathane q me colaphizet. Et beatus gre. sup eze. Antiquus aduersariꝰ q de celo lapsus ẽ inuidit. et insidiari ãplius icipit acriores q̃ʒ ɔsueuerat et tẽtatões admonet. vt plerisq ꝫ sic resistentes animũ temet. sicut añ nunq̃ʒ tẽtauerat qñ possidebat. Et hoc signat. ix. marci. vbi dr̃ de dyabolo. q clamãs et multũ discerpens exiuit ab eo. ita vt multi dicerẽt q mortuus ẽ. Ad qd dõm. q dr̃ ptãs dyaboli ligata ñ q nõ possit tentare. sed q nõ nisi tentat quãta ẽ eius volũtas. Unde aug. de ciui. dei. Alligatio dyaboli ẽ nõ pmitti exercere tantã ptãtem quantã põt. vel in dolo ad seducendos hões in ptem suã cogendo violẽter: vl' fraudulenter fallẽdo. nõ ergo dr̃ alligatio ptãtis dyabolice q non posset tentare. ſꝫ q nõ põt tentare in effectu q̃tum vult.

Membrum secundũ.

Secũdo querit. vtrũ p aduẽtum xp̃i fuerit ptãs dyaboli magis alligata q̃ prius. Ad qd sic. xx. apoc̃. Angelus descẽdit q apph̃ẽdit draconẽ et c̃. angelus eniꝫ iste qs alius ẽ nisi xp̃s qui apph̃ẽdit draconẽ dyabolũ et ligauit eũ. ¶ Item sup illud ps. Vidi impiũ superexaltatũ. glo. hoc maxie añ aduẽtũ xp̃i tpe añ legẽ et sub lege. cũ hões velut gregem post se trahebat. sed tertio tpe. s. gr̃e et tertio die. s. resurrectõnis xp̃i. humiliatus ẽ superbus. ¶ P̃reterea. v. ad ro. vbi supabũdauit delictum supabũdauit et gr̃a. ſꝫ hec supabũdantia gr̃e non ob aliud ẽ nisi vt alliget ptãs dyaboli. ergo amplius ligata ẽ ptãs dyaboli q̃ʒ prius. ¶ Iteꝫ. viij. math. Mitte nos i gregẽ porcoꝝ. ſꝫ quid est hec missio nisi pmissio. ergo ptãs dyaboli amplius ligata ẽ. videt. n. ex hoc q ñ habeat ptãtem tantã: cũ ad liberatiõeꝫ hoinn petat mitti i gregẽ porcoꝝ. ibi. n. dicit aug. Dignior hõ bestijs. cũ ꝓpter salutẽ duoꝝ hominũ duo milia porcoꝝ perierunt. pmittit vt sit occasio salutis hoiꝫ p interfectiõeꝫ porcoꝝ. Sed vr̃ ɔ̃rium p hoc qd dr̃. xij. apoc̃. Descẽdit ad nos dyabolus hñs irã magnã. ergo cũ descẽsus eius [illegible] p tentatõꝫ. maior ẽ tẽtatio ipsius dyaboli nũc q̃ʒ prius. ¶ P̃reterea. dicit bẽs greg. q acriores q̃ʒ ɔsueuerat tentatiões admonet. Ad qd dõm. q dupliciter dr̃ ptãs dyaboli ligata. vel ex pte gr̃e dei p xp̃m mediatorẽ. vel ex pte bonitatis i ip̃is qui tẽtant. q̃tuꝫ ẽ. ergo ex pte ip̃ius gr̃e dei magis ligata est ptãs dyaboli post aduẽtũ xp̃i q̃ʒ prius. q̃tum aũt ẽ ex pte coꝝ qui tentant. in quibusdã magis ligata ẽ. in quibusdaꝫ vero amplius ẽ soluta. quãto. n. ẽ maior gr̃a dei tãto ɔtemptus illius ẽ maior. et iõ dr̃. x. heb. Irritã qs faciẽs legẽ moysi siñ vlla miseratõe duobus aut tribus testibus morit. quãto magis putatis deteriora mereri supplicia. q filiũ dei ɔculcauerit. et sanguinẽ testamẽti pollutũ duxerit. et spũ

ritui gre ptumeliā fecerit. ¶ Ad illō vō qd obiectū ē dōm. q priē rōes ad hoc innuunt. q p aduētū xpi q̄tūz ē ex pte grē facta sit cohibitio ptātis dyaboli. Illa vō rō q̄ p̄io ponit in 3riū ad hoc tēdit q vehementior ē appent' dyaboli ī fine mūdi pp tpis breuitatē. Vn̄ tūc erit q̄si q̄daz solo tpe antixpi. Vn̄ dicit aug. l. xx. de ciui. dei. Si pmitteret ī tā lōgo tpe ⁊ tāta īfirmitate multoꝝ plīmos tales q̄les deus [redacted] ppeti ñ vult. ⁊ fideles deijceret. ⁊ ne crederēt alij īpediret. qd ne faceret alligatus ē. tunc aūt soluet q̄n tp̄s breue ē. ¶ Ad scḿ vero dōm. q acriores erūt tentatōes seu īsurgunt. fm illō. xi. luc. Assūpsit septē spūs neqiores se. Primo. n. fiebāt tentationes p genera pctoꝝ cōium. nūc aūt fiūt p quasdā adinuētōes pctoꝝ. Preterea. nūc magis tentat p assimilatōez boni. in hoc eniz genere tētatōis facili' hō decipit. Preterea. tpe psecutionuz fidei manifeste seuiebat. nunc aūt occulte īsidiat. ⁊ granior ē tētatio ⁊ magis timēda cū occulte q̄ cū māifeste. Vn̄ sup illō ps. Expectās expectaui dn̄m. glo. magis timēdus ē dyabolus cū fallit vt draco. q̄z cū seuit vt leo. illic. n. cogit. hic docet negare xp̄m.

Membrū tertium.

Tertio querit. vtrū dyabolus aliqñ vincat a bonis. ita vt vlterius tentare non possit. qd vr p hoc qd dr. xi. Jos. sup illud. In tpe illo venit iosue ⁊ īterfecit ⁊c. Adamātius. scił 3 istos interiores pctoꝝ pugnātes ⁊ vincētes minuūt exercituz demonum. Silr dr ibi. Singuli victi ī abyssuz vel ī exteriores tenebras adducunt a iusto iudice xp̄o. ex q̄bus accipit q cū victi sūt: vlterius tētare nō pñt. quid. n. ē interficere: nisi ptātem tentādi auferre. quid ēt ē mitti ī abyssuz: nisi tentatōis ptātem auferre: ⁊ magnitudini pene subiacere. Cōtrariū haberi videt ratiōe. tentatio. n. dyaboli pmittit a dn̄o ad pbatiōnē electoꝝ ⁊ ad penā reproboꝝ. sz vtraqz illaꝝ vtilitatum ex misericordia dei vel iusticia dei necessaria ē vsqz ad finē mūdi. ergo a nullo auferēda ē ptās tentādi. sicut. n. dr ibidez. s. xi. iosue. Quidā spūs tentauit de pctō ire. quidāz de alio pctō. si ergo auferret ptās alicui demonū videt q alicui bonum auferret velł tentatio ad pbatiōez vel ad punitōnez. non ergo alicui aufert ptās tentādi. ¶ Preterea. dyabolus tentādo seruit dn̄o. sicut habet sup illud iob. xl. Nunqd accipiēs eū seruū sempiternū. vbi dicit glo. seru' sempiternus ē. dn̄i dei laudibus nesciēs seruit. si ergo deus ñ vult minui seruitiū suū. nō vult q ob auferat ptās tentādi. nā si auferet tā non sūiret deo tentādo. restat ergo q pmissio diuina ē vt quiuis tentet. ¶ Preterea. si victus eēt ⁊ ñ posset vlterius tentare. nō acrius insurgeret: sz acrius īsurgit cū hō fortius resistit. sicut dicit. b. greg. sup illud iob. iij. Qui parati sunt suscitare leuiathan. qui in ipsa blāda suggestione isidias suggestoris deprehendunt. ptra se amplius suscitāt leuiathan. alijs quos secure possidet dormit sed his euigilat ad omnē pugnam. ex quo accipit q fortius insurgit dyabolus ptra fortius resistētes. Ad qd dicendū. p hoc qd dicit ab adamātio. q pudice viuendo fornicatōis spūm supauit. nō vltra fas ē illuz spūm qui ab eo victus ē aliū hostem īpugnare. sz hoc opinādo dicit. pōt tñ eē vt si plene vict' eēt nō vlterius tentaret illo genere tentatōis. sz q2 in hac vita nō ē plena victoria vt dicit. b. greg. victis vitijs aliqd minimū remanet: qd vinci ñ potest. ideo verisimile ē q semp remanet aliqua materia tentatōis. ⁊ ideo nō vsqzquaqz desistit tentare. ¶ Ad illud vero qd obijcit. dōm ē q non ē simile de interfectione ⁊ de victoria tentationis. post interfectiōem. n. non resurgit hostis ad pugnandū. post victoriā vero tentationis pōt hostis surgere ad tentandū: nisi ab eo auferat potestas vel cohibeat. minui ante exercituz demonum ē vincere varietatem tentationū. ¶ Ad illud vero quod obijcit de missione in abyssuz. dicendum ē q abyssus vocat pfunditas penearum quaz mittent post diē iudicij. sicut dicit. b. amb. sciebāt demones p aduentū dn̄i se aliquādo in abyssum mergēdos.

Membrū quartum.

Quarto querit. vtrum dyabolus victus sup aliquo peccato: habeat ligatā potestatē vt ñ possit vlterius tentare de illo. Quod videt [redacted] supradictā auctoritatē adamātij. videt etiā per simile in pugna corporali que dicit monomachia. cū eniz victus est aliquis nō vlterius pcedit ei, ex iusticia potestas bellādi quare similiter videt ex iusticia diuina q sic sit ī bello spūali. ergo victo ī aliquo genē peccati nō pcedit vlterius potestas pugnādi. Sz videt ptrariū p hoc qd dicit ī li. iudic. ij. Nō delebo gentes quas dimisit Josue. Et tertio dimisit eos vt experiret isrł. vbi dicit augu. pz cā quare illas nō deleuit gētes vt eēnt in qbus pbarent: eī ergo sint necessaria bella sicut ibidē dicit. necessarie sunt tentatōes. Ad qd dicendū q ex predicta auctoritate nō habet q nō possit tentare. sz q nō habeat audaciā tentādi. ⁊ si sic eēt. nō ē 3riuz illud quod dicit in li. iudic. nō eniz dr determinate de aliquo peccato sz ī genere. q tentatōes peccatoꝝ valent ad exercitiū iustoꝝ. ¶ Ad aliud vō dōm. q nō ē simile ī bello materiali ⁊ spirituali. Victus eniz ī bello materiali qd dicit monomachia. nō habz ex iusticia vlterius ptātem pugnādi. q2 reputat infamis. quasi de piurio puinctus. in bello vero spūali quia tentationes psunt electus. pmittit potestas dyaboli tentare. non ppter

homini ipsius tentantis. sed vtilitatem eius qui tentatur.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrum ita sit ligata ptãs dyaboli vel alioꝝ. vt aliquã psonã determinatã tentare nõ possint. Quod vr. Si enim victus i aliquo genere tentatõis ab aliquo. nõ tentat de eodem. multo fortius victus i quolibꝫ genere tẽtatõis nõ tentabit eũdem. sed in quo ẽ extinctus fomes peccati. hꝫ potestatẽ vincẽdi in quolibꝫ genere tẽtatõis. Si ergo vincat. vlterius dyabolus nõ hꝫ ptãtẽ tentãdi illum. ¶ Quod etiam videt in xpo vbi nullus erat. dyabolus enim cũ tentauit eũ triplici tẽtatõe. nõ vltra legit eũ vllo genere tẽtationũ taliũ ipsũ tentasse. Sed contrarium videt. qꝛ semp ẽ voluntas dyaboli ad tentandũ. et semp talibus pficit tẽtatio qui ↄfirmati sunt i bono q pficere pñt. ergo a dño nõ cohibet ptãs tentãdi talem. nõ ergo respectu alicuius psone determinate est ptãs dyaboli ligata. neqꝫ enim ex pte eius cũ semp velit. nec ex pte dñi. cuꝫ pficiant in qbus pficere potest. Ad qꝺ dõm. ꝙ nõ est ptãs dyaboli ligata respectu alicuius psone. quin possit tẽtare et tentet. sed ꝙ nõ tẽtet vsqꝫ ad casum vel quousqꝫ succũbat tentationi. in hoc ẽ ligata potestas ipsius. ¶ Preterea. ẽ q̃dã tẽtatio exterior. et est quedam tẽtatio interior. a tentatõe interiori cohibet i illis in qbus est fomes extinctus. vel vbi nõ ẽ fomes sicut fuit in xpo. a tentatõe v̾o exteriori nõ cohibet. si. n. i aliquo eẽt cohibitio a tẽtatõe exteriori. multomagis videret in xpo q̃ in aliquo alio.

Questio. cxij. de ligatione ptãtis dyaboli q̃tum ad opera.

Determinatum ẽ de prima pena que est in ligatõe ptãtis quo ad tentandũ siue vincendũ. sequit de ligatõne ptãtis q̃tum ad alia opera. que possent eẽ ex eminẽtia nãe sue. ¶ Et querit primo vtrũ cohibita sit ptãs eorum vt nõ possint aliqua mira facere siue mirabilia. ꝺm veritatẽ sed. tñ ꝺm fictõeꝫ siue mẽdacium. Secũdo si possint aliqua mira facere ex eminẽtia nãe sue. vtrũ possint in res corpales vtpote aĩalia et plantas ex ptãte nature. aut quo ad illas etiam res sit cohibita ptãs coꝝ. Tertio vtrum aliquã habeãt ptãtem circa rationalẽ creaturã trãsmutandi ex pte corporis. Quarto vtrũ habeant ptãtem tam in bonis q̃ in malis hominibus. an quo ad bonos sit ligata: quo ad malos libera. Quinto vtrũ aliquid possint facere in creaturis corpalibus nõ pmissi. et sic vniuersaliter sit ligata eoꝝ ptãs i penã coꝝ. Sexto vtrũ ptãs eorum sit tñ ligata siue cohibita a deo. an ẽt cohibita vel ligata a bonis angelis vel hominibus.

Membrũ primum.

Ad primum sic. vr enim ꝙ cohibita est ptãs eoꝝ quo ad mira siue mirabilia faciẽda ꝺm veritatẽ. Unde aug. in lib. lxxxiij. q. Diuina lex tãq̃ publica vincit priuatã licentiã. que nisi vniuersalis ptãtis pmissione nulla eẽt. ergo cũ nõ possint mali angeli nisi ex priuata licẽtia. nõ pñt mali angeli mira facere. vniuersalis eñ semp vincit priuatã. ¶ Itẽ sup illõ ps. imissiões p angelos malos. glo. ea q̃ mirabiliter fiũt de creaturis. malis angelis nõ audemus attribuere. ¶ Itẽ. ij. thes. ij. dr de antixpo. cuiꝰ aduẽtus ꝺm opatõnem sathane i oĩ virtute et signis et pdigijs mẽdacijs. erũt ergo signa et pdigia mẽdacia q̃ fiẽt ab ipso dyabolo p antixpm. sꝫ si ex eminẽtia nãe sue libere possꝫ facẽ mira vel mirabilia ꝺm veritatẽ. ipe antixpi faceret. qꝛ nũc opatio sathane ẽ in oĩ virtute. nõ ergo demones faciũt mira i veritate. ¶ Itẽ aug. in. vi. q. ꝯ paganos. demones nõnulla faciũt ãgelis sanctis silia. nõ veritate sꝫ specie. nõ sapia sed plane falsa. ex quo accipit ppositũ. ¶ Itẽ hiero. ad damasũ papam. nõ ẽ mirandũ patrẽ ausum eẽ mẽtitũ. q fratri potuit inuidere. maxĩe cũ in die iudicij quidã impudẽtius mẽtiant. Nõne in noĩe tuo pphetauimus et virtutes multas fecimꝰ et demonia eiecimus. si ergo mẽtiebat nõ faciebãt mira ꝫ veritatẽ. sꝫ ꝫ fantasiã. Cõtra. sic dr in iob. Ignis de celo descẽdit et familiã iob cũ tot gregibꝰ vno impetu ↄsũpsit et turbo irruẽs domũ deijciens filios eiꝰ occidit. de quo dicit aug. l. xx. de ciui. dei. Nõ illa fuerũt fantastica q̃ facta fuerũt de igne vel de turbine. fuerũt tñ opa sathane cui deus dedit hãc ptãtem. ergo pñt facẽ mira ex eminẽtia sue ptãtis pmissione diuina. ¶ Itẽ aug. in. lxxxiij. q. cũ talia faciũt magi qualia nõnũq̃ sancti faciũt. diuerso fine et diuerso iure fiũt. illi eñ querũt gliam suam alij v̾o gliam dei. illi faciũt p quedã potestatibus ↄcessa i ordine suo. q̃si priuata cõmertia vel bñficia. illi aũt publica ministratõe iussu eius cui cũcta creatura subiecta est. si ergo magi faciunt per ptãtes demonũ que faciunt. et illi faciũt mira ꝺm veritatẽ. ergo demones ex ptãte cũ pmissiõe diuina pñt facere mira. hoc etiam videt haberi per hoc qꝺ dr ab aug. iij. de tri. vbi loquit de mirabilibꝰ que facta sunt a magis pharaonis. Ad qꝺ dõm. ꝙ demones possũt facere mira ex eminẽtia nature sue et pmissione diuina. que tñ mira aliq̃ sunt mira ꝺm veritatẽ aliq̃ mira ꝺm fantasiam. Miracula autẽ ppue dicta facere ex sua natura non possunt. sed si fiunt aliqua. potestate diuina

stantū ministerio angelico. ¶ Ad illud ergo: qd̄ primo obijcit dōm ē. q̄ hoc intelligit p̄ auctez aug. in li. lxxxiij. q. q̄ mali angeli mira pñt facē priuata ptāte. sed superueniēte diuina lege tanq̄ publica etiā ab illis cohibet. Unde aug. in eodē portiō ē pte vniuersitas siue vniuersitatis ed. qm̄ τ illud qd̄ ibi priuatiꝫ agit tñ agere sinit quātū lex vniuersitatis sinit. nō ergo vult dicē q̄ priuata licentia nulla sit. ſꝫ nulla est nisi p̄missione vniuersalis ptātis q̄ diuina ē. ¶ Ad illud vo qd̄ scd̄o obijcit illud qd̄ dr̄ in glo. sup ps. dōm ē. q̄ loquitur d illis mirabilib⁹ q̄ facta erāt i. x. plagis egipti. vñ vult innuere. q̄ illa ministerio bonoꝝ angeloꝝ facta fuerūt ſm quādā illoꝝ. r̄ōe vo mortis pecoꝝ aut primitiuoꝝ que ēt alio mō nāliter poterāt fieri. attribuūtur ipsis malis: τ ita distinguit liter diuersa genera illoꝝ mirabiliū. ¶ Ad illud vo qd̄ tertio obijcit. de hoc qd̄ dr̄. ij. thes. ij. dōm ē. q̄ signa τ p̄digia mēdacia dici pñt ex pluribꝰ r̄ōnibus. sicut ibidē tangit glo. τ accipit ex li. aug. xx. de ciui. dei. pñt eniꝫ dici mēdacia. q2 p̄ magicam artē τ nō nāli fiant. vel possunt dici mēdacia. q2 τ si vera sint dei p̄missione ad mendaciū trahēt. tunc eniꝫ soluet sathanas τ per illuꝫ antixp̄s i oi sua virtute mirabiliter quidē sed mēdaciuꝫ operabitur. ¶ Ad quartuꝫ vo dicendū. q̄ illud aug. v. q. ꝯtra paganos. intelligit de illis miris que p̄ magicam artez fiunt vbi nō ē veritas ſꝫ species. nō sapiētia sed fallacia.

Membruꝫ tertiuꝫ.

Ecūdo querit supposito q̄ demones possint aliq̄ mira facē ex eminētia nāe sue. vtrū possint i res corpales vt alalia τ plātas. an etiaꝫ quo ad illas res sit cohabita coꝝ ptās. Qd̄ eniꝫ habeāt ptātē sup res corpales. vr̄ p̄ hoc qd̄ dicit aug. i li. lxxxiij. q. vnaqueqꝫ res visibilis i hoc mūdo hꝫ ptātē āgelicā sibi p̄positā. τ hoc idē dr̄ i li. sup gen. ad lraꝫ τ in li. de trini. cū ergo angeli mali habeāt ptātē angelicā. mali angeli p̄ponunt ptāte rebus visibilibus. τ postea subdit. q̄ illis vtunt priuato iure aliq̄n. ſꝫ priuatū ius vocat ptās nāe. ergo mali angeli pñt ex potētia nāe sup huiusmōi animālia siue vegetabilia. ¶ Itē sup illud Job. ij. Uentus vehemēs τc. glo. fateter ꝯ eū dr̄ elemēta mouisse ille cuius nutu motu sūt ſꝫ dyabolus semel a deo accepta ptāte ad vsuꝫ neqcie sue elemēta cōcutere. vt τ dānatis i metallo ad vsum ignis τ aqua fuit. ergo dyabolus hꝫ ptātē sup elementa.

Cōtra. sup illō math. viij. Mitte nos in gregē porcoꝝ. glo. nota multominꝰ demonēs sua ptāte nocē hominibꝰ q̄ nec pecoribus pñt. ¶ Itez. viij. luc. Intrauerūt i porcos. glo. Notādum q̄ si nec porcis nisi p̄missa demonia nocē pñt. multominꝰ pñt hoibꝰ nocē. nisi occulta dei iusticia p̄mittant. ergo ptās demonū nālis cohibita ē q̄ ad huiusmodi creaturas aucte diuina. ¶ Ad qd̄ dōm. q̄ ſꝫ ex prīs ptāte sibi data possent angeli illi super huiusmōi creaturas ex ordie nāli. in i penā illoꝝ τ bonū hoim cohibet coꝝ ptās. Uñ aug. in li. de ci. dei. Demones ñ oīa q̄ volūt facē pñt. nisi q̄ntū illiꝰ ordinatōe sinūtur. cuius plena iudicia nemo ꝯp̄hēdit iuste nemo rep̄hēdit. ¶ Ad illō vo qd̄ obijcit i ꝯriū. dōm q̄ loquit d ordie nāli q̄ ē inter spūalē creaturaꝫ τ corpalē r̄ōne eē τ posse.

Membrum tertium.

Ertio q̄rit vtrū demones habeāt aliquā potētiā circa creaturā r̄ōalē trāsmutādi a pte corpis. Qd̄ vr̄. Si enim habuit ptātez sup res visibiles. qd̄ vr̄ ex illo vbo qd̄ dr̄ ab aug. in li. lxxxiij. q. q̄ creatura corpalis subdita ē spūali creature. vr̄ ergo q̄ mali angeli habeāt ptātē sup hūanū corpus cuꝫ ipsuꝫ sit visibile. ¶ Preterea. supiora corpa hñt ptātē faciendi imutatiōem i corporibꝰ humanis. maior aūt ē ptās angeloꝝ q̄ sit corpoꝝ celestiū. multo ergo fortꝰ hñt ptātē imutādi i corpibꝰ hūanis. ¶ Preterea. i li. xviij. de ciui. dei. dicē augu. q̄liter recitat i istis hūanis. q̄ hoies aliq̄n i lupos ꝯuertebāt. q̄ ēt aliq̄ i aues cōmutabant. τ ita de alijs huiusmōi mōstris. videbat eiꝫ aliq̄bus. q̄ portarēt onera iumētoꝝ. ex qbꝰ colligit q̄ ptātez aliquā habeāt angeli mali faciēdi imutatiōes in corpibꝰ hūanis. ñ eīm fiebāt a deo. ita nec ab ipsis sanctis angelis quoꝝ nō ē facē imutatōeꝫ in detertius. ¶ Pretea. idē dicē quāto i hac vita ptātē demonū maiorē videmus. tāto tenaciꝰ mediatori ē inherēdū p̄ quē de imis ad sūma ascēdimus. si. n. dixerimꝰ ea nō eē credēda. nō desūt nūc qui eiusmodi quedā vel certissima audisse vl̄ expertos se eē asseuerēt. Nā nos cū essemus i italia audiebamus talia d q̄dā regione vbi stabularias mulieres imbutas malis artibꝰ a caseo dare solebāt qbus vellēt seu possent viatoribꝰ. Uñ in iumenta illico verterent. τ necessaria queqꝫ portarent. pꝰ queqꝫ ꝑfecta opa iteꝝ ad se redirent. nec tñ in eis mētē fieri bestialē sed r̄ōnalē hūanāqꝫ suari. ex q̄ vr̄. q̄ p̄ opatōes demonū possit fieri imutatio in corpibus hūanis. Cōtrariū vr̄ ex hoc. q̄ corpus hūanū nobiliꝰ ē alijs corpibꝰ tāq̄ ꝯiūctū aie r̄ōnali. aīa aūt r̄ōnalis i statu i q̄ ē. supior ē ipsis malis angelꝰ inq̄tū obstinati sūt i malo. ergo corpus hūanū qd̄ ē vnitū ei. ñ ꝯuenit eē i subiectōne demonū. ¶ Preterea. aug. xviij. li. d ci. dei. ñ solū animū ſꝫ nec corpꝰ vlla r̄ōe crediderīꝫ demonuꝫ arte vel ptāte i mēbra τ lineamenta bestialia posse cōuerti. sed fantasticū hoīs. q̄ cogitādo siue somniādo per reruꝫ innumerabiliū genera variat. cuꝫ corpus nō sit corporū tñ siles mira celeritate formas capit. sopitis autē τ oppssis cor

poreis hoīuꝫ sēsibus. ad alioꝝ sensuꝫ nescio quo ieffabili mō figura corporea posse ꝑduci. ⁊ videt sibi portare onera. que onera si vera sunt corpa portant a demonibus vt illudāt hoībus. Ex quo accipit ꝙ nō hñt ꝑtātē angeli mali ex nā sua ad īmutationē faciēdā ī corꝑibus humanis. sꝫ qḋ faciūt. ex ꝑmissiōe diuina faciūt in fātastico hoīs.

Qḋ ꝯcedēdum ē. nec ē possibile ī hūano corꝑe tales fieri imutatōes. quales vident. ⁊ hoc est qḋ dr ī li. de aīa ⁊ spū. Hoc solus patit spūs īfidelis. vt nō ī aīo sꝫ ī corꝑe hoc opinent venire. Idcirco nimis stult⁹ ⁊ hebes ē. q hec oīa que ī spū fiūt. accidere arbitrat ī corꝑe. fiūt āt in spū diuersaruꝫ ꝑsonaꝝ spēs ac silitudīes ⁊ mētē quā captiuā tenet in sōnis deludēs. mō leta. mō tristis. mō cognitas. mō icognitas ꝑsonas oñdēs ꝑ deuia quē deducit. ¶ Ad primū aūt obiectū dōꝫ. ꝙ lꝫ ex potētia nāe possint sup res visibiles. cohibet tñ ꝑtās eoꝝ respectu corꝑis hūani. vt nō in illo corꝑe faciant qḋ volūt. Preterea. nō hñt talē potētiā sup res visibiles vt possint spēs trāsmutare. pñt tñ facere aliqd ad qḋ ex diuina virtute sequat specieꝝ trāsmutatio. eius eīm ē spēs reꝝ ꝯdere. hāc auteꝫ trāsmutationē que ē corꝑis hūani ī spēꝫ asini vl alterius bruti nullatenus pñt facere. nec ꝫm se nec rōne dispōnis antecedētis. ¶ Ad scḋm vero dōꝫ ꝙ imutatio que ē ī corꝑe hūano a corꝑibus supcelestibus naturalr ē ꝫm calliduꝫ ⁊ frigidū ⁊ huiusmōi dispōnes ꝯsequētes. ñ āt qñtū ad spētum trāsmutatōeꝫ nec ad ea q̄ sūt aīe rōalis. Vñ nec demones hñt huiusmōi ꝑtātē q̄ ē sup ipsaꝫ aīaꝫ rōnalē vel sup spēꝝ ēētialiū trāsmutatōꝫ. nihilominus tñ ex ꝑmissiōe diuīa misterio dmonū fiūt quedā morbi ī corꝑe hūano. sicut dicit hiero. ī expositiōe sup. xij. ꝓphas. Immiscet n se reb⁹ sēsibilibus ꝑ effectū. vt sic sequat corruptio dlectatiōis ī pte sensibili. ⁊ ꝑ ptē sensibilē ī rōali. Vñ aug. in li. lxxxiij. q. agite nūc miseri mortales ne vnq̄ polluat hoc domicilliū malignus spūs. ne sensibus īmixtus inficiet aīe sanctitatē. lucēq̄ mētis obnubilet. serpit hoc malū ꝑ oēs aditus sensuales. dat se figuris. accōmodat se coloribus. adheret sonis. odoribus se subijcit. ifūdit se saporibus. ac turbidi motus igluuie tenebrosis affectatiōibus tenebrat sensus. Ex quo accipit. ꝙ aliqḋ posse ex ꝑmissiōe diuina hꝫ in imutatōe sensuꝫ illoꝝ q subijciunt per peccatū. ¶ Ad illud vero qḋ dicit aug. ī li. de ciui. dei. dōm ē. ꝙ nec sic accidūt ꝫm veritateꝫ. sed sic facta ē cōmutatio ī fantasia. ex qua estimabant talia fieri ꝫm veritatē ab hoībus vtentibus sensu ⁊ imaginatōe.

Membrum quartum.

Quarto querit vtrū demones habeant potestatē tam in bonis hoībus q̄ ī malis. an quo ad bonos sit cohibita quo ad malos sit libera. Et videt ꝙ habeāt potestatē super bonos sicut sup malos. per hoc ꝙ tātaꝫ potestatē habuit sathan. vt nō tm̄ flagellaret Iob in rebus suis ⁊ ī prole. sꝫ ī ꝓprio corꝑe. tm̄. n. excepit deus aīam cū dixit. verūtñ animā illius serua q. d. nō do tibi ꝑtāteꝫ in animā. sꝫ maiorē non vr hēre ex se ī ipsis malis. sup rōnaleꝫ eiꝫ animā nō hꝫ ex natura sua ꝑtātem. ergo tam in bonis q̄ in malis hꝫ dyabolus ꝑtāteꝫ. ⁊ videt ꝫm vnuꝫ modum. Sed ꝯtra hoc habet in glo. sup illḋ. Immissiones ꝑ angelos malos. ī malis hoībus pōt dyabolus vt in suo pecore nisi ꝓhibeat a maiori scꝫ a deo. ī bonis aūt nō pōt nisi ꝑmittat ad ꝓbandum nō ad ꝑdendū. sicut homo vt de pecore alieno faciat qḋ vult. ꝑtātem expedit dari sibi ab eo cuius ē. hoc ēt videt rōne. Si eīm boni hoīes siue sancti. ꝑtāteꝫ hñt sup demones rōe sāctitatis. non erit ecōuerso vt demones possint sup hoīes siue sanctos. Ad qḋ dōm. ꝙ ī malis hoībus ratione malicie ꝯcedit ꝑtās. a quo eiꝫ qs supatus ē. eius ⁊ seruus ē. ij. pe. ij. sꝫ hoc nō ē. qr dyabolus meruit hāc ꝑtātem sibi dari. sꝫ hoc ē qr peccator meruit ei subijci tanq̄ tortori. nō tanq̄ dño. ī malis ergo ⁊ ī bonis hꝫ ꝑtātē. sꝫ ī malis hꝫ ꝑtātē ad seducēduꝫ ⁊ ad ꝑdendū nisi ꝓhibeat a dño. In bonis āt nō hꝫ ꝑtātē ad ꝑdendū sꝫ ad ꝓbāduꝫ. ⁊ iō dictū ē ī Iob. ecce oīa que hꝫ ī manu tua sunt. verūtñ illius animam serua. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit in ꝯrīū. f. ꝙ tantā hñt ꝑtātē ⁊c. dicēdum ē ꝙ nō ē equalis ꝑtās. ex vna eīm pte ē ꝑtās ad ꝑdendū nisi ꝓhibeat. ex altera vero pte non ē ꝑtās ad ꝑdēduꝫ. Itē ex vna pte dat se homo malus in ꝑtāteꝫ. ecōtra vero bonus homo eximitur ab eius potestate. ¶ Ad aliud vero dicēduꝫ. ꝙ aliter habet potestatē malus angelus ī hominē bonuꝫ. ⁊ aliter habet potestatē bonus hō vel sanctus super demonē. malus eiꝫ angelus rōe status ī quo hō ē. dū ē in via. hꝫ ꝑtātē ad tētandū ex ꝑmissiōe diuina. hoc aūt ē ad ꝓbationē sicut dr. xij. tho. qr acceptus eras deo necesse fuit vt tētatio ꝓbaret te. sancti vero hoīes hñt ꝑtātē sup dmones. nō rōe nāe sꝫ rōe virtutis seu grē. In hoc. n. sunt superiores. rōe aūt ipsius gratie datur eius ꝑtās maior vel minor a domino.

Membrum quintum.

Quinto querit vtruꝫ demones aliquid possint facere in creaturis corporalibus nisi ꝑmissi. ⁊ sic vniuersalr sit illigata potestas in penā ipsoꝝ. ⁊ videt ꝙ sic, per hoc ꝙ dicit in glo. super illud. Immissiones ꝑ angelos malos. boni angeli ⁊ mali vtūtur eisdē elemētis ꝓut cuiq̄ potestas ē que est eis amplior q̄ hoībus. ⁊ maior bonis q̄ malis. ex quo habetur ꝙ habēt potestatē vtēdi istis elemētis. ¶ Itē aug. in. xi. ḋ ciui. dei. angelicas naturas

terrenis animalibus potētiores ꝯdidit. sed si potentiores sūt terrenis animantibus. multofortius potētiores sunt alijs terrenis ꝙ̄ inanimata sunt. Itē iob. xli. Nō ē ptās sup terrā que ei cōparat. glo. omnia humana supat. multofortius terrena ꝛ visibilia. ex his accipit ꝙ habet potestatē super ista terrena visibilia. ¶ Preterea. aug. xij. de ciui. dei. Illiciūtur demones ad inhabitādū p creaturas. quas nō ipsi sꝫ deus ꝯdidit delectabilibus p sua diuersitate diuersis. nō vt animalia cibis. sed vt spūs signis que cuiusqꝫ delectatōi ꝯgruūt per varia genera lapidū. herbaꝝ. lignoꝝ. aīaliū. carminū. rituū. ex quo videt ꝙ potestatē habeāt demones sup istas creaturas visibiles. Sꝫ videt ꝯtrariū p hoc ꝙ dr iob sup illō. mitte manū tuā. ubi dicit glo. nihil pōt nisi pmissus. ex quo habet ꝙ nec ēt in creaturis visibilibus hꝫ potestatē nisi quatenus a dño ꝯcedit. ¶ Preterea. aug. in li. de ciui. dei. si aliqd i rebus dmones pñt. tantū possūt quātū secreto oīpotētis arbitrio pmittunt. Ad qd dicēdū. ꝙ potestas dyaboli cohibita ē ꝗ̄tū ad oēs creaturas. inquātū relate sunt ad seducēdum creaturā rōnalē p delectationē. ꝯtingit tñ ꝙ soluit hec potestas. vel ꝑpter bonū eoꝝ q tētant. vel ꝑpter penā eoꝝ si meruerīt. non negat ergo quin habeāt ex ordine nāli potētiā sup illas visibiles quātū eis a dño ꝯcedit. cohibet tñ ista potestas siue restringit ꝑpter bonū rōalis creature. moderat aūt deus operatōes maloꝝ termino nāliter collate ptātis. miraculo mirabilr illate impossibilitatis. vt de manu regis arefacta. iij. reg. xiij. obstaculo ꝯtradicētis occulte difficultatis sicut habet. viij. exo. de ziniphibus iudicio operātis intrisecus dispositōis.

Membrum sextum.

Sexto querit vtrū demonū potestas sit ligata tm a deo. vel ēt a bonis angelis ꝛ hoībus bonis. ꝛ videt ꝙ nō sit ligata ab angelis ꝛ a sanctis hoībus. sicut habet. xxiiij. math. Surgēt pseudo ꝑphete ꝛ facient signa ꝛ ꝑdigia multa. ita vt in errorē inducātur si fieri pōt etiā electi. Sup quo dicit augu. lxxxiij. q. admonet vt itelligamus quedā miracula sceleratos hoies facere qualia sancti facere nō possunt. sed si scelerati hoies facere possūt quedā miracula. multofortius demones pñt facere mirabilia que nō possūt facere sancti hoies. ergo maior videtur potestas quorūdā demonū in his mirabilibus ꝙ̄ sanctoꝝ hominū. sed si maior ē potestas. maior aūt nō cohibet a minori. nō cohibetur potestas demonū a sanctis hoībus. ¶ Preterea. mali āgeli ex potētia sue nāe sūt potētiores ꝙ̄ aliquī angeli ex potētia sue nāe. sed eminētior potestas nō cohibet a minori sꝫ qualit huiusmodi. ergo aliq angeli nō cohercēt ab aliquibus bonis.

¶ Sed videt ꝯtrariū de sanctis hoībus per hoc ꝙ dicit. xix. act. vbi loquit de quibusdā exorcistis. qui inuocabāt nomen dñi ihu xpi sup eos qui habebāt spiritus malos dicētes. adiuro vos per ihꝫ quē paulus ꝑdicat. ꝛ post sequit. rñdēs spūs nequā dixit eis. Ihm noui ꝛ paulū scio. vos aūt q estis. ꝛ insiliens homo i eos i quo erat demoniū pessimū. ꝛ dñatus amboꝝ ꝯualuit ꝯtra eos. ex q̄ videt. ꝙ si signa xpi ꝛ sanctoꝝ hoiū hñerīt maius posse sup ipsos demones. multofortius ipsi sancti hoies. ¶ Hoc etiā ibidē videt p hoc qd dicit. sup languidos deferebant sudaria ꝛ semicincia. ꝛ recedebāt ab eis lāguores ꝛ spūs nequā egrediebant. Similr de sanctis angelis. vñ aug. super gen. hñt boni angeli ꝛ mali opera silia sicut moyses ꝛ magi pharaonis. sed boni sunt potētiores. nec mali pñt quicꝗ̄ taliū opeꝝ nisi p bonos dns pmisit. ¶ Ad qd dōm. p hoc qd dicit aug. l. iij. li. de tri. Demones quedā pñt facē si pmittant ab angelis potētioribus ex iperio dei. qdā vero ñ pñt ēt si ab eis pmittant. qꝛ ille ñ pmitit a quo illis est talis nāe modus. qui ēt p āgelos suos illa plerūqꝫ ñ pmittit q̄ ꝯcessit vt possint. dōm ē ꝙ cohibitio sit dmonū aliqñ p bonos āgelos aliqñ ab ipso deo. lꝫ pmittant ab ipsis bonis āgelis. ¶ Nec est ꝯtrium qd obiectū ē. lꝫ eīz mali hoies vel ēt dmones quedā possint facere. que nō ꝯcedunt sanctis hoibus. nō tñ oino potētiores sunt simplr. sꝫ ꝗ̄tū ad id qd a dño ꝯcedit. ñ i opatōe virtutis ad malicia. ¶ Ad aliud dōm ꝙ lꝫ aliqui angeli potētiores sint ex nā aliqbus bonis. tñ boni āgeli potentiores sunt simplr malis angelis. vñ aug. li. de moribus ecclesie. Nō ē angelus cum inheremus deo nostra mēte potētior. nā si virtus hec nomiata est que aliquā potestatē in hoc mūdo hꝫ. toto mūdo oino sublimior ē mens inherēs deo. ¶ Ad illō vero qd obijcit iob. xli. nō ē ptās sup terrā ꝛc. dicēdum ē. ꝙ faciēda ē vis i hoc ꝙ dicitur ptās super terrā. vñ glo. omnia humana supat. ꝛ si meritis sanctorū subiaceat. nec intelligitur per hoc ꝙ habeat potestatē liberam in his terrenis. sed quod ex potentia sue nature preemineat illis. operatur autem in illis quātū dominus pmittit.

Questio. cxiij. de pena dyaboli que est priuatio siue obscuratio alicuius cognitōis.

Consequenter dōm ē de pena demonū q̄ est obscuratōe itellectꝰ siue priuatōe alicuiꝰ cognitōis. quā habuerūt vel habituri erāt si stetissent. Et qrunt quatuor i vniuerso. Primo querit de priuatōe cognitōis quo ad dei.

Secūdo q̄tum ad se. Tertio q̄tum ad virtutes. Quarto q̄tum ad res in proprio genere.

Mēbrum primū.

Quantū ad primū sic. Videt.n.q demones non sunt priuati cognitiōe dei. Si eīz nō priuātur cognitiōe naturali quā habuerūt. quod videtur p hoc qd dicitur in li. de summo bono ab isido. Preuaricatores angeli sanctitate amissa: nō amiserūt creature angelice sensuz. sz sensus angelice creature nihil aliō ē q̄ cognitio naturalis angelorum. ergo habēt cognitiōz nālē quā habuerūt. sz naturali cognitione potuit cognosci deus. ergo demones nō priuātur cognitiōe diuina. ¶ Ad idē iob. j. Cum venissent filij dei vt assisterēt coraz dn̄o. affuit etiam inter eos sathan. ergo sathan fuit in cōspectu dn̄i cū filijs dei. ergo p̄ns fuit deus ipsi. sz quibus de⁹ est p̄ns ab illis cognoscit. ergo cognouit sathā dn̄z ergo demones nō sunt priuati cognitiōe diuina. ¶ Preterea dr̄ in euāgelio. viij. math. vt qd venisti ante tp̄s torquere nos. Et. iiij. luc. Scio q sis filius dei. ergo cognouerūt filiū dei. ergo cognouerūt deū. nō ergo sunt priuati cognitiōe diuina.

Cōtra. deus nō vr̄ nisi ab his q h̄nt mūdiciam cordis. sz dyabolus τ angeli ei⁹ priuati sunt mūdiciā cordis. ergo priuati sunt cognitiōe diuina. ¶ Preterea. cognoscit de⁹ aut p fidē āt p speciē. sz demones nō habēt cognitiōem p fidē. cū fides sit donū gr̄e. donū aūt gr̄e ñ dat eis. Nec cognoscūt p speciē. cū hec cognitio sit bonorum. ergo demones priuāt cognitiōe diuina. ¶ Itē cognitio diuina ē cognitio matutina. d q̄ loqt aug. sup geñ. sz cognitiōe matutina priuati sūt demōes. pri⁹.n. fcā fuit diuisio lucis a tenebris q̄z seq̄ret distictio inter vespe τ māe. sic habet. j. geñ. dr̄.n. ibi. diuisit lucē a tenebris. appellauit lucē diē τ tenebras noctē. factūqz ē vespe τ mane dies vn⁹. si ergo āgeli cadētes facti sunt tenebre. τ ita p cōsequēs nox. sic dicit iob. dama. ad eos nō ptinet cognitio matutina. ergo priuati sūt cognitione diuina. Ad qd dicēdū. duplex ē cognitio diuina. vna ē hoc q ē lumen imutabile. in quo cognoscūtur cause cardiales rerū τ quo illuminant corda piorum. τ hac cognitiōne nō cognoscūtur demones sz ea priuātur. Est alia cognitio que ē p effectus tp̄ales virtutis diuine. τ hac cognitiōe pñt cognoscere que q̄dāmō sunt vestigia vel signa ducētia ad cognitiōez ipsius creatoris vel redēptoris. Preterea ē quedā cognitio p effect⁹ ipsius iusticie. τ hoc mō cognoscūt ipi deū tāq̄ iudicē. His ergo modis pñt demōes cognoscē deū. altera vo priuāt cognitiōe. τ hoc ē qd dic aug. l. ix. d ciui. dei. Innotuit demōib⁹ nō p id qd ē vita eterna τ lumē icōmutabile qd illuminat pios. sz p q̄daz temporalia sue virtutis effecta τ occultissime signa p̄ntie que angelicis sensibus malignorum spirituum q̄z infirmitati hominū pñt eē cōspicua. Itē in eo dē. demones nō eternas tēporum causās τ cardinales nudi sapiētia cōtemplātur. sed quorūdā signorū nobis occultorum maiore expientia multoplura q̄z homines cognoscūt. ¶ Ad illō ergo qd p'io obiectū ē. q demones nō amiserūt oino cognitiōez nālez quā habuerūt āgeli. sic dicit Isido. nihilomin⁹ ē obscura illa cognitio nālis bōi sicut ēt i hoibus malis. ¶ Ad secūdū vo dicēdū. q licet sathan eēt in cōspectu dei vel corā deo. inter filios dei bonos. s. angelos. nō tñ cognouit eū quēadmōz τ boni angeli. Aliud eñ ē venire in cōspectu dei τ aliō deū venire i cōspectu eorum. In cōspectu ergo dei sunt demōes. qz nihil latet ipm qd de demonibus. de⁹ aūt nō ē in aspectu eorum. qz nō manifeste vidēt ipz sz per illas creaturas quoquo mō ipz cognoscūt. Vñ greg. super illud iob. de⁹ eo intuitu quo oia spiritualia cōspicit ēt sathan i ordine subtilioris nature videt. nō tamē sathan deuz videt q mūdo corde videt. sicut cecus lumē non videt quo illustrat. Pōit āt aug. tale exēplū sup illud ioh. j. Et lux i tenebris lucet τc. d ceco existē i lumine solis. sol eñ si cognosceret τ videret. cecū videret. cec⁹ aūt ñ videret solē. ¶ Ad tertiuz dicēdū. q illa cognitio qua cognouerūt filiū dei existētē in carne. magis dicēda ē suspitio sm hil. q̄z vera notitia. Vñ hil. super illud. venisti ante tēpus τc. magis suspicari q̄z nosse credendi sunt. Preterea cognouerūt eū in pena p̄nti vel futuro eis dterminata. Vñ dicit amb. dn̄s eis innotuit q̄ntum voluit. tantum voluit q̄ntūz oportuit. n̄ sicut angelis per hoc qd est vita τ lux. sed. s. eis terrēdis p quēdam virtutis effectū. p que potentiam eius timent ad penam.

Adhuc etiā que .§. j.

ritur pp illud verbū apli. j. cor. ij. Si cognouissēt τc. vbi dicit glo. demones nō cognouerūt sapiētiam de redēptiōe humani generis p xp̄i mortez implēdā. Et alibi nō sciebāt sacr̄m incarnatiōis τ passionis. ¶ Sz vr̄ cōtrium. cognouerūt.n. ipsi filiuz dei eē. Luc. iiij. cognouerūt ēt ea que dicta sunt p pphas. sed per prophetas dictū erat d incarnatōe τ redēptiōe humani generis. ergo cognouerūt hoc sacr̄m. ¶ Hoc ēt vr̄ per hoc qd dicitur super illud Exo. j. Surrexit in terra rex nouus. glo. mihi videtur ex his que pphetis τ patriarchis d aduentu xp̄i indicata fuerant. quia sentit futurū exiuit principatus eius τ potestatem cū fiducia triūphet eos τ affligat i ligno crucis. sed qd aliud ē sentire futurum nisi cognoscere sacramētū redēptiōis. ergo cognouerūt sacramētū humane redēptiōis Ad qd dicēduz. q demones nō sic cognouerunt certitudinali cognitione ipsuz esse deum siue filium dei. Unde dicitur i glo.

sup illud .j. cor. ij. Si demones deū factū hoīem nō itellexerūt. quātomagis hoīes. ⁊ post. magis ex suspitiōe q̄ ex cognitiōe dixisse credēdi sūt. qd nobis ⁊ tibi fili dei. ¶ Ad illud vō qd obijcit in ɔtrariū. dicēdū est q illud sentire d quo loqt origen. nō est aliud q̄ conijcere ex his que dicta erant in lege ⁊ pphetis. nō eniz sic cognouerūt quēadmodū sancti pphete. sancti eniz pphete ex reuelatiōe sibi facta cognouerūt demones ex dictis i lege ⁊ pphetis hec ɔiecerūt. vel si aliq̄ certitudo fuit q filius dei eēt p potētiā signoꝝ. nō preuidit tn̄ eius morte se esse dānanduz. vel ptātem sibi eē auferendā. Unde sup illō .j. corin. ij. Si cognouissent ⁊c. glo. nō suggereret dyabolus illū crucifigi. p quē ius suū se pdere sciret. Et sup illud luc. iiij. Exibāt demonia ⁊c. glo. nō ideo illuz crucifigit qr filiū dei ignoret. sz qr ei⁹ morte se dānāduz n̄ puidit. hoc eniz misteriuz ē a seculis absconditum. si eniz cognouissent nūq̄ dn̄m glorie crucifixissent.

Adhuc ēt que. .§. ij.

ritur de quadā cognitiōe. quā vr. b. Bern. attribuere dyabolo in li. de gradibus humilitatis sic dicēs. Puto p aquilonē reprobādos homines fuisse designatos p sedē ptātem in illos. quos vtiqz in pn̄tia dei quāto ceteris pspicatior puidens. nullo sapiētie radio choruscantes. nullo spiritus amore seruētes. velut vacuū reperens locū. affectasti sup illā dominiū. si ergo aliq̄ cognitio fuit i pn̄tia dei huiusmōi hominū. querit vtrū talē possit dyabolus mō hr̄e cognitōem. qd nō videt. qr rō illius cognitōis fuit. eo q erat vicinior deo. ⁊ ppter hoc pspicatior. cū ergo ceciderit ab hac vicinitate. cecidit p ɔsequēs ab alia pspicacitate: ergo mō nō hz illaz cognitōem. Sed videt cōtrariū per illud. qd nāe erat nō est ei ablatū. ergo si hoc erat ei ex nā primitiuus istituta. adhuc cōuenit ei. ergo hz huiusmōi cognitōez. ¶ Preterea. multomagis pest ipis reprobis mō q̄ tunc. ergo qd est in eis videt magis cognoscere nūc q̄ tūc. si ergo tūc cognouerūt eos nō choruscantes radio sapientie. ⁊ modo pōt cognoscere vel cognoscit. Ad qd rn̄dendū q si aliquam habuit angelus ille cognitōez de rebus in pn̄tia dei q̄tū ad primū statū eius. nō credo q nūc hēat illum moduz cognitōis. sed qd cognoscit. a parte inferiori cognoscit ⁊ nō a pte supiori. cuiusmōi aūt fuerit illa cognitio: nō plene ex scripturis video. ¶ Ad illud vō qd obijcit. qd si illa cognitio aliq̄ fuit: fuit nāe primit⁹ istitute. nāz aūt primit⁹ institutā adhuc hz ⁊c. Dicēdū ē. q nām candem habz adhuc. sed nō oī mō cognoscēdi quo tūc cognouit. tūc eniz potuit cognoscere a pte supiori ⁊ pte inferiori. nūc aūt ɔuersa est cognitio: vt pricipiuz cognoscendi sit a pte inferiori. ⁊ priuet a parte superiori.

Membrum secundū.

s Ecūdo querit de priuatōe cognitōis demonū q̄tū ad seipsos. Qm̄ eminentiā nāe sue. si. n. cognoscerēt eminentiā nāe sue: ex ipa cognitōne sequeret delectatio. delectatio eniz ē apprehēsio ɔuenientis. si ergo nō ē in eis delectatio ex apprehēsione boni: nō ē in eis ista cognitio. ¶ Hoc ēt vr p hoc qd dicit dyo. in lib. de di. no. data ipsis angelica dona. nequaq̄ ipa mutata esse dicimus sz sunt integra ⁊ splendidissima. q̄uis ipsi nō videāt claudētes ipsoꝝ boni ɔspectiuas virtutes. si ergo ipsi nō vidēt dona eis data. lz ipsa itegra sint: qr ipsi pcludūt sibi spectatōnez boni. priuant ergo mali angeli cognitōe ipsius stat⁹ inocētie. Cōtra. cognitio suipoꝝ ē cognitio nālis sz cognitio nālis nō aufert p pctm: ergo nō priuant cognitōe nāli de seipsis. ¶ Preterea ondit illud p silē. mēs eiz nāliter cognoscit seipsaz. si vō cadat aīa in pctm mortale nō aufert qn possit seipsam cognoscere ergo a sili in demonibus: p pctm nō aufert quin possint seipsos cognoscere cognitōe nāli. Rn̄dendū est ad hoc. q duplex ē cognitio nālis fm q nā dupliciter accipit siue bonuz nāle. Accipit eniz aliquādo nā pro illo bono qd nō pōt diminui p pctm: aliqn̄ p illo qd pōt diminui. Si primo mō accipiat cognitio nālis nō priuat p pctz ipsius. n̄ eniz ignorat malus angelus se eē spm̄ a corpe sepatū. Si vō accipiat cognitio nālis quo ad scdm modū n̄ vr cognitio nālis eē i demonibus nisi dicamus eā esse diminutā vt sic cedat in penā. ¶ Ad illud vō qd obijcit primo ad primā ptē. dicēdū q loquit ibi de cognitōe nāli fm q cognitio nālis dr cognitio nature bene ordinate in eminētia bonoꝝ naturaliū. hoc eniz modo non hn̄t ipsi demones cognitōez nālez. Ad cognitōz eniz nālē huiusmōi sequeret delectatio ad cognitionē vō nāe deformate nō seqt dlectatio sz tristicia. ¶ Ad illud vō qd dicit dyo. de donis angelicis datis. intelligēdum ē q nō dicunt dona grē gratūfacientis. talia eniz ablata sunt siqua fuerit sed sunt dona gratie gratisdate que spectāt ad bonitatē nāe primitus institute. hec aūt si nō sūt oīo ablata: nihilominus tn̄ sūt diminuta. nō ergo mutata. i. ablata oīo sz mutata sūt ⁊ plurimū diminuta. Qd aūt dr q q̄dā dona sūt integra intelligit d potentia intelligendi ⁊ habitu intellectu coꝝ que naturaliter insunt. Quod etiam dicitur de claritate: intelligitur d acumine siue perspicacitate intelligentie.

Membrum tertium.

t Ertio q̄rit d priuatōe cognitōis, demonū q̄tū ad virtutes. vr eniz q pn̄t cognoscē virtutes, cognitio eiz virtū

pōt eē per se vel per suos actus. p se aūt virtutes cognoscere nō p̄nt cū v̄tutes eis ñ insint. p actus aūt cognoscere p̄nt. actus. n. virtutū aliq̄ñ mediāte corpe fiūt. s3 ea que fiūt p corpus: p̄nt cognosci a demonibus. ergo ēt actus virtutū τ ipe virtutes mediātibus actibus. ¶ Preterea. dicit augu. q3 ipas cogitatōes p se ñ cognoscūt demones: s3 qbusdā indicijs certū est eas cognoscere. si ergo eque spūales vel spūaliores sint ipe v̄tutes. τ habēt sua iudicia: suis indicijs p̄nt cognosci v̄tutes. Sic. n. cogitatōes sūt in mēte: ita affectiōes sūt in volūtate. τ multo fortius h̄nt affectōes indicia q̄ ipe cogitatiōes. Cōtra. virtutes eēntialr̄ nō sūt i demonibus. ergo p suā eēntiā ñ p̄nt cognosci. ¶ Itē similitudies virtutū ñ sūt apud eos: silitudines. n. a rebus accipiunt. s3 ipe v̄tutes siue i angelis bonis siue i hoibus. nō formāt suas silitudines i demonibus. nec demones h̄nt ptātem accipiēdi cū rōne status peccati sint inferiores. ergo demones ñ cognoscūt virtutes p spēm siue similitudinē habitā apud intellectū. nō ergo cognoscūt virtutes. ¶ Itē dicit aug. si demones virtutē cernerēt i ipis hoibus ñ tentarēt sicut illā in iob nobilē ac mirabilem patiam. pcul dubio ñ possz dyabolus cernere: nollet a tētato vtiq3 superari. eadē aūt ē rō de alijs v̄tutibus. ergo demones ñ cognoscūt virtutes i hoibus. multo fortius nec i angelis sanctis. ergo ñ cognoscunt v̄tutes. Ad qd̄ dom. q cognoscere virtutes dr̄ multipl̄r. Est eni3 quedā cognitio v̄tutis p suā eēntiā. quedam cognitio v̄tutis p effectū suū. τ ē cognitio v̄tutis p suā spēm. ē τ quedā cognitio virtutis p priuatiōnē. Cognitio virtutis p priuatōe3 τ p effectus pōt eē in demonibus. cognitio aūt p essentiā vel p spēm sumptā ex eēntia nō ē in eis. ¶ Ad obiectā aūt p iā dicta r̄ndendū ē. q l3 demones ñ cognoscāt virtutes p essentiā: cognoscūt tñ per priuatōem τ p effectū. Nec hoc ē 9riu3 qd̄ dicit aug. intelligit. n. de cognitōne certitudinali que ē rei p eēntiā. nō de cognitiōe que ē p effectū. illa. n. nō ē cū certitudine: s3 pōt sic cōtingere τ pōt aliter 9tingere. cognitio vero que ē per priuationē illa ē per certitudinē apud ipsum.

Huius etiā gra[tia] .§. j.

tia querit̄ si priuatio cognitōis huius dicat̄ eē pena i demonibus. si. n. eēt pena i demonib⁹. a principio nō haberēt huiusmōi cognitōe3. s3 a pricipio ñ habuerūt cognitōe3 virtutū p eēntiā. supposito q ñ eēnt 9diti cū gratuitis. ergo carentia huius cognitōis ñ ē pena i eis. qd̄. n. a principio ē eis datū ñ cedit i penā. cū nulla p̄cesserit culpa. ¶ Sed ecōtra vr̄ q sit pena i eis. a pricipio enim potuerūt cognoscere virtutes p eēntiā. nūc autē ñ p̄nt. ergo defectus huiusmōi cognitōis ē pena apud eos: cū illud sit defectus cuiusdā p̄fectōnis ad quā nati sūt. Ad qd̄ dōz ex p̄missa distictōe. cognitio. n. virtutū non ē per effectū. τ ita cognitio potuit eē a principio cū natura erat bene instituta. τ pōt esse adhuc cū natura sit corrupta. Cognitio autem per essentiā illa potuit eē a pricipio in ipis angelis qui postea ceciderūt. sed nūc non pōt esse. licz ergo a principio ñ habuerūt cognitionē virtutū p essentiā hoc supposito q non sint 9diti in gratuitis: non tñ fuit in eis pena. s3 modo carentia ista efficit̄ eis pena. p peccatū enim meruerunt vt carerent ipis virtutibus τ cognitione virtutum p essentiā.

Membrū quartu3.

Quarto querit̄ de priuatōe cognitōnis rerū in proprio genere. τ videt̄ q sint priuati p̄fecta cognitiōe rerū in suo genere. cognitio eni3 rerū in 9prio genere p̄fecta dicit̄. Gen. ab aug. cognitio vespertina: sed vespertina determinat̄ sibi post discretiōe3 tenebraū a luce. ergo cognitio vespertina nō est in angelis qui tenebre dicunt̄. sed cognitio perfecta rerū in 9prio genere dicit̄ perfecta. ergo angeli q dicunt̄ tenebre priuati sunt p̄fecta cognitiōe rerū in 9prio genere. ¶ Preterea. duplex erat cognitio bonoū angeloū3. matutina τ vespertina. sed matutina priuati sunt demones omnio. ergo vespertina vel oino est ablata ab eis: vel diminuta.

Contra. videt̄ q cognitio rerū in 9prio genere creuerit in demonibus. plurium habēt nunc demones cognitōem quā habuerūt a principio. τ hoc videt̄ per hoc q dicit Isido. in li. de summo bono. Triplici acumine scientie vigēt demones. subtilitate nature. experiētia tempoū. reuelatōne supernoū spirituū. si ergo viget acumē scientie in eis experiētia tempoū: plura cognoscūt mō demones q̄ prius cognouerūt. Ad qd̄ dicendū. q nō sūt priuati cognitiōe rerū in 9prio genere. s3 ē duplex cognitio rerū i 9prio genere. vna que data fuit a pricipio cū res in 9prijs generib⁹ erāt create. Alia que augēt̄ p experiētia tēpoū. prima vero duplex ē. Una est naturalis siue cum natura prius instituta. Altera vō ex gr̄a. Cognitio ēt illa dr̄ vespertina que ē cognitio rerū in 9prio genere ex gr̄a. τ s̄m hūc modū habuerūt boni āgeli cognitōem rerū in 9prio genere. Alio vero mō habuerūt cognitionē rerū in 9prio genere angeli ex suo prio statu. Tertio vō mō sibi acqrunt angeli mali cognitōz. ¶ Cū ergo obijcit̄ q cognitio rerū in 9prio genere fuit vesptina. hoc intelligit̄ de cognitōne appropriata bonis angelis. Si aūt loquamur de cognitiōe alia. illa h3 remanere i dānatis. Si vō accipiat̄ cognitio vespertina. nihil 9hibet malos angelos h̄re cognitionē vespertinā. τ tūc nō distinguit̄ a bonis nisi in hoc q boni h̄nt cognitionē matutinā. mali vō priuāt̄ ea. τ

ſm hūc modū cognitio veſptina, ñ eēt data bōis angelis poſt diuiſionē lucis a tenebris. ¶ Ad aliud vo dōm. ꝙ nihil ꝓhibet vno mō cognitōem rerū in ꝓprio genere creſcere ī demonib⁹. illo vo mō ñ creſcit quo cognitio rerū ī ꝓprio genere dī cognitio generū vel ſpecierū. ſicut. n. ñ augeṫ nūerus generū aut ſpecierū. ſꝫ ideꝫ ē mō qḋ fuit a principio: ita nec creſcit cognitio. ſꝫ indiuiduorū ī generibus ⁊ ſpēbus ɔtētorū pōt creſcē cognitio ad effectus q ꝓcedūt ex ɔflictiōib⁹ rerū diuerſis. Si aūt pena aliqua dṫ in eis rōne cognitōnis rerū in ꝓprio genere. hoc ñ ē q2 pauciora cognoſcāt: ſꝫ ñ ita clare cognoſcūt.

Queſtio. cxiiij. de pena demonū quo ad potentiā motiue que diciṫ ɔſcientie vermis.

Einde dicendum ē de pena ī demonibus ex pte potētie motiue. ſ. rōnalis que dṫ vermis ɔſcie. ⁊ querūṫ quatuor. Primo vtrū pena vermis ſit ī demonib⁹. Scḋo q̄ntum ad qḋ attēdaṫ ī eis. Tertio vtrum illa pena ī illis ſit grauior alijs duabus quas ſuſtinēt. ſ. pena carētie viſionis diuine: ⁊ pena afflictiōis ī igne gehēne. Quarto vtrū puniāṫ ſimul an ſucceſſiue pena vermis: ꝓ omnibus peccatis ab ipſis perpetratis.

Membrum primum.

Ad primuꝫ ſic. vṫ ꝙ pena vermis ſit in demonib⁹. hñt. n. ɔſciaꝫ pctorū ſuorū. ⁊ ex hoc affligunṫ ⁊ irremediabiliṙ cruciantṫ. ſꝫ ex his accipiṫ rō vermis ɔſcie ſm ꝙ diciṫ. b. berñ. ad eugeniū. vermis ille innatus ē ɔſcie p pctm: ⁊ heret firmiter nequaq̄ euellēdus. nec ceſſat rodere. cū ergo hec ſint ī demonibus: erit vermis ɔſcie ī demonib⁹. ¶ Preterea. p ɔ̄riuꝫ pōt argui. ſicut. n. gaudiū ī ɔſcia eſt ipſis bonis angelis: ita pena ī ɔſciētijs ipſis impijs. ſꝫ ī bonis ē huiuſmōi gaudiū. ergo ī malis ē huiuſmōi pena. hec aūt ē pena v̄mis. ergo ī demonib⁹ ē pena vermis. ¶ Itē āgelus peccās cū ſit nobilioris ſtatus ī nālibus q̄ꝫ hō. ñ ē nobilioris ɔditōis cū peccat. ſꝫ hō cū peccat incidit ī triplicē penam reſpectu dei rōe cuius viſiōis carētiā hꝫ. reſpcū ſui rōne cuius vermē hꝫ ɔſcie de pctis. reſpectu eius qḋ exterius ē rōne cuius hꝫ afflictōeꝫ gehēnalē. angelus vo malus ſimiliṙ hebit hāc triplicē penā cuꝫ ſit ad vnāquāqꝫ poſſibilis. ¶ Preterea. cognitio pctorū nō deleṫ apud ſpūꝫ peccantē niſi per penitentiā. ſꝫ penitētia nō ē in angelis malis. ergo cognitio peccatorū remanentiū ī eis: cedit ī afflictōem eis. ſed cognitio peccatorū cedēs ī afflictionem ē vermis. ergo vermis cōſcientie ē in demonibus. Contra. dicitur in glo. ſuper illud vij. ecc. Uindicta carnis ipſij ignis ⁊ vermis. vermis ē fera ſcelerum penitētia: que ī tormētis cōſcientiaꝫ peccatorū mordere nō ceſſat. ſꝫ fera penitētia ſcelerum non ē in demonibus. ergo vermis ɔſcientie non ē in eis. ¶ Itē Jo. damaſ. ɔſcietia ē lex mentis noſtre que repugnat legi carnis. ſed vermis eſt in conſciētia. cuꝫ ergo conſcientia mentis vel ſpiritus repugnās legi carnis non ſit ī demonibus. nō erit ɔſciētia in eis. ergo nec vermis ɔſciētie. ¶ Itē diciṫ. ij. ad ro. teſtimoniū reddente illis ɔſciētia cogitationū ⁊c. ſed iſtud teſtimoniū non eſt in angelis malis: cū iam dānati ſint. ergo vermis ɔſcientie qui ꝓuenit ex teſtimonio huius ɔſciētie nō ē ī dānatis. ergo nō ē in ipſis demonibus. ¶ Itē ɔſciētia ē ex duplici ſciētia. hoc enim deſignat nomē ɔſciētie. Eſt. n. cognitio faciendorū vel ñ faciendorū. ⁊ collatio ad pticularia. ſꝫ ergo collatio cū pticularibus nō ē ī angelis: cū ñ vtanṫ rōne ſm ꝓprietatē rōnis. ñ erit ɔſciētia ꝓprie dicta ī angelis. Ad qḋ dōm. ꝙ vermis cōſciētie ē ī angelis malis. ſꝫ ñ ſm omnē actū: ſꝫ ſm illuꝫ actū q ɔpetit. ¶ Ad obiectū aūt ī ɔ̄riuꝫ dōm ē ꝙ illud qḋ dṫ ī glo. ſup illḋ. vij. eccſ. ꝙ vermis ē fera ſcelerū pnia. nō intelligiṫ de verme qui ē in demonibus: ſꝫ de verme ſm ꝙ ē in hoībus malis iā dānatis. de qbus diciṫ. v. ſap. tūc dicēt intra ſe pniam agentes ⁊ pre anguſtia ſpūs gementes. ¶ Ad ſcḋm vero dōm. ꝙ ē ɔſcia que ē lex intellectus que dictat qḋ ē faciendū ⁊ quid non. ⁊ ſm hūc modū ɔſcia potuit eē in angelis. ɔſcia autem ꝓut ē lex mētis repugnās legi carnis. in hac ratione nō ē in angelis. ſed hoc ñ ē niſi ſm quēdaꝫ actum. conſciētia autē habet multiplicem actum. actus autem iſte ē in hominibus vbi eſt nunc iſta repugnātia. ante eniꝫ lapſum hominis fuit ɔſciētia in ipſo. ⁊ tūc nō erat repugnātia legis mentis reſpectu legis carnis. vnde nō ē de eēntia ipſius ɔſcie huiuſmodi actus. vñ lꝫ ɔſcia ſm huiuſmōi actū nō ſit ī demonibus. nihilominus tñ vermis ɔſciētie qui attēdiṫ ſm remorſuꝫ peccatorū in ipſo ſpiritu pmanentiū ē in ipſis. ¶ Ad tertiuꝫ dōm. ꝙ lꝫ iam dānati ſint. nihilominus adhuc q̄ntum ad aliqua peccata dānādi ſūt: ⁊ quo ad illa teſtimonium reddit ɔſcia ɔtra illos. ꝓut diciṫ. iiij. ſap. ex iniquis omnes filij qui naſcunṫ teſtes erūt nequitie. ¶ Ad quartum dicendū. ꝙ licꝫ ɔſcia in homine ſit ex collatione duplici ī angelis tamē non eſt ſm omnē modū. eſt tamē in angelis collatio vniuerſalis qḋ ē in mente ad particularia. vt cū peccāt ſm rōem vniuerſalis in mēte dictet eē peccatum. ⁊ ſm hec ſunt remorſus ɔſcientie vel in faciendo vel in iam facto.

Mēbruꝫ ſecunduꝫ.

Secūdo querit̄ ꝗ̄tū ad qd attendat̄ pena vermis in demonib⁹. dr̄ enim ꝙ sit ꝗ̄tū arguitōnē peccati. s3 illud in psal. arguam te ꝛ statuā ꝫ te faciē tuam. facies autē nihil aliud dr̄ nisi ipsa ꝯsciētia remordēs. ¶ Silr̄ super illud. vij. eccl̄s. seu cōscientia ꝛc̄. glo. qua iudice nemo absoluit̄ nocēs. sed ꝯstat ꝙ h3 nāle iudicatoriū qd̄ nō aufert̄ per peccatū ergo cū sicut nocētes i iudicio ꝯscientie nō absoluūtur: ergo vermis ꝯsciētie est ad dānationē ipsis peccatorib⁹ ꝛ ita angeli mali. ¶ Preterea. demones sūt spūs sepati a corporib⁹. s3 spiritibus sepatis a corporibus magis ꝯuenit pena spiritual̄ ꝙ̄ corpal̄. ergo cū vermis ꝯscia sit pena spūal̄. magis ꝯueniet āgelis malis ꝙ̄ ignis gehēne. s3 ignis gehēne ꝯgruit eis ad penam. ergo vermis ꝯscie ꝯgruet eis ad penā iteriorē. ¶ Itē sup illd̄ Isa. xiiij. subter te sternetur tinea ꝛc̄. glo. tinea ꝛ opimētū vermiū. pene etne sūt q̄s ꝓpria gignit ꝯscia. s3 ꝓpria ꝯscia gignit nisi penā vermis se. ibi aūt loquit̄ de dyabolo sub figura nabuch. vñ ꝛ dr̄ ibi lucifer: ergo pena vermis ꝯpetit sibi. Sed ꝫ vr̄. ꝙ pena vermis nō ꝯueniat eis. vermis enī3 de carne nascit̄ ꝛ carnē ꝯsumit. si ergo trāsfert̄ nomē vermis: transferet̄ vbi erat rō carnis spūaliter. s3 rō carnis spūaliter nō est nisi vbi viget ꝯcupiscētia carnalis q̄ ē fomes vel ex fomite. hoc. aūt nō ē i demonibus. ergo vermis ꝯscie nō ē i demonib⁹ tanꝙ̄ pena. ¶ Preterea. in euāgelio ꝛ ꝓphetis vbi loquitur d̄ penis ꝯiungit vermē cum alijs penis q debent̄ homini dānato. vñ in penā dānatoꝝ assignat̄ vermis. sic dr̄ vlti. isa. vermis eoꝝ nō morietur ꝛ ignis eoꝝ nō extinguet̄. Et. ix. marci. bonū ē luscū intrare i regnum dei ꝙ̄ duos oculos hn̄tē3 mitti in gehēnā. vbi vermis eoꝝ nō morit̄ ꝛ ignis eoꝝ nō extinguit̄. Et vlti. iudicū. dabis ignes ꝛ vermes i carnes eoꝝ vt vrantur ꝛ sentiāt vsq3 insempiternū. Silr̄. vij. eccl̄i. Uindicta carnis impij ignis ꝛ vermis. vbi loquit̄ aūt d̄ pena dyaboli tm̄ fit mētio de igne nō de verme. xxv. Math. Ite maledicti i ignē eternū q parat⁹ ē dyabolo ꝛ āgelis ei⁹. ex q̄ vr̄ ꝙ n̄ ē ipsius vermis ꝯscie punire spūs sepatos. s. demones. ¶ Preterea. si vermis ad lrā3 ē reddere vl̄ ꝯsumere lignū aut vestē aut carnē3 de qua orit̄. oportet ꝙ in demonib⁹ inueniat̄ aliqd qd̄ semp rodi vl̄ ꝯsumi possit. illud n̄ erit nisi aliqd bonū qd̄ possit minui i demonib⁹. si ergo nullū ē bonū ifinitū in eis. nō pōt ibi eē vermis ꝗ̄tū ad hūc effectū. ꝙ āt ille sit effect⁹ istius vermis p3 p hoc qd̄ dr̄ Isa. lj. Sicut vestimētū sic comedet eos vermis. vbi dic̄ glo. ꝯscia q̄ nūꝙ̄ morit̄. s3 q̄liter pōt comedere nisi ꝯsūmat. ¶ Ad qd̄ dōz. ꝙ pena illa ꝯscie sup peccatis q̄ nūꝙ̄ delent̄ ē i ipsis demonib⁹. ꝛ dicit rē illius pene q̄ dr̄ vermis. rō tñ vermis ꝗ̄tū ad aliquē actū magis ꝓprie ꝯuenit aiab⁹ dānatis ꝙ̄ ipsis demonib⁹. quo ad aliquē aūt affectū cōiter ē i his ꝛ i illis. ꝗ̄tū enī3 ad hoc qd̄ gignit̄ ex remorsu cōsciē cō ē vtrobiq3. ꝗ̄tū autē ad hoc ꝙ vermis ꝓprie dicit⁹ gignit̄ ex corpe ꝛ p silitudinē ex re ꝯformitē se corpi. i aiabus dānatis dr̄ eē vermis. ꝛ iō scriptura qñ loquit̄ de penis dānatoꝝ: vniuersalius loqt̄ de pena vermis i hominib⁹ siue i aiabus. rarissime āt d̄ pena. vermis i demonibus. ¶ Ad illud vō qd̄ deinceps: q̄rit̄. qd rodat̄ ab illo verme? Dicēdū ē. ꝙ ipsa habilitas ꝯscie ad bonū. q̄ semp magis ꝛ magis ꝯsumit̄. nec tm̄ oīo tollit̄ q2 illa habilitas ē nālis ꝛ ē nā imortali. vñ manēte nā illa semp manet ꝯscia pcti. ꝛ minuit̄ bonū ꝯscie. ꝛ illud cōmune ē i demonib⁹ ꝛ aiab⁹ dānatis. Et l3 bonū illud nō sit infinitū magnitudine siue vtute. est tñ infinitū i diminuēdo. Uel pōt dici ꝙ illa ifinitas ē ꝗ̄tū ad duratōe3. ꝛ ꝙ nō ꝯsumit̄ magis ꝛ min⁹. s3 semp ipsa ꝯscia rodit̄ nulla sed̄ abiectōe alicui⁹ boni. ꝛ q2 escam suā inuenit ppetuā. nūꝙ̄ morit̄. esca aūt sua ē ipsū pctm̄ qd̄ ē in ꝯscia. vñ dic̄ btūs Berñ. hic vermis ē q nō morit̄ memoria pteritoꝝ semel p pctū firmiter hesit nequaꝙ̄ deinceps auellendus: nec cessat rodere ꝯsciā3 eaq3 pastus esca incōsumptibili ppetuat vitam.

Membrū3 tertium.

Tertio querit̄. vtrū illa pena grauior sit alijs duab⁹ penis q̄s sustinet. s. carētia visiōis diuine ꝛ afflictōe i igne gehēne. Et vr̄ ꝙ illa pena sit grauissima. Dicit enī3 Isi. i li. de institutōe eccl̄astica. ꝙ nulla pena grauior ē pena ꝯscie. cū ergo hec sit i demonibus: erit illa pena grauissima. S3 vr̄ ꝫ. dic̄ enī3 Criso. ꝙ nulla pena maior ē ꝙ̄ separi a visione dei. ergo carētia visiōis dei ē maxima pena. cū enī3 illud sit sūmū bonū. carētia illius erit maximū malū. ¶ S3 videt̄ ꝙ pena gehēne sit eis maxima pena. nihil enī3 ē qd̄ ita actualiter affligit. ¶ Preterea spūm subesse corpori penaliter ē maxime afflictiuū ipsius spūs. sed demones sunt spūs. ignis vero gehēne corpus. ergo demones subesse penaliter igni gehēne. ē eis maxīa pena.

Ad qd̄ dōm. ꝙ pena pōt dici maxima fm̄ diuersos modos. vel quo ad dānū vel quo ad sensū. vel quo ad maximā inherētiā i punito. Primo mō est maxima carentia visionis dei. si enim itelligeremus p impossibile ꝙ hō haberet visionē dei. ꝛ tñ ceteris penis puniret̄: nō tm̄ dānificaretur sicut in sola carentia visionis dei dānificat̄. Scdō mō dicit̄ ignis gehēne maxima pena. cum maxime affligat ꝛ maxie sentiat̄. Tertio mō dicitur vermis interior. cum sit pena imediate inherens ipsi spiritui. ꝛ hec fuit ratio Isido. vnde subdit. mens enim male ꝯscientie. propter his multis agitatur.

Membrũ quartum.

Quarto queritur. vtrum demones puniātur pena vermis simul aut successiue pro omnibus peccatis ab ipsis perpetratis? ⁊ videtur q̄ successiue puniātur. pena.n.est ſm consciaʒ peccati. ⁊ pena actualis ē cum ē actualis cognitio pcti. ſʒ vna ⁊ eadeʒ cognitione actuali nō cognoscit hoc peccatum ⁊ illud. cum ergo actuales cognitiones non sint. sil' sed ſm prius ⁊ posterius non erunt cognitiones actuales huius peccati ⁊ illius sil'. ⁊ pena actual' sequitur cognitioneʒ. ergo pena sequens actualem cognitionem vnius peccati. nō erit simul cū pena consequenti actualem cognitionem alteri⁹ peccati ergo non simul puniuntur demones hoc gnē pene ꝓ diuersis peccatis. Cōtra. cū dr̄ Job xxiiij. transibūt ab aqs niuiū ad calorē nimiū. trāsitus ille non attendit' ſm successionem. ſʒ ſm penarum variationeʒ pro diuersis pctis. est.n.qđdam pctm ex timore male humiliante ⁊ ei respōdet illa pena que signatur per aquam niuis. ⁊ est peccatuʒ amore male accēdente. ⁊ ei rñdet pena ignis. ⁊ sicut peccata continuantur in subiecto ita ⁊ pene debite ꝓ peccatis. sic ergo sicut simul sūt ille pene. ita pena vermis ꝓ vno peccato ⁊ pena vermis ꝓ alio peccato simul erunt. ¶ Preterea. x. iob. super illud vbi vmbra mortis ⁊ nullus ordo. glo. in mēte dānatoꝝ ſm ꝓmissam vmbram cecitatis magna erit confusio. que intus eos cruciet sicut flāma foris. sicut ergo flāma foris simul affligit ꝓ diuersis pctis: ita ⁊ hec ꝯfusio int⁹ cruciabit simul pro diuersis pctis. Qđ ꝯcedendū est. vñ pena ꝯscie pro omnibus peccatis simul affliget. ¶ Nec est hoc contrarium qđ supra obiectum est. sicut.n. pctm simul ē cum peccato. ita cōscia huius peccati simul cum conscia illius. manebit ergo in eis ad cumulum pene aspectus diuersorum peccatoꝝ simul. ⁊ sicut cedit ad cumulum glorie i sctis. q̄ simul pñt aspicere diuersa q̄ delectāt: ita ad cumulū pene in dānatis erit. q̄ sil' poterunt aspicē diuersa que tristant.

Questio, cxv. de pena dmonum ex parte voluntatis.

Einde querit' de pēa dmonū ex pte volūtatis. ⁊ prio đ gaudio [illegible] q̄ q̄rūt' quatuor. Primo vtrū gaudiū aliqđ sit i ipsis dmonib⁹. Secūdo si ē gaudiū i eis vtrū cedat i penā. Tertio si demones habeāt dolorē pene pñtis. Quarto vtrū timeāt penā.

Membrum primum.

Circa primū vr̄ q̄ nō sit in eis gaudiū. gaudiū.n.ē ex apprehēsiōe ꝯueniētis. apprehensio aūt ꝯueniētis vel ē i pñti vel in preterito vel in futuro. ſʒ apprehensio conuenientis in preterito nō adgenerat i eis gaudiū. illo.n. conuenienti [illegible] preterito priuati sūt. Apprehēsio aūt ꝯueniētis i pterito cū priuatione nō adgenerat gaudiū ſʒ dolorē. ergo non hñt huiusmodi gaudiū. Nec hñt ex apprehēsiōe boni in pñti. cū bono pñti gratuito sint priuati ⁊ nāli qđ ordinat' ad gratuitū ergo non hñt ex illo gaudiū. lʒ.n. habeāt bonū nāe qđ nō pōt auferri ⁊ illud cognoscāt: nō tñ ex illo sequitur gaudiū. vñ aug. xix. đ ci. dei. Ipse dolor testimoniū ē boni adempti ⁊ boni relicti. vbi.n. bonū relictū essʒ đ bono amisso dolere nō possʒ. lʒ ergo habeāt huiusmōi bonū nāe. tñ q2 ab illo fuit priuatio boni gratuiti. nō ꝯsequit' gaudiū ſʒ dolor. Nec hñt gaudium ex apprehēsione boni i futuro. cū spes euasionis a pena tollerat' ab eis. sic dr̄. xl. iob. Spes ei⁹ frustrabit'. nō ergo hñt dmones gaudiū. Sʒ vr̄ ꝯtrariū p hoc qđ dic̄ aug. aduersus manicheos. Dyabolus ptatez hʒ in eis q̄ ꝑcepta dei ꝯtēnunt. ⁊ de hac tam infelice ptāte letatur q̄ solebat añq̄ caderet de sublimi ꝟitate gaudere. i qua nō stetit ergo demones hñt aliqđ gaudiū. ¶ Preterea a peccatore dū pōt peccare nō aufert' gaudiū pcti ſm q̄ [illegible] ē peccatū ex libidine ē. ⁊ ita in oi pcto est delectatio e ñ ergo demones sint i statu i quo pñt peccare ⁊ peccāt hñt delectatōem pcti ⁊ ita gaudiū. Ad qđ dōm ē. q̄ gaudiū pōt eē in demonibus. ſʒ illud nō ē gaudiū verū ſʒ oi amaritudine resperſuʒ. hoc aūt nō ē nisi q2 adhuc hñt statum in quo pñt demereri. cū aūt oio erunt i statu retributōis ꝓ oibus peccatis. aufert' ab eis oino gaudiū. ¶ Ad illud vō qđ obÿcit' in ꝯtrariū dōm ē. q̄ gaudiū illud ē nō ex apprehēsione simplr' cōuenientis. sed qđ vr̄ sibi ꝯueniens siue delectabile ipsis demonibus hēe ptātem in eos q̄ ꝑcepta dei ꝯtēnunt. ⁊ ita videtur eē gaudiū ex illo qđ vr̄ bonū eē in pñti ⁊c̄.

Membruʒ secunduʒ.

Secundo querit'. vtrū gaudiū in demonibus si ē. cedat in penā? Videt' q̄ nō p hoc qđ dicit aug. in li. de li. ar. Pena ē affectio inuoluntaria ⁊ ecōuerso. Sʒ gaudiū nō ē affectio inuoluntaria. nō.n. vellēt nō gaudere demones: ergo gaudiū nō ē pena in demonib⁹. Sʒ ꝯ hoc ē qđ dic̄ aug. sup gen. Pena ē dyabolo vt in ptāte hēat peccatores. ⁊ inde maior est eis pena. q2 de tam infelici ptāte letat': ergo gaudiū ē pena dmonū. Ad qđ dōm. q̄ gaudiū in rōne gaudÿ nō sonat in penā. sed magis i peccatum. qđ aūt oī eē pena hoc intelligitur effectiue vel materialiter. effectiue q2 gaudiū mordicat'

meretur penam. materialiter vo qꝛ ď hoc ꝙ gaudium habuit ꝯsequenter affligitur.

Membrum tertium.

c Onsequēter q̄rit de pena demonū q̄ ē dolor. ⁊ hoc respectu mali p̄ntis. ⁊ vr ꝙ nō habeāt dolorē ꝓ pena i p̄nti sed qđ reseruet i futuro. pp̄ hoc qđ dī exo. xx. visitans pc̄a patrū ⁊c̄. glo. Dyabolus qꝛ iaȝ peccandi modū excessit. tāq̄ȝ vestimētū ꝯcretum sanguine nō erit mūdus i hoc seculo. nō .n. flagellatur ꝓ peccato. oīa .n. seruant in futuꝝ. Si ergo nō flagellat i p̄nti ꝓ pc̄o sȝ seruat in futuro cum dolor in p̄nti sit flagellum. nō hn̄t dolorē i p̄nti. ¶ Preterea. gaudiū ⁊ dolor sunt opposita. cuȝ ergo gaudiū de ꝑtāte ꝯtinuet i p̄nti. dolor q̄ opponit gaudio nō inerit in p̄nti n̄ ergo dolor erit pena i n p̄nti. Sȝ ꝯtrium videtur per hoc ꝙ dicitur in li. de ci. dei. xix. Sicut leticia deserti boni i peccato testis ē voluntatis male. ita dolor amissi boni in supplicio testis ē nāe bone. ⁊ loquit ibi de statu demonum. ex quo accipit ꝙ dolorē hn̄t de amisso bono. ¶ Preterea. delectationem habuerunt in p̄io peccato. delectatōi aūt ꝯueniens pena r̄ndet afflictio siue dolor. ergo dolorē hn̄t in p̄nti pro pena. Ad qđ r̄ndēdū. ꝙ dolorē hn̄t in p̄nti tāq̄ȝ penā pro bono amisso qđ ꝯsequi potuerunt. ¶ Ad illud vo qđ obijcit in ꝯtrium dōm ē. ꝙ ē q̄dā pena corrigēs in p̄nti. ⁊ hac pēa n̄ flagellat dyabolus ꝓ pc̄o qꝛ nō erit mundus i hoc seculo. ⁊ ē pena ꝯdēnās ⁊ illa hic inchoat i p̄nti ⁊ ꝯsūmabit in futuro. ⁊ rōne illius dī oīa seruāt in futuꝝ. i. ꝯsūmatio. nō ꝙ in p̄nti n̄ puniat. ¶ Ad scđm vo dōm. ꝙ gaudiū ⁊ dolor cū ad eandē rē referunt sūt opposita. cū autē ad diuersa referunt nō sibi opponunt. vn̄ dolor de casu a sublimi veritate. ⁊ leticia ď infelici ꝑtāte in p̄nti nō sibi opponunt. pp̄ qđ nihil ꝓhibet hec duo simul, i esse i demonib⁹. in futuro vo erit dolor sine gaudio. vn̄ aug. i extremo supplicio recte fit. vt impij. nāliū bonoꝝ dānaꝝ cruciatib⁹ defleāt sennētes ablatorē coꝝ iustissimū deū. quē ꝯtempserūt benignissimū largitorem.

Membrum quartū.

p Ostmodū q̄rit de pena demonū q̄ dī timor. ⁊ querit vtrū timeāt penā? qđ vr. serui eniȝ pc̄i est timere. sȝ dyabolus ē suus pc̄i Jo. viij. Qui fac̄ peccatū suus ē pc̄i. ergo ei⁹ ē timere penā. ¶ Preterea. demones credūt ⁊ tremiscūt Jac. ij. Sȝ qđ ē illud credē nisi certitudo ď pena. ex certitudine vo pene future sequit timor: ergo demones timent. sed timor ille nō est nisi potētie diuine ꝓuniētis: ergo hn̄t timorē pene. ¶ Preterea. viij. mat. Quid nobis ⁊ tibi ih̄u filij dei venisti an̄ tp̄s torquere nos. ergo certi erāt ď pena futura: sȝ ex certitudine mali i itellectu sequit timor in affectu. ergo habuerūt timorē i affectu: sȝ timor pene sēcū hȝ penā adiūctaȝ ſm ꝙ dicit. j. Jo. iiij. timor penā hȝ: ergo habēt timorē penalem. Contra Job. xl. factū ē vt nullū timēt. sup q̄ dīs greg. li. xxxiiij. mora. nullū timēt videlȝ qꝛ nec deū. sȝ ne qȝ hoc ꝙ passurus ē metuit. cui nimirū felici⁹ fuerat timēdo supplicia vitare. q̄ȝ n̄ timēdo tolerare. ⁊ alibi nūc oio n̄ timēs oib⁹ supplicijs subiacet. q̄ clemēns etiā supesse poterat si vnū quē debuit timere voluisset. vnde ꝑfecto timēt oia possidens. qui nūc vnū nō timēs oia patit. ex quibus colligit ꝙ demones nō hn̄t timorē pene quā sustinēt. sȝ nec dei penā infligētis. ¶ Preterea. timor ſuilis facit abstinere ab actu pc̄i. sȝ demones nullatenus abstinent ab actu pc̄i: ergo non videt eē in eis timor seruilis. ¶ Preterea greg. super illud iob. iij. Quare nō in vulua mortu⁹ sum. cū pena timet. sed facies dei nō amat: timor ex timore est nō ex humilitate. qꝛ supbit q̄ pc̄m si liceat n̄ puniri nō deserit. ergo vr ꝙ hn̄s timorē seruilē ex ꝯsideratōe n̄ peccet. sȝ hoc nō ē i dyabolo: ergo in dyabolo nō ē huiusmodi timor penalis. Ad qđ dōm. ꝙ vno mō ē timor in dyabolo alio mō nō. timor .n. ſm ꝙ comes ē humilitatis. nō est in ipso. cū supbia maxie sit in ipso que opponit humilitati. ⁊ ꝑ ꝯñs timori. ⁊ hoc mō intelligit illđ. factus ē vt nullū timeret. ex supbia .n. ē i eo arrogātia ⁊ ꝑsumptio pp̄ quā nō timet illuȝ quē timē deberet ⁊ ex hoc peccat. Ex alia vero parte timor sonat in penam ⁊ ſm hoc ē in dyabolo. sed adhuc distinguēdum. qꝛ timor penalis aliq̄n reuocat hominē a peccato vel cohibet ab actu peccati. ⁊ hoc mō non est timor penalis in eo. Alio vero mō est in augmentū pene inflictus pro peccato precedenti. ⁊ ſm hoc timor penalis ē in eo. ¶ Per hoc pōt responderi ad obiecta. cum .n. dī ꝙ timor est in eo. intelligitur de timore penali non cohibente ab actu peccati. sed affligēte ꝓ peccato. Quod autem dicit. xl. Job. factus ē vt nullum timeret. intelligit de timore cohibēte a peccato. ex supbia .n. est ꝙ non cohibet se a peccato per timorem dei. sicut est ď illo qui ex audacia siue temeritate delinquit. ¶ Similiter illud quod dicit. b. greg. ꝙ nō timet deum. intelligit ď timore seruili que cohibȝ a peccato. ¶ Qđ ēt dicit ipȝ nō timere penā hoc sic intelligitur ꝙ n̄ ita timet ꝙ pp̄ hoc a peccato ď sistat. vnde ē duplex timor seruilis. Vn⁹ cohibitorius a peccato. ⁊ hoc mō itelligitur illud. b. greg. quod dī sup. iij. iob. ⁊ qđ alibi dicitur. viuit in eo voluntas peccandi ⁊ sequeretur peccādi libertas. si speraret īpunitatē i dyabolo vo viuit voluntas peccādi. ⁊ timor in ipso ē ex timore. sed non desistit a pc̄o pp̄ timorem pene. imo in p̄nti magis exardescit ad culpā.

¶ Ad istā q̄ dr.ij. Iac. q̄ demones credūt ⁊ cō tremiscūt. intelligitur de timore seruili quo timet iusticia dei ⁊ nō amat qui nō ꝑcedit ex fide fm q̄ est virtus informis. sz ex q̄dā certitudie pene.

Questio. cxvi. de pena locali demonum.

Einde procedendum est post determinationem pene sp̄ualis. ad considerationē ipsius pene localꝭ que fuit casus in aerē caliginosum de celo empireo vel i infernum. vnde dicitur. x. luc. Uidebam sathanā sicꝫ fulgur d̄ celo cadentē. Et queruntur q̄tuor. Primo vtrum sit eis pena eē in isto aere caliginoso. Scḋo q̄uo ibi puniātur. Tertio vtrū iste casus localis sit eis p̄ea. an sint ēt alij casus locales eis in penam. Quarto vtrū omnes ceciderint in habitationē aeris caliginosi. aut quidem ceciderunt in habitationem aeris caliginosi quidam vero in infernum.

Membrum primuz.

D primū sic. vr̄ q̄ non sit in eis pena. sunt. n. in isto aere caliginoso ad tētandum humanum genus. sz tentare humanum gen⁹ ē eis volūtariū. ergo locus ꝯueniēs ad tentandū placet eis. nō ergo ē eis penalis. ¶ Preterea dicit aug. q̄ demones dicūtur aerea aīalia. quū corpoꝝ aereorūz nā vigent: nec p mortē dissoluunt. q2 preualet in eis elemētum aptius ad faciēdū q̄z ad patiendū. ad patiēdum. n. sunt humor ⁊ humusmodi. ad faciendum v̄o aer ⁊ ignis: sz ergo sunt in aere caliginoso assumentes corp⁹ aereū: assumūt corpus actiuū nō passiuū. assumentes aūt corpus actiuū n̄ patiūtur penam ex hoc sz magis inferunt. ergo nō in aere caliginoso nō est eis pena. ¶ Preterea dicit apls vlt. ad eph. q̄ sunt rectores tenebraꝝ haꝝ. ergo dn̄ant. sed qḋ dn̄at ab illo nō pat̄ cui dn̄at. demones ergo nō patiūtur ab aere nec ab alio corpore ibi puniunt. ergo si puniūt. Nō aūt sit p̄ea vr̄ p hoc qḋ dicit aug. sup gen. caliginosa aeris hu teneri pmissi sūt. q eis quasi carcer ē vsqꝫ ad tps iudicij. sz eē i carcere ē pena incarcerato. ergo ipsis demonib⁹ ē pena eē i aer caliginoso. ¶ Preterea si āgeli habebāt corp⁹ p assūptionē anq̄ꝫ caderent. habebāt corpa sūpta de ethere luminoso vel nulla habebāt. sz post casum hn̄t corpa assūpta de aere caliginoso. ergo quo ad hoc mutant i statū deteriorē. sz mutari i statū deteriorē ē p̄ea. ergo demones ex hoc q̄ i aere caliginoso sūt pe nā hn̄t. Preterea di. xx. li. d̄ ci. dei. In hoc aereo celo ⁊ i iris ⁊ dmonū ⁊ holuz ē miserrima vita erroribus erūnisqꝫ plenissima. sz miserrima vita nō ē sine pena. ergo pena ē ipsis demonib⁹ eē in hoc celo aereo. Ad qḋ dd̄z ē. q̄ datuz ē eis in penā eē i aere caliginoso. locus. n. in q̄ ꝯditi sunt erat celū empireū qḋ ē luminosū ⁊ q̄si loc⁹ ꝯnaturalꝭ eis. eē ergo ꝑpetuo i loco tenebroso vel caliginoso inflictū ē eis. q2 noluerūt tenē habitatōꝫ luminosā. nō q̄ p̄ea essꝫ āgelo bono eē i loco tenebroso. vt si āgelus bon⁹ mittat ad has ptes inferiores. sz iō cedit eis i penā. q̄ reuerti n̄ pn̄t ad regionē lumis sibi ꝯnālē. deserūt ēt secū tenebras interiores que magis sūt eis i penā q̄z tenebre exteriores. sic ergo ē pena ipoꝝ dmonū. ¶ Ad obiectū dī p'o i ꝯriū dd̄z ē. q̄ lz gaudeāt d̄ tentatōe hois. nō tn̄ gaudēt de dispōe loci i quo tentat cū illa dispō loci discōueniēs sit nāe prime institute. ¶ Ad scḋz v̄o dd̄z. q̄ lz aer sit d̄ corpib⁹ respectu ire ⁊ aq̄. hic tn̄ aereū corp⁹ tenebrosū cedit i rōꝫ passibilꝭ: n̄ q̄ aer ipe agat i ipos dmones iferēdo eis penā: sz ipsi ex innāli sibi habitatōe penā accipiunt. ¶ Ad tertiū dd̄z ē. q̄ lz dominent ipsis peccatorib⁹ qui p tenebras designant: nihilomin⁹ tn̄ hoc dn̄iūz ꝯcomittat q̄dā pena. Un̄ dicit aug. sup gen. aduersus manich. Pena ē dyabolo vt i ptate habeat eos qui pcepta dei ꝯtēnunt. sicut essꝫ aliquo q essꝫ de familialibus alicui⁹ regis. ⁊ p⁹ fact⁹ essꝫ carcerari⁹ ad custodiendū malefactores ⁊ cū ipsis malefactorib⁹ puniret.

Mēbrum secunduz.

Ecūdo queritur quomodo demones in aere caliginoso puniantur. Si enim angelis sanctis non est gaudium eē in corpore luminoso quocūqꝫ. vt sūt eēnt in aere illuminato. non propter hoc essꝫ eis maius gaudium. ergo per oppositum non erit pena ipsis demonibus q̄ sunt in corpore caliginoso. ¶ Preterea. corpus naturaliter inferius est spū. ergo non agit in spiritum. aer autē caliginosus ē corpus. ergo non agit in spiritum demonis. ergo nulla passio infertur ab ipso corpe: ⁊ ois pena passio est. ergo nullo mō pena ex corpe caliginoso iferꝭ ipsis demonib⁹. Sꝫ ꝯtrū videri pōt. q2 pena dī affectio īuolūtaria. affectio dt īuolūtaria in dmonib⁹ est eē in aere caliginoso videlicꝫ contra voluntatem primit⁹ institutaꝫ. ergo ē pena in illis. ¶ Preterea. ignis gehēne licet corporeus sit. nihilominus affligit ipsos spiritus delinquentes ex dei ordinatione: ergo pari rōne cum aer caliginosus sit corp⁹ non impeditur qn possit eē in penā demonib⁹. Ad qḋ vr̄ eē dicendū. q̄ cū status demonū in presenti mediā rōneꝫ teneat inter statum innocētie quē habuerūt ⁊ statū pene eterne cui dpnati sunt. congruebat vt dum eēnt in statu medio. haberent aliquid de penā

lis et aliqd de passibilitate. vnus.n.status ad potentiã puncebat. alius vero status ad miseriã. et distant loca his statibus ɔgruẽtia.s. celũ ẽpireũ et īfernus. ɔuenit ergo vt locũ mediũ teneãt duob⁹ ɔgruentẽ.s.vt possint agere. et possint pati: et ideo ī aere sũt et caliginoso.vt eẽ ī aere et ĩ pte aeris faceret qd sibi ɔmissũ ẽ: ɔuncat ad agere. eẽ vero ī caliginoso ɔuncat ad pati. ¶ Ad illd vero qd obijcit in ɔriũ dici pot. q licet aer corpus sit. corpus aũt de sua natura nõ agat in spiritũ. nihilominus qr nõ seruauit suũ ordinẽ ipse spũs.ĩ hoc cecidit vt a corpore pateret.vel sibi inde assumeret corpus. ¶ Ad aliud vero dõm ẽ. q nõ ẽ silẽ. angeli enim boni naturalr pceminẽt corporibus. et iõ de eẽntia gaudij corp nõ ẽ dispositio corpis.s3 angeli mali: qr spũs sunt ex natura.ĩ hoc hñt penã q a corporibus vel ĩ corpibus patiunt.

Membrũ tertium.

Tertio querit. vtrũ localis casus ĩ aerem caliginosũ sit tãtũ demonibus ĩ penã.an etiã sint alij casus locales. Si enim sunt alij casus locales. et alia pena nõ debet nisi p alio peccato.eẽnt diuersa peccata in genere p quibus inflicte eẽnt penalitates illo locorũ. videmus autẽ pro pmo peccato inflictã penalitatẽ aeris caliginosi et inferni. ergo nõ videt q penalitas diuerso locorũ diuersis peccatis respõdeat. ¶ Preterea sicut dicit beda. ille est in aere caliginoso penã ignis gehẽnalis secum defert vbicũq3 mouetur. et ponit exẽplũ talẽ de febricitãte. quocũq3 trãsferat penã caloris febrilis secũ dfert.ergo nec localr distiguũt pene vt vna pena sit ĩ vno loco et alia ĩ alio.nec distiguunt peccata pp que diuersi cãus locales ĩferãtur. Sed videt contrariũ per hoc q dicit in li. collectionũ de sentẽtijs sancto et videt esse verbũ ambrosij.tribus locis dyabolus cecidit.pmo ĩ celo per superbiã.scdo de padiso p homicidiũ ade.vñ homicida dictus ẽ ab initio Jo.viij.tertio de terra qui p inuidiã humani generis cecidit in infernũ.et ita nõ tñ erat cãus vnus dmonibus in penã s3 plures. Ad qd dici pot q illud dictũ ẽ p quãdã coaptationẽ. fm hoc eim si diuersi isti casus essentialr rñdẽt diuersis peccatis dictis.tũc p pmo pcõ supbie nõ cecidissent ĩ ifernũ. dicit aũt in isa.xiiij. Qñ cecidisti lucifer et c. et post seqt Uerũtñ ad infernũ detraheris ĩ pfundũ laci.vbi notat q p pmo pcõ supbie ĩflictus ẽ cãus gehẽne.p quãdã tñ appropriationẽ dici pñ de aptatõe loco.co.n.q peccauit ĩ celo.de celo cecidit p superbiã.eo aũt q peccauit ĩ padiso suggerẽdo pmis pentib⁹.dr de padiso cecidisse p homicidiũ. eo aũt q quotidie peccat ĩ terra tẽtãdo hoies ad seditionẽ dr de terra cecidisse qsi hoĩũ hitatiõe. sic ergo qntũ ad terminum a quo ẽ cãus tria loca distiguunt. qntũ ad terminũ ĩ quẽ ẽ cãus.nõ distiguunt nisi duo loca aeris.s.caliginosus q ẽ locus ad tẽtandũ. et ĩfernus qui ẽ locus ad recipiẽdũ penam ignis eterni.

Membrum quartum.

Quarto querit. vtrum vterq3 locus sit determiatus oibus dmonibus ĩ penã aut vnus qbusdã. et alijs alius. Et videt q vnus quibusdã et alius alijs. Si enim par erat oibus pcm sed ĩpari exñte pcõ ĩpar debet eẽ pena.sed pena fuit casus localis.ergo ĩequalis dz eẽ cãus. sed hec ĩequalitas nõ fuit eo q quidã demones in supiori pte aeris caliginosi ceciderũt.alij vero in media pte. alij vero in ĩfima.ergo ĩ hoc attẽdit ĩequalitas q quidã ceciderũt in aerẽ caliginosũ. quidã vero in infernũ. Sed obijcit in ɔriũ. p hoc q dr in euãgelio cũ dicit math.xxv. Jtẽ maledicti in ignẽ eternum q patus ẽ dyabolo et angelis eius. cũ eim dicit et angelis eius.nullus excipit. ergo ignis ĩferni oĩbus deputat in penã. Silr dr.xix. apo. et.xx.q dyabolus missus ẽ in stagnũ ignis et sulfuris. et qui habebat caracterẽ bestie. Et.b.aug.dicit in li. de fide ad petrũ. Firmissime crede dyabolũ et angelos eius in ignẽ eternũ a xpo eẽ mittẽdos. vbi nunq3 carebũt pena quã eis ppãauit diuia iustitia.ergo pena ignis ĩfernalis cõis ẽ oibus demonibus. ¶ Silr pena aeris caliginosi ẽ eis cõis.vñ dr.xxiiij.isa.Uisitabit deus sup militiã celi in excelso.militia autẽ designat ibi demones q in aere militãt ad hoies seducendos. Silr dr.xxxiiij. isa. applicabunt sicut liber celi et oĩs militia cop defluet sicut defluit de vinea.vbi nulla fit distictio q quidã militãt in aere caliginoso quidã nõ:sed ĩdifferẽter oẽs.ergo illa eĩ pena cõis ẽ omnibus. ¶ Preterea.b. grego.exponẽs illud.ij.pe.ij. Deus angelis peccãtibus nõ pepercit s3 et c. Dicit in mor.li.viij.et.xiij. qntũ ad sublimitatẽ celi aer iste caliginosus nõ imerito pot ĩfernus dici sicut qntũ ad eiusdẽ aeris altitudinẽ. et terra que ĩferi⁹ iacet infernus pot ĩtelligi. malignus itaq3 spũs de superioribus in hec ĩferiora deiectus.ne ad celestia valeat deuolare pene sue pondere coartat. et hic quasi in carcere ɔstringit. qr tẽtare bonos quãtũ desiderat prohibet. et vt implere mala que appetit nequeat.supna districtõe relegatus āgustat. Ex quibus verbis colligit.q eẽ in aere caliginoso ẽ pena indifferẽter oibus demonibus.loquit enim de dyabolo et angelis eius. et ita ĩdifferẽter vterq3 locus ẽ pena demonũ. Qd concedẽdũ est. ¶ Rñdendũ aũt ẽ ad obiectũ in contrariũ.q exñstente inequali pcõ et inequalis fuit pena.sed illa inequalitas pene ẽ fm maioritatẽ et minoritatem afflictõis in igne gehẽne qui est ignis gehẽnalis. et fm maioritatem caliginis et minoritatẽ quam

sibi suo peccato effecerint. nō q quidaꝫ habeāt ꝓ pena perpetuū carcerē aeris caliginosi. alii vero ignē infernalem. ¶ Uidetur autē aliqbus q pena aeris caliginosi sit pena eoꝝ vsqꝫ ad diez iudicij. pena vero ignis gehēnalis post iudiciū. sꝫ q pena gehēnalis sit pena i presenti. pꝫ per hoc q dicit beda i auctoritate supradicta. ¶ Preterea primū peccatū fuit maius peccatū cꝫ ɔsequētia peccata demonū. ergo maior pena ōbebat. sꝫ maior pena ē ignis gehēnalis. ergo cū iam iudicati sunt. ꝓ illo peccato eis illa pena ē inflicta. ¶ Preterea. in iudicio vltimo cū ꝓponit snia iudicis respectu dānatoꝝ nulla mētio fit ibi de iudicio ferēdo i angelos malos. sꝫ de iudicio ferēdo i hoīes malos. ex quo accipit q iaꝫ latū est iudiciū. sed ꝓ malis angelis fuit ille ignis gehēne. sicut. xxv. math. ergo tam lati ē iudiciū ipsoꝝ demonū respectu huius pene. ¶ Nō autē alia pena scꝫ aeris tenebrosi nō sit pena eoꝝ pncipalis. videt. q eis remaneāt in hoc aere tenebroso. hoc ē q2 hic ē eis locus tētandi humanū genus. sꝫ post iudiciū nec erit tētatio nec habebūt potestatē tentādi. ergo nec pena cōcomitās huiusmodi potestatē ſm illum modū erit tūc in demonibus. Aer eīm qui nūc ē caliginosus tūc erit illuminatus. ergo tūc nō erit eis pena eē in illo tanq̄ caliginoso. ¶ Ad quod vltimū dicēduꝫ. q etiā illa pena que ē tenebrositas aeris nō aufertur ab ipsis demonibus post iudiciū. licet enim nō habeāt tenebrositatē huius aeris. habebunt tamē tenebrositatē que ē in inferno. ⁊ licet auferatur ab eis potestas tētandi ⁊ eē in loco superioris aeris caliginosi. nō tamē eē in loco infimo vbi erit etiā eis tenebrositas in pena.

Questio. cxvij. de tētatione demonū in generali.

Completo tractatu de primo peccato maloruꝫ angeloꝝ ⁊ ō pena ɔsequēte. dicēduꝫ ē de peccato tentatōis quo primū parētē tētauit ⁊ adhuc tētat hūanuꝫ genus. patrē eīm illius dicit homicida ab initio. sicut habetur. viij. Jo. Primo autē dicēdum est de tētatione in cōmuni. Secūdo de tētatione facta primis parētibus. De tētatione in cōmuni primo dicēdum ē de tētatione actiua. Secūdo de tētatione passiua. ¶ Circa tētationeꝫ actiuā ipsius dyaboli considerāda sunt hec. Primum quid sit tētatio. Secūdum a quo [illegible] tētatio. Tertiū cuius sit tentatio. Quartum ex qua cā sit tentatio. Quinto qua de causa permittit deus tētationes fieri. Sextum que sint differētie siue species tētationis. Septimuꝫ quomodo vnaqueqꝫ fiat. Octauū de remedio tentationis. Nonuꝫ vtrū dyabolus semp tētet. Decimū vtrū aliquādo crescat eius appetitus ad tentandum.

Membrum primum.

Circa primū sic ꝓceditur. dicit Cassiodorus. q tētatio ē assimilatio boni ad fallēdū. Sꝫ vr q hec rō non ɔuenit oī tētatōi dyaboli. tētat eīs aliqs qnqꝫ a dyabolo de fide. ⁊ tūc [illegible] ē de non vero sub specie veri. qn̄ angelus sathane trāsfigurat se in angelū lucis. ɔsentire falso sub specie veri. aliqn̄ eīꝫ trāsfigurat se vt hō eligat malū sub spē boni. nō ergo in oī tētatōe dyaboli ē assilatio boni ad fallēdū. sed qnqꝫ assilatio veri ad fallēdū. ¶ Itē greg. i mor. dyabolus quosdā decipit vt sapiētes sub spē boni. sꝫ alios a pte ducit i peccatū. ergo respectu eoꝝ nō ē tētatio assilatio boni ad fallēduꝫ. cū apte ducunt in malū. qdaꝫ eīm sciēter maluꝫ faciūt. Sꝫ iꝫ/ rium sic obijcit. terminus tētatōis dyaboli ē pctm. ergo ad hoc tēdit tētatio ei9 vt hō ppetret pctm. sꝫ nullus vult malū inquātum huiusmodi. ergo sub spē boni ꝓcedit ad tētandū. ergo tētatio ē assilatio ⁊c. ¶ Hoc ēt vr per hoc q dr i glo. sup illud ps. Proba me dn̄e ⁊ tēta me. dyabolus tētat [illegible] seducat. sꝫ seducere ē a bonitate ad maliciā ducē vel i maliciā magis ꝓfundare. ergo tētatio dyaboli ē ꝑ appentiā boni. ad hoc q a bono ducat ad maliciā. hoc. n. quoddmō ꝫ rōnē mediū. ab extremo ēt ad extremū nō venit directe nisi ꝑ mediū. Ad qd rñdendū. q ꝑdicta rō Cassiodori ɔuenit oī tētationi dyaboli. ¶ Ad obiectū adīt [illegible] ɔriuꝫ dicēdū est. q tētatio que ē de fide ē etiā huiusmodi. ē eīm ibi assilatio boni in genere illo. veꝝ eīm ē bonum intellectū ⁊ affectum. ſm q ɔsensus fert sup illud. ¶ Ad scdm vero dōm. q lꝫ quosdā decipiat occulte quosdā apte ducat. nihilominus i oībus est deceptio. Appetit eīm illud qd nō ē appetēdū. ⁊ lꝫ cognoscat quodāmō illud eē malū qd appetit. tñ alio mō estimat eē bonū. ⁊ ita semp ē ibi assilatio boni ad fallēduꝫ. sꝫ ꝓpter hoc dicit apte ducere quosdā. q2 habēt in se sciam ſm quā possūt cognoscere ⁊ cognoscūt quoniā illud ē malū simpliciter. ⁊ a deo ꝓhibitum.

Hugo ō scō vic. .S.

ponit aliam diffinitionē. Tentare est callide experiri. ⁊ quasi quibusdā blandis conatibus aū violentā pulsationē probare. ¶ Circa quā diffinitionem sic obijcit. Videt eniꝫ q nulla sit violēta pulsatio. dicit eīm greg. nō ē timēdus hostis qui non pōt vincere nisi volentē. ¶ Iteꝫ isa. lj. Incuruare vt trāseamus. in ꝑsona demonū ipsi anime dicit. vbi glo. nisi teipm subdideris. demones nō nocebunt tibi. ¶ Preterea ipsius assignat differētiam inter violentum ⁊ voluntariuꝫ dicens. Violentum

v cuius pricipiū ē extra eū vel ɔ̄ferēte q̄ agit vel q̄ patit. Uolūtariū.n. ē cuius pricipiū ē in ipo. sed oē pctm̄ ē ita volūtariū. q̄ si ñ ē volūtariū: non ē pctm̄. ergo nullū ē violentū. nō ergo est violenta pulsatio i aliq̄ pcto. Cōtra. dicit. b. greg. q̄ aliq̄n tētat dyabolus vt leo. ⁊ aliq̄n tētat vt draco. cū aūt seuit vt leo. tūc videt eē violēta tentatio cū aūt tentat vt draco nō violēta. ⁊ ita nō i omni pgressu tentatōis ē violenta. ¶ Hoc ēt videt p hoc q̄d dicit. b. greg. alibi prius. quasi cōsulēs blāda ad animū loquit. sed cū semel dentē delectatiōis infixerit. violenta post ɔ̄suetudine pene insolubiliter innodat. Et itez sup illud Job. caput aspidis suget ⁊ occidet eū lingua vipere. q̄d p linguam nisi violēta demonū tentatio designat. prius.n. leniter surrepit. postmodū vero violēter trahit. caput vero aspidis sugit. q2 initiū suggestionis occulte prauū prius i corde nascit. sz occidit eū lingua vipere q2 postmodum capta mens veneno violētie tentatōnis necat. ¶ Preterea tentare est experiri. sz experiri est de re ignota vt fiat nota. si ergo notū sit dyabolo de aliquo q̄ sit in mortali. de illo nō erit experiētia. ergo nec tentatō. a quo enim remouet genus ab eo remouet species. ergo si i huiusmōi ē etiā tentatio. nō erit tentare calide experiri ⁊c̄. Huius ēt gratia queritur cū tentare dicat de deo ⁊ dicat de dyabolo ⁊ dicat de homine. sicut habet super illud. Proba me dn̄e ⁊ tenta me. querit in quo sit ɔ̄uenietia. ⁊ vtrū sit ɔ̄similis rō. Quod nō videt. tentat.n. deus vt erudiat vl̄ probet. hō vero vt sciat. dyabolus vt seducat. sz iste sunt rōnes differētes. ergo ñ videt esse cōis rō. ergo cū ista ñ habeat cōe. ¶ Preterea. ⁊ hō ⁊ dyabolus pōt experiri de re ignota. sed deus nō. nihil enī ē ei ignotū. sz anteq̄z fiat ē notū. Unde cū dr̄. xiij. deutrō. tētat nos dn̄s deus noster vt palā fiat hoc. nō ē vt ei fiat palā: sed vt homini fiat palā vel sibiipi vel alteri. restat ergo q̄ experiri fm̄ vnā rōnem ñ erat in tētatiōe dicta de dyabolo ⁊ in tētatiōe dicta de deo. ¶ In contrariū sic obijcit. p similitudinē in tētatōibus artificum. tentat.n. medicus quis sit effectus alicuius herbe p experiētiam. Similiter tētant ⁊ alij artifices quotidie. sic ergo videt q̄ tētare hic dicatur experiri. cum.n. dyabolus tentat: experiētiaz sumit de homine ad malū. cū deus tētat: experiētiā sumit d' homie ad bonū. cū homo tentat: experiētiam sumit ad vtrūq̄z. ergo experiri videt eē commune omni tētationi ⁊ q̄ p huiusmōi differētias distrahat. Ad quod dicēduz. q̄ illa rō hug. intelligit de tētatione quo ad initiū motus i peccatuz. Accidit.n. dyabolo aliq̄n sicut accidit ceco. q̄ primo tentat baculo vtrū inueniat viā p quam possit incedere. postq̄z aūt inuenit viaz: quasi incedit secure. sic dyabolus p̄mo tētat hoiez. ⁊ si inueniat eū forte ad resistēdū blande conat ⁊ paulatim. si vero inueniat viā, paratā quasi violētus pulsat. ⁊ hoc mō intelligit ipa rō supradicta. ¶ Ad obiectū aūt de violēta tētatiōe siue pulsatōe. dōm ē q̄ nunq̄z ē oīno violēta. sed dr̄ i respectu violēta q2 quasi quadā necessitate ɔ̄suetudis vl̄ alterius rei ducit ad pctm̄. vel ad hoc q̄ i pcto profundet. ⁊ hoc mō inducunt auctes. b. greg. ñ de violēta tentatiōe simplr̄ sz i respectu. ¶ Ad scōm vō dōz. q̄ lz tētare sit expiri. nō tñ semp ē de re icognita. sed tūc ppřie ē de re icognita: vl̄ sibi vel alij. q̄n finis experiētie terminat i noticia itellectus. q̄n vero ñ sistit i intellectu finis tētationis vel experiētie sed progredit ad effectū vel affectū. tūc pōt eē experiētia de re ignota ⁊ de re nota. experit.n. vt fiat malū vel vt fiat bonum siue manifestet. ¶ Ad illud vō q̄d obijcit de ɔ̄uenietia tētatiōis dyaboli cū tētatiōe dei ⁊ hoīs. dici pōt. q̄ ñ ē ɔ̄uenientia ex pte finis. sz ɔ̄uenietia ē ex pte actus ⁊ subiecti i genere tētatio.n. ē expientia li. ar. sz deus expit li. ar. ad bonū. dyabolus expit li. ar. ad malū. ex pte ergo boni ⁊ mali nō ē accipe cōe sed ex pte actus ⁊ materie. ¶ Si vō querat que sit dr̄ia inter tētationē dyaboli ⁊ ɔ̄siliū ⁊ suggestionē. pōt hec assignari dr̄ia vt tētatio [illegible] respcu li. ar. ɔ̄siliuz vō sit respectu rōnis vel respectu intelligētie. suggestio vō respectu volūtatis. sicut.n. spūs. s. suggerit bona voluntati. sicut habet. xiiij. Jo. sic spūs malignus mala ipsi volūtati. sic ergo differre pñt tētatio: consiliū ⁊ suggestio.

Mēbrum secunduz.

Secūdo querit a quo sit tētatio vtrum sit a solo dyabolo. Q̄d ñ vr̄. dr̄ Job xl. sup illud. Nūquid accipies eū seruum sempiternuz. ibi dr̄ q̄ dyabolus seruit dn̄o in tētatōibus. sz illud q̄d fit a seruo ministerio. fit a dn̄o auctē. ergo tētatio que fit a dyabolo tanq̄z a seruo ē a dn̄o auctē. nō ergo solius dyaboli ē tentare ista tentatione. ¶ Preterea. hō etiam tētat ad tētationem. sicut habet in euāgelio cum dicit. accessit quidam legisator tentans eum sicut habet math. xxij. ⁊ luc. x. tentabat enim euz vt deciperet. ita ēt multi homines tētant alios ad deceptionē. ergo ñ ē solius dyaboli tentare hoc genere tentationis. ¶ Item. j. Jac. Unusquisq̄z tētat a cōcupiscētia sua abstractus ⁊ illectus. ergo concupiscētia hominis tētat ipsuz. sed quid aliud ē dicere q̄ concupiscētia tentat: nisi q̄ est quedaz causa tentationis. differēs a causa tentatōnis que est dyaboli. ergo nō a solo dyabolo fit huiusmōi tentatio que ē ad seductionez peccati. Contra. j. Jac. Neminē deus tentat. deus enī intentator malorū ē. ergo huiusmodi tētatio que ē ad seducendū non ē a deo. ¶ Item aug. in li. de bono perseuerantie. deus neminem tentat tentatiōe scz nōxia. nam ē vtilis quādo non decipimur sz p-

bamur. noxia vero est quã signat apostolus. j. ad thes. iij. Ne forte tẽtauerit is qui temtat et inanis sicut labor noster. ¶ Itẽ cũ assignat rõ tentatõis humane. dicit φ hõ tẽtat vt sciat. si ergo finis tentationis hũane ẽ scire. nõ ẽ finis tentatõis hũane decipe. ergo ꝓpriũ ẽ tentatõis dyabolice tentare vt seducat vel decipiat. sic. n. distinguit tentatio a tentatiõe ex pte finis. ¶ Preterea. distinguit tentans a tẽtato in substãtia et hꝫ i se pricipiũ experiẽdi. sꝫ ꝯcupiscẽtia nõ distinguit oĩno ab homie tentato in sub̃a. nec hꝫ in se pricipiuꝫ experiendi. illud. n. ẽ principiũ experiẽdi qð hꝫ in se potentiã cognoscẽdi. ergo ꝯcupiscẽtia nõ ẽ principiũ tentandi illo mõ quo dicit dyabolus tentare. Ad qð dõni. φ tentare ẽm φ ẽ callide expiri ad malũ: est officiũ dyaboli. sicut dicit in glo. j. thes. iij. sup illud. Ne forte tentauerit is qui tentat. ¶ Ad hoc aũt qð obijcit. φ dei ẽ tentare ista tentatione tanq̃ actore. dicendũ ẽ φ tentatio actus iniqtum ꝓcedit a ptãte. sic ẽ dei vt actoris. iniqtum autem tentatio ꝓcedit a voluntate: nõ ẽ eius vt actoris. potestas eniꝫ iusta ẽ: sed volũtas iniusta ẽ. sicut dicit beatus greg. cũ ergo dicit seruus ꝓprie dĩ ex pte potestatis. nihilominus tñ seruit etiã deo sua mala volũtate. qr actũ illius male volũtatis ordinat deus ad bonũ. Vñ greg. Inde obtẽpat nutibus diuine potẽtie. vnde exercet irã nequissime volũtatis sue. et iterũ seruus ex pacto ẽ. quia dum voluntatẽ suã implere ꝑmittit a supni ꝯsilij volũtate ligat. vt electos dei nolens tentet et tentando nesciẽs probet. Et dicit Isido. dyabolus tentando sceloꝝ ꝑfectibus seruit. cũ aũt dr̃. j. Jac. Deus neminẽ tentat sensus ẽ. non habꝫ volũtatẽ tentandi ad seductionem. et aug. in li. de bono perseuerantie. ita exponit ibi. neminẽ tentat. i. in tentationem inducit. nã tentari et in tentationẽ non induci nõ ẽ malum. Beda vero ita distinguit φ exteriorẽ tentationem immitit deus ad tentationẽ suorum. interiorẽ vero qua sepe accipit mali. ñ immittit deus. ¶ Ad scðm vero qð obijcit de tentatiõe homis. φ lꝫ aliqũ tentet hõ ad tentatõnem. et in hoc imitet dyaboli hoc tñ nõ ẽ vniuersale i tẽtatione homis. sꝫ ad hoc tentat vt sciat. Unde cuꝫ dicit i euãgelio. φ surrexit qdaꝫ tentans et c. hoc dupliciter exponit ab aug. in li. de ꝯcordia euangelioꝝ. fieri põt vt q̃uis tentans accesserit dñm ñ respectiue correctus sit. aut certe tentationeꝫ ñ accipiamus malã tanq̃ volẽtis decipere inimicũ: sꝫ cautaꝫ potius tanq̃ expiri volẽtis ignotũ. ¶ Ad tertiũ dõni. φ aliter dĩ tentatio eẽ a dyabolo. et aliter a ꝯcupiscẽtia. ab ipo. n. dyabolo ẽ tanq̃ a pñe. ab ipsa vero ꝯcupiscẽtia tanq̃ a matre. xvi. ezech. pr̃ tuus amorreus et mater tua cethea. Vñ dĩ ibidẽ illud Jaco. j. Concupiscẽtia cũ ꝯceperit parit pctm̃. et dĩ in interlineari. dyabolus incẽtiua immitit vel cũ caro suauia sibi q̃rit. vult ergo φ incẽtiuũ sit ab ipo dyabolo tanq̃ a pñe mouẽte. ab ipa ꝯcupiscẽtia tanq̃ a pximo.

Membrum tertiũ.

Tertio querit cuius sit tentatio. et primo
1 querit vtruꝫ tentatio sit tñ hois tanq̃ tentabilis. vel ẽt angeli aut ẽt dei. Secũdo si tentatio ẽ hois. vtruꝫ mali tñ an ẽt boni et mali. Tertio si xpi aut alterius homis. Quarto si ẽ tentatio alterius hois vtrũ silr̃ dormientis et vigilãtis. Quinto querit vtrũ eodem mõ sit tentatio existẽtis in seculo: et renũciãtis seculo. Sexto vtrũ silr̃ sit pfectoꝝ et imꝑfectoꝝ. Septimo ẽ q̃stio ex pte maloꝝ. sunt. n. quidã q aliqñ resistũt. quidã vero q ñ resistũt. vtrũ supsit tentatio respectu hoꝝ et illoꝝ. Octauo querit vtrũ similr̃ tẽtatio sit respectu credentiũ et ñ credentiuꝫ. Nono vtrũ silr̃ respectu credentiũ in cõione ecclesie et respectu sꝑatoꝝ a cõione ecclesie.

Articulus primus.

Ad primũ sic. vr̃. n. φ tentatio nõ sit tñ
a hois sꝫ ẽt angeli. si. n. tentat deus. sicut habet. vi. deutro. Nõ tẽtabis dñz deũ tuũ. glo. deũ tẽtat q hñs qð faciat. sine rõne ꝯmittit se piculo. expiens vtruꝫ possit liberari a deo. si ergo deus põt tentari multo fortius angelus. ¶ Preterea. tẽtatio ẽ expientia ad bonuꝫ vel ad malũ. sꝫ alteꝝ hoꝝ põt ꝯuenire ãgelo. ergo angelus põt tentari. Cõtra. angeli determinati sunt ad bonũ vel ad malũ. cũ ergo tentatio de qua loquimur sit possibilis ad bonũ et ad malum. vt si i bono sit. possit cadere vel ꝓbari. iste autem rõ nõ ñ ꝯuenit angelo. ergo tẽtatio ñ erit ãgeli vt tẽtabilis. ¶ Preterea. differt rõ tentãtis et tẽtate. sꝫ officiũ ẽ angeli mali tẽtare. ergo eius nõ ẽ tẽtari. nõ. n. seipꝫ tẽtat nec ab alio tentat vt cadat. ergo nõ ẽ angeli mali tentari nec boni. cũ impossibilis sit ad casum et manifesta sit eius ꝓbatio vel approbatio. Ad quod dõni. φ tentari ẽ ꝓprie ipius homis ẽm φ loquimur hic de tentatõe. cũ enim dicit φ deus tentat. aliud ẽ genus tentationis. hoc eniꝫ ẽ expientia potestatis diuine ad subueniendum. hic aũt sit sermo de experiẽtia potestatis ad ꝑmanendum vel ad cadendũ. ¶ Ad illud ergo qð obijcit de ãgelo p hoc φ obijcit de deo. dicendũ ẽ φ non ẽ huius tentatõis sicut dictuꝫ ẽ. Unde si tentaret angelus illa via hoc nõ esset nisi experiri vtruꝫ angelus vellet subuenire. sꝫ de huiusmodi tentatiõe nõ loquimur. Si vero querit fortasse vtrũ deus a principio tentaret angelũ ad probandũ. videt dicendum φ nomẽ tentationis nõ ꝯuenit ibi. tentatio enim ꝓprie sit cuꝫ aliquid exigit. vnde potest esse ꝓbatio vel casus. hoc autem modo nõ tentat deus angelum. Nec inuenit φ deus tẽtauerit hoiem nisi post casũ. nõ in statu

nocētie. Unde cū angelus tunc fuisset ī statu ino/centie nō cōueniebat ei tentatio. ¶ Ad scdm vero dicēdum. q3 licz experiri ad bonū vel ad malum possz esse ipsius angeli ī pmo statu. nō tn̄ nomen tentatōis cōueniret. tentatio eniz videt esse q̄si iter/puo nō solum ex pte tentati. z ideo tentatio nō ē ipsius angeli.

Articulus secūdus.

Secundo querit si tentatio hominis ē. vtruz sit mali tn̄: aut boni z mali ꝑm eundez modū? z videt q3 sic. cuz eniz officiū dyaboli sit tentare. nec q̄tuz ē de volūtate sua cesset a tentatōe. indifferēter pulsat bonos z malos. ergo silr se habz ad tentādūz hos z illos. Cōtra. mali sūt in ptāte dyaboli. ergo cuz plus intēdat trahere ad suam ptātez bonos q̄ etiam malos detinere. maior est intentio ipsius ad tentandū ipsos bonos q̄z ad tentanduz ipsos malos. ¶ Itē dr̄ in ps. sup illud. Immissiones p angelos malos. glo. ī malis pōt dyabolus sicut in pecore suo. in bonis vo nō pōt. nisi sicut in pecore alieno. ergo dissimiliter se hz ad tentandū hos z illos. ¶ Preterea. sup illud. vi. Iudicū. Cū seuisset israhel ascēdebat madian. glo. n̄ dicitur inualuisse madianite cōtra populū dei dū precepta custodiuit. cuz aūt negligere cepit. mox inualere cepit hostis aduersuz nos. qui israhel ꝑz spirituz dicimur. ex quo designat q3 aliter est tētatio respectu bonoꝝ z respectu maloꝝ. dicit eniz ibi de bonis demones nō pn̄t accedere ad spūales campos. vbi per spūales campos designant boni. est autez qn̄ sata nostra corrūpunt. qui eniz seminat in carne de carne metet corruptōez. z hoc silr. de malis, ergo ad malos possūt ascēdere. ad bonos vero nō. dissilr ergo se habet respectu bonoruz z maloꝝ tentatiōes. Ad qō dōm q3 respectu boꝝ z illoruz est tentatio. Silr q̄tum est ex parte appetitus ipsius tentātis. z hos enim z illos appetit tētare. nō tn̄ est equalis appetit' ad trahenduz iustos z ad detinēdū peccatores. pōt et esse dissimilitudo nō tn̄ ex pte tentātis sed etiā ex pte eius qui tentat. In malis eniz est amplior habilitas ad recipiendū tentatōnez q̄ sit ī bonis. mali eniz inclinant ad tētatōez dyaboli. boni vo nō in cōtrū huiusmodi. Itez mali veniūt ad dyabolū vt ab eo tentent. dyabolus vo ad iustos vt eos tentet. nō q3 se offerāt tentatori. ex his pn̄t patere ea que obiecta sunt.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit si ē tētatio hois boni. vtrū xpi aut tn̄ alterius hois. Et videt q3 nō sit tētatio xpi. tētatio eniz dr̄ ad pfectū. in xpo autem nullus erat pfectus. ergo nō erat in ipso tentatio. ¶ Item nihil iuris habebat in eo: sz in quo nihil hēbat iuris: n̄ cōueniebat ptās tentandi. ergo nō habuit ptātem tētandi xpm. ¶ Preterea. xps maior fuit quocū/q3 angelo. ergo si tentatio nō cadit in angelum. multo fortius tentatio n̄ fuit xpi. Sed ī cōtrariū videt qō dicit in glo. sup illud. iiij. math. Si fili' dei es. nō indignuz fuit xpm tentari qui venerat occidi. vt tentatōem supando nobis ptātem daret superandi tentatiōes. ¶ Itē dicit in ipo euāgelio math. iiij. ductus est ihs in desertū a spiritu vt tentaret a dyabolo. Itez sup illud ps. Educes me de laqueo quē absconderūt mihi. glo. due sūt porte mortis z per vtrāq3 tētauit dyabolus xpz. per portā cupiditatis sic habet. iiij. math. p portaz timoris in passione. ꝑm q3 dicit math. xxvi. cepit ihus pauere z tedere. ex quo accipit q3 tentatio fuit xpi. ¶ Preterea. si xps tētatus fuit aut tn̄ tētatus fuit tentatōe exteriori. aut etiā tētatōe interiori. q3 aūt tentatōe interiori videt. tentatōe eniz timoris tentatus fuit. timor autē est interior. ergo fuit tētatus tentatōe interiori. Sed videt cōtrariū per hoc q3 dicit sup illud. Educes me de laqueo zc̄. vbi videt dicere. q3 nō fuit tētatus nisi exteriori. ¶ Preterea tētatio interior que est a carne nō sit sine pctō. pctm̄ autez nullatenus nō fuit in xpo nec potuit esse. ergo nō tentabat tentatiōe interiori tentabat ergo sola tentatiōe exteriori. qō etiaz videt per hoc qō dicit super illud. z accedēs tētator zc̄. glo. xps sola suggestiōe tētatus fuit. delectatio vero peccati mētem eius nō momordit.

Ad quod dicendū q3 tentatio fuit xpi sicut legitur in euāgelio. ¶ Ad obiectuz autē in cōtrarium dicendū est: q3 licz tentatio sit ad pfectum. hoc n̄ fuit vt ipse pficeret in se. cuz haberet sūmam pfectionem. sed vt mēbra proficerent. ppter nos eiz fuit huiusmōi tētatio. ¶ Ad scdz vero dicenduz. q3 lz nihil hēret iuris in eo cū nō haberet pctm̄. nihilominus tn̄ pmisit dn̄s ipsuz z ipse pmisit se tentari. z alia ratione q̄ permisit adam tentari. pmisit enim adaz tentari in statu inocētie. vt experiret in eo obedientiā quā sciuit ipsuz nō obseruaturū. pmisit autez ipsum tentari de cuius obedientia cōstabat z cōstantia. sed vt nos exemplo illius z constantes z obedientes essemus. ¶ Ad tertiuz vero dicenduz est. q3 licz xps etiam ꝑm q3 homo tanta gratia preditus fuerit maior angelo. nihilominus tamē tentatus fuit. qō nō de angelo legit. quia xps cum sit caput nostruz multa attribuunt ei propter nos. nō quia ipe indigeret. angelus autē bonus nec rōne sui nec rōne alioruz dicit tentari. cum angelus non dicat habere membra ad moduz illum ꝑm q3 xps dicit habere membra. ¶ Preterea. quedaz passibilitas fuit in xpo assumpta ex qua pte videbat similis aliis hominibus. z ideo tentauit dyabolus ipsuz. si enim sciuisset ipsuz esse filium dei omnino non tentat/

set. Vñ habet̄ i quadā glo. math. iiij. sup illō. si filius dei es. aliud tentātis ē aliud explorātis. du3 dñi ꝯsiteri vt̄ ꝛ homini illudere conat̄. sic eni3 tētat vt exploret qd̄ veret̄. sic explorat vt tētando decipiat. ñ ergo ausu3 tētādi haberet nisi i eo humanā nā3 ꝯsideraret nō sciēdo diuinā. ¶ Ad illd̄ vo qd̄ obijcit̄ ꝯsequēter. cuiusmōi tētatōe tentat⁹ fuisset. dōm ē ꝙ tentatus fuit tentatōe exteriori. b3 ꝙ adinuice3 diuidunt̄. tētatio que ē a carne ꝛ tētatio que ē ab hoste. tētatio ei3 que ē ab hoste dicit̄ exterior. que vo interior a carne ē. vñ q̄dā ab hoste interior ꝛ illa xp̄s ñ fuit tētatus. cū ei3 sint tres gradus tētatōnis sicut dicit. b. greg. ꝙ dyabolus pulsat exterius. palpat iterius. trahit ad ꝯsensu3. pulsat sine pc̄o. palpat cū veniali. trahit cū mortali. primus gradus tñ erat circa xp̄m. s. pulsando. alij vo duo ñ ꝯueniebāt nec ꝯuenire poterāt. ¶ Si vo dicat̄ sic̄ habet̄ i euāgelio. ꝙ tētauit cu3 tētatōe timoris. de timore qdē legit̄ i euāgelio d tētatōe aūt nō legit̄ ꝙ nō fuit ibi tētatio sicut dī i glo. supradicta. Dicēdū est ad ꝑsens. ꝙ est timor duplex. Est eni3 timor nālis. nolente diuidi aīa a corpore ſm nām. ꝛ iste timor fuit in xp̄o. ratione huius timoris nō dicit̄ proprie xp̄s tētatus. Est alius timor qui dicit̄ propassio. nō dico ꝑpassio que est ꝑturbatē mētis. talis eni3 nō poterat ꝯuenire xp̄o. s3 ꝑpassio. ꝛ hoc mō assumpsit ipe nostrā infirmitatē que nostre redēptiōi ꝯpetebat. ꝛ dicit̄ esse motus subitus ex pte ipsius sensualitatis ñ ex pte rōnis deiformis. cui nihil erat subitū. ꝛ per hūc modū poterat esse tētatio timoris. nō q2 dyabolus haberet ptāte3 incutiendi huiusmodi timore3. nisi quatenus ipse filius dei voluit. ꝛ ſm ꝙ deus ꝛ ſm ꝙ homo.

Articulus quartus.

Quarto querit̄ vtrū dyabolus tētet siłr bonos dormiētes ꝛ vigilātes. ꝛ vr̄ ꝙ nulla sit tentatio respectu dormiētiū. scit. n. dyabolus ꝙ i dormiētibus nō ē vsus li. ar. vbi aūt nō ē vsus li. ar. nec ē meritū nec demeritū. Vbi aūt ñ ē meritū vel demeritū. nullius ē effect⁹ tētatōnis. ergo tētatio nullū h3 effectū i dormiēte. nō eni3 ꝯsentire pōt tentatōni. ꝛ ita nō ē demeritū. nec resistere tentatōi ꝛ ita ñ est meritū. ¶ Preterea. sup illud Job. vij. terrebis me p somnia. distinguit̄. quot modis tangūt animū imagines somnioꝝ. quoꝝ vnus est. ꝙ aliqñ fiunt illusione. aliqñ cogitatōne simul ꝛ illusione. ꝛ his duobus modis iterponit dyabolus ptes suas. sed iste illusiōes nō fiūt nisi in pte imaginatiua. in illa vo pte nec est meritū nec demeritū. lic3 eni3 appareāt prospera dormiētibus que possent allicere animū ad indebitā cupiditatē. vł aduersa que possent deijcere p timorē. tñ nec etiā mens timore deprimit̄ nec indebita spe subleuatur. ergo tētatio dyaboli cū nō aliter fiat nullum h3 effectū. pro nihilo ergo fit tētatio huiusmodi.

S3 videt̄ ꝯtrarium p hoc ꝙ dicit btūs grego. hec maligna agere superna dispēsatio benigne pmittit. ne in electorū cordibus ipse saltē a passionis premio somnus vacet. ¶ Itē sup illud Job. vij. terrebis me p somnia ꝛc̄. glo. sanctos quos minꝰ valet vigilātes grauius tētat dormiētes. ex hoc etiā eodē videt̄. ꝙ grauius tentent̄ boni i somno q̄ꝫ in vigilia. S3 hoc vr̄ falsu3 q2 in vigilia boni tētant̄ aliqñ vsq3 ad casu3. somno vo nūq̄ꝫ tentatur vsq3 ad casu3. ergo grauior ē tētatio in vigilātibus q̄ꝫ i dormiētibus. Ad qd̄ dōm ꝙ ē tētatio i ipsis dormiētibus. ¶ Ad obiectū aūt r̄ndēdū ē ꝙ l3 tētatio nō habeat effectū tpe dormitōis vt ꝯsentiat̄ ei vel oīo repellat̄: nihilomin⁹ aliquē h3 effectū. ex ꝯcepto eni3 in somnis cōsequēter cum euigilauerit rō vel sequit̄ tentatōem vel repellit. ꝛ tūc habz effectū tentatio vel nō h3 effectu3. nulla ergo esset tētatio dyaboli si sciret nullū effectū secuturū. sed q2 conicit aliquē effectu3 posse sequi. io tentat i somnis. Rō aūt quare tūc tētat in illā pte imaginatiua siue fantastica q2 tunc plus viget. ex illa eni3 pte semp intēdit tentare ex qua pte maiorē credit eē effectū. ¶ Ad illud vo qd̄ dic̄. b. greg. ꝙ dñs pmittit in somno tētare ne somnus vacet a premio passionis. dōm. est. ꝙ p hoc nō dat intelligere ꝙ in somno sit meritu3. sed cū sit vigilia ꝛ placz ipsis bonis ꝙ sic torquentur i somno. nec aliter ꝯsentiunt delectatōi. tunc ē meritu3. occasio ergo meriti poterat eē in ipso somno. s3 non ipse effectus meriti. ¶ Ad illud vo qd̄ obijcit̄ vtꝝ grauior sit tētatio in somno q̄ꝫ in vigilia vel ecōuerso. dicendu3 est. ꝙ grauior potest dici dupl̄r. vel rōe occasionis vbi nulla est resistētia. ꝛ hoc mō grauior est in somno. vel ratione effectus immediate ꝯsequētis. ꝛ sic grauior est in vigilia. Vñ grauior potest dici ratione pēni quod consequitur ꝛ sic est in vigilātibus. vel q2 nō est resistentia ex parte coru3 qui tentant̄. ꝛ sic est grauior in dormientibus.

Articulus quintus.

Quinto querit̄ vtꝝ dyabolus siłr tentat existētes i seculo ꝛ renūciantes seculo? ꝛ vr̄ ꝙ grauior sit tētatio renūciātibus seculo. p hoc ꝙ dicit. b. grego. grauis meror vnicuiq3 i initio ꝯuersiōis sue. cum sua pc̄ta ꝯsiderādo curarū seculariū vult ꝯpedes rumpe. ꝛ viā dñi incedēdo desideriorꝫ tpaliū graue onus abijce. ꝛ iugū dñi leue libera ceruice portare. Ideo quē pugna meroris superare valuit ne ipsa securitas sternat dispēsāte deo pmittit̄ vt p⁹ auersiōez sua tētationū stimulis fatiget̄. ex his accipit̄ ꝙ grauiores sint tētatōnes a seculo recedētiu3 q̄ꝫ ꝑmanētiū seculariū. ¶ Itē sup illud exo. xiiij. cum venerit

castra metent &c. glo. multa offendicula & multe tentationes occurrunt volentibus agere que dei sunt. ex quibus relinquitur q graviores sunt tentationes istorum q illorum. ¶ Item sup illud. Tunc ihs ductus e in desertum Math. iiij. glo. in deserto fit tentatio. qz non anteq se hostis erigit q homo de mundo exijt. tz eum eum sub legibus suis. ¶ Item super illud Job xl. absorbebit fluuium &c. aliquis hostis pro magno no habz. cu sub iure sue tyrannidis terrena querentes tenet. q per ipsa vite sue studia deorsuz currunt. sz illos magnopere rape nitit. quos despectis terrenis studijs ia iungi celestibus contemplat. Sed econtra videt p hoc q dicit. b. greg. de egypto exeuntibus e vicino bella subtrahuntur. qz relinquentibus seculum quedam plus tranquillitas ostendit. ne ipsa temeritate & inchoatione turbati. ad hoc q reliquerant redeant. ¶ Item super illud Job. xl. qui revelabit facie indumenti eius. glo. aliter leviathan religiosos tentat. aliter huic mundo deditos. nam pravis mala q desiderant aperte. bonis aute latent insidias sub spe sanctitatis illudit. cu ergo plura sint genera malorum q desiderant q illa p que possit bonis illudi. multiplicior e tentatio qua tentant huic mundo deditis q illa qua tentant ab hoc mundo separati. Ad qd dom. q gravior est tentatio recedentium a mundo. sed distinguit diversus status illorum. Est eim quidam status i ipso accessu ad religionem. & i illo statu occurrunt tentationes. p bono. n. derelictis surgit in scandala vel ne omnino derelinquat nitit retinere. Est alius status in initio conversionis. & i isto statu ex divina misericordia aliqn mitigant tentationes apud infirmas mentes. & dat quedam suavitas sive mentis iocunditas post evasionem laqueorum. Est iterum tertius status qui e in progressu religionis. q & i illo ne sit negligentia ex securitate occurrunt tentationes. & de his dicit. b. greg. ne conversus securitatis negligentia dissoluat impulsu tentationis afficit. sepe aute taz diutina sunt tentationum certamina: q longa fuerunt inchoantium blandimenta. Est aut quartus status i perfectione & nic divina consolatione roborant. Un dicit. b. greg. in inchoatione inveniunt blandimenta dulcedis. i medio certamina tentationis. ad extremum vero e perfectio plenitudinis. Cu ergo tot sint status. in primo statu gravior e tentatio dyaboli eo q nitit retinere. Ad hoc facit illa glo. que e Math. xiiij. Quantum vero ad secundz statuz minus e gravis tentatio. quantum ad tertiuz vero statuz vno mo dicit ee gravior alio mo minus gravis. Nam in hoc minus gravis. qz no sunt tot differentie tentationum. quot i seculo existentium. In hoc at gravior. qz ad cognoscendum difficilior. In vltio vero statu & si gravissime sint i se tentationes. alleviant pp robur sustinentium. ¶ Per hoc pz qualiter respondendz ad obiecta. Illud eim qd obijcit de secundo statu recedentium a seculo. concludit q quo ad hoc minus gravis est tentatio. ¶ Illud autem qd secundo obijcit concludit q multiplicior e tentatio existentium in seculo. & ita quasi ad ide tendit. sect cum differentia. alie vero rones ostendunt graviores ee tentationes a seculo recedentiuz.

Articulus sextus.

Sexto querit vtrum dyabolus similiter tentet perfectos & imperfectos. Et videt q gravior sit tentatio dyaboli respectu proficientium aut perfectorum. p hoc qd dicit. b. greg. crescentibus virtutibus magis sevit dyabolus ad tentandum. sz no e crementum in virtutibus nisi quo ad proficientes vel perfectos. ergo gravius tentat proficientes & perfectos. ¶ Hoc ide videt p hoc qd dicit sup illud Job. iij. Qui parati sunt suscitare leviathan. glo. alijs quos secure possidz dormit. his vero qui contra se suscitant leviathan evigilat ad omnem pugnam. sed evigilare ad pugnam e evigilare ad tentationem ampliorem. ergo gravior est tentatio in proficientibus & perfectis. hi eim sunt qui contra se suscitant leviathan. Contra. videt q gravior sit tentatio imperfectorum. per hoc qd dr. j. Jaco. super illud. Unusquisqz tentat &c. cum sup fundamentum lignum fenu & stipulam edificamus dyabolus supponit incendiuz. edificemus aurum & argentum & lapides preciosos & tentare no audet. nec tn omnino desistit. sed imperfecti sunt qui edificant lignum fenuz & stipulam. dyaboluz aut supponere incendiuz no aliud est q tentare. Qui vero edificant aurum argentum lapides preciosos sunt proficientes & perfecti. cuz ergo istos intendat tentare. illos aute non audeat tentare. vel non sic audet. ergo gravior est tentatio imperfectoruz q perfectorum. ¶ Preterea. vbi magis invenit aditum tentationis. ibi magis tentat. sed in imperfectis invenit magis aditum tentationis. ergo magis tentat. ergo fortior est tentatio ex parte imperfectorum q ex parte perfectorum. ¶ Hoc etiaz videt per hoc qd dicit. b. greg. perfecti magis resistunt tentationi. sz contra resistentes e dyabolus debilis vt formica. contra consentientes e fortis vt leo. imperfecti aut magis appropinquant consensui. ergo fortior est respectu illorum. Ad qd dicendum. q ferventior est tentatio respectu proficientiuz aut perfectorum. potentior tamen est respectu imperfectorum. Maior ergo tentatio dicit duobus modis vel rone fervoris i ipso. vel rone efficacie in eo qui tentat. Primo modo dicit respectu perfectorum tentatio dyaboli maior. secundo vero modo respectu imperfectorum. ¶ Cu ergo dicit q plus sevit dyabolus ad tentandum cuz e maius crementum virtutum hoc ad fervorem refert. magis eim appeteret deijcere perfectum q imperfectum. ¶ Ad secundum vero dom. q sicut accidit de aliquo principe terreno. q magis insurgit contra illum q plus aufert de iure suo. vel q plus nocet regno suo. ita e de dyabolo q insurgit plus contra perfectum q magis nocet regno suo q contra imperfectum q minus nocet. Un si contingat aliquando vinci vel resistentiam invenire. plures sibi

adiungit ad expugnationē hostis. ꝛ ita ꝯ facit dyabolus. sic ergo dicit maior eē tentatio: q: ex maiori feruore appetitus. ¶ Ad illud vero qđ obijcit ex alia pte dicēduz. ꝙ maior dr̄ eē rōne efficacie. vbi eīm edificat lignū. fenū. ꝛ stipula. mā prepara/ rat tētationi. ꝛ ita ī hoc audacior efficit ad tentā/ dnz ꝛ facilius ꝯsequit effectū. ¶ Qđ aūt dicit nō audere ꝯ eos qui edificāt auruz ꝛ argen. ꝛc̄. hoc est q: sibi īuenit māmꝫ aptatā. nec tñ oīno desistit. cū amplius feruent ꝯ ipsum sed latentius ꝑsequit. vt sic facilius decipiat. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ vbi inuenit maiorem aditum tētationis. ibi est efficacior tentatio. sed nō feruētior.

Articulus septimus.

S Eptimo querit de tentatione dyaboli ex parte maloꝝ. cum sint quidā quā/ doqꝫ resistētes. quidā vero nō resistē tes. vtrū simil̄r sit tētatio respectu ho/ rum ꝛ illoꝝ. ꝙ eīm magis temet resistētes. videt per hoc qđ dicit. b. greg. hostis noster nos ī hac vita positos. quātomagis sibi rebellare cōspicit: tanto amplius expugnare ꝯtendit. ¶ Itē greg. in omel. xij. super primā partē Ezech. antiquus ad uersarius qui de celo lapsus ē inuidet ꝛ insidiari amplius īcipit. acrioresqꝫ ꝙ̄ cōsueuerat tētatōes admonet. ita vt plerūqꝫ resistentem animū temet. sicut nūquā añ tentauerat. quādo possidebat. Vñ ij. Ecc̄i. fili accedens ad seruitutē dei prepara animā tuam ad tentationē. ꝛ dicit. ix. Mr̄ c̄i. de de/ moniaco quia dn̄o sanabat. qđ clamās ꝛ multuz discerpēs eum exijt ab eo. in quo notat. b. grego. acriorē esse tentationē ipsius dyaboli ī eo qui re/ luctat tētationi. ¶ Itē greg. Cum mēbra plus ad deum proficiūt. tūc acriores tētationū insidias to/ lerare nō desistūt. ꝛ iterū cuz videt dyabolus sancte mentis studium ꝯ se. ꝛ alijs ꝓdesse. multipli/ cata satagit tentatione cōfundere. ex quibus om/ nibus colligit ꝙ acrius tētat dyabolus sibi resi/ stentes. Sed videt ꝯ̄riū per hoc qđ dicit. b. greg. Qui eīm nō resistūt tētationi sequunt tētatio nē. qui aūt sequunt tētationē vento tētatiōis qua/ tiunt. magis ergo tentant qui omni vēto tētatio/ nis cedunt. ¶ Preterea. plus pōt dyabolus ī suo peccore ꝙ̄ in alieno. sed peior dūm ē in peccato ē quasi ꝓpriū pectus dyaboli. ergo plus pōt in illo ꝙ̄ ī resistēte. magis ergo tētat nō resistētes ꝙ̄ resi stētes. ¶ Item hiero. Quātos plures sue volūtati subijcit. tāto eos pluribus tētatiōibus ꝯcutit. sꝫ q cedunt tētatōī subijciūt se volūtati dyaboli. ergo magis tētatōibus ꝯcutiunt. Ad qđ dd̄z. ꝙ acriores sunt tētatōes respectu resistētiū siue ē̄t bonorū siue maloꝝ. aliqñ. n. ipsi mali qbusdā ē̄t tenta/ tōibus resistūt. rō aūt est ex pte bonoꝝ q: maior ē̄ sibi victoria. supbia ē nolle vici sꝫ velle vincē. Ex pte vero maloꝝ rō est ne a ptāte sua euadant.

respectu vero nō resistētiū dr̄ eē multiplicior tētatio sed nō grauior. aliqñ. n. respectu illoꝝ desistit a tētatōe. Vñ dicit. b. greg. Antiquus hostis postꝙ̄. tētatōem infixit ad tēpus recedit. nō vt malicie finē prebeat. sꝫ vt corda que ꝑ quietē secure red/ diderit repēte rediens facilius irrumpat. Et dicit btus grego. alibi. Illos īquietare negligit quos quasi quieto iure se possidere sentit. Si vero cō/ tingit ꝙ nō pluribus tētatōibus sibi cedētem inuadat. hoc accidit ne per molestiā tētationuz eum ad refugiū dei ire cōpellat.

Articulus octauus.

O Ctauo querit vtrum simil̄r sit tentatio dyaboli respectu credētium. ꝛ nō credētium. Videt eīm ꝙ maior sit tētatio ꝯ credētes. ꝑ hoc qđ dicit. b. greg. nō ꝑ magnis dyabolus hꝫ ꝙ īfideles tulerit sed toto nisu in illoꝝ mortē se erigit. quos ꝯ se regnantes cognoscat. ex quo accipit ꝙ maior ē tētatio respectu credētiū ꝙ̄ nō credētiū. Itē isido. q: nō ī credētibus intrisec⁹ regnat. ꝯ eos extrinsecus pugnat ꝛ qui interius amisit dn̄ium. ꝯ eos exterius mo/ uet bellum. ¶ Itē ad idem sup illud. xi. Jos. cum audissꝫ iabin rex asor ꝛc̄. glo. antiqui possessores ad pugnā prouocant. ꝛ si oppugnant primi multo plures ꝯsurgunt ꝛ ī malum ꝯspirāt. sed q̄ sunt antiqui possessores nisi dmones qui possederūt animas añquā reciperēt fidē vel fidei sacramen/ tum. Illi ergo post susceptionē fidei ad pugnā ꝑuocant. ꝛ si ꝯtingat eos opprimi: cū maiori multiplicatione tentationū cōsurgūt. Sic ergo arguit ꝙ demones magis prouocant ad tentādum cōtra ipsos fideles. ¶ Preterea. fide. sicut dicit. b. pe. in canonica sua. pria. primo sit resistentia ꝯtra tentationes dyaboli. sꝫ cōtra sibi resistētes acrius insurgunt. hoc etiaz designat per hoc quod dicit j. exo. Cum dixit rex egypti venite sapiēter oppri mamus euz ne forte multiplicet ꝛc̄. Orig. in glo. hoc ē dyabolus qui dixit ī corde suo nō ē deus. qui genti sue. idest apostatis angelis dicit. ecce populus filioꝝ israhel. eorum scilꝫ qui possūt mēte domini videre. potētior est nobis. venite sapiēter opprimamus eum. ex quibus omnibus colligit. ꝙ fortius insurgit ad tentādum dyabolus cōtra ipsos fideles. Sed cōtrarium videt scilꝫ ꝙ magis tentet infideles per hoc qđ dicit augu. in libr. anima ꝛ spiritu. tentat enim non usi vigilādo: sed etiam dormiēdo grauiter animā infidelem. Vnde augu. Cum cere e mulier mentē muliercule sibi per infidelitatē subiugauerit diuersas rerum species aut similitudines īprimit. ꝛ mētem quā captiuā tenet deludēs. modo leta. modo tristia ostēdens ꝑ dua queqꝫ ꝯducit. ergo rōe īfidelitatis plures sūt illusiōes. ergo plēs tētatōes. ergo plus tentat īfideles ꝙ̄ fideles. ¶ Itē greg. li. moꝝ. xiij. Facile

inimico resistit: si nō ei vel in multis lapsibus vel in vno diutius cōsentiatur. Si vero eius suasionibus anima subesse consueuerit: quāto se crebrius ei subijcit. tāto ei sibi intolerabilem facit: vt ei reluctari nō possit. sʒ quātomagis ē intolerabilis. tātoplus tētat ⁊ ecōuerso. ergo cū īfideles crebrius se subijciāt eis: ē magis intolerabilis ⁊ ita pluribus eos tētationibus cōcutit. ¶ Itē qui nō habet scutū quo se defendat ab aduersario. facilius ab eo ipugnatur. sed ipsa fides ē scutū sicut habet vj. ad Ephe. Accipite scutum fidei ⁊c. sed infideles nō habēt huiusmōi scutū. ergo dyabolus facilius tētat eos ⁊ volūtatem habet tētandi. ergo plus tētat infideles ꝙ̄ fideles. Ad qḋ dicendū. ꝙ acrius ⁊ cū maiori astutia tētat fideles ꝙ̄ īfideles. Infideles autē plus tētat. i. pluribus tētationibus pulsat. ⁊ per hoc possunt solui ea que ex vtraqʒ pte obijciunt. In prima eniʒ obiectiōe dicebatur ꝙ nō multū reputat infideles sed toto nisu cōtra fideles exardescit. ⁊ hoc ē ꝙ [illegible] euaserunt regnū dyaboli ⁊ subiecti sunt regno christi. si tamē cōtingat fideles eē negligētes. iā iterū ad regnuʒ eius reuertunt. de quibus apostolus dicit ad titum pzio. cōfitent verbis se nosse deū factis autē negāt. Et in prima canonica ioan. j. ca. Qui dicit se nosse deuʒ ⁊ mandata eius nō custodit mēdax est. Qualibus autem tentationibus tentet ipsos fideles. dicit beatus grego. Acrius post redemptoris aduētū quosdā q baptismatis sacramento sunt renati deglutire se posse ꝯfidit. alios namqʒ sb xpianitatis nomine positos deuorat. qz in ipso eos fidei errore supplātat. alios a rectitudine fidei nequaq̄ʒ deuiat: sʒ ad vsuʒ praue actionis iclinat. alios i opatiōe iniustitie īflectere ñ valens apd semetipsos itus in studio cōtētiōis itorquet. vt a caritate mētē diuidat. recti nō sit qcquid exterius operant. ¶ Et p hoc idē soluunt ēt alia argumenta cōsequētia. argumēta vō q̄ obiecta sunt in cōtrarium ad hoc tendūt. vt infideles pluribus tentationibus a dyabolo pulsentur.

Articulus nonus.

Nono queritur vtruʒ magis tentet dyabolus existētes in communione ecclesie ꝙ̄ separatos ab ea. Et videt ꝙ magis tentet existētes i cōmuniōe ecclesie. qui eniʒ sunt in cōmuniōe vel vnitate ecclesie. quo ad hoc sunt de acie xpi. sʒ cōtra illos q sunt de acie christi ē pugna dyaboli. pugna aūt ē p tētationē. ergo dyabolus plus ipetit tētationibus existentes in vnitate ecclesie. illi enim qui sunt separati traditi sunt potestate dyaboli. ⁊ cū sint in potestate dyaboli: eos quasi securē possidet. non ergo tētationibus impugnat. ¶ Item gregorius. Ubi sibi resistere fortem considerat illic contra vires proculdubio dolos parat. sed qui sunt i vnitate ecclesie plus habent fortitudinis. ergo cōtra tales dyabolus dolos parat. sed doli illi nō sunt nisi tentationes dolose: ergo tentationibus dolosis impetit existentes in vnitate ecclesie. ¶ Item i archa erant animalia munda ⁊ immunda. sed per munda ⁊ imunda animalia signantur peiores ⁊ iusti. qui tñ sunt in archa. i. in vnitate ecclesie. per aquas aūt signant tentatōes. Vñ dr. vij. gen. quātomagis aque multiplicabant. tātomagis archa eleuabat in sublime. ergo contra existentes i vnitate ecclesie siue bonos siue malos. magis inducē tentationes. Sed econtra videt. separati enim a cōione ecclesie traditi sūt ptāti sathane. j. Cor. v. de chorinthio fornicatore tradidi huiusmodi hoiem sathane. cū aūt traditi sunt ptāti sathane. ptās aūt eius ad tentandū in anima ⁊ ad vexandum in corpe. ergo huiusmodi hoies magis tentantur ⁊ vexant a demonibus. ¶ Itē si daret edictum a rege ꝙ vnusquisqʒ facēt de bono suo qcqd vellet. tūc possʒ iudeus si haberet bouē occidere. sic cuʒ dei edictū a rege celesti p ministros ecclē. ꝙ dyabolus exerceat suā ptātē i ipso peiore. pōt dyabolus cū sit pmissus p volūtate sua tētare. s. n. vsqʒquaqʒ hʒ ptātē occidēdi. peior. n. est sicut pecus dyaboli. sic habet in glo. sup illud. Inmissiones p āgelos malos. sʒ nō hʒ tātā permissionē respectu illoꝝ q nō sunt sepati a cōione quātā hʒ respectu illoꝝ q sepati. nec tētat nisi qtenus pmissus ē. ergo magis tētat sepatos a cōione. ꝙ̄ nō sepatos. Huius ēt grā pōt ōri. cū dyabolus odio hēat hoiem inestimabilr ⁊ voluntatem oimodā nocēdi. quō ptēē ꝙ accepta licētia a dō p ministros eccle de sepatis a cōione peatxis. [illegible] eiʒ adest ptās ⁊ adest volūtas ⁊ astutia nocēdi. n deest ipse actus. ergo ꝯtinua vr tētatio eē ⁊ ꝯtinua vexatio. ¶ Ad primū dōm. ꝙ maior ē voluntas dyaboli ad tētādū exñtes in vnitate eccle ꝙ̄ sepatos ab eccla. sunt tñ quidā in vnitate eccle p caritatē. quidā vero p fidē informē tñ. maior dr ē voluntas eijciendi exñtes i vnitate eccle p fidē. qūto eniʒ plus ptinēt ad aciē dei. tāto plus itendit eos deijcē ⁊ reducē ad aciē suā. ¶ Illud aūt qḋ dicit b. gre. itelligit de illis q hñt fortitudinē ex vnitate caritatis: nō tñ ex vnitate fidei iformis. illi. n. cū sint peiores ad aciē dyaboli ptinēt. lʒ q̄ ad q d ad vnitatē eccle ptineāt. Illud vō qḋ tertio obijciebat d archa sic itelligēdū ē. ꝙ multiplicatio tētationū q̄ p aquas designāt. ñ quoscūqʒ exñtes i archa ducit ad ꝑfectū sʒ bonos exñtes i vnitate caritat. ¶ Ad ea vō q̄ obiecta sūt ex alia pte dōʒ ē. ꝙ libior ē volūtas tētādi ⁊ ipa tētatio respectu sepatoꝝ ab vnitate eccle ꝙ̄ respectu exñtiū i vnitate. nec tñ ē oio libā. lʒ. n. fiat pmissio ptātis dyabolice ad tētandū vel ad vexandū sepatū a cōione eccle. nō tñ ē oimoda pmissio. sʒ ad hoc vt spiritus eius saluus fiat. ad hoc. s. vt p tribulatōeʒ in aīa

vel in corpe agnoscat pctō [illegible] deliquisse ꝛ cognō scēs se peniteat ꝛ penitēs satisfaciat. ꝛ sic ad vnitatem eccl'e redeat. ¶ Ad illud vō qđ scđo obijcit simr vđm ē. ꝙ nō est oīo sile qđ inducit de edicto reg[illegible] terreni ꝛ de edicto regis celestis facto per precones eccl'ie. Ibi eniȝ licitū ē occidere pecus suū. hic aūt nō est oīo licitū. si enim pmittat deus tētare vsqȝ ad casum pcti vlterioris. ſm illā vlt. apoc. Qui i sordibus ē sordescat adhuc. hoc est aliq̄n ex misericordia vt veniēs ad ꝯfusiōȝ pcti. redeat ad vnitatē a q̄ recesserat. ſm illđ. iiij. mich. Veniēs ad babilonē ibi liberaberis vel ex iusticia vt si noluerit redire ad vnitateȝ: hic inchoet sua dānatio vt i futuro ꝯsūmetur. ¶ Ad illud qđ querebat ꝯñter cū sepatus a cōmunione ecclesie tradat in ptātem sathane. q̄re nō oīmodo noceat vt sicut mō vexet excōmunicatus sicut fuit i pmo statu eccl'e. dici pōt ꝙ pcit eis ꝛ retrahit manū tētatōis ꝛ vexatōis vt plures sumāt audaciā ꝯtumacie siue inobediētie. ꝛ pcidant a cōmunione ecclesie. potuit eniȝ in pristino statu eccl'ie pcipere ꝙ quidaȝ p tētatōem ꝛ vexatiōem suā corrigebant ꝛ timebāt incidere in sniam excōicatōis. ꝛ ita plures p vexatōeȝ excōicatoꝝ amittebat. multato eniȝ pestilēte sapiētior erit stultus. xxi. prouerb. ꝛ iterū pestilēte flagellato stultus sapiētior erit. xix. pu erb. pp hec liȝ ptātem hēat gratuitus tentandi vel vexandi. dissimulat vt plures trahat ad intentum.

Membrum quartuȝ.

Completa ꝯsideratiōe tētatōis ex pte eius q̄ tentat. sequit ꝯsideratio tentatōnis ex pte cāe pp quā fit tentatio. Et potest queri vtrū causa tētatōis dyaboli sit ex inuidia vel ex alia cā. ꝛ videt ꝙ ex inuidia p hoc ꝙ dicit bīs greg. In paradiso dyabolus inuidēs homini. supbie vulnus inflixit qȝ amissa beatitudine minorē se imortalitate illius agnouit. vt q̄ mortē n̄ acceperat ꝯditº mereret elatus. ¶ Hoc etiā vr̄ p hoc qđ dicit bīs aug. in. xi. li. sup ḡ ad lit. pp excellētiaȝ delectatus tumuit superbia pp quā cecidit a beatitudine spūalis paradisi ꝛ inuidia ꝯtabuerit. ergo causa tentatōnis humani generis fuit ex inuidia. Sȝ videt cōtrariū. inuidia eniȝ ē respectu superioris vl' respectu paris ne fiat suprior. sȝ hō n̄ fuit superior nā. nec etiaȝ oīno par. ergo respectu eius nō fuit inuidia. ¶ Preterea. tentatio ſm ꝙ hic accipit est eius qui hȝ ptātē sup alteruȝ. sed qui hȝ ptātem sup alteruȝ quo ad hoc superior ē altero. ergo dyabolus cuȝ habeat tentatōnem sup hominē videt esse sup ipso. nō ergo ꝯpetit ei inuidia ad tentanduȝ. Ad quod dđm. ꝙ ex inuidia tantauit pmuȝ hominē. ¶ Ad obiectuȝ aūt in ꝯtrarium dđm est. ꝙ liȝ homo ſm nām suaȝ fuisset inferior. respectu [illegible] rōne status sui fuit superior. habuit eīm rectitudineȝ naturalē a qua rectitudine nāli cecidit dyabolus. Unde quo [illegible] hoc inuidit superiori. par etiaȝ fuit quo ad hoc ꝙ habuit imaginem dei nāliter. ꝛ potuit ascendere ad dignitatē a qua cecidit ipse dyabolus. ꝛ ita potuit inuidere ei tāq̄ [illegible] pari ne fieret suprior. ¶ Ad illud vero qđ scđo obijcit. dicendū est. ꝙ tentatio nō ponit tentatum de necessitate inferiorem tentante. sed si tentatus vincat extunc factus est superior. si vero vincat in hoc habȝ rationeȝ superioris. tentatio autē [illegible] sua ratione nō ponit tētantē suplorē vel iferioreȝ sȝ ponit quādā experiētiā de ꝯsensu aut dissensu. vn̄ quo ad hoc ibi paritas esse cepit.

Membrum quintuȝ.

Quinto querit qua d' causa pmittit deꝰ tentatōem fieri. cum eniȝ tentatio actiue dicta sit peccatū. pctm autē cōtrariet bono. deus auteȝ est sūmum bonuȝ. eius ergo est cuȝ sit sūme potens nullatenus cōcedere ꝙ tentatio fiat que est magni mali occasio. ¶ Item tentatio dyaboli fuit origo totius mali. per qđ genus humanuȝ est corruptuȝ originali peccato. cuȝ ergo preuiderit tm̄ maluȝ fore futuruȝ cuȝ sit sūma sapientia. nō cōueniebat auteȝ tm̄ malum esse futurum nisi maius bonuȝ cōsequeret. nō videt tm̄ bonum inde secutū. non ergo decebat deum pmittere pmaȝ tentatiōȝ dyaboli fieri. ¶ Itē querit. quare pmittit deus quotidie tentatōnes fieri q̄bus diuersi homines cadunt in pctm. cui multonobilius videat ex vtraqȝ parte esse ꝛ ex pte tentantis ꝛ ex pte tentati. vt nō essȝ tentatio. optimi eniȝ vt dicit dyo. est optima adducere. ¶ In ꝯtrarium sic obijcit sicut dicit eccl'iastici. xv. Deus reliquit hominē in manu ꝯsilij. sed propria volūtate casurus erat homo in culpaȝ. si ergo nō permisisset deus. abstulisset ei flexibilitatē volūtatis ꝛ ita libertatē rōnalis creature. sȝ hoc essȝ inordinatū. sūme aūt sapientie ꝛ bonitatis fuit nil relinquere inordinatū. Un̄ aug. xi. cōfess. Decebat vt sineret tentari queȝ ꝯsensurū eē p̄sciebat. cū id facturus essȝ homo propria voluntate p culpaȝ. ꝛ ordinādus essȝ diuina equitate per penā. vt sic ostēderet aīe supbe [illegible] eruditōeȝ futuroꝝ sanctoꝝ. q̄ȝ recte ipse vteret animarū volūtatibus malis. cū ille puerse vterent nāris bonis. ex quo vr̄ ꝙ decebat deū pmittere ꝙ dyabolus tētaret hoīeȝ. ¶ Item grego. mira nobiscū dispēsatio agit. vt mens nr̄a culpe nōnūq̄ pulsatōe feriat. nā eē se magnaꝝ virtū hō crederet. si nullū earundē virtū defectū intra mētis archana sensisset. sed dū tentatōe irruente querit. ꝛ quasi vltra vires fatigat ei minima ostēdit humilitatis. ꝛ vnde se pmitescit faciliter cadere inde accepit se fortiter stare. ¶ Item grego. duobus

modis tentat homo. vicijs et flagellis. vicia huz tentat proficientes in nobis virtutes humiliat. flagellandum tentat. surgentes in corde huius mundi voluptates eradicat. nemo vires suas in pace cognouit. si. n. bella desunt virtutum experimenta non pdeunt. ¶ Item greg. Superna dispensatio nos deo seruientes carnis nostre pmittit tentationibus pcuti. ne nostra mens in supbia audeat presumptione sue securitatis eleuari. Job. x. ppter supbiam quasi leenam capies me. Et. ij. ad cor. xij. Ne magnitudo reuelationum extollat me: datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane vt me colaphizet. ex his colligitur q decet dominum q pmittat tentationes fieri dyaboli. Ad quod est respondendum. p hoc quod dicit augu. xi. super gen. Siquidem mouent de primi hominis tentatione fieri q eam permiserat deus. quasi nunc non videat vniuersum genus humanum dyaboli insidias sine cessatione tentari. cur et hoc pmittit deus. an qz pbat et exercet virtus. et est palma gloriosior non consensisse tentanti q non potuisse tentari. cur et ipsi qui deserto creatore eunt post tentantem. magis magisqz tentat eos q in verbo dei permanent prebedeqz illis contra cupiditatem deuotionis exemplum. et incutiant contra superbiam timorem pueri. Concedendum ergo est q deus pmisit primam tentationem fieri. et quotidie etiam pmittit fieri tentationem pp bonum quod elicit inde. et vt seruet libertas arbitrij in rationali creatura. ¶ Ad obiectum aut in contrarium dicendum. q non est summi boni pmittere in suo regno mala fieri: nisi ex illis malis eliceret bonum. hoc autem est superius diffusius declaratum in tractatu de malo. ¶ Ad secundum vero dicendum est. q licet maximum malum est in creatura rationali corruptio totius humani generis. tamen ex illo malo secutum est maius bonum occasionaliter. s. incarnatio filij dei. p quem humanum genus redimeretur. sic ergo decebat diuinam sapientiam pmittere hoc malum fieri. qz presciebat hoc maius bonum inde executurum.

Membrum sextum.

Consequenter dicendum est de eo quod questum fuit sexto: que sint differentie siue species tentationis. et ponunt diuerse differentie. Est. n. vna differentia que ponit in glo. super illud. j. ad cor. xi. Tentatio vos non apprehedat nisi humana. dicit. n. in glo. tentatio. n. humana est aliter sapere q res se habeat: et cum bono animo. nimis aut amando sniam suam vel inuidendo melioribus: vsqz ad pcidende comunionis et condendi scismatis vel heresis sacrilegium puententem dyabolica est presumptio. in nullo aliter sapere q res se habz angelica est perfectio. ¶ Item ibidem. humana tentatio est cum bono quis aio sz tamen humanam fragilitatem in aliquo labitur consilio. vel cum irritat in fratrem studio corrigendi. plus tamen q xpiana tranquillitas postulat. si non est in nobis perfectio angeli. non sit tamen presumptio dyaboli. Sic ergo vna differentia accipit tentationis p hoc q dicit. alia est humana: alia dyabolica. ¶ Item ponit alia differentia tentationis. Est. n. quedam tentatio ab hoste. et est alia a carne. et hec differentia tentationis inuenit in secundo lib. sent. in. xxi. dist. c. porro. sciendum est vbi primo ponunt due species tentationis. quarum vna est interior: altera exterior. Interior vero diuidit per tentationem ab hoste. et tentationem a carne. Est item alia differentia tentationis que notat sup illum versum. Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium et a verbo aspero. et postea sequit. non timebis a timore nocturno. vbi notant quatuor genera tentationum. leuis et occulta que signat p timorem nocturnum. leuis et manifesta que signat per sagittam volantem in die. grauis et occulta que signat p negocium ambulans in tenebris. grauis et aperta que accipit p demonium meridianum. ¶ Item beatus grego. distinguit aliter genera tentationum dicens. Aliquando opprimendo rapit. aliquando insidiando circumuolat. aliquando minando terret. aliquando suadendo blandit. aliquando desperando frangit. aliquando pmittendo decipit. sic ergo vna differentia tentationis exprimit. ¶ Item beatus greg. duo assignat genera tentationum. quedam. n. est tentatio p vicia. quedam per flagella. ¶ Cum ergo tot sint differentie tentationis. pot queri qualiter iste differentie inter se distinguant. de singulis etiam differentijs per se sumptis pnt etiam aliqua inquiri. ¶ Et quantum ad primum sic pot obijci. quinqz assignant differentie tentationis et vniuersaliter ad omnem tentationem. ergo necesse est q ex diuersis rationibus accipiant. si. n. acciperent sm cas. cum tentationis non sint nisi quatuor cause essentiales. s. ca efficiens: et illa est ex pte tentantis. et formalis: et illa est ex parte modi tentationis. et materialis: et illa est ex pte tentati vel materie tentationis. et finalis: et illa est ex parte finis tentationis. nulla aut predictarum diuisionum [illegible] pte finis tentationis. ergo remanebit tamen tres diuisiones vel ad plus quatuor. Et huius gratia querit cum dicit. q tentatio alia est humana alia dyabolica. penes quid accipit hec diuisio. Si. n. acciperet ex parte efficientis. sm hoc tentatio humana diceret que est ab homine. et diceret tentatio dyabolica que est a dyabolo. hoc aut non est verum: cum vtranqz contingat esse a dyabolo. aliter. n. sapere q res se hz licet non pertinaciter pot esse a dyabolo. ergo non penes causam efficientem sumit illa diuisio. ¶ Preterea. non dicit q homo tentat seipsum. sed in humanam tentationem pot homo cadere p seipsum. ergo hec differentia tentationis non accipit sm differentiam tentantis. ¶ Similiter pot obijci de illa differentia qua dicit q tentatio alia est ab hoste et alia a carne. Cum enim interior tentatio diuidat p tentationem ab hoste et a carne. exterior autem diuidat contra interiorem. non videt q exterior [illegible] ab hoste vel a carne. ¶ Preterea. hec est vna differentia

tentatōis q vna exterior alia interior. cum ergo sit vniuersalis diuisio tentatōis qua tentat homo ſm quā rōnem accipiet. ¶ Silr pōt queri de tertia diuisione qua dr q tentatio alia ē grauis alia leuis. ⁊ iterū alia occulta alia manifesta. que due si ꝯiūgant vnā faciēt quadrimēbrē diuisionē. sicut supra dictum ē. Pōt ergo queri ſm quid accipit illa diuisio. nō enim videt sumi ex parte tentantis. si vero sumat ex parte tentati erūt nūc plures dñe ex illa parte. Silr pōt queri de alijs differentijs penes quid sumant. pōt ēt queri d quadam diuisione tentationū quā ponit btūs bern. dicens. q per octo capita draconis de qbus habet. xij. apoc. septē genera tentationū signant. Importuna qua ꝑtinaciter insistit. dubia que aīuz nubilo ambiguitatis inuoluit. subita que iudiciū ꝑuenit. occulta que deliberatōis ꝯsideratōez pretersugit. violēta que vires mentis transcēdit. fraudulēta que aīuz seducit. perplexa que varijs vicijs aīuz impedit. Cū ergo sint he dñe tētationū. ſm hec pōt queri ex qua pte tentationis sumatur hec diuisio. Ad quod videt dōm. q quedā differentie sumunt ex pte tentantis. quedam vero ex parte tentati. ex pte vero tentātis sumit illa diuisio quā ponit btūs bern. ⁊ illa similr quā ponit btūs grego. cū dicit. q aliqñ rapit opprimēdo. ⁊ illa qua dicit q tentatio alia p vicia alia p flagella. Illa ēt similr que ponit in li. sent. cum dicit. q alia est a dyabolo alia a carne. Alie vero tres sumunt ex parte tētati cum dicit. alia ē exterior. alia interior. alia humana. alia dyabolica. ⁊ cum dicit. alia leuis alia grauis ⁊c̄. Ille vero que sūt ex parte tentātis. aut sumunt q̄tum ad originem ex parte tētātis. ⁊ sic accipit illa. alia a dyabolo alia a carne. Uel penes instrumēta tentātis: ⁊ sic accipit illa alia per vicia alia p flagella. Aut penes dispositiones ad tentandū: ⁊ sic accipit illa. b. gre. aut opprimendo rapit ⁊c̄. Aut penes modos in ipsa tentatiōe actiōez: ⁊ sic accipit diuisio. b. bern. cum dicit importuna. dubia eniz dicit effectiue qz dubitare inuoluit. Ille vero que sunt ex parte tētati ita distinguunt. vt vna sit in sustinendo tentationem. ⁊ hoc dupliciter. vel quo ad intellectum: ⁊ sic dicit manifesta ⁊ occulta. vel quo ad effectuz: ⁊ sic dicit leuis ⁊ grauis. Altera in ꝯsentiēdo tentationi differēter: ⁊ sic dicit humana vel dyabolica. hec eniz ex humana infirmitate vel ex malignitate in qua ꝯformat dyabolo. Tertia ē in ꝓpinquādo tentationi. ⁊ ſm hoc dicit exterior vel interior primo aūt appropinquat tentatio magis vel minus. secūdo sustinet. tertio in cōsensum trahit ab ipsis malis. ⁊ sic pūt he tres diuisiōes accipi ex parte eius qui tētat. ¶ Si vero obijciat de illa diuisione que ē. alia ē humana alia dyabolica. q vtraqz est a dyabolo. dicendum ē q diuisio nō sumit ex parte cause efficiētis tentationez. vtraqz eniz pōt procurari a dyabolo. sed sumit ſm diuersos modos ꝯsentiēdi tentationi. quidā eniz ex infirmitate intellectus vel affectus cedunt tentationi. ⁊ ideo dicit q humana tentatio ē. cum bono quis animo ſm tamē humanā fragilitatez in aliquo labit consilio. dyabolica vero est. cum ad imitatōem dyaboli ex malignitate contendit. vel aliō quid facit. videt ēt per distinct. Haymonis. q vnum referat ad mortale pctm. alterū vero ad veniale. dic̄ enim ꝯcupiscere ē humana tentatio. adulteriū vero vel fornicatōem perpetrare dyabolica ē. ⁊ loquit de ꝯcupiscentia que ē in inferiori parte rōnis. nō in superiori. Item dicit Haymo. tentatio humana ē malum cogitare ⁊ in corde tentatiōes perpeti. dyabolica vero est certamine tentatōis in opere superari. ¶ Item tres differentie ponuntur tentationis humane in glo. quarū vna ē aliter sapere q̄ res habeat cū bono tñ animo. Secūda ē. cū quis bono aīo ſm tñ humanā fragilitatē in aliquo labit ꝯsilio. Tertia est. cū irritat in fratrē studio corrigendi plusq̄ xpiana trāquillitas postulat. Pōt ergo queri in quo differāt iste tres ptes tentatiōis humane. ⁊ videt q prima dñia ptineat ad intellectū cū dicit aliter sapere q̄ res se habeat. scda ptinet ad rōnem que ē de faciēdo. cū ſm humanā fragilitatē i aliquo labit ꝯsilio. tertia vero ptinet ad affectiōez cū irritat in fratrē studio corrigēdi. Aliqui vō videntur distinguere. vt prima sit i respectu ad deū cuz quis hz eniz verū intellectū scripture. salua in fide ⁊ caritate. secūda vero quo ad seipz. tertia vō sit quo ad ꝓximū: Sz pōt queri. vtrū prima tētatio sit cum pctō. Uidet. n. q nō. per hoc q dr cū bono aīo. vbi. n. saluat bonus animus nō vr eē. pctm. ¶ Preterea. dicit apls. tentatio nō apprehendat vos nisi hūana. apostolus aūt nō desiderauit eis nec ꝯsuluit de pctō veniali. ¶ Preterea. dicit b. aug. aliud ē induci in tentationem: aliud tentari. Nam sine tentatione ꝓbatus nullus esse pōt siue sibiipsi. eccl. xxxiiij. Qui nō ē tentatus qualia scit sine alijs. sicut dicit apostolus. Et tentatiōez vrāz in carnem meaz non spreuistis. tentatio ergo ſm ipm hominū ē. ⁊ de tali dicit. Tentatio nō apprehendat vos nisi humana. Si ergo ꝓbatio hominis pōt eē sine pctō. ergo ⁊ tētatio hūana pōt eē sine pctō. ¶ Itē aug. in li. no. te. ponit duplicē tentationē. s. diuinā ⁊ hūanā. pōt ergo queri que sit dñia istius diuisiōis respctu illius q̄ ponit i glo. s. ad cor. x. cū dr. alia hūana alia dyabolica. nūquid sunt tres tentatiōes. diuina: hūana: ⁊ dyabolica. ⁊ ita neutra diuisio bimēbris sufficiēs. vel si vtraqz sufficiens videt illa que ex vna parte dyabolica dicit. ex alia parte diuina. qđ valde dissonū ē a ratōne. ¶ Preterea. dicit apostolus. tentatio non apprehendat vos nisi humana. vbi sic aliā excludit diuina. Sed videt q multomelius alia

q diuina tētatio nos apprehēderet. diuina. n. est ad probandū. sic dicit aug. i li. de sermone dñi i monte. Multo ergo meliꝰ esset. q diuina tētatio nos apprehēderet q̄ humana. ¶ Preterea tripliciter exponitur tentatio humana. dicitur enim humana tentatio. quando est de his sine quibus ista vita nō agitur. dicitur iterum tentatio humana: cū quis in necessitate vel pressura diffidit de deo auxiliū humanū requirēdo. dicitur iterum tentatio humana: cum quis aliter sapit q̄ res se habet. saluo tamen bono animo. Cum ergo sit hec triplex differētia humane tētationis: in quo distinguuntur he tres differentie? vltima enim videtur esse tentatio deceptionis. media vero dicitur tentatio diffidentie. prima vero dicitur tentatio infirmitatis. vt distinguantur. q prima tentatio sit liberi arbitrij indignum est facultas. secunda sit tentatio propter voluntatem. cum humana voluntas diffidit. tertia vero sit ex parte rationis cum aliquo modo decipitur. ¶ Sed videtur q nō sit tentatio cum quis nō diffidit de deo humanum requirendo. neque enim diffidit de deo nec diffidit de homine: propter hoc quidam libri habent. q tentatio humana est. cū quis diffidit de deo, auxilium humanum requirēdo. Sed secundum hoc nō esset vera sententia apostoli. qua dicitur. Tentatio vos non apprehendat nisi humana. cōcedit enim in hoc q humana apprehendat. sed humana est diffidere de deo. ergo cōceditur diffidere de deo. sed hoc falsum. nullatenus enim de deo diffidendū est. ¶ Preterea videtur glo. contradicere siue sit ibi nisi siue nō. ei qd dicit aug. q humana tentatio est in dei causa desperare de homine. et promptum esse in fide dei. Si vero desperat de homine et cōfidit de deo: nō est illa tentatio de qua dicitur in glosa. q nō diffidens de deo vel diffidens requirat humanū auxilium. ¶ Ad primum dicendū est. q tentatio illa que est deceptionis potest esse cum veniali peccato vel sine veniali peccato. nec optauit apostolus vel cōsuluit ipsos incidere in tentatōem istam sed q nō inciderent in aliam. si vero istam inciderent. q vlterius nō progrederentur. ¶ Ad secundum vero obiectum dicendū est. q licet tentatio resistenti bonum sit tamen quantum est de se disponit ad malum. loquimur enim de tentatione que est dyaboli vel carnis. cum ergo dicitur. q bonum est tentari. hoc intelligitur cum cōditione si nō inducatur in tentatōem. tunc enim est occasio boni. ¶ Ad tertium vero dicēdum. q aliter accipitur tentatio humana cum est in diuisione contra dyabolicam. et aliter cum est in diuisione cōtra diuinam. cum enim diuiditur tentatio humana a diuina. humanum et diuinum accipiuntur ibi materialiter. sicut enim dicit Augu. diuina tentatio est. cum sub lege dei agens ex alia parte ab idolis auxiliū petat diffidens de deo. vnde diuina tentatio est cū de deo diffiditur. humana vero cum in causa dei de homine desperatur. Cum autē ponitur differentia tentationis humane et dyabolice. nō est ibi differentia secundum numerum. sed magis differentia secundum formam. et ideo alia est hec diuisio a predicta. Nec oportet eandem esse tentatōem diuinam et dyabolicam. licet hoc accidat. cum enim desperatur de deo. simpliciter dyabolica est tentatio. diuina ergo est materialiter. sed dyabolica effectiue. ¶ Ad quartū vero dicendū. q si diuina tentatio sumeret a deo tanq̄ a causa effectiua. secundum hoc melius esset. q tentatio diuina apprehēderet q̄ humana. ¶ Ad quintum vero dicendū. q tentatio humana secundum mediū modum dicitur. cum nō omnino homo cōfidit in deo. sed cōfugit ad humanum auxilium i his que pertinent ad deum. Non enim tentare debet deū. nisi cum nō habeat aliud refugium. secundum quod dicitur i secūdo paralipomenon vigesimo capitulo. Cum ignoramus quid agere debeamus. hoc solum residui habemus: vt oculos ad te dñe leuemus. Si vero in glo. habeatur q tentatio humana est. cum quis in necessitate vel pressura positus diffidit de deo humanum auxilium requirēdo. pōt sic exponi. diffidit. i. nō plene cōfidit. nunq̄ enim de deo simpliciter est diffidendū. secundum autem q inuenitur ab augu. in originali. nō videtur glo. habere veritatē. sed nūc dicatur humana tentatio cum quis in his que sunt dei desperat de homine.

Deinde procc . §. j.

dendū est ad secundā diuisionem tentationis que est. alia est a dyabolo alia a carne. videtur autem q hec diuisio non sit cōueniens. illa enim que est a carne originaliter est a dyabolo. ergo non ex opposito diuiduntur. ¶ Preterea. ad idem dicit bis grego. q dyabolus in omni peccato interponit partes suas. Item Osee. vij. omnes adulterātes quasi clibanus ardens succēsus a coquente. clibanus autem dicitur cor humanum. coquens autē est dyabolus. ergo principium tentatōis est a dyabolo. Sed cōtrarium videtur per hoc quod dicitur super illud. v. ad gal. in fi. manifesta sunt opera carnis. Glo. non omnia in te iniqui vicia tribuenda sunt carni. ne ab his omnibus nudemus dyabolum. sic ergo videtur quedam sint opera dyaboli et quedam carnis. ¶ Item augu. de ecclesiasticis dogmatibus. non omnes cogitationes male semper dyaboli instinctu excitantur. sed quedam ex nostri arbitrij motu emergunt. ergo tentationes quedam possunt procedere in nobis que non procedunt ab ipso dyabolo immediate. ¶ Item dicitur in lib. ij. senten. xx. di. et accipitur ex eo quod dicitur. ij. ad corin. xij. datus est mihi angelus sathane stimulus carnis mee qui me colaphizet. q tentatio que fit a carne non fit sine peccato. que autem ab hoste nisi ei consentiatur nō habet peccatū. sed est materia exercende virtutis. ¶ Cōtra quod obijcitur. quod est ex carne: est in sen-

ſualitate.pꝰ aũt ſenſualis cõis eſt nobis τ brutis. ergo in illa nõ eſt pctm. põt ergo tentatio que ex carne eſſe ſine pcto. ſicut illa q̃ ē ab hoſte. ¶ Preterea. tentatio que eſt ab hoſte dr̃ mã exercende v̾tutis. ſed eodeꝫ mõ põt dici tentatio que ē a carne. nã ſi rõ ei non conſentiat. dr̃ eſſe mã exercēde virtutis. τ ita hoc ē cõe vtriqꝫ tentationi. ¶ Iteꝫ tentatio carnis ſicut ibidem dr̃. difficilius vincit. ſed hoc non videt verum. q2 illa aliquãdo quieſcit. ſed illa que ē ab hoſte nõ ceſſat ſꝫ illud. xxx. Iob. qui me comedũt nõ dormiũt. vbi ꝯmedētes dicunt demones. qui ipſaꝫ aĩam tētationibus affligunt. τ ad interitũ ꝯtrahũt. Reſtat. ergo ꝙ in tentatione que eſt ab hoſte difficilius vincit ꝗ̃ illa que ē a carne. ¶ Itē videt ꝙ nõ ſit ſufficiens diuiſio cum dicit ꝙ tentatio alia eſt ab hoſte alia a carne. videt. n. tertia tentatio que eſt a mundo. ſicē enim triplex eſt hoſtis ita triplex eſt tentatio. ergo. cũ mundus ſit vnus hoſtis. erit vna tentatio a mundo. ſicut ē ab hoſte vel a carne. ¶ Qđ etiam videt per hoc qđ dicit aug. in li. de agone xp̃iano. ꝑ illicitas delectationes τ pompas. τ ꝑ vicioſam curioſitatē nobis dñari ꝑt h mundus. τ dyabolo atqꝫ angelis eius ſeruire compellere. Ex quo accipit. ꝙ tentatio põt eſſe a mundo. Et ſap. xiiij. creature dei facte ſunt in odiũ τ in muſcipulam τ tentationem pedibus inſipientium. ſed qđ aliud deſignat per creaturam niſi mundus iſte. cum diliguntur ea que mundi ſunt pluſꝗ̃ diligēda ſint. ergo vna erit tentatio a mundo. ſicut eſt vna a carne. ¶ Preterea. dicitur in ꝑdicta diſ. li. ſen. ꝙ ex carnis corruptiõe ſuboritur motꝰ illicitus. ſi ergo ex carnis corruptiõe ē tentatio ĩ adã enim vbi non fuit carnis corruptio non fuit hec tentatio. motus illicitus erit ex tentatione carnis. ſed motus illicitus eſt in ſenſualitate. ergo ex tentatione carnis non tēſi tentat rõ ĩmo ſenſualitas.

Contra. ꝑ motũ in ſenſualitate intelligit ſerpēs. ſm̃ ꝙ dicit aug. in li. de tri. ſed ſerpens nõ dr̃ tentari a dyabolo ſed per ſerpētem mulier aut vir. ergo tentatio non ē ſenſualitatis nec eius qđ eſt ĩ ſenſualitate. ſed per motum illicitũ in ſenſualitate fit tentatio inferioris ꝑtis rõnis aut ſuperioris. ¶ Ad qđ dõm. ꝙ lꝫ omnis tentatio ſit originaliter a dyabolo. nihilominꝰ accipit hec diuiſio tentationis. alia eſt a dyabolo alia a carne. cum enĩꝫ dr̃ hec diuiſio intelligit de proxima cauſa tentationis. põt aũt ꝯtingere ꝙ caro vel carnalis ꝯcupiſcētia ſit p̃cipiũ tentationis ipſi rõni. τ ita nihil ꝓhibet lꝫ omne maluꝫ ſit originalr̃ a dyabolo. tñ quoddã eſt ex dyabolo tãꝗ̃ ex propinqua cã. quoddã vero ex carnali ꝯcupiſcētia. ¶ Ad ſecundũ vero dicendũ. ꝙ lꝫ tentatio que ē ex carne dicatur eſſe nõ ſine peccato. tentatio vero que ē ab hoſte põt fieri ſine pctõ. tñ illa que eſt ex carne ſꝫ quendã ordinem ad illam que ē ab hoſte. τ ita nõ excludit qñ tentatio a carne e diuerſo diuidatur a tentatõe a dyabolo. illa vero q̃ ē ex carne ē cũ peccato. τ hoc accidit ex corruptõe originalis pcti ex qua ſecuta ē corruptio in carne. ſi ſic aũt eſt in tentatione dyaboli. vbi nulluꝫ ponit adiutorium tentationis ex carne. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur tertio loco de tentatione ex carne. ꝙ non fiat cum peccato. eo ꝙ ſenſualitas cõmunis ſit nobis τ brutis. dicendum ē ꝙ lꝫ vis ſenſibilis ſit cõis nobis τ brutis. non tamē ſenſualitas ſubiſta rõne. ſenſualitas enim dicit quandã ordinationem reſpectu rõnis. ſic ergo tentatio que ē ex carne. lꝫ cõiter fiat ex motibus in ſenſualitate. nõ tñ eſt per ſe cauſa pcti. tētatio. n. que ē ex carne eo ꝙ ponit motũ ſenſualē illicituꝫ nõ fit ſine pcto. τ hoc ē qđ dicit in li. ſen. ꝙ ex carne τ corruptione ſuborit motus illicitus τ cogitatio praua. ¶ Ad illud vero qđ quarto obijcitur dõm ē. ꝙ lꝫ tentatio que eſt ab hoſte ſit materia exercēde virtutis. hoc tñ non remouet a tentatiõe que ē ex carne ſꝫ differenter ineſt. qui. n. cuſtodit ſe a pcto veniali ordinat ſe ad vſum virtutis. τ ꝑ ꝯſequēs ad ſalutē. τ ita tentatio huiuſmõi mã ē exercēde v̾tutis ſed nõ ita ꝓpinqua ſicē ē in tentatõe ab hoſte vbi nullũ ponit incēdiũ. ¶ Ad q̈rtũ võ dõm ē. ꝙ iſte due dñe ſufficiunt tentatio ab hoſte τ a carne. vñ cum obijcitur de tentatione que eſt a mundo. dicendum eſt ꝙ vno modo poſſet diuidere ꝯ duo genera tētationũ. a carne. ſ. τ ab hoſte vt tria modiuorum genera deſignarētur. ſm̃ illud quod dicitur. i. Io. ij. Omne qđ eſt in mũdo. aut ē ꝯcupiſcentia carnis. Si vero attēdamus rationē diuiſionis. tentatio que ē ab hoſte non ita grauat niſi ei aliqđ adiũgat. tētatio vero carnis maxie grauat q2 interius pugnās de nr̃o cõtra nos roboratur. ſic ergo accipiat rõ diuiſionis ſm̃ inclinationē exteriorē τ iteriorē. tunc bimēbris erit diuiſio. tētatio. n. que ē ab hoſte in vnã partē diuiſionis ptinebit. ad illã. ſ. q̃ iclinat exterius. tētatio vo que ē ex carne ad illã q̃ iterius. τ ſꝫ hoc ñ oportet eē trimēbrē diuiſiõeꝫ. illa. n. tētatõ que ē a mũdo cũ ſit exterior. cõnumerat in tētatione que ē ab hoſte. ¶ Ad vltimũ võ obiectuꝫ dõm. ꝙ lꝫ ex corruptiõe carnis ꝓcedat motus illicitꝰ ĩ ſenſualitate. non tñ dicit ſenſualitas tentari. ſꝫ per motuꝫ ſenſualitatis qui gerit viceꝫ ſerpentis ſit tentatio rationis ſm̃ inferiorem partem aut ſuperiorem.

Conſequenter .§. iſ.

vdꝫ eſt õ illa diuiſione tentationis ſꝫ quã dicitur vna iterior τ alia exterior. videt. n. ꝙ omis ſit exterior que non peruenit ad caſum pcti. naꝫ cũ perueniunt ad caſum pcti. cedit ad probationes. illa vero tentatio que cedit ad probationem non eſt inter iſtas computanda. non ergo tentatio exteri

or que soli est exterior: diuisionē debet facerē cū interiori. ¶ Preterea. exterior tentatio dicit̄ esse. qn̄ exterius malū nobis visibiliter suggerit̄ verbo vel signo aliquo. vt ille cui fit ad ꝯsensuʒ peccati declinet. sed verbū vel signū ad visuʒ vel ad auditū videtur ptinere. ſm hoc ergo tentatio exterior non diceret̄ eē. nisi quo ad ea que sunt visus vel auditus. ⁊ ita ſm alios sensus non fieret tentatio exterior. ¶ Preterea. dicitur q̄ tentatio exterior est cum maluʒ visibiliter suggeritur. sed ꝗ malū visibiliter suggerit̄. hoc nō congruit nisi ex pte virtutis visibilis. ergo tentatio exterior fit per visum. ¶ Itē tentatio exterior dicit̄ esse ad hoc. vt ille cui fit ad cōsensum peccati declinet. si ergo aliqua sit tentatio verbo vel signo et nō ad hūc finem. ergo non dicetur tentatio exterior: cū tentatō exterior ad hoc ordinat̄. ¶ Preterea obiicit̄ de interiori tentatōe. Interior enim tentatio dicitur esse. qn̄ nobis inuisibiliter intrinsecus malū suggerit̄. sed que est ista suggestio inuisibilis. nisi p hoc q̄ plus appropiquat ad effectū suū. sed ſm hoc videt̄ q̄ i interiori tentatiōe n̄ suggerit̄ malū nisi p exteriora. aut ē aliqua via sepata p quā tentat dyabolus tentatōne interiori preter illā viā que ē i acceptōe exteriori. ¶ Preterea. omis tentatio videt̄ exterior cū sit extra ipsū intellectum. si. n. fiat illusio in sensibili interiori siue in motiua interiori siue tentatio exterius. totum refertur ad tentationem exteriorem respectu ipsius intellectus. sic ergo videt̄ q̄ oīs tentatio debeat eē exterior. Ad primū dōm. q̄ tentatio ad ꝓbationē nō cōtinet̄ sub altera istaꝝ differētiaꝝ. cū ex tentatiōe intēditur ꝓbatio. Naʒ he due differētie tentationis ad hoc tēdūt. vt decliat homo ad consensum peccati. nihilominus m̄ tētatio q̄ est ad ꝓbationē pōt esse exterior vel interior. he. n. differētie possunt esse cōmunes tentatōi que est ad bonū ⁊ que est ad malum. ſm aūt q̄ hic accipiuntur diuidunt tentationem que est ad malum. ¶ Si vero obiiciatur. q̄ omnis tentatio debeat dici exterior que non ꝑuenit ad cōsensum peccati. dicendum est q̄ non. potest. n. ⁊ interior ⁊ exterior non peruenire ad consensum peccati. sed exterior dicitur cuʒ fit tentatio virtute exteriori. cum aūt fit tentatio immediate virtute interiori dicitur interior. sicut cum fit tentatio ex pte ipsius imaginis vel itellect᷒. vel ex parte motiue rōnis que appropinquat sensualitati. ¶ Ad secundum obiectum dōm est. q̄ tentatio exterior fit verbo vel signo. signū autem accipitur cōiter. nō tn̄ p eo qd̄ visibile ē vel tāgibile sed ⁊ i aliis sensib᷒. p omēʒ. n. sensuʒ cōtingit eē exteriorē tētatōeʒ. maxime tn̄ [illegible] visum mediāte signo. ⁊ per auditū mediāte verbo. ¶ Ad tertiū vo obiectuʒ dōm. q̄ malū dicit̄ visibiliter suggeri i tentatiōe exteriori. nō q̄ a visu ſm q̄ est vnus proprius sensus. sʒ a visu ſm q̄ cois est aliis sensibus. sicut. n. dicit̄ Augustī. sup gen̄. ad lit. videre coiter se hʒ ad alios sensus. vn̄. xx. exō. dicit̄ q̄ videbat voces. videre tn̄ ꝓprie dictū n̄ ꝯuenit vocib᷒. ¶ Ad quartū vo dōm. q̄ lʒ nō omis tentatio q̄ fit vbo vel signo vel que fit inuisibiliter iterius ꝑueniat ad cōsensuʒ pcti: nihilomin᷒ dr̄ exterior vl̄ iterior. aliud enim ē tētatōeʒ eē tētatiōeʒ. ⁊ aliud ē eē efficacem. tūc aūt efficax ē tentatio dyaboli qn̄ peruenit ad cōsensuʒ pcti. ¶ Ad illud vo qd̄ obiicit̄ de tētatōe interiori. dōm est q̄ nō ꝓpter hoc dr̄ tentatio interior. q2 fit [illegible] cēntiā in eo qui tentatur. sʒ q2 mediāte vtute iteriori immediate tentat̄ per ea que immediate mouēt ipsaʒ vel cognitiuā vel effectiuā. ¶ Ad vltimū obiectū dōm ē. q̄ nō ob hoc dr̄ exterior tentatio q2 fit extra rōneʒ vel lib. ar. quod tentatur. sic. n. omnis tentatio exterior diceretur. sed exterior vel interior dicitur ſm rationes iam dictas.

Deinde querit̄ .§. iij.

de illa quadrimēbri diuisiōe peccati. que pōitur super illud in ps. Nō timebis a timore nocturno ⁊c. Cū. n. pri᷒ enumerauit duo genera tentatōuʒ que signātur p laqueū venātiū ⁊ vbo aspero. vr̄ q̄ illa q̄drimēbris diuisio ad illā bimēbrē debeat reduci. ¶ Preterea. si vna est bimēbris diuisio. ⁊ alia quadrimēbris: queritur ſm quaʒ rōnem vtraqʒ diuisio accipit̄. ¶ Preterea. beat᷒ bern̄. quatuor assignat rationes que per timorem nocturnum ⁊ alia tria que sequūtur designantur vt per timorem nocturnum signaretur timor aduersitatis. per sagittam vero que valde timenda est vana gloria. per negociuʒ ambulans in tenebris amor cupiditatis. per demonium meridianuʒ ꝓsumptio scientie. Nunquid hec diuisio tentationum omnia genera tentationum comprehendit̄ qd̄ vr̄ per hoc q̄ dicit ps. omia genera tentationū ꝯprehēdere sic debat p illa quatuor. ¶ Sʒ vr̄ cōtrariū. tentatio. n. que ē per carnalē voluptatē nulla istaꝝ videt̄ eē. ¶ Preterea. cū sint quatuor animi ꝑturbationes. ſm q̄ dicit aug᷒. in li. de ciuita. dei: sʒ gaudiū ⁊ dolorē. metū ⁊ cupiditatē. ſm vnāquāqʒ aūt contingit fieri tentatiōeʒ. sicut ergo fit tentatio p timorem: ita cōtingit fieri tentatio vel per cupiditatem ⁊ gaudium ⁊ doloreʒ non ergo omia genera tentationū his quatuor cōtinent. Ad qd̄ dōm. q̄ tentatio quadrimembris ſm aliū modū accipit̄ q̄ bimēbris. que fit p verbū asperū ⁊ laqueū. Nā quadrimēbris fit ſʒ modos tentationis cōparatōe ad euʒ qui tentatur. bimebris vero fit p instrumēta ex parte tentātis. nam tentatio que fit per laqueum designat tentatiōem que fit per facta. tentatio vero que fit per verbum asperum designat tentatōem que fit per verba. lʒ enim videantur leuia verba. grauc

tamen [illegible] verbo tentari. facta autem ⁊ verba instru
menta sunt tentantis. ¶ Ad illud vero qd de com/
paratione vnius diuisionis obijcitur ad aliam. dicendum
est quod excedentes sunt ⁊ excessa. vtraqz vniuersali
ter continet omnem tentationem. Est. n. tentatio que
est per facta aliquando leuis aliquando grauis. aliquando occulta
aliquando manifesta. Similiter tentatio que est per ver
ba. ¶ Ad illud vero qd obijcitur consequenter de di/
uisione tentationum secundum beatum Bern. dicendum est quod secundum
aliam rationem assignatur hec diuisio ⁊ illa. Nam hec
diuisio fit secundum modos tentationis in comparatio
ne ad eum qui tentatur. sicut dictum est. Diuisio vero
beati Bern. attenditur secundum motiuum in diuersis viri
bus. Nam motiuum in rationali ad tentationem
est scientia. in concupiscibili est illud quod concupi/
scitur vt apparens delectabile mundi vel carnis ex
parte vero irascibilis terribile est motiuum ad ten/
tationem timoris. honor vero vel excellentia ad ten
tationem vane gloriationis. ¶ Per iam dicta potest
esse manifestum qualiter respondendum est ad obie
ctum. non enim accipitur cupiditas secundum quod appro
priatur ad illa que exterius concupiscuntur: sed secundum
quod communiter extendit se concupiscentia ad concupi
scentiam carnis ⁊ concupiscentiam oculorum. ¶ Ad
illud vero quod postea obijcitur dicendum est. quod licet secundum
vnamquamqz perturbationem contingat fieri tentationem
⁊ due comprehendantur in hac diuisione. scilicet que est
secundum timorem ⁊ cupiditatem: alie tamen due secundum propriam
rationem non ibi comprehenduntur sed dant intelli/
gi ex consequenti. Secundum enim aliam rationem accipitur
hec diuisio ⁊ illa. Illa. n. diuisio attendit secundum diffe
rentias bonorum ⁊ malorum. bonum. n. apparens aut
est in presenti aut in futuro qd mouet bonum. n. ap
parens in presenti ad tentationem gaudij. bonum ap/
parens in futuro mouet ad tentationem cupiditatis.
econtra malum apparens in presenti mouet ad ten/
tationem doloris. malum apparens in futuro ad ten
tationem timoris. ⁊ sic secundum aliam rationem attenditur
hec diuisio quam attendit illa quam ponit beatus Bern.
contingit tamen alternatim hanc diuisionem comprehendere
genera tentationum ⁊ illam.

Deinde proce- §. iiij.

dendum est ad illam diuisionem tentationis quam
ponit b. grego. que septem membra continet. Pri
mo ergo queritur. vtrum omnis machinatio dya/
boli in aliqua illarum intelligatur. Secundo. penes
quid accipiatur illa diuisio. ⁊ qualiter [illegible] disti/
guantur membra predicte diuisionis. ¶ Ad primum
obijcitur quod accusatio de qua dicitur xij. apoc. proiectus
est accusator fratrum qui accusabat eos die ac no
cte. est quedam machinatio siue tentatio. ergo sub
aliqua predictarum continebitur. ¶ Item est tenta/
tio timoris. ⁊ est tentatio amoris: queritur ergo sub
quibus differentijs contineantur. ¶ Preterea. omnis
tentatio dyaboli vel est insidiosa vel violenta. ergo
sub duabus primis differentijs omnis tentatio conti/
netur. Ad qd dicendum. quod tentatio non est species tenta/
tionis. vel machinationis. sed continet in se generaliter
omnes tentationes. accusatio. n. dyaboli nihil aliud
est quam tentatio qua hominem reddit accusabilem
cum consentit. ¶ Ad secundum vero dicendum. quod due
tentationes que sunt timoris ⁊ amoris. que dicun
tur ab aug. due porte mortis. non comprehenduntur
sub aliquibus differentijs determinate. sed diuer/
sas differentias circueunt. tentatio. n. timoris con
tinet illam differentiam secundum quam minando terret. ⁊
secundum quam desperando frangit. tentatio vero amo/
ris continet illam secundum quam suadendo blanditur. ⁊
secundum quam promittendo decipit. ¶ Ad tertium vero di
cendum. quod licet omnis tentatio dyaboli sit per fraudulen
tiam vel violentiam. tamen iste due differentie opprimendo rape
⁊ insidiando circumuolare. e diuerso diuiduntur
alias quatuor. Nam iste due videntur referre ad
facta dyaboli. aliquando. n. per facta tentat. aliquando per
verba. aliquando per [illegible] que intra sunt. cum autem
per facta aliquando tentat vt draco ⁊ tunc dicitur
insidiando circumuolare. Aliquando seuit vt leo. ⁊
tunc dicitur seuiendo opprimere. siue opprimen
do rapere. minari vero ⁊ suadere ad ipsa verba
potest pertinere. desperando vero frangere vel promit
tendo decipere ad ipsa desideria que intra sunt.
⁊ secundum hoc due prime differentie ab alijs quatuor distin
guuntur licet in quadam generalitate sumpte possint
omnes continere. Adhuc ad euidentiam predicte diui
sionis queritur quare ponit. que sit differentia inter suadendo blandiri ⁊
promittendo decipere. videtur. n. quod cum suadendo blanditur quod
tunc promittendo decipit suasio. n. fit per promissa sicut
terror fit per comminata. ¶ Preterea quidam volunt po
nere quatuor primas differentias pertinere ad precipitatores
in peccatum. duas vero vltimas ad persuadatores in peccatum.
duas vero primas differentias ad tentationes dyaboli que est
per facta. duas vero sequentes ad tentationem dyaboli que
est per verba. sicut iam dictum est. ¶ Sed potest obijci in
contrarium. sicut. n. suadendo blandiri pertinet ad verba ita
promittendo decipere pertinet ad verba. ¶ Preterea
allocutio dyaboli non est nisi per signa exteriora sed
quod incendit cogitationes interius. ergo non distinguitur
tentatio dyaboli per verba a tentatione dyaboli que
est per facta ⁊ desideria. ¶ Ad obiecta potest sic respondere
ri. prius intellecta ratione diuisionis. Est. n. quedam
tentatio respectu presentium vel ex respectu futu
rorum. Ex respectu vero presentium duplex
fit tentatio. Nam illa sunt que cogunt aut que se/
ducunt. si cogunt tunc opprimendo rapit. oppressio
enim est quasi quedam coactio. Si vero seducit est
quedam fraudulentia. ⁊ tunc insidiando circumuo/
lat. Quedam. n. sunt que per se inducunt in peccatum
Quedam vero sunt que fraude inducunt. Ex respectu vero
futurorum contingit tentatio. est. n. considerare futura
[illegible] ⁊ remota. Respectu imminentium contin
git fieri duplicem tentationem. vna est respectu ma-

lor imminentium. et hoc modo minādo terret. Alia ē respectu bonoꝝ apparētiū. et hoc modo suadē do blandit. Respectu vero futuroꝝ remotoꝝ si/ militer sit duplex tētatio. aut per desperationē futu/ roꝝ bonoꝝ que vere bona sunt. et hoc desperan/ do frangit. aut ꝑmissione futuroꝝ bonoꝝ que ve re bona nō sunt ac si vera eēnt. et hoc modo ꝑ/ mittēdo decipit. sic ergo ponunt sex differētie tē/ tationis. ꝑ qḋ pōt patere que differētia sit iter tē/ tationē qua suadēdo blandit. et inter illā qua ꝑ/ mitēdo decipit. vna eim respicit bona que iminēt et tamē vera nō sunt. alia vero bona remota que tamē vera nō sunt. ¶ Ad scḋm vero dōm ē. ꝙ nō in hoc distiguunt ista duo ſm hunc modū. ꝙ vna differētia respiciat verba. et altera desideria. sed vtraqꝫ differētia pōt eē circa dsiderata. que tamē differūt sicut iam dictū ē. vnde nec suasio nec ꝑ/ missio ad verba exteriora videt referri. sꝫ ad ver ba iteriora. qbus malignus spūs loqt aie peccatri ci siue ifirme. ¶ Ad tertiū vero sḋm. ꝙ scḋa diffe rētia nō in hoc distiguit a prima ſm modū diui/ dēdi. ꝙ primus binarius tētationis ptineat ad fa/ cta. secūdus ad verba. vtroqꝫ vero modo loquit dyabolus. vel exteriori tētatione vel interiori ipi anime peccatrici.

Deinde queritur .§. v.

de illa diuisiōe tētatōis quā facit. b. Greg. ꝙ alia ē ꝑ vicia. alia ꝑ flagella. Pōt enim queri que rō intēdat in hac diuisiōe. videt eim ꝙ tētatio que ē per flagella ducit ad vicia. et ita viciū sit termin⁹ tētationis nō instrumētuꝫ tētandi. ¶ Rñsio. diui/ sio illa accipit penes hoc. ꝙ quedā tētatio est per tristia. quedam vero per delectabilia. tētatio que est per flagella est ꝑ tristia. tentatio vero per vicia est tētatio per delectabilia. et ita viciuꝫ non sumit ibi formaliter sed materialiter siue causaliter. scꝫ per ipsa delectabilia que alliciūt ad vicia. Uel aliter potest di stingui. vt tētatio que ē ꝑ flagella attendat ꝑ mala pene. tētatio vero que ē ꝑ vicia q̄tuꝫ ad mala cul pe. pōt eim hō ꝑ mala pene cadere i peccatū. cuꝫ nō sustinet put opꝫ. pōt iteꝝ cadere i pcīm [illegible] ma la culpe cū nō cauet put opꝫ.

Ultimo querit .§. vj.

de diuisione septimēbris quā ponit. b. Berñ. vi/ det eim ꝙ subita et occulta sit eadē tentatio. nam subita ē que iudiciū ratiōis preuenit. occulta que deliberationē rōnis subterfugit. sed illa que subi/ ta est deliberationē rōnis subterfugit. ergo subita est occulta. ¶ Itē illa que perplexa ē rōne perple xitatis animū in dubitationē ducit. ergo illa ē du bia et ꝑplexa simul. ergo dubia et ꝑplexa nō dif/ ferunt iter se. Similiter iportuna videtur eē idem ꝙ violenta. importuna eim ē que ꝑcaciter insistit. sꝫ illa que ꝑcaciter insistit ē q̄ vires mētis trāscēdit. ergo videt eē violenta. Ad quod dōꝫ premissa quadā rōne diuisiōis. Est enim quedā tētatio ex parte cognitiōis i se. et quo ad hoc accipiunt due prime drñtie. Est alia tētatio que respicit rōnem que deliberare dꝫ de eligēdo. et penes hoc acci/ piunt due dñie sequētes. Est tertia tētatio que re/ spicit affectionē siue volūtatē ꝑximo. et q̄tum ad hoc sumunt he due dñie. alia violēta alia iportu/ na. Est quarta tentatio que respicit opationem. et q̄tuꝫ ad hoc dicit pplexa. qñ ignorat qḋ agēduꝫ ē pp vtriusqꝫ ptis pplexitatem. Prime ergo due differētie scꝫ iportuna et dubia respiciūt cogitatio nem. aliqñ eim inuoluit animus in dubitatōe. aliqñ vrget. et ſm hoc aliqñ ē dubia aliqñ iportuna. si/ militer penes rōnē cuius ē deliberare sumunt due differētie. aut eim nō pōt rō pelne deliberare pp ipsius rei occultationē. aut pp ipsius tpis iprouisionē. Si pp tpis iprouisionē. dr subita. sꝫ pp rei absconsionē dicit occulta. Siliter ex pte affectionis sumunt due differētie. nā aut ꝑ quādaꝫ violentiā ducit ad ꝯsensuꝫ. aut ꝑ quādā dolosaꝫ machina/ tionē. primo mō dicit violēta. secūdo mō fraudu lenta. Perplexa vero dr cū alteꝝ maloꝝ illoꝝ necesse ē fieri. sꝫ pp rōnes nescit qḋ minus maluꝫ sit. Ex iaꝫ dictis pꝫ. ꝙ tētatio subita et occulta nō sunt eadē tentatio. nam tētatio occulta dicit rei ꝑ/ pter absconsionem que subterfugit rōnem deli/ beratiōis. subita vero dicit propter improuisio/ nem. ¶ Ad secūdum vero dicendum ꝙ dubia et perplexa inter se differūt. dubia enim dicit cum non habet ratio que determinet. perplexa vero cum est quasi quedā paritas rationum hincinde. vt ignoretur quid magis fiendum sit vel vitan/ dum. ¶ Ad tertium vero dicēdum. ꝙ differt im/ portuna a violēta. Importuna eiꝫ dicit que gra/ uat. sed tamē infra vires animi est. Uiolēta vero super vires animi.

Membrum septimuꝫ.

Dsignatis differētijs tētationis ſꝫ mo dos differētes ꝯsequent querēdum ē quō fiat tentatio exterior que ē ab ho ste. et quō fiat interior que est a carne. quō etiā fiat iterior que ē ab hoste. de his eiꝫ dif/ ferētijs h agēdum est principaliter. sicut autē habet ij. li. sen. tentatio exterior ē quādo extrinsecus ma lum suggerit verbo vel signo aliquo vt ille sic ad ꝯsensum pcti declinet.

Articulus primus.

Uerendum ē ergo qualiter aduersarius tenet tentatōne exteriori. et hꝫ tres. §. ¶ Primo querit. nunquid noua si/ gna facit. vel signis iaꝫ existētibus aliter vtit q̄ coruꝫ natura exigat. aut aliter imutat sensum q̄ requirat imutatō naturalis. ¶ Secūdo querit.

nūquid imisceat se rebus sensibilibus aut ipsis sensibus vt ex eis eliciat tētatio. ¶ Tertio querit. nūquid indifferēter tētat sm quēlibet sensum. sz magis sm vnū q̄z sm aliū.

Ad primū sic obij ·§· i·

citur p hoc qd dicit aug. in li. lxxxiij. q. serpit hoc malū p oēs aditus sensuales. dat sese figuris. accōmodat colorib⁹. odorib⁹ se subijcit. īfūdit saporibus. Ex quo accipit q nō noua signa facit sz signis factis vtit ad explēdā tētationē. sed si vtit signis iaz factis. qūo dī se accōmodare coloribus. īfundere saporibus. nūqd aliquā facit ī eis imutationē que nō ē ī eis sm suā nām. qd nō videt. circūscripto. n. dyabolo p intellectū. nihilominus ex īmutatōe colo⁊ vel odo⁊ vel sapo⁊ posset iclinari homo ad idē peccatū ad qd mō inclinat. ergo nō videt ipse tētator ī hac pte opari. Si vero aliud opat pter id qd sensibile hūit ex sua nā. sz hoc querendū ē quid sit illud. ¶ Itē dicit. b. grego. in. tuetur inimicus hūani generis vniuscuiusqz mores. cui vicio sint ppinqui. ⁊ illud opponit an̄ faciez. ad qd cognoscit facilius iclinari mētē. vt blādis ac letis morib⁹ sepe luxuriā vl' vanā gloriā. asperis aūt mētibus iraz. supbiā vel crudelitatez opponit. ⁊ post dicit generalr ibi. decipulā ⁊ periculū inserit deceptōis. vbi viaz eē cognouit ppinquā cogitatōis. Pōt ergo q̄ri. qd ē dyabolū ponere an̄ faciē. nūquid rez sensibilē que ē ī vno loco trāsfert ad aliū locū vt videat? qd nō videt. cum nō videamus variationē fieri ī rebus sensibilibus nisi sz q exigit carū dispositio naturalis.

Ad qd videt dōm. q tētator vtit rebus sensibilibus tanq̄z īstitutis ad tētanduz. nec opz q noua signa faciat sed signis īuētis vtat. licz posse hēat quedā signa faciēdi. ¶ Ad illud autē qd obijcit d verbo aug. in li. lxxxiij. q. dōm est q dare se figuris ⁊ accōmodare se coloribus. nō ē aliud q̄ ex his delectationē pūocare. Est eīn quedā delectatio nālis in rebus sensibilibus. ⁊ illa bona ē. Est alia illicita que excedit naturalē. cū delectat plus q̄ oportet vel q̄z non opz. vel quo fine non opz. ⁊ ita d alijs circūstātijs. ¶ Ad illud vero qd obijcitur per verbū. b. grego. vbi dicit. q illud ponit ante faciē ad qd cognoscit facilius iclinari. facies pōt dici ibi vel facies iterior corā qua ponit aliquid. cū sit ɔuersio sup illā mediāte silitudine sua. vel facies dī facies exterior corā qua ponit cum sensibile corā sensu ponit vt ad illicitū trahat. psumit aūt q isti colores sophistici qui sūt in faciebus mulierū vel capillis: fiant instinctu dyaboli. Similr iste sophisticatōes odo⁊ ⁊ ɔfectiōes sapo⁊ que veniūt ex maiori studio q̄ necesse sit. nō ppter humanā necessitatē sed ad pmouēdaz voluptatē. Similr ɔtingit in istis ioculatōribus viroruz vel mulie⁊. in melodijs eiā ad lasciuiā pūocātibus. insup ītincturis vestiū ⁊ frequētibus balneatiōibus vbi nō reqrit necessitas sz magis expetit voluptas. Silr ī cantilenis mulie⁊ ad lasciuiaz pūocātibus ī choreis ⁊ huiusmōi.

Deide obijcitur ·§· ij·

rat de illius qd dicit aug. in li. lxxxiij. q. Agite miseri mortales. ne vnq̄ polluat hoc domiciliū malignus spūs ne sensibus īmixtus īfestet anime sanctitatē. videt eīm ex hoc q spūs malignus possit vniri ī sensibus nostris vl' inesē eis. hoc etiā videt p hoc qd dicit. v. act. sm aliā trāslationē. vbi nos habemus. Cur tētauit sathanas cor tuū. alia trāslatio dicit. Quare iplenit sathanas cor tuuz. sed si implet cor. multofortius pōt implere sensuz. Qd autem non possit imisceri sensibus nostris vel eē in eis. potest argui p hoc qd dicit. ij. abacuk. sup illud. Dn̄s in tēplo sancto suo. Glo. pōt assidere simulachris spūs imundus. sed eē non pōt intrinsecus. Si ergo intrīsecus nō pōt eē in corpibus. multofortius nō pōt intrinsecus eē in ipsis sensibus qui aīales sunt. ¶ Itē Beda sup illud. v. cur tētauit sathanas. iplet sathanas cor alicuius non ingrediēs sensuz eius neqz itroiens aditū cordis. siqdez ptās hec solius dei ē. ergo malignus spūs nō ingredit sensus nostros. ¶ Ad qd dicendū. q non pōt malignus spūs inesse nostris sensibus p eētiam nec vniri p eētiam vel iplere essentialr. sz dicit implere p effectuz opationis qū tētatio per sensus ingredit ad animā. sm q dicit. ix. Hiere. Ingressa ē mors p fenestras. ¶ Ad illud ergo qd obijcit in ɔtrium dicēduz ē. q illud imisceri d quo dicit aug. non ē sic fieri. vnde queadmodū ē ī visceribus. sed dicit quedā ɔuenientia in actu. sicut agēs ⁊ institutuz dicunt eē vnū in agēte seu operāte. ita dyabolus cuz p sensus nostros tētat vniri dicit eē vel imisceri sensib⁹ ppter effectū tētatōis in quo ɔueniunt. ¶ Ad aliud vero dōm ē. q sathanas dicit iplere cor tantūmō p opationē ⁊ voluntatis instinctū intus non intrādo. sz malicie sue virus inserēdo. ⁊ hoc mō pōt dici d sensibus. q virus tētatōis p sensus inserit.

Deinde querit ·§· iij·

vtrum indifferēter tētet sm quēlibet sensuz. qd nō videt. magis eīm videt tētare sm tactuz. ⁊ nō sm quēcūqz. sed sm illum qui ē copula carnalis. ⁊ iteruz sm q gustus ē quidā tactus. in his duobus maxime tentat homo de gula. s. ⁊ luxuria. d gula sicut tentauit primos parētes. de luxuria sicut tentauit illos quos inuoluit diluuium. ¶ Sed videtur q magis tētet per visum. visus eīm plures ostēdit differētias ī quibus sunt multe occasiones peccato⁊. ergo plus tentat p visum. ¶ Ad idem eciā facit. q visus apprehēdit d lōge. tactus vero nō. Ad qd pōt dici. q p quēlibet sensuz

pōt tentare ⁊ tentat. grauius vero per tactum ⁊ gustum. q̄ fortiores sunt impressiones delectationū. ⁊ rōne nature ⁊ rōne corruptionis solite ex originali pctō. per visum aūt fiunt plures tentationes ⁊ pluribꝰ modis. sed non ita fortis est impressio tentatōnis.

Articulus secūdus.

Deinde querit de tentatōe que ē ex carne. que ē vna spēs tentatōis īterioris quō fiat. Et primo querit. vtrū caro tentet vel sit tentatōis principiū. Secūdo qd ē illud qd tentat hoc ē s; quid vim ipa aīa tentat. Tertio qualr progrediat tentatio. Quarto vtrū hec tentatio possit fieri sine pctō.

Ad primum sic. .§. j.

circūscribat opatio ipsius dyaboli in pntī. nihil prohibz tentationē ex carne fieri postq̄ caro corrupta est corruptione viciosa. Non enim omnia peccata dyabolo sunt trībuendā tanq̄ proximo monenti. sed si ē aliqua tentatio ex carne: necesse ē aliquod eē principiū tentationis nō nisi ipa caro. ergo caro pōt eē principiū tentatōnis. ⁋ Jdē etiā videt per hoc q̄ stimulus ē i carne. stimuli aūt ē stimulare. stimulare aūt in hac pte n̄ est aliud q̄ tentare. ergo caro rōne stimuli tentat. ⁋ Eodem mō pōt argui de fomite. fomes.n. ē in carne. fomes aūt ē principiū pctī. nō nisi p tentatiōz. ergo tētatio originē hz ex carne rōne fomitis. ⁋ Hoc etiā arguit ex ipa titulatiōe carnis. ex titulatione.n. tentatio carnis originē hz. Unde aug. in li. iponostikon. Quid indicāt folia fici qbus n̄ deo auctore pudēda mēbra sed per pctm facta texerūt nisi quendā pruritū libidis turpē ex quo seqt tentatio. Sed videt 9trium. caro.n. nō agit in aīam s; ecōuerso. tentatio aūt quedā ē in ipam animaz tanq̄ passibilē. ergo nō ē ab ipa carne. ⁋ Jtē nihil pōt tentare qd n̄ pōt expientiaz sumere de re quā tentat. s; caro n̄ pōt expientiā sumere de motu aīe rōnalis. ergo caro n̄ pōt tentare aīam rōnalem. ⁋ Rn̄dendū. cū dī tentatio esse ex carne. caro n̄ sumit ibi tm̄ p ipso corpē s; p parte sensuali vnita carni. put dicit caro 9cupiscit aduersus spm̄. v. ad gal. vnde dicit aug. i. xij. de trini. Loquēs de hac tentatōe carnalis sensus vel animalis ingerit quādam illecebrā fruēdi se.i. tanq̄ bono priuato ⁊ pprio. nō tanq̄ publico in cōi. qd ē incōmutabile bonū. ⁊ tūc velut serpēs alloquit feminā. allocutio aūt ista nihil aliud ē q̄ tentatio ducēs ad pctm. de quo subiūgit. huic illecebre 9sentire ē de fructu phibito manducare. ⁋ Ad illud ergo qd obijcit dōm ē q̄ nihil phibz tentationē ex carne fieri circūscripta suggestiōe dyaboli in pntī. s; n̄ fit tentatio ex carne nisi pcedente tentatiōe primoꝝ parētū q̄ facta ē ab hoste. ⁋ Ad illō dō qd obijcit. q̄ caro n̄ pōt i aīaz agere. rn̄dendū ē. q̄ caro.i. carnalis sensus siue 9cupia pōt stimulare aīaz s̄m ptez rōnis īferiorē. l; ipa sit īferior. inferius.n. pōt tentare supius. si forte inclinet ad ipm. s; n̄ pōt īducere ad tētatōnez. Jnductio.n. in tentatōez n̄ fit sine 9sensu. 9sensus autez rōnis ē. sic ergo pōt inferius tentare supius. i. tentatōis initiū dare. ⁋ Ad sequēs dōm ē. q̄ i carne sic dicta.i. in carnali sensu ē expientia. vtrū sibi cōsentiat rō vel nō. sed nō in ipsa carne. put caro sumit p corpore. vel dicendū q̄ ad tentatōem non necessario requirit experientia. s; sufficit impulsio. ⁊ hoc 9uenit carni.

Deinde queri- .§. ij.

tur cui pprie 9ueniat tētare hac tentatiōe. an inferiori pte rōnis. an supiori. an alicui alteri. vtpote sensualitati. Qd dī 9ueniat sensualitati vr. tētatio enīz ē tū de veniali pctō tū de mortali. motus aūt primus vbe ē i sensualitate. ergo de hoc pōt esse tētatio sensualitatis. ergo videbit ex hac pte tētari. ⁋ Cōtra. tētatōez eē ex carne n̄ ē aliō q̄ mediāte sensualitate. ipa āt sensualitas n̄ seipam tentat. ergo n̄ ē ipsiꝰ sensualitatis tētari. ⁋ Jtē supior ps rōnis se hz sicut vir. vir aūt n̄ tentat p serpentē imediate. ergo nec supior ps rōnis pōt imediate tētari a sensualitate. Cōtra. potuit adā imediate tētari a dyabolo: n̄ mediāte muliere. l; aliter tētatus fuerit. ergo pari rōne supior ps rationis cū se habeat p modū viri. potuit tētari imediate a sensualitate. ⁋ Preterea. īferior ps rōnis imediate 9iuncta ē sensualitati. ergo pōt tētari ab ea. querit ergo vtrū possit tētari tam rōne venialis pctī q̄ mortalis. Ad qd dōm. q̄ rōnis ē tentari tentatiōe que ē ex carne sub li. ar. ⁊ n̄ sensualitatis. est aūt rōis tentari s̄m vnāquāqz eius differentiā. s̄m inferiorē. s. ptez ⁊ supiorē. ⁋ Ad obiectū autē in 9trium dicendū. q̄ nō ad omne veniale pctm est tentatio. hoc supposito q̄ primus motus sit i sensualitate. si vero ē in inferiori parte rōnis. hinc pōt eē tentatio respcū ipius. s; credibilius ē q̄ ad primū motuz nō sit tentatio. sed cum primo motu ē tentatio. est enim quasi quedā necessitas ad hoc q̄ surgat primus motus. ibi dī nō pprie dicit tentatio. ⁋ Ad sequēs vero dōm. q̄ aliter ē de supiori pte rōnis q̄tum ad nostruz interiorē hominē q̄tum ad aliquid q̄ fuit in primis parētibus. potuit enim adā imediate tentari a dyabolo. sed supior ps rōnis in nobis nō pōt tentari a carnali sensu: nisi mediante inferiori pte rationis. ⁊ ideo quo ad hoc ponit similitudinez aug. in tentatione nostri interioris homis. respectu illius tentationis que fuit in primis parentibus. Si ergo dicat superior pars rōnis tētari a carnali sensu. hoc est mediate s̄m q̄ tres ponunt gradus in tentatione. suggestio: delectatio: con-

sensꝰ

sensuũ. vt suggestio sit i sensuali parte. delectatio in inferiori parte rõnis. cõsensus in inferiori ꝫm quandam ꝓprietatem.

Deinde queri- .§. iij.

tur quõ fiat tentatio a carne. vtrũ fiat tm̃ per ꝯcupiscentiã aut ẽt per irã. ⁊ videt̃ ꝙ per vtrũqȝ. ex vtraqȝ. n. parte mouet̃ pars sensualis. ꝫm ꝯcupiscentiã respectu apparẽtis boni. ꝫm irã respectu apparẽtis mali. ¶ Sed vr̃ ꝯ̃rium. ꝑ hoc ꝙ medius gradus tentatiõis ẽ delectatio. ergo suggestio ĩ quo ẽ primus gradus ẽ delectatiõis. ⁊ ita eius cuius ẽ ꝯcupiscẽtia. nõ cuius ẽ ira. Eodẽ mõ cõsũmatio tentationis ẽ in ꝯsensu. ire ṽo ꝯsũmatio ẽ in dissensu. ergo nõ fit vtroqȝ mõ tentatio que ẽ ex carne. ¶ Preterea. sicut ĩ exteriori tentatione, dyabolus ꝑ serpentẽ allocutus ẽ euã. ita in interiori alloquit̃ inferiorẽ ptem rõnis. sȝ qd ꝑ istam allocutiõez designat̃. allocutio. n. ista nõ est aliud ꝙ̃ tentatio. tentatio vero ꝑ aliquid fit qd̃ videt̃ ẽẽ delectabile tentato. illud aũt ẽ delectabile ꝫm effectuȝ ⁊ aliud ꝫm rõnem. ergo nõ videt̃ ꝯueniens tentatio ꝑ delectabile ꝫm sensum. Ad qd̃ dñm. ꝙ in hac tentatione aliqñ tentat̃ rõ per concupiscentiã. aliqñ per iram ꝫm ꝙ ꝓprie dicunt̃. aliqñ vero fit tentatio ꝑ ꝯcupiscentiã tñ vt ꝯcupiscẽtia sit generale ad vtrũqȝ. cũ ergo dicit̃ ꝙ medius ẽ gradus in tentatione delectatio. intelligendum ẽ de delectatiõe generaliter ⁊ nõ spãliter. Similiter de ꝯsensu intelligit̃ cõiter ad ꝯsensum ⁊ dissensũ. ꝫm qd̃ ꝯsensus ẽ displicentia dissensus. ¶ Ad secundum vero dñm. ꝙ lȝ aliud sit delectabile ꝫm sensum aliud ꝫm rõnem. nihilominus tñ qȝ idez põt ẽẽ delectabile ꝫm sensum. ⁊ ꝫm rõnem nõ rectam. ideo ꝯtingit tentationem rõnis circa huius delectabile vt rõ nõ recta quiescat delectabili vt nãc. quod ẽ delectabile ꝫm sensum.

Quarto que- .§. iiij.

rit̃. vtrũ tentatio ex carne fiat sine pctõ. qd̃ videt̃. si. n. tentationes alie possunt fieri sine pctõ. ꝯsimili rõne hec tẽtatio poterit fieri sine pctõ. ¶ Preterea. apostolus tẽtatus fuit tentatione hac. ⁊ fuit hec tentatio ad ꝓbatiõem. nõ ergo ꝯgruit eã esse cum pctõ. Contra dicit̃. ij. ad cor. xij. Datus ẽ mihi stimulus carnis mee. glo. tentatio que est a carne est veniale pctm̃. actu. n. venialis pcti nullus ꝓbat̃ ad bonũ. tentatiõe ergo q̃ ẽ a carne nullus probat̃ ad bonũ. ¶ Ad qd̃ dñm. ꝙ nõ ẽ simile de hac tentatione ⁊ de alia. Naȝ alie due sũt ex parte virtutis cognitiue. hec aũt ẽ ex parte virtutis motiue. in qua ẽ pctm̃ rõne affectionis. ¶ Ad aliud vero dñm. ꝙ lȝ apostolus tentatus esset ad ꝓbatiõem. nihilominus potuit ibi ẽẽ veniale peccati. ꝓbat̃. n. hõ cui suborĩt veniale pctm̃. ⁊ nõ ducit̃ ad ꝯsensum mortalis peccati.

Articulus tertius.

Consequẽter dõm ẽ de tentatiõe interiori que fit ab hoste. Et prĩo querendũ ẽ de tentatione, que fit in virtute fantastica siue imaginatiua, Scdo de tentatione interiori que fit circa intellectiuã. Prĩo aũt ostedit̃. ꝙ tentatio fit ꝑ partez imaginatiuã. Scdo querit̃ quõ fiat illa tentatio. Tertio vtrũ illa fit cũ pctõ vel sine pctõ. Quarto vtrũ hec tentatio in nõ cadẽtibus fit ad ꝓfectum.

Quod autez tẽ- .§. j.

tatio fiat ꝫm ptez imaginatiuã sic ostedit̃ super illo. Job. xviij. Abscõdita ẽ ĩ terra pedica eiꝰ. Greg. Intuet̃ hostis mores cuiusqȝ cui vicio sint ꝓpinqui. ⁊ illa ponit añ faciẽ ad q̃ faciliꝰ nouerit inclinari. vt blãdis ac letis moribꝰ luxuriã. aspis ãt mẽtibꝰ supbiã irã ⁊ huiusmõi. ibi ergo decipulaȝ decepcõis iserit. vbi vidꝫ ꝓpinque cognitiõis inuenerit. cũ ergo facies nõ dicat̃ tñ facies exterior sȝ ẽt interior. añ faciẽ iteriorẽ ponit similitudies illoꝝ vicioꝝ cũ sũt ꝓpinqui. ⁊ ita fit tentatio ꝑ imaginatiuam. ¶ Itẽ aug. in li. de aĩa ⁊ spũ. diuersaꝝ ꝑsonarum speẽs ostedit sathanas ac similitudines rerũ quaȝ captiuã tenet ĩ somnis deludens nũc leta mõ tristia ostedit. hec aũt ostẽsio ẽ ad tentãdũ. ergo tentatio fit ꝑ partẽ imaginatiuã. ¶ Similit̃ hꝫ hoc. vij. Job. Terrebis me ꝑ somnia ⁊c. vbi dr̃ ꝙ aliqñ fiũt illusiones ĩ pte fantastica. Sed vr̃ ꝯ̃rium. sicut. n. habet̃ ĩ ecclasticis dogmatibus. Una ẽ aĩa que hȝ rõnez: ⁊ que hȝ sensus. sensuȝ aũt dicit nõ tñ interiorẽ sȝ ẽt exteriorẽ. ergo vna ẽ sũba rõnalis ⁊ que põt sentire sensu exteriori vel iteriori. si ergo malus angelus nõ hȝ ptãtem sup sũbam intellectualẽ: cũ eadẽ sit sũba sensualis. nõ habebit potestatẽ sup partẽ sensualẽ. ¶ Preterea. similitudines que sũt apud intellectũ ipsius demonis sũt intelligibiles. que vero sũt apud imaginatiuã sũt sensibiles. ergo nõ ꝯueniũt vt ille ꝑ illas excitent̃. vel ꝑ illa exprimant̃. nõ ergo tẽtatio fit ꝑ virtutẽ imaginatiuã. Ad qd̃ dõm. ꝙ tentatio fit ꝑ partẽ imaginatiuã sicut dictũ ẽ. ¶ Ad obiectũ aũt in ꝯ̃rium dõm. ꝙ lȝ sit vna aĩa in homĩe. nõ oȝ ꝙ eadez sit sũba intelligibilis ⁊ sensualis. ⁊ ita nihil ꝓhibet dyabolũ habere posse sup ptem sensibilẽ. ⁊ nõ sic nõ habeat sup intelligibilẽ. Si vero vna ẽ sũba q̃ põt intelligere ⁊ sentire. nihilominus inferior est vna potentia altera. ꝑꝑ qd̃ põt spiritus malignus ẽẽ aliqd̃ posse habere sup inferiorẽ potentiã qd̃ nõ hȝ sup supiorẽ in qua similit̃ imago diuina resplẽdet. ¶ Ad aliud vero dõm. ꝙ lȝ similitudines in intellectu dyaboli sint intelligibiles. imaginatiua vero sint sensibiles. posse tñ ẽ istaꝝ sup illas. recipiens eum ꝫm possibilitatẽ suã recipiũ nõ ꝫm modũ imittentis aut offerentis.

Deinde querit̄ · §. ij ·

quō fiat tētatio ī imaginatiua pte. aut ēt̄ vis imaginatiua spēs recipit ab immutatione dyaboli. aut spēs quas hʒ apud se trāsformat. aut ex trāsformatis iclinatōez facit ptis itellectiue p oppositōz ipsius hostis. si tn̄ eiꝰ receptio. nō ex hoc videret ēē tentatio. receptio enī similitudinis idifferēs ē ad bonū ꝛ ad maluz. Si vo trāsformat dyabolus ea que sūt ī imaginatiua posset p volūtate sua quecūqꝫ somnia ingerere. ꝛ ita aīa in illa pte nō haberet trāquillitatē. si ergo aīa ī illa pte aliqū hʒ trāquillitatē. nō hʒ dyabolus ptātē trāsformādi. sed si nō hʒ ptātem trāsformādi; multofortius nō hʒ ptātē inclinādi. cū iclinare itellectiuā sit excellētior opatio q̄ trāsformare similitudines ī sensitiua.

Ad qd̄ dōm. q̄ dyabolus sicut dicit Augu. representat similitudines mō ꝓsperoꝝ mō aduersoꝝ. ex qua repsentatōe aīa fm ptē imaginatiuā negociat. ꝛ p ꝯsequēs inclinat ipsaz itellectiuā vel disponit ad inclinatiōez. Vn̄ greg. Dyabolus nō cupidis prospera. nō timidis aduersa p somnia ingerit vt magis afficiat. ¶ Ad illud vero quod obijcit in ꝯtrium. dōm est q̄ quedā similitudines sūt indifferēter ad bonū ꝛ ad malū ꝛ p tales nō tentat. quedā vero magis determinate sūt ad alterū. vtpote ad apparēs delectabile vel ad apparēs triste. ꝛ ex istis pōt seq inclinatio ad malū. ꝛ p huiusmodi fit eius tentatio.

Deinde querit̄ · §. iij ·

si tētatio huiusmōi fiat cuz pctō vel sine. ꝛ vr̄ q̄ fiat cū pctō. ꝓpinquior. n. ē tētatio ista pti rōnali q̄ illa que ē ex carne. pctm̄ aūt ortū hʒ a rōe. ergo tentatio hec magis ē cū pctō q̄ illa q̄ ē ex carne. sed illa que ē ex carne ē cū pctō. ergo ꝛ hec ē cū pctō. ¶ Itē fantasia nō inclinat rōnē. cū autez inclinat p ꝯsensū ē ꝯsūmatio peccati. ergo hec tētatio est cū pctō fm q̄ primus motus dr̄ ēē pctm̄.

Cōtra. tētatio que fit tm̄ ab hoste. nō ē necessario cū pctō. sed hec tm̄ ē ab hoste. ergo nō ē necessario cū pctō. Respondēdū ē. q̄ hec tētatio nō ē necessaria cū pctō. hec. n. tētatio ē hn̄s initiū ex pte cognitiue. illa vo ex pte motiue q̄ ē ex carne. ꝛ iō illa dr̄ necessario cū pctō veniali pp corruptōez motiue ex fomite. Si vo corruptio ē in ipsa cognitiua. nō dicet̄ nisi obscuratio quedā ꝛ hec corruptio nō ē pctm̄. ¶ Ad obiectū aūt ī ꝯtrariū dōm ē. q̄ lʒ hec tētatio sit ꝓpinquior rōni a qua ē origo peccati. nō tn̄ pp hoc hec tētatio magis ē cū peccato. nō enī hec ꝓpinquitas ē ex pte qua rō est motiua. sʒ ex pte qua ē cognitiua. ex pte vo qua ē motiua rō ē origo peccati. ¶ Ad aliud vo dōm. q̄ lʒ tētatio ī imaginatiua q̄tū ē de se inclinet rōnē ad pctm̄. in ipsa tn̄ rōne est inclinari vel nō inclinari. ꝛ pp hoc nō ē necessario hec tentatio cū pctō. Nec pp hoc dr̄ tentatio que ē ex carne cū pctō pp formatōez iclinatōis ad peccatuz mortale. sʒ pp motū inordinatū veniale q̄ pcedit ex quo sequit̄ inclinatio. talis aūt motus venialis nō pcedit in hac tentatione.

Deinde queri · §. iiij ·

tur. vtrū hec tētatio cadat ad ꝑfectū bonoꝝ qd̄ sic vr̄. q2 hec tētatio fit ī dormiēte. in dormiente vo nō ē vsus rōnis. ergo nec ꝑfectus meriti. nō ergo ē ad ꝑfectū bonoꝝ hec tētatio. Cōtra dic. greg. Sanctos quos minus valet vigilantes grauius tētat dyabolus dormiētes. qd̄ deus benigne ꝑmittit ne saltē somnꝰ a passiōis pmio vacet. ergo tētatio huiusmōi cedit ad ꝑfectuz bonoꝝ. Ad qd̄ dōm. q̄ tētatio huiusmōi cedit ad ꝑfectū bonoꝝ. qui tn̄ ꝑfectus nō sit tpe dormitiōis sed tpe vigilie. licʒ ipsa tentatio sit tpe dormitōis. sustinētia tamē tentatōis est tēpore dormitōis. sed ꝑfecta repressio tentationis ē. cuz iam ē vsus rōnis ī ipsis vigilantibus.

Articulus quartus.

Tertius q̄rit̄ de tētatōe iterioꝝ respectu virtutis itellectiue. Et pmo q̄rit̄. si oēs cogitatōes male istinctu dyaboli excitant̄. Scdo si nō oēs sʒ q̄dam. v. imitat dyabolus cogitatōes. Tertio si nō imitis cogitationes, v. incēdit. Quarto quō dicatur incendere.

Circa primum · §. j.

sic pcedit̄. videtur q̄ omnes cogitatōes male instinctu dyaboli excitent̄. Dyabolus enim nunq̄ cessat a tentatione. fm illud. xiij. Job. Qui me comedunt nō dormiunt. ꝛ in multitudine horū ꝯsumitur vestimentū meuz. Greg. maligni spiritus qui carnales de ecclesia ꝯsumunt. idtomagis quiescere a tētatōe nesciūt. q̄to nullo carnis pondere grauant̄. si ergo nūq̄ cessant a tētatōe. nūq̄ cessāt ab instinctu maloꝝ cogitationū. ¶ Cōtra dr̄ in li. de ecclesiasticis dogmatibꝰ. Nō oēs nostre cogitatōes male semp dyaboli instinctu excitant̄ sʒ aliquotiēs ex nostri arbitrij motu emergūt. ¶ Item ptātē hʒ hō. ꝛ si n̄ tēret̄ cadēdi in pctm̄. sʒ casus ī pctm̄ ex cogitatōibus malis originē hʒ. ergo nō oēs cogitatōes male instinctu dyaboli efficiunt̄.

Ad qd̄ dōm. q̄ nō omnes cogitationes fiunt instinctu dyaboli. ¶ Ad obiectū autez in ꝯtrariuz dōm est. q̄ lʒ nō cesset dyabolus a tentatione. nō tn̄ oīs male cogitationis est principiū. sed coadiutor est q̄tū est de se ad casuz in peccatuz. nō q̄ nō possit eē sine eius tentatiōe peccatū. sed eius tentatione ad peccatuz facilius inclinatur. Unde grego. super Job. xvi. cōuulnerauit lūbos. cōuulnerare dicit̄. q2 qd̄ nobis male suggerit. nos

requirentes ex ppria volũtate implemus. et q̃si cuz ipso nos pariter vulneramus.

Secũdo querit̃ .§. ij.

si dyabolus ẽ immissor malarũ cogitationũ. qḋ vr Job. xix. Venerũt latrones maligni spũs q viaz sibi i afflictoꝝ cordib⁹ faciũt iter adũersa q̃ exte- rius tolerant. cogitatõẽs prauas immittẽ si dissiũt. ¶ Itẽ aug. i li. de ꝯsensu euãgelistaꝝ. q̃uo intrat in cor dyabolus nisi immittẽdo iniquas ꝑsuasiões co gitatõnib⁹ iniquoꝝ. ex quo accipit̃. q dyabolus immitit cogitatões malas. Cõtra. sup illud. v. act. Cur tẽptauit sathanas. glo. impleuit sathanas cor auaricia. si intrãdo sz malicie sue virus iserẽ do. ex quo colligit̃. q demones nõ sũt immissores malarũ cogitationũ. ¶ Itẽ sup illud Marci. vij. Ab intus de corde hominũ male cogitatões pce- dunt. Beda arguitur ex hac sñia q cogitatões a dyabolo immitti putat. nõ ex ppria nasci volũ- tate. ex quo accipit̃. q dyabolus nõ ẽ immissor ma larũ cogitationũ. ¶ Preterea. itellectus hũanus nõ hz depẽdẽtiã ab intellectu angelico nec ecõ- uerso. cũ vtrũqz imediate creat⁹ sit a deo. ergo nõ ẽ ipsius angeli ꝑ volũtate sua immittere cogitatio- nes ipsi homini. cũ equalr̃ sint li. ar. li. vo ar. ẽ co gitare vel nõ cogitare bonũ vel malũ. Ad qḋ dñi. q dyabolus nõ ẽ ppriẽ immissor malaꝝ co gitatõnũ. Immittẽ ẽm dr̃ dupl'r. vno mõ disponẽ ad hoc q fiat. alio vo mõ facẽ. ẽm q immittẽ ẽ di- sponere. q̃si ab extrinseco. ẽz hũc modũ inueniũt sancti qui dicũt. q dyabolus immitit cogitatões. offert eiz aie silitudinẽ. in ipa vo aia ẽ q ꝑsequat̃ vel fugiat ipsiz oblatũ. nõ aũt dr̃ immissor cogita- tionũ. i. factor. q eiz sint cogitatões male ingñũ male ẽ ab ipso hoĩe. q aũt cogitatões a deo. et ꝑ hãc distinctõez pñt solui ea q obijciunt̃. ¶ Illud enĩz qḋ dicit. b. greg. de imissione. itelligit̃ cõtter ꝑnt immittere est disponẽ ad hoc q fiat cogitatio. Qḋ aũt dicit Aug. de imissiõe cogitatõnis male iniudiã. nõ itelligẽdũ ẽ sicut ipse exponit. q si sit prius possessus a dyabolo. sz nũc plenius ẽ pos- sessus. q̃ volũtatẽ habuit i effectu tradẽdi dñm. et ponit tale exẽplũ Aug. sic vo apostolis q prius acceperũt spũsanctũ. anteq̃ missus eẽt spũsan- ctus i aplos. vĩ anteq̃ isufflasset i eos spũsanctũ dicens. accipite spũsanctũ. et c. missio ergo illa in cor Iudeꝰ fuit missio ꝑ essentiã vel subaz. sz fuit missio ꝑ opatõez. dicit ergo Aug. i li. de aia et spi ritu. q solius trinitatis ẽ implere subaz quã ꝯdi dit. vn̄ sup illud. ij. Abac. dñs in tẽplo sancto suo. glo. põt assidere simulacris spũs imundus. sed intrinsecus esse nõ potest.

Tertio querit̃ .§. iij.

vtz dyabolus sit incẽtor cogitationũ. qḋ vr per hoc qḋ dr̃. vij. Osee. Omnes adulterãtes q̃si cli banus succẽsus a coquẽte. ꝑ clibanũ signat̃ cor humanũ. sicut ergo coquẽs succẽdit ignẽ i cliba- no. ita dyabolus ignem ꝯcupiscẽtie i corde. ergo dyabolus ẽ incẽtor. ¶ Itẽ super illud ꝟ. Thren. pellis nr̃a q̃si clibanus exusta ẽ. glo. dyabolus q ẽ fornax viciorũ quotidie nouis ꝯcupiscẽtiaꝝ i- cẽdit visionib⁹. Greg. sup illud Job. xlj. flãma d ore ei⁹ egredit̃. qcqd dyabolus suggerit ignis ẽ. quo infructuosa ligna excremant̃. igne aũt terrene ꝯcupiscentie eoꝝ mens tangit̃ q nequaq̃ pciosa metalla fieri ꝯcupiscũt. Cõtra. ignis ꝯcupiscen tie ẽ penes ipsũ hoĩez. et ptãs cogitationũ ma- larũ ẽ penes ipz. cogitatões aũt male sunt fomẽ- tũ illi⁹ ignis. ergo ipse hõ ẽ incẽtor malaꝝ cogita tionũ. Itẽ incẽdere ignẽ ẽ pbere mãz ipsi igni vl flatũ dyabolo. ergo si ẽ incẽtor. altero illoꝝ mo doꝝ incẽdit. sz nõ pbet mãz. cũ mã sint ipsa desi- deria. in ipis eiz desiderijs malis nutrit̃ ignis cõ cupiscẽtie. nec facit flatũ. flatus eniz ex aliqua mã intrinseca accipit̃. et ignẽ feruere facit q̃si resisten do. flatus eniz põt eẽ cã extinctõis. si vo resiste- re põt ignis. cã est augmẽti. suggestio vo dyabo- li nõ hz hoc principal'r vt extinguat ignẽ ꝯcupi- scẽtie. sz vt feruere faciat. ergo nõ se hz ꝑ modũ flatus. ignis eniz ꝯcupiscentie nõ augetur resistẽ do suggestioni sz cedẽdo ipsi suggestioni. ¶ Itez obijcit̃ rõne cuiusdã ṽbi qḋ dicit Aug. q dyabo lus ẽ plenus incẽtiuis viciorũ. q̃rit̃ ergo qd vo- cant̃ hec incẽtiua vicioꝝ. nũqd cogitatões male q̃ sũt i ea. vl' affectatões vl' aliqd aliõ qḋ motiuũ ẽ ad cogitationẽ malã vel affectõez. ¶ Preterea si plenus ẽ icẽtiuis vicioꝝ. si vr ei posse supaddi. ergo nõ põt hr̃e plura incẽtiua q̃ hz. ¶ Sed ꝯ ꝯtrariũ. põt eniz augmẽtũ recipere peccatoꝝ. et ẽm vnũ quodqz pcm ẽ aliqḋ incẽtiuũ. ergo põt hr̃e plura incẽtiua viciorũ. ¶ Preterea. nũquid homo peccator vt antixp̃s dr̃ plenus incẽtiuis vicioꝝ. aut hoc ẽ ppriũ dyaboli esse plenus in- cẽtiuis vicioꝝ. Itẽ si ẽ plenus incẽtiuis vicioꝝ. q̃o ẽ q nõ vsqzquaqz incẽdit. vel q̃liter cor ali qḋ ei resistit q incẽdi põt. Ad qḋ dñm. q dya bolus dicit̃ incẽtor viciorũ ẽm hoc q dicit Be- da. vij. marci. dyabolus incẽtor ẽ malarũ cogita tionũ. auctor aũt esse nõ põt. si eniz isidijs scmꝑ positus leuem cogitationuz nostrarũ scintillã. suis fomẽtib⁹ iflãmauerit. si ṽbem⁹ dicẽ eũ cordis occulta rimari. ¶ Ad illud vero qḋ obijcitur in ꝯtrariũ. dicendũ q aliter dicit̃ ipse homo incen dere cogitatõnẽ malã et aliter dyabolus. homo eniz dicit̃ incendere vt qui pbet pabulũ igni. dya bolus vo vt coadiutor. ꝑ hoc eniz q videt nos pronos ad aliqua genera peccatoꝝ illa delecta- bilia pcurat anteponi. vt ex illis iducat̃ itellectus ad cogitandũ de illis illicito modo. et ꝑ hũc mo dum est coadiutor. nec dicitur proprie prebere materiaz ipsi igni ꝯcupiscentie vel flatum eius.

sed excitare scd'm iam dictū modū tertiuʒ vel exterius. ad hoc q cogitatões male i effectū iducant. ¶ Ad illud vero qd obijcit de hoc qd dicit aug. q dyabolus ē plenus incētiuis viciorū. dōm q incētiua dicimus motiua ad cogitāduz malū q p quādā originē sūt in ipsis demonibus q pleni sūt cogitatōibus et affectōibus. et incēdunt ɔsilia in alijs generare. et iō incētiua dicunt. ¶ Ad scdʒ vero dōm. q iō plenus dicit. qr oīa genera suggestionū penes ipm hñt originē. añ eniʒ qʒ suggerat vult suggerere. et añ volūtatē naturalr ipsa cognitio lʒ simul sicut plenus. ergo dicit quo ad causalitatē suggestiōis i alijs. et plenus dr malicia i se. qr nullus ē deterior nō qr ñ possit eē. ¶ Ad tertiuʒ dōm ē. q hō peccator nō dr plenus icētiuis viciorū. vt antixp̄s. lʒ dicat plenus malicia. aliō eīm ē eē plenū effectu. et aliō plenū ē eē. causalitate. plenus effectu malicie sic pōt dici antixp̄s plenus malicia. qr illū dyabolus totuʒ possidebit. et dicit gl. sup illud ostēdet se tanqʒ sit deus glo. i antixp̄o plenitudo malicie habitabit. nō tñ ibi plenitudo quo ad causalitatē. hoc aūt mō dr dyabolus plenus icētiuis viciorū. ¶ Ad vltimuʒ dōm ē. q lʒ sit plenus incētiuis viciorū. nō tñ hʒ sufficiētē ptātē et efficacē incēdendi oē cor humanū. sicut enim non omnis mā obediēs ē igni. sicut nec oē lib. ar. humanū sequit icendiū dyaboli. Vñ dicit Jo. dam. q potēs ē dyabolus imissiōes facere. i nobis aūt ē ea suscipe vel nō suscipere.

Quarto querit .§. iiij.

vtrū dyabolus incēdat cogitatiōes. et vr ex iā dictis. q incēdere nihil aliud ē qʒ disponē vel excitare. ad hoc q ipe itellectus cogitet de malo. sed hec dispō itellectus ad cogitandū de malo scd'm q dr aug. dicē. li. lxxxiij. q. ñ ē aliō qʒ replere cuiusdā nebulis meat' itelligētie. ergo icēdē nihil aliō ē qʒ obscurare. ¶ Nō ēt vr p hoc qd dr sup illud. Manus tue fecerūt me. cū exponit qualr āgelus dat itellectū. dr. n. āgelus dare itellectū. ad moduʒ illū quo qs dr dare lumē qñ apit fenestrā. ergo p oppositū āgelus malus dr auferre itellectuʒ. obscurādo meatus itelligētie. ¶ Sʒ hʒ hoc possʒ qri quare potius diceret icētor qʒ obscurator. obscurare. n. ē dare ipedimētū lumis. Incēdere vo dare fomētū ardoris. p hoc qd dicit Beda. Cogitatōuʒ nrāʒ scintillā suis fomitib' iflāmat. ergo hʒ fomēta que pōt iflāmare. Pōt ergo queri q sint ista fomēta et qualr adijciant ad hoc vt fiat incēdiū maloʒ. vr dīt q hec fomēta sumant ex diuersis generibus creaturaʒ. sʒ q dicit aug. i li. de ci. dei. Illiciant demones ad ihabitādū p creaturas. quas nō ipsi sʒ deus ɔdidit dlectabilibus pro sua diuersitate diuersis. non vt aīa cibis sed vt sp̄us signis. q cuiusqʒ delectatōi cōgruūt p varia genera lapidū. herbaʒ. lignoʒ. carminū et rituū.

sʒ si incēdere nihil aliud ē qʒ pstare huius fomētū ex delectabilibus i creaturis. sʒ hoc nō fieret icēdiū cogitationū malaʒ nisi p ptiā sensibiliuʒ. cuius ɔriū videm'. Nā abstractis sensib' vt i dormiētibus fiūt tētatōes circa ēt res ñ sensibiles. sed ēt itelligibiles icendūt demones cogitatiōes malas. nō ergo icendiū cogitatōuʒ malaʒ ē nisi p delectabilia q sūt in rebus sensibilib' vel p tristibilia eis opposita. Ad qd dōm. q aliud ē incēdē malaʒ cogitationē et aliud ē obscurare cogitatiōem. Obscurare. n. cogitatōeʒ ē ne videat qd agēdū ē vel eligēduʒ. Incēdere vero ē mouē vt eligat qd eligēdū nō est et p ɔñs appetat. ¶ Ad illud vero qd qrit que sint ille nebule qbus replet meatus itelligētie. dōm ē q nebule ille sūt quedā penalitates ex peccato ɔtcte. ad qd peccatuʒ iclinauit dyabolus hoiem. et nebule iste relinquunt. tū ex peccato origiali. tū ex peccato actuali. et sunt he nebule quasi medie. ne lumē qd illuminat omnes hoiem. mentē nostrā illuminat. has tñ nebulas nō pōt iducere nisi precedēte ɔsensu li. ar. ¶ Ad illud vero qd querit de fomētis incēdij. dōm ē q fomēta incēdij trahunt. tū ex appentibus delectabilibus q sūt i rebus sensibilib'. tū ex appentibus delectabilibus q sūt i rebus itelligibilibus. ex delectabilibus aūt in rebus trahunt cū res sensibiles p spēs suas veniūt ad itellectū. ex itelligibilibus vo per quēdaʒ modū occultū scd'm quē demones excitare psūt nostrū intellectū inspirādo mētibus virus occultū. sicut dicit aug. quo aūt hoc mō fiat nostruʒ excedit itellectū.

Membrum octauū.

Completo tractatu de differētijs tentationis et quomō fiant: octauo querit de remedio tētationū. et hoc attēditur dupli. vel de remedio qd est ɔ tētationes. vel de remedio qd accidit ex tentatōib'. Qd enim remediū accidit ex tentatōibus. pʒ per hoc quod dicit. ij. ad corin. xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me. datus ē mihi angelus sathane stimulus carnis qui me colaphizet. ergo aplo [illegible] fuit tentatio ad repressionē elatōnis. vñ in glo. contra capitale viciū datus ē mordax epithima quo timor curaret. Et dicit haymo. q tētatōe carnis tanqʒ tyriaca fugauit venenū supbie. ipsamqʒ tentationē sic disponit deus. vt q elati perire poterāt. in humilitatis gradu ɔsistentes a pcipitatu seruent. Sed videt mirabile cū apostolus obtinuerit tantā gratiam a domino vt raptus eēt vsqʒ ad tertium celum. qualr tā grauiter potuit tentatione vrgeri. Ad quod dicēdum videt. per hoc qd dicit btūs greg. Superna dispēsatio carnis nostre permittit nos impugnatōibus cōcuti. ne nostra mens in superbiā audeat psumptiōe securitatis eleuari. vt ō pulsata trepidat. in solo auctoris

adiutorio spei pedē robustius figat. vñ apls. q ex pte spūs tantā habuerit ex gra exaltationē. tantam ex pte carnis inuenit humiliationē. vt de viribus suis nō ɔsideret. sʒ de solo dei adiutorio speraret. ⁊ ideo dictum ē ei a domino. Sufficit tibi gra mea. Similr Job. x. legit. pp superbiā quasi leenā capiet me. Vñ dicit greg. Dū alijs de virtutibus ɔsumit. mira dispositio parat ei aliqd quo delectatus corruit. vñ per se nō exit. sʒ cognita infirmitate quasi vinctū deus educit pp superbiā. ergo qua se extulerit lapsus i humilitate ligatur. ¶ Itē ē remediū contra tentationē orō. vnde dicit .b. greg. Restat vt a malignis spiritibus mens adusta ad orōnis opem se sine intermissiōe conuertat. flāmam suggestionū eius extinguat q̄citius vnda lachrymarū. ¶ Itē vigilia siue sollicitudo necessaria est ɔtra tentationē. Vñ dicit .b. Grego. vigilādum semp est vt mēs sollicita nunq̄ relaxetur ab institutiōe superna. semp ɔtra occultas insidias cautela ē prouidēda. Unde .ij. Abac. Super custodiā meam stabo ⁊ figā gradū meum. xxxi hiere. Statue tibi speculā pone tibi amaritudinē. ⁊ .iij. Can. vniuscuiusq; ensis sup femur suum pp timores nocturnos. Ne ergo occult⁹ timor .i. occulta ⁊ repētina tentatio surrepat. semper necesse est vt femur nostrū suppositus custodie ensis premat. sanctus eim vir. sic de spe ē certus. vt de tentatione sit suspectus.

Membrū nonum.

Nono q̄rit. vtrū dyabolus tentet semp. qd videt p hoc qd dī. xxx. Job. super illud. Qui me comedūt n̄ dormiūt. gl. M aligni spūs tātomagis a tētatione desecere nesciūt. q̄to nullo pōdere carnis grauāt. sʒ ɔstat q nullo pōdere carnis grauant. ergo nō cessant a tētatōe. ¶ Itē sup illō. xx. Job. Uadēt ⁊ venīēt maligni spūs. mētibus sūt horribiles. sepe nāq; furore ire ɔmouēt. ⁊ cū furor abscesserit mētē luxuria deuastat. cum luxuria ad tps itermittit elatio vt cōtinētia surrogat. ex quo videt q omnino a tētatōe nō cessent. Preterea. cā tētatōis actualis semp ē i dyabolo. nō eim cessat inuidere. Inuidere āt ē cā tētatōis. ergo dyabolus n̄ cessat a tētatōe. Cōtra. Job. iij. sup illud. noctē illā tenebrosus turbo possideat. glo. alijs quos secure possidet dormit. sʒ his euigilat ad omnē pugnā. ¶ Itē luc. iiij. Antiquus hostis aliqū itermittit tētare. ergo nō semp tētat. Ad qd dōm ē ꝙ sʒ q dicit .b. greg. Licet hostis noster afflictionē iustorū semp appetat. nisi ab actore nostro ptātē acceperat. ad tentatōis articulū nullo mō ɔualescit. licʒ ergo de se ptēdat ruinā hominis. nō tamē semper tētat hunc vel tentat illū. cessat eim aliquādo tentare bonos. tum q2 nō est eis ɔcessa potestas. tum q2 timet aliquādo fugari. vt ergo securiores sint a tētatōe desistūt. respectu vero maloꝝ aliqū cessant a tentatōe. ne nimis facilitati tētationibus ad pniam peccatoꝝ ɔuocent.

Membrum decimū.

Primo q̄rit. vtrū semp crescat appetit⁹ dyaboli ad tētādū. vel ēt aliqn plus q̄ i alio tpe. qd videt. xij. apoc. ve terre ⁊ mari. q2 descēdit dyabolus ad vos hñs magnā irā. sʒ qd ē vehemēs ira nisi appetitus ɔsequēdi humanum genus. ergo magis seuit ad tentādū nūc q̄ prius. ¶ Itē haymo. Tāto feruētius tentat q̄to videt multos in locū suū subsitui. ergo feruētius tētabit in fine mūdi. ¶ Itē peccatū eius crescit ⁊ q̄tomagis crescit malicia tāto deterior ē volūtas nocēdi hūano generi. ⁊ q̄to deterior ē volūtas. tātomaior ē appetitus nocēdi. ergo semp crescit eius appetit⁹. Sʒ vi ɔtra. q̄toeim plus aliqs satiat. tātominus appetit. sed q̄toplures trahit ad īfernū tātoplus satiat. vel ad satietatē accedit. ergo tātominus appetit. Ad qd dōm. q quātomagis videt appropiquare finē mūdi. tātomagis crescit ei⁹ appetit⁹. sm qd habet. ij. Abac. dilatauit q̄si īfernus aīam suā ⁊ ipse q̄si mors. ⁊ n̄ adiplet. Et. xxx. puer. sm vnā expositionē tria sūt īsaturabilia. s. Auarus. īfern⁹ ⁊ os vulue. vbi p infernū signat dyabolus q nūq̄ satiat. Nec ē sile d eo q saturat cibo māli. In satietate. n. cibi mālis positus ē terminus. In satietate do desiderij mali n̄ ē positus ťminus. Et iō alr ē i satietate malicie desiderij. ⁊ satietate appetitus sēsibilis. hic. n. remittit appetitus. ibi vō auget appetitus. ¶ Sʒ adhuc posset obijci q minui deberet appetitus tētandi. q̄tomagis appropiquat ad diē iudicij. q2 q̄tomagis appropiquat ad diē iudicij. tāto nouit determinationē pene sibi iminere p peccatis. ⁊ p pluribus maiorē penā. ergo ex timore pene debēt minui appetitus tētandi. sm eiʒ cremēta appetitus est crementū peccati. ¶ Ad qd dicēdum. q timor pene sicut dicit .b. greg. nō retrahit dyabolū a peccato. peccat eim ex presumptione. ⁊ iō quātomagis appropiquat tēpus iudicij in quo auferī potestas eius. tātomagis crescit tyrānidem. credit enim plures sue potestati subesse. sed spes eius frustrabitur.

Questio. cxviij. de merito dyaboli. ¶ tū ad statū p̄ntis.

Completo tractatu d tētatōe dyaboli i genli. occasiōe illi⁹ q̄rit. Utrū possit i statu i q̄ ē demereri. Scdo vtrū ɔtinue demereat. Tertio vtrū omni motu demereat.

Mēbrum primū.

Circa primū sic obijcitur. ix. Jo. venit nox in qua nulli lz opari. gl. īfernalis nox ī qua nulli licitū ē opari. sz tn̄ tps recipiēdi. sz dmōes sūt ī hac nocte. ergo tn̄ est eis recipiendi nō merēdi pmiū vel demerendi. qz n̄ sunt in statu viatoris. Itē. ix. eccs. nō ē opus nec rō nec sapia nec sciētia apud inferos quo tu pperas. glo. cetera nō valebūt post mortez 7c. relinqtur ergo ex hoc. ꝙ si boni post mortē nō pn̄t mereri ꝙ nec mali dmereri. ¶ Itē sup illud ps. In inferno aūt qs ꝯfitebit tibi. glo. post hāc vitā nō ē tēpus acquirēdi. nec aliquid reddit nisi retributio. ¶ Itē io. dama. Nō hominibus mors ē hoc ē angel casus. sz post mortē n̄ ē meritū vel demeritū ī hominib⁹. ergo nec similr in āgelis. post lapsum. sicut nec hoibus post mortem. qz casus dicit ordinē irregressibilē ad vitā gre. sicut mors in hoibus ad vitam. Itē Math. xxij. Ligatis manib⁹ 7 pe. mit. in ig. 7c. ergo demonibus ē ligata libertas ar. 7 ē sicut in pena. ergo aū fuit aliq mō libertas. ergo si mō missi sunt in tenebras. nō ē eis aliquo mō status merēdi vl demerēdi. ¶ Itē si dicas. ꝙ pn̄t mereri vel demereri hoc non vr. qz in bonis angelis post ꝯfusionem nō ē possibilitas ad merēdū vlterius vitam eternā. sz pn̄t mereri quo ad nos. ergo nec ī mal. s. demonib⁹ p oppositū erit possibilitas ad dmerendum visionē dei siue penā. ergo vr ꝙ nō demerent. Cōtra. viij. math. vt qd venisti aū tps torquere nos 7c. ergo in futuro erit tn̄ tps tormēti qd nō dū hn̄t. ergo nūc ē eis stat⁹ meriti pene siue demerēdi. ¶ Itē apoc. xij. descēdit dyabolus ad nos hn̄s irā magnā. sciens qm̄ modicum tps hz. ergo aliqd tps. 7 ita tps hz meriti in quo nō hz penā quā habebit. 7 sic relinquitur ꝙ sūt ī statu merēdi. Respō dco: ī sentētijs duplr tāgit opio. vtraqz ꝯcordat ī eo. ꝙ demones pn̄t dmereri. 7 angeli boni mereri. Vn̄ boni p custodiam pn̄t aliqd mereri. mali p suggestionez demereri. Sed nota. ꝙ secus ē de hoie 7 d demonibus qz homini determinat locus 7 loc⁹ ad merēdū. tps aūt demonibus. 7 hec ē rō. hō corpalis creatura ē 7 spūalis. locus aūt determinat sm corpus. tps sm spiritū. angelo aūt qz tn̄ spūalis creatura ē determinat tps. Vn̄ dicit aug. deus mouet spūalem creaturā per tempus. sed corporalē p temp⁹ 7 locū. determinat aūt tps merēdi angelo. ¶ Sz nota. ꝙ duplex ē meritū pmij in nobis. qddā. n. est in visione dei quod dr aurea. aliud ē in gloria dei conseruatione subditoꝝ in fide 7 bonis moribus. 7 hoc dicitur aureola. angeli aūt ante lapsū maloꝝ 7 confirmationem bonorum. habuerunt tēpus merēdi premiū visionis dei 7 illi⁹ ꝯtinuationis. pū vltra illud tps merendi n̄ oportet perere ꝙ mō merent illud premiū. sz de alio pmio qd est quasi aureole. ē tps merēdi vsqz ad iudicium. qītū. n. durabit meritū in hominib⁹. durabit 7 in angelis quo ad custodiā hominū. Silr ī malis angelis ecōtrario ē dupliciter demeritum. vnū ē quo meruerūt carētiā visionis dei. aliud ē suggestione facta hominib⁹. 7 rōne istius habebunt penā in iudicio determinatā. 7 sicut crescit hoc demeritū ita maior erit pena. 7 p isto videt dici in euangelio. vt quid venisti aū tps torquere nos. ¶ Ad obiecta aūt sic rn̄dendum ē. ad primū sic ꝯcedendum ē. ꝙ demones sūt in nocte. 7 iō n̄ lz eis opari. i. mereri bonū. est aūt alia nox generalis q̄ veniet post diem iudicij. 7 tūc remanebit eis stat⁹. in quo nō poterunt demereri. sz recipe penā sm demeritū. ¶ Ad scdz vo dDz. ꝙ loquit ibi glo. de hoibus qbus non ē locus demerendi post mortē. sz nō ē vsqzqz simile de angelis. Similiter illud qd dr in ps. in inferno quis ꝯfitebit tibi. dr ꝙ post hāc vitā nō ē tps acqrendi. ¶ Ad illud vero qd dicit Jo. dama. qꝺ est hoib⁹ mors 7c. ddm est. ꝙ in parte simile de angelis lapsis 7 hominibus in parte non. In hoc enim est simile. ꝙ sicut non est homini post mortez regressus ad vitam nature. ita nec dyabolo post lapsū ad vitā gre. In hoc aūt est dissimile. ꝙ homines p⁹ mortem nō pn̄t demereri. angeli vero post lapsū habēt tempus demerēdi. ¶ Ad illud vero qd obijcitur de glo. ix. eccs. dicendū ē. ꝙ illa glo. recitat opinionem quorūdam qui dicebant malam voluntatem manere in dānatis. non ē tn̄ principium demerēdi. Sed possz queri. quare diuersa volūtas reputat in demonibus in demeritum cum sint damnati. 7 nō reputatur hominibus dānatis ad demeritum. ¶ Ad qd rn̄dendū sm ber. in li. de li. ar. Dicit. n. sic. duo iniustam comprobant voluntatē. cū peccare libet. 7 cū impune peccare libet. prima peruersitas ē in demonibus mō 7 in malis hominibus 7 ē in demeritū. scda erit in futuro in iudicio complacebit demonibus 7 hoibus dānatis deformitas peccati. dūmō non esset pena. prīa peruersitas est ꝯ iusticiā meritoꝝ. scda contra iusticiam retributoꝝ. In prima vero que est ꝯ iusticiā meritoꝝ dmerent. 7 n̄ scda puersitas modo eēt cessz eis in demeritum. sed illa que ē ꝯ iusticiam retributionis tūc cedet eis in penaz. qz displicet eis pena q̄ iuste eis infligitur. Rō autez quare ista ē dānabilis demonibus. illa nō dānatis hoib⁹ 7 ē supra tacta. qz oio dānatis trāsit tps merēdi 7 demerēdi. demonibus nō. ¶ Ad illud vero qd obijcitur math. xxij. ligatis manib⁹ 7c. ddm ē. ꝙ lz mō sint ī tenebris mali hoies dānati 7 de eis ppríe dicat. pōt tn̄ ad ipsos dmones referri post iudiciū. quib⁹ tūc oio erit ligata libertas arbitrij ad demerendū. mō vero ita ligata est vt nō possint mereri.

Membrum secundū.

Ecūdo q̄rit. vtrū dyabolus peccet cōtinue ⁊ demereat vsqꝫ ad iudiciū. q̄d vr̄. j. Jo. iij. super illud. dyabolus ab inicio peccat. dicit glo. Incipiēs peccare ꝯtinue peccat vsqꝫ in finē. Itē. xl. Job. Nūqd feriet tecū pactū. glo. iustos semꝑ maliuole tētare appetit. sed si semꝑ appetit maliuole cōtinue peccat. ergo dyabolus ꝯtinue peccat. ❡ Itē prouer. xxx. Sanguisuge. glo. sanguisuga ē dyabolus q̄ siti peccādi ⁊ peccata ꝑpetrandi ꝑpetuo ardet. ⁊ sup illud ps. Effabunt ⁊ loquent. glo. publicas ⁊ priuatas ꝑsuasiōes ne q̄d tp̄s vacuū sit a culpa. ❡ Itē. ij. abac. sup illō. Semꝑ īterficē gentes. glo. totū studiū dyaboli ē vt semꝑ īterficiat. Interfectio aūt ista ē p mortale pc̄tm. ergo totaliter studet dyabolus ad hoc vt homines peccēt ⁊ ī hoc studio ē. ergo semꝑ dyabolus peccat. Itē super illud exo. v. Nō minuet quicq̄. ꝯtinue vult dyabolus ⁊ ministri ei⁹ opa mala fieri. Contra. x. Judith. dicit holofernes. nulli vnq̄ nocui q̄ voluit seruire nabuch. Holofernes aūt typū gerit alicuius demonis. nabuch vō typuꝫ capitis malorū. ⁊ ita illū vr̄ cessare a pcō ❡ Preterea. affectus ei⁹ nō ē simul ad diuersa. sꝫ mō vlt vnū mō vult aliud. Si ergo volūtas ei⁹ cadit aliq̄n super illud q̄d bonū ē. vt exire ō oppressis corporib⁹. nō aūt simul ē ī bonū ⁊ ī malū. ergo tūc volūtas ei⁹ n̄ ē ī malū. ergo nō ꝯtinue peccat. Silr̄ timere deū ē q̄dā motus debit⁹. ⁊ sic dr̄. ij. Jaco. demones credūt ⁊ ꝯtremiscūt. ergo mot⁹ bonus ē ī eis. sꝫ cū mot⁹ bonus ē ī aliq̄ vi. nō simul ē mot⁹ malus. ergo. nō ꝯtinue vt vr̄ peccat. Ad q̄d rn̄dēduꝫ. q̄ ꝯtinue ē in pcō ⁊ ī volūtate nocēdi alicui. ſm̄ illud Job. xxx. Qui me comedūt n̄ dormiūt. neqꝫ ē ī eis tm̄ volūtas habit⁹ sꝫ volūtas actus. ❡ Ad illud vō q̄d obiicit in Judi. dōm ē. q̄ cū dr̄ x. Judi. nulli nocui. sensus ē nullū de mea volūtate sensibiliter afflixi q̄ ꝓpria volūtate cucurrit ad pcc̄m. ⁊ hoc est q̄d dr̄ a Greg. Illos pulsare negligit quos quieto iure possidē se sentit. vn̄ si grauaret illos tētatōibus ꝓp grauamē tentationis fortei⁹ ꝯfugerēt ad penitētiā. ❡ Ad aliud vero dōm. q̄ lꝫ velit aliq̄d q̄d sit de genere bonoꝝ. n̄ vult tm̄ ex bona intētōe. sed ex aliqua intētōe nocēdi. intentio aūt finē operi ipōnit. vn̄ totus ille malus dicet. ❡ Ad tertiū vō dōꝫ. q̄ lꝫ timere deū sit bonuꝫ. dyabolus tamē timet illo mō quo mō timere malū est. timere eniꝫ seruiliter maluꝫ ē. ⁊ hoc mō timet dyabolus.

Membrum tertium.

Ertio querit. vtrū dyabolus oī motu suo peccet. Et p̄mo tāgit ī genere. deinde spālīter de q̄busdā motib⁹ vt credere velle sperare ⁊ huiusmōi. vt patebit ī articulis sequētibus. Circa p̄mū ō motu in genere sic obiicit. dr̄. ij. ad corin. vi. sup illud q̄ est cōuentio xp̄i ad belial. glo. Sicut xp̄s oīa bn̄ egit. ita dyabolus oīa male. ergo oī motu suo peccat sicut xp̄s oī motu suo bn̄ egit. ❡ Itē angeli ꝯfirmati in bono nō pn̄t nisi bn̄ agere. ergo angeli ꝯfirmati in malo nō pn̄t nisi male agere. ❡ Itē in ps. supbia coꝝ qui te oderūt ascēdit semꝑ. sꝫ hi sunt demones. ergo quolibet motu peccāt. ❡ Iteꝫ sup illud xiiij. ad Ro. omne q̄d nō ē ex fide est pcc̄m. glo. oīs vita infideliū ē pcc̄m. sꝫ nullus ē ita infidelis sicut dyabolus. ergo oīs vita dyaboli ē pcc̄m. ergo oī motu suo peccat. Cōtra. dyabolus ante pcc̄m nāliter diligebat se. ⁊ adhuc hꝫ eandē nāꝫ. ergo ex ea adhuc se diligit. sꝫ diligere se ē mot⁹ qui nō est pcc̄m. ergo nō oīs motus eius ē pc̄tm. ❡ Itē boecius. velle sūmuꝫ bonuꝫ inest omni nāe rōnali. ergo nāe dyaboli. ergo dyabolus ex illa nā vult sūme bonū. sed velle sūme bonum nō est motus malus. ergo non omni motu suo peccat. ❡ Ad idē facit q̄d dicit dyoni. in li. de diui. no. dicens de demonibus. Bonū ⁊ optimū ꝯcupiscūt eē ⁊ viuere ⁊ itelligere appetētes. ergo nō omni motu suo demerent. Itē aliq̄n vult dyabolus id q̄d deus vult. vt vult hūc hominē dānatum torqueri ⁊ dyabolus idē vult. sed deus nō vult aliquē motū culpa iblē lꝫ ꝑmittat. ergo cuꝫ volēdo q̄d deus vult nō peccet. ergo nō omni motu suo peccat. Vbi gr̄a. j. reg. xvi. legit. q̄ spūs malus arripiebat saul ⁊ hoc volebat spūs malus. ⁊ ideo volebat deus ī penā illi⁹. ergo volebat q̄d deus volebat. ergo n̄ illo motu peccabat. Ad quod rn̄dēdū. q̄ duplex ē mot⁹ dyaboli. vnus nāe. ali⁹ lib. ar. si ē motus nāe n̄ ē pcc̄m. Motus autē lib. ar. ē duplex. q̄dā. n. ē p pt̄atē supioris vel virtutē. sic credere vel ō corpe obsesso exire. q̄dā vō ē ex potētia li. ar. ſm̄ seipsuꝫ si ē ex potētia liberi arbi. soli. tūc omni motu demeret. Si vō ē per potestatē supioris. aut ē cū placētia. eo q̄d aliū finē intēdat. sic est in tentatōe. ⁊ tūc iterū demeret. nō q̄ facit q̄d deus vult. sed q̄ ex intētōne mala. Si vero ē cū murmure quo ad hoc q̄ remurmurat demeret. sic ergo pōt esse manifestuꝫ. quo motu demeret ⁊ quo motu nō. ❡ Ad obiectū aūt p̄mū sic ē rn̄dendū. q̄ dyabolus oīa male egit ſm̄ q̄ itelligit de motu libe. arb. ❡ Ad scōm vō silr̄ ē dicendū. sicut eniꝫ angeli ꝯfirmati in bono motu lib. ar. nō agunt nisi bonuꝫ. ita angeli cōfirmati in malo motu lib. ar. non agūt nisi male. ❡ Ad tertiuꝫ dicendū. q̄ odiū illud quo odiūt demones deuꝫ ex lib. ar. ꝓcedit. ⁊ hoc est rōne penarum quē eis infligunt. ❡ Ad quartū vero dicendū. q̄ vita infideliuꝫ dicit esse peccatuꝫ. non⁹ q̄ omnis motus in eis sit peccatū. sed q̄ dum sunt in infidelitate semper sunt in peccato. ⁊ quodlibet opus

cor motuũ reputat. ¶ Ad obiecta aũt in 3rium dõm ẽ q diligere se ẽ ex motu nature. põt tamen eẽ ex motu libidis. & tũc ẽ motu lib. ar. & illo demeret. similr velle summũ bonũ ẽ motus nature. Si vero sumat velle a volũtate li. ar. fm hoc demones volũt summũ bonũ. & hoc ẽ qd dic̃ dyo. mali sũt fm q ñ sũt. & q nõ ẽ appetẽtes malũ appetũt. ¶ Ad illud vero qd obijcit. aliqñ dyabolũ velle qd deus vult. dõm ẽ. q lz aliqd idẽ velit nõ tñ ex psimili volũtate vel intẽtõne. sz qd deus ex bona volũtate vult. hoc malus angelus ex mala volũtate vult. vt deus voluit tentationez Job ex bona volũtate. dyabolus aũt ex mala voluntate. Silr deus vult dyabolũz exire a corpe obsesso. sz qz cũ murmure exit. ideo exit⁹ eius ẽ cũ pctõ. Preterea. exire dicit motũ a termĩo a quo. intrare võ siue igredi dicit motũ p̃tuz ad terminuz in quẽ. lz ergo exire ab obsesso corpe r õne termini a quo nõ sit pctm. põt tñ esse pctm rõne termini i quẽ: sicut cũ eijciebant a demoniacis & intrabãt porcos. ingressus in porcos erat libidinosus. & pcessit ex iproba volũtate. vnde pctm erat ipis. ¶ Similr dõz ẽ. cũ spũs malignus arripuit saul. intentione peruersa fecit & cũ delectatione pene. vnde lz hoc eẽt ex iusticia dei q puniret. tamẽ qz placuit improbe voluntati ipsius dyaboli. peccatum fuit. put fuit in dyabolo.

Articulus primus.

b Einde. põt queri specialr de quibusdam motibus dyaboli. & prĩo de ipo credere. vtrũ sit bonũ: intelligo de bono moris. & videt q sic. qz super illud Jac. ij. demones credũt &c. dicit glo. plus est credere dyaboli q̃ sit tuũ credere o xpiane. qui credis deũ & non times. ergo si credere hoĩs hñtis fidẽ informẽ est bonũ. credere dyaboli ẽ bonuz. ¶ Jtẽ credere ẽ motus fidei informis. sed motus fidei iformis ẽ donũ spũssancti. ergo ipz credere ẽ bonũ. Cõtra. dyabolus velit nolit credit. sed quod ẽ inuolũtariũ nõ ẽ bonũ meritorium. ergo credere dyaboli nõ ẽ bonũ moris. ¶ Jtẽ credere qd est bonũ moris. dicit aug. cũ cetera possit hõ nolens: credere nõ põt nisi volens. Et sup illud gen̄. xxiiij. vocemus puellã. glo. interlinearis. credere sine fides ẽ ex voluntate nõ ex necessitate. sz nulla voluntas dyaboli ẽ in summã veritatẽ. ergo credere eius nõ ẽ bonũ moris. Preterea. huius gr̃a querit. si demones habeãt fidem: qd videt. dicit. n in glo. j. ad ro. sup illud. Justus ex fide viuit. q fides informis ẽ que ẽ in malis hominibus & demonibus. Jtem ad Titũ. j. psitent quidẽ verbis &c. glo. fides taliũ mox pp̃e ẽ demonior. Jtẽ. v. ad gal. Qui deuz nõ credunt vel creditũz nõ timẽt: demonibus sũt deteriores. Ex qbus vr̃ colligi. q fides iformis sit i dñmonibus.

¶ Sed obijcit in 3rium. qz si fides ẽ in demonibus aut habitus ille dams fuit añ pctm. aut post pctm. añ pctm nõ videt: qz adaz in prĩo statu innocẽtie dz habere quãdã visionẽ altaz q̃z que est enigmatica. sz visio fidei ẽ enigmatica. ergo angeli añ pctm ñ habuerũt cognitõz fidei. Post pctz vero nõ habuerũt fidẽ. habitus. n. fidei ẽ ex gr̃a. nullus aũt reportat gr̃am ex pctõ. ergo p pctm ñ habuerũt angeli cadẽtes fidẽ informẽ. ¶ Preterea. pctm vulnerat naturalia & spoliat gratuita. sz de gratuitis ẽ fides. ergo si fuit fides i angelis añ lapsum post pctm sũt spoliati. Ad qd rñdendũ q credere put ẽ in dyabolo: bonũ in genere dic̃. sz nõ dicit bonũ meritoriũ. nec sequit ex hoc ꝙ ẽ motus fidei informis qd sit meritorius. deest. n. forma. s. caritas p quã motus ẽ meritori⁹. ¶ Qd aũt obijcit de credere qd ñ põt fieri nisi a volũtate. dõm q loquit ibi de credere put ẽ a fide virtute. credere. n. aliqñ accipit p cognoscere veritatẽ. & hoc mõ põt aliqs credere nolẽs. fm aũt q credere dicit assentire & assentiẽdo tẽdere i sũmũ voluntatẽ. fm hũc modũ nõ ẽ credere nisi ex volũtate. hoc aũt mõ nõ credebãt demones. vñ dic̃ glo. ij. Jac. & iiij. luc̃. Extorta pfessio ẽ q dyabolus pfitet illũ hoiem eẽ filiũ dei. ¶ Ad illud vero qd querit. vtruz i demonibus sit fides informis. rñdendũ ẽ q fides iformis dr̃ multiplr. Est enim vno mõ habitus cognitiuus. Alio vero mõ motiuus. Motiuus aũt põt dici a bono vel a malo. a bono võ multiplr vel pũctiuus vel ñ pũctiuus. i. potẽs puenire. Prĩo ergo mõ fm q fides informis ẽ hitus cognitiuus q nunq̃ põt formari ẽ in ipis demonibus. Scdo võ mõ iñgtũ ẽ habitus motiuus a malo pene. est i pctoribus q timẽt seruiliter penã eternã. & p hoc abstinẽt ab actu peccati: sz nõ tendũt ad bonũ. Tertio võ mõ dz habitus motiuus ad bonũ sz ñ pũctiuus i ipis peccatoribus qui disponunt ad bonũ. Quarto võ mõ dr habitus motiuus & pũctiuus i his qui disponent ad bonũ p gr̃am gratũfacientẽ. hoc ẽt assentire ẽ adherere sũme veritati: & in eã tendere. Ex his dictis pz quõ fides informis ẽ in demonibus. ¶ Ad obiectũ aũt in 3rium dõm ẽ. q nec habuerũt añ pctm fidem. nec post pctm fidem. pprie dictã. fm q fide sit visio specularis. sz habuerũt fidem & quandã credulitatẽ sumptã ex operibus xpi. per que opera vehemẽter opinabant ipm eẽ filium dei. & hec fides dicit eẽ cognitio quedam acquisita. nec ẽ fides informis que põt formari p caritatẽ vt ipsa sit virtus.

Articulus secundus.

c Ecũdo querit vtrũ velint deũ nõ eẽ. qd videt per hoc qd dicit in ps. Superbia eor qui te oderũt ascẽdit semper. sz qui hz aliuz odio vellet ipm ñ

esse. ergo dyabolus vellet eũ nõ eẽ. ¶ Item. xv. Jo. sup illud. q me odit ⁊ p̃rẽ meũ odit. gl. q voluit eẽ mali voluit eã veritatẽ qua dãnant n̄ eẽ. Et sicut oderũt suã penã. ita oderũt veritatẽ qua pena irrogat. ⁊ si oderũt veritatẽ oderũt deũ. de q̄ nõ ẽ veritas. ergo demones h̄nt odio deũ. ¶ Itẽ Inno. in li. de miseria cõditõis hũane. Ita desperati sũt a venia. vt in tãtũ odiũ eo℞ crescat. vt vellent deũ oĩno nõ eẽ. ¶ Itẽ vr q velint dei potentiã nõ eẽ p hoc q d̃r. xvi. apoc. blasphemauerũt nomẽ dei. glo. In inferno positi q̃uis sciãt se p merito puniri. dolebũt tñ q deus tantã potentiaz habeat q sibi penas iferat. ergo vellent dei potẽtiã n̄ eẽ. ¶ Itẽ albinus sup gen. Cur dyabolus tã infestus ẽ hoĩuz saluti. ⁊ r̃ndet. ꝓpter odiũ i creatorẽ ⁊ inuidiã i hoĩes ex desperatiõe sue salutis. ergo dyabolus hꝫ odio creatorẽ. Cõtra. aug. i li. retract. Nullꝰ fere cõscia p̃t deũ odisse. ¶ Preterea. deus ẽ p̃ncipiũ oĩs eẽ. ⁊ dyabolus non hꝫ odio suũ eẽ. ergo nec hꝫ odio illũ p quẽ ẽ ⁊ in eẽ tenet. ergo n̄ hꝫ odio deũ. Ad qd̃ r̃ndenduz. p hoc q dicit aug. i li. retract. nõ video fuisse dõz. q nullus cõscia põt deũ odisse. multi. n. sũt de quibus scriptũ ẽ. supbia eo℞ q te oderũt as. semper. ¶ Ad illud vo qd̃ obiicit. dõm ẽ q lꝫ velit deum eẽ inq̃tuz ẽ p̃ncipiũ eẽ ⁊ cõseruat in eẽ res. nõ tñ vult eũ eẽ inq̃tum iustũ iudicẽ. ⁊ p hoc põt solui illud qd̃ d̃r. xv. Jo. Loquit. n. ibi d veritate iusticie qua infligit pena. ¶ Ad illud vero qd̃ obiicit de miseria cõditõis hũane. dõm ẽ q odiũ illõ d̃r pp̃ remissibilitatẽ pene ⁊ desperatõnez venie. vñ vellẽt demones deũ n̄ eẽ. in rõne iusti iudicis. nõ in rõne creatoris. ¶ Ad illud vo qd̃ d̃r in gl. xvi. apoc. dõm ẽ q dolere de potẽtia ẽ pp̃ pene afflictionẽ. nõ q simpliciter velint potentiã dei n̄ eẽ. ¶ Ad idẽ vo qd̃ dicit albinus. dõm ẽ ex iam dictis. q illud odiũ refert ad penã in qua perpetue ẽ ordinatus: nõ ad originem esse.

Articulus tertius.

Deinde querit an placeat dyabolo peccare. ⁊ vr q nõ. q2 malũ corruptiuũ ẽ nature. nã aũt bona ẽ in dyabolo. cũ ergo corruptio nature displiceat nature. ⁊ nã semp maneat i eo excedẽs li. qr. nõ vr q sibi placeat malicia sua. Cõtra. in li. de miseria cõditiõis hũane. supba volũtas eo℞. lꝫ careat possibilitatis effectu. n̄ tñ carere põt malignitatis effcũ. ⁊ ita plꝫ sibi peccare vel eẽ in pctõ. ¶ Itẽ bonuz displicet dyabolo. ergo malũ p oppositũ plꝫ ei. ergo vult eẽ malus. Cõtra. dicit dyo. Dyabolus ad malũ intẽdẽs. nullus agit. q agit. ergo nullus vult se eẽ maluz. ¶ Ad qd̃ dõm. q duplex est volũtas sicut dicit Jo. damas. vna que d̃r bulisis ⁊ altera que d̃r thelisis. volũtate ergo nãli que d̃r bulisis n̄ plꝫ sibi peccare. volũtate vero deliberatiua que d̃r thelisis plꝫ sibi rõne delectationis que ẽ in pctõ. rõne vero priuatiõis boni nõ plꝫ ei. ⁊ ita vno mõ plꝫ alio mõ non. ¶ Ad secundũ vero dõm. q lꝫ bonũ displiceat ei. sicut corrupto palato displicet dulce. non tñ plꝫ maluz inq̃tum malũ. sm̃ q malũ ẽ corruptio boni. placꝫ tamen ei id qd̃ maluz ẽ. Si vero querat vtrũ placeat ei malicia in alio. dõm ẽ q malicia in alio quodãmodo ẽ ei delectabilis sm̃ infectionẽ li. ar. sicut in eo qui alii inuidet. ⁊ ex hoc alterius maluz diligit. estimat. n. alterius bonũ sibi nociuũ ⁊ alterius malũ sibi cõueniens cõsequẽs.

Articulus quartus.

Deinde querit. vtrũ dyabolus habeat spem. ⁊ videt q nõ. q2 certus ẽ de pena eterna. sicut d̃r in sacralibꝰ baptismi. nõ te latet sathana imminere penas tormẽto℞. ¶ Preterea. i euãgelio h̄r. Et qd ante tps venisti torquere nos. ergo n̄ hꝫ spem venie nec spez vite eterne. Si vr cõtriuz p hoc qd̃ dicit xl. iob. spes eius frustrabit. ⁊ loqt in die iudicii. ergo añ diẽ iudicii vr q hẽat spez. ¶ Preterea. super illũ locũ Isa. xvi. Audiemus supbiã moab. maior ẽ arrogãtia eius q̃ fortitudo eius. id ꝑcipitata audacia plus audet q̃ possit. vñ dyabolus maxime est p̃sũptuosus. sꝫ nulla maior ẽ p̃sũptio q̃ cũ sint demerita tñ sperare vitã eternã. ergo spes p̃sumptiõis ẽ in ipo. ¶ Preterea. dicit greg. sup illũ locũ iob. de diuina misericordia falsa sibi promissiõe blãdit. ex quo accipit q sperat de venia. ¶ Preterea nouit q misericordia dei ẽ in infinitũ excellẽs culpã suã. sꝫ cõsiderãs i infinitũ misericordiã dei excellentẽ respectu sue culpe ordiatur ad spem venie. ergo dyabolus põt hẽre spem venie.

Ad qd̃ r̃ndenduz. q spes d̃r multiplr. Uno mõ expectatio future btitudis ex meritis. ⁊ hoc mõ nec ẽ spes. nec eẽ põt i dyabolo. Alio mõ spes põt dici expectatio btitudis ex sola dei mĩscdia. ⁊ h mõ ẽ cõsidẽtia i aliquo hoĩe adulto q n̄ demeruit. extẽdit at nomẽ spei vt possit dici expectatio beatitudis cũ sint cõtria merita. ⁊ hoc mõ ẽ in aliqbꝰ pctõribus. i dyabolo aũt i augmẽtum pene tollit spes sm̃ oẽs differẽtias: inq̃tuz spes d̃r btitudis respectu. ¶ Hoc at qd̃ d̃r. xl. iob. d misericordia dei ĩtelligi p̃t de illo rõe mẽbro℞. vñ seqt i gl. qd̃ ad corpꝰ illius referri põt. iniq. n. q iusticie diuine difficultatez n̄ metuũt i cassuz sibi de misericordia blãdiunt. ¶ Ad scdm vo dõm. q licꝫ cõsideret diuinã misericordiã i infinitũ excellere suã culpã. tñ plus cõuertit cõsideratio eius ad iusticiã. vt dicat apud se maiorẽ iniqtatẽ q̃ vt veniã mereat. vñ n̄ hꝫ spem venie. maxima aũt p̃sumptio quã habz est ex eminẽtia sue potestatis naturalis. ⁊ ideo d̃r xli. iob. Nõ ẽ potestas sup terram que ei cõpetur. qui factus est vt nullum timeret. ¶ Quod autem

tetas sit de eternitate pene dicit greg. Quo se citer iam tormenta euadere non posse conspicit. eam [illegible] exercenda nequitia durior assurgit. ¶ Quod autem dicitur ibidem. estimabit abissum senescentem. per abissum intelligit iudicium. et per senescere, non deficere ratione membrorum suorum intelligit. vnde dicit glo. Estimabis abissum quasi senescentem. quia reproborum corda sic infatuat vt suspitionem eis de venturo iudicio quod quasi finiat infundat abissum. nunquam senescere estimat. qui terminari aliquando in suppliciis diuinam animaduersionem putat. ¶ Quod autem dicitur spem habere .i. confidentia. hoc intelligit respectu magne dilationis dici iudicij. et libertatis regnandi in peccatoribus. nunc autem aufert ab eo platio. et ideo dicit quod spes eius frustrabitur .i. confidentia.

Articulus quintus.

Deinde queritur. vtrum habeat motum timoris. Quod sic videtur per hoc quod dicitur .ij. Iac. demones credunt et contremiscunt. sicut enim ex fide formata gignitur motus timoris filialis. ita ex fide informata gignitur motus timoris seruilis. ergo timor est in dyabolo. Contra. dicit beatus greg. super illud. qui factus est vt nullum timeret. quod nec timet deum nec penam quam sustinet. sed timor seruilis est respectu pene. ergo non habet timorem seruilem. de alio autem timore patet. ergo non habet timorem. ¶ Preterea. timor seruilis est donum spiritussancti [illegible] elicit ex eo quod dicitur .viij. ad Ro. Non accepistis spiritum seruitutis in timore. sed indignus est omni dono. ergo non habet timorem seruilem.

Ad quod videtur dicendum. quod timor ille est motus quidam qui prouenit ex credulitate pene. et non procedit ex timore seruili, prout est donum spiritussancti. timor enim seruilis, prout est donum spiritussancti ad hoc videtur esse per se. vt ex consideratione pene eterne resiliat ab actu peccati. Iste autem timor non est ei nisi in augmentum pene. et cognitio siue credulitas preambula. non est ad aliud nisi vt sit dispositio ad illam penam. immo ipsa cognitio etiam pene est quodammodo ei pena. ¶ Ad illud quod dicit beatus grego. dicendum est. quod propter hoc non dicit timere penam. quia non habet effectum qui pertinet ad timorem pene scilicet cessare a tentatione vel a peccato.

Articulus sextus.

Deinde queritur. vtrum angeli mali superbient in die iudicij contra dominum. quod videtur. boni enim angeli ante deum humiliabuntur in die iudicij secundum illud .xxvi. Job. columne celi contremiscunt. et pauent ad nutum eius. per columnas autem celi intelliguntur sancti angeli. ergo sancti angeli timorem habebunt. ergo multo fortius mali. ¶ Item .xlj. iob. cum sublatus fuerit angeli timebunt et loquitur de bonis angelis. ergo boni angeli timebunt aduentum iudicis. Et dicit beatus greg. quid faciet virgula deserti: quum pcutit cedrus paradisi. et per cedros paradisi intelliguntur boni angeli. ergo boni angeli timebunt. ergo humiliabuntur. ergo per oppositum mali angeli superbient contra deum in die iudicij. Sed videtur contrarium per hoc quod dicitur super illum locum .ij. pe. ij. Angeli non portant aduersus deum execrabile iudicium. glo. vbi puniuntur iniquitates ibi punientur mali angeli qui olim superbiebant contra deum. nec portant sed abijciunt iudicium superbiendi contra deum territi magnitudine penarum. Ad quod dicendum. quod non superbient actu sicut dicit glo. ¶ Ad obiectum autem in contrarium dicendum est. quod licet boni angeli tunc timeant timore admirationis siue reuerentie non tamen timebunt tunc timore pene. Illa tamen auctoritas que dicitur .xxvi. iob. intelligitur de timore ipsorum in presenti. que vero dicitur .xlj. intelligitur de angelis bonis ratione primi status. et patet per hoc quod dicitur territi purgabuntur. futurum enim ibi accipitur pro preterito. sed quod beatus greg. dicit leuiathan ab arce beatitudinis cadentem in ruina eius electi angeli expauerunt. vt cum istum superbie lapsus eijceret. illos ad robustius standum timor ipse solidaret. et purgati sunt quia isto cum reprobis legionibus exeunte electi soli remanserunt. nihilominus tamen timor ille castus qui permanet in seculum seculi erit in illis in iudicio. et ex illo humiliabuntur. Nec sequitur ex hoc quod mali tunc superbiant. magnitudo enim penarum et ipsa terribilitas iudicis inducet eis terrorem ex quo humiliabuntur in pena. que humiliatio contraria est actui superbie. licet non sit contraria habitui.

Articulus septimus.

Deinde queritur. vtrum demones velint se non esse. Quod sic videtur demones enim certiores sunt de penis suis quam ceterique homines mali. sed sicut dicit .b. hiero. super eccl. Omnes mali homines vellent magis non esse quam sic esse. ergo multo fortius demones qui sunt certiores de penis suis. Contra. omnis creatura naturaliter se vult esse. et hec natura non tollitur ab eis. ergo malunt se esse quam non esse. licet sint in penis. Ad quod rundendum quidam. quod sindercsis extincta est in demonibus tribus modis. Primo quia non promouet eum ad bonum nec promouere potest. Secundo quia in superbia vult agere contra deum. licet sciat quod ex hoc grauius punietur. Tertio quia potius vult se esse quam non esse vt pugnet contra deum. primo modo extincta est in damnatis. secundo autem non et tertio in demonibus est extincta. homines enim adulti damnati potius vellent non esse quam sic esse in penis inferni. sed de solis paruulis dicitur. quod melius est eis sic esse. quam non esse: quia nullam sentiunt penam actualem. ¶ Ad obiectum autem secundum hec posset responderi. quod aliud est de voluntate nature et aliud de voluntate lib. ar. licet enim mali homines de voluntate nature velint esse. de voluntate tamen li. ar. velint magis non esse quam sic esse. demones autem [illegible] volunt esse ex voluntate lib. ar. hoc est vt pugnent contra deum et resistant quantum possunt. et hoc forte est propter magnam

presumptionem quam hñt: ⁊ appetitum dñatõis super eos qui peccant.

Articulus octauus.

d Einde querit. vtrũ in demonibus sint passiones. dico aũt passiones libidinũ formidinũ iraꝝ ⁊ huiusmodi vicioꝝ. Qđ nõ vr. In eis. n. nõ ẽ fomes q inclinet ad huiusmodi passiones. nec ptãs ad exercendũ opa libidinũ. Contra aug. in. ix. de ci. dei. subiecta ẽ mens demonũ passionibus libidinũ. formidinũ. iraꝝ atq; huius ceteris. ⁊ iteꝝ mens eoꝝ passionũ vicijs subiugata ⁊ oppressa. qcqd rõibus nãlr hz ad fallẽdũ ⁊ decipiẽdũ. ideo acri⁹ intendit quãto eos possidet nocẽdi cupiditas: ex qbus colligit q demones subiecti sunt passionibus. Ad qđ dõm. q subiecti sunt passionib⁹. sz distinguẽdũ ẽ. q sunt quedã passiones cões ai ⁊ corpis. qdã vo sunt solius ai. Ille passiones siue pturbationes q dicũtur cões [illegible] ⁊ corpis inquantum huiusmodi non sunt in demonibus. cum sint spũs õni se sepati a corpe. passiones autẽ que sunt solius animi. possunt esse ipsoꝝ demonum ⁊ de huiusmodi dicit aug.

Articulus nonus.

d Einde qrit. vtrũ tñ puniant mĩo quãtum post diẽ iudicij? Qđ sic vr. pbari. mĩo puniat pena eterna p pctis suis. sz pcta sua nõ pñt augeri. qz adeo sũt obstinati q ñ pñt eẽ obstinatiores: ergo adeo sũt mali q ñ pñt eẽ peiores. Itẽ volũtate hñt malefaciẽdi qđcũq; pñt. sz qđ vult aliqs ⁊ nõ fac. p facto sibi reputat de⁹ in mal. ergo p scõ reputat eis de⁹ qđ volũt. ergo tñ sũt mali qñtũ malũ facerẽt si possent. Cõtra aug. i li. xx. de ci. dei. Judicat dñs ñ solũ vult de gnẽ demonũ atq; hoium vt miseri sint pp primoꝝ meritũ pctoꝝ: sz ẽt õ singuloꝝ ppijs opibus q gerũt arbitrio volũtatis. ex quo accipit q adhuc peccãt. ⁊ sic peccãtes dteriores fiunt. ergo sẽp merẽt augmẽtũ pene. ergo magis punient. Ad qđ dõz. q demones dteriores fiũt p pcta q supaddũt. ⁊ q maiorẽ habebũt penã ⁊ q plus peccauerũt plus puniẽt. ¶ Ad hoc aũt qđ obijcit i 2riũ. q adeo obstinati sunt ⁊c. dõm ẽ. q ita obstinati sunt a pricipio qđ flecti ñ pñt ad bonum nihilomin⁹ i malicia pcedunt. ¶ Ad scđz õo obiectũ dõm ẽ. q lz volũtatẽ hẽant a pricipio faciendi qđcũq; malũ. tñ ipse act⁹ addit⁹ voluntati auget maliciã. Preterea determinate vult aliqđ malũ mõ qđ nõ voluit a pricipio. Aũ nõ tñ angeẽ ex malicia ex actu. imo ex ipsa volũtate. ⁊ sicut boni angeli lz 2firmati sint i bono pñt mereri. ita mali angeli lz 2firmati sint i malo pñt magis ac magis dmereri. Nec ẽ hoc 2riũ q sũt i statu retributois pñt. n. eẽ i statu retributõis ex actõe pcedẽtis pcti ⁊ pñt eẽ i statu dmerẽdi rõe deterioris pcti.

Questio. cxix. de tentatõe qua dyabolus tentauit primos parentes.

c Ompleto tractatu õ tẽtatõe dyaboli i gnẽ. adiiciẽs ipsi tẽtatõi vtpote õ motib⁹ dyaboli: 2sr pcedẽdũ ẽ ad tẽtatiõez qua tẽtauit priõs parẽtes p serpẽtẽ. ¶ Et pmo querit. vtrũ primũ pcm dyaboli fuit vel potuit eẽ qđ ppetrauit i tẽtãdo priõs pentes. Scđo vtrũ fuerũt vna tẽtatio sola qua tẽtati fuerunt ab eo vel plies. Tertio si fuerũt plies q illaꝝ fuit prima. Quarto vtrũ facta fuerit mediãte aliquo sẽsibili vel nõ. Quĩto qre mediãte serpẽte. Sexto vtrũ sonus emissus p serpentẽ fuerit format⁹ a dyabolo ⁊ expssus p serpentẽ. vel a serpente format⁹ ⁊ expressus. Septimo quare pmo tẽtauit mulierẽ ⁊ p mulierẽ viꝝ. Octauo vtrũ 2sili mõ i õibs cõpleatur tẽtatio dyaboli. Nono quare pmisit de⁹ huiusmodi tẽtationẽ fieri. cũ ex huiusmodi tẽtatione sciret tñ malum pueturũ.

Membrum primum.

c Irca primũ sic vr. q primũ pcm dyaboli fuit quo tẽtauit priõs pentes. Jo. viij. Ille homicida erat ab initiõ. sz homicida fuit in occidẽdo hoiem ⁊ tẽtãdo. ergo ⁊c. ¶ Itẽ hoc ẽ primũ pcm qđ ostẽditur in scriptura. cũ ergo sufficiẽter doceat ipsa sacra scriptura ⁊ ordinate. illõ fuit primũ pctz. ¶ Preterea. põt aliqs peccare pcto ire. ita q nõ peccet pcto auaricie vel econuerso. ⁊ ita de alijs pctis. ergo sĩr potuit dyabolus peccare pcto tentationis. ita q nullũ pcm eẽt pambulũ. Contra peccatũ tentatõis ẽ quo intẽdit aliqs p se nocẽ alteri sed nãliter nullus intẽdit nocẽ alteri nisi pp appetitum alicuius 2modi qui prius ẽ apud ipz. ergo dyabolus nõ intẽdit nocẽ hoi nisi pcessisset in eo appetitus alicui⁹ 2modi ppij. ergo peccauit appetẽdo illõ 2modũ ⁊ postea peccauit tẽtãdo ipz hoiem. nõ ergo peccatum tẽtationis fuit primuz pcm. ¶ Preterea. ij. sap. in fi. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbẽ terraꝝ. sed mors fuit p tentationem ipsius dyaboli. ergo aũ tẽtationẽ fuit inuidia. non ergo tẽtatio primoꝝ parentũ fuit primum pcm. Ad qđ dõz. per hoc qđ dicit aug. in li. de mirabilibus. q ñ peccasset angelus i terra. nisi prius peccasset in celo. Aũ primo peccauit in celo per superbiã. scđo in paradiso p homicidiũ. ⁊ q dr ille homicida erat ab initio. intelligendũ est post initiũ vel [illegible] cito hominez tẽtauit. ¶ Ad obiectũ aũt in contrarium dicendũ est. q licet scriptura faciat mentionem primo de isto

peccato. tñ ante illud peccatū fuit aliud peccatum de quo nō prio ipa scriptura facit mētiōez. et ratiōnē ponit albin⁹ sup gen. dicēs. angelicū peccatū in genesi absco͂ditū ē et loquit de peccato superbie. et hoīs patefactū. qr angelicū vulnus de⁹ curare nō pposuit. hoīs vo vuln⁹ sanare pdestinauit. Sz pari rōne posset dici. q nō debebat facere mētōez de pcto tētatōis. cū illd pctm tētatōis eēt icurabile sicut et pctm supbie dyaboli qd fuit primū pctz. Ad qd dicēdū q aliō ē de pcto prio supbie et aliud de pcto tentationis vt vtriqz sit icurabile. peccatū eniz tētationis introductū ē. vt ondereē q homo peccauit dyabolo suggerēte. et ex hoc vna ratio eēt pp̄ter quā eius pctm eēt remediabile. vñ non pp̄ter se introduxit scriptura pctm tētatōis dyaboli. decursus. n. sacre scripture eē ad oñdendū totā seriē. fz quā gen⁹ humanū p xp̄z ē liberatū et ad dignitatē restitutū. q dt agi de pcto dyaboli hoc ñ ē nisi ex q̄dā anthitesi. vel eēt oñdat eius pctz fuisse occasio pcti hoīs. ¶ Ad aliud vo dōm ē. q nō ē sile de pcto tētatōis et de pcto ire vel supbie. pctz. n. tētatōis ordinē hz ad aliquā affectōz inordinatā prioꝛē. nullus. n. itendit nocē alii nisi vt psit sibi eo mō quo ñ cōgruit. ¶ Si vo obiciat q pōt hō aliqs prio peccare pcto tētatōis. fm q hō tētat hoīez ad seducēdū. dōm ē q et et in hoīe hn̄te nām corruptā. et i angelo sp pcedit aliq̄ alia affectio. nā. n. icorrupta ñ iclinat prio [illegible] nocumētū primi. fz si ē dsectibilitas i ipo itar. primo iclinat ad illud qd ptinet ad ppriā psonā. sc̄do ad id qd ē ei prio. vñ si hō eēt in statu inocētie. nō eēt ei⁹ pctz primū tētatio ad seducēdū alteꝝ. fz puersio ex p̄sideratōe alicuius pprij boni apparentis.

Membrū secundum.

Secundo q̄rit vtrū fuerit vna sola tētatio vel plures. et vr q vna sola. qr vni pcto rñdet vna sola tētatio inclinās ad illud. fz vnū fuit pctz Eue primū. ergo vna fuit tm̄ tētatio inclinās ad illō. ¶ Sz vr Hui. tētatio. n. fuit respectu fruct⁹ esibil. Itē tētatio fuit respectu appetit⁹ scie. Itē tentatio respectu appetitus essendi sicut deus. ergo non fuit vna sola tētatio. Ad qd respondendum. q fuit vna tentatio. quia vbi vnum propter alterum. totum reducitur ad vnum. tentatio autem fuit de inobedientia. motiuum autem ad illaz transgressionem fuit appetitus inordinatus similitudinis diuine. et fz hec vnica fuit tentatio. q eniz mouebatur eua ad esum fructus vetiti. hoc fuit rōne illiciti desiderii qd ei a dyabolo pmittebatur. cui non est credēdum. cum ipse sit mendax et pr eius. et ideo dicit Criso. pmittit multa. non vt det sed vt accipiat. et ideo non opoꝛtet ei credere vlr. sed et blādientē eum odire. et cum maioꝛa pmittit tūc magis aduertere. quoniam et euam quādo eaz magis spe extulit tūc deiecit. et maria est ei opatus mala. et sic pricipalr vna fuit tentatio. qr vnum fuit principale motiuū. sed tamē plures rōne actuū piunctoꝛum et motiuoꝝ.

Membrū tertium.

Tertio queritur si aliquo mō fuerunt plures. que illaꝝ fuerit prima. erat eiz tentatio aliquo mō de appetitu sciētie. Item de appetitu imoꝛtalitatis. de appetitu ipsius delectatōis eius in gustu. Itē math. iiij. dicit q tentauit ipsum dyabolus de gula. de auaritia. de vana gloꝛia. si ergo plures erāt aliquo modo. aliqua illaꝝ fuit prima. potest ergo queri q̄ illaꝝ. Et videtur q illa que fuit ḋ vana gloꝛia siue de superbia. hoc enim dicit esse primū pctm primoꝝ parentū. fm q habet sup illud ps. Superbi inique agebant vsqzquaqz. glo. maximuz pctm ē supbia. qr inde manauit origo nostri delicti. hoc telo dyabolus nos prio vulnerauit. ergo prima tentatio fuit de supbia siue vana gloꝛia que ad idem reducit. Sed videtur q fuerit tētatio prima de gula. per hoc qd dr luce. iiij. vbi agit de tentationibus in principio. dicit. n. q eo ordine tentauit xp̄m quo tentauit adam sed tentatio xp̄i incepit a gula. ergo tentatio primi parētis incepit a gula. Ad qd dōm. q motiuz primum in oībus tētationibus adē fuit appetitus excellentie. et iō reducende sunt tentationes. si quo mō plures fuerūt ad illā tanq̄ ad primam. ¶ Ad obiectum aūt in Z ͥum dicendū est. q dr tentatio gule prima pp̄ter hoc. q fz illā quasi pñter Zeitē originale peccatū. Vñ dr pria ad hoc. et ñ dicatur prima simplr. tentatio. n. superbie vel auaritie fuit de pcto spūali. tentatio vo gule fuit ḋ pcto carnali. traductio aūt corruptōis ex pte carnis accipiebat. Vel aliter pōt dici. q tentatio de gula fuit pria lz actus non esset primus. sicut. n. hr. iij. gen. dyabolus primo dixit per serpentē ad mulierē quare pcepit vobis deus vt nō comedatis de oī ligno padisi. deinde vo qr intellexit euā dubitare dicentē. ne foꝛte moꝛiamur. secutū ē qd dixit serpēs. nequaq̄ moꝛiemini. tertio vo subiungitur eritis sicut dij scientes bonum et malū.

Membrum quartuz.

Quarto querit. vtrū tētatio primoꝝ parentum facta fuit mediāte aliquo sensibili? Et vr q nō. qr eē sciente sicut deū est cognoscibile ab itellectu. fz se ñ mediante sensibili. vñ cū dyabolus intēderet suggere hoc qd appeteret ab eua potuit hoc suggerē nō mediante aliquo sensibili. ¶ Item ad idem aug. in li. de li. arbi. discernēda sunt gnā visoꝝ quoꝝ vnum ē qd pficiscitur auctoꝛitate suadentis. Hic

est illud dyaboli cũ hõ ꝯsentiẽdo peccauit alteꝝ subiacẽtibus reb⁹ vel intẽtioni animi vel sensibilibus corporis. ex quo accipit. ꝙ a voluntate suadẽtis ꝓcessit illud pctm siue illa tentatio cui mlr cõsentiẽdo peccauit. Cõtrariũ ostendit ꝑ hoc qḋ dicit bẽs ber. sup cant. Sicut prio intrauit mors ꝑ auditũ. ita prio ⁊ vita. fides. n. ex auditu. auditus autẽ per verbũ dei. x. ad Ro. Ad qḋ dõm. ꝙ tentatio fuit mediãte sensibili. sꝫ de re tñ intelligibili prio. ¶ Ad obiecta aũt in ꝯtrariũ dõm ē. ꝙ receptio illius spẽi intelligibilis bñ potuit eẽ ꝑ se. nõ mediãte sensibili. qꝛ vo tentatio hoĩs q ab initio creatus ē rectus. ⁊ ꝯpositus ē ex pte intelligibili ⁊ sensibili. ꝯuenientius incepit a pte itelligibili ⁊ sensibili ꝯueniẽtius incepit a pte infirmiori. Infirmior aũt fuit pars sensibilis. iḋ a pte sensibili incepit tentatio. ⁊ hec fuit mediante sensu. mediãte vo auditu ꝯueniẽter primo. qꝛ est susceptiu⁹ locutionis. locutio aũt cõis est ipsis angelis ⁊ hoĩb⁹ corporibus assumptis. ⁊ iḋ ꝯuenienter prio tentatio facta est per auditum. ab auditu autem transit ad visũ. ⁊ post vsqꝫ ad olfatuꝫ. ⁊ post vsqꝫ ad tactum. ⁊ vltimo vsqꝫ ad gustum. ⁊ hoc vltimũ simpliciter fuit ꝓhibituꝫ. qḋ. n. dicit in Geñ. Ne tangeremus illud. loquit de tactu ꝓut gustus est. quidã tact⁹. vel de tactu ordinato ad gustũ. ¶ Ad scdm vo dõꝫ. ꝙ dicit aug. in li. de li. ar. ꝙ loquit ibi ḋ visu interiori qḋ fuit silitudo excellẽtie diuine qḋ ⁊ si apprehendi potuit ab intellectu humano nõ mediãte signo sensibili. ꝑꝑ infirmiorẽ ptẽ ex illa pte mouit hominẽ ipse dyabolus. secus. n. est in intellectu nr̃o iam viciato queꝫ põt tentare dyabolus nõ mediante sensu. ⁊ ḋ intellectu hoĩs existente recto a principio.

Membrũ quintum.

Quinto querit quare facta fuit mediãte serpẽte. vr̃. n. cũ dyabolus habuit posse assumẽdi corpus aereũ in silitudine corpis humani. ꝙ in illo corpe ꝯueniẽtius debuerit tẽtasse hoĩeꝫ. ¶ Itẽ multa sunt aĩalia alia ꝓcedẽtia delectabilia hoĩ. vt colũba ⁊ aliaꝫ ⁊ alia genera aĩaliũ. que cõsona sunt homini. vr̃ ergo ꝙ per huiusmoi genera aĩalium magis ꝯgrueret tẽtasse hominem ad seductioneꝫ. ¶ Iteꝫ sunt multa genera aĩalium vt auiũ que conueniẽtius habent organum ad formandũ voceꝫ silem homini. cũ ergo per illã ptem inciperet tentatio. ꝯueniẽtius fieret per huiusmodi aĩalia volatilia. ¶ Preterea. sunt quedã aĩalia q̃ assimilant i figura hoĩ. vt symea. conueniẽtius ergo per illud qḋ vicinum erat fieret tentatio. ¶ Iteꝫ occasione huius querit ḋ hoc qḋ dr̃ in geñ. ꝙ serpens erat callidior cũctis aĩalibus. ⁊ ẜm tran. lxx. interpretũ dr̃ prudẽtissim⁹ bestiaꝝ. vr̃. n. ꝙ i gnẽ aĩaliũ apes prudẽtiores dicant. ⁊ formice silr. ⁊ multa alia gnã aĩaliũ de qb⁹ loqt in li. de naturis aĩaliũ. ¶ Preterea quare elegit dyabolus serpentẽ ad tẽtãdũ ꝑ ipm. an hanc ptẽ habuit ꝑ aliud gen⁹ aĩalis terre. ¶ Ad primũ ⁊ scdꝫ dõm. ꝙ lꝫ aĩalia sint magis ꝯsona nãe hoĩs. ꝑ serpentẽ tñ ꝯuenientius ē tẽtare. serpens ille. n. sicut dĩc beda. vultũ habuit virgineũ. vt ꝑ silẽ facilius deciperet. silitudo. n. mater ē falsitatis. Preterea serpẽs. hꝫ quẽdã lubricũ motum ⁊ suauẽ. vñ cõuenit motui tẽtationis interioris qui ē lubricus. ⁊ leuis. vñ aug. in li. xij. de tri. Nũc coluber aptis passib⁹ sꝫ squamis minutissimis nisib⁹ repit. sic lubric⁹ deficiẽdi motus negligentes minutatiꝫ occupat. ⁊ incipiens a ꝑuerso appetitu silitudinis dei. venit ad silitudinẽ pecoꝝ. inde ē ꝙ nudati stola pria pelliceas tunicas mortalitatis meruerũt. honor aũt hoĩs fuit silitudo dei. ḋdecus silitudo pecoris. iḋ dr̃ in psal. hõ cũ in honore esset non intellexit. ꝯparatus est iumẽtis insipi. Iumẽta aũt dicuntur ea q̃ data sunt hoĩ in adiutoriũ. ¶ Ad tertiũ vo dõm. ꝙ lꝫ sint multa aĩalia que hñt organũ ad formandũ vocẽ silem locutioni hoĩ nõ tñ per illã oportuit fieri tẽtatõeꝫ primã. nõ. n. requirit ꝯueniẽtia organi maior. cũ dyabolus ꝑ ipm serpẽtẽ loqueret. qui ptãtem habebat formãdi vocẽ similẽ locutiõi. vl ẽt locutõꝫ sicut. n. dicit aug. dyabolus ꝑ serpenteꝫ locut⁹ est. vtens eo velut organo. mouensqꝫ ei⁹ nãꝫ eo mõ quo modo nature ille mouere ⁊ moueri illa poterit ad exprimẽdos verboꝝ sonos. ⁊ signa corporalia per que mulier suadentis intelligerẽt voluntatẽ. ¶ Ad quartũ vo dõm ꝙ lꝫ serpens habeat vultũ virgineũ vel similem homini. ⁊ nunc habent vultum terribilem: tũc tñ non habuit. vñ potuit congruentius tentare q̃ per aĩal qḋ assilat nunc hoĩ in figura. ⁊ hoc maxime vt presignaret ꝙ hominẽ qui rectus erat creatus a pricipio sicut dr̃. viij. eccẽ. intenderet incuruare per affirmationem vt diligeret terrenis. inter vo aĩantia illḋ qḋ plus incũbit terre ē reptile. ⁊ iḋ serpẽs dr̃ qꝛ serpit. Sed cũ hoc vr̃ dici i penã. iij. geñ. Pectore ⁊ vẽtre repẽs. magis tñ vr̃ in penã dyaboli dici. ꝑꝑ hoc qḋ hr̃. j. geñ. fecit deus bestias terre iuxta species suas. ⁊ iumentaꝫ ⁊ oẽ reptile terre. ¶ Ad quintum vero dicendum ꝙ serpens non dicitur callidior vel prudentissimus rõne nãe sue. sꝫ operans dyabolus in ipo. vñ aug. xi. sup geñ. serpẽs ille nõ irrõali aĩa sua. sꝫ alieno iam spiritu. s. dyabolico. põt sapiẽtissimus dici oĩum bestiaꝝ. quãuis libet. n. ꝑuaricãtes ãgeli de supnis sedib⁹ merito sue peruersitatis deiecti sint. natura tñ excellentiores sunt omnibus bestijs: ꝓpter rõnis eminentiã. quid ergo miꝝ si suo instinctu dyabolus iam implẽs serpentẽ eiqꝫ suũ spũm miscens eo more quo vates demonioꝝ implere solet sapiẽtissimũ eũ reddiderat. oĩum bestiaꝝ ẜm aĩam irrõnalem. sapia aũt hic accipit ad malũ ñ ad bonum. ¶ Ad

sexti ꝓcedēduz, ꝙ nō fuit ī electōe dyaboli eligere aīal qd̓ vellet. s3 qd̓ ei ɔcessuz fuit. vñ aug. non debemus sane opinari ꝙ serpentē sibi ꝑ quē tētaret suaderetq3 peccatū dyabolus eligeret. sed cū eēt in illo ꝑꝑ ꝑuersaz ⁊ inuidā voluntatē decipiendi cupiditas nō nisi ꝑ illō animal potuit. ꝑ qd̓ posse ꝑmissus est. nocendi eīm volūtas pōt ei eē a se nō ē aūt ptās nisi a deo.

Membrum sextum.

Sexto querit̄, vtrū sonus emissus per serpētem fuit formatus a dyabolo. ⁊ expressus ꝑ serpētē vl̓ a serpēte formatus, ⁊ exp̄ssus. Et videt̄ ꝙ dyabolus mouerit linguā serpētis ad exprimēdā huiusmōi locutionē. ita ꝙ distictio nō eēt ex ptāte aīe sensibilis in serpēte. ꝑ hoc qd̓ dicit aug. ī li. de mirabilibus dicēs, in igne ⁊ nubibus modos loquendi īuenit. ita ī ore aīalis plenitudinē līgue gubernauit. ⁊ loquit̄ de asina balaam de qua idē dicit. xi. sup gen̄. ad lit. sic locutus ē serpens homini. sicut asina ī qua sedebat balaā locuta ē. nisi ꝙ illud fuit opus dyaboli. hoc angelicū. ¶ Itē aug. in eodez li. In serpēte locutus ē vtēs eo velut organo. mouensq3 eius nām eo modo quo ille mouere ⁊ illa moueri potuit. ad exprimendos sonos verboꝝ. ex quo accipit̄. ꝙ ipa formatio fuit ab ipa virtute dyaboli. Sz videt̄ ɔ̄riū. ꝙ possit formari ab ipsa sensibili aīa imediate. ꝑ hoc qd̓ dicit aug. de mirabilibus. Intelligimus deū nihil in nā lingue mutasse. ergo pari rōe. nec dyabolus in līgua serpentis. ergo ipa sensibilis ipsius serpentis ex sua ptāte ꝑrima formauit sermonē. ¶ Itē in hoīe cū a rōnali ꝓcedit sermo. ꝓcedit mediāte virtute sensibili. ergo īmediatū principiū ad formādū locutionē est aīa sensibilis. pari rōe videt̄ hoc eē. dyabolus mouit animā sensibilē ipius serpētis. ⁊ ipa mota mouet ad formatōem sermonis siue locutōis. Ad qd̓ dn̄m. ꝙ nō fuit ex virtute aīe sensibilis ī ipso serpēte tanq3 a sufficiēti pricipio. s3 fuit a virtute dyaboli. de se enī3 h3 aīa sensibilis ī animalibus h̄ntibus cor ⁊ istrumēta vocalia. ꝙ possit formare vocē. sed ipsa discretio vocis litterate cum significatōe ē a motore rōnali. In hoc autē differt lingua hoīs. ꝙ h3 possibilitatē perfecte ad hoc. sed lingua serpētis ⁊ alioꝝ brutoꝝ imperfecte. vnde non fuit ptās date lingue serpētis in ista formatōe vocis litterate. sed ptās quā habuit imperfecte. redacta fuit ad actū per dyabolū3 ex ꝑmissione diuina. ⁊ dicit Remi. labia mādibulum ⁊ dētes ad qd̓ fit locutio ex plectro lingue ⁊ motor sufficiēs. sunt ea per que pōt formari vox litterata. non ergo videt̄ miraculuz ꝓprie dictū. ibi eē sed mirabile. q2 nihil mutatū est in dispositōne instrumēti. etsi inueniat nomē miraculi. ꝑ mirabili videt̄ accipiēdum.

Membruz septimum.

Septimo querit̄ quare tētauit prio mulierē ⁊ per mulierē viruz. cū eīm in viro tota esset nā humani generis. dyabolus aūt humano generi inuideret. ⁊ ꝑꝑ hoc tenderet ad ruinā eius. imediate debuissz tētasse viruz. ¶ Preterea. viro facta fuit ꝓhibitio. ergo cum tētatio eēt ad trāsgressionē precepti faciēdam. tētatio debuit fieri viro imediate ⁊ nō mulieri. cū ipsi mulieri nō fuit fca ꝓhibitio tanq3 nōdum exnti. Cōtra. aug. de tri. Corpore sibi subiecto ⁊ tanq3 instrumēto abutens fallaciā sermocinatus est femine. sc3 a pte inferiori illius humane copule incipiēs. vt gradatī3 ꝑueniret ad totum. Ex quo accipit̄. ꝙ a pte inferiori sc3 muliere conuenienter incepit tētatio. ¶ Ad idem videt̄ qd̓ dicit in. xxv. eccī. a muliere initiū peccati. per illaz enim omēs morimur. Ad qd̓ rn̄denduz. ꝙ cōuenienter facta fuit tētatio quo ad initiū ex pte mulieris. ex pte enim īferiori humani generis aditu3 quesiuit ipse dyabolus. sicut cōtingit in vnoquoq3 nostruz. vt sic gradatī3 ascēderet ⁊ tandē consumaret tentatio.

Membruz octauum.

Octauo querit̄. vtrū cōsimili modo cōpleat̄ ī nobis tētatio dyaboli. quomō ɔpleta ē in primis pentibus. ad qd̓ dicit aug. l. ij. sup gen̄ aduersus manich. Nō possumus a dyabolo tētari. nisi per illā pte3 que quasi imaginē vel exēplum mulieris in hoīe ipso ostēdit. Simil̓r aug. in. xij. de tri. sicut in illo manifesto cōiugio duoꝝ hoīum qui primi facti sunt. nō mādeucauit serpēs de arbore vetita. s3 tm̄ mādeucandū ꝑsuasit. mulier aūt nō sola comedit. sed viro suo dedit. ita ꝙ in vno hoīe gerit̄ carnalis sensus vel aīalis ingerit quādā3 illecebrā fruendi sc. ⁊ tūc velut serpēs alloquit̄ feminā. huic aūt illecebre ɔsentire. est de ligno ꝓhibito mādeucare. sed iste ɔsensus si sola animi delectatōe cognitōis ɔtentus sit. superioris vero auctoritate ɔsilij mēbra retinent vt nō exhibeant mēbra iniqtatis pctō. sola mulier velut cibū vetitū comedit. Si vō ita decernit̄ quodcūq3 pctm̄ vt si sit ptās ope ɔpleat̄. itelligēda ē mulierē dedisse viro suo se. ū edēdo illicitū cibū. ex quo accipit̄ ꝙ tētatio in nobis agit̄ ɔsil̓r quēadmodum ī primis pentibus. Sz vr̄ ɔ̄riuz. nōne tētatio dyaboli aliqū fit qua tētat hominē d̓ īfidelitate. hoc aūt nō fit mediāte sensibili pte. cū ū sit res sensibilis. ergo ū vr̄ ꝙ ɔsil̓r agat̄ tētatio ī nobis quēadmoduz ī primis parētibus.

Ad qd̓ rn̄dēdū. ꝙ nō tm̄ fit tētatio ī nobis ꝑ ptē sensibilē: sed per ptē intelligibilē. maior tm̄ habitatio tētationis ē a pte sensibili. ¶ Ad illud vero qd̓ dicit aug. aduersus manich. dn̄m est. ꝙ nō posse

dē multiplr. vel vt remoueat omnē potētiā. vel vt remoueat ampliorē disponentē potētie. ꝛ hoc vltimo mō dicitur q nō possumus tētari a dyabolo nisi p partē animalē. i. p illā ptē sumus dispositi ꝛ ꝓni. vel aīalis ps pōt dici ps rōalis que cōuertit ad corpus. ꝛ ſm hunc modū verū ē q nō ē tētatio nisi p ptē aīalem. ¶ Ad illō vō qd dicit aug. xii. de tri. soluēdū ē p hoc qd dicit cū litēt de mentis. q i rebus tpalibus ꝛ corpalibus pp actōis officiū rōcinādi viuacitate versat. carnalis ille sensus vel animalis īgerit quādā illecebrā fruēdi se. tūc velut serpēs alloquit feminā. vñ nō vlt semp dicere q serpēs. i. sensualis motus in oī tentatione ingerit illecebrā. sz cū de rebus tpalibus ꝛ corporalibus est intētio.

Membrum nonum.

Dno querit. quare deus pmisit tentatione huiusmōi fieri. cū ex huiusmōi tentatione eēt tātuz mali ꝓuenturum. ¶ Ad qd dicēdū p hoc qd dicit aug. sup gen. q melius fuit creare hominē q possz nō ꝯsentire tētationi. q̄z qui non posset tētari. ex hoc eniz exercet virtus. ꝛ ē palma gloriosior nō cōsensisse tētatiōi q̄z nō posse tētari. ꝛ lz magnū malum futurū eēt. non hoc fuit per opus dei sed per opus ipsius hominis. Qd autē facturus erat homo ꝓpria volūtate per culpā. deus ordinauit eqtate per penā. ꝛ vt aliis eēt ad cautelam. hic autē attendēdum q alr fuit tentatio mulieris per serpentē. ꝛ alr viri per mulierem. que vtraqz permissa ē a dño. serpēs enim nō intelligebat sonos verboꝝ qui per illuz fiebāt ad mulierē. mulier vero itelligebat. vnde ipse dyabolus per serpētem tentauit. nō ipse serpens tētauit. mulier autē tentauit virum. non autē ipse dyabolus.

Questio. cxx. de pctō primorum parentum.

Ompleto tractatu de tētatione dyaboli ī generali ꝛ in spāli ſm q tētauit primos pentes. ꝯsequent dicēdum ē de pctō hōis. Cōpletus enim ē tractatus de pctō dyaboli ī se ꝛ in ꝯparatione ad hoīem. triplex autē attēdit pctm hōis. fuit eīm quoddā pctm in quo psōna corrupit naturā. ꝛ illud fuit pctm primoꝝ parentū. fuit aliud pctm in quo nā corrupit psonaz. ꝛ illud dr originale. fuit tertiū in quo psona corrupit psonā. ꝛ hoc dr pctm actuale. ꝛ adhuc nō cessat corrūpe. quotidie. n. ꝑpetrat actuale pctm. Primo ergo dōm ē de tētatione primoꝝ pentuz qd erat primuz tpe ꝛ causalitate int pctā hominis. Secūdo dōm ē de pctō originali. Tertio de pctō actuali. qd quotidie ꝑpetrat qd ē ꝯtinet pctm primoꝝ pentuz. quo ad hoc q psona corrūpit psonā. In pctō. n. primoꝝ pentū ꝛ persona corrupit psonā. ꝛ psona corrūpit nām. quo ad hoc q psona corrūpit psonaz. ꝯtinent sub actuali pctō. q ad hoc vō q psona corrūpit nām. hz ꝓpriā rōnē vt dicat origo oīuz pctoꝝ. ¶ Circa ergo pctm primoꝝ pentū hec q̄ri pnt. Primo qd fuit genus pcti. Scdo de cā peccati. Tertio de quātitate pcti respectu alioꝝ pctoꝝ. Quarto de ꝯparatiōe pcti ade ad pctm eue. Quinto vtrū pctm illō fuit remediabile. Sexto vtrū adā potuit peccare pctō veniali. Septimo de gradibus pcti. Octauo de pena pcti. Nono de effectu illius pcti siue nocumēto quod ex illo peccato ꝓuenit.

Membrum primum.

Circa primū quo q̄rit qd fuit genꝰ pcti sic obiicit. vr. n. q primū pctm fuit supbia. dyabolus. n. traxit hoiez ad sīle pctm illi quo ceciderat. sed ceciderat pctō supbie. ergo primi pentes peccauerūt pctō supbie. ¶ Ad idē aug. ad orosiuz. elatus superbia suasiōi serpētis obediēs pcepta ꝯtēpsit. ¶ Itez. x. eccī. Initiū supbie hoīs apostatare adā. qm ab illo q fecit illū recessit cor eiꝰ. ¶ Ad idē. b. bern. sup can. duo dyabolus ꝛ hō mediati sūt altitudines affectātes ille potentie. iste scie. ergo hō peccauit elatōe scie. Itē. v. ad Ro. p īobediētiā vnius hominis pctores cōstituti sūt multi. Et aug. sup gen. Nō potuit melius ꝛ diligētius ꝯmēdari q̄z malū sit sola inobediētia cū iō reus iniqtatis factus est hō. qr eā rē tetigit ꝯ ꝓhibitiōnē. quā si n ꝓhibitā tetigisset nō vnqz peccasset. Ex qbus ꝯcludit cū īobediētia sit filia supbie. q peccauerūt pctō supbie. Silr in eodē libro dr. intulit mentī eius amor quidā ꝓprie ptātis ꝛ quedā de se supba ꝑsumptio. sz ꝑsumptio ad supbiā reducit. ꝛ ita fuit peccatuz superbie. Sed videt ꝯtrium q fuit peccatū auaricie. fuit. n. appetitus in eo scie. auaricia autē nō tm ē appetitus pecunie sicut dicit grego. sed ꝛ scientie ꝛ altitudinis ꝛ huiusmōi. cū ergo habuit appetitū scientie sicut innuit. iii. gen. ꝛ ita videt q sit peccatū auaricie. ¶ Itez videt q sit peccatū erroris. adam eīm non fuit seductus sz mulier. sicut habet. i. ad thi. ii. ꝛ exponit aliqui nō fuit seductus scīm quo eua. vel nō in tm seductus quātū eua. ergo fuit peccatū erroris. credere eīm q posset esse sicut deus ē peccatū seductiōnis vel erroris. ergo fuit ibi peccatū erroris. ¶ Itez videt q eēt peccatū gule. dicit eīm amb. sup luca q eo ordine tētauit xpm quo primū hoiez deiecerat. sed xpm primo tētauit de gula. ergo pctm quo deiectus fuit primus homo fuit gula. Ad qd respōdendū. q peccatū illud quo primo mouebat fuit supbia. appetebat

enim similitudinē scientie diuine. sicut dyabolus
appetijt simi tudinē potētie diuine. ex hoc appetitu
processit vlterius ad appetēdū fructū phibituz. ex
appetitu vō secuta ē comestio. Si vō dicat pri-
mū qd ē imediatū τ primū p qd dī trāsfusa cor-
ruptio mediāte carne hūana. dicet illud pctm eē
pctm gule. ¶ Ad illud ergo qd obiectū ē. dōm ē
q cū obijcit de psumptiōe vel inobediētia totū
reducit ad pctm supbie. rō. n. ptēnēdi pceptū ad
supbiā reducit. Silr psumptio ppie ptātis. vn-
de sicut hr sup gen. dicit i psona ipius expertus qd
mali habeat psumptio ppie ptātis τ qd bonū
adiutoriū gre. dicit ps. Dne i volūtate tua pstitisti
decori meo virtutē. auer. fa. tu. a me. τ factus suz
pturbatus. ¶ Ad illud vō qd obijcit q fuit pctm
gule. dōm ē q pctm gule fuit primū. i. imediatū
ex quo secuta ē corruptio hūane nature. τ de illo
fuit primus sermo a dyabolo cū dictū ē. cur pce-
pit deus vobis τc. sz vt ad illud moueret pcessit
appetitus elatiōis. ¶ Ad illud vō qd obijcitur d
pcto erroris siue seductiōis: dōm ē q nō fuit ibi
pctm erroris lz seducta eēt eua. nō aūt ois sedu-
ctio ē infidelitas sz illa que ē circa terribilia fidei.
cū aūt dixit ei dyabolus. eritis sicut dij. nō erra-
uit i illo articulo q vnus solus ē deus credendo
q possent plures eē dij. Est. n. hoc nomen deus
nomē vnius solius dei nāt. nihilominus tn̄ ē no-
mē eoꝝ q dicunt dij pticipatiue vel adoptiōe. sic
dr in ps. Ego dixi dij estis. hoc aūt mō credidit
eē sicut deus. sz n̄ illo mō quo erat pticipatura sz
vltra illud. τ iō peccauit i appetitu elatiōis τ cō
comitabat quedā deceptio rōis: cū. n. hō fm vo
lūtatē peccat. fm rōez decipit vel errat. nec ē ille
error tpe pcedēs pctm illud. sz simul erat. vt pcz
qd ē in lib. ar. pstituet i illis duobus q scz erat. τ
q erat volūtatis. ¶ Ad illud vō qd obijcitur de
peccato auaricie. dōm ē q auaricia dupl'r dicit.
vno mō ppie. scdo mō cōiter. fm q dicit .I.).
ad thi. vlt. Radix oiuz maloꝝ ē cupiditas. fuit er
go ibi pctm auaricie n̄ fm q ppie dicit auaricia
in amore diuitiaꝝ. sed fm q cōmuniter dicit ap-
petitus cuiuscūqz delectabilis indebiti. τ sic dici
tur radix omniū maloꝝ. ¶ Occasione eius qd iā
dictum ē. videt q sint plura peccata. peccatū su-
perbie τ peccatū gule. τ ita non tm̄ vnuz pecca-
tum. Ad qd dicendū ē. q vnum erat quodāmo-
do peccatū. q: vnū erat pter alteꝝ. nō sic autez
fuit i dyabolo. dyabolus eniz tm̄ habuit spiritua
lem essentiā. homo vero habuit ppositā substan
tiā ex eēntia spirituali τ corpali vnde duplicē ha
buit voluntatē. vnā ex parte ipius spūalis eēntie
in se. alterā ex ordinatiōe ad corpus. vnaz de re
intelligibili. alterā de re sensibili. Unde quasi fuit
multiplicatū peccatū eius ex pte spiritualis essen
tie. in se fuit appetitus excellentie in scia vltra de-
bitum. ex pte vero spūalis eēntie i ordinatiōe ad
corpus erat appetitus delectabilis sensibilis cō
tra debitū. τ q: vnū pter alteꝝ quasi ppositum
ē pctm τ vnū. ¶ Preterea. in relatiōe ad diuer-
sas vires possz dici multipliciter. Nam inqtum
fuit appetitus sciētie deiformis inordinatus. pec
catū dicit ipsius rōnalis. inqtum aūt presumptio
ppie potestatis peccatū irascibilis. inqtum aūt
appetitus delectabilis fm gustuz ptra vetitū ip-
sius pcupiscibilis. fm aūt q appetitus erat dele-
ctabilis fm gustū ptra vetituz. ex amore proprie
excellētie in sciētia vnum ē peccatū. Itē rationale
ē psiderare in se τ i ordinatiōe ad sensibile τ ad
vegetabile. fm qd in se appetitus fuit indebitus
sciētie. fm ordinatōem vero ad sensibilē fuit ap-
petitus indebitus imortalitatis. fm ordinationez
vero ad vegetabile fuit appetitus indebitus in re
cibata. nihilominus tamen iste triplex appetitus
ad vnam reducit radicem.

Membrum secundū.

Secundo querit que sit cā huius pec-
cati. s. quod sit motiuū. τ videt q simi
litudo equipantie i scientia deiformi.
dicit eniz in ps. sup illud. quod nō ra
pui tunc exsoluebā. adā τ eua voluerūt rapere
diuinitatē τ amiserūt felicitatē. ex quo accipit q
motiuū fuit similitudo dei. τ nō eo mō quo debe
te possent puenire. ergo fuit ibi appetitus similitu
dinis equipantie. ¶ Cōtra. hoc ē tale appetibile
qd nullatenus in rōnem hominis videt cadere: cū
oīno sit impossibile. nec rō habeat ad hoc aliquaz
inclinatōem. ergo hoc n̄ fuit motiuū in primo pa-
rente. Ad qd dicendū ē per simile de pcto dya
boli. put dicit ansel. voluit eē similis silitudie eq-
parātie. sz similitudine deiformitatis i sciētia τ ad
illud potuit puenire. sz q: hoc voluit ppria auctē
τ n̄ expectare a gra dei p meritū. voluit sibi vsur
pare qd dei erat. τ ideo dicit q adā τ eua volue
rūt rapere diuinitatē. ¶ Ad hoc aūt q possz obij
ci p hoc qd dicit. ij. ad phil. sup illud. Nō rapi-
nā arbitratus ē esse se equalē deo. ibi dicit in glo.
Nō vsurpauit qd suū n̄ erat. s. equalitatez dei vt
dyabolus fecit τ primus hō. dicenduz ē q sic est
intelligendū. q aliquid tale voluit primus hō. q
si eo modo habuisset quo voluit. haberet illō qd
non habz nisi deus. τ ita p pseques voluit equa-
litatem. habere enim deiformitatē scientie non ex
gratia. non habet nisi qui equalis est deo. τ tamē
non est idem habere deiformitatem in scientia τ
esse equalem deo.

Membrum tertium.

Tertio querit de quātitate pcti huius i
pparatōe ad alia peccata. τ vr q hoc
peccatū sit maximū. cū. n. mēsura pec-
cati rūdeat mensure pene. τ eēo uerso.

maxima autē pena fuit huius peccati. ergo hoc
peccati fuit maximū. Quod aūt maxīa fuit pena
huius peccati. pꝫ per hoc qđ dicit augu. ad oro-
siuꝫ. hec eā exitū vt mortis periculū incurreret:
et ab illo vno hoīe oīs humana natura viciata
ē et mortalitati obnoxia. ¶ Itē aug. i enchi. post
peccatū exul effectus ē adam. stirpē quoqꝫ suam
quā peccādo i se tanqꝫ in radice viciauerat. pena
mortis et dānationis astrinxit. vt quicqđ prolis
ex illo et simul dānata. p quā peccauerat cōiuge
p carnalē copulā nasceret trаheret originale pec-
catuꝫ. ¶ Similr dicit Cassio. de aīa. inde ꝓpagatr
interitus. inde humani generis nutrita ē defectio.
inde ignorātia rōni ꝯtraria. inde noxie cure. in-
de penitēdi ꝯsilia. inde obscurata cognitio. turpe
desideriū. iusticie neglectus. ex quibus auctorita
tibus colligit̄ qꝫ maxīa fuit pena. istius peccati. s.
corruptio humani generis. ¶ Itē ꝓbat aug. in li.
de ciui. dei. qꝫ hoc pctm̄ fuit maximuꝫ. qꝛ maxīa
fuit inobediētia. quanto. n. fuit ꝓceptū facilius ad
obseruationē. tāto maior fuit inobedientia. Unde
aug. xiiij de ciui. dei. Quisquis huiusmōi dāna-
tionē nimiā vel iniustā putat meruri. ꝓfecto nescit
quāta fuerit i peccādo iniqtas. vbi tāta erat in nō
peccādo facilitas. et hoc ꝓbat qꝫsi a ꝯrio dicens.
sicut i abrahe nō īmerito magna obediētia predi
cat̄. qꝛ vt occideret filiū res difficillima ē impata:
ita et in pādiso tāto maior inobediētia fuit quāto
id qđ ꝓceptū ē nullius fuit difficultatis. Aliā rō-
nem oñdit ad idē di. Sicut obediētia secūdi ho-
minis. s. xp̄i eo ꝓdicabilior ē quo factus est obe-
diens vsqꝫ ad mortē. ita et inobediētia primi ho
minis eo detestabilior ē quo factus ē inobediens
vsqꝫ ad mortē. Ubi. n. magna ē inobediētie pena
ꝓposita et res a creatore facilis impata. quis nā
satis explicet quātuꝫ malū sit ñ obedire in re faci
li et tante ptātis imperio et tāto terrēti supplicio.
Ex his colligit̄ qꝫ maximū fuit peccatū in cōpa-
ratione ad alia peccata. Cōtra. vita xp̄i excellit
incompabiliter vitā aliaꝝ creaturaꝝ. ergo mors
eius īproportionabilis ē morti aliaꝝ creaturaꝝ.
ergo peccatū interfectōis xp̄i ē maius alijs pec-
catis. nō ergo pctm̄ primoꝝ parentū hē maximū.
¶ Ad idē facit qđ dicit aug. in li. de ꝯsensu euāge
listaꝝ. grauissimum ē zelus occisi xp̄i. ex quo oēs
sūt eradicati ex ipa hierosolima q̄ erat caput re-
gni et p totū orbē dispersi. ¶ Itē. xv. Jo. Si non
venissem et locutus eis ñ fuissem. pctm̄ nō habe
rēt. nūc aūt nō hñt excusatiōeꝫ de pctō. Sꝫ illud
pctm̄ maius fuit qđ nullā hꝫ excusatiōeꝫ qꝫ illud
qđ aliquā hēre pōt. Illud aūt pctm̄ de quo dr̄ in
euāgelio. nullā hꝫ excusatiōꝫ. ergo maius ē pctō
p̄io. qđ aliquā potuit hēre īclinatōeꝫ. Videt̄ enim
qꝫ aliquā excusatōeꝫ habere potuit adā. eo qꝫ no
luit ꝯtristare delitias vxoris sue. et qꝫ illud pctm̄
nō eēt tāta pena digna sino veniale. ¶ Silr obij-
cit de pctō luciferi qđ vr̄ eē maius pctīs alijs pec
catis. eo qꝫ sit eā prima oīuꝫ pctōꝝ. Ad qđ pōt
rñderi qꝫ pctm̄ pōt dici maius alio pctō. vel fm
rōneꝫ eius i quē peccat̄. ꝓpter magnitudineꝫ in-
iurie. vel ꝓpter magnitudinē dāni vel pene ꝯse-
quētis pctm̄. vel ꝓpter magnitudinē causalitatis
ad peccandū. Primo mō dr̄ pctm̄ iudeoꝝ maxi-
mū pctm̄. Scđo mō dr̄ pctm̄ primoꝝ parentum
maximū. Tertio vero mō dicit̄ pctm̄ luciferi ma
ximū peccatū. et p hoc possunt solui obiecta. Di-
cēdum ergo ē. qꝫ pctm̄ primoꝝ parentū est rōne
dāni vel pene. que ita se extēdit i genus hūanum.
¶ Ad rationē vero scđam dicēduꝫ ē. qꝫ ex ratiōe
aug. nō determinat̄ qꝫ illa inobediētia fuerit ma-
xima. sꝫ solum qꝫ magnū valde. qđ patꝫ ex eo qꝫ
aliquid eque facile potuit ꝓcipi. et potuit trāgres
sio sequi. ¶ Ad tertium vero dicendū ē. qꝫ nō se-
quit̄ qꝫ inobediētia primi parētis fuit maximum.
sꝫ in hoc detestebilior qꝛ iste habebat nām bñ insti-
tutā. nos aūt habemus naturā corruptaꝫ. vñ mi-
nus habuit inclinatōis ad cadēdum.

Membꝛuꝫ quartum.

q Uarto querit̄ de ꝯparatōe pctī ade ad
pctm̄ eue. et videt̄ p̄io qꝫ idē esset ge-
nus pctī. vterqꝫ. n. peccauit gula. vter-
qꝫ supbia. dr̄. n. sup illud ps. Que tunc
rapui et c. Adam et eua voluerūt rape diuinitatē
et amiserunt felicitatē. ¶ Contra. j. ad thi. ij. vir ñ
ē seductus sꝫ mulier. ergo adam nō credidit dya
bolo di. Eritis sicut dij. eua vero credidit. ¶ Iteꝫ
aug. super illud. j. ad thi. ij. Non ē credēdum qꝫ
vir spūali mēte ꝓditus: voluit eē sicut deus. ¶ Itē
augu. Sicut salomon adorauit idola sꝫ non cre-
deret ea eē adoranda. sꝫ ne suas delicias contri-
staret. sic et adā de ligno vetito comedit. ne vxor
sua vel odio vel ira vel inuidia tabesceret. ergo
adā nō peccauit supbia. Ad qđ rñdet̄. qꝫ qꝫuis
adā nō voluerit eē sicut deus. quēadmoduꝫ di-
cit apls. vir nō ē seductus. tñ pctm̄ mulieris eli-
putat̄. qꝛ cū eā corrigere deberet ñ correxit sed ei
ꝯsensit. cū ergo faciētes et ꝯsentiētes pari pēa pu
niant̄. pctm̄ eue factum ē suum. ¶ Sꝫ incidit q̄stio
de verbis aug. nō ē credendū qꝫ hō spūali mēte
ꝓditus et c. nōne mulier habuit spūalem mentē.
Itē nōne lucifer clarius videbat in speculo eter-
nitatis qꝫ adam. rñdet̄. qꝫ quoddam spūale datū
ē ade. qđ nec mulieri nec angelo. qꝛ cū in eo imi-
serit deus saporem. i. extasim. raptus ē. sicut dicit
auctoritas. ad curiaꝫ angeloꝝ. et vidit ꝯiunctio-
nē xp̄i et ecclesie futurā eē. et sꝫ casum suū ñ preui
derit. pōt tñ eē qꝫ inspexerit hoiem casuꝝ et fm filij
dei carnis assumptiōnem restituendū. ¶ Contra.
beatus bern. Lucifer vidit rōnaleꝫ creaturā assu
mendam in vnitate persone filij dei. ergo ita fuit
spūali mēte ꝓditus sicut adā. rñdet̄. nō ē contra.

lluz. q lucifer statim i sua visione supbiuit. τ spi/
rituale mētem pdidit. qd adaz nō fecit. τ fortasse
alia secreta reuelata sūt ade q̄ nō lucifero.

Deinde querit .§. j.

qd illoꝝ fuit maius pctm. vel [illegible] fuerit equale. Et
vr q eq̄liter peccauerūt. ¶ Ad qd rn̄detur q par
factū fuit q̄tū ad cōmestionē. nō q̄tū ad effectuz.
qꝛ mulier appetijt eē sicut deus nō vir. qd potest
dici pari fastu in genere: nō in quātitate. Dein/
de ostendit q plus peccauit eua q̄z adaz. Adam
eniz nō ē seductus sꝫ eua. seductio aūt fuit in hoc
q credidit se posse esse sicut deus. ergo detestabi
lius fuit pctm eue. ¶ Itē pctm eue fuit cā peccati
ade τ nō ecōuerso. ergo quo ad hoc maius. Eū
xxv. eccī. a muliere initiū peccati. p illaz eniz oēs
morimur. ¶ Itē eua minus ↄ̄bebat credere sua/
sioni facte p serpentē. q̄z adam suasioni facte per
euam. ergo plus peccauit credendo. Contra.
ade fuit factum preceptū primo. ergo maior fuit
eius inobediētia. ergo maius pctm. ¶ Item per
vnius inobediētiam. dicit. v. ad Ro. peccatores
sūt multi. Et iteꝝ oēs peccauimus in adaz. ergo
videt eē maius pctz. ¶ Itē dic hiero. Ubi maius
est donū sciētie ibi trāsgressio maior subiacet cul
pe. sꝫ maius donū sciētie erat in adā. ergo maiori
subiacuit pene culpe. ¶ Itē greg. Tripliciter pec
cat. ex infirmitate. ex ignorantia. τ ex industria.
maius aūt pctm est ex industria cū sciēter qs pec
cat. tale aūt fuit pctm ade. sciuit sibi esse p̄ceptum
de nō comedēdo τ tn̄ comedit. ergo maius fuit
eius pctm. Ad qd vr dōm. q alia τ alia rōne
pōt vnū pctm maius dici alio vel rōne appetibi
lis. vel rōne causalitatis. vel rōne minoris occa
sionis. his tribus modis potest dici peccatū eue
maius peccato ade. Primo [illegible] rōe appetibilis.
qꝛ voluit esse sicut deus in assimilatiōe sciē. Se/
cūdo qꝛ mouit adaz ad peccandū τ nō econuer
so. Tertio qꝛ minorē habuit occasionē. maior. n.
est inclinatio ad credendū vxori q̄z ad credēduz
[illegible]yabolo per serpētē suggerente. ¶ Ex alia vero
parte magis peccauit adaz q̄z eua. Dicit eniz pec
catū alio maius pp maiorē ingratitudinē. maior
autez ingratitudo fuit in adaz. eo q plus erat spi
rituali mente preditus ꝓpter magnitudinē sciētie
sibi date. Itez dicit pctm maius alio ꝓpter maio
rez inobediētiā. maior autē fuit inobedientia ade
q̄z eue. ei eniz fuit datuz preceptū τ per ipsuz mu
lieri. Unde primo dictuz est ade in quocūqz die
comederis ex eo morte morieris. postea vero
dixit eue de fructu quod est in medio paradisi p̄
cepit nobis deus ne comederemus. τ ita intelle/
xit eua q per viruz transiuit p̄ceptum ad ipsam.
qꝛ ergo fuit inobedientia in adam quo ad hoc
maior. fuit peccatū maius. Itē dicit pctm maius
alio ꝓpter maius dānuz quod ex [illegible] sequitur. τ
quo ad hoc etiaz dicit maius peccatū ade q̄z pec
catū eue. ¶ Per iam dicta pñt rōnes supradicte
declarari. Rationes eniz que ꝓbant peccatū eue
maius esse. sumūtur ꝺm aliquā primarū ratōnū.
Rationes vo que ponunt ad probandū q pctm
ade maius sit. ad alias causas respiciūt. ¶ Si vo
querat vtrum eua sciēter peccauit vel ignoran/
ter. dōm est q eua scienter peccauit. qꝛ mādatuz
recoluit. ignorāter q̄tuz ad hoc q credidit esse
sicut deus adaz. Similiter scienter q̄tuz ad quid
scꝫ q̄z [illegible] ad mandatū domini. nouit eniz sibi esse
ꝓhibitum. Ignorāter autē q̄tū ad hoc. q credi
dit illud qd erat mortale esse veniale. i. p modi/
co eē remissibile. ¶ Ad aliud dōm ē. q n̄ pecca/
uit adaz ex idustria. qꝛ nō ex certa malicia. sꝫ pec
cauit ex quadā ifirmitate. i. nō. firmitate quā ha/
bebat ex compatōe ad euā q̄ ð carne sua erat sū/
pta. noluit eā suas delitias ↄtristari. Isi. tn̄ dicit
eua peccauit ex ignorantia. adam vero ex indu/
stria: qꝛ nō seductus sed sciens prudensqꝫ pecca
uit. ex quo accipit. q adaz peccauit ex industria.
sed non dicitur ibi peccare ex industria peccare
ex certa malicia prout hoc est peccare in spiritū/
sanctū. sed peccare ex industria ē peccare sciēter.

Membruz quintum.

q Uinto querit vtrū pctm illud fuit re/
mediabile. τ videt q nō esset reme/
diabile siue remissibile. τ voco remis
sibile qd hꝫ in se cām remissibilitatis
vel excusatōez. Peccatū eniz ade fuit maximuz.
sꝫ in genere peccatoꝝ nō ē maius pctm in spiri/
sanctū. ergo pctm ade fuit i spirisanctū. sꝫ pctm in
spirisanctū ē irremissibile. ergo pctm ade fuit ir/
remissibile. ¶ Item pctm aut ex ifirmitate. aut ex
ignorātia. aut ex certa malicia. sꝫ pctm ade n̄ fuit
ex infirmitate vl ignorātia. ifirmitas eniz τ igno
rātia sunt pena. nulla autez p̄cessit pena. ergo adā
peccauit ex certa malicia. Sed pctm ex certa ma
licia est irremissibile per carentiaz remissionis. p
carentiā rōnis remittendi. ¶ Ad idem videt esse
rō p hoc qd dic Aug. in li. ð mirabilib⁹ sacre scri
pture. vbi dr. q lucifer ð sublimissimo statu suo
corruit. τ io pctm ei⁹ fuit irremediabile. Cōtra
dicit albinus sup gen̄. hō q̄to fragilior est in nā.
tanto facilior ē ad veniaz. ergo pctm hois fuit re
mediabile. ¶ Itē homo ipeccauit alio suggerēte.
vnde ↄgruebat q homo resurgeret alio adiuuā
te. ergo pctm eius fuit remissibile. ¶ Preterea. si
pctm hois eēt irremediabile. τ in eo tota nā hu/
mana pierat. eēt tota humana nā dānata. qd non
cōgrueret pietati diuine. vt pro vnius pctō tota
nā humana dānaret. ergo pctm hois fuit reme/
diabile. ¶ Item aug. in li. de li. ar. factū est vt pe/
na hominū susciperet emendatoria potius q̄z iterfe
ctoria. vt cui se dyabolus ad imitationez super/

hic ꝑbuerat. ei [illegible] dñs ad imitatiōem humilitatis ꝑberet. Ad qḋ dōm ẜm Isi. in lib. de tri. ꝙ hō post pctm ideo reuertit ad veniam. q2 ex lutea nã pondus traxit infirmitatis. ꝛ idō ꝓ infirma carnis cōditōne. rediḿs p3 homini ad salutē. vnde dōm est. ꝙ pctm eius nō fuit pctm in spm̄sanctū. neq3 eni3 peccauit ex desperatōe. neq3 ex ꝑsumptōe misericordie neq3 ex ipugnatōe grē vel veritatis agnite neq3 finalis ipenitētie. ¶ Cū aūt dr̄ ꝙ pctm eius fuit maximū. ꝛ pctm in spm̄sanctu3 dr̄ maximū: ex alia ꝛ alia rōne dr̄. pctm ei3 ade dr̄ maximū pp magnitudinē dānī vel pene. q2 in eo quodāmō peccauit tota humana nã. Peccatū autē in spm̄sanctū dr̄ maximum rōne generis peccati. ꝛ ideo irremissibile. i. nō habens i se cām motiuam ad remissionē. est eni3 directe ꝯtra gratia3 spūssancti per quā fit remissio peccatorum. ¶ Ad scdm vero dōm. ꝙ adam non peccauit ex certa malicia sed peccauit ex īfirmitate carnis. q̄ infirmitas carnis nō erat pena in eo. s3 erat nã in se potens deficere. Unde. vi. Gen̄. dr̄. Nō ꝑmanebit spūs meus. s. indignatōis vel ire ineternu3 in homine. q2 caro est. est aute3 infirmitas pena. ꝯnitas. s. que ꝑuenit i nobis ex fomite. ¶ Ad tertiū vo dōm. ꝙ aliter lucifer corruit de sublimissimo statu suo ꝛ aliter homo. Lucifer aūt habuit sublimissimū statum post deum nec habuit aliqḋ inclinatiuū trahens ip̄u3 [illegible] iferius. ꝛ idō auertēs [illegible] a deo auersus ē irremissibiliter. homo vo rōe carnis habuit inclinatiuū trahens ip̄3 ad iferius. lic3 esset in sublimissimo statu inocētie ex pte spūs ꝛ idō si auertit se a deo. auersus ē remissibilr. n̄ ꝙ redeat oīo ad illū statū inocētie. s3 pōt redire per grām ad meliorem.

Membrum sextum.

Erto querit vtrū adam potuit peccare venialiter p2io. Qḋ sic vr̄. q2 eandē possibilitatē habuit adam in p2io statu quā nō habemus. s3 nō possum9 peccare venialr̄. ergo ꝛ ipse tūc potuit. ¶ Item eccl. vij. Deus ab initio fecit hoie3 rectū. s3 rectitudini opponit curuitas minor ꝛ maior. qḋ [illegible] rectū ē si exeat a sua rectitudine. citius pōt iclinare i minorē curuitate3 ꝙ3 maiorē: s3 minor curuitas ē in pcto veniali ꝙ3 i mortali. ergo citius pōt fieri declinatio i veniale a statu inocētie a quo erat rectitudo ꝙ3 i mortale. ergo adā i statu inocentie magis potuit peccare venialr̄ ꝙ3 mortalr̄. ¶ Itē pct3 primū qḋ erat i spū rōnali pp ordinatōnem ad carne3. lic3 eēt mortale in se: tñ f. ctū veniale. i. remissibile. qḋ nō fuit i dyabolo: vbi nulla fuit ordinatio spūs ad carnē. cū ergo iste due dr̄e pctm sint mortale ꝛ veniale. ꝛ nō sint vbi spūs sepat a carne s3 vbi spūs ꝯiungit carni. ergo hoc est pp ordinē spūs ad carnem. s3 ista ordinatio spūs ad carnē fuit i statu inocētie. ergo in statu inocētie potuit esse veniale ꝛ mortale pctm. ergo potuit venialiter peccare. Cōtra i statu inocētie erāt ordinate vires alie motiue sub rōne. ita ꝙ n̄ egrederent a sua rectitudie nisi rō egrederet. s3 rō egredere nō potuit a sua rectitudine nisi per mortale pctm. ergo n̄ potuit venialr̄ peccare p2io. ¶ Ite3 nōdum versatu3 erat stratu3 in īfirmitate [illegible] caro ꝯcupisceret aduersus spm̄. s3 ex ꝯcupiscētia carnis sequit veniale pct3. ergo n̄ tūc potuit venialr̄ peccare p2io. cū nulla eēt repugnātia ex pte carnis. ¶ Itē primus mot9 q̄ magis ē veniale pctm surgit ex fomite. s3 fomes secutus ē pctm tanꝙ͂ pena pctm. nã ergo existēte incorrupta n̄ potuit hō peccare primis motibus. ꝛ ita silr̄ alijs peccatis venialibus eadē rōe. nō ergo potuit peccare venialiter primo. Ad qḋ dō3. ꝙ aliud ē dicere ꝙ homo p2io potuit peccare venialiter. ꝛ ꝙ homo potuit peccare venialiter p2io. Cōcedēdū ē autē ꝙ homo potuit p2io peccare venialiter. ꝛ p hoc soluendū ē qḋ primo obiectū ē. eadē eni3 ē possibilitas nūc que ꝛ p2io sed aliter disposita. ita. n. fuit p2io disposita vt primus egressus a rectitudine possit esse mortalis ꝛ possit eē venialis. ¶ Ad scd3 vo dōm. ꝙ lic3 minor curuitas sit i actu venialis peccati ꝙ3 i actu mortalis. ꝛ facilius fit mō egredi i veniale ꝙ3 mortale. tūc tñ rōe status [illegible] prior egressus ad mortale pct3 ꝙ3 ad veniale. eo ꝙ oēs vires regebant supiori pte rōnis. ꝛ ipsa sub deo ordinabat. ¶ S3 adhuc potest dubitari pp hoc ꝙ veniale pctm pōt stare cū grā gratificante p quā anima h3 rectitudinē. mortale aute3 nō pōt. cū ergo aīa esset tunc i rectitudine. magis videt ꝙ potuit peccare p2io venialiter ꝙ3 mortaliter. eo ꝙ peccando venialiter nō amitteret rectitudinē que est ex grā. peccando aūt mortaliter amitteret. Ad quod dō3. ꝙ est duplex rectitudo. vna que ē ex statu inocētie. ꝛ hāc nō potuit seruare peccādo venialiter. Est alia rectitudo que est ex grā gratūfaciēte ꝛ hec ē i ipsa motiua supiori. nō i alijs viribus p se ꝛ p2io. ꝛ hec pōt suari cū pcto veniali. i quo pcto veniali egredit inferior vis a rectitudine. s3 n̄ egrediat supior. Prima ergo rectitudo inocētie ē vniuersalis in oib9 viribus. Scda vo est in ip̄a rōe i hīs q̄ p se obediūt rōni p ꝯñs. q2 vo rectitudo inocētie habuit duplicē respectū ad deū sub quo recte ordinabat rō. ꝛ ad iferiores supra q̄s ordinabat. semp suaret illa ps rectitudinis que ē ad iferiores vires si semp suata eēt illa ps rectitudinis q̄ ē sub deo. ꝛ idō prim9 egressus a rectitudine fuit mortalis. eo eni3 ꝙ rō nō suauit rectitudinē que erat sub deo ideo nec ne alie vires seruauerūt rectitudinē quā habuerūt sub rōne. ꝛ ideo veniale peccatū secutū est mortale. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ duplex fuit ordinatio ad carnē. vel ratione nature vl rōe

corruptõis. in natura carnis ꝓpter ordinationez non ipsius spiritus ad naturã carnis. nõ fuit peccatũ veniale. fm ꝙ diuidit veniale cõtra mortale. sed dicebat veniale. i. remissibile per penitẽtiaz vel alio modo. ꝓpter ordiationẽ vero ipsius spiritus ad naturã carnis corruptã. dicit aliqd peccatũ veniale fm ꝙ veniale diuidit ꝫ mortale peccatũ. qđ ẽ ipsius spũs sepati a carne. nec pãio mõ nec scđo dicit eẽ veniale.

Membrum septimũ.

Septimo querit de gradibus peccati illius. dicit enim sup illud ps. Beatus vir qui nõ abijt in cõsilio im. ꝛc. Adã abijt a deo. nõ loco sed dissimilitudie. cum persuasiõe dyaboli ꝛ eue consentiẽs a deo recessit. sciẽt vetitum pomũ comedens in peccato est delectatus. sed tñ cũ se stulte excusando ꝛ culpam in creatore referẽdo in superbiã est cõfirmatus dicens. mulier quã dedisti mihi seduxit me. queritur ergo de illo verbo quod dicit. ꝙ cõsentiens persuasiõi a deo recessit. videt enim ex hoc ꝙ hoc esset minus peccatũ ꝙ̃ pomũ vetitum comedere. in gradibus enim peccati prior gradus est minus peccatum ꝙ̃ secũdus. secũdus ꝙ̃ tertius. ¶ Sed videt contrariuz. in cõsensu enim illo non cohibuit euaz prout debuit sequẽdo voluntatem ipsius. ꝛ credẽdo veniale eẽ peccatũ si'comederet. sed hoc fuit maius peccatũ ꝙ̃ comedere de ligno vetito. sequi enim voluntatẽ mulieris ꝛ non cohibere voluntatẽ ipsius appetẽtis eẽ sicut deus. est credere de mortali quod eẽt veniale. cũ sciret eẽ prohibitum: maius ẽ peccatum ꝙ̃ ipsum comedere. ergo magis peccauit in primo gradu ꝙ̃ in secũdo. ¶ Itẽ videtur ꝙ cõsumatio peccati sit ipsa excusatio. eo ꝙ ibi ẽ vltimus gradus. ꝛ ꝓpter hoc sit grauissimũ. sz ꝓ grauissimo infligitur tãta pena. ergo pro excusatõe tãta fuit pena inflicta ade ꝛ sue posteritati. Contra. excusatio fuit peccatũ i virtute iterptatiua. gustatio vero fuit comestio siue peccatũ i virtute que vtit alimẽto. sed hec ꝓpiquior se hz ad generatiuam ꝙ̃ iterpretatiuã. cũ eniz ligua in duo ꝯgruat opa. in gustuz ꝛ loquelã. gustus ꝓpinquius se hz ad generationẽ ꝙ̃ locutio. sed fm generatiuã trãsfusa ẽ corruptio que fuit pena maxima huius peccati iõfiri. ergo magis videt pena eẽ inflicta ꝓpter peccatũ ingustatiz ꝙ̃ inlocutã. ꝛ ita grauissimũ dicit peccatũ quo gustauit de pomo vetito. Ad qđ dicẽdum ẽ. ꝙ ꝯsentire eue potuit dupls. vel ad comedẽduz de pomo vetito. ꝛ sic fuit minus peccatũ ꝙ̃ ipsuz comedere vel potuit ꝯsentire ei in appetẽdo similitudinẽ dei in sciẽtia. queadmodũ ipa appetijt. ꝛ sic diceret maius peccatũ in ꝯpatiõe appetibilis ad appetibile. ꝙ̃ comedẽ de pomo vetito. non tñ ita dãnosuz hũano generi ex iobediẽtia. cũ in comedẽdo de ꝓhibito secutũ ẽ dãnum hũani generis. ¶ Qđ aũt dicit recedere a deo in primo gradu ꝛ ita mortalr peccare. dicẽdum ẽ. ꝙ licet nõ ꝓhiberet dominus nisi comestionẽ. in illo ꝓhibuit consensuz ad comedẽduz. Et ita cõsentiẽdo i comestionẽ peccauit mortalr. ꝛ a dõ recessit. Si vero aliquo modo appetijt eẽ sicut deus in sciendo bonum ꝛ maluz. ꝛ sic appetẽdo fecit ꝫ ꝓhibitionez diuinã. nũquã expresse faceret dñs verbo sed quã inscripsit i lege mẽtis. ¶ Ad aliud vero dicẽduz ẽ. ꝙ maius fuit pctm excusatõis ꝙ̃ comestionis vno mõ. vñ dicit Aug. i li. de ci. dei. xiiij. Peior ẽ dãnatio qz supbia. qua i pctis manifestis suffugiũ excusatõis exgrit sicut fuit primo pꝛ hoiz. nusq̃z. n. ibi sonat petitio venie. nusq̃ iplorato medicine. Vñ illud fuit grauissimũ pctz inq̃tũ ad ꝑsonas primo pꝛ pentũ. peccanũ aũt comestiõis de pomo vetito alio mõ dr grauissimũ. qꝛ per illud ꝙ̃si primo secuta ẽ nãe corruptio. Vñ Aug. clamat supbia suasiõi serpẽtis obediẽs ꝓcepta ꝯtempsit. ꝛ hec cã extitit. vt mortis piculuz icurreret. ꝛ ab vno homine natura viciata atqz obnoxia existeret. Sz adhuc querit rõne i dicto pꝛ. si tangere pomũ fuit ꝓhibituz. ꝛ si ꝓpter hoc eẽt secuta dãnatio humani generis. qđ videt per hoc qđ dicit Aug. in li. de nã boni. melior ẽ creator ꝙ̃ creatura illa quã ꝯdidit. cuius iperiũ nõ erat desererẽdũ vt tãgeret ꝓhibitũ ꝙ̃uis ꝓhibitũ. quã deserto meliore boni creature appetebat. qđ ꝫ creatoris iperiũ tãgebat. Ex quo vr. ꝙ ꝓhibitũ fuit tãgere. sz si ꝓhibitũ tãgere. tãgẽdo solũ iobediẽs efficeret ꝑ iobediẽtiã. sicut dr. v. Ro. peccatores constituti sũt multi. ergo dñatõ humani generis secuta eẽt ꝓpter tactũ pomi. ¶ Sz videt ꝫriuz. dicit eni. ij. Gen. In q̃cũqz die comederis morte morieris. ꝓhibitio ergo sed fuit de esu. ergo si solũ ꝑ tactuz pomi secuta eẽt dãnatio. ¶ Preterea tãgẽ poterat nõ ad comedẽdũ nunq̃d ex hoc peccaret. nõ vr ex ipsa ꝓhibitõe facta i li. geñ. videt tñ ex hoc qđ dicit aug. in. viij. li. sup geñ. vbi dr. Nõ potuit melius ꝛ diligẽtius ꝯmẽdari ꝙ̃tum malũ sit sola inobediẽtia. cũ iõ reus inigtatis factus ẽ homo. qꝛ eã rem tetigit ꝫ ꝓhibitionẽ. quã si nõ ꝓhibitus tetigisset non vtiqz peccasset. ¶ Ad qđ dñm. ꝙ fuit ibi ꝓhibitio directa ꝛ idirecta. siue expssa ꝛ iplicita. ꝓhibitio explicita fuit de esu. ꝓhibitio vo iplicita fuit de tactu ad comedẽdũ. sicut cũ dñs dixit i lege. Nõ ꝯcupisces vxorẽ primi tui. iplicite fuit ꝓhibitũ nõ videre ad concupiscẽduz. qđ expresse fuit ꝓhibitũ i euãgelio. alr eni moralia legis euãgelice nõ eẽnt i moralib' legis mosayce. cum ergo loquit Aug. de ꝓhibitõe tactus. intelligẽdum est de tactu ordinato ad gustũ. vł de gustu. qui ẽ quidã tactus. Adhuc ẽt querit vtrũ ꝓhibitio facta ade. ad mulierẽ se extenderet. cũ nõ dũ eẽt formata mulier de latere eius. verba etiã que

ponunt in gen. non vident illud designare. cu dicit. In quacunqz die comederis morieris. et si hoc esset tunc non erat co e peccatu ade et eue in comestione. nec erat is gradus i peccato primo hois. vt primo mulier comederet de ligno vetito et postea vir. sed tm vir comedit de ligno vetito. ¶ Ad qd videt dδz. p hoc q d [illegible] trasl. lxx. ler. vbi dicit de omni ligno qd e in padiso edes. d ligno at cognoscedi bonu et malu non manducabitis. qua die aut ederitis ab eo morte moriemini. qd preceptum datu fuit mulieri no tantum viro. Sm aute nostra traslatione preceptu datu fuit mulieri per viru. vn dicit Aug. sup Gen. Sicut datum e preceptu per que puenit ad femina. ita vir primo interrogat secudo femina. vt notet q maior fuit puaricatio ex pte viri qz ex pte femine. ¶ Ad illud vero qd obijcit q no dum erat femina. dδz q erat aliquo mo. et alio mo no. erat. n. materialr i ada. non erat aut e sm forma vltima. sicut aute erat ita preceptuz erat ei datum.

Membrum octauum.

Ctauo querit de tpe pcti. et videt q in vespere p hoc qd dicit sup illd ps. ad vesperu dmorabit fletus. Glo. vespera e quado sol i occasus declinat: quo tepore ada peccauit. et lux veri solis. i. xpi ab eo occidit. ¶ Sz videt ptrariu p hoc qd dicit beda super Marci. xv. et facta hora sexta tenebre facte sunt sup tota terra. qua hora primus ho ada peccado mudo meruit morte, eade hora scds adam moriedo morte destruxit. ergo videt q no fuit in vespere. hora eni sexta facte sut tenebre. ¶ Ad qd dδm q lz hora sexta facte sint tenebre: non tn illa hora mortu9 fuit xps. sz hora nona vel cito post ipsaz. tuc aut e in declinatoe solis. et io dicit gen. cu deambularet dns ad aura post meridie absco dit se adaz. sic ergo ea hora qua primus ada pec cando morte meruit. eade hora scdus moriendo morte destruxit. vespe at dicit large p tepore quo sol declinat ad occasuz.

Membrum nonum.

Ono querit de effectu illius peccati siue nocumeto qd ex illo peccato puenit. et e multiplex nocumetu quedadmodum tangit in li. gen. vbi tangunt pene. Est aute prima pena qua tangit Ansel. q persona peccas corrupit natura. sicut habet in li. de co cep. vir. ¶ Sz videt q incogruat. qd enim minus est. no habet posse supra illud qd maius e. sz psona in minus e qz natura. qz persona quid singulare e. natura vero quid coe et vniuersale. vle aut plus potes est qz singulare. no aut psona aliqd super natura sz magis ecotrario. no ergo ex corruptoe psone accidit corruptio nae sz ecouerso. ¶ Hoc etia videtur per simile in corruptoe naturali. singulare eni si corrumpat non propter hoc corrumpit vniuersale. put corrupto socrate non ppter hoc corrupit homo nisi put e in socrate. ergo a simili i spirituali corruptoe corrupto singulari no ppter hoc corrupit vniuersale. nisi put e in illo. ergo ex corruptoe ade sm q fuit singularis psona non fuit corrupta humana na. ¶ Item actus et operatoes sut circa singularia. et pcipue hoc verum est de actibus volutarijs. Volutas ergo qua homo peccat singularis e. sz corruptio que fuit in primo peccato ex volutate pcessit. qd aute peccat hoc debet puniri. Videt ergo q ex corruptione primi peccati que fuit circa singulare personaz. no dbeat sequi corruptio humane nature.

Ad quod dicedu est q de humana natura est loqui dupliciter. vel put est comunis ad omnem homine. siue descedit seminaliter ab adaz siue no descendat. et sm hoc corruptoe facta singularis persone ipsius ade. no ppter hoc corrupitur humana natura in quocuqz potest ee. sed corrumpitur in illo qui descedit seminalr ab adaz. put dicit augu. q seminalr descendere est sm corpulentam substatiam et inuisibile rationem originez habere. non ergo corruptoe facta in adaz sed e corruptio nature humane sm q fuit in eo. no sm q potuit ee in alio. ¶ Ad secudu vero dicedum. q no est simile corruptoe naturali et corruptioe spirituali. corruptio enim naturalis non attingit nisi sm q est in illo particulari. vt cum corrupitur iste homo. corrupitur homo in illo. in corruptoe vero spirituali. qa illa fuit ex lege iusticie generalis que data fuit ipsi ade. no tm vt erat homo iste. sz vt habebat in se totam natura per qua descederet seminaliter genus humanu. ideo pena que secuta est totum genus humanu. no tantu ipm respiciebat. Vnde Ansel. in li. de co cep. virgi. Quia tota humana natura erat i illis et extra illos [illegible] illo nihil erat tota ifirmata et corrupta e. corpus etiam quia tale post peccatu fuit qualia sunt bruto et animalium corruptoi et carnalibus appetitibus subiacetia. anima vero que ex corruptione corpis et eisde appetitibus atqz ex indigentia bonoz que perdidit carnalibus affectibus e infecta. ¶ Ad tertium vero dicedum. q licet peccatu pcessit ex voluntate singulari. corruptio tamen que puenit ex illo peccato fuit corruptio vniuersalis. peccate. n. homine scilicet adaz. trasgressus est homo legem dei. et ideo natura homis i illo fuit viciata. vnde augu. in li. de natura et gratia. Natura illa hominis qua vnusquisqz homo nascit ex adam. iam medico indiget quia sana non est.

Questio. cxxi. de morte q e natura primi peccati pena.

Consequenter dōz est de alia pena. s. morte. sicut. n. corruptio fuit nāe. ita mors cuiuslibet psone ab ipo descendentis seminalr. ꝛ hec fuit pena statuta cum dictum est i q̄cūqz die comederis mor: mori. has ēt duas penas tāgit aug. i enchi. dicēs stirpē suā quaz peccādo in se tāq̄z i radice viciauerat: pena mortis ꝛ dānatōis obstruxit. ¶ Itē augu. i li. de bap. puulorꝝ. qn̄ peccauit adā nō obediēs deo. tūc ei⁹ corp⁹ q̄uis essz aīale ac mortale grām pdidit. q̄ eius aīe ex oī pte obediebat. tūc ille extitit bestialr motus putandus hoibus. quē in sua erubuit nuditate. tūc ēt morbo quodā ꝛ repētina ꝯ pestifera corruptiōe ꝯceptio factū ē illis est. vt illa i qua creati sunt stabilitate eternitatis amissa. p imutabilitates etatū irent i mortē. Circa vero istā ptem primo querit. vtrū sit pena ꝓ peccato inflicta. an nālitẽ ꝯtingat pp defectum nāe corpis. Scđo si ē pena. p peccato. vtrū. p illo peccato qđ fuit primo iobediētia. Tertio qūo pena ista rn̄det, pportionabilr illi culpe. Quarto q̄r ipleta ē illa pena. cū nō in illa die i qua comederūt mortui sūt morte pene. sz morte culpe. Quinto vtrum mors sit a deo. Sexto vtrū sit peccatū primorꝝ parentū aut aliorꝝ descendētiū ab ipis. Septimo si sit pena descendentiū ab ipsis vtrū tm̄ malorꝝ an ēt bonorꝝ. Octauo qn̄ debet dici pena. an ante mortem an i ipsa morte an post. Nono qualr pena peccati cōuersa ē in vsum iusticie ꝛ pena vicij vsum virtutis. Decio. đ pc̄is spūalibus tam ex p arte viri q̄z mulieris ꝛ sūt plura problemata.

Membrum primum.

Circa primū sic est procedēdū. Queritur primo. vtruz mors sit bonum. an malū? si ē malū vtrū malū pene, p peccato an nō. ¶ Et vr̄ q̄ mors sit bonū. Mors. n. est instrumentū meriti. sed instrumētuz meriti bonum est. ergo mors bonū est. Quod āt mors sit instrumentum meriti patet per hoc q̄ ē in martyribus. qui mortē sustinent, p fide vel pro iusticia. vn̄ dicit aug. Nunc implet iusticia moriēdo. sed cū iplētur iusticia hoc bonū ē. ergo mors bonū est. ¶ Preterea dicit i ps. p̄ciosa i ꝯspectu domini mors sanctorꝝ eius. sz qđ ē p̄ciosū i ꝯspectu dn̄i bonū est. ergo mors sanctorꝝ bonū ē. ꝛ ita mors bonum est. ¶ Item optimū est illud quo fit redemptio humani generis. sz morte xp̄i facta ē redēptio humani generis. ergo mors xp̄i optia. ergo mors bonū. Cōtra. mors ꝛ vita opponūtur priuatiue. sed vita bonū est. ergo mors malū ē. Est. n. đfectus siue priuatio boni. ¶ Itē aplūs ad Ro. vi. Stipendiū peccati mors. sed qđ ē stipendium peccati est malum. ergo mors est malum. ¶ Itez prima ad Corꝝ. xv. Stimulus mortis peccatum. sed ad qđ stimulat peccatū malū est. ergo mors malū est. ¶ Item pōt argui a sili ex ꝯpatōe mortis nature ad aliud genus mortis. Mors. n. gehenne nullaten⁹ bona ē. Silr mors culpe qua sepat aīa a deo qui ē vita sua. ergo a simili mors corpis dicetur malū cū sepatur ab aīa qua viuit.

Ad qđ dōm est sm̄ aug. in li. xiij. de ci. dei. Q̄ mors non est in se bonuz. sz bona posset dici bonis. dicit enim sic. sicut lex non est malum quando auget ꝯcupiscentiaz peccantium: ita nec mors bonum que non auget gloriam. ¶ Ad obiectum aūt in ꝯrium dōm est. q̄ non, pprie dicitur instrumentum iusticie vel meriti sed materialiter se hz ad sustinentiā. ¶ Ad scđm đo dōm. q̄ mors sanctorꝝ p̄ciosa dr̄ in ꝯspc̄u dn̄i. q d. n. p̄ciosius ē morte, sicut dicit Aug. p quā fit vt delicta oīa dimittantur ꝛ merita cumulatius augeant. sz mors dr̄ p̄ciosa q2 sustinentia mortis ꝓ cā honesta. est p̄cio magno digna. Ipsa tn̄ mors in se siue in, gnē suo non ē bonum. vn̄ Aug. mors nō iō bonuz videri dz. q2 in tantaz vtilitatē nō sua sz diuina opitulatōe ē conuersa vt que tunc metuēda pposita est ne pc̄m ꝯmitteret. nunc sustinēda pponat vt pc̄m nō ꝯmittat ꝯmissūqz deleat. magne iusticie victorie palma reddat. ¶ Ad tertiū đo dōz. q̄ lz. mors xp̄i sit optimū. i. expedientissimū nobis. tn̄ i suo genere mors nō ē bona. qcqd. n, bonuz ē hz essentiam: sicut dicit aug. in ꝓnosticon: mors ē vite priuatio ē nomē hn̄s non essentiam.

Deinde querit. §. j.

si est malum. vtrum sit malum pene, p peccato an non? ꝛ vr̄ q̄ non. corpus enim humanum compositum est ex contrarijs. omne aūt qđ ꝯpositū est ex ꝯtrarijs naturaliter ē dissolubile. ergo corpus humanū naturalr est dissolubile. ergo ꝛ corpus ade fuit dissolubilē naturaliter. sz si fuit dissolubile nālitẽ. fuit ab anima sepabile nāliter. vnū enim sine altero nō pōtuit fieri. sed mors ē sepatio aīe a corpe. ergo mors fuit a nā. ¶ Ad idē vr̄ eē qđ dič pla. Dij deorꝝ quorꝝ opifex ego sum nāqdem dissolubilis. sz ꝯ corpa supiora fuerunt nā dissolubilia que nō sunt ꝯposita ex ꝯtrarijs. multo fortius ꝛ humanū corp⁹ qđ ex ꝯtrarijs est cōpositum. ¶ Item etās videtur esse ex nā. sz mors est finis etatis. ergo mors videt eē a natura. Q̄ aūt etās sit a nā hoc ondi pōt per ipa componētia ex quibus ipsum corpus ꝯponit. prima enim etas dr̄ eē calida ꝛ hūida. scđa calida ꝛ sicca. ꝛ ita deinceps ergo etas vr̄ eē a nā. trahit. n. ex ipsis cōponentibus. ¶ Itē alia corpa defectibilia sunt nā pari rōne. ergo corpus humanum ē natura defectibile. Sed eius đfectus est mors. ergo mors eius est naturalis ꝛ fuit naturalis. Cōtra. iustū

fuit vt aia deserente deū. deus desereret aiaz. deo aūt deserēte animaz: nō habuit ptātem ptinendi corpus. ergo deo deserēte animā: aia incipit de/serere corpus. sz hec desertio ē mors. ergo mors secuta ē ad culpam. desertio eniz qua aia deserit deū culpa ē. ¶ Itē dicit aug. i li. de bap. paruloꝝ. Hebat ordo iusticie vt sicut aia dño suo. ita cor/pus illi obediret. ergo a p̄rio aia ñ obediēte deo. nec corpus iuste obediebat ei. existēte aūt repu/gnātia ꝯsequēter ꝯueniebat sepatio. Vñ Aug. i li. de ciui. dei. Cū corpus anima ipa deseruit etate corruptū senectute ꝯfectū. venit i ex pimētū mors altera de qua deus pctm adhuc puniens homini dixerat: terra es ⁊ i terrā ibis. Ex quo accipit ꝙ mors inflicta ē nobis tāq̄ pena peccati. ¶ Item Greg. Illa q̄ data ē a dño d̄ morte carnis nostre snia. ab ipo humani generis initio. vsqz ad finez seculi nō mutat. Ex quo colligit ꝙ mors ē pena peccati. Quis eiz ē homo qui viuit ⁊ nō videbit mortē. qd bene ps. intuēs ait. Tu terribilis es ⁊ quis resistet tibi. ex tūc ira tua. qr videlicet homi/ni i paradiso peccāti dño iratus. semel de morta/litate carnis nostre sniaz fixit. q̄ ex tūc vsqz ad vltimū mutari nullo modo valebit. Ad qd dicē/dū. Qd mors hois priuū ē pena peccati. Vñ dic Aug. Cōstat iter catholicā fidē tenētes ipam no/bis corpis mortē nō lege nāe q̄ nullā mortē ho/mini deus fecit. sz merito iflictā esse peccatis. qm peccatū vindicās dixit de⁹ homini i quo tūc oēs eramus. terra es ⁊ i terrā ibis. ¶ Ad obiectū di i p̄riū dōm ē. ꝙ nā accipit dupl'r. Accipit eiz aliqñ p ipsa primit⁹ istituta. aliqñ d̄o accipit p ipsa nā corrupta. Fm primū modū nō est mors a nā. Vñ aug. in li. de ciui. dei. fatendū ē primos hoies ita fuisse institutos vt si nō peccassent nullum genus mortis experirent. Sed eosdē primos homines pctores ita fuisse morte vulneratos. vt qcqd ex stirpe eēt exortū. eadē pena teneret obnoxiū. pro magnitudine quippe culpe illi⁹ nāz dānatio mu/tauit i peius vt qd penalr̄ p̄cessit i peccātib⁹ ho/minib⁹ primis nālr̄ sequeret i nascētib⁹ ceteris. ex q̄ aucte colligit ꝙ fm nāz primit⁹ institutā nō fuit mors nālr̄. fm nāz d̄o corruptā nālr̄ se/cuta ē in his q descēderūt a primis parētib⁹ semi/nalr̄. ¶ Si d̄o obiciat ꝙ oē ꝯpositum ex p̄rijs est nālr̄ dissolubile. ⁊ [illegible] nālr̄ ab aia dissolu/bile. Dicēdū est ꝙ lz rōne p̄rioꝝ ex qbus cōpo/nitur sit dissolubile. rōne tn̄ anime rōnalis bene institute potētis ꝯtinere corpus. fuit vt nō dissol/ueret. ⁊ [illegible] mortale vno modo. ⁊ imortale alio mō. i. potēs nō mori. ¶ Ad scdm d̄o dōm est. ꝙ illud qd dicit plato intelligit de nā ipsius creatu/re que ex se nō pōt subsistere nisi ex gubernatōe creatoris. cuius voluntas fuit vt quedā essent nō dissolubilia. ¶ Ad tertiuz dōm est. ꝙ licz etas eēt in eis. nō tamē erat ibi vt per seniū declinaret ad mortē. Unde aug. in li. de ciui. dei. Senio nō ve/terascebant vt necessitate pducerētur ad mortē. Et alibi cibus aderat ne esurirent. potus ne si/tirent. lignum vite ne vlla senectus dissolueret. Et dicit beatus grego. Cuz tēporibus nō iste trā/sibat. stabat eiz momētis decurrētib⁹. qr nequaq̄ ad vite terminū per dierū incremēta tendebat. sz ergo mors sit terminus etatis fm ꝙ diuidat per virilez etatē ⁊ senectutē ⁊ alias differētias etatis. tn̄ nō erat defectibilitas ex necessitate nāe ex pte etatis. ¶ Ad quartuz dicendū. ꝙ nō est simile in alijs animātibus ⁊ in homine. in homine eiz ita est ꝙ fuit anima rōnalis habens posse cōtinendi corpus i imortalitate. eo ꝙ ipsa fuit imortalis bñ instituta a principio. in alijs vero animātib⁹ fuit corruptibilis anima. que nō habuit potētiā con/tinēdi corpus in icorruptiōe. ⁊ ideo corpora eo/ruz fuerunt incorruptibilia. corpus vo hominis imortale. i. potens non mori.

Membrum secundū.

Secundo querit si est pena p peccato virum p illo peccato qd fuit primum inobediētia. Et videt ꝙ pari rōne p alio pcto. Unoquoqz eniz pcto mortali anima deserit a deo. vel deserta elongat ab eo. Sed ad desertōēz anime a deo ꝯsequi videt. ꝙ corpus deserat ab aia. sed hec desertio ē mors ergo mors vr ꝯsequi ad qdcūqz pctm. cū i omni pcto sit desertio aie a deo. ¶ Itez q facit mortale pctm dignus ē morte gehēne. sz illa est grauior mors que nō fit sepatōe aie ⁊ corpis. sz i eternaz penā potius vtriusqz ꝯplexu sicut dicit aug. i li. d̄ ciui. dei. ergo cū ex pcto mortali sit meritū mortis eterne q̄ m'to maior ē q̄z mors tpalis. ex pcto vr eē meritū mortis tpalis. ¶ Itē in li. sap. j. In/iusticia ē mortis acquisitio. ⁊ loquit ibi de morte tpali. sz iniusticia accipit ibi p quolibz pcto mortali. ergo ex quocūqz mortali ē meritum mortis tpalis. Sz ꝯ. vr ꝙ ex p̄o pctō hois fuit tantū meritū mortis tpalis vlr. lex eniz data ē de mor/te tpali pp primā trāsgressionē. dictum ē eni i. ij. gen. Qua die cōde. morte mori. tanq̄ diceret. qua die deserueritis me p inobediētiā: deserā vos p iusticiā. cū ergo i illo prio pcto fuit pria desertio p inobediētiā. ibi ē desertio p iusticiā. sz hec desertio p iusticiā nō ē i pāti nisi p necessitatē mortādi. ergo p pcto primo directe ꝯsecuta ē mortalitas. ¶ Itē illud pctm fecit humanā nāz recedē a pria rectitudie. qd ñ fec aliud pcz sequēs. ergo cū de pria rectitudie eēt imortalitas. i. potētia nō mori. recessus aūt q̄ ad hoc ē p mortalitatē. p pcz primū nō ꝯsecuta ē mortalitas. ¶ Ad qd dōm. ꝙ lz aliqd aliud pctm dignū fuerit morte tpali sicē habitū est in lege mosayca. nullū tn̄ dignū fuit vl meritoriū mortis vniuersalis nisi istud. ¶ Ad obie/

etiam aūt in ɔtrariū dōm. ꝙ nō ad quācūqʒ de/ sertionē aīe a deo seqꝫ deserno illa corpis ab aīa que dr mors. sʒ illa que dī mors gehēne. ad illaʒ dō desertiōēs aīe a deo seqꝫ destūo corpis ab aīa: cū ñ habeat plenā ptātē ɔtinēdi vitā corpis. hoc aūt fuit cū defuit ei pria rectitudo ꝑ ipm lignū vi/ te. ꝑ cuius alimētū corpus potuit ɔ̄suari in imor talitate. ¶ Ad scdm dō dōm. ꝙ licʒ pcm mortale īducat q̄tuʒ ē de se necessitatē ad mortē gehēne. nō tñ ad mortē tpalē. nisi q̄tenus ordinat ad pri mā inobediētiā. cui sm legē dei hec pena ē deter minata vniuersalr I hūano genē. cuius principiuʒ erat adā sm seminalem rōēʒ. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ lʒ peccās pcō mortali dignius sit morte tpali. lo quit tñ ibi de iniusticia origīali sm quā fuit acqui sitio mortis tpalis. possʒ tñ exponi de morte ge/ hēne que ē ꝑ meritū iniusticie generalis.

Membrum tertium.

Tertio querit qualr pena ista rñdet ꝓ/ portionabilr illi culpe. culpa eniʒ fuit inobedientia I qua facta ē separatio aie a deo. mors vo ē separatio corpis ab aīa. Si ergo pp sepatōēʒ vtrobiqʒ ē ista ꝓportio sm hoc eēt pena ꝑ alijs pctis. ¶ Propterea. si hec sepa tio eēt cā illius separationis. q̄to maior eēt separatio aīe a deo. tanto celerior eēt separatio corpis ab aīa. Sʒ videt ɔ̄riuʒ ꝑ hoc ꝙ dī. vij. eccēs. est iustus q perit in iusticia sua. τ impius viuit multo tpe. Ad quod dōm. ꝙ ꝓportio fuit huius pene ad primū pcm inobediētie. aīa eniʒ dū vniuersalr fuit ɔtenta deo. habuit ptātem vniuersalr ɔtinen/ di corpus. cuʒ aūt nō vniuersalr fuit ɔtenta deo. nō habuit ptātē ɔtinēdi corpus vniuersaliter. τ ita ñ habuit ptātem ɔseruādi in vita. ¶ Ad obie/ ctuʒ aūt in ɔtrarium dōm ē. sicut dictū est. non est simile in alijs peccatis vsqʒquaqʒ. nullū. n. aliud peccatū inuenit totā naturā humanā rectā in pri mo parēte. nec oportet. Sʒ maius ē pcm morta le ex pte aīe ꝙ ꝓpter hoc sit mors celerior. quia necessitas moriēdi seqꝫ ex obligatiōe primi pcti. Nō eniʒ ñ acceleratꝫ mors sm magnitudinē pcti. hoc accidit ꝙ differt dñs mortē. qr expectat ad penitentiā. ij. Petri. iij. Non vult hoīes perire sʒ ad penitentiam conuerti.

Membrū quartum.

Quarto querit quomō impleta est illa pena. cū nō illo die quo comederunt mortui sunt morte pene. lʒ morte cul pe. ꝓpter qd querendū ē prio de qua morte intelligat. τ sicut dicit aug. quidam intelli/ gunt de morte culpe. qd in verbis ɔ̄fert illud qd in lege dictū est. qua die ederitis morte mori. nō ad mortē corpis sʒ ad mortē anime. que fit i pcto referre conant. ¶ Sʒ ɔ̄ illos obijcit. di. qd rñde/ bāt cū legit sʒ dñm prio hoīeʒ post pcm increpā do τ dānando dixisse. terra es τ i terrā ibis. ne/ qʒ enim sm aīaʒ sʒ sm corpus terra erat τ mor/ te eiusdē corpis iturus in terraʒ. ex quo vr ꝙ de morte corpis itelligit. ¶ Preterea. dī. j. ad cor. xv. Sicut in adaʒ oēs moriunt. ita τ in xpo oēs viuificabunt. vnusquisqʒ eniʒ I suo ordie τc. vbi loquit de morte corpis. ergo de morte corporis hoc itelligebat. ¶ Sʒ vr meli⁹ ꝙ itelligat ō mor/ te gehēne vel in aīa vel I corpe. illa. n. ē pena ꝑ. se debita mortali pcō τ prio mortali prio debita.

Sed ɔtrariū videt ꝙ dicit in quacūqʒ die co/ me. morte mori. neqʒ. n. tūc cū comedit mortuus fuit morte nature nec morte gehēne: sʒ tm̄ morte culpe. ergo de morte culpe vr intelligi. cū vtrūqʒ verbū ad idē tempus videt referri. Ad qd pōt respōderi ꝑ hoc ꝙ dicit aug. sup geñ. distinguēs quatuor genera mortis. Prima ē mors culpe. Se cunda ē quā dicimus mortē nature. s. pene i psen ti. Tertia ē mors anime quā patit cuʒ exit de hoc corpe. Quarta ē cum aīa recepit corpus τ i ignē eternū post iudicium mittit. Dicit ergo ɔ̄sequen/ ter. ꝙ ad primā morteʒ tres alie sequunt. ex quo innuit ꝙ nō intelligat hic de morte nature: sed de alijs consequētibus. τ nō de morte culpe. illa. n. est causa. Nec ē hoc ɔtrarium quod dictū est. illo die eos non eē mortuos. lʒ eniʒ illo die non essent mortui. erant tamē illo die morti obligati. morti pene ex parte corpis prio. ɔ̄sequēter morti pene ex pte anime. tertio morti ɔiuncti. vnde sensus ē. morte morieris. i. morte obligatus es. vel mor/ tis reatus incurres. quia vero oēs in adaʒ erant sm corpus. τ nō erāt in eo sm aīaʒ. ideo quodā loco augu. de morte corpis sic exponit. vt intelli gat ꝙ tamcito moriebant. q̄cito comederūt. di/ cit eniʒ. q̄uis annos multos postea vixerunt. illo tamē die mori ceperunt. quo mortis legem qua in senium veterascerēt acceperūt. τ idē dicit bea tus greg. in li. mora. ix. Quo attingit vetitū per tu lit decursuʒ. τ offenso creatore cepit ire cum tpe. statu imortalitatis amisso. cursus mortis mortalitatis eum absorbuit.

Membrum quintum.

Quinto q̄rit vtrum mors sit a deo. Nō sic vr per hoc ꝙ dī. xj. eccē. Mors τ vita a dño deo ē. Nō exponit aug. in li. retract. Malorʒ pena que a deo ē. malū quidē est malis. sed i bonis opibus dei est. qm̄ iustuʒ ē vt mali puniant. ¶ Itē augu. mors τ vita a dño deo est. vita. s. a donāte. mors ab ipso iudicāte. Contra vr in ipomosticon. Vide mor/ tem nō a deo auctore sed ꝑ errorem vite venisse hominibus i paradiso deliciarʒ positis. τ sap. ij. Deus mortē nō fecit sed impij manibus τ vbis acquisierūt eā. ¶ Itē si deus auctor mortis ēēt/

tari dz in occasu viuoꝝ tanq̄ in opere suo bono. scriptuz enim est. Letabitur dñs in opibus suis. ¶ Item si deus mortē fecit cur xp̄s mortuuz fle/uit ſm carnez. nō. n. qd̓ ipe fecerat dolere debuit. ¶ Itē. xviij. ezech. dicit dñs. Nolo mortē pecca/toris ſz vt magis ↄuertatur ꝛ viuat. Si ergo au/ctor est dñs. cur dicēdo nolo eaz repellit a pctō/re ꝛ nō patit qd̓ suū ē remanere. ¶ Itez quicqd deum fecisse dicimus habz essentiā. ſz mors non habz essentiā. ergo mors nō ē a deo. Ad quod dicendū ſm augu. in li. retract. ꝙ deus non ē au/ctor mortis nisi inq̄ꝛtum ē pena. ꝛ hoc ē qd̓ dicit ꝙ mors ē ab ipso iudicante. hoc etiā explanat in questionibus ve. testa. Non deus inuentor mor/tis est sed iudex. quia mortis auctor peccator est. quomodo ergo deus poterat facere mortez qui nesciebat peccare? Sed duz peccatū retribuit ab ipso dicta ē esse mors cū non ex ipso sit. sed ex eo qui peccauit. ¶ Ad obiectū autē in ↄtrarium pa/tet qualiter repondenduz ē. nō enim deus est au/ctor mortis ꝛ nō per peccatū fecit mortē. sed di/cit bonū opus dei inq̄ꝛtum ē pena ꝓ peccato in/flicta. ¶ Quod aūt dicit in li. ꝑo. ꝙ si deus ē au/ctor mortis letari dz i occasu viuoꝝ tanq̄ i ope/re suo habēs. ꝑ incōueniēs ꝙ mors sit opus dei. dicēdum ē ꝙ mors habz duplicē respectū. vnuz respectū ad ipsum peccatorē vel ad ipm dyabo/lū: cuius inuidia mors intrauit in orbē terraruz. ꝛ ex illa parte nō dicit eē mors a dño tanq̄ au/ctore. nō eniz agit aliquid ad qd̓ sequatur mors. Si vero fiat sermo de morte ſm ꝙ refert ad iusti/ciā dei. qd̓ inflictuz ē a domino ꝓ peccato iustuz ē. ꝛ qd̓ iustum ē bonū est. ſm hoc mors ē a deo i ratiōe pene. ¶ Ad illud vero qd̓ obijci posset. ꝙ mors aliquid agere dicit vel corrūpere vel dā/nare. ista aūt nō nisi ad aliqd referunt. quod autē aliquid ē a deo ē auctore. ergo mors ē a deo au/ctore. respōdet aug. cum de morte hec omnia di/cunt ad auctorez mortis per quē priuatio vite fa/cta ē. s. dyabolum referunt. ipse eniz que ad mor/tem pertinēt. aut facit dum captiuat ꝛ perimit. aut patit dum vincit ꝛ dāpnat. opera enim mala que vicia dicuntur actus sunt non res. que tanq̄ per se agere aliquid dicuntur: cum ea ꝛ per ea semper agat dyabolus.

Membrum sextum.

Sexto querit vtrū sit pena tm̄ primoꝝ parētum. an alioꝝ ab ipsis descēden/tium. ꝛ videt ꝙ tm̄ debeat eē pena il/loꝝ. eis eniz facta fuit illa ꝓhibitio si/cut patz per verbū eue dicētis. De fructu quod ē in medio paradisi ꝑcepit nobis deus ne comede/remus ꝛ ne tāgeremus. ſz quibus fuit ꝑceptum: eoꝝ fuit inobediētia si transgrederent: ꝛ nō alioꝝ. ergo primoruz parētum tm̄ fuit inobediētia. sed quoꝝ ē culpa eoꝝ ē pena per se. ergo mors fuit tm̄ pena primoꝝ parētuz. Cōtra. beatus greg. in li. moral. Nos in primo homie a dño recedē/tes. a paradisi gaudijs repulsi. in hac vite erūna mortalis cecidimus. ¶ Itē augu. in li. de ecclesiast. dogma. Omniū hoīuz erit resurrectio: si omniū erit. ergo oēs moriunt. vt mors in adā data om/nibus filijs eius dñabit. Ad qd̓ dōm. ꝙ ꝓhibi/tio illa data fuit ipi ade nō homini q̄si vniuersali/cāliter loquēdo ꝛ principio oīuz hoīuz. in eo. n. materialiter erāt oēs hoīes siue semīaliter. vnde omnēs in ipo peccauerūt ſm qd̓ dicit apl's ad ro. Et ansel. i li. de originali pctō. Quoniam hūana natura que sic erat i adā tota. vt nihil ō illa extra vnū eēt peccādo. sine ortu necessitate dei exone/rauit. vnde ꝑ se satisfacere nō potuit. Ex quo acci/pit ꝙ mors cōis debeat esse pena. non tm̄ ade ꝛ eue: sed illoꝝ qui nati sūt ab ipsis peccatoribꝰ. vt tamē ꝑsone erant illi soli ꝑceptum dñi sunt trans/gressi. nō autē filij eoꝝ. pena ergo extenditur ad eos qui ab ipsis descenderūt. inq̄ꝛtuz ab ipsis de/scenderunt vt peccatoribus.

Membrum septimū.

Septimo querit si sit pena descenden/tium ab ipsis tm̄ maloꝝ an ēt bonoꝝ. Et videt ꝙ tm̄ maloꝝ. mali. n. fuerunt ꝛ sunt imitatores paterni sceleris. bo/ni vero nō inq̄ꝛtuz huiusmodi. cum ergo pena se/quat culpā mors deberet eē tm̄ maloꝝ. ¶ Itē pri/mi parētes si stetissent i bonitate nō fuissent ꝑpessi mortē. eadē rōe enim filij eoꝝ nisi peccarēt nō de/berēt ꝑpeti mortem. ſz boni sūt huiusmodi. ergo mors nō debēt eē pena bonoꝝ. Cōtra. aug. in li. de ciui. dei. fatendū ē prios hoīes peccatores ita fuisse morte mulctatos. vt qcquid eoꝝ stirpe eēt exortū eadē pena teneret obnoxiū. ¶ Itē in prio homie natura humana viciata atq̄ mutata ē. vt repugnantē pateret i mēbris inobediētiā concu/piscendi ꝛ obstringeret necessitate moriēdi atq̄ id quod vicio penaq̄ factus ē. hoc in alijs face/ret. i. obnoxios peccato mortis generaret. Ad ↄcedendum ē. vnde dicēduz ē ꝙ mors nō ē pe/na inflicta ipis primis parētibus ꝛ accipiētibus exēplū malicie ab eis: ſz hijs q descēdūt originali/ab eis trahētes culpā originalē ꝛ penā. hi dr̄ sūt tā boni q̄ꝫ mali. boni. n. lz liberent a culpa origi/nali. nō tm̄ a pena mortis. vnde aug. Si a peccati vinculo p mediatoris grām soluunt īfantes mor/tez illā ꝑpeti possunt. que aīam seiūgit a corpe. in/fectam vero sine fine penalē liberati a pctō obli/gatōem nō transeunt. ¶ Sz ꝑōt eē questio cū bo/ni liberent ꝑ gratiam xp̄i a vinculo peccati. qua/re nō liberantur a pena peccati scilz morte. Ad qd̓ respōdet aug. ad hoc relinquit aīe experimentum separationis a corpe ablato iaz criminis nexu ne ipsa

fides enerueret. sʒ regeneratōis sacramētū ꝯtinuo sequeret corporis imortalitas. Jtē i martyrib⁹ nulla eēt victoria nulla glia. qꝛ nec ibi eēt certamē si post lauacruʒ regeneratōis sancti ñ possent pp̄eti mortē corpalem. cum puulis ante baptizandis quis nō ad xp̄i gratiaʒ ꝓpterea curreret: ne a corpore solueret ⁊ ita nō inuisibili pmio ꝓbaret fides. sʒ nec fides eē statim sumēdo mercedem.

Membrum octauū.

Octauo querit qñ dʒ dici pena. an ante mortez. an in ipsa morte. an post? Ad qd sic. post mortē nō videt esse pena. cū iam sit trāsacta. pena aūt est cuʒ est sensus rei tristabilis. in ipa aūt morte cū est sepatio aie a corpe nō ē sensus rei tristabilis. ergo si ē pena. est ante mortem. Sed ante mortem ē vita. vita eniʒ ⁊ mors imediate sūt opposita. ergo tūc nō ē mors. Ad qd dōm. ꝙ in ipsa sepatōe aie a corpe dr̄ mors pena corpalis. Jlla eiʒ sentit ipa aia a qua corpus sepat. sepatio vo [redacted] dupliciter. vel cuʒ primo nō existit aīa in corpe. ⁊ tūc ē sensus rei tristabil' sp̄ūt. vl' cū ē i sepando. ⁊ tūc ē sensus ⁊ hoc modo dicit mors eē in moriente. Alio vero modo dicit eē in mortuo. vita ergo ⁊ mors ꝓut dicitur mortui imediate opponūtur. vita vo ⁊ mors ꝓut dicitur morientis alio modo opponūtur. Nam vita potest dici dum est in quiete. cū autē tēdit ad nō esse. nō est in quiete. sed dicitur mors morientis.

Membrum nonum.

Nono querit qualiter pena peccati cōuersa est in vsuʒ iusticie ⁊ pena vicij i vsum virtutis. Ad qd sic. mors malū est. ⁊ si bonū est in rōne pene. Sʒ vt ē in ratione pene respicit ad illud qd pcessit. s. peccatū. hoc aūt modo nō est instrumētū iusticie. vt ꝭm quā homo mereat. pena eniʒ ꝭm ꝙ huiusmodi ē. est inuolūtariū. instrumētū vo iusticie ꝭm ꝙ ex [redacted] est meritū est volūtariū ergo illo mō nō dicet mors instrumētū virtutis siue iusticie. ¶ Preterea pena respicit ad ꝑteritū. meritū vo respicit ad futurū. nō ergo illo modo dicit instrumētuʒ ad merendū. ¶ Jtem mors in se malū est. maluʒ aūt ꝑ se nō ordinat ad bonū meritoriuʒ. ergo mors [redacted] se ñ ordinat ad bonū meritoriū. Sʒ quo vtitur virtus vel iusticia ē per se in bonū meritoriū. ergo mors nō ē huiusmōi. ꝭm ꝙ maluʒ nō ergo mors est in vsuʒ iusticie vl' virtutis. Cōtra. bono ꝯtingit bene vti ⁊ male vti. lex eniʒ bonuʒ est. ⁊ ea ꝯuenit bene vti ⁊ male vti. ergo a cōtrario malo pene ꝯtingit ⁊ bene vti ⁊ male vti. sicut accidit de ꝯcupiscentia qua qs pōt male vti ⁊ bene vti. bene eniʒ vtit qui ꝯcupiscētiaʒ refrenat. male vtit qui ꝯcupiscentiā relaxat. vnde aug. in li. de baptis. puulo. ℞. Male vtitur malo cōcupiscētiā relaxans adulterio. bene vtit malo cōcupiscentiā restringēs a cōnubio. eodē mō morte ꝯtingit vti ⁊ bene ⁊ male. bene cū ꝓ fide vel iusticia sustinet. malo cū ad flagitiuʒ impellitur vel ꝓ cā inhonesta sustinet. Ad qd dicēdū. ꝙ morte est vti bene. cum ꝓ honesta causa sustinet ⁊ necessaria. ⁊ licʒ mors vt pena sit inuolūtariū: sustinere tñ illam ē voluntariū. ⁊ hoc est vsus virtutis vel iusticie generalis. Cū ergo querit ꝭm quā rōnez ordinat ad meritū. dōm est ꝙ ordinat ad meritū ꝓut cadit sub volūtate. ⁊ si respicit quod futurū est. ⁊ licet [redacted] maluʒ tamē eo ꝯtingit bñ vti. Unde aug. Mali male lege vtuntur q̄uis sit bonū. boni vo morte bñ vtit q̄uis mors sit malū.

Membruz decimuz.

Habita ꝯsideratōe d penis generalib⁹ primoꝝ parentū. dicendū est d penis specialibus. Et primo agit de penis peccati ex pte mulieris. scdo ex parte viri. sic eniʒ ordināt in gen̄. Et ponūtur tres ex pte mulieris. multiplicatio erūnarū i multitudine ꝯceptuū. dolor in ptu. ⁊ subiectio sub ptāte viri. Est eniʒ duplex vis aie cognoscitiua. rōnalis ⁊ sensibilis. q̄tū ad rōnalez sumit pena subiectōis q̄tum ad sensibilē duplex pena. vna ꝭm multitudinē. cuʒ dicit multiplicabo erūnas: altera ꝭʒ magnitudinē cū dicit in dolore paries. vel aliter indiuiduū ad duo tēdit ad ꝯseruatōez sui ꝭm tps determinatū. ad ꝯseruatōez speciei simplr. multipliciter vo dr̄ sexus passiui. Juxta autē vtrūqʒ cōtrahit ex peccato penā. naʒ iuxta actū generatōis q est ad ꝯseruatōez speciei. duplicē penā trahit. in portādo fetum ⁊ parturiēdo. quoꝝ vnum ptinet ad ꝓgressuʒ: alterū ad ꝯsūmatōnez. in initio vo ē delectatio ⁊ ibi vr̄ esse sine pena. ⁊ fortasse hoc voluit designare noiē ꝯceptus. vel hoc tacuit pp delectatōnez in qua nō vr̄ eē pena. Ex pte vo actus q ē ad ꝯseruatōez indiuidui cū bonuʒ sit libertas faciendi qd sibi est expediēs. maluʒ per oppositū ē seruitus. subesse alterius dominatōi necessario. ⁊ hec est illa pena que designat cuʒ dicit: sub ptāte viri eris. Sed pōt q̄ri si multiplicatio erūnarū in ꝯceptibus ⁊ doloruʒ in ptubus ꝯtingit pecoribus. ⁊ in illis sicut dicit augu. est hec mortalitatis ꝯditio potius q̄ȝ pena peccati. nō ergo videt ꝙ istud sit pena peccati in mulieribus. ¶ Ad quod rñdet aug. in li. ꝯtra maniche. dicēs. pōt fieri ꝙ i feminis hominū mortaliū corpoꝝ sit ista ꝯditio. sʒ hoc ē magnū suppliciū. ꝙ ad istā corpoꝝ mortalitatē ex illa imortalitate venīt. ⁊ sic ē dr̄ia i femis hoīm ⁊ i pecorib⁹. Addit ēt aug. aliaʒ rōnē ꝓ hoc ꝙ ponit alia lra dicēs. Multiplicabo dolores tuos ⁊ suspiria i hui⁹ vite calamitate. ꝓ hoc eiʒ videt designare ꝙ

nõ loquitur de multiplicatõe miseriarum rõne conceptuum. sed de multiplicatõe miseriarum in tota vita mortali. sed hec pena nõ vr ppria mulieribus. cõis enim est viris. ergo non sic gnāliter intelligendum ē nisi de doloribus et suspiriis rõne conceptuum.

Deinde querit. §. i.

rõne illius pene qua dr. et sub viri ptāte eris. vr enim nõ pena sed eē ex conditõe sexus. formata enim fuit de latere viri. ergo sumpsit ab ipso origiñē tanq̃ a pricipio. pueniebat ergo ei subesse ex pditõe. ¶ Preterea. si ex necessitate iusticie sūt subdite viris. ad qd ergo dic aplūs ad ephe. Mulieres viris subdite sint cū voluntariū diuidat cõ penale. ¶ Itē vr in multis mulieribus q nõ subiecte sunt viris sed dominentur ipsis. ¶ Preterea fm aliā translatõz postq̃ dictū ē in dolore paries. sequit erit tibi puersio ad virum tuū. et ipse tui dominabit. vr. n. pitum. quasi. n. dignitatē sibi additā credūt. cum mulieres sunt et pleriq3 supbiores existant. qd ē ergo q post pmū in dolore dr q erit tibi conuersio ad virum tuū. Ad qd dōm. q licz ex pditõe ex pte aīe haberet ipsa paritatē. nihilominus ex cõditõe ex pte corpis habuit quādā a viro dependentiā. sed nō exprimebat ibi subiectio penalis qua velit nolit subiecta sit viro huic āt subiectõi penali nõ repugnat subiectio volūtaria obediētie. Illud eīz qd fuit necessariū ex ordine iusticie diuine põt fieri volūtariū. et sic de necessitate facēt vtutē. et tā erit meritoriū. Nec repugnat q sit penale. qd. n. sensualitati vel rõni sequēti sensualitatē ē penale rõni recte. potuit eē volūtariū et meritoriū si assit gra. ¶ Ad sequēs vero dōz. q licz ex improba voluntatē pūigat aliquā mulierē dñari viro. hoc tñ non ē fm rõnem sexus. sexus. n. dz esse subiectus. et agēdo cõ iusticiā diuinā peccat mulier q̄ dñat. ¶ Ad vltimū dōm. q recte postq̃ dictū ē in dolore paries filios. sequitur. ipse tui dñabitur et erit tui puersio ad virum. ad ostendendum q licz filios habeat p quos possit extolli. nihilominus dz puerti ad virum vt eius sequat voluntatē. Preterea itelligat. sc. si habuisse ex se. plem sed a viro. et necessitatem i educatõe. plis p virum eē supplendā. Expõit aūt aug. moralr sic. Illa ps aīe q̄ carnalibus gaudiis tenet cū aliquā malā psuetudinē volens vincere: passa fuerit difficultatē ac dolorē. atq3 ita pepererit cõsuetudinē bonā. cautius et diligentius obtemperat tanq̃ viro. et ipsa quasi erudita doloribus puertit ad rõnem. et libenter seruit iubēti. ne iterum in aliā pniciosam defluat consuetudinē.

Deinde querit. §. ii.

de pena hoīs que pene distinguunt i gen. cum dicit qr audisti vo. vx. tue. et comedisti de ligno d quo pceperā tibi ne comederes maledicta terra i ope tuo et c. Signant aūt ibi plēa pene. qdā. n. sunt in ablatõe boni. et quedā pene sunt i ipositõe mali. In ablatõe boni cum subiungit videte ne mittat forte manū suā et sumat d ligno vite. In ipositõe mali cū dr. maledicta terra i ope tuo. Ablatio vo boni dr qtum ad eām pseruatõis vite. qtum ad locum voluptatis. Primū ē ipotētia sumēdi d ligno vite pp prohibitionē. Scdm est expulsio de loco voluptatis. Tertiū. phībitio reddit9 cū dr eiecit adā et collocauit et c. Pria pena ex pte corporis. scda ex pte aīe. voluptas. n. ex pte aīe attendit. tertia ex pte totius. Quātū aūt ad potētias mali distinguit pene. tum in vita. tū i morte cū dr donec reuertaris i terram. ¶ In vita vo distinguitur qtū ad initiū sustētatõis. qtū ad pgressum. et qtū ad psūmatõz. qtū ad initiū cū dr. maledicta terra in ope tuo. in laboribus et c. qtū ad pgressum dr spinas et tribulos germinabit tibi. qtū ad cõsūmatõez cū dr. comedes herbas terre et i sudore vesceris pane tuo. In pmo laborandi difficultas que est excolēdo terram. In scdo infructibilitas cum dicitur spinas et c. In tertio victus parcitas ad quem victum alia duo tendunt. ¶ Pena vero que respicit mortē duplex ē. moriēdi necessitas. et incineratio. Incineratio notat cum dr donec reuertaris in terrā de qua sumptus es qr puluis es et c. ipsa mortalitas. i. moriendi. necessitas notat p tunicas pelliceas qbus erāt induti. et hoc appet per hoc q dr ecce adam factus est quasi vnus ex nobis sciēs boni et mali. sciens quasi per experientiā bonum vite et mali mortis. Sciebat. n. qd esset viuere. Sciebat. n. p experientiā mortem quā prius sciebat per scientiā nõ dū per experientiam. illud tñ quasi irrisorie dictum ē. in pmemoratione pcedentis pcti. Sz põt queri pp quid cū assignat pena ipsius deo rō pmittit. cū autem assignat pena eue non premittit rō. ¶ Ad qd dōz est. q dyabolo tētanti serpentem data ē pena pmissa rõne. et ipi viro. in vtroq3. n. principaliter vigebat rō vt imediate se hñs ad deū. In genere enim āgeloz lucifer imediate habebat se ad deū tanq̃ principium viarum. In genere vero hominum imediate adā tanq̃ primus hō. et io cū rõne vtrisq3 infligit pena isti qr suggessit trāsgressionē mādati illi qr ppetrauit ex suggestione istī. vnde ex ipsis vbis exprimētibus penā pz maius esse peccatum dyaboli. dicitur. n. maledictus eris facta puersione ad dyabolū. facta puersione ad adam dr maledicta terra in opere tuo.

Deinde queri. §. iii.

rõne eius q dicitur maledicta terra i ope tuo. pq qd terra maledicat. cū ipsa non deliquerit sed ipse adā. ¶ Preterea supra alia elementa quare non cecidit maledictio. cū ipse hō cõpositus sit ex quatuor elemētis q peccauit. ¶ Preterea grauius fuit peccatū hoc. et dānosius q̄ peccauit adā q̄ peccauit

chaym. sz p peccato chaym infligit pena a dño cũ di. maledictus eris super terrã. Ad qd dõm q lz terra nõ peccauerit in se. nihilomin⁹ maledictio cadit super terrã. q2 hõ ↄuersus ẽ ad terraz. s. ad delectationẽ fruct⁹ qui erat ex terra peccauit. ⁊ h assignat rõ quare tpe ieiunij fuit abstinẽtia a carnibus aïalium que nutriunt i terra. nõ aũt a carnibus pisciũ qui nutriuntur in aquis. Etsi obijciat de volatilibus que originẽ habuerunt ex aquis. dõm ẽ q nutrimẽtũ suũ accipiũt ab his que oriũtur a terra p se. ⁊ nõ sm accidẽs. Beat⁹ aũt aug. maledictionẽ terre dat intelligere maledictionẽ ↄcupiscẽtie q̃ ↄuẽit ex pte iferiori. s. carnis. ¶ Ad scdm vero dõm. q maledictio facta terre. ⁊ non aliorꝫ elemẽtorꝫ pp hoc. q mediãte fructu ire p hibito ⁊ inclinatõe ad illud factũ ẽ peccatũ. lz ergo hõ ↄpositus essz ex quatuor. non tñ inclinatio ad delectabile i alijs traxit hominẽ ad peccatuz. ¶ Ad tertiũ vo dõz q aliter fuit d chaym ⁊ adã. chaym. n. q̃dãmõ imitat⁹ ẽ dyabolũ in pctõ suo. ex inuidia. n. ppetrauit homicidiũ. sic ⁊ dyabolus vt dic alchuin⁹. ⁊ sumit ex illo vbo. viij. Jo. Ille erat homicida ab initio. ⁊ iõ sicut dictũ est dyabolo in serpẽte maledict⁹ ⁊c. ita dictuz ẽ chaym maledictus eris sup terrã. Ade vo dictũ ẽ maledicta ira in ope tuo. vt notet q orñi habuit pctm ex ↄcupiscẽtia sensuali. que p terrã designatur.

Deinde queri .§. iiij.

tur sup eo q di. in laboribus comedes ⁊c. Non eniz oib⁹ dat ista pena. multi eniz comedunt ⁊ ñ in laboribus. ¶ Preterea fm hoc qui sunt i vita ↄtẽplatiua non haberent istam penaz. nõ. n. i laboribus comedunt ⁊c. ¶ Ad qd dõm est. q pẽa est cõis. nullus. n. est qui comedit ex ea nisi pcedẽte labore in se vel in alio. Cõtẽplatiui ẽt comedũt ex eo vel ex laboribus quos habent in actiua vel qui habẽt ab alijs. ¶ Preterea tota vita ista ẽ in labore ↄstituta. fm illud. v. iob. homo nascit ad laborẽ ⁊ auis ad volatũ. vñ ñ semp necesse ẽ q labor sit in excolendo terrã. sz q labor sit i vita tpali. Alia tñ lra est que dicit. i meroribus manducabis ex illa. vbi notatur q in ista semper debz esse afflictio. Aliter tñ exponit aug. moraliter dicens. hocipsum quod in hac vita quisqz natus est. dif ficultatẽ hz inueniende veritatis ex corpore corruptibili. fm illud. ix. sapiẽtie. Corp⁹ qd corrũpit aggrauat aïam.

Deinde querit .§. v.

super hoc q dicit. Spinas ⁊ tribulos germinabit terra ⁊c. videtur enim q hec pena non tñ sit maris sed ẽt femine. p spinas enim ⁊ tribulos significantur punctiones peccatorum que ex mundo vel carne ↄueniunt. he aũt non tñ sunt in masculo sed in femina. ¶ Sed respondenduz est. q ad virũ magis refertur ista pena. ꝑpter hoc. q viri est excolere terrã ⁊ fructũ ex ea colligẽ. hoc aũt q obijcit ad moralẽ intellectũ refert in qua vir a muliere nõ distiguit. Sed adhuc querit vtruz spine ⁊ tribuli orirẽtur ex terra añ cũ possent esse ad ↄuenientẽ vsum. Ad qd dõm p hoc qd dicit Alchuin⁹. querit. n. cur spinas ⁊ tribulos germinauit terra. Ad qd rñdet per pctz hoïs terra maledicta est vt spinas pareret ⁊ venenosas herbas vt añ oculos semp habeat hõ originale crimen. Aliter tñ vr rñdere aug. dicẽs. q homini nascebantur ista ad laborẽ ⁊ penã. qd alijs aïalib⁹ nascebant ad pastũ. Dami. ẽt dicit q spina iũcta fuit rose in submemoratõez trãsgressionis pñe q̃ voluntati est ↄiũcta. Et comedas herbas terre ⁊c. hic queritur qualiter hoc datum ẽ in penam cuz sit vita multorꝫ sanctorꝫ. ¶ Preterea herbe dicitur que spõte nascũtur ex terra. cũ aũt dictũ ẽ ex omni ligno paradisi ⁊c. Nõne ↄcessum fuit comedere ex herbis. ¶ Preterea nõne post pctm poterant ẽt de fructibus comedere. qualiter ergo datum ẽ i pena comedere herbas. Alia. n. lra dic ⁊ edes pabula agri tui. ¶ Preterea multi vescitur pane ⁊ nõ in sudore vultus sui. ergo nõ eos attigit illa pena. ¶ Rñdendũ ẽ. q lz sancti volũtarie ⁊ meritorie comederit herbas. nihilominus tñ hoi datũ est in penã. vt q2 i delectabiliori cibo deliqt. in cibo aïaliuz puniatur. Nec negat qn hoi ↄcessum fuerit de herbis terre comedere. concessu eniz nobiliori terre nascente. p consequens vr concedi vsus terre nascẽtis minus nobilis. ¶ Ad tertium vo dõm. q lz aliqua secularis psona nõ vescat pane i sudore vultus. hoi vo datũ est hoc i penã. Panis. n. nõ sine sudore vultus ꝑparat.

Donec reuertaris. notat hic pena icineratõis. vr aũt q hec pena nõ extendatur ad oẽs ab adã seminaliter descendentes. non enim ad illos qui viui inueniuntur in die iudicij. de quibus dicitur simul rapientur in nubibus obuiam xpo in aera. Similiter de multis sanctis legitur quorꝫ corpa non incinerãtur. ¶ Ad qd dicendũ p hoc qd d i glo. i. ad Thes. iiij. Non ab illa sententia arbitramur illos esse immunes qua dictum ẽ. Terra es ⁊ in terrã ibis. Similiter dicit haymo. dũ aïa ipo raptu exierit ipz corpus. erit corpus terra sed tñ breuissimũ spacium tenebit ipsa mors. ¶ Ad aliud dicẽduz q hoc q corpora sanctorꝫ nõ icinerãtur gratie est. ⁊ licet xps ad nostrã redẽptiõez mortẽ assumpserit. nõ tamẽ carnis corruptiõez siue incinerationẽ. fz illud ps. Nõ dabis sanctũ tuũ videre corruptiõem. Vñ i li. de ecclẽs. dog. Manet priuilegiũ in dño. q de eo specialiter dicitur. non dabis sanctum tuũ videre corruptionem.

Fecit eis dñs .§. vj.

tunicas pelliceas sup quo querit. q̃ fuit causa. nũqd

indigebant vt non possent sine his subsistere? Ad qđ rńdendum. ꝑ hoc qđ dicit Alchuin⁹ fecit hoc vt eos mortales insinuaret. Induit ēt vt ex oī ꝑte se eē circūdatos cognoscerent. Itē aug. ꝯ mani/ che. Illa mors quā oēs qui ex adaz nati sumus cepimus debere in tunicis pelliceis figurata est. ipsi. n. fecerunt ꝑcinctoria de folijs fici. ⁊ de⁹ fecit illis tunicas pelliceas. ipsi. n. appetierūt faciēdi li bidinē relicta facie ꝟitatis. ⁊ de⁹ corpa coꝝ i istā mortalitatē carnis mutauit. quo. n. maiori iudi/ cio potuit figurari mors quā sentim⁹ in corpe. ꝙ̄ pellibus que de mortuis pecoribus ꝺtrahi solēt.

Et quid ē qđ seq̄r. ecce adā fact⁹ ē quasi vnus ex nobis cū iā ille fuit imortalis defect⁹ [illegible] mortē sciēs mortē ꝑ expientiā quā prius nouit tm̄ ꝑ sa/ pientiā. Ad qđ rńdet aug. ꝙ dupl'r itelligi potuit. vt voce insultantis diceret fact⁹ ē tāq̄ vn⁹ ex no/ bis. nō q2 iam essz sz q2 ad illā rē factus essz vt. s. essz deus creatoris sui bńficio. ñ. nā [illegible] sub ꝑtāte ei⁹ manē voluissz. vel dict⁹ ē quasi vn⁹ ex nobis. eo ꝙ tunc nouit ꝑ expientiā qđ de⁹ nouit ꝑ sapiam. Nūc ergo videte ⁊c̄. hic designātur tres pene ꝑ quas possunt designari siue figurari tres pene in futuro. que ꝯpetūt peccato originali qđ [illegible] adaz ē ꝯctū vel ēt i alio mortali. lapsus irrecupabil'r a sta tu innocētie. carētia sūmi delectabilis. irreuocabili tas quātū ē ex ꝑte hoīs. ¶ Sed querit̄ q̄b⁹ dictuz [illegible] videte ne forte mittat ⁊c̄. Preterea. nūquid si sumeret de ligno vite viueret ineternū. cū iaz effe ctus esset mortalis per transgressionez inobediē tie. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ angelis locutus ē tāq̄ mini stris. illud aūt qđ seq̄r ad hoc refert̄. vt ostēderet̄ ꝙ lignū vite hāc habuit potētiam. vt ꝑ esum illi⁹ daret dn̄s imortalitatez in corpe susceptibili. siue ad hoc disposito. ⁊ si corp⁹ ade n̄ iā erat disposi/ tū. lignū vite n̄ ꝓp hoc suā ꝟtutē amisit. Aliter tñ exponit augu. dicēs. pōt videri ꝓpterea homo i laborem hui⁹ mūdi eē dimissus. vt aliq̄n ad arbo rē vite manū ponat ⁊ viuat ieternū. Ab anus aūt porrectio signat crucē ꝑ quā vita eterna recupat̄. Pōt i ēt itelligi ꝙ nō iniusta pena ē post pcīm in terclusum eē aditū ad sapiam. donec dei miseri/ cordia mēsuris tpoꝝ reuiuiscat ꝗ mortu⁹ iueniat̄ qui pierat. Emisit eū dn̄s ⁊c̄. querit̄ i quo disti guit̄ hec pēa a ꝑcedēti cū eo ipso diceret̄ padisus voluptatis pncipal'r ꝓpter esū ligni vite. Ad qđ dōm ꝺm aug. ꝙ duplex figuratur sepatio. vna q̄ est a ligno vite qui est xp̄s. prouer. iij. lignū vite ē his qui apprehenderint eā ⁊ qui tenuerint. Alia ē a paradiso spūali ꝙ ē ecclesia a qua eijcit̄ pec/ cator quousq3 ꝑ satisfactōez redeat ad vnitatem. Scd̄m aliā ꝟo trāslatōez dr̄ dimisit euz. vt notet̄ ꝙ suo ꝓprio pcō hoc demerēte ē dimissus. alie natus aūt ē a vita nō solū quā fuerat si ꝑceptū ser uassz cū āgel' accepturus. sz ab illa ēt quā ducebat i padiso. q̄ erat q̄dā corpis felicitas. Eiecitq3 adā ⁊ collocauit aū padisū vel ꝯ ꝟz aliā l'rām hicſo ratur vltia pena. s. impossibilitas quātū ē de se ad redditū. sz qđ sibi vult ꝙ cherubin ⁊ flame⁹ gla di⁹ ponūt̄ ad custodiā viā ligni vite. nisi vt ostēda tur ꝙ ꝑ caritatē que ē plenitudo sciētie designatā in cherubin. ⁊ ꝑ penā tpalē que i framea versati li siue gladio designat̄. via ligni vite custodit̄. sic dicit aug. in li. ꝯ maniche. Uel ꝑ plenitudinē scie potest designari ꝑfecta scia ꝺm quā dz dirigi mo lestiarum tollerantia.

Questio. cxxij. ꝺ peccato originali quid sit.

Inito tracta[illegible] de pcō primoꝝ parētum ⁊ penis ꝯsequētibus ipm̄. cō sequēter dōm est de pcō ori ginali qđ ex ipso ꝯñter trahe batur. ¶ Circa ꝟo originale pcīm hec queri pñt. Primo an sit originale pcīm. Scd̄o q̄d sit originale pcīm. Tertio q̄ ē cā origi nalis pcī. Quarto q̄l'r traducat̄ originale pcīm. Quinto in quo sit. Sexto q̄liter trāsit reatu ⁊ ma net actu. Septio ꝺ ꝯcupia que ē sequela original' pcī. Octauo de vnitate original' peccati vel mul titudine. Nono de quātitate original' peccati. De cimo de pena originalis pcī.

Mēbrum primū.

Circa primū sic ꝙ originale pcīm non sit. potest ostendi post baptismū q̄ delet culpam ⁊ penā nihil dz remanere ori ginalis pcī. ergo si dbo ꝯiugati bap tizent̄. in eis nō erit culpa original' nec imundi/ cia carnis que ē illius pena. ergo originale pcīm n̄ erit i ꝓle. ex ꝑte. n. corpis nō vr̄ hr̄e cāz. nec ex ꝑte aīe q̄ a deo creata ē. ¶ Forte distingueret ali/ qs ꝙ duplex ē pena sequēs originale pcīm. pēa ꝓmouens ⁊ pena suffocās. Pena ꝓmouēs nō remouet̄ ꝑ baptismū. pena vero suffocans remo uetur. Sz hoc nihil vr̄ valē ad ꝓpositū. Si. n. pe na suffocās tollit̄ ꝑ baptismū. maxie aūt suffocās dz dici ex qua tm̄ malū sequit̄. s. culpa originalis in ꝓlem. ex qua ē carentia visionis dei. illa ergo maxie tollitur ꝑ baptismū. nō ergo seq̄r origiale peccatum in ꝓle illa pena ablata in parentibus. ¶ Ad idem si originale peccatū est de necessitate in prole. videtur ꝙ nuptie non dicēde sunt bone. in sacramento. n. matrimoniali tria sunt bona. fi/ des. proles. ⁊ sacramētū. ꝓlē aūt de necessitate sequit̄ maximū malū videlicet culpa originalis. ergo ad nuptias ꝯsequit̄ de necessitate maximuz malum. sz nihil ad qđ ꝯsequit̄ maximuz malum simpl'r dōm ē bonū. ergo mrimoniū nō essz sim pliciter bonuz. qđ cū sit falsum. restat ꝙ id quod

de necessitate ꝯsequit̃ ad ip̃z nõ ē malũ. sz hoc ap pellat̃ originale. ergo origiale nõ ē malũ siue pec catũ. ¶ Itē ad idē hiero. nõ ē capitale vicij q̃d nõ ē capitale virtutũ. opposita eĩm sunt nata fieri cir ca idē. ergo silr̃ si vnũ non ē traducibile nec reli/ quũ. sz virtus nõ traducit̃. ergo nec peccatũ. Sed originale ꝑ traductionē dicit̃ ꝯ originale. ergo ñ ē peccatũ. ¶ Itē omne agēs nobilius ē patiēte si/ cut dicit aug. in. xij. super gen̄. ad lit. ꝛ accipit̃ ibi agēs cõiter vt appellet̃ ꝛ corrũpens agēs. cõstat eĩm q̃ nihil agit ĩ aliud corrũpēdo ip̃m nisi potē tius ip̃o. Silr̃ ēt accipit̃ hic patiēs cõiter. nõ solũ ꝓ patiēte passiõe que ē ꝑ abiectionē. sz ēt passiõe que ē in recipiēdo. nõ. n. loquit̃ ibi aug. ꝺ passiõe que fit ꝑ abiectionē sz de altera. Sz corpus neq̃z nobilius neq̃z potētius ē aĩa. ergo aĩa nõ corrũ/ pit̃ neq̃z patit̃ ab ip̃o corꝑe. ¶ Itē nec a deo cor/ rũpit̃ sz cauēdũ ē ēẜ vt dicit aug. deũ ponere cãm peccati vel ꝑ se vel ꝑ accñs. Nec iterũ corrumpit̃ aĩa puuli a corruptõe aĩe parentuz. cũ nõ sint aĩe ex traduce sicut corpa. Nec a seip̃a põt dici q̃ corrũ pit̃. nihil eĩm ē cã corruptõis suip̃sĩ⁹. sic ergo aĩa puuli corpi ĩfusa ex nulla pte hz corruptionē. Si ergo pcm̃ ē corruptio in aĩa. appet q̃ originale nullo mõ põt dici pcm̃. ¶ Itē nihil agēs hz qua litatē quã hz agit in alteꝝ. nisi ĩducēdo talē quali/ tatē q̃lē hz. ita vt non egrediat̃ genus. verbigr̃a. si ignis agat in ferrũ hz caliditatē quã hz. nõ agit in ip̃o ĩducēdo caliditatē alteri⁹ generis. sz caliditatē generis eiusdē. ergo si caro corrupta s̄m corru/ ptionē quã hz aliquo mõ inducit corruptionē in aĩa. nõ ĩducet corruptõz alterius generis sz eius/ dē. Si ergo corruptio ĩ carne fuit penalis tñ ꝛ ñ culpabilis. vĩ q̃ si ab ip̃a ĩducat̃ corruptio in aĩa. illa erit penalis tñ ꝛ nõ culpabilis. ꝛ si hoc redit semꝑ q̃ nunq̃ȝ erit origiale peccatũ. ¶ Itē ad idē. Lex tp̃alis tenet̃ a lege eterna. ꝛ iusticia legis tp̃a lis a iusticia legis eterne. sz iniusticia legis tp̃alis ñ punit̃ aliquis ꝑsonalr̃ ꝓ peccato pentũ. ergo si cũ maiori misericordia ē iusticia legis eterne q̃ȝ in/ sticia tēporalis. nunq̃ȝ s̄m iusticiã legis eterne pu niet̃ aliquis ꝑsonalr̃ pro culpa primoꝝ parētuz. ꝛ maxime eternalr̃. sz hoc eēt si poneret̃ origina le peccatũ. ip̃si eĩm dicit̃ deberi ꝑpetua carētia vi sionis dei s̄m q̃ huiusmõi. ꝛ ita nõ dz poni pec/ catũ originale. Aut si dicat̃ q̃ aliquis punit̃ ex pe na parentũ. videt̃ q̃ saltem magis deberet puniri ꝓ peccatis ꝓximoꝝ parētum q̃ȝ primoꝝ. ¶ Itē iustuz ē vt pena suũ teneat actorē. sed puulus qui modo nascit̃ nullius peccati fuit actor sed solũ pri mi pentes. ergo isti nulla pena debet̃. ĩ ergo illi reddit̃. iniuste agit̃ cũ illo. ¶ Preterea quicq̃d fit de corꝑibus. aĩa illius puuli nullo mõ fuit in pri/ mis parētibus. ergo videt̃ q̃ nullo mõ debet pu niri ex pcõ eoꝝ q̃cq̃d fit ꝺ corꝑe ip̃sius. Qꝺ eĩz dicit̃ Exo. xx. Ego suz deus de⁹ tu⁹ fortis zelotes

visitans iniq̃tates patrũ in filios. hoc ĩtelligit̃ cũz filij imitant̃ iniquitatē patrum. ꝛ hoc pz ꝑ hoc q̃ ibi subiungit̃. in tertiã ꝛ quartã gn̄ationē eoꝝ q̃ oderũt me. Si ergo puulus cum nascit̃ nõ imitat̃ iniquitatē patris. nõ videt̃ q̃ debeat vindicari in ip̃so. ¶ Preterea Ezech. xviij. om̄es anime mee sũt. vt aĩa p̃ris. ita ꝛ aĩa filij mea ē. aĩa que pecca/ uerit ip̃a morietur. filius nõ portabit iniq̃tatē p̃ris. Si ergo s̄m decretũ iusticie legis eterne. nõ extē/ dit̃ pena vltra culpã. si filius nõ portabit iniq̃tatē patris. ergo neq̃z quo ad penã neq̃z quo ad cul/ paz trãsfundet̃ origiale peccatũ ĩ posteros. ¶ Itē oēs peccauimus ĩ adam peccãte. ergo satisfacie/ mus in adaz satisfaciēte. cũ deus sit ꝓnior ad mi/ serēduz q̃ȝ ad puniēduz vel ꝺãnandũ. ¶ Itē ideo peccauimus in adam peccãte q̃ ĩ lũbis eius era/ mus. sed silr̃ ĩ ip̃so eramus satisfaciēte. ergo in eo satisfecimus. ¶ Itē potētior ē gr̃a q̃ȝ peccatũ. er/ go si peccatũ potuit oēs corrũꝑe. ꝛ gratia ei da/ ta poterit oēs saluare. Oppositũ huius osten/ dit̃ multiplr̃. primo ꝑ timorē bestiaꝝ. timor enim hoĩs añ peccatũ fuit sup omĩa aĩalia ꝛ dominauit sicut mõstrat̃ ĩ gen̄. Dominamini piscib⁹ maris. ꝛ iteꝝ adduxit ea ad adã vt videret q̃d vocaret ea ꝛc̃. mõ autē ecõtrario ē. ꝛ ꝓcipue timet homo serpētē quã eua nõ timuit Gen̄. iij. Et vñ h. timor eĩm iste omniũ ē ꝛ pena ē. dicit. n. Tullius. q̃ oĩuz nãle ē ergo pena ista nãlis ē. ergo hõ nõ est natu ralr̃ pure innocēs aut deus iniustus ē. quoniã si/ ne peccato punit innocētes. Si ergo deus iustus ē peccatũ originale ē. ¶ Scd̃o ꝑ dolorē mulierum ꝑturientiũ. cũ ergo oĩuz mulieꝝ sit nãlis ē ergo ꝓ peccato originali. ¶ Tertio per mala que patiunt̃ pueri. qui in actu nihil cõmiserunt. patiunt̃ tñ cõ/ bustiones. febres. variasq̃z egritudines. ꝛ iniustũ eēt si ꝑ omnia innocētes essent. peccatũ ergo pre cessit in eis. sz nõ actuale: ergo originale. ¶ Quar to ꝑ pugnã sanctoꝝ quã habuerũt ꝯ malum ꝯcu piscētie carnis. de qua ap̃lus ad gal. v. Sp̃us cõ/ cupiscit aduersus carnē. hãc pugnã hñt omnes. ꝛ hec pugna bona ꝛ etiã in sanctis gloriosa. sed nõ est ꝯ bonũ. ergo contra malũ. est ergo malum generale omniũ originale peccatũ. ¶ Si dicatur concupiscētia ꝯtra quã pugnas eē bonũ. audi sa/ lomonē dicentē. fili post ꝯcupiscētias tuas ñ eas. faciēt eĩm te in gaudiũ inimicis tuis. ergo sequē/ do cadis in abyssũz peccati. malũ ergo ē ꝯcupi/ scētia carnis. ¶ Quinto ꝑ circũcisionē isaac qui fi/ lius fuit ꝓmissionis ꝛ nõ naturalis. q̃ sterili pa/ tri ꝛ sterili matri datus ē. ꝛ tñ nisi circũcisus fuis/ set perijsset. q̃ a dño dictũ erat gen̄. xvij. Mascu/ lus cui⁹ ꝓpucij caro circũcisa ñ fuerit. ꝑibit aĩa il/ la de ꝑplo suo. sz nõ nisi ꝑ pcm̃. ergo pcm̃ hēbat isaac taz sancte natus. ergo multofortius ꝛ nos. ¶ Sexto ꝑ hoc q̃ primi pentes fecerũt sibi peri/ zomata gen̄. iij. ꝛ ꝑ hoc q̃ q̃dã mēbra dicũt̃ pu/

dibunda. ſ3 vnde hoc: nō niſi pp̄ pctī corruptōez
in porta originis opantē. ¶ Auctoritatibus etiā is
illō ꝓbat. iij. Jo. Niſi q̄ renatus fuerit ex aqua ⁊
ſpū ſ. ⁊ c. generalr̄ loquit. ergo neminez excludit.
ergo oēs oꝫ renaſci. ergo ſpūalr̄ mortui ſūt. Itez
ad Ro. x. ꝓ oibus mortuus. ergo omēs mortui
ſūt ꝓ quibus mortuus ē xp̄s. Itē oēs nati ſumus
filij ire. ephe. ij. Sedꝫ hec ergo ſi q̄rit vtrū pec
catū originale ſit. dicimus q̄ ſic. ¶ Ad obiecta āt
r̄ndemus. ⁊ p̄io ad primū hoc mō. Scimus eiꝫ
q̄ originale culpe duplex fuit debita pena. vna q̄
ē carentia viſiōis dei. ⁊ q2 hec nō fuit ꝓmouens
ſ3 ſuffocās. idō hoc remouet i baptiſmo cū culpa.
Alia vero pena fuit ꝓnitas ⁊ hec nō fuit pena ſuf
focans ſ3 ꝓmouēs illi cui iſligebat. ⁊ idō i baptiſ/
mo nō tollit ſ3 relinquit homini ad exercitiū. ꝯ qd̄
pugnans exercitat ⁊ ꝓmouet. ēt qd̄ pꝫ. q2 ipſi ſic
exercitato reddit corona ꝓ certamine que alr̄ nō
redderet eidē. ſicut dicit aplō. ij. ad Thimo. ij. nō
coronabit niſi q̄ legitime certauerit. Unde ⁊ ſi alr̄
fieret hō beatus. ⁊ nō certās ꝯ illaꝫ ꝓnitatē. nū/
quā tū redderet ei corona ꝓ certamine. q2 valde
ē ipſi homini glorioſuꝫ. Si aūt obijcit Julianus
q̄ ex hac pena neceſſario ſeq̄t culpa. dicimus q̄
ſi hec pena ordinat ad malū: nō tū ad malū culpe
in eodē. ſ3 ſi ex ipſa ſequit malū culpe hoc ē i ipa
ꝓle: ⁊ nō i illo cuius ē pena. Unī cū i ipſo cuius ē
pena ordinet ad multiplicē fructuꝫ. ſi ſubtraheret
illa pena. dānificaret in ſubtractione illius. ¶ Ad
ſcdō obiectū dicimus. q̄ etſi ꝓles ſit bonū matri
monij. ⁊ ꝓlem cōmitet malū peccati originalis.
nō tū ad nuptias dicēduꝫ ē ſequi malū. ⁊ hoc q2
aliunde ē proles. aliunde autē peccatū originale.
ꝓles eīm a deo ē. peccatū aūt a defectu vel caren
tia debite iuſticie. nuptie aūt ordinant ad ꝓleꝫ ſi/
ue ad bonū ꝓlis. ⁊ nō ad defectū. qd̄ pꝫ. Si enim
nunq̄ꝫ peccaſſet homo. nihilominus eēnt nuptie
⁊ eēt bonū ꝓlis. quēadmodū ergo volens aliqs
facere pedē. nō intēdit ipm̄ facere claudū. pp̄ de/
bilitatē tū virtutis accidit pedi ipm̄ eē claudūꝫ. cū
aliunde ē pes. ſ. a facilitate. aliūde claudus videlꝫ
a defectu ſuo. ita ē ex pte iſta q̄ ꝓlis bono accidit
illud maluꝫ. ⁊ idō nō ē dicēduꝫ illud maluꝫ cōſeq
ad nuptias. ¶ Ad terciū dicēdum. cōcedo q̄ ſicut
virtus nō traducit ita neq3 viciū quātuꝫ ad idē/
titateꝫ i numero. ſicut virtus iſta numero que fuit i
patre nunq̄ ē in filio. ita viciū qd̄ fuit in patre idē
numero nunq̄ꝫ ē in filio. qd̄ pꝫ remanente adhuc
originale i patre ꝯuenit eē originale i filio. tū ſcel.
ligēduꝫ ē q̄ differēter ē in bono ⁊ i malo. Bonū
eīm nō ē [illegible] nobis a nobis. ſ3 a deo. ⁊ ēt imediate
ſine aliquo medio ē a deo i quolibet in quo ē. qd̄
pꝫ cuꝫ bonū ſiue virtus nō ſit in nobis niſi ꝑ grē
collatonē. grā aūt cuiuſq3 ꝯfert. imediate cōfert
a deo. ⁊ nō vni ꝑ alteꝝ. pꝫ q̄ bonū ñ pōt ab vno
in alterū traduci. ſed malū in nobis eſt a nobis ⁊

ſufficiens cā mali. ⁊ idō magis fuit r
q̄ꝫtum ad malū q̄ꝫ q̄tuꝫ ad bonū. ¶
obijcit q̄ agēs ſemꝑ nobilius ē pati
ad aliud q̄ꝫ nihil agēs ſm̄ aliquam
agere in alteꝝ: niſi īducēdo ſilē. ita [illegible]
ergo pꝫ q̄ñ. r̄ndenduꝫ ē per p̄dicta.
dicēduꝫ q̄ corpus agat i animā ꝓp
neq3 ſimilr̄ ē dicēdū q̄ corruptio q
lis in carne faciat corruptionē alteri
culpabilē in aīa. qualr̄ autē ſentiēdu
rius declarabit. ¶ Ad aliud qd̄ obi
poralis nō punit aliquē ꝑſonalr̄ ꝓ
tum. r̄ndemus q̄ in puulo fuerūt du
ma. q̄ꝫtum ad carnē ergo cū illaꝫ ꝯu
tre. ⁊ aliquādo fuerit caro patris. p
delicto patris iuſticia legis eterne.
porali poterat aliqs puniri i rebus
bat ſuccedere patri. ſ3 ſicut nō pot
ꝑſona ꝓpria niſi pp̄ propriā culpā
puuli deberet puniri niſi hēret culp
augu. ⁊ anſel. ꝯcedimus q̄ nō pun
culpa patris. ſed ꝓ culpa ſua ꝓprie
eīm dicit aplō q̄ ſolū adam peccau
oēs peccauerūt in adam Ro. v. era
nō ſolum volūtas huius ſingularis
luntas vlis nature. quo cadēte a iu
cecidit etiā quelibet volūtas ſucced
rū. caret eiꝫ volūtas cuiuſlibet illa
habuiſſet ſi adam ſtetiſſet. ¶ Qd̄ ēt
q̄ iuſtum ē vt pena ſuuꝫ teneat acto
reſpōdenduꝫ ē. oſtenſum ē enim q
bet in adam dicit peccaſſe. ¶ Qd̄ a
cit q̄ illud Exo. xx. Ego ſum deus
nō intelligit niſi cuꝫ iniq̄tates patrū
lijs. dicimus q̄ hoc ē veꝝ. ſed qd̄ [illegible]
puulo nō erat iniq̄tas. r̄ndemus
in ipſo eīm eſt culpa ſicut dictū eſt
autē ad illud qd̄ obijcit de Ezech.
porta. iniqui. pa. neq3 pa. iniqui. fi
q2 etiā ꝓpriam culpā habet. ⁊ pr
punit. ⁊ nō ꝓ aliena ꝓprie loquēd
bet ei pena ꝓ peccato primoꝝ par
ei pena ꝓ peccato quē fecerat hec
hec. ſed ꝓ peccato qd̄ fecit iq̄uātū e
uerſaleꝫ naturā. ⁊ inq̄uātū erat pri
omniū. ⁊ inq̄uātū erat habēs virtu
neralr̄ originalē iuſticiam ⁊ i poſt
Ex quo apparet ſilr̄ q̄ querit poſt
ma nullo mō erat i ꝑentibus. quō
aut quō punit pp̄ illos. dicimus ei
ma nō erat in aīa primi ꝑentis ſm̄
ꝑſona ſingularis. erat tū ibi nihilon
ture vlis quodāmodo. ⁊ ſm̄ aliq
prius expoſiti ſunt. ita tamē vt nō i
puuloꝝ educi ꝑ ꝓpagationē vel
eē a ꝑentibus. Ex his ēt que dcā

quoddaz q posset queri videlz. cū aīa vnit carni puuli ī ipsa vnione. vtrū vniat ƀm se aut ƀm suas potētias: aut q̄ņo ↄ̄ sicut. n. pōt haberi ex p̄dictis dicimus q ñ solū ƀm se iſz rōne potētiaꝝ suarum appetebat vniri. ſz iſta appetitiua ñ ē intelligenda ſp̄alis appetitiua vniuſcuiuſqz vis respectu propriis actus. ſicut iraſcibilis ad iraſcēdū. ⁊ ↄcupiſcibilis ad ↄcupiſcendū. ⁊ ſic de alijs. ſz erat generalis appetitiua appetēs vniri corpi: ſicut corpus habebat appetitiuā qua appetebat aīe vniri. ¶ Ad illud vo qđ obijcit. q omēs satiſfecimus in adā satiſfaciēte. rñdet q nō ē ſile. Nā cū pcīm ſit a ſolo arbitrio peccatū ē a natura ⁊ in natura. ⁊ ideo ppagat. gr̄a vero lz ſit in natura tm̄ nō a natura ſz a deo ſolū. ⁊ ideo ppagari nō pōt. ¶ Et ad illud qđ obijcit deus ē pnior ad miſerendum q̄ ⁊c. dōz q peccatū originale nō ē a deo actore in nobis ingƺtum peccatum. vnde quod transfundat. originale ñ eſt a deo ſicut gr̄a. ſicut poſtea patebit. ¶ Ad aliud vero dōm. q ſi notet cā pcīſa hec ē falſa. quia eramus ī lūbis ade ipſo peccāte iō peccauimus. q2 xp̄s in lūbis eius erat ñ tm̄ ī eo peccauit. duo. n. occurrunt q̄tenus ↄcedat q adā peccāte peccauimus: quia fuimus ī eo potētia materiali ⁊ potētia naſcēdi ƀm ↄcupiaz. primo mō tm̄ fuit xp̄s in adaz. nos aūt vtroqz mō. ¶ Ad vltimū qđ obijcit plus poſſe gr̄am ⁊c. rñdet q duplex ē cā quare gr̄a ade ñ remouit originale. vna ē quia facilius ē corrūpere q̄ reedificare. deſtruere q̄ ↄſtruere. Scđa ē. quia ex ſnīa diuina lata ſup adā ⁊ totā poſteritatē. adheſit corruptio humano generi quā ſnīam gr̄a delere nō potuit data alicui puro homini. ſed data xp̄o qui erat deus ⁊ hō. Si eniz p gr̄am datā primis parētibus deleta ēēt tam nō māſiſſet iuſticia diuine vltionis lata in tantā poſteritatē. ⁊ ita iuſticia diuina q̄ ad hoc euacuaret. qđ ē inconueniēs. miſericordia. n. ⁊ ſi tēperet iuſticiā ñ tm̄ eā euacuat.

Membruz ſecunduz.

Secūdo querit quid ſit pcīm originale. ⁊ primo vtrū ſit culpa tm̄. aut pena tm̄. aut vtrūqz. aut neutrū. Scđo. ſi ē culpa vtrū ſit voluntariū vel ñ. Tertio quia ponunt quedā rōes originalis qualr̄ ītelligant ⁊ īter ſe differāt. Quarto ſi pcīm originale ē pena. vtrū ƀm carentiā diuine iuſticie.

Articulus primus.

Ad primū ſic videt q nec ſit culpa nec pena. p hoc q dī. ij. li. ſent. diſ. xxx. ca. q diligēter quidā dicebāt ipm originale nec ēē culpā nec penā ſz tantūmō reatū. i. debitū vł obnoxietatē qua obnoxij ⁊ addicti ſummo pene tp̄ali ⁊ eterne. p peccato primi parētis. Ratio aūt iſtoꝝ ſumebat ex ſimilitudine legis tp̄alis ad legem eternā. Si enim ī crimine leſe maieſtatis ƀm legem tp̄alem ⁊ ſi nō peccauerint filij ſunt tamē obnoxij pene p delicto parentum. videt ſimiliter q. ſi peccatū ade fuit quaſi crimen leſe maieſtatis in eo q vſurpare voluit ſimilitudinē deitatis. q p peccato eius ƀm legē eternam teneant paruuli obnoxij pene: ēt ſine culpa ſua. ⁊ hāc obnoxietatē appellāt ipſi originale. ƀm iſtos ergo nō ē originale culpa. quia culpa fuit in ſolo adā. neqz pena ē ſz tantūmō obligatio ad penā. ¶ Contra iſtos aūt obijcit auctoritatē aug. in li. v. r̄ſionū ↄtra Pelagiū ⁊ Celeſtinū q dicebāt. q pcīm nō trāſit niſi in imitatores parentuz. vñ ſi ī paruulis remaneret aliqđ poſt parentes. dicebāt illud eē tm̄ penā ⁊ nō culpā anteq̄z actualiter peccarēt. querit ergo aug. ƀm quē modū ptrāſiuit ſnīa ī illos in quos ñ ptranſibit culpa. niſi forte ƀm nos iniuſtus ſit deus q expſes delicti illoꝝ paſſus eſt nos pene vinculo obligari. ex qua auctoritate apparet apte q nō ſolū ī originali ponēda ē pena ſz ēt culpa. ¶ Qđ aūt vtrūqz ſit ī ipo originali. ſ. ⁊ pena ⁊ culpa. oñdit hoc modo ps. Benedixiſti dñe terrā tuā ſup illū locū. aut extendes irām tuā: glo. oēs traximus ab eo penam ⁊ culpā. ergo ſi qđ ↄtrahimus a p̄io parēte originale ē. in originali ē pena ⁊ culpa. ¶ Itē ambro. Sicut naturam ledit. culpa deū offendit. ſz originale deū offendit. qđ pz per hoc q ipi debet carentia viſionis dei. ¶ Itē naturam ledit hoc manifeſtū eſt. tū ex pte corporis tū ex parte aīe erit. ergo originale habēs ⁊ culpā ⁊ viciū. vicium autez ibi appellat pena. qđ eniz ledit ⁊ viciat naturam pena ē. ¶ Itē aug. inter apoſtaſiā primā ⁊ penaꝝ gehēne. media ⁊ pcta ſūt ⁊ pene. ſz originale medium ē inter primā apoſtaſiā ⁊ pcīm primi hominis: ⁊ vltimā penā gehēne ⁊ natura ⁊ tpe. qđ pz. niſi. n. fuiſſet prima apoſtaſia. nō fuiſſet originale ſecutū in puulis. ¶ Itē puulis decedentibus nō redderet gehēna niſi originale pceſſiſſet ī illis. In originali ergo ē pena ⁊ culpa. ¶ Si autē hoc ↄcedat. oñdit q ē pena tm̄. p aucto. aug. de verbis apli quā ponit mgr̄ in. ij. ſen. di. xxx. c. in nomine. vult. n. ibi dicere q originale dī ↄcupia ſiue viciū qđ paruulū habilē facit ↄcupiſcere ⁊ adultū ēt ↄcupiſcentē reddit. ƀm q tale ē: nō niſi pena ē ⁊ nō culpa. qđ pz. q poſt baptiſmū remanet. ñ remaneret aūt ſi eēt culpa. ergo originale erit tm̄ pena. ¶ Itē dicit hug. hoc viciū origis hūane duplici corruptōe naturā inficit. ignorātia mentē: ⁊ ↄcupia carnē. Et poſt ſubiūgit. ſi querit qđ ſit originale pcīm ī nobis. ītelligit corruptio ſiue viciū qđ naſcēdo ↄtrahimus p ignorantiā in mēte: ⁊ ↄcupiaz in carne. ſz hec corruptio que ↄtrahit p ignorantiā ⁊ ↄcupiam nō ē niſi pena. ergo originale pcīm tm̄ ē pena. ¶ Itē. v. ad ro. ſuper illud. Sicut p vnū hoiem. glo. Adā p̄ter imitationis

exēplū3 occulta labe carnalis ɔcupiſcē tabeficauit i ſe oēs de ſua ſtirpe vēturos. ſ3 hec carnalis cōcupia ñ ē niſi pena. ergo originale ē tm̄ pēa. Qḋ aūt ſit culpa. vr̄ p hoc ꝙ dicit aug. ad valerium. Nullū pcīm puuli i ſua vita ɔmiſerūt ꝑpriū. remanet ergo originale p qḋ ſub dyaboli ptāte captiui ſūt: niſi lauacro regeneratōis ⁊ xp̄i ſanguis rediminꝰ. Hoc ēt hr̄. j. apoc̄. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos a pctīs nr̄is i ſanguie ſuo. ſ3 lauacrū ſiue lotio dr̄ eē a culpa. ergo origiale pcīm ē a culpa. ¶ Itē aug. ad valeriū. p vnius hois volūtatē malā oēs in eo peccauerūt. qñ oēs ille vnus fuerūt. de quo ꝑ pena ſinguli pcīm originale traxerūt. ¶ Itez i li. retract. i primis hoibus natura humana peccauit ac p hoc nature humane nulla nocuerunt peccata niſi ſua. ⁊ loquiꝰ ibi de originali pctō. ergo origiale pcīm culpa ē. Si. n. ñ eēt culpa mortalis. qualr̄. deberet ei carētia glorie? deberet aūtei ſicut hr̄ ſup illud. iij. ad ro. ꝑpter remiſſionē pcedentiū delictoꝝ i ſuſtētatōe dei. glo. non videre deū erat eis pena ꝑ pctō primi hois ſiue ꝑ pctō originali. ꝑpter qḋ obcluſus erat aditus regni celoꝝ. Huius grā ſuppoſito ꝙ ſit culpa. querit̄ vtrū eadē culpa ſit noſtra ⁊ primi parētis: Et vr̄ ꝙ ſic. p hoc ꝙ dicit hugo. Nos qui ab eodem naſcēdi origine traximus. qḋ illi actuale fuit originale habemus. quia i nos p ſolā neceſſitatē deſcendit qḋ in illo per actionē fuit. ⁊ ita illa que erat illius actualis erat nr̄a originalis. ¶ Itē per ſimile arguiꝰ. Filij enī puniunꝰ ꝑ pctō parētis: vtpote. qui de illegitimo matrimonio naſcuntur. ⁊ nō ē niſi culpa i parēte. ergo vr̄ ꝙ origiale pcīm ñ ſit niſi culpa ipius adē. ¶ Cōtra. cū dictū3 ē. iiij. reg. v. Lepra naaman adherebit tibi ⁊ ſemini tuo poſt te. vnuſquiſq3 de ſemie habuit ꝓpriā leprā. ergo a ſili cū puniꝰ eēt adā in poſteritate ſua. illi q erāt de poſteritate: ſinguli habuerūt leprā ꝓpriā peccati. ¶ Itē dicit greg. ꝙ quilibet traxit ſaccū. i. meritū ſacci. ſaccus aūt dr̄ ipa mortalitas. meritum autem ſacci ipſa culpa. ergo culpa originalis eſt in ipſo paruulo. Et ſuper illud ps. In iniqtatibus ɔceptus ſu3 ⁊ i peccatis ɔcepit me mater mea. Glo. Nemo naſciꝰ niſi trahens penā ⁊ meritu3 pene. niſi tu q de ſpūſancto ɔceptus es. ergo cu3 trahaꝰ illḋ qḋ ē originale erit culpa. hoc. n. ē meritū pene. Ad qḋ dōm. ꝙ originale h3 vtrūq3 in ſe. ⁊ culpā ⁊ penā3. culpa eſt carētia debite iuſticie. ſiue deformitas queda3 q̄ ipa aīa deformaꝰ. ɔcupiſcētia vero ē ipſa pena q̄ in paruulis diciꝰ ɔcupiſcibilitas. in adultis vero diciꝰ ɔcupiſcētia actu. ¶ Ad illud qḋ obijcitur in ɔtrarium. ꝙ nō ē culpa nec pena ſ3 tm̄ reatus. i. obligatio ad penam. dicendū ē ꝙ nō ē ſimile in lege eterna ⁊ lege tēporali. In lege enim temporali puniꝰ ꝓles pro peccato parētis. In lege vo eterna puniꝰ homo ꝑ pctō qḋ ſuu3 ē rōne pſone vel nature. Unde auguſt. in lib. retract. nō nulli homini ſ3 nature dixi peccata nocere niſi ſua. lex enim tpalis punit tēporaliter ⁊ ex pte carnis. lex vero eterna punit eternaliter ex pte aīme. pro eo qḋ ē ſuū peccatū vel quaſi ſuū. ¶ Ad ſcdm vero dōm. ꝙ l3 peccatū originale ſit ɔcupiſcētia. nō eſt tm̄ pena. cum eni3 diciꝰ peccatū originale ē ɔcupiſcētia: materialis videꝰ eſſe ꝑdicatio. formalis autē cum diciꝰ macula ſiue deformitas ex origine primoꝝ parentū ɔtractā. Hugo tn̄ de ſacto victo. dicit. Concupiſcētia ſpiritus inordinata eſt culpa. concupiſcentia carnis pena ⁊ culpa pena pcedentis culpe. ⁊ culpa ſubſequētis pene. ¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ illud qḋ dicit hugo. intelligitur de originali peccato ratōne pene. cū queriꝰ quid ſit originale peccatū ⁊c̄. Illud vero qḋ premittit dicēs. Hoc viciū originis naturā inficit. pōt intelligi de originali culpa. ¶ Ad quartū vero dicendu3 ꝙ illud ꝙ diciꝰ. v. ad roma. ſuper illud. ſicut per vnum hoiem ⁊c̄. de peccato originali loquiꝰ ratōne pene que ē ɔcupiſcentia. ¶ Illa vero que obijciunꝰ ꝙ peccatū originale ſit culpa. nō excludunt quin ſm aliqḋ ſit culpa ⁊ ſm aliud pena. ratiōe. n. carētie iuſticie originale pcīm pōt dici culpa. rōne ɔcupiſcētie pōt dici pena. ¶ Ad vltimu3 vero dōm. de eo qḋ videꝰ Hugo dicere. ꝙ illud qḋ illi fuit actuale nobis ē originale. dicendum ē ꝙ hoc dictum ē per cām. non enim per eſſentia3 actuale peccatu3 ipſius ade ē noſtrum originale. ſicut enim differunt ſubiecta. ita differūt peccata. ſed per cauſam pōt dici ꝙ actuale peccatū illius fuit cā noſtri originalis.

Articulus ſecundus.

Deinde queriꝰ vtrū originale pc̄3 debeat dici volūtarium. ⁊ vr̄ ꝙ ſic. dicit aug. i li. de vera reli. Pcīm adeo volūtariu3 ē. qḋ ſi nō ē volūtariū: non ē pcīm. originale ergo ſi nō ē volūtariū nō ē pc̄3. ſ3 ē pcīm. ergo ē volūtariū. ¶ Contra. velit nolit pcīm originale ɔhit puulus. ergo ñ ē volūtariū. Inuolūtariū. n. dr̄ cuius pricipiū ē extra eo nihil ɔferēte q patiꝰ. ¶ Itē ſi ē volūtariū. aut ē tm̄ volūtariū rōne volūtatis primi parētis. aut ē voluntariū aliquo mō rōne volūtatis i ipo in quo ɔhiꝰ. Et vr̄ ꝙ rōne volūtatis i primo parēte. dr̄. n. ſup illud. v. ad ro. Sicē p iobediētiā ⁊c̄. originale pc̄3 ex volūtate ē. q2 ex volūtate primi hois ſemiatu3 ē. vt in illis eēt ⁊ i oēs trāſiret. Cōtra. pcīm dr̄ volūtariū cū ē in volūtate a qua cauſaꝰ. ſ3 a volūtate ade cum cauſeꝰ pcīm. dr̄ tm̄ voluntarium in volūtate ade. ⁊ ita tm̄ ibi pcīm. ſ3 nō diciꝰ tm̄ ibi pc̄3. ergo nec tm̄ ibi volūtariū. ¶ Ad primū dōꝫ ꝙ pcīm originale dōm ē voluntariū. vñ aug. i li. retra. Illud qḋ in puulis dr̄ originale pcīm. cum adhuc nō vtanꝰ arbitrio volūtatis. nō obſcure

ocat volūtariū. qr ex pria hois mala volūtate
eēt. Sz vr. esse 9riū. qr in eodē li. dr. Usqz adeo
eēm volūtariū malū est. vt si nō sit volūtariū nullo mō ē pctm. q̄ diffinitio pōt videri falsa. sed
diligēter discutiatur inuenit eē verissima. pctm
quippe illud cogitādū ē. qd tātūmō pctm ē. n̄ qd
in pena pcti. Si ergo pctz originale n̄ tn̄ ē pctz
z ēt pcti pena. nō extendet illa diffinitio ad pctm
originale τ ita nō dicet volūtariū malum. ¶ Ad
qd dōm. q illud qd dic aug. nō excludit qn pctz
originale sit volūtariū. sz q nō dicat volūtariū
in rōe pene pcti. loqt tn̄ ibi d qbusdā pctis q̄ fiūt
i nescietib⁹. q̄ quodā mō dicunt volūtaria quodā mō inuolūtaria. ¶ Ad illud qd obijcit. q de/
beat dici inuolūtariū. dōm ē q nō simplr dr. licz
eiz n̄ fiat a volūtate ipsius puuli. sit tn̄ a volūtate
humane nāe. quā iste pticipat descēdēs ab adaz.
Aliter ēt accipit inuolūtariū a pho. τ aliter hic.
Phūs eiz n̄ respicit volūtariū τ inuolūtariū put
ad psonā singularē referunt. theologus vo put
refert ad psonā vel nāz. ¶ Ad illud vo qd cōiter
obijcit. Si volūtariū ē vtr a volūtate primi pa/
rētis vel a volūtate ei⁹ i quo trahit. Dicēdū q a
volūtate primi pentis. lz aliq vellēt dicē q qdam
appetit⁹ est in aīa puuli. quo appetit magis vnire
corpi sic corrupto q̄ n̄ vniri. τ rōe illius dicatur
volūtariū pctm originale. sz qr illud nulla auctē
fulcit. τ vr fm hoc actuale pctm. eadem facilitate
ptēnitur qd a qbusdaz approbat.

Articulus tertius.

Deinde querit qd sit originale peccatū
pp varias diffinitiōes q̄ eis assignant.
Ponit eniz talis diffinitio originalis
pcti. Originale pctm est carētia vl nu
ditas debite iusticie. siue originalis impotētie ha
bēdi iusticiā. per inobediētiā ade 9ctā. ¶ Ad cui⁹
intellectū notandū. q duplex est iusticia a gratia
gratūfaciente. τ de illa ad pñs nō intendimus. τ
est iusticia nālis. τ hec est duplex. que fuit in statu
inocētie. τ que adhuc remanet in statu nāe corru
pte. de illa que fuit i statu inocētie dr in ecc. de⁹ ab
initio fecit hominē rectū. hanc autē rectitudinē si
adam stetisset. illi q descēderent ab eo habuissent.
nūc aūt curuitatem quā ex pcto 9traxit trāsmisit
ad posteros. τ iō dr nuditas debite iusticie per
inobediētiā ade 9tractā. hec autē diffinitio dat p
cām efficientē. ¶ Alia diffinitio ponit talis. Pec
catū originale ē viciū ex corruptōe seminis i ho
mine natū. τ hec diffinitio vr dari ex pte cāe ma
terialis. Tertia vo diffinitio ponit que dic q pec
catū originale ē 9cupiscētia ex viciosa cōditōne
nostre originis 9cta. τ hec determinat fm q pec
catū originale ē mālr. Attendēdū aūt ē q 9cu
piscētia n̄ accipit hic spālr p eo q ē potētie cō
cupiscibil. sz generalr put est cuiuslibet appetere
rōnalis et 9iūctōe primaria cū carne corrupta.
Est aūt alia 9cupiscētia q̄ ē pris sensibilis. τ hec
dr eē pena. Illa vo que rōnalis ē aliqn dr culpa.
vtraqz vo pprie loquēdo pena sequēs ex corru
ptōe nāe. Adhuc ēt qrit vtr illa diffinitio pcti.
Peccatū ē auersio ab īmutabili bono τ 9uersio
ad cōmutabile bonum 9ueniat pcto originali. τ
dicūt qdā q sic. vt i carētia debite iusticie itelliga
tur auersio. in 9cupiscētia itelligat 9uersio. sed in
hoc distinguūt iter pctm originale τ actuale. q i
actuali pcto sit auersio τ 9uersio actual. i origi/
nali dicat auersio τ 9uersio habitual. ¶ Sz 9tra
hoc obijcit cōuersio habitual n̄ dr nisi vbi prius
fuit 9uersio actual. sz 9uersio actual n̄ pcessit i ori
ginali pcto ergo n̄ dicet 9uersio habitual. habi/
tualis eiz 9uersio dr eē i aliq̄ q prius fornicat⁹ fuit
τ non penituit nec tn̄ mō fornicat. ¶ Preterea vr
9uersio actual eē i originali pcto. actualr. n. sepa
tus ē siue auersus ipse puulus n̄ baptizat⁹ a deo.
ergo vr ibi eē auersio actual. ¶ Ad qd rñdēdūz
q illa diffinitio pcti dat de actuali pcto mortali.
sic eiz loqt i li. de li. ar. d pcto. s. qd fit. p rio p vsuz
li. ar. In originali aūt pcto n̄ ē 9uersio actual vl
habitualis pprie loquēdo nec auersio actiue di/
cta. lz eniz ex originali pcto rōne 9cupiscentie sit
pnitas ad pctm. nō tn̄ dr cōuersio habitual. ha/
bitus eniz malus ex actu derelinquit. nec dr auer
sio actualis qua puulus se. auertit. lz actu sit auer
sus p pctm primoz parentum. sed nō dr auersio
actualis nisi cū homo auertit se p li. ar. a deo. nō
sic aūt est in originali.

Adhuc etiā que . §. j.

rit. Cū i originali pcto sit culpa τ pena. τ qdam
corruptio. sit i itellectū. s. ignorātia. qdā i affectu. s.
9cupia. vtrū q̄tū ad vtraqz corruptiōz dicat ori
ginale pctm. Qd sic vr. pena eiz pportionalis ē
culpe. Si igit affligit pena decedētib⁹ i originali. n̄
tn̄ q̄tū ad carētiā delectatōis i sūma bonitate. sz
q̄tū ad carētiā visiōis respectu sūme virtutis in
ipso erat aliqd pp quid hoc τ illud intelligebat. ca
rentia aūt visiōis dei nō rñdet nisi ignorātie. ca/
rētia delectatōis in sūma bonitate 9cupiscētie. er
go pctm originale dicet culpa q̄tum ad vtraqz.
¶ Itē hugo d sancto victore dicit. q originale est
corruptio vl viciū qd 9hūnus nascēdo p igno/
rātiā in mēte. τ p 9cupiscentiā in carne. p carnez
aūt intelligit affectus carnalis. Arguit ēt alteri⁹.
In adaz nō fuit tn̄ debitū volendi que manda/
bat dñs sed etiaz debitū cognoscendi. ergo si re
cessus a debito est peccatū vtroqz mō peccauit n̄
solū in nō volēdo qd debuit sed etiā i nō cogno
scendo. cū ergo pctm originale sit sequela illius.
erit originale peccatū culpa q̄tum ad ignorātiaz
τ q̄tum ad 9cupiscentiā. Qd autem sit pctm ad
ignorātiam culpa. videt ex verbis ipsius. dic eiz

trāsgressionē i psona stetit. ⁊ nō trāsijt ad naturā
nisi in q̄ztū fuit i illa psona. eodē mō pōt obijci de
pctis supradictis. s. superbia ⁊ gula. erāt. n. pso/
nalia pctā. Ad qd dōm. q̄ originale pctm ē cō
tractū p iobediētiā primoꝝ pentū ⁊ pricipaliter
ade. Vn̄ Ans. Originale peccatū nō aliđ itellige/
re queo nisi ipaꝫ nuditatē dbite iusticie p iobediē
tiā ade factā p quā oēs sūt filij ire nascēdo. sicut
dić aplus. ij. de ephe. Eramus nā filij ire. hec aūt
iobediētia fuit i fructu ligni sciētie boni ⁊ mali p/
hibito. vn̄ gula ꝯcomitata ē. Ratio aūt trāsmittē
di originale videt eē ex hoc. q̄ phibitio facta fuit
ipi ade. iquātū erat hn̄s naturā totā i se vel p quā
alij descēderēt p ppagatiōeꝫ. ⁊ ita phibitio non
tm̄ extēdebat ad ipm: sed ad eos qui erāt i ipo se
minaliter. Si eiꝫ phibitio facta fuit eue i adā. que
nō descēdit ab eo ppagatiōꝫ sꝫ p quādaꝫ for/
matiōnē: multo fortius descēdere debebat ad eos
q seminalr erāt i eo. Qđ aūt iobediētia nō fuit tm̄
psonalis i adā. pꝫ p hoc q̄ dicit aug. sup illud ad
Ro. sicut p iobediētiā vnius hominis ⁊c. facit. n.
viꝫ i hoc q̄ dicit vnius hois. i. hois totius i vno.
sicut eīm xp̄s si fuissꝫ homo ⁊ nō caput hominis
habuissꝫ obediētiā psonalē tm̄. nec redūdaret ei⁹
obediētia i alios q̄tū ad effectū i omnes quorūꝫ
erat caput. ita iobedientia ade put in eo erat tota
nā humana. redundauit i omnes qui seminalr ab
ipo sūt geniti. vn̄ aug. ad Macedoniū. Sicut pmu/
lus p alterū peccat sic p alterū iustificat. Et ansel.
dicit q̄ adā habuit ptātē fuādi originalē iusticiā
toti posteritati si stetissꝫ. ideo ⁊ habuit ptātēꝫ trās/
mittēdi originalē iusticiā ad oēs. Similiter ergo
ex pdictis videt. q̄ ratio corrūpēdi naturā ex q̄
trāsmittit originale pcꝫ fuit p iobediētiā ade ho/
minis. i quo fuit tota natura humana. ¶ Ad obie
ctū aūt i ꝯriū de supbia. dđꝫ ē. q̄ lꝫ supbia corru/
pat nāꝫ i adā. nō tn̄ vniuersalr vt ex illa fieret trās
missio originalis pcti. Aliud eiꝫ ē corrūpe naturā
i isto. ⁊ aliđ ē corrūpere nāꝫ put ē cā generatōis.
¶ Similiter dđꝫ ē de gula. Si eiꝫ sine pcepto qđ
extēderat se ad totū hoieꝫ. p iordinatū appetitum
comedissꝫ de aliquo ipe adā. eēt pcꝫ psonale tm̄.
Vn̄ nō fuit necesse q̄ p gustū ad nutritiuā pti/
net eēꝫ cā originalis corruptionis lꝫ maior fuerit
ibi comestio. Et distiguēdū ē iter obediētiaꝫ q̄ tm̄
psonalr ē ⁊ q̄ ad naturā se extēdit. si eiꝫ eēꝫ iobe/
diētia psonalis tm̄. n̄ corrūperet nāꝫ i hoie. nec fie
ret trāsmissio originalis pcti. ¶ Ad hoc ⁊ ad idē
facit qđ dicit Aug. i li. ꝯpono. ste. vᵉ Sap. xij. Ma
ledictū erat semē ab initio. ⁊ intelligit de maledi/
ctione culpe. hoc aūt nō fuit i maledictiōe serpen
tis nec i maledictione mulieris. omnes eiꝫ iste ma
ledictiones pene sunt tm̄. Maledictio vero facta
fuit viro cui dictū ē maledicta ter. in op. tuo. spi. ⁊
tri. ger. tibi. i. humana natura ppagabit spinas ⁊
tribulos peccatorum. maledictio autem ista infli
cta est pter peccati expssi ad nō trāsgressioneꝫ:
dicit enim ibi. q2 audisti voceꝫ. vx. t. comedisti
de ligno de quo pcepi tibi ne comederes maledi
cta terra ⁊c. Si ergo propter istud preceptuꝫ fuit
maledictio i toto semine posteritatis. ⁊ nō se ex/
tendit effectus vltra suā. cū preceptū se extende/
bat ad posteritatē. ⁊ similiter trāsgressio precepti
qualiter eiꝫ dicerētur oēs peccare i adā: si tm̄ pe/
na respiceret eos ⁊ n̄ culpa. Similiter dicit aplus
oēs peccauerūt ⁊ egērūt gloria dei. dicendo oēs
nullum excepit: quinimo totum declarauit genus
humanū. peccauerūt autē omnes cuꝫ ex vno pec
catore omnes nascunt peccatores. Sꝫ adhuc
queritur. Si per seminū ꝯceptioneꝫ dicebat apo
stolus peccatum in omnes hoies trāsisse. potius
dixisset per duos hoies q̄ꝫ per vnum hominē. q2
sine femina de solo homine homo nasci nō pot.
Ad quā obiectionē heretici rn̄det sic aug. Ideo p
vnum hominē dixit apostolus. q2 cū mulier vna
caro sit cum viro i semine. pgenies imputatur. ⁊
ne dicat mulierē nō esse cām peccati i nobis. dicit
Eccl. xxv. A muliere initium peccati est. p illam
eiꝫ omnes morimur.

Membrū quartum.

Quarto querit qualiter traducat origi
nale peccatū. vtrū traducat fm solam
carnē. aut fm solā aiaꝫ. aut fm vtrū/
qꝫ. deinde si p carnē traducit. vtꝫ p car
nē ex ppagatiōe puenientē tm̄. an alio modo. sicut
si de carne corrupta hominis fieret decisio ⁊ ex
illa homo formaret. vtrū traheret originale pcꝫ.
Ad primū sic supposito q̄ aīa rōnalis nō sit ex
traduce sicut ōnsuꝫ est supra. ostendit q̄ traductō
originalis pcti nō est fm animā solā. nō enim aīe
puuloꝝ sunt ex anima primi pentis. vel ex aīa/
bus primorū parētū. Unde Aug. i li. de ecc. dog.
animas hominū nō eē ab initio iter ceteras itel
lectuales creaturas simul creatas. sicut Origenes
fingit dicimus neqꝫ cū corporibus p coitū semi/
nari: sicut luciferiani ⁊ cyrillus ⁊ qdā latinorum
presumptores affirmant: sed dicimus corpus tan
tum per coniugum copulam seminari. creationeꝫ
vero anime deo attribuimus. fm illud ps. Qui
finxit sigillatim corda ipsorum. Si ergo anima
non est ex anima. originale autem peccatum tra/
ducitur mediante aliquo quod commune est in
pente a prole. ⁊ quod habet proles a parente. er
go n̄ traducit fꝫ aiaꝫ. ergo si fꝫ aiaꝫ ⁊ corp⁹. restat
ergo q̄ per carnē. Sed cōtra hoc est. q̄ caro nō
est susceptibilis culpe tanquaꝫ subiectum. ergo a
peccato ade non potest trāsmitti originale pecca
tuꝫ mediāte aliq̄ q̄ sit subiectū peccati. ¶ Sꝫ dicet
fortasse mediāte aliq̄ qđ sbiectū corruptōis. ca/
ro enim susceptibil' est corruptionis. Sed contra.

corruptio aut est penalis aut ē culpabilis. culpabilis aūt non ē. q2 culpa non ē in carne parentis ante decisionem tāq3 in subiecto. nec post decisionem anteq̄3 infundatur aīa. actualis. n. non ē. actualis. n. culpa fit ab illo in quo ē. s. a volūtate vel ab ipsa aīa fm voluntatē. originalis non est q2 anteq̄3 insūdatur aīa nō ē culpa originalis. ergo corruptio illa nō est culpabilis. ¶ Preterea illud ē capabile vicij qđ τ virtutis. sed caro non ē capax virtutis ergo nec vicij. ergo nec corruptionis capabilis. Si vō ē corruptio penalis. corruptio autē penalis sequela est tanq̄3 effectus pcti τ nō vt huiusmodi cā pcti. ergo ñ p illaz traducit originale pctm. ¶ Itē minus potens nō pōt agere i magis potens. s3 caro min⁹ ē potēs q̄3 aīa. ergo aīa non recipit a carne tanq̄3 ab agente. corrumpēs autē ē agēs quoddaz. ergo caro corrupta ñ corrūpit aīam. ergo originale pctm nō traducit in aīam p corruptōez carnis. ¶ Itē nihil agēs fm dispositionē quā h3. pt in aliđ agere nisi quale h3 relinquendo nec excellētius. s3 excellenti⁹ est culpa q̄3 pena. ergo caro corrupta corruptōe penali. non pōt inducē corruptōz culpe in aīaz. ¶ Itē itellectus ē ipmixtus carni. cū nō sit act⁹ corpis neq3 ptis corpis. ergo ñ ꝯhit aliā maculā ex ꝯiunctōe carnis. s3 originale pctm ē macula. ergo nō ꝯhit ex ꝯiūctōe carnis. ¶ Itē lux corpalis attīgēs sordes corpales pp sui mūdiciā nullā trahit feditatē. ergo cū aīa rōalis incōpabiliter sit simplicior τ purior luce corpali. ñ ꝯhit feditatē a feditate carnis. ¶ Itē creata ē aīa a deo munda. nec eā deus vult fedari absolute. nec ipsa vult se fedari. nihil aliud pōt in ipam. ergo nō ꝯhet feditatē pcti. ergo nec originale pctm. ¶ Itē de⁹ scit aīam ex cōiunctiōe ad corp⁹ fieri iniustā: q̄re ergo infundit eā corpi? Videt. n. q͛ iniuste agat cū ea: cū penaz ꝯhat sine culpa sua. ¶ Itez nullus ē in pcto ꝓ eo qđ vitare nō pōt. s3 aīa nō pt vitare illud pctm. ergo nō est iustū q͛ sit in isto pcto. vel ergo ñ peccat. ¶ Itē oīmoda ignorātia excusat pctm. ergo multo fortius. oīmoda ipotētia. s3 oīmoda impotentia ē i isto puulo vitandi peccatū. ergo i eo nō d3 eē pctm. vel a reatu excusabit. ¶ Itē p baptismū delet pena τ culpa. Si ergo pentes sunt baptizati. mundati sunt in aīa τ carne. nec coeundo peccāt: cū matrimonialr ꝯiungunt in coitu. ergo nō relinquit pctm in ꝓle a parētibus. Ad qđ dōm. cū pctm originale sit culpa τ pena. ab alia cā trahit rōnez culpe. τ ab alia rōnem pene. Rationem pene trahit a feditate viciosa que ē in carne. ꝯcito. n. aīa infūdit carni fede. ꝯcito fedat sicut a vicio vasis vinum corrūpit. Rōnem vero culpe trahit a carētia debite iusticie. τ sic duplex est iusticia. vna quā sibi hō facit hn̄s grāz. τ dico ꝯ iusticia i exercitio. alia q̄ sibi fit vt i puulo baptizato sit iusticia mediāte xpo. Sic duplex ē iniusticia vna quā sibi hō facit vt hō adultus peccās. alia que sibi fit ex alio vt puulo ex pcto ade. ¶ Ad obiectū primū rn̄dendū ē. q͛ corruptio penalis ē in carne. q̄ tñ dī culpabil' nō q2 culpa sit i carne tāq̄3 in subiecto. s3 q2 p eā trāsmittit. τ l3 pena nālr sequtur ad culpā. nihilomin⁹ est quedā pena que ē cā vel dispō ad culpā. τ talis ē ipa corruptio penalis. disponit. n. ad culpā in aīa que susceptibilis ē culpe. ¶ Ad scđm vō dōm. q͛ l3 caro min⁹ possit q̄3 aīa. nihilominus aīa pōt ex ꝯiunctōe ad carnem trahere corruptōez. nō q͛ caro agat in aīaz p se loquēdo. s3 q͛ aīa corrūpat ꝯiuncta carni sic corrupte. ¶ Ad tertiū vō dō3 q͛ caro corrupta ñ imprimit ꝯtū ē ꝺ sua virtute. nisi ꝯsimilē dispōnem ei quā h3. sed ipsa aīa accipit rōem culpe ex ꝯparatione ad primū motiuū. carentiam. n. iusticie habet anima paruuli ex carentia iusticie que fuit in anima ade. in generatōne. n. τ corruptōe vniuoca vltimū simile ē a peccato. s3 mediū dissilē vt ex carne generat caro. s3 p mediū dissile. s. semen sic a culpa aīe ē feditas carnis. ad feditatē vō carnis ꝯsequit feditas aīe in puulo. τ ita si excellēti⁹ ē culpa q̄ pena τ sic culpa in eo qui nascit: hoc ē rōne culpe i prio parente. ex alia vō pte illud qđ trahit infectōz ex sibi adiūcto. f3 modū suū trahit infectōez. modus aūt talis ē vt inficiat primo aīa infectōe culpe. deinde infectōe pene. vñ sicut fuit in gignēte prio: ita ē in genito. facta ꝯparatione aīati ad aīatum. q2 sicut in primo parēte pri⁹ fuit culpa q̄3 pena. sic in ꝓle aīata pri⁹ ē culpa q̄3 pena l3 in carne prius erat pena q̄3 in aīa. ¶ Ad q̄rtuz dōm est. p hoc q͛ l3 caro non habeat i se culpam tāq̄3 inherentem sibi. nihilominus ꝯhitur culpa in anima. τ ponitur exemplum l3 nō vsq3quaq3 simile. q͛ vinum inducit ad ebrietatez culpam. τ tamen non habet in se. nec dicitur ꝓprie q͛ caro dat culpam per sui corruptionem. sed culpa ade que meruit illud. ¶ Ad quintum dicendu3. q͛ intellectus duplicem habet ꝯparationem. vnā f3 quā respicit primā bonitatē a qua nulla iterposita nā formatur. τ ex illa pte dī impmixtus. ex alia vō pte respicit carnē mediāte sēsualitate τ ex illa pte pōt ꝯhere impuritatē. sicut ꝯtingit in melancolicis τ freneticis. qui rōne passionū in corpe quasdam in anima respiciunt perturbationes. ¶ Ad sextum vero dōm. q͛ non ē silē de luce corpali τ aīa. lux. n. corporalis cum re feda quam contigit non ita ꝯiungit vt ex illis duobus fiat vnum fm ſbam. sicut ē in carne τ aīa. que ꝯiungit vnū efficiunt fm substantiam. quoꝝ vnū ex altero inficit. ¶ Ad septimu3 dicendū ē. q͛ non d3 iputari deo ꝯiungēti s3 illi qui fuit principiū corruptionis ex parte carnis. q2 non voluit seruare iusticiam sibi τ alijs. iđ ꝯtuz ē de se pdidit iusticiā i se τ i alijs. ¶ Ad octauū vō dōm. q͛ nō iniuste agit deus cū aīa. nec fm iusticiam generalem nec fm specia-

re. Sm generale nō iniuste agit: qꝛ corpi organizato redditur sua pfectio. Scdm vero iusticiā specialē nō iniuste agit: qꝛ punit humanā nāz sm ꝙ meruit. humana eniz nā deliqt i pmo pente. ⁊ punita ē in ipō ⁊ i posteritate. ¶ Ad nonū vō dōm. ꝙ hec nō ē ꝓprie ꝯcedēda. aīa pueri peccat. sz ē rea pctō. qđ nō hz a se sed ab eo q meruit. ¶ Ad decimū vō dōm. ꝙ q̄uis oīmoda impotētia excusat i pctō actuali. nō tn̄ in originali. Nam sicut prius dictū est. duplex est iniusticia. vna quā facit sibi homo. ⁊ in hac ipotentia oīmoda excusaret. altera que fit ab alio vt in puulo. ⁊ in hoc oīmoda ipotētia puuli nō excusat. ¶ Ad vndecimū dicēdū. ꝙ ex pr̄e ⁊ matre nō peccatoribꝰ nascitur puer pctōr. ⁊ ponit exemplū aug. ꝯ iulianū. Sicut de oliua nascit oleaster. ⁊ seminat granū sine palea ⁊ nascit cuz palea. Augu. ad Valeriuz. Sicut gignit ex oleastri semie oleaster. ⁊ ex olee semine oleaster. cū inter oleastrū ⁊ oleaz plurimū distat: ita gignit ⁊ de carne pctōris ⁊ de carne iusti pctōr. q̄uis inter peccatorē ⁊ iustū plurimū distet. gignit aūt peccator actu adhuc nullus. ⁊ ortu nouus. sz reatu vetus. homo a creatore captiuus a deceptore indigens redemptore.

Deinde querit si .§. j.

p carnē traducit pctm originale. vtrū p carnē ex ꝓpagatōe ꝓueniēte tm̄. an alio modo. Et vr ꝙ alio mō. vt si caro corrupta decideret nō p ꝓpagatōez. dr eniz ꝙ anima ꝯtrahit originale. qꝛ cōiuncta fuit in carne corrupta. Si ergo huiusmōi caro corrupta ē ex ꝯiūctōe cū huiusmōi corpe. anima ꝯheret originale pctz sicut vinū inficit ex vase corrupto. ¶ Cōtra qđ aug. loquēs ꝯ pelagianos ⁊ celestianos di. Qualis terrenus tales ⁊ terreni. ⁊ hoc quō nisi p seminis sparsionē. sz dicis mihi e diuerso veniēs. ergo semen pctm est. Iaz supius dixi. qꝛ peccauit hō nā peccauit cuiꝰ sūt semina. semen ergo viciatū ē n̄ viciū. sic scriptū est. semen erat maledictū ab initio maledictū videlicet post pctm: qꝛ maledicta ingt terra i opeꝛibꝰ suis. sz viciū ꝯhi nō pōt ꝓthoplasti neqꝫ hominē eē sine seminis effusione. Si ergo formatio hois ex huiusmōi carne corrupta nō ē p seminis effusionē. nō ē in illo originale pctm. Ad qđ dōm. ꝙ lz huiusmōi vnio regrebat ad originale ꝯhendū. tn̄ hec nō erat tota cā. imo regrebatur forte vlterius. ꝙ illa caro descēdisset sm libidinē que ē in seminis sparsione sm ꝙ dic̄ Aug. si ꝓpagatio sz libido trāsmittit originale pctz. Que aūt sit hec libido inferius determinabit. nec legit expssiz i scriptura ꝙ alio mō ꝯhat originale sed p ꝯcupiscētiā in carne. Et si q̄rat qua iusticia aie imputet qđ neqꝫ ex creatōe accepit neqꝫ ex voluntate ppetrauit. sz ex sola carnis societate ꝯtrxit. quā tn̄ societatē nō ipsa suo arbitrio vēdicauit. sz pcepto ⁊ dispositōe creatoris suscepit. nos [illegible] qđ verū est ꝯfiteri oportet iusticiā dei nō in hoc irrephensibilē. sz nō oio esse ꝯphēsibilē. dicit tamē Hug. seqūs Aug. ꝙ corruptio q̄ a pmo pente i omnē posteritatē p carnis ꝓpagatōnez traducit. peccati originalis macula in vicio ꝯcupiscētie ⁊ ignorātie ad vniuersos dilatat. in eo a quo seminatur culpā hz ⁊ actuz culpe. sz cdm [illegible] eo ꝙ nascitur. ⁊ causaz culpe ⁊ culpaz hz. sed actum nō habz. i. actionem.

Membrum quintū.

Quinto q̄rit vtrz originale tm̄ sit i puulis. an et fuerit i primis pentibꝰ. adam scz ⁊ eua. Et vr ꝙ sic. quoꝝ eniz fuit pena eoꝝ pcessit culpa. sz pena originalis peccati ē carere visione dei. ergo cū primi pentes descēderūt ad limbuz inferni eoꝝ fuit illa pena. ergo i eis pcessit culpa originalis. ergo primi pentes habuerūt penā originalē pcti. ¶ Item originale dr nuditas vel carentia debite iusticie [illegible] inobedientiaz pentum ꝯtracta. sz hoc totū fuit in primis pentibꝰ. denudati eniz erāt a debita iusticia [illegible] inobediētiaz. ergo i eis fuit pctm originale. Cōtra originale pctm ꝯhit p feditatez carnis. sz in aiabus primoꝝ pentum nō ꝯhit pctm aliqđ pmo ex carne siue ex carnis feditate. nō ergo fuit originale pctm i primis pentibꝰ. ¶ Itē cū ꝓpagatōe ē libido qua trāsmittit originale pctm. sz nulla fuit ꝓpagatio q̄ caro ade vel eue acciperet eē. ergo nō libido q̄ trāsmittit originale pctm i eos. ergo nec originale pctm fuit i eis. Rndēdū est ꝙ alr dr originale pctm i primis pentibus ⁊ i ipsis puulis descēdētibꝰ. quodā mō tn̄ ꝯueniūt. cōueniūt eniz quo ad penā q̄ ē carētia visiōis dei. differūt tn̄. qꝛ i eis psona corrūpit nāz. q̄ ad puulos vō psona ex nā corrūpit. originalis ergo culpa fuit in primis pentibꝰ sic i subiecto, fuit et cā trāsmittēdi originalē culpā in puulos. ¶ Ad obiectū ergo dōm est. ꝙ licz vtrobiqꝫ esset originalis culpa. in primis pentibꝰ erat a se. i puulis vō erat ab ipis. Cū aūt obijcit in ꝯtrm̄. ꝙ originale trāsmittit per feditatē carnis vel p libidinē q̄ ē cū ꝓpagatōne. hoc itelligit d originali ꝓprie dcō qđ ē i puulis. nō de originali sm ꝙ effectiue dr. ingtū ē origo p quā fiūt puuli pctōres. Adhuc q̄rit de eua. si ꝯtraxit originale pctm ex adaz. ponat eīz ꝙ adā peccasset anteq̄ȝ eua formata eēt de latere eiꝰ. nūqd haberet originale pctm. traheret eīz cū carne corruptiōez ⁊ cū corruptiōne originalez culpam. ¶ Cōtra videt per auctem Aug. supradictā cōtra pelagianos vbi dicit. ꝙ sine seminis effusiōe nō fit huiusmōi pctm. ¶ Itez videt ꝙ in eā esset originale p hoc qđ dr. xxv. Ecci. a muliere initiū pcti. per illaz eniz omnes morimur. sed quid est oēs morimur obligari pctō qđ est mors anime.

ergo ab ipa ɔtrahit origiale pctm. ƺ si ab ipa ɔ/
hit in ipa prius fuit. ergo originale fuit i eua. ¶ Co
trariu vr p hoc q in adā oēs dicunt peccasse. qr
i eo fuit tota hūana natura. In eua vo ñ dicuntur
oēs peccasse. nā tota hūana natura ñ fuit i illa. ñ
ergo vr q originale pctm effectiue ecet in eua. ƺ i
adā. ¶ Ad primū dōm. q ſm auctez pdictā. ƺ il/
lo mō sumeret carnē corruptā eua ab adā. ñ ha/
buisset tñ originale pctm p pctm ade: nisi extēde/
ret se phibitio facta ade ad ipam euā. ƺ [illegible] exten/
deret se. ex illa lege [illegible] peccaret haberet reatū ca/
rētie visionis dei. aliter aūt diceret originale i ipa
ɔ in paruulis sicut dictum ē.

Membrum sextum.

Sexto querit quali originale pctm trā/
sit reatu ɔ manet actu. ɔ cū hoc vtrūƺ
oio deleat in baptismo vel non. Circa
qd sic obijcit. dī. n. de pcto originali.
q i baptismo delet reatu ɔ manet actu. ɔ hoc ac/
cipit ex eo qd dī i li. de bap. puulorū. ɔ super illō
iiij. ad ro. Beati quorū remisse sunt iniqtates. vbi
dicit q ɔcupia pterit reatu ɔ manet actu. ɔcupiaƺ
aūt dicit ibi originale pctƺ. ¶ Cōtra si actu rema
net: pctm nō colligit. actus. n. peccati originalis ē
ipa carētia debite iusticie. qua existēte semp ē rea
tu. Si vero actus dicat opatio: ſm modū hunc ñ
dicet originale pctm manere actu. cū nō habeat
primā opatione qnēadmodū actuale peccatum.
Si vero actus dicat illud qd positionem dicit in
originali peccato. hoc aūt ē concupiscētia. nec sic
videt remanere. i baptismo eniƺ tollit ne regnet
peccatū in nostra mortali carne: ƺ pctm dicit ibi
cōcupiscentia. ¶ Itē super illud. iiij. ad ro. Beati
quorū remisse sunt. diminuit ɔcupiscētia carnis in
baptismate vt ñ imputet peccatū. ergo ɔcupiscen
tia put ē actu peccatū: tollit in baptismo. nō ergo
originale peccatū remanet actu. ¶ Itē ibidēƺ di/
cit. quomō alia peccata pterēūt actu ɔ remanent
reatu. ita econtrario fieri pōt vt originale rema/
neat actu ɔ trāseat reatu. sed i actualibus pecca/
tis sic est. q actus peccati dicit ipa opatio que p/
cessit p quā ɔtrahit actuale peccatuƺ. ergo actus
originalis peccati dicet vel ille actus p quem est
pctm: vel ille actus [illegible] quē ɔtrahit. sed ille p queƺ
ɔtrahit ē ipsa feditas carnis. illa aūt tollit [illegible] ba/
ptismo. Vñ Io. damā. qm duplex ē hō ex anima
ɔ corpe duplicē dedit purgatōeƺ p aquā ɔ spm.
spiritu qd ſm imaginē vel similitudinē renouan/
te. aqua ēt p spūs grām corpus a pcto purgante
ɔ corruptiōe liberāte. ƺ hec corruptio feditas ē.
ergo p baptismū tollit ille actus. Si vo actus di/
cat q originale pctƺ ē. nullatenus pōt stare cū ba/
ptismo rōne rei baptismi, res vo baptismi ē grā.
grā aūt ɔ pctm simul ēē non pñt. Ad qd dōm.
q actus originalis pcti dicit ɔcupia. ſm q dicit
pctm remanere actu ɔ tolli reatu i baptismo. sed
ɔcupiscētia dupl'r se hƺ cū ē in suo summo. ɔ tūc
dicit regnare pctm i mortali corpe. ɔ hoc mō ñ
manet ɔcupiscētia actu cū dimittit originale pctƺ
p baptismū. p grām eniƺ baptismi tollit culpa ori
ginalis pcti. ɔ debilitat viciū originalis ɔcupie.
ɔ extenuat vt iam ñ regnet. Alio vero mō dī cō
cupiscētia diminuta que adhuc ē: vt habeat spūs
cū quo pugnet. ɔ hoc mō dicit ɔcupia actus ori
ginalis pcti. ɔ ideo dī q ɔcupia carnis diminuit
i baptismate. non vt nō sit: ƺ vt nō imputet pec/
catū. vnde post baptismū remanet pena ñ culpa.
¶ Ad aliud vero dōm ē. q nō simili modo dicit
actus in actuali pcto ɔ i originali pcto. ibi enim
actus pcedit hic vero actus sequit. Nec dr i ori/
giali pcto actus peccati quo fit vel quo ē. ƺ quo
remanet ad exercitium.

Deinde queri. §. j.

tur. vtrū deleat in baptismo vel nō. Et vr q sic.
qr baptismus delet culpā omnē ɔ penā. Si enim
baptizatus statim decederet euolaret. ergo ñ re/
manet ibi culpa nec pena. pctm ergo originale cū
[illegible] culpa ɔ pena qñtuƺ ad vtrūqƺ delet. ¶ Cōtra.
sup illud ad ro. Beati quorū remisse sunt ɔc. fo/
mes pcti añ baptismū culpa ē ɔ pena. post baptis
mū vo pena ɔ culpa. fomitē aūt pcti dicit, origi/
nale pctm sic prius exprimit i glo. ergo pctƺ ori
ginale ñ dimittit qñtuƺ ad penā, ɔ culpā. ¶ Itē vr
q vtrūqƺ debeat dimitti. dī. n. v. ad ro. vbi abun
dauit delictū supabūdauit ɔ grā. Et iterū. non sic
pctm ita ɔ donū. Si. n. vnius delicto multi mor/
tui sūt. multomagis grā abūdauit. Ex qbus col/
lit q multo potētior ē grā q̄ sit pctm. sed p pctm
traducit ɔ pena ɔ culpa. multiplex vero grā ba
ptismalis opponit illi pcto. ergo grā baptisma/
lis cū sit potētior. dƺ auferre ipaƺ culpā ɔ omneƺ
sequelā eius. s. penā. vñ ergo ē q quedā pene re/
manēt originalis pcti: quedā nō. Ex hoc. n. vr q
pctm potētior sit q̄ grā: qd est inconueniēs. Ad
qd dōm. q grā baptismalis delet origiale pctm
qñtum ad culpā ɔ qñtum ad penā suffocantē: ɔ ñ
qñtum ad penā pmouentē. ad idē. n. tēdit grā ba
ptismalis ɔ pena pmouēs. s. ad ɔsecutiōem vite
eterne. Addit ēt a quibusdā q in baptismo dimit
tit omne pctm qñtum ad penā. vt nulla debeatur
post baptismū p originali. ɔ si aliqua pena rema
net hoc ē ad exercitiū boni dimittit. ergo origi/
nale pctm qñtum ad culpā ɔ qñtuƺ ad dimin[illegible] con
cupiscētie que ē pena i pñti. ɔ qñtuƺ ad carentiam
visionis dei que ē pena i futuro. Sūt alie pene vt
fomes ɔ sitis ɔ mors. ɔ ɔcupia non dñans: que
oēs remanēt ad exercitiū boni. pene. n. iste redu
cunt ad memoriā adiutore i tribulationibus que
inuenerūt nos nimis. faciūt. n. cogitare de mise/
ria huius incolatus, vt sic hō defleat pcta sua: hu/

militāt ēt ip̄az irascibilē ne hō̄ extollat̄ p̄ sup̄biaz cohibēt, fm̄ ꝯcupiscibilē ne deflectat hō per ꝯcupiscentiā. ⁊ sic valēt ad reformationē imaginis diuine. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcit̄. q̄ gr̄a potētior est q̄z pc̄tm̄ ⁊c̄. dōm q̄ potentior est sicut exponit ap̄ls. Gratia. n. tollit omnē culpā. nulla āt culpa ē ad quā ex necessitate oīs culpa sequat̄. ¶ Item gr̄a non tm̄ sonat a vulnere peccati sed aperit ianuam regni. nō tm̄ ip̄is peccatoribus s; ip̄is iustis extēdit. ergo se ad omnes: ⁊ si aliqui essent q̄ nō descēdissent ab adam. virtus aūt peccati non sic. sic ergo p; q̄ potētior ē gr̄a q̄z sit pc̄tm̄. Preterea. peccatū est ex hoīe. gratia vero a deo. potētius aūt ē qd̄ dei q̄z quod hominis. Peccatuz ēt nō omne bonum potest tollere. ex gratia ꝟo omne bonum confertur.

Membrum septimū.

Septimo querit̄ de ꝯcupiscētia originalis peccati q̄ ē sequela. Circa quaz hec sunt querenda. Primo quid sit. Secūdo quare fomes dicat̄ ⁊ s; quā rōnez. Tertio in quo sit. Quarto a quo sit. Quinto vtrū equaliter sit in q̄bus ē. Sexto ad quid sit. Septimo vtrū extinguat̄ ⁊ qualiter remaneat ⁊ qualiter nō. Octauo de ꝯparatione fomitis siue ꝯcupiscentie vt est fomes ad stimulū carnis ⁊ ad legē carnis ⁊ alia cū quibus videt̄ habere ꝯuenientiā. dicit̄ eniz aliquādo corruptio: ⁊ aliquādo languor: ⁊ aliqn̄ tyrānus.

Articulus primus.

Ad primū sic dicit aug. ad valentinuz. ꝯcupiscētia ē affectus quidā male voluntatis sicut languor. ex quo accipit̄ q̄ ꝯcupiscentia ē affectio. Itē in eodē libro. ꝯcupiscētia ē radix omniū maloꝝ. ¶ Item aug. in lib. de ciui. dei. Concupiscētia est malū nobiscū congenitū. ¶ Item aug. ad valeriuz. Concupiscētia ē vicium qd̄ non ē ex deo. Ex his elicit̄ q̄ ꝯcupiscētia peccatū est. ¶ Similiter dicit̄ in quadaz glo. ad ro. q̄ ꝯcupiscētia añ baptismum pc̄tm̄ ē. ¶ Preterea aug. in li. ipono. libido ꝯcupiscētia dr̄. ⁊ in eodē dr̄ omne qd̄ male libet libido ē ꝯcupia ergo ē pc̄tm̄. ¶ Itē aug. in li. de ciui. dei. dicit ap̄ls. Caro ꝯcupiscit aduersus spirituz cui vicio ꝯtraria est virtus. sed viciū cui ꝯtrariat̄ virtus ē peccatū. ergo ꝯcupia ē pc̄tm̄. Contra. aug. ad valeriuz. Concupiscētia ē vulnus humano generi inflictū a dyabolo. vt tanq̄z de suo frutice fructū decerpat. sed quod ē vulnus est pena. ergo ꝯcupiscētia ē pena. ¶ Item aug. in li. de ciui. dei. xiiij. Post pc̄z orta ē hec libido. post pc̄tm̄ eā natura nō impudens amissa p̄tāte cui corpus ex omni p̄te seruiebat sine sic: ergo libido est pena. ¶ Item i eodē. libido eo magis erubescendo existit. q̄do animus i ea hec sibi efficaciter imperat vt oīno n̄ libeat̄: nec oī mō corp̄i vt pudēda mēbra volūtas potiusq̄ libido ꝯmoueat. s; hec libido ē pena. ergo ꝯcupia ē pena. Ad qd̄ dōm. q̄ ꝯcupia ē p̄ se pena. dr̄ āt pc̄tm̄ q2 ꝑ pc̄to ē inflicta. Vñ augu. ad val. ꝯcupia vocat̄ pc̄tm̄ q2 pc̄to facto ē. pōt tn̄ dici pc̄tm̄: q2 cū ē in suo dn̄io annexa ē pc̄to ⁊ cā pc̄ti. ⁊ hoc mō loquunt̄ auc̄tes supradicte cū dr̄. q̄ pc̄tm̄ ē añ baptismū. ꝯcupia āt pt̄ accipi ip̄e actus ꝯcupiscēdi. hoc. n. nomē multipliciter dr̄. sicut hr̄ sup illud. vi. ad ro. neq; exhibeatis mēbra vr̄a. ꝯcupia aliqn̄ nomē ē fomitis s; vicij innati. aliqn̄ actus iterioris q̄ ē i motu p̄mo. aliqn̄ ip̄a delectatio q̄ ē in scd̄o gradu. aliqn̄ ip̄e ꝯsensus. vñ aliqn̄ pōt eē culpa. aliqn̄ nomen pene. dr̄ āt ꝯcupia culpa añ baptismū. ⁊ tūc dn̄at̄ ⁊ h; carentiā debite iusticie sibi ꝯiunctā.

Articulus secundus.

Secūdo querit̄. quare ꝯcupiscentia fomes dicat̄ ⁊ fm̄ quā rōnem? Qd̄ aūt fomes sit peccatuz habet̄ sup illud. vij. ad ro. occasiōe accepta. gl. fomes peccati. i. viciū ꝯcupie. ¶ Itē ambro. fomes ē q̄dam morbidus affectus q̄ ꝯmouet ad illicitū desideriū. s; morbidus iste affectus nihil aliud ē q̄z ꝯcupiscētia. cuius desideria dicunt̄ carnales ꝯcupie. Vñ. vi. ad ro. Est i nobis mala ꝯcupia que nō ē ꝑmittēda regnare. cuius desideria sunt actuales ꝯcupie que sunt arma dyaboli. ergo ꝯcupiscētia ē fomes peccati. Cōtra. ꝯcupia est in anima. fomes vero peccati i carne. Vñ. vij. ad ro. sup illō. Video legē in mēbris meis ⁊c̄. glo. fomes pc̄ti q̄ ē in carne ⁊ repugnat menti recte dr̄ lex mēbroꝝ vel carnis. cū ergo fomes sit in carne n̄ erit idem q̄ ꝯcupia. ¶ Itē alia glo. sup illud. Sine lege viuebāt nota duos hoīes. interiorē. s. ⁊ exteriorē. rōnē. s. ⁊ fomitē. qui ē in carne. ergo fomes est in carne. Ad quod dōm. q̄ ꝯcupia ē fomes. ⁊ dicit̄ fomes: q2 fouet ardorē pc̄ti. ip̄se. n. fomes ardet in nobis. Vnde sup illud. vij. ad ro. pc̄tm̄ per mādatuz ⁊c̄. sine quo nō tn̄ ardebat fomes. per qd̄ accreuit p̄uaricatio. ¶ Ad obiectū aūt in contrariū dōm ē p̄ id qd̄ dr̄. v. ad gall. sup illud. Caro ꝯcupiscit ⁊c̄. q̄ ꝯcupia put̄ ē fomes. nō est in aīa tn̄. aut in carne tn̄: s; in ip̄o ꝯiuncto. Vñ ibidem dicit̄. ip̄sius carnalis ꝯcupiscētie eā nō ē in anima sola: nec in carne sola. ex vtroq; enim fit. q2 sine vtroq; nulla delectio sentit̄. Vnde cum dicit̄ esse in carne. intelligendum est q̄ caro accipit̄ ibi fm̄ q̄ diuidit̄ ex opposito cōtra sp̄m. vñ ibidem dicit̄. caro non nisi per animā concupiscit. sed concupiscere dicit̄ cum aīa carnali ꝯcupiscētia spiritui reluctat̄.

Articulus tertius.

Tertio q̄rit̄ i quo sit ɔcupiscētia. ⁊ vtꝝ sit i aīa vel in carne. Scd̄o si ē i anima vtrū quelibet vis sit corrupta. Tertio si generatiua plus ē infecta q̄̄ alie. vel ɔcupiscibilis i generatiōe. Quarto si ɔiūctio i cōiugio vel coitus pōt fieri sine peccato.

Ad primum sic .§. j.

vr̄ q̄ ɔcupia sit i carne, p̄ hoc qd̄ dicit̄ aug. viciū originis hūane duplici corruptōe ificit nāz. ignorātia. s. mētez. ⁊ ɔcupiscentia carnē. Et alibi. spiritū ignorātia. carnē vō dānauit ɔcupia. vt i se bonuz agēdū nō videat. in carne aūt sua malū agere cōcupiscat. ergo ɔcupiscētia est in carne. ¶ Contra aug. i lib. de spū ⁊ lit. hāc. s. ɔcupiscentiā eligit ap̄s. generale quo cūcta ɔplexus ē dicēdo. nō ɔcupisces. neqꝫ eniz vnū pcīz nisi ɔcupiscēdo cōmittit̄. cū ergo pcīm sit in aīa: erit ɔcupiscētia in anima. ¶ Itē in li. lxxxiij. q. Est turpis affectio q̄ animus īferiora sectat̄ q̄ magis ꝓprie cupiditas dr̄. sꝫ hec turpis affectio est in aīa; ergo ɔcupiscētia ē i aīa.

Ad qd̄ dōm: q̄ ɔcupiscētia aliqñ accipit̄ ꝓ lege carnis vel ꝓ lege mēbroꝝ. ⁊ fm̄ hūc modūz dicit̄ esse i carne tanq̄̄ pena iuste inflicta. alio vō modo accipit̄ p̄ ipa ꝓnitate aīe ꝓueniēte ex originali pcīo. ⁊ fm̄ hec est in aīa. pōt tū dici q̄ licꝫ ɔcupiscētia respiciat vtrūqꝫ est in anima tanq̄̄ in subiecto: in carne vō ꝓpter hoc q̄ iclinat aliquo mō ipaz aīaz per sui corruptiōem. ⁊ ita causaliter sumeret̄. corpus eniz qd̄ corrūpit̄ aggrauat animaz. ix. sap.

Secūdo querit̄ .§. ij.

si est in aīa. vtrū quelibꝫ vis sit corrupta. Et vr̄ q̄ n̄. vires eīz que sūt i alijs mēbris q̄̄ i mēbris generatōis mouent̄ fm̄ nutū volūtatis: sꝫ vbi vires mēbroꝝ mouent̄ fm̄ nutū volūtatis. nō dn̄at̄ libido siue ɔcupia. vbi aūt nō dn̄at̄ nō dr̄ ēē corruptiō. ergo alie vires nō dicuntur eē corrupte. Qd̄ aūt hoc sit ait aug. in li. de ci. dei. In ceteris mēbris corpis nō ipē affectiōe. sꝫ que eis ɔsenserit volūtas mouet q̄ in vsu eoꝝ dn̄at̄. ¶ Itē manus ⁊ pedes mouem⁹ qū volumus ad ea q̄ his mēbris agenda sūt sine vllo renisu tāta facilitate quāta ⁊ in nobis ⁊ i alijs videmus maxime artificibus quorūcūqꝫ operū corpaliū. ex quo apparet q̄ vires aīe nō sūt corrupte sꝫ fm̄ nutū volūtatis obediūt. Cōtra. p̄ ɔcupiscētiā originalis pcī corrupta ē voluntas. ⁊ p̄ ɔn̄s alie vires. vn̄ nō tm̄ dr̄ libido coeūdi sꝫ ⁊ libido hn̄di pecunia q̄ auaricia dr̄. ⁊ libido vlciscēdi q̄ ira dr̄. ⁊ libido gloriādi q̄ iactantia nūcupat̄. sic ergo nō solū generatiua vl ɔcupiscibilis i pte illa corrupta ē. sꝫ ⁊ alie vires. ¶ Itē in ps. Corrupti sūt ⁊ abho. ⁊c. glo: omni vl rōnis priuati. Qd̄ autē exponit beatus bern. dicens. q̄ rō p̄ ignorātiā corrūpit̄, volūtas p̄ imūdiciā. memoria p̄ īfirmitatēz siue impotētiā. Ad qd̄ dōm. q̄ oēs vires sūt corrupte. ¶ Ad id vō qd̄ obijcit in ɔtrīuz. dōm est q̄ lꝫ mēbra ⁊ vires que sūt i mēbris obediāt in alijs mēbris fm̄ nutū volūtatis. nihilominus tn̄ corrupte dicunt̄. nō vsqꝫq̄̄ faciles ad bonū. sꝫ ꝓne ad malū. qd̄ nō fuit in nā primitus instituta.

Tertio querit̄ .§. iij.

si generatiua plus ē infecta q̄̄ alie vel ɔcupiscibilis i gnātōe. Et videt̄ q̄ equaliter. cū eniz rō corrupta corrūpāt alias siue li. ar. cū autēz que ē corruptio li. ar. equaliter se hꝫ ad omnes. ergo eq̄liter se habebit effectus corruptōis qui est in illis. ¶ Preterea. pena originalis que infligit̄ i sinnuro que ē sepatiōis virium a deo. equaliter ē i eis. ergo ɔsimili pena originalis que ē in pn̄ti equaliter erit in eis. ergo oēs equaliter corrupte erūt fm̄ ɔcupiscentiā. Cōtra. querit aug. in li. ipo nos. Cur adaz ⁊ eua illas ptes texerūt ⁊ nō potius manus qbus ꝓhibita attrectauerunt aut ora qbus male desiderata ederūt. ¶ Ad qd̄ rn̄det. q̄ illa mēbra texerunt in quibus peccati cupiditatis exardescēs ɔcupiscētiā ingluuies gutturis accusabat. ex quo accipit̄ q̄ maior corruptio fuit in pte illa. ¶ Itē in eodē. senserūt iaz nudati aīe carnisqꝫ pace motū quēdā turpissimū atqꝫ precipitem nouiter accidisse. vn̄ ɔfusi ad fici folia cucurrerūt. ⁊ mēbra solicita pudore libidinis texerūt. ¶ Itēz aug. in. xiiij. de ci. dei. Satis ostendit̄ ꝙ̄d sit homini illi prime inobediētie retributū. qd̄ in ea pte marie oportuit apparere. qua generat̄ ipa nā. que illo p̄rio ⁊ magno i deterius ē mutata pcīo. ex quo accipit̄ q̄ plus ē corrupta cōcupiscibilis in coitu q̄̄ alia vis i suo actu. Ad qd̄ dōm: q̄ hec vis duplr̄ ē corrupta. Est eīz corrupta inq̄tū est singularis psona. ⁊ ē iteꝝ corrupta inq̄tū est nāe ꝓpīr p̄ eā fit multiplicatio cū vicioꝝ ꝓle. est eniz in ea ꝓnitas ad pcīm in psona q̄ coit vel generat. est iteꝝ ꝓnitas ad trāsfusionē pcī in psonā que gignit̄. Alie vō vires corrupte sūt fꝫ alteꝝ modoꝝ q̄z in eis est ꝓnitas ad pcīm i psona que agit. ¶ Preterea. in hac vi ē minor obediencia ⁊ maior repugnātia respectu rōnis bene disposite quo ad omnez sui motū. velit enim vel nolit ratio surgit quidaz motus indecēs ⁊ verecūdus. ⁊ ideo in illa parte primi parētes i signuz huius fecerunt sibi perizomata de folijs ficuum. nō est autem vicium in actibus aliaꝝ viriuz siue motibus. ¶ Ad obiectū autez in ɔtrīum primo dicendū. q̄ licꝫ corruptio sit vna ⁊ equalis i parte rationis ad quā sequitur iste corruptōes aliarū viriū: tn̄ maior est corruptio ista q̄̄ in alijs. in penā humane nāe que in primis parentib⁹ p̄ inobedientiam peccauit. ⁊ posteritatem ad penaz obligauit. transfusio autem fit per actū generatiue ⁊

sō cōcupiscibilis in actu illo plus ē corrupta. Signum aūt inobedientie ipsius hois respectu dei posita ē maxima repugnantia in illa vi per suum actum. fit. n. in ea quasi caro. ¶ Ad scdm vō dōm q; non ē simile d pena originalis peccati i futuro & de pena originalis peccati i pñti. pena. n. originalis ē in pñti ad duo. ad hoc. s. q; puniatur persona in qua est. & ad hoc transfundat viciuz siue pena in persona que gignitur. pena vero originalis in futuro ad vnū illoꝝ.

Quarto queri ·§· iiij.

tur si generatio in coniugio vel coitus pt fieri sine pcto. Et q nō videt per hoc qd dicit aug. in. xiiij. d ci. dei. genitales corporis ptes ita libido suo iuri quodāmō mancipauit. vt moueri nō valeant si ipsa defuerit. & nisi ipa vel vltro vl excitata surrexerit. ex quo accipit q; actus generatiue in illa pte non fit sine libidine surgente. s; libido cū surgit inducit peccatum ergo cōcubitus non fit sine pcto etiā in ꝯiugibus. ¶ Item aug. ad valerium. ipse licitus honestusq; concubitus non pōt esse sine ardore libidinis vt agi possit q; rōnis est ñ libidinis. qui certe ardor siue sequatur siue pueniat voluntatem. nō tñ nisi ipse quodam suo q̄si imperio mouet mēbra que moueri non possunt. ex quo concludit q; cōcubitus non fit sine motu libidinis & ita non fit sine pcto. Cōtra sup illō. i. ad Corin. v. Erunt due in carne vna gl. in carnali opere qd inter ꝯiuges potest fieri sine pcto. ¶ Itē aug. in li. de bono cōiugali. Bona quedā sunt data nobis a deo. que propter se sunt appetenda. Sapientia salus & amicitia. Sunt & alia q̄ ppter aliud sunt necessaria: vt doctrina cib⁹ ꝯiugium. qcūq; his que pp aliud sūt ñ ad illud vtit pp qd sunt ꝯstituta. peccat al's venialr al's criminaliter. q vo his vtit ad illō pp qd: bñfacit. q vo abstinet melᵘ. ¶ Itē aug. in li. de bap. puuloꝝ. bñ vtit bono ꝯtinētiaz dedicās deo. malo vtit male ꝯcupiam relaxās adulterio. bñ vtit malo ꝯcupiscentiā ꝯstringēs ꝯnubio. ex qb⁹ auctoritatib⁹ cōcludit q; coitus in ꝯiugio pōt fieri sine peccato.

Ad qd dōm. q; ꝯcubit⁹ in ꝯiugio pōt fieri sine pcto. actᵘ. n. q al's esset pctm: p ꝯiugiū qs vtit ad id qd institutū ē. excusat vt nō imputet i pctz. Si vo i ꝯiugio vtit illo actu ñ ad id qd ad institutū ē s; sit ibi ꝯiugiū. tñ cū hoc ppetrat pctm. sicut dicit auctoritas supradicta. vñ sextᵘ. ardētior amator vxoris sue adulter est. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū dōm est q; l; fiat cū libidine. nō tñ est pctm perpetratū. libido. n. dr dupr malū. vno mō inquātum p ipam transmittit originale pctm ad plem. put dicit aug. in li. de ci. dei. q; non ppagatio sed libido trāsmittit originale pctz. & hoc mō intelliguntur pdicte auctoritates i qb⁹ dr. q; licitus & honestᵘ ꝯcubitᵘ ñ pt fieri sine ardore libidinis. Alio vo mō dr libido malū. s; q; ē iproba voluntas ꝯmouēs illicitū ꝺsideriū i actu. & s; hoc dic aug. oē qd male libet libido ē. & sic pōt dici peccatuz.

Articulus quartus.

Quarto q̄rit a quo sit ꝯcupiscentia. pnt est fomes. & vr q; sit a deo. fomes. n. pena est pcti. ois aūt pena pcti sicut dic aug. in li. de li. ar. iusta est & suppliciuz nominatur. ergo fomes est quid iustum. & omne iustum a deo: ergo fomes ē a deo. ¶ Itē aug. de fecit ꝯcupiscentiam vt vltor peccati. ergo ꝯcupiscētia ē a deo. & ita fomes a deo. Contra. i li. v. rñsionū. libido nō est naturale bonū. s; p peccatū primoꝝ hoiuz accñs malū atq; pudendū; cuius auctor deus nō est sed dyabolus. ergo fomes est a dyabolo ñ a deo. libido. n. fomes ē. ¶ Itē i eo. libido est inimica vite que me currentē & placentem deo per ducatū gr̄e volentē diuersoꝝ libidinū maloꝝ aculeis impugnat & puocat. s; q; huiusmodi ē a dyabolo ē: non a deo. ergo libido est a dyabolo & nō a deo. ¶ Itē super illud ad Ro. ñ regnet pctm &c. glo. i. fomes pcti. s; pctm nō est a deo. ergo fomes pcti nō ē a deo. ¶ Itē sup illō ad Ro. vi. vetus hō noster crucifixus ē. i. fomes qui nobis ē nā ex deo. ¶ Itē i li. v. rñsionū. Credite malū ex dyabolo bonū ex deo. nō libidinez quā apostolus legez carnis. i. malā consuetudinem nominat. ergo libido non ē a deo & ꝯcupiscentia mala est libido sicut ibidem dicitur. ergo concupiscentia mala non est a deo. & hoc est fomes. ergo fomes non est a deo. Item omnes defectus nostros xps suscepit quos i nostra natura plantauit. sed fomitem nō suscepit ergo nō plantauit ergo non est a deo. ¶ Item phs bonū vniuscuiusq; reperitur in suo opere. sed fomitis nūq̄ est bona operatio. ergo fomes non est bonuz. ergo non est a deo. ¶ Item si fomes est a deo. cū fomes sit pronitas ad peccatū. pnitas talis placet deo. quanto ergo aliquis pronior est ad peccandum tātomagis placet. quod est incōueniēs.

Ad qd dicendum. q; pena cuius effectus nō ē peccatuz. vt fomes egritudo. & ois talis a deo ē. pena vero cuius effectus non ē nisi peccatum. vt pnitas ad supbiendū. inuidenduz & silia: non ē a deo. & talis est fomes. Alij dicūt q; fomes ē rōnis pena inquātū ē. & iquantū agens est a deo ē. inquātum vo corruptio est vel inclinās ad malū a dyabolo vel homine est. ¶ Ad obiecta aūt dicendum & distinguendū. q; iustum pōt respicere ordinationē & sic omnis pena sm q; iusta ē. i. ordinata a deo ē. vel pt respicere qd ordinat iuste. & sic nō est veꝝ. fomes. n. & si iuste consequat ex peccato primi hois. non tñ a deo ē. ordinatio aūt mali a deo ē. malum aūt a deo non est. ¶ Ad scdz vero dōm. q; in predicta auctoritate cum dicitur.

q ↄcupiscẽtia rõne qua inclinat ad peccatũ n̄ est a deo. ẽ tñ a deo iquãtũ ẽ pena peccati. Vñ dr ibidem. nõ ẽ actor peccati sz vltor. ↄcupiscẽtia. n. est pena peccati p̄cedẽtis. ⁊ ẽ inclinatio ad peccatuz sequẽs pp pctm ergo p̄cedẽs de⁹ hãc penã īfligit nõ vult aũt q ex ea sequat pctm. sed q resistatur concupiscentie ⁊ sit pugna contra eam ſm q inclinat ad peccatum.

Articulus quintus.

q Uinto querit ad qd sit ↄcupiscentia siue cuius est cã. Et vr̃ q sit cã omnium maloꝝ p hoc qd dicit aug. in li. de li. arbi. claꝝ ẽ nihil aliud q̃ libidinẽ esse oium maloꝝ cãm. Et super illud ad Ro. Uenum datus sub peccato. glo. hic pctĩ noĩe appellat. vñ oriuntur oia peccata. quicquid. n. peccatoꝝ est in dictis. in factis. in cogitationibus. non oritur nisi ex mala ↄcupiscentia. q̃ ex peccato facta ẽ. ¶ Itez in li. v. rñsionũ. vt ↄcupiscẽtie malũ que radix est oium maloꝝ cognoscatur malũ. p mandatũ bonum p̄ualuit i me. Cõtra. vr̃ q n̄ oẽ pctm siue malũ culpe ꝓueniat ex ↄcupiscẽtia carnis. Vñ. v. ad gal. super illud. Manifesta sunt opa carnis. glo. credẽ oia mala ex carne accidẽ error ẽ. non eiz oia vite in quo vicia tribuẽda sūt carni. ne ab his oibus mũdem⁹ dyabolũ q carnẽ nõ hz. ergo nõ ẽ cã siue radix oim maloꝝ. ¶ Itẽ sicut pctm ẽ in dyabolo non ex fomitenta põt eẽ in aïa ſm q est spũs. ergo non omne pctm est ex ↄcupiscentia carnis que est fomes. Ad qd dõm. q est loqui de ↄcupiscentia vel generalr̃ put ẽ ꝓnitas spũs rõnalis ad pctm. siue ꝓueniat hec ꝓnitas ex carne siue nõ. ⁊ ſm hunc modũ loquuntur quedam auctoritates vbi dr̃ q ↄcupiscẽtia ẽ cã oium maloꝝ. Si võ coartet ↄcupia ad carnẽ hoc põt dici duplr̃. noĩe. n. carnis põt designari totus hõ. q viuendo ſm se cadit in pctm. ⁊ hoc mõ dicuntur opera carnis. inuidie. hereses. ⁊ huiusmodi. Alio võ mõ dr̃ caro ipsa ↄcupiscẽtia partis sensualis corrupte. que īsepabil' ẽ a carne corrupta. ⁊ hoc mõ non ois ↄcupiscentia est a carne ⁊ sic intelligit illa glo. credere omnia mala accidẽ ex carne error ẽ. Cũ aũt dicitur in glo. sup illud. Uenũdatus sum peccato q cũcta peccata oriunt ex carnali ↄcupiscentia. intelligitur ſm coartõez. vt sit accõmoda distributio de illis peccatis q̃ hñt tentatõem ex carne.

Articulus sextus.

f Exto querit. vtrum concupiscentia sit equaliter in qbus est? Qd vr̃. pctm. n. originale equaliter ẽ in qbus ẽ. sic habetur in li. de ↄcep. vir. dicitur. n. peccatum originale nec maius põt eẽ q̃ dixi nec minus. q2 cum infans iam rationalis ẽ. humana nã non habet in illo iusticiam quam accepit in adaz ⁊ quaz semper r[...]oeret habere. nec eam excusat in potentia qa nõ hz. si ergo peccatum originalẽ eque est in descendẽtibus ab adã seminaliter. cõcupiscẽtia aũt est ꝓpria peccati in presenti originalis peccati. ergo eq̃ dz eẽ in illis in qbus est. Itez ↄcupiscentia ẽ ꝓnitas ad peccatũ qdcũq3. cũ ergo non possit vltra extẽdi ↄcupiscẽtia. erit i oib⁹ equaliter. Contra. vr̃ q ↄcupiscẽtia siue fomes plus sit in vno q̃ in altero. quidaz. n. ꝓnior ẽ ad pctm q̃ alter. in eo in quo ẽ ꝓnior in eo videt eẽ maior fomes vl' ↄcupia: ergo ↄcupia siue fomes dr̃ ſz magis ⁊ min⁹. ¶ Itẽ maior corruptio vr̃ eẽ in ꝓle q̃ sit in parente. ergo per consequens maior concupiscentia. ¶ Preterea querit. in eadẽm persona vtrum in aliquo tpe sit magis q̃ in alio. qd vr̃ per hoc qd dicit aug. ad valeriũ. ↄcupiscẽtia quotidie minuit in ꝓficiẽtibus ⁊ continentibus accedente ẽt senectute multomaxime. Occasione etiam p̄dictoꝝ queritur. si ↄcupiscentia minuitur in aliqua persona vtrũ possit finiri. Unde aug. in li. d' lapsu mundi. ↄcupiscẽtia cũ qua nati sumus finiri nõ põt q̃diu viuim⁹. quotidie minui põt. sz finiri nõ põt. Ad qd dõm. q ↄcupiscẽtia siue fomes põt duplr̃ accipi. ⁊ vno modo equalr̃ ẽ i oibus seminalr̃. descẽdẽtib⁹. alio vero mõ ſm magis ⁊ min⁹. Si. n. ↄsiderẽt vt pena ↄñs originale pctm. i ipsa hũana nã ſ. hoc equalr̃ ẽ. Si aũt ↄsideret in singulari ꝑsona q̃ ad ↄditiões singularis ꝑsone ex quibus põt trahi inclinatio ad magis ↄcupiscẽdum vel minus ſm hoc ẽ maior ↄcupiscentia in vno q̃ in alio. Ex alia võ pte si ↄsideret effect⁹ grẽ. in quodã magis minuitur q̃ in ali o sicut dicit quedaz auctoritas quotidie minuit in ꝓficientib⁹ ⁊ ↄtinentibus. Si vero cõsideretur rõne etatis que est conditio ꝑsone vni⁹ magis minuit in senectute ceteris paribus. ↄtingit tñ in aliquo sene plus vigere q̃ in aliquo iuuene. ⁊ de talibus dicit aug. ad valeriũ. qui ↄcupie nequiter seruiunt tãtas in eis vires accipit: vt plerunq3 iam etate deficiẽtibus mẽbris eisdẽq3 ꝑtibus corpis: ad illud op⁹ admoneri minus valẽtibus. turpius ⁊ ꝓcatius insanire nõ desinat. ex q̃ accipitur q in aliquo sene plus viget q̃ i aliquo iuuene. ¶ Ad illud qd obijcit de finitõe dõz ẽ. q q̃tũ ẽ de corruptõe nãe a nullo descẽdente seminaliter finit ↄcupia. ⁊ si finit in aliquo ſm actum vt nõ p̄ualeat hoc ẽ per grãm.

Articulus septimus.

h Uius grã septio querit. vtrũ extinguat ⁊ qualiter remaneat. ⁊ q̃liter n̄. Primo ergo q̃rit vtrũ ↄcupia q̃ ẽ fomes extinguat. Scdo qd sit fomitem extigui. an idẽ sit qd nõ eẽ. aut ita q aliq̃ mõ remaneat. Tertio in quo extiguit. Quarto qualr̃ extinguitur.

Ad primum ſic •§•j•

dr̄.j.Jo.j.Si dixerim⁹ q2 pctm̄ ñ habem⁹.nos ip
ſos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nō ē.ſꝫ pctm̄ nō
habet̃ ſine ꝯcupiſcentia.ergo in nobis ē ꝯcupia.
ergo nō extinguit̃.¶ Itē.vij.eccs. Nō ē hō i ꝑra
q nō peccet.ſed in pcto eē nō pt ſine ꝯcupia.er/
go in nobis nō extinguit̃ ꝯcupia.cū.n.eliciat pctꝫ
ñ extinguit̃.¶ Itē in li.retract. In hac vita nemo
ita ſeruat mādata iuſticie,vt nō ſit ei neceſſarium
orare pro pctis ſuis.dicendo dimitte nobis dbi/
ta nr̄a.ſꝫ ſi hꝫ debita hoc nō eſt niſi rōne pctoꝝ.
ergo nullus eſt ſine pcto.ergo nullus ſine ꝯcupia
que ē fomes pcti.¶ Itē aug.i li.d̄ nā ⁊ grā. Etiā
ſi non hic viuat̃ ſine pcto.ſꝫ mori ſine pcto.dum
pctm̄ venia deletur qd̄ pctm̄ ignorātie vel infir/
mitate ꝯmitit̃. Itē.vij.ad Ro.Si aūt qd̄ nolo il/
lud facio.ñ ego opoꝛ illud ſed qd̄ in me habitat
pctm̄.⁊ loqt̃ in pſona hoīs.ſꝫ pctm̄ inhabitare.ē
fomitē pcti hr̄e.ergo fomes nō extinguit̃.¶ Itē
bern̄.ſup can̄.q̄ꝫtulibet manēs in hoc corpe pfe/
ceris erras ſi vicia putas emortua.⁊ non magis
ſuppreſſa.velis nolis ītra fines tuos habitat ge/
buſeus.ſubiugari pōt.ſꝫ nō exterminari.ſꝫ dum
habitat gebuſe⁹ ītra fines manet ꝯcupiſcētia. er/
go ꝯcupia ſiue fomes manet in nobis. Cōtra
aug.in li.de bap.puuloꝝ.Nō pſtatur i baptiſmo
vt lex pcti q̄ in mēbris ē extinguat̃ ꝓrſus.⁊ ñ ſit
niſi forte miraculo ineffabili creatoris.ergo mi/
raculoſe i aliquo pōt extigui fomes.¶ Itē i xp̄o
nullus erat fomes.ſꝫ beata virgo appropinqua/
bat xp̄o ſic poſſibile erat i puritate.ergo cum illa
puritas ñ poſſit eē ſine extictōe fomiſ.i ea fomes
extiguebat̃.ergo i aliq̄ fomes extinguebat̃. Ad
qd̄ dōm.q in aliq̄ fomes extinguebat̃.¶ Ad ob/
iectū aūt in ꝯtrariū dōm ē.q eſſe ſine ꝯcupiſcentia
dr̄ dupliciter.vel eē ſine ea vt ē pena.vel eſſe ſine
ea inquātū eſt inclinatio ad culpā.hr̄e aūt illā vt
penaꝫ atteſtat̃.humane nature corrupte ⁊ ꝑ ꝯñs
atteſtat̃ iuſticie diuine.nec repugnat gratie.ſic er/
go dicitur ſubſtātia ꝯcupiſcētie.⁊ hec pōt rema
nere cum dr̄.q ꝯcupiſcentia tollitur.nō vt nō ſit.
ſed vt nō ſit peccatum.habere aūt ꝯcupiſcentiaꝫ
vt inclinatione ad pctm̄:eſt hr̄e eā vt ignem ⁊ ſic
nō oīo extinguit̃.cū ergo nō remanet ibi d̄ incli/
natione ad culpā.tunc dr̄ extingui.¶ Auctorita/
tes aūt q̄ inducunt̃ ad hoc q hō nō ſit ſine pcto
⁊ ita nō ſine ꝯcupia.intelligende ſunt vel d̄ ipſa
nā humana corrupta ſibi relicta.vl̃ de ea ubi nō
oīo tollit̃ peccatū ⁊ debitū ꝓ ꝓprio peccato.Il/
la ergo auctoritas.j.Jo.j.intelligenda ē d̄ pcto
rōne ipſius culpe vel rōne debiti ꝓ pcto ꝓprio.
⁊ hoc pꝫ ꝑ hoc qd̄ dicit aug.quiſquis dicit poſt
acceptā remiſſionē pctoꝝ ita quēcꝫ hoīem iuſte
vixiſſe i hac carne vel viuē.vt nullū habeat vino
pctm̄.ꝯ dic apls Jo.nō.n.ait habuim⁹ ſꝫ habe/
mus.vn̄ nō itelligit d̄ originali pcto.ſꝫ d̄. actuali
ꝓ ſe vel ꝓ debito ei⁹.⁊ hoc pꝫ ꝑ hoc qd̄ ſeqt̃ i illa
auctoritate q̄ eſt in li.de pfectione iuſticie.ſi quiſcꝫ
aſſerit de illo peccato dīcꝫ qd̄ habitat i carne mor
tali ſm̄ viciū qd̄ peccātis primi hoīs voluitate ꝯ/
ctum ē.videat qd agat̃ de dn̄ica oratōe vbi dici/
mus.dimitte nobis debita noſtra.qd̄ ni fallor nō
eſſet opus dicere.ſi nūq̄ vel in lapſu lingue vel i
oblectanda cognitōe eiuſdē peccati dſiderijs ali
quātulū ꝯſentirem⁹.ſꝫ tātūmō dōꝫ eſſꝫ.ne īferas
nos in tētationē ſed libera nos a malo. Nec iaco
bus apo.diceret i multis offendim⁹ oēs.¶ Per
hoc ēt pōt ſolui illud qd̄ dr̄.vij.eccs.Intelligen/
dum.n.eſt.nō eſt hō i terra qui non peccet.i. vix
eſt.nec hoc eſt q̄ꝫtum ē de corruptōe nature ſꝫ de
abundantia grē.¶ Ad tertium dōm.q vnicuiqꝫ
qui peccauit venialiter vel mortaliter neceſſariū
eſt dicere.dimitte nobis debita noſtra. pro illo
enim ſtatu itelligitur vn̄ nullus talis ē ſine ꝯcupia
peccati.¶ Ad quartū dōꝫ ſimiliter pro illo ſtatu.
Qd̄ aūt dr̄ ſꝫ mori ſine peccato.hoc dicitur ꝓpter
martyres vel propter illos i quibus eſt omnino
expurgatum peccatum.vt nō oporteat eos trāſire
purgatoriū.¶ Ad quintū dōm:q cū dr̄ non ego
opoꝛ illud ſed qd̄ in me habitat peccatū.hoc dici
tur ꝓ illo hoīe in quo hꝫ effectū ꝯcupie que ē fo
mes pcti.nō ꝓ illo hoīe i quo tollitur effect⁹ pcti
ꝑ grāꝫ ꝯfirmatōis ſimplr̄.¶ Ad ſextū vō dōm.
q ſimpliciter itelligitur auctoritas hec de illo in
quo ſurgūt veniales motus.⁊ vbi manet ꝯcupi/
ſcentia.Si autem non ſurgerēt veniales dum tn̄
pn̄t ſurgere:adhuc diceret̃ manē ꝯcupiſcētia.ſꝫ ñ
eſſꝫ fomes in actu.⁊ de prio dr̄ in li.de ci.dei.ſur
repit aliqd in hoc loco infirmitatis.⁊ bene con/
fligenti.ſiue hoſtibus talib⁹ victis dn̄anti.vn̄ ſi ñ
facili opatōne labili locutione aut volatili cogita
ne peccetur.De ſcdo pōt dici.ſicut dr̄ in li.de ci.
dei.q̄diu vicijs hic impatur plena pax nō eſt.q2
⁊ illa que reſiſtūt piculoſo debilitant̃ plio.⁊ illa
que victa ſunt nō dū ſecuro triūphant̃ ocio.

Scdo quid ſit •§•ij•

fomitē extingui.an idē ſit q ñ eē.an ita q aliq̄ mō
remaneat.Si idē eſſꝫ q nō eē tūc idē eſſꝫ fomitē
extingui q nullaten⁹ eē.nec ꝫ ſe nec rōne ꝯcupie.
ſed ſm̄ hoc nō videret̃ differre ſtat⁹ hoīs in quo
eſſꝫ extinctus fomes.⁊ ſtatus ade primus.¶ Itē
cū extingui ptineat ad illud qd̄ hꝫ rōeꝫ ignis.ꝯcu
piſcentia aūt nō debeat dici ignis:eo q ꝯcupiſcē
tia ſit ſm̄ rōnem indigentie.ignis aūt ſm̄ rōnem
actiuaꝫ:non vr̄ dici q ꝯcupiſcentia extinguatur.
Cōtra dr̄.xxxi.iob.Ignis vſqꝫ ad cōſūmatōꝫ
deuorās ⁊ oīa eradicās genimina.⁊ loqt̃ ibi d̄ cō
cupiſcētia.ergo ꝯcupia ē ignis.ꝓprietas aūt ignis
ē vt poſſit extigui niſi ppetu⁹ ſit.ꝯcupia aūt carnis
nō ē ppetua i ſuo actu:ergo pōt extingui.¶ Item

in malis pōt extingui scintilla synderesis: i. qua dē ac̄ fomes ignis sic dī in glo. sup primū ezech. hāc āt pcipitari videm⁹ ergo p oppositū i bōis pt extingui ignis ɔcupiscētie. ergo fomes pōt extigui.

Ad qđ dicēduz. ꝙ fomes extinguit nō vt nullatenus sit. sed in rōne fomitis. fomes eīm dicit a fouendo iniquitatem fouet peccatuz. sicut eīm calor naturalis ē in nobis principiū ɔseruādi naturaz. ita calor ɔcupiscētie ē principiū cōseruādi pctm. Vñ aug. in li. rñsionū. Nō ē iste calor bonus. nec genitalis i bonis genitalibus mēbris que formauit deus. sz malus ē auctore dyabolo pctō precedēte huic calorē. ¶ Ad scđz vero dōm. ꝙ ibi ē rō ignis i ɔcupia ñ q̄ztū ad oēz ꝓprietatē ignis. sed q̄ztū ad illaz q̄ ē. ꝙ sicut nihil sufficit igni. ita nihil sufficit ɔcupie. vñ. xxx. puer. tria sunt isaturabilia et quartū qđ nūq̄ dic̄ sufficit. Infern⁹ os vulue et terra. que nō satiat aqua. et ignis nūq̄ dicit sufficit. Silr̄ ē de ɔcupia cui nihil sufficit. ¶ Et notāduz ꝙ ē accipere fomitē fm triplicē gradū. Primo fm intēsionez. quomō ē aū baptismū. Scđo quo ad materialez dispositionez. cū sic se hz appetitus. cuz p adiutoriuz pōt in pctm. et hoc mō est in baptizatis nō confirmatis. Tertio vero mō mā fomitis q̄ remanet aliquo mō sz extiguit. et hec ē possibilitas priuata dispositione. et hoc ē i rōe pene. oīno. n. ɔcupia sbiecta fuit i btā v̄gine. vt nullatenus rebellare possz gr̄a dominante.

Tertio querit .§. iij.

i quo fomes extinguatur. et videt ꝙ in sola beata virgine: p hoc ꝙ dicit aug. in li. de natura et gr̄a. dicit enim excepta sancta virgine Maria. de q̄ ꝓpter honorem domini: nullā prorsus cū de peccatis agit volo habere questionē. vnū eīz scimus ꝙ ei plus gratie collatū fuit ad vincēduz omni ex pte peccatū. que ɔcipere ac parere meruit eū quē ɔstat nullū habere peccatū. hac ergo virgie excepta: si oēs illos sāctos et scās ɔgregare possem⁹ et interrogare vtrū essent sine peccato. quid fuisse responsuros putamus. vna voce clamassent si interrogari potuissent. Si dixerimus qz peccatū nō habemus etc. ex quo accipit ꝙ in ipa sola extinctus fuit fomes. ¶ Itē augu. in li. de bap. puulorum. Solam medicinā parare nostro corpori poterit que nō ex peccati vulnere. germē pie ꝓlis emisit sz vulnus peccati est fomes. ergo nunc no erat in ipa fomes. ¶ Item ansel. in li. de ɔcep. vir. decebat vt illius ɔceptō de matre purissima fieret. ea aūt puritate qua maior sub deo nequit itelligi v̄go niteret quā de⁹ pr̄ matrē filio suo. eligebat: ergo ñ fuit i ea fomes. ¶ Itē. iij. li. sen. iij. di. circa pri. Mariā spūssāctus i eā ꝑueniēs a peccato ꝓrsus purgauit. et a fomite pcti ēt liberauit. vl̄ fomitē ipz euacuādo vt quibusdā placet. vl̄ sic extenuādo vt ei postmodū peccādi occasio nulla extiteret. ergo no accipit. ꝙ pcti fomes ñ erat i btā v̄gine. Sz ɔtra hoc sic obijcit. Ignorātia et ɔcupiscētia fuit due pene ɔsequētes originale peccatū: sz ignorātia aliquorz remāsit i btā v̄gine. pari ergo rōne ɔcupia remāsit i ea. ¶ Itē iustū fuit vt i seminalr̄ descēdētibus ab adā remaneret pena originalis pcti. et lz pctz tollitur p gr̄az i baptismo. remanet tñ i exercitiū. cū ordinet ad bonū. ipsa pena ñ fuit tollēda p scīficatōz i btā virgine: ergo remāsit ɔcupia i ea. ¶ Itē vt ꝙ i alijs extiguit dicit eīz apls. viij. ad Ro. Quis nos sepabit a caritate xpi. q. d. isepabilis sū. si ergo isepabilis fuit caritas ab eo. nō potuit peccare mortalr̄. ¶ Item apli erāt ɔfirmati i gratia spūssācti. ergo fomes i eis extictus erat q̄ztū ad pctz q̄ cadere nō possz.

Ad qđ dicēdū ꝙ auctoritas aug. i li. de natura et gr̄a loquit de sāctis vete. tes. qui adhuc erāt debitores pene lymbi. et ita nō erāt sine debito pcti originalis. nec erat i eis ɔcupiscētia oīno extictaz sz i quibusdā esset subiecta. ¶ Illa vō auctoritas aug. i li. de bap. puulorz. ñ aufert quin i beata virgine fuerit fomes prius. sz ꝙ i ipā carne xpi quā traxit de beata virgine. que nō fuit ab ea p ɔcupiscētiaz que ē vulnus pcti. ¶ Ad illud vō qđ dicit Ansel. dicēdū ē ꝙ nō itelligit de puritate quā habuit xp̄s. nec de puritate inocētie quā habuit adā sz de puritate que decuit ipam i tali statu. respectu eius qđ sūtū erat ex ea. qz ergo ignorātia respectu aliquorz nō impediebat quin purissima caro xpi fieret de carne virginis iā purgata. Ignorātia eīm attēdit fm animā nō fm. carnem. ɔcupiscētia vero vt fomes nō tñ fm aiam sed fm carnē. ideo ex pte ɔcupiscētie facta fuit purgatio: vt nullatenus essz pricipiū i illa generatōe vel cōceptione. ¶ Ad illud vero qđ de aplō vel de ɔfirmatis i gratia dicēdū ē qđ extigui pōt fomes multipliciter. vel quo ad mortale peccatū. vel quo ad veniale pctm. vel quo ad potētiā dispositā ad eliciēdū mortale vl̄ veniale. In aliquibus ergo pōt esse extictio q̄ztū ad mortale peccatū vt in aplis. In aliquo pōt esse extinctio vlterius quo ad veniale. vt si aliqs essz qui nec venialr̄ nec mortaliter peccaret. In beata vō v̄gine omnimoda erat extinctio. et sic pz gradus extinctionis fm magis et minus.

Quarto que .§. iiij.

rit q̄liter extiguat fomes. et videt qꝫ p gratiā. vbi eīz abūdātior ē gr̄a ibi plus ē extictiō e. ¶ Preterea. gratia i baptismo opponitur originali pctō. qz delet q̄ztū ad culpā. et q̄ztū ad penā. illa ergo delet ɔcupiscētiā vl̄ minuit q̄ ē sequela originalr̄ peccati. quibus ergo datur abūdantius gr̄a: amplior fit diminutio. et ita tādē extinctio vel i pte vel i toto.

Cōtra. gratia opponit malo culpe. non enim simul stare possunt. sed vni persone ē vnū oppo-

sitū i vno genere. ergo gr̄a ñ opponit malo pene. Aut opponit i alio genē q̄z i illo in quo opponit malo culpe. sȝ hoc ñ inuenit. ergo gr̄a nō opponit malo pene. sȝ ꝯcupia ē malū pene. ergo ñ oppōit ꝯcupie vt ñ possint simul eē. nā si opponeret. nul lus hn̄s origialē ꝯcupiaȝ hēret grāȝ. Sȝ videm⁹ aliq̄s hēre maiorē grāȝ gratūfaciētē q̄z adā ⁊ eua ñ hūerūt i statu inocētie origialē ꝯcupiam. ergo gr̄a nō opponit ꝯcupie illi ſm ꝯcupiaȝ. Ad qḋ dōȝ q̄ gr̄a opponit ꝯcupiſcētie. ꝯcupiaȝ āt ē du plr ꝯſiderare. vel vt diſponit ad culpā. vel vt ē i ſlictū p̄ culpa p̄cedenti. put diſponit ad culpā. ſic opponit gr̄a illi. minuit eiȝ quotidie magis ⁊ ma gis p̄ grāȝ. hoc mō ⁊ i beata virgine extinguebat oio. reliquo vero mō pōt ſtare cū gr̄a. ¶ Ad ob iectū āt dōm. q̄ lȝ ꝯcupiſcētia ſit ſequela origialis peccati. gr̄a aūt delet origiale peccatū quo ad cul pā ⁊ penā. nō tñ delet quo ad iſtā penā oio. vt nō ſit. niſi ſm q̄ ē diſpō ad pcīm. In beata vō virgi ne delebat duplr ſiue extinguebat. ⁊ quo ad actuȝ ꝯcupiſcētie que ē i pſona ſinglari. ⁊ quo ad actū ſm quē traſmittit corruptio ad genitū. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit q̄ vnū vni opponit ⁊c̄. dōm ē ſm vnū genus. gr̄a vero opponit culpe originali ſm eēntiaȝ. ſm cauſalitatē vero ipſi ꝯcupiſcētie. ⁊ ex quadā ꝯſequētia ad culpam.

Articulus octauus.

D Icto de extinctōne concupiſcētie put fomes: octauo dōm eſt de compatiōe ipſius concupiſcētie ad. ſtimulus car nis. ⁊ ad ea cū quibus videt hēre cō uenientiam. habet eiȝ quaſdā rōnes ex pte anime quaſdā ex pte carnis quaſdā ex pte ꝯiuncti. dicit eiȝ ꝯcupiſcētia ꝯcupiſcibilitas i puulis. ꝯcupiſcē tia i adultis. libido cū iaȝ iclinat ad actū. Ex parte vero aie dicit viciū. q2 quādā oppoſitionē hȝ ad virtutē. corruptio pp̄ diminutionē boni nālis. lan guor pp̄ inueterationē i illa. ⁊ hoc ē in ꝯpatōe ad bonū. In ꝯpatōe vero ad maluȝ dr̄ iſirmitas pp̄ ipotētiaȝ reſiſtēdi motibus malis. feditas pp̄ icli nationē ſordiū ſpūaliū. pnitas pp̄ iclinationē ap petitus ad malū. vt iſirmitas ſit ꝯ potētiā. feditas ꝯ pulchritudinē. pnitas ꝯ diſpōeȝ ad bonuȝ. Ex pte vero carnis dr̄ lex carnis. q2 infligit ipi carni ex lege diuine iuſticie pp̄ peccatū. dr̄ lex mēbroꝝ: q̄a dat quādā aptitudinē ad mala que ſiūt p̄ mē bra. tyrānus q̄a dn̄atur violenter in qbuſdā mē bris. dr̄ ēt fomes q̄a fouet pcīm ſm q̄ dr̄ fomes i carne vt ex carne foueat pcīm in aīa. dicit ēt ſtimu lus carnis: q̄a ſtimulat ad pcīm.

Membrū octauum.

D Icto de ꝯcupia q̄ ē ſequela originalis p̄cī: octauo dōm ē de ipſa vnitate vel multitudie. Circa qḋ ſic p̄cedēdū eſt. primo oñdit q̄ ſint multa. Si eiȝ vnū oppoſitoꝝ ē multiplicabile ⁊ reliquū. ſȝ virtus ⁊ viciū ſunt oppoſita. virtus āt in aīa multiplicabilis ſȝ diuer ſas animi vires. ergo viciū origiale ſitr̄ ē multipli cabile ⁊ nō vnū ſȝ potētias. ¶ Itē in ps. Ecce. n. in iniqtatibus ꝯceptus ſuȝ. Iniqtates dicit ibi ori ginalia pcā. nō. n. dauid ꝯceptus ſuit in iniqtati bus penitū. natus eiȝ fuit d e ſcto ieſſe ⁊ ꝯiuge ipſi us. ¶ Itē math. xviij. Tradidit eū tortoribus quo adusq3 redderet vniuerſū debitū. ſup qḋ dicit gl̄a ma. i originali. q̄ hōi poſt baptiſmuȝ dānato pp̄ pcīm. nō ſolū redeūt pcā poſt baptiſmū ꝯmiſſa actualia: ſȝ ēt originalia q̄ i baptiſmo ſūt dimiſſa. ¶ Itē aug. de correctōe ⁊ gr̄a. pcā originalia di cunt aliena. q2 ea ſinguli de parentibus trahūt. ſȝ ⁊ nō ſine cā dicunt ⁊ noſtra. q2 i illo vno oēs. ſicut dicit apl̄s. peccauerūt. ex quo accipit: q̄ plura ſūt pcā originalia. ¶ Silr̄ ibi. Bti quoꝝ remiſſe ſūt iniqtates ⁊ quoꝝ tecta ſunt pcā. p̄ iniqtates deſi gnant originalia peccata. ¶ Itē ſeptē ſūt fomites ſm numeꝝ ſeptē vicioꝝ capitaliū. ſicut dicit hug. ergo ſūt ſeptē pnitates. ergo ſeptē originalia pcā.

Cōtra. in ps. Bn̄dixiſti ⁊c̄. ſup illud. aut extē dens iraȝ tuā ⁊c̄. glo. oēs fuimus in eo. ſ. i adā q̄n peccauit. ⁊ hec ē cā que aſſignat quare ex ipo tra ximus origiale pcīm. Si ergo hec ē cā: ſicut era mus i ipſo ſic ꝯtrximus. ſȝ oēs eramus i ipſo ſicut vnū. ergo ab ipo traximus origiale pcīm ⁊ non multa. ¶ Itē pena rn̄det c[u]lpe. ergo cui rn̄det vna p̄ia pena. illō erit c[u]lpa vna. ſȝ origiali rn̄det vna prima pena. ſ. carētia viſiōis dei. ergo origiale ē vnū pcīm. ¶ Itē ꝯtingit itelligere aiaȝ abſtractā a ſuis potētijs vniri corpi. ſcḋa eiȝ vnit. Si ergo aīa iſta vnita ē corpi corrupto corruptōne penali ⁊ vicioſo. ergo ipa ē maculata q̄tū ad culpā. er go i ea ē vnū pcīm q̄tū ad carētiā ⁊ q̄tuȝ ad cō cupiſcētiā. ¶ Sȝ poſſet rn̄deri q̄ in originali ſunt duo. carētia debite iuſticie ⁊ ꝯcupia. q̄tum ad ca rentiā vero debite iuſticie dicat eē vnū. q̄tum ad concupiſcētiā dicat eē multa. ¶ Cōtra. iuſticia ori ginalis vna fuit i qualibet vi. ergo ꝯcupiſcentia q̄ opponit iuſticie vna dȝ eē in omni vi. ¶ Itē pena ſequit ad omnem culpam. ergo ſm vnitatē culpe erit vnitas pene. prime reſpōdentis culpe. ſȝ cō cupiſcētia eſt pena prime reſpondentis culpe in p̄ſenti. ergo erit vna concupiſcētia. Ad qḋ di cēdum. q̄ ſicut dicit anſel. in li. de cōcep. virgi. du pliciter dicit originale. aut qḋ eſt origo aliorum. ⁊ ſic eſt in primo parēte in quo fuit tota huma na natura. ⁊ hoc modo dicit origiale vnuȝ. Alī ter vero dicitur originale ab origine cōtractum. ⁊ ſic in quolibet paruuloꝝ diuerſuȝ: ſicut diuerſi ſunt rami ab vna radice p̄deuntes. ¶ Nec valet illud quod obijciebat per hoc q̄ dicit. q̄ omnes fuimus vnū in adā. lȝ enim oēs fuimus in adam vnuȝ rōne humane nature que adhuc erat indi

uisa. tñ post ꝓpagationē; iste hõ nõ ē ille. nec originale i isto ē originale i illo. ⁊ sic sūt diuersa originalia rõne diuersoꝝ subiectoꝝ. ¶ Et põt similiter rñderi ad alia obiecta. Nā pena que ē carētia visionis dei multiplicat̄ silr̄ ſm diuersa subiecta. aīe ēt que subijciunt̄ diuerse sunt nature. ⁊ ita ex illa pte sunt diuersa. ¶ Si vo fiat sermo de originali i vno subiecto vtrū in vna aīa dicant̄ plura originalia. dõm ē ꝙ aliquādo in sacra scriptura inuenit̄ singl'ariter dictū aliqñ pluraliter. Singulariter dicit̄ ꝓpter carentiā originalis iusticie. que vna ē in aīa vnius pueri. pluraliter vero pt dici rõne diuersaꝝ inclinationū. ſm ↄcupiscētiaꝫ q̄ꝫtum ad diuersas potētias ⁊ vires. vel q̄ꝫtuꝫ ad inclinationē ad diuersa actualia pctā ad que iclinat. ⁊ hoc mõ intelligēde sunt auctoritates q̄ dicunt originale pctm̄ eē multa. put ē in vno hoīe. ¶ Qd ergo obijcit̄ si vnū oppositorum ē multiplex: ⁊ reliquū. virtus aūt multiplicabilis ⁊c. dõꝫ ꝙ virtus ꝑ se ⁊ prīo opponit̄ actuali peccato. ⁊ quēadmodū actuale pctm̄ multiplicat̄. ita ēt virtus multiplicat̄. Iusticia vero originalis ſm quā homo poterat stare i bono opponebat̄ originali pctō. ⁊ sicut iusticia originalis vna fuisset in vno homīe: ita ē vnum pctm̄ originale. ¶ Ad illō vero qd̄ obijcit̄ ꝙ vna debꝫ eē ↄcupiā sicut vna carentia. dõm ē ꝙ ↄcupiscētia põt dici vna ratione vnius anime. vel rõne li. ar. ⁊ sic sicut vnū ē originale: ita vnum pctm̄. Si vero ↄcupiā respiciat potentiā ſm ꝙ ē ↄcupiscere. ſm hoc diuerse erūt ↄcupie ſm diuersas vires.

Membrum nonum.

Nono querit̄ de quantitate originalis peccati. ⁊ hoc ſm tres dfias. vtrum i eodē aliquo tēpore sit maius. alio vo tempore sit minus originale peccatū. Secūdo vtrum in vna ꝑsona sit maius q̄ꝫ i alia. Tertio vtrum ſm diuersas etates mūdi intendat̄ maius ⁊ minus.

Articulus primus.

Ad primū sic. videt̄. n. maius i adulto q̄ꝫ i puulo. quāto. n. accedit forma ad terminū suū. tāto plus intendit̄. sic potētia quātomagis accedit ad suū actū. sed ↄcupiā in adulto plus accedit ad suū actū q̄ꝫ in puulo. ↄcupiā eniꝫ puuluꝫ facit ↄcupiscibileꝫ. adultū vo reddit ↄcupiscētē. sicut hr̄ sup illō. iiij. ad ro. beati quoꝝ remisse sūt ⁊c. ergo maior est ↄcupiā i adulto q̄ꝫ in puulo. ¶ Itē maior ē corruptio ꝑ actuale additū originali q̄ꝫ ꝑ originale soluꝫ. ex vtroqꝫ. n. ē corruptio. sꝫ i puulo ē originale tm̄. i adulto ē vtrūqꝫ. ergo maior est ꝓnitas i adulto q̄ꝫ in puulo. ergo maior ↄcupiā. Cōtra. originale pctm̄ sicut dicit ansel. equale ē in oībus i qbus ē. originale aūt pctm̄ ē ↄcupiā. ergo equalr̄ dicet̄ eē i eodē sꝫ diuersos status. ¶ Preterea. equalis pena debet̄ ꝓ originali hoī i diuerso statu. ergo eq̄le ē originale pctm̄. Ad qd̄ dõm. ꝙ originale dr̄ rõe carētie vniuersalis. nõ ſm magis ⁊ minus in diuersis statibus. nec rõne penalitatis i ↄcupiā ꝓut ē inflicta ꝓ originali pctō. Sꝫ dr̄ magis vel minꝰ originale rõne ↄcupie. inq̄ꝫtuꝫ ē dispositio ad pctꝫ i adulto q̄ꝫ in puulo. ¶ Et dõm ē ad primū obiectū ꝙ aliud ē formā appropiquare ad suū actuꝫ. ⁊ aliud ē appropiquare ad suū summuꝫ. ↄcupiā põt dici maior ꝑ appropiquationē ad actū. q̄ꝫtuꝫ aūt ē de originali ñ dicet̄ maior ꝑ appropinquationē ad sūmuꝫ. ¶ Ad scdm̄ vo dõm. ꝙ cū dr̄ corruptio ex originali ⁊c. dr̄ corruptio ex actuali: dicit̄ differēter. ⁊ põt dici adultus pluribus causis corruptus. ⁊ quo ad hoc maior corruptō. nec tñ maior ex originali vñ nõ erit originale maius.

Articulus secundus.

Secūdo querit̄ vtrū originale sit maius in vna ꝑsona q̄ꝫ in alia. qd̄ videt̄. natura. n. corrupta ē ꝓpter originale pctm̄. ergo q̄ꝫtomagis multiplicatur originale pctm̄. tanto maior erit corruptio. ⁊ hoc vr̄: quia hoīes moriūt̄ citius nūc q̄ꝫ prius. ¶ Itē vna aīa magis ē hebes q̄ꝫ alia. ista aūt hebetudo pena est originalis peccati. ergo maior pena ꝓcessit in isto q̄ꝫ in alio. ergo maius ē originale pctm̄ in vno q̄ꝫ in alio. ¶ Itē naturalr̄ vnus ē magis cōcupiscens q̄ꝫ alius. ergo maior ↄcupiā. ergo maius originale. Ad qd̄ dõm. ꝙ vnū originale maius põt dici alio. q̄ꝫtuꝫ ad effectum alicuius pene pñtis: sꝫ ñ q̄ꝫtuꝫ ad effectū alicuius pene i futuro. hoc aūt nõ ē. quia originale sit i se maius vel minus. sꝫ quia i quadam natura plus hꝫ de effectu. verbigrā. quidā ꝓnior ē ad incōtinentiā. ꝓsonat eniꝫ malicia ↄplexionis cū corpe originali. ⁊ eodem modo dr̄ ↄcupiscens ſm ꝙ liberꝫ arbitriuꝫ plus sequit̄ corruptioneꝫ.

Articulus tertius.

Tertio querit̄ vtrum ſm diuersas mūdi etates intendat̄ maius ⁊ minus originale. ⁊ videt̄ ꝑ simile. sicut. n. maior ē mortalitas. hoc ē mortis acceleratō nunc q̄ꝫ prius ⁊ prius q̄ꝫ in principio mundi. ita videt̄ magis dñari ↄcupiscētia nūc q̄ꝫ prius. Vñ ij. ad thimo. iij. Erunt i nouissimis tēporibus homines seipsos amātes. si ergo hoc spāliter dr̄ de nouissimo tpe. excedet tunc ↄcupiā. ergo videtur magis dominari originale in nouissimo tēpore.

Ad quod rñdendū. ꝙ ↄcupiā ſm ꝙ ē generalis in nulla parte tpis auget̄ ſm habitū. sꝫ ſm actū cum alijs ↄditionibus que sunt ex pte nature corrupte ↄcurrentibus põt augeri. Unde põt in fine

mūdi plus augeri cupiditas. quia tunc abūdabit amor ꝓprius pp hoīuʒ multitudinē. ⁊ ita ↄcupia q̄ztuʒ ad hoc ſm actū augebit i fine mūdi. ñ tñ dico ꝙ hoc ſit q̄tuʒ ad alia gnā pctoꝝ. plus. n. alio tpe abūdauit īfidelitas. ⁊ ita de alijs pctīs. adinuētōes tñ pctoꝝ creſcēt expiētia multoplīcs erūt. ⁊ ita ↄcupia q̄ztū ad actū hm̄oī maior erit i fine.

Membrum decimuz.

Decimo q̄rit de pena originalis pctī. hʒ aūt penas in p̄ñti de qbus ſatis dictuʒ ē. in aſſignatōe penaꝝ ꝓ pctō primoꝝ parentū pōt ēt ⁊ hic ſic itelligi. vt pene quedā ſint ex pte aīe. quedā ex pte corpis. Ex pte vero aīe ſū difficultas ingrēde veritatis que ↄſequit ad ignorātiā. ⁊ hoc notat cū dr. In laboribus comedes ex ea. ſic. n. exponit aug. ꝫ manicheuʒ. ad ↄcupiam aūt in effectu ſequunt plures pene. Affectus. n. tria debꝫ facere. cauere a malo. ꝓficere ad bonū. i medio regere ſe ne deuiet. q̄tū ad recedē a malo inflicta ē ꝓnitas ad malum. ⁊ hoc duobꝰ modis vel ad cito ꝓcedēdū i maluʒ. vel ad ↄmorādū i illo. ꝓnitas ergo ad maluʒ ſignat cū dī. germīabit tibi mora i delectatōe mali cuʒ dī. comedas herbas terre. difficultas vō ad bonū cuʒ dī. In ſudore vultus tui ⁊ c. Ex pte vō corpis attēdunt pene. qr aut ē pena ex pte corpis oīno p̄ter animā. aut quo ad ſepatōeʒ corpis ab aīa. aut ante ſepatōem. Si ex pte corpis omnino preter animā dicit incineratio. ſi quo ad ſepatiōe dicit mors. ſi quo ad ptes corpis añ ſepatōem dicitur infirmitas: fames: ſitis: frigus: laſſitudo ⁊ huiuſmōi. Pria notat ibi. puluis es ⁊ in puluē reuer. alia ibi. donec reuertaris i terram. Pena vō in futuro p̄cipalis ē carētia viſionis dei: que notat in ꝓhibitiōe comeſtionis de ligno vite. de q̄ aliquid dicendū ē in p̄ñti. reſiduum vero dicet infra i tractatu penaꝝ poſt iudicium. vel eoꝝ que pertinent ad ſtatum anime ſepate.

Querit autem .§. j.

vtrū carētia viſionis dei ſit pena ꝓpria origīalis pctī. an cōis ēt actuali mortali. Et vr ꝙ ſit ꝓpria. carētia. n. iuſticie in p̄ñti rñdet carētie ſūmi boni i futuro ⁊ ecōuerſo. In carētia aūt ſummi boni in futuro intelligit carētia viſionis ⁊ ecōuerſo. ergo carentia viſionis dei ē pena ꝓpria originalis peccati qd ↄſiſtit in carētia debite iuſticie. ¶ Contra. ſic oſtendit ꝙ ſit cōis. dicit. n. ꝙ originale pctꝫ ñ reddit poſt baptiſmū q̄ztuʒ ad eēntiaʒ. ſꝫ ſi poſt baptiſmū incidat hō in actuale mortale: debet ei carētia viſionis dei. nō ē ergo ꝓpria pena originalis peccati. ¶ Preterea. cū adā peccauit ñ habebat origīale. ponat ergo ꝙ adā peccaſſet actualiter tñ. ita ꝙ nō ſequat corruptō originalis: nūquid ñ adhuc deberetur ei carētia viſionis? vr ꝙ ſic. ¶ Preterea i actuali mortali duo ſūt. auerſio videlꝫ ⁊ conuerſio. In actuali veniali ↄuerſio ſꝫ ñ auerſio. i mortali origiali ē auerſio. i. actualiter auerſum eē. ⁊ ſi ñ ſit ibi actualis ↄuerſio. ſic ergo actuale mortale i ↄuerſione ↄuenit cuʒ veniali in auerſiōe cū originali. ſic ergo rōne auerſionis i originali debet carētia viſionis dei. nō. n. pōt dici ꝙ rōne ↄuerſiōis: qr ibi ñ erat actualr ↄuerſuʒ eē. ⁊ vbi eadē cā ibi idē effectus. vr ꝙ nō ſolum originalis erit pena carētia viſionis ſꝫ ēt actualis mortalis. Nō ↄcedimus dicētes ꝙ i omni pctō i quo ē auerſio: debet pena carētia viſionis: ⁊ nō ſolūmodo origiali. Sꝫ hoc habito poſſet queri. cū i originali eēnt duo q̄ztuʒ ad culpā videlꝫ carētia debite iuſticie. ⁊ hec erat magis ſic̄ priuatio. ⁊ huic ꝓprie vr rñdere priuatio ſiue carētia viſionis. ⁊ ēt ibi ſit aliud. ſ. ↄcupia i ſūmo. que ñ ſoluʒ i priuatiōe vr ſonare: ſꝫ dicere quādā iclinatiōeʒ poſſet inquā queri qd huic. ꝓ pena debeat in futuro. Ad qd dōm. ꝙ carētia viſionis dei non ē pena ꝓpria origīalis pctī: ſꝫ p̄cipalr attribuit. eſt āt cōis que debet pctō mortali i quo ē carētia debite iuſticie. ⁊ duplex ē iuſticia. vna dī iuſticia originalis. ⁊ carentia illius ꝓprie dī originale. ⁊ alia ē iuſticia actualis. ⁊ carētia huius ē i actuali pctō. vtriqꝫ āt iuſticie rñdet ꝓ pena carentia viſionis dei. ſiue carētia ſūmi boni. ꝓ p̄ius āt rñdet origiali pctō qd ē carētia originalis iuſticie. ¶ Ad obiectū āt rñdet ꝙ ↄcupie nulla alia pena rñdet. nō. n. ē ↄcupia actualis ſicut ē in pctō actuali cui rñdet pena actualis. Nec eſt hoc ꝯ̄rium qd dī de fide ad petrum. firmiſſime tene nō ſolum hoīes rōne vtentes verūetiā paruulos. qui ſiue i vtero matris viuere incipiūt ⁊ ibi moriunt. ſiue de matribus natos ſine ſacramento baptiſmatis de hoc ſeculo trāſeunt. ignis eterni ſupplicio ſempiterno puniēdos. ſi. n. pctm̄ ꝓprie actionis nōnulli habuerūt originalis tñ peccati dānatiōem carnali ↄceptione ⁊ natiuitate traxerūt. nō. n. eēt ſm hec iuſtiſſima pena coꝝ. cū tñ hoc. dicat augu. in li. de bap. puuloꝝ. ſꝫ hoc dicit ꝓpter illud qd eſt i euāgelio. xxv. math. Ite in ignē eternū qui paratus ē dyabolo ⁊ āgelis eius. ⁊ hoc dicet illis qui erūt a ſiniſtris ⁊ ita puulis. ſꝫ eē in illo igne ad penā ↄtingit dupliciter. vel rōne ardoris. vel rōne tenebroſitatis. rōne ardoris dicuntur eſſe illi qui actualiter peccāt. rōne tenebroſitatis qui carent viſione dei ⁊ dānati ſunt.

Adhuc queri .§. ij.

tur de alia pena originalis peccati in p̄ſenti. de qua dicit in li. de natura ⁊ gr̄a. ꝙ ex vicijs nūc ñ ex ↄditiōe ſit q̄daʒ peccādi neceſſitas. audiat hō ex ꝑs. de neceſſitatibus meis erue me. vbi dat itelligi ꝙ neceſſitas peccādi ē pena originalis peccati. ſꝫ ſi neceſſitas peccādi ē pena tunc peccat ho/

mo in eo qd vitare nō pōt. qd ē ꝯ iusticiā. Unde
aug. in li. de pfectōe iusticie. Nulla rō vel iusticia
patit dici pctm. qd nullo mō vitari pōt. ¶ Item
sup illud ps. saluasti ḋ necessitatibꝰ animā meam.
Glo. necessitates sūt īfinite. vt nescire cor alteriꝰ.
suspicare nō bn̄ de amico fideli vel bn̄ de īfideli.
seq veteres ꝯsuetudines. sz huiusmōi suspicari ē
pctm. ergo necessitas ad pctm eodē mō seq ve/
teres ꝯsuetudines. Ad qd dōz. ꝙ necessitas dr
dupliciter vel oīmoda ineuitabilitas. ⁊ hoc mō
nō ē peccare necesse. vitari. n. pt pctm si nā vicia
ta sanet p grāz xpi. Uel pōt dici oīmoda ineuita/
bilitas qn̄tū ē ex pte nr̄a circūscripta grā. ⁊ sic est
necessitas ad pctm originale. ad pctm ēt veniale
aliqd pōt dici necessitas, ipsa pnitas. q̄ magis ī/
clinat ad malū q̄z ad bonū. ⁊ hoc mō dr ēt eē ne
cessitas qn̄tū ē ex corruptiōe originali ad quecū/
qz peccata ī genere. ¶ Cum ergo dr ꝙ nulla iusti
cia patit dici pctm qd nullo mō vitari pōt. rn̄dē
dūz ē. ꝙ si intelligit ḋ pcto originali. verū ē ꝙ nul
lus seminalr descēdēs ab adā pōt vitare q̄ztū est
ḋ se. sz potuit adā vitasse: potuit eiz ꝯseruasse ori
ginalē iusticiā. Si vō ad puulos referat, ppositio
iam dicta nō ē vera. ⁊ ē ppositio illa sumpta ab
heretico p quā vult astruere originale pctm n̄ eē
pctm. ⁊ primos etiā motus nō esse pcta ⁊ sic nō
est vera. Si vō sanaret nā p grāz. inq̄tū sanaret:
in tm̄ posset vitari actuale pctm. ¶ Cuz aūt dr ꝙ
necessitas est peccādi: necessitas accipitur p pni/
tate. ⁊ sic etiam dicitur necessitas suspicari non
bene amico fideli ⁊ sequi veterem consuetudi/
nem.

Adhuc ērque/ .§. iij.

rit de alia pena ī pn̄ti q̄ ē ex pte carnis. ⁊ quodā/
mō ex pte aīe. sic̄ ista iam dicta. fuit ex pte anime.
⁊ ē in adultis ex pte virtutis generatiue que dr
pollutio. de qua q̄rit. Utrū sit tm̄ pena. an etiā sit
culpa? Et vr ꝙ sit pena tm̄. eo ꝙ ꝯtingit in dor/
miente. dormiēs. n. cū n̄ hēat ī somno vsū li. ar. n̄
pōt peccare. ergo pollutio nisi dr eē pena. ¶ Itē
Bern̄. in li. de li. ar. dormiētibus ⁊ īsātibꝰ n̄ ipu/
tat q̄cq̄d fecerint bonū vel malū. ergo pollutōes
nocturne nō imputant nec ī bonuz nec ī malum.
¶ Itē sup illud Deut. xxiij. Si fuit iter vos hoc
nocturno pollutus somno ⁊c̄. Aug. In somnis
nō fit pctm. aut si hoc qs pctm putat. s. pollutio/
nē: nō arbitrās huiusmōi accidere nisi ex deside
rio. qd falsuz ē. nūq̄d ⁊ solita mēsiū pcta sūt femi
narū. sicut ergo fluxus mēstruorꝫ nō ē pctm. ita
nec pollutio nocturna erit pctm. ¶ Itē Isi. Nō ē
pctm qd nolentes nocturnis imaginibꝰ illudi/
mur. Cōtra. Isi. in li. sniarꝫ. tunc ē pctm illusio
sine pollutio. si anteq̄z. illudamur: cogitationum
affectibus puenimur. ¶ Item Grego. sup Deut.
xxiij. Dignū ē vt q īmūda cogitatōe polluit, indi
gnū [illegible] cūctorꝫ fideliū societate arbitret. sz hoc nō
deberet facē nisi pp pctm. ergo pollutio sequens
īmūdā cogitatōez erit pctm. ¶ Itē aug. ī li. de aīa
⁊ spū. quedā sūt fortes impssiones dormiētiuz.
vt iter motū dormiētiū ⁊ verā cōmixtionē vigi/
lantiū nō videat eē dr̄ia ⁊c̄. mouet caro ⁊ sequit
aīa motū carnis. Si ergo n̄ vr̄ eē dr̄ia. ⁊ huius/
modi motus eēt pctm ī vigilāte. erit ergo pctm ī
dormiēte. ¶ Itē Leui. xv. vir q patit fluxū semi/
nis īmūdus erit. ⁊ tūc iudicabit huic vicio subia
cere: ergo pollutio appellat viciuz ⁊ ita pctm.

Ad qd dōm. ꝙ pollutio q̄ ē ex pte carnis eēn/
tialiter nō ē culpa: sz ē pena culpe in dormiente
nec in vigilāte cū inuolūtarie fit. Si vō volūta/
rie cōcomitat culpā. Si aūt querat de cā imedia
[illegible] antecedēte ipsaz pollutōez carnis. distinguēdū
est fm greg. aut fit ex īfirmitate vel debilitate. aut
ex supfluitate seminis siue nutrimenti nō sufficienter
assumpti. ⁊ tūc nec q̄tū ad se nec q̄tū ad penā est
pctm sed pena. Si vō fuerit ex crapula vel illu/
sione vel ex imūda cogitatiōe rōne crapule vel
īmūde cogitatōis pgredientis ad ꝯsensū vel dele
ctatōez: dicet ipsa cū pctm. ⁊ rōne eāe dicetur eē
pctm. qr ex pcto: nō qr in se sit pctm. Si vero ex
illusiōe nisi assit aliqs motus lib. ar. nō est pctm.
¶ Attendēdū ē ēt ꝙ ē quedā pollutio q̄ oīo fit in
somno. Est alia que fit ⁊ inchoat in somno sz cō
sūmat in vigilāte. Est alia que ē oīo ī vigilāte. Si
ergo pollutio ē in dormiēte ⁊ nō ē ex culpa. non
dicet eē pctm fm se. nec rōne radicis. sz tm̄ pena.
Si aūt ē in vigilāte oīo ⁊ egredit a volūtate pōt
dici pctm vel cōcomitans ipz. Si aūt ꝯsumat in
vigilāte ⁊ initiat in dormiēte. pōt eē cū pcto vel
sine pcto. Nā si ex delectatiōe libidinosa lib. ar.
cui placet consūmet tunc ē pctm vel cū pcto. Si
aūt nō ex hac radice pcedit. nō videt dici pctz.
¶ Ad obiecta aūt rn̄dendum. ꝙ cū dicit pollutio
pctm cū homo preuenit imūda cogitatiōe. dicē/
dum est. ꝙ hoc intelligit rōne cause siue radicis.
¶ Ad illud vō qd dicit beatus greg. dōz ꝙ aliud
est loqui de ipsa imūda cogitatione pducente ad
ꝯsensum. ⁊ aliud est loqui de ipsa pollutōe. imū/
da eniz cogitatio pducens ad ꝯsensuz reddit in/
dignuz societate fidelium. priuat eniz caritate seu
grā. Si vero fuerit imūda cogitatio de qua nesci
tur vtrū pducat ad ꝯsensuz. reputet se indignum.
pollutio aūt ipsa sequēs in carne nō pp hoc est
pctm sed sequela peccati. ¶ Ad illud vō qd dicit
aug. in li. de aīa ⁊ spiritu. dicendū ꝙ licz videat
esse etiam differentia inter motū dormientium ⁊
cōmixtionez vigilantiuz. q̄ztum ad apparitionez
imaginantez. tamē nō est differētia. in cōmixtio/
ne eniz pōt esse peccatuz ⁊ est nisi excuset p matri/
moniū. In cōmixtione vero imaginatiua sicut ē
in somno nō est in se peccatuz licz pcedere possit
ex peccato. ¶ Ad illud vero qd dicit. xv. leuit. ꝙ

vicii sibi accipit p pena n̄ p culpa. s3 q vicii [illegible] quādā corruptio3 nāe ptinet. sic ergo pollutio l3 [illegible] sit pctm i dormiēte: signū tn̄ ē culpe aliqn̄. ⁊ l3 n̄ pueniat ex imūda cogitatōe: tn̄ sic dicit Isi. flendū est. dicit. n. q nocturna polluit illusione. q̄uis extra memoriā turpiū cogitatōnū sese sentiat inquinatū: tn̄ hoc vt temaret sue culpe tribuat. suāq3 inmūditiā statim fletibus tergat. qr sic dic greg. bonar mentiu3 est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō ē. hec aūt agnitio ē pena. dicit eni3 Job. Si illius fuero ignorabit hoc ipsum anima mea.

Querit postea . §. iiij.

aliquis pollutus ē in somno. postmodu3 excitat. pl3 q sic sibi accidit. querit ergo vtr3 p placentiā pollutōis pcedētis possit fieri pcedēs pctm. Qd nō vr. ante enim q̄ eēt placētia iam erat cōpleta pollutio. ⁊ erat penalis tn̄. s3 qd iam totaliter est cōpletū: p aduentū subsequentis nō trāsmutat de specie i spēm. ergo siue veniat placētia postmodū siue nō. nō fiet illa pollutio de penali tn̄ culpabilis. ¶ Querit etiā si alicui placeat q sic sibi accidit. vtrū illa placētia siue ɔsensus sit pctm vl nō ⁊ qr pctm sit videt. ɔstat enim q illa pollutio qdā motus erat inordinatus in ipo polluto. tale aūt placere nō debuit. s3 placētia eius qd placere nō debuit magis mala ē: quare videbit pctm eē ɔsensus ille. S3 ɔ. ɔsensus siue placētia nō dicitur bona vel mala: nisi ex pte ei9 sup qd trāsit. vn̄ si ɔsentimus bono faciēdo eis modis qb9 d3 fieri. bonus ē ɔsensus. si aūt malo malus ē. ergo [illegible] pollutio illa carnis q̄ pcessit ante fuit indifferēs. qōdā aūt bonū qr penale fuit. penale aūt b3 q huiusmōi bonū ē patienti aic. videt q placētia illa sup pollutōe3 pteritā nullo mō fuerit mala. ⁊ ita neq3 pctm. ¶ Preterea ex aliq cā bona pōt eē q placeat illi q fuit pollutus. sic forte pl3 illi q pri9 sentiebat se grauatū. nūc [illegible] sentit se exoneratū si ergo hec non sūt nisi bona. q̄re erit illa placētia mala. Sol. ad primā dicim9 q secus ē de ɔsensu pcedēte actū. ⁊ de eo q sequit. cōsensus eni3 pcedēs cā ē actus q ex ipso ɔsequit. ⁊ ideo ⁊ bonitatē ⁊ maliciā eādē vel ɔseqūtē3 pn̄t sortiri act9 ⁊ ɔsensus ille siue placētia. s3 ɔsensus q seqt actū. cū ia3 oio act9 ille pfectus sit anteq3 placētia illa veniat: nō ē cā illius act9. ⁊ iō ille act9 siue bonus siue malus sit actui pcedēti non iponit maliciā vel bonitatē. vn̄ cōcedimus bn̄ q ex cōsensu illo n̄ sit pollutio pcedēs pctm sicut obijciebat. ¶ Ad illud aūt quo q̄rit vtrū ɔsensus respcu ia3 facti pctm sit. dicimus q pōt eē sic vel aliter. Si eni3 fuerit pollutio ex debilitate nāe vel ifirmitate. ⁊ postmodū ei cui accideret excitatio placeat pp hoc q melius seruiet deo: nō credimus tale3 cōsensū eē pctm. si ēt placeat pp exoneratiōe3 nāe nū vtpote qr prius erat grauatus mō sentit se alleuiatū. ⁊ dico tn̄ vt nullā velit sibi delectatōnē eē adhuc nō credim9 hoc eē pctm. Si aūt excitato placeat nō sicut dictu3 ē. s3 placeat ei delectatio in vigilādo quā habebat aliquo mō sensualitas in dormiēdo. dū ɔsūmat pollutio i vigilia q̄ incohata fuerat [illegible] somno. sicut accidit cū aliquis in polluendo excitat prius dormiēs: tūc pt eē pctm ⁊ hoc bm duos modos. aut eni3 cū excitat quis ⁊ h3 placētiā circa huiusmōi delectatōnem que orta fuerat dormiēdo. est motus quasi subitus vl repētinus tn̄. ita. q nō ex deliberatōe ɔsentit delectatiōi illi. ⁊ si deliberaret nō ɔsentiret. ⁊ sic ē veniale pctm rōne cōsūmatōnis facte in vigilia. Aut mouet nō solū repente s3 ēt ɔsentit [illegible] delectatōi que obrepserat i somno. qd ēt placeret sibi hic vas debitū receptōis talis nāe i qd refunderet illā. ⁊ hoc ex deliberatōe. tūc tale q̄uis initiatū sit dormiēdo: sit tn̄ mortale pctm per huiusmōi ɔsūmatiōe3 in vigilia. vn̄ Mat. v. n̄ solū dr pctm mechari exterius nec solū cōcupiscere. s3 ēt videre ad ɔcupiscēdū ēt mortale. ⁊ ita cū hoc sit plusq̄ videre ad ɔcupiscēdū. ex ɔsensu facto i vigilia erit huiusmōi mortale. Vn̄ is erit ordo. vt in somno bm q huiusmōi nullū sit pctm ēt si sit ibi aliq sensualis delectatio. In vigilia āt si ibi ɔsūmet pollutio. ⁊ sit placētia delectatōnis repentina: solū tūc veniale. si aūt sit plenius ɔsensus tūc mortale. Et sic pōt videri qd supra ɔnuit tebat videlic3 q̄tū ad qd pollutio i somno pōt fieri pctm. vtpote q̄tū ad ɔsūmatōe3 in vigilia ⁊ quale. Ex his ēt que dicta sunt pōt videri qdda3 qd posset queri. s. de compatōe illar pollutionū. s. q̄ maior ⁊ que minor. hoc ē q̄ magis accedit vel recedit a pcto. dicimus. n. q minima ē que fit ex ifirmitate vel debilitate. postmodū illa que fit ex supfluitate nutrimēti nō sciēter sumpti. deinde vo illa que ē ex crapula. Sed nō intelligēdu3 ē. q ex crapula potuit eē duplr. aut eni3 fuit solūmō pollutio ex supfluitate nutrimēti sūpti ad crapulā. aut nō solūmō ex illa. s3 ēt libido q̄ mouit ad crapula3: mouit quodāmō ad pollutōem siue delectatiōem talem in sensualitate ex cogitatōe quā habebat delectatio gule ad delectatōem luxurie. vt sicut venter ⁊ genitalia fuerit ɔxima: ita delectatio bm hec ⁊ bm illa. ⁊ tunc prior pollutio minor est. sequēs aute3 maior. Vnde in hac remota cā. s. ipsa libido peccatū est. Vltima autē maior est que est ex turpi imaginatiōe. ⁊ spāliter quādo est ab homine illa turpis imaginatiua qr sit status in ipsa imaginatiua, imo etiam transeat huiusmodi vsq3 ad rationem. ⁊ ideo tūc anima mota circa talia fantasmata est tota cā huiusmōi pollutionis: quod nō fuit in aliq aliarū differentiar. vnde hec est maior.

Querit postea . §. v.

bitam pollutio possit dici nālis ẜm nām ī primo statu manēte. Et qḋ sic videt. alie enim eiectiones supfluoꝝ ẜm viꝫ expulsiuā naturalr possent fieri in primo statu. vtpote [illegible] os: p nares ⁊ huiusmōi. Si ergo si is fuit ordo vt supfluū nutritiue cederet in augumētatiuā. ⁊ supfluū augumētatiue ī generatiuā. ⁊ ita esset re uera si iste operarēt successiue solum. ita ꝙ vna post alteram. ⁊ vltra generatiuā ñ ē altera vis ad quā cedat supfluū generatiue. hoc solū relinquit vt videt etiā ẜm nām bñ institutā vt supfluū ipius gnātiue naturaliter eijciat vi expulsiua. hoc aūt fit p pollutiōꝫ. esset ergo pollutio nālis ī primo statu. ¶ Preterea illud idē qḋ ē recte ad gnātionēꝫ dū effūdit ī debitū vas. pollutio ē extra debitū vas effusū. sꝫ etiā manēte nā ī primo statu ꝙ adhiberet debitū vas aut nō. hoc erat accidentale vnde possibile fuit ꝙ non adhiberetur. quare ⁊ possibile fuit pollutiōēꝫ ꝯtingere etiā ẜꝫ primū statū nāe. Sꝫ ꝯtra pollutio ōis habet delectatiōnē oriētē ex ꝯcupia carnis cōtra spm̄. de q̄ ad Gal. v. sꝫ omne qḋ huiusmōi ē ex corruptiōe nature primitus institute: ꝫ nō ergo erat possibilis pollutio ẜꝫ nāꝫ primitus institutā. Ad hoc dicimus ẜꝫ aug. ꝙ ẜꝫ nāꝫ ī primo statu oīa q̄ erāt ī hoīe: ita erāt ī obediētia sui supioris. vnum qḋqꝫ respectu alterius: vt tādeꝫ oīa regererēt ⁊ obedirent imperio ⁊ intentiōi supmi regētis siue ipantis. vñ tūc nihil erat possibile accidere ī corpore humano qḋ ñ intēderet rō. sꝫ in primo statu nunꝙ̄ vellet rō nisi bonū nec intēderet. vñ quātū ad oīa q̄ spectabāt ad viꝫ generatiuā nihil intēderet nisi generare. plē. ⁊ hoc ad cultū dei. hec aūt vicꝫ plis gnātio nūqꝫ fuit p pollutiōꝫ cū desit debitū vas. ⁊ etiā qḋ plus ē. ñ essꝫ debitū vas ⁊ eēt generatio: nō tñ ad cultū dei: adhuc nō esset hoc ẜm nāꝫ primā institutā: cū ergo tūc nihil accideret pter nāe intētiōēꝫ: pꝫ ꝙ nō posset tūc pollutio accidere. ¶ Ex quo pꝫ solutio ad scḋm obiectuꝫ. manēte eīm nā ī primo statu nūꝙ̄ effūderet extra vas debitū. ¶ Ad illud aūt qḋ pmo obijcit ꝙ alie supfluitates possēt eijci nālr. dicimus ꝙ forte ī primo statu nulla esset omnino supfluitas eijcienda ī corpe humano. qḋ si ē verū: tūc falsū supponebat ista rō. tñ supposito ꝙ eēt ille ⁊ eijci possēt: adhuc dicimus ꝙ nō eēt simile hic ⁊ inde: supfluitas eīꝫ seminis totaliter debebat eē ad gnātionē. vñ ēt tūc ñ esset aliqḋ semē qḋ nō essꝫ aptū ad gnātōēꝫ qualiter nūc accidit ī multis hominibus ⁊ mulieribus. ⁊ sicut accidit de ouis auiū sine cōmixtiōe fetoꝝ ex quibus nō pōt pduci aīal. ñ ergo tūc eēt supfluitas seminis ex q̄ ñ fieret gnātō. supfluita ꝯ illa eēt pter intētōꝫ nāe ⁊ rōis. qḋ ñ potat eēt pmo statu durāte ⁊ iō nūꝙ̄ potuit pollutō accidē nisi pᵒ nāe corruptōꝫ. ex q̄ originalr ortū hēbat.

Querit postea .§. vj.

inter oēs ꝑeccātes ꝙ maxime excusabiles sūt. sūt q peccāt ex infirmitate. aut saltēꝫ sic ñ maxie excusari tñ deberēt plusqꝫ alij. q ñ ex infirmitate. ⁊ q̄to infirmiores tāto excusabiliores bis q minᵘ. Si ergo īter oēs vires maxie corrupta ē gnātiua ī homie. excusabil vr̄ eē magis ī executōe actuū suoꝝ qꝫ alie. ergo ꝙ pdeat ī actū suū minus imputabitur ad peccatū circa ipāꝫ qꝫ circa alias. sꝫ nutritiua ⁊ augumētatiua pñt pdire ī actus suos absqꝫ pctō. ergo ⁊ ipa gnātiua poterit. cūꝫ ergo vnum operū suoꝝ sit emittere supfluitatē p pollutionē. vr̄ ꝙ pollutio poterit fieri in somno ⁊ in vigilia absqꝫ pctō. Ad qḋ dicimᵘ. ꝙ ē quedā infirmitas que ē penalis tm̄. ⁊ est alia que ē penalis ⁊ viciosa. de illa que ē penalis tm̄ verū ē ꝙ quāto maior ē tāto excusabiliorē reddit illū ī quo ē: si peccet rōe illiᵘ. sꝫ de illa q̄ penalis ē ⁊ viciosa nō ē verū ꝙ quāto maior ē tāto excusabilior reddat infirmitas illoꝝ. ⁊ hoc pꝫ manifeste hoc exēplo. aliquis existēs ī grā peccat. peccās infirmat. ⁊ ex illa potētia occasionalr cadit ī aliud peccatū. ⁊ ex illo infirmior ē ⁊ sic deinceps. cū licet sit modo infirmior: tñ ñ excusabilior. qui peccat ex ꝯsuetudine licet sit infirmior qꝫ qui semel peccauit tñ ipa eniꝫ infirmitas sua vel ex quo infirmabat erat ex pctō ipo. dicimᵘ ergo ꝙ penalitas siue corruptio que ē ī generatiua ñ ē penalr tm̄. sꝫ ē penalitas viciosa: vtpote q̄ ē cā originalr peccati ī posteris. Fuit eīꝫ ī ipa duplex corruptio. vna ī se q̄ erat īpotēs resistere malo. ⁊ ꝓnus ad peccatū. ⁊ hec fuit corrupta sicut ⁊ alie. Alia aūt fuit eo ꝙ habebat corruptōꝫ ñ solū modo ī se sꝫ ad trāsfūdendū ī alijs. qḋ nō habuit aliqua aliaꝝ. ⁊ quāt ad hoc dicit magis corrupta vl̄ infirmior qꝫ alie. ¶ Qḋ ergo dē ꝙ infirmior vis magis dꝫ excusari. hoc itelligit esse veruꝫ qñ ille excessus infirmitatis ī ipa infirmiori ē ī eodē genere ī quo fuit infirmitas aliaꝝ. sic autem non fuit hic. maioritas eniꝫ infirmitatis. qua abundat generatiua a ceteris nō fuit in eodē genere ī quo fuit aliaꝝ infirmitas sicut visū ē. ¶ Sed adhuc obijcietur. abstracta illa corruptione que ē ipius generatiue respectu trāsfusionis ī aliquos. nūquid adhuc infirmior ē ī se qꝫ alie vires? Ad qḋ dicimus ẜm primā distictionē. ꝙ etsi infirmior sit: tñ infirmitas ista nō solū ē penalis: sꝫ penalis ⁊ viciosa. ⁊ re uera in tantū infirma ē. ita vt ipa nō possit exire ī actū suuꝫ sine vicio loquēdo absolute. nisi excusēt viciū p aliquod bonū. ⁊ ratio huius est sicut ī ā dictū est in questione de originali peccato. quoniā cū natura tota peccasset ī adā peccāte. debuit corrūpi actus ipius nature. nō solūmodo corruptōe penali sicꝫ alij actᵘ q erāt nāles. s. actᵘ nutritiue ⁊ augumētatiue: sꝫ corruptōe viciosa. vñ pp hoc ꝙ debita erat hec vis nāe spālr qꝫ alie nature cōmuni. dico ꝯmuni pp peccatū nature spāliter illi qui ē huic potētie ⁊ nō aliene vt nō possꝫ exire in

actum suuz sine peccato. nisi excusaret aliquo bono. qd nō fuit i alijs viribus que corrupte fuerūt tātūmodo corruptione penali sz nō viciosa.

Ultimo queri . §. vij.

tur de castitate ipsius pollutiōis sm q cā dicit eē i dignitas ad sacramētū altaris. videt eiz q nō debeat accedere ad sacramētū huiusmodi qui pollutus est nocte. p illud qd dicit. j. Reg. xxi. Dicit eiz q cū venissz dauid ad abymelech sacerdotē z petissz panes ppositionis. noluit abymelech dare nisi mūdi essēt pueri a mulieribus. si ergo illd fuit figura sacramēti altaris a qua phibebat imūditia corporalis: multomagis imūditia corporalis t phibet accessū ad veritatē ipsius sacramēti. ¶ Item actus vxoris qui meritorie pōt fieri phibet d cōgruo hoīem accedere ad hoc sacramētū. cuius ē ratio: qz i hoc sacramēto maxime debet homo eē cōuersus ad spiritualitatē in pcipiēdo illud. i hoc aūt actu maxime efficit homo caro. valde ergo discōueniūt huiusmodi z pceptō ipsius sacramēti multomagis ergo ipa pollutō dz repellere a pceptione ista cū nō possit fieri meritorie. z fit ibi maior feditas siuē inquinatio qz in actu vxorio.

Sed ɔtra hec ē auctoritas grego. i qua dicitur q illusio p crapulā factā a pceptione sacri misterij phibere nō dz: sz ab imolatione sacri misterij. vt arbitror. abstinere dz humiliter. ¶ Sed similr videt q dz abstinere a pceptione. dr eiz sup illud Deut. xxiij. vbi dr q debēt ferri imūditie extra castra reddit cā. qz dñs imedio castroꝝ ambulat. si ergo hec erat cā. cum multomagis dñs in sacramēto altaris possit dici esse. i medio castroꝝ. Est eiz ibi ipa diuinitas vere. z ipa humanitas rōne corpis z aie. nullo ergo modo dz accedere pollutus ad pcipiēdū: Ibi etiā dicit glo. q etiā corporalē mūdiciaz diligit deus. ¶ Itē plus vnit z incorporat aliquis xpo i pceptōe sacramēti altaris qz in ɔsecratione. pōt eim. exñs imortali ɔsecrari nō tñ icorporari. cū ergo magis sit illud i quo fit icorporatio: dz abstinere a pceptione ¶ Ad qd rñderi pōt. q dupliciter. dr debitum vel iusticie vel ɔgruitatis. qztū ē de debito iusticie: nō phibet ille q pollutiōz habuit p supfluitatē nutrimēti assūpti a pceptione sacri misterij. pcessit eim i pcedēti ipa supflua sūptio. z potuit purgari p penitētiam vñ remanet nisi pollutio sicut pena. qztū aūt ē de debito ɔgruitatis abstinere dz ab imolatione sacri misterij nisi fuerit maxia necessitas. vt si teneat celebrare qtidie nec habeat quē substituat. vel solēnis fuerit dies ita q scādalū esset si nō celebraret. ¶ Prime ergo due rōnes itelligēde sunt sic; vt si imūdus fuerit a mulieribus nō accedat eo q indignus ē ppter pctz. z tenet abstinere manē i pcto. n āt sic ē d pollutiōe q pōt fieri sine pcto. si vo eēt cū pcto similr abstinēdū ē. ¶ Ad aliud dicēdū. q aliud ē de actu vxorio z de actu pollutionis. i actu eiz vxorio lz meritorie possz fieri tñ de difficili [illegible] sine pcto aliquo. eo q imiscet se libido. z ideo i ptibus illis. vbi sacerdotes hñt ɔiuges sicut ē i ptibus orietalibus. pp honestatē non accedebāt cū cognouissēt vxores. pollutio aūt sine pcto pōt fieri. z lz causata sit feditas i carne nō tñ i aia. ¶ Ad tertio vero obiectū dicēdū ē. q illd xxiij. Deut. i figura itelligebat. Un qui hñt imūditiaz spūalē mortalē q vere ē imūditia: nō accedāt ad pceptionē sacramēti. qz dñs ē i medio castroꝝ cuius sūt oculi mūdi z ad iniquitatē respicere nō pōt sicut dr. j. Abac. Si vero fiat sermo de corpali mūditia illā etiā diligit deus. vñ nullatenus faciēda ē i castris. castra aūt spūalia sūt ipe ecclie. vnde nō ɔuenit ministris ecclie iacere itra ecclias dedicatas pp imūditias corpales que eis accidūt si aliter fieri possit. ¶ Ad vltimū vero dōz. q aliud est de pceptiōe z aliud de ɔsecratiōe. ɔsecrare eniz sacerdotū ē. pcipere vo ē clericoꝝ z laicoꝝ. ɔsecrās etiā ordinat se ac pcipiēdū z nō econuerso ideo maior dr actus. multa aūt repellūt a maiori que nō repellūt a minori. vñ multa sūt illicita sacerdotibus que licita populo. z lz icorporet aliquis xpo i pceptiōe digna sacramēti altaris. pollutio penalis tñ n omnio reddit idignū. Un distiguēdū ē. q quedā ē penalis tñ i se z i origine sua quedam vero est penalis z viciosa ratione originis. aliquando comitatur peccatum aliquando antecedit. cum comitat de congruo videtur esse abstinēdū. quousqz fiat purgatio a vitio vel p ɔtritionē vel etiā p ɔfessionē. si vero veniale peccatū fuerit ɔcomitās z necessitas emineat celebrandi nec sit cui ɔfiteat. ipa necessitas excusat.

Questio. cxxiij. de pcto actuali i ɔmuni qd sit.

Completo tractatu de originali peccato. adiuuante domino transeundum est ad considerationem actualis peccati: in quo persona corrumpit personam. Primo ergo videndum est de diffinitionibus actualis peccati. Secundo de diuisionibus. Postea suo loco de speciebus in questionibus sequētibus

Membrum primum.

Cum autem plures sint diffinitiones que date sunt a sanctis de actuali peccato: quasdam tangemus que principaliter congruunt presenti tractatui. Dicit eim Aug. q peccatum est conuersio volūtatis indebita ad commutabile bonum. ¶ Item in ij. de li. ar. pctm ē spreto incōmutabili bono ad-

herere ꝯmutabili bono. ¶ Itē Amb. pctm ē p̄ua ricatio legis diuine. ⁊ celestium inobediētia mandatoꝝ. ¶ Itē aug. in li. de vera reli. Pctm ē appetere qd̄ xp̄s ꝯtēpsit vel fugere q̄ xp̄s sustinuit. ¶ Itē in. ij. sen. di. xxxv. Peccatū ē dictū vel factum vel ꝯcupitum ꝯ̄ legem. ¶ Itē aug. in li. d̄ li. ar. Pctz est affectio mala volūtaria. ¶ Itē aug. pctm ē actus incidens ex d̄fectu boni. ¶ Itē ans. Pctm est carentia debite iusticie ex ꝓpria volūtate ꝓcedens. sic. n. diuidit actuale pctm ꝯ̄ originale. originale. n. peccatū est carentia debite iusticie aliūde ꝯtctuz. Cū ergo tot sint diffinitōes pcti. sic p̄nt inter se distingui ſm ꝯpatōez ad causas diuersas vel que sunt pcti vel sui oppositi. Pctm enim in priuatione ꝯsistit. Diffinit aūt pctm actuale penes mām multipliciter. Est. n. materia i qua. ⁊ est materia ex qua. ⁊ est materiā circa quā. Est materia in qua vel ex qua determinat. cū dr̄ pctz est affectio voluntaria. affecto. n. volūtaria est id i quo fundat primo pctm actuale. Materia vero circa quā notat cum dr̄. pctm est dictū vel factum ⁊c̄. circa. n. hoc ꝯuenit eē pctm. Materia vo ex qua notat cū dr̄. pctm ē actus incidēs ex defectu boni. nā cū dr̄ ex defectu boni notari p̄ōt defect⁹ potentie vel scie vel bonitatis. put dr̄ pctm aliud ē ex infirmitate ⁊c̄. Diffinit ēt pctm penes formaz suam. s. priuatōez. cū dr̄ pctm ē carentia debite iusticie ⁊c̄. ⁊ adiungitur cā ꝓpria efficiens cū dicit ex propria voluntate ⁊c̄. Diffinitur etiam respectu cāe finalis siue respectu finis ipsi⁹ peccati. cuz dr̄. peccatuz ē ꝯuersio voluntatis indebita ad cōmutabile bonū. diffinitur ēt respectu cāe finalis a qua deficit cum dr̄. pctm ē auersio ab incōmutabili bono siue spreto incōmutabili bono ⁊c̄. Diffinitur ēt respectu efficientis a quo deficit cuz dr̄. pctm ē priuatio legis ⁊c̄. Diffinit ēt respectu exēplaris a quo deficit cum dr̄. pctm ē appetere que xp̄s ꝯtēpsit ⁊c̄. Sic ergo p̄t diffiniri ⁊ per cās ꝓprias, ⁊ per d̄fectus causaꝝ ipsius boni. Quedā aūt diffinitiones sūt cōes veniali pcto ⁊ mortali. vt pctm ē affectio mala ⁊ voluntaria. ⁊ pctm est actus incidens ex defectu boni. ⁊ pctm ē conuersio voluntatis indebita ad commutabile bonuz. Quedam vero sunt ꝓprie actualis mortalis. vt peccatuz est preuaricatio legis diuine. ⁊ peccatū est dictum vel factum vel concupitum ꝯ̄ legē dei. ⁊ pctm est appetere ⁊c̄. tamen ⁊ illa posset eē venialis peccati. ⁊ pctm ē carentia debite iusticie q̄ conuenit actuali mortali. ſm q̄ debita iusticia dr̄ eē in p̄sona ſm se. nam si referat ad actuz tm̄. p̄ōt dici q̄ veniale peccatuz ē carentia debite iusticie.

Pōt tn̄ obijci de illa diffinitione. Peccatuz ē conuersio ⁊c̄. Indebitum. n. dr̄ qd̄ est ꝯ̄rium debito. sz veniale pctm non ē conuersio ad mutabile bonū ꝯ̄ria d̄bito. p̄t. n. simul stare veniale peccatum cum virtute vel gr̄a: ergo nō ē illa diffinitio cōis pcti actualis venialis ⁊ mortalis. ¶ Ad qd̄ dōm. q̄ indebituz p̄ōt dupliciter dici vel defectū a debito aliquo. vel contrarium vniuersaliter. si p̄rio mō: sic p̄ōt ꝯuenire veniali pcto. q. n. venialiter peccat i locutōis illo actu deficit a rectitudine locutionis nihilominus tn̄ p̄ōt h̄re modestiam virtutē. ſm quā p̄ōt elicē alios act⁹ rectos.

Contra secūdā .§. j.

diffinitionem obijcitur. peccatum est spreto incōmutabili bono ⁊c̄. p̄ōt queri cum idē sit peccatū ⁊ malum vtrum ex eadem rōne dicat malum ⁊ peccatum. vel malū ꝯ̄tum ad auersionē siue cōtemptū: peccatum vero ꝯ̄tum ad conuersionez. ⁊ videtur q̄ sic. Peccatū. n. trahitur i species ex p̄te conuersionis, ex illa vo p̄te dz accipi gen⁹ ex qua p̄te species. ergo ex p̄te conuersionis hz esse in genere. ¶ Item nullus vult malū. sz aliqs vult ꝯuerti ad mutabile bonum. sz nullus vult auerti a summo bono. ergo malū non ē ſm suam rōnem in conuersione sed in auersione. Contra videt q̄ peccatum magis determinet in auersione. peccatum. n. cōe est originali ⁊ actuali. sed cōuersio non ē cōe vtriqz. auersio. n. passiue dicta cōe est vtriqz. ergo peccatum ꝯsistit i auersione. ¶ Preterea conuersio ad mutabile bonum non dicit' d̄ se malum. peccatuz vo dicit d̄ se malū. ergo peccatum magis determinat in conuersione. ¶ Silr̄ videt q̄ malum cōiter se habeat ad auersionez ⁊ conuersionē. p hoc qd̄ dr̄. ij. hiere. Duo mala fecit populus meus. me dereliquerūt fontē aque viue. ecce auersio. ⁊ foderunt sibi cisternas dissipatas ecce conuersio. ⁊ vtrūqz est malum. ergo maluz consistit in conuersione. ¶ Item peccatū veniale cōsistit in conuersione ⁊ nō i auersione siue cōtemptu. ⁊ peccatum veniale ē malū ergo malum consistit in conuersione. ¶ Preterea querit vtrū auersio a bono incōmutabili ⁊ cōuersio ad bonum ꝯmutabile sint vn⁹ motus aut diuersi. ⁊ vr̄ q̄ sic p hoc qd̄ dr̄. ij. hiere. duo mala fecerūt populus meus sed duplex malicia n̄ fundat nisi sup duplicem motū ergo ꝯuersio ⁊ auersio sunt duo mot⁹. ¶ Cōtra recessus ab vno t̄mino ⁊ accessus ad alteꝝ terminū n̄ dicūt duos mot⁹. idez. n. mot⁹ est quo redit a sancto dyo. ⁊ itur parisius. cū ergo ꝯcept⁹ siue auersio sit recessus a deo. ꝯuersio vo sit accessus ipsius volūtatis ad creaturā. erūt ꝯuersio ⁊ auersio idē mot⁹. cū sic referūt ad duos t̄minos. ¶ Preterea vno ⁊ eodē actu. s. actu mortal' pcti fit ꝯuersio ab incōmutabili bono ⁊ ꝯuersio ad cōmutabile. ergo sunt vnus motus. Ad qd̄ dicendum. q̄ licet pctm ⁊ malū respiciāt vtrūqz tn̄ pctm actuale respicit plus a p̄te ꝯuersionis indebite: malū vo plus ex p̄te auersionis. ¶ Ad obiectū aūt dōm. q̄ lz peccato actuali ⁊ originali sit cōe auersio, non ꝑ hoc peccatuz actuale in ꝯ̄tum

actuale ↄsistit plus [redacted] auersione. sȝ incȝtū ē mor- tale. hic aūt loquimur de pctō actuali īcȝtū actua- le. Preterea sicut pctm actuale duo dicit habere in se. s. carētiā ꝛ ↄcupiscētiā: ita pctȝ actuale mor- tale auersionē ꝛ ↄuersionē. ¶ Ad scdm vō dōm. ꝙ licȝ ↄuersio cōiter dicta nō dicat de se malum. ↄuersio [redacted] put est in rōne pcti dicit ↄuersionē in- debitā. ꝛ sic est malū ꝛ pctȝ. ¶ Ad illud vō quo querit vtrū ↄuersio ꝛ auersio sint idē motus vel idē malū. dōm est. ꝙ cuȝ dicit. ij. hiere. duo mala ꝛc. intelligendū est sic. vt delictū ꝛ cōmissum sint duo mala. quidā eniȝ pōt derelinquere deū ꝛ nō cōuerti ad idola ꝛ est vnū pctȝ ꝛ vnū malū. qdā vero ↄuertunt ad idola ꝛ ita addūt malū malo. Si vero vnico actu vtrūqȝ fieret non diceretur duo mala rōne duorum subiacentiū. sed duplex maluȝ rōne diuersoꝝ terminoꝝ. ꝛ hoc modo est in peccato actuali mortali. Unde vnicus est mo- tus. sed ille motus ex compatōe ad diuersos ter- minos: diuersam respicit dcnominatōeȝ vt dicat recessus ꝛ accessus.

Contra tertiaȝ .§. ij.

diffinitōneȝ obijcit. videt ꝙ nō ↄuenienter sit assi- gnata. ideȝ eniȝ videt designari p puaricatōeȝ le- gis ꝛ p inobediētiā mandatoꝝ. quicquid eiȝ pua- ricat ↄ legeȝ inobediens ē respectu mādatorū ꝛ ecōuerso. ¶ Itē dicit aug. sup leuit. quedaȝ sunt ꝓhibita qꝛ mala. quedā vō mala qꝛ ꝓhibita. stat ergo sermo de malo ante ꝓhibitōeȝ in tali nō ē puaricatio legis nec inobediētia mādatoruȝ. ꝛ tñ ꝑpetratōe illius sit pctm. ergo nō est vlis diffini- tio pcti. pctm est puaricatio ꝛc. ¶ Itē pōt sic ar- gui ↄtrarium nō ↄuertit cū ↄtrario ergo ꝓpositū nō ↄuertit cū ꝓposito. sed obediētia nō ↄuertit cuȝ virtute. ergo inobediētia nō ↄuertit cū peccato.

Ad qd dōm. ꝙ illa duo posita in diffinitione pcti sm Ambro. sic distinguunt. quēadmoduȝ di- stinguunt lex ꝛ mādata. cū eniȝ pcipit tunc ē mā- datū. cū aūt statuit tunc est lex. Aliud autē est iu- beri ꝛ statui. ideo differt puaricatio legis ꝛ ino- bedientia mādatoꝝ. Uel aliter vt lex dicat i decli- natione a malo sm ꝙ lex pꝫ in declinandis ma- lis. sancta pceptio. mandatū vō ptineat ad illam ptē iusticie que ē in faciēdo bonū. ꝛ sic distinguit puaricatio ꝛ inobediētia put ad ista referūtur. ¶ Ad scdm dōm ꝙ illud qd dicit Aug. intelligit de expsse ꝓhibitis. quedā eniȝ qꝛ expsse sūt ꝓhi- bita mala sūt. que sm se essent idifferētia. alia vō qꝛ sūt mala: sūt expsse ꝓhibita. hic aūt sm ꝙ acci- pit hec diffinitio itelligit lex cōiter. ad legē nāe ꝛ ad legē scriptam. vtraqȝ eniȝ ē lex diuina. ꝛ hoc mō nullū est pctȝ qd nō i aliqua lege ꝓhibeatur. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ licȝ obedientia nō cōuertat cū virtute. inobediētia tñ pōt eē cōcomitans oē pctm. Sȝ inobediētia accipit dupl'r. Uno mō cū

aliqs nō facit qd pcipit. vel facit qd ꝓhibetur. ꝛ hoc mō ↄcomitat pctm. alio vō mō accipit ino- bediētia cū nō facit illud ad qd pcipit respicien- do ad pceptū. vel cū facit [redacted] qd ꝓhibet respiciē- do ad ꝓhibitōem.

Contra quartā .§. iij.

diffinitōem obijcit. sicut dicit Aug. i li. de lib. ar. libido ē radix omniū maloꝝ ꝛ cā. libido aūt est amor indebitus. ergo oē pctm ē i appetitu. sup- fluū ergo fuit ponere alteꝝ mēbroꝝ qd ↄsistit in fuga. ¶ Itē fugē q xps sustinuit ē timoris. appete- re que xps ↄtempsit ē cupiditatis. sȝ nō oē pctm ē cupiditas vel timor. sicut fornicatio q diuidit ↄ cupiditatē. ergo nō ē hec diffinitio vl'r ↄueniens oī pctō. ¶ Cōtra fuga dꝫ eē tristiuȝ. appetitus de- lectabiliū. delectabile aūt ꝛ triste circueūt motuȝ in volūtatibus. ergo ols volūtas est i appetitu vl' fuga. pctm aūt est voluntas vel nō sine volūtate. ergo oē pctm ↄphēdit sub aliquo istoꝝ mēbroꝝ appetere q xps cōtempsit. vel fugere q sustinuit.

Quod ē ↄcedēdū. dōm ē igit ad primū obie- ctū. ꝙ lȝ oē pctm reducat ad libidinē tanqȝ ad ra- diceȝ ꝛ cām. libido aūt principal'r sit in amore i- debito siue in appetitu indebito: nihilominꝰ qd- dam pctm est in amore male accēdēte. qd daȝ ex amore male humiliāte ꝛ sm hoc accipit hec dif- finitio. libido eniȝ accipit cōiter vbi vult qd non [redacted] volendū. vel vbi respuit qd volendū ē. ¶ Ad scdm vero dōm. ꝙ licȝ nō omne pctm [redacted] cupidi- tas aut timor. sm ꝙ ꝓprie accipiūtur. tñ sm ꝙ cupiditas ꝛ timor large accipiunt omne peccatū ex his orit causis.

Cōtra quintā .§. iiij.

diffinitōeȝ obijcit. dic Aug. i li. d spū ꝛ lit. Nullū pctȝ ē qd nō ↄcupiscēdo cōmittit. ergo oē pctm ē ↄcupitū. ergo alia duo supfluunt. s. dictū vel fa- ctū. ¶ Itē nō existēte dicto vel facto vel ↄcupito remanet pctm in aīa. actꝰ eim trāsit ꝛ macula re- manet. ergo nō oē pctm ē, dictū ꝛc. ¶ Itē qrit si cōueniat pctō veniali. ꝛ vꝫ [redacted] hoc ꝙ dicit. vij. ad Ro. ↄcupiscētiā nesciebam. nisi lex diceret. Non ↄcupisces. ꝛ loqt ibi de ↄcupia veniali. ↄcupia ergo venialis cadit sub ꝓhibitōe legis. ergo pec- catū veniale ē dcȝ vel factū vl' ↄcupitū ↄ legē dei. ergo hec diffinitio ↄuenit veniali pctō. ¶ Itē ad idē. ex lege pcipit ꝛ cognoscit ꝙ ↄcupiscē ñ dbe- mus. ꝛ ꝙ primꝰ motꝰ malus ē. sȝ qd pcipit ex le- ge: cadit aut sub rōne mādatoꝝ. aut ꝓmissionuȝ. aut ꝓhibitōnū. aut ↄminatōnū. sȝ ↄcupia ñ cadit sub mādatis qꝛ mādata sūt d bono faciēdo nec sub ꝓmissis qꝛ ꝓmissa sunt d bono futuro hñdo. nec sub ↄminatōibꝰ qꝛ ↄminatōnes sūt d malo pene vitādo. ergo sub ꝓhibitōibꝰ legis cadit pctȝ veniale. ergo ē ↄ legē dei. ¶ Ad idē cadē ē rō cir

cuiꝰ maioris ⁊ minoris. ergo simꝶ eadē erit rō iusticie maioris ⁊ minoris. sꝫ veniale pctꝫ sit ꝯ minorē iusticiā. qm̄ peccās venialiter n̄ reddit deo honorē debitū: sꝫ ipm̄ n̄ dehonorat. pctm̄ aūt mortale sit ꝯtra maiorē iusticiā. q2 peccās mortalr inq̄tū huiusmodi deū dehonorat. si ergo eadē simꝶ ratio maioris iusticie ⁊ minoris erit pctm̄ veniale ꝯtra dei iusticiaꝫ sicut ⁊ mortale. sed omne qđ sit ꝯtra dei iusticiā sit ꝯtra legē dei. ergo peccatū veniale sit ꝯtra legem dei. Ad qđ dōm. ꝙ hec diffinitio ꝯuenit nō actuali mortali peccato. ¶ Ad obiectū aūt p'io dicendū. ꝙ lꝫ omne peccatū ꝯcupiendo cōmittatur tanq̄ ex prima radice. nihilominꝰ m̄ dicēdo peccatū p materiā circa quā: erit quoddā peccatū dictū: quoddā factū: quoddā ꝯcupitū. ¶ Ad scōm vero dōm. ꝙ peccatuꝫ diffinitꝶ hic put ē actus. actus. n. aliquo istoꝝ modoꝝ perpetratꝶ. peccatuꝫ. n. aut ē cordis aut oris aut operis. pctm̄ aūt put ē macula siue habitus in aīa. sm̄ ꝙ dicit aug. in li. de natura ⁊ gratia. Peccatum est mala qualitas mētis: sic remanet trāseunte actu. ⁊ hoc mō non diffinitꝶ hic nisi intelligat peccatū actuale mortale. aut sit mediāte dicto aut facto. ⁊ sic de alijs. ¶ Ad tertiū dicendū. ꝙ eē ꝯtra legem dei ꝓprie dicitꝶ de actuali mortali. illud enim ē qđ sm̄ se ꝓhibetꝶ. veniale aūt nō ꝓhibetꝶ sm̄ se: sꝫ ne ducat ad mortale p ꝯtemptū. Unde cū dicitꝶ non ꝯcupisces. sensus ē. ꝯcupiscentiā nō deduces ad ꝯsensum rōnis. quedā ergo sūt directe ꝯtra legē dei que sunt simpliciter ꝓhibita. quedā vero indirecte: ⁊ hec nō sunt simpliciter ꝓhibita. sicut ē ꝯcupiscētia venialis. de qua dicitꝶ. xviij. eccī. post ꝯcupiscētias tuas n̄ eas ⁊ a volūtate tua auertere. si enim prestas ꝯcupiscētias aie tue: in gaudiū faciet te inimicis tuis. ¶ Ad quartū vero dicendū. ꝙ quicquid precipitur ex lege. directe cadit sub aliquo istoꝝ quatuor. primus vō motus concupiscētie implicite cadit in his que sunt legis. ⁊ ideo nō oportet ꝙ sit mandatū aut ꝓmissum aut ꝓhibitio: aut cōminatio. sed qđ ad aliqđ istoruꝫ ordinetꝶ. ¶ Ad quintū dicendū. ꝙ lꝫ actus venialis sm̄ se non sit ordinatus ad deū. nō tamē peccans venialiter iusticia priuatꝶ sicut peccās mortaliter. ⁊ hoc ē: q2 actus venialis peccati n̄ deformat subiectū siue ꝑsonam: licꝫ deformet actum. ⁊ ideo nō dicitꝶ eē ꝯtra legem dei. Et si obijciatꝶ ꝙ peccatū veniale ponit ꝯmunē defectuꝫ i subiecto mediāte actu. hoc nō ē ꝙ ponat defectuꝫ summi boni. sꝫ alicuius boni inferioris. ¶ Ad illđ vero qđ obijcitꝶ. ꝙ eadeꝫ ē rō maioris iusticie ⁊ minoris. dōm ꝙ hoc veꝝ est cum ex eadeꝫ pte accipitꝶ iusticia. pctm̄ aūt veniale nō ponit defectū in ꝑsona respectu rectitudinis que ē a deo: nisi quo ad illum actū. sed nō simpliciter: sed ponit defectuꝫ rectitudinis vel quo ad bonum interius vel quo ad bonū exterius in pte ⁊ nō in toto.

Circa sextam .§. v.

diffinitōeꝫ querit. dꝶ. n. ꝙ pctm̄ ē affectio voluntaria mala. pōt ergo obijci de eo ꝙ dicit pctꝫ ē affectio. vꝶ. n. ꝙ pctm̄ sit n̄ res. p hoc qđ dicit aug. in li. de nā ⁊ grā. pctm̄ dicimus n̄ eē subam. sicut abstinere a cibo nō ē suba. ⁊ sicut dꝫ ꝙ claudicatio ē n̄ res. sꝫ affectio ē res. ergo pctm̄ non ē affectio. ¶ Itē aug. in li. de nā ⁊ grā. pctm̄ ē actus p perā factꝰ: sꝫ actus diuiditꝶ ꝯtra affectionem. ergo pctm̄ n̄ ē affectio. ¶ Iteꝫ habitus ⁊ affectio diuiduntꝶ ex opposito. pctm̄ aūt in aīa ē hītus malus. ergo pctm̄ n̄ ē affectio. ¶ Preterea addunt due drīe. s. ꝙ ē volūtaria. ⁊ mala. pōt queri a quibus oppositis sepant ille drīe. Ad qđ dōm ꝙ pctm̄ ē affectio. ¶ Ad hoc aūt qđ obijcitꝶ ꝙ pctm̄ ē nō res. intelligitꝶ rōne defectus qui adiūgitꝶ affectōni ⁊ rōne illius compatꝶ claudicationi ⁊ alijs defectibus. ¶ Ad scōm vero dōm. ꝙ illđ qđ pctm̄ dꝶ eē actus. nō repugnat ei ꝙ dꝶ pctm̄ esse affectio. actus. n. large sumitꝶ p actu interiori vel exteriori. ⁊ sicut actus diuiditꝶ ꝯtra subam. ita affectio ꝯ naturā. Unde aug. in li. de li. ar. nō pctm̄ nec supplicium peccati nature quedā sunt: sꝫ affectōes naturaꝝ. pctm̄ enim turpis ē affectio voluntaria: cui ꝓpterea penalis adhibetꝶ vt ordinet eam nisi tale eē n̄ turpe sit ⁊ decori vniuersitatis congruat vt pcti dedecus emēdet pena peccati. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ affectio aliqn̄ sumitꝶ p passione in genere qualitatis. aliquādo vero cōiter sumitꝶ p eo qđ ī vi affectiua. affectio aūt put dꝶ esse in genere. diuiditꝶ ꝯtra dispōnem ⁊ habitū. put aūt dicitꝶ illđ qđ ē in vi affectiua p modū dispōnis vel habitus. sm̄ hoc nō diuiditꝶ ꝯtra habitū. ⁊ sic ē pctm̄ affectio. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ due ponuntꝶ differentie sup genus affectōis siue sup affectionem tanq̄ materiā in qua quaꝝ vna. s. hec differentia volūtaria; segregat ab affectione penalꝶ. hec autē differētia mala segregat ab affectione voluntaria bona. que ē in actu virtutis.

Cōtra septimā .§. vi.

diffinitōem que ē. pctm̄ ē actus incidēs ex defectu boni. pōt obijci rōne eius qđ dꝶ. ꝙ pctꝫ dicitꝶ actus incidens. cuꝫ. n. ille qui peccat intēdat illuꝫ actum nō videtꝶ esse incidēs: Incidēs. n. dicitꝶ casuale vel fortuitū. qđ nō ē auctoritate vel natura. ¶ Item cuꝫ dicitꝶ ex defectu boni. pōt queri qđ sit illud bonū. videtꝶ enim ꝙ sit illud bonū qđ opponitꝶ peccato. peccatū. n. ē priuatio boni. sꝫ sm̄ hoc pōt dici ipse defectus boni. ⁊ n̄ ꝓprie actus incidens ex defectu boni. Ad qđ dōm. ꝙ peccatuꝫ dꝶ actus incidēs. nō q2 casualiter incidat sꝫ q2 n̄ ex necessitate sꝫ ꝯtingenter ꝓuenit ex volūtate. In voluntate. n. ē peccare vel n̄ peccare. ¶ Ad. scōm dōꝫ. ꝙ defectus boni dicitꝶ dupl'r vel vt notet cāꝫ

ipsius actus ↄtingẽtis ex volũtate. Volũtas enim aliqñ ex infirmitate aliqñ ex ignorantia aliqñ ex certe malicia peccat. Vel põt defectus boni dicere priuationem quandam boni quod ẽ virtus. ⁊ ſm hoc hec prepositio ex: non notat cãm materialem sed cãm formalẽ vt sic sit sensus. peccatum est actus deformatus.

Ultimo ð illa .§. vij.

diffinitione peccati ẽ carentia debite iusticie ⁊c. põt.n. queri qd dicat iusticia. sicut.n. pctm ẽ carẽtia iusticie. ita ẽ carẽtia alterius virtutis. ⁊ ita vr ꝙ ñ vlr diffiniat. ¶ Preterea querit vtrum ↄueniat veniali pcto qui cum venialiter peccat. põt adhuc manere iustus. ergo pctm ꝓut ẽ cõe mortali ⁊ veniali. non ẽ cõe debite iusticie. ¶ Preterea. ꝙ addit. ex ꝓprio arbitrio ꝓcedẽs. ñ facit dĩam respectu alicuius. omne.n. pctm ex li. ar. ꝓcedit.

Ad qd dõm. ꝙ iusticia nõ accipit ibi proprie ꝓ vna virtute: ſ3 cõiter ꝓ rectitudine volũtatis. que attendit ſm quancũq3 ṽtutẽ. ¶ Ad scdm ṽo dõm. ꝙ pctm veniale nõ priuat ꝑsonã a iusticia vniuersali: ſ3 a rectitudine ſm illũ actum. vñ ẽ ꝓprie diffinitio pcti actuali mortalis. ¶ Ad tertium dõm. ꝙ hoc ꝙ dicit ex ꝓprio arbitrio ꝓcedẽs. distinguit actuale mortale a mortali originali. originale.n. ⁊ si sit ex lib. ar. ꝓprio ipsoꝝ parentum. non tñ est ex ꝓprio arbitrio paruuloꝝ qui ↄtrahũt pctm originale ex primis parẽtibus. Ex occasione ꝓdictoꝝ querit. cũ pctm actuale pluribus nominibus nominet. quõ differãt rõnes inter se. dicit enim pctm macula: viciũ: crimẽ: culpa: scelus: nephas. ¶ Ad qd dõz. ꝙ macula dicit deformitatem ptis supioris vel inferioris aĩe. ⁊ ita ponit defectũ gratie. vicium ṽo ponit defectum boni nature. peccatũ ṽo dicit ↄuersionẽ ad apparens bonũ quod nõ ẽ bonum. crimẽ ṽo ⁊ culpa respiciunt ad exterius. crimen.n. ẽ pctm accusatiõe dignũ. culpa ṽo est pene obligatõis. scelus vero ⁊ nephas aggrauationẽ dicũt sup pctũ. vt scelus dicat qd spãliter ẽ in iniuriã dei cũ maxime. s. deus offendit. nephas vero cũ maximũ illicitũ ẽ ꝑsone. phas enim idẽ ẽ qd licitum. scelus ergo respicit deum quẽ offendit. phas ṽo personã que maxime delinquit.

Adhuc etiam .§. viij.

querit de hoc ꝙ omne pctm dicit eẽ mendaciũ. sicut habet sup illud ps. q2 delectasti me domine in factura tua. glo. omne pctm mendaciũ est quia contra legẽ ⁊ veritatẽ est. ¶ Preterea dicit aug. ↄtra maniche. Peccare quid aliud ẽ: nisi in veritatis ꝑceptis errare. ergo pctm ẽ error. Contra. mendaciũ ⁊ error sunt in rõne. pctm autẽ in voluntate. ergo pctm nõ ẽ error vel mendacium. ¶ Preterea. mẽdaciũ ẽ spẽs peccati. ergo ñ cõuertit. ¶ Item error ẽ pena peccati sicut dicit aug. error nõ ẽ natura hoĩs instituti ſ3 dãnati pena. ergo pctm nõ ẽ error. Pena.n. distinguit a culpa.

Ad qd dõm. ꝙ mendaciũ accipit dupliciter. vno mõ ꝓut diffinit aug. Mendaciũ ẽ falsa vocis ꝑlatio cũ intentiõe fallẽdi. ⁊ sic ẽ species pcti. Alio mõ mẽdaciũ dr defectus a sũma veritate. ⁊ hoc modo pctm dr mendaciũ. omnis.n. peccãs a sũma veritate deficit sicut deficit a summa bonitate. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ pctm dicit error. ñ formaliter ſ3 ꝑ quandã ↄcomitantiã. pctm.n. in volũtate comitat: error in rõne. Unde ꝓuerb. xiiij. Errãt oẽs qui operant malũ. ¶ Ad obiecta aũt dõm. ꝙ illa rõ qua dicit ꝙ mendaciũ ⁊ error sunt in rõne. nõ arguit nisi ꝙ pctm nõ est mẽdaciũ vel error formaliter: ſ3 non negat quin hec ↄcomitant pctm. dõm ẽt est. ꝙ l3 error sit pena. nihilominus alio mõ dicit dispositio ad culpã. ⁊ illo mõ accipit in ꝑdicta rõne. ⁊ accipit vt dispositio ↄiuncta culpe. Aliter.n. accipit error cum dicit. ꝙ adam errauit in credẽdo eẽ veniale quod erat mortale grauissimũ. ⁊ cũ dr ꝙ error ẽ pena sequẽs ex originali pcto. ¶ Cum aũt dicit pctm ẽ errare in ꝑceptis veritatis: accipit error qui ẽ in ratione. cum peccatum ẽ in voluntate.

Membrum secundũ.

Secũdo querit de diuisionibus actualis peccati. Ponunt aũt plures diuisiones. quaꝝ vna ẽ pctm aliud ẽ mortale aliud veniale. ¶ Item peccatum aliud cordis: aliud oris: aliud opis. ¶ Item pctm aliud supbia: aliud inuidia ⁊c. ¶ Itẽ pctm aliud ex infirmitate. aliud ex ignorãtia. aliud ex industria siue certa malicia. ¶ Item pctm aliud ex timore male humiliãte. aliud ex amore male accendẽte. ¶ Itẽ omne pctm ex ↄcupiscẽtia carnis: vel oculoꝝ: vel supbia vite. ¶ Itẽ aliud in deũ. aliud i ꝓximũ. aliud in seipm. ¶ Itẽ pctm aliud cõmissum aliud delictũ. Cum ergo octo sint diuisiões attendendum ẽ qualiter inter se distiguũt. Distiguunt aũt sic diuisiones. vt quedã accipiant penes materiã. quedã penes formã. quedã penes affectiones respiciẽtes finẽ ſm ꝙ ẽ pricipiũ motus. qdam ṽo ſm ↄditiões ex pte eius i quẽ peccat. qdam ṽo ex pte efficiẽtis. ¶ Ex pte materie accipiũt tres diuisiones. est.n. materia circa quã: ⁊ penes illã accipit duplex diuisio. vna que ẽ in veniali cõis: ⁊ veniali ⁊ mortali. cum dicit pctm cordis: oris ⁊ opis: vel cogitatõis: locutõis: ⁊ opatõis. Alia ẽ ꝓpria mortalis peccati cũ dicit delictũ ⁊ ↄmissum. delictũ.n. est certa nõ facere qd tenet facere. ↄmissum ṽo certa facere qd tenet nõ facere. ⁊ hec diuisio est respectu eius quod precipit. Alia vero diuisio ẽ penes materiã ex qua. cum dicit peccatum aliud ex infirmitate ⁊c. Diuisio vero ſm

spēm attēdit dupl'r. vel fm spēm formalē. cū dicit mortale veniale. hec enī dstīa ē fm reatus. vel fz spēm materialē cum dr aliud supbia ⁊c̄. Diuisio enī hec attendit fm actus viriū. diuisio vo que attēdit respectū finis ē cū dr. aliud ē ɔcupiscentia oculoꝝ ⁊c̄. attendit eīz fm diuisionē ɔcupiscibiliū sicut dicit aug. oīs eīz peccās aut ɔuertitur ad exterius bonū. aut ad iterius. huiusmōi aūt bona apparētia finis dicunt pcti. Ex pte vo efficientis sumit illa diuisio. Peccatum aliud timore male humiliāte ⁊c̄. timor eīz ⁊ amor sūt dispositōes efficiētis cāe. fm quas ꝓducit pcm̄. Penes vo illū in quē peccat sumit illa diuisio pcm̄ aliud i deū ⁊c̄. Cōpant āt he diuisiōes respcu diffinitōnū supradictaꝝ. Diuisio .n. hec aliud cordis ⁊c̄. siue; cognitiōis ⁊c̄. accipit penes illā diffinitōez. pcm̄ ē dictū vel factū ⁊c̄. Diuisio aūt illa aliud delictū ⁊c̄. iuxta illā diffinitōez. Peccatuz ē act⁹ incidēs ex defectu boni ⁊c̄. Diuisio āt illa. pcm̄ aliud mortale aliud veniale. accipit iuxta illā diffinitōez. pcm̄ ē auersio idebita ad mutabile bonū. vel potius ad illā que ponit. Peccatuz ē meritū pene. nā fm q̄ ɔuersio ē idebita ad mutabile bonū. pōt eē̄ dupl'r. aut sub deo. ⁊ sic ē veniale. aut pferēdo deo siue ɔ̄ deū. ⁊ sic ē mortale. Inq̄ztū āt mortale dic̄ reatū pene eterne. veniale vo reatū pene nō eterne quātū ē ð se. fm hoc cōuenit ip̄az accipi iuxta istā pcm̄ ē meritū pene. q̄ nō supraposita ē: eo q̄ ñ inuenit a sanctis sz ē magistralis. Illa vo diuisio. pctz aliud supbia ⁊c̄. accipit iuxta illā diffinitōez pcm̄ ē affectio volūtaria mala ⁊c̄. affectio eīz diuidit fm vires q̄ afficiūtur vel fz ea a qbus afficiūt. Illa vo diuisio pctz aliud ē ex ɔcupiscētia oculoꝝ ⁊c̄. accipit fz illaz diuisiōem. pcm̄ ē sp̄ctō incōmutabili bono ⁊c̄. sic eīz diuidit aug. in li. de li. ar. prius posita diffinitōne. Vñ coartat ɔcupiscētiā oculoꝝ ⁊ aliā ad ɔcupiscētiā illā q̄ auertit animus ab incōmutabili bono. posset m cōmunius accipi. Illa vo diuisio pcm̄ aliud ē ex timore male humiliāte ⁊c̄. sumit circa illā diffinitōez pctz ē appetere q̄ xp̄s cōtēpsit ⁊c̄. Illa vo diuisio pctz aliud i deū ⁊c̄. sumit iuxta illā pctz ē carētia debite iusticie ex volūtate ꝓpria ꝓducta. Iusticia eīz dic̄ ordinez ad deū ⁊ ad ꝓximū ⁊ ad seip̄z. q̄ caret q iniuriat deo vel ꝓximo vel sibiipsi.

Questio. cxxiiij. de pctō veniali i cōmuni.

b Is uisis consequēter ꝓcedēdū ē ad primā diuisionē peccati actualis que ē. pcm̄ actuale aliud est veniale aliud mortale. Prio dōm ē ð veniali. Illud eīm est minoris culpe. a minorib⁹ autē ꝓcedam⁹ vsq3 ad maiora. Nā post originale pctz i puulis: surgūt ex nā corrupta pri⁹ venialia ⁊ postea mortalia. Circa vo venialia prio ɔsiderādū ē i genē. deinde dōm est ð ipsis i specie. Circa vo ɔsideratōez ei⁹ i genē hec sūt querēda. Primū ē qd sit veniale. Scdo de dstīa ei⁹ ⁊ ɔueniētia ad mortale. Tertio an veniale possit fieri mortale. Quarto vtrū aliq̄ proportio sit venialis ad mortale. Quinto q̄rit ð radice venialis pcti. Sexto in quo sit veniale pctz. Septimo vtꝝ aliqs possit eē̄ sine veniali pctō vł nō. Octauo cui opponit veniale pctz. Nono qd debeat veniali pctō. vtꝝ tm̄ pena tpalis aut etiaz eterna. Decimo vtꝝ aliqua venialia remaneant post mortē i ipsis iustis rōne culpe.

Membrum primum.

c Irca primū querunt tria. Prio vtꝝ veniale pcm̄ sit macula. Scdo si est voluntariuz maluz. Tertio quare dicatur veniale.

Articulus primus.

a D primum q̄ sit macula. vr̄ p hoc qd dic̄ greg. distinguēs iter crimē ⁊ culpā. culpa polluit crimē extinguit. sed veniale pctz ē culpa: ergo polluit. qd aūt polluit ē macula. ergo veniale pcm̄ ē macula. ¶ Cōtra si macula ē deformat illud in quo ē. sz li. ar. est. ergo deformat li. ar. sz liberꝝ ar. est cōditum ad imaginē dei. ergo veniale deformat imaginē dei. ergo tollit gr̄az. manēte enī gr̄a gratūfaciēte deformat imago dei. ¶ Ad hoc diceret aliqs q̄ duplex ē ɔuersio li. ar. vna ad deū q̄ est bonū supremū. altera ad iferi⁹ vt ad carnē q̄ regit dz ab aīa. a pte vo supiori est li. ar. ad imaginem dei. a pte vo iferiori nō dr̄ esse ad imaginē dei. ex illa vo pte inest ei veniale pcm̄. vñ veniale pcm̄ nō deformat li. ar. fm q̄ ē ad imaginē dei. ¶ Cōtra obijcit p auctēz aug. li. de tri. dicētis. cū rō ad interiora siue supiora pcipienda. q̄ nō priuatim sz cōiter ab oībus q̄ talia diligūt sine vlla angustia vel inuidia: casta possident amplexu. vł si vel alijs ɔsulit. ⁊ si fallit i aliquo p ignorātiam tēporaliū. q2 ⁊ hec tēporaliter gerit ⁊ modū agēdi nō tz quē habebat: humana est tētatio. sed humana tentatio est veniale pcm̄. ergo in supiori pte li. ar. erit veniale peccatuz. ¶ Item aliquis p surreptōem cogitat inordinate de corpore xp̄i. sz ɔstat q̄ illa cogitatio est de supnis. ɔsideratio aūt de supnis sp̄ectat ad supiorē ptē li. ar. s. ad supiorē ptē rōnis. ergo veniale pcm̄ pōt esse in superiori pte li. ar. Ad qd r̄nderi potest q̄ macula potest accipi vel cōiter vel ꝓprie fm q̄ deformatur imago dei. si accipiat cōmuniter: fiu⁹ hoc potest dici macula veniale peccatum. minuit eīm

rectitudo eius quo ad aliquē actū. si vo accipiat ꝓprie ſm ꝙ deformat imago diuina. sic ñ dr̄ macula veniale peccatum. Et pōt poni tale exēplū. aliqñ.n. intantuz denigrat aliqua imago depicta vt videri nō possit. aliqñ vo ita obscurat vt plene nō possit ꝺcerni. ⁊ iō ponit.b. greg. talē dr̄iaȝ inter veniale ⁊ mortale: ꝙ veniale obscurat mortale obtenebrat. ¶ Ad illud vo qð obijcit. ꝙ veniale sit in supiori pte rōnis vel li. ar. dōm ē. ꝙ si sit ibi hoc ē in ꝯuersione ad inferiora. ex qua pte veniunt fantasmatice cogitatōes. nō ex pte dei q ipam aiam illuminat ad recte cognoscendū.

Articulus secūdus.

q Uerit. vtrū peccatū veniale sit voluntariū malū/ qð vr̄ p hoc qð dicit aug. in li. de vā reli. Peccatū adeo voluntariū ē qð si nō sit voluntariū ñ ē pctm̄ sed veniale ē peccatū. ergo ē voluntarium. ¶ Itē peccatum ē eoꝝ que sunt in nobis. sed ea que sūt in nobis voluntaria sunt. voluntariuz enim est cuius principium est in ipo. ergo peccatum veniale est voluntarium. ¶ Item volūtate libera differimus a brutis. sed peccatum est in illo solum in quo differimus a brutis. ergo peccatū ē in libera volūtate. Cōtra sup illð. xxiiij. ꝓuerb. Septies ī die cadit iustus. gl. p ignorātiā ⁊ obliuionē. vel p surreptiōē. vel p necessitatē. vel p fragilitatē carnis. singulis dieb⁹ vel inuiti vel nolētes frequēter peccamus. sȝ illud quo peccat homo inuitus est inuolūtariū. ergo cū hoc nō sit ibi dictū nisi ð veniali. erit ergo veniale inuolūtariū. ¶ Itē. vij. ad Ro. qð nolo hoc ago. ⁊ intelligit de veniali. ergo act⁹ peccati venialis nō ē volūtariū. Itē aug. in li. retracta. Ille q ꝯcupiscit aduersus spiritum carne. nō ea q̄ vult facit. ꝯcupiscit qd nolēs. ꝯcupiendo peccat sicut dicit in glo. vij. ad Ro. Hoc aūt ꝯcupiscē ñ ē nisi veniale pctm̄. ergo aliquod pctm̄ veniale est malū nō volūtariū. Ad quod dōm. ꝙ oē pctm̄ veniale dr̄ volūtariū. vel volūtate mouēte ad hoc. vel volūtate pmittēte sine nō cohibente. Pōt ēt dici volūtariū malū. q̄ ꝓcedit ab appetitiua quā dȝ regere rō. ¶ Ad obiectū aūt primo dōm est. ꝙ inuitus dicit aliqs peccare multipliciter. vel q̄ nullo mō sit a voluntate remota vel ꝓpinqua. eliciente vel pmittēte sine nō cohibente. ⁊ ſm hoc nullus dicit peccare inuitus. Alio mō dr̄ inuitus peccare. q̄ nō ex toto in volūtate. ⁊ sic pōt aliquis inuitus peccare. ¶ Ad scðm vo dōm. ꝙ illud. vij. ad Ro. intelligi pōt sic. ꝙ act⁹ ille dr̄ inuolūtarius. q̄ est ꝯ rōneȝ quo ꝯcupiscit caro aduersus spiñ. s. ꝯtra rōnem rectā. Unde p hoc vult ostendere ꝯrietatē motuū inter legem mētis ⁊ legem carnis. ⁊ rationem ⁊ sensualitatem. ¶ Ad tertium dicendum ſm eundem moduz. illud enim quod dicit augu. in lib. retracta. ē ad expositiōēȝ vbi ꝓcedētis. Si vo obijciat ꝙ nullus vult malū. vñ dicit dyo. in li. de di. no. malū ē pter rōnem volūtatē ⁊ cdm. dōm ē ꝙ hoc intelligitur rōne deformitatis quam nullus vult. sȝ velit ipam delectatōēȝ ad quā ꝯsequitur.

Articulus tertius.

Einde querit quare dicat veniale. cuȝ nullū malū sit ipunitū. nullū malū ē venia dignū. ergo peccatū ñ recte dr̄ veniale. vt sumat dr̄ia pctī actual. ¶ Preterea dr̄ie ꝯdiuidētes debēt accipi ſm ꝯsilem modū. sȝ mortale pctm̄ dr̄ cui ðbet mors eterna. ergo dr̄ia ꝯdiuidēs dȝ respicē aliquā penā ꝯ reatū pene eterne. sed veniale sub hoc noīe dicit relaxationē a pena. ergo ñ recte diuidit veniale ꝯ mortale. Nec accipit hic veīale sicut pctm̄ mortale dr̄ veniale per pniam. sic.n. nō differt essentialr̄ veniale a mortali. Ad qð dōȝ ꝙ veniale sub hoc noīe nō dicit ꝓpriā dr̄iam diuidentē ꝯ mortale. sȝ circūloquit ꝓpriaȝ dr̄iam. q̄.n. illud pctm̄ qð disponit ex aliqua ꝯditōē ad relaxatōēȝ. sȝ de se ñ sit terminabile. tñ ex aliqua ꝯditōe terminat nisi ei adiungat mortale p qð fiat ī pnia finalis. veniale ergo dr̄ cui p se debet pena terminabilis. ⁊ in hac rōne diuidit ꝯ mortale. debitū enīȝ pene interminabilis ⁊ pene terminabilis quātū ē de se ī vnā ꝯcidunt diuisionē. ⁊ sicut mortale pt̄ fieri venia dignū p pniam: ita ex opposito veniale sit dignum pena iterminabili p ipenitētiā finalē. ponit autem aug. talē rōnem. veniale ē qð hoīem vsqȝ ad reatum ꝑpetue mortis nō grauat sed ⁊ penā meretur ⁊ [illegible] facile indulgetur.

Membrū secunduȝ.

Ecūdo querit de dr̄ia ⁊ ꝯueniētia venialis ad mortale. vr̄.n. ꝙ sit mortale illud qð dr̄ veniale. dicit.n. augu. in li. lxxxiij. q. hoc totū ⁊ solū hoīs malum est frui vtēdis ⁊ vti fruendis. sȝ nō ē vti fruendis cū hoc semp sit mortale. ergo ē frui vtendis. sed frui ē amore inherere alicui rei ꝓp seipsam. hoc aūt ē mortale. ergo veniale ē mortale. ¶ Itē pctm̄ actuale ē in ꝯuersione ad mutabile bonū. sed cuȝ duo sunt termini bonū icōmutabile ⁊ bonū cōmutabile. quāto appropinquat plus ad vnū: tāto recedit plus ab altero. ergo q̄to plus ꝯuertit ad cōmutabile bonū. tāto magis auertit ab icōmutabili bono. ergo p pctm̄ veniale fit auersio ab icōmutabili bono. sȝ qñ sit hec auersio ē pctm̄ mortale. ergo pctm̄ veniale ē mortale. ¶ Itē si differt veīale ⁊ mortale. aut differt rōē pricipij. aut rōē finis. vel rōne modi. Rōne principij nō vr̄. Nā idē principiū ē vtrobiqȝ. s. mala volūtas. Rōne finis nō vr̄. nā finis vtriusqȝ ē delectatio [illegible] creatura. Nec rōne modi. vtrobiqȝ ē enim indebita

conuersio ad mutabile bonum. Ad qd dicendum q peccatum veniale est libido siue voluptas in creatura citra deum. circa mortale vero est libido siue voluptas in creatura supra deum vel eque deo. potest enim creatura bene diligi et male. bene cum propter deum eo modo quo dz. virtus.n. est ordo amoris. si vero creatura diligitur non propter deum omnino aut hoc est pp vtilitatem sibi necessariam. et sic potest dici naturalis dilectio. et hec etiam ordinatur ad deum. sz homo non refert. Si autem ibi queritur voluptas prout diffinit aug. in li. v. responsionum. tunc est altero predictorum modorum duorum. et sic pz differentia venialis a mortali. Cum autem valde vicina sunt in eodem genere materie. difficile est dicere vsqz ad quid extenditur veniale peccatum: et quando incipit esse mortale. ¶ Ad obiectum autem primo dicendum q illud dictum aug. intelligitur totum malum. i. perfectum malum. qd. s. est mortale. ¶ Ad secundum vero dicendum q diffinitio illa in qua ponitur auersio ab incommutabili bono propria est mortali peccato sicut dictum est. nec sequitur quantum conuertitur aliquis ad commutabile bonum tanto auertitur ab immutabili bono. sz hoc hz quandam proportionem in mortali peccato. ¶ Ad tertium dicendum q differentia venialis et mortalis non est penes principium neqz penes finem. sed penes modum ipsius actus specialem. Hoc autem qd obijcitur in 3° q. q vtrobiqz est conuersio indebita. dicendum est q tangitur modus generalis. sed modi speciales sunt conuersio citra deum vel supra deum indebita vel eque.

Membrum tertium.

b Abito qd sit veniale et q differt a mortali. tertio queritur. vtrum veniale possit fieri mortale? Et videtur q sic. aug. nihil adeo veniale est qd non possit fieri mortale dum placet. quare videtur q illud qd fuit veniale possit fieri mortale. ¶ Item aug. in lib. de penitentia et loquitur de venialibus. omnia hec simul aggregata quo plura sunt: velut scabies necant aut decorem faciei exterminant. sed non disiungeret ita. nisi aliquando coniungeret hoc aliquando illud. ergo aliquando venialia simul aggregata faciunt vnum mortale: sed totius aggregati et partium aggregationis non est alia substantia: sed eadem. ergo veniale et mortale eadem poterunt esse in substantia. ¶ Item ps. expectans multiplicate sunt super capillos capitis mei. glo. aug. caue si vitasti grandia ne obruaris arena minorum peccatorum. ergo minora peccata. s. venialia possunt obruere sz hoc non est nisi fiant mortalia. ¶ Item i. Jo. i. si dixerimus qz peccatum non habemus. ibi aug. in omel. vel epla super illud. multa leuia faciunt vnum grane. multe gutte implent flumen. multa grana vnam faciunt massam. ¶ Item dispositio potest fieri habitus substantia manente eadem. si. n. qd est facile mobile fiat difficile mobile. non pp hoc mutatur substantia q subest illis dispositionibus. quare si veniale est sicut dispositio mortale sicut habitus. manente eadem substantia potest veniale fieri mortale. Sed contra. cum tu dicis q veniale potest fieri mortale. in peccato veniali et mortali duo sunt actus peccati et macula sequens exinde derelicta in anima. cum ergo tu dicis q veniale potest fieri mortale. aut tu intelligis quantum ad actum aut quantum ad deformitatem derelictam. sed de actu hoc non potest esse. si. n. actus iste venialis fuit et fiendo transit: venialis transit. sz postquam transiuit nec iterum fit venialis nec mortalis. qz nunquam amplius est. et similiter potest opponi de qualibet actu veniali. Si dicatur de macula consequente ad actum. adhuc non potest hoc fieri illa. quando macula deformans imaginem non derelinquitur nisi ex actu mortali. ergo quecunqz sint venialia dummodo non procesferit mortale non fiet macula anime deformans: et ita quo ad maculam derelictam ex peccato non poterit illud esse verum. Respondendum concedimus bene q veniale nunqz fit mortale vt intelligatur idem secundum substantiam qd prius fuit veniale mortale fieri. neqz quo ad actum neqz quo ad maculam. verum tamen est q veniale quando insurgit. si non cohiberetur: posset progredi vsqz ad mortale: non qz ipsum in substantia fieret mortale. sed qz ab ex ipso occasionaliter fieret mortale progrediendo. Qd ergo dicit augu. Nihil adeo est veniale qd non fiat mortale dum placet. potest esse q cum aliquis diligeret aliquid venialiter. qz et si inordinate sub deo tamen q progrederetur illa inordinatio donec esset iam supra deum. tunc ergo ex veniali fieret mortale. non qz illa placentia sub deo vel inordinatio facta sit supra deum. neqz illa que supra deum est fuerit aliquando sub deo. sed qz occasionaliter vel progressiue. peruentum est ab illa que erat sub deo ad illam que est supra deum. qz ergo placere dicit quietionem voluntatis supra aliquid. ita intelligenda est auctoritas. Nihil adeo veniale est quin fiat mortale dum placet. hoc est dum quietatur voluntas: non super ipsum veniale. sed super illud ad qd veniale erat dispositio. vt progrediens ex ipso. ¶ Qd autem obijcitur postea. omnia hec simul congregata necant etc. dicimus q nunquam intelligendum est q venialia quotcunqz sint neqz per se neqz per suam multitudinem necare possunt quantum est ex se. qz tamen frequenter consueuit concomitari aliquod mortale vbi tot fuerunt venialia: ideo potest dici q ipsa necant ex adiuncto. et similiter possit dici exterminare decorem faciei nostre. Uel possunt intelligi illa dici dispositiue et non effectiue. vt dicatur exterminant. i. disponunt ad exterminatorem q fieret mortale si vsqz ad illud permitterentur progredi. ¶ Ad illud qd dicit aug. caue ne obruaris arena. dicimus q similitudinarie loquitur ibi. nec est propria similitudo ex toto tamen qz ad terrendum loquebatur. maluit vti minus propria similitudine qz non induceret timorem respectu abundantie venialium. bene est ergo similitudo quantum ad hoc. q in genere sicut arena est leuis respectu grandium lapidum ita et veniale respectu mortalis. tamen non est similitudo propria qz arene multe congregate non ex adiuncto sz ex omni

ꝓprio pñt submergere nauē. venialia aūt ēt ꝯgregata nō pñt submergere nauē aīc nostre pōdere suo: nisi fiat exitus a genē venialis siue [illegible] spē. ¶ Et eodē mō soluit q̄ dī post multa leuia faciūt vnū graue ꝛc. dicimus q̄ nūq̄ȝ manet eadē substātia subiecta trāsmutatōni vt ex hoc fiat vel ex his. sȝ semper q̄ntum ad ꝓgressionē in mortale itelligenda sunt illa. ¶ Qō autē obijcit q̄ dispō pōt fieri habitus dicimꝰ q̄ hoc est verū. sȝ hoc ē de dispositione ordinata ad habitum in eodeȝ genere. vñ si ex veniali qō erat sicut dispositio fit habitꝰ. hic est habitus nō exiens genus venialis.

Membrum quartum.

q
Uarto querit d̄ ꝓportōe venialis pcti ad mortale. Et vr̄ q̄ ibi sit proportio delectatio peccati mortalis nō in infinitum excedit delectationem venialis. cum delectatio peccati mortalis sit finita. finiti aūt ad finitum in eodem genere est ꝓportio. delectatio aūt mala cū alia delectatione mala eiusdē generis ē. ergo peccatū veniale ꝛ mortale erunt ꝓportionalia. ¶ Contra delectatio peccati mortal' est in preferendo bonū ꝯmutabile deo vel equādo. delectatio vō peccati venialis est in bono cōmutabili sub deo. illicite tamen. sed nulla est proportio peccati mortalis in quo prefertur vel eq̄tur aliquid deo respectu venialis. ¶ Itē peccato mortali debet pena eterna. peccato veniali quantum est de se non debetur nisi pena tp̄alis. pene aūt tp̄alis ad eternā nulla ē ꝓportio. ergo nulla ē proportio peccati venialis ad mortale. Ad qō respondēdū. q̄ ē accipere compatiōnē peccati venialis ad mortale sm̄ ipsaȝ delectationē. ꝛ sic pt̄ esse ꝓportionabilis sm̄ modū delectatōis qui ē supra deū ꝛ sub deo. ꝛ sic non ē ꝓportio. Itē nec rōne reatus qui sequit ad hunc modū. ¶ Et per hoc potest patere qualiter ad obiectum ē rñdendum. Pria. n. rō procedit sm̄ ipsam substantiā delectatōis. put finita est ipa delectatio egrediēs [illegible] volūtate rōnali. Due ꝯsequētes rōnes in contrariū accipiūtur sm̄ modum vel reatum i ꝓportionalem.

Membrum quintum.

q
Uinto querit de radice venialis pcti. Et q̄rit si illa radix sit libido. ꝛ vr̄. libido enīȝ sicut dicit aug. est improba volūtas. sȝ ex volūtate iproba ꝓcedit veniale pctm̄, ergo libido ē radix venialis peccati. ¶ Itē aug. in ipono. Omne qō male libet libido ē. sed veniale ē male libitū. ergo reducit ad libidinē tanq̄ȝ ad radicē. Cōtra. augu. in li. de mendacio. libido ē appetitus animi quo eternis tp̄alia ꝓponunt. sed nullū veniale a tali radice ꝓcedit, ergo libido non est radix venialis peccati.

Ad qō dicimus q̄ sicut dicit aug. xiiij. de ciui. dei. libido tripliciter pōt dici. Uno enim mō pōt dici libido omnis inordinata ꝯcupiscētia siue sit respectu venialis siue mortalis. ꝛ de hac verū ē q̄ est cū originali in nobis. Alio aūt mō dī libido nō solū inordinata ꝯcupiscētia alicuius. sȝ ēt inordinata ꝯtra deum. Tertio aūt mō dicit sȝ q̄ appropriat libido ad inordiatā ꝯcupiscentiā sȝ vim generatiuā tm̄. sm̄ q̄ dicit augu. q̄ originale peccatū trāsmittit ad posteros nō ꝓpagatiōe sȝ libido. Primo ergo modo dicta libidine pōt esse radix. nō soluȝ mortalis sed etiā venialis. secūdo autē modo radix est mortalis tm̄ ꝛ nō venialis. ꝛ hoc modo ꝯuenit ei predicta diffinitio aug. ꝛ nō primo modo.

Membrum sextū.

s
Exto querit i quo veniale pctȝ sit tāq̄ȝ i subiecto. In. ij. sen. di. xxiiij. c. nūc supest. videt sm̄ distinctōeȝ aug. q̄ in sensualitate hēat fieri veniale. ꝛ sumit ab ipso aug. in. xij. de tri. In suprema autē parte rōnis semp mortale. In iferiori aūt pte ratōnis aliqñ ꝯtingit veniale aliqñ mortale. ¶ Sȝ obijcitur q̄ñ sicut dictū est supra, ꝯtingit sm̄ supremaȝ ptem rōnis p surreptiōem male cogitare de corpore xpi. ꝯstat autē q̄ hoc mortale nō debȝ dici. ergo in illa suprema pte ratōis poterit eē veniale. ¶ Itē ꝓuerb. xxiiij. Septies i die cadit iustus. glo. ibi de leuibus pctis agit. sine q̄bus hec vita nō ducit. [illegible] ignorātiā enim: vel p obliuioneȝ: vel p surreptionē. p necessitatē. p fragilitatem carnis. singulis diebus vel inuiti vel nolētes peccamus. Si ergo leuia sūt pctā que per ignorātiā vel per obliuionē vel p surreptioneȝ sūt aliqñ. ꝛ hec pñt icidere i supremā pteȝ rōnis. vr̄ q̄ nō p hoc distinguet veniale a mortali: q̄ nō possit veniale icidere i supremā pteȝ rōnis. Qō ꝯcedimus dicētes. q̄ re vera bñ pōt eē in supma pte rōnis. sicut si p ignorātiā. nō eius ad qō tenebat: sȝ alicuius facti. vel p surreptioneȝ vel aliq̄d huiusmodi ad qō ñ deberet: velit vel cogitet. Dicimus ergo q̄ distictio venialis a mortali ñ solū attendēda est ex differētia potētiaꝝ vel portionū in q̄bus sunt. imo ēt ex ꝓprijs generibus actuū. vñ in quodaȝ genere actus pōt eē veniale i qualibet pte. ¶ Qō ergo dicit aug. ꝛ habet in sent. sicut predictuȝ ē. dicit cōparando peccatū humanuȝ ad pctm̄ primoꝝ parentū. vt sicut ibi fuit serpēs qui nō peccauit. ꝛ mulier que peccauit. ꝛ vir q ꝯsensit ꝛ gustauit. ꝛ tunc ꝯpletum ē totaliter peccatū illud. ita in nobis ē sensualitas ꝓportionata serpēti. quia hec minime peccat. Portio inferior ratōis mulieri que credidit serpenti: que cōsentit carni siue sensualitati. superior vero pars ipsi viro que cū consentit ad actum consummatum est peccatum.

nõ ergo ista distĩctione vult dicere aug. q cuicũ/
qz actui illicito pficiat ps suprema ideo sit illõ mor
tale. sz loquit̃ fm q vires vel potẽtie vel portio/
nes ipsius aie. rõe sue pfectõis. magis apte sũt ad
hoc vt ex ipis eliciat̃ mortale vl' veniale rõe sue
ipfectõis. vñ si alicubi erit veniale hoc maxie erit
i ipa sensualitate. Si aũt mortale erit i supma pte.
nõ qz semp ibi sit quilibz actus illicitus mortale:
sz qz si alicubi debeat esse: hoc maxime erit i vi il
la vel pte que maxime debeat esse pfecta. ⁊ ideo
grauius erit peccatũ i ipa. In iferiori aũt pte rõ/
nis fm q pueniũt ad sensualitatẽ. erit veniale. fm
aũt q ad supiorẽ ptẽ rõnis mortale.

Membrum septimũ.

Eptimo querit̃ vtrũ aliqs possit esse
sine veniali peccato vl' nõ. Qd sic vr.
veniale eĩz peccatuz voluntariũ ẽ. a vo
luntarijs aũt cauere possumus cũ in no
bis sit velle ⁊ nolle. a quibus aũt cauere possum⁹
illa nõ sũt necessaria i nobis. ergo nõ ẽ necesse ve
niale esse peccatũ i nobis. ¶ Itẽ ponat̃ q aliquis
adultus sit baptizatus qui multa egit mortalia ⁊
venialia. baptismus delet ⁊ culpã ⁊ penaz. ergo
i instãti quo baptizatus ẽ nullũ hz veniale pecca/
tũ. ergo aliquis põt esse sine veniali peccato. ⁊ fit
sermo de his qui habuerũt nãz corruptã. ¶ Item
sit ita q aliquis pmisit quatuor venialia ⁊ ñ plu
ra. ⁊ pterat̃ sup illis. i ptritione aũt dimittit̃ cul/
pa. ergo nullã hz illarũ. ergo ẽ sine veniali pecca
to. ¶ Itẽ. xxiiij. puerb. Septies i die cadit iustus
⁊ resurget. ⁊ loquit̃ ibi de venialibus. ergo iu/
stus resurgit a veniali. sz cũ resurgit nõ hz venia
le. ergo iustus põt eẽ sine veniali. vñ dicit̃ i gl. ibi
si malũ ẽ q cadunt. ne habeãt i malo citius resur
gũt. ¶ Itez peccatũ ⁊ gratia opponũtur. ergo ve
niale peccatũ ⁊ aliqua gratia. sz põt aliquis habe
re illã gratiã. ergo põt esse sine veniali qd oppo
nit̃ illi gratie. Cõtra. puerb. xx. quis põt dice/
re mũdum ẽ cor meũ. purus sũ a peccato. sz ñ ali/
quis põt eẽ sine veniali. posset vere dici. ergo nul
lus põt esse sine veniali oĩo. ¶ Itẽ sup illud ps.
Nõ eniz qui operãt̃ iniquitatem. habet̃ in glo. fo
mes qui ẽ languor nature. cõmouet illicita deside
ria. ⁊ ita sine peccato nõ sumus. j. Io. j. Si dixe
rimus q peccatũ non habemus ⁊c. ¶ Itez aug.
super illam cano. Io. Impossibile ẽ aliquez ho/
minem minimis non cadere peccatis: ergo neces
se ẽ esse sub illis. ⁊ illa sunt venialia. ergo necesse
ẽ habere venialia. ¶ Itẽ augu. de spũ ⁊ lit. Sicut
nõ impediunt a vita eterna iustũ quedã venialia
peccata sine quibus vita ista nõ ducit̃: sic ad vitã
eternã nihil psunt ipi alia bona opa. sine quib⁹
vita iustissĩ pessimi difficile inueni. ergo vita in
stũ nõ ẽ sine veniali peccato. ¶ Itẽ aug. i li. tractat.
Querit̃ vtrũ pfectio ista sic possit itelligi. vt eis ve/
rũ sit neminẽ iã vicẽtez voluntatis arbitrio hic viue
re sine peccato. a quo etiã vsqz ad vnũ apicẽ lex
pfici põt. nisi a quo sunt vniuersa diuina mãdata.
Ex his colligit̃ q homo quilibet nãz corruptã si
bi relictus ñ põt esse sine veniali pcto. Ad qd
dõm. q ẽ loqui differẽter de tota vita hõis habẽ
nãz corruptã. cũ iaz puenit ad etatem adultam
i qua viget voluntas rationalis. ⁊ ẽ loqui de aliq̃
pticula vite. Si fiat fmo de tota vita q sit sine ve
niali peccato. hoc est de excellẽti gratia ⁊ singula
ri. sicut videt̃ beatus Aug. dicere de beata virgi/
ne. Si vero fiat sermo de aliqua pticula vite põt
aliquis esse sine veniali peccato. Unde pcedendũ
est q aliquis potest eẽ sine veniali peccato. ¶ Ad
obiecta autem respõdendo dicẽduz ẽ ad primũz
q intelligendũ est q hec ppositio quis potest. ali
quãdo sumitur p impossibili. aliquãdo sumit̃ p
difficili. difficile enim est vt homo habeat mũduz
cor. fm illud. v. math. beati mundo corde. p hoc
etiã q dicit quis potest dicere: intelligitur q teme
rarium ẽ se laudare vel iustificare. Unde alia trãs
latio expressius dicit. quis gloriabitur castum se
habere cor. aut quis gloriabitur mundum se esse
a peccato. ⁊ loquit̃ de gloria apud hoies. ¶ Ad
scdm dõ dicẽduz q illud qd loquit̃ sup ps. q nõ
sumus sine peccato. itelligit̃ q vix sumus vel de
tota vita habẽte nãz corruptã sibi relictã intelligit̃.
Illud etiã prima Io. j. Si dixerimus ⁊c. põt i/
telligi sicut illud. puerb. xx. vel de tota vita. vñ gl.
qz sine peccato i hac vita esse nõ possumus pria
salutis spes est pfessio ipa. fm autem interlinearẽ
que dicit clari de aliqua iusticia nostra. idem est
sensus cum illo qui dicitur in li. prouer. ¶ Ad ter
tium dicendum q illud qd dicitur. impossibile ẽ
sanctum aliquez ⁊c. hoc est de necessitate corru/
ptiõis humane, sed nõ de necessitate simpliciter.
Est etiaz quedã necessitas ad veniale vt ad pri/
mos motus: nihilominus tñ põt cauere hoc ve/
niale vel illud determinate. ¶ Ad quartum vero
dõm. q illud qd dicit aug. in li. de spũ ⁊ littera. i/
telligẽdum referẽdo ad totaz vitã post corruptio
nem inolitã. ¶ Ad quintũ dicẽdũ de eo q dicit̃ in
li. retract. q hoc intelligit̃ de pronitate li. ar. post
corruptionẽ. reducẽte i actum q prius fuit in po
tentia dum erat in minori etate. fomes eniz puulũ
reddit pcupiscibilẽ. adultũ reddit pcupiscẽtẽ. vel
hoc itelligit̃ q vix ẽ hõ sine pcto postq̃ vtit̃ li ar.
⁊ iõ i orõe dñica dõz ẽ. dimitte nobis dbita nr̃a.

Membrum octauum.

Ctauo queritur cui opponat̃ veniale
peccatũ. vtrũ. s. gratie sine caritati p/
fecte vel impfecte. aut etiã pene. hoc ẽ
vtrũ pcã sz q huiõi possit tollere ve/

niale. ¶ Nõ ergo opponit veniale gratie ꝛ econ
uerso pȝ sic. malo opponit bonũ simpliciter lo/
quẽdo. vnde ꝛ descẽdendo simplr possumus di
cere. ꝙ omni malo culpe opponit bonũ gratie.
sed veniale malũ ẽ culpe. ergo ei opponitur bo/
num gratie siue gratia. quẽadmodũ dicebat gr̃a
opponi pctõ mortali. qꝛ erat malũ culpe. ¶ Nõ
supposito videlicet ꝙ gratia opponit veniali ꝛ
ipm deleat: cum triplex soleat i homine esse gra/
tia. quedã i baptismo que dicit gratia baptismi.
quedã i penitẽtia post lapsũ in actuale peccatũ: ꝛ
hec dicit gratia iustificãs quedã i fine pseuerãtie
ꝛ hec dicit gratia finalis. querit an quelibet ista/
rũ gratiaꝝ deleat veniale. aut que sic ꝛ que nõ?
queritur ergo de baptismali. Fuerũt aũt quidaȝ
qui voluerũt dicere. ꝙ gratia baptismalis nõ de
necessitate tollebat omne veniale. ꝛ ad hoc etiaȝ
põt adduci ratio talis. Aliquis habẽs inordina/
tã delectatiõẽ vxoris sub deo tñ: accedit ad ba/
ptismũ ꝛ dũ accedit ad baptismũ ꝛ suscipit ipm
baptismũ. adhuc eodẽ inordinato amore diligit
vxorẽ suã quo prius. ergo adhuc est in ipo illud
veniale: ꝛ recipit tñ gratiã baptismalẽ. Istud ꝯstat.
ergo gratia pabtismalis ñ delet semꝑ omne ve/
niale. Sed ꝯtra. gratia ꝑ se nõ opponebat pe/
ne. imo culpe ꝑ se. pene aũt nõ nisi ꝓpter culpam.
sȝ gratia baptismalis i baptismo tollit omneȝ pe/
nam debitã ꝓ actuali peccato. ergo si rectius op
ponit culpe: multo magis tollit omnẽ culpã. Nõ
dr̃ i baptismo ꝑ gratiã tollat oĩs pena debita pro
actuali peccato. pena dico ad quã soluẽdã obli/
gatus erat baptizatus. istud dicit cõmuniter ꝛ di
co penã actualium: ad differẽtiã penaꝝ ꝯtractaꝝ
qui nõ tollũtur a baptizato qꝛ sũt ad exercitium.
sicut vult aug. vt mors ꝛ miseria ꝛ cetere penali
tates nature que sũt ꝯtracte. ¶ Itẽ si suo modo re
spondet pulchritudo glorie pulchritudini gratie
ꝛ ecõuerso. sicut spõsa xp̃i i gloria nullã penitus
nec paruã nec magnã hȝ maculaȝ miserie. ita vꝫ
ꝙ qñ sponsa ꝑ gr̃aȝ ascẽdit de lauacro baptismi.
nullius modi maculã peccati dȝ habere. quare
aut nõ reddet aĩa tota pulchra ꝑ baptismũ. aut in
baptismo tollet omne veniale de necessitate. ¶ Nõ
ꝯcedimus. dicẽtes ꝙ i eo qui recipit gratiã bap/
tismalẽ. ꝛ hoc si ñ fictus accedit. delet omnis cul
pa tã venialis ꝙ̃ mortalis. sȝ dicimus ꝙ ad hoc
ꝙ fictus nõ accedat postꝙ̃ adultus est: exigit ꝙ
ꝯteratur de peccatis mortalibus quoꝝ hȝ noticiaȝ
seu memoriã. ꝛ etiã de venialibus. saltẽ in gene/
re dolendo qđ ipe fecit. aut hȝ aliquod veniale.
si eĩm nõ ita faceret: dicimus ꝙ fictus accederet
idest ñ reciperet gratiã baptismalẽ. sed hoc facto
videlicet habita dicta ꝯtritione ꝛ dolore. dicim⁹
ꝙ gratia baptismalis ꝛ si specialiter esseȝ ad cul/
pã originalẽ tollẽdam. tñ postꝙ̃ pcessit ille dolor
ꝛ adest baptismalis gratia. nõ solũ tollet origina
le. sȝ ꝛ actuale nõ solũ mortale sed ꝛ veniale. nec
tñ quo ad culpã sȝ etiã quo ad penã ꝓ illis de/
bitam. cuius cã. qꝛ postꝙ̃ solutus ẽ ab originali
ꝯtra qđ erat gratia baptismalis. ꝛ mediãte ꝯtri/
tione ab ipis actualibus. cum baptismus virtutẽ
haberet ex passiõe xp̃i. bene fuit mors xp̃i ita suf
ficiẽs pciũ. vt ex solutione passionis illius a quo
virtutem hȝ baptismus. absoluat baptizatus non
solum ab omni cupla sȝ ab omni pena debita ꝓ
culpa sua. ꝛ ideo ascendit anima tota pulchra ꝛ
munda si recipit gratia baptismalis. tñ ꝗ̃uis ex
solutione mortis xp̃i dimitti dicat i baptismo om
nis pena. qꝛ ipa passio fuit sufficiẽs pciũ: nõ tñ i/
telligẽdum est similiter in sacramẽto penitentie vt
ꝗ̃uis habeat virtutẽ ex passione xp̃i. nõ tamen sit
amplius penitẽs debitor pene. qꝛ nõ est sic insti/
tutũ illud sacramẽtuȝ quin cũ passione xp̃i exigat
ꝓpria pena satisfactoria ab ipo penitẽte ꝗ̃uis ipa
passio xp̃i posset sufficere ꝓ pena omnium pecca
toꝝ. ¶ Nõ ergo obijcit de illo qui nimis diligit
vxorẽ suã sed sub deo tñ. ꝛ accedit ad baptismuȝ
ꝛc. dicimus ꝙ cum teneat de omni veniali ꝯteri
saltem in genere. cõterit de hoc saltem in genere
cuȝ alijs. vnde dicimus ꝙ ei dimittit baptismo.
¶ Quod si obijcit quõ volenti dimittit veniale.
põt enim ita esse ꝙ ipe non vult penitere de illo.
imo adhuc bene ꝓponit ꝙ diliget sicut ꝛ prius.
ꝛ hoc cogitat dum baptizat. Dicimus ꝙ quãuis
adhuc placeat ei actus iste. cuȝ tamẽ nõ placeat
qꝛ peccatũ: sed qꝛ hic actus. imo mallet ñ esse pec
catũ. eo ꝙ displicet ei oẽ peccatũ i genere. ꝛ hoc
etiam displicet ei. ꝛ istud sm ꝙ pctm. istud auteȝ
dicim⁹ ꝙ sufficit ad hoc ꝙ remittit ei i baptismo.

Queritur postea .§. j.

de ipa gratia iustificante vtrum opponit veniali.
Et ꝙ nõ videt. qꝛ si peccato opponit gratia. ꝛ di
uersis generibus peccatoꝝ diuersa gratia. si di/
uersa sunt genera peccatoruȝ veniale ꝛ mortale.
ergo diuerse eis gratie opponũtur. sed gratia iu
stificãs ẽ que opponit mortali. iustus eniȝ dicit q
sine mortali est cõiter loquẽdo. ergo eadẽ nõ op
ponit veniali. Ad qđ dicimus. ꝙ hec forma ar
gumẽtandi, nõ valet. peccata sũt multa vel mala.
ergo bonum illis oppositũ erit multiplex. qꝛ etiã
sm pħm cũ bonum teneat rõnem medij ꝛ ita i/
diuisibilis ẽ. malũ ratiõẽ extremi ꝛ ita diuisibilis
nihil ꝓhibet malũ esse multiplex opposito vnico
bono. Unde etiã sm pħm bonuȝ est vno modo.
malũ aũt multipharie. gratia ergo non oportet ꝙ
multiplicet. qꝛ sufficit vna gratia ad totũ mũdãdũ
ꝗ̃uis eiȝ multiplices ꝛ varie sint auersiones ipo/
ruȝ pctoruȝ. tñ gratia nõ dicit qua põt homo nisi
pticulariter mũdari ab hoc vel ab illo. vel q̃ põt
mũdari hãc ptẽ anime solã vel illã. sȝ q̃ totã aĩam
idest quãlibet eius ptem põt gratificare tollendo

omne peccatū: τ ideo gratia nō ē nisi vna q̄ cūcta
pctā delet: sʒ q2 gr̄a iustificās nō delet nisi ea quoꝝ
ē ɔtritio: dūmodo illoꝝ habeat memoriā. τ hoc
dicimus: q2 si nō habeat illoꝝ memoriā aut dñs
reducit in illoꝝ memoriā aut dimittit. sicut dicit
gl. sup. viij. math. ideo dolere dʒ de quolibʒ mor
tali τ de venialibus saltē in genere. τ ēt forte de
maioribus venialibus in spāli si habeat illorum
memoriā. vt sicut multiplicant peccata multipli
cent dolores de illis. vñ q̄uis vna gr̄a sufficiat.
non tñ vnus dolor, p hoc siue p illo. Unde etiā
ɔtritio dicit quasi multe tritiones cōgregate hoc
ē multi dolores. τ q2 gr̄a nō delet penā totaliter:
quin adhuc sit debitor pene. sicut multi dolores
erāt in remittēdo: ita multe debent eē pene i satis
faciēdo. vna tamen gratia sufficit. vnde ēt queād
modū licʒ plura peccata mortalia differēt i spe
cie peccati. non tñ requirebant plures gratie. sed
vna gr̄a cum pluribus doloribus. ita pōt eē τ ē
q̄tum ad veniale τ mortale.

Queritur po- §. ij.

stea vtrū caritas opponat peccato veniali. τ q̄d
sic videt. ɔstat eniʒ q̄ maior ē discōueniētia vni
us doni dei ad quodcūqʒ pctʒ q̄ vnius doni ad
alteꝝ. sed caritas nō se ɔpatit timori seruili qui ē
donū dei sicut vult aug. ergo multominus ɔpa
tit veniali. Ad qd̄ dicimus q̄ bene ɔpatit secuʒ
caritas veniale. ¶ Qd̄ aūt obijcit q̄ ñ patit secuʒ
timorē seruilē. dicimus q̄ queadmodū vult aug.
in li. ɔtra epistolā fundamēti. cū dicit natura cor
rupta duo dicunt. vel actio mala ƀm q̄ natura vt
actio. τ q̄ corrupta vel mala τ similiter in alijs
huiusmodi. ita dicimus q̄ i timore seruili duo di
cunt. q̄ timor ē: τ q̄ seruile ē. inq̄tuʒ ergo timor
ē: donū dei ē. τ i hoc ñ repugnat caritati. inq̄tū
aūt seruilis: sic non ē donū. imo secū importat fo
mitē in actu quia ibi viuit voluntas peccandi. τ
peccaret nō solum venialiter sed τ mortaliter. si
speraret impunitas. τ ex hac parte repugnat ma
gis caritati q̄ veniale quodlibet. vñ ex hac parte
non se compatit caritas illi. vnde argumentū p
dictum ē a minori destructiuum. non eniʒ sequit
si expellit illud cui magis opponit q̄ expellat il
lud cui minus opponit.

Sed queritur §. iij.

tūc vlterius cū veniale ñ opponit caritati simplr̄.
vtruʒ caritati pfecte opponat. Et q̄ sic vr̄. q2 .j.
Jo. iiij. dr̄. q̄ pfecta caritas foras mittit timorē. τ
hoc ñ dr̄ de seruili tñ. illū. n. eijciebat ēt caritas i
perfecta. Sꝫ de initiali itelligit quare si ille timor
erat donū dei. τ quo bñ ɔtigebat vti q̄ ad vtrū
qʒ ptēʒ sui. τ tñ ppter suā impfectōēʒ foras mit
tebat a caritate perfecta. multomagis veniale qd̄
plus sonat i impfectōēʒ: videbit plus repugnare
caritati pfecte. τ ita caritas pfecta ñ poterit stare
cū veniali. ¶ Itē dyo. ad Jo. euāge. Si illi quos
dicis sctos diligūt ea q̄ sūt sup terrā ab inherēti
bus male zelata a diuino diuino ceciderūt amore.
τ ñ noui q̄uo vocent scti. Si ergo scti dicuntur
pfecti in caritate. τ ñ lʒ eis amare ea que zelant q̄
inherēt terrenis. s. ista tpalia. quin cadat a diuino
amore. amare aūt ista tpalia ƀm q̄ huiusmōi non
dicebat nisi veniale. ergo vr̄ q̄ pfectio caritatis ñ
possit secū pati veniale. Sʒ ɔstat q̄ hoc ē falsum.
sicut. n. dictū ē in. q. precedēti. queadmodū dicit
aug. sup primā canonicā Jo. ipossibile ē sanctus
aliquē aliqñ i minimis ñ cadē pctis. ɔstat aūt q̄
aliqs sāctus hʒ caritatē pfectā. q̄uo ergo hēbit ve
ritatē illud vbuʒ dyo. ppter hoc pōt aliqs dicē.
q̄ nec cuilibet caritati pfecte opponit veniale. sʒ
solū pfecte caritati ɔfirmate. ¶ Sʒ adhuc q̄ hoc
nō sit veꝝ vr̄. q2 cū dicit gr̄a ɔfirmata que prius
dicebat pfecta. nihil addit ad pfectionē priorem
nisi pseuerātia. Si ergo rō tēporis aut duratōis
dūmō sit equa pfectio caritatis sicut τ prius. ni
hil facit ad abijciendū veniale plusq̄ prius. patʒ
q̄ ēt hñs finalē caritatem ēt perfectā: poterit ha
bere veniale sicut τ si nō haberet finalem. Ad
quod dicimus. q̄ re vera caritas pfecta multipli
citer pōt dici. Cū eniʒ caritatis sit liberare vel du
cere in libertateʒ. primo quidē ƀm q̄ ordiat au
gu. gradus liberatōis sup illud Jo. viij. Si filius
vos liberauit τc. liberat caritas a mortali. sʒ
nō dum plena ē hec liberatio: q2 iterum pōt cadē
liberatus i mortale. Si aūt inchoatum perficiat ca
ritas vt iā nō possit cadere in mortale. hñs ipsaʒ
tunc perfectior ē q̄ prius. sed adhuc imperfectio
remanet q2 potest cadere in veniale. Qd̄ si adeo
perficeret vt nec in veniale caderet. adhuc ñ. eēt
plena liberatio: q2 remaneret fomes. Sʒ adhuc
extincto fomite adhuc superest vnus gradus sci
licet amotio fomitis τ omnis miserie. q̄ gradus
erit in gloria. τ tunc demuʒ erit liberatio cōpleta
τ plena libertas. Potest ergo dici perfecta ca
ritas ad presens tripliciter. Una put est i sanctis
iam glorificatis. τ si de hac intelligeret informa
tua eē sanctus cum dicit dyoni. Si aliquos dicis
τc. tunc nō habʒ dubitatiōēm auctoritas dyonī.
ɔstat enim q̄ neqʒ sanctus iā glorificatus neqʒ ēt
in pñti vita ɔfirmatus vt nō possit peccare nec
venialiter nec mortaliter. pōt nimis diligere ista
terrena siue materialia τ tēporalia. Alio mō pōt
dici perfecta caritas put etiā est hʒ in omnibus in
terra positis. τ hoc dupliciter. vel ƀm actum vel
ƀm habitū. ƀm actū cum totaliter delectat caritas
alicuius i amplexu sponsi. ita vt nihil aliud am
plexet. τ huic perfectioni caritatis ƀm actuʒ bene
veꝝ est q̄ opponit veniale. Si enim aliqs inor
dinate diligit aliquid lʒ venialr̄: tñ cuʒ descendit
ad illud sub deo. iam ñ totalr̄ adherebat affectus

eius deo. ⁊ ita cadit perfectio caritatis q̄ꝫtum ad
actū. remanere tamē pōt q̄ꝫtum ad habitum. De
ista ergo perfectiōe secūda que ē ſm actū. pōt i/
telligi illud qd̄ dicit dyoni. ꝙ sancti. i. hōīes hanc
pfectionē caritatis nō diligūt ea q̄ sūt sup terraꝫ.
Tertia āt perfectio ē ſm habitū. vt videlꝫ quādo
mens ⁊ si n̄ semp ſm totū affectū suū actualē diri
gat in deū. tamē vt frequēter facit. ⁊ apta ē ad il/
lud. ⁊ huic pfectioni ſm habitū n̄ repugnat quin
li. ar. aliqn̄ possit moueri motu veniali ſm actuꝫ.
Vn̄ huiusmōi pfecta caritas n̄ foras mittit venia
le. foras tn̄ mittit timoreꝫ ēt initialē. Et si queritur
quō hoc ē. respondemus ꝙ quēadmodum dicit
glo. super illō ps. Beati oēs qui timent dn̄m. ti/
mor initialis duos hꝫ oculos. vnū ad premium.
reliquū ad penā. q̄ꝫtum ergo ad oculū respicien
tē penā sicut quā timet. mittit foras pfecta caritas
timorē initialē. q̄ꝫtum āt ad aliū n̄ eijcit ipsum sed
ꝯsummat. reqrit. n. pfecta caritas vt quēadmodū
diligebat eū: ita totaliter habebat oculū ad ipsū.
cū ergo dicit tollit initialē. ergo tollit veniale. nō
sequit. est. n. a maiori ꝯstruēdo ⁊ a minori destruē
do. Nā si volumus recte ꝯsiderare. plus oppo/
nit motus ipsius timoris initialis q̄ꝫtuꝫ ad oculuꝫ
quē habebat ad penā ipsi pfecte caritati: q̄ꝫ mo/
tus venialis pctī. qd̄ pꝫ. motus. n. caritatis pfecte
erat totalr̄ in deū dirigi siue totalr̄ circa ipm̄ affi/
ci. ex hoc autēꝫ sequebat n̄ affici circa aliud. q̄ꝫto
ergo afficit aīa circa magis distans a sūmo bo/
no: tāto magis distat ille motus a motu caritatis
pfecte. Sꝫ ꝯstat ꝙ i genere coꝝ que sūt. qd̄ maxi
me distat a sūmo bono ē pena eterna: qꝛ hec ē q̄/
si summū malū ſm ꝙ ē ponere sūmum in genere
mali pene. Vn̄ ⁊ plus distat q̄ꝫ qd̄libet bonū tpa
le a summo bono. ergo affici circa penā eternam
timendo ipāꝫ plus distat a motu pfecte caritatis.
q̄ꝫ inordinate diligere sub deo qd̄ ptinet bonū tē
porale. sꝫ pmus motus fuit ipius timoris initia
lis q̄ꝫtuꝫ ad eius impfectionē: quā dicebat foras
mittere caritas pfecta. secūdus āt fuit motus ve/
nialis pctī. Vn̄ pꝫ ꝙ plus lōge repugnat timor
initialis q̄ꝫtuꝫ ad illā ptem sui qui ē timere illā pe
nā: ipsi caritati pfecte q̄ꝫ veniale. Vn̄ nō sequit ꝙ
si foras mittit qd̄ plus sibi repugnat. ꝙ foras mit
tat illud qd̄ minus ē. vn̄ ⁊ si pfectā hn̄s caritatem
nunq̄ꝫ moueat motu timoris respectu pene eter/
ne. tn̄ pōt peccare venialr̄. Concedimus tn̄ hn̄ ꝗ
cū peccat venialr̄ ſm actū. nō hꝫ tūc actu motuꝫ
caritatis pfecte. sed tn̄ retinet habitū ipsius perfe/
ctōis. ¶ Preterea. timor initialis q̄ꝫtum ad illud
quod ē timere penā eternā. p. se nō pōt eē: nisi vl
qn̄ timet de mortali: vel qn̄ timet vt n̄ plene sit sa
tisfactū. sꝫ nihil hoꝝ in caritate pfecta timet. vnde
pꝫ ꝙ n̄ pōt habere caritas perfecta secū motum
timoris initialis q̄ꝫtum ad illā ptem. Sꝫ q̄ꝫdiu in
vita ista ē quātūcūqꝫ sit pfecta caritas. nisi d spāli

gr̄a aliter dn̄s dispensset: nihil probibet qn̄ aliqs
inordinatus motus venialis siue p surreptionem
siue alio mō posset surgere. ¶ Sꝫ adhuc obijcit.
dicit. n. augu. ꝙ sicut gutta aque i camino. ita ve/
niale pctm̄ in viro pfecto. sꝫ gutta aque n̄ cuꝫ stat
camino ignis. ergo neqꝫ veniale cū caritate viri
pfecti. qd̄ soluit. ꝙ nō facit pfecta caritas. vt ve/
niale nō sit aliqn̄ vel n̄ incidat. sꝫ facit vt non du/
ret quēadmodū caminus ignis n̄ faciebat vt non
apponeret sibi gutta aque. sꝫ facit vt apposita nō
duret imo citius destruat. pfecta. n. caritas statim
inflāmat hoīem vt doleat ⁊ peniteat. imperfecta
vo caritas n̄ statim inflāmat ad penitentiā de ve/
niali. sed dimittit post vnū venire aliud. Unde qn̄
sic aggregant venialia multa ⁊ latent in aīa simul
fit maior dispositio ad ꝯtractionē nec dꝫ statim
resurgere iustus a casu suo.

Queritur po. §. iiij.

stea dicit hiere. xlviij. Maledictus qui facit opꝰ
dei negligēter. alia lr̄a fraudulēter ibi. glo. Greg.
Desidia p torporē nascit. fraus p priuatā delecta
tionē illā minor amori dei exaggregat. hāc pro/
prius amor sui excitat. ex quo vr̄ ꝙ in negligētia
operis dei faciēdi minuit amor dei. sꝫ negligētia
quoddaꝫ veniale fuit. ergo amor dei siue caritas
non minui pōt p veniale. sed eodem mō minuit
caritas ⁊ tollit totalr̄. sicut. n. dicit cōiter. minui
non pōt caritas nisi totaliter tollat. aut si nō susti/
net oppositio ista. ⁊ tamen veꝝ ē indubitanter ꝙ
eodem quo minuit caritas modo. tolli pōt tem/
poris successione. diminutio enim via ē ad tota/
lem abiectionē. quare erit veꝝ. aut ꝙ veniale nō
stat cum caritate. aut ꝙ veniale ſm ꝙ huiusmodi
pōt tollere caritatē ex toto quoꝝ vtrūqꝫ falsū vi/
det. Ad quod dicimus. ꝙ glosa ⁊ textus illi lo
quunt de negligentia mortali ⁊ veniali. ⁊ hoc pꝫ
per hoc ꝙ ibi dicit maledictus. maledictio enim
non solet cōminatorie indici nisi p mortali i scri
ptura. Si ergo querit quomodo ibi dicit minor
amor dei. dicimus ꝙ amor ille qui ibi dicit esse
minor. non accipit p amore caritatis. sꝫ p amo/
re naturali siue p amore volūtatis nature ꝯsenta
nee. ⁊ hoc pōt minui per pctm̄ mortale ⁊ q̄ꝫtum
ad actum ⁊ q̄ꝫtum ad habitū forte.

Queritur po. §. v.

stea cū mortale ⁊ veniale genere differāt ⁊ rōne
pctī. vr̄ sim̄r ꝙ deletiuuꝫ vtriusqꝫ aut simplr̄ sit di
uersum aut saltē si idem ē in substātia: quo ad di/
uersos effectꝰ sit deletiuū huiꝰ ⁊ illius. quapropt
si gr̄a ē deletiua mortalis. aut n̄ erit deletiua ve/
nialis: aut non ſm eundē effectū ſm quē ē deleti/
uum mortalis. Et hoc ꝯcedi solet. ⁊ ponitꝰ exē/
plum tale. sol ⁊ destruit tenebrā noctis. destruit ēt
nubeꝫ aliquādo. que ēt nubes eraꝫ erat cuꝫ ipsa

die. ſʒ hoc dicit̃ eſſe ſm duplicẽ nãm in ipſo ſole.
dicitur eniʒ calere ⁊ lucere. ⁊ ſm ꝙ lucet deſtruit
tenebraꝫ. ſm autẽ ꝙ calet diſſoluet nubem. ⁊ ſilr
ſolet dici ꝙ gratia ſm ꝙ illuminãs purgans eſt
mortale. ſm autẽ ꝙ ferues purgat veniale. ¶ Sʒ
obijcit̃ quĩ ſi nubis nã nõ eſſet humida ⁊ diſſolu
bilis rõne aquoſitatis. ſed ſolũ haberet nãʒ ob/
ſcuritatis: non rõne alterius actus expelleret ſol
nubem ꝙ̃ tenebraꝫ. ſed rõne eiuſdẽ. ⁊ ſi ſm ma/
gis ⁊ minus intẽſi. ſed ſicut vult Grego. mortale
obtenebrat ⁊ veniale obſcurat. ergo ſi ſic eſt gr̃a
hec. nõ ſm aliũ actũ opponet̃ veniali ⁊ ſm aliũ
mortali. ſed dr̃ia erit ſolũ ſm maiorẽ ⁊ minorem
intẽſioneʒ eiuſdẽ actus. Quod ↄcedimus dicẽ
tes. ꝙ q̃uis aſſignet̃ ꝓportio inter ſpũalia ⁊ cor
poralia. ⁊ per inſpectõeʒ corporaliũ quodãmõ
manuducam̃ in ſpũalia: nõ tñ vſquequaqʒ ẽ ↄue/
niens vel vniformis ſimilitudo que ꝓponit̃ inter
corpalia ⁊ ſpũalia. cũ ergo ꝓponit̃ ſiĺitudo ꝺ ſo
le materiali ad tenebraſ ⁊ nubem. ⁊ de ſole ſpũa
li ad veniale ⁊ mortale. bene eſt ſiĺitudo i genere
q̃tũ ẽ ad hoc ꝙ ſicͤ maior quodãmõ virtus ſo
lis exigit̃ ad expellẽdũ nubeʒ q̃ tenebraꝫ. qd̃ pʒ.
qꝛ nubes poterat ſtare ẽt expulſa tenebra cũ ipſo
ſole: ita quodãmõ maior act⁹ gratie vel gr̃a ad
plura extẽſa req̃rit̃ ad expulſionẽ venialis q̃ ad
mortalis expulſionẽ. ſicͤ iam videbit̃. bñ tñ ẽ dr̃ia
q̃tũ ad hoc. ꝙ ſol mãlis cã ẽ generatiõis nubis.
⁊ etiã cã eĩ diſſoluẽdi eãdẽ gnãtõem. ſol autem
ſpũalis. ſ. gr̃a nunq̃ fuit cã gnãtõis venialis. vñ
etiã nec forte quo ad hec ſiĺitudo eſt. vt oporteat
aliũ eẽ actũ quo expellit gr̃a veniale ⁊ quo expel
[illegible] mortale. ſʒ eũdẽ ad alia ⁊ alia extẽſuꝫ forte ſicͤ
iaꝫ videbit̃. ¶ Quod ergo obijcit̃ ꝙ ſi ſpecie vel
genere differũt veniale ⁊ mortale: differũt ⁊ eoꝝ
deletiua. dicimus ꝙ hoc non ſequitur. qꝛ ſicut
multoruꝫ mortaliuꝫ ſpecie differentiũ ſpecie põt
eſſe vna deletiua ⁊ non cuiuſlibet ſua propria: ita
⁊ mortalis ⁊ venialis poteſt eſſe eadẽ deletiua.
ſed differat̃ ſolutio hui⁹ vſqʒ poſtmodũ, vbi me
lius videbitur.

Queritur ergo .§. vj.

rõne dictoꝝ. ſi gr̃a req̃rit̃ ad tollendũ mortale ⁊
ad tollẽdũ veniale. Utrũ maior req̃rat̃ ad tollen
dũ mortale q̃ ad tollẽdum veniale. ⁊ ecõuerſo.
Qd̃ maior ad mortale ⁊ mĩor ad veniale. vr̃ ex
rõne ꝓportiõis. ſic. n. ſimplr̃ loquẽdo pc̃to op/
ponit̃ gr̃a. ergo maiori maior. ⁊ mĩori minor. ſʒ
mortale malus ẽ q̃ veniale i genẽ pc̃ti. ¶ Sʒ ↄ̃ ẽ.
qꝛ cũ aduenit gr̃a q̃ tollit mortale. adhuc ſubla/
to mortali remanet veniale. ergo vr̃ ꝙ ñ tãta ſuf
ficiat ad tollẽdũ veniale quãta ad tollẽdũ mor/
tale. Ad qd̃ dicim⁹ ꝙ i pc̃to ſũt duo ↄſiderãda
culpa ⁊ pena. ad deletõeʒ culpe i pc̃to adulto re
q̃rit̃ gr̃a cũ ↄtritiõe. ⁊ hoc tã i mortalib⁹ q̃ i ve/
nialib⁹. cũ in reſpectu venialiũ ſufficiebat forte cõ
tritio i genẽ. reſpectu aũt mortaliũ exigebat̃ ñ ſo
lũ i genẽ. dicimus ergo. ꝙ ad dolẽdũ q̃cq̃d erat
culpe. ⁊ i mortali ⁊ i veniali cũ ↄtritiõe ꝺbita: mi
nima ſufficiebat gr̃a. vt ita dicamus ꝙ vna ⁊ ea/
dẽ. vñ queadmodũ plura mortalia diuerſoꝝ ge/
nerũ potuit vnica gr̃a ꝺlere. ita eadẽ gr̃a fuit de/
letiua mortalis ⁊ venialis q̃tũ ad illud ꝙ habe/
bant culpe. vñ nec maior nec minor q̃tũ ad vnũ
q̃ q̃tũ ad aliud req̃rit̃. ſʒ qꝛ poſt deletiõeʒ culpe
erat nihilominus abſoluẽdus pc̃tor a reatu pe/
ne ꝑ ſatiſfactiõem ex iſta pte dicimus. ꝙ ⁊ ſi gr̃a
eadẽ ſufficiat ad tollẽdũ culpaꝫ vtrobiqʒ: tamen
ex pte pene maior ſatiſfactio req̃rit̃ ad mortale ⁊
veniale. ſʒ qd̃ dicͤ augu. i enchiridion ⁊ habet̃ in
ſen. li. iiij. di. xvi. c. vlt. Qd̃ pro pc̃tis quotidianis
breuib⁹ leuibuſqʒ ſine qb⁹ hec vita ñ ducit̃ quoti/
diana o͛o fideliũ ſatiſfacit. eoꝝ eiʒ ẽ dicẽ pr̃ nr̃ q
es in celis ⁊c̃. ⁊ delet hec o͛o minima quotidia/
na pc̃ta. talis autẽ ſatiſfactio nõ ſufficiebat maio/
ribus. Similiter autẽ ⁊ de ipſa ↄtritiõe dicimus.
ſm ꝙ ipſa fuit ſatiſfactoria intra. queadmodũ alia
opa pnie fuerunt ſatiſfactoria extra. de ipſa inquã
cõtritione dicimus. ꝙ maior debuit eẽ reſpectu
mortaliũ q̃ reſpectu venialium.

Queritur poſtea .§. vij.

ꝺ poſſibilitate mot⁹ venialis ⁊ mot⁹ caritatis. hoc
ẽ vtꝝ pñt ſimul ſtare in eodẽ. ⁊ ꝙ i eodẽ ſʒ diuer
ſas vires nõ ẽ difficile ꝓbare vt vr̃. qꝛ ſi diuerſe
vires ſimul pñt mouere nihil ꝓhibet vt vr̃. rõa/
leʒ ptem moueri motu caritatis. aliam aũt motu
inordinato ſiue veniali. Sʒ vlterius ẽ. q. vtrũ ſm
eãdẽ vim pñt ſiĺſtare duo mot⁹, alter ex caritate.
⁊ alter venial' ⁊ ꝙ ñ vr̃. Nã ſi vis i qua ẽ mot⁹
caritatis vis ſimplex ẽ. impͥtibilis ẽ. ⁊ qd̃ ẽ ptibi/
le nõ ſʒ ptẽ ⁊ pte ↄuertit̃ ad multa. tũc vr̃ ꝙ non
poſſit ſimul ↄuerti ad multa vis iſta. ſʒ aliter non
poterãt eẽ mot⁹ plures ſimul. quare vr̃ ꝙ ñ pote
rãt ſimul ſtare motus venialis ⁊ motus ex cari/
tate i eadẽ vi. ¶ Sʒ adhuc ſi hoc eẽt veꝝ. q̃ro vl/
terius. vtrũ i eodẽ motu poſſet icidere qd̃ eſſʒ ex
caritate. ⁊ ꝙ eſſet venialis. vel i eodẽ actu. ⁊ ad/
huc vr̃ ꝙ ſic. q̃nqʒ ponit̃ ꝙ aliqs ꝑdicet ex bo/
na intẽtõe ⁊ ex caritate. ⁊ h̃ actus caritatis ẽ. po
nat̃ ergo ꝙ i aliqua parte ſui incidat vana gloria
aliquãtula. tũc ↄſtat ꝙ veniale ẽ. q̃rit̃ [illegible] veniale ñ
ẽ ſine actu. ibi aũt nõ fuit niſi vnicus actus vt vr̃:
tũc nõ ſolũ in eadẽ vi ſed etiã in eodẽ actu eiuſdẽ
vis: videt̃ ꝙ pñt ↄcurrere motus caritatis ⁊ mo
tus venialis ⁊ ꝙ iſte caſus qui poſitus ẽ accidat
habet̃ ex euãgelio vnde Luc. x. dicit̃ ẽt. puluereʒ
[illegible] adheſit nobis ꝺ ciuitate vr̃a extergim⁹ in vos.
Et ſilr Math. x. Excutite puluerẽ ꝺ pedib⁹ ve/
ſtris. Et illud ideʒ dicit glo. ſup illõ. Joãnis. xiij.
lauit pedes diſ. ſuis. Quod ſi concederetur: in

ↄtrariū est. qm̄ si ille motus ē ex caritatē. est me/
ritorius. ſʒ ſi venialis ē malus est. quō aūt pote/
rit dici idē actus meritorius ⁊ malus. ¶ Pre/
terea. j. ad corin. iij. dicit aplus vel accipit ex ver/
bis eius. ꝙ alij ſupedificant lignū fenū ⁊ ſtipulā.
alij aurū ⁊ argētum. ⁊ lapides ꝓciosos. querit ſi
diuidiliter hec duo: nō erit idē mot⁹ quo ſupedi/
ficabit vtrūqʒ. Solutio. Qūtū ad primū ↄcedi/
mus bn̄ ꝙ motus caritatis ⁊ motus venialis ſta
re pn̄t in eodē ſm̄ vires diuerſas. Si aūt querit
vtrū ſm̄ eandē vim ⁊ etiā vtrū ſm̄ eundē actum
eiuſdē vis. tūc diſtinguimus qm̄ aut actus illi cō
trarij ſūt ſiue oppoſiti aut diſpati tm̄. ſi diſpati tm̄
⁊ tūc dicim⁹ ꝙ bn̄ pn̄t ſimul ſtare i eadē vi. v̄bi/
grā. diligere deū ex caritate ⁊ vxorē venialr. Si
aūt ſint ↄrij actus. tūc nō pn̄t ſimul ſtare in eadeʒ
vi. ⁊ dicimus eē ↄrios qn̄ ad eundē actū ſiue cir
ca idē ſubiectū mouent ↄrie radices. v̄bigrā. di/
ligere deū ex caritate ⁊ vxorē venialr non erant
ↄria. qꝛ nō circa idē. ſʒ moueri circa vxorē mo/
tu caritatis. ⁊ etiā circa eādē motu veniali nimis
diligēdo ſʒ ſub deo. hec duo ſimul ſtare i eodē nō
pn̄t. Si eniʒ circa diuerſa vel diuerſis affectōib⁹
potuit ſimul affici vna vis ↄrijs tn̄ nō potuit. ¶ Ad
illud aūt qd̄ obijcit. ꝙ ipſa vis cum ſit ſimplex ⁊
impartibilis. ſimul ↄuertit ad plura. dicim⁹ ꝙ illud
nō obſtat. imo argumētū illud magis ē ad oppo
ſitū ꝙ̄ ad ꝓpoſitū. Qūto eim impartibilior eſt vis ⁊
ſimplicior ē ſm̄ eſſentiā: tāto magis ↄuerti poteſt
ad plura. cōcomitabant eniʒ ſeſe hec duo ſimpli
citas eſſentie ⁊ multiplicitas. ⁊ intēſio potētie in
eodē. vt qūto magis eſſet de prio. ſ. d' ſimplicitate
eſſentie: tāto magis eſſet de intēſione ptātis ⁊ extē
ſione. vn̄ qūto ſimplicius ē: tāto potētius ē ⁊ etiaʒ
in plura vel ad plura. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. vtrū
in eodeʒ actu. Rn̄demus ꝙ in eodem actu ita ꝙ
vtrūqʒ denominet actū illū īpoſſibile ē. ſʒ vt mo
tus ille ſit meritorius pncipalr. ⁊ qūtū ad oppo/
ſitū eʒ alicui⁹ indebite circūſtātie. vel qūtū ad omiſ
ſionē d'bite circūſtātie incidat veniale: hoc bn̄ cō
tingit. vn̄ ſi aliqs ex caritate ꝓdicat. actus quideʒ
iſte ꝓdicare dicēdus ē meritorius ⁊ caritate for/
matus. Si auteʒ incidat ibi vana gloria. hoc eſt
qꝛ aliquātulū declinat a rectitudine intētōis. ſʒ nō
ꝓpter hoc denominādus eſt nunꝙ̄ actus ille ve
nialis. neqʒ dicēdus eſt eſſe demeritorius. veruʒ
eſt tn̄ ꝙ relinquit aliqua diſpoſitio in ꝓdicāte q̄
ſuit meritoria pene. ſʒ nō ſm̄ actū illuʒ principa/
leʒ fuit ita diſpoſitio. imo ſm̄ aliquid circūſtans
illi actui. v̄bigrā. predicare iſte actus fuit merito/
rius. ſʒ vane gloriari de ꝓdicatione fuit quidā nō
debitus act⁹. cedens in indebitā circūſtātiā ipius
principalis actus ꝓdicādi. cū ergo ipſe principa
lis actus ꝓdicandi nunꝙ̄ exeat a rectitudine ſue
ordinatōis. qn̄ ſemꝑ ipa formet ⁊ ſi aliquātula
ſit ibi declinatio: ideo ſemꝑ dicēdus eſt merito/
rius ⁊ nunꝙ̄ demeritorius. Si ergo ibi mot⁹ ca
ritatis ⁊ veniale circa idē ſint. non tn̄ idē poterit
dici eſſe vtrūqʒ ꝑ d'nominatōeʒ. ſʒ alteꝝ erit ibi ꝑ
rectitudinē. alterum v̄o oblique. vt dicat ꝙ circa
actū caritatis pōt incidere veniale.

Membrum nonum.

Nono querit q d debeat veniali pecca
to vtrum tm̄ pena tēporalis an etiam
eterna. Et primo oſtendit ꝙ nō poſ/
ſit eternaliter puniri. qm̄ ſi de⁹ iuſtus
iudex eſt ſi veniali non debeat niſi pena tēpora/
lis. cū eterna iproportionabilis ſit tēporali. iniu/
ſte videret agere deus ſi puniret veniale eterna/
liter. ¶ Sed cōtra ſi nō ē puniēdū eternaliter. er
go aliquādo ceſſabit puniri. ſimus mō i illo in/
ſtanti. ceſſauit pena. ſʒ nō tollit pena niſi ſublata
culpa: ergo ſublata ē culpa iſta in iſto quā attule
rat in iferno ſecum. ſʒ hoc falſuʒ qm̄ i iferno nul/
la fuit deletio culpe nec etiaʒ venialiter poſt mor
tē. Ad qd̄ dicimus. ꝙ re vera decedēs i mor/
tali ⁊ veniali pro vtroqʒ eternalr punit. cuius cā
ē. qꝛ ſicut vult grego. qꝛ cū peccauerit peccator i
ſuo eterno qui in fine gratiā nō habuit. ſicut fuit
eternitas ſuo mō in volūtate peccatoris qūtū ad
mortale: ita eſt qūtū ad veniale. vn̄ ſi huiuſmodi
pctō rn̄debat pena eterna. pʒ ꝙ qūtū ad eternita/
teʒ pene nō erit drīa īter mortale ⁊ veniale. ſʒ qꝛ
illud fuit ſub deo ⁊ illud ↄtra deū: erit drīa in pe
ne acerbitate. vt minor ſit pena illa que eſt ꝓ ve/
niali ꝙ̄ que ē ꝓ mortali. vn̄ ⁊ ſi idē ſit q patit ab
eodē igne. tn̄ ſicut vlut Grego. ſuꝑ illud Job. x.
terrā miſerie ⁊c̄. ⁊ cuʒ ↄformabit ſe ignis puniē
dis nō equaliter oībus. ſʒ vnicuiqʒ pro merit is.
neqʒ ꝑ qbuſcūqʒ meritis in eodē eq̄liter. ſʒ qūtuʒ
ad quedā magis acerbe: qūtū ad quedaʒ minus
puniet. ¶ Nō ergo obijcit ꝙ deus ageret iniuſte
ſi tēporali pena dignū. puniret eternaliter ⁊c̄. Re
ſpōdemus. ꝙ veniale coniūctū mortali ſi aſſit fi/
nalis impnīa. nō amplius ē tēporale. imo iā trā/
ſit in perpetuū. qꝛ poſt mortē nō eſt locus dimit/
tēdi peccata neqʒ tempus. ⁊ ideo fuit dignū pu/
niri ⁊ pena eterna.

Querit poſtea .§. j.

de aliquo exiſtenti in originali peccato. ponat ꝙ
nō purget ab illo. poſtea adultus factus ſuꝑaddat
originali aliquod pctm̄ veniale ⁊ nulluʒ morta/
le. queritur tunc vbi iſte punietur. Nam ſi dicitur
in limbo. hoc nō videt. ibi eniʒ nō erat locus pu
niendi aliquod actuale peccatū ommiſſū. Si aūt
dicitur ꝙ in inferno actualis pene. hoc nō videt
quia ibi eſt locus puniēdi tm̄ habentem actualia
peccata mortalia [illegible] videt quorū nullum iſte hʒ.
neqʒ poteſt dici. ꝙ hic pro originali ⁊ ibi ꝓ ve/
niali cum idem non poſſit eſſe in diuerſis locis.

Ad qd̄ dicimus q ꝓpter diuersas puniēdoꝝ non oportet ponere diuersa loca ſm ſubſtātiā diā in inferno. in eodē ergo loco iferni quo puniunt aīe reproboꝝ: ſicut eiꝫ aīa petri ibi exiſtēs nō pateretur. ita quelibet aīa ibi adueniēs differenter punit ſm ratione differētis cremabilis. Unde in eodeꝫ loco ⁊ in eodē tormēto nihil ꝓhibet diuerſos differēter pati ſꝫ diuerſas cāſ. ſicut vult etiā Greg. ſup illud Job. x. terrā miſerie ⁊ tenebraꝝ. Unde cum dicunt puuli nō baptizati decedentes eſſe in limbo. illud magis pōt itelligi diā pene qꝫ diā loci: qꝛ eodē eiꝫ loco quo puniūtur ſenſibiliter adulti. exiſtētes paruuli n̄ punirent eodem tormento. qꝛ nō habēt eadē cremabilia que etiā illi. Unde ſm hoc videt dicere. aug. de fide ad petrū. q firmiter credat ⁊ nullatenus dubitet puulos eſſe in igne inferni. i. in loco i quo ē ignis. Ille ergo qui diſceſſit i originali aliquo i inferno exiſtēs punit ⁊ pena originali debita. ⁊ pena veniali ppetuato. qd̄ cū diximus de limbo itelligimus de libo qui dicit puuloꝝ decedētiū nō baptizatoꝝ. ⁊ nō d̄ limbo qui dicit fuiſſe ātiquoꝝ patrū i quibus nō fuit carentia viſionis dei niſi ad tempus: ⁊ etiā alteriꝰ modi carētia q̄ꝫ i puulis huiuſmodi. ibi eniꝫ erat defectus ſolutionis pcij. ſed de his alis dicemus.

Membrum decimū.

Decimo q̄rit vtrū aliqua venialia remaneāt poſt mortē in ipſis iuſtis rōne culpe. Ad qd̄ ſic. aliquis cōtritus erat modo ſup venialibus ⁊ mortalibus ⁊ dimiſſa ſūt omnia. deīde āte mortē cōmittit aliqd̄ veniale. de quo nō ꝯterit ⁊ ſic morit. queritur vtrū deleat iſtud veniale hic i pſenti aut trāſeat cū ipo i purgatoriū. Si dicit q cū illo traſit i purgatoriū: hoc nō videt. ibi eiꝫ nō poſſet āplius purgari illud peccatū vt videt. qꝛ nec noua gratia ibi dat nec eſt locus merēdi. Unde poſt mortē nō fit aliquid alicui ſicut vult greg. niſi ſm q meruit in vita pſenti. vnde ibi ē tm̄ locus vbi aliquis poſſit ſoluere penas debitas. oportet ergo q tollat illud veniale i preſēti vita. Sed tūc querit a quo? Si dicit a gratia finali. Cōtra: ibi nō fuit ꝯtritio. ſi ante gratia ſine ꝯtritiō e poſſꝫ ſufficere ad deletionē venialiū: tūc poſſet multotiēs dimitti peccata venialia qn̄ n̄ dimittunt. cū multi habētes gratiā habeāt ⁊ venialia. ergo ſi hec gratia finalis ē eadē que erat ante penultimū inſtans. dimiſſa fuiſſent ei peccata venialia qd̄ ſi nō ē verū. pꝫ q non ſufficit ſola gratia ad deletiōꝫ venialis. ergo ex quo iſte nō ꝯterit i vltimo inſtāti vite ſue nō delebit illud veniale a gratia finali. Ad qd̄ dicimꝰ q diuerſe ſūt d̄ hoc opiniōes vtruꝫ huiuſmodi veniale deleat hic vel i futuro. ⁊ vtrāqꝫ opiniōꝫ recitat magiſter i. iiij. ſnīaꝝ di. xxi. Sine pindicio tm̄ dicimus. q veniale omne delet i pñti vita. Uñ ſicut vult Augu. de ciui. dei. credimus q hō cuiqꝫ poſt vitā iſtā nō addit noui meritū nec noua remiſſio culpe. ſꝫ dat ei pena vel meritū ſm q meruit i vita iſta. Unde i purgatorio pōt eſſe abſolutio a pena: ſꝫ a culpa nō. delet ergo veniale illud de quo querit i pñti. ſi querit a quo? tūc dicimus q a gratia finali. Unde augu. i originali ſup Jo. viij. vbi dicit. Si filius vos liberauit ⁊c. accipiēs illud qd̄ dicit. Ro. vij. carne ſuio legi peccati vult dicere q ſeruitus iſta quādiu viuimus in noſtris animabus ē. niſi dñs aliter diſpēſet ꝑ ſpāle grām ſꝫ tm̄ ſemꝑ diminuūtur i habētibus caritatē. qꝫdiu tm̄ viuit nō ē pfecta liberatio ſiue libertas ab hac ſeruitute. qꝛ corpus qd̄ corrūpit aggrauat aīam ſap. ix. vnde cūꝰ ad hoc deuenit q aīa ſoluit a carne cū gratia finali. fit aīa ſpūalis ⁊ libera ab illa ſuitute. vñ tūc grā eo q finalis ē ⁊ ita quaſi i quodā ſūmo. nō tm̄ ſūmo itentiōis ſꝫ tm̄ quaſi i quodā ꝯplemēto ꝑualet ſupra ipm veniale. ⁊ delet illud i ipa diſſolutione anime a corpore. qꝫuis non ſit motus ꝯtritiōis ad illud directus. delet tñ qñ ex virtute ſue ꝯplexionis ⁊ ſuiſtatus. ⁊ hoc qꝫtū ad culpā ⁊ nō qꝫtū ad penā. imo illa ſoluet i purgatorio. Si ergo quereret ꝑꝑ qd̄ grā alio tpe ſine ꝯtritione nō deleuit veniale ſicut ⁊ nūc pꝫ ſolō: qn̄ nō erat ſimilis diſpoſitō grē ipſius quo ad ſtatū ſui ꝯplemēti. neqꝫ etiā ſimilis liberatio ipſius anime a ſeruitute ſupradicta. Si aūt moueret aliquem qd̄ dr̄. j. coꝛ. iij. q ignis purgabit. ⁊c. ergo qdā voluerūt accipē q venialia cremabūt i purgatorio. dicimus q iſta cremabilia n̄ ſunt peccata venialia remittēda quo ad culpā. ſꝫ tm̄ reatus tamꝫ remiſſoꝝ que ibi ſoluūt.

Queſtio. cxxv. de primis motibus.

Jctum ē de veniali peccato ingenerali. dicēdum eſt. de ipſo in ſpeciali. Et primo de primo motu. Secundo de delectatione non moroſa. Tertio de ocio. Quorū primū reſpicit ſenſualitatem. que eſt motiua ſenſibꝰ interior. ſcdm̄ reſpicit motiuam rōnaleꝫ interiorem. tertiū motiuā rōnalem exteriorem. Circa vero primū motuꝫ hec pñt ꝯſiderari. ſ. qd̄ ſit primus motus. Scdo vtrū ſit pctm. Tertio vtrū ſit i omni vi motiua ipſius anime. Quarto a quo hꝫ primus motus peccati. Quīto vtrū ſit neceſſitas ad primos motus. Sexto vtrū primi motus cadant ſub ꝓhibitiōe. Septimo vtrū nō peccet ſi n̄ reprimat motus i ſenſualitate. Octauo de oppoſito primi motus. Nono an primi motus ſint eqꝫles in eadeꝫ perſona vel in diuerſis. Decimo vtꝫ

pena infligat a deo pro primis motibus. Undecimo annectit de delectatione morosa. an sit peccatum.

Membrum primum.

a Ad primum sic. Primus motus sic diffinitur. Qd est motus sensualitatis sm impulsum fomitis tendens impetuose ad fruitionem creature delectabilis. p hoc qd dicit sensualitatis tangit cam materialis. sive substantia. sensualitas eni est subiectum in q est prim⁹ mot⁹. Notandum tn qd sensualitas dupliciter movet. aliqn enim movet sm regimen rōnis ad sustentationem nature: et talis motus nō est inordinatus nec vituperabilis. aliqn movetur sm impulsum fomitis: et ille est primus motus de quo loquimur et est motus inordinatus. ad dram ergo illius motus sensualitatis q fit sm regimen rōnis ad sustentatioz nature. addit sm impulsum fomitis. et in hoc tangit cam efficiens. p hoc qd sequit tendens impetuose notat cam formalis: que est immoderatio sive improbus impetus libidinis. p hoc qd sequit ad fruitionem etc. notat cam finalis. ¶ Quid aūt sensualitas sit et quot modis dicat dictum est in prima divisione virium anime. tn ad psens notandz est. qd sicut se hz sensus ad rōnem sm vim cognitivā. ita se hz sensualitas ad vim rōnabilem sive volūtatem sive. li. ar. qd idem est sm viā motivā. unde sicut apprehensio sive cognitio que est sm sensum: pcedit eam q est sm rōnem. motus sensualitatis prior est qz motus q est sm volūtatem et ideo recte dictum est qd primus motus est motus sensualitatis. ¶ Notandum etiā qd sensualitas nomen est vis sensibilis ordinate sub rōe. et ideo sensualitas est in homine solo. sensibilitas in brutis. Cōtra pdictam rōez sic obiicit. vij. ad Ro. Video aliā legem etc. Glo. lex carnis vl' mēbrorz est primus motus ꝯcupie. sz lex mēbrorz idem est qd fomes: ergo nō est actus fomitis vel sz impulsum fomitis. ¶ Itē sicut sensualitas fuit corrupta ita et rō p peccatuz originale. ergo sicut ex corruptione sensualitatis surgit primus motus: ita ex corruptōne rōnis. ergo nō ois prim⁹ mot⁹ est mot⁹ sensualitatis. ¶ Itē aliquis motus naturalis pōt esse cū impetu. ergo nō omnis primus motus est tendens impetuose. ¶ Itē sensualitas nō est nobis ꝯmunis et brutis. ergo est vis rōnalis. sz vis rōnis nō agit cū impetu. ergo sensualitas non agit cum impetu. ergo primus motus non est cum impetu. Ad quod dōm. qd cuz dicit lex carnis et mēbrorū est primus motus. dicitur p cāz. lex eīz carnis vel mēbrorz est cā primorū motuū. Ad scdz dōz qd prim⁹ motus de q loquimur hic est sensualitatis et nō est rōis nisi quodā modo. Tn̄ tū est in ipa sensualitate ordinata ad rōnē. ¶ Ad tertium vero dicendū. qd lz motus nālis aliqn fiat cū impetu: nihilominus motus sensualitatis qui est viciosus fit cū impetu. hoc eīz est cōe viri qz. nō ex pte rōis sz. ex parte sensibilis aie. ¶ Ad quartū dōz qd nō sequit sensualitas nō est cōis nobis et brutis. sz ppria est hominis: qd pp hoc sensualitas agat cū deliberatiōe. sensualitas eīz est pris sensibil' ordinate ad rōnē. et pp illū ordinē nō est cōmunis nobis et brutis.

Membrum secūdū.

f Secūdo querit utrū primus motus sit pctz: Qd sic. vij. ad Ro. sup illud. Nō ego operor sz q habitat in me etc. Gl. qd apls nolebat et tn faciebat ꝯcupiam est. que est in pmo motu qd est veniale pctm. ergo primus motus est veniale pctz. ¶ Itē. vij. ad Ro. distinguit triplex velle. nāe. grē et culpe. motus aūt primus est a velle culpe sive vicij. ergo prim⁹ mot⁹ est pctz. ¶ Itē sup plogū ps. dr cogitatō large accepta tria ꝯplectit. s. primū motū mētis q est venialis culpa. ergo prim⁹ mot⁹ est veniale pctz. Cōtra Aug. de correctiōe et grā qs peccat in eo qd vitare nō pōt. q. d. nullus. ergo si prim⁹ mot⁹ vitare nō pt: prim⁹ mot⁹ nō erit pctz. ¶ Itē oē pctz est volūtarium. ita qd si nō est volūtarium nō est pctz: sz prim⁹ mot⁹ nō est qd volūtarium. ergo nō est pctz. Qd nō sit volūtarium pz p hoc qd dr. vij. ad Ro. qd nolo hoc ago. et loquit de pmo motu. ergo prim⁹ motus nō est pctm. ¶ Itē Aug. in li. de ci. dei. Si ꝯcupia q pter legem nre volūtatis movet absqz culpa est in corpore dormiētis. qnto magis in corpe non ꝯsentiētis. ¶ Itē sup illd. Irascimini et nolite peccare. Glo. sciendū qd prim⁹ mot⁹ nō est in ptāte nra. sz qd nō est in ptāte nra nō est pctz. ¶ Itē gl. ibidē. pmo motu irascimini qd est invincibile. ergo huiusmōi mot⁹ sūt invincibiles. ergo nō sūt pctz. ¶ Itē suggestio q est a dyabolo sive tentatio nō est pctm. cū ergo sit dyabolus fortius impellēs. ergo tentatio q est ex carne q minus impellit: nō erit pctz. Ad qd dōz. qd qdā distinguūt iter motū pmo primū: et motū scdo primuz. pmo primus motus est. q repēte insurgit. et ille nō est pctz. scdo primus motus est. qui post illū occurrit et ille est pctz. qz debebat reprimi ex q sentiebat pmo primus. Alij vo dicūt qd ois prim⁹ mot⁹ est pctz. sz nō dr prim⁹ mot⁹ qnsqz volūtatē attigit. sz ipi distiguūt duplicē sensualitatē brutalē et humanā. in brutali nō est pctz. in hūana est pctz. Melius tn pt dici qd est sensualitas in hoīe corrupta p origiale pctz. et inordinata delectatō sive libidinosa q ex [illegible] pcedit inqztū corrupta dr prim⁹ mot⁹: et est pctz. qz debebat esse subdita rōi. et ipa movet in debito mō pter rōz. et attigit aliq mō a rōe: nō faciēte sz pmittēte et radicē ei⁹ nō opprimente. ¶ Ad pmo ergo dōz. qd uno mō pt vitari prim⁹ mot⁹ potuit eīz rō vitare istū primum motum et illuz et illū. et ita de singulis: licet nō posset vitare de se omnem. et ita primus motus est qui vitari potest sm rationem iaz dictā. ¶ Ad scdz vo dicēdū qd volūtarium dr dupliciter

vel qd est a voluntate faciente. vel qd est a voluntate pmittente siue radicē nō cōprimente. pūo mō nō est primus motus voluntarium. scdo mō vel tertio ē. ¶ Ad tertiū dōz. q duplex ē cōsensus. s. actiuus. et absqz tali ē primus motus. et ē pmissiu⁹ et sine tali nō ē prim⁹ mot⁹. lz. n. nō sit cōsensus actu: est tñ habitu. ¶ Ad quartū dōm. q primus mot⁹ sic ē i ptāte nr̄a. vt iste vel ille nō surgat. sz nō q nullus aliqs surgat. nisi hoc essz ex excellēti grā. ¶ Eodem mō dōm ē ad qntū. inuincibile. n. dr̄ duobus modis aut in vniuersali aut i pticulari. ¶ Ad vltimū dōz. q lz dyabolus sit fortior ipellēs q caro: tñ caro plus allicit ad pcīm pp sui coherētiaz cum ratione. et ideo non sequitur. si tentatio que est a dyabolo non est pccīum. q propter hoc tentantio que est ex carne.

Membrum tertium.

Tertio querit. vtrum primus motus sit in omni vi motiua anime: Quod videtur. ois. n. vis anime corrupta fuit p origiale pcīz et ex illis sic corrupt aliq motus primo oriunt p excitatōez carnis siue stimuli. et motus huiusmodi dr̄ primus mot⁹. ergo in oi vi pt eē prim⁹ mot⁹. ¶ Itē vnaqueqz pt peccare ex surreptōe. ergo cū prim⁹ mot⁹ dicat q ē ex surreptōe: vnaqqz pt peccare pūo motu. Itē aliqs sine dlibatōe pcedēte et subito ex vicio rōis dubitat d articulo fidei. et statz reijcit. talis mot⁹ est pcīm veniale. et nullus mot⁹ pcessit illū. ergo est primus motus: et ē in superiori pte rōis. ergo primus motus pōt eē i supiori pte rōnis. multo fortius in inferiori et ita in oi vi. Contra supra illud. vij. ad Ro. captiuū me ducentē i legē pcīi. glo. lex mēbroz vel carnis morbidus qdā affectus q cōmouet illicitū desideriū. vbi notat q primi mot⁹ q dicūt illicita desideria sunt ex lege carnis. sz ista imediate cōiūgunt sensualitati. ergo primi motus tñ sunt in sensualitate. ex rōne supradicta ipius primi motus pōt idē hri. Ad qd dōz. q primus mot⁹ scdm q supradictū ē. tñ est in sensualitate. ¶ Ad obiectū pūt dōm. q lz vnaqueqz vis sit corrupta vel inordinata: non tñ ex ea surgit primus motus. sz pōt eē veniale pcīm et hoc rōe corruptōis, nō qz ois mot⁹ sit pcīm veniale q a vi qlibz egredit. nō. n. suffic q sit prim⁹ mot⁹ alicuius potentie. sz q sit mot⁹ sensualitatis scdz impulsū fomitis. ¶ Ad scdm dōm. q et si peccet vis quelibz aliqñ scdm surreptōem. nō tñ ē prim⁹ motus de quo loqmur h. sz veniale pcīm. ¶ Ad tertium vo dōm. q lz aliqs dubitet de aliq articulo fidei sine dliberatōe. nō tñ illa dubitatio ē prim⁹ motus. est. n. in rōne p surreptōez. sz orit ex fantasmatib⁹ qbus inordinate admiscet rō.

Membruz quartum.

Quarto querit a quo hz prim⁹ mot⁹ pcīm. aut. n. hz hoc ab origine. aut a fine. aut qz cō legē dei. aut a cōsensu rōnis. ¶ Si hz illud ab origine. i. a fomite. Contra fomes post baptismū nō ē pcīm sed pena. Si ergo motus primus est a fomite, motus primus post baptismū non ē nisi pena. Si vo hz a fine. qz est ad illicitū: ergo primus motus q ē in vxorem non essz pcīm. sz ē pcīz: qz ē cō legē dei. Cōtra ait Hiero. anathema sit siqs ait deū aliqd ipossibile pcepisse. eodē mō necessariū phibuisse. primū dt motū vitari ē ipossibile. ergo deus primū motū nō phibuit. ¶ Preterea si primus motus essz cō legē dei. multo fortius alia pcīa venialia essent cō legē dei, que cū non sint: nō ē prim⁹ motus cō legem dei. ¶ Si vo ē pcīm pp cōsensum rōnis. Contra primus motus insurgit cō voluntatē rōnis. et tñ est malū. sic dr̄. vij. ad Ro. qd nolo maluz hoc ago. ergo nō hz a consensu rōnis qd sit malum.

Ad qd rñdendum. q primus motus hz eē peccatum. et rōne originis. et rōne inordinatōis ad finē. ¶ Ad obiectū dt in cōtrariuz pūo. dōm. q lz fomes post baptismū sit pena tñ. nihilominus pōt ex huiusmodi corrupta radice pgredi motus: q est pcīm. cū hoc. n. q fomes ē pena. remanet qdā causalitas siue inclinatio ad culpā. rōe cuius motus ille q ē in potētia cōiuncta radice: et exijt a talē radice ē pcīm. ¶ Ad scdm vo dōz. q in pūo motu ex ratione potētie nō ē cōsideratio huiusmodi circūstantie qd sit in vxorem. sed primus motus tñ respicit q in mulierem. vel forte hanc circumstantiam non respicit. sed tñ q expleat dlectatio carnalis nō ponēdo circūstantiā ex pte psone in quam, vel cū qua, est ergo in primo motu inordinatio act⁹ ad finez licitū. ex duobus ergo pdictis cū motus ē in sensualitate: dr̄ eē pcīm.

Mēbrum quintum.

Quinto querit. vtruz sit necessitas ad primos mot⁹? Qd videt p hoc qd dr̄ sup illud ad Ro. vi. Neqz exhibeatis mēbra vestra. Glo. hoc non prohibet cōcupiscentiā que est in primo motu: qz nō est i potestate nr̄a quin surgat. ¶ Item super illud. iiij. ad ephe. Irascimini et nolite peccare. gl. inuitus tolero qd vitari nō pt. si ergo surgat motus anime qui idō pp penā pcīi nō ē in ptāte nr̄a. saltem nō ei consentiat rō. ergo necessitas est ad primos motus. Contra qd necessitatis ē. non imputandum est pcīm. nisi ipse hō cā sit illius necessitatis, sicut est in pcīo consuetudinis. sz ipe hō qui peccat nō est cā necessitatis ad veniales mot⁹. Ad qd dōz est. q vno mō ē necessitas ad primos motus. et alio mō nō. nō. n. est necessitas ad hūc primū motum vel illū: lz sit necessitas ad aliquē manēte corruptione in sua causalitate. posset. n. manere cor-

ꝙ tolli causalitas ex virtute gratie.

Membꝛuꝫ sextum.

Sexto ꝙrit vtrū primi mot⁹ cadāt sub
ꝓhibitōe. q̄ḋ vr̄. vij. ad Ro. Cōcupi-
scētiā nesciebaꝫ nisi lex dicerēt nō cōcu-
pisces. ⁊ loquit̄ ibi de ꝯcupia q̄ est in
p̄io motu. ergo cadit sub ꝓhibitōe illa q̄ dr̄ nō
ꝯcupisces. ¶ Item sup̄ illud. vij. ad Ro. Nō ego
operoꝛ. ſꝫ q̄ ⁊c. ista in glo. allēde quō Augu. hic
dicit legē nolle. q̄ḋ nolebat ap̄ls. ꝯcupia ē q̄ est in
p̄io motu. nolle aūt legē nihil aliud ē q̄̄ ꝓhibe-
re. ergo primus mot⁹ cadit sub ꝓhibitōe. ¶ Itē
dr̄ ibidē in glo. q̄ḋ nolo facē facio lege ꝓhibente.
⁊ loquit̄ de p̄io motu. ergo primus mot⁹ ē sub
ꝓhibitōne. ¶ Itē ē aliq̄ḋ p̄ceptū affirmatiuū q̄ n̄
pōt impleri in via. vt diliges. dn̄m deū ⁊c. ergo
silr̄ dꝫ esse aliq̄ḋ p̄ceptū negatiuū. q̄ḋ silr̄ nō pōt
impleri in via. hoc autē est nō ꝯcupisces. ſꝫ q̄ḋ n̄
pōt impleri hoc nō ē r̄ōne primoꝝ motuū. er-
go primi motus sūt sub ꝓhibitiōe. Cōtra. iiij.
ad ephe. supra illud. Irascimini ⁊ nolite pecca-
re. glo. ꝑmittit ap̄ls irasci q̄ḋ ē humana temptatio.
sed ꝓhibet iram ad effectū ducere. Irasci autem
accipit̄ ibi ꝓ p̄io motu. ducere v̄o iram ad effe-
ctuꝫ ꝓ mortali pc̄to. ergo primus motus ē in ꝑ-
missione nō in ꝓhibitōe. ¶ Itē primi motus nō
sūt in nr̄a p̄tāte. ⁊ q̄ḋ nō ē in nr̄a p̄tāte nec cadit
sub ꝓhibitione. ergo primus motus non cadit
sub ꝓhibitōe. Itē aug. in li. de p̄scientia dei. Ino-
bedientia cōcupiē habitat in carne mortali q̄ fit
vt eadē mēbra et p̄ter voluntatis moueant̄ arbi-
triū. ſꝫ ꝓhibitio ē coꝝ que subsūt li. ar. ergo ino-
bediētia ꝯcupiē nō est in ꝓhibitōe. ſꝫ illa ē prim⁹
mot⁹. ergo prim⁹ motus n̄ ē sub ꝓhibitōne. Ad
q̄ḋ dōm. q̄ eē sub ꝓhibitōe dr̄ eē duob⁹ modis.
vel illud q̄ḋ ꝓhibet̄ directe. ⁊ sic prim⁹ mot⁹ nō
ē sub ꝓhibitōe. vel q̄ḋ ex ꝓhibitōe ōndit̄ indi-
recte eē malū sic accidit cū ꝓhibet̄ xviij. eccl. Ire
post ꝯcupias ē directe ꝓhibituꝫ. ſꝫ ꝯcupia ōndit̄
eē malū. Vn̄ vij. ad Ro. hī in glo. legē oīuꝫ illici-
taꝫ ꝯcupiscētiā nolle. ſꝫ aliter nolle ꝯcupiam q̄ ē i
p̄io motu. aliter nolle ꝯcupiscētiā delectatōis ⁊
ꝯsensus. illaꝫ quippe nō vult. i. reprobat ⁊ dete-
stat̄ ⁊ pc̄m eē ōndit. hāc v̄o nō tm̄ ōndit eē pec-
catū: verū etiā ꝓhibet. ex his ergo hī q̄ nō pro-
prie diceret̄ lex ꝓhibere primū motū ſꝫ nolle. i.
detestari vl̄ reprobare. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū
dōm. q̄ n̄ sequit̄ nesciebat ap̄ls ꝯcupiaꝫ q̄ ē prim⁹
mot⁹ eē malū nisi lex diceret̄ ꝯcupisces: q̄ prim⁹
motus sit sub ꝓhibitōe. ſꝫ q̄ prim⁹ mot⁹ sit malū
ōndit̄ ex ꝓhibitōe. ꝓhibet̄ eīꝫ ne ꝯcupiscētia ad
effectuꝫ ducat̄. ¶ Ad scōm v̄o dōm. q̄ nō sequit̄
q̄ si lex reprobat ꝯcupiscentiā primum motū q̄
ꝑp hoc ꝓhibet. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ illud p̄cce-
ptuꝫ negatiuū nō ꝯcupisces. nō potest oīo imple-
ri in via q̄uis est de potestate li. ar. in se. hoc aūt
dr̄ ꝑp venialia peccata: q̄ lꝫ nō ꝓhibeant̄ directe:
tn̄ mala esse ōndunt̄ ⁊ cauenda f̄m possibilitateꝫ
humanā. aliter tn̄ dicit̄ p̄ceptuꝫ de diligēdo deo
ex toto corde nō posse impleri in via: illud enim
dicit̄ r̄ōe circūstantie que est ex toto corde. istud
v̄o dicit̄ dispositionis que subintelligit̄ ante ꝯsen-
sum rationis.

Membꝛum septimū.

Septimo querit̄ vtrū r̄ō peccet si n̄ re-
primat primos motus. Aut eniꝫ tenet̄
reprimere aut nō. si tenet̄: ergo peccat
mortaliter ex omissione si non repri-
mit. Quod aūt teneat̄. videt̄ ex hoc q̄ p̄ceptū est
ei ne eat post ꝯcupiscētias. ſꝫ nō reprimere ē ire
post ꝯcupiscētias ergo tenet̄ reprimere. ¶ Iteꝫ si
supioꝛ ps r̄ōnis nō reprimet delectatōes iferio-
ris p̄tis. peccaret mortaliter. sicut fuit i primis [illegible]
rentibus: ex eo q̄ adaꝫ nō cohibuit euaꝫ. sic aūt
est in interiori hoīe sicut i exteriori. ꝓut dic̄ aug.
in li. de tri. ergo cū supioꝛ ps teneat locū viri. infe-
rioꝛ locum mulieris: supioꝛ tenet̄ cohibere illici-
tas delectatōes inferioris. ergo a silī r̄ō tenet̄ co-
hibere delectatōes sensualitatis. Ratio enim f̄m
Greg. tꝫ locum viri. sensualitas locuꝫ mulieris.
Cōtra dicit Aug. in li. d̄ tri. loquēs de inferio-
ri p̄te r̄ōnis. si inferioꝛ pars r̄ōnis ꝯsenserit ita vt
sola cogitatōis delectatōe sine volūtate ꝑficiendi
teneat̄ ⁊ nō viro mulier sola mādūcauit. ⁊ est ve-
niale pc̄m. ergo nō tenet̄ iferioꝛ ps r̄ōnis repri-
mere motus sensualitatis. ¶ Iteꝫ nullus tenet̄ ad
ipossibile. ſꝫ mot⁹ surgūt i sēsualitate nolēte r̄ōe ⁊
ipotēte reprimē ergo n̄ tenet̄ reprimē motū sēsua-
litatis. Ad q̄ḋ dōm. q̄ r̄ō nō tenet̄ reprimē pri-
mos motus mortaliū pc̄toꝝ ne surgāt. ſꝫ ne ꝓdu-
cant̄ ad ꝯsensuꝫ supioris p̄tis. hoc est. tenet̄ n̄ cō-
sentire f̄m supioreꝫ p̄tē vel etiaꝫ f̄m iferioreꝫ. cū
iam ꝑuenit ad iudicium ipsius diffinitiuū. ¶ Ad
obiectū aūt i ꝯtrariū dōm est q̄ illud q̄ḋ dr̄ in eccl̄o.
q̄ r̄ō tenet̄ nō ire post ꝯcupiscētias. hoc itelligit̄
d̄ via ꝯsensus in actū mortalis pc̄ti ex titillatione
p̄cedēte. ¶ Ad scōꝫ dōm. q̄ nō ē silē in ꝯiunctiōe
supioris p̄tis r̄ōnis ad iferiorē. ⁊ in ꝯiunctōe ife-
rioris ad sensualitatē. Nā iferioꝛ ps r̄ōnis ita or-
dinata est ad supioreꝫ. q̄ subiecta sit ei vel eē de-
beat. sensualitas v̄o ex pena ordinata est vt repu-
gnet. ⁊ iō lꝫ teneat̄ r̄ō supioꝛ ad cohibendū dele-
ctatōes illicitas iferioris p̄tis. nō tn̄ tenet̄ ad cohi-
bendū delectatōes illicitas iferioris p̄tis sensua-
litatis. Inferioꝛ eniꝫ ps r̄ōnis vno mō subiecta
ē supiori. ⁊ alio mō nō. In hoc aūt ē subiecta q̄
nō pōt ꝯsentire iferiori ad ꝑficiēduꝫ pc̄m absq̄
supiori. In hoc aūt n̄ ē subiecta q̄ ꝯdelectari pōt
ipse sensualitati sine ꝯsensu r̄ōnis. ¶ Preterea i-
sepabile ē vīs matrimonij iter iferiorem p̄tem r̄ō-

nis q̄ ē ad modū mulieris: et superiorē q̄ ē ad modū viri. nō ḡt ē matrimoniū īter rōēs et sensualitatē s̄m q̄ sensualitas tenet locū serpētis. et iō lz teneat superior ps rōnis cohibere iferiorē. inferior tñ non tenet oīno cohibere sensualitatē.

Mēbrum octauū.

Octauo querit de opposito primi motus qd sit illud. et vr̄ q̄ hec sit gr̄a. gr̄a eniz et pctz opponunt. sz primus motus ē veniale pctm. ergo gr̄a et primus motus opponunt. ¶ Cōtra opposita nata sūt fieri circa idē subiectū. sz primus motus ē in sensualitate sicut ī subiecto. gr̄a vō in volūtate rō ali siue in rōe. ergo ñ opponunt. ¶ Pōt ergo queri qd aliud sit oppositū primo motui. q2 nec vr̄ gr̄a opponi primo motui q̄ delet veniale pctm vel q̄ delet mortale. pp hoc dixerūt aliq q̄ gr̄a ñ opponitur primo motui sz vtus. Cōtra qd̄ sit. Uirtus sicut dicit phs. ñ ē sine volūtate. sz prim⁹ motus ē sine volūtate. ergo ñ sūt circa idē. ¶ Si vo dicat q̄ nec gr̄a nec vtus opponant. obijcit sic. aliqs pterit super pctis suis et mortalib⁹ et venialib⁹ siue sint primi mot⁹ siue alij. p ptritōēz āt delent pcta. hoc aūt ñ ē nisi p gr̄az. ergo gr̄a opponit primis motib⁹ et p pñs vtus. Ad qd̄ dōm. q̄ gr̄a opponit sz nō qcūqz. sz gr̄a īmātū inualescēs: vt possit liberare a lege pcti. ne. s. motus surgat. aut si surgāt statim decidāt. et iō dicit apls ad ro. Infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis huius. et post subdit: gr̄a dei p ihm xp̄m. ¶ Ad obiectū ḡ dōm. q̄ lz gr̄a nō sit ī eodē subiecto primo. tñ effectus eius extendit vsqz ad subiectum primi motus. s. sensualitatem. reformata. n. rō per gr̄az aliqñ reformat ipsam sensualitatem.

Membrū nonū.

Nono querit an primi motus sint eq̄les in eadē psona vel ī diuersis. et vr̄ q̄ ñ sūt equales. quidā. n. sūt proniores ad īcōtinentiā q̄z alij. et ita ad primos motus incōtinētie nō sunt equales ī illis. Similr pōt dici de primis motibus gule. ¶ Cōtra originale pctm equale ē in diuersis. ergo et ipa pena originalis pcti. s. fomes. ergo et ipe motus q̄ pcedit a radice huiusmōi. sz ille motus ē prim⁹ motus. ergo primi motus sunt equales. Ad qd̄ dōm. q̄ primi motus sunt equales q̄tuz ē de radice. sz ñ sūt equales q̄tuz est ex pte subiecti in q̄ est radix. Tñ maior pnitas pōt duob⁹ modis. vel rōe ipsius fomitis. vel rōne dispōnis in subiecto.

Mēbruz decimuz.

Decimo querit vtrū pena infligat a deo p primis motib⁹. qd̄ vr̄. nullū pctm est īpunitū. primus motus ē peccatuz. ergo non ē impunitū. ¶ Contra Hiero. sup ezech. deus primos et secūdos stimulos cogitationum quos greci ppateos vocant. et sine quibus nullus hominū eē pōt. nō punit. sed hi sūt primi motus. ergo deus ñ punit p primis motibus. ¶ Itē q2 cham peccauit videns nuditatē patris: nō ipe sed filius eius recepit sniam maledicti. sz p cham signat primus motus. per chanaam delectatio in inferiori parte rōis. ergo deus nō punit primos motus sz delectatiōes sequētes ex illis. Ad qd̄ dōm. q̄ primus motus est pctm. et punit tpaliter sz nō eternaliter q̄tum ē de se. et ideo dī q̄ deus non punit. ipsi etiam primi motus in se sūt pene. s̄m hoc quod dicit aug. q̄ omnis motus inordinatus pena est.

Mēbruz vndecimuz.

Sequit de delectatiōe morosa et querit an sit peccatum. deinde in veniale vel mortale. Circa primuz sic duplex est delectatio. Una qua delectamur in deo. de hac nihil ad pñs. Et est delectatio ī creatura de qua querit an sit peccatum. Qd̄ sic probatur. Nam dicimus in confessione peccaui cogitatione. delectatione et c. ergo delectatio est peccatū. ¶ Contra. non ē voluntariū. ergo nō ē peccatum. Respōdeo. Est delectatio naturalis. et est delectatio volūtaria. et ē delectatio viciosa. Delectatio naturalis non ē laudabilis nec vituperabilis. sicut cum delectat vnaqueqz vis anime in suo obiecto. vt ratio ī cognitiōe veri. visus in coloribus maxime medijs. auditus in sonis mediocribus. et sic de alijs. Uolūtaria duplex. in rem licitam et illicitam. si in rem licitā: aut ē ordinata aut inordinata vt. s. velit delectari in quo debz. et q̄ntum debz. et put debet. primo modo peccatum ē sed nō secūdo modo. sz si in rem illicitā peccatuz est. et hec ē viciosa et ex vicio fomite mouēte. Et distinguendū ē. Nam aut delectatio talis appellat illecebra ex qua surgit motus. motus ipse primo mō non ē peccatū. imo passio vel pena originalis peccati ē. sicut et primus motus. Sequit an delectatio inordinata in eo q̄ ē in illicituz pētensa sit pctz veniale vel mortale. Ad qd̄ rñdet. q̄ñ est delectatio morosa: et ista ē pctm mortale. et est delectatio nō morosa: et ista pctm veniale. Sz adhuc querit quanta mora requirit ad hoc q̄ sit mortale peccatū. Et ad hoc notanduz q̄ dī in. ij. sent. vbi agit de sensualitate. Nā sicut in tentatione hominis primi tria sunt. serpens: vir et mulier. sic spūaliter ē in tentatione hominis. Nā serpens ē sensualitas. Inferior pars rōis mulier. superior vir. serpens intēdit decipere mulierē cibo illicito. cum sensualitas illecebra voluptatis inferiorē partem ratiōnis pulsat. Sola mulier comedit: q̄ñ inferior pars rōnis sine volūtate pficiendi co-

sentit delectationi. Vir comedit qñ supior ps rō/
nis plenā volūtatē ꝑficiēdi appposuit. Cū ergo in/
sensibili mom pcti illecebra teneat veniale ⁊ leuis/
simū pctm est. tūc vero mulier sine viro gustat cū
ita delectatiōe cogitatōis tenet pctm. vt ñ facien/
dū decernat. Si ergo pctm nō diu teneat in cogi
tatione delectatōis. sz statim vt mulierē tetigit re/
cedit viri aucte. peccatuz veniale ē. si vero in de/
lectatione teneat diu ⁊ si volūtas perficiēdi desit
ē mortale. cū vero vir. i. supior ps rōis illecebre
ꝯsentit. hoc ē cuz adest plena volūtas perficiēdi.
mortale ē semp ⁊ grauissimū. Sed dubitat qd
ē qꝫ dicit diu tenet. aut illud intelligit de diuturni/
tate tentationis. aut de diuturnitate deliberatiōis
rōis ñ tpis. qꝛ quātūcūqꝫ diu ē delectatio: dūmō
ñ ꝑponat delectatōi q̄ ē in deo vel equat: nūqꝫ ē
mortale pctz. nec dliberatōis. qꝛ q̄ntūcūqꝫ delibe
ratum sit dūmō ñ sit ꝯsensus: pctm mortale nō ē.
¶ Rñdeo sine preiudicio. illud itelligit de diutur
nitate deliberatōnis rōnis. cū enim deliberat ra
tio illicitā esse delectationē. ⁊ post delectationem
consentit. auersa a delectatiōe que ē in deo ꝑ cō/
temptū illicite delectationi que ē in creatura ad/
heret. ⁊ ideo peccat mortaliter. ¶ Ad illud vero
qd obijcit. distinguēdum ē. qꝫ est ꝯsensus ad dele
ctanduz. ⁊ ē ꝯsensus ad opus. si opus sit de gene
re venialis sicut ē mendaciuz iocosum ⁊ ei ꝯsen/
tiat inq̄ntuz tale. veniale pctm est. si opus sit mor/
tale vt fornicari ⁊ huiusmodi mortale ē. Consen
sus etiam est ad delectandū qꝫ si delectatio venia
li actui referat veniale est. si mortali distinguēdū:
quia aut consensus ille ē subditus non prehabi/
ta deliberatione. ⁊ ille appellat surreptio: ⁊ pro/
cedit ex corruptiōe rōnis ⁊ est veniale. ⁊ tūc mu
lier comedit. s. inferior pars rōnis. ⁊ nondū te/
net peccatum in delectatione. sed statiz recedit cū
a viro reprimit. Et est consensus ad delectanduz
ex precedente deliberatione rōnis. ⁊ tūc diu te/
net peccatum in delectatione est mortale. licz de/
sit voluntas plena perficiendi. Dubitat de hoc
quod dicit supra. qꝫ cū plena voluntas perficien
di adest. tunc vir qui est superior pars rōnis co
medit. Naz dicit August. qꝫ inferior pars omnia
inferiora disponit. superior ad superiora ꝯtem/
planda respicit. plena ergo voluntas vt aliquod
peccatum ducatur in actum ad inferiorem partē
rōnis pertinet. ¶ Respondendum: qꝫ proprie lo
quendo vera est conclusio. dicit tamē improprie
rōnis superioris. eo qꝫ non cohibeat inferiorem
per legem nature que scripta est in ea ſm qꝫ ipsa
dicit imago dei in cognitione veri ⁊ amore bo/
ni. vel quia eadem est inferior ratio ⁊ supior ſm
rem. differens tamen ſm rōnem.

Questio. cxxvi. de ocio.

Equit de ocio

f quod respicit opus. Dicitur
enim ocium quies vel cessa/
tio ab opere bono. Pōt er/
go primo queri. si ē peccatū.
Secūdo vtrū sit peccatū ve/
niale tm̄. an aliqñ mortale. Tertio si respiciat ali/
quod preceptuz vel ꝓhibitionē. Quarto vtrum
equaliter sit culpabile ociuz in sermone ⁊ opere.
Quinto cui opponit. Sexto vtrū religiosi tene/
antur ad opus manuale.

Membrum primum.

a D primū sic ostendit qꝫ sit peccatum.
dicit eniz sup illud. j. ad Thi. v. Simul
aūt ⁊ ociose. vbi arguit viduas d pec
cato. ¶ Itē. xvj. ezech. hec fuit iniqtas
sodome sororis tue. suꝑbia abundantia panis ⁊
ocium. cū ergo ociuz sit iniquitas. erit peccatuz.
¶ Item math. xij. dicit qꝫ de omni ocioso verbo
reddenda ē ratio. sed non ē reddēda ratio nisi de
peccato. ergo ipm est peccatū. ¶ Item leo papa.
terra carnis nre nisi assiduis culturis fuerit excul
ta: ocio spinas ⁊ tribulos ꝓducit. sed per spinas
⁊ tribulos dsignant peccatoꝝ fructus. ergo oci/
um ē peccatū. Contra. grego. ocium sanctum
querit caritas veritatis. negociuz iustum suscipit
necessitatis veritatis. ergo ociū nō ē peccatū ſm
se. quum quoddā ociū sit sanctum. quoddaz non.
¶ Itē in ocio nō iners vacatio delectare debz. sz
vel inquisitio vel inuentio veritatis. ergo ocium
de se nō ē malū. ergo non ē peccatū. ¶ Preterea
mathe. xxiiij. duo in lecto vno. glo. in ocio. ergo
ociuz ē indifferens. cū quidam assumant quidaz
relinquunt. Ad quod dōm. qꝫ ociū multipliciter
ter dicit. dicit eniz ociuz ſm greg. qd caret rōne
iuste necessitatis vel intentione pie vtilitatis. ⁊ ſz
hoc ociuz non ē bonuz sed ē pctm vel dispositio
ad illud. Alio vero mō dicitur ociuz vacatio ab
his que sunt ꝓprie actiue vite. ſm qꝫ dicit. x. luce.
Martha solicita es ⁊c. Maria vo optimaz ⁊c.
⁊ hoc ē ociuz contēplationis. ⁊ hoc mō est bo/
num quādo fit iusta de cā. Tertio vero modo in/
differens. ſm hoc qꝫ vacare ab his que sūt acti/
ue potest fieri vel bono fine vl cū bono fine. Sic
ergo ostendit qꝫ vno mō est peccatum ⁊ ſm hoc
accipiuntur auctoritates que hec concludūt. due
vero sequentes accipiuntur pro ocio bono. vlti/
ma vo pro indifferenti.

Membruz secunduz.

f Ecūdo querit. vtrū sit mortale vel ve/
niale. Et vr ee veniale. Vñ greg. qꝫ ñ
inueniri pōt qui quātūlibet perfectus
sit. de ocioso tamen sermone ñ peccet.

sed pfectio nō pōt simul stare cū pctō mortali.er go ocium nō est peccatuz mortale:ergo veniale. ¶ Itē grego. si rō de ocioso smone exigit.pen sandū ē que pena istud multiloquiū sequit i quo supbie vbo peccat.in quo innuit cōpatio peccati venialis ad mortale i genere locutiōis.ergo vbū ociosuz ē veniale pcm̄.⁊ ita ociū ē veniale pec catū. Cōtra.aug.de ciui.dei. Dyabolus ocio hoīez occupauit ⁊ possedit.sꝫ nullus venit i pos sessionē dyaboli nisi p mortale pcm̄.ergo ociuz ē mortale pcm̄. ¶ Itē bern̄.ad eugeniū. Nuge in ore sacerdotis sūt blasphemie.interdū si incidāt ferende fortassis:referēde nunꝙ̄.pfecrasti os tuū euāgelio talibus iam aperire illicitū est.assuescere vō sacrilegiū est.cū ergo blasphemia sit mortale pcm̄.erit ociositas huiusmodi mortale peccatū.

Ad qd̄ dōm.ꝙ ociuz sm̄ ꝙ dicit improba vo luntas quiescētē ab opere iuste necessitatis ⁊ pie vtilitatis.qn̄qꝫ veniale pcm̄ est.quādoqꝫ mor tal e.veniale pcm̄ est:cum sit delectatio in aliquo qd̄ est citra deuz.qd̄ ē apparens delectabile.mor talis vero cū pponit aliqd̄ cōmutabile bonū in cōmutabili. ¶ Scdʒ hoc accipiunt auctes pred cte.illa enim prima auctas nō loquit de ol ocio qd̄ est sermonis.sed de illo ꝙ est in viro pfecto ex aliquo lubrico lingue. ¶ Secūda vero auctas dicit de ocio quod venit i sermone.ex hoc ꝙ ho mo sm̄ statum nāe corrupte vix potest custodire se a pctō lingue.sm̄ illud.iij. Ja. Linguaz homi nū nullus domare pōt. ⁊ eccl.xiiij. Beatus vir q nō est lapsus ex ore. ⁊ iō dicit in eccl.xxij. Quis dabit ori meo custodiaz.⁊ sup labia mea signa culū certū.vt nō cadā i ipsis. In quo notat venia le. ⁊ lingua mea non pdat me in quo notat mor tale. Alie vero rōnes que sunt ad oppositū non arguūt ꝙ omne ociū sit mortale.sꝫ quoddam.⁊ in quodā statu psone.

Membrum tertiuz.

Tertio querit vtrū ociū respiciat pre ceptū vel phibitōnez. Et videt ꝙ re spiciat preceptū. dicit eniz.v.deutro. Sex diebus operaberis septimꝰ dies ē sabbati.i.requietōis.ociū ergo cum sit cessatio ab ope.respiciat hoc pceptū.vt q ociosus est tpe quo tenet opari peccet mortalr:nō faciēdo quod tenet facere. ¶ Qd̄ aūt nō recipiat pceptū vel p hibitionez videt per hoc.ꝙ ociuz inter venialia peccata cōputat.veniale aūt pcm̄ nō respicit p ceptuz vel phibitōz. ¶ Preterea.apl̄us cuz lo quit d̄ opere.nō pponit sub forma pcepti dicēs. Denūciamus vobis quī ll qs nō vult opari nō māducet.audiuimus eniz quosdā ambulātes in quiete inter vos.nihil opantes sꝫ curiose agētes. ⁊ pposuit se in exēpluz eis. Restat ergo ꝙ ociuz nō respicit pceptuz vel phibitōem. Ad quod dōm.ꝙ ociuz put est veniale pcm̄ non respicit preceptuz vel phibitōem.sm̄ autē ꝙ est mortale respicit ⁊ opponitur pcepto quod est de opere ⁊ pcepto quod est d̄ sabbato sancto.est eniz sabba tuz nō sanctuz quod est in ociosis hominibꝰ. Uñ dicit in trenis.sup illud.viderunt hostes ⁊ deri serunt sabbata eius.maligni spiritus vacationis nostre ocia ad cogitatiōes illicitas ptrahūt.⁊ sic deludunt:quod canonicis ⁊ monachis ⁊ oībus dei ministris valde cauēdū ē.ne nō solū ab iter no radice sabbata eorū reprobent sed ēt ab ho stibus irrideant. Si autē de vanis cogitatōibus nostris sabbata irridentur:qd̄ d̄ illis putādū ē:q cū deo vacare debent etiam flagitiosa cōmittere nō formidant.

Membrum quartū.

Quarto querit vtrū equaliter sit culpa bile ociuz in sermone ⁊ opere. ⁊ vr̄ ꝙ ocium operis sit magis culpabile. Si eniz opus melius ē ꝙ̄ verbū:er go ociuz operis ē magis culpabile ꝙ̄ ociuz ser monis. ¶ Cōtra.dicit greg.quāto sūt leuiora p cepta.tāto maius suppliciuz est his qui nō obser uant.sed leuius preceptū est de vtili smone ꝙ̄ de vtili precepto.sicut sermo leuior ē ꝙ̄ opus:ergo pena nō obseruātis maior:ergo trāsgressio maior ergo magis culpabile ē ociuz sermonis ꝙ̄ ope ris. Ad qd̄ dōm.ꝙ ociuz sermonis dicit duplē citer.vel cū homo loquit inaniter.inanis aūt ser mo dicit qui nō fit p iusta necessitate vel pro pia vtilitate. Aliquādo vō dicit ociuz sermonis cuz homo nō loquit ⁊ loqui deberet.altera istarum causaꝝ.cū ergo hō abstinet ab ope bono ociān do.⁊ abstinet a sermone bono ociādo:quātū est ex pte eius a quo abstinet paribus existētibꝰ aliis circūstantiis.magis est culpabile ociū opis ꝙ̄ ser monis.quātū aūt est ex pte dispositōis in absti nente.maius est ociuz smonis ꝙ̄ operis. Quod aūt ociū sermonis tegat p bonā opatōnez.⁊ ita pferat opatio locutōis:pꝫ p hoc qd̄ dicit beatus greg.sup illud Job. Manū meā ponā ⁊c̄. Ma nuz super os ponere:est virtute boni opis cul pas tegere incaute locutōis.ꝙ autē maior culpa est in locutōe ꝙ̄ in opatione.pꝫ per hoc:ꝙ plus i ptāte nr̄a est sermo ꝙ̄ opus. vtroqꝫ aūt mō cō tingit peccare p ociū.sicut habet sup illud Judi cū.cū pugnassent ꝯ madianitas.inanis est omnis actus ⁊ sermo.iquo nō ē intrinsecus aliquid p deo vel dei mandato.

Membrum quintuz.

Quinto qrit cui opponit ociū. Et pro qrit vtrū opponat caritati. Scdo vtrū opponat fortitudini. Qd̄ aūt oppo nat caritati vr̄ p hoc qd̄ dic̄.b.greg. Caritas oci

ofa nō est. aut. n. pficit aut ōficit. ergo caritati opponit ociū. ¶ Itē crisost. Magnū ē amor. ꝛ ipo igne vehemētius ꝛ ad ipm reducat celū. ꝛ nulla ē ꝓhibitio q̃ eius impetū detinere possit. ergo caritas non simul stat cū ocio. Cōtra. greg. i moral. Quis nō inueniri potest. qui. q̄ztūlibz pfectus sit de ocioso sermone tñ ñ peccet. In multis. n. offēdimus oēs Iacobo testāte. ergo ociū pōt simul stare cum caritate. Ad qð dōm. ꝙ auctoritas greg. intelligit si nō ē ociosa. i. morosa i ocio. qꝛ ꝛ si hñs caritatē aliqñ cadat i ociū. tñ caritate cito excitat. Si vō fieret vis i hoc vbo ociosū. simplr dōz essz ꝙ caritas ñ essz ociosa vl' ēt plena ocio. vba. n. huiusmodi i pulchritudinē sonāt. Ad illð vō qð dicit criso. dōz ē. ꝙ sicut ignis ex gutta aq̄ nō extinguitur quo ad aliquē effectuz. sic accidit caritati que igni ꝯpatur ꝙ non extinguit p ociū. ſm ꝙ est veniale peccatuz. sz aliqñ feruētior redditur post ociū. vñ eius impetus ñ detinet. De inde vr ꝙ oppōat fortitudini. qð vr per hoc qð dicit aug. i li. de ꝯflictu viciorꝫ ꝛ virtutū. Dicit. n. ꝙ ꝯ̄ vtutis exercitiū ē torpor siue ignauia qd āt aliud ē ignauia q̄z ociū. ¶ Itē fortitudo vtutis ē. ꝛ est media inter ociū ꝛ p̄cipitatōz. mediū autez opponit extremis. ¶ Item isið. in li. de sūmo bo. dicit ꝙ accidie oppōit fortitudo. sub accidia vō vr ꝯtineri ociū. ergo ocium opponit fortitudini. ¶ Cōtra timor malus opponit fortitudini. plura aūt nō opponunt eidē ſm vnū gen⁹ oppositōis. cū ergo oppositio vicij ꝛ vtutis sit ſm ꝯ̄rietatez. nō oppone fortitudo ocio ꝯ̄rie. nec alio gnē oppositōis: ꝛ ita nō oppone. ¶ Ad qð dōm ꝙ fortitudo ꝛ timor malus p se ꝛ primo opponunt ſz modum virtutis ꝛ vicij. sunt enim circa easdem passiones. Quod autem ocium dicitur opponi fortitudini hoc est ratione concomitantis fortitudinem. nec est dicendū ꝙ ociositas idē sit oio qð torpor vel accidia.

Membrum sextū.

Occasione predicte questiōis ð ocio siue ociositate querit. vtrum religiosi teneantur ad opus manuale? Qð videt per simile. sicut enim ab illa lege qua dictum ē. in. iij. gen. cū dolore pies. nulla mulier est excepta preter beatam virginē. que nō ꝯcepit de viro sed de spiritusancto. Similiter ab illa lege in sudore vultus tui vesceris ꝛc. nullus dz excipi ergo oēs tenent laborare. ¶ Item act. xx. sup illð ad ea que necesse erāt mihi. glo. exēplū opandi ē episcopis quo discernūt a lupis. ergo si nō laborant nō discernunt a lupis. per lupos autē signātur peccatores. ergo peccant si nō laborāt. ¶ Itē ij. ad Thessa. vlti. Audiuimus quosdā inter nos ambulare inquiete: nihil opantes sz curiose agētes. his aūt que huiusmodi sunt precipim⁹ ꝛ obsecramus in dño ihū xpo. vt cum silentio laborātes panem suum manducent. ergo doctrina apostolica tenentur opari manualiter. Quidā vero intelligi volunt de opibus spūalibus qð non vr. tum per exemplū ipsius apli. tum per verba etiā ipsius p̄cepti. Contra. dicitur in euangelio. dignus ē operarius mercede sua. sup quo dicitur. appet nō eē iussa sz ꝑmissa. ¶ Itē ꝯtēplatiua vita potior ē actia. religiosi tenēt ad ꝯtēplatiuā. ergo ꝓ actu ꝯtēplatiue dimittē tenent ea q̄ sunt actiue. sed opari manualiter ꝑtinet ad actiuā. ergo dimittendū est a religiosis pro actu contemplatiue. nō ergo tenentur. ¶ Item dominus dicit in euangelio illi qui volebat sepelire patrem suū. sine mortuos sepelire ꝛc. tu autem annūcia regnū dei. ergo minus bonū dimittenduz est ꝓ maiori bono. sed maius bonuz est oratio ꝙ manuū operatio: ergo a religiosis dimittendum est manuz opatio ꝓ oratione ꝛ huiusmodi actibus spūalib⁹. ergo non tenētur. Ad qð dicendū. ꝙ religiosi qdaz sunt. in quoꝝ regula exprimit ð labore manuali. Quidam sunt in quoꝝ regula nō exprimit ꝙ teneantur. vbi aūt exprimit ꝙ teneant: ð illis planū est. Ubi aūt nō exprimit ꝙ teneantur: generalr pōt esse ꝙ teneant in certis casibus. Si. n. religiosi sūt quibus ꝯmittit offiū predicatiōis. ne grauēt auditores i administratōe reꝝ suaꝝ maxie tali grauamine. ꝙ faciat eos resilire ab auditu p̄dicatōis siue a doctrina fidei. nihil debent ab eis accipere sed proprijs manibus laborare vel mendicare. De hac causa dicit aug. in li. de verbis euāgelij. Alia ratio ē. vt alios qui ꝓni sunt ad ociū ad laborem excitent. Vñ aug. ð ope monachoꝝ. Utinam isti qui vacare volunt manibus vacarent ꝛ linguis ne multos ad imitatōem ocij inuitarent. Tertia rō est ad vitandū scandalū hoium īfirmorum. possent eniz aliqui dicere isti intrauerunt religionē ne manib⁹ laborēt. ꝛ sic suauius viuerēt. simpliciter tñ non tenent nec vniuersalr: qꝛ debēt vacari opi meliori cui ꝓ xpo se ðdicauerit. ¶ Ad obiecta āt rñdendū. ꝙ illð qð dr i. iij. gen. In sudore vult⁹ tui ꝛc. nō itelligit tñ ð labore manuū sz de quocūqz ope laborioso. a qb⁹ nō absoluit religiosus ꝙ si qs essz ita ꝯtēplatiu⁹. ꝙ ñ ad actōz laboriosam descenderet: nihilomin⁹ illa lex q̄ dr in. iij. gen. ad statū hois refert. si. n. ipse nō laboraret: alius tñ ꝓ ipso laboraret. i penā. n. hois datum est illud. ¶ Ad scðz dōm. ꝙ illud qð dicitur act. xx. Si intelligat dē ope manuali: ad casuz illum refert. ne ipsi rapiant bona subditoꝝ ꝛ ꝯsumāt. illi. n. per lupos rapaces intelliguntur. ð qb⁹ ibi fit sermo: ꝛ loquit ibi de platis nō de religiosis. ¶ Ad tertiū vō dōz. ꝙ illud qð dr ad thess. intelligit ꝙ aplს p̄cipit operari ad tollendam ociositatem ꝛ scandalū ipsoꝝ infirmoꝝ laborantiuz. q de facili possent scandalizari. ¶ Ad illud vero

qđ dr̄ in euangelio. ꝙ dignus ē operarius mer/cede sua intelligendum. ꝙ hoc refert ad acceptio nem sumptum nō ad opus quoꝝ sumptum ē ac/ceptatio in promissione ñ in ꝑceptōe. ❡ Ad vlti/mum dōꝫ ꝙ licꝫ religiosi teneant aliqñ vacare cō/templationi qui ē actus melior nihilominus tenē/tur ꝯdescendere actioni ꝓꝑ suam necessitatem vel aliorū vtilitatem. sꝫ actio multiplex ē. non. n. solū est actio in opere manuali.

Questio .cxxvij. de pc̄o mortali.

Completo tra/ctatu de veniali pc̄o ꝯsequēter ad qđdā manifestiora. sunt. n. que/dam alia q̄ ñ ꝑticipāt cōe cuꝫ mortalib⁹. sicut ē ð gula. que aliqñ ē venialis aliqñ mortal'. Consequēter dōm ē de mortali. Primo aūt ꝯside/randū ē de mortali in genere deinde ð speciebus eius formalibus ⁊ mālibus. Primo aūt qrit̄. q̄re dicat̄ mortale. Scđo de dr̄ia vel ꝯueniēcia eius ad criminale. Tertio ð ꝯpatōe venialis ad mor/tale. vtrū sit ibi aliq̄ ꝓportio. Quarto vtrū mor/tale recipiat magis ⁊ minus. Quinto de effectu mortalis pc̄i ſm diuersum statum ꝑsone. Sexto vtrum diuturnitas peccati inducat mortale. Se/ptimo de pena mortalis peccati.

Membrum primum.

Ad primum sic mortale dr̄ qđ ē dignuꝫ morte. vel qđ morteꝫ inducit. Potest ergo queri de qua morte intelligit̄. Est enim multiplex vita. nature. gratie ⁊ glorie. ⁊ totiens dicitur mors. a qua ergo mor/te dicitur mortale. Nam si dicitur mortale a mor/te nature. ſm hoc nullum dicetur mortale: nisi ad qđ consequeretur ex ðbito mors nature. ⁊ illud tm̄ videtur originale. ergo originale tm̄ est mor/tale. pōt ⁊ queri. si originali debet̄ mors nāe. q̄re nō silr̄ ipsi actuali mortali: cū in vtroqꝫ sit inobe/dientia. ❡ Si vero dicatur mortale a morte ge/henne hoc non videt̄ cōiter: pōt. n. aliquod pc̄ꝫ esse mortale qđ postea per pn̄iam delet̄. ⁊ sic nō dicetur mortale. q2 sequatur mors gehēne. ergo conditionaliter dicetur mortale. s. si nō sequatur pena finalis. qđ cū nō sit eo ꝙ mortale dicitur in suo genere. non dicetur mortale a morte gehen/ne. ❡ Preterea, nec mors gehēne vr̄ dici mors. in illa. n. viuit homo sentit ⁊ intelligit. hec oīa at/testant̄ vite. si ergo non recte dicitur mors cuꝫ sit ibi vita ꝑpetua. ꝑpetua aūt vita nō ē ꝯpossibilis cū morte. nec recte dicetur mortale ab illa morte. ❡ Si vero dicat̄ a morte culpe, nec hoc videtur dici. dr̄. n. opposite respectu ꝯsimiliū debēt ac/cipi. si ergo veniale nō respiciat nisi oppositū pe/ne eterne. mortale non dicetur nisi respectu pene eterne. ❡ Preterea cū mors dicat̄ sepatio a pri/cipio vite. ꝓꝑ qđ magis dr̄ sepatio a pricipio vite ꝑ vnum peccatum q̄ꝫ ꝑ aliud? vr̄. n. ꝙ tm̄ debet dici mors quando fit sepatio a fide. dicitur. n. ad Ro. Iustus ex fide viuit. si ergo fides ē vita aīe. tūc tm̄ dicet̄ eē mortale: cū priuat̄ fides. Ad qđ dōꝫ. ꝙ mortale pc̄ꝫ dicit̄ respectu duplicis mor/tis. respectu mortis culpe ⁊ respectu mortis ge/henne. sed respectu illius cā ē simul cuꝫ causato. respectu actus causa ē prior causato. Cuꝫ aūt dr̄ peccatuꝫ mortale respectu mortis gehēne. intelli/gitur ꝙ quātum de se est causa est. vñ nisi ðtruat̄ ipsum peccatum. talis pena consequitur. Respe/ctu aūt mortis culpe est causa coniuncta. cum. n. peccat aliquis huiusmodi peccato. anima sepat̄ a deo: vel prius sepata elongatur. Unde sic intelli/gitur vno modo illud. In quacūqꝫ die comede/ris morte morieris. quocūqꝫ. n. die comedit hō per delectatōeꝫ que ē ꝯ deū. morte culpe morit̄. ❡ Ad obiecta aūt dōm. primo ad id qđ dr̄. ꝙ pc̄o originali mors debetur nature. vtrū silr̄ actuali. Rñdenduꝫ ē. ꝙ obligatio mortis seq̄t̄ ex vtraqꝫ nō dico cuiuscūqꝫ actualis. sꝫ illius actualis qđ fuit primo ꝑpetratū. Ade. n. in quo fuit tota nā hu/mana posita fuit illa lex. In quacunqꝫ die come. ⁊c. Et rōne eius obligata fuit posteritas: non tm̄ ad mortē culpe. sꝫ ēt ad mortē gehēne. Unde au/gu. in. xiij. de ciui. dei. cum queritur. quā morteꝫ deus primis hoib⁹ fuerit ꝯminatus si ab eo mā/datum transgrederentur acceptū. vtrum anime: an corporis: an totius hoīs: an illaꝫ que appellatur se/cūda? Rñdendū est. ꝙ oēs. ⁊ post sequit̄. non tm̄ prime mortis ptē prioreꝫ vbi aīa priuat̄ deo. nec tm̄ posteriorē vbi corpus priuat̄ aīa. nec soluꝫ ipsam totā primā nisi aīa a deo ⁊ a corpe sepata punitur: sed quicquid mortis est vsqꝫ ad nouissi/mam que scđa dr̄. qua ē nulla posterior ꝯnume/ratio illa ꝯpleta ē. nō negatur tñ quin alij actuali mortali si ꝑmaneret deberet̄ mors. ❡ Ad scđm vō qđ obijcit̄ ð morte gehēne. dōm ē. ꝙ mortali peccato si ꝑmaneat debet̄ pena gehēne. ablata. n. cā non ē mirꝫ si non sequatur effectus. ❡ Ad illđ vō ꝙ obijcitur ꝙ mors gehēne ñ recte dr̄ mors ꝓꝑ vite ꝑpetuitatē. dicēdū ꝙ non dr̄ mors oppo/sita vite nature. sed opposita vite glorie. Nec estꝫ mors ꝑpetua gehēne: nisi eēt vita nature ꝑpetua. Unde aug. in .xi. de ciui. dei. In dānatōe nouissi/ma q̄uis homo sentire ñ desinat tñ q2 sensus ipe nec voluptate suauis nec quiete salubris sꝫ dolore penalis ē. nō imerito mors ē potius appellata q̄ꝫ vita. ❡ Ad vltimū vō dōm videlicet quod obij/citur ð morte culpe. ꝙ lꝫ mors culpe sequatur ex illo pc̄o qđ dr̄ mortale. q2 ibi auertit se homo a

deo propriissime tñ dr infidelitas peccatum mortale. quia aufert omne qd vita est spiritualis. sm qd dr. iustus ex fide viuit. Alia vo peccata cum quibus saluatur fides informis. et si vitã gr̃e gratũ facientis auferũt. nõ tñ totũ qd est gr̃e.

Membrũ secundũ.

Secundo querit de differentia eius vel conuenientia ad criminale. Et videtur quod conuertantur. Unde hiero. criminis appellatio late pz cõplectẽs omne peccatum qd de voluntate pcedit. sz tale ẽ peccatum mortale. ergo criminale et mortale conuertuntur. ¶ Itez sup illud. xxxi. Job. hoc. n. nephas ẽ. gl. pctm polluit. crimẽ extinguit. sz hoc fac pctm mortale ergo pctm mortale et crimen cõuertũt. ¶ Itez hugo de sanc. vic. criminalia dicuntur qui vel lesionem inducunt vel turpitudinem ingerũt in quibus deus vel proximus multum offẽditur. vel ipse qui facit maculatur. sed hec ratio cõuenit mortalibus peccatis. ergo mortalia et criminalia cõuertuntur. Cõtra. aug. sup Jo. Crimen est peccatum graue et accusatõe et dãnatione dignissimũ. sed non oẽ peccatum mortale ẽ tale: ergo peccatum mortale et crimẽ nõ cõuertuntur. ¶ Item dicit in epl̃a ad thimo. oz epm eẽ sine crimine ñ ait sine peccato. sm hoc. n. nullus vel pauci ordinarẽtur. ergo non cõuertuntur. Ad qd dõz. qd crimẽ accipitur dupl'r. cõiter et pprie. Cõiter accipiẽdo cõuertunt crimẽ et mortale pctm. Unde isid. vnũ p altero accipit dicẽs. multi a crie corruũt in crimen. q distinguere sua facta minora cõtẽnunt. qui dei cognitionem hñtes timorẽ eius negligũt. et permittit de eisdez exp̃iriẽto minorũ pctorũ. maiora cõmittunt peccata vt durius feriatur. Si vero accipiatur pprie crimen. sm rõnem predictam oẽ crimẽ ẽ peccatum mortale. sz nõ cõuertitur. et sm hoc supradicte auctoritates sunt intelligende.

Mẽbrum tertium.

Tertio queritur de cõparatõe venialis ad mortale. vtrũ sit ibi aliq̃ pportio. et vr qd ñ. Infiniti. n. ad finitũ nulla ẽ pportio. sz pena eterna ẽ isinita: pena tpalis est finita: ergo nulla ẽ pportio. sed sicut se hz pena ad penam ita se habet culpa ad culpam. ratione cuius est reatus pene. ergo peccati mortalis et venialis nulla est proportio. ¶ Preterea peccatuz veniale est delectatio inordinata sub deo: peccatũ vero mortale est supra deum vel cõtra. Si ergo sũmi boni qd deus est. nulla est pportio ad bonũ creatum. ergo nec peccati mortalis. vbi aliquid pponit deo vel pẽficat. nulla ẽ pportio ad veniale. qd cõmensurat alieni bono mutabili et ita bono creato. Cõtra q̃libet delectatio in mortali pcto ẽ finita. finiti vo ad finitũ põt eẽ pportio. si in eodem genere accipiantur ergo pportio põt eẽ venialis peccati ad mortale. ¶ Itez acerbitas pene q̃ debetur mortali pcto finita ẽ in magnitudine. pena aũt venialis pcti in acerbitate põt crescẽ vt aliquã habeat pportõem ad penã mortalis pcti in acerbitate. ergo aliqua pportio põt esse venialis pcti ad mortale. Ad qd dõm. qd est loqui de quãtitate delectationis in vtroqz peccato. et sm hoc põt eẽ pportio pcti ad pctm ex pte delectationis. ẽ itez loqui de deformitate: et sm hoc nõ est pportio. deformitas. n. mẽsurat respectu boni sine cõmutabilis sive eius i quẽ peccat. delectatio vo sz actũ ipi' peccantis et pp hoc pena dñet mortali pcto. ex vna parte finita magnitudie: ex alia pte infinita directõe: veniale ẽt peccatũ lz quãtum ẽ de se nõ habeat reatum nisi pene tpalis. ex adiũctõe tñ mortalis põt habere penã eternam. cũ. n. eius deformitas ẽ sine fine: deformitati autẽ sine fine rñdet pena sine fine. sm hoc soluunt rõnes supradicte. ille. n. que oñdunt improportõabilitatẽ ex pte deformitatis sm suum genus accipiuntur vel rõne eius in quez peccat. alie vo sumunt sm mensuram delectationis ex parte delectantis.

Membrum quartũ.

Quarto queritur. vtruz mortale recipiat magis et minus: qd non vr. Mors enim nature sm qd est separatio anime a corpe i termino ẽ. nec recipit magis et minus. ergo a simili mors sm qd est sepatio aie a deo qui est vita eius. nõ recipit magis et min'. sed ab hac morte dicitur mortale peccatuz. ergo mortale non dr sm magis et min'. ¶ Cõtra. adulterium dr maius peccatuz q̃z fornicatio. et homicidium q̃z adulteriũ. et vnũqdqz ẽ mortale. ergo vnũ est excedens aliud in quãtitate mortalis: ergo mortale dr sm magis et minus. Ad qd dõm qd aliud est dicere maius peccatũ mortale et minus: et aliud ẽ dicere magis et minus mortale. cũ eiz dr maius et minus ad quãtitatez pcti referri in gñe peccati. et maior ẽt acerbitas pene respõdet sm mẽsurã libidinis. cũ aũt dr magis et min' mortale. ad ipsam sepationẽ a deo qui ẽ vita refertur et inquãtũ ei pena eterna respondet. sicut ergo ẽ i eternitate pene nõ ẽ magis et min': sic nec i sepatione ẽ magis vl minus. Uel põt dici. qd mortale peccatũ in eo qd mortale respicit mortẽ gehẽne. I morte vo gehẽne aliqd ẽ quod dicitur sz magis et minus. vt magis dr puniri iste q̃z ille. et aliqd nõ dicitur magis et minus. q: vtrũqz eternaliter dicet. ergo pctm mortale quo ad aliqd magis et minus: quo ad aliquid nõ dicet sm magis et minus. et p hec p̃ñs solui obiecta.

Membrum quintuz.

Uinto querit de effectu mortalis pec-cati sm statu psone. querit ergo si pec-cati mortalis effectus est separare a deo siue subtractio gratie quocunqz tē-pore insit. sit ergo ita q aliquis pctor iteret idē genus peccati mortalis. illud peccatū iteratū morta-le efficit aliquid. sed effectus ē sepatio a deo vl' gra-tie subtractio. ergo separat a deo vl' subtrahit gra-tiā. ¶ Cōtra. iā sepatus fuit a deo p pcedēs mor-tale. sepatus vero separi nō pōt Similiter ab eo qui nō habuit gratiā nō potuit subtrahi gratia. ergo pctm scdo loco ɔtingēs nō efficit illud qd primū faciebat. ergo nō omne peccatuz mortale separat a deo vel subtrahit gratiā. quis ergo effe-ctus ē cōmunis omnis peccati mortalis inqʒtum ē mortale? ¶ Ad qd rndendū q effectus ois pec-cati mortalis ē corrūpe bonū naturale subiecto. et i illo effectu nō differt peccatū. siue primo ad-ueniat siue scdo siue tertio. Itez ē alius effectus q dicit sepatio. et ille effectus dupliciter accipit. ali-qñ eiz accipit p elōgatōe cū eiz dicit ysa. lix. pec-cata vestra diuiserūt inter vos et deū. diuisio ac-cipit ibi ɔmuniter ad primā sepationem a deo et ad elōgationē. Uñ sepatio nō dicit tñ ɔiūctorūz sʒ elōgatio iā sepatoꝝ. separe eiz ē seorsū se para-re. q vo iniusticia et c. peccat mortaliter seorsuz a deo separat. cū iterū peccat mortaliter sepat. hoc ē elōgat. Uñ alicubi i scriptura iuenit q peccatū elongat hoiem a deo. sm q dicit longe a pecca-toribus salus. et ij. hiere. Elōgauerūt a me et am-bulauerūt post vanitatē.

Membrum sextum.

Exto querit vtrū diuturnitas peccati inducat mortale: qd videt per hoc quod dicit Augustinus in li. de igne purgatorio. vbi enumerat pcta mor-talia. dicit enim q iracūdia si longo tpe teneat. et ebrietas si assidue fuit corū numero cōputat. cum ergo iracūdia vl' ebrietas ñ vniuersaliter sit mor-tale peccatū. Nā si esset. nō oporteret addere illaz cōditionē de diuturnitate vel de lōgitudine tēpo-ris aut assiduitate: ergo diuturnitas inducit vl' effi-cit. ¶ Cōtra. albedō magis et minꝰ indurās nō di-uersificat speciē. similiter ē i alijs accidētibus. er-go diuturnitas peccatū nō inducit vel efficit mor-tale. Ad qd dicēdum. q diuturnitas et assidui-tas rōne sui nō īducit peccatum mortale. sʒ rōne eius q rō cū habet sufficiēter tps deliberationis tenet reprimere motus veniales ne pcedat regi-men peccati siue dñium. et ideo dicit aug. Quicū-qʒ aliqd de istis i se dñare cognouerit. nisi digne emēdauerit. et si habuerit spaciū longo tpe pñiaz nō egerit. et a peccatis ipis ñ abstinuerit: illo trā-sitorio igne de q̄ apłus ait purgari ñ pōtit. sʒ eēna illū flāma sine remedio cruciabit. cū ergo dicitur iracūdia si lōgo tpe et c. nō p diuturnitatē cōputa-tur mortale peccatū. sʒ per manifestū dat intelligi occultū. s. ipe ɔtemptus rationis. qui est in ira et i iracūdia. et eodē modo itelligēdū ē i ɔsimilibus et ideo dicit apłus. iiij. ad ephe. Sol non occidat sup iracūdiam vestram.

Membruz septimū.

Eptimo querit de pena mortalis pec-cati. cum enim actio mortalis peccati sit tēporalis: quātitas aūt pene debeat respondere quantitati culpe. non debe-tur pena eterna p actiōe tpali. ego pro actōe pec-cati mortal'ñ cōsequit iuste pena eterna. Si forte dicat q nō p actione tpali inquātū ē tpalis debet pena eterna: sʒ rōne macule que remanet sine fine itelligat p impossibile q aliquis ppetraret aliquē actū mortalē. et nō cointelligat macula in anima. nunquid p illo actu puniēdus ē tpaliter: sed hoc idem genus pene deberet actioni peccati morta-lis et actioni peccati venialis qd nō est possibile. ¶ Preterea. exñte actione mortali si nō ɔsequit macula. nūquid pene meritū deberet macule aut ipi actioni mortali. q si debet ipi actioni. eo q sʒ actionem est meritū vel demeritum. sm hoc redit questio supradicta. quō pro actione temporali punit aliquis eternalit? Si vero diceret q q: ip-se homo peccauit i suo eterno: ideo deus punit eū in suo eterno. hoc qualiter intelligēduz est. cū pos-sit cōtingere q semel peccauerit homo mortali-ter et tñ eternaliter puniat. ¶ Sed diceret aliquis q ille qui in peccato morit in infinitū peccassʒ si i infinitū vixisset. sed hoc qualiter verū ē. pōt eim cōtingere q aliquis peccet semel mortaliter. nec de cetero habeat volūtatez peccādi in illo genere peccati. et tamen est in illo peccato. non ergo in infinitum peccasset si in infinitū vixisset illo gene-re peccati. videt ergo q nō debeat pena eterna peccato tpali. Ad qd dicēdum q circūstantia tpis nō facit vt peccatū eternaliter puniat. sʒ circū-stātia illius in quē peccat: qui cū sit eternus ɔplē-tibus mādata pmittit bona eterna. trāsgressori-bus vo cōminat penas eternas vt qui i suo eter-no iudicē offēderint i eius eterno eternalr. cruciēt ¶ Ad illud vero qd obijcit. vtrū possit esse actio mortalis sine macula? Dicendū est q nō. vtriqʒ tñ debet pena eterna. et licet ipa actio transeat: tñ volūtas habitualis pmanēdi in peccato manet. et ideo dicit be. grego. qui eternaliter peccato pfrui volunt eternā penā iueniūt. et quoꝝ volūtas non habuit finem peccādi. nō habebit finē torquēdi. Et si dicat de aliquo q peccauit peccato fornica-tionis et non vult vlterius peccare illo pecca-to q nō peccat in suo eterno. dicēdū est q i hoc peccat in suo eterno: q nō vult penitere de illo. et ita rōe fornicatōis cū i prima dbet ei pēa eterna.

Questio. cxxviij. de delicto.

Icto de peccato in generali sequit de spēbus eius. Est aūt vna diuisio specierū. aliud delictū. aliud omissuz Delictū eniz ē in nō faciēdo q̄ debet facere. omissiz vero in faciēdo q̄ tenet nō facere. que differētia notatur sup illō ps. Delictū meū cognitū tibi feci. τ iniusticiā meā nō abscōdi. glo. delictū q̄ dimisi facienda iniusticiā q̄ nō faciēda feci. Unde iniusticia accipit ibi pro omisso. Potest ergo queri de delicto τ deinde de omisso. De delicto aūt prio dicēduz ē in genere. deinde in specie. Querit ergo primo. quare dicat delictū. Scdo vtrū delictum opponat omisso. Tertio vtrū maius peccatū sit delictuz q̄z omissum. Quarto vtrum delictum sit simul cum cōmisso. Quinto vtrū omne delictuz τ oē omissuz reducat ad vnā cāz cōmunē.

Membrum primuz.

Ad primū sic. delictū dicit quasi derelictuz sic eniz exponit aug. sed derelictō nō videt distīguere iter peccata mortalia. In vno quoqz eiz peccato mortali ē dei derelictio. ergo nō cōueniēt ponetur vna species mortalis peccati. ¶ Itē aug. i li. de natura boni. peccatū nō est appetitio rex malax sz desertio rerum meliox. desertio aūt quid ē nisi derelictio. ergo omne peccatū mortale de quo loquit ibi est delictū. Ad qō dicendū. q̄ delictū eo dicit derelictū: qz derelinquit illud qō faciēduz est. nō qz derelinquit deus. sic eniz large accipet delictū τ nō pprie. Scdm q̄ diuidit ɔtra omissum. hoc aūt modo accipit in illa ratione peccati. Peccatū non est appetitio τc̄. τ dicit q̄ peccatū non est appetitio rex malax. qz res accipit ibi p natura. nulla aūt natura mala est. sed desertio dicit reruz meliorx. qz homo peccādo mortaliter dserit deū deserit etiā bona spūalia adherēdo transitorijs. Nec est hoc ɔtrariū qō alibi dicit q̄ peccatuz est appetitio rei mutabilis. vel q̄ peccatū ē appetitus rei male. res enim accipitur p delectabili illicito.

Membruz secunduz.

Secūdo querit vtrū delictū opponat omisso τ videt q̄ nō. p hoc q̄ dicit ibi. Delicta quis itelligit. delictū eniz ɔtinet in se occulta ppria τ aliena. sz omnia peccata pnt dici talia. ergo omne peccatū est delictū. τ ita nō opponunt delictū τ omissū. ¶ Contra. xvj. leui. Confiteat omnes iniquitates filiorū israel vniuersa delicta atqz peccata. ergo diuidit ɔtra peccatū. Similiter. xiij. iob. Quātas habeo iniquitates τ peccata scelera mea atqz delicta ostēde mihi. Similiter dicit in leui. vij. τ. v. q̄ offerat sacrificiū p peccato sicut p delicto. ergo delictū diuidit ɔtra peccatū. τ peccatū accipit ibi p omisso. ¶ Itē due sūt partes iusticie. declinare a malo τ facere bonū. quibus duabus opponūtur delictū τ omissū. ergo delictū τ omissū iter se deponūtur. Ad quod dicēdū q̄ delictū put opponit illi parti iusticie que ē facere bonuz diuidit ɔtra omissuz: que oponit isti parti que est declinare a malo. delictū aūt put dr̄ a deliquēdo cōe ē ad peccatū. τ sic aliqñ accipit.

Sed ad hoc que §. j.

ritur. vtrū delictū τ omissū sufficiēter diuidāt peccatum mortale p imediata. qō videt ex iā dictis. Sed videt ɔtrariū p hoc qō dicit in. v. leuit. vbi dicitur. q̄ delictū ē qō cōtra solū psumit deuz vt in factis vel iuramentis. Delictuz aūt hoc modo acceptum cū omisso: nō sufficiēter diuidit peccatum mortale. ¶ Preterea. dicit ibidem vbicumqz cognitio peccati siue pferat siue subinferatur delictū vocat. ergo delictū nō ɔtinet pcc̄tz ignorātie. nec omissū ɔtinet peccatū ignorātie. ergo tres sūt differentie peccati mortalis. delictū. peccatū ignorātie τ omissū. Ad qō dicēdū q̄ illa duo sufficiēter diuidūt peccatū actuale. mortale. Unū augu. in li. de pfec. iusticie. Duob⁹ eiz modis fieri ɔstat omne peccatū. si aut illa fiant que phibēt aut illa nō fiant que iubēt. τ hec duo sūt delictū τ cōmissum. ¶ Ad obiectū aūt j ɔtrariū dicēdum ē. q̄ delictū aliquādo coartat ad illa quibus pprie delinquit i deū. τ scdm hec currit illa diuisio. peccatū aliud in deū. aliud in pximū. aliud in seipm. hoc aūt modo nō accipit delictū sz q̄ diuidit ɔtra cōmissum: sed dicit delictū cum nō fit qō faciēdum est. ¶ Similiter respōdendū ē ad secundum. delictū eniz aliquādo coartat ad illud peccatū quod scienter fit. vel quod scit cū factū est. τ hoc modo nō diuidit ɔtra omissū sz diuidit ɔtra peccatuz p ignorātiā siue qō ignorāter fit. Alio vero modo delictū accipit ɔmuniter. qñ nō fit ad quod tenet τ fieri dicat large ad scire. τ scdm hūc moduz delictū ɔtinet i se pcīm ignorātie. peccatū eniz ignorantie ē cum nō scit qō tenetur scire. τ hoc modo delictū imediate se hz cōtra cōmissū. cōtinet eniz i se peccatū ignorātie cuiūssiōis τ negligēne. Alio vero modo accipit sup illud ps. Delicta iuuētutis mee τ ignorātias meas ne me. Delicta eiz dicunt qñ via veritatis sciēter dliquit. ignorātie vo pcta q̄ ignorāter fcē vl' antēqz crede rei peccare.

Membruz tertiū.

Tertio querit vtruz magis peccatū sit delictū q̄z omissū. qō videt. Delictū n.

in leuitico magna indigebat expiatōe. sicut dr̄. v. leui. ergo maius pctm̄ fuit delictū q̄ cōmissum. ¶ Preterea facere bonū est melior ps iusticie q̄ declinare a malo. ergo delictū qḋ opponit ei qḋ ē facere bonū. hoc. n. abstinere ē a bono vel desertio boni. sicut dr̄ leui. vi. sup illud. sicut ꝓ pcto offert hostia. ꝯmissuz vō opponit ei qḋ ē declinare a malo. hoc. n. ē facere malū. ergo delictum est maius pctm̄ q̄ ꝯmissuz. Cōtra: vr̄ ꝙ equale ꝑ hoc qḋ dr̄ leuit. vi. Sicut ꝓ pcto offert hostia: ita ꝓ dlicto. vtriusqꝫ hostie vna lex erit. si ergo vna ē lex. vna ē lex sacrificij ꝓ pcto ⁊ ꝓ delicto. ergo sūt ꝯsimilis culpe. ¶ Itē greg. i origiali sup illud. scelera mea atqꝫ delicta oñde mihi; hoc interest īter scelus ⁊ delictū: q: scelus pōdus pcti transcēdit. delictū vō nō. q: cū offerri sacrificiū ꝓ pcto iubet. nimirū pro pcto di sicut ꝓ delicto. ergo ad paria iudicant peccatū ⁊ delictū. sꝫ hoc dr̄ ꝯmissuz. ergo delictū ⁊ ꝯmissuz ad paria iudicantur.

Qḋ aūt delictū sit minus q̄ ꝯmissuz arguit. difficilius. n. fit obseruatio ab omisso q̄ ꝯmisso. que vō sūt huiusmōi. alijs paribus minora sūt pcta. Qḋ aūt difficilioris sit obseruatōnis. pꝫ [illegible] hoc ꝙ plures ignorāter obmittūt siue declinauerunt q̄ ꝯmittūt. ¶ Preterea. plures sūt ꝓhibitōes q̄ ꝑcepta affirmatiua. sꝫ i trāsgrediēdo ꝓhibitōes fit ꝯmissuz. ⁊ ñ faciēdo ꝑcepta fit delictū. ergo pluries fit ꝯmissuz q̄ delictū. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ delictuz ſm ꝙ imediate se hꝫ ꝯtra ꝯmissuz ⁊ sufficienter diuidit pctm̄ actuale mortale: maius peccatuz ē in genere ꝯmissuz q̄ delictū: q: maius malū est facere malū: q̄ nō facere bonū. ſm aūt ꝙ delictū respicit ꝑ se in iniuriā dei. maius ē peccatuz. ⁊ sic accipit quāqꝫ in leuitico. cū maior reqrit expiatō. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit per ꝯparatōnez delicti ⁊ ꝯmissi ad ptez iusticie. dōm ē ꝙ. lꝫ maius bonū sit facere bonū q̄ nō facere malū. nō tñ sic est in oppositis vt maius sit malū abstinere a bono q̄ facere malū. sꝫ attendēda ē ibi ꝯsequētia in ꝯtrario. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit de paritate per hoc qḋ dicit leuit. intelligēdū ē ꝙ illa paritas attendit quo ad legē hostie inq̄tum respicit sacerdotem. Unde dicit ibidem. ad sacerdotē qui eā obtulerit ꝑtinebit. ¶ Ad illud vō qḋ dicit beatus grego. dicenduz ē. ꝙ quo ad hoc attendit paritas. ꝙ scelus transcēdit vtrūqꝫ in malicia.

Membrum quartū.

Quarto querit vtrum delictuz sit simul cum ꝯmisso. qḋ videt. Qui enim non facit quod tenet facere. hoc ē quia aliquid aliud facit. qḋ distrahit affectum ab illo. ¶ Item qui facit qḋ nō tenet facere ꝯmittit illud ad quod tenet. qui enīz fornicat tenet cōtinere ⁊ nō continet. ergo delictū simul est necessario cum ꝯmisso. Ad quod dicendū. ꝙ delictū aliquod ē respectu actus qui directe opponitur ei qḋ prohibet. vt se habēt cōtinere ab illicito ⁊ fornicari. ⁊ in talibus ꝯmissum sequit delictū sed nō ecōuerso. Sunt ēt alij actus respectu quoruz dr̄ delictū. ⁊ i talibus pōt eē delictū sine ꝯmisso. vt tenet ille dare indigēti pro tpe ⁊ loco ⁊ ñ dat. ⁊ ex hoc delinquit. nō tñ ꝯmittit. Preterea. ille dat cui nō dꝫ. ⁊ ita ꝯmittit. nec tñ obmittit. potest enim dare ⁊ cui nō debꝫ. ⁊ cui debꝫ. ⁊ ita ex vna pte transgredi. ⁊ ex alia parte non derelinquere. sic ergo pꝫ qualiter segant delictum ⁊ ꝯmissuz ⁊ qualiter nō separāt.

Membrum quintū.

Ultimo querit rōne delicti ⁊ cōmissi. si omne delictū reducat ad vnuz cōe siue ad vnā cām cōem ⁊ omne ꝯmissum similiter. qḋ nō videt. distincte. n. sunt ꝓhibitiones ab inuicez ⁊ iussiones similiter. ergo delicta ⁊ ꝯmissa sunt circa actus pticulares. nō ergo erit delictū vnuz cōe oībus delictis. nec preceptū ad omnia ꝑcepta. neqꝫ oīa reducent ad vnū vtrobiqꝫ. ¶ Contra. aug. in li. de perfectōne iusticie. generalis ꝓhibitio ē nō ꝯcupisces. ⁊ generalis iussio. diliges. qḋ breuiter apl's ꝯplexus ē dicēs. Nolite ꝯformari huic seculo. sꝫ reformamini i nouitate sensus vestri. ꝓhibitio enim ē. nolite ꝯformari. Iussio est. reformamini. cum ergo delictum ⁊ ꝯmissum attendant ſm iussionē ⁊ ꝓhibitionem. erit delictū ⁊ ꝯmissum ad generalia reducere. cū enim aliquis delinquit tenet aliquis reformari in nouitate vite: ⁊ nō reformat delinquēdo. cuz aūt aliquis ꝯmittit tenet nō ꝯformari huic seculo. ⁊ conformat. Ad quod dōm est. ꝙ ē reducere sicut dictum ē ad predicta generalia que sunt tanq̄ radices preceptoꝝ ⁊ prohibitionum. vt ꝙ ista sint vniuersalia ꝑceptoꝝ ñ ꝓhibitionum particulariū sꝫ sicut ñ ꝯcupiscere ⁊ diligere sūt radices. ita nolite ꝯformari ⁊ reformari sunt ꝯñtia. ⁊ sic quicūqꝫ delinquit vel cōmittit radicitus: peccat in illis vel ex consequenti.

Questio. cxxix. de differētijs delicti que sūt ignorātia: obmissio: negligētia. ⁊ prio de ignorantia.

Dicto d̄ delicto in genere. sequit de tribus differentijs delicti que sūt ignorātia: obmissio: negligētia. Delictuz. n. dr̄ derelictio boni faciēdi ad qḋ tenet hō. Bonuz aūt illud aut ē i scire. aut i agere. In agere vō dupl'r. vel q̄ ad genus act' debiti. vel q̄ ad circūstātiā debitā. primū ē ignorātia q̄ ē circa sciēdū. secūdū

ē obmissio q̄ ē defectio act⁹ debiti. tertiū ē neglige/tia q̄ ē defectio circūstātie debite. primo ergo dom̄ ē d ignorātia. Primo ergo mō q̄rit vtr ignorātia sit pctm aliq̄ mō. Scdo si aliq̄ mō ñ ē pctm: an sit pena pcti. Tertio q̄ dr̄ia sit ignorantie et erroris. Quarto si ꝯcomitet qdcūqz pctm. Quīto cum dicē pctm vel cū pctō. vtrū sit origīale vel actuale vl' mediū. Sexto vtrū pctm ignorātie sit grauissimū. Septio vtrū excuset ignorātia a pctō vel ñ excuset. Octauo d excusantib⁹ q̄ magis excusent. Nono de ꝯparatōe ipius ad alias cās excusationis.

Membrum primū.

Ad primū sic dr̄ ad ro. ij. sup illud. Scimus qm̄ iudiciū ē dei. et postea sequit. an ignoras. glo. Ignorantia in eis qui intelligere noluerūt peccatū ē. ¶ Item Isid. in li. de ecclesiastica institutiōe. Nullus i culpa maior ē q̄ ille qui deū nescit. ¶ Itē. j. ad cor. xiiij. Ignorās ignorabit et reprobabit. sz reprobatio ñ ē nisi pp culpā. ergo ignorantia est culpa. ¶ Itē aliqd nomē scie cōe ē cū virtute. ergo et oppositū aliqd nomē ignorātie cōe ē cū pctō. sicut ergo sciētia siue prudētia dr̄ esse virtus. ita ignorātia dicit eē pctm. Cōtra sicut dr̄ in ench. duo sunt inflicta pp pctm. ignorātia rer agendarū. et ꝯcupiscētia rer noxiar. sz qd inflictū est iniqztum huiusmōi tenet rōnem pene ñ peccati. ergo ignorātia nō ē pctm. ¶ Itē ignorātia et scia nata sūt in intellectu. virtus aūt et pctm i volūtate. itellectus ꝟo et volūtas sunt dispata. ergo scia et virtus. ergo ignorātia et pctm sunt dispata. ergo hoc ñ est illud. Ad qd dōm. q ignorātia multipr̄ dicit. aliqñ eniz dr̄ defectus cognitiōis nature. aliqñ/do defectus sciētie debite siue ad quā tenetur hō. aliqñ vicium vel pctm ex volūtate nesciendi ea q̄ sunt ad salutē necessaria. vt sūt fides et mores. voluntas ergo nesciēdi hīs vel ñ apponēdi curam vt sciant ē peccatū. ps. Noluit intelligere vt bene ageret: sz noluit: et ita veniā nō hz. imprudētie. n. et ignorātie aliqñ venia dat. voluntati autē male semp pena. Ex iā dictis pz qñ ē pctm et qñ nō. ¶ Et p hoc pōt rñderi ad obiecta. cum. n. dicitur ignorātia in eis qui intelligere noluerūt est pctm. ñ ē predicatio fm essentiā: accipit ibi p voluntate nesciēdi vel nō curādi scire. i. incuria vel volūtas sciendi ē peccatū. et hoc ē ver. ¶ Ad secūdū dicendū est. q iste dicit eē in culpa q nescit deum: nō q nescire sit culpa: sz q ñ assentire est culpa. infidelitas eniz ē peccatū. ¶ Ad tertiū dōm. q ille qui ignorat dicit ignorari vel reprobari. fm illud qd dicit in li. de natura et gratia. nō tibi deputat ad culpam qd inuitus ignoras. sz q negligis querere qd ignoras. neqz q vulnerata mēbra ñ colligis: sed q saluare volentē ꝯtēnis. Euiterum aug. in. q. no. te. hic qui potuit discere et nō dedit operā. rēmisse fecit. erat. n. qd disceret et a quo disceret. ¶ Ad quartū dicendū. q nihil phibet nomen eē ꝯmune ignorātie que ē in intellectu et peccati. sicut scientia in intellectu et virtutis. aliud vero quod dicit ignorantiā eē inflictā: et excusare peccatū de pena intelligit. Illud ēt quod dicit ignorantiam eē inflictam vel excusare peccatum eē in intellectu sicut et scientiā. nō intelligit de ignorantia fm q est nomen peccati.

Mēbrum secundum.

Secūdo querit si ignorātia aliquo mō nō ē pctm: an sit pena pcti. q aūt sit pena peccati. patz p hoc q dicit Aug. de sanc. victo. Viciū corruptiōis humane duplici corruptiōe naturā inficit. ignorātia mentem. et ꝯcupiscentia carnem. Hec duo mala i primo parente pena fuerūt precedētis culpe. ergo ignorātia ē pena. ¶ Itē. j. ad ro. sup illud. Scim⁹ qm̄ iudiciū et c. Ignorātia i eis qui intelligere nō potuerūt ē pena pcti. ¶ Itē aug. in ench. Errores in huiusmōi falsitatibus qbus fallimur salua fide et via ñ relicta que ducit ad illū et ll' pcta ñ sunt. tñ in malis huius vite deputādi sūt. et sic cum error sit ignorātia vel cū ignorātia: erit ignorantia pena. Sz q ignorātia nec sit culpa nec pena sz causa vtriusqz: videt p hoc. q eua peccauit ex ignorantia q seducta fuit. sicut dr̄. j. ad thi. ij. sz illa ignorantia ñ fuit pena. nō. n. precesserat culpa. nec fuit culpa. q idē nō ē cā sui. ergo ignorātia nō ē culpa nec pena. ¶ Itē hugo. nasci sine cognitōe natura ē nō culpa. sz in eo vicio nasci quo postea a cognitōne veritatis sit impedimentū. culpa est. i. causa culpe. ergo ignorātia siue dicat defectus cognitōis siue quo sit impedimentū cognitionis. cā est culpe. cā autem culpe precedit culpā et penā. ergo huiusmodi ignorātia nō ē culpa nec pena. ¶ Quod ēt pz in angelis. angeli enim quidā boni ignorauerūt misterium passionis. in illis autē nec erat culpa nec pena. ergo aliqua ignorantia non ē pena. Ad quod dōm. q ignorantia multipliciter sumit. aliqñ eiz sumit. p nesciētia. et hoc modo pōt eē q nec sit culpa nec pena: nec etiā cā culpe vel ꝯcomitans. sicut fuit i angelis. et adhuc ē respectu alicui⁹ cognoscibilis. sicut respctu diei iudicij. xxiiij. mat. de die illa nemo scit nec angeli dei. aliqñ vero illa nescientia est occasio culpe. et hoc mō fuit nesciētia in eua. aliqñ vero ē ꝯcomitans culpā sicut cū dicit. ois malus ignorat. aliqñ vero ē pena inflicta p culpa origiali vel actuali. ¶ Et fm hec pñt solui ea que obiecta sūt. Nam prime rōnes attendunt q̄tum ad ignorantiā fm q est pena. sequētes vero q̄tum ad ignorantiam que ē ꝯcomitans culpā vel occasio culpe. vltima vero attendit q̄tum ad nescientiā que nec ē ꝯcomitans culpā nec occasio culpe.

Mēbrū tertium.

t Ertio q̄rit q̄ dr̄ia sit ignorātie ⁊ erroris. ⁊ ad h̄ sic. Error.n.ē pc̄m q̄d opponit fidei. Ignorātia v̄o, s̄m suā rōnē nō ē pc̄m.ergo error nō ē ignorātia. Quod aūt error sit pc̄m p̄z p̄ hoc q̄d dic̄ aug. quis nisi errās malū neget approbare falsa pro veris.aut iprobare vera p̄ falsis.aut habere incerta p̄ incertis.s̄z hec approbare ē errare.hoc aūt pōt esse in his que sunt circa fidē.cū aūt sic est approbatio pc̄m est.ergo error est pc̄m. Restat ergo ex p̄dictis q̄ error nō ē ignorātia. ¶ Cōtra aug.in ench.error cauēdus est.nō solū i maioribus rebus.v̄z etiā iminoribꝰ.nec nisi rerū ignorantia pōt errari:nō tn̄ ɔ̄sequens est vt ɔ̄tinuo erret quisq̄s aliquid nescit.s̄z q̄squis estimat se scire q̄d nescit.p̄ v̄o eniz approbat falsū q̄d ē erroris ppriū ergo error est ignorantia sed n̄ ɔ̄uerso. ¶ Itē ois error malū culpe est vel pene.sed ignorantia aliq̄n est neutrū illoꝝ imo bonū.vt videt.s̄z q̄ dicit aug.sūt quedā q̄ nescire q̄z scire ē melius.ergo ignorātia ē vniuersalior q̄z error. ¶ Itē ignorantia ē in adultis ⁊ puulis.error ē i adultis tātū. ergo ignorātia ē cōmunior errore. Ad quod dōm.q̄ ignorātia ē cōmunior q̄z error.vbi aūt insimul ɔ̄currūt in hoc distinguūtur.q̄ error dr̄ esse in assensu ⁊ dissensu.ignorantia vero in defectu cognitionis debite.Unde error opponit cōtrarie ipsi sciētie vel fidei si sit circa credibilia. ignorantia vero priuatiue. ¶ Per hoc pōt solui q̄d obiectū est.cū eniz dicit̄ q̄ errare ē approbare ⁊c̄.approbatio sonat in cōsensu.ignorātia v̄o ⁊ nesciētia in eo qui aptus natus est scire.vel qui habz possibilitatē ex natura ad sciendū.si ergo inueniat̄ alicui q̄ error est ignorātia.non dicitur hoc per essentiaz.sed per cōcomitātiam siue per causam.

Membrum quartū.

q Uarto querit̄ si ignorantia cōcomitet̄ q̄d̄cūq̄z pc̄m.q̄d non v̄r.aliq̄s enim sciēter peccat.ergo nō ē ibi ignorātia qua ignorat eē pc̄m.nec ē ignorātia i ɔ̄ditōibus p̄sone aut actus. Pōt eiz ɔ̄tingere q̄ habeat sciaz harū ⁊ illaꝝ.ergo ignorātia nō cōcomitat̄ quodcūq̄z pc̄m. ¶ Contra.dicit phs.q̄ ois malus ignorat.⁊ loquit̄ de ignorātia cōcomitāte pc̄m.ergo ē ignorātia cōcomitās omne pc̄m. Itē voluntas ⁊ rō ita ɔ̄iuncta sūt.vt cum volūtas deficit volēdo:tūc rō deficit in eligēdo. s̄z defectus i electiōe ē ignorātia.defectus autez in volūtate ē pc̄m.ergo ignorātia cōcomitat̄ peccatū. Ad q̄d dōm q̄ ignorātia vno mō cōcomitat̄ pc̄m.⁊ alio mō nō.s̄m eniz q̄ ignorātia ē i speculatiuo intellectu nō est necesse ignorātiā eē semp cū pc̄o:sicut in theologis qui cognitionē habēt faciendoꝝ ⁊ nihilominus peccant. Est aūt alia ignorātia que est in itellectu practico.s̄m q̄ aliquis cū peccat nō habz experientiaz boni.vel nō habz electiōez boni que p̄cedit experientiā.⁊ hoc mō ois malus ignorat ⁊ sic intelligit̄ illud phi.Ex hoc etiā p̄z illud q̄d postea obiectū est. Unde s̄m hunc modū ignorātia cōcomitat̄ peccatuz:s̄m aliū modū est quoddā pc̄m ex ignorātia.⁊ non omne.

Membrum quintuz.

q Uinto querit̄ cū dicit̄ esse pc̄m ignorātia vel cū peccato.vtrum sit originale vel mortale vel mediū. Et ōndit̄ q̄ nō est originale.originale eniz trāsit reatu ⁊ manet actu post baptismum:s̄z ignorātia in peccante post baptismū remanet in reatu ⁊ actu.ergo nō est originale pc̄m.supposito q̄ originale nō redeat.ignorātia aūt pōt redire. ¶ Itē ignorātia ē pc̄m in his q̄ itelligere noluerunt.⁊ originale pc̄m ē siue velit siue nolit.ergo ignorātia nō ē originale pc̄m. Nec ē actuale pc̄z.actuale eiz pc̄m transit actu ⁊ remanet reatu.ignorātia v̄o aliq̄n manet actu ⁊ trāsit reatu.sicut ē in sacerdote q̄ tenebat̄ scire ptinētia ad officiū suū ⁊ n̄ sciuit cū dbuit.⁊ penituit sup hoc ⁊ adhuc nescit ignorātia i illo trāsit reatu.⁊ remanet actu.ergo nō ē pc̄m actuale. Q̄d autē sit actuale p̄z p̄ hoc.q̄ delictū ē actuale pc̄m.ignorātia v̄o sub delicto ɔ̄tinet̄.ergo ignorātia ē actuale peccatuz. ¶ Q̄d aūt sit originale pc̄m.v̄r ex v̄bis hug.de sancto victo.q̄ dicit.q̄ ignorantia ⁊ ɔ̄cupiscentia sūt in nobis culpa simul ⁊ pena originalis.ergo ignorātia est originalis culpa. Ad q̄d dōm.q̄ ignorātia vno mō dr̄ eē pc̄m actuale.in eo q̄ n̄ curat scire q̄d tenet̄ scire.⁊ sic cōtinet̄ sub actuali pc̄o p̄ut ē a volūtate nō curādi. Alio v̄o mō dr̄ ignorātia originalis culpa s̄m hug.p̄ut originale pc̄m redditur.culpabile quo ad ignorātiaz ex p̄te rōnis.⁊ quo ad ɔ̄cupiscentiā ex parte voluntatis.⁊ hec est intentio hugonis s̄m q̄ trahimus ex primis parētibus originalē ɔ̄cupiscentiā cuz ignorātia. Tertio vero modo dicit̄ ignorātia h̄re quādā cōuenientiā cū originali.⁊ aliā ɔ̄uenientiaz cum actuali.aliq̄n eniz trāsit reatu ⁊ remanet actu vt in sacerdote de quo diximus cōtrito.aliquādo v̄o transit actu ⁊ remanet reatu. vt i illo qui voluit nescire ⁊ postea addiscit.s̄z nō cōteritur de voluntate priori culpabili.⁊ transit actu q̄z nō remanet iam ignorās.⁊ manet reatu q̄z adhuc remanet culpa.⁊ hoc modo h̄z mediā rōnem.l̄z sub actuali peccato simplr̄ cōtineat̄ s̄z q̄ est peccatum.

Membrū sextum.

Sexto querit vtrū pctm ignorantie sit grauissimū pctm. qd notat ad Ro. ij. An ignoras quoniaz benignitas dei ꝛc. Et dicit ambro. peccās hō diu ipunitatē sibi ꝑmittis. grauius cū dei bonitatē cōtēnis: grauissime eni ignoras. ꝛ sūt gradus peccatorū. ergo grauissimū pctm ē ignorātie. ¶ Cōtra aug. in li. de bap. ꝯ donatistas. Verissimū ē longe grauius eē pctm eius q sciēs. ꝙ ei⁹ q nesciēs peccauit. ergo pctm ignorātie minus ē. Silr aug. in li. de ciui. dei. ꝯsilez sniam ponit. ex qbus colligit ꝙ pctm ignorātie nō ē grauissimū. ¶ Item Isido. Nescire simplr ad ignorātiā ptinet. noluisse scire ad supbiā ꝛ ꝯtumacē voluntatē. Ad qd dicēdū ꝙ pctm ignorātie dr multiplr. vel cū peccat aliqs ꝛ nescit se peccare. ꝛ tunc dicit peccare ex ignorātia. vel cū nescit ꝛ nō curat se scire. vel peccat graui peccato ꝛ postea nō sentit ꝙ grauiter peccauit. imo reddit quasi insensibilis respectu culpe ꝛ pene. ē ergo ignorātia disponens ad pctm sequēs ꝛ ignorātia mā ipsius peccati siue circa qd ē pctm. ꝛ ē ignorātia ꝯñs pctm aggrauās ipsuz. hoc vltimo mō dicit illa auctas amb. grauissime peccat q ignorat. i. piculosissime. qr si sentiret pctm ac penā pcti. ad medelā ꝯfugeret q̄ curaret a pcto. ꝛ sic ē de illo q nō hz sensū morbi sui. ¶ Illud aūt qd dicit aug. ꝙ peccata sciētiū ꝑferunt peccatis nesciētiū: intelligit de ignorātia antecedēte pctm. sic eī diminuit. ¶ Quod aūt dicit Isi. Nescire simplr ad ignorātiaz ptinet. noluisse nec scire ad supbiaz ꝛ ꝯtumacē volūtatē: intelligit de pcto ignorātie fm ꝙ ignorātia ē illud circa qd est pctm. ꝛ hoc mō graue est pctm. Unde dicit Isido. ibidē. volūtate ꝓpria deum nescire velle. quid aliud est ꝙ̄ velle superbiendo dominū cōtēnere.

Adhuc ēt querit . §. j.

de peccato eue cum esset ex ignorantia. sicut dicit Isido. qualiter tā graue fuit pctz ꝛ grauissime punituz. videt eniz ꝙ hoc pctm maius eēt alijs peccatis. ꝛ tñ fuit pctm ex ignorātia. nullū eniz aliud pctm actuale ita grauiter punitū ē. cū ergo mēsura pene sit fm mēsurā culpe. nullū pctm vr eē ita graue. Ad qd pōt rñderi. ꝙ dicit aliqd pctm eē ex ignorantia. vel qñ aliquis ignorat vtrū fuerit pceptuz vel ꝓhibituz. ꝛ delinquit vel cōmittit. ꝛ hoc mō nō fuit peccatuz eue ex ignorantia. nouit. n. eē pceptū a domino. Est iterū ignorātia qua nesciuit esse veruz quod ei suadebatur a dyabolo. ꝛ tñ assumpsit. ꝛ ista nesciētia nō diminuit culpa[m] nec tñ ꝓpter illaz principaliter assignat. sed ꝓpter hoc ꝙ appetendo esse sicut deus totū genus humanū obligauit ad pctm gustādo de fructu vetito. vnde oēs in illis primis parentibus peccauimus.

Membrum septimū.

Septimo qrit vtrū ignorātia excuset a pcto vel nō excuset. Et vr ꝙ excusat. ꝑ hoc qd dicit Augu. i. q. no. te. Qui ignorat nō suo vicio. nō. n. fuit a quo disceret: nec rumore cōperit opinionē doctrine: immunis ē a condēnatōe. ergo ignorantia excusat. ¶ Itē. iij. act. Scio ꝙ ꝑ ignorātiā fecistis. cōuertimini ergo vt deleant peccata vestra. ergo ꝑ ignorātiā minuebat pctm. ¶ Itē aug. i. q. ve. tes. Nō reus ꝯstituit q nescit quid fecerit. ergo ignorātia excusat. ¶ Itē apls. j. ad thi. j. misericordiā ꝯsecutus suz qr ignorās feci. ergo ignorātia excusat. ꝛ si nō a toto tñ a tāto. Cōtra. aug. sup illud. xij. luc. Qui nō cognouit ꝛ fecit digna plagis vapulabit paucis. glo. ignorātia que nō ē eorū q̄ scire volūt sz eoruz que nesciūt neminē sic excusat vt sempiterne igne nō ardeat. ergo ignorātia huiusmodi nō excusat. ¶ Itē aug. in. q. no. te. Nō ois ignorās immunis a pena ē. hic. eī q potuit discere ꝛ nō dedit opam remisse fecit. negligētior autem luxuria aut maliuolētia inexcusabilis ē a crimine. ¶ Itē Isido. Sūt q sciēter peccāt ꝛ q ꝑ ignorātiā excusatōez querūt vt minus culpabiles habeant. q tñ seipsos nō minuūt sz magis decipiūt ergo huiusmōi ignorātia nō excusat. ¶ Itez sup illud ps. Noluerūt intelligē vt bn̄ ꝛc. glo. voluntati male semꝑ pena debetur. ergo ista ignorātia addita alteri culpe. nō diminuit aut excusat sed magis auget. ¶ Itē cecitas īducit pctm. sicut pz i lamech. q cecus effect⁹ sagitta occidit caym. sz sicut cecitas ē i corpe: ita ignorātia i aīa. ergo ignorātia facit ad eē pctm. qd nō eēt si nō ignorātia eēt. ergo ignorātia nō excusat pctm. Ad qd dōm. ꝙ ignorātia quedā excusat et qdā non excusat. Est eniz ignorātia inuincibilis ex cāu in qua nō incidit homo ex sua culpa sz ex debilitate. ꝛ hec excusat. Est iterū ignorātia iuris diuini ꝛ canonici. ꝛ hec excusāt simplices quo ad qdā q̄ nō sūt necessaria ad salutē essentialr. Econtrario vō est ignorātia q̄ nō excusat quo ad deū: vtpote ignorātia supina siue affectata. ꝛ ignorātia eoruz ad q̄ tenet hō. ꝛ ignorātia negligentie. ¶ Per hoc ꝑ rñdē ad obiecta. Cū. n. dr. ꝙ ignorātia excusat vl simplr vl i pte: itelligit de ignorātia īmutabili. ꝛ de ignorātia simplicī: nō dico eoꝝ q̄ sūt ad salutē. ꝛ de ignorātia facti. Illa ergo auctas aug. i li. de. q. no. te. de ignorātia īmutabili. itelligit fm statū ꝑsone ꝛ loci. ¶ Illa vero auctoritas i lib. act. Scio ꝙ ꝑ ignorātiā fecistis. nō itelligit de ignorantia q̄ excusat a toto. sz q̄ excusat a tāto. dr eī i euāgelio Jo. xv. Nūc aūt excusatōem. nō hñt de peccato. sed in quibusdaz etiam eorum poterit esse ignorātia negligentie. ꝛ illa nec excusabit a tanto nec a toto. Unde de talibus dicit aug. cuz pre-

dicaret veritas. vt eā addiſcerent opa3 ñ ɔderāt. ſ3 per ignorātiā actore3 eius occiderūt. ¶ Tertia vo auctoritas aug. i. q. vc. teſ. itelligit ɔ ignorātia inuincibili ex caſu. Vñ dic aliquos ſcimus ſubito ɔmētes factos ferro. fuſto. lapidibus. morſibus. multos nocuiſſe captos aūt īduſtria ⁊ iudicibus oblatos minime reos factos. eo ꝙ nō voluntate ſ3 impellente vi. neſcio qua hec geſſerūt neſcientes. ¶ Quarta vero auctoritas itelligitur ɔ ignorātia que ñ excuſat a toto ſ3 a tāto. que fuit i aplo paulo arbitrabatur ſe obſequiū pſtare deo legis emulator exñs. ⁊ iō peccatū eius veniale fuit. cu3 ad miſericordiā cōfugit. l3 eēt i genere mortalis.

Ad auctoritates vo que ſunt ex alia parte dicendu3 eſt. ꝙ illa auctoritas aug. in. q. no. teſ. intelligitur de ignorātia negligentie. que quo ad hoc nō excuſat ſed multomagis cū fuerit ex maliuolētia. ¶ Illa vo quā pōit iſid. itelligitur ɔ ignorātia affectata. ſimiliter illa que ponitur ſuper illud pſ. Noluit itelligere vt bene ageret. ¶ Illa vero que ponitur ab aug. ſup illud. xij. luc. Qui nō cognouit ⁊c. itelligit ɔ illa ignorātia que nō excuſat a toto l3 excuſet a tanto. ⁊ ideo dicit nemine3 ſic excuſat ⁊c. ¶ Ad quartū vo dicēdū eſt. ꝙ in pte ſimile ē ɔ cecitate ⁊ ignorātia ⁊ i pte diſſimile. q̄ ad hoc ē ſimile. ꝙ ſicut cecitas iclinat ad peccatū. ſic etiā ignorātia. quo ad hoc vo diſſimile: ꝙ cecitas tm̄ pena ē: ignorātia pōt eſſe culpa.

Membrum octauum.

OCtauo querit de excuſantibus peccatū que magis excuſant. que ⁊ ē cōparatio ignorātie ad ignorātiā. Eſt aūt queda3 diuiſio ignorātie ex pte materie cū dr alia ē iuris alia facti. Ignorātia vo iuris. alia eſt iuris naturalis. alia ē iuris diuini. alia iuris canonici. alia iuris ciuilis. Pōt ergo queri que ignorātia minus excuſat ⁊ que nō. Ad ꝙ rñdēdū ꝙ ignorātia iuris ſi excuſat aliquā pſonā. vtpote ſimplices qui nō habent facultate3 pueniendi ad iuris pitia3. vt ſunt puuli. ruſtici. ⁊ mulieres: minus excuſat ꝙ̄ ignorātia facti. Ignorātia eni3 iuris in his q̄ ſunt ad ſalute3 minus excuſat: vtpote ignorātia iuris canonici vel diuini ꝗ̄tu3 ad queda3 pcepta. naturalis vo iuris minime. canonici vo iuris plus excuſat quaſdā pſonas: ciuilis vo plus. quāto eni3 plus tenet homo ad cognitōe3 iuris: tāto minus excuſatur. q2 vo vnuſqſq3 tenet ad ſciētiā iuris naturalis. iō nullus adultus excuſatur. nulli ei3 adulto l3 lege3 naturale3 ignorare q̄ñ ipa ſcribit i corde humano naturaliter. Eſt ⁊ ſcia iuris diuini. ſ. legis ⁊ pphetar euāgelice ⁊ aplice doctrine. ⁊ iſtā tenet epi ſcire ⁊ plati maiores: q tenent oi poſcēti reddere rōne3 ɔ ea q̄ ē in eis fide ⁊ ſpe. Vñ ab eis reqrit ſciētia noui teſta. Laici vo tenet ad noticiā ɔ calogi ⁊ eor q̄ ptinēt ad fidē ꝓut ɔtinetur i ſymbolo apoſtolor. Ignorātia vo quo ad queda3 iuris diuini eos excuſat ſimpliciter. q̄ñ ad quedā vo excuſat a tāto etſi ñ a toto. Eſt ⁊ iterū noticia iuris cānonici qo ptinet ɔſtitutōes eccliaſticas ad itelligēda peccata. ⁊ ad hāc tenēntur ſacerdotes curā aiarū habētes ⁊ cōfeſſores. Ignorātia huius iuris quoſdā alios excuſat etſi nō a toto tñ a tanto. nō enim oēs clerici tenētur ad noticiā oim que ſūt i iure canonico etſi teneant ad noticiā quorūdā. Eſt iterū ignorantia facti. ⁊ hec ē duplex. vel i differentijs ad ſalutē. ⁊ ad officiū. ⁊ hec excuſat ſic habet. j. ad corinth. x. omne qo i macello venit māducate nihil interrogātes ꝓpter conſcientiā. Eſt autem factū neceſſariū ad ſalute3 vt ꝙ xps paſſus ē. ⁊ eſt factū neceſſariu3 quo ad officiū vt i ſacerdote ꝙ facta ſit ei manuu3 impoſitio. ꝙ pollicis ⁊ indicis cōſecratio. Et circa neceſſariū ad ſalutē diſtinguēdu3 eſt. q2 aut nō poteſt vitari ignorātia ſicut i illo q a natiuitate ſua caret vſu rōnis: ⁊ hec excuſat. aut pōt vitari ſicut i iudeis ⁊ paganis: ⁊ hec ñ excuſat. ¶ Eſt iteru3 alia diuiſio ignorātie. q2 alia eſt ſimplex. alia ē craſſa. alia affectata. Simplex ē q̄ñ aliqs neſcit qo tenet ſcire facit tamē aliquid ſ3 nō quicqd pōt: ⁊ hec excuſat a tanto etſi nō a toto. Ignorantia craſſa ē quādo aliquis negligit ſcire qo tenet. nec tñ vult ſe neſcire. hec minus excuſat ꝙ̄ ſupradicta. aliquādo tamē excuſat nō a toto ſ3 a tāto. Ignorātia affectata ē q̄ñ aliqs negligit ſcire ea q̄ tenet ſcire. ⁊ placet ei neſcire: ⁊ hec accuſat ⁊ ñ excuſat. ¶ Itē ē alia diuiſio ignorātie. quia quedā iuincibilis q̄dā ē vincibilis. Illa q̄ ē inuincibilis. alia ē inuincibilis p naturā vt i puero q ñ pōt vti ratione. ⁊ i decrepito qui nō pōt diſcernere. ⁊ i eo qui naſcitur amēs. ⁊ hec excuſat a toto. Alia inuincibilis ex cāu. ⁊ hec ɔtingit dupliciter. aut q2 incidit ex ſua culpa. aut q2 nō incidit ex ſua culpa. ſi ñ incidit ex ſua culpa excuſat a toto. ſi vo incidit ex ſua culpa ſm quoſda3 nō excuſat a toto. ſm alios excuſat quia iam nō h3 liberū vſum ratōis. ſ3 prius nō excuſabat ſiue ɔ priori. ¶ Itē ignorātia diuidit ex parte efficientis. quia alia eſt voluntaria. alia inuoluntaria. voluntaria eſt duplex. alia eſt volentium neſcire. ⁊ hec eſt affectata ſimpliciter ⁊ nō excuſat. Alia eſt nolentiū ſcire ⁊ hec ē affectata ſ3 qd. ⁊ hec ſimpliciter accuſat. ſ3 ñ tantū quantum precedens. Inuoluntaria vo: aut fuit a principio inuolūtaria. ⁊ hec ē pena nō peccatū ſimplr. ⁊ hec excuſat a toto. aut fuit a principio volūtaria ⁊ poſtea facta eſt inuolūtaria. ⁊ hec excuſat a tāto ⁊ ſi nō a toto.

His cognitis ad .§. j.

maiorē euidētiā ponēdi ſūt qdā caſus de ignorātia. Querit eni3 de puero qui ab infantia includitur in carcere ſaracenoru3. vtru3 ignorādo ea q̄

sunt fidei peccet. qd nõ videt. nõ eiz põt habere eum qui euz instruat. nec per seipsuz põt habere cognitionẽ. ergo nõ põt nõ ignorare. ergo ñ peccat. nullus eiz peccat i eo qd vitare nõ põt. ¶ Cõtra ad hebre. xj. Sine fide impossibile ẽ placere deo. Ad qd respõdẽdũ q talis cũ puenerit ad adultaz etatez habet potentiam credẽdi oino. qa si facit qd in se ẽ: dominꝰ illuminabit eũ per occultaz inspirationez. aut p angelũ. aut per hominem. videtur tamen per hoc q dicit aug. i. q. no. ref. q si ñ fuit a quo disceret nec ad eũ aliquo mõ rumor doctrine peruenerit q tunc non suo vicio ignorat et immunis est a condẽnatione. Sz intelligẽduz est tunc de disciplina fm q sit per doctrinaz exteriorez vel per doctrinaz interiorem. oportet antez q faciat qd in se est. facere autẽ qd in se est vti ratione per quã potest cõprehẽdere deum esse et inuocare adiutorium dei. Dicit enim beda. q vnusquisqz põt intelligere deũ eẽ et iudiciuz venturũ. de incarnatione aũt et redẽptione si aptet intellectuz suum quãtuz in se ẽ vocabit vocatione interiori et si nõ exteriori.

Queritur iterũ .§. ij.

vtrũ quilibet catholicus teneatur scire de quolibet mortali q sit mortale. qd videt. non põt vitari maluz nisi cognitum. quilibet aũt tenet vitare mortale peccatuz. ergo quilibet tenetur scire de qlibet mortali q sit mortale. ¶ Contra. doctores dubitãt i casibus subtilibus symonie et huiusmõi pctõz. ergo ñ põt sciri a laicis. ergo nõ tenentur.

Rñdẽdũ ẽ ad hoc. q quilibet tenet scire iplicite vel explicite. pticulariter vł adminus generaliter. sub illa. s. rõne generali qua dictat natura. sed laici ñ tenẽtur scire de quolibet mortali explicite. lz teneant vitare i propria rõne.

Item querit de .§. iij.

sacerdote q accedit ad ordies. et ñ põt addiscere canones. et ita ñ põt scire. ergo tenet ad ipossibile. ¶ Cõtra dic hiero. Maledictus hõ q dic deũ pcepisse ipossibile. ergo iste ñ tenet ad ipossibile.

Querit ẽt d illo sacerdote i q peccat. nõ qr vult suscipe ordines qr i se bonũ ẽ. nec i eo q nescit. qr adhuc ñ tenet scire. ergo i nullo peccat cũ nõ sint plura. Ad qd rñdẽdũ. q peccat i eo q vult suscipe ordies cũ nesciat nec addiscere possit. ¶ Ad aliud dõz. q lz teneat ad sciẽdũ canões ex hoc q ẽ sacerdos et ñ possit addiscere eũ tenet pp hoc ad ipossibile. tenet. n. ex hoc ñ suscipe curã aiaz. et ñ suscipe officiũ audiẽdi confessiones et iniũgendi penitẽtias. in quibus ẽ periculosũ iudiciũ. Sz adhuc videtur q impotẽtia sciendi excuset illum p simile. qui eiz cadit i paupertatez et impotẽtiã dãdi excusat si nõ dat paupi i extrema necessitate. eadẽ ergo rõe ipotẽtia audiẽdi excusat eũ i hoc casu. ¶ Ad qd dicendũ q nõ ẽ simile. ille eniz immisit se i impotentiã curã habendi p defectũ sciẽtie. sz nemo põt se imittere i impotentiã dãdi. quia et si nõ hz pecuniã. potest dare bonã volũtatẽ que magis placet deo. nõ sufficit autẽ isti sacerdoti curã habẽti bonã habere voluntatez de sciẽdo vel d curãdo. sz oportet q ipse sciat et curet. Item queritur d illo cui apparet sathanas trãsfigurãs se i angelũ lucis. et ipse credit q ipse sit bonus angelus. et apponit oẽz diligẽtiã quã põt et ita adorat eũ. videt q ignorãtia excuset eũ: eo q apponit diligẽtiaz quã potuit. ¶ Cõtra adorat quẽ nõ dz adorare. ergo peccat. ¶ Rñdeo ñ apponit oẽz diligentiã quã põt. et si apponeret. vel p se cognosceret vł deus ei reuelaret. Similiter querit de ceco a quo vxor querit dbitũ. et ipse dubitat an sit vxor sua vł aliena. si ergo cognoscit ɔmittit se discrimini. ergo peccat mortaliter. si ñ cognoscit exponit eã discrimini. ergo ei imputat si illa adulteret. ¶ Ad qd dõz. q ñ apponit diligẽtiaz quã dz poterũ p aliq signa cognoscẽ ipaz eẽ suã vxorez: et ita auferet dubitatio. Si do p nulla signa poterit cognoscẽ nec ei deus reuelat. monẽda ẽ vxor ad hoc vt ɔtineat ad tps quousqz possit ab eo auferri dubitatio q si noluerit: ipa se ɔmittit discrimini et ñ peccat vir: si ipa cũ alio coeat. Similiter qrit d illo q dubitat d aliquo vtrũ sit symonia vl ñ eo q qdã iurisperiti dicũt eẽ symoniã et qdã nõ. qd ergo faciẽdũ ẽ cũ ignorat. Ad qd respõdẽdũ q abstinẽdũ ẽ ab huiusmõi ɔctu. nec ɔmittat se discrimini. melius. n. ẽ vt incidat i damnũ tpale q i dãnuz spirituale. i. minus malũ.

Membrum nonum.

Quo querit d ɔpatõe ignorantie ad alias cãs excusatõis. ẽ eniz vna ligatio rõnis per ebrietatẽ sicut fuit i loth. Gen. xix. alia ligatio p naturalẽ stoliditatẽ. tertia p frenesim siue p infirmitatẽ piculosaz huiusmõi. est quarta ligatio per dormitiõem. est quinta ligatio p ignorãtiã sicut dictũ est. ẽ sexta p stuporez. Põt ergo queri vtrũ equaliter excusetur peccatũ i oibus peccatis istis. vł amplius excuset p vnã ligatõez q p aliaz. ¶ Qd autẽ ñ equaliter. videtur per hoc qd dicitur in li. d li. ar. Insanis. infantibus. dormientibus. nihil qd faciunt i bonũ vel i malũ imputat. q nimirũ sicut nõ sũt cõpotes sue rõis. sic nec vsuz tenent ppie volũtatis. ac p hoc nec iudiciũ libertatis. ¶ De loth. do dic amb. huius culpã dicimus. ñ qtũ icestus sz qtũ ebrietas meret. ergo peccatũ ñ ẽ iputãduz loth nisi qtũ ad ebrietatẽ. ¶ Sz dic iterũ q ebrietas ẽ origo incestuosi ɔcubitus pessime generatcis ptis deterior. ergo q ad ebrietatẽ peccauit et q ad icestũ. ¶ Itẽ dic phs d ebrioso q occidit. q duplices maledictões ei dbent. ergo ligatio rõis q

pueñit ex ebrietate: nõ ita excusat sicut in p̃dictis. ergo non omnis ligatio rõnis equaliter excusat vel facit vt nõ imputet peccatũ. Silr põt q̃ri d̃ pturbatõe quã habuit loth cũ dixit. habeo duas filias abutimini eis. et d̃ illo qui recipit leuitã. xviij. iudic. cũ dixit habeo filiã virginẽ. et hic hõ hʒ ↄcubinã et ducã eas ad vos vt humilietis eas et vestram libidinẽ ↄpleatis. tñ obsecro vos ne scelus hoc ↄ nãʒ opemini. cũ. n. pturbatio eẽʒ sicut dicit augu. nõ erat ibi deliberatio rõnis. Ubi aũt nõ est deliberatio rõnis nec esse põt. peccat mortaliter. ergo illa ligatio rõis que fuit ex huiusmodi pturbatõe ipsum loth excusabat in eo q̃ sm se erat mortale. vel si non erat ibi tanta ligatio rõis que excusaret a mortali non omnis ligatio eque excusat sed quedam plus quedam minus. Ad ↄcedendũ ẽ. vñ i quibusdã ẽ omnimoda ligatio sm omne tp̃s. et illa oĩno excusat a peccato. sicut est in eo qui a principio factus ẽ extra mẽtem. et i morione. que vero nõ ẽ oĩmoda ligatio. sʒ accidit sm aliqd̃ tp̃s sicut in senibus ex debilitate nãe et illa pro tempore illo excusat. Quedaʒ vero ex infirmitate accidit et hoc potest fieri multipliciter. q2 quandoqʒ contingit q̃ infirmitas impedit imaginationem. quandoqʒ memorialem. quandoqʒ logisticam. quando vero logistica impeditur qñqʒ sunt lucida interualla quandoqʒ nõ. Cum ligatur rõ ↄtinue ex infirmitate non ex culpa precedẽti. oĩo excusatur sm illud tempus. Si vero lucida sunt interualla. potest sibi p̃uidere. et ideo non oĩno excusatur. Aliquando vero ligat rõ ad horã sicut i somno ex fatigatõe nature vel ex ebrietate. q̃ accidit ex voluntate p̃ambula vel ex stupore. s. ex insolita imaginatione vel ex ip̃remeditatione sicut ex pturbatiõe. si primo mõ nõ imputatur ei. nisi q2 potuit p̃uidere. si scd̃o modo imputatur ei q2 per culpã ingessit se in illam. Si vero tertio modo talis fuit cã que absorbuit vsũ rõnis sm hoc excusatur. aut talis fuit que nõ debebat absorbere vsum rõnis. et talis nõ oĩno excusat. Si vero fuit ex pturbatione ad horã ligatio q2 nõ admittẽda est flagitiorũʒ compensatio: non omnino excusatur. et si aliquantum habeat excusationis. Unde loth peccauit mortaliter et si minus q̃ si imperturbatus diceret.

Questio. cxxx. de omissione.

Deinde querit

de omissione. Circa ipsaʒ plures incidũt dubitatões. Primo ergo querit vtrũ omissio sit peccatũ. Scd̃o vtrũ sit peccatum actuale. Tertio vtrũ sit peccatũ a transgressione sep̃atum. Quarto vtruʒ multiplicet p̃ species peccati. Quinto vtrũ teneat aliquis ad impossibile. Sexto de ↄparatione eius respectu alioꝝ mortaliuʒ q̃tuʒ ad quãtitatẽ pcti. Septimo qñ dr̃ p̃petrari omissio. hoc ẽ quo tp̃e. Octauo d̃ ordie ip̃i9 omissiõis ad ↄmissionẽ. Nono si quãtũcũqʒ sit hõ p̃fect9 sp̃ omittit. Decio de pẽa que debet in futuro peccato omissionis.

Membrum primũ.

Quantũ ad primũ querit. vtruʒ omissio sit pcc̃m? Et oñditur q̃ non. qm̃ dicit aug. in li. de vera relig. Peccatũ ita ẽ voluntariũ qd̃ si nõ ẽ voluntariũ non est peccatum. sed omissio non ẽ malum voluntariuʒ ergo non est peccatum: minor pʒ. illud dr̃ maluʒ voluntarium sup̃ quod quiescit volũtas. sed voluntas non quiescit super aliqd̃ in omissione. qm̃ i peccato sũt duo. s. auersio et conuersio. qm̃ peccatum ẽ sp̃reto incõmutabili bono: bono mutabili adherere. et voluntas in peccato non q̃escit super auersionẽ imo sup̃ ↄuersionẽ siue sup̃ bonum ↄmutabile ad qd̃ fit ↄuersio. Si ergo i omissione non fuit huius ↄuersio. ergo non q̃escit voluntas super aliquid i omissione. ergo omissio nõ ẽ malũ volũtariũ et ita nec peccatuʒ. Si dicat q̃ pcc̃m omissionis est qm̃ aliquis non vult facẽ illud ad qd̃ tenet. et sic sup̃ hãc negatõeʒ ñ velle facere ad qd̃ tenet hõ: q̃escit volũtas. In ↄtrariũ obiicit iste tenetur velle facẽ illud bonũ et nõ vult. ↄstat q̃ hoc est ex defectu voluntatis cũ dico nõ velle facerẽ. ergo hic nõ quiescit volũtas sup̃ aliquo. sed hic est omissio. ergo in omissione nõ quiescit volũtas sup̃ aliquo. quare non ẽ peccatũ. ¶ Tertia rõ sicut pʒ ex p̃dicta diffinitiõe. Peccatũ ẽ cõuersio ad mutabile bonuʒ. vel p̃ p̃cise hoc dr̃ rõ peccati. sʒ hec ↄuersio non est in omissione. ergo nõ hʒ rõnem peccati. ¶ Quarta rõ due sunt partes iusticie. s. declinare a malo et facere bonũ. ps. declina a malo et fac bonũ. Per has autem detur instrui ita q̃ non est perfecta iusticia sine his duab9. Unũ nullũ istaꝝ ↄuenit p̃ se rõ iusticie. ergo silr due sunt p̃tes p̃ quas detur rõ iniusticie siue peccati. s. declinare a bono et facere malũ. et neutra habebit rõnem peccati vel iniusticie. Declinare ergo a bono p̃ se non habebit rõnem peccati. sed declinare a bono ẽ omittere. ergo omissio nõ hʒ rõnem peccati. imo solũ ẽ pars rõnis peccati siue conditio peccati. et non dicet esse peccatum. ¶ Quinta rõ p̃ceptũ stricte sumptũ nõ ẽ p̃hibitio stricte sumpta. lʒ idẽ sint large accipiẽdo p̃ceptũ. put. s. ẽ d̃ faciendo et nõ faciendo. sed sumamus stricte vt sit p̃ceptũ de faciẽdis p̃hibitio aũt d̃ nõ faciendis. ex hoc ergo arguitur. nullũ p̃ceptũ est p̃hibitio. sʒ facere bonũ pertinet ad preceptum. declinare a malo p̃tinet ad p̃hibitionem. quia ad

hoc ē ꝓhibitio. vt. s. homo declinet a malo. ergo
facere bonū nō ē declinare a malo. ergo ꝑ oppo
sitū facere malū nō ē declinare a bono. sꝫ declina
re a bono ē omittere. ergo omittere nō ē facere
malū. sꝫ pctm̄ ē ꝑ iterꝑtatōēꝫ mali. ergo omittere
ñ ē peccare. ¶ Itē dicit aug. ꝙ pctm̄ ē dictuꝫ vel
factū vel ꝯcupitū ꝯ legē dei. sꝫ i omissiōe nō sub/
sternit aliquod istoꝝ. imo est ipsoꝝ remotio ab
omissione. ergo omissio nō ē pctm̄. Ad oppo
sitū habet. iiij. iacobi. Scienti bonū ⁊ nō facienti
pctm̄ ē illi. sꝫ hoc nō est nisi pctm̄ omissiōis. qꝛ ē
pctm̄ ex hoc ꝙ nō facit bonum qđ scit. ⁊ hoc est
omittēs. s. nec facere. cū ergo peccet [redacted] nō facien
do. ꝯstat ꝙ peccat omittēdo. ergo omissio ē pec/
catū. ¶ Itē aug. in ench. duabus ex causis pecca
mus. aut nō dū vidēdo qđ facere debeamus. aut
nō faciendo qđ debere fieri iaꝫ videmus. sꝫ hoc
est omittere. ergo omittere ē pctm̄. Ad. qđ dōꝫ
ꝙ omissio ē pctm̄. ¶ Ad obiectū aūt primo dōꝫ.
ꝙ volūtariū dicit i peccato actuali mortali. vno
mō ꝓprie illud cuius principiū est in ipso volen
te. ⁊ trahit volūtas ex determinato appetibili in
quo quiescit. ⁊ ſm hoc pctm̄ trāsgressiōis i quo
sit ꝯuersio ad mutabile bonuꝫ quietans appetitū
dicit voluntariū. sic autē nō dicit pctm̄ omissio/
nis per seipsum voluntariuꝫ. Alio vero mō di/
citur voluntariū cōmuniter cuius principiuꝫ est
in ipso. qꝛ vero i ipso est velle ⁊ nō velle. facē ⁊
ñ facē. pctꝫ autē omissionis est in nō velle vł nō
facere quod tenet ⁊ sic peccatuꝫ omissionis hoc
modo dicit voluntariū. ¶ Ad scđm dicēduꝫ est
ꝙ vno modo dicitur volituꝫ ꝓprie quod cōsi/
stit in positione. ⁊ sic nō dicit voluntarium. Alio
modo dicit volituꝫ qđ ꝯsistit in negatōe vt dicit
velle non facere prout dicitur in glo. ad Roma.
qđ operor ⁊ nō operor sunt ꝑtes eius qđ ē ope
ror. ⁊ sic dicit omittere velle nō facē. ¶ Ad tertiū
dōm. ꝙ ꝓut pctm̄ dicit auersio ad mutabile bo/
nuꝫ. mutabile bonū dicit. cōmuniter ad facere ⁊
nō facere. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ nō est simile de
peccato ⁊ iusticia. Iusticia eīꝫ vt sic regrit vtrū/
qꝫ declinare a malo ⁊ facere bonū. Peccatū vō
vt sic nō requirit nisi defectū alterius illoꝝ. s. cuꝫ
declinat a bono sit malū. ¶ Ad quintū dōm ē. ꝙ
facere malū dicit vno modo ꝓprie. s. ſm ꝙ trāſ/
gredi dicitur facere malum. cū sit aliquid cōtra
preceptuꝫ affirmatiuū. ⁊ hoc omittē nō est face/
re maluꝫ. Alio modo dicitur cōmuniter sicut ha
bet. vij. ad Ro. sup illud. qđ eīꝫ operor nō itelli
go glo. dimittere bonū ⁊ facē malū. sūt ꝑtes eius
qđ est operari malum. ¶ Ad sextum dōm. ꝙ illa
diffinitio. peccatuꝫ est dictuꝫ vel factum ⁊c. sꝫ ꝙ
ꝯuenit omissioni sic intelligitur. vt dictuꝫ ⁊ factū
⁊ cōcupitum cōmuniter accipiatur ad dicere ⁊
[redacted] dicē. ⁊ facē ⁊ nō facē. sic ex ꝑdicta glo. vł ꝙ si
nō sic accipit: ꝓpria est diffinitio transgressionis.

Membꝛuꝫ secundū.

f Ecūdo querit vtrū omissio sit pecca/
[redacted] actuale. pctm̄ enīꝫ actuale determi/
nat penes actū. sꝫ omissio nō termina
tur penes actū sꝫ penes amotiōꝫ actꝰ.
ergo omissio nō est actuale pctm̄. ¶ Preterea. si
eēt species actualis peccati diuersa a cōmissione
penes actū diuersuꝫ oporteret determinari. sꝫ nō
determinat penes actū diuersū. ergo nō ē actuale
pctm̄. Rnsio. dōm est ꝙ actuale pctm̄ dicit ꝑꝑ
hoc actuale. qꝛ ex actu ꝓprie volūtatis procedit.
cuꝫ enīꝫ teneat facē aliqđ. cū i volūtate sit nō facē
[redacted] nō facit: actuale pctꝫ dī eodē mō cū tenet velle
⁊ non vult. qꝛ in voluntate etiam [redacted] velle sicut ⁊
nolle. nō ergo ab hoc actu exteriori dicit actuale
pctm̄. sed ab actu iteriori. ⁊ ita lꝫ sit remotio actꝰ
exterioris: nihilominus est potētia actus interio
ris in omissiōe. ¶ Ad illud vō obiectuꝫ dōm ꝙ
omissio ⁊ cōmissio penes aliū ⁊ aliuꝫ actum de/
terminat. velle eīꝫ nō facere qđ tenet facē. ⁊ velle
facere quod tenet nō facere sūt actus disparati. ⁊
ita omissio est actuale pctm̄ aliud a transgressiōe
siue a cōmissione.

Membꝛum tertiuꝫ.

t Ertia questio ē vtrū omissio sit pctm̄
sepatuꝫ a trāsgressione. an sese cōco/
mitent. Ad qđ sic augu. dicit. duabꝰ ex
causis peccauimus. aut nō dū vidēdo
qđ facere debeamus: aut nō faciendo qđ debere
fieri videmus. si ergo hec ē sufficiēs diuisio trāſ
gressiōis. ergo altero istoꝝ duoꝝ modoꝝ erit. sꝫ
ñ prio cum illud sit pctꝫ ignorātie. ergo erit scđo
mō. sꝫ illđ ē omissio: ergo trāsgressio ē i omissio/
ne. ¶ Itē cuꝫ aliqs tenet nō fornicari ⁊ fornicat.
trāsgredit ⁊ simul omittit qꝛ tenet resistere tenta
tioni fornicatōis ⁊ ñ resistit. ergo eodē actu pec/
cat pctō trāsgressiōis ⁊ omissiōis. ergo vnū cō
comitat aliud. ¶ Itē qcūqꝫ fac aliqđ malū opus
deficit i genē boni opis vł i circūstātia. sꝫ qñ defi
cit i omissiōe vł i circūstātia omittit vel negligit:
ergo alteꝝ istoꝝ cōcomitat trāsgressio. ¶ Cōtra
vł. leui. distinguūt adinuicē delictū ⁊ pctm̄. deli/
ctū eīꝫ dī desertio boni. pctm̄ perpetratio mali. ⁊
hec distinguūt. ergo omissio ⁊ cōmissio distiguū
tur. ¶ Itē differūt adinuicē ꝑcepta ⁊ ꝓhibitiōes.
sꝫ penes defectū ꝑceptoꝝ ē omissio: penes defe/
ctū ꝓhibitionū ē trāsgressio. ergo iter se sepantur
quēadmodū ⁊ illa. ¶ Ad qđ rñdēduꝫ. ꝙ illa di/
uisio peccati quam facit Augu. ad hoc tendit: vt
ōndat differētia iter defectū ex ꝑte cognitiue ⁊ ex
ꝑte opatiue. Vñ ꝓprie loquēdo sepat pctm̄ omiſ
sionis a peccato ignorātie. Peccatū. n. ignoran
tie ē. cū nō videmus qđ facere debemus. pecca/
[redacted] omissionis cū ñ facimus qđ videmꝰ debē fie/

ri. posset tñ large accipi illud mēbrū vt nō facere cōiter accipiat ⁊ debitū similiter. ⁊ ſm hoc sub illo mēbro ꝯtinerent omissio ꝓprie dicta ⁊ trāsgressio. qui. n. transgredit nō facit qḋ debz fieri. ¶ Ad secundū vero dōm. ꝙ omissio accipit cōiter ⁊ ꝓprie. si ꝓprie accipit distinguit a trāsgressione. si cōiter ad trangressionē sequit omissio. ñ tamē sicut genus sed sicut ꝯcomitans. ¶ Ad tertium dōm ſm eandē rōnem deficere eniz a genere opis vel a circūstantia opis dicit omissionem vel negligentiā cōiter ⁊ non ꝓprie.

Membrum quartum.

Quarto querit vtrum omissio multiplicet ꝑ spēs peccati. vt dicat quedā venialis quedaz mortalis. ⁊ iterū si plures sunt spēs omissionuz mortalium. Mō aūt quedā omissio sit venialis quedaz mortalis. videt ꝑ hoc ꝙ aliqñ nō facit hō qḋ tenet facere. aliqñ nō facit qḋ expedit fieri. ⁊ vtroqz mō ē omissio. Si vero ñ facit qḋ tenet facere mortalis ē culpa. Si vero ñ facit qḋ expedit fieri venialis ē culpa. ergo omissio quedā erit venialis q̄dā mortalis. ¶ Ad secundū vero videtur sic argui illa ad que faciēda tenet hō diuident ꝑ species. sicut illa ad que ñ facienda tenet hō diuidunt ꝑ species. ergo sicut transgressio hz spēs ⁊ mortaliū peccatoꝝ plures. ita omissio habebit species mortalium peccatoꝝ plures. ¶ Ad primum dōm. ꝙ si omissio accipiat cōiter respectu debiti vel expedientis. tunc posset eē omissio aliqñ venialis aliqñ mortalis. sed qꝛ ꝯsuetū ē accipere respc̄u debiti. dr̄ omissio tñ mortale pctm. ¶ Ad secundū vero dicendū. ꝙ omissio aliter diuidit q̄z transgressio. trāsgressio. n. ē cū sit malū. Malum autē pōt eē multipliciter: ⁊ circa diuersuz actū ⁊ circa eundez. Vñ vtroqz mō pōt hēre spēs omissio. nec ē desertio actus boni. bonuz aūt nō diuidit ꝑ spēs nisi ſm diuersitatē actuū. circa. n. eūdē actuz nō est bonū nisi vno mō. vñ omissio ñ tot modis multiplicat quot modis trāsgressio. pōt. n. transgressio eē ſm superfluuz ⁊ diminutū. omissio vō nō hz huiusmōi drīas. sed cum boni qḋ ē virtus sint drīe ſm actus in specie differētes: omissio ſm illa materialiter diuersificat.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrum aliquis teneatur ad impossibile. ⁊ ex hoc omittat cum ad illud tenet quod videt. aliqua eniz vouit virginitatē ex voto. ergo continere tenet. Sit ergo ꝙ fornicet vel ꝙ cōtrahat matrimoniū. constat ꝙ prius tenebat ad virginitatē ⁊ ꝑ culpā nō absoluit a tentōne. sic. n. de peccato reportaret lucrū. ergo ad hoc tenet. sz ē impossibile. ergo tenet ad ipossibile. ¶ Itē iste tenet reprimere motū libidis. ergo aut anteq̄ sit mortalis vel postq̄z sit mortalis. sz ñ videt ꝙ ante: qꝛ ante venialis ē. nō tenet aūt declinare a veniali. ñ eniz veniale ē in ꝓhibitōe. Si vō tenet reprimere cū ē mortalis ⁊ post. hoc ē ipossibile. qꝛ cū est mortalis: nō pōt nō eē mortalis. ⁊ post necesse ē fuisse. ergo tenet ad ipossibile. ¶ Itē iste tenet nūq̄ fornicari qꝛ ꝓhibitiōes obligāt ad sp. ergo tenet ñ fornicari i a. Posito ergo ꝙ fornicet in. a. ipz ñ fornicari in. a. ē impossibile. ⁊ ad hoc tenet. ergo tenet ad impossibile. Contra. omne illud ad qḋ tenemur ē sub precepto vel ex ꝓhibitiōe. sz quod ē sub precepto vel ꝓhibitiōe ē voluntariū. quicquid aūt ē voluntariū subest li. arb. ergo a prio: omne illud ad qḋ tenemur subest li. ar. sz nullū impossibile subest li. ar. ergo ad nullū ipossibile tenemur. ¶ Itē ōis tētio ē respectu futuri. possibile vō per accidēs pro tpe quo ē ipossibile nō ē futuꝝ. impossibile aūt ꝑ se ꝓ nullo tēpore ē futuꝝ. ¶ Itē ꝙ homo ñ teneat ad veniale euitandū facit infirmitas. Adam. n. añ infirmitatē tenebat ad euitandū motus illos in genere q̄ mō sunt veniales. infirmitas ergo q̄uis hō ingesserit i eā ex culpa facit ꝙ nō tenemur ad illos motus euitādos vniuersalr. ergo multo fortius ipossibilitas soluit nos a tentiōe q̄uis ex culpa nostra i eā icidamus. Huius grā querit qd sit tentio. ⁊ ex quibus cāis hō teneat. deinde q̄ soluunt tentōez. Pōt ergo dici ꝙ tentio aliqñ est rōne ꝑcepti vel ꝓhibitionis. aliquādo rōne ꝓprij ꝯsensus sicut in ꝯtractibus: votis: iuramentis: ⁊ ꝓmissis. aliqñ rōne peccatoꝝ sicut homo tenet ad penam. Tentio ergo sic pōt describi ex vi alieni precepti vel ꝓhibitionis vel ꝓprij assensus vel culpe ad agēdum vel nō ad non agenduz: vel ad vtrūqz: vel ad patiendū obligatio. ad agendum rōne preceptoꝝ. ad non agendū ratōne prohibitionum. ad vtrūqz ratione ꝓprij ꝯsensus. ad patiendum ratiōe culpe. ¶ Habito ergo quid sit tentio ⁊ ex q̄bus cāis. sequit de his que soluunt tentionē. hec aūt dicunt eē tria. Impossibilitas. dispensatio. ⁊ penitētia. pōt ergo queri rōe istius numeri. ⁊ vident sic differre. vt penitentia soluat tentionez ex pte eius qui tenet. ⁊ sic generaliter possz dici solutio debiti. Dispensatio vero ex pte illius cui est obligatio vel a quo ē obligatio. Impossibilitas vō ex pte rei ad quā obligat. Sed pōt queri si impossibilitas soluat hoiem a tentione. ꝙ nō videt. tentio. n. nō est rōne precepti aut ꝓhibitiōis siue ꝓprij ꝯsensus. sz impossibilitas ñ aufert has causas. ergo nec effectū eaꝝ si sunt he cāe sufficiētes. sz tentio ē effectus sufficiēs ab istis cāis ꝓcedens. ergo nō soluit ꝑ impossibilitatē. ¶ Itez dicit hiero. Anathema sit qui dicit deū ꝑcepisse impossibile. ⁊ accipit ibi ꝑcepisse cōmuniter. ergo deus nō prohibuit aliquid qḋ nō possit nō fieri.

sicut nō precepit aliquid qđ nō possit fieri.nō er
go circa idez sit tentio ⁊ impossibilitas.aut ergo
nunq̄ tenebat.aut si tenebat.ñ tenebat nisi ad im/
possibile fieri. ¶ Itē aut incidit in ipossibilitatem
illā ex culpa aut sine culpa. Si ex culpa sic sacer/
dos q ignorās officiū suū ⁊ tenet quotidie dicē
⁊ ludens ad talos amittit librū suū:ex culpa ñ oz
reportare ꝯmodū.ergo ñ soluit per ipossibilita/
tem a tentione, Si vō nō ex culpa nec sic soluit p
impossibilitatē.sicut accidit i sacerdote infirmo q
nō pōt celebrare ⁊ tenet ex officio vel ꝓmisso ce
lebrare.non.n.tenebat nisi debitis cōditionibus
existibus in psona.debita aūt ꝯditio ē q sit sanus
vel adminus potens celebrare. ⁊ q habeat ea q̄
necessaria sunt ad officiū. Similr de dispensa/
tiōe pōt queri. Potest.n.queri si aliqs potest di
spensare ꝯtra pceptuz nature. ¶ Similr querit si
quis pōt dispensare ꝯtra pceptum summi ponti/
ficis:vel contra pceptū ꝓprij pōtificis. verbigrā.
Episcopus ꝯtra pceptū archiepiscopi cū par vr
eē dignitas.nulla aūt sit maior q̄ sit pontificalis.
Ad quod dōm. q nullus tenet ad impossibile
sz ex impossibilitate si in eaz incidit ex sua culpa
tenet ad aliud ꝓpter illud ad qđ prius tenebatur.
vt ad satisfactionē de culpa ⁊ dāno. ¶ Ad obie/
ctuz autē primo dōm. q illa que tenet ex voto ad
virginitatē.aut fornicat aut ꝯtrahit matrimoniū.
si fornicat tenebit adhuc ⁊ in posterz ad ꝯtinen/
tiā: ⁊ tenebit ad satisfactionē de culpa. Si vō con
trahit mřimonialiter:tenet ad agere pniaz de vo
ti trāsgressiōe: ⁊ tenet nō petere debituz lz teneat
reddere.hoc.n.sue ptātis ē.illud vō alieni iuris.
¶ Ad scđm vero dōm. q cuz dr tenet reprimere
motū libidinis.sensus ē.tenet ñ ꝯsentire vel sim/
pliciter vel p dīlatiōz motū libidis mortalis. Cū
ergo querit.vtrū teneat reprimere anteq̄ sit mor
talis vel cum ē.dōm ē q hoc determinatio aū vel
cuz pōt referri ad hoc verbū tenet.vel hoc vbuz
reprimere. Si ad hoc verbū tenet:verz ē q aū te
net q̄ sit mortalis. Si vō determiat hoc verbum
reprimere:nō tenet reprimere ante.qz ñ.tenet nō
ꝯsentire aū:nisi qz ñ ꝯsentire mortale ē sm omne
tps.sz si eēt determinatū sm certū tps:nō teneret
reprimere aū. Uel pōt dici q tenet reprimere aū.
Ad qđ obijcit q ante ē veniale ⁊c.dōz q nō te/
net reprimere inq̄tuz veniale:sz qz fieret mortale
nisi reprimeret. ¶ Ad tertiū vero dōm. q cū for/
nicat aliqs.vtpote in.a.tūc nō tenet ad ñ fornicā
dū in.a.sz ñ ad fornicandū in posterz. ¶ Ad illud
vero qđ postea querit.vtrū aliqs p impossibili/
tatem soluat tentiōe.dōm q si ꝓprie dr illud:sz p
hoc dat intelligi q nō ē tentio nisi eius qđ possi/
bile ē fieri. ⁊ eius qui pōt pro tpe ꝓ quo pōt.vñ
cū ex euentu fit aliquid impossibile ñ pro illo tpe
tenet:sed ad aliud tenet qđ possibile ē si manet ex
pte ipius possibilitas.si vero ñ manet ex pte eius
possibilitas sicut ē in eo qui incidit in furiā ꝑpe
tuā.tūc soluit a tentione:nisi in eā incideret ex cul
pa sua. ⁊ tūc sm quosdā teneret ad penā ex ipos/
sibilitate in quā incidit ex culpa. sm alios vō sim
pliciter absoluūtur pro illo tpe. ¶ Per hoc pōt
eē manifestū illud qđ obijcit.nā tentio non est nisi
eius qui possibilitatem hz pro tpe ꝓ quo habet.
⁊ ita intelligit qđ dicit.b.Hiero. Si.n.nō posset
hō implere aliquo mō faciēdo vel ñ faciēdo.nō
pciperet a deo vel ꝓhiberet. ¶ Ad aliud vero di
cendū.q aliud est de impossibilitate ex pte rei ad
quā obligat in euentu tēporis. ⁊ aliud ex pte psō
ne. Ad illa que ē ex pte ipsius rei ex tpe. non ab/
soluit hoiez manēte apud ipm possibilitate.sz te/
nebit ad illud vel ad aliud ex defectu solutōis il/
lius.sed si aufert possibilitas ex pte persone:tunc
absoluit a tentione qua prius tenebat. ¶ Ad illud
quod querit de dispensatione.respondendū est
in parte illa vbi aget de iure naturali ⁊ positiuo.
ibi.n.de dispensationibus que sunt relaxatōēs iu
ris cōis est agendum.

Membruz sextum.

Sexta est de ꝯparatione omissionis ad
ꝯmissionē q̄tum ad quantitatē pecca
ti. Qđ aūt omissio sit magis peccatuz
q̄ ꝯmissio sic ostendit sup illō ps. de/
clina a malo ⁊ fac bonū.dicit glo.duo bona sunt
diuerte a malo. ⁊ fac bonū illud vitat culpam.s.
declinare a malo.hoc meret palmā.s.facere bo/
nū.maius aūt ē illud bonū qđ meret palmam q̄
illud qđ vitat culpā. ergo ex pte iusticie maius ē
bonū facere bonū q̄ declinare a malo.ergo eius
oppositū quod ē facere bonū.s.malum facere:est
maius maluz ex pte iniusticie q̄ oppositum eius
qđ ē declinare a malo.s.declinare a bono. ⁊ sic
maius malū est facere maluz q̄ declinare a bo/
no.ergo cū pctm declinare a bono sumat pctm
omissionis.relinquit: q maius ē peccatū cōmis/
sionis q̄ omissionis. Ad oppositū.maius bo/
nū est obseruare pcepta q̄ ꝓhibita.qz nō ꝓpter
obseruationē ꝓhibitoꝝ habebit hō gloriam:sed
vitabit penā.ꝓpter obseruatōez vō preceptoruz
habebit gloriā sicut dicit glo.predicta.sz omissio
ē ꝯtra obseruationē pceptoꝝ.ꝯmissio ē ꝯtra ob/
seruationē ꝓhibitoꝝ.ergo cū maius malū ⁊ ma
ius bonū opponunt:maius pctm erit omissio q̄
ꝯmissio. Rñdendū q pctm omissionis ⁊ ꝯmis/
sionis i diuersis q̄tum ad quātitatē pcti se habēt
vt excedētia ⁊ excessa.qz aliqñ est maius pecca/
tum omissio q̄ ꝯmissio.aliqñ econuerso. Si vero
fiat ꝯparatio vnius ad alterz i genere.maius ma
lum ē ꝯmissio q̄ omissio. Nā arbor que fructum
malū facit plus nocet q̄ illa que nullum fructum
facit.ꝯmissio autez ē sicut arbor que fructum ma
lum facit.omissio autem sicut arbor que nō facit

fructū bonū. vtraqꝫ aūt excidet ⁊ in ignē mittet. ¶ Nihilominus tñ ad dictū puulorū ñ baptizatorū q non faciūt fructū bonū: qꝛ nullū faciunt. dicunt. omittētes facē fructū malū. nā nō facē cum dꝫ ⁊ possit ē fructus malus. sed nō sic sicut facē malū directe ad cuius ꝯriū tenet. ¶ Ad illud vo quod obijcit in ꝯtrariū dōm est. ꝙ lꝫ ꝯñtia in ꝯtrario ñ ꝯsequētia in ipso. Naꝫ si facere malū opponit ei qd̄ est facere bonū. ⁊ declinare a bono: ei qd̄ est declinare a malo. declinare aūt a malo sit minus bonū ꝗ̄ facere bonū. nō ꝓpter hoc facere malū est minus malū ꝗ̄ declinare a bono. sed ecōuerso.

Membrū septimum.

Septimo querit qñ dī omissio ꝑpetrari. i. quo tꝑe. ⁊ ponat exēplū ď aliquo q dormit ⁊ tenet surgere ad matutinas ⁊ non surgit. Querit ergo qñ iste cōmittit. qꝛ nō dꝫ dici omittere qñ nō surgit: qꝛ tūc dormit. sed nullum pctm̄ fit a dormiēte. ergo tūc nō omittit. Nec omittit qñ se ordinauit dormitōni: qꝛ pōt adhuc cōtingere ꝙ euigilet hora debita ⁊ surgat. Nec post dormitatōnem omittit qñ. s. euigilabat. tunc enim dicte sunt matutine. ergo nullo tꝑe omittit. Ad qd̄ rñdendū ꝙ tūc dī omissio ꝑpetrari. qñ aliquis applicat se ad actum illicitū impossibilē cum illo actu ad quem tenet. vt si iste tenet ire ad matutinas ⁊ inebriet se. vel sit i colloquio infructuoso. ⁊ ita de alijs. ꝓpter qd̄ ñ surgat ad matutinas: tunc omittit. Si vo applicat se alicui actui bono ad quem tenet. ⁊ ex illo fessus dormiat ⁊ nō surgit: non omittit. Si vero fuerit actus indifferēs tñ qꝛ impeditiuus ē eius ad qd̄ tenetur. ⁊ sic omittit. sed posito ꝙ teneat surgere ⁊ nō surgit. nec hoc est ex aliqua cā ꝑcedēti que in ipso sit. sꝫ tñ qꝛ ligata ē vis sensibilis. nūquid omittit dormiēdo? Dicendū ē ꝙ nō. subintelligēdum est enim ꝙ tenet surgere cum audierit signum surgēdi. sed si nō surrexerit ex cā q̄ fuit in ipo tūc omittit. cuꝫ causam ꝑpetrat.

Membrum octauū.

Octauo q̄ritur de ordine omissiōis ad cōmissionē. Ad quod sic. dicit in glo. super illud incēsa igni ⁊ suffossa. qd̄ duplex ē radix peccati. amor male incendens. ⁊ timor male humilians. timor vero ad amorē reducit sicut dicit augu. in li. de li. ar. si ergo omissio ē ex timore male humiliāte. cōmissio ex amore male incēdente. quēadmodū timor radicat in amore sue sit bonus siue malus: omissio radicabit in cōmissione. ¶ Ad oppositū sicut dicit phs tria sunt in opatōnibus virtutū. s. scire. velle. ⁊ firmiter operari. vnde prius est scire. ⁊ postea velle. ⁊ post ē operari. ergo hūc ordinē hñt peccata que sunt circa istos actus. sed ignorātia est ꝯ primū actū. cū. s. tenet aliqs scire aliqd ⁊ non scit illud. omissio aūt est ꝯtra secūdum actū. qñ. s. tenet aliqs velle aliquid ⁊ nō vult illud. Sꝫ cōmissio ꝯtra ipsum operari est. qñ. s. aliqs facit aliqd qd̄ tenet nō facere. ergo ignorātia est circa priorem actū ꝗ̄ omissio. ⁊ omissio circa priorē ꝗ̄ cōmissio. ergo prior est omissio ꝗ̄ cōmissio. Rñsio. dōm ē ꝙ omissio i ordine peccatorū sic ꝯtingit ordinem dicere: prior ē omissio ꝗ̄ cōmissio. ¶ Ad obiectū in ꝯtrariū dōm. ꝙ radix omissionis nō semꝑ ē timor sꝫ amor ⁊ libido. sicut enim ex amore male accēdēte aliqs fac̄ malū qd̄ tenet ñ facē. ita aliqs nō facit bonū qd̄ tenet facere. vñ penes illas duas radices non distinguūtur essentialiter omissum ⁊ cōmissum.

Membrum nonum.

Nono querit. vtrū īglibꝫ ꝑfectus semꝑ omittat. dicit. n. Orig. sup exo. Quātū qs potest tantum dꝫ. sed nullus pōt tñ facere quātū dꝫ. ergo semꝑ omittit qꝛ tenet tñ facere quātū dꝫ ⁊ nō facit. ¶ Item xiij. ad Ro. sup illud. Plenitudo legis est dilectio. Glo. caritas ꝗ̄to magis soluitur tāto magis debet. ergo quāto qs magis diligit: tanto magis diligere tenet. minus ergo diligit semꝑ ꝗ̄ ďbeat. ergo semꝑ omittit. ¶ Itē. xvij. luc. Cum oia bñ feceritis: dicite qñ serui inutiles estis. sꝫ huius inutilis nō adimplet qd̄ tenet. ergo cū oia bñ feceritis nō dum quātū tenemini adimplestis. ergo omisistis. ¶ Ad primū dōm ꝙ cum dicit: quātū qs potest boni tñ dꝫ. intelligendum est ꝙ duplex est debitū. ratione accepti ⁊ rōne precepti. Ratōe accepti est hoc verū qd̄ dicit: quātum qs potest boni tñ debꝫ. hoc est ex quāto posse vel rōne quante potentie. Si vero rōne precepti: sic hoc non est verum: quantū qs boni potest tñ dꝫ. vel qd̄ boni quis potest hoc debꝫ. Cum autem subdit: nullus potest tantū facere quātū debꝫ: ergo omittit. intelligendum est ꝙ omissio nō respicit debitum ex accepto. sed ex precepto. potest autē vnusqsqꝫ facere quod debꝫ ex precepto. ⁊ ita non omittit. omissio etiam sicut dictum est nō respicit circūstātiam sed genus actionis ẜm ꝙ est in precepto. ¶ Ad secundum vero dicendum ꝙ illa ratio non cōcludit ꝙ homo omittat. sed ꝙ homo imperfectus est in diligendo dum est in via. non enim potest diligere omnino ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente. ⁊ ideo dicit aug. in li. de ꝑfectione iusticie. cur nō ꝑciperetur homini ista perfectio: quis eam in hac vita nemo habeat. nō enim recte curritur si quo currēdum est nesciatur. quō autem sciretur si in illis preceptis ostēderet. sic ergo curramus vt cōprehendamus. ⁊ ꝑmittitur cum adhuc aliquid carnalis ꝯcupiscētie est quod

ɔtinēdo refrenet nō ōmodē ex tota ala diligitur deus. ⁊ iō non sequit ꝙ omittat si min⁹ diligit ꝙ̄ debeat. sicut si non diligeret. ¶ Ad tertiū do dōꝫ. ꝙ reputatio serui inutilis nō est q2 non facit qđ tenetur facere vel quātuꝫ: sed dī seruus inutilis q2 non [illegible] eniat ad [illegible]fectū. Alio do mō dī seruus inutil' qui non facit qđ facere tenet. ⁊ sic nō accipit ibi. qđ pꝫ per hoc qđ additur. qđ debuimus facere fecimus. q. d. in pceptis nō defecimus. sꝫ ɔfectōꝫ ɔsilio ꝝ nō adimpleuimus.

Mēbꝛuꝫ decimuꝫ.

Decimo querit de pena que debet in futuro peccato omissionis. Et queritur vtrū debeat ei pena sensus. vel solū pena carens visionis dei. Ad qđ sic. Ille qui omittit nō fac aliqđ malū: q2 nihil facit. dī. n. omittere q2 deficit a bono. sꝫ ꝓ malo ope debetur pena sensus. ergo peccato omissionis nō debetur pena sensus [illegible] pena carentie. ¶ Itē pena dꝫ ꝓportionari culpe. ergo [illegible] culpa omissionis dicitur penes defectū ⁊ carentiā boni opis. q2 ille dī omittere q caret bono ope. ergo ei dꝫ rñdere pena ꝓportionalis. q. s. ē carētia boni. s. visionis dei. q2 ſm ꝓportiōeꝫ rectā qui tenet facē bonū ⁊ nō fac tenet carē bono ⁊ nō affligi malo. Ad oppositum. pena carētie est pena original' peccati. omissio aūt ē actuale pctm. ⁊ dīa ē inter pniam pcti actualis ⁊ peccati originalis. q2 originali debetur carētia: actuali pcto actual' pena. ergo pcto omissionis debet actualis pena. sꝫ hec ē pena sensus.

Solo. dōm ē ꝙ peccato ɔmissionis ⁊ omissionis debet pena sensus. ⁊ ñ solū pena dāni siue carētia visiōis dei. ⁊ hoc pꝫ ex illo dbo dñi. math. vij. Ois arbor que nō facit fructū bonū excidet. ⁊ in ignē mittet. ecce ꝙ tangit hic pena sensus q ē pena gehēne. arbori ñ facienti fructū bonū. ñ facē autē fructū bonū istud ē cōe omissioni ⁊ ɔmissioni. q2 nō facere bonū ē duplex. vel nō facē fructū bonū solū vt ibi qescat volūtas vl' nō facē fructū bonū q2 facit ɔ̄riuꝫ. s. fructū malū. primo ergo mō ɔuenit omissioni nō facere fructū bonū. scđo mō ɔmissioni. ergo ex hoc dbo pꝫ ꝙ vtriqꝫ. s. omissioni ⁊ ɔmissioni debet pena afflictionis gehēne que est pena sensus. Silr illud pꝫ ex alia rōe. qm̄ impassibilitas ꝓut est dos redditur facienti bonū fructū finalr. facere aūt bonū fructuꝫ hꝫ duo opposita. s. nō facē fructū bonū cum teneat. ⁊ hoc ē omissionis. ⁊ facē fructū malū: ⁊ hoc ē ɔmissionis. ergo vtriqꝫ. s. omissioni ⁊ ɔmissioni debetur passibilitas gehēne: ⁊ ita pene sēsus. ¶ Et si obijciatur vt prius. ꝙ ille qui omittit non facit aliqđ malū. dōm ꝙ falsum ē ſm ꝙ superius dictum est facere malū. vel ꝓ nō facere bonū cui tenet. vel ꝓ facere malū ɔ̄riuꝫ bono. ita diffinit opari maluꝫ fugius. ipse aūt omittēs [illegible] non faciat malum ɔ̄riū bono. tñ opat malū q2 nō facit bonuꝫ ⁊ sic pctm omissionis ꝑpetrat in ope. ⁊ [illegible] relatōeꝫ ad opus determinat vtrūqꝫ. sꝫ vnū cessando a bono ope: aliud ꝑpetrando opus malum ſm glo. pdictam. ¶ Ad scđm do dōm. ꝙ omittēs peccat actu ⁊ iō punit pena sensus siue sensibili. v̄bi grā. si aliquis puulus decedēt nondū baptizatus. ipe solū puniretur pena dāni siue carētie. ⁊ nō pena sensus. q2 nō habuit vsum volūtatis nec actū. vñ nō peccauit actu. sꝫ si decederet adultus. q2 si hꝫ et vsum ⁊ actū volūtatis si nō baptizaret. puniret pena sensus. q2 hꝫ vsum arbitrij. in volūtate sua fuit ꝙ ñ baptizabat. vñ actu volūtatꝭ peccauit ibi. ¶ Silr dicimus [illegible] omissione. ꝙ ē respectu actus volūtatis iterioris q quiescit sup ipm non facē. vñ dic omittēs nolo nō facere vel nō volo facere. velle aūt ⁊ nō velle sunt actus ipsius volūtatis. iō dicimus ꝙ pctm ipsius omissionis i actu ꝑpetrat ⁊ determinat. hoc ē in actu volūtatis interiori ⁊ nō solū in ipso defectu vel carentia boni q2 ipse vtit actu sue voluntatis siue arbitrij.

Questio. cxxxj. de negligētia.

Questio est de negligentia. Et primo querit vtrū negligētia sit pctm. Secūdo vtrū sēp sit veniale vel semp mortale. vel aliqñ hoc aliqñ illud. Tertio de dīa ei⁹ ad alia pcta cū quib⁹ vr hēre ɔuenientiā. Quarto vtrū sit de gnālib⁹ vel capitalib⁹ vel primis pctis vel ad aliqđ reducitur. Quinto de radice ⁊ cā negligētie quā assignat grego. xlviij. hiere. Sexto. circa quos act⁹ siue opa dicatur eē negligētia. vtrū sit eqlr circa oēs. Septio. cū negligētia spāliter dicta sit circa circūstātias actuū. vtrū sit eqlr circa oēs. Octauo. vtꝝ pcto i semp negligat. Nono. qd est illud qđ ē principalr oppositum negligentie.

Mēbꝛum primum.

Ad primū sic. diligentia ⁊ negligentia sūt opposita. quoniā qs dicit diligens in bono ope: quādo est ei cure quādo ⁊ qūo ⁊ vbi faciat opus suū. ꝑ oppositū huius dicit negligētia. sed diligētia nō est virtus imo dispositio ɔcomitās vnīc. circuiēs oēs virtutes. ergo silr negligētia nō erit peccatū. imo erit dispositio que est comes peccati. ergo nō est peccatū. sed circunstantia peccati. siue dispositio concomitans peccatum. ¶ Item phus dicit. ꝙ proheresis idem est ꝙ eligentia. sꝫ eligentia recta opponit negligentie. quoniā negligere est nō

eligē.vñ ē priuatio ipius eligētie.s; s̃; p̃bm eligētia nō ē virtus s; p̃cipiū virtutis ꝯsuetudinalis siue moralis.ergo ▪ oppositū ipsa negligētia q̄ ē priuatio nō ē pctm̄ s; comes pcti:sicut nec eligētia v̄tus s; comes virtutis. Ad opposit ū.xlviij. hiere.dr̄ maledict⁹ hō qui facit opus dei negligēter.s; maledictio nō daṫ nisi rōne peccati s̃m interpretatōēz scripture.s; ꝯstat ꝙ nō daṫ hec maledictio opis dei.qꝛ̄ facē op⁹ dei nō ē pctm̄. ergo daṫ hec maledictio rōne eius,qḋ ē facere negligēter.ergo negligētia ē peccatū. ¶ Itē hiero. Qui claudā vel q̄si sorde maculatā offer hostiaꝫ reus ē sacrilegij.quātomagis q pte sui corpis ⁊ illibate aīe puritatē amplexib⁹ regis parat si negligens fuerit:puniet.nō ṫ puniṫ nisi pctm̄. ergo si puniṫ qꝛ negligēs fuerit:pꝫ ꝙ negligētia ē peccatum. ¶ Ad primū dōm.ꝙ diligētia aliq̄n notat dispositōēz ꝯcomitātem virtutes generalr̄.aliq̄n aūt notat virtutē.vt cū dr̄:mulier diligens corona ē viro.xij.puer.nā diligentia quādam dicit ⁊ importat solicitudinē.sed potest dicere solicitudinem ex pte ipsius rōnis vel intellectus vel ex pte voluntatis.sicut cū dicimus:homo diligit esse solicitus circa bonum s̃m ꝙ dicit solicitudinem ex pte voluntatis ad bonum:sic diligentia ē virtus. ⁊ hoc modo negligentia ē ei opposita ex pte voluntatis.silr̄ ꝓut diligit aīa non eē solicita ad bonum. ⁊ hec negligentia est peccatum. Si autē dicat diligentia solicitudinē ex pte rōnis vel intellectus.hoc mō non ē virtus s; comes virtutis. vñ hoc mō disꝑatur siue sepatur a virtute sicut scia disꝑatur a virtute. ⁊ hoc mō silr̄ negligētia ei opposita.n̄ ē peccatū. Vñ.ij.ad Ro.sup illud. Ignoras qꝛ̄ benignitas dei ad pniam adducit.dic̄ gl. grauissime peccas.qꝛ ignoras te ꝯtēnere.sic dōꝫ est de negligētia ꝓut ē in rōne vel intellectu non est peccatū:imo magis comes sicut dispositio q̄dam vel pena ex peccato.sed s̃m ꝙ ē in voluntate peccatū ē.hoc est s̃m ꝙ est defectus illius solicitudinis vel attentionis in voluntate quam nominat diligentia virtus.s̃m qḋ defectus solicitudinis illius in rōne non. ¶ Ad scḋam rationeꝫ qua obijcitur de eligentia:similiter dicenduꝫ est.ꝙ eligentia prout est rationis:sic non est virtus sed comes virtutis.sic negligentia opposita negligentie comes est peccati.vel potest dici eligentia ipsa voluntas eligendi bonum ⁊ repellendi malum. ⁊ hec est ī voluntate. ⁊ hec est virt⁹ ⁊ ꝑ oppositū negligentia ipsi opposita dicitur esse peccatum. ⁊ hec negligentia dicitur esse voluntas eligendi malum ⁊ repellendi bonum.hec enim est peccatum. ⁊ hec est negligentia.vnde patet ꝙ negligētia s̃m ꝙ ē opposita eligentie virtuti:dicitur esse peccatum.

Membrū secunduꝫ.

Secūdo queriṫ.vtrū negligentia sit sēp veniale vel semper mortale.vel aliq̄n veniale aliq̄n mortale vel neutruꝫ. Et ostenditur ꝙ negligētia sit semp mortale pctm̄.dr̄ hier.xlviij. Maledictus hō qui facit opus dei negligenter.sed maledictio in scriptura non attribuiṫ nisi mortali. ergo negligentia est mortale peccatū. ¶ Item ex auctoritate precedenti super illud Malach.j. Maledictus homo q hꝫ in grege ⁊c̄.dicit hiero.qui claudā ⁊ q̄si maculatā sorde ⁊c̄.ex qua auctoritate habeṫ ꝙ negligentia puniṫ. s; puniri nisi simplr̄ sumaṫ dr̄ ꝓ peccato mortali.ergo negligētia ē peccatuꝫ mortale. ¶ Itē hoc vꝫ ex eadē auctoritate.qꝛ ꝯpat hiero.ī illa auctoritate ipsaꝫ negligētiā sacrilegio. ⁊ ita sꝫ sacrilegiū ē peccatū mortale: ⁊ negligētia. ¶ Iteꝫ rō ꝓuer.xij.mlr̄ diligēs corona est viro.hoc ē dictum ꝙ ei debeṫ corona ꝑꝑ diligentiam.sed diligentia ⁊ negligentia opponunṫ.ergo si coronaꝫ mereṫ diligētia.relinquiṫ ꝑ oppositū ꝙ negligētia ipm̄ suppliciū mereṫ.cum sit ꝯtrāuꝫ eius:s; omne tale ē mortale peccatū.ergo negligētia ē mortale peccatū. Itē ꝓuerbi.xix. Qui negligit viā suam mortificabiṫ. ⁊ loqtur de mortificatōe que ē ī gehēna.s; hec nō debeṫ nisi peccato mortali: ⁊ hec debeṫ ꝑꝑ negligētiā.ergo negligētia ē pctm̄ mortale. Ad oppositū ondītur ꝙ sit pctm̄ veniale ⁊ nō mortale sēp. qꝛ̄ quedā ē negligētia in sermonibus.sed hec nō ē pctꝫ mortale s; veniale.ergo negligentia quedā ē peccatū veniale.n̄ ergo semper peccatū mortale. Qḋ ṫ illa negligētia sit peccatū veniale pꝫ ꝑ aug.in li.de nā̄ ⁊ grā:accipiētis illud v̄bū Iaco.iij.linguā hoīꝫ nullus domare pōt. ⁊ dicit:nō hoc iō dicit apl's Iaco.vt huiusmodi sit nos malū dn̄ationē ꝑ negligētiaꝫ ꝯmanē patiamur: s; vt ad domādū linguā diuie grē poscamus auxiliū: vt qḋ nos nr̄is virib⁹ n̄ valem⁹ adiutorio dei suppleam⁹. Ex hac auctoritate pꝫ. ꝙ negligentia in sermone quotidiano seruanda sit supra vires nostras ad hoc vt ipsaꝫ vitemus. s; nullū peccatum mortale ē supra vires nr̄as vt ipm̄ vitare possim⁹:imo aīa hꝫ posse ꝯ mortalia vt ipsa caueat lꝫ non ꝯ venialia.hoc ē qn surgat aliqḋ veniale.ergo negligentia que ē in sermone quotidiano custodiendo non ē peccatū mortale: sino veniale.cum ipaꝫ n̄ possumus vitare.sic̄ nec lapsū linge in sermonibus. ¶ Itē eccī.vij.ꝯ negligentia purgate cū paucis. ⁊ dicit glo.q̄uis oblatio parua sit in mēte humili ⁊ pura dilectione factā multoꝝ delictoꝝ purgat negligentias.qꝛ caritas opit multitudinē peccatoꝝ.si ergo pauca oblatione purgaṫ negligētia:ergo ipsa nō ē peccatū mortale s; solū veniale. ¶ Itē statuta fuerunt sacrificia ī lege ꝓ pctis mortalibus ī gnē. ⁊ hec erāt quasi ꝯfessio in ope.sicut pꝫ leuiṫ.iiij.v. ⁊.vi.sed nulluꝫ fuit statutū sacrificiū ꝓ negligentia. relinqṫ ergo

q͡p ipsa nō reputat̄ inter pc̄ta mortalia. Sed vr̄ q͡p aliq̄n sit mortale aliq̄n veniale. q̄ñ sicut dictū est. omissio aliq̄n ē act⁹ debiti q ē in p̄cepto. aliq̄n est actus expediens qui nō ē i p̄cepto. ꝛ p̄io mō ē pc̄tm mortale. scd̄o modo veniale. sed sicut circa actū ꝯuenit eē hanc duplicem dr̄iam. s. debitū ꝛ expediens. ita ꝛ circa circūstātiam vt sit aliqua circūstantia debita aliqua expediens. ꝛ ita cū3 sit negligētia ipsius circūstantie: pōt esse negligētia ipsius circūstātie d̄bite vel expedīetis. ꝛ si ē circū stantie d̄bite erit mortale pc̄tm. si expedīetis veniale. sicut ē in omissiōe respectu actus. ergo negligētia aliq̄n est pc̄tm mortale ꝛ aliq̄n veniale. ¶ Ad oppositū vr̄ q͡p nō semper sit mortale pc̄t3 vel veniale s3 solū indifferens aliq̄n. q̄ñ aliquis pōt se circa actum negligentem indifferēter hr̄e. ꝛ sicut actus ille indifferens ē. ita ꝛ circunstantia eius erit indifferens. cū circūstātia sequatur actū sicut patet hoc actu manducare. ergo negligentia circa huiusmodi circunstātia3 ē indifferens ꝛ non veniale ꝛ mortale. ꝛ ita aliquando se h3 per differentiā ad veniale ꝛ mortale. Solutio. dd̄3 est q͡p negligētia aliq̄n ē mortale peccatum. aliquādo veniale. mortalis ē negligētia q̄ñ. s. ē circa circūstantiam debitam que est in precepto. sicut ē q͡p aliquis tenetur dare elemosinam indigenti. ꝛ q̄ñ necesse est dare elemosinā ē q̄dā act⁹. circūstantie aūt determinat̄ p hoc q͡p ē indigēti. ꝛ per hoc q͡p est in tp̄e necessitatis: siue q̄ñ est necesse. he circunstantie debite sūt ꝛ in p̄cepto. negligētia. ergo circa ipsas d3 dici mortal'. Sil'r dic̄ ap̄ls. j. cor. vlti. oīa vr̄a i caritate fiāt. hoc ē circūstantia p̄ceptoꝝ affirmatiuoꝝ. hec circunstantia ē in p̄cepto. negligentia ergo circa huiusmōi circūstātiā dicet̄ esse pc̄tm mortale. ¶ Itē aliq̄n ē negligētia venial'. sic q̄ñ ē circa talē actū vbi d̄ nā act⁹ ñ seq̄t̄ pc̄t3 mortale. sic q̄ñ ē circa loq q act⁹ ponit̄ i lubrico ligue. vñ q2 difficile ē cauē ab huiusmodi lubrico ligue s̄m q͡p habet̄ eccl̄i. xiiij. beat⁹ vir q ñ ē lapsus v̄bo ex ore suo cū hoc dicat̄ pp difficultatē cauēdi. iō dicim⁹ q͡p ē veniale pc̄tm circa ip̄m actū locutōis ꝓut ē in lubrico ligue. Nā ex hoc q͡p difficile ē ad cauēdū huiusmodi ligue lubricū h3 rō3 venialis pc̄ti: q̄d difficile ē cauē. verūtñ respiciēdo ad ipa3 māā ñ ad gen⁹ act⁹: ꝯtingit bñ q͡p negligētia circa locutō3 sit pc̄tm mortale. sic aliq indigerēt v̄bo p̄dicatōis: ꝛ aliq negligēt i tp̄e i loco cū ess3 necesse ꝓnd̄ē ꝛ apire v̄bū v̄itatis. pp huiusmodi defectū ꝛ negligētiā oñsionis v̄itatis diceret̄ ip̄e peccare mortal'r. vñ huiusmodi negligētia ess3 pc̄tm mortale ꝛ hoc rōe mā͞e: ñ rōne ipsi⁹ generis act⁹ siue locutōis. q̄ñ tal' negligēt q̄ñ ad circūstātia3 debitā ipsi⁹ act⁹. cū ess3 tp̄s ꝛ loc⁹ necessari⁹ idone⁹ ꝛ ipsi auditores idigētes d̄siderarēt audire. vñ q2 omittēt in circūstātia d̄bita ess3 mortalis ei⁹ negligētia. rōne aūt ipius sermōis quotidiani q defacili nō p̄t vitari. d3 veniale. ¶ Ad rōnes p3 rñsio ex predictis. ¶ Ad vltimā rōnem dd̄m. q͡p bñ pōt eē negligētia circa circūstantiā indifferentem. ꝛ tūc non erit veniale neq3 mortale. s3 tūc d3 eē mortale q̄ñ est extra circūstātia3 act⁹ debitā vt fiat. veiale aūt ē q̄ñ ē circa circūstātiā expedicīē. ꝛ hoc modo de impotentia loquimur non ꝓut est indifferens.

Membrum tertium.

Tertia questio ē de differentia negligētie ad alia peccata cu3 quibus videtur habere ꝯueniētiam. sicut ad desidiam. torporē. vel pigritiā. vel ignauiā. ꝛ ad omissionē. Querit̄ ergo q̄ño differūt. Solo. dicendū ē q͡p negligētia h3 oppositōe3 ad diligētiā. vñ sicut diligentia d3 eē in voluntate eligēdi recte ꝓut ē virtus: ita p oppositū negligētia ei opposi dicet̄ esse ꝛ sistere in voluntate. ꝛ sicut negligētia respicit ipsam voluntatē interiorē vt dicat̄ negligentia volūtas eligendi non recte: siue volūtas non eligendi recte. Ipsa aūt desidia ꝛ pigricia respicit opus extra. vñ sunt respectu opis exterioris a volūtate egrediētis. s3 differenter. q̄ñ ipsa pigricia ē respectu boni opis fiendi. desidia aūt respectu opis boni ꝯtinuandi. vñ q̄ñ nō vult hō facē bonū opus d3 piger. ꝓuer. xx. pp frigus piger arare noluit. Et ꝓuer. xix. Abscōdit piger manū suā ꝛc̄. sic ergo pigricia dicit̄ respectu bō i fiendi. ꝛ desidia d3 respectu boni opis ꝯtinuandi siue ꝓsequendi. sicut q̄ñ aliquis videt difficultatem in bono ope ꝯtinuando ꝛ prosequēdo desistit ꝛ cessat ab illo ope. vñ d3 talis desidiosus: q2 d3 desidia a desinēdo. Negligētia aūt est respectu eligēdi illud q̄d d3 eē extra. vñ p̄cedit hec negligētia alia vicia: l3 aliq̄n scriptura vnū p alijs accipiatur: tñ he sunt ꝓprie rōnes istoꝝ. S3 q̄rit̄ de differentia omissionis ꝛ negligētie. q̄ñ vr̄ negligentia esse omissio. q̄ñ dicit aug. in li. de ꝑfectione iusticie hoīs. Oē pc̄tm ē. si aūt illa fiant q̄ ꝓhibentur. aut illa non fient que iubentur. s3 primum ē ꝯmissio. secūdū omissio. ergo omne pc̄t3 actuale ē omissio vl' ꝯmissio. s3 negligētia ē actuale pc̄t3. ergo ē omissio vel ꝯmissio. s3 ñ ē ꝯmissio: q2 cū q̄s negligit nō facit ea que ꝓhibent̄. ergo omissio. sic ergo ñ differūt pc̄t3 negligētie ꝛ omissionis. ¶ Ad oppositū. bonū i gnē ꝛ bonū ex circūstātia distinguūtur. s3 negligētia ē ex defectu boni ex circūstantia. omissio est ex defectu boni i genere. ergo omissio non ē negligentia. ¶ Itē omissio ē cū nō fit opus dei q̄d debēt fieri. negligētia aūt cū eius opus fit ñ sic d3 fieri. ergo negligētia ē omissio. Solutio. dd̄m q͡p negligētia nō ē omissio imo differūt ꝓut sunt pc̄ta mortalia ꝛ ꝓut sūt vēialia. ꝓut aūt sūt pc̄ta mortalia sic differūt q̄ñ omissio ꝓprie dicit̄ respectu actus debiti. negli-

gētia aūt respectu circūstātie debite: vt respectu tpis vel loci vel finis debiti. Itē qñ vtrūqz ē veniale differūt qm̄ omissio dicit respectu actus expediētis. negligētia aūt respectu circūstātie expedientis.

Membruz quartum.

q Uarta questio ē. vtrum negligētia sit de capitalibus ꝛ generalib⁹ peccatis primus: an ad aliqḋ illoꝝ reducatur. Oñdit aūt ꝙ reducit ad accidiā: qm̄ greg. noīat eā inter filias accidie dicēs: ꝺ tristicia nascūtur malicia. rācor. pusillanimitas. desperatio. torpor circa p̄cepta. Sed torpor circa p̄cepta nihil aliud ē q̄ꝫ negligētia. ergo negligētia nascit ex tristicia siue accidia qḋ idez ē. ergo ē filia accidie: ꝛ sic reducit ad accidiā. ¶ Qḋ aūt reducatur ad īprudētiā oñdit sic: qm̄ dicit eccl. xx. Lasciu⁹ ꝛ imprudēs nō seruabūt tēpus. sꝫ ñ seruare tp̄s hoc ē negligere ꝛ hoc ē imprudētia. ergo negligētia ad imprudētiā reducit. ¶ Itez diligētia reducit ad prudentiā. ergo [illegible] oppositū negligentia ad imprudētiaz siue ad stulticiā: que ē rex vitandaꝝ ꝛ appetendaꝝ ignorātia. vt dic̄ aug. in li. de [illegible] ar. ꝛ hec ē rō negligētie. ergo negligētia reducitur ad imprudētiā. Ad oppositū. videt ꝙ nō teneat ad aliqḋ sp̄ale pctꝫ: sꝫ circueat oīa pctā. qm̄ negligētia nō solū accipit ₰m circūstantias illius actus debiti a q̄ deficit accidia vel īprudētia. imo ₰ꝫ circūstātias ꝛ illoꝝ actuū a qb⁹ ꝺficiūt. inuidia. supbia. auaricia. ꝛ sic ꝺ alijs vicijs. ergo relinqt ꝙ circuit oīa vicia. ꝛ ita ñ reducit ad aliqḋ illoꝝ. cū oīa pctā deficiāt ab aliq̄ ꝑprio actu ꝛ circūstātijs ꝺbitis. ꝛ sic ꝺꝫ ī circūstātijs alioꝝ a qbus deficiūt alia vicia. ¶ Itē aug. ī li. ꝺ li. ar. versus finē dicit: pctm̄ ꝛ malū ē ī negligētia vel ad accipiendū p̄ceptū dñi. vl' ad obseruādū vl' custodiēdū cōtemplatiōez sapie. sꝫ malū ī istis tribus [illegible] ē cōe ad oīa pctā. ergo negligētia nō soluz determinat ex defectu circūstātiaꝝ que ptinēt ad ꝺfectū accidie. sꝫ ēt oīm peccatoꝝ. ergo circuit oīa pctā ꝛ nō reducit ad aliqḋ illoꝝ. Solo. ꝺdm ꝙ negligētia gnāl'r ꝯsiderata ꝯcomitat diuersa genera pctoꝝ. ꝛ sic accipit in auctē p̄dicta aug. vñ negligētia sic gnāl'r sumpta ē de circueuntibus ip̄a pctā. Aliter autem est loqui de ipsa negligentia specialiter. ꝛ hoc videtur: quia aliqñ dicitur negligentia ₰m ꝙ homo negligēs fastidit bona spiritualia. cū ergo accidia sit tristicia de spirituali bono: hoc modo dicimus ꝙ accidia generat negligentiam ad eligendum ꝛ torporem ad faciendūz. Itē aliquādo ꝯtingit negligentia: vt quando homo ē ī magna ꝓsperitate. ꝛ ex hoc fit negligentia ad eligendū bonū ꝛ vitandūz malū. ꝛ sic comes ē negligētia cupiditatis vl' auaricie. vñ hec negligētia ex auaricia nascit ꝛ ad ip̄az reducit. vñ hiere. xxxij. Ingressi sūt ꝛ possederūt terrā ꝛc. dicit gl. nihil medium ē inter possessiones ꝛ inobediētiā. vbertas. n. securitatē: securitas negligentiā: negligentia ꝯtēptū parit. ꝛ ita reducitur negligētia ad cupiditatē vel ad auariciā. ₰m autez ꝙ generaliter accipit ꝛ circuit diuersa genera pctoꝝ: sic reducit ad imprudentiā. qm̄ imprudētia circuit ꝛ cōcomitatur diuersa genera peccati sic̄ prudētia diuersas ꝟtutes: quia ipsa ē auriga virtutū: vt dicit berñ. vnde imprudētia circuit alia genera pctoꝝ. nā imprudēs dicit q nō obseruat circūstātiā ī suis opibus sic ergo negligētia ē comes imprudētie ꝛ circuit alia. ꝛ sic negligētia nascit ex diuersis pctis. nihil aūt ꝓhibet ₰ꝫ diuersa motiua vnū pctꝫ ex pluribus nasci. ꝛ ꝑ hec pꝫ rñsio ad rōnes.

Membrum quintuz.

q Uinta questio ē de radice ꝛ cā negligētie quam assignat gregori⁹. xlviij. hiere. sup illud. Maledictus hō qui facit opus dei negligēter. Et sup illud Job. ix. verebar oīa opa mea ꝛc. ꝛ ponit desidiā ꝓ negligētia dicēs. desidia. i. negligētia [illegible] torporē nascit. fraus ꝑ priuatā dilectiōnez. illam minor amor exaggregat: hāc ꝓprius amor sui excitat. vult ergo dicē. ꝙ minor amor dei facit negligētiā vel desidiaz. ꝓprius aūt siue minus amor sui vtrūqz fac̄. qm̄ sic̄ dicit aug. ī li. de li. ar. ꝙ anima aut ꝯuertit ad sūmū bonū. aut auertit a sūmo bono. Si ꝯuertit ad summū bonū bñ ordinata est. si aūt auertit a sūmo bono ꝛ ꝯuertit ad bonū ꝯmutabile tūc peccat. ꝛ tūc distinguēdū: qꝛ aut ꝯuertit ad ꝓpriū bonū diligēdo suā excellētiā. aut ad bonū exterius sicut ad tp̄ales diuitias. aut ad bonū interius qḋ ē bonū carnis. ꝛ ₰m hoc sumunt ille tres radices peccatoꝝ quas ponit. b. Io. ī prima. c. ij. dicēs. omne qḋ ē in mūdo aut ē ꝯcupiscētia carnis: aut ꝯcupiscētia oculoꝝ: aut supbia vite. vñ ip̄e dicit in li. de li. ar. volūtas adherēs cōi atqz incōmutabili bono: impetrat p̄ria ꝛ magna hoīs bona cū ipsa sit mediū quoddā bonū. volūtas āt auersa ab incōmutabili ꝛ cōi bono ꝛ cōuersa ad ꝓprium bonū. aut ad exterius aut ad interius peccat. ad ꝓpriū ꝯuertit cū sue ptātis vult eē. ad exterius cū alioꝝ ꝓpria vel q̄cūqz ad se ñ ptinēt cogitare studet. ad īterius cū voluptatē corporis diligit. atqz ita hō supbus ꝛ curiosus ꝛ lasciuus effectus excipit ab alia vita. que ī ꝯpatiōe vite supioris ē mors. Hec tñ oīa reducit aug. ip̄e ad amorē sui indebitū: qui ē radix oīuz peccatorum ꝛ vocat ip̄m libidinē. i. improbuz amorem sui. vnde aug. in li. de ciui. dei dicit. ꝙ amor dei facit ciuitatem hierl'm. amor ꝟo sui facit ciuitatē babilonis. ꝓprius ergo amor sui ē cā ꝛ radix oīuz peccatoꝝ. ergo ad ip̄m tanq̄ꝫ ad radicez reducit negligentia ꝛ fraus. ergo ñ distinguunt ꝑ illā di-

stinctõez. qm̄ vtrūqz facit ꝓpꝛi⁹ amoꝛ sui. ¶ Itē
qm̄ minoꝛ amoꝛ dei suppōit ⁊ pōit amoꝛē dei ⁊
maxīe cū caritas n̄ minuit. ɔstat ꝙ seq̄t si ē minoꝛ
amoꝛ dei ꝙ sit amoꝛe dei. ⁊ ita caritas. sꝫ caritas
nō ɔpatit̄ secū moꝛtale pctꝫ. vn̄ nō pōt fieri infoꝛ
mis nec remitti. ergo si minoꝛ amoꝛ dei ē cā negli
gētie: ɔstat ꝙ negligētia nō ē moꝛtale peccatū. sed
hoc est falsum. ipa eīm negligētia ē digna maledi
ctione hiere. xlviij. ⁊ tale est peccatū moꝛtale. er/
go male Grego. ponit minoꝛē amoꝛē dei esse cāꝫ
negligentie. Solutio. dōm ꝙ vtrūqz est i vtro/
qꝫ. vn̄ ⁊ negligētia ⁊ fraudulētia sunt hec duo. scꝫ
minoꝛ amoꝛ dei: ⁊ nimius vel ꝓpꝛius amoꝛ sui.
qm̄ ibi est auersio a deo ⁊ ɔuersio ad bonū ɔmu
tabile. cum ꝑ appropꝛiatiōnē rn̄det negligētie ꝓ
cā minoꝛ amoꝛ dei. fraudulētie aūt nimius vel ꝓ/
pꝛius amoꝛ sui. ⁊ hoc est: qm̄ cū defuit i hoīe fer/
uoꝛ caritatis tūc negligit facere bona. vnde ex d/
fectu caritatis i dei seruētis ɔseq̄t̄ homo negli/
gentiaꝫ. qꝛ si esset homo feruēs in d cū: n̄ esset ne/
gligēs circa opa dei. sicut circa psallere deo ⁊ oꝛa
re ⁊ huiusmōi. Similiter ꝑ appropꝛiatiōeꝫ dicit̄
ꝙ fraudulētiā facit ꝓpꝛius amoꝛ sui. ⁊ vocat hoc
amoꝛē sui nimiuꝫ vel ꝓpꝛiū amoꝛē tpalium nimiū.
talis eīm facit fraudē: qm̄ scꝫ homo itēdit illud bo
nū ⁊ ꝑponit ipsū sūmo bono ꝙ dꝫ itendere ⁊ ha
bere ꝓ fine. vn̄ tūc ē fraudulētia. ⁊ hoc ē qd̄ dicit
greg. in ꝑdicta glo. dicēs. fraudē quippe i dei ope
ꝑpetrat qui se inoꝛdinate diligēs ꝑ hoc ꝙ recte
agit: ad remunerationis trāsitoꝛie bona festinat.
⁊ hec fraudulētia ē i oꝛe coꝛde ⁊ oꝑe. qm̄. s. quis
dicit vel cogitat vel operat̄ i quo ꝑponit bonum
tpale ⁊ min⁹ itendit sūmū bonū: sꝫ desidiā. i. negli
gētiā facit minoꝛ amoꝛ dei. vn̄ dicit ibi: sepe desi
dia. i. negligētia iteruenīēte opa bona deficiūt: ⁊
frigescēte amoꝛe calesiunt. vnde [illegible] ꝙ reducēdo
ad cās siue radices propꝛias ipsius negligentie
cā est minoꝛ amoꝛ dei. hoc est minoꝛ feruoꝛ ca/
ritatis quādo frigescit homo sui ꝙ habet̄ math.
xxiiij. Refrigescet caritas multoꝝ. radix aūt frau
dulentie ꝓpꝛius amoꝛ sui siue nimius. ¶ Ad pri/
mā ergo rationē in ɔtrariū dicimus: ꝙ quedam
assignat̄ radix ɔmunis peccatoꝝ. quedā aūt sunt
radices ꝓpꝛie ⁊ ꝓpique. amoꝛ ergo sui ioꝛdina
tus quē vocat aug. libidinē. ē cā ⁊ radix cōmu
nis oīm peccatoꝝ: ⁊ ad ipm oīa peccata reducūt̄
sicut vult aug. Sūt tn̄ alie radices peccatoꝝ pro/
pꝛie ⁊ ꝓpinque: sicut timoꝛ male humilians: ⁊
amoꝛ male incēdēs. vt habet̄ sup illud ps. Incē/
sa igni ⁊ suffossa. vnde ꝑ appropꝛiationē ē quod
dā peccatū ex timoꝛe male humiliāte: quoddam
ex timoꝛe male itēdēte. tn̄ generaliter oē peccatū
ē ex amoꝛe sui illicito. vn̄ timoꝛ ad amoꝛē redu/
cit̄: qꝛ nō timet aliquis ioꝛdinate siue male: nisi qꝛ
amat se inoꝛdinate. Dicimus ergo ꝙ reducēdo
ad generalē radicem pcedimus bene ꝙ nimius
amoꝛ sui ē cā negligentie. tn̄ ꝑ appropꝛiationeꝫ
⁊ accipiēdo quasi ꝓpinquā ⁊ ꝓpꝛiā radicē. dice
mus ꝙ minoꝛ amoꝛ dei ē cā ei⁹ sicut dictū ē. amoꝛ
tn̄ illicitus sui ē pꝛima eius cā ⁊ radix. ¶ Ad scd̄ꝫ
dicimus: ꝙ triplex ē dilectio dei a creatura. Una
ē natural' qua diligit homo deū naturaliter. Alia
ē voluntaria siue pcedēs ex volūtate deliberata. si
cut qm̄ homo deliberat in se ꝙ deus hoc fecit illi
⁊ hoc ꝙ talis ē. ex hac deliberatiōe surgit: i ipo
dilectio dei. Tertia dilectio ē pcedēs ex volūtate
gratuita: ⁊ ista dilectio ē caritas. cū ergo dicit̄ ꝙ
minoꝛ amoꝛ dei facit negligētiā. amoꝛ nō stat ibi
ꝓ caritate. vn̄ hoc qd̄ ē minoꝛ. nō minuit ibi amo
rē put ē caritas; qꝛ nō ē caritas cū negligētia moꝛ
tali. sꝫ stat ibi amoꝛ ɔmunit̄ ad amoꝛē naturalē ⁊
deliberatiuū. ⁊ illud qd̄ diminuit ibi nō ē caritas
sꝫ dilectio volūtatis deliberate pꝛincipaliter. que
potuit foꝛmari ꝑ caritatē ⁊ fuit foꝛmalis ab ipa: q̄
tn̄ minoꝛat̄ ꝑ peccatū. caritas aūt nō minueret̄. im
mo aut tota ibi erit aut tota recedet. nō ē aūt ali/
quo mō cū pcō moꝛtali: qd̄ nō pōt esse dilectio
deliberatiua siue volūtatis deliberatiue. Sed
querit̄ iuxta hoc. hiere. xlviij. habet̄ ꝙ maledict⁹
hō qui facit opus dei fraudulēter. ⁊ dicit alia lr̄a
negligenter. vn̄ dicit glo. fraudulēter. i. desidiose.
⁊ sumit ibi d̄sidiā. ꝓ negligētia. querit̄ ergo qua-
re potius attribuit̄ maledictio negligētie q̄ꝫ alijs
pctīs ibi: qm̄ alia peccata ita digna sūt maledictiōe
sicut negligētia. ¶ Ad qd̄ dicendū. ꝙ ratio huius
pꝫ ex materia de qua loquit̄ ibi ꝓpheta. vnde ex
ɔgruētia materie: qꝛ ei ɔuenit ex hoc qd̄ ē ibi po
sita maledictio negligētie. volūtas. n. dn̄i fuit vt
nabuchodonosoꝛ affligēt ipꝫ israel ad eius coꝛre
ctionē. vn̄ opus illud fuit dei ɔmittētis. fuit aūt ip
sius nabuch. solū tanq̄ꝫ ꝑseq̄uētis. illud aūt quod
dn̄s fecit illū nō deo actoꝛi: sꝫ sibi ascripsit ⁊ i
hoc excessit. vn̄ exa. x. habet̄ de Sēnacherib. q̄/
liter dic̄ dn̄s q si attribuit ꝙ fecit. ⁊ qualiter ꝑ su
ꝑbiā suā excedit i opere sibi ɔmisso a dn̄o. vn̄ di/
cit ibi de ipso ad gētē fallacē mittā cū plenū furo/
ris mei mādabo illi vt auferat spolia ⁊ diuidat
predā. ⁊ post sequit̄: ipe aūt nō sic arbitrabit̄. q. d.
totū sibi ascribet ⁊ nō mihi: ⁊ coꝛ eius nō ita esti
mabit sꝫ ad ɔterēdū erit coꝛ eius. ille aūt nō deo
sꝫ sibi ascribit factū suū: ⁊ iō negligent' fecit. ⁊ ꝓ/
pter tales attribuit̄ maledictio negligente. ⁊ tales
nō faciūt opus dei vt d̄bēt. vn̄ negligūt circa op⁹
dei. ⁊ rōne taliū dicit̄ hier. xlviij. maledictio negli
gētie. qꝛ de talibus loquitur ipsi autem maledicti
sunt: ⁊ ideo maledicta ibi negligētia. vnde zach.
j. dicit dn̄s. zelatus suꝫ hierusalē de syon zelo ma
gnoꝛe ⁊ ira magna ego irascoꝛ super gentes opu/
lentas. qꝛ ego iratus sum paꝝ: ipi v̄o adiuuerunt
i malū. ex hoc sūt maledicti. Et iō propheta lo/
quens de his maledicit negligētie. nō qꝛ alia pec
cata non sunt digna maledictione. sꝫ qꝛ hoc ꝓpe/

sit sine malicie. alia. n. peccata sunt ꝛ digna male/dictione. sicut pꝫ in li. sap. xij. de peccatoribus. ꝙ naturalis erat malicia eoꝝ. semen. n. erat maledictū ab initio. hoc ē maledictio ꝓ peccato originali. Similiter deut. xxviij. habet maledictio peccatorum actualium. sicut patet de maledictionibus impositis. ꝛ sic patet ꝙ ꝛ isti peccato ꝛ alijs debentur maledictiones. sed isti specialiter in illo loco Hiere.

Membrum sextum.

Sexta questio ē circa quos actus siue opera dicat esse negligētia. Ad quod sic obijcit. sicut quoddā opus ē meritoriū. quoddā demeritoriū. ꝛ quoddā indifferens. Si opus ē indifferens circa illud nō facit negligētia peccatū. sꝫ negligētia ē peccatum. ergo nō ē circa opus indifferens. ¶ Itē non ē circa opus demeritoriū: qꝛ negligentia est circa opus dei. sicut pꝫ hiere. xlviij. Maledictus qui facit opus dei negligēter. sꝫ opus demeritoriū non ē opus dei. ergo nō ē circa illud. ¶ Itē nō ē circa opus meritoriū: qꝛ opus meritoriū tollit omnē negligētiā. ergo nō ē circa aliqđ genus opatōis. ¶ Preterea. ponat ꝙ aliqs male dicat horas suas. nūquid circa istū actū erit negligētia? videt ꝙ nō. qꝛ negligētia cadit sub maledictiōe. sꝫ iste ñ ꝓpter hoc est maledictus lꝫ ñ dicat horas ad tps vel huius aliqñ. ergo circa istū actū nō cadit negligētia. ergo ñ cadit circa opa oīa dei. Similiter ponat ꝙ aliquis dicat aliqđ verbū improuide. nūquid ꝓpter hoc dicit negligēs cū ñ sit maledictus. ꝛ ita nō ē circa oīa opa. Querit ergo iuxta hoc. vtrū circa oīa opera dei possit esse negligētia que ē peccatū mortale que. s. ē digna maledictiōe. Et obijcit sic. Iste semel dicit male ꝛ negligenter horas suas. hec negligentia ē venialis. ergo si decies male dicit horas suas ñ dicet peccare mortaliter: cū negligentia illa sit venialis. ergo nō ē illud circa opus dei. Silr ē de alijs: ita ꝙ nō erit circa illa negligētia mortalis. querit ergo qñ ē negligētia mortalis ꝛ qñ venialis circa opa dei. Solutio. dōm ē ꝙ nō dꝫ illa diuisio hic ... mi vt dicit negligentia aut ē circa opus meritorium. vel demeritoriū. vel indifferēs. qꝛ nulli istorum illi substernit. sed dꝫ dici ꝙ ē quoddā bonū in genere. sicut psallere: orare: elemosinā dare ꝛ huiusmodi. quoddā aūt ē bonū ex circūstātia. qñ ergo dicit. maledictus qui facit opus dei negligenter. hoc opus dei ñ supponit ꝓ opere meritorio: qꝛ illud tollit omnē negligentiā. sꝫ supponit ꝓ bono in genere cū suis circūstantijs. aliqua tñ vel aliquibus deficiētibus ex aliquo defectu dicit eē negligētia. sicut pꝫ psallere deo siue orare suas hꝫ circūstantias. qꝛ dꝫ fieri sapiēter ꝛ deuote ꝛ itēdendo ipꝫ summū bonū. si ergo ñ psallit sapiēter ꝛ ꝙ nō intendat ad illud qđ dicit. deficit vna circūstantia debita. ꝛ dicit fieri negligentia circa illū actū. Similiter ꝛ si ñ faciat illud deuote intendēdo illud ad quod ē. iste defectus facit vt ipsum psallere ñ sit meritoriū. non tñ ipsi negligentie ꝑ hoc substernit opus demeritoriū imo opus bonū in genere. quod ex hoc ꝙ fit negligēter fit demeritoriū. ¶ Ad illud qđ querit qñ ꝛ circa q̄ ... negligentia mortalis ꝛ venialis. dōm ꝙ quedā sunt opa priuilegiata sicut est opus eukaristie siue celebrationis misse ꝛ opus ꝓdicatōnis ꝛ huiusmodi. hec enī opera debēt fieri cū magna diligētia ꝛ cū magna circūspectione circūstantiaꝝ. vñ in his operibus dꝫ hō diligēter suas circūstantias circūspicere vt faciat qđ dꝫ. ꝛ sicut debꝫ. ꝛ circa talia opa dicimus eē negligentiā que est mortale pctm: qñ deficit aliqua circūstantia debita. ¶ Qđ obijcit de hoc opere quod ē psallere vel dicē horas negligēter dōm. ꝙ qñ ꝯsuetudo negligentie circa illud opus ducit hoiem in ꝯtemptū. tūc negligētia ista ē peccatū mortale. sicut pōt accidere ꝙ ex ꝯsuetudine quā hꝫ hō negligēter psallendi ꝯtēnit ꝛ nō curat dicere bñ horas suas. nā ratio hꝫ duas portiones. i. supiorē ꝛ inferiorē. qñ ergo ps supior rōnis nō acquiescit inferiori parti in nō bñ psallendo siue negligēter nō dicit esse ꝯtēptus. ꝛ tunc pōt esse ꝙ negligētia illa nō sit mortale. sed qñ ipse acquiescit ꝛ ñ cohibet ipam ptem inferiorē qñ dꝫ cohibere ad hoc ꝙ bñ dicat: tunc ē ꝯtemptus ꝛ ē peccatū mortale illa negligentia. ꝛ dicimus ꝙ nō valet rō in ꝯtrariū. qꝛ sicut gutta aque ñ cauat lapidē: sꝫ qñ multotiēs ꝛ frequenter cadit sup ipm. hec ꝛ illa per frequentiā ipsum cauat. ꝛ ēt gutta aque nō submergit nauim. tot tñ possent incurrere ꝙ submergeret. ita est h ꝙ licet negligētia i dicēdo semel vel bis horas suas nō sit mortale si ñ fiat hoc ex ꝯtemptu. pōt tñ accidere ꝙ ex frequētia ꝛ ꝯsuetudine ducit hō ad hoc vt ꝯtēnat bñ dicere ꝛ nō curet. ꝛ cadet in peccatū mortale. nō qꝛ veniale fiat mortale: sꝫ ex cōsuetudine venialiū decidet in mortale p ꝯtēptum. vñ eccl. xix. Qui spernit modica paulatim decidet. ꝛ sic pꝫ qñ ē peccatū mortale ꝛ qñ non. per hec ... rñsio ad obiectōnes.

Membrum septimum.

Septima questio ē. vtrum negligentia equaliter sit circa omnes circūstantias actuū. qꝛ ꝯtingit omnes deficere. sunt ne ergo pares negligentie circa illas: an maior sit negligentia circa vnā q̄ circa aliā. Ad quod sic. finis denominat opus bonū. vnde ꝛ si sint alie circūstantie ꝛ finis deficiat: nō poterit esse opus bonū. qñ finis imponit necessitatem operi. ergo bonū principaliter determinatur ƺm finē. ꝛ hoc ētꝫ pꝫ de rōne boni: qñ dicit bonū in

ꝓparatione ad finē. ergo inter oēs defectus circū stātiaꝝ defectus finis maior ē ⁊ pricipalior. ergo negligētia circa finē maior ē ⁊ principalis. ¶ Ad oppositū ostendit ꝙ negligētia circa tps operis sit maxima. qm̄ hoc vult ēt ostēdere Seneca. ꝙ ne/gligētia tpis pncipalis sit: q2 irrecupabilis ē. vn̄ dicit. turpissima negligētia ē que per iacturā tpis fit. illa. n. irrecupabilis ē. negligētia ergo tēporis in actione maior ē inter alias. ⁊ ita nō ē equalis negligētia circa oēs circūstantias. Solutio. di/cendū ꝙ verū ē ꝙ a fine denoīat actio bona ⁊ a defectu finis debiti mala principalr. pōt tn̄ esse in his plus vt sm̄ diuersas cōditōes ⁊ diuersas cō sideratōes dicat negligētia tpis maior. aut quia ē magis dānosa. aut q2 ē circa circūstantiā meliorē ⁊ p quā determinat bonitas in actiōe. si ergo di cat negligentia maior quia ē magis dānosa. hoc modo pōt dici negligentia tēporis maior. q2 il/la valde dānosa est. eo ꝙ irrecuperabilis ē. ⁊ ꝓ/pter hoc. dicit Seneca. ꝙ est indecētissima ⁊ val de dānosa. Similiter ēt potest esse aliqn̄ sm̄ hunc modū negligentia loci maior: q2 maius infert dā num. sicut si aliquis iaciat negligenter lapidē in loco cōmuni aliquo ⁊ occidat hominē. ille negli/genter iecit lapidem. hec negligētia infert magnū dānum. sed secūdo mō dicit esse maior ⁊ princi/paliter circa finē. vnde cōparādo bonitatem cir/cūstantie ad bonitatē circūstātie. hec ē maior que est negligentia finis: cum ab ipsa principaliter de/terminet bonitas actionis. ⁊ hoc ostēdit phus. ⁊ sic ex parte bonitatis circūstantie hec semper est principaliter ⁊ maior. tamen ex parte dāni quia sꝫ est magis dānosus defectus alicuius circūstā tie pōt esse alia maior.

Membrum octauū.

Ctaua questio est. vtrū peccator sem/per peccet peccato negligentie dum ē in peccato suo. Et videt ꝙ sic. quoniā homo semper tenet conteri vel atteri de peccato suo postq̄ peccauit. ⁊ indifferēter te/net ad hoc in quolibꝫ instanti tam in hoc q̄ in il/lo. quia deus offert gratiā suam ad hoc ⁊ ad ꝑ/ficiēdū vlterius indifferēter in quolibꝫ instanti. dolere ergo de peccato nō plus determinat hoc tempus q̄ illud. Si ergo homo postq̄ peccauit non dolet de peccato suo semp ⁊ in quolibꝫ in/stanti. ergo nō facit sicut tenet facere. ergo est ne/gligens contra illud. sꝫ talis ē homo qui durat in peccato suo q2 non cōterit quādo dꝫ cōteri. ergo omnis qui stat in peccato suo peccat cū hoc pec cato negligētie q̄diu durat in suo peccato. ¶ Itē Jo. crif. Ponat ꝙ seruus offendat dominū suū si habꝫ amicos implorat eos ⁊ rogat de recon/ciliatione cum domino suo. ⁊ dat ianitoribus de suo ⁊ deprecat vt intret. ⁊ ita omnē diligentiam adhibꝫ vt cum ipso rēcōciliet. nec expectat de die in diem. de hora in horā. de instanti in instans vt reconciliet. q̄to ergo magis ille qui offendit deū celi dꝫ hoc facē. Unde ipse dicit de negligētia cō fessionis. qui neqꝫ qd̄ peccasti vis scire. pro qui/bus delictis deuꝫ rogabis. ꝓ his que nescis. ho minē exacuēs amicos ⁊ inimicos vicinos iani/tores deprecares vt sic reconciliari possis. deuꝫ aūt celi offendisti. ⁊ deses .i. negligens efficeris. ⁊ dicit. si desides fuerimus neqꝫ p aliquos salua/ri possimus. si aūt vigilauerimus p nosipos hoc poterimus. Hoc dico nō vt nō deprecemur san ctos. sꝫ vt n̄ desides simus. neqꝫ dormiētes alijs dimittamus q̄ sm̄ nos sūt. Ex hac auctoritate pꝫ. ꝙ homo in quolibꝫ instanti tenet dolere ⁊ confi tere d peccato suo. ⁊ ita q̄diu stat in peccato suo negligit. Iuxta hoc aūt querit. ponat ꝙ aliquis sit in peccato negligētie mortali. sicut aliquis ne/gligit in celebrando missam. postea ipse negligit dolere ⁊ cōterere de ista negligētia. que ergo istaꝝ negligētiaꝝ ē maior. vel prima vel scda. Et obij/cit. ꝙ prima sit maior. q2 potuit ille magis resiste re prime negligētie q̄ secūde. eo ꝙ tūc hēbat ad/iutoriū grande. qn̄ decidit in illā ⁊ cecidit. ab alto, mō aūt ē fragilior q2 postq̄ cecidit hō in pecca/to fragilior efficit ad resistendū alij pctō. nec cū hꝫ modo auxiliū gratie gratūfacientis sicut prius. ergo minus pōt resistere. ⁊ ita minor ē scda ne/gligētia q̄ prima. ¶ Ad oppositū dicit Jo. crif. Neqꝫ qm̄ nō doles cū pecces neglige vel cōtēne. sꝫ ꝓpter hoc ipm̄ maxime ingemisce. qm̄ non sen tis dolorē. non enī q2 nō mordet pctm̄ cōtingit hoc. sꝫ q2 iam delinquēs insensibilis ē. ⁊ post di cit. non dolere eos qui peccāt magis q̄ peccare. deū facit irritare ⁊ irasci. ergo magis offenditur deus de nō dolēdo de pctō. q̄ de ꝑpetrādo pec catū. ergo maior ē negligētia ⁊ grauior que ē in nō dolēdo de peccato q̄ illa que ē in ꝑpetrando pctm̄. ⁊ ita maior ē negligētia scda q̄ prīa. Sꝫ vlterius querit iuxta hoc. vtrum peccator peccet simul pluribus negligentijs. ⁊ ostēdit ꝙ sic. Nā tres sūt vires in aīa. quaꝝ quelibꝫ hꝫ suū actū cō tra peccatū ad quē tenet. ipa .n. irascibilis tenetur insurgere cōtra pctm̄. Vñ ps. Irascimini ⁊ nolite peccare. ⁊ ideo dicit apls Ephe. iiij. Sol nō occi dat sup iracundiā vestrā. Ipsa vero cōcupiscibi/lis tenet dolere ⁊ cōteri de peccato. Ipsa vero ra tionalis tenet diligere illud qd̄ bonū ē. ⁊ fugē qd̄ malū ē. ⁊ illud bonū qd̄ tenet eligere post pctm̄ ē bonū penitētie. Similr ipa tenet cogitare q̄ ma/lū sit pctm̄ ⁊ fugere illud hiere. ij. Vide vias tuas in conualle. ita dicit anime peccatrici. q. d. cogita peccatum tuū. Unaqueqꝫ ergo vis tenet ad actū ꝓprium contra peccatū. ⁊ quelibꝫ tūc est negli/gens circa actū suum cum peccat. ⁊ differt vnus actus ab alio. ergo plures sūt ibi negligentie. ex/

go peccator existens i suo pcto peccat simul pluribus negligetijs. Ad primu dicenduz q ipsa diuturnitas actois de pcto et peccati manifestadi actu bene aggrauat pctm. sed non dico q pp hoc aggrauet nouu pctm negligetie. et pcedo q homo tenet i quolibz instanti coteri vel atteri de pcto suo. et si no actu salte habitu. licz ergo non semp atteraf actu. no tn nouu pctm ex hoc generat. sed ex hac diuturnitate aggrauat suu peccatu. qz no tenet pfiteri semp actu siue p quolibz instanti. et ideo no sequitur q semp negligat. sed [redacted] ita sit. q peccator cogitet de peccato suo q sit tantuz malu et tagraue et puertat sup ipsum vt excitet a gratia dei ad pterendu. qz hoc mo ipsum excitat qn facit peccatorez cogitare de suo pcto. dico q tuc tenet actu dolere p illo instanti. et si no pterat tunc peccat per negligetiaz. et inouat aliqd pctm in ipso qd est negligentia. dico tn qz et si semper doleret homo actu de peccato suo. illud esset pfectionis. et quado loquit Cris. de hoc. no dicit hoc. q homo teneat ad hoc pro quolibet instan[redacted] vt actu coteratur. sed qz hoc est pfectionis. Unde qtum ad statu pfectionis loquit ipse no aliter. et pp hoc no peccat homo mortaliter p negligentia si no actu semp coterit. nisi cogitet d peccato suo. et sic excitatus a gratia dei vt peniteat d peccato suo. qz si deus ipsuz excitat et tuc no coterit bene sequit q tunc peccat negligentia mortali. vel si ita essz q nunq coteret quatocuqz excitatus. Secus si absqz eo n pterit semp actu. no peccat mortaliter ex hoc sed ex hoc suu peccatu aggrauat. Et si obijcit. q tenet pteri in quolibet instanti. dom. q veru est. sz n tenet pteri p quolibet actu. qz hoc est ei impossibile q tn in quolibz no coteritur. hoc est ei pro peccati aggrauatone. ¶ Ad illud ergo quod secudo obijcit de auctoritate Cris. dicendu q no dicit hoc. qz hec sit necessitas ad quaz teneat homo. sed qz hoc esset pfectionis vt semp homo post peccatu depecaret deum. et faceret qd in se essz ad hoc q recociliaret ipsi. ¶ Ad scdo quesitu dom. q no dole[redacted] dicit multipliciter. vno modo dicit no dolere insensibile esse siue obstinatu esse in peccato. et de tali loquit Cris. sicut pz per verba sua qz dic pp hoc ipsum maxime ingemisce qz no sentis dolore. si ergo negligetia scda sit in no doledo. hoc modo bene pcedo q grauior est ac peior q prima. Alio modo dicitur no dolere magis coiter. vt dicatur no dolere quado aliquis actu no dolet nec pterit sup pctm sed negligit. et hec negligentia scda no est maior q prima. ¶ Ad tertio quesitu dom. q licet tres sint potentie anime. sut tame adinuice ordinate ita q vna coopatur alteri in sua operatione. et inuice ordinate sut eaz operationes. vnde eiusdez psone sunt actus. et et sunt circa eande rem. vnde ad vnuz ordinat. vn dicit vnum meritu vel demeritu. quia vna alteri cooperat. et eoru actus ordinati sunt et ad vnuz operatur. et ideo no debz dici triplex peccatum sm tres actus eoz sz vnum. et similiter negligetia dz dici vna.

Membrum nonum.

Una questio e d opposito negligetie. qz dicit. vij. eccs. Qui timet deum nihil negligit. Quare ergo potius d3 cu de timore q opponit negligetie. et q remouet ipsaz q d alio. videt eniz q potius dz attribui ipsi prudetie remotio negligetie q timori. vt magis dicat qui prudens e nihil negligit. qz prudetia dat memoria pteritoz. puidentiam futuroru et intelligetiam psentiu. vnde dicit prudetia et psentium. vnde dicitur prudetia a. b. Bern. q prudetia no taz e virtus q auriga virtutu. vnde ipsa dirigit. et debz circuspicere circustatias omnes. qz aurige e circuspicere. ipsius ergo prudetie est prouidere defectus. sed talis nihil negligit. ergo magis pprie dz dici prudentie remouere negligetiaz q timor. ¶ Preterea. videt q caritas magis pprie remoueat ipsam negligentiam q timor. qm caritas operit multitudine peccatoz. sicut habet puer. x. et Jacobi vlt. ergo operit negligetia. sz illud opire nihil aliud e q remouere. ergo pprie ipa remouet negligentiam. ¶ Scda ro ad hoc e. quonia caritas iportat i se quada circuspectoem spualez. qz ipsa caritas est lux spualis que dirigit oculuz metis spualem. vn Math. vi. Si oculus tuus fuerit simplex et c. dic glo. vnus oculus et simplex e s. caritas. que mo lucet in fide sicut lux in testa. et ibide. alia glo. sup illud. lucerna corporis tui est oculus tuus dic. sic oculus ad operadum mebra dirigit. sic intetio et lux fidei oes virtutes. lucerna e lumen in testa sic caritas in fide cum fides cessabit sola caritas lux erit. ipsius ergo caritatis e dirigere mete et circuspicere circustatias actuu. ergo pprium e ipsius expellere negligetia. quare ergo potius appropriat istud timori q caritati vel prudetie. Solutio dbz. q ro huius quare dz timor expellere negligetia habet Job. ix. qz dicit verebar oia opa mea. i. cu timore examinabo. sciens q no pceres delinqueti supple in die iudicij. Iste. n. timor iudicij in quo fiet omniu examinatio vsqz ad minimu. est pricipale et primu facies. vt ho examinet facta sua. et no sit negliges i circuspiciedo illa. et io dicebat illo Job. et io dz. q timor expellit negligetia. Et qd obijcit d alijs. dicimus ad hoc q principiu ppinqu pot ee prudetia et sitr caritas expelledi negligetia. sz primu principiu et pricipale e timor iudicij siue timor dei i iudicio. qm sic habet. puer. xv. p timorez declinat ois a malo et maxime ab hoc defectu qui e i negligetia. i cir

cōspiciēdo opa ⁊ examinādo. ⁊ p; hoc pȝ rñsio ad rationes.

Questio. cxxxij. de commissione.

Icto de omissione cōsequēter dicenduȝ est de trāsgressione siue cōmissione. Et pōt queri. Primo vtrū vna sit trāsgressio volūtatis ⁊ operis an plures. ⁊ ita plura peccata. Scdo si ꝓpter diuersarū legū trāsgressiones debeat dici vnuȝ peccatū vel plura. Tertio querit̄ si cōmissio est trāsgressio legis tantuȝ. Quarto. vtrum sit diuisibile in species formales aut nō sit diuisibile.

Mēbrum primum.

a Ad primū sic. volūtas ⁊ operatio sūt diuersa in substātia. quoꝝ vnū est sine altero. ⁊ i vtroqȝ ꝯtingit eē trāsgressionē. cuȝ vult qd̄ tenet̄ nō velle. ⁊ facit qd̄ tenetur nō facere. ergo diuersa erūt cōmissa. ergo diuersa peccata. Item alia ꝓhibitio ē in decalogo nō mechaberis ⁊ alia nō cōcupisces vxorem ꝓximi tui. ⁊ similiter alia est ꝓhibitio ñ furaberis ⁊ nō cōcupisces reȝ ꝓximi tui. sȝ vna est ꝓhibitio actus ⁊ altera est ꝓhibitio volūtatis. ergo diuersa erūt cōmissa. ergo diuersa peccata. multiplicat̄ eniȝ res generis ſm multiplicationē rerū speciei. ¶ Itē in glo. sup illud exo. xx. Qui opus adijcit volūtati. iniquitatē adijcit iniquitati. ergo diuerse sunt iniquitates. ergo diuersa sunt peccata. Contra vnica est. conuersio ad vnum numero delectabile. vnica autem existente aduersione est vnum peccatuȝ. ergo sunt vnum peccatum. ¶ Iteȝ peccatū a volūtate dicit̄ peccatū. sed vna est voluntas. ergo vnuȝ dicit̄ peccatū nō nisi in specie trāgressionis. ergo vna est trāsgressio. Ad quod respondēdū. q vnitas peccati vel pluralitas pōt attendi ſm diuersa subiacētia. ⁊ ſm puaricationes ꝓhibitionuȝ. ⁊ sic ſm hoc vbi sunt diuersarū puaricationū ꝓhibitōes: dicētur diuersa peccata. vbi vero ē vna prohibitio. dicetur vna puaricatio ⁊ ita vnum peccatuȝ. sicut cum dicitur. Non falsum testimoniuȝ dices vna est ibi prohibitio volūtatis ⁊ operis. ⁊ quo ad hoc dicetur vna puaricatio. Si vero habeat̄ respectus ad subiacētia dicitur esse plura peccata. Si vero ad motuū quod inclinat volūtatē ⁊ penes qd̄ est principalis deformitas. dicetur esse vnū pctm̄ ⁊ vnuȝ cōmissum. Ex his pȝ responsio ad obiecta.

Membruȝ secundū.

Ecūdo querit̄. si ꝓp diuersatuȝ legis trāsgressiōes debeat dici vnū pctȝ vl̄ plura. Et videt̄ q plura. pctm̄ enim ē preuaricatio legis diuine. sicut dicit Ambro. multiplicata ergo puaricatōe multiplicat̄ pctm̄. sed ꝯtingit multiplicare puaricatōeȝ ſȝ multiplicatōeȝ legis. Est eniȝ lex naturalis. ⁊ lex moysi. ⁊ lex grē. ⁊ in vno eodē pōt fieri puaricatio vniuscuiusqȝ. mechia eniȝ i oībus ꝓhibet̄. ergo crescūt puaricatōes ⁊ ita tria peccata. ¶ Cōtra pctm̄ ē actus incidēs ex defectu boni. sȝ vnus ē actus incidēs ex defectu boni. ergo vnū ē pctm̄ nō nisi in genere cōmissi. ergo vnū ē cōmissum.

Ad qd̄ dōm. q nō multiplicatur cōmissuȝ ſm substātiā. cū multiplicat̄ lex ſm quā ē ꝓhibitio. sȝ ex hoc q est augmētuȝ peccati. vñ licet multe sint puaricatōes. nō tñ sūt multa peccata nisi ꝯfundātur i diuersis actibus specie vl̄ numero. sȝ maius est pctm̄. qꝛ ꝑpetrādo illud facit ꝯ duplicē legem vel triplicem. ⁊ iō dicit̄ in Ezech. xxi. duplicet̄ ac triplicet̄ gladius iterfectoꝝ. pena enim respōdet ſm quātitatē puaricatōis maioris.

Membrum tertiuȝ.

Ertio q̄rit̄. si cōmissuȝ ē trāsgressio legis ꝓhibentis. Lex autē diuidit̄ ꝯtra ꝯsuetudinem ⁊ nām. lex enim est ius scriptū existens honestū, ꝓhibens cōtrariū. ergo nō videt̄ cōmissuȝ fieri ꝯ naturā vel cōsuetudinē. ¶ Cōtrariū habet̄. i. ad Ro. vbi dicit̄. q tradidit illos deus in passiōes ignominie. naȝ femine coꝝ mutauerūt nālem vsum in euȝ q est ꝯtra nām. similiter ⁊ masculi. ⁊ similiter sunt ꝯsuetudines honeste ⁊ ꝯprobate in eccl'ia dicende. q'ñ ꝯsuetudo ē altera lex scripta in corde. Cōmittitur autē dupliciter cōtra legem exterius scriptaȝ honestaȝ ⁊ approbatā in ecclesia. ꝯtra quas si fiat peccat̄ a ministris ecclesie. ergo nō tantū fit cōmissum ꝯtra legē. imo cōtra nām ⁊ ꝯsuetudineȝ. Ad quod rñdendū. q illud quod fit ꝯtra nām fit cōtra legeȝ nāē. prout habet̄. ij. ad Ro. cū gentes que legem nō habēt naturaliter que legis sunt faciunt. ipi sibi sunt lex qui ostendūt opus legis scriptuȝ in cordibus suis. ergo quod fit cōtra naturā fit cōtra huiusmodi legeȝ. que licȝ nō sit extra scripta. est tamē scripta i corde. Cōmitti aūt dicitur dupl'r ꝯtra legem exterius scriptam. quedā eniȝ ꝓhibet lex q̄ntuȝ ad omne tempus. ⁊ quedā q̄ntum ad tēpus determinatū. cōtra legem ergo peccatur si sit aliquid quod ꝓhibet̄ ſm oē tēpus. ꝯtra legē vero cōmittit̄ si fiat aliqd pro tpe pro quo hoc ꝓhibet̄. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcit̄ d ꝯsuetudine. dicendū est q cōsuetudo est altera lex. sicut eniȝ lex est mos scriptus ⁊ dicitur ꝯstitutio. sic cōsuetudo est mos nō scriptus ⁊ ȝ vim legis cum ē ꝯsuetudo honesta approbata ⁊

stiqua. cōmittitur ergo si fiat contra huiusmodi consuetudinem. Sed attendendum est. ꝙ quedā consuetudo est circa honestum. ⁊ quedam circa vtile. si fiat ꝯtra ꝯsuetudinē circa honestū peccatur. si vero fiat cōtra cōsuetudinē circa vtile ē occasio peccati. q2 ipedimētū pfectōis.

Membrū quartum.

q Uarto querit. vtrum sit diuisibile in species formales aut nō sit diuisibile quēadmodū delictū. Qđ nō videt. delictū enim diuiditur per defectū scientie. ⁊ ꝑ defectū actus ⁊ per defectū circūstantie debite. cōmissio autē nō sic. nulla enim cōmissio ē in hoc ꝙ scit que nō tenet scire. sed tamē ꝯsistit circa factū. si ergo factū nō diuidit nisi materialiter vel factū tale aut tale. nō erit diuisio cōmissi nisi per species materiales. ¶ Cōtra cōmissum diuiditur ꝑ superbiā inuidiā ⁊ huiusmodi. ⁊ he dicunt differētie formales, cuiusmodi non habet delictū. ergo amplius extēditur sm̄ diuisionem peccatū cōmissionis ꝙ̄ peccatū delicti. ¶ Item sic contingit nō credere que credenda sunt ⁊ ita delinquere. ita credere que non sunt credenda ⁊ sic cōmittere. ex quo videtur ꝙ consimilis diuisionis sint ista duo genera peccatoꝝ. Ad qđ dicēdū. ꝙ aliter attendit diuisio cōmissionis ⁊ delicti. Illa diuisio delicti attēditur sz defectus illorū i qbus ē prius ⁊ posterius scire velle ⁊ opari i circūstātijs debitis. cōmissio vero nō sic diuidit sz sm̄ differētias actionū i specie. sm̄ differētias ēt boni ⁊ mali ꝓut quidā actus sūt respectu boni quidā respectu mali. ⁊ nihil ꝓhibet has ⁊ illas eē formales. sed alio ⁊ alio mō. ¶ Ad illđ vero qđ obijcit ꝙ similr deberēt esse diuisionis. dicēdū est ꝙ hoc verum est quātum ad aliquos actus circa quos indifferenter se hn̄t cōmissio ⁊ delictū. sicut est de actu credendi. ⁊ similiter potest esse de actu timēdi ⁊ diligēdi. contingit eīz delinqre ñ timēdo que timēda sūt. ⁊ ꝯmittē timēdo q̄ timenda ñ sūt ⁊ ita đ alijs.

Questio. cxxxiij. đ peccato cogitatōis.

b Abita diuisiōe actualis peccati i delictū ⁊ cōmissum. consequenter dicendū ē de diuisione actualis pcti. put diuidit i peccatū cordis. oris ⁊ opatōis. Et sumit iuxta illam diffinitōē. pctm̄ ē dictū vl factū vl ꝯcupitū ꝯ legē dei. Pctm̄ āt cordis ꝑambulū ē respctu pcti oris ⁊ opis. ⁊ iđ prio dōz đ illo. pctm̄ autē cordis vl ē cogitatōis vl iudicij vl ꝯsēsus siue assensus. prio .n. cogitat rō. scđo iudicat siue diffinit. tertio ꝯsētit siue assentit. Primo autē dicendū đ peccato cogitationis. Circa qđ primo querit. vtrū peccatū sit i cogitatione. Scđo vtrū sit mortale. an nō veniale. Tertio de compatione huius peccati ad illa que sūt oris ⁊ opis. Quarto. vtrū peccet in sensibus ex qbus ꝓdeūt cogitatōes intellectus. Quinto đ differētia huius pcti respectu reꝝ pteritaꝝ ꝑsentiū ⁊ futuraꝝ.

Membrum primū.

c Irca primū sic obijcitur. ꝙ i cogitatione sit peccatū. dicit enim Isa. j. auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. ergo peccatū ē in cogitatione. Itē Isa. magna obseruātia circa cordis custodiam ē adhibenda. quia aut bone aut male rei ibi cōsistit origo. nā scriptū ē de corde exeunt cogitationes male. ergo in cogitatione ē peccatū. ¶ Itē. xxxi. Job. pepigi fedus cū oculis meis. vt ñ cogitarē đ virgine. quā .n. partē hērē i me dñs. ex q̄ colligit ꝙ i cogitatōe ē pctm̄. ¶ Itē sup illud eccle. x. musce morientes ꝑdūt suauitatē vnguēti. Greg. i moralibus. cogitatiōes supflue que assidue in aīo carnalia cogitante nascūtur ⁊ deficiunt. eā suauitatē qua vnusqsqz ꝑ spiritū intrisecus vnctus ē perdūt. ¶ Preterea i ꝯfessione generali accusat se hō đ pctō cogitationis. ergo i cogitatione ē pctm̄. Cōtra cogitatio ꝑuenit voluntatē: sz añ voluntatē ñ ē pctm̄. ergo i cogitatiōe sola ñ ē pctm̄. ¶ Itē Grego. Mēs enim nequaqz cogitatio imūda ingnat cū pulsat. ¶ Itē Isi. Nō est arbitrij nostri cogitatōis praue suggestōibus ꝑuenire. Iacere autē i aīo cogitatōes nostre attinet voluntati. illud ad culpā nō redigit. illud culpe ꝓprie imputat. cogitatio ergo sola nō iputatur ad pctm̄. ¶ Item cogitatio bona nō sufficit ad meritū. ergo nec cogitatio mala sufficiens est ad đmeritū. ergo nec ad pctm̄. Ad qđ dicendū est ꝙ est cogitatio speculatiua. ⁊ est cogitatio practica. cogitationē autē practicā dico que procedit vsqz ad consensū. cum cogitatōi adijcit desideriū. prio ergo mō cogitatio non ē pctm̄. secūdo mō est pctm̄. đ illa dicit Isiđ. cogitatio praua đlectatōē pit delectatio ꝯsensionē. Et greg. Turbis cogitationū carnaliū ad ima cordis sūt depssa. vt ad getis itime ñ leuent desideriū. Et per hoc soluunt ea que ex vtraqz parte sūt quesita. iđ dicit .b. Greg. humana tētatio ē qua plerūqz i cogitatione tāgimur nolētes. ꝙ .n. illicita ad aīm veniunt ex humanitatis corruptibilis pōdere habemus. demoniaca aūt tētatio ē cū ad hoc ꝙ carnis corruptibilitas suggerit. ꝑ ꝯsēsū se aīmus cōstringit. ¶ Ad obiectū aūt prio rñdēdū ē. ꝙ cogitatio añ ꝯsēsū ē speculatiua ⁊ talis ñ ē pctm̄. sz sūt pcti occasio. ¶ Ad scđm vero dōm. ꝙ aī cogitatio praua pulsat aīuz. aliqñ mēs renitit ⁊ ñ ē pctm̄. ali

qñ võ p desideriũ ducit. ⁊ tūc dicit esse pctm pp ipsam dlectationem adiūctā. ¶ Ad tertiū võ dõz. q̄ iacere dicit cogitatio i aīo cū ī i ea sit delectatio ⁊ tūc ad culpā ptinet. ¶ Ad quartū võ dõz q̄ nō sequit vlr. si cogitatio bona ñ ē sufficiēs ad meritū. q̄ mala ñ sit sufficiēs ad dmeritū. plura. n. exigunt ad meritū q̄z ad demeritū. si tñ vtrobiqz accipiat cogitatio speculatiua q̄ ad hoc parificant.

Membrum secūdū.

s Ecundo querit. vtrū cogitationis peccatum sit mortale an tñ veniale. ⁊ vr q̄ sit veniale. cogitatio eīz mala ē circa delectationem. si ergo i ipsa delectatione ē veniale peccatū. multofortius i cogitatōe pcedēte. ¶ Item greg. Nō nūqz ipulsu cogitatōis illicite affligimur. qz i qbusdā iterne ɔuersatiōis actib⁹ q̄zuis licitis libēter occupamur. ⁊ iō sacerdos legis. pedes atqz itestia hostie iubet aq̄ diluere. ergo cū huiusmōi cogitatio illicita sit venial. veniale erit pctz. Cōtra Isid. Dic̄ vipa a filijs i vtero positis lacerata punit. ita nos cogitatōes nře ītra nos enutrite occidūt. ergo cogitatō mala mortale pctz. nihil. n. occidit nisi mortale peccatū. ¶ Itē greg. plerūqz ɔtingit vt nōdū pcedat in ope motus mētis. ⁊ iā pfecta ē culpa ex ipo reatu cogitationis. ergo cogitatio facit aīaz reā. sz reatus ppriē dī mortale pctm. ergo cogitatio mala ē mortale peccatū. ¶ Itez greg. cū desideriorum cogitatōes sēp dyaboli sequāt i ope. valde se tñ obligāt i cogitatōe. ex qbus colligit. q̄ cogitatio illicita ē mortale pctz. Ad qd rñdēdū. q̄ cogitatio ē duplex. vl' d veniali vl' d mortali. si sit cogitatio d veniali, pgrediēs vsqz ad dlectatōēz vl' ɔsensuz. dicetur mortale pctz. nō ppter cogitationem pricipaliter. sz pp ɔsensuz.

Membrum tertium.

t Ertio q̄rit d ɔpatōe hui⁹ pcti ad alia q̄ sunt oris ⁊ opis. videt. n. cē cā aliorū peccatoꝝ. p hoc qd dī math. xv. d corde exeūt ⁊ c̄. cogitatio ē pricipium alioꝝ peccatorum. Unde ⁊ compat arbori male q̄ pducit fructū malū. sz cā i bonis melior ē suo cāto. ergo cā i malis similiter. ergo deterius ē pctm cogitatōis q̄z oris ⁊ operis. ¶ Item super illud. xviij Iob. deorsum radices eius siccentur. sursum autem atteratur messis eius. greg. nomine radicum que in occulto sūt sicce cogitationes accipimus. messis vero nomine aperta operatio designatur. que ex latenti radice pducitur. p hoc ergo q̄ radices siccātur messis atterit. qz dum cogitationes suas in infimis rebus ponit. ⁊ sempiterne viriditatis gaudia appetere negligit. oīs opatio supno iudicio q̄si nihilū reputat. sic ergo sicī i radice ē tota virt⁹ arboris. ita i cogitatōe pcedente ad cōsensuz ē tota virtus pcti. ergo maius videt esse peccatū cordis q̄z oris ⁊ opis. Cōtra sup illud. iij. Iob. Quare ñ i vulua mortuus sum. ibi distinguit peccatū quatuor modis in corde. ⁊ quatuor modis i ope. ⁊ designat ibi pgressus in pcto. Unū dic̄ greg. i pcto ɔceptū foras delectatio rapuit. sz vtinā i ea delectatōe occūberē. ne vsqz ad opis ɔsēsuz desiperē. exceptus ē genibus. qñ p ɔsēsuz spūs oibus sēsibus subiectis q̄si genibus culpā ɔsūmauit. ⁊ ita pgressum pcti designat. sed q̄to maior ē pgressus pcti. tāto maior est culpa. ergo pctz opis vl' locutōis maius ē q̄z pctz cordis. ¶ Eodē mō pōt hēri p vbū Isi. q dic̄. cogitatio praua delectatōz parit. delectatio ɔsēsuz. cōsensus actionē. actio ɔsuetudinē. ɔsuetudo necessitatē. sic ergo pctz opis ē pctz maius q̄z pctz cordis vl' locutionis. Ad qd rñdēdū. q̄ pctz opis maius ē q̄z cogitatōis vl' cordis. cū ad illud ordinātur. posito eniz peccato opis ponit pctz cordis ⁊ ñ ecōuerso. Nec hoc ē ɔtū. q̄ illud dz esse cā illius. ñ. n. seqt. si cā ē q̄ tota malicia opis sit i cogitatōe. sz ecōuerso. cā eīz aliqñ abūdat super causatū i malicia. aliqñ võ ecōuerso cū sit causatū hz aliquaz maliciaz preter illaz quā ɔtrahit a causa. malicia võ opis hz pter maliciaz cordis ⁊ maliciam sui generis.

Membrum quartum.

q Uarto q̄rit. vtrū peccet i sēsibus ex qbus pcedūt cogitatiōes itellectus. qd videt p hoc q̄ dicit. v. math. Qui viderit mulierē ad ɔcupiscendū eā iam mechatus ē in corde suo. Et dicit. ix. hiere. Ascēdit mors p fenestras nostras. fenestre autē dicunt sēsus. mors aūt dicit peccatū. ergo peccat p ipos sēsus. ¶ Itē greg. Illecebratus animus aduersus suos sensus corporeos familiari more tyrāni exigit suis voluptatib⁹ oculos seruire ɔpellit. atqz vt ita dicā fenestras luminis ad tenebras apit cecitatis. Similiter dic̄ alibi ipo ɔspectu animus cōcupiscētie gladio ɔfodit. nō. n. dauid vrie vxorē iō studiose respexit qz cōcupierat. sz iō ɔcupiuit qz incaute respexit. ergo siue sensus famulētur cōcupiscētie siue puocēt cōcupiscētiaz. videt ex vbis greg. q̄ peccet p ipos sensus. ¶ Itē dic̄ greg. puidēdū nobis ē qz ñ lz iueri qd ñ lz ɔcupisci. sz si illicitū est ītueri peccatū est. ergo ipo visu peccatur. Item Cris. q studet videre pulchros visus maxime caminuz passionis accēdit. ⁊ animā captiuā facit. ⁊ velociter ad actū venit. sz facere animā captiuā nō ē nisi p peccatū. ergo ipo visu peccatur. Similiter q studet clara corpora circūspectari ⁊ fouere inspectione aīaz. ⁊ infigere oculos bonis faciebus iam adulterauit. ergo ipso visu peccauit. Contra sm irrationalem ptem nō est peccatū. sz ps insensibilis ē pars irratōalis. ergo

ſm ea nõ ẽ peccatũ. ¶ Itẽ apprehẽſio ꝓcedit dſi derium. apprehẽſio vero ſenſibilis itelligibilẽ. Si ergo i apphẽſione itelligibili ſm ſeipſaꝫ ñ ẽ peccatũ. i apprehẽſione ſenſibili nõ erit peccatum. ¶ Preterea ſi ipſis ſẽſibus eẽt peccatũ. cũ nolẽtes aliqñ videamus. eẽt peccatũ vbi nõ eẽt volũtas. qđ cũ verũ nõ ſit. nõ erit i ipſis ſenſibus peccatũ. Ad qđ rñdendũ ꝙ ſenſus aliqñ ꝓcedit deſiderium. aliqñ ſeqȝ ſicut dicit Greg. Sepe tẽtatio ꝑ oculos trahiꝫ ⁊ nõnũꝙ ↄcepta intrinſecus ↄpellit ſibi extriſec⁹ oculos dſeruire. cũ ergo ſenſus ꝓcedũt deſideria. occaſiones ſũt peccatoꝝ. ſꝫ nõ i ipſis peccaꝫ. ⁊ ſic itelligiꝫ illud. ix. hiere. Ingreſſa ẽ mors ꝑ feneſtras nr̃as. ñ ꝙ mors ſit i ipſis niſi occaſionalr̃. ſꝫ ꝑ ſe in ipſis deſiderijs illicitis cũ aũt oculus moueꝫ ad nutũ volũtatis ſiue cordis. tunc ipſis peccaꝫ. ⁊ iõ dr̃. xxxi. Iob. Si ſecutus ẽ oculus me⁹ cor meũ ⁊ i manibus meis adheſit macula. ſerã ⁊ alius comedat. Preterea. aliqñ ẽ dſideriũ illicitũ cũ ipo ſenſu. ⁊ tũc peccaꝫ. aliqñ vo deſideriũ illicitũ ſeqȝ ſenſum. ⁊ tunc poſterius eſt peccatũ ipo ſenſu. ¶ Per hoc pꝫ ſolutũ illud qđ obiectũ ẽ. cũ. n. dr̃. v. math. q viderit ⁊c̃. itelligiꝫ dſideriũ cũ viſu quo. ſ. infigit oculũ ⁊ ꝓuocat ↄcupiſcẽtiã iteriorẽ. ⁊ hoc mõ peccaꝫ. Vñ ẽ ↄcupiſcẽtia ifigẽs oculũ. ⁊ ẽ ↄcupiſcẽtia ſꝫ quã ↄſentiꝫ i actũ. ⁊ vna ẽ ↄcomitãs ſenſum ⁊ ẽ pctm̃ q2 a rõnali pte ꝓuenit. Et ẽ ↄcupiſcẽtia ſequẽs ⁊ illa ſ. ẽ maior ad quã mior ordinat. ⁊ iõ dr̃ q viderit ad ↄcupiſcẽdũ. Vñ dicit Criſ. quicũqȝ ſibiipſi ↄcupiſcẽtiã colligit. q nullo cogente feram hanc inducit cogitatõi qeſcenti hoc nõ amplius ẽ peccatum nr̃e ſed deſidie. ¶ Ad illud vero qđ dicit Grego. ꝙ ipſo ↄſpectu ↄcupiſcentie gladio animus ↄfoditur. dõm ẽ. ꝙ ↄſpectus dicit ibi occaſionem. ipſa vero ↄcupiſcentia dicit cãm. ⁊ iõ in ipa ↄcupiſcẽtia peccaꝫ. ⁊ iõ dr̃. xxiij. eccleſiaſtici. oẽ deſideriũ prauũ auerte a me. Et in pſ. Auerte oculos meos ne videant va. ¶ Ad illud vero qđ dicit Greg. ꝙ non debꝫ intueri ⁊c̃. intelligiꝫ hoc d ſtudio defigendi oculum ad ↄcupiſcendũ. ⁊ ideo dicit Criſo. Semel ⁊ bis videns fortaſſis poteris ↄtinere. Si aũt ↄtinue hoc feceris ⁊ attẽderis eã. caminũ capiens oino. ¶ Ad illud vo qđ dicit Criſo. dõm. ꝙ nõ ꝓhibeꝫ viſus ſimplr̃. ſꝫ ſtudiũ defigẽdũ oculũ. vñ attẽdiꝫ paſſio ↄcupiſc. hoc eſt q2 eã ↄiuncta ẽ ad peccatũ. ⁊ ipm ſtudiũ ab ipſa rõne male diſpoſita deſcendit.

Membrum quintũ.

q

Uinto queritur d differẽtia huius peccati reſpectu reꝝ preteritaꝝ pñtium ⁊ futuraꝝ. poteſt enim queri. vtrum omnib⁹ his modis peccet cogitatõe. q̃ ad recordatõem preteritarũ. quo ad intuitũ preſentiũ. quo ad precognitõem futurorum. Qđ videꝫ ꝑ hoc qđ dicꝫ greg. ita fit. vt qđ prius egiti corpꝫ hoc iportuna cogitatõe poſtmodũ verſet i mente ergo peccaꝫ ꝑ recordationeꝫ. Silr̃ põt patere de alijs. ergo oib⁹ illis modis peccaꝫ. ¶ Iteꝫ oibus illis modis naſciꝫ delectatio illicita. ⁊ vbi ẽ delectatio illicita ibi ẽ pctm̃. ergo oibus illis modis ↄtingit peccare. Cõtra. ſola volũtate peccaꝫ ñ niſi cũ pſens ẽ. ergo vno tñ mõ peccaꝫ ꝑ ↄuerſionẽ. ſ. ſup rem pñtem. Ad qđ rñdẽdũ. ꝙ illis trib⁹ modis peccaꝫ iãꝙ diſpoſitõib⁹ trib⁹. ⁊ ſiũt tres diſpoſitões differẽtes ſꝫ ↄditões tpis i ipſis reb⁹. vno tñ mõ peccaꝫ. q2 ſẽꝑ motiuũ volũtatis eſt pñs aliquo mõ in aia ꝑ ſpẽm ſiue ſilitudineꝫ. ſiue ſit de re ꝓterita ſiue preſenti ſiue futura.

Questio .cxxxiiij. de prauo iudicio ſuſpitõis.

c

Onſequenter dõm ẽ de prauo iudicio quo peccaꝫ interius primo. ⁊ poſtea exterius in ore vl̃ ope ex acceptiõe pſonaꝝ. Primo ergo dõm de prauo iudicio iteriori. ſiue ſequaꝫ iudiciũ exteri⁹ ſiue nõ. Scdo d acceptõe pſonaꝝ interiori. ex qua ſeqȝ iudicium acceptõis exterius. Eſt aũt triplex iudiciũ prauũ iudiciũ ſuſpicioſum. iudiciũ vſurpatũ. iudicium temerariũ ſiue ꝑuerſum cũ nõ fit debitis ↄditõibus iuſticie ab illo q hꝫ ptãtem. ⁊ vocaꝫ iudiciũ extraordinariũ. i. extra ordinẽ iuris factũ. ⁊ diſtiguunꝫ hec tria. vt iudiciũ ſuſpicioſũ attendaꝫ ſm motiuũ in iudicio ſiue ꝑ qđ non recte ſiue iperfecte ſit iudiciũ. Iudiciuꝫ vero vſurpatũ ſumaꝫ ex pte ipſius per quem fit iudicium. Iudiciuꝫ vero extraordinariuꝫ qđ ⁊ aliquando dicitur ↄtentioſum penes modum ꝓcedendi in iudicio. Primo ergo dicendum ẽ de iudicio ſuſpicioſo. Circa qđ primo querẽdũ ẽ. quid ſit ſuſpicio. ⁊ vtrũ ſit idẽ qđ iudiciũ vel nõ. Scdo. vtruꝫ ſuſpicio ſit malũ vel bonũ. Tertio. vtꝝ ſit malũ culpe vl̃ pene. Quarto. vtrũ iudiciũ ſuſpicionis ſit mortale tñ aut veniale tñ. aut aliqñ mortale. aliqñ veniale. Quito ſi ſuſpicio ẽ malũ pene ex q̃ cã. Sexto. vtrũ ſuſpicio ſit hois ſm ſtatũ inocẽtie vel ãgeli. vel tñ hois ſꝫ ſtatũ nr̃e corrupte. Septimo ex q̃ ſuſpitõe põt eẽ iudiciũ rectũ ⁊ ex qua nõ. Octauo de qb⁹ põt eẽ iudiciũ huiuſmodi ⁊ de quibus non.

Mẽbrum primum.

d

Iffiniꝫ aũt ſic. ſuſpitio eſt mala opinatio ſic dicꝫ Tulli⁹. Queriꝫ ergo. vtꝝ iudiciũ idẽ ſit ꝙ ſuſpitio. qđ vr̃. vtrũqȝ. n. ad rõnem ꝑtinet ⁊ diſtigniꝫ a ſcientia. neqȝ enim

qui ſuſpicat ſcit. neqȝ qui iudicat ex ſuſpitiõe ſed ſȝ opinat in eodẽ. ergo genere videnẗ poni ⁊ eã/dẽȝ hẽc dñaȝ. ſm ꝙ hic intẽdimus de ſuſpitiõe ⁊ iudicio. ¶ Cõtra. ſup illud. j. ad Corin. iiij. Noli/te ante tp̃s iudicare. glo. ſi ſuſpitiões vitare non poſſumus q2 hoĩes ſumus. iudicia tñ id eſt diffini/tiuas ſñias ꝯtinere debemus. ergo iudiciũ nõ eſt ſuſpitio. Ad qð dñm. ꝙ ſuſpitio nõ ẽ iudiciũ. ſm ꝙ ſuſpitio dicit acceptio vnius ptis cũ formi/dine alterius. iudiciũ aut ſñia formata. ſuſpitio tñ diſponit ad iudiciũ. ⁊ ſm hoc itelligit auctas p̃/dicta. Eſt tñ ſuſpitio que relinquit ex iudicio. cuȝ aliqs hȝ rõnẽ leueȝ vel ꝓbabilẽ. ⁊ ſm illã indi/cat ex illo iudicio relinquit ſuſpitio. ⁊ aliqñ põt dici illa ſuſpitio iudiciũ materialiter. ſuſpitio aũt aliqñ põt ſumi ꝓ rõne ꝑ quam fit ſuſpitio. ⁊ hoc mõ dr̃ iudiciũ ſuſpitioſũ. aliqñ vero ꝓ ipo actu animi. ⁊ ſic eẽt oppoſitio ſi diceret iudiciũ ſuſpi/tioſũ. ⁊ eẽt ſenſus firma ſñia vbi eſt formido. ſȝ ſi diceret firma ſentẽtia vbi deberet eẽ formido. ſic poſſet dici iudiciũ ſuſpitõis.

Membruȝ ſecũdum.

Ecũdo querit. vtrũ ſit malũ vl' bonũ ⁊ vr̃ ꝙ ſit bonũ. ſuſpitio eniȝ ẽ i genẽ opinionis. ⁊ põt eẽ de malo ꝙ ſit ma/lũ ⁊ de bono ꝙ ſit bonũ. ergo ſuſpi/tio põt eſſe bonũ. ¶ Cõtra ſup illud p̃s. Amputa opprobriũ meũ qð ſuſpicatus ſum. glo. maximũ viciũ humanitatis ẽ ſuſpitio. ergo ſuſpitio ẽ ma/luȝ. Ad qð dñm. ꝙ ſuſpitio põt accipi cõiter. put dicit eẽ opinio vel de malo vel de bono. ⁊ ſm hũc modũ põt eẽ ſuſpitio bonũ i genere. Si vo appropriet ad opinionẽ malaȝ. ſm ꝙ opinio mala ẽ ꝺ bono ꝙ ſit malũ vel ecõuerſo. ſm hoc dr̃ viciũ humanitatis ſuſpitio. ⁊ dr̃ malũ put dr̃ p̃s. de neceſſitatibus meis erue me. glo. i. mite ſũt neceſſitates. vt neſcire cor alterius. ſuſpicare bo/nũ de amico ĩfideli. malũ de amico fideli. ⁊ vo/cat ibi neceſſitas miſeria pene.

Membruȝ tertium.

Ertio querit. vtrũ ſuſpitio ſit malum culpe vel pene. ⁊ vr̃ ꝙ ſit malũ pene. ꝑ hoc ꝙ iã dictũ ẽ. ꝓ etiã. j. ad corin. iiij. ſup illud. Nolite ante tp̃s iudica/re. de hominibus aliqñ. imo aſſidue nõ vera ſen/timus. qð ad humanã temtatõneȝ ꝑtinet ſine qua vita nõ ducit. ergo ſuſpitio eſt malũ pene. ¶ Qð aũtẽ ſit malũ culpe videt ꝑ hoc ꝙ cadit ſub ꝓhi/bitõne. vij. math. Nolite iudicare. Et. ij. ad Ro. In quo alterũ iudicas teipſuȝ ꝯdẽnas. Sup illð xiiij. ad Ro. tu q̃s es q̃ iudicas alienũ ſeruũ. glo. ꝺ quibus incertuȝ eſt quo aĩo fiunt ſine ꝑiculo ne/mo iudicat. ⁊ illud habet. v. math. in glo. Re/ſpondẽdũ eſt. ꝙ ⁊ maluȝ culpe põt eſſe ⁊ pene. malũ culpẽ ꝓpter voluntatẽ inordinatã iudicãdi de alio qð nõ expedit nec de alioꝝ occultis ma/lũ ſuſpicari. Vñ paruũ iudiciũ põt dici ex errore ꝓcedẽs temeraria ſñia vl' ſuſpitio mali ꝺ occul/tis aliorũ. malũ vero pene dicit ꝓpter ꝓnitatẽ opi/nãdi male de ꝓximo. ſicut enim approbare falſa pro veris nõ eſt nã hominis bene inſtituti ſȝ pe/na dãnati. ita huius opinatio ex corruptõne na/ture procedit.

Membrum quartũ.

Uarto q̃rit. vtrũ iudiciũ ſuſpitõnis ſit mortale tñ. aut aliqñ veniale. aliqñ mortale. Et videt ꝙ ſit veniale tñ. ꝑ hoc ꝙ dicit i p̃s. neceſſitas. neceſſitas autẽ nõ ẽ mortale pcm̃. ergo huiuſmõi ſuſpica/ri vel ſuſpitioſe iudicare nõ ẽ mortale pcm̃. ⁊ ẽ mortale vel veniale. ergo ẽ veniale pcm̃. ¶ Cõ/tra dicit Aug. ſup illud. Nolite ante tp̃s iudicare. Si ſuſpitões vitare nõ poſſumus. iudicia tñ vi/tare ꝺbemus. ergo iudiciũ ẽ mortale pcm̃. ¶ Itẽ glo. ſup illud. j. ad Corin. iiij. ꝓhibet nobis apl's iudicia q2 occulta ſũt nob corda hominũ. Re/ſpondeo. ꝙ differũt ſuſpitio ⁊ iudiciũ. ſm ꝙ iudi/ciũ ꝓprie dicit put dicit. b. Iiero. de duob9 nõ diffinitas ſȝ ſuſpẽſaȝ tene ſñiaȝ. ⁊ hoc mõ iudiciũ ẽ ꝓhibitũ ⁊ eſt mortale. ſuſpicari tñ vel ex qua/dã ꝓnitate ſiue leuitate dicere malũ de bono ſȝ ñ firmare. veniale pcm̃ reputet. Suſpitio ergo cũ nõ ꝓgredit in ſñiam firmã ⁊ diffinitiuã veniale poteſt eẽ pcm̃. cuȝ autẽ ꝓgredit eſt mortale. cuȝ enim homo mouet ex cõiectura ad opinãdũ. ⁊ nõ plus extendit q̃ cõiectura exigat. tũc ẽ huma/na tẽtatio. cum aũt nimis amat ſuã ſñiam ⁊ plus format ſibi ex malicia libidinoſe voluntatis. dya/bolica videt tentatio.

Mẽbrum quintum.

Uinto q̃rit. ſi ſuſpitio ẽ maluȝ pene ex qua cã. vtrum ſit ex originali pcc̃o. ꝙ vr̃ ꝑ hoc ꝙ dr̃. ãputa opprobriũ ⁊c̃. Dicit in glo. hoc ẽ opprobriũ ſuſpi/tiõis. ꝙ nos ꝺ falſis vera iudicamus. ſȝ hoc op/probriũ de originali pcc̃o deſcẽdit ſicut ⁊ ignorã/tia. ergo eſt pena ſequẽs ex originali pcc̃o. Videt etiã aliqñ ſequi ex peccato actuali. ſicut enim ali/qui deſcendunt in ꝯſuetudinẽ iurandi ⁊ per hoc de facili peiorant. ita aliqui ꝓprio motu ducũtur in ꝯſuetudinem ſuſpicandi vel iudicandi temere. ⁊ ita temere ſuſpicatur vel iudicãt. prouenit ergo aliquãdo ex actuali peccato. Quod ꝯcedẽduȝ eſt vt nõ tantũ ſit pena originalis peccati. ſȝ etiaȝ pena actualis in p̃ſenti ⁊ diſponens vlterius ad culpam. ſicut eſt de ignorãtia que ꝓuenit ex ori/ginali peccato. ⁊ aliquãdo ex actuali. ⁊ diſponit vlterius ad culpã aliqñ venialẽ. aliquãdo mor/

talem. Aug. Non errat in rebus vt recta sit ipro/batio viciorum virtutumqz approbatio. pfecto si errat in hoibus humana tentatio e venialis. quod aut pniciosum e phibet apls dicens. Nolite ante tepus iudicare. et hec alibi dicit dyabolica tentatio: cum ex odio animi pcedit. et in alterius nocumentum intendit.

Mebruz sextum.

Sexto querit. vtrum suspitio sit homi nis fm statuz innocetie vel angeli. vel tm hominis fm statuz nature corrupte. qd videt. dicit. xlj. hiere. In persona angelorum curauimus babilone et no e sanata. derelinquamus ea et eamus vnusquisqz in terram sua. Aut hoc ergo qp dixerut derelinquamus dixerut ex certa scia. aut ex estiatoe siue suspitoe. No ex certa scia qz de nemie desperadu e duz e i via. ergo fuit ex estimatoe siue suspitioe. ergo i angelis bonis pot cade suspitio. Pari roe potuit ee i ada. cu. n. n cognosceret occulta cordiu hoc e. n. solius dei. potuit cognosce vel suspicari bonitatem volutatis i aliq. ergo potuit cadere i ipz suspitio. ¶ Cotra. suspitio e pena. pena at n fuit nec i angelo bono nec i hoie primitus istituto. ergo suspito n fuit i illis nec i angelis bonis. Rndeo. suspitio pot dici opio boni vel mali vera vel falsa. i angelis at bonis ofirmatis no e opio fm qp suspitio e acceptio vnius ptis cu formidie alterius. Un nec suspitio. in angelis tn malis pot ee opio vel suspitio. ¶ Ad hoc ergo qd obijcit de illo vbo hiere. curauimus babilone etc. dom e qp certa fuit scia in eis de re pterita. de futuro vo cognouerunt qp nisi auxiliu supioris medici. s. dei supueniret n curaret. hoc at certu fuit apd eos p diligetiam qua apposuerant. no tn oino desperabat qz de nemie desperadum e dum e in via. sz de sua sufficientia ad hec n psumebat. et de inobedietia ipius egroti erat certi qtuz ad se. In hoie vo primitus istituto n erat suspitio fm qp iportat penaz. si vo dicat opio acceptio vnius ptis n p certissima roez. no dico cu formidie alterius ptis. fm hec poterat ee opio. et si no fallax opio que dr esse suspitio.

Mebrum septimuz.

Septimo querit. ex qua suspitione pot dici iudiciu rectu et ex qua non. videt enim qp iudiciu ex suspitione vniuersaliter no sit rectu. per aug. auctoritatez. Si suspitoes vitare n possumus qz hoies sumus. iudicia tn vitare debemus. ergo videt ex hoc qp omne iudiciu ex suspitione sit n rectu. ¶ Sz videt otrariu. pot enim aliquis hre vehemetem suspitoem. cu plurima sut signa mali. et fm hec iudicare. sicut videbat apls in act. xxiij. cu dicit principi sacerdotuz. pcutiat te deus paries dealbate. Et. iij. math. dixit Io. b. genimia viperarum quis etc. Ad qd dďz e. qp e iudiciu quodda eorum q occulta sut i corde. et e iudiciu aliud eorum q sunt i ope. et illorum que sunt i ope quorudaz pot ee pbatio. et quorudaz no. occultorum. ergo cordis et occultorum simplr opis no e faciendu iudiciuz p suspitiones. vt ho solu suspitoibus innitat. vbi vero e opus qd p signa pbari pot. distigwedu est. Est. n. suspitio triplex. temeraria qn sut multa signa boni. pauca mali. et tuc iudicare ex suspitoe et odenare e mortale pccm si fiat cu deliberatoe. Si vo fuerit suspitio pbabilis qn multa sunt signa mali boni pauca. tuc iudicare ex huiusmoi pccm e. sed n ita graue sz veniale du stat i suspitioe. si vo venerit ad assertoez firma. tuc ex ptinacia psumitur ee mortale. Est iterum suspitio violeta. cuz omnia signa mali apparet nulla boni. et tuc non e pccm. ¶ Ad obiectu aut in otrium dom e. qp illud iudiciuz qd fuit apli vel. b. Io. ex inspiratoe credendu est ee. vel fuit verbu cautele. et no assertonis. quasi dixisset es talis penitetie dns. et similiter itelligendum de pdicatibus quorum et dicere i vniuersali et non i particulari ne determinata psona scadalizetur. vel occasione illius alij scandalizent.

Membruz octauum.

Octauo querit de qbus pot ee iudiciuz huiusmoi et de qbus no. pot. n. aliqs ex suspitoe asserere de malo qd sit bonu. et pot asserere ex suspitoe de bono qd sit malus. cuz apparet plura signa malicie vel bonitatis. Querit ergo vtru vtroqz mo peccat. Qd videt p hoc qd dr. v. Isa. ve q dicitis bonuz malu et malu bonu ponetes tenebras luce et luce tenebras. et ponit glo. exeplum de psonis sicut de xpo et barraba. ergo vtroqz mo peccat mortaliter. ve. n. no e nisi ominatio pene eterne q debet pcto mortali. ¶ Cotra. de quolibz psumenduz e. qp sit bonus donec pbet otrium siue appareat cotrariu. et p pot ee malus siue peccator. et ita de eo q malus e no e pccm dicere qp bonus sit. ¶ Preterea. aliqua peminetia e in vnoquoqz ppter qd dicit apls qp arbitremur alios supiores. si ergo ex illa suspitoe dicamus illos ee bonos. non erit pccm. ¶ Preterea. in quolibz instati pot qs conuerti ad dnm si vult. et si ouertat bonus e. pniores aut debemus ee ad bonu qz ad malum. ergo si dicamus vel suspicemur de isto qp bonus sit. n erit pccm. Ad quod dom. qp aliter e in pte enim iudicat siue dr esse malus. et cu iudicat siue dr ee bonus. et in pte e simile. sicut enim de eo d quo cstat ee bonu non e iudicandu ee malu. sic de eo d quo ostat ee malum non e iudicandu ee bonuz. et p iudicat vel dicit ee bonum dr ee peccatum. vbi vero no ostat dissimiliter e. ibi. n. hz locum qd dicit. qp psumendu e de quolibz qp sit bonus donec

confiet vel appareat ɔ̃rium. ⁊ tñ pōt ɔ̃tingere q̄ ille sit malus. nō aũt de quolibȝ p̄sumendũ est q̄ sit malus: donec ɔ̄stat ɔ̃riũ. ⁊ tñ p̄nior est natura hois ad malũ q̄ȝ ad bonũ. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcit. q̄ arbitrādi sũt alij supiores nobis. hoc est ad instructionem nr̄e humiliãns. qd̄ dicit apl's. ⁊ qȝ quãtũ bonũ attulerit deus alij nescim⁹. ñ tñ [illegible] cō stet de malicia actuali .p tp̄e illo debem⁹ illũ iudicare bonũ. ¶ Ad illd̄ vō qd̄ obijcit. q̄ in quolibȝ instãti pōt penitere dōm ē. q̄ [illegible] post actuȝ peccati mortalis appareãt signa pn̄ie. suspicãdũ ē ip̄m eē bonũ. Aliter ē ẽt in bono ⁊ i malo. qȝ .p vno malo de quo ɔ̄stat pōt dici malus. .p vno vō bono de quo cōstat ñ pōt pp̄ hoc iudicari siue diffiniri bonus. bonũ. n. ē vno mō. malũ aũt multifariuȝ. aliter aũt ē iudiciũ de actibus: q̄ȝ de p̄sonis. Naȝ i actibus iudiciũ attẽdit quo ad paria. vt si de malo actu iudicet q̄ sit bonus vt de fornicatōe. ⁊ de bono actu q̄ sit malus. vtrobiqȝ ɔ̄similr̄ peccat.

Questio. cxxxv. de iudicio presumptōis vel vsurpato.

Onsequenter dicenduȝ ē de iudicio vsurpato qd̄ alij vocãt p̄sumptuosũ. qȝ p̄sumit id qd̄ ad se ñ ptiet. vsurpat ãt aliqñ iudiciũ qd̄ ē dei. aliqñ iudiciuȝ qd̄ ē hois. Querẽdũ ē ergo p̄mo d̄ vsurpatōe iudicij diuini qd̄ dr̄ iudiciũ hois vsurpatũ. Scd̄o de vsurpatōe hũani iudicij a moyse ⁊ phinees. Tertio de iudicio vsurpato ab eo q̄ habȝ p̄tãteȝ dispatam. Quarto de iudicio .pnt ē iter ecclasticas p̄sonas.

Mẽbrum primum.

Rimo querenduȝ ē. vtrũ solius dei [illegible] iudicare de occultis cordis. Secũdo vtrũ hō possit iudicare occulta cordis .pprij. Tertio si nō de occultis alioruȝ [illegible] de manifestis. vtrũ de oībus manifestis potest fieri oīno iudiciũ. Quarto si nō de duob⁹ possumus iudicare. vtrũ in p̄tem vtrãqȝ indifferenter sit interpretandũ. an tñ in meliorem partem vel aliqñ in deteriorem.

Articulus primus.

Irca p̄mũ sic dr̄. ij. ad ro. Soli⁹ dei ē iudiciũ nosse occlta cordis. j. reg. xvi. hō videt ⁊ ea q̄ parẽt dñs aũt intuetur cor. Silr̄ dr̄ act. ij. tu solus nosti corda filioꝝ hominũ. Ex his accipit q̄ solius dei ē iudicare de occultis. ¶ Itē sup illō. xiiij. ad ro. Nō i disceptatiōibus. glo. Nō vsurpem⁹ diiudicare cogitatōnes alioꝝ. sȝ deo p̄beamus. Cōtra per. xxvij. quo i aquis resplẽdẽt vultus p̄spiciẽtiũ. sic corda hoīuȝ manifesta sũt prudẽtib⁹. ergo hō pōt cognoscere occulta cordis. ⁊ b̄m noticiã ⁊ iudiciũ. ergo p̄t iudicare. ¶ Itē ecc̄. xix. Ex visu cognoscit vir. ⁊ ab occursu faciei sensat⁹. cũ ergo b̄m noticiã sit iudiciũ. pōt iudicari p̄ [illegible] q̄ exterius sũt de occultis cordis. ¶ Preterea. vij. math. dr̄. A fructibus eoꝝ cognoscetis eos. ⁊ loquit de ipocritis ergo corda ipocritaruȝ p̄nt cognosci p̄ fructus exteriores. sȝ sicut p̄nt cognosci. ita iudicari. ergo de occultis pōt eē hũanũ iudiciũ. Rñdendũ ē ad hec. q̄ soli⁹ dei ē iudicare de occultis iudicio certitudis. ¶ Ad illō vō qd̄ obijcit i ɔ̃riũ dōm ē. q̄ illa manifestatio q̄ corda dicunt eē manifesta prudẽtibus. nō ē nisi quedã noticia b̄ȝ cōiecturã. .ppter quã ñ dȝ .pcedẽ iudiciũ bonitatis aut malicie b̄m certitudinẽ. sȝ ex hoc pōt oriri q̄dã p̄sũptio. ¶ Silr̄ dōm ē de eo qd̄ dictũ est. xix. eccl. ɔ̄iectura. n. capit ex iudicijs exteriorib⁹ eoꝝ que latent i corde. ¶ Ad tertiuȝ vō dōm ē. q̄ fructus dicunt illa iudicia manifesta p̄ que: pōt eē cognitio p̄sumptōis ñ certitudis. vel si fructus dicãtur pctã. sicut vr̄ dici sup illud. xiiij. ad ro. mãducantē nō iudicet. vbi dr̄ manifesta sũt que nō p̄nt bono aīo fieri. vt sunt blasphemie furta ⁊ huiusmōi. d̄ q̄b⁹ dr̄. vij. math. a fructib⁹ eoꝝ cognoscetis eos. tũc de illis ⁊ p̄ illa iudicari p̄mittit. si. n. opa sunt huiusmōi. hñ iudicãdus ē esse peccator siue malus i corde.

Articulus secundus.

Ecundo querit. si hō pōt iudicare de occultis cordis sui. qd̄ vr̄ p̄ hoc quod dr̄. j. ad coꝝ. ij. Quis scit hoīuȝ q̄ sunt hois nisi sp̄us hois q̄ i ip̄o ē. ergo spiritus hois scit q̄ sũt i ip̄o. ⁊ d̄ q̄bus scit hō d̄ his pōt iudicare. i. diffinire. ergo hō pōt iudicare d̄ occltis cordis sui. ¶ Itē ibidē dr̄. sp̄ualis hō oīa iudicat. sȝ q̄ sũt illa oīa nisi q̄ ptinẽt ad ip̄m. ergo sp̄ualis hō pōt iudicare de occultis cordis sui. Cōtra sup illud p̄ma ad coꝝ. iiij. Neqȝ meip̄m iudico. glo. p̄iculosuȝ ē nobis de occultis cordis nr̄i vel alioꝝ iudicare. tãta. n. p̄fũditas credenda ē in ip̄o hoīe. q̄ lateat ⁊ ip̄m hoīeȝ. ⁊ hoc oñdit p̄ petrũ q̄ dixit. Et si oēs scãdalizati fuerint in te: ego nunq̄ scãdalizabor. ⁊ tñ scandalizatus fuit. Ad quod dōm. q̄ [illegible] duplex iudiciũ. diffinitōis de re p̄nti vel preterita vel futura. Item ē iudicium examinationis. pōt ergo homo de se iudicare iudicio examinationis p̄sentia ⁊ preterita. que licȝ sint i genere suo occulta. tamē ip̄i homini sũt manifesta. Unde dr̄. j. ad coꝝ. xi. Si nosip̄os iudicaremus non vtiqȝ diiudicaremur. Est autem iudicium diffinitionis de p̄nti: ⁊ de re futura. de p̄nti vero aut de persona aut de facto. si de futura re: ɔ̄tum pertinet ad fragilitatem satis pōt de [illegible]

certā facere s̄niam verā. si vo de p̄nti ꝗtuz ad factum certam pōt dare s̄niam quo ad genus boni vel mali vel indifferētis. Si vo quo ad ꝑsonā. d̄ malo pōt iudicare. sed d̄ bono non. nisi fuerit ex sp̄ali gratia data a dn̄o. sicut qn̄ dixit ap̄ls. Certus sum ꝙ neqȝ mors neqȝ vita neqȝ p̄ntia neqȝ futura sepabūt me a caritate que ē i xp̄o ih̄u. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̄ ꝙ sp̄ualis homo oīa iudicat: intelligendū est de iudicio examinatōis eoꝝ que ꝑtinent ad salutē s̄m sufficiētiā. Neqȝ est cōtrariū ei qđ alibi dicit ap̄ls. neqȝ meip̄m iudico. hoc eniz ē de iudicio spectāte ad futurum vel ad p̄ns s̄ȝ rōnē boni. quasi nō diffinio me eē bonū. ⁊ si nō habeaz ꝯsciam mali. potest tn̄ homo h̄re certitudinē ꝯfidentie de futuris ⁊ si nō certitudinē iudicij. vn̄. i. Jo. iiij. Si eniz coꝛ nostrū nō reꝑhenderit nos: fiduciā habemus ad deuz. ⁊ quicquid petierimus accipiemus.

Articulus tertius.

Tertio querit̄ si nō de occultis alioꝝ sed de manifestis. vtrū de oībus manifestis pōt fieri oīo iudicium. qđ vr̄. dr̄ enim sup illud. vi. luc. Nolite iudicare. glo. de manifestis licitū est iudicare. Et super illud. xiiij. ad Ro. manducātem nō iudicet. manifesta sunt que nō p̄nt bono aīo fieri: de quibus nobis iudicare ꝑmittit̄. ¶ Cōtra. videt̄ ꝙ nō de oībus apertis vn̄ sup illud. xiiij. ad Ro. Nō amplius inuicē iudicemus. glo. nō reph̄edamus ea que nescimus quo aīo fiūt. vel etiā si apta sint nō ita reph̄endamus vt de sanitate desperemus. ⁊ accipit̄ ibi reph̄endere ꝓ iudicare. ergo n̄ d̄ oīb9 manifestis pōt fieri iudiciū. Ad qđ r̄ndēdū. ꝙ d̄ manifestis pōt fieri iudiciū ꝓut supra determinatū ē. cū sit ab eo a quo dȝ fieri. ⁊ cū ē manifestū eo mō quo dȝ eē manifestū. hoc aūt ē iudiciū diffinitōis. Judiciū aūt ꝯdēnatōis i futuro nullatenus est faciēdum. ⁊ hoc mō itelligit̄ illa auctas si apta sūt n̄ ita reph̄edamus vt d̄ sanitate desperemus. Occasione hui9 querit̄ vt licitū sit nobis iudicare vel desperare de antixp̄o vel d̄ aliq̄bus alijs. ⁊ vr̄ ꝙ nō. ꝑ auctez iam dictā. ¶ Preterea de nemine desp̄andū ē duz ē i via. ergo nec d̄ antixp̄o. ¶ Cōtra. v. ad eph̄. sup illud. Qui opatur in filios diffidentie. glo. de q̄bus diffidimus. ergo aliq̄ sunt de q̄bus possumus diffidere vel desperare. ¶ Preterea videbant̄ angeli diffidere d̄ salute babilonis. cū dicebāt. migremus d̄ his sedibus vel eamus ⁊ derelinq̄mus ⁊c̄. ergo a sili p̄nt hoīes diffidere d̄ salute alioꝝ. ⁊ ita iudicare iudicio ꝯdēnatōis. ¶ Preterea. medicus cū desperat d̄ egro cū ē egritudo incurabil̄. nō peccat iudicādo ip̄m ad mortē. ergo pari rōe erit d̄ medico sp̄ali. Vn̄ orige. lj. hiere. sup illud curauimus ⁊c̄. accidit tibi qđ accidit desperātib9 medicis. ergo si licitū ē medico relinquere egrū ⁊ ita desperare d̄ salute corꝑali sil̄r desp̄andū ē de salute sp̄uali. Ad qđ dōm. ꝙ d̄ nemine desperādū ē in via simpl̄r quātū ē de ꝯditōne viatoris. nec d̄ aliquo iudiciū ꝯdēnatōis est ꝓferēdū. relinquit̄ eniz i oībus possibilitas li. ar. ad bonū. ⁊ iō dr̄. iiij. daniel. redime pc̄ta tua elys. ⁊ sequit̄ forsitan deus miserebit̄ tui. ꝗtū ergo ad potētiaz sūmi medici vel quo ad possibilitatē li. ar. nō est desp̄andū. maioꝛ. n. ē potētia medici ꝗ̄ magnitudo morbi. ¶ Ad hoc aūt qđ obijcit̄ de glo. v. ad eph̄. dōm est. ꝙ habita ꝯsideratōe maioꝝ signorū ex ꝑte peccatoris. diffidit̄ de obedientia ex ꝑte ip̄sius vel de potētia ex ꝑte fragilitatis hūane in illo cuius ē corrigere non tn̄ simpl̄r. ¶ Ad illud vero qđ obijcit̄ per sil̄e de angelis. dōm ē ꝙ nec ip̄si angeli desperabāt s̄ȝ s̄m quid. q2 erāt repugnātes correctioni sicut ē de medico q dereliquit egrū repugnātē curatōi. ne expiret iter manus suas ⁊ reus videat̄. ¶ Sil̄r dōm ē ad illud d̄ medico corꝑali. ꝙ lȝ medicus corꝑalis ꝯsiderās cās inferiores diffidat d̄ salute egroti. ⁊ s̄ȝ illas cās iudicet illū ad mortē: nō tn̄ sic dȝ eē d̄ iudicio sp̄uali. eius eīz ē principal̄r attendere cās superiores. s̄m quas dat̄ curatio vel dari pōt. vn̄ ne non ē qs iudicādus ad mortem eternā nisi ꝯstaret de finali impenitētia.

Articulus quartus.

Quarto querit̄ si nō d̄ dubijs possum9 iudicare. vtꝝ in ꝑtē vtrāqȝ indifferēter sit iterp̄tādū. aut tn̄ i melioꝛē ꝑtē vel aliq̄n in deterioꝛē ꝑtē. qđ sic dicit be. sup illud math. vij. Nolite iudicare. Itē. xiiij. ad ro. mādu cantē nō iudicet glo. dubia i melioꝛē ꝑte sunt interp̄tāda. ¶ Cōtra. xx. math. Multi vocati pauci vo electi. Et geñ. viij. ꝑni sūt sensus hoīs ab adolescētia sua in maluz. ergo plura sūt mala intētione ꝗ̄ bona. ⁊ hoc scimus. ergo possumus iterp̄tari. ¶ Item in isa. v. Ve q dicitis bonū malū. glo. ve qui dicit de eo q malus ē ꝙ bonus sit ⁊ ecōuerso. ¶ Itē asserere d̄ quo quis dubitat ē pc̄m. ergo ⁊ iterp̄tari. ¶ Itē nos tenemur diligere primos sicut nosip̄os. ergo cū d̄ factis ꝓprijs debeamus iterp̄tari i deterioꝛē ꝑtē vt habet̄. puer. xviij. Justus prioꝛ ē accusatoꝛ sui. ⁊ grego. bonaꝝ mētiū ē ibi culpam agnoscere vbi culpa nō ē. ergo d̄ factis primoꝝ. Sil̄r sunt dubia in deterioꝛē ꝑtem interp̄tanda. ¶ Itez cū aliquis cōfitetur de dubio inter mortale ⁊ veniale. tam ille qui ꝯfitet̄ ꝗ̄ ꝯfessoꝛ interp̄tari debēt deterioꝛē ꝑtez iniungēdo ⁊ suscipiēdo p̄niam. ergo dubia in deterioꝛē ꝑtē sūt interp̄tanda. Sȝ ꝙ i neutram ꝑtem sunt interp̄tanda videt̄ ꝑ aug. qui dicit. Jlle pie ⁊ iuste viuit. qui reꝝ integer ē estimatoꝛ neutrā ꝑtem declinādo. ergo eq̄tas ē ser-

uanda in iudicio ⁊ ita non ē in alterā ptem decli/
nare. Ad qd̄ dōm ꝙ dubia facta ꝓprie in dete/
riorē ptem sunt interpretāda. sicut dictū est in cō
fessione. ⁊ hoc ē quo ad susceptorꝫ penitētie. ⁊ sic
intelligit illud greg. bonarꝫ mentiū ⁊c. vn̄ hoc in
terpretari non ē affirmare vel iudicare simpliciter.
sed se gerere ⁊c. dubium actum acsi deterius cō
tigisset. ¶ Et per hoc soluitur illud ꝙ obiectum ē
ꝙ asserere de quo quis dubitat ē peccatum. ⁊ si/
militer illud ꝙ dr̄ ve illis qui dicunt bonum ma/
lum vel econuerso. non. n. qui sic interpretatur: af/
firmat vel asserit de quo dubitat. Et lꝫ sint plura
mala q̄ bona ⁊ pronior sit hō ad malum q̄ ad
bonum. de factis ꝓximorꝫ non debemus inter/
pretari in deteriorē ptē vbi dubiū ē de vtraqꝫ. sꝫ
in meliorē. hoc enim est in laudem liberalitatis
diuine qui potest inclinare in bonum cum vult.

Si aūt queratur ex qua cā dꝫ interpretari hō
in melius qd̄ dubiū est in proximo. cum dubium
q̄ntum est de se in neutram ptem inclinet. Respō/
dendum est sm̄ ꝙ dicit Seneca. q: ex humanita
te debemus interpretari in melius. Sapiens enī
quicquid accidit bn̄ illud interpretando leuat. i.
magnificat. quicquid dubium est ex humanitate
inclinat in melius. ¶ Si vero queritur qd̄ sit ista
humanitas an sit virtus vel non. Rn̄dendum est
ꝙ nō. cōis ē. n. bonis ⁊ malis. sed ē vis insita hu
mane nature a principio. sicut. n. p sinderesim sit
respectus ad ꝓpriam salutem ita p hunc habitū
nature sit respectus ad ea que sunt ꝓximi. sꝫ hec
debilior ē. q: magis declinamur ad bonū nrꝫ q̄
ad bonū ꝓximi. ¶ Ad illud vero qd̄ obijcitur. ꝙ
cū dubia in nobis interp̄tari debeamus i deteri⁹
⁊ ita silr̄ ea que sunt proximi. dōm est ꝙ non est
silr̄. dubia. n. i nobis iterpretanda sunt i ptem de/
teriorem ꝓpter timorem ⁊ cautelam. ⁊ iō dicit.
ix. Job. Verebar omnia opa mea sciens ꝙ non
parceres delinquēti. hoc est cum timore ponde/
raui. ea vero que sunt proximi ex bono humani
tatis in melius interpretentur. ¶ Ad illd̄ vero qd̄
dicit aug. ꝙ vie iuste ⁊ pie ⁊c. dicendū ē. ꝙ hoc
attenditur in iudicio ꝯtentioso in quo considerā
de sunt oēs circūstantie ⁊ psone ⁊ facti. nec decli
nare debet a veritate cū dicatur exo. xxiij. Pau
peris ñ misereberis in iudicio. ⁊ in deutro. Nō
accipies personam.

Membrū secundū.

Equitur de iudicio cum. s. homo vsur/
pat iudiciū quod ē alterius. hoc autē
potest contingere dupliciter. vel cū nō
hꝫ iurisditōē. vel si habet non exten/
ditur sua iurisditio ad illud qd̄ ē alterius. sed se/
parate sunt iurisditōes nō subalterne. ꝓ primā
vsurpatōē obijcit de moyse q vidit virꝫ egiptiū
pcutiētē quēdā ō hebreis quē pcussū abscōdit i

sabulo. Videt. n. ꝙ nōdum ꝯstitutus essꝫ iudex a
dn̄o ad puniendū delinquētes. ꝙ vsurpauerit iu
diciū. cum. n. dn̄o ptineat ad offm̄ prelati. s. subie
ctis possidenda iuste dispensare ⁊ eos ꝯ iniusticiam
defendere. vr̄ illā ptē vsurpare officij que ptinet
ad seueritatē. ¶ Preterea. dr̄. xiiij. ad Ro. tu q's
es q iudicas seruū alienū suo dn̄o. stat aut cadit.
ex quo vr̄ ꝙ officiū iudicij vsurpauit. dicit ēt in
euangelio math. xxvi. oīs qui acceperit gladium
gladio pibit. accipere aūt gladiū videbatur cum
non esset ꝯstitutus in iudiciaria ptāte. dicit autem
aug. ꝯ faustum ille vtitur gladio q: nulla superio
re ac legitima ptāte vel iubente vel ꝯcedente i san
guinem alicuius armat: ergo moyses sic accipiē
do gladiū. i. ptātem peccauit. Sed vr̄ ꝯtrium ꝙ
non peccauit vsurpando sibi ptātem iudiciariā.
p hoc ꝙ dicit amb. in li. de officijs: non inferen/
da sꝫ depellēda iniuria lex veritatis ē. qui. n. non
repellit iniuriā a socio si pōt: tā est in vicio q̄ ille
qui facit. Vn̄ scēs moy. hinc prius ē orsus. tenta/
mēta ibecillis formidinis. Nā cū vidissꝫ hebreū
ab egiptio iniuriā accipiētē ꝯfendit: ita vt egiptiū
ꝓsterneret atqꝫ in arena absconderet. ex quo ac/
cipitur ꝙ licitū ē depellere iniuriā a socio ēt no
cendo alteri. ⁊ ita nō peccauit moyses. ¶ Itē in
eodē li. fortitudo q̄ bello tuet a barbaris patriā
vel domi defendit ifirmos vel a latronib⁹ ꝯfēdit
socios plēa iusticia ē. Sꝫ moyses q̄si domi ꝯfēdit
ifirmū. ergo plenā iusticiā exercuit. ergo nō pec/
cauit vsurpādo iudicium alienū. ¶ Idē videt ex
verbis beati stephani i li. act. vij. ꝙ diuinitus fue
rit ei ispiratum. dicit eīm ibidē cū vidisset quēdā
iniuriā patientē vindicauit eū. ⁊ fecit vltionem ei
qui iniuriā sustinebat pcusso egiptio estimabat āt
itelligere fratres. qm̄ deus p manū ipsius daret
salutē israhel. ex quibus verbis videt intelligi ꝙ
ipse diuinit⁹ hoc fecit. ⁊ ꝙ credebat hoc ab alijs
intelligi ⁊ prefigurari ꝙ eēt futurus iudex ꝓ po
pulo israhelitici. ⁊ hoc videt dicere aug. i qōni/
bus Exo. cū dicit. p hoc testimoniū vr̄ moy. diui
nitus amonit⁹ ꝙ scriptura eo loco tacet hꝫ audire
potuisse. ex quo vr̄ dicere ꝙ hoc fecerit diuinit⁹ sꝫ
lꝫ scriptura ñ exp̄sse dicat. Hoc ēt videt aug. dicē
ꝯ faustū cū dicit i psona ꝓphetica. ad hoc diuini
tus fieri pmissum ē vt futurꝫ aliqd̄ p̄signat ⁊ loqt
de pcussiōe egiptij facta a moyse. Ad qd̄ dōm.
ꝙ lꝫ moyses fecerit hoc ad defensionē ipsi⁹ isra/
helite. nō tn̄ excedere debebat modū. excessus āt
fuit i occidēdo. qd̄ pꝫ p hoc qd̄ dicit aug. loquēs
de moy. ⁊ petro vterqꝫ nō detestabili imanifeste
sed emēdabili aiositate iusticie regulā excessit. Et
in qōnibus Exo. dr̄. nō videt ipm̄ factū iustificā
dū. ⁊ ꝓmittit sicut nobis terra an̄ vtilia semina
quarūdā herbarꝫ inutiliū fertilitate laudat. sic ille
animi motus quo moyses pegrinū fratrē a ciue
iprobo iniuriā ppetiētē. nō obseruato ordie po/

testatis inultū esse non pmisit. nō virtutū fructib⁹
inutilis erat. sed adhuc incultus viciosa q̄dē. sed
magne fertilitatis signa gerebat. sic ergo pecca/
uit moyses cū adhuc nullā legitimā ptātem gere
ret. nec diuinit⁹ acceptā nec humana societate or
dinatam. ¶ Ad obiectum aūt dicendum ē. φ licet
non peccaret defendendo hebreū: peccauit tamē
excedendo. Illud aūt qđ dicitur in. xxiiij. puer.
Erue eos qui ducunt ad mortē. intelligitur salua
iusticia. hoc. n. dicit ī pdicta auctoritate. ¶ Ad il/
lud vero quod dicitur in act. dicendum est. φ ex
hoc non datur intelligi φ ipse diuinitus accepta
ptāte hoc fecerit. sed prefiguratur quodāmodo ī
eo accipiēda potestas & quedam idoneitas futu
re ptātis: in qua poterat populus psentire pote/
statem sibi pferendam. ¶ Ad tertium dōz φ hoc
non dixit aug. asserendo sed futuꝛ q̄d psignādo.
hoc. n. pz per ea q̄ sequūtur. vꝫ tñ aug. quasi du/
plicem ponere opinionē. aut φ diuinitus accepit
ptātem qđ tñ ex scriptura non hꝫ aut φ animosi/
tans esset iudicium non accepte ptātis. non. n. in
hoc facto moyses laudat simpliciter. sicut nec pe
trus a dño. vterqꝫ tñ odio improbitatis aliene fe
cit. sed ille fraterno: iste dñico licet adhuc carnali
amore tñ peccauit sicut dicit aug.

Deinde querit · §. j ·

de phinees filio eleazari. vtrū peccauerit interfi
ciendo israhelitē coeuntē cū madianitide. videt
enim vsurpasse potestatē. acceperat. n. pater eius
sacerdotalem ptātem. nō legitur aūt accepisse po
testatem a pr̄e suo nec a dño. ergo vsurpauit. legi
tur. n. xxv. numeri. φ dñs dixit moy. p illo pcto
populi φ suspenderet pricipes populi in patibu-
lis. Moyses cuā dixit iudicibus israel φ occide
ret vnusquisqꝫ proximū suū q̄ iniciatus est belphe
gor. non. n. ex mādato dñi nec ex mādato moysi
interfecit ipsum israhelitē: & ita vsurpauit ptātē.
Contra. dñs ibidē ɔmēdat ipm dicēs. phinees
filius eleazari auertit iram meam a filijs israel qꝛ
zelo meo cōmonis est ꝯ eos. idcirco loquere ad
eū. ecce do tibi pacē federis mei. ¶ Preterea dꝛ
in. j. mach. ij. zelat⁹ ē legē sicut fecit phinees zam/
bri filio salomi. Et ī ps. Reputatū ē ei ad iusticiā.
Ad qđ dōm. φ lꝫ eodem zelo pcussit petrus q̄
& phinees sicut dꝛ in glo. sup luc. tñ non erat oīo
idem zelus: zelus. n. erat ī petro carnalis dilectio
nis dñi. zelus vero in phinees vt vindicaret iniu
riam dñi quā intulerāt idolatre: & ita non simpli
citer erit idem zelus. ¶ Preterea lꝫ non esset sū/
mus sacerdos. tñ sacerdos erat & filius sūmi sa/
cerdotis. & ad iusticiā ei reputabat. non enim tē/
pore illo phibebat sacerdotib⁹ ne iusticiam exe/
querent ī homicidas psonalr̄ vel ēt ī malefacto/
res. In petro autē hoc fuit oñsum φ sacerdotes
euāgelici ñ sunt executores huius legis. Vñ dñs
ē ei ɔuerte gladiū tuū in vaginā. ¶ Itē obijcit de
daniele q̄ nō habuit legitimā ptātē: & tñ iudica/
uit iudices illius tpis senes. vꝫ ergo φ vsurpaue
rit iudiciū & maxime respectu illoꝝ qui supiores
erant ɔstituti. ¶ Qđ ēt vꝫ p hoc φ dauid cū pci/
disset horā clamidis saul. pcussit cor suū. in quo
notat. sicut dicit grego. φ inferioris nō est iudi/
care vel reprehendere facta supioꝝ. ergo daniel
vsurpauit iudiciū iudicādo illos senes. ¶ Ad qđ
rñdendū. per hoc qđ dꝛ in canone. ij. q. vij nos
q̄ incōpetenter &c. miracula & maxime vete. testa.
sunt admiranda: non in exemplū nostre actionis
trahenda. multa. n. concedebant que nunc phi/
bentur. tunc samuel agag regē pinguissimū ama
lech in frusta concidit. nunc nulli ecclesiasticoꝝ
iudicium sanguinis agitare lꝫ. tūc phinees iudeū
coeuntē cum madianitide interfecit. & reputatū ē
ei ad iusticiā: hodie sacerdotibus in punitionē sui
verteret officij. In figura ergo cōtigit φ Daniel
puer senes iudicauit. prefigurauit. n. xpm puerū
qui scribas & phariseos iudicauit de ipso. n. dꝛ
in Isaie. xvi. preparabit ī misericordia solium. &
sedebit super illud in veritate iudicans & querēs
iudicium. & velociter reddens qđ iustū ē. & dicit
in hiere. xxiij. regnabit rex & sapiens erit & faciet
iudiciū & iusticiā in terra. ¶ Qđ obijcit φ nō ha
buit potestatem &c. dicendū φ imo a dño qđ pꝫ
per textum dañ. xiij. vbi dꝛ suscitauit dñs spiritū
pueri iunioris &c.

Mēbrum tertium.

Consequēter dōm est de iudicio vsur/
pato ab eo qui habet potestatem di/
sparatam sicut legitur. ij. paral. xvi. de
Ozia rege qui vsurpauit sibi sacerdo
tium. Vñ dictum est ei. non. n. tui officij ē vt ado/
leas incensum dño sed sacerdotum. & similiter le
gitur de hieroboam q̄ ascēdit sup altare vt ado/
leret incensum. iij. reg. xiij. Potest aūt queri si
ptās ecclesiastica vsurpet ea que sunt ptātis secu
laris vtrū peccet vel nō. Scdo querit si vsurpa
tio sit iudicij non tñ q̄ztum ad ptātem sed & q̄ztū
ad sciam & bonitatē. vtpote si ignorans vsurpat
sibi iudiciū ac si esset sciens. vel malus ac si esset
bonus. Tertio queritur ſm quos & quot modos
sit vsurpatio iudicij.

Articulus primus.

Circa primū sic. ptās eccl'astica vel se/
cularis e diuerso diuidunt. sicut diui/
duntur vita terrena & vita spūalis. sed
vita terrena nō ē sub spūali nec econ/
uerso. ergo nec ptās sub ptāte. ptās ergo eccl'asti
ca inquātū huiusmodi si dictat vel exerceat iudiciū
seculare vsurpat & vsurpādo peccat. ¶ Itē in illo
vbo euāgelij Math. xxij. Reddite q̄ sunt cesaris

cesari et q̄ sunt dei deo. designatur discretio p̄tatis spūalis a terrena ecclastice a seculari. sicut ergo secularis p̄tas si extēderet manū in eos q subsūt eccle. vsurpat qd est p̄tatis ecclastice: ita ecōuerso. q aūt ita sit vr per hoc qd dicit hugo. Spūal siquidē p̄tas nō iō p̄sidet vt terrene in suo iure p̄iudiciū faciat. sic ipa terrena p̄tas qd spūali debetur nūq̄ sine culpa vsurpat. ¶ Itē in euangelio. xxij. luc. dr. Ecce duo gladij. et dns dixit satis est. ex q̄ sumit q secularis p̄tas e diuerso ē ꝯ ecclasticam. gladius. n. mālis ptinet ad p̄tatem secularē. et spiritualis ad ecclasticaȝ. sicut ergo gladius spūalis nō arripit a p̄tate seculari. sic nec gladius mālis arripi dȝ a p̄tate ecclastica. ergo si arripit vsurpat. ¶ Arguit q distincta sunt iudicia secularia et ecclesiastica ex distinctione officiorum. Unde cipriānus. Mediator dei et hominum christus: proprijs actibus et dignitatibus distinctis. officia potestatis vtriusq̄ decreuit propria volens medicinali humilitate sursuȝ offerri non humana supbia rursum in infernuȝ demergi. vt xp̄iani imperatores p eterna vita pontificib' indigerēt. et pontifices p cursu tp̄aliū rerū tm̄modo in psonalibus legibus vterent. ¶ Itēȝ gelasius papa. duo sunt qbus p̄cipaliter hic mūdus regit. auctoritas sacra pontificū et regalis p̄tas. in qbus tāto grauius ē pondus sacerdotū. quanto p ipsis regib' bolum in diuino sunt reddituri ratōni examine. ¶ Item vr p hoc q dr. xxij. di. in can. oēs siue patriarche et c. ecclam ipse solus fundauit et supra petrā fidei mox nascentis erexit. qui beato petro eterne vite clauigero terreni simul et celestis imperij iura ꝯmisit. Et dicit greg. Nos sanctorū p̄decessorū statuta tenētes. eos q fidelitate ac sacro excōicatis sunt ꝯstricti. aplica auctoritate a sacro absoluimus. et ne sibi fidelitatē seruēt oibus modis p̄hibemus. ¶ Itēȝ ipse dns in seipso vtrūq̄ iudiciū exercuit. cū vendentes et emētes eiecit de templo. cū adulterā absoluit. ex quo vr designari se ꝯiunctoēȝ vtriusq̄ p̄tatis in vna psona futurā. hoc ēt arguit ex moyse qui vtrūq̄ exercuit qd ē principis et qd est sacerdotis. Cū. n. vnxit aaron officiū gessit sacerdotis. cū āt ꝯstituit tribunos et centuriones offm̄ gessit principis. ex quo vr cōiungi officiū vtriusq̄ p̄tatis et iudicia in vna psona. Contra. spūalis p̄tas maior ē dignitate seculari. qd sic p̄batur. quēadmodū hȝ se corpus ad aiam. ita se hȝ p̄tas spūalis ad secularē. sȝ aīa ēt sup corpus nō ecōuerso. ergo spūalis ēt sup terrenā et ecclastica sup secularem. ¶ Preterea a deo primū sacerdotiū ē institutū. p sacerdotiū vo subēte deo regal p̄tas ē ordinata sicut hr̄ i illo. j. Reg. x. Saule inuncto a samuele et ꝯstituto rege. ¶ Preterea sacerdotal dignitas bn̄dicit regalē. maior aūt ē q bn̄dicit q̄ȝ q bn̄dicit ergo subest secularis p̄tas ecclastice. ¶ Preterea. si tm̄ gladi' spūal est ipsius p̄tatis ecclastice. cū dictuȝ fuit in euāgelio. Ecce duo gladij hic. n̄ rn̄disset dns satis est. In hoc. n. innuit q vterq̄ gladius ē ecclastice. nec dixisset petro ꝯuerte gladiū i vaginā ā gladio. n. mālī itellexit dns. ei' aūt est ꝯuertere q hȝ p̄tatē. cū ergo petrus typū gerat plati ecclastici. penes platū ecclasticū residet p̄tas gladij mālis.

Ad qd dōȝ ē. q p̄tates ille supradcē due diuise sunt abinuicē q̄tū ad exercitiū. diuise ēt sunt q̄tū ad iperiū. sȝ nō diuise sunt q̄tuȝ ad meritū. aliq̄n ēt sunt ꝯiuncte q̄tū ad iperiū. cū. s. p̄cipes terreni ꝯcedunt nō tm̄ vtilitatē eccle sȝ ēt p̄tatē: nihilominus tm̄ reducēde sūt iste p̄tates ad diuersas rōes psonaȝ. Cū ergo q̄rit vtrū p̄tas ecclastica vsurpet iudiciū qd ē secularis p̄tatis? dōm ē. q vsurpat si exerceat iudiciū seculare p seipsum. cū aūt est eccle collata p̄tas a p̄cipe terreno. exercitiuȝ iudicij secularis spectare dȝ ad laycas personas: p̄tas aūt ꝯstituēdi illas ēt tunc spectare ad ecclaȝ. Un̄ dicit hug. lȝ eccla fructū terrene p̄tatis possessionis vsū accipiat. p̄tatem tm̄ exercēde iusticie p ecclasticas psonas aū iudicia secularia exercē n̄ pōt. pōt tm̄ ministros hr̄e laicas psonas: q̄ p iura et iudicia ad terrenā ptinētia p̄tatē. fm tenorē legis et debitū iuris terreni exerceat. cuȝ aūt diuise sunt p̄tates in psonis nō ē vsurpatio: si nutu p̄tatis ecclastice fiat exercitiuȝ a p̄tate seculari. Un̄ dicit bern. iiij. ad eugeniū. Uterq̄ ē eccle et spūalis. s. gladius et materialis. sed is quidem pro ecclesia ille vero ab eccla exercendus. ille sacerdotis iste militis manu. sed ad nutuȝ sacerdotis et iussu imperatoris. ¶ Ex his patet qualiter rn̄denduȝ est ad obiecta. concedendum est. n. q distincte sunt p̄tates maxime q̄tum ad exercitia et q̄tū ad imperia. sicut quedam rōnes p̄bant nihilominus n̄ est ꝯsimilis ꝯparatio p̄tatis secularis ad ecclasticam sicut ecclastice ad secularem. ecclesiastica in nullo subesse dȝ seculari. sed secularis in aliquo debet subesse ecclesiastico. sicut sequentes ostendunt rationes. Unde licet ad ecclesiam pertineat potestas constituendi eos per quos fiant iudicia secularia. et exerceat gladius materialis. n̄ tn̄ ad p̄tatem secularem ptinet ꝯstituē eos q vtunt gladio spūali inquātū huiusmodi vel vsum demandare. et iō ex vna pte pōt eē vsurpatio aliquo mōe quo mō non erit ex alia.

Articulus secundus.

[S]Ecūdo q̄rit si ē vsurpatio iudicij q̄tū ad sciam vel bonitatē sicut quo ad potestatem. Qd vr. ad iudiciū. n. rectū cōcurrit p̄tas. scia. et dignitas q̄ ē ex bonitate vite. ergo si p̄sumat aliqs iudicare in q̄ aliquid eoꝝ deficit: erit iudiciū vsurpatū. ¶ Ad idē iudiciū ē de notis. nota aūt fm sciam non eē debent. si ergo non sit scia ꝯsequēter nec erit iudici-

em facto. vñ hier. rephensibile valde ē. d̄ ñ bene cognitis pferre sniam. ⁊ dicit. xxix. iob. Causaȝ quā nesciebā diligentissime investigabā. si ergo aliquis pcedit ad iudiciū nō phabita scia eoꝝ que necessaria sūt ad iudiciū: vsurpat iudiciuȝ. ¶ Iteȝ dicit i. viij. Jo. Qui sine peccato ē primus i eā lapideȝ mittat. Super quo dicit beatus aug. docet nos auditis alicuius malis nō temere iudicare: sȝ prius digito discretionis nosmetipos discutere. sicut illis dicit qui sin̄ peccato ē quasi prius sītis iusti post reā puniatis. si eniȝ lex iubet punire reos. nō tamen a similiter puniēdis. ergo temerariū ē iudiciuȝ si nō precedat discretio ⁊ vite dignitas. ¶ Iteȝ ideȝ. non simpliciter iubet vniuersa peccata nō iudicare sȝ his q deceȝ milibus pleni sūt malis. ¶ Iteȝ Crisost. videre festucā ⁊ eijcē nō est oīm sȝ doctoꝝ. nec hoꝝ omniū sȝ iustoꝝ. ex quo accipit ꝙ psumptuosuȝ ē iudiciū siue vsurpatoȝ cū nō ē scia vel dignitas. Cōtra. ptās iudicādi penes iudicē ipm residet. ergo iudicat de his q̄ ad ipm ptinet. ergo nō vsurpat iudicium.

Ad qd̄ dicēduȝ. ꝙ aliud ē de ptāte ⁊ de sciēna siue dignitate. potestas enim ptinet essentialiter. sȝ alia duo ptinēt ad ꝯgruitatē: siue oportunitatē. ꝓprie aūt ē vsurpatio iudicij quo ad ptāteȝ: temeritas aūt vl' psūptio pōt dici q̄ꝫtū ad alia duo.

Articulus tertius.

Tertio querit sȝ quos modos ⁊ quot sit vsurpatio iudicij. Ad qd̄ pōt dici hoc qd̄ dicit hugo. ꝙ aliquid dicit eē illicitū ſm psonā. vt seculari iudici manuȝ mittere i clericū nō ls supple ad iudicādum. Iteȝ ſm causaȝ aliqd̄ est illicituȝ. vt spūalia ⁊ ecclesiastica negocia a iudice seculari examinētur. ſm mensuraȝ etiaȝ pene ⁊ qualitateȝ pene. vt nō ls seculari iudici spirituali gladio vti ſm locum. vt si loca sacra violare psumeret ⁊ cōfugibilibus ad illā eiā reis inordinate molestiam inferre tētaret. ſm tempus si sacris ⁊ solennibus diebus reuerentiā ñ exhiberet sed indifferenter sua iudicia exerceret. his ergo mōis fit iudicij vsurpatio apud iudicē secularē. ⁊ si eīȝ als habeāt ptātem limitata tñ est a ptās. ⁊ quo ad causaȝ. ⁊ quo ad moduȝ pene siue qualitatē. ⁊ quo ad locū ⁊ quo ad tps. ¶ Quo ad psonaȝ vo ecclesiasticā vsurpatio ē q̄ꝫtuȝ ad quēdā moduȝ pene. ⁊ q̄ꝫtū ad quēdā modū cause: sicut ē causa sanguinis cuius exercitiū nō ptinet ad eāꝫ q̄ꝫtum ad quēdā tps. q̄ꝫtuȝ aūt ad psonas ⁊ loca dūmodo seruet honestas i loco pōt attēdi generalitas. psona. n. ecclesiastica ⁊ secularis subest iurisditiōi ecclastice. locus ⁊ sacer ⁊ ñ sacer pōt eē i quo tractet negociū ecclasticū: magis tñ ꝯgruit locus sacer.

Membrum quartuȝ.

Deinde queritur de iudicio vsurpato put est inter ecclesiasticas psonas. Et hoc ꝯtingit dupl'r vl' i foro cause vel i foro pnie. Querit ergo d̄ vsurpatōne in foro pnie vtrū sit illicitū vni cōfessori audire i cōfessione ⁊ pniaȝ iniungere subdito alterius. Qd̄ videt p hoc ꝙ dicit in deu. xix. Nō assumes nec trāsferes terminos ꝓximi tui: sȝ trāsfert ille terminos: qui suā iurisditionē dilatat ⁊ artius coartat. ¶ Preterea dicit i ꝓuer. xxij. Ne transgrediaris termios āliquos quos posuerūt pres tui: sȝ antiqui pres posuerunt limites iurisditōis ipis cōfessoribus. ergo qui iudicat subditū alterius i foro pnie vsurpat iudiciū. hoc ēt dīc Calixtus papa. ix. q. ij. Nullus termios alterius vsurpet. ⁊. ix. q. ij. ⁊ depe. dil. vi. placuit. vt deinceps nulli sacerdotū liceat quēlibet ꝯmissuȝ alteri sacerdoti ad pniaȝ suscipe sine eius ꝯsēsu cui prius se ꝯmisit: nisi p ignorātiā illius cui penitēs prius ꝯfessus ē. Qui vo cōtra hoc statutum facere tentauerit. gradus sui picul o subiacebit. Contra. dicit gelasius. xvi. q. i. Siquis monachus fuerit qui venerabilis vite merito sacerdotio dignus preuideat. si placeat supiori suo oīa que ad sacerdotij officia ptinent epi electione puide ac iuste agere pōt. ¶ Silr in eisdeȝ greg. Ex oder amine aplico auctis decernimus vt monachi si psbiteri honore sint dedicati. cū ligādi soluēdiqȝ ptā. e. dēcimaꝝ ⁊ oblationū portoȝ ñ min⁹ q̄ ceteri sacerdotes laudabiliter sibi vendicēt. ¶ Preterea licitū ē egroto ⁊ rōnale. discretiorē medicū eligere ne d̄ vita corpali piclitet. ergo licitū ē pctori qui egrotat spūaliter discretiorē ꝯfessorē eligē ne de vita spūali piclitet. Ad qd̄ dōȝ ꝙ aliud ē ꝓpria volūtate iudiciuȝ huiusmodi assumere. ⁊ aliud ē ex obediēna superioris vipote illius q hȝ ptāteȝ specialē vl' generalē sup illum qui confitet. Rōes ergo ille vel auctoritates q̄ inducūtur ad hoc ꝙ non assumat aliquis iudicium. intelliguntur d̄ illo qui ꝓpria voluntate hoc facit. talis eniȝ dicitur vsurpare. si vo fiūt supioris auctē vel igruēte necessitate. sicͥ i articulo mortis; vl' ꝑ ignorātiaȝ alterius ꝯfessoris. nō vsurpat iudiciuȝ. Unde dōnt est. ꝙ aliud ē ex sua psumptōe. ⁊ aliud ex obediētie iniūctōe vl' ex alterius necessitate vl' ignorātia i ꝯfessione huiusmōi iudiciuȝ exequi. vno mō fit vsurpatio alijs vo modis ñ fit.

Deinde queritur . §. ij.

quātum ad forum cause vtrum illicitum sit vel licitum alicui prelato iudicare subditum alterius. Qd̄ nō: videt per hoc qd̄ dicit Calixtus. ix. q. ij. Nullus alterius parochianum iudicare vel ordinare vel excōicare psumat. q̄ꝛ nullus alterius iudicio nisi sui sententia tenebit aut damnabit. ¶ Itē sic ordiatio alteri plato phibet ita iudicatio

⁊ aliaꝝ rerū𝔷 dispositio. Item ex anthiocceno ꝯci
lio. epi q extra dyocesim ad ecclesias que extra
coꝝ terminos sunt nō accedūt. ex quo derelingt
ꝙ si huiusmōi accessus fiāt iudicij erit vsurpatio.
Cōtra. xxiij. deut. sup illud. Ingressus i vineam
ꝓximi tui. glo. i ecclesia alterius epi pōt alter ali/
quos corrigere vł ꝯfirmare. Itē ex ꝯcilio anthio
ceno p singulas ꝓuincias epos scire oportet me/
tropolitanū q p̄est curā ⁊ solicitudinē ꝓuincie su
scepisse ꝓpter qd̄ ad metropolitanā𝔷 ciuitate𝔷 ab
his q cās habēt ꝯcurratur. ¶ Itē rōne delicti vł
ꝯtractus sortitur quis forū alterius. iij. q. vi. ca. si.
ex his colligit ꝙ nō fit vsurpatio iudicij sigs fe/
rat iudiciū de subdito alterius in foro exteriori.

Ad qd̄ dicēdū. ꝙ regulare est ꝙ nullus iudicet
subditū alterius. h𝔷 tñ instātia𝔷 in certis casibus.
pōt. n. d ꝯsensu illius cuius subditus ē i minori/
bus iudiciū ferre. ⁊ hoc mō itelligit illud decr. vñ
seqt totā plebē nō l𝔷 [illegible] regere vel magna negocia
tractare. i cāu ēt illo vbi p appellatōe𝔷 ⁊ p negli/
gentiā deuoluit ius ad superiorē sicut ē d metro/
politano. ⁊ sic itelligit qd̄ d metropolitano dicit.
nisi forte cā fuerit cōmissa a sūmo pontifice. rōne
etiā delicti vel ꝯtractus pōt subiacere iurisditōi
alterius ⁊ his modis ñ fit vsurpatio. His intel/
lectis de iudicio suspitioso ⁊ vsurpato. dicendū
esset de iudicio contentioso. sed de illo dicetur in
proprio tractatu de preceptis iudicialibus.

Questio. cxxxvj. d acceptione psonarum.

Equit d personarum acceptione. Primo er/
go videndum est quid sit per/
sonaru𝔷 acceptio. Secūdo cū
tres sint differentie acceptionis
psonaꝝ: quomō peccat vno/
quoq𝔷. Tertio q̄rit q̄ d cā dicat acceptio psonaꝝ.
Quarto quare remouet ita specialiter psonaru𝔷
acceptio a deo i sacra scriptura.

Membrum primum.

Diffinitur autē𝔷 sic. acceptio psone est
iniusticia qua prefertur psona perso/
ne ꝓpter causa𝔷 indebitā. ꝙ eni𝔷 op/
ponatur iusticie patet per hoc qd̄ di/
citur. xix. leuitici. statim eni𝔷 postquā dictu𝔷 ē nō
facies qd̄ iniquum est nec iniuste iudicabis sub/
iungitur. Non consideres personā pauperis nec
honores vultu𝔷 potētis. ¶ Similiter in. xvi. deu/
tronomio. cum dicitur. Iudices constitues [illegible] om/
nibus portis tuis vt iudicēt ppłm iusto iudicio. ⁊
subdit. nec accipies psonā nec munera. Cōtra
hāc diffinitōe𝔷 pōt obijci pp hoc ꝙ acceptō psōe
videtur esse actus cordis. sicut patet ex coniugato
cū dicitur hoc acceptū [illegible] mihi. prelatio vero qua
prefertur persona persone ē exterius: ergo nō re
cte diffinit. Preterea pōt queri q̄ [illegible] causa inde/
bita. si eni𝔷 ꝯsideret pauper rōe sue paupertatis. ⁊
ex hoc moueat aliquis ad plus cōpatiēdū sic p̄/
fert psona psone. ergo ꝯsiderat psona pauperis.
nec dr̄ acceptio psone: ergo ñ quecūq𝔷 p̄latio p/
sone ad psonā dicit eē acceptio psone. ¶ Ponat
ꝙ hoc esset pp cā𝔷 indebitā. p̄terea pp qd magis
dicit acceptio psone ꝙ acceptio alterius rei. Cu𝔷
n. dicit acceptio munerū res determinata dr̄: pp
qd ergo dicit psone acceptio. Ad qd̄ dd̄𝔷. ꝙ [illegible]
psone acceptio dicat primo actū interiorē: nihilo
minus p posterius dicit actū exteriorem. Et sic
dicit ex pte diffinitionis. p̄fert ei𝔷 primo psona p/
sone i iudicio interiori. ⁊ deinceps i actu exterio
ri. ⁊ s𝔷 hoc intelligit acceptio psone. ¶ Ad scdm
vo dōm. ꝙ cōsideratio pauperis psone q2 paup
est nō ē acceptio psone: l𝔷 ꝯsideratio diuitis i quā
[illegible] diues sit acceptio psone. nō. n. q̄cūq𝔷 p̄eminē/
tia psone ad psonā i iudicio ē acceptio psone etiā
pp cām indebita𝔷. vt i illo genere: s𝔷 cum ex cōdi
tōne p̄eminēti i psona mouet ad p̄ferēdu𝔷: vt ꝯdi
tio diuitiarū. ⁊ ptātis terrene ⁊ cognatiōis car/
nalis ⁊ huiusmodi. hec eni𝔷 sunt ꝯditōnes que i
iudicio hoīs p̄ferunt. ¶ Ad tertiu𝔷 vo dicendu𝔷.
ꝙ acceptio psone dicit cum attendit persona nō
ꝓpter id ꝙ ē diuinū in ea: s𝔷 ꝓpter ea q̄ adiacent
psone. psona enim sic accipit i hoc loco ad silitu
dine𝔷 psone i teatro que laruata dicebat. vñ dicit
grego. Supbia nr̄a retundit q2 i hoībus nō na/
turā qua ad imaginē dei facti sunt: s𝔷 honores ⁊
diuitias honoramus. Itē ide𝔷. Increpat nostra
superbia que nescit pensare hoīes nisi ꝓpter ho
nores. sola que circunstant hominibus pensat: na
tura𝔷 nō aspicit. honore𝔷 dei in hominibus non
agnoscit. Ex ia𝔷 dictis patet ꝙ accipere personā
est peccatum. vnde. xlij. eccl. Ne accipias perso/
nam vt delinquas.

Occasione etiā . §. j.

p̄dictoꝝ querit. vtrū sicut i personaꝝ acceptiōe ē
peccatū ita i psonaru𝔷 ꝯtemptu. qd̄ videt. Sic. n.
i p̄ferendo nō p̄ferendū est pctm̄. ita i ꝯtemnēdo
nō ꝯtēnendu𝔷. vñ sup illud. ij. iacobi. Nolite i pso
narū acceptione habere fide𝔷. glo. quicūq𝔷 diui/
tem ꝓpter diuitias eligit. ⁊ pauperē ꝓpter pau/
ptatē abijcit: vtrobiq𝔷 peccat. Querit ergo vtrū
sint duo pctā. et si vtrū spectat ad acceptōz psōe:
an alteꝝ tm̄. Qd̄ āt sit vnū pct𝔷 ⁊ ad acceptō𝔷 p/
sōe vtrūq𝔷 spectet. vr̄ p hoc qd̄ dic̄ aug. ñ ē putā
dū leue pct𝔷 i psonaꝝ acceptōe hr̄e fidē dñi glo/
rie. qs. n. ferat diuitē eligi ad sedē honoris eccl̄ie
ꝯtēpto paupe instructōre ⁊ sanctiore. cū dt vnū p̄/
fert: alteꝝ ꝯtēnit coiꝰo. ergo nullū ē pct𝔷. ¶ Cōtra

duo sūt actus oppositi. et penes dīas actiū attē dunt pcta. ergo duo sūt pcta. et penes vnū atten dit acceptio psone nō penes alterū. Nullus.n.dicit acceptā esse psonaz que ɔtēnit. Ad qđ dom.ꝙ lz sint diuersi actus:tñ qr vnus ɔsequit ad aliuni. cum eniz prefert iste ɔtēnit ille:p vno pcto repu tant. et ad illud qđ principalius ē referunt. et hoc ē pctm acceptiōis qđ prohibet. et per ɔñs aliud intelligit prohibituz.

Membrum secūdū.

Ecūdo querit cum sint tres spēe acce ptōis psonarum quō peccat vnoquoqz. Est āt acceptio in pmotōe ad dignita tes de qua itelligit illud.j.reg.xvi. Di xit dñs ad samuelē non respicias vultū eius nec altitudinē stature eius. qm abieci eū. Et dic Isid. Qui ɔsanguinitatis vel amicitie fauore iudicem pueriūt. in xpm q ē veritas peccare noscunt. Est iterū acceptio psone in executōe iudicij. xvi. deut. Nō accipies psonaz vel munera. Et dicit.vi ad eph. sup illud. Nō ē acceptio psonarum apud deū. iustus iudex cās discernit nō psonas. Est iterū ac ceptio psone i exhibitōe honoris.ij.iacobi. No lite in psonarum acceptōe hīe fidē dñi nr̄i ihu xpi.

Querit ergo vtrū pmouere pp ɔsanguinitatē sit acceptio psone. ponat.n.ꝙ duo sūt eqlis meri ti et scie. et vnus eorū ē consanguineus vel nepos epi. et ei ɔfert beneficiū. vtrū ē acceptio psone. et vtrū peccat sic ɔferendo. Et videt ꝙ sic. qr ɔfert eū pp̄ter ɔsanguinitatē et ita pp̄ter cām indebi tā. ꝙ enim cā sit indebita pz p simile. Dicit enim Isid. amore corrumpit iudiciū dū amico vel p pinquis ɔstare ɔtēdimus. sicut ergo ɔsanguinei tas ē cā indebita pp̄ter quā corrūpit iudiciuz. ita ē cā indebita pp̄ter quā ɔfert beneficiū. ¶ Pre terea. in ɔferendo bñficio spūali attendēda est cā spūalis. sz ɔsanguinitas nō est cā spūalis. ergo i debita cā est pp̄ter quā debeat ɔferri beneficiū. ¶ Item orig. sup li. numerorū. Nulla est pp̄terea acclamatio. nulla cōsanguinitatis ratio. nulla est habita cōtemplatio ppinquitatis et sit sermo de electione iosue. ex quo pz p simile. sicut i electio nibus ita i collatōibus beneficiorū nō attendendaz rōnem ɔsanguinitatis. ¶ Itē bern. O infinita am bitio et insatiabilis auaricia. cū primos honoruz gradus meruerint. meruerint aūt vite merito vel merito pecunie siue carnis et sanguis que regnū dei nō possidebūt ꝑrogatiua nō ideo corda ge scūt. ex quo accipit ꝙ illud meritū qđ ē ex ꝑro gatiua carnis vel sanguis: est reprobabile apud deū. ergo est cā indebita pp̄ter quā est preferen dus. ergo ē acceptio psone. Contra. ordinata [illegible] ritas magis diligit domesticos q̄tuz ad effectuz. fm illud vlt. ad gall. maxie aūt ad domesticos fi dei. Sz qđ videt ex caritate ordinatū est. ergo in

collatione beneficij pōt attēdi rō ɔsanguinitatis. ¶ Item dī.j. ad thimo.v. Siquis suorū et maxie domesticorū curam nō hz: fidem negauit. Domē stici autē dicunt qui in ɔsanguinitate attinēt. ergo ratio ɔsanguinitatis attendi pōt in beneficijs con ferēdis. ¶ Hoc ēt videt per hoc qđ dicit a beato Ambro. ꝙ ordo caritatis attendit quo ad effectū in his que attinent linea ɔsanguinitatis. ¶ Pre terea. pares sint circūstantie et addit hec conditio que nō videt diminuere. et sufficit ꝙ ɔferatur bo no sicut habet ex canone. ergo nō peccat ɔferen do cōsanguineo. sed acceptio personarum ē pecca tum. ergo in hoc non ē acceptio psone. videt ta men contrariū per hoc ꝙ scandalū vitanduz est in beneficijs ɔferendis. scandalizant aūt multi cū ɔfert beneficiū consanguineo. credūt eniz ꝙ hoc sit pp̄ter ɔsanguinitatē lz alie sint conditiōes bo ne. ergo huiusmodi conditio nō est attendenda. ¶ Preterea dicit.iij. mich. Ve illis qui edificant in sanguinibus. sz edificare syon in sanguinibus ē collocare in ecclesia psonas ratiōe ɔsanguinita tis. ergo huiusmodi ordinatio non ē attendenda. ergo peccat hoc modo in beneficiorū collatōne.

Ad quod dicendū. ꝙ sunt beneficia spiritualia et sunt corpalia siue tēporalia. In collatōe tēpo ralium vbi spūale non ē annexū licitum ē ɔferre consanguineo si bonus ē ex intentiōe ɔsanguini tatis. Si vero tēporale ē annexum spūali. licituz ē ei conferre nō ex ratione ɔsanguinitatis princi pali sz secundaria vt nō egeat. sz nō ita vt luxuri etur. Si vero est spirituale beneficiū. nō attendē da ē ratio ɔsanguinitatis vel ratio carnis: sz ratio spūalis. Si vero alie ɔditiōes sunt pares. potest ex illis cōditionibus moueri ad ɔferendū ɔsan guineo: dūmodo nō sit scandalū passiuū ex hoc. in huiusmōi enim aliqua dimittēda sunt propter scandalū. tunc autē soluz ē acceptio psone cuz ɔ fert ratione ɔsanguinitatis i spiritualibus bene ficijs. sic enim ē causa indebita. ¶ Per iam dicta pōt videri qualiter respondenduz ē ad obiecta. Rationes eniz prime ad hoc tendūt vt in benefi cijs spūalibus nō sit ratio ɔsanguinitatis mouēs. rationes vero que sunt i cōtrariuz respiciūt ꝑmi nentiaz i beneficijs tēporalibus in quibus potest bene attēdi ratio ɔsanguinitatis alijs existētibus circūstantijs bonis. sic eniz itelligit illud ad gal. fm vnā expositōem. fm aliā expositionē preemi nētia attendit ratōe fidei. et tunc ē ratio spūalis. ¶ Illud vero qđ dicit.j. ad thi.v. attendenduz ē in ɔsilijs et necessariorū subuentiōe vbi pōt atten di preeminētia cognatōis. Similiter pōt attēdi illud ambro. Si vero sunt pares circūstātie sicut dicitz ē ex ɔsideratione illarū licitum ē ɔferre nisi ex alia pte scandalum multorū timeat.

et conditões eius sunt excedētes ꝛ excesse. vt si vnus ē bene lrātus ignobilis. alter vero nobilis ſ3 mi/ nus lrātus. vtrū sit acceptio psone in pferēdo no bile? qð videt qꝛ nobilitas nō ē cā spūalis. ergo non vr attendi in beneficijs spūalibus pferendis. Vñ dicit bern. quasi reprobans huiusmōi voca/ tōes. illū pposītus aut decanus vt sibi succederet plusqꝫ materno educauit affectu. ille dign⁹ archi diaconatu vtpote filius pricipis. magis aūt vt sit eps alius circuit sedulus explorator. blādit̄ ob/ seqt̄ simulat ꝛ dissimulat. miseraqꝫ suffragia mē dicare n̄ erubescit si quō igerere se valeat in pri/ moniū crucifixi. Ex quo vr qꝫ indebita cā est psi deratio nobilitatis. ¶ Preterea. cū sit illiteratus nō h3 virtute scie prātez generādi filios deo. phi bet aūt in deut. qꝫ eunuchus n̄ intrat ecclīam. eu/ nuchus aūt dr̄ qui nō h3 semē verbi dei. ergo ta/ lis nō ē idoneus ad regimē ecclesie dei. Cōtra. in dispēsatōibus sūmus pōtifex attēdit nobilitatē psone sicut habet i decretali circa sublimes pso/ nas ꝛ lrātas. q̄ maioribus sūt bñficijs honoran/ de. cū rō postulauerit p sedē aplīcam poterit di/ spēsari. ergo nobilitas ē vna pditio magis atten/ dēda in collatione bñficij ecclastici. ¶ Preterea. talis magis pōt defendere ecclīam. in corpe autē ecclesie n̄ tm̄ dꝫ eē oculus ſ3 ēt manus. ergo hu/ iusmōi psona pōt pferri i collatōe bñficij. ergo n̄ ē acceptio psone. ¶ Preterea. dispēsatio fit cau/ sa necessitatis vel vtilitatis ecclastice. sed vtilitas ecclastica psistit i pmotōe huiusmōi psonaruꝫ q̄ lrate sūt. ergo n̄ ē acceptio psone si huiusmodi p loco ꝛ tpe pferant bñficia. Ad qð dōm. qꝫ licet lrātura siue scia sit pferēda simplr nobilitati eo qꝫ ipa necessaria ē in regimie eccle. nihilominus tm̄ i cāu pferri pōt ipa nobilitas psone. ad hoc vt ar/ ceant lupi q nō tm̄ pacē tpalez imo ꝛ spūalez ec/ clesie pacē impediunt. ꝛ i hoc cāu vt diuersa sunt mēbra i corpe eccle que pacē eius seruāt: pñt no biles pmoueri dūmō moꝝ honestas substernat. ¶ Et p hoc pt solui illud qð obijcit de eunucho. ſ3. n. nō possꝫ generare filios deo rōne eminētis scie: pōt tm̄ rōne vite. ꝛ talis nō dr̄ eunuchus sic vt ibi in glo. eunuchus. n. dr̄ qui nō habꝫ semen verbi dei nec qui bona opera facit pduci.

Potest queri .§. ij.

de electione si pferat minus bonus magis bono scietēr. vtrū sit acceptio psone. qð vr per hoc qð dr̄. viij. leui. vbi agit de ordinādo sacerdote. Di cit hiero. q prestātior ē ex omni populo. qui do/ ctior. qui sanctior. qui i omni virtute eminentior: ille eligat ad sacerdotiū. ꝛ hoc astāte populo ne qua postmodū retractatio ne qs scrupulus resi/ deat. ergo i electōe optimus pferedus ē. ¶ Item leo papa. ex pbiteris eiusdē eccle vel diaconib⁹ optim⁹ eliget. ¶ Itē gelasius. cuiuslibet vtilitatis causa vel presbiteꝝ vel diaconū nō his preferre audeāt qui ante eos fuerūt ordiati. ergo melior ē pferendus ꝛ prior. si ergo nō preferat ē acceptio persone. Contra videt sufficere. qꝫ sit bonus p hoc qꝫ dicit gelasius. si de vita vel de moribus ni hil ē qð contra statuta canonuꝫ veniat supraseri/ ptum presbiterii decorabis honore. ex quo suffi/ cit hoiem bonū eligere qui sufficiēs sit ad regimē animaꝝ. si ergo talis preferat in electiōe non erit peccatū. Ad hoc dōm. qꝫ solet distingui qꝫ ali ud ē in maiori dignitate ꝛ aliud ē in minoribus be neficijs. Preterea aliud ē cū eligit de gremio il/ lius ecclesie. ꝛ cū eligit de gremio alterius eccle siue postulat. cū ergo ē electio faciēda ad epalem dignitatē requirit qꝫ sm̄ pscīam eligatur vtilior. In minori vero beneficio sufficit qꝫ bonus. Silr si fiat postulatio: maior requirit diligentia. Vnde si non sm̄ sciam vel credulitatē eligit meliorē aut vtiliorem. peccare videt.

Deinde querit .§. iij.

de acceptione psonaꝝ in executōe iudicij. vtrum pauper posset pferri diuiti ex cpassiōe. Qð non videt p hoc qð dicit. xxiij. exo. non declinabis in iudiciū pauperis. Et. xix. leui. Nō psideres pso/ nā pauperis. ¶ Itē crisr̄. p nulla re corrūpamus iusticiā: ſ3 oia p hac faciamus: siue inops siue di ues fuerit quis: nō psonas attēdamus ſ3 res scru temur. Contra eccl. iiij Esto pusillis misericors vt pr. Et. j. Isa. Querite iudicium subuenite op/ presso iudicate pupillo. Ad qð dōm. qꝫ in iudi cio debꝫ esse equitas vt n̄ occasione huius perso ne vel illius sit declinatio a veritate. Nec est con trarium qð dr̄ in ecclesiastico vel i Isa. hoc eniꝫ ē vt iudex miserabiles psonas tueat ab oppressio ne diuitū ꝛ potentū. ꝛ si amore vel timore potē ter vel sola ratiōe paupertatis defuerint persone que necessarie sunt ad instructionem cause pau/ peris ꝛ persone miserabilis: iudex ex officio te/ netur subuenire. in veritate aūt sinem neutri par/ ti debet parcere.

Deinde que/ .§. iiij.

rit de acceptōe psone cū exhibitōe honoris. cir/ ca qð querit vtrū sit acceptio psone si platus ma/ lus honoret. qð vr p hoc qð dr̄ a Hiero. super osee. In exēplū culpa vehemēter extendit. cuꝫ p reuerētia ordis peccator honorat. ¶ Ps. Nō possum⁹ ob honores reuerēdos iudicare: quos ipi honoribus reputamus indignos. Cōtra su per illud. iij. treñ. facies dñi diuisit eos. glo. sacer dotes qūuis sint mali: nō sunt tm̄ ptēnēdi. ſ3 ille in eis reuerēdus ē atqꝫ colendus a quo sunt missi. ¶ Preterea. cum dr̄ in. xx. exo. honora patrem tuum. dicit glo. qꝫ per patrem intelligit prelatus. ergo cū vnusquisqꝫ teneat ad illō preceptū. tenet

ad exhibitōem honoris suo plato lz etiā malus sit. ¶ Silr dicit i ecclesiastico. Presbitero humilia aiaz tuā. & alibi. honorifica sacerdotes. Ad qd dōm. q honor exhibēdus ē platis rōne q̄ a deo acceperūt ptātem. ¶ Ad illud aūt qd dicit hiero. dōm est q hoc itelligit est qs peccator honorat indebite a maiore a quo deberet corripi. Vñ dic hiero. Epus q taliū crimina ñ corripit. magis dicēdus ē canis impudicus q̄z eps.

Similiter pōt .§. v.

queri d plato seculari. vtruz sit acceptio psone [redacted] plat' malus pp potentiā honoret. Qd nō: vř. dz eniz.) .pe.ij. Serui subditi estote dñis vřis. ñ tm̄ bonis & modestis. sz etiaz discolis. Et di. xiij. ad Ro. vbi loquit d ptātibus secularibus. cui honorē honorē. & loquit cōiter d bonis & d malis platis. ergo reuerētia honoris exhibēda ē his: & illis. Cōtra habet i. iij. hester. q imperator pceperat q oēs flecterēt genua & adorarēt amon. solus autez mardocheus nō flectebat genua nec adorabat. & [redacted] hoc videbat cōmendabilis. si ergo adorasset peccasset indignā psonā accipiēdo. & ita nō videt platus secularis cū malus est esse honorādus. Ad qd dōm. q honorādus est lz sit malus. sed nō honore vel reuerētia que debetur deo vel cū pscia dictante. Itiū. vř aūt q tunc tēporis huiusmōi honor deo exibet. p hoc q di. xiij. hester. Nō pro supbia vel cōtumelia vel cupiditate glorie feci hoc vt nō adorarē amon. libenter eniz p salute isrl vestigia pedum eius deosculari paratus essem. sz timui ne honorē dei mei transferrē ad hominē. & nequaq̄ quēq̄ adorarem excepto deo meo. & dicit de adoratiōe latrie. talem eniz videt amon quesiuisse per hoc qd dicit glo. potētes seculi qui beneficijs diuina pietate collatis abutētes. quos cōsortes habent nature: dedignātur habere cōsortes gratie. & honorez & reuerentiaz quaz soli deo debuerunt in sese transferre cōtendunt. nō enim hac pscientia peccauit mardocheus nō adorādo ipsuz lz a rege preceptuz. sicut enim habet in lra pceptū illud extendebatur ad seruos regis qui erant in foribus palatij.

Deinde querit .§. vj.

vtrū diuites honorādi sint pter diuitias. q nō videt pter illud qd dicit sup illud. ij. iaco. Nolite i psonaz acceptōe &c. Quicūqz diuitē pter diuitias honorat. peccat. propterea qui honorat pter diuitias: accipit hominē non ex eo q hō est. sed ex rebus adiacētibus. sz talis est acceptor psonaruz sicut dicit greg. ergo talis peccat. ¶ Cōtra aug. Si hanc distantiā sedēdi & standi ad honores ecclasticos referamus: nō est putādū leue pcīn [redacted] psonaz acceptōe habere fidē in nomine dñi glorie. quis enim ferat diuitē eligi ad sedēm honoris ecclesie cōtēpto paupere instructiore & sanctiore? Si aūt quotidianis sensibus loquitur quis nō hic peccat? ergo si fiat sermo de honore publice exhibito diuitib' nō ē peccatū. ¶ Preterea. qd nō est pcīn debemus facere p scandalo vitando. sed si diuites nō honoremus sed eis pferemus pauperes scandalizant. ergo honorādi sunt. Ad qd dicēduz q si tantū habet intuitus ad diuitias id ro melior q̄z ditior videat: peccatuz est. & [redacted] de exhibitōne honoris ecclesiastici hoc intelligat. sicut dicit aug. si tñ hoc fiat p vitatōe scādali. ita [redacted] q paup nō ptēnat vel diues [redacted] peccato suo nō foueat: nō peccat.

Membruz tertium.

Tertio querit quā d causa di acceptio psonarum. si enim psona attendit hic fm ea que adiacent homini. sicut dicit greg. in omel. de filio reguli & suo cēturionis. & sup illud luc. cui multū datum ē multuz queret ab eo. dicit li. moral. xxv. plerūqz homines nō ex eo q ipse. sed ex his que circa ipsū sunt venerantur. cūqz nō intuemur quid ipse sit sed quid possit in acceptōe psonarū nō ex persona sz ex rebus adiacētibus ducimur fm hec potentia. diuitie. & oia huiusmōi dicunt adiacentia & penes omnia dicit acceptio psonarum. Si vo aliqua istoz dicunt esse adiacētia & alia nō. que potest cē rō cū possint esse & abesse tanq̄ extrinsecus ptingentia & bona fortune dicunt. Et sicut ptās dat a dño ita & diuitie dant a dño & alia bona que dicunt fortune. Et sicut honorari pōt dominus in bono potētie datorita i bono diuitiaz. & sic i alijs bonis. Cū ergo nō dicat acceptio psone si honorat deus potēs in hoīe potētie: sic ñ dicet acceptio psone si honoret deus diues i homine diuite & deus nobilis i homie nobili. Ad qd dōm ē. q aliter dōm ē de ptāte & de diuitijs & huiusmōi bonis fortune. per ptātem enim gerit homo vicem dei. & sine ptāte ordinata non regit vniuersitas. & iō ei p se debet reuerentia. diuitie aūt quasi ex quadā vsurpatōe puenerūt fz q dicit hiero. Omnis diues est iniquus vel heres iniqui. ex lege enim nature omnia erant cōmunia. Est tñ psiderare ptātem dupliciter vel inq̄tū ordinata est sub deo. vel in̄ inq̄tum est sup homines. Si vltio mō vanitas ē in ptāte sicut in diuitijs. & illo modo posset esse acceptio persone. ¶ Ad illud vo qd obijcit q vtrobiqz deus pōt honorari i bonis suis. dōm ē q honor quo honorat deus i donis suis nō est acceptio psone. sz honor quo honorat psona rōne adiacētium sibi nō relatione ad deum.

Membrum quartū.

Uarto querit quare ita spāliter remouet psonaꝝ acceptio a deo i sacra scriptura. Dicit.n.ij.ad ro. Nō ē psonaꝝ acceptio apud deū. ⁊ loquit ibi d iudeo ⁊ greco. Silr ad gal.ij. dicit deus psonaꝫ ñ accipit. ⁊ loquit ibi de dño ⁊ seruo. ⁊ idem dicit vi.ad eph. Silr dī.j.pe.j. Sine acceptiōe iudicat. ⁊.x.act. nō ē psonaꝝ acceptor deus. nō ē ergo acceptio rōne ritus vel ꝯditōis ⁊ alioꝝ que sunt circa psonam. Pōt ergo queri quare tanta laus attribuit deo in scripturis rōne huius ꝯditōis: cū tñ in qbusdam videat ꝯtrium. elegit enim pplm israheliticū sicut habet in.vij.deut. Te elegit dñs deus tuus vt sis ei pplus peculiaris elegit etiā quosdā filios patriarchaꝝ. quosdam reprobauit. quibusdā ēt pdicauit ⁊ qbusdā nō. ergo videbat psonaꝝ acceptor. Ad qd dōm ē.ꝙ duplex ē iusticia: seueritatis ⁊ liberalitatis. Iusticia aūt liberalitatis magis ꝓprie est diuine bonitatis. huic aūt opponit acceptio psone. qr ergo tñ deus cōmendat i iusticia liberalitatis: ꝓpter hoc remouet in sacra scriptura ab eo acceptio psone. Iusticia aūt liberalitatis descēdit in oēs. ⁊ rōne sexus ⁊ rōne ꝯditōnis. ⁊ rōne ritus. iō dī.iij. ad gal. Nō ē iudeus neqꝫ grecus nō ē seruus neqꝫ liber nō ē masculus neqꝫ femia oēs vos estis vnū in xpo ihu. ⁊.iij. ad colocen. Induētes hominē nouū q renouat i agnitōe dei sm imaginē eius q creauit eū vbi nō ē masculus ⁊ femina gētilis ⁊ iude⁹ circūcisio ⁊ ꝑpuciū barbarus ⁊ scita seruus ⁊ liber. sꝫ oīa i oībus. Et.j. ad thi ij. hoc ē bonū ⁊ acceptū corā deo salutari nro. q oēs hoīes vlt saluos fieri ⁊ ad agnitōeꝫ veritatis venire. ē ergo qꝫtū in ipso ē liberalitas in oēs descēdēs. Qd aūt dī esse electio diuina quorūdā vel rōne gentis vel psone. hoc ē ex gratia ⁊ nihilominus ex ꝓuisione occultissimoꝝ meritoꝝ: quoꝝ tñ meritoꝝ ē principiū grā licꝫ liberꝝ arbitriū coopatur. Dicit ēt aug. ꝙ volūtas diuina ex rōe ē: cui⁹ tñ rōnis altitudinē ignorās aplus exclamat dicens. O altitudo di.sa. ⁊ scie dei ⁊c. dōꝫ ergo. ꝙ i huiusmodi electōe nō ē acceptio psone. nō enim ē ppt cām indebitā. sꝫ cū oēs descēdēte a massa peccatrice: de iusticia possent oēs dānari: ex grā est scꝫ gratuita bonitate ꝙ qdā eligūt. ex iusticia vō dicunt reprobari. bonū a deo ē. malū vō ab hoīe.

Questio. cxxxvij. De pctō ꝯsēsus cuius gratia queritur d ꝯscia recta ⁊ erronea ⁊ perplexa.

Onsequenter post tractatū d pctō cognitōnis ⁊ iudicij dōm ē d pctō cōsensus. ꝯsēsus.n. seqt iudiciū iudiciū do cogitatōeꝫ. Primo ergo dōm ē qd sit ꝯsensus ⁊ q̄ dr̄ ꝯsensus. Scdo cū sit duplex cōsensus vtꝝ sm vtrūqꝫ sit mortale pctꝫ. an veniale aliqñ. Tertio si ꝯsensus ē mortale pctm cū ē ꝯ ꝯsciam rectā. querēdū ē d his q̄ spectāt ad ꝯsciāꝫ put aliqd sit ꝯ ꝯsciam. Quarto qd agēdū est in pplexitate ꝯsciē si ē aliqua pplexitas.

Membrum primum.

Iffinit aūt sic cōsensus a beato bern. Cōsensus ē motus volūtatis spontaneus vel mot⁹ animi liber sui: nihil.n. ita ē i ptāte animi sicut ꝯsentire vl nō ꝯsentire. Supposita hac rōne attēdēdū ē ꝙ duplex ē ꝯsensus. Est ꝯsensus in opus. ⁊ ꝯsensus in delectatōeꝫ. sicut dicit aug. in li. de tri. Consensus enī aliqñ sola animi delectatōe ꝯtentus ē. supioris vō auctē ꝯsilij mēbra retinent. vt nō exhibeātur mēbra iniquitatis pctō. Est iterū ꝯsensus vt si ptās sit. ꝙ etiā opere cōpleat. Pōt queri vtrū ꝯsensus sit rōis aut volūtatis. Et vr ꝙ sit rōnis. p hoc qd dicit augu. in lib. de tri. ꝙ supior portio rōnis est que supnis ꝯspiciēdis ⁊ cōsulendis inherescit. huius aūt ē discernere faciendū. ⁊ cōsentire vt fiat. ergo cōsensus est ipsius rōnis. Uidet autē esse ipsius volūtatis ꝓpter supradictam bern. rōnem. Et dicendū ē. ꝙ vtriusqꝫ sꝫ ꝙ dicit bern. ꝯsensus ob volūtatis inamissibilē libertatē ⁊ rōnis indeclinabile iudiciū li. dicitur ar. liber ꝓpter volūtateꝫ: iudex sui ꝓpter rationem.

Querit etiā si ꝯsensus sit supioris ptis rationis aut inferioris aut vtriusqꝫ. ⁊ videt esse inferioris ptis. cōsensus enī ꝯtentus sola delectatione animi. est iferioris ptis rōnis. ergo ꝯsensus dicit inferioris ptis. ¶ Preterea. eius est cōsentire illecebre carnali. ¶ Qd autē sit supioris ptis habet p hoc qd dicit aug. eius enī est cōsentire iferiori pti rōnis vel nō ꝯsentire. tꝫ enim locū viritꝫ eius etiam est per volūtatē cohibere vel nō cohibere mēbra. ergo penes ipsaꝫ residet principaliter cōsensus. Quod cōcedendū est. vtriusqꝫ enī est decernere. vtriusqꝫ est cōsentire. in vtraqꝫ enim cōstituitur peccatū. sed differēter sicut dicit aug. in li. de tri. ⁊ recitat illud magister in lib. sententiaꝝ.

Membrum secundū.

Ecūdo querit cū sit duplex ꝯsensus. vtrū sm vtrūqꝫ sit mortale pctm an veniale aliqñ. Et videt ꝙ veniale sit i inferiori pte. p hoc qd dicit augu. Si cū cogitatōe mēs oblectat illicitis. nō decernens eē faciēda. tenēs tñ ⁊ voluēs libēter. que statī vt attigerunt aīm respui debuerūt nō negandū ē eē pctm. sꝫ longe minus q̄ꝫ si ope statuat implēdū. ⁊ iō de talibus cogitatōibus venia ē petenda pe-

unusqꝫ penitēdū atqꝫ dicēdū dimitte nobis debita nr̄a. sed ad venialia quedā pcīa delenda dicitur valere ōrō dn̄ica. ē ergo huiusmōi veniale peccatū. ¶ Sꝫ videt̄ ꝯtrariū ꝑ hoc qḋ subiungit aug. vna ꝑsona vnusqꝫ homo totus damnabitur nisi hec q̄ sine voluntate ꝑpetrādi. sī tn̄ cū voluntate aīu talibus oblectanda solius cogitationis sentiūtur esse peccata: ꝑ mediatoris grāꝫ remittant. sꝫ damnatio nō est nisi ꝓ mortali pcīo. ergo huius fit mortale peccatū. ¶ Silr̄ ꝯmittit ibidē si mulier sola cibū edisset illicitum. sola mortis supplicio plecteret. n̄ ita dici pōt i hōīe vno. si dlectabilius illicitis a quibus se ꝯtinuo dꝫ auertere. cogitatō libēter pascat sola. nec faciēda dcernat̄ malaꝫ tn̄ i recordatōe suauiter retinetur. q̄ṅ mulierē sine viro posse dānari. ex q̄ accipit ꝙ ꝓ huiusmōi pcīo dbet dānatio. dānatio aūt n̄ solet accipi i scriptura nisi ꝓ mortali pcīo. ergo hmōi ē mortale pcīꝫ. ¶ Itē i supiori pte rōis q̄rit vtrū fiat veniale pcīꝫ. qḋ n̄ vr̄. In illa. n. pte ē ꝯsūmatō pcī. ꝯsūmatō aūt pcī ē cū ē mortale pcīꝫ. ergo i illa pte ē tn̄ mortale pcīꝫ. ¶ Preterea. mgr̄ i ii. sen. Si assit plena volūtas ꝑficiēdi. vt si assit facultas [illegible] effectū ꝑducat. vir māducat qꝛ supior ps rōnis illecebre ꝯsentit. tūc ē dānabile ⁊ graue peccatū. i supiori ergo pte tn̄ videt̄ eē differētia mortal' pcī.

Ad qḋ dōꝫ ꝙ ⁊ i iferiori pte pōt eē. ⁊ mortale pcīꝫ ⁊ veniale: cū mēs oblectat̄ i cogitatōe i illicitis. n̄ decernēs tn̄ eē faciēda sꝫ repellit a superiori pte rōis veniale ē. ⁊ i remediū huius pcī valet tūsio pectoris cū orōne dn̄ica. Si aūt ꝓgrediat̄ vt n̄ a supiori pte post dliberatōeꝫ sufficiētē n̄ cohibeat̄. dr̄ mortale pcīꝫ: qn̄ versat̄ delectatio circa genus mortalis pcī. ⁊ hoc mō intelligit̄ illud ꝙ mulier n̄ sine viro dānat̄. Iāꝫ. n. ē ꝯsensus superioris ptis vere vl' iterptatiue. difficillimū tn̄ est i hac pte fines venialis pcī ⁊ mortalis distinguere i subiecta mā. ⁊ iō volebāt aliq dicere ꝙ dū ē cōsensus ad delectandū. ⁊ nullatenus ad ꝑpetrādū operē veniale pcīꝫ. dānatōeꝫ vō exponebat viri [illegible] muliere ꝑ punitōeꝫ i huius. vt puniēda [illegible] supior ps i pn̄ā siue pena tpali. qꝛ non cohibuit delectationes inferioris ptis sicut debuit. tūc aūt dānat̄ vir cū muliere dānatione mortalis pcī: cum adest cōsensio male vtēdi rebus q̄ per sensuꝫ corporis sentiūtur ⁊ decernit pcīꝫ vt si potestatis sit ope ꝯpleat̄ tūc eīꝫ ꝭm aug. mulier intelligēda est dedisse viro secū simul edēdū illicituꝫ cibū. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ de superiori parte rationis dicēdum ē. ꝙ aut superior pars rōnis versatur circa genus venialis peccati. aut circa genus mortalis pcī. Si versat̄ circa genus venialis pcī. vt si cōsentit nō cohibēdo se ab ocioso sermone vel factore ē veniale peccatūꝫ. si versat̄ circa genus mortalis pcī consentiēdo vt fiat. non cohibendo mēbra mortale ē peccatum. Qḋ aūt dicit aug. in superiori parte eē damnabile ⁊ graue peccatūꝫ. intelligitur per quādāꝫ coartationeꝫ circa genus mortalis. hec enīꝫ nomine illicitorū itelligūtur. ⁊ qꝛ circa ista erat differētia sensualitatis inferioris partis ⁊ superioris ꝭm veniale ⁊ mortale. Nāꝫ i sensualitate veniale tn̄. i inferiore veniale ⁊ mortale. in superiore mortale tn̄ sicut dicit magister i ii. sen. ideo in superiori parte dixit tn̄ dānabile ⁊ graue ē peccatum.

Mēbrum tertium.

I. Tertio querit̄ de causa peccati iterioris mortal. que est quādo aliqd fit i consensu ꝯtra ꝯsciam rectam. Et ad huiusmōi explanationeꝫ primo querit̄ vtrū cōscīa liget siue sit recta siue erronea. Secundo vtrū magis liget q̄ꝫ ꝓceptuꝫ prelati vl' nō. Tertio circa que liget ⁊ circa que non. an circa omnia. Quarto vtrū meritūꝫ sit i agendo ꝭꝫ ꝯsciam sicut demeritū i agēdo ꝯtra ꝯsciam. Quinto vtrum in omni peccato sit fieri ꝯ̄ conscīaꝫ.

Articulus primus.

• D primū sic dicit damas. ꝙ conscīa est lex itellectus nr̄i. sꝫ lex intellectus nr̄i dictat eē faciēdum qḋ ē faciēdū. ⁊ qḋ nō ē faciēdum dictat nō eē faciēdūꝫ. enīꝫ ergo lex liget. conscīa ligabit. Preterea. sup illud. ij. ad Ro. cum gētes q̄ legē non habēt naturaliter ea q̄ legis sunt faciunt. glo. ⁊ si non habēt legem scriptam habent tamen legem naturalem. qua quisqꝫ intelligit ⁊ sibi conscius ē quid sit bonum ⁊ quid sit malum. ⁊ sicut scientia ligat ipm intellectum ad ea que egrediuntur a principio [illegible] bilitra conscientia ligat intellectum practicuꝫ ad ea que sciūtur ab ipso. ¶ Item cōsciētia est iudex sicut habet̄. vij. eccl. sup illud. Scit enim ꝯscientia tua. Iudex aūt ligat illūꝫ siue obligat q̄ subest iudicio ad faciendūꝫ qḋ iudicatūꝫ est. ergo conscīa ligat ad id cuius est consciētia. ¶ Itē. xiiij. ad ro. omne qḋ nō est ex fide peccatūꝫ ē. ⁊ exponit̄ qḋ est cōtra consciam. ergo conscīa obligat ad non faciendūꝫ silr̄ ad faciendūꝫ. ¶ Itēꝫ orig. super illud. Desides illas astringit apl̄us vt nihil sine fide agant vel dicāt vel cogitēt. si ergo fides est cōscientia nihil agendū vel dicēdūꝫ vl' cogitādū est nisi ꝭꝫ ꝯsciaꝫ. ergo ꝯscīa ligat.

Querit etiam de · §. j.

cōscientia erronea si ipa obliget. qḋ videt̄ ꝑ hoc qḋ dicitur in glo. super illud. Omne qḋ nō est ex fide ⁊c̄. Omne qḋ ad cōsciaꝫ ꝑtinet. si aliter fiat dicit esse peccatū. q̄ꝫuis enīꝫ fiat qḋ bonum ē. ⁊ si nō esse faciēdum credatur vel n̄ sit faciendum [illegible] sit peccatūꝫ ē. ergo ꝯscīa erronea ēt obligat. ꝯscīa eīꝫ erronea ē que dictat de faciēdo nō eē faciēdū

¶ Itē sicut dicit̄ .j. ad cor. viij. q̄dā cū ꝯscia ido
li. quasi idolaticū mādūcabāt. ⁊ ꝯscia ipoꝝ cum
eēt īfirma polluebat̄. s; nō ē pollutio nisi ꝑ pctm̄.
hoc aūt nō erat q2 comedebāt idolaticū: s; q2 cō
scia dictabat idol̄ esse ꝯsecratū. dictabat ergo cō
scia nō ē licitum qđ erat in se licitū. ⁊ iđ peccabāt
sic faciēdo. ergo ꝯsciētia erronea ligabat. Cō/
tra cōsciētia est in rōne. ratio autem ꝯsiliaria est
volūtatis. ꝯsiliū aūt ñ ē obligatoriū ergo cōscia
ſm quā formatur ꝯsiliū nō obligat. ¶ Item cō/
scientia aliquando formatur ex opinatis. opinio
vo ad vtrāq3 partē se h3. Est eni3 opinio vera
⁊ falsa. vera etiā ē possibilius aliter se habē. ergo
ꝯscientia nō est obligatoria. cum non fundetur sup
re certa semper. ¶ Item peccatū ē dictū vel factū
vel ꝯcupitum cōtra legē. ergo nō est peccatū fa
cere contra cōsciaꝫ erroneā. ¶ Si vero dicatur
ꝙ ꝯscia erronea est lex illi cuius ē conscia. Cōtra
omnis error ē dimittēdus. ergo illa ꝯscientia er/
ronea ē dimittēda. erronea. n. ꝯsciēda dictat pctꝫ
faciēdū. s; nullus tenet̄ ad peccatū faciēduꝫ: imo
tenet̄ ad nō faciēdū. ergo tenet ad nō faciendum
qđ dictat conscientia erronea. Ad qđ dicēdū:
ꝙ sunt quinq3 genera operū. quedā ita bona ꝙ
nullo malo fine fieri possunt. vt diligere deū ꝑp
se. Et sūt quedā ita mala vt nullo fine bono fieri
pnt. vt fornicari ⁊ mētiri ⁊ huiusmōi. Sūt autē
alia huiusmōi opa q̄ bona sūt ī genere ⁊ pnt tñ fie
ri malo fine. vt dare elemosinā qđ pōt fieri causa
inanis glorie. Sūt alia que sūt mala ī genere vt
ire ad lupanar qđ pōt fieri bono fine ad conue/
rtionē scʒ fornicarie. Sūt aūt quedā indifferen/
tia oīno. In primis ergo duobus ligat cōsciētia
ad faciendū id qđ faciendū ē: ⁊ nō faciēdū qđ ñ
est faciēdū. ī alijs aūt nō ligat ꝯsciētia ſm ꝙ ē lex
intellectus nr̄i nisi quatenus ad ista reducimur vt
ligat ad dādū elemosinā cū format̄ debitis cir/
cunstantijs. ⁊ ad nō eūdū ad lupanar cum atten/
dit scandalum. Ad indifferentia vero oīno ligat.
conscientia vero erronea nō ligat quo ad duo pri
ma membra sed error conscientie est deponēdus.
Si eī ꝯsciētia dictat aliq̄ faciēdū ꝯtra legē dei:
deponēda ē: ⁊ absoluit̄ homo ab huiusmōi vin/
culo. In alijs aūt ⁊ si cōsciētia erronea inq̄ntū er
ronea ñ ligat: ligat tñ sub rōne conscientie dū nō
deponit̄. ad hoc aūt pricipaliter ligat hō vt error
deponat̄. ¶ Ad obiecta ergo respōdēdū ē. ꝙ con
sciētia l3 sit ī rōne que ꝯsiliaria ē volūtatis. ꝯsiliū
tñ nō sit obligatoriū: nihilominus tñ ꝯsciētia re/
cta obligat. q2 ipa determinat quid est eligēdum
vl̄ nō eligēdū rōni quid est faciēdū vl̄ nō facien
dū volūtati. vñ ē circa ꝑcepta. vl̄ ꝓhibita vl̄ q̄
ad illa quodāmōdo reducunt̄ sub aliq̄ gn̄alitate. ꝙ
aūt dr̄ rō ꝯsiliaria ñ ꝑp aliud ē nisi q2 ñ cogit vo
lūtatē ⁊ quo ad hoc ñ dicitur ꝯsiliū obligatoriū
ꝗ. ꝯpulsiuū: ē tamē obligatoriū vt si ñ fiat peccet.

¶ Ad scđm vo dōm ꝙ ꝯscia l3 aliq̄n formatur ex
opinatis. ex ꝑte aūt opinionis solū ñ obliget: ob/
ligat tñ ex ꝑte sciētie cōiuncta sibi opinione. vt scia
ē. s. certe acceptōis ꝙ blasphemus ē duriter casti
gādus vl̄ s3 legē veterē interficiēdus. opinio autē
adiūgit ꝙ iste sit blasphemus. ex ꝑte opinionis
se ñ ē obligatio. s; ex ꝑte scie cū opione. ⁊ hec po
test dici conscia. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur ter
tio ⁊ quarto đ erronea consciētia ꝙ nō obliget.
dicēdū ē. ꝙ hoc ē ex parte erroris. ⁊ nō ex parte
ꝯsciētie cū ē de his que vident̄ indifferētia. duo/
bus aūt primis modis nullatenus obligat erro/
nea conscientia.

Articulus secundus

Secundo querit̄ vtrū conscientia ma/
gis liget q̄ preceptū prelati vel non.
Et videt̄ ꝙ sic. q enim ꝯtra ꝯsciētiā fa/
cit edificat ad gehennā. ꝓ nullo autē
ꝑcepto ꝓlati d3 quis facere qđ edificet ad gehen/
nā. ergo magis ligat ꝯsciētia q̄ ꝓlatus. ¶ Itē cō
scia iudex ē sicut̄ habet̄ sup illud. vij. eccl̄i. Scit. n.
ꝯsciētia tua. ꝯsciētia aūt tua recta nullū h3 iudicē
supra se ꝑter deū. prelatus vo pōt habere iudi/
cē supra se aliū a deo. ergo ꝯsciētia recta est supe
rior iudex q̄ ꝓlatus. ergo magis obligat. mādā/
tū eni3 superioris plus ē obligatoriū q̄ mandatū
inferioris. imo absoluit̄ a mandato inferioris. Cō
tra. xxiij. math. Sup cathedrā moysi sederūt scri
be ⁊ pharisei oīa que dicūt facite. hoc aūt ñ intelli
git̄ nisi đ his que nō sūt ꝯtra deū. si ergo nō sūt ꝯ
deū: standum est mandato superioris. ergo in in/
differentibus nō ē credēdum conscientie si iubeat
cōtrariū. Item. xiij. ad Ro. oīs aīa sublimiori/
bus potestatibus subdita sit. glo. mandatū supe/
rioris absoluit a mandato inferioris. prelati aūt
spirituales presunt ipsis animabus subditorum
vt. ad hebre. Ipsi enim peruigilāt rationē red/
dituri đ animabus vr̄is. ergo presunt conscien/
tijs. si ergo cōscientia dicit contrarium in his q̄
precipit prelatus in īdifferentibus obediendum
est magis prelatis. ergo magis ligat prelatus q̄
conscientia. Ad hoc dicendum. ꝙ obediendū
est magis prelato q̄ conscientie in huiusmōi. vñ
glo. super illud. xiij. ad Ro. Nō solū ꝑpter iram
principis vel dei vitandam. s; etiā ꝑpter consci
entiā scilicet vt munda sit mens nostra ergo cō/
scientia ordinat ad hoc. ꝙ obediamus prelatis
in indifferentibus. de talibus eni3 loquit̄ aposto/
lus. loquitur eni3 đ discernētibus cibos cōsequē
ter ⁊ đ his que debētur prelatis. Aliter tamē est ī
secularibus ⁊ religiosis. seculares debēt seq̄ sē/
tētiā prelatorū ī his que ꝑtinēt ad cathedrā. sicut
xxiij. math. sup illud. que dicūt vobis facite. ⁊c̄.
religiosi vero q renunciauerunt proprie volunta/
ti ⁊ ꝓprio sensui tenentur sequi mandatū supio/

ris in his que non sunt precepta vel ꝓhibita e cõtrario a deo vel ĩ regula quã ꝓfitentur. vel in cõstitutionibus obligatorijs ad culpã que sunt ab ecclia super ipsos vel a capitulo generali cũ ꝯsensu ꝑlatoꝝ cauere aũt debẽt prelati ne ĩdiscrete ꝑcipiant ꝓpter ꝑiculum ꝯscientiaꝝ. ¶ Ad obiectũ autem ĩ ꝯ̃triũ dñm ẽ, ꝙ sicut qui agit contra cõscientiam edificat ad gehẽnam: ita qui agit cõtra discretũ mandatum prelati edificat ad gehẽnam. consciẽtia autem subditi debet formari ſm discrẽtionem ꝑlati in dubijs. prelatus vero non tenet formari in agendis ſm ꝯsciẽtiam q̃ntũcũqꝫ ipsi⁹ subditi. ⁊ ideo stãdũ ẽ mãdato discreto ipsius ꝑlati. hec. n. dictat conscientia. ¶ Ad scđm vero dicẽdũ ꝙ licet ꝯscia subditi sit iudex. non tamẽ est iudex ĩmediate sub deo nisi quo ad ea que ꝑcipit vel ꝓhibet deus. hꝫ. n. prelatum supra se: ſꝫ cuius discretionem formari dꝫ. ꝙ aũt dicitur ꝯscientia iudex quo iudice nemo absoluitur. intelligẽdum ẽ de illa ꝯscia que arguit hominem in pñti ⁊ condẽnat in futuro. scđm enim liberum ꝯscientie redditur iudicium.

Articulus tertius.

t Ertio queritur circa que liget consciẽtia ⁊ circa que non. an circa omnia. Et videtur ꝙ ꝯscientia non liget circa indifferentia. ꝯscientia enim ẽ lex intellectus nři siue mentis nře. lex aũt mentis nře determinata est circa facienda ⁊ non facienda. ſm illas regulas. qđ tibi ñ vis fieri ⁊c. ⁊ iteꝝ qđ tibi vis fieri hoc idẽ alij facias. ergo ꝯscia determinat circa ea que sunt determinate bona vel determinate mala. ſꝫ indifferẽtia inquãtũ huiusmodi nõ sunt talia. ergo circa indĩa ꝑut huiusmodi sunt. ñ ligat ꝯscia nisi inquãtũ reputant faciẽda vel non facienda. ſꝫ hec reputatio error ẽ qdã. error aũt nõ obligat simpľr: ergo nec ꝯscia rõne sui. ſꝫ rõe erroris superadditi obligat circa indifferentia. ¶ Preterea. aliqua sunt licita q̃ non expediunt. sicut licitũ ẽ ꝑdicatori accipe sũpt⁹ ab his qb⁹ ꝑdicat. aliq̃ñ aũt nõ expedit. ꝯscia ergo aut ẽ tm̃ licitoꝝ ⁊ illicitoꝝ. aut ẽt expediẽtiũ ⁊ ñ expediẽtiũ. Qđ sit licitoꝝ ⁊ illicitoꝝ vr̃ ꝑ ꝙ hec ad legẽ nãe ꝑtineãt. Qđ aũt sit expediẽtiũ ⁊ non expediẽtiũ videtur per hoc quod dicit apostolus. j. ad coꝝ. viij. loquens de illis quoꝝ conscientia ledebat circa non expedientia: licet essent in se licita. ergo ꝯscia non tm̃ respicit licita ⁊ illicita. ſꝫ ẽt expediẽtia ⁊ sibi opposita. Ad qđ dñm est ꝙ ꝯscientia non ligat ad indifferentia ꝑut huiusmodi. sed ad indifferẽtia sub rõne differẽti bonoꝝ diffinite vel maloꝝ diffinite. hoc. n. noĩe scie iportat. nihilominus tñ dr̃ eẽ circa indifferẽtia ĩ gñe suo ⁊ ita sꝑadictũ ẽ. ¶ Ad scđꝫ vero dđꝫ ẽ. ꝙ ꝯscia ẽ licitoꝝ simpľr ⁊ illicitoꝝ ⁊ expediẽtiũ vel nõ expediẽtiũ que dicunt licita ⁊ illicita in suo genere. oĩa enim aliquo modo ad legem mẽtis reducuntur. sicut enim illud qđ est ꝯsilium ĩ casu põt eẽ ꝑceptum. licet non sit generaliter preceptũ sic ẽt illud qđ ñ expedit ꝓ tpe ⁊ loco dicit illicitũ ſꝫ non sit simpliciter illicitum.

Articulus quartus.

q Uarto querit. vtrũ meritũ sit in agẽdo ſm ꝯsciã. sicut ẽ demeritũ in agendo ꝯ̃ ꝯsciam? Et vr̃ ꝙ non. xiiij. ad ro. sup illud. oẽ qđ nõ est ex fide pcẽm ẽ. gl. apparet ꝙ ſꝫ omne qđ nõ ẽ ex fide siue ꝯ̃ ꝯsciam sit pcẽm: nõ tñ oẽ qđ ex fide siue qđ ſm ꝯsciam agit est bonũ. ex quo accipit ꝙ non oẽ qđ ſm ꝯsciam agitur ẽ bonũ. ¶ Contra fides dicitur esse fundamentũ opeꝝ ⁊ solũ bonoꝝ. illud ergo qđ erit ex fide erit bonũ. Ad qđ dñm ꝙ non ẽ silr in construendo ⁊ destruendo. Qđ. n. fit ꝯ̃ ꝯsciam pctꝫ est siue demeritoriuꝫ. nõ tñ oẽ qđ fit ſm ꝯsciam ẽ bonum ⁊ meritoriũ. fieri. n. ſm ꝯsciam est. cũ creditur esse bonũ qđ fit. hoc aũt non sufficit ad esse bonũ. mali aũt sumus sufficiẽs principiũ. boni aũt non sumus sufficiẽs principium. sumitur tñ equiuoce conscientia. si. n. dicatur conscia ꝓ lege mentis nře. ſm hoc qđ fit ſm consciam est bonuꝫ. nõ tñ sequitur ꝙ sit meritoriũ. meritũ. n. reqrit grãm ad hoc ꝙ op⁹ sit meritoriũ. hoc aũt nõ ẽ nisi a deo. ⁊ iõ agẽ ſm ꝯsciam non sufficit ad esse meritoriũ licet sufficiat ad esse bonũ ſm hunc modũ. Si vero ꝯscia dicat ſm extẽsionẽ vocabuli ad credulitatẽ de agẽdo vel ñ agẽdo. ſm hoc nec agere ſꝫ cõsciam sufficit ad esse bonũ nec ad esse meritoriuꝫ. agere vero contra conscientiam sufficit ad eẽ malum. ⁊ ad eẽ demeritoriũ. deest. n. vna ꝯditio boni meritorij.

Articulus quintus.

q Uinto queritur. vtrũ in oĩ pcto sit fieri ꝯ̃ ꝯsciaꝫ. qđ vr̃. In oĩ. n. pcto actuali fit malũ. de ipso. n. primo motu dr̃ qđ nolo hoc ago. ⁊ ita ꝯ̃ legeꝫ mẽtis agit cui autẽ repugnat lex mentis repugnat ꝯscia. ergo in omni pcto etiã veniali fit ꝯ̃ ꝯsciam. ¶ Contra omne qđ fit ꝯ̃ ꝯsciam edificat ad gehẽnaꝫ. Sed edificatio ad gehẽnã nõ fit nisi per mortale pctꝫ. solo. n. pcto mortali ꝯstituit hõ re⁹ gehẽne. ergo tm̃ in mortali pcto fit ꝯ̃ consciaꝫ. ¶ Preterea dicit aplš. ij. ad ro. testimoniũ reddẽte ꝯscia cogitationũ adinuicẽ accusantiũ. ⁊ loquit de malis. si ergo huiusmodi accusatio ñ ẽ nisi de mortali. erit agẽ ꝯ̃ ꝯsciam tm̃ ĩ mortali pcto ⁊ hoc vr̃ per hoc qđ dr̃ sup illud Treñ. plorans plorauit in nocte. sup q̃ dicit pascasi⁹ papa. maxilla aiẽ ꝯscia. ꝯsciẽtia vero que nouit pcta sua. semꝑ dꝫ fonte lacrimaꝝ irrigari. vñ dauid. pctm meũ ꝯ̃ me ẽ semꝑ. aliter

nō ē q̄ ꝯsolet̄ eā. cū ergo ꝯsolator dicat̄ spūs. sꝫ
deficit spūs. s. cum nō est huiusmōi fletus i ꝯscia.
hoc aūt nō ē nisi vbi ē mortale pcc̄m. ergo mor/
tale pcc̄m nō est illud q̄d agit̄ ꝯtra ꝯsciam. Ad
q̄d dōm est ꝙ aliud ē agere ꝯtra ꝯsciam. aliud p̄/
ter ꝯsciam est agere. Agitur ꝯtra eā cū fit q̄d ꝓhibe
tur fieri. vel nō fit q̄d ꝑcipitur fieri. ⁊ hoc ē mor
tale pc̄tm. Preter ꝯsciam fit maluꝫ veniale. cō/
scia enim ⁊ si novit eē malū nō tamē dictat ipsuꝫ
esse prohibitū. ¶ Ad obiectū autē in ꝯtrariū dōm
est. ꝙ lꝫ nō ꝯcordat ꝯscia cū veniali pctō. ⁊ ideo
dicat̄ repugnare: nihilominus tn̄ s̄m ꝯsciam re/
gulat̄ interius sl. ac circa p̄cepta ⁊ ꝓhibitōes. ⁊
ideo nō dicit̄ ibi regnare peccati regnuꝫ eīꝫ pec
cati actualis ⁊ mortalis. ⁊ regnū ꝯscie simul sta
re nō possunt.

Membrum quartū.

Dicto de ꝯsensu peccati in quo fit cō/
tra ꝯsciam. dōm est de ꝑplexitate cō/
scie. Et primo querit̄ vtrū sit ꝑplexi/
tas cōscie. Secūdo attēdendi sunt ca/
sus in q̄bus dicit̄ esse ꝑplexitas ꝯscie. ¶ Primo
ergo attendēdū est ꝙ triplex est ꝑplexitas. est enim
ꝑplexitas intelligentie verborum sacre scripture.
Est iterum ꝑplexitas cognitionis faciendorꝫ ⁊
vtraq̄ꝫ potest esse in hominibus bonis. Tertia ē
inevitabilitas peccandi. Prima soluit̄ p ꝯsidera
tōez causaꝫ dicēdi in diuersis locis scripture. in/
telligentia enim dictoꝝ ex causis est assumenda di
cendi. vt ⁊ hylarius. Secūda vero tollit̄ necessa
rio vnctōe spūssancti que docet de oībus. Tertia
vero ꝑ depositōem erronee ꝯscie de qua ad p̄/
sens est intentio.

Articulus primus.

Queritur ergo vtrū sit huiusmōi ꝑplexi
tas. q̄d videt̄ p hoc q̄d dicit̄. xl. Job.
Nerui testiculoꝝ eius sūt ꝑplexi sup
quo dicit greg. suggestionē illius ar/
gumēta implicitis innexōibus alligantur. vt ple/
rosq̄ꝫ ita peccare faciāt. quatenus si fortasse pec/
catū fugere appetāt: hoc sine alio peccati laqueo
nō euadāt. Et alibi dicit. argumēta machinatō/
nis illius quo laxant̄ vt relinquāt: eo magis impli
cant̄ vt teneāt. ex quo accipit̄ ꝙ aliqs potest esse
ꝑplexꝰ ꝑplexitate cōscientie. Contra nullus
peccat in eo q̄d vitare nō potest. ergo nō ē ineui
tabilitas peccandi. ergo nō est ꝑplexitas. ¶ Itē
ꝑplexitas dr̄ necessitas peccādi aliquo modo. ꝫ
sed nullus est in tali statu dum est viator q̄n pos/
sit obtinere grām. ergo nullus est in tali q̄n pos/
[illegible] amouere ꝑplexitatē. ꝑplexitas enim opponit̄
gratie gratū faciēti. ¶ Preterea dr̄ in ps. De neces/
sitatibus aīaꝫ mee. ergo deus saluat a
necessitatibꝰ miserie. sꝫ q̄ ē maior necessitas mise/
rie q̄ꝫ ꝑplexitas? ergo deus saluat a ꝑplexitate.
¶ Ad idē dicit augu. d̄ nā. ⁊ grā. ꝙ ex vitio nāe n̄
ex ꝯditōne sit peccādi necessitas audeat hō atq̄ꝫ
vt eadē necessitas n̄ sit dicat deo: d̄ necessitatibus
erue me. ergo si hō instāter orat: eruet eū deus a
necessitate peccādi. ergo eruet eum a ꝑplexitate.

Ad q̄d dōm ꝙ duplex ē ꝑplexitas. s. dubietas
ex q̄ dr̄ ineuitabilitas pcc̄i. ꝑplexitas. s. iuris ⁊ fa/
cti. q̄ꝫ [illegible] ad ius nullus dꝫ eē ꝑplexus. nullus. n. est
i tali statu q̄n possit ab eo amoueri dubietas iu/
ris. q̄ꝫtū aūt ad ꝑplexitatē facti pōt aliqs ex pro/
prio vicio eē ꝑplexus. vn̄ si prio abolitū eēt vi/
ciū n̄ sequeret̄ ꝑplexitas. sꝫ manēte i tali statu pōt
eē ꝑplexitas. ⁊ s̄m hoc dicit̄ grego. ¶ Ad illud vo
q̄d dictū ē d̄ necessitate peccādi. dicēdū ē ꝙ si hō
ingerit se in necessitatē nihilominꝰ peccat. pōtꝫ. n.
posset vitasse. Est aūt duplex necessitas. Vno eīꝫ
mō dr̄ necessitas idē q̄d ꝑuitas. ⁊ i hanc incidit
hō p primū pc̄tm. Scd̄o mō dr̄ idē q̄d ineuitabi
litas ⁊ in hāc incidit hō p ꝓpriū viciū duꝫ ma/
net i volūtate peccandi. si tn̄ peniteat liberat̄ a ꝑ/
plexitate. ⁊ sic pꝫ respōsio. Scd̄m hūc modum
itelligit̄ illud q̄d dicit̄ [illegible] ps. ⁊ q̄d dr̄ in li. de na. ⁊
gra. liberat enīꝫ dn̄s a ꝑuitate aliqn̄ ita ꝙ nō de/
ducit̄ ad effectū. Silr̄ s̄m ꝙ necessitas dr̄ ineuita/
bilitas pcc̄i. si hō instāter peteret ꝓut deberet nō
caderet i huiusmōi necessitatē. ꝑmittit tn̄ dn̄s ho
minē cadere i huiusmōi necessitatē ꝑplexitatis. vt
sic ꝯfundat̄ homo sup pctō suo. ⁊ revertat̄ ad do
minū p penitētiā. aliqn̄ [illegible] n̄ caderet homo i ꝑple
xitatē sꝫ prius peniteret. sicut ē de sacerdote q est
in volūtate peccandi mortaliter ⁊ celebrat vsq̄ꝫ
ad cōsecratōnem. si cōsecrat in tali statu ⁊ pcipit
sacramētū indigne: peccat mortaliter. Si vo nō
procedit ad cōsecrandum scandalizat assistentes
scandalo grauissimo. Si vero ductus esset peni/
tentia: cōsecrare possꝫ ⁊ nō caderet in huiusmōi
perplexitatem.

Articulus secundus.

Deinde dōm ē d̄ casibꝰ. d̄ q̄bus vr̄ ac/
cidere ꝑplexitas ꝯscie. Et ē q̄dā ꝑple
xitas circa opatiōes spūales. q̄dā vo
circa opatiōes corꝑales. d̄ ꝑplexitate
vo in opatōibus spūalibus ponunt̄ casus a ma/
gistris q̄ꝫtū ad statū plator̄is. scꝫ. si aliquis sacer/
dos ꝙ aliqs subditus est in peccato mortali. nec
vult penitere. ponatur ergo ꝙ instāter petat eu/
karistiā: si dat ei proijcit corpus xp̄i in latrinam
dyaboli; scit etiam ꝙ ille iudiciuꝫ sibi manducat
⁊ bibit. vel adminus presumit. cum ergo debeat
diligere saluteꝫ subditi ⁊ propriā. tenetur nō da
re. si vero nō dat scandalizat. ipso etiaꝫ facto vi/
detur esse ꝓditor cōfessiōis manifestando pecca
[illegible] occultū ipsius subditi. ergo videt̄ eē ꝑplexitas.
Ad quod dicenduꝫ. ꝙ si petat in manifesto in/

stanter.nõ ẽ ei denegandũ.exẽplo xpi qui tradi/
dit corpus suũ iude in cena.quẽ sciebat eẽ in mor
tali pctõ. Et dicit aug.sup illud. Manducauerunt
& adorauerũt oẽs pingues terre.glo.ñ ꝓhibeat
dispẽsator mãducare sꝫ exactorẽ moueat timere.
nec ipse dꝫ tunc ꝓprie dare sꝫ alius dꝫ rape. Ali/
ter aũt eẽt si pctm̃ eius eẽt manifestũ ipi ecclie.de
hoc.n.dicit aug. Siqs in crimie manifesto ꝑdu/
rat.ꝓhibẽdus ẽ.occultus vo mouẽdus ẽ. Rões
aũt ꝑp quas tenet i manifesto dare occulto pecca
tori instãter petẽti.videnẽ eẽ tres. Pria ẽ vitatio
scãdali.scda ne sit ꝓditor pcti.tertia ne tunica dñi
incõsutilis corrũpi videat. eodẽ mõ sacerdotes
possent alios recusare. ¶ Silr querit de sacerdo
te ꝓmoto symoniace ad ordinẽ sacerdotalẽ.qui
tenet ex officio ꝑsonalr celebrare. Aut ergo cele/
brabit aut ñ celebrabit. Si celebrabit idigne cele
brat. & ita peccat mortaliter.ipo.n.iure suspẽsus
ẽ.si nõ celebrat scãdalizat cũ ex officio teneatur.
¶ Ad qd̃ rñdenduꝫ ꝙ si symoniace ẽ ordiatus &
pctm̃ illud ẽ occultũ.ipo iure suspensus ẽ quo ad
se tm̃. Si vero ẽ manifestũ:ipo iure ẽ suspensus q̃
ad se & quo ad alios.si est i officio celebrandi cũ
dolore pniali missas ꝑficiat.sic.n.vitat maius ma
lũ.si vero nondũ ẽ i officio celebrãdi dimittat il/
lud officiũ.ꝓpter qd̃ tenet celebrare ꝑsonaliter. &
expectet grãm dispensatõnis si põt obtinere. In
scdo vero cãu nõ celebret.sic.n.dꝫ ꝙ peccaret &
quo ad se & quo ad alios qbus generaret. & scã
dalum. ¶ Silr ponit casum greg.de illo q ꝓmo/
uet ad ecclasticũ bñficiũ symoniace.ꝑplexus eniꝫ
ẽ vtrũ teneat vel deserat.de quo dicit greg.eẽ sine
reatu crimis ex neutra pte vr si aut susceptus se/
mel grex relinquat.aut rursus sacra actio secula/
riter empta teneat. ¶ Ad qd̃ dõm ꝙ illã ptem cõ
uenit eligere vt deserat officiũ susceptũ symonia/
ce.sicut habet.i.q.vi.si res aliena. & extra.de
restu.spol.grauis. Item ꝓponit cãus ꝑplexita
tis de illo q gerit ex voto vitã heremiticã. & vo/
cat ad ciuitatẽ & dꝫ ei a multis ꝙ lucrari põt cõ-
silio suo & exẽplo multas aias deo que diu iacue
rũt in peccatis. & vr ꝙ debeat exire.non.n.ẽ ma
ius sacrificiũ q̃ꝫ offerre deo animas peccãtium.
¶ Preterea.dꝫ in cañ. Egrediamur i agrum cõ
moremur i villis. & dꝫ hoc in ꝑsona eorũ qui sũt
in vita õtẽplatõnis. ergo bonũ ẽ talibus.ad hoc
ẽt est exẽpluꝫ.b.hylarionis q cũ rogatus esset a
quadã matrona vt veniret ad filiã suã que gra/
uiter ĩfirmabat noluit tandẽ ad verbũ illius quo
dixit ꝙ hic sexus ꝑpit saluatorẽ exiuit & visita/
uit filiã illius. ¶ Cõtra.facit ꝯ votũ suũ.nec iter/
uenit dispẽsatio supioris.ergo peccat mortaliter.
¶ Preterea.tenẽdũ ẽ certũ & dimittẽdũ incertũ.
certũ aũt ẽ ꝙ põt ꝑficere quo ad se in vita solita/
ria.incertũ aũt ẽ si ꝑficiat quo ad alios exeundo.
¶ Preterea.si exiret ad vnuꝫ vel ad duos silr vi/
deret ꝙ oporteret exire ad alios. aut videret esse
acceptor ꝑsonaꝝ. ¶ Rñdẽdũ ẽ cũ venire ꝯ votũ
& ꝓfessionẽ ꝓpria voluntate sit manũ mitte ad ara
trũ & respicere retro.nec ꝓficit si totũ mũduꝫ lu-
cret.detrimẽtũ vero aie sue patiat.nõ ẽ exeundum
nisi i illo casu.vbi fides piclitaret & crederet per
ipꝫ releuari vł ꝯpelleret a supiori vt papa. ¶ Ad
obiectuꝫ at in ꝯtrium dõm ẽ.ꝙ illud qd̃ dicit ma
ius sacrificiũ &c.attẽdit in genere sacrificioꝝ.nõ
sm̃ ꝯditiões ꝑsone que obligata ẽ ex voto ad ꝯ-
triuꝫ statũ.sicut ẽ de illo q ex voto obligat ad vitã
solitariã. Preterea.talis põt offerre illd̃ sacrifici
um deo ꝯsulẽdo si ad ipm veniat vel orando vel
verbũ salutis demãdãdo. ¶ Illud vo qd̃ dicit in
cañ.itelligit de plato q se auertit ad ꝯteplationeꝫ
aliqñ. & videt necessitatẽ in cura subditoꝝ.vel de
religioso q hꝫ officiũ ꝑdicatõnis generale. & vi/
det plures fame verbi dei morietes. Nec illd̃ exẽ
pliũ.b.hylarionis ꝯpellit.eneio.n.docuit eum i
illo cãu que mouit eũ ad visitandũ filiam matro
ne. Item aliuꝫ casum ponit beatus grego.de
illo qui renuncians seculo.se obligat voto & pro-
mittit ꝙ sequet voluntatẽ sui supioris per obediẽ
tiã in omnibus que nõ sunt ꝯtra deũ.supior autẽ
suus precipit ei agere que sũt mũdi.sicut ẽ in his
qui sunt i officijs secularibus.subditus ergo pen
sans que sit culpa inobediẽtie. & qd̃ sit cõtagiuꝫ
secularis vite & obedire trepidat. & ñ obedire for
midat.ne autẽ illicitis obtemperans hoc qd̃ ꝓ deo
appetit cõtra deuꝫ exerceat.vel nõ obtẽperãs
erit quẽ suũ iudicẽ quesierat suo iudicio suppo/
nat. ¶ De tali aũt dicẽduꝫ ẽ.ꝙ licꝫ non sit directe
ꝯtra preceptũ dñi.põt tamẽ eẽ contra illud quod
vouit.qd̃ prius fuit ei ꝯsiliũ modo ẽ ei preceptuꝫ
ex ꝓfessione regule.si ergo precipiat ei a superio
ri aliquid qd̃ sit contra metas regule sue vel reli/
gionis.non ẽ superiori obediẽduꝫ.nõ enim pest
regule platus sed regula preest ei qui eam profitet.
sicut dicit bern. Si vero non ẽ cõtra deũ vel con
tra regulã salua vtrobiqꝫ veritate ẽ ei obediẽn/
dum. Deinde querit de eo qui ẽ in seculo q te/
net honorare parẽtes suos.parẽtes aũt sunt pau
peres & ita timet si relinquat seculũ ne transgre/
diat illud preceptum. Honora pat. & mr̃. Ex alia
parte voto obligat ad relinquẽdum seculũ. quid
agendum ẽ ei? si relinquit seculum transgreditur
preceptuꝫ dehonorãdo pa. & mr̃. si manet in se/
culo:facit cõtra votuꝫ.ergo ꝑplexus ẽ in con/
sciẽtia. ¶ Ad quod dicẽdũ ꝙ tenet prouidere pa
rentibus de bonis que habꝫ ꝗut potest.sed non
dimittere quin votũ impleat. Unde dicit Hiero.
ad heliodor:solũ genus pietatis ẽ in hac re esse
crudelẽ. & alibi.gladium tene(hostis) ꝑime vel
mat. & ego de lachrymis parẽtuꝫ cogitabo.quĩ
ergo possunt seruari illa duo.assumat & que sunt
voti & que sunt ꝑcepti:seruãda sunt. Si vo vnuꝫ

non pōt simul eē cū alio. et qd plus obligat ad/
herēdum ē. Unde hiero. honora patrē tuum. sed
si te de vero patre nō separat. tādiu scito sangui/
nis copulā q̄diu ille suū noluerit creatorē. alio/
quin canet tibi dauid. Audi filia ⁊ vide: ⁊ obliui
scere populū tuum ⁊ domū patris tui. dicit etiā
dominus in euāgelio discipulo qui voluit ire se/
pelire patrē suum. sequere me ⁊ dimitte mortu/
os sepelire mortuos suos. de quo dicit Grego.
propter patrē militiam xpi deseram. cui sepultu
ram xpi cā non debeo.

Dicto de per- ·§. j·

plexitatibus que mergūt in operatiōibus spūalibus.
dicendū ē de his que emergūt in operatiōibus cor
poralibus. Ponat enī q̄ aliquis deponat gla/
dium penes aliquē. qui iuramēto cōstringit ei q̄
redderet ei quandocūq; petierit. postea dn̄s gladij
factus furiosus repetit gladiū: perplexus videt.
q2 si nō dederit crimen piurij videt incurrere. si
vero dederit: crimē incurrit homicidij. ¶ Simi/
liter querit de vsurario qui deponit pecuniā suā
penes aliquē. postea repetit pecuniā: ⁊ presumit
vehementer q̄ ex eo fenerabit: videt q̄ sit perple/
xus. si nō reddat arguit de infidelitate. contractat
enī rē alienā nō de ꝯsensu illius. ⁊ pter hoc vi/
det agere ꝯtra iuramētū. Si vero reddit expo/
nit animā fratris sui periculo. Si. n. pro vitanda
morte corꝑali tenebat nō reddere gladiū furio/
so. multo fortius ꝑ vitādā morte spūali tenet non
reddere pecuniā vsurario. de quo ꝑsumit q̄ ma
le vtet in dānū anime sue. Ad qd dōm ſm ꝯsi
lium greg. i huiusmōi cū mens inter maiora ⁊ mi
nora ꝯstringit si non sit sine peccato euadēdi ad/
mo: minora eligant. q2 qui murorū vndiq; ambi
tu nesugiat. clauditur. ibi se in fugā ꝓcipit: vbi bre/
uior murus inuenit. q2 ergo minus piculosum ē
nō reddere gladiū furioso. videt dōm q̄ n̄ red/
dat. ⁊ subintelligēdum ē in iuramēto q̄ reddet si
pōt salua pietate reddē. iuramētū. n. obseruādū
ē qd non vergat in deterius. vergit aūt i deterius si
eēt cū homicidio. ¶ Ad aliud dōm ē q̄ nō ē simi/
le de vsurario. Si. n. dn̄s papa dicit i decretali q̄
ille qui tenet iuramēto reddē vsurā reddat eā. cū
tn̄ manifestū sit q̄ vsura n̄ sit vsurarij: multo forti/
us reddēda ē pecunia vsurarij quā hz aliqs de/
posito sub iuramēto. ¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrari/
um dōm ē. q̄ lz vsura sit res aliena: tamē ei reddē/
da ē ꝓpter iuramentum. ⁊ cū sit compos mentis
sue. non ē firmiter credēdum quin dn̄s possit mu
tare mentē ipsius ad hoc vt bene vtat: magis aūt
cauēdum ē proprium periculum q̄ alienum. Nec
ē simile de furioso. qui non ē compos mentis sue.
nec imputat ei ad peccatū qd ē in furia: sed tradē
n gladium. Similiter querit de vxore vsurarij
que quicquid habz habet de vsura. ⁊ hoc dictat

ei consciā. videt ergo q̄ sit ꝑplexa. q2 nō hz alia
bona vnde sustentet: ⁊ ita inueniat sibi malum si
abstineat a bonis illis. si vero vtat illis ꝑticeps ē
vsure. ¶ Ad qd dōm. q̄ lz multū sit subiecta viro
i his que pertinēt ad thorū. ſm q̄ dicit apls. j. ad
cor. vij. Mulier nō hz ꝑtātem corꝑis sui sz vir.
tn̄ nō dz cōicare viro i his que sunt in ꝯtumeliā
creatoris. Unū abstinere dz a re fenebri ⁊ lucrari
opere manuū suarū. vel querere sibi necessaria a
parētibus vel aliūde vel ab aliqbus viris bonis
mēdicare. Si vō cogeret illā ad vtendum bonis
illis illicite acqsitis pōt dimittere eū ad tēpus quo
ad thorū cā fornicationis spūalis. Itē ꝓponit
talis cāus a grego. de illo qui iurauit alteri q̄ se/
creta eius omni silētio tegeret. ⁊ ꝯtingit postea q̄
ille cui iurauit ꝑpetrat adulteriū ⁊ ꝓcurat homi
cidiū ipsius mariti adultere. ⁊ hoc scit q iurauit.
vr q̄ sit ꝑplexus. q2 si tacet nō premuniēs aliquo
mō cū scit ꝯscius vr ꝑticeps homicidij. si vō re/
uelat reus vr piurij. sic ergo ē ꝑplexus. ¶ Ad qd
dōm q̄ illū dz amonere fraterna correctiōe ꝑut
dr in math. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹ ⁊c.
si noluerit cessare pōt dicere in generali illi cuius
ꝓcurat homicidiū. aliqs vult te interficere. ita tn̄
q̄ nō deꝑhēdat ex aliqua circūstantia qs ille sit.
sicut habet extra de off. ord. si sacerdos. vel si pe
riculū ē dicere illi ꝑsone. dōm ē alicui q pōt pro/
desse ⁊ n̄ obesse i generali vt sacerdoti q̄ premo
neat illū. vt dicit aug. in q̄ōnibus leui. Mihi vi/
det q̄ ab hoc pcti vinculo se soluat si idicet tali/
bus q magis pnt ꝓdesse q̄ obesse. hoc tn̄ saluo
q̄ ꝑ circūstantiā n̄ iudicet ꝑsona. nec ē iste reus ꝑ/
iurij q2 nō indicat secretū illius. Unde in ecc. de/
nudare misteria amici desperatio ē aīe infelicis.
Querit aūt si querat aliqs ad mortē ⁊ fuerit in
loco secreto domus. si ꝓdo ipm pecco mortali/
ter. si dico q̄ nescio vbi sit mentior. ⁊ ita pecco.
nō. n. mentiendū ē ꝓ vita alterius saluāda. sic ha
bet ab aug. i li. de mēdacio. ꝯmoditas quoq; cu
iusq; aut salus corꝑalis nō ē ꝑfecte fidei ꝑferen/
da. ⁊ aug. sup illud ps. perdes oēs q loquunt mē
daciū. nō ē mentiēdū ꝓ salute corꝑali alterius.
si vero taceo ex taciturnitate mea quodāmō ipm
manifesto. ⁊ ita videt ꝑplexus qui in tali statu est.
¶ Ad quod dicendū ſm aug. q̄ nec ꝓdere de/
bet nec mentiri. sz vel tacere vel dicere. Si q̄uam
sciret nō diceret. nullatenus enī ē peccandū con
tra veritatē pro alterius salute sicut dicit augu. in
li. de mēdacio. faciat homo ꝓ tp̄ali vita vel ꝓ sa/
lute quod pōt. cum autē ad hoc ventum fuerit vt
tali saluti nisi peccando cōsulere nō possit. iam se
existimet non habere quid faciat. Querit etiā
si aliquis perplexus ē inter duo venialia peccata
sicut dictū ē de perplexitate inter duo mortalia.
verbi grā aliquis ꝓmisit simplici verbo q̄ plus q̄
oporteret comederet. si plus comedit veniale pec/

cat. si facit ꝯ ꝯbū suū venialiter peccat. ¶ Ad qꝺ dōm. ꝙ agere dꝫ penitētiā de indiscreta promissione nec comedēdū plusq̄ oportet. Queritur etiaꝫ siquis potest cōmittere venialia vt alter euitet mortale? qꝺ videt̄ q2 dicit̄. ix. ad ro. optabam fieri anathema ꝑ fratribus meis. sꝫ fieri anathema nō ē nisi ꝑ aliq̄ peccato adminus veniali. ergo pro salute spūali alterius pōt aliquis cōmittere veniale. ¶ Cōtra ꝓ hoc qꝺ supra dicit augu. cū ad hoc ventū fuerit vt tali saluti ꝛc. ꝛ dic̄ aug. in. q. sup geñ. quarꝫ patriarcha noluit dicē falsuꝫ vt saluaret pudicitiaꝫ vxoris sue. ¶ Ad qꝺ dōm est fm quosdā ꝙ pfectus nō dꝫ venialia cōmittere vt alter euitet mortale. sꝫ penā pōt sustinere tēporalē. impfectus aūt pōt. Alij vō dicūt ꝙ pōt aliqs cōmittere veniale ēt pfectus vt alius euitat mortale sꝫ cadit quoddāmō a pfectione. vr̄ aūt ꝙ nulla tentio sit ad veniale pctm. sꝫ potest eē tentio ad saluādū illū a mortali pctō ꝛ si aliter non pōt ꝑ veniale. ꝛ est aliud de salute spūali ꝛ de salute corporali ipsius ꝓximi. veniale eniꝫ nō debetur nisi pena corpalis dum homo ꝯsistit in caritate. ¶ Ad illud autē qꝺ dicit aplās. ꝙ optabat eē anathema pro fratribus. i. pro salute fratruꝫ. dicēdū est ꝙ anathema accipit̄ ibi ꝑ pena illa que etiam aliq̄n iniuste affligit. ꝛ tūc nō ē ibi nisi pena tñ. talis aūt pena sustinēda ē. ꝛ pro salute sua spūali ꝛ pro salute alterius. fm aūt ꝙ dicit penaꝫ iuste inflictā. cointelligit peccatuꝫ mortale si tota ratio iusticie assit ꝛ hoc modo nō optabat aplās: nec optabile est ꝑ alicuius vel aliquoꝝ salute. ¶ Ad illud vero qꝺ obijcit̄ de abrahaꝫ qui videt̄ mentitus esse. dōm est fm aug. ꝙ nec dixit falsuꝫ neqꝫ mentitus est. nō eniꝫ dixit eam nō esse vxorē suā sed dixit eē sororē suā. soror aūt dicit̄ multipliciter quia filia erat fratris. vel soror pōt dici ex eodē patre vel ex eadem matre genita.

Questio. cxxxviij. ꝺ pctō taciturnitatis.

Abitū ē supra de peccatis cordis. cōsequēter dōm est ꝺ peccatis oris sine locutōis. ꝛ dicit̄ aliquis peccare tacendo. Pctꝫ vero locutōis fit pluribus modis. ꝯtra veritatē. ꝯtra bonitatē. ꝛ cōtra rectitudinē. Cōtra veritatē vt i mendacio: cōtra bonitatē vt in scurrilitate: cōtra rectitudinē vt in cōuicio vl̄ detractōne. Dicendū est ergo primo de pctō taciturnitatis. Qꝺ aūt sit pctm tacere pꝫ ꝑ hoc qꝺ dic̄ greg. discrete pēsanda sunt tēpa ne aut cū restringi lingua dꝫ inutiliter se soluat. aut cuꝫ loq̄ vtiliter pōt semetipaꝫ pigra restringat. ¶ Potest ergo queri primo vtrū tacere sit pctm. Scdo vtrū sit pctꝫ mortale semp. aut aliq̄n veniale. aliq̄n mortale. Tertio de cōpatione peccati taciturnitatis ad peccatuꝫ locutionis.

Membrum primū.

Quod tacere nō sit pctm videt̄. omne eniꝫ pctm ē actus incidens ex defectu boni. sꝫ tacere nō ē actus. ergo non ē pctm. ¶ Sꝫ arguit̄ ex illa diffinitiōe pctī. pctm ē dictū vel factū vel ꝯcupitū ꝛc. Nullꝫ aūt hoꝝ ē tacere. ergo nō ē pctm. ¶ Itē si tacere eēt pctm eēt i dormiēte pctꝫ. maxie ē eniꝫ i dormiente taciturnitas. in dormiēte aūt nō ē pctm. ergo taciturnitas nō ē pctꝫ. Cōtra aug. sup illud Math. xviij. Quotiens dn̄e si in me peccauit frater meus ꝛ dimittā: nō passum iubet peccātū dimittē sꝫ penitēti. ita peccat q̄ vidēs fratrē peccare tacet sicut q̄ penitēti nō indulget. ergo tacere ē peccatuꝫ. ¶ Itē ps. Qm̄ tacui inueterauerūt ossa mea. Inueteratio autē ossium defectus ē fortitudinis spūalis. defectus aūt fortitudinis spūalis nō ē nisi ꝑ pctm. ergo tacere ē pctm. ¶ Itē sup illud. xvi. Job. Si tacuero nō recedet dolor meus. glo. hoc ipꝫ amplius ꝙ tacet geniut q2 se tacente pu..so ꝛ culpas excrescere ꝯspicit. ¶ Itē. iij. eccl. tps tacēdi tps loquēdi. si ergo tacet hō cū dꝫ loq̄ pctm ē. vñ dicit grego. Immoderatuꝫ silētium si culpa nō esset. ꝓpheta nō dixisset. ve mihi q2 tacui. Ad qꝺ dicēdū. ꝙ tacere aliq̄n ē act⁹ virtutis. vñ dic̄ greg. os discretū ꝛ ꝯgruo tpe vox aperiat ꝛ rursum ꝯgruo tpe taciturnitas claudat. Aliq̄n vō ē nomen vicij sicut supra habitū ē. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ tacere nō ē actus. Dicēdū ꝙ actus dupliciter accipit̄. vel put ē cōe ad opari ꝛ nō opari. sicut habet. vij. ad Ro. operor ꝛ non opor ptes sunt eius qꝺ est opor. ꝛ fm hoc dicit̄ tacere actus. sed nō dꝫ actus peccatum nisi inq̄tū refertur ad volūtatē. put aliqs ex volūtate tacet cū tacere nō dꝫ. Si vō accipiat̄ actus ꝓprie. tace nō ē actꝰ nec eēꝫ pctm nisi put actus volūtatis cadit super ipm. ꝑ hoc pꝫ solutio ad scdm. ¶ Ad obiectū vō dormiēte dōm ē. ꝙ tacere nō ē pctm nisi cū cōgruit loqui ꝛ debet. hoc aūt n̄ ē i dormiēte. ¶ Si vō queraf in quo genere pctī sit. dicimꝫ in rōne delicti vel cōmissi. dōm est. ꝙ in rōne delicti. tacere autē nihil aliud est q̄ nō loqui in eo q̄ ptāte habꝫ pro loco ꝛ tpe ꝛ alijs circūstantijs. vñ cū teneat̄ loqui ꝛ non loquit̄ peccat peccato delicti. sicut qui tenet̄ nō loq̄ ꝓ tpe ꝛ loco ꝛ alijs circūstantijs ꝛ loquit̄. transgredit̄.

Membrum secundū.

Einde querit̄. vtrū sit pctm mortale semp. an aliq̄n mortale aliq̄n veniale. Et vr̄ ꝙ aliq̄n veniale aliq̄n morta-

te, sicut loquī aliqñ ē veniale aliquādo mortale.
¶ Preterea aliqñ tacet hō cū tenet loq. aliqñ cū
expedit vel cū ɔgruit. s3 cū tacet in his in quib⁹
ɔgruit et nō tenet. vel expedit veniale ē peccatū.
vel tacet cū tenet mortale. ergo tacere aliqñ ē ve/
niale aliqñ mortale peccatū. sicut dictū ē ex pce/
dēti. ¶ Qd aūt sit mortale habet ex hoc qd dicit
greg. que corrigere nō valet increpare nō desi/
nat. ne p se pncipē delinquētiū ex ɔsensu tacitur
nitatis addicat. et loquit de illo ad quē ptinet of/
ficium correctionis. ¶ Itē qui tenet mederi egro
to et subtrahit vsū medicaminis ppter locū pec
cat mortaliter. s3 prelat⁹ d3 mederi subditis cum
infirmant ex pcto. ergo cū tacēdo subtrahat vsū
medicaminis peccat mortalr. Vñ greg. Plerū/
q3 nimis taciti vii quorūdā mala respiciūt et cū
silētio linguā premūt. quasi ɔspectis vulneribus
vsū medicamīs subtrahunt. et eo mortis actores
sunt: quo virus qd poterāt eijcere loquēdo no/
luerunt. ergo taciturnitas est pctm mortale. q.n.
auctor est mortis spūalis in alio. in seipso ɔtrahit
mortem. ¶ Ad qd dd3 q taciturnitas aliqñ ē ve
niale peccatū. aliqñ mortale. In his.n. ad que te
netur hō ē taciturnitas mortale pctm. verbi grā.
cū teneat pprium pctm ɔsiteri p tpe debito et alijs
circūstantijs. et mederi proximo sermone medicibili
p tpe debito et alijs circūstātijs. in his ē mortale
pctm. Cū aūt nō tenet s3 expedit aut decet veniale
est pctm. qñ aūt hoc fuerit et qñ nō difficile ē de/
terminare in singulis. s3 ipsa vnctio docet que nō
pmittit hoīem sibi adherentem de facili errare.
¶ Ad illud vero qd obijcitur in ɔtrium. dicendū
q ille auctoritates. b. greg. intelligunt de illo qui
tenet ex officio corrigē et mederi alijs in vbo cor
rectōis. i talib⁹ sit si fiat omissio p tpe debito erit
mortale pctm. vñ dī in ezechiele. xxxiij. Si specu
lator viderit gladiū venientē et nō i sonu erit buc
cina et populus se nō custodierit: veneritq3 gla/
dius et tulerit de eis aīam: ille i iniqtate sua capt⁹
est. sanguinē aūt eius de manu speculatoris req/
ram. Sed pōt queri p illud verbū qd dī. xx.
eccl. homo sapiens tacebit vsq3 ad tps. qd sit illō
tps. si.n. dicat tps oportunū eo q aū illud tps nō
dicat eē peccatū. et hoc videmr dici sup illō. xx.
leui. Vir q patit fluxū seminis et c. gl. qd ē sermo
nisi semen. q dū ordinate. mittit mens quasi vter⁹
ipregnat. si aūt iportune polluit mentē et generā
di pdit virtutē3. et dī. viij. eccle. oi negocio ē tps et
oportunitas. et. xxv. puer. mala aurea i lectis ar
genteis q loquit verbū in tpe suo. glo. q vbū dei
oportune nouit iuxta audientiū capacitatē pdica/
re. mō extra mō iuxta litterā replicat mō suauio/
res spūalū sensuū flores pandit. ¶ Sed videtur
contrarium p hoc qd dicit. ij. ad thi. vlti. Predi
ca verbū insta oportune importune. ergo ipor/
tune est predicandū. ergo nō ē expectanda opor
tunitas. qñ ergo dōm ē q peccat taciturnitate ab
eo cui icūbit offiū predicatōis vel correctionis.
¶ Respondendū3 ē. q aut intelligit oportunitas
ex pte aliquorum audientiū et aliquorum non. aut ex
nulla pte. Si ex pte aliquorum itelligit oportunitas.
ex pte aliorum nō: nihilominꝰ ē pdicandū. et hoc ē
qd dicit pdica vbū insta oportune iportune. glo.
oportune qtū ad eos qb⁹ placet: iportune nolēti
bus. Et dicit Aug. Sonet verbū nuū volentibus
nolētib⁹ oportune iportune. iuenit locū vbi rege
scat: terrā vbi germinet. l3 aliq sunt i terra petro/
sa. Si vero nō placeat auditorib⁹. tunc cū audit
pdesse nihilominꝰ pōt in posterum. et adhuc dī p/
dicare oportune iportune. Vñ glo. in qd oportu
ne agis s3 iportunus videris ei qui libenter non
audit. hoc aūt attendendum est si credetur ipsos
esse corrigibiles. Si vero sunt incorrigibiles. nō
dī oportunitas. et tūc est tps tacendi. Unde super
illud. noli arguere derisorē. aliquotiēs ab ei⁹ cor
rectōe non tūc timiditatis sed dilectionis grā est
cessandu3. ¶ Et dicitur. vij. math. Nolite sanctum
dare canibus neq3 margaritas pijcite ante por/
cos. p sanctum intelligitur verbu3 predicationis
qd non deb3 corrūpi. corrūpitur aūt in alijs cū
sunt impugnatores veritatis et ɔtēnentes. Unde
dicit cassiodorus. graue peccatū ē obstinatis pre
dicare. et id dicit. v. amos. Prudens i illo tem/
pore tacebit. vbi dicit glo. Videns vir ecclesiasti
cus incorrigibiles: subtrahit correctionem ne vi
deatur sanctum dare canibus. ¶ Sed quid ē qd
dicitur Eze. q ipse loquatur ad domum exaspe
rantem. cum dom⁹ exasperās videatur dici po/
pulus incorrigibilis. Ad qd dicendum q nō di
hic homo exasperans per incorrigibilitate3 sed
per differentias peccatorum. Unde grego. Noli
eē exasperans p incorrigibilitate3. ne tibi ɔmissa
tacendo: et maledicta non increpando deū exa/
speres. sicut illi maleficiēdo.

Occasione di/ . §. j.

ctorum querit. vtrū predicādū sit illis quos scit ine
corrigibiles. qd vr per hoc q petr⁹ pdicauit sy/
moni mago dicēs. pniam age ab hac nequicia. et
dicit glo. non q ignoraret petrus eum pniam non
acturū. sed qz omnibus iussus est predicare. suū3
facit offiū. vt ille sit inexcusabilis. Et in. xv. Joā/
nis dicitur. Si non locutus fuissem eis peccatu3
nō haberent. nunc aūt excusationem non habent
de pcto. Sed cū sciuit eos dñs pniam ñ acturos
nūqd pdicauit eis vt augeret malicia eorum? qd ñ
vr. imo q potius tacendū sit s3 q dicit greg. Cū
ɔspicit qz vitā auditorum loquendi lucrari ñ pōt.
tacendo scientiā suam abscondit. vt cū herodes
iterrogaret ihm multis sermonib⁹ nihil ei rñde/
bat. ¶ Ad qd dōm. q hoc qd petrus dixit nō tm
iuit vt suum faceret officium. sed ne alij fallerent/

nit p maliciā symonis magi. Vñ dr in gl. corā oībus arguit. ne ápliꝰ ab eo fallant. ¶ Illō aūt qḋ dic greg. de taciturnitate habuit aliā cām. vñ subdit greg. Quoties auditores nr̄i nr̄a volūt quasi laudāda cognoscēdo aūt sua puersa mutare. oīo taceamus. ne si ostentatōis studio verbū dei loquimur τ illarum culpa que erat esse non desinat. τ nostra que non erat fiat.

Membuz tertium.

Tertio querit de ↄparatione pcti taciturnitatis ad pcīm locutōis. τ vr̄ q maius pcīm sit i locutōe q̄ in silētio sine taciturnitate. p vbū senece. Dyogenes interrogatus q̄re inter malos taceret. rn̄dit. plus expedit sapiēti tacere q̄ ↄ se loq. noui. n. multos loquēdo paucos tacēdo circumuētos. ergo i pluribus ē pcīz locutōis q̄z taciturnitatis. qd. n. aliō est circūueniri nisi p indiscretoꝫ sermonis seduci. ¶ Simile idē accipit p aliud verbū. senece. Sis rari sermonis ipse. ꝫ loquētiū patiens. locutum eē aliqñ penituit: tacuisse nūq̄. ¶ Preterea. iij. Jaco. dr̄. q lingua ē vniuersitas iniqtatis. de silētio siue taciturnitate nihil dr̄. ergo maius malū ē locutōis q̄z taciturnitatis. Cōtra maius ē bonuz locutōis q̄z sit bonū silētij: qꝛ tacendo sibi soli pdest. loquēdo vtilis ē sibi τ alijs. ergo pcīm qḋ opponit locutōi maius ē q̄z pcīm qḋ opponitur silētio. sed pcīm taciturnitatis opponit virtuti locutionis: pcīm vero locutōis opponit bono silētij. ergo maius ē pcīm taciturnitatis q̄z pcīm locutōis. ¶ Itē sup illud. vir linguosus n̄ diriget ī tra. pfectius essꝫ oēs audire sponsuz cū Joāne q non tm̄ gaudebat qꝛ docebat q̄z qꝛ audiebat. sic habet i Joāne amicꝰ spōsi stat τ audit τ gaudet pp vocē sponsi. ꝫ ppter impitos necesse ē loqui aliqñ vt doceant. gaudiū ergo ē taciturnitatis τ sponsum audiēdi in volūtate. vox doctrine sit in necessitate. cū ergo silētiū malū opponat silentio bono. locutio vero mala opponit locutōi bone: maior aūt sit pfectio in auditu sponsi cum silētio bono q̄z sit in ipsa locutōe vtili. erit magis malū silētiū indebitum q̄z locutio indebita. ¶ Itē videt magis debere eē pceptū de tacendo q̄z de loquēdo. pronus. n. hoīo est ad loquendum. Vñ sup illud ps. vt non delinquam in lingua mea. gl. nō frustra est lingua in humido qꝛ d facili labitur. τ sup illud. iij. Jaco. lingua ē ignis τc. cū fere sit impossibile vitare pcīm lingue τ a pfectis non quicunqꝫ debet appetere magisteriū. pceptū aūt ad hoc datū ē vt cohibeat se hō a delicto. non āt ita pnus ē hō ad peccatuꝫ taciturnitatis. ergo magis dādū essꝫ pceptū de tacēdo q̄z preceptū d loquendo. pceptū. n. d tacēdo cohibē dꝫ a vicio locutōis. pceptū vo locutōis a vicio taciturnitatis. Ad qḋ dōm. q maius dr̄ pcīm pclo. vel qꝛ in plibꝰ peccat τ ẜm hoc maius dr̄ pcīm locutiōis q̄z taciturnitatis vel maiꝰ dr̄ pcīm qꝛ occasio sine cā ē maioris dāni. ẜm hoc pcīm taciturnitatis est maius: qꝛ p illō subtrahit vtilitas locutiōis q̄ est maior vtilitate silētij. ¶ Ad obiectū aūt dōm est. q prīa rō sumit ex ↄpatōe ẜm pluralitatē dlicti. τ silr scda τ silr tertia. ¶ Ad obiectuz aūt ex alia pte dōm q prīa rō respicit cām maioris dāni. τ hoc mō pcīm taciturnitatis ē maius. ¶ Ad scdo vo obiectū dōꝫ ē. q pcīm taciturnitatis opponit bonitati locutōis. τ opponit silētio bono. ꝫ alit τ aliter. rōne. n. oppositōis i actu opponit bonitati locutōis. rōne vo qualitatis manēte in psili actu opponit silētio bono. silētiū aūt bonū i quo auditur vox sponsi: hꝫ quādā bonitatē. τ rōe silētij qꝛ silet ab eo a quo silendū ē. τ hꝫ bonitateꝫ rōne auditus vocis diuine. rōe eius dr̄ hēe pfectionez. ꝫ vo ei opponat taciturnitas mala rōne illius pfectiōis nō tn̄ ē maius pcīm q̄z pcīm locutionis. pcīm. n. locutōis plus ↄtrat eidē. τ ita ex hoc nō seqt q sit maius ꝫ ecōtrario. ¶ Ad illud vo qḋ querit quare magis ē pceptū d locutione q̄z de silētio. dōm ē q locutio pluribꝰ modis hꝫ rōnem bonitatis. τ quo ad se: τ quo ad proximuz. Preceptū āt silētij hꝫ bonitatē quo ad se. pcepta aūt affirmatiua aliter se hñt q̄ negatiua. negatiua eīꝫ sunt ad cohibendū a malo. affirmatiua vo vt pficiat hō in bono. qꝛ ergo cū pficit magis pficit loquēdo q̄z tacēdo. iō magis ī pceptū i sacra scrit plura d bonitate locutiōis q̄z d bonitate silētij. cū tn̄ pluribꝰ modis possit eē taciturnitas bona. sed multiplicius potest eē bona locutio.

Questio. cxxxix. de pctō locutionis. τ primo de mēdacio.

Consequenter dicendum ē de peccato qḋ ē in locutōe. τ pmo ↄ veritatē. veritas aūt aliqñ dstruit sicut in mēdacio. aliqñ ↄtēnit sicut in piurio: aliqñ ipugnat sicut ī ↄtentione. Primo ergo dōm ē de mendacio.

Circa qḋ q̄rēdum ē qd sit mēdaciū. Scdo vtrꝫ mēdaciū ex aliqua circūstātia possit fieri bonuz. sicut occidere p circūstantiā trahit ad bonū. Tertio vtrū oē mēdaciū sit peccatū. Quarto vtrū oē mēdaciū sit peccatum mortale. Quinto vtruz pfectis liceat mentiri. Sexto de mendacijs ẜm differentias personarum dicendū. Septimo de speciebus mendacij. Octauo de ↄparatione ad suū oppositum in dicendo.

Membrum primū.

c Circa primū sic dicit aug. in li. de mēdacio. Mendaciū ē falsa vocis significatio cum intētione fallendi. ⁊ hoc idem habetur in glo. super illud ps. perdes oēs qui loquūtur mēdaciū. ¶ Obijcit autē circa hanc diffinitionē. ꝯtingit simulatōez facere i operibus sicut in verbis. Vn̄ sicut mēdaciū ē in falsis verbis: ita in operibus simulatus. ergo non tm̄ ē mendaciū falsa vocis significatio. ¶ Itez aliquis dicit aliqđ verꝫ ⁊ tn̄ intendit fallere: constat ꝙ ipse peccat. ⁊ nō videtur reduci ad aliud genus pc̄ti q̄ȝ ad mēdaciū. ergo nō vniuersaliter ē mēdaciū falsa vocis significatio. ¶ Itez ille qui iocose dicē mēdaciū nō vr̄ hr̄e intētionē fallēdi. imo vult bn̄ ꝙ alius cognoscat ꝙ vult dicere falsū. ergo non ꝯuenit oi mendacio. ¶ Silr̄ vr̄ de mēdacio officioso. aliquis. n. dicit falsum vt saluet aliquē. principalis intentio eius fuit circa salutē alterius. ergo non ē principalis intentio fallendi. est tn̄ mendaciū. ergo non conuenit omni mēdacio. ¶ Itez sophiste disputando tota die falsum dicunt ⁊ intēdunt fallere. nūqd oēs peccant. Ad qđ dōm ꝙ illa diffinitio generalis ē mendacij simplr̄. Nam sm̄ aug. requiruntur duo in mēdacio simplr̄ dcō s. ꝙ ꝓferēs dicat falsū. ⁊ ꝙ intendat dicē falsum. ex qua dispositōe ē vt possit aliquis falli. vt sic sit falsitas ex pte intendentis ⁊ ex parte signi. ¶ Ad obiectum primo dicendū ē. ꝙ mendaciū nō ꝓprie dicitur in factis lꝫ sit ibi simulatio. verbuꝫ. n. ꝓprie ordinat ad significandū. mēdaciū aūt dr̄ a dictione mentis. q2 ergo mens dicit p verbum. iō recte dr̄ mēdaciū falsa vocis significatō. ¶ Ad scđm vō dōꝫ. ꝙ ille qui dicendo verū intēdit fallere nō peccat mendacio nisi quo ad quid. vn̄ ⁊ illđ genus pc̄ti dicer sm̄ quid mēdaciū. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ lꝫ ille qui peccat mēdacio iocoso n̄ intendat decipe. intēdit tn̄ dicē falsū. ex quo possꝫ esset i aliquo deceptio. vn̄ ꝯuenit ei rō mendacij. est. n. intentio falsuꝫ dicēdi. ¶ Ad quartū dōm. ꝙ in mendacio officioso simul ē vtraqꝫ ps mendacij. lꝫ enim sit vlterior intentio. s. iuuare ꝓximuꝫ. nihilominus citior est intentio fallendi. ⁊ quo ad hoc dicetur mendaciū. Illa. n. intentio per se respicit sermonē. altera vero intentio respicit volūtatem ⁊ nō per se sermonem. ¶ Ad quintum dicendum. ꝙ lꝫ sophiste dicāt falsum ⁊ itēdāt fallē ⁊ ita dicāt mēdaciū. tn̄ q2 hoc faciūt cā exercitij ⁊ nō vt ignorat virtus noluꝫ. nō est pc̄m. Querit etiā cū sint due dr̄e ꝯtingit enim aliquē dicē verꝫ cū intētione fallēdi. ⁊ contingit dicere falsum nō cū intentōe fallendi. qđ istoꝝ plus accedit ad rōꝫ mēdacij. priuatio prime ptis cū positione scđe: q̄ȝ positio prime ptis cū priuatōe scđe. ¶ Ad qđ dōm ꝙ plus ptinet ad eē mēdacij intētio fallēdi q̄ȝ falsa vocis significatio. falsa. n. vocis significatio ē sicut mālr̄ i mēdacio. ꝯplementū aūt ē intētio fallēdi. ⁊ iō vbi remanet intentio fallēdi plus dr̄ mēdaciū. nihilominꝰ tn̄ vtrūqꝫ ē mendaciū sm̄ qd.

Membruꝫ secundū.

f Secūdo querit. vtrū mendaciū ex aliq̄ circūstātia possit fieri bonū? qđ videt. grauiora sunt. furtum. homicidiuꝫ. q̄ȝ mendaciū in genere. sed hec grauiora bene pn̄t fieri p aliquas circumstantias formatas vt potest quilibet occidere hoīem maleficum iusticia dictante amore iusticie. Similiter pōt fieri ꝯtractatio rei alieni iusto dn̄o. sicut fuit in asportatione vasoꝝ egiptioꝝ: ⁊ tn̄ non peccauerūt sed bene fecerunt. q2 ex mandato dn̄i solo hec fecerunt. ¶ Contra dicit augu. loquens de his malis in genere. si homicidiū ⁊ furtū obtentu alicuius boni bene pōt fieri mēdaciū tn̄ nūq̄ȝ. Ad qđ dicendū ē. ꝙ aliter ē de genere furti ⁊ homicidij. ⁊ de genere mēdacij. furtū. n. ⁊ homicidiū determinat inordinatōem actus respectu materie. nō determinando inordinatōez ex pte finis siue itentionis. mēdaciū aūt inordinatōez i ꝯpatōe actus ad mām ⁊ in comparatione ad finē. ⁊ iō dicit aug. ꝙ mendaciū non pōt bene fieri. furtum aūt ⁊ homicidium potest bene fieri. si vero furtum ⁊ homicidium importarēt de se inordinatōem ex pte finis vel intentionis. nec tunc illa possent bene fieri. Preterea. illa inordinatio que est ex pte mãe in furto ⁊ homicidio. pp aliquā ꝯditōez aduenientē ex pte mãe cuius rōne pōt eē ordinatio tollitur. q2 maius ē bonū superueniēs q̄ȝ illud sit malum. in mēdacio aūt ē defectꝰ veritatis cui non pōt addi ꝯditio per quā fiat maius bonū q̄ȝ defectus veritatis ē malū: ⁊ iō. nō ē formabile ad bonū nec illo pōt aliqđ mereri. ¶ Ad illud vō qđ obijcitur ꝙ hec grauiora sunt ⁊ nō pn̄t bene fieri ⁊c. dōm ē ꝙ grauius pōt dici multiplr̄. vel rōe iniurie ꝓximi. ⁊ sm̄ hunc modū grauius dr̄ furtū ⁊ homicidiū q̄ȝ mendaciū. ¶ Preterea ēt grauius dr̄ qđ addictū ē maiori pene. ⁊ sic ēt illa addicta sūt maioris pene q̄ȝ mēdaciū in genere. lꝫ aliqđ mēdaciū vt illud qđ est blasphemie sit addictū grauioris pene in veteri testamēto. sic̄ habet i. xxiiij. leui. Qui blasphemauerit nomē dn̄i morte moriatur. lapidibꝰ obruat cū ⁊c. Dr̄ itez grauiꝰ alterū altero ꝓpter hoc. ꝙ inordinatiōez dicit respectu rei nobilioris. ⁊ sm̄ hoc ꝙ ē veritas nobilior pecunia vel vita mortali mendaciū dr̄ grauius. Dr̄ etiā grauius. q2 plus īportat inordinatōis in sua ratione. ponit. n. inordinationem ad finem: ⁊ sm̄ hoc dicitur mendacium itez grauius. ⁊ sm̄ hec ē rō quare mēdaciū nō ē formabile: alia vero dicuntur formabilia. eo ꝙ suis intētōibꝰ nō ponūt deformitatē ex pte finis.

Membrum tertium.

Tertio queritur vtrum omne mendacium sit peccatum. quod videtur. dicit aug. in li. de mendacio qui aliquod genus mendacij peccatum non esse putauerint seipsos decipiunt. ¶ Item inter omnia mendacia minima sunt officiosum et iocosum. sed hec duo genera mendaciorum non sunt sine culpa. sicut habetur in gl. super illud ps. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. ergo omne mendacium est peccatum. ¶ Preterea ex ipsa ratione mendacij elicitur. vbi enim est intentio fallendi est peccatum. sed vbi est mendacium: ibi est inuentio fallendi. ergo vbi est mendacium ibi erit peccatum. ¶ Item aug. in enchi. verbis vti ad fallaciam non ad illud ad quod instituta sunt: peccatum est. sed in mendacio hoc agitur. ergo omne mendacium est peccatum. ¶ Item aug. in lib. de doctri. xpiana. omne mendacium est iniquitas. sed omnis iniquitas est peccatum. ergo omne mendacium est peccatum. Contra. verum et mendacium opponuntur. bonitas et peccatum opponuntur similiter. sed veritas distinguitur a bonitate. ergo mendacium distinguetur a peccato. ergo mendacium non dicetur peccatum essentialiter. ¶ Item aug. in li. de mendacio. Sicut lux opponitur tenebris et econuerso. ita veritas opponitur mendacio. et econuerso. sed lux et tenebre opponuntur circa cognitionem exteriorem. ergo veritas et mendacium circa cognitionem interiorem. sed in illa non est peccatum sicut nec veritas. ergo mendacium non est peccatum. ¶ Item ambro. Non solum in verbis falsis. sed et in simulatis operibus est mendacium. Sed in operibus simulatis potest esse sine peccato. simulatio enim aliquando bona est et pro tempore assumenda. sicut dicit hierony. exemplum est de iehu. iiij. regum. x. Et de dauid. j. reg. xxi. ergo non omne mendacium est peccatum. Deinde queritur vtrum omne peccatum sit mendacium. quod non videtur. peccatum enim vniuersitatis est. eo quod est dictum vel factum vel concupitum. mendacium autem est dictum proprie. ergo non omne peccatum est mendacium. Contra super illud ps. quia delectasti. gl. omne peccatum mendacium est. quia contra legem et veritatem est. Similiter super illud. viij. Ioh. Dyabolus est mendax et pater eius. i. mendacij. ibi enim peccatum dicitur mendacium. Ad quod dicendum quod omne mendacium est peccatum. ¶ Ad illud vero quod obijcitur in contrarium dicendum est. quod mendacium duo importat in se falsam vocis significationem. et fallendi intentionem. quantum ad falsam vocis significationem opponitur veritati: secundum quod veritas distinguitur a bonitate. prout autem ponit intentionem fallendi opponitur veritati. prout veritas est sub bonitate. qui enim habet intentionem fallendi fallax est. fallax autem non est verax. veracitas autem species est bonitatis. ¶ Ad secundum vero dicendum quod lux et tenebre possunt dici ex parte intellectus cognitiui vel ex parte intellectus practici. si ex parte intellectus cognitiui: secundum hoc si veritas et mendacium sic opponuntur: non erit mendacium sic sub peccato. si vero se habeat circa intellectum practicum. tunc veritas et mendacium si sic opponuntur erit peccatum mendacium. ¶ Ad tertium dicendum per hoc quod supradictum est quod mendacium non proprie dicitur in operibus simulatis. si vero dicitur in operibus simulatis. distinguendum est. quia est simulatio laudabilis. et est simulatio vituperabilis. Simulatio vituperabilis est peccatum. Simulatio vero laudabilis non est peccatum. simulatio autem vituperabilis proprie dicitur mendacium in operibus: sicut si aliquis simulat se esse xpianum et non facit opera xpi. ¶ Ad illud vero quod queritur. vtrum omne peccatum sit mendacium. dicendum est quod peccatum accipitur proprie et extenso vocabulo. proprie secundum quod est falsa vocis significatio etc. et sic non omne peccatum est mendacium. extenso vero vocabulo accipitur cum dicitur quod omne peccatum est mendacium. quia declinat a veritate boni. vel quia promittit quandam veritatem dilectionis quam non adimplet.

Membrum quartum.

Quarto queritur. vtrum omne mendacium sit peccatum mortale. quod videtur aug. in li. contra mendacium. sicut pietas et impietas iusticia et iniusticia differunt: sic veritas et mendacium. sed sic differt pietas ab impietate et iniquitas a iusticia. quod sunt semper in mortalia: ergo mendacium sic differt a veritate quod semper est mortale. ¶ Item super illud ps. odisti omnes qui operantur iniquitatem. perdes etc. plus est perdere quam odire. si ergo odium domini non est nisi mortale peccatum. perdere non est nisi respectu eorum qui mortaliter peccant. ¶ Item aug. in li. de conflictu viciorum et virtutum. nec officioso mendacio nec simplici verbo debet quis aliquem decipere. quia quamlibet mentitur quis occidit animam. sed non occiditur anima nisi per mortale peccatum: et omne mendacium fit cum intentione fallendi. ergo omne mendacium est mortale peccatum. ¶ Item super illud. perdes omnes qui loquuntur mendacium etc. Si quis vult hominem ad mortem perdere verum taceat sed non falsum dicat. ne quod corpore alterius animam suam occidat. ergo non est perpetrandum mendacium pro vita alterius seruanda. quia occideret animam suam quod non esset nisi per mortale peccatum. Si ergo non est perpetrandum mendacium benignitatis. quod est minus in genere mendacij. eo quod esset mortale peccatum multo fortius nec alia genera mendaciorum. cum ergo illud esset mortale peccatum. et reliqua essent mortalia peccata. Contra. j. Exod. vbi loquitur de obstetricibus. et mendacio eorum: dicit glo. que est aug. quorundam vita longe inferior est a perfectione sanctorum. sed habeant ista peccata mendaciorum pro eventu tempore et indole sustinentur. et dicitur ibi quod infirmis mentiri conceditur. sed nullum mortale alicui conceditur. ergo hoc non fuit mortale. ¶ Item grego. hoc peccati genus facile credimus relaxari. et loquitur de mendacio benignitatis. nam si quelibet culpa sequenti pia operatione purgatur quanto magis hoc facile abstergitur quam mater boni operis pietas comitatur. ¶ Item su

per illud ps. Perdes oēs qui loquuntur mēdaciuꝫ ⁊c. glo. hec duo genera mendacij nō sūt sine culpa: sꝫ nō cum magna. sꝫ omne mortale ē cum magna culpa. ergo omne mendaciū est mortale. ¶ Item Isi. Interdū quisqꝫ incaute solet ex p̄cipitatione loqui mēdaciuꝫ. sꝫ loqui ex p̄cipitatione dūmodo ñ aggrauet ex pte materie: pōt eē veniale. ergo nō omne mēdaciū ē mortale pctꝫ. Ad qḋ dicēdū nō ꝙ omne mendaciū ē peccatū mortale. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit primo dicēduꝫ. ꝙ nō attendit similitudo illa quo ad genus pcti. sed quo ad modū oppositionis. pietati n. opponitur īpietas ⁊ iusticie iniusticia ⁊ veritati mēdacium. Vł pōt dici ꝙ itelligit ibi ḋ mēdacio circa fidē ꝓ corpali vita ſeruāda. ⁊ hoc mō mēdaciū similitudinē hꝫ cū alijs ī genere mortalis pcti. ſm ꝙ trahit ad talē materiā. ¶ Ad scḋꝫ dḋꝫ. ꝙ cū dicit. perdes omnes q̄ ⁊c. nō extēdit ad omnes loquētes mēdaciū. sꝫ sicut vult cassio. hoc itelligit ḋ oībus q loquunt mēdaciū ꝯ religionē fidei vł bonorūꝫ morū. ⁊ tale malus ē q̄ꝫ opari iniquitatē. ⁊ iō ordinat post ipꝫ. ¶ Ad tertiū dḋꝫ ꝙ itelligēdū ē illḋ aug. ḋ officiu viciorꝝ. ḋ mēdacio ī quo p̄ponit cōmutabile bonū icōmutabili. nec extēdit ad omne mēdaciū officiosuꝫ. ⁊ hoc patet p hoc qḋ sequit ibidē oībus mēdacibus ps erit ī stagno ignis ardētis ⁊ sulphure. ¶ Ad quartum dḋꝫ. ꝙ illud qḋ dicit ḋ mortali pcto mēdacij ꝓ vita alterius seruāda. itelligit ḋ pfecto ⁊ spirituali viro sicut habetur ī glo. Quis aūt dicat pfectus ⁊ spūalis dicet post. Aliud ē ē mētiri ⁊ falsuꝫ dicere. mentiri. n. ē contra mentē siue ꝯtra ꝯscientiam ire. ⁊ quo ad hanc circūstantiam vbi inuenitur potest esse mortale pctꝫ. dicit eniꝫ. j. sapie. Os qḋ mentitur occidit animam.

Membrum quintum.

Quinto q̄rit. vtrū pfectis liceat mentiri ex aliqua cā. Qḋ ñ videt p vba aug. q dicit. ꝙ pfectis omnino mētiri ñ ꝯuenit. ⁊ alibi dicit. ne qs arbitret pfectū ⁊ spiritualē hominē ꝓ ista tpali vita morte cuius sua vel alterius nō occidit aīa: debere mentiri. ⁊ potest esse ratio ad hec dicenda. si enim pfectis liceret mentiri vel mendacium dicere quibus crederetur. iam ergo nulli posset credi q2 non perfectis: si nō p̄sumeretur ꝙ ipi nō deberent mētiri ⁊ multo forti⁹ nec ipfectis. Ad hoc ergo vt stet credulitas v̄itatis: ñ vꝫ licitū pfectis mētiri siue mendaciū dicere. ¶ Itē aug. ī li. ḋ mēdacio ⁊ loqt ī illo cāu quḋ qsqꝫ diligit ꝓximū sicꝫ seipꝫ cui vt p̄stet tpalē vitā pdat eternā. sꝫ ñ pdit vita eterna nisi p mortale. ergo pfecto mortale ē mētiri siue mēdaciū. quātū. n. erat ḋ genere mēdacij ñ erat ipm officiosū mēdaciū mortale ī se. Sꝫ ꝯ q̄rit qs ē iste pfectus. si. n. dicat religiosus: ꝯ. Religiosus ñ tenet ad aliqua ad que ñ tenent alij. nisi ad q̄ obligat sua ꝓfessio. si ergo ꝓfessio religionis sue nec īplicite. nec explicite artat eū vt ñ dicat mēdaciū: ñ erit trāsgressor religionis dicēdo mēdaciū. ergo sibi vt ipfecto erit veniale. Qḋ aūt ñ arcet euꝫ sua ꝓfessio ex singulis articulis regule sue pōt ꝓpēdi. ¶ Itē circūstātia ñ excedit circumstātiā ī infinitū. ergo nec peccatuꝫ aggrauatuꝫ ex circūstātia excedit alterū peccatuꝫ sine illa circūstantia existēs ī infinitū. sꝫ mortale ī infinitū excedit veniale: ergo sola circūstantia nō facit ꝙ illud qḋ erat veniale illi mortale sit isti. status aūt circūstātia quedā ē. quare nō ꝓpter statum pfectionis erit pfecto mortale mendaciū qḋ erat veniale impfecto. ¶ Similiter obijcit ḋ plato pfecto. cui sua īterest genere curā subditorū. ⁊ maxime ī sua pfectiōe. ⁊ vt ponat animā suā ꝓ omnibus suis. hoc aūt nō videt eū plus obligare ad ñ dicēdū mēdaciū q̄ꝫ alius q̄ ē ipfectus. nisi ḋ his. q̄ ptinēt ad suū officiū. ¶ Item aug. ī li. ꝯtra mēdaciū dicit. ꝙ quidā sūt ciues babilonis ⁊ ḋ illis ñ querit ipe sꝫ ḋ ciuib⁹ hierusalē. vtꝝ pfectis ciuibus hierusalē liceat mētiri aut ñ sꝫ caritas facit esse ciues hierusalē. pfecti ergo ciues sunt q pfectaꝫ habēt caritateꝫ. ponat ergo ꝙ aliquis habēs pfectam caritatē dicat mēdaciuꝫ siue mentiat ⁊ cadat a sua pfectione. nūquid pp hoc excidit a caritate. nō videt quare si q̄ꝫ diu hꝫ caritateꝫ. viuit aīa eius vita gratie. nō videt ꝙ mēdaciuꝫ benignitatis aīa eius occidat.

Ad qḋ rñdere possumus ꝙ mēdaciū pōt sumi multipliciter. Vno mō falsa vocis significatio cū voluntate falsuꝫ enūciandi. Alio mō enunciatio falsuꝫ enūciare volētis vt fallat. Tertiō mō libido ꝑseuerādo mentiendi. ⁊ has intentiōes ponit aug. ergo accipiat prima itentio ⁊ dicat pfectus religiosus qui nō ex ꝓfessione hꝫ nō dicere mendaciū. ñ ē ei ꝓhibitū nec peccat mortaliter sic ꝑpetrādo mendaciuꝫ. Si vō scḋo modo accipiat. ⁊ dicatur pfectus ille q habet pfectā caritatē. ⁊ ex pfecta caritate p̄fectaꝫ cognitiōeꝫ vt adhereat totaliter deo. ſm itellectū ⁊ ſm affectū prout ē possibile ī via si peccat talis ī genere mendacij. lꝫ sit benignitatis peccat mortaliter. qui eiꝫ pfecte adherebat deo nullaꝫ habebat rōeꝫ trahentē quare mētiri deberet. ⁊ sicut ḋ adā dicit ꝙ rōne status sui peccauit mortaliter. ita. ⁊ iste rōne status ex hoc genere peccauit mortaliter. Et hoc est qḋ dicit Aug. super illud Exoḋ. j. Bene ergo fecit dominus obstetricibus. quorꝝ ꝯuersatio iā ī eclis ē eos nō existimo lingue modū circa v̄itatē: falsitatēqꝫ exēplo obstetricū v̄bere formari vir sāctus vt pfecte adhereat v̄itati studiose ꝓhibet nec precipitatiōe mentiri sūmopere eniꝫ cauēdum est omnē mendaciuꝫ. q̄uis nōnunq̄ꝫ sit aliqḋ genus mēdacij culpe leuioris. si q̄sq̄ꝫ prestādo mētiatur. sꝫ q2 scriptum est. Os qḋ mentitur occidit animaꝫ. ⁊

pdes oēs qui loquunt mēdaciū. hoc quoqz men
daciū pfecti viri sūmopere fugiunt vt nec vita cu/
stodibz p coꝝ fallaciā defendat: nec sue aie noceāt
duz pstare carni nitunt aliene. Et dicit aug. in lib.
de mēdacio. Ille filius q verbū suscipiēs a pdi/
tione lōge aberit. puerbioꝝ .xxix. ſm aliā lrām.
ꝛ nihil falsi ex eius ore pcedit: tā sibi clausuz de/
putat ad subueniēdū homini p mēdaciū: q̄ si per
stupꝛuz trāsire cogat. Et alibi. filij supne ciuitatis
filij veritatis eius ciuitatis sūt. de qbus scriptū ē.
In ore eoꝝ ñ ē inuentuz mēdaciū. Eius ciuitatis
ē filius de quo scriptū ē. verbuz suscipiēs filius a
pditōe longe aberit. excipiēs āt excepit illud sibi.
ꝛ nihil falsi ex eius ore pcedit. his filijs superne
hierusalē si qñ in holbus obrepit qualecūqz mē
daciū. deposcūt humiliter veniā: nō inde querūt
gloriā. Si vero accipiāt tertio mō mēdaciū: erit
mendaciū mortale pctm. ꝛ ſm hoc dicit. vij. ecc.
Noli velle mētiri omne mēdaciū. assiduitas eniz
illius non ē bona. ꝛ dicit aug. quis integrū dixe/
rit animū eē mentiētis. eteniz libido ipa recte dif
finit appetitus animi quo eternis bonis quelibet
tpalia pponunt. nemo itaqz pōt ɔuincere eē mē/
tiendū. nisi qui potuit ostēdere eternū aliqd bonū
optimū posse mendacio. Sed cū tanto quisqz ab
eternitate discedat: quanto a veritate discordat. q
aūt mentit. a veritate discedit. absurdissimū ē dice
re discedēdo inde posse ad boni aliqd aliquē p/
uenire. aut si ē aliqd bonū eternuz qd nō ɔplectit
veritas ñ erit veꝝ. ꝛ ideo nec erit bonū. vt autez
animus ipi corpi. ita veritas ipsi aio ppōnēda ē.
vt eā nō solū magis q̄ corpus sz magis q̄z seipz
appetat animus. ¶ Ad obiectū aūt rūdendum ē.
Ad primū dōm ē q nō ex perfectiōe sua obligat
quis pfectus ad nō mētiendū. i. nō dicēdū falsuz
cū volūtate dicēdi falsuz siue fallēdi. sz ex quo ele
uata ē aīa in tātaz pfectionē caritatis ꝛ cognitōis
nō hz excusationē vt mēdaciū ex ipsa fiat venia/
le. ¶ Ad scḋz vero dōm. q circūstātia ñ quēcūqz
iducit mortale pctz. sz que iportat ex ɔtēptu ɔtēptū.
sicut si aliqs peccabat prius ignoranter ꝛ iō ve/
nialr. sz postea peccaret sciēter faciendo ɔsimile.
peccaret mortalr. Simılr pt dici ex ista pte q iste
intātuz adhesit sūme veritati q rōne status ipsuz
mēdaciū nō tm̄ facit ipm cadere a pfectiōe: sed ēt
a caritate. qz nullā eām habuit excusantez. ¶ Ad
tertiū dōm ē de plato. q rōne platōis ñ tenet ni/
si ad ñ dicēduz mēdaciū in his q̄ spectāt ad suuz
officiū. si tm̄ mendaciū iportaret assiduitatē men/
tiēdi. eēt in eo crimē. ¶ Ad quartū dōm. q lz nō
sit vniuersaliter veꝝ. q qui cadit a pfectōne cadit
a toto. nihilominus tm̄ rōne status pōt esse. q ca/
dēs a pfectiōe cadit a caritate. ꝛ pōt eē exemplū
de angelo i prio statu posito q habuit grāz emi/
nentē: nō tm̄ cecidit a grā sz rōne status a recupa
tione grē. ¶ Sz querit postea a btō Augu. ponat

q aliqs habeat ɔsciam. q mēdacio eius interue/
niēte possit aliqs ɔuerti ad fidē siue ad baptismū.
poterit ne in hoc cāu pfectus mētiri. Si sic tunc ñ
peccat mortalr. si nō: quo remanebit tantū bonū
p tā modico malo. ¶ Ad qd dōm ſm august. q
nequaq̄z dz mentiri ēt in hoc cāu. ꝛ est rō aug. ta
lis. si p luxuriā mei nō lz mihi. ppetrari alteri᷒ ca
stitatē vel ɔseruare: q̄tomagis nec p corruptōez
veritatis. ꝛ hoc accipit ex lrā. lxx. interpretū. p/
uerb. xxix. in fine. verbū suscipiēs filius a pditōe
lōge aberit. ꝛ nihil falsi ex eius ore pcedet. quod
exponēs sic august. dicit. filius suscipiēs p gratiā
verbū eternū tā sibi clausuz deputet ad subueniē
dū bono homini p mēdaciū. q̄ si p stupꝛū transi/
re cogat. Sz qd erit. nūqd remanebit iste ñ bapti
zatus hac occasiōe? Rūdet aug. illa veritas q̄ fe/
cit sibi eā adherere ꝛ elongari a falsitate: docebit
aliū modū subueniēdi vt ɔueniat ad baptismuz.

Membꝛuz sextum.

Sexto querit de mēdacijs ſm dīas p/
sonarū vete. testa. ꝛ prio de mendacio
abrahe geñ. xxij. dicit ipe. pueris. expe
ctate hic cū asino. ego ꝛ puer pgredie
mur. ꝛ postq̄z adorauerim᷒ reuertemur ad vos:
ɔstat q ipe firmiter pponebat imolare isaac. q̄re
ñ intēdebat q reuerteret cū eo. dicebat ergo ipse
patriarcha ɔ̄ ɔsciam suā. ¶ Sz ɔ̄ dicit de eo. ab/
sit qz vir a deo inspiratus i illa hora mortalr pec
casset. Hoc soluit ambro. in lib. de pfiarchis vbi
dicit. abrahā: ꝛ si ſm formā verbi mēdaciū dixit.
ꝛ pp hoc nō ē imitādus a nobis. nihilominꝰ rō/
ne figure ad quā inspiratus a deo respexit: non ē
psumendū illū mendaciū dixisse. vñ. j. ad coꝛ. x.
dicit. oīa in figura ɔtingebāt illis. fuit autē figura
illa imolatōnis xpi. ꝛ si eniz filius dei incarnatus
sicut pr abrahā duceret isaac humanā naturā ad
imolāduz i passione: reuerti debuit tm̄ isaac cum
abrahā. qz postq̄ filius dei semel assūpsit huma/
nā nāturā: nec in passiōe nec post dimisit eā. Vñ ad
hoc respiciēs abrahā nō intēdebat mētiri. vnde
ēt qz mētiri nō intēdebat: ita disposuit vt nec etiā
ſm lrām dixerit nisi veꝝ. ipe. n. reuersus est cum
isaac sicut dixerat. vt pz geñ. xxij. Propter hoc
ergo notāduz ē ɔsequēter. q huiusmōi vba san/
ctoꝝ patrū ꝛ si aliqñ videant eē mēdacia ad lrāz.
excusabant tm̄ rōne signatoꝝ. Vñ ēt de iacob qui
dixit. ego suz esau primogenitus tuus. dōm q ad
lrām nō volebat dicere q ipe eēt esau. sed q ipse
eēt ille cui iura primogeniture debebant. excusat. n.
p sensum figuratiuū. p esau. n. figurabat ppl's iu/
daicus. p iacob gentilis. qui lz eēt minor natu: ipi
tm̄ ante iudaicū debebat bñdictio fidei xpiane. sic
vult apls ad ro. in multis locis. ix. ꝛ. xi. ¶ Obij/
cit ēt de ioseph geñ. xliiij. legit q dixit fratribus
suis. an ignoratis q nō sit similis mei in auguriādi

scia. ⁊ añ.xlij.ꝑ solutem pharaonis exploratores
estis. si ergo hec falsa erāt ⁊ ꝯtra ꝯsciam hec di/
cebat. quare nō mētiebat. Primū possꝫ solui ꝙ
verbū augurādi aliqñ sumit̄ stricte. ⁊ tunc sonat
in malū tm̄. aliqñ cōīter ⁊ ad bonū ⁊ ad malum.
⁊ tūc verꝫ ē ꝙ ioseph habuit sciaꝫ augurādi. fuit
eniꝫ ꝓscius aliquoꝝ futuroꝝ. sicꝫ pꝫ geñ. xl. ⁊. xlj.
vn̄ vt soluat̄ cōīter vtrūqꝫ obiectū possumus sol/
uere ꝑ aug. in. v. lib. sup geñ. vbi dicit. sic. loquēs
de v̄bis ioseph. Hoc ñ serio sꝫ ioco dictū vt exi/
tus docuit. ⁊ iō ñ est hñduꝫ mēdaciū. mendacia
eniꝫ a mēdacibus serio agunt̄ ñ ioco. Querit̄ ēt
de obstetricib⁹ de qbus exo. j. legit̄. ꝙ dixerūt ꝙ
ñ sūt hebree sicut egiptie mulieres ⁊ c. id. n. mētite
sūt sicut volūt sācti ⁊ glo. Querit̄ ergo vtrū men
daciū eoꝝ fuerit veniale aut mortale? Qd̄ mor.ta
le vr̄. qꝛ dicit ibi glo. greg. benignitatis eaꝝ mer/
ces q̄ potuit ī eterna vita retribui. ꝓ culpa mēda
cij in tpalem recōpensationeꝫ declinata ē. si ergo
ꝯmutata ē eis merces eterna ī tpaleꝫ ꝑꝑ mēdaciū.
amissio āt mercedis eterne nō ē nisi ꝑꝑ mortale.
videt̄ ꝙ mentiēdo peccauerūt mortalr̄. ¶ Sed ꝯ
dicit̄ in pricipio huius glo. leuioris culpe ē si qs/
qꝫ mētiat̄ ꝓstādo bñficiū. sꝫ iste sic mentite sunt. er
go ibi fuit leuior culpa. nō ergo mortalis. ¶ Iteꝫ
ī eadē glo. infra. si quelibꝫ culpa sequēti pia ope/
ratōne purgat̄: quātomagis hoc facile abstergit̄
quā mater boni opis pietas comitat̄. sed nullum
mortale facile abstergit̄. ¶ Itē ꝙ aut nullū fuerit
pctm̄ aut veniale solū videt̄ glo. hiero. ⁊ haymo
nis sup illō Ysa. lxv. edificabūt domos ⁊ c. ibi. n.
dicit glo. ꝓ v̄tutibus ī celestibus regescent. tales
domos obstetrices sibi dicit̄ edificasse: qꝛ timue
rūt deū. sꝫ nullus cū mortali edificat sibi domuꝫ ī
celis. aut ergo obstetrices q̄ tūc sibi edificauerunt
domos sicut dr̄ hic: oīo ñ peccauerūt. aut ñ morta
liter. ⁊ ita aut mēdaciū illaꝝ ñ fuit pctm̄ aut ñ mor
tale. Solutio. dōm ꝙ ī facto obstetricū duo fue
rūt opa. fuit. n. ibi vnū opus ꝯpassiōis siue pieta/
tis. fuit ēt ibi mēdaciū. ⁊ illud forte soluꝫ ñ ꝓpter
vitā pueroꝝ seruādā: sꝫ ētiā ꝑꝑ propriā vitā tuen/
dā. sicut pōt videri ex quadā glo. grego. que fre
quēter adducta ē hic. Quātū ad primū ergo op⁹
scꝫ ꝯpassionis dicimus. ꝙ illud bonū fuit sed in
hoc genē tm̄. ⁊ si affuissꝫ caritas que foras mittit
timorē. sicut dr̄. j. Io. iiij. bene ex isto motu potu/
issent meruisse vitā eternā. Vn̄ sicut dare elemosi
nā qd̄ ē bonū in genere tm̄. si fiat ī caritate: meri/
toriū ē vite eterne. si āt fiat extra: nequaq̄. Ita di
cimus hic ꝙ illō opus ꝯpassionis vel pietatis si
fuissꝫ ī caritate factū: fuissꝫ meritoriuꝫ vite eterne.
Sꝫ ꝙ fuit factū extra caritatē. fuit ibi. s. ī ꝑ̄lo ope
potētia ordiata ad gloriā [illegible] remota: ⁊ nō necessi
tas siue potētia ꝓxima. bonū ergo fuit illō opus
sꝫ ñ sufficiēs ad merendā gloriā ꝑꝑ defectū cari/
tatis. Sꝫ qꝛ nullū bonum irremuneratū. iō dn̄s
opus illud qd̄ ñ hēbat sufficiētiā vt remunerat̄
ī celis. remunerauit hic ī terra. Vn̄ illa glo. q̄ dicꝫ
ꝙ merces eoꝝ declinata ē ⁊ c. nō ē sic intelligēda
ne ꝓ ope illo deberet̄ eis prius vita eterna si siue
mēdacio factū fuissꝫ: ⁊ ꝓ mēdacio amiserunt illā
mercedē. sꝫ ītelligēdū ē qd̄ dicꝫ greg. benignitatis
eaꝝ merces potuit ⁊ c. ñ dicit debuit. sed potentia
remota potuit videlꝫ si fuissent ī caritate. sꝫ hoc ñ
erat: imo erat ī ipis timor seruilis vel hūanus tan
tus. quo magis diligerēt forte tueri vitā pñteꝫ q̄
mereri eternā. hoc aūt ñ stat cū caritate. vnde illa
declinatio ñ dicꝫ absolutiōeꝫ ꝓmij debiti. imo pos
sumus dicē qd̄ dicit insufficiētiā opis facti respcu
ꝓmij eterni. ¶ Qd̄ ergo q̄rit̄ q̄ntum ad aliō opus
scꝫ mēdacij. vtrū fuerit mortale vl̄ veniale. possꝫ
sustieri ꝙ vēiale. rñdēdo sicut dcm̄ ē. tm̄ possum⁹
dicē sicut alij dicūt. ꝙ mēdacij sui duplex fuit cā.
Vna pueroꝝ ꝯpassio: ⁊ respectu huius fuit men
daciū veniale. alia āt fuit tuitio ꝓprie vite. quam
qꝛ inordiate ⁊ ꝑuerse diligebāt: mēdaciuꝫ ꝑ rela
tionē ad cām illā fuit mortale. ¶ Ad illā ergo gl.
hiero. dicimus. ꝙ cū dicit obstetrices dicūtur si/
bi edificasse. ītelligēdū ē edificasse. i. preparasse. qꝛ si
ꝑseuerassent ī talibus operibus forte dn̄s dedissꝫ
eis caritatē q̄ ꝯsūmaret edificiū. Vn̄ aliter dicunt̄
edificare sancti ⁊ aliter ipe. ¶ Ille āt due gl. gre
go. nō ꝓbāt ꝙ mēdaciū illō fuerit veniale nisi sꝫ
ꝙ fuit benignitatis. ⁊ hoc bñ ꝯcedimus. Sed
querit̄. qs ꝓponit oratōeꝫ methaphoricā sicut di
cit̄ linis arat. hic ꝑ̄lo vnū signat̄ ex ꝯñti aliud ꝓ/
tendit. querit̄ ergo si mentiat̄ sic loquēdo ⁊ pec/
cet. ¶ Ad qd̄ dicimus breuiter ꝑm aug. ꝙ talis si
intēdit dicere sensuꝫ sequēteꝫ ꝑꝑ hoc nō dr̄ pecca
re. maxīe cū dicit illud qd̄ pōt patere siue qd̄ fre/
quēter ꝯsueuit dici. vnde nō dicit ꝯtra ꝯsciāꝫ. nō
enim intēdebat asserere primū sensum illius ora
tionis. Unde aug. vbi loquit̄ de Iacob vtrū mē/
titus sit in lib. de mēdacio. ita dicit. omnis enun/
ciatio ad id quod enunciat referēda ē. ⁊ propter
hoc si referēdo ad intentionē enūciatōis non fuit
mēdaciuꝫ: nō sunt cēsendi tales mētiri. Querit̄
[illegible] vtrū mendaciū minoris sit culpe ī vete. testa. q̄
ī nouo vel ecōuerso paribus alijs circūstantijs.
¶ Ad qd̄ rñdꝫ grego. ꝙ ⁊ sub veteri forsitan testa
mēto minoris culpe eē potuit. in quo ꝑ thauroꝝ
vel hircoꝝ victimas sacrificiū ñ fuit ipsa veritas
sꝫ vmbra v̄itatis. nā ī testamēto nouo ꝓceptis al/
tioribꝰ manifestata [illegible] carnē veritate ꝓficim⁹. iustuꝫ
ē vt facta quedā q̄ in illo ꝑplo vmbre v̄itatis de/
seruierāt deseramus. siqs v̄o ꝑ testamētuꝫ vetus
vult suū tueri mēdaciū. qꝛ minus illuc quibusdā
fortasse nocuerit: dicat necesse ē reꝝ alienaꝝ raptū
dicat retributōeꝫ iniurie qꝛ infirmis illis ꝯcessa
sūt sibi nocere ñ posse. que oīa cūctis liquet quā/
ta animi aduersiōe veritas insequit̄ que iā nobis
significatōis siue vmbra postposita in vera carne

declarat. Querit vtrū facta illoꝝ q̄ in vete.te. mē
dacio officioso sūt vsi imitanda? Ad quod rūdet
aug. in li. ꝯ mēdaciū dicēs. Ille psone quas cre/
dēdū ibi nō ē pphare voluisse. ſ3 q2 faciēdo vel
dicēdo finxerunt voluntate fallēdi. q̄uis ex ipsis
quoq3 factis eaꝝ siue dictis aliq ꝓpheticū possit
ex culpa [illegible] illius oipotētiā pseminatū atq3 dispo
sitū q bn̄ vti nouit ēt malis hominū. t̄n q̄tum ad
ipsas attinet sine dubitatiōe mētite sūt. ſ3 n̄ iō de/
bent imitāda existimari q2 in eis reꝑiunt libris q̄
sancti τ diuini merito nominant. hn̄t eim scripta
τ mala hominū τ bona. illa vitāda ista sectāda.
τ quedā ita posita vt de illis ēt sit ꝓlata snia. qdā
vo tacito ibi iudicio i nobis iudicāda permissa.
qm non solū nos nutriri manifestis veꝝ τ exer/
ceri oportebat obscuris. Cur aūt isti imitādā sibi
thamar existimāt mentiētē. τ imitādū Judam n̄
existimāt fornicantē? ibi eī3 vtrūq3 legēt. τ nihil
hoꝝ scriptura illa siue culpauit siue laudauit. sed
tm̄modo vtrūq3 narrauit τ iudicādū hoc vtrū/
q3 nobis dimisit. ſ3 mirū si aliqd hoꝝ imitādum
īpune pmisit. q eī3 thamar nō meretricādi libi/
dine ſ3 ꝯcupiscēdi voluntate mentita sit nouimus
veꝝ. fornicatio [illegible] si iude tal' n̄ fuit. pōt [illegible] cuiuspiā
q̄3 faciat vt hō liberet. sicut illius mēdaciū fuit vt
homo ꝯcipetur. nūqd ꝓpterea ēt fornicādum3 est.
[illegible] n̄ pp illud putat fuisse mētiēdū. nō ꝺ solo itaq3
mendacio sed de oibus operibus hominū i qb⁹
ꝯsistunt velut ꝯpensatiua peccata ꝯsiderandū est
quā3 sniam proferre debeamus. ne aperiamus
aditū non tm̄ paruis qbuscūq3 peccatis verum
etiam sceleribus cūctis.

Membꝛū3 septimū3.

Septimo q̄rit de speciēb⁹ mendaciȷ̄. τ
pmo ꝺ mēdacio benignitatis siue offi
cioso. cui⁹ tres dicit aug. eē spēs in li.
de mēdacio. Et silr dr in. iij. li. sent. di.
xxxviij. c. j. Cōtingit aūt in isto mēdacio mentiri
vel ꝓ re alterius seruāda vel ꝓ vita corpali. vel
ꝓ castitate alicuius fuāda. Ponat ergo q aliqs
mētiat vt qs baptizet. hoc mēdacium ꝯstat offi/
ciosū ē siue benignitatis. sub nullo eī3 alioꝝ mē/
broꝝ cadit istius trimēbris diuisiōis mēdaciȷ̄. q̄
ē p iocosū τ benignitatis τ malignitatis q̄ diui
sio sit ita i pricipio p̄dicte distinctōis in sentētiȷ̄s.
τ i glo. sup illud ps. Perdes oēs q loquūt mē/
daciū. In p̄dicto aūt cāu nō pōt dici eē mēdaciū
iocosū neq3 malignitatis. erit ergo officiosū. ſ3
talis nec mētit ꝓ re alterius nec pro vita fuāda.
q̄re nō sufficiēter diuidet mēdaciū officiosū per
illa tria. Vel tu dicas mihi ad qd illoꝝ triū redu
cet mēdaciū illud. ¶ Ad qd dicimus. q sufficien
ter diuidit mēdaciū officiosū [illegible] hec tria. τ hoc
qd dictū ē reducit ad illd q̄d ē mentiri ꝓ castitate
alterius saluāda. illud eī3 mēdaciū intelligit cō/
muniter fieri q̄tum ad illā spēm quotiēscūq3 ali/
quis officiose mētit ꝓ bono spūali saluo fuādo
sic aūt fuit i cāu ꝓposito. iste. n. mētit vt acqrat illi
vitā spūalē. hoc ergo qd dr ille tertia spēs qn̄ mē
tit aliqs ꝓ castitate alterius fuāda: dr q ibi n̄ dr
eē tota mēdaciȷ̄ officiosi fm spēm illā3. sed ponit
tm̄modo exēplū. τ cū dr ibi mentiri ꝓ mundicia
siue castitate: nō intelligit mūdicia corpalis tm̄. ſ3
illa q̄ bonū spūale est. vn̄ ꝓ quocūq3 bono saluā
do spūali dicat. intelligēdū ē mēdaciū esse i eadē
specie in qua ē τ illud. Sed q̄rit postea vtrū qs
ꝓ castitate ꝓpria saluanda. τ nō solū loquimur de
pfecto ſ3 ēt de impfecto possit mētiri sine peccato.
Qd nō: p3 p aug. qui nō vult aliqd mēdaciū eē
sine pcto. ¶ Sz ꝯ aug. in li. de mēdacio. Illa pec
cata q̄ ita cōmittunt i hoie vt faciāt immundū: etiā3
peccatis nostris euitare debemus. ac p hoc. nec
peccata dicēda sūt que ꝓpterea fiūt vt illa immun/
dicia euitet. τ ex hoc ergo vr q ipse q̄si p ꝯpēsa
tōem vult dicē q pctm minus qd pp vitationē3
maioris fit: non iam dici debeat pctm. τ ita si tu
mētiris pp corruptōem castitatis tue vitādā3. nō
erit illud pctm. ¶ Ad qd dicim⁹ q duplex ē imū/
dicia. vna corpis. τ ꝓ hac vitāda neminē opor/
tet mētiri. q2 sic dicit aug. ibidē. nullus recte agēs
immūdus fieri pōt quolib3 ꝯtagio corp.ali. Est āt
alia immūdicia nō solum corpalis ſ3 ē spūs. τ hec
dupl'r pōt fieri. vl respēu pfecti: vel respēu impfe
cti. dicim⁹ ergo q pfectus ita fortis d3 eē vt cōfi/
dat se nulli tēptatōi succūbere. vn̄ ēt [illegible] violēta iferēt
illi. d3 sperare q ipe nullo mō ꝯsentiet corruptō/
ni violēter illate. ſ3 sustinebit meritorie. τ iō talis
nō d3 mētiri ēt i tali cāu. impfectus aūt vtpote ifir
mus d3 timere ne succūberet si veniret ad illū sta
tū. τ iō tali pp ifirmitatē suā: ꝯcedit redimere pe/
riculū maioris pcti p minus pctm τ i hoc cāu su
mit dicta auctas aug. Nec pp hoc ē itelligēdū q
si in hoc cāu existens mentiat. q mēdaciū illud
nō [illegible] pctm. Et qd dicit aug. nō sunt pcta dicēda.
itelligēdū nō est simplr ſ3 ꝯpatiue hoc ē. nō sunt
q̄si reputāda pcta respectu coꝝ p qb⁹ vitādis ista
fiūt q̄ longe maiora sūt istis. Querit postea de
illo mēdacio q̄rto quo dic aug. q fit sola fallēdi
mētiēdiq3 libidine. qd dictoꝝ mendacium ē? Et
obiȷ̄cit pmo sic. libido sicut dr i eodē li. ē appetitus
quo eīna tpalibus pponunt. ergo si hoc fit ex mē
tiēdi libidine hoc ē appetit⁹ animi quo eīnis bo/
nis aliqd tpale pponit. sic eī3 diffinit ipe libidinē.
[illegible] quotiēs sic fit mortaliter peccat. ergo hoc mē/
dacio semp peccat mortaliter q̄liter itaq3 erit io/
cosū. ¶ Preterea hoc grauius videt eē ceteris.
ꝯstat. n. i ceteris speciēb⁹ mēdaciȷ̄ erat aliqd aliud
a mēdacio mouēs ad mētiendū vtpote q2 vole/
bat placē aut iuuare aut nocē alicui vl aliqb⁹. iō
dicebat mēdaciū i aliȷ̄s speciebus. in hac aūt dr
sola libido mentiendi mouere. si ergo tātomā/

tus ē pc̄m ⁊ inexcusabilius. quātominus hʒ mo
tiuū. vr̄ illud mēdaciū eē inexcusabilius ceteris ⁊
maius. ¶ Querit̄ ēt cū libido siue iproba volun/
tas sit gnāle i oībus istis mēdacijs quō hec spēs
que dr̄ sola mētiendi libidine eē diuidat̄ ab alijs
cū gnāle nō diuidat̄ ab alijs specialibus nisi per
additiōem alicuius ꝯdr̄tis. hec aūt spēs nō videt̄
dicere nisi gnāle nūc ꝯctū. Solutio dicimus ꝙ
re vera [illegible] quartū tn̄ gnūū mendaciū cā placendi
fuit. sʒ placētia quā aliquis intēdit pōt eē duplr̄.
pōt eniʒ intēdere placere sibi ⁊ alij. ⁊ nūc ē gnūʒ
solū de suauiloquio. vel non alij extra. sʒ sibiipsi
tm̄. nūc est illud quartū qð dr̄ fieri sola mētiēdi fal
lendiqʒ libidine. Et nō itelligit̄ ibi fallēdi. i. deci/
piēdi aliū: sʒ fallēdi. i. falsū dicēdi. sic ergo ego di
uidor ab alijs. ita placētia sistens i me siue respēu
mei solū. distinguitur a placentia respēu alterius
hōis extra vel rei extra. ⁊ sicut gnūū ⁊ quodlibʒ
aliorū habebat ꝓpriaʒ ⁊ spālem cām. sic hoc ⁊
illud. dicit̄ tn̄ fieri sola mētiendi libidine ⁊ n̄ alia.
qꝛ cum libido dicat̄ a libendo siue ab eo ꝙ libet.
siue cui libet. nihil habʒ hoc mēdaciuʒ neqʒ in se
neqʒ in cā extra illū in quo erat mētiendi libido.
nō sic aūt in alijs mēdacijs. imo habebat causaʒ
extra. ⁊ iō hoc solū ⁊ recte dicit̄ fieri solo mētiē/
di libidine. ex his ergo potest patere solutio ad
obiecta. ¶ Ad primum enim dicimus ꝙ libido
pōt dici duplr̄. Uno mō ꝓprie ⁊ stricte ⁊ sic da
bat̄ ei dicta diffinitio. ⁊ sic nō erat radix nisi mor
taliū peccatoꝝ. ⁊ sic nō sumit̄ i descriptiōe huius
quarti mēdacij. Dicit̄ aūt alio mō cōiter vt sit ra
dix ⁊ mortaliū ⁊ venialiū. Unde cū libido dicat̄
ab eo ꝙ ē libere sicut vult aug. sic libere qð ē li.
ar. potuit inordinate moueri ad mortale vel ad
veniale. ita ⁊ hec libido potuit eē radix nō soluʒ
mortalis sʒ ⁊ venialis. ⁊ sic cadit hoc i rōe hui⁹
mendacij. ¶ Ad aliud vō qð obijcit̄. ꝙ hoc erit
maius ceteris dicimus ꝙ maius ē gnūo. sʒ trib⁹
primis nō. ⁊ ꝓcedit illa obiectio ꝑ falsaʒ suppo/
sitiōeʒ. supponit eīʒ ꝙsi sic mētiēs recedit a verita
te ꝓꝑ ꝯuatē ꝙsi ꝯtēnēdo eā. ⁊ re vā sic eēt mōtale
⁊ graue mortale. sʒ n̄ sic faciebat: imo nō ꝯtenēs
veritatē sʒ semꝑ ipsam in affectu habitualit̄ reti/
nēs. paululū ad tp̄s declinabat ab ipsā. vt accipe
ret aliquā vanā delectatiōeʒ in falso qð sibi place
bat. hoc aūt veniale erat ꝓꝑ ifirmitatē nostrā. sic
eniʒ post baptismū hēbat hō. ꝯcupiscētiā quādā
venialē respēu maloꝝ. ita hʒ quādā delectatiōem
In vanis ⁊ hoc ꝓꝑ infirmitatis sue corruptiōeʒ. si
eīʒ hō sieuisset n̄ eēʒ istud ei. ⁊ iō nō fuit illō mē/
daciū mortale. ¶ Ad tertiū sit̄ pʒ r̄nsio ex dictis.
nō eniʒ hʒ hoc mendaciū gnāle tm̄. sʒ etiā hʒ ꝓ/
priā cām ꝯtrahentē ipm̄ gnāle ꝺm placētiā respe
ctu mētiētis ad seipm̄. que cā facit hāc eē vnā spe
cieʒ per se. pʒ etiā ex dictis quare aug. dicat hoc
mirū eē mēdaciū qð de nullo alioꝝ dic̄. hoc eniʒ
mēdaciū nullā cām sui hʒ extra ipsuʒ mentiētēʒ.
⁊ iō recte in ipo mentiēte dr̄ eē totaliter. Alia aūt
habebāt cās extra mentiētē. sicut illū cui debebat
noceri vel q̄ debebat iuuari vel qui debebat pla
ceri. Unde nō erāt mere ⁊ totaliter in ipo mētien
te ꝙtū ad oēm sui cām. Postea querit̄ cū cō/
tingat mentiri circa mores. ad qð illud mēdaciū
reducet̄. neqʒ eniʒ videt̄ [illegible] iocosuʒ neqʒ officio/
suʒ. religiōis etiā nō vr̄ eē: cū nō sit circa ea que
spectāt ad fidē. ¶ Ad qð dicimus. ꝙ huiusmodi
mēdaciū ꝯtinet̄ sub mēdacio religionis. ibi enim
dr̄ religio cōiter. nō solū ꝺm ꝙ religat nos ad te
nendū ea que sūt circa fidē sʒ [illegible] ad tenēdū ea que
sunt circa bonos mores. i his duobus ꝯsistit sū/
ma religionis xp̄iane. Querit̄ postea. ponat̄ ꝙ
aliq̄s mētiat̄ de religione. nō ex certa malicia sʒ
ex ifirmitate vel ex ignorātia. vt nō sit pc̄m i spi
ritusanctū. querit̄ ad qð genus mēdacij reducet̄
illud. neqʒ eniʒ iocosuʒ neqʒ officiosuʒ ē illud cō
stat. sʒ neqʒ malignitatis vr̄ quia nec sub scða nec
sub tertia specie ꝯtinet̄. illud cōstat. Si diceret̄ ꝙ
ꝯtineret̄ sub p̄ia. ꝯ hoc vr̄. ꝙ illa p̄ia spēs mē/
dacij ꝑniciosissima est. mēdaciū aūt istud ē cuʒ [illegible]
ex ignorātia vel ex ifirmitate: nō ita ꝑniciosū vi/
det̄. ¶ Ad qð dicimus. qui sic mētit̄ pōt eē ꝑfect⁹
vl' imꝑfectus siue vt sic melius dicamus. simplex
aliq̄s qui tenet̄ ad oīa credēda explicite: vel aliq̄s
magnus lr̄atus. si ergo sit simplex. aut mentit̄ de
his ad que tenebat̄ explicite credēda. aut nō. sūt
enim q̄dā grossi articuli sicut ꝙ deus sit trinus ⁊
vnus. ꝙ fili⁹ dei assumpsit carnē. ꝙ passus ē ⁊c̄.
quos nullus etiā simplex dʒ ignorare. si ergo mē
tit̄ i huiusmōi. etiā si ignorātia mētiat̄ nō excusat̄
a toto. cuʒ tenet̄ illa scire ⁊ posset illa inquisiuisse
vel ꝑ doctrinā accepisse. vel ēt ex inspiratiōe a do
mino si se ꝑparasset ad hoc. Si aūt aliq̄s magn⁹
lr̄atus mētiat̄ ēt ex ignorātia: peccat p̄io genere
mēdacij. nec excusat̄ ꝑ ignorātiā. cū ad oīa sciē/
da teneat̄. Si aūt mētiat̄ simplex ex ignorātia vel
ifirmitate. vtpote qꝛ n̄ pōt capere ea ad q̄ n̄ tenet̄
sciēda: tūc nō oportet dicē mentiat̄ vel peccat ꝺm
grauitatē pc̄i. q̄ solet attēdi i ipa specie mēdacij.
pōt tn̄ hoc reduci ad p̄imā spēʒ sʒ ꝺm magis ⁊
minus. ꝺʒ ꝙ sūt grauiora ⁊ leuiora. ¶ Qð ergo
obijciebat̄ ꝙ primū mēdaciuʒ erat grauissimuʒ:
itelligēdum ē hoc ꝺ illo qð dr̄ ex certa malicia ⁊
ad decipiēdū. tale. n. est pc̄m in spm̄sanctū. vn̄ ⁊
grauissimū. tn̄ intelligēdū ē ꝙ peccare i spm̄ san/
ctū siue i p̄reʒ siue in filiū duplr̄ pōt dici. Uno eīʒ
mō pōt dici peccare in filiū q̄ mētit̄ de filio. ⁊ in
spm̄sanctū q̄ ꝺ spūsancto. sʒ hoc nō ē modus ꝺm
quē distinguit̄ pc̄m in spm̄sanctū ⁊ pc̄m i p̄rem
⁊ in filiū. imo hoc mō q̄nqʒ q̄ mētit̄ de filio: mē
tit̄ de p̄re. vel ēt peccat i. totā trinitatē. sicut q̄ dice
ret ꝙ spūsanctus nō ꝓcederet a p̄re ⁊ filio. ipse
peccat in spiritūsanctū. ⁊ etiā in totam trinitatem

sz hoc peccatu nō ē illud i spiritu sanctuz qd dicit
eē grauissimū. qz pōt eē ex ignorātia vel ex infir-
mitate. dr aūt peccatū i spiritūsanctū alio mō s̄m
q illa tria distinguūt p appropriatōes. vt illd qd
ex impotētia dicat i patrē. qd ex ignorātia dicat i
filiū. qd ex certa malicia i spiritūsanctū: ⁊ tūc re ve
ra istud ē grauissimū illo℞ triū. ¶ Sz obijciet ali-
qs ꝯ illud qd dixim⁹. q mētiēs ex ignorātia mē
tit circa fidem de his ad que sciēdū tenetur. men
titur mēdacio reducibili ad primū genus. hoc
.n. videbat falsuz. qz tal' q sic dic̄ ex ignorātia. ⁊ si
dicat falsā vocis significatōez. n̄ tn̄ hz itētōez fal-
lēdi. i. decipiēdi. neqz fallēdi. i. dicēdi falsum. quō
ergo dicenduz est mentiri. ¶ Ad qd dicendum q
⁊ si non sit ibi totalis completio mendacij s̄z pri-
mas speciez: dicimus tamen q reducitur ad illud
genus. dicimus enim q dupliciter dicitur intētio.
aut videlicet ppositum per discretionem. ⁊ hoc
modo nō habet iste intentionez fallendi. aut pōt
dici intentio ipa voluntas. ⁊ hoc modo cum ipe
teneretur ista de quibus mentitur scire. sciuisset si
voluisset sicut predictū est. patet q voluit ignora
re. ⁊ si voluit ignorare circa ea de quibus opor-
tebat euz credere vel loqui. cuz ignorantem loq
frequenter contingit falsuz dicere. patet q ex cō
sequenti habuit volūtatem manendi in tali statu
in quo diceret falsum. ⁊ ita quodāmodo habuit
intentionez fallendi ⁊ dicendi illud qd se aptū
erat alium fallere. ⁊ etiam fallendi. i. dicendi fal-
sum siue qd nesciret esse verum cum deberet scire.
Queritur postea aliquis intendit dicere cōtra
fidez sed tamē non dicit. queritur ergo si huius
reducēdum est ad primū mēdacium vel ad illud
peccatū. ¶ Ad qd dicimus q sic. Unde sicut vel-
le mechari reducit ad trāgressionē illius peccati
nō mechaberis: ⁊ hoc quia ordinabatur ad illū
actuz. ita ex parte ista mala intentio que erat ordi-
nata ad mēdaciū primi generis: reducēda ē ad il-
lud genus. ⁊ si nō ꝯplete mētitus sit s̄z illd. Que
rit postea. aliqs bene credens ppōnit ꝯtrarium
alicuius articuli corā simplici qui nescit vtrū illd
sit verū vl falsū. ex alia pte aliqs arrian⁹ credēs ve
rum dicē ppōit idē falsū corā simplici. quis er-
go isto℞ plus peccat? ⁊ vz q arrian⁹. iste. n. xpia-
nus ⁊ si peccat i dicto: radix tn̄ n̄ ē corrupta. quia
hoc bene sentit. arrian⁹ aūt ⁊ i dicto peccare vide-
tur ⁊ in radice. maior autez est corruptio vbi est
vtriusqz q̄ vbi alterius tm̄. ¶ Sed cōtra. iste ca-
tholicus cōtra conscientiaz dicit q dicit. ⁊ scit q
ille simplex potest falli ex dictis eius. arrianus at
nescit. vnde nec dicit contra conscientiaz: nec pu-
tat illum fallere. si ergo plus peccat qui ex certa
scientia q̄ qui ex ignorantia. plus videtur pecca-
re catholic⁹ q̄ arrian⁹. ¶ Qd ꝯcedim⁹. Qd ergo
obijcit q i arriano ē corruptio radicis maior q̄
i catholico. Rn̄demus. q maior corruptio radi
cis pōt dici dupliciter. vl i intellectu. ⁊ sic re vera
maior ē corruptō i arriano vl i affectu. ⁊ sic ē ma-
ior corruptio i catholico qui vult dicere ꝯtra cō
sciaz suā. ⁊ dare simplici occasionē ruēdi. maio-
ritas ergo corruptōis prime n̄ fuit ita cā faciēdi
peccatū. sicut maioritas corruptōis radicis mō
secūdo. ⁊ iō plus peccat i hoc casu catholicus q̄
arrianus. Querit ergo postea d numero isto℞
mendaciorū. ⁊ queritur cū mendaciū benignita-
tis ⁊ malignitatis opposite sint. saltē q̄ntū ad suas
causas. ⁊ mēdaciuz malignitatis diuidat i quos-
dā sui species penes istas differentias omnibus
obesse ⁊ nulli pdesse. obesse alicui ⁊ nulli pdesse.
obesse alicui ⁊ pdesse alicui. quare similiter mē-
daciū benignitatis nō diuidit s̄z easdē differētias
vt si diuideret s̄m q ē pdesse alicui ⁊ n̄ pdesse al
teri. vl alicui pdesse alicui obesse ⁊ huiusmōi. nō
.n. ita diuidit. imo diuidit q̄ntū ad illd q ē pdesse
i seruanda re alicuius vel vita siue bono spūali.
¶ Ad qd dicimus q diuisio mendacij maligna
tis fit s̄m maiorē ⁊ minorē rōnem nocumēti. Ad
hoc. n. s. ad nocēdū erat huiusmōi mēdaciū. ⁊ s̄z
hec fuerūt tres eius spēs. Primū qd maxie noci
uū ē vt qd ē i doctrina religionis. ⁊ hoc dr maxi
me nociuū duplici d cā. tū qz oibus nocet. tū quia
nocet i maximo siue in nobilissimo. s. i fide q̄ erat
principiū totius vite spūalis. Scda species ē mi-
nor illa i nocēdo. videlicet cū nulli pdest ⁊ alicui
obest. hoc ē minus q̄ oibus obesse. Tertium vo
minimū ē i genere illo. vtpote qd nec oibus obest
nec nulli pdest. sic ergo patet q s̄m magis ⁊ mi-
nus ⁊ minimū nocumētuz recte sumitur differē
tie mēdacij malignitatis. s̄m id qd est obesse oi vl
alicui obesse. ⁊ nulli pdesse vel alicui pdesse ⁊ ali-
cui obesse. s̄z ita ecōtrario nō potuerūt accipi dif
ferētie mēdacij benignitatis. cōtra eniz illaz diffe
rētiaz que fuit oibus pdesse. nō potuit inueniri i
officioso que ē omnibus pdesse. n̄. n. ē aliqd mē-
daciū repire qd oibus possit pdesse sicut ē reperi
re aliqd qd oibus pōt obesse. ¶ Preterea. hoc
aliud mēbrū. q alicui pdest s̄z alicui obest. n̄ po-
tuit stare sub mēdacio benignitatis. q̄cito eiz ali-
cui obest: iaz trāsit i speciez oppositaz ⁊ fit mali-
gnitatis. soluz ergo hoc modo pōt eē mēdacium
benignitatis vt nulli obsit ⁊ alicui prosit. patet er
go q non potest diuidi s̄m istas differentias om
nibus prodesse: ⁊ ceteras contrarias differētias
mēdacij malignitatis. quare oportuit vt diuide-
retur s̄m ea in quibus potuit esse maius iuua-
mētum siue maior pfectus ⁊ minor ⁊ minus. iu-
uamentuz eiz siue pficiēdū erat mēdacium. potuit
aūt iuuari aliquis p mēdaciuz in maximo. ⁊ tūc
ē illa species que fit p saluāda vita vl bono spūa-
li. vtpote castitate illius vel aliquo alio vel p mi-
nori ⁊ tūc ē illa species que ē p cōseruāda corpo
rali vita. hec. n. minor ē spūali vita. vel i minimo

site ē ꝑ pecunia vl aliqua re alicuius seruāda, ad/ huc. n. minora sūt ista adiumēta i huiusmōi reb⁹ q̃ q̃ sunt i vita corporali. Querit postea d̓ or/ dine istorū mendaciorū. Aug. eīz ordinat ista scḋm primū secūdū ⁊ tertiuz ⁊ sic deinceps. Queritur ergo aut is ordo ē solius nominatōis ⁊ a volun tate ordināntis solū, qḋ n̄ videt verissimile: aut erit ordo istoꝝ scḋm maiorē ⁊ minorē elongationem a v̓itate. Qḋ si dicat: ↄtra hoc est. ponat eīz ꝙ ego sciaz petrꝰ cū pecunia sua eē i domo ista diuersis d̓ causis. possū ego dicere mēdaciū. petrus nō ē i domo ista. possuz eīz hoc dicere ex malignitate: qr forte sciebā eū queri ad hoc vt ei daret aliqḋ sibi vtile. possuz et hoc scḋm quartā vl quintā speciē possuz ēt sic mētiri ex benignitate ⁊ hoc scḋm quā/ libet speciē. forte qr sciebā eū queri vl ad auferē dū pecuniā suā. vl ad occidēdū vl ad tollēdā ei⁹ itegritatē corpis. si ergo hec falsitas vl hoc mēda ciū petrus nō est in domo ista eque semper elon gatur a veritate sibi opposita. quacūqz ex causa dicat ⁊ ex diuersis causis. dictū pōt esse aliquā/ do in secunda specie, aliquando in tertia. ⁊ sic de oībus alijs sequētibus. pz ꝙ n̄ erit ordo i specie/ bus mēdacij scḋm maiorē vl minorē recessuz a v̓i/ tate. pp qḋ restat questio qualiter ordinabūt spe/ cies ille. ¶ Ad qḋ dicimus ꝙ re vera est ibi ordo naturalis. ⁊ ordinat scḋm maiorē ⁊ minorē elon/ gationem a veritate. sz cū sit quedā veritas ipius enūciabil siue oratōis conformatōz ad v̓itatē rei. ⁊ alia v̓itas volūtatis ad v̓itatē increatā. intelligen dū ē ꝙ ordo i his speciebus n̄ ē scḋm elōgatōez mē dacij a veritate itellect⁹ vl oratōis i conformatiōe ad v̓itatē rei create. sz ordināt he species mēdacij scḋm maiorē ⁊ minorē elōgatōez v̓itatis volūtatis in conformatōe ad veritatez increatā. ita vt qḋ maxi/ me elongat ab huiusmōi veritate vel rectitudine volūtatis. primū sit ⁊ maximū in genere mēda/ cioꝝ. ⁊ qḋ minus isto sz maius alijs scḋz. ex quo apparere pōt. ꝙ debite ordinatur. maxime enim elōgatus ē a rectitudine volūtatis p̄dicte qui mē tit circa religionē. ⁊ iō illḋ mēdaciū recte primū ⁊ maximū dr. minꝰ v̓o isto sz magis alijs mēnt q ⁊ si n̄ circa religionē sunt i doctrina religiōis. ita tn̄ vt nulli psit ⁊ obsit alicui. ⁊ iō illud ē scḋz mi nus v̓o i genere malignitatis. q sic mēnt vt ↄ̃ius alicui psit alteri tn̄ obest. ⁊ iō recte ordinant ille tres species iter se. recte ēt mēdaciū malignitatis p̄cedit ⁊ iocosū ⁊ officiosū. qr plus deuiat a recti tudine vl veritate volūtatis p̄dicta q̃ illa. ⁊ hac eadē cā recte ordiat iocosū aut officiosū. qr mi/ nus elōgat a v̓itate aliqs. quāto ꝓ rōnabiliorē cā mētit. ⁊ q magis q̄uo mō mēdaciū suū pote rat excusare. Uñ qr minꝰ hz excusatōis iocosū q̃ officiosū. ⁊ iō plus elōgat a supradicta v̓itate. iō bordinat spēs iocosi speciebꝰ officiosi, p̄cedit, et quartū quitū i genē iocosi, qr minꝰ hz cāe sine pla

cētie q̃ v̓berēt mētiri vt placeret: q̃ respcū alteri/ us. ⁊ iō i genere mendacij hoc est malus ⁊ plus elongās se q̃ illud. vt est dicere in genere. ⁊ dico vt est dicere in genere ꝓpter hoc qr tantus posset esse adulator aliquis. ⁊ mētiri de suauiloquio sā to appetitu. ⁊ circa talez materiam ꝙ excederet il lud mendaciuz quo ad rōnem peccati mēdaciuz qḋ ē i quarta specie. sz hoc eēt ꝓpter speciales cir cūstantias. ⁊ iō dico vt ē dicere in genē. Ordina tur etiam recte species officiosi. qr cū maximū bo nū alicuius esset vita spiritualis in isto, minus vi ta corpalis. minimuz eius possessio, patet ꝙ mi/ nime ē excusabilis in hoc genere ⁊ plus deficiēs a rectitudine voluntatis p̄dicta. qui mentit ꝓpter pecuniam saluādaz: q̃ qui ꝓpter alia bona. ⁊ iō sextum mendaciuz p̄cedit alia vtpote maius ⁊ si/ militer septimuz recte octauū vtpote maius septi muz. sicut ⁊ vita corporalis minus bonū est vita spūali. deinde qui ꝓ vita alterius spūali saluāda solū mētit. minime oīuz elongat a supradicta v̓i/ tate: iō hoc mēdaciū recte vltimū ordinat iter oīa tāq̃ minimū. ¶ Obiectō ergo q̃ fiebat ↄ̃ppōē ibat acsi eēt ordo istoꝝ scḋm elōgatōez a v̓itate rei create vñ n̄ dicimus ꝙ scḋm illā viā ordinarēt. sz sic dcz ē.

Mēbrum octauum.

Ctauo querit vtrū mendaciū facilius sit ad dicēduz q̃ verū. ⁊ hoc ē d̓ cō/ parōne mēdacij ad suū oppositū. Et videtur ꝙ difficilius sit mēdacium: ꝑ hoc qḋ dicit greg. plana est veritatis via. ⁊ gra ue ē mēdacij iter. vñ ꝑ ꝓpheta dicit. docuerūt lin guā suā loqui mēdaciū. vt inique agerēt labora/ uerūt. ¶ Itē greg. nihil ad defendēdū veritatē tu tius. nihil ad dicēduz veritatē facilius. ¶ Prete rea seneca. veritatis simplex ē oro. nec ideo mun⁹ ↄuenit q̃ subdola calliditas animis magna cona tibus. ¶ Itē vl circa v̓itatē quauerit i planis q̃rit diffe diculū. ¶ Cōtra. viij. ioā. cū loquit mendaciū ex ꝓprijs loqt. cū ergo hō habeat mēdaciū ex se. v̓itatē aūt nō habeat a se. facilius aūt ē qḋ ē ex se q̃ qḋ est aliūde. ergo facilius ē mēdaciū q̃ sit ve ritas. ¶ Preterea. veritas cōsistit in medio vir/ tutis. mēdacium vero in extremo vicij. Uirtus āt est circa difficilimuz quēadmodū ⁊ ars. ergo dif ficilior est veritas q̃ mendaciuz. ¶ Itē facile est auertere a signo. difficile aūt est attigē signū. q aūt loqt veritatē attingit signū. q aūt loquitur mēda/ cium diuertit a signo. ergo facilius est mendaciuz q̃ sit veritas. Ad qḋ dicendum. ꝙ est loqui scḋm statum nature primitus institute. ⁊ est loqui scḋm statum nature rationalis lapse. si fiat sermo scḋm statum nature primitus institute: scḋm hoc fa/ cilius est veritas. Si vero fiat sermo scḋm statum nature lapse. difficilius ē veritas ⁊ facile mēdaciū. Preterea. difficilior est falsitas ad defendendū

q; veritas. ¶ Per hoc pōt solui qḋ queritur [illegible] ... pria rō que ōndit mēdaciū eē difficilius: attenditur qūtum ad defensionē: laborāt.n. mendaces vt mendaciū suū cooperiāt & defendant: qui labor non ē tantus in sustinendo veritatez. & hoc est quod dicit greg. quātus labor ē solicite custodire ne ipsa fallacia deprehēdi queat: hinc inde artem regit: & ꝯ hoc vbi deprehēdi potuit veritati silem rōnem querit. Vñ talib⁹ dicit hiero: yronice. voluntatē habes mentiēdi artē fingendi non habes. vetus puer. est. mendaces memores esse oꝫ. hoc idem faciūt alia prima obiecta. ¶ Quod autē obiicitur in parte ꝯria per illud Io. dōm est q illud intelligit de facilitate quo ad lapsum nāc & ad istē faciūt ea que sequūtur. difficultas.n. attenditur ad veꝝ & ad bonū ſm statū nature corrupte. Si vero fiat consideratio ſm nām primit⁹ institutā vtrobiqꝫ erat facilitas li. ar. ¶ Qḋ autē virtus dr̄ eē circa difficillimū, dicim⁹ ꝙ circa facile non attenditur ſm genus ipsius. rei circa quā ē virtus. circa.n. eādem rem fuit virtus añꝗ hō fuisset lapsus & postꝗ ē lapsus. mutata aūt est cōditio ex pte ipsius hōis: vt qḋ tunc fuit facile: libe. ar. modo sit difficile. adiuuabat.n. tūc rectitudo. [illegible] hoc pñt patere que ex illa pte sunt obiecta.

Questio. cxl. ḋ peccato cō tentionis.

Acto de mēdacio quod est contra veritatem sermonis: dicendū esꝫ ḋ periurio qḋ silr̄ ē ꝯ veritatem: sꝫ de hoc determinabit in pte. [illegible] pceptis. Dicendū est ergo de tertio qḋ est ꝯ veritatē. s. de contentione qua veritas impugnatur. Primo ergo queritur quid sit contentio. Secundo si contentio semper est peccatum: & si est peccatum. vtrū sit mortale semper aut veniale aliquādo vel econuerso. Tertio vtrū sit ꝯtendendum cū hereticis i disputatōe. Quarto vtrꝫ contentio debeat esse i repetitione suo ꝗ.

Membrum primum.

Ic autē diffinitur contentio. super illud ad ro. contentōe & dolo. Contentio ē impugnatio veritatis p confidentiam clamoris. Circa hāc diffinitionē dubitatur. Potest enim esse impugnatio veritatis sine confidentia clamoris etiam per sermonē & est peccatum: ergo sub aliquo gnē peccati continet. nō nisi sub ꝯtentione. ergo nō ē vniuersalis rō ad oēm contentōem. ¶ Preterea vbi assignatur dīa inter zelum & contentionē: dicitur zelus in corde contentio in sermone. ad esse ergo contentionis non requirit nisi impugnatio veritatis in sermone. Ad qḋ dōm: q diffinitio supradicta dat cū circūstātia augmentate. quidam.n. clamore vincere volunt vt nō tm̄ sit ibi impugnatio sꝫ clamor indebitus nihilominꝰ tñ impugnatio veritatis maliuolentia argūtionis est contentio. Unde dicitur. ij. ad thi. ij. in glo. solent in contentione talia opponi elimatio maliuolentie argumētatio, vt moueant aīos insipientiū fratrū. Vñ generaliter contētio potest dici impugnatio veritatis persistens in sermone cā vincēdi. hec.n. cōditio videtur apponi in gl. cū dr̄. Nemo patitur in [illegible] vinci. lꝫ sciat vera esse que audiat.

Membrum secundū.

Ecūdo queritur si contentio vniuersaliter sit peccatum. quod non videtur. contendē enim est in contrarium tendere. potest autem aliquis in contrarium tendere & non peccare. vt si aliquis sustineat contradictoriam veritatis. vt preualentiā videat rationis. talis enim in contrarium tendit. potest etiam hoc fieri exercitationis causa vt in disputationibus nec tamen peccatur. ergo contentio nō est vniuersaliter peccatū. ¶ Itē. j. ad phil. quidā ex contentione xp̄m annūciāt &c. & sequitur quid enim dū oī modo siue per occasionē siue per veritatem xp̄s annūcietur. sed xp̄m ānunciari p occasionē bonū est. ergo ex contentione ānūciare xp̄m bonū ē. hoc.n. ē per occasionē ergo intentio huiusmodi ē bonū. occasio.n. sub rōne vtilis ponit nō ergo vniuersalr̄ ē pctm̄. ¶ Silr̄ dr̄. j. ad cor. xi. oꝫ hereses eē [illegible] qui pbati sunt manifesti fiant. sed hereses eē ex contentōes eē. ergo optimū est ꝯtentōes eē. ergo bonū. non ergo vniuersalr̄ est peccatū. Cōtra iacobi. iij. vbi zelus & ꝯtētio ibi ē icōstātia & oē opus prauū. ergo ꝯtentio ē ſꝫ se malū pctm̄. Et dicit ibidē. q phibuerat zelū & cōtentionē & alia vicia q̄ sequūtur ex ꝯtentione.

Similiter querit̄ .§. j.

si est mortale peccatum. qḋ videtur per hoc qḋ apostolus prohibet cōtentionē. vnde dicit. Nolite ꝯtendere vobis. ad nihil enim est vtile nisi ad subuersionē audiētiū. vbi exprimit̄ phibitio ꝯtētionis. ¶ Silr̄ ꝯtentio enumerat ab apl̄o inter mortalia peccata. j. ad ro. cū dr̄ plenos inuidia. homicidijs. ꝯtētōe, dolo &c. & ita videt q ꝯtētio ē mortale pctm̄. ¶ Itē. xvij. prouer. Semper iurgia q̄rit malus. āgelus aūt crudelis mittet ꝯ eū. Angelus āt crudelis dr̄ dyabolus. qui dr̄ mitti ꝯ eūꝫ. vt post mortem ad interitum eternum rapiat. sed non rapiet ad interitum eternum nisi per mortale. ergo ꝯtentio ē pctm̄ mortale. Cōtra. in iob. xxxix. habetur. q iob ꝯtendit cū deo. contendere aūt ibi nō videt sonare mortale pctm̄. ergo ꝯtētio nō semp ē

mortale pctm. dñs eis infra loquēs de iob. dic. q̄ nō locuti estis corā me rectū sic suus meus iob. si ergo rep̄hensibilis erat quo ad alia erat rep̄hē sibilis. τ quo ad alia rectus. ¶ Preterea. aliqs pōt ɔtēdere cū alio i disputatōe nō aīo maligni/ tatis: nūquid tūc dicet mortale pctz? Ad qō dī cēdū q̄ ɔtētio diffinit sicut supra dictum ē. ¶ Ad obiectū aūt in ɔ̄riūm dōm ē. q̄ nomē ɔtētiōis sit large sumi vt dicat motus in ɔ̄ria tendentium. τ hoc pōt fieri τ bono fine τ malo. s3 bono fine n̄ dicet pctm. τ hoc mō ɔtendūt q disputāt ad obuiatōez vel exercitatōis cā. Si v̄o fiat malo fine pctm ē i his que sūt ad fidē vel mores. ¶ Ad illō v̄o qō dicit apl's q̄ gaudet i hoc q̄ p ɔtentionem annūciat xp̄s. dōm ē. q̄ aliud ē dēi ex pte passi/ ue ānūciatōis τ [illegible] pte actiue ānūciatōis. Ex pte eni3 ānūciatōis passiue bonū ē. ex pte aūt ānūcia tōis actiuē l3 sit bonū in genere tm̄ pōt eē malum ex circūstāūa vt fiat ex ɔtentōe. τ ex illa circūstā/ tia nō gaudebat apl's. ɔtentio aūt ibi sumit p ser mone clamoso p̄cedēte ex odio priuato. vn̄ so/ nat in mortale pctm: de quo non gaudebat apl's. ¶ Ad illud v̄o qō dī3 ad corin. xi. q̄ oportet he reses esse τc. intelligēdū ē illo mō quo malu3 est occasio boni. nō q̄ heresis τ scissura sit bonu3. Vn̄ dicit haymo. Magnā vtilitatē p̄stiterūt he reses eccl'ie dei. nō p se s3 q̄ doctores eccl'ie exer citauerūt q̄ q̄si dormierāt. Ad illud v̄o qō q̄rit vtrū sit mortale pctm dōm est. q̄ aut [illegible] aīo mali/ gnitatis. aut fit cā necessitatis. aut fit cā exercita/ tōis. aut ex q̄da3 titillatiōe glie τ honoris. Si fit cā malignitatis vt q volūt iniuste vincere vl' ani/ mos simpliciū subuertere. s̄m hūc modū ē mor/ tale pctm. τ s̄m hūc modu3 ɔ̄hibet ab apostolo cum dicit. Noli ɔtēdere verbis. τ dicit glo: ɔten tio nihil pōt nisi subuertere audiētes. vn̄ vbi ōsīs par vel superior vl' eē catholicoz ɔtētio minus sta/ bilitatis sepe generat scrupulū. τ dī iob. vi. i glo: i inq̄sitiōib' nō vident veritatē assequi s3 victores videri. hoc aūt posset eē ex quadā leuitate. vt h'is vbi nō ē piculū. τ tūc nō dī mortale pctz. Si v̄o cā necessitatis tūc n̄ ē pctm s̄m q̄ dī. iij. puer. sup illud. Nō ɔtendas aduersus hoīez frustra. n̄ ve/ tat ɔtēdere aduersus eū q male fecit vt corrigat. q̄ hec frustra nō fit qō certa necessitas cogit. Si fiat cā exercitatōis nō ē pctm mortale. τ si aliq̄n p̄p modū ɔtingat eē veniale. Si v̄o cā eruditō/ nis. nec sic ē pctm s̄m q̄ dī. xxix. puerb. Vir sa/ piēs si cū stulto ɔtenderit τc. glo. doctor fidelis τ sapiēs si cū infideli τ ɔtumace ɔtenderit. siue tor menta reproboz vel gaudia narret bonoz. fru/ stra erga insensatu3 laborat. Si v̄o fit ex quada3 titillatiōe honoris vel glie. veniale videt peccatū. τ s̄m hoc videt accipi illud luc. xxij. facta est ɔtentio inter discipulos: quis eoz videretur esse maior. τ dicit glo. nō ē icredibile q̄ honōe. in/ uicē se p̄ueniēdo certarēt. sed qualibz ex causa ɔ̄ tenderint nō quid adhuc carnales gesserint. sed quid sp̄ūalis magister iusserit. audiamus. ex quo accipit q̄ carnales erant. ɔtendendo de p̄uētiōe honoris. Sic ergo p3 q̄ aliquādo dicit mortale peccatū. aliquādo veniale. aliq̄n neutrū. Cū enim dicit luc. xiij. Cōtendite intrare p angustā portā. neutrū designat. sed quod pōt esse meritoriū vi/ te eterne.

Membrum tertium.

Tertio querit vtru3 cōtēdēdu3 sit cu3 hereticis in disputatōib'. Et q̄ nō. vi/ det. dicit eni3. viij. eccī. sup illud. nō li tiges cu3 homine linguato. glo. here tico. s̄ quo sub lingua eius labor τ dolor. Et p9/ stea subiūgit rō em. ne alienū τ vitiū de p̄ogenie tua loquat xp̄iana. s. τ catholica dicit interlinea/ ris. ¶ Preterea. ipsi heretici signant per canes qui lacerāt verbu3 dei. ɔ̄hibet autē. vij. math. ne det sctm canibus. ergo nō est cōtēdēdu3 cū he/ reticis. ¶ Preterea derisores sunt. q̄ autē arguit derisorē sibi generat maculā. ix. puer. ergo nō ē ɔtēdēdū cu3 illis. Silr̄ dicit. xiij. eccī. Qui tāgit picē coinquinabit ab ea. tangere autē picem est ɔtendere cū heretico. ergo nō ē ɔtēdēdū cū he reticis. ¶ Itē gelasius papa. Nō ē ecclī mos cū his qui polutā hñt cōmunionē pmixtāq3 cū p̄fi/ dis: miscere cōsiliū. τ iterū nullū fas ē canonum magistris atq3 custodibus certamē h̄re cū hosti/ bus communionis aliene. Cōtra. sup illō. j. reg. xiiij: accidit quadā die. Catholici aduersus here ticos ɔtentiōez nō cōmoueant. nisi prius ad cer/ tamen p̄uocent. ¶ Preterea. exēplo aug. τ alio/ rū doctoz ecclesiasticoz habet. q̄ licitū ē ɔtende re cu3 hereticis. sic p3. j. ad corin. xi. sup illud. o3 hereses eē τc. glo. multa ad fidē catholicā ptinē/ tia dum hereticoz callida inquietudine exagitant vt aduersus eos defendi possint. τ ɔ̄siderant di/ ligentius τ intelligunt clarius. τ p̄dicant instantius. ¶ Item per bella in li. Iosue signant certamina fi delium cōtra hereticos. Unde dicit adamātius. Sciens apl's carnalia bella nō amplius nobis agē da. s3 cōtra sp̄ūales nequicias. velut p̄nceps mi/ litie xp̄i p̄cepit militib' xp̄i. Induite vos armatu ra dei. vt possitis stare aduersus isidias dyaboli. Insidie autem dyaboli sunt in ipsis hereticis. li/ citu3 ergo est cōtēdere cū hereticis. Ad quod dicēdu3 q̄ sumpto large cōtendere pro certare i disputatione. licitu3 est aliquo casu cōtendere cū hereticis. Si vero accipiat cōtendere prout su/ pra distinctū est. pro i̅pugnatōne veritatis intē/ tione vincendi nō est licitu3 cōtendere cum he/ reticis nec cum aliis. Distinguendu3 autē est. q̄ hereticus aut ē precisus ab ecclesia: cuius p̄mar sententia dinoscit. τ cu3 talibus nō ē habēdu3 cō/

cilliū. sm illō: si sedi cū ɔcilio vanitatis ⁊c. ⁊ dicit ad thi. hereticū hoiez p⁹ primā ⁊ scdaz correptōez deuita. Uñ heretici post dnationēz i ɔcilio nō vocant ad ɔciliū. sic hr. cañ. xxiiij. q. j. maiores nri. si. n. reuocadū ē in dubiū qd̄ iā diligēti discussiōe ecclie ē dānatū. Si vō heretici adhuc sūt corrigibiles: licitū ē ɔtendē i disputatōe cū eis. vt ad sidē reuocent vel vt eoꝝ falsitas i aliis manifestet. hoc āt itelligēdū ē de pbatis i doctrīa catholica. periculosuz āt ē simplicibus cū heresiarchis disputare.

Membrum quartuz.

Uinto igit qr̄a querit̄ vtrū liceat i disputatione sacre scripture ɔtēdere. qd̄ nō videt. dicit̄ nāq̄ glo. sup illud ad Thi. noli ɔtēdere. collatio īter seruos dei ñ dz eē altercatio. Sz serui dei debēt eē tractantes sacrā scripturā. ergo īter illos ñ debz ēē ɔtentio. ¶ Itē. viij. Isa. aque siloe vadūt cum silētio. glo. doctrīa xpi q̄ sine clamore ⁊ strepitu leniter fluit. ergo dz eē sine ɔtentione. ¶ Itē discipulus xpi dz eē imitator xpi. sz bonus auditor sacre scripture siue doctor dz eē discipulus xpi. ergo dz eē imitator xpi. Sz de xpo logit sm trāslationē. lxx. nō ɔtendet neqz clamabit neqz audiet aliqs eius vocē in plateis. ⁊ hoc i. xij. math. qd̄ exponit augu. i lib. de. xij. abusionibus. xpianus nemo recte dr̄ nisi xpi moribus coequet. tu ergo si moꝝ xpi similitudinē tenere cupis: ne ɔtēdas: ne abusiue in ecclesia xpianus existas. tractantes ergo sacram scripturā in disputatiōibus nō debent ɔtendare. ¶ Similiter dr̄ ad thi. seruū dñi nō opz litigare. glo. seruus dei ñ obstrepat studio altercādi vl' cōtendēdi. Cōtra. lz disputare ad vtrāqz partem ɔtradictionis ɔstruendā. ergo licituz ē disputare ad obuiatiōnē. obuiatio āūt quid aliud ē q̄ ɔtentio similiter q̄ contradictio: ergo licitū ē disputare ɔtendēdo. ¶ Preterea. aliqs pōt sustinere ptem in qua ē falsitas. vt videat qd̄ inde accidit vel q̄liter possit informari. sicut ergo licituz ē ɔtendere aduersus eū qui malefecerit. ita licituz ē ɔtendere aduersus eū qui falsuz sustinet. ergo licitū ē ɔtendere i disputatōe sacre scripture. Ad qd̄ dōm. q̄ ɔtendere pōt accipi dupl'r. Uno mō in ɔtrium eius qd̄ sustinet tendere. ad hoc q̄ falsitas manifestet ⁊ veritas astruat. ⁊ hoc mō licitum ē ɔtendere in disputatione sacre scripture. Alio vō mō dicit ɔtendere in ɔtrium sinē tendere. cum vnus itendit astruere veritatē. alter intendit astruere falsitatem vt credat. vel cū aliquis intēdit omnino vincere vel extorquere aliquid qd̄ contra ɔsciāz dicat. ⁊ sic nō ē licitum ɔtendere in diuina scriptura. Unde dicit hay. in diuinis scripturis potius collatio ē habēda cum rōne. q̄ ɔ cōtentio cuz furore. ⁊ ē sensus. collatio cum rōne habēda est non cum furore ɔtentio.

Membrum quintuz.

Einde querit̄ vtrū possit aliquis sine peccato ɔtendere cuz alio in iudicio. Qd̄ nō vr̄ p hoc q̄ dr̄. v. math. ei qui vult i iudicio ɔtendere tecū ⁊ tunicaz tuā tollere: dimitte ei ⁊ palliū. glo. anteq̄ ɔtēdas. lz. n. infirmis sua repetere: sz nō ɔtendere. sed si ñ licz imꝑfectis: multo magis nec ꝑfectis. ergo nulli lz ɔtendere in iudicio. ¶ Itē. j. coꝛ. vi. frater cuz fratre in iudicio ɔtendit ⁊ hoc apud infideles. gl. contēdere qd̄ malū ē apud infideles qd̄ peius ē. ¶ Item sup illud. Iam quidē omnino delictū ē. glo. infirmus lz repetere sua mouēdo cām añ iudicē sz nō ɔtentiose vel fraudulēter. ergo ñ lz contendere i iudicio. ¶ Item. xxi. puer. honoꝛ ē homini q̄ se sepat a ɔtentōibus oēs stulti miscentur ɔtumeliis. Cōtra. mouere cām ante iudicem ē mouere ɔtrouersiā de certo dicto vel de certo facto. mouere aūt ɔtrouersiā ē mouere ɔtentionez. sz licituz ē imꝑfectis mouere cām ante iudicē seu corā iudice. ergo licitū ē eis ɔtendere coram eo. ¶ Preterea. sup illud. iij. puer. ne ɔtēdas aduersus hoiem frustra cū ille nihil mali tibi fecit. dicit glo. Non vetat ɔtēdere aduersus eū qui male fecit vt ɔtendat. q2 hoc frustra ñ fit qd̄ certa necessitas cogit. cū ergo necessitas infirmoꝝ exigat repetere sua in iudicio. si ē ibi ɔtentio non ē peccatum. ¶ Hoc ēt ex ipsa lr̄a pōt trahi vt fiat argumētū a ɔtrario sensu. si. n. nō ē licitū ɔtēdere aduersus hoiem cum ipse nihil mali fecerit. ergo a contrario sensu licitū erit ɔtēdere aduersus hominē cū aliquid mali fecerit. ergo cū quis abstulerit alicui sua. licituz ē contēdere i iudicio contra iniustū detentoꝛē. Ad qd̄ dōm. q̄ verbū contētionis aliqñ importat in se peccm sicut in illō verbo greg. sup illud puerb. Qui dimittit aquaz caput ē iurgioꝝ. dicit. n. in moralibus. aquā dimittit cum lingue fluxus in ɔtentionē effrenat. dimissoꝛ aque iurgioꝝ caput efficit. q2 per lingue incōtinentiā origo discordie ꝓpinat. Sm huic modū non ē licitū cōtendere in iudicio nec sua repetere ɔtentione. Aliquādo vero verbū ɔtentionis non aliud dicit nisi ɔtrouersiā motā: que ēt aliquādo fit ex debita cā. ⁊ sm hoc est sic huiusmōi cā: licitum ē contēdere. Unde dicit greg. Illō soluz cura eē dz ne nostra subtrahāt. sz ne rapiētes ñ sua semetipsos perdant. Scdm aūt q̄ ɔtēdere importat discordiā que generatiua ē odij ⁊ scandali. nō ē licitū in iudicio ɔtēdere. Uñ dicit hay. qui accusat auctoꝛ ē controuersie. discordia: odium generat. odiū nō ē cuz caritate. caritas mater ē vnitatis. Et dicit grego. dum ꝓ terrena re pax a corde cum ꝓximo scindit. apparet q̄ plus res q̄ꝫ proximus amat. hac ergo modo non ē licituz repetere sua cum contentione.

Questio. cxlj. de scurrilitate et turpiloquio.

Onsequenter dicendū ē de pctis oris q̄ sūt ꝯtra honestatē et vtilitatē que sūt ptes bonitatis. Cōtra honestatē vero ē scurrilitas siue turpiloquiū. ꝯtra vtilitatē vō ē vaniloquiū cū multiloquio. Dicendum ē ergo p̄io de scurrilitate siue turpiloquio. Secundo ꝺ multiloquio et vaniloquio. ¶ P̄rio ergo querit̄ vtrū scurrilitas semꝑ sit pctm. Scdo vtrū venia/le an nō mortale. Tertio vtrū in plato sit semper mortale peccatū. Quarto de ꝯparatione turpitudinis in sermone ad turpitudinem in ope. Quīto vtrum sit idem scurrilitas et stultiloquiū an aliquo modo differant.

Membrum primum.

Irca primū sic hiero. nihil sapientie hꝫ scurrilitas. sꝫ qꝺ omnino caret sapiētia malū ē. ergo scurrilitas malū ē. ¶ Itē. v. ad eph. dr̄. nō nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo aut stultiloquiū que ad rē ñ pertinet. i. nullius ē vtilitatis sicut dicit gl. ꝓhibet ergo vel dissuadet̄ ibi. sꝫ qꝺ ꝓhibet̄ vl dissuadet̄ ē pctm. ergo scurrilitas ē peccatū. Contra. hiero. plerūqꝫ a sapiētie ꝓfert̄ cū quadā vrbanitate. sed qꝺ ꝓfert̄ cū vrbanitate a sapiente non ē pctm. ergo scurrilitas non ē pctm.

Ad qꝺ dōm ꝙ scurrilitas ꝓprie dicta est pctm. sꝫ aliqñ accipit ꝓ vrbanitate vel affabilitate sermonis. et hoc ē improprie. et ſm hoc si assit debitus finis. vt ad cōseruationem amicitie bone vel ad remouendā tristiciam seculi vel acidiā. hoc at cum non ē per verba turpia non ē pctm. si. n. fiat per verba turpia vel per verba nullius vtilitatis sed tantū risus ꝓuocatiua inordinatū peccatum est.

Membrum secundū.

Ecundo querit̄ vtrū scurrilitas sit veniale pctm vel an mortale. Et videt̄ ꝙ mortale. Dicit̄ ad ephe. iiij. ois sermo malus ex ore vestro nō ꝓcedat. videt̄ eē prohibitio ꝑ añtecedentia et subsequētia. loquit̄ enim prius de furto qꝺ ꝓhibitum ē. loquit̄ consequēter de contristatione spūssancti in quo signati estis. que sunt ꝓhibita. vnde ꝑ ꝯsequēs videt̄ ꝙ sermo malus qui i medio ponit̄ inter ꝓhibita cōputet̄. sꝫ scurrilitas ē sermo malus. ergo scurrilitas est de ꝓhibitis. ergo ē pctm mortale. ¶ Itē. cris. Tantū prebes eis honorē q̄s leges quidem que a grecis scripte sūt infames eē voluit. si famulus aliqd huiusmoī loquēs audierit te decē multa accipiet flagella. et si filius et si vxor hec fecerit vocas iniuriā. si aūt homines et caupones vocauerint ad audiendū filia. non solū nō offenderis sꝫ letaris et laudas. si ergo assueti in scurrilib' verbis infames sunt apud legē humanā: quanto magis apud legē diuinā. si ēt tantū flagellat̄ filius vl filius in iudicio huāno. q̄to magis i iudicio diuino dignus ē flagello. sꝫ infamia ē pro pctō mortali et flagellū i pluribus. ergo scurrilitas vboꝝ ē pctm mortale. ¶ Itē sic se hñt vba scurrilia sicut se hñt sordes et lutū sicut dicit cris. sꝫ ex sordibus et luto ꝯtrahit̄ imūdicia si ꝓiciātur aures carnis. ergo scurrilia vba generāt imūdiciā si ꝓueniāt ad auditū mētis. Vñ. cris. sicut sordes et lutū aures carnis: ita meretricalia cātica auditū mentis imundū faciunt: sꝫ maior imundicia dꝫ esse in gignēte q̄ȝ i eo i quo gignit̄. ergo i ꝓferēte scurrilia vba ē mētis imūdicia et ita peccatū mortale. ¶ Quod ēt pꝫ ꝑ hoc qꝺ dicit in aucte cris. Dicit enī ꝙ abhominabilia sūt hec cātica. abhominatio aūt ē ꝑꝑ pctm mortale. ¶ Itē Cris. Sordes oris sunt maledictio: blasphemia: turpiloquiū: scurrilitas. Si ergo ꝯsciam habes tuipsius. nihil eoꝝ loqueris. neqꝫ illaꝝ sordiū que sunt i opibus circa te ꝯsidens. si aūt assūpsisti sordes hastiscias q̄s inaniter laboras. cū ergo orōnē manē nō reddat ex pte loquētis nisi indignitas mortalis pcti. erit scurrilitas et turpiloquiū mortale pctm. Contra. mendaciū iocosum ē veniale pctm. et tamē ē ibi recessus a veritate. deterior aūt ē recessus a veritate vbi q̄ȝ ab honestate. vt dicant ad an qꝺ ē iocosum. ergo minus malū ē sermo scurrilitatis q̄ȝ mendaciū iocosum. sꝫ mendaciū iocosū ē veniale pctm. ergo scurrilitas ſmonis ē veniale pctm. ¶ Itē iocularitas ē ad ꝓuocatōēȝ risus vel gaudij. sꝫ risus vel gaudiū huiusmōi ex quadā mētis leuitate ꝓcedūt et vident̄ venialia. ergo iocularitas ſmonis erit veniale. sꝫ illa dicit̄ scurrilitas in scriptura. ergo scurrilitas ē veniale pctm. ¶ Itē dicit̄ in glo. super illud ad col. iij. Nūc aūt et deponite et vos oīa. irā et indignatiōem. blasphemiaȝ et turpē ſmonē et cē. post maiora ꝓhibꝫ minora. et vocat maiora fornicationē: imundiciā: libidinē que prius enūerata sūt. minora vō irā et idignationē et turpē ſmonē. hec aūt minora videnť esse pcta venialia. nā ira et idignatio sicut ibi accipiūt̄ videnť eē venialia. dicit. n. irā subitū animi motū. idignatōēȝ vō motū subitū de alio sublimato. pari ergo rōne vt̄ turpis ſmo ad venialia pcta ptinet̄. ¶ Itē aug. in. ꝯ. Que sunt minuta. xxv. dis. enumerata pcta minuta que dicunt̄ venialia. enumerat maledictōȝ temeritatis et facilitatis. sꝫ sub maledictōē temeritatis ꝯtinet̄ scurrilitas siue turpiloquiū. ergo scurrilitas ē veniale pctm. Ad quod dicendum ꝙ scurrilitas sermonis siue turpis ser

mo. pōt procedere ex quadam lubricitate lingue
⁊ impetu irascibilis vel cōcupiscibilis. ⁊ surre/
ptiōe rōnis. vel pōt pcedere ex deliberatiōe rōis
⁊ mala ɔsuetudine lingue ⁊ puersa affectiōe siue
maligna ɔcupiscibilis vł irascibilis. ⁊ fz hec re/
torquet vel ad libidinē mortalē vel ad libidinē
venialē tāq̄ ad radicē. ⁊ fm hoc erit vel mor/
tale pctm vel veniale. ¶ Ad obiecta aūt rn̄dēdū.
q̄ cum dr̄. vi. ad eph. Scurrilitas nō nominet in
vobis aut stultiloquiū. dōm ē. Aliud ē eē stultilo/
quiū vel scurrilē i fmone. ⁊ aliud ē eē nominatū
huiusmōi. cū. n. noīatus ē huiusmōi notat īfamia
q̄ surgit ex praua assuetudine. ⁊ hoc mō pōt re/
duci ad mortale pctm cū ē ex pcedēti delibera/
tiōe. Vn̄ i canone dr̄. clericū scurrilē ⁊ vbis turpi/
bus ioculatorē ab officio eē retrahēdū. vbi itelli
git pena p suspēsiōe ab officio que est p mortali
pctō. ¶ Ad illud qd̄ dr̄ ad eph. oīs sermo malus
ex ore vestro nō pcedet. dōm ē q̄ aut sumit ser/
mo malus gn̄aliter ⁊ sic ē exhortatio nō phibi/
tio. ⁊ hoc videt ex glo. que. dic̄. multas ptes ve/
teres hoīes enumerat a qbus dehortat ⁊ fz hoc
non oportet. si extrema sint mortalia, q̄ medium
oībus modis sit mortale. Si vō coarcetur ad ser
monē malū q̄ ex malignitate animi pcedit ad de/
structiōem fidei vel bonoꝝ morū. fm hoc potest
eē mortale pctm. ¶ Ad tertiū vō dōm. q̄ insania
nō tm̄ surgit ex genere mortal' peccati fz ex assue
tudine venialiū peccatoꝝ. cum quia tn̄ assuetudine
pōt eē cōtenus ex quo ē pctm mortale. sic pz in
ebrietate vł ebriositate. ¶ Ad quartū dōm. q̄ im/
mūdicia pōt surgere nō tm̄ ex mortali pctō imo
ex veniali. Vnde illa rō n̄ ē sufficiēs ad astruēdū
q̄ sit mortale pctm. nisi intelligat d̄ īmūdicia fm
quā deformat imago diuina. ¶ Ad qntū q̄ cum
dicunt huiusmōi cantica abhominabilia. hoc i/
telligit rōne illoꝝ q̄ spectat ad mortale pctm vł
rōne dāni qd̄ elicit ex illis. ¶ Ad sextū vō dōm.
q̄ intelligit ex peccatis oris que sūt mortalia rōe
quoꝝ opponit nubes ne transeat oratio p effica/
ciam ad deum.

Membrū tertium.

Ertio querit vtrū scurrilitas in plato
semp sit mortale pctm. qd̄ videt p hoc
qd̄ dicit bern. Cōsecrasti os tuū euā/
gelio. talibus aūt aperire os illicitū ē
assuescere sacrilegiū. labia eniz sacerdotū custo/
diūt sciam ⁊ legem ex ore eius requirūt. sic ergo
peccatū mortale ē turpiloquiū vel sermo scurri/
litatis in ore sacerdotis vel plati. ¶ Itē fugienda
est ociositas mater nugaꝝ nouerca virtutū. nuge
in ore sacerdotis sunt blasphemie. ¶ Item criso.
equus regalis est lingua si iposueris frenū ⁊ do
cueris ambulare cū bona ɔpositiōne. quiescit su/
per eā ⁊ desup sedebit rex. si aūt infrenata dimi/
seris ferri ⁊ saltare: dyaboli fit ascensus. cū ergo
hoc sit in turpiloquio prelati vel sacerdotis: erit
mortale pctm. Cōtra. ad nihil obligat plat⁹ ad
qd̄ nō obliget alius p̄ter illud qd̄ pfectio prela/
tiōis exigit. pfectio aūt prelatiōis est curā habere
debitā ipsoꝝ subditoꝝ. de substātia aūt huius nō
videt eē abdicatio turpiloquiū. ergo rōne pfe/
ctiōis officij nō tenet ad abdicatiōem scurrilitatis
vel turpiloquij. Ad qd̄ dōm. q̄ iplatus siue sa
cerdos cū teneat docere plebē verbo ⁊ exēplo:
peccat mortaliter reddēdo verbum scurrilitatis
aut turpiloquij p vbo doctrine. ⁊ qr tenet doce/
re exemplo. si scādalizat vel prauū exemplū dat
turpiloquio. iteꝝ peccat mortaliter. si tn̄ ex surre
ptiōe siue ex ipremeditatiōe vba huiusmōi pfer/
ret: non credit ex hoc peccare mortaliter. Et qd̄
dicit in illa auctē talibus apire os illicitū est. in/
telligitur de apertiōe per pmeditatiōem ⁊ delibe
ratiōe in his in qbus tenet docere ⁊ apud quos
tenetur docere.

Gratia precedē ·§· I·

tiū querit vtrū peccant pbētes aurē turpiloquio.
qd̄ videt per hoc qd̄ dicit ad Ro. j. Non solum
qui agunt sed qui ɔsentiūt digni sunt morte. fz p/
bentes aurē turpiloquio fouent peccatorē i pecca
to suo. ergo p consentiētibus reputant. ergo di/
gni sunt morte. ¶ Querit ergo si equale sit pctm.
qd̄ videt per simile. dicit eniz bern. ad eugeniū.
detrahere aut detrahētē audire qd̄ horū dāna/
bilius sit nō facile dixerim. ex quo accipit q̄ q̄si
par dānatio est detractoris ⁊ auditoris. pari rōe
dicentis turpiloquiū ⁊ libenter audientis. ¶ Qd̄
etiam magnum sit peccatum pz per hoc qd̄ dicit
criso. quādo poteris effici studiosus in talib⁹ cō/
uersans auditōibus quādo sudores qui sūt pro
sobrietate ferre sustinebis, paulatim subfusus a ri
su ⁊ canticis ⁊ huiusmōi turpibus vbis: ex quo
accipit q̄ cōsuetudo audiēdi turpiloquiū libēter
nō stat cum virtute. ergo peccat mortaliter dili/
gens auditor ⁊ frequēs. videt ergo peccatū pec
cato parificari. Ad quod dōz. q̄ duplex ē au/
ditio. Vna illorum qui sustentant turpiloquiū ⁊
pcurant vt fiant turpiloquia. ⁊ taliū ē maius pec
catū q̄ turpiloquiū. auctores eniz sceleris magis
sunt in culpa q̄z ministri. ex maiori enim libidine
peccant. Est aūt alia auditio casual' cū tn̄ offertur
placet, ⁊ hi minus peccare creduntur q̄z turpilo/
quiū ⁊ scurrilitatē perpetrantes. talibus dicit
criso. Si vis ostendere nobis manifeste quoniā
non letaris in turpia loquendo. neq̄z audire su/
stine. amabile enim est ab oībus hīs purgatā aīaz
posse fieri honestā ⁊ sobriā. quātominus tali/
bus auditōibus nutritā.

Membrum quartū.

Uarto querit de cõparatione turpitudinis in sermone ad turpitudinẽ i ope. Et vr q maior sit i ope. turpitudo. n. sermonis ẽ gradus per quẽ deuenit ad turpitudinẽ opis. Unde seneca. Libertas turpiũ verbor ipudiciciã nutrit. et Itez turpia ne dixeris trãsibis post i effectum ut inhonesta loquaris. cũ ergo vlterior sit gradus turpitudo opis turpitudine sermonis: erit maius peccatũ in opere q̃ i sermone. ¶ Hoc et videtur ex dictis socratis dicẽtis qd facere turpe est hoc nec dicẽ honestũ puta. q. d. ex turpitudine operis quasi ex fonte redundat turpitudo sermonis. Contra. dicit criso. multi horrent dicẽ vel audire que nõ horrent facere. si ergo horror maior attestatur maiori crimini. vt vbi ẽ horror ex vna pte est aggrauatio criminis. erit maius crimẽ turpitudo sermonis q̃ turpitudo operis. ¶ Preterea. actus sermonis imediatius elicitur a rõne. est. n. pprius eius actus. actꝰ autẽ operis mediante alia potentia. ergo cũ cria vel peccata ad rõnem tanq̃ ad originez referant magis peccabit ratio in actu sermonis q̃ in actu operis ceteris paribus: ergo maius peccatum ẽ turpitudo sermonis q̃ turpitudo opis. Ad qd dõm. q maius est peccatũ turpitudo opis q̃ sermonis relati ad illud opus. Ad obiectum aũt in 2rium dõm est. q id dr horror in dicendo vel audiendo sũd turpitudinez maior q̃ in faciendo vel simplr: q2 que fiunt aliqñ in occulto fiunt. que aũt dicunt vel audiũt alio 2municãte vel aliis ppetrant. Preterea nõ ẽ hoc ex 2ditione actus i cõparatõne ad actũ. sed ex mala 2ditõe psone que vult latere delictũ. ¶ Ad aliũ vo dõm ẽ. q lz principalior sit actus rõnis loq. tñ non in oĩ actu locutõis magis culpãdũ ẽ q̃ i actu opis mortalis. sz tñ tñ cũ ẽ in pessimo actu locutõis. pessimus aũt acꝰ ẽ negare deũ corde et ore. vñ i illo plus dimpat ratio eũ ex puersitate cordis. hoc facit. ad dñaz illor. q ex timore et pusillanimitate.

Membrum quintum.

Quinto querit. vtrũ idez sint scurrilitas et stultiloquiũ: an aliquo mõ differãt. si enim vtrũq3 est 2 honestatem: oportet q addatur aliqua differentia p quã distinguatur vnum ab alio. cum ergo scurrilitas sit per verba turpia: vnde et turpiloquium dicitũ est oportet q stultiloquium addatur sm differẽtiaz verbi que opponitur turpitudini. qd nõ vr. verbũ enim turpe est verbuz stulticie. Glo. etiam dicit. v. ad ephe. q stultiloquium dr qd fit p vba blanda. sed vba scurrilitatis vba blãda sũt: ergo scurrilitas sub stultiloquio continetur. Ad qd dõm est. q stultiloquium et scurrilitas cum appropriantur sic distinguuntur: q stultiloquiũ referatur ad idiscretõz rõnis. scurrilitas vo ad inclusam affectionis. nisi sonimus in pñti. 2cideret idem vel vnum sub altero 2tineri. ¶ Qd aũt dr in glo. q stultiloquium ẽ per blanda verba. hoc respicit ad finem vt fiant placendi cã. ¶ Qd aũt dr scurrilitas nõ pertinere ad vtilitatem. et ita dr uidere contra illam ptem bonitatis que ẽ vtilitas nõ 2 illã q̃ ẽ honestas. dõm est q per se ẽ 2 honestatẽ. 2tingit aũt aliqñ eẽ 2 vtilitatẽ.

Questio. cxlij. de multiloquio.

Onsequenter dicendũ ẽ de multiloquio et vaniloquio que dicuntur esse 2 vtilitatẽ sermonis. ¶ Pri loquetur. vtrũ semper in multiloquio sit peccatum. ¶ Secũdo. vtrũ sit tñ veniale an ẽ mortale. ¶ Tercio de 2paratione huius peccati ad alia pcta locutõis. ¶ Quarto de effectu huius pcti. ¶ Quinto de difficultate cauendi hoc pcm.

Membrum primum.

Irca primũ sic. decimo. pũer. In multiloquio nõ deerit pcm. Itẽ. xiiij. pũer. vbi verba plurima ibi frequenter egestas. et dicit glo. boni operis. sz vbi est defectus boni ẽ pcm. ergo i multiloquio ẽ pcm. ¶ Itẽ super illud. xv. leuit. vir qui patitur fluxum sanguinis. dicit glo. immũdus est qui hunc fluxum patitur: quia i multiloquio inquinabitur. sed inquinatio de qua loquitur. hic non ẽ nisi per pcm. ergo multiloquium est peccatũ. sicut illud ps. vir linguosus et c. Glo. siquis vera dicat lz preter necessitatez. vir linguosus ẽ. Contra. multiloquiũ nõ dicit nisi multitudinẽ locutõis. multitudo locutionis non opponitur veritati. in difficilibꝰ. n. multis sermonibus vti oz ad euidẽtiã rei obscure. ergo multiloquiũ de se non dicit pcm. Ad qd dõm ẽ. q multiloquiũ notat hoc vbi ẽ multitudo locutõis cũ supfluitate vel pter vtilitatez. et sm hoc in multiloquio est peccatum. non autem accipitur sz in sua generalitate. in quã põt et bene fieri et male.

Membrum secundũ.

Ecũdo queritur. vtrum multiloquium sit tñ veniale. an etiam mortale. Et vr q sit veniale. cum. n. loquitur augu. de minutis pctis inter cetera ponit illud: quotiens loquitur quis plus q̃ oportet. sed hoc est in multiloquio. ergo multiloquiũ est veniale pcm. ¶ Itẽ dicit. Isid. q ociosa vba nõ reprimita cito ad noxia trahit. et dũ nõ cauemus pua i maiora

gnis ꝑlabimur. sed in multiloquio ociosa verba nō reprimunt̄. ociosa vō verba nō reprimere ē pua nō cauē. hoc aūt ē veniale pctm̄. ergo multiloquiū ē veniale pctm̄. ¶ Itē eccl. xix. Qui spernit modica paulatim decidet. interlinearis. vbi in ociosum ꝛ risum ꝛ huiusmōi. ergo multiloquiū ad modica ptinet. ergo ē veniale pctm̄. Qd aūt sit mortale pctm̄. vr per illud qd dr̄ sup illō. ps. vir linguosus ꝛc. vbi dicit glo. quē delectat exire foras timidus ē. ꝛ qr foris ē qd amatur mittet̄ i tenebras exteriores. sz pena exterior tenebraꝝ debetur pctō mortali. ergo linguositas ē peccatum mortale ergo multiloquium est peccatum mortale. ¶ Itē. xi. Job. Nunquid vir verbosus iustificabit̄. q.d. nō. ergo iustificatio ꝛ verbositas opponūt̄. sz ñ opponit̄ nisi mortali pctō. ergo vbositas ē mortale pctz. ¶ Itē. iij. Jaco. sup illud. lingua nr̄a ignis ē. Glo. ligua icōtinēs magnā māz bonoꝝ opeꝝ pire facit. sz ñ fac̄ pire māin bonoꝝ opeꝝ nisi mortale pctm̄. ergo icōtinētia lingue ē mortale pctm̄. sz hoc ē multiloquꝫ pricipalr. ergo multiloquꝫ siue vbositas ē mortale. ¶ Itē grego. Qui linguā nō refrenat ꝯcordiā dissipat. sed dissipatio ꝯcordie nō fit nisi p actū mortalis pcti ergo vbositas in q̄ non fit refrenatio ligue ē mortale pctm̄. Ad qd dōm. ꝙ aliud ē ꝓpie multiloquꝫ ꝛ vbositas siue linguositas. Nā linguositas siue vbositas sonat i ꝯtēptū ꝓueniētē ex ꝯsuetudine supflue lingue ꝛ inordinate locutōis. multiloquiū vō nō determinat tn̄ quātū linguositas. sz stat i gnē. ꝛ iō lz multiloquꝫ sit aliqñ veniale peccatū: nihilomin⁹ verbositas vel linguositas pt ee mortale pctm̄. ¶ Et p hec pñt solui ea q̄ obiecta sunt. Nā prie rōnes loquūt̄ ꝓprie ꝑ multilogo put ē citra linguositatē siue vbositatē. Rōes alie vō q̄ dicte sūt i ꝯtrū: loquuntur de vbositate vel linguositate in termino vel circunstantia aggrauante.

Membrum tertium.

t Ertio querit̄ de ꝯpatōe huius pcti ad alia pctā locutōis. ꝛ fit prima ꝯpatio verbositatis ad stulticiā. Querit̄ ergo qd illoꝝ sit maius. videt̄. n. maius esse peccatū verbositatis p hoc qd dr̄. xxix. puerb. sup illud vidisti hoiem sapientem sibi videri ꝛc. Glo. graue ē iudiciū stulticie. sz nō leuius vbositatis. ꝛ min⁹ dicit ꝛ plus sigr̄. i. grauius. ergo peccatum vbositatis ē graui⁹ stulticie. ¶ Cōtra. pctm̄ verbositatis offendit in multitudine sermonis. ꝛ ita peccat i quātitate. pctm̄ vero stulticie peccat in qualitate. deterior aūt defectus ē qualitatis qȝ quātitatis. ergo grau⁹ ē pctm̄ stulticie qȝ vbositatis. ¶ Ad qd dōz. ꝙ peccato verbositatis nō intelligitur quodcūqꝫ multiloquiū. sed illud quo aliquis iactat se cū sibi videatur sapiens. nec vult recipe amonitōz alterius. stulticia vō dr̄ peccatū cū aliquis vba fatua dicit: ꝛ tn̄ vba correctōis accipit. vñ glo. Sepe ꝯtingit vt ideota aliqs citius vba correctōis accipiat: qȝ qui sua que nouit vr nosse putat: magis iactat ꝙ alioꝝ monita audiat. Si vō multiloquium tn̄ peccaret in quātitate ꝛ ñ in qualitate: minus posset dici pctm̄ peccato stulticie. Item queritur de ꝯpatōe multiloquij ad vaniloquiū: qd illoꝝ dicat̄ maius peccatū. Et vr ꝙ vaniloquium: qr priuat finē debitū locutōis. vnde dicit Isid. Sermo vanus vane ꝯscientie ē index. ¶ Preterea. dicit greg. Dum ociosa vba cauere negligimus: ad noxia ꝑuenimus. vt postmoduz detractionibus inhiemus. Sz hec seqla vaniloquij ē grauissima ꝛ alie circūstantie predicte. ergo pctz vaniloquij maius est peccato multiloquij. In multiloquio. n. peccatū est ex defectu modi. defectus aūt modi minor ē ꝙ defectus finis. ¶ Contra. multiloq siue loquacis posit̄ sunt cōditōnes supra grauiores vt ꝙ non dirigetur ꝛ ꝙ ñ iustifica vir verbosus. ¶ Preterea. greg. dicit: valde difficile est vt qui multa loquit̄ ñ mētiatur. he aūt ꝯditōes sunt grauiores ꝓdictis de vaniloquio. ergo multiloquiū est grauius pctm̄ vanilogo. Ad qd dōm. ꝙ si in se ꝯsiderent̄ sine ꝯditionib⁹ aggrauātibus: maius malū ē vaniloquiū qȝ multiloquꝫ. ponit. n. ꝯfectū maioris dō. Si vero attendat̄ fm conditiones adiunctas aggrauantes: pñt ee excedētia ꝛ excessa. Nā circūstātia aliqua pōt ee aggrauās ex pte multiloquij vtpote ꝙ admisceat falsitatē vel ꝙ ꝑueniat ad cōtēptū ex consuetudine. ꝛ fm hoc multiloquium possz ee grauius aliqñ vaniloquio. he tn̄ conditiones pñt ꝛ inesse vanilogo. ꝛ tunc quo ad hoc nō diceretur vnū maius altero.

Membrum quartū.

q Uarto de effectu huius peccati qui est quadruplex. dr̄. n. vnus effectus imundicia. xix. numeri. Uas qd non habuit opiculū desup imundū erit. Greg. Tegimē opiculi vel ligatura itelligēda ē censura disciplinē. qua quasqz non premit̄. quasi vas pollutum imūdūqꝫ reprobatur. hoc aūt est in multiloquio. multiloquium ergo polluit. ¶ Item alius effectus est amissio intime consideratōnis. vnde grego. qr per multiloquiū exterius se spargit vim intime consideratōnis amittit. ¶ Tertius effectus est ad deteriora descensus siue crementuz in peccato. vnde greg. Isti sunt casus culpe crescentis vt ligua cū ñ restringit̄. nequaqȝ vbi ceciderit iacet. sz semp ad deteriora descēdit. Cum ergo hi sunt effectus cū illo qui dr̄. xiiij. puer. Ubi verba plurima ibi frequēter egestas. vñ dicit greg. cū multiplicitas in sermone dephendit̄. pculdubio intelligētie grauitas in sensu deegat. Pro-

test queri qualiter differant hi quatuor effectus. ¶ Ad qd dom. q hi effect⁹ sunt ordinati et sic distincti. vt pollutio respiciat voluntatē. pgressus autē ad deteriora similiter respiciat voluntatem. sed pollutio attendit q̄tū ad actum in seipso. q̄tū autē ad actū peccati multiplicatū attēditur ad deteriora descensus. Alij vero duo effect⁹ respiciunt rōnē ex pte rei ɔsiderate amissio gratuitatis in sensu. ex pte vo virtutis ɔsiderātis amissio intime ɔsideratōis. Sic ergo quatuor predicti effectus pnt distingui. ordinari aūt ɔtingit vt duo q̄ spectāt ad rōnem ꝑponāt. duo vo q̄ spectant ad volūtatē ɔsequenter ordinentur.

Membrum quintum.

Quinto queritur de difficultate cauendi hoc pc̄m. vr. n. q de difficili possit perfectus vitare. iij. Jac. Lingua nr̄a ignis est. glo. cum fere sit impossibile vitare pc̄m ēt a pfectis: nō quis debet appetere magisterium. ¶ Item ibidem habet: si quis non offendit verbo hic pfect⁹ ē vir. ¶ Sir. xiiij. eccl. Beatus ē qui n̄ lapsus ē vbo ex ore suo. Perfectoꝝ ergo ē cauē p̄dcm̄ pc̄z cū difficultate tm̄. et ita vr q n̄ sit ipfectoꝝ: cū hoc tm̄ pfectis tribuat. Sz ɔ̄trium videt per hoc qd dicit in glo. ibidem dicit enim super. iij. Jac. Si quis non offenderit i verbo et c. cuius offensionem humana potest vitare fragilitas vt est verbum doli. detractionis. iactantie. sed et ociose et superflue locutionis. Sed qd pōt vitare humana fragilitas ab iperfectis pt vitari. ergo multiloquium siue vaniloquiū ab imperfectis vitari pōt. Ad qd dōm est. q cū loquitur de humana fragilitate que pōt vitare huiusmodi pc̄a. hoc dr ad differētiā prioꝝ motuūm quos humana non potest vitare fragilitas. Sed humana fragilitas duos habz status: in imperfectis et pfectis. In imperfectis est possibilitas vitandi sed ista possibilitas nō ē disposita ad vitādum. sed magis prona ē ad non vitandū. In perfectis vo est possibilitas disposita. sed qr n̄ ē vsqꝫ quaqꝫ completa. iō dicitur difficile ē vitare pfectis. cum autem potentia est ɔpleta ex spāli gratia tunc dicitur beatus vel perfectus perfectione sufficienti. sicut in. iij. Jac. Siquis non offenderit verbo hic perfectus est.

Questio. cxliij. de iactantia in sermone.

Tertio de peccatis que sunt contra honestatē sermonis et vtilitatis. et ita ɔ̄ bonitatē. dicendū ē de his q̄ sunt ɔtra rectitudinē. Contra rectitudinē aut peccat i laude vel vitupio. In laude sicut ē in adulatiōe aut in iactantia. In vituperio sicut ē in blasphemia aut detractōe et i quibusdā alijs. In laude vero peccatur duplr. vel ꝑpria. vel aliena. In ꝑpria dicit peccatū iactantia. In aliena vero dr adulatio. dicendū est primo de iactantia. Est aūt iactātia ꝑprie laudis ostētatio: cū non subsit veritas. et hoc alio noīe dr arrogātia: cū sibi attribuit qd nō hz aliquis. Aliqñ tñ iactantia extēdit vt dicat ostentatio vana ꝑprie laudis ēt cū subest veritas. sicut dicit greg. Si accepisti qd gloriaris quasi nō acceperis: cū et hoc posset dici iactantia siue gloriatio de eo qd non est. lz. n. bonum habeat: tñ a se ñ hz. Sir accipit. j. ꝓuer. sup illud. audiēs sapiēs sapiētior erit. Glo. nemo iactet se de sua scientia. Pōt ergo q̄ri. vtrū iactātia sit veniale pc̄m. an mortale. Scdo sub q̄ capitali pc̄o ɔtineat. Tertio. vtrū pfectoꝝ sit vitare iactantiā siue ostentationem. Quarto de comparatione huius pc̄i ad pc̄m cupiditatis.

Membrum primum.

Ad primū sic. vr q sit pc̄m veniale. dr Ezech. xv. sup illud Job. ostendā tibi. Gl. ꝑpriū ē arrogātis vt cū rectū parū etiā senserit inde eleuet. sz eleuari de scia vl de sensu aliquātulū ñ sēp ē mortale pc̄m. ergo iactantia nō ē aliqñ mortale pc̄m. ¶ Preterea. pt aliqs oñdere laudē suā et nec peccare. sicut faciebat apls. ij. ad cor. x. Nos nō īmēsum gloriabimur. et existimo me nihil minus fecisse a magnis aplis. cū ergo veniale pc̄m elonget min⁹ a recto q̄z mortale: pōt aliqs laudē suā ostentare venialiter. Hoc ēt vr ex ꝓpatione ad vanā gloriā cui⁹ grā agitur iactātia. vana. n. glia aliqñ ē mortalis. aliqñ venialis. ergo iactantia que ad illā ordinat aliqñ erit venialis. Qd aūt sit pc̄m mortale vr p hoc qd dr. vi. eccl. sup illud. nō te extollas i cogitatione. Interlinearis. iactātiā et superbiā phibet. ergo iactantia ē mortale pc̄m. ¶ Itē sup illd prima ad corin. tertio. Quid habes qd nō accepisti? Glosa. Sciendū ē neminē posse discerni ab illa perditionis massa: nisi qui hoc bonum habz vt credat q quicquid boni habet. gratia saluatoris accepit. et post sequitur. Aliud genus arrogātie hic amore conatur. ergo non discernit a massa perditionis qui habet hoc genus arrogantie. ergo arrogantia est peccatum mortale. Item super illud. xxxv. Job. Dixisti enim non cui plz Glo. arrogantes cū non possunt reprehendere iuste dicendo que sunt: reprehendunt mētiendo q̄ non sunt. sz hoc ē peccatum mortale. ergo arrogantia est peccatum mortale. Ad qd dōm. q iactātia sub generali noīe pōt esse veniale et mortale peccatum. cum ostendat se de eo quod hz leuiter sine alterius depressione. cum aūt ostentatio

ista puenit ad hoc vt sua laus pponat laudi diuine e mortale peccatum. Si vo ostentat se de bono qd no habet si hoc fuerit ex surreptione mentis adhuc e veniale. Si vo ex deliberato e ronis sufficienti prehabita: videt ee mortale. vel si hoc est cum intentione deprimendi alium iniuste. Ex his pz qualiter rndendum ad pdicta obiecta. quedam enim rones concludunt iactantia esse mortale pctm: cum e sub quibusda determinatis circunstantijs. quedam vero est veniale pctm cu e preter illas circunstantias.

Membrum secundu.

Secundo queritur sub quo capitali peccato otineatur iactantia. Et videtur q sub superbia. per hoc qd dicit greg. xxiij. Job. in principio glo. vbi enumerat species superbie siue tumoris. ponit eiz vna speciem cum se iactant arrogates habere qd no hnt. per qd accipitur q ad superbiam reducitur. Hoc etiam ex verbis greg. accipitur cum dicit: q pprium est arrogantis vt cum rectum pax etiam senserit inde eleuet. vt similiter dicit. vi. eccl. No te extollas i cogitationibus tuis velut thaurus. vbi dicit phiberi iactantia. Ex quo pz qd iactantia ad elationem et ita ad superbiam immediate reducitur. Similiter habetur per hoc verbum amb. sup illud. iiij. luc. Statuit eu sup pinnaculu tepli. Ita e iactatia vt dum putat vnusquisqz ad altiora ascendere sublimis vsurpatioe ad inferiora trudatur. Sz videt q ad inanem gloriam ptineat p hoc q dicit greg. arrogas q mala defendit i bonis humiliter ambigit: quia fauore qrit. sz querere fauorem e inanis glorie. ergo iactantia pertinet ad inane gloria. arrogas eiz e qui sibi attribuit qd no habet. Ite super illud. xxxiij. Job. loquet lingua mea et c. Glo. arrogates sepe se fugere arrogatiam simulant et priuate singulis quasi latenter loquuntur. vt sicut d sesu ita d ptepta arrogantie glorientur. gloriari autem vane sic est inanis glorie. ergo pertinet ad vanam gloriam.

Ad qd dicendum. q iactantia potest esse de potentia: sicut legitur. j. hester cum dicitur: vt ostenderet diuitias glorie regni sui. et magnitudine atqz iactantiam potentie sue. Et. xlviij. hiere. Ego scio ait dns iactantiam eius. et q no sit iuxta eam virtus eius. Cum ergo sic est ratione materie et ratione forme: ptinet ad superbiam imediate. et fm hoc dicit grego. q iactantia est species tumoris. i. superbie. Alio vero modo est iactantia de scientia et de alijs huiusmodi bonis. fm q dicit bern. de gradibus humilitatis. querit licentiam vt ad fabulas conuertatur preter horam. non vt quippiam edificet: sed vt scientiam iactet. et fz hoc pot esse intentio vt sciat se scire et vt laudet. et sic erit inanis glorie. vl vt p hoc preemineat alijs. et sic reducet ad supbia. beatus vo greg. cu loqt d iactatia q est filia inanis glorie. inanis vo gloria nascit d supbia. vnde ea reducere ad vtriqz: ad supbia scilicet mediate inani gloria.

Membrum tertium.

Tertio querit vtrum perfectorum tm sit vitare iactantia siue ostetato em. Qd videt. dic enim Grego. valde perfectorum est sic ostenso opere auctoris gloriam querere. nec de illata laude priuata nesciat exultatione gaudere. ex quo accipit q tm pfectorum est vitare ostentatoem siue boni opis iactantiam. Item infirmi quiqz per despectu mentis laudem no superat: et ideo necesse est vt bonum qd operant absconda nt. ex quo pz q no est infirmorum motum iactantie oino declinare. Contra. omnibus phibet motus iactatie. nullus aute tenet vitare qd nullatenus pot vitare. sic enim teneret ad impossibile. ergo oes possunt vitare motu iactantie. Item iactantia fit mediante sermone ampuloso. sz oes pnt vitare sermone ampulosum ergo oes pnt vitare iactantia. Ad qd dcz. q ille auctas greg. intelligit de motu inanis glorie q de facili sequit ex opis ostentatione. licz ergo oes pnt declinare operis ostentationem p sermonem. cum tn e ostetatio opis p sermone: no e quorumlibz sz pfectorum motu inanis glorie declinare. vn super illo. j. ad thessal. ij. No quasi placetes hominibus sz deo. Glo. et si cuiqz facile laude n cape du negat. difficile e tn n delectari cum offert: et io dicit greg. occultent opa studio necessitate publicet vt eorum occultatio sit custodia ppria: eorum publicatio sit vtilitas aliena. Sic ergo pz. q oes pnt et tenetur vitare motu iactatie cu e mortalis. nec necessitatem habent ad motum iactantie venialis: licet aliqua pnitas sit ocupie ad smonis ostetatoem.

Membrum quartu.

Quarto querit d opatoe huius peccati ad peccatum cupiditatis. videt. n. q pnior sit natura corrupta ad peccatu cupiditatis q ad peccatu iactatie. cum enim homo peccator portet imagine terreni. terreni autem hominis e maxime terrena querere. cupiditatis autem est terrena proprie querere. vt argentum et aurum et lapides preciosos. ergo peccator maxime inclinatur ad peccatum cupiditatis. ergo magis q ad peccatum iactantie vel arrogantie. Contra. dicit Cris. super illud. xvi. prouer. Indignatio regis nuncij mortis et c. difficilius arrogantia q auro caremus et gemmis. i. cupiditate auri et gemmarum. Preterea magis adheret anime rationali appetitus glorie q appetitus pecunie. ergo difficilius vitatur peccatum iactantie qd ordinat ad gloriam apparentem:

qz peccati cupiditatis p qd ordinatur homo ad diuitias seu ad pecunia. Ad qd dicēdu3. q3 homo compositus est ex parte anime quo ad naturam spiritalez et animalez. quatuz est ex pte animalis nature fm quā ordinatur ad corpus: plus inclinatur ad peccatū cupiditatis. qn̄tu3 autem ex pte nature spiritalis que i se ē defectibilis: plus iclinatur ad arrogātia3 et vanā gloria3. Unde in hac parte tētauit eū dn̄m post tētatione3 gule et auaricie. vnde in glo. habetur. iiij. luc. Quē nec gula nec auaricia vicit tētat vana gloria. si forte illu3 ip se victorie sue iactantia vincere valeat. huius etiam signū est in viris religiosis: qui p paupertatem spiritus abdicarūt bona terrena adhuc tenditur in vana gloria et sciētie iactantia. ¶ Posset tamen illud hiero. intelligi de ipsa carentia auri et gemmarū. non de carentia cupiditatis. multi enim carent auro et gemmis qui non carent cupiditate. sicut illi de quibus dicit apostolus pri. ad Thimo. vltimo. Queritur ergo de comparatione iactantie ad peccatum mendacij. vtrum scilicet iactantia sit mendacium. Quod videtur. Jactantia enim est ostentatio per sermonez boni qd non est vt esse videatur. sed ostentatio boni qd n̄ est sermone est mendacium. ergo iactantia est mēdacium. ¶ Contra mendacium est contra veritatem sermonis. iactantia contra rectitudinē que est in ordinatione ad alterum. ergo iactantia non est mendacium. ¶ Preterea. mendacium est falsa vocis significatio cum intentione fallendi. Jactantia vero vt videatur sapiens vel bonus vl vt laudetur. ergo diuersa est intentio huius peccati et illius. ergo diuersum est peccatum. Ad qd dicendum. q3 licet vnum peccatum posset esse cū altero: cum vtrobiq3 est falsa vocis significatio. differunt tamen intentiones. Intentio enim mēdacij est vt credatur id qd non est et terminatur in cognitiua speculatiua. Intentio vero iactantie est petētia aliquid in affectiua licet aliquid ibi credatur qd non est.

Questio. cxliij. de pctō adulationis.

Onsequenter dicendum est de adulatione. sicut enim in iactantia queritur laus propria. ita in adulatione queritur laus aliena sicut ostēditur. ¶ Primo ergo considerandum est quid est adulatio et que eius differentie. Secundo vtrum sit peccatum veniale vel semper mortale. Tertio de grauitate huius peccati. Quarto de comparatione huius peccati ad alia. Quinto vtru3 adulator teneatur resignare beneficium qd adulatione impetrauit. Sexto si plus noceat sibi adulator q̄ alij. vel econuerso. Septimo de sequela huius peccati. Octauo de remedio huius pcti.

Membrum primum.

Primum sic describit adulatio sic. Adulatio est peccatu3 ex sermone vane laudis alicui exhibito intentione placendi. Sed videtur q3 hec diffinitio q̄tu3 ad hoc genus peccati nō sit sufficiens. pōt enī3 cōtingere q3 aliquis laudat aliquē i eo i quo laudādus ē et quō laudandus est: s3 nō p̄p deū pricipaliter s3 causa placendi. sibi. tūc nō est sermo vane laudis. vanū eni3 est qd nō h3 rem quā inducat. ergo non ē adulatio fm p̄dicta3 rationem: et est tn̄ peccatum huius generis. ergo n̄ sufficit. diffinitur aūt mō p̄dicto. ¶ Preterea. sicut extollitur bonu3 alicuius ita tegitur alicuius malum. et vtrūq3 fit causa placendi. vndē videt esse adulatio: nō aūt cōuenit ei p̄dicta diffinitio. ergo non est sufficiens. Ad qd dicendu3. q3 illud peccatum de quo primo obiectū est: est adulatio. distinguēdu3 aūt est q3 sermo vane laudis dicitur dupl'r. vana. n. laus ē cū laudat qd n̄ ē laudādū: aut plusq̄3 laudādū ē. et hec vanitas ē ex pte materie. et iterū vana laus cū n̄ fit eo fine quo d3 fieri: hoc ē p̄ter deū. et hoc mō pōt fieri cā placēdi homini q laudat. et sic nec dr vana laus. hoc vl'timo mō dr cōuenire diffinitio pctō illi. ¶ Ad scd3 dicēdū. q3 tegere peccatu3 alterius l3 nō sit directe sermo vane laudis ē tn̄ indirecte. dico aūt tegere cū dicit q nō fecit illud malu3. sicut enī3 sūt due partes iusticie facere bonū et nō facere malum: sic ue declinare a malo. sic due partes sūt vane laudis: dicēdo qd fecit bonu3 qd nō est ab ipso factū vl' plusq̄3 fecit. et dicendo q3 n̄ fecit malū et n̄ ita malū sicut dicit. et hoc modo reducet ad adulationē. si tamen excusatio sit peccati p̄ se sub illo posset ptineri. ē enim excusatio p̄prij peccati vel alieni. ¶ Preterea. pōt adhuc obijci d diffinitione illa. pōt enī3 aliquis laudare aliquē nō causa placēdi sibi s3 causa lucri tpalis. ps̄tat q3 est adulatio: nec tn̄ ei cōuenit p̄dicta diffinitio. Ad qd dicēdu3 ē. q3 intentio placēdi ē proximus finis gd aliud intendat. si. n. intendat lucrū tpale hoc ē mediante placentia. si enī3 non placeret persone laudate non p ipam cōsequeret lucru3. Deinde querit d differētijs adulatiōis que sic distiguūtur. Est adulatio q bonū nō habitū attribuit. et ē adulatio que habitū extollit plusq̄3 sit. Est et adulatio q malu3 nutrit laudādo et dicēdo malū bonū. d qbus dicit i ps̄. Qm̄ laudat peccator i desiderijs aie sue. et iniqu' b̄ndicit. Greg. Sūt nōnulli q dū3 malefacta hominū laudibus efferūt: augēt q increpare debuerūt. ¶ S3 pōt q̄r' quare ex pte mali non sūt due dr̄e sicut ex pte boni. ¶ Ad

quod dōm ē: q̄ ex pte malinō compētit nisi vna
differētia. sicut. n. attribuēdo bonū qd nō hȝ lau/
dat quis aliquē. ita attribuēdo malū qd non hȝ
vitupat. approbare aūt malū qd ñ fecit ⁊ ipm qd
fecit pp illud: nullus hȝ rōne adulatōis. ergo nō
pp hoc videt laudādus. nec isto mō sumit speci/
es adulatiōis. Sed malū qd est: pōt ex aliqbus
rōnibus videri bonū. ⁊ ita pōt aliquis i hoc ap
probari mō adulatorio. Uel aliter ē rñdenduȝ. s.
per interemptionē. q2 illa differētia que malū nu
trit ꝯtinet sub se duas. nutrire enim malū ꝯtingit
dupli̇r. vel approbando ipsum tanq̄ bonum. vel
minuēdo eius maliciā. Unde econtrario ē adula
tioni boni q2 in bono dupliciter. s. ponēdo qd ñ
est: ⁊ addendo in malo. econtrario remouendo
malū qd est ⁊ minuēdo.

Membruȝ secunduȝ.

Secundo querit. vtrū adulatio sit pctȝ
veniale vel semp mortale. Qd sit ve/
niale vr per hoc qd dicit aug. i omel.
de igne purgatorio. vbi distinguit ve
nialia a mortalibus. vbi dr. Si nunq̄ maiori plo
ne vl' minori aut ex volūtate aut ex necessitate adu
lari voluit: ad minuta ptinet pcta. ¶ Preterea. adu
latio est cā placēdi qñ extollit bonū i aliquo plus/
q̄ opȝ. sȝ extolli pōt bonuȝ in aliquo plusq̄ opȝ
citra deū. ergo adulatio pōt eē veniale peccatuȝ.
Contra. sup illud ps. oleū aūt pctoris nō ipin/
guet caput meū. Glo. flatus adulatoris ē simula/
ta dilectio: que mentes a rigore veritatis emollit
ad noxia. sȝ hoc ē mortale pcēm. ergo adulatio ē
mortale pcēm. ¶ Itē. xiij. ezech. Ue q ꝯsuunt pul
uillos sub omni cubito manus. itellige suauē adu
latione. Et dicit greg. i moral. Quisqs male agen
tibus adulat: puluillus sub cubito ⁊ ceruical sub
capite ponit. vt q corripi ex culpa debuerat: in ea
suluus laudib⁹ molliter qescat. cū ergo ve signifi/
cet penā eternā. pena eterna debet mortali pcto.
erit adulatio mortale pcēm. ¶ Itē in ꝯci. cartha/
gi. Clericus q adulatōibus vacare dephēdit ab
officio degradet. sȝ degradatio ē pena que ñ de/
bet nisi p crimie. crimē aūt ē mortale pcēm. ergo
adulatio ē mortale pcēm. Ad qd dōm. q̄ adu/
latio aliqñ ē veniale: aliqñ mortale. distinguit. n.
[illegible] multiplex genus adulatōis. Unū ē qd dicit
malū bonū: fouēdo pctorē in pctis. hoc ē morta
le. In alijs vō distinguit. qñ sit intentiōe vt aliqū
psit ⁊ nulli obsit. ⁊ sic dr veniale. Si aūt intētio/
ne nocēdi alteri: sȝ alteri psit: mortale. dicit. vr. n.
fieri ex libidine mortali. Si aūt nec prodest nec
obest sed ꝯtemptū generat ppter assiduitatē: mor
tale dicit. ¶ Ad obiecta ergo respondendum. q̄
illud qd dicit ab aug. in omel. intelligit de illa adu
latione que dr ex libidine veniali: cuiu. s. ex surre
ptione laudat aliquē in bono aliter q̄ debȝ. non
intentione placēdi ppter se. dicit enim prima ad
gal. Si hominibus placerem xpi seruus non es/
sem. nō aūt mediū est inter esse seruū xpi ⁊ eē ser/
uuȝ dyaboli. sicut dicit super illud. vi. math. Ne/
mo pōt duobus dominis seruire ⁊c. Contigit ei
venialiter peccare ⁊ esse seruuȝ xpi. sed nō in il/
lo tempore inq̄tum huiusmodi. similiter intelli/
git ratio que adiungit. Auctoritates vero ex alia
pte intelligunt de adulatione mortali aliquo mo
dorum dictorum.

Membrum tertium.

Tertio de grauitate huius peccati. vi/
det enīȝ eē grauissimū. dicit enīȝ gre/
gorius. Nihil ē quod tā facile corrū/
pat mētes hominū: nihilq3 tam dul/
citer animū ferit sicut adulatio. Unde. xvi. puer.
verba adulatoris. vbi nos habemus susurratio/
nis. simplicia: ⁊ ipsa perueniūt ad interiora ven/
tris. Si ergo nihil ē tam corruptiuū. ergo ē gra/
uissimū peccatū. ¶ Ad idē grego. quid [illegible] signifi/
cationeȝ locuste que plus q̄ cetera minuta aian/
tia humanis frugibus nocet. nisi lingua adulan/
tis: que terrenoruȝ hominū mētes siquādo bona
aliqua aspicit, pferre inmoderatius laudādo cor/
rūpit. sicut ergo locusta i corrodendo plus nocet
q̄ cetera animalia. ita adulatio plus q̄ alia gene
ra huiusmōi peccatorum. ergo ē grauissimum pec/
catū. ¶ Iteȝ super illud. linguis suis dolose age/
bāt. Glo. comes ē voracibus adulatio ⁊ omni/
bus malis. sȝ qd cōmunicat oia mala grauissimū
ē peccatū. ergo ⁊c. Cōtra. ostendit q̄ detractio
ē maius malū. detractio enīȝ quātū ē de se: aufert
bonū alterius vel auferre nitit. adulatō vero ma
gnificat quātū in se ē bonū alterius: nō ergo ma
ximū ē maluȝ adulatio. ¶ Itē de inuidia dic amb/
bro. Cū per omne virus antiqui hostis nro hu/
mano cordi infundat: in zelo inuidie tota viscera
sua serpens ꝯcutit ⁊ hāc quasi pestem vomit. er
go grauius ē peccatū inuidia. nō ergo adulatio
ē grauissimū peccatū. Ad quod dōm. q̄ grauis
simū dicit duobusmodis vel suplatiue. ⁊ sic non
dicit adulatio peccatū grauissimū. dicit etiā gra/
uissimū intensiue. i. valde graue. ⁊ hoc modo po
test dici adulatio aliqua grauissima ratiōe nocu/
menti: q2 hominē vouet in malicia maxie ⁊ deti/
net. vnde dicit sup illud ps. Quoniā laudat pec/
cator ⁊c. adulantiū lingue alligāt alas in pecca/
tis. delectat enīȝ hominē ea facere i quibus nō so
lum metuit reprehēsorē: sȝ etiaȝ auditor laudatur.
Et ibidem dicit. magna ira dei vt desit correctio
⁊ assit adulatio. nihilominus tñ detractio est ma
ius malū [illegible] se. surgit enim ex deteriori radice ⁊ p
se intendit nocere. ⁊ ideo maius malum ē q̄ adu
latio. ¶ Ad illud vero quod obijcitur de inuidia
similiter dicēdum ē. q̄ est maius peccatum adu/

latio est: eo q ex deteriori radice consurgit. in illo. n. similitudinem diaboli tenet.

Membrum quartum.

q Uarto querit de comparatione huius peccati ad alia. querit. n. utrum adulatio sit maius peccatum q homicidium. Quod videtur per hoc quod dicit sup illud ps. Convertantur statim et erubescant. Glo. plus nocet lingua adulatoris q gladius persecutoris. ergo maius peccatum est adulatio q homicidium. ¶ Contra. in homicidio fit nocumentum irreparabile. in adulatione fit nocumentum reparabile. ergo homicidium est maius malum adulatione. Preterea. dampnificatio mortis est maxima: illa autem inducitur ex homicidio. dampnatio vero deceptionis que est minor inducitur ex adulatione. ergo adulatio est minus peccatum. Ad quod dicendum. q homicidium simpliciter est maius quod autem dicitur. q plus nocet lingua adulatoris. hoc est: quia pluribus nocet et occultius nocet. magis. n. caveri potest a manu persecutoris q a lingua adulatoris vel detractoris.

Membrum quintum.

q Uinto querit. utrum adulator teneatur resignare beneficium quod impetravit per adulationem? Quod videtur per hoc quod exponit greg. illud esa. xxxiij. beatus qui excutit manus ab omni munere. Est autem munus a manu. et munus a lingua. et munus ab obsequio. Munus ab obsequio est servitus indebite impensa. Munus a manu est pecunia. Munus a lingua est favor. Qui ergo prelatus est hic ab omni munere manus excutit: quia in omnibus rebus non solum pecuniam ullam sed nec humanam gratiam requirit. ergo qui impendit favorem indebite quod fit adulatione symoniacus est. sed adulator est huiusmodi. ergo est symoniacus: ergo tenetur ad beneficij resignationem. ¶ Contra. videtur per simile de ipocrisi ▪ q non teneatur resignare. sed intentionem mutare et penitentiam agere. sicut. n. ipocrita qui acquirit beneficium suum ipocrisi non tenetur resignare. ponitur q bona intentione recepit: sic nec videtur iste adulator. dummodo bona intentione recepit sed penitentiam debet agere super peccato. Ad quod dicunt quidam. q non est simile de ipocrisi et de adulatione. adulatio. n. corruptam facit intentionem ipsius dantis. ipocrisis vero non intendit nisi bono conferre et credit. Ex alia vero parte si conferat bono nichilominus tamen ex carnali intentione hoc facit eo. s. quod sibi placuit adulando. Alij vero dicunt munus a lingua esse munus precibus inhonestis sine carnalibus mediantibus. et quia hoc non perpigit in adulatione non dicitur symonia ▪ mediante munere a lingua. vel non presumitur q ille contulerit hac de causa. sed sicut videtur illo credere de ipso q sit bonus: ita conferens credit de eo cui confert q sit bonus: et ita non sit corrupta intentio. Uidetur tamen q magis debeat reduci ad munus ab obsequio. unde si non serviret ei in aliquo nisi in hoc q sibi adularetur: credo q indigne reciperet et teneretur ad resignationem. sicut ille qui servit in turpi officio. turpe autem officium dicitur proprie cui annexum est peccatum proprie. et ad hoc videtur facere quod dicit Isido. Tres sunt acceptiones munerum quibus contra iusticiam humana vanitas militat. favor amicitiarum. adulatio laudis. et corporalis acceptio muneris. facilius autem pervertitur animus rei corpore munere: q gratie et laudis favore.

Membrum sextum.

s Exto querit. si plus noceat sibi adulator q alij vel econverso. Et videtur q sibi. sibi. n. nocet universaliter et necessario. alteri vero non universaliter et non necessario. sed potest ei cedere in meritum si tentationi resistat. unde. xxix. prover. Qui blandis fictisque sermonibus etc. Glo. qui fictis sermonibus proximum laudat ei insidias parat quibus in periculum verbi aut operis securius incidat. Sed videamus q capitalis culpa sunt quos fecit. sequitur peccantem vicium etc. Non ergo iusto. sed iniquus peccatum est si corporaliter puniat nocet. sed ipsos imperpetuum dampnat. gaudentibus iustis ac dei iudicium laudantibus de sua ereptione vel malorum perditione. ¶ Et videtur contrarium q magis sit peccatum consentientis adulationi q ipsius adulatoris. adulator enim sua adulatione non excecatur sed se ipsum noscit vulneratum. acquiescens autem adulationi excecatur: magis enim credit alteri q sibi. Seneca. Non cogitamus quid ipsi simus sed quid alteris esse videamur. plus alijs credimus de nobisipsis q nobis. patet ergo q acquiescens adulationi excecatur. ¶ Item hoc idem videtur ratione negligentie: quia de illo dicit grego. Curare vulnus negligit quod dignum laudis premio invenit. Et ideo dicit prio. prover. Fili mi si te lactaverint peccatores ne acquiesceris: sed curam vulneris negligere est periculosum. ergo etc. Ad quod dicendum. q adulator plus nocet sibi q alteri. sibi enim nocet universaliter. alij vero particulariter et casualiter. Distinguendum autem est inter adquiescentem et acquiescentem. Est enim quidam adquiescens qui vovet adulatorem et procurat ut fiat adulatio: et talis plus peccat q adulator. Est alius qui non decipitur credendo adulatori plus de se q sibi: et talis minus peccat. maius tamen dampnum ex parte cognitive consequitur eo q adulatione excecatur in iudicio suo: ex parte vero affectionis plus est dampni in adulatore q in acquiescente essentialiter: et si non accidentaliter. ¶ Similiter respondendum est ad verbum greg. q peccatum consentientis quo ad quendam effectum gravius est adquiescenti propter dampnum: q sit peccatum adulatoris. Sicut enim dicit Arab. gravius

nie peccet qui ignorat: qz nō sentit suū defectum. ita q negligit. ex hoc enim q negligit nō qrit remedium. quo ad hoc ergo dicit grauius ipsi acquiescenti q̃ ipsi adulāti. simplr̄ tn̄ grauius ē peccatū adulātis q̄ acquiescētis cum sit illius causa quātum in se est.

Membrum septimum.

Septimo querit de sequela adulationis. dicit .n. greg. fit vt incessanter crescat culpa fauoribus nutrita. Dicit et sup illō ps. Quoniā laudat peccator: magna dei ira est vt desit correctio ⁊ assit adulatio. Cū ergo cremētū cōtinuū peccati sit grauissima sequela: erit hoc pcīm grauissimū rōe huius sequele. ¶ Preterea. maiori pctō rn̄det maior ira dei. cū ergo simplr̄ dicat magna ira dei i peccato adulatōis: maximū videt fieri peccatū rōne huius sequele. Sed videt cōtrium. ista. enim nō sunt ex pte adulantis. sz ex pte eius cui fit adulatio. ergo nō videt quo ad hoc: hoc pcīm eē grauissimū: cum sit circūstantia peccati in cōsentiente nō in ipso adulante. Ad qd̄ dōm est. q hec cōditiones lz circūstent pcīm acquiescētis adulatōnē. sunt tn̄ effectus ɔsequētes ipsā adulatiōez tanq̄ causaz. ⁊ ideo aggrauat pcīm adulationis. ⁊ sic vtrobiqz ratione harū cōditionū fit aggrauatio peccati. in adulatōe. s. ⁊ ɔsentiente. in adulāte qz causa tam prauam ɔditōem in ɔsentiēte. qz tam male disponit. in suo enim peccato fouet. Nec est intelligendū q cōtinue crescat pcīm in ɔsentiēte. sed tunc cuz magis de seipso credit bonitatem q̃ sit. vel nō credit maliciā que est vel quāta est. Dicit autē magna ira dei per quādā excellētiam pp̄ter effectū: nō tam in p̄senti sed etiā in futuro. Effectus autē in p̄nti est qz pmittit ipm ɔsentientez cadere de peccato in maius peccatū ⁊ in peccatis esse securum. In futuro autē qz per hoc q impenitens est in presenti ratione securitatis vel falsi credulitatis: in penaz incidit eternam ex improuiso. vnde de talibus potest dici illud. j. ad thes. v. cum dixerint pax ⁊ securitas: repētinus supueniet interitus.

Membrum octauū.

Octauo querit de remedio adulationis. ponit. enim grego. remediū cōtra adulatiōnem detractionuz cum dicit. Sciendū est q nec immoderans laudibus eleuemur: plerūqz miro nostri rectoris moderamine detractionibus lacerari pmittimur. vt cum nos vox laudātis eleuat: lingua detrahētis humiliet. remediū ergo ɔtra adulatōem ē ipsa detractio. ¶ Sed videt aliud poni remediū sup illud. Oleum autem peccatoris nō impinguet caput meū. dicit enim autem. fidelis argui a viro iusto in misericordia. ⁊ nō laudari a peccatore cū irrisione. habeat secū oleū ɔsciētie qd̄ prudentes virgines secū portauerūt: nō querāt oleū peccatoris. ponit ergo hic duplex remediū. s. arguitio viri iusti ⁊ puritas ɔsciētie. pōt ergo queri i quo differunt hec remedia. Ad qd̄ dōm est. q diuersa opponunt remedia ad tollendū nocumētū adulatōis que grauiter nocet. ponit. n. remediuz intra. s. testimoniū bone ɔsciētie: quod mitigat ad modū olei vulnera: sique infligunt per adulatōnez. bona enī cōsciētia semp minus estimat d se. ⁊ in agendis suis metuit ne quid rephensibile inueniat. Ponit etiā remediū extra. ⁊ hoc duplex ex pte iusti ⁊ peccatoris. ex pte peccatoris detractio: ne de bonis extollamur sed magis humiliemur. Ex pte vero iusti: ne in bonis qd rephensibile admixtū inueniat. arguitio ergo viri iusti facit ad circūspectōez operz que ē ex pte rōnis. detractio vō ad debitā affectōem habendā i bonis opibus. sic ergo pz q̄liter vnūquodqz remediū ē ɔ nocumētū adulatōnis in eo cuius fit adulatio.

Questio .cxlv. de contumelia siue conuicio.

Habitum ē supra de adulatiōe ⁊ iactantia q̄ sunt cōtra rectitudinē in laude: cōsequēter dicēdū est de peccato quod ē cōtra rectitudinē in vituperio. Est autē peccatū cōtra proximū. ⁊ est pcīm cōtra deuz. Peccatū vero cōtra proximū aut est imprecās penaz: ⁊ illud est maledictuz. aut est pparans culpaz. ⁊ hoc cōtingit dupliciter. vel occulte ⁊ dicit detractio. vl manifeste ⁊ dicit cōtumelia. Peccatū vero ɔ deum dicit blasphemia nec est tertia differētia pcti i vituperio. nullus enī ɔtra seipm intendit p vituperiū. Ex corruptōne enī humane nature intendit homo in laudē sui nō in vituperiū sui. sicut homo ex natura inclinat ad dilectōnem sui non in odiū sui. Dicendū est ergo primo de his que sūt in proximū per improperiū culpe. deinde p imprecatōem pene. vltimo de peccato quod est i deū qd̄ est blasphemia: vt quasi gradatim ascendamus. Primo aūt dicamus d ɔtumelia i qua manifeste improperat alicui. hoc enī est a cuius nocumento magis caueri potest. Secūdo de detractione in quo occulte fit vituperiū. Primo ergo querendū est quid sit ɔtumelia. ⁊ vtrū ɔtumelia sit idem qd̄ conuiciū vel nō. Scdo. si cōtumelia ē peccatuz mortale: an aliqn̄ veniale. Tertio. si sustinenda est cōtumelia. Quarto. si maior est victoria siue vindicta in sustinendo q̃ in rn̄dendo fm̄ stulticiam. Quinto ad qd̄ capitale peccatū reducitur

Membrum primum.

Ponit autem talis diffinitio contumelie. Contumelia est peccatum ex improperio sermonis manifesto: tendens in nocumentum proximi. Sed videtur quod contumelia etiam fiat per facta. i. ad Ro. Contumeliosos superbos. Glo. sunt qui dictis vel factis contumelias et turpia inferunt. ex quo habetur quod contumelia est in factis. ¶ Item super illud prover. xi. ubi superbia ibi contumelia Glo. superbi contumeliose se gerunt ad contemptum super ignorantiam discipline. sive ergo contemptus dicatur respectu proximi erit contemptus in facto. sive contemptus dei in mandato. ergo contumelia non tantum est in verbis sed etiam in factis. Ad quod dicendum quod contumelia proprie est in verbis: extenso tamen vocabulo extenditur per facta. et hoc modo accipitur in predictis auctoribus. Sic enim dicit Cris. Cum quis iniuriatus te fuerit: memento tui creatoris: quem cum contumelia adorabant et verba et reo detrahebant. Deinde queritur que sit differentia inter contumeliam et conuicium: si aliqua est. Et videtur per hoc quod dicit Cris. a contumelia existens et conuicio quod et gehennam preparat antequam nundes te ipsum tendis sursum manus. Ex quo accipitur quod non sunt idem contumelia et conuicium. Silv. xxij. ccci. est recordatio excepto conuicio et improperio. Improperium autem videtur idem quod contumelia. ergo contumelia et conuicium differunt. ¶ Quod autem idem sint videtur per hoc quod dicit greg. super illud. ij. Reg. xvi. dimitte eum. contumeliosa verba non tam conuicij quam adiutoria esse credidit. sed contumeliosa verba non sunt aliud quam contumelie. ergo contumelia non est aliud quam conuicium. Ad quod dicendum quod contumelia cum proprie dicitur differt a conuicio. conuicium enim dicitur quando improperatur quasi culpa. ut si dicatur alicui quod sit de illegitimo matrimonio natus. non enim hoc est vicium illius licet sit vicium parentum. Contumelia vero cum culpa imponitur: accipitur tamen in scriptura unum pro altero. hic autem intenditur communiter de contumelia ubi est improperium culpe vel quasi culpe. et dicitur etiam opprobrium vel improperium. sed in hoc est differentia. quod opprobrium potest esse in occulto vel manifesto. similiter et improperium. conuicium autem et contumelia in manifesto. et differunt sicut dictum est. Vel conuicium dicitur a materia eo quod vicium imponit vel quasi vicium. contumelia vero a motivo: eo quod cum tumore quodam aggreditur.

Membrum secundum.

Secundo queritur si contumelia est peccatum mortale semper: aut aliquando veniale? Et videtur quod mortale. dicit Cris. lectulus dyabolicus est in conuicijs multiplicari et contumelijs. sed non est lectulus dyabolicus nisi ubi est mortale peccatum. ergo contumelia sive conuicium est mortale peccatum. ¶ Item dicit matth. Qui dixerit fratri suo racha reus erit concilio. qui autem dixerit fatue reus erit gehenne ignis. Cris. cum dicit: qui vocat fratrem suum stultum debitor erit gehenne. non de verbo dicit solummodo: sed de contumelia universa. ergo contumelie debetur gehenna. ¶ Item Cris. Conuiciator pacis vel amoris bono nocet. et decem milibus circumuenit proximum malum. et contumelia inimicicias operatur et christi euellit membra. sed quod tale est. non est nisi mortale peccatum. ergo contumelia est mortale peccatum. ¶ Item Cris. plasmatur os dyaboli per maledictiones per emulationem per deierationes. mortale autem peccatum efficit solum os dyaboli. ergo contumelia est mortale peccatum. Sed videtur quod sit veniale peccatum. dicit enim Cris. non tanto indigent studio magna peccata quanto et parua. illa enim ipsa natura peccati auertit preparat. parua vero hoc ipso in desidiam inmittunt et non permittunt viriliter insurgere ad eorum interemptionem. ideo quia velociter fiunt magna nobis dormientibus. et postea ponit exemplum. detraxit quis proximo. et conuiciator contempsit exinde dicens. Nihil est maledicere. ab hoc autem odium innatum est maximum inde inimicicie. ab his plage. a plagis occisio. Ex quo accipitur quod conuicium et accusatio inter parua peccata computantur. sed parua dicuntur venialia. ergo contumelia est veniale peccatum. ¶ Item Aug. cum enumerat peccata venialia que minuta dicit. dicit si plus aut proximum aut uxorem. aut filium aut seruum exasperant quam oportet sed exasperatio fit per contumeliam. ergo contumelia inter venialia peccata connumeratur. ¶ Item cris. christus eum qui irascitur inaniter condemnauit iudicio. eum qui dicit racha concilio. sed non dum hec magna. hic. n. sunt hec pene. ergo non est magnum dicere verba contumelie. ergo non est mortale peccatum et est mortale vel veniale. ergo est veniale. Ad quod dicendum quod contumelia potest procedere ex impetu animi. et provocatione ire. potest etiam esse verbum non contumelie tale: ex quo nascatur mortale peccatum. et secundum hoc contumelia est veniale peccatum. Si vero procedit ex ira reposita cum deliberatione. et est tale contumelie verbum: unde nascatur vel sequatur mortale peccatum. vel in ipso vel in altero. potest dicere esse mortale peccatum. Unde dicit Cris. Inimicicie ab ore ira accensa et aia ardente. quod minimum est magnum peccatum apparet. et quod non valde iniuriosum est onerosum esse videtur. occisiones enim peperit et ciuitates integras euertit. sicut enim amicitia existente que onerosa sunt fiunt leuia. ita inimicitia subiacente que parua sunt fiunt importabilia. ¶ Item nequaquam verbum nudum est inspiciendum. sed si multum habet periculi. Item nomen est aliquid contumelia molestius. et quod maxime potest mordere hominis animum. ¶ Item paulus. non adulteros solum et molles. sed conuiciatores a regno expulit. cum dicit maledici regnum dei non possidebunt. Ex his ergo patere potest quod aliquando est peccatum mortale, aliquando

do veniale. Et per hec possunt solui que obiecta sūt. ſz. n. diuersas circūstātias aut ꝯditiones pōt eē veniale aut mortale.

Membrum tertium.

t Ertio querit̃. si sustinēda ē cōtumelia. Qd̄ videt̃ per hoc qd̄ dicit greg. Cōtumeliosa verba non tam cōuicia ꝙ̄ adiutoria esse credidit esse dauid quibus purgari sibiq̄ȝ misereri posse iudicauit. tunc eniȝ illata cōuicia toleramus. cuȝ in secreto mētis ad mala ꝑpetrata recurrimus. ergo exēplo dauid sustinēde sūt ꝯtumelie. ¶ Itē Cris. cū ꝯuiciat᷒ fuerit aliq̄s. itellige quo supplicio torquet̃. ⁊ nō solū ñ habebis irā. ſz etiā lachrymas emittes. aduersus aūt febricitantē nullus exacuit̃ neq̄ȝ aduersus inflāmatū. ſz miseret̃ omniū taliū. Similiter etiaȝ ꝺ illo q̄ infert cōtumeliā eius ē ꝯpatiēdū tāq̄ȝ febricitātis. ergo sustinēde sūt ꝯtumelie. ¶ Itē Cri. miserere cōuiciātis. nequissima. n. detinet̃ fera. i. furore. ⁊ difficili ꝺmone idest ira. ergo oꝫ pati cōtumelias. Cōtra q̄ patit̃ ꝯtumelias audaciā dat ꝯuicianti. ſz q̄ dat audaciā cōuiciāti mittit eū i mājus ꝑcipitium. ergo nō oportet pati cōtumelias. ¶ Itē cū audiūt patres filios ꝺlinquētes ꝯuiciātur. formidātes ne aliquā suscipiāt iacturā. magistri etiā ad discipulos vtūtur formato. cū ergo ex supna caritate debeat ꝓrimū corripere delinquēte. cōuiciās autē ē delinquēs. nō ergo oꝫ pati cōuiciātē ſz arguere. Ad qd̄ dicēdū. ꝙ oportet attēdere cōditōēs ꝯuiciātis ⁊ eius cui infert̃ ꝯuiciū. ⁊ ſm hec oportet sustinere cōuiciū vl̃ ñ sustinere. Si eniȝ dicit̃ cōuiciū a ꝓuocato pari ꝑsone vel iferiori. vel etiā superiori. vbi nō ē iniuria officij. ⁊ ꝓsumitur de medicina morbi siue de tēꝑantia per sustinētiā. sustinēdū est. ⁊ est meritoriū. Si vo cōuiciūȝ dicat̃ superiori i iniuriā officij. vl̃ alij ēt corā ipso. dūmodo nihil presumat̃ de remedio itēꝑantie. nō est sustinēdū. hoc aūt difficile ē cognoscere cū conuiciū infert̃. pari cū autem cōuiciū infertur alij inferiori siue sit delinquens inferior siue non: oportunūȝ est sustinere. Preterea. aliud est arguere vel corripe tempore quo cōuicians ē in furore ⁊ aliud ē iam sedato aliquātulūȝ furore. regnante eniȝ furore nō cōpetit correptio siue arguitio. nō eniȝ tūc aptus ē ad recipiēdū. sed iam recedente furore. ⁊ ſm hec dicit̃. xx. eccl̃i. ꝙ̄ bonū ē arguere q̄ȝ irasci. ⁊ dicit̃. viij. Nō accēdas carbones peccatorū arguēs eos qd̄ est tp̄e quo dominat̃ i eis ira.

Mēbrum quartuȝ.

q Uarto queritur. vtrū melius fiat vindicta vel satisfactio silendo q̄ȝ conuiciando. Respondeo. ⁊ videtur ꝙ silēdo. ꝑ hoc qd̄ dic̃ Cris. Si vīdicare vis sile. ⁊ funestā dedisti ei plagā. si vo conuicio culpas: ignē accēdisti. ergo magis vindicta silendo q̄ȝ respōdendo. ¶ Itē Cris. Qui irascatur. putat̃ qui multa cōuiciatus ē vicisse. hic autē maxime est victus a difficillima passione. qui aūt fert viriliter hic superauit ⁊ vincit. ergo magis vicit sustinendo q̄ȝ respondendo. Ad idem dicit Cris. alibi. Optie victorie modus ē i mīus vici. sine. n. supabundauerit aliq̄s siue insanierit. siue emulatus fuerit. q̄ vincit̃ ⁊ ñ libēter ꝑcedit. hic ē q̄ vicit. ergo magis vincit sustinēdo q̄ȝ r̄ndēdo. Contra. xxvi. ꝓuer. q̄ iponit stulto silētiū irā mitigat. ⁊ in eodē. respōde stulto ſm stultitiā suā ne sibi sapiens videatur. ¶ Preterea. si nō fiat respōsio credit se iuste moueri ad conuiciādū. ergo propter presumptioneȝ videtur esse respōdenduȝ. Ad qd̄ dicenduȝ. distinguendo. vel hic fit comparatio i genere. vel ſm determinatas condītōēs ꝑsone. si fiat cōparatio i genere. melius ē silere q̄ȝ respōdere ad victoriā obtinēdā. plus eiȝ ē vincere vicium q̄ȝ personaȝ. ſm illud. xvi. prouerbioruȝ. Melior ē sapiens viro forti. ⁊ q̄ dominatur animo suo expugnatore vrbiū. Si vero fiat cōparatio ſm conditionē persone. melius pōt eē in casu respondere q̄ȝ silere. In iudice enim est ꝙ imponat stulto silentiuȝ. Tollitur etiam aliquādo presumptio sapientie per responsionem. vt sic homo suaȝ stultitiaȝ cognoscat. Huius etiam gratia queritur. si aliquis vinci possit ab alio in cōuicijs nisi a seipso vincatur. ⁊ videt ꝙ sic. De quo enim creditur verum esse conuiciuȝ nec repellit sicut oportet. victus estimatur. sed talis conditio pōt esse in alio. ergo potest vinci ab alio in conuicijs. ⁊ si nō a seipso vicat̃. ¶ Preterea. nullus sibiipsi cōuiciatur ſz alteri. ergo nullus seipm̄ vincit in conuicio. accideret eniȝ seipȝ eē potētem ⁊ i potestate respectu suiipsius. qd̄ falsuȝ ē. ergo i conuicio vinci potest ⁊ si a seipso nō conuincat̃.

Contra. Cris. Sicut nisi nosmetipsos male disposuerimus nullus nos alter disponet. ita nisi nosmetipsos conuiciati fuerimus nullus nos aliter confundet. ergo nullus pōt alterum cōuincere in conuicio nisi a seipso vincatur. ¶ Iteȝ Cris. Non qui conuiciatur. sed q̄ pusillanimis ē ⁊ dolet conuicijs. ille est qui constituit conuicia ⁊ quī mordere facit. si enim non dolueris conuiciuȝ nō pateris. in ipso autem est dolere vel nō dolere. ergo i ipo ē vinci vl̃ nō vinci. Ad qd̄ dicēȝ. ꝙ simpliciter nullus vincit̃ ab alio i ꝯuicijs nisi a seipo vincat̃. vincit̃ aūt q̄s a se multipliciter. primo cuȝ delinq̄t: ⁊ ꝑ hec ē cā conuicij. scd̄o aūt si ñ delinquit cū dolet ꝑꝑ se ñ ꝑꝑ ꝯuiciantē ꝺ ꝯuicio. tertio vo vincit̃ cū ipotētē se estimat ad vindicādū. Si vo nullo istoꝝ modorū a se ꝯuincit̃. ab alio vinci ñ pōt. lȝ victus estimet̃. ¶ Per hoc pōt eē manifestū qd̄ obijciebat̃. q̄. n. deliquit iā prio a seipo vicit̃ ⁊

p cōsequens ad alio vinci pōt. siue ēque dicat cōuicia siue nō. nō enim in dicēdo cōuicia ē victoria. sʒ i seruādo innocētiā, q excellit i ꝯuicijs nō est vere victor. Unde Crisō. Sit aliqs vir mirabilis ⁊ magnus. ⁊ oēs vocēt eum mecchū. furē. homicidā. ille vero nō molestat nec conscius sit sibi alicuius talis. lʒ multi de eo talē habuerint opinionē. nō ē ꝯuitiū passus. sʒ illi se ipos ꝯfuderūt. ille āt nō ē ꝯfusus.

Membrum quintum.

Quinto queritur. ad qd capitale pctm reducitur cōtumelia. ⁊ videtur q ad peccatū ire. dicit eīʒ Greg. d ira rixe: tumor mētis: cōtumelie nascūtur. Similiter dicit Criso. d ira enim nascitur odiū. de odio cōtumelia. ergo peccatū cōtumelie reducitur ad pctʒ ire. ¶ Cōtra vī. q reducit ad pctʒ superbie. ꝯtumelia eīʒ ex tumore pcedit. tumor āt ex supbia. Dicitur etiam in. xi. prouer. vbi supbia ibi cōtumelia. vbi dicit glo. supbi proximis cōtumeliā ingerunt. Ad qd dicendū ē. q cōtumelia per se nascit ex ira tanqʒ ex propinquo principio. nihilominus tamē pōt nasci ex supbia sm dispositionē cōcomitātē. qui enim superbi sūt. estimāt alios iferiores se. vn̄ ex indignatione inferūt ꝯtumeliā. ergo motiuū cōtumelie pōt esse appetitus vindicte. cuʒ estimat se p hoc vindicari. ⁊ sic reducitur ad irā. vl' ꝯtēpt⁹ rei inferioris vl' quasi iferioris. ⁊ sic est supbia. ¶ Ad illud vo qd obijcit. q tumor mētis ē pricipiū ꝯtumelie. dicēdū ē q dupliciter dicit tumor mētis. vel ex inflatione supbie. vel ex ebullitiōe ire. ⁊ sm hec aliquādo tumor ad supbiaʒ ptinet aliquādo ad irā. vtroqʒ autem mō pōt eē pricipiū ꝯtumelie. Indignatio vo ē passio quedā mixta ex supbia ⁊ ira.

Membrum sextum.

Sexto querit d magnitudine hui⁹ peccati ⁊ in compatiōe. videt enim maximū eē. compatur enim iracūdus energumino. sʒ q dicit cris. solue energuminū a demone difficili ⁊ i breui corrīpēdū. sʒ ꝯstat q energia ē passio difficillima ex pte corpis. ipēdimd reddēs mētē. ergo ꝯtumelia difficillima passio ex pte mētis ꝯrūpēs i verba. ¶ Itē dicit cri. sicut quidaʒ adulterij est perniciosus furor. cum multa nobis coniungitur voluptate pniciosa admiscēs p nos verba. ⁊ diabolicā faciens parere inimicā. Cum ergo competur adulterio. p hoc q dicit adulteriū. facit duos effici carnē vnaʒ. furor autē multos ⁊ multas sepat ptes. ⁊ ipsaʒ scindit aiaʒ. erit ꝯtumelia maximū pctm. ¶ Hoc etiā videt p hoc qd dicit in glo. x. ad heb. sup illud. i opprobrijs graue ē opprobriū. sʒ grau⁹ ē cū spectaculū oib⁹ sit. ⁊ nō secreto exprobrat. Scdm hoc ergo qritur. vtrum deterius sit pctm peccato adulatōnis vl' peccato detractionis? qd videtur. adulatio enim attenditur i bonis cōtumelia vero i malis. peius autē ē imponere maluʒ bono qʒ bonuʒ malo. ergo peior ē cōtumelia adulatione. In adulatione enim malū dicit bonū vel minus bonū maius qʒ sit. qd videt declinare ad bonū hūanitatis. s. benedicere d alio. dicere aūt malū d bono videt declinare ad maluʒ inhumanitatis. ergo deterior videt cōtumelia adulatione. ¶ Similiter videt esse deterior detractione. Detractio. n. ē cū occulte dicit malū d bono. cōtumelia vo manifeste. grauius aūt ē manifeste dicere malū sicut habet ad heb. x. sup illud i opprobrijs. ergo cōtumelia ē grauius peccatū detratiōe ⁊ ita maius.

Cōtra dicit cri. desides honorati magis iniustitiaʒ patiunt cōuicia passis. ⁊ ipsi si vigilauerīmus causa erunt in nobis ꝯfectus cōuicia. qui vero laudant tumoreʒ nostruʒ: extollūt ⁊ mollioreʒ operant animū. ergo peccatū adulationis est deterius peccato cōtumelie. In peccato eīʒ adulationis desides iniuste honorant. i pctō vo contumelie boni iniuste culpantur. ¶ Item. x. ecclastici. sicut serpens mordet in silētio. ita nihilominus qui occulte detrahit. cū ergo grauius sit venenū ex improuiso qʒ in manifesto. grauius erit pctm detractionis peccato adulatiōis. Ad qd dicendum. q contumelia qʒtum ad aliquid grauior est adulatione. qʒtum ad aliud vero minus grauis. quo ad hoc. n. q bonū dicē malū grauior est. quo ad hoc autē q magis ordinat ad cognitioneʒ i bonū vl' a malo declinādo. minus malū ē adulatōe. adulatio enim claudit oculos itelligētie ne videat malū. cōtumelia vo occasionaliter aperit vt videat ⁊ caueat. ¶ Ad illud vo qd obijcitur d compatione ꝯtumelie ad detractionē. dicenduʒ ē. q quo ad aliquid ē cōtumelia grauior culpa. qʒ dtractio q ad aliqd minus grauis. q ad hoc enim grauior est q pluribus publicatur malum. quo ad hoc autem minus graue est malum. quia plus potest caueri malum qd accidit ex cōtumelia qʒ qd accidit ex detractione. qd enim accidit ex cōtumelia statiʒ cognoscit ab eo cui infertur ꝯtumelia ⁊ a quo ifert cognoscit. nō sic autē ē i detractione.

Questio. cxlvj. d detractione.

Actum est de cōtumelia ⁊ de conuicio in quo manifeste improperatur malum: consequenter dicēdū ē d dtractōe i q̄ occulte iproperat malū. Circa quā pmo qrēdū ē qd sit dtractio ⁊ quot sūt eius differētie. Scdo. an possit aliquis

reuelare malū alterius occulte sine pctō. Tertio cum detractio sit pctm̄. vtrū sit mortale tm̄. Quarto. an sit gn̄ale pctm̄ lʒ maxime peccēt subditi hoc gnē pcti. Quinto d̄ peccato ↄsentientis siue audientis detractionē. Sexto. vtrū tenet̄ detractor ad restitutōem. Septio de ↄparatione huius peccati. Octauo de effectu huius pcti. Nono d̄ remedio huius pcti. Decimo. ꝙ tollenda ē occasio huius peccati. Undecimo de pena huius pcti.

Membrum primum.

Diffinitur sic detractio. est aliene fame ꝑ occulta verba denigratio. Uel sic. Detractio ē mali seminatio occulte in iniuriam ꝓximi. Alij vō diffiniunt sic. detrahē ē obloq̄ absenti ⁊ dolose mordere. ¶ Obijcitur aūt ꝯ primā diffinitionē ꝑ hoc ꝙ contingit detrahere ei ēt qui nō est bn̄ famosus. dicendo d̄ ipso malū occulte. bene enim famosus dicitur q bonus ē. ↄtingit aūt malo. detrahere rōne alicuius boni qd̄ habet. vel imponendo ei maluʒ qd̄ non hʒ, occulte. ¶ Ad scdām vō diffinitionē obijcitur per hoc. ꝙ non semper a detrahente asserit̄ malū de alio. sed aliquando occultat̄ bonum vel diminuit̄. ⁊ ita non semꝑ detractio est mali seminatio ⁊c̄. ¶ Cōtra tertiā obijcitur. ꝙ ꝑm hoc susurratio idem essʒ ꝙ detractio. qui. n. susurrat absenti vel quasi absenti. obloquitur ⁊ dolose mordet. ¶ Preterea. ↄtingit abs̄ti maledicē ⁊ ita maledictio sub detractione cōtinetur. qui. n. maledicit absenti obloquitur. Ad qd̄ dōʒ. ꝙ prima diffinitio conuenit. nec ē contrarium quod obijcitur. lʒ. n. peccator ꝓprie bonā famā nō habeat nihilominus aliqd̄ bonū hʒ. vn̄ surgit boni opio. ⁊ q̄d ad hoc pōt eē denigratio fame ipsius. Ubi enim bonum est omnino: ibi consequi. dʒ omnimodo bona fama. vbi vero est in parte ibi dʒ sequi bona fama in parte. contingit tamen boni existimationem esse vbi non substernitur bonum oīno. ⁊ illius etiam potest esse denigratio. sic ergo large sumendo famā: dicitur detractio aliene fame denigratio. ¶ Ad secundum vō dicendum. ꝙ seminatio mali dicitur eē non tm̄ vbi malum imponitur. sʒ vbi bonū ex intētione occultatur vel minuitur. vtroqʒ. n. modo cōtingit detractionē fieri. vel respectu boni occultādo vel depriuādo. vel respectu mali imponēdo vel augmētando. ¶ Ad tertium dicēdum. ꝙ detractio sumit̄ aliquādo in quadā generali rōne ꝓut continet susurrationeʒ vtrobiqʒ enim est seminatio mali occulte. Aliqn̄ vō sumitur in rōne appropriata in quo differt a susurratōe. p̄io mō ponit̄ hic. scdo mō cuʒ dicit Grego. ꝙ de inuidia nascuntur odiū. detractio. susurratio. differt. n. detractio ī hoc a susurratōe. q̄i detractio ē occulte ꝑ vba plene expressa. sed susurratio est occulte per verba nō plene exp̄ssa. sʒ quadā verboꝝ inmutatiōe. hic vō detractio sumit̄ sub generali rōne. ¶ Ad illud vō qd̄ obijcitur d̄ maledictione dōʒ ē. ꝙ lʒ maledicere aliquādo sit obloq̄ absenti. aliquādo tm̄ ꝓut ꝓprie accipit̄ maledictio: ē imprecatio pene: detractio improprie culpe. vtrūqʒ aūt ↄtingit fieri respectu abs̄tis ⁊ respectu presentis. sʒ detrahē differt ab exprobrare vel ↄtumeliaʒ dicē in hoc. ꝙ vnū fit respectu presentis alteꝝ respectu abs̄tis. sicut habetur sup illō ps̄. A voce exprobrātis ⁊ obloquentis. Sed querit̄. q̄ sit d̄ria istaꝝ rōnum. Ad qd̄ dicendū. ꝙ prima respicit bonū in altero qd̄ intendit tollere de opinione hominū. scda vō respicit illud ꝑ quod intendit tollere. tertia a quo. intendit tollere. Prima respicit finem indebitū. scda respicit materiam indebitā. tertia vō respicit ꝑsonam cui infert̄ vel intenditur inferri. ¶ Ad euidentiam aūt dictoꝝ attendenda est rō nominis. detrahere. n. dicitur de aliqua sūma ꝑtem trahere seu tollere. ⁊ ꝑ similitudinem facit detractor. Nititur enim d̄ sūma boni in opinione hominū que habetur de aliquo. aliquā ꝑtem tollere. cū omnino totū bonum tollere non posset. nihil enim qd̄ manet in eē rōnali duʒ estē a quo oīno bonum tolli possit. lʒ possit credi ꝙ nō habeat bonitatē neqʒ partē moralem. vt iusticiam vel prudentiaʒ ⁊ ita de alijs. Deinde notandū ē. quot sunt differentie detractionis ⁊ ponunt̄ sex. prima est. cum negatur bonū qd̄ scimus ab aliquo factū sicut illi q dicebāt. ix Jo. de miraculo ceci nati. qd̄ negauerunt fieri a xp̄o. Scda vō ē cuʒ tp̄e quo laudandus ē aliqs tacemus. sicut habet̄ vlt. math. d̄ militibus qui nouerūt resurrectōeʒ ⁊ accepta pecunia tacuerūt. Tertia vō ē cū bonū qd̄ non pōt negari puertit̄. dicēdo mala intētione eē factum. sicut habet̄. x. eccī. bona in male conuertentes insidiat̄ ⁊ in electis ponit maculam. Quartū est cum occultum reuelatur modo quo nō dʒ. eccī. xxvij. q denudat archana amici perdit fidem. Quinta est mali augmētatio. xi. eccī. ab vna scintilla augetur ignis ⁊ a doloso augetur sanguis. Sexta ē adinuentio mali. xi. eccī. attende tibi a pestifero. fabricat enim malum ⁊c̄.

Membrum secundū.

Secūdo querit̄. an possit aliqs reuelare malū alterius occulte sine pctō. Qd̄ nō videt̄. qui reuelat malū alicuius alterī q̄ntum in ipō est destruit famā illius. sed destruere famā alterius non pōt fieri sine peccato. ergo nō pōt reuelari malū alterius sine peccato. ¶ Itē. xxvij eccī. dilige primū tuū ⁊ ↄiungere fide cū illo. ꝙ si denudaueris absconsa illius nō ꝑsequeris post eū. Et dicit glo. sterili. q: irreuocabilis ē. Cū ergo ꝑdē amicitiā amici sit malum. denudare abscōsa illi⁹ ē malū. sʒ reuelare ma

[illegible] alterius ē denudarē absconsa. ergo ꝛc. ¶ Similiter dicit̄ ibidem denudare amici misteria est desperatio anime infelicis. ꝛ. xxij. eccl. Recordatio excepto cōuicio ꝛ improperio sup̄bia ē ꝛ misterij reuelatione ꝛ plaga dolosa i omnibus his effugies amicus. cuꝫ ergo dissoluit̄ amicitia ꝑ reuelatōem misterij. ergo reuelare malū alterius ē maluꝫ. Cōtra dicit̄. xviij. Math. Si peccauerit in te frater tuus corripe inter [illegible] ꝛ ipsū. sin autē adhibe vnuꝫ vel duos testes. sin auteꝫ dic eccle. ergo reuelare maluꝫ alterius est bonuꝫ. ¶ Itē. v. leui. Si peccauerit anima ꝛ audierit voceꝫ iurationis testisqꝫ fuerit. ꝙ aut ipse viderit aut cōscius ē. nisi indicauerit portabit iniquitateꝫ suā. ergo bonuꝫ est indicare maluꝫ alterius. ¶ Preterea. ponat̄ ꝙ aliquis ꝓponat aliquē subuertere in fide. vel machinari i mortē alterius. vel deflorare virgineꝫ. ꝛ de hoc [illegible] certus. nōne est bonū reuelare alicui qui pōt ꝓdesse ꝛ vult ad cauendū nocumentū. dicit̄ enim qui potest obuiare ꝛ ꝑturbare peruersos ꝛ nō facit. nihil aliud est ꝙ̄ fauere impietati eoruꝫ. nec caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori desinat obuiare. ꝛ dicit Aug. qui desinit obuiare cum potest cōsentit. ergo nō est malū reuelare malū alicuius. Ad qḋ dicendū. ꝙ reuelare malū proximi ex fine ꝛ circūstantijs est distinguēdū. si eniꝫ dicat̄ ei q̄ potest. ꝛ vult ꝓdesse. ꝛ eo modo quo dꝫ fine oportet cū alijs circūstantijs ad alterius correctōem vl' cauteluꝫ nocumēti. tunc bonū ē. Si vō desint ꝯditiones debite [illegible] qḋ cōtrahit̄ ad bonū. tūc reuelare malū ꝓximi malū est. maxime intētōe detrahendi. vel cū tenet̄ celare. sicut ē de eo qḋ ē tecuꝫ per ꝯfessionē sacramētalē. vel qḋ ē tecum per secreti obligationeꝫ. nisi fortius vinculuꝫ superueniat. In omnibus autē his cautela maxima ē adhibenda. ne reuelet̄ maluꝫ ei cui nō ē reuelanduꝫ. vel qñ nō est reuelanduꝫ. vel quo ordine nō ē reuelanduꝫ. ꝛ ita de alijs. potest enim in his error vl' libido defacili admisceri. ¶ Per hoc pōt patere qḋ ex vtraqꝫ p̄te ē obiectū. reuelare enim malum alterius intētōe detrahēdi. s. ex leuitate siue impetu cuꝫ ē occultandum malū est. ꝛ s̄m hoc intelligūtur ea que primo sunt obiecta. nihilominus tū reuelare maluꝫ in casu ē bonuꝫ. sicut cū seruatur ordo correctionis caritatiue. cuꝫ interuenit p̄ceptuꝫ superioris in his que ꝑtinent ad suum officiuꝫ. cum etiaꝫ fit de inimicis eo modo quo debꝫ fieri ad cautelā nocumēti qḋ pōt accidere. ¶ Itē ad hoc dicit̄ tertio prouer. Qui ambulat fraudulēter reuelat archana. q̄ auteꝫ fidelis ē celat amici cōmissum. Ad qḋ respōdet̄. ꝙ aliud est ex taciturnitate aliorū crimina referre. vt quos secreta ammonitōe corrigere nō possumus. ꝯuictos iudicis sniā corripiat. Aliud insidiādo falsa obijcere vel insultādo vera exprobrare. Nō eniꝫ reputat̄ maliuolus q̄ sic indicat scilicet primo modo. Unde dicit Augu. Non vos iudicetis maliuolos qui crimen alterius iudicatis magis inocentes nō estis nō iudicando crimē. ꝗ si fratres vestros quos iudicādo corrigere poteritis. tacendo perire permittitis.

Membrum tertium.

Tertio querit̄ cū detractio sit peccatuꝫ vtrū sit mortale? Quod videtur. Est enim ꝓhibituꝫ. xxiij. prouer. Noli eē in conuicijs peccatorū. nec cum his q̄ carnē ad vescenduꝫ cōferunt. glosa carnes ad vescēduꝫ cōferre ē i collocutōe derogatōis vicissim vicia proximo dicere. sed hoc ē detrahere. ergo ꝓhibita est detractio. ¶ Item. iiij. Jacobi. Nolite detrahere in alterutrū fratres mei. glosa. Non soluꝫ debes vitare detractiōem ne vt trāsgressor a deo iudiceris. sed ideo fortasse q2 in nullo precellitis eos quos vituperatis. ¶ Iteꝫ super illud. Qui detrahit fratri detrahit legi. glo. que detractionē prohibuit. ¶ Itē. xxiij. Omnis detractor eradicabit̄. sed eradicatio non debet̄ nisi mortali peccato. ergo detractio ē mortale pctm̄. ¶ Item v. Isa. ve qui dicitis malū bonū ꝛ bonū malum ponētes tenebras lucē ꝛ lucē tenebras. sꝫ ve dicit cōminatōeꝫ pene eterne. pena aūt eterna debet̄ ꝓ mortali. ergo detractio est mortale. ¶ Silr. xvij. ꝓuer. Qui cōdēnat iustū ꝛ iustificat impiū vterqꝫ abhominabilis ē deo. sꝫ ꝯdēnare iustū ad detractōeꝫ ꝑtinet. ergo d̄tractio ē mortale pctꝫ. Cōtra dicit Aug. ꝛ sub minutis peccatis ꝯputat̄ maledicere cū facilitate vel temeritate. sꝫ detrahere ē maledicerē ex temeritate. ergo ē veniale. ¶ Item detractio ꝛ adulatio opponunt̄. sꝫ adulatōeꝫ cōtingit eē tū veniale tū mortale. ergo ꝑ oppositum ꝯtingit eē detractiōꝫ tū veniale tū mortale. ¶ Itē ꝓna est nā hominis post corruptiōeꝫ ad dicēduꝫ malū de alio. ꝛ ita ad detrahēdū. in lubrico etiaꝫ lingua posita ē. Uñ ꝓp huiusmōi ꝯditōes vr̄ detractio aliqñ esse veniale pctm̄. graue est oēs vel quasi omnes peccato mortali inuoluere. dic̄ eniꝫ hiero. Raro inuenies q̄ irreꝑhēsibilē vitā suam exhibere velint vt nō libēter reprehēdāt alienā.

Ad qḋ dōm. ꝙ detractio aliquādo est mortale pctm̄ aliqñ veniale. nomen vō detractōnis plus sonat in mortale sicut i scriptura sacra reperit̄. est aūt veniale pctm̄ cū ex leuitate dicit̄ malū ð alio. nec ē ibi volūtas nocēdi. nec aggrauat̄ ex circūstantijs. Si vō ex deliberatōe diuturna rationis fiat in nocumētū ꝓximi graue dicetur eē mortale pctm̄. ¶ Et s̄m hoc possunt solui obiecta. nā ea q̄ obiecta sūt ad hec tēdūt vt detractio sit mortale pctm̄. ea vō q̄ postea obiecta sunt vident̄ dicē ꝙ aliquādo sit veniale. Nec est simile de adulatiōe omnino ꝛ detractione. adulatio enim minus recedit

dolio q̄3 detractio. eo q ex inclinatiōe nature est bonū dicere de alio. ex corruptōe vero nature ē libenter malū de alio dicere seipm accusare. ēt corā dño cuiuscūq ē pfectōis. fm q dī. xxviij. puer. Iustus in principio accusator ē sui. aliū vero accusare nisi addat circūstantia trahens ad bonum est infecte radicis.

Membrum quartū.

q Uarto ostendit q ē generale pctm licz maxie peccāt subditi hoc genere peccati. Qd autē sit generale ostēdit p hoc q dicit. xxiiij. puer. cuz detractoribus non cōmiscearis. gl. hoc spāliter vicio piclitat totuz genus pene humanū. ex quo accipit q generale peccatū ē. ¶ Item hiero. hoc malū ideo celebre est. ideo i multis regnat. qr pene libenter ab omnibus audit. ¶ Itē tanta ē huius libido q mētes hominū inuasit. vt qui pcul ab alijs vicijs recesserūt. in istud quasi in vltimū laqueuz dyaboli incidāt. ergo detractio ē quasi generale pctm. nūquid ergo pp hoc cēsendū ē inter venialia? Rndenduz ē q nō. sz ex hoc argui pōt. q ex magna diligētia adhibēdū ē. ne hō incidat i hūc laqueū dyaboli. lz. n. in aliqbus sit veniale. de facili tamē pcemptū incidit hō in mortale. Qd autem sit grauissimū pctm in subditis. pz p hoc q scriptura huius detrahētes pdēnat. dicit enim exo. xxij. dijs nō detrahes τ principi populi ñ maledices. glo. sacerdotibus τ doctoribus qui eccl'e principant. cum. n. oīs detractio pniciosa sit. in illis ē pniciosior. ¶ Itē. x. eccēs. In cogitatiōe tua regi ne detrahes τ in secreto cubilis tui ne maledixeris diuiti. glo. simplr monet ne ira vel leuitate maioribus maledicamus. ¶ Itē. xij. nume. habetur d maria sorore moysi q grauit punita fuit. qr moysi detraxerat. Simili in. xiiij. nume. habet q dñs reputat iniuriā plator suá in hac pte dicens. Usquequo detrahat mihi populus iste. feriam ergo eos pestilētiaqz psumā. Simulr dī in exo. Non ē pcra nos murmur sz pcra dñm. ex his colligitur q grauissimū ē pctm i subditis respectu plator. ¶ Videt tñ ex auctoritate que ē in. x. eccēs. dī non ita graue pctm pp hoc q ammonitionem vocat nō phibitionē. Sz ad hoc rñdēduz ē. q aliud ē cum respicit dignitas psone cui detrahit. sic eīz aggrauat pctm cum detrahit supiori. Unde dicit grego. manifestum ē dyaboli cordibus plebium psuadere. vt doctoribus atqz pastoribus detractiones irrogēt vel accusent. vt plebes lāguescētes pastoribus non tenētibus frena eor lasciuiāt. aliud vero ē attendē conditionē peccati ex parte motiui τ fm hoc cum sit ex leuitate vel ipetu pōt ēē mortale pctm.

Membrum quintuz.

q Uinto querit. vtruz peccet audiēs detractionē non repħendēs. vel ad minus tristē faciē non exhibēs. Qd vr. p hoc qd dicit bern. detrahē aut detrahentē audire qd hor dānabilius sit nō facile dixerim. ¶ Itē hiero. nulli detrahes nec in eo sanctū deputas si ceteros laceres. si dicis ipe nō detraho. alijs loquētibus. qd facere possuz. ad excusandas excusatōes i peccatis ista pīēditis. Ex hoc videt. q quasi par pctm sit in detrahēte τ audiēte vel ad minus i vtroqz sit mortale. Cōtra pōt aliqs audire τ ñ acqescere. pōt ēt aliqs audire τ credere τ nolle ei malum cui detrahitur. ¶ Preterea. τ si nolit malū. nō reprimēdo maluz alterius ñ videt semp dānabile. ¶ Itez maius ē peccatuz in fonte mali q̄3 in eo qd orit ex fonte. sz detractor ē fons mali. maius ergo ē peccatum in detrahēte q̄3 in acquiescēte. Ad qd dicēduz. q multipliciter dī auditus. Est eniz exterior τ interior intelligentie. vtroqz aūt mō pcingit audire τ ñ peccare. Est aūt auditus placētie τ iste pt esse multipliciter. vel vt sit cā incitans aliū ad detrahendū. τ fm hunc modū videt verbū bern. intelligi cū dicit. detrahere aut detrahētez audire τ ē. Alio vero mō ē cum plz ipa detractio audita. τ ex hoc existimat malū τ vult malū primo. τ fm hoc graue ē peccatū. τ si nō ita graue sicut i detrahēte. pp ter hoc dicit hiero. Si esset in nobis diligētia ne passim obtrectātibus crederemus. iā omnes detrahere timerēt. Tertio modo dicitur auditus placētie cum libēter accomodatur auris ad audiēdum malū de alio verbo detractōis. siue credat siue non credat. τ hoc ēt peccatum est. sed leuius predictis. pp ter hoc dicit. iiij. puerb. sup illud. remoue a te os prauuz τ detrahētia labia pcul sint a te. glo. duobus modis sciēduz ne os tuum prauū loquat. τ vt labia tua detractionibus nō assuescāt custodias. alios quoqz quos huic vicio subiacere nosti ne corruāt fugias. τ dicit hiero. Nō minus auribus q̄3 lingua fuge detractionē. Et itez caue ne linguā τ aures habeas prurientes. ne aut ipe alijs detrahas aut alios audias detrahētes.

Membrum sextuz.

f Exto querit. vtrū detractor teneāt ad restitutionē. qd vr. xxij. puerb. Melius ē nomen bonū q̄ diuitie multe τ sup aur τ argentū grā bona. cū ergo p detractionē auferat nomē bonū. p furtū aut rapinā auferunt bona tpalia. auferēs aūt bona temporalia vtpote fur aut raptor tenet ad restōnez. non. n. dimittit peccatū nisi restituat ablatū. ergo multofortius detractor tenet ad restōnem. ¶ Itē ad hoc facit qd dicit greg. multū distāt dāna moruz ad dānuz rer corpalium. cum ista extra nos

sunt. ista vero i nobis. maius bonū ē in nobis q̄ꝫ qđ extra nos. ergo q aufert illud magis tenet ad r. stōnem. sꝫ ille ē detractor. ergo detractor tenet ad restōnēm. Qđ ex verbis anathecii pꝫ dicētis. deteriores sunt detractores qui vitam moresqꝫ corrumpūt. q̄ꝫ qui substātias alioꝝ prediaqꝫ diripiūt ipsi enim que extra nos sūt. sꝫ nostra sint auferūt. sed ipsi detractores aduersus nosipos armātur. ergo q̄ꝫtum ē in ipsis plus auferūt detractores q̄ꝫ raptores. Contra. nullus tenet ad impossibile. sꝫ pōt ↄtingere q ille qui lesit famā alterius non pōt eā reparare. ergo nō tenet i illo casu ad reparatonē. sꝫ nihil aliud ē ibi restitutio q̄ꝫ reparatio. ergo non tenet ad restitutionē. Preterea. non ē in ipso q homines habeāt aliquā bonā opinionē de aliquo. sꝫ nullus tenet nisi ad qđ in ipso ē. ergo nullus tenet ad restitutiōem fame.

Ad qđ dicēduꝫ. q detractor tenet ad restitutionem fame q̄ꝫtum in ipo ē. Ad illud vero quod obijcit. q apud ipm ē ipossibile. dicēdū ē. q aliquid ē ei possibile aliqđ forte ē ei ipossibile. apđ ipm possibile ē bonū dicere de eo illis qbus dixit malū. forte aūt ipossibile ē ei mutare opinionem quā illi ↄceperūt. Ad illud vō tenet vt bonū dicat sicut ⁊ dixit maluꝫ: ⁊ ostēdat se deliquisse. ex q̄ forte mutabit opinio. sicut. n. exhibuit mēbra seruire iniquitati ad iniquitatē. ita tenet exhibē mēbra sua seruire iusticie in sanctificationē. Ad illud vero obiectum dicēdum ē. q si infinituꝫ sit in multiplicādo ex pte eius qui audit detractioneꝫ. nihilominus certū pōt eē apud eum q dꝫ satisfa eē de detractione erga qđ detraxit ⁊ alterius opinionē lesit. ⁊ erga illos q̄ꝫtum in ipso est tenet famā restituere.

Membrum septimuꝫ.

Tertio querit de cōparatione huius peccati ad alia pcta. vr. n. q hoc peccatuꝫ sit par homicidio. qui enī detrahit homicida ↄprobat. p hoc q dicit .j. Jo. iij. Qui odit fratrē suum homicida ē. sed q detrahit odit fratreꝫ. ergo qui detrahit fratri suo homicida ē. Ad idē facit quod ē in epistola clemētis. Sicut homicidas interfectoꝝ fratrum ita detractores. eosqꝫ homicidas eē manifestuꝫ ē. ⁊ penā parem coꝝ. b. Petrus eē dicebat. Itē augu. Si psuades fratri tuo mala occidis. ⁊ vt scias qꝛ occidis. audi ps. filij hominū dētes eorum arma ⁊ sagitte ligue eoꝝ gladius acutus. ex hoc ergo vr q peccatū detractionis sit ⁊ homicidij. Videt ēt q maius sit pctꝫ p hoc q dr in ps. super illud. p eo vt me diligerēt detrahebant. glo. plus nocēt i mēbro detrahētes xpo qui animas creditoꝝ interficiūt. q̄ꝫ qui eius carnē mox resurrecturā pemerūt. sꝫ qui pemerunt eius carnē homicide erāt. alij vō sunt detractores. ergo maius ē pctm detractiōis q̄ꝫ homicidij. Cōtra homicidiū facit dānum irrepabile. detractio non. ergo maius ē pctm homicidij q̄ꝫ detractiōis. Preterea. homicidiū in lege ad decalogū ptinebat. detractio vero exprimit ex ipis iudicialibus consequētibus. vel si dat intelligi p illud. nō loqueris contra proximū tuum falsuꝫ testimonium. minus ē homicidio. illud enī ē primū inter trāsgressiones oppositas ↄhibitionibus tabule scđe. primo enī prohibet homicidiū. scđo mechia. tertio furtum. quarto falsuꝫ testimoniū. Ad qđ dicēduꝫ. q licꝫ sit graue peccatū detractio. tamē nō ē omnino homicidio par. Ad obiecta aūt respōdēdum. q homicidiū aliqñ dicit ↄprie. aliquando cū extēsione vocabuli. Ratio aūt esse pōt quare detractio dicat homicidiū. qꝛ quantū in ipa ē. aufert quedā vita qua hō viuit i bona opīone alterius. Qđ autē dicit eē par pena attēdit in genē. vtrīqꝫ. n. tan q̄ꝫ p mortali debet pena eterna i futuro. in pñti non. sicut dꝫ in canonica Jo. priuatō vite pñtis manēns in seipo. Si vō accipiat pena determiata in spē vel i quātitate. nō ē equalis pena homicidij ⁊ detractiōis. Ad tertiū vō dōm. q dicit pctm detractiōis quo detrahit xpo in mēbris. maius pcto homicidij xpi ↄpter ↄparationē vite spūalis ad vitā carnalē. vita. n. fidei est vita spūalis. vita vō nature ē vita carnalis. In hac ergo ↄparatione qꝛ nobilior dicit vita grē q̄ꝫ vita nature. dicit maius peccatū detractiōis quo detrahit fidei xpi homicidio xpi. Ex alia vō parte ē minus peccatū ipropoꝛtionabilr quo fit iniuria mēbris xpi sm se. peccato quo fit iniuria xpi. xpo in se. humana enī natura vnita diuine i xpo excellit omnem aliam creaturam. ⁊ ideo peccatum maius peccato.

Mēbrum octauum.

Octauo querit de effectu huius peccati. Ponit aūt effectus huius pcti exceçatio. sm q dicit greg. qđ aliud detrahētes faciūt. nisi q in puluerē sufflant ⁊ i oculos suos terrā excitant. vt vnde plus detractionē pflant. inde nihil magis veritatis videant. ex quo habet q detractio excecat ipm detrahentē. Sꝫ videt hoc falsum. aut enim detrahēs imponit maliciaꝫ alteri quam cognoscit inesse. aut quaꝫ cognoscit nō inesse. aut quā nescit inesse vel non inesse. Si quā cognoscit inesse vel non inesse facta detractione nō amittit hāc cognitiōeꝫ. ergo q̄ꝫtum ad hoc p detractionē nō excecat. Si vero quā nescit. ergo nō fuit in eo cognitio bonitatis vel malicie in altero. ergo p detractioneꝫ non amittit. nō. n. pōt p detractionē amitti nisi qđ habebat nec videt p detractionē priuari a cognitōe alterius veritatis. cum alia veritas sit impertinēs. ergo videtur q detractio ñ excecet. Ad qđ di-

cēdus. q̄ ē duplex lumen. lumē cognitōis specu
latiue ⁊ lumē cognitōis practice qua homo vult
bonū alteri ⁊ placz sibi bonū in altero ⁊ displi/
cet malū p detractionē. ergo nō oportet q̄ priue
tur lumine cognitōis speculatiue ēt in ipo detra/
hēte. sz priuat lumine cognitōis practice. nō eniz
minus cognoscit veritas cognitōne speculatiua.
sz magis displicet veritas bonitatis. ⁊ magis pla
cet veritas malicie. vñ oculus cognitōis practi/
ce excecat. q sapit qd nō ē sapiēdū. ⁊ nō sapit. qd
ē sapiēduz. idē eniz i re ē visus qd gustus lz diffe
rēs rōe. Iste ē oculus nequā de q dī. vij. math.
Si oculus tuus fuerit nequā. totuz corpus tene/
brosuz erit. iste ē ēt gustus hominis egri cui ama
rū videt dulce ⁊ dulce amarū. vñ Isa. v. dicitur
talibus. ve illis q ponūt tenebras lucē ⁊ lucē te/
nebras. ⁊ amarū dulce ⁊ dulce amarū. ¶ Itē po
nit effectus hui⁹ peccati lepra spūalis cuius iudi/
ciū erat lepra marie sororis moysi. sicut habetur
Nu. xij. dī enim ibi. erat maria cādens apparuit
lepra. quasi nix. de hoc effectu habet in glosa su
per illud Nu. xij. lepra ɔsequit detrahētes. sz vr
q̄ debeat potius ee effectus peccati carnalis le/
pra eniz ē vniuersalis corruptio i carne. lepra er
go spūaliter vniuersalis ē corruptio carnalis cō
cupiscētie. illa aūt fit in pctō carnali. ergo effect⁹
ɔsequēs pctm carnale est ppie lepra. ¶ Prete/
rea. dictuz est gyezi. lepra adherebit tibi ⁊ semini
tuo. hoc aūt fuit pp pctm cupiditatis. ergo corru
ptio spūalis q dicit lepra ppie ɔsequit pctm cu
piditatis. ¶ Ad qd dōm. q̄ lepre attēdunt plures
ppietates. vna ē vniuersalis corruptio. alia ē q̄
ē morbus cōtagiosus. tertia ē. q̄ magis ⁊ magis
inualescit sm q̄ homo ē maioris etatis. ⁊ ppter
hoc pōt designari effectus peccati differētis sm
has differētes ppietates. vt detractōi cōueniat
ppter morbi cōtaginē. detractor eniz de facili i/
ficit auditorem. peccato vero carnis cōueniat p/
pter ɔcupiscētie corruptōez vniuersalē sue pec/
cati fetorē. peccato eniz cupiditatis ppter augmē
tuz. q̄to enim homo magis tēdit ad senectutez.
tanto ex natura corrupta magis dominat cupidi
tas in illo.

Membruz nonum.

Ono querit d remedio huius pecca
ti. dī aūt hoc pctm ee remediuz cōtra
psūptōez vel adulatōez. vñ dic greg.
ppterea nōnūq̄ detractio aduersus
bonos excitat. vt quos vl domestica psūptio vl
alioꝝ fauor i altum extulerat. detractio humiliat.
¶ Sz vr ɔtrā. detractio eiz ē sicut venenū. vñ. x.
eccē. sup illud. Si mordeat serpēs in silētio. glo.
sicut serpēs occulte mordēs venenū infundit. sic
⁊ q detrahit. venenū aūt veneno nō expellit er/
go detractio nō ē i remediū peccati sz medici/
na morbi. Ad qd dōm. q̄ nō sit sm d adula
tōe ⁊ detractione sm q̄ referunt ad subiectū in
quo sūt. sz sm q̄ referunt ad subiectū i qd inten/
dūt agere. adulator eniz intēdit agere i illum cui
adulatur. ⁊ detractor i illū cui detrahit. cū ergo
dī q̄ detractio ē i remediū adulatōis. hoc est in
respcū illi⁹ pcti. cū. n. aduertit sibi detrahi. cōuer
tit se ad cōsideratōez sue ifirmitatis. si forte aliqd
ē repbēsibile i eo. ⁊ sic humiliat. vñ id n̄ ē vene/
nū ei sz medicina. Illi vo q audit detractionez sī
acquiescat ē venenū ifusuz a detrahēte. Illi vero
cui detrahit nō dī ee venenū nisi ex ipo ɔbat no
cumētū. ¶ Sz posset queri si adulatio opponitur
detractōi sicut detractio adulatōi. ppter qd non
dicit adulatio ee in remediū detractōis. sicut de/
tractio in remediū adulatōis. Ad qd dōm est. q̄
adulatio n̄ pmittit videre hominē suū impfectū.
detractio vo facit. ⁊ io adulatio nō dicit ee in re/
mediuz quēadmodū detractio.

Membrum decimuz.

Ecimo ostēdit. q̄ tollēda est occasio
huius pcti. dicūt. n. qdam q̄ sufficit sibi
ɔsciā corā deo. nec curādū ē d existi/
matōne hoīs. ¶ Cōtra qd sic obijcit.
dicitur. j. ad thes. vlt. Ab oī specie mala abstinete
vos. abstinētia aūt a specie totali ē vt auferat oc/
casio pcti i alijs. cū ergo vtrūqz sit necessariū sz
q̄ dicit apls. nō sufficit tenere qd boni ē. sz opor
tet abstinere a specie mali pp alios. ergo tollēda
ē occasio detractōis. Si eniz nullo mō vr aliqs
malus nō crederet ɔtrahēti alicui d illo. ¶ Pre
terea q ɔtēnunt famā crudeles dicunt sm q̄ dicit
aug. Siquis a criminib⁹ flagiciosis vitā suā custo
dit sibi bñfacit. qsqs aūt famā in alios est miseri/
cors. ergo p oppositū q ɔtēnit famā ē crudelis sz
q̄ dicit Seneca. crudelis ē q famā negligit. ergo
peccat qui detractōnis occasionē nō subtrahit.
¶ Preterea. q̄tuz in ipso ē occidūt aīas aliorū
sz qui prestāt occasionez detrahēdi. sz oēs tales
peccāt. ergo nō subtrahētes occasionē detractō/
nis peccāt. Sz ɔtra. vr ɔtrariū. Nullus eīz ad
ipossibile tenet. sz nullus pōt ita cauere qn aliqs
offendat i ipsū. ergo nullus pōt cauē a vicio detra
ctōis. ⁊ ita ab ei⁹ occasione. ¶ Preterea. apls te/
stat se currere i pdicatōe iter ifamiā ⁊ bonaz fa/
mā. ergo ifamia faciebat ad meritū ipsius occa/
sionalr. nō ergo subtrahēda ē occasio detractō/
nis. cū p ipsaz det occasio meriti. Ad qd dōz.
q̄ subtrahenda ē occasio detractōis sm q̄ pos/
sibile est. ¶ Ad obiectū aūt in ɔtrariū dōm est. q̄
occasio detractionis aliquādo ē ex pte eius cui
detrahit. aliquādo ex pte detrahētis vel eius
apud quē detrahit. subtrahere ergo pōt et i plu
ribus occasiōes que sūt ex pte sua. ⁊ ad hoc tenet
sz illud apli. ab oī specie mala abstinete vos. oc/

casiones vo que fiūt ex pte detrahētis vel eiꝰ apd quē detrahit. nō tenet ipe subtrahere. ¶ Ad aliō vo dōm ē. q3 lz detractio occasio sit meriti aliqñ apd sustinentē patienter. nō tñ dāda ē occasio detractōis. q2 n. detractio ē occasio meriti. hoc ē ex pte dei qui ex malis elicit bonū. q vo dat occasionem detractōis ē pricipiū mali nō sunt aūt faciēda mala vt veniāt bona. Querit adhuc ēt. vtz satisfaciēdū ē detractōibꝰ. quibꝰ modis fieri pōt. Qd nō vr satisfactio. n. opetit ei qui ē debitor ex pctō. satisfacē. n. ē cās peccatoꝝ excidē z eis aditum nō pbere. cum ergo ille cui dtrahitur possit esse iustus. z ita nō debitor ex pctō. nō oz ipsum satisfacē detractori quibus modis pōt. s3 magis oz detractorē satisfacere illi. Cōtra dicit greg. vocādi sunt dtractores z trāqlle āmonēdi eisqz satisfacere modis oībus debemus. scientes q de iudeis veritas dicit. Ne forte scādalizenius eos. z dicit apostolus. xij. ad Ro. Si fieri pt q ex vobis est cū hoībus oībꝰ pacē habentes. Ad qd dōm. q satisfactio accipit duobꝰ modis. vno mō ē in remediū peccati pprij. alio mō est in cautelā peccati alieni. put ē in remediū pprij peccati hoc mō non oportet iusto satisfacere peccatori q detrahit. put vo ē in cautelā peccati alieni oportet satisfacere. i. excidere cām scandali. sm q scandalum est dictum vel factuz minus rectū occasionē pbens ruine. Si vo oīno non pōt subtrahi occasio in ipsis detrahentibus. faciendū est sm consilium euāgelij. dicit. n. dñs dicētī sibi scis qd audito hoc vbū scandalizati sūt iudei. sinite illos. ceci sunt z duces cecoꝝ.

Mēbrum vndecimū.

Vndecimo queritur d pena huius pcti pt. n. qri. vtrū huic peccato sit p se pena annexa quēadmodū inuidie. Qd vr. Inuidus. n. cruciatur ex bonis aduersarioꝝ apprehēsis. Et ideo dicit Seneca. vtinam inuidus in omnibus oculos z aures haberet vt pfectibus quibus inuidet omnibꝰ torqueretur. ¶ Item Aug. Amasti bene agentem. vixisti bono odore. iudidisti bene agētē. mortuus es bono odore. sed detractio p se nascit ex inuidia. ergo detractio h3 secū penā ānexā. Cōtra inuidia iter oēs passiones a pho z a sanctis cōputat. dtractio vo inter occasiones. ergo detractio nō h3 penā sibi ānexā. Illa. n. peccata pprie dicūt pene q passionem secū importāt. Ad qd dōm. q dtractio h3 penā in radice sua. sm illū modū sm quē ex inuidia nascit. z dicitur etiam habere penam in se s3 illum modum sm quem dicitur ab Augu. q modus inordinatus est pena ipsi habenti. sed non ē detractio in proprio actu importās passionē. rōne cuius dicat hēe penā sicut timor vel iuidia penaz dicuntur habere.

Questio. cxlvij. de maledictione.

Consequenter dicendum ē de peccato maledictionis. in quo fit imprecatio pene. z recte fit pōst contumeliam z detractionez. lz. n. conueniunt i genere. q2 vtrobiqz peccat in pximū. in hoc tñ pponuntur cōtumelia z detractio ipsi maledictioni. q2 i illis duobus fit vituperatio. per iproperiū culpe. i hoc āt fit vituperatio p imprecatōez pene. Circa hoc peccatū hec sunt cōsideranda. Primū ē. vtrū maledicere sit semp malum. Scdm ē si ē tñ mortale pctm. Tertiū. vtrū sit malediceēdū creature nō habenti rōnem vel intellectū. Quartū est. vtrum sit malediceēdum creature rōāli vtpote angelice vel humane. Quintū. vtrū tñ dei sit maledicē. Sextuz. si maledictio ferat sup humanā creaturā. ex q cā ferēda ē. Septimū de cōparatione huius peccati ad alia peccata. Octauū. vtrū eque cōueniant maledictiōes in nouo testamēto sicut in veteri.

Membrum primum.

Ad primū sic obijcitur. q maledicere ē malū. benedictio. n. z maledictio sunt opposita. sed benedictio bonum ē. ergo maledictio maluz ē. qd apparet ex hoc qd dicitur. iij. Jacobi. ex ipso ore pcedit maledictio z benedictio. z ponit exēplum de dulci z amara aqua que ex eodez fonte procedunt. ex similitudine ergo accipitur q bñdictio bonuz est z maledictio malum ē. qd p3 per hoc qd ibidez dr in ipsa benedicimus deū z pfem. z in ipsa maledicimꝰ hoīes q ad siīltudinē dei facti sūt. ¶ Itē xxvij. puer. maledictū frustra platum in quēpiā supueniet. z exponit ibi de illo q maledicit ergo maluz ē maledicē. ¶ Preterea. dic apls. Bñdicite z nolite maledicē. ergo maledicē malū ē. Cōtra. qd fit sm diuinā iusticiā bonum ē. s3 maledictum fit sm diuinam iusticiā. ergo maledictū bonū ē. Qd āt fiat sm diuinā iusticiā p3 p hoc qd dicit petrꝰ symoni mago. viij. act. pecunia tua tecuz sit in pditōe. z sicut hr. iiij. reg. ij. d heliseo q maledixit pueribꝰ illudentibꝰ sibi. dr. n. ibi. cū ascenderet p viā pueri egressi sunt d ciuitate z illudebant ei dicentes ascēde calue. q cū respexisset eos vidit z maledixit eis in noīe dñi. ¶ Preterea. ex institutione eccle sunt anathemata. anathemata vo sunt maledictōes. qd āut ex institutione eccle fit bonū ē. ergo maledictio bonū ē. ¶ Preterea. qd factū ē diuina inspiratōe. ē bonū. s3 qd pphe fecerūt diuina ispiratōe fecerūt. faciebāt āt iprecationes: ergo iprecatio boni fuit. Ad qd dicēdū

q maledictio pōt fieri vel respectu eius q dign⁹ est maledictōe. vel respectu eius qui dignus ē be nedictione. vel cui competit bñdictio. Itē potest fieri zelo iusticie aut vindicte. Ab illo etiā pōt fieri cui ꝯuenit ex offō vel cui nō ꝯuenit ex officio. Si ergo fuerit maledictio respectu illius q meretur maledictionem cū alijs debitis circūstantijs: erit maledictio bonū: ꝛ si sit malū ei qui maledicitur. Si vero fiat illi q nō meret maledictōez. vel de sint alie debite circūstātie. erit maledictio maluz. ¶ Ad obiecta vō rñdendū ē. dicendo q maledictio ꝛ benedictio cū sint opposita. si vnū ē bonū reliquū ē malū. sꝫ ꝯtingit bonū eē vtrobiqꝫ ꝛ malum vtrobiqꝫ. ē. n. bñdicē cui non ē bñdicendū. ꝛ hoc ē malū: sicut faciūt adulatores de quo di. xxvij. ꝑuer. q bñdicit ꝑximo suo voce grandi de nocte ꝯsurgens maledicenti ꝯsilis erit. Et. ix. isa. erunt q beatificant ꝑplm meū seducentes ꝛ qui beatificant ꝑcipitati. Est aūt bñdicere cui bñdicendum ē. ꝛ sic bonū ē. ſm hoc dī illud apsli. bñdicite ꝛ nolite maledicere. Silr ē duplex maledictio cū ergo dī. iij. iaco. in ipsa bñdicimus ꝛc. bñdictio pōt ibi sumi ꝑ bono: maledictio ꝑ malo. vt ad diuersa referant. sicut exprimit ī ipsa lra. Eodez mō rñdendū ē ad illa q [illegible] alia pte obijciunt. maledictū. n. frustra ꝓlatuz. ē illud qd sine debita cā ꝓfertur. ꝛ illud malū est. Similiter ē maledicere qd ꝓhibetur ab aplo.

Membrum secundū.

Secundo q̄rit. vtrū sit tm̄ mortale peccatuz? qd videt. Maledictio ꝓhibita est ab aplo. qd aūt ꝓhibitū est mortale peccatū ē. ergo maledictio est mortale peccatum. ¶ Item orare ꝑ inimicis ꝛ ꝑ ꝑsequētibus est in ꝑcepto sicut habetur. v. math. sed imprecari inimicis ē oppositū illi: ergo est mortale peccatū. Cōtra dicit augu. q ad veniale pctm ptinet maledicē cū facilitate. ¶ Preterea. ex corruptione nature accidit de facili q hō precat alteri penam tpalem sicut iproperat culpā. sꝫ illud est veniale pctm. ergo ꝛ illud maledictio. Ad qd dōm. qd maledictio cū sit voto optātis. aut ē respectu pene eterne. aut respectu pene tpal. Itez pt fieri vel ex ꝑuersitate animi vel ex leuitate puerili. Si fiat ex ꝑuersitate animi maxime respectu pene eterne ē mortale peccatū. Si vō ex leuitate puerili respectu pene tpalis fiat. pōt eē veniale. primo ergo mō pōt illud dici. j. ad Cor. vi. maledicti regnū dei nō possidebunt. nō. n. intelligit nisi de illis q ex ꝑuersitate animi iprecant. Si vō fiat ex quadā animi ꝑcipitatione siue surreptōe. magis cadit in dissuasionem. j. pe. iij. Nō reddētes malū pro maledicto sed econtrario benedicentes. ¶ Adhuc nota q quadruplex est maledictum. ēst maledictum surreptionis cuz alicui subito maledicimus. de hoc loquit aug. in canone xxv. di. Est maledictum inanis lasciuie. vt cū alicui nō ex aīo maledicimus. de quo dicit hiero. q negligit oris maledici resecare ꝯsuetudinē. ꝛ si in corde maledicat: imundiciam tamen ꝛ labiorum oris inquinamentum incurrit. ꝛ hec duo possūt esse venialia. si tamen ponantur in consuetudinē possunt. esse mortalia ꝑpter ꝯtēptū. Est etiam tertiuz maledictū qd ex odio procedit ꝯcepto. ꝛ illud ē mortale. Et ē maledictum iusticie qd ex caritate ꝑcedit ꝛ illud ē bonum.

Membrum tertium.

Tertio querit. vtrum sit maledicendū creature non habēti rationē vel intellectum. Quod nōt videt. ei enīz ipiecanda ē pena cuius ē culpa. sed creature nō habēns rationē vel intellectū non ē culpa. ergo ei nō est imprecāda pena. ¶ Itē huiusmodi creatura nihil habꝫ nisi bonū qd a deo accepit: sꝫ nō ē maledicendū creature dei. ergo nulli creature carenti rōne ꝛ intellectu ē maledicenduz. Contra. xxi. math. Maledixit dn̄s ficulnee dicēs. Nunq̄ nascat ex te fructus in sempiternū: ꝛ arefacta ē ficulnea continuo. ergo exemplo eius pōt ferri maledictio super rem nō habentez rationē ꝛ intellectū. ¶ Itē Job. iij. maledixit diei suo. d. pereat dies in qua natus sum ꝛ. j. maledicant ei qui maledicūt diei. Et hiere. xx. maledicta dies in qua sum natus ꝛc. Simılr. ij. reg. j. dicit montes gelboe nec ros nec pluuia veniāt super vos neqꝫ sicut agri pmitiaꝝ. ergo ꝯtingit maledicere creature nō habēti ratōez vel intellectū sine peccato. cū hoc ꝓphe fecerūt ꝛ reges iusti. Ad hoc dicendū. q ipsi creature nō habētı ratōne nō ē maledicendū ꝑpter se: sꝫ rōne rationalis creature peccātis. Maledicit aūt ei aliquādo in figura sicut maledixit dn̄s ficulnee in quo signat reprobatio iudeoꝝ. aliqn̄ rōne peccati ī ea perpetrati. sicut maledixit iob ꝛ hieremias diei ꝑpter peccatū originale vel ꝯcupiam originalē in qua fuit ꝯceptus vel natus. Aliqn̄ vero fit vel maledictio creature irrōnalis in penā creature rōnalis peccātis. vnde Grego. montes gelboe ideo maledicunt vt de arescente terra fructus nō orıat ꝛ possessores terre sterilitatis dāno feriant quatenus ipi maledictionis sentētiā acciperent: qui apud se mortez regis accipere iniquitate sua exigēte meruissent. Aliqn̄ vero fert maledictō ratione creature rōnalis mouētis irrōnale ad aliquod malū. sicut lata fuit maledictio serpētis. iij. geñ. Maledictio aūt terre fuit in penā ipsius hominis pctōris vniuersalr. ergo in rōne ad creaturā rōnalez fert debita maledictio.

Membrum quartuz.

q Uarto querit. vtrum sit maledicendum creature rationali. vtpote angelice creature vel humane? Qd non. vr. dicitur enim. xxi. eccl. Dum maledicit impius dyabolum. maledicit animam suam. non. n. conuenit optare anime sue penam eternam: ergo nõ est maledicendũ dyabolo. multomagis forte nec alie creature rationali. cum minus habent ꝺ malicia. ¶ Item super illud Jude. j. Nõ ẽ ausus ferre iudiciũ blasphemie. gl. michael archangelus dyabolo sibi aduersante blasphemiã dicẽ noluit. ⁊ h loquitur de blasphemia ꝓ maledictione. non ergo ausus fuit archangelus maledicẽ dyabolo. exemplo ergo eius non est maledicendum ab hoie dyabolo vel alteri creature rõnali. ⁊ est rõnalis maledictio que fertur super creaturam: blasphemia est in creatorem. nullatenus autem blasphemia ẽ perpetranda. restat ergo ꝙ nõ est maledicendũ creature rõnali. Contra. iij. iob. Maledicant ei qui maledicũt diei. glo. qui fictã eius caritatez qua presumpsit eq̃lis deo fieri despiciẽdã mõstrant. noie ergo diei intelligitur dyabolus. ⁊ loquit ibi de bonis: ergo boni maledicunt dyabolo. nõ ergo pctm est maledicere pari rõne nec alteri creature itellectuali peccãte. ¶ Itẽ xx. hiere. maledictus vir qui annunciauit pr̃i meo ⁊ c. hiere. maledixit annũciati. ergo maledixit creature rõnali ⁊ fuit ꝓpħa. exẽplo ergo eius pt̃ fieri maledictio sup creaturã rõnalem. Ad qd dd3. ꝙ maledictio pt̃ fieri sup creaturã rõnalẽ inquãtum ẽ rõnalis. ⁊ bm hoc nõ ẽ maledicendũ. s3. n. inquãtũ pctõr sit malus ⁊ debeatur ei pena. iñ inquãtũ ẽ nã quidã ẽ bonũ. ⁊ dicẽ malũ ꝺ creatura redũdat in ipm creatorẽ. ⁊ iõ hoc mõ maledicẽ pctm ẽ. Si võ ꝑdicat malũ pene eueturꝫ peccãti. vt sic reuocetur a pctõ: vel vt oñdat diuina iusticia. si ẽ malũ. ⁊ bm hoc intelligitur illud ꝙ ꝓpħe maledicebãt pctõribus. ⁊ qd dicit in ps̃. fiãt filij eius orphani ⁊ vxor eius vidua. ¶ Illud aũt qd dicit i. iij. iob. de maledictõe diei. nõ accipit ꝓ imꝑcatõe. s3 ꝓ magnitudinis pctĩ manifestatõe. ¶ Si vo q̃rit cũ nõ sint nisi duo. s. nã ⁊ pctm. vtrũ ferẽda ẽ maledictio sup nãm vel sup pctm? sup nãm aũt nõ ẽ ferẽda ex rõne iam dicta. nec sup ꝑsonã put ẽ creatura. sup pctm aũt ferri non põt. illud enĩ maledicit cuius pena ꝑdicit. pctm aũt ñ ẽ illõ qd punit s3 ꝓ quo punit. sup neutrũ. ergo vr ferri maledictio. ¶ Dd3 ẽ ꝙ ꝑsona put ẽ cã pctĩ digna ẽ maledictõe. ⁊ hoc mõ sup totũ trãsit maledictio. nõ tñ sup ꝑsonã nec tñ sup pctm. s3 sup ꝑsonam deformata pctõ. sup rẽ. n. non exñtem nõ ẽ ferẽda maledictio. nec sup rẽ existẽtem quo ad hoc ꝙ existat a deo. s3 sup rẽ exñtẽ q̃ ꝓprio motu priuauit se bñ eẽ. Greg. ociosũ ẽ maledicẽ nõ exñti. pniciosũ vo si existẽt. s3 tñc rectũ cũ se bñ eẽ priuauit ⁊ a iusticia deinõ discordat ipsũ ꝑdicẽs.

Membrũ quintum.

Uinto q̃rit. vtrũ tñ dei sit maledicere? Qd nõ: vr ꝑ hoc ꝙ tot sũt imꝑcatões ꝓpħaꝝ. Ipse ẽt aplš iprecat sicut h3 ij. ad thi. vlt. alexander erarius multa mihi mala oñdit reddet illi dñs bm opa eiꝰ quez ⁊ tu de vita. ¶ Cõtra illius solius ẽ maledicere q nouit peccãtis affectũ ⁊ pctĩ qualitatẽ. qd ꝓbat ꝑ hoc qd dr̃. xxiij. nume. quõ maledicã cui ñ maledicit dñs? glo. ñ põt eẽ iusta maledicẽdi cã: vbi peccãtis ignorat affectus. s3 hõ nõ põt ista scire. s3 solus deꝰ. ergo solius dei ẽ maledicẽ. ¶ Itẽ ñ iuste maledicit ab hoie q ñ prius maledicit a deo. s3 hõ de se ignorat qs a deo maledicit. ergo ñ ẽ hois maledicẽ s3 solius dei. Ad qd dd3. ꝙ dei ẽ maledicere ⁊ ipsiꝰ hois. s3 aliter ⁊ aliter. deꝰ. n. cũ maledicit designat meritũ eiꝰ cui maledicitur. ⁊ sñiam ꝓmit: qꝛ ñ latet ipm affectus peccantis nec qualitas pctĩ. hõ vo maledicit vt cui data est auctoritas iudicandi. ⁊ qui nouit veritatẽ iudicij bm ea que exteriꝰ ꝓponũtur. ⁊ ita aliter a deo ⁊ aliter ab hoie maledicit. Illud tñ qd fit ab auctoritate hois hñte claue non errante fit a deo. ¶ Ad obiectũ aũt rñdendum. ꝙ iusta cã maledicẽdi pt̃ eẽ dupr̃. vel cũ cognoscit affectus eius cui maledicitur. vel cũ cognoscit actꝰ ꝑ se affectuz indicãs vel ex quo ꝑsumit vehemẽter affectꝰ. pmo mõ solus deus maledicit. vel hõ cui deꝰ reuelauit. scdo vo mõ hõ maledicit. ⁊ aliqñ maledicit: deo nõ maledicẽte. hõ. n. iudicat bm allegata. deꝰ aũt bm rei veritatẽ. ¶ Ad scdm vo ddm ẽ. ꝙ hõ põt iuste maledicẽ ẽt si ignorat deũ maledixisse priꝰ. [illegible] alio. n. pricipio sumit rõnem iudicij hõ q̃3 deus. aliqñ hoc tñ qd hõ h3 rectitudis i iudicio: a deo h3. S3 adhuc q̃rit. si sacerdos scit aliquẽ inocẽtez cui mãdat a supiori ꝙ excõicet eũ. vtrũ teneatur ei maledicẽ? vr aũt ꝙ non quõ. n. maledicit ei cui dñs nõ maledixit. s3 scit eũ inocentẽ. ergo scit ꝙ ei nõ maledixit dñs. nõ ẽ ergo ei maledicẽdũ. ¶ Cõtra. demãdatũ ẽ ei a supiori penes quẽ residet auctoritas. nec exprimit error i mandato. ergo tenet obedire: ergo tenet isti maledicẽ. ¶ Ad qd ddm bm quosdã. ꝙ tenet intimare suo supiori inocẽtiã ipsiꝰ. ⁊ supplicare ꝙ alteri demandet q sup hoc ñ habeat ꝯscie lesionẽ. si tñ instet supior: sñiam recitat supioris s3 nõ excõicet. cũ magis sit deo credẽdũ q̃3 hoi. deꝰ. n. inocentẽ h3 ꝓ absoluto. homo vo h3 illum pro ligato. Alij vo dicunt ꝙ si instet supior tenetur excõicare. aliter. n. periret vnitas obediẽtie ecclesiastice. posset enim bm hoc quilibet inferior se excusare. nec ẽ suum factũ sed factum superioris a quo dmãdat. nec dr̃ agẽ ꝯ ꝯsciam. ꝯscia. n. dictat ꝙ iuste a superiori ligetur.

Membrum sextũ.

Sexto q̃rit̃ si maledictio fert̃ sup huma
naȝ creaturaȝ ex qua causa ferẽda est.
an scȝ voto optãtis aut nõ? ¶ hoc est
vtrũ aliquis possit alij optare penã in
futur o. qd videt̃ per hoc qd homo ꝯformãs vo
luntateȝ suã volũtati diuine nõ in hoc dicit̃ pecca
re: sȝ deus vult penã in futur o alicui pctõꝝ: ergo
homo nõ peccat maledicẽdo lȝ maledicat voto
optantis. ¶ Itẽ sup. viij. act. pecunia tua tecũ i p/
ditõeȝ sit. iudiciũ dei iuꝰ aspiciẽtes q̃ maledicto
mala debeãt foris ferri cognoscunt. ⁊ i maledi/
cto nõ peccãt i quo a iudicio dei nõ discordant.
si ergo illi penã optent ipsis peccatoribꝰ nõ pec
cãt sic maledicẽdo. Cõtra. dic̃ aug. de ser. dñi i
monte. exponẽs illd ꝑphe. fiat mẽsa eoꝝ i laqueũ
⁊c. ⁊ iterũ fiãt filij eoꝝ orphani ⁊c. ꝑpha p ipca
tõeȝ qd eẽt futurũ cecinit nõ optãtis voto sȝ spũ
ꝓuidẽtis. i q̃ innuit̃ ꝙ ꝑphe ñ optauerũt penas il
las sȝ ꝓdixerũt inspirati diuino spiritu. exẽplo er/
go ꝑphaꝝ ñ est maledicẽdũ voto optãtis. ¶ Itẽ
tenemur orare ꝓ ꝓximis maxime ad vitã eternã
cũ de nemine desperãduȝ sit dum ẽ i via. ergo te
nemur optare eis vitã eternã. ergo nõ tenemur
optare morteȝ eternã. cũ non ꝯstet de sua repro/
batõe. ergo tenemur ñ maledicere voto optãtis.

Ad qd dicẽdũ. ꝙ ñ ẽ maledicẽdũ voto optãtis
sed ex amore iusticie vel ex veritatis preuisione ñ
ꝺsiderio vindicte nec ꝺsiderio pene eterne. ¶ Ad
obiectũ aũt in ꝯtrariũ dicendũ ẽ. ꝙ si aliquis co/
gnosceret volũtatẽ diuinã respctu pene eterne ali/
cuius. sicut dñs nõ vult ei penã eternã nisi ex de/
meritis finalibus: nec iste teneret̃ velle. nõ tñ sim/
plr vl ꝓprio motu. hoc. n. ẽ optare: sȝ vult ꝙ agat
pniaȝ ⁊ ita ñ vult ei penã eternã. Est ergo i eo du
plex volũtas. vna qua vult ei mortẽ eternã. si fina
liter moriat̃ i pctõ mortali: alia ẽ q̃ eiꝰ. sȝ se abso
luta: q̃ ñ vult ei penã eternã. ⁊ iõ voto optãtis ñ ẽ
maledicẽdũ. vna aũt volũtas ꝯformatur volũtati
dei añcedenti: altera volũtati dei ꝯsequẽti ꝺ qui/
bus dicit̃ damasc. ¶ Ad scdm ṽo dicẽdũ. ꝙ lȝ pe/
trus ꝯgnosceret volũtatẽ dei ꝯsequẽtẽ penã siue
ꝺ maledictõe ipsius symonis. ⁊ ita volũtas sua q̃
ad hoc ꝯformaret̃ volũtati diuine: vellet tñ ipȝ sy
monẽ agẽ pniaȝ. ex ꝯpassione nãli. ⁊ ita ꝺclinare
penã eternã. ⁊ q̃ ad hec voto optãtis ñ maledice
ret ei sȝ iudicio diuine iusticie. Vñ greg. cũ scti vi
ri maledictis sniaȝ ꝓferãt. nõ ad hãc voto vltõis
sȝ ex iusticie examine erũpunt. intus. n. subtile iu/
dicium dei ꝯspiciũt.

Membrum septimũ.

Septio q̃rit̃ ꝺ ꝯpatõe huiꝰ pcti ad alia
pcta. vr̃. n. ꝙ sit blasphemia. p hoc qd
dr̃ sup illd. ii. Jude. ñ ausus ẽ ⁊c. Dya
bolus i sũba sua bonus ẽ: sȝ i volũtate
malus. ⁊ iõ ab ãgelis ñ blasphemat̃. qȝ aliqd. p/
ferre aduersus bonã naturã blasphẽmiã reputat̃
archãgelus. ergo maledictio dyaboli ẽ blasphe/
mia. sȝ blasphemia ẽ grauissimũ pctȝ. ergo male
dictio dyaboli ẽ grauissimũ pctȝ. Qd aũt blasphe
mia sit grauissimũ pctȝ. pȝ ex hoc qd i lege punie
bat̃ pena lapidatõis blasphemus. ¶ Cõtra. sup. il
lud. iiij. ad col. nũc ꝺponite ⁊ vos oĩa ⁊c. vbi cõ
putat̃ blasphemia i pcẽȝ ꝓ minori pctõ: ⁊ ita male
dictõ. ¶ Preterea maledictio ⁊ blasphemia sũt
diuersa pcta i specie. ergo neutꝝ ꝯtinet̃ sb altero.
¶ Itẽ vr̃ ꝙ maledictio ñ differat ab homicidio. p
hoc ꝙ dicit eccl. cũ dixeris maledic ei ⁊ domini
euerte ⁊ oĩa ꝑire fac. nl̃ ab hõicidio differs: ergo
maledictõ ñ differt ab hõicidio. Cõtra. vr̃ ꝯtrariũ
ꝙ sit maiꝰ hõicidio. dic̃. n. eccl. tales lingue detrio/
res sũt ore sãguine pleno a carnibꝰ hũanis. ⁊ loq
tur ꝺ maledictõe ibi qd pȝ ex ꝓcedẽti. dr̃. n. ibidẽ.
sũt qdã q i tãtũ irrõnalitatis ꝺuenerũt. ꝙ ñ soluȝ
aduersus inimicos ordĩt sȝ ⁊ filios maledicũt illo
rũ. ¶ Qd aũt sit minꝰ pctȝ homicidio pȝ ex hoc.
ꝙ minor ei pena debet̃ ⁊ minoris ẽ damni. Ad
qd dicẽdũ. ꝙ maledictio creature dr̃ blasphemia
p ꝯcomitãtiã. q. n. imꝓcat̃ penã creature qȝ ẽ crea
tura vl̃ q malũ dic̃ ꝺ ea: p ꝯñs malũ dic̃ ꝺ creato/
re. vȝ ꝙ sit pricipiũ mali: sȝ nõ ẽ maledictio blas/
phemia p ẽẽntiaȝ. ⁊ distinguẽduȝ est. ꝙ duplex ẽ
maledictio dyaboli: vel ꝓut ẽ cã male volũtatis
qua nocet generi humano. ⁊ hoc mõ maledictio
dyaboli nõ importat secũ blasphemiã. alio mõ
dicit̃ maledictio eius inq̃ʒtũ creatura: ⁊ p ꝯñs ma
ledicitur creator: ⁊ hoc importat blasphemiã se/
cũ. ¶ Ad illud ṽo qd obijcit̃. ꝙ maledictio sit gra
uissimũ pctm eo ꝙ ꝯtineat̃ sub blasphemia. dicẽ/
duȝ. ꝙ si fuerit ex deliberatiõe animi. maledictio
illa q̃ est creature inq̃ʒtũ creatura: est valde graue
pctm. redundat eñ in creatorem. Si ṽo fuerit ex
calore iracũdie cũ imꝓmeditatione: minus graue
pctm ẽ. Si vero fuerit maledictio dyaboli inq̃ʒ/
tũ ẽ causa male volũtatis p quã nocet generi hũa
no: ẽ minus graue pctm. sic eñ ñ redũdat i creato
rem. ⁊ fit ex quodaȝ desiderio vindicte. ¶ Ad il/
lud ṽo qd obijcit̃ de maledictiõne ⁊ blasphemia
q differũt specie. dicẽduȝ ẽ ꝙ hoc veꝝ ẽ. nihilo/
minus põt tñ vnuȝ aliqñ cõcomitari alteruȝ rõe
alicuius contenti sub ipo. ¶ Ad illud ṽo qd obij/
cit̃ ꝺ ꝯpatõe maledictõis ad homicidiũ ꝙ ẽ par
illi vel maius. dicẽduȝ est. ꝙ hoc dr̃ i detractõȝ il
lius pcti q̃ ad iudicẽ. qm̃ sub illo ꝓcepto decalogi
ñ occides quadã generali ratõe cõtinetur, minus
[illegible] est homicidio ꝓprie dicto quo ad actũ vl̃ quo
ad damnũ ꝯñs. quo ad libidineȝ vero peccandi
possit esse par. ⁊ multotiens contingit ꝙ in male
dictione non deest voluntas perpetrãdi: ⁊ si [illegible]/
esset opoꝛtunitas.

Mẽbrum octauum.

d Octauo queritur. vtrum eque conueniant maledictiones in no. testa. et in veteri. Quod non: videtur. Nouum testamentum est lex gratie et misericordie. ergo ei non competit imprecatio pene. ergo non competunt maledictiones in no. testa. ¶ Contra. in vtroque testamento est iudicium spirituale. iudicium vero spirituale vtitur maledictione in delinquentes incorrigibiles. ergo cum eque sit iudicium in nouo sicut in veteri vel magis. erit eque vel magis imprecatio in nouo quam in veteri. ¶ Quod etiam magis sit in nouo quam in veteri ostenditur per hoc. quia in veteri auctoritas iudicandi data est per seruum. In nouo vero data est per filium: propter quod dicit dominus plus conuenit filio quam seruo. In nouo vero testamento legitur pater omne iudicium dedit filio: nusquam in veteri legitur quod dederit omne iudicium seruo. cum ergo maledictio sit cohertio consequens iudicium: magis competit maledictio in no. te. quam in veteri. ¶ Preterea. queritur propter quid prohibetur homo maledicere cum dominus sit maledictio multotiens in ve. te. cum autem exemplum vite hominibus ponat non faceret in huiusmodi quod non vult ab hominibus fieri. sicut habetur. xxiij. Nu. super illud. quid maledicam. Ad quod dicendum quod maledictiones locos sunt veteri te. et nouo. magis tamen competebant veteri. populus enim sub lege moysi constitutus plus feruebat timore pene: quia populus dure ceruicis erat. sicut habetur. viij. act. et. xlviij. Ysa. Scio quia durus es tu. et neruus ferreus ceruix tua. ideo posite sunt maledictiones plures quam benedictiones obseruantibus mandatum sicut habetur. xxviij. deu. populus autem sub lege gratie constitutus plus feruebat amore patrie et ideo plus est ibi de benedictione minus de maledictione. vnde. v. math. proponuntur beatitudines sine vetitum luc. vi. ponuntur cum ve. i. maledictionibus: ad ostendendum quod filii israhel seruire debent ex caritate simpliciter. vel habere duplicem respectum: vnum ad premium et hoc maius. et alterum ad penam et hic minus. ¶ Ad obiectum autem respondendum est quod licet iudicium nobilius et potentius sit in nouo quam in veteri. tamen non ita competit ei maledictio. regis enim cuius est iudicium est cum misericordia iudicare. dominus est fons misericordie. serui vero qui iuratus est legibus est cum seueritate iudicare. Ideo christus qui constitutus est rex et iudex in nouo testamento cum misericordia iudicat in presenti. in futuro vero cum seueritate iudicabit vbi nullum relinquit iudicium seruo. Seruus vero qui iuratus est legibus in presenti cum seueritate iudicat adeo in veteri testamento tam graues pene erant constitute. ¶ Ad illud vero quod obiicitur. propter quid homini prohibetur maledicere: cum ipse dominus maledicat. qui exemplum agendi hominibus dat. Dicendum quod est dupliciter maledicere. vnum quod est ex malicia vindicte. et aliud quod est ex amore iusticie cum ad eum pertinet ius auctoritatis diuine. et hoc modo accipit exemplum a deo qui non maledicit nisi virtute iusticie.

Questio cxlviij. de blasphemia in deum.

Post peccata oris que vergunt in iniuriam proximi: sequitur peccatum oris quod vergit in iniuriam dei principaliter quod est blasphemia. Circa quod querendum est. Primo quid sit blasphemare. Secundo que sint differentie eius. Tertio vtrum sit semper mortale peccatum. Quarto vtrum sit hominis tantum in presenti an etiam in futuro. Quinto de comparatione huius peccati ad quedam alia genera peccatorum vel specierum inter se. Sexto vtrum sit peccatum irremissibile. Septimo vtrum sit tantum in dictis vel etiam in factis.

Membrum primum.

e Circa primum sic dicit haymo. Blasphemare est contumeliam vel aliquod conuicium inferre in iniuriam creatoris. Sed videtur quod diffinitio non conueniat omni blasphemie. per hoc quod dicitur. iiij. ad ephe. super illud. Blasphemia tollatur a vobis glo. que fit in deum vel in sanctos: ergo non omnis blasphemia est in deum. ¶ Item super illud. i. Jude. maiestatem autem et blasphemant. glo. omnis blasphemia est cauenda sed maxime in creatorem. ergo non omnis blasphemia est in deum. Ad quod dicendum quod blasphemia proprie dicta est in deum. quod autem dicitur esse in sanctos vel in creaturam: hoc est quia in illis blasphematur deus qui est conditor creature et rector et dator sanctitatis. directe ergo et indirecte omnis blasphemia est in deum. Ponitur iterum diffinitio blasphemie talis. Blasphemia est per quam de deo ipse false dicuntur. ¶ Sed videtur quod hec diffinitio non conueniat. est enim quoddam blasphemare. cum attribuitur creature quod est proprium dei. vt si dicatur quod angelus vel homo creat. et ibi non falsum dicitur de deo sed de creatura. ergo predicta diffinitio est non conueniens. Ad quod dicendum quod predicta diffinitio intelligitur de blasphemia simpliciter. vbi remouetur a deo quod ei vere conuenit: vel ei attribuitur quod non conuenit. non quia non sit blasphemia attribuere alteri quod ei soli conuenit.

Membrum secundum.

f Secundo queritur que sint differentie eius. et ponuntur tres. quarum vna est cum attribuitur deo quod ei non conuenit. Secunda est cum ab eo remouetur quod ei conuenit. Tertia cum attribuitur creature quod deo appropriatur. ¶ Item in primo li. de tri. ponuntur alie tres differentie. quarum vna est eorum que sapiunt de deo secundum corpus. vt qui opinantur deum esse candidum vel rubeum et alia ei attribuunt. Et alia est eorum qui sapiunt de deo secundum spiritum creatum et talia ei attribuunt. vt quod deus est obliuiscens aut recordans sine penitens et huiusmodi. Tertia est eorum qui attribuunt deo aliquid excellens corpus et spiritum quod nulli rei conuenit. vt qui dicunt deum talem esse potentie vt seipsum genuerit. nulla enim est res que seipsam gignat vt sit. et hec blasphemia maior est predictis. vnde dicit li. me. omnium

triū generū ē pessimus. ¶ Pōt ergo q̄ri qualr̄ he tres dr̄ie se hēant ad alias tres. ¶ Preterea. vtrum possint eē plures q̄z tres. vt due. s. sint respc̄u creature sicut due sūt respc̄u creatoris. ¶ Preterea. cū sint tres dr̄ie pōt queri. vtrū blasphemia eque dicat de eis. an magis de vna q̄z de altera. Vr̄. n. q̄ maxia blasphemia sit cū attribuit deo qd̄ ei n̄ cōuenit. vn̄ horrēdū ē de deo aliqd falsi dicere ⁊ si ad laudē eius videat ptinere. nō. n. minori sz maiori scelē fortassis i deo laudat falsitas q̄z vitupat veritas. ergo maior blasphemia vr̄ eē cū attribuit deo qd̄ ei nō ɔuenit: q̄z cū remouet ab eo qd̄ ei ɔuenit. Cōtra. plus ē mali deū asserere deū n̄ eē. q̄z supponendo ipm eē aliqd ⁊ ei attribuere qd̄ n̄ ɔuenit. Sz cū qcqd in deo ē idē sit qd̄ deus. remouē aliqd ab eo qd̄ ei ɔuenit ē remouere ab eo eē. ergo maior blasphemia ē cum remouet ab eo qd̄ ei ɔuenit: q̄z cū attribuit ei qd̄ ei n̄ ɔuenit. ergo maior blasphemia ē cū vitupat veritas q̄z cū laudat falsitas. Ad qd̄ dōm. q̄ tres dr̄ie q̄ dant itelligi i pria diuisiōe: ɔtinent sub vna dr̄ia alteri9 diuisiōis. sub illa. s. quo attribuit aliqd deo qd̄ ei n̄ ɔuenit. vn̄ nō ē pria diuisio blasphemie sz scd̄a. ¶ Ad scd̄z vō dōm. q̄ n̄ sūt due dr̄ie blasphemie respc̄u creature: sicut sūt due respectu creatoris. oīs. n. dr̄ia blasphemie aliq̄ mō ad creatorē sicut ad deū refert. cū. n. attribuit creature aliqd qd̄ soli deo ɔuenit: iniuria ē creatoris. si vō remouet a creatura qd̄ deo ɔuenit vel n̄ ɔuenit: nulla ex hoc fit deo iniuria. ⁊ ita respc̄u creature ē tm̄ vna dr̄ia blasphemie: s. i attribuēdo. s. n̄ i remouēdo. respc̄u vō creatoris vtroqz mō. ¶ Ad tertiū vō dōm. q̄ differūt he tres dr̄ie s̄m gradus. vt pria sit cū laudat falsitas. scd̄a cū vitupat veritas. tertia cū falso attribuit creature qd̄ ē soli9 creatoris. ¶ Ad obiectū āt in ɔtriū dōm. q̄ lz qcqd i deo ē sit ipe deus: tm̄ ɔtigit aliqd negare de deo qd̄ ei ɔuenit. nec m̄ negat ipz eē. vn̄ nō ex hoc sequit q̄ maius malū sit vitupare in deo veritatē: q̄z laudare falsitatem.

Membrū tertiū.

Tertio querit vtrū blasphemia sit semper mortale pctm̄. qd̄ vr̄ p hoc qd̄ dr̄ sup illud Isa. xviij. ad ppl̄m terribilē ⁊c. glo. omne pctm̄ ɔpatū blasphemie leuius ē. ergo nō ē veniale pctm̄. ⁊ est pctm̄ veniale vel mortale. ergo ē mortale. ¶ Itez sicut hr̄. xxiiij. leui. pcto blasphemie debebat lapidatio. sz oē pctm̄ cui in veteri lege mors debebat p pena mortale pctm̄ reputat i genē. ergo blasphemia ē vr̄ mortale pctm̄. Cōtra. iij. ad col. sup illud. Nūc aūt deponite ⁊c. gl. post maiora p̄hibz minora: inter q̄ ɔputat blasphemia. ⁊ enūerant ibi pcta venialia. ergo aliq̄ ē blasphemia q̄ ē veniale pctm̄. ¶ Preterea. ea pcta q̄ remittunt: inter venialia ɔputant. ⁊ si n̄ ex genere tm̄ ex euētu. sed blasphemia ē de pctis q̄ remittunt hoibus. sic hr̄. xij. math. oē pctm̄ ⁊ blasphemia remittet hoibus. ⁊ iij. marci. dimittent filijs hoium pcta ⁊ blasphemie qbus blasphemauerūt. ergo blasphemia cōputat inter pcta venialia genē vel euētu. Ad qd̄ dōm. q̄ blasphemia ē mortale pctz: cū qs cū deliberatōe i iniuriā dei peccat. Si vō fiat ex surreptōe pōt eē veniale s̄m ɔditōez psone. lz q̄ztum est de genē actus dicat mortale pctm̄. ¶ Ad obiectū āt p̄io dōm ē. q̄ lz blasphemia ɔputet iter minora pcta. nō tm̄ ex hoc seq̄t q̄ blasphemia s̄m oēz modū sit mortale. In pctis. n. mortalib9 quedaz sūt maiora: quedā sūt miora. pōt āt eē veniale cū adest ignorātia q̄ n̄ credit hō blasphemare deū. ⁊ si dicat huiuscemodi vba ⁊ cū hoc fuerit affectōis ipetu vt ex pte rōnis ⁊ volūtatis pctm̄ alleuiat. ¶ Ad scd̄m vō dōm. q̄ lz blasphemia aliq̄ sit remissibilis. nō tm̄ ē p hoc veniale pctm̄ i genere suo. sz ex hoc sequit q̄ hz ifirmitate vel ignorātiaz adiūctā in psona: pp quā moueat deus ad remittēdū vel moueri possit. ¶ Ad ea vō q̄ obiecta sūt ex alia pte. dōm ē q̄ cū dr̄ oē pctm̄ ɔparatū blasphemie leuius ē. hoc n̄ itelligit de blasphemia put ɔtinet i se omnē modū blasphemie. sz put determiat blasphemiā in sūmo. vel fit ɔparatio alioꝝ peccatoꝝ qbus peccat in proximuz. quo ad hoc q̄ peccat in pximū respectu blasphemie inq̄ztum peccat in deū. s̄m illud qd̄ dicitur. j. reg. ij. Si peccauerit vir in virum placari poterit deus. si aūt in deū peccauerit vir: quis orabit pro eo? Si vero accipiat blasphemia in termio. hoc est p spū blasphemie. put dicit. xij. math. spiritus blasphemie nō remittet s̄m hoc fit cōparatio ad pcta que fiunt ex infirmitate ⁊ ex ignorantia: que q̄ztum ē de hoc leuiora reputant.

Membrū quartū.

Quarto querit vtrū hois sit tm̄ in p̄senti blasphemare aut in futuro. Qd̄ tm̄ in p̄nti vr̄. blasphemare. n. ē pctm̄ peccare in deū: sz in p̄nti ē tps demerendi. ergo in p̄nti ē tps peccādi. ergo in p̄nti tm̄ ē tēpus blasphemādi. ¶ Cōtra. xvi. apo. super illō. blasphemauerūt i memoria apud deū. glo. in iferno positi q̄uis sciāt se p merito puniri. dolebunt tm̄ q̄ deus tantā potentiā habeat q̄ plagas eis inferat. ⁊ hoc ē blasphemia. ergo n̄ tm̄ ē blasphemia i p̄nti sz ēt in futuro. ¶ Forte dicet q̄ blasphemare in futuro n̄ dicet p modū actus culpabilis lz in p modū hitus: sz erit p modū actus penalis. Cōtra. velle potētiā diuinā minui si eēt i aliquo p̄nti designaret cordis blasphemiā. ⁊ si prumperet in actū sermonis eēt blasphemia oris. si ergo ɔsilis actus i spē sit in ipis dānatis: vt est hic actus culpabilis: ita ⁊ ibi erit actus culpabilis. Ad qd̄ dicēdū. q̄ lz ɔsimilis actus inordiatus exeat a dā-

natis qualis exit a pctoribus i pūnitū diuersum ē
pricipiū excedēdi. hic.n. trahit aliqua delectatio li/
bidinosa q̄ exit a li. ar. ibi vo sustinētia pene excel
lētis iduratōe vl' acerbitate iducit ad hoc. vn̄ hic
i actū culpabilē ibi totalr̄ cedit i actū penalē. simi
litudo.n. actus in spē nāli ē vtrobiqʒ. sʒ silitudo i
spē morali nō ē vtrobiqʒ. dolor.n. aliqn̄ nomiat
actū culpabilē. aliqn̄ nominat actū penalē. ⁊ tunc
ē dissimilitudo in specie morali.

Membrū quintum.

Quinto querit̃ de cōpatōe huius pcti ad
alia quedā genera pctoꝝ vel spēs iter
se. Et pmo ondit q̄ maius ē pctm alijs
peccatis Jsa. xviij. ad pplm terribilē.
glo. nihil horribilius blasphemia q̄ ponit os suū
in celū. ergo ē maius pctm alijs. ¶ Jtē Rich. de
san. vinc. Sceleratissimuʒ genus pcti qn̄ qs i dei
vituperijs delectat̃. qd aliud est spūs blasphemie
nisi affectatio ⁊ desideriū vitupatōis. cū ergo hoc
genus pcti sit blasphemia erit maius alijs pctis.

Contra. sup illud ps. Nolite exaltare cornu. gl.
maximū ē viciū excusatōis. nā quasi cornu erigit
q pcta sua p alios nitit̃ excusare. vt per dyabolū
vel p alios suasores vel p necessitatē itellectoruʒ.
ergo pctm excusatōis ē maximū. nō ergo blas/
phemia. ¶ Jtē sup illud. nō miserearis oibus q
opant̃ iniquitatē. glo. ē defensio pctoꝝ qn̄ defen/
dit hō qd deus odit. de quo dicit̃. est peccatuʒ ad
mortē: nō p eo dico vt oret qs. sʒ pcto ad mortē
nullū ē maius. ergo nec blasphemia. ¶ Ad quod
dōm. q̄ blasphemia put accipit̃ p spū blasphe/
mie: est maximū pctm ex duplici rōne. qꝛ iniuria
fit deo qꝛ ex malignitate peccat̃. maius ē ergo re-
spectu illoꝝ pctoꝝ q̄ nō fiūt in deū: ⁊ respcu eoꝝ
q̄ fiūt sʒ nō ex malignitate. ⁊ sic accipiunt̃ pdicte
actes. cū dt dicit q̄ pctm excusatōis ē maximū:
intelligendū ē q̄ maximū dr̃ qꝛ aufert remedium
peccati ex pte eius q penitere dʒ. remediū dt pcti
ē accusatio ipius pctoris ⁊ oimoda cōfessio pcti.
in hoc ergo dr̃ pctm excusatōis maximū. Ex al
tera pte blasphemie dr̃ maximū. qꝛ puocat ocu/
los diuine maiestatis ad n̄ miserendū siue a dn̄o
remittendū. Deinde querit̃ vtrū blasphemia sit
maius pctm homicidio vel par. q̄ dt sit: videt̃ p
hoc qd dicit aug. Nō minus peccāt qui blasphe
mant xp̄m regnātē i celis: q̄ qui crucifixerūt ābu
lātē i terris. sʒ q crucifixerūt ppetrauerūt graue
homicidiū. ergo blasphemia i xp̄m regnātē i ce
lo ē par pctm vel maius homicidio. ¶ Ad idē.
pctm blasphemie est cōtra preceptū tabule pme. pctʒ
vo homicidij cōtra preceptū scde tabule. sʒ maius ē
pceptū pme tabule q̄ scde. ergo maius ē peccatū
blasphemie q̄ homicidij. Cōtra. homicidium
oīm gen̄ ē mortale pctm cū ē pctm. primū locuʒ
dt tenet i pctis: blasphemia nō oi gen̄ ē morta/
le: nec semp debet̃ ei prim⁹ locus i penis. ergo ho
micidiū ē maius pctʒ blasphemie. Ad qd dōʒ.
q̄ maius pōt dici pctm pcto fm plures rōes. tuʒ
fm rōneʒ maioris libidis. tū fm rōneʒ maioris
iniurie. tū fm rōeʒ maioris dāni. tū fm rōeʒ ma
ioris reatus. i. obligatōis ad maiorē penam. fm
primū modū pōt pctm blasphemie eē par pcto
homicidij. qꝛ ex equali libidine ⁊ excedentia pōt
eē ⁊ excessa. q̄tuʒ ad secundā rōeʒ maius ē pctʒ
blasphemie q̄ hōicidij: qꝛ fit maior iniuria rōne
maioris status. status.n. regnātis i celis ē maior
ipius regnātis i terris. Preterea. plus ē auferre
vitā grē q̄ vitā nature. q̄tum dt ad tertiā rōnem
maius dānuʒ cōsequit̃ cōtialr̄ ipm pctm homici
dij q̄ ipm pctʒ blasphemie. maior ēt pena tpalis
debet̃ in crimis maioris detestatōe. Adhuc ēt
querit̃ vtrū blasphemare sit maius pctm q̄ piu/
rare? ⁊ vr̃ q̄ piurare sit maius pctm. qꝛ qui piu/
rat: nomē dei sumit inuanū ⁊ deū assumit testem
falsitatis. sʒ testis falsitatis nō pōt eē nisi falsus. ⁊
ita iponit deo falsitatē. sʒ nō ois blasphemās di/
cit deū eē mendacē. sʒ aliqd aliud attribuit ei qd
ei n̄ cōuenit. ergo minor pōt eē blasphemia periu/
rio. que.n. maior iniuria q̄ deū dicere mēdacem
cū sit sūma veritas. ¶ Cōtra sup illō. iiij. ad ephe.
blasphemia tollat̃ a vobis. glo. maius ē blasphe
mare q̄ piurare. qꝛ piurādo false rei adhibet̃ te/
stis deus. blasphemādo de seipo falsa dicuntur.

Ad qd dōm. q̄ blasphemia ē maius pctm i ge
nere piurio. lʒ vtrūqʒ referat̃ ad pceptū pme ta/
bule. fm quēdā modū. plus.n. ē falsuʒ dicere de
deo q̄ dicere falsuʒ de creatura cū assertiōe. ⁊ lʒ
in piurio imocet̃ deus testis: hoc n̄ est qꝛ deus sit
testis falsitatis: sʒ vt firmet̃ credulitas in eo cui iu
rat̃. nihilominus tn̄ aliqua blasphemia potest eē
minor aliquo piurio. ⁊ qꝛ ex minori libidie pce
dat: ⁊ qꝛ minoris sit dāni.

Membrum sextum.

Sexto querit̃. vtrū blasphemia sit tm̄ in
dictis: an ēt in factis. Qd aūt sit i dictis
pʒ p hoc qd dr̃. iiij. ad ephe. Blasphe/
mia ē p quā de deo ipso falsa dicūtur.
Silr̃. xxiiij. leui. Qui blasphemauerit nomē dn̄i
⁊c. gl. Maledicit deū qui nesciēter blasphemat
⁊ pctm recipit. i. penā peccati. ¶ Cōtra. sup illud
ij. pe. ij p quos via veritatis blasphemat̃ ⁊c. via
veritatis blasphemat̃ p hereticos. nō solū in eis
quos sue heresi seductos associāt: sʒ i eis quoqʒ
quos p ipurissima facta sua ⁊ sacrificia vel ēt mi
steria execrāda q̄ faciūt i odiū xp̄iani nois cōcitāt
existimātibus ipertis oēs xp̄ianos huiusmōi fla
gitijs mācipatos. ex q̄ hr̃ q̄ blasphemia nō tm̄ ē
in dictis sʒ ēt in factis. Ad qd dōm q̄ blasphe/
mia ppie dr̃ eē in verbis. extendit̃ tn̄ aliqn̄ ad il
la que ē i opibus. sicut cōfessio. ⁊ negatio lʒ ppie

dicat in verbis: tñ nihilominus aliqñ accipiunt in factis. sicut dī. j. ad thimi. ꝯfitent qdā vbis. factis autē negant.

Mēbrum septimum.

Eptimo querit vtruȝ blasphemia sit pctm irremissibile. qḋ vr̄ p hoc qḋ dicit hugo de sanc. victo. loquēs ḋ hoc pcto. ꝙ hoc malū nihil hꝫ in se excusatiōis. sꝫ qꝛ hoc nō vr̄ hꝫe cām remissiōis. ergo hoc pctm est irremissibile. Dicit ēt. xij. math. spūs blasphemie nec remittetur hic nec i futuro. ¶ Itē hesicius loquēs ḋ hoc pcto iuste sine misericordia punit siue a prib⁹ tāq̄ͣ ciuis crudit⁹ siue nouit didicerit tāq̄ͣ pegrinus. ergo pctꝫ huius ē irremissibile. Cōtra hiero. blasphemia lꝫ tāq̄ͣ culpa ñ careat erroris: tñ veniaȝ habꝫ pp corpis vnitatē. ¶ Preterea. xij. math. blasphemie ⁊ peccati remittunt hominib⁹. ergo blasphemia ē remissibilis. Ad qḋ dōȝ. ꝙ blasphemia aliqñ fit ex coactiōe sicut dicit richardus. aliqñ ex deceptiōe. cū aūt fit ex coactiōe tūc peccat i pr̄eȝ. cū āt ex deceptiōe tūc peccat i filiū. vtroqꝫ āt mō hꝫ i se cāȝ excusatiōis. ⁊ dī remissibile qꝛ hꝫ secuȝ annexaȝ cāȝ motiuā misericordie diuine ad remissiōeȝ. Cū aūt peccat ex malignitate vel ex certa scia pcto blasphemie qḋ dī spūs blasphemie dī pctꝫ irremissibile: nō qꝛ possit remitti: vel qꝛ nō aliqñ remittitur. sꝫ qꝛ nō gerit secū cām mouētē ad remissionē. ⁊ hoc mō itelligunt rōnes supradicte.

Questio. cxlix. de honestate in risu. ludo. ioculatione.

Icto de peccato cordis ⁊ oris ꝯsequent dōȝ ē de pcto opis. sꝫ qꝛ pctꝫ opis magnā latitudinē hꝫ. in tractatu diuisionū sequentiū aget de illis. in pn̄ti aūt sufficiat ḋ pctis opis q̄ ptinent ad gestū vel ad nutū corpis ⁊ q̄ ptinent ad ornatū. pctm aūt qḋ ē in gestu vel nutu corpis quoddā attēdit in se. quoddā respcu primi. Peccatū in se dicit pctm ioculatōis et risus attendat q̄ͣtū ad motū oris. ioculatio aūt q̄ͣtū ad motū corpis siue gesticulatio. subsannatio aūt ⁊ derisio q̄ͣtū ad primū. Primo ergo dōm est de risu ⁊ ioculatiōe. querēdū ē ergo vtrū ridere ⁊ ludere siue ioculari sit peccatū. Scdo ergo si aliqñ est mortale. Tertio si inspectores ludorum aut ioculatōrū peccēt aliqñ venialiter aliqñ mortaliter. Quarto vtrum ministrātes necessaria talibus peccent.

Membrum primum.

Ad primū sic. vr̄ ꝙ ista ñ sint pcta. ridere eiȝ a nā inest homini. ⁊ sic flere ē respectu tristabilis: ita ridere ē respectu delectabil̄. sic ergo flere pt eē sine pcto ita ⁊ ridere sine pcto. ¶ Itē iter oēs vtutes morales sine ꝯsuetudinales ꝯputat entrapelia. entrapelia aūt ē medietas i ludis. ergo ꝯtingit illa fieri sine pcto. ¶ Itē dī. iij. ecc̄s. Est tp̄s flendi ⁊ tp̄s ridendi. tp̄s plangēdi ⁊ tp̄s saltādi. tp̄s āt sumit p oportunitate. oportunitas āt ñ ē i pcto ergo risus ⁊ saltatio pn̄t eē sine pcto. ¶ Itē greg. dauid pl⁹ stupeo saltātē q̄ͣ pugnātē. pugnādo hostē subdidit: saltādo corā dn̄o hō seipsuȝ humiliādo meruit. sꝫ pugnādo cū hoste meruit. ergo multofortius saltādo meruit. ¶ Itē seuerū eē tp̄s ⁊ loc⁹ exigit sic letari sapiēter. vt nullus hēat te tāq̄ͣ asperū nec ꝯtēnat te vt vileȝ. ex qb⁹ oibus colligit ꝙ ludus ⁊ ioculatio pn̄t eē sine pcto. Cōtra Exo. xxxij. surrexerūt ludē. glo. esus ⁊ pot⁹ ad ludum ꝯpulit. ludus ad idolatriā: qꝛ si vanitatis culpa ñ caute ꝯpescit. ab iniqtate mens incauta deuorat. ergo i ludo ē pctm. ¶ Itē cris. Nō dat deus ludē sꝫ dyabolus. audi qd ludētes passi sūt. sedit pplꝯ comedē ⁊ bibere ⁊ surrexerūt ludē. ergo ludē ñ ē sine pcto. ¶ Itē. xv. hiere. Nō sedi i ꝯcilio ludētiū. ⁊ silr. iij. Tho. malū ē ergo ludē. cū i opposito psone ille reddant cōmēdabiles. ¶ Itē criso. Nō ē nostrū ridē ꝯtinue ⁊ frāgi ⁊ lasciuire. ⁊ loquit i psona xp̄ianoꝝ. ergo xp̄iani peccāt ludendo. ¶ Silr̄ dī ḋ risu p hoc qḋ dī. vi. luc. ve vob q̄ nūc rideţ. ⁊. vij. ecc̄s. Cor stultoꝝ vbi leticia. ⁊ dic̄ glo. vi. luc. docet stulticiā ridētib⁹ prudētiā flētib⁹ ascribēdā. Ad qḋ dōm. ꝙ multiplex est risus. Est eiȝ qdā q pueniit ex serenitate ꝯscie ⁊ ꝓgustatiōe gaudij sup̄ni. ⁊ iste risus ñ tm̄ ē sine peccato: sꝫ ptinet ad fructū spūs q ē gaudiū. Est iteꝝ risus q cedit i p̄miū. ḋ quo dī vlt. puer. Ridebit in die nouissimo. vn̄ glo. gaudebit i retributiōe regni celestis q dolebat in certamine vite pn̄tis. Est iteꝝ risus qui ꝓcedit i demeritū. qui fit ex immoderata leticia. de quo dī. vij. ecc̄s. melior ē ira risu. glo. interli. q dissoluit ēt sapientē. ⁊ in eodē sicut sonitus spinaꝝ ardentiū sub olla sic risus stulti: ⁊ s̄m hūc modū ridē est sine pcto. Est iteꝝ risus ex ipsa nā mansuetudine. ⁊ sic attestat bonitati nature. ⁊ bonū nature determinat. Eodē modo pōt distingui de saltatione ⁊ ludo. Est eniȝ saltatio vel ludus que pueniunt ex mentis lascinia. ⁊ s̄m hoc sunt pcta vel cū pcto. Et est iteꝝ saltatio vel ludus ex spūali mētis iocūditate. ⁊ hoc mō saltauit dauid corā archa ⁊ risit i signū humilitatis ⁊ spūal̄ iocūditatis. ⁊ s̄ꝫ hoc saltatio cessit in meritūȝ. Aliquādo vero fit ad nature recreatiōneȝ ⁊ s̄m hoc bonum nature determiat. Aliqñ fit ad exercitiū ⁊ sic bonū artis determinat. ⁊ s̄ꝫ hūc modū pōt eē indifferēs ad meritū vl̄ demeritū.

¶ Per iã dicta pñt solui q̄ obiecta sũt. qḋ enim
primo dictũ ẽ ad actũ nãlẽ referẽ. scḋz ad actum
virtutis ꝯsuetudinalis. tertiũ v̓o indifferẽter acci
piẽ. q̄rtũ v̓o ad actũ virtutis gratuite. qntũ v̓o ad
actũ v̓tutis moralis. Ecõtra v̓o qḋ dr̄ i Exo. ad
ludũ culpabilẽ ptinet. Silr̄ ⁊ ea que ꝯsequũtur ꝺ
ludo. risu. ⁊ ioculatõe.

Membrum secũduz.

r Ecũdo querit̃ si aliq̄n sint pcĩa mor/
talia vz risus ludus ⁊ ioculatio. Qḋ
vr̃. p hoc qḋ dr̄ luc. vi. ve vobis qui
nũc ridetis. ve eĩz cõminatõnez pene
eterne signat. q̄ p pcĩo mortali debẽ. ¶ Itez be/
da. Risui vacãtes male obsequẽtiũ clientela maio
rẽ fouent ad penã. ¶ Itẽ. iiij. iacobi. Risus vr̃ in
luctũ cõuertet. glo. interli. q fuit ꝺ leuitate secli. ⁊
itez. xiiij. puer. Risus dolore miscebit̃ ⁊ extre/
ma gaudij luctus occupat. ⁊ dicit interli. luct⁹ ppe/
tuus. sz talis nõ dr̄ nisi p mortali pcĩo. ergo etiaz
⁊. xxvij. eccĩ. Risus illoꝝ in delictis pcĩi. sz deli/
ctũ sonat i mortale peccatũ. ergo risus ẽ mortale
pcĩm. Qḋ aũt sit veniale pz ex qbusdã auctati/
bus supradictis. fuit eĩz ex q̄dã cã leuitatis sicẽ dr̄
iij. thol. ¶ Preterea nõ ẽ expssa ꝓhibitio diui/
na in ꝯtemptũ cui⁹ videant̃ ppetrari. ¶ Ad quod
dõm. q aliq̄n in his ẽ veniale pcĩm. aliq̄n mor/
tale. põt eĩz imoderata leticia ex q̄ originez du/
cit nõ ꝓferri incõmutabili bono sz põt fieri cõ/
uersio ad imutabile bonũ citra deũ ⁊ sic erat ve
niale. si v̓o fiat in ꝯtẽptũ dei vel ꝓferat̃ incõmuta
bili bono: sm̃ hoc erit mortale pcĩz. Ille ergo lu
dus q̄ ludebat pplus israheliticus vitulũ aureuz
faciendo: vel erat mortale pcĩm: vel dispõtio ad
mortale pcĩm. vr̃ aũt ex glo. q eẽt dispositio ad
mortale pcĩm. Introducit̃ eĩm illa auctas eccĩ. q
spernit modica paulatim decidet. ¶ Illud ẽt qḋ
dr̄. iiij. iacobi. Risus vr̃ ꝯuertet̃ in luctũ. ꝺ venia/
li pcĩo vr̃ intelligi. possz tñ ad vtrũqz referri. ar/
guit̃ eĩz ibi de pnĩe luctu q ẽ de venialib⁹ ⁊ mor
talibus pcĩis. ¶ Ad illud aũt qḋ dr̄. vi. luc. ve vo
bis q nunc ridetis. de mortali pcĩo itelligit̃. Silr̄
illud Cris. Nõ ẽ xp̄iani ridere ꝯtinue ⁊ frangi ⁊
lasciuire. sz coꝝ q in cena sũt fornicãtiũ mulieruz
⁊ coꝝ qui dyaboli vectigal soluũt.

Membrum tertium.

t Ertio querit̃ si inspectores ludorum
aut ioculationũ peccẽt aliq̄n venialr̃
aliquãdo mortaliter. q aũt peccent
mortaliter. videt̃ p hoc qḋ dic̃ Cris.
adulteros ⁊ verecũdos ꝯstituũt taliuz inspecto/
res. nihil eĩz suprosius neqz oculo turpius ta/
lia videre cõcedente. cũ ergo cã sit mortalis pec
cati: erit mortale pcĩm. dicit̃ eĩz. v. math. Qui vi
derit mulierez ad ꝯcupiscẽdũ eaz iam mechatus
est i corde suo. ⁊ dic̃ Cris. Melius ẽ luto ⁊ gur
gite oẽm visuz reuergere: q talẽ inspicere iniqta/
tẽ. neqz eĩz ita oculis iactura ẽ gurgẽs vt incõti
nens visus ⁊ denudate mulieris ĩspectio. ¶ Itez
Cris. Saltatricẽ ⁊ si nullũ aliũ. barbaros saltez
zelamini. etenĩz ab oĩ tali sũt ꝓpri ĩspectatõne. q̄
ergo erit nobis excusatio q deberemus eẽ ciues
regni celoꝝ: barbaris i hoc deteriores sumus: ex
q̄ accipit̃ q huiusmõi volũtaria ĩspectatio mor
tale pcĩm ẽ. ¶ Itẽ cris. pcĩm hoc in tm̃ ĩponit sor
dez. vt neqz decez milib⁹ fontib⁹ expurgare pos/
sis. sz solũ lachrymis ⁊ ꝯfessiõibus. cũ ergo hoc
ꝯpetat mortali pcĩo erit mortale pcĩm. ¶ Itez le/
ges q̄ a grecis scripte. sũt. tales ꝑsonas voluerũt
eẽ ĩfames. sz pticipare ĩfamib⁹ i actu p quã trahit̃
ĩfamatio ẽ mortale pcĩm. ẽ eĩz crimẽ. ergo ĩspecta
tio volũtaria ioculationũ ẽ mortale pcĩm. Cõ/
tra. minus pcĩz ẽ ĩspicere q̄z ipsuz agẽ. si ergo ipz
agere nõ semp ẽ mortale: multofoꝛti⁹ nec ipz ĩspi
cere. ¶ Preterea. inspicit̃ aliq̄n sit cãu ⁊ nõ p̄ce/
dẽte ꝓposito. sz pcĩm mortale ñ vr̃ fieri sine ꝓpo
sito. ergo ĩspectio volũtaria ioculationuz ñ semp
ẽ mortale pcĩm. Ad qḋ dõm. q duplex ẽ inspe
ctio q̄dã ẽ i trãsitu. nec vlterius intẽdit ad ꝺlecta
tõez mortalis pcĩi. vt fornicatõis vel adulterij. ⁊
tal' ẽ veniale pcĩm. Est alia ĩspectio studiosa i q̄ ẽ
fomẽtũ mortal' pcĩi. ⁊ talis põt eẽ mortal'. Pre/
terea q̄dã ẽ ioculatio hystrionica. q̄dã ẽ ẽt iocula
tio coreal' mulieꝝ lasciuaꝝ. q̄dã v̓o ẽ exercitij cã
vl' tollẽdi fastidiũ siue tollẽde accidie studiosa. er
go ĩspectio p quã ꝓstat̃ fomẽtũ ioculatõis hystrio
nice vr̃ ioculatõis corealis: põt agere i pcĩz mor
tale. ⁊ sm̃ hoc põt rñderi ad ea q̄ obiecta sũt.

Membrum quartũ.

q Uarto querit̃ vtrũ peccẽt mistrantes
necessaria talib⁹. qḋ vr̃ p hoc qḋ dr̄
ab aug. sup ioh. donare res suas hy/
strionib⁹ viciũ est imane. ¶ Preterea
infames ꝑsone sũt huiusmodi ioculatores. sicut
hr̄. iij. q. j. vbi dr̄ q ĩfamie macul' sũt aspsa. s. hy/
striones. fouere aũt eos q ĩfames sũt i rõne ĩfamie
pcĩm ẽ ergo ⁊c̃. ¶ Itez cris. nõ ita ille q hoc sin/
git ẽ delinquẽs vt tu q hec iubes facẽ. magis aũt
neqz iubes solũ sz studes ⁊ letaris ⁊ laudas que
fiũt ⁊ oĩs applaudis tituli ergasterio demonioꝝ.
ergo q fouet eos i pcĩo magis delinq̄t. ¶ Itẽ cri.
principiũ ⁊ radix tal' iniqtatis vos estis: maxie q
tribuitis. q dic̃ vniuersaz i his ꝯsumitis ⁊ hone/
stas nuptiaꝝ res deturpatis. sz q ẽ radix iniqtatis
magis peccat q̄z ille q ẽ ad modũ rami. ergo mi
nistrãtes necessaria ⁊ fouẽtes huiusmõi ioculato
res mortalr̃ peccãt. Ad qḋ dõz q illi q ministrãt
eis necessaria i fouẽdo viciũ. si hoc faciũt hoc i/
tuitu mortalr̃ peccãt. talib⁹. n. dare p exercitio sui
vicij imane pcĩz est. Si v̓o hoc fiat ex aliq̄ cã ve/

siali ñ itmim fouẽdi i pclo. veiale pcīz pōt eē. Si vo cā ncčitatis nature ñ ē pcīz nisi fecerit r̄ōe cir cūstātie. vñ amb. i li. ꝺ officijs. Pasce fame mori entē q̄ si ꝯ i pascēdo hoīez suare poteris. si ñ pa ueris occidisti. ꝛ diċ iteꝝ. q clemētiā idut̄ ē visce ra miscōie q̄uis sp̄ual' sitm̄ adimpleuit legē xp̄i.

Questio .cl. de irrisione.

Onsequenter dōzičď pclo ꝺrisiōis. Prio ergo q̄rēdū ē qd sit derisio ꝛ vtꝝ idē sit q̄ subsannatio. Se cūdo vtꝝ sit pcīz mortale vel ñ. Tertio qð ē i illo genē ma ius pcīz. Quarto vtrū sustinēs derisionē mereat. Quinto ꝺ damno qð accidit ex derisiōe.

Membrum primum.

Irca primū q̄rit vtꝝ subsannatio sit derisio. qð vr̄. dr̄. lij. psal. Abhomina tio ē dño oīs illusor. vbi illusor accipi tur p irrisore: sz subsannatio ē illusio. ergo ē irrisio. ¶ Cōtra sup illð ps̄. Subsānatōz ꝛ derisit hīs ꝛc̄. vbi subsannatio ꝯ derisiōez diui dit. Et alibi i ps̄. Qui habitat i celis irridebit eos ꝛ dñs subs. e. ꝛ ita non est idē subsannatio qð de risio. Ad qð dōz. q̄ aliqñ derisio accipit cōiter p quacūqz insultatōe despectiua put dicit beda. q̄ derisor ē q primoꝝ simplicitati improbus isul tat. ꝛ sz hoc cōe pōt eē ad subsannatōz. Alio mō derisio ē vox ꝯfusa leuitie insultatōz imodera ta hylaritate denudās. subsannatio vo ē q̄ fit na so cōtracto vel rugato. sicut hētur sup illð. ꝛ dñs subsannabit eos ꝛ sm hoc diuidit derisio contra subsannationem.

Membrum secundū.

Ecundo q̄rit vtrū derisio sit pcīz mor tale vel nō. Qð sic. videt p hoc qð di cit. v. sap. hi sūt quos aliqñ habuimus inderisum ꝛ in similitudinem impro perij. ꝛ loquitur ibi ꝺ dānatis tangēdo ibi causam dānationis. cuz ergo derisio ponitur pro causa. erit derisio mortale peccatuz. Et silr̄ dicit sup il lud ps̄. erubescāt valde velociter. glo. hoc nō est hic vbi potius iniqui irrident eos qui oīa relin quūt. ꝛ suis irrisionibus infirmos ꝺ xp̄i noīe eru bescere faciunt. sz i iudicio erubescētes dicēt ꝺ bo nis hi sunt quos aliquādo habuimus inderisuz. ergo puniuntur eternaliter derisores bonoꝝ. er go derisio ē mortale pcīz. ¶ Cōtra. vr̄ q̄ sit venia le pcīz. q̄ ipetu eiz ꝛ sine deliberatōe aliqñ fit mo tus ad huiusmōi ꝺrisuz. ergo ñ ē mortale pcīz sed veniale. Ad qð dōz. q̄ pōt eē mortale ꝛ pōt eē veniale. mortale put dr̄ q̄ abhoiatio ē dño oīs il lusor. ꝛ illusor ibi accipit p ꝺrisore. Et dic̄ gl. il lusor ē q pmissa dei q̄si pua despicit ꝛ irā distri cte rōis q̄si nullā spernit. necnō ꝛ ille q primoꝝ simplicitati vl' paupertati iprob' isultat. Aliqñ aūt ex leuitate fit ꝺrisio. nec tñ vellet malū, prio aut nocu mētū. ꝛ sz hoc pōt eē veniale pcīz. ꝛ sz hoc pt itel ligi illð q ānuit oclis dabit dolorē. i. cāz doloris ad minus pnialis vl' illius q rūdet pcīo veniali vl' mortali cōiter.

Membrum tertium.

Ertio q̄rit qd sit maius pcīz i illo ge nere. est. n. q̄dā irrisio patris ꝛ matris ꝛ iterū irrisio q̄ pctor irridet deū cum patit recidiuū ꝛ cū diuina iudicia cō tēnat. pōt ergo q̄ri q̄ istaꝝ derisionū sit mai' pcīz i genē? Et vr̄ q̄ illa que ē i deū. maior. n. ē iniuria dei q̄ hois. ergo derisio q̄ fit i iniuriā dei mai' est pcīz q̄ derisio q̄ fit i iniuriā hois seu p̄ris ꝛ ma tris. eo q̄ sub iniuria primi itelligit. ¶ Preterea. q despicit diuina iudicia ñ credit ei ꝛ ita cadit a fide. sz ifidelitas ē maius pcīz pcīo qð ē ꝯ pce pta scōe tabule. derisio vo primi ē pcīz ꝯ pceptū scōe tabule. ergo derisio diuinoꝝ iudicioꝝ ē ma ius pcīz q̄ derisio patris ꝛ m̄ris. Cōtra ꝺrisio p̄ris ꝛ m̄ris puniebat i veteri lege. derisio aūt illa q̄ deridet p igratitudinē i recidiuo pcīi cū ptineat vl' ad pcīz q ꝺcūqz. nō fuit digna tali pena. ergo pcīz ꝺrisiōis i p̄rez ꝛ m̄rez mai' pcīz ē q̄ aliqð q̄ ꝺridet deus. ¶ Itē ꝺ ipocrita dr̄. xxxix. iob. q̄ q̄ deriuōez dignat. q̄ deridet equū ꝛ ascēsorē eius. ascēsor aūt dr̄ ipe deus. equus aūt dr̄ q̄libet bonus. hec aūt ꝺrisio ē p simulatōez. simulatio aūt min' pcīm ē q̄ maledictio p̄ris ꝛ m̄ris. ꝺrisio ergo q̄ ꝺride ipocrita deū: min' ē pcīz q̄ ꝺrisio ꝛc̄. ¶ Itē ꝺ ꝺ risiōe p̄ris ꝛ m̄ris dr̄. puer. xxx. oculū q subsan nat p̄rez ꝛ q despicit ptū m̄ris suei suffocāt eū cor nu ꝺ torrētib' ꝛ comedāt illū filij agle. tal' aūt pena ad litam ñ dr̄ ꝺ simulatione q deū deridet. ergo vr̄ maius pcīz derisio p̄is ꝛ m̄ris i genere ꝺrisiōe.

Ad qð dicēdū q̄ ē q̄dā derisio q̄ deridet deus i se. ꝛ ē alia q̄ ꝺridet p p̄ñs i aliquo effectu. effect' aūt pōt eē duplex. vl' q respicit generaliter oē pcīz vl' q respicit grauiora pcīa. Scðz hoc ergo dōz. q̄ derisio qua deridetur deus in se. maius ē pcīz in genere derisionis. sz etiā q̄ deridet in effectu q pertinet ad grauiora peccata. Secūdū aūt q̄ de risio dicit generaliter cuiuslibet pctoris sicut dici tur auctē isið. Irrisor ē ñ penitēs q adhuc agit qð penitet. vl' sm q̄ derisio dr̄ eē dei i minoribus pcīis. minus. n. ē pcīz derisiōis dei q̄ pcīz deri sionis p̄is ꝛ m̄ris. cū aūt adhuc puenit pcīm vt ex ifidelitate despiciat diuina iudicia. vl' irrideat. ad mai' pcīz i genere puenit.

Membrum quartum.

Uarto q̄rit vtrū sustinēs derisionem mereat̄. qd̄ videtur p hoc qd̄ dicitur xij. iob. q deridet̄ ab amico ⁊c̄. gl. illū facit hūana derisio deo ꝓximuȝ quē ab hūanis prauitatibus vite inocētia seruat alienū. Et iterū dicit greg. afflicti animus tāto ☐ deo ꝓximus. q̄ꝫto a grā fauoris hūani alienus. ⁊ loquit̄ d̄ illis q irridentur ab hominibus. ergo sustinētia derisionis hūane est sustinēda. ¶ Cōtra. greg. Sūt nō nulli quos hūane derisiones deprimūt ⁊ tū diuinis aurib⁹ exaudibiles nō sūt. Ad qd̄ dōȝ. q̄ quedā derisio reddit̄ p bonis opibus: ⁊ talis si pacienter sustineat̄ meritoria ē. d̄ talib⁹. n. dic̄ gre. co se inus robustius i deo solidāt q̄ foris nō i/ueniūt i q̄ requiescāt. Est āt alia irrisio q̄ nascitur ex culpa. ⁊ tal' ēt si paciēter sustineat̄ nō ē meritoria vite. ⁊ d̄ ista dic̄ gre. cū d'risio ex culpa nascit̄, pfecto nullū virtutis meritū i d'risiōe generat̄.

Membrum quintuȝ.

Uinto queritur de dāno qd̄ accidit ex derisione. dānuȝ āt̄ i oñditur in retractōe bonorum a pria. Uñ greg. Si q̄ forte i alioꝝ actibus exoriri bona cōspiciūt. mox ea manu pestifere exprobratōis euellūt. ¶ Oñditur ēt dānū ex retractōe a vite pfectione. Uñ sup illō ps̄. tota die exprobrabāt mihi inimici. ⁊c̄. gl. Quos dyabolus aliter nequit p̄dētare quadā vult cape. facit eiȝ irrideri penitētes. q. surēt i eorū cō deiestatōeȝ irrisorēs qui laudabāt eos dū cum eis erāt seculares. Retrahit ēt a fide. vñ sup illud ps̄. Repleti sumus despectōe. gl. irridet ⁊ tenēte qd̄ amat q spérat nō visa. ⁊ eidē d̄. qd̄ credis insane video qd̄ credis. Ex his ergo elicitur dānuȝ triplex qd̄ ex irrisione accidit. rōe cui⁹ derisio maluȝ dȝ dici. ⁊ licet occasio sit boni. non ꝓpter hoc tū dȝ dici bonū. nullū eiȝ mali ē sicut dicit aug. ex quo dñs n̄ eliceat bonū. n̄ rō rectum ipȝ pp occasiōeȝ bñdicit̄.

Questio. clj. de ornatu vestium.

Onsequenter

videndū ē d̄ pctō qd̄ accidit in ornatu cōpis. ⁊ pīo q̄rit vtꝝ pctȝ sit i p̄ciositate vestiū. Secūdo vtꝝ sit pctȝ viris h̄re l' dominēa muliebria. Tertio vtrū ornatus q licitus ē siue pmissus mulieribus ꝯiugatis: sit illicit⁹ v'ginib⁹. Quarto q̄rit d̄ viris religiosis vtꝝ peccēt habēdo vestes delicatas. Quinto q̄rit d̄ ipis artificib⁹ vtꝝ peccēt.

Membrum primum.

Jrca primū sic dic̄ Cris. n̄ ē sit corpus ⁊ aiaȝ ornare. sicut nec ē mamone seruire ⁊ xp̄o obedire. s; seruire mamone pctm est. ergo a'sili ornare corpus cū sit ipossibile cū ornatu aīe. ē pctm. ¶ Itē greg. Nemo existimet in fluxu aut in studio preciosarū vestiū peccatū deesse. q2 si hec culpa n̄ eēt: nullo ꝯ mō Jo. bap. d̄ vestimēti sui asp'itate laudasset. Si hec culpa n̄ eēt: nequaq̄ȝ paulus p epl'aȝ feminas a p̄ciosaꝝ vestiū appetitu ꝯpesceret. n̄ i veste p̄ciosa. j. thi. ij. ¶ Itē. greg. Nemo vestimenta p̄cipua nisi ad inanē gliaȝ q̄rit. vȝ vt honorabilior ceteris eē videat̄. nā q2 p sola inani glia vestimētū p̄ciosius q̄rit̄. res ipa testat̄ q̄ nemo vlt ibi p̄ciosis vestib⁹ vti vbi n̄ possit ab alijs videri. Quā culpā melius ēt ex diuerso colligere possum⁹. q2 si abiectio vilis indumēti virtus n̄ eēt: euāgelista vigilāter d̄ Jo. baptista q̄ indutus erat pilis cameloꝝ n̄ diceret. Sȝ vr̄ ꝯ q̄ ornatus vestiū pp hūanā necessitatem ⁊ honestatem ē itroductus. Dicit̄ eiȝ ij. gen̄. i fine. erat vterq; nudus. sciȝ adaȝ ⁊ vxor eius n̄ erubescāt. ⁊ postea introducto pctō cognouerūt se nudos ⁊ fecit eis dñs tunicas ad ornatū. Itē d̄. xi. math. q mollib⁹ vestiunt̄ i domib⁹ regū sūt. ex quo accipit̄ q̄ ornat⁹ vestiū p̄ciosaꝝ ꝯpetit p̄ncipib⁹ ⁊ alijs q sūt a latere p̄ncipū. ¶ Iteȝ oīa corporalia sunt facta ꝓpter hominēȝ. ergo ⁊ ipsa indumenta ⁊ indumentoꝝ circumstantie. Sȝ circunstantie sūt preciositas materie ⁊ decor forme. ergo hec sc̄a sunt propter hominēȝ. si ergo hō vtatur eis eo mō quo debet n̄ peccat. ¶ Preterea p̄ciositas vestiū sic cōcedit̄ sicut p̄ciositas ciboꝝ. sed preciositas ciboꝝ quibusdaȝ personis cōceduntur. ergo similiter preciositas vestiuȝ. ¶ Preterea i ipsis vestibus nō videtur eē rō p̄ciositatis sed i ipsa raritate ⁊ hominū estimatōe. qd̄ .n. alicubi vile ē alibi est p̄ciosuȝ. nō ergo negatur homini pp decētiā vestiū p̄ciositas. Ad qd̄ dicēnduȝ. q̄ l; s'm nobilitatē psone: s'm ꝯsuetudinēȝ terre: s'm dignitateȝ officij. ornare se vestibus p̄ciosis: ita tū q̄ absit libido i volūtate ⁊ scādalū in exteriori ope. ¶ Ad obiectum autēȝ in contrarium primuȝ dicēndū est q̄ tūc nō simul corpus ⁊ aīa ornant̄. quādo ꝓpter libidinēȝ circa ornatū corpis qd̄ ēst deterius siue minus bonuȝ: non ēnratur d̄ ornatu aīe. Unde dicit Cris. Corpus nsūlto deteriori circūeūduȝ est stola. intellectus autēȝ purpura. nunc autēȝ contrarium facis. ciuitatem ornans varie regem. scilicet intellectum dimittēs trahi ligatum post irrationales passiones. ¶ Ad secundū vero dicēdū est. q̄ facienda est vis i hoc q̄ dicit studio p̄ciosarum vestium. studium eiȝ dicitur vehemens applicatio animi. hoc autēȝ sumitur p vehemētē applicatōnē animi ꝑ quā meliora postponūtur deterioribus. cū aūt hoc fuerit peccatū ē. ¶ Ad tertiū ꝯicēdum q̄ n̄ dic̄ b. greg.

q̄ñ aliq̄s possit vti p̄ciosis vestib⁹ ñ ad inanē glo‑
riā. s; q2 de difficili ⁊ raro sine veniali peccato.
vñ facienda ē vis in hoc ꝙ nemo .i. nullus hō.
⁊ accipitur hō sicut dicit .j. ad cor. iij. Nōne ho‑
mines estis. nōne carnales estis.

Membrum secūduz.

Consequenter q̄rit vtrū pc̄m sit viris
hr̄e vestimēta mulicbria? q̄ꝺ sic. fm ꝙ
dr̄ .j. xxij. deut. Nō induet mulier veste
virili nec vir vtet feminea. abhoīabilis
eīm ē apd̄ dñm q fac hec. s; abhoīatio i scriptura
ñ ē nisi pp mortale pc̄m. ¶ Preterea cris. cū viros
in mulieꝝ formas educat ⁊ mollescē faciat p cal‑
ciamēta. ⁊ lasciuire cū supfluis ⁊ nociuis cēsta‑
minus. ⁊ loq̄t ibi d̄ arte textoꝝ q̄ siūt vestimenta
muliebria viris. ⁊ arte sutoꝝ qua siūt calciamēta
silr. restat ergo q̄ꝺ pc̄m ē viris muliebria hr̄e ve‑
stimēta. ¶ Itē rabanus. ꝯ nāz ē vt muliebriā facē
coīnā crispare ⁊ torq̄re capillos. vñ vir si comā
nutrierit ignominia ē illi. Cōtra. Nōne legit d̄
delbora ꝙ iuit ad pliū. ⁊ ꝑsumit ꝙ i armis mili‑
taribus q̄ ad viros ptinet. pari rōe ex cā aliqua
poss; vir veste muliebri idui. vt si q̄ret ad mortē
⁊ p hoc occultaret. vel si facēt officiū q̄ꝺ muliebri
ꝑpeiēt. Ad q̄ꝺ dōm. ꝙ nō ptinet ad honestatē
viri veste muliebri idui. vtriq; .n. sexui diuersa i
dumēta nā dedit. Vñ si hō vteret ex ꝯsuetudine
veste muliebri. nisi i aliq̄ cāu necessitatis peccarz.
ꝙ at itelligit pc̄m mortale i veteri testamēto. itel
ligēdū ē pp hoc ꝙ solēt in q̄busdā solēnitatibus
idoloꝝ viri vti vestibus muliebrib⁹ ⁊ mulieres
veste virili. sicut faciebāt sacerdotes veste ⁊ cibe
les q̄ mr̄ dicebat deoꝝ. inq̄ntū ergo ad idolatriā
ordiabat pc̄m erat mortale. ¶ Ad illō v° q̄ꝺ dic
Cris. d̄ iuuenibus itelligit ad vitādū lasciuiā ad
quā positi sūt i iuuēili etate. ⁊ vt magis assuefiāt
ad virilitatē. ¶ Ad illō v° q̄ꝺ dicit Raban⁹. dōz
ē ꝙ ꝯ nāz eē dr̄ multiplr̄. aut .n. dr̄ ꝯ nāz q̄ꝺ est ꝯ
veritatē nāe. sicut pctz ignominiosūz dr̄ eē ꝯnāz
j. ad ro. aut dicit ꝯtra ꝺcētiā nāe. ⁊ hoc mō dicit
hoc q̄ꝺ ꝯtra nām ē viꝝ muliebria facere. decet
eīm viꝝ virilia facere. ⁊ iō dicit .j. ad coꝝ. xi. vir
si comā nutriat ignominia ē illi.

Membrum tertium.

Tertio querit vtrū ornatus q̄. licitus est
sine pmissus mulieribus ꝯiugatis: sit il
licitus virgibus. ⁊ si aliq̄s sit illicitus
illis s. f. ꝯiugatis. Q̄ꝺ at illicit⁹ sit ꝯiuga
tis. j. ad thi. ij. mulieres i habitu ornato cū vere‑
cundia ⁊ sobrietate. ornātes se i tortis crinibus
aut auro aut margaritis i veste p̄ciosa. ex quo ac
cipit ꝙ nō ꝯuenit mulieribus huiusmōi ornatus
⁊ margaritaꝝ ⁊ ꝯsimiliū. ¶ Similr̄. j. pe. iij. q̄rū
nō sit exterius capillatura aut circūdatio auri ⁊
idumētū. vbi instruit. b. p. qualr̄ se debēt hr̄e in
idumentis mulieres ꝯiugate ⁊ qualr̄ nō. ¶ Et di
cit beda. serico ⁊ purpura indute: xp̄m sinceriter
iducre nō pñt. auro ⁊ margaritis ⁊ monilibus
ornate: ornamēta cordis ⁊ pectoris pdiderunt.
ex quo accipit ꝙ peccatū ē mulieribus ꝯiugatis
huiusmōi p̄ciosis ornamētis vti. ¶ Itē dicit hie‑
ro. in ꝯtumeliā artificis conat mulier pulchrioꝝ
eē q̄; natura est. ¶ Silr̄ querit de illis qui se or‑
nant coloribus accidētalibus siue sint ꝯiugate si
ue solute. Vñ hiero. q̄d facit i facie xp̄iane purpu
rissus ⁊ cerusa quaꝝ alteꝝ ruborē genaꝝ labio‑
rūq; mentit. alteꝝ candorē oris ⁊ colli. ignis iu
uenū fomēta libidinū. ipudice mētis indicia. Et
iteꝝ qua fiducia erigit mulier fucata ad celū vul
tus. quos ꝯditor nō agnouit. ergo pc̄m ē mulie
ribus ꝯiugatis vel alijs huiusmōi ornari colori
bus accidētalibus. ¶ Silr̄ q̄rit de vestiū varieta
te ⁊ multiplici mutatiōe. Vñ hiero. cū ad imagiēz
⁊ silitudinē dei facti sumus. ex vicio nr̄o psonas
plimas supiducim⁹. q̄no i theatralib⁹ scenis vn⁹
atq; idē histrio: nūc herculē robustus ostētat. nūc
mollis in venerē fragit. nūc tremulus i cybelē. ita
nos q si de mūdo nō essemus odiremur a mun‑
do. tot hēmus pcoꝝ silitudies: quot pcta. Ex q̄
accipit ꝙ peccatū ē hr̄e tantā varietatē vestiūm
quā hñt iste mulieres que i die se multipliciter or‑
nant. ¶ Itē querit de virgibus vtrū possint se or‑
nare sicut ⁊ ꝯiugate. ⁊ videt ꝙ non. p hoc q̄ꝺ di
cit beda. si petrus mulieres amōnet coherc̄edas.
⁊ fm ecclasticā doctrinā seu disciplinā religiosā
obseruatiōe moderādas. que excusare pñt cultus
suos p maritos. q̄tomagis id obseruare virgi‑
nibus fas ē: quib; nulla sui ornatus ꝯpetit venia. er
go virgibus non est licitum sic ornare se quēad‑
modū ornāt se mulieres cōiugate. ¶ Cōtra dicit
apl̄s. Si non pōt ꝯtinere nubat. ⁊ alibi. Si nu‑
pserit virgo nō peccabit. si ergo licitū ē nubere:
licitum ē se preparare ꝙ placeat ei quē sibi intē‑
dit copulare. sicut ergo mulier cōiugata ornat se
vt placeat iaz habito. ita licitū ē virgini ornare se
vt placeat sponso habēdo. Ad p̄mū dōm. ꝙ
mulieribus ꝯiugatis licitum ē se ornare. non vt
ꝓuocēt adulteros vel aliquos ad luxuriā. ⁊ con
tra tales sicut dicit glo. loquebat petrus in ep̄la
sua. vñ dicit ꝙ mulieres coꝝ; qui in tribulatiōe
erant contēnebant viros. ⁊ vt alijs placerent se
pulchre ornabant. q̄ꝺ fieri ꝓhibet: sed ꝯuenit se
ornare vt placeat viris suis ne det occasio viris
peccādi cū alijs. Illud ergo q̄ꝺ dicit beda. ꝙ se‑
rico ⁊ purpura indute ⁊c. itelligit de illis mulie‑
ribus que hac intētione se ornabant. vt adulteris
placerēt vel ꝓuocarēt alteros ad luxuriaz. Silr̄
q̄ꝺ dicit apl̄s ad thi. ij. ¶ Ad illō v° q̄ꝺ obijcit d̄
coloribus accidētalibus dōm est. ꝙ peccatum ē
vbi est color accidētalis. vbi vero color natura‑

Ro melioraf in ipsis cõiugatis ⁊ ftrinctiõe placē
di debito niõ viris:põt nõ esse pcim. dicit enim
hiero. xpianos oculos scãdalizant q̄ purpurisso
⁊ quibusdam facis ora oculosq3 depingit. quarũ
facies gipsee nimio cãdore deformes idola mē/
tiunt. ¶ Ad illud võ qd̄ obiicif de virginib⁹. dõz
q̄ alius dz eē ornatus virginũ. alius cõiugatoꝝ.
[illegible] virginibus dz eē ornatus simplex ⁊ nõ pcio/
sus sicut dicit hiero. Qd̄ nesciat eē pulchra q̄ ne/
gligat fõrme bonũ. ⁊ pcedēs [illegible] publicũ nõ pe/
ctus ad colla denudet. nec pallio reuelato ceruı/
cē aperiat. s3 que celat faciē. Uirgo eiz dũ virgo
est cogitet que sunt dei. cũ aũt cõiugata ē: cogitat
quo placeat viro ꝑꝑ deum. si võ sit nubilis vir/
go aliquatenus plus dz habere ornatus. q̄ tñ nõ
puocet ad libidinē sed in se habeat decentiã mu-
liebrem.

Membrum quartuz.

Uarto querif de viris etiaz religiosis
vtz peccēt habēdo vestes delicatas.
⁊ pmo querif d̄ clericis i sacris ordi/
nibus ↄstitutis vtrũ peccēt in ornatu
vestiũ pciosaꝝ. qd̄ vr̄ p hoc qd̄ habef i cano. dis
xxi. q. iiij. vbi d̄r. Omnis iactãtia ⁊ ornatura cor
poralis aliena sit a sacro ordine eos ergo epos
vel clericos q̄ se fulgidis ⁊ claris vestib⁹ ornant
emēdari oportet. ¶ Itē basilius. ex sericis textu/
ris vestē variatã qs nõ induat neq3 apponat va
rioꝝ coloꝝ ornamēta. in similitate vestimētoruz.
audiet eiz q̄ mollib⁹ vestimētis induũtur i domi/
bus regũ sũt. Sicꝫ habef. xlj. di. Parsimoniã cũ
veste humili nõ reprobamus. sicut ēt ornatũ cor
poris pter diligētiã inficaru laudam⁹. dissolutos
aũt ⁊ fractos vestib⁹ ⁊ incessu ñ recipim⁹ ex qb⁹
colligif q̄ pcim ē clericis huiusmõi vti vestibus
pciosis extra cultũ dei. ¶ Idē hr̄ i extrauag. d̄ vi.
⁊ hone. cle. pãnis rubeis aut viridib⁹ nõ vtanf.
corrigeas aurı ⁊ argēti ornatus hñtes nõ ferant
necnõ anulos. nisi qbus ↄpetit ex officio digni/
tatis. si diues in euangelio arguif de purpura ⁊
bysso. i sugillatõ ez enĩz ipius illa dicunf. quãto/
magis ē de illis q̄ se deo dedicarũt. Ad quod
d̄r dõm. q̄ illi qui viuũt de pñimonio xpi. mode
ratius se debēt hr̄e [illegible] indumētis vestibus xpia/
ne religioni ↄpetētibus indui. sm ↄsuetudinē tñ
religionis ⁊ mores coꝝ iter quos viuũt: possunt
vestibus vti ornatioribus. exceptis tñ illis q̄ ex/
presse pħibent vel ab eccia vel ab institutis d̄ ec/
clesie reprobanf. Si võ excessus sit in appatu qd̄
nõ decet seruos xpi: pcim sicut habef in canone
reputaref. Similiter querif de viris religiosis
qui delicatis vestibus induũtur. d̄ cit. ii. dis bern.
pudet dicere vincuntur in suo studio muliercule
qñ monachũ pciuz affectaf in vestibus nõ neces/
sitas. nec salutẽ forma religionis retenta in habi
[illegible] est. ornari nõ armari appetant milites xpi. qui
dum se pparare ad pliũ ⁊ ↄtra aereas ptãtes p̄/
tendere paupratis insigne debuerãt. qd̄ aduersa/
rij multũ formidãt. i mollitie vestimentoꝝ pacis
pferentes iudiciuz vltro [illegible] hostibus tradũt. ergo
pcim est mortale in eis vti vestibus delicatis. nõ
eiz tradif aliqs hosti nisi p mortale pcīz. ¶ Pre
terea. astringũtur voto paupratis. paupertas aũt in
vili habitu ⁊ aspera veste declaraf. hoc aũt facit
ad carnis mortificatõem ad quã ex voto astrin
gunf. Ad qd̄ dõm q̄ tenentur ad vilitatem ⁊
asperitatē vestiũ quatenus in regula vel in cõsti/
tutõibus generalibus ad hoc eos obligãtib⁹ [illegible]
tinetur. maxie autez s3 q̄ in regula cõtinetur. s3
autez differētiam religionuz contingit diuersam
circa hoc fieri ordinationez. in omnibus tamen
hoc generale esse videtur. vt sicut voto sepaue/
runt se a mundo: ita in exteriori gestu ⁊ indumē
[illegible] ⁊ alijs que sunt ad indicia affectus sepentur.
hoc autem regulariter est intelligenduz. si enim
ex casu hoc contingeret vel ex aliqua necessitatis
causa ad tempus. nõ tamen animo delectandi in
his sed magis tristandi de his: posset haberi ex/
cusatio.

Membruz quintum.

Uinto querif de artificibus vtrũ pec/
cent qui talia ornamēta que ad lasci/
uiã ptinent componũt. Qd̄ autē pec/
cent patet p Cris. super Math. dicit
eniz sic. Neq3 pictorũ artem ego dicerem. in cõ/
sumptõem eniz supfluaz solum imitunt. eas autē
solum oportet artes vocare que necessariorum
⁊ coruz que cõtinuc vitaz nostraz sunt tributiue
⁊ cõstructiue. ppter hoc eniz ⁊ sapiētiã dedit no
bis deus. vt inueniamus methodes [illegible] quos pos
simus cõtinere vitaz nostraz. curiosa autē fieri in
vestimentis vbi vtile est. dic mihi propter hoc ⁊
ab arte calce sutoruz ⁊ textorum multa abscin/
dere oportet. etenĩz ad luxuriã plura eius dedu/
xerunt. necessitatez eius corrũpentes: artem male
arti cõmiscentes. qd̄ ⁊ textoruz ars passa ē. Sed
sicut architectoria donec domos fabricauerit te/
nef necessaria. ⁊ nõ supflua operef artem voco.
[illegible] textorum artez donec vestimēta ⁊ amictus. s3
nõ arancarum telas imitetur ⁊ multuz effundat
risum ⁊ luxuriam ineffabilez. artez nolo. ⁊ ope/
[illegible] sutoruz donec calciamēta fecerit nõ priuabo
nomine artis. cuz autez viros in mulierũ formas
educatur ⁊ mollescere faciat per calciamēta ⁊ la
sciuire cum supfluis ⁊ nociuis eam cõstituemus
⁊ neq3 artez eam dicemus.

Questio. clij. quare sunt tñ septē vicia capitalia.

Completa diuisione peccati que est cordis et oris et operis. procedendū ē ad diuisionē pcti q̄ ē in septē capitalia pctā. Primo ergo ingrendū ē de ipa rōne diuisiōis. Scdo de singulis capitalib' viciorꝫ. Circa vo rōez diuisionis querit. Primo vtrū plura debeāt dici capitalia. an solū vnū. Scdo si plura. vtrū pauciora q̄ septē. an plura q̄ septē. an septez pcise. Tertio fm quā cām attēdat septimēbris diuisio.

Membrum primuz.

Ad primū sic. Qd vnū solū sit pctm vr p hoc qd dicit grego. Regina ē supbia q̄ quē capti septē vicijs tradit. cū ergo regina dicat pp pricipalitatē erit vnuz solū caput actualiū pctorꝫ mortaliū. ¶ Contra. in trimēbri diuisione de qua hr. j. Jo. ij. Concupia carnis et ꝯcupia oculorꝫ diuidunt ꝯ supbiā vite. et ita supbia nō ē caput respectu illorꝫ. et ita in septimēbri diuisiōe supbia n̄ dicetur caput cum sit vnū mēbrorꝫ. Qd āt supbia sit vnuz illorꝫ pz per hoc qd dicit Jsid. vij. debent vbi ꝯ supbiā ponit ipe castrimargiā et filargiā et cetera pctā generalia. ex quo accipit ꝙ supbia nō ē caput omniū sz vnū de septē capitalibus malorꝫ. vn̄ dicit Jsido. Numerosior ē q̄ israhel ppl's carnaliuz passionū qui multiplicat de septenario fomite viciorū. ¶ Preterea i sacra scriptura diuersa vident poni capita. dicit. iiij. thob. Supbiā i aīo tuo neqꝫ i sensu vnq̄ dn̄ari pmittas. ex ipa. n. sūpsit oīs pditio initiuz. Ex alia vero pte dr. j. ad thi. vlt. Radix oīuz malorꝫ cupiditas. erit igit supbia ex vna pte caput viciorꝫ. cupiditas ex alia pte caput viciorꝫ. ¶ Sz ꝙ nō sint duo. vr p hoc qd dr eccl. x. initiū supbie hoīs apostatare a deo. vbi dr caueamus cupiditatē et supbiā: n̄ duo mala sz vnum a quo oīa mala trahūt initiū. Ad qd dicēdū ꝙ et vnū dr caput siue initiū oīuz viciorꝫ. et nihilominus dicunt plura capitalia pctā. Est. n. dicē vnuz caput siue vnū initiū oīs pcti qr in oī pcto inenit ꝯtēptus dei q est q̄dā cā pcti. Alio vo mō pt dici caput illud qd fuit pmū pctorꝫ. et fm hūc modū supbia ēt pōt dici caput. pmū. n. fuit pctorꝫ. hoc eniz genere pmo peccauit dyabolus. et hoc genē ēt pmo peccauit hō. fm hūc modū nihil prohibz supbiā eē caput vniū: et vnū de septē capitalib'. et i hoc mō p vno ꝯputant supbia et inanis gloria. ad vnū. n. rem reducunt: sz rōibus differūt. vtrobiqꝫ. n. ē appetitus excellētie. sz supbus dicit q intra apparet sibi magnus. vanagloriosus: pūt appetit apparere extra in ore aliorꝫ ꝑ laudez. Pōt ēt supbia tertio mō dici caput. pūt ex amore excellētie ꝓprie fm prius et posterius nascunt septē peccata capitalia i aīa rōnali. iste. n. amor est qui adheret magis ipe aīe male disposite. et hoc mō dr supbia regina cui filie sunt septē vicia capitalia. ¶ Per hoc pt rn̄deri ad obiecta. Jsto. n. vltimo mō nō ē aliqd istorꝫ. vij. mō vero pcedenti ē vnū de septē. pmo. n. mō ē cā pctorꝫ et nō dicit pctm. et p hoc soluit. illud qd fuit pmo obiectuz. greg. n. cū dicit cā esse reginā: eā in septē distinguit. cū aūt dr tertiū mēbrū eorꝫ que sūt i mundo. sicut hr. j. Jo. ij. nō accipit p capitali pcto: sed p quadā radice pctorꝫ. fm ꝙ triplex ē radix fz triplicē amorē inordinatū. aut. n. amor ē inordinatus iterioris boīs plusq̄ opz: et dicit supbia vite. aut dr amor inordinatus exterioris boni plusq̄ opz: et dr ꝯcupia oculorꝫ. aut amor inordinatus inferioris boni plusq̄ oportet: et dr ꝯcupia carnis. Jsid. vo accipit supbiā p vno genere peccati et sz rōne differat ab ipa cenodoxia que est vana gloria. nihilominus p vno fomite viciorꝫ ꝯputāt ꝓut dicit ꝙ omnia oriunt d septenario fomite viciorꝫ qd infra magis exprimet. ¶ Ad illud vero qd obijcit. ꝙ supbia et cupiditas sunt duo capita eo ꝙ de vtroqꝫ legit ꝙ sit pricipium pcti. dicēdū ē ꝙ caput vbi ꝓprie sumit pricipale mēbrum in corpe intelligit. et ita in corpe peccati illud dicet caput qd ē principale peccatuz. hoc āt modo nec supbia nec cupiditas dicuntur caput: nisi fm quādam expositōem. que habet versus finē secundi libri sententiarꝫ. pūt aūt supbia ad aduersionez ab incōmutabili bono vel ad ꝯtēptum dei refert. cupiditas vero ad ꝯuersionem mutabilis boni: duo capita pn̄t dici. i. principia peccatorū sz tunc non caput dicit ꝓprie. ¶ Ad illud vo qd dr in eccō. ꝙ nō duo mala sz vnum sunt supbia et cupiditas. respondēdum ē. ꝙ hoc dicit qr ꝯuersio mutabilis boni et auersio ab incommutabilis vnum eē actualis pcti mortalis ꝯstituunt. et ideo dicunt esse vnū malū nō duo.

Membrū secunduz.

Secundo querit vtrū sint pauciora vicia capitalia q̄ septē vel plura. vel pcise septē ista. Qd aūt sint pauciora vr ꝑ hoc quod dr. j. Jo. ij. omne qd ē in mūdo aut ē ꝯcupia carnis et ꝯ. glo. his tribus oīa viciorꝫ genera ꝯphendunt. et ita erunt tria capita viciorꝫ. ¶ Itē sup illud ps. incēsa igni et suffossa. dicunt duo origines peccatorꝫ. timor male humilians. et amor male accēdens. et ita vident esse duo. ¶ Greg. ēt duo genera peccatorꝫ distinguit spūalia et carnalia. et ita duo vident esse et n̄ plura. ¶ Preterea si pctā hic diuidunt fm actus virtuz motiuarꝫ. tres aūt ponunt vires motiue. rationalis: irascibilis: et ꝯcupiscibilis: et nō plures. sicut dicit augu. in li. de aīa et spū. erunt ergo tria capitalia pctā fm actus triū virtū. Qd aūt sint

plura q̄ȝ septē vȝ ꝑ hoc qđ hꝫ math. xij. sup illđ. assūpsit. vij. spūs nequiores se. vbi ponunt. xiiij. ⁊ extrahit illa glo. ex dictis greg. ⁊ sic enūerant. insipiētia. stulticia. iprudētia. apta ignauia. ignorātia. impietas. temeritas. ⁊ itez̄ simulatio sapientie. simulatio discipline. simulatio prudentie. ifirmitas fallēs ab vmbratiōe virtutis. vsurpatio scie false pietatis: cōtēptus; dolus ficte religiositatis. sic ergo. xiiij. dicunt genera pctoꝝ. oīa. n. opponūtur septē donis spūssancti. ¶ Itē Isid. ponit octo. Castrimargiā fornicatōēȝ. filargiā. iram. tristiciam. accidiā. cenodoxiā. supbiaȝ. ⁊ ita sūt plura vicia capitalia q̄ȝ septē. ¶ Preterea. vicio qđ est ex supfluitate rn̄det viciū ex indigētia. sicut ergo supbia ē viciū ex supabundātia ⁊ ira. silr̄ ⁊ gula ⁊ luxuria. ⁊ alia videnꝛ ex indigētia. erūt ergo. vij. pctā ex abūdātia. ⁊. vij. ex indigētia cū supabūdantie rn̄det indigētia ⁊ ecōuerso. ¶ Item videꝛ ꝙ sint alia septē capitalia ꝓpter illud qđ dicit. vi. ꝓuer. sex sunt que odit dn̄s ⁊ septimū detestaꝛ aīa eius. glo. enumerat. vi. capitalia crimia que tamen respectu discordiaȝ seminātis. quasi minora deponit. q2 maius ē facinus illud quo vnitas ⁊ fraternitas que ꝑ spūssancti gratiaȝ ē ꝯnexa dissipatur.

Ad qđ dōm ꝙ septē sunt capitalia pctā. sic dicit greg. ¶ Ad obiecta aūt in ꝯtrium rn̄dendū ē. ⁊ primo ad illud qđ obijciꝛ de cōcupia carnis ⁊ alijs duobus. illa. n. ꝓ causis pctoꝝ accipiunt: nō ꝓ ipsis peccatis. motiuū enim ad peccatū vel ē ex ꝯcupiscentia carnis vel ex ꝯcupia oculoꝝ vel ex supbia vite. ⁊ si dicanꝛ eē peccata illa septez reducerenꝛ ad ista tria. ⁊ tunc hec dicerētur capitalia peccata ⁊ illa nihilominus que respectu eorum oriunꝛ ex ipsis. ¶ Ad scđȝ dōm. ꝙ timor male humilians ⁊ amor male accēdens inclinatōes eē dicunꝛ ad pctā nō ipā peccata. ⁊ ita lȝ eē generales dicanꝛ: non tn̄ capitalia peccata. ¶ Ad tertium dōm ꝙ ille due differētie lȝ ꝯtineāt capitalia peccata. non tn̄ dicunt rōēȝ ꝛm quā sūt capitalia peccata. nō. n. determināt dr̄ias amoris vel appetitus respectu ipsius amari ex qua pte sumunꝛ capitalia peccata. sicut. n. a caritate ē motus toti⁹ conuersionis: sic ab illis ē motus totius ꝑuersionis. oīs eniȝ motus ꝑuerse voluntatis ē ꝛm inordinatōem amoris apparētis boni ¶ Ad quartū dōm. ꝙ lȝ capitalia pctā diuidanꝛ ꝛm actus viriū. tn̄ hoc nō ē ex pte viriū sȝ ꝛm ꝙ actus ad motiua referunꝛ. motiua aūt ꝯtingit eē dr̄ia ꝛm actū vnius potētie. Vn̄ ꝛm numeꝝ motiuoꝝ ex illa pte attendunꝛ dr̄e pctoꝝ capitaliuȝ que. viij. dicunꝛ. ¶ Ad illđ vero qđ obijciꝛ. ꝙ plura debeāt esse q̄ȝ septem. vtpote xiiij. dicendū ē. ꝙ numerus ille attēdit ꝛm oppositōem donoꝝ q̄ attēdit ꝛm apparētiā ⁊ defectū. vt ꝓꝫ defectū attēdanꝛ. vij. ꝛm apparētiā itez̄. vij. Ex ista vero pte nō dr̄ dr̄ia capitaliuȝ vicioꝝ sed ꝓꝫ numeꝝ amatoꝝ aut fugibiliū sicut litra ondet.

¶ Ad illud vō qđ dicit Isid. dōm ꝙ ponit dr̄iaȝ iter cenodoxiā ⁊ supbiā. q̄ȝtum ad hoc ꝙ supbia respicit appetitū excellētie iterius. cenodoxia vō respicit appetitū excellētie exterius ꝓꝫ ꝙ aliquis vult videri magnus i laude hoīuȝ. ⁊ ꝛm hoc attēduꝛ diuersa nascētia ex illis. Silr̄ ponit dr̄iaȝ iter tristiciā ⁊ accidiaȝ. vt tristicia dicaꝛ respectu mali apparētis de quo ē dolor: vel cuius ē fuga. accidia vero dicaꝛ respectu mali apparētis cuius est appetitus. ⁊ ꝛm hec assignanꝛ diuersa nascentia. vn̄ de tristicia dr̄ nasci rancor ⁊ pusillanimitas ⁊c. de accidia vero ociositas ⁊c. sicut ibidē dr̄ in glo. Inuidia vō sub supbia ꝯplendit tanq̄ȝ nascēs ex ea. ex appetitu. n. excellētie illicito: sequiꝛ appetitus q est odiū ne alius sublimeꝛ vel excellat. ⁊ hoc est inuidie. ⁊ ideo ibi inuidia tanq̄ȝ nascēs de supbia ꝯputaꝛ. Sic ergo ꝛm aliā rōēȝ accipit ibi nūerus capitaliū ⁊ ꝛm aliā rōēȝ a greg. vn̄ nihil ꝓhibȝ eē aliū numeꝝ capitaliū ibi ⁊ hic. ¶ Ad illud vero qđ obijciꝛ de supfluitate ⁊ indigētia. dōm. ē. ꝙ capitalia vicia distinguunꝛ ꝛm [illegible] ad q̄ hō magis ꝓnus ē. ꝯtingit autē hoīem aliqñ magis ꝓnū eē ad supabundātiā. aliqñ ad indigētiā. Unde nec ꝛm omnē supfluitatē: nec ꝛm omnē indigētiā attendit viciuȝ capitale. verbigrā. gula ⁊ luxuria attēdunꝛ ꝛm supabūdātiā. auaricia vō ꝛm idigentiā sic ēt ꝯtingit ꝙ quoddā i alijs accipiꝛ ꝛm supabundantiā quoddā ꝛm idigentiaȝ. ⁊ ita non erunt tot peccata capitalia quot supfluitates ⁊ indigētie i vniuerso. ¶ Ad vltimū dicendum. ꝙ illa. vij. que enumeranꝛ. vi. ꝓuerb. nō dicunꝛ capitalia ꝛm eandem ratōem ꝛm quam ista vij. Illa eniȝ dicunꝛ capitalia q2 contra caritateȝ que ē vnitas cum ꝓximo ⁊ ē caput virtutum ordinanꝛ. Discordia eniȝ seminata principaliter est contra caritatem. alia vero ordināt ad discordiā siue scisma qđ contrarium est vnitati caritatis ad ꝓximum. Unde attribuunꝛ homini apostate. scꝫ scismatico.

Membrum tertium.

Ertio queriꝛ ꝛm quā cām attendatur septimēbris diuisio. dixerūt aūt qdaȝ ꝙ ꝛm differētias viriū ⁊ amatoriuȝ in viribus. siue iordinatiōēȝ multiplicē attendaꝛ septimēbris diuisio capitaliū peccatoꝝ. sic enim sumebāt diuisionē. tres sunt vires anime vegetabilis: sensibilis: rationalis. ⁊ triplex ē bonū inferius. s. bonū carnis. ad quod se hȝ anima ꝛm duplicē actū vegetabilis nutritiue. s. ⁊ generatiue. q̄ȝtuȝ ad actū generatiue attendiꝛ luxuria. q̄ȝtuȝ ad actū nutritiue gula. Silr̄ ē bonū exterius qđ ordinaꝛ exterius aīa ꝛm vim motiuā sensibilē. est. n. bonū in ꝓsperis ad qđ ordiaꝛ ꝛm ꝯcupiscibilē. est itez̄ bonū in aduersis ad qđ ordinaꝛ ꝛm irascibileȝ. Similr̄ ē bonū interius ꝛm quod

dz rõnalis ordinari ad deũ ad primũ ad seipsm
penes inordinatiõez amoris. ad id qđ ẽ supra se
accipit suꝑbia: q2 nõ vult subesse ei cui dz eo mõ
quo dz. penes inordinatiõz ad id qđ ẽ itra se ac/
cipit accidia: cũ hõ minus diligit bonũ internuz
q͞z bonũ externũ. Alij vo voluerũt accipe nu/
merũ capitaliũ vitioꝝ penes tres vires aie mo/
tiuas quo ad act⁹ eaꝝ. quo ad actũ. s. ꝯcupiscibil.
irascibilis ⁊ rõnalis. Attribuũt aũt ꝯcupiscibili
duos act⁹. s. appetere bonũ ⁊ ordinare mot⁹ car/
nis ad bonũ. primũ aũt act⁹ ipedit ꝑ duo vicia ꝑ
accidiã q̃ ẽ tediũ boni iterioris. ꝑ cupiditatẽ q̃ est
appetit⁹ boni exterioris. Aliũs vo act⁹ silr ipedit
ꝑ duo vicia. ꝑ luxuriã respectu genaratiue ꝑ gu/
lã respcu nutritiue. cũ ꝯcupiscibilis. s. inordinate
ꝯuertit ad bonũ apparẽs i nutritiua ⁊ ad bonuz
apparẽs i generatiua. Irascibili simılit attribuũt
duos actus. s. applaudere bonis ⁊ detestari ma/
la. ⁊ a primo actu ipedit ꝑ inuidiã. ⁊ a scđo ipedit
ꝑ irã. Irascit eniz cui irasci nõ dƀeret siue de/
testat qđ nõ esset detestãdũ. rõnali vo recte elige
re vel iudicare que ipedit ꝑ vnuz viciũ qđ ẽ sup/
bia. ¶ Cõtra primaz diuisiõez sic obijcit. Omne
pctm attendit fm illã ptem fm quã differimus a
brutis. in pte autẽ rõnabili tñ differimus a bru/
tis. ergo fm actũ ptis rõnalis dz attẽdi oẽ pctm.
nõ ergo fm actũ vegetabilis aut sensibil' inq͞ztuz
huiusmõi. Si vo attendit pctm fm actũ rõnalis
compatõe ad has vires inferiores nõ vr adhuc
attendi pctm fm actum vegetabilis ptis aut nu/
tritiue ⁊ generatiue. nõ enim ois vis ptis gene/
ratiue vel ptis nutritiue subest rõni. est eiz appe/
titiua nãlis ex pte vegetabilis ⁊ ex pte sensibilis.
⁊ neutra ẽ subiecta rõni vt fm eã moueat in nõ/
bis. sz ẽ appetitiua sensibil' quã ꝯtingit dirigi fm
rõnẽ. penes ergo illã attendit pctm. vt sit pctz an
ꝯcupiscibili respectu boni carnis. ⁊ respectu bo/
ni mũdani. Respectu vo boni carnis dupliciter.
¶ Silr põt obijci de irascibili q͞ꝫ tñ vnũ accipia
tur pctm. s. pctm ire. ⁊ ita ꝑ ꝯsilem rõnẽ vnũ pec
catũ capitale accipiat penes ꝯcupiscẽtiã. aut si pe
nes leticiã accipiunt duo pcta. est eiz duplex le/
ticia. sicut dicit Io. damas. quedã. n. nãlis ⁊ neces
saria. sine q̃ viuere ẽ ipossibile. ⁊ ẽ alia nãlis non
necessaria vt q̃ ꝑtinet ad gnãtõez. ꝯtra autẽ istas
duas sũt nec necessarie nec nãles. vt dlectatio gu
le ⁊ luxurie. silr ex pte tristicie accipient accidia.
sez ⁊ inuidia. Si ergo. iiij. capitalia pcta accipiũt
penes ꝯcupiscibilẽ: qb⁹ si addat ꝯcupiscẽtia mul/
dnerũt. v. pcta fm ꝯcupiscibilẽ. ⁊ ita fm irascibi
lẽ nõ erit nisi vnicũ pctm. ⁊ fm rõnalẽ vnicum.
aut ambo erũt fm irascibilẽ: ita q͞ꝫ fm haꝝ duarũ
viriũ actus ꝯpatõe ad rõalẽ accipiant. vij. pcta.
Diuidit. n. damas. irrõnalem ptẽ inobediẽtem ⁊
ꝑsuadibilẽ i inobediẽtẽ siue nõ ꝑsuadibilẽ. Ino/
bediens aũt diuidit ꝑ pulsatiuũ. generatiuũ ⁊ nu
tritiuũ: cui addit augmẽtatiuũ. hoc. n. nõ rõe gu
bernatur sed nã. obediẽs vo ⁊ ꝑsuadibilis diui/
dit in ꝯcupiscẽtiã ⁊ irascibilez. ad ꝯcupiscibilem
ꝑtinet leticia ⁊ tristicia. ad irascibilẽ vo ꝑtinet ira:
cui et adiungit appetitus excellẽne vel i ꝯpatõne
ipius ad rõalẽ vel eõuerso. Ex his ergo pz q͞ꝫ nõ
attẽdit diuisio septimẽbris fm rõnẽ viriũ ꝑmis/
saz. ¶ Silr obijcit ꝯtra scđaz rõnẽ diuisiõis. cuz
eiz ex pte rõnalis possint plures accipi act⁹ i re/
ctitudine q͞ꝫ ex pte ꝯcupiscibilis vel irascibilis sicut
pz i diuisiõe virtutũ aut donoꝝ. naz penes rõnal'
actũ accipiunt prudẽtia ⁊ iusticia ex pte virtutũ.
ex pte vo donoꝝ sapiẽtia itellectus ꝯsiliũ ⁊ scia.
nõ tot aũt accipiunt ex pte ꝯcupiscibil' vel irasci/
bilis. vicia aũt sunt opposita virtutibus. ergo ma
gis dƀeat plura vicia capitalia accipi penes actũ
rõnalis: q͞z penes actũ ꝯcupiscibilis ꝑ se: vel ira
scibilis ꝑ se. ¶ Preterea. inuidia ẽ tristicia i alie/
nis bonis. tristicia aũt ꝯuenit illi potẽtie cui ꝯue
nit leticia. ergo ꝯuenit ꝯcupiscibili. non ergo fm
actũ irascibilis debuit accipi. ¶ Preterea. nõ re
cte eligere vel nõ recte iudicare ẽ cõe in oi pctõ.
ergo penes hũc actũ rõnalis nõ debebit distin/
gui ꝓpriũ pctm capitale. ¶ Itẽ ꝯcupiscibil' ẽ ap/
petere bonũ ⁊ fugere malũ sibi oppositũ. Irascẽ
bilis vo est ordinare motus ad bonũ. non ergo
attribuẽnda sũt peccata ꝯcupiscibili que fiunt ex
inordinatõe motuũ carnis ad bonũ. sz magis ra
tionali. ¶ Preterea. appetere bonum supius qđ
dr simplr appetere. nõ tñ impedit ꝑ accidiam ⁊
auariciã. sz etiã ꝑ alia vicia capitalia oĩa. ergo si tñ
accipient q̃dã pcta ex ipedimẽto hui⁹ act⁹ q ẽ cõ
cupiscibilis. Alij vo voluerũt distiguere. vij. vi/
cia capitalia penes appetitũ ⁊ fugã: vt appetitus
dicerẽt respcu apparẽtis boni. fuga respcu appa
rẽtis mali: fz inordinatõez aũt appetit⁹ ad appa/
rẽs bonũ triplex. interius. exterius. ⁊ iferius. su/
mat suꝑbiã. auaricia. gula. ⁊ luxuria. fz apparẽs
iterius suꝑbia. fm apparẽs bonũ exterius auari
cia. fz apparẽs bonũ iferius qđ ẽ duplex. qđ sũ/
mit i voluptate gustus. dicat gula. qđ sumit i vo/
luptate tact⁹ determinati i mẽbris gnãtiõis luxu/
ria siue fornicatio noie generali. E cõtra fz fugã
ab apparẽti malo sumũtur tria capitalia pcta. pe
nes fugã ei⁹ qđ estimat malũ iterius. i. graue car/
ni sumat accidia. fm fugã ei⁹ qđ estimat malum
exterius sumat ira ꝓpter iniuriã extrinsecus illatã.
fm fugã ei⁹ qđ estimat iferius malũ. hoc ẽ dimi/
nutiuũ ꝓprie excellẽtie sumat inuidia: ⁊ fz hec ac/
cipiũt. vij. vicia capitalia. ¶ Sz ꝯ hec obijcit. ap
petitus delectabilis ⁊ fuga tristabil' sibi oppositi
ad eandẽ ptinẽt potẽtiã. ⁊ cui ꝯpetit ẽ appetere de/
lectabile: fm idẽ pctm ẽ fugere tristabile opposi/
tũ. si ergo ẽ dlectabile carnis ⁊ tristabile carnis fz
idẽ. pctũ gule vel luxurie ẽ appetẽdi dlectabile car/
nis fz idẽ erit fugẽ tristabile carnis. vt ita de alijs

appetitibus. nō ergo ꝑm appetitū et fugā distinguūt
pctā. ¶ Preterea i quolibꝫ pctō attēdit appetit⁹
alicuius appetentis boni et p ɔ̄ns fuga alicu⁹ ap/
parētis mali. vt in supbia ē appetit⁹ ꝓprie excel/
lentie et p ɔ̄ns fuga sue ɔ̄tēptibilitatis. In inuidia
appetit⁹ boni nō diminuibil. et p ɔ̄ns fuga dimi/
nutiōis. vñ ē odiū aliene felicitatis. In ira vō ap
petitus vindicte fuga vō i potētia vlciscēdi. In ac
cidia vō appetit⁹ quietis carnalis. fuga vō laboris
sibi oppositi. In auaricia vō appetitus diuitiaꝝ.
fuga vō paupertatis. In gula appetit⁹ supfluitatis
in cibo vel potu. fuga vō īdigētie. In luxuria vō
appetit⁹ voluptatis carnal' in mēbris gn̄atōis fu
ga vō īsensibilitatis. n̄ ergo q̄dā pctā capitalia di
stinguūt ꝑꝫ appetitū q̄dā ꝑꝫ fugā: cū i oib⁹ īueniat
appetit⁹ et fuga. ¶ Preterea totiēs ē dicē fugibile
q̄ciēs ē dicē delectabile. si ergo ē dicē. iiij. drīas de
lectabiliū ꝑꝫ q̄s accipiūt. iiij. pctā capitalia. erūt ex
alia pte q̄tuor capitalia ꝑꝫ q̄tuor drīas fugibiliū et
ita erūt octo. ¶ Preterea. si ɔ̄tingit peccare subdiui
dēdo bonū apparēs exteri⁹ et bonū apparēs īte
ri⁹ quēadmodū bonū apparēs īteri⁹ et ita quē/
admodū sūt due drīe capitaliū pctoꝝ ꝑm diuisio
nē boni īterioris. i. boni carnalis ita erūt duo ca/
pitalia pctā ꝑm diuisionē exterioris boni hoc est
boni mūdani. et duo capitalia pctā ꝑꝫ diuisionē
boni īterioris. i. excellētie. et ita septē drīe erūt ex
illa pte capitaliū pctoꝝ. et sic ex opposito penes
drīas fugibiliū. et ita erūt. xij. drīe. ¶ Preterea. de/
lectatio siue appetit⁹ diuidūt ꝑ appetens boni in
p̄nti vel i futuro. vñ dicūt leticia et ɔ̄cupia ex op
posito. sic dr̄ fuga respectu mali in p̄nti vel q̄ imi
net i futuro. vñ dicūt tristicia et timor. si ergo ca
pitalia pctā determinarent ꝑꝫ appetitū et fugā. aliq̄
deberēt eē ꝑm timorē. cū sint aliqua ꝑꝫ leticiā cō/
cupiscētiā et tristiciā. nā ꝑm leticiā videm⁹ accipi
gulā et luxuriā et inanē gliām siue supbiā. ꝑꝫ ɔ̄cu
piscētiā irā et cupiditatē siue auariciā ꝑꝫ tristiciā.
inuidiā et accidiā. ꝑm timorē aūt ꝫ p̄ses spēs ha
beat ꝑm Jo. dama. nullā inuenim⁹ drīam peccati
capitalis. Si vero accipiātur ille passiones quas
ponit Jo. dama. s. leticia. tristicia. timor et ira. vt
leticia et tristicia. ptineant ad ɔ̄cupiscibilē: timor et
ira ad irascibilē. ꝑm hoc iteꝝ cū sicut aliq̄ capita/
lia pctā penes leticiā. tristiciā et irā videbitur q̄
aliq̄d debuit eē capitale viciū penes timorē. non
aūt inuenit aliq̄d: cū m̄ timor sit fuga animi ne ꝑ/
datur amatū. nō ergo capitalia peccata determi/
nant ꝑm drīas appetitus et fuge eētialis. Ad
euidētiam ergo diuisionis. vij. capitaliū pctoꝝ
notandum ē. q̄ sicut tangitur. j. ad thes. vlti. inte
ger spiritus vester et anima seruet i die aduētus
dn̄i. homo quasi in tria diuidit. i. spm. aīam et cor
pus. vñ ōis actus per se et principaliter fit i spū
aut in aīa aut in corpe. spūs aūt accipitur in ipsa
essentia anime preter ɔ̄paratiōnē ad corpus. inquā

tum ē substantia quedā hn̄s ɔ̄uenictiā quandam
cū spiritib⁹ sepatis. aīa vō dicat ꝑm ɔ̄patōēz quā
hꝫ ad corpus. sunt ergo actus quoꝝdam pecca
toꝝ capitaliū in spū. quidā in aīa. quidā in corpe
pncipaliter. In spū aūt duplex actus fit ꝑm appe
titum boni et detestatōem mali. dico aūt bonū et
malum quod spiritibus inesse potest. Unde cum
peccatum fiat ex inordinatione appetitus vel de
testationis: erit pctm capitale ex inordinatōe ap/
petitus respectu appetentis boni in spū vel ex inor
dinatione detestatiōis appetentis mali p q̄d videt
diminui illud bonum. bonum aūt q̄d inordinate
appetitur a spiritu in se. est excellentia vltra debi
tuꝫ q̄d apparuit i angelis reprobis. siue placere si/
bi in se inquantum est vanitas. Unde peccatuꝫ q̄d
fit directe ex appetitu ē supbia vel inanis gloria.
Econtra vero spiritus inordinate detestatur cō
trarium huius excellētie. et hoc ē cōicantia boni
in altero ꝑꝫ paritatē vel excellentiā q̄d ē inuidie.
inuidus. n. in alio detestatur bonū ꝑm excellētiā
aut paritatē sicut dicit augu. non vult. n. inuidus
vt alius equetur vel excellat. duo ergo sunt pctā
pria et principalia in spū. In aīa vero ɔ̄tingit eē
pctm capitale ꝑm appetitū appetentis boni q ē i cō
cupiscibili ꝑm insurrectōeꝫ i malū iniuriosuꝫ siue
nociuū q̄d ē in irascibili ꝑm tediū boni difficilis
aut laboriosi. q̄d ē in inordināte ad opus. tres. n.
drīe sunt in aīa vt respicit corp⁹. pōt. n. aliq̄d esse
expediens corpi. pt aliquid esse nociuū corpi in/
ferēdo passionē. pt aliquid eē difficile vel labo/
riosū corpi. ꝫ i se sit bonū. vñ aīa que respicit cor
pus ɔ̄cupiscit ordiate vel inordinate bonū expe/
diens corpi. insurgit i nociuū siue iniuriosū. fasti/
dit difficile vel laboriosum. ordinat. n. aīa ꝑm af/
fectum ad corp⁹ et ꝑ relationeꝫ ad opus. vñ tres
ꝑꝫ drīas capitalium pctoꝝ pctm ire penes irasci
bilem. cuius ē insurgere in iniuriosuꝫ. pctm acci
die cuius ē fastidire laboriosū. pctm auaricie cu/
ius ē ɔ̄cupiscere bonū curiosum. Vñ ēt ab aug.
dr̄ curiositas. In corpe vero ɔ̄tingit eē duplicē
actū. cū aūt nominamus corpus. n. in ɔ̄cernimus ꝑꝫ
quam in corpe fit conseruatio ipius indiuidui et
ipsius spēi in indiuiduo. conseruatio autem indi
uidui fit per alimentum. conseruatio autem spe/
ciei fit in indiuiduo per generationem. appetitus
ergo ordinatus vel inordinatus respectu princi
palis actus in corpe. aut est cōmixtionis carnal'
ꝑm tactum. aut i est ipius alimenti ꝑm gustuꝫ. tact⁹
enim in illa pte qui ordinate fit ad conseruatiōeꝫ
speciei in indiuiduo fit vel ꝑ ea que ordinantur
ad illud: reddere enim debituꝫ vel reprimere cō
cupiscentiam illicitam ad procreationem prolis
ordinantur. cū aūt inordinate fit queritur libidi/
nosa delectatio. similiter appetitus respectu alimē
ti si fit ordinate: est ad conseruationē indiuidui ꝑꝫ
debitum moduꝫ. si vō inordinate ꝑꝫ excessū. erūt

ergo duo peccã capitali ꝛ nõ plura ꝺm appetitus actus fundat in corpe.s.gula penes appetitiuã alimẽti: ꝛ luxuria penes appetitiuã coit⁹ carnalis. sic ergo septẽ erũt dñe capitalium peccatoꝝ. ꝺm actum in spiritu due differentie supbia ꝛ inuidia ꝺm actum in anima tres dñe.ira.accidia ꝛ auaricia siue filargia.ꝺm actũ in corpe gula ꝛ luxuria. hec.n.duo sicut dicit grego.sunt carnalia peccata.reliqua vero sunt spiritualia peccata large accipiendo spiritum.ꝺz ꝙ spiritus diuidit ꝫ corp⁹ vel carnẽ.non aũt ꝺm ꝙ diuiditur ꝫ aiam ꝛ corpus. Sed posset obijci quare non accipit i spũ peccatũ ire.cũ de dyabolo dicat.descẽdit habẽs magnam iram sciens qꝛ modicum tempus hꝫ. ¶ Preterea.propter quid in anima accipiuntur tres differentie peccatorum.quarum vna est ꝺm tedium boni.in spiritu vero non accipitur huiusmodi differentia silr nec in corpe. ¶ Preterea. ex pte corpis nõ vr accipi differẽtia peccati.cum penes aiam determinetur appetitus ꝛ suum opositum. ¶ Preterea.ex pte corporis.si determinatur peccatum ꝺm appetitum quare non determinatur pctm ꝺm suum oppositum.s.detestatõez sed ꝺm dñam duplicis appetitus.in aia vero vel in spũ non sic fit sed ꝺm appetitũ ꝛ detestationez. ¶ Preterea.dtestatio mali oppositi bono seque la videt eẽ appetitus. ꝛ ꝙ non sint duo capitalia peccata. ¶ Ad qd dõm est.ꝙ licet ira p quandaz silitudinẽ dicatur eẽ in spiritibus sepatis vt i dyabolo.non tñ illo mõ quo dicitur capitale peccatum ppꝛie.cum.n.passio de gnẽ passionis q̃ magis facta abijcit a substãtia.ñ põt in eẽ huiusmõi spiritibus.nõ põt fieri huiusmodi iniuria ꝙ hũc modũ sicut nec aie vt ẽ spũs:sed põt fieri ipsi aie iniuria iquãtũ ẽ aia.per silitudinẽ tñ quadã dꝫ i esse ipi dyaboli.vr.n.dyabolo ꝙ iniuria illata sit sibi ab hoĩe qui locuz eius occupauit vel q eius euasit seruitutẽ. ꝛ ideo dicitur habere magnam iram erga hominez.ira.n.dicit libido vlciscẽdi. ¶ Ad scdm vero dicendum ẽ.ꝙ in anima accipitur differentia ꝺm tedium boni. i spũ vero non. ꝙ bonũ n.dꝛ laboriosum hoc respicit ordinatõez ad corp⁹.fatigatio.n.ẽ aie i corpe.spũs vo preter ordinatõez ad corp⁹ accipit.nõ ergo i spũ debuit attẽdi capitale viciũ ꝺm tediũ boni laboriosi.nec ꝺm ꝯcupiam boni expediẽtis corpi:qm̃ ẽ bonuz sẽsibile.spũs vo respicit affectõz boni itelligibil. sic ergo alie debuerũt eẽ dñe quo ad actũ aie ꝛ q̃ ad actum spũs. ¶ Ad tertiũ vo dõm.ꝙ lꝫ pctm ñ sit in corpe ꝺm scdm sꝫ in aia.nihilominꝰ tñ act⁹ in quo dinoscit pctm pricipalr põt eẽ i corpe.vñ appetit⁹ ẽ in ipsa aia.receptio vo cibi ꝺm plus ꝛ min⁹ ẽ i corpe.eodẽ mõ appetit⁹ ipi⁹ coit⁹ carnal ẽ in aia act⁹ ppetrat i carne ꝛ hoc mõ dicunt duo pctã capitalia ꝺz act⁹ i corpe dterminari. ¶ Ad q̃rtũ vo dõz ꝙ ꝺz dñas appetit⁹ dterminãt pctã carnalia.nã.n.detestãtie declinat in vnũ.vñ nõ hꝫ fugã ꝛ appetitũ quẽadmodũ ꝛ aia. ꝛ pp hoc ꝺm dñas appetibiliũ sumunt dñe virtũ nutritiua.s. ꝛ gñatiua. ꝛ iuxta nãz accipit pctm qd ẽ ex excessu nãe.gula.n. ꝛ luxuria fiunt ex excessu nãe.q excessus fit ꝺm appetitum aialẽ in carne. ¶ Ad q̃ntuz dicendum ẽ.ꝙ dñe capitalium pctoꝝ iam dicte ñ sumunt ꝺm appetitũ boni apparẽtis: ꝛ dtestationem apparentis mali directe ei oppositi. Verbi grã.detestatio pitatis nõ directe opponit magnitudini i apparẽti bono siue excellẽtie.põt.n. esse ꝙ iste habeat excellẽtiã i bono aliq̃: ꝛ nihilominus ꝙ ali⁹ sit par illi.sꝫ ꝙ hẽat excellẽtiaz respcu cuiuscũqꝫ hec opponit pitati ꝛ pitas illi. supbia dꝛ dꝛ amor excellẽtie.iuidia vo odiũ felicitatꝫ aliene.hec dt ñ sũt directe opposita.sꝫ ꝯtigit ꝺm dcm modũ. ꝛ idõ dꝛ ꝙ ex supbia gignit iuidia. Si vo supbia diceret i appetitu excellẽtie.iuidia vo i detestatõez vilitatis.tũc vnũ accipet ex ꝯñti l alteꝝ ꝛ nõ dicerent duo capitalia pctã sꝫ vnuz. ¶ Silr dõm est quo ad actus in aia.auaricie.n. ẽ appetẽ apparens bonũ.ire vo est insurgere ꝫ nociuum. sed hoc nociuũ nõ est directe oppositũ illi bono. ꝛ idõ erit vnũ capitale pctz p se. Si vo accipet ꝺz detestatõz pauptatis:tũc ad idẽ capitale pctm ptineret.auaricie.n.ẽ appetẽ diuitias. ꝛ paupertatem detestari. Ire vo sicut ẽ detestari nociuũ ita ẽ appetere vindictã. ꝛ silr intelligẽdũ ẽ i alijs. Ex his ergo rõnibus pꝫ quare dicunt diuersa capitalia pctã. ꝛ aliter accipit rõ diuisiõis in spũ alr i aia ꝛ aliter in corpe. In corpe.n.ꝺm dñas appetibiliũ principaliũ. In spũ vo qꝛ quãdã hꝫ in se simplicitatẽ ꝺm dñaz vnius appetibilis ꝛ odiũ alteri⁹. in aia vo qꝛ quodãmõ magis ꝯposita est in intẽtione:accipiunt dñe ꝺm rõnem appetibilis ꝛ fugibilis duplicis:iniuriosi qd ẽ ex pte alteri⁹ ꝛ laboriosi qd ẽ ex pte ipsius. Vñ ira acipit i detestatione iniuriosi:accidia in detestationez laboriosi.

Aliter vo pt accipi diuisio capitaliũ pctoꝝ vt tres dñe ad irascibilẽ referant quatuor vo ad ꝯcupiscibilẽ ꝺz dñaz duplicis ꝯcupiscibilis.rõ vo in oib⁹ peccat nõ regendo sicut dꝫ:irascibilis vo hꝫ suũ appetibile.appetit.n.pꝛeminẽtiaz in bono. excellentiã respectu cõicantis qd vr posse ascendere.vindictã vo siue dominatõez in puniẽdũz respectu eius qd aduersat siue iniuriat siue potentie.vel sicut quidam dicũt:eius ẽ appetere pꝛeminentiã odio hic equipantiã.insurgere ad vindictam. ꝛ ꝺm hec accipiunt tria capitalia vicia superbia inuidia ꝛ ira. Ex pte vo ꝯcupiscibilis est appetibile ꝺm imediatõez ad corp⁹. ꝛ ẽ appetibile ꝺm distãtiã a corpe.ꝺm imediatõez vo aut est pp ꝯseruatõez ipsius spẽi in indiuiduo aut pp cõseruatõz i indiuidui ꝛ ꝺm hoc cũ sit excessus in actibus ordinatis ad hoc:sunt capitalia pctã.gula ꝛ luxuria. Appetibile vo ꝺm distantiã silr diuidit i

duo scil sufficiētiā et quietē. vt sufficiētia sit ꝯ indigentiā. qes vero ꝯ laborē siue ꝯ difficultatē. cū aūt est inordinatio circa sufficientiā dr̄ cupiditas. cū vero inordinatio est circa laborē necessariū dr̄ qes inmoderata. Uel alr̄ pōt distīgui vt sit duplex inordinatio circa bonū exterius. ē. n. bonū exterius spūale. et ē bonū exterius corpale. pōt ergo inordinatio eē respectu boni spūalis i nō appetēdo propter laborē aut difficultatē vel respectu corpal boni in appetendo. pp curiositatē. et sm̄ hec sunt due dr̄e pctōꝝ. pctm̄. s. accidie in nō appetēdo pp difficultatē bonū spūale. pctm̄ vero cupiditatis in appetendo bonū corpale pp curiositatē. Dicitur aūt curiositas cū requirit in ꝯcupiscibili sm̄ visū pulchritudo pp se. sicut ē in auro et argēto et lapidibus p̄ciosis. ad pulchritudinē vero ordinant color. forma. et figura et huiusmodi dispositōes ex quibus resultat pulchritudo.

Questio. cliij. de superbia.

Consequenter dōm ē de singulis pctīs capitalibus sz se. et de nascētibus sūmarie. Et primo dōm ē de superbia q̄ non tn̄ dr̄ capitale pctm̄. sz regina respc̄u aliorū pctōꝝ. Circa quā hec sunt ingrēda. Primo qd sit supbia. Scōm vtrū oē pctm̄ sit supbia. Tertiū qd sit motiuū in pctō supbie. Quarto sz quā viz attendit hoc pctm̄. Quintū de quātitate huiꝰ pcti. Sextū de iseparabilitate eiꝰ ad alia pctā. Septimū de difficultate cauēdi illud pctm̄. Octauū de effectu huius pcti. Nonū de prioritate huius pcti [illegible] alia pctā. Decimū de spēbꝰ hꝰ pcti. Undecimū de oppositōe. Duodecimū de gradibꝰ supbie. Tredecimū de dr̄ia appetitꝰ primatꝰ i tpalibꝰ et spūalibꝰ.

Mēbrum primū.

Circa primū sic dicit bern. Supbia est ppriē excellētie appetitꝰ. Aug. in. xiiij. de ciui. dei. Supbia ē puerse celsitudinis appetitus. Idē in li. de innocētia. Superbia est amor ppriē excellētie. ¶ His diffinitionibus suppositis que satis conueniunt. querit vtrū supbia sit pctm̄ sm̄ has rōnes. Qd nō sit pctm̄ videt. amor. n. ppriē excellētie ē affectio nālis. affectio aūt nālis nō ē pctm̄. ergo amor ppriē excellētie non ē pctm̄. qđ aūt amor ppriē excellētie sit affectio nālis vr̄ per hoc qđ qlibet vis nālis pōt nāliter appetere augmētū sui boni. ergo vis irascibilis nāliter pōt appetere excellētiā pprij boni. ergo amor ppriē excellētie nō ē pctm̄. ¶ Itē excellere nō ē malū de se. ergo nec velle excellere. appetitus. n. excellētie nō ē pctm̄. et ita supbia si nō amplius dicit nō erit pctm̄. ¶ Item oīs q assilat deo i eo qđ assilat nō ē pctm̄. sed dei est hr̄e ppriā voluntatē. ergo hō q in hoc assilat ipo nō peccat. sz oīs supbus i eo qđ huiusmōi hz ppriā volūtatē. dicit. n. Ansel. qđ ppria volūtas ē supbia. ergo nullus supbus peccat. Cōtra dicit Ans. dei est hr̄e ppriā volūtatē. ergo cū hō vult hr̄e ppriā volūtatē iniuriat deo. sz deo iniuriari est pctm̄. supbia ergo cū vult hr̄e ppriā volūtatē ē pctm̄. ¶ Itē i ps. Supbi inique agebāt. gl. supbia a dei icepit iniuria. sed oē qđ incepit a dei iniuria peccatum est. ergo supbia ē peccatū. ¶ Itē superbie est delectari in sua ptāte sed delectari in propria ptāte ppter se est peccatum. ergo supbia ē pctm̄ vr̄ ergo amplius ponēdū in diffinitōe [illegible]perbie. Ad qđ dōm qđ cū dr̄. Superbia ē appetitus ppriē excellentie. ppriū sonat ibi in viciū. Est. n. excellentia quā hō hz a deo et ei attribuit et est excellentia quā sibi hō appropriat aliquo mō. sicut cū dictat hō in corde suo qđ habeat aliquid a se. vel cū dicit meritū eē a se eius qđ hz. et sic de alijs differētijs. et hoc mō amor ppriē excellentie siue appetitus illicitus ē. et est pctm̄ qđ ē supbia. dic. n. apls. j. ad cor. iiij. Quid habes qđ non accepisti. qd gloriaris q̄si nō acceperis? Et dic Ansel. de casu dyaboli. Sicut a se angeli et hoīes nō nisi nihil hn̄t: ita a deo nō nisi aliqd. Si vero accipiat alio mō et appetitus dicat affectio nālis. sz hoc nō ē pctm̄ nec dr̄ supbia huiusmōi appetitꝰ. Cū aūt dr̄ qđ supbia ē puerse celsitudinis appetitꝰ. reliquo mō ē itelligēdū. ¶ Ad hoc ergo qđ primo obijcit. dōm qđ amor ppriē excellentie vno mō dr̄ affectio nālis. cū hō. s. querit augmētū boni eo mō quo dz et a quo dz et ad deū referēdo. reliquo vero mō si sit appetitus ppriē excellētie ad se referendo tanq̄ principium vel ad depressionē alioꝝ nō ē appetitus nālis nisi intelligamus nāz corruptam. ¶ Ad scōm vero dōm qđ excellere pt itelligi. vel in gratuitis vel in virtutibꝰ q̄ gratū faciūt. vel i alijs q̄ gratis dant a deo. si dicat ingratꝰ gratū facientibꝰ et appetitus ille pcedat ex grā. nō vult excellere nisi quātū datū ē ei a deo. vel nō i depressionē alioꝝ. Si aūt itelligat excellē i spūalibꝰ vel i gratijs ꝯsidatis q̄ magis inflāt q̄ humiliāt sz hoc velle excellē nisi addat dbite circūstātie nō ē bonū qr sub isto ꝯtinet velle excellere ppter se. hoc aūt mō malū ē. Unde aug. supbia nō ē viciū dātis ptātē vel ipsius ptātis. sz aīe puerse amātis ptātē suā potētioris ptāte ꝯtēpta. Preterea nō ē ꝯsiderādū p̄esse pp se sz pp pdesse. et id dic apls. q epatū ꝯsiderat bonū opꝰ ꝯsiderat vt nō sit honor in itentōe sz fructꝰ. ¶ Ad tertiū dōm. qđ supbꝰ nō dr̄ assilari deo silitudinē ꝯformitatis cū vult hr̄e ppriā ptātē. silitudinē. n. ꝯformitatis non vult nisi qđ deꝰ vult ipm velle. deꝰ aūt nō vult qđ hō hēat ppriā voli

latē.i.nō deo subiectaꝫ. ⁊ iō nō vult hō hr̄e ꝓ/priā volūtatē ſꝫ ſub deo ordinatā ſimilitudine cō formitatis ⁊ ꝯm hoc n̄ dr̄ pctm̄. Eſt aūt alia ſimil litudo q̄ vult hō vſurpare qḋ dei ē ꝓpriū. ſicut di cebat ḋ lucifero. Aſcēdā i celū ⁊ ero ſilis altiſſi/mo. Vn̄ aug. xix. ḋ ci. dei. Sic ſupbia pˀuerſe imi/taꝭ deū. odit nāqꝫ cū ſocijs equalitatē ſub illo. ſꝫ īponere vult ſocijs dn̄atōeꝫ ſuā ꝓ illo. ⁊ hoc mō ꝗcūqꝫ vult aſſilari peccat. ꝯꝫ hoc ſupbus peccat. Supbia.n.ē pˀuerſe celſitudinis appetitus. pˀuerſa aūt celſitudo ē deſerto eo cui dꝫ animus inherere principio ſibi quodāmō fieri principiū. qḋ fit cū ini quus ſibi placꝫ. ſibi ṽo ita placꝫ [illegible] ab illo hō in/cōmutabili bono dficit. cū ei magis placē dbuit. ⁊ dicē Anſel. ob hoc recte dr̄ ſupbia qꝛ volūtateꝫ dei quā ſeq dꝫ n̄ vult hr̄e ſup ſe: ſꝫ ipi deo aufert ꝗui i ſe ē qḋ ꝓprie ⁊ ſingulariter dꝫ habere.

Membrū ſecundum.

Ecūdo querit̄ vtrū omne peccatū ſit ſupbia. obijcit̄ aūt ꝙ ſic: qm̄ dicit aug. i li. de na. ⁊ gr̄a. omne peccatū dei ꝯtē ptus ē: ſed omnis ꝯtemptus ē ſupbia: ergo omne peccatū ē ſupbia. Iteꝫ iob. xxxiij. vt ꝯuertat hominē ab iniquitate glo. greg. ꝯtra cō/ditorē ſupbire ē pcepta trāſcēdere: ſꝫ i omni pcto trāſcēdit hō pceptuꝫ domini. ergo omne pctm̄ ē ſuperbia. ¶ Item dicit aug. in li. de na. gr̄a. tam peccare ſupbie ē: ſupbire e peccare. ſicut ergo ve/re poſſuꝫ dicere ꝙ oīs ſupbia ē pctꝫ. ita vere pōt dici ꝙ oē peccatū ē ſupbia. Cōtra. aug. i li. de na. ⁊ gr̄a. dicit. Sꝫ neqꝫ oīa ſupbe ſūt que ꝑpe/trata fuerint. ſūt certa a neſciētibus certa ab īfir/mis certa plerūqꝫ a gemētibus. ¶ Item greg. in moralibꝰ. diſtinguit quatuor genera vicioꝝ capi taliū quoꝝ nullū ē alteꝝ. ⁊ ſilr̄ aug. i li. de ꝯflictu vicioꝝ ⁊ virtutū. ſꝫ ſupbia ē vnuꝫ ex illis: ergo n̄/omne peccatū ē ſupbia. Solō. dōm ꝙ duobus modis ē loqui ḋ ſupbia. vno mō ꝓut ē ſpāle pec catū vnū ex. vij. capitalibus vicijs. alio mō ꝓut ē generale peccatū ꝓut dr̄. iiij. Thob. ꝙ ex ipſa ſū/pſit initiū omnis pditio. ⁊ hoc ē loqui ḋ ipa ꝓut ē initiuꝫ omnis pcti. qa ſic ē pctꝫ generale ꝯꝫ pri/mū modū loqꝭ greg. ḋ ſupbia: qm̄ ponit ipāꝫ eē quoddā viciū capitale. ⁊ hoc mō n̄ oē pctꝫ ē ſu/pbia. ⁊ ſic loqꝭ aug. cū dicē. ꝙ n̄ oīa ſupbe ſūt ⁊c. ꝯm aūt ꝙ ē generale pctm̄ ⁊ generale initiū oīs pcti: hoc mō vt magis ꝓprie loquamur dōꝫ ē. ꝙ i omni pcto [illegible] ſupbia. n̄ ꝙ oē pctm̄ formaliter lo/quēdo ſit ſupbia: ſꝫ i omni pcto ē ꝯꝫ ꝙ [illegible] oī pec/cato inueniꝭ ꝯtēptus pceptoꝝ dei. qꝛ vt dicē amb. pctꝫ ē pˀuaricatio legis diuine ⁊ celeſtiū inobedi entia mandatoꝝ. vn̄ dicit ꝙ in omni peccato eſt ꝯtēptus. Similiter aug. i li. ḋ li. arbi. dicit ꝙ pctꝫ ē ſpreto incōmutabili bono bonis mutabilibus adherere. ꝓ hoc aūt ꝙ dr̄ ſpreto ponit ꝯtēptus. ⁊ ſic i omni pcto ē ſupbia: ſꝫ hec ē ſupbia generalē q̄ ē ꝯtēptus generalis [illegible] ē i omni peccato. ex hoc ꝙ aīa ꝑ pctm̄ auertit̄ ab incōmutabili ⁊ ſupmo bono. Sꝫ n̄ ſic itelligēdū ꝙ oē pctꝫ ſit pctꝫ ſupbie ſꝫ nullū ē pctm̄ i quo n̄ [illegible] illud generale viciū. Et ꝙ ita ſit itelligēdū patꝫ ꝑ aug. i li. ḋ na. ⁊ gra. vbi dicit. quare quid ſit quodlibꝫ pctꝫ ⁊ vide [illegible] inue nies aliqḋ ſine ſupbie appellatōe peccatū. Hanc aūt ſnīaꝫ ſic exequitur. omne inqꝛ pctꝫ. niſi fallor dr̄ ꝯtemptus. eſt ⁊ omnis dei ꝯtēptus ſupbia. qd eīꝫ [illegible] ſupbū ē q̄ꝫ deū ꝯtemnere. oē ergo pctꝫ ē ſu pbia. ⁊ ſcriptura dicēte initiū oīs pcti ſupbia ē. ⁊ ſic patet reſpōſio.

Membruꝫ tertiuꝫ.

Ertio querit̄ qd ſit iclinatiuū natura/liter vl̄ motiuū i hoc genere pcti. ꝙ.n. aliqḋ ſit: vꝫ ꝑ ſimile i alijs. In luxuria eīꝫ naturaliter motiuū ē ꝯſeruatio i ſpe ciei. In gula ꝯſeruatio ſui. ⁊ ita ḋ alijs: erit ergo aliqd i ſupbia naturaliter motiuuꝫ. illud n̄ videꝭ eē niſi appetitꝰ potētie ſiue eius ꝙ ē pˀeeſſe. hoc eīꝫ videꝭ eē qḋ naturaliter homo appetat. aīa eīꝫ cuꝫ aſſimiletur ſūme trinitati. cui [illegible] appropriatio po tētie ſapiētie ⁊ bonitatis: ſicē hō hꝫ naturalē appe titū ſciētie ⁊ bonitatis: ſic ⁊ potētie. ⁊ hoc ꝑ priꝰ cū potentia ſit prius i intellectu ⁊ bonitate. ¶ Itē duo actus ſūt pˀeeſſe ⁊ deprimi ſiue humiliari: ſed naturaliter fugit homo depˀſſioneꝫ. ergo natura/liter appetit pˀeeſſe. Cōtra dicit bern̄. quotiēs pˀ/eſſe deſidero totiēs deū meū pˀire ꝯtēdo: ſꝫ ꝯtra naturā ē velle pˀire deū. ergo nō ē naturale homi ni velle pˀeeſſe. ¶ Silr̄ dicē greg. quotiēs pˀeē cona/mur: totiēs ad apoſtaſie crimē relabimur. cū er/go ꝯ nāꝫ ſit apoſtatare: ꝯ nāꝫ erit velle pˀeē. ¶ Itē greg. ſup illḋ. ix. gen̄. terror ⁊ tremor vr̄ ſit ſuper cūcta aīalia terre. hō [illegible] rōnalibus ſꝫ irrōnalibus pˀlatus ē natura. ⁊ iteꝝ i eadē glo. ꝯ naturā ſupbie ē ab equali velle timeri. Vn̄ antiqui patres. n̄ re/ges hominū ſꝫ paſtores gregū fuiſſe dicūtur. ſic ⁊ i eadē gl. ſi mens apud ſeipaꝫ deſcēdit ḋ verti/ce culminis. inueniet planiciē naturalis equitatis. vt n̄ pˀeeſſe gaudeat ſꝫ ꝓdeſſe. Ex his omnibus col ligiꭲ. ꝙ appetitus pˀlatōis nō ē homini naturalis. ¶ Preterea ſi eēt homini naturalis. qḋ autē eſt a natura permanebit i patria: remaneret pˀlatio i patria. ſꝫ ſicut habeꭲ. j. ad corin. xv. Ceſſabit om/nis prelatio qua homo preeſt hominibꝰ. ergo nō ē naturalis. ergo nec appetitꝰ eiꝰ ē nālis. Ad qḋ dōꝫ. Aliter ē loqui ḋ potētia i ſe. ⁊ aliter ē loqui ḋ potentia reſpectu ſubiectionis alioꝝ hoīꝫ. Si fiat ſermo ḋ potentia i ſe. erit appetitus potētie na turalꝭ ſicut ſapiētie aut bonitatis. Si ṽo fiat ſermo de potentia ad aliquos homines ſubiectos. ꝯm hoc aut eſt appetitus illius propter gloriā dei ⁊ ꝓximoꝝ vtilitatē. ⁊ ꝯꝫ hoc poteſt eē appetitus

rectus ad quã inclinat ratio ꝛ natura aliquo mõ. aut põt esse ipsius ꝑpter se: ꝛ sic ẽ appetitus culpabilis. ꝛ ñ hꝫ inclinatõez nisi nature corrupte. ¶ Secũdũ hec ergo respõdẽdũ ẽ ad obiecta. prime eniꝫ rõnes ꝯcludũt ꝺ appetitu q quideꝫ naturalis est. alie ꝟo rõnes que videnť poni i cõtrariuꝫ: loquũtur de potentia in compatõe ad subiectionez hoıuꝫ. ſꝫ hoc potest eẽ pp se. ꝛ hoc mõ ĩtelligũtur auctoritates quas ponit greg. ꝛ berñ. ¶ Illa ꝟo ratio que sumitur ex auctoritate greg. ix. geñ. ad hoc tendit. ꝙ appetitus p̄latiõis. ñ sit ſm naturaꝫ primitus institutaꝫ. ꝛ similiter vltima ratio ad idem tendit. sed non ex hoc excluditur quin ex naturali ratione sit appetitus glorie diuine vel vtilitatis primoꝝ mediãte p̄latiõe. ¶ Si vero obijciatur ꝙ naturale sit homini velle p̄esse eo ꝙ naturaliter fugit depressionez ipe homo. dicendum est ꝙ ẽ quedã dep̄ssio ex merito culpe. ꝛ hãc naturaliter. ꝺbet hõ fugere cui exaltatio ẽ oppositum ex merito gratie. ꝛ hãc exaltatiõez siue huiusmõi p̄esse naturaliter appetit hõ. ſꝫ hoc differt a dñatiõe q̃ hõ homini dñatur. huiusmõi. n. exaltatio erit i patria vbi ñ erit exaltatio q̃ hõ p̄erit homini. ¶ Sꝫ adhuc obijciť magis spãliter ꝺ motiuo i pctõ supbie. ꝛ q̄riť qd ẽ ꝑ se motiuũ i supbia. aug. sup gen. Angeli mali sua ptãte ꝺlectati velut eẽt eis bonũ: a cõi bono ꝺifico ad ꝓp̄ria ꝺfluxerũt. ꝛ habẽtes elatõis fastũ ꝑ excellẽtissima eternitate supbi effecti sũt. ex hac auctẽ vꝫ ꝙ eternitas sit motiuũ i pctõ supbie. quĩ ãgelus i seipo videbat substãtiã imoꝛtalez ꝛ eternã. ꝛ ipe bonũ hoc eternitatis ꝯsiderãs i seipo elatus ẽ ꝛ ꝯpauit se deo. hec vult ꝺsignare p̄dicta auctas. vñ vꝫ ꝙ spãliter eternitas sit motiuũ. ¶ Sed ꝙ vnitas sit motiuũ. videť aug. li. ꝺ gra. no. te. iõ i vnicorni/bꝰ supbi ĩtelligunť qꝛ supbia odit ꝯsortiũ. ꝛ q̃tũ i ipo ẽ solus cupit eminere supbus. ꝑ hoc qꝺ dicit aug. ꝺ vera reli. qd. n. aliud i ea hõ appetit nisi solus eẽ si fieri posit. cũ cuncta subiecta sint ꝑuersa. scilꝫ imitatõe omnipotẽtis dei. quẽ si subditꝰ imitareť ſꝫ eius p̄cepta viuẽdo. ꝑ eã hŕet subdita ꝛc. nec ad tãtaꝫ deformitatẽ veniret. vt bestiolã timeat q vult hominibus imꝑare. hinc ergo ꝛ supbia quedaꝫ vnitatis appetitũ ꝛ omnipotẽtie. ſꝫ i rerũ tpaliũ p̄cipatu q̃ oĩa trãseũt taq̃ꝫ vmbra. ¶ Preterea videť aliud eẽ motiuũ ab his duobꝰ. ꝑ hoc qꝺ dicẽ aug. i li. de li. ar. q accipit illud. i. Io. ij. oẽ qꝺ est in mũdo aut ẽ ꝯcupia oculoꝝ aut ẽ ꝯcupia carnis. aut supbia vite. ꝛ vult oñdere q̃si cãꝫ i his tribus dictis. ꝙ homo aut ꝯuertitur ad ꝓp̄rium bonũ: ꝛ sic supbus diciť. aut ad exterius bonũ. ꝛ sic curiosus efficiť. aut ad iferius bonũ ꝛ sic voluptatis amatoꝛ efficiť. ꝯuersio ergo ad bonũ ꝓp̄riũ cã ẽ supbie. Ad qꝺ dicẽdũ. ꝙ i auctẽ supradicta aug. sup geñ. ñ ĩtelligiť ꝙ eternitas sit motiuũ ſꝫ ꝙ pctõ suũ ãgeli recesserũt ab eternitate. eternitas eniꝫ accipitur ibi ꝑ deõ. ꝙ si acciperet eternitas ꝑ motiuo: nõ diceret motiuuꝫ ꝓp̄rie. ſꝫ potestas excellẽtie fuit ibi motiuuꝫ sicut i eadẽ auctẽ ꝯtineť. ¶ Ad illud ꝟo qꝺ secũdo obijcitur ꝙ vnitas eẽt motiuũ. dicẽduꝫ ẽ ꝙ vnitas i sua generali rõne ñ est motiuaꝫ: ſꝫ vnitas i p̄incipatu rerũ tpaliũ sicut ibideꝫ determinať. vnitas aũt p̄cipatus generaliter est motiuũ in pctõ supbie siue sit in ãgelis siue ĩn hominibus. ¶ Ad tertiũ ꝟo dicẽdũ ẽ. ꝙ i li. de li. ar. nõ loq̄tur ꝺ supbia put ẽ spãle pctĩ. sed ꝓut tertiuꝫ est i illa diuisione. i. Io. ij. oẽ qꝺ est in mũdo ꝛc. Accipiť aũt ibi ꝓp̄riuꝫ boni. ad dr̃iam exterioris boni cuius ẽ ꝯcupia oculoꝝ: ꝛ inferioris boni cuius ẽ ꝯcupia carnis. ꝓp̄riũ aũt bonuꝫ diciť interius bonũ cuius ẽ p̄mo appetitus ipsius spũs: cuꝫ scilꝫ auertitur a supremo bono ꝛ ꝺlectatur in se.

Membruꝫ quartum.

Quarto queriť ſm quã vim attenditur hoc peccatũ. ꝛ vꝫ ꝙ ſm rõnalẽ. supbia eniꝫ est initiũ omnis pctĩ. ergo dꝫ eẽ ꝓp̄rie i illa potẽtia q̃ p̄cipatũ gerit inter omnes potẽtias: ſꝫ rõnalis ẽ illa. ergo supbia ẽ i rõnali. ¶ Item in statu innocentie omnes vires erant sub dominio rationis. nec aliqua recessit a suo ordine nisi prius recedente rõnali. ergo prius recessit rõnalis. ſꝫ primus recessus fuit supbiaꝫ. ergo supbia ẽ in rõnali. Qꝺ autẽ sit i irascibili oñditur. tũ qꝛ supbia ẽ elatio inordinata. elatio aũt ẽ i irascibili. ergo supbia ẽ i irascibili. ¶ Item supbia ꝛ humilitas opponunť. ſꝫ humilitas ẽ i irascibili. opposita autẽ nata sũt fieri circa idẽ. ergo supbia ẽ i irascibili. ¶ Itẽ sicut hr̃ circa p̄cipiũ iob. dicit greg. ꝙ timoꝛ dei opponiť supbie. ſꝫ timoꝛ ẽ in irascibili. ergo ꝛ supbia. Qꝺ aũt sit i ꝯcupiscibili videť. supbia eiꝫ ẽ amoꝛ ꝓp̄rie excellẽtie. amoꝛ auteꝫ ẽ i cõcupiscibili. ergo ꝛ superbia. ¶ Item superbie est delectari in proprio bono: sed delectari in proprio bono ꝑtinet ad cõcupiscibilẽ. ergo ꝛ supbia. Ad qꝺ dꝺꝫ. ꝙ supbia ẽ i irascibili. appetitus eiꝫ ꝑuerse celsitudinis ad irascibilẽ ꝑtinet. ¶ Qꝺ aũt ꝺi eẽ in rõnali hoc ẽ. qꝛ cã p̄cipalis pctĩ penes rõneꝫ residet. ¶ Cũ auteꝫ diciť ꝙ ẽ in cõcupiscibili ꝓpter rõneꝫ amoris vel appetitus. dicẽduꝫ est. ꝙ est amoꝛ ꝓp̄rie ꝛ est amoꝛ cõiter dictus. ſm ꝙ ꝓp̄rie dr̃ sic ẽ ipsius ꝯcupiscibilis. cuꝫ autẽ additur amatum qꝺ est alterius potentie. vt cũ diciť amoꝛ excellẽtie. vł amoꝛ ꝺitatis: amoꝛ cõiter diciť: ꝛ trahiť ad viꝫ irascibilẽ vł rõnalẽ. ꝛ ſm hũc modũ accipiť hic.

Membrum quintuꝫ.

Quinto queriť ꝺ quãtitate huiꝰ pctĩ vtꝝ supbia sit maximũ peccatum. Ad qꝺ sic pꝫ. emũdaboꝛ a delicto maxĩo. gl.

hoc ē a delicto supbie: qđ ē vltimū redeūtibus
ad deū: τ primū ī recedētibus. hoc vō est maxi-
mū. non. n. ē pctm maius q̄ appostatare a deo qđ
ē supbie initiū. supbia ergo maximū ē peccatum.
Aug. in. iij. li. cōtra epstam parmeñ. caipa ē impia
τ vesana supbia qđ ē certe imane peccatū. ¶ Itē
ps. supbi inique agebāt vsq₃quaq₃. dicit glo. ma
ximū pctm in hoīe supbia ē. q2 inde manauit nři
delicti origo. ¶ Itē dñe deus meus si feci istud τc.
idest vīc pctm qđ ē supbia que ē radix oium ma
loꝝ. ſ3 radix oiū maloꝝ ē maximū pct3. ergo su
perbia ē pctm maximū. ¶ Itē dicit Isido. Sicut
supbia ē origo oiū criminū: ita ruina oiū virtu
tū. oē āt tale maximū pctm ē. ergo supbia ma-
ximū pctm ē. ¶ Itē greg. Cū singula vicia singu-
las depascāt virtutes. sola supbia totū corp⁹ virtu-
tū depascit. oē āt tale maximū pctm ē. ¶ Itē oē
pctm qđ maxie se deo opponit maximū ē. sed su
perbia ē huiusmodi. ergo τc. minor p3 quia dicit
boeti. Cū oia vicia fugiāt [illegible] deo: sola superbia se
deo opponit. ¶ Itē maior vtus ē q̄ magis nos as
silat deo vt caritas. ergo mai⁹ viciū qđ magis as
simlat dyabolo. ſ3 supbia ē viciū qđ magis assilat
nos dyabolo. quia sicut hr iob. xlj. Ipse ē rex sup
oēs filios supbie. ergo supbia ē maximū vicium.

Cōtra tre. j. Pctm peccauit hierlm. gl. infide-
litas ē pctm quo retēto retinent oia: τ quo abla-
[illegible] auferunt. ſ3 oē tale ē maximū pctm. ergo ifide-
litas ē maximū pctm. ¶ Itē omne pctm qđ desti-
tuit fūdamētū totius xpiane religiōis ē maximū.
ifidelitas ē huiusmōi. ergo τc. ¶ Item. j. cor. xi.
audio iter vos scissuras eē. dicit gl. Primū ma
[illegible] dissensio ē vñ cetera oriunt. vbi ē dissensio ni-
hil rectū ē. ſ3 oē tale ē maximū. ergo dissensio est
maximū pctm. ¶ Itē maiori virtuti maius oppo
nit viciū directe. ſ3 caritas maior ē virtus: q2 est
pfectio τ forma aliaꝝ sine q̄ alie nihil sūt sicut di
cit apls. ergo odiū qđ ē viciū directe ei oppositū
ē maximū viciū. ¶ Preterea. in supbia tria sūt ɔsi
derāda. s. motiuū ipius: τ terminus a q: τ termi
nus ad quē. si ergo supbia ē maximum pctm. aut
hoc ē rōne sui motiui. aut rōe termini a quo. aut
rōne termini ad quē. Si dicat q rōne sui motiui
tūc obijcit sic. motiuū ī pctō ē libido: ſ3 pt eē ma-
ior libido ī pctō luxurie q̄ ī aliquo pctō supbie.
Itē silr ad irā pōt maior libido mouere q̄ ī aliq̄
spē supbie. ergo supbia ī genere rōne sui motiui
ñ dī esse maius pctm. Si dicat q rōne termini a
quo. obijcit sic. quia terminus a quo ī supbia ē bo
nū incōmutabile a quo elōgat supbia. ſ3 supbia
ñ magis elōgat ab illo termīo q̄ alia pctā. Nam
supbia ɔuertit hoīe3 ad se siue ad bonū pprium
qđ ē sui cupiditas ɔuertit ad bona exterius sicut
ad res mūdanas. ipa vō luxuria ad bonu3 iferi-
us. ſ3 minus elōgat bonū pprium spūs ab icōmu
tabili bono q̄ bonū iferius vl exterius. ergo mi-
nus elōgat ab illo bono supbia q̄ cupiditas vel
auaricia. Qđ āt supbia ɔuertat ad se hoc [illegible] spūs
ad bonū pprium. hoc p3 p aug. i li. de vera innocen
tia. q dicit. bonū ē sursu3 hre cor. nō ad iferius vl
exterius. nō tñ ad seip3 qđ ē supbie: ſ3 ad deū qđ
ē obediētie. ergo ip sius supbie ē ɔuerti ad se siue
ad pprium bonū. ſ3 minus elōgat a summo bono
hre cor ad bonū pprium q̄ hre cor ad iferius vel
exterius bonū. Nā q h3 cor ad sūmū bonum h3
cor sursu3. silr q h3 cor ad bonū pprium qđ ē ex-
cellētia sicut h3 supbia hab3 cor sursu3: ſ3 hre cor
ad bonū exterius vel iferius ē hre cor deorsū. er-
go maior ē ɔueniētia i supbia ad sūmū bonu3 q̄
i alijs pctīs. ergo minus elongat a termīo a quo.
ergo ex pte illa ñ ē pctm maximū. Ad qđ dic3.
q supbia dī eē maximū pctm τ ifidelitas τ huius
mōi q̄ dicta sūt. ſ3 pp diuersas cās dī quolib3 illo-
rū maximū. τ q dī qđ p supabūdātiā dī. vn sol
ɔuenit vep ē fm vnā rōe3 vel cām. fm tñ diuer-
sas intētōes p dt aliqd dici p supabūdātiā de plu
ribus fz ñ fm eandē rōe3. Dr. n. pctm maximum
pp ablatōe3 fundamēti ois boni qđ fundamentū
ē fides. τ hoc mō ifidelitas dī maximū pctm q2
fidē destruit que ē totius boni τ totius xpiane re-
ligionis fundamētū. ¶ Alio mō pōt dici peccatū
maximū. q2 minime iter oia pctā h3 i se de moti-
uo ad pniam que est remediū ɔ pctm. τ hoc mō
pctm i spūsanctum dī maximū eē. in ipo. n. plus
tollit remediū pcti hoc ē pnia. τ minus h3 d mo-
tiuo ad illā ex hoc ē qđ dī irremediabile. ¶ Ter
tio mō dī maximū pctm: q2 magis pprie τ dire
cte soluit vinculū τ vnitatē in ecctā. in qua vnita
[illegible] dat spūs ad remissionē pctoꝝ: τ reuocādū ad
bonū. dicit. n. aug. q i vnitate eccle rōne clauiu3
dat spūs ad remissionē peccatoꝝ. τ hoc mō di-
scordia scismatis dī esse maximū peccatum. tollit
eni3 vnitatē ecclesie. τ pter hoc sapiens. vi. p-
uerb. detestat illum q seminat iter fratres discor-
dias. ¶ Quarto mō dī maximū pctm q2 magis
deordiat a deo in q̄tum ē finis creature ratioalis
ad quē tendit τ i quo beatificat. τ hoc mō odiū
pōt dici maximū pctm magis. n. directe ordinat
a fine sicut caritas ei opposita iter oēs vtutes ma
xime ordinat τ ɔiūgit fini. vnde ipa ducit alias
virtutes ad suū finē debitū. vñ sine ipa non sunt
meritorie ſ3 ē forma ipsaꝝ. ¶ Quinto mō dī ma-
ximū peccatū. q2 ē maxie nocumēti ī hoc q ipm
ē pricipiū τ origo alioꝝ peccatoꝝ. τ hoc modo
supbia primoꝝ parentū dr esse maximū peccatū.
vnde aug. sup ps. superbi inique agebāt. dicit q
maximū peccatū ē superbia inde manauit nostri
origo delicti hoc ē pctm originale. vñ i hoc ma-
ximū nocumentū ē. q2 toti nocet humano gene-
ri. sic ergo dī supbia maximū pctm rōne sui no-
cumēti. ſ3 hoc nō itelligit adhuc nisi de superbia
primoꝝ parentū. ¶ Sexto mō dī maximū rōne

ini,motiui vel allectiui. qz magis est inseꝑabile a spū ⁊ ēt qz magis derogat deo ⁊ auertit a deo. ⁊ hoc mō supbia ex rōne generis pcti dr esse maximū pcm̄ vt ita.n.ē in supbia rōne generis peccati, ꝙ ipa maxie auertat a deo ⁊ derogat ipi. Itē suū motiuū ē maxie allectiuum qz maxie inseꝑabile: qd pz. qz motiuū vel appetibile in supbia magis adhereret spūi ꝙ̄ motiua alioꝝ pctoꝝ. sicut ꝯcupię carnis vel huiusmōi: qz. tollamus carnē nūquid erit motiuū vel appetibile carnis i spū? ꝯstat ꝙ ñ. qz ñ ē in ipo ꝯ͂ñnisi g est vnitus carni. ⁊ hoc trahētc fomite. ergo appetibile ꝯcupię carnis nō ita adhereret spūi qn sit ab illo s. ꝑabile ꝑ seꝑationem carnis. ¶ Itē loquamur de appetibilibus ꝯcupię oculoꝝ seꝑemus aīaz sensibilē. nungd erit illō appetibile i spū ⁊ nungd erit ꝯcupia oculoꝝ. cōstat ꝙ nō. sic ergo illud appetibile ñ ita adhereret spūi qn ab ipo sit seꝑabile ꝑ seꝑatiōez admini⁹ alius. ¶ Itē loquamur de appetibilib⁹ motiuis i pctis spūalibus. vindicta.n.ē vnū appetibile vel motiuū. ⁊ hoc i pcto ire tollamus ꝙ nō fiat iniuria: nungd erit illud appetibile qd ē vindicta? cōstat ꝙ nō. ⁊ ita ꝑ amotōēz iniurie remouet. Itē odiū felicitatis aliene ē appetibile vel motiuū in pcto inuidie. ītelligam⁹ ergo ꝙ vnus solus hō sit. erit ne odiū felicitatis aliene? ꝯstat ꝙ nō. ergo tñ tollit a spū motiuū inuidie ⁊ sic de alijs. ⁊ ita omīa appetibilia vel motiua alioꝝ pñt tolli a spū manēte ipo. sz appetibile supbie ñ pōt tolli manente nā in sua corruptōne. ¶ Itē dr maximū qz maxie deo deroget ⁊ iniuriat: ⁊ maxie auertit ab ipo. ⁊ qd magis auertat ab incōmutabili bono: illō apparet. qz ꝑ blasphemiā iniuriat hō diuine bonitati qz ē pcm̄ i spūscm̄. ꝑ mēdaciū āt diuine veritati, ꝑ superbiā ipē diuine ⁊ excellētissime maiestati. nā supbire ē sup statum hoīs ire. hoc āt est quasi quādaz equalitatē cū deo appetere. hoc āt ē iniuriari diuine maiestati.

Membrum sextum.

Sexto querit̄ de inseꝑabilitate hui⁹ peccati ad alia pcta. querit̄ ergo vtruz sit seꝑabile vel inseꝑabile ab inani gloria ⁊ ab inuidia. Qd sit inseꝑabile patz. qz dicit greg. sup ezech. Superbia sine inuidia atqz inani glīa nullatenus eē pōt. ¶ Itē augu. de vera īnocentia dicit. cū superbia sit amor ꝓprie excellētie. inuidia verō sit odiū felicitatis aliene. qd de quo irascat ipromptu ē. amādo.n. qsqz excellentiā suā vl' paribus inuidet ꝙ ei adequāt̄. vel iferioribus ne sibi coequātur: vl' superioribus ꝙ eis nō equat̄. supbiēdo ergo qsqz inuidus nō inuidendo supbus ē. ergo supbia ē pcm̄ inseꝑabile ab inuida. ¶ Itē sup illud ps. caput circuitus eoꝝ ⁊ē. glo. oīs supbus fictus est. ⁊ omnis fictus mēdax. ergo oīs supbus mēdax. pcm̄ ergo supbie iseꝑabile ē a mēdacio. Ad oppositum dr ꝙ sit seꝑabile ab inani gloria. dicit aug. in li. de ci. dei. Inter cupiditatē humane glorie; ⁊ cupiditatē humane dñationis interest. vnum.n. querit sine alio eē. sz cupiditas humane glorie ꝑtinet ad inanem gloriā. cupiditas vero humane dñationis ad superbiā que appetit dñari ⁊ ꝑesse. ergo supbia est seꝑabilis ab inani gloria. ¶ Similiter videt̄ ꝙ sit seꝑabilis a mēdacio. qm̄ superbia ē in corde. sed mendaciū ē in ore non solū in corde. qm̄ mendaciū ē falsa vocis significatio cū intentione fallendi. sed pōt esse peccatū cordis sine peccato oris. ergo supbia pōt eē sine mendacio. ¶ Simil'r superbia ⁊ inuidia sunt diuersa vicia capitalia ⁊ distincta ab aug. ⁊ greg. ergo vnū pōt esse sine altero nec vnuz depēdet ex altero. Solutio. secus ē de supbia que ē initium pctoꝝ. ⁊ de supbia vite que ē tertia radix. ⁊ de superbia que ē vnum de vicijs capitalibus ab alijs distinctū. qm̄ prima est in omni pcto. qz dicit illā generalē ꝯtemptum in auersione a deo qui pficit omnē pcm̄ in rōe malicie. superbia autē que ē radix tertia non ē seꝑabilis ab illis peccatis i quibus ē motiuum peccatū ꝓpriuz bonū: cuiusmōi ē vindicta gloria ⁊ huiusmodi que sūt bona ꝓpria spūs. sz de his duabus nō loqmur: sz loquimur de supbia que ē viciū capitale: que ꝯsistit in hoc ꝙ hō appetit excellentiā ꝓpriā. ꝯm hoc dicimus ꝙ inseꝑabile dr dupliciter. Uno mō dr inseꝑabile qd vix seꝑat̄. ⁊ hoc mō supbia dr inseꝑabilis ab inani gloria ⁊ inuidia. qz cum difficultate ab ipis seꝑat̄. vix enīz pōt esse sine illis. Alio mō dr inseꝑabile qd nullo mō pōt seꝑari. ⁊ hoc mō pcm̄ supbie seꝑabile ē ab illis qz ꝯtingit esse motū supbie sine motu inuidie. sicut i angelo fuisset supbia sine motu inuidie: si non fuisset hō creatus. vñ si intelligamus ꝙ prius fuit creatus ꝙ̄ hō ꝯm successionez tpis: non eēt motus inuidia. ¶ Ad illud qd obijcitur de mendacio. dōm ꝙ mendaciū duobus modis dicit̄. vno mō spāle pcm̄. ⁊ hoc mō dicit̄ falsa vocis significatio cū intentione fallendi. ⁊ hoc mō ē seꝑabile a supbia. nec de hoc mēdacio loquit̄ gl. predicta. Alio mō accipit̄ generaliter. ⁊ ita oīnē pcm̄ dicit̄ mendaciū. Unde Io. viij. dicit dñs de dyabolo. Ueritas nō ē in eo. cū loquit̄ mendaciū ex ꝓprijs loquit̄. qz mendax ē ⁊ pater eius. i. mēdacij. i. pater ē peccati. Unde mendaciū sumit̄ ibi generaliter. ⁊ hoc mō quodlibz peccatū dr mendacium. ⁊ hoc illa rōne: qz in mendacio pretendit̄ veritas ⁊ nō ē ibi. sic ē in omni peccato ꝙ ibi ꝓtendit̄ bonū apparēs ⁊ vez: ⁊ deest ibi vtrūqz scz bonū ⁊ vez. ⁊ hoc mō ē superbia mendaciū ⁊ hac rōne dicit̄ esse mendaciū. ⁊ dr omnis supbus mendax generaliter.

Membrum septimū.

f Eptimo q̃rit̃ de difficultate cauendi hoc pcc̃m. ꝛ querit̃ vtrũ hoc pcc̃m sit eiusdẽ facilitatis ad tollẽdũ cuiusmõi sũt alia. qd̃ vr̃. sicut. n. oẽs ṽtutes insimul dant̃ita ꝛ oĩa vicia simul tollũtur. aliter eim nõ possent oẽs ṽtutes simul inesse. ergo supbia ẽ eiusdẽ facilitatis ad tollendũ cuiꝰ sũt ꝛ alia vicia. ¶ Preterea hõ factus ẽ ex vili mã. ɔsideratio ergo ipius īducit ɔtẽptũ sui ipiꝰ. ɔtẽptꝰ aũt sui ipiꝰ expellit supbiã. nõ sic aũt ẽ de alijs pctĩs. hõ eiꝫ ĩ se hꝫ incẽtiuũ gule ꝛ luxurie ꝛ alioꝝ pctoꝝ. ergo facilioris expũlsiõis est pcc̃m superbie q̃ȝ alia pctã. Cõtra. super illud. dñe deus meus si feci istud glo. supbia ẽ primũ pctꝫ recedẽtibus a deo ꝛ vltimũ redeũtibus ad ipm̃. ergo ꝑmanet post alia pctã. ergo difficilioris ẽ amotõis. ¶ Itẽ supbia de ipsis bonis spũalibus nascit̃ occasionalit̃. bona aũt spũalia vt virtutes expellũt vicia. ergo difficilioris amotõis ẽ hoc pcc̃m. Rñdẽduꝫ ẽ. q̃ȝ pcc̃m supbie sicut ꝛ alia pctã duo ĩportat. priuatõem ṽtutis gratuite. ꝛ quãdã dispositiõeꝫ ad mali opus. q̃ntũ ẽ de priuatiõe ṽtutis gratuite: cũ expellit̃ priuatio ãnexa supbie expellunt̃ alie priuatõẽs ꝑ grãm gratũfaciẽtẽ. vñ sic supbia ẽ eq̃facilis expulsiõis respc̃u alioꝝ peccatoꝝ. Scḋꝫ dr̃ q̃ȝ supbia ẽ dispositio ad quẽdã appetitũ inordinatũ q ẽ excellẽtie: mõ eq̃ue facil' expulsiõis ẽ supbie pcc̃m sicut ꝛ alia pctã. appetibile eiꝫ illḋ magis inherẽs ẽ ipsi spiritui rõnali sic̃ oñsum est. ꝛ iõ difficilioris [illegible] expulsiõis. ¶ Per hoc ꝑt patẽ q̃liter rñdẽdũ ẽ ad primaꝫ. obiectũ. sit. n. s̃mo ibi. ḋ supbia ꝓut ẽ priuatio ṽtutis gratuite in q̃ȝtũ est gratuita. ꝛ ꝫ hoc ꝓcedit obiectio. ¶ Ad scḋꝫ ḋo. dõm. q̃ȝ lꝫ hõ ex pte carnis corruptibil' hẽat icẽtiuũ humilitatis. ꝓut dr̃ i Mich. Humiliatio tua ĩ medio tui. tñ ex pte ipiꝰ spũs q hꝫ nobilitatẽ eẽntie vertibil' ꝫ electõeꝫ ad malũ ẽ icẽtiuũ supbie ꝛ rõne illius dr̃ pcc̃m supbie difficilius ad expellẽdũ. Preterea supbia occasionalr̃ orit̃ ex ṽtutibꝰ sicut hr̃ sup illud. Vox dñi ɔfringẽtis cedros libani. ꝛ alibi dr̃. ex adipe ꝓdijt iniquitas eoꝝ. ꝓp hoc dr̃ eẽ difficilioris expulsiõis.

Membruꝫ octauum.

o Ctauo querit̃ ḋ effectu huiꝰ pcti. dr̃ ad i. ad Ro. sup illud. Stulti facti sunt q̃r supbia erat i eis ꝛ obumbrauit eos. ergo cecitas est effectꝰ supbie. ¶ Item grego. i moral'. lumẽ veritatis elatis mẽtibꝰ abscondit: afflictis ꝛ humiliatis reuelat̃. ergo cecitas est effectus supbie siue excecatio. Cõtra. cecitas ẽ effectus ĩfidelitatis. sicut Isa. vi. hr̃ exceca cor populi huiꝰ. excecatio aũt illa ẽ ꝑ errorẽ. ¶ Preterea. excecatio vr̃ eẽ excecatio cuiuslibet pcti. ꝓp illḋ qḋ dr̃. ij. sap. excecauit eos malicia eoꝝ. ergo nõ appropriat̃ vni pctõ. ¶ Itẽ q̃rit̃ vtrꝫ supbia i infinitũ valeat diminuere. Aug. in li. de li. ar. tñ supbus sit minor q̃ntũ maiorẽ se [illegible] cupit. sꝫ nõ ẽ terminus supbo in cupiendo maioritatẽ. ergo nõ ẽ terminus positus i diminuẽdo. ergo in infinitũ diminuit. ¶ Cõtra. ista diminutio ẽ i malo. sꝫ quodlibꝫ malũ est tñ q̃ȝ nõ maius ergo diminutio ẽ finita i pctõ supbie sicut in alijs. Ad primũ dõm. q̃ȝ excecatio attribuit̃ oĩ pctõ [illegible] approprĩatõem [illegible] q̃buſdã. cũ eniꝫ pcc̃m sit in volũtate excecatio cõcomitat̃ in rõne vt nõ semꝑ videat quid agendũ sit. appropriat̃ tñ infidelitati q̃r nõ videt hõ qḋ credẽdũ ẽ. supbie ṽo ex alia pte attribuit̃. sicut eniꝫ infidelitas male disponit intellectuꝫ ita supbia male disponit affectũ ad recipiẽdũ lumen grẽ Iac. iiij. deus supbis resistit. humilibꝰ aũt dat grãꝫ. Et sup illud ps̃. inclinate aures vestras ad ṽba oris mei. glo. timor infusa repellit. sicut ergo ɔuexũ in q̃ȝtũ huiuſmõi nõ ẽ receptiuũ sꝫ cõcauũ ita humilitas ẽ receptiua luminis grẽ ꝛ ñ supbia. ex illa ergo pte dr̃ supbie effectꝰ excecatio ꝑ quãdã appropriatõeꝫ. vñ de illis põt dici illud Iob. xxiiij. Ipsi fuerũt rebelles lumini nescierũt vias eiꝰ: cõiter tñ cõuenit alijs peccatoribꝰ. ¶ Ad scḋꝫ ṽo dõm. q̃ȝ lꝫ terminus nõ sit positꝰ i supbia quo ad hoc q̃n possit eẽ supbiorẽ tñ positus terminꝰ ĩ hoc q̃ȝ oĩs supbia ẽ aliq̃dta. ꝛ sicut ẽ i cã ita in effectu. vñ oĩs diminutio q̃ ꝓuenit ex supbia finita ẽ. ꝛ est aliquã q̃ nõ ẽ maior. sꝫ nõ ẽ aliqua q̃ nõ possit alia eẽ maior. quẽadmodũ in malicia nihil ẽ ita maluꝫ qḋ nõ possit eẽ deterius. ꝛ ita ñ est sũme malũ aliqua tñ malicia est quã nõ ẽ aliqua maior.

Membrum nonum.

n Ono q̃rit̃ de prioritate huius pcti. ꝛ vr̃ q̃ȝ sit prius alijs pctĩs Isi. in li. ḋ virtutibus. sicut supbia ẽ origo oĩuꝫ criminũ: ita ẽ oĩuꝫ virtutuꝫ ruina. Et sup illud ps̃. emũdabor a delicto maximo. Aug. delicto. s. supbie qḋ est primũ recedẽtibus a deo. ergo supbia ẽ primũ iter pctã. ¶ Cõtra. fides ẽ prima virtutũ. ergo ꝑ oppositũ infidelitas [illegible]ꝫ eẽ primuꝫ viciorũ. ¶ Preterea. caritas dr̃ esse caput virtutũ qḋ ergo directe opponit̃ caritati dꝫ esse caput ipsoꝝ peccatoꝝ sꝫ hoc ẽ inuidia. ergo ẽ caput ipsoꝝ peccatoꝝ. ¶ Preterea pcc̃m hꝫ originẽ ex volũtate. sꝫ volũtas idefinita ẽ respc̃u cuiuslibet appetibilis. ergo i pctĩs nõ ẽ vnũ prius altero nãliter. si eniꝫ volũtas prĩa se cõuertat ad bonũ carnis: diceret̃ illud eẽ primũ pcc̃m. eodeꝫ mõ ẽ i alijs appetitibus pctoꝝ. Ad qḋ dõm q̃ȝ supbia ẽ primũ nãliter inter pctã. Est eniꝫ appetitus excellẽtie siue potẽtie ꝓximus adherẽs spũi ꝛ tõcitius inclinat̃ ad illud appetibile. ¶ Ad obiectuꝫ aũt in ɔ̃riuꝫ dõm. q̃ȝ lꝫ fides sit fũdamẽtũ virtutuꝫ. nõ tñ infidelitas vicioꝝ. nõ ẽ eniꝫ sĩlis ordo i

dictis. ordo eniz in destruēdo est ꝑte viciorꝫ que dicūt ꝑ se opposicōez ad virtutes. vñ cuz fides sit pria vtutū ecōtrario īfidelitas dz eē vltimū viciorū. sicut innuit. ij. hiere. mēphceos filij ꝛ taphnes cōstuprauerūt te vsqꝫ ad vtutez. ¶ Ad illud vō qđ obijcit ꝺ inuidia. dōm ꝙ caritas duos hꝫ motus respectu dei ꝛ respectu ꝓximi. Ille vō q ē respectu dei nālr ē prior. ꝛ rōe illius supbia opponit caritati. rōe vō alterius īuidia. quo ad hoc supia prior ē inuidia. ¶ Ad tertiuz vō dōm. ꝙ lꝫ vnūqđqꝫ viciorꝫ possit eē prius altero tpe. nālr in se habꝫ volūtas plus ad vnū appetibile ꝙ̄ ad aliud. ꝛ rōne illius ſi sit inordinatus appetitus circa illud: dicet nālr pctm prius peccato.

Mēbrum decimum.

Ecimo dī ꝺ speciebꝰ huius pcti. Sūt quātuor. iiij. spēs eiꝰ quas assignat grego. xxxiij. iob circa pncipiū. Quatuor sūt species tumoris. Pria ē cū hō a se estimat hēre bonū qđ hꝫ. scđa ſi desup dati credit: ſi pro suis meritis accepisse putat. tertia ē cuz iactat se hēre qđ nō hꝫ. quarta est cum ceteris despectis singulariter vult videri. ¶ Pōt ergo queri vtrū pauciores spēs sufficiant. Scđo vtrū plures debeat dici. Tertiō de cōparatiōe illaꝝ ī quātitate peccati. Quarto de cōparatiōe haꝝ specieꝝ ad illas q̄s ponit Ansel. ꝛ quas ponit bern. duas. s. ponēs species superbiā cecam ꝛ vanā.

Articulus primus.

Irca primū sic ꝓcedit. videt ꝙ prima nō sit spēs supbie sꝫ īfidelitatis. diuersorum eniz generū ꝛ nō subalternatim positoꝝ diuerse sūt spēs. sꝫ īfidelitas ꝛ supbia sūt diuersa quoꝝ vnū nō ē sub alio: ergo spēs vnius nō ē spēs alterius. sꝫ estimare bonum qđ hꝫ a deo solū a seipo hēre: ē pctm infidelitatis. qlibet eniz hō tenet credere ꝙ oē bonuz ē a deo. ergo nō ē spēs supbie. ¶ Itē. xxxi. iob. Si letatū est cor meū ꝛc. glo. auctoris sui grām negare cōuincit. qsqꝫ sibi tribuit bonū qđ opatur. sꝫ q negat grām sui auctoris est infidelis. ergo spēs illa quā prima assignat nō est spēs supbie sꝫ infidelitatis. ¶ Si dicat ꝙ ibi est vtrūqꝫ pctm. s. supbia ꝛ īfidelitas. Cōtra. pctm ē actus incidēs ex defectu boni. ſi ergo duo sunt pctā. erūt duo actus incidētes ex defectu boni. ergo ad destructiōem cōsequētis si nō sūt duo actus: nō erūt duo peccata. Deinde querit de eo qđ ponit ī specie scđa que ē. qñ aliqs bonuz qđ hꝫ a deo: estimat se hēre pro suis meritis. videt eniz hoc bñ posse fieri sine pctō. dat enim aliqđ bonuz a deo pro merito humano. ergo hoc estimare nō ē pctm. ergo nō ē spēs supbie. Si vō nō pōt fieri sine pctō: vr ſi differre a pria specie. ſi. eniz estimat se eē cām sui meriti. ꝛ suū meritum eē cām sui boni qđ hꝫ. ergo credit illud bonuz hēre a se. qcqđ eniz ē cā cāe. est cā causati. nō ergo vr hec spēs distingui a pria.

Deinde querit de tertia specie cū hō sibi attribuit qđ nō hꝫ: dī arrogātia. in oī eniz pctō aliqđ ē motiuū qđ ē apparēs bonū. sꝫ ille scit se nō habere illud bonū. ergo nō vr ꝺ illo extolli. cū motiuū nō dicat nisi qđ est. nō ergo sūt tot spēs supbie. Ad qđ dōm ꝙ quatuor sūt spēs supbie. sicut dicit greg. Et rō diuisiōis sic pōt sumi. Supbia ē qua hō iniuriat deo. Aut hoc ergo ē cōpatum ad bonū qđ hꝫ aut qđ vr habere. Si cōparat ad illud qđ videt hēre ꝛ nō hꝫ extollit: vna ē spēs supbie. Si vō cōparatū ad bonuz qđ hꝫ. hoc pōt esse dupliciter. qꝛ aut iniuriat deo in se. aut deo in ꝓximo. ſi deo ī ꝓximo quarta spēs itelligit. cū aliqs vult singulariter videri. ſi vō deo in se q ē principiuz oīs boni: hoc pōt esse dupliciter. aut ꝓut homo ponit seipm totā cām boni. aut ꝓut ponit se eē principalē. Primo mō determinat pria spēs supbie. scđo mō determinat scđa species. ¶ Ad obiectū autē prīo dōm est ꝙ ꝓut spēs supbie determinat in affectu inq̄ntū homo. in tantū extollit se vt ponat se totā cām illius boni cuius deus ē tota cā. vt ſi qs dicat vtutes gratuitas eē a se: que solū sūt a deo. Si vero credat deū nō esse cām oīs boni huiusmōi credē sꝫ ꝙ sistit ī itellectu ē īfidelitatis. credit eniz qđ nō ē credēdū. ¶ Ad scđaz vō rōnē dōm est. ꝙ negare grāz sui actoris pōt dupliciter eē. uel vbo uel facto. vbo vt ſi dicat. ꝙ grā dei nō ē ꝛ sꝫ hoc ē īfidelitas. eodē mō ſi aīo credēt grāz dei nō eē. ſi vō neget facto: hoc ē ī affectu vel effectu gerat se tāqꝫ principiū boni. sꝫm hoc erit pctz supbie. ꝛ ita distinguūt adinuicē pctm īfidelitatis ꝛ supbie ī hoc genere. ¶ Ad illud vō qđ obijcit de scđa specie. dōm. ꝙ talis nō peccat ponēdo se bonū hēre a deo. sꝫ ī hoc qđ facit se eē principalez cām eius cuius pncipalis cā ē deus. ¶ Ad illud vō qđ obijcit ꝙ hec spēs ē eadē cū pria. dōm ē ꝙ ſi qꝛ in hac scđa specie facit homo se pncipalē cāz ꝛ deū secūdā eius cuius ē deus cā pncipal' ꝛ hō secūdaria: qꝛ talis ponit ꝙ ipse sit principal' cā boni qđ hꝫ licꝫ a deo habeat. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝺ tertia specie dōm. ꝙ ibi est pctm supbie cuz hō extollit attribuēdo sibi qđ nō hꝫ. ꝛ lꝫ talis ñ habeat bonū nec apparēs bonū aliqs qđ ipsuz moueat. hꝫ tñ apparēs bonū sibi qđ ipsū moueat sibi ad hoc vt extollat. vñ habꝫ bonū apparēs in sua opinione lꝫ nō apud alios. ¶ Sꝫ ponat ꝙ ñ appareat alijs nec etiā habeat ī opinione sua apparēs sibi bonū. hꝫ tñ adhuc motiuū ad pctz. vñ ad hoc talis ostētat se sermone ꝛ dicit adhuc se hēre illud qđ ñ hꝫ nec ēt credit hēre. ꝛ sicē dīc ansel. ꝙ adhuc ē motiuū. s. illud qđ ipse itēdit alijs imprimere. vñ lꝫ ñ se talē existimet q̄lez se eē ostendit vult tñ apparere talis ꝛ hoc mouet ipsum.

Articulus secundus.

Ecūdo q̄rit vtrū debeat poni plures species sup̄bie q̄z iste quatuor. Nos videmus q̄ vna spēs sup̄bie determinat penes bonū qd̄ hō n̄ hz. s. tertia spēs sup̄bie. alie āt tres determinant penes bonū. sic sūt. ergo plures spēs s̄z positōez boni ita debēt eē plures s̄z dfectū boni vl̄ quare n̄. ¶ Itē cōtingit eē specieē sup̄bie i cpatiōe ad malū qd̄ hō dfedit. sic cū hō excusat se d̄ pcō suo hoc ē pcīz sup̄bie: ⁊ malū diuidit 9 bonū. ergo hec spēs sup̄bie diuidet 9 illas q̄ sūt ex pte boni. ⁊ ipa n̄ est aliqua illaꝝ quatuor. ergo sūt q̄nq̄z spēs. Qd̄ āt huiusmōi excusatō pcī sit sup̄bia pz p aug. l. xiiij. d̄ ci. dei. c. xiiij. vbi dic̄. ē peiō dānatiorq̄z sup̄bia q̄ ēt i pctīs maīfestis suffugiū excusatōis exq̄rit. sic illi primi homines quoꝝ ⁊ illa dixit. serpens seduxit me ⁊ māducaui. ⁊ ille dixit mulier quā dedisti mihi hec mihi dedit de ligno ⁊ comedi. vult ergo dicere. q̄ excusādo se d̄ pcō ⁊ referendo i deū. peccabāt pcō sup̄bie. dicē aūt q̄ deus sit cā mali: nihil aliud ē dicere q̄z q̄ deus non ē cā boni vl̄ pricipalis cā boni. vn̄ vr̄ hec spēs differe ab aliis. Itē. j. Jo. ij. Omne qd̄ ē i mūdo aut ē ↄcupia carnis aut cōcupia oculoꝝ aut sup̄bia vite. possuz ergo dicē d̄ vnoquoq̄z pcō. q̄ ē vel ↄcupiscētia carnis vl̄ ⁊c. s̄z possuz hoc dicē de multis aliis pctīs ab his q̄tuor q̄ assignat greg. ergo n̄ nīi hz sup̄bia has spēs. ¶ Itē filia ↄuenit i nā cū matre. ergo filie sup̄bie ↄueniūt in natura cū sup̄bia. ergo plures sūt ei⁹ spēs q̄z iste q̄tuor. ¶ Itē sup̄bia ē qua h ō deordinat q̄tū ad deū ⁊ q̄tū ad hoīez. homo aūt se hz ad h oīez i triplici gradu. vl̄ sicut superior vl̄ sicut par vel sicut inferior. tres prime spēs sup̄bie deordināt hoīez ad deū. quarta deordinat hoīez ad hoīez parē ⁊ inferiorē. cū ergo inobediētia sit sup̄bia respcū superioris. q̄r deordinat hoiem respectu hoīs superioris. ⁊ n̄ sit aliqua illarū quatuor. ergo ē vna spēs qua deordinat hō respcū superioris hoīs. ¶ Itē igratitudo est spēs sup̄bie ⁊ differt ab illis q̄tuor. ergo plures sūt spēs q̄z ille q̄tuor. Qd̄ aūt igratitudo sit spēs sup̄bie sic ōndit hiero. qd̄ taz sup̄bū q̄z ingratū videri: aduersus eius volūtatē viuere d̄ quo viuere accepisti. illi⁹ pcepta desplicere q idō qd̄ ipat vt cās hēat remunerādi. ex hac auctē videtur q̄ ingratitudo sit superbie species. minor pz. s. q̄ nō sit aliqua illaꝝ quatuor. qm̄ igratitudo dicit: qñdo aliqs n̄ refert grās d̄ beneficio: sed talis bn̄ scit q̄ habet beneficiū a deo ⁊ nō a se. ergo nō ē superbus q̄tuz ad modum primū sup̄bie. Itez talis bn̄ scit q̄ nō habet pro suis meritis. Preterea talis n̄ iactat se de eo qd̄ non habet. Item talis non vult singulariter videri p̄ aliis. vn̄ neutru zilloꝝ q̄tuor ponit d̄ seipo igratitudo. ergo si ē spēs sup̄bie. relinq̄t q̄ ē differēs ab illis q̄tuor. ⁊ sic sūt plures spēs sup̄bie q̄z q̄tuor. Ad qd̄ dōz. q̄ sufficiēs ē diuisio sicut dictū ē. ¶ Ad primo obiectū dōz. q̄ penes defectū boni cū apparētia n̄ dēbt accipi plures spēs. sic penes potētiā boni. defectus. n. ille boni notatur vniuersaliter. vn̄ vnicā dicit remotōez. positio v̄o boni s̄z plures modos dici pōt sic supradictū ē. pp qd̄ pl̄es ex illa pte sumunt dfic. ¶ Ad scdz v̄o dōz. q̄ excusatio d̄ pcō n̄ ē spēs sup̄bie: s̄z dispositio ↄ̄ns sup̄biā. sic accusatio d̄ pcō n̄ ē spēs pcī s̄z comes ē humilitatis. excusatio vero nascit ex specie sup̄bie q̄ aliqs attribuit sibi qd̄ n̄ hz. vult. n. se ōndē innocētē cū n̄ sit. Qd̄ āt. d̄r excusatio pcī peior dānabiliorq̄z sup̄bia. hoc n̄ ē q̄r sit eēntialr sup̄bia: s̄z q̄r ↄseq̄t sup̄biā. ⁊ d̄r dānabilior q̄a tollit ipaz pniaz p quā ē remedium pcī. ¶ Ad tertiū dōz q̄ l̄z superbia vite sit radix mltoꝝ pcōꝝ. n̄ tñ qd̄libz illoꝝ facit vnā speciez sup̄bie: s̄z dicūtur nasci ex sup̄bia sic ē d̄ inuidia ⁊ huiusmōi. ¶ Ad quartū dōz. q̄ l̄z filia i rebus nāalibus sit eiusdē spēi cū mrē p similitudinē aūt accipiunt i peccatis: nō tñ dicūt huiusmōi pcā eē eiusdē spēi cū sup̄bia mrē vt vnūq̄dq̄z illoꝝ dicatur sup̄bia. s̄z d̄r filia p quādā cōformitatē causalitatis a qua immediate nascitur. ¶ Ad quintū dicendū est q̄ inobedientia nō est species sup̄bie formalis. imo nascitur ex ea. inobediētia eniz sumitur penes nolle subesse volūtati alterius vel precepto. superbia vero sumitur penes velle p̄esse. si ergo inobedientia consequit ad superbiā ⁊ non est species superbie. ¶ Ad illud autez qd̄ obiicitur q̄ respectu paris vl̄ inferioris sumitur species superbie: respectu vero superioris hominis nō. dōz ē q̄ homo constitutus ē i medio iter deuz ⁊ alias creaturas. homo v̄o homini par ē natura. iniuria ergo qua homo iniuriat p sup̄biā vel ē respectu dei vl̄ respectu hominis paris. respectu autez dei: cū vendicat sibi qd̄ dei ē scilz superioritatē vl̄ dominationez. vn̄ dicit aug. in li. de doc. xp̄iana. Inest vicioso aīo est magnū appetere ⁊ tanq̄ debituz vendicare qd̄ vni pprie debet deo. sic iniuriat homini cū affectat ei libidinose dñari q est par natura. vn̄ dicit aug. cuz hōēs q pares sūt sibi nāliter hoc ē hōib⁹ dñari affectat itolerabil̄ oīo sup̄bia ē. sic ergo spēs sup̄bie altero duoꝝ modoꝝ accipit. ¶ Ad sextū dōz q̄ igratitudo n̄ ē eēntialr sup̄bia s̄z ↄseq̄t ad eā. igrat⁹ āt d̄r q n̄ reddit grās d̄ bn̄ficio accepto. vn̄ q̄si pricipiū d̄ oī se reputat. ⁊ ita ad primā spēz superbie reducit eo q̄ n̄ retorq̄bet bn̄ficiū ad illum a quo recipit.

Articulus tertius.

Ertio q̄rit d̄ ↄpatōe illaꝝ spēꝝ s̄z q̄ntitatē pcī. Obiicit aūt q̄ q̄rta spēs su

perbie sit maius peccatum iter alias. qñ. xxxij. moraliuz sup illud iob sperabaz q etas plixior loqueret. dicit greg. d quarta specie superbie. hec species quarta proximat vicinius peccato dya/boli q pre angelis esse voluit. hec ergo species e proxima magis pcto dyaboli. sed maximo pec/cato viciatur dyabolus. ergo hec species peccati est maximuz peccatuz iter alias. ¶ Cõtra videt. prima species ee magis pctm q̃ ista. qr illa spe/cies mai⁹ pctz e que magis iniuriat deo. sz prima spẽs magis iniuriat deo q̃ q̃rta: ergo est maius pctm. minor patet qm iniuria q̃ fit deo imediate maior e q̃ illa q̃ fit deo mediate. sz pria spẽs deo iniuriat imediate: qr cũ aliqs dicit se ee pricipiũ boni qd hz: hec iniuria imediate redũdat i deo. sz quarta species deo iniuriat mediate. scilz deo i homine. cũ eniz aliqs despecus singulis singu/lariter vult videri: ipse primo iniuriat homini. τ hominez deo. sz cũ aliqs negat bonũ ee a deo τ ponit se illud hẽre a se ratio in mediate iniuria tur deo. τ sic maius pctz e pria species q̃ quar/ta. ¶ Qd autẽ tertia species sit maius pctz videt. qr quãto ad peccatũ plus hz de motiuo plus hz de pronitate. τ q̃to plus hz de pronitate tanto plus habet de excusatione. τ q̃to plus habet d e excusatione tanto minus peccatuz est. ergo q̃to plus habet d motiuo tanto minus e. τ ecõtrario q̃to minus de motiuo tanto maius pctm est: sed iactãtia q̃ e tertia spẽs supbie minus hz d moti/uo iter alias: ergo mai⁹ e pctz. minor pz qm alie spẽs oriũtur ex bono qd hõ hz. hoc aũt n oritur d bono qd hõ hẽat sz qd n hz. plus dr excusatõis e τ pl⁹ hz d motiuo ille q extollit d bono qd hz q̃ ille q extollit d bono qd n hz. Ad qd dõz q pctz dyaboli duplicẽ habuit cpatõz. vnã sz quã iniuriabat deo. τ ex illa pte dicebat maxĩuz pctz. ex alia pte qua voluit pesse angelis i debito mõ: τ ex illa pte assimilat quarta spẽs in hoie q̃ est p/sumptio singularis pcto dyaboli. vñ nõ ex hoc sequit q quarta spẽs supbie sit mai⁹ peccatũ aliis speciebus. nõ eniz appropinquat ex illa pte pec/cato dyaboli ex qua pte dicit maximuz. ¶ Ad il/lud qd obijcit d iactãtia q̃ e i tertia specie. dõm e q duo sũt i illo⁹ pcto. s motiuũ ad pctz τ iniuria dei. lz ergo plus habeat d motiuo τ ita plus ex/cusationis q extollitur d bono qd habet. q̃ qui extollit d bono qd nõ hz. τ ita q hoc sit minus pctmuñ ex pte iniurie prius iniuriat deo q se ne/gat bonũ hẽre a deo qd hz ab ipo q̃ ille q iactat se hẽre aliqd bonũ qd n hz τ id i prima specie supbie maius e pctz q̃ i tertia.

Articulus quartus.

Quarto q̃rit d cpatõne diuisionũ alia/rũ sz Ansel. τ Berñ. respẽn illi⁹ diui/sionis quã põit gre. Et prio d illa quã ponit ansel. Diuidit aũt Ansel. exaltatõz quã po/nit loco supbie sic. Exaltatio quedã e i opiniõe. quedã i volũtate. quedã i smone. quedã i opa/tione. queraf ergo d his primo i se deinde i cpa/tõe. põt ergo queri penes quã illaz exaltationũ maius pctm attẽdit. Ad qd sic dic Ansel. q exal/tatio que e i ope est mala. exaltatio q̃ e i opinione pessima. ergo sz ipz mai⁹ peccatũ e q̃tũ ad ex/altationez i opinione q̃ q̃tuz ad exaltõez i ope. ¶ Cõtra super illud Job. iij. quare nõ in vulua mortuus suz. greg. quatuor modis fit pctz i cor/de. τ quatuor modis ɔsummat in ope. In corde fit suggestio: inde delectatio. post ɔsẽsus: inde d/fensio. In ope vo pri⁹ latẽs culpa agit. post ante hoiez sine pudore appetit. deide i ɔsuetudinẽ du/cit post falsa spe vl desperatõe nutrit. Cuz ergo ɔsũmatio pcti sit i ope: mai⁹ e pctz ppetratũ i ope q̃ i opinione siue cogitatione. exaltatio ergo ma/ius i ope q̃ i opinione: ergo peccatũ maius pec/cato. ¶ Itẽ peccatũ i ope ponit pctz i volũtate τ opinione dic se. ergo mai⁹ e pctz exaltatio in ope q̃ exaltatio i opinione. ¶ Itẽ ex illa pte determi/nat virt⁹ τ viciũ tñ. ex qua pte determinat tñ bo/nũ vl malũ. sz hoc e ex pte affect⁹ n ex pte intelle/ct⁹. opinio aũt e ex pte itellectus. ergo ex pte ip/sius nõ determinabit mai⁹ pctz q̃ ex pte opiõis ergo mai⁹ pctm e exaltatio i opinione q̃ exalta/tio i ope. Deinde querimr de cõpatione di/uisionis sm Ansel. ad illaz que est sm greg. pe/nes quid vtraqz diuisio accipiat. τ qualiter vna se habeat ad alteruz vtraqz sufficiẽs videatur. ¶ Ad qd dõm q exaltatio i opinione est maius pctz sz acceptionẽ Ansel. q̃ exaltatio i ope. Ex/altatio eniz i opinione est qñ aliqs opinat vl esti/mat se ee dignũ aliquo magno honore. τ in hac estimatõe sic delectat. Exaltatio vo i volũtate e. qñ aliqs n estimat se ee dignũ aliq̃ honore: vult tñ illũ hẽre. tñ n pcurat ope vl sermone: τ ita d/lectat i volũtate. Exaltatio vo i sermõe e qñ ali/qs nõ estimat se ee dignuz aliq̃ honore nec vult ipz hẽre. nec laborat ope ad obtinẽdũ: nihilomi/nus magnificat se i sermone. Exaltatio vo i ope qñ n estimat se ee dignũ. nec vult ipz nec magni/ficat se sermõe tñ fac aliq̃ opa ex qb⁹ magn⁹ hẽat. hec ergo vltia exaltatio sz ansel. minima e i genẽ hui⁹ pcti. Exaltatõ vo q̃ e i opiniõe pessima. Rõ dic e. qr plus hz d vano i q̃ dlectat. ¶ Ad obiecta aũt rñdẽdũ. q illud qd dicit greg. Pctm i ope e maius q̃ peccatũ i cogitatione siue i corde. hoc e qr ponit añ se pcta illa que dicunt pcta cordis. sz gradus eis assignant pcta enumerata a greg. sic supra põt videri. ¶ Ad illud vo qd obijcit q penes opinionẽ n dbeat attẽdi pctm. qr neqz bo/nũ neqz malũ attẽdit sm illaz. dicẽduz e q penes opinionẽ nõ attendit peccatuz nisi materialiter. formaliter vo i volũtate. qñ. n aliqs estimat se pl

gniz honore. ex hac estimatiōe ɔsequit superbia in
affectu. vñ mā siue occasio supbiēdi sumit ex itel/
lectu. ɔplemētū vero ex pte volūtatis. ¶ Ad aliō
dōm. q dīie iste qbus diuidit Ans. superbiā sunt
māles dīe. Alia enim est mā superbiēdi ex parte
opinionis. alia ex pte volūtatis. alia ex parte ser/
monis. Dīe aūt supradicte q̄s ponit greg. sūt for
males dīie ipius supbie nō māles. τ hoc qr dter
minat ꝫm drñtes appetitus excellētie. Et lʒ vtra/
qʒ diuisio sit sufficiēs. nulla tñ spēs i vna diuisiōe
coequat spēi i alia: ſʒ sūt excedētes τ excesse. Di/
uisio aūt greg. plus attēdit ꝫm dīias rex. diuisio
dt Ans. ꝫm dīas nroꝝ actuū ɔpatōe ad res. actus
eīʒ nr aut ē iterior aut ē exterior. Interior aūt est
ex pte cognitiue aut ex pte effectiue. Exterior vo
aut ex pte ꝫmonis aut opis. siue ex pte ostēsiue si/
ue opatiue. pp qd q̄tuor erūt dīie simplices ipius
exaltatōis. plures vo pñt eē cōposite. Dicit. n. q
q sex sūt duplicia. q̄tuor vo triplicia. vnū vo qua
druplex. τ ita i vniuerso erūt qndecīʒ gnā exalta
tōis. Deinde dōm ē de spēbus supbie q̄s pōit
bern. i se. τ in ɔpatione ad illas q̄s ponit grego.
Ponit at due. s. supbia ceca τ supbia vana. τ di
cit q supbia ceca pōt dici ɔtumacia. supbia vero
vana vanitas. ʒ vero cecā superbiā dicit eē spēʒ
hūanitatis. q̄ qs pōt sentire humilr de se. ʒ vanā
vo spēs hūilitatis. q̄ nō ɔsentit hō alr sētiētibus.
Pōt ergo queri penes qd accipiat he due spēs
τ vr q penes hoc accipiant q vna sit in rōe. alte
ra i volūtate. Dicit. n. Bern. ex vna fallit oculus
rōnis. ex altera male afficit appetitus volūtatis.
videt ergo ꝫʒ has vires accipi iste dīie. hoc ēt ex
ipis noibus videt colligi. cecitas. n. ad rōʒ videt
ptinere. vanitas vo ad dlectationē que ē vanitas.
¶ Sed obijcit in ɔtrium. ꝫm hoc nō eēt vtraqʒ su
perbia in affectu: τ ita nō eēt peccatū. cum omne
pctm sit in volūtate. ¶ Preterea non eēnt spēs su
perbie. spēs. n. ponit essentiā generis. superbia au
tem ē appetitus ꝓprie excellētie sicut ab eodē dif/
finit. ergo appetitus vtriqʒ ɔuenit. τ appetitus ē
in volūtate. ergo vtraqʒ ē in volūtate. ñ ergo vna
tñ in rōe. Ad qd dōm q lʒ vna dicat rōis. al/
tera voluntatis per quādam appropriationē. ni/
hilominus tñ vtraqʒ ꝫm q ē pctm: est in volūta/
te. sicut. n. dicit vna ē qua in se nō in dño gloriat.
altera ē qua suis magis q̄ dei laudibus delectat.
τ ita vtraqʒ respicit voluntatē. sed vna illarūʒ dī
ceca. τ dicitur eē rōnis ꝓpter hoc q non recta
estimatio antecedit prauā delectationē. estimat. n.
vel eē bonum qd nō est. vel eē a se qd ē. in quorū
vtrunqʒ ē peruerse rōnis iudiciuʒ. per hoc ergo
patere pōt. q ꝓut sunt plures superbie: nō distin
guitur in hoc q vna ē rōnis altera voluntatis.
sed in hoc q vna sic praue delectat. altera vo alio
modo. Deide querit qualiter se habeat hec di
uisio bern. ad illā que est Greg. cum enim hc sunt
due species τ ibi quatuor. videt q reduci debēat
ille quatuor ad istas duas. ¶ Preterea ois spēs
superbie assignata a Grego. vel ē in qua quis de
lectatur magis in se q̄ in deo de eo qd est vel de
eo qd nō est. ergo quatuor spēs assignate a greg.
sub vna specie huius diuisionis continētur. Simi
liter potest dici de illa specie. qua quis existimat
bonum eē qd non ē. vel a se eē quod est. in se non
in domino gloriat. hoc enim similr continet spe/
cies assignatas a grego. Sed hoc quomodo pōt
eē. cum sint diuerse spēs quarum neutra ē sub al/
tera. ¶ Ad quod dicēduʒ. q penes aliud τ aliud
sumūtur spēs in hac diuisiōe τ in illa. In hac di
uisione attēditur differētia specierū penes hoc. q
vna ē in qua homo delectat in seipo non in deo.
altera vero i hoc q magis delectat in se q̄ i deo.
diuisio vero Gregorij attēditur ꝫm differentias
causaꝝ delectationū. causa enim delectatōis vel ē
in eo qd est. vel in eo quod nō ē. In eo vero qd
est. aut absolute aut i compatōe ad aliū hoiem. si
vero absolute. hoc pōt eē ꝫʒ duas differētias. vel
q totalr bonū sit a se vel quo ad rōem merēdi. τ
sic ꝫm differētias istarū earum attēdunt ille qua/
tuor species.

Membrum vndecimū.

Vndecimo querit de opposito huius
pcti. videt enim q opponat caritati. p
hoc quod dicit super illud ps. nō det
in cōmotionē pedeʒ tuū. glo. sicut ad
proficiēdum non mouet pedē nisi caritas. ita ad
cadēdum nō nisi superbia. caritas enīʒ ad celsitu
dinē ꝑuehit. superbia vero elatas mētes in rui/
naʒ vergit. cū ergo effectus sunt oppositi: erūt cae
opposite. ergo caritas τ superbia iter se opponū
tur. Qd autēʒ hūilitas opponat. pʒ ex diffinitiōe
quā ponit berñ. hūilitas enim ē contēptus ꝓprie
excellētie. cōtēptus autē τ appetitus opponūtur.
ergo supbia τ hūilitas. ¶ Crisī. nihil ita euertit su
perbiā sicut hūilitas. ergo nihil opponit supbie
q̄ humilitas. ¶ Itē augu. in li. de li. ar. Cui se dya
bolus ad imitationē superbie pbuerat. ei se dñus
ad imitationē hūilitatis pbuit. τ hoc fuit remediū
ɔtra superbiā. ergo hūilitas est opposita super/
bie. Ad qd dicēduʒ. q duplr dicit aliquid op/
poni supbie. vel per se τ formalr. τ ꝫm hoc hu/
militas opponit superbie. nō enīʒ sunt simul nata
eē in vi irascibili. Vel pōt sumi oppositio ratiōe
finis. τ ꝫm hoc cuʒ caritas ponat sūmuʒ bonum
pro fine ad quē hoiem ordinet. supbia vero pris
deordinet ponēdo seipm p fine. ex illa parte caritas
supbie opponet. maxime ꝫm illū motū qui est in
deū. τ hoc nō videt intelligi illa auctoritas. q ca
ritas mouet ad ꝑficiēduʒ. supbia vero ad caden
dū. Deide q̄rit vtrū supbia nascat ex suo oppo
sito. qd nō videt. oppositū. n. natum est destruere

tum oppositũ n̄ inducẽt. ergo cũ illud qđ nascitur
ex alio p ipsũ iducat. nõ nascit̃ supbia ex suo op/
posito. ¶ Itẽ p silr oñdit̃ i aliis viciis ⁊ virtutib⁹
sibi oppositis. gula eniz non nascit̃ ex sobrietate
nec luxuria ex castitate ⁊ ita ꝺ aliis. ergo nõ na/
scit̃ supbia ex suo opposito. Cõtra aug. in li. ꝺ
nã ⁊ grã. Sola supbia i recte factis cauẽda ẽ. Ra
tio aũt ẽ. q2 ex illis aliqñ originẽ ducit. cum ergo
hõ ꝺ humilitate aliqñ extollatur: supbia aliqñ ꝺ
suo opposito nascit̃. ¶ Itẽ aug. in eodẽ li. vbi le/
tat̃ hõ i aliq̃ bono ope se supasse supbiã. ex ipa le
ticia caput erigit ⁊ dicit. ecce viuo ego qđ triũ/
phas? ⁊ iõ viuo q2 triũphas. ergo supbia ex sua
victoria aliqñ originẽ ducit. ⁊ ita ex suo opposi/
to. ¶ Itẽ. i. machab. vi. occidit eũ ⁊ cecidit i terra
sup eũ ⁊ mortuus ẽ. pđ Eleazar q elephãtẽ i/
terficiẽs occubuit: nisi psona arrogãtiũ designat
q dũ volũt aliqđ fortiter gerere ⁊ n̄ simplici aĩo
sz erecto in suis conatibus deuicit, psternunt̃. ex q̃
accipi põt. q supbia aliqñ cõuincit̃ p̃nter ⁊ ipsa
vincit. ⁊ ita ex suo opposito nascit̃. victoria enim
vicii opponit̃ ipsi vicio. Ad qđ dõz. q supbia
originẽ ducit aliqñ occasionalr̃ ex suo opposito
vel ex opposito alteri⁹ pcti. sz nõ cẽntaliter. cẽn/
tialiter aũt dicit̃ originẽ ducẽ ex ipa delectatione
inordinata: qua hõ i seipo nõ i dño letat̃ ꝺ victo
ria viciorũ. hoc eĩm pĩculosum ẽ letari nisi i dño.
tũc aũt erit securũ letari ꝺ victoria viciorũ: cũ ex/
trema vmbra ex ipo tãq̃ ex meridie absorbebit̃
de qua dicit̃ i ps. educet q̃si lumẽ iudiciũ tuũ ⁊
iusticiã tuã tanq̃ȝ meridiẽ. ¶ Ad scđz ꝺo dõm. q
nõ ẽ silr̃ de hoc pcto ⁊ de aliis. cetera eĩm vicia
nisi in malefactis valẽt sicut dicit aug. sola aũt su/
perbia ẽt i recte factis ẽ cauẽda. ⁊ cuz sit bono ibi
ꝺ supbia: includit̃ ibi inanis glĩa. ⁊ iõ dicit aug.
admonemur ne dona dei nostre ptãi tribuendo
⁊ nos extollẽdo grauius pccemus: q̃ si nihil bo/
ni operemus. Deinde q̃rit̃ vtrũ supbia magis op
ponat se deo q̃ȝ aliud pctm. dicit. n. hiero. cũ ce/
tera vicia fugiãt a deo: sola supbia deo oppo/
nit. ⁊ ita vr̃ q maior sit oppositio ad deũ ipi⁹ su/
pbie q̃ȝ alterius pcti. ¶ Item supbia vẽdicat sibi
qđ dei ẽ. alia ꝺo pcta nõ vẽdicãt. ergo magis op
ponit̃ deo q̃ȝ aliud pctm. Qđ aũt supbia vẽdicet
sibi qđ dei ẽ: habet ab augu. in lib. de do. xp̃iana.
¶ Cõtra i oĩ pcto mortali pponit̃ cõmutabile bo
nũ incõmutabili. ergo cum vnũqđqz genus pcti
appetat pp̃riũ bonũ cõmutabile: alia pcta eq̃ op
ponit̃ deo sicut supbia. ¶ Itẽ dicit Ans. q pp̃ria vo
lũtas ẽ cã oĩs pcti. sz hic pp̃riã volũtatẽ ẽ vsurpa
re qđ pp̃riũ ẽ dei. si ergo i alio pcto est eq̃ pp̃ria
volũtas i supbia: oẽ pctm mortale eq̃ deo op
ponet. Ad qđ dõm. q opponi deo dr̃ dupl'r.
cõĩter ⁊ pp̃rie. Cõĩter oẽ pctz deo opponit̃: q2 bo
nũ cõmutabile bono incõmutabili pponit̃. pp̃rie
aũt dr̃ opponi supbia p quãdã silitudinẽ. sicut si rex

aliq q deuicisset exercitũ sui aduersarii. ⁊ adhuc
ipe aduersari⁹ staret i bello: sic ẽ ꝺ supbia: cũ vin/
cunt̃ tẽtatões aliorũ pctorũ ⁊ ita fugiũt a deo pec
cata: supbia adhuc resistit. q2 ex ipa ablatõne vi/
ciorũ hz rõnẽ tẽtatõnis. ⁊ hoc mõ dr̃ sola supbia
deo se opponẽ vt n̄ excludat̃ qn alia vicia se deo
opponãt. sz q2 ista se opponit ẽt aliis viciis sicut
dictũ ẽ. ¶ Ad scđz dõz ẽ. q lz supbia vẽdicet sibi
qđ dei ẽ p̃rimũ s̃m itelligẽtiã. s. potẽtiã: nihilomi/
nus tñ alia pcta vẽdicat. In aucte eĩm hr̃ q inest
vicioso aĩo sibi tãq̃ debitũ vẽdicare: qđ vni p/
prio deo debet̃. vñ hoc dat̃ itelligi q nõ tantũ
hoc ẽ pp̃riũ supbie. Et dicit augu. i li. ɔfes. Sicut
supbia vẽdicat sibi excellẽtiã qđ dei ẽ: ita ira vẽ/
dicat vindictã q̃ deo ɔuenit. ⁊ ita ꝺ aliis. p qđ hr̃
q nõ solũ supbie ẽ hoc. sz hoc ei magis attribuat̃
q2 regina est viciorũ.

Membrum. xii.

Duodecimo q̃rit̃ ꝺ gradib⁹ supbie. po/
nit aũtẽ be. Bern. xii. gradus q sunt.
curiositas. mentis leuitas. inepta leti/
cia. iactãtia. singularitas. arrogantia.
psumptio. defensio pctorũ. simulata ɔfessio. rebel
lio. libertas peccãdi. ɔsuetudo. Põt ergo q̃ri
vtrũ sint spẽs supbie an tñ gradus. Qđ sint tãtũ
spẽs vr̃ hoc qđ dr̃. q peccat aliquo illorũ: pec/
cat pcto supbie. vt q peccat pcto iactãtie vel arro
gãtie vel singularitatis: ⁊ ita de aliis. ¶ Itẽz sicut
se hñt q̃dã corũ ad supbiã: ita ⁊ alia. sz quedam
illorũ ɔnumerant̃ iter spẽs supradictas: pari ergo
rõe alie debẽt cõnumerari. Cõtra aug. i li. de
vera religiõe dicit. q cõcupia oculorũ ad curio/
sos p̃tinet ambitio ad supbos. ergo curiositas est
distincta ex opposito ꝯ superbiã. nõ ergo ẽ spẽs
supbie. Silr̃ põt opponi ꝺ qbusdã aliis. n̄ ergo
p spẽbus ꝺbẽt ɔputari. ¶ Deinde q̃rit̃ q̃ sit rõ
illi⁹ numeri. vr̃ eĩz q ɔsuetudo nõ debeat poni p
gradu illius pcti plusq̃ alterius. Silr̃ põt dici ꝺ
defensiõe pctorũ. ⁊ de liberalitate peccandi. hec
eniz duo silr̃ respiciunt omne pctm. Ad quod
dõm. q nõ sunt spẽs superbie q̃ntũ ad hoc q ibi
ponit̃ sz gradus. lz alique illarũ spẽs dici possint
ex alia rõe. sz sicut humilitas. xii. hz gradus q̃s assi
gnat be. bñdict⁹: ita supbia suo mõ. xii. hz g̃dus
oppositos. sz hoc ẽ dñia iter g̃dus humilitat̃ ⁊
gradus superbie: q ad pfectaz humilitatem oẽs
illi gradus requirunt̃. ad superbiã ꝺo nõ requirunt̃
oẽs illi gradus supbie. põt eniz eẽ superbus sine
aliquo illorũ. ¶ Ad obiectũ aũt dõm est. q lz su/
perbia ɔsequat̃ ad quodlibz illorũ. nõ tñ sequit̃
sicut genus spẽm. sed per quãdã cõcomitantiã si/
ne cõnexionez. ¶ Ad scđz vero dicenduz. q non
est simile omnino de quibusdã illorum graduum
⁊ de aliis. quidaz eniz gradus nõ tantũ sũt gra/
dus sed etiam species: vt arrogantia. presũptio

τ iactātia. quidā vero ita sūt gradus ꝙ non spēs quo ad rōez. ergo gradus assimulant. quo ad rationē vo spēi ñ assilant. ¶ Ad illud vo qd obijcit de numero. dōm sicut dicit bern. ꝙ hō ꝑ supbiā iniuriat deo. Itē iniuriat ꝓximo cui dꝫ esse par. Itē iniuriat supiori cui dꝫ eē iferioꝛ. τ lꝫ oēs iste iniurie ex ꝯñi i deuꝫ redundēt. illa tñ iniuria ꝓpria dr̄ fieri deo que imediate redūdat i deū. ſm has ergo iniurias attēdunt illi gradus siue circūstātie. prime sex determinant penes iniuriaꝫ eius q dꝫ esse par. quattuoꝛ alij in iniuriaꝫ q̄ fit supiori homini. due vltime determinant ꝓprie ꝯtūꝫ ad iniuriā que deo imediate fit. τ dicunt gradus. qꝛ de minori procedit ad maius. vnde primus. gradus malus ē. secūdus peioꝛ. τ sic semꝑ ascendendo inuenietꝛ ꝙ vltimus iter oēs ē pessimus. τ isti ordinant ſm magis τ minus malum. Vñ iniuria respectu paris ex hoc ꝙ ē respectu paris est minoꝛ. ex hoc ꝙ respectu supioris ē maioꝛ. ex hoc ꝙ respectu dei est maxia. vñ ordinant isti gradus vt pmo sint illi gradus i iniuriā paris. Deinde illi q sunt i iniuriā supioris. vltio illi q sūt i iniuriā dei. Distiguunt ergo sex prime dr̄te per oppositū ad dr̄ias humilitatis respectu paris. sex. n. sunt dr̄ie humilitatis p quas hō humilis bñ se hꝫ erga parem. pria ē ꝙ dꝫ eē humilitas i aspectu interiori vel exteriori. secūda ē humilitas i v̄bo. tertia ē humilitas i signo. vt nō sit hō supcilio eleuato: vt sit hō de illa praua ac ꝑuersa generatōe supboꝝ de qua hr̄ ꝓuer. xxx. generatio cuius excelsi sunt oculi τ palpebre eius i alta sub recte. quarta ē humilitas i silētio: vt si alius loqꝛ ꝙ ipse taceat. quinta ē humilitas i ꝯuersatōe. sexta ē humilitas i estimatōe. vt. s. oībus alijs iferiorē estimet se. τ hec ē humilitas quā hꝫ hō in suo aspectu τ i seipo. Contrā āt has sex dr̄ias humilitatis sunt sex dr̄ie supbie. qbus male se hꝫ hō respectu paris: p quas deordiat respectu ipius ꝯtra primam humilitatē ē vna dr̄ia supbie que ē curiositas. cōtra secundā ē leuitas mētis clamosa: p quam hō supbe se hꝫ i verbo ꝯ humilitatē. tertiā que est in signo: est dr̄ia supbie silr̄ i signo que ē inepta leticia i risu τ cantico: ꝯ quartā humilitatē ē iactātia que qdē est i verbo. ꝯ quintā ē singularitas per quā alijs sanctioꝛ vult apparere. vult. n. ieiunare cū alij comedūt. ꝯ vero sextā humilitatē q̄ est in estimatiōe est arrogātia. sunt ergo sex dr̄ie supbie q̄ deordināt ad parē: sicut sex sūt dr̄e humilitatis que bñ ordināt ad parē. ¶ Itē ex pte humilitatis sunt quattuoꝛ p quie bñ ordinat hō ad suū supiorem: pria ē insufficiētia bonoꝝ: vt. s. reputet se hō insufficientē. Iuxta illud qd habet luc. xvij. Cum feceritis oīa que ꝓcepta sūt vobis dicite ſui inutiles sumus. secūda dr̄ia est ꝯfessio pctoꝝ. tertia est patiā aduersoꝝ. vt. s. paratus sit ad verbera. quarta ē obediētia mādatoꝝ. Per oppositū sūt quattuoꝛ dr̄ie supbie p quas deordinat hō ad supiorē suū. ꝯ primā est ꝓsūptio bonoꝝ. ꝯ secūdā excusatio maloꝝ. ꝯ tertiā que ē patiā aduersoꝝ: est ficta subiectio. ꝯ vero obediētiā mādatoꝝ ē rebellio. Itē duo sunt ex pte humilitatis p que ordiat hō ad deū. primū ē abnegatio ꝓprie volūtatis. scdm est adimpletio diuine volūtatis ex timore filiali. hoc ē ex timore τ amore. Econtra ex pte supbie sūt duo q̄ deordināt ad deū. primū ē libertas volūtatis siue libertas peccādi vel peccati. τ hec ē ꝯ abnegationē ꝓprie voluntatis. scdm est ꝯtemptus dei: τ ē contra adimpletionē diuine voluntatis ex timore τ amore. sic ergo habent. xij. gradus humilitatis. ¶ Ad illud qd vltio obijcit d̄ diuisione supbie p cecā τ vanā. dōm ꝙ hec diuisio generalis ē. τ dat per dr̄ias generales que ꝯprehendunt oēs alias. τ datur hec dr̄ie ꝑ distictioneꝫ ad ipas vires aīe vt dicat. ꝙ ceca principalius respicit itellectuꝫ. vana āt pricipalius respicit affectum. vnde hoc mō oēs alias dr̄ias supbie generaliter ꝯprehendunt.

Membrum. xiij.

Tertiodecimo querit de dr̄ia appetitus primatus in spūalibus τ tꝑalibus. ex quoꝝ vtroqꝫ ꝯtingit supbire. τ querit qd illoꝝ primatū habeat magis d̄ motiuo ad appetēdū. τ ꝯuenientius appeti possit. Ad qd sic Cris. dicit, primatū seculareꝫ appetere. τ si rō non ē: saltē cā est. primatū vero ecclesie concupiscere: neqꝫ rō neqꝫ cā est. ergo magis ē appetēdus primatus tꝑalis ꝙ̄ spūalis. ¶ Cōtra. primatus spūalis magis assimilat deo ꝙ̄ tēporalis. ergo magis dꝫ appeti. quid ē ergo qd dicit cris. ¶ Ad quod dōm. ꝙ in vtroqꝫ primatu hoc ē cōmune ꝙ ipe primatus nō est rō qua appeti debeat. sicut ꝓostensuꝫ ē a ꝑncipio huius qōnis. qꝛ ꝓferri vel ꝓlatio ꝓpter se nō hꝫ rōneꝫ appetēdi. in vtroqꝫ tñ appetitu tꝑali ꝙ̄ spūali nō ē dñiuꝫ appetendū sꝫ ministeriū. Vñ cris. Honores non sūt honores sꝫ ministeria. sicut videt honoꝛ oculi qd illuminat totū corpus. τ ñ ē honoꝛ sꝫ ministeriū. Silr̄ τ pedes q baiulāt totū corpus τ nō sūt honores sꝫ misteria. ita ergo oīs p̄latus ē ministeriū. De p̄atu seculari dr̄ Ro. xiij. ministri dei sunt i hoc ipm ſuientes. De spūalibus j. coꝝ. iiij. sic nos existimet hō vt ministros xp̄i τ dispēsatores misterioꝝ dei. Et luc. xxij. Qui maioꝛ ē in vobis fiat sicut minoꝛ. τ q precessoꝛ sicut ministratoꝛ. In neutro ergo primatu ipe p̄latus ē rō quare debeat appeti. sꝫ i primatu seculari ē cā appetendi vt. s. incutiat timoꝛ ipsis malis τ p ipm arceat malicia. Vñ ſm ꝙ dr̄ Ro. xiij. Ipi pricipes non sūt timori boni opis sꝫ mali pricipes mūdi sūt vt diueāt in minoribus: pricipes ecclie vt ſuiant ei. In ꝓlatione āt spūali nō hꝫ locum illa cā. nam tales

prelati solū debēt velle amari et nō timeri: nisi sit casu vel ex aliqua necessaria cā: sicut qn̄ habent aliquē contumacē subditū vel huiusmodi. et ideo in hoc primo nec cā nec ratio ē appetendi ipm̄. in alio vero cā est appetendi scilz ipse timor.

Questio. cliiij. de inani gloria.

b Abito tractatu de pctō supbie. consequēter videndū ē de peccato inanis glorie. que sicut dicit grego. descēdit a supbia. Primo aūt querendū ē vtrū appetitus glie sit pctz. Scđo vtrū inanis glia sit nūq̄ mortale pctz. Tertio qd sit motiuū in hoc pctō. Quarto de conueniētia et dria ad pctm̄ supbie. Quinto de comparatiōe ad pctm̄ superbie vtrū sit gnāle ad illd. Sexto vtrū inanis glia sit nūq̄ i hoīe aut ēt i dyabolo. Septio vtrū inanis glia sit pctm̄ magis in quibusdā psonis q̄ i alijs vt i religiosis. Octauo de cōparatiōe inanis glie ad inanē glām scđz diuīas māras. Nono de magnitudie hui° pctī. Decio de spēb° huius pctī si q̄ sūt. Undecio de opposiōe hui° pctī.

Mēbrum primum.

a Ad primū sic pcedit ostēdit qp appetitus glorie nō sit pctm̄. Appetitus enī glorie qd aliud ē nisi appetitus fame vel laudis hūane. sz ille appetitus nō ē pctm̄. Sciā enī bona pp non ē necessaria. bona aūt fama pp alios. ergo appetitus fame nō ē pctz. ergo appetitus laudis hūane nō ē pctm̄. ¶ Itē. viij. ad ro. puidētes bōa nō tm̄ corā deo sz corā oībus hoībus. q' ciētie fidēs famā negligit crudelis ē. ergo nō ē bonū negligē famā. ergo bonū ē appetē. ergo nō est pctm̄. ¶ Itē vlt. ad phil. Quecūqz amabilia q̄cūqz bone fame si qua vtus sit q̄ laus discipline hec cogitate et hoc agite. glo. q̄sq̄s famā custodit i alios mīcors ē. si bonū ē mīcordē eē i alios. ergo bonū ē appetē custodire famā. ¶ Itez. j. ad co. x. placete oībus et p oīa sicut et ego p oīa oībus placeo. ergo velle placē oībus nō ē pctz. et ita p consns laudari velle ab illis nō erit pctm̄. cū ad hoc moueat apls. Contra math. v. sup illd. Sic luceat lux vrā. glo. finē boni opis nō i laudib° hoīuz cōstituatis. Et. vi. mat. sup illd. attēdite ne iusticiā. gl. id ē pbibz videri vt deus laudet sz videri vt ipi laudent. Et ibidē i gl. laus hoīuz appeti nō dz. ¶ Itē sup illd recipiūt mercedē suā. gl. vera merces praua intentiōe euacuat. et loqt de intentione male laudis. Et itez dicit beda sup bestiā. q' iciunat. orat. elemosinā dat illa intētiōe vt videat et laudet ab hoībus: pces bone actōis q̄rit de laudā genitrice nata ē sordide intētōnis. ergo pctm̄ est.

Ad qd dōm ē fm distinctiōem greg. q' soluit contrarietatē iter illud qd. v. math. Sic luceat opa vrā corā hoībus et c̄. et. vi. math. Attēdite ne iusticiaz vrāz faciatis corā hoībus. Si dātis gloriā querimus: ēt publicata nrā opa in cōspectu illius occulta fuamus. si vero p hec nrām laudē cōcupiscimus. foras ab eius cōspectu fusa sunt: ēt si a multis ignorent. Aliud ē ergo querere laudē ppriaz aliud laudē diuinā. Preterea aliud ē velle laudari pp se. aliud ē velle laudari pp deū et ppter bonū pximi. huiusmōi enī laudari nō est aliud nisi deū laudari i nobis. vno ergo mō pōt appeti laus ab hoīe [illegible] vt sibi finis cōstituat. sz in deū vel i co qd p se ordinat ad deū. ¶ Istis ergo modis cōsideratis pnt solui q̄ obiecta sūt. Illa. n. que primo obiecta sūt respiciūt velle laudari pp gloriā dei. vt deus i bono ope nrō laudet. vel i bonis q̄ habemus. vel vt inde pximus edificet. fm qd dicit aug. vt illi pficiāt qui imitari pūt, qd laudāt. et aliqñ subsequi dz vt alios exēplo inuitet. ¶ Rationes vo que sunt in contrarium sumunt pences hoc qp finis i humana laude cōstituat ppter se sine in humano fauore. et hoc mō dī inanis gloria. vn̄ licz velle laudari possit nō eē pctz: nihilominus tn̄ inanis gloria semp ē pctm̄. cū enī velle laudari nō ē pctz: nō cōstituit finis i vano sz i vero. cū aūt ē inanis gloria. in vano finis constituit.

Membrum secūdum.

f Secūdo q̄rit supposito qp inanis gloria sit pctm̄. vtrū sit semp pctz mortale vel semp veniale: vel aliqñ mortale aliqñ veniale. Qd aūt semp sit mortale sic ondit. vana gloria et vera gloria q̄ ē glia in vero testimonio cōscie fm qp dicit aplus. ij. co. j. glia nrā hec ē cōscie nre testioniū. opponunt: ergo nō se cōpatiunt inuicē. sz veniale pctz et grā sese cōpatiūt. si ergo grā i adulto bn̄ opante ponit istā gloriaz. qz vbi ē grā: ē ista gloria et econuerso. ergo veniale pctm̄ et vera gloria que ē in testimonio cōsciētie sese cōpatiunt. si ergo vana gloria nō cōpatit secū illā gloriā verā. ergo ipa ē pctm̄ mortale. ¶ Itez Isa. xlij. dicit dñs gloriā meā alteri nō dabo. ergo ppriū ē dei gloria. ergo nō cōcedit alicui ratōnali creature. ergo si rōnalis creatura vsurpat illam: rapit qd dei ē. et dicit grego. in moral. qp inaniter gloriātis ē rape gloriā dei. sz raptus siue vsurpatio eius qp dei ē nō ē nisi per mortale pctm̄. ergo inanis gloria ē simplr mortale pctz et vlr. ¶ Itē dicit apls galla. j. Si hoīb° placerē xpi fuus non eēm. ergo oīs [illegible] appetit hoīb° placē: de fuo xpi sit nō fuus. sz oīs inaniter glorians de fuo xpi sit nō fuus. sz de seruo xpi nō sit nō fuuo. nisi p mortale pctz. qz nō p veniale cū nō opponat grē. ergo oīs inaniter glorians peccat mortaliter. ergo inanis

gloria vl' ē mortale pctm. ¶ Itē pctm mortale ē spreto incōmutabili bono bonis mutabilib⁹ adherere, sz hoc facit inanis. glia. qz adheret laudi boluz q̄ ē mutabil. ergo ipa ñ semp mortale peccatū. Cōtra inanis glia signat p puluerem q̄ dr Mat. x. aplis. excutite puluerē d pedib⁹ vris. vñ dic greg. pdicatio vix sine aliq̄ pulueris mixtiōe trāsit. N̄ pdicās aut idignatōez trahit cū ptēnit. aut ad quātulācūqz gliā si ab hoib⁹ honorat sed apli ñ cadebāt a pfectōe pp huiusmōi inanē gloriā. ergo ñ erat mortale pctz. aliqua ergo inanis glia ē veniale pctz ⁊ nō mortale semp. ¶ Itē sup illō. j. ad thes. ij. deo q pbat corda nra. gl. vt sibi ñ hoib⁹ placeam⁹ qd. nisi ipe ī nob operet: vitare ñ possum⁹. Si ergo veniale pctz vitari ñ pt. mortale āt pctm vitari pt. ñ eiz in nra ē corrupta nā vt sit necessitas ad actuale mortale. erit inanis glia q̄ hō ītēdit placē hoib⁹ aliqñ veiale pctz. ¶ Hoc idē arguit ex alio ibidē dicto. ⁊ si cuiqz facile est laudē ñ cupe dū negat: difficile ē tñ ea ñ delectari cū offert. ergo aliqñ ē veniale pctm. Ad quod dōz. q inanis gloria aliqñ ē mortale pctm. aliqñ ē veniale. Naz aliqñ inanis glia pcedit ex surreptiōe. aliqñ ex dliberatōe. ⁊ iterz aliqñ ē circa res q̄ inducūt maximā pnitatē. ⁊ aliqñ ñ ē circa huiusmōi res. venialis g⁹ dicet. tñ pp surreptiōez. tñ pp maximā ocupie pnitatē. ¶ Ad obiectū ḋr primo rñdēdū ē. q inanis gloria put ē venial' ñ opponit vere glorie q̄ ē ī pscia: qn possit simul ēē in eodē subiecto lz opponat q̄tū ad genus: qz hec inanis gloria ē ī genē mali. illa aūt ē ī genē boni. circa actuz vo ē opposītio: circa psonā vo nō. pt eīz eadē psona vere gloriari itert⁹. ⁊ nihilomin⁹ hre quēdā motū inanis glie ī fauore vl' laude hominū. q mot⁹ nō ē in pscia. ¶ Ad scḋz dōm. q rapere gliaz dei nō ē cuiuslibet inaniter gloriātis. sz illius q inaniter gloriat ⁊ mortalr. Inanis eīm gloria q̄ venialis ē lz ñ referat ad deū ipz actuz: nihilominus tñ a subiecto nō tollit ipe habit⁹ vere glorie. qz q venialr gloriat aliquid amat sub deo. ⁊ talis ñ rapit gloriā dei: qz deus supra ē q amat. rape eīz ē ad seipm qd ē alienū referre. qd facit q gloriā dei quātū in ipo ē aufert: qd fit per mortale pctm. ¶ Ad tertiū vo dōm. q appetere placē hominib⁹ hoc pōt fieri dupl'r. vel ita q tñ fiat pp̄ter se. ⁊ hoc mō nō ē filius xpi qui sic appetit placere. vel ita q nō totaliter referat ad se. sz ad se sub deo. ⁊ hoc mō pt placē hominib⁹ ⁊ ēē filius xpi: lz ipe actu veniali nō seruiat. vñ hoc mō de filio xpi nō fit filius dyaboli. ¶ Ad quartū dōm q inanis gloria aliquādo adheret cōmutabili bono spreto incōmutabili bono. ⁊ tūc est mortale. aliqñ nō spreto sed tūc nō p fine posito actualiter. ⁊ fm hoc erit veniale.

Membrum tertium.

Tertio q̄rit d motiuo pcti. dr enim q velle laudari ē motiuū siue appendile in isto pcto. sz vr q velle laudari sit bonū ⁊ ita nō erit motiuū hoc. nā ex eadē cā ē laudare laudabilē ⁊ velle laudari laudabilē. si ergo laudare laudabilē illud bonū est. ergo ⁊ illud bonū est velle laudari laudabilē: qz eadē ē cā ī actiua ⁊ passiua. ergo velle laudari ñ ē motiuū inanis glorie: qz suū motiuū dz ēē eq̄le cū ipa. Vñ dz hre in se bonitatē apparētē ⁊ deficiētē sicut suū pctm. tale aūt ñ ē velle laudari laudabilē cū sit bonū. ¶ Item velle laudari pōt fieri bono fine ⁊ malo. bono fine fit qñ fac pp bonoꝝ edificatōez ⁊ maloꝝ depssionē. ⁊ pp dei glorificatōez sic habet mat. v. sic luceāt opa vra corā hominib⁹: vt glorificēt patrē vestrū q in celis est. Malū aūt ē qñ vult hō laudari pp ppriā gloriā. ⁊ sil'r qñ vult laudari vt fiat diues. iste ē malus finis. ergo pōt fieri bono fine ⁊ malo. sed qd pōt fieri bono fine ⁊ malo: est idifferēs. Nullū āt indifferēs est motiuū pcti nisi addat circūstātia q̄ determinet ad malū. ergo velle laudari simpl'r sine circūstātia addita: nō ē motiuū inanis glorie. ¶ Itē dicit Tulli⁹. Nō ē idē bonū ⁊ laudabile. sed si finis subsequat: duplicat boni appetitus. ergo laudari ē boni. ergo ⁊ velle laudari ē boni. nō ē ergo motiuū hui⁹ pcti. ¶ Itē nos videmus illa tria distincta. s. q aliqs vult laudari ab aliquo. itē aliqs vult placē alij. itē aliqs vult placē sibi. tñ dico aliqs vult placē sibi: hoc totū terminat ī se. cuz dico q vult laudari ab alio: hoc īcipit ab alio ⁊ terminat ī se. cū dico vult placē alij: hoc incipit a seipo ⁊ terminat ī alio. nō ē ergo vnū motiuū ad ista tria. sz hec sūt inanis glie. ergo inanis glia nō hz motiuū vnū. ⁊ sic velle laudari ab alio nō est motiuū in ipa. aut si sit: eiusmōi ergo pctz ē velle placē alij: qz si dicat adulatōis. sz adulatio ptinet ad inanē gloriā: qz ñ ad irā non ad inuidiam nec ad aliqd aliud pctm. ergo velle placere alij ptinet ad inanē gliaz. ¶ Itē sil'r velle placē deo ē velle delectari ī deo. ita velle placere sibi ē velle delectari ī seipo. ergo ē sub inani glia. ⁊ ita cōtinet illa tria. ⁊ vnū ñ ē motiuū ad alia duo. nō ē ergo vnū motiuū in ipa. ⁊ ita nō ē pctm vnuz. aut habebit aliud motiuū q̄ velle laudari. Ad oppositū oēs actus qui ptinēt ad creaturā rōnalez: semp debēt fieri aliqua necessitate siue aliquo fine ⁊ hoc fine tali: qz debēt fieri in gloriaz dei. vñ apl's. j. Corin. x. siue manducatis siue bibitis siue quecūqz alia facitis: oīa in gloriaz dei facite. ergo dz homo appetere gloriā vel laudē nō pp̄ter se sed semp ad gloriaz dei ergo cum hoc ē velle laudari: nō determinēt vlteriorez finez a se. ergo est maluz. ⁊ ita potest esse motiuū ad peccatū qd est inanis glorie. maxime cū inaniter gloriaz nō ponat gloriaz dei finem sue laudis. ¶ Item dicit

pⁱbuit ꝙ vanuz ē qḋ nāt ē ad aliquē finē ⁊ nō cō
sequit illū. ſꝫ laus ē huiuſmōi. ꝙ dʒ ordinari ad
gloriā ⁊ vtilitatē ꝓximi. ergo ſi nō ordinet vana
ē. ſꝫ cū dī velle laudari ñ dterīat ad hoc velle lau/
dari. ergo ꝯ ſe dicit qḋ ē vanū. ergo ex hoc ſeq̄t
ꝙ glīa q̄ hō male glīat pōt eē motiuū ad inanem
gloriā. Ad qḋ dōm. ꝙ ſi hēat reſpectus ad bo
nuz ex circūſtātia ⁊ malū ex circūſtātia. velle lau/
dari īdifferēs ē. cū poſſit dterminari bona circūſtā
tia. ⁊ ſic ſit bonū. ⁊ mala circūſtātia ⁊ ſic ſit malū.
Si vō velle laudari eo ꝙ nō ordinat vlteri⁹ tāq̄
ad finē cointelligat in ſe finē: velle laudari maluz
eſt. Vñ ſup illud. ſ. ad gal. Si hoībus placerē ⁊c̄.
exponēs illud Math. vi. vt videamini ab eis no
lite hec facere finē: vltra porrigite intētionē. Si/
militer dicēdum ē de [illegible] ꝙ ē velle laudari ſicut ꝯ eo
ꝙ ē velle videri. Preterea velle laudari q̄ʒ non
ordīat ad vlterius. quaſi occaſio ē neceſſaria ad
īaniter gloriādum. ⁊ iō dicit. ſ. ad theſ. ij. ſup illō.
Nō quaſi hoībus placētes ⁊c̄. gl. quas vires no
cendi hꝫ humane glorie amor. nō ſentit niſi qui
bellū ei indixerit. p hoc pōt patere qualr̄ rñden/
dum ē ad obiecta. ¶ Ad primū ſic. ꝙ nō ē ſile in
eo ꝙ ē velle laudare ⁊ velle laudari. velle. n. lau/
dare in aliū tranſit. velle aūt laudari ſup ſe redit.
Unde velle laudare recte indifferēs ē. velle enim
laudare laudabilē bonū ē. velle. n. laudare vitu/
perabilē malū ē. velle aūt laudari cū nō apponit
circūſtātia finis alterius ponit quaſi frui vtēdo. ⁊
ita plus inclinat ad malū. ¶ Ad ſcōm vero dōm.
ꝙ velle laudare lꝫ poſſit fieri bono fine vel ma/
lo. tū plus ſe hꝫ ad malū. ¶ Ad tertiū vero dōm
eſt. ꝙ illud qḋ dicit Tullius in illo cāu intelligen/
dum ē quo aliqd appetit ꝓut ē bonū appetēti. ⁊
ꝓut ē bonū alteri ſm ꝙ cognoſcit ab ipſis eē bo/
num. hoc enī ē duplicari appetitū boni. ¶ Ad il/
lud vero ꝙ quarto querit. dōm ē ꝙ non ſunt di/
uerſa motiua ī gnē inanis glorie: ſed vnū motiuū.
velle. n. placere aliꝗ ordīatur ad velle laudari ab
alio. velle autē laudari ab alio: ordinat ad velle
ꝓpriā excellentiā. ⁊ ſic motiuū adulatōis ordina
tur ad motiuū inanis glorie. motiuū autē inanis
glorie ad motiuū ſupbie. velle aūt placere ſibi vel
delectari in ſe: ꝯ e eſt tanq̄ motiuū primū in oī/
bus iſtis pctīs. ea vero que obijciebant ex altera
pte reſpiciūt velle laudari ꝓut cōcernit in ſe finē
ſimplr̄ vel ex cōſequenti. Sed pōt queri. cum
ꝯtingit vane delectari nō ſolū in laude vel fauore
hominū. ſꝫ ī diuitijs ⁊ ī alijs bonis mutabilibus.
⁊ ita vane gloriari. q̄re appetitus hūane laudis
vel fauoris magis ponit ꝓ motiuo in pcīo iſto q̄
appetitus alioꝝ? ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ ē vanitas que
dā in creaturaꝝ eo ꝙ ē ex nihilo. ⁊ ē vāitas que/
dā in actu volūtario: cū non refert ad debitū finē.
his duobus modis vanitas eſt cōmunis in appe
titu laudis ⁊ in appetitu diuitiaꝝ ⁊ alioꝝ bonoꝝ
mutabiliū. Preter has autē vanitates ī ipſo actu
laudatōis ē triplex vanitatis cā. vna ex pte eius q
laudat. ⁊ hec ē opinio que valde mutabilis. ⁊ va
na ē. q̄ʒ homo modo opīat vnū mō eius oppo
ſitū. ex hoc ꝯtrahit laus quādā vanitatē. ſ. ex opi
nione laudātiū. Vñ hiero. Si vitam tuā ī ore ho
minū poſueris. modo ꝑuus modo magnus mō
malus hic eris. Et ideo dr̄.) . ecc̄. Sapiens vt ſol
ꝑmanet q. ſ. querit gloriā in teſtimonio bone con
ſcientie. ſed ſtultus vt luna mutat. q̄ʒ inane glorio
ſus nūc creſcit nūc decreſcit in opīone laudātiuꝫ.
Alia cauſa vanitatis ī laude eſt ex pte materie ex
qua quia laus ſm hoc nihil aliud ē q̄ aer ꝑcuſ/
ſus flatu. aer aūt ē de ſe vanus ⁊ flatus. etiam quo
aer percutit vanior: q̄ʒ ſtatim tranſit. ⁊ iō ex hoc
contrahit laus quādam vanitatē. Tertia rō eſt ex
parte eius de quo eſt ipſa laus. homo eīʒ laudat
aliū ſm ꝙ de ipō opinatur. ⁊ ideo q̄ʒ aliquādo
opīat ꝯ malo ꝙ [illegible] bonū ⁊ ecōuerſo. laudat ali/
quē de quo non eſt laudādus ⁊ econuerſo. ⁊ hec
eſt vanitas. ⁊ ex hoc iterū trahit ipā laus vanita
tem. Ex his igit videt ꝙ laus nō ſolū ē vanū ſed
ēt vaniſſimū. Vñ q laudē appetit delectat ī vaniſſi
mo. ⁊ iō īanis gloria plus deteriat reſpectu hu/
ius appetitus. ſ. laudis. q̄ reſpectu appetit⁹ alioꝝ
actuū. vñ a quodā ſapiēte ſic diffinit īanis gloria
ē motus īdeterīatus ad laudē humanā.

Membrum quartum.

Quarto querit de ꝯueniētia ⁊ dīa īanis
glorie ad ſupbiā maxime quo ad mo
tiua [illegible] ⁊ ibi greg. Inanis gloria ſug/
gerit ꝑeſſe vt pluribus ꝓſit. hoc autēʒ
idē ſuggerit ſupbia. ¶ Itē aug. ſup Io. Ambitio
hūane laudis appetit de ſe eſtimare qḋ ī ſe nō hꝫ
⁊ ſup alios ſe efferre. ⁊ hoc idē appetit ſupbia. ē
ergo idē motiuū in vtroq̄ʒ. ergo idē pcīʒ. Cō
tra. aug. v. de ci. dei. q̄ſq̄s ſine cupiditate glorie q̄
veret hō bn̄ iudicantibus diſplicere. dñari atq̄ʒ
imparē ꝯſiderat. ēt p apertiſſima ſcelera q̄rit plerū
q̄ʒ obtinē qḋ diligit. ꝑinde q gliam ꝯcupiſcit aut
ꝯ ꝗ vis nitit. aut certe dolis aut fallacijs ꝯtēdit. va
lēs bonus videri. eē qḋ nō ē. ex quo vr̄ ꝙ ſupbia
pōt eē ſine īani gloria ⁊ īanis glīa ſine ſupbia. ⁊
ita neutrū ē idē cū altero. ¶ Itē idem ſcodē. Duo
eīʒ ſūt libertas ⁊ cupiditas hūane laudis. q̄ ad [illegible]
ēta ꝯpulit miranda romanos. ⁊ loqt de libertate
dñationis. ergo ſupbia ⁊ īanis gloria que reſpi/
ciūt iſta nō ſunt idē. Ad qḋ dōm. ꝙ nō ſunt idē
formalr̄ inanis gloria ⁊ ſuperbia. lꝫ ꝯtingat vnū
in alio eē vt ī pluribus. Unde augu. v. de ci. dei.
intereſt ſane inter cupiditatē humane glorie ⁊ cupi/
ditatēʒ dñationis. nā lꝫ procliue ſit vt q humana
gloria delectatur nimium: ēt dñari ardētr̄ affe/
ctēt. ¶ Ad primū ergo dicenduʒ. ꝙ inanis gloria
non habet hoc ex ſe ſꝫ inquātum ē ꝯiūcta ſupbie.

ipsa. n. ē p̄ria filia sup̄bie ex hoc q̄ ē ei cōiūcta hoc ē q̄ appetit vl̄ suggerit p̄esse. vn̄ hoc ē ppter dictū q̄ ianis gl̄ia suggerit p̄esse i laude hūana. i. extollē i laude. vn̄ semp̄ itēdit laudē i excellētia. sꝫ sup̄bia sistit i ip̄a excellētia. ¶ Ad scd̄ꝫ dd̄ꝫ. q̄ i illa dd̄itōe ꝯponūt̄ hec duo pctā. s. sup̄bia ꝛ ianis gloria. vn̄ ē ibi qd̄ ē sup̄bie: ꝛ qd̄ ē ianis glorie. Ambitio. n. laudis ip̄ortat appetitū laudis vt honoret ꝛ laudet̄ ab aliis dd̄o. et q̄ntū ad hoc ē ip̄ius ianis glorie. Itē talis appetit p̄esse ꝛ efferri super alios ꝛ hoc ē sup̄bie. Vn̄ duo sūt i illa auctoritate. p̄rimū ptinet ad ianē gloriā. qm̄ siq̄s appetit. estimat ꝛ dr̄ magna vt laudet̄. scd̄m ad superbiā. qm̄ .s. appetit se super alios efferre.

Membrum quintum.

Quinto querit̄ de ꝯpatōe huius pc̄ti ad pctm̄ sup̄bie. vtrū sit gn̄ale ad illd̄. ad qd̄ sic. Sicut ꝯtigit hōīe appetē excellentiā i hoc bono ꝛ in illo. ita cōtingit ip̄m appetē gloriā i hoc bono ꝛ i illo. vn̄ i oībus pōt hō extollē. ꝑ gloriari ꝛ ecōuerso. ergo neutrū nascit̄ ex alio. imo ex equo se hn̄t. ¶ Itē duo sūt appetibilia dīsa. quoꝝ vnū nō ē sub alio. s. humana laus ꝛ excellētia bonoꝝ. ꝛ formāt hec duo pc̄ta q̄ sunt ianis gl̄ia ꝛ sup̄bia. ergo neutrū sub alio sꝫ ex equo se hn̄t. ¶ Itē velle scire vt excellat ꝛ velle scire vt sciat̄ ꝛ laudet̄ ab hoībus. hec sunt duo appetibilia. quoꝝ neutrū sub alio. ꝛ vnū ē sup̄bie aliud ē ianis gl̄ie. ¶ Itē Cris. sꝫ auariciā paulus vocat idolatriā. huiꝰ mr̄ē ꝛ radicē ꝛ fontē oīuꝫ maloꝝ vanā gl̄iā dicat. ergo ē mr̄ maloꝝ sicut sup̄bia. nō ergo nascit̄ ex illa. ergo ex eq̄ se hꝫ cū illa. ¶ Ad oppositū dicit greg. i moꝛa. q̄ ianis gl̄ia nascit̄ ex sup̄bia tāq̄ p̄ria eius filia. Ad qd̄ dd̄ꝫ. q̄ vana gl̄ia duobꝰ mōis accipit̄. vno mō. put dr̄ vana. sꝫ quā delectat̄ ꝛ gl̄iat̄ hō i b̄ bono mutabili vano ꝛ i illo plusq̄ i deo q̄ ē sūmū bonū ꝛ icōmutabile. ꝛ sic dr̄ vana gl̄ia put ip̄a dicit dlēctatōem i re vana q̄cūq̄ sit illa. ꝛ hoc mō ip̄a est pctm̄ gn̄ale. ꝛ dr̄ mr̄ oīuꝫ pctoꝝ. ꝛ circuit oīa mala sicut sup̄bia. q̄ sic sup̄bia dr̄ ꝯtēptus icōmutabilis boni. ꝛ rōe illiꝰ ꝯtēptus q̄ ē i oī pctō. ꝛ opponit̄ de glorie que ē i bono icōmutabili. ꝛ ē mr̄ maloꝝ ꝛ ꝯcomitāt̄ se inuicē. q̄ delectatio i re vana ꝯcomitat̄ ꝯtēptū icōmutabilis bōi. ꝛ aliq̄n ex illa delectatōe seq̄t̄ ille ꝯtēptus. aliq̄n ex illo cōtēptu sequitur illa delectatio. ita q̄ aliq̄n redit hō ad istaꝫ delectatōem ex ꝯtemptu tanq̄ ad sibi placēs. vt aliquādo a cōtēptu boni incōmutabilis dei ꝑpter aliq̄d nociuū vel punitiuū vel aliud huiusmodi resilit ad placēdūꝫ ꝛ delectādūꝫ imutabili bono. ꝛ relinq̄t bonū incōmutabile. vn̄ hoc mō non venit magis vnū ex alio q̄ ecōuerso. Alio mō vana gloria nō ē filia sup̄bie. ¶ Itē alio mō accipit̄ vana gloria prout dicit delectatōem in re vanissima q̄ ē laus hūana. ꝛ hoc mō nascit̄ ex sup̄bia. ꝛ ē filia sup̄bie. q̄ sup̄bia ē amoꝛ excellētie. ille aūt q̄ appetit laudē hoīuꝫ. nō pp̄ aliud nisi vt excellat appetit. q̄ signuꝫ excellētie ē ꝛ q̄ debeat hō excellere qn̄ ip̄se laudat̄ respectu eius q̄ n̄ laudat̄. ꝛ hoc mō sꝫ hꝫ p posterius ad sup̄biā q̄ nascit̄ ex illa. nec se hn̄t equalr̄ ꝫm ambiū. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄ q̄ diuersa sunt appetibilia laus hūana ꝛ excellētia in diuitijs vel honoꝛibus. dd̄m q̄ vtrunq̄ ē formalr̄ sunt diuersa. q̄ vnū non ē alterū. tn̄ vnuꝫ ē ppter aliud. vnde vnū nascit̄ ab alio. s. laus humana ab excellētia. q̄ nō appetit laudeꝫ nisi vt p hoc excellit. vn̄ excellētia mouet ad ip̄ꝫ laudis appetituꝫ ꝛ ad hoc q̄ velit hō laudari. ꝛ sic lꝫ diuersa sint vt vnū nō sit alteꝝ. vnū tn̄ nascit̄ ex alio. ꝛ sic inanis gloria de sup̄bia. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. Iste vult scire vt laudet̄ iste vult scire ut sciat̄. duo sunt mouētia ꝛ diuersa. ergo nō utrū q̄ ē uana gloria. dd̄m q̄ licet sint diuersa diuisa in se. vnū tn̄ ē ppter alteꝝ. q̄ ille qui vult scire ut sciat̄. appetit hoc vt excellat in laude. vn̄ excellentia in laude hoīum mouet ip̄sum ꝛ ex hoc nascit̄. ¶ Ad tertiū rōeꝫ pꝫ solutio. qm̄ loq̄t̄ Cris. d vana gloria put dicit delectatiōnē i quacūq̄ re vana. ꝛ isto mō bene ꝯcedēdū ē q̄ non ē filia sup̄bie sꝫ equalis est ābitus cū illa. Deinde querit̄ vtrū oīs inaniter gloriās sit ifidelis. ꝛ ita vana gloria sit sub ifidelitate. ostendit̄ autē q̄ sic Io. v. q̄mō potestis credere qui gloriā abinuicem accipitis ꝛ gloriā que a solo deo ē non queritis q. d. nullo mō. sꝫ oīs vane gloriosus ē huiusmōi q querit gloriā ab alio hoīe ꝛ gloriā dei nō querit. ergo oīs talis est ifidelis. ¶ Itē Iob. xxxi. Si osculatus sū manū meā oꝛe meo q̄ ē iniq̄tas maxima ꝛ negatio ꝯ deū altissimū. ergo ille q osculat̄ manū suā negat deū. sꝫ osculari manū suā ē vane gloriari de opibus suis. vn̄ dicit glo. manum suā osculat̄ oꝛe suo q laudat qd̄ facit. ꝛ talis est q inaniter gloriat̄. ergo talis negat deū. ergo ē ifidelis. Ad qd̄ dd̄ꝫ q̄ ifidelis dicit̄ duobus mōis. vel q̄ cadit a fide infoꝛmi. vel q̄ cadit a fide formata. si ergo appellet̄ ifidelis q̄ cadit a fide formata. hoc mō dico gn̄alr̄ q̄ oīs q ianiter gloriat̄ put dico ē moꝛtale pctm̄ ē ifidelis. q̄ expellit gratiā siue caritatē que ē forma fidei. sꝫ si dicat̄ ifidelis p casum a fide ifoꝛmi. hoc mō dr̄ ifideles sint plr̄. hoc mō nō oīs qui ianiter gloriat̄ ē ifidelis. ꝛ q̄ dicebat dn̄s istos eē ifideles hoc erat q̄ nō credebāt ip̄m eē dei filiū. qd̄ tn̄ tenebātur credere nec q̄ ab ip̄o aliq̄d boni hērent. hoc aūt est gloria dei. ꝛ ppter hoc dicit gloriā dei nō q̄rītis sꝫ gloriā vestrā q̄ credītis hēre a vobis q̄ hētis a xp̄o dei filio icarnato. Vn̄ ceciderūt et a fide ifoꝛmi non soluꝫ formata. ¶ Ad scd̄m satis pꝫ rn̄sio. qm̄ aliq̄s pōt osculari manū hoc ē delectari in suis opibus dupl̄r. vel ponēdo bonū a se n̄ a deo.

vel nõ ꝓcludendo q̄ bonū illud sit a deo.tñ ior/
dinate ibi delectat̃.ſ ꝫ hoc ſcd̃o mõ dico q̄ ñ ẽ ne
gatio apud altiſſimū. ſi ãt p̄io mõ vt ponat opa
ſua bona a ſe ⁊ delectet̃ i illis q̄ſi ſint a ſe ⁊ non a
deo.dicim⁹ q̄ talis negat gratiã dei ſicut dicit ibi
glo.auctoris ſui negare gr̃az ꝯuincit̃.q̇ſq̇s ſibi tri
buit bonū q̇ꝺ opat̃. ⁊ hoc mõ ẽ negatio apud al
tiſſimū ⁊ īfidelitas ſicut delectari in ſuis opibus.
talis eīm tenet̃ credere q̄ oīa hz a deo ſm q̄ di/
cit ap̄ls.).Corin.iiij.quid hẽs q̇ꝺ nõ accepiſti q̇d
gloriaris quaſi non acceperis vnde talis ſimpli/
citer eſt īfidelis.

Membrum ſextuꝫ.

Sexto querit̃ vtrū īanis gloria ſit tm̄ in
hoie an ẽt in dyabolo. ⁊ videt̃ q̄ ſit in
dyabolo.ianis eīm gloria p̄io naſcit̃
de ſupbia ſicut dicit Greg. cum ergo
nõ tm̄ ſupbia ſit in dyabolo ſꝫ etiã aliqua de filia
bus eius.illa maxime erit q̄ p̄io naſcit̃ d̃ ſupbia.
⁊ ita īanis gloria erit i dyabolo.¶ Item ẽ queda
gloria i malicia.ſicut dr̃ i p̄s.q̇d gloriaris i mali/
cia.ſꝫ q̇s ẽ q̄ magis gloriatur i malicia q̄ dyabo/
lus.⁊ illa ẽ vana gloria.ergo vana gloria ẽ i dya
bolo.¶ Itẽ.iiij.Lu.hr̃ q̄ dyabolus tentauit pri/
mũz hoiem de vana gloria.Et hoc idẽ hr̃tur.iiij.
Math.vbi dr̃ ⁊ gloriã eoꝝ. Glo.de gloria va/
na tẽtauit cū dixit eritis ſicut dij.ſꝫ illa p̄ia tenta/
tio fuit in q̄ ſuggeſſit p̄imo hõi ſimile pctm̄ p̄ q̇ꝺ
ceciderat. ergo dyabolus ceciderat p̄ vanã glo/
riã ergo īanis gloria ẽ pctm̄ i dyabolo.¶ Cõtra
ſup illud p̄s.vt cantem gloriã tuã. Glo. gloria eſt
ore multoꝝ celebrata laudatio. ſꝫ dyabolus non
appetit laudatõez huiuſmõi.nõ.n. q̄rit fauorem
ſiue laudẽ niſi q̄ſi ſibi vtilẽ. ergo i ipſo non eſt ianis
gloria.¶ Itẽ ſup illud.xxxi.puerb̃. fallax gloria.
Glo.fallax ẽ gloria laudis quã ab hoie accipit.ſꝫ
talia nõ ẽ i dyabolo.ergo īanis gloria nõ ẽ i dya
bolo.¶ Itẽ Greg. q̄ſi latrũculus q̇dã ẽ appetitus
laudis humane.q̄ recto itinere gradiẽtibus e la/
tere iungit̃. ergo inanis gloria non eſt i dyabolo.
¶ Item greg. q̇ſq̇s p̄ virtute quã agit humanum
fauorẽ deſiderat. rem magni meriti vili p̄cio ve/
nalez portat.ſꝫ hoc nõ ꝯuenit dyabolo. ergo mo
tus īanis glorie nõ ẽ i ipſo.ergo nec ianis gloria.
¶ Ad q̇ꝺ dñm q̄ īanis gloria dr̃ multis modis.
vno modo ſm q̄ ſp̃us tendit placere ſibi ꝯtẽpta
voluntate dei.Vñ ſup illud.i.ad coꝝ.x.cuꝫ homo
ꝓpter ſe placet.i.ꝓpter priuatã ⁊ propriã gloriã
ſuperbia eſt.hec ẽ ſequela ſupbie. ⁊ hoc mõ põt
dici de dyabolo.v.Jo.q̄ gloriã adiuicem queri/
tis. Glo.cui opa ſua placẽt ⁊ aliq̇d boni putat ex
ſe ille querit gloriã ſuã. cum ergo hoc cõueniat
dyabolo ſm hunc moduꝫ erit īanis gloria i dya
bolo.vnde iſa.x. Nunquid gloriabit̃ ſecuris ⁊c.p
ſecuriꝫ ⁊ ſerrã ſignat̃ dyabolus q̄ gloriat̃ ꝯ deũ.

Alio vero mõ dr̃ ſm p̄hm.)gloria que nullo cõ/
ſciẽte nõ feſtinaret eſſe. ⁊ iteꝝ gloria ẽ multorum
ore celebrata laudatio. ⁊ hoc mõ nõ ꝯuenit. vñ
ſicut inuidia dr̃ ꝯuẽire dyabolo.ita īanis gloria p̄/
ut inuidia gignit inuidiã ⁊ ẽ ꝯcomitãs ſupbiã.¶ Ad
ſcd̃m vero dõz.q̄ gl̃iari i malicia ẽ ianiter gloria
ri.ſm illũ modũ ſꝫ quẽ inanit̃ gloriat̃ cui opa ſua
placẽt nõ p̄p deũ.ſicut ille vere gloriat̃ cui opa dñi
placẽt ⁊ nõ ſua p̄p ſe.in ipſa.n.malicia ꝓut ẽ de/
formitas opuꝫ.nõ ẽ p̄ ſe gloriatõ. ⁊ ſic põt ꝯueni
re dyabolo.¶ Ad tertiũ vo dõm q̄ vana gloria
accipit̃ ibi p̄ ſupbia q̄ʒtũ ad rẽ.vñ ſicut dyabolus
tẽtauit primũ hoiem de ſupbia.imprimẽdo ei ſuã
ſilitudinẽ ⁊ diſſilitudinẽ dei.ita ſuggeſſit inanẽ glo
riam.hec delectatio ẽ in prima vanitate.

Membruꝫ ſeptimum.

Septimo querit̃ vtrum maius ſit pctm̄
inanis gloria in q̄buſdã p̄ſonis vt i re
ligioſis q̄ in alijs. ⁊ videt̃ q̄ ſit maius
pctm̄ in religioſis q̄ʒ in alijs ſeculari/
bus p̄ ſilẽ de ſuperbia.dicit eniꝫ Bern̄.q̇d facit ſu
perbia ſub pãnis humilitatis ihu.q.d. ibi nõ de/
beret eẽ.minus ergo hñt incentiuũ.ideo maius eſt
alijs p̄ibus pctm̄.ergo maior ẽ ſupbia in viris re
ligioſis pari rõne ⁊ vana gloria que primo ſeq̄t̃
ſuperbiã.Itẽ bern̄.nõ magnũ ẽ humilẽ eẽ in ab/
iectõe magna.p̄ſus ⁊ rara virtus hũilitas ho/
norata.minor ergo ẽ hũilitas in religioſis p̄ſonis
que ꝯtẽptibiles ſũt mũdo.q̄ʒ ſit in his p̄ſonis que
honorant̃ a mũdo. ⁊ hoc ẽ q̄r abiectio īclinat ad
humilitatẽ.honor vero ad ſupbiã. pari rõne vi/
det̃ de vana gloria materiã eiꝫ vane gloriã dl hñt
multiplicẽ q̄ ſũt in mũdo. nõ tantã vero materiã
hñt q̄ renũciauerũt mũdo. videt̃.n. minus eẽ pctm̄
vane gl̃ie in ſcl̃aribus q̄ i clauſtralibus.¶ Itẽ ma
ius erat pctm̄ i dyabolo q̄ʒ in hoie ſupbie ⁊ vane
gl̃ie ꝯſequẽtis.cũ dyabolus ſolũ eẽt ſp̃us. homo
vero ſp̃us ⁊ caro ſiue ex carne ⁊ ſp̃u. diminuit er
go q̄ntitatẽ peccati.vnio ſp̃us cũ carne alijs cri/
ſtẽtibus p̄ibus.cũ ergo vir qui dꝫ eſſe ſp̃ualis vo
to extractat⁹ a carne.ſi peccat peccato ſupbie vel
vane glorie.magis peccabit q̄ʒ q̄ʒ ſibi diuiſus eſt
cuius ẽ cogitare de his que ſũt carnis. Contra
inanis gloria ẽ appetitus hũane laudis vel fauo/
ris.ſed huius incẽtiuũ multiplex ẽ i ſecularibus.
ergo pluribus modis peccãt motu īanis glorie.
Ad q̇ꝺ p̄cẽdũ.q̄ motus inanis glorie aliquã/
do ſurgit ex rebus ſp̃ualibus vt ſciẽtia vel virtutĩ
bus. ⁊ ſm hunc modũ qui minus habẽt de dele/
ctabili exteriori intẽſius peccãt peccato īanis glo
rie qui de his bonis gloriant̃. Alij vero q̄ habẽt
non niſi motiuũ interius q̇ꝺ eſt ſp̃ũale bonũ. ſed
motiuũ exterius ſicut ſunt diuitie vel potentie tẽ/
porales ꝓpter quas honorat̃ hõ etſi bene vtitur
laudat̃.aliquãdo ẽt nõ bene vtendo ſꝫ hoc plus/

plurib9 modis peccant motu inanis glie. et plus habet de incentiuo exteriori: minus vero aliquando de incentiuo interiori. vnde magis habet de motu inanis glorie quo ad bonuz exterius. minus vero quo ad bonu interius. Ex his p3 pot patere qualiter respondenduz est ad obiecta bm distinctionem ei9 qp e plurib9 modis peccare et magis peccare. magis vero peccare duob9 modis vl ex maiori cau vel qz minus habeat excusatois. magis ergo peccat claustralis quia minus habet excusationis et plus d retrahere. plus vero peccat secularis qz pluribus modis. Ite magis peccat claustralis quo ad hoc qz hz bonu pfectioris status si d illo vane gliat. magis vero peccat secularis qz bonu exterius hz maius d quo magis pot vane gloriari.

Membrum octauuz.

Ctauo querit d compatoe inanis glorie ad inane gliaz bm differetias materiaru. Et videt qp maxime malu sit i ope miscdie scilz elemosina. dicit. n. Cris. sup math. vbiqz vana gloria e malu. maxime aut i philatrophia. philatrophia autez dicit misericordiam vel opus misericordie. et iteru si vis misericors vocari apud hoies que est vtilitas. vtilitas quide nulla e. iactura aut e infinita. ex his vz qp in ope miscdie maximu malu sit inaniter gliari. ¶ Sz videt otrariu p hoc qd dic Cri. In alijs vane gloriari mirabile nihil e. i ieiunio aute et oone hoc est extraneuz et lachrymis plenuz. si ergo magis extraneum e et defluenduz: maius pctm e vane gliari i illis. ¶ Hoc et apparet per hoc qd alibi dicit. a vana glia vbiqz cruit bonu e. maxime aut i oone. in hoc peccauit eciam ipse phariseus cu ascederet i teplu3. in ipa. n. oone sua vana gliaz habuit. ¶ Preterea cu sint tria bona miscdia. oro et ieiuniu. i oib9 aut dns phibebat vana gliaz. pt queri quare i euagelio spaliter phibuit vana gliam circa elemosina dices. Attedite ne iusticia vram faciatis cora hoib9 vt videamini ab eis. et post subiugit. cu facies elemosina noli tuba cane an te. cu aut locut9 e d oone et ieiunio n hec exprssit. vn dic cri. cu d elemosina metoz fec apposuit vt videamini ab eis. i ieiunio et oone nihil tale determinauit. sz hoc quo vez e. no ne dictu e vbi agebat d ieiunio. cu ieiunas vnge caput tuu oleo et facie tuam laua ne videaris hoib9 ieiunans. et ita fit ibi sermo d phibitoe vane glie. Silr cu fit sermo de oone. di. n. vt videant ab hoib9. Ad qd dcz qp i elemosina dic ee maximu malu vana gliaz qn. s. gliamur n releuado idigetia. primi qn istud e crudelitatis. eo qp videri subuenire pxio idigeti cu n subueniat maria e crudelitas. hoc. n. e vane delectari veu alteri9 tristicia. sz vbi fiat bmo d vana glia i exhibitoe elemosine cu exhibet idigeti cora hoib9: n e nuc maximu malu. sz maius e i oone et ieiunio. pronitas eiz qda e i elemosina ad motu inanis glie. eo qp cora hominib9 fit. i ieiunio vero et oone n sic. nata eiz fieri sut pp hoiuz osciaz. ¶ Ad aliud vero dom e. qp lz i oib9 his phibeat vana glia: spalius tn in elemosina sit exprssio pp ista pnitate. vn dic Cris. Impossibile e elemosina oino latere: et oonez vero et ieiuniu possibile e. et id distigueda e itetio vt n hac itetione fiat. i alijs. n. eo qp pnt fieri n coram hoib9 d facili pot ee directio itetionis.

Membrum nonum.

Ono qrit d magnitudine huius pcti. ostedit aut qp sit maximu qz dic. osculari manu sua. i. vane gliari d opibus suis e iniquitas maxima. ergo e maximu pctz. Ite maximu e pctz qd maxime e piculosuz. sz inanis glia e pctz maxime piculosuz. ergo e maximu pctz. minor pz. qn dicit hiero. Nihil ta piculosuz est qp glie cupiditas et iactantia. et animus de osciencia virtutuz tumes. ¶ Ite piculosu e pctz qd d suo gignit opposito. sz inanis glia e huiusmodi. sicut aliqs otenit gloria ex illo cotemptu gignit vana gloria. Vn hiero. dicit d vane gloriosis. In hoc ipso cupiut placere qd placere otepnut. et mirdummodu laus du vitat appetit. et ita maxime de facili pot ho icidere i illud. et ita e piculosi9. et ita vt pri9. Ad oppositu vz ee qp ifidelitas sit maius pctm. de illo. n. dr. ij. hiere. filij meph eos et caphnes obstuprauerut te vsqz ad vertice. cu ergo corruptio n facta q designat per corruptoez verticis. significet p infidelitate: maius e peccatu ifidelitatis. Ad qd dicedu qp aliter dr magnu peccatu inanis gloria et aliter ifidelitas. dr. n. inanis glia maximu pctm pp facilitate piculi. qz de facili ho cadit in ipaz et multipliciter gignit. no tn eciam ex malo sz ex bono. et ideo dicitur nihil tam periculosuz. Alio vero modo dicit ifidelitas maxima. qz vlr corruptiua. destruit eiz fundamentu oio meriti. et bz hoc ex alia causa dicitur maximuz. ¶ Per hoc pot solui illud qd obiectu e. Na prima ro ocludit d inani glia qp e maximu peccatu pp hoc qp ho videt sibi attribuere bonuz qd a deo e. vn derogat diuine bonitati. scda vero ro e pp facilitatem piculi. tertia vero e qz inanis glia ex suo opposito occasionalr aliqn gignit sicut e d supbia. i hoc hnt ouenietiaz.

Membrum decimu.

Ecimo qrit d spcb9 inanis glie sicq sut. videt eiz ee quor. s. affectatio libertatis. dignitatis. ptatis. auctoritatis. oia eiz hec appetitur ab inaniter gliante. Appetit enim ee liber hoc est libere voluntatis. et qp reputetur magne auctatis. et ita d alijs. In oibus eiz his e magna gliatio. ex quo vz qp plu-

res sint species. ¶ Sed videtur cōtrariū p hoc q̄ appetitus laudis hūane siue fauoris i omnibus querit. he aūt differētie nō sub illo generali accipiuntur. Ad qd̄ dicēdū est. q̄ predicte differētie nō sint species inanis glie nisi dicātur eē materia les. pōt. n. querere aliqs hūanā laudē rōe libertatis vel auctus. et ita de alijs et his modis forte species dici possēt. magis tñ ad supbiā retorquētur. eo q̄ quādā d̄signāt excellētiā.

Mēbrum vndecimū.

C Vndecimo q̄ritur d̄ cōpatione huius pcti. et videt q̄ vera glia sit ei directe oppositū. dicit eīz sup illud. i. ad gal. Sic i semetipo gliaz habebit: glo. qui pscīam boni opis hz. non dz de hoc apud aliuz gliari et laudē suā foris q̄rere: sz i semetipo hūiliter gliari. ergo glia i semetipo d̄ qua dī i pō. ois glie eius filie regis ab intus: opponit inani glie. Itē habet sup illud. xvij. luc. qs vestrū et c. glo. quāto fidelis foris ē virtutibus excellētior: tanto intus sit pscia humilior. ¶ Sed ptrariuz videtur aug. dicere i li. d̄ cōflictu viciorū et virtutū. vbi dī. q̄ inani glie opponit timor et supbie humilitas. Si ergo tm̄ vnū vni opponit. sicut dic̄ phs. vī q̄ vera glia n̄ opponat inani glie. aut q̄ timor n̄ opponat. ¶ Qd̄ aūt fides opponat ei. videt p hoc qd̄ dicit aug. i li. d̄ ci. dei. vbi dicit. q̄ hoc viciuz tā ē inimicū pie fidei si maior sit i corde cupiditas glie q̄ dei timor vel amor: vt dn̄s dicit i euangelio. quō potestis credere gliaz adinuicez spectantes: gliaz vero que a solo deo ē nō queritis. Ad qd̄ dicenduz. q̄ ista tria opponūtur vane glie sed differēter. qm̄ vera gloria que ē in testimonio pscīe: opponitur ipi inani glie formaliter. sz q̄ dī vana glia: qm̄ ponit hō suū bonū in laudē hoīuz. vñ dicit Bern. qui de omni alia re plus sibi credit q̄ alijs: d̄ se solo plus alijs credit q̄ ipe sibi vt tā n̄ verbotenus aut solo operū ostētatione suā pferat religionem. sed cordis intimo se credat omnibus sanctiorē: sz cū plus se cognoscat: plus d̄ se sibi q̄ alijs debēt credē. vñ gal. vlt. Ipse se seducit. glo. non eīz seducūt laudatores eius. sz ipe se potius. q2 cū ipe sit sibi psentior q̄ illi. mauult se i illis querere q̄ i seipo. Nec ē huic ptrariū qd̄ dī Isa. iij. Popule meus q̄ beatum te dicūt ipi te decipiūt. qm̄ illud occasionaliter dictuz ē sed ipe homo vane gloriosus ppriē se seducit. maxime i hoc q̄ q̄rit se in alijs et non in se. qui si tamen in se quereret scitiuz inueniret defectū: et ita opponit ipi vere glie. qua hō q̄rit se i se et nō in alio. nihilominus aūt timor dei ei opponitur nō formaliter sz sicut dispositio pambulet ad formam. ipa eīz vana gloria dilatat hoīem et eleuat cor eius. timor autem dei ipm comprimit faciēdo residere i suā ppriā puitatē et sic hūiliat. vñ dicit sup illud pueī. fallax gr̄a et c. glo. Mapscia vere laude digna ē: que timorē dei i omnibus seruat et sic opponit ei timor. fides autez ei opponitur sed non generaliter sed i casu. s. quādo homo vane gloriosus delectatur i bono qd̄ habet. quasi ipsum a se et nō a deo: et tribuit sibi illud bonū et nō deo.

Questio. clv. de inuidia.

Onsequenter

C dicendum est de peccato inuidie: circa qd̄ plura icidūt dubitabilia. Et pmo q̄rit. qd̄ sit inuidia. Scdo vtr̄ sit peccatum vl' n̄. Tertio virū sit pctz mortale vl' veiale. Quarto vtr̄ sit capitale pctz. Quito vtr̄ sit spūale pctz vl' carnale. Sexto d̄ grauitate illi' pcti. Septimo d̄ subiecto iuidie. Octauo respc̄u cuius sit inuidere. Nono cui opponit inuidia. Decimo d̄ differētia inuidie ad emulatiōz. Undecimo vtr̄ iuidia sit inf' oīuz pctōr.

Membrum primum.

C Irca primū sic pceditur. Inuidia sic diffinit a Io. damas. Inuidia ē tristicia de alienis bonis. Aug. ca. iiij. ps. super illud. pueriat cor eorū vt odirēt ppsm. diffinit sic. Inuidia est odiū felicitatis aliene. et super gen. iij. ca. dicit hoc idē. Itē Remig. diffinit eā sic. Inuidia ē dolor d̄ alieno bono. ita exponunt eā expositores sacre scripture. ¶ Obijcitur ergo sic. dolor et odiuz sūt diuersa sicut sua opposita. sua enīz opposita ex pte boni sciliz amor et gaudiū diuersa sunt. ergo et ista duo q̄ sūt eoruz opposita ex pte mali diuersa sūt. si ergo inuidia ē vnū eoruz. ergo nō alter̄ eēntialiter. n̄ ergo pōt diffiniri p vtruq̄z. imo si diffinitur p vnuz: oportet q̄ n̄ diffiniat p alter̄. Itez vī q̄ p neutr̄ possit diffiniri. q2 inuidia suo noīe dic̄ priuatiōez eius qd̄ ē vidē. ppositiōes. n. addite alijs p ppositiōez: aut addūt aut mutāt aut minuūt. sed h ppositio in n̄ auget h. nec addit. ergo mutat vl' minuit. sz siue sic siue sic: ei' vis ē inuidē cui' ē videre. ergo n̄ vidē ē act' ipi' vis rōnalis: manifestū ē q̄ pri' et pricipal' act' iuidie ē i vi rōnali. ergo inuidia eēntaliter dz diffiniri p actū ipius vis rōnalis. sz odio hēre vl' dolere n̄ sūt ipi' vis rōnalis. ergo sūt pña ad inuidiā et n̄ pricipales eius actus. ergo nō pōt diffiniri p illos: cū nō ptineāt ad rōnalez. ergo praue sunt pdicte diffinitiones. ¶ Itē ptingit q̄ aliquis dolet de bono alterius. Itē ptingit aliquē gaudere de malo alterius. et vtrūq̄z ē iuidie: sz bonū et malū n̄ hñt aliqd̄ cōe. gaudiū aūt et dolor sūt diuerse affectiōes. ergo. n̄

d aliqd cōe sup istas affectōes s̄m q̄ respiciūt ista
motiua que sunt bonū ꝛ malū. Inuidia ergo nō
hȝ aliqd cōe s̄m q̄ possit diffiniri. vt ꝯueniat illa
diffinitio huic inuidie ꝛ illi. ergo nulla p̄dictaruȝ
diffinitionū ē sufficiēs. q2 oēs dicūt rōnem inui/
die s̄m q̄ dolet de alienis bonis. nō s̄ȝ q̄ gaudet
de alienis malis. p hoc ē pȝ q̄ n̄ pōt diffiniri cū
nihil sit cōe ad hāc inuidiā ꝛ illā. ¶ Itē videt q̄
dȝ diffiniri p gaudiū alieni mali ꝛ nō s̄m odium
ꝛ dolorē alieni boni. qm̄ caritas ꝛ inuidia sūt op
posita sicut videbit inferius. ꝛ hoc ē. vult augu. l
li. de vera reli. vbi loquit̄ de caritate ꝛ inuidia q
amat id solū qd amāti eripi nō pōt hoc ē sūmuȝ
bonū. ille indubitāter inuictus ē. ꝛ hic hȝ carita/
tem. ille āt vincit̄ ab inuidia q amat qd eripit̄ vn/
de dicit. Nō. n. vincit̄ supple ab inuidia nisi is cui
eripit̄ ab aduersario qd amat. vult dicere: q̄ ca/
ritas amat bonū qd nō pōt eripi. Inuidus āt dr̄
ille qui amat qd eripit̄. inuidia ergo ꝛ caritas op
ponunt̄ vt sicut caritas amāt bonum: ita inuidia
amat malū. q2 nō amat bonū nisi qd eripit̄. si er/
go caritas determinat̄ ꝛ diffinit̄ p amorē boni. er
go inuidia dȝ diffiniri p gaudiū mali. vt sicut ca/
ritas dr̄ amare bonū ꝛ detestari malū. ita p oppo
sitū inuidia dicat̄ gaudere p̄cipalr̄ de malo alte
rius ꝛ detestari bonū ipsius. ꝛ iteꝝ cū caritas p̄i
mo ꝛ principalr̄ respiciat bonū alterius amādo
ipm̄ ꝛ delectādo in ipo. ꝛ postea tristat̄ de malo
alterius. ꝛ ideo diffinit̄ p amare bonum alterius
tanq̄ȝ p actuȝ p̄incipalē. ergo inuidia ex oppo/
sito p̄io ꝛ p̄cipaliter dȝ respicere malū alteri/
us gaudēdo d̄ ipo ꝛ d̄lectādo: ꝛ postea tristari d̄
bono. ¶ Itē bonū inq̄ȝtum bonū delectat. q2 ap/
prehēsum ꝛ imaginatū mouet appetitū motu de/
siderij. desideriū āt boni ꝯsequit̄ delectatio. bonū
ergo inq̄ȝtum bonū delectat. ergo bonū inq̄ȝtum
bonum nō pōt esse cā tristicie. si ergo inuidia est
tristicia: nō est de bono inq̄ȝtum bonū. ergo male
diffinit̄ dicēdo q̄ inuidia ē tristicia boni. Sed
obijcit̄ in ꝯtrium. q2 quod ē malū pōt eē delecta/
bile alicui lȝ ipm̄ sit maluȝ ꝛ s̄m rōnem mali tri/
stabile. tn̄ potest hr̄e aliquā speciem boni s̄m quā
delectabile ē. ergo similiter bonū ex alia rōe vel
specie pōt esse tristabile. Ad qd dōȝ q̄ i inuidia
sunt duo. p̄imū est displicētia visionis que est vel
p visum interiorē vel p visuȝ exteriorē, sicut vult
Sene. dicēs. quicqd inde fugimus ingessum ocu
lis vix videmus. Nā sicut aliquid plȝ amāti: ita
aliqd displicet inuidēti. q̄ȝtum ad hoc inuidia re/
spicit ipam vim rōnaleȝ. ꝛ hec displicētia visio/
nis ꝓpinquius se tenet cū ipo pctō inq̄ȝtuȝ sic no
minat̄. Item i inuidia ē aliud. s. dolere de alieno
bono siue odire ipm̄. ꝛ hoc ē actus ipius ꝯcupi/
scibilis. vnde q̄ȝtum ad hoc respicit ipaȝ vim cō
cupiscibilem. lȝ ergo illa displicētia s̄m visuȝ ꝓ/
pinquius se tenet cū inuidia. s̄m q̄ sic nominat̄ ꝛ
p p̄ius: tn̄ illa displicētia manifestat̄ p odium vel
dolorē. q̄ exp̄imunt̄ vel p dispōneȝ i corpe vel p
effectū i ope. ꝛ q2 m̄ifestat̄ illa displicētia ꝛ ēt i/
uidia p istā. iō sācti expositores p odiū ꝛ p dolo/
rē determināuerūt ꝛ diffinierūt ipaȝ inuidiā. q2 vo
lebāt manuducē ipos opantes vt cauerēt ab ipso
pctō. ꝛ iō ad manuducēdū ipos oportebat q̄ d̄
terminaret̄ p illa p que magis m̄ifestat̄. hec āt sūt
odiū vel amor. ꝛ iō n̄ valet illa rō que ōndit q̄ n̄
dȝ diffiniri p ista. imo p displicētiā que ptinet ad
vim rōnaleȝ. qm̄ necessitas fuit vt sic diffiniret̄: cuȝ
p ipaȝ m̄ifestet̄ ipa displicētia visionis. ¶ Sȝ qd
obijcit̄ q̄ odiū nō ē dolor nec ecōuerso. ꝛ ita si ē
vnū eēntialiter nō ē alteꝝ. dōm ē. q̄ lȝ vnū nō sit
alteꝝ possunt tn̄ sequi ad vnū ꝛ vtrūq̄ȝ manere i
ꝯcupiscibili. ita q̄ inuidia s̄m rōneȝ odij ꝛ dolo
ris ē in ꝯcupiscibili tn̄ differunt: q2 potētia ꝯcupi
scibilis in nobis ē passiua ꝛ ē actiua s̄m q̄ hȝ ra
tionē passiue potentie ꝓut. s. dicunt̄ passiones i ea
sieri determinat̄ i ea dolor. s̄m aūt q̄ est potentia
actiua ꝛ principiū motus: sic odiū determinat̄ in
illa. sicut gaudiuȝ ꝛ amor alia ꝛ alia rōne sunt in
ipa vi ꝯcupiscibili. ¶ Ad tertium dōm. q̄ liceȝ bo
num ꝛ malum n̄ habeāt cōmune respectū cuius
dicunt̄ dolor ꝛ gaudiū. nihilominus tn̄ vna ē rā
inuidie q2 vnū illoꝝ ꝯsequit̄ ad alteꝝ. p̄io. n. do
let de alieno bono. ꝛ ex hoc ꝯsequēter gaudet de
alieno malo. ex hoc aūt dolet de alieno bono q2
estimat illud sibi nociuū. sic ergo p p̄ius ꝛ poste
rius illi duo motus ad vnā radicem reducitur.
¶ Ad quartū dōȝ. q̄ cū caritas opponat̄ inuidie
ꝛ ecōuerso. attēdit̄ oppositio r̄ōe oppositoꝝ mo
tuū: nō rōne oppositaꝝ materiaꝝ. caritas enim ē
amor boni ꝓximi. inuidia vero ē odium boni in
eodē. ¶ Ad quintū dōm. q̄ cuȝ inuidia dicat̄ tri/
sticia de bonis alienis. non ē bonū motiuū in tri
sticia: nisi inq̄ȝtum bonū illud est malū alteri vere
vel apparēter. ꝛ s̄m hec dicitur cā tristicie. ¶ Ad
sextum dōm q̄ aliter ē de bono ꝛ malo. q2 malū
ꝓpter aliquid de bono qd hȝ pōt esse delectabi/
le. bonū vero nihil hȝ de malo. vnde si ē tristabi/
le hoc ē occasionalr̄ vel s̄m alterius estimatōeȝ.
hoc āt intelligendū ē non de quocūq̄ȝ bono. Est
eniȝ quoddā bonū qd pōt cōicari a pluribꝰ sine
diminutōe. ꝛ tale bonū inq̄ȝtuȝ huiusmodi nō ē
ꝓprie materia inuidie sicut ē de bono btitudis. ē
ꝛ aliud bonū qd n̄ simul pōt p̄ticipari. vel si p̄ti/
cipat: videt̄ cū diminutōne p̄ticipari. ꝛ circa tale
dr̄ inuidia esse. Unde greg. sup illud. v. iob. puulū
occidit inuidia. glo. nullus hac peste morit̄. nisi q
terrena appetit que tota non ꝯueniunt pluribus.
Unde si qua desideramus: illi inuidemus quiꝰ ea
penitus accipit vel p̄tem habēdo nobis quātita
tem restringit.

Membruȝ secundum.

Ecūdo querit̄ vtrū inuidia sit pctz vl
nō. qd̄ aūt sit vr̄: q: quilibz tenet̄ dili
gere ꝓximū suū sicut seipm̄ sz bonū ē
obiectū ipius amoris. ergo tenet̄ qli
bet ex ꝓcepto diligere bonū ꝓximi sui sicut bonū
suū. si ergo inuidia facit ꝯtrium qm̄ odit bonū ꝓ
ximi sui. ergo ꝯ ꝓceptū euāgelicū. ergo est pctm̄.
¶ Itē caritas ē forma virtutū. vn̄ nulla virtus est
formata sine caritate. ergo illud qd̄ directe carita
ti opponit̄ maxie dz dici viciū. sz inuidia directe
caritati opponit̄ sicut inferius videbit̄. ⁊ sicut ēt hr̄
.j. cor. xiij. Caritas nō emulat̄. glo. i. nō inuidet.
qr nō eā aliena ꝯtristat felicitas. si ergo inuidum
aliena ꝯtristat felicitas: relinquit̄ q̄ directe ē op
posita caritati que ē forma ⁊ ꝑfectio virtutū. ergo
ipa ē pctm̄. Ad oppositū dicit aug. q̄ inuidia ē
odiū felicitatis aliene. Jo. dama. dicit. q̄ inuidia
ē tristicia de alienis bonis. sz ois dolor vel tristi
cia ē pena inꝯtri huiusmōi. nulla āt pena inꝯtrax
huiusmōi ē pctm̄. ergo inuidia n̄ ē pctm̄. ꝓbatio
minoris. dic̄ aug. i li. de li. ar. pena ē affectō inolun
taria. pctm̄ āt est affectio volūtaria. ergo inuidia
n̄ ē pctm̄. ¶ Preterea Sene. loquēs de inuidia dic̄.
Negtia ipa sui pena ē. quātū. n. sūt gaudia felicitā
tū sūt gemitus inuidoꝝ. sz pēa inꝯtrū huiusmōi
inolūtariū qd̄ ē sicut dictū ē. sicut āt dicit aug. i li.
de vera reli. Pctm̄ ita ē volūtariū. q̄ si n̄ sit vo
lūtariū: nō ē pctm̄. pz ergo q̄ inuidia nō ē pctm̄.
¶ Itē sicut vult phs i morali phia. Passionib⁹ n̄
laudamur neqz vituparur. passiōes ergo. n̄. sūt
laudabiles neqz vituꝑabiles. sz qd̄ nō ē laudabi
le neqz vituꝑabile n̄ facit viciū nec virtutē. ergo
passiōes n̄ sūt vicia neqz ꝟtutes. si ergo dolor ⁊
tristicia sūt passiōes ⁊ inuidia ē tristicia. ergo in
uidia n̄ ē pctm̄ qm̄ ē passio. qm̄ volum⁹ nolumus
tristamur. sz nullū tale ē pctm̄. ¶ Itē oē pctm̄ po
nit ꝯuersionē ad aliqd̄ bonū mutabile i quo dele
ctat̄: tn̄ driter i mortali ⁊ i veniali. sz inuidia n̄ po
nit ꝯuersionē ad bonū ꝯmutabile. imo poti⁹ dicit
auersionē ab ipo ⁊ dolorē. qr q dolet de alieno
bono auertit̄ ab ipo ⁊ n̄ ꝯuertit̄. ergo inuidia n̄
hz rōem pcti. ¶ Itē posito q̄ ꝯuerteret̄ ad illd̄: tn̄
n̄ delectat̄ i illo imo tristat̄ inuidia: ergo nllo mō
ē pctm̄. ¶ Preterea ad hoc ꝯfirmādū facit auctas
aug. q dicit. q̄ oē pctm̄ ē ex libidie. libido aūt est
amor iprobus. amor āt iprobus dicit delectatōz
inordiatā i bono aliquo mutabili. ergo i oi pctō
ē aliqua delectatio i bono mutabili. hoc āt non ē
imo tristicia. ergo n̄ ē pctm̄. Ad qd̄ dōm. q̄ in
uidia ē pctm̄. ¶ Dz notādū ad euidētiā prime ra
tionis i ꝯriū. q̄ duo sūt i inuidia. s. illud vnde est
pctm̄. ⁊ illud vn̄ ē pena. hz. n. inuidia i se quēdaz
actū culpabilē. s. velle bonū alterius diminui vel
auferri. hoc. n. ē malū ⁊ culpabile. ⁊ iste actus est
volūtarius. vn̄ penes istū determinat̄ eē peccatū.
Itē ꝓter hūc actū hz quādā penalitatem vel pas
sionē cohērentē i ꝯcupiscibili. Nā in quibusdam
pctis cū actu pcti ē pena pcti vel passio manife
sta. ⁊ i qbusdā nō. sicut i supbia cū actu pcti cul
pabili n̄ ē passio vel pena pcti māifesta. Vn̄ sup
bia cū diffinit̄ n̄ diffinit̄ p passionē. Inuidia āt cū
ipo actu ē passio vel pena p quā diffinit̄. ⁊ hoc qr
p ipm̄ magis māifestat̄ ab alijs generibus pctoꝝ
in qbus n̄ sunt passiones. vn̄ Sene. dicit de inui
dia. q̄ negtia suipius pena ē. ad notādū penaz ⁊
passionē inuidie. hec passio determinat̄ p dolorē
vel tristiciā in ꝯcupiscibili. cū i illa tristicia adhuc
inuenit̄ vtrūqz. inuenit̄. n. ibi actus culpabilis ⁊ pe
na. aliter. n. tristari de bono alterius nō eēt pctm̄.
sicut patientia hz vnde patit̄ ⁊ hz vnde agit ⁊ su
stinet passionē. in rōne istius determinat̄ eē ꝟtus
⁊ volūtaria. rōne primi passio vel pena inuolun
taria. ¶ Ad scōam rōem pz r̄nsio ex dictis. qr nō
ē inꝯtrium pena ē vel passio: sz rōne actus culpa
bilis quē ꝯcomitat̄ illa passio vel pena. ¶ Ad ter
tium dōm. q̄ inuidia hz auersionē ab incōmuta
bili bono ⁊ ꝯuersionē ad ꝯmutabile bonū: q̄ cō
uersio libidinosa ē: ⁊ ex iproba volūtate. ⁊ q̄ dz
pctm̄ hoc ē primo ⁊ p se rōne ꝯuersiōis ad mu
tabile bonū in quo delectat̄ vel qd̄ appetit inor
dinate. Et qd̄ obijcit̄ q̄ inuidus auertitur a bono
ꝯmutabili. dōm ē. qr verū ē q̄ inuidus auertitur a
ꝯmutabili bono qd̄ ē alienū bonū. ⁊ hoc p odiū
vel dolorē qr odit bonū ꝓximi ⁊ dolet de ipso:
sz ꝯuertit̄ ad bonū ꝯmutabile qd̄ ē suū bonū. bo
nū ꝓpriū excellēs singlr vn̄ sub his ꝯditionibus
ꝯuertit̄ ad ꝯmutabile bonū ꝓpriū. Inuidus enīz
suū bonū amat singlr ⁊ excellēter respectu alteri
us. Vn̄ aug. in li. ꝯfessi. Inuidia de excellētia liti
gat qd̄ te excellētius. Item appetit singularitatez
⁊ hoc ē ei pena. vellet enim habere bonū singu
lariter vt ab alio non cōmunicaret. ⁊ ideo dicit
Seneca. vtinā haberēt inuidi oculos ex omī par
te vt sic magis cruciarent̄ siue torquerent̄. viden
do supple bona in alijs. ⁊ hoc dicit qr amat bo
num singulariter nolens ipm̄ ꝯmunicare alijs. ⁊
ideo circa talia bona que per cōmitātiaz sui pos
sunt diminui vel auferri. ꝯm estimationem eius ē
inuidia. sic ergo patet q̄ alterum ē commutabile
bonum a quo auertit̄: ⁊ alteꝝ ad qd̄ ꝯuertit̄ p ap
petitū ⁊ desideriū. ⁊ hoc facit ipm̄ eē peccatuz.

Membrum tertium.

Ertio q̄rit̄ vtrū inuidia sit pctm̄ mortale
vl̄ veniale. ad qd̄ sic. Pctz inuidie cadit i
ꝓhibitōe i scriptura. v. ad gal. Nō effi
ciamur inanis glīe cupidi inuicē ꝓuocā
tes inuicē inuidētes. sz tale ē pctz mortale. ergo inui
dia ē pctz mortale. ¶ Itē aug. i li. d ꝟa reli. qs du
bitet inane viciū eē inuidiā. q necesse ē vt torqueat̄
⁊ subijciat̄ q n̄ vult in reb⁹ tpalibus vinci. melius
ergo ē vt hō nos vicat q̄z inuidia vel qōlibz aliō

viciū. si ergo inuidia vincit hoīez. ⁊ veniale pcīz ñ vincit. ergo vīr ē mortale pcīz. ¶ Itē aug. amasti bene agētē. vixisti bono odore. iuidisti bñ agēti mortuus es bono odore. pcīz ergo inuidie reddit hoīez mortuū. ⁊ hoc morte culpe. ergo ē peccatū mortale. ¶ Itez bern. Quisqs es q inuides saluti aliene. pcito vel tue an nescis q iuidia dyaboli morꝰ intrauit in orbē terrarꝫ. audēde itaqz tibi si vbi inuidia ibi mors: pfecto nō potes simul inuidere ⁊ viuere. pcīm ergo inuidie iducit mortez. ergo ē pcīm mortale. ¶ Itē Cris. versutuz liuor versutus ⁊ piculosuz inuidētibus nō inuidiā patiētibus. primos eīz eos ledit ⁊ corrūpit. sicē venenuz aliqd mortiferū infidēs corꝫ aīabus. sed oē qd sic agit i aīa ē pcīm mortale. ergo inuidia est pcīm mortale. Cōtra ɔtingit eē primos motus ad iuidiā sicē ad alia pcīa. qꝛ fomes ē i nobis ex q̄ ɔtingūt i nobis primi motꝰ ad pcīa. sz primi motus sūt veniales. ergo inuidia aliqñ ē veniale peccatū. ¶ Preterea dicē augu. i lib. ɔfes. imbecillitas mēbrorꝫ ifantiliū inocēs ē ñ animus ifantiū. vidi ego ⁊ exptus suz zelātē puerū nōdū loquebat ⁊ intuebat pallidus ⁊ amaro aspectu collactaneuz suū. cū ergo i talibꝰ pueris nōdū vigeat rō. pcīz aūt mortale ñ sit sine rōe: erit inuidia aliqñ ñ peccatū mortale. Ad qd dōm. q iuidia ē mortale pcīz. aliqñ tñ accipit p veniali sz raro. q autē sit mortale pz p hoc q dr. xiiij. puer. putredo ossiū inuidia. p ossa aūt intelligūt ɔ̄tutes. inuidia aufert ɔ̄tutes. qd ñ sit nisi p mortale pcīm. cū aūt loquit scriptura ɔ̄ inuidia: maxie loquit ɔ̄ ea put ē pcīz mortale. sūt tñ qdā motus veniales sicē obiectū est i paruulis ⁊ aliqñ ēt in adultis. qñ aliqs mouet ex qdā surreptiōe ad dolēdū ɔ̄ aliquo bono alieno ⁊ ita pz responsio ad obiecta.

Membrum quartum.

Quarto q̄rit vtruz inuidia sit capitale pcīm. ⁊ vr q sic. p hoc q dicē greg. i si. Iob. vbi loquit ɔ̄ exercitu dyaboli. dicit. n. q. vij. sunt capitalia a qbus nascunt alia. iter que numerat inuidia. ergo inuidia ē capitale pcīm. ¶ Itē sicut dicit aug. quatuor sūt affectōes dolor. ⁊ gaudium. spes ⁊ timor. ⁊ hoc habet sup illud. iij. tren. ɔcludit me lapidibꝰ quadris. vbi dicē Pascasius. quadri lapides sūt gaudiū ⁊ dolor ⁊c. cū ergo dolor sit de primis affectōibus. dolor aūt inordinatꝰ sit duplr. vel de alieno bono sicut ē in inuidia: vel de ɔ̄prio malo sicut ē in tristicia sc̄li. erit ergo inuidia capitale pcīm. cū fm primā differētiā doloris accipiatur. ¶ Itē amor ⁊ odiū opponunt cū sint circa idez. sz amor boni ī primo ē capitalis virtꝰ. s. caritas. ergo odiuz alieni boni qd opponit illi erit capitale viciū. sz hoc ē iuidia: ergo inuidia ē capitale viciū. dicit. n. aug. q iuidia ē odiū felicitatis aliene. Cōtra nullū pcīm qd nascit directe ex alio pcīo quo ad hoc ē capitale. sz inuidia sicut dicit aug. sup gen. ex supbia nascit. ergo iuidia nō ē capitale pcīm. ¶ Itē aliqs amat ɔ̄priā excellētiā ⁊ ex hoc timet ne aliꝰ equipet ei. deinde si equipet dolet. inuidia aūt ē huiusmōi dolor. ergo iuidia nascit ex timore inordinato pcedēti. non ergo dz dici capitale pcīm sz magis ille timor. ¶ Itē q dolet ɔ̄ alieno bono cām hz i se aliquē amorē inordinatū. dolor eīm vnius nō nascit nisi ex amore alterius. ergo ille amor inordinatus respectu sui obiecti dz dici capitale pcīz. ñ ergo iuidia. Ad qd dōm. q inuidia ē capitale pcīz. ¶ Ad obiectū aūt in ɔ̄triū dōm. q lz inuidia nascat ex supbia: nihilominus ē capitale pcīm. qꝛ sicut dicit grego. supbia ē sicut quedā regina cuius. vij. sūt sille prime. ⁊ ille dicunt capitalia peccata. ex illis aūt septē nascunt alia peccata. q aūt dicunt capitalia ñ ē respectu supbie sz respectu peccatorꝫ ab ipis nascētiū: sicut ex inuidia nascit detractio. susurratio. ⁊ ita de alijs. ¶ Ad scōz vō dōm. q cuz due sunt affectiōes timor de alieno bono ne equipet ei. ⁊ dolor de alieno si equipet. vtraqz reducitur ad quoddā gnāle qd ē displicētia alieni boni ne cōparet vel excellat. ⁊ hec ē inuidia. qꝛ vō maior ē afflictio ɔ̄ pñti malo q̄ de futuro: maior est displicētia ɔ̄ alieno bono ēt cū in pñti nocet vl nocere vr: q̄ cū futuro timet nocere. ⁊ iō principalius se habz ad inuidiā dolor huiꝰ q̄ timor. ⁊ ex hoc ē q magis diffinit inuidiaz p dolorē q̄ p timorez. ¶ Ad tertiū vō dōm q lz huiusmodi dolor illicitꝰ generet ex inordinato amore ɔ̄prij boni: tñ huiusmōi dolor illicitꝰ ponit capitale pcīm. Amor eīz inordinatꝰ ɔ̄prij boni cū est ɔ̄pinquū illius pcīi. ⁊ nō sit ē cā huiꝰ capitalis pcīi sz etiaz aliorꝫ. q diuersimode appropriat. ⁊ iō non facit numerꝫ cū ipo. sz totū dr eē vnum capitale pcīm. Amor aūt singularitatis ⁊ displicētia cōmunionis p vno capitali pcīo ɔ̄putat vt hec sit ipa species capitalis pcīi. illud vō sicut cā ɔ̄pinqua.

Membrum quintum.

Quinto q̄rit vtruz inuidia sit spūale pcīm vel carnale. q autē sit spūale vr p hoc qd dicit greg. Quinqz sūt pcīa spūalia ⁊ duo carnalia. ⁊ loquit ɔ̄ capitalibus. ⁊ illa duo sunt gula ⁊ luxuria. cuz ergo inuidia sit capitale. relinquit q sit spūale peccatū. ¶ Itē pcīm inuidie est. cōe nobis ⁊ angelo malo. ergo est fm illud qd ē cōe in nobis ⁊ i ipo. hoc aūt cōe nō ē caro sz spūs. ergo ē pcīm fz spiritū ⁊ nō fm carnē. ¶ Itē. j. Corin. vi. oē peccatū qdcūqz fecerit hō extra corpus ē. q aūt fornicat i corpus suū peccat. pcīm ergo inuidie cū nō sit fornicatio extra corpus. ergo ē pcīz spūale ñ corporale vl carnale. Cōtra dr gal. v. manifesta sūt

opa carnis emulatiões ꝛ inuidie. ergo emulatio ꝛ inuidia sūt opa carnis. ergo ē peccatū carnale. ¶ Itē gal. v. Nō efficiamini inanis glie cupidi. inuicē ꝓuocātes inuicē inuidētes. glo. I isto pctō ē toruꝰ vultꝰ. stridor dētiū. pallida facies. Ex hoc obijcit. oē pctz qd̄ ipzimit siue impssiōez facit in carne ē carnale. inuidia ē huiusmōi. sic pz ex hac auctē. ergo inuidia ē pctz carnale siue pctz ī carne.

Ad qd̄ dōm ꝙ ꝫ beatū greg. Inuidia ē pctm spūale. ¶ Ad primā ergo rōnē ī ꝯrriū soluit ī glo. illa qꝛ ñ itelligit ꝙ oīa opa illa ex carne ꝓcedāt. sꝫ noīe carnis itelligit ibi hō. s. carnalꝰ siue carnalr̄ viuēs. vñ ꝫm seipm ī hoīe ē viuere carnalr̄. ꝛ iō dicit ꝙ hec pctā sūt opa carnis. qꝛ qñ hō illa ꝑpetrat: ꝫm carnē siue carnalr̄ viuit. ꝛ hoc ē qd̄ dicit aug. ī glo. illa dicēs. attēdite ꝙ ñ hec oīa q̄ manifesta sūt ī opibꝰ q̄ manifesta dixit eē ad volūtatē carnis ꝑtinēt. sed vicia sūt animi vt inimicicie ire. credē ē mala oīa accidē aīe ex carne error ē. nō eīz oīa vite inique vicia tribuēda sūt carni. ne ab his oībꝰ mūdemus dyabolū q carnē ñ hꝫ. sꝫ carnis noīe totū hoīez signauit q viuēdo ꝫm se ī hoc cadit. nō eīz habēdo carnē sꝫ viuēdo ꝫm se. i. ꝫm hoīez factꝰ ē hō silis dyabolo. qꝛ ille ꝫ se viuere voluit. qñ ī veritate ñ stetit. ¶ Ad scđaz rōnē dicēdū. ꝙ lꝫ hoc pctm faciat impssiōez ī corpe vel carne. nō tñ dꝫ dici pctm carnale: qꝛ ex hac impssione nō dī inuidia eē pctm. imo pena est illa impssio nō culpa. sicut dicimus ꝙ pena seqꝛ ad culpā: ita ergo ē hic. ꝙ hec penalꝰ impssio q̄ seqꝛ ex hoc ꝙ spūs ꝑpetrat hoc pctm. ꝛ lꝫ ñ ꝑ carnez tñ ex hoc ē pena ī carne sequēs culpā ī spiritu qꝛ spiritus est coniunctus carni ꝛc̄.

Membrum sextum.

Sexto querit de grauitate istius pctī. an sit grauissimū pctm ꝛ grauius oībus alijs peccatis. ꝛ ī q̄ntū dī grauiꝰ ꝛ in qbus ꝯsonis. ostendit ergo ꝙ sit grauissimū īter oīa alia pctā q̄tuz ad genus pctī nō dico q̄tū ad circūstātias. Criso. in omel. xi. Tale malū emulatio ē qua vtiqꝫ malicia non est deterior. ꝛ hec emulatio est inuidia. ergo nullum malū ē deterius. ergo inuidia ē maximū peccatū. ¶ Itē ad gal. v. sup illud. nō inuicē inuidētes. dic glo. ambro. sciendū eīs ꝑ oē viciū antiqui hostis virus humano cordi infundat: in zelo inuidie tota sua viscera serpens cōcutit ꝛ in hac imprimēda malicia, quasi pestem monit zelus iste modus nō hꝫ ꝑmanēs iugiter sine fine. cū alia scelera finiant. quādo ille cui inuidet successu meliore ꝓsperitatis inuidus in malus incēdiū liuoris ignibus inardescit. cōstat ergo ꝑ hāc gl. hoc malius ꝛ grauius eē pctm alijs. Ad oppositū. peccatū inuidie est sequela alterius pctī. s. supbie ꝛ etiā inanis glorie. vñ Cris. vana gloria pestiferū quē generās inuidiā ꝛ emulatōem ꝛ multa alia mala. sꝫ generās ē deterius genito: ergo deterius est pctm vel malū qd̄ est vana gloria q̄ꝫ inuidia. nō est ergo grauissimū vel maximū pctm. Ad qd̄ dōm ꝙ duobus modis ē loq ð inuidia. Uno mō q̄tū ad genus pctī. alio mō q̄tū ad nocumētum qd̄ ex ipsa seqꝛ ī illo ī quo ē. Primo mō dicimus ꝙ nō ē maximū pctm. sꝫ dī maximū scđo mō. s. q̄tū ad nocumētū. ꝛ hoc ē ꝙ illud ē pctm quod maxīe īter alia pctā punit suū subiectuz ꝛ affligit. emulator eīz anteq̄ꝫ cū q inuidet seipm punit ꝛ nūq̄ꝫ quiescit. vñ maxīe vexat ꝛ affligit hominez inuidia. ꝛ ita maximū malū ac nociuū cum infert ipsi nō dimittēs ipm quiescē. ac q̄tū ad hoc dī a sctīs eē maximū. s. q̄tū ad nocumētū. nō q̄tū ad genus pctī. ꝛ ꝙ sic itelligant pz ex dictis eoꝝ qm̄ Cris. post primā auctēz ordinatē dicit ꝛ exponit se q̄si vocat maximā dicēs. emulator. n. añ eū cui inuidet seipm punit ꝛ in suppliciū mittit ꝛ nunq̄ꝫ quiescit a pctō. sꝫ ꝯtinue ē in id qd̄ faciēdo. Item Cris. in omel. lv. Nihil liuore deterius vt aliūm ꝑdat ꝛ seipꝫ simul ꝑdat mundi oculus loqꝛ tristicia ꝛ morte viuit ꝯtinua. Itē ī glo. ambro. gal. v. seqꝛ huic vultꝰ tumat. toruus aspectꝰ. pallor ī facie. in labijs tremor ē. stridor ī dentibꝰ. vba rabida ꝛ effrenata ꝯuicia. manus ad violētiā ꝓmpta. ꝛ si gladio interim vacuo. odio tñ furiate mētis ē armata. sic ergo pz ꝑ dicta sctōꝝ dicētiū hoc pctm eē grauissimū. ¶ Ad auctēz ambro. dōz ꝙ ꝑ hoc vult designare ꝙ ē pctm qd̄ rñdet intimis ipsius dyaboli. q. d. infundit q̄nqꝫ dyabolus venenuz ꝑ exterius q̄nqꝫ ꝑ intimūz. ꝛ sicut aranea extrahit fila de intimis: sic dyabolus ð suo intimo extrahit hoc pctm. qꝛ dyabolus supbus effectꝰ fuit. ꝛ supbiēdo inuidus factus fuit. ꝓpterea inuidiā vult hominibus imprimere ꝑ imitationē.

Querit postea .§. i.

circa hoc vtꝝ sit pctm irremediabile. ꝛ vꝫ ꝙ sic. dic. eīz Cris. Polasmat os dyaboli ꝑ maledictōnes ꝯtumelias ꝛ emulatōz. qualē ergo habebimus veniā? q. d. nullā ꝛ post sequit. magis aut. s. habebimꝰ qualē sustinebimus penā. cū linguaz q̄ digni effecti sumus ð carne gustare dominicam hāc despicimꝰ q̄ sūt dyaboli loquētes. ex hoc pz ꝙ hoc pctm nō ē dignū venia. ergo ē irremediabile ꝛ sicꝰ ē pctz in spm̄ sanctū. ¶ Itē Cris. dolere nos oportet ī his q̄ patiuntur malis. nō ī his ī qbꝰ alios approbare videmur. sic supple fac inuidia. ꝓpterea dī priuat venia hoc pctz. ergo irremediabile ita maximū. ¶ Itē hiero. Nō facile est veniā prauā dixisse ð rectis gēl mihi manū osculabant sꝫ ore viperio detrahebāt. ꝛ loqꝛ ð pctō inuidie. ꝛ sic ñ facit venia. ergo ipsa ē pctz ī spm̄ sctm ꝛ ita maximū. ¶ Itē Cris. ī omel. lv. fera venenosa ē inuidia negata excusatiōe priuata. ergo ipa ē pctz

irremediabile. ¶ Item Cris. xxxvij. omel. Jo. adulter. fur. homicida qualdā hñt occasiōes di cere. tu vo quā cāz dicis nullā nisi a malicia fictē solā. Si ergo nullā hz occasiōz: ergo nullā excusatōez τ ita nullaz veniaz. Ad oppositū. pcīz il lud aliqñ nascit ex supbia. aliqñ ex cupiditate. ex supbia eniz nascit qz iste amat excellentiaz suā sin gulariter. τ ex hoc inuidet excellētie alteri⁹. ecce φ nascitur ex superbia. Itez nascit ex cupiditate sicut iste inuidet illi pro diuitijs. vidēs φ nō bene pōt habere eas cuz ille sicut ipe vult habere eas .s. excellēter τ singulariter. ecce φ nascit ex cupidi tate. si ergo radices eius sūt remissibilia. ergo τ multomagis τ ipa ē pcīm remissibile. Ad qd dōz φ duplex ē inuidia. vna supne grē. τ hec est pcīz i spm̄ scīz τ irremissibile. ñ φ ñ remittat vl' ñ possit remitti. sz qz ñ hz i se motiuū ad remissionē sicut dicūt auctes pdicte q̄ d ista loquūt. i alijs eīz pcīs vbi aliqs peccat ex īfirmitate vl' ignorantia ē aliqd motiuū ad ipoꝝ remissiōz. τ ē aliqua ex cusatio qz tales pñt se excusare p infirmitatē vl' p ignorātiā. sz non vbi peccat hō ex malicia certa. hec aūt inuidia ñ hz excusatōz īfirmitatē nec igno rātiā. Sz ē alia inuidia q̄ ñ ē supne grē sz ē psone respectu bonoꝝ tpaliū. sicut qñ aliqs inuidet alij pp bona tpalia. τ hoc pt pcedē ex īfirmitate. qñ eīz credit φ bona ppria minuant vl' auferāt pp bo noꝝ vicini sui dilatōem: inuidet illi hoc estimās. τ hec inuidia i īfirmitate radicat. τ bm hoc hz mo tiuū ad remissiōem. τ bm hoc soluūtur obiecta.

Adhuc etiā que. §. ij.

ritur d compatōe inuidie hōis τ dyaboli bz quā titatē. q̄. s. illoꝝ sit maior siue maius pcīz. dic cris. i omel. xxxvij. Inuidi feris sunt deteriores de monibus pares vl' illis deteriores. ergo inuidia hōis deterior q̄ inuidia dyaboli τ ita mai⁹ pcīm. ¶ Contra. inuidia dyaboli fuit causa oīs pcīi in hōie. vñ etiā fuit causa inuidie hōis τ nō ecōuer so. ergo est maius pcīm q̄z inuidia hōis. ¶ Item inuidia dyaboli ē inexpiabilis siue irremissibilis. Vñ aug. dic φ dyabolus reus ē illa īexpiabiliter sed inuidia hōis est expiabil'. ergo deterior ē inui dia dyaboli q̄z inuidia hōis τ ita maius peccatū.

Ad qd dōm. φ inuidia dyaboli simpliciter de terior est τ maior. τ hoc ē qz inuidia dyaboli est īexpiabil' τ continua respectu hōis. vnde cōti nue ipe inuidet. sed inuidia hōis expiabil' est nec est continua τ illa simplicit maior est ista. ¶ Qd aūt obijcitur φ inuidia hōis sit maior ex auctoritate Criso. Dōz φ cris. dicit hoc ratione cuiusdā cir cūstantie que est circa inuidiam hōis τ non circa inuidiam dyaboli. homo eīz inuidet homini vñ rei sue nature inuidet. sed dyabolus non inuidet rei sue nature. vnde demon nō inuidet demoni. τ q̄tuz ad hec circūstātias loquit Criso. tñ simpli citer maior est inuidia dyaboli sicut dictuz est. Vñ etiam ipse Criso. i illa auctoritate bñ tangit quō illorum inuidia sit maior τ quare nostra maior dicens. illi. s. demones ad nos inexpiabilem in uidiam hñt τ ideo dicitur maior. his autez q sūt eiusdē generis nō insidiant. s. demones. i. nō inui dēt rei sue nature. τ idō dr minor. hi aūt. s. hōies neqz colone verecūdātur. i. nō verecūdant inui dere rei sue. τ sic se hñt vt excedētia τ excessa in aliqb⁹. illa tñ inuidia q̄ ē dyaboli simplr ē maior.

Adhuc etiam .§. iij.

q̄ritur d cōparatōe inuidie ad alia pcīa τ spāliter ad pcīm supbie. an sit idē peccatū φ supbia. τ vīdē tur φ sic. aug. i ii. cōfess. Inuidia d excellētia litigat qd se excellētius. ergo motiuū inuidie est ex cellētia. sz ad hoc idē ē motiuū supbie. ergo idez motiuū hñt supbia τ inuidia. motiuū. n. supbie est excellētia. vñ dic ibi aug. supbia celsitudinē imi tat. inuidia d excellētia litigat. ira d vindictā: sz qd te dñe celsius qd excellētius qd te potētius? vñ p hoc pcludit φ pverse imitātur te. s. deū oēs q lō ge se a te faciūt τ ē. sz pcīa q̄ hñt idē motiuū sūt ea dē. qm̄ pcīa p motiua differūt. ergo idē pcīz sunt supbia τ inuidia. Ad qd dōm φ nō sūt idē pcīz. ¶ Ad obiectū aūt dicēdūz. φ aliter accipit excel lētia put dicit motiuū supbie τ inuidie qz excellē tia q̄ est supbie nō ponit φ diminuat vl' aufera tur bonū i alio. sed excellentia inuidie hoc ponit. i supbia. n. ē amor excellētie. i. celsitudinis. τ hoc ē magnitudinis i potētia vl' magnitudinis i aliquo alio bono. sz ñ ponit φ auferat vl' minuat aliqd i alio. vñ supbus vult excellē super alios. sz ñ ap petit rōe supbie φ aliqs amittat aliqd. nec auferā tur vl' minuat bonū suū: sz appetit excellere seipz. sz excellētia i inuidia dr pparatiue. qz inuidus vult su per alios excellere τ eoꝝ excellētiā minui vl' au ferri. τ hoc ē qz sic dictū ē appetit excellere singu lariter. vñ singularitas adiūcta ē sue excellētie. τ rōe illi⁹ appetit bonū i alio minui vl' auferri. τ idō dicit litigare d excellētia. τ ita non est idez ppriū motiuū hic τ ibi. Juxta hoc q̄rit d hoc qd dicit aug. i ii. pfess. pverse te imitātur oēs q lōge se a te faciūt. ergo inuidus pverse imitat deū τ silr supb⁹ quō ergo hic differt pversa imitatio. ¶ Ad qd di cēdū. φ supbus imitat pverse deū i appetitu celsi tudinis. appetit. n. supbus celsitudinē siue magni tudinē. τ qd te dñe celsius vt dicit aug. Inuidus at deū pverse imitat i appetitu singularitatis τ i mutabilitatis. qz vult τ appetit inuidus φ suū bo nū ñ eēt mutabile. i. φ nō posset minui. nec posset ipi noceri sic sūmo bono ñ pōt noceri. τ idō qz ñ ē ita: inuidet illi a quo estimat sibi i suo bono posse nocere. τ sic pz differētia.

Membrum septimū.

Ertio q̄rit̄ ꝺ pc̄to inuidie. ⁊ primo q̄
rit̄ i q̄ vi aīe sit. vtꝝ i rōnali vl' i cōcu
piscibili vel irascibili. Qꝺ aūt sit i cō
cupiscibili oñdit̄. qm̄ inuidia ē odiū si
ue dolor. ſʒ odiū ⁊ dolor sūt i vi aīe ↄcupiscibili.
ergo inuidia ē i ↄcupiscibili. Qꝺ aūt odiū ⁊ dolor
sūt i ↄcupiscibili pʒ. qm̄ ↄ̄ria nata sūt fieri in ea
dē vi. ſʒ amor ⁊ odiū sunt ↄ̄ria. gaudiū ⁊ dolor
sūt ↄ̄ria. ergo cū amor ⁊ gaudiū sūt i ↄcupiscibili
odiū ⁊ dolor sūt i ↄcupiscibili. ¶ Ad oppositū i
nuidere ē sibi displicēs nolle videre. ſʒ nolle vidē
ad viʒ rōnalē ꝑtinet sicˀ ⁊ velle vidē. ergo inuidia
ē i vi rōnali. ¶ Itē Seneca loquēs ꝺ inuidia dic.
Quicqꝺ nitēte fugimus: ingestū oculis vix vide
mus. si ergo vidē ad rōnalē viʒ ꝑtinet. ergo ⁊ i
uidē. Qꝺ aūt sit i irascibili vr̄. qꝛ vt dic aug. in li.
ↄfessi. Inuidia litigat ꝺ excellētia. ſʒ litigatio ē in
irascibili. ergo inuidia erit in irascibili. Et ꝺᵒm
q̄ sicˀ supradictū ē q̄ i inuidia sūt tria. quoꝝ vnū ē
p̄ncipale: reliquū ↄ̄ñs ad illud ⁊ manifestatiuū il
lius. Primū ē displicētia visionis sine que ē ꝑ im
visiōeʒ. ⁊ hec displicētia ꝺr̄ n̄ acceptatio. Scꝺm
ē dolor vl' odiū ⁊ ꝑ illū dolorē vl' odiū manife
stat̄ illa displicētia visiōis siue illa nō acceptatio.
Terciū vᵒo ē i quo radicat̄. s. ira q̄ztū ergo ad pri
mū ē inuidia i vi rōnali. q̄ztū ad dolorē vl' odium
ↄ̄ñtē dicimus q̄ ē i ↄcupiscibili: tn̄ differēter sicut
supradictū ē. q̄ztū vᵒo ad radicē ē i vi irascibili ⁊
ꝑʒ ista ꝓcedūt rōnes.

Adhuc etiā que. §. I.

rit̄ cuiˀ sit inuidē. ⁊ p̄io q̄rit̄ vtꝝ hoīs minoris sit
inuidē hoc ē q̄rere. vtꝝ oīs qui inuidet necessario
minor sit illo cui inuidet i eo q̄ sic vl' ꝑʒ veritateʒ
vl' saltē ꝑʒ sui estimationē. vt. s. credat se eē mino
rē illo. Et oñdit̄ q̄ sic. qm̄. v. Iob. hr̄. q̄ puuluʒ
occidit inuidia. ergo oportet necio q̄ ille q̄ inuidet
alij sit puulˀ. hoc ē minor vl' inferior ꝑʒ vitatē. vl'
saltē scipʒ reputet minorē. ⁊ hoc ē̄ dicit gl. super
illū locum puuluʒ occidit inuidia ei inuidet quē pu
tat esse maiorē. ¶ Iteʒ greg. nisi ipe alio inferior
existeret: nō bono illius n̄ doleret. ergo semꝑ qui
inuidet minor ē vl' minorē se reputat. ¶ Itē hiero.
si inuideris minor eris. nā q̄ inuidet minor ē. Ad
oppositū aug. i li. ꝺ virginitate. dicit q̄ dyabolus
supbiēdo inuidus factus ē. ⁊ ꝑ hoc vult q̄ ex sup
bia generat̄ inuidia. ſʒ supbus i eo q̄ supbus esti
mat se eē sup alios ⁊ maiorē illis ⁊ ex supbia na
scitur inuidia sil' cū illa: ergo i supbo ē inuidia. ſʒ su
pbˀ estimat se maiorē ergo ⁊ inuidus. aut sil' idē se
estimat maiorē ⁊ minorē. ē ergo aliq̄n inuidia ipiˀ
supioris ⁊ n̄ sēꝑ minoris. ¶ Itē dic greg. q̄ sēꝑ
inuidia ꝺ supbia nasci solet. ⁊ iterū aug. dic. q̄ su
pbiā seq̄t̄ inuidia tā q̄ȝ pedissequa qbˀ duobˀ malis
dyabolus: dyabolus ē. Et iterū aug. sup geñ. dic
q̄ inuidētiā ē supbia q̄ ē amor ꝓp̄ie excellētie. si

ergo supbia semꝑ ē excellētioris siuē supioris vl'
simplr̄ vl' ꝑʒ estimatōʒ. ergo ⁊ inuidia q̄ ipaʒ seq̄t̄
⁊ ex ipa nascit̄. qꝛ aliter ei n̄ ↄformat̄. ⁊ ita inuidus
n̄ semꝑ ē minor. Ad qꝺ ꝺᵒʒ ē. q̄ inuidia inq̄ztuʒ
huiusmōi semꝑ ē minoris vl' iferioris. ⁊ hoc vl' q̄
minor ē ꝑʒ vitatē vl' q̄ minorē se reputat. vñ inui
dus vt sic semꝑ minor ē vel minorē se reputat.
¶ Ad rōes i ↄ̄riū ꝺᵒʒ ē. q̄ supbus n̄ estimat se su
piorē respēu eiˀ cui inuidet: ſʒ respectu alterius. re
spectu aūt alterius: cui inuidet estimat se eē iferio
rē. ⁊ hoc vl' i p̄nti vl' i futuro. vl' si respēu eiusdeʒ
ꝑsone: hoc tn̄ ē q̄ztū ad diuersa q̄ sūt i illa. ꝑsona.
vñ dyabolus respectu alterius i hoīe inuidebat ⁊
respectu alterius supbiebat vt videbit̄. vñ lʒ sint
sil: nō tn̄ respectu eiusdē. ⁊ ideo nō seq̄tur icōue
niēs. aliquis eīʒ bene pōt se estimare maiorē q̄ȝ
sit respectu alicuius: ⁊ minoreʒ respectu alterius
dicit̄ aūt dyabolus supbiēdo effectus inuidus. qꝛ
supbiēdo cecidit. vidēs aūt se cadere inuidet ho
mini quē videbat possibilē ad bonū ad qꝺ ꝑ suā
supbiaʒ factus fuit ipossibilis. ⁊ lʒ inuidia nascat̄
ꝺ superbia nō tamen oportet q̄ si hoc ē supio
ris inq̄ztuʒ huiusmodi: q̄ ⁊ similiter illa. In alia
enim est cōformitas. qꝛ bene dico q̄ inuidus ap
petit suā excellentiā sicut supbus. ⁊ ex hoc sequit̄
vltra q̄ timet se esse minoreʒ alijs i p̄senti vl' i fu
turo ⁊ iō inuidet illis.

Membrum octauū.

Ctauo q̄rit̄ respectu cuius est inuidia. s.
vtrū sit inuidia respectu paris vel re
spectu supioris vel respectu inferioris.
vr̄ ergo q̄ inuidere semꝑ sit respectu su
pioris. qꝛ dic greg. Inuidere non possumus nisi
eis quos nobis i aliq̄ meliores putamus. ergo i
uidus illū cui inuidet semꝑ reputat meliorē ⁊ ita
supiorē. sēꝑ ergo inuidet illi quē estimat eē supio
rem ⁊ n̄ pari vl' iferiori. ¶ Ad oppositū aug. sup
geñ. ad lit. dic. Qui amāt excellētiā vl' paribˀ inui
dēt qbˀ equāt̄. vl' supioribˀ qbˀ n̄ equāt̄. vl' iferiori
bˀ ne eis equāt̄: ergo inuidē ē respēu paris ⁊ respe
tu iferioris nō solū respēu supioris. Ad qꝺ di
cēdū q̄ inuidia inq̄ztū huiusmōi semꝑ ē respēu su
pioris vl' i p̄nti vl' i futuro supioris dico vl' simplr̄
vl' ꝑʒ estimatōʒ inuidētis. vñ inuidēt paribˀ n̄ qꝛ pa
res: ſʒ ne sint illis supiores ⁊ inuidēt iferioribˀ. nō
qꝛ iferiores: ſʒ ne equētur ⁊ ꝑ hoc ē̄ ascēdāt i tā
tum vt fiant superiores. Inuident auteʒ superio
ribus quia sunt superiores. vnde respicit inui
dia semper superiorem. vel in presenti vel in fu
turo. ⁊ hoc satis bene ꝺterminat auctoritas aug.

Cōsequēter que. §. I.

rit̄ vtrū q̄s possit inuidē sibi ipi. ⁊ oñdit̄ q̄ sic. qm̄
xiiij. eccl. ꝺr̄. q̄ sibi inuidet nihil ē eo nequis. ex q̄ vr̄
q̄ aliq̄s potest inuidere sibi. ¶ Item caritas ⁊ inu

uidia opponunt. sz caritas respicit nõ tm̃ bonum aliẽnũ. imo ẽt ꝓpriũ bonũ. ergo ⁊ iuidia respicit vtrũqz vt sic. n̄ tm̃ i odio boni alieni: imo ẽt odio boni sui. ẜm qd dr̃ i ps. Qui diligit iniq. odit aiaz suã. Ad oppositũ quilibet nãlr̃ amat bonũ suũ. sz amare bonũ suũ ẽ odire sibi opposita ꝯr̃ia. ergo nullus odit bonũ suũ. sed qcũqz iuidet alieni odit bonũ ei⁹. ergo nullus iuidet sibi. Solutio dñz ꝙ ꝓprie loquẽdo nullus sibi iuidet. tñ pt se hẽre ad modũ iuidentis sibi. ⁊ hoc hñdo suũ bonum odio. nõ iquãtũ bonũ. sz iquãtũ ei nociuũ. s. ẜz ꝙ apphẽdit bonũ spũale qd ẽ ei graue ⁊ laborio/suz ⁊ difficile. sicut ẽ bonũ penitẽtie. ⁊ iõ iquãtuz tale odit illd n̄ iquãtum bonũ sibi. ⁊ iõ qz iuidus odit bonuz qd ẽ alij bonũ sibi tñ nociuuz. iste aũt nõ odit bonũ ꝓpriuz vt sic sed iquãtum ẽ ei graue, ⁊ laboriosuz. nõ dr̃ iste iuidus proprie. sed ad modũ se hñs iuidẽtis sibi. qz. s. odit illud qd eẽt ei bonum si faceret. nõ tñ odit illud qz bonũ. sed qz malum vel nociuũ siue penale. ⁊ sic pz cuius sit iuidia ⁊ respectu cuius sit.

Membrum nonum.

n Uno querit cui opponit iuidia. ⁊ vr̃ ꝙ caritati ꝑ hoc qd dicit aug. Ubi est iuidia ibi amor fraternitatis eẽ n̄ põt. sz amor fraternitatis ẽ caritas. ergo iuidia opponit caritati. ¶ Nõ aũt opponat misericordie vr̃. quonĩ misericordie ẽ cõpati alienis malis ⁊ ꝯgratulari alienis bonis. sz ꝯr̃ium facit iuidia. qz gaudet de alieno malo. ⁊ dolet d̃ alieno bono. ergo opponit misericordie. ¶ Nõ aũt opponat gaudio qd ẽ fructus spũssancti ostẽdit sic. qz gaudiuz illud ẽ de bonis ꝓximi. ⁊ silr̃ iuidia ẽ de illis per oppositũ q̃si tristat d̃ illis. ergo opponũt iuicez.

Et dõm. ꝙ iuidia cũm oĩbus istis hz opposi/tõem sed drñter. q̃si i iuidia itelligit odiũ. ⁊ rõne illius opponitur amori vl̃ caritati. qz odium illd est de bonis ꝓximi que caritas respicit ꝑ opposi/tum. Item in iuidia itelligitur dolor. ⁊ rõne illi/us doloris opponit misericordie. qz iuidia dolet de alienis bonis ⁊ gaudet de malis alienis. misericordia autẽ ecõtrario se habet ẜm ꝙ habet. xij. Ro. gaudere cum gaudẽtibus flere cũ flẽtibus. hoc est eius opus misericordie. Item in iuidia i/telligitur tristicia. ratõe ergo eius ꝙ in iuidia est tristicia: opponit gaudio quod ẽ fructus spũssancti. ⁊ sic diuersis opponit iuidia. ⁊ ẜm diuersas rõnes vt dictum est.

Membruz decimum.

d Ecimo querit de dr̃ia iuidie ad emulatõem. nã vident eẽ idez iuidia ⁊ emulatio. q̃si Cris. indrñter accipit vnum ꝑ alio. hoc autem nõ faceret si hẽrent dr̃iam. ¶ Itez i ps. Noli emulari i malignãtibus. ⁊ emulari ibi ẽ iuidere. si. n. vnũ sumit ꝑ alio i sacro canone. ergo idẽ sunt. Ad oppositũ gal. v. manifesta sunt opa carnis emulatões. iuidie ⁊c. ꝯstat ꝙ ibi numerat emulatõez ꝯ̃ iuidiã. ⁊ vnum ab alio distiguit: nõ sũt ergo idẽ. Et dõz ꝙ duobus modis accipit iuidia. vno mõ ꝓut pctm capitale di. ⁊ ꝯtinet i se oẽs ramos ꝓcedẽtes ab ipa tãq̃ a stipite. ⁊ hoc mõ ꝯtinet emulatõez. nec drt emulatõ ab iuidia. imo vnũ ẽ alterũ. ẜz aũt ꝙ sumit vtrũqz ꝓprie ⁊ ẜz ꝙ sumit gal. v. vbi dicit emu/latões iuidie. Inuidia. n. ibi di i corde emulatio i ope. vñ dicit glo. ꝙ emulatões sũt q̃n duo ad idẽ tendũt. ⁊ sic dr̃ iuidia i actu iteriori. emulatio aũt i actu vel effectu exteriori. ⁊ hoc mõ distiguũtur ab iuicez emulatio ⁊ iuidia. ⁊ sic sumit ibi. sumẽ/do tñ generalr̃ iuidiã. sic accipit i scriptura sacra vnũ ꝑ alio ⁊ ecõuerso.

Membruz vndecimũ.

v Ndecimo querit vtrũ iuidia sit mater oĩuz pctõꝝ. ⁊ videt ꝙ sic. dicit cris. in omel. lv. Fera venenosa ẽ iuidia neq/tie excusatõe priuata. oĩm cã ⁊ mr̃ malorꝝ. ¶ Ad oppositũ Thob. iiij. Supbiã i tuo aio dñari nõ ꝑmittas. ex ipa. n. sumpsit initiũ oĩs ꝑditio. oẽ ergo pctm causat ex supbia. ergo ⁊ iuidia causat ex supbia. ergo non est iuidia mater oĩum malorꝝ. Ad qd dõm ꝙ cum iuidia dr̃ mr̃ oĩum malorꝝ hoc nõ dr̃ ꝑ se sed occasionalr̃. qz hoc est dictũ iuidia ẽ mr̃ oĩz malorꝝ. i. nocumẽtorꝝ qbus nocet ꝓximo. sed cum dr̃ supbia initiũ oĩs mali. hoc itelligit siue i seipso siue i alio. Uñ supbia dyaboli initiũ ẽ oĩs mali siue in dyabolo siue in alio. vnde iuidia ẽ mater oĩum malorũz. i. nocumẽto/ruz i genere. scilicet respectu ꝓximi. superbia vni/uersaliter respectu sui ⁊ alterius.

Questio .clvi. de ira.

c Onsequenter dõz ẽtõ pctõ ire. Et circa quã plura sũt ingrẽda. Et p̃io q̃/rit qd sit ira ẜm rõem. Scdo vtrũ irasci sit malũ ẜz se. Ter/tio vtrũ sit aliq̃ ꝗmor passio/nũ vel ꝑturbatõuz q̃s ponit aug. ⁊ Tull. Quarto q̃rit d̃ motiuo huius pcti. Quĩto q̃rit an sit pctz. Sexto an sit capitale pctz. Septio d̃ ꝯpatõe eius ad iuidiam. Octauo an sint ibi ille oĩe mortale veniale. Nono de q̃titate huius pcti in se ⁊ i ꝯparatõe. Decimo an sit cã oĩuz malorꝝ. Undecimo de eius opposito. Duodecio de pena huius pcti.

Membrum primum.

E prio sic ponit a Cassiodoro super illo ps. Dñe ne in furore tuo rc. Una e diffinitio q talis e. Ira e mot⁹ animi ɔcitatus ad penā puocās ad inferendā. Itē alia diffinitio eius que ponit sup illud. v. Mat. Ego aūt dico q irascit fratri suo q talis e. Ira e ois mot⁹ malus ad nocēdū. Tertia ponit a damā. Ira e feruor ei⁹ q circa cor e sanguinis ex vaporatōe fellis vel p cturbatiōez sicc. Quarta ei⁹ diffinitio q ponit ab Aug. q tal' e. Ira e tristicia ex ipotētia vlciscēdi se r accipit eam ex pho.

Querit ergo vtr distiguāt iste diffinitiōes. qm̄ hec vltia nō vr posse stare cū pria r scda. qm̄ in pria determinat ira p motū. r ille mot⁹ e isurgere ad penā inferēdā. ad hāc silr vr ridere scda q e Mat. v. In pria ergo r scda dr motus ordinatus ad vindictaz. sz i quarta q e aug. dr Izuz. qm̄ dr ira tristicia ex ipotētia vlciscēdi se. ergo nō vr hec diffinitio posse stare cuz pria. ¶ Preterea si ira dr motus. aut mot⁹ q e opatio. aut mot⁹ q est passio. phs eniz distinguit iter opatōez passiōez. Sz passio. nūc ergo deberet diffiniri p passionez. ¶ Preterea. ira ſm q e passio e pena. ergo ira q e pctm nō e passio imo ad ipm seqr passio. ergo e ira q e pctm opatio. ¶ Sz 3 damā. opatio e motus q e ſm nām. passio vo e mot⁹ q pter nām e. si ergo motus pctī dr cē pter nāz. ergo ira inqztum pctm dr cē i genere passiōis r ñ i genē opatiōis. ergo ira e mot⁹ q e passio nō q e opatio. ¶ Preterea quō stat cū illa ipa diffinitio quā ponit phs q ira e appetit⁹ pene. qm̄ huiusmōi appetit⁹ pcedit illā insurrectiōez quā dic pria diffinitio. Alio ergo mō idē dnt vel sunt rōnes eiusdē. Solutio. dōm q ira duplex cē hz. s. cē nāe r cē moris. ſm q hz cē nāe sic diffinit a dama. q ira e feruor sanguinis rc. ab aug. cū dic. Ira e tristicia ex ipotētia rc. Ira eiz cū sit passio ɔiūcti. cū hz ex pte corpis r ex pte aie. cū ex pte corpis tangit i diffinitōe dama. cū ei⁹ ex pte aie dat i hac diffinitōne aug. r ex his hz ira suū cē. Itē ira hz cē moris. r sic ingrimus de ipa h. q loqmur de ira que est pctm. r qntū ad hoc cē diffinit a Cassio. r a pho r a Ra. Mat. v. qm̄ diffinit ab eis ira put deordinat ab opio. r illud e ſm esse mortale quo viciū e vel pctm. qz nō rōe passiōis pure dr pctm imo pena. sz cū hoc dicit actōez quādaz p quam deordinatiua e ab opio sinēreo q deordinat hoiem qntū ad pximū r eti qntū ad deū. vult. n. expetere a se vindictaz quā nō dz nisi deo nullo iudice ɔstituto sub deo expetere. Et dōm e q diffinitio aug. respicit iram put est passio. pria vero diffinitio r scda dant d ira inqntū e actus. Est eiz irascibile ɔsiderare vt e vis passiua ex apprehēsiōe apparentis nociui cui nō credit resistere. Et e itez vis actiua. prio mō est i ea passio ex ipotētia vlciscēdi. scdo mō e i ea actus put isurgit ad vindictā r ſm has duas rōnes distinguit possūt supradicte rōes. ex pte q e passiua due diffinitōnes. ex pte q actiua alie due. ¶ Et notādū d diffinitōe Rab. Mat. v. Ira e ois motus malus ad nocēdū. q dr ois ibi. i. pfectus. ad notāduz illum motū ire q e in pbibitōne. pōt. n. dici ois motus vlr. r tūc ɔphēdit motū ire cui ɔsentit r motum ire cui ñ ɔsentit vnde tūc ɔprehēdit primū motū cui nō ɔsentit d quo dr ibidē in glo. subit⁹ motus cui ñ ɔsentit passio e. cū at ɔsentit passio. r tūc est mors i domo. r sic itelligit h ois vlr vt dicat semper ira mot⁹ q e i irascibili ex libidine siue ɔsentiatur ipi siue nō. Si at itelligit ois. i. pfect⁹ tūc coartat ad illū motū q cadit i ɔsensuz rōnis. ¶ Ad scdz vo questiū dōm. q opatio r passio dicitur multiplr. opatio. n. pōt dici act⁹ potentie nālis. r ſm hoc ñ dicet pctm. vel pōt dici act⁹ libidinosus ipsius potētie. r ſz hoc e pctz. Silr passio pt dici duplr. vno mō ſz q cadit i genē qlitatis. alio mō ſm q cadit in genē passiōis. sic e pena r sequela pctī ſz q cadit i genē qualitatis dic quādā dispositōez potētie que relinquit ex apprehēsione motiui. r vno mō est ſm aliaz nām primitus institutaz. alio vero mō ſm naturaz corruptaz. r d hoc expressius loquit damas. in tractatu d passione r operatione.

Membruz secunduz.

Ecūdo querit vtrū irasci ſm se sit maluz vel pctz. Ad qd sic Jo. Cris. Irasci nō e pctm. sz intempance cause. r ideo ipse addit ad illud qd dr Mat. v. ois q irascit fratri suo reus erit iudicio. veruz est sine cā. hoc est si sine cā irascit. ergo irasci ſm se nō est peccatū. ¶ Itē dicit Cris. ps. Irascimini r nolite peccare. ergo ɔcessit irasci r phibuit peccare. ergo irasci ſm se nō e pctm. ¶ Itez irasci ſz se est cōe ad iram p zeluz r iram p viciū sz malū pcti inqntū huiusmōi nunq est cōe vicio r virtuti. irasci aūt ſm se cōe est vicio r virtuti: qm̄ ira p zeluz virt⁹. r ira p viciuz: viciū e. ergo irasci ſz se nō est pctm. ¶ Item xps assumpsit oēs nostras passiōes idetractabiles. illas aūt q detractabiles sunt nō assumpsit. sz ipse assumpsit iraz vtqz. Jo. ij. qm̄ eiecit emētes r vēdētes de templo. vñ etiā subdit ibi illud. Zelus domus tue comedit me. r dicit glo. q zelus est feruor animi quo mens abiecto humano timore pro defensione veritatis attenditur. ira igitur ſm se non est malū. ¶ Itē Damas. dicit. q ira est desideriuz punitionis sed illud est indifferens: quia potest fieri ex causa bona r ex causa nō bona. vñ bene r male pōt fieri. s. vel zelo iusticie vl libidine vindicte. ergo ira ſm se nō est malum. ¶ Item nullus actus dicens ex se deformitatez est in deo. si ergo irasci de deo dicit relinquit q non est actus de se dicēs defor-

mitatē. nō ergo ē actus culpabilis de se. minor p3
di in ps. iratus ē furore dns. τ i multis alijs lo/
cis scripture silr hr. Ad oppositū dr super illō
mat. v. ego aūt dico vobis qr ōis q irascit. gl. plus
ꝓpono oīno ñ irasci. ergo irasci ſm se oīno ꝓhibi
tū ē a saluatore. s3 omne tale ē malū ſm se. na3 eo
mō ē malū quo mō ē ꝓhibitū. si ergo ſm se ē ꝓ/
hibitū. ſm se ē malū. ¶ Itē sup illud. Irascimi τ
noli. pec. glo. venial' ē ira q̄ nō ducit ad effectū. τ
si ducit ad effectū mali ē: si ēt ñ malū ē. sed ōis ira
vel ducit ad effectū vel ñ ducit. ergo ōis ira ē pec
catū. s. ſm rōem sui dñaz. s3 oē tale ē ſm se malum.
ergo ira ē ſm se malū. ¶ Itē oē qd ebetat mente3
que ē imago dei i nobis malū ē. s3 irasci ſm se est
huiusmōi. ergo irasci ſm se ē malū. minor p3. v.
Iob. puulū occidit inuidia τ vir stultū interficit
iracūdia. ex quo p3 q ira facit stultū. i. obscuratā
mentē. τ silr illō pōt trahi ex glo. ¶ Silr illud p3
ex greg. q dicē quāta iracūdie culpa sit pēsemus.
ꝑ quā dū mansuetudo amittit: fraterne imagis sili/
tudo viciat. ¶ Itē greg. i mora. ꝑ irā splēdor san
ctispūs excludit cū mēti iracūdia ꝯfusionis tene/
bras fecit. ¶ Itē ibidē dr. que. s. ira dū qeit mēn
tis tollit. spūssanctus ibi ñ qescit. igit ira ē malum
ſm se siue irasci. ¶ Itē dyo. Irascibilitas ſm nā3
est i carne. i homie vo pter nāmqr hō ē aīal mā/
suetū natura. mansuetudo aūt τ irasci opponūt. ira/
sci ergo ē pter naturā i hoie siue ꝯ. ergo irasci ma
lū est: qr ñ ꝓcedit ex natura neq3 ex grā. ergo ꝓce
dit ex velle vicij: qr nō ē nisi triplex velle. s. natu/
re: grē τ vicij. Ad qd dōm: q irasci ſm se nō ē
malū siue pctm. vñ ñ semꝑ ē malū culpe. imo ali
cui dicē q est bonū grē. sicut p3. v. ad ephē. sup illō.
Irascimi τ noli. pec. glo. irascimi vobismetipsis
de pteritis pctis qd ē penitere. qd est. n. hō peni/
tēs nisi hō irascēs sibi. vt accipiat veniā. i. de se/
ipso exigit penā. τ post seqt. Indignamini vosmet/
ipsis tāta vehemētia vt peccare desistatis. qr sup
hanc irā ñ occidit sol iusticie: s3 potius illi irradi/
at illud. ergo irasci determiat bonū grē qr vtuo/
sum ē illud. Itē aliqñ determiat bonu3 nature sic
loqtur de ipsa Damā. cum dicē. q ira ē feruor san/
guis τc. Itē aliqñ determiat malu3 pene. s. ſm q
importat penā quādam qr aliqñ dicē cum culpa
aliqñ sine culpa. put sine culpa τ pturbatōne sic
fuit i xpo. xps. n. assūpsit penalitates nras τ angu
stias ad liberatōe3 generis hūani: s3 sine pturba
tōe accepit illas. Itē aliqñ dicit malū culpe ſ3 q
hr math. v. sup illud. ōis q irascit fratri suo. gl. su
bitus motus cui ñ ꝯsentit ꝓpassio ē. accidēte con
sensu passio ē mors i domo. τ tāgit ibi iram ve/
nialē τ mortalē. venialis dr propassio. mortalis
cui ꝯsentit. n. i sicut dicit glo. eodē ca. sup illud. q
viderit mulierē. ꝓpassio ē subitus motus siñ deli
beratōe boni vl mali opis. passio ē affectatō deli
berati animi si sit locus ꝑficiēdi. vñ ira ꝓpassio ē
venial: qr hec ē motus ire primus q ñ est in ptāte
nra cui ñ ꝓbet ꝯsensus. vñ glo. sup illud. Irasci/
mini. dicit. si motus animi surgit q ñ est i ptāte no
stra. nō ei ꝯsentiat rō. venialis. n. ira ē que ñ du/
cit ad effectū. Si ergo q̄rit de irasci ſm q de ipso
loqt mat. v. tūc dicim9 q irasci dicē malū culpe ſ3
q malū culpe ꝯtiet veiale τ mortale. irasci tñ ſ3 se
ñ dicē malū clpe: s3 dicē τ malū τ bonū. ¶ Ad rōes
ergo i ꝯriū τ pmo ad primā dōm. q mat. v. lo
quit de ira que ē malū culpe. τ ēt de illa ꝓhibi/
tōe que fit i glo. dicimus q ipse ꝯcernit irasci ſ3
q dr ad ꝯsensum. vñ illud ꝓhib3 ipe: qr ē mor/
tale. s3 ñ ꝓhib3 ipm irascibile veniale. primu3. n.
irasci ꝓhibet. scdm nō. vñ sup ps. Irascimi dicit
glo. primus animi motus ñ est i ptāte nra: s3 dei
grā ꝯtemꝑare possumus. qd ergo ꝯsuetudis ē ꝑ/
mittit. i. nō ꝓhibet. qd culpe ē. s. mortale ꝓhibet.
τ hoc ēt hr ephē. v. i glo. ꝑmittit qdem aplus ira/
sci qd ē hūana temptatio. s3 ꝓhibet irā ad effectum
ducere. hec. n. ē mortalis. Silr ibidē dicit gl. inuś
nis tolleris qd vitari nō pōt. s. de ira ne venialis
ad actū peccandi. s. mortalr. qr tūc ē mortale cum
ducit ad effectū. si ergo surgit motus animi q ia3
ꝑp penā pctī ñ est i ptāte nra: saltē ñ ei ꝯsentiat ra/
tio. vñ nō ꝓponit q̄n isurgat motus. qr hoc ñ est i
ptāte nra τ sic i ꝓhibitiōe cadit illud qd est i nra
ptāte. s. irā nō ad effectū ducere. τ sic. s. v. mat. lo
quit de ira que ē malū culpe. τ spāliter i illa ꝓhi
bitōe ꝓhibet ipm irasci qd ducit ad effectū. τ ita
non ex hoc ondit q irascī ſm se sit malum culpe.
¶ Ad scdam rōne3 dōm q glo. silr loqtur ſm q
irasci ꝯcernit malū culpe. s. ſm q dicit motū illici
tum. τ hoc vel pōt duci ad ꝯsensum vel effectu3
vel nō. si nō: tunc ꝓpassio ē τ venialis. τ hunc ñ
ꝓhibet. qr nō est i nostra ptāte q̄n surgat. Si aūt
in ꝯsensus: tunc mortalis ē τ ipm ꝓhibet. vñ di/
cendū. q nō ꝯprehēdit ibi oēs dñas irasci: s3 cō/
prehēdit ibi dñas eius ſm q irasci dicit malū cul
pe. qr sic ē ꝓpassio vel passio sicut dicit glo. mat.
v. τ sic non ꝓcedit rō. sic ēt cū dicit ꝓpono vobis
oīno nō irasci ꝓhibet vniuersaliter irasci qd du
cit ad effectū. ¶ Ad tertiā rōnem dōm. q duplex
ē obscuratio. quedā que ꝓcedit ex culpa. alia q̄
sequit ex pturbatōe que ē pena. Si loquimur de
obscuratiōe pmo mō: dicimus q talis nō sequit
ad irasci vlr: sed ad irasci solū qd ē malū culpe. τ
de illa ꝓcedit rō. Si loquimur de obscuratōe se/
cūdo mō. sic dicimus q ñ omne qd obscurat mē
te3 que ē dei imago ē culpa siue malū culpe. imo
dicimus q ira ꝑ zelū que virtus ē hoc mō obscu
rat mentē i nobis. qr ira ꝑ zelū hz quādā pturba
tōem secū ex qua sequit obscuratio i mēte. sed il/
la obscuratio nō ē ad excecandū s3 ad melius po
stea videndū. vñ sicut ꝯtingit de collirio q qñ po
nit sup oculū pmo ē quedā pturbatio i oculo sed
postea clarius videt. sic dicimus q obscuratio τ

ꝑturbatio q̄ seq̄t ad irā ꝑ zelū. est ī bonis pēa ꝑ/ mouēs ad melius. s3 illa que ē ī malis que sequit̄ ad irā ꝑ viciū: est ꝓmouēs ad deterius. Nam de ira ꝑ zelū dicit glo. ephe. v. sup hanc. ñ occidit sol iusticie s3 illi irradiat. Unñ ꝑ hanc disponit̄ bonus hō ad vidēduz melius. s3 de alia dicit. sol iusticie & veritatis xp̄s ē. cuius veritate aīa illustrat̄ cuz ī hoc bitat homie. iō ait cauere ne xp̄s q ē sol iusti cie ꝑ iracūdiā mentē nr̄az deserat. q cū ira nunq̄ bitat. vñ obscuratio que istā irā seq̄t nō est nisi in pctōribus. & ꝑm hāc ꝓcedit rō. nō tñ irasci s3 se ē malū: qꝛ nō oīs obscuratō vel turbatio sequēs ad irā ē talis: imo quedā ꝑturbat sapiētes. s. ira ꝑ zelum. vñ. v. Job. glo. alia ira ē quā impatiā. alia quā zelus facit. illa ex vicio. hec ex virtute. hac. s. ira ꝑ zeluz irascit̄: sicut & nr̄is ita erroribus proxi moꝝ debemus que melioꝝ [illegible] riū. qꝛ ꝑ tristiciam vultus corrigit̄ ꝓximus: s3 ñ dz & hec mēti dn̄ari s3 vt ancilla subeē rōni ne sit imoderata: hec sa/ pientes ꝯturbat s3 ira per vicium stultos trucidat. ¶ Ad quartā rōnem dōm ē q irasci accipitur tri pliciter. Uno mō irasci vicijs. & iste motus q̄ hō potuit irasci vicio alterius. potuit eē ī natura pri/ mo hōi istituta: vt si adā motus eēt ex iperio rō/ nis ꝯ pcīm eue. tūc. n. vis irascibilis & ꝯcupiscibi lis ordiate mouerent̄ ad iperiū rōnis. Est; ueruz irasci qd̄ egredit̄ post corruptōem nature. & hoc ē duplex. aut ꝓut ē pena. aut ꝓut ē culpa. siue aut sic aut sic dz esse ꝑm naturam' ī carne. sic preter na turā primitus istitutā non dz esse irasci in homie. maxie autem illud irasci qd̄ ē culpabile. s3 ex hoc nō sequit̄ q omne irasci qd̄ mō elicit sit malum culpe: aliqñ enim ē malū pene. q si aduenat gr̄a ad meritum ordinat̄.

Membrum tertium.

Tertio querit̄ vtrū sit aliq̄ quatuoꝛ pas sionū vel ꝑturbationū quas ponit au/ gu. & Tulli⁹. & ondit̄ q sic. qꝛ s3 phm nihil ē in genere qd̄ ñ sit ī aliqua eius spē. si ergo ira ē passio sicut dicit dam. ꝯstat q ad aliquā q̄tuoꝛ passionū: quas ponit aug. in. xiiij. de ci. dei reducit̄. dicit. n. q hūano ꝝ moꝝ viciosuas istis q̄tuoꝛ ꝯtic̄t ꝑturbatōibus. s. gaudio. dolore. metu. & spe. sub qua ergo est ira: ondit̄ q ñ sit sub gaudio nec sub dolore. qꝛ gaudiū & doloꝛ ñ sūt ī ꝯcupiscibili. s3 ira ē passio irascibilis siue que ē in irascibili. ergo ñ ꝯtinet̄ sub gaudio vel sub dolo re. ¶ Preterea ñ vr̄ ꝯtineri sub metu vel spe. qꝛ ira dz respectu iniurie iā facte vel estiate. sed me/ tus & spes respiciūt malū vel bonū futuꝝ vel qd̄ estimat̄ futuꝝ. Ira ergo ē respectu p̄ntis vel p̄te/ riti. metus aūt & spes respectu futuri boni vl̄ mali. ergo ñ reducit̄ ad aliquā illaꝝ. ergo aut ñ est pas/ sio aut p̄ter illas passiōes sūt alie passiōes. ¶ Dō sit ꝯtinet̄ sub passiōe q̄ ē tristicia vel doloꝛ patꝫ. qm̄ augu. diffinit irā ꝑ tristiciā dī. q ira ē tristicia ex ipotētia vlciscēdi se. Cōtra. ira ē passio ipsi⁹ irascibilis. s3 tristicia ē ī ꝯcupiscibili. ergo ira nō reducit̄ ad passionē tristicie vel doloris. ¶ Itē iu xta hoc q̄rit̄ dic̄ dam. q hec passio ē mixta ex ira & ꝯcupia. & loq̄t ibi de ira. s. sic: ergo ira ē mixta ex ira & alio. s3 seq̄t qd̄ ē hoc dictu. cuz nihil tale ex se & alio misceat̄. Ad qd̄ dōz q ī ꝑturbatōe ire ꝑm q ītēgit dam. ē ꝯcupia alicu⁹ rei. cuius rei si fiat ꝓhibitio ē motus ꝯ ꝓhibētē. vñ dicit q ira ē audax mētis vindex ꝯcupie. & hoc mō ꝯcupia ꝓcedit q̄ sub vna spē q̄tuoꝛ ꝑturbationū cōtinet̄. ipa vō ira ē motus qdā nō ī aia ꝓut ē passiua s3 ꝓut ē actiua. isurgit. n. ad vindictā ꝑp iniurie pas sionē ꝓcedētez. Alio vō mō ꝓut dz tristicia ex eo q volēti accidit sub tristicia ꝯtinebit̄ siue sub do/ lore, ꝓut dicit aug. eē dissensum⁹ ab eo qd̄ volēti/ b⁹ accidit talis volūtas tristicia ē. Tertio vō mō ꝓut dz appetitus pene cadit sub ꝯcupia siue cupi ditate generali. dicit. n. aug. ī li. de ci. dei. cū ꝯsen/ timus appetēdo ea q̄ volumus cupiditas dicit̄. & hoc mō dicet̄ ira cupiditas vindicte. & cadet sub ꝯcupia q̄ est appetitiue gn̄alis. ¶ Per hoc p3 pa tere qualit̄ rn̄dēdū ē ad p̄io obiectū. Ira. n. vno mō ē actus irascibilis. & ñ ꝯtinet̄ sub tristicia q̄ ē ī ꝯcupiscibili. Alio vō mō vel ē tristicia vel h3 tri sticiā anexā. tertio vō mō sub cupiditate gn̄ali cō tinet̄. ¶ Ad illō ergo qd̄ scdo obijcit̄ q ira ē tristi cia. dōz q ē diffinitio data ꝑ cām. q eiz irascit̄ tri/ stat̄. p̄io ex hoc q ñ p3 se vlcisci. ¶ Ad tertiuz vō dōz q l3 illa passio mixta sit ex ira & ꝯcupia ñ tñ ira miscet̄ ex se & alio. est. n. passionē ire accipere ꝓ toto motu qui ē ex ꝯcupia precedēte. & ira ꝓ/ ꝓrie dicta sub sequēte. & hoc mō illa passio dz eē mixta ex ꝯcupia & ira.

Membrum quartuz.

Quarto q̄rit̄ de motiuo hui⁹ pcīi qd̄ sit il lud. dz aūt q vindicta ē illud qd̄ appetit ira & qd̄ mouet irā. q̄rit̄ aūt vtrū hoc ha beat veritatē. & ondit̄ q ñ. qm̄ volūtas cū sit q̄daz potētia determinat̄ ꝑ suū obiectū. s3 vin dicta bonū qd̄ ē. ergo velle vīdictā ē bonū. nō er go ex hoc icurrit qs pcīm. ergo vindicta ñ ē mo tiuū ad pcīm ire. mioꝛ huius p3. qm̄ illud qd̄ deo relinq̄t siue attribuit̄ bonū ē. s3 deo relinq̄t vindi cta vt p3. xij. ro. mihi vindictā & ego retribuā dic̄ dn̄s. glo. mihi vindictā reseruate mihi vos regna/ re dicit dn̄s. & ita p3 q vindicta bonū ē. ¶ Itē oē illud ī quo aliqs deū imitat̄ bonū est. qꝛ nihil pōt deū imitari ī malo cū nihil sit mali ī ipo. & ita imi tat̄ deuz ī hoc q' ē velle vindictā. ergo velle vin/ dictam ē bonū. nec facit irām eē pcīm. ergo nō ē motiuum ad ipsam. minoꝛ p3. qm̄ dicit aug. in li. ꝯfess. q omnes l3 peruerse imitant̄ deū & dicit q ira imitatur deuz qꝛ vult vindictam & querit. sm

illud ĩ quo imitat deũ nõ põt eẽ nisi bonũ. ¶ Itẽ sancti non letant nisi ĩ bono. sz sancti letant ĩ vindicta. vt pz in psã. Letabit iustus cũ viderit vindictã. ergo vindicta bonũ ẽ. ergo nõ ẽ motiuuz ad iraz. Ad oppositũ Ro. xij. di sup illud. ñ vosmetipos defendẽtes. glo. bonus magis cupit corrigi inimicũ q̃z puniri. ⁊ cũ deus punit ñ delectat ĩ pena inimici. qz odit eũ. sz ĩ iudicio dei qz deũ diligit. hoc ei plz qz ⁊ deo plz. boni ergo nõ est velle penã. ergo boni ñ ẽ velle vindictã. sz eiꝰ cuiꝰ ẽ odire aliũ ſm oẽ tale ẽ malũ. ergo velle vindictã ẽ malũ. ergo põt eẽ motiuũ ad iraz. ¶ Itẽ dič ibidẽ glo. pp exsaturandũ odiũ desiderare vindictã ab eoꝝ pfectiõe longe ẽ. si ergo desiderium vindicte pp odiũ exsaturãdũ longe ẽ a pfectione sanctoꝝ. ergo ẽ malũ vindicta. ergo velle ipaz pt esse motiuũ ad pcẽz ire cũ ira dicat respcũ vindicte. Sz qz dicunt qdã q̃ velle vindicari a seipso illud malũ ẽ. velle tñ vindicari a deo vel a iudice ad hoc cõstituto illud bonũ ẽ. ⁊ hoc ɔfirmat per glo. pdictã ro. xij. q̃ dič attẽde q̃ nõ pcepit ⁊ voluit vindicari a deo qd clamant sancti cũ dicunt. vindica sanguinẽ nr̃m deꝰ nr̃. sz [illegible] nõ semetipos vindicãtes dent locũ ire dei q dixit. mihi vindictã. ad quẽ ĩ Apoč. sancti clamabãt. vindica sanguinẽ nr̃m. ñ ergo ɔhibet aplꝰ hic nõ vindicare seipz ⁊ ñ velle ab alio vindicari sič a deo vľ a iudice ɔstituto. illd ergo ñ ẽ malũ sz bonũ. ¶ Preterea illud ɔfirmat p illud qd di Leuit. xix. ñ q̃ras vltionẽ nec memor eris iniurie ciuiũ tuoꝝ. vñ pz q̃ si sit velle vindicari malũ. hoc erit qñ aliqs vult vindicari a seipo. Propter hoc q̃rit. vtꝝ velle vindicari a seipo pcẽz sit siue malũ. nũqz eẽt lapsa nõ tñ depdit vis nãe. sz de iure nãe lapse ẽ velle vindicari a seipo. ⁊ qd ẽ ĩ iure nãe bonũ ẽ. ergo velle vindicari a seipo ẽ bonũ. q̃ at illud sit ĩ iure nãe lapse. illud pz. qñ de iure nãe lapse est. q̃ si hõ iniuriet alij vult q̃ ei satisfaciat. vñ de iure nãe lapse est delinquẽtẽ malũ puniri. sz puniri nõ ẽ aliud q̃z vindicari. ergo ĩ iure nãe lapse ẽ vindicare. põt aũt esse q̃ ille sit iudex cui sit iniuria. ergo põt velle q̃ inq̃tuz iudex iudicet suã iniuriã. ⁊ velit a seipo illã fieri inq̃tũ iudex. ergo iste põt de iure velle seipm a seipo vindicari. illud ergo nõ ẽ malũ simplr. ¶ Itẽ dicit Tullius q̃ vna ps nãlis iusticie ẽ vindicatio. sz illud qd est ps iusticie nãlis põt homo velle fieri a [illegible] sine pcõ. Ad qd dõm. q̃ motiuũ in pcõ ire ẽ vindicta. vñ sicut excellẽtia est motiuũ ⁊ appetibile in supbia. ita vindicta ĩ ira. ¶ Qd ergo obijcitur q̃ velle q̃ deus vindicet vel iudex ad hoc ɔstitutus. illud ẽ bonũ ⁊ hoc rõne iusticie. Iusticie enĩz ẽ qd deus vel iudex puniat delinquẽtez ⁊ vindicet iniuriaz alij illatã. vindicta enĩz hz duplicẽ respectũ. respicit enĩz iusticiã ſm quã fit. respicit etiaz illũ cui iniuriatũ est. ſm ergo q̃ vindicta respicit iusticiã: sic bũ sz velle ipsaz. qz hoc est de amore iusticie velle ipaz. ⁊ hoc mõ velle vindictã est velle vel qd deus vindicet vel iudex habens ptãtẽ a deo ⁊ sub deo. ⁊ hoc ẽ bonũ ⁊ hoc ẽ velle ipaz retorquẽdo ad deũ nec auertẽdo. vñ q vult q̃ iudex vindicet: ipe retorquet vindictam ad deũ. qz iudex hz hanc ptãtem a deo ſm q̃ [illegible] Roma. xiij. q̃ oĩs ptãs a dño deo est. hoc autem mõ velle vindictã nõ est motiuũ ire. imo potius ad iusticiaz ordinat. Si aũt loquamur de vindicta ſm illũ respectũ quẽ hz ad illũ cui fit iniuria: sic velle vindictã habendo solũ respectũ ad hoc maluz ẽ ⁊ viciosuz. qz illud velle non retorquet ad deũ imo ad odiuz saturãdũ. ⁊ auertit a deo. ñ eĩz appetit hoc mõ amore iustič. sz ex iproba volũtate ⁊ viciosa. vñ illud velle libidinosuz ẽ. vult enĩz q hoc mõ vult vindictã: q̃ ille q iniuriatꝰ est puniat ⁊ hec volũtas eiꝰ iproba saturet. ñ vlt aũt q̃ iusticia dei ſuet vel exaltet: imo auertit ab ipa. ⁊ hoc mõ velle vindictã ñ ẽ ĩ sctis. vñ Ro. xij. dř ĩ gl. q̃ scti ñ volũt vindictã pp exsaturãdũ odiũ. sz vult bonꝰ [illegible] deꝰ inimicũ puniat ⁊ magis cupit corrigi inimicũ q̃z puniri. qz cuz deꝰ punit ñ delectat ĩ pena inimici. qz ñ odit eũ sz ĩ iudicio dei qz diligit eũ. iracũdus at vult vindictã ñ amore iusticie sz saturãdi odiũ suũ ĩ inflictiõe pene. vñ greg. plus ira ĩ vindicta exigit q̃z iniuria accipit ⁊ hoc ẽ ex libidine. ¶ Qd at obijcit q̃ vr̃ eẽ bonum qm ira ĩ hoc imitat deũ. dõz q̃ ñ imitat deũ nisi puerse ⁊ inordinate. alr̃. n. ira p zelũ imitat ⁊ alr̃ ira p viciũ. hec. n. ordiate. illa võ inordiate. ¶ Ad illd qd q̃rit ĩ iudice vtꝝ possit se vindicare. dõm q̃ aliqs ñ dz eẽ iudex ĩ sua cã. corruptio. n. humane nãe ita assignat rõnez q̃ de facili ptrubat. ñ sic aũt ẽ in deo ĩ quẽ nulla cadit ptrubatio vel iniquitas. sil̃r ĩ xp̃o q ẽ ɔstitutus iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ.

Membrum quintuz.

Quinto q̃rit vtꝝ ira sit pcẽz. Et vr̃ q̃ ñ. qz ĩ oĩ pcõ ẽ ɔuersio p ɔcupiam vel appetitũ vel aliqd mutabile bonũ apparẽs sz ira ñ respicit bonũ apparẽs sz malũ apparẽs. vñ ira ñ ẽ huiusmõi ɔuersio. ergo ira ñ ẽ pcẽz. minor pz. qñ dič Dam. q̃ ira venit ex suspitõne mali apparẽtis. ɔcupia võ ex suspitõe boni apparẽtis. ¶ Itẽ ira appetit malũ pximo. vñ ira ẽ appetitꝰ mali pene ipi pximo. sz pcẽz dič appetitũ alicuiꝰ apparẽtis boni sibi. Ira aũt [illegible] determinat sibi bonũ apparẽs. imo determinat respectu mali ĩ alio. ergo nõ hz ira rõez pcĩ. ¶ Cõtrariũ hz a greg. q numerat ipaz ĩ exercitu dyabo[illegible] vl̃ Iob. Et dõz q̃ ira ẽ pcẽm. ¶ Et ad rõez dõm q̃ vez ẽ in oĩ pcõ ẽ aliq̃ ɔcupia alicuiꝰ boni apparẽtis. sz oportet ibi itelligẽ ɔcupiam generaliter ſm q̃ ẽ ɔcupia [illegible] ipa irascibili vľ appetitꝰ alicuiꝰ. Ipsa. n. irascibilis bene ordinata appetit

bonū sub rōe ardui vel excellētie. Sm dr q inordi/nata ē appetit malū: nō tñ vt malū. sed q2 appens sibi bonū sic ergo ira hȝ ꝯcupiaȝ ꝛ appetit bonū sibi appens. ꝛ illō ē malū alterius. malū .n. alteri/us vl nocumētū ē appens sibi bonū. inquātū ergo ira appetit malū alterius cū illō sit ei appens bonū. q2 i illo delectat ꝛ gescit: q sit alteri malū. re/linqt q i ipsa ē pctm. ꝛ q i ipa ē ꝯuersio ad aliqō mutabile bonū. ꝛ sm hoc p3 ter ēptoēm soluende sunt rōnes i contrarium.

Membrum sextum.

Sexto querit vtrū ira sit capitale pctm. Et vr q sic. qñ. xxvij. ꝓuer. hr graue saxū ꝛ onerosa arena. sȝ ira stulti vtro q3 grauior. ꝛ gl. notat ibi irā capitale crimē. vñ dicit gl. graue ē vel i vno crimie capita li ꝗsi p ꝓdere saxi ꝯprimi. Itē gre. Job. vl. vbi or dinat exercitū dyaboli ꝛ ordiat q supbia ē regi na ꝛ mr. vij. capitaliū. numerat irā iter. vij. capita lia. Ad oppositū. capitale pctm dr ex q̄ nascant alia. sȝ ipȝ ñ nascit ex alio. sȝ ira sēp nascit ex alio. ergo ira ñ ē capitale pctm. Nō dr ñ nascat ex alio p3. q2 ira appetit malū ꝓximo. iste āt appetit⁹ cau sat ab amore vicioso ꝓprij boni sicut ē ꝯ iuidia. iuido .n. displicet bonum ꝓximi pp amorē sui ꝓ ꝓprij boni. s. q2 amat suū augeri. Siĉ iracūdus cō siderat aliqō bonū appens ex pte sui ex quo vult malū ꝓximo. amor ergo ꝓprij boni ē cā appeti/tus mali i ꝓrio. ergo motus ire ñ ē prim⁹ motus. imo ipȝ āncedat motus alius ex q̄ nascit. s. amor sui boni qō ē radix. ex q̄ venit appetitus mali ꝓ ximo. Ad qō dōȝ q ira ē viciū capitale. ¶ Ad illō qō obijcit q nascit ex iordinato amore ꝓprij boni. dōm q hoc nō tollit pctm capitale. q2 illud velle ꝓpriū bonū siue amor talle ꝓprij bōi ñ ē pctȝ spāle. imo ē radix gnālis pcti. vñ est i oi pcto ille amor sm q dicit aug. q oē pctȝ erit ex amore vl timore. ꝛ timorē ēt reducit ad amorē. ꝛ ille amor vl libido q̄ ē radix cuiuslibet pcti. vñ nasci ex illo amore nō tollit q aliqō ñ sit capitale: q2 vl sic nul luȝ eēt capitale. cū oīa nascunt cōiter ex illo. sȝ si eēt spāle pctm satis ꝓcederet rō. Ira autē distī/guit penes actū gnālez ipsius vis irascibilis. ꝛ ꝓ hoc distīguit eē capitale pctm. ꝛ q2 idē posset op poni de iuidia. ideo ꝓ hoc p3 rñsio. q2 non ipedit esse capitale pctm.

Membrū septimuȝ.

Septimo q̄rit de ꝯpatōe ire ad iuidiā. ꝛ obijcit sic. Nō ē ponere iuidiā ꝓ ze/lum ꝛ ꝓ viciuȝ. imo ois iuidia ē ꝓ vi/ciū. ergo siĉ nō ē ponere irā ꝓ zelū sȝ solum irā ꝓ viciū. ꝛ ita ira solū est i gnē mali. hec aūt rō ꝯfirmat sic. qñ sicut ira respicit malū alte/rius ita ꝛ iuidia. ergo sicut nō ē iuidia duplr. s. ꝓ zelū ꝛ ꝓ viciū sȝ solū ꝓ viciū. ita ñ erit ira duplr sȝ ñ ira ꝓ viciū. ¶ Ad oppositū hr. v. Job. ꝑuuluȝ occidit iuidia. glo. alia ira ē ipatia. alia quā zelus facit. illa ex vicio hec ex ꝟtute. ira ergo ē duplex scȝ ꝓ viciū ꝛ ꝓ zelum. Et dōm q ira ē duplex scȝ ꝓ viciū ꝛ ꝓ zelum. Inuidia aūt vno mō. s. ꝓ vi ciū. Nec ē siĉ. q2 secus ē ex pte mot⁹ ire ꝛ iuidie. ꝛ rō huius ē. q2 irasci ē appetere malū alij. hoc āt pōt fieri ꝛ bñ ꝛ male. ꝛ hoc ē q2 malo nō so/luȝ aduersat bonū. imo ēt malū aduersat malo. ꝛ iō appetē malū illi q est malus. hoc pōt fieri iu/ste ꝛ iniuste. Iuste fit si ei appetit malum vt ꝓ hoc ipe reducat ad bonū ꝛ corrigat de sua malicia ꝛ tūc ē ira ꝓ zelū. male āt appetit qñ malū malo ap petit rōe vidicte solū ꝛ exsaturatōis odij. nō rōe correctōis sue: q2 illō nō refert ad deū sȝ ad odiū saturādū iō ē maluȝ. ꝛ hoc mō appetit ira ꝓ vi/ciū. sic ergo q2 malū malo ꝯriat iō ꝯtigit eē dupli cē irā sȝ duplicē motū appetēdi malū alij. vñ ꝯti git q bon⁹ appetit malū malo. ꝛ tūc ē ira ꝓ zelū. cū āt malus malū appetit malo: tūc ē ira ꝓ viciū. ꝛ hoc q2 ex ista pte sūt opposita. sed iuidie ē iuidē bono. bonū āt bono ñ opponit sȝ bonuȝ malo ꝛ ecōuerso. ꝛ iō bon⁹ ñ pōt iuidē bono sȝ malus bo no inuidet. iō ñ ē iuidia nisi i gnē mali. sȝ si bonus possȝ iuidē bono tūc posset bñ fieri. ꝛ ita p3 rñsio.

Mēbrum octauum.

Octauo querit vtrum oīs ira sit pctm mortale. vel aliqñ veniale aliqñ mor tale. q autē simplr oīs ira sit pctm mortale. p3 Job. v. vir̄ stultum iterfi/cit iracundia. dicit glo. masuetudo imaginē dei i nobis seruat ꝛ ira dissipat q2 multis ꝟtutibus pri uat que dum getem mētis tollit. spūssanctus ibi non qescit. ex hoc p3 q ira repugnat ꝟtutibus ꝛ qeti mētis ex spūsancto: sed pctm veniale nō est huiusmodi. imo tale ē mortale. ergo ira simplr ē pctm mortale. Itē omne pctm cui debet pēa eīna ē mortale. sȝ ira ē huiusmōi. ergo ē pctm morta/le. ꝓbatio minoris. qñ. v. math. hr q ira facit reū pena eterna. q2 dr ibi q omis q irascit fratri suo reus erit iudicio. ꝛ dicit ois vlr. ꝛ dicit ibi gl. his tribus. iudicio. ꝯsilio. gehenna diuerse māsiōes i eterna dānatōe ꝓ merito pcti signter exprimū/tur. ira ergo ē vlr pctm mortale. Iuxta hoc q̄/rit vtrum cōsuetudo irascēdi sit pctm mortale. ꝛ ōndit q sic. ꝓuerb. xxvij. graue saxuȝ ꝛ onerosa arena. ꝛ ꝓ saxū designat ibi mortale. pctm ꝛ per arenā designat veniale pctm ibi multiplicatum. ꝛ hoc ꝓhibet. ergo ꝯsuetudo irascēdi ꝓhibet ergo est pctm mortale. ¶ Ad oppositū dr sup illō ps. Irascimini ꝛ nolite pec. ꝛ c. glo. qō consuetudis est ꝑmittit. i. non ꝓhibet. qō culpe est. s. mortale ꝓ hibet. ergo ꝯsuetudo ire nō est peccatū mortale.

Ad qō dōm. q ira nō est semꝑ mortale pctm.

imo qñqz ē mortale qñqz veniale. sāt. n. p̄mi mo tus i ira sicut in alijs pct̄is: ⁊ p̄mus motus i ira nō ē pctm̄ mortale: q2 nō ē i ptāte nr̄a imo ē ve niale. si āt ad ↄsensum accedat ⁊ ad effectū iam ē mortale. ⁊ illud bñ determinat̄ i glo. sup illud ps. Irascimini ⁊c. ⁊ Eph. v. sup illō idē. vñ dicit gl. sup ps. venialis ira ē que nō ducit ad effectuz. ⁊ talis n̄ ꝓhibet̄ sz ꝑmitit̄. sz irasci ducēdo ad effe ctū ⁊ ↄsensum ꝓhibet̄ ⁊ illud ē mortale. vñ dicit Eph. v. glo. q̄ ꝓhibet irā ad effectū ducere ⁊ illō simplr̄. vñ determīat Mat. v. in glo. subitus ani mi motus cui nō ↄsentit̄ ꝓpassio ē. ⁊ hec ē ira ve nialis. accedēte āt ↄsensu passio ē. ⁊ ē mors i do mo. ⁊ hec ē ira q̄ ē mortale pctm̄. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de ↄsuetudine irascēdi. dōm q̄ pōt dupl'r dici ↄsuetudo. vno mō vt dicat̄ ↄsuetudo vēiale multiplicatū. ⁊ hoc mō ꝑmittit̄ ip̄a ↄsuetudo ira scēdi. vñ q̄ntū ad hoc dicit gl. qd̄ ↄsuetudis est ꝑ mittit. Alio mō pōt accipi cōsuetudo. s. q̄ ex illa multiplicatōe ōducit̄ ad pctm̄ mortale p ↄsensuz factū mortalē vlterius. sicut ↄtigit q̄ aliqs hō alij irascit̄ q̄ ↄsentit vltra ad ip̄m occidēdū. ille ergo ↄsensus q nascit̄ ex ip̄a ↄsuetudine ꝓhibet̄. q2 ē in actū mortalē. vñ facit mortale pctm̄: sz nō nisi su ꝑueniat ↄsensus. q2 huiusmōi ↄsensus mortale i ducit: nō ip̄a ↄsuetudo.

Membrum nonum.

Nono q̄rit̄ de q̄ntitate huius pct̄i i se ⁊ in ↄparatione. In se aūt v3 eē valde ma gnū. Ad qd̄ sic dicit Cris. nihil turpi us visu furētis. nihil dformius seuero visu ⁊ multomagis aīa. ⁊ loq̄t̄ de pct̄o ire. ergo anima ↄhit maximā deformitatē g irā. sz aīa nō ↄhit maximā deformitatē nisi p maximū pctm̄. ergo ira i se ē maximū pctm̄. ¶ Nō āt ira sit ma ius pctm̄ q̄ hēre demoniū p3. q2 dicit Cris. ire ⁊ insanie mediū nihil. sz īsanens qdā ē demon. ma ius āt dmoniū hēre difficilius. Si ergo grauissi mū ē hēre dmoniū. ergo grauissimū pctm̄ ē ira ⁊ maximū. Ad oppositū dam. pōīt tres spēs ire. vnā vocat fel. aliā vocat inaniā. ⁊ ista ē qñ ē ꝑma nēs memoria mali. vñ amaritudo ista ē qñ h3 ali qs ꝑmanētē memoriā mali sibi illati. aliā dī the eus. i. furor obseruans tp̄a in vīdictā. sz q̄ntū ad nul lā istaꝝ spēꝝ dī maximū pct̄z. minor p3. q2 q̄ntū ad p̄mā nō dī maximū q̄ ē fel. fel. n. dī qñ hō ci to mouet̄ ex ebullitōe colere ⁊ īflāmatōe. sz illō nō determīat̄ maximū pctm̄. ergo nihil ad illō dī maximū. Sic nec q̄ntuz ad scdaꝫ q̄ dī inania. q2 nō statī pōt irasci re memoria mali. vñ ē illud nō ē in ptāte hoīs ⁊ voluntate. Sic nec q̄ntum ad ter tiā que dī theeus. i. obseruās tp̄us in vindictā. ergo sm̄ nullā istaꝝ speciꝝ dī maximū pctm̄. nō ē ergo maximū pctm̄ i se. Et dōm q̄ verum ē q̄ ira sm̄ quālibet sui speciem singulr̄ nō ē ma ximū pctm̄. vnde Cris. non loquitur dicēdo q̄ ira sm̄ oēs sui spēs singulr̄ sit maximū. sz loq̄t̄ de ista ira i qua ↄiūgunt̄ hec duo. s. memoria mali ⁊ ob seruatio tp̄is in vindictā q̄si semꝑ crescēdo i vidē ctā. ⁊ talis ira h3 īsanie rōez. vñ istā ⁊ īsaniā ↄpa rat Cris. cū dicit. ire ⁊ īsanie mediū nihil. nō ē qd difficilius q̄ memoria maloꝝ. ¶ Ad illō qd̄ obij cit̄ de ↄpatione ire ad demoniū i q̄ntitate. dōm q̄ ip̄e Cris. bñ determīat q̄ntū ad qd dicit irā eē dif ficilius q̄ demoniū dicens. q demoniū h3 venia potiet̄. q vō irascit̄ simplr̄ ducēdo ad effectuz siue ↄsensuz. infinitis erit supplicijs dignus. voluntarie seip̄m i baratro ꝑditōis ferens ⁊ añ futurā gehē nā hic iam vindictā soluēs: tumultū quēdaz ⁊ i fluctuatiōnē ⁊ itollerabilē p totā noctē ⁊ diem i ducat oculis aīe. q2 ergo demoniū h3 miseratio nē ⁊ potiet̄ venia. ira āt nō. imo facit hoīem idi gnū venia ⁊ dignū gehēna. iō dicit q̄ difficilius ē ira q̄ demoniū simplr̄ q̄ntū ad penā vtrūqz se q̄ntē i futuro. vñ h3 hic āt ip̄e iracundus penam similem gehēne sicut p3 p auctoritatē dictaꝫ. vñ ē q̄ p̄mo nominauit dñs gehēnā cū noīauit penam ire. Math. v. ad qd̄ iā p3 solutio. gehēna dī a mōte quodā i quo ē sulfur ↄtinue ardēs. sm̄ q̄ dī i ps. Pluet super pctōres laqūs. ignis. sulphur. sp̄us pcelle ⁊c. ⁊ q2 ille q in ira ē ↄfirmatus h3 ardo rem: q2 ardet in igne ↄtinue sicut anima misera in igne gehenne. ideo in aggrauationē istius pecca ti ⁊ ostendendā similitudinē ad gehēnam nominat nunc p̄mo gehēnam cum loquit̄ de iracūdo. ⁊ dicit q̄ reus erit gehēna.

Membrum decimum.

Decimo querit̄ vtrū ira sit cā oīuz ma loꝝ. ⁊ ondit̄ q̄ sic. q2 sup illud. xxix. ꝓuer. Vir iracūdus ꝓuocat rixas. di cit glo. b. Janua oīuz pctoꝝ seu vicio rū ē iracūdia q̄ clausa ōtinbus itrīsecus dabit̄ vi ta. cū vō ē aꝑta ad oē facinus armabit̄ aīus. ē er go ianua supbie ⁊ inuidie ⁊ alioꝝ vicioꝝ q̄ aꝑta fuerint. ⁊ ita ē cā oīuz vicioꝝ. ¶ Cōtra dicit greg. q̄ ira gnātur ex supbia ⁊ inani glīa ⁊ alijs pctis. ergo nō ē cā oīuz vicioꝝ. Ad qd̄ dōz q̄ cū dī. Ira ē ianua oīuz vicioꝝ. fit sermo de ira ꝓgressa in actū. q2 nīc ē ianua aꝑta. ⁊ nō dī ianua oīm vicioꝝ ꝓpriez illoꝝ q̄ ꝓcedūt in nocumētū p̄xi mi. vñ cū dī ira eē ianua oīuz vicioꝝ. hoc dī esse p illis vicijs q̄ ad nocumētū p̄rimi ptinēt. q̄ noīat aplūs eph. v. ⁊ eoꝝ opposita. cū dicit. oīs amari tudo ⁊ ira ⁊ idignatio. ⁊ clamor. ⁊ blasphemia tollant̄ a vobis. cū oī malicia. estote aūt iuicem benigni. misericordes. donātes iuicē sicut ⁊ xp̄s do nauit nobis. Vñ ⁊ accōmodā ē ibi distributio ꝓ illis vicijs que sequunt̄ iraz. nec ei repugnat q̄ su perbia sit initiū omniū maloꝝ q̄ñ ē mater oīum generalis ira aūt non.

Mēbrum vndecimū.

Vndecimo q̄rit̄ de opposito ire. ⁊ q̄rit̄
vtrū ira ꝑ zelū sit eius oppositum. ⁊
oñdit̄ ꝙ sic. q̄ñ sunt in eodē gn̄e. nec
pñt simul ēē in eodē subiecto. sed maxime
a se distāt. ergo sūt opposita. ¶ Cōtra. vr̄ ꝙ man/
suetudo sit ei⁹ oppositū. math. v. btī mites ⁊c̄. gl.
mitis ē quē nō rancor vel ira afficit. sȝ oīa eq̄ni/
miter sustinet. ergo mititas siue māsuetudo ē eius
oppositū. ¶ It ibidē. ē mitis quē aspitas seu amā
ritudo nō afficit. sȝ simplicitas fidei ad oēȝ iniu/
riā sustinēdā istruit. hoc āt ē ɔ̄riū ire. ¶ Itē greg.
sup illud Iob. v. puulū occidit inuidia dicit. mā/
suetudo imaginē dei i nobis ſuat q̄ semꝑ trāqil/
lus ē. sȝ ira dissipat. ergo ꝓ se opponūt̄ ira ⁊ mā/
suetudo. ¶ Sȝ ꝙ patiā opponat̄ oñdit̄ sic. ꝙ dicit
ꝓuer. xv. Vir iracūdus ꝓuocat rixas. q̄ patiēs ē
mitigat suscitatas. ergo patiā ꝑ se opponit̄ ipi ire.
⁊ hoc ēt dicit aug. i li. de ɔflictu viciorꝝ ⁊ ꝟtutū.

Ad qd̄ dōm ꝙ vnūqdq̄ȝ istorꝝ opponit̄ ire. di
uersis tñ rōibus. patiā. n. opponit̄ ire. qr̄ extīguit
motū eius. ⁊ iō dr̄ q̄ patiēs ē mitigat iras suscita
tas. s. qr̄ q̄ñ hō nō rñdet iracūdo refrenat̄ ⁊ exti/
guit icipit motus ire. ⁊ ideo dicit Hiero. ꝙ irasci
hoīs ē. sȝ finē iponere ire xp̄iani ē. q̄ dȝ hēre pa/
tientiā. sed q̄ñ hō nō hȝ patiētiā sed rñdet iracū
do: tūc ꝓbet ei māīm magis furēdi ⁊ magis irascē
di. ⁊ sic rōe motus. s. qr̄ extīguit motū eius oppo
nit̄ ei patiētia. ira aūt ꝑ zelum opponit̄ ▪ rōe ma
terie hoc ē rōe eius de quo ē. qr̄ ɔueniūt̄ i genere
actus. ¶ Sed opponit̄ ɔ̄triū ad illud de quo. qr̄ q̄
irascit̄ ꝑ viciū irascit̄ ꝑsone. q̄ autē irascit ꝑ zelum
irascit peccato. qr̄ ira ꝑ zelum vult dīstruere viciū
in se ⁊ i alio. Vnde ira ꝑ zelum respicit vicium ⁊
sic ē respectu mali. sed ira per viciū respicit perso
nam. persona autē inq̄ntū huiusmōi bonū ē. mā
suetudo aūt opponit̄ ipsi ɔ̄trium ad motū. vt. s. mo
tus ire nō isurgat. vñ sicut patiētia opponit̄ ei ex
pte finis quātum ad motū. s. vt extinguatur mo/
tus. ita māsuetudo opponitur ei quātū ad ꝓciū
motus. s. vt motus nō insurgat. ⁊ sic omnia illa
opponunt̄ ſm rōes ꝓdictas.

Membrum duodecimū.

Duodecimo queritur de pena pctī ire.
Math. v. ordinat dñs penas tres hu
ius pctī. ⁊ vult ibi designare triplicem
gradū ire. queritur ergo si oībus illis
modis ē ira pctm̄ mortale. ⁊ oñdit̄ ꝙ sic. q̄ñ di/
cit ibi Raba. i glo. his tribus iudicio, ɔcilio, gehē
na. diuerse mansiōes i eterna dānatiōe ꝓ mō pctī.
signāter exprimuntur. ergo pena eterna debet̄ ire
ſm quēlibet suū modū. ex quo pȝ ꝙ sicut pene sunt
diuerse mansiones in eterna pena. sed de pctō cui
debet̄ pena eterna ē mortale. si ergo ira ſm illos
tres modos reū facit pēa eterna. ergo ira ſȝ illos
tres modos ē pctm̄ mortale. ¶ Ad oppositū dicit
Cris. q̄ irascit̄ iāniter dānauit iudicio. cū aūt q̄ di
xit racha ɔcilio. sȝ nō dū hec magna sūt. qr̄ hȝ sunt
pene. ꝓterea cū q̄ stultū vocat vl̄ noiat gehēne ap
ponit ignē. ergo ira nō ē pctm̄ mortale. nisi rōne
vltimi modi q̄ ē q̄ñ dr̄ fatue. ¶ Preterea q̄rit̄ ē ne
hoc totū vna pena vel plures. s. iudiciū. ɔciliū. ge
hēna. ⁊ hoc totū nō videt̄ ēē nisi vna pena. qr̄ qd̄
iudex primo iudicat i se. postea aduocat ɔcilium
ad deliberādū. postea ꝓfert snīam. Vñ ɔcilium ⁊
iudiciū nō sunt pene. imo ordināt ad snīam pene
siue ad penā. ergo hoc totū ē vna pena. q̄lr̄ ergo
tres culpe. Ad qd̄ dōm. ꝙ isti tres gradus ire
sic distiguunt̄. qr̄ ē ira i corde q̄ ē sine voce. ⁊ hec
ē prima. Itē ē ira in corde que ē cū voce tñ sicut
q̄ñ dicit racha. Tertia ē cū voce ⁊ ſmone. s. q̄ñ di
cit fatue. hȝ enim ē vox ⁊ ſmo. qr̄ aliqd̄ significato
⁊ ita distiguit Greg. ⁊ tñ iste se hñt ſȝ gradus in
culpa. ſȝ has vult distiguē gradus i pena. Sȝ no
tādū ꝙ ira q̄ ē i corde sine voce ⁊ ſmone pōt ēē
duplr̄ pōt. n. ēē ira i corde tñ. ita ꝙ leuis sit mo/
tus cui ñ ɔsentit rō sȝ repugnat. ⁊ hec ē venialis.
⁊ de hac ñ fit ſmo. sȝ de illa q̄ñ aliqs vult grauiē
nocē ꝓximo suo vel facto vel ꝟbo. ⁊ talis ira lȝ
sit clausa i corde. nihilominus mortal' ē. sicut hñs
adulteriū i corde suo lȝ nō ad actū ꝓgrediat̄ cū
volūtate plena ē pctm̄ mortale sicut dicit aug. ⁊ ꝑ
illa tria signāt̄ gradus i pēa eterna. ſȝ magis ⁊ mi
nus sicut dicit gl. math. v. Vñ nō itelligat̄ ꝙ ñ pu
niant̄ oēs pēa eīna. qr̄ q̄libet ē mortalis ⁊ cuilibȝ
debet̄ eterna dānatio ſm gdus maioris ⁊ mino/
ris clpe. nā ꝑ illa tria signāt̄ gdus maioris ⁊ mio
ris culpe. ¶ Sȝ qd̄ obiicit̄ ꝙ illa tria sūt vna pe
na. quo ergo plēs pene ꝑ illa dsignāt̄? dōm ꝙ gre.
loqt̄ ꝑ ɔ̄dā silitudinē. q̄ñ. n. hō delinqt ⁊ ɔuincit̄
sup dlicto. iudex iudicat ⁊ cogitat penā eius: illō
iudiciū. iudicio in se ē pena illi misero. qr̄ scit se ēē
determiāri ad penā a iudice. sȝ vlterius q̄ñ a iudi
ce ⁊ assistētibus determiāt̄ ei pena. tunc istud ē illi
grauior. scit. n. vr̄ ei ꝙ imobilr̄ sit ad penā dtermi
natus. sȝ adhuc grauior ē ei pena q̄ñ ꝓnūciat̄ snīa
pene. primū appellat̄ iudiciū s. q̄ñ iudex apud se
discutit ⁊ ꝓiudicat de pena. Scdm̄ vocat ɔciliū
q̄ñ. s. aliis assistētibus determiāt ⁊ tractat de ipsa
ꝑ iosac hoc vocans. Tertiū dr̄ gehēna. s. snīe pla
tio: qr̄ tūc ē ɔsūmatio. tūc. n. ē pena grauissima. ⁊ sic
crescit hec determiatio pene i ɔcilio respectu iudicij
⁊ i gehēna. ita ꝑ silitudinē vult ipe dicē ⁊ adapta/
re ꝙ maior pena ⁊ maior ꝓbet ire ſm istas ɔ̄ras.
⁊ illud totū hȝ ex gl. math. v. sup illud idē q̄ dic.
gradus sūt i istis penis primo ē irasci ⁊ hūc motum
ꝑ̄o retinere, plus cū voce cōmotio ipa extorsit q̄
feriatur ille cui irascitur. plus etiā si certa vitupe/
ratio. Similiter gradus sūt in pena. nam minus
ē iudiciū q̄ñ adhuc cum reo agit̄ ⁊ ē defēsioni

[M]ecus. plus etiā cōcilium q̄ꝫ iudices inter se cōferūt quo supplicio dānant quē cōstat eē damnādum: plus etiā gehēna vbi nulla sententie dilatio. ⁊ ita q̄ꝺ ꝓprijs ⁊ certis modis exprimi non potuit: q̄busdam similitudinibus diffinitum ē his enim tribus iudicio. ꝯcilio. gehēna. diuerse māsiones [in] eterna dānatione pro merito peccati signāter exprimūtur.

Questio. clvij. de accidia.

Consequenter dōꝫ ē ꝺ accidia. circa q̄ꝺ plura icidūt dubitabilia. Primū ē ꝺ rōe ipi⁹ nois vñ trahit. Secūdū ē ꝺ rōe ipi⁹ q̄d sit ẜm rē. Tertiū b̄ꝙ genē sit. Quartū de eā illi⁹ pcti ⁊ radice. Quītū an sit capitale viciū. Sextū ꝺ ei⁹ opposito q̄ꝺ sit illꝺ. Septimū ꝺ ꝯparatione accidie ad īuidiā. Octauū ꝺ magnitudine hui⁹ pcti. Nonū q̄re accidia ponit pcꝫ penes sui ꝓlixitatē ⁊ ñ penes diminutōꝫ. Decimū ꝫ q̄ꝺ p̄ceptū decalogi sit. Undecimū ꝺ eius effectu.

Membrum primuz.

Ad primū sic querit vñ trahit originez hoc nomē accidia. Si dicat ꝙ sumit ab illo v̄bo. Ecci. vi. subijce humerū tuū ⁊ porta illā ⁊ ne accideris i vinculis eius. i. ne accideris ꝺ p̄ceptis q̄ dicunt vincula sapiētie: vīcula aūt sapie sūt p̄cepta. ¶ Cōtra quā ẜꝫ hoc videt ꝙ accidia circuieat omne pctm. q̄ꝛ in omni pcto mortali ē tediū alicuius p̄cepti: q̄ꝛ qui peccat pcto inuidie. tedet ipm ꝺ p̄cepto caritatis. ⁊ sup̄bū ꝺ hūilitate. ⁊ sic ꝺ alijs. ergo si q̄ꝺlibet pcꝫ ipo̾tat tediū alicuius p̄cepti. nō determinat pcꝫ accidie penes tediū ⁊ tristiciā circa p̄cepta ergo ñ trahit hoc nomē hui⁹ pcti ex illo v̄bo q̄ꝛ respicit indifferēter oīa capitalia pcta. Ad q̄ꝺ dōm ꝙ hoc nomē accidia dr̄ ab acredine. q̄ꝛ. x. ꝓuer. vt sic acetū dētib⁹ ⁊ fumus oculis. sic piger his q̄ miserūt eū i via. h. n. ꝯpat pigritia siue accidia aceto q̄ꝺ ē res dētib⁹ īferēs nocumētū. ⁊ rōe nocumēti ꝯpat ipi. q̄ꝛ sic hoc ē nocumētū corpa[le] q̄ꝺ facit dētib⁹ ipm acetū. s. q̄ꝛ īfert acredinē: ita hoc pcꝫ vꝫ accidia q̄ꝛ īfert nocumētū spūale aīe s. acredinē quādā ex qua tedet aīam bonū spūale tāq̄ꝫ difficile. ⁊ iō dr̄ peccatū illꝺ accidia ab acredine vn̄ꝫ scribi ꝑ vnū c nō ꝑ duplex c. ¶ Ad illud q̄ꝺ obijcitur ꝙ accidia circuit oīa p̄cepta. q̄ꝛ vincula dicitur ipa p̄cepta. dōꝫ ē ꝙ aliq̄d ē difficile nec tñ laboriosuꝫ ē ad aliq̄ꝺ ⁊ vltra illud q̄ꝺ ē difficile ē ēt determinare spūale laboriosum vt dicat difficile laboriosuꝫ. aliq̄d eīꝫ ē difficile q̄ꝺ nō estūt alicui laboriosuꝫ. ẜꝫ cū ē difficile ⁊ cum hoc laboriosuꝫ: circa illꝺ determinat pctm accidie sic dic̄ Cri. Sic spūale laboriosuꝫ bonū ē: ita corpale voluptuosuꝫ malū ē. vñ dicī malicie comes ē voluptas: vtuti v̄o ꝯsors ē labor. circa ergo bonū spūale laboriosuꝫ vult ipe ꝙ sit accidia. ¶ Sꝫ ꝫ hoc obijcit. q̄ꝛ p̄cepta sūt bōa spūalia difficilia laboriosa. ergo circa tediū p̄ceptoꝝ determinat accidia. ⁊ ita vt pri⁹ ē comes oīs pcti circuiēs ea. Et dōm ꝙ spūale accipit duob⁹ modis. vno mō ꝓut gnālr attēdit ⁊ circuit oīa p̄cepta ⁊ ꝓhibitōnes diuinas ⁊ sic accidia que ē circa spūale hoc mō ē q̄ꝺdā gnāle. ⁊ ẜm hoc dr̄ a btō greg. sequla accidie torpor circa p̄cepta. vagātio mētis circa illicita aliter dr̄ spūale, ꝓut sōlū respicit illa opa q̄ ordināt i deū ꝑ se. sic sūt ista opa orare. psallere. legere. ⁊ huiusmōi. ⁊ hoc mō circa spūale laboriosū d̄terminat accidia ꝓut ē spāle pcꝫ. vñ hoc mō spūale laboriosū. s. i tali genē d̄terminat accidiā i specie pcti. ẜꝫ ꝙ dic̄ bern. ꝙ accidie opponit suauitas ⁊ iocūditas mētis q̄ ē i ꝯtēplatōe.

Membrum secūduz.

Secūdo q̄rit ꝺ accidia q̄d sit ẜꝫ rē ⁊ diffinitōꝫ. ponit aūt aug. talē sup illud ps. oēꝫ escā abhominata ē aīa eoꝝ. Accidia ē tediū iterni boni. ¶ Itē Rich. de sanc. vi. accidia ē torpor mētis bōa negligēns īchoare. Itē Da. accidia ē tristicia aggrauās. Itē alia ponit mgr̄ al. Accidia ē diffidētia īplēdi mādata. Querit ergo i quo differūt iste diffinitōes. ⁊ obijcit ꝫ istā diffinitōꝫ q̄ ē. accidia ē diffidētia īplēdi mādata. q̄ꝛ diffidētia opponit ꝯfidētie q̄ ē spei. ẜꝫ accidia ñ oppōit directe spei: ergo accidia ñ ē diffidētia eēntialiter. Si ergo diffinitio dat ꝑ eēntialia rei. ergo male diffinit accidia ꝑ diffidētiā. ¶ Ad oppositū ꝯfidētia ē dispositio fortitudinis vt dicit tullius. Et dicit Isi. ꝺ īstitu. ecclesiastica ꝙ accidie opponitur fortitudo. ergo per se ⁊ essentialiter dicitur accidia diffidentia. q̄ꝛ rōne illius dicitur opponi fortitudini. ¶ Silr̄ obijcit de illa diffinitione q̄ ē. Accidia ē tediū interni boni. quia accidia est respectu precepti vel prohibiti. ⁊ hoc ē exterius bonū. ergo dicit accidia respectu exterioris boni. ergo nō ē tedium interni bonitimo boni exterioris. ⁊ ita nō dicit ista diffinitio rōneꝫ ipi⁹. ¶ Silr̄ obijcit ꝺ illa diffinitōe ꝙ accidia ē torpor mētis bona negligētis. ꝯtra quā obijcit sic: torpor ē ideꝫ q̄ꝺ segnities. ẜꝫ segnities est timor future opatōis. ergo torpor ē timor future opationis ẜꝫ tristicia ⁊ timor dispata sūt. ergo accidia cū sit tristicia ñ ē torpor. ¶ Silr̄ obijcit ꝯtra istam diffinitionē q̄ ē. Accidia est tristicia aggrauās. q̄ꝛ dama. ponit q̄tuor spēs tristicie ⁊ vnā vocat achos q̄ vocē aufert. ⁊ illa ē tristicia aggrauās. ergo ẜꝫ hoc achos ⁊ accidia idē eēnt q̄ꝺ ē falsū, cū sint diuerse spēs tristicie. g⁰ ñ ē illa

diffinitio accidie. q aūt achedos sit tristicia aggrauās pz. qm̄ efficit hoiez sine voce. ¶ Itē torpor opponit tristicie sz accidia ē torpor sicut dīc Ricb. ergo accidia non ē tristicia. ¶ Itez tristicia opponitur gaudio: accidie opponitur fortitudo. sz quoꝝ opposita sūt diuersa: ipa sūt diuersa. sz gaudiū n̄ ē fortitudo q2 gaudiū ē fruct9. ergo accidia n̄ ē tristicia. Cōtra aug. d̄ ɔflictu viciꝝ ꝛ vtu[illegible] dic. q tristicia ꝛ gaudiū spūale opponunt. vn̄ dicit. Nō ē i his ɔtristādū que suadeo sz magis gaudēdū i his q̄ nondū intelligis: ꝛ uerū. Nullus meroris vz esse locus. vbi tanta leticia succedit. ergo tristicia ꝛ accidia sūt idez cū hēant idē opposituꝫ. ¶ Preterea obijcit. ꝑm ista diffinitionez damī. nō videt accidia differre ab inuidia: qm̄ inuidia ē tristicia aggrauās. Ad hoc dōz ad primū. q tres ponūtur rōnes sicut tactū ē supra distincte ꝑm causas i tpe p̄terito aut p̄nti aut futuro. Prima eīz respicit malū i p̄nti cū dicit q accidia est tristicia aggrauās. scda respicit bonū in p̄terito ɔprehēsuz vt malū sibi q2. s. est difficile ꝛ laboriosuz. s. illa q̄ dicit. q accidia est tediū boni interni a deo collati. tertia v̄o respicit malū i futuro cū. s. dī q accidia ē torpor mētis bona negligētis inchoare. Si aūt queraꝫ q̄ istaꝝ diffinitionū essentiā determinet accidie. dicēduz ē q illa q̄ dicit q ē accidia tristicia aggrauās. sequēs vero determinat eāz āntecedentē. q̄ scilz dicit q accidia est tediū boni interni a deo collati. bonū eīz internū apprehensuz vt difficile ad ɔsiderādū in ope[illegible] cū p̄cxōs illius tristicie ɔsequētis naturaliter. tertia v̄o dicit intentionē ɔsequētē ꝓximo q̄ scilz dicit q accidia ē torpor mētis bona negligentis inchoare. q eīz tristaꝫ tristicia aggrauante: torpet ab opib9 sciendis. Et ꝑ hoc pōt patere qd̄ siquis q̄rat. ꝓp qd ponaꝫ torpor d̄ nascentib9 ab accidia ꝛ nō tristicia aut tediū. hoc eīz nō ɔsequitꝫ: illud v̄o ɔseqꝫ. ¶ Ad illud ergo qd̄ primo obijcit d̄ illa magistrali scilz q accidia ē diffidentia. dicēdū ipa dicit intentionez ɔsequētē sicut illa. accidia est torpor. ex hoc eīz q videt bonū sibi eē difficile ꝛ laboriosuz ad ɔseruādū vl faciēdū. ex hoc est q diffidit ꝛ torpet circa illud faciēdū. vn̄ ɔcedo bn̄ q illa rō nō determinat ipsius eēntiam accidie. vn̄ nō daꝫ ꝑ aliqd qd̄ sit eēntiale ad ipaz. imo ꝑ illud qd̄ ad ipam ɔsequiꝫ sicut dictū est. ꝛ rō nō ɔcedit q̄ ondit q nō detur illud eēntiale accidie. ¶ Ad rōnez in ɔtrariuz dicēduz ē. q accidia nō ē eēntialiter diffidētia. imo diffidētia ipaz ɔcomitaꝫ hoc ē seqꝫ ad ipaz. Et qd̄ dī q fortitudo opponiꝫ ipsi accidie. dicēdum q hoc ē ex ɔsequētī rōe. s. diffidētie ānexe ipi accidie. vn̄ n̄ ꝑ se illi opponiꝫ sz rōe ānexi vl sequētis nāle ex ipa. ¶ Ad illud qd̄ scdo obijcit d̄ illa diffinitōe dōz q ipsa nō determinat essentiā accidie: sz daꝫ ꝑ illō qd̄ est āntecedēs ad ipaz. Et qd̄ obijcit q accidia vz dici

tediū externi boni. dicēdū sic dictū ē. q2 ꝓcꝫ accidie vꝫ eē circa bonū spūale apphensuz vt difficile [illegible] ꝛ laboriosuz. ꝛ ex hoc qd̄ apphēdiꝫ laboriosuz vl difficile ex hoc venit tristicia. rōe ergo qua illō bonū ē spūale vꝫ eē internū ad differētiā boni corpalis. rōne aūt qua illud bonū ē vt difficile ꝛ laboriosuz i ope bn̄ vꝫ eē externū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit d̄ tertia diffinitōe. scilz q accidia ē torpor dōz q torpor ɔn̄s ipaz accidiā n̄ ē accidia eēntialiter sic diffidētia imo ad ipaz accidiā vl tristitiā seqꝫ torpor ille ꝛ diffidētia. Vn̄ diffinitio illa nō daꝫ ꝑ aliqd eēntiale acidie hoc ē q sit d̄ eēntia illius. imo ꝑ ɔn̄s ad ipaz naturaliter. ꝛ ita rō n̄ ꝓcedit qn possit diffiniri ꝑ ipaz tāq̄ per ɔsequēs ad ipaz lz nō tāq̄ [illegible] eēntiale vl formale i ipa. ex illa eīz tristicia seqꝫ diffidētia ꝛ torpor. aīa eīz q̄ tristatur circa bonū difficile ꝛ laboriosuz: ex hoc q videt ipuz difficile ꝛ laboriosuz torpet. ex hoc aūt q videt ipz ꝛ estīat se n̄ posse ꝑficere illō ꝛ īplere ꝑseuerādo i illo diffidit. ¶ Ad illud qd̄ obijcit ɔ̄ tertiā diffinitōz dama. q̄ ē. q accidia ē tristicia aggrauās dōz q illa diffinitio determinat eēntiam ipi9 accidie. Et qd̄ obijcit q ɔuenit alij. scz athos q̄ ē alia spēs accidie. dicimus q ɔtingit loqui de athos q̄ ē tristicia vocē auferēs ꝛ d̄ accidia dupliciter. Vno mō ꝓut sūt passiōes siue penē. ꝛ sic differūt adinuicē ꝑm gradus. q2 accidia interior. athos v̄o ē exterior. ꝛ ita si diffiniunꫝ vt passiōes vl penē: bn̄ ɔcedo q n̄ ē ipaꝝ eadē diffinitō. Alio mō ɔtingit loq̄ d̄ ipis vt sūt. ꝛ sic n̄ differūt iuicē imo ad vnū genus pcti reducunꫝ. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q opposita tristicie ꝛ accidie n̄ sūt eadē. ergo nec accidia ē tristicia. dicēduz q sicut dictū ē fortitudo ꝑ se ꝛ rōne eēntie n̄ opponiꝫ ipi accidie. imo rōne diffidētie ānexe ipi accidie. Vn̄ sic diffidētia nō ē accidia imo sequēs ad ipaz. ita dicimus q fortitudo nō ē gaudiū. si aūt fortitudo ꝑ se ꝛ eēntialiter opponereꝫ accidie ꝛ nō rōne ānexi: bn̄ ꝓcederet rō. ¶ Ad aliō quod obijcit d̄ torpore. dōz sic dictū ē. q cū dē accidia ē torpor circa hoc n̄ ē p̄dicatio eēntialis siue formalis. imo notās ɔcomitātiā tāq̄ eius qd̄ ad alterū seqꝫ. vn̄ nō dicitur accidia torpor nisi q2 accidia est tristicia formaliter loquēdo: ad quā tristiciā seqꝫ torpor mētis circa boni implerōez siue circa ichoationez boni. ꝓpter hoc q estimaꝫ n̄ posse iplerī. ¶ Ad illō qd̄ obijcit q2 hec rō ɔuenit inuidie. dōz q nō ꝓpriē rō accidie est rō inuidie. imo alia de causa ꝛ rōne. nā inuidia ꝓprie tristaꝫ d̄ bono alterius. qd̄ in apphendiꝫ vt sibi malū ꝛ nociuū. ꝛ hoc scilz illud eē diminutiuū sui boni: accidia ꝓprie tristaꝫ d̄ bono qd̄ apphēdit illō tāq̄ difficile ꝛ laboriosuz [illegible] faciēdū. ꝛ sic sūt diuerse rōnes ꝛ motiua huiusmōi tristicie hic ꝛ ibi.

Membrum tertium.

t Ertio querit in quo genere sit accidia
vtrū scz,i genere passionis. ⁊ oñdit ꝙ
non. qm̄ dicit damas. ꝙ passionē ꝯseqt
tristicia ⁊ sumit illud ex verbo phi di/
cētis. dico āt passiōes ex qbus vniuersalr sequit
delectatio vel tristicia. Sʒ accidia ē tristicia. ergo
ñ ē passio imo sequēs ad passionē. ¶ Contra da/
ma. vbi loqt de passionibus vocat ipaʒ accidiaʒ
passionē. qꝛ huiusmōi tristicias vocat passiones
de qbus ibi loqt. Ad qđ dđʒ. ꝙ delectatio vno
mō ē termin⁹ passiōis delectabilis. Alio modo ē
passio. silr tristicia vno mō ē terminus passionis
tristabilis. Alio mō ē passio. vñ de delectatōne q̄
ē terminus delectabilis passionis loqt remigius
cū dicit. ꝙ delectatio ē actus sine motu. passio .n.
cū motu ē. vñ delectatio illa nō ē passio sʒ potius
passionis terminus. Sm ergo ꝙ delectatio ⁊ tristi
cia termini sūt passionū. loqt phs dicēs. ꝙ dele/
ctatio ⁊ tristicia passiōes sūt. animus .n. aliqñ mo
uet fugiēdo vel appetēdo ⁊ cū i fine succūbit ter
min⁹ iste dr̄ tristicia. tristicia āt pt dici ⁊ ð passiōe
⁊ de termīo passiōis. ⁊ sic bñ ꝯcedēdū ē ꝙ tristi/
cia ē passio. tñ tristicia ista ñ dr̄ pctm̄ inq̄tū huius/
mōi nisi sʒ ꝙ volētib⁹ nobis accidit vel ñ sm̄ vo
lūtate nr̄a. nō .n. de rōe illa pura q̄ ē passio ē pctm̄.
imo pena. sʒ qꝛ vlterius ē volūtaria vt dictum ē.

Membrum quartū.

q Uarto querit de cā istius pcti ⁊ radi/
ce. vtrū .s. ex amore sit vel libidine: sm
ꝙ libido dr̄ eē pncipiū oīs pcti. oñdit
aūt ꝙ nō. qm̄ amor ille inordīatus si/
ve libido ꝙ idē ē ⁊ accidia ex opposito se hñt. li/
bido .n. dr̄ improba volūtas respcu eius qđ plʒ.
sʒ accidia siue tristicia dr̄ respectu eius qđ displi/
cet. ergo p oppositū se hʒ ad illū amorē inordina
tū siue libidinē. ergo ñ reducit ad illū tanq̄ ad ra
dicē vel pncipiū. ex quo seqt ꝙ accidia ñ sit pctm̄
cū omne pctm̄ ad illā reducat tanq̄ ad radicē si/
ue pncipiū sicut dicit aug. i li. de li. arb. Ad qđ
dđm. ꝙ sm aug. in li. ar. lʒ timor male humiliās
⁊ amor male accēdēs opponant: nihilominus ti
mor male humiliās nascit ex amore male accen/
dēte. sicut cū aliqs accēdit aliū hoiem quē timet.
⁊ hoc qꝛ amat viuere sine metu. ⁊ iste amor siue
libido mouet ipm. vñ cū sint due radices pecca/
toꝝ .s. timor ⁊ amor: tñ timor semp redit ad amo
rē ⁊ cāt ab illo. sicut habet i glo. sup ps. Incē/
sa igni ⁊ suffossa. ⁊ iđ dr̄ amor siue libido sim/
plr eē radix oīum pctoꝝ. qꝛ nunq̄ cāt pctm̄ ex
timore: q̄n amor ꝑcedat timorē radicaliter. Silr
dicimus hoc ꝙ lʒ hō tristet i hoc peccato. hec tñ
tristicia radicat in aliquo qđ sibi plʒ. ⁊ ita patʒ ra
dix ⁊ cā istius peccati.

Membrum quintum.

q Uinto querit vtruʒ accidia sit capita/
le vicium. ⁊ ostendit ꝙ nō. spūale la/
boriosum ē tristabile. sed tristabile di/
splicet ⁊ tale nō cadit in affectione. ⁊
qđ nō cadit in affectiōe non ē peccatū. ergo cum
accidia vel tristicia respiciat huiusmōi spūale la/
boriosum. relinquit ꝙ nō ē vnū de septem vicijs
capitalibus. ¶ Item capitale vicium dr̄ capitale.
nō qꝛ nascit ex alio sʒ alia ex ipo. sed accidia siue
tristicia nascit ex alio. ergo nō est capitale. minor
pʒ. qm̄ accidia fugit spūale laboriosum sicut di/
ctum ē. ⁊ hoc ꝑpter aliquod delectabile quod ei
aduenit ex fuga illius laboriosi siue tristabilis. er
go istud peccatū nascit ex appetitu vel amore in/
ordinato alicuius delectabilis. ergo ex alio pctō
nascit. ⁊ ita nō ē capitale. ¶ Itē dicit grego. ꝙ ex
ꝑturbatiōe ire nascit tristicia. sed ira ē viciū capi
tale. ergo tristicia siue accidia nascit ex alio capi/
tali. ergo ipa non ē viciū capitale. sicut non dice/
remus ꝙ torpor eēt capitale qꝛ sequit ex accidia.
Cōtra. greg. i enumeratōne exercitus dyaboli
ponit ipam eē viciū capitale. ergo ē viciuʒ capi/
tale. Ad qđ dđm. ꝙ accidia sm greg. ē capitale
pctm̄. ¶ Ad primā rōnem in ꝯrium dđm. ꝙ tri/
stabile illud ñ displicet nisi qꝛ eius oppositū pla
cet. i. quies. ⁊ qꝛ plʒ inordinate: ideo facit pctm̄. ca
dit ergo accidia in affectione rōe illius libidinis
vel amoris inordinati antecedētis ad istaʒ displi
centiā siue tristiciam. ¶ Ad secundā rōnem dicē/
dum. ꝙ lʒ accidia vel tristicia nascat ex amore li
bidinoso: nihilominus ē vicium capitale. amor .n.
ille libidinosus radix est peccati cuiuslibʒ gene/
ris sicut dicit aug. vnde irasci ex illo nō ipedit q̄n
sit vicium capitale. cū amor ille nō sit peccatū se/
paratū: imo cā ⁊ radix essentialis cuiuslibet pcti
sine qua nō ē peccatū. vnde qñ dicimus iste amat
voluptuosuʒ inqete ⁊ ideo fugit laboriosum. fu/
gere laboriosum istud ē motus illius peccati ac/
cidie. amare aūt voluptuosuʒ inquiete istud ē ra
dix eius. ⁊ hec duo vnū peccatū perficiūt ⁊ non
duo. ⁊ ideo pʒ ꝙ tunc nō nascit ex alio peccato:
qꝛ ñ distinguit in peccato sed faciūt vnū peccatū.
¶ Ad tertiā rōnem dđm. ꝙ sequi ex peccato ca/
pitali ē duplr. vno mō coordinatione essentiali.
Sm hoc dicimus ꝙ filie capitaliū pctoꝝ sequun/
tur ex ipis. ⁊ hoc mō sequi vel generari ex capi/
tali vicio sicut ex ira bene ipediret viciū eē capi/
tale: qđ ex ipo sequeret. Alio mō generat aliquid
ex capitali vicio ita ꝙ non ē coordinatio eēntia/
lis vnius ad alteꝝ sʒ accidētalis. sic sequi ex vno
capitali nō impedit eē capitale: qꝛ nō sequit tan/
q̄ filia. hoc modo sequit accidia vel tristicia ex
perturbatione ire. non ꝙ sit eius filia: sʒ qñqʒ cō
tingit ꝙ ex ipa sequit.

Membrum sextū.

Exto querit de opposito illius pec-cati. ostenditur autē q͠ p se opponit ipi caritati. q͡m caritas facit omne diffici-le facile. sicut dr̄ sup illud math. xi. Jugum meū suaue ē ꝛ onus meū leue. qd̄ ē difficile m scramati ē facile. ergo caritas facit de difficili facile. sꝫ accidia facit ɔ̄riuꝫ. ergo accidia se oppo-nit caritati. ¶ Qd̄ autē opponit fortitudini vr̄. qꝛ dicit Jsi. q͠ accidie fortitudo: tristicie gaudiū op-ponit. ¶ Preterea videt q͠ opponit gaudio qd̄ ē fructus spūsancti q͡m accidia ē tristicia. sꝫ tristi-cia illa opponit gaudio qd̄ ē fructus. ergo acci-dia eidē opponit. ¶ Preterea vr̄ q͠ opponit ca-ritati spei ꝛ patiētie. q͡m sup illud ps. quare tristis es aīa mea. glo. rō frequēter ꝛ vehemēter psua-det tristiciā seculi fugiendā. que patiaꝫ ꝛ caritatē ꝛ spem extinguit. ista ergo opponit istis. Et di-cendum q͠ accidia cū oībus istis opponit ꝛ hoc pp diuersa que sūt i ea. nā ipam accidiā sicut di-ctū ē ɔcomitat diffidētia implēdi p̄cepta. ꝛ rōne huiusmōi diffidētie opponit spei. Jtē ibi ē tediuꝫ rei laboriose. ꝛ rōe huiusmōi tedij opponit for-titudini q̄ est i aggressu difficiliū laboriosoꝝ radi-caliter. Aut opponit ipi caritati pp ɔ̄rarietatem suoꝝ motuū. qꝛ accidia facit facile estimari diffi-cile. caritas difficile facit estimari facile. Jtē rōne impatie annexe ipi opponit patie. que ē in sustinē-do ea q̄ videnꝫ aduersa ꝛ laboriosa. ē. n. ipaꝫ ac-cidiaꝫ ɔcomitās semp impatia fm̄ q͠ nos voca-mus impatiaꝫ nō i sustinēdo aliqd̄ laboriosuꝫ ꝛ difficile pp deū. ꝛ si loqmur de impatia q̄ est mo-tus surgēs ex iniuria illata. hoc. n. ē in ira. p se aūt ꝛ eēntialr̄ opponit gaudio: ꝛ hoc ratiōe tristicie. hec. n. rō determiatcius eēntiā. s. q͠ accidia ē tri-sticia. ꝛ iō rōe tristicie illius q̄ ē eēntialior: ipi op-ponit gaudio ꝛ p se ꝛ eēntialr̄. Uerūtñ distinguē-dū ē gaudiū. qꝛ qddaꝫ ē ɔcomitās generalr̄ oēs v̄tutes. ꝛ de quo hr̄ ro. xiiij. Nō ē regnū dei esca ꝛ potus: sꝫ iusticia ꝛ pax ꝛ gaudiū i spūsancto. ꝛ huic ñ opponit p̄rio ꝛ p seiꝫ ex ɔ̄nti. qꝛ scꝫ oppo-nit virtuti. virtutē aūt ɔcomitat hoc gaudium. est aūt aliud gaudiū qd̄ est i spūali laborioso ꝛ hoc ppter deū. ꝛ hoc p se opponit accidie.

Mēbruꝫ septimum.

Eptimo querit de ɔparatōne accidie ad inuidiā. vtrū sint vnū pctꝫ vel duo. ꝛ vr̄ q͠ vnuꝫ p hoc qd̄ dr̄. xvi. puerb. spūs tristis exsiccat ossa. gl. q͠ tristicia seculi q̄ mortē opat aglutinat pinguedinē diuine cari-tatis i robore virtutū quas exercere vr̄ hic nul-latenus valet. ex quo hr̄ q͠ opponit caritati. sed amor caritatis respicit bonū i altero ꝛ bonum in seipso. ꝛ tñ vna virtus ē. vñ nō p hoc distinguunt due v̄tutes. ergo sibi i eius opposito idē est viciū qd̄ respicit bonū i se ꝛ bonū i alio. sꝫ accidia re-spicit bonū i se qꝛ accidia ē tediū interni bōi a deo collati. inuidia aūt respicit bonum i alio qꝛ inui-dia est odium alieni boni. ergo accidia ꝛ inuidia sunt vnū vicium. ¶ Jtē dicit dama. q͠ accidia est tristicia aggrauās. Sꝫ inuidia ē tristicia aggra-uans. ergo inuidia ē accidia. ergo vnum viciuꝫ. minor pꝫ qꝛ tristicia i alienis bonis ē tristicia ag-grauans. ꝛ hec ē inuidia. Ad oppositū ē illud q͡m accidia ꝛ inuidia sūt duo capitalia vicia ad-inuicē distincta. Ad hoc dōm. q͠ caritas cum sit oppositū inuidie ꝛ accidie. nō ē ꝓprie oppositū illis. Rō aūt ꝓcedit ac si eēt ꝓprie oppositū. ꝓ-prie aūt oppositū inuidie sicut dicit phs ē neme-sis. que ē mediū inuidie ꝛ epicheicarie. virtus scꝫ qua fit ɔgratulatio i alienis bonis ꝛ compassio i alienis malis. Accidie vero oppōit bona leticia quā describit dama. dicēs. bona leticia ē que nō penitudinē isert. nec alterius nocumētū ē genera-tiua. nec vltra mensuram excedit. nec a studiosis opibus nos abstrahit. aut i seruitutē redigit. sic sꝫ acceptis oppositis: sicut vnū oppositoꝝ nō ē al-teꝝ. sic nec inuidia ē accidia vel ecōuerso nec ad vnū capitale pcm̄ ɔueniūt. Preterea posset ali-ter r̄ndere qd̄ nō ē simile ex pte vicioꝝ ꝛ ex par-te virtutū. duo. n. rami virtutis i vno ramo virtu-tis pñt ɔuenire. opposita. n. vicia iter se diuidunt tanq̄ duo genera. ¶ Ad scōm dōm. q͠ illa diffini-tio nō determiat totum eē ipius accidie: sꝫ i ɔpa-ratione ad ambos. est. n. ambos tristicia vocē an-ferens. h̄ aūt sumit accidia cōiter ꝛ distinguit ab inuidia. qꝛ inuidia ē tristicia aggrauās de alieno bono. accidia vō ē tristicia aggrauans de ꝓprio bono spūali. qd̄ tñ vr̄ malū eo qd̄ laboriosuꝫ. vñ dicit Cris. dicēs. laboriosum ē ɔtinua oratio: cui ecōtra dr̄. ꝛ qd̄ ñ laboriosū eoꝝ que sūt v̄tutis.

Membrum octauū.

Ctauo querit de magnitudine huius peccati. vr̄. n. maximū esse inter vicia. ociositas enim mater ē oīum viciorū ꝛ nouerca virtutuꝫ. sicut dicit bern̄. ꝛ hec ociositas ɔiuncta ē accidie. de ipa dr̄. xxxiij. eccī. multam maliciā docuit ociositas. cum autē sit mater vicioꝝ ꝛ nouerca virtutū: per ɔsequēs erit accidia maximum peccatū. ¶ Jtē pena pec-cati ꝓportionat culpe. fm̄ illud. pcm̄ grauissimā hꝫ penam. ergo grauissimā culpā. ꝓbatio mino-ris. dr̄ super illud. xxxviij. eccī. Jn abductiōe per-manet tristicia. glo. hic icipit ꝛ i futuro pena du-rabit ꝓpter diffidentiā supne ɔsolatiōis. cū ergo tristicia habeat penam in pñti ɔtinuatā pene futu-re. hec autē est pena grauissima. accidia vero sit tristicia. pꝫ q͠ accidia sit pctꝫ grauissimū. ¶ Pre-terea. vr̄ de hac tristicia q͠ sit tristicia ad mortem fm̄ q͠ habet. ij. coꝝ. vij. seculi aūt tristicia operat mortem. ergo ē peccatū i spūsanctum. de quo dr̄

j. Jo. vlt. est pctm ad mortẽ: nõ p eo oret qs. ergo ẽ irremissibile ergo maximũ. Cõtra. infidelitas ẽ maius pctm q̃ accidia. ergo accidia nõ ẽ maximũ. et silr supbia maius ẽ q̃ accidia sicut dictũ ẽ. ¶ Ad qd dDz. q contingit loq de accidia multipliciter. est eniz vno mõ accipe accidiã fz q ipsa terminat et cõsumat in despatõe. fm q dicit aug. q vna ẽ tristicia que ad pniaz trahit: altera q̃ ad despatiõz pducit. ab illa auertat nos deus. loquẽdo ergo de accidia fm q terminat i despatõem: dicimus q ipsa est grauissimũ pctm. et hoc rõne despatõis. s. adiuncte in quã terminat. et sic itelligit illud qd dr. xxxviij. eccl. in glo. logr eiz d tali accidia. Unde dicit. pp diffidẽtiã superne cõsolatõis hic incipit et i futura pena durat. hec enim ẽ valde graue et q̃si irremediabile qñ adducit diffidẽtia supne cõsolatõis. hoc etiã mõ loquitur de tristicia vel accidia ibidẽ cũ dicit. a tristicia festinat mors. glo. aie rei. ecce q ibi loqtur d accidia illa que hz desperatõnez adiunctã. Itẽ loq contingit de ipsa rõe ociositatis sibi adiũcte. hec autez occiositas occasio ẽ multoz viciox. aia. n. necessario aut occupat bonis cogitatõibus aut malis. si ñ ẽ occupata bonis: tũc ẽ valde pna ad malas et iõ dr ociositas mali et rõe hui⁹ ociositatis dr mali accidia. verũtñ rõne sui generis in se nõ dr esse maximũ pctm imo rõne generis pctũ maiora sunt supbia et infidelitas. sicut obijcit. fz loquit ille auctor eccl. fm q hz desperatiõez terminũ. et tũc dr maximũ: rõne adiuncti vel termini. ñ rõne generis pcti. ¶ Ad aliud qd obijcit q est pctz ad mortez. dDm q tristicia dicit esse pctm ad mortẽ dupli. vno mõ qñ terminat in desperatõem venie. et tũc pprie dicit esse pctm ad mortẽ. et hoc modo est pctz in spm̃ sanctũ et irremissibile. Alio mõ dicit tristicia esse ad mortez. qz. s. ordinat ad mortez culpe. qz sicut bona tristicia que est pnia ordinat ad vitã: ita tristicia seculi ordinat ad mortez culpe. qz sicut bona tristicia que ẽ pnia ordinat ad vitaz ita tristicia seculi ordinat ad mortẽ. hoc est ad culpaz. et hoc mõ dicit. ij. corin. vij. q tristicia seculi mortẽ operat. fz hoc mõ nõ ẽ peccatũ maximũ et irremissibile: qz in multis accidit q sunt ad hoc dispositi sicut in melancolicis. Uñ multotiens contingit ex infirmitate melãcolie vl' ẽt alia. et ideo nõ dr maximũ esse pctm nec irremediabile. Unde Cris. Caym tristatus ẽ sed tristicia mũdi. paulus tristatus est fz ea que ẽ fm deũ. que do spũalis ẽ tristicia: lucruz hz maximũ. que do secularis est dãnum hz vltimuz. ¶ Sz iuxta hoc obijcit de hoc qd dicit. j. Jo. vlt. est peccatuz ad mortẽ. nõ dico vt pro eo oret quis. nũqd autem esset orandũ p accidioso desperãte quasi si ẽ orãduz pro illo. quid ergo dicit Jo. Ad qd dDm. q pctm ad mortẽ dicit dupli. vno mõ dr peccatuz ad mortẽ pctm mortale. et hoc mõ orãduz ẽ p illo. fz aliter expõnit et dr pctm ad mortẽ qñ aliqs ordinat ita seipsuz qd nõ ẽ talis q p ipso habeat effectũ oratio sicut desperans de venia. manens huiusmõi reddit se talẽ vt p eo ñ hẽat effectũ oratio. et hoc ẽ qz ipse nõ coadiuuat se [illegible] cõfidens d venia. cõfidens. n. de venia adiuuat orãte in hoc q cõfidit de venia. fz iste q est desperãs nõ solũ nõ adiuuat orantẽ imo etiaz ipm ipedit. In alijs eniz pctis homo bene cõfidit de venia: vel saltez nõ diffidit. sed illud pctm qd est desperatio diffidit de venia. vñ ponit obstaculũ et ipedimentũ vt in ipso nõ habeat effectum oratio. et iõ dicit nõ dico [illegible] pro eo oret quis.

Membruz nonum.

Ono querit. Accidia ponit pctm penes supfluitatẽ et nõ penes diminutõem. et videt q debeat esse pctm. silr penes diminutõez. sicut contingit contristari vbi est tristandũ et pût est tristandũ. et hoc videt esse virtutis et contingit tristari vbi nõ ẽ tristãduz et per imoderãtiã et iterũ nõ tristari vbi esset tristandũ. et ita duo videtur esse extrema. vnũ dictũ p supabundãtiã. et reliquũ p diminutõem respectu eius qd prio positũ ẽ fm medietatez. ergo sicut determinat vnũ pctm penes primũ extremũ ita dẽberet determinari penes reliquũ. ¶ Itẽ cris. magna ẽ tristicia tyrãnis. et multa virilitate opus est vt insistemus huic passiõi nobiliter. qd vtile ab ea fructificãtes: qd do supfluũ ẽ diminẽtes. ergo tristari hz extremũ dictũ fm supfluitatẽ. sed eadẽ rõne et fm diminutõez. et ita vt prius. Ad qd dicimus. q sicut dicimus iraz pctz qñ qs irascit vbi nõ esset irascẽdũ. fz nõ ponimus in aliud genus pcti cũ qs nõ irascitur vbi esset irascenduz. Preterea cũ qs nõ tristat hoc accidit ex aliqua leticia vana vñ potius cadit i aliud genus pcti q̃z tristicie. vel põt dici q totũ cõtinet sub accidia. fz q dicit greg. in fine iob. tristicia nõ hñs i se vñ leteturi forte querit.

Membrum decimũ.

Ecimo querit ꝯ qd pceptuz sit peccatũ accidie. et maxie ꝯ qd pceptũ decalogi. ad illa eiz pcepta alia quodãmõ reducũtur. Et vr q nõ sit ꝯ aliqd preceptuz prime tabule. pcepta enim prime tabule referunt vel ad diuinã maiestatẽ vel veritatem vel bonitatez. cõtra quorũ nullus est per se accidia. cõtra eniz primũ est idolatria [illegible] sc. cõtra scdm diuinatio et sortilegiũ sed tertiũ ẽ supstitio. nullius aũt bonuz est accidia. nõ ergo ẽ pctm ꝯ pceptum prime tabule. ¶ Preterea. si ẽet ꝯ aliqd vr magis esse ꝯ pceptuz sanctificatõis sabbati. qd aũt ñ sit. p3 p hoc q in illo pcepto pcipit quies ab ope suili. Quies aũt ab ope suili et labor opponit. In

accidia vo regrit quies. et ita n̄ opponit p̄cepto d̄ sabbato. ¶ Silr nō ē ꝯ p̄ceptū scd̄e tabule. p̄ce/
ptū enī scd̄e tabule ē i quo sit ꝓhibitio iniurie in
ꝓxio. vel i quo sit p̄ceptū ei⁹ qd̄ debet ꝓxio. sic̄ i
honore pentū. et ita oē p̄ceptū scd̄e tabule respi/
cit ꝓximū. sz accidia n̄ respicit ꝓximū i suo actu.
ergo nō ē ꝯ p̄ceptū scd̄e tabule. ē eīz deordinatio
hoīs i sepīo vel [illegible] deū. Ad qd̄ dōm. ꝙ pcīm
accidie sp̄aliter ē ꝯ ꝓhibitōez datam i ecclastico.
xxxviij. vbi dr̄ ne dederis i tristiciā cor tuū sz re/
pelle eā a te. et .xxx. eccī. tristiciaz longe expelle a
te. multos enī occidit tristicia et nō est vtilitas in
illa. ¶ Si vo queratr ꝯ qd̄ p̄ceptū decalogi sit ꝓ/
ut alia p̄cepta iplicite itelligunt i decalogo. dōz ē
ꝙ opponit p̄cepto de sanctificatōe sabbati. i pec
cato enī accidie tristicia ē de sp̄uali laborioso. cū
amore getis carnalis. ecōtra. vo i illo p̄cepto est
amor sancte getis q̄ est cū gaudio in bono sp̄uali
lz ipm sit laboriosuz. Vn̄ lz p̄cipiat ibi abstinē ab
ope seruili in quo ē labor nō tn̄ ꝓhibetur bonuz
sp̄uale vt orare psallere et p̄dicare que sūt opera
sp̄ualia lz laboriosa.

Mēbrum vndecimuū.

Vndecimo q̄rit d̄ effectu hui⁹ pcti. dicit
Cris. tristicia tenebrat visuile anime:
nihil mittēs videre eoꝝ q̄ oportet. er/
go effectus accidie ē obscuratio itelle
ctus. ¶ Cōtra. iste est effectus supbie sicut h̄r. j. ad
Ro. Prio enī tangit supbia eoꝝ cū dr̄ dicentes
se eē sapiētes stulti facti sūt. et tāgit pena. obscura
tū est insipiēs cor eoꝝ. et in glo. dr̄. vt nihil intelli
gant nisi qd̄ a ꝓbitate remotū ē. quos sua cecitas
a veritatis lumine sṁditus excludit. Ad qd̄ rn̄/
detur ꝙ vtrūqz cōuenit. sz differēter. qm̄ supbia
obtenebrat rōne supabūdantie doloris de bono
sp̄ualiteo ꝙ ē laboriosuz et difficile. amor autē et
dolor diuersimode obtenebrāt vt nō cognoscat
bonū qd̄ oportet. ¶ Sz obijcit amor iste et dolor
ille sunt in affectu et ita nō videt obtenebrare in/
tellectū. Ad quod dōm. ꝙ ꝯiunctia sunt [illegible] intelle
ctus practicus et speculatiuus. eo ꝙ extendēte se
intellectu speculatiua sit practica. ita ꝙ ꝑturba
tio in vno vt in pluribus facit ꝑturbatōem i alio.
Vnde cū ꝑturbatur affectus ex peccato superbie
vel accidie ꝑturbat intellectus nō qn̄ditio videē/
do illud qd̄ est salutiferum. sed ex diuersis causis
sicut dictū ē. Preterea dicit Cris. Omne pecca/
tuz obtenebrat imaginē dei in nobis. et lz oē pctz
obtenebrat tn̄ hoc sp̄aliter dr̄ de tristicia. que nō
solū obtenebrat rōne qua est pcīm. sz rōne qua ē
hoc pcīm. accidia enī indigna tristicia cū ē imo/
derata ꝑturbat vsum debitum rōnis.

Questio. clviij. de auaricia.

Questio est de

auaricia. Prio ergo q̄rit qd̄
sit. Secūdo an diligere tpalia
sit bonū s̄m se an malū vel idif
ferēs. Tertio qd̄ sit inclinatiuū
ex pte nostra ad illicitū amorē
tēporaliū. Quarto quare dicat ꝯcupia oculorū.
cū nō tn̄ ꝯtingat peccare s̄m visuz i illo genē pec
cati. Quinto an sit capitale pctz. Sexto an sit spi/
rituale vel carnale. Septio de alijs pctis q̄ sunt
circa amorē tpaliū. vtꝝ sub auaricia ꝯtineantur.
Octauo de opposito auaricie. Nono d̄ magni/
tudine huius peccati et cōpatione. Decimo d̄ ca
sibus circa hoc peccatum. Vndecimo de effectu
huius peccati.

Membrum primuz.

D primū sic dicit aug. sup gen̄. ad lit.
Auaricia nō dr̄ ee nisi appetitus pe/
cunie sz altitudinis et scie. vr̄ ergo ꝙ
auaricia sit appetit⁹ excellentie ad mi/
nus in scia. ¶ Sz ꝯ hoc. qz s̄m hoc nō vr̄ differ/
re a supbia que ꝓprie dicit appetitus excellētie.
Ad. qd̄ dōm. ꝙ s̄m illā rōnē non differunt. qm̄
illa diffinitio data ē auaricie generaliter sumpte.
Pōt et aliter dici ꝙ hoc ē differēter. qz supbia et
auaricia sumpta generalr appetūt excellētiā. scia
enī [illegible] imaginē sūmi boni lz impfecte. et apparē/
tiā hui⁹ appetit supb⁹ et auarus differēter tn̄ qm̄
in scia duo sūt. excellētia et sufficiētia. appetit er/
go supbus apparentiā excellētie in scia. cupidus
vo apparētiā sufficiētie. lz hoc mō nō accipiatur
auaricia vt pcīm sp̄ale imo in quadā gn̄alitate. et
sic diffinit eā aug. hoc mō generalr. vn̄ falsuz est
qd̄ dr̄ ꝙ auaricia ē appetitus excellētie i scia. Vn̄
adā apparētē sufficiētiā appecijt i scia. motus ex
hoc ꝙ dictū ē eritis sicut dij sci. bo. et ma. et quo
ad hoc loqtur aug. sup gen̄. ad lit. ¶ Tullius aūt
ponit aliā diffinitōem auaricie talē. Auaricia est
imoderatus amor habēdi. sed videt ꝙ hec ratio
nō cōueniat auaricie sp̄aliter sumpte. qm̄ amor
habendi potest eē cōmuniter respectu cuiuslibet
boni creati vtpote pecunie et huiusmōi. ¶ Ad qd̄
dicenduz. ꝙ bene cōcedimus qd̄ hec ratio n̄ ap
propriet. sed cōmuniter data ē de auaricia s̄m ꝙ
dr̄ generalr appetit⁹ cuiuslibet boni tpalis. sz ꝙ i
ipo inuenit sustinētia. Vn̄ et fortasse aug. xiij. d̄ ci.
dei dic̄. ꝙ auaricia ē libido hn̄di pecuniā. sz n̄ ibi
sumit gn̄aliter auaricia. sz solū ꝓ bono mutabili
subiacēti fortune. et sic rō tullij pōt eē appropria
[illegible] respcū pecunie. Vn̄ noīe pecunie sic̄ dicit aug. i
j. de li. ar. ꝯtinent oīa quoꝝ dn̄i sum⁹ quoꝝ donā
doꝝ aut vēdēdoꝝ ptātez hr̄e videmur. cū auari/
cia gn̄aliter se hēat respectu etiā scie querēdo in
ea sufficientiā. est enim i ea oculus iterior ipsius

animę ⁊ exterior. ⁊ ſm īteriorē oculū rōis ē im moderatus appetitus hūdi res exteriores ſubia cētes fortune. auaricia generaliter q̄ dicit᷑ ɔcupiſcētia oculoꝝ ſe hʒ reſpcū oīuʒ q̄ inordinate pñt appeti ſm oculū interiorē vl' exteriorē q̄rēdo in illis ſufficiētiā. ꝓpͥe tñ vt dicit᷑ q̄ dā ſpāle pctʒ ⁊ reſpectu bonoꝝ fortune q̄ noīe pecunie itelligū tur. Uel pōt ſumi diffinitio tullij cōiter nō trahēdo ipaʒ ad ſpālitateʒ: ⁊ ſic cōuenit auaricie generaliter ſumpte. Iuxta hoc queritur de noīe auaricie. vtrum ſcilicet nomen auaricie aliquando ſumat᷑ ī bono ⁊ nō ſemp ī malo. ſicͭ ⁊ ī bono aliquādo accipit᷑ nomē ire. ¶ Ad qd̓ dicimus ꝙ ſic ſʒ rariſſime. Uñ ſup illud abac. ij. Ue q multiplicat ſua. glo. ē bona auaricia doctoris eccl'iaſtici. q ſtudioſo labore plures ſibi facere cupit diſcipulos ſemp. ſʒ ve illi q aggregat domui ſue. frequētius eiʒ ſumitur in malo diuerſimode tñ q̄ tripliciter. Uno mō dicit᷑ radix cuiuſlibet pcti. ⁊ hoc quādoqʒ ſub noīe cupiditatis. j. thi. vlt̓. Radix oīuʒ maloꝝ cupiditas. Et dicͭ criſ. ꝛo oīum maloꝝ eſt phylargia. qd̓ idem ē ꝙ auaricia ſiue amor argēti. Qñqʒ ēt ſub noīe auaricie dr̄ radix cuiuſlibʒ pcti. vñ ſup illō thi. vlt̓. Radix oīuʒ ⁊c̄. gl. aliq libri habēt radix oīuʒ maloꝝ auaricia. ⁊ ſic poſſet cōiter itelligi dicta diffinitio quā ponit tullius. Alio mō ſumit᷑ put ē tertia radix pctoꝝ ex oppoſito diuiſa cōtra cōcupiſcentiā carnis ⁊ ſupbiā vite. ſm ꝙ dicit᷑. j. Io. ij. omne qd̓ eſt ī mūdo aut eſt cōcupiſcentia carnis aut cōcupiſcentia ocloꝝ ⁊c̄. ⁊ iſtud ſic exponit᷑ in pluribꝰ locis. Uñ aug. de vera religi. hoc diuidit tres radices peccatoꝝ ſʒ iſta tria appetitiua honores. delitias. ⁊ diuitias. ⁊ ſic ñ ſolū ē pecunie ſʒ etiā ſcie. Tertio mō ſumit᷑ ſʒ ꝙ eſt peccati capitalis ſpecies ⁊ ſic dicit᷑ libido vl' appetitus inordinatꝰ bonoꝝ mutabiliū ſubiacētiū fortune. tñ precipue pecunie licet alia appetat. ⁊ iō ꝓ quādā quaſi appropriatōeʒ retinuit ſibi nomē phylargie q̄ vt frequētius ⁊ vniuerſalius fert᷑ appetitus ſup argētum cum ſit pcioſuʒ. ⁊ q2 vniuerſalꝰ ē ī vſu qd̓ ē pcioſius iō potius dicit᷑ amor argēti q̄ auri.

Membrum ſecundum.

Ecūdo querit᷑ an diligere tpalia ſit ſʒ ſe bonū an malū. ⁊ videt᷑ ꝙ ſit malū ſm ſe. q2 dicit᷑. j. Io. ij. Nolite diligere mūdū neqʒ ea que in mūdo ſūt: ſed hoc eſt diligere tpalia. prohibitū eſt ergo hoc diligere. ergo ē malū ſʒ ſe hoc diligere. ¶ Itē ſup illud dicͭ aug. ī originali. bonū nobis ē ñ diligere ea q̄ ī mūdo ſūt. ne remanedā ſarmēta ī nobis ad dānatōeʒ nr̄aʒ. ergo diligere tpalia ē dānabile. ergo ē malū ſʒ ſe. ¶ Itē idē. vis hr̄e dilectōeʒ pr̄is vt ſis cohereſ filij ⁊ r̄ndet poſtea. Noli diligere mūdū. q. d. dilectio pr̄is ⁊ mūdi ñ pt ſimul ſtare. ergo dilectio tpaliū ſiue mūdanoꝝ ē malū ſʒ ſe. Itē ſup illō. j. Io. ij. Nolite diligere mūdū glo. ſicͭ dilectio dei ē ſolū: oīuʒ vͥtutū ita dilectio mūdi oīuʒ vicioꝝ. ſicͭ ergo dilectio dei ē bonū ſimplr̄: ita dilectio mūdi ē malū ſimplr̄. dilectio āt mūdi ē dilectō tpaliū vt dicͭ iterl̓. vt auꝝ ⁊ argē. ⁊. Cōtra dicit᷑ ſup illud math. x. q̄ difficile ē ⁊c̄. gl. nō āīt impoſſibile. qd̓ eiʒ īpoſſibile ē. oīno fieri ñ pt. qd̓ āūt difficile ē cū labore fieri pōt. cū magno ātī labore inuāte dei grā pecunias hñtes nihil ī eis ɔfidētes exutis phylargie retinaculis itrare pñt ianuā regni dei. ex q̄ accipit᷑ ꝙ diligē tpalia ñ eſt ſʒ ſe malū. ſi eiʒ ſʒ ſe eēt malū. ñ poſſēt itrare ianuā regni dei. ¶ Itē. xix. mat. diues difficile itrabit ī regnū celoꝝ itelligit᷑ amator diuitiaꝝ. ergo ñ ē īpoſſibile amatorē diuitiaꝝ itrare regnū dei. ergo amare tpalia nō ē ſm ſe malū. ¶ Itē tpalia pñt cōſiderari vt ſunt creature. ⁊ ſic cōſtat ꝙ ſūt diligēda vel vt ſunt ad vſuʒ. ⁊ ſiͨ adhuc apparet ꝙ ſunt diligenda q2 ſic eſt licitū ea hr̄e ⁊ hñt rōnem bonitatis. ergo diligere nō ē malū ſm ſe. ¶ Ad hoc r̄ndemus ſm bedam in glo. ſup illud j. Io. ij. Utamini mūdo ad neceſſitatē ⁊ ñ ad voluptatē. ⁊ noīe mūdi intelligit tpalia. qd̓ vero dicit nolite diligere mundū ⁊c̄. intelligit᷑ vt. ſ. in mūdo ponat᷑ finis. eſt ēt diligere ad voluptatē ⁊ ad ſupfluitatē ⁊ hoc cadit ī ꝓhibitione. ⁊ hñ ɔcedimus qd̓ ñ negat᷑ quin poſſint tpalia ordiate amari: ſʒ ꝙ de difficili ſūt ſine pctō mortali aut vēiali q̄ tpalia ſūt occaſio cadēdi ſic vel ſic. quātum ē ō illis. quidā. n. amātes ea edificāt ibi lignū. fenū ⁊ ſtipulā. q̄daʒ eo. pluribuʒ ⁊ magnū. ¶ Ad id vo qd̓ obiectū ē. ſ. Io. ij. dicēdum ē. ꝙ diligere mūdū pōt ɔſiderari dupliciter. vl' diligere mūdanā ɔuerſatōeʒ ⁊ ſic ꝓhibet᷑: ſic eiʒ ō mūdo ſūt ɔcupiſcētia carnis ⁊c̄. Itē diligere mūdū pōt aliqs. vt ponat ibi finē. ⁊ ſic ibi ꝓhibet᷑. Alio vō mō ñ ꝓhibet᷑ lʒ occaſio poſſit eē ad malū. ¶ Per hoc ēt ſoluit᷑ qd̓ dicͭ aug. ī tribus auctꝰ ſequētibus.

Rōne huiꝰ q̄rit᷑ vtrū aliqs poſſit diligere tpalia ꝓpter ſe. ſi eiʒ hoc ñ ē. nō dicet᷑ diligere mūdū malū ſʒ ſe. ꝙ āūt nō poſſint ꝓpter ſe diligi videt᷑ ꝑ hoc. ꝙ nihil ī eis ē ꝙ ꝓpter ſe ſit diligēdū: cū totaliter ſit ad vſuʒ ſm ꝙ vñ ē referre ad aliud quo fruēdū ē frui āūt amore inherē alicui rei ꝓpter ſe. ¶ Preterea ꝓdigus peccat mortaliter nec tamē diligit pecuniam ꝓpter ſe. nō ergo hoc eſt cōis rō in omnibus cupidis. Ad qd̓ dr̄ʒ. ꝙ ɔtingit diligere tpalia ꝓpter ſe. ⁊ lʒ ī eis nō ſit aliqd qd̓ ſm veritatem ſit ꝓpter ſe appetendum: nihilominus tamen eſtimat᷑ huiuſmōī. eſtimat eiʒ ī illis ſufficiētia cū nō ſit. ¶ Ad illud vō qd̓ obijcit᷑ ō ꝓdigo dicēduʒ ē. ꝙ lʒ nō amet pecuniā ꝓpter ſe q̄ ē res tpalis. amat tñ honorē vel laudē ꝓpter ſe q̄ ſimiliter ē res tpalis. ⁊ ita vterqʒ diligit rē tpalē ꝓpter ſe. lʒ aliā ⁊ aliā.

Membrum tertium.

t Ertio querit qd inclinat appetitū no
strū ad illicitū amorē tpaliū. cū dico
naturā corruptā duo dico naturā. s.
et corruptōem. sz ꝯstat q natura nō i-
clinat appetitū ad amorē tpaliū. qm̄ sz naturā
primā oīa erāt coīa: sz vbi ē talis amor n̄ ē amor
ꝓprietatis. ergo natura qr natura. n̄ ē iclinatiuū
ad amorē illicitū tpaliū. ¶ Itē n̄ qr corrupta. qm̄
nō statī post corruptōem facta est appropriatio.
Itē crisꝰ. Nō ē hec ꝯcupiscētia naturalis. q̄ enī
sūt nature oīa sūt coīa. hoc antē cū hoīes occu
pauerūt pter naturā viuere facit. ¶ Itē sz natura
qr corrupta incliet ad hn̄dū ꝓpriū: tn̄ nec natu
ra qr nā nec qr corrupta incliet ad hn̄dū hoc
q hn̄s tpalia his nō vtat: sz auaricia ad hoc icli-
nat. auaricia ꝑut determinat auariciā i retinēdo.
Vn̄ seneca. auaricia qcqd omnibus aufert sibi ne
gat. et cū oīa cupit i vsū suū ꝯuertere. oīa sibi fa
cit aliena. sz hoc videt eē ꝯ naturā ēt in quolibet
statu. qm̄ nā etiā corrupta qr corrupta ē propter
sui idigētiā supplendā appetit vti tpalibꝰ. ¶ Itē
ad hoc q auari ꝯgregent necē ē q ē alienū capere
sz illud videt eē oīno ꝯ nāz hoīs. vt crisꝰ. ait. rape
et auarꝫ eē nō ē hoīuz mansuetoꝝ sz crudelitas fe
rarū. magis aūt his deteriores. his eīz a natura
q. d. illud ē ꝯ naturā hoīuz et ꝑterea rapit fera ad
vsū suū et hoc dictat ei natura q n̄ hoī. Rn̄-
sio. eo mō quo omne pctm̄ dr̄ ꝯtra nāz primitꝰ
istitutā hn̄ ꝯcedimus q silr ē d auaricia: sz loquē
do d nā corrupta dicēdū q cū dico nāz corruptā
duo dico. sz q dic̄ aug. s. nāz et corruptōz. pōt er
go ita eē q nā et corruptio vno motu ꝯposito cur
rūt. et sic vti ꝓprio hn̄ ē nature corrupte. ipz enī
vti ē nature: sz qd ē ꝓprie ē corrupte. vl' pt eē q i
isto motu ꝑualeat alterū et hoc vl' ipa nā. et sic hn̄
dictat natura vti ꝓprio: sz n̄ ē ab vsu vl' etiā cor-
ruptio. et sic surgit appetitus nō vtendi rebꝰ. vt
ita dicā. sz potiꝰ reseruādi illā. et sic ē pctm̄ auari
cie. et sic itelligit qd dic̄ Seneca. q ea q̄ aufert si-
bi negat. scilz ad vsum et sibi facit aliena supple
ab vsu. n̄ ē tamē itelligēda corruptio sine natura
sz semp ē nā corruptione subiecta. ¶ Ad illud qd
dicit crisꝰ. hn̄ ꝯcedimus q aliquid pōt eē nā fere
qd tamen ē i hoīe ex sua corruptione. et n̄ ꝓprie
ex nā sua. sicut dictum fuit sm̄ dyo in. q. de ira. q
nā carnis est irasci. quoniā ad hoc est nā eius or-
dinata. sed hoc non est de nā hominis. cum ho-
mo magis sm̄ nām suam sit ordinatus ad māsue
tudinē. qm̄ eius nā imediate sm̄ nāz determinatā
cōsistit. Similiter dicimus de rape q nā ferarum
ad hoc ē determinata seu ordinata: nō autē ita est
de natura rōnali.

Membrū quartū.

q Uarto querit quare a sensu visu dicat
esse ꝯcupiscētia oculoꝝ. Non eīz vi-
det hoc cōuenire auaricie cum cecus
possit peccare peccato auaricie. et ita
auaricia siue cōcupiscētia oculorū nō est semper
sm̄ sensum visuz. ¶ Preterea. auaricia pōt esse
appetitus sciētie. et cōstat q scia ꝓprie loquēdo
nō ē de visibilibus aut alijs sensibilibus p se. aut
p accidens. ergo auaricia sm̄ suā generalitatem
sm̄ quā ē pctm̄. nō videt debere denominari a
cōcupiscētia alicuius sensus. ¶ Preterea aliqs
vidēs equū pōt delectari. n̄ solū i ꝑciositate eius
sz etiā i pulchritudine eiꝰ. ponamus ergo q pul-
chritudo moueat eū ad appetēdū. cōstat q redu
cetur hoc peccatū ad ꝯcupiscētiā oculoꝝ. qd vi
det cū ibi sit inordinatus appetitus habēdi bonū
mutabile subiacēs fortune. ¶ Sz ꝯtra illa delecta
tio videt eē delectatio carnalis. quēadmodū de-
lectatio q̄ ē in visu pulchre mulieris. et ita est sm̄
cōcupiscētiā carnis. Ad qd dicendum q sm̄
q dicit aug. in li. de li. ar. aīa debite ꝯuertitur cū
scilz ad deū cōuertit. et sic ē meritū. aut indebite
cū scilz ad creaturā nō referēdo ad increatū. sed
tūc aut ꝯuertit ad bonū ꝓpriū interius. et sic ē su
pbia. aut exterius et sic fit curiosa. aut ad inferius
et sic fit carnalis. sic ergo iuxta primū sumit sup-
bia vite. iuxta scd̄z cōcupiscentia oculorū. iuxta
tertiū cōcupiscētia carnis. qr ergo bona exterio
ra maxie apphēdūt a sensu visu sz q dicit phus.
q certior ē et plures nobis dr̄as rerū ondit. et
respectu illorū dicitur ꝯcupiscētia illa. id dicit cō
cupiscētia ocloꝝ. ¶ Silr nō valet qd obijciebat
d ceco. sz eīz color rei n̄ possit puenire ad visum
huiꝰ ceci: tn̄ cognitio huius visus pt deuenire ad
oclz aīe iteriorē. ¶ Ad illd q q̄rit si appetit equꝰ
pp sui pulchritudinē ad quā radicē reducat. di-
cimus sm̄ aug i li. ꝯfes. dicēs. ex hac euidētiꝰ di-
scernit qd voluptatis qd curiositatis agat p ꝯsē
sus. q voluptas pulcra. canora. suauia. sapida.
leuia secura. curiositas āt his ꝯtra tēptādi cā. n̄ ad
subeūdā molestiā. sz ad experiēdi noscēdiqz libidi
nē. pz ergo q ille appetitꝰ iqtū mouet a pulcritu
die refert ad ꝯcupiaz carnis. Si āt appeteret pos
sessio rei pp ipaz rē. reducēt rē ad ꝯcupiaz ocloꝝ
¶ Et illd ēt ē qd dic̄ be. i gl. sup illd. i. Io. ij. Oē
qd ē i mūdo et c. dic̄ n. ꝯcupia carnis ē i oibꝰ q̄ ad
voluptatē et delitias ptinet. ꝯcupia ocloꝝ est oīs
curiositas q̄ fit i magicis artibꝰ. i ꝯtēplādis spe-
ctaculꝭ. i supfluis acqrēdis rebꝰ tpalibꝰ. i dinoscē
dis carpēdisqz vicijs proximoꝝ. ¶ Sz obijcet ali-
qs qm̄ si supbia ptineat ad bonū iteriꝰ et n̄ exteriꝰ
videt q auaricia n̄ sit ipius scie. Silr pōt obijci
q supbia nō pōt eē alicuius boni exterioris. Ad
qd dicimꝰ q bonū iteriꝰ qnqz iducit rōz boni ex
terioris et ecouerso. v. gr̄a. scia ē bonū iteriꝰ qnqz
pcedit excellētiā qnqz sufficiētiā appetēs. et ē idint

rõez boni exterioris subiacētis fortūe q̄ ad hoc. p̄rio ergo mō ē supbia appetitus iordinatus scie. scdo mō auaricia silr̄ ē i ceteris itelligēdū.

Mēbrum quintū.

q Uinto q̄rit an auaricia sit capitale viciū. τ vr̄ q̄ nō. dicit gre. sup iob. Auaricia aliqñ orit̄ p elationē aliqñ p timorez. duz. n. qdā sumptuū necessaria aliment mentē ad auariciā relaxāt sūt alij q duz potētiores videri appetūt ad alienaꝝ reꝝ ambitum succēdūt. ꝫ hoc ergo vī semp oriri ex alio pctō. ergo nō ē capitale. Ad qd dōm q̄ auaricia q̄ sic vel sic orit̄ aliqñ hoc nō īpedit qn sit capitale viciū. qm̄ motus timoris aut elatiōis nō sūt i eadē vi cū motu auaricie. qm̄ motus auaricie ē i vi ɔcupiscibili vt pꝫ τ i motu appetēdi τ retinēdi τ n̄ ddīi. ꝫ motus elatōis τ timoris ē p̄nt i irascibili vel rōali. ad hoc dō q̄ nō diceret capitale viciū pp hoc q̄ oriret̄ ex illis. opteret q̄ illi motus eēnt priores motu auaricie τ ēt in eadē vi.

Membrum sextum.

s Exto querit̄ vtruz auaricia sit vicium spūale an carnale. τ videt̄ q̄ spūale. p illud qd dicit grego. in fine iob. q2 illud pctm̄ nominat iter spūalia: ergo est spūale. ¶ Cōtra spiritualia pcta q2 spiritualia sūt videnṫ posse inesse dyabolo. cuz ipo. n. cōicamus rōne nature spūalis. sed auaricia nō inest ei ergo non ē spūale. ¶ Itē alia quatuor spūalia insunt ei ergo τ illud rōne eadē deberet iesse ei si eēt spūale. ergo si nō inest nonē spūale. ¶ Juxta hoc querit̄ cū motus luxurie magis a nā elonget̄ spūali. τ plus appropinquet̄ nature carnis q̄3 motus auaricie. τ motus luxurie videat̄ posse dyabolo inesse vt pꝫ in demonibus incubis quare nō simil̄r motus auaricie? τ videt̄ q̄ multomagis per id. Et dicendū. q̄ spūs hūanus si sit ɔiunctus corpori. est tñ sepabilis a corpe. τ ideo dupl̄r pōt cōsiderari. τ iuxta hoc pōt aliquid dici spūale dupl̄r. vel q̄ inest spūi inquātum est sepabilis. τ sic inest ei inquātum spūs est. τ sic dr̄ quo ad hoc cōmunicare cū natura angelica. τ sic ē veꝝ q̄ pctm̄ spūale qd inest spūi: inest dyabolo. sicut superbia. ira. iuidia. accidia. Silr̄ dr̄ spūale qd inest spūi iquātum regit corpus τ appetit ea quibus idiget corpus vel indigere videt̄. τ iuxta iordinatiōem huius appetitus spūale sumit̄ qd ē i auaricia. quoniam auro vel argēto nō indiget aīa. ppter se. sed ppter corpus potius. sed cetera que dicunṫ spūalia insunt aīe inquātū est nā distīcta a corpore. de accidia tñ dicimus q̄ vno modo copulat̄ cū cupiditate. alio mō cum supbia. qm̄ aliquando orit̄ ex hoc q̄ appetit̄ quies corpis. aliqñ ex vagatōe spūs qm̄ tedet bñ agere. ¶ Ad illud qd obijcit de demonibus icubis. dicimus q̄ i ipis n̄ ē mot᷒ luxurie ꝫ veritatē. vñ nō hñt corpa vnita p modū vnionis pfectōis cū pfectibili. ꝫ potius motoris cū mobili: sed ē ibi illusio τ deceptio. τ d hoc magis aīs. τ eodē mō dicim᷒ q̄ i auaricia decipit creaturas mūdi. xiiij. sapiē. creature dei i odiū facte sūt. τ in muscipulā pedibus insipiētiū.

Membruz septimū.

s Eptimo q̄rit̄ de alijs pctīs q̄ sūt circa amorē tpaliū virū sub auaricia contineanṫ. Et p̄io de ambitiōe. Scdo de prodigalitate. Tertio de alijs de qbus loquitur phus.

De p̄io sic videt̄ .§. j.

q̄ ābitio hēat reduci ad cupiditatē. qm̄ ipa ē cupiditas bonoꝝ subiacētium fortune. ¶ Cōtra. dicit aug. i li. de vera re. Ambitio sclī facit supbos. cōcupiscētia vero curiosos. ergo reducet̄ potius ad superbiā q̄3 ad auariciā. ¶ Itē idē in li. ɔfes. Jubes dñe vt ɔtineā a ɔcupia carnis τ ɔcupia oculoꝝ τ ambitiōe sclī. p ābitiōez sclī itelligit supbiā. ergo ābitio ad supbiā reducit̄. Ad qd dōm. q̄ ābitio ē appetitus potētie. potētia aūt pōt appeti ꝓut p illā acqrit̄ appens honorificētia τ sic reducit̄ ad supbiā. vel ꝓut appens abūdātia vel sufficiētia. τ sic reducit̄ ad ɔcupiaz oculoꝝ. vñ aug. i j. ɔfes. Auaricia possidere vult multa τ dñe possidēo oīa. potētia dō itelligit̄ i possessiōe oium. vñ psal. Ecce cognoui qm̄ deus meus es. gl. quādiū libet auarus sis sufficit tibi deus. etenim auaricia terrā q̄rit possidere totā. adde τ celū. adde qd plus ē q fecit celum τ terrā.

Deīde queritur .§. ij.

de ꝓdigalitate an sit vicium. τ vr̄ q̄ non. ꝓdigalitas enīz aut est capitale viciū aut ad aliquod reducibile. si sit capitale: ergo erunt adminus octo capitalia. sed dicit Grego. q̄ tm̄z. vij. sunt. Si ad aliud reducibile. querit̄ ad quod. non ad auariciam: cum videanṫ eē opposita. sicut omnia dare τ nihil dare. nec ad aliud multomagis vt videt̄. ¶ Item que ē ratio vt ꝓdigalitas nō est vicium capitale sicut auaricia. Ad qd dicēdum. q̄ natura corrupta que iclinat ad peccatū q2 corrupta est. nō inclinat ad dādum omnia qd ꝓdigalitas facit vt ibi ponat finē. sed vlterius vt laudet̄ ipe qui dat: vel vt honoret̄: vel fiat ditior. τ ideo prodigalitas cū sit ad aliud viciū reducibile: nō debet poni capitale. qñq3 eim reducit̄ ad ipocrisim. qnq3 ad inanē gloriā. τ qñq3 ad auariciā siue cupiditatē. lꝫ enim q̄tum ad ipos actus opponunṫ auaricia τ ꝓdigalitas. nō tñ aliqñ q̄tum ad finez. vtrobiq3 eim ē ɔcupiscētia rei tēporalis. cōcupia autē ē ex indigētia sicut dicit criẜ. indigentia

ẽ ꝯcupiſc principiũ. Rõ aũt ꝓpter quã auaricia ponit capitale: non ꝓdigalitas eſt. q2 corruptio nãe magis inclinat ad cõplemẽtũ ſui quo ad ſufficientiã: ꝙ ad cõicatõem alterius. auaricia: enĩ eſt ad retinendũ ſibi. ꝓdigalitas aũt ad dandum alteri qḋ nõ eſt dandũ.

Deinde querit. §. iij.

de tertio. Ponit aũt moralis pħus. vnã medietatẽ q̃ dr̃ magnificẽtia circa donatõeꝫ magnarũ rex. ⁊ extrema huic medietati reſpõdẽtia. Aliaꝫ medietatẽ ponit q̃ dr̃ liberalitas circa donatiõeꝫ puarꝫ rex. ⁊ ſilr̃ extrema huic rñdentia. Theologus vo reſpectu hui⁹ ⁊ illius ſolũ ponit vnã medietatẽ ⁊ extrema ſibi reſpõdẽtia reſpectu hui⁹.
Ad qḋ dõm ꝙ finis moralis pħi ẽ felicitas ciuilis. nec vltra ꝓgredit. q vult ꝯſeruare pacẽ ciuitatis: neceſſe ẽ vt i hoc attẽdat diſtaꝫ vt magnis det magnanimis pua. ⁊ iõ aliaꝫ medietatẽ ⁊ alia extrema determinat circa hec ⁊ circa illa. vñ ſua extrema ponit ſm puũ ⁊ magnũ. Sꝫ theologus attendit tanq̃ꝫ pro fine felicitatẽ eternã. pħus enĩ ad hunc finẽ nõ potuit ꝑuenire niſi ⁊ rõne. ſic potuit fidelis argumento grẽ ⁊ ex adiutorio fidei. ſ. ꝙ i felicitate illa attẽdit rõne fruitiõnis. ſꝫ ſꝫ ꝯparando res poſſet dici hoc paruũ illud magnũ: tñ compatõne ad huiuſmodi felicitatẽ nihil dr̃ magnũ. ij. corin. iiij. illud qḋ momẽtaneũ ⁊ leue ⁊c̃.
Querit ẽt adhuc q2 qui retinet oĩa peccat ⁊ ſic auarus q dat oĩa nõ vr̃ peccare ſꝫ magis aggredi pfectiõeꝫ euãgelij ⁊ adimplere ꝯſiliũ. ergo dare qḋ dãdũ ẽ cũ ceteris circũſtãtijs debitis: erit bñs niſi extremũ vnũ. Et dõm ꝙ licꝫ dare oĩa pp xp̃m nõ dicit extremũ ſꝫ ſupfluitatẽ ſꝫ magis pfectiõem. ſm ꝙ dr̃ math. xix. ſꝫ ibi ẽ extremũ ſm ſupfluitatẽ. ſ. dare oĩa ꝓpter finẽ ipalẽ vel honorẽ vel ad huiuſmõi. ⁊ ita dare oĩa. ⁊ põt ẽẽ pfectionis actus ⁊ actus vicij. nõ aũt ſic ẽ de hoc ꝙ eſt retinere oĩa. qm̃ illud nõ põt ſine debito formari. nõ enĩ poſſũ pp deũ velle retinere oĩa vt ſic eſſet altera differẽtia.

Mẽbrum octauũ.

Octauo querit ð oppoſito auaricie. Et vr̃ ꝙ caritas ſit ei oppoſita. ꝑ hoc qḋ dr̃ ſup illud pš. bonum mihi lex oris tui ⁊c̃. glo. illa lex ẽ caritas. alterꝫ refert cupiditatẽ. Nã caritas tẽdit ⁊ trahit surſũ cupiditas deorſũ. opponũt ergo caritas ⁊ auaricia. ¶ Itẽ videt ꝙ liberalitas ſit ei oppoſita. cũ illa ſit in dãdo oĩa. auaricia in retinẽdo. ¶ Item videt ꝙ ꝓdigalitas que ẽ i male ſola dando. auaricia vo in male oĩa retinendo. Ad qḋ dõm. ꝙ cupiditas generalis opponit caritati. ſm ꝙ cupiditas ẽ appetitus inordinatus rei mutabilis pp ſe. ⁊ caritas ẽ appetitus rei imutabilis. qm̃ ſi rei mutabilis hoc ẽ inq̃ſtũ ẽ ordinata vel relata ad icõmutabile bonũ. ſpãlis aũt auaricia q̃ determinat circa bonũ fortune ſubiacẽtis directe opponitur liberalitati. Vel aliter diſtinguẽdum ẽ quo ad actũ interiorẽ. q ẽ diligere qḋ nõ ẽ diligẽdũ opponit caritati. quo ad exteriorẽ liberalitati vl ꝓdigalitati. exterior. n. actus ꝯſiſtit i retinẽdo. ⁊ pꝫ ꝙ differẽter opponit auaricia ꝓdigalitati ⁊ liberalitati. qm̃ liberalitas ẽ ſicut medietas.

Membrũ nonũ.

Nono querit ð magnitudine hui⁹ pctĩ. ⁊ primo in ꝯpatione ad idolatriã. vr̃ enĩ ꝙ pctꝫ auaricie ſit tãtũ quãtũ peccatũ idolatrie ꝑ hoc qḋ dr̃ ſup illud Eph. v. auaricia qḋ ẽ idoloꝝ ſuitus. glo. eq̃t auariciã idolatrie. ⁊ infra. Vel ideo auaricia equata ẽ idolatrie: q2 eſt illud. ⁊ ita pctm̃ auaricie eſt tãtũ quãtũ pctꝫ idolatrie. ¶ Itẽ Col. iij. auaricia ẽ idoloꝝ ſuitus glo. tam fugienda ẽ ſicut idolatria; cui ſilẽ ⁊ par vicium ẽ. q2 rebus ꝓ deo ſuit. ⁊ infra recte idolatrie ꝯpat auariciã. que eſt non diſpar malicia. ¶ Itẽ iſa. ij. Repleta ẽ terra argẽto ⁊ auro. glo. inter idola auaricia ꝯputat. ſic ergo vel eſt idolatria vel ps idolatrie. ⁊ tãtũ pctm̃ quãtũ idolatria. Cõtra auaricia ẽ cõtra humanã equitateꝫ. ſed idolatria ẽ ꝯ diuinã maieſtateꝫ. qḋ pꝫ per illud qḋ dicit ſuper illud Eph. v. idolatria dei honorificentiã vſurpat ⁊ ſibi vendicat. ergo hec ñ ẽ illa nec ps illius. ergo nec tm̃ pctꝫ. ¶ Preterea q̃re dicit auaricia idoloꝝ ſuitus. Rñdet ꝑ illud qḋ dr̃ phil. iij. quoꝝ deus vẽter ẽ ⁊c̃. glo. aug. hoc ab hoĩe colit qḋ pre ceteris diligit. ſꝫ auaricia pre ceteris diligit pecuniã ẽt ſup deũ ⁊c̃. ¶ Sꝫ obijcit ꝙ ſilr̃ deberet dici de gula cãdeꝫ glo. que pcipue ad hoc adducit. vñ ſubdit in eadẽ glo. ꝙ deus oĩbus rebus maior ẽ ⁊ melior. ⁊ plus oĩbus diligẽdus ẽ vt colat. illi aũt deũ faciũt ventrẽ ⁊c̃. ¶ Itẽ Oſee. xij. Inueni idolũ mihi. glo interli. ſicut guloſo deus vẽter ẽ. ita auaro aurũ. ¶ Forte dicet ꝙ auarus ſuit pecunie ſicut ẽ deo ſeruiẽdũ. ⁊ ſicut idolatria ſuit idolo. ⁊ ideo rõne ſeruitutis hoc dicit. Sed obijcit tñc ꝙ ſilr̃ ẽẽ tunc in gula. ꝑ illud ad Ro. vl. huiuſmõi enĩ xp̃o dño nõ ſeruiũt ſꝫ vẽtri ſuo. ¶ Preterea illa ſuitus videt eſſe in oĩ pctõ gnãli. per hoc qḋ dr̃ Joh. viij. qui facit pctm̃ ſuus eſt pctĩ. ⁊ ita poſſet tũc illud dici de omni pctõ. Ad qḋ dõm ꝙ bñ ꝯcedimus ꝙ idolatrie nõ equat auaricia i quãtitate pctĩ. vnde dicimus ad illud ꝙ nõ eſt equalitas ⁊ compatio in ꝓportiõe. ſed in ꝓportionalitate vt vult Criſ. qm̃ ſicut idolatria ſe habꝫ ad idoluꝫ: ſic in quadã ſimilitudine auaricia ad nũmũ. Et querit Criſ. q̃re idolatrie compet auaricia. ⁊ poſtmodũ rñdet ſic. hñt multi pecunias ⁊ eis vti nõ audent. ſꝫ vt ſacra deponant ad nepo/

tes et prepotes statuas trāsmittūt. libētius oculos traderēt ꝙ hoc sculptile. Illi in multis n̄ obediunt idolo. hi aūt subijciunt pecunie. Illi sculptilibus oues et bouos imoldt. auaricia dicit imola mihi tuāipsius alam. Nota ergo similitudinē. ꝙ sicut scti viri venerant religas scto᷑ nec eas p̄ reuerentia tāgere audent. sic auarus se hꝫ respectu pecunie. Est itē᷑ qn̄ in imolatōne excedit auarus idolatras. Solus. n. ē imolare se ꝙ̄ sua. Aliter ēt exponit illa ꝓportōalitas eplī. v. sic dicēdo. Auaricia equata ē idolatrie. qꝛ sicut idolatria dei honorificē tiā vsurpat et sibi vendicat. ita auarus res dei q̄s deus vult buare idigētibus: vsurpat sibi et recondit. Aliter volūt alij exponē. vt solū ecī ꝓportōalitas i genere. vt sicut idolatria magnū pcm̄ ē. ita auaricia. Etiā aliter exponit glo. ad col. iij. Sicut idolatria nitit deo auferre gl̄iam ne solus nomen diuinitatis habeat. ita auarus i res mūdi se extendit. vt solus vsurpet q̄ deus ꝓ oībus fecit. ¶ Ad aliū qd̄ obijcit de buitute r̄ndemus. ꝯcedo ꝙ et si n̄ simplr n̄ quo ad hoc ē effectus idolatrie in oī pctō. qn̄ ibi ꝑponit i delectatōe bonū ꝯmutabile bono incōmutabili quo ad effectū. lꝫ n̄ quo ad itellectū siue estimatōez. Sꝫ ecōtra deo sup oīa debemus dilectōez. et ipi soli honorē latrie exhibere. et i ipo solo ꝯfidere. de qua ꝯfidētia et eius opposito dr̄ hiere. xvij. quo ad hoc ergo ꝙ oīs pctōr postponit deū pricipalr i dilectōe rei mutabilis quā diligit est r̄ō buitutis in oī pctō. sed adhuc plus est i gula. ꝓpter qd̄ dr̄ illd̄ ad ro. vlt. et ad phil. qn̄ q recte colit deū: oīa facit ad nutum eius. sꝫ gulosus oīa ad volūtatē vētris sui fac. bn̄ ꝙ dr̄ i glo. sup illd̄ ad ro. vlt. alijs. n. adulantur et alijs detrahūt vt ventrē suū possint adimplere. tn̄ hoc n̄ est itelligēdū de oīnī gulosoꝝ sꝫ de eo q est i hoc pctō ꝯfundatus. Sic ē de auaro qꝛ quicqd facit: facit vt ꝯ greget pecuniā et vt aggregatā custodiat. cū n̄ deus dederit tpalia ad hoc vt dispergant n̄ vt custodiant. dispergere. n. dn̄i ē sꝫ famuli custodire. vn̄ Cris. loquēs de auaro dicit. custodire famuli et ꝯsumere dn̄ationis ē. cū ergo custodias et nō dispgas famulus es. lꝫ n̄ ideo accepisti pecuniā vt [illegible] custodias sꝫ vt eam distribuas. Si vellet eā custodire: nequaꝙ̄ eā oībus dedissꝫ. qꝛ cū adhuc illud buire posset inueniri i guloso. et ita bn̄ hoc gula deberet dici idoloꝝ buitus. lꝫ vlterius notādum ē. ꝙ buire auarī ē in maxiā ꝓximitate buituti idolatrie. lꝫ enim idolū r̄ōne forme artificialis sit aliquid: tn̄ quo ad hoc vt idolatria credit in eo eē potentiā ad subueniendū nihil ē. vn̄. j. ad co᷑. viij. Scimus qn̄ idoluꝫ nihil ē. tn̄ qnq꞉ ad deceptionē idolatria p̄sidet ibi dyabolus et dat r̄nsa Abac. ij. oīs spūs nō ē in visceribus eius. glo. in vniuersis idolis hereticoꝝ et figmētis dyaboli nulla est gr̄a spūssancti. si tn̄ bn̄ imaginē diuinitatis et pulchritudinē dogmatum ꝓferre videantur nihil ē in eis spirās et vitale. Itē᷑ error humanus auꝝ et argentuꝫ gēmas et sericā qbus oblata sūt vel operta idola ꝓ fulgore deos estimāt qbus formā sꝫ vitaꝫ artifex dare non pōt. ecce ꝙ idoluꝫ nihil ē ꝯ̄tum ad illud qd̄ credit ibi eē idolatria. nec i idolo ē aliqs spiritus vnitus. est. n. quoddā figmentū puꝝ sine veritate exnte. et ideo ipsi idolo qd̄ ē quasi nihil et ē infimū valde inter oīa. appropinquat similiter pecunie que ē infimū iter oēs creaturas. hoc autem ē bonū mutabile terrenū. et maxie metallū qd̄ appetit auarus. et ita pꝫ ꝙ auaricia i maxia similitudine se hꝫ ad idolatriā. qꝛ sicut illa colit nihil: et illa nihil. nobiliora. n. sunt bona que appetunt alia peccata vt pꝫ i gula que appetit cibū q ordiatur ad sustentatiōem nature. et simil̄r luxuria appetit coitū q ordinat ad sustentatōem seu ꝯseruationē nature. sꝫ cū i rebus mutabilibus sunt quedaꝫ superiora. quedā media. et quedā infima. corp9 terrenū ē infimū. et adhuc i ordie terrenoꝝ corpoꝝ metallū est magis infimū: lꝫ i ordine metalloꝝ unū vnū sit supius quo ad nobilitatē et p̄ciositatē alteo. et ideo iter oīa corpa illud respectu cuius attēdit auaricia ꝓpie: in maxima ꝓximitate se hꝫ [illegible] idolū. nec sic est de rebus esibilibus: qn̄ ille de se ordinant ad sustentatōem hūane nature et proxīmo et imediate. n̄ sic auꝝ et argentū sꝫ solū ad p̄ciū. Querit ēt vtrū auarus peior sit demoniaco᷑ et vr̄ ꝙ sic. ꝑ hoc qd̄ dicit Cris. loquēs d̄ demoniaco illo de q̄ hr̄ math. viij. et compat ei auarum ꝑ simile et icontrario ita dicēs. quēadmodū denudatiōnē demoniaco facit insania: ita hec insania opat philargie. qn̄ sicut ille se denudat: sic iste ꝯgregat. denudatōe aūt illa hoc cooptorium mirabilius ē. demoniacus. n. i hoc ꝙ se denudat nō nocet nisi sibi. et i hoc cāu tn̄ sequit: sed auarus nocet sibi et alijs. sic ergo auarus peior ē demoniaco i quo est r̄ō ligata. ¶ Itē difficilius adheret demoniacus demoni siue obeditꝙꝫ auaricie ꝯcupia. Nā illi nō obediunt i qbusdā. hi autē i oībus obijciūt se. vn̄ ecc̄. x. pecunie obediūt oīa.

Ad hoc dōm ꝙ quo ad hoc ꝙ i demoniaco ē r̄ō ligata. vn̄ non hꝫ liberā r̄ōnem vt in illo statu possit exire i bonum et duci ad pniam. et quo ad hoc ꝙ illa ligatio n̄ est i demoniaco nisi ꝑ penā. de tali enim loquit Cris. et in auaro ē per culpaꝫ. et auarus et sibi et alijs nocet. talis demoniacus solum sibi. concedimus ꝙ quo ad hoc peius est ꝙ̄ in demoniaco.

Membrum decimū.

Decimo queritur d̄ quibusdā casibus incidētibus circa auariciā. Et primo de hoc sunt duo auari. vnus plus habeno. alter min9. et vterqꝫ amittat qd̄ hꝫ. querit quis eoꝝ plus peccat ibi. et videt ꝙ q

plus hz. qm̄ videt plus dolere. ergo τ amplius
diligebat. qm̄ sm̄ q dicit aug. intentio dilectōnis
apparet ex intenso dolore amissionis τ ita plus
peccabat τ i retinēdo τ in amittēdo. ¶ Sz cōtra
vr q n̄ sit necesse p simile i ꝯtrario. qm̄ tanta cari
tas pōt eē vel maior in vidua offerēte duo minu
ta: q̄ʒta in diuite offerēte. x. milia talenta. ergo tā/
tum vel maius meritū. ¶ Silr per ꝯriū qm̄ tā/
tum vel maiorē affectū pōt hic ille pauper circa
pauca que hz: q̄ʒ diues circa multa. Jtez. ij. cor.
viij. τ. xxi. luc. vbi hr de vidua dicit glo. Nō ꝯsi
derat dn̄s quātū sz ex quāto. ergo n̄ qr plus ami
sit plus vr dolere: ita nec etiā plus peccare. Ad
qd dōm. q nō ē oīno simile ex pte caritatis τ cu
piditatis. si. n. quātitatē rei sequit quātitas affectio/
nis. bene sequit q ille q plus hz plus dolet i amit
tendo. τ plus peccauit cū amplius inordiate dili
geret. sz caritas nō respicit sm̄ equalē quātitatem
dati sz potius affectū dātis respectu eius pp quē
dat. quātitas āt cupiditatis multotiēs seqt quāti/
tatē rei cupite. sz nō ē ita de caritate q̄ respicit illū
pp quē dat τ idō nō ē silr. Querit ēt d isto. Sint
duo paupes vterqz ꝯgreget supfluū. sz vnus vs/
qz ad mille: alter vsqz ad centū tm̄. querit qs eoꝝ
plus peccat? τ vr q ille q vsqz ad mille. quoniā
plus recedit a medio. virtus vo i medio cōsistit.
¶ Sz ꝯ sic arguit cris. ꝯcupie principiū ē indigē
tia. ergo q̄ʒto maior ē indigētia tāto maior ē ꝯcu/
piscētia. τ ecōuerso. q̄ʒto minor indigētia tāto mi
nor ꝯcupia. sz i eo q ꝓcessit vsqz ad mille ē minor
indigētia. ergo minor ꝯcupia. ergo minus pctz.
Ad qd dōm q indigētia nature corrupta est. sz
ista indigētia pōt attēdi quo ad penā vel quo ad
culpā. de pmo veꝝ ē qd dicit Cris. de alio dicim⁹
q oīno ē ecōtrario. s. vt si sit minor indigētia cul
pabilis q sit maior ꝯcupia. Vn̄ ꝓuerb. xxx. tria
sunt insaturabilia. glo. crescit amor nūmi quātuz
pecunia crescit. τ sic itez dicit cris. Si magis di/
ligit magis ꝯcupiscit. Si magis ꝯcupiscit: magis
ē in infirmitate. Vn̄ auarus quāto ē ditior tāto est i
maiori indigētia. Vn̄ ꝓuer. xiij. ē diues cuz nihil
hēat: τ ē pauper cuz i multis diuitijs sit. Que/
rit ēt de alio. Sint duo clerici vnus ē ꝯtētus vno
beneficio. tn̄ qr auarus pauca expēdit. τ qm̄ cupi
dus multa ꝯgregat. alter vult hē plura bn̄ficia.
tn̄ oīa sua expendit. Querit quis eoꝝ plus pec/
cat? q vterqz peccet pz per hoc qd dr vlt. ad he/
bre. Sunt mores sine auaricia ꝯtenti p̄ntib⁹. aua
rus ē qui tenax ē τ cupidus i accipiēdo. sed pri/
mus peccat plus. quare ergo magis pdicant pdi
catores nostri ꝯ scdm q̄ʒ ꝯtra primū. ¶ Item vr
q primus simplr plus peccet qr sibi nocet τ nul
li ꝓdesse videt. sz secūdus q̄ʒuis sibi noceat: tamē
multis ꝓdest vt videt. τ ita primus magis pec/
cat. ¶ Ad ꝯriuz apparet. vnū. n. bn̄ficiū eē videt
deputatū vni τ n̄ plura. ergo scdus magis pec/
cat. Rn̄. supponamus ad p̄ns q primus plus
peccet. tn̄ plus dz pdicari ꝯ scdm q̄ʒ ꝯ primū. qm̄
de illo q hz plura manifestū ē q ē cupidus. d alio
vero nō ē ita manifestū. sz si pauca videat expen
dere i aliqbus. in alijs tn̄ que ignorant pōt expē
dere ille. Itē qui plura hz. in scādaluz potius cō
gregat q̄ʒ alter. Querit ēt de alio. est ips famis
τ sūt multi paupes nō hn̄tes sustentatiōem. est ēt
theologus pdicator hn̄s libros theologie in q/
bus studet vt possit pdicare. dz ne instāte hac ne/
cessitate vēdere libros τ paupibus dare ad sustē
tationē. hoc videt: qm̄ tenet subuenire eis inq̄ʒtū
pōt. τ ꝓut indigētia exigit instāti tali necessitati.
¶ Sz ꝯtra. elemosina spūalis maior ē q̄ʒ corpa/
lis elemosina. pdicatio ē elemosina spūalis τ in/
diget libris vt sciat pdicare. ergo nō tenet vēde
re. Respōdeo. bene ꝯcedimus q predicare est
maius bonum in genere. sz ille pōt vtrūqz facere
simul. qm̄ pauca sufficiūt ad pdicandū τ pōt p/
dicare sine libris. τ tn̄ si ita eēt nescius q nesciret
pdicare sine libris: nihilominus possz ad ips ab/
stinere a predicatōe: nisi sciret q ꝓpter defectum
pdicatōis irent homines in pditōem. si autez hoc
sciret vel crederet ꝓbabiliter. tunc cāu isto debe
ret retinere τ n̄ vēdere: si zelus aiaꝝ moueret eū
ad hoc: nō cupiditas libroꝝ. Querit ēt de alio
cū rex possit multa ꝯgregare ad tuitōem sui re/
gni. vtrū silr possit epūs ꝯgregare multa ad tuitio
nē sue ecclesie? Qd vr per simile. qm̄ sicut rex te/
net tueri suū regnū: sic epūs suā ecclīam. ¶ Sz con
tra res epī sunt res paupeꝝ τ ipe ē solūmō dispē
sator. sic aūt non ē de rege. ¶ Preterea vr q neu/
ter possit. p hoc qd dicit Amb. nō minus ē crimi
nis hn̄ti tollere: q̄ʒ cū abundes indigētibus dene
gare. Ad qd dōm. q nō ē simile. qm̄ ad hoc ē
rex constitutus vt subditos i pace custodiat τ ab
aduersarijs tueat. τ circa illud dz versari sua in/
tentio. vn̄ res regni ad hoc pōt habere τ conser
uare. sz epūs semp res ecclie dz ꝯuertere i vsus ec
clesie. τ hoc facit cum dat paupibus. vn̄ non dz
ita ꝯgregare.

Membrū vndecimū.

V Ndecimo querit de effectu huius pec
cati. τ vr q sit excecatio. dicit cris. te/
nebra aīe ē pecuniaꝝ cupido: nihil di/
uitiēs eoꝝ que sūt appetere sicut sunt.
quēadmodū q in tenebris ē si videat aureuz vas
τ purpurea vestimēta nihil estimat. Auaricia er
go excecat sicut τ alia quedā pctā. Qd ꝯcede/
mus. excecat. n. vt hō n̄ possit cognoscē aut affici
circa bona eterna. qm̄ tota mens auari rapit ad
tpalia. τ quo ad cognitōez τ quo ad affectōem.
τ cognitio sequit affectōem. Vn̄ sicut oculi tho/
bie stercoribus hirūdinū excecati sūt: sic ocu
li mentiū auaroꝝ tpalibus excecant.

Questio .clix. de gula.

b Consequenter dicēduz est de gula. Gula accipit cōit̄ p imoderato appetitu cibi et potus. aliqñ vero accipit spāliter p imoderato appetitu cibi. hic aūt dicemus ſm q̄ ē pcīm spāle. deinde de pcō ebrietatis qd̄ cōsistit i imoderato appetitu ipsius potus. Circa vero gulam aut crapulam primo queritur qd sit. Scdo quid sit motiuū i hoc genere pcī. Tertio vtr̄ primus mot⁹ nutritiue siue appetitiue i nutrimēto sit necessario pcīz. Quarto an sit capitale pcīm gula. Quinto vtr̄ cōtingat eē pcīm circa diminutōem cibi sicut circa suꝑfluitatē. Sexto d̄ circūstātijs gule. Septio d̄ magnitudie hui⁹ pcī. Octauo de prudētia carnis q̄ disponit ad gulaz vtrū sit pcīm. Nono d̄ opposito gule. et c̄ qd̄ p̄ceptū decalogi sit gula. Decimo d̄ spe ꝓhibitōis huius pcī. Undecimo vtr̄ q̄litas et quātitas cibi sint i vicio aut solus appetitus.

Mēbrum primum.

a Ad primū diffinit aūt sic. Gula ē imoderat⁹ amor edēdi. ¶ Cōtra qd̄ obijcit sicūm pcīm gule non solū cōtingit peccare pp defectuz debite circūstātie quo ad quātitatē. sz ēt ſm q̄litatē substātiā et tpus ſm q̄ dicit greg. et Isid. sz ibi ponit defectus solū quo ad quātitatē. p hoc qd̄ dicī imoderat⁹. nō ergo ē sufficiēs diffinitio. ¶ Itē aug. pcīz ē priuatio spēi. modi. et ordis ergo i pcō gule attēditur priuatio hoꝶ triū. ergo cū i p̄dicta diffinitōe solū ponat priuatio modi. ñ erit sufficiēs. ¶ Itē ſm greg. vna cōditō gule ē qñ hō anticipat tps comedēdi. et ibi vr̄ dicē ordo. Silr alia ē qñ q̄rit lautiora cibaria et ibi deficit. spēs. et ita deberet diffiniri p priuatōez spēi et ordis sicut p priuatōez modi. ¶ Forte dicet q̄ ly imoderatū sumit gnālit ibi ſm q̄ dicit defectū cuiuslibet circūstātie. Sz tunc vr̄ qñ sicut necesse est ibi ponē debitas circūstātias c̄ suꝑfluitatē: ita et c̄ idigentiā. sz cōstat q̄ ly imoderatū ñ dicit defectuz nisi ex pte suꝑfluitatis. ergo itelligeret oppositū i opposito si itelligeret illud p illud. Ad qd̄ dōm. q̄ modus vno mō sumit ꝓprie. ſz q̄ dicē determinatē mēsurā et quātitatē. et sic iuxta hui⁹ priuatōnez ñ sumit rō gnālis gule. Alio mō dicī imoderatiōz vel mēsurā oīm circūstātiaꝶ debitaꝶ maxie quo ad excessū. et sic sumit i rōe gule. ¶ Qd̄ ergo obijcit q̄ pcīm ē priuatio ñ tm̄ modi sz ēt spēi, et ordis. dōz q̄ verū ē. Sz notādū ē ſz q̄ dicit aug. q tollit moduz tolit spēz et ordinē. et si ē spēs. et ordo et modus.

et si ē ordo et modus. et iō pōt priuari vel put diuidit ex opposito c̄ spēz et ordinē: vel put gnālit sumit vt cōtineat spēz et ordinē. si p̄o mō sic ꝓcedebat rō. si scdo mō sic ponit i diffinitōe. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q̄ circa hoc cōtingit peccare ſm diminutōez sic̄ ſz suꝑfluitatē. rñdebit ifra. explanabit ēt q̄re q̄dā capitalia ſm suꝑfluitatē determinant q̄dā ſm indigētiā. et q̄re plura ſz suꝑfluitatē et pauciora ſm diminutōez. et q̄re phs q̄si circa oēz medietatē ponit vtrūqz et ſm suꝑfluitatē et ſm indigētiā. sancti aūt theologi nō semp ita.

Membrum secūduz.

f Secūdo querit de motiuo huius pcī. cū eīz in quolibz pcō sit aliqd appetibile qd̄ inordinate appetitū fac̄ pcīz esse pcīm. vt in suꝑbia excellētia in ira vindicta. in auaricia sufficiētia. querit qd tale ē in gula? nō pōt dici q̄ apparēs sufficiētia. qm̄ vt dictū ē supra. appetibile auaricie ē sufficiētia. et nūc nō distingueret hoc pcīz ab illo. ¶ Forte dices q̄ apparēs sufficiētia alimēti et hoc vr̄ ꝓbabile. Cōtra multi sūt se igurgitātes ex idustria accipientes suꝑfluitatē et vltra sufficientiā. ñ ergo mouit eos apparēs sufficiētia alimēti. Ad qd̄ dōm q̄ apparēs sufficiētia alimēti mouet i hoc pcō. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcit q̄ poti⁹ cōtingit ibi eē apparētē suꝑfluitatē. vt pz in illis q se ingurgitāt. dicimus q̄ sic̄ suꝑfluū et diminutum et sufficiēs circa alimētū determinat diuersimode ſz diuersas psonas ſz q̄ dic̄ phs q̄ iuueni ē paruū. mgr̄o gimnasioꝶ ē multū. eodē mō dicimus q̄ i multis ē ita. q̄ illō qd̄ p̄o videbit eis eē suꝑfluū: postmoduz ex praua cōsuetudine vix videbit esse sufficiēs. in multis ēt ipe appetitus absorbet iudiciū. vñ [illegible] p̄mo moueat eos sufficiētia. postmodū aūt ad ingurgitatōez inclinat coꝶ ratio.

Membrum tertiū.

t Tertio querit vtr̄ primus mot⁹ nutritiue siue appetitiue i nutrimēto sit pcīz. et vr̄ q̄ sic. p hoc qd̄ dī sup illud ad Ro. vij. Nō cōcupisces. glo. ꝓhibet motū ne ducat ad cōsensum. ꝓhibet ergo hoc. ne primus motus cōcupiscibilis ducat ad cōsensuz. sz primus motus nutritiue ē motus cōcupiscibil' sic̄ et generatiue. ergo sicut primus motus i generatiua ſm se cui nō ē cōsentiēdū ē pcīm: ita et in nutritiua. ¶ Itē i irascibili ē motus ergo i cōcupiscētia erit. ¶ Itē potētia cōcupiscibilis ita se hz imediate ad nutritiuā sicut generatiua. et ita habz nutritiua obiectū primū respectu cuius pōt dici motus inordinatus sicut et generatiua. ergo potest [illegible] determinari primus motus sic̄ et ibi. ¶ Itē aug. ē tētatio a carne q̄ ē semp cū pcō. et si ei tn̄ nō cōsentiatur. sz tētatio a carne cōis est generatiua et nu-

tritiue. ergo tētatio nutritiue ē semꝑ cū pctō sicut ⁊ gnātiue. ¶ Itē vi ꝙ magis debeat eē motus primus ī nutritiua ꝙ sit pctm̄ ꝙ̄ ī gnātiua. qꝛ primū pctm̄ fuit pctm̄ gule. ergo ꝰ hoc magis fuit corrupta. vt vi nutritiua ꝙ̄ gnātiua: ꝗre si ī gnātiua ꝰ se ẽ primus motus ⁊ ē pctm̄: vr ꝙ ī nutritiua multo magis. ¶ Itē ſm aug. i li. de tri. In oī tentatōe a carne ē ponere serpētē. mulierē ⁊ virū. ꝑ serpētē īelligit mot᷒ sensualitatis. sic ergo ī nutritiua iordinata ē ponere talē motū sicut ⁊ in gnātiua. s. primū motū. Ad hoc dī. ꝙ bñ verū ē ꝙ ī nutritiua ē motus pctm̄: sꝫ ñ semꝑ ē primus mot᷒ pctm̄ sicut ī gnātiua sicut iā ꝓbatum ē. ⁊ ꝑ hoc qđ dicit aug ꝙ tētatio a carne ē cū pctō ⁊ si ei nō ꝯsētiat.

Sꝫ occasiōe huius ꝗrit quō hoc sit verū. ⁊ arguit ad ꝯriū. qꝛ ſm ꝙ ī plibus locis aug. oñdit. nullus peccat ī eo qđ vitare ñ pōt. sꝫ talē primū motū nullus vitare pōt. ergo ñ ē pctm̄. ¶ Preterea spālr vī hoc qꝛ vt ī plib᷒ ñ pōt ꝑfecte discerni īter appetitū nutritiue licitū ⁊ illicitū. Vñ greg. eo tpe quo necessitati debitū soluitur ⁊ ꝑ esum necessitati voluptas miscet. qđ necessitas. qđ voluptas ignorat. primus ergo motus q̄ nūc circa hoc erit. lꝫ ñ videat ordiatus. non vr debere īputari ad pctm̄. ¶ Itē aug. x. ꝯfess. dū ad qetē saturitatis ex īdigētie molestia trāseo. ī ipō trāsitu īsidiat mihi laqueus ꝯcupiscēdi. ipē. n. trāsitus voluptas ē. ⁊ cū salus sit cā comedēdi ⁊ bibēdi. adiūgit se tāꝙ̄ pedissequā piculosa iocūditas. ⁊ plerūqꝫ p̄ire conat vt eius cā fiat ꝙ cā salutis me facē vel dico vel volo. vr ergo ꝙ hoc excuset ignorātia ⁊ ista mixtura necessitatis ⁊ voluptatis. ergo ñ dꝫ īputari ad pctm̄.

Ad qđ dīm ꝯcedendo ꝙ ī nutritiua ē primus motus sicut ⁊ ī gnātiua. tñ quo ad hoc ē dissīle: ꝙ ois motus et primus gnātiue ē pctm̄ nisi ꝑ sacrm̄ mrimoniale excuset. ñ tñ sic ois motus nutritiue. ꝯcedimus. n. ꝙ eius motus primus pōt eē pctm̄. ñ tñ ois. qꝛ potētia ꝯcupiscibilis ēt ī nutritiua corrupta ē. lꝫ nō tñ quātum in gnātiua. ⁊ ēt respectu sui obiecti mouet plures ī suo ꝓrio motu illicite. qñqꝫ ēt pōt hō ꝓuenire vt nō surgat motus illicitus ī nutritiua ⁊ qñ nō facit vt nō surgat ⁊ pōt: ille motus ē pctm̄. Silr postq̄ surrexit lꝫ ñ potuerit īpedisse vt surgeret. si nō resistit ꝓut dꝫ: īputat ad pctm̄. ¶ Ad illō ergo qđ obiicit ꝙ frequēter ibi ignorat qđ sit voluptatis ⁊ qđ necessitatis. nō pōt facile ꝑcipi. ⁊ etiā ꝙ q̄si semꝑ admiscet voluptas cū necessitate. dñ ꝯcedimus ꝙ nō ē ibi semꝑ ꝑceptibile. qđ licitū qđ illicitum. sicut nec ī aliis pctīs vt pꝫ ī ira. multotiēs credit hō irasci ꝯ viciū ⁊ irasci ꝯ ꝑsonā. nec de facili pōt ꝑcipi: sꝫ illa ignorātia ꝓcessit ex pctō tāꝙ̄ pena. qꝛ non fuit ī adā añ lapsū: sꝫ potius ī ipō erat potētia discernendi īter hec. nō ergo hec ignorātia ois excusat pctm̄. cū tali pctō vbi sic ē illicitū mō debet nisi pena tēporal. tñ ipa vincio frequēter docet scōs vt sciāt discernere qđ sit necessitas ⁊ qđ voluptas. vt rō de se ad hoc nō attigat. ¶ Qđ aūt dī ð voluptate. dicimus ꝙ ē voluptas nālis. ⁊ qñ ista se admiscet nō ꝑꝑ hoc ē pctm̄. ⁊ ē voluptas libidinis ⁊ hec facit ibi pctm̄ qđ ē excessus mēsure. ¶ Sꝫ obiicit ð motu illicito nutritiue vt attigat inferiorē ꝑtem rōis ꝗ dī mlr: ⁊ nō solū sensualitatē. querit si sit ibi morosa delectatio vtrū sit mortale pctm̄. ꝙ sic vī ꝑ sile de motu gnātiue. ⁊ magis vī ꝙ deberet eē hec qꝛ magis vī eē corrupta. cū adā ſm motū eius illicitū peccauerit. ⁊ ita si ex ꝑte motus illiciti gnātiue cū ē delectatio sic morosa: ē pctm̄ mortale ēt ex ꝑte ista. Ad qđ dīm. ꝙ nō ē sile. qꝛ gnātiua nō solet eē potentia ꝑsone sꝫ nāe vtroqꝫ mō fuit corrupta. ꝓut ꝑ ipsam debebat fieri ꝓpagatio. nisi sit excusatio ꝑ mrimoniū. sꝫ nutritiua ⁊ cetere potētie nō sunt ita pncipia alterius. vñ potētie ꝑsone sunt: nō nāe vniuersalis. ⁊ iō solum hñt vniā correctionē. ñ negamus qn aliqñ talis motus possit eē mortalis. sed nō opꝫ ꝙ ois aut semꝑ. Sed adhuc obiicit de eo qđ dicit aug. ī li. de ꝯflictu viciorū ⁊ virtutū sicut eger ad medicinā sic ad sumēdas dapes dꝫ vnusqsqꝫ accedere. nequaꝙ̄ ī illis voluptatē appetēs sed necessitati succurrens. sed eger ad voluptatē nihil accipit de medicina nec vltra id qđ credit ꝯgruere nāe sue. ⁊ si vltra accipit sciēter peccare vī: ergo silr ⁊ hic. ¶ Ad qđ dīm ꝙ quo ad hoc dī cibus sumēdus vt medicina. qꝛ cū in nobis sit cōtinua deꝑditio. ad hoc sumit vt fiat ecōtra restauratio. ⁊ sicut eger medicinā cum timore accipit. nec ibi appetit voluptatem: sic dꝫ se hēre hō quo ad cibū. tñ quo ad id qđ ē accipere vltra necessitatē nō ē sile. qꝛ ñ ē ita determiatū ꝑcise qđ ē ad necessitatē ꝰ sicut ibi ðbigra. Est aliqs q nō vult comedere nisi semel ī die. plus comedit ī vna vice ꝙ̄ si bis comederet. quoniā alr cibus semel sūptus nō sufficeret ad totā diem. nec tñ quo ad hoc peccat dūmodo nō excedat tm̄. vt ꝑ hoc īpediat ab operibus suis marie spūalibus vt ille qui se ingurgitat. ¶ Sed contra illud qđ dictum est de silitudine generatiue ⁊ nutritiue obiicit. qꝛ generatiua vt dictū est corrupta ē ſm se ⁊ prout ē traductiua: sed nutritiua tm̄ ſm se. sed cōstat ꝙ vtraqꝫ corruptio gnātiue penalis ē. cū ergo inclinat gnātiua ad pctm̄. plus ē ibi de iclinatiuo ꝙ̄ in nutritiua. ergo maior excusatio. ergo minus pctm̄. potius ergo diceret pctm̄ vel veniale vel mortale ī motu nutritiue ꝙ̄ gnātiue. Ad qđ dīm. ꝙ hoc ñ seq̄t qꝛ cū duplici corruptōe gnātiue ē duplex causalitas pcti. ⁊ ipa rō declinat post causalitatē sequētē penalitatē. nec ē separe causalitatē a penalitate. vñ fomes q ē ꝓnitas ad pctm̄ maxime ibi viget. ⁊ iō nō ē maior excusatio nec minus pctm̄ sꝫ potius ecōtra. nō aūt ita ē in nutritiua. qꝛ ī generatiua ē duplex corruptio ꝑsone ⁊ nāe. ⁊ vtraqꝫ ē pena respectu ꝓcedētis pcti. ⁊ causa respectu

sequelarum. in nutritiua vero tantum est corruptio vna. s. persone.

Mēbrum quartum.

Quarto q̄rit vtrū hoc viciū sit capitale. Qd̄ n̄ vr̄ p hoc qd̄ dr̄ sup illud deut. vij. cū deleuerit dn̄s gētes nullas co rā te. glo. isid. de castrimargia comessatio et ebrietas. ergo nec nature illud sicut capitalia vicia cum oriant̄ ex alio. Et dōm q gula vno mō accipit gnāliter put ↄtinet excessum mēsure tā respectu cibi q̄ respectu potus. et sic idē ē q castrimargia. et sic ē capitale. et alio mō put cō tinet tm̄ excessū mēsure respectu cibi. et sic ē ex opposito diuisa ↄ ebrietatē. q̄ dicit excessum mēsure i potu. et sic nec hoc nec illud ē capitale. Querit ēt si ↄtigit moueri inordinate circa visum auditū olfatū. sicut dicit aug. x. ↄfes. sicut circa gustū et tactū. q̄re n̄ dterminant̄ capitalia pcā circa inordinatōez motuū istorum sensuū sicut aliorum. Vn̄ d inordinato motu circa auditū dicit aug. x. ↄfes. cū mihi accidit vt me ↄplius cātus q̄ res ipa q̄ canit̄ moueat: penalr̄ me peccare ↄfiteor. et tūc mallē n̄ audire cātantē. Silr̄ ibidē regre de inordinatōe motuū illorum. ¶ Itē ē vtus p̄cipalis cohibēs passiones sensibiles q̄ ad oēs sensus. s. tpantia. ergo ex opposito dz dterminari circa motū eorum inordinatū viciū capitale. ¶ Itē phs dterminat medietatē circa oēs sensus. ¶ Preterea maxīe vr̄ q debēt pnū dterminari circa inordinatōez visus. qm̄ ē sensus gnālis. vn̄ noīe ipius multotiēs intelligūt oēs sensus. Ad qd̄ dōz. q sēsus et tactus et gustus respiciūt eē. ē. n. tactus pp se. gustus vo vt ↄseruet eē. sz sensus alij magis sūt ad discernēdū qd ↄueniēs qd discōueniēs. si vo sūt ad dlectādū hoc n̄ ē in ↄueniēti re cēntialr̄ sz sm̄ accn̄s. et tūc si sit delectatio inordinata. n̄ erit pp hoc capitale viciū. sz potꝰ viciū reducibile ad aliqd̄ viciorum. vbigra. Solēt hoīes ad maiorem delectatiōez in prādijs velle audire et cōtus pulchros sonos et in hoc peccāt. sz hoc reducit̄ ad pcīm gule Isa. v. Cithara et lira et tympanū in ↄuiuijs vrīs. et opus dei n̄ respicitis. hoc ē dicē vt magis ibi dlectemini. pōt iterum eē vt sint inordinati motus circa illos tres sensus pp curiositatē. et sic pn̄t reduci ad inanē gliam vel ↄcupiscētiā oculorum. ¶ Qd̄ at dr̄ de sensu visu q ē sensus gnālis illd̄ nihil facit ad hoc. qm̄ hoc est solū rōne nomīs sui. vel rōne eorum que ondit ꝓpter que deseruit intellectui. ¶ Qd̄ etiā dicatur nobilior sensus hoc est relatōe ad obiectū. sz hoc nō facit ad determinādum capitale viciū. sed potius inordinatio appetit̄ circa appetibile. et sic est q appetitiua tactus et gustus appetibilia per se. alia per accidens.

Membrū quintum.

Quinto querit̄ vtrū ↄtingat pcīm eē circa diminutōez cibi sicut circa supfluitatem. Qd̄ videt̄ p hoc qd̄ dicit grego. Dum plus iusto caro restringitur. ab actione boni opis eneruat̄. et iō necesse ē vt quisq; sic artē abstinēdi habeat vt non carnē sed carnis vicia castiget. et ideo ad Ro. xij. Rōale sit obsequiū vestrū. ad qd̄ ergo capitale viciū reducetur hoc peccatū? nō videt̄ debere reduci ad pcīm gule. nec ad aliud multomagis. ¶ Item querit si hoc semp sit pcīm si quis intēdit ꝓpter bonū minus comedere q̄ exigeret sua natura. qm̄ nō hēret tunc motū inordinatū: et videt̄ intētōe bona. ergo n̄ peccaret. Ad qd̄ dōm q aliqs pōt declinare a medietate. sumēdo minus q̄ necesse sit pp laudē hoīum. et tūc hoc pcīm reducit̄ ad inanē gliam. sicut hoc pcīm quo ipocrite exterminat facies suas. vi. math. Pōt ēt qs declinare a medietate bona intentōe et decipi i suo iudicio peruerse iudicādo i hoc q macerat carnē suā vltra q̄ debēt. vt si nesciat qd sit necessariū aut qd diminutū. dicimꝰ q tūc peccat. tm̄ hoc non ē capitale pcīm. nec ꝓprie ad illd̄ capitale reducibile. qm̄ tale pcīm non hz motiuū. pcā vero distigunt̄ sm̄ motiua puerse volūtatis nō sz puersum rōnis iudiciū. Sz gra huius q̄rit. ponamus q aliqs dubitet. timet. n. q si nimis abstineat. q non poterit vacare opibus debitis. timet iterum accipere eo q nō possit subijcere aut donare carnē. peccat ne talis accipiendo minus q̄ oporteat. Preterea qd̄ istorum facere expediat magis illi. ¶ Ad qd̄ dōz q vnꝰ ē timor spūalis q dz eē in oī bono ope. de quo Job. ix. Verebar oia opa mea sciens q nō etc. sz ē alius timor dubitatōis in eligēdo. de quo ē qō. et dicimus q talis dz insistere securiori pti. securior pō videt̄ eē i abstinēdo. qm̄ i hoc vitat̄ suum pīculum. s. vt non dominent̄ vicia. ¶ Sz vlterius querit̄ sm̄ q dicit aug. i multis approximat supfluum necessario q nō pōt de facili discerni qd necessariū qd supfluum. querit ergo. si iste q ignorat qd necessarium qd supfluū. accipit plus q̄ necessariū sit. si pcīm ē: qm̄ si eēt certus qd necessariū: vltra non acciperet. ¶ Ad qd̄ dōm. q si gaudet talis qz ignorat nihilominus peccat. sed si tristat̄ et sitit q non possit discernere nisi per gratiā datā. nec ē sibi data: tūc dicimus q nō peccat. hoc ē qd̄ dicit aug. x. ↄfes. qd̄ saluti satis ē. delectationi parum est. sepe incertum fit vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. an voluptuosa cupiditatis fallacia ministeriū suppetat. ad hoc incertum hilarescit infelix anima. et in eo preparat excusationis patrocinium gaudens nō apparere quod satis sit moderatiōi valitudinis. vt obtentu salutis obumbret negocium voluptatis.

Membrum sextum.

ſ Exto querit de circūstātia gule. ponit ēt isido. iiij. genera distictōum ī appe- titu gule. s. qd. qñ. q̄tum ⁊ q̄uo appe- tit. quid ad rem ipsaꝫ ptinet que appe- tit. qñ ꝯ ante legitimū tēpus qd appetat. quātum vero [illegible] imoderatōem refert. q̄uo ad īpatiētiā fe- stinatōis accipit. ¶ Item Gre. sup illud geñ. xxv. Da mihi de coctōe hac. ponit qnqꝫ circūstātias dicēs in glo. sciēduꝫ ꝙ nos qnqꝫ modis gule vi- cium temtat. aliqñ eīꝫ indigētia tēporis puenit. ali- qñ nō puenit sꝫ cibos lautiores q̄rit. aliqñ q̄ su- mēda sūt accuratius preparari appetit. aliqñ q̄litati bus ciboꝝ ⁊ tempi ꝯgruit. sꝫ ī q̄ntitate sumēdi mē- surā excedit. aliqñ vō abiectū ē qd desiderat. sed cū ipo estu d̄siderij deterius peccat. Jonatas snīaꝫ mortis meruit qꝛ ī gustu mellis ꝯstitutū edēdi tē- pus añcessit. pplˢ ex egypto ductus ī heremo po- situs occubuit. qꝛ despecto manna carnes petiuit q̄s lautiores putauit. Filioꝝ helij pria culpa ē. ꝙ ex voto coꝝ sacerdotis puer non de more vell[illegible] carnes d̄ sacrificio accipe. sꝫ coquēdas q̄rebat q̄s accuratius exhiberet ⁊c. sic ergo ponit grego. v. isido. vō. iiij. circūstātias. vꝫ ergo vnus supfluus vel alter diminutus. ¶ Preterea vꝫ ꝙ vterqꝫ in- sufficiēter eas assignat. qꝛ aliq̄s religiosus cui ē ꝓ hibitū comedere carnes comederet eas. ⁊ comedē do peccat pctō gule. nō tñ q̄tū ad aliquā dictaꝝ ꝯditionū. ergo ꝯtingit eē pctm̄ gule sine aliqua di ctaꝝ conditōuꝫ. Ad qd dōm. ꝙ gre. ponit qn- qꝫ ꝯditōēs ipsius gule q̄ ptinent hoc v̄su. Laute ꝑ. ꝑpere nimis ardēter studiose. Jsido. aūt ponit quattuor ⁊ tñ nō ē diminutꝰ respectu assignatōis Gregorij. imo sub vna conditionū quas assignat Jsido. ꝯprehenditur due illaꝝ quas assignat gre gorius: vñ sub conditōe quomō intēdit icludere duas conditōes. s. conditōem qualitatis ex parte apparētis in itellectu. ⁊ hoc dī studiose. studiose eīꝫ dī ex parte sollicitudīs. in cognitōe vel itelle- ctu ⁊ sic nō ē controuersia. imo Jsido. duas illas quas distīguit gre. ꝯprehēdit sub vna ꝯditōe que ē quomō. que ē ꝯditio ex pte qualitatis. vñ ī hoc nō distīguunt. sꝫ distīguit illas greg. p hoc ꝙ vna respicit affectū ⁊ alia intellectū. vñ ita se hñt ⁊ coincidūt iuicem ꝙ hec ꝯditio quid quā assignat Jsido. ꝯprehendit illam quā assignat grego. que ē laute ⁊ quādo hoc qd ē ꝑpere ⁊ quātum. hoc qd ē nimis ⁊ quomō: hoc qd est ardēter ⁊ stu- diose. qꝛ vtrāqꝫ qualitatē respicit vnā. s. in affectu ⁊ alterā in itellectu. ⁊ per hoc pꝫ sensus istaꝝ cō ditōum. qñ non ē ibi plus ꝯsiderare nisi aut sub stantiā aut qualitatē aut quātitatē aut tēpus sumē di cibos. ⁊ s̄m illa sumunt iste ꝯditōnes isido. ⁊ greg. ¶ Ad illud qd obijcit ꝙ deberēt eē plures ꝯditōes. dicēdum ꝙ nō sicut pꝫ. ¶ Et qd obijcit de religioso q sub ꝓhibitōe comedit carnes ⁊ tñ ad nullā harū ꝯditōuꝫ pertinet hoc pctm̄ gule. dicēdum ꝙ iste conditōes quas determinat gre. ⁊ isido. sunt conditōes generales. non conditio- nes s̄m statum ꝑsone. ⁊ omnes ꝯditōes genera- les que sūt istius peccati comprehēdunt sub istis. ꝙ autē religiosus peccet comedēdo carnes hoc pctm̄ ē s̄m conditōem status ⁊ non s̄m conditio nem generalē. sicut ē ꝙ aliq̄s prelatus tenetur ad maiorē perfectōem abstinētie q̄ subditus. ⁊ ideo peccat in aliquo quātum ad gulā in quo nō pec cat subditus. ⁊ hoc facit status ꝑsone ⁊ ꝯditio sta tus. ⁊ nō aliqua generalis ꝯditio. vñ illa pcta gu le que sūt quo ad conditōem ꝑsone: nō ꝯtinētur sub aliqua illaꝝ ꝯditōuꝫ. qꝛ ille sunt gnāles cō di- tiones nō respiciētes status ꝑsone. ⁊ bñ assignate sunt s̄m modū suum.

Membrum septimuꝫ.

ſ Eptimo querit de magnitudine huius pcti. Et videt ꝙ sit maximū cū sit ori- go alioꝝ. vñ glo. sup illud. Qui pcu- sit egyptū cum primogenitis coꝝ. lu- xuria. ꝯcupia ⁊ supbia. sunt ea que vēter generat. sꝫ vēter nō generat nisi rōe gule. ergo gula ē ori go illoꝝ triū ⁊ ita maximū. ¶ Item sup illud. iiij. math. Cū ieiunasset. glo. greg. nisi primū gula re- frenet. frustra ꝯ alia vicia laborat. ¶ Item hiero. duo sūt vicia ex oībus que maxīe hoīes d̄cipiūt suis voluptatibus gula ⁊ libido. q̄ deponē eo est difficiliꝰ quo eis ē dulcius. ex his auctoritatibus vꝫ ꝙ pcta carnalia sūt maxīa. ¶ Itē hoc pꝫ de gu la qñ ꝑ hanc decius ē primus hō ⁊ fuit occasio oīs mali. ergo fuit maximū. ¶ Itē adā ī ꝯtinentia vētris expulit a ꝑadiso: diluuiū tpe noe ipa fecit. sodomaꝝ fulmia ipa adduxit. sicut. n. fornicatōis accusatio erat. sꝫ tñ alterius pene radix hinc orta ē. qd Ezech. xvi. signant ostēdit di. hec fuit iniq̄tas sodome sororis tue ⁊c. ⁊ isido. q̄si idē dicit. sic er go gula cā fuit maximaꝝ penaꝝ que ī scriptura ī- ueniunt. ergo ē maximū pctm̄. Cōtra pcta car- nalia sunt minoris pene ⁊ maioris īfamie: sꝫ spūa lia ecōuerso. ergo pctm̄ gule nō ē maximū. Ad quod dōm. ꝙ gula ꝑ se non est origo alioꝝ vicio rum. occasionalr̄ tñ disponit ad illa. maxime aūt quātum est de se ad luxuriam. Vñ Math. iiij. In predicta glo. greg. gula libidines inflāmat. ꝯcupi scentiā carnis nutrit q̄ repugnat legi mētis. Ad illud qd obijcit que pcta sūt maiora: carnalia aut spiritualia. dicimus ꝙ simpliciter loquendo spūa lia. quo ad aliquid tñ pōt dici ꝙ carnalia. pōt. n. anima inclinari ad peccatū vel ex proprio defe- ctu eius in se. vel ex fomite qui ē in carne. primo modo iclinatur ad peccatū spūale. scīdo modo ad carnale. Si ergo maioritas attendat rōe for- tioris inclinatōis ad quā consequit maior ⁊ gra uior pugna. cum hec sit inclinatio fomitis. sic quo ad hoc pōt dici ꝙ peccata carnalia sunt maiora.

Et sic dicit greg. hoc nisi prius refrenet̃ ꝛc. ꝛ sil̃r alia auctoritas hiero. tñ spũalia simpl̃r sũt maioris culpe. cũ ad hoc īclinet̃ aīa ex se. ¶ Ad illõ dr̃ qđ obijcit̃ ꝙ maximũ ẽ. eo ꝙ ꝓ eo maxime sunt pene inflicte. dicimus ꝙ q̃uis tamẽ pene ↄsecute sunt: nõ tñ hoc est ꝑpter pctm̃ gule tñ sed ꝑpter mala ↄsecuta. Ad hoc pctm̃ de primo parente. s. q2 ꝓhibitio facta fuit ei inq̃ñtuz in ipo erat vel tota posteritas vl̃ materialiter quo ad corpus. vl̃ in specie ꝛ silĩtudine quo ad aīaz. vñ idez pctz ñ tñ in esset ĩ alio punitũ. Similiter pz đ pena diluuij qñ ibi ↄsecutũ ẽ peccatũ luxurie cũ ꝑsonis que ritũ religionis habebant. Unde Geñ. vi. vidẽtes filij dei filias hominuz. ꝛ est vis facienda in hoc qđ dicũ filij dei. vnde fuit ibi quasi peccatuz enorme. Preterea homines erãt tũc materiales. ꝛ erat maxima inclinatio ad peccata carnalia. ꝛ iđ ad renocãdũ a carnalitate ita grauiter puniebat̃ peccatũ illud. De sodomis pz qñ ibi ↄmittebat̃ luxuria ↄtra naturã. per hoc patet solutio ad omnia obiecta.

Membrum octauuz.

Octauo querit̃ đ prudẽtia carnis vtrũ sit peccatũ. Et videt̃ ꝙ sic. Prudẽtia carnis deordinat ad gulã sicut prudẽtia spũs ordinat ad sobrietatẽ. s3 ĩ genere boni aut virtutis non tñ ponitur sobrietas sed ꝛ prudẽtia spũs. ergo in genere mali vel peccati ñ tñ ponitur gula sed etiã prudẽtia carnis. ¶ Itez hoc idez videt̃ qñ ex opposito dicitur. sicut patet per illud ad Ro. viij. Prudẽtia carnis mors ẽ. prudẽtia spiritus vita ꝛ pax. quoniã prudentia carnis inimica est deo. Ad qđ dicẽduz. ꝙ prudẽtia carnis duo h3 in se. s. cognitõez hoꝝ que caro expedit. ꝛ sic nõ est malũ vel peccatũ. nec sic ꝑprie opponit̃ prudẽtie spũs: s3 tñ sunt vt disparata. qñ scire malũ nõ est malũ sicut ostẽdit aug. ĩ principio đ li. ar. Habet iteruz īclinationez ad ea q̃ caro expetit sicut prudẽtia spũs ad ea q̃ expetit spũs. ꝛ sic ↄcedimus ꝙ opponit̃. ꝛ sic ĩtelligit̃ qđ dr̃ ad Ro. viij. ꝛ sic ↄcedo ꝙ est malũ ꝓut est inclinatiuũ ad pctm̃. ꝛ inq̃ñtũ ẽ ad hoc dicit̃ maluz. nec tñ ex hoc sequit̃ ꝙ sit pctm̃. Nec iterũ sequitur. prudẽtia spũs ẽ opposita ẽ virtus. ergo illa erit peccatũ. qñ nõ opponit̃ ei ratione cõplemẽti virtutis s3 rõe dispositõis antecedẽtis ad virtutẽ. prudẽtia eiz carnis ẽ tñ occasio ad pctm̃. sed prudentia spũs nõ tñ est occasio ad bonũ s3 ẽ essentialis dispositio. vnde si aliquis habeat prudentiaz carnis inclinãtem ipsum ad peccatũ. nõ tollitur ab eo eẽ virtutis nec prudẽtia spũs: s3 solũ si haberet vicia ad q̃ dispo nit vt gula aut luxuria.

Membrum nonum.

Nono querit̃ đe opposito gule ꝛ videt̃ ꝙ opponit̃ sobrietati. Sed cõtra dicitur ad Ro. xiij. Nõ ĩ comessationibus ꝛ ebrietatibus. ꝛ dicit̃ ↄmessatio gula. sic ergo gula ꝛ ebrietas sũt duo pcta. ergo habẽt duo diuersa opposita. s3 sobrietas opponit̃ ebrietati ñ gule. Et dicẽdũ. ꝙ ꝑprie loquẽdo sobrietas opponit̃ ebrietati. ꝛ gule parsimonia. vñ cri. ĩ quadã omel. dicit. nõ ex ꝑsimonia ꝛ ꝓhica dicta sed ex abũdanti ↄmestiõe ꝛ plenitudine. Põt tñ sumi large sobrietas. vt dicat̃ cõiter moderatio tã ĩ cibo q̃ ĩ potu. ꝛ sic põt opponi vtriq3. ꝛ sic sumit̃ ad Tit. ij. Sobrie ꝛ iuste ꝛ pie viuamus. Querit̃ cui ꝑcepto opponit̃: ꝙ aũt ñ opponat̃ ꝑcepto prime tabule videt̃. q2 ꝑceptũ prime tabule ꝑ se prio ordinat hoiez ad deuz ꝛ ꝓximũ: s3 pctz gule qđ ẽ pctm̃ carnale deordinat hominẽ ad seipsuz: ñ ad deũ. ergo nõ opponit̃ ꝑcepto prime tabule. ergo vr̃ opponi ꝑcepto secũde tabule. ¶ Cõtrariuz patet per inductionẽ. cõstat ꝙ nõ precepto primo secunde tabule in quo ꝑcipitur honor parentuz. patet etiaz ꝙ nõ ꝑceptis ceteris. qñ aut consistũt in iniuria ĩ verbo. vt illud non falsum testimoniuz dices. vel in iniuriam in affectu. vt illud de non concupiscẽdo. vel in iniuriam in facto ꝛ hoc vel quo ad possessionem: vt illud nõ furtũ facies. vel quo ad personaz ꝛ hoc vel ꝓpriaz vt illud nõ occides. vel ↄiunctaz vt illud nõ mechaberis. s3 nec gula q̃ ad aliqđ ꝓxĩ iniuriat̃ ꝓximo. ergo ꝑcepto neutrius tabule opponit̃. Ad qđ dđz. ꝙ pctm̃ gule põt ↄsiderari dupliciter. vel rõne sui. vel rõne hoꝝ que ad ipsz cõsequũtur. Si primo modo sic nõ opponitur alicui ꝑcepto. nec mirũ qñ gula deordinat hominẽ quo ad seipz. s3 ꝑcepta data sũt vt ordinet̃ homo ad alterũ vt ad deũ. vel ad ꝓximũ. ĩ ipsis eiz ꝓhibet̃ manifesta dei iniuria vel ꝓximi. q̃ ꝑprie debebat puniri. qñ ĩ ista đ ꝓximi poterat ꝑ manifestatõez. Si secũdo mõ sumat̃ tũc notãduz ẽ. ꝙ duo cõsequũtur. s. luxuria ꝛ otiũ carnalẽ q̃ñtum ad primuz ꝓhibetur in illo precepto secũde tabule de mechia vl̃ ↄcupiscẽtia vxoris. Unde greg. Duz satietate venter extẽditur. aculei libidinis excitant̃. q̃ñtuz autem ad otium carnale opponitur tertio ꝑcepto prime tabule vbi ꝑcipit̃ otium spũale. vñ greg. Gule deditos leuitas proxĩus. operis ꝛ otiositas sequitur. Unde sequitur. Et scriptũ est: sedit populus manducare ꝛ bibere ꝛ cepit ludere.

Membruz decimum.

Decimo q̃rit̃ vtrũ hoc peccatũ ꝓhibitũ fuit tempore legis nature. q2 multi tunc isto peccato peccauerũt. ꝛ vr̃ ꝙ ꝓhibitũ fuit qñ Ade fuit prohibitus esus pomi. S3 abstinẽ a pomo fuit qđ necessariũ

sz maximum est abstinere ab immoderatia ciborum magnarum vt carnium et huiusmodi. hoc autem non fuit ibi prohibitum. ergo peccatum gule non fuit ibi prohibitum quando fuit ade prohibitus esus pomi. Respondeo dicendum concedimus quod in prohibitione facta tunc ade facta est etiam de omni esu immoderato. Unde greg. Plerumque pro culpa ade gula committitur. etiam cum vitiua sumunt. Neque enim adam solum vt a pomo abstineret prohibitionem accepit. et cum concupiscentes noxia fugimus. prohibita gustamus. Notandum ergo est quod preceptum ade fuit preceptum discipline. et in illo fuit expressum vt non comederet de pomo. et per hoc innuebat quod si facta est prohibitio rei licite et tam minime vt pomi. quod multomagis prohibentur maiora. Potest etiam dici quod in illa prohibitione facta est generaliter omnis prohibitio cuiuslibet rei illicite. quoniam illa prohibitio facta est ade in quantum erat principium omnium hominum. Unde greg. tatologus a secundo parente recedit: quanto per immoderatum esum dum manus ad cibum tendit gentis primi lapsus iteratur. et dicit adam primus parens. xps vero secundus. Item Greg. ea sumenda sunt que nature necessitas querit. non que edenda libido suggerit. q. d. lex nature prohibet sumenda que libido suggerit.

Membrum undecimum.

Undecimo queritur vtrum quantitas et qualitas cibi sint in vicio an solus appetitus. et videtur quod sic. per illud quod dictum est supra ab isid. et greg. ¶ Sed contra dicit greg. Non cibus sed appetitus est in vicio. Esau etiam per lenticulam primogenita perdidit. et helyas in heremo carnes comedendo virtutem seruauit. Ad quod dicendum quod hoc soluitur in glo. super illud. xiiij. Ro. Non est regnum dei esca et potus. ibi dicit. vsu bonorum non acquiritur regnum dei sicut nec amittitur. non etiam vsus ciborum sed concupiscentia est refrenanda. Non etiam interest quid omnino alimentorum vel quantum quis accipiat. dummodo id fiat pro congruentia hominum cum quibus viuit et pro persone valitudinis sue necessitate. sed quanta facultate et serenitate animi his valeat et eis oportet et cum necesse est his carere vt dicere possit. scio abundare et penuriam pati. et secundum hoc dicendum quod non substantia nec quantitas nec qualitas absolute accepta determinant rationem illiciti sed solum in relatione ad appetitum. vel appetitus in relatione ad hoc. et sic patet solutio.

Questio. clx. de ebrietate.

Consequenter dicendum est de ebrietate. et primo queritur quid sit ebrietas. Secundo an omnis ebrietas sit mortale peccatum. Tertio an peccet mortaliter inebrians alium. Quarto vtrum excedens sit adductum ebrietatis vel consiles eiusmodi dicebatur gule. Quinto de magnitudine huius peccati. Sexto de aggrauatione eius secundum conditionem personarum. Septimo de effectu huius peccati quem est seruitus. Octauo de cognatione huius peccati. Nono de prohibitione huius peccati. Decimo de pena huius peccati. Undecimo vtrum hoc peccatum fuerit ante diluuium.

Membrum primum.

Et primo sic Seneca. Nihil aliud diffinio ebrietatem quam insania voluntaria. queritur ergo de illa [illegible] initione. Ebrietas enim dicit priuationem vsus rationis. quod ergo dicatur insania voluntaria aut hoc est ratione ipsius dic priuationis. aut ratione ipsius in quo est ista priuatio. Non primo modo quia tunc nulla est insania. sed potest adhuc vti ratione. Si secundo modo. tunc non diceretur ebrietas peccatum quia ibi tunc non potest esse motus peccati sed sola pena. ¶ Preterea li. ar. est facultas rationis et voluntatis sed peccatum est in li. ar. ergo vbi est peccatum est vtraque facultas. non ergo vbi est priuatio vsus rationis: quoniam facultas dicitur vsum. sed ebrietas est peccatum. ergo non potest dici insania ratione ipsius in quo est priuatio vsus rationis. Et dicendum quod ebrietas est peccatum in habente voluntatem accipiendi potum vltra mensuram sensibilem. ex quo sequitur vt perueniat ad terminum vnde perueniat priuatio rationis quo ad vsum. vnde in dispositione voluntatis antecedente est motus peccati ex quo consequitur insania que tunc dicitur peccatum et pena. et dicitur procedere hec insania ex voluntate. ad differentiam illius que procedit ex infirmitate vel inuoluntarie. et quod ad hoc dicitur insania quoniam sicut in insano non est vt posset redire quantum ad vsum rationis sic est in ebrio ratio ligata vt tunc non exeat ratio in vsu ordinato. illa [illegible] tantum est pena. ista dicitur pena et culpa. de qua eris. nihil a demoniacis differt. similiter enim furerecundat et insanit. et demoniaci quidem miseremur. huic autem auertimus et odimus: quoniam aut voluntarie reddit se ipsum talem quod non facit demoniacus. propter hoc demoniaco compatimur. illum autem odimus et fugimus.

Membrum secundum.

Secundo queritur vtrum omnis ebrietas sit peccatum mortale. Et videtur quod sic. per hoc. sicut enim cognoscere potest trahi ad bonum et ad malum. quoniam cognoscere suum est bonum. cognoscere non suum est malum. ita et bibere. quoniam bibere ad superfluitatem est malum. sed bibere [illegible] necessitatem est bonum. sed cognoscere non suum est peccatum mortale: ergo bibere ad superfluitatem similiter. hoc autem est in omni ebrietate. ergo omnis ebrietas est peccatum mortale. ¶ Item sobrietas in medio consistit. ergo habet extremum per indigentiam et per superfluitatem. et in vtroque est peccatum mortale. sed illud per superfluitatem non videtur determinari nisi per ebrietatem. ergo omnis ebrietas est peccatum mortale. ¶ Item sicut cognoscere non suum est contra ius nature: sic ebrietas. corrumpit enim singulare quantum est de se et ita vt prius. ¶ Item ista. p. Tale quod potentes estis [illegible]

bibendū vinū.glo.ebrietas statū mētis euertit:sz tale vř esse pctm mortale.ergo est pctm mortale. ¶ Itē virtus ñ destruit nisi p pctm mortale.sz sobrietas cū sit vtus destruit p ebrietatē.ergo ebrietas ē pctm mortale. ¶ Itē dř sup illud ad ro.vij. qd volo hoc ago ?m glo.hoc dř de primis motibus i gbus ē pctm veniale. ⁊ si adueniat cōsensus erit mortale.sz tales primi mot⁹ pñt eē i ebrietate vt i gula.ergo ois ꝯsensus in motu ebrietatis erit mortalis. ¶ Itē.vi.ro. Non regnet pctm ⁊c. neqz exhibeatis mēbra arma inigtatis.sz i omni ebrietate regnat pctm:⁊ ipe exhibet membra sua arma inigtatis.ergo peccat mortalr:cū talia ꝓhibeat apls. ¶ Preterea ad eph.v. Nolite inebriari vino. ⁊ ita ē ꝓhibitū:⁊ ita vt prius. Sz ꝯ aug. in ?mone de igne purgatorio.quotiēs aliqs i cibo ⁊ i potu plus accipit q̄z necesse ē:ad pcta minuta nouerit ptinere.sz aug.?m ꝯsuetudinē suā intelligit p pcta minuta pcta venialia. ergo omnis ebrietas ē pctm veniale. Ad qd dōm.q ebrietas aliqñ ē vēialis:aliqñ mortalis.nec ex hoc qd dicit aug.seqř q ois ebrietas sit venialis.intelligit.n.qñ qs accipit plusq̄z necesse sit.?m mensurā ñ ipceptibilē qñ si ?m pceptibilē ex qua euertit status mētis:tūc peccaret mortalr. Et dř accipere plusq̄ necesse sit ?m mensurā pceptibilē.qñ primo ▪ mēsura egredit pceptibili ?m rōez bñ ordinatā ad discernēdū. ¶ Ad illd qd obijcit ad ptez aliā:dicimus q ñ est sile de eo q cognoscē nō suā:⁊ bibere ad supfluitatē vbi.ē.excessus nature pceptibilis:nisi sit euersio mētis qñ tūc est mortale. ¶ Sz si obijcit qñ aliqs ?m ꝯsilium medicine accipit ad supfluitatē vt postea euomat ⁊ purget. ⁊ ponamus q sciēter tūc nō vř peccare:ex quo ñ ex libidine facit sicut nec peccaret si accipet medicinā. ¶ Ad qd dicimus q si hoc faciat hac intētione vt purget ex ꝯsilio discreti medici ñ peccat. Qñ ergo querit ?m qd determiat illud supfluū. dicimus ?m q cū qs accipit vltra mēsurā quam exigit nāe necessitas ⁊ ex libidine sic peccat mortaliter.nec semp opz q intēdat inebriari:sz q seqř inebriano. ⁊ sic velit delectari in creatura supra deū.⁊ talibus dř ꝯminatio pene eterne. Isa.v. Ve ▪ potētes estis ⁊c. ñ dř ħ potēs q pl⁹ pt ex nāt sz dř potēs ex potētia que venit ex praua ꝯsuetudine.vt velit ꝯsumere bona q̄ data sūt ad vsus hominū. ¶ Ad illd qd obijcit q destruit sobrietatez: dicimus q sobrietas pōt sumi vt determiat mēsurā ?m nām determiatā ingtūz natura dř pricipiū vt hō sumat modū i potu.pōt itez sumi vt ē virtus gratuita:⁊ sic dicit hiuz potētie ex gra ad cōseruādū mediū. Pōt ēt sumi vt ē virtus moral̄. dicimus ergo q ebrietas ⁊ sobrietas opponunt vt dicūt motus ⁊ vt dicūt hitus. sz sobrietati vt ē hitus gratuitus ñ opponit ebrietas ꝓut dicit excessuz mēsure:sz ꝓut dicit talē que statum mentis euertit. ⁊ hic ꝓcedimus q talis ē mortalis cū ē cōsensus i ebrietatē mortalē:tunc ꝓcedim⁹ q regnat pctm. ⁊ q exhibent mēbra arma inigtatis.aliter vo ñ. Querit de ebrietate assidua an sit peccatū mortale? ⁊ vř q sic.p hoc qd dič aug.i ?mone de igne purgatorio. Sacrilegiū.hōicidiū.adulterium.furtū.rapina.falsū testimoniū. ⁊ ebrietas ▪ sit assidua. ⁊ iracūdia ▪ nimis teneat.i criminū nūero ꝯputant.vñ tales si se ñ emēdauerūt:ñ estimēt a purgatorio purgari. ¶ Cōtra lōgū ⁊ breue in tpe ⁊ multū ⁊ paucū in numero:nihil faciunt ad diaz eēntie pcti.ergo si sit assidua ñ erit hoc mortale pctm. ¶ Ad qd dōm q i vnica ebrietate ꝯtingit eē pctz mortale. Vñ hiero.sup hoc q dñs eiecit emētes ⁊ vēdētes de tēplo.dicit.q multo magis eiecisset ebrios si ibi eos inuenissz.nec vult dicere aug.q solū sit mortalis:cū ē assidua.sz loqt de hoc qd notū ē ⁊ vult vnuz.s.qñ talē vir ꝯseqt ꝯtēptus ⁊ libido mortalis. Vñ sup illud ꝓuerb. xxiij. Ne intuearis.glo.nō vetat bibere ad necessitatē sz morā extra tēpus vltra vtilitatē in vino ⁊ euacuādum certare calicibus.

Membrū tertium.

Tertio querit an peccat mortalr omis inebriās aliū. ⁊ vř q sic.q:qui aufert alteri rē tpalem peccat mortalr.sz qui inebriat altez aufert ei rez spūalem.s. vsum rōnis qd maius ē.ergo peccat mortaliter. ¶ Cōtra.nullo plus vř peccare q̄tum ad genus pcti inebriatus q̄ inebriās ipm.sz iste ñ semp peccat mortalr.ergo nec inebriās ipm. Et dicēduz q si qs credat altez eē verecundū ⁊ q verecundia ñ accipiat necessitatē suā:nō peccat inuitāo ēt si ille accipiat plusq̄ necesse fuerit ⁊ tamen peccabit iste. Si vo inuitet ad accipiendū supfluū.vt sic excitet beniuolētia ⁊ familiaritas:tūc peccat venialiter. Si vo intēderet solū vt alter se igurgitaret:tūc peccaret mortalr cū intēderet euertē statū mētis. ⁊ sic est maius qd ei aufert q̄ si auferret ei tpale aliqd.q: auferret ei vsum rōnis.

Membrum quartuz.

Quarto querit vtrū eedē ꝓprietates sint ipsius ebrietatis cuiusmōi dicebantur eē ipsius gule.que notabant hoc versu.laute ꝓ ppere nimis ardēter studiose. ⁊ vř per inductiōez q silr possint assignari circa gulā quo ad imoderatiōnez potus. ¶ Preterea vř hoc p predictā glo. ꝓuerb.xxiij. apparet.n.q ibi sit ꝯditio tpis supfluitatis studiositatis. Itē de studiositate pz in textu pauloante vbi dř ⁊ studēt calicibus epotādis. Itē de lautitate pz p hoc qd dicit Amos.vi. Bibentes vinū in phialis ⁊ optimo vnguento delibuti. ⁊ sic sez delectant in visu ⁊ affectu. Et dicēdū q ille ꝯditiōes ponunt

ꝓut cōīter sumunt ad imoderatōem que in cibo ⁊ in potu ē, ⁊c̄.

Membrum quintum.

q Uinto querit de magnitudine huiꝰ peccati ⁊ dicit Crisō. ꝙ nihil ita ē demoni amicū sicut ebrietas ⁊ lascivia que mr̄ ē oīuz viciorꝝ. hec. n. fuit i antigo, sodome sororis tue saturitas ⁊ plenitudo: ⁊ i copiositate luxuriabant. ꝓ hac. n. israhelite i idolatriaz ceciderūt de quo numeri. xxv. Bm hoc ergo ebrietas ē maximū pctm. ¶ Itē per peccatum accedit hō ad similitudinē bruti, iuxta illud ps. Hō cum i honore eēt nō itellexit ꝯparatus ē iumentis ⁊c̄. maximū ergo erit pctm ꝓ qd maxie ad hoc accedit. sz hoc ē ebrietas: qꝛ ꝓ hac amittit hō maxie facultatē rōnis quo ad vsum. brutū vero non hꝫ facultatē rōis. ¶ Itē vr̄ ꝙ ebrius deterior sit bruto ꝓ hoc quod dicit Crisō. tāto melior ē his asinus quāto melior est canis his. hīt. n. sufficientiā nouit ⁊ vltra sufficientiā n̄ ꝓgredit. ⁊ si mille vrgentes fuerint nō sustinēt exire in imoderātiā. multo ergo deterior ē qui sine coactiōe se inebriat. ¶ Itez Crisō. hec sit iactura fere oīuz bonorꝝ. ⁊ si habeat prudētiā humilitatē māsuetudinē: oīa proijcit in inigtatis pelagus. ⁊ ita vult dicere. ꝙ ꝓ oē ꝑctm mortale amittit omne bonū gratuitū. ꝙ plus odium facit pctm ebrietatis: qꝛ vsuz bonorꝝ naturalium tollit. qd non alia pctā. cum. n. hō irascit fit frequēter agilior ⁊ fortior. econtra ē cum ē ebrius: sic ⁊ i ceteris bonis. ⁊ loquit de prudētia māsuetudine ⁊ humilitate vt sunt bona aīe nālia. ergo ebrietas ē maximū pctz. Cōtra. spūalia peccata sunt maioris culpe sicut dicit greg. non ergo ebrietas cū sit carnale pctm. Rndendū. ꝯcedimus ꝙ dicit maius pctm quo ad ablatiōez vsus nālium bonorꝝ. ⁊ ēt quo ad hoc ꝙ reddit hoiem similē bruto: non tū ꝓp hoc simplr ē maximū peccatuz. nec ꝓpter hoc dignū maiori penā: sz quasi plus hꝫ de excusatione: cum plus hēat de ꝓnitate ad peccatum.

Membruz sextū.

s Exto querit de aggrauatiōe ebrietatis bm status ꝑsonarꝝ. ⁊ querit vtrum ebrietas sit maius pctm i clericis qꝫ i laycis. Qd nō: vr̄ qꝛ equalis ē ꝓnitas i vtrisqꝫ. ergo ē equale pctm. ¶ Cōtra laycis n̄ ꝓhibet ita sicut clerico vt pꝫ ex ꝯcilio Cartag. i quo clerici edēdi vel bibēdi cā tabernā n̄ ingrediant nisi in ꝑegrinatōe. ⁊ silr ex. vi. sinodo. nulli lꝫ clerico tabernas aut ergasteriū hr̄e. xliiij. dist. si enīz huiusmōi i īgredi tabernā ꝓhibet quāto magis alij ministrare in ea. siquis vero tale fecerit aut cesset aut deponet. Ad quod dōm. ꝙ equalitas peccati aut inequalitas non solū ꝯsistit in radice aut i genere peccati: sed ēt in circūstātijs. qꝛ bm ꝙ dicit amb. omne pctm surgit ex ꝯtēptu ⁊ ꝯtēptus surgit ex oībus ꝑdictis. lꝫ ergo qꝫtum est de genē pcti ebrietatis pctm eēt i illis equale: tū status ꝑsone aggrauat sicut in clerico. ⁊ ob hoc eis magis ꝓhibet. Querit ēt an in ꝑlatis sit maius pctm qꝫ i subditis? ⁊ vr̄ ꝙ sic. ꝓhibitum est filijs aaron bibere vinū ⁊ oē qd inebriare pōt. vt habet. x. leui. ⁊ isti gerūt typū ꝑlatorꝝ. nō silr āt ꝓhibitū ē subditis. ergo ē maius pctm i prelatis ipsa ebrietas. ¶ Itē in ꝯstituēdo ꝑlatū dr̄. nō vinolentū vt hr̄. j. ad thimo. iij. Itē ad ephē. v. Nolite inebriari vino. gl. nihil ita vitandū ē sicut ebrietas i eo q dꝫ iudicare. Ad qd dōm. ꝙ maius ē pctm ⁊ ꝙ ē aggrauatio n̄ solū rōne ꝑsone aut ꝓfessionis: sz ēt rōne dignitatis. qꝛ ebrietas iducit ignominiā. vt hr̄. xxviij. Isa. sacerdotes nescierunt ꝓ ebrietate. Et in eodē. lvi. Canes ipudentissimi nescierūt saturitatē ⁊c̄. Querit an sacerdoti euangelico lꝫ bibere vinū. ⁊ videt ꝙ non ēt ꝓ hoc qd leui. x. fuit vinū interdictū sacerdoti legali quādo īgredi debebat tabernaculū ⁊ ēt omne quod pōt inebriari. ergo multomagis sacerdoti euāgelico cū teneat ad maiorē ꝑfectōem ⁊ quotidie ingrediat tabernaculū. ¶ Itē ibidem dr̄ ꝙ ꝓceptū sempiternū ē. ergo dꝫ adhuc durare ꝓceptum illud. ¶ Itē ibidē vt habeatis sciam discernēdi ⁊c̄. sed adhuc ē discretio ista necessaria sacerdoti euāgelico. ⁊ ideo. j. pet. iij. dicit. parati semꝑ ad satisfactiōem ⁊c̄. ¶ Itē plus tenet sacerdos euāgelicus vacare celestibus qꝫ legalis qd ꝓbat per hoc qd dicit. j. corꝝ. vi. secularia iudicia si habueritis ⁊c̄. sz bibere vinū ad hoc retrahit. ꝓuer. vlt. noli regibus dare vinuz. glo. nihil de celestibus cogitat vbi ē voluptas carnalis. sz ea solum que sunt visibilia carnales scrutant. ⁊ ita pꝫ ꝙ non lꝫ sacerdoti euangelico vinum bibere. Contra dicitur thimoteo sacerdoti. j. ad thimo. v. modico vino vtere. sed possit dici ꝙ non ē ꝓhibitum sacerdotem legalem abstinere a vino sz anteqꝫ ingrediat tabernaculū. ⁊ hoc facit sacerdos euāgelicus q ieiunus accedit ad altare. ⁊ hoc videt dicere isid. super illud. x. leui. in glo. dicēs. adhuc hāc legem ecclesia custodit. neqꝫ omnino abstinere precepit sz qñ ad tabernaculū vel altare testimonij debebat accedere. sed ꝯtra hos dicit augu. ꝙ quolibet die debebat ad altare ingredi. ⁊ tamē ibi scriptuz est ꝙ dꝫ abstinere quādo ingredit ad altare. ⁊ quotidie ingreditur ad altare: qꝛ ad altare incēsi vel holocaustorꝝ. ¶ Item videt ꝙ ad minus i primitiuo statu legis debebat quolibꝫ die abstinere. qꝛ tunc erāt officia indistincta. debebat enim quilibꝫ eē paratus semꝑ. ⁊ nō eēt nisi semꝑ abstineret: postea tū aliter eē potuit qꝛ officia fuerūt distincta vt dr̄. j. palip. iiij. tunc. n. videt ꝙ nō teneret n̄ solum tēpore quo debebāt exequi sua officia: sed adhuc

remanet q̄stio q̄ prius. Ad qđ dōm sicut dī.j.
corin.x.oīa ɔtingebāt illis ī figura.maxīe q̄ erāt
sacramētalia ⁊ cerimonialia.vñ illa euacuata sūt
aduenīēte euāgelio sʒ moralia ɔplēt ibī.qȝ euā
geliū nō solū ꝓhibet opus aut aliʒ ꝓcedētes ad
opus.sʒ ēt ipsuʒ aīuʒ ī se.dicim⁹ ergo ꝙ istud fuit
cerimoniale.⁊ fere qcqd ē ī leuī.nisi ī.xix.ſi er/
go spūaliter itelligeret illud.referret ad ꝓceptū de
imūdis.vt pʒ.xiij.ad Ro.⁊.j.ad thī.iij.dicimus
ergo ꝙ illud ꝓceptū adhuc remanet ꝫ spūalita/
tē ⁊ ēt artius dʒ obseruari.qȝ sacerdotes nō so
luʒ debēt se abstinē ab ebrietate que ē pctm.sʒ ab
occasiōe pcti ⁊ ab eo qđ ē īpedimētū sui officij.
⁊ iđ ñ dī simplr thimothei.ij.vino vtē.sʒ addi/
dit modico.sʒ qꝛ carnales erāt itelligebāt illđ ad
lraʒ ñ spūalit.sic illud ꝓceptū.ñ īdueris veste cō/
texta lana ⁊ lino.cui⁹ rō erat:qȝ ministri idolo.
solebāt hr̄e huiusmōi vestes.Simlr sacerdotes
idoloꝝ solebant vti veste femīnea.⁊ iđ illa ve/
stis ꝓhibita ē.recipiebāt tñ illud solū qꝛ ꝓceptū.
¶ Qđ vō dī ꝙ fuit ꝓceptū sempiternū.dicim⁹ ꝙ
hoc itelligit ſm spūʒ nō ſm lraʒ.ſm illud.j.coꝝ.
iij.lra occidit ⁊c̄. Querit ēt an religiosi tenēt
abstinere a vino.⁊ vr̄ qđ sic:per hoc ꝙ dī Nu.
vī.de nazareis ꝙ a vino.⁊ ab oī eo qđ inebriari
pōt debēt abstinere.⁊ illi erāt tūc religiosi.ergo
cū religiosi euāgelici debēt eē maioris ꝑfectōis
debēt multomagis abstinere.¶ Itē idē obijcit ð
Rachabitis de qbus hiere.xxxv.¶ Itē Bern.
ad fulconē.quō ignis ⁊ aq̄ simul eē ñ pñt:sic spi
rituales ⁊ carnales ñ se ɔpatiunt ī eodē.sʒ carna
les delitie sūt ī vino.⁊ religiosoꝝ ē fugē eas ⁊ i/
hyare spūalib⁹.¶ Itē in regula btī bñdicti ꝓcipit
abstinētia a carnalib⁹ ñ a vino.In Ionadab re/
gula ecōuerso.Silr ī lege machometi ꝓcipit ab/
stinētia a vino ñ a carnib⁹.ī regla eccl'ie catholi/
ce a carnib⁹ nō a vino ī tpe.xl.q̄rit vñ hoc.vr̄ ꝙ
ī regula btī bñdicti ⁊ ī regula eccl'e.xl.debeat ꝓci
pi abstinētia a vino:qȝ ibi dʒ eē maior ꝑfectio.
⁊ ɔstat ꝙ vinū plus inflāmat ad libidinē q̄ȝ car/
nes.¶ Itē regla bñdicti librā panis ⁊ eminā vi/
ni.i.librā ⁊ dimidiā cōcedit.sic ergo monachus
videt peccare si tpe non debito comedat carnes:
sic si plus de pane aut de vino plus accipiat q̄re
ergo ɔ illud nō ꝓdicat sicut ɔ illud. Et dōm ꝙ
veꝝ ē ꝙ ī tpe ɔsecratōis debebāt nā nazarei absti
nere a vino postmodū tñ poterāt bibere vt ī eo/
dē libro Numeroꝝ.vi.habet.⁊ ibidē ī glo.hoc
dicit.dicimus ergo sic prius.ꝙ illud ſm lraʒ fuit
cerimoniale.vñ nō sic debuit remanere sʒ soluʒ
quo ad itellectū spūalē.ab his ergo dʒ se religio
sus abstinere sʒ postmodū dʒ bibere vinuʒ deuo
tōis.¶ Ad illđ ergo qđ dicē Bern.dicim⁹ ꝙ de/
litie ꝓut sonāt ī culpā nō pñt simul manē ā spūa
lib⁹ sʒ solū ꝓut sonāt ī occasionē pcti.¶ Ad illud
qđ obijcit de.xl.dī ꝙ ibi dat decima dieꝝ ⁊ ē,tē
pus satisfaciēdi ꝓ pctis a carne ⁊ spū ɔctis.⁊ iđ
fit abstinētia.Notādū ēt ſm ꝙ dicit ambro.ꝙ ter
ra maledicta ē vt pʒ geñ.iij.⁊ aqua benedicta vt
pʒ geñ.j.⁊ maledictio facta est ꝑꝑ eiuʒ.qȝ ergo
gressibilia ortuʒ hñt a terra:iđ rōne originis fit
abstinētia ab his tpe determinato.nec tñ a piscib⁹.
¶ Sʒ vr̄ oppon ð volatilibus.ꝙ ñ debemus ab
his abstinere cū habeāt ortū ab aqs sic ⁊ pisces.
Ad qđ dicim⁹.ꝙ lʒ habeāt originē ab aqs.tamē
morant ī terra ⁊ iđ ī eadē snīa.debebāt eē cū re/
ptilib⁹.Nota ēt ꝙ a carnib⁹ dʒ ꝓprie fieri absti/
nētia qȝ nutrit sile sibi.sʒ caro hʒ potētiā ꝓpin/
quiorē vt fiat caro.⁊ iđ ꝑfect⁹ ē abstinuisse a car
nib⁹.¶ Sʒ adhuc obijcit ð fructib⁹ q vident hr̄e
originē a terra.ꝙ ab his debeam⁹ abstinere.Ad
qđ dicim⁹.ꝙ lʒ oriāt a tra:tñ statū hñt inocētie ī q̄
fuerūt ɔcessi.sʒ carnes ñ fuerūt ɔcesse nisi post di
luuiū vt pʒ geñ.ix.¶ Sʒ adhuc obijcit qȝ vinū
ñ vr̄ ɔcessuʒ fuisse añ diluuiū.⁊ tñ ē ð his q̄ oriūt
a terra.⁊ dōm ꝙ lʒ ñ legat ꝙ hoies vterent vi/
no añ diluuiū.nihilomin⁹ poterāt vti sʒ vinea ñ
dabat tūc fructū suū añq̄ȝ noe plātaret eā.vñ ē di
cēdū eā ñ tūc prio fuisse qȝ añ lapsū fuit cū cete/
ris arborib⁹.sʒ tūc ñ excolebat.¶ Ad illđ quod
querit ð lege machometica.dicimus ꝙ nō ꝓhi/
buit vinū qꝛ eēt ꝓuocatiuū ad libinē:qȝ ipe cō/
cessit abusuʒ mulierū sʒ ꝑꝑ hoc ꝙ inducit ebrie/
tatē q̄ subuertit vsuʒ rōis.¶ Ad vltimū dicimus
ꝙ regulariter illud dictum ē.pōt tñ dispēsari ad
plus ſm exigētiā ꝑsonaꝝ sicut dicit ph'us.qđ vni
est puū.alteri est magnum.

Membruʒ septimū.

Qerito q̄rit ð effectu hui⁹ pcti. Et pri/
mo quo ad ſuitutē dicē ambro.nō eēt
ī hoīe ſuitus si ñ fuisset ebrietas.sic er
go vr̄ ꝙ ſuitus sit prio effect⁹ ebrieta
tis.¶ Cōtrariū vr̄ p hoc qđ dī vlt.eph'.sup illud
ſui obedite dominis.glo.prīa ſuitutis cā pctʒ ē.
sʒ hoc pctm nō fuit primū cū de ipso ñ legat ante
diluuiū sed tñ post.¶ Preterea si ſuitus causat
ex pctō.maxime videt causari ex maiori ⁊ gra/
uiori.sʒ multa sūt grauiora q̄ȝ ebrietas.nō ergo
ebrietas cā est ſuitutis.¶ Preterea si ē ebrietas
cā ſuitutis.ergo ſuit⁹ potius fuissʒ ī noe q inebria
tus fuit q̄ȝ in chanaā filio filij sui. Rñ.cōcedi/
mus ſm ꝙ ostendit augu.in.xix.li.de ci.dei.c.xv.
ꝙ prima cā ⁊ directa fuit ſuitutis pctʒ.vnde hec
cā fuit anteq̄ȝ ð ebrietate aliqd legeramus:tñ ipa
ebrietas fuit cā occasionaliter ⁊ īdirecte quo ad
hoc.qȝ ñ noe inebriatus ñ fuissʒ:cham fili⁹ eius
nō irrisisset eū.Et si nō irrisisset eum:nec chanaā
filio eius a deo fuissʒ inflicta seruitus.nec a Noe
ꝓdicta.⁊ q̄ ad hoc loqt ambro.⁊ iuxta hoc ēt lo
qt aug.xix.li.ð ci.dei.xv.c.Nusq̄ȝ scripturarū le
gim⁹ ſuū.añq̄ȝ hoc vocabulo noe iustus pctʒ filij

nis vindicaret. ¶ Ex hoc pz q̄ nō valet qđ obijcit đ pcto grauiori. pcedit. n. si ebrietas eēt cā directa. ¶ Similiter ad vltimū q̄ noe debuisset fuitus infligi vel cham in se. dicimus q̄ cū bn̄dictus fuisset noe a dn̄o Gen̄. ix. Benedixit dn̄s noe ꝛ filijs eius; debuit tn̄ in sua posteritate maledici. nec fuit iniusticia: qꝛ chanaam fuit imitator paterni celestis.

Membrum octauū.

o

Ctauo q̄rit de cognatōne hui⁹ pcti. s. ebrietatis. hoc ē đ effectu ebrietatis q̄ ad⁹ pcm̄ icestus ipsius loth. fm̄ q̄ dr̄ xix. gen̄. loth. inebriat⁹ ꝛ postea ꝯmisit incestū cum filiabus suis. ꝛ đ hoc dicit aug. ꝯ faustū. inebriauerūt loth filie ei⁹ ꝛ se nescientē miscuerūt. quapropter culpādus ē qdē. nō tn̄ quātū ille incestus. sed quātū ebrietas meruit. ¶ Sed obijcit ꝯ hoc q̄ dr̄ nescientē miscuerunt: qꝛ vr̄ q̄ pctz carnale nō possit exerceri p illū i quo ē oio sopitū liberū arbitriū. ¶ Preterea volūtariū dr̄ illud cuius principiuz ē i ipo. sz pricipiū incestus fuit i ipo loth. ergo fuit volūtariū ꝛ fuit malū. ergo fuit pcm̄. ergo nō solū peccauit i ebrietate sz ēt i incestu. ergo pp pcm̄ culpandus ē. ¶ Preterea si nō eēt culpandus p ebrietate tn̄ p hac deberet ei pena. qꝛ vt dr̄. xxv. deut. fm̄ mēsurā pcti erit ꝛ plagarū modus. Et dōm q̄ peccauit i vtroqz. ¶ Qđ vō dr̄ miscuerūt nescientē. exponit. i. nō distinguētē an eēnt filie sue. ꝯcedimus. n. q̄ nō ablata fuit ab eo volūtas rōnalis. maxīe cū haberet ptātē ad talē actū. vn̄ volūtariū fuit hoc pcm̄ q̄ ad hoc q̄ dr̄ volūtariū cui⁹ principiū ē i ipo. sz nō plene quo ad aliud qđ ē innolūtario. s. cognoscē singula. tn̄ illa ignorātia excusauit eū a tāto sz nō a toto ¶ Qđ vō dicit aug. q̄ culpādus ē nō quātum meret icestus sz ebrietas. dicimus q̄ nō vult dicē q̄ nō debeat plus puniri q̄z si solā ebrietatē cōmisisset. sz vult q̄ ei⁹ ebrietas meruerit penā ꝛ p se ꝛ p incestu q ꝯsecutus ē. sz nō tātū p incestu quātū si ꝯmisisset incestū tpe quo posset plene distinguere. Qđ vō dr̄ gen̄. xix. nō sensit ꝛc̄. hoc nō est dicere qꝛ fuit sine actu sensibili. sz potius qꝛ non discerent q̄ essent filie sue.

Membruz nonum.

n

Ono q̄rit đ, phibitōe ebrietatis hui⁹ pcti cū detestabile sit plati eē edacem sic̄ vinolētū. q̄re poti⁹ i regula aplica ꝑ. ad thi. iij. i istitutōe plati dēm ē nō vinolētū: ꝛ nō ē positū n̄ edacē. Ad qđ dōm. q̄ sic̄ in canone dis. xliij. in pricipio dr̄ cū vinolētuz eē phibet. gule intempamētū nequaq̄ pmitit. neqz eiz ebrietas phibet ꝛ voracitas pmitit. vtrūqz eiz iter op. i tenebrarū apostolus cōmemorat scribens romanis. Nō in comessatōibus ꝛ ebrietatibus. vētris nāqz ingluuies ad luxuriā facile prouocat ꝛ omne opus bonum dissoluit.

Membrum decimū.

d

Ecimo q̄rit đ pena hui⁹ pcti. ꝛ q̄rit si tā graue ē illud pcm̄ q̄re in qbusdam pmittit ꝛ nō ita grauit infligit p ipso pena sicut p ceteris; sic vt saltē timore pene reuocarentur hoīes ab eo sicut ꝛ a ceteris. Ad qđ dōm. q̄ nō rōni sz voluptati imo cuidaz cecitati mētis ascribēduz est. vn̄ nec a tali cōsuetudine abstinē possunt. ꝛ iđ cuz venia suo ingenio relinquēdi sunt: ne deteriores fiant si a tali cōsuetudine euellant. ꝛ loquit greg. pro tempore illo in quo in illis ptipue primo plātata fuit fides. Unde etiaz pciitur eo q̄ multitudo ē in cā ne fiat in ecclesia scissura.

Mēbruz vndecimuz.

v

Ndecimo q̄rit cuz ante diluuiū fuerit luxuria. primū vō pcm̄ post diluuiū fuerit ebrietas. vn̄ hoc ꝛ quid p hoc designat. Et ad hoc dōm. q̄ tūc erat quasi adhuc etas adolescētie ꝛ adhuc i tali etate solet regnare luxuria. Alij fm̄ q̄ exponit scriptura. luxuria fuit pcipua cā vt veniret diluuiū. post ēt diluuiū prio ꝯcesse sūt carnes i esuz. fz id gen̄. ix. Ante vō diluuiū vescebant hoīes fructib⁹. sed ꝯstat q̄ esus fructuū nō in nōn expetit potū inebriātez vt vinū aut huiusmōi sic̄ ꝛ esus carniū. ꝛ iđ poti⁹ fz q̄ exprimit i scriptura primū pctz an̄ diluuiū fuit luxuria. post diluuiū ebrietas: vt sic sēp ascēderet corruptio peccati maior i genē hūano.

Questio. clxj. de luxuria.

c

Onsequenter de peccato luxurie. Et primo qd sit. Scđo vtrum coire sit malum fm̄ se ꝛ pcm̄. Tertio vtrum oīs luxuria sit mortale pcm̄. Quarto querit q̄re dr̄ peccatuz in corpus. Quinto de cōditōibus hui⁹ peccati. Sexto de quātitate huius peccati. Septimo de compatione huius peccati ad superbiaz. Octauo de opposito hui⁹ peccati ꝛ i genere mali ꝛ in genere boni. Nono de differentijs huius. Decimo de effectu huius peccati. Undecimo de pena huius peccati.

Membrum primum.

d

Iffinit sic. luxuria ē, libidinose voluptatis appetit⁹. Itē luxuria ē ꝯcupiscentia nimia experiēde voluptatis. ¶ Sz vr̄

q̄ nō sufficiēter exprimat͛ eē luxurie p huiusmōi diffinitōes. p hoc qđ dī. v. math. q viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eā iā mechat᷒ ē i corde suo. ergo mechia siue fornicatio p visū ꝯmitit͛. sꝫ visus ē act᷒ differēs ab appetitu ꝛ ꝯcupiscētia. ergo ñ sufficiēter diffinit͛ luxuria p appetitū ꝛ ꝯcupiscētiā. ¶ Itē ponat͛ ita: iste studiose i aspectu pulchre mulieris affigit oculos. questio ē vtrꝫ luxuriet͛? ꝛ videt͛ q̄ sic. p hoc qđ dicit Cris. qui studet corpa clara pscrutari. ꝛ pulchros visus venari ꝛ fouere inspectricē aiaꝫ ꝛ pulchris faciebus delectari. captiuat aiaꝫ. sꝫ nō captiuat aiaꝫ nisi pctꝫ. sꝫ nō aliud a pctō luxurie quare insufficiēter describit͛ appetitū ꝛ ꝯcupiscētiā. Ad qđ dicēdū. q̄ ibi diffinit͛ luxuria ſm q̄ ē mortale pctꝫ. ꝛ itelligitur ibi eē appetitus q ē ex ꝯsensu rōnis ꝛ silr̄ ꝯcupiscētia. vl̄ ēt dī mortale eē. qñ ñ cohibet ipa rō cuꝫ possit huiusmōi inordinatū appetitū siue ꝯcupiscētiā cohibere. Vñ aug. sup illud. v. math. q viderit ꝛc̄. qui vidit hoc fine ꝛ aio vt eā ꝯcupiscat qđ nō ē titillare sꝫ plene ꝯsentire. vt si facultas sic pagat͛. pꝫ ergo q̄ ſꝫ q̄ ē ꝯsensus ipius rōnis vl̄ nō cohibitio cū possit. ē luxuria mortale pctꝫ. ꝛ hoc excludūtur primi motus q ñ sūt ī ptāte nostra. Sꝫ adhuc obijcit͛. qui viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū vtrꝫ luxuriet͛. cū alter sit actus videre ab ipo ꝯcupiscere. ꝛ videt͛ q̄ ñ. cū pzio sit pctꝫ i ꝯsensu ipius rōnis sicut dictū ē. ¶ Ad hoc rñdet Cris. mouēdo istā questionē dicēs ita. simplr̄ visū destruxit ꝓpter ipaꝫ occasionē q ex hoc seqt͛ ꝯcupiscēdi. Vñ subdit. deus incōtinētē visū destruxit ante actū. ne forte i actū incidat. q eniꝫ accēdit flāmā absente ēt muliere apud se plasmat cōtinue. Vñ ipe dicit. nō ad hoc oculos tibi fecit deus vt p illos introducas adulteriū. sꝫ vt creaturas vidēs admireris creatorē. Vñ ipse ponit exēplū ꝺ impetuoso tenēte gladiū q desaciit ꝓpter impetuꝫ pōt se interficere. ꝛ auferret͛ sibi gladius vt auferat͛ sibi iterficiēdi occasio. Unde ipse Cri. vult dicere. q̄ quidā ignis ꝯcupiscibilis rōne nature corrupte ipi visui adiūctus ē rōne. cuius dñs huiusmōi visuꝫ inhibuit cū ꝯsensu cui adiūgit͛ delectatio vel tristicia que paulatiꝫ ꝓcedūt vsqꝫ ad cōsensuꝫ rōnis. vñ Job. xxxj. Pepigi fedus cum oculis meis vt nec cogitarē ꝺ vgine. ꝛ postea dicit quasi reddēs rōneꝫ huius qr ē ignis vsqꝫ ad cōsūmationeꝫ deuorās ꝛ oīa eradicās genimina. Vñ ꝯcedimus q̄ luxuria ē i appetitu. ꝛ iō p illa. s. p ꝯcupiscētiā ꝛ appetitū diffinit͛. p occasionē vō i visu i sequētib᷒ nāꝫ corruptā. ꝛ iō ab ipo dño ne viderit ꝯcupiscēdū inhibet͛.

Membruꝫ secūdū.

Secūdo q̄rit͛ vtrꝫ coire sit malū ſꝫ se ꝛ pctꝫ. ꝛ loq̄mur ꝺ illo coitu anteq̄ꝫ ꝯsentiat aliqs i aliq̄ꝫ p matrimonialē copulā. q̄rit͛ ergo aut hoc qđ dico coire ē malū rōe materie i quā trāsit: aut rōne potentie a qua egreditur. ꝛ si dicat͛ q̄ rōne materie hoc nō videt͛. quia iste actus trāsit i mulierē sicut ī materiaꝫ. sed hic determinat͛ materia sicut dare indigēti determinat͛ act᷒ i ꝓpria materia. ꝛ ē bonū i genere. sic vr̄ q̄ hoc qđ dico coire rōe materie hui᷒ i quā trāsit erit bonū i genere. qr ex tali nā ñ ꝯtrahit͛ deformitas vt videt͛. Si dicat͛ q̄ hoc ē rōe potētie corrupte. sꝫ sicut est ista corrupta. sic ꝛ alie corrupte sūt. ꝛ loq̄mur ꝓ illo statu postq̄ꝫ corrupte sūt. ergo si rōe hui᷒ corruptōis ē coire malū ſꝫ se. eadē rōe eēt i alijs vl̄ si ñ i alijs: nec i isto. ¶ Itē Cris. vtraqꝫ. s. ira ꝛ ꝯcupiscētia sūt natiua. sꝫ qđ ē natiuū siue nāle ñ ē malū. qr ſm ea q naturalia sunt nec laudabiles nec vituperabiles sumus. q̄re videt͛ q̄ ipm coire nō sit malū ſꝫ se. quare vt videt͛ potius deberet dici malū i genere vl̄ ex circūstantia q̄ꝫ malū ſꝫ se. Sꝫ q̄ nō sit malū i genere: illud pꝫ p ea q dicta sūt ꝛ etiā videt͛ q̄ nō sit maluꝫ ex circūstantia. qr ponat͛ q̄ aliquis coeat cū aliqua intentione ꝓlis ꝓcreāde. ꝛ seruet ei fideꝫ. ꝛ tñ cū nō sit ibi cōiugiū videtur ēt q̄ ille actus sine cōiugio nō sit malus ex circūstātia nec i se sicut ostēsuꝫ ē. quare ñ videt͛ malus simpliciter. Ad qđ dicēdū q̄ coire ñ dicit͛ malū ſm se. sꝫ ſm q̄ trāsit i mulierē sicut i materiā ſm q̄ trāsit i mulierē sic i materiam sed ſm q̄ trāsit in hoc q̄ dico nō suā sed hoc qđ dico non suaꝫ potest itelligere dupliciter. vl̄ q nōdū facta ē sua per ꝯiugiū. vl̄ itelligit͛ coire cū nō sua postq̄ꝫ aliqua facta sua. vltimo mō planū est q̄ est peccatū mortale coire cū nō sua. sꝫ nō primo mō coire cuꝫ nō sua anteq̄ꝫ aliqua facta sit sua peccatū. tūc est questio ratione cuius ipsuꝫ coire ē malū. Et dicēdū q̄ hoc est ratione vtriusqꝫ ꝛ ratione. s. potentie corrupte ꝛ rōe materie. Vñ act᷒ sic egrediēs a potētia sic existente corrupta i talē materiaꝫ ē causa quare ipm coire sit malū. Vñ nō est rōne alterius tm̄. s. rōe qua egreditur a potentia corrupta sicut patet de vxore vbi q̄uis egredia͛t a potentia corrupta. ñ est tamen peccatū. cū. s. ibi ꝯcurrūt illa tria bona fides ꝓles ꝛ sacramētū. ¶ Qđ aūt obijcit͛ q̄ nō est plus q̄ꝫ coire cū muliere. imo plus dicitur. s. coire cuꝫ muliere nō sua p̄ legē ꝯiugij. Vñ sicut dictuꝫ fuit i questione ꝺ peccato. potentia generatiua habet corruptōeꝫ sup alias. rōne cuius maluꝫ est ipm coire. nisi addatur debita circunstantia. sicut patet. q̄ ipm iurare malū ē ex defectu ꝺbite circūstātie. cuꝫ. s. iuratur sine nec̄citate. vñ hac ꝺ causa dñs inhibuit iurare. vt pꝫ. v. mat. Nolite iurare ꝛc̄. ꝛ vlt. Jaco. ante oīa fratres mei ꝛc̄. sed ex hac pte etiā plus ē. qr ipꝫ coire egredit͛ a potētia corrupta supra alias. ꝛ ēt deficit debita circūstātia. Vñ semp i se erit malū nisi trahat͛ p aliquā circūstātiā ad bonū.

Adhuc querit̃ •§.j•

circa hoc vtrũ coire cũ pluribꝰ sit pctm̃ vel cõtra
legẽ nature. ⁊ videt̃ ꝙ nõ. ponat̃ eñ ꝙ aliqs ꝯsen
tiat i aliquã ad tempus. ⁊ ꝓponat illi seruare fi/
dẽ ad tps. ⁊ velit eã cognoscere cã ꝓlis ꝓcreã/
de:illud nõ videt̃ ꝯtra legẽ nature. sꝫ hoc mõ po/
terat qs i plures ꝯsentire ⁊ ita pꝫ ꝙ sẽtire i plu/
res successiue ẽt omnibus viuẽtibus nõ sit ꝯ legeꝫ
nature. ¶ Itẽ i alijs aĩantibus ita est ꝙ vnus ma/
sculus põt adimplere multas sꝫ legẽ nature sicut
patet i gallo. Similiter videt̃ ꝙ poterit eẽ ex pte
ista. nã vt dictũ ẽ geñ. xvj. ipsi abrahã. ingredere
ad ãcillã mã. ergo poterat diuersis carnẽ suã cõ
municare. vxorẽ. n. hẽbat qñ sibi dictũ ẽ hoc. Sꝫ
sicut vir poterat carnẽ suã cõicare diuersis. ita vĩ
ꝙ ipsa mulier posset. vl̃ vñ est hoc ꝙ mulier nõ
potest cuꝫ vtrũqꝫ eẽt ad multitudinẽ speciei ꝓcre
ande ad cultũ dei. ¶ Itẽ aliqua mulier intẽdit ser
uare fidẽ cuꝫ pluribus. ⁊ nõ est coitus nisi causa
ꝓlis ꝓcreãde. quare videtur ꝙ nõ sit ꝯtra legeꝫ
nature ꝙ vna mulier habeat plures. ¶ Iteꝫ qrit
aug. ꝺ illa q̃ coit cã prolis ꝓcreãde ⁊ vult fideꝫ
seruare viro. ⁊ dicit. ꝙ ista nullus matronis ꝓpo
nẽda ẽ. sꝫ i actu continentie. ipsius matrone nõ ma
luꝫ ẽ. ergo i isto actu coire nullo mõ ẽ peccatum
cũ sit ipsi cõtinẽtie matrone ꝓponẽdus. Et dõꝫ
ꝙ coire cũ pluribus vno mõ ẽ ꝯtra legẽ nature.
alio mõ nõ sicẽ determinatũ ẽ supra. ¶ Ad obiectũ
añ dõꝫ ꝙ lex nature sꝫ ꝯgruẽtiã ad ipam matri/
monialeꝫ copulã que ẽ ꝑ institutõeꝫ diuinã:tria
includit. s. ꝙ fiat coitus causa prolis ꝓcreãde. ⁊
ꝙ seruat̃ fideꝫ thori. tertiũ ẽ ꝙ nõ tñ ad tempus
fiat sꝫ iseparabiliter. Vñ ille q habere illa duo
nõ ꝑꝑ hoc haberet totũ qõ exigit̃ ad huiusmõi
legẽ nature. deest eñ illud ꝺ ordinatõe ad bonũ
matrimonij qõ ẽ sacramẽtuꝫ. s. ipa inseꝑabilitas.
¶ Ad illud qõ obijcit̃ ꝺ viro. dõꝫ ꝙ vir ita po/
tuit ꝯmunicare quãdo necessitas erat sicut dicit
aug. sup geñ. ad lraꝫ ⁊ hẽtur i. iiij. sñiaꝝ. xxxv.
di. ꝓ varietate tẽpoꝝ varia inueniũt̃ dispositio cõ
ditõis. Vñ dicit aug. ãtiqs nullus nõ fuit i pecca
tuꝫ ꝙ pluribus feminis vtebãtur. nec cõtra natu
rã hoc faciebãt. cũ nõ lasciuiendi cã sed gignen/
di hoc facerẽt. ¶ Sꝫ quare mulieribus qñqꝫ non
fuit cõcessuꝫ vt diuiderent sicut i viris. Ad qõ di
cenduꝫ. ꝙ mulier subiecta ẽ viro rõne conditio/
nis. lꝫ eniꝫ data esset i adiutoriuꝫ viri sicut dictuꝫ
est. j. geñ. nihilominus formata fuit ꝺ latere viri
ipsius. ratione etiã penalitatis sicut dicit̃ geñ. iij.
sub viri potestate eris. ⁊ ipse dominabit̃ tui. illud
dictũ est et post peccatum quasi in cumulũ pene.
ita duplex subiectionis ratio durauit i lege na/
ture post statũ. s. primũ. Et ẽt durauit dũ fuit lex
seueritatis ⁊ rigoris. s. tẽpore legis moysi. ⁊ iõ
vir tẽpore isto cuꝫ nõ ad paria iudicarentur vir
⁊ mulier. quãdo sciꝫ mos ꝺ erat habere plures.
nec erat ꝓceptum in cõtrariũ. ⁊ sic ẽt poterat di/
ctare ratio: potuit vir habere plures vxores. sed
quãdo venit lex superior lex libertatis. lex spõs
⁊ grẽ. q̃. s. ꝓeminẽtiaꝫ legi nature q̃ꝫ legi moysi
ad paria iudicãtur in illo actu vir ⁊ mulier. ⁊ iõ
dĩ. j. ad Corin. vij. mulier ptãtem corpis sui nõ hꝫ
sꝫ vir ⁊ ecõuerso. ¶ Preterea plures possũt ab
vno fecũdari nõ ãt vna a pluribꝰ. vñ augu. ꝺ bono
ꝯiugali. occulta lege nature amãt singlaritatẽ q
pricipiant. subiecta võ nõ solũ singla singulis sed si
rõ socialis aut nãlis admittit ⁊ plures vni nõ sine
decore subdunt̃. nec. n. sic hꝫ vnus seruus plures
dños qñ vnus dñs plures seruos. Nec ẽ ꝯ nãꝫ
nuptiaꝝ plures. n. femine ab vno fetari põt: vna
võ a pluribꝰ nõ põt. hoc ẽ ius pricipioꝝ. Ad illõ qõ
obijcit ꝺ matrona. dõꝫ ẽ ꝙ nõ parificãt illa matro
ne iẽꝫtũ ẽ matrona. sꝫ q̃ꝫtũ ẽ ad aliquas ꝯditões
i istis. quia seruat fidẽ ⁊ vult ꝓcreare. Preterea
võ matrona qñqꝫ vult coire cũ marito nõ ꝑꝑ hu/
iusmõi rões vl̃ ꝯditões sꝫ cã icõtinẽtie ⁊ huius/
mõi. ⁊ i hoc ipa matrona a bonitate matrone ꝺ/
generat. vñ nõ ꝓponit̃ ei simplr̃ sꝫ iẽꝫtũ matrona a
rectitudie matrone aliquãtulũ ꝺgenerat. vñ aug.
sic dĩ. Si aliqs aliquã sibi associat ⁊ ad tps ⁊ il
lo fidẽ seruat viro ⁊ spe ꝓlis hñde vult se cogno
sci nisi: tal̃ nullis matronis añponẽda ẽ. ⁊ sic ante
ponit̃ matrone deuiũ pctũ gratia libidinis ex/
plẽde quo ad hoc.

Adhuc etiam •§.ij•

qrit̃ vtrũ coire cũ sua sit pctꝫ? ⁊ vĩ ꝙ sic. qꝛ illud
ꝓcedit a ꝟtute generatiua inqñtũ corrupta ẽ ꝑ li/
bidinẽ. ergo sicẽ ꝟtus generatiua trãsmittit ꝓpaga
tõeꝫ. ita libido q̃ iseꝑabiliter adheret ipi ꝓpaga
tioni trãsmittet aliqd. ¶ Si dicat̃ ꝙ pena ẽ i illa li
bido ⁊ nõ clpa. cõtra. vĩ ꝙ sit culpabil̃. qꝛ nisi eẽt
tal̃. nõ trãsmittẽt originale. ⁊ ipa libido ẽ i potẽtia
corrupta ⁊ seqt̃ i actu. relĩqt ergo ꝙ ipa libido sit
clpa i ipo coitu li cũ vxore. ¶ Itẽ libido ẽ i potẽ
tia gñatiua corrupta. ⁊ ẽ cũ pctõ sicẽ dẽm ẽ. sꝫ ma/
gis nata ẽ facẽ pctꝫ i ꝑsona gignẽt̃ cuiꝰ ẽ ⁊ et seꝑa
bilit̃ adheret q̃ꝫ i ꝑsona geniti. ergo si fac̃ i ipo ge
nito relĩq pctꝫ. cũ ꝑ huiusmõi trãsfũdat̃ origĩale
qõ nõ fac̃ ꝓpagatio sꝫ libido sic dĩ aug. ergo mul
tofortius faciet peccatũ i generãte. relinquit̃ ergo
ꝙ ipꝫ coire cũ sua nõ possit eẽ sñ pctõ. ¶ Itẽ dicit̃
i psã. Eduxit eos cũ argẽto ⁊ auro. sup hoc dicit
gl. ꝙ illis q̃ fecerũt ex obediẽtia ⁊ ex caritate ipe
actus fuit in ꝓcepto ⁊ modus siue qualitas facti
sꝫ illis q fecerũt ex cupiditate actꝰ fuit i ꝓcepto ⁊
modus siue qualitas i ꝑmissione. ¶ Similiter vĩ
detur ex pte ista ꝙ ipe actꝰ coire sit i ꝓcepto. sicut
dĩ. j. osee. Sume tibi vxorẽ fornicatõis. sꝫ libi/
do adiũcta illi actui i statu nãe corrupte videt̃ eẽ
in ꝑmissione. nõ eniꝫ ꝓceptũ fuit ꝙ ex libidine sꝫ

ceret siue ex fomite. ergo illud qd ꝓcedit ex fomite
gẽq̃d sit nõ sic fuit ex ꝑcepto. ergo coire cuz sua ẽ
pctm. cũ nõ possit eẽ sine libidie q̃ culpabilis ẽ sicut
dictũ ẽ. ¶ Itẽ vlt. ad heb. dicit ĩ quadã gl. duplex
ẽ pena secuta ipz origiale pctm. pena mortis que
reddit ipm sustinẽtẽ gloriosum. sz alia. s. libido q̃
secuta ẽ in posteris pp pctz primi hois reddit ipz
thoꝝ ingloriosuz. ⁊ illud nõ ẽ nisi rõe pcti. ergo
ipe coitus cũ sua ñ põt eẽ sine pcto. Cõtra ois
motus ordiatus ordine grẽ ẽ meritorius. sz ĩ statu
nãe corrupte lex mẽbroꝝ repugnat legi mẽtis. sz
iste motus ɔ̃rius ĩ ipis ɔiugibus seruãtibus bõa
ɔiugij ẽ ordiatus. ⁊ illud ẽ p grãz. relinqt ergo ꝙ
coitus cũ sua sit meritorius. ¶ Itẽ aug. quẽadmo
dũ de pcto factũ ẽ suppliciũ. ita ecõtrario de sup/
plicio factũ ẽ meritũ. ergo ipe coitus cũ sua nõ so
luz nõ ẽ pctm: sz ẽt meritorius. sed nõ eẽt merito/
rius ñ ibi ẽt eẽt veniale quo ad hoc. ergo coire cũ
sua nullo mõ ẽ pctm. ¶ Itẽ mr̃imoniũ post lapsũ
datuz ẽ ĩ remediũ. sz bonus medicus q hz posse
p medicinã nõ restituit aliqd nisi restituat ad sani
tatẽ integrã. sed ipe dñs ihs xps potẽs erat ⁊ re/
stituit huiusmodi motũ inordinatũ p medicinã sa
cramẽti mr̃imonij. ergo coire cũ sua nullatenus ẽ
pctm. Ad qd dõm ꝓm ꝙ dẽ. j. Corin. vi. sup il/
lud. erũt duo in carne vna. glo. i. in carnali opere
qd inter ɔiuges hz fieri sine pcto. sed posset bñ eẽ
in ipo ɔiugali ope pctm. ꝓm illud: ardẽtior ama/
tor vxoris sue adulter ẽ si pp se delectatio q̃reret ĩ
vxore. vñ aug. quedã bona data sũt nobis que ꝓ
pter se sunt appetẽda. vt sapientia. salus. amicitia.
quedã vero pp alid vt doctrina. cibus. ⁊ ɔiugiũ.
quilqz his que pp aliud istituta sũt nõ ad hoc vtit
ad qd istituta sũt. alis peccat venialr alis crimialr.
q vero his vtit ad qd sũt bñ facit. s. q vtit ad bõa
ɔiugij. ⁊ seruat fidẽ. ⁊ intẽdit ꝓcreare ꝓlez ad cul
tum dei. qz vtit ipo ɔiugio ad hoc ad qd istitutuz
ẽ. ¶ Ad illud aũt qd obijcit ꝙ potẽtia corrupta
⁊c̃. dõm ꝙ a potẽtia põt exire actus ita ꝙ ɔcupi
scẽtia non hẽat dominiũ. Vñ volũtas ɔformis na
ture põt ꝓcedere in actũ suũ sine pcto. Etsi obij/
ciat ad hoc ꝙ ẽ culpabilis cuz traducat pctm ĩ ge
nito. dõm ꝙ culpabilis siue viciosa dicit. i. causa
vel dispositio p quã põt ꝓduci pctm in persona
genita. vñ viciosa dẽ per cãm non per formã. for
maliter eim diceret culpabilis si semper redderet
potẽtiam in qua eẽt culpabilẽ ĩ suo actu. sed sicut
traducit ipa caro: ita ẽt ipa libido ẽ cã traducendi
origiale. qz potẽtia generatiua ẽ cuiusdã persone
singularis. ⁊ ipius nature rõne cuius fit decisio.
libido eim est vlis pena. ⁊ data ẽ vt sit vlis corru
ptio. ⁊ vt cõsequeret quedã deformitas in ꝑsona
genita p ɔcupiscẽtiã seminalẽ. ¶ Ad illud qd obij
citur ꝙ plus debuit corrũpi persona generãs q̃
genita. dicẽdum ꝙ non fuit libido ad hoc vt ĩ pso
na generãte esset culpa. sed fuit vt trãsfunderet per
huiusmodi libidinẽ adiunctã ꝓpagatõi pctm ori
ginale in ꝑsona genita. pctm. n. actuale nõ ɔuenit
ĩ ꝑsona. originale võ uenit ab ipa nã corrupta in
ipaz ꝑsonã. ⁊ idõ libido q̃ respicit ipsaz vꝛem cor/
ruptõez ẽ cã traducẽdi pctm origiale ĩ ꝑsona ge
nita. nõ ãt cã alicuius actualis necessario ĩ ꝑsona
gnãnte. ¶ Ad istud vtrũ eẽt ĩ ꝑcepto. dõm ꝙ aliq̃
ẽ ɔueniẽtia. inq̃ztũ. n. ibi ẽ culpabilitas: ĩ ꝑmissiõe
ẽ nõ vt in gignẽte fiat pctm sz in genito. ¶ Ad alid
dõm ꝙ verũ ẽ ꝙ reddit thoꝝ ingloriosuz qz atte
stat ignominie pcti primi parentis q erat origo. Sz
tñ notãdum ꝙ dupl̃r dicit thorus honorabilis.
rõne nature primitus istitute. ⁊ rõe mr̃imonij. sz
igloriosus dicitur huiusmõi lectus rõne fomitis.

Sed ꝓbatur adhuc ꝙ coire cum sua sit pecca
tum. qz duplex ẽ visio. quedã practica: quedã spe
culatiua. prima ẽ cum gratia gratũfaciente. scđa
potest eẽ sine gratia tali. sed grã spũs ꝓphie que
est grã gratisdata: non põt eẽ in illo actu. multo/
fortius nec caritas nisi ẽ grã gratũfaciẽs. ⁊ sic re/
linqt ꝙ sit pctm. ¶ Ad qd dẽz. ꝙ spũs ꝓphie dat
hõi facto ĩ rõe spũs. sz ille actus ẽ hois inq̃ztũ coi
tus efficit caro. sic dẽ. j. coꝛ. vi. Si ergo isti actus
directe opponit. pz ꝙ ipe spũs ꝓphie ñ põt eẽ, ĩ
actu illo. ñ tñ pp hoc seqt ꝙ caritas inq̃ztũ ẽ actus
vel habitus cũ sit hois spũalis nõ possit eẽ ĩ actu il/
lo siue cũ illo. ipe. n. actus ꝓphie ẽ ɔtinuus ĩ spe/
culũ eternitatis. vñ pz ꝙ illud nõ põt se ɔpati cum
actu illo q̃zuis caritas possit eẽ cũ illo sicut pz in
coitu ɔiugali. nõ. n. sic directe ẽ caritas ad huius/
modi ɔ̃ciuni. Vñ quo ad hoc ẽ maior oppositio
actus illius cũ spũ ꝓphieq̃z cũ ipa caritate.

Mẽbrum tertium.

Ertio q̃rit vtrũ omis luxuria sit pctm
mortale. ⁊ vĩ ꝙ sic. p hoc ꝙ dẽ vlt. ad
heb. fornicatores ⁊ adulteros iudica
bit dñs. glo. i. cõdẽnabit. sz fornicatio
primus gradus ẽ ĩ actu luxurie. si ergo ille mor/
talis ẽ. qz nõ ɔdẽnat aliqo nisi ꝓ mortali. relinqt
ꝙ ꝓm oẽm actũ ɔsequẽtẽ sit mortale multo forti᷒.
¶ Itẽ dẽ. j. Corin. vi. Neqz fornicarij regnuz dei
possidebũt. sed nõ aufert regnũ celeste nisi ꝓ mor
tali pcto. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ. iiij. ad eph. fornicator ãt
imundus nõ hz ptẽ in regno xpi. quare redit idẽ
qd prius. s. ꝙ luxuria sit mortalis vlr. ¶ Itez sup
illud. j. ꝓuerb. preciũ scorti. super qd glo. breuis
delectatio fornicatiõis: s; ꝑpetua pena fornicato/
ris. sed pena perpetua nõ debetur p se nisi mor/
tali. ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ hiero. Luxuria inimica ẽ do.
inimica virtutibus. ꝑdit oẽm substãtiã patris. sed
veniale bene secũ patit virtutes. quare vĩ ꝙ luxu
ria vniuersalr sit mortalis. ¶ Itẽ Criso. omni for
nicatori impossibile ẽ intrare in regnuz celorum.
sed nihil claudit regnuz celoꝝ nisi mortale. ergo
⁊c̃. Ad oppositũ sic arguit. dicit isido. Si plus

delectet intētē delectatio fornicatōis ꝗ̄ amor casti-
tatis adhuc regnat pctm in hoīe. ergo vtrūqȝ pt
esse ibi simul cū fiat cōpatio ⁊ amor castitatis
que virtus ē ⁊ delectatio fornicatōis. sȝ mortale
pctm nō pōt simul eē cū virtute. vr̄ ergo ꝙ dele-
ctatio fornicatōis possit esse venialis. ¶ Itez q̄rit
Cris. sup illud. v. math. q viderit ⁊c̄. Si ego vi-
deo ⁊ ꝯcupisco. nihil aūt adipiscar ꝑniciosum. ⁊
vocat ꝑniciosū mortale pctm. relinquit̄ ergo ꝙ
huiusmōi ꝯcupiscētia q̄ ē in luxuria possit eē ve-
nialis. ¶ Itē. xxiij. deut. sup illud n̄ erit meretrix
d̄ filiabus israhel. glo. ad eas ꝓhibet accedē q̄rū
ē venialis turpitudo sȝ accedere ad tales ē forni-
cari ergo fornicari pōt eē venialis. ¶ Itē qd̄ est
pctm ⁊ nō ꝓhibet̄ in decalogo testamēti veteris
vr̄ esse veniale. sed fornicatio nō ꝓhibet̄ in deca-
logo toto. relinquit̄ ergo ꝙ sit venialis ipsa for-
nicatio. vn̄ sup illud. xx. exo. Nō mechaberis. di-
cit glo. noīe mechie solet adulteriū intelligi. ergo
vr̄ ꝙ solū adulteriū ibi ꝓhibeat̄. Ad qd̄ dōm.
ꝙ ſm ꝙ nos loquimur de delectatiōe que ē p cō-
sensū rōnis sicut dictū fuit supra. hoc mō siue in
ī motu fornicatōis siue ī alio motu sequētie semꝑ
est pctm mortale ipsa luxuria. ⁊ si inueniat̄ qn̄qȝ
ꝙ sit venialis: intelligit̄ ꝙ sit ī ipsis ꝯiugib⁹ coeūti-
bus ꝓp sua incōtinētiā. sicut dicit aug. ī li. de bo-
no ꝯiugali. ⁊ habitū ē supra ī ista q̄ōne. ꝙ pōt eē
in eis huiusmōi motus venialis ⁊ ita impetuo-
sus pōt esse ꝙ pōt esse criminalis. Vn̄ ꝯcedende
sunt oēs auctēs ille ꝓbantes ꝙ fornicatio vr̄ est
mortale pctm. ¶ Ad ꝓo obijcit̄ ī ꝯtrariū de Isi. dōȝ
est ꝙ qn̄ ē ꝯsensus rōnis vel nō ē ꝓhibitio rōis
oportuno tp̄e ꝓgredictis in actū: tūc nō pōt eē
amor castitatis ꝓcedens a castitate virtute. ⁊ tūc
regnat pctm ⁊ dn̄at̄ ꝯcupia. nec pōt eē amor ca-
stitatis q̄ virtus ē. Vel alio mō pōt accipi vt itelli-
gamus delectatōem q̄ ꝓcedit ex fomite que non
ꝑuenit ad ꝯsensum rōnis. nec ēt ꝓcedit tn̄ ꝙ de-
beat ꝓhiberi a rōne. talis delectatio bn̄ pōt esse
cū amore castitatis virtutis. ⁊ de tali itelligit Isi.
nō de prima. ⁊ tūc nō regnat pctm ī hoīe sȝ po-
tius regnat ⁊ dominat̄ amor castitatis. vn̄ augu.
Si plus delectat̄ pulchritudo intime castitatis q̄ȝ
turpitudo ipsius fornicatōis nō regnat pctm sed
pulchritudo iusticie. ¶ Ad illud Cris. Si ꝯcupie-
ro ⁊c̄. dōm ꝙ illa delectatio que ē ī iferiori parte
rōnis. que p mulierē itelligit̄. ⁊ nō attingit̄ a su-
periori parte rōnis p ꝯsensū in illā delectatiōem.
nec ēt in tn̄ ꝓcedat ī iferiori ꝙ vir debeat. i. supe-
rior ps cohibuisse. de hac ꝯcupia loquit̄ Cris.
cū dr̄. Nihil adipisci ꝑniciosū. sed si tāta sit cō-
cupiscētia vt si facultas sic pagat̄ sicut dictum fuit
supra: tūc vir ēt supior ps rōnis cibū vetitū co-
medit ⁊ mortale pctm ē. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ d̄
glo. xxiij. deut. dōm ꝙ nō dȝ ibi esse venialis sȝ
potius venialis turpitudo. vn̄ falsa est illa lr̄a q̄

dicit venialis. Vel dr̄ veniale ī legē qd̄ nō punit̄
p legē pena mortis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ qd̄ nō
vr̄ eē ꝓhibitū. dōm ſm aug. qui ponit lr̄am. lxx.
ꝙ vbi nos habemus non mechaberis. xx. exo.
ipsi hn̄t nō fornicaberis. ⁊ tunc fornicatio gnālit̄
accipit̄ ad oēm illicitū coitū sicut dicit glo. super
illud. j. corin. vi. vnusquisqȝ suam hēat ꝓp forni-
catiōem. fornicatio est cōis ꝯcubitus ꝓter legiti-
mū ꝯcubitū. Vn̄ ſȝ hāc lr̄aȝ. lxx. q̄ ponit. Nō for-
nicaberis. cū dr̄ ꝙ nō ꝓhibet̄ in veteri testamēto
rn̄dendū esset p interemptiōez. Vel si volum⁹ rn̄-
dere ſm lr̄aȝ nostrā que dicit. Nō mechaberis.
dōm ſm Isi. xx. exo. in glo. ꝙ gnāliter itelligitur
ꝓhiberi ois illicitus cōcubitus. vn̄ ipe dicit. Ne
quisq̄ȝ ꝓter mr̄imoniū alijs feminis ꝯmisceat̄ ad
explēdā libidinē. ⁊ seq̄t̄: noīe mechie ois coitus
ꝓhibet̄ ī decalogo excepto federe mr̄imonij. vn̄
qd̄ obijcit̄ ꝙ nō ꝓhibet̄ ī decalogo vr̄ veniale eē
dōm ꝙ vex ē ꝙ nō ꝓhibet̄ explicite sȝ iplicite.
vn̄ lȝ fornicatio explicite ſm nostrā lr̄aȝ nō ꝓhi-
beat̄: tn̄ implicite sicut dictū ē ꝓhibet̄. ⁊ iō n̄ seq̄t̄
quin possit esse mortale.

Membrū quartum.

q Uarto querit̄ quare fornicatio dr̄ eē
pctm ī corpus. sicut dicit greg. q̄dam
sūt pcta spūalia sicut qnqȝ pcta capi-
talia. q̄dā carnalia sicut gula ⁊ luxu-
ria. Si ergo iō luxuria dicat̄ pctm in corpus q̄r
carnale. eadēȝ rōne gula dȝ dici pctm in corpus
sȝ nec hoc. ergo nec illud. ¶ Itē si ideo dr̄ pecca-
tū ī corpus q̄r corpus cōtaminat sicut vr̄ p glo.
ibidē que dicit. fornicatio nō tn̄ aīam sȝ ⁊ cor-
pus ꝯtaminat. ⁊ alia glo. non sine desiderio car-
nis aīa q̄ hȝ ꝓprium motū ꝯcupiscit carnalr̄. sed
huiusmōi rō duplex vr̄ eē ī pctō gule. ꝯtaminat. n.
⁊ ꝯcupiscit aīa q̄ hȝ motū ꝓpriū carnis corpa-
liter. ergo vr̄ eē pctū ī corpus sicut luxuria. ¶ Si
ꝟo iō dr̄ pctm ī corpus q̄r p corpus exercet̄. eo-
dē mō homicidiū dȝ dici pctū ī corpus: q̄r exer-
cet̄ p corpus sicut manifestū ē. ¶ Itē sup illō. j. cor.
vi. an nescitis ⁊c̄. dic̄ glo. fornicatio ambos vnū
facit vt q̄ō in nā sic ī macula sint vnū. sȝ vnū di-
cunt̄ esse in nā q̄r fit natura ꝝ cōmixtio ī illo actu.
ergo si eodē mō sūt vnū ī macula sicut dicit glo.
vr̄ ꝙ in macula coꝝ sit cōmixtio q̄dā. sȝ illud nō
vr̄ vex. q̄r alia ē imago ī viro alia in muliere. ⁊
ali⁹ ē ibi act⁹ ⁊ ali⁹. ergo si macula ē deformatio
imaginis vr̄ ꝙ sint sepate macule fornicatricis ⁊
fornicātis. Ad illud vr̄ rn̄dē glo. j. corin. vi. di-
cēs extra vinculū ꝯcupie carnalis sūt cetera pcta
⁊ si p corpus generant̄. hoc aūt ē sub carne imo
q̄si fcā ē caro. vt sic possit dici tot⁹ hō caro. ¶ Ad
ergo obijcit̄ ꝙ vtrobiqȝ ē delectatio carnal' ī gu-
la. s. ⁊ luxuria cōis. dōȝ ꝙ delectatio carnal' ſm
ꝙ cōicat aīa carni ⁊ corpus ꝯtaminat ⁊ agit̄ cuꝫ

ꝑ corpus: cōis ē gule ⁊ luxurie. ſ ʒ iſtud eſt ſpāle ī luxuria qꝛ totaliter rō in iſto actu abſorbet quia vis libidīs facit quādam ꝯglutinatōem ipſius aīe cū carne. vñ dicit gl. ibidē. in ſolo tp̄e fornicatio/nis ꝯmiſceri animā facit vis libidīs cū ipa carne ⁊ vnū cū ipo fieri cui ꝯglutinat̄. iſta. n. vis plus ē corrupta ꝙ̄ cetere ſic̄ dictū ē. Preterea ipa vis generatiua ē vis infima īter oēs vires ī aīa. vñ p̄ia ī aſcendēdo quare ī infimo ē vis generatiua. ſecūda nutritiua. tertia motiua. ſenſibilis īterior ⁊ ex/terior. vñ qñ rō que ſupremū ē in via illa deſcendit vt vniat̄ cū corpe, tūc dr̄ ei ꝯglutinari qꝛ īclinat̄ ī maximā ſubiectōem. vñ ſi vniret̄ ſenſibili ī/teriori vel exteriori: nō eēt tāta rōis īclinatio nec ſubiectio tāta. Unde glo. dicit ibidē. j. cor. vi. libidinis ardore quo nulla maior ē voluptas corporis aīuz tenet ſeruū. Unde ſūma rōnis ē. ꝙ rōne vehemētis abſorbitōis ipſius rōnis ⁊ ſubiectio/nis ⁊ aglutinatōis dr̄ luxuria peccatuʒ eē in cor/pus. hec aūt omnia nō ē reperire ī alijs peccatis ēt carnalibus.

Mēbrum quintū.

Quinto querit̄. d ꝯditōibus huius peccati. Et querit̄ cū multe ſint ꝯditiones iſtius pcti. ſ. viſus. ⁊ aliqñ cōtactus ⁊ oſcula. quid ē ꝙ ſolū inter huiuſmo/di ꝯditōes viſus ꝓhibet̄ math. v. q viderit mulierē ⁊c̄. imo plus inflāmāt colloquia ⁊ ꝓpingora ſunt illi facto. Unde. ix. eccī. colloquiū eius ꝙ̄ſi ignis exardeſcit. ⁊ multū habet̄ ī illo capi. de illa materia. quare videt̄ qꝛ potius deberet ꝓhiberi colloquiuʒ ꝙ̄ʒ viſus. ¶ Item ꝓhibet̄ in euāgelio iraſci ⁊ cōcupiſcere ſicut. pʒ math. v. ⁊ q̄rit Criſ. vnde hoc ꝙ cum ꝓhibet̄ ira: ponit̄ ſine cā. vnde ī līa grecoꝝ ē omnis qui iraſcit̄ fratri ſuo inaniter vel ſine cā. ⁊ cum ꝓhibet̄ viſus ad ꝯcupiſcēdum ſine omni ꝯditiōe ponit̄. ¶ Item. vij. ad Ro. ſine omni ꝯditione ꝓhiberi dr̄ concupiſcētia cum dr̄. nō ꝯcupiſces. ꝓhibet̄ aūt exo. xx. vnde ē ergo ꝙ ira ſub ꝯditione ꝓhibet̄. ipſa vero concupiſcētia luxurie ſimpliciter. ¶ Item iſte videt inimicū ſuum ⁊ ex hoc mouet̄ ad irā. querit̄ ergo cū debeat eſſe oīs perfectio ī euangelio. non ꝓhibet̄ ipe viſus in ira ſicut ī luxuria. ¶ Item quedā ꝯditōes determinant̄ ī peccato gule ⁊ luxurie. vnde ē hoc qꝛ ī pec/catis ſpūalibus nō determinat̄ ſimiliter ꝯditōes ſcḋm gradus ꝓcedēdi ad alia peccata. ¶ Itē peccatum luxurie habʒ conditōem [illegible] quaſi e diuerſo peccato gule ſcḋm gradū ordīatos. i. habʒ conditōes ordinatas ⁊ gula nō. vnde hoc ē. ¶ Item querit̄ [illegible] in oībus illis ꝯditōibus luxurie ē mortale peccatū? ⁊ videt̄ ꝙ ſic. qꝛ primū ſ. viſus videt̄ prohiberi math. v. ſed nihil ꝓhibet̄ niſi pctm̄ mortale. ergo ſi viſus ē mortalis multoforcius conditio/nes ſequētes. Ad primū dicēdū ꝙ per hoc ꝙ viſus ꝓhibet̄ que p̄ia ꝯditio ē in luxuria: ꝑ conſequēs dat̄ intelligi illos ꝓhiberi que magis ipſi actui appropinquāt. Unde aug. de huiuſmōi malo ꝓhibito viſu dicit. ne dicatis vos habere pudicos aīos. ſi oculos habetis īpudicos. qꝛ impudicus oculus īpudici cordis ē nūcius. ⁊ tacente lingua aſpectu mutuo corda nūciant īpudica. ¶ Ad aliud dōm ꝙ ſecus ē in motu ire ⁊ ī motu ꝯcupiſcētie. qꝛ actus ꝯcupiē ꝓpinquiſſime erit a fomite vel a ſtimulo carnis ꝯcupiē que eſt in luxuria. ſʒ aliter ē de ira: qꝛ cōtingit iraſci ſcḋm ꝙ ē penale ⁊ ꝯtingit illud dirigere ſicut ē in ira ꝑ zeluʒ vbi dirigit̄ ipa ira per zelum. Iſtam vero ꝯcupiſcētiaʒ que egredit̄ a fomite non ꝯtingit dirigere niſi per matrimoniū. quare ipa ꝯcupiā ob huiuſmōi ve/hementē corruptōeʒ ſimplr̄ corrumpet̄. vñ Criſ. quicūqʒ ſibi ꝯcupiām colligit nullo cogēte feraʒ hāc inducit cogitatiōem. ¶ Ad illud quod obij/cit̄ de videre. dōm ꝙ ꝓpter nimiam ꝓnitatē ho/minis carnalis ad motū ꝯcupiē ꝓhibet̄ primus gradus tanqʒ diſpō antecedēs. ſʒ ex alia pte nō ē tāta ꝓnitas ad iram. ideo ñ ꝓhibet̄ ipm̄ videre ex cuius aſpectu excitat̄ ira. ſenſum. n. ſeqtur ipa delectatio vel triſticia. ſʒ ex alia pte magis trahit̄ [illegible] viſum ad ꝯcupiām ipam ꝙ̄ʒ ex hac pte ad triſticiam. rōne nature magis ex hac parte corrupte. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ aīa multū ex fomite vel ex [illegible]mulo carnis trahit̄. ideo ꝯditōes ſunt ex pte iſta que diſcerni pñt. ſ. in his duobus pctis. ſ. gula ⁊ luxuria ab hoīe carnali ⁊ ſpūali. ideo ī his duo/bus pctis cū ſint ꝯditiones apparētes ad vitan/dū notant̄. in pctis aūt ſpūalibus cū nō ſint cōditiones ⁊ gradus manifeſti nobis non notantur. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄ de ordīe. dōm ꝙ videre mulierē ꝯtingit duplr̄. vel ſcḋm ꝙ ex pulchro ſeqt̄ voluptuoſū: vel curioſum. p̄io mō ptinet ad luxu/riam. ſcḋo mō ptinet ad auariciaʒ ſiue ꝯcupiām oculoꝝ. vñ ipe viſus ramificat̄ hoc mō. viſus ergo ē p̄ia ꝯditio ſcḋm ꝙ ſequit̄ voluptuoſū ad ipʒ actū luxurie. Alū ordinant ipe ꝯditōes ſcḋm ꝙ or/dinat̄ ad ipm̄ actū luxurie vel remote vel magis ꝓpinque. vñ viſus ē rei diſtantis magis lōge: al/loquiū magis rei ꝓpīque. tactus ē ꝯiūctio alioꝝ mēbroꝝ. oſculū vō oris ē. Ab. vij. ꝓuerb. appre/hendēs deoſculabat̄ iuuenē. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſi ꝯcupiſcere ſit tale ꝙ ſi facultas ſit pagat̄: ſic erit mortale luxuriari ī viſu. vel pōt eē ꝯcupiſcere citra ꝯſenſum rōnis vel ꝓhibitōeʒ tpe oportuno. ꝙ tūc nō erit mortale. vñ notabiluʒ ꝙ apls dic. v. ad eph. Turpitudo aūt ſtultiloquiuʒ ⁊c̄. turpitu/do ī oculis ⁊ amplexibus ſtultiloquiū ⁊ blanda verba ⁊ ſcurrilia. Ab. v. ꝓuer. fauus diſtillās labia mea ⁊c̄. ⁊ poſt ſequit̄. nouiſſima vero ſūt amara quaſi abſinthium ⁊ quaſi gladius biceps.

Membrum ſextum.

Exto querit de quātitate huius pctī.
s ⁊ vꝫ ꝙ sit maius, oī alio pccō. ꝑ hoc
qȝ dꝫ. j. coꝛ. vi. in glo. ardoꝛe libidis
quo nulla maioꝛ est voluptas: coꝛpis
aīuz fuīz tenet. sꝫ ſm quātitatē libidis vt vꝫ de-
terminaꝫ quātitas pctī. quare vꝫ ꝙ sit maximum
pcīz i genere. ¶ Itē Isiō. magis ꝑ carnis luxuriā
humanū genus subdiꝫ dyabolo, ꝙ̄ ꝑ aliqȝ aliud
pcīm. quare cū ꝑ qȝlibꝫ pcīm moꝛtale subijciaꝫ
hō dyabolo: videꝫ ꝙ istud sit maximū cū maxia
fiat ꝑ illud subiectio. ¶ Itē rōne tentationis istud
oñdiꝫ qꝛ dicit aug. īter oīa xpianoꝝ certamia du-
rioꝛa sunt ꝓlia castitatis. vbi quotidiana ē pugna
sꝫ rara ē victoꝛia. ergo cū nulla sit durioꝛ tētatio
dyaboli ꝙ̄ ꝑ luxuriā. vꝫ ex hoc ꝙ ipa luxuria in
genere sit maximū pcīm. ¶ Itē rōne dāni ostēdiꝫ
ꝙ sit maximū. qꝛ dicit hiero. Nulli ꝑiculosius su-
mūt coꝛpus xpi ꝙ̄ luxuriosi. ex his auctibus pꝫ
seu oñdiꝫ ꝙ sit maximū. Ad oppositū est. quia
hoc ē pcīz carnale. sꝫ pcīa carnalia sicē vult greg.
sūt minoꝛis culpe ꝙ̄ spūalia. ergo ⁊c. ¶ Item vbi
ē maioꝛ ꝓnitas ibi ē maioꝛ excusatio pctī. sꝫ īter
oīa pcīa ē ꝓnitas maioꝛ in hoc pccō. quare vꝫ ꝙ
īter oīa moꝛtalia sit minimū pcīm. Ad qȝ dōꝫ.
ꝙ illud pcīm dꝫ a scīs maius alijs pcīs pluri-
bus de cāis. pꝛima ē ꝓpter vehementē ardoꝛem
libidis que ē i hoc pccō ſm quā aīa copulaꝫ car-
ni. ⁊ hoc mō accipiꝫ illa glo. j. coꝛ. vi. Scḋa cā
ē ꝓꝑ generalitatē peccātiū. ⁊ ſm hoc intelligitur
auctas isiō. vñ pcīz ꝯpaꝫ sagene dyaboli. j. abac.
⁊. vij. eccī. Vñ sicut in sagena magni pisces ⁊ pui
capiunꝫ: ita pccō luxurie magni ⁊ pui detinētur.
Tertia cā ē rōne feditatis. qꝛ fedius ē īter omnia
pcīa ⁊ maioꝛē feditatē reddit i hoīe. ⁊ sicītelligiꝫ
hiero. auctas qꝛ ē feditas ex pte aīe ⁊ ex pte coꝛ-
poris i hoc pccō. Vñ cū tales accipiūt ꝑciosissi-
mū coꝛpus dñi nr̄i ihu xpi: idem ē ꝓꝑ nimiā fedi-
tatē acsi ꝓijcerent i luto. Quarta cā est ꝓꝑ rōnem
duplicis tentatōis hostis. s. ⁊ carnis. ñ sic ē i pec-
catis spūalibus hec duplex tentatio ⁊ ꝗ̄uis pos-
sit eē i gula hec duplex tentatio: nō tñ ē ita vehe-
mēs sic ergo illud pcīz dꝫ maximū quadruplici
de cā. pꝛīa ē rōne libidiosi ardoꝛis. scḋa genera-
litatis. tertia rōne feditatis. quarta rōne duplicis
tentatōis. que duplex tentatio vel nō ē in alijs pec-
catis sicut i spūalibus. vel si sit illos reꝑire in ali-
quo sicut i pccō gule. non ē tñ ita vehemens. dꝫ tñ
istud pcīm ⁊ si excedat alia i istis ꝯditōibus: mi-
nus simplr̄ i genere ⁊ minoꝛi pena dignum pcīs
spūalibus. in aliqua tñ spē posset ēt bene excede-
re pcīa spūalia.

Membꝛuz septimuz.

Eptimo queriꝫ de ꝯparatōe hui⁹ pctī
s ad pcīm supbie. vtrum. s. supbia indu-
cat i peccatū luxurie aut econuerso. Et

videꝫ ꝙ non. qꝛ peccatū superbie ē de maxie spi-
ritualibus. ⁊ i quo pꝛimo per ꝯtemptum recediꝫ
spūs ꝯtumax a deo. luxuria vero de maxie coꝛ-
poꝛalibus sicut dictum ē. ergo cū maximā ha-
beāt dispatōem. vnū vt videꝫ non īducit i alterū.
In pꝛio enim ē tentatio ipsius spūs ſm se. In se-
cūda vero ē tentatio ex stimulo carnis vel ex fo-
mite. ¶ Ad oppositū est qȝ dicit isiō. dicit. n. sic.
Sicut ꝑ supbiā mentis itur in ꝓstitutōem libidi-
nis: ita ꝑ humilitatē mentis salua sit castitas car-
nis. ergo videꝫ ꝙ sit quedā ꝓnitas ad luxuriā ex
pccō supbie. ¶ Itē pꝛimus parens ꝑ supbiā ꝯtra
deū tumuit. ⁊ statim sensit carnis libidinē a pudē-
da operuit. quare vꝫ ꝙ pcīm supbie oꝛdineꝫ ad
hoc pcīm. Ad qȝ dōm. ꝙ dñs oꝛdiauit i penā
vt ille q pꝛio peccauit ꝑ superbiā ñ tm̄ hēret penā
spūalem sꝫ coꝛpalem in pñti. duplex ē enīz pena.
pena. s. ꝯdēnans que ē i futuro: ⁊ ē pena coꝛrigēs
illa que est i pñti. ⁊ hac puniꝫ ipe supbus cū pmit-
tiꝫ cadere i pcīm luxurie vt sic humilieꝫ. vñ isiō.
deus nōnunꝗ̄ eijcit occultā mētis supbiā ꝑ car-
nis manifestā ruinā. non ꝙ ꝑ se oꝛdineꝫ superbia
ad hoc pcīm. sꝫ ꝑ huiusmōi cāuz supbus ꝯfūdaꝫ
⁊ peniteat: ⁊ i sensuz sue īfirmitatis veniat. Unde
notādum ꝙ duplex est oꝛdo pctī ad pcīm. vel ex
dispōne peccati ſm se. Unde oꝛdīaꝫ ad alterꝫ sicut
inuidia ad supbiā i spūalibus. ⁊ luxuria ad gulā
i carnalibus. ⁊ talis oꝛdo nō ē īter luxuriā ⁊ su-
perbiā cū sint maxie dispara sicut obijciebaꝫ. Ali-
us oꝛdo ē ſm dispōnem diuinā qua vult reduce-
re pccōꝛem ad pñiam. ⁊ ꝑ hoc pmittit cadere su-
perbū i pcīm luxurie. vt sic confusione reducen-
te ad gloꝛiā ꝯfundaꝫ ⁊ i sensuz sue infirmitatis sa-
lubꝛiter veniat ⁊ sic humilieꝫ.

Membꝛum octauū.

Ctauo querit de opposito huius pctī
o ⁊ i genere boni ⁊ in genere mali. Et
quero sic. Uirtus ē habitus īmediate
ꝯsistens sicut dicit phūs. castitas ergo
cū sit virtus respicit mediū. ⁊ luxuria ē vnū ex-
tremoꝝ sonās i vicium supfluitatis. queriꝫ quid ē
aliud extremū sonās in diminutōem? si dicaꝫ esse
insensibilitas extremum ſm phm. queriꝫ quid sit
extremū ſm theologum. sicut enim luxuria ē in-
differēter coire cum quacūqꝫ qȝ sonat i supflu-
itatem: ita videꝫ ꝙ debeat eē ſm theologum aliqȝ
extremū ſm diminutōem. si dicaꝫ ꝙ nō coire ē il-
lud extremū. i. abstinere a coitu: sic ponereꝫ i ex-
tremo virginitas. sed hoc non ē veꝝ: cum virgi-
nitas reputeꝫ ꝓ nobilioꝛi bono. Vñ ambꝛo. vir-
ginitas replet paradisum. nuptie replent mūduz.
ergo illud cū sit nobilitas ꝯditionis: nō determi-
nabiꝫ i genere pctī. Ad pꝛimū dōm. ꝙ castitas
poniꝫ medium īter supfluitatem ⁊ indigentiam ⁊
poniꝫ mediū quo ad īdigētiā, sicut dicebaꝫ insensi-

bilitas quo ad supfluitatē luxuria. sz apud theo/
logū ñ semp determinat virtus i rōe medij sic p3
⁊ dictū fuit supius q ēt relinquere oia ⁊ merito/
rie poterat qs ⁊ seq xpm. qd sonat i viciū apud
ph̄m. vn̄ trahibile ē p huiusmōi finē i iplentibus
opus ɔsilij. ita ex pte ista pōt eē q ip3 ɔtinere sit
vltra rōnē pcepti ⁊ stet rō ɔsilij. sicut innuit i. xix.
Mat. facta distinctiōe eunucho⁊ subinfert dñs.
q pōt cape capiat. q. d. illud ē ɔsilij nō pcepti. Sz
si vellemus accipe mediū ⁊ extrema i castitate cō
iugali bn̄ possemus. nā coire cū ñ sua idifferēter:
est extremū vnū sonās i supfluitatē. est aūt illō so
nās in diminutōez ñ soluē cui d3 ⁊ qn̄ d3 ⁊ cum
alijs circūstātijs debitis. istud est ex pte idigētie.
mediū vo ē reddē cui d3 ⁊ qn̄ d3 ⁊c. nec opor/
tet q v̄ginitas sit extremū qꝛ ɔsistit vlteri⁹ in rōe
ɔsilij. Sz cū fuit datuz pceptū B. crescite ⁊ multi/
plicamini. j. gen̄. i statu nāe ɔdite. ⁊. ix. gen̄. i statu
nāe corrupte. esset tūc pcīm in virginitate pmanē
⁊ trāsgressio pcepti? Dōm q nō. sz ē eleuatio vl/
tra pceptū. si enī3 iste ɔtineret: p aliū fieret multi/
plicatio vel poss3 fieri. ⁊ ēt ē eleuatio p huiusmo
di ɔtinētiā vltra. cū cui [illegible] pcepti. pcepti. n. rōne
īfirmitatis fit ad minus i statu nāe corrupte. sz qn̄
facta ē multiplicatio: planū ē q ɔtinere vlr nō ē
pcīm. sz ēt excellētissimū ⁊ vincēs īfirmitatē no/
strā. vn̄ ɔiugiū i statu nāe corrupte ɔcessū fuit i [illegible]
mediū pp īfirmitatē nostrā. qd innuit aplš. j. cor.
vij. di. Melius ē nubere q̄ vri. vn̄ nō dicit statū
pfectōis sicut dicit ipsa virginitas.

Membrum nonum.

Deno querit d differētijs luxurie que
assignant alio mō. fornicatio. adulte/
riū. stuprū. sacrilegiū. īcestus. pcīm ɔ
nāz. ⁊ sūt ille dr̄ie luxurie ꝓut sunt i fa
cto. Est aūt fornicatio luxuria qua solutus solu/
tā nālī vsu cognoscit. ⁊ intelligunt solut⁹ ⁊ soluta
a vinculo ɔiugij ⁊ ɔsanguinitatis ⁊ affinitatis or
dinis religionis vel voti ɔnectie. Natural' vsus
intelligit ad dr̄iam illius vsus q ē ɔ nāz. Adulte/
riuz vo est luxuria q̄ ɔiugalis thorus violat. vn̄
dr̄ adulteriū q̄si accessus ad thoꝝ alienū. Stupꝝ
ē luxuria i q̄ v̄ginalis incorruptio dissipat. Sa/
crilegiū ⁊ si cōe sit ad lesionē cuiuslibet rei sacre:
B tn̄ accipit p lesione psone sacre. ⁊ talr. s. p viciū
luxurie. vn̄ sacrilega luxuria melius dr̄. huiusmo
di aūt ē coitus ɔ votū ɔnectie. vt qn̄ aliqs viola
tur vel i se. vt cū in sacris ordinib⁹ ɔstitut⁹ uel re/
ligiosus peccat cū aliq̄ soluta. vel in altero vt cu3
aliqs peccat cū sanctimoniali vt aliq̄ cū sacerdo
te. Incestus ē coitus ɔ ɔsanguinitatē vel affinita/
tē vel ɔpaternitatē cōmissus. Pcīm ɔ nāz ē lu/
xuria q̄ nālis vsus cocundi maris ⁊ femine puer
titur. ⁊ istud ignominiosissimū ⁊ maximū pcīm
ē. ¶ Maꝝ aūt dr̄iaꝝ rōnē numeri ingramus. Nā

iste dr̄ie accipiunt penes inordinatōez q̄ accidit i
coitu. Inordinatio' ergo aut priuat ordinez nāe:
aut ordinē virtutis. si ordinez nāe. aut ergo pri/
uat ordinē nāe simplr: ⁊ sic ē pcīm ɔ nāz. aut or/
dinē nāe post multiplicatōez limitate ⁊ sic ē ince
stus. postq̄ enī3 multiplicata ē nā hois: limitāda
erat vt nec fratres cū sororib⁹ ⁊ sic deinceps. p/
ut castitas hois nālis regrebat uel caritas inter
hoies ɔseruāda. Si vo priuat ordinē v̄tutis vt
castitatis. istud diuersificat duplr. qꝛ aut priuat or
dinē castitati q̄ ē i voto firmata. ⁊ sic ē sacrilega lu
xuria. aut castitatis q̄ nō ē i voto firmata. q̄ ē tri/
plex v̄ginalis. ɔiugalis. vidualis. si priuat ordi/
nē castitatis v̄ginalis sic ē stuprū. si ɔiugalis adul
teriū. si vidualis fornicatio ⁊ sic p3 numerus dif
ferētiaꝝ. Supposito istis differētijs cū ponāt
alie dr̄ie. v. ad Eph. vbi dr̄. fornicatio ⁊ ois imū
ditia nō nominet i vobis. ad Coloc. iij. ponūtur
q̄tuor. fornicatio. imūditia. ɔcupia. libido. Et ad
gal. v. ponūt q̄tuō. fornicatō. imūditia. ipudicitia
luxuria. Pōt q̄ri q̄liter iste dr̄e se habeāt iter se ⁊
ad pdictas dr̄as. cū. n. dicat. iij. ad col. sup illō for
nicatio ⁊c. fornicatio ē ois cōcubitus pter lēgiti/
mu3 ɔcubitū. erit ergo fornicatio cōe ad omnem
dr̄iā3 illius pcti. ¶ Silr ɔcupia mala cōe vr̄ esse
ad oēm dr̄iā3 illius pcti. dicit. n. in glo. q ɔcupia
mala ē de aliena vxore vel de aliena re. sz hoc est
generale. ergo p ɔcupiā3 nō itelligit spālis dr̄ia.
¶ Silr pōt obijci de libidine. libido eī3 gnāle est
ēt sm q ibi ponit in gl. dr̄ ei3 ardor [illegible] q̄libet tur
pitudines discurrens sz ita ē de ardore luxurie.
restat ergo q cōe est. pōt ergo q̄ri qualr ab alijs
distinguit. ¶ Eodē mō pōt obijci vbi agit d ope
ribus carnis ad gal'. luxuria ei3 dr̄ q̄libet supflui
tas. Impudicitia aūt ē ñ pudice viuē. hec aute3
cōia sūt. nō ergo recte ponunt i diuisione. Ad
qd dōm. q aliter ponunt dr̄ie pdicte. ⁊ alr ille q̄
subiungunt. dr̄ie enī3 pdie dicte ipsius luxurie at/
tendunt. sm dr̄ias psonaꝝ cū qbus ē illicit⁹ ɔcubi
tus. Vn̄ dicit Gelasius. Aliud ē fornicatio. aliud
ē stuprū. aliud adulteriu3. aliud īcēstus. aliud ra/
ptus. Fornicatio l3 videat eē genus cuiuslib3 illi/
citi coitus: tn̄ spāliter itelligit i vsu viduaꝝ ⁊ me/
retricu3 ⁊ ɔcubinaꝝ. Stuprū aūt ꝓprie dr̄ virgi/
nū illicita defloratio. qn̄ nō pcedēte ɔiugali pa/
ctōe vtriusq3 voluntate virgo corrūpit. Adulte/
riū vo ē alieni thori uiolatio. Incestus ē ɔsangui
neorū vel affiniu3 abusus. Raptus admittit: cu3
puella a domo patris violēter abducit. Ille vo
dr̄ie hui⁹ pcti nō sumunt vlr sm dr̄ias psonaru3.
Ille āt due dr̄ie q̄ apponūtur ad Eph. attēdunt i
hoc q fornicatio attēdit cū soluta ⁊ ɔsētiētie. imū
ditia vo ɔtinet i se oēm alia3 dr̄ia3. dr̄ie vo q̄ po/
nunt ad collo. in hoc distinguūtur. q ɔcupia vel
fornicatio attēdūtur sm actū exteriorē illicitū cū
differētibus psonis. s. soluta vel nō soluta manē/

te lege nature. nõ manẽte aũt lege nature dr̄ imũ-dicia quātum ad actũ exteriorē. libido vero q̄tū ad actū interiorē. Uel aliter vt imundicia dicat̄ ꝯ nām rōne rei cum qua ē coitus. libido vero rōne modi coeundi vel volūtate libidinosa explendi. Quatuor vero dr̄e q̄ ponūt ad gal. distinguūt vt fornicatio. imūdicia. ipudicitia spāles determinēt drās sm̄ quasdā drās psonarū. luxuria vo oēz il-licitū modū pter illos tres ꝯprehēdat. fornicatio sit dr̄ illicitus ꝯcubitus sz nām nī cū soluta. Impudicitia vo cū ꝯiugata vel deo dicata. Immūdicia vo ē ī eo qd̄ est ꝯ nām. vel cū nō pducit ad actuz vt ī pollutōe extra vas debitum. ¶ Per hec pñt solui q̄ obiecta sūt. cū. n. dicit ad gal. ꝙ fornicatio ē ois illicitus ꝯcubitꝰ pter legitimū ītēdit gnāli-ter de oī spē luxurie preter illā que fit aliqñ cū cō-iugata sz de illicito ꝯcubitu sm̄ nām tñ. vt diuidat ex opposito ꝯ alias tres drās. ꝯcupīa. n. ē cū alie-na vxore sm̄ ꝙ ibi appropriat̄ ⁊ ita non accipit ibi cōiter. ⁊ p hoc soluit illud qd̄ secūdo obijcie-bat. lz eīm dicat̄ ibi ꝯcupīa respectu alterius rei. hoc nō ē q̄tum ad drāz huius pcti. silr libido nō dr̄ qcunqz ardor luxurie. sz q discurrit p turpitudies. turpitudies dr̄ dicunt qñ idebito mō p q̄sdā ptes corpis qs luxuriat̄. nō tñ cuz re alia ꝯ nām. ⁊ p hoc soluit illud qd̄ tertio ē obiectū. ¶ Ad alia vero dicēdum ꝙ luxuria ⁊ ipudicitia nō accipi-unt cōmuniter sz p appropriationē sicut supradi-ctū ē ī differentijs assignatis.

Membrum decimū.

Ecimo querit de effectu huius pcti q est amissio aureole. ⁊ de illo effectu q ē irregularitas. Pōt ergo queri vtrū illa que corrupta ē mēte ⁊ nō corru-pta in carne. amittat aureolā. qd̄ videt per diffinitionē virginitatis que ē in carne corruptibili icorruptōis ppetue meditatio. sz hoc nō ē meditatio perpetue icorruptōis. ergo nō hec virgitas sz ablata virginitate aufert aureola. ergo ab huiusmodi corrupta aufert aureola. ¶ Itē aliq̄ hz corruptōz carnis nō tñ pōt cognosci ꝙ sit corrupta. vñ Ci-prianus. Uirginitas pōt corrūpi vbi nō pōt ispici. nūqd ab ipa tollit aureola qd̄ videt. cognitio. n. diuina cuius ē dare aureolā attingit illam corru-ptionē que ab hoīe cognosci ñ pōt. cū ergo vir-gibus debeat aureola: sic corrupte priuabunt aureola. ¶ Itē alique sūt corrupte voluntaria corruptōe seu pollutōe. nūqd tales priuat̄ aureola. qd̄ vr̄. q2 ibi ē corruptio mentis ⁊ corruptio carnis. cū ergo aureola debeat icorruptio p voluntatez. vtroqz mō ab istis priuabit aureola. ¶ Silr q̄ri-tur de istis q̄ oppressiōe barbarica itegritatē car-nis pdiderūt. Ad qd̄ dōm. [illegible] sicut corruptione mētis ⁊ nō carnis nō tollit aureola vel ꝯbit ir-regularitas ad ꝯsecrādū; q2 p prius incorruptio mentis ad plenū restituit. ⁊ ita si finalr̄ manet in-corrupta hēbit aureolaz. ¶ Qd̄ autē dr̄ virgitas ppetue meditatio incorruptōis. referēdum est ad finalē icorruptionē ex pte mentis. ex pte vero carnis oportet eē perpetuā integritatē q̄tum ē ō voluntate mētis. ¶ Ad scd̄m vero dōm. ꝙ [illegible] aliqua hz corruptōez carnis que pspici nō pōt. ⁊ sciat [illegible] hoc modo corruptā. ex corruptōe mētis ī humilitate ⁊ verecūdia pmaneat. ⁊ credit ꝙ aureolaz amisit: ecclīa tñ q2 iudicat sm̄ ea que appent ī foro exteriori. nō repellit eaz a ꝯsecratione. ¶ Ad tertium dōm ꝙ si pcuraret corruptio carnis pueni-ens ex corruptōe mentis p istrumentum aliqd̄ vl aliquo huiusmōi. abstinere dz a ꝯsecratōe. si ve-ro p violentiā amisit integritatē carnis. nō ppter hoc amittit aureolā. nō eīz pōt corrūpi corpus ni-si prius fuerit aīus corruptus. mūda nāqz a cōta-gione aīa. caro nō peccat sicut isido. ⁊ beata Lu-cia dixit. Si inuitaz me violaueris. castitas mihi duplicabit ad coronā. Si. n. oppressiōe barbarica aliqui itegritatē carnis pdiderit. ad meritū ca-rū: cedit si incōtaminatis nō se ꝯparēt virgibus. Uñ leo papa. Ille famule que oppressiōe barbarica itegritatē pudoris pdiderūt. laudabiles erūt ī humilitate ⁊ verecūdia si se incōtaminatis non audeāt ꝯpare virgibus.

Deīde queritur .§. j.

vtrum irregularitas ꝯtrahat ex cōcubitu mere-tricis. qd̄ videt p hoc. ꝙ ipsa diuisit carnē suā cuz multis qui autem cognouit mulierē matrimonialiter que diuisit carnē suā efficit irregularis. ergo talis efficit irregularis. ¶ Cōtra si aliquis diuisit carnem suā cognoscendo plures solutas. non ex hoc efficit irregularis sed maior est diuisio in sua carne q̄ in carne aliena. ergo ex cōcubitu cū meretrice vna non efficiet irregularis. ¶ Preterea querit de eo qui viduam cognouit vtrū sit irre-gularis. qd̄ videt per hoc qd̄ dicit in canone. Ui-duaz si lector in vxorē duxerit ī lectoratu pmaneat. ex quo datur itelligi ꝙ irregularis efficit. Cō-tra talis non diuisit carnē suā in plures. ergo non egit ꝯ rōem sacri. ergo nō ex hoc efficit irregularis. pōt eīm ⁊ sic vnius vxoris eē vir. Ad qd̄ dōm ꝙ q cognouit matrimonialr̄ meretricez ex hoc efficit irregularis. meretrix. n. dr̄ que multo-ruz libidini pz. ⁊ licet ipse non diuidat carnē suaz in plures: nihilominus: efficit irregularis. quia ex parte mulieris quaz cognouit apparet deesse rō sacri quod exigit in ecclesia. ¶ Ad obiectū autem in contrariū dōm. ꝙ non ē cōsimilis rō ex pte viri. Uir eīm in hac parte nō tenet typum. ecclesie sed mulier. ¶ Ad scd̄m dōm ē silr. ꝙ licet ipse nō di-uisit carnē suam in plures nihilominus irregularis efficit. q2 ꝯiūctus est cū illa que diuisit carnez suā ī plures. sz qd̄ [illegible] dr̄. l. Siqs viduā aut derelictam

ctaȝ duxerit nō admittat ad cleꝝ. ꝛ. xxxiiij. di. cu- rādum ē ne quisq̄ȝ ad sacros ordines q vxorem virginē nō duxerit aspiret.

Mēbrum vndecimū.

v

Ndecimo querit de pena huius pcti. pōt ēt queri vtruȝ idē reatus sit illius qui fornicatus ē post susceptiōeȝ legis ꝛ añ susceptiōem. ꝛ de illo q fornica- tus ē post baptismū ꝛ añ. ꝛ ḋ illa que hȝ diuitias compatione illius que pauper ē. qḋ videt. qꝛ ea- dem ē quātitas ēētialis pcti. ꝛ eidē quātitati essē- tiali rñdet idē reatus. ergo idē ē reatus. ¶ Cōtra circunstātie aggrauāt pctm. alie vero ꝛ alie sunt hinc ꝛ inde circunstātie. ergo ꝛ alius reatus ꝛ p ꝯñs alia pena. Ad qḋ rñdet criꝭ. fornicatus est aliqs post legē: difficilius punietꝭ. fornicatus ē ali qs post aduētū xpi. ꝛ si adhuc cathecumin⁹ fuerit maloꝝ difficiliorē dabit vīdictā fornicata est aliq̄ diues ꝛ rñs altera vō paup. rursum ꝛ hic ē dīa. ꝛ hoc manifestū ē ex hoc. ꝙ amica ḋ dauid ꝯtrim⁹. fornicatus ē aliqs post lauacrū hic neqȝ mitiga- tio hoc pctꝫ seqꝭ ſȝ ꝙ dicit apłs ad heb. x. Irritā qs faciēs legē moysi sine vlla miseratōe sub duo bus vel trib⁹ testibus moritꝭ. q̄ȝtomagis ḋteriora meretꝭ supplicia q filiū dei ꝯculcauerit ꝛ sanguinē testamēti duxerit pollutum ī quo sctificatus est. ¶ Ad argumētū rñdendū ē. ꝙ ē quātitas que re- fert ad genus pcti. ꝛ ē quātitas que respicit circū stātias. q̄ȝtuȝ ad primū quātitas ē eadē. q̄ȝtum ad secūdum non est eadē nec idem reatus.

Questio. clxij. de filiabus singuloꝝ ca pitaliū vicioꝝ. Et pmo. de filiabus inanis glorie.

d

Icto ḋ capita- libus ꝯiūter dōm ē ḋ filiabus coꝝ sūmarie. de pluribus. n. alibi diffusius ē expeditum. Et pmo dōm ē de filiabus inanis glorie q̄ sit rō numeri. Scḋo q̄ sūt dubitabilia circa numeꝝ rōem. ¶ Rō vero numeri sic pōt reddi. cū. n. inanis gloria sit amor laudis ꝓpꝛie pp appentē excellētiā. aut itēdit lau dari rōe appentis excellētie potētie aut ꝓbitatis. aut sapie. si rōe appētis excellētie ptātis: ianis glo- ria q̄rit laudē. nō vult videri ptātis minoris ꝛ vult videri ptātis maioris. ꝛ ſȝ hec gnāt duo vicia. s. iobediētiā q̄ nō vult subiacē supiori ne videatꝭ mi noris ptātis. ꝛ iactātiā q̄ se oñdat ptātis maioris. est. n. iactātia nō solū verbis ſȝ ēt factis sue ptātis ostētatōibus. Si rōne appentis excellētie ꝓbita- tis. vult appere maioris probitatis ꝛ nō vult ap parere minoris ꝓbitatis. ſȝ vult appere ianis glīa ꝓbitatis maioris. appetit appentē ꝓbitatē nō so lum iter bonos sed ēt iter prauos. ꝛ ſm hoc ex se gnāt duo vicia ipocrisim q̄ simulatōe sctītatis ap petit videri bonus. ꝛ icōtinētiā q̄ rōne ꝯformita tis sue cū malus ī malicia laudetꝭ pctoꝛ ī ḋsiderijs aie sue. Si vero ianis glīa respiciat videri nō ꝓbi tatis minoris: gnāt ex se ptinaciā qua ēt male facta defendit ne ꝓbitas minoretꝭ. Si vō ianis gloria ꝑ appentē excellētiā sapiam laudē q̄rat: respuit esse minoratiuū sue sapiētie. ꝛ attēdit oē magnificatiuū. idq̄ȝ ex se gnāt duo vicia. discordiā q̄ dissidet ab alioꝝ sentētijs. ne ꝯpatōe eoꝝ minor appeat ꝛ no uitatū ꝓsumptōe q̄ supra vires oīa tētat vt sapiēs appeat. pȝ ergo numerus. si. n. ptes diuisiōis sūt sufficiētꝭ assignate. nō potuerūt plures eē filie ina nis glorie q̄ȝ. vij. supposite.

Secundo queritꝭ .§. j.

vel dubitatꝭ de qbusdā dubitatōibus incidētibus circa rōem numeri istaꝝ filiaꝝ. Et pmo queritꝭ. Quare irreuerētia ꝓlatoꝝ ꝛ ꝯtumacia nō ponūtꝭ filie ianis glīe sicut iobediētia. Nā eadē rō ī illis. Idcirco. n. vane gloriosus non reueretꝭ ꝓlatū vel obuiat ꝯtumaciter ꝓlato: ne minor eē appeat ptās ipsius ꝑ suppositionē maioris. ¶ Itē scḋo queritꝭ quare ostētatio ꝛ arrogātia nō ponūtꝭ iter filias sicut iactātia. eadē. n. rō e ē ī illis. ¶ Itē q̄re singu laritas ꝛ insolētia nō ꝯnumerantꝭ sicut ipocrisis. ¶ Itē q̄re nō ponitꝭ rebellio sicut ꝛ ptinacia. ¶ Itē q̄re nō ponitꝭ ꝯtētio q̄ frequētissime imo semꝑ fit cū laudis imediate sicut ꝛ discordia. ¶ Itē cū ꝓsu mere nouitates ꝯtingat in opibus virtutū sicut ꝛ ī sciētiis quare assignatꝭ ꝓsumptio nouitatū circa sa- pientiā. Ad primū dōm ꝙ iobediētia sumitꝭ lar ge ſm ꝙ diffinita est volūtas fugiēs minoratōem ptātis nolēs subiacere ptātibus supioribus idebi tis. tria aūt ḋbita sūt supioribus. honor. subiectio. īpletio mandati. debitū honorē supioribus aufert irreuerētia. debitū subiectiōis ꝯtumacia que ob- uiat supioꝝ auctoritati. debitū impletōis mādatꭗ aufert inobediētia stricte sūpta. que nō vult exeq supioꝝ ꝓcepta ꝓut opȝ. irreuerētia ergo ꝛ iobe- diētia ꝛ ꝯtumacia ꝓut sic sūt comprehēduntꝭ sub iobediētia ſm ꝙ ē superius assignata. ¶ Ad scḋm dōȝ silr ꝙ iactātia sumitꝭ large ꝓ quolibȝ mō ostē sionis ꝓpꝛie ptātis. ꝛ ita sūpta ē ī numero filiaꝝ. vel stricte ſm ꝙ illa tria distiguuntꝭ. ostētatio. arro gātia. iactātia. vt ostētatio ī facto. iactātia ī verbo. arrogātia in falso. cū. s. aliqs iudicat se hr̄e qḋ non hȝ. ꝛ hec tria sub ꝓposita iactātia ꝯprehenduntur. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ singularitas ꝛ isolētia nō sūt spālia pctā: ſȝ status pcti materie ipocrisis. Ipo- crita. n. ē ī pricipio singl'aris ī ꝑfectōe ipocrisis isolens appetit eē. Est aūt singularitas simulatio qua cōi vita relicta. priuata affectantꝭ vel queritꝭ. insolētia verboꝝ. factoꝝ. gestuuȝ. habituū. preter

dōm ꝯsum specificatio. In principio ergo ipocrita singularis est. vt per hoc sua appēns bonitas discernat. in fine insolēs. vt ex specificatōe singulari singulr̄ ꝯplet. ¶ Ad quartum dōm. ꝙ rebellio ad pertinaciā reducit. est.n. rebellio repugnās pertinacia correctōi ⁊ discipline. ¶ Ad quintū dōm. ꝙ ꝯtentio ad discordiā reducit sicut pꝫ ex diffinitione supradicta. tñ si restrigamus nomē distiguemus vt dicamus ꝯtentōez eē ꝯdictōem cum apparēti rōe. discordia ꝯdictio sine rōe. ¶ Adiscertū dōm. ꝙ ꝑsūptio illa q̄ i opibus ꝟtutis accidit cōprehēdit sub ipocrisi. quisqs.n. ꝑ spēm ꝟtutis laudare ꝺsiderat: nō ē dubiū qn sit ipocrita iudicādus. recte ergo assignauimus nouitatū ꝑsumptionez eē circa scientiā.

Mēbrum secundum.

c Onsequent dōm ē de filiabus inuidie. Et prio de rōe numeri ipsaꝝ. Scđo ꝺ quibusdā dubitatiōibus circa eādem rōez. ¶ Numerus aūt sic pōt sumi. qꝛ oīs inuidia aut est i affectu. aut i sermone. aut i ope. Si in affectu sic ē odiū. si i sermone: aut ergo manifesto ⁊ sic detractio. aut occulto ⁊ sic susurratio. Si i ope aut ergo respectu ꝓsperitatū ꝓximi. ⁊ sic afflictio in ꝓsperis. aut respectu aduersitatis ꝓximi. ⁊ sic exultatio i aduersis.

Secundo querit̃ . §. I.

de his que sciđit dubitatōibus circa rōez numeri haꝝ filiaꝝ. Et prio dubitat de odio. Nā videt nasci ex ira. Ira eīm incterata odium dr̄. ¶ Itez nōne idem ē odiū ꝓximi ⁊ exultatio i aduersis. exultatio.n. talis ex odio ē vel ipsum odiū. ¶ Itē nōne hōicidiū fratris. namꝫ ē ex odio seu inuidia caym. q̄re ergo nō ponit iter filias inuidie. ¶ Item tristicia ꝺ alieno bono ē afflictio i ꝓspis alteri⁹. ergo idē ē filia qđ inf. Ad primū dōz ꝙ odiū sit volūtas affectās mali ꝓximi hoc ꝯtingit duplr̄. nā ē malū pene siue zelus: ⁊ ē malū dāni. malum pene optamus alijs vt vindicemur. malū dāni vt nō tristemus de bonis coꝝ. odium ergo affectās malū pene ad irā ꝑtinet. odiū affectans malū dāni ad inuidiā. ¶ Ad scđm dōm ꝙ odiū ⁊ exultatio i aduersis drīt. nā odiū ē in corde. exultatio i ope. addit.n. ꝓcuratōem mali sup odiū. Dubitabit ēt aliqs iuxta hoc cū inuidia sit tristicia qualr̄ ꝺ ea possit nasci exultatio. Et dōz ꝙ ex tristicia ꝺ vno ꝯtrario nascit leticia de alio. idcirco ex inuidia que ē tristicia ꝺ alieno bono nascit leticia de alieno malo. qđ pctm ē in multis locis ꝓhibit. vt. xxiij. ꝓuerb. cū ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Et xxv. Ezech. ꝓ eo ꝙ plausisti manu ⁊ gauisus es ex toto affectu sup terrā isrl̄. iō extēdā ego manū meā sup te. ¶ Ad tertiū dōm. qm̄ cū homicidium secutū ē ex inuidia caym. istud fuit mediāte odio ⁊ afflictione in ꝓsperis. idcirco nō imediate ex inuidia. Dubitabit ēt iuxta hoc aliqs. quare detractio ꝑm isido. posita ē filia supbie. Et dōm. ꝙ isid. nō ponit inuidiā capitale: imo supbie filiā. iō detractionē ordinat in eādem spēm cum inf. ⁊ pōt eē qm̄ isido. sumit inuidiā spāliter ꝓut est dissensio a bono alterius aduersante ꝓprie excellentie non generaliter inuidiā que ē dissensio a bono alterius aduersante rei amate ꝑm estimationē videntis. ¶ Ad quartum dicēdum ꝙ sicut patet ex dictis afflictio in ꝓsperis ponit procurationē operis ꝑm ꝙ supra accipit.

Mēbrum tertium.

c Onsequēter dōm ē de rōne numeri filiaꝝ ire. ⁊ dubitabiliū que accidūt circa numeꝝ. Ponunt aūt ꝑm greg. sex filie ire. Rixa. tumor mētis. ꝯtumelia. clamor. idignatio. blasphemia. Rō aūt istius numeri pōt sic accipi. Illud.n. qđ gignit ex ira ē illatio vindicte aut dispositio ad illationē. dispō āt ad illationē tumor mētis. est aūt tumor mētis voluntas vindicādi disponēs se ad vindicādum ꝓpter impetū irascibilis. ipa vero illatio vindicte aut ē in facto ⁊ dr̄ rixa. Rixa enīz ē libido vindicandi in iniuriā facti ꝓcedēs. ⁊ hoc pꝫ ꝑ hoc qđ dicit. v. ad gal. ꝙ rixe sunt qm̄ ex ira inuicē se ꝑcutiunt. In animo ergo dr̄ tumor mētis. In scđo ꝟo dr̄ rixa. Si vero ē i verbo. aut ē iniuria i deū. vel in sanctos eo ꝙ nō vindicāt ipꝫ. vel qꝛ estimat ꝑ ipsos ipediri vindictaz ⁊ dicit blasphemia. aut ē respectu iniuriātis. ⁊ hoc ē per exaltationē vocis vt ab alijs cognoscat ⁊ dicit clamor. aut ꝑ ꝓlatione turpiū ꝯ iniuriātem ⁊ dr̄ ꝯtumelia. Si vero ē i signo tūc dicit idignatio. de istis autē genitis ex ira dicitur. iiij. ad ephe. Ira ⁊ idignatio clamor ⁊ blasphemia tollant a vobis.

Secūdo dubita . §. I.

tur de rōne numeri haꝝ filiaꝝ. Et prio cū ꝯtigat irasci ⁊ illa ira sistat⁹ i corde tm̄. ⁊ ex illa nascitur odiū. quare odiū nō ponit filia ire. ¶ Scđo de idignatōe que videt nasci ex vana gloria vl̄ supbia. supboꝝ enim est indignari ꝓprijs ⁊ reputare alios viles. ¶ Tertio cū ꝯtingat aduersariū iniuari ꝑ hoīem ⁊ istud estimat faciliꝰ. sicut ꝑ deuz ⁊ ꝑ sanctos. quare nō generat aliqđ viciū respectu hoīz sicut respectu dei qđ dicit blasphemia. ¶ Itē blasphemiā ponit Isido. filiā supbie vnde hoc. Ad primū dōm ꝙ odiū nō numerat filia. qꝛ odium vt ad irā ꝑtinet. idem ē qđ ira. ira enim inueterata odiū dr̄. odiū ergo mater ē ꝓdictorum viciorꝝ. est.n. idē qđ inania que ē scđa spēs ire ꝑm dama. ¶ Ad scđm dōm. qm̄ indignatio solet accipi duplr̄. vno mō ꝓ supbia que nō reputat alios dignos sua societate vel locutiōe ⁊ aspectu. ⁊ ē idez

qđ quarta spēs sugbie q̄ appellat plus oībꝰ sine
ꝯtēptus: quo reputant ꝓximi viles. Alio mō ali
ter sumit īdignatio ꝓ volūtate. q̄ alios per signa
molestie ꝯtristari desideramus. idcirco eis sub/
trahimus locutōez ⁊ societatē. isto scđo mō ad
irā. pͣio mō ad sugbiā ꝑtinet. ¶ Ad tertiū dōm.
q̄si cisi ꝯtigat irasci ꝯ̄ adiutorē hoīez aduersarij
nō tñ ꝑ aliā viā vindicta ei infert q̄ꝫ aduersario.
⁊ iō nō est aliud ab alijs. ꝯtra adiutorē deū vel
sanctos est nouus modus peccandi. ⁊ q2 nō pōt
deo iracūdus nocere ope: maledicit ore. vel res
eij ꝯsecratas vl' apparatas deturpat vl' dissipat. ⁊
istud ē pcm̄ blasphemie ſm q hic accipit. ¶ Ad
illud vō qđ queritur. quare Isiđ. ponit blasphe
miā filiā sugbie. puto q ꝓꝑ annexā maximā su/
gbiā sine qua nūq̄ eēt blasphemia. qua. s. sugbia
erigit ꝯ̄ creatorē ad pugnādū ꝓut pōt. īmedia/
tus tñ exitus eius ē ex ira sicut oñsuꝫ ē.

Membrum quartum.

Consequēter dōm est de filiabus ac/
cidie. ſm greg. assignātur sex. q̄ sunt.
malicia. rancor. pusillanimitas. despe
ratio. torpor circa precepta. vagatio
mentis circa illicita. Primo ergo querēda est
ratio numeri. scđo dubitabilia que accidūt circa
numerū. Et pͣio q̄rit rō numeri ſꝫ greg. deinde
ſꝫ Isi. Rō vō numeri ſꝫ greg. hec ē. cū. n. acci/
dia sit auersio a laborioso ⁊ graui. cū ꝯuersione
ad q̄etē. ex ꝑte ꝯuersionis ad q̄etē generat vaga
tionē mētis circa illicita: i quibꝰ querit q̄etē. Vñ
dicit greg. tristicia ñ hñs in se vñ letet. foris que/
rit. Ex ꝑte vō auersionis a laborioso aut sumit
nascēs ꝯp̄atōe ad ipꝫ opus qđ laboriosuꝫ ē: aut
ꝯp̄atōe inferētis aliq̄d graue. Si respēu inferētis
aliq̄d graue. aut ē ira i aīo ⁊ dicit malicia: aut eē
isigno ⁊ dr rācor. Si vō respectu opis laboriosi
aut ē respēu aggrediēdi ⁊ dr pusillanimitas. pu/
sillanimitas eīꝫ ē timor aggrediēdi: aut est respēu
ꝓficiendiꝰ ⁊ dicit torpor. aut respectu ꝯsūmatōis
⁊ dr despatio. ¶ Scđꝫ Isiđ. aūt assignāt alie filie
tristicie ⁊ alie accidie. tristiciā aūt dicit inq̄ꝫtū re/
cedit a graui ⁊ laborioso ad qđ tenet. accidia vō
inq̄ꝫtū se ꝯuertit ad q̄etē indebitā. quatuor aūt sūt
nascētia ex tristicia. rācor pusillanimitas. amari
tudo. desperatio. que sic distinguūtur vt rācor ⁊
amaritudo ad graue sine molestū referāt. pusilla
nimitas ⁊ dspatio ad laboriosū. graue dr ēi in su
stinēdo. laboriosū i opando. amaritudo dr ē ani/
mi i se ipotētis sustinere. Rācor vō ē manifesta/
tio i signo exteriori. respēu vō laboriosi i aggre
diēdo pusillanimitas: i ꝓficiēdo dspatio. De acci
dia vō oriunt. vij. ociositas. somnolētia. iportuni
tas mētis. inq̄etudo corpis. istabilitas. vbositas:
curiositas. Cū. n. accidia sit volūtas iordinate ap
petēs q̄etē. aut putat inuenire q̄etē ꝑ cessationeꝫ ab
ope dbito: aut ꝑ opus. si ꝑ cessatōeꝫ ab opē: dupͥ
generat vicia. ociū q̄ cessat a bonis opibꝰ i vigilā
do. ⁊ somnolētiā q̄ ꝑ dormitōꝫ cessat cum possit
sine ipedimēto opari. Si vō ꝑ opus. aut ꝑ opus
debitū: aut ꝑ opus idebitū. si ꝑ opus dbitū. hoc ñ
ē nisi q2 idebite vult facere vt p hoc cessare coga
tur ⁊ sic generat iportunitas. si vō ꝑ opus idebi
tū. aut hoc ē ꝑ actū itrinsecū. aut p actū extrisecū.
si ꝑ itrinsecū. dr iq̄etudo mētis q̄ ñ cessat cogitare
vl' desiderare vana. si vō p extrinsecū. aut hoc ē
ꝑ corpis mutatōez d loco ad locū. ⁊ dr corpis i/
stabilitas. aut ꝑ vboꝝ effusionē. ⁊ dr verbositas.
aut p solicitudinē explorandi ea q̄ gerūtur apud
alios. ⁊ dicit curiositas.

Secūdo querit · §. j ·

d dubitabilibus q̄ icidūt circa rōez nūeri haꝝ fi/
liaꝝ. Et pͣio d diuersitate in assignādo filias ſm
greg. ⁊ Isi. aut eīꝫ alter ē sugfluus. aut alter dim. i
nutus. si ñ. necē ē vt reducat assignatio q̄ ē ſꝫ nu
meꝝ maiorē ad numeꝝ minorē. ¶ Itē desidia est
pcīꝫ q̄ qs a bono ope desistit. similr omissio pcīꝫ
ē q̄ qs deserit actū debitū. silr negligētia qua qs
deserit debitā circūstātiā: sic ⁊ pigritia pcm̄ ē: q̄
qs i bono opando tepescit. quare nō sūt numera
ta iter filias sicut torpor ⁊ pusillanimitas. ¶ Itē
malicia querit nocere. nocē aūt itentio ire ē. ergo
ē eius filia. ¶ Itē malignitas ē neq̄tia q̄ eiusdē ra
tionis videt eē. quare nō ponūtur filie accidie si/
cut ⁊ malicia. Ad primū dōꝫ q neuter ē sugflu
us nec diminutꝰ. ſꝫ Isi. distinguit i mēbris vicio/
rū positoꝝ a greg. qđ pꝫ sic. Nā sub vagatōe mē
tis q̄ ē vltima filia ſꝫ greg. ꝯphēdūtur hec vicia.
iq̄etudo mētis. corpis instabilitas. vbositas. cu/
riositas. sicē pꝫ i p̄assignatis coꝝ diffinitōibꝰ. Sub
torpore q̄ ē penultima filia ſꝫ greg. ꝯphendunt
ociū. somnolētia ⁊ ēt importunitas ex ꝯsūi. qđ pꝫ
ꝯsiderāti p̄dicta. Amaritudo vō ſꝫ Isi. idē ē qđ
malicia ſꝫ greg. sicē pꝫ ex vbo Isi. i li. d ꝯflictu vi
ciorū. dīc eīꝫ. ꝓpēde quanto merore intuēdi sūt q
tanto amaritudinis felle ꝯuersant. Vñ meror iste
idē ē qđ amaritudo sine malicia. qua alijs maluꝫ
molimur ꝓpter illatam grauedineꝫ quā amaro
animo valde suscepimꝰ. In oībus alijs ꝯueniūt
greg. ⁊ Isiđ. ¶ Ad scđꝫ dōꝫ. q desidia. omissio. ne
gligētia. pigritia. ⁊ filia sub torpore ꝯphēdūt. sꝫ
tñ distiguunt. Nā pigritia idē ē qđ torpor. ⁊ sūt i
ꝑte agētis. sꝫ pigritie ratio est eo q pigeat diffi/
cultas grauedineꝫ. torpor vō respicit appetitum
q̄etis. Nec ē ꝯtrariū p̄dictis. vbi dictū ē torporē
sui ex ꝑte auersiōis a grauedine. istō eīꝫ verū ē si
ꝓꝑ amorē q̄etis. dsidia vō amissio. negligētia ex
ꝑte actꝰ. sꝫ dsidia cōe ē ad omissioꝫ ⁊ negligētiā.
omissio vō ē dsidia sine dscrētia actꝰ dbiti. negli/
gētia vō descrētia dbite circūstātie. negligētia vō
idē ē qđ ignauia qđ dictū ē ex hoc. q hō i nullo

opē debitaȝ adhibet discretionē siue diligētiā. vt sciꝫ fiat cū debitis circūstātijs. ¶ Ad tertiū dōm. ꝙ malicia dupliciter pōt sumi. vno mō ꝓ volūtate īferēdi nocumētū aduersāti. ꝛ sic idē ē qđ odiuȝ ꝛ filia ire. Alio mō ꝓ machinatiōe mal' īferēdi [illegible] quā suspicamus itrare grauedinē ꝛ sic est filia accidie. ¶ Ad illō vō qđ q̄rit̄ ꝺ malignitate. dōȝ ꝙ idē ē qđ rācor. malignitas eniȝ ē volūtas nocēdi alij qꝫuis potētia desit. neqtia vō sub malicia ꝯphēdit̄. Est eīȝ neqtia malicia qua qs audet malū qđ negt. ꝛ sic pꝫ rñsio ad obiecta.

Membruȝ quintum.

c Onsequēter dōm ē ꝺ filiab⁹ auaricie. Et primo ꝺ rōe numeri. scđo ꝺ dubitationibus circa eādem rōeȝ. Ponit aūt greg. vij. filias auaricie. q̄ sūt ꝓditio. fraus. fallacia. piuria. ingetudo mētis. violētia ꝫ miscđiaȝ. obturgatiōes cordis. Numeri aūt rō tal' ē. cū eīȝ auaricia sit nimius amor pecunie. aut ē nimius amor ingrēdi pecuniā. aut retinēdi. si acgrēdi aut ergo ꝑ deceptōeȝ: aut ꝑ īdustriaȝ: aut ꝑ viȝ. plēs eīȝ modi acgrēdi īueniri nō pñt. Si ꝑ deceptōeȝ aut in vbis aut ī factis si ꝑ deceptioneȝ in factis auaricia acquirendis inhiat. generat ex se duo vicia scilicet proditioneȝ ꝛ fraudem. sed ꝓditio est domesticoruȝ. deceptio fraus extraneorū. Uel ꝓditio est circa ꝑsonā: fraus circa res ipsius ꝑsone. Si vero ꝑ deceptōeȝ ī verbis acquiratur pecunia. istud nō est nisi per mēdaciuȝ. mendaciū eniȝ est falsa significatio vocis cuȝ intentione fallendi. aut ergo ꝑ mendaciū fallēdi simpliciter. ꝛ sic generat̄ fallacia. aut ꝑ mēdaciū iuramēto firmatū ꝛ sic ē ꝑiuriū. ꝫm ꝙ periurare dꝛ inuocare deū vl' sāctos testes sue falsitatis. Si vō ꝑ īdustriā auaricia acgrēdis īhiat generat mētis īqetudinē: qua semꝑ solicitat̄ ꝺ pecunia acgrēda. Si vō ꝑ viȝ. generat molestiā. sex ergo vicia generat auaricia. ex seminario libidinis circa pecuniā acgrēdā. s. ꝓditōeȝ. fraudē. fallaciā. ꝑiuriū. īqetudinē mētis. violētiā ex seminario libidinis. circa pecuniā retinēdā generat obturgatōeȝ cordis ꝫ misericordiā. q̄ nō solū indigētibus nō dat dāda. imo cōcitat̄ aduersus ipos ꝛ murmurat. sic patet rō numeri.

Secūdo querit̄ .§. j.

ꝺ dubitabilibus circa rōneȝ numeri haruȝ filiarū. Et primo quare dolus ñ ponit̄ filia auaricie sicut ꝛ fraus. Et sic dicat̄ ꝙ sint idē ꝫꝫ rē. constat ꝙ differūt ꝫm rōneȝ vnde sumit̄ illa differentia. ¶ Similiter cū furtū sit peccatum qđ nascitur ex auaricia. quare nō ē positum inter filias. ¶ Secūdo dubitat̄ ꝺ īqetudine mētis. nā ipaȝ ponit Isidorus filiā accidie. quomō ergo erit filia auaricie. Ad primū dōm. ꝙ dolus idē est qđ fallacia vñ distinguūtur fraus ꝛ dolus. Fraus enim est in opere dolus in ore. ꝛ ita idem qđ fallacia. sicut supra accepimus. Similiter furtum ideȝ qđ fraus. recta eniȝ furti diffinitio est cōtractatio rei aliene fraudulēta. ¶ Ad secūduȝ dicenduȝ. qm̄ īquetudo mētis ꝓut nascitur ex accidia. nō determinat sibi aliquā materiaȝ. eteniȝ mēs accidiosi auertit se querēs. illicitā quietem. circuit cogitatione ꝛ desiderio res quasi infinitas. vt saltē in illis qetē inueniat. ꝛ istud dꝛ īqetudo mētis ī accidia. ꝓut vō nascit̄ ex auaricia. ꝺterminat sibi māꝫ scꝫ pecuniā circa quā ꝯgregādā studere ñ cessat. ꝛ istud studiū pecunie ꝯgregāde dꝛ īqetudo mētis ī auaricia.

Dubitat̄ enim .§. ij.

de rōne numeri filiarum auaricie ꝫm Isiđ. assignatarū. Ponit auteȝ Isiđ. nouē filias q̄ sūt. mēdacium. fraus. furtum. periuriū. turpis lucri appetit⁹. falsa testimonia inhumanitas. rapacitas. Que sic possunt distingui. mendacium est deceptio in ore. fraus ꝛ furtum in oꝑe. sed distinguūtur hac ratione: vt fraus sit deceptio in negociando. furtuȝ in occulto aliena cōtractando. ꝑiuriuȝ est in ore ad deceptioneȝ: ꝛ mendaciū ad abscondēduȝ. turpis lucri appetitus est in corde. etiaȝ si deficiat posse. falsum vero testimoniuȝ est in ore qđ fit frequētissime pro tpali emolumēto. vt qñ ponitur sub ꝑcio falsitas dicenda primo ꝫ ꝓximū. violentia vō [illegible] est coactio ꝑsone ꝓximi vt inde aliqđ extrahat̄. Inhumanitas ē lesio ipsius ꝑsone vt inde aliquid extrahatur. Rapacitas vō est reruȝ ipsius ꝑsone per vim depredatio. Reducamus istaȝ diuisioneȝ ad illā que est ꝫꝫ greg. ꝛ soluētur multe dubitationes que possent fieri. ꝛ dicamus sic. ꝙ mēdaciuȝ ꝫm Isiđ. ꝯphenditur sub fallacia: ꝫm Greg. sicut pꝫ ex dictis. furtū vō sub fraude sicut iaȝ supradictuȝ est. humanitas ꝛ rapacitas sub violētia ꝯphēdūtur ꝫꝫ greg. Naȝ ipse accipit violentiam ꝓ omni modo extorquēdi pecuniā ꝑ vim. ¶ Si vō queritur ꝺ mēdacio ꝛ ꝑiurio ꝛ falso testimonio. hec aliqñ fiūt nō cā lucrādi: ꝫ vel cā odij vl luxuriādi vl' timoris. vñ ñ vident̄ eē filie auaricie dōȝ. qñ etsi ꝯtingat ista vicia ad fines aliorū ordinari. istud raro accidit ꝛ nō sepe. frequēter vero ꝛ sepe ꝛ vt ī pluribus hec ꝫꝫ vicia ad finē auaricie ordināt̄ur sine alio vicio mouēte. nisi ipsa auaricia ideoqꝫ filie auaricie recte dicunt̄.

Membruȝ sextuȝ.

c Onsequēter dōȝ ē ꝺ filiab⁹ gule. q̄ ponunt̄. v. ꝫꝫ gre. Inepta leticia. scurrilitas. īmūdicia. multiloquiuȝ. ebetudo mētis circa ītelligētiā. Primo ergo ponēda ē rō istiꝰ nūeri. Scđo ꝓponunt̄ dubitabilia

circa numer. Ro numeri hec e. pctm qd gignit ex gula. aut e in itellectu. & dr ebetudo mentis. aut est i effectu: & hec cotingit dupl'r. vel opis & dr imudicia. vel fmonis: & hoc dupl'r. vel p turpitudine verbor & di scurrilitas. p supfluitate & dicit multiloquiu. Si vero est in effectu di inepta leticia. & fm hoc sunt quinq peccata que ex gula gignunt. Scdz Isid. ait sut duo. comessatio & ebrietas. comessatio aut e in cibis. ebrietas aut est in excessu i potibus.

Secundo querit . §. j.

de dubitabilibus circa numer que videnk multo plures filie gule qz que dicte sut. Na di. xxxi. ecc. Vinu multu potatu irritatoez & ira & ruinas multas facit. ergo irritatio & ira sunt filie gule. Itez prouer. vlt. Nullu secretuz vbi regnat ebrietas. ergo reuelatio secreti e filia gule. Ite prouer. xxiij. oculi tui videbut extraneas & os tuu loquit puersa. glo. penale e viciu mulieri post vina i corde coupiscere comitatur et turpitudine vbor. ergo luxuria est filia gule. Scdo dubitat de inepta leticia. na ipa videt comitare omne pctm. puerb. ij. letant cu male fecerunt & exultat i rebus pessimis. Ite dicit aug. amor bns id qd amat & fruens eo leticia e. sz talis amor generalis e ad multa vicia: & sic di inept'. & ad multas vtutes: & sic di aptus amor siue ordiatus. no e ergo spale pctm inepta leticia. Ite inepta leticia fere semp vel frequenter ordinat ad finem luxurie. ergo erit eius filia. Tertio dubitat de scurrilitate. na Isid. ponit ea filia luxurie. Ite multiloquiuz circa illicita videt ide qd scurrilitas. Nam circa licita n erit mortale iuxta illud math. xij. de omni vbo ocioso & c. Vbi dicit hiero. vt de friuolis & fabulis. scurrilis aute non sut ociosa sz criminosa. Quarto dubitat de imudicia. ipa. n. magis vr pertinere ad luxuriam qz ad gula. Ite cu talio imudicia n sit nisi fomitus vel eructatio. hec aut n sunt nisi penaru erit pctm imudicia. Quinto dubitat de ebetudine. na ebetudo videt nasci ex quolibet pcto. omne. n. pctm p hoc q priuat modu spem & ordine: ebetudine mentis inducit. Item vr q sit idem q pria filia luxurie que di cecitas. Na sup illud. xxij. puerb. cui ve & c. dicit glo. imoderatus haustus vini interioris & exterioris visus ingerit cecitatez. Itez cu omne pcz sit volutariu. nulla aut ebetudo voluntaria: quare nulla ebetudo erit pcz. Ad primu dom q ira & irritatio reuelatio secreti & c. no generant pprie ex gula. q nec imediate nec per se sz accidetaliter. ppter hoc enim q nutrit & irritat fomite dicunt ex gula puenire illa pcta: que imediate nascunt ex fomite nutrito siue irritato p gulam. & p hoc soluunt omia prio obiecta. Ad scdm dom. q inepta leticia di large pro quocuq3 gaudio surgete ex libidine: qua volumus delectari in gestilatione corpis & musicis instrumetis & lusibus carnalibus. & sic inepta leticia nascit ex gula vel ex luxuria sz driter. nascit. n. ex voluptate gule. na p hoc incitat libido i gustu vt delectabilius exerceat actu sud. ex hoc q iocudius cibaria sumunt. & ideo recte filia gule dicta e & ad fine eius ordinat. Ex voluptate vo luxurie ante actu aliqn nascit & ad fine eius ordinat sz ex ope minime. ideoq3 no ita puenieter luxurie filia dici pot. Ad tertiu dz. qd obijcit de scurrilitate sic d inepta leticia. Na ex ope & voluptate gule scurrilitas nascit. & hoc psiderauit greg. ex voluptate vo luxurie qui no ex ope: & illud considerauit Isido. Dria vo iter multiloquiu & scurrilitate pz psideratis sup positas illor rones & diffinitoes. & qtum ad materia & qtuz ad forma. Na multiloquiu e in vbis qbuscuqz inordiata multiplicato. scurrilitas e solu in vbis turpibus & inhonestis. Ite multiloquiu libidis in gustu pseruatiu e. scurrilitas excitatiua. Ad quartu dz. qn imudicia no accipit p turpitudie & feditate que e pria mudicie. sz p volutate siue imoderato appetitu quo ho ingurgitat se & replet cibarijs. ex quo sequit imudicia & feditas i fomitu & eructatoe. a qua sequela istud pctm trahit nome suu vt dicat imudicia. Ad quintu dom. q ebetudo accipit multipliciter. na e ebetudo naturalis carentia subtilitatis intellectus ex inepto pueniens instrumeto. & e ebetudo defectus penetradi spualia. & e voluntaria ebetudo. & e duplex. na aut e ebetudo cognitionis aut affectois. Si cognitois sic e filia gule. e enim voluntarius error vicij circa bona spualia. vt cum iudicamus bona spus ee mala: eo q sunt aspera carni vt ieiunia. vigilias. & alias fatigatones pnie. Vn. j. ecc. execratio pctoris cultura dei. fm hoc di opponi gula dono itellectus. Si affectiones: sic e filia luxurie & di cecitas mentis. Est enim talis cecitas dispiciedi dulcedis dei vl error volutarius circa illa. de qua. j. ecc. execratio peccatoribus sapia. & ro e huius dr luxuria opponi dono sapie. & p hoc soluunt obiecta.

Membrum septimu.

Consequeter dom e de filiabus luxurie. que sut. viij. fm greg. s. cecitas metis. incosideratio. icostatia. pcipitatio. amor sui. odiuz dei. affectus psntis seculi. horror siue desperatio futuri. fm Isido. vero. iiij. ponunt. s. turpiloqa. scurrilia. ludicra. stultiloquia. Primo ergo poneda e ratio numeri. Deinde subdende sunt dubitationes circa numeru vel ea que numerant. Ratio autez numeri hec e. peccatu qd generat ex luxuria aut e fm deordinatoem ronabilis aut irascibilis aut pcupiscibilis. fm deordinatoem aut ronalis sut duo pcta. fm eniz deordinatoe eam ad supiora que sut pcu/

ꝑlāda dicitˀ cecitas mētis. Sm̄ deordinatiōem aūt
ad iferiora agēda dicitˀ incōsideratio. Similiter
sm̄ inordinatōez irascibilis duo vicia generantˀ.
aliqñ enim hꝫ inordinatōem ī patiēdo ꝛ dˀ incō
stātia. aliqñ ī aggrediēdo ꝛ dˀ ꝑcipitatio. Scd̄m
aūt deordinatiōem virtutis ꝯcupiscibilis generā
tur quatuor pctā. quoꝝ duo respiciūt affectionē
rei presentis. alia vero duo respiciūt affectionem
rei future. Est enim affectio indebita ad rē p̄ntē
sm̄ amorē nimiuꝫ. ꝛ sm̄ hoc dˀ amor sui ꝛ intel
ligitˀ de amore carnali. Uel sm̄ detestatōem quod
summe amanduꝫ ē. ꝛ sm̄ hoc ponitˀ odium dei.
Respectu vō futuri. aut boni mutabilis aut boni
imutabilis. si respectu boni mutabilis. dicitˀ affe/
ctus p̄ntis seculi. affectus enim p̄ntis seculi ē vo/
lūtas qua desiderat hō ꝑmanere ī bonis mutabi
libus vt eis fruatˀ. Si vero fiunt respectu boni im
mutabilis futuri: dicitˀ desperatio. desperatio eniꝫ
futuri ē voluntas de eterna vita desperās. Uel ali
ter possunt illa. iiij. accipi vt duo respiciant perso
nam: duo respiciāt rem. ꝑsonam respiciūt amor
sui ꝛ odium dei. rem respiciūt affectus presentis
seculi ꝛ desperatio futuri. Scd̄m inordinationeꝫ
vero in appetitu respectu substātie inferioris di/
citˀ pctm̄ qd̄ ē amor sui. scd̄m inordinatōeꝫ vero
fuge respectu substātie superioris dˀ odiuꝫ dei. Sm̄
inordinatōem aūt appetitus respectu p̄ntis boni
dicitˀ illud pctm̄ qd̄ est affectus p̄ntis seculi. Sm̄ i/
ordinatōem aūt fuge respectu boni futuri dˀ hor
ror siue despatio futuri. ꝛ sic in vniuerso sūt octo
nascentia ex luxuria. ¶ Secundū autē Isido. po/
nuntˀ quatuor nascentia ex parte sermonis. sapiē
tie enim in sermone opponitˀ stultiloquiuꝫ. bonitati
vero sm̄ tres ꝯditiones opponuntˀ alia tria. opꝫ
enim cōsiderare qd̄ decet. qd̄ licet. qd̄ expedit. ei
qd̄ decet opponitˀ turpiloquiū. ei qd̄ licꝫ scurrili
tas. vtilitati vero iudicra opponuntˀ.

Secūdo dubi- .§. .j.

tatˀ de rōne numeri harꝫ filiaꝝ. ꝛ p̄io de incōstā
tia ꝛ ꝑcipitatiōe. que videntˀ idē eē qꝛ instabilitas
vel inquietudo mētis quas ponit Isid. filias acci/
die. ¶ Itē de amore sui dubitatˀ. Nā sicut dicitˀ au/
gu. qꝛ fundamētū ciuitatis dyaboli ē amor sui. er
go magis dꝫ assignari filia supbie que est initium
oīs peccati q̄ȝ luxurie. ¶ Itē odiū ē genꝰ ad odi/
um dei ꝛ odiū ꝓximi. ¶ Itē odiū nascitˀ ex inui/
dia. ergo ē eius spēs. ergo odiū dei non ē filia lu
xurie. de alijs ēt multipliciter dubitatˀ sꝫ per assi/
gnatā numeri rōnem pꝫ solutio. Dubitabit. n. ali
quis de oībus. nā ꝑ istas imēdiu luxuriosus asseq
tˀ finē suū. ergo si sunt filie luxurie. Ad primū di
cendū. qꝛ nō ē idē incōstantia ꝛ inquietudo mētis
siue instabilitas. Incōstātia. n. ē que statū ī bono
impedit: ꝓpter aduersa ꝛ ꝯtraria voluptati car/
nis que nolumus sustinere. Inquietudo vō men
tis ꝛ instabilitas corporis fiunt ꝓpter ꝓspera adipi
scēda. ¶ Ad scd̄m dicendū. qꝛ amor sui sumitur
large ꝓ adherentia qua hō se diligit inordinate
plus q̄ȝ debꝫ. vt plus q̄ȝ deum. ꝛ sic amor funda
mentū ciuitatis dyaboli ē. sumitˀ aūt stricte ꝓ amo
re quo hō inordinate diligit se q̄ntum ad suū infe
rius. i. carnē. ꝛ sic ē filia luxurie. nā luxuria ē que
maxie inclinat animā ad amorē carnis. ¶ Ad ter
tium dic̄m. qꝛ odium que ē filia inuidie ē odium
ꝓximi qd̄ apparet nasci ex tristicia de alieno bo/
no. odium vero dei filia ē luxurie. Nā amor infe
rioris. i. carnis imoderatus ī luxuria est. ꝛ iō ma
xima inclinatio ē ad inferius. vnde maxie reces/
sus ▮ superiori qd̄ ptinet ad odiuꝫ. ¶ Ad vltimū
dicendū qꝛ preassignata vicia imediate ex volū
tate vel opere luxurie nascuntˀ ꝛ ordinantˀ ad finē
aut sicut tendētia ad finē. quēadmodū inconside/
ratio. precipitatio. ꝛ amor sui. ꝛ affectus presen/
tis seculi. ista enim ē voluptas illa que ē finis lu/
xurie in actu. qꝛ ratio incōsiderate irascibilis im/
petuose: ꝯcupiscibilis toto affectu. q̄ntum ad intri
secus nō in amore sui. q̄ntum ad extrinsecus vt in
affectu seculi moueantˀ ad ipsaꝫ. ꝛ sic pꝫ qualiter
huiusmodi vicia ordinentˀ ad huiusmodi volu/
ptatem tanq̄ȝ tendētia ad finem suum. reliqua ve
ro oīa reducuntˀ ad finē sicut fugiētia ad ꝯuersan
tia sunt. i. voluptati sm̄ carnē que ē sm̄ tactum in
coitu maxima. vt cecitas mētis cū despicitˀ spūa/
lia. inconstātia que statū in bono nō tenet. ꝓpter
grauitatē vel aduersitatē odium dei cui displicet
iusticia dei ꝛ mouetˀ contra ipsam horror vel de/
speratio futuri seculi. que refugit penam ꝛ despe
rat de premio. hec omnia aduersantur voluptati
sm̄ carnem. sapor spūalium. status in pnīa. dei iu
sticia. pena eterna cum elongatione glorie.

Questio. clxiij. de illa tri/ mēbri diui

sione peccati. aliud ex infirmitate. aliud ex ignorā
tia. aliud ex certa malicia.

Xpleta diuisi-

one peccati sm̄ dˀsias capita/
liū vicioꝝ ꝛ nascentiū ex illis
summarie: adiuuāte dn̄o, ꝓcedē
duꝫ ē ad diuisionē pcti actua
lis trimēbrē que ē. Pctm̄ ali
ud ē ex infirmitate. aliud ex ignorātia. aliud ex i/
dustria siue certa malicia. ꝛ est eadē cū illa. pctm̄
aliud ē in patrē. aliud in filiū. aliud in spiritūsctum.
Primo ergo querendū ē de dubitabilibus q̄ spe/
ctant ad diuisionem hāc in genere. ꝛ postea de/
scēdendo ad ea que ꝯtinentˀ sub singulis mēbris.
¶ Primo aūt queritˀ penes qd̄ accipiatˀ hec diui/
sio. Scd̄o vtrū idē pctm̄ ꝯtineatˀ sub diuersis diffe
rētijs. Tertio de ꝯparatione dˀsiarum inter se sm̄

magnitudinez peccati.

Membrum primuz.

Primo ergo queritur circa primum. videtur eniz q nō debeant eē nisi due dīie. cū eniz due sint ptes aie: cognitiua et motiua. Peccatū aūt fit i aīa ex occasiōe defectus: in altera pte erūt tm̄ due dīie. defectus eniz i pte cognitiua generaliter ē ignorātia. defectus aūt in pte motiua est infirmitas. hec enim cōprehēdit et infirmitatē que est aīe ex cōiunctiōe ad carnē. et que ē aīe sm̄ seipsaz. Vel si ifirmitas tm̄ accipitur ipsius aīe sm̄ cōiunctiōem ad carnē tūc manifestuz est. ¶ Itē industria siue certa sciā et ignorātia opponunt sufficiēter. ergo oē pctm̄ diuidit per illa duo. omne eniz pctm̄ aut sciēter aut ignorāter cōmittit. ¶ Preterea. malicia ē pctm̄. Cū ergo determinant cause pcti nō dz malicia cōputari inter causas siue occasiōes pctōꝝ. sufficiūt ergo reliq̄ due dīie. ¶ Itē videt q vnica dīia sufficiat vt oē pctm̄ dicat ex infirmitate. omne eniz pctm̄ aut est ex timore male humiliāte: aut ex amore male accēdēte sed vtrobiqz ē infirmitas. quidā enim peccant ex ifirmitate amoris. quidā ex ifirmitate timoris. ¶ Preterea. oē pctm̄ aut ē ex ifirmitate mētis. aut ex ifirmitate carnis. d qua duplici ifirmitate dr̄ in ps̄. sup illud Infirmata ē in paupertate vtus mea. et ossa mea cōturbata sūt. p ifirmitatem eiz vtutis itelligit ifirmitas animi. p cōturbatiōem eiz ossiuz ifirmitas carnis. ex altero eiz hoꝝ puenit oē pctm̄. videtur ergo oē pctm̄ ex dīia infirmitatis pcedere. ¶ Silr pōt ostendi q oē pctm̄ ex ignorātia pcedit. ois eniz malus ignorat. sicut dicit phs. Et dicit dyoni. q nullus respiciēs ad malū mōꝫ/ nū huiusmōi opat. si ergo peccās ois respicit ad id qd malū ē: peccās ois nescit illud eē malū. ergo oē pctz ē ex ignorātia. Ad qd dōm. q diuisio supradicta quo ad sufficiētiā necessariū est q sit trimēbris sm̄ q dicit aug. i li. lxxxiij. q. alia sūt pctā infirmitatis. alia impitie alia malicie. et ponit talē distictiōez. q ifirmitas opponit vtuti: impitia sapie: malicia bonitati. differūt aūt hec tria sm̄ posse scire et velle. ex defectu. ergo alicui⁹ istoꝝ pximo puenit oē pctm̄. Ignorātia vo ex pte aīe accipit quo ad cognitiuā. Infirmitas ex pte ipsius aīe [illegible] cōiūctiōe ad carnē. malicia vo ipsius volūtatis quo ad motiuā. cū neutra pdictaꝝ. s. ignorātie vel ifirmitatis aduenit volūtati sz opposita insūt. sic ergo pz rō pdicte diuisiōis. Cū. n. pctz ē in volūtate. aut accidit ex iclinatiōe ignorātie q ē in cognitiua. aut ex iclinatiōe ifirmitatis q ē ex pte carnis. corpus. n. qd corrūpit aggrauat aīaz. aut ē ex defectu qui ē in sola volūtate cum oppositis ignorātie et ifirmitatis. cū. s. pōt facē bonū potētia facili et scit: vult [illegible] cōtrariū. ¶ Si vo qrat vtꝝ due dīie vel vna sola sufficiat. rūdēdū est ad obiecta.

Ad primū sic dōm ē. q lz due penes sint nāe vicia. s. ignorātia et difficultas seu ifirmitas: sicut dicit aug. vt. s. vel sciēda nesciat. vel ipediēte difficultate [illegible] cognita iplere nō valeat. nō tm̄ oē pctm̄ ex altera istaꝝ differētiaꝝ ē. sz oē pctm̄ ex altera istarū causaꝝ ē qd qddā pctm̄ ptēdit colorē quēdā excusatiōis. pter ista aūt ē illud qd non hz in [illegible] cānē excusatiōnis. s. pctm̄ qd ē ex certa malicia. ¶ Qd aūt obijcit ex duab⁹ ptib⁹ aīe penes quaꝝ vnā accipit ignorātia: penes alterā aūt ifirmitas. dōm ē q cā que ē in pte motiua nō ē tm̄ ex ifirmitate ex pte carnis. sz ēt ex malignitate mētis. nō quātum hz ex nā sz ex nāe corruptiōe et dliberata volūtate. ¶ Ad scōm vo dōz. q idustria siue sciā et ignorātia lz opponant. nō tm̄ sūt opposita imediata put h accipiunt. nō. n. oē pctm̄ qd sciēter fit ex industria fit vl ex certa malicia. pōt. n. ille q scit eē peccatū aut ex ifirmitate trahi ad pctm̄: aut nulla existēte ifirmitate huiusmōi trahi ad pctz. si ex ifirmitate trahat ad pctm̄ lz sciēter fiat: nō dr̄ eē peccatū ex industria. vñ ita atēdēda ē diuisio. aut scit eē pctm̄: aut nescit. si nescit eē pctm̄. et ex hoc pcedit ad pctm̄. dr̄ pctm̄ ex ignorātia. si vo scit: aut ifirmitate carnis trahit: aut ex alia cā. si ex ifirmitate: dr̄ eē pctm̄ ex ifirmitate lz sciēter fiat. si vero existēte sciā et existēte vtute nāli: sola eiz puersitate peccat. dr̄ esse pctm̄ ex industria vel studio: qr vehemēs ē animi applicatio ad illud ppetrādū nulla cā alia ipelliēte vel inclināte. ¶ Ad tertiū dōm q malicia equiuoce dr̄. aliqñ. n. accipit p culpa ipa veniali vel mortali. et hoc mō nō dr̄ eē tertia cā vel occasio pcti. aliqñ vo accipit p corruptione possibili ipsius volūtatis q ē i qbusdā hoīb⁹. q nō occasionant ex ignorātia vel ifirmitate. et sm̄ hūc modū dr̄ eē pctm̄ ex certa malicia. Vel alr posset exponi vt certa malicia dicat cū aliqs sciēt nō ex occasiōe excusabili malū opat. et tūc malicia nō dicēt aliquā dispōnē pambulā ipi pctō i spūnscim. ¶ Ad qrtū dōm. q ifirmitas accipit plurib⁹ modis. vno mō i potētia cuiuscūqz potēne aīe. alio mō in potētia ex pte motiua. tertio mō i potentia q cōtrahit ex fragilitate carnis. hoc vltio mō dr̄ eē pctm̄ ex ifirmitate et ita nō ē gnāle. Si vo acciperet pmo mō vel scdo. posset eē oē pctm̄ ex ifirmitate. Cū aūt dr̄ q petrus ex ifirmitate peccauit ad fragilitatē aīe q ē ex pte carnis refert. Cū autē dr̄ q infirmitas cōe ad infirmitatē ex timore et ex amore. infirmitas est cōis ad oē pctz: cū ad timorē male humiliantē et ad amorez male accēdentez reducat ad oē cōmissuz. ¶ Ad qntū vo dōm q infirmitas put accipit i ps̄. accipit p penalitate qua hō caret bonis spūalib⁹. et ex hoc nouit se ipotētē ex seipso. vñ put hui⁹ est nō dicit dispōnē ad malū qd est pctm̄. sz dispositiōem quādam ad bonū qua homo nō de se psumat. ¶ Ad sextū dōz. q aliud ē aliquem ignoranter peccare. et aliud

peccare ex ignorantia. ignorantia .n. qdā pōt comitare oē pctm actuale mortale. ⁊ hoc mō ñ dr eē cā peccati cuiusdā. Alio vo mō ignorantia antecedit pctm ⁊ est occasio ad ipsum pctm. ⁊ si sciret nō peccaret. ⁊ hoc mō accipit ſm q̄ est vna differentia peccati.

Mēbrum secundum.

Secundo q̄rit vtrū idē pctm ɔtineatur sb diuersis differētijs: qd vr cū sit vna offensa triū psonarū. ergo q̄ peccat i patrē. peccat i filiū ⁊ peccat i spūſctm. ſʒ pctʒ ex īfirmitate ē pctʒ i patrē: pctʒ ex ignorantia ē pctm in filiū. pctm vo ex īdustria ē pctm i spūſanctū siue ex certa malicia. ergo idem pctm ē ex ignorantia ⁊ īfirmitate ⁊ certa malicia. ¶ Itē pōt aliqs ignorare aliqd eē pctm ⁊ ex īfirmitate illd ppetrare. videt qd illud pctm sit ex infirmitate ⁊ ignorantia. si enim sciret fornicatōeʒ eē pctm nō faceret. si iterū haberet posse resistēdi tentatōni carnis: pctm nō ppetraret. ergo pctʒ illud ex duab⁹ causis ɔcurrētibus venit. ergo idē pctm pōt eē ex īfirmitate ⁊ ignorantia. q̄rit ergo vtrū silr idem pctm possit eē ex ignorantia ⁊ certa malicia. vel ex infirmitate ⁊ certa malicia. qd si non pōt. pōt q̄ri quarenō. si vo pōt idē pctm sub trib⁹ differētijs pōt ɔcidē. qd etiā vr ex hoc q̄ pōt aliqd pctm ppetrari ex defectu potētie: scie ⁊ volūtatis sic ex opposito. potētia .n. scia ⁊ volūtas recta cōcurrūt ad bene opandū. ergo vnū ⁊ idē pctʒ pōt eē sub his trib⁹ differētijs. Cōtra arguit p silr. sic est sic i alijs differētijs pcti. nō enim idē pctm est delictū ⁊ cōmissum. neq̄ idē pctm supbia ⁊ inuidia. ⁊ ita de alijs. ergo eadē rōne nō erit idē peccatū ex īfirmitate ⁊ ignorantia ⁊ studio. Ad qd dōm q̄ ppie loquēdo illud pctm qd ē ex īfirmitate: nō ē ignorantia. nec ex īdustria nec ecōuerso. illud eī dr eē pctm ex īfirmitate ad qd pricipaliter īclinat īfirmitas. illud vo ex ignorantia ad qd pricipaliter inclinat ignorantia. ¶ Praeterea. aliud ē ignorare bonū ⁊ malū ⁊ ex hoc peccare. aliud ē cognoscere vtrūq̄ ⁊ ex fragilitate maluʒ pheligere. nihilomin⁹ tñ vnū pt eē pricipale alterū cōcomitās. Et dōm. q̄ lʒ vna sit offensa triū psonarū. nō tñ pctm i patrē, put p appropriatōeʒ sumit: est peccatum i filiū put p appropriatōneʒ sumit: vel pctm in spūſctm. Peccare .n. i patreʒ dupli dr. vl peccare ɔ ipm inq̄tū deus: vl inq̄tū inseparabilitas ē psonarū i vnitate eēntie. ⁊ ſm hoc q̄ peccat i patrē peccat i filiū ⁊ i spūſctm. ⁊ ecōuerso. ſʒ aūt q̄ peccare ex īfirmitate ē peccare ex defectu potētie siue fortitudinis q̄ approprīat patri: peccare ex ignorantia ē peccare ex dfectu scie. q̄ ta aūt approprīat filio. peccare vo ex certa malicia ē ppie ex opposito gr̄e q̄ approprīat spirituiſcto: ſm hūc modū lʒ accipit. ⁊ ñ ē pctʒ i patrē pctʒ i filiū: nec pctm ī spūſctm nec ecōuerso. ¶ Ad scdʒ vo dōm. q̄ nō ē sile d pctō ex industria respectu alioꝝ ⁊ de alijs iter se. pctm eī ex industria ponit sciam ⁊ ponit animū fortitudineʒ i posse resistēdi tētatōi si velit. ſʒ ponit odiū sūme diligēdi vel maxime ⁊ amorē maxie odiendi. sic dicit greg. expōnēs illud .xv. Jo. ⁊ viderunt ⁊ oderūt me ⁊ patrē meū. aliud ē bona nō facere aliud ē bonoꝝ odisse doctorē. ⁊ alibi. sic nōnulli grauius est pctm diligere q̄ ppetrare: ita neqius est odisse iusticiā q̄ nō fecisse. ex quo habet. q̄ ñ coīncidūt in eādeʒ rem. pctm ex industria ⁊ alia duo. ¶ Ad obiectū aūt in ɔ̄riū dōʒ ē. q̄ lʒ illi tres defectus pñt ɔcurrere potētie. s. scie ⁊ volūtatis: nō tñ idē pctm erit sub his trib⁹ differētijs. q̄ nō qlibet defectus ex pte volūtatis efficit pctm ex industria. ɔtingit eīʒ ⁊ iplere posse ⁊ cognoscē bonū: nō tñ facere nec amare. ⁊ hoc ē ex studio peccare. sicut dicit greg. ex studio eīʒ peccare ē bonū nec facē nec amare. si eīʒ vellent iplere bona nec tñ possent. eā q̄ in se negligūt salte i alijs amarēt. ⁊ bona que audiēdo cognoscūt viuēdo dspiciūt animaduertēdo psequūtur.

Membrum tertium.

Tertio querit de ɔparatōe differētiarū inter se ſm magnitudinē pcti. Et vr q̄ pctʒ ex īfirmitate sit maius q̄ ex ignorantia. pctm vero ex studio maius q̄ peccatū ex infirmitate. Dicit enim grego. grauius ex īfirmitate q̄ ignorantia peccat. multo vero grauius studio q̄ infirmitate. ¶ Praeterea q̄ cū deliberatōe peccat maius ē pctm q̄ cū peccat cum pcipitatōe. ¶ Itē dicit aug. in lib. de bap. verissimū ē longe maius eē pctm ei⁹ qui sciēs q̄ q̄ nesciens peccauit. si ergo pctm ex ignorantia ē nesciēter peccare: pctm vo ex industria sciēter peccare: pctm vo ex infirmitate ex quodā impetu: peccatū aūt ex industria ē peccatū ex deliberatōne. ergo maius est peccatū qd est ex industria q̄ qd ē ex infirmitate vel ignorantia. Contra. maius videt peccatū ex ignorantia q̄ ex infirmitate. p exēplū. Paulus enim ex ignorantia peccauit sic scribit ad thim. misericordiā cōsecutus sum q̄ ignorās feci. ergo cum illud esset maius peccatū p se qui fideles vsq̄ ad morteʒ: q̄ timore mortis negare exterius xp̄m qd fuit i petro. maius fuit peccatū ex ignorantia q̄ ex infirmitate. ¶ Praeterea. dicit ambro. grauissime peccat qui ignorat. ergo pctm ex ignorantia est maximū. Ad qd dōm. q̄ grauius ē pctm ex infirmitate q̄ ex ignorantia. ex īfirmitate enim peccat cū cognoscit bonū ⁊ malū. ⁊ bonū nō adimplet ex fragilitate. ⁊ malū ppetrat. scia enim multū aggrauat pctm. planū aūt ē q̄ ex industria peccare maius est q̄ alterū illoꝝ. ⁊ ita pʒ q̄ ordinant ſm maius ⁊ minus in pec-

cato. ¶ Ad obiectũ aũt i ɔ̃riũ dõz ē. q̄ aliud ē ɔ̃pa re pctz pcto ex ɔ̃pat ione actõis ad occasionẽ. ⁊ aliud ē cõparare ex ɔ̃patõe eãe ad eãm. ⁊ aliud ē ɔ̃pare ɔ̃patione generis ad genus. ẜm ergo q̄ sit cõpatio pcti pauli ad peccatũ petri ex collatõe occasiõis ad occasionẽ. s. ignorãtie ad ĩfirmitatẽ minus ē pctm pauli q̃z petri. ẜm autẽ q̄ sit ɔ̃patio cause ad cãz i hoc q̄ petrus ex timore. paulus ex temeritate maius est peccatum pauli q̃z petri. ẜm autem q̄ sit ɔ̃paratio generis actionis ad genus prout hoc est peccatum in verbo quo declinatur mors. ⁊ illud ē peccatũ i facto quo ĩ̃ertat mors. maius ē vnũ pctz altero. ꝑut aũt hoc ē i deũ illõ i ꝓximũ maius ē hoc illo. Vñ dicit greg. oẽ robur fidei q̃ dño petrus ꝓhibuit vna vox puelle ɔ̃cussit. ¶ Ad scdm vo dõz q̄ illud vbũz ambro. grauissime peccat q ignorat. exponit sic. ꝑiculosissime. s. attẽdẽduz ē ẽt q̄n nõ fit ibi ɔ̃patio pcti ex ignorãtia ad alia dño. sz pcti cũ ignorãtia ad peccatũ ɔ̃tẽptus ⁊ ꝑmissiõis impunitatis. ⁊ vocat ignorãtia. cũ hõ deducit ad tãtaz insensibilitatez sui peccati vt non cognoscat peccatuz nec penaz peccati. suppositis duob⁹ gradibus ꝑcedẽtibus. hic aũt nõ sic accipit. sz cũ ex simplici ignorãtia qs declinat i peccata.

Questio. clxiiij. ð fornicatiõe.

COnsequenter descẽdẽduz ē spãliter ad pcta q̃ ꝓueniũt ex ĩfirmitate. deinde ad illa q̃ sunt ex ignorantia. tertio ad illa que sũt ex industria siue certa malicia. q̃dã aũt sũt pcta ĩfirmitatis ex timore ⁊ q̃dã ex amore. q2 vo infra dicemus ð diuisiõe illa pcti q̃ ē ex timore mali hũiliãte ⁊ ex amore male accendẽte: dubitabilia q̃ ꝑtinẽt ad dr̃ntias timoris i illo loco determinabitur. Pricipaliter aũt pctz ex ĩfirmitate carnis ē illõ qõ ꝓuenit ex ɔ̃cupiã carnali circa quã pñs ē lectio vt suppleat qõ minus dictũ ē ð luxuria supius. Sũt aũt pcta ex ĩfirmitate ɔ̃cupiscẽtie carnalis distincta. qõdã ē ex fornicatõe. qõdã ex adulterio. qõdã ex stupro. quoddã incestus. quoddã peccatũ cõtra naturã. Rõ vo isti⁹ distinctionis supradicta est. ẜm dr̃ntias ꝑsonarũz. Primo vero dõm ē de fornicatione ⁊ deinceps de alijs. illud eñ minus pctm determinat in illo genere. Primo aũt q̃rit. vtz oẽ peccatũ carnis dicatur fornicatio. Scdo supposito q̄ nõ oẽ peccatũ carnis. vtrũ cõcubitus cũ soluta sit mortale peccatũ. Tertio si ē mortale. vtrũ sit minus pctz an maius alijs.

Membrum primuz.

QD primũ sic ẜz aliã trãslatõez. dr̃. xx. exod. vnũ ꝑceptũ secũde tabule. Nõ fornicaberis. sz ɔ̃stat q̄ in illa ꝓhibitione ꝓhibetur ois illicitus cõcubitus carnis. ergo ois illicitus cõcubitus carnis ē fornicatio. Itẽ aug. ois imũda pollutio fornicatio dicit. sz omne pctz carnis imũda pollutio dr̃. ergo ⁊ fornicatio. ¶ Itẽ. j. cor. vj. dr̃. fugite fornicatõez. oẽ. n. pctz qõ fecerit hõ extra corpus ē q aũt fornicat i corpus suũ peccat. ⁊ loq̃t ibi ð illicito ɔ̃cubitu. cõiter ergo ois illicitus ɔ̃cubitus ē fornicatio. Cõtra. fornicatio ē vnũ pctm spãle diuidẽs ɔ̃ adulteriũ ⁊ alia. sicẽ pz ab aug. ð adulterinis ɔ̃iugijs. vbi dr̃. adulteriũ malũ vincit fornicatõez. vincit aũt ab icestu. hoc idẽ ꝑt accipi ꝑ hoc q̄ inter pcta oia carnis vnũ spãle pctz ɔ̃putatur fornicatio qõ diuidit ɔ̃ imũdiciã ⁊ ipudiciciaz. Ad qõ dõz. q̄ fornicatio aliqñ accipit gñaliter ꝓ quocũq3 pcto mortali. ẜm q̄ accipit i ps. ꝑdidisti oẽs q fornicat abs te. aliqñ vo accipit ꝓ pcto carnis cõiter. ẜm q̄ accipit. j. cor. vi. aliqñ vo ꝓ illicito ɔ̃cubitu cũ soluta ⁊ hoc ꝓprie. ⁊ sic diuidit ɔ̃ adulteriũ ⁊ alia. aliqñ vero accipitur ꝓ cõcubitu i secundis nuptijs: ⁊ hoc añõ dicit crisostomus. secundã quidẽ accipere licitum ē iuxta ꝑceptum apli. ẜm aũt veritatis rationẽ ē fornicatio. sz cũ ꝑmittẽte deo publice ⁊ licẽter ɔ̃mittat sit honesta fornicatio. ⁊ hoc modo fornicatio dicit diuisiones sue carnis i plures ⁊ non determinat pctm. reliqs aũt modis pctz determinat vl̃ generaliter vl̃ specialiter vel specialissime.

Membrum secũduz.

SEcũdo supposito q̄ nõ omne pctm carnis sit fornicatio. q̃rit vtrũ ɔ̃cubitus cũ soluta sit pctm mortale interueniẽte actu naturali. Qõ non videt. nullus actus naturalis ē peccatuz. fornicatio est actus naturalis. ergo nõ ē peccatũ. q̄ sit naturalis pz ꝑ hoc qõ dr̃ Ro. j. mutauerũt vsũz nãlẽ in eũ q̃ ē ɔ̃tra naturã. ¶ Itẽ sicut comedere naturaliter ordinatũ est ad cõseruatiõem indiuidui: sic coire ad ɔ̃seruationez speciei. sz comedere ⁊ qõ nõ ē i ꝓprietate alterius licitũ ē ad sustentatõem indiuidui. ergo coire cũ licita erit licitũ ꝓp sustẽtatõez speciei. ¶ Itẽ abrahaz cognouit ancillam suã agar. ⁊ nõ cognouit eã q2 vxor eius eẽt. tũc eñ nõ potuisset eã eiecisse. cognouit aũt eã sine pcto. ergo coitus cũ soluta mõ naturali ñ ē pctz. ¶ Itẽ si ē peccatũ. aut hoc ē ex sui feditate siue inordinatõe. aut ꝓhibitõe. aut q2 ē ɔ̃ ius nature. Ex inordinatõe nõ. ꝓpat eñ rõne sicut homo fit totus caro i actu fornicationis. ita in actu cõiugali. sed in actu ɔ̃iugali nõ ē pctm. ergo nec hic. Nec hoc ē ex ꝓhibitõe cũ ñ ꝓhibeat directe i decalogo vbi videt prima legis ꝓhibitio. Nec hoc ē q2 ē ɔ̃tra

ſuis nature. ꝯ iure eiꝫ nature qḋ ī nullius bonis ē: occupanti ꝯcedit. Preterea ipa natura dictat ꝙ fornicatio eſt ad ꝯſeruationē ſpeciei. ergo nō ē ꝯ̄ ſue nature. ergo nō ē peccatū. Cōtra maioꝛ ē natura honeſtatis ī homine q̄ʒ ſit ī aliqua volucre. ſʒ ī aliqua volucre ſic ē ꝙ naturaliter ſeruatur caſtitas ꝯiugalis ſicut ī turturibus. ergo multo fortius dʒ eſſe ī hoīe. vt vnus vni ꝯiūgat̄ affectu cōiugali. ¶ Itē ad hebre. xiij. d̄r. fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Iudicare ibi accipimus ꝓ cōdēnare. ergo cū nemo cōdēnet̄ niſi ꝓp mortale pctm̄. fornicatio erit mortale pctꝫ. ¶ Itē ꝯ lege dei eſt ꝙ vnus adhereat vni cōiugali affectu ⁊ talis affectus ē cōſonus rōni. ſi ergo adhereat vnus vni vł pluribus non habito cōiugali affectu: erit pctꝫ ſʒ fornicatio ē huiuſmōi ⁊ ē contra legē dei. ergo mortale peccatū ē. ¶ Itē ſuppoſito ꝙ ſit peccatū videt̄ ꝙ ſit veniale ꝑ hoc qḋ d̄r ſup illḋ. j. ad thim. iiij. exerce te ad pietatē. gl. oīs ſūma diſcipline xp̄iane ī pietate ⁊ miſcḋia ꝯſiſtit. q̄ aliqs ſeqn̄s ēt ſi lubricū carnis patiat̄. ſine dubio vapulabit ſʒ n̄ ꝑibit. ſiqs aūt ſolū exercitium corꝑis habuerit: ꝑ cūctis penas patiat̄. ſupple ſi lubricū carnis patiat̄. ſi ergo n̄ ꝑibit ſʒ vapulabit pati lubricū carnis ē veniale pctꝫ ſʒ hoc ē fornicatio. ergo fornicatio ē veniale pctꝫ. ¶ Itē fornicatio ē minimus gradus ī genere carnalis pcti. ſi ergo aliqḋ ē veniale pctꝫ ī illo genere illḋ ē fornicatio. ergo fornicatio ē veniale pctꝫ. Ad qḋ dicēdū. ꝙ fornicatio ē mortale pctꝫ. ¶ Ad obiectū aūt primo dōꝫ ē ꝙ lʒ actus ſit naturalis q ē ī coeūte fornicario mō ad d̄ſnitū actus q ē ꝯ̄ nāꝫ. nihilominus tn̄ ꝓut ē pctꝫ. ē cōtra naturā. peccatū enim ē auerſio ab eo qḋ ē ſm̄ nāꝫ ī id qḋ ē preter nāꝫ. vt dicit damaſ. Unde cōtra naturā dicit̄ dupliciter. cōtra naturalem cōcubitū qui ē maris cum femina. ⁊ hoc mō pōt eē actus ille ſm̄ nāꝫ. Alio vō mō d̄r ꝯ̄ nām qḋ ē cōtra naturalem habitudinē ad bonū gratie vel virtutis. ⁊ hoc mō ꝓ d̄r pctm̄ mortale eē cōtra nām. corrūpit eīꝫ bonum nature qḋ ē ſpeciei modi ⁊ ordinis. Cū aūt dicit̄ j. ro. Mutauerūt nālē vſuꝫ. ⁊c̄. p̄mo mō accipit̄. ¶ Ad ſcḋꝫ vō dōꝫ. ꝙ aliud ē ꝯ actu comedēdi ⁊ ꝯ actu coeūdi. act⁹. n. coeūdi ꝓcedit ex vi generatiua q̄ corruptōꝫ hʒ quiddā vltra illā q̄ ē in alijs virib⁹. vñ ſu⁹ act⁹ ē pctꝫ niſi excuſet̄ ꝑ bonū mrīmonij. ¶ Ad tertiū dōꝫ. ꝙ n̄ ē ſimile ꝯ eo qḋ factū fuit ab abrahā. ⁊ ꝯ eo qḋ fit ī moderno tp̄e. abrahā. n. cognouit agar affectu mrīmoniali ꝯſētiēte ſara vxore ſua q̄ ſit iure ip̄i⁹ eo ꝙ eſſʒ ſterił. ⁊ tunc neceſſitas erat mltiplicitas ad cultū dei. vñ eā habuit q̄ſi vxorē. ꝙ ar expulit eā inſpiratōe diuina factū fuit ī figura alteri⁹ facti. ¶ Ad q̄rtū dōꝫ. ꝙ eſt vł ꝯ̄ ꝓhibitū ē: ꝫ ſic habet̄ exo. xx. ſʒ aliā trāſlatione. ⁊ ſic habet̄ ad hebre. ⁊ alibi ab ap̄lo. vbi oñdit eē mortale. ē etiā cōtra ius nature ſʒ illā intētionē nature q̄ omne pctꝫ mortale ē ꝯ̄ra nām: [illegible] nō ſit ꝯ̄ra ius nature ſm̄ alterū modū. ¶ Ad illud vō qḋ obijcitur. vtrū ſit veniale peccatū. dicēdū ꝙ ī illa auctoritate datur itelligi fornicatōꝫ eē mortale peccatū. aliter enim nō pateret̄ penas eternas. ⁊ ī hoc datur intelligi ꝙ opus pietatis ⁊ miſcḋie motiuū qḋdā eſt. vt impetret̄ facilius venia patiēti lubricū carnis: ⁊ notatur ī hoc excellētia operis pietatis ⁊ miſcḋie reſpectu ieiunij ⁊ alioꝝ opeꝝ ī qbus ē exercitatio corꝑis. ¶ Si vero obijciatur ꝙ fornicatio eſt minim⁹ gradus peccati carnalis. dicēdū ꝙ minim⁹ gradus dicit̄ dupliciter vł ſʒ hoc ꝙ gradus diſtinguūt̄ ſʒ differētias ꝑſonaꝝ cū qb⁹ ē coitus. ⁊ hoc mō ꝑ ſe minimus gradus ꝓut d̄r ꝙ adulteriū vincit fornicatōꝫ. vincit̄ aūt ab inceſtu. iceſtus aūt vincit̄ a vicio qḋ ē ꝯ̄ nāꝫ. ꝓut autē minimus gradus dicit̄ ī genere peccati cū minus hʒ deformitatis. ſʒ hoc primus motus carnalis peccati d̄r eſſe minimus gradus vel delectatio citra ꝯſenſum. ſuꝑioris ꝑtis rōnis vere vel interꝑtatiue. Si aūt obijciatur ꝙ nulli ſit iniuria ī hoc pctō. ⁊ ita n̄ ē pctꝫ mortale. ſoluēdū ē ꝑ īteremptionē eīꝫ deo cuius templuꝫ violat ſʒ illud. j. cor. vi. neſcitis qr mēbra vr̄a tēplū ſūt ſpūſſancti. ſiqs aūt violauerit templū dei diſperdet eū deus.

Membrum tertium.

Tertio querit̄ ſi fornicatio eſt mortale peccatū. vtrū ſit maius vł minus alijs peccatis. Et videtur ꝙ ſit minus pctꝫ. ꝑ hoc qḋ dicit aug. ī li. de adulterinis ꝯiugijs. adulterij malum vincit fornicationem. vincitur autē ab inceſtu. peſſimum autē eſt qḋ eſt contra naturaꝫ. Et in eodē li. grauius peccat adulter q̄ʒ fornicator. ſed hos inceſtuoſi trāſcēdūt. ¶ Cōtra. pōt aliquis cognoſcere ſuā cū delectationis minus ordinate tn̄ debito mō ſm̄ nāꝫ ſʒ minus ē peccare ī ſua q̄ peccare ī nō ſua. ergo minus ē illud pctꝫ carnis q̄ʒ fornicationis pctm̄. ¶ Ad idē aug. Tantū valet ordinatio creatoris ⁊ ordo creature vt rebus adiuuēdū ꝯceſſis. cū modus excedit lōge ſit tolerabilius q̄ʒ ī eis q̄ ꝯceſſa nō ſunt vel vnus vel rarus exceſſus. ſʒ exceſſus fornicationis ē ī illa que nō ē cōceſſa. exceſſus aūt ī cōiugata debito mō ſm̄ naturā eſt in ſua. ergo minus peccatū ē. Ad qḋ dōꝫ. ꝙ minus pctꝫ eſt huius ī ꝯiugata ſua q̄ʒ ī fornicaria. d̄r tn̄ fornicatio eē minus pctꝫ ī gradibus pcti carnis. ſit. n. cōparatio ad alia genera peccatoꝝ ſʒ d̄ntias ꝑſonarū. plus eīꝫ peccat̄ ē coire cū aliena ip̄ꝫ cōiugatū vel etiā cū nō ſua q̄ʒ ſolutū cū ſoluta. plus ēt ē peccatū cū accedit̄ virginē q̄ʒ ad corruptam alijs parib⁹. plus ēt cū ſit trāſgreſſio voti ī altera ꝑſonaꝝ q̄ cū nō ē trāſgreſſio alijs ꝑibus. plus ēt qn̄ ē cōtra vinculū nature vel contra ipam natu-

rant, ꝛ ita patet ꝙ cōparatione ad istas species dicitur eē minus pctm fornicatō. ꝛ hoc mō procedunt due rōnes que hoc ꝯcludunt.

Questio. clxv. de adulterio.

Consequenter dicendum ē de adulterio circa qḋ primo querit̃. vtrū adulterium tm̄ perpetret̃ cū aliena. Secundo si peccat̃ etiā cum sua mortalr̃. vtrum ꝑm omnē modum debeat dici adulteriū vel sub alia specie cōtineri. Tertio de magnitudine istius pcti. Quarto de pena huius peccati.

Mēbrum primum.

Ad primū sic videt̃ ꝙ tm̄ sit adulterium cū aliena. adulteriū eīz ē ad alienū thorum accessus. sicut ipsa intētio nominis determinat. ergo cū aliena tm̄ ꝑpetrat̃ adulteriū. ¶ Itē aug. mechus ē cū relicta sua alienā ꝯcupiscit. ¶ Itē leo papa adulteriū ꝯmittit̃ cū vel ꝓprie libidinis instinctu vel aliene ꝯsensu cū altero vel altera ꝯtra pactū ꝯiugale concūbit̃: atq3 ifrāgit̃ fides que magnū animi bonū ē. ¶ Similr̃ isido. sup exo. adulteriū facit q ꝑter suaz ad alterā accedit. ex qb' colligit̃ ꝯiugē cū aliena adulteriū eē ꝛ ecōuerso. Contra. hiero. nihil iterest ex qua cā honesta qs isaniat. vñ sextus pitagoricus adulter inqt ē in suā vxorē ardētior amator. Et iterū nihil fedius ait q̄ꝫ vxorē amare tāꝙ adulterā. ergo adulteriū pōt cōmitti non cum aliena. ¶ Item aug. in li. de nuptijs ꝛ concupiscētijs. Si ambo non sunt tales. audeo dicere: aut illa quodāmodo ē mariti meretrix. aut ille adulter vxoris. ergo adulteriū cōmitti ꝑt ñ cognoscēdo alienā. Ad qḋ dōm. ꝙ adulteriū ꝓprie dr̃ cum ad alienū thorū fit accessus. nihilominus tm̄ dr̃ adulteriū cū ꝯiugatus vel ꝯiugata ad ꝑsonā solutā accedit. extēso aūt vocabulo dr̃ adulteriū aliqñ cū ꝓpria vxore. s3 hoc ē ꝑm quādā iuris iterptatōez. dr̃ enim adulteriū cū ita ardenter diligit vxorem suā vt si eēt vxor alterius nō minus carnalr̃ ꝯmisceret se cum ea. similitudine ergo adulterine libidinis dicit̃ adulteriū. nō q3 pena adulterij ei debeat̃. ꝑm illud qḋ dr̃. ꝙ adulteriū secūdū locū tenet in penis. ꝛ per hoc solut̃ illud qḋ obiectū ē prio. ¶ Ad scḋz dōz. ꝙ illa auctoritas aug. in q̄ dr̃ ꝙ ille ē adulter vxoris. itelligit̃ ḋ illis ꝑsonis q̄rū altera. s. vir itēdit extiguere fetū i vētre materno. ꝛ reputat̃ adulter: q3 dignus ē pena consimili vel ampliori q̄ adulteris est determinata. facit. n. ꝯ bonū ꝓlis ꝛ ꝯ bonum sacramēti.

Membrum secūdum.

Secundo querit̃ si etiā peccat̃ cum sua mortalr̃. vtrū ꝑm omnē modū debeat dici adulteriū vel sub alia specie cōtineri. Assignant̃ āt quinq3 modi. Primo cum cognoscit eā cā satiāde libidinis ꝑ meretricias blādicias. Secūdo cū preter naturalem modū. Tertio cum ēt tpe ꝓhibito. Quarto cū loco ꝓhibito. Quinto cū accedit ad pregnātem vicinā partui: vel ad menstruatā tēpore mēstrui. Et videt̃ ꝙ nō sit fornicatio ꝑm modū spālem fornicatōis. cū sit fornicatio soluti cū soluta ꝑuato vsu nāli. similr̃ pōt itelligi de alijs spēbus pcti carnalis. sicut de stupro: vel icestu. restat ergo ꝙ sit adulteriū. ¶ Itē minus videt̃ eē pctm cū eā explende libidis cognoscit. q̄z cū accedit ꝑter naturalē modū: vel cū accedit ad mulierē mēstruatā vel vicinā ptui vbi timet̃ piculum ꝓlis. Et dicit hieronimus tunc viri dn̄t abstinere ab eis. q2 tūc ꝯcipiunt̃ mēbris dānati. ceci. leprosi. gibbosi ꝛ huiusmodi. Si ergo illud pctm dr̃ adulteriū ꝓp sui enormitatez. multofortius ꝛ scḋm tertiū ꝛ ita ḋ alijs. ¶ Preterea. adulteriū reputat̃ cū sit ꝯ bonū fidei ꝛ ꝯ bonum ꝓlis. similr̃ cum sit ꝯ bonum sacramēti. sed in oībus his fit cōtra aliquod istorū bonorum. ergo i omnibus his reputat̃ adulterium. Cōtra. adulteriū ꝑm legē habebat penā determiatā: quā non h3 q istis modis coit cū vxore. ergo nō reputat̃ adulteriū. ¶ Itē augu. de adulterinis ꝯiugijs. vsus nālis si vltra modum prolabit̃ in vxore est veniale. ex quo videt̃ ꝙ minus pcīz ē alijs pdcīs illicite cognoscere suā q̄z nō suā. s3 cognoscē non suā que tm̄ soluta ē minus pctm est: q̄z cognoscere alienā: ergo huiusmōi pctm si nō sit ꝯ nāmn minus ē pctm adulterio. vt. n. minus fornicatō ē. ergo huiusmōi pctm nō ē adulteriū. ¶ Preterea vbi ē adulteriū scilicet i vtraq3 ꝑsona ꝯmittit̃ pctm. s3 altera ꝑsona pōtn̄ eē pctm vt vx. q2 ñ itēdit reddere nisi qḋ suū ē. ergo huiusmōi pctm ñ ē adulteriū. Ad qḋ dōz. ꝙ peccare cū sua modis supradictis nō ē peccare pcto adulterij. ¶ Ad obiectū āt in ꝯriū dōm ē. ꝙ nō ē adulteriū l3 alie spēs supradicte remoueant̃. isufficiēter. n. fit diuisio ad ꝯprehēdendū oīa genā carnalis pcti. libido enim spāliter dicta vel luxuria spāliter dicta: illa genā ꝯphendit. que sub pdictis spēbus nō ꝯtinet̃. ¶ Ad scḋm ꝓ dōm. ꝙ l3 dicat̃ ꝑsa differentia adulteriū ꝑm quādā silitudinē. non tm̄ ꝑm alias differentias dicet̃ adulteriū. ꝑm. n. illā dr̃ adulterium q2 sic ardet in illā sicut esset adultera. ¶ Ad tertium vero. dicēdum. ꝙ nō omnibus modis quibus fit ꝯtra bonū matrimonij indicādum ē adulteriū. s3 ꝓprie cū fit ꝯtra bonuz fidei. ꝛ ꝑm hoc nō omnia pcta qbus hō cognoscit indebite suā ad ratione adulterij reducetur.

Membruz tertium.

Ertio querit ꝺ magnitudine hui⁹ peccati. dꝛ eniz in epl'a clemētis. In oib⁹ pctis adulteriū ē grauius. scdʒ nāqʒ i penis obtinet locū. Ex quo videt ꝙ pctm adulterij sit maximū pctm post pctm apostasie. dꝛ eniz in illa auctē. primū locuʒ hñt illi qui oberrāt a deo. qꝺ si ēterit maius pctm pcto incestus ⁊ alijs pctis. ¶ Cōtra aug. i li. ꝺ adulterinis ꝯiugijs. grauius ē pctm adulterij ꝙ̄ fornicatōis. sed hec pcta incestus trāscendit. ergo nō ē maximū. Ad qꝺ dōm. ꝙ adulteriū cuʒ dꝛ grauius: hoc ē ex ꝯsideratōe pene. sicut eniz pctm prie tabule. qꝺ ē heresis vel apostasia penā hʒ sibi determinatā. penā. s. morte. sic illud pctm qꝺ determinat iniuriā qua dissoluit vnitas societatis humane in veteri lege determinatā hʒ penam. nihil eniz ita exasprat hoīem ꝙ̄ iniuria in suā psonaʒ ꝑ se vel rōne illius q efficit vna caro cū ipo. vñ sic habet i lege moy. vtrūqʒ pctm pena mortis puniebat: nihilominus tñ in quātitate pcti maius est pctm incestus. ⁊ eius qꝺ ē ꝯ nāni: peccato adulterij. ⁊ maioꝛ debet pena in futuro istis peccatis ꝙ̄ illis. sicut pʒ ex iure canonico. ¶ Obijcit etiam ad hoc ꝓpter verbū Isi. ꝙ pctm fornicatōis sit maximi sceleris iter cetera vicia. dicit. n. vicium fornicatōis maximi sceleris est. qꝛ ꝑ carnis imūdiciaʒ templū dei violat. sūt eniz q̄dā mulieres q sicut aīalia absqʒ vlla discretōe indesinēter libidini seruiūt. quas ego nec inutis pecudibus ꝯparauerim. ex quo vꝫ ꝙ fornicatio sit maius pctm adulterio. Sʒ ecōtra habetur ab augu. ꝙ adulterij malū vincit fornicatōem. ipa etiā rō suadet. quia maius est iniuriari deo ⁊ ꝓximo i vno genē pcti ꝙ̄ deo tñ. sʒ in adulterio fit deo iniuria ⁊ ꝓximo. in fornicatōne deo tñ in genere pcti carnis. ergo minus est pctm fornicationis ꝙ̄ adulterij. Ad qꝺ dōm ꝙ fornicatio. accipit dupl'r. vno modo ꝺʒ ꝙ generaliter ꝯtinet peccata carnis. ⁊ hoc mō dꝛ esse maximi sceleris ꝓpter maiorē ꝓnitatē cōcupiscētie. ⁊ qꝛ nō tm̄ violat templū dei ex pte anime. Alio modo sumit fornicatio spāliter put diuidit cōtra adulteriū. ⁊ ꝺm hunc modū maius est pctm adulterij ꝙ̄ fornicationis. ⁊ sic accipit ab augustino.

Membꝛum quartuz.

Uarto querit de pena huius pcti. assignat aūt in vete. testa. pena mortis. sic habet. xx. leuit. Si mechat⁹ fuerit aliqs cū vxore alterius ⁊ adulteriū ꝑpetrauit: morte moriat. vꝫ ergo ꝺm leges ꝙ pena mortis debeat. in lege aūt videmus ꝙ furtū punitur pena pecuniaria. sicut habet. xxij. exo. econtra videt furtū mō punit pena mortis si ouciūt ꝺ consuetudinē. adulteriū ꝺo non ita videmus puniri. ¶ Preterea sicut habet in canone. dicit Isi. ꝙ ꝓ adulterio ⁊ huiusmōi pctis septēnis pnīa inuigitur ⁊ accipit hoc ex veteri testō exēplo dauid q i adulterio deꝑhēsus vnius hebdomade ieiunium satisfactōis admissi sceleris deo legit obtulisse. sʒ hoc idē legit de fornicatiōe ⁊ ꝺ alijs huiusmodi pctis. vꝫ eniz ꝙ par pena in equalibus pctis debeat. Ad qꝺ dōm est ꝙ aliter fuit i veteri testō. ⁊ aliter nūc ⁊ ꝺm legē ciuilē siue secularē. In lege eniz veteri iniuria i psonā vel in aliā q̄ ē quasi eadē psona morte mulctabat. Iniuria ꝺo in rez ꝑ penam huiusmōi puniebat. sicut eniz erat pena talionis. nūc aūt pena furti punit morte. nō ꝓpter iniuriā in ipsa re. sʒ ꝓpter cohertōem ꝓnitatis. ⁊ pacis cōis ꝯseruatōem. adulteriū etiā morte puniret nisi esset excusatio originalis ꝯcupie ex vna pte. ⁊ deest excusatio ex alia pte. nō vindicat nisi adulter in ipo facto luat. ¶ Ad scdʒ ꝺo dōm ꝙ licʒ pcta sint inequalia. regularit tñ septēnis pnīa iniungit. nō qꝛ maiori pcto nō debet maioꝛ pena. sʒ vt ondat nō ꝺm quātitatez singulo ꝝ pctoꝝ ꝓpriaʒ posse in cā institui pnīaʒ. sʒ ꝓ huiusmodi maiorib⁹ septēnis iniūgit. exēplo marie sororis moysi. exēplo ēt illo quo dꝛ. ij. reg. vlti. septē ānis veniet tibi fames i terra tua. signat aūt ꝓ mortali pcto cui debet pena eterna hō i pñti vita vꝫ eniz dʒ sustinere afflictōnem. si tñ crimina sint maioꝛa vel minoꝛa ꝺʒ genus pcti vel circūstantias ex pte psone vel act⁹ maioꝛ vel minoꝛ iniūgit penitētia.

Questio. clxvj. ꝺ peccatis coniuguz.

Uia iam dictū est de adulterio in quo delinquit ꝯ ꝯiugiū simpl'r. adiungēdū vꝫ de pctis que fiūt ab ipis cōiugibus. Sicut aūt supradictū ē plures sūt dꝛie ꝺʒ defectū diuersaꝝ circūstātiaꝝ. Aliqñ eniz priuat finis debit⁹: sicut accidit qñ coit cā exsaturādē libidinis. aliqñ ꝺo priuat modus: cū sit ꝓter nālem modū. aliqñ ꝺo tps debitū sicut cū fit ꝓhibitio tpis vt i solēnitate paschali. aliquādo vero priuat locus debitus: sicut in locis sacris. aliqñ ꝺo priuat circūstātia debita psone cū qua ē ꝯcubitus: sicut cuz menstruata vel vicina partui. Primo ergo q̄rit qñ sit pctm vel ex qbus causis. Scdo qñ sit mortale pctm ⁊ qñ veniale. Tertio si peccat vna psona mortaliter vtrum alia peccet persona reddēdo ei qꝺ petit: cuʒ sciat altera psona peccare mortaliter. Quarto vtrū in mrimonio post votū cōtinentie emissum semꝑ peccet psona q votū emisit petendo debitū aut non.

Membrum primum.

D primū sic dicit greg. nec solū ꝯiuges in amixtione sūt sine culpa. cū nō explē-da libidine: sz p̄ suscipiēda ꝓle miscent. ex quo vr̄ ꝙ alia de cā si fit ꝯcubitus ē pctm̄. ¶ Hoc et videt in hoc qd̄ addit dicēs. Paulus cū quosdā i eccl̄a icōtinētes respiceret. ꝯcessit minora vt maiora declinaret. dicēs. ꝓpter fornicatiōem vnusquisqz suam habeat vxorē. ¶ Item amb. qui nō cā ꝓcreāde sobolis sz explēde libidinis sibiinuicē copulant. nō tā ꝯiuges ꝙ̄ fornicarij videnr. Et dicit hiero. sicut nō ois ꝯgregatio hereticoꝝ eccl̄a xp̄i dici pōt: sic nō omne matrimoniū quo vxor viro suo ꝺm p̄cepta xp̄i ꝯiungit rite ꝯiugiū appellari pōt: sz magis adulteriū. Sz hoc vr̄ ꝙ cā ꝓlis procreāde si fiat ꝯiūctio viri cū ꝯiuge solūmō nō sit pctm̄. Sz ecōtra hr̄ p hoc qd̄ dr̄ ab aug. redde debitū si nō exigis redde. p sanctificatōne p̄fecta deus tibi ꝯputabit. Et itez. quisquis ꝯpatiens infirmitati vxoris reddit ⁊ nō exigit debitū: ꝙ̄tuz ad hoc securus expectat diē nouissimū. ¶ Itez. xxxij. q. ij. dr̄. ꝙ cā vitande fornicatiōis pōt quis vxorē suā cognoscere sine pctō. vbi dr̄. scd̄a institutio ꝯiugij ē ꝓpter illicitū motū eliminādum extra paradisum factū. vt infirmitas ꝓna in ruinā turpitudis honestate exciperet ꝯiugij. Ad qd̄ dōm est ꝺm augu. de bono ꝯiugij. debēt sibi ꝯiugati nō solū sexus sui cōmiscēdi fidē ꝓcreādoꝝ liberoꝝ cā que p̄ia ē humani generis i ista mortalitate societas. verūetiā infirmitatis inuicez excipiēde ad illicitos ꝯcubitus euitādos mutuā quodāmō fulturē. Scd̄m hoc ē ergo dōm. ꝙ tribus de cāis fit ꝯuenienter cōcubitus ꝯiugalis. vel cā ꝓlis procreāde. vel cā debiti reddēdi. vel cā vitāde fornicationis. ¶ Ad obiectū aūt dōm ē. ꝙ illud verbū greg. quo dr̄. nec solum ꝯiuges i admixtione sunt sine culpa: intelligēdum ē ꝙ talis admixtio cā ꝓlis ꝓcreāde potuit eē sine culpa. hoc ē cū nulla fuit culpa. sic. n. cōstitutū fuit ꝯiugiū. sz nunc si sit alia de cā: nō est sine culpa originali p̄cedente: lz sit sine culpa actuali. Vel aliter pōt notari exclusio vt dicat: tunc admixtio cā ꝓlis procreāde solū sine culpa fieri: cum non admiscet de libidis motu. ¶ Ad scd̄m vō dicendū ꝺm illud qd̄ dicit greg. de ꝯcessiōe minoꝝ ad vitatiōez maioꝝ. pōt itelligi de illo qui cognoscit ꝯiugē p explēda libidine. tali enim permittit ꝙ vnus ē ad vitādum malus pctm̄. s. fornicationem. ⁊ ꝺm hoc ꝯcessio dr̄ ꝑmissio. Si vero concessio accipit aliter tunc diceret ꝙ ꝯcessit actū cōiugalē. i. ꝯcessum ōndit ꝓpter vitādā fornicationē. nō q2 actus ꝯiugalis sit minus pctm̄ sz q2 cōtingit fieri cū minori pctō. Ad tertiū dōm ꝙ dicit ambro. ꝙ qui solū explēde libidis cā copulātur fornicari vident. pōt sic exponi de p̄io ꝯsensu q enim ad inuicē ꝯsentiūt non affectu matrimoniali sz affectu fornicario nō sunt dicēdi ꝯiuges sed magis fornicarij. si vero de iā copulatis itelligit opz tunc referre ad ipm̄ motū vt motus ille referat ad libidinē priusqz ad ꝯiugiū. dicit. n. aug. ad hoc nuptie sunt vt illa ꝯcupia redacta ad legitimū vinculū nō deformis ⁊ dissoluta fluitaret habēs de seipa irrefrenabilē infirmitatē. de nuptijs aūt indissolubilē fidei societatē de ipa ꝓgressum īmoderate coeundi de nuptijs modū caste ꝓcreādi per qd̄ ostēdit ꝙ motus explēde libidis plus ad ꝯcupiaz ꝑtinet ex qua ē fornicatio quā ꝑtineat ad ꝯiugium. ¶ Ad quartū dicendū. ꝙ illud verbum hiero. vbi dr̄ ꝙ nō rite ꝯiugium dici pōt sz magis adulteriū intelligit de illa ꝯiunctione ꝯiugis cum ꝯiuge. qua dr̄ ꝙ omnis ardentior amator ꝯiugis sue adulter ē. ⁊ intelligit illo mō quo supra dictum ē nō ꝙ sit simpliciter adulterium sz ꝺm quandā reputatōem.

Mēbrum secundum.

Ecundo querit qū sit pctm̄ mortale ⁊ qū veniale. ⁊ videt ꝙ sit veniale cum peccāt ꝯiuges i ꝯiugio saluato vsu naturali. cum. n. vsus ē ꝯtra naturā ē mortale. Unde aug. de bono ꝯiugali. Ille ꝯcubitus q ē contra naturā execrabiliter fit i meretrice. sz execrabilius in ꝯiuge. dr̄ eniz. j. coꝝ. vij. Reuertimini in idipm̄ ne tentet vos sathanas ꝓpter incontinentiā vestrā. hoc aūt dico ꝺm indulgentiaz non ꝺm iperium. ⁊ dicit aug. in li. de bono coniugali. quis ambigat absurdissime dici nō eos peccasse quibus venia dat sz illū ꝯcubitum ꝺm veniā ꝯcedit q sit p incōtinentiam: non cā ꝓcreādi. ex quo accipit ꝙ inordinatus ꝯcubitus i ꝯiugibus sit veniale pctm̄. ¶ Item i eodē li. cōcubitus qui vltra necessitatē generādi ꝓgredit: iam nō rōni sz libidini obseqt. qui aūt libidini obsequit saluato vsu nature i ꝯiugibus ē veniale. Dicit. n. aug. i eodē. Ille vsus naturalis qui ꝓlabit vltra pacta naturalia nuptialia. i. vltra ꝓpagādi necessitatem: venialis ē i vxore i meretrice dānabilis. ¶ Itē aug. i eodē. Si turpe ē libidiose vti velle marito: honestū est nolle misceri nisi marito. ex quo accipit ꝙ motus libidis excusabilis ē ꝓpter ꝯiugiū. ergo venialis. ¶ Itez i li. de nuptijs ⁊ ꝯcupia. aliō ē nō ꝯcūbere nisi sola volūtate generādi qd̄ nō habz culpā. aliud carnis ꝯcūbēdo appetere voluptatē sz nō p̄ter ꝯiugē qd̄ veniālē hz culpā. ergo motus nālis i ꝯiugibus ē venialis cū ē inordiatus. ¶ Itē i eodē huius plage qdā pruritus i adulterioꝝ ⁊ fornicationū ⁊ quorūlibz stuproꝝ feditatibꝰ regnat. in ꝯnubioꝝ vero necessitatibus fuit. ibi de vitio talis dānat turpitudo. hic de pedissequa talis honestas verecūdat. cū ergo si regnat huiusmōi ꝯcupia: erit nō mortale sz veniale.

ex his vꝫ ꝙ motus inordiatus nālis tñ: sit venia-
lis in cōiugibus ſm quācūqꝫ fiat vſiam. maxīe
cū nō fiat exceptio. motus ergo q ē inordinatus
ꝗ̄tum ad finē ⁊ modū quēdā ⁊ locū ⁊ tpꝰ ⁊ pſo
nā i ꝯiugibus erit venialis. Cōtrat. ex pte finis
obijcit. ꝓ hoc qꝺ dicit hiero. Ardentior amator
vxoris sue adulter ē. adulteriū aūt vere vel iter-
pretatiue ē mortale pctm. ¶ Itē aug. de bono ꝯiu
gali. si ambo tali ꝯcupia subiguntur: rē faciūt non
plane nuptiarꝫ. ex quo vꝫ ꝙ sit mortale pctm. cū
ābo sint subiecti ꝯcupīe nec excusentur ꝑ bonū nu-
ptiarꝫ. ¶ Itē inordiatus motus ꝗ̄tum ad circū-
stātiā tpis vꝫ eē mortale pctm. dicit. n. hiero. q̄cū
qꝫ vxori debitū reddit vacare nō pōt orōni. nec
de carnibꝰ agni comedere. ⁊ post subiūgit. eo tpe
ꝗ̄ carnes agni māducaturi sumus: vacare a car-
nalibus opibus debemꝰ. ex quo accipitur ꝙ ꝯcubi
tus carnalis i ꝯiuge idignū reddit respectu perce
ptōis eucharistie. sꝫ idignū non facit nisi mortale
pctm. ergo illicitus ꝯcubitus i coniuge ē mortale
pctm. ¶ Itē aug. i q̄ōibus ve. ⁊ no. te. xpiano cō
uēire cū sua vxore aliqñ lꝫ aliqñ ñ lꝫ. ꝓp ꝓcessio-
nis eīz dies ⁊ ieiuniorꝫ aliqñ ñ lꝫ ꝯuenire: qꝛ a li-
citis ēt abstinēdū ē ad tpꝰ: vt facilius ipetrari pos
sit qꝺ postulatur. vñ aplꝯ. ex ꝯsensu abstinēdū ē ad
tpꝰ vt vacetis orōni. ex quo hꝫ ꝙ ꝯcubitus cōiu
gū tpe orōis ē illicitus ⁊ ita mortale peccatum.
¶ Itē aug. de bono ꝯiugali. hoc ſm veniā ꝯcedit
cuius delectū ñ hñt hortatrices nuptias: sꝫ depca
trices. sꝫ dei miſicordiā ñ a se auertūt. vel nō ab-
scōdēdo qbusdā diebꝰ vt orōnibus vacēt. ⁊ per
abstinētiā sicut ꝑ ieiuniū suas pces ꝯmēdēt. vel i-
mutādo nālem vsū in eū q est ꝯ nām. ex quo acci
pit ꝙ auertit miſicordia dei cū ñ abstinēt tpe ora
tōis ꝯiuges a ꝯcubitu. inordiato. ⁊ ita ē mortale
pctm. ¶ Hoc ēt apparet ex distinctiōe ꝑ hoc qꝺ
seqr de imutatōe nālis vsus in eū q est ꝯ nām qꝺ
dānabile ē in cōiuge. ¶ Silr ostēdit de circūstātia
loci indebiti. qui. n. ꝯcūbit i ecclesia: sacrū locum
violat. violatio aūt sacri loci ē mortale pctm. ergo
huiusmōi cōcubitus ē mortale pctm. ¶ Item ex
niceno concilio hꝫ vbi dr. ecclesijs semel deo cō
secratis non dꝫ iterꝫ consecratio adhiberi nisi ab
igne exuste aut sanguis effusione aut semine cu-
iusdā pollute fuerint. si ergo pollutio sit ꝑ cōcubi
tū libidīosum: cōiuges q concūbūt peccāt morta
liter. ¶ Sꝫ pōt obijci ꝗ̄tum ad cōditiōēz ꝑsone.
vt si vicina fuerit partui mulier vel si fuerit men-
struata. De pmo dicit ambro. sup eplam ad corꝫ.
Ipsa rō conceptus ⁊ partus iuxta legem cessare
vsum carnalē his debere tēporibus demōstrat.
¶ Preterea. illo tēpore imminet periculū partus.
cū ergo hoc sit contra bonū plis: erit ꝯ matrimo
niū. ⁊ ita erit mortale peccatū. ¶ Item hiero. ꝑ-
cipit vt viri nō solū in alienis sed in suis vxo-
ribus modū ⁊ tpa seruent. vnde tpꝰ ē amplexādi
⁊ tpꝰ longe fieri ab amplexibus. Ex quo habetur
ꝙ tēpus quo mulier vicina ē partui si eā cogno
scit peccat mortaliter faciendo ꝯtra preceptum.
¶ Similiter ostendit de menstruata. dicit. n. xviij.
ezech. si ad mulierē menstruatā nō accesserit ⁊c.
⁊ ꝯputat inter opa iusticie. ⁊ dicit in glo. si qs ac-
cesserit: dicunt concepti fetus viciū seminis ꝯtra-
here: vt leprosi ⁊ elefantici ex hac corruptione na
scunt. ¶ Similiter dicit. xviij. leui. Ad mulierē q̄
patit menstruū ne accedas. Et dicit aug. cum hoc
superius sufficienter prohibuisset: hic repetit for-
te. ne in supioribus videret figurate accipiendū
vbi talia prohibent. ⁊ subditur. In hac re nō na
tura damnat sed cōcipiende proli noxium ꝓhi-
bet. cū ergo sit ꝓhibitio: faciens contra hoc mor
taliter peccat. ¶ Item in. xx. leui. qui coierit cum
muliere in fluxu menstruo ⁊ reuelauerit turpitu-
dinem eius ipaqꝫ aperuerit fontem sanguis sui:
interficientur ambo sed huiusmōi pena in lege i-
dicat mortale peccatū. ergo ē peccatum mortale.
¶ Quod ēt videt ꝑ hoc quod dicit esicius. super
illud. xv. leuitici. Mulier que redeūte mēse ⁊c.
necessario vtriusqꝫ iterna ꝯiūctio indicit. ergo tpe
illo abstinere dꝫ vir a cognoscēdo mulierē men-
struatā. ¶ Itē sup illud. xviij. leui. de semine tuo ñ
dabis ⁊c. gl. ꝓhibet mēstruata ⁊ vxor primi qꝛ
i tali ꝯmixtiōe adulteriū ē nō cōiugiū. Ad qꝺ
dōm. ꝙ aliqñ ē veniale pctm aliqñ mortale i ꝯcu
bitu inordinato viri cū muliere seu ꝯiuge. si enim
illa delectatio sit sub deo veniale pctm ē. excusat
enīz ꝓpter sacramentū ꝯiugij. vñ aug. in li. de bo
no cōiugali. Si magis i sua ꝯiunctiōe diligūt qꝺ
honestum ē. ꝗ̄ꝫ quod inhonestum est. i. quod ē nu
ptiarꝫ ꝗ̄ꝫ quod non est nuptiarꝫ. hoc auctore apo
stolo eis ſm veniam ꝯcedit. Si vero equipet vel
preferat deo ē mortale peccatum. ¶ Quod ergo
pmo obijcit ꝙ vniuersaliter sit veniale peccatum.
dōm ē ꝙ non. nisi veniale large accipiat non tñ
pro eo qꝺ ē in genere veniale: sed ꝓ eo qꝺ ē ve-
niabile sicut dicit de illo peccato qꝺ ē ex infirmi-
tate. ꝙ ipm ē veniale siue remissibile. qꝛ habet ali
quā cām illicitū ꝓpter quā in parte excusat lꝫ sit i
genere mortale. ⁊ hoc pꝫ si recte attendant inten
tiones illarꝫ auctoritatū. ¶ Ad ea vero que obie-
cta sunt ex altera pte. dōm ē ꝙ illa auctē hiero. ꝙ
adulter dicit ardentior amator vxoris sue. hoc i-
telligit si ita feruet in vxorem suā. ꝙ ēt si non esset
sua nihilominus vellet coire cū ea. nihil enim fe-
dius ē ꝗ̄ꝫ amare vxorē suā tanꝗ̄ꝫ adulterā. ¶ Ad
scōm vero dicendū. ꝙ licꝫ ambo subijciant con-
cupiscētie: non tamē opꝫ ꝙ sit mortale pctm sicut
ipe exponit. qꝛ magis diligere pñt qꝺ honestum
est ꝗ̄ꝫ inhonestū. rem aūt facere nō nuptiarꝫ dicū-
tur ꝓpter motū libidinis qui ad infirmitatē ꝯcu
piscētie ꝑtinet: nō ad bonū nuptiarꝫ. ¶ Ad tertium
vero dōm ꝙ illud qꝺ dī de abstinentia ⁊ perce-

ptõe sacramẽti eukar ist ie tpe ↄcubitus carnal' at tẽdit ⁊ rõne peccati ⁊ rõe immũdicie. ſʒ ẽiʒ huiusmodi actus inordinatus i cõiugibus ſm ſe eſſet venialiſ tñ ꝓpter reuerentiã ſacramẽti exhibere ſe dʒ hõ mũdũ ſpũalit ⁊ a pcõ ⁊ a ſequela peccati quãtũ in ipſo ẽ ꝓpter reuerẽtiam ſacramẽti. hoc aũt itelligit ꝺ petẽte. de reddẽte vo debitum ſtra dicet. petẽs eniʒ illo tpe peccat. ſʒ reddẽs põt nõ peccare ſi reddit qꝺ alienũ ẽ ⁊ cum anxietate animi pp id qꝺ ẽ ibi de morbo ↄcupiſcẽtie. ¶ Ad quartũ dõm. ꝙ illud qꝺ dicit aug. ꝙ aliqñ nõ lʒ ↄuenire cũ vxore vt tpe ieiunioꝝ vel ꝓceſſionis. dõm ẽ ꝙ nõ licẽ dr multiplr vel q2 oĩo ꝓhibitũ eſt: vel q2 nõ expedit ſibi vel alij. ⁊ hoc mõ põt dici nõ licere. Unde dicit aug. ñ expedit qꝺ licitũ ẽ. qñ ↄuertit qꝺ ẽ: ſʒ vſus ipſius ptãtis aufert impedimẽtũ ſalutis. vel aliqñ dr licitũ. q2 ad vitatõem deteriorꝰ. ſ. fornicatõnis vel adulterij ↄmittitur. ¶ Ad 9nã dõm. ꝙ hoc intelligit de illo qui nulla neceſſitate ductus cã ſatiande libidinis tpe debito orationi: petit incõſiderater carnalẽ copulã nõ cã ꝓcreatõnis. talis eniʒ peccat mortaliter. Et dr de tpe oratõis ſolẽniter ſtatuto ab eccliã. alr autẽ eſſet ſi peteret cãm vitãde fornicatiõis i ſe vel in alia pſona. ¶ Ad illud vo qꝺ obijcit de loco ſacro dõm ẽ. ꝙ ſi locus ↄſecratus ẽ. ꝓpter ↄtẽptũ ſacri peccat mortaliter. neqʒ tãta eſt neceſſitas qn poſſit cognoſcẽ i aliõ loco. Nec ẽ ſilr de tpe orationis quocũqʒ. ¶ Ad illud vo qꝺ obijcit de eccleſijs ↄſecratis ſi ſint pollute ⁊c. dicendũ ꝙ ꝓprie dr pollutio illo mõ quo polluit p adulteriũ vel fornicatõeʒ. nõ aũt cũ polluit p coitũ cũ vxore pp quã debeat fieri recõſecratio. ſm ꝙ dic glo. Scõʒ alios aũt in q̃buſdã cauſis dʒ fieri itera ↄſecratio. ſi vo fuerit adulteriũ dʒ fieri recõciliatio. recõciliare aũt põt dioceſanus epus vel p ſe vel p aliũ. ¶ Ad illud vo qꝺ obijcit de petente ↄcubitũ a muliere vicina ptui. dõm eſt ꝙ ſi pſumit vehementer de periculo ptus peccat mortaliter. ſi vo ſit cã vitãde fornicatõis. eo ꝙ in parte ↄgreditur ſm motũ libidinis peccat venialiter. Aug. de bono cõiugali. ſunt viri vſqʒ adeo incõtinẽtes. vt cõiugibus nec grauidꝰ parcant. quicquid ergo inter ſe cõiugati imodeſtũ. inuerecundũ. ſordidũʒ gerunt: viciũ eſt hominũ nõ culpa nuptiaꝝ. ¶ Ad illud vero qꝺ dicit hiero. dõm ꝙ hoc intelligit ꝓpter cõditiões ptus. loquit enim in illo caſu vbi talis eſt cõditio mulieris cũ qua ſic cõcũ eo tpe põt eẽ periculũ ptus. ¶ Ad illud vo qꝺ obijcit de mẽſtruata. dõm eſt. ꝙ cũ cõcubitus poteſt aggrauare factũ vel minuere. ſi eniʒ cauſa vitãde fornicatõis ſiat: diminuit quãtitas pctĩ. ſi vero libido ſatiãda cuʒ negligẽtia periculi in prole. aggrauat in hoc pctm vt ſit mortale. ⁊ ſic intelligi poteſt illa prohibitio. Nec eſt omo ſimile de mẽſtruata ⁊ leproſa. q2 menſtruata ſm tpꝰ patit mẽſtruũ. leproſa vo ſimplr determinat ⁊ iõ ↄuenientius poteſt a mẽſtruata abſtinere qʒ a leproſa. q2 nõ ſm oẽ tpꝰ põt eẽ ↄtinentia in q̃buſdaʒ pſonis. ¶ Ad illud vo qꝺ obijcit ꝺ pena mortis que infligebat coeũti tpe mẽſtruo cũ muliere. dõm ẽ ꝙ alia attendit cõditio in. xv. leui. ⁊ c. xviij. ⁊ c. xx. In. xv. eniʒ leui. legit de illo q cognoſcit mẽſtruatã ignorãter. poterat eniʒ talis p ſacrificiũ expiari vel per lotionẽ veſtimẽtoꝝ. In xviij. aũt intelligit de ſcienter accedẽte vbi ſit ꝓhibitio ꝓpter periculuʒ ptus. In. xx. autẽ vbi loquit de pena mortis loquit de cognoſcente menſtruatã ⁊ peccatuʒ ſuũ publicãte. Unde dicit ibi. ⁊ reuelauerit turpitudinẽ eius. ⁊ ſimiliter intelligit de muliere. Unde dicit ibi. Ipſaqʒ aperuerit fontem ſanguinis ſui. ¶ Ad illud vero qꝺ vltimo obijcitur ꝙ adulteriũ eſt in tali cõmixtiõe. dicendũ eſt ꝙ hoc eſt per interpretatõnem. qui enim cã exſaturãde libidinis coit cũ mẽſtruata. ad modũ adulterij q̃rit voluptatẽ in ea cuʒ incõſideratiõe piculi. vñ quaſi p adulterio reputat. nõ eñi bonũ cõiugij ibi cõſiderat. cũ hoc ipm principaliter moueat.

Membrum tertiuʒ.

Tertio q̃rit ſi peccat vna pſona mortaliter. vtrũ alia pſonã peccat reddẽdo ei qꝺ petit: cũ ſciat alterã pſonã peccare mortaliter in ꝓdictis caſibus. Qꝺ videt ꝙ ſic. ſi eiʒ aliqs eſſet furioſus ⁊ aliqs redderet gladiuʒ ei quo ſe iterficeret ſciẽter peccaret mortaliter. a ſimili cũ ſciat vxor virũ ſuũ peccare. ſi reddat ei debituʒ peccat mortaliter. ſi ergo tpe nõ debito ſiue loco ⁊ ita de alijs circũſtãtijs ↄſentiat illi. peccat mortaliter. ¶ Itẽ videt ꝙ̃tum ad illuʒ caſum vbi peccare vult ↄter naturã. dicit aug. in li. de bono cõiugali. cũ vir mẽbro mulieris nõ ad hoc ↄceſſo vti voluerit: turpior ẽ vxor ſi in ſe quaſi in alia fieri ꝑmiſerit. nõ ergo reddẽduʒ eſt debituʒ carnis vbi aliqs ↄ̃ naturaʒ petit. ¶ Itẽ quo ad circũſtantiã tẽporis arguit ꝙ nõ ẽ reddẽdũ debitũ. q2 redditio debiti tpe oratõis videtur ſubtrahere ꝑceptõnem eukariſtie. ſicut ſupra exprimit in auctẽ hiero. quicũqʒ vxori debitũ reddit: de carnibus agni non põt comedere. ex quo videt ꝙ nõ tñ peccat vna pſona petẽdo debituʒ ſʒ altera pſona reddendo. dico autẽ illud debituʒ de quo dicit apłus. vir non habʒ ptãtem corporis ſui ſʒ mulier. ſimiliter mulier nõ habʒ ptãtem corporis ſui ſʒ vir. ¶ Item dicit grego. cum voluptas dñatur in ope cõmixtiõis. habẽt cõiuges de cõmixtiõe ſua ꝙ defleant. ſʒ deflere nõ eſt niſi peccatũ. ergo pſona que reddit debitũ dʒ deflere peccatum. ergo peccat reddẽdo. ¶ Contrarium videtur rõne circũſtantie loci per hoc qꝺ dic aug. in lib. de adulterinis cõiugijs: nec ad tempus pr

vacent orōi nisi ex ꝯsensu voluerint ꝯiuges carna
li inuicē debito fraudari debēt. si ergo mulier pe
tat in ecclesia debitū non ē fraudāda cum nō cō-
sentiat in orōne. Similr videt quādo mulier vi-
cina ē partui vel tpe mēstruoꝝ. pōt eīz mulier ma
gis psumere de picūlo ptus quē h3 in ventre q̄3
ipse vir. si vero ē ꝯtra bonū plis. non tenet redde-
re. piculū. n. homicidij eēt. peccat ergo mortalr
ñ sic psumat ꝯsentiendo in copulā carnalē. Cō-
tra non videt peccare mortalr quod videt p simi
le. si eīn aliquis tenet alicui indebito carnis. er-
go reddere debitū nō est peccare mortalr. ¶ Itē
dicit aug. de bono ꝯiu. reddē debitū ꝯiugale nul
lius ē criminis. exigere aūt vltra generādi necessi
tatē culpe est venialis. fornicari vero vel mecha-
ri puniēdi criminis. ex quo accipit q reddere de
bitū non ē pctm mortale. ¶ Itē aug. si vir ꝯtinere
voluisset ꝛ tu noluisses: tibi reddere debitū coge
ret. ꝛ illi deus iputaret cōtinētiā. s3 nō sue sed tue
cederet ifirmitati ne in adulteriū caderes. ex quo
accipit q altera psonarū nō peccat reddēdo de
bitū. ad paria eīn iudicāt in hac pte vir ꝛ vxor.
Ad qd dōm. q aliud est de illo qui tradit gla-
dium furioso quē penes ipm deposuit. ꝛ de mu-
liere que reddit debitū carnis viro volēti forni-
cari vel adulterari. illa eīn reddit ad vitādū eīz ma
ioris piculi. maius. n. piculū ē adulterari q̄3 pec-
care i cognoscēdo suā libidinose. q vero tradit gla
diū furioso occasionē dat piculi manifestā. nō p-
pter declinationē maioris piculi. ¶ Ad scd3 dicē
dum. q i peccato ꝯtra nām nullatenus ꝯsentire d3
mulier viro sicut habet ex pdictis. ꝛ si ꝯsentit pec
cat mortalr. sic eīn ꝯmisceri nō ē reddere debitū.
¶ Ad aliud dōm. q tēpus orōnis dicit dupli. vl
tēpus maioꝝ solēnitatum qd ꝯstitutum ē ad orā-
dum ꝛ vacandū diuinis. vel qd volūtarie eligit.
si primo modo honestū ē non ppter suū pctm s3
pp immūdiciā abstinere ob reuerētiā sacri. ist tn cū
anxietate ꝛ fletu debitū reddat. pōt sacrā cōmu-
nionē accipe nisi aliud obstiterit sicut dicit grego.
Si vero sit tēpus voluntariū orōnis. non ē eli-
gēdum nisi ex ꝯsensu. ita q debitū subtrahat s3
q dicit aplūs. Nolite fraudare inuicē. nisi forte ex
ꝯsensu ad tēpus oratōis vacetis. Et dicit exposi-
tor. qui subtrahit debitū cum deberet fraudē fa-
cit ei cui debet. quātomagis in illo debito quod
deus istituit. ¶ Ad quartū dicēdum. q auctoritas
greg. itelligit de ꝯiugibus vbi est cōmixtio libi-
dinosa. Ubi eim vtraqꝫ psona vel altera suū pctm
deflere debet. si vero vna psona peccet ꝛ altera nō
peccet. illa que nō peccat nō tenet deflere nisi ꝑut
portat onus alterius. ¶ Ad quintū dicēdum. q si
vir vel mulier petit debitum carnis in loco sacro
non tenet reddere. cū alias sit oportunitas de fa-
cili. Nec valet argumētū scilz q nō ē fraudā-
da nisi ex cōmuni cōsensu. ergo nō ē fraudāda in
loco sacro. ¶ Ad sextū dōm. q si simplr presumit
vel pbabiliter de periculo partus nō tenet red-
dere. si vero nō presumit tenetur. licet cognoscat
ipsā peccare. tamē cū dolore ꝛ anxietate. nec di-
citur cōsentire peccato illius: sed cōsentire ei quo
ad hoc q petit qd suum ē. ꝛ tali intētione ne pe-
ius fiat.

Membrum quartum.

Quarto querit vtrū in mrīmonio post
votū cōtinētie emissum psona peccet
semp que votū emisit petēdo vel red
dendo debitū aut nō. Et videt q sem
per peccet. qꝛ facit ꝯ votū. vouit. n. ꝯtinētiā. cū er
go i qualibet copula carnali agat ꝯ votū. nec vr
debitū eē exigēdū nec reddēdū. ¶ Cōtra. votum
simplr emissum ꝯtinētie ipedit ꝯhēdum sed nō di
rimit ꝯtractū. manet ergo mrīmoniū. manēte ma
trimonio ꝛ copula carnali subsecuta tenet reddē
debitū. nullus aūt tenet ad ꝯria: ergo nō peccat red
dendo debitū. Ad qd dōm ē. q agere d3 peni-
tentiā de voti trāsgressiōe ꝛ ꝑm ius mrīmonij qd
cōstat reddere d3 debitū. nec peccat i reddendo
cū ꝯsūmatum sit mrīmoniū. Indultum. n. ē ppter
bonū matrimonij q nō dissoluat matrimoniū
p huiusmodi votū simpliciter. maior enim est di-
gnitas signatiōis sacramētalis in ipo matrimo-
nio q̄3 in ipo voto. licet ergo possit nō petere de
bitū. tamē tenet reddere qd est alienū. de hoc au
tem amplius dicēdum ē in tractatu de voto.

Questio. clxvij. de stupro.

Consequenter
dōm est de alio gnē peccati qd
est ex infirmitate carnis qd di
stuprū. Primo ergo vidēdum
ē quid sit stuprū. Scdo vtrū
stuprū sit adulteriū. Tertio in
quo differat a raptu. Quarto in quo teneat vgini
quā deflorauit ꝯstuprator.

Membrum primum.

Dicit ut isido. q stuprū ē virginū illici-
ta defloratio. qñ videlz nō pcedēte cō
iugali pactōe vtriusqꝫ voluntate vir-
go corrumpit patre iniuriā statim ad
animū post pactionē vel cognitionē reuocante.
¶ Contra hāc diffinitionē sic obijcit. videt enim
q non sit stuprum si statim iniuriā reuocet ad ani-
mū. hoc eīn ē mēbrū positū in diffinitōe. Sed
cōtra. defloratio virginis illicita ipa consentiente
ē sub peccato carnis. sed nō est sub adulterio: cum
adulteriū sit cum cōiugata. nec ē simplr fornica-

tio, cum simplr fornicatio dicat᷑ coitus cuꝫ soluta corrupta. hec aũt virgo ē. ergo nõ ē simplr fornicatio. nec est icestus. Incestus. n. ē ꝯcubitus cõtra ꝯsanguinitatē vel affinitatē cõmissus. Nec dr̃ sacrilega luxuria sicut i eo ē ꝙ votũ ꝓfessiõis trãsgredit᷑ vel sicut ē i eo ꝙ i sacris ordibus ē cõstitutus. tale aũt nõ ē istud. nec ē pctm̃ ꝯ nãm. restat ergo ꝙ i genere stupri ꝯtinet᷑. Qd̕ ēt nõ sit fornicatio de qua magis vr̃. oñdit᷑ p hoc qd̕ dicit isido. fornicatio spãliter itelligit᷑ in vsu viduaꝝ vel meretricũ vel ꝯcubinaꝝ. talis at̃ concubitus non est iste ergo nõ dicet᷑ fornicatio. Ad qd̕ dõm. ꝙ illud mẽbrũ appositũ ē in diffinitiõe ꝓpter hoc qꝛ de ꝯsensu ēt parentum vel quadã dissimulatõe virgo huiusmodi est alliciẽda. Preterea pater pt̃ agere cũ stupratore actõe iniuriaꝝ si reuocet iniuriã ad animũ: nihilominus vtroqꝫ mõ dicitur eē stuprũ. ¶ Ad illd̕ ergo qd̕ obijcitur dõm est. ꝙ illa clausula non apponitur nisi vt determinet᷑ dē ꝯplemẽtuꝫ ipsius stupri ꝫꝫ ꝙ cõsiderat᷑ i eē legali. simplr autē dr̃ esse stuprũ vbi relique ptes diffinitionis cõueniũt.

Membruꝫ secundum.

f

Ecũdo q̃ritur vtrũ stupruꝫ sit adulterium qd̕ vr̃ p hoc qd̕ dr̃ ab ambro. in li. de patriarchis. Nemo sibi blandiat᷑ de legibus hoĩum. omne stuprũ adulterium ē. nec viro licet qd̕ mulieri nõ licꝫ. ex hoc accipit᷑ ꝙ stuprũ sit adulteriũ. ¶ Preterea. v. Numeri. loq̃tur d̕ vxore que errauit cõtẽneris maritum, dormiuit cũ adultero viro. ⁊ postea subtiugitur. latet adulteriũ ⁊ testibus argui nõ pt̃. qꝛ nõ ē iuẽta in stupro: ex hoc accipit᷑ ꝙ stuprũ ē adulteriũ vl̕ ecõuerso. Cõtra isid̕. adulteriũ ē alieni thori violatio. dr̃. n. quasi ad alterius viri thoruꝫ accessio. ⁊ hoc nõ cõtigit i stupro: ergo stuprũ nõ ē adulteriũ. Ad qd̕ dõm. ꝙ stuprum dr̃ duplr. Uno mõ ꝓprie. ⁊ alio mõ cõiter. ꝫm ꝙ ꝓprie sumitur differt stuprũ ab adulterio. ⁊ hoc mõ diffiniuit Isido. Alio vero mõ cõiter accipit᷑. ⁊ hoc modo sumit ambro. ⁊ sumit᷑. v. Nu. Et dicit aug. in li. de sermone domini in mõte. itelligitur ꝙ ꝓpter illicitas cõcupiscẽtias non tm̃ que in stupris cum alienis viris aut feminis cõmittũtur: sed oĩo per quaslibet que animã male corpore vtẽtem a lege dei aberrare faciũt. ⁊ perniciose ac turpiter corrũpi possit sine crimine. ⁊ vir uxorē dimittere ⁊ uxor uirum.

Membrum tertium.

t

Ertio q̃rit᷑ in quo differat stuprum a raptu. videtur eĩm ꝙ raptus sub stupro cõtineatur. dicitur eĩm. xxxiiij. geñ. ꝙ Sichem filius emor rapuit dinã ⁊ dormiuit cum illa vi opprimẽs virginē. ⁊ postea subsequitur. Respõderũt filij iacob sichem ⁊ patri eius in dolo. seuiẽtes ob stuprũ sororis. ergo raptus erat stuprũ. ¶ Itē ꝫm diffinitionē stupri ꝯ ꝯsensu virginis. cũ virgo corrũpit᷑ non ꝓcedente pactõe ꝯiugali stuprũ dr̃. sed hoc pt̃ eē cũ ē raptus. pt̃ eĩm ꝯtingere ꝙ puella ꝯsentiat ⁊ pater nõ ꝯsentiat. ⁊ tũc raptus dicet᷑. ⁊ stuprũ ꝫm hoc ꝙ dicitur in canone. si que rapitur patrē habere ꝯstiterit ⁊ puella raptori cõsenserit potestati patris excusata reddatur. Cõtra. raptus admittitur cum puella violẽter a domo patris abducit᷑. stuprũ autē nõ sic. ergo stuprũ nõ ē raptus. Ad quod dicẽdum ꝙ stuprũ aliquãdo ꝓprie dicitur. cuꝫ neqꝫ violẽtia ifertur puelle neqꝫ parentibus. ⁊ ꝫm hoc stuprũ ꝓprie differt a raptu. Aliqñ vero dicit᷑ stuprũ cuꝫ ē ꝯsensus puelle: patre iniuriã ad animũ reuocãte. ⁊ hoc modo dicit᷑ stuprũ generaliter ⁊ cõphendit in se raptũ. ⁊ sic accipitur in geñ. ꝫm hoc ergo potest accipi in cãone. Preterea. aliqua potest cõsentire ⁊ i abductionem ⁊ in corruptionē. ⁊ sic pt̃ simul dici stupruꝫ ⁊ raptus. stuprũ ꝓpter cõsensum puelle. raptus vero ꝓpter violẽtiam.

Membruꝫ quartum.

q

Uarto querit᷑ in quo teneat᷑ cõstuprator virgini quã dflorauit. Et videtur ꝙ teneat᷑ in pena cõstituta in lege. dicitur eĩm. xxij. exo. Si seduxerit aliquis virginē nõdum desponsataꝫ dormieritqꝫ cum ea dotabit eã ⁊ habebit vxorē. si aũt pater virginis dare noluerit reddet pecuniã iuxta moduꝫ dotis quã virgines accipere cõsueuerũt. ex quo accipitur. ꝙ puniri debet qꝛ seduxit eam ⁊ qꝛ dormiuit cũ ea. Sed pt̃ queri quãtuꝫ debeat ei dare in dotē. Ad qd̕ pt̃ dici per hoc qd̕ dicit᷑ in deut. Si inuenerit vir puellã virginē que nõ hꝫ spõsum. ⁊ apprehẽdens cõcubuit cũ illa. ⁊ res ad iudicium venerit: dabit qui dormiuit cũ illa patri puelle. l. siclos argẽti. ⁊ hẽbit eaꝫ vxorē qꝛ humiliauit illam ⁊ nõ poterit illã dimittere cũctis diebus vite sue. ¶ Sed cõtra hoc est ꝙ ille forsan nõ tantum habet ꝙ possit soluere. Ad qd̕ respõdet᷑. ꝙ ꝫm legeꝫ. ꝙ si nõ pt̃ puniri pena pecuniaria: punietur in seruicio corporis. ⁊ hoc totũ refundet᷑ in bonum ipsius puelle. Et dicit hiero. Pater puelle illius que viri ꝯcubitus nulli despõsata ꝑmisit. l. dragmas accipiat. ipa autē in ꝯiugio ꝑmanebit. Eodē modo videt᷑ si de ꝯsensu virginis hoc fiat. nõ minus eĩm debet fieri puelle eo ꝙ eã deflorauit. ¶ Sed qualr illa pena ꝫm legē statuit᷑ qua dicit᷑. ꝙ non poterat eã dimittere cũctis diebus vite sue cũ in lege moysi permitteret᷑ libellus repudij. Ad quod dicẽdum est. ꝙ hoc factuꝫ est sicut dicit augu. ne videatur ludibrium fecisse ⁊ finxisse ꝙ eam duxerit.

Questio. clxviij. de raptu.

Consequenter dñm est de raptu q̄ i pte ꝯue/nit cū stupro i pte differt. ¶ Et p̄mo q̄rit̄ qd sit raptus. Scdo si raptor possit ducere eā quā rapuit. Tertio de pena illorū q̄ p̄ticipāt i rapiēdo. Quarto de pena raptoris ꝛ euasione a pena.

Membrum primum.

Raptus aūt sic diffinit̄. Raptus admit/tit̄ cū puella violēter a domo p̄ris ab/ducit̄ vt corrupta in vxorem hēat. siue puelle solūmodo. siue parentibus tm̄. si/ue vtrisqꝫ vis illata ꝯstiterit. ¶ Sꝫ pōt obijci. po/nat̄ q̄ abducta sit non vt corrupta in vxorē hēat. nunqd nō ē dicēdus raptus? qd̄ vr̄ ex p̄dicta dif/finitōe. Sꝫ obijcit̄ in ꝯrīū. q̄ abducit a domo pa/tris vt corrūpat. ꝛ nō hꝫ intētionē ꝯtrahēdi cum ea. nōne magis iniuriat̄. ꝛ aliud genus pcti car/nis nō determinat̄. Restat ergo q̄ ꝛ h̄ raptus dr̄. ¶ Preterea. ponat̄ q̄ aliqs ꝑmissiōibus seducat aliquā ꝛ abducat eā spōte a domo p̄ris. ꝛ postea opprimat eā. ꝛ deinde de ꝯsensu parentū dotata in vxorē ducat̄. videt̄ q̄ nō sit raptus ꝑ id dictā rō/nē. Cōtra. oppssit ▪ ergo ē ei illata aliq̄ violētia. ¶ Preterea. aliq̄ puella pōt eē alicui despōsata ꝛ post ipa nolente ē ab eo cognita siue vis ē ei il/lata. nūqd huiusmōi pctm̄ carnis dicat̄ raptus? ñ vr̄. cū .n. despōsata fuit ꝯsensit i carnalē copulā. ergo iure suo vsus ē cū cognouit eā. ñ ergo dicet̄ raptus. ¶ Cōtra. vim intulit puelle vt eā corrūperet. ergo ē raptus. ¶ Preterea isid. i li. ethimol. Ra/ptus ē illicitus coitus a corrūpēdo dictus. sed sic videt̄ hic. ergo ē raptus. Ad primū dōm. q̄ lꝫ nō hēat intētionē ꝯhēdi cū illa. dūmō ꝑ violētiā corrūpat̄ dicet̄ raptus. sꝫ qd̄ posuit i diffinitōe vt corrupta i vxorē hēat ad minorationē iniurie di/cit̄. nō q̄ aliud genus carnalis pcti sit. ¶ Ad scdm̄ dōm q̄ lꝫ puella ꝯsentiat i abducēdo ō domo pa/tris ꝛ parētes post cognitionē carnalē ꝯsentiant. nihilominus dicēdus ē raptus. qd̄ accipit̄ ꝑ simi/litudinē rapine. Rapina .n. dr̄ dupl'r fieri. aliqñ cum res ipa rapit̄. aliqñ ipsius rei vsus tm̄ eripit̄ vio/lēter. Res .n. tūc rapit̄ cū violēter a dñō eripitur vt in ꝑpetuū teneat̄. Aliqñ vero res ipa nō affecta/tur sꝫ vsus eius dñō ꝓhibēte violēter vsurpatur. Simr̄ ē de raptu. Raptus .n. dicitur dupliciter. vel cum puella de domo parētum violenter abdu/citur. vel cum voluntarie recedēs per violentiam opprimitur. hoc ergo vltimo modo dicetur ra/ptus. quia florē virginitatis puelle renitenti vio/lēter eripuit. licet nō dicatur p̄mo mō raptus. Sꝫ ad similitudinē rapine vsus dicit̄ hic raptus. non ad similitudinē rei. ¶ Ad tertiū dicēdum q̄ si despōsatio precessit: si eā rapuit nō dicitur ra/ptum cōmittere. sicut dicit gelasius papa. lex illa preteritoꝝ principum vbi raptū dixit eē cōmis/sum vbi puella de cuius añ nuptijs nihil actū fu/erat videt̄ abducta. quia ergo iure suo quodāmo/do vtitur a raptu excusat̄. sed licet non cōmittat raptum. peccat tamē aliter iniuriā faciendo nu/ptijs. libera enim debēt esse cōiugia sicut habe/tur in extrauagā. de spon. requisiuit. Nec sequi/tur si fuit ibi aliqua violētia q̄ ꝓpter hoc sit ibi ra/ptus. ¶ Ad illud vero quod vltimo obijcit̄. dicē/dū q̄ raptus aliquādo sumit̄ cōmuniter. ꝛ hoc modo accipit̄ in auctoritate illa Isido. cū dicitur. Raptus ē illicitus coitus ꝛc̄. sicut fuit raptus i ca/su ꝓposito. qñqꝫ ꝓprie eo modo quo dictū ē su/pra: ꝛ sic non.

Membrum secundum.

Secundo querit̄ vtrū raptor possit eā ducere quā rapuit. vel si peccat con/trahendo. q̄ nō possit videtur. dicitur enim in cōcilio Meldeñ. xxxvi. q. ij. Placuit vt hi qui rapiūt feminas vel furant̄ vel seducūt eas nullatenus habeāt vxores q̄uis eas postmodū conuenerīt aut eas dotauerint vel nu/ptialr̄ cum ꝯsensu tamē parentū suoꝝ susceperit. ¶ Item hiero. filia deprehēsa a viro in ciuitate ꝛ illi per vim copulata. si nō fuerit volūtas patris. detrahit eam a predicto viro ꝛ tradet eam alij ꝛ dotabit eā ꝛ legitima erit. ex quo videtur q̄ ra/ptor peccet cōtrahendo cū ea quā rapuit. ¶ Ad idē dicit simachus papa. raptores viduaꝝ vel vir/ginū ob imanitatē facinoris illi detestamus quos pro nephādissimi criminis atrocitate a ꝯmunio/ne suspēdi ꝑcipimus. ex quo accipit̄ q̄ illegitimi sint raptores ad cōtrahēdū. ¶ Itē greg. Siquis virginē vel viduā rapuerit vel furatus fuerit cū suis fautoribus anathema sit. Et dicit̄ in. xxij. deut. Si in agro reꝑit vir puellā que despōsata ē. ꝛ ap/prehēdens ꝯcubuerit cū illa. ipe morietur solus. pu/ella nihil patiet̄ nec ē rea mortis. q̄ sicut latro cō/surgit ꝯtra fratrē suū ꝛ occidit animā eius ita pu/ella oppressa ē. ¶ Preterea. violētia i raptu oppo/nit̄ sꝫ se ꝯsensui ꝯiugali. ergo q̄ violētiā huiusmo/di facit idignus ē mr̄imonio. ergo talis non pōt ꝯhere mr̄imonialr̄ cū illa quā rapuit. ¶ Prete/rea si ꝯsensus i ipaꝫ rapiēdā faceret mr̄imoniū mr̄imo/niū ꝯtr̄ superueniēs dissoluit spōsalia cū aliena ꝑso/na. sm̄ hoc huiusmōi ꝯsensus i rapiēdā dissolueret spōsalia. sꝫ hoc nō vr̄. ꝑ hoc qd̄ dr̄ i can. despōsa/tas puellas ꝛ post ab alijs raptas placuit erui ꝛ reddi eis q̄bus añ fuerunt desponsate etiā si eis a raptoribus vis illata fuerit. Contra. ex con/

cilio Meldeñ. Rapte parentibus legaliter restituãtur. pacta vero penia si etas incontinentiam exegerit. vtriusqz placito coniugio socientur. ex quo habetur quod possunt cum ea contrahere. ¶ Similiter videtur per hoc quod dicitur .xxij. deut. ibi. Ad quod dicendum quod secundum quod dicitur can. ex conditione raptus non est persona raptoris conueniens ingratum huiusmodi copulari rapte antequam vicium rapine aboleatur. sed cum illa patrie potestati fuerit restituta. et raptor sue rapine penitentiam egerit et voluntas parentum in vnum conuenerit non prohibentur adinuicem copulari. ¶ Ad obiectum de secundum dicendum quod illud quod dicitur in prefato concilio. in detestationem illius criminis dictum est. sed abrogatum est. vel potest intelligi de illis qui desponsant alijs. ¶ Ad illud vero quod dicit hiero. dicendum est quod hoc intelligitur cum voluntas parentum contradicit et ipsa adhuc est sub potestate parentum. ¶ Ad tertium vero dicendum quod illud quod dicitur de raptoribus quod suspendendi sunt a communione hoc dicitur propter immanitatem criminis quousqz egerint penitentiam. si vero fuerint pacta penitentia. non negatur quin possint adinuicem contrahere sicut habetur in extra. de raptoribus. ¶ Ad quartum dicendum quod illud similiter dicitur in detestationem criminis. ¶ Ad quintum dicendum quod secus est de raptu illarum que alijs sunt desponsate. et de raptu illarum que nec cui sunt desponsate. si enim alijs fuerint desponsate restituende sunt eis. violentia enim facta non aufert ius sponsaliuz quod habuit ille qui desponsauit eam. non interuenit consensus illius mulieris rapte nec vere nec presumptiue etc.

Membrum tertium.

t Ertio queritur de pena illorum qui participant in rapina. Quod autem puniantur morte videtur per simile qui enim agunt et consentiunt eadem pena sunt puniendi. sed raptores secundum legem deut. xxij. puniendi erant morte. ergo participes in raptu. ¶ Preterea. habetur in cano. quod raptor publica penitentia mulctandus est. Similiter potest argui de his qui participes erant in raptu. Preterea ex concilio calcedoneñ. habetur quod cooperantes ipsis raptoribus si clerici essent deciderent a proprio gradu. si vero laici excommunicarentur. ex quibus omnibus colligitur que pena infligenda est illis qui participes sunt in raptu. ¶ Sed videtur contrarium quia aliquando parcitur raptori propter ipsum bonum coniugij. similiter in fauore ipsorum coniugum videtur quod parcendum sit aliquando illis qui participes erant in raptu. Ad quod dicendum est quod illud quod primo dicitur regulariter intelligitur ex causa tamen alia superueniente potest mitius agi vel cum ipso raptore vel cum ipsis qui erant participes. Aliquando etiam et si non fuerit raptus sed attentator. etiam ipsa attentatio est causa maioris pene. sicut dicitur in cano. et est lex iustiniana in codice. Si quis non dicam rapere. sed attentare tantummodo matrimonialiter iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit capitali pena feriatur.

Membrum quartum.

q Uarto queritur de euasione raptoris de quo dicitur in concilio aurelioneñ. de raptoribus id constituendum esse censemus. vt si ad ecclesiarum raptor cum rapta confugerit. et feminam ipsam per violentiam pertulisse constiterit. statim liberetur de potestate raptoris. et raptor mortis vel penarum impunitate concessa aut ad seruiendum subiectus sit. aut ad redimendi se liberam habeat facultatem. ex quo accipitur quod priuilegio ecclesie raptor confugiens ad ecclesiam mortis euasionem promeretur. ¶ Sed obijcitur ratione predicte auctoritatis. dicitur enim in illa quod concessa est impunitas penarum raptori. videtur ergo ex hoc quod liber sit ab omni pena. Contra dicit ambro. in apologia dauid. quod raptor debet soluere. l. dragmas aureas patri puelle. non ergo liber est ab omni pena. ¶ Preterea in eadem auctoritate dicitur. quod subiectus debet esse ad seruiendum ipsi patri puelle. sed qualiter hoc. cum alibi dicatur quod accipiat in coniugem. numquid ex hoc punietur puella quod accipiat seruum in virum. ¶ Preterea si est seruus vsqz quo quod ipse seruiet ei. numquid imperpetuum. ¶ Preterea dicitur in illo cano. quod liberam habeat facultatem redimendi se. numquid est in optione raptoris aut primo quod seruiat et deinde se redimat. Ad quod dicendum est quod non conceditur ei simpliciter impunitas penarum sed penarum corporalium. non autem liber est a pena pecuniaria vel alia huiusmodi pena. ¶ Ad secundum dicendum. quod hoc quod dicitur quod ad seruiendum subiectus sit. non ex hoc accipitur quod puniatur pena seruitutis. sed recompensari debet in seruitio ad seruiendum patri satisfaciendum. ¶ Ad tertium dicendum quod quia non est determinatum vsqz ad quod tempus seruiat eius arbitrio boni iudicis est quod lege non exprimitur. ¶ Ad vltimum dicendum est quod in optione ipsius est. vtrum subijciat se ad seruiendum an se redimat. et est simile. xxvij. q. ij. multorum.

Questio .clxix. de incestu.

d Einde dicendum est de incestu post stuprum et raptum. Primo autem querendum est quid sit incestus. Secundo vtrum incestus sit malum secundum se. Tertio de comparatione illius peccati ad alia illius generis. Quarto de casibus qui contingunt in incestu ratione consanguinitatis et ratione affinitatis.

Membrum primum.

d Iffinitur autem sic. Incestus est lubricum carnis contra consanguinitatem vel affinitatem commissum. Aliquando autem sumitur largius vt comprehendat in se lubricum carnis quod est contra votum. Diffinit autem sic Isido.

Inceſtus ēt conſanguinearū vel affiniū abuſus vel vbi ē iuſticia publica honeſtatis ſicut habet xxxv. q. iij. nec eā. ¶ Sed pōt q̄ri quare vnū cōe ē peccato carnis. qḋ ē i abuſu ꝯſanguinearū. ⁊ in abuſu affiniū. cū vīculū affinitatis ⁊ ꝯſanguinitatis ſint vincula diuerſa. ex quo videt̄ ꝙ pctm̄ carnis qḋ ē ꝯ illa duo vincula duas ꝯtineat peccati ſpecies carnales. ¶ Ad qḋ dōz ꝙ ſub eadē ſpecie ꝯtinētur ꝑꝑ hoc ꝙ vnū vinculū quoddmō reſpicit alterū. ⁊ quādā cōſimilitudine ſe habēt.

Membꝛum ſecūduz.

Ecūdo querit̄ vtrū inceſtus ſit malus ſm̄ ſe. qḋ nō videt̄. nullū eniz malum potuit ſm̄ ſe bn̄ fieri. ſꝫ illud qḋ dicit̄ inceſtus potuit bn̄ fieri. ergo nō ē ſm̄ ſe malū. ꝓbatio minoris ē q2 inceſtus cōtra cōſanguinitatē ē cū frater coit cū ſorore vel cū ſua cognata. ſed huiuſmōi copula carnalis antiquitus bn̄ fiebat. ergo nō ē malū ſm̄ ſe. ¶ Itez ponat̄ ꝙ defeciſſet genus hūanū ſicut fuit tpe noe. nūquid tūc ſi ſupſtites eēnt cognatus ⁊ cognata: vel frater ⁊ ſoror diceret̄ eē licita copulatio carnalis? ¶ Itē inceſtus īroductus ē ex ꝓhibitione eccliē. ergo nō ē malū niſi q2 ꝓhibitū ē ab ecclia. ſi ergo ceſſaret ꝓhibitio nō eēt malū. ſicut fuit ꝺ abbreuiatione graduū cōſanguinitatis. prius eniz erat illicitū cōtrahere in quinto gradu vel ſexto. poſt ꝯciliū aūt licitū ē. ſi ergo ſic cōſtituiſſet eccleſia ꝺ tertio gradu ⁊ quarto videretur ſimiliter licitū.

Ad qḋ dōz ꝙ inceſtus inq̄ntū huiuſmōi malus ē ſm̄ ſe. q2 trāſgreditur limites rōe vł lege vel ſine auctē eccleſie determinatos. poſt multiplicataz naturā. ⁊ iō nō fuit inceſtus ī generatōe nāe cuz frater coibat cū ſorore. adhuc eiz limites nō erāt poſiti niſi īter mrēz ⁊ filiū ⁊ filiā ⁊ p̄rem. ſicut dī ij. geñ. poſtea vō facta multiplicatōe āplioꝛi generis humani: excluſe ſūt ꝑſone alie. ⁊ facte ſunt illicite que prius erāt licite. ſicut habet̄ ī leui. vbi enumerātur ille ꝑſone ⁊ ſūt plures numero ſicut ibidē dī. ⁊ numerātur. xij. ⁊ ē numerus ille ſumptus. tā rōne cōſanguinitatis. q̄ʒ rōe affinitatis. ꝓcedēte vō tpe ſm̄ cōſtitutōez eccleſie facta ē vlterioꝛ multiplicatio. ⁊ plures facte ſūt ꝑſone illegitime ad cōtrahēdū. ⁊ hoc mō dicit̄ inceſtus ī quolibet ſtatu eē malū ſm̄ ſe. ⁊ pctm̄ qḋ nūc reputat̄ inceſtus: aliquo tpe nō reputaret̄. ⁊ ꝑ hoc ſoluēdū ē illud qḋ obiectū ē. inceſtus enim nūq̄ȝ potuit bn̄ fieri. ſꝫ copula carnalis inter ꝑſonas q̄ nūc ſūt ꝓhibite: illo tpe quo nō erāt ꝓhibite potuit licite fieri. nec tamē inceſtus inq̄ntū huiuſmōi potuit licite fieri. ¶ Ad ſecūdū vō dōz. ꝙ ſi deficeret genus humanū. ſī a ſīli mō eēt ſicut tūc fuit. vt ſua auctē poſſꝫ cognatus cognatā cognoſcere ſꝫ diſpēſatōe diuina illud qḋ mō eſt illicitū fieret licitū. auctē ergo diuīa licitū eēt qḋ ſua auctē eēt illicitū. ¶ Ad vltimū dōz. ꝙ nō tm̄ fuit cōſtitutio eccleſie ī eā. ſꝫ q̄dā incōueniētia nature. cū rōne gratie ſupaddita. ⁊ hoc videt̄ tāgere aug. ī li. de ci. dei. vbi dicit̄ habita ē rō certiſſime caritatis. vt hoīes quibus eēt vtilis atqꝫ honeſtiſſima ꝯcoꝛdia diuerſarū neceſſitatū vinculis necterent̄. nec vnus ī vno multas hr̄etꝫ: ſꝫ ſinguli ſpargerēt̄ ī ſingulos acſi ꝑ ſocialē vitā plurime plurimos obtinerent. pr̄ quippe ⁊ ſocer duarꝫ ſūt noīa neccitudinū. dū ergo qs hꝫ aliū p̄rez. aliū ſocrū. numeroſius ſe caritas poꝛrigit. copulatio ergo maris ⁊ femine q̄ntū ad genus humanū attinet. qḋdaz ſeminariū ē caritatis. vt ergo magis caritas dilataret̄ oꝛdinatū fuit ſꝫ prius ⁊ poſterius vt ipſa copulatio maris ⁊ femine legitima latius protenderetur.

Membꝛum tertium.

Ertio querit̄ ꝺ ꝯparatione iſtius peccati ad alia eiuſdē generis. ⁊ videt̄ ꝙ ſit maius peccatū q̄ȝ adulteriū. ꝑ hoc qḋ dicit aug. Adulterij malū vincit foꝛnicationem. vincit̄ aūt ab inceſtu. ergo inceſtus ē maius peccatū q̄ȝ adulteriuz. ¶ Cōtra obijcit̄ ꝙ adulteriū oī tpe fuit peccatū. repugnat eiz legi p̄me nature. Inceſtus aūt nō. ſꝫ ex inſtitutōe ꝓuenit. ergo minus videt̄ eē peccatuz. Pꝛeterea. in cōcubitu cū aliena vxoꝛe nūq̄ȝ fuit diſpenſatio: ſꝫ ī cōcubitu cū cōſanguinea pōt interuenire diſpenſatio. ergo minus peccatū ē peccatū inceſtus q̄ȝ peccatū adulterij. Qḋ aūt interuenit aliq̄ñ diſpenſatio. patet ꝑ hoc qḋ habet̄. xxxv. q. iij. ī cañ. Siq̄s cū mr̄e ⁊ filia foꝛnicatus ignoꝛātē mr̄e de filia ⁊ filia ꝺ mr̄e. nūq̄ȝ accipiet vxoꝛē. ille vō ſi voluerint accipiēt maritos ⁊ ita mulieres excuſant̄ ab inceſtu. Ad qḋ dōz ꝙ inceſtus ē maius pctm̄ q̄ȝ ſit adulteriū. exponit eiz ſic aug. maius peccatū ē cū matre q̄ȝ cuz aliena vxoꝛe ꝯcubere. videtur ergo reſpicere ad genus inceſtus nō ad oēz differētiaz inceſtus. Inceſtus eiz in ſuo ſūmo maius ē q̄ȝ adulteriū ī ſuo ſūmo. ¶ Ad illud autē qḋ obijcit̄ ī ꝯtrariū dōz ē. ꝙ ille qui inſtituit ꝯiugiū. ſ. deus inſtituit ꝑ ꝯñs adulteriū eē peccatū. ꝑ hoc qḋ dixit. adherebit vir vxoꝛi ſue ⁊ erūt duo ī carne vna. In hoc eiz datur īelligi ꝙ ñ cū aliena adhereat. ⁊ ille idē inſtituit illegitimitatē ꝑſonarū. ⁊ ꝑ ꝯñs reliquit inceſtū eē peccatū. ſic ergo quaſi eiuſdem durationis ſunt lex condemnans adulterium ⁊ lex condemnans inceſtuz. Si vero dicat̄ ꝙ nō abiecta illa lege relinquet homo p̄rē ⁊ mr̄ez: eēt adulteriū peccatū. ⁊ ita magis cōtra legez nature. dōm ē ꝙ nō. de lege eiz nature eēntialius ē inceſtus pctm̄ q̄ȝ adulteriū. ſicut eiz vinculū ꝯſanguinitatis adheret plus legi nature q̄ȝ vīculū moꝛtis. ita plus ē ꝯtra legē nature inceſtus ꝙ adulteriū. ¶ Ad ſecūdū vero dōz. ꝙ

lȝ iteruenlat dispẽsatio p quã i aliq̃ gradu ɔsãgui
nitatis ñ reputet icestus q̃ als eẽt icestus. nõ sic ãt
sit i adulterio. nõ pp hoc maius ẽ pctȝ adulteriũ q̃
icestus. adulteriũ. n. vnicã hȝ dfãȝ. icestus vo plu
res hȝ dfas. i remotioribus ãt dfijs ptiteruenire
dispẽsatio. nõ ãt i primis dfijs q̃s dñs p seipȝ isti
tuit. ¶ Ad tertiũ vo dõm. q sicut ignorãtia excu/
sat psonas ab icestu. ꝛ sicut scia accusat. ita igno/
rantia excusat ab adulterio. sicut si aliqs adhibẽt
diligẽtiã quã posset ꝛ ɔgrueret ꝛ supponeretur
aliena loco vxoris. ipa peccaret ɔmittẽs adulte/
riũ: scie ipm eẽ cõiugatũ. ipe ãt excusaret credẽs
eã eẽ vxorẽ. ꝛ affectu vxorio eã cognoscens. s. cã
plis pcreãde ad cultum dei. sicut legit de iacob.
cui supposita fuit lya loco rachelis. quam sibi in
vxorẽ copulauerat p ɔsensum maritalem.

Membrum quartum.

Quarto querit de casibus q ɔtingunt i
icestu rõe ɔsanguinitatis ꝛ rõne affinita
tis. Et pmo querit vtrũ fuerit licitũ tpe
legis q duo fratres eãdeȝ acciperent i
vxorẽ. Qd nõ. vr p hoc qd di i leui. turpitudinẽ
vxoris fratris tui nõ reuelabis. qr turpitudo fra
tris tui ẽ. ¶ Sȝ econtra vr illud qd dr. xxv. deut.
Si aliqs absqȝ liberis moriret pcepit dñs vt fra
ter defũcti vxorẽ eius accipiat ꝛ suscitet fratri sui
defũcti plẽȝ. põt ergo ɔhere cũ vxore fratris sui.
¶ Preterea. qualr ɔxit iacob cũ duabꝰ sororibus
cũ hoc videat pħibitũ i lege vbi di sororẽ vxoris
tue ñ recipies i pelicatũ ipius cũ sic viuerẽt pres
antiq sicut legẽ custodiẽtes. lȝ. n. nõ essent statuta
tũc ipis cũ legis statuta fuabãt sicut pȝ de iuda q
voluit q filius eiꝰ suscitaret semẽ fratris defuncti
nõdũ tñ lex sup hec data fuit. Ad qd dõm. q
illud qd i lege dr q nullus accipiat vxorẽ fratris
sui itelligit ipo viuẽte. vna. n. lex p aliã explanat.
Qd aũt dr q frater accipiat vxorẽ defũcti hoc i
pte dr i figura ꝛ i pte fm veritatẽ. In figura qdeȝ
qr fratris nri xpi. s. suscipienda ẽ vxor. i. eccla vt
xpo suscitet semẽ non nobis. i veritate ãt vt noteẽ
i veteri lege bñdictio rõe multiplicatiõis plis ad
cultũ dei. ¶ Ad scdȝ vo dõm. q illud qd dr de ia
cob q duas sorores habuit cũ hoc eẽt pħibitũ i
lege. rñdẽdũ q nõdũ erat lex pmulgata. in figu
ra ãt facta fuit vt oñderet duplex ɔiũctio eccle cũ
xpo. rõne vite ɔtẽplatiue ꝛ rõe vite actiue. quod
signat p rachelẽ ꝛ lyam. ꝛ lȝ ipi ɔtraȝ ẽ de se ser
narẽt legẽ sine lege sibi data ñ ẽ dõȝ q iacob pec
cauit vtrãqȝ sibi copulãdo vxorẽ. cũ hoc ex alia
cãfactũȝ fuerit nec lex ɔstabat. Deinde querit
vtrũ peccet q ɔtrahit cũ aliqua vbi vna psona est
i qnto gradu ꝛ alia i quarto. põt. n. queri pp qd
gradus ɔputat fm psonã remotiorẽ? ꝛ vr q de/
beat ɔputari gradus fm psonã pꝑinqorẽ. cũ. n.
gradus attẽdat ɔsanguitans. psona ãt que pꝑin/
quior ẽ pꝑiqniꝰ adheret stipiti. vr ergo q fȝ eã
ɔputandus sit gradus. ꝛ si hoc ẽ. tũc peccat pso
na que ẽ in q̃rto gradu cũ illa que ẽ i qnto. Deĩ
ius ẽt gfa querit que sit rõ nũeri istoꝝ graduuȝ.
ponit ãt Isi. i li. ethimo. talẽ rõeȝ. Cõsanguinitas
dũ se paulatiȝ pꝑaginũ ordinibus dirimẽs vsqȝ
ad vltimũ gradũ se subtraxerit ꝛ pꝑinquitas eẽ
desierit tũc prĩmũ lex mrĩmonij vinculũ recipit ꝛ
quodãmõ reuocabit fugiẽtẽ. iõ iã vsqȝ ad sextuȝ
gradũ generis ɔsanguitas statuta ẽ. vt sicẽ sex eta/
tibus mũdi gnãtio ꝛ ois status finit. ita pꝑinqui
tas generis tot gradibꝰ termĩt. ȝ si hec eẽt ratõe
tũc ñ ɔueniẽter possȝ ɔhi mrĩmoniũ i illis sex gra
dibus. In ɔcilio ãt lateraũ. aliter istitutũ ẽ. põt er
go queri q̃ sit cã pꝑtentõnis graduũ ɔsanguitatis
vsqȝ ad quartũ iclusiue ꝛ ñ vlteriꝰ. Ad qd dõȝ
ẽ. q si vna psona fuerit in quinto gradu ꝛ alia in
quarto. fȝ nouellã ordinatõeȝ Inno. põt ɔtrahi
mrĩmoniũ. fm. n. remotiorẽ gradũ fit ɔputatio in
fauorẽ mrĩmonij ad dilatõneȝ ipius caritatis. vt
vbi tepescet dilectõ nãlis. ibi inchoet dilectio mo
ralis. ¶ Ad scdm dõm. q duplici rõe abbreuiati
sũt gradus p quos fit illegitia psona ad ɔhendũ.
quaꝝ vna ẽ q intãtũ pcesserat mrĩmonialis ɔiũ
ctio. q iã rõne ɔsanguitatis iã rõe affinitatis idta
fuit ɔfusio psonaꝝ. q vix poterat ɔhi mrĩmoniũ
iter psonas legitime. Preterea refrigiut dilectio
nãlis siue tepuit vt ñ pꝑtendat in ɔtrũȝ solet pꝑten/
di. ꝛ ideo vsqȝ ad quartũ gradũ pꝑtendit rõ con
sanguitatis. ꝛ ibi incipit dilectio rõne ɔiunctiõis
mrĩmonialis. vt sic ad fomẽtũ dilectiõis supple/
at rõ matrimonij: qd deest ex pte nature tepescen
tis. Similiter querit ratiõe affinitatis in ɔtrũ
pꝑtendit linea affinitatis. ꝛ cũ sint tria genera affi
nitatis. vtrũ ɔsimiliter sit pcim i quolibet fm con
similẽ gradũ. vt quot gradus sũt i pmo genẽ affi/
nitatis. tot sũt in scdo ꝛ tertio. ¶ Ad qd dõȝ. q
aliter ẽ in pmo genere affinitatis ꝛ i alijs. In pmo
enim genere affinitatis pħibitio copule cõiuga/
lis quartũ gradũ affinitatis de cetero non exce/
dit. sicut habet extra. de ɔsanguinitate ꝛ affinita/
te. Ratio vero assignat ex hoc. q graue esset di/
spendium si vlterius pꝑtenderet. nõ sic autem ẽ in
scdo genere affinitatis ꝛ in tertio sicut habetur
ibidem. Ratio aũt eadẽ subest que supradicta ẽ
ne ex multiplicatõe ɔfusio fiat psonarum illegiti
maꝝ ad ɔtrahendũ.

Questio. clxx. de sacrilegio occasiõe fornicationis.

Deinde dicen/
dũ est de alio genere peccati
carnalis qd spãli noĩe dr sa/
crilegiũ. cõi autem nomine
põt dici incestus sicut supra

habitu ē. ⁊ ꝺi hoc pc̄m carnis iter ꝑsonas illas que illegitime dicunt rōne alicuius significatōis spūalis sicut vbi ē trāsgressio voti vel cognitōis spūalis. ⁊ lȝ ſm aliā diuisionē cognatio spūalis ꝯiungat cū cognitiōe carnali: ꝯueniētius vꝫ ꝯiungi cū ꝯditione voti. maxīe vbi votū solēnizatum ē per ꝓfessionē. ¶ Pōt ergo queri vtrum huiusmodi copula carnalis sit ſm se pcc̄m. Secūdo de cōparatione huius peccati ad illud peccatū incestus quod dicit rōne ꝯsanguinitatis vel affinitatis. Tertio in quibus casibus ꝯtingit peccare cū rōne huius vel illius.

Membrum primum.

a D primū. Quod nō sit pc̄m vꝫ per hoc ꝙ ⁊ in lege ⁊ in tp̄e apostolorū solebāt ꝯtrahere qui erāt ī sacris ordinibus cōstituti. ¶ Preterea huiusmodi cognatio spūalis reddit ꝑsonam illegitimā ex ꝯstitutione. si ergo nō interuenisset prohibitio nō fuisset peccatū. ¶ Preterea. sacerdotes orientalis ecclesie ⁊ dyaconi adhuc habēt vxores suas. ergo nō ē ſm se peccatū. ¶ Itē ꝙ sacerdotes occidētalis ecclesie nō pñt habere vxores aliqua cā est si dicat ꝙ hoc ē ꝓpter votū annexū ordini. Contra. greci hñt eosdē ordines ⁊ tñ non ē annexū votū. ergo nō ratōne voti isti plus tenent ꝗ̄ illi. ¶ Si dicat ꝙ ecclesia occidētalis vouit ī Nicena synodo ꝑpetuā castitatē rōne illorū q in sacris ordinibus ꝯstituunt. hoc nō videt. vota enī predecessorū nō vident ligare successores. si enim pater voueat ꝙ filius intrabit religionē. nisi filius ꝯsentiat non tenet. ergo ꝑcedētes nō potuerunt ligare successores succedentes ad continentiam.

Ad qō dōm. ꝙ lȝ huiusmodi copula carnalis cā prolis ꝓcreādē nō esset pc̄m legis veteris vel ēt tp̄e apostolorū. nihilominus pōt esse in pñti tp̄e pc̄m rōne alicuius obligatōis superuenientis. que inducta est ꝑ maiorem honestatem ecclie. ¶ Ad secundū vero dicendū. ꝙ lȝ aliquādo non fuerit ꝓhibitio. nihilominus modo est ꝓhibitio ꝑpmanētium incōtinentie qō regnat in ꝑsonis ecclesiasticis ⁊ manēte ꝓhibitione manet peccatū. Adest ēt rō mundicie in ꝯtinētia ꝓpter ꝯtrectationē sacramētū diuini. si enim mūdi debebāt eē a mulieribus q ꝓpositionis panes ꝯtrectabāt sicut habet j. reg. xxi. multo fortius opȝ esse mundiciā a coitu muliebri i illis qui ꝯtrectare debēt sacramentū altaris. ſm illud Ysa. lij. mūdamini qui fertis vasa dñi. ¶ Ad illud vero quod obijcit de sacerdotibus orientalibus. dicendū ē ꝙ nō ē simile. sacerdotes enim orientales i antiqua remāserūt ordinatōe. sacerdotes vō occidētales ecclē legem habuerūt sibi positā de ꝯtinētia. sicut habet. xxxi. di. c. hī dī. Aliter se hȝ orientaliū traditio ecclesiarū. aliter sancte romane ecclesie. Nā eorū sacerdotes dyaconi atqȝ subdyaconi matrimonio copulantur. istius aūt ecclie. s. occidētaliū. nullus sacerdotū a subdyacono vsqȝ ad ep̄m licētiam habeat contrahēdi matrimoniū. hoc aūt videt tractū ex Nicena synodo ſm ꝙ in eadē distinctōne ꝯtinet. vbi dī. Nicena synodus volēs corrigere vitā hoīm ī ecclesijs ꝯmorātiū. posuit leges quas canones vocamus. in quarū tractatu videbat. dici vt epi. presbyteri. dyaconi. ⁊ subdyaconi vxoribus non vterent. sȝ hoc qualiter sit intelligendū ibidē exprimit. ¶ Si vero querat vtrum teneant ex voto vel ex ꝯstitutione. dōm ē ꝙ ex vtroqȝ. ꝙ enim ex voto teneant pȝ per hoc qō dicit grego. nihil videt vt a pñti die ep̄is omnibus dicat. vt nullū facere subdyaconū presumant: nisi qui se victuros caste ꝓmiserit. ⁊ hoc itelligit vel expresse vel coipso ꝙ ꝓmouet sicut habet. xxviij. dis. ꝗ̄ omnes. ⁊ hoc inoleuit ex ꝯsuetudine ⁊ ideo ita debitū ē acsi exprimēt. sicut habet. l. dis. quod ea rōne etiā ꝯstitutionis teneant. sicut dicit greg. eos q post ꝓhibitōem facta a suis vxoribus ꝯtinere noluerunt ad sacrū ordinem nolumus ꝓmoueri. qȝ nullus debȝ ad altaris ministeriū accedere. nisi castitas ante susceptū ministeriū fuerit approbata. Et dicit beda sup luca. sacerdotibus vt semꝑ valeāt assistere altaribus: semꝑ ab vxoribus ē ꝯtinendū. semꝑ castitas obseruāda precipit. ¶ Ad illō vō qō obijcit de orietalibus sacerdotibus vtrū ꝯsimiliter teneant. cū cōsimilis videat esse rō. dōm ꝙ aliter obligant ad ꝯtinētiam orietales: ⁊ aliter occidentales. Orietales enim ſm ꝙ dicit in hoc obligantur ad ꝯtinētiam. ꝙ tp̄e vicis sue nō debebāt cōmisceri. opȝ enim eos qui altari ministrāt in tp̄e oblationis eē ꝯtinētes in oībus. vt a deo possint cōsequi que simplr postulāt. Preterea i hoc sit eis ꝑiudicium ꝙ post mortē vxoris nō pōt cōtrahere. In occidē aūt vō ecclia ad ꝑpetuā ꝯtinentiam obligant in sacris ordinibus ꝯstituti.

Membrum secundum.

f Ecūdo querit de ꝯparatōe huius pc̄ti incestus. ad illud pc̄m incestus qō dicit esse ꝯsanguinitatis vel affinitatis. ⁊ vꝫ ꝙ maius sit pcc̄m. maior. n. affinitas spiritualis est ꝗ̄ carnalis. sicut ꝑualet spūs carni. ergo maius videt esse hoc pc̄m illo. ¶ Preterea. hic ē quedā sacre rei violatio: ibi vero non. ergo hoc pc̄m vꝫ eē maius illo. Cōtra. vinculū cōsanguinitatis ē vinculū nature. vinculū aūt nature ē vinculū primū. ergo pc̄m carnis qō ē cōtra illud: maius ē ꝗ̄ pcc̄m qō ē ꝯ vinculū spūale. ¶ Itē ponat silitudo pris spūalis ad carnalē ⁊ nō econuerso cū dī. ita diligere dȝ hō eū q se suscepit de sacro fonte sicut p̄rem. ⁊ silr arguit ꝙ nō pōt fieri ꝯiugiū iter ꝑsonas que hñt spūalē ꝓximitatē. sicut nō pōt esse ꝯiugiū iter ꝑsonas que hñt ꝯsan-

guinitatē. vñ dr. xxx. q. iij. in prin. Arbitror ñ posse fieri qñlibet legale ꝯiugiū. quādo qdē nec inter eos qui nā ⁊ iter eos q adoptatiōe filij sunt venerāde leges romane mfimonia ꝯhi pmittūt. addicit ergo silitudo a vinculo nāli vsqꝫ ad vinculuꝫ spūale. p qđ vr̄ ꝙ fortius sit vinculuꝫ ꝯsanguinitatis q̄ꝫ spūalis ꝓximitatis. ⁊ ita maior ē trāsgressio ꝯ illud q̄ꝫ ꝯ illud. Ad qđ dōm. videt ꝙ dignior ē ꝓximitas spūalis ꝓximitate carnali que ē per affinitatē. ⁊ ita rōne dignitatis lꝫ maius videat esse pctm ꝯtra illā q̄ꝫ illā. qꝛ tñ ꝓximitas naturalis prior ē ⁊ vniuersalior. quo ad hoc videt maior iniuria ex ista parte q̄ꝫ ex illa. ⁊ ita videnť excedētia esse ⁊ excessa. Preterea rōne diuersarū psonaꝝ in linea cōsanguinitatis ⁊ ꝓximitatis spūalis. que eiꝫ remotior ē ī linea spūalis ꝓximitatis: minus peccat illa q̄ ꝓpinquior ē ī linea cōsanguinitatis. ⁊ sir̄ q remotior ē ī linea ꝯsāguinitatis minus peccat q̄ꝫ q ꝓpinquior ē in linea cognatōis spūalis. Si vō fiat collatio iter spūalē cognatōem ⁊ affinitatē. maius pctm vr̄ eē. cum sit pctꝫ carnis ꝯ spuales cognatōꝫ q̄ꝫ ꝯ affinitateꝫ. lꝫ affinitas ꝓrior eēt q̄ꝫ spūal ꝓximitas. affinitas eiꝫ erat in lege veteri. spūalis vero ꝓximitas ex lege noua videt initiuꝫ sumere rōne cathecismi baptismi ⁊ ꝯfirmatiōis principalr̄ vō rōne baptismi. ⁊ ita patere pōt solutio.

Membꝛuꝫ tertium.

Ertio querit ī qbus casib⁹ ꝯtingit peccare rōne huius vel illius. Et primo rōe voti. Scđo rōe spūalis ꝓximitatis seu cognatiōis. Et prio q̄rit vtꝝ mulier que emisit votum castitatis solēne: peccet reddēdo debitū post mfimoniū ꝯtum. Et videt ꝙ sic. votuꝫ enim solēne ⁊ impedit ꝯtrahēdū ⁊ dirimit ꝯtractū. cū ergo de iure nō possit manere ī ꝯiugio: nec dꝫ petere debitū nec reddere. ergo si reddit peccat. Cōtra ñ minus obligat simplex votuꝫ q̄ solēne. sed si simplex esset votū: post cōtractū mfimoniuꝫ nō peccaret reddēdo debituꝫ. licꝫ peccaret petendo. sicut plures dicūt. ergo voto solēni existēte nō peccat mulier reddēdo debitū. Ad qđ dōm. ꝙ vbi est votū solēne factum p ꝓfessionē: peccat mulier reddēdo debitū. non eiꝫ ꝓprie dicit debitū cū nō eēꝫ vere mfimoniū. sm ꝙ mfimoniū est legitima ꝯiunctio viri cuꝫ muliere. hec aūt nō est legitima. Ad illud vō qđ obijcit. qꝛ nō minus obligat votū simplex q̄ꝫ solēne. dōꝫ est ꝙ hoc veꝝ est rōne eius qđ ē votū. lꝫ ñ rōne solēnitatis adiūcte. rōne eīn solēnitatis adiuncte obligat eccle ⁊ mediāte ecclia deo. ⁊ iđ cōstituit eccla vt illegitima pmaneat psona huiusmōi oio ad mfimoniū. Si vō dicat ꝙ nōdū facta ē sepatio ab ecclia lꝫ separi debeat ⁊ ideo legitimū debeat reddere debitum. dōm ē ꝙ cum ꝯstet sibi de solēnitate voti. lꝫ nō ꝯstet iudicio: tenet nō reddere cuꝫ hac cōscia. Si vō nō ꝯstet de voti solēnitate sm iudiciuꝫ ecclie pendēte cā: debitū videt esse reddēdū. cuꝫ cōstet de mfimonio ⁊ non ꝯstet de voti solēnitate.

Deinde querit. §. j.

de mliere q̄ votū castitatis emisit ⁊ postea iurauit ꝙ ꝯheret cū quodā. vtꝝ peccet si ñ ꝯhat aut standū ē simplici voto? Et vr̄ ꝙ stādū ē simplici voto. votū .n. simplex ñ minus obligat q̄ꝫ solēne. sed si solēne eēt iuramētū: lꝫ q̄ꝫ illicitū rescindēdū eēt. ergo peccaret ꝯhēdo pari ergo rōne existēte simplici voto. Cōtra iuramētuꝫ obseruādū ē qđ ñ vgit ī deteriorē exitū. sꝫ illud iuramētuꝫ ē ꝓ mfimonio. ꝯtinētia aūt mfionij lꝫ minor sit q̄ꝫ ꝯtinētia vginalis aut vidualitū mfionū ñ dissoluit pp simplex votū. ⁊ ita vr̄ ꝙ duplex vinculuꝫ remaneat. vr̄ ergo ꝙ ñ peccet ꝯhēdo. Preterea dr̄ in q̄dā decretali ꝙ si ꝯxerit post iuramētū: remanere dꝫ ī mfionio. ex q̄ ꝯsumit ab initio ñ fuisse illicitū. si .n. ab initio fuissꝫ illicitū, pcedēte tpe ñ ratificaret. Ad qđ dōꝫ. sꝫ illud ꝙ ꝯtinet ī decretali. ꝙ nisi ꝯxerit ñ dꝫ reddē debitū. ⁊ agē dꝫ pniaꝫ d iuramēto temerario ⁊ pmanē ī voto. siue aūt iurauerit siue ñ. peccat ꝯhēdo ꝯsentiēdo ī carnalēꝫ copulā pp voti transgressiōeꝫ. Ad illud vō qđ obijcit ī ꝯriū dōm ē ꝙ lꝫ eque obliget votū simplex ⁊ solēne: ñ tñ rōe solēnitatis. vñ si ꝯctum est mfionū post votū simplex: reddē dꝫ debitū post ꝯsūmatū mfioniū. ⁊ agē pniaꝫ d trāsgressiōe voti. si vō ñ essꝫ mfioniū ꝯsūmatū possꝫ vtrūqꝫ fugēri. possꝫ .n. ꝯhē ⁊ ad frugē melioris vite trāsirē. ꝯhē ita suaret iuramētuꝫ ⁊ votū. nihilomin⁹ tñ idiscretū fuit iuramētū. Ad illud vō qđ obijcit. ꝙ ꝯsūmatio mfionij fuit istituta qꝛ alr̄ ñ videbat ratificari ī posterꝫ. dōm ē ꝙ quodāmō fuit licitū. s. inq̄ntū ꝯsentit in vinculū ꝯiugale. inq̄ntū vō ꝯsentit ī copulā carnalē: quodāmō illicitū. ⁊ lꝫ malū eēꝫ sꝫ ꝙ illicitū. ex illo tñ malo elicit de⁹ bonū ⁊ rōe ei⁹ ꝙ fuit mfioniū ꝯsūmatū tenet reddē debitū. ⁊ qđ nō fuit prius debitū imo idebitū postea factū ē debitū. si eiꝫ prius pmitteret se cognosci peccaret: nūc aūt ñ peccat reddēdo. Ad illō qđ obijcit. ꝙ iuramētū illō erat ꝓ mfionio qđ forti⁹ habꝫ vinculū voto ⁊ ita ñ vgebat ī deteriorē exitū. dōm ē ꝙ lꝫ eēt ꝓ mfionio qđ ī se scdm ēēt erat ꝯ votū qđ pcessit. ⁊ iđ q̄ntū ad hoc vgebat ī deterioreꝫ exitū: ⁊ iđ nō obseruādū sꝫ agēda pnia ꝓ temeritate iuramēti qđ dꝫ eē cū iudicio. sicut dr̄. iiij. hiere.

Queritur etiaꝫ §. ij.

si mulier ꝯcederat fidem alicui de ꝯhendo ⁊ postea votum cōtinentie emisit ex aliqua cā. vtrum peccet peccato incestus cōtrahēdo ⁊ carnalr̄ se ꝯmiscēdo. ⁊ supponamus ꝙ mulier talis sit q̄

ex infirmitate carnis nõ valeat cõtinere. Qđ aũt peccet pctõ icestus faciẽdo ꝯ votũ. pꝫ ex hoc ꝙ emisit votũ ꝯtinẽtie. pꝰ votũ dꝫ ꝯtinẽtie emissũ et ꝯsensit in carnalẽ copulã ⁊ carnalr cognita ẽ. ergo peccauit pctõ carnis ꝯ votũ. ergo ꝯmisit incestũ. ¶ Cõtra. vꝫ p hoc qđ dꝫ in decretali. vbi dꝫ ꝙ de fide mẽtita ⁊ voto violato agat cõgruã satisfactõez. ⁊ cui vult i dño nubẽdi licẽtia ꝯcedat. sꝫ ñ itẽdit papa pstare auctez peccãdi. ergo ñ peccauit sic ꝯhendo ⁊ carnalr se cõmiscẽdo. Ad qđ dõm est. ꝙ illđ qđ dic̃ papa. respicit illud qđ dꝫ de duobus malis minus malũ cõcedẽdũ est. minus aũt malũ ẽ mulierẽ ꝯhere mřimoniũ post votũ simplex emissũ: qꝫ incurrere reatũ fornicatiõis. ⁊ iđ his cõditõnibus exñtibꝰ cõcedit papa licẽtiã nubẽdi ita ꝙ agat pnĩa de violatõe voti. Nec dicit eẽ pctm incestus si reddat debitũ post mřimoniũ ꝯtcũ. vel si carnaliter cõmisceat. sꝫ ex mřimoniũ fieret cũ psona q̃ votũ emisit. hoc autẽ tñ dicit de voti violatione.

Cõsequẽter di .§. iij.

cendũ ẽ de casibus ptinẽtibꝰ ad pctm icestus siue sacrilegij. fm aliũ modũ qđ ꝓuenit ꝯ cognatõez spũalez aut spũalẽ ꝓximitatẽ. Pot ergo q̃ri vtꝝ peccet vir pctõ incestus q baptizat filiastrũ suum vel filiastrã suã. ⁊ postea cognoscit vxorez suam cuius efficit cõpater? ⁊ vꝫ ꝙ sic. Incestus eniz ẽ pctm carnis ꝯ ꝓximitatẽ spũalez. sꝫ hec ẽ ꝓximitas spũalis ꝯcta. ergo peccat deinceps illam cognoscẽdo. ¶ Itez in cañ. hꝫ. ꝙ a pño pabulo sacrati salis ⁊ ingressu eccle vsqꝫ ad ꝯfirmatõnem p crisma. nullus xpianus suã cõmatrẽ cõiugẽ sibi iũgere dꝫ. ⁊ ibidẽ dꝫ sepant se ne suadẽte dyabolo tale viciũ molestat. Et loquit ibidẽ. vtrũ viri aut mulieres post susceptõez de sancto lauacro possint redire ad ꝓpriũ thorũ. Cõtra. aut factũ est necessitate vrgente: aut factũ ẽ ex fraudulẽtia: aut ex ignorãtia. Si ex ignorãtia: ignorãtia eos excusare videt. Si vo ex malicia: fraus nõ debꝫ patrocinari. Si vo ex necessitate: nõ dꝫ ei iputari ad culpaz. vbi eniz ẽ necessitas pctm nõ ẽ. restat ergo ꝙ nõ peccãt pctõ incestus. Ad qđ dõm est. ꝙ si factũ fuit ex necessitate. cũ nulla alia persona esset pñs que posset baptizare. nõ negat qn possit postea reddere debituz ⁊ exigere sicut hꝫ. xxx. q. j. ad limina. vbi ponit casus de illo qui filium suũ in necessitate baptizauit. Si vo fuerit ex ignorantia vel ex malicia: rõe ignorantie excusat. rõe vo malicie pnĩam dꝫ agere. sed nec abinuicẽ sũt sepandi nec alter alteri dꝫ subtrahere debitũ sicut habet extra de cognatõe spũali. si vir vel mulier. ¶ Ad obiectũ autez dicendũ est. ꝙ lꝫ cognouerit post cõpaternitatẽ cõtractã nõ peccat reddendo debitũ cum ex necessitate illud actũ fuerit si vo ex malicia actũ esset etsi nõ peccet reddẽdo debitũ: peccat tñ in exigẽdo. ¶ Ad aliud vo dõm ꝙ illud qđ dicit in cano. pot intelligi de illis psonis que ante ꝯiugiũ siue mřimoniũ cõtraxerunt adinuicẽ ꝓximitatẽ spũalem. Illud autẽ qđ scđo dicit intelligit đ illis psonis vbi ignorãtia interuenit. Sed potest queri quid si vterqꝫ reliquo sciente susceperit cõem filiuz de sacro fonte. peccant ne adinuicẽ pctõ incestus petẽdo vel reddẽdo debitũ. Ad hoc rñdẽdũ est. ꝙ in hoc casu vtraqꝫ psona suo iure priuat ⁊ neuter pot petere: nec qꝫ si petat alius tenet reddere. Deinde querit si inter sacerdotez cõfessorẽ ⁊ ipsuz penitẽtẽ siue susceptuz in pnĩa ꝓximitas spũalis cõtrahit. vtruz filius ipsius ꝯfessoris cõmittat incestuz cũ muliere sic suscepta in pnĩa. vel si pot eã ducere? Qđ si possit eã ducere videt p hoc qđ dicit in cañ. oẽs quos in pnĩa suscepimus ita sunt filij nostri vt baptizati suscepti. sed filius sacerdotis nõ pot cõtrahere cũ muliere suscepta in baptismo. ergo nõ pot ꝯhere filius ꝯfessoris cũ muliere suscepta in pnĩa. ¶ Preterea videt esse sua soror spũalis. ergo cõmitti incestus. ¶ Ad qđ dõm est. ꝙ nõ ẽ simile đ vinculo spũali sacri pnĩe ⁊ sacri baptismatis. Illud eniz qđ est baptismatis ẽ maioris reuerẽtie ⁊ sanctitatis: cuz baptizato nõ sicut dimittit omnis culpa ⁊ pena ⁊ ideo ꝓximitas spiritualis magis extendit. si eniz aliquis suscipit aliquã psonã in pnĩaz ꝯtrahit vinculũ spũale inter patrez ⁊ filiũ. sꝫ nõ pp hoc inter parentes huiusmodi ⁊ illius vel ꝓlẽ huius ⁊ illius. Si vo suscipit in baptismo: ꝓximitas spũalis cõtrahit inter filiũ baptizãtis ⁊ mulierẽ baptizatã. vnde in cañ. nõ oportet filiaz suam quã de sacro fonte susceperit aliquã filio suo in matrimonio tradere.

Questio. clxxj. de pctõ cõtra naturaz.

Consequenter dicendũ est de maxio peccato carnis qđ. s. est ꝯtra nãz. qđ fit multis modis. Aliqñ eniz qs opat turpitudinẽ i semetipo ⁊ dꝫ mollicies. Aliqñ vero cum alio vel aliã. ⁊ hoc cõtingit multiplr cũ. s. masculus cũ femina in mẽbro nõ ad hoc ꝯcesso: vel femina inordiate cũ viro. Deinde masculus cũ masculo. vel feia cũ feia. Alio cũ fit cũ re irrõali. ⁊ i hoc genere tãto ẽ deterius: quãto ẽ maior nãe pu̾sio. Qđ aũt sit maius ꝯpatiõe illoꝝ. pꝫ p hoc qđ dic̃ aug. de adulterinis ꝯiugijs. Oĩuz horum pctoꝝ pessimũ ẽ qđ ꝯ nãm fit. ⁊ dicit aug. l. lib. de cõfes. Flagicia que sunt ꝯ nãm vbiqꝫ ac semp repudianda sunt atqꝫ puniẽda. nec mirũ. qꝛ violat ipsa societas que cuz deo esse nobis dꝫ. maxie cũ

eadē natura cuius ille ē actor libidinis puersitate polluit. ¶ Pōt āt queri ꝺ ꝯpatōe hoꝝ pcōꝝ inter se fz rōēz magnitudinis. Scđo ꝺ pena huius pcī. Tertio ꝺ casibus aliqbus i qbꝰ dubitat vtrū sit ꝯtra naturā vel nō.

Membrum primuz.

a D primū sic vr̄ q̄ mollicies sit maius pcīz i hoc genere. prima.n. rō i pricipijs generatiōis ad quā ordinat ꝯcubitus ē. vt alteꝝ sit agēs ⁊ alteꝝ sit recipiēs. i hoc āt pcō ñ remanet hec rō. i alijs ꝺo remanet rō alteritatis lz i alijs sit oppositio nature. ergo hoc ē primū ⁊ maximū pcīz i hoc genere. ¶ Ad hoc facit qđ hr̄ i geñ. xxxviij. vbi dr̄. q̄ pcussit dñs eū q semen fūdebat i terrā. ne liber fratris noie nasceret. eo q̄ rē detestabilez faceret. ex quo videt q̄ istud sit maximū pcīz i illo genere. Sz ecōtra videt illud eē maximū vbi ñ saluat spēs i ipis ꝯmiscētibꝰ. dr̄.n. sup illud geñ. xxxvij. accusauit frēs suos crimine pessimo. glo. q̄ cum pecoribus miscebant. ergo hoc est pessimū i illo genere. ¶ Preterea ad hoc ē genere vt ꝯseruet spēs. vbi ergo plus ē ꝺ oppositōe ad spēz ibi est maior oppositio ꝯ nāz. ergo maius pcīz i hoc genere. ¶ Itē maximū pcīz est spūale idolatria. sed huic i illo genere ꝓportionaliter rñdet aliqđ i genere pcī carnalis. ergo idē erit maximū i illo genere. sz hoc vr̄ eē pcīz illđ qđ ē masculi i masculū ⁊ huiusmoi sic hr̄. j. ad Ro. sup illud relicto vsu naturali. gl. quādā idolatria p ipertū ⁊ grauissimū delictū ē. itā ꝯpēsatio p horrēda ⁊ p sordida passio quā receperūt i semetipis. ⁊ loqt ibi ꝺ pcō ꝯ nāz i quo masculi i masculos ⁊c. ergo illđ ē maximū pcīz i illo genere. Ad qđ dicendum q̄ i illo genere maximū dr̄ illud qđ ē ꝯtra naturā speciei vbi fit coitus cū re alterius generis spēi. ¶ Ad obiectū aūt primo dōz ē. q̄ lz prima rō in pricipijs generationis sit fm actiuū ⁊ receptiuū ibi aūt hoc desit. nō ꝓpter hoc dicet maius pcīz in illo genere lz enorme sit in se. ibi eniz ex hoc peccatū ē. qr illud qđ ordinatum ē ad materiam generatōis. nō ex instinctu ordinato nature emittitur. nec i alterū qđ debito mō sit receptiuū fundit. hoc aūt ē minus q̄ vbi i alterū indebito mō receptiuū. Aliquādo tamen mollities fiunt pro pcīo qđ ē i his q pacifici sūt. ⁊ hoc mō ē grauissimū pcīm ꝯtra nāz. qñ qđ ē actiuuz fz nāz supponit ad recipiēdū. ¶ Ad aliud vero dicendū q̄ lz illud peccatū sit detestabile. tñ in hoc erat amplius detestabile q̄ voluit semen destrui ne suscitaret semen fr̄is defuncti. vnde aggrauatio ē i illo genere peccati. ¶ Ad illud vero qđ obijcit vltimo. dicēdū ē q̄ cū ꝯpatur pcīm ꝑ peccato. hoc est rōe generis pcī. pcīm.n. qđ ē ꝯ naturā ē sūmuz i genere carnaliū peccatoꝝ. cuz sicut infidelitas dr̄ sūmū i genere spūaliū pcōꝝ. pbico aūt infidelitatez idolatrie. cū eniz sint. x. ꝑcepta i decalogo. ex pte prime tabule sūmū dicit infidelitas idolatrie. i secūda vero tabula ex pte peccati carnalis sūmū dr̄ pcīm qđ ē ꝯtra naturā. vñ illud dr̄ innominatū pcīz siue passio ignominie. qr priuat nomē a dephēso i tali crimine. ⁊ est ita enorme. vt nec i recordatōez. debeat puenire.

Membrum secūdum.

f Ecūdo q̄rit ꝺ pena huiꝰ pcī. Qđ aūt puniat morte fm legez hūanā pz per hoc qđ dicit i codice. q puero stuprū adducto vel corrupto comite ꝑsuaserit capite puniatur. si ergo persuasio punitur tantuz. multomagis ⁊ ipsa operatio. ¶ Similiter. dicit i leui. xx. vbi loqtur ꝺ peccato ꝯtra nām dicēs. q dormierit cū masculo coitu femineo ⁊ vterqz nephas opatus ē morte moriat. Et dicit orige. hoc peccatū iniuria nature est vñ ⁊ morte mulctari decretū ē. ¶ Silr̄ i detestatōez criminis ipz pecus iubebat occidi. ñ qr ipz pecus delinqret. sz ne fieret refricatio memorie. vñ aug. i questionibus leui. Inde pecora iubent occidi. qr tali flagitio ꝯtaminata indignā refricāt memoriā facti. dñs aūt ñ tm̄ penā mortis sz ēt genus mortis horribile istituit sic hētur. xix. geñ. vbi dr̄. q̄ pluit dñs sup sodomā ⁊ gomorrā sulphur ⁊ ignē de celo ⁊ subuertit ciuitates ⁊ oēs regiones circa ⁊ vniuersos habitatores vrbiū. vt ex genere pene genus pcī oñderet. Vñ dic greg. cū dñs scelera carnis punire decreuisset. qualitate vltionis innotuit maculā criminis. sulphur eīz fetet. ignis ardet. q ergo ad puersa desideria carnis fetore arserāt. iure sulphure ⁊ igne pierūt. Sz pōt q̄ri pp qd īfātes cū pentibꝰ cremati sūt i sodomis: cū immunes eēnt a culpa? Ad qđ dōz. q̄ hoc factū ē i detestatōez criminis ne ꝺ eorū origine aliqđ remaneret vestigiū. ⁊ ꝓuisuz ē illis: ne diu viuētes exēpla patrū sequerētur. ⁊ sic leuius punirēt. pentes aūt tā. p se q̄z. p eis rei erāt maiori eīz filios crimē ē penitū. Sz adhuc q̄rit rōne pene. videt eīz cū sit grauissimū pcīm ⁊ maxime detestabile q̄ maxima rñdeat ei pena i futuro. ¶ Sed videt ꝯtrariū hoc qđ dicit. xi. math. remissius erit terre sodomorū i die iudicij q̄z tibi. ergo maior pena debet ipi capharnauz i futuro q̄ ipis sodomitis. sz sicut ibidē tangitur. illi capharnauz in hoc peccauerūt q̄ ñ crediderūt. maiori ergo pena dignū ē peccatū īfidelitatis q̄ pcīz qđ ē ꝯ nāz. Sed videt q̄ maxima pena deberet rñdere pcō ꝯtra naturā. Dicit eīz. xvij. luc. sup illud qua die exijt loth a sodomitis. glo. bede. ꝑtermisso maximo scelere sodomitarū. sola ea ꝯmemorat q̄ vl' leuia vl' nulla eē putarent. ⁊ dicit de comestione ⁊ negociatōe. cū igit ibi maximū scelus reputet ma-

xima pena dignũ reputat. Ad qđ dđz. ꝙ pctm ꝯ nãz reũ ẽ siue reũ efficit maxima pena ĩ futuro. ¶ Ad illđ ṽo qđ obijcit ꝑ illđ. xi. math. dđz ẽ ꝙ ñ loqt̃ quãtũ ad penã istius pcti. sz loqt̃ q̃ntũ ad penã ĩfidelitatis ĩ ipis sodomitis ꝯpatõe ad ĩfidelitatẽ eoꝝ đ capharnaũ. qꝛ maioꝛ debet pena ꝓ ĩfidelitate illoꝝ q habuerũt cãm motiuã ad credẽdũ: q̃ȝ illoꝝ q nõ habuerũt. vñ dr̃ ibidẽ si in sodomis facte fuissẽt ṽtutes q̃ facte sũt ĩ te. forte mãsissẽt vsq3 ĩ hũc diẽ. ex quo apparet ꝙ loqt̃ đ ꝯparatõe ĩfidelitatis ad ĩfidelitatẽ. Infidelitas enim illa que dicit̃ ĩ illis q nõ credũt. ad generalẽ iniusticiã pertinet.

Membrum tertiuz.

t Ertio q̃rit̃ đ casibus ĩ qbus dubitat̃ vtrũ sit pctm ꝯtra naturã vel nõ. q̃ritur eñ de viro ⁊ muliere que ꝓpter pinguedinẽ quã hñt nõ possunt adinuicẽ reddere debitũ mõ ꝯsueto in debito vase. ⁊ ex infirmitate carnis nõ pñt se ꝯtinere. ⁊ piculũ ẽ si patiant̃ incisionẽ. vtrũ possint reddere debitũ carnis ĩ dbito vase mõ nõ ꝯsueto. Qđ vr̃. eo ꝙ duob⁹ exñtib⁹ malis. minus maluz ꝯcedit̃ siue ꝑmittit̃. nisi alterũ illoꝝ sit expediẽs ꝓpter maioris mali vitatõez. sz graue malũ ẽ adulteriũ ĩ ꝯiugato vl̃ cõiugata. minus ṽo coitus viri cũ vxore illicitus sz tamẽ in vase debito mõ ĩcõsueto. ¶ Preterea dic̃ aug. ĩ li. đ bono ꝯiugali. ꝙ lõge minus peccat. q̃tumlibet assiduus ad vxorẽ q̃ȝ rarissimus ad foꝛnicatõz. cũ ergo iste peccet ĩ vxorem min⁹ peccat q̃ȝ si ꝑpetraret foꝛnicatõnem aut adulteriuz. ¶ Preterea cũ sit ĩ debito vase vr̃ eẽ vsus nãlis. vsus at̃ nãlis q ꝓlabit̃ vltra ꝓpagãdi nec̃citatẽ ẽ venial' ĩ vxore. sic dic̃ aug. ergo huiusmõi vr̃ eẽ venial'. sz ali⁹ ẽ dãnabil' vr̃ ergo ꝙ ꝑmittẽdũ sit viro sic ĩdebito mõ vxorẽ cognoscere. Cõtra sup illđ. j. ad Ro. ĩ eã q ẽ ꝯ nãz. gl. ꝯ nãz ẽ ꝯcubitus qñ vir cũ ipsa vxore alio mõ q̃ȝ decet doꝛmierit. sz alio mõ doꝛmit iste cũ ipa q̃ȝ decet. ergo ẽ ꝯ nãz huiusmõi coitus. sz ꝯ ꝯcubitus nãz ẽ maius pcĩz q̃ȝ foꝛnicatio vel adulteriũ ergo huiusmõi ẽ maius peccatuz. nõ ergo ex ꝑmissione ꝑpetrãduz. ¶ Item concubitus qui est cõtra naturaz execrabiliter fit in meretrice sz execrabilius ĩ vxore vt dicit aug. in li. de bono coniugali. sed minus malum est cognoscere meretricem vsu naturali q̃ȝ eo qui ẽ contra naturã. ergo foꝛnicatio minus ẽ pctm q̃ȝ huiusmõi. ergo ꝓpter vitationẽ foꝛnicationis nõ ẽ tale malũ ꝑpetrãdũ ĩ vxore. ¶ Preterea. iij. ad col. sup illud libidinẽ. glo. libido ẽ ardoꝛ ꝑ quaslibet turpitudines discurrẽs. sz ardoꝛ ꝑ quaslibet turpitudines discurrẽs vr̃ eẽ viciũ ꝯ nãz. ergo hoc pcĩz vr̃ eẽ ꝯ nãm đ q̃ supꝛa dictũ ẽ. ¶ Preterea. cognoscere ꝯiugatã suã mõ brutali vr̃ eẽ ꝯ nãz hũanã. ⁊ qđ est ꝯ nãz hũanã ẽ valde graue pcĩz. ergo hoc ẽ valde graue pcĩz. nullatenus ergo ex aliq̃ cã ꝑpetrãdũ. Ad qđ dixerũt qdã ꝓ nec̃citatẽ dũmõ fieret ĩ debito vase si cognosceret mõ ñ ꝯsueto vir a pctõ excusabat̃ dũmõ cã ꝓlis fieret. Et rñdebãt ei qđ obiceꝛit̃ đ peccato ꝯtra naturã. ꝙ tũc dicebat̃ pcĩz pctm ꝯ naturã soluz. si nõ ea pte coꝛpis q̃ ad generãdũ ẽ instituta vteret̃ sz alia. qđ vr̃ hr̃i ꝑ hoc qđ dicit̃. j. ad Ro. sup illud relicto vsu naturali. glo. quid ẽ mutare vsũ naturalẽ ĩ eũ q ẽ ꝯtra nãz. nisi sublato vsu ꝯcesso: aliter vti q̃ȝ cõcessuz ẽ. cũ illa ps coꝛpis ñ hẽat huiusmõi vsum datũ a nã. Sz dicẽdum ẽ potius. ꝙ peccat vir sic cognoscendo vxorem mõ brutali. nec necessitas euz excusat a toto licz diminuat quãtitatẽ peccati. ⁊ lz nõ sit modus cognoscendi ꝯtra naturam generalẽ. ẽ tamẽ modus cognoscẽdi ꝯ modũ nature rõnalez. vnde valde grauiter peccaret q sic cognosceret nulla existente necessitate. ¶ Ad illđ ṽo qđ obijcit đ cõꝑatõe pcti ad pcĩz. videt̃ dđm ꝙ excedẽtia sint ⁊ excessa. quo ad hoc eniz q̃ȝ ex vna pte. ẽ cognoscere suã ex altera ṽo ẽ cognoscere solutã siue alteri⁹. mai⁹ ẽ pcĩz foꝛnicatio siue adulteriũ isto pctõ. quo ad hoc at̃ ꝙ hic ẽ modus brutalis ibi ṽo modus hũanus: mai⁹ ẽ pcĩz ex ista pte q̃ȝ ex illa vñ ñ ẽ sufficiẽs cã q̃re sic cognoscat vitatio foꝛnicatõis. ⁊ qꝛ ĩ vtraq3 ꝑsona ẽ ĩpedimẽtũ. videt̃ ꝙ ꝯmune sit vel eẽ debeat rõ ꝯtinẽdi manẽte impedimẽto. Itaq3 videt̃ dđz in hoc casu ꝙ faciẽda sint mala vt vitẽtur deterioꝛa. hoc at̃ totũ sanioꝛi iudicio ẽ relinquẽdũ ⁊ ĩ ꝑsonã petẽte debitũ ⁊ reddẽte. sz ꝯstat ꝙ rõ eẽndi ꝯ nãz minoꝛ ẽ q̃ȝ ꝑ3 supꝛadictos modos.

Questio. clxxij. đ pctõ ex ignoꝛãtia.

c Um iã dictuz sit đ pctõ qđ ẽ ex ĩfirmitate ꝯsensse. ⁊ ꝑ3 dsiũs magis vsitatas. ꝯñter dđz ẽ de pctõ qđ est ex ignoꝛãtia siue per ignoꝛãtiã. ¶ Circa qđ q̃rit̃ pꝛio vtꝝ act⁹ malus ꝑ ignoꝛãtiã ꝑpetrat⁹ sit pcĩz. Scđo vtrum act⁹ mal⁹ q fit ꝑ ebꝛietatẽ vl' furoꝛẽ vl̃ ꝑ pueritiã dicat̃ pctm ꝑ ignoꝛãtiã. Tertio vtꝝ act⁹ malus ꝑ ignoꝛãtiã iuris ꝑpetratus sit pcĩz. Quarto vtrũ act⁹ ꝑ ignoꝛãtiã factũ sit pcĩz vl' ñ. Quinto vtrum act⁹ ꝑ ignoꝛãtiã liget ad penã lz ñ ad culpã. Sexto đ qbusdã casibus q fiũt ꝑ ignoꝛãtiã.

Membruz pꝛimuz.

D pꝛimũ sic vr̃ ꝙ ñ sit pcĩz. Pcĩz eñ
a sic dr̃ ĩ li. đ vera reli. adeo ẽ volũtariũ ꝙ si non est volũtariũ. nõ ẽ pctm.

sed qd ē inuoluntariū nō ē voluntariū. actus aūt malus p ignorātiā ppetratus ē inuoluntarius: ergo n̄ ē pcīm. qd pbat p hoc qd dicit phs. inuoluntarijs ignoscētia ɔpetit ⁊ mīsericordia. ¶ Preterea. inuoluntariū dr̄ qd tristiciā affert ⁊ penitudinē: sʒ hoc ɔtigit i huiusmōi: ergo n̄ ē pcīm. ¶ Itē aug. i qōnibus ve. tes. ⁊ no. qūo reus ɔstituit q nescit qd fecit? sʒ actus malus p ignorātiā ē huiusmōi. ergo n̄ ex illo ɔstituit aliqs reus pcti vel crimis. ¶ Itē voluntas rōalis siue deliberatiua seqt cognitōeʒ. si ergo n̄ ē cognitio n̄ ē voluntas dliberatiua. sʒ vbi ē ignorātia nō ē cognitio: ergo vbi ē ignorātia n̄ ē voluntas dliberatiua: sʒ pcīm actuale mortale hʒ volūtatē deliberatiuā p cā. ergo vbi ē ignorātia n̄ ē pcīm actuale mortale. ergo act⁹ malus p ignorātiā ppetratus n̄ ē pcīm. Cōtra. aug. de adulterinis ɔiugijs. Sūt pcta ignorātiū ɔ̄tuis minora q̄ȝ scientiuʒ. peccata aūt ignorātium dicunt pcta p ignorantiā nō pħibet. ergo qn sit pcīm: etsi fit p ignorantiā. ¶ Itē greg. ponit quādā differētiā pcti ex ignorātia cū dicit. aliud pcīm ē ex īfirmitate: aliud ex ignorātia ⁊c. ergo quoddā ē pcīm p ignorantiā. ¶ Itē. iij. act. scio q p ignorātiā fecistis vos ⁊ patres vestri ⁊c. ⁊ tn̄ illud fuit pcīm qd pʒ p hoc qd sequit. pniam agite ⁊c. Et ad thi. dr̄ misericordiā ɔsecutus sum q2 ignorās feci. Et aug. ɔ̄ donatum. Lōge grauius ē pcīm eius q sciēs q̄ȝ qui nesciēs peccauit. Ad qd dōm. q actus aliquis q fit p ignorātiā q malus ē: pcīm ē. sicut hʒ in his que obiecta sunt ex vna pte. ¶ Ad illud vero qd obijcit in ɔ̄rium. dōm ē q aliud ē inuoluntariū p ignorantiā inuincibilē. ⁊ talis actus cuʒ nihil habeat de volūtario eo q simplr̄ dr̄ inuoluntariū: nō dicetur pcīm: sed ē inuoluntariū qd hʒ aliqd admixtuʒ de voluntario. ⁊ tale lʒ quo ad qd sit inuoluntariū. eo q quo ad qd ē volūtariū dicet pcīʒ. ⁊ hoc dicit phus his verbis. q p ignorātiā opat aliqd nō autē tristat in opatōe. volēs qdē nō operat qd nescivit nec rursuʒ volēs cuʒ nō tristet. vnū aliud nomē hēbit ab inuoluntario. ¶ Dōm ē ergo ad illud qd dicit i li. de vera reli. q ibi accipit voluntariū put ē cōe ad voluntariū simplex ⁊ volūtariū fm qd. ⁊ hoc mō dicet aliqn̄ illud qd est p ignorantiā pcīm. ¶ Ad scdm vero dōm. q vbi ē simplex inuoluntariū nō dicet pcīm sed vbi ē voluntas in pte lʒ nō quo ad oēs circūstantias pōt eē pcīm. phus aūt cuʒ loquit de inuoluntario loqt de inuoluntario simplr̄. ⁊ q2 ɔtingit eē inuoluntarium simplr̄. fm quid autē voluntariū nihil pħibet ⁊ si sit per ignorantiā ⁊ tristiciaʒ habeat cum cognosceret. nihilominus eē pcīm. ¶ Ad tertiū vero dicēdum. q loquit aug. de furiosis quoꝝ ligata est ratio vt nesciāt. ⁊ in talibus nō ē reus q nescit quod facit. ¶ Ad quartū dicēdum. q licet deliberatiua dependeat a cognitione precedente ⁊ n̄ sit pfecta cognitio. nihilominus ē voluntas rōe aliculus cognitionis preambule.

Mēbrum secundum.

Secūdo querit. vtrū actus malus q fit per ebrietatē. vel furorē. vel p pueritiā dicat pcīm p ignorātiā? ⁊ videt q sic. cum eniʒ triplex sit pcīm. ex infirmitate. ex ignorātia. ex industria. hoc aūt pcīm nō fit ex industria eo q illud dicit irremissibile. huic auteʒ quodāmō donat venia sicut dicit amb. in li. d patriarchis siqua p vina deliquerunt apud sapientes iudices. venia quidē facil donant. sed leuitatis dānant actores. Nec vr̄ pcīm ex īfirmitate. ex īfirmitate enim dr̄ pcīm. sicut dicit greg. cū aliqn̄ cognoscit malū: nihilominus ex fragilitate appetit. sicut amat bonū ⁊ ex īfirmitate nō iplet. cū ergo i ebrietate nō cognoscat bonum aut malū siue discernat. nō dicetur pcīm ex īfirmitate sed ex ignorantia. ¶ Itē ambro. i li. de patriarchis. Que sobrij cauemus: p ebrietatē ignorātes ɔmittimus. ergo huiusmōi pcīm videt eē pcīm ex ignorantia. ¶ Silr̄ pōt obijci de illis q aliqua agūt i furia. vl̄ de pueris aliqn̄ iocose pcutiūt ignorāter. n. crimen cōmittūt. Cōtra sicut dicit phs. illis q̄ sunt inuoluntaria. p ignorātiā ɔpetit ignoscētia ⁊ misericordia. sʒ ebrijs n̄ ɔpetit imo duplices dbēt maledictōes: ergo n̄ sūt huiusmōi pcta p ignorātiā. ¶ Preterea aliō ē pricipiū pcti cū dr̄ pcīʒ ē ex furia. aliud iteꝝ cū dr̄ pcīm ē ex ebrietate. aliud cuʒ dr̄ ex ignorātia. Naʒ ignorātia ē in pte cognitiua. furor in pte motiua. ebrietas vo ex pte ipsius corporis: nō ergo hec pcta dicunt ex ignorātia esse.

Ad qd dōm. q nō dicunt hec pcta ex ignorātia eē tanq̄ȝ pricipali cā: sed dicunt eē ex īfirmitate que aliqn̄ ex vicio ɔ̄cta ē aliqn̄ preter viciū illius in quo ē. ¶ Ad obiectuʒ autē in ɔ̄rium dicēduʒ ē. ⁊ fm phm ⁊ fm sniam sanctoruʒ. q aliud est per ignorantiā operari ⁊ aliud ignorāter opari. ebrius eniʒ ⁊ qui i furia est: nō videt p ignorātiā facē ignorās tn̄ siue ignorāter operat. ⁊ hoc mō exponēda ē auctoritas amb. in li. de patriarchis. vt ebrietas sit causa principalis. ignorātia vero cōcomitans. ¶ Ad illud vero quod dicit greg. dicēdum est q ipē loquit d quadā specie pcti ex ignorantia. sed vbicūqʒ ignorātia est cā pricipalis: dicet esse pcīm ex ignorātia. vbi vero. īfirmitas est pricipalis cā: dicet pcīm ex īfirmitate. ignorantia tn̄ aliqn̄ dr̄ īfirmitas large. fm q habet. xv. q. i. c. vbi dicit q infirmitas alia ē animi alia carnis. Infirmitas animi ē ignorātia. carnis īfirmitas ē cōcupiscētia. ex quo accipit q īfirmitas aliqn̄ large accipit. ⁊ sic non diuidit ɔ̄ ignorātiā. sumit vero aliquādo per appropriationē ⁊ sic diuidit contra infirmitatem.

Membruʒ tertium.

t Ertio q̃rit vtrū actus malus ꝑ ignorā
tiā ꝑpetratus sit pcc̃m. ⁊ vr̃ ꝙ sic: per
hoc qḋ dr̃. xxx. q. j. de his. vbi dr̃ ꝙ
peccatū ē lꝫ ꝑ insciētiā fiat tenere filia/
strū suū ad ꝯfirmatiōeꝫ corā epo. ¶ Ad idē facit
qḋ dr̃. xxiij. q. j. siquis acceperit. vbi dr̃. ꝙ ille q
acceperit cōmunionē ḋ manu heretici. ⁊ nescit ꝙ
eccl̃a catholica ꝯtradicit. postea intelligēs: ꝑ dnū
peniteat. pn̄ia aūt nō iniūgit̃ nisi ꝓ pcc̃o. ergo act⁹
ꝑ ignorātiā iuris ꝑpetratus est pcc̃ꝫ. ¶ Eodē mō
hr̃. j. q. iiij. vbi dr̃ ꝙ ignorātia iuris ē pcc̃ꝫ. Sꝫ
vr̃ ꝯtra. ꝑ hoc qḋ dicit ciprianus. Ignosci potest
simplr̃ errātibus. sicut de seipso dicit btūs aplus. q
prius fui blasphemus ⁊ ꝑsecutor: misericordiā ꝯsecu
tus sum q2 ignorās feci. ⁊ dicit augu. in. q. ve. ⁊
no. te. Ille ignorās pōt excusari a pena: q qḋ di/
sceret nō inuenit. ¶ Silr̃ hr̃. j. q. iiij. vbi dr̃. Non
pōt ꝓbari reus criminis: cui⁹ ꝯsciāꝫ n̄ habuit. ⁊ lo/
quit̃ ibi ḋ eo q habuit bn̄ficiū ꝑ symoniā ꝑ alios
ꝑpetratā. Cū ergo iste nō habeat ꝯsciāꝫ trāsgres-
sus fuerit: videt̃ ꝙ nō peccauit: hoc idem ondit̃ ꝑ
hoc qḋ dr̃. j. q. v. §. Ex hac auctē. vbi dr̃ ꝙ a cri/
mine excusent̃. pꝫ q2 hoc pacto a sacris ordinib⁹
nō remouet̃. si eniꝫ illius criminis ꝑticipes eēnt:
ad sacros ordines cōscēdere nō possent. ex quo
habet̃ ꝙ huiusmōi actus ꝑ ignorātiā nō est pec/
catū. Ad qḋ dōm. ꝙ actus ꝑpetratus ꝑ ignorā
tiā: aut ꝑpetratus ē ꝑ ignorantiā iuris nālis: aut ꝑ
ignorātiā iuris diuini: aut ꝑ ignorātiāꝫ iuris hu/
mani canonici vel ciuilis. Si ꝑ ignorātiam iuris
nālis actus huiusmōi malus sic ꝑpetratus: ē pec
catū. Ignorātia eniꝫ iuris nālis neminē excusat q
vsuꝫ ħt bñ sciēdi. sicē hr̃. j. q. iiij. §. Notādū quo/
qꝫ. vbi dr̃ ꝙ ignorātia iuris nālis oībus adultis
dānabilis est. adultis dico qui hn̄t vsuꝫ rōnis ꝓp
furiosos ⁊ huiusmōi. pcc̃m vō ꝑ ignorātiā iuris
diuini i his sine qbus nō ē salus silr̃ pcc̃m est. nec
ꝑ illā aliqs excusat̃ q scire ħt. sicut habet̃ ab aug.
in enchi. longe tolerabilius ē in his q̃ a religione
seiūcta sunt mētiri: q̃ꝫ in his sine quoꝝ fide vl̃ no
ticia deus coli nō pōt falli. sꝫ hoc ē dictum: q2 igno
rātia in his q̃ spectāt ad salutē dānabilis ē. ⁊ act⁹
malus qui ꝑ ignorātiā talē ꝑpetrat̃ nō excusat̃ sꝫ
est pcc̃m. Per ignorātiam aūt iuris hūani actus
ꝑpetratus: sacerdotibus qdē est pcc̃m. dico auteꝫ
sacerdotibus sūmis. s. epis vñ Celestinus papa.
Nulli sacerdotum liceat canones ignorare nec
qcq̄ꝫ facē qḋ patrū possit regulis obuiare. xxxv/
iij. di. Et ibidē in cano. oēs. Ingrat̃ dt diligenter
a metropolitano si [illegible] ꝓmptu habeat legeꝫ ⁊ sa/
cros canones ⁊ sanctū euāgeliū ⁊ librū apl̃icuꝫ.
actus aūt malus ꝑ ignorātiā coꝝ q̃ ꝑtinēt ad sa/
cramētoꝝ cōmunia distributiōeꝫ. ⁊ ad canones
ꝑnīales. ⁊ ad scioꝝ legēdas ē pcc̃ꝫ illis. Vñ aug.
sacerdotib⁹ sūt necessaria ad discēdū sacroꝝ libri
lectionarius. antiphonarius. canones ꝑnīales.
psalterium. omelie. et qbus oībus si vnū defuerit:
vix sacerdotis nomē i eo ꝯstabit. Ignorantia vō
coꝝ que publice ꝓmulgant̃ de his q̃ ꝑtinent ad
statū laicoꝝ nō excusat pcc̃m in illis qḋ ꝑ ignorā
tiā ꝑpetrat̃. nulli eniꝫ ignorare ꝑmitit̃ ea que pu/
blice fiūt. hoc aūt de clericis maxie itelligēdū est.
sicut hr̃. xvi. di. in fine vbi dr̃. qḋ penes nos i no/
stris regionibus actū ē ⁊ oīs eccl̃ia recipit: nūq̃ rōe
cōueniat vt eccl̃a ꝯstātinopolitana non recipiat.
actus ēt ꝑpetratus ꝑ ignorātiā iuris canonici: in
his q̃ ꝑtinent ad officiū ē pcc̃m. vñ leo. Si i laicis
vr̃ intolerabilis inscia: quātomagis in his q p̄sūt
nec excusatōe digna ē nec venia. Actus vero per
ignorātiā iuris ciuilis qbusdāꝫ ꝑmitit̃ ignorare
qbusdā vō nō. Rusticis eniꝫ ⁊ mulierib⁹ ⁊ i mi/
nori etate cōstitutis ꝑmitit̃ ignorare maxie i dā/
nis cādo: in maleficijs aūt non sic. ¶ Ad obiecta
aūt rn̄dendū ē. primo ad illud qḋ prio ē ꝓposi/
tū. qḋ eniꝫ ignoscebatur aplo: nō ondit nō fuisse
pcc̃m. sꝫ ꝓp ignorātiā excusatiōeꝫ quādā habuit
ꝓp quā minuebat̃ pcc̃ꝫ. ignorabat. n. ea q̃ a ꝓphe
tis de xp̄o fuerāt ꝓnūciata tūc fuisse completa. ⁊
hoc mō erat de illis ḋ qbus dr̃ act. iij. ꝙ ꝑ igno/
rātiā fecistis ⁊c̃. ¶ Ad scḋꝫ vō dōꝫ. ꝙ illa auctas
aug. itelligēda ē de illis q hn̄t ignorātiā illoruꝫ q̃
necesse ē cognosci ꝑ disciplinaꝫ. ⁊ tales excusant̃
nō tm̄ a pena sꝫ ēt a culpa. ¶ Ad tertiū vero dōꝫ.
ꝙ licet nō sit reus criminis s̄m ꝙ crimē ē qḋ ac/
cusatōe est dignū: nihilominus tm̄ nō est immunis
a pena. s. priuatōe beneficij qui ꝑ ignorātiā symo
nie ꝑentuꝫ adeptus est beneficiuꝫ. hoc aūt est ꝓ/
pter enormitatē criminis. ⁊ q2 possedit qḋ suum
nō erat.

Membrum quartū.

q Uarto querit̃ vtrū actus ꝑ ignoran/
tiā facti sit pcc̃m vel nō pcc̃m: dico qḋ
excusatione sit dignū. Et videt̃ ꝙ nō
sit dignū excusatōe: ꝑ hoc qḋ dr̃. j. q.
iiij. circa fineꝫ vbi dicit̃ ꝙ ignorātia facti nō ex/
cusat iudeos qui nō credūt xp̄m venisse. ¶ Hoc
idem ostendit̃ per illos qui erant de posteritate
achab. quoꝝ aliqui ignorabant pcc̃m ipsius ⁊ tn̄
puniti sunt. Similiter fuit de chanaan q punitus
est cū ignoraret pcc̃ꝫ patris sui cham. Sꝫ ecō
tra videt̃ ꝙ ignorātia facti excuset sicut de illis q
comedebāt idolaticū ignorātes s̄m ꝙ dīc aplus
j. ad corin. x. siquis infideliuꝫ vocauerit vos ad
cenam ⁊ ire vultis: quicqd appositum fuerit vo/
bis comedite: nihil īde iterrogātes ꝓpter ꝯsciāꝫ.
¶ Silr̃ dr̃ de facto ipsius apli q ꝑ ignorātiā facti
excusatur ⁊ de ꝑuulis qui per ignorātiā ab here
ticis baptizant̃ vel etiam ordinant̃ a symoniacis:
cuꝫ nesciebant esse symoniacos eos. sicut dīc vr/
banus. Si q a symoniacis n̄ symoniace ordinati
sunt: si ꝓbare potuerunt se nescisse eos symonia/

eos eē ⁊ tūc ꝓ catholicis habeant: taliū ordinationes sustinemus misericorditer. si tñ eos laudabilis vita pmēdat. Ad qd dōm. ꝙ duplex ē ignorātia facti. est.n. eius qd oportuit scire. ⁊ est eius qd non oportuit scire. Si necesse fuit scire. ⁊ fuit ignorātia supina nō excusat ⁊ ē graue pctm. si vo fuit eius qd oportuit scire ⁊ adhibuit diligentiā excusat etsi nō a toto tñ a tāto. ¶ Qd aūt dr de iudeis qui hñt ignorātiā de xpo q iam venit. dōm ē ꝙ ignorātia eorꝝ ē supina. pñt.n. scire ex operibus xpi. tū ex opibus discipuloꝝ xpi. tū ex collatione scripturaꝝ ꝓpheticaꝝ. Nec ē silr de illis iudeis q penituerūt i primitiua ecclia: qꝛ nōdū plene erat veritas publicata que latebat in ꝓphetis. Ignorātia vo facti qd nō oportuit scire sic ī idolatrico excusat. illa vo que ē ordiatoꝝ a symoniacis ñ symoniace q ꝓ catholicis hñtur. lz excuset a culpa: nihilominus i detestatōez criminis priuat executiōe ordis ⁊ indiget dispēsatione. symoniacus.n. occultus ipo iure suspēsus ē. paruuli vo q simplr hñt ignorātiam excusant a culpa cū baptizant ab hereticis in forma eccle.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrū actus ꝑ ignorantiā liget ad penā lz nō ad culpā. Et videt ꝙ nō. pena enim debet pro culpa. si ergo nō determinat ibi culpa: ꝯsequēter neqꝫ debꝫ obligare ad penā. Quod aūt nō sit ibi culpa. pꝫ per hoc qd dr. ꝙ a reatu criminis excusat eū ignorātia paterni delicti. ⁊ dicit vrba. pro hoc facto a sacris ordinibus non illos remouemus. vr ergo ꝙ huiusmōi ignorātia non eos liget ad penā. ¶ Sz ꝯtrium vr ꝑ hoc qd. s. ibidē dicit. ꝙ ignorātia tales excusat a reatu criminis non a fructu emptiōis. Ad quod dōm ē ꝙ sic iudicādus ē in huiusmodi sicut i alijs enormibus pctis i qbus ob testatōem criminis puniant q nō deliquerūt. Preterea ex alieno dono ñ dꝫ qs lucrū reportare. vñ ex dolo parētū nō dꝫ filius lucra reportare. Preterea q ab initio ñ habuit canonicū ingressuz. fructu possessiōis ñ dꝫ gaudere. ¶ Ad illud vo qd obijcit. dōm ꝙ lz ipe nō peccauerit: nihilominus rei iniuste acqsite ē possessor. ideo in hoc puniēdus ē vt possessione priuet.

Membrum sextum.

Sexto querit de quibusdā casibus qui fiunt per ignorantiā. Et querit de illo qui nō oio ſuauit hoc ipm quod ipe dñs legit fecisse de sacro corporis sui. vtrū talis per ignorantiā excuset? ⁊ videt ꝙ nō. qꝛ huiusmodi ignorātia ē in his que pertinent ad ius diuinū ⁊ quo ꝓ scia inctibit officio. sed huiusmodi p ignorantiā ꝑpetrauit nō est dignū excusatiōe sicut supra habitū ē. ergo non excusat a pcto sic agēs ꝑ ignorantiā. ¶ Hoc ēt vr ꝑ hoc qd dicit Ciprianus. Nobis ñ pōt ignosci q nūc admoniti ⁊ istructi sumus vt calicē dñi cū vino mixtū sz ꝙ dñs obtulit offeramus: sz hoc exēpluz dñi potuit eos istruere sicut ⁊ nos. si ergo nobis ñ ē ignoscētia nec illis fuit ignoscēdū ꝑ ignorātiā. Econtra vo dicit ciprianus. Siqs de āncessorib⁹ nrīs vel ignorāter vel simplr ñ hoc obseruauit ⁊ tenuit qd nos dñs facē exēplo ⁊ magisterio docuit. pōt simplicitati eiusdē ēt indulgētia dñi venia ꝯcedi.

Ad qd dōm. ē. ꝙ loquit ibi de his q ñ ponebāt aquā cū vino: credētes ñ eē necessariuz: qꝛ panis signat corpus xpi ⁊ vinū sanguinē nec expsse hr de aqua i eo qd dñs fecit. ¶ Ad illud vo qd obijcit. dōz ē ꝙ potuit tūc tpis idulgētia ꝯcedi eis q peccauerūt ꝑ ignorātiā. nōduz.n. hita fuit istructō ex scripturis q post habebat. ex hoc.n. ꝙ de latere xpi fluxerūt sanguis ⁊ aqua cū alijs rōibus: deinceps habitū ē. ꝙ aqua cuz vino poneret. ita ꝙ in vinū ꝯuerteret: ad designādū vnionē fidelis ppli q p aquā designant cū xpo i corpe mistico. hec ē hostia ⁊ oblatio in odorē suauitatis. Si vo dicat ꝙ hec fuit ignorātia iuris diuini. dōz ē ꝙ i primitiua ecclia anq̄ veniret plena illuminatio scripturaꝝ: ignorātia aliquaꝝ q̄ sūt i iure diuio ñ ita fuit eis grauis. qꝛ nōdū ex doctrina accepant. Et dicit aug. ꝙ ignorātia illa excusabilis ē. cū ñ fuit a quo disceret nec rumore ꝯcepit opionē doctrie. ¶ Ad aliud vero dōm. ꝙ differēter ē de nobis q̄ de illis. nos.n. iaz admoniti ⁊ instructi sumus. illi vo nōdum admoniti ⁊ edocti erant.

Deinde querit .§. j.

de illis q p ignorātiā occiderūt xpm. vtrū hoc itelligat de maiorib⁹ ⁊ minoribus iudeis. Qd at ñ itelligat de maiorib⁹. vr p hoc qd dicit aug. quō scierūt demones: sic ⁊ scierūt pricipes iudeoꝝ. ⁊ quō ignorabāt ⁊ illi ignorabāt. sz demones non excusabant ꝑ suā ignorātiā de eo ꝙ suggesserūt vt crucifigerēt xpm. ergo nec maiores excusātur. ¶ Preterea. xv. Jo. dr. Si ñ venissē ⁊ eis locutus ñ fuissē: pctm ñ hērent. nūc āt excusatōez ñ hñt de pcto. Sz pctm p ignorātiā facti vr dignū excusatōe. ergo ñ peccabāt p ignorātiā facti. Contra. sicut dicit aug. ignorabāt misteriū quo filius dei erat ab eterno ⁊ sacrm icarnatōis. ergo hūerunt ignorantiā facti. ¶ Preterea sicut hr. xxiij. luc. xps orauit ꝓ crucifixoribus dicēs. pr ignosce illis qꝛ nesciūt qd faciūt. ergo pctm illoꝝ fuit p ignorantiaz. ¶ Hoc ēt accipit ex eo ꝙ dr. iij. act. scio quia p ignorantiā fecistis vos sicut ⁊ pricipes vestri.

De minoribus ēt iudeis querit vtrꝝ immunes eēnt pena: qd vr. oratio.n. xpi i aliqbus hūit effectū. in oibus.n. exauditus ē ꝓ sui reuerentia sicut hr. v. ad heb. nō nisi ꝓ minoribus. ergo pctm minorꝫ erat ignoscibile quo ad penā. ¶ Contra. sic sim-

ftis dr̄ a pena qui nō habuit a quo disceret. neqȝ
rumore ↄperit opinionē doctrine. sȝ minores iu/
dei cū p̄dicaret veritas vt eā addiscerēt operaȝ n̄
dederūt. ergo nō erāt immunes a culpa ⁊ pena.

Ad qd̄ dōm ē. q̄ nec maiores iudei nec mino/
res imunes erāt a culpa: sȝ drn̄ter. maiores. n. nō
erāt immunes eo q̄ scire poterāt ipm̄ eē qui p̄miss
sus erat i lege p̄ signa p̄phetie. vn̄ p̄ inuidiā ⁊ ma
liciā ipm̄ occiderūt. ⁊ de his dicit beda. nō orat
ꝓ eis qui p̄ inuidiā ⁊ supbiā quē filiū dei intelle/
xerūt negāt ⁊ crucifigūt. sȝ ergo in pte nō cogno
scerēt. tn̄ pc̄m eoꝝ nō fuit excusabile p̄ ignoran/
tiā. vn̄ nō oīno ↄtinebat sub illa spē pc̄i que est p̄
ignorātiā: sȝ potius sub illa spē pc̄i que ē p̄ indu/
striam. Et sȝ eēt ignorātia facti: nō tn̄ excusabiles
erāt. q2 fuit ignorātia facti qd̄ oportuit scire ⁊ nō
dederūt operā ad plene sciendū. dicit dt aug. cuȝ
erat vt disceret ⁊ a quo disceret. sȝ negligēcior lu
xuria aut maliuolētia factus ē talis: inexcusabilis
ē a crimine. ¶ Qd̄ aūt dr̄. iij. act. q̄ principes coꝝ
peccauerūt p̄ ignorātiam. intelligendū est quo ad
qd̄. quo ad hoc. s. q̄ n̄ sciebāt ipm̄ ee filiuȝ dei ab
eterno simplr̄. ergo fuit pc̄m p̄ industriā illoꝝ:
f̄m qd̄ p̄ ignorātiā. si tn̄ vellent illi ↄuerti p̄ pniāȝ
ad xp̄m tunc ipso liberati eēnt a pc̄o. ¶ Ad illud
vero quod obijcit de minoribus iudeis. dicen/
dum ē q̄ peccauerunt p̄ ignorantiā. zelum. n. dei
habebāt sȝ nō f̄m sciam. ⁊ ꝓ talibus orauit: quia
nescierūt quid fecerūt. vn̄ ꝓ aliqbus ē exauditus
⁊ dimissa ē culpa eis ipsis penitētibus. non. n. fuit
illa ignorātia que reddit hoīem imunē a pena ⁊
culpa. cum. n. poterāt discere ⁊ habebāt a quo di
scerent ⁊ operā non dederunt ꝓut oportuit: non
oīno excusabant ꝓpter ignorantiaȝ sȝ in pte. non
enim tenebant scire misteria ꝓphetie ad modum
quo maiores tenebant.

Deinde querit̄ . §. ij.

de aliquo q̄ fuit i aliqua ꝓuincia i qua fit ꝓmulga
tio alicuius sn̄ie vel ↄstōnis q̄ ↄtingit ipm̄. ⁊ tn̄ n̄
audiuit illā sniam vel ↄstōnem. vtrū talis imunis
sit ita q̄ n̄ incidat i sniam vel i trāsgressionē ↄstitu
tionis sp̄ꝫ ꝓhibitō eni fecerit. Et vr̄ q̄ sic. ignorat
enim nec credit huiusmōi ꝓmulgatōeȝ eē factaȝ.
⁊ ita vr̄ excusabilis. hoc et vr̄ p̄ hoc qd̄ dr̄ i caū.
lxxxij. di. plurimos. vbi dr̄ q̄ aliquātī de quibus
loquimur vt tua sanctitas retulit ignorantia lapsos
se deflent eē. his in hac ↄditione dicimus miseri/
cordiā nō negandā. ⁊ loquit in casu i quo fuit ꝓ/
mulgata ↄstitutio de ↄtinētia sacerdotū ⁊ leuita/
rum. ¶ Ad idē facit qd̄ dicit Inno. in eadē dist. si
ad aliquos forma ecclastice vite pitēr ⁊ discipli/
ne que ab epo siricio ad oēs ꝓuincias ↄmeauit n̄
ꝓbabit̄ puenisse. his ignorātibus venia nō nega
bit̄. ex quo ↄcludit̄ q̄ excusant̄ p̄ ignorātiā. ¶ Sȝ
ecōtra vr̄ p̄ hoc qd̄ dicit gelasius i caū. Cum nō
potuerit ignorare sniaȝ ꝓprij sacerdotis a suo of
ficio suspēdat̄. ¶ Ad idē facit q̄ nulli ignorare p̄/
mittit̄ ea q̄ publice fiūt. ergo n̄ excusant̄ p̄ ignorā
tiā. Ad qd̄ dōm q̄ facta publicatōe debito mō
nemo excusat̄ p̄ ignorantiā nisi ostat se iustā hīe
cām ignorātie. vn̄ canon vnus loquit̄ qn̄ iusta cā
erat ignorātie ⁊ ꝓbabilr̄ poterat ignorare. Alter
v̄o loquit̄ i alio cāu vbi p̄sumebat ↄ ipm̄. ⁊ sic f̄ȝ
diuersos status excusat̄ vel non excusat̄ p̄ ignorā
tiam.

Questio. clxxiij. de pecca/ tis in spi/ ritūsanctum.

Dictum ē supra
de pc̄o ex infirmitate ⁊ igno
b rātia. ↄsequēter dicendū ē de
peccato qd̄ est ex industria qd̄
dr̄ pc̄ȝ i spūsanctū: sicut pc̄ȝ
ex infirmitate dicit̄ pc̄m in pa
trēm. pc̄m ex ignorātia dr̄ eē pc̄m in filiū. ¶ Et
p̄io querit̄ quid sit pc̄m in spūsanctū. Secūdo
vtrū idē sit pc̄m in spūsanctū qd̄ pc̄m ad mor/
teȝ. Tertio quot sint spēe pc̄i in spūsanctū. Quar
to vtrū omne pc̄m possit dici p̄ aliquā additōē eē
pc̄m in spūsanctū. Quinto cui gr̄e p̄ se ⁊ primo
opponat̄. Sexto quare pc̄m in spūsanctū dicat̄
irremissibile.

Membrum primum.

D primū sic dicit aug. pc̄ȝ in spūsan
a ctū est p̄seuerās duricia cordis impe/
nitētis. Alibi vero dr̄. pc̄m in spūsan
ctū est ↄsuetudo peccādi qua dei me/
tus amittit̄ ⁊ ↄtemptus incurrit̄. Alij vero dixe/
runt q̄ tria ↄcurrūt. genus peccati mortalis. ⁊ q̄
sit ex certa malicia. ⁊ q̄ sit cū mentis pertinacia.
Aug. vero in li. retrac. videt̄ addere hāc ↄditio/
nem. q̄ in scelerata mētis ꝑuersitate vitam finiat.
¶ Sed pōt obijci ↄtra primā rōnem. f̄m hoc. n.
omne pc̄m i spūsanctū eēt obstinatio. quid enīȝ
aliud ē p̄seuerās duricia cordis impenitentis nisi
obstinatio. Sed ↄtra hoc ē. q̄ obstinatio ponitur
vna spēs pc̄i in spūsanctū. sicut hr̄. ij. ad Ro. sup
illud f̄m duriciam cordis tui. pc̄m ad mortē vel
in spūsanctum ↄmittit̄ duobus modis: per obsti
nationem. s. ⁊ per desperatōem. Obstinationem
aūt diffinit dicens. obstinatio ē indurate i malicia
mentis pertinacia per quā fit homo impenitens.
Desperatio aūt ē qua quis penitus diffidit de dei
bonitate. ⁊ vtrāqȝ dr̄ peccatū in spūsctȝ. ¶ Pre
terea aliqs inuidentie facibus fraternitatē obpu/
gnat in primo suo actu. ⁊ talis peccat i spūsctm̄.
talis nōduȝ hȝ p̄seuerantē maliciā ⁊ c̄. n̄ ergo hec
ē rō pc̄i in spūsanctū perseuerans ⁊ c̄. ¶ Contra
scdam rōneȝ silr̄ obijcit̄. f̄m illā enim non ē pec/

catū in spūsctm nisi assit ꝯsuetudo peccādi. sꝫ potest aliqs desꝑare qui nō hꝫ ꝯsuetudinē peccādi. vno eciā actu despatio [illegible] aliqñ: sicut vno actu sperat qs. despatio autē ē pctm in spūsctm sicut dicit aug. loquēs de pctō iudei. ergo nō oē pctm i spiritūsctm ē ꝯsuetudo peccandi ⁊c̄. ¶ Preterea. q desperat metuit iusticiā dei. nō ergo despatio ē q metus dei vltr amittit. sꝫ ē pctm i spūsctm sic̄ hꝫ x. leui. sup illud. Inter hec aūt hircū. ergo nō ē rō pcti i spūsctm ꝯsuetudo peccādi q̄ dei met⁹ amittit. ¶ Cōtra tertiā rōnē peccati in spūsctm. s. quatria supradicta dicunt cōuenire obijcitur. si enim regrit genus pcti mortalis. sm hoc nō eēt pctm in spūsctm pctm ꝑ se. sꝫ eēt ꝯditio alioꝝ pctoꝝ. vt fornicatōis supbie ⁊ alioꝝ pctoꝝ. quēadmodū pctm ex ifirmitate nō ē vnū pctm [illegible] se. sꝫ ē cōditio pluriū pctoꝝ. ¶ Sꝫ ecōtra videt q quedaꝫ sunt ꝑ se pctā que sub pctō in spūsctm ꝯtinent. vt impugnatio veritatis agnite. ⁊ ipugnatio fraterne grē. ¶ Silr obijcit cōtra illā ꝯditōeꝫ que ē ex certa malicia. cū enim pctm i spūsctm sit malicia ⁊ cū hoc sit ex certa malicia. oportet q malicia ꝓcedat pctm in spūsctm. sed hoc nō videt eē necessariū. pctm enim ex ignorātia nō ꝓcedit alia ignorātia nec pctm ex infirmitate ꝓcedit alia ifirmitas. ¶ Preterea pōt queri ꝓ quo supponat illa malicia. aut enim supponit ꝓ alia malicia aut pro illa que ē pctm in spūsanctū. pro alia nō videt. ē enim aliqd pctm in spūsanctū qd nō preexigit ante se aliud pctm. sicut est ipugnatio veritatis agnite. nō ergo malicia supponit ibidē pro alia malicia. neqꝫ pro eadē: cum pctō in spūsanctū pōt supponere [illegible]. nihil eiꝫ ē sui cā. sꝫ illa certa malicia ē cā pcti i spiritūsanctū. ergo nō est idē̄ ipm qd pctm i spūsanctū. ¶ Si vero ponat cōditio quā ponit aug. in li. retrac. obijcit in cōtrariū. sm hoc enim nullū pctm [illegible] spūsanctū essꝫ: nisi vbi adessꝫ finalis impnia. Sꝫ ꝯ hoc est. q multe alie spēs ponunt peccati in spūsanctū. sicut ꝑsumptio. despatio. ⁊ veritatis agnite impugnatio. q̄rū vna queqꝫ pōt eē sine finali impnia. Scdm hoc ēt nullus peccaret in spūsctm nisi morte adueniēte. sed videmus q illud pctm dicebat esse i spūsanctū quo ex inuidētia fraterne gratie dicebāt iudei. q i beelzebub principe demonioꝝ eijciebat demonia. ergo non regrit semꝑ ad pctm in spūsctm q ꝑseueret in hac scelerata mētis ꝑuersiōe vsqꝫ ad morteꝫ.

Ad qd dōm ē. q pctm i spūsctm dupl'r dicit. vno mō sm q addit ꝯditōeꝫ sup gen⁹ pcti. Alio vō mō ꝓut ē genus quoddā pcti. Scdꝫ q addit ꝯditōꝫ sup genus pcti dī q pctꝫ i spūsctm ē qdcūqꝫ mortale pctꝫ ex certa malicia cū mētis ptinacia. ⁊ hoc mō posuerūt illas tres ꝯditōes adesse pcti. i spūsctm. vt pctm i spūsctm sit pctꝫ ex idustria q̄dā ꝯditōne supaddita. Alio vō mō sꝫ q dicit aug. nō qdcūqꝫ pctm ē i spūsctm. sꝫ vbi q se ipugnat ipa grā spūsancti i q̄ [illegible] remissio peccatoꝝ. ⁊ hoc mō dicunt q̄dā pctā spālit i spūsanctū ⁊ sꝫ hoc ille dī peccare i spūsctꝫ q recusat eē i vnitate corꝑis xp̄i qd viuificat spūsanct⁹. sꝫ q i ea sit remissio pctoꝝ. ⁊ hoc mō ꝯtinet [illegible] se ipugnatōeꝫ veritatis agnite ⁊ supne grē. ⁊ q̄dā alia pctā spālia. sm hoc vr loq aug. d pctō i spūsctm i li. d blasphemia. ¶ Per ia dicta pōt rñderi ad ea que obiecta sūt. Prīa. n. rō itelligit d pctō [illegible] spūsctm, ꝓut supponit aliud gen⁹ pcti cū ꝯditōe supaddita. eodē mō scda diffinitio accipit. ¶ Ad aliud vō qd obijcit q nō oē pctꝫ i spū ē obstinatio. obstinatio aūt ē ꝑseuerās ⁊c̄. dōm [illegible] q obstinatio accipit dupl'r. vno mō, ꝓut ē ꝯditio pcti mortalis: cū aliqs ꝑseuerat ⁊ obduratur i illo. ⁊ hoc mō pctꝫ i spūsctm, ꝓut addit sup aliud gen⁹ pcti dic̄ obstinatiōꝫ cū certa malicia q̄ ē cā illi⁹. Nec ē dōm q tota rō pcti i spūsctꝫ sit ꝑseuerans duricia ⁊c̄. Pōt. n. ille q peccat ex ifirmitate si obduret ⁊ nō peniteat ꝑseuerātē hic duriciā cordis ipenitētis. sꝫ pctm i spūsctꝫ, ꝓut diuidit ꝯ pctm ex infirmitate ⁊ ex ignorātia. dic̄ industriā siue certam maliciā tāq̄ cāꝫ pcti. sm aūt q obstinatio ē ꝓpositū siue volūtas ꝑseuerādi i duricia cordis ipenitētis quoddā spēm dic̄ pcti i spūsctm q̄ ē differēs ab alijs. ⁊ pōt eē cū illis ⁊ sine illis. ¶ Ad illd vō qd obijcit d scda rōe. dōm ē q logt ibi de pctō i spūsanctū, ꝓut ponit genus aliqd pcti ⁊ supaddit ꝯsuetudinē ⁊ tādē venit ad ꝯtēptū. de q̄ dr. xviij. ꝓuer. Impius cū i ꝓfūdū pctoꝝ venerit ꝯtēnit. ¶ Ad illud vō qd obijcit q nō in oī pctō i spūsanctū met⁹ dei amittit. vtpote in despatōne. dōm est q imo. timor eiꝫ [illegible] est cū spe amittit amissione spei: nō tñ amittit timor seruilis q̄ hꝫ oculum ad penā. ¶ Ad illud vō qd obijcit q si peccatuꝫ in spūsctm ponit genus pcti aū se. nec nō ē vnū genus distinctū ab alijs. dōm q hoc verꝫ ē sm vnū modū. ⁊ falsū ē sm aliū, ꝓut supra habita ē distinctio. ⁊ illo mō nihil ꝓhibet aliqd genus pcti primo eē ex infirmitate. ⁊ postea crescēte malicia cū iaꝫ sciēter peccat ⁊ ē i amore peccādi eē peccatū i spūsanctū. Alio vō mō diuidunt adinuiceꝫ vt nullū sit aliud. ⁊ hoc mō ꝯtinet i se impugnatiōꝫ fraterne grē. ⁊ q peccat ex ifirmitate vl' q peccat ex ignorātia non peccat ex certa malicia. ¶ Ad illud vō qd obijcit de hac ꝯditōe que ē certa malicia. dōm est q ꝓpter hūc terminū malicia. supponit illud idē q ē peccatū i spūsctm. ex certa ergo malicia nihil aliud est q̄ꝫ ex malignitate animi cū ꝯscia pcti. vel ex certa malicia dr eē cū qs sciēter peccat nō ex ifirmitate sꝫ ex q̄dā mētis ꝑuersitate. Nec ex hoc oportet q idem sit cā sui. sꝫ q scia malicie sit aggrauatio ipsius pcti. cū. n. nō ex ifirmitate nec ex ignorātia sed ex scia pcti ꝑuersitate aī delinqt. grauissimū ē pctm. sm aūt alterā intētōeꝫ pcti in spūsctm nihil prohibet certitudinem

illam referri ad malicia̅ precede̅tez.

Membrū secūdum.

Secūdo querit vtrū idē sit pctm i spūs/
sanctū qd pctm ad mortē. Et videt q
sic. pctm enim in spūsanctū ē qd non
remittet hic nec in futuro. sꝫ hoc idem
est pctm ad mortē. sicut enim dicit aug. i li. d cor/
reptōe ⁊ gra. Ego dico id eē pctm ad mortez: fi/
dem que p dilectionē opat deserere vsqꝫ ad mor/
tē. sꝫ tale nec hic nec in futuro remittet. ergo pctm
in spūsanctum ē pctm ad mortez vel econuerso.
¶ Hoc etiā videt p hoc qd dicit i li. retrac. pctm
ad mortē puto eē. cū post agnitōnē dei p gratiaz dñi
ihū xpi. qsqꝫ oppugnat fraternitatez. ⁊ aduersus
gratiaz qua recōciliatus ē deo: inuidētie facibus ag/
gratur. hoc autē addēdum fuit: si in hac scelerata
mētis peruersitate vitam finierit. sed istud pctm ē
pctm in spūsanctum. ergo pctm ad mortē ē pctm
in spūsanctum. ¶ Ad idem facit qd dr. ē pctm ad
mortē nō dico vt oret quis p eo sicut habetur. i.
Jo. vlt. sed in hoc etiā puenit pctm in spūsanctū
sm q dicit. vij. hiere. tu ergo noli orare. glo. cor
impenitēs in spūsanctū peccat quo i vnū popu/
lus dñi pgregat. quo spūs inuidus eijcit. quo ba/
ptizamur. quo pcta oia dimittunt. ⁊ quez accipit
eccla vt cui d̄imiserit peccata dimittunt ei. p cor/
de ergo impenitēti nō ē orādum. ⁊ hoc idē ē de
eo qui peccat in spūsanctū. nō eniꝫ meret nec cō/
gruitatē hꝫ vt p eo oret. Et sicut dicit aug. i smo/
ne dñi. tāta est labes illius pcti. vt deprecādi hu/
militatē subire nō possit etiā si pctm suū mala cō/
sciētia ⁊ cognoscere ⁊ enūciare cogat. ¶ Prete/
rea sup illud. xij. math. spūs blasphemie ⁊c. glo.
hic blasphemus exigētibus meritis malis suis: si/
cut nunqꝫ ad remissionē ita nunqꝫ ad pniaz puē/
turus ē. ergo ē pctz in spūsanctū cū finali impnia.
ergo est pctm ad mortē. Sed ptrium videt. pōt
eīm aliqd eē pctm i spūsanctū. qd nō sit pctm ad
mortē. pōt eīm aliqs penitē de pctō i spūsanctū.
vtpote de inuidētia supne grē. vel de despatōne.
hoc āt nō ē pctm ad mortē. illud aūt dr pctm ad
mortē in quo qs morit. ergo nō ē idem pctm ad
mortē ⁊ pctm i spūsanctū. ¶ Itē de nemine dspe/
rādū ē duz ē i via. vt dicit aug. i li. retrac. nec pro
illo ipzudēter orat. d quo ñ despat. ergo p quoli/
bet peccatore dū ē i via orare possumus. ⁊ ita p
aliquo q peccat i spūsanctū. sed pctm ad mortē ē
p quo nō orat. q. n. in hac vita nō corrigit: post
mortē venia frustra postulat sicut habet. i. Jo. vl.
sup illō. ē pctm ad mortē. nō ergo idē ē pctm in
spūsanctuz ⁊ pctm ad mortē. Ad qd dōm. q
pctm ad mortem pōt dici multipl'r. vno mō vt sit
idem peccatū ad mortē qd mortale. sm quod dr
i. Jo. vlt. omnis iniqtas ē pctm ad mortez. Alio
modo dr pctm ad mortē in quo qs morit. ⁊ sm
hoc dr in glo. i. Jo. vlt. vbi dr ad mortē: est pctm
qd sepat a deo sicut mors sepat animā a corpore.
mors aūt separat animā a corpe irregressibil'r: sic
⁊ huiusmodi pctm dr. Alio mō pctm ad mortez
dr qd disponit ad inexcusabilitatē pcti. videlꝫ cuꝫ
nō ex infirmitate vel ignorātia peccat. ⁊ hoc mō
dr in glo. i. Jo. vlt. supra alia pcta ē pctm ad mor/
tez. qd nō hūana fragilitate pmittit. ⁊ idcirco ē in/
stoꝝ nō purgat. tale ē illud pctm quo post agni/
tionē dei q̄ p graz dei data ē. aliqs oppugnat fra/
ternitatē. ⁊ aduersus graz qua recōciliatus ē in/
uidētie facibus agitat. dicēduz ē ergo q primo mō
pctm in spūsanctū ē pctm ad mortē sꝫ nō ecōuer/
so. Si vo accipiat scdo mō pctz ad mortē. pōt di/
ci pctm in spūsanctū sm aliā rōez pcti i spūsan/
cti. sꝫ nō oē pctm i spūsanctū dr pctm ad mortē.
Si vo tertio mō accipiat pctm ad mortē: tūc vi/
dent eē idē i re lꝫ differāt rōe. pctm. n. i spūsctm
dr pp ipugnationē grē q̄ sit remissio pcti. pctz vo
ad mortē dr q disponit q̄si irremissibil'r ad penā.
¶ Per hoc pōt solui qd obiectū ē. primū. n. ⁊ se/
cūdū itelligunt de pctō ad mortē vbi ē finalis im/
pnia. ⁊ hoc dr pctm i spūsanctū sm vnā rōem ⁊
sm aliā nō. ¶ Qd āt tertio obijcit sil'r pōt itelligi.
si itelligat de finali impnia auctoritas hiere. si ve/
ro nō intelligat de finali impnia sed de proposi/
to non penitēdi: tunc dicet pctm ad mortē. sm si/
lum modū sm quē dicit pctm ad mortē qd pri/
uat excusationē pcti. ⁊ ita per pseques cōgruita/
tem venie. ¶ Ad quartum vero dicēdum q spūs
blasphemie pōt dici pctm ad mortez vtroqꝫ mō
sed pprie sm q ibi accipit dr illō qd disponit ad
ptrariū venie.

Membruz tertium.

Tertio querit quot sūt spēs pcti i spūs/
sanctū. Et ponunt sex. despatio. psum/
ptia. ipugnatio fraterne grē. ipugnatio
veritatis agnite. obstinatio. ⁊ impnia.
Qd autē despatio sit pctm i spūsanctū. hr in glo.
ij. ad Ro. super illud. sm duritiaz ⁊c. Qd autem
presumptio sit pctm in spūsanctū ⁊ desperatio si/
mil'r. hr ab aug. in li. de fide ad petrū. vbi dicitur.
sicut misericordia suscipit absoluitqꝫ puersos: ita
iusticia repellit ⁊ punit obstinatos. Quidā autem
desperāt de indulgētia peccatoꝝ. quidā vero spe/
rant sine meritis de misericordia dei psumentes.
hi sunt qui peccātes sūt in spūsanctū. ex quo ha/
bet q psumptio ē pctm in spūsanctū. Qd autē i/
pugnatio fraterne grē sit pctm i spūsanctū. hētur
ab aug. i li. de smo. dñi i mōte. Paulus ñ orat p
alexādro: q inuidētie facibus fraternitatē ipugnā/
do peccauerat. Et i codē. hoc ē peccare i spūsctꝫ
p maliciā ⁊ inuidiā fraternā oppugnare caritatē
post acceptā graz spūsctī. Qd āt ipugnatio veri/
tatis agnite sit pctm i spūsanctuz. dicit aug. i li. de

vnico baptismo. qui veritate cōtēpta presumit cōsuetudinē sequi aut circa fratres inuidus ē aut malignus quibus veritas reuelat. aut circa deū ē ingratus cuius inspiratōe eccīa eius instruit. in quo datur intelligi ꝙ hoc est pcīm in spūmsanctū. Similr xxiiij. leui. sup illud. hō q maledixerit gl. blasphemia q̄ sciēter ɔmittit maxia pena vīdicat. vñ q peccauerit i spūmsanctū nō dimittit ei. i. q i scīa blasphemauerit que ē donū spūssancti. Et. iij. marci. q blasphemauerit. gl. q intelligēs opa dei cuz negare nō possit ex inuidia ɔdicit. ⁊ opa spūssancti dicit eē in beelzebub. non hꝫ remissionē neqꝫ hic neqꝫ in futuro qꝛ penitere digne noluit. ¶ De obstinatōe autē dicit aug. in enchi. qui in ecclesia remitti peccata nō credens: ꝯtrā contēnit diuini muneris largitatē. ⁊ in hac obstiatiōe mētis diē claudit extremū: reus ē illo irremissibili pctō in spiritumsanctū in quo xp̄s peccata dimittit. ¶ De impenitentia autē ꝙ sit peccatū in spūmsanctū hēmr in glo. xij. math. super illud spūs blasphemie nō dimittet. glo. qui graz sancti spūs. qua pnīa inspirat ⁊ ad correctionē venit nō cognoscēs: impenitenti corde permāserit. cū hoc ñ sit humanū sꝫ dyabolicū: irremissibile erit. ⁊ ita pcīm in spūmsanctū. ¶ Sed pōt obijci ꝙ desperatio nō sit pcīm i spiritumsanctū. pōt. n. aliquis ex diuturna tribulatiōe incidere i desperatōem ꝑ quā possit desperare de potentia sustinēdi talis incidit in desperatiōem ⁊ peccat ex infirmitate. ergo desperatio non ē pctm in spiritumsanctū. ¶ Preterea. species ⁊ desperatio opponunt ⁊ silr ꝑsumptio. cū ergo mediū dicat actū virtutis non tm̄ in ꝑfectis sed ēt in imꝑfectis: opposita peccata erūt peccata non tm̄ in ꝑfectis peccatoribus siue q grauissime peccāt sꝫ ēt in alijs q non ita grauiter peccāt. ¶ Preterea. ꝑsumptio nō videt eē species peccati in spūsanctū. pōt enim aliqs ꝑsumere de misericordia dei ex hoc. ꝙ videt misericordiā dei infinitā eē. ⁊ ita excellere pctm: nunq̄ tñ talis peccat in spūmsanctū. ponit enim grām spūssancti quāta est. ⁊ ita nō videt peccare irremissibilr. ¶ Similr pōt obijci de inuidētia fraterne gratie ꝙ non sit pcīm in spūmsanctū. potest eñi aliqs inuidere fratri suo. qꝛ estimat se ledi ab eo cum tamē nō ledat. talis nō videt peccare in spūsanctum sed magis ex ifirmitate vel ignorātia. ¶ Similr obijcit de ipugnatōe veritatis agnite. quidā eñi seductōe alioꝝ cadūt in ifidelitatē ⁊ oppugnāt veritatē de quibus dicit aug. i li. de baptismo. q credit huiusmōi hōibus. imaginatōe quadā ṽitatis illusus ē. sed tales peccant ex ignorātia. non ergo impugnatio veritatis agnite est pcīm in spūmsanctū. ¶ Obijcit etiā de obstinatōe. multi enim obstinant in peccatis que proueniunt ex ifirmitate vel ignorātia. ⁊ tales nō peccant in spūmsanctum. cum pcīm in spiritūsanctū diuidat ɔ pcīm ex infirmitate ⁊ ex ignorātia.

¶ Similr pōt dici d impnīa in quā icidit aliquis ex deliberatōe carnis que prouenit ex fragilitate. ¶ Item videt ꝙ pauciores sint spēs pcti ipsius i spūmsanctum ꝙ que dicte sūt. Dicit enim sup illō leuit. x. Ignis egressus ē ⁊c̄. pcīm in spūmsanctū ē in sceleribus suis vsqꝫ ad finē vite perseuerare. de sua salute desperare. de potētia redēptoris diffidere. ibi autē non enumerant nisi duo pctā. scilꝫ impnīa ⁊ dspatio. Similr. ij. ad Ro. due species assignant obstiatio ⁊ desperatio. ex quo videtur ꝙ non sint tot species: aut insufficiēter fit diuisio. ¶ Preterea ex pte spūssancti cui appropriat bonitas duo assignātur. iusticia ⁊ misericordia. presumptio ē ɔ iusticiā. despatio ɔ misericordiā. nec vident esse plura que bōitati i genere attribuant. quare videt ꝙ tm̄ due sunt spēs. ¶ Item tres ponunt virtutes per quaꝝ actus imediate ordiatur homo i deū. fides. spes. caritas. cum ergo tot sint virtutes ⁊ nō plures. tria vident esse pctā in spiritūsanctū ⁊ nō plura. ipugnatio. s. veritatis agnite que est ɔtra fidē. ipugnatio fraterne gratie que est ɔtra caritatem. desperatio que ē ɔtra spem. ⁊ si addat presumptio: nō erunt nisi quatuor. ¶ Itē videt ꝙ tm̄ debeāt esse due species. peccatum enim in spūmsanctum sicut dicit augu. i li. de blasphemia per se opponunt illi grē in qua fit remissio pctōrum. sed hoc ē pnīa. ergo opponit per se pnīe. penitētie vero due sunt ptes: ɔmissa deflere ⁊ flēda non ɔmittere. ɔ vnā ptem videt eē impenitētia. ɔ aliā vero obstinatio. ⁊ ita tm̄ debēt esse due species vt videt. ¶ Item vt videt ꝙ plures debeāt species dici. Inobedietia enim videt esse pcīm in spūsanctum sm̄ ꝙ dicit bern. in li. de ꝓcepto ⁊ de dispēsatione. Non ē idipm nolle obedire ⁊ nō obedire. hoc siquidē erroris ē: nō nunqꝫ infirmitatis. illud vero aut odiose ptinacie aut ɔtumacie non ferēde qd ipm repugnare ē resistere spūisācto. ⁊ si vsqꝫ ad mortē ꝑdurauerit blasphemia ē nō remittēda. ex quo videt ꝙ inobediētia adminus quādā sit pcīm i spūsanctū. ⁊ ita videt ꝙ plures sint spēs. ¶ Item videt ꝙ simulatio pnīe sit pcīm in spūsanctū. dicit. n. x. leui. sup illud. Inter hec vero hyrcū. glo. sicut vera pnīa veniā ɔmneret. ita simulatio deum irritat. hoc aūt sancti ptres irremissibile pcīm ⁊ blasphemiā in spūsanctū dixerūt. ex quo videt ꝙ simulatio pnīe ē pcīm i spiritūsanctū. ¶ Itē videt ꝙ scisma sit pctm i spūsanctū. ꝑ hoc qd dicit beda. sup. j. can. Jo. ois q recedit ⁊ ñ ꝑmanet i doctria ihu xp̄i deuꝫ ñ hꝫ. siquis talis venerit ad vos: nolite eū recipe i domū neqꝫ aue ei dixeritis. ex quo appet cum loquat ibi de scismaticis ⁊ de hereticis ꝙ sunt vitādi ꝓ ipsaꝫ contumaciā que ē in ipo scismate. ⁊ ita scisma videt eē pcīm in spūsanctū. directe eñi videt opponi vnitati ecclesie que ē ꝑ spūsanctū. ⁊ ita ex hoc videt ꝙ sit pcīm i spūsanctū. Ad qd dicēdū est

q̄ rōe pp quā assignant̄ ille spēs pcti i spūsc̄. Sm q̄
ꝓprie dr̄ hec pōt eē pcīm.n. in spūsanctū. oppo
nit̄ grē spūssancti p quā ē vnitas eccl'e i qua fit re/
missio pctoꝝ. ad hoc aūt q̄ ille effectus sequat̄ ex
illa grā multa sūt p se adminītia duo ex pte dei re/
mittētis. alia ex pte eius cui fuit remissio. duo vō
alia respectu ꝓximi sunt motiua ad remissionē.
Ex pte vō dei remittētis ē misericordia cū iusti/
cia. ꝯ iusticiā ē ꝓsūptio: ꝯ misericordiā desꝑatio.
q.n. ꝓsumit de bonitate dei cū suis malis meritis.
ponit p ꝯsequens deum eē iniustū. q vero desꝑat
dū ē locus pnie pōit deū eē imisericordē. estimat
enim ipm nolle misereri. ꝛ si moueret̄ ad pniam.
sicut Cayn dixit. iiij. gen. maior ē iniqtas mea q̄
vt veniā merear. Ex pte vō eius cui fit remissio
due reqrunt̄ dispōnes. que sunt ꝯmissa deflere. ꝛ
flenda nō ꝯmittere. ꝯ quo duo due sunt spēs pcti
spūsanctū. s. impnia q̄ ꝓponit nō deflere ꝯmissa
ꝛ obstinatio q̄ ꝓponit flēda ꝯmittere. Contra vō
ea q̄ respiciūt ꝓximū ē inuidētia fraterne grē qua
deordiat̄ affectus. ꝛ ipugnatio vitatis agnite qua
p se deordinat̄ itellectus. motiuū.n. ad remissionē
ē amor veritatis agnite p quā ordiat̄ itellectus. ꝛ
amor fraterne grē p quā ordinat̄ affectus. vel aliť
pūt he due spēs accipi. vt ipugnatio vitatis agni/
te respiciat effectū spūssancti in itellectu. ipugnatō
vero fraterne grē ipugnet effectū i volūtate. mo/
tiuuz aūt ad remissionē ē vt diligamus fidē operā/
tē p dilectionē p quā ē vnitas mēbroꝝ ecclesie.
¶ Ad obiectū ergo quo obijcit̄ q̄ n̄ debeāt he eē
spēs: vel si sūt q̄ plēs dn̄t eē aut pauciores. dōm
ē p̄mo q̄ despatio nūc ē pcīm in spūsanctū: qn̄ nec
hz p se occasionē ex ifirmitate nec ex ignorātia. sz
scient̄ de misericordia dei desꝑat. nulla stimulāte
carnis fragilitate: sz pctoꝝ imēsitate. Nō negat er
go qn̄ aliqua despatio possit ꝓcedē ex infirmitate
vel ignorātia sz tal' ꝓcedit̄ ex certa malicia. ¶ Ad
scdm vero dōm. q̄ lz spes determinet actū virtu/
tis. nō tn̄ in pfectōe sz i ipfectōe. despatio tn̄ q̄ op/
ponit̄ ei determīat pcīz i ꝯsūmatōe malicie. Unde
bern. quēadmodum pfectiōem sapie sibi vēdicat
amor dei ita despatio oēz malicie ꝯsūmatōem. ꝛ
sicut ex noticia tui venit i te timor dn̄i ꝛ ex noticia
dei amor eiusdē. ita de ignorātia tui supbia. de ob
liuiōe dei despatio. hec aūt ꝯsūmatio malicie est in
desperatōe ꝓut ē pcīm in spūsctūm. ¶ Ad tertium
vero dōm. q̄ ꝓsumptio quāqz directe ipugnat iu/
sticiā dei qsi deus eēt misericors ꝛ nō iustus ē pcīz
i spūsanctū. nō pp hoc q̄ ponit dei misericordiam
excedē suū pcīz: sz qz ponit dei misericordiā eē sine
iusticia. n̄ asserēdo i itellectu. hoc. n. eēt infidelitas.
sz īc afficiēdo. q̄ vnū eēz sine altero. ¶ Ad qrtuz
vō dōm. q̄ inuidētia fraterne grē Sm q̄ ē pcīm in
spūsanctuz attēdit̄ cū homō scīēter ipugnat grāz
fraternitatis. neqz mouet̄ ad hoc ex leuitate vl' ex
aliqua ifirmitate. Unde nō est dicēdum q̄ omne
odiū fratris vel inuidia in fratrē sit pcīm in spūsā/
ctum. ¶ Ad qntum vō dōm. q̄ cuz aliqs ipugnat
vitatē prius agnitā. pōt p seductionē alioꝝ cadē
in errorē ꝛ ipugnationē illius vitatis ꝛ ꝯsensionē
falsitatis. ꝛ talis non dr̄ peccare i spūsanctū. Sm
q̄ dicit augu. ꝯ manicheos. q resistūt ꝯtumacit̄ ꝛ
pestifera dogmata emēdare nolūt: sz defensare p/
sistūt. cum tn̄ credāt ꝯtrā hēre vitatē. pn̄t eīm dici
heretici ꝛ nō peccātes in spūsanctū q ex falsa cre
dulitate ꝛ ignorātia hoc faciunt. ¶ Ad sextū vō
dōm q̄ obstinatio tunc ē pcīm in spūsanctum qn̄
ptinaciter malo adherēt: non ex ignorātia vel in/
firmitate. sed ex ipa animi malignitate. ꝛ dr̄ math.
xij. i gl. cū dyabolica obstinatōe de dispersiōe ad
ꝯgregationē nunq̄ redit. tūc indicat̄ pcīm i spū/
sanctū. Per hoc etiā pōt solui ex rōne ꝯsimili il/
lud qd̄ septimo obijciebat̄. ¶ Ad octauum dōm.
q̄ illud quod obijciebat̄ x. leui. non dat itelligere
q̄ nō sint plures spēs pcti in spūsanctū. sed q̄ il/
le due de qbus ibi intēdit̄. loqt̄ enim de simulatōe
pnie. cum tn̄ pseueret in malicia ꝛ diffidat de re/
medio qd̄ dat̄ ex dei misericordia. sicut ē de ifirmo
q facit illud p qd̄ morbus auget̄ scīēter ꝛ diffidit
de medico: talis pmanet in egritudine ducente ad
mortē. ¶ Ad nonum dōm. q̄ lz pcīm in spūsan/
ctum hijs duobus modis ꝯmittat̄. sunt tn̄ illi duo
modi de qbus principalr̄ ibi intēdit̄: cum expo/
nit̄ illud apli Sz duriciā cordis tui. ꝛ cor ipenitēs
thesaurizas tibi irā ꝛc̄. ibi enim habet̄ q̄ idurat̄
i malicia ꝛ diffidit de dei bonitate. Preterea ob/
stinatio respicit ipm pcīm. despatio vero respicit
remediuz pcti. vtrumqz autē difficultatē ponit ad
remissionē peccati. ex pte illius peccatoris. sz vnū
est respectu sui. alteꝝ vero respectu eius qd̄ dei ē.
¶ Ad decimū dicēduz. q̄ illa duo que sunt ꝓsum
ptio ꝛ despatio sufficienť diuidunt̄ ꝯ illa que sunt
respectu dei remittētis. duo eniz reqrunt̄. sciľz ti/
mor iusticie ꝛ spes misericordie. ꝯ spem ꝓprie est
desperatio. ꝯtra timorē vero iusticie ꝓprie ē pre/
sumptio. vn̄ sufficiēter spēs peccati in spūsanctū
designant̄ ex illa pte. sed nihilominus erūt alie ex
alijs duabus ptibus sicut dictum ē. ¶ Ad vndeci
muz dicēdum. q̄ lz tres sunt virtutes theologice
qbus opponunť spēs pcti in spūsanctū. nō tn̄ Sz
numeꝝ illaruz accipit̄ diuisio spērum. sed Sm dif
ferētias eaꝝ que ptinēt ad grām remissiōis ex pte
remittentis ꝛ eius cui fit remissio. ꝛ adminiculātis si/
cut dictū ē. vt ex pte remittētis accipiant̄ due spēs.
ex pte eius cui fit remissio aliē due. ex pte admini/
culantis due. ¶ Ad duodecimū dōz q̄ lz due sint
tn̄ rōe eius qd̄ ē penitē. s. cōmissa deflere. ꝛ flēda
n̄ ꝯmittē. pcīz aūt in spūsanctū opponat̄ pnie. nō
tn̄ erunt due spēs tn̄ per oppositionē ad illa duo
accepte. remissio enim cui opponit̄ pcīm in spū/
sanctuz Sm quēdā modū oppositiōis n̄ tn̄ exigit
ꝯditōes q̄ sunt ex pte penitētis. sz q̄ sunt ex pte de

remittētis ⁊ iuste punientis. remittit. n. culpā ſ3 iuste infligit penā. reqrit ēt cōditiōes ex pte eccle adiunctis. ⁊ ita nō tm̄ erūt due species pcti i spūſanctū ſūpte iux̄ oppositōez coꝝ q̄ inueniūtur ſ pte rōe pnie ſ3 quatuor alie ſicut iā dc̄3 ē. ¶ Ad tredecimū dōm ꝙ inobediētia ō [illegible] ñ ē peccatū i spūſcm̄. ſ3 ipa ptinacia ptumax. ⁊ ptinetur ſub illa ſpecie que ē obſtinatio. Silr̄ ō ſilatione pnie. ō ſe ei3 ñ dic pctm̄ i ſpiritūſanctū. ſ3 ipa impñia q̄ latet ſub illa. Eodē mō dōz ē ō pcto ſciſmatis. ꝙ lp3 l3 ſit graue pct3 ō ſe ñ ē pctm̄ i ſpūſanctū. ſimiliter nec infidelitas. ſ3 ipa cōtumacia ptinax q̄ errorē defēdere ⁊ veritatē ipugnare nitiť.

Habita rōne nu- .§. j.

meri ſpēꝝ pcti i ſpūſanctū. qdā ēt addēda videntur ad ãpliorē explanatōe3. Dubitabit ei3 aliqs ō deſpatōe ⁊ preſumptōe. iſta ei3 videnť eē pcta ex ignorātia. ſi ei3 aliqs ſciret latitudinē miſcdie dei nūq̄3 deſparet. ⁊ ſi rigorē iuſticie nūq̄ preſumeret. ergo iſta pueniūt ex ignorātia miſcdie ⁊ iuſticie. Si vō dicať ꝙ nō pp hoc ptinenť ſub pcto ex ignorātia. qꝛ ñ pueniūt ex ignorātia ſimplici ſ3 ex ignorātia affectata. q̄ eq̄pollet certe malicie cū apud quēlibet vtētē rōne ſit notū deū eē ſumme miſericordē ⁊ ſūme iuſtu3. ⁊ ꝙ iuſticia nō eſt ſine miſericordia nec econuerſo. qd̄ etiam ducitu rōnis defacili pōt inueniri. ¶ Obijciť i ptrarium p ſimile. fornicationē eē peccatū mortale ſcriptū ē in corde hoīs naturaliter. ergo ſi aliqs fornicet ignorās fornicationē eē mortale pctm̄: peccat ex ignorātia affectata. ⁊ ita ex certa malicia. ergo ñ pōt excuſare eum infirmitas. ⁊ ita eſt pctm̄ in ſpiritūſanctu3 qd̄ falſu3 eſt. ¶ Itē nō nc aliqs ex ſua fragilitate pōt deſpare. ⁊ qd̄ ē ex fragilitate ē pct3 i pfē3 ergo ñ oīs deſpatio ē peccatū i ſpūſcm̄. ñ ergo deſpatio ē ſpēs pcti i ſpūſcm̄. q̄cqd. n. ptinet ſub ſpecie cōtinetur ſub genere. ¶ Ite3 dixit Cayn. iiij. geñ. maior ē iniqtas mea q̄3 vt veniam merear. niſiquid credidit ꝙ maior eēt ſua iniquitas q̄ miſericordia dei ex qua datur venia. Ad qd̄ dicēdū. ꝙ nō ē ſile ō noticia eius ꝙ ē deum eſſe ſūme miſericordem ⁊ iuſtu3. ⁊ de eo ꝙ fornicatio ſit mortale peccatu3. vox ei3 oīu3 ē deum eē iuſtū ⁊ miſericordē. ⁊ cu3 redit ad pſcīam rectā nullatenus pōt diſcredere cū credit ipm̄ eſſe ſūme bonū. ſ3 ſic nō eſt ō eo ꝙ fornicatio ſit mortale peccatū. cū hoc multi abūdātes ratione non attingant ſed auctē. ⁊ ideo licet ille peccet ex ignorātia q nō credit fornicatione3 eſſe mortale peccatū. nō tm̄ peccat ille ex ignorātia ſ3 i ſpiritūſanctū qui pſumit vel deſpat mō quo dictū ē. ¶ Ad ſcḋm vō dicēdū ē ꝙ duplex ē diffidere. Et enim diffidere de ſeipo ratione ſue infirmitatis. ⁊ hec diffidētia l3 ſit peccatū. i aliquo caſu nō ē peccatū i ſpiritūſanctū. vñ puſillanimitas nō ē pct3 in ſpiritūſanctū. Eſt ēt diffidētia ō diuina bonitate ñ pcedēte aliqua cā excuſāte. ⁊ hoc ē pct3 i ſpūſcm̄.

Ad tertiū vō dōz. ꝙ ñ credebat ſuā iniqtatē eē maiorē miſcdia dei. ſ3 ꝙ maior eēt q̄3 ſatiſfactio. vt crederet ſe nullatenus poſſe ſatiſfacere deo quē offendit.

Adhuc ēt que- .§. ij.

rit vtꝝ pſumptio reſpiciat miſcdiā dei. ⁊ quare dȝ opponi iuſticie potiꝰ q̄3 miſcdie. ¶ Itē pſumptio ē vna extremitas ſpei. opponiť ergo ne plus timori q̄3 ſpei aut ſpei q̄3 timori. Et vr̄ ꝙ magis opponat timori. timor. n. reſpicit iuſticiā infligētē penā. pſumptio ergo cū ſit ptra iuſticiā vȝ opponi timori q p [illegible] ordinať ad iuſticiā. ¶ Qd̄ āt magis opponať ſpei habeť ex hoc ꝙ pueniūt i genere. vtrūq3. n. ē expectatio venie. ſ3 ſpes ē expectatio venie vl̄ glie ex meritis ō pgruo vl̄ ō pdigno pſumptio aūt ſine meritis nō attribuēdo grē ſed ſuis opibus. Ad qd̄ dōm. ꝙ pſumptio potius diciť eē cōtra iuſticiā q̄3 cōtra miſericordiā. quia ponit latitudine3 miſcdie ſine iuſticia. econtra deſpatio videť ponere iuſticiā ſ3 tollere effectū miſericordie. l3 ergo ta3 pſumptio q̄ deſperatio referātur ad miſcdiā3 ⁊ differēter. qꝛ deſpatio diminuit effectū miſcdie. pſumptiō vō ſuperflue ſine excedēter ponit. tm̄ pſumptio ppter cām dictā diciť opponi iuſticie i effectu ⁊ deſpatio miſcdie i effectu. ¶ Ad aliud vō dōm. ꝙ pſumptio opponitur ſpei ⁊ timori. ſ3 opponiť ſpei nō rōne generis qd̄ ē expectatio miſericordie. ſ3 rōe differētie ſupaddite. Preſūptio ei3 ē expectatio miſcdie ſine grā. ſpes vō ē expectatio miſcdie attribuēdo grē. pſumptio aūt ⁊ timor opponunť rōne differētie coꝝ que reſpiciuntur ⁊ dn̄t i genere. Preſūptio ei3 ē extēſio ad miſcdiā. timor vō ē reſilitio a ſūma iuſticia ſ3 ꝙ nos loquimur ō timore initiali. a ſūma vō maieſtate i ſuā puritate3 ſ3 ꝙ ſit ſermo ō timore reuerētie ⁊ ita differūt genere. Preſūptio enī ē indebita expectatio futuri boni. timor vō de q̄ loqmur ē debita fuga futuri mali. ¶ Ite3 obijcitur ō impugnatōe veritatis agnite. dr̄. n. ꝙ blaſphēmia dimitteť. ſpūs vō blaſphemie nō remittetur neq3 hic neq3 in futuro ſicut. xij. math. habeť. Pōt ergo queri que ſit drīa iter blaſphemiā ⁊ ſpm̄ blaſphemie. ſpūs ei3 blaſphemie aut dicit potentiā aut habitū aut paſſione3. ſ3 pſtat ꝙ ñ dicit potētiā: cū potētia i eo ꝙ potētia boni ſit. ſpūs aūt blaſphemie malū. Neq3 dicit paſſionē. cū paſſio ſit minus malū q̄3 ipe habitus. blaſphemia aūt dicit habitū. reſtat ergo ꝙ ſpūs blaſphemie dicē habitū mali quo ſcil3 falſa ō deo dicunť vl̄ vera negātur. ergo ſpūs blaſphemie ptinetur i genere blaſphemie. hec ei3 ē rō blaſphemie ſic̄ habetur. iiij. ad ephe ſup illud blaſphemia. ¶ Preterea ꝙ diciť i math. ſpūs blaſphemie in noſtra

trāslatione. ſm Criſ. dicit blaſphemia ſpūs. pōt ergo queri que ſit intētio rōnis dicendi. Itē dicit Ambr. Si qs ſpiritus corpis hūani deceptus. de corpe xpi aliter ſentiat ꝙ̄ dignū ſit. nō ē excluſus a venia ſiquis vō ſpūſſanctus ptātez abnegauerit ſempiternā. ⁊ nō i ſpū dei ſ3 i beelzebub aſſerit eijci demonia. nō pōt ibi eē exhoratio venie vbi ē ſacrilegij plenitudo. ex q̄ dī ꝙ ſi aliqs male ſentiat ō filio. nō ſit peccatū i ſpūſcēz. ſ3 ſi male ſentiat ō. ſ. ſ. tūc peccat i ſpūſcm̄. ¶ Sz ꝯ̄ hoc ē ꝙ ipſi iudei peccauerūt i ſpūſanctū dicētes. ꝙ ipſe ꝟtute dimina qua deus erat n̄ eijciebat demonia. vñ dicit ambro. Ideo grāde ſcelus cōmittebāt. qꝛ qd̄ dei eē cognouerāt dyaboli eē clamabant. ¶ Itē dicitur i glo. Rab. ibidē. q ſpūſcm̄ nō eē vel minorē pꝛe eē credūt vel dicūt. qꝛ nō ex inuidia dyabolica ſ3 ꝑ hūana ignorātia hoc faciūt. irremiſſibili crimine nō tenent. ſ3 maius ē credere ſpūſcm̄ nō eē. vel eē creaturā. ꝙ̄ hec opa nō eē ſpūſſcti. ergo illud dz dici maius pctz i ſpūſ. vel ſi illud nō dicitur. nec reliquū dōz ē. ¶ Preterea dicitur. xij. math. ꝙ ſpūs blaſphemie nō remittet hic neqz i futuro. Sz cōtra aliq coꝝ penituerūt q illo peccato peccauerūt. pp qd ergo pctz i filiū dicitur remiſſibile. peccatū aūt qd̄ erat ꝯtra ſpūſcm̄ dicebat irremiſſibile. ¶ Itē videt pctm i pꝛez idē qd̄ peccatū i ſpūſcm̄. qd̄ cīz eſt irremiſſibile. peccatū i ſpūſ. dicit. ſ3 peccatū illius q i ſimilitudine dyaboli cōtra cōſciētiā ſuā maieſtatē dei oppugnat nō ē remiſſibile. ſicut dicitur xij. math. hoc aūt ē peccatū i pꝛem qd̄ ē contra maieſtatē. ergo peccatū i pꝛem ē pctz i ſpūſcm̄. i quo ergo diſtinguit ſi hoc nō ē illud. Ad qd̄ dōm ꝙ aliud ē ō blaſphemia ſm ꝙ ibi accipitur ⁊ aliud ſpūs blaſphemie. cū3 vtriqz ſit habitus malus. nec accipit ibi blaſphemia ſm ꝙ gen⁹ eſt ad vtriqz. ſ3 ſm ꝙ determinat pctm ſine aggrauatione circūſtātie q̄ ē ex certa malicia: quidā cīz blaſphemāt quaſi ex coactiōe. ⁊ hi peccāt i pꝛez. qꝛ ex infirmitate. quidā vero ex deceptione ſiue ſeductiōe. ⁊ hi peccāt i filiuz aliq vero ex ſola malignitate. ⁊ hi peccāt i ſpūſcm̄. ⁊ hoc peccatum dicit peccatū blaſphemie. quid cīz aliud videtur ſpūs blaſphemie niſi affectatio vſurpationis diuine. blaſphemia vō ibi accipit cū ex infirmitate, vel ex ignorātia blaſphemat. hoc cīz ē blaſphemia que hz colorē aliquē excuſatōnis p quā diminuitur peccatū. ſpūs vero blaſphemie hz circūſtantiā p quā aggrauatur peccatū: ubi cīz malicia creſcit quaſi ad qndā ſūmū. Sic ergo ſpūs blaſphemie. vno mō dicitur cōtra blaſphemiā. alio vō mō ſub blaſphemia ꝯtinetur. ¶ Ad aliud vō dicendū ꝙ hoc peccatū dicitur ſpūs blaſphemie. qꝛ ſicut ſpūſſanctus ſpirat ad laudē ⁊ amorē dei ita iſte ſpūs blaſphemie ſpirat ad odiū dei ⁊ vituꝑiū. Ā criſ⁹. aūt dicitur blaſphemia ſpiritus. eo ꝙ cōtra ſpūſcm̄ blaſphemat. dicēs nō eſſe opere ſpūſſancti ſ3 dyaboli cū ſciat cōtrariū. ¶ Ad tertiū vō dōm. ꝙ. b. amb. loquit rōne deceptionis quā poſſet hꝛe homo ſi videret formā xpi i humanitate ⁊ nō videret miracula. ſi talis crederet nō eē dei probabilē videret habere excuſatōez ſ3 qui videret miracula ſciens ꝙ miracula [illegible] ſūt niſi a deo. ⁊ attribueret dyabolo. talis n̄ haberet excuſatōez. ⁊ hoc mō itelligit ꝙ ſit peccatum in ſpūſcm̄ attribuere electionē demonio ꝓ ipſi dyabolo ⁊ non ſpūſcto: nec negatur quin poſſit eſſe pctm i ſpūſcm̄: ſi aliqs ex certa malicia blaſphemiā dicat i filiū vel etiā i patrez. ¶ Ad quartū dicēdū ē. ꝙ nō dicitur peccatū i ſpiritūſanctū quia maior falſitas credatur. poſſet cīz hoc eē ex ignorātia humana. ſ3 hoc ē quādo homo dicit minorē vel maiorē i falſitatē ex malicia. ⁊ tūc ratione ipſius cauſe dicit eē peccatū i ſpiritūſanctū. ¶ Ad quintū dicēdū. ꝙ nō dicit peccatū i ſpiritūſanctū qꝛ nō poſſit eſſe ō eo pnīa. ſ3 dicti ſūt peccaſſe in ſpiritūſanctū. qꝛ ſicut dicit Criſ. ſufficiētē acceperāt experientiā ſpiritus. ꝓphete cīz p eū locuti ſūt ⁊ oēs ab eo dona grē acceperūt. nō aūt ita cognouerūt filiū carne indutū. ⁊ iō ex illa pte excuſatōez aliquā poterāt hꝛe. cuius ſignū fuit ꝙ penitētibus orauit dominꝰ i cruce iniuriā ſibi factaz ſ3 de iura facta i ſpiritūſanctū nō ita dixit hꝛe veniā. qꝛ ſi demones eijcere ⁊ ſanitatē efficere opus fuit ſpiritūſſcti. ⁊ iō ei facta ſūt iniuria. ¶ Ad vltimū vō dōz. ꝙ l3 pꝛi appropꝛiet maieſtas. tamē iniuriari maieſtati q̄ cōis ē ſpūſancto. et pꝛe ⁊ [illegible]lio ſciēter. ē pctm i ſpūſcm̄. nō cīz diſtinguūtur iſta peccata rōne coꝛuz qbus ſit iniuria. cōis cīz ē iniuria triū ꝑſonaꝝ. ſ3 rōne cauſarū p quas ſit inclinatio ad diuerſa genera peccatoꝝ. ſ. ratione infirmitatis ignorātie ⁊ induſtrie ſiue certe malicie.

Deinde querit̄ . §. iij.

ō finali impnīa. vtrū eadē species ſit cū3 obſtinatione. Qd̄ videt per rōnez obſtinationis. obſtinatio ē idurate i malicia: inētia ꝑmaṅcia per quā ſit homo impenitēs. reſtat ergo cū per impenitentiā ſiat homo impenitēs. in eandē ſpeciē cōcidūt obſtinatio ⁊ impenitētia. ¶ Ad idē facit qd̄ dicit i glo. xij. math. ſuper illud ſpūs blaſphemie ⁊c̄. ¶ Ad qd̄ dōm. ꝙ [illegible] hoc differūt iſte due ſpecies. qꝛ obſtinatio ponit amorē peccādi i poſterū ſciēter. impnīa vō remouet dolorē pctī pteriti ſcienter. ¶ Adhuc ēt q̄rit i quo differt ſ3 ꝙ ē i rōe cauſe pctī i ſpūſcm̄. Ad qd̄ dōz ꝙ malicia ſ3 ꝙ ē i ratione obſtinatōis deſignat illā q̄ ꝓuenit ex peccato ꝑcedēte. etiā [illegible] dī ꝙ pctz i ſpūſcm̄ ꝓuenit ex certa malicia. certitudo reſpicit maliciā q̄ ē i ꝑpetratōe. cū aliqs. ſ. ſciēter aliquā maliciā ꝑpetrat.

Membꝛuz quartum.

Quarto querit vtrū omne pctm possit dici p aliquā additiōem pctm i spūm sanctū. qđ videt per hoc qđ dicit ambro. qđ hūana fragilitate cōmittit remissibile ē si ɔgregatio nō deserat. cū vero dyabolica obstinatiōe deserit nec ad ɔgregatōez redit: insolubile pctm ē ⁊ dr in spūsctm. sȝ pōt ɔtingere φ pmo humana fragilitate ɔtrahat: ⁊ deinde dyabolica obstinatione deserat ɔgregatio. vr ergo φ illud pctm id fiat i spūsanctū. pari ratiōe pōt dici de alijs que fiūt ex ifirmitate vel ignorātia. ergo qđlibet pctm pōt eē in spūs. ¶ Siłr pōt ōndi p hoc qđ dr. xiij. leui. vbi loquit de drītijs lepre. ⁊ quasdā ponit que pñt mūdari. quādā āt assignat sicut dicit Isiđ. que mundari ñ pōt. ⁊ illa signat pctm in spūsanctū. ⁊ tali lepra infectū iudicabit sacerdos esse pollutū. cū ergo iste ɔgressus lepre non differat nisi ſm plus ⁊ minus: videt φ aliud genus qđ per leprā designat possit fieri peccatū i spūsanctū. s. φ p leprā pseuerantē designatur. Ad qđ dōm. φ pctm in spūsanctū sicut dictum ē sub duplici rōne sumebat. vno mō ſm φ erat pctm p se distinctū. alio vo mō ſȝ φ dicebat aggrauatōem sup genus pcti. Scđm primū modū nō omne pctm pōt eē pctȝ in spūsanctū sicut nō omne pctm est aliqđ ser dictoȝ pctoȝ. Scđo vo mō pōt illud pctm fieri peccatū in spūsanctū p aggrauatōez circūstātie. sȝ distinguēdū ē. si motiuo peccati originē hȝ ex fragilitate vel ignorantia: nō ɔprie ē peccatū in spūsanctū. sȝ vlterius ɔgrediat p aggrauatōez circūstātie. sed si nec fiat ex fragilitate nec ex ignorātia sȝ solū ex certa malicia tūc dicet peccatū in spūsanctū. Si aūt aliqs motus qui diu durat pmo fiat ex ifirmitate. deinde ɔgrediēdo ex idustria. nō pp hoc dōm ē φ idez sit peccatū i pſtē ⁊ i spūsanctū. sȝ ſm vnā partez motus dicet pctm ex ifirmitate ſm aliā i spūsanctū. ¶ Et p hoc soluēdū ē istud qđ obiectū ē. dum eniȝ hūana fragilitate ɔbit ⁊ nō deserit cōgregatio: remissibile ē. cū vo deserit ex obstinatiōe dyabolica: pctm ē in spūsanctū. ¶ Siłr pōt dici de lepra peccati in pmo gradu. ⁊ de lepra pcti ɔsūmata. lepra. n. peccati inchoata remediabilis ē. ɔsūmata vero disponit ad electōez a castris. nec opȝ si idē esse actōnis sit ſm naturā vel idē ſm genus pctiq ɔpter hoc idē sit pctm i patrē vel in filiuȝ qđ peccatum in spūsanctum.

Membrum quintum.

Quinto querit cui grē p se ⁊ pmo opponat pctm i spūsanctū. Cū. n. triplex distinguat grā. grā innocētie quā habuit adam in pmo statu. grā baptismalis quā hñt paruuli q nō puenint ad illā innocētiam oino. grā pnie: ɔstat φ nō p se opponit pmē grē. illi. n. opponit originale. nec scđe grē p se ⁊ pmo, illi. n. opponit pctm mortale actuale qđcūqȝ ſm genus suū. cū ergo pctm in spūsanctuȝ dicat aggrauatione pcti quasi i sūmo opponet alicui grē p se ⁊ pmo. vr φ opponat grē pnīali p quā fit reparatio vlīus a lapsu pcti. hoc ēt vr per drās species que sūt obstiatio impnia ⁊ ita de alijs. ¶ Contra. a grā pnie cadit hō per qđcūqȝ pctm mortale. nō ergo p se ⁊ pmo opponit pctm i spūsanctuȝ grē pnīali. ¶ Itē pctm i spūsanctū ſm suū graduȝ ē maximū pctȝ. si ergo suū oppositū i genere suo ē illi ɔportionale: dȝ eē grā ei opposita excellentior in genere grē. cuȝ ergo grā pnie i genere grē ñ videat maior: nō ē illa grā cui p se ⁊ pmo opponit pctm i spūsanctū. Ad qđ dōm ē. φ pctm i spūsanctū opponit illi grē impnīali p quam fit repatio a lapsu pcti actualis mortalis. Sȝ dupłr dr opponi aliqđ pctm illi grē. vel qr expellit illaȝ ⁊ hoc mō pctm actuale mortale qđ ppetrat homo post infectā pnīam siue post ɔtritiōnē dr opponi illi grē. Alio vero mō dr opponi illi gratie qđ marie ɔtrariat vt nō ɔuertat ad pnīaȝ: vel vt nō sit dignus remissiōe pcti. ⁊ hoc mō dr pctȝ in spūsanctū opponi grē pnīali. ¶ Et p hoc pt solui illud qđ obiectū ē. pctm. n. i spūsāctū aliter dr opponi qȝ qđcūqȝ pctm mortale. ¶ Ad scđȝ vo dōm. φ lȝ pctm i spūsanctū sit maximū i genere peccati. nō tñ opȝ φ opponat marie grē per se ⁊ pmo. Notandū tñ ē φ maior dr grā alia grā. vel pp statuȝ. vel pp effectū maiorē. vel pp signū maioris misicordie. grā baptismalis dr maior rōne effectus. tollit. n. ⁊ culpa ⁊ pena. grā vero innocētie dr maior rōne status in psona. grā vo pnie signū ē maioris misicordie. quotiēscūqȝ. n. offendat hō si ɔuertat ad dñm ɔut opȝ dimittit peccatū. ⁊ iō quo ad hoc vr eē maior. ⁊ qr de impnia ēt hō penitere pt. ⁊ sic peccans in spūsanctū reddit indignū hac excellenti grā quo ad hoc.

Membrum sextum.

Sexto querit quare pctm in spūsanctū dr irremissibile. Et vr primo φ sit remissibile. dicit. n. aug. in li. de verbis dñi. De nullo desperandū ē qādiu patientia dñi ad pnīam expectat. paganus ē hodie qđ si cras sequat catholicā veritatē. ¶ Item sup illud ps. dixit dñs ad basan ⁊c. glo. ēt desperatissimos ɔuertit. peccatuȝ ergo in spūsanctū est remissibile. ¶ Itē Isido. Nullus desperare debȝ de venia ēt si circa finem vite sue ad pnīam conuertat. vnūquēqȝ enim deus ex suo fine non ex vita pterita iudicat. qđlibet ergo pctm ante finē vite ē remissibile. ergo ⁊ pctm in spūsanctū. ¶ Itē super illud ps. qui sanat oēs infirmitates. glo. omnipotēti medico nullus insanabilis languor occurrit. ergo languor peccati in spūsanctū non ē insanabilis. ergo pctȝ in spūsanctū nō est irre-

missibile. ¶ Item ē triplex eē. esse qđ nō sequit̄ n̄ eē: ꝛ hoc ē eternū. Et ē esse qđ sequit̄ nō eē. ſʒ nō ꝓcedit. sicut ē in angelis. non. n. desinūt eē. ꝛ istud ſm̄ quosdā dr̄ euiternū. ab euo. Est iteꝝ eē quod sequit̄ nō esse ꝛ antecedit. sicut ē in rebus tꝑalibꝰ. ſʒ pc̄m in sp̄ūsanctū nō hʒ eē ꝑ modū primum aut scđm. restat ergo ꝙ ꝑ modū tertiū. ergo ē remissibile. Cōtra. xij. math. ꝙ dixerit i filiuʒ remittet̄ ei. qui vo dixerit i sp̄ūsanctū n̄ remittet̄ ei. ꝛ hoc ē pc̄ʒ in sp̄ūsanctū. ergo est irremissibile. ¶ Itē aug. in li. de fide ad petrū. hi qui peccāt in sp̄ūsanctū neqʒ hic neqʒ i futuro remissionē acciꝑiūt pc̄oꝝ. ¶ Itē de sermone dn̄i in mōte. peccare in sp̄ūsanctū ē ꝑ maliciā ꝛ inuidiā fraternā īpugnare caritatē post acceptā sp̄ūsancti gratiaʒ. qđ pc̄m neqʒ hic neqʒ i futuro remitti dicimus.

Ad qđ dōm ē. ꝙ peccatuʒ in sp̄ūsanctum vno mō dicit̄ remissibile. alio mō irremissibile. Remissibile aūt dr̄ tum rōne potētie diuine remittentis. tum qꝛ hō pōt de illo penitere. excepto peccato finalis īpn̄ie de quo nullus pōt penitere intꝑmīn ē finalis. Dicit̄ ēt remissibile qꝛ ſm̄ eē suuʒ ē finibile: nisi fuerit eē in alio. s. in volūtate peccatoris. Dicit̄ aūt irremissibile qđ ꝯtrariat̄ ꝑ se grē remissionis. ꝛ hoc mō dr̄ īpn̄ia pc̄m irremissibile. Dicit̄ ēt irremissibile qđ inhabile ē remitti. ꝛ hoc mō dicit̄ obstinatio. Dicit̄ ēt qđ indignum ē remitti: qꝛ tollit adminiculās. ꝛ hoc mō īpugnatio fraterne grē ē pc̄m irremissibile. Dicit̄ ēt irremissibile qđ non hʒ colorē excusationis sicut hʒ peccatū qđ est ex ignorātia vel ex infirmitate. ꝛ hoc mō qđcūqʒ peccatū in sp̄ūsanctuʒ quia ē ex certa malicia dicit̄ irremissibile. ex his vo pōt patere qualiter intelligēda sunt que obiecta sunt. ¶ Nā enim p̄mo obijcit̄ attendit̄ de pc̄o quod ē remissibile ratōne status viatoris in quo ē possibilitas ad grām post lapsum. Secundum aūt dat intelligere remissibile ꝑpter magnitudinē misericordie diuine eū desperatissimos ꝯuertit. Tertiuʒ vero dat itelligere remissibile iterū rōne status. Quartū autē dat itelligere remissibile rōne potētie redēptoris. Quintū aūt dat intelligere remissibile eo ꝙ ſm̄ eē suū est finibile. si astit volūtas ex pte hōis ꝛ grā ex pte dei. Rōnes vo que īducte sūt ad ꝯtrāʒ dicunt̄ irremissibile: vel ꝙ nunq̄ʒ remittet̄: vel ꝑpter inhabilitatē ad indignitateʒ: vel qꝛ cām excusationis nō hʒ. Deinde querit̄ de hoc qđ dr̄. ꝙ qui dixerit in sp̄ūsanctū nō remittet̄ hic neqʒ in futuro. videt̄. n. ꝙ superfluū sit illđ qđ addit̄. neqʒ dimittet̄. cū. n. hec sit mors homini qđ cāsus angeli. post cāsum aūt angeli nō est dimissio pc̄i. post mortē ergo hōis nō est remissio pc̄i. idē ergo ē dicerē nō dimittet̄ in futuro ꝛ nō dimittet̄ hic. ¶ Preterea dicit aug. in ench. Nemo speret qđ hic neglexit cū obierit apud deum mereri. omne. n. meritū quo possit quispiaʒ post hāc vitā releuari: hic opat̄. nō ergo dr̄ ꝙ aliqua fiat dimissio pc̄i i futuro eius qđ hic nō ē dimissum. supflue ergo addit̄ illa copulatio. Ad qđ dōm ē. ꝙ aliqua dimittunt̄ hic quo ad culpā ꝛ n̄ quo ad penā. sicut ē de pc̄is qbusdā mortalibus de qbus n̄ ē facta satisfactō i p̄nti. Aliqua vo sicut vr̄ dicere greg. que post mortē dimittūt̄ ꝛ quo ad culpā ꝛ quo ad penā. Dicit. n. i moral. sūt quedā leuia que si i hac vita nō dū sūt remissa: post mortē grauāt: ſʒ remittunt̄ si digni sūt. ꝛ magis explanat̄ ꝑ hoc qđ dicit augu. ad iulianū. Si nulla remitterent̄ i iudicio nouissimo. puto ꝙ dn̄s nō dixisset de quodā peccato. Non remittet̄ i hoc seculo neqʒ in futuro. Siue ergo culpe ſm̄ se tollātur in futuro siue non: aliqua sunt peccata que dimittunt̄ in futuro quo ad penaʒ. si hō bonis actibus in hac vita vt ibi dimittantur ꝓmeruit.

Questio. clxxiiij. de desperatione.

q Qoniam vero desperatio grauissima spēs ē pc̄i in sp̄ūsc̄m. dōm ē de desperatōe. Circa quam hec p̄nt queri. Si desp̄atio ē pc̄m ſm̄ illā diffinitōem pc̄i quam ponit aug. Pc̄m ē ꝯuersio ꝛ c̄. siue pc̄m ē ſpretō icōmutabili bono ꝛ adherere ꝯmutabilibꝰ bōis. Scđo vtrū sit pc̄m idē cum spe. siue ꝯfidentia q̄ est i creatura. Tertio vtrū desp̄atio possit eē cū fide informi aut nō. Quarto vtrū desp̄atio sit ō potētia dei sicut de bonitate diuina. Quinto vtrum desp̄atio, put est pc̄m p̄maneat in dān̄ato ſʒ actū. Sexto de ꝯparatione desp̄ationis ad alia peccata ꝛ de ꝯparatione ꝑtium iter se. Septimo vtruʒ desperare de salute, p̄mi sit pc̄m. Octauo ō remedio peccati desp̄ationis.

Membruʒ primuʒ.

a Ad primū sic videt̄ ꝙ nō sit peccatum ſm̄ illā rōnem. Peccatū. n. ē ꝯuersio ad mutabile bonū cū auersiōe ab icōmutabili. ſʒ in desperatione qualiuʒ ē de se n̄ ē nisi auersio. auertit̄ enim a summa bonitate quod pʒ ex rōne eius. Desperatio enim est de bonitate diffidentia sicut habet̄ ij. Ro. cū autē dr̄ diffidentia de deo ꝛ deo notat̄ auersio vel ſm̄ ꝙ dicit aug. in lib. de fide ad petrum. desperatio ē diffidētia de dei misericordia. ¶ Contra. nullus volūtate auertit̄ actualiter a summo bono nisi aliquid aliud alliciat ip̄m per ꝯcupiam. sic enim dicit̄ in. j. iacob. vnusquisqʒ abstractus a ꝯcupia sua ꝛ illectus tentat̄. concupia aūt cū ꝯceperit parit peccatū. cuʒ autem desperās tentat̄ a sua ꝯcupiscētia

ē illectus. ↄcupia aūt ē respectu mutabilis boni: desperās ergo ↄuertit ad mutabile bonuz. Ad qđ dōm ē q̄ lz despatio principalr respiciat auersionē a miscđia dei. nihilominus tñ aliqđ hz illectiuū. Et si q̄rat qđ sit. dōm ē. q̄ hec ē delectatio in magnitudine pcti rōe cui⁹ desperat ð venia. ꝛ hoc innuit i glo. sup illud. x. leui. ter hoc hyrcum ꝛc. pcīn i spūscīm ē i sceleribꝰ vsqꝫ ad finē vite sue pseuerare. de salute sua desperare. ↄuersio ergo ad delectatiōez pcti ē iniciū despatōis. hoc ēt pꝫ per hoc qđ dicit Cris. ondēdo gradus i pctō ipius Cayn. Pmo .n. dyabolus pparat ipm deteriora offerre. scđo inuidiā ꝛ emulatōez accendit. tertio iterficere psuasit. deinde negare ingratā occisionez. post. nō desistit quousqꝫ. verticem malo℞ desperatōnū supimposuit.

Membrū secundum.

Secūdo querit vtrū sit idē pcīn cū spe siue cū fidētia que ē in creatura. Et vꝫ ↄsidere i creatura pp se pcīn. vñ dicit j. ad thi. vlt. Diuitibꝰ hui⁹ seculi pcipe. nō sperare i incerto diuitia℞. ꝛ in ps. Nolite sperare in iniqtate ꝛ diuitias nolite ↄcupiscē. Et xvij. hiere. Maledictus hō qui ↄfidit in hoīe ꝛ ponit carnē brachiū suū ꝛ a dño recedit cor ei⁹. Qt ergo queri si despare sit idē qđ ista vana spes siue vana ↄfidentia. Nō videt p hoc qđ dič greg. ð creatore despasset si spez i creaturā posuisset. ex quo videt q̄ sicut auersio ab imutabili bono ꝛ ↄuersio ad mutabile bonū vnū ēe pcti ↄstituūt: ita ↄfidētia in creatura indebita. ꝛ diffidētia de deo. ergo despatio erit idē pcīn cuz vana spe. ¶ Cōtra. ↄtingit aliquem peccare pctō vane spei ꝛ nō de deo sperare. ergo nō sunt vnū peccatū. ¶ Preterea cōfidētia vana i creatura sicut ē in cupido vel ambitioso ē pcīn remissibile. desperatio aūt est pcīn irremissibile. ergo nō sunt vnū pcīn. Nō ↄcedendū est. ¶ Ad obiectū aūt in ↄriū dōm est. q̄ illud verbū greg. nō arguit necessario hoc ēe illud. sꝫ hoc aliqñ seq ad illud. Uel desperare pōt accipi ibi nō pro oīmoda priuatione spei. sꝫ vt sit sensus nō oīno de deo sperat. qui sperat in creatura. q .n. spem suaz ponit in creaturā. nō totā spem suā ponit i deo. ꝛ sic pōt priuari pfectio spei.

Membruz tertium.

Tertio querit vtrū despatio possit esse cū fide iformi an nō? Et vꝫ q̄ nō. sicut eniz se hñt adinuicez fides formata ꝛ spes formata: sic se hñt adinuicem fides iformis ꝛ spes iformis. Qđ pōt pbari ex cōmutata pportōne. sicut .n. se hꝫ fides formata ad fidē informē: sic spes formata ad spem iformē. ergo pmutatī sicut se hꝫ fides formata ad spez formatā ꝛc. sed fides formata ꝛ spes formata simul sūt necessario. ergo fides iformis ꝛ spes iformis simul sūt necessario. sꝫ spes informis ꝛ despatio opponūt. ergo despatio ꝛ fides iformis nō sese cōpatiunt. ¶ Itē sič dicit aug. i ench. i hoc differunt fides ꝛ spes. q̄z fides ē pteritarū psentiū ꝛ futurarū re℞. silr ēt ꝛ malo℞ ꝛ bono℞ fides est ꝛ de his q̄ ptinēt nō tñ ad nos sꝫ ēt ad alios. spes aūt nō nisi bona℞ re℞: nec nisi futura℞ ꝛ ad se ptinētiū ppie. vñ dič aplš. viij. ad Ro. si qđ nō videmus spamus: p patiētiā exspectam⁹. pt ergo aliqs hre fidē informē ꝛ tñ desperare: sicut pōt hre motū fidei aliquē ꝛ tñ nō sperare. pōt eīn aliqs credere vitā eternā alijs futurā. ꝛ tñ ð seipso desperare. Ad qđ dōm ē. q̄ spes informis prout gignit ex fide informi. respicit illū articulū qui est de remissione peccato℞. ꝛ illū qui ē de vita eterna. Sm hoc ergo q̄ fides informis ponit cū integritate oēs articulos. desperatio que priuat spez informē priuat fidē informē: inq̄tū ipa ē generatiua spei informis nō tñ priuat fidē informē simpliciter. fides eniz informis pōt manere inq̄tum ipa ē generatiua timoris suilis cū ipa despatiōe. sicut ↄtingit in dānatis. ¶ Ad obiectū aūt i ↄriū dōm est. q̄ licz fides formata ꝛ spes formata quo ad quid silr se habeāt: sicut fides informis ꝛ spes informis. ꝛ hoc est sm rōnē causalitatis: non tñ oīno silr se hñt quo ad rōnez simultatis. fides eīz informis aliquādo ē cū timore seruili sine spe. fides vero formata que est cū timore iniciali vl' filiali semp ponit spem.

Mēbruz quartuz.

Quarto q̄rit vtrū despatio sit de potentia dei sicut ð bonitate diuina. ꝛ vꝫ q̄ nō. Primus .n. articulus in symbolo fidei ē de oīpotētia dei. sicut hꝫ i symbolo aplo℞ cū dī. Credo i deū patrē oīpotētē. articulus aūt ptinēs ad bonitatē qua fit remissio peccato℞: designat cum dicit remissionē pcto℞. cum ergo infideles ēt oīpotentē credāt: nō diffidūt qn possit remittere. sed q̄ nolit remittere. hoc videt ēe desperātiū. desparatio eniz est qua quis ð dei bonitate diffidit. sicut habet sup illud. ij. ad ro. Sm duriciam cordis tui. Restat ergo q̄ sic nō desperat de potētia dei in pctō despatōis quēadmodū ð bonitate siue misericordia. ¶ Preterea. q desperat. ex hoc videt desperare q̄z rigorē diuine iusticie cōsiderat. nō cōsiderādo diuinā miscđiā. sed cōsiderādo rigorez diuine iusticie ponit dei potentiaz. ergo nō discredit eam. nō ergo desperatio ponit diffidentiā de potētia imo magis certitudinez. Cōtra dicit greg. exponēs illud. iiij. gen. Maior ē iniqtas mea ꝛc. peccata peccatis adijciens desperat. neqꝫ se credit veniam posse adipisci que est blasphemia in spiritūsanctuz. que

nõ remittenk i hoc seculo neq3 i futuro. q2 putat deũ nolle remittere aut nõ posse. vñ3 oĩa ñ pos/ sit. aut inuideat saluti humane. ex quo þ3 ꝙ aliqs despat ꝺ potẽtia diña nõ tñ de bonitate siue ꝺ mi sericordia. Preterea. q̃rit vtꝝ aliqs desperãs putare valeat ꝙ sua malicia excedat bonitatem dei. Qð nõ. vꝫ quãtũcũq3 ei3 crescat malicia ho minũ i ifinitũ excedit bonitas dei. bonitas ei3 dei ẽ simplr ifinita. s3 oĩs malicia hoĩs terminum h3. cũ ergo nãliter impossi3 sit homini ñ tñ ex fide ꝙ imẽsa sit bonitas dei. nullus in tãtũ despare pt vt putet suã maliciã excedẽ bonitatẽ diuinã. ¶ Item bonitas nãlis q̃ diminuibil ẽ ꝑ peccatũ. nullaten⁹ põt oĩo tolli ꝑ pcĩm. ergo bonitas illa nãlis exce dit peccatũ. s3 bonitas diña excedit illã bonitate3 creatã. ergo excedit illã maliciã. nullus ergo ꝑ/ tractas putare pt suã maliciã excedẽ bonitatẽ di uinã. ¶ Ad primũ dõ3. ꝙ hõ ꝑ despatõnẽ3 i hoc cadẽ pt vt ñ tñ despet ꝺ miscðia dei qua remittit pcta. s3 et ꝺ potẽtia dimittẽdi pcta illi. s3 hoc ẽ ꝓ/ fũdatio despatõis. ⁊ tñc cadit i defectũ fidei ifor/ mis q̃ credit oĩpotẽtia dei. ⁊ iste põt eẽ ꝺ illis de qb⁹ dr i hiere. ij. filij mẽphcos ⁊ caphnes cõstu/ prauerũt te vsq3 ad vticẽ. s3 ñ o3 ꝙ oĩs despans ꝺ potẽtia despet3 despet ꝺ miscðia. ⁊ si despet ꝺ oĩpotẽtia ñ o3 ꝙ despet ꝺ potẽtia. potẽtiã .n. diuinã credat ⁊ tñ ñ credat oĩpotẽtia3 quo ad effectũ re/ missiõis pctoꝝ. ¶ Et ꝑ hoc soluit p2o obiectu3. ¶ Ad scðȝ ꝺo obiectũ dõ3. ꝙ maliciã hũanã ex/ cedẽ bonitatẽ dei dupl̃r itelligit. vno mõ vt cre/ dat ꝙ malicia excedat effectũ remissiõis q ẽ ex miscðia ꝓut rñdet satisfactiõi. ⁊ hoc mõ malicia dr excedẽ bonitatẽ q̃ntũ ad remissiõ3 q̃ rñdet sa/ tisfactiõi. s3 ãt ꝙ bonitas siue miscðia h3 effectu3 remissiõis pctõ3 nãliter excedit miscðia siue bo/ nitas maliciã. Cũ ergo dr ꝙ q̃dã putãt suã ma/ liciã excedẽ bonitatẽ dei. hoc attẽdit rõne remis/ sionis q̃ ad satisfactiõnẽ3 ptinet. vel ad hoc vt hõ faciat q̃cq̃d põt vt veniã mereat. ⁊ hoc mõ dixit Cayn maior ẽ iniq̃tas mea q̃3 vt veniã merear. reliquo ꝺo mõ nullatenus putat vt malicia ali/ cuius hoĩs excedat diuinã bonitatẽ.

Membrum quintũ.

Quinto q̃rit vtꝝ despatio ꝓut est pcĩm pmaneat i dãnato ꝑ3 actũ. Qð vꝫ. po nat ei3 ꝙ aliqs decedat i mortali pec/ cato. cũ iã dãnat⁹ ẽ ꝺespat ꝺ remissiõe pcti. nam ñ speraret minuere ꝑ pena. dr aũt penul. iob. spes ei⁹ frustrabit. restat ergo ꝙ despatiõ em h3 i futuro. s3 nihil ꝓhib3 habitũ illum ꝓgredi in actũ. restat ergo ꝙ post mortẽ erit pct3 despatio/ nis i actu sicͭ añ mortẽ. ¶ Si forte dicat ꝙ act⁹ ille post mortẽ inuolũtarie sitañ ꝺo mortẽ volunta/ rie. ⁊ iõ ante mortẽ est peccatũ post morte3 vero nõ. Cõtra. necessitas qua hõ se inducit in pecca/ tũ nõ aufert ei q̃n sit pcĩm. restat ergo si hõ post mortẽ inducit i necessitatẽ desperatõis: nõ ꝓpter hoc aufert ei eẽ pcĩm vt inuolũtarie siat: eo ꝙ ex necessitate sit. ¶ Preterea dr. xvi. apoc. ꝙ blasphe mauerũt deũ celi pre dolorib⁹ ⁊ vulnerib⁹ suis ⁊ nõ egerũt pniã3. vbi dat itelligi ꝙ desperauerũt. ⁊ loquit de dãnatis. Restat ergo ꝙ dãnati pec/ cãt peccato despatõis. Cõtra dr. ix. Jo. veniet nox in q̃ nemo pt opari. ex quo designat ꝙ post mortẽ nec est opari ad meritu3 nec ad demeritũ. ¶ Silr habet. ix. eccs. amor ⁊ odiũ ⁊ inuidie si/ mul perierũt. vbi vꝫ dici. ꝙ post mortẽ nec ẽ mere/ ri nec demereri. Ad qð dõm. ꝙ in dãnatis est desperatio in augmẽtũ pene. s3 nõ ẽ ibi ꝑ modu3 peccati i actu vt ex hoc demereant. s3 vt eoꝝ pe/ na sciat eẽ ꝑpetua. ¶ Ad illud ꝺo qð obijcit dõm est. ꝙ l3 ibi diffidant de misericordia. nulla est ibi delectatio que eos tñc inducat. ⁊ ideo nõ dr vo/ lũtarius huiusmõi actus. Et distinguẽdũ ꝙ dicit aliqd necessariũ dupliciter. vel q2 est ex violẽtia. vel q2 est ex debita iusticia. ⁊ vtroq3 istoꝝ mo/ doꝝ dicit esse inuolũtariũ q2 opponit pctõ. dicit aũt alio modo necessariũ qð h3 aliquid de volũ tate ꝓpria vel alterius ⁊ ꝑ ꝯsuetudinẽ siue legem cu3 volũtate necessariũ. ⁊ hoc mõ põt eẽ culpa/ bile ꝭm quẽ modũ dicitur aliqð peccatũ necessa/ riu3: qð ex cõsuetudine est inductũ vel ex origina li corruptõne. ꝓut dicit de originali pctõ. ⁊ hoc mõ nihil ꝓhibet esse peccatũ ⁊ nihilominus ex necessitate inductũ. sic aũt nõ ẽ de despatõne ꝓut est pena i dãnatis.

Membrũ sextum.

Sexto q̃rit de compatiõe despatio/ nis ad alia peccata. ⁊ de compatione ptiu3 inter se. Et videt ꝙ sit maximu3 pcĩm. ꝑ hoc qð dicit. xxiiij. ꝓuer. Si desperaueris. glo. nihil execrabilius ẽ despatio/ ne. quã qui habuit ⁊ i generalib⁹ huius vite labo ribus. ⁊ qð peius est in fidei certamine ꝯstantia3 pdit. ergo peccatũ despatõis. est maximũ cũmullã sit execrabili⁹ eo. ¶ Itẽ hiero. ad rusticũ de pnia. Nihil ita offendit deũ q̃ despatõe malo ꝑ herere peioribus. qð aũt magis offendit deum ẽ maius pcĩm. ergo despatio ẽ maius pcĩm aliјs. ¶ Itẽ q ad mortẽ peccãt tantã hñt ignorãtiã ⁊ cecitatem. nec turbent i sceleribus suis. nec pulse dolore cru/ cient. sicut habet sup illud. xxvij. Math. cõsiliu3 inierũt principes. s3 grauissime peccat q ignorat sicut dicit ambro. despatio aũt ẽ pcĩm ad morte3. ergo despatio est grauissimũ pct3. ¶ Itẽ spes ve nie ẽ principiũ pnie. s3 remoto pricipio remouen tur ea q̃ sequũtur. ꝑ despatõe3 aũt remouet prin/ cipiũ. ꝑ alia pcta tollunt ꝯsequẽtia ad spe3 venie vel gr̃e. ergo despatio est maius pcĩm alij. ¶ Ite3 dic Cris. tristari i peccatis imoderate dyabolicũ

ē mēchodia. ondit aūt hoc iudas q̄ seipm̄ strāgu lauit. sz hoc est maximuz peccatū p qd dyabolo assimilamur. hoc aūt ē dsperatio' cū tristat aliqs i peccatis imoderate. ergo hoc ē maximū pctm. ¶ I [illegible] maius ē descēdere i infernū q̄z peccare ad mortē. sz alia peccata possūt dici peccata ad mortē sicut dicit isid. in li. de sūmo bono. perpetrare flagitiuz aliqd mors anime est: sed desperare est descendere in infernū. sicut potest illud exponi in ps. descendunt in infernum viuentes. Et dicit Isid. contēnere penitentiaz permanere in culpa desperare est in infernuz descendere. Restat ergo q̄ desperatio est maius peccatuz alijs. Cōtra. fides est fundamētū omnis virtutis. ergo heresis vel apostasia qua homo recedit a fide cum prius et fundamētuz. erit maius peccatū desperatione. desperatio eīz tollit spez. sed illud peccatū tollit fidez. ¶ Itez peccatū qd pōt tolli per penitētiaz minus ē illo peccato qd nō pōt tolli. sed desperatio ē peccatū qd pōt tolli p penitētiā. spriū vo finalis nō pōt tolli. ergo maius ē pctz finalis impenitētie q̄ sit pctm desperationis. nō ergo peccatū desperationis est maximū. ¶ Itē caritas est excellētior iter virtutes. illd ergo peccatū qd principalius repugnat caritati ē maius iter pcta. sz impugnatio fraterne caritatis ē pctz qd pricipalius opponit caritati. dspatio vo spei ergo ipugnatio fraterne caritatis ē pctz maius despatione. Ad qd dicēdz. q̄ despatio ppter vnaz cāz dicit maius peccatū. ppter vo alias causas alia peccata que nūerata sūt dicunt maiora. Despatio. n. dr maius pctz pp hoc q̄ i rebus laboriosis q̄ ad pfectōem vite ptinent pdit hō pstātiā et ita tollit pseuerātia cui pricipaliter merces reddit: Dicit ēt mai⁹ peccatū. q2 p despatōez cadit hō i tātā psiliditatē pctī vt oīno nō putet eē futurū iudiciū. et penitus fiat infidelis oipotētiaz diuinaz nō credendo. vñ dicit hiero. desperatio infidelitatis ē in deū qui desperat salutē. nō putat futurū iudiciū. qd si metueret: bonis opibus se iudici ppararet. Dicit ēt mai⁹ peccatū. i. pīculosissimuz ppter adiunctā ignorātiaz qua homo periculuz status sui ignorat. Dicitur etiā maius peccatū q2 priuat cōfidentiā finis. Dr etiā maius q2 inducit hoīez vt seipm occidat. Dr etiaz maius q2 assimilat decensui inferni. Sz has ergo pditiones pōt dici desperatio grauissimuz peccatū respectu illoꝝ q nō hñt illas pditiones. sz nō ppter hoc dicet maius peccatuz omnibus alijs peccatis. vñ nihil phibet ifidelitatē vtpote heresiz vel apostasiaz quo ad aliqd [illegible] maius illo peccato i hoc. s. q̄ tollit fundamentuz omniū virtutū. et ita penitus edificiuz spūale destruitur. Silr pōt dici d finali impenitētia que rōne irremediabilitatis pfertur desperationi et alijs peccatis. Eodem modo impugnatio fraterne caritatis siue gratie fraternitatis quo ad hoc dicitur excedere. q2 magis grē q̄ i caritate pficit pralatur. Adhuc ēt argui pōt. q̄ peccatū despatōis rōne sui generis qd ē peccatū i spūsanctū mai⁹ dicat. et hoc videt p hoc qd dicit aug. loquēs de peccato desperatōis i li. d sermone dñi i monte. Tāta ē labes illius peccati vt deprecandi hūilitatē subire nō possit etiāsi peccatū suuz mala pscietia et agnoscere et enūciare cogat. cum eniz dixisset Judas. peccaui tradēs sanguinē iustuz. facilius dspatione cucurrit ad laqueū: q̄z hūilitate veniā ē deprecatus. et p hoc vult designare q̄ ē peccatū i spūscm qd ē irremissibile. et [illegible] hoc designat q̄ rōne sui generis ē maius peccatuz alijs. et hoc videt p hoc q̄ dicit leo papa: scelerarior oībus o iuda et infelicior extitisti. quē nō pnia reuocauit ad dominū. sz desperatio traxit ad laqueū. ex quo videt q̄ desperatio prout ē i genere peccati i spiritūsanctū sit maius alijs. ¶ Sed videtur q̄ pctz despatōis nō ptineatur sub pcto i spūscm. et ita rōne illius nō ē maius. dr eniz. x. prouerb. sup illud. pauor illis q opantur malū. Glo. sūt q scientes iudiciū nihilominus negligētia vel despatione vel industria peccāt. diuidit ergo despatio ptra pctz ex industria. sz pctz i spūsc. ē peccatū ex idustria. ergo pctz ex despatōe diuidit p pctm i spūs. et ita rōe peccati i spūs. nō dicet eē maius alijs. Ad qd dōm. q̄ tanguntur hic tres dr̄ntie peccati que pñt sic distingui. vt idustria respiciat cognitionez generis peccati. negligētia vo circūstantias. despatio vero terminū remissiōis. et sm hoc despatio distinguet ab industria. Vel aliter pōt distingui despatio ab industria et negligētia. vt negligētia reducatur ad peccatum ex ignorātia. large sumpto vocabulo. desperatio vero ad peccatuz ex infirmitate. peccatum vero ex industria dicat illud peccatuz qd ē ex certa malicia. et sm hoc nō dicet h desperatio put ē peccatum i spūs. ¶ Illud vo qd dicit aug. i li. d sermone dñi i mōte. et qd dicit leo papa d despatōe. attēditur put ē pctz i spūs. et ita aliter accipitur i illa glo. despatio. et aliter in illis auctībus. Itē aliqs despat [illegible] miscdia dei q̄ztū ad bona tpalia. sicut ē de paupibus q sunt i tribulatione et miseria. aliqui dspant d misericordia dei quo ad bona spūalia: sicut ē q despat d remissione peccatoꝝ et de vita eterna. pōt ergo queri q̄ illaꝝ desperationū pfertur alij? et videt q̄ illa de miscdia i bonis spūalibus. pferunt. n. bona spūalia bonis tpalib⁹. ergo spes miscdie i his. spei miscdie i illis. ergo et despatio pfert despatōi. ¶ Cōtra qb⁹ pfert dñs bona spūalia. pfert etiā bona que sūt ad necītatē vite tempalis. hec eīz sūt miscdie generalis. illa vero miscdie spālis et spūalis. despare. n. d miscdia qua illa pferūt. ē despare d miscdia qua ista pferunt et nō ecōuerso. ergo maior ē despatio q̄ hō despat de miscdia generali qua dant temporalia

bona que sunt ad necessitatem vite. quam desperatio misericordie qua conferuntur bona spiritualia. ¶ Quod etiam videtur per ordinem positum ipso. vbi dicitur. homines et iumenta saluabis domine quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Glo. temporalia confert bonis et malis. spiritualia vero est propria bonis. et temporalem permutit spiritualem vero subiungit que notatur per misericordie multiplicationem. qui ergo desperat de misericordia generali [illegible] per consequens desperat de multiplicatione misericordie. hoc etiam videtur. quia minus est dare ista bona temporalia quam spiritualia. qui ergo desperat de dono dei in minoribus. per consequens desperat de dono dei in maioribus. sicut qui non vult mihi dare castrum. non ex hoc presumitur quod nolit dare domum. vnde diffidentia rei maioris non ponit per consequens diffidentiam rei minoris. Ad quod dicendum est. quod licet bona spiritualia sint maiora quam temporalia tamen desperatio misericordie quo ad ista bona temporalia maior est quam desperatio misericordie quo ad bona spiritualia. nec debet ibi attendi consequentia in ipso sed in contrario. et per hec possunt solui que obiecta sunt et licet bona temporalia possint dari sine spiritualibus et spiritualia sine bonis temporalibus. tamen diffidentie non sic se habent. sed diffidentie respectu misericordie generalis secundum quam dantur temporalia: ponit per consequens diffidentiam misericordie spiritualis secundum quam dantur bona spiritualia et non econuerso.

Membrum septimum.

Septimo queritur. vtrum desperare de salute proximi sit peccatum. Et videtur quod non. Sperare enim siue confidere de salute proximi non semper est motus virtutis. qui enim confidit de salute eterna proximi non precedentibus meritis. sit motum virtutis sed presumptionis. ergo desperare quod ei opponitur non semper est motus peccati. ¶ Contra sic dicit aug. de quocumque pessimo in hac vita constituto non est desperandum. si ergo desperat peccat. ¶ Item desperare de salute proximi est desperare de misericordia dei quo salus confertur. sed peccatum est desperare de misericordia dei. ergo peccatum est desperare de misericordia proximi dum est in via. ¶ Preterea. magis cognoscit homo ea que sunt in seipso quam ea que sunt in alio. sed quantumcumque cognoscat malum in seipso vel quantumcumque diminuerunt est desperandum de venia. et si desperat peccat. vnde dicitur in prologo psalterii. Nulli quantumcumque delinquenti de venia ac misericordia dei diffidendum est assumpta penitentia humiliate Et dicit Isi. nullus desperare debet veniam etiam si circa finem vite conuertatur. Restat ergo quod nullus debet desperare de alterius salute siue peccatorum remissione. Ad quod dicendum est. quod de nemine desperandum est dum est in via et si desperat peccat. hoc enim est de dei misericordia desperare. ¶ Ad obiectum autem in contrarium respondendum. quod licet confidere de salute proximi non est opus virtutis. semper tamen ex opposito. desperare de salute spirituali ad peccatum pertinet. confidere enim de salute non ponit totum esse in actu virtutis. sed confidere oportet de salute. i. de venia precedente habita gratia. et de vita eterna precedente gratia et meritis. desperatio autem hoc totum tollit et ideo reducitur ad esse peccati.

Membrum octauum.

Octauo queritur quod est remedium principale contra desperationem. Et ad hoc notandum quod principale remedium est consideratio de christo passo pro humano genere quod erat in peccato. vnde super illud. v. ad ro. pro impiis mortuus est. Glo. ne desperes de eius potentia cuius apparet talis in morte beniuolentia. a quo tales arras accepimus quod donauit impiis mortem suam qui seruat iustis vitam suam. ¶ Item Cris. raab meretrix erat sed saluata est. latro homicida fuit sed paradisi ciuis factus est. saulus blasphemus fuit sed apostolus dei factus est. hec sunt dei paradoxa. hec considera et numquam despera. Similiter dicitur. ij. reg. xj. super illud. dormiuit cum eaglo. de statu suo dauid cadente nemo superbiat de lapsu etiam resurgente dauid nemo desperet. mirabiliter scriptura et superbos premit et humiles leuat.

Questio. clxxv.

de illa diuisione peccati que est quod aliud ex timore male humiliante. aliud ex amore male accendente.

Abitum est supra de diuisione illa peccati que est. aliud est peccatum ex infirmitate. aliud ex ignorantia. aliud ex certa malicia. Consequenter dicendum est de illa diuisione peccati que est. aliud est ex timore male humiliante. aliud ex amore male accendente. de quo dicitur in psalmo. Incensa igni et suffossa et cetera. Primo ergo queritur de ratione diuisionis in se. Secundo de partibus diuisionis. ¶ De ratione diuisionis queritur secundum hunc modum. vtrum timor illicitus et amor illicitus diuidant ipsa genera peccatorum. an omne peccatum quod est ex timore fiat ex amore Secundo. cuiusmodi sit hec ratio diuisionis videlicet secundum quam rationem peccati accipiatur. ¶ Primo autem obiicitur quod penes ista duo conuenienter sumatur diuisio peccati. quod videtur per glo. super illud psalmi. Incensa igni et suffossa. vbi dicitur. quod omnia peccata sunt vel propter cupiditatem vel propter timorem. et nomine cupiditatis intelligitur amor rei nondum habite. et iterum subiungit. omne peccatum duo res faciunt in homine. s. cupiditas et timor. sicut econtra amor dei et timor eius ducit ad omne bonum. ex quo videtur quod recte omne peccatum accipiuntur secundum timorem male humiliantem et amorem male accendentem. ¶ Item malum et bonum sunt contraria et e diuerso diuiduntur. ergo diuisio peccati que accipitur secundum illa est conueniens diuisio. ita quod nihil quod cadit sub vna differentia cadit sub altera. ¶ Item dicit aug. in li. de diu.

obiūs aiabus. volūtas ē animi motus nullo cogē te ad aliqd nō admittēdū vel adipiscēduz. volūtas ergo terminat ex vna pte i dimittēdo malū. ex alia pte i adipiscēdo bonū. sicut āt volūtas recta ē i his duabus dr̄ītijs: ita ⁊ volūtas distorta. pctm āt accipit ḃm volūtatē distortā. erūt ergo due dr̄ie pcti. ¶ Itē dr̄ia tentatōis ē ḃm rōnem cupiditatis ⁊ timoris. sicut hr̄. xxvi. mat. ē terna tentatio cupiditatis ita ⁊ timoris. cū ergo dr̄ie tētationis accipiunt ḃm timorē ⁊ amorē. dr̄ie pctoꝝ recte accipiunt ḃm casdē dr̄ias. Contra. sup illud. j. Jo. ij. Nolite diligere mundū ⁊c. glo. bede. sicut dilectio dei ē fons oīuz virtutū: ita dilectio mūdi oīuz vicioꝝ. si ergo victuz ex amore sit fons oīuz aliorū: viciū ex timore sub vicio ex amore continet. Nulla ergo ē diuisio. pctm aliud ē ex timore ma[illegible] huiliante. aliud ex amore male accēdēte. ¶ Itē aug. in li. de li. ar. claꝝ est iā nihil aliud q̄ȝ libidinē in toto malefaciēdi genere dn̄ari. si ergo omne quodlibet inq̄ȝnl huiusmodi amat: clarū ē in toto gnē malefaciēdi nihil aliud dn̄ari q̄ȝ peccatuz ex amore. nō ergo diuidit ex timore ⁊ amore omne pcīz. ¶ Hoc ēt videt ex eo qḋ. j. sequit. ↄuenit iter nos oīa malefcā nō ob aliud mala eē: nisi ꝙ libidine. i. iprobāda cupiditate fiūt. ergo oē malū nō nisi ex iprobāda cupiditate fit. nō ergo qḋ fit ex timore diuidit ꝯ illud qḋ fit ex amore. ¶ Itez dicit greg. cū pn̄s pena metuit ⁊ dei facies nō amat. timor ex timore ē nō ex huilitate. ḃȝ ꝙ ē ex timore ē ex amore aliq̄ inordiato. ergo timor ē ex amore iordiato. n̄ ergo iter se diuidunt pcīz ex timore ⁊ pcīz ex amore. ¶ Itē timor videt eē causa pcti ex amore. dr̄. n. sup illḋ. xiiij. mat. timuit ppluz. gl. timor hoīuz differt ḃȝ volūtatē n̄ aufert. vn̄ auditores reddū ad crimē quos aliq̄n suspēdit a crimie. ergo timor iducit pcīz ex amore. n̄ ergo due dr̄ie ex opposito diuidētes pcīz sūt timor ⁊ amor tāq̄ȝ cāe pctoꝝ. ¶ Ad quod dd̄z ē ꝙ ↄueniēs ē diuisio pcti que supradicta ē. Et dicēdū ē ꝙ pcīz illud qḋ ē ex timore n̄ ē ex amore eiusdē rei illicito. ⁊ sic timor illicitus ⁊ amor e diuerso diuidunt. ḃȝ aūt ꝙ ad diuersa referūt pt idē act⁹ eē ex timore rei illicito ⁊ ex amore alterius rei illicito. ḃȝ ꝙ loquuntur ḋ actibus alijs pctoꝝ distictis ab actu timoris ⁊ ab actu amoris. actus. n. ille q ē timere nō ē ille qui ē amare nec ecōuerso. sed occidē hoīez pt eē ex timore iordiato alicuius rei ex vna pte. ⁊ [illegible] amore alterius rei ex altera pte. ¶ Itē actus pcti qui ē ex his duabus cāis pōt sic esse vt sit ex timore tanq̄ȝ ex ppiqua cā. ⁊ ex amore tāq̄ȝ ex remota vel ecōuerso. vel ex vtroqȝ tanq̄ȝ ex ppinq̄ cā. e diuerso tn̄ sūpta. Si v̄o sit ex vtroqȝ tanq̄ȝ ex ppinq̄ cā. pt eē ꝙ amor sit pricipal' cā mot⁹ vel timor pricipalis mot⁹. ¶ His intellectis rn̄dēdū ē ad obiecta p diuisionē. diuisio. n. que fcā [illegible] sup illḋ. icēsa. ig. ⁊ suffos. attēdit q̄ȝtū ad essentiā pctoꝝ. ⁊ quātuȝ ad causalitatē. ḃȝ rōēz ppiquā vel ḃȝ rōēz cāe pricipalis. vt dicat ꝙ essentialr̄ pcīz timoris nō ē pcīz amoris nec pcīz qḋ ē ex timore male huiliāte tāq̄ȝ ex ppinqua cā ⁊ pricipali: ē ex amore male accendēte tanq̄ȝ ex ppinq̄ cā ⁊ pricipali. sed pt esse ex timore tāq̄ȝ ex ppinq̄ cā. ⁊ ex amore tāq̄ȝ ex cā remota. Et ḃȝ hoc soluēdū ē qḋ ex alia pte obijciebat vbi dicebat. ꝙ pcīz qḋ erat ex timore fuit ex amore tanq̄ȝ ex cā pria. ⁊ hoc mō itelligit illḋ qḋ dicit beda sup can. Jo. ⁊ aug. silr̄. ¶ Ad aliud ē notādū. ꝙ amor est pria cā oīs pcti. nō sic aūt ē de timore. ⁊ iō dicit aug. i li. de li. ar. ꝙ claꝝ ē nihil aliud q̄ȝ libidinē i toto malefaciēdi gnē dn̄ari. ⁊ iteꝝ. Cōuenit inter vos oīa malefcā eē [illegible] libidine. ¶ Ad aliud vero qḋ obijcit timorē eē ex timore ⁊ ita [illegible] amore. dicēdū ē ꝙ ibi accipit timor tanq̄ȝ ppinq̄ cā. amor vero tāq̄ȝ remota. loqt̄ tn̄ ibi ḋ motu timoris ḃuilis q diffinit a motu timoris hūani ⁊ mūdani. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit xiiij. mat. dicēdū ꝙ act⁹ ille pricipalr̄ fuit ex amore tāq̄ȝ ex ppiqua cā ⁊ principali. ⁊ loquit ibi de hōicidio Jo. sed fuit ex timore occasiōalr̄. timor eīȝ cū differt aliqḋ pcīz: ardētiorē reddit ipm peccatorē ad peccanduz pp ipsaz delectationē. ¶ Si vero obijciat ꝙ idez dr̄ mot⁹ q recessus ē ab vno loco ⁊ accessus ad aliuz. sicut recessus a thebis ⁊ accessus ad athenas. ⁊ hoc mō possūt dici idē motus pcti q fit ex timore ⁊ q [illegible] ex amore. nā timor ē fuga animi a malo. amor vero appetitus boni. ⁊ ita vr̄ vnus eē motus timoris ⁊ amoris. dd̄z ē ꝙ nō ē silē. timere. n. dicit actū quēdā q ē alius ab eo q ē amare. nec ē silē in motibus aīe vsquequaqȝ ⁊ in motib⁹ exterioribus. nullus. n. dicit timere ⁊ amare eē eūdē motū ḃȝ rē. recessū. n. ab vno ⁊ accessuz ad aliū locū oppositū dicit qs eē eūdē motū. Deide q̄rit de pdicta diuisiōe q̄ fit ḃȝ timorē ⁊ amorē cū fiat ḃm cāz ḃȝ ꝙ genus cāe accipiat. cū. n. dicimus. oē qḋ ē in mūdo aut ē ↄcupia oculoꝝ: aut cōcupia carnis: aut supbia vite fit diuisio pctoꝝ ḃȝ cāz. ⁊ pōt q̄ri in q̄ cā differt hec diuisio a pdicta. ¶ Ad qḋ dicendū. ꝙ vtraqȝ dr̄ attēdi ḃȝ cāz motiuā. sed i hoc distiguit. ꝙ vna diuisio ē ḃm conditionē cāe motiue formalē. illa. s. que est: pcīz aliud ex timore: aliud ex amore. alia vero ḃȝ ↄditionē cāe motiue materialē. cū dr̄: aut ē ↄcupiscētia carnis: aut est ↄcupia oculoꝝ ⁊c. ↄcupia. n. cū diuidit ḃȝ cōcupiscibile. sic motiuū ↄcupiscētie diuidit ḃȝ formā. aut antē ↄcupia diuidit ex pte ↄcupiscentis siue ḃȝ ↄditionē ipsius. dicit esse diuisio ḃȝ materiā. Aliud etiā attendendū ꝙ diuisio que est ḃm timorē ⁊ amorem: attenditur ḃm bonum ⁊ maluȝ [illegible] genere. dico aut apparēs bonuz ⁊ apparens malum. Alia vero diuisio dat intelligere differentias concupiscibiliuz. Est igitur primo dicendum de peccato timoris specialiter. ⁊ de peccato amoris illiciti consequenter. Circa vero

timorē malū q̄rit. Primo qd̄ sit. Scd̄o vtrū sit peccatū mortale an nō. Tertio q̄ sint dr̄ie timoris .put ē pctm̄ siue sint sp̄es siue nō. Quarto d̄ eo qd̄ est timēdū vel nō timēdum. & hoc ē de mūdi timoris. Quinto d̄ [ ] inducēte timorē hūanū. Sexto vtrū excusat a pctō. Septio d̄ opposito ipsius.

Membrum primum.

Circa primū sic dicit augu. super illud x. Joh. Mercenarius & q̄ nō est pastor vidit lupū venientē. Glo. timor ē fuga animi ne pdat qd̄ amat. & intelligit diffinitio timoris. ¶ Itē aug. talē diffinitiōem eius ponit in li. de ci. dei. Timor ē pturbatio animi in expectatiōe mali futuri. Jo. vo damas. posuit hanc. Timor est preter nām irrōnalis sistole .i. ɔtractio. ¶ Hijs habitis querit de prima diffinitiōe. videt enim q̄ nō recte diffiniat cū diffiniat p suū oppositū ɔtrarie. amor enim opponit ɔtrarie timori. diffinit autē p amorē. ergo male. ¶ Preterea timor s̄m q̄ est donū sp̄issancti nō recte diffinit per fugā. sz hoc enim timor reuerētie est fuga. nihil aūt mali ē a quo fugiēdū ē b̄ti timorē reuerētie in patria. sed timor malus & timor bonus in genere cōueniūt. ergo timor malus nō dz diffiniri p fugā. ¶ Querit etiā cū sint plures diffinitiōnes timoris. in quo differat hec diffinitio ab alijs? Ad qd̄ dōm. q̄ nō diffinit timor p suum oppositū. amor. n. qui est in rōne timoris nō opponit timori. sz ē cā ipsius. ¶ Ad scd̄z vo dōm. q̄ timor malus recte diffinit p fugā. respicit. n. semp apparēs malū. & si nō sit simplr malū. timor autē bonus aut ē vie aut patrie. si est vie respicit qd̄ est in veritate malū quod accidere pōt. timor autē reuerētie qui est in patria nō respicit malū sz dicit resilitōem a sūma maiestate i suam puitatem. Et cōcedendū est q̄ fuga animi nō ē illud qd̄ ē generale in oī timore. sz in oī timore qui ē vie. resilitio vero ē illud qd̄ cōe est in oī timore siue sit bonus siue malus. ¶ Ad tertiū vo dōm. q̄ differunt he rōnes timoris in hoc q̄ p̄ma determinat s̄m cāz timoris. scd̄a vo determinat p genus timoris. tertia vo determinat s̄m cē materiale & naturale ipsius timoris.

Membrum secūdum.

Secūdo q̄rit. vtrum timor sit peccatū mortale vl nō. Et p̄mo occasiōe hui9 querit. vtrū sit pctz. Scd̄o vtrū mortale vel veniale. Arguit aūt q̄ non sit pctm̄ per hoc q̄ pctm̄ & pena diuidūt malū in genere. qd̄ ergo est in genere pene nō ē in genere peccati. sed timor est in genere pene. qd̄ pz per hoc qd̄ dicit greg. testez negcie sue hz semp timorē. & loquit d̄ puerso qui semp hz penā timoris. Restat ergo q̄ timor ē pena. nō ergo ē i genē peccati. ¶ Cōtra. dicit i euāge. Nolite timere &c. sed phibitio nō est nisi pcti. ergo timor ē pctm̄. ¶ Itē vlt. apoc. timidi īter peccatores ɔputant. ergo timor ē pctm̄. Ad qd̄ dōm. q̄ timor aliqn̄ noiat passiōez. aliqn̄ noiat actū. cum aūt noiat passiōez solū tūc ē pena. cū aūt noiat actū potētie q̄ a volūtate egredit terribili aliquo mouēte: dicet ēē peccatū. equoce aūt dr̄ de timore s̄m q̄ dr̄ pctm̄ & s̄z q̄ dr̄ pena. ¶ Et p hoc soluit illud qd̄ obiectū est. p̄ra. n. rō respicit timorē s̄m q̄ est pena vel in p̄senti vel in futuro. Scd̄o querit. vtrū sit veniale vel mortale? videt q̄ sit mortale. dicit. n. Beda exponens illud qd̄ dr̄ in apoc. penl. timidis & incredulis &c. cū infidelibus peccatorib9 timidi & formidolosi ɔputant. sic int nephāda crimina timoris & formidinis crimē ponit. restat ergo q̄ timor est mortale pctm̄ cū inter nephāda crimina cōputet. ¶ Item timor male humilians opponit amori qui ē caritas. sicut habet sup illud ps. Incensa igni & suffossa. timor. n. male humilians cor ɔstringit & quasi gelicidiū facit. amor. vo bn̄ incēdēs cor inflāmat & dilatat. restat ergo q̄ timor mali & amor rectus opponunt. si ergo timor malus tollit amorez rectum. & qd̄ tollit amorē rectū est peccatū mortale. ergo timor malus ē peccatū mortale. Cōtra. videt q̄ sit veniale pctz. timor enim pusillanimitatē retrahit a pfectione cum non sufficiat ad retrahendū a precepto. sz qd̄ retrahit a pfectione & nō a precepto est veniale peccatū. ergo timor malus est veniale pctm̄. Qd̄ autē retrahat a pfectione & si non a p̄cepto. habet super illud. xx. deut. corde pauido &c. docet non posse quēquam pfessionē ɔtēplatiōis vel militie spiritalis accipere. qui adhuc nudari terrenis opibus ptimescat: ne infirmitas mētis sue reuertat. sed talis timor tn̄ a pfectione retrahit licz non a precepto. ergo timor est veniale peccatū ¶ Item vij. Judi. qui formidolosus ē &c. Glo. timidus ē q̄ aspectu ad cōgressum trepidatione tn̄ toto corde terret sed reparari & alari potest. sed peccatum mortale totū cor occupat. ergo huiusmōi timor nō est mortale pctm̄. Ad qd̄ dōm. q̄ timor aliqn̄ ē veniale pctm̄ aliqn̄ mortale. Veniale pctm̄ ē cum opponit bonum cōmutabile incōmutabili bono. sicut est de illo qui metu mortis aut tribulationis negat deū. timor autem est veniale pctm̄ qn̄ ip alia mala timent sub deo salua obseruantia diuinoꝝ p̄ceptoꝝ. vn̄ si aliquis ex timore nō pficit illud qd̄ est ɔsilij diuini: peccat venialiter. qn̄o autē hoc. s. habet vbi ɔsilium cōuertat [in] in p̄ceptum rōe voti aut pfessiōis. Est autem multiplex timor. quidā naturalis: & ille nō est pctz. quidaz vo ex deliberatiōe, pcedēs sz tn̄ rōne infirmitatis carnis eo q̄ credit nō sufficere retrahatur. & talis iterū nō est pctz. quidā vero ex delectatiōe q̄dā veniali ɔtrahit. & talis timendo venialr pec-

cat. et sm hūc modū distinguendū i his qui a psse
ssione retrahunt.

Membrum tertium.

Ertio querit que sint dñe timoris put
ē pctm. et ponunt due dñe super illud.
beati oēs qui timēt dñm. dr. n. hūanus
timor ē quo timemus pati picula car/
nis vel pdere bona mūdi. et ita duplex est timor.
carnalis. s. et mūdanus. Sup illud aūt. xxvi. mat.
orauit tertio. notatur triplex eē timor malus. s. ti/
mor mortis. et timor vilitatis: et timor doloris.
otra que oīa docet nos muniri oratione. ita sunt
tres dñe. Scōm aūt Jo. dama. ponunt sex spēs.
segnicies. erubescētia. verecūdia. admiratō. stu/
por. agonia. Segnicies ē timor future operatio/
nis. Erubescētia ē timor i expectatōe cuicij. Ve/
recūdia vero ē timor i turpi actu eius qō inspera
bile ē ad salutē. Admiratō ē timor ex magna ima
ginatione. Stupor vero ē timor ex insolita ima/
ginatione pcedens. Agonia vero ē timor ex isor
tunio. sic ergo sex sunt spēs quarū plures ptinēnt
ad timorē maluz. pōt ergo queri differentia inter
has diffinitōnes timoris. ¶ Preterea sicut duplex
ira ppassio et passio: sic duplex est timor ppassio
et passio. motus cui nō osentit ppassio ē. acceden
te vero osensu passio ē et tunc dicit eē mors i do/
mo. sic ergo due sunt dñe timoris pter supradi
ctas. ¶ Preterea pōt queri qstum ad primā di/
uisionē timoris que ē. alius ē timor carnis. alius
mūdi. cum. n. triplex sit materia peccati. s. bonum
interius. et bonū inferius. et bonū exterius. sm ar
duas dñas oligat eē timorē. pōt queri quare nō
sm tertiā. ¶ Item dicit de illo timore qui ē huma/
nus qp in prio gradu cū mūdo deserit. qō vr fal/
sum. multi. n. sunt qui deserūt mūdum et tū timorē
carnis vel mūdi nō deserunt. restat ergo qp ille ti
mor non semp cū mūdo deserit. ¶ Itē qstum ad
secundam diuisionē similiter pōt obijci qp insuffi
ciēs sit diuisio cū dicit. timor mortis. timor vilita
tis et timor doloris. cuz. n. sint plura bona muta
bilia que sunt amissibilia. quorū vnuz ē diuitie. al
terū vane glorie. alterū fama. alterū potētia. alteruz
fortitudo corpis vel pulchritudo. et ipa etiā vita
carnis. cuz ergo tot sint bona amissibilia: quēad/
modū vna differētia timoris accipit penes mor/
tem que vite opponit. et alia penes vilitatē que
opponit honori vel fame. et tertia penes dolorē
que opponit gaudio. ita pñt accipi differentie pe
nes timorē paupertatis ignominie et ipotētie. Item
de differētijs quas assignat dama. pōt silr obijci.
cum. n. timor sit respectu rei difficilis. hoc āt non
videat ad aliquā pdictarū differētiarū ptinere. nō
videt esse sufficiēs diuisio. ¶ Similr timor est rei
terribilis vt mortis: que nō videt sub aliqua dif/
ferētiarū otineri. ¶ Preterea. timor dr sm augu.
volūtas fugiēdi id quod aduersat. vel animi fu/
ga sicut dictū est. restat ergo cū nō in oibus diffe
rētijs respiciat malū futurū qō dicit aduersari vel
esse fugibile. nec recte sumunt spēs ipius timoris.

Ad qō dōm. qp pria diuisio timoris attenditur
sm duo que ledi pñt principalr. pōt. n. ledi aliqs
in carne. pt ēt ledi in possessiōe sua. tertia vo dña
ū ouenit vt p se ledat in aīa [illegible] ex osēu. et ideo due
attendunt differētie timoris. timor carnalis et ti/
mor mūdanus. sm qp timet malū carnis vel ma/
lum qō opponit possessioni siue bono exteriori.
dicit aūt timor carnis aliqñ timor hūanus [illegible] ap/
propriationē sm qp dicit qp due sunt spēs timoris
libidinosi. timor mūdanus. et timor humanus. et
dicit timor humanus quo hō timet pelli sue. et hī
ē cuz homo timet malū corpis. ratione tū subie/
cti vterqz timor dicit humanus. ¶ Ad illud vero
qō obijcit quare sm tertiā differētiā boni penes
quaz accipit diuisio peccati. s. penes illud qō rñ/
det superbie vite nō accipit differētia vna timo/
ris? dōm ē qp illud bonū qō ē ex parte aīe non dr
ita amissibile sicut illud qō ē ex parte carnis: vel
qō ē ex pte mūdi. et ideo penes illud ū accipitur
dña. vel si accipit otinet large sub eo qui ē timor
mūdanus. vtpote timor vilitatis aut otēptibilita
tis q rñdet amori supbie. ¶ Ad illud vo qō obij/
cit. qp ille timor cū mūdo deserit. dōm ē qp hoc i/
telligendū ē de his q plene deserūt mundum. non
sicut claustrales dicunt mūdū deserētes. sed qnto
plus deserit amor mūdi: tanto plus deserit timor
ei rñdens. vñ greg. q in hac vita nulla pspera ap
petit: nulla pculdubio aduersa pertimescit. quisqs
enim exteriora que ēt nolēti subtrahunt appetit:
sua se spōte extraneo timori substernit. ¶ Ad illō
vo qō obijcit de scda diuisione. dōm ē qp scda di
uisio accipit sm tria pricipalia que timent: q ma/
la estimant ex pte aīe. dolor qui opponit gaudio
ex pte corpis. mors cui opponit vita. ex pte vero
boni extrinseci sumitur vilitas que opponit ho/
nori: et huiusmodi bonis tpalibus ppter que hō
honoratur. sicut sunt diuitie potētie generositas.
¶ Ad aliud vero qō obijcit circa illā diuisionez.
dōm ē qp lz sint plura mala que timent ex pte cor
poris pter mortē. et plura extra pter vilitatem. tū
sm pricipaliora accepta ē illa dña. ¶ Ad illō vo
qō obijcit de diuisione dam. dōm ē qp ratō illius
diuisionis talis pōt esse. differētia. n. timoris aut
ē respectu eius cuius principiū ē in nobis. aut re/
spectu eius cuius principiū ē extra. si respectu qō
i nobis ē: aut illud ē bonū: aut malū. sz vtrobiqz
malū estimat. si aūt fuerit respectu boni sz estimati
malū: sic dr segnicies. si vero respectu mali quod
estimat malū: dr verecūdia. Si vero respectu eius
qō ē extra: aut ē in verbo: aut i facto. si in vbo dr
erubescētia. est. n. erubescētia timor i expectatione
cuicij. Si vo fuerit i facto: aut cuius pcessit cogni

notauit cuius nõ p̄cessit. si cuius n̄ p̄cessit: dr̄ agonia cũ aliquod infortuniũ accidit q̄d repentinum dr̄. si vero cuius cognitio p̄cessit: dico dñ cognitõe ex imaginationuz. aut hoc ẽ pp̄ cãm que ẽ ex pte rei in se. ⁊ f̄m hoc dr̄ admiratio. aut hoc ẽ pp̄ cãz rei in ꝯparatione ad accipientẽ: ⁊ sic dr̄ stupor. admiratio. n. ẽ ex magna admiratiõe. stupor vero ex insolita. magnũ dr̄ ẽ ꝯditio rei i se. insolitũ aũt in ꝯparatiõe ad nos. ¶ Ad illud vero q̄d obiectũ ẽ. ꝙ cõtingit esse timorẽ rei difficilis ⁊ illa nõ exprimit i aliqua specier. dõm ẽ ꝙ dat̄ intelligi i eo ꝙ dicit timor future oparationis. segnicies. n. ẽ timor operatõis pp̄ difficultatẽ. ¶ Ad illud vero q̄d obijcit de timore rei terribilis vtpote mortis. dicendum videt̄. ꝙ aliquãdo pōt ꝯtineri sub agonia. aliqñ sub stupore. aliqñ eniz mors repẽtina ẽ. aliqñ ⁊ si nõ sit repẽtina ex insolita imaginatiõe p̄cedit timor. ¶ Ad vltimũ vero dõni. ꝙ non vocẽs differẽtie timoris accipiunt̄ in ꝯparatione ad malũ futurum: sed magis f̄m differẽtiã eius q̄d aduersatur: ꝑut diffinit̄ timor voluntas fugiẽdi illõ quod aduersat̄ aliquis cum videt̄ reus haberi ad malum estimatũ in futuro. ¶ Adhuc enĩ querit̄ si omnes differẽtie quas assignat dañ. reducant̄ ad timorẽ mali? Et dicẽduz ẽ ꝙ timor malis dr̄ duplr̄. vel rõne pene vel rõne culpe. si autez sumat̄ ratione pene f̄m ꝙ timor ẽ passio cõmune ẽ in omnibus sex differẽtijs. si autez ratione culpe nõ attenditur cõe i omnibus alijs.

Membrum quartũ.

q Uarto querit̄ de eo q̄d ẽ timenduz vel nõ timenduz. s. de materia timoris. Et pōt queri de potẽtia seculari vtruz timẽda sit. dicit̄. n. j. pe. iij. timorez eoruz non timueritis. ⁊ dicit gl. ea que in eis pñt videri timẽda: vt regia ptãs ⁊ huiusmõi. ergo regia potestas ⁊ huiusmõi nõ sūt timẽda. sz q̄ timet ex iproba volũtate q̄d nõ timẽdũ ẽ peccat. ergo talis peccat. ¶ Itẽ dicit̄. x. math. Nolite timere eos qui occidũt corpus. Et dicit beda. Duo sunt genera persecutoꝝ: vnũ aperte seuientiũ: alteꝝ blandientiuz. vtrũqz p̄cipit dñs nõ timeri: q̄ non hñt ptãtez in aías iusto p̄ mũdano timore expulso. Et dicit̄ sup illud. lj. esa. Quis tu vt timeas ab hoīe mortali? Glo. increpat fideles vt non timeãt tormẽta principuz. ⁊ ita videt̄ ꝙ potẽtia que inferre pōt mortẽ nõ est timẽda. ¶ Similiter dicit̄. xxix. ꝓuerb. qui timet hoiez cito corruet. sed q̄d ẽ corruere nisi cito cadẽ in peccatũ. ⁊ videt̄ de peccato mortali ibi loqui. Contra. j. pe. ij. vbi dr̄. serui subditi estote i omĩ timore dñis non tñ bonis ⁊ modestis: sz ẽt discolis. ergo timẽda est regia ptãs ⁊ dñatio. ¶ Et itez. xiij. ad ro. vbi dicit̄. reddite oĩbus debita cui timorẽ timorẽ. cui honorẽ: honorẽ. restat ergo ꝙ ptãs regia que pōt inferre mortẽ ⁊ huiusmodi penas ẽ timenda. ¶ Itez dicit Seneca. Mors exiliũ luctus nõ sunt supplicia sz tributa viuẽdi q̄d debeo soluere patus sũz. nõ ergo timẽda ẽ mors. ¶ Itez mors ẽ q̄d naturale q̄d ex necessitate ẽ inflictum ꝓ culpa primoꝝ parentũ. non ergo ꝯuenit timere mortẽ. Ad q̄d dõm. ꝙ ẽ timor nãlis: ⁊ ẽ timor gratuitus: ⁊ ẽ timor libidinosus. Libidiosus ẽt quidã venialis: quidaz mortalis. Dõm ẽ ergo ꝙ quo ad nãlez timorẽ f̄m nãm primitus istitutã nõ ẽ timẽda ptãs secularis. quo ad timorẽ autez qui ẽ ex natura iã lapsa ꝓpter quod ꝯstituunt̄ principes vt cohibeant a peccato timenda ẽ potestas secularis sz sub dño. quo ad timorez eniz gratuitũ timenda ẽ potestas secularis. ad ephe. serui obedite dñis carnalibus cuz timore ⁊ tremore i simplicitate cordis sicut xp̄o. non ad oculũ seruiẽtis. Timor autez libidinosus ẽ ⁊ mortalis quãdo postposito timore dei timet̄ potestas secularis. sicut habet̄. j. pe. iij. ne timeat regia potestas recedẽdo a fide ⁊ dilectione. Et dicit̄. xij. luc. super illud. timete eũ ⁊c. Glo. ne quis deuz quẽ corde cognoscit metu cogat̄ negare. dicit mortẽ corporis non timendã. hoc aũt mõ petrus negauit. Est aũt timor venialis q̄ñ aliquid inordinate timet̄ saluo tñ fundamento fidei opantis p̄ dilectionẽ. sic ergo pz q̃do timenda est ptãs ⁊ q̃do non. ¶ Illa eniz que p̄ris obiecta sunt loquunt̄ de timore libidinoso ⁊ mortali. cuz aũt dicit̄. qui timet hoīez cito corruet. loquit̄ de veniali disponẽte ad mortale. ¶ Cuz autẽ obijcit̄ ex alia parte. ꝙ mors ẽ timẽda sine potestas que pōt inferre mortez. dicenduz ẽ ꝙ potestas secularis est timenda sicut dictum est timore naturali ⁊ timore gratuito. cum scilicez ꝓpter deuz timetur. mors autez naturaliter timetur: quod in xp̄o apparuit qui ꝓ nobis timorem assumpsit. a perfectis autez non timet̄ mors: qui eam fidei postponunt ⁊ ꝓ xp̄o mortez parati sunt sustinere: ⁊ mortez habent in desiderio: ⁊ vitaz in patientia. ¶ Ad illud vero quod obijcitur. mortem ex necessitate esse inflictam ⁊ ideo non timendam. dicenduz ꝙ hoc non sequitur. ⁊ si enim vitari non possit quin eueniat: differri tamen potest. nescit etiam homo an amore vel odio dignus sit. ⁊ ideo timenda est mors.

Membrum quintum.

q Uinto querit̄ ex causa qua timenduz ẽ ⁊ ex qua nõ. Et ad hoc respõdet ph̄s dicens. Quod si nõ timet̄ modicũ tristabile ꝓ magnis bonis laudãdus est qui non timet. vt si ꝓ vita eterna non timet̄ sustinentia tribulationis vel etiam ꝓ defensione patrie vel ꝓ liberatione miserabilium personaruz. Si vero dubitatur de iusta causa. scilicet vtrum bellum sit iustum vel iniustum, in huiusmodi cõ-

[illegible]nit timere periculũ persone si certum est cãm esse iniustã. Sm̃ enim distinctionem causarũ oportet distinguere genera timorũ. Huius gr̃a querit. vtrũ ꝓpter ↄseruationem integritatis virginalis [illegible] nõ timenda [illegible] mors. Et videt̃ ꝙ sic. maius est bonũ spũale ꝗ̃ corpale. cũ ergo castitas virginalis [illegible] bonũ spirituale. vita vero sit bonum corporale. incidat autem quis in casum huius in quo necessitas sit alterius periculi: magis oportet non timere mortem pro castitatis ↄseruatõne ꝗ̃ ꝓ salute vite corpal' amitt̃e castitatẽ virginalẽ. ¶ Sꝫ ↄ̃ hoc ẽ qd̓ dicit aug. i li. de ci. dei. pudicitia ẽ virtus animi q̃ nõ amittit̃ ꝑ corporis oppressionẽ. cũ ergo maius bonũ sit vita ꝗ̃ quodlibꝫ bonũ corporis. itegritas aũt virginalis sit bonũ corporis magis sustinẽda ẽ oppressio corporis ꝗ̃ ꝑiculũ vite subeũdũ. Et dõm [illegible] ẽ. ꝙ aliud ẽ ď pudicitia aĩ ⁊ aliud ẽ ď itegritate carnis. Pudicitia. n. animi sꝫ ẽ i ꝑiculo magis ẽ ñ timẽda mors vt ipsa cõseruet̃ ñ ꝙ se ꝓijciat i mortẽ. si v̓o ñ timet̃ ꝑiculo pudicitie iterioris sꝫ tñ [illegible] itegritate carnis: magis ẽ sustinẽda oppressio carnis sine ↄsensu mẽtis ꝗ̃ se ꝓijciat mulier i mortẽ. Vñ exẽplũ Lucretie i hac ꝑte fuit reprobabile que seipsaꝫ iteremit ꝑꝑ pudorẽ turpitudinis. Et dicit aug. i eodẽ li. nõ frustra in canonicis libris nusq̃ꝫ diuinitus ꝓceptum ꝑmissũue reꝑiri potest. vt vel ipsius imortalitatis adipiscẽde vl' vlli' cauẽdi carẽdiue cã nobismet ipsis nocere iteramus. ¶ Sꝫ obijcit̃ adhuc ↄ̃ hoc qd̓ dictũ ẽ. q̃dã eniꝫ sancte mulieres tpe ꝑsecutõnis ꝓiecerũt se in fluuiũ vbi nõ erat ꝓsũptio eua dẽdi vt insectatores pudicitie euitarẽt. ⁊ sic defũcte sũt ⁊ in magna veneratõe in eccl'a habent̃. vt̃ ergo ꝙ ꝓposuerũt castitatẽ corpaleꝫ vite corporali. ¶ Vel si forte dicat̃ ꝙ hoc fuit ꝑꝑ timorẽ ꝑiculi in castitate mẽtis. Cõtra hoc obijcit aug. ibidem. nõne ẽ sanctius flagitiũ cõmittẽ qd̓ penitẽdo sanet̃ ꝗ̃ tale facinus vbi locus pñie nõ relinquit̃. ergo timere debebãt exponere se ꝑiculo mortis ꝓ ↄseruãda castitate mẽtis. ¶ Ad qd̓ dõm est. ꝙ [illegible] stitas mẽtis nõ ↄseruat̃ vbi aliq̃s se exponit ꝑiculo mortis sine ꝓsumptõe euadẽdi. ⁊ iõ in hoc casu dꝫ timere ꝑiculũ mortis a se inferẽde. alr̃ autẽ eẽt si ab alio inferret̃ ⁊ ď castitate mẽtis timeret̃. De illis aũt sanctis mulierib' dic̃ aug. ꝙ nihil audet temere iudicare. vtꝝ eĩ eccl'e aliq̃bus dignis testificatõibus hoc habuerũt vt eaꝝ memoriã sic honorẽt. ⁊ diuina hec ꝑsuasit auctas nescio. potuit. n. fieri vt nõ humanitus decepte sꝫ diuinitus iusse hoc fecerint: nõ errãtes sꝫ obediẽtes.

Membruꝫ sextum.

Sexto querit̃. vtrũ timor excusat a peccato. ⁊ videt̃ ꝙ sic. dicit. n. lex hũana: qd̓ vi metusue cã gestũ erit ratũ ñ habebo. ⁊ in iure canonico dr̃ ꝗ̃ metus qui põt cadere in ↄstantẽ virũ excusat. vñ [illegible] mulier metu huius mortis iurauerit se intraturã religionẽ: ab huiusmõi iuramẽto excusat̃. Restat ergo ꝙ met' excusat a culpa. ¶ Itẽ di. l. ꝓsbiteros di. hos velut extra delictum ↄstitutos a cõionis gr̃a nõ ꝓhiberi decreuimus. ⁊ loquit̃ de illis q ꝑ metũ violẽtie aliquid de idolatico sumẽ coacti sunt. Et silr̃ habet̃. j. q. j. cõstat. vbi dr̃ ꝙ vim passus ẽ ⁊ inuitus attractus ⁊ repugnãs ab hereticis ordinatus: colorẽ hꝫ excusatõis. ¶ Sꝫ videt̃ ↄ̃riũ per hoc qd̓ dicit phs. quedaꝫ sũt ita turpia vt nullo metu mortis fieri d̓beãt: imo magis moriẽdũ est. sed tale ẽ pctꝫ idolatrie vel ifidelitatis. ergo qui adorat idoluꝫ vl' negat xp̃ꝫ timore mortis nõ excusat̃. lꝫ [illegible] metus qui põt cadere i ↄstã [illegible] virũ. ¶ Itẽ. j. q. j. cõstat. vbi dr̃. q post menseꝫ aut amplius redierint cũ se ↄsideraret ab hereticis ordĩatos q nihil ab eis acceperũt: rei sũt vsurpate dignitatis. metus ergo non excusat a culpa. [illegible] tñ loquit̃ ibi de coactis. Ad qd̓ dõꝫ. ꝙ duplex est metus. ꝓbabilis ⁊ iprobabilis. Probabilis dicit̃ qñ ex huiusmõi causa sit vt possit cadẽ in hoĩeꝫ cõstantẽ ⁊ discretũ. ⁊ talis met' mortis i q̃busdã excusat vl' a toto vl' a tãto. in actibus eĩꝫ exterioribus in q̃bus pure cadit coactio ⁊ magis possunt dici passiões metus excusat a culpa: cũꝫ nõ assit cõsensus aliquo mõ. vt si aliquis cõpellat̃ manũ eleuare ac si veneraret̃ idolũ ⁊ nullatenus assit volũtas: excusatur a culpa: cũꝫ culpa sine volũtate nõ ꝑpetret̃. eodẽ modo si cogat̃ aliquis ad receptõeꝫ ipositiõis manus ad hereticos quasi ordinaretur excusaretur silr̃ a culpa. Si vero interueniat cõsensus: nõ excusat oĩno a culpa ⁊ si aliquãdo excuset̃ a pena. nec etiaꝫ oĩno a culpa. ⁊ hoc apparet per hoc quod dicit̃ in ex̃. qd̓ vi metusue causa. vbi dicit̃ ꝙ distinguendũ ẽ. vtrũꝫ is qui cõicat cũ excõicatis inuitus sit ⁊ per coactõeꝫ attractus: an per metuꝫ inductus. sꝫ ꝑ [illegible] mũ modũ nõ credimus taleꝫ excõicatõeꝫ teneri: cũꝫ magis pati ꝗ̃ agere cõicat̃. In scd̓o vero licꝫ metus culpaꝫ attenuet. q̃ [illegible] nõ eã ꝓrsus excludit cum ꝓ nullo metu debeat aliquis mortale peccatũꝫ incurrere. talẽ excõicatõis labe credimus ingnari. in quo [illegible] ꝙ aliud ẽ iductio ⁊ aliud coactio. vbi eniꝫ est inductio notat̃ cõsensus libar. Sic ergo pꝫ ꝙ metus qui potest cadere i cõstantẽ virũ excusat simplr̃ vel in parte. si v̓o fuerit metus nõ ꝓbabilis siue vanus nõ excusat. ¶ Ad obiectũ autẽ primo dõm est. ꝙ lꝫ quedã sunt ita turpia ad que nullus ducẽdus est ꝑ timorẽ. sicut adorare idola ⁊ huiusmõi. nihilominus timor ⁊ si nõ excuset a culpa. excusat tñ a pena in parte ⁊ minuit culpã. maxie si sit metus q debeat cadere in cõstanteꝫ virũ. si v̓o fuerit metus vanus vel iprobabilis nõ sic dõm est. ¶ Ad scd̓ꝫ vero dõm est. ꝙ licꝫ prius interuenit metus: si postea fuerit

ꝯsensus verus vel interpretatiuus. nõ sic dẽ hẽre colorẽ excusatõis sed ꝓ ꝯsentiẽte hñdus ẽ. ⁊ in illo casu loquit canon.

¶ Põt etiã queri .§.j.

Utrũ scriptura que extorta ẽ a ꝑlatis eccleꝑtinentũ robur hẽat. Et videt ꝙ sic ꝑ hoc qđ dẽ extra. qđ vi metusue cã. ad aures. vbi dicit. ꝙ renunciatio facta ad terrorẽ laicoꝝ sĩ fuerit iuramento vel fide interposita tenere videt. ⁊ ita videt ꝑ simile ꝙ scriptura huiusmodi ꝑ metũ extorta robur habeat. ¶ Sed ꝯ hoc hẽtur. xv. q. vi. Si sacerdotibus. vbi dẽ. ꝙ ad nullũ ꝑiudiciũ vel nocumentũ valere censemnon vllã calumniã vel infamiã sustinere pmittimus. ꝯfessio enĩ i talibus non ꝯpulsa sed spõtanea fieri dẽ. ¶ Siĩr querit vtrũ metus ĩpediat matrimoniũ. Et videtur ꝙ nõ per hoc qđ dicit. xxxi. q. ij. lotharius. vbi dicit ꝙ metu vnius hõis tãtus rex nõ debuit ꝯ diuinum ꝑceptũ in inmane ꝑcipiciũ imergi. ¶ Sꝫ ꝯtra ẽ illud qđ dĩ eiꝫ ĩ eadẽ declarat hẽ vbi dicit. Nequaqꝫ inuitã ⁊ renitẽtẽ eiusdẽ viri ꝯiugio cogas sociari. Ex quo hẽtur ꝙ metus simplr ẽ cui nõ ꝯsequit ꝯsẽsus verus vel interpretatiuus ĩpedit matrimoniũ. Ad qđ dicendũ ẽ. ꝙ hoc veꝝ ẽ vbi ẽ metus ꝓbabilis. cõfessio extorta a ꝑlatis ecclesiaꝝ non ẽ faciẽda nec robur hꝫ scriptura que sic extorta ẽ. ¶ Ad obiectũ in ꝯtrũ dõm ẽ. ꝙ lꝫ nõ fuit rõne metus sꝫ hoc videt eẽ rõne iuramẽti. tñ si extortũ fuerit iuramẽtũ videt ꝯpetere repetitio. si vero spõte ꝑstitit iuramẽtũ vel alicui ratihabuit non vẽ ꝯpetẽ. ¶ Ad scõm dõm. ꝙ metus ꝓbabilis ĩpedit matrimoniũ ꝯhendũ nisi post interueniat ꝯsensus de nouo per quẽ efficiat matrimoniũ. ¶ Ad obiectũ in ꝯtrarium dõꝫ ẽ. ꝙ loquit ibi de metu non ꝓbabili. nec loqt ibi de metu ĩpediente matrimoniũ quod factũ iã fuit. sed de metu qui nõ excusat a maleficio ꝯ matrimoniũ ꝑpetratũ.

Membrũ septimũ.

Septimo querit đ opposito timoris illiciti. Et videt ꝙ timor opponatur ei. amor. n. incẽdit. timor autẽ infrigidat. ista autẽ sunt opposita. ergo timor ⁊ amor sunt opposita. ¶ Nõ aũt amor bonus opponat ꝯtrie. accipit ex hoc ꝙ sub eodẽ genere ꝯtinet vtrũqꝫ. s. sub timore ⁊ marie distat. ergo inter se sunt ꝯtra. ¶ Nõ aũt spes opponat. videt ꝑ hoc ꝙ sub eodẽ genere opponunt. s. sub expectatiõe. ⁊ timor ẽ expectatio mali imminẽtis. spes vero boni imminẽtis. Itẽ timor cor incertus ponit. spes erigit. Itẽ spes est mediũ inter ꝑsumptionẽ ⁊ timorẽ illicitũ. quare timor illicitus opponitur spei. ¶ Nõ aũt opponat prudẽtie. videt ꝑ hoc qđ dicitur super illud. trepidauerũt timore ⁊c. Glo. sicut cautelã oportet timere. ita ignauia scire trepidare. sꝫ ignauia opponit prudẽtie. ergo timor illicitus opponit prudẽtie. Ad qđ dõꝫ. ꝙ timor illicitus hꝫ plura opposita rõe diuersa. rõne enĩ drĩtie supaddite opponit timori bono. rõe vero generis cũ drĩtia opponit tam spei qꝫ amori sed drĩter. opponit. n. spei ꝑ ꝯuenientiã i eo ꝙ ẽ futuꝝ. ⁊ drĩtiã in eo ꝙ ẽ bonũ ⁊ malũ. spes enim est respectu futuri boni. timor vero respectu futuri mali. rõne vero ꝯiunctõnis ⁊ disiunctõis disꝑata sunt amor ⁊ huiusmodi timor. amor. n. ponit ꝯiunctionẽ cũ amato. timor vero disiũctionẽ ab eo qđ timet. ¶ Ad illud vero qđ obijcit đ prudẽtia. dõm ẽ ꝙ hoc dictũ ẽ ꝑ cãm. ignauia. n. que est cã timoris illiciti prudentie opponit.

Questio. clxxvj. de pctõ amoris male accẽdẽtis.

Consequenter dicẽdũ ẽ de pctõ amoris male accendentis. Et primo querit qđ sit illud. Scđo vtrũ amor sui sit cã mortalis pcti. Tertio vtrum sit cã oĩs pcti. Quarto vtrũ amor sui supra deũ sit idolatria. Quito vtrũ possit stare cũ caritate vel ñ. Sexto vtrũ amor indebitus sit odiũ. Septĩo de pena huius pcti.

Membrum primũ.

Circa primũ sic potest queri ꝑ quanto dicat aliquis amare seipm̃ lꝫ ꝙ amor sui dicit amor indebitus. si enĩ amor sui nõ sit aliud qꝫ diligere se ex caritate. cũ diligere se ex caritate ꝯtingat amor indebitus eẽt ex caritate. ¶ Preterea amor sui ẽ ex natura. distinguunt autẽ abinuicẽ velle nature ⁊ gratie ⁊ vicij. restat ergo ꝙ amor idebitus aliqđ addit supra hoc ꝙ est velle sibi bonũ siue amare se. non ergo recte dicit ꝙ sicut amor dei ẽ fundamẽtũ celestis ciuitatis: ita amor sui ẽ fundamẽtũ terrene ciuitatis. sicut dicit aug. in li. de ci. dei. ¶ Itẽ supposito ꝙ amor idebitus addit aliquid supra amorẽ sui sicut quidã dicunt dicẽtes ꝙ amor sui ꝑpter se est amor idebitus. sed hoc videt falsũ. amor. n. ẽ in pctõ veniali ⁊ in pctõ mortali. sed amare se ꝑpter se non ẽ cõe vtriqꝫ. amare. n. se ꝑ se. est frui se. sed frui deo ẽ opus grẽ gratũfaciẽtis. ergo per oppositũ frui se ẽ pcti mortalis: qđ opponit illi. nõ ergo amare se ꝑ se ẽ i pctõ vẽiali ⁊ mortali. ¶ Itẽ sicut dicit aug. i li. de li. ar. aĩa ꝯuersa ad exterius bonũ vel ad inferius vel ad ꝓpriũ peccat. ergo amor ꝓprij boni ẽ vna drĩtia pcti. nõ ergo amor sui ẽ tota cã peccati. Ad qđ dicendũ ẽ. ꝙ amor sui ẽ triplex. Uno modo ẽ amor sui ꝑpter deũ. ⁊ hoc ꝯtigit dupliciter. vl' ꝙ motus sit formatus

ex caritate. vel quod sit formabilis. si est formatus: tunc est motus gratie. si vero formabilis sed non vero se formatus: motus est nature. Ex alia vero parte motus ille qui non est propter deum. aut tollit amorem dei qui est caritas: aut non tollit. si tollit: tunc est amor indebitus qui est in mortali peccato. si vero non tollit: est amor indebitus qui est in veniali peccato. vterque autem est motus informis non formabilis et dicitur vterque amor sui pluscumque oportet. hoc dicit est inclinari in se vnde est vanum. non vnde est verum sive bonum. ¶ Per hoc ergo respondendum est ad primo obiectum. quod amor sui dicitur duplex secundum quod communiter accipitur in triplici amore. naturali gratuito: et libidinoso. et secundum hoc non est tota ratio amoris indebiti amor sui. Alio vero modo sumitur per appropriationem. vt dicatur amor sui iniustum est res vana sive deficiens a summo bono. et hoc modo dicitur amor sui amor indebitus. ¶ Ad secundum dicendum. quod hoc non omnis sic est de hac conditione propter se: secundum quod dicimus quod diligere deum propter se est motus solius gratie gratumfacientis. et de hac conditione propter se: secundum quod est conditio peccati in eo quod est diligere se propter se. hoc enim potest esse communis in veniali et mortali vno modo. alio vero modo potest esse proprium mortalis peccati. propter se. n. amari potest aliquid cum ad seipsum refertur per modum delectabilis. hoc autem potest esse spreto incommutabili bono. et tunc est illo frui et sic est in peccato mortali. vel non spreto incommutabili bono. et hoc modo est in peccato veniali. et hoc modo amare aliquid propter seipsum stat cum eo quod est amare deum propter se. reliquo vero modo stare non potest. ¶ Ad tertium vero dicendum est. quod amor proprij boni secundum quod est tertia differentia cause peccati ponit omne peccatum est vel ex amore proprij boni vel exterioris vel interioris. appropriatur bono appetenti interiori quemadmodum est excellentia vel singularitas in scientijs. que ad interiora bona referuntur. non sic autem accipitur hic cum dicitur. peccatum est ex amore male accendente. quodcumque enim bonum appetens alliciat indebite: dicitur esse peccatum ex amore male accendente.

Membrum secundum.

Secundo queritur. vtrum amor sui sit causa mortalis peccati. Et videtur quod sic: per hoc quod dicit aug. in li. de li. ar. ponit. n. rationem mortalis peccati spreto incommutabili bono adherere mutabili. sed hec adherentia sive conversio est per amorem sicut ipse explanat. ergo amor male accendens est causa omnis mortalis peccati. ¶ Item super illud psalmi. comprehensus est pes eorum. i. affectus. Gl. pes anime amor est: qui si prauus est dicitur cupiditas sive libido. si vero rectus est dicitur caritas. amore. n. mouetur anima quasi ad locum quo tendit. s. ad delectationem bonum vel malum. sed caritas est principium omnis meriti. ergo suum oppositum est principium demeriti. sed hoc est amor male accendens. ergo amor male accendens est causa omnis mortalis peccati. ¶ Item aug. in lib. de doctri. christiana. caritatem voco motum animi ad fruendum deo propter ipsum. et se atque proximum propter deum. cupiditatem autem motum animi ad fruendum se et proximo et quolibet corpore non propter deum. hec autem sunt opposita sicut virtus et mortale peccatum. ergo amor male accendens qui est in cupiditate est causa omnis mortalis peccati. ¶ Ad hoc facit quod dicitur prima Jaco. Concupiscentia cum conceperit parit peccatum. peccatum cum consummatum fuerit generat mortem. Contra super illud. Incensa igni et suffossa. Gl. due res faciunt omnia peccata in homine. amor scilicet male accendens: et timor male humilians. non ergo omne mortale peccatum est ex amore male accendente. ¶ Preterea. amor et odium sunt actus disparati. cum ergo odium aliquando sit causa peccati sicut est in inuidia secundum quod inuidia est odium felicitatis aliene. restat ergo quod non omne peccatum est ex amore male accendente. ¶ Similiter potest obijci per hoc. quod quatuor distinguuntur affectiones scilicet dolor et gaudium. metus et spes. sed amor male accendens in duobus tantum est. s. in spe vana et gaudio illicito. ergo non est peccatum ex amore male accendente. ¶ Item disparati actus sunt cognitiue et motiue. s. credere et discredere. diligere et non diligere. cum ergo diuerse virtutes ponantur spes. fides. caritas. diuersa peccata ponentur infidelitas. desperatio. et amor male accendens: que eis opponuntur. non ergo omne mortale peccatum est ex amore male accendente.

Ad quod dicendum. quod omne peccatum mortale est ex amore male accendente tanquam ex causa prima. sed non semper est ex amore male accendente tanquam ex causa proxima. ¶ Et per hoc soluitur quod obiectum est de timore male humiliante et amore male accendente. potest enim esse ex amore male accendente tanquam ex propinqua causa. et ex timore male humiliante tanquam ex remota. et hoc est quod dicit aug. in li. de li. ar. quomodo possunt arbitrari istos carere libidine qui pro his rebus digladiantur quas possunt dimittere inuiti. et in eodem li. Non ideo factum hoc cupiditatis dominatu caret. nam qui metuens hominem occidit: amat vtique sine metu viuere. ¶ Ad secundum vero dicendum. quod licet amor et odium sint actus disparati. odium tamen vnius rei reducitur ad amorem alterius. et secundum hunc modum peccata que sunt ex odio in amore aliquo illicito primo radicantur. ¶ Ad tertium vero dicendum. quod licet sint quatuor affectiones animi et diuerso distincte. que aliquando sunt licite aliquando illicite. tamen omnes cum sint illicite ad amorem male accendentem reducuntur secundum propinquius aut remotius. dolor. n. et metus cum sunt circa determinatam materiam mali reducuntur ad gaudium et spem sive cupiditatem respectu oppositi boni. illa vero reducuntur ad amorem male accendentem. et sic omnia peccata que veniunt ex his quatuor perturbationibus ad amorem male accendentem secundum propinquius et remotius reducuntur. ¶ Ad quartum vero dicendum. quod licet actus cognitiue et actus motiue sint disparati. tamen omnes in voluntate tanquam in causa prima radicantur. secundum quod circa illos actus peccatum consistit. et ideo amor male accendens qui est in voluntate causa est infidelitatis

desperationis et aliorū pctorum. Nec opz sic esse in
pctis. quēadmodū in virtutibus. virtutes.n.sil i/
fundunt. lz nālr vna vtus prior dicat altera. vna/
quecqz sit eē pricipiū sui actus sufficiens. si tn̄ ꝯsi/
derent fz ꝙ referunt ad caritatē inqztū est primū
pricipiū actus meritorij. fz hūc modū sicut oē me
ritū ē ex amore bn̄ accendēte. ita oē demeritū erit
ex amore male accēdēte.

Membrum tertium.

t Ertio querit. vtrum amor sui sit cā oīs
peccati. et vr ꝙ sic. sup illud. j. Jo. ij. oē
qd ē in mūdo et c. glo. oēs delectatōes
mūdi nihil hn̄t nisi hec tria qbus oīa
viciorū genera ꝯphendunt. sed oēs delectationes
mūdi ad amorē male accēdentē reducūt. oīa etiaz
peccata tā venialia q̄ mortalia ad genera viciorū
ptinent. ergo oīa peccata siue venialia siue morta
lia sunt ex amore male accēdente. ¶ Itez sup illud
vij. ad Ro. venūdatus sūz sub peccato. glo. quic/
quid pctorum ē in dicto i facto in cogitatōibus.
nō orit nisi ex mala ꝯcupiscētia. sed in mala ꝯcu/
piscētia cū reducunt in actuz p se et prīo est amor
male accēdens. ergo omne pctm ē ex amore ma/
le accēdente. et oē pctm tā veniale q̄ mortale ē in
istis. ergo et c. ¶ Itē augu. in li. de spū et lr̄a. Nullū
pctm nisi ꝯcupiscēdo ꝯmittatur. ergo nec veniale
nec mortale. sed quod ꝯcupiscēdo ꝯmittitur est ex
amore male accēdente. ergo nullū pctm taz ve/
niale q̄ mortale ꝯmittitur nisi ex amore male ac/
cendēte. Contra peccatū quod ē ex amore ma
le accendēte ē in ptāte nostra. sed ꝯcupīa que ē in
prīo motu nō ē i ptāte nr̄a qn surgat. ergo ipa nō ē
ex amore male accēdēte. et ē pctz. ergo nō oē pctm
ē ex amore male accēdēte. Ad qd dōm ē. ꝙ oē
pctz ē ex amore male accēdēte tāq̄ ex ꝓpinquā cā
vel remota. ꝯcupīa at q̄ ē i prīo motu ē ex amore
male accēdente primorū parētū tanq̄ ex prīa cā. et
qr ē in ptāte nostra vt iste motus determinate vel
ille nō surgat. iō ē adhuc in amore male accēdēte
quodāmō. fz ꝙ extēdit nō tn̄ ad ptē rōnalē sz ad
sensibilē q̄ subesse dz. ¶ Preterea. in ptāte nostra
ē ꝯpescere vel pmittere vt ꝓgrediat. et ita q̄tū ad
hoc quantū pmittitur ꝓgredi. est ex amore male
accendente.

Insuper queritur .§. j.

Propter ꝯparationē amoris ad timorez. pp qd amor
nō excusat a peccato vl̄ a pena pcti sicut et timor.
et vr ꝙ sic. sicut.n. infirmitas ē ex pte timoris. sic i/
firmitas est ex pte amoris. ergo sicut īfirmitas ex
pte timoris excusat a culpa vel a pena. ita erit ex
pte amoris. ¶ Itē timor ex amore ꝓcedit. si ergo
timor excusat a pcto vel a pena peccati. amor p
ꝯsequēs qui est cā eius a pcto excusabit. Con/
tra. pricipiū timoris ē extra. et loquitur dē amore
qui pōt cadere in virū ꝯstātē. sed quātoplus ē ex/
tra voluntatē. tātoplus hz de excusatiōe peccati.
sz amoris pricipiū magis ē in volūtate peccati. er
go q̄toplus ē de timore tātoplus ē de excusatiōe
pcti. sed amoris principiū magis ē in voluntate.
et q̄toplus ē in voluntate qd ē malū tātoplus ac
cusat. ergo q̄toplus ē d amore tātoplus accusat.
et q̄toplus accusat tātominus excusat. ergo q̄to
plus hz d amore tātominus hz excusatiōis. ergo
amor simplr̄ non ē cā excusatōis. Ad qd dōm
ē. ꝙ non ē silē de timore et amore. timor eniz īdu
ctionē hz de alieno pricipio. amor vero pricipa/
liter ē ex ipa voluntate. et iō lz timor excuset ī rōe
timoris. nō tn̄ ita amor in rōne amoris. sed īfir/
mitas quedā carnis que pōt ꝯcomitari pōt aliquā/
tulūz excusare. nō autē a toto sicut timor. et p hoc
pz qualr̄ rn̄dendū ē ad primo obiectū. In timore
eniz nō totū opat volūtas. i amore vo totū opat.
illa.n. dicunt voluntaria. dicit.n. phūs. si qs ea que
delectabilia sūt dixerit violēta eē. cogūt.n. exteri/
us entia. eēnt sic oīa violēta. horū.n. grā oēs ope/
rant. ridiculū at ē nō amari ea que exterius sunt.
sz nō seipm reddēte ꝯ habilē vt capiat a talibus et
bonorū quidē seipm. turpiūz autē delectabilia. ex
quo appet ꝙ aliter ē amor pricipiū et aliē timor.
et ideo non sic se hz ad excusationē amor quēad/
modū timor. ¶ Ad scdm dicendū ē. ꝙ licet timor
ex aliquo amore ꝓcedat. non tamen dicimus sic
excusare amorē quēadmodū timorē. timor eniz ē
ꝓpinqua cā quodāmodo ꝯpellens voluntatem.
amor vero cū ē ꝓpinqua cā ꝯsonat volūtati. et iō
pctm qd est in volūtate p amorez non minuit sed
magis augetur.

Membrum quartum.

q Uarto queritur. vtrum amor sui supra
deū sit idolatria. Et videt ꝙ sic. iij. ad
philip. quorū deus venter est. glo. hoc
ab homie colit qd p̄ ceteris diligitur.
vnde qr deus oībus rebus melior est. plus oībus
diligēdus ē. illi aūt deū faciūt ventrē qui ita labo
rant de edēdis quasi i esca sit salus. in oī ergo gnē
qd p deo diligit ab eo colit et ita ꝓ deo hēnt. sed
hēre creaturā ꝓ deo ē idolatria. ergo dilectio si/
ue amor creature supra deum est idolatria. ¶ Itē
sup illud. j. co. vj. oīa mihi licent. glo. amor cu/
iusliḃz rei dominat sibi. et tunc oēs seruit rebus
ꝯuincit quarū amore supat. sed seruitus creature
exhibita et deo debita ē idolatria. ergo amor hu
iusmodi idebitus ē idolatria. Cōtra amor hu/
iusmodi indebitus est in peccatis mortalibus sed
non oē peccatū mortale est idolatria. sed vna spe
cies peccati mortalis. restat ergo ꝙ amor rei illi/
citus supra deū non ē idolatria. qd etiā ex cōpa/
ratione sui oppositi pz. non eīz dicimus quēcūqz
amorē obitū eē latriā. a sili ergo nec ꝯtrariūz amor

idebitus erit idolatria. Ad qd dom ē. q̄ ñ oīs
amor illicitus rei tp̄alis supra deū est idolatria.
idolatria eīz tūc dī eē quādo aliqd numinis credit
inesse creature. τ ei seruitus exibet q̄ proprie d/
bet creatori. vñ diligere aliquid supra deū dī du
plicit̄. vel cū diligit cōtra volūtatez dei τ ɔtra
eius p̄ceptū. τ hoc mō nō dī idolatria. Alio vo
mō dī aliquid diligi supra deuz. quādo honor
q exibēdus ē deo i adoratōe τ huiusmōi exhibe
tur creature. τ hoc mō nō cuž oī amore idebito
creature ē idolatria. p hoc pz q̄ aliter ē idolatria
respēu amoris qui ē caritas. τ aliter d idolatria
respēu amoris illiciti. amor eīz caritatis p̄m q̄ in
deū refert ad latriaz ptinet. sed nō dicit totaz ra/
tionez latrie. debemus eniz deo nō tm̄ amorem
sup oīa: sz etiā fidez τ maiestatis reuerētiā τ sa
crificioꝝ exhibitiōez. amor aūt idebitus creature
pōt exhiberi sine istis.

Mēbrum quintum.

Uinto querit. vtrū amor sui q ē prin/
q cipiū peccati possit stare cum caritate.
qd videt p hoc qd dī. j. ad thi. j. sup
illud caritas ē finis p̄cepti glo. minuit
cupiditas caritate crescēte. sz si minuit cupiditas
cupiditas est. τ si caritas crescit caritas est. simul
ergo sūt caritas τ cupiditas. ¶ Itez dicit Cris.
sup illud. diliges dominū deū tuū nō delectetis i
specie mūdi. nō i honoribus. nō in auro. sz p̄e
his omnibus deū ames. si autē i aliquo horum
occupatus fuerit amor cordis. iā nō ex toto cor
de deū amas. pro quāta eīz pte cor tuū fuerit ad
aliā rē. p tāta pte minus ē ad deū. sz si p aliquā/
ta pte ē ad deū diligit deus. si vo p aliquāta pte
cor ē ad aliā rē diligitur alia res. τ ita simul erit
amor illicitus creature cū amore dei q ē caritas.
Cōtra. opposita nō pñt simul in esse eidē. sed
amor male accēdēs τ caritas sūt opposita. sicut
pz super illud. Job. xxvij. aut poterit i oīpotēte
delectari. Greg. q terrenarū reruz amore vincit
i deo nullatenus delectat. sz delectari i deo ē p ca
ritatē. ergo amor terrenarū rerū quo vincit hō
nō pōt simul eē cū caritate. ¶ Itē bern. sup cañ.
amat pfecto caste q sp̄ūm q̄uē amat querit. non
aliqd aliud. ergo amor illicitus creature nō ē si/
mul cū caritate. ¶ Itē sup illud. Nūquid adheret
tibi sedes iniqtatis. glo. sedes iniquitatis ē pos/
sessio mūdi cuž amore que deo nō hereret qui suis
preceptis hic fugere. nō ergo simul ē amor mūdi
cum amore dei. Ad qd dicendum ē. q̄ ē amor
venialis creature τ ille simul stare cum carita/
te. Est τ amor mortalis cum diligitur aliquid
cōtra deū. τ ille amor non potest simul esse cum
caritate. ¶ Et per hec possunt solui que obijciū/
tur. cuž enim dicitur q̄ minuitur cupiditas cari/
tate crescente. hoc intelligitur de cupiditate, put
est dispositio venialis peccati. que magis τ ma/
gis minuitur per incensionē caritatis. ¶ Illud aūt
qd dicit cris. sic intelligēduz est de motu amoris
nō de ipso habitu. q cū ē malus ɔ̄rariatur amori bo
no. i illi eīz ñ ē dicē pte τ pte. vno τ eīdē mō amare
deū ex toto corde. amare deū ñ ex toto corde. sūt
opposita. Alio vo mō pñt. eē ñ opposita. amare
eīz ex toto corde pt dici cū nihil icōpossibile ama
tur. τ hoc mō pt deus amari ex toto corde. τ tñ
creatura sub deo pōt idebite amari. hoc. n. nō est
amare ɔ̄riū. Alio vo mō amare ex toto corde est
amare pfecte sicut possibile ē i via. τ amare crea
turā idebite ɔtra dei p̄ceptū ē amare in pte. τ p̄m
hūc modū ñ pñt simul stare. vt p quāta parte cor
fuerit ad aliā rē. p tāta pte minus sit ad deū. reli/
quo vo mō poterūt simul stare. Qd aūt ita amor
illicitus dupl'r accipiat. pōt hīri p illō Job. xxvij.
ibi. n. accipit amor creature q regnat i nobis. τ ē
pctm mortale. τ iō faciēda ē vis i hoc q̄ dicē ire/
narū rez amore vincit. Cuž aūt dī. xxi. Job. sup
illud. quotiēs lucerna τc. cū filius q nimie amat
subtrahit. lucerna impij q̄ videbat extinguit ni/
mie amari pōt accipi ibi p amore veniali imo/
derato. Et sil'r cū dī d illo q edificat feni lignū τ
st. j. cor. iij. vbi dicit q̄ dilectio venialis pōt sta/
re cū fundamēto.

Membruž sextum.

Exto qrit. vtrū amor idebit⁹ sit odiū
s sui. Et vī q̄ nō. amor eīz τ odiū sūt
affectiōes opposite. amor. n. ē copula
amātis cū amato. odiū vo ē distinctio
ab eo qd vī incōueniēs. cum ergo non sit idem
cōueniēs τ non cōueniēs. ñ erit amor indebitus
idē q̄ odiū. ¶ Preterea ɔtingit vnū eē sine alte/
ro. pt. n. aliqs idebite amare aliqd bonū mutabi/
le τ ñ h̄re odiū sui. ergo ñ ē idē amor idebit⁹ qd
odiū sui. Preterea. sic dicit apl's ad eph. v. Ne/
mo vnq̄ carnē suā odio habuit multo fortius seipsz
ergo nullus seipm odio hz. ergo ñ idē erit amor
idebit⁹ alicuius apparētis boni qd odiū sui. Cō
tra dī i ps. qui diligit iniqtatē odit aīaz suā ergo
amor pcti ē odiū sui exponit aūt ibi qd ē diligere
iniqtatē. ille diligit iniqtatē q ex desiderio τ affe
ctu peccat. q si sēp viueret. sēp peccare vellet. ¶ Itē
sup illō. xij. Jo. q amat aīaz suā. aug. amor aīe ē
pditio ei⁹. sz pditio illi⁹ ē odiū illi⁹. ergo amor aīe
illi⁹ ē odiū. sz hoc ē amor idebit⁹. ergo amor ide
bit⁹ ē odiū. ¶ Itē pbari pt p oppositū. odiū dbitū
ē amor p̄z q̄ dicit aug. si bñ odis tūc amasti. ergo
p oppositū amor idebit⁹ ē odiū. Sil'r dicit hiero.
odiū i suos ē pietas i deū. sz pietas i deū ē amor
debit⁹. ergo odiū i suos ē amor dbit⁹. ergo p op
positū amor idebit⁹ ē odiū. ¶ Dub⁹ gr̄a qrit. vtrū
aliqs possit se odire τ ñ amare. qd vī. xiiij. luc. dī
Nisi qs ñ odit aīaz suā ñ pt τc. τ sic seq̄ vtrūq̄ ē odi

re se.ergo pt aliqs seipz odire. ¶ Siliter aug. d' vera inocētia.qcūqz seipz ñ deū amat ñ se amat.sz q cūqz ñ pt d' se viuere morit amādo se.ergo pōt aliqs ñ amare se. ꝛ p ɔ̄ñs odire. Cōtra.nā.rō ꝛ gra.dictāt sui dilectōez.ipa ēt libido.sz nō sūt plura i nouētia.ergo nullus pōt se odio habere.

Ad qđ dōz.q amor sui dr tripl'r.vl' put sonat i nāz.vl' put datur itelligi amor imaginis diuine siue similitudinis.vel put dicit amor corruptōis viciose.his eīz tribus modis accipit i scriptura. amor enīz nature ē quo dicit aug.q nō oportuit pcipi q hō seipz diligeret.hoc.n.a nā inest. ꝛ dīc bernā.q prius ē qđ aīale ē q̄ qđ spūale est pp qđ i primis diligit hō seipz.caro qppe ē ꝛ nihil valet sape pter se. Est autē ali⁹ amor quo hō diligit imaginē dei i se. ꝛ hoc mō accipit i li.d' vera relī. cū vl.i eo nihil pter hoīez diligat.i.creaturā dei ad eius imaginē factā. ꝛ alibi. q diligit pximū tāq̄ seipz ñ illi inuidet vt sit qđ ipe ē.apud eīz seipm hz quē diligit tāq̄ seipz. Tertius ōo amor.ē corruptōis viciose. ꝛ ɓz huc modū dr.xij. Jo. Qui amat aīaz suā pdet eā ꝛ sicut multiplex est amor. ita multiplex ē odiū qđ amori opponit. Cū ergo primo querit.vtz amor i debitus sit odiū.rñdēdū ē.q hec pdicatio nō ē p essentiā sz p cōcomitantiā. ꝛ itelligit d'.amore pcti ad quē p reputatōez seqt odiū imaginis diuine.cū p peccatū deformetur vel maculet.odiū etiā ē p ɔ̄ñs boni naturalis qđ corrūpit ꝛ diminuit.sz nō pter hoc illius boni naturalis qđ p peccatū corrūpi nō pōt. ¶ Posito ergo obiectū ad hoc tēdit.vt hoc nō sit illud per essentiā.sz nō negat qn p cōcomitantiā. ¶ Secūz ait obiectū ad hoc tēdit.vt amor peccati possit esse sine odio nature.dico aūt de natura q̄ p peccatū ñ diminuit. ¶ Ad idē tēdit qđ tertio obiectū est. ¶ Qđ aūt obiicit ex alia pte.dicēdū ē q loqt ibi d' odio imaginis siue similitudinis diuine ꝛ p cōsequēs ɔseqt ex amore illicito. Cū dr dr.xij. Jo. q amat animā suā ꝛc.amor aīe accipit ibi p amore carnalis desiderij ꝛ aīalis q i pdmonē ꝛ odiū tēdit reformationis diuine. ¶ Ad illud vero qđ obiicit.q odiuz debitū sit amor.itelligit de odio peccati ꝛ sequele eius qđ iterfitatiue ē amor imaginis diuine vl' ipsius boni naturalis. ꝛ ad ea q̄ sequūt similiter dicēdū ē. ¶ Ad illud ōo qđ obiicit aug.q odiū cōditionis vite pñtis est amor regni.itelligēdū ē.q duplex ē cōditio vite pñtis.vna que auertit a deo vel dat occasionē auertēdi se ab ipo. ꝛ hoc mō odiū istius ɔditionis ē amor regni p ɔsequēs.alio vero mō ɔditio vite pñtis dr.vel ipa cōditio nature.vel ipsius penalitatis pmouētis ad bonū. ꝛ hoc mō odiū cōditionis i pñti nō dicit amor regni. Et p simile dīc hiero.ad furiā.honora pātez tuū si te a vero patre ñ sepat.si aūt te separe tēdit odio habēdus ē. ꝛ id dr.xiiij.luc. Si qs venit ad me ꝛ nō odit patrē suū ꝛ matrē. ꝛc. Et similiter dicit criß.non simpliciter iubet odio hře.sz qđ in itinere dei nobis obsistit hoc odio habe. ¶ Ad illud vero qđ querit.vtrū aliquis seipsuz odio hēre possit.rñdēdū ē p distinctiōez supradictā.q si intelligatur d' odio nature qđ nō pōt minui p peccatuz que substernitur oīi amori. ɓz hoc nō pōt odio haberi. Si vero intelligatur de amore eius qđ declinat i viciū vel eius qđ inclinat ad gratiā p se.ɓm hoc pōt odio haberi p ɔsequēs.dilectio.n.gratuita tollit amorē viciosuz sibi oppositū ꝛ ecōuerso. ꝛ iđ dicit aug.quicūqz seipz nō deū amat. nō se amat.quicunqz autez deū amat nō se.ipse se amat.qz quicūqz nō pōt de se viuere.moritur amādo se.cū vero diligit d' quo viuit.nō se diligēdo magis diligit.

Membrū septimū.

Eptimo querit d' pena huius peccati dicit eīz.xx.iob.sup illud. Relictus in tabernaculo.greg. Relict⁹ quā ɓ carnē amauit nec relinquere voluit.tunc pter tormenta relinquere vellet sz non poterit. ergo amor carnis q est peccati nō poterit relinq in futuro.sz erit ei pena i hoc q relinquere ñ poterit. ¶ Cōtra si amor carnalis ɓm actū remanet hoc enīz videtur ex illa auctoritate.amor autem nō est sine delectatiōe.pmanebit ergo aliqua delectatio i peccatore dānato.nō ergo penitus affliget. Ad qđ dicēduz.q loqt ibi d' ipo amore carnis qui ɓ fuit actu.sz ibi remanet habitu.huc in habitū noluit relinquere i pñti. ꝛ iđ i futuro cedit ei ad penā. Si vero itelligeretur de amore actuali.tūc dōz ē.q sic viuit in dānato amor ille vt peccare vellet si nō adesset pena.sed tñ pter comminatatem pene ꝛ acerbitatem odio habet amorem carnis.ꝛ relinquere vellet cum tamen nō posset.

Questio.clxxvij. de diuisiōe

peccati:que est.aliud est ex concupiscentia carnis aliud ex concupiscentia oculorum ꝛc.

Expeditū est de diuisiōe pcti q ē.pcz aliđ ē ex amore male accēdēte.aliđ ex amore male humiliāte. Cōsequēter dōz ē de illa diuisione pcti q ē peccatū aliud ē ex ɔcupiscētia carnis.aliđ ex ɔcupiscētia oculoz.aliud ex supbia vite.quā [illegible]gu Jo.i can.sua.omne qđ ē i mūdo.aut ē ɔcupiscētia carnis.aut ɔcupiscentia oculoz.aut superbia vite. ꝛ hec diuisio data est ɓm diuersa ex quibus cōtrahit cōcupiscētia peccati.ex carnali eīz delectabili quedā contrahitur

ꝯcupia. ⁊ ita de alijs. ¶ Porro aūt querēdū ē qd sit ꝯcupia ſm q̄ cōe ē his tribus. lȝ enī vnū il loꝝ dicat̄ ſupbia vite. nihilominus tñ in illo intel ligit̄ quedā ſpālis ꝯcupia. ⁊ ita omīa illa tria sub ꝯcupia generaliter dicta ꝯtinent̄. Scđo querēdū ē de ip̄a diuiſione trimēbri. Tertio de vtraq; pte diuiſionis ſigillatim.

Membrū primum.

Videt̄ aūt q̄ cōcupia ſiue cupiditas ſit illud generale p hoc qđ dicit augu. in lib. de vera relig. ſeruiūt cupiditati tri plici vel voluptatis: vel excellētie: vel ſpectaculi. ergo cupiditas cōe eſt ad cupiditatem excellētie. ſȝ hoc nihil aliud ē q̄ ſupbia vite ſicut videbit̄ infra pȝ. ergo cupiditas ſiue ꝯcupia ē illud generale. ¶ Hoc ēt arguit̄ ex hoc q̄ dr̄ in glo. ſup illud math. xxvi. orauit tertio. glo. eſt ꝯcupia car nis. oculoꝝ. ⁊ ambitio ſeculi. ſȝ ambitio ſeculi nō aliud eſt q̄ ꝯcupia ſecularis. ergo cū ꝯcupia ex cellētie ſecularis ē ſupbia vite. ꝯcupia erit gene rale ī hac diuiſione. ¶ Itē augu. de doct. xpīana. cupiditatē voco motū animi ad fruēdū ſe ⁊ pxi mo. ⁊ quolibȝ corpe nō pp deū. ſȝ hoc ē cōe his tribus diffinitis. ergo ⁊ ip̄a cupiditas ē cōis. qđ. n. cōuenit diffinitiōi ⁊ diffinito. Cōtra. ſicut peccat hō ex ꝯcupia. ita peccat ex ꝯtēptu. ⁊ differt actus ille ab illo. ꝯcupia. n. ad ꝯcupiſcibilē ptinet. contē ptus aūt ad iraſcibilē. pctȝ aūt vtroq; mō fit. nō ergo omne pctm ſm hoc ī his tribus differentijs ꝯtinet̄. ſȝ ꝯtinet̄ oē pctȝ. nō ergo ꝯcupia ſiue cu piditas ē illud generale. ¶ Preterea ſm vnūquod q; vnū motū ꝯtingit eſſe pctm. cupiditas autē ſiue ꝯcupia determinat̄ ſm vnū illoꝝ. nō ergo oē pctm ꝯtinet̄ ſub ꝯcupia. ⁊ oē pctm ꝯtinet̄ ī his tribus. ergo ꝯcupia ſiue cupiditas nō ē illud cōe in quo mēbra diuiſionis ꝯueniunt̄. ¶ Preterea. ſicut dicit aug. in. xiiij. de ciui. dei. cū ꝯſentimus appe tēdo que volumus cupiditas dr̄. cū autē con ſentimus fruendo his que volumus leticia voca tur. Itē cū diſſentimus ab eo qđ accidere nolu mus metus dr̄. cū aūt diſſentimus ab eo qđ nolē tibus accidit triſticia ē. ex oppoſito. ergo cupidi tatis ſūt alia tria mala quecū ſunt pctā. cum ergo oē pctm ꝯtineat̄ ī illa diuiſione. nō erit ꝯcupia ſiue cupiditas illud generale. Ad qđ dōȝ. q̄ cō cupiſcentia ſiue cupiditas multis modis accipit̄. vno mō p ꝯcupia origīali que dr̄ ⁊ culpa ⁊ pe na origīalis. ⁊ ſm hūc modū non accipit̄ hic. Alio ēt mō dr̄ cupiditas determīata ad quoddam ge nus pcti quod ē circa diuitias ⁊ pecuniā. non ſic ēt accipit̄ cōe ad hec tria. Tertio mō accipit̄ cupi ditas reſpectu malicie vel apparētis boni nōdū ha biti ſicut accipit̄ ī lib. de ciui. dei. nec ēt ſic accipit̄ cōe ad iſta tria. Quarto vō mō cupiditas vel cō cupia dr̄ peruerſa volūtas alicuius boni nō habi ti. ⁊ iſta puerſa volūtas aliqñ dr̄ amor. ſicut dicē aug. in xi. de ciui. dei. ſub quadā generali ratione amoris. ⁊ ſm hūc modū inuenit̄ cōe ī his tribus. ¶ Ad obiectū ergo r̄ndēdū. q̄ lȝ ꝯtingat peccare ex ꝯtēptu ſicut ex cupiditate vel amore. tñ allici tiuū ad pctm ex pte cupiditatis vel amoris acci pit̄. vñ illud pctm qđ ex ꝯtēptu ſit ex ꝯcupia. ⁊ lȝ diuerſe vires ſint iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis. cō tēptus dr̄ appropriet̄ iraſcibili. ⁊ cōcupia ꝯcupi ſcibili. nō tñ hoc ē ſm intentionē ꝯcupie d̄ qua hꝯ loquimur. hec. n. ē generalis ī omni vi. vñ ꝯtēnens aliqd appetit pp qđ aliud ꝯtēnit. ⁊ hȝ iraſcibilis ſuā ꝯcupiaȝ eodē mō r̄onalis. ⁊ p hoc ſoluit̄ qđ ſcđo obiectū ē. non. n. hꝯ logr̄ de ꝯcupia ſpāli ſed de generali. illud ēt pctm qđ ē ſm actū r̄onabilis. vtpote infidelitas ī aliqua ꝯcupia radicat̄ ſicut i fra oñdet̄. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ cupiditas de qua logr̄ aug. in li. de ciui. dei. aliquo mō ē coartata. iſta aūt de qua hic loquimur r̄ndet generaliter volū tati puerſe que ī oībus illis repit̄ ſicut ip̄e deter minat. cupiditas. n. ē quedam voluntas. ⁊ leticia quedā volūtas. ⁊ metus ⁊ triſticia ſimiliter volū tates dicunt̄. vñ ꝯcupia generaliter in oībus illis intelligit̄. ſicut. n. amor ab eodē nō rectus dr̄ cōe illis quatuor: ita ⁊ concupia erit generale in illis quatuor.

Membrum ſecūdum.

Secūdo querit̄ de diuiſione trimembri vtrū ſufficiēs ſit. ⁊ videt̄ q̄ nō. cū. n. libido ſit idem qđ concupia. libido aūt ſicut dicit aug. in lib. de ciui. dei diui ditur ſic. Eſt libido vleiſcendi que ira dr̄. eſt libido habēdi pecuniā que auaricia dr̄. eſt libido vincē di que pertinacia dicit̄. eſt libido gloriandi que ia ctantia dicit̄. ⁊ eſt libido dominādi. ⁊ multe alie varie ſunt libidines. tot ergo erūt differētie cōcu piſcētie. nō ergo ſufficiēter diuidit̄ ꝯcupia que ē ī mūdo p iſtas tres vias que ſunt. ꝯcupia carnis. ⁊ oculoꝝ. ⁊ ſupbia vite. ¶ Item ē pctm infideli tatis in quo ponit̄ inordinatio r̄onis. nec tamē vr̄ eē concupia carnis: cū nō appetat̄ inferius bo num. vel ꝯcupia oculoꝝ cū nō appetat̄ exterius. nec ſupbia vite cū hec poſſit ex ignorātia ꝯtinge re ⁊ magis videat̄ diſcredere ex ſimplicitate intel lectus q̄ ex arrogātia. ¶ Itē aliqs ſcādalizat ali quē peccat. non tñ huiuſmōi pctm determīate hȝ originē ex concupia carnis vel ex concupia ocu loꝝ vel ex ſupbia vite. nō ergo omne qđ ē in mū do vr̄ eſſe aliqđ iſtoꝝ. ¶ Siḿr obijcitur de pecca to qđ ē ex certa malicia. tale. n. pctm videt̄ habe re differēs motiuū a quolibet predictorum. ¶ Itē aug. in li. ꝯfeſſ. multas oñdit differētias peccato rū. inter quas enumerat ignorātiaȝ que nullum iſtoꝝ videt̄ eſſe. enumerat ēt timorē qui inſolita ⁊ repētina exorreſcit. enumerat ēt ignauiā. enume

rat tristiciā que accidia dr̄. nullū aūt hoꝝ vr̄ per se ī ꝯcupīa carnis vel ꝯcupīa oculoꝝ vel superbia vite radicari. Ad qđ dōm. q̄ lȝ multe sint dr̄e libidinū spāles, tñ oēs reducunt̄ ad has tres differentias generales ꝯcupiscentiaꝝ. ⁊ sicut ostēdit aug. in li. de li. arb. circa finē primi li. vnde libido irascēdi reducit̄ ad aliquā p̄dictaꝝ. pōt. n. esse cā ire vel ablatio boni exterioris. ⁊ tunc ē ex concupiscētia oculoꝝ. vel pōt eē ꝓpter ipedimētū dn̄ationis. ⁊ sic erit ex superbia vite. ⁊ sic de aliis. ⁊ pp̄ hoc ẜȝ diuersa motiua ī genere ad diuersa reducit̄. sic ▮ de aliis intelligendū est que ñ hn̄t sibi cām determinataȝ. ¶ Ad scōm vero dōm est. qđ obiicit̄ de pctō infidelitatis. illud. n. pcīm lȝ determinetur ī rōnabili pp̄ suuȝ actū. magis determinat̄ ī ipsa irascibili vel ī ipā ꝯcupiscibili ẜm cām motiuā. q̄ enim nō crediderūt filii israhel sed idolatrabāt. aliqñ fuit ex ꝯcupīa carnis. sicut habet̄ ī. xxv. numer. vbi dr̄. q̄ fornicatus ē ꝓpter ꝯcupīam cū filiabus moab que vocauerant eos ad sacrificia sua. at illi comederūt ea ⁊ adorauerūt deos eorū. Aliqñ vero vt placerēt p̄ncipibus suis. sicut habet̄. iii. reg. xii. de hierobo͂. ⁊ osee. vii. ī malicia sua letificauerūt regē. ⁊ ī mēdaciis suis p̄ncipes. ⁊ ita ẜm diuersa motiua ad diuersa genera concupie reducit̄ pctȝ infidelitatis. maxie vō p̄uenit ex supbia itellectus sicut ī hereticis. ¶ Ad terciū dōȝ q̄ pcīm scādali substernit̄ ī dicto vel facto minus recto. illud aūt cām motiuā pōt habere ex ꝯcupīa carnis. sicut de aliquo religioso qui multū de terrenis loqtur ostēdēs effectū suum esse ī illis. vel ex supbia vite. vt si nō humiliter se hȝ in gestu ⁊ habitu. ⁊ ī aliis indiciis humilitatis. ⁊ ita scādalum ad diuersas radices ꝯcupie reducit̄ ẜm illud ī quo fundat̄. ¶ Ad quartū vero dōm. q̄ peccatū ī spiritūsanctum maxie reducit̄ ad supbiam vite sicut ē de inuidentia fraterne grē vel ipugnatiōe veritatis agnite. potest tñ trahere originē ex aliis radicibus concupie. ¶ Ad vltimū vero dōm est. q̄ peccatuȝ ignorātie siue stulticie ad genus delicti reducit̄. q̄ aūt non scit illud qđ sciendū esse. pōt cām habere ex ipā concupīa carnis qua homo q̄etem carnis appetit. ⁊ ita p ꝯsequēs non vult laborare. aut si vult laborare aliqñ allicit̄ ex delectabilibus vt appetat scire qđ sciendū nō ē. ⁊ ita curiositas deducit ad ignorātiā que pcīm est. aliqñ vero nō vult se humiliare vt credat̄ se scire. ⁊ tunc ignorātia ē ex superbia vite. ⁊ ita ex diuersis motiuis ducit originē. Simr̄ dicēdum ē q̄ tristicia ex diuersis causis pōt sumere originē ẜm carentiā diuersoꝝ appetibiliū que tristiciam iducunt. ⁊ hoc pȝ per hoc q̄ ibi tristiciā ita diffinit. tristicia rebus missis contabescit quibus se oblectabat cupiditas. ⁊ sumit̄ ibi concupīa large. Similiter dicendū ē de peccato timoris. sic enim diffinit timorē. timor insolita ⁊ repētina exhorrescit rebus que amant̄ aduersantia dū precauet securitati. ignauia aūt eo q̄ quietem appetit maxie reducit̄ ad ꝯcupīam carnis.

Deinde querit̄ de .§.

oppositiōe istaꝝ diarum īter se. videt̄. n. q̄ aliqđ peccatū vnū ⁊ idē contineat̄ sub ꝯcupīa oculoꝝ ⁊ sub ꝯcupīa carnis. cum. n. ꝯcupīa oculoꝝ large accipiat̄ p ꝯcupīa que est ī aliis sensibus. sicut dicit aug. in li. ꝯfess. his verbis generalibus. experiētia sensuum ꝯcupīa sicut dictū ē oculoꝝ vocat̄. ꝯcupīa ergo carnis que ē ī delectatiōe omnium sensuuȝ dicet̄ ꝯcupīa oculoꝝ. ¶ Itē curiositas vr̄ illud pcīm qđ ꝑtinet ad ꝯcupīam oculoꝝ. dicit. n. aug. ī li. de vera relig. q̄ ꝯcupīa oculoruȝ reddit hoīes curiosos. sȝ hoc pcīm vr̄ esse sub superbia vite. aug. n. in li. ꝯfess. ita notificat curiositatem. curiositas affectare vr̄ studium scīe. scīa autem ē de bonis interioribus. ergo ⁊ apparēs scīa reducetur. ergo curiositas ad ꝯcupīam interioris boni. ergo ad supbiā vite. nō ergo īter se habēt oppositionē ꝓpria ꝯcupīa oculoꝝ ⁊ supbia vite. ¶ Itē aug. ī li. confess. ex morbo ꝯcupie oculoꝝ ad perscrutādā nature que preter nos ē opera ꝓcedit. que scire nihil ꝓdest. ⁊ nihil aliud q̄ȝ scire hoīes cupiūt. hinc aūt ē si qđ eodē ꝑuerse scie fine p artes magicas querit̄. sed hoc totū pertinet ad appetitum apparētis scīe. ⁊ ita ad appetitū apparentis boni interioris. pertinet ergo ad superbiam vite. ¶ Item vr̄ q̄ non differt ꝯcupīa oculoꝝ a concupīa carnis ī quibusdam peccatis. ad ꝯcupīam. n. oculorum pertinet delectatio spectaculoruȝ sicut dr̄ ī lib. de vera relig. sȝ delectatio spectaculorum ad ꝯcupīam carnis pertinet. querunt̄ enim spectacula mulieꝝ ad explendā ꝯcupīam carnis. querūtur aūt spectacula ī theatris ad ꝓuocationē libidīs carnalis. querūtur aūt spectacula in venationibus similiter. restat ergo q̄ ꝯcupīa oculoꝝ non distinguit̄ a concupīa carnis q̄tum ad aliquā sui differentiā. ¶ Itē honor ē de bonis exterioribus. appetere ergo honores ē appetere bonuȝ exterius. sed ꝯcupīa boni exterioris ad ꝯcupīam oculorū refert̄. ergo concupīa honoruȝ ad illam radicem refert̄. sȝ hec ē ambitio seculi que ē superbia vite. non ergo īter se distinguunt̄ concupīa oculorum ⁊ superbia vite. ¶ Preterea potest queri penes quid accipiat̄ hec triplex differentia. videt̄ enim ẜm augu. in lib. de lib. arb. q̄ accipiatur ẜm tres differentias apparentis boni que sunt. bonū apparēs exterius. ⁊ bonū apparēs iterius. ⁊ bonū apparēs iterius ẜm aliū q̄m in li. ꝯfess. videt̄ aliter accipi. vt penes ea que ꝑtinēt ad voluntatem inordinatā cognoscēdi accipiat̄ ꝯcupīa oculorū. penes vero voluntatem potentie īordinatā supbia vite siue ambitio. penes autē concupīaȝ delectatiōis carnalis inordinatam concupiam car-

niū. ⁊ ita penes apparēs arduū. ⁊ penes apparēs verū. ⁊ penes apparēs delectabile videntꝰ sumi dicte differētie. sꝫ hoc nō vꝫ cōuenire cum ꝑdictis differētijs. apparēs enim magnū vel arduū pōt eē īterius vel exterius. eodē mō apparēs verū. restat ergo. qꝛ nō penes istas cās vel illas predicte accipiuntur dr̄e. Ad qḋ dōm. qꝛ lꝫ vtraqꝫ cōcupiscētia. s. oculoꝝ ⁊ carnis p sensus agatur sicut dicit aug. his v̄bis ꝑter ꝯcupiaꝫ carnis que inest i delectatōe. oīuꝫ sensuū ⁊ voluptatū cui suruiētes depereūt inest aīe p eosdē sensus corpis qdā non se oblectādi i carne sꝫ expiendi p carnē vana ⁊ curiosa cupiditas noīe cognitōis. ⁊ scīe palliata. tn̄ differēter p illos sensus vtraqꝫ explet concupia. sicut enim dicit aug. i hoc discernit qd curiositatis agatur p sensus. qd voluptatis. qꝛ voluptas pulchra canora. suauia. sapida. lenia sectatur. curiositas autē ⁊ hec ⁊ his ꝯtra expiendi cā pp expiendiqꝫ noscēdiqꝫ libidinē. p sensus ergo aliqn̄ querit qḋ ē voluptatis carnalis. aliqn̄ qḋ ē delectatiōis i cognoscēdo. si est pp delectatiōem in cognoscendo pp se. ad cōcupiscētiaꝫ oculoꝝ refert. si autē i his querit carnis voluptas. ad ꝯcupiaꝫ carnis referuntur. exēpli cā ē videre i spectaculis venationuꝫ. qdā enim insistūt venationibꝰ pp voluptates carnis cōsequētes. quidā v̄o vt delectatōeꝫ habeāt i mirabili cursu canū ⁊ ferarū vel ēt i volatu auiū. ⁊ tales q ibi sigūt delectatiōem explēt curiositateꝫ siue oculoꝝ cōcupiscētiā. ¶ Ad scḋꝫ dōm est. qꝛ sic differūt supbia vite ⁊ cōcupia oculoꝝ sꝫ differētias finiū. qui enim quiescit i bono exteriori sm qꝛ exterius ē. explet cōcupiscētiā oculoꝝ. si vero ponit quietē i apparēti bono interiori sm seipsuꝫ. ad supbiā vite refert. vn̄ aliqs pōt qrere sciam reꝝ exterioꝝ tn̄ vt sciat illa. ⁊ sm hunc modū explet cōcupiscētia oculoꝝ. aliqs v̄o pōt querere sciam illarū reꝝ vt excellat i sciendo. ⁊ sic ad supbiaꝫ vite refert. vtrobiqꝫ ergo pōt appetitus scīe esse cōis. sꝫ ex alio ⁊ alio fine determinatur. sciētia enim lꝫ sit boni īterius. ꝑmittit ad exterius refert cuius experientia querit. n̄ ad superbiā vite. sꝫ ad cōcupiscētiā oculoꝝ refert. ¶ Similiter dōm est de eo quod obiectū ē de cognitōe reꝝ naturaliū ⁊ artiū magicarū sm hoc eīꝫ qꝛ sistitur in ipsa admiratōe reꝝ cognoscibiliū. ad cōcupiscētiā oculoꝝ refert. ¶ Ad quartū dōꝫ est. qꝛ queri possūt spectacula fine diuerso. si enim querantur eo fine vt voluptas carnis i rebus visibilibus habeatur. ad cōcupiaꝫ refert. si v̄o pp ingenia ⁊ exercitia cognoscēda querunt spectacula. ad cōcupiam oculoꝝ refert. ¶ Ad qntuꝫ dōꝫ. qꝛ cōcupia honoris lꝫ sit respectu boni exterioris. tn̄ hoc est ꝯn̄a an cōcupiaꝫ boni interioris qḋ est ꝓprium excellētie siue ꝓeminētie. ⁊ ideo ꝯcupiscētia honoris ad supbiā vite reducit. honor enim nihil aliud est qꝫ exhibitio reuerētie i signū excellentie siue potētie. ¶ Ad vltimū v̄o dōm. qꝛ distinctio ꝑdictarū differētiaꝝ nō attendit sm distinctiōnē viriū rōnalis cōcupiscibilis ⁊ irascibilis. licꝫ hoc videatur in hoc. qꝛ cōcupia carnis p se referat ad ꝯcupiscibile. cōcupia v̄o oculoꝝ ad rōnalem cuius ē cognoscē. supbia v̄o vite ad irascibileꝫ sꝫ enim recte acciperent differentie dicēdo cōcupiscētiā oculoꝝ ⁊ cōcupiam carnis cum hoc ad cōcupiscibilē videantur referri. sꝫ in hoc distinguūtur. qꝛ ꝯcupiscētia carnis respicit bonuꝫ inferius apparēs sicut ōndit aug. in li. cōfes. Intēdit enim honori vane gloriari ⁊ i seipso sibi placere. vn̄ dicit. intus ē aliud tētatōnis mali qḋ nescuit q placent d̄ se q̄uis alijs vel nō placeāt vel displiceāt nec placere affectēt ceteris. sꝫ sibi placētes. multū sibi displicēt nō tn̄ d̄ nō bonis q̄si bonis. verum etiā d̄ bonis tuis q̄si suis. aut ēt sicut d̄ tuis. sꝫ tanq̄ꝫ de meritis suis. aut etiā sicut ex tua grā nō tn̄ socialiter gaudētes sꝫ alijs eque inuidētes. Nec est ꝯtrā qḋ dr̄ alibi in li. cōfes. qꝛ cōcupia oculoꝝ cōtinet in se curiositatē scīe que ē boni īterius. queritur enim scīa a curiosis pp ipsaꝫ experientiā que nō respectu reꝝ exterioꝝ.

Membruꝫ tertium.

c

Onsequēter dōm ē d̄ singulis differētijs sepatim. Et p̄o de cōcupiscentia carnis. Scḋo de cōcupia oculorum. Tertio d̄ supbia vite. Et pōt q̄ri quātū se extēdit ꝯcupiscētia carnis.

Articulus primus.

Utrū cōcupia carnis tn̄ extēdat se sm delectatōes q̄ sūt in qnqꝫ sensibꝰ. sicut i delectatōe pulchrarū reꝝ vt mulieꝝ. ⁊ i delectatōe sonoꝝ ⁊ odoꝝ ⁊ saporū ⁊ corpoꝝ que suauitatem hn̄t. in oībus n. his ꝯtingit peccare. ⁊ vr̄ qꝛ in his solū cōsistat. ꝓpter hoc qꝛ dicit aug. in li. cōfes. ꝯcupia carnis ē i delectatōe oīuꝫ sensuū ⁊ voluptatuꝫ. ponit enim exēplū de eo qḋ ꝑtinet ad gustū cū dicit. vn̄ ad quetē societatis ex indigētie molestia trāseo i ipso trāsitu mihi insidiatur laqueus cōcupie. ipse enim trāsitus ē voluptas. Silr loquitur de cōcupia carnis i auditu. vn̄ dicit. Cū me ꝑplius cantus q̄ꝫ res ipa q̄ cantatur mouet. penaliter me peccare cōfiteor. ⁊ tunc mallē nō audire cantātē. Silr loquitur d̄ voluptate i ipsis visibilibꝰ dicēs. Quā innumerabilia i vestibꝰ vasis calceamētis picturis ⁊ diuersis figmētis atqꝫ his vsū necessariū atqꝫ moderatū transgredientibꝰ addiderūt hoīes. ad illecebras oculorū foras qḋ faciūt intus relinquētes a quo facti sūt. ex quo pꝫ qꝛ d̄ voluptate sꝫ sensū visus. De adoratus etiāꝫ sic̄ hr̄. vij. ꝓuer. Aspsi cubile meuꝫ mirra ⁊ aloe ⁊ cinamomo. hec in tētatio carnalis cōcupiscētia grauat. vn̄ aug. i li. ꝯfes. d̄ illecebra ocu

lorū nō nimis satago. cū absunt nō requiro. cū assunt nō respuo. τ rō vī eē. qꝛ hō in isto sensu multū deficit naliter. de ɔcupia vero carnis que est fm actū planū est. illa enī maxie grauat. cū .n. hō habeat posse aliqō ĩ aliis mēbris ad cohertōem in illis minime hꝫ vt cohibeat ɔcupia. vñ aug. in li. ð ci. dei genitales corꝑis ptes ita libido suo iuri quodāmō mācipauit. vt moueri ñ valeāt si ipsa defuerit. ¶ Nō aūt ñ tn̄ sit ɔcupia carnis ĩ delectatōe qnqꝫ sensuū. pꝫ ꝑ hoc qō dīc aug. ĩ lib. cōfes. adhuc viuūt ĩ memoria mea multarꝫ rerꝫ imagines. q̄s ɔsuetudo mea ibi fixit. In sōnis aūt ñ solū vsqꝫ ad delectatōē. sꝫ ēt vsqꝫ ad ɔsensionē factoqꝫ similitudiē. τ tn̄ valꝫ imaginis illusio ĩ aīa mea τ ĩ carne mea. vt dormiētī falsa visa ɔsuadeāt. ex quo vꝫ ꝙ ipsa ɔcupia carnis vigeat ĩ dormiētibus. sꝫ tūc qescūt sensus qnqꝫ. ergo ɔcupia carnis ē pter delectatōēꝫ qnqꝫ sensuū. ¶ Silr habet ð ipsa ignauia q̄ quietē carnis appetit. q̄re aūt carnis ad cōcupiaꝫ carnis refert. Silr viget ɔcupia carnis ĩ vbis illecebrosis. vñ .ix. eccī. colloquiū illius q̄si ignis exardescit. τ .vii. ꝓuerb. Irretiuit eū multis fmonibus τ blādiciis labiorꝫ ꝓtraxit illū. Silr risus inordinatꝰ ad ɔcupiaꝫ carnis ꝑtinet. Silr τ istabilitas gressuū. vñ .xix. eccī. amictꝰ corꝑis τ risus dētiū τ gressus hōis ēnūciant de illo. ¶ Preterea ɔcupia carnis opponit tꝑantie. tꝑantia aūt ñ tn̄ ē ĩ cohibēdis delectatōibꝰ sensuū. sꝫ ēt ĩ modestia gestus fmonis τ opis. ergo cōcupia carnis q̄ ei opponit. attēdet ñ tn̄ ĩ delectatōibꝰ qnqꝫ sensuū. sꝫ ĩ illecebris gestu vbo τ ope.

Ad pꝛimū dōm ē. ꝙ cōcupia carnis sꝫ principalr sit ĩ appetēdo delectabilia fm sensus. ɔsequenter tn̄ respicit alia q̄ ordinant ad illa. τ ꝑ hūc modū dōm est de his q̄ sūt in vbis τ ĩ gestu τ ĩ imaginatōe siue fantasia ordinata ad illecebrā carnis. q̄dā aūt sūt delectatōes corꝑales τ q̄dā sūt aīales. q̄ñcūqꝫ aūt attēdat delectatio corꝑalis inordinata. tūc tn̄ attēdit ɔcupia carnis. ¶ Nō aūt dicit aug. in li. cōfes. ꝙ cōcupia ē in delectatōe qnqꝫ sensuū hoc principalr intelligit sꝫ nō ꝑ̄fcte. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ licꝫ motus interior aliqñ sit absqꝫ motu sensus. tn̄ originaliter ē a sensu. τ illūꝫ motuꝫ precessit sensus.

Articulus secundus.

Onsequēter q̄rit de cōcupia oculorū de q̄ dicit beda. ꝙ ipsa ē ĩ discēdis magicis artibus. ĩ ɔtēplādis spectaculis. in supuacuis acq̄rēdis rebꝰ tꝑalibꝰ in ɔnoscēdis τ carpēdis viciis ꝓximorꝫ. libidinose ad cōcupiaꝫ oculorꝫ ꝑtineat. sꝫ hoc vꝫ ꝑtinere ad pc̄m detractōis. illorꝫ enī ē secreta ꝓximorꝫ ĩ intelligere. τ iō dꝛ .xxv. ꝓuerb. subtrahe pedem tuū ð domo ꝓximi tui ne forte saciatꝰ oderit te. τ .xxiii. Ne insidieris τ q̄ras impietatē ĩ domo iusti neqꝫ vastes requiē eius. Ad qō dōm ē. ꝙ licet huiusmōi inq̄sitio curiosa fuiat detractōi. detractio aūt nascat ex inuidia que ad supbiā vite refert. nō tn̄ hec inq̄sitio curiosa ð delictis ꝓximorū ad supbiā vite reducit. sꝫ ad cōcupiaꝫ oculorū. que semꝑ ē ĩ exploratōe bonorꝫ vel malorūꝫ q̄ exterius sūt. Silr querit cū sub cōcupia oculorū sicut dicit Beda cōtineat curiositas ĩ discēdis artibꝰ magicis. vtrū simplr cōtineat curiositas que ē ĩ cognoscēdis occultis naturis τ in cognoscēdo motu siderū τ euētibus diuersis q̄ cōsequūtur. qō si est ꝓpōi querit ꝓꝑ qd beda spālr determinat cōcupiaꝫ oculorꝫ ĩ magicis artibꝰ addiscendis. Ad qō dōm ē. ꝙ nō tm̄ ē cōcupia oculorꝫ ĩ cognoscēdis artibus magicis sꝫ ēt ĩ cognoscēdis curiose nāe rerꝫ supiorꝰ vel iferioribus. vñ dicit aug ĩ li. ɔfes hinc ad ꝑscrutādā nāe q̄ pter nos ē opa ꝓcedit q̄ scire nihil ꝓdest. τ nihil aliud q̄ꝫ scire hoīes cupiūt. cū aūt ꝓꝑ quaꝫ fit mētio a Beda ð artibus magicis plusq̄ꝫ de oībꝰ aliis ē. eo ꝙ ĩ illis ē apparens vtilitas τ nō exña. τ ea q̄ ibi sūt opatōibus demonū fiūt nec ē ibi debitū finē ponere. ĩ cognoscēdis aūt naturis rerūꝫ pōt eē recta intētio. τ iō nō simplr dīt Beda ð illis eo ꝙ possūt agi sine pctō. Deinde q̄rit cūꝫ q̄tuor hec ponant circa que dicit versari ɔcupia oculorꝫ q̄ dꝛ curiositas sicut dicit Beda. penes qd accipiat rō illius diuisiōis. Ad qō dōm est. ꝙ curiositas cōsistit ĩ apparētibꝰ veris τ ĩ apparētibus bonis τ ĩ apparētibꝰ malis. In apparētibus aūt bonis pōt eē duplr. vel q̄ alicuꝰ pñt eē vtilitatis sꝫ tn̄ supfluūt. τ sic ē ĩ supuacuis acq̄rēdis rebus tꝑalibꝰ vel q̄ nullius sūt vtilitatis fm se. imo magis vergūt ad nocumētū. τ fꝫ hec ē curiositas que ē ĩ ɔtēplatōne spectaculorꝫ. fm hoc ergo curiositas ĩ apparētibus veris dꝛ illa q̄ ē ĩ discēdis magicis artibus. illa vero que ē ĩ carpēdis viciis ꝓximorꝫ ad cognitōem apparētiū malorꝫ reducit. illa vero que ē ĩ supuacuis rebꝰ tꝑalibus acq̄rēdis ad cognitōnem apparētiū vtiliū refert. illa vero que ē in cōtēplandis spectaculis ad cognitōem eorꝫ in q̄bus ē sola curiositas refert. Aug. tn̄ quoddā mēbrū addūt li. ɔfes. his vbis. hinc ĩ ipsa religione deus tētat cū signa τ ꝓdigia flagitant. nō ad aliquā salutē. sꝫ ad solā expientiā desiderant. sicut cōtingit in illis ĩ q̄bus dꝛ .xii. math. generatio praua atqꝫ ꝑuersa signū querit. sꝫ large accipiēdo spectacula hec differētia curiositatis sub illa pte cōprehēdit. Deinde q̄rit cū cōcupiscētia illa que dꝛ oculorꝫ attēdat. ñ tn̄ ĩ his q̄ cōprehēdunt visu. sꝫ ēt q̄ cōprehēdunt ĩ aliis sensibus. ꝓpter qd dicat cōcupia oculorūꝫ q̄ꝫ alterꝰ sensus. Ad qō dicēdū. sicut dicit aug. ꝙ oculi ad cognoscendū in sensibus principes sunt. τ iō cōcupiscētia que ē respectu cognoscibiliū exterius cōcupia oculorū dꝛ. ex alia vō pte verbo vidē-

amittimur in ceteris sensibus cum eos ad cognoscendum intendimus. et ideo generalis experientia sensuum concupiscentia oculorum vocatur.

Articulus tertius.

(E) Equitur de superbia vite de qua queritur. vtrum concupiscentia laudis humane sub ea contineatur. et videtur quod non. concupiscentia enim laudis humane est concupiscentia boni exterioris. nihil enim videtur ita exterius sicut ipsa laus que in aliorum opinione et voluntate dependet. sed superbia vite est in qua concupiscitur bonum interius siue bonum proprium. ergo concupiscentia laudis humane non debet ab ea contineri. Quod autem contineatur patet per hoc quod dicit aug. in li. confes. dicit enim quod preter duo genera temptationum scilicet concupiscentie carnis et concupiscentie oculorum est tertium genus temptationis quo vult homo timeri vel amari ab hominibus non propter deum. et ad hoc pertinet amor laudis de quo dicitur qui laudari vult ab hominibus vituperante te. non defendetur ab hominibus iudicante te. nec eripietur damnante te. Et ibidem dicitur. quid in hoc genere temptationis tibi domine confitear nisi me delectari laudibus. ergo appetitus laudis inordinatus pertinet ad superbiam vite. ¶ Item ad hoc facit quod appetitus huius laudis est vt homo videatur excellere in bonitate vel in scientia. quare appetitus excellentie mouet. iste dicitur ad superbiam vite pertinet. ergo superbia vite continet concupiscentiam laudis humane. Ad quod dicendum. quod concupiscentia laudis humane licet sit boni exterioris tamen in illo datur intelligi concupiscentia proprij boni quod est excellentia. et ideo inanis gloria recte ad superbiam vite reducitur. ¶ Similiter queritur cum duplex sit libido in eo scilicet quod est velle timeri et velle laudari ab hominibus. he autem sunt opposite affectiones qualiter ad vnam radicem reducuntur que est superbia vite. Ad quod dicendum est. quod velle timeri ab hominibus attestatur excellentie. timor enim potestatis. laus autem est excellentie scientie vel bonitatis. ratione ergo excellentie que in vtraque datur intelligi vtraque libido siue concupiscentia ad superbiam vite reducitur. Similiter queritur de illo peccato quo aliquis gloriatur vane de contemptu ipsius vane glorie. cum ergo gloriari de vana gloria per quandam oppositionem se habeat ad gloriam de contemptu vane glorie. non videtur huiusmodi gloriatio ad superbiam vite reduci ad quam illa vana gloriatio reducitur. non enim ibi videtur esse delectatio in excellentia sed in humilitate. ¶ Ad quod dicendum est. quod licet contemptus vane glorie opponatur vane gloriationi. vtrunque tamen potest esse materia vane gloriationis. et inquantum conuenit ad vanam gloriationem ad superbiam vite reducitur. et licet contemptus vane glorie ponat humilitatem. potest tamen esse superbia vite. cum in hoc gloriatur in se quod alijs videtur excellere in humiliatione. et hoc est vane gloriari de contemptu vane glorie. ¶ Item aliquis vult placere alteri inordinate. sed placentia in altero est boni exterioris. ergo querit boni exterioris. non ergo tale peccatum ad superbiam vite reducitur. Contra dicit Aug. quod huiusmodi peccatum ad superbiam vite pertinet. ¶ Ad quod dicendum. quod licet fauor ille sit extra illum qui querit illum fauorem. dicitur tamen esse de bonis interioribus que sunt ipsius animi preter conditiones ad bonum carnis et bonum mundi. et ideo ad superbiam vite reducitur. queritur enim ibi quedam excellentia vt magis ametur. Similiter est cum aliquis intendit placere sibi de bonis que habet vel habere videtur. hoc enim non est nisi quod estimat apud se quod in illis bonis excellet. vel quod illa aliquo modo habeat a se. et sic superbia vite datur intelligi. vnde dicit aug. hanc temptationem periculosissimam sermo et facta que innotescunt hominibus ab amore laudis qui ad priuatam quandam excellentiam contrahit mendicata suffragia. et in eodem genere temptationis est ad malum quo mansuescunt qui placent sibi de se. Vltimo queritur propter quid hec radix peccatorum non nominatur nomine concupiscentie sicut et alie due. sed frequentius dicitur superbia vite. ¶ Ad quod dicendum. quod licet detur intelligi quedam concupiscentia que dicitur ambitio seculi siue ambitio potestatis. nominatur tamen amplius nomine superbie ratione excellentie que queritur. superbire enim est super se quodammodo ire hoc est supra statum debitum. Dicitur autem superbia vite propter hoc quod intellectualis creature est proprium vicium superbia cuius est per se viuere. vel dicitur superbia vite. quia in vita presenti sunt bona de quibus homo superbit. Job. xv. cunctis diebus superbit impius et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Adhuc queritur de hac radice peccati. propter quid est difficilioris amotionis alijs duobus. et quod ita sit. patet per hoc quod dicit aug. in li. confes. Est qualiscunque in alijs generibus temptationum facultas mihi explorandi me. in hoc pene nulla est. Et dicit glo. super illo. iiij. luce. tu ergo si procidens etc. quod superbia post omnes virtutes sequitur. vnde vltimo temptauit dominum de superbia vite. Et ideo dicit amb. loquens de superbia vite. quos nulla potuit mouere luxuria nulla auaricia subruere. ambitio facit criminosos. ¶ Ad quod dicendum est. quod ista radix magis adheret ipsi anime ratione sui appetibilis. quod enim ibi naturale est. ab anima est inseparabile. reliqua vero sunt separabilia scilicet bonum mundi et bonum carnis. et ideo ablatis temptationibus alijs restat illa temptatio difficilior ad euellendum. eo quod est de magis adherenti bono secundum originem.

Questio .clxxviij. de idolatria.

(E) Xpeditis alijs diuisionibus peccati. restat de illa diuisione determinare que est peccatum aliud in deum. aliud in proximum aliud in seipsum. Aliqui tamen non inueniunt nisi bimembrem diuisionem. scilicet peccatum aliud est in deum. aliud in proximum. Peccatum autem in deum dicitur superbia. peccatum in proximum iniquitas. Et potest sumi ex eo quod dicit

j. Reg. ij. Si peccauerit vir i virũ. placare poterit ei deus. si autẽ i deũ peccauerit vir. qs orabit p eo. Dicẽdũ ẽ. ergo p͠mo de peccatis q̃ sũt in deũ imediate. scdo d͛ his q̃ sũt i p̃ximũ. tertio de p̃nsidẽ q̃ sũt i seipsũ. Peccatũ vero qd ẽ i deũ. aut ẽ quo dehonorat̃ potẽtia diuine maiestatis sup̃stitione colẽdi. aut i quo dehonoratur diuina sapiẽtia sup̃stitione sciẽdi. aut i quo dehonorat̃ diuina bonitas p̃uersitate male viuẽdi. Dicẽdũ ẽ ergo p͠mo d͛ his i q̃bus d͛honorat̃ dĩ potẽtia diuine maiestatis. hoc autẽ contingit dupliciter i peccatis. s. quibus p̃hibet̃ accessus ad cultũ dei. ⁊ in peccatis illis q̃bus fit recessus ab ipso. p̃hibet̃ at̃ accessus ad ipm p idolatriã p sup̃stitionẽ iudeorũ. ⁊ p infidelitatẽ paganorũ. pagani aũt siue sarraceni dicunt̃ illi q nec nouũ nec vetus testũ receperũt oĩno. s; suis vanis traditõib⁹. ⁊ l; credant vnũ eẽ deũ neq; adorãt idola. nõ tñ credũt icarnatonẽ nec ea q̃ i lege moysi cõtinẽtur. Iudei vero sũt q legẽ datã a dño receperũt. ⁊ vnũ deũ crediderũt creatorẽ ⁊ liberatorẽ. s; nouũ testũ nõ receperũt. nec incarnationẽ filij dei credũt. Idolatre vero dicunt̃ illi q idola p deo adorãt. ⁊ nõ solum vnũ deũ credũt s; plures. quos et augu i li. 9tra. v. hereticꝯ paganos vocat. ibi enim sub duabus differẽtijs he tres differẽtie cõprehẽdũtur. quidã enĩ dicunt̃ iudei quidã pagani. ⁊ vtrobiq; aũt nominanĩr infideles. qz vero idolatre maxime elõgant̃ rõne eius qd credũt. recedũt ei; ab eo qd p͠mũ ẽ i decalogo sicut h̃r. vi. deutro. Audi israhel dñs deus tuus vnus ẽ. ⁊ p̃mittit̃ ibi i. v. n̄ habebis deos alienos i ↄ̄spectu meo ⁊c̃. Ideo p͠mo dicẽdũ ẽ d͛ idolatria. Circa quã p͠mo q̃rendũ ẽ qd sit. Scdo d͛ cã idolatrie. Tertio i q̃b⁹ cõsistat idolatria. Quarto d͛ effectu ei⁹. Quinto d͛ magnitudine pcti. Sexto d͛ tpe ⁊ cessatõe. Septimo. vtrũ ↄ̄cedẽdũ sit cũ idolatris.

Membrum primum.

D p͠mũ sic. idolatria dicit̃ latria idolis exhibita pp qd põt q̃ri. vtrum idolatria sit latria. ⁊ vr̃ q sic. latria ei; ẽ cultus deo debitus. s; tal' cultus exhibetur idolis. sicut est in genuflexiõe. i sacrificijs ⁊ huiusmodi. ergo idolatria est latria. hoc et accipitur ex hoc qd dicit Isid. latriã sic impia sup̃bia seu hoĩm seu demonũ sibi exhiberi vl̃ iubet vel cupit. ita pia humilitas vel hominũ vel angeloꝝ sibi oblatã recusat ⁊ cui debet̃ ostẽdit. ergo idolatria ẽ latria. ¶ Contra. quod at̃ n̄ sit latria accipit̃ ex h' q latria ẽ cult⁹ deo debit⁹ ⁊ deo exhibit⁹. sic accipit̃ ex gl. sup illud dñm deũ tuũ ado. ⁊ illi soli ser. ergo idolatria n̄ ẽ latria s; ei opposita. ¶ Contra et argui põt ex hoc. q fides vl̃ infidelitas opponit̃ latria aũt ad fidẽ pertinet. idolatria ad infidelitatẽ ergo idolatria nõ ẽ latria. Ad qd dicẽdũ ẽ. q latria duplr̃ dr̃ p̃prie ⁊ cõiter. p̃prie fm̃ q dicit̃ cultus deo debitus ⁊ deo exhibitus. ⁊ fm̃ hunc modũ latria opponitur idolatrie. fm̃ autem q latria cõiter dicit seruitutẽ soli deo debitã idolatria latria potest dici. cum illa seruitus idolis exhibetur. Queritur eadẽ ratione illius ptis q̃ est. idolis exhibitus. quid vocetur idolũ. vtrum oĩs creatura cui exhibet̃ diuina veneratio idolũ dicat̃. Quod vr̃. idolatria. n. ẽ oĩs cult⁹ diuin⁹ q exhibet̃ creature. hoc aũt nõ ẽ nisi oĩs creatura teneat rõnẽ idoli. ergo vnaq̃q; creatura cui exhibetur veneratio diuina idolũ dr̃. ¶ Itẽ. xiiij. sap. Initiũ fornicationis ẽ exquisitio idolorum. fornicationẽ aũt dicit spũalẽ. ergo exq̃sitio idoloꝝ ẽ initiũ fornicationis spũalis. hoc autẽ nõ est nisi idolũ p creatura sumatur cõiter. quã p̃ponit hõ deo. ergo oĩs creatura quã p̃ponit hõ deo idolũ dr̃. ¶ Ad hoc fac̃ qd dicit aplũs. q auaricia idolorũ seruitus ẽ. sic h̃r. iij. ad coll. Similiter dicit̃. j. reg. xv. quasi scelus idolatrie nolle acq̃escere. hoc aũt nõ videt̃. nisi idolũ i cõi rõe accipiatur.

Cõtra. j. ad corin. viij. Scimus qz idolũ nihil ẽ i mũdo vbi dĩc gl. iter creaturas nihil materia eius deus formauit. s; stultitia hoĩum formã dedit ex quo p;. q n̄ oĩs creatura ẽ idolũ. hoc idem h̃r ab Isid. q dic̃ idola eẽ simulacra rei extitis q̃ ab hoĩe sũt fabricata. ¶ Similr̃ accipit̃ ex hoc qd dr̃. xx. exo. vbi nos habemus. nõ facietis vobis sculptile. alia l̃ra dicit. Nõ facies idolũ neq; oẽz similitudinẽ. similitudo aũt dr̃ rei extitis sic h̃r j. ad cor. viij. i gl. siue ergo accipiat̃ idolũ cõiter siue appropriate. nõ dicitur oĩs creatura q̃ p̃ponit̃ vl̃ equiparatur deo idolũ. Isi. et dicit idolũ eẽ simulacrũ qd humana effigie ẽ factũ ⁊ cõsecratũ. Preterea rõne illius verbi qd dr̃. j. ad cor. viij querit̃. vtrũ idolũ sit aliqd vl̃ nihil. ⁊ videt̃ q nihil sit. oĩa ei; p verbũ fcã sũt. idolũ at̃ n̄ ẽ factũ p verbũ. ergo idolũ nihil ẽ. ¶ Itẽ. Isa. xliiij. plastẽ idoli nihil sũt. s; hoc n̄ ẽ nisi rõe ipi⁹ idoli. ergo idolũ nihil ẽ sic peccatores nihil dicuntur eẽ pp ipsũ peccatũ. eze. xxviij. Nihil factus es ⁊ nõ eris i p̃petuũ. ¶ Cõtra. xiiij. sap. p manũ qd sit idolũ maledictũ ẽ ⁊ ipm. ⁊ q fecit illud. cũ ergo opus sit hoĩs. ⁊ opus hoĩs aliqd ẽ. idolũ aliqd ẽ. ¶ Itẽ idolũ creatura ẽ sicut ↄ̄sequẽter habetur p dict̃a. dĩ i idolis nationũ nõ erit respectus q̃a creature dei i odiũ facte sũt. ⁊ i tẽtationes hominũ. hoc at̃ n̄ esset nisi idolũ eẽt creatura. ergo idolũ ẽ aliqd. ¶ Itẽ si idolũ dr̃ nihil eẽ. rõe cui⁹ forme dr̃ nihil eẽ. si. n. dicat̃ rõe picture aut figure aliqd dicet̃ eẽ. si rõe similitudinis itez aliqd dicetur eẽ. similitudo. n. aliqd ẽ simplr̃. ergo dicet̃ idolũ aliqd eẽ. Ad qd dicẽdũ. q idolũ p̃prie dr̃ simulacrũ rep̃ñtatiuũ rei extitis vl̃ rei ficte. ⁊ fm̃ hunc modũ n̄ oĩs creatura licet ei exhibeat̃ veneratio diuina idolũ dr̃. Alio vero mõ dr̃ idolũ p̃fundo sa-

eta rei nõ exñtis. τ fʒ hũc modũ accipit in glo. ad cor. viij. fʒ vnã expositionẽ. τ sic dicit origenes. qꝫ idolũ ẽ repñtatiuũ rei que fingit. fʒ qꝫ nomẽ idolatrie cõiter accipit ad omnẽ cultũ q exhibet creature vice dei: extẽdit nomẽ idoli. idolũ. n. deductum ẽ ab eo qđ ẽ idos sicut dicit isi. idos autẽ formã dicit ab idea tractã sicut dicit seneca. idolũ vero dicit defectũ forme diuine: mãliter ponendo formã aliquã existẽtem creatã vel ab homine factã. τ sic potest extẽdi nomẽ idoli in intẽtõe idolatrie. vt non tñ dicat idolatria cuʒ simulachra colũt. sed cuʒ creature loco creatoris diuino cultu honorant. si tñ idolum ꝓprie accipit pro simulachro: auaricia dr idolorꝫ seruitus fʒ quãdã similitudinẽ. sicut eñ simulachra seruit idolos: ita auarus pecunie. Et sĩr dr ꝯtumacia inobediẽne. quasi idolatria ꝑꝑ pctĩ enormitatẽ. qui eñ inobediens est deo abnegat. abnegãs aũt seruitutẽ quã dꝫ deo recedit a cultu dei. τ sic quo ad hoc ꝯuenit cũ idolatra. licꝫ nõ sit tãta sceleris enormitas. ¶ Ad illũd vero qđ obycit vtrum idolũ sit aliquid aut nihil. respondet qꝫ eẽ nihil dicit multiplr. vel ex priuatiõe debiti finis. τ fm hunc modũ idolũ nihil ẽ sicut τ pctm: fʒ in hoc ẽ dñra qꝛ in pctõ per se priuat debitus finis. idolo vero ẽ occasio priuatiõis. Dicit etiã idolũ nihil eẽ rõe defectus forme que estimat esse in ipsa mã: alĩqua mouẽs in moto. estimat eñ qꝫ idolum sit ꝑsona subsistẽs ex simulachro τ spũ presidẽte. τ nõ ibi fm qꝫ dr abac. ij. ecce qꝫ coopertus ẽ auro τ argẽto. τ oĩs spũs nõ ẽ in visceribus eius. Dicit etiã idoluꝫ nihil eẽ rõe rei ad cuius imitatõeꝫ excogitat. τ sic accipit. in. ex. exo. in glo. ex defectu ergo finis τ forme que ẽ in rõe mouẽtis τ imitãdi dr eẽ nihil. Si vero cõsideret fm eẽ mãle vel fʒ eẽ formale qđ ẽ ex artificio: dicet idolũ aliqđ eẽ. τ p hoc pt solui illũd qđ obiectũ ẽ. fʒ qđ dicet eẽ aliqđ. τ fm qđ dicet eẽ nihil.

Membrũ secundum.

Ecũdo querit de causa idolatrie. circa qđ querit. vtrum aliquis rõne vtẽs posset moueri ad idolatriaꝫ siue motiuatur. τ videt qꝫ non. De ipressionibus eñ nature est deum esse. τ non tñ qꝫ deus sit: fʒ etiã qꝫ vnus sit. τ qꝫ non habeat principium fʒ sit aliorũ principiũ. cum ergo hoc sit ipressum rõni fm naturã. nullũ potest eẽ motiuũ vt credat multitudinẽ deorũ vt hoc qđ ẽ ab alio credat eẽ deum. fʒ hoc ẽ in idolatria. ergo elõgatũ ẽ ab homine vtẽte rõne vt credat in peccatũ idolatrie. ¶ Itẽ sicut dicit ansel. illũd dicit eẽ deus τ ẽ quo melius nihil excogitari põt. nec etiã quo excogitari põt potẽtius. nõ deerit ergo oĩpotẽtia in quo asserit diuinitas. in idolo aũt nullatenus ponitur oĩpotẽtia. ergo nec diuinitas. nõ ergo hõ vtens rõne in idolatriã icidit. ¶ Preterea. si honor diuinus exhibeat in idolis. aut hoc fuit ꝑꝑ idola: aut ꝑꝑ spũs ꝑsidentes i idolis ꝑ opatione. nõ ꝑꝑ ipsa idola. cum nihil virtutis hẽant õ se: τ scđ sunt ab homie. faciẽs aũt facto plus est honorãdus τ potẽs in potẽte. nullatenus ergo exhibẽdus erat honor diuinus idolis ꝑꝑ se. ¶ Preterea nulla vtilitas est exhibere honorẽ non intelligẽti. idolum autẽ nihil cognitionis habuit. ergo nec honor est exhibẽdus. quãtomagis nec honor diuinus. Si vero ꝓpter spũs presidẽtes. aut illi sunt spũs boni aut mali. si boni spũs τ creati: nullatenus honor soli omnipotẽti debitus ab eis affectaret. cuꝫ sine iniuria illis dari nõ possit. si aũt affectaret. iã boni non eẽnt. eẽnt enim ifideles τ iniqui. ifideles quidẽ. qꝛ deũ creatorẽ suum debito honore defraudarẽt. iniqui autẽ eo qꝫ ius alienũ vsurparẽt. Si vero fiat eis exhibitio honoris diuini cum displicẽtia eoꝝ. offẽderent ergo potiꝰ huiusmodi honoribus qꝫ placarẽt. nõ ergo ab his oporteret expectare bñficia ꝓ huiusmõi honoribus fʒ magis penã. Si võ spũs ꝑsidẽtes sũt mali. a malis dꝫ nõ sũt expectãda bona. ꝓ bonis aũt accipiẽdis aut malis amouẽdis exhibent huiusmõi honores. nõ ergo exhibẽdi sũt malis spiritibus. ¶ Preterea. malis spiritibꝰ nõ sũt exhibẽdi huiusmõi honores cultus. n. illi sũt cultus sctitatis. cultus aũt sanctitatis ab eis dissonat. nec aliqđ boni põt nisi ꝑmissi. vñ aug. ij. de ciui. dei. sicut ipsi mali hoies in terris sic ẽt illi nõ oĩa q̃ volũt facẽ põt. nisi quãtũ illius ordinatõe sinunt. cuiꝰ plena iudicia nemo ꝯphẽdit. iuste nemo rephẽdit. restat ergo qꝫ malis spiritibus nõ ẽ exhibẽdus honor diuinus. ergo nullatenus eẽt idolatria. qꝛ nec rõe idolorꝫ i se nec rõne spirituũ ꝑsidẽtiũ. ¶ Preterea. arguit sic aug. in li. de ciui. dei. Romana virtus theatricas artes reprobauerat. τ q se in illis exercebãt honoribus cuiuslibet priuabant. dij aũt exigebãt a suis cultoribus ritus theatricas. ergo τ ipsi erant reprobandi. qua. n. frõte theatrice turpitudis notat actor. si adorat exactor. nõ ergo dij illi sũt honorãdi: ergo non dꝫ eẽ idolatria. ¶ Preterea sic arguit. greci ꝓponũt. si dij tales colẽdi sũt. ꝓ facto tales hoies honorãdi sunt. assumũt aũt romani. fʒ nullo mõ tales hoies sũt honorãdi. ꝯcludũt ergo xpiani. nullo mõ igit tales dij sunt colendi. ¶ Hoc ẽt renouere dꝫ idolatriã qꝫ spũs presidẽtes inmunda volunt sibi offerri. sicut talpas τ vespuliones τ huiusmõi aialia imũda. fʒ nõ ẽ ponẽdũ eẽ deũ qui in imũdicijs delectat. nõ ergo spũs ꝑsidẽtes idolis deos eẽ ẽ ponẽdũ. ¶ Preterea ipsa pluralitas deorũ ostẽdit euacuationẽ. i segetibus. n. plures deos eẽ ponebãt. dũ. n. semia erãt sub terras deã seram aut cererẽ eẽ ponebãt. cũ aũt eẽnt sup terrã τ facerent segeteꝫ deã segetiã. frumẽtis aũt collectis atqꝫ recõditis deam tutelinã eẽ dicebãt. τ ita de alijs rebus. maior aũt ẽ ꝑuꝰ i vno q̃ i pluribus. plus eẽt

pōt virtus diuina ꝙ multiplicata. ergo vnū eē deū ponendū ē. ¶ Econtra motiuū ad culturā spūuz ꝓfitendū in idolis potuit eē ꝙ sanare lesionez corporū credebant dū ab eis cessabāt. ⁊ sedare tribulatōes rez humanaꝝ dū ñ ꝓcitabant. ¶ Preterea. ꝓdicebāt hoīb⁹ mala siue bona que futura erāt. ꝓscire aūt futura cū certitudine diuinū ē. ex quo ī eis diuinū eē d̄uitē suspicabāt. Adiūgit eciā mirificētia opeꝝ occultoꝝ nālium ꝗ mirabilia videbant. miracula aūt facē aucte solius ē dei. sicut cōtingit ī miraculis magoꝝ. sic ergo ꝓp sanatōnes lesoꝝ ⁊ liberatōes oppssoꝝ ꝗ credebant. homines dīna ī eis asserebāt. ꝓp ꝓdicatiōez futuroꝝ sapīa diuina: ꝓp opatōem mirabiliū potētia diuina. sz ī oīb⁹ istis nō eē necessaria rōcinatio. imo falsa estimat. nō eniz sanabāt īfirmos nec liberabāt oppssos. sz a nocumēto desistebāt vt illuderēt futura cōiiciēdo ꝓdicebāt. ⁊ aliquotiēs fallēdo occulte nāe opando mō res sup nām d̄uite faciēdo. vñ ꝓp ista nullatenus ponendū erat ipsos deos ⁊ eis diuinus cultus nullatenus erat exhibēdus. ¶ Ad illud aūt qđ p̄s obiicit ꝙ nulla eē potuit eē ꝓp quā hō vīens rōne incideret ī idolatriaz. dōm ē ꝙ hoc vez est si rō sequeret̄ inclinatōem nāe ꝓp seipāz. sz q̄ sequebat̄ inclinatōez nāe corrupte rōne corrupta. iō cōtingebat ipm in idolatriā incidē. ¶ Ad scōm dō dōm ꝙ lz nō ponat deū eē sūmū bonū sūme potētē. sūme sapiētē. hec nō cōueniūt idolo vel spūi ī idolo ꝓsidentis. nihilominus ī rō hūana respiciēs ad effectus ⁊ nō vīr sz pticulariter ⁊ p hoc deceptā incidit in idolatriā. ¶ Ad tertiuz dōz ꝙ si hō ptractaret ꝑ rōnē rectā. inueniret creatorē ⁊ gubernatorē esse colendū. creaturis dō nullatenus cultū diuinum eē exhibendū. ſm ꝙ dr. xiij. sapie. Si spēs rerum dicēt deos putauerūt: quāto magis dñator eorū speciosior ē. speciei generator hec oīa constituit. Aut si virtutē ⁊ opa eoꝝ mirati sūt. itelligant ab ipsis qm̄ q hec oīa ꝯstituit fortior ē illis. a magnitudine eīz speciei ⁊ creature cognoscibilr poterit eoꝝ creator videri. q̄ respiciebāt ī aliq̄bus necessitatib⁹ ad aliquā virtutē adiutricē ſm ꝙ eis ī indigebāt. nec eleuabat itellectū ad sūmā cām a q̄ est oē adiutoriū ⁊ vīr eē ⁊ bonū. iō ī idolatriā ⁊ superstitionē incidebāt. ¶ Silr dōm ē ad alia. idolatria eniz ex multis causis originē duxit. sicut habet in libro, sapiētie.

Membrum tertium.

Ertio querit̄ in q̄bus consistat. potest eniz queri vtrū aliquis possit aliquaz creaturā colere vt deū. ⁊ adorare sine peccato: qđ vr̄. pōt eniz esse ꝙ aliquis nihil audiuit de deo ⁊ notus ler idolatras videt adorare idola ⁊ creaturas. vr̄ ꝙ ista ignorātia sit inuincibilis: cū nullatenus habeat a quo possit addiscere. Vñ aug. ille nō suo vicio ignorat. iō eniz ignorat. q̄ nō fuit a quo disceret. nec ex rumore ꝯpertū doctrine opinionē. ⁊ iō immunis ē a ꝯdēnatōe. talis ergo nō peccat. qī nullus peccet ī eo qđ vitare nō pōt. ¶ Contra. cognitio ꝙ deus sit nāliter insita ē nobis. nullus ergo excusat ab ignorātia dei. Itē ī pō. dr̄. Scitote qm̄ dñs ipse ē deus ⁊c. si ergo qlibet ingrediat̄ ad ꝯsidera tōem sui inueniet illū eē deū q ē vniuersoꝝ factor ⁊ creator. ergo ignorātia eius neminem excusat. ¶ Itē pōt q̄ri si nullus pōt colere sine pcō vtrū possit adorare sine pcō: qđ vr̄ per hoc qđ dr̄ in glo. sup illud. xx. exo. Nō adorabis neqz coles. glo. aliud ē colere aliud adorare: pōt q̄s inuitus adorare tormentis victus. ¶ Preterea. de beato ignatio legit̄. ꝙ potuit induci ad incēdēdū thura idolis. sz nullo mō volebat xpm negare. Restat ergo ꝙ aliq̄s sine pcō pōt adorare idola. Cōtra. xx. exo. dr̄. Nō adorabis neqz coles. vbi ꝓhibet adoratio. ⁊ dic̄ glo. vtrūqz resecat vt nec affectōe colas nec spēm adores. ergo non pōt fieri adoratio idoloꝝ sine pcō idolatrie. Ad qđ dōm. ꝙ huiusmodi ignorātia nō est inuincibilis. Unde nō excusat a pcō. licz enim nō possit hēre doctrinā hominū cū nullus sit ibi fidelis: pōt tñ hēre spūsctm̄ intus docētē. vnctio enim docet de oīb⁹ sicut habet̄. j. Jo. si faciat qđ in se ē. Preterea vsu rōnis pōt duci ad inuisibilia dei. ꝙ ea q̄ cōspiciunt̄ intellecta a creatura. sicut dr̄. j. ad ro. ¶ Sic intelligendū est qđ dicit aug. ꝙ ille nō est culpādus qui a quo disceret nō inuenit si ignoret. ¶ Ad scōm dō dōm. ꝙ cultus diuini nullatenus attribuēdi sunt creature ꝓpter se. vñ nec est adorare idola vel creaturas adoratōnes que ē latria sine peccato. adoratio eniz importat actū exteriorē ꝓcedentē a voluntate aliquo mō. Unde qđ dr̄ in exodo in glo. ꝙ aliquis inuitus pōt adorare idola: intelligendū est de illo quē metus induxit. Ille aūt quē metus induxit ex voluntate quodāmō facit licz nō sit absoluta. ꝑ tormēta aūt nullus inducēdus est ad faciendū cōtrarie honorificentie diuine. ¶ Ad illud qđ dr̄ de beato ignatio dōm ē ꝙ nō adorauit idola sz coraz idolis exsis thura deo incendebat. sicut be. thomas aplīs ⁊ alij sancti ante idola ducti ꝓtestabant se adorare deuz ⁊ nō idola. ⁊ hoc patuit in idoloruz destructione.

Itē pōt queri vtrū aliquis salua fide cordis in qua nullatenus credit de idolo ꝙ sit deus: possit ore ꝯfiteri de idolo ꝙ sit deus sine peccato. quod videt per hoc qđ dicit aug. lingua nō facit reum sz rea mens. sz ille nō videt habere reā mentē cū recte credat. nō ergo dicēdus est reus. ¶ Cōtrarium videt. x. ad ro. Corde credit ad iusticiaz ore aūt ꝯfessio fit ad salutē. si ergo aliquis ꝯfiteat ore cui⁹ cōtrariū credit ad dānatōez sui ꝯfitet. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ huiusmōi cōfessio ñ pōt fieri sine pec

cato. vñ dr̃ i glo. ad roma. pene oẽs q xp̄m coraꝫ
ꝑsecutoribus negauerūt. qḋ de illo credebāt cor/
de tenuerūt. ⁊ tñ ore non ꝯfitēdo perierūt nisi illi q
ꝑnia reuixerūt. Et iteꝝ nihil ꝓdest hoc eē in cor/
de qḋ veꝝ ē si hoc dr̃ voce qḋ falsuꝫ ē. qꝛ veritas
⁊ ē credēda ⁊ dicēda. ¶ Ad illḋ ṽo qḋ dicit aug.
ꝙ lingua nō facit reū ſꝫ rea mens. dōm ē ꝙ hec
ē mens rea ex qua ꝓcedit mendaciuꝫ i doctrina.
Deinde querit̃ si hō pōt exhibere sine pecca/
to reuerentiā corpalem creature. que deo debet̃.
qḋ vr̃ꝫ eē ꝙ genuflexionis fiunt corā ꝑlatis eccle
siasticis ⁊ secularibus. ¶ Sꝫ vr̃ ꝯriuꝫ ꝑ hoc qḋ
dr̃ Ysa. xlv. mihi curuabit̃ omne genu ⁊ iurabit
mihi oīs lingua. ⁊ xiiij. ad Ro. vbi habet̃ simile.
¶ Silr̃ dr̃. vi. hester de mardocheo q nolebat ge
nuflectere coraꝫ aman. timuit. n. ne honorem dei
trāsferret [illegible] hoīem. Et dicit orige. genuflectere ē
ēēta esse subiecta ⁊ cultui dei obedire. ꝙ aūt ge/
nuflectere ad cultū dei ꝑtineat pꝫ ꝑ hoc qḋ dr̃. ij.
ad phil. Donauit illi deus nomen qḋ ē sup omne
nomē. vt in noīe ihu omne ge. fle. Ad qḋ dōm.
ꝙ nullo mō ē reuerentia soli deo debita creature
exhibēda. hoc aūt ē de genuflexione cordis. sicut
dr̃. ij. ꝑalip. vlt. ⁊ nūc flecto genua cordis mei. Si
ṽo fit s̄mo de genuflexione corpali. aut illa est q̄
ad vtrūqꝫ genu: ⁊ illa ñ ē exhibēda creature pp
ter iꝫ exhibēdo deo reuerentiā i creatura. alicubi
tñ pōt ꝯsuetudo excusare. Si ṽo fiat quo ad vnū
genu: genuflexio hoc mō ꝯuenit creature rōnali
cui exhibet̃ reuerētia. Silr̃ iꝫ ꝓstratio principali/
ter deo fiat. tñ sicut habet̃ in ve. testa. i reuerentiaꝫ
hoīuꝫ exhibebat̃. ¶ Itē cuꝫ idolatria fiat i adora
tione idoloꝝ sicut habet̃ Ysa. xx. pōt queri vtruꝫ
factores imaginū vel q ꝓcurāt facturā earundeꝫ
peccent pctō idolatrie vel pctō ꝯsimili? qḋ videt̃:
[illegible] hoc qḋ dr̃. iiij. deut. nō vidistis aliquā simili/
tudinē i die qua locutus ē vobis deus de medio
ignis ne forte decepti faciatis vobis sculptā simi
litudinē aut imaginē masculi aut femīe ⁊c. ⁊ dicit̃
v. deut. nō facies tibi imaginē aut sculptile siue si/
militudinē ⁊c. ꝑ qḋ designat̃ ꝙ faciētes huiusmō
di peccāt ⁊ faciūt ꝯtra primū ꝑceptū. ſꝫ facere, cō
tra primū preceptū ē pctm̄ idolatrie. ergo hoc est
pctm̄ idolatrie. Similiter de ꝓcurantibus habet̃
xlvi. Ysa. qui ꝯfertis auruꝫ de sacco ⁊ argentum
de statera ponderātes ꝯducētes aurificē vt faciāt
deū ꝓcurare. ergo vt faciāt imaginē huiusmōi ē
pctm̄ idolatrie. ¶ Cōtra. eccīa ꝯcedit facturā ima
ginū ⁊ eas i ecclesia collocat. hoc aūt non esset si
spēm idolatrie ꝑtenderet. ¶ Preterea Io. dam.
honor imagīs ad ꝓthotipuꝫ ꝑuenit. ꝓthotipū āt
ē qḋ imaginat̃. ex quo deriuat̃ qḋ fit. Et iterū dei
genitricis imagīs non materialiꝫ figuraꝫ adora/
mus. honor enim q est ad ipam ad eum qui ē ex
ipa icarnat⁹ reducit̃. ñ ergo honorātes imagi/
nē ꝯcedunt̃ ⁊ facture per ꝯñs eaꝝ ꝯcedit̃. ¶ Itē
in Exo. dixit dñs ad moysen. ꝙ faceret cherubin
obūbrātia ꝓpiciatoriū. si ergo hoc ꝯcedebatur i
ve. testa. vt fierēt imagīes [illegible] reꝝ incorporearum
multo fortius i no. testa. ꝯcedit̃ vsus imaginū reꝝ
incorporeaꝝ ⁊ ita per [illegible] ꝯñs factura imaginum.
Huius ēt grā querit̃ vtrum silr̃ ante aduentuꝫ
xp̄i poterāt sine pctō fieri imagīes reꝝ sacraruꝫ
sicut ⁊ mō fiūt. Et vr̃ ꝙ sic. qḋ eniꝫ ꝑtinet ad cul/
tū dei vel honorē sanctoꝝ: morale ē. ſꝫ facere hu
iusmōi imagīes ⁊ honorare ad cultum dei formiē
ꝑtinet. ergo ē morale. moralia āt nō variantur. si
ergo [illegible] mō fiūt sine pctō tūc potuerūt fieri sine pec
cato. ¶ Cōtra. deus ifigurabilis est. infigurabilis
āt rei quis pōt facere imaginē? ⁊ dicit dam. Insi
pientie sūme ⁊ impietatis ē figurare deū. hinc ⁊ i
ve. testa. non erat assuetus imaginū vsus. qꝛ vero
deus factus ē hō ꝓpter nostrā salutē. ⁊ vere ꝑam
bulauit terrā passus ē: crucifixus ē: excogitauerūt
ꝑres velut quosdā triūphos i imaginibus exscri
bere ad velocē memoriā. sic ergo i no. testa. fuit
ꝯcesse imagīes. dicit ēt dam. accepimus lucam
euāgelistā pinxisse dñm ⁊ matrem eius. ex qbus ⁊
aliis plurib⁹ exēplis arguit̃ ꝙ licitus ē vsus ima
ginū i eccīa. Ad qḋ dōꝫ ē. ꝙ facere imagīes du
plici pōt fieri intētiōe. vel: vt adorent̃ ꝓ deo: ⁊
hoc mō idolatre aliq adorabant imagīes. vel vt
adorēt ipīs ꝯsidētes i idolis: ⁊ s̄m hūc moduꝫ ē
idolatria. vñ damas. greco ꝝ sculptilia que demo
nū erāt imaginatōnes abiectabilia ⁊ detestabilia
existūt. Si ṽo fiūt imagīes reꝝ scīaꝝ intentiōe ho
norādi eos sacras. ⁊ pricipalr̃ deū colēdi qui est
auctor scīficatōis. s̄m hoc facere imagīes vel ꝓ/
curare nō ē pctm̄ nisi admisceat̃ aliqua alia intē/
tio ꝑuersa. ¶ Illud aliud qḋ obiectū ē itelligit̃ de
factura imaginū s̄m intentionē idolatrie addit̃ ēt
ꝙ ipius dei s̄m diuinitatē nulla ē faciēda imago.
vñ peccāt q sub imagīe repñtare volūt trinitateꝫ
i vnitate ⁊ sic adoret̃. In vete. ēt testa. ꝓhibita fuit
factura imaginū ne vice dei fieret veneratio. ꝓni
eniꝫ erāt iudei [illegible] idolatriā sicut pꝫ ex sacra scri/
ptura. tū qꝛ multi erāt sensibiles. tū qꝛ iter gentes
ꝯuersabant̃. ¶ Qḋ āt in ve. test. fiebant imagīes
cherubin. hoc fuit pp hoc. qꝛ angeli apparuerūt
i corpalibus creaturis subiectis ñ vt crederet ip/
sos angelos eē corpeas creaturas. nullatenus āt
ꝯcedebant̃ imagīes quales idolatre faciebant ⁊
colebāt ne creatura ꝓ deo coleret̃. In ecclesia āt
mō imagīes ꝯcedent̃ reꝝ sacraruꝫ. vtpote ipius
xp̄i hoīs in memoriā verbi ꝓ nobis imolati. ip/
sius ēt crucifixi i memoriā ipius redēptionis q ꝓ
nobis ē passus vt q scripturas ñ itelligunt libꝛum
habeāt i quo respiciāt. Unde dama. qꝛ nō oēs
noscūt lrās nec lectioni vacāt. patres excogitaue
runt velut quosdā triūphos i imaginibus exscri
bere ad velocē memoriā nō s̄m mentē hñtes dñi
passionē. imagīs xp̄i crucifixionē videntes: ⁊ salu

tariõ passionis i rememoratiõe veniẽtes pcidentes adoramus nõ materiã sꝫ imaginatum. ¶ Ad obiectũ autẽ qꝫ colere deũ ꝛ id qđ ptinet ad cultum eius ẽ mortale. dõm ẽ qꝫ quedã sũt simplr mortalia ſm omne tps. sicut credere ꝛ diligere deum ꝛ adorare: que ad cultũ dei ptinẽtia ſm oĩa tpa sũt ei exhibẽda. adorare vo mediocribus imaginibus ẽ morale sꝫ ñ ſm omne tps. Dico aũt adorare xpm illa adoratiõe que dr yperdulia. q̃ ad humanã nãm ipius ptinet. Adhuc ẽt queritr vtrũ aliquis possit simulare se adorare creaturã sine pcõ? ꝛ vr qꝫ sic. p hoc qđ dicit hiero. vtilẽ simulationẽ ꝛ in tpe assumendã iehu regis isrl nos docet exẽplum q̃ nõ potuisset interficere sacerdotes baal: nisi finxisset se idolũ velle colere dicẽs. congregate mihi oẽs sacerdotes baal. achab seruiuit ei i paucis: ego seruiã ei in multis. ex verbis ergo hiero. possumus elicere qꝫ aliqs põt sine peccato mortali simulare se adorare creaturã. ¶ Videt ẽt ex hoc qꝫ cõmẽdat a dño i hoc qꝫ destruxit sacerdotes baal. ¶ Cõtra. simulatio huiusmõi ẽ illicita. aut. n. in vbo ẽ aut in facto. si i verbo: erat ibi mẽdaciũ. mendaciũ aũt i his que sunt religionis est mortale pcm. si aũt in facto: exẽplum poterat esse alijs pditionis. scãdalũ aũt est dictũ vel factũ occasionem pbẽs ruine. vtroqꝫ ergo modo peccauit. ¶ Ad qđ dõm. ꝛ sꝫ iehu simulasset se adorare idola. nõ tñ ex hoc erat idolatria. est. n. simulatio vbo ꝛ facto ñ ptinet ad genus idolatrie sꝫ ad genus mẽdacij. ꝛ qꝫ ñ fuit pricipalr intẽtione fallẽdi sꝫ malum idolatrie illius tollẽdi: idõ non dicebat simplr mẽdaciũ. nihilominus tñ peccauit sic dicẽdo. sꝫ ipsa intẽtio tñ fuit boni minuit ipam simulationẽ. nec fuit alijs occasio ruine spũalis. imo declaratio magis mali quod latebat. ¶ Nõ aũt dicit ẽẽ mẽdacium in his que ptinẽt ad religionẽ cum sit intentione fallendi. hoc ẽ vt credat qđ non ẽ credẽdum i doctrina religionis. sicut ẽ in heresiarcha q̃ mẽtit vt alios ad errorem pertrahat. ¶ Nõ aũt dicit dñs cõmendasse iehu hoc fuit i destructione baal ꝛ idolatrarũ. nõ qꝫ i omnibus placuerit sicut ibidem ostendit.

Membrũ quartum.

Quarto querit de effectu idolatrie. dicit enim. xiiij. sap. infandorũ idolorũ cultura omnis mali cã est ꝛ initium ꝛ finis. sꝫ hoc qualiter potest esse: cum cã efficiẽs differat a finali ꝛ principium a fine. ¶ Itẽ. j. ad ro. dr. mutauerũt gloriã incorruptibilis dei in similitudinẽ imagis corruptibilis hois. ꝛ volucrũ. ꝛ quadrupedũ. ꝛ serpentiũ. ppter qđ tradidit eos dñs in desideria cordis eorũ in inmũdiciã vt contumelijs afficiãt corda sua in semetipsis. ergo idolatria cã fuit pcti ɔtra naturã. sꝫ hoc ñ videtur cũ maxie distãt pcm spũale qđ ẽ intellectuale ꝛ pcm carnale qđ ẽ luxurie. ꝛ maxie eius quod ẽ ɔtra naturã. Ad qđ dõm. qꝫ idolatria dr esse cã oĩs mali p occasionẽ ñ cãmualr. non. n. necesse ẽ peccantẽ pcõ idolatrie cadere i alia genera peccatorũ: sꝫ si intantũ desipit rõ humana vt creaturã p creatore colit: verisile ẽ vt in alijs desipiat i qbus pp delectatiõẽ alicuius boni mutabilis ɔtẽnit maiestas dei scipientis. ¶ Ad illud vo qđ obijcit. qꝫ idolatria ẽ cã initiũ ꝛ finis oĩs mali. dõm ẽ qꝫ ex alia ꝛ alia cã dr esse initiũ ꝛ cã ꝛ finis. Initium. n. dicit. qꝫ ab illo pcõ facta ẽ inchoatio malorum i ipis gentilibus. cã vero qꝫ disponebat magnitudo illius erroris ad corruptiõem erroris in alijs generibus pcõrũ. finis vo qꝫ ppter hoc vt placeret spiritibus i idolis psidẽtibus. ꝛ ab eis ipetrarent ſm qꝫ credebãt plurima mala perpetrabant. ¶ Ad vltimũ dõm qꝫ pcm idolatrie cã ẽ siue occasio pcti contra naturã. vt notet qꝫ ad deordinationẽ hois respectu nature vlis: sequat deordinatio volũtatis humane respectu nature pticularis. ꝛ ẽ illud pcm non tñ pcm sꝫ pena pcti. ꝛ idõ dicit qꝫ deus tradidit eos in reprobũ sensum. i. pmisit tradi. inqũtum. n. est pcm ẽ a mala volũtate hominis. inqũtum aũt ẽ pena est a deo ꝛ recte punit in illo. vt ex hoc intelligat enormitatẽ sui peccati. si. n. tãta enormitas ẽ facere ɔtra naturã ppriam. quãto magis ẽ facere contra nãm increatã a qua est principium esse humani.

Membrum quintuꝫ.

Quinto querit de magnitudie hui9 peccati ꝛ ɔparatione. Et pmo vr qꝫ sit maximũ pcm simpliciter. Secũdo qꝫ sit maius quotidãs peccatorũ ɔparatione. ¶ Quod aũt sit maximũ videt p hoc qđ dr leui. xv. de muliere patiẽte fluxum sanguis. glo. omne pcm ẽ inmundicia aie. sꝫ idolatria maxime quare idolatria ẽ maximũ pcm. Itẽ ezech. xxij. que fecit idola. gl. idolatria quasi maxia exprobratur. Itẽ deut. xvij. cum repti fuerint apud te. glo. lex errorem ꝛ idolatriã maxie detestat. maximuꝫ. n. scelus ẽ honorẽ creatoris impẽdere creature. ex qbus vr qꝫ est maximũ. Quod ẽt vr. j. ireneorũ. pcm peccauit hierlm. glo. cãm tante miserie demonstrat pcm singulare quo redeũte oĩa retinent. ꝛ quo absente oĩa dimittunt. hoc aũt ẽ incredulitas. ex incredulitate enim deũ semp exacerbauerunt: idola coluerũt: xpm credere noluerũt. vr ergo qꝫ pcm idolatrie sit maximũ. Ratio ẽt docet illud. i. cũ enim pcm sit spreto incõmutabili bono adherere ɔmutabilibus. sꝫ inter cõmutabilia bona idolum ẽ maxie elongatũ a bono incõmutabili. vñ ꝛ nihil dr esse in scriptura. ergo adherere illi est maximũ peccatum. Contra. de isto pcõ non legit qꝫ sit irremediabile hic ꝛ in futuro. de peccato aũt in spũm scm legitur. quod aũt nõ remittit

dic neqz i futuro maius est ergo rc. ¶ Item super illud. Nolite exaltare cornu. glo. maximu e vicium excusationis. na quasi cornu erigit qui per alios peta sua niti excusare. Restat ergo q pctm idolatrie no est maximu. qd enim p supabundatiaz dr vni soli puenit.

Item potest queri .§. j.

vtrum pctm idolatrie sit maius pcto scismatis? et videt q sic. idolatria eiz est defectus fidei simplr. scisma vo fide ponit. in hoc tm deficit a fide simpliciter q no adheret vnitati eccle catholice. ergo maius est pctm idolatrie q scismatis. Aug. 3 faustu. Scisma est eade opinate atqz eadem ritu colete quo ceteri solo pgregatois delectari dissidio. ex quo pz q minus e pctm scismatis q idolatrie. Cotra. dicit aug. 3 faustu. Uos longe paganis estis deteriores. qz illi ea colut q sunt sz p dijs coleda no sunt. sut enim idola. et ad salute nihil sunt. et q colit arbore no amado sz adorado. no id colit qd nunq e. sz qd no ita coledu e. vos aut ea colitis que oio no sunt. sz vestrarum fabularum vanitate fingit. et io ppinquiores essetis vere pietati si saltem pagani essetis. sz illi manichei scismatici erat o quorum nūero erat faustus. et heretici silr. ergo deterius est scisma cum heresi q sit idolatria.

Ad qd dom q pctm idolatrie maximu est. eo q maxie opponit rectitudini fidei. destruit eiz totaliter primu qd e in fide. s. credulitate dei oipotentis creatoris celi et terre. ¶ Ad obiectu aut in contrariu dom. q aliqd pctm dr maius altero vel pp genus ipsius actus. et sm hoc dicit idolatria esse maior. vel pter circustatia actoris. s. scieter ex industria peccat. et sm hoc peccatum in spiritum sanctu dicitur maius pctm. vel pter priuatiõem remedij cõtra peccatu. et sm illum modum dicit peccatum excusationis maximum sine impenitẽtie. et per hoc soluitur ea que obiecta sunt in ptrariu. ¶ Ad hoc vero quod obijcit de scismate vel heresi manicheorum dicendum est. q licz in pluribus cõmunicaret cu fide catholica. i hoc tamẽ remotiores erat a doctrina religionis q pagani q colebat idola. q figmeta qda excogitabat. sicut narrat in li. cõtra epistam fundamẽti. et illa venerabatur que nullatenus in rerum natura reperiebantur. no sic aut pagani q res creatas vel factas venerabat. si aut tn esset ibi scisma minus elongarent a doctrina religionis xpiane q idolatrie.

Membrum sextum.

Exto querit de tpe idolatrie et cessatione. Circa qd primo querit pp quid magis fuit idolatria tpe scde etatis et deinceps. q tpe prime etatis. q antez ceperet tpe scde etatis. pz p hoc qd dicit in li. hystoriarum. dr enim q chaldei ignem adorabat. et ad ide cogebat alios. pburetes aliorum idola. et huius principiu erat nemphot q fuit oppssor holum amore dnandi et cogebat hoies adorare ignez. Ninus vo a quo niniue dicta e in honore patris sui bel pstruxit. et adorare fecit ab assirijs. ex quo pz q incepit idolatria tpe scde etatis. Silr ondit de thare patre abraha. q pp hoc statuit pegrinari eo q noluit igne adorare. et sequit q caldei abraham et thara in igne piecerut. qz igne adorare noluerut. et ex hoc silr apparuit q illo tpe cepit idolatria. Scdm aut Isid. gétiles pmetheu primum simulachra holum de luto finxisse phibent. et ab eo nata ee arte simulachra fingedi. Judei vo dicunt q Ismahel primus simulachra ex luto fecit. sic ergo colligit q in scda etate et tertia origine apud diuersos cepit idolatria. in prima vero etate no legit. et videt q potius illo tpe hominum genus pnius esset ad idolatria. cu enim distinguit etates hũani generis quẽadmodu distinguit etates alicuius singularis hois. In pria vo etate plurimu adheret hoies rebus sensibilibus. i illa eni etate no multu differt itellectus a sensu. quare vr q intellectus holum illius tpis quatuz e de se non ascẽderet ad cognitõem creatoris sz sisteret i rebus sensibilibus. et sic a rebus sensibilibus crederet. puenire oe iuuamẽtu qd haberet. sz illd a quo est oe iuuamẽtu illud p deo reputat. in illa ergo etate maior videbat pnitas ad idolatria q i sequẽtibus vbi plus abundabat virtus itelligentie. ¶ Preterea. hoies illius tpis simpliciores erat. ergo faciliores seductõis ab inimico q insidiatur hũano generi. illo et tpe exhibebantur sacrificia deo. qd at exhibet deo maxie itẽdut vsurpare demones et hoies ad id prouocare q eis exhibeat pp ipsaz infidelitate que cõcomitat. no eiz demones cu sint spus in fumo sacrificiorum delectant. vn aug. in li. de ci. dei. q spus diuinitate sibi arrogat no cuiuslibet corpis fumo sz supplicatis aio delectantur. cui decepto subiectoqz ostenst itercludentes iter ad deu verum ne sit hõ illius sacrificiu cuz sacrificat cuiqz pter illu. restat ergo q illo tpore pni erat demones vt itcarẽt hoies o idolatria. et hoies ex alia pte minus cauti. et ita maior pronitas ad idolatria. q aut demones pcurẽt se p deo honorari habet in. ij. de ciui. dei. intelligunt demones sicut notu i istis sacris et res ipse indicant negociu suu agere vt p dijs habeant. Sz Ind potest sic argui. in illa etate no erant multu elongati a principio mundi. et ita nec a memoria creatoris celi et terre. qre elongati erant ab idolatria. ¶ Preterea. multa erat annositas illorum q erat in illo tempore. et ideo quantum est de hoc. in eis vigebat sapiẽtia de his q dictabat natura. na aut dictabat creatorem celi et terre coli. vnde et tunc omnis dei erant adoratores. ¶ Preterea no sic circa multa vagabat itellectus quẽadmodu i po

fterioribus tpibus. τ pp hoc elõgati erãt ab ido
latria magis ĩ posterioribus tpibus. ¶ Preterea
oppssio bũana ṽplurimũ ĩduxit idolatriã. nõ aũ
dũ erat ꝑultus pp qḋ nec ꝯsensus ĩ idolatriã. ¶ Ite
pōt queri de oĩa idolatrie cui adheserũt gentes.
τ cui adheserũt iudei. de idolatria eĩm gentium
legit ante tẽpus abraham. de idolatria vero iu/
deoꝝ non legit in canone sacre scripture priusq̃
in exo. post datõem legis gnãliter. legit autẽ pri/
cipalr̃ in gen̄. de rachele que abscondit idola pa
tris sui. Et iacob dixit domui sui. abijcite deos ali
enos qui sunt ĩ medio vestri. ſʒ illud genus idola
trie ex ꝯtagione gentium ꝓcessit. reliquũ vero ex i/
uẽtione iudeorũ. Potest ergo queri quid mouit
iudeos ad huiusmodi genus idolatrie. cũ dñs in
exo. ꝓhibuisset dicẽs. non habebis deos alienos
corã me. Ad primũ dõm est. ꝙ idolatria cepit ĩ
etate scđa ꝓpter multiplicationẽ hoĩuʒ maximaʒ
que tunc cepit eẽ. sicut hẽtur. x. gen̄. τ diuidebant
gẽtes ẜm diuersitatẽ terraruʒ. τ corruptio gnãlis
pcti statum ꝓcesserat successiue: vt induceret homi
nes ẜm prius τ posterius ad diuersa gnã pctoꝝ
actualiũ. τ tandẽ ad corruptionẽ fidei. vt sic ver/
tex rõnis corrumperet. vnde prima gnãlis corru/
ptio fuit quãtum ad ꝯcupiscẽtiã carnis. sicut ha/
bet. vi gen̄ scđa vero quantum ad ꝯcupiscẽtiã mũ
di. sicut hẽtur. x. gen̄. de his qui edificauerunt ciui
tates diuersas τ alios opprimebãt tertio vero fi
ebat corruptiõ p superbiã vite. sicut hẽtur. xi. gen̄.
τ ibidẽ ĩ fine agit de corruptõe fidei per idolatriã
τ sic in humano genere ascẽdit corruptio actua
lis peccati vsq̃ ad sũmum qḋ ẽ peccatũ infidelita/
tis. hoc autẽ non contigit in prima etate. qꝛ in illa
nõ erãt nisi due differẽtie hoĩuʒ. aut deo dediti. τ
illi vacabãt cultui diuino omnino. aut dediti car/
ni. τ illi totum vacabãt carnis voluptati. ꝙ licet
deum cognoscerẽt fide tñ malis operibus carnis
ꝯtēdebãt. ¶ Ad obiectum autẽ in ꝯtrium dicẽdum
est. ꝙ licet quidã homines tunc erãt dediti sensibi/
bilibus tñ non ascẽdebãt ad hoc vt creaturã pro
creatore venerarent. ꝓpter recẽtẽ memoriã eius
qui fecit celũ τ terrã quã ex disciplina patrũ ha/
buerũt. ¶ Ad scđm vero dõʒ. ꝙ lʒ simplices eẽnt
quo ad hoc. ꝙ tñ non erãt relicta ĩ scripturis ex
qbus erudirent sicut ĩ posterioribus tpibus fuit fa
ctum. meliora tñ nãlia habebãt q̃ hoĩes qui po/
stea fuerũt. τ ex meliori ingenio nãli cum grã que
tunc nõ defuit. poterãt melius resistere machina/
tõibus dyaboli q̃ ĩ posteriori tpe quãtũ ẽ de bo/
nitate nãlium. ¶ Ad illḋ vero qḋ obijcit. de diffe/
rẽtia origis idolatrie siue tpis apud gẽtiles τ iu/
deos. dõm ẽ ꝙ iudei diutius pstiterunt ĩ fide pro/
pter doctrinã abrahe τ patriarcharũ quã a deo
acceperunt. hoc aũt fuit. qꝛ aliquos elegit sibi ĩ oĩ tẽ/
pore ĩ quibus voluit fidẽ creatoris τ liberatoris
ꝯseruare. ¶ Sꝫ vero queri pp qḋ ꝓniores erãt iude
tpis ad idolatriã cũ dñs loqret cũ moyse ĩ monte
syna. hoc fuit fortasse qꝛ ꝓpter morã eius ĩ mõte
vacabãt ocio τ multis alijs pctis. que tñdem in/
ducunt ad ĩfidelitatẽ tanq̃ ad summum in gnẽ pec/
cati. τ magis idolatrabãt in vitulo conflatili q̃ in
in alio gnẽ idoli. propter memoriã idoli egiptio/
rum. colebãt enim egiptij thauꝝ siue bouẽ serapi
consecratum. serapis aũt sicut dicit isido. erat egi/
ptioꝝ deus. q prius erat rex argiuoꝝ q cũ naui/
bus trãsiuit in egiptũ τ occupauit eã τ mortuus
ẽ ibi. τ ĩ honore eius q̃ deus habitus ẽ. postea finge
bat ꝙ sub specie thauri egrediebat quolibet ãno
de nilo. τ dabat responsa sacerdotibus mẽphe/
ticis τ imaginem huius capitis iudei in deserto
sibi fecerunt. postea etiã in recordationem illius
fecit hierobod vitulos aureos in quibus τ po/
stea filij isrl̃ idolatrabãt. sicut habetur. iij. re. xij.
τ quicquid eẽt de alijs idolis ista erãt idola pri/
cipalia iudeoꝝ.

Deinde queritur .§. i.

tpe cessatõis. videt eĩm ꝙ cessauerit idola p ad/
uẽtuʒ xp̄i τ publicationẽ euãgelij. sicut hr̃ isa. xli.
sup illud qui fuerunt iniciate. glo. Nondum post
xp̄i aduentum ꝯtinuisse idola futuroꝝ sciẽtiã ꝓmit
tẽtia. τ iterum ibidẽ. xp̄o pdicante eccl'e nunciãte τ
veritatẽ monstrãte. ipsi errores vẽto τ turbini cõ
parabãtur. Silr̃ videt ex ꝑsse p hoc qḋ dicit. xix.
isa. ascẽdet dominus sup nubẽ leuem τ ingredie
egiptum τ mouebunt simulachra egipti. ¶ Sed
videt contrariũ per hoc quod legit ĩ act. xiiij. de
sacerdotibus iouis. τ. xix. de cultura dyane. τ si/
cut legit in cronicis. plures etiam post aduentum
christi τ fidẽ predicatam idola coluerunt. Ad
quod dicendum est. ꝙ tẽpore cessationis idola/
trie τ causa fuit ex aduentu christi τ ex publicatiõ/
ne euangelij vt in pluribus. τ qꝛ nõdum facta est
publicatio apud aliquos gẽtes: forte apḋ illas re/
manet idolatria. Nec hoc ẽ contrarium. ꝙ idola
persistuerunt post aduentum christi τ predicationẽ
euãgelij. quia quidam noluerũt recedere ab ido/
lis propter sui pertinaciã. imo persecuti vsq̃ ad
mortẽ credẽtes christum quousq̃ dominus per
miracula in sanctis suis coruscauit τ infidelitatẽ
euacuauit.

Mẽbrum septimuʒ.

f Eptimo querit vtrũ cõicãdum fuit cũ
idolatris: qḋ nõ vʒ. p hoc qḋ dĩ. xv. le
ui. sup illud. mulier que redeunte mẽse
τc̃. glo. sic oportet ab idolatria absti/
nere. vt nec idolatras nec corã discipulos vel fa/
ctores quibus quasi lectis vel vasis viunt cõtin/
gamur. nec cuʒ eis cõmunionẽ hẽamus. ergo nõ
fuit cõmunicãdum cũ eis. Silr̃ dĩ. xvij. deutero. su/
per illud. Reperti fuerit apud te τc̃. glo. lapidi/

bus iubet idolatras obrui. quos irreuocabili sn̄ia dānādos eē puidit. nō ergo tm̄ sepandi erāt a cōmuniōe. imo grauissima morte puniēdi. Sil̄r hētur i. xiij. deut. Et. xvi. deut. exprimit causa cū dr̄. Nō inibis cū eis fedus neq3 miscēberis eoꝝ. nec sociabis cū eis coniugia. filiā tuā non dabis filio eius nec ecōuerso. q2 seducet filium tuū ne sequat me ⁊ vt seruiat dijs alienis. ¶ Sil̄r dicit aplūs. i. coꝝ. x. nō potestis mēse dn̄i pticipes fieri ⁊ mēse demonioꝝ ⁊ ꝑmitit. nolo vos fieri socios demonioꝝ. Contra. erit. ad mēsas paganoꝝ si volueris ire: sine vlla phibitiōe pmittim᷑. si. n. qs nolat frater inter vos: fratrē in hoc loco fidelē intellige. cū aūt de paganis ageret nō ita. s3 siquis vos vocauerit d̄ isidelibus paganos signās ⁊ vultis ire: oē qd̄ apponit vobis comedite. ergo poterāt cōmunicare i cibo cū paganis. s3 illi colebāt idola: ergo cū his poterat eē cōio s3 nō in rōne idolatrie. ¶ Itē aug. isideles nō possumus xp̄o lucrari: si colloquiū eoꝝ vitamus ⁊ cōuiuia. ergo potuit eē cōio cū isidelibus q tn̄ idola colebāt. Ad qd̄ dōm. ꝙ qdā pagani erāt q nō colebāt sed sequebātur legē nālē hn̄tes fidē creatoris. ⁊ cū talibus poterat esse cōio: nisi ipi isisterēt ad ptrahēdū in cōtumeliā xp̄i. ⁊ de talibus pōt itelligi qd̄ dicit erit. Rō āt ponit ab aug. vt sic fideles possent lucrari isideles deo. hoc āt fuit illo tpe quo isideles patiebant fideles secū cohabitare sine cōtumelia xp̄i. ⁊ sine piculo ppriē psone. Illi vero pagani q colebāt idola ⁊ i idolatria erāt obstinati erāt. cū qbus nō fuerat cōicādū. ⁊ s̄m hoc dicit aplūs. nō potestis fieri pticipes mēse dn̄i ⁊ mense demonioꝝ s3 n. isideles huiusmōi patient sustine pn̄t xp̄ianos secū. tn̄ pp piculū isirmoꝝ fideliū qui possent scādalizari si comederēt de idolaticis nō erat cōicādū cū eis. ⁊ iō dicit aplūs. i. coꝝ. x. Si qs dixerit hoc imolatū eē idolis. nolite māducare pp̄ter illū q idicauit. ⁊ pp̄ter ōsciam: non tuā sed alterius. Preterea diuersa intentio ⁊ cautela periculi diuersum odē efficit opus. itētio. n. lucrādi aīas deo cū cautela piculi qd̄ pōt accidere cū ōtagione reddit opus bn̄ formatū. ⁊ sic poterāt fideles cū isidelibus tali itētiōe cōicare vbi non erat piculū. vbi vero erat piculū cū ōscia talis piculi non erat cōicādum. ¶ Et s̄m hunc modū itelligēdum ē qd̄ dr̄ in leui. vbi dicit ꝙ op3 ab idolatria abstinere ⁊c. ne forte ex colloquijs eoꝝ oriat corruptio. corrūpunt. n. bonos mores colloq̄a praua. i. coꝝ. xv. ¶ Similr̄ itelligendum ē illud deut. xvij. ⁊. xiij. pp eoꝝ. s. pertinaciā ⁊ fideliū vitādam fallaciā hec etiā ratio fuit apud iudeos. qui tunc tpis erāt vt vitarent ōsortia paganoꝝ.

Questio. clxxix. si iudei. ⁊ gētiles sint cum ritu suo tolerādi.

Consequenter dicēdū est de peccato qd̄ ōmittitur in obseruātia ritus iudaici: ⁊ gētilis ōuersatiōe cū iudeis aut paganis. Et p̄io querit vtrū tolerādi sint iudei. Scd̄o vtrū ritus eoꝝ sit quasi idolatria. Tertio vtrū permittēdi sint ritū suū i solēnitatibus ⁊ alijs obseruare. Quarto vtrū ad fidem ōminatōibus ⁊ penis aliquibus sint ōpellēdi.

Membrū primū.

Circa primū sic videt ꝙ nō sint tolerādi. blasphemāt. n. ⁊ ō xp̄m ⁊ ō. b. virginē. psequunt etiā fidē catholicā. sacramētis etiā ecclesiasticis faciūt iniuriā. sicut habet ex. de iudeis. ⁊ si iudeos. blasphemi aūt s̄m legē āt veterē erāt morti tradēdi. ergo ⁊ iudei nō sunt tolerādi s3 morti exponēdi. maxime q sic se hn̄t. ¶ Preterea. libri eoꝝ q dr̄ thalmut plura ōtinent que ad blasphemiā xp̄i ⁊. b. virgis ptinent. cū ergo doctrinā illius libri quasi legem obseruēt: simul cū libris huiusmōi sūt disp̄dendi. ¶ Itē xp̄iani psequunt paganos vsq3 ad mortē q sunt detētores terre sancte. s3 drplior iniuria ē ōtumelia redēptoris. ergo ppetrātes huiusmōi ōtumeliā pseq dn̄t xp̄iani vsq3 ad mortē: nō ergo sūt tolerādi. Qd̄ āt ōtumeliā ingerāt p3 p hoc qd̄ dr̄ extra. d̄ iudeis. i nōnull̄. Cōtra. vr̄ p hoc qd̄ dr̄ i ps̄. sup illd̄. vt occidas eos. gl. hoc d̄ iudeis specialr̄ pōt itelligi. pcat ne iudei funditus peant. disp̄si qdē sūt vt ad ōuersionē puocent. orat āt p eis dicēs. ne occidas eos qūe occidāt: s3 maneāt gēs iudeoꝝ cū signo circūcisiōis. ergo tolerādi sunt. ¶ Itē fortius ē testimoniū qd̄ ab aduersarijs accipit. sed eccl̄a catholica sumit testimoniū a veteri lege quā obseruāt iudei. ad hoc ergo ꝙ eccl̄a catholica ab inimicis hēat testimoniū tolerādi sunt iudei. a lege. n. veteri. s. a lege moysi ⁊ pphetis accipit testimoniū de xp̄o qd̄ negare nō pn̄t. ¶ Itē ysa. x. habet. ꝙ reliq̄e isrl̄ salue fiēt. ⁊ sil̄r dicē apo. xi. ro. reliq̄e āt saluari n̄ pn̄t nisi semē in eoꝝ maneret. saluādū ē ergo semē iudeoꝝ. tolerādi sūt ergo iudei. Qd̄ ōcedēdū ē. ¶ Ad obm̄ āt in ōtrariū dōm ē. ꝙ l3 blasphemiā ppetrēt. credūt tn̄ se n̄ in hoc delinquere: eo ꝙ nō dū credāt messiā venisse. ⁊ i hoc errāt ⁊ reseruant ad futurā dānationē nisi resipiscāt. sicut dr̄ sup illud ps̄. Retribuāt eis. gl. in pn̄ti vt dispgant i futuro vt d. inent. si tn̄ psistēt i blasphemia manifesta: coercēdi sunt p principes seculares. sicut habet ex. de iudeis in nōnullis. prouincijs. vbi dr̄. districtissime phibemus ne i ōtumeliā creatoris psilire psumant. ⁊ qm̄ illius non debemus dissimulare opprobriū q pbra n̄ra deleuit. pcipimus p̄sūptores huiusmodi p pricipes

seculares digne aĩaduersiõe sũt cohercẽdi ne crucifixũ ꝑ nobis aliquatenus blasphemare ꝓsumat. ¶ Ad scdm dõm. ꝙ libri eoꝝ i qbus huiusmodi blasphemie ꝯtinẽt ꝯburẽdi sũt. ipsi võ si ꝑtinaciter i huiusmõi blasphemia ꝑsisterẽt. coꝝ iudicee ꝯuicti digna pena sũt puniẽdi. sicut dicẽ si occulte blasphemãt. ¶ Ad tertiũ võ dõm ẽ. ꝙ alia ẽ rõ de ipsis paganis detẽtoribus terre sancte. ⁊ de ipsis iudeis. ꝑsequit. n. xpiani ipsos paganos tãꝙ iniustos detẽtores: ⁊ sacri loci violatores i iniuriã xpi. iudei võ multiplici rõe ꝑmittunt viuere ⁊ int̃ xpianos ꝯmorari. tũ ꝑp hoc ꝙ a iudeis legẽ veterẽ accepimus. tũ qꝛ de semie illo venit xps. tũ qꝛ facta ẽ ꝓmissio salutis eoꝝ cũ plenitudo gẽtiũ intrauerit. vñ si deliquerint manifeste in xpm debita aĩaduersiõe sũt cohercẽdi nec vr̃ eis magis ꝑcẽdũ i delictis manifestis ꝙ̃ malis xpianis.

Membrũ secundum.

Secũdo querit vtrũ ritus eoꝝ sit quasi idolatria. qđ videt ꝑ hoc qđ dr̃. v. gal. sup illud. Nolite iugũ seruitutis iterũ ꝯtineri. glo. non ẽ leuior hec legis seruitus ꝙ̃ idolatrie. videt ergo ꝙ seruitus legalium assimilet idolatrie in onere. Itẽ iterum sup illud iiij gal. quibus denuo seruire vultis. gl. legis obseruãtia cui debiti tunc erant. erat ꝑeim pene par seruituti idoloꝝ cui ante ꝯuersionẽ vacauerãt. ex quo habet ꝙ legis seruitus est quasi idolatria. ⁊ explanat ibidẽ ꝑ hoc qđ sequit. non modo distat lex post xpm ab antiqua idolatria. ergo manifeste appet ꝙ seruitus legis modo sit quasi idolatria. ¶ Cõtra. lex dictabat credere in deũ ⁊ illi soli latriã exhibere. contrariũ autẽ exigit idolatria. exhibebat enim latriã ipsis idolis. nullatenus ergo seruitus legis in peccato adequat idolatrie. Ad qđ dicẽdum ꝙ non ẽ equale peccatũ in ipsis iudeis obseruare ritum legalẽ ⁊ idolatriã. sed dr̃ peccatum pene par ipsis fidez christianã assumẽtibus. ꝓpter hoc qꝛ vtrobiqꝫ est apostasia. lꝫ non equalis. quãtum ad onus enĩ habebat similitudinem. vtrobiqꝫ eĩn maximũ erat onus. ⁊ tam sacrificia iudeoꝝ reprobata sunt sicut ⁊ gentiũ. dicitur autẽ non distare ab idolatria qꝛ vtrobiqꝫ erat infidelitas. galathe eĩn cum erant gẽtiles super stitiõi idolatrie deseruierũt. cum autẽ a fide catholica que ꝓhibebat retrocesserũt ad seruitutẽ legaliũ iterum quasi in infidelitatẽ ceciderunt. Preterea. ratiõe operis operati. scilꝫ sacrificioꝝ erat conueniẽtia cum idolatria. ratione etiam pronitatis ad sacrificãdum ⁊ ipsius superstitiois in sacrificijs. iudeis tamẽ non est tãtum peccatum modo adherere legi quãtum fuit peccatũ coniꝫ qui idolis adheserant.

Membrum tertiuꝫ.

Tertio querit vtrũ ꝑmittendi sint ritum suũ in solẽnitatibus ⁊ alijs obseruare. qđ nõ videt. peccat eĩm mortalr̃ i celebrando ritus suos cuꝫ iã tẽpus legaliũm transierit. ⁊ dicit hiero. ꝙ legalia mortifera sunt obseruãtibus. ⁊ in hoc ꝯcordat augu. restat ergo ꝙ peccant mortalr̃ obseruãdo. cum ergo ecclesia nõ obuiet huiusmõi facinori videt ꝯsentire. maxime cũ possit obuiare. qui. n. manifesto facinori desinit obuiare cũ possit cõsentire vr̃. sicut dicit aug. peccat ergo eccl̃a. Restat ergo ꝙ ecclia ꝑmittere nõ dꝫ ꝙ iudei i solẽnitatibus legalibus suos ritus obseruẽt. ¶ Cõtra. vr̃ ꝙ ecclia det eis auctoritatẽ dum ꝑcipit eos nõ ipediri a custodia suaꝝ solẽnitatũ. sicut habet i dis. xlv. q̃ sincera. vbi dr̃. oẽs festiuitates feriasqꝫ suas sicut hactenus ipsi ⁊ patres eoꝝ ꝑ lõga colẽtes ipa tenuerũt. liberã hẽant obseruãdi celebrãdiqꝫ licentiã. Hoc etiaꝫ vr̃ ꝑ hoc qđ dr̃ extra. de iudeis ⁊ sarra. c. sicut iudei. vbi dr̃. ꝑterꝫ in festiuitatũ suaꝝ celebratione nullatenus quisꝙ̃ eos fustibus vel lapidibus ꝑturbet. sꝫ ecclesia nõ dat auctoritatẽ peccãdi. ergo nõ peccãt suas solẽnitates celebrãdo. ꝑmittẽdi ergo sũt i huiusmõi ritibus. ¶ Ad qđ ẽt vr̃ per hoc qđ dicit greg. qđ volũtas ẽ arcere iudeos a solẽnitatibus suaꝝ feriaꝝ. qñ ⁊ si ꝯ lõgũ vsuꝫ fuerit nihil ad fidei ꝯuersatiões illos ꝓficit. aut cur iudeis quãlr̃ suas cerimonias colere decẽãt regulas ponimus. si ꝑ hoc eos lucrari nõ possimus. agẽdũ ẽ ergo vt potius rõe ⁊ mãsuetudine seq̃ nos velint ꝙ̃ fugere. ex quo accipit ꝙ ꝑmittẽdi sunt suas solẽnitates obseruare. Ad qđ dõm. ꝙ ꝑmittendi sũt ꝑmissiõe tolerãtie. sicut hr̃ extra eo. consuluit. vbi dr̃. qꝛ ꝑ magno debẽt hẽre ꝙ in veteribus synagogis i suis obseruãtijs tolerant. si. n. ꝓhibent suos ritus seruare: quasi ad fidẽ cogerẽt. coacta aũt ficta deo nõ placet. Preterea dicit grego. quoꝝ mentẽ reddita rõ ad plenũ nõ pot̃ ꝓuocare. si aspitatibus cogerẽt. ꝑculpellere aduersitas. ¶ Ad oĩm dr̃ in ꝯsuli ẽ dõm. ꝙ lꝫ ecclia ita ꝑmittat: nõ tñ ꝯsentire dr̃. qꝛ ille cõsensus q̃ reputat iij ꝑcim. intelligit de delictis manifestis vbi tenet ad correctionẽ illoꝝ q̃ subijciunt sibi: vel i eno fidei vinculo sunt cum ipsa. hoc autẽ non habet locuꝫ in hac parte. ⁊ ideo ñ dicitur cõsensus sꝫ ꝑmissio tolerantie ne deterius cõtingat vt aliquo modo bonum eliciat.

Membrum quartũ.

Quarto querit vtrũ ad fidẽ ꝯminationibus ⁊ penis aliqbus sint ꝯpellẽdi. qđ non vr̃. dicit eĩm i ꝯcilio Toletano de iudeis. precepit sancta sinodus nemini deinceps ad credẽdum vim inferre. sicut enim homo ꝓpria arbitrij voluntate serpenti obediens perijt sic vocãte se dei grã ꝓprie mẽtis ꝯuersione

q̄s{a}z credēdo saluat. n̄ ergo vt spellēdi sūt s3 po⁹ suadēdi. et hoc idē dic̄ gre. restat ergo φ n̄ sūt ad fidē cogēdi. ¶ Itē dic̄ aug. iuiti aliqd facē pos sumus credē m̄ n̄ possumus nisi volūtarij. p cō pulsiōz ergo nullus ad fidē ducēdus ē. Cōtra. aug. ad macedo. bn̄ficētie ꝯsolatōe vl̄ discipline correctōe adducat hō. primū ad colēdū deū. disciplina at̄ itelligit̄ p vbera. ergo vberibus aliqs ad fidē ē duc̄. [illegible] ¶ Itē3. xxiij. q. vi. iā vo. dīφ flagell' tribulationū mali sūt cohibēdi a malo et ꝓuocādi ad bonū. ergo flagell' qs ad fidē ē cogē dus. ¶ Preterea. i cano. legit̄. φ aliq ad xp̄ianitatē cogēdi sicut factū ē tp̄ibꝰ religiosissimi p̄ncipis sisebuti. Ad qō dō3 φ aliter itelligit̄ ꝺ cō uertēdis ad fidē q nunq̄3 crediderūt et aliter de his q aliqn̄ crediderūt s3 a fide recesserūt vel [illegible] ꝯtēpserūt. si. n. itelligit̄ ꝺ his q nūq̄3 crediderūt n̄ sūt oīo cogēdi. si vo aliqn̄ crediderūt. ꝯpellēdi sūt fidē seruare vl̄ ad fidē redire. et hoc mō itellīgūt p̄dicte auctes. Distīguēdū ē at̄ φ duplex ē coactio. absoluta et ꝯditional'. absoluta coactiōe nullus ē cogēdus q nūq̄3 credidit. et s3 hoc itelligūt auctes q̄ ꝺ hoc loquūt̄. n̄. n. hoc mō h̄r fides nec caracter baptismal' ip̄rimit̄. sic̄ h̄r ex̄. ꝺ bap. et eiꝰ effectu. Si vo ē coactio ꝯditional' sic̄ p minas vl̄ p vbera. hoc mō aliq fidē recipiūt et caracterē3 baptismalē q: adest volūtas. et hoc mō aliqn̄ aliqui fuerūt ꝯpulsi. et tales ꝯpellēdi sūt tenere fidē quā necītate susceperūt. ne nomē dn̄i blasphemetur. et fides quā susceperūt vilis et ꝯtēptibil' h̄eat. sic h̄r i di. xlv. ꝺ iudeis. Occasiōe huiꝰ qōnis querit̄. vtrū illi q ꝯueniūt ad fidē iudeis cito sunt recipiēdi aut nō. Et sil'r pōt queri de paganis? et vi φ nō. p hoc qō dicit̄ i di. iiij. de ꝯse. iudei. vbi di. φ septē mēses iter cathecuminos ecclie legitimi ītroeāt et si pura fide venire noscūtur tūc demū gr̄a3 baptismi mereant̄. hoc idē habet̄ ibidē. ne qō absit. vbi di. φ abstinētia. xl. dierū ē iudicta vtrobiq3. ergo magnū spaciū dat̄ ad ꝓbatōez et eā ꝓnie pagēde. ¶ Sil'r vi̅ 3tuu3 p hoc qō di. ij. act. vbi petrus loqt̄ ꝺ iudeis dicēs. agite p̄nia3 et baptizet̄ vnusq̄sq3 vr̄u3. cū ergo cito eēnt baptizati exēplo illiꝰ n̄ vi φ tn̄ differēda sit susceptio ad fidē siue sacm̄i fidei qō est baptisma. ¶ Sil'r h̄r act. x. vbi di a petro. Nūqd aquā qs ꝓhibe ri pōt vt n̄ baptizent̄ hi q acceperūt sp̄m sanct̄. et iussit eos baptizari i noīe dn̄i xp̄i. Eodē mō habetur de eunucho act. viij. ex his ergo videt̄ φ n̄ tāta ꝯueniat dilatio. Ad qō dō3 ē. φ aliter fuit i primitiua ecclia i p̄te. et aliter i ꝓgressu ecclie. p primitiua. n. eccl'a erat donū sp̄ūsc̄i donū qō īuisibili signo demōstrabatur i credentibus. signa etiam alia erāt manifestātia fidē i ip̄is. ꝓpter qō nō oportebat differre sacm̄i fidei s3 in progressu eccle vbi n̄ erāt huiusmōi signa manifestātia vel vehemēter fidē arguētia. et latebat vl̄ latere pote rat fictio cordis. necīa fuit dilatio tp̄is vt fieret ꝓbatio fidei et cathecismꝰ p quā fieret habilitatio ad baptismū. et iō s3 diuersa tp̄a diuersus ꝯsigebat terminus s3 priꝰ et posteriꝰ vt ꝯstaret de fidei habilitatōe et tolleret̄ facilitas redeūdi ad fomitē. huiusmōi aūt terminus relinqt̄ in iudicio discreti ꝑlati s3 φ plus vl̄ minus videbit̄ expedire.

Questio. clxxx. ꝺ ꝯuersatiōe xp̄ianoꝝ cū iudeis et paganis.

Einde querit̄ ꝺ ꝯuersatione xp̄ianoꝝ q̄ sit cū iudeis et paganis. Et p̄rimo q̄rit̄. v. eccl'a iudicare ꝺbeat ip̄os īfideles aut n̄ ꝑtineat ad ip̄a3 iudicare. Scd̄o v. iudei vel pagani possint xp̄ianis p̄esse vl̄ n̄. Tertio. v. ꝯpellēdi sint soluere decimas p̄diales vl̄ alia q̄ solēt soluē xp̄iani habitātes i domibꝰ vl̄ ꝯmorātes i terris q̄ sūt īfra limites alicuius eccle. Quarto vtr̄ xp̄iani possint h̄re mācipiū iudei vl̄ pagani. et n̄ vēdo peccēt.

Membrum primu3.

D primū sic dicit ap̄ls. j. Cor. vi. quid mihi ꝺ his q foris sunt iudicare? foris at̄ dicūt̄ ee īfideles. ergo ꝺ his n̄ h̄3 ecclia iudicare. ¶ Cōtra. papa iudicat ꝺ hereditate restituēda ꝯuersis ad fide3. imponit ēt penā ip̄is iudeis subtrahēdo cōionē xp̄ianorū. statuit ēt penas īfligēdas ip̄is iudeis q ꝺ usuris debitus baptizatos subiicere attētauerūt. ergo eccl'a iudicat ꝺ his q foris sūt. s. factē iudeis. vl̄ ergo ꝯ ordiatōez ap̄li. Ad qō dō3 ē. φ duplex ē dicitu3 ecclesie. vnu3 quo ad pena3 sp̄ialē. alterū quo ad pena3 corpalē siue pecuniariā. nō ē ecclesie iudicare eos q foris sūt vt penā sp̄ialē eis īfligat vel regulas religiōis iponat. pōt aūt penas tp̄ales eis īfligere vl̄ ēt sp̄ales idirecte remouēdo xp̄ianos ab eoꝝ cōione. Iudicat āt ecclesia ꝺ illis i plurib⁹ casibus. repellit eos a legittimis actibus sicut h̄r. ij. q. vij. alieni. repellit ēt eos a p̄de publica. liiij. di. nulla officia. ne habeat xp̄ianum mācipiu3. vt ex̄ de iudeis. c. iudei. ne sinagogas nouas ꝯstruāt. sic habetur ex̄. eo. cōsuluit. ne ex testamento xp̄iani aliquid habeant. xxiiij. q. ij. sane. vt xp̄ianos testes ꝯtra se recipiant. ex̄. de testi. iudei. vt in die parasceues fenestras non aperiant. ex̄. eo. quia sup his. vt excedentes ꝯtra fidē verberibus subiiciant̄ et sic p̄tibus modis iudicat eccl'a eos q foris sūt. nec sic n̄ fa cit eccl'ia ꝯtra verbū ap̄li qō lic. legit̄ ꝺ pena sp̄irituali directa cui nō subiiciunt̄ īfideles. cū careāt vnitate fidei ecclīastice.

Membrum secundum.

Secũdo querit̃ vtrũ iudei vel pagani possint preesse xp̃ianis vel nõ. Et videt̃ q̃ sic. p̃ hoc qđ dicit ap̃ls. j. ad thi. v. quicũq3 sũt sub iugo serui dñõs suos omni honore dignos arbitrent̃. glo. sub iugo i. fidelium. nõ ergo negat ap̃ls q̃n infideles poterant p̃esse fidelibus. ¶ Itẽ. ex̃. de iud. multoꝝ. quia cõ̃ledis terris coꝝ diuinus adheserũt vtpote cõ̃dictiõe loci debẽtes ad colẽda rura remanere. cõ̃suetas pensiões p̃dictis viris p̃bentes. p̃nt ergo iudei p̃esse xp̃ianis. Itẽ3 p̃nt accipe p̃ciũ d̃ xp̃ianis mancipijs emptis qđ non eẽt nisi possent aliq̃ mõ p̃esse eis. sic h̃r. liiij. di. fraternitatẽ. Videt̃ ẽt p̃ hoc qđ dic̃ gelasius. xvij. q. iiij. vbi d̃r. q̃ dilig̃ter n̄ra cura rex fideliter examinet v̄itatẽ. quatenus nec religio temerata videat̃. nec seruus hac abiectiõe metuꝰ cõ̃pellẽtus dñi iura declinare cõ̃pellat. Ex quo v̄r. q̃ seruus d̃ quo ñ cõstat eẽ xp̃ianũ a dño dñi sui nõ ẽ eximẽdus. Sz vr̃ cõ̃trarium p̃ hoc qđ d̃r ex̃. eo. multoꝝ. vbi d̃r. Nulli iudeoꝝ3 xp̃ianũ mancipiũ i suo dñio retinere. sz siq̃ apud eos ĩueniũt̃ libertas seruet̃. ⁊ dic̃ greg. mancipia xp̃iana q̃cũq3 iudeũ potuerit cõ̃passe ad libertatẽ. iuxta legum p̃cepta sine ambiguitate p̃ducũt. ne qđ absit religio xp̃iana iudeis subiecta polluat̃. Itẽ3 di. liiij. Nulla officia publica iudeis iniũgãt̃. p̃ q̃ eis tribuat̃ penã xp̃ianis inferre. hoc autẽ factũ ẽ ne xp̃iani iudeos habeant dños. ¶ Simile habetur ex̃. de iudeis. ad hoc oibꝰ. vbi inhibet̃ ne xp̃iani iudeorũ seruitio se p̃ aliqua mercede exponant assidue ⁊ hoc idẽ habet̃ ibidẽ cũ d̃r. iudei siue saraceni ⁊c̃. sz q̃ rõ ẽ vt p̃p fidẽ xp̃ianã auferat̃ ab eo ius i seruũ. cũ seruitus sit d̃ iure diuino introducta. ⁊ iure ẽt canonico approbata. nulli aũt iniuriã facit religio xp̃iana. Ad qđ dõ3 est. q̃ nõ p̃mitit̃ xp̃ianis seruire iudeo p̃p xp̃iane religionis vitãdũ detrimẽtũ. sicut h̃r ex̃. d̃ iudeis. ad hoc oibꝰ. vbi d̃r iudeoꝝ mores ⁊ n̄ri i nullo cõcordãt. ⁊ ipi de facili ob cõtinuã cõuersatiões assiduã familiaritatẽ ad suã supstitiões ⁊ p̃fidiã simpliciũ animos p̃nt inclinare. hac etiã rõne si aliq̃ fuerint coꝝ serui. a seruitio coꝝ liberent̃. aliq̃n dato p̃cio. aliq̃n nullo dato p̃cio. seruus eni3 iudei aut est vernaculus aut emptitius. si vernaculus: si sit v̄l velit fieri xp̃ianus. eripit̃ statim i libertatẽ nullo p̃cio dato. sicut h̃r. C. d̃ capitulo. l. fi. ⁊ di. liiij. fraternitatẽ. Si v̄o fuerit emptitius aut erat xp̃ianus qñ fuerat emptus. aut paganus. si xp̃ianus liber efficitur nullo precio dato. sic habet̃. liiij. di. mancipia. est iudeis interdictum cõmerciũ xp̃ianorum. ⁊ lc. poli. ⁊ loge fori. Si autem fuit paganus. aut ẽptus ẽ cã seruitij. aut cã mercimonij. si cã seruitij ⁊ vult fieri xp̃ianus liber efficit̃ sine p̃cio. di. liiij. fraternitate. In scđo v̄o casu si infra tres menses nõ exposuerit eũ venalẽ. postea si fieri vult xp̃ianus. liberat̃ sine p̃cio. q̃r p̃sumit̃ q̃ ad seruiẽdũ eũ emerit. si aũt exposuerit eũ venalẽ infra illũ terminũ ⁊ ille fieri vult xp̃ianus tũc v̄l post. dũmõ ñ steterit p̃ dominũ quominus vẽdiderit eũ. liberat̃ reddito precio. xij. solidoꝝ ab aliquo xp̃iano. di. liiij. fraternitatẽ. ⁊ ex̃. eo. presenti cõ̃sultatio. si tñ iudeus volẽtẽ fieri xp̃ianũ circũciderit vel alterius secte signaculũ impsserit. p̃ iniuria p̃prij corporis sine p̃cio liberat̃. di. liiij. nulle. vbi d̃r. q̃ siqui xp̃iani ab eis iudaismo ritu sũt maculati vel etiã circũcisi. nõ reddito p̃cio ad libertatẽ ⁊ religionẽ rediãt xp̃ianã3 lex autẽ humana grauiores penas infligit. qđ aũt dictum est de seruis iudeoꝝ: hoc põt dici ẽt d̃ seruis saracenorũ. eadẽ eni3 suspitio ⁊ idẽ piculũ põt eẽ i vtrisq3. ¶ Ad obiectũ at i cõtrariũ dõ3. q̃ illud ap̃li intelligit̃ p̃ statu primitiue ecclie ⁊ vt allicerẽtur per obsequia suorũ fideliũ3 dñi infideles ad fidei cõuersionẽ3. Vñ dicit gl. potius p̃ obsequia seruorũ fideliũ dñi infideles cõuertant̃. sz ibidẽ addit in textu ne nomẽ dñi ⁊ doctrina blasphemet̃. glo. quasi aliena inuadẽtis. ⁊ doctrina xp̃iana videat̃ quasi iniusta. sz ergo illũ rõem videbat̃ alicui q̃ ⁊ mõ sic sit faciẽdũ. Sz ad hoc r̄ndẽdũ ẽ. q̃ alia rõ reformat pactũ. Nũc. n. ñ debẽt seruire ne nomẽ dñi blasphemet̃. ita eni3 sũt iudei ⁊ pagani p̃ni ad hoc q̃ trahãt fideles ad p̃fidiã siue apostasiã. p̃p qđ cohabitatio cũ3 iudeis ⁊ paganis. nisi p̃dicatiõis est interdicta ne nomẽ dñi blasphemet̃. neq3 doctrina xp̃iana ex hoc iniusta d3 videri. cũ cautela fidei oibus sit p̃ponenda. ¶ Ad scđm v̄o dõ3. q̃ lz possent xp̃iani excolere p̃dia iudeoꝝ3. nõ tñ debẽt seruire iudeis i domo sua ne cõ̃trahatur mala familiaritas. ⁊ si ex hoc dicat̃ recte p̃eẽ eis taliũ seruis q̃r nõ p̃nt eos ad aliũ locũ vel ad aliud seruitiũ trãsferre. sic d̃r ex̃. d̃ iudeis. multoꝝ. ⁊ hoc factũ ẽ i fauorẽ xp̃ianoꝝ ñ iudeoꝝ q̃ p̃dia v̄l terras emptas a iudeis possint excolere eo q̃ i illis terris p̃mus habitabãt. ¶ Ad terciũ v̄o dõ3 ẽ. q̃ lz possint accipe p̃ciũ seruitutis tñ p̃ xp̃ianis iã existentibus sz p̃ paganis q̃ volũt fieri xp̃iani. lege eni3 poli. mancipia xp̃iana a seruitute iudeoꝝ liberant̃. ne sit piculũ fidei xp̃iane i fauorẽ ẽt fidei xp̃iane q̃busdã volẽtibus suscipe christianismũ libertas cõcedit̃. ¶ Id aũt qđ dicit̃ xvij. q. iiij. nõ exp̃sse dat itelligere q̃ fuerit xp̃ianus. sz q̃ dixerit se ab infantia xp̃ianũ. ⁊ q̃ a p̃fato dño signaculũ circũcisionis eẽt ei inflictũ. qđ si eẽt a seruitute liberet̃. si v̄o nõ fuerit xp̃ianus nõ p̃ hoc q̃r cõfugit ad ecclias3 nisi velit fieri xp̃ianus a seruitute ẽ liberãdus3 ⁊ hoc v̄r ille canon dicere. vnde nõ introducitur p̃ dño iudeorum. sz p̃ dño xp̃ianoꝝ. quidã. n. eni3 volebant fraudare dños suos a iure suo cõfugiẽtes ad ecclie secreta. ¶ Ad vlt. dõm. q̃ ecclia catholica nulli iniuriã

facere iniuriā. sȝ hoc ordiauit ne deo fiat iniuria. Iniuria āt fieret deo si fides ī aliquo periclitaretur occasione iusticie tp̄alis seruāde.

Membrum tertium.

t Ertio querit̄ vtrū ɔpellendi sint iudei soluere decimas p̄diales vel alia que solent soluere xp̄iani habitātes ī domibus vel ɔmorātes ī terris que sunt infra limites alicuius ecclesie. qḋ vr̄. ecclesie enīȝ nullatenus iure suo sūt fraudāde. fraudarent̄ aūtē si iudei terrā detinerēt ⁊ decīas nō soluerent: ergo ɔpellēdi sūt ad solutiōeȝ. ¶ Preterea. preceptū fuit ī lege moysi q̄ filij israhel soluerēt decīas leuitis. Vnde dr̄. iij. malach. Inferte oēm decimationē in horreū meū. ⁊ ij. paralip. xxxi. vbi dr̄. q̄ offerebāt deo decimas de oībus que gignit terra. cū ergo iudei teneant̄ ad solutionē decimarȝ nec aliquo priuilegio eximant̄. cum deterioris ɔditiōis sint ⁊ esse debeāt rōne pctī q̄̄ fuerūt tpe legis: tenebunt̄ nūc ad solutiōem decimarȝ. Et si forte dicerēt q̄ suis leuitis tenerent̄ reddere: ɔtra hoc est q̄ leuiticū sacerdotiuȝ cessit ipsi sacerdotio xp̄i sicut hr̄. vij. ad heb. trāslato sacerdotio necesse ē vt legis trāslatio fiat. dr̄ ēt in dan. cū venerit scūs sanctorȝ cessabit vnctio vr̄a. adueniēte ergo xp̄o cessare debuit vnctio regalis ⁊ sacerdotalis. ergo solutio decimarȝ faciēda fuit sacerdotibus noue legis. ¶ Preterea. decīe reddunt̄ deo ī terris ī memoriā bn̄ficij ī multiplicatiōe fructuū singlis annis. limitate aūt sunt terre s̄m distinctiōeȝ ecclīarȝ. ergo rōne p̄diorȝ siue terrarȝ soluēde sunt decime a quibuscūqȝ possidētibus. ergo iudei si possideant terras: decīas tenent̄ soluere ecclesijs. Contra. iudei nihil hn̄t nisi de vsura vt ī pluribus. de vsura āt nihil dȝ ecclīa percipere. ergo vt vr̄ nec dȝ percipere de terris q̄ vsuris empte sūt. ¶ Item ecci. xxxiij. dr̄. immolātis ex iniquo oblatio ē maculata. Et itez q offert de substātia pauperȝ quasi q victimat filiū ī ɔspectu p̄ris. ⁊ iterȝ dona iniquorȝ nō p̄bat altissimus. cū ergo isti nō habeāt nisi dona iniquorȝ: non debēt eē accepta ab ecclesia q̄ recipit iure altissimi. Ad qḋ dōm. q̄ decīe quedam sunt p̄diales ⁊ quedaȝ sunt p̄sonales. decīe vero p̄diales ⁊ quicqd occasione p̄diorȝ solebant ecclesie percipere: pñt ecclīe petere ēt a iudeis ratione p̄diorȝ q̄ ab eis possident̄. sicut hr̄ extra de decimis. de terris. vbi dr̄. q̄ iudei ɔpellēdi sūt ad decimas persoluendas de terris quas colūt. vel ad possessiones penitus renūciād. laor: ne forte ecclesie illa occasiōe suo iure valeāt fraudari. Similiter hr̄ eo. ti. de vsur. q̄to. vbi dr̄. q̄ iudei ɔpellendi sūt ad satisfaciēduȝ p̄ decimis ⁊ oblatiōibus debitis quas a xp̄ianis de domibus ⁊ possessionib⁹ alijs recipe ɔsueuerūt. vt sic ecclīe ɔseruent̄ indēnes. siu q̄ de vsuris aliqua accipiant̄ siue de illicitis acquisitis. vel q̄ oblatōes recipiant̄ in ecclīa ab ipsis iudeis. sȝ de licite acq̄sitis ab eis rōe domorȝ quas incolūt. ne ecclīa enormiter ledatur si tñ honestas ecclīe in hac pte seruet̄. si vō repugnaret honestati nec enormiter lesa eēt ecclīa: ad vitatōeȝ scādali eēt supsedendū. ⁊ p̄ hoc pōt solui obiectū in contrariū q2 de vsuris inq̄̄tuȝ huiusmōi n̄ pōt ecclesia decīas vel oblatōes petere. Et lȝ terre ō vsuris eēnt empte nihilominus ecclīa pōt petere decimas. q2 ille q vēdidit nō poterat vendē nisi qḋ habebat iuris. res aūt ipsa trāsit cum onere suo. ¶ Ad scḋm dōm. q̄ lȝ oblatōes vel dona nō sint accepta a deo inq̄̄tum ab iniquis offerunt̄. ea tñ que debent̄ rōe qua debent sūt accepta si soluantur. vñ s̄m quid accepta sunt. s̄m qd nō sunt accepta. ipsa tñ actio que a p̄uersa volūtate egreditur non ē accepta. cū aūt ex rapina vel vsura aliquid offert̄ non ē acceptū q2 non de suo offert. sed restitutio eius inq̄̄tum sic est. esset accepta.

Membrum quartū.

q Uarto querit̄ vtrū xp̄iani possint hr̄e iudeū vel saracenū mācipiū. qḋ videt̄ p̄ hoc qḋ dr̄. xxiij. q. viij. disp. vbi dicit de saracenis ⁊ eo. de iudeis. vbi dr̄ q̄ iudei submissi sūt ex p̄pria culpa ppetue s̄uituti. ergo xp̄iani pñt habere iudeū vel paganū mācipiū. hoc ēt obtinet ɔsuetudo in ptibus remotis. ¶ Contra. xxviij. q. j. dr̄. quicūqȝ ex his q baptizati sunt āmodo infideliū ɔsortia nō vitauerint ⁊ hi xp̄ianis donent̄ ⁊ illi publice cedibus deputentur. ⁊ ibidē. Nullus clericus aut laicus eū iudeis habitet. ⁊ rationem vr̄ apl̄s dicere. j. cor. xv. Corrūpunt bonos mores colloquia praua. Ad qḋ dōm. q̄ licitum ē xp̄ianū habere subditū paganū vel iudeū. non tñ dȝ habē familiaritatem cū ipso. sicut habet̄ eo. de iudeis. ad hoc. nimia enīȝ familiaritas possȝ esse occasio ptrahēdi ad malū infidelitatis. si tñ ille voluerit fieri xp̄ianus cū effectu non dȝ prohiberi. inspiratio enim sp̄ussancti ī huiusmōi non ē repellenda. nec p̄pter hoc aufert̄ seruitium dñi sȝ seruire dȝ vel alis procurari debet eius liberatio a seruitute. ¶ Ad obiecta autēȝ in ɔtrium dicēdum ē q̄ non negat̄ ex illis auctātibus subiectio s̄uitutis sȝ cohibitio familiaritatis.

Questio. clxxxj. de heresi.

c Onsequenter dicendūȝ ē de his pctis per q̄ recedit̄ a debito cultu siue honore maiestatis diuine. Recedit aūt p̄ apostasiam: scisma ⁊ heresiȝ. que tria p̄nt sic distin-

gui vt heresis aucẽdat recessus a fide ecclesiastica quã prius tenuit. scisma vero recessus ab vnitate ecclie. cũ mẽbrũ ptinaciter nõ vult capiti obedire. Apostasia vero ꝓprie dicta ẽ temerari⁹ recessus a statu ordis suscepti sicut ẽ de clericis i sacris ordinibus ↄstitutis qui de facto ↄtrahit. ⁊ de his q̈ cũ clerici effecti sũt clericatũ postponũt. In oĩbus aũt his dehonorat dei maiestas quãtũ in ipis ẽ in male credẽdo. qð ad itellectũ põt ptinere. vel ab vnitate capitis se sepãdo qð pricipalr ptinet ad effectũ vel honorẽ clericatus reyciẽdo qð ad effectũ ptinet marie. Primo ergo dõz ẽ de heresi. Secũdo ð scismate. Tertio de apostasia. Circa vo heresim pⁱmo querit qd sit. Secũdo de diffa eius. Tertio ad qð genus septẽ pctoꝝ reducat. Quarto vtrũ sit inuid ocm pctoꝝ. Quinto de quãtitate pcti. Sexto ↄ qð pcceptũ sit spãliter. Septio vtrũ heresis ad oĩa credibilia se extẽdat an soluꝫ ad credibilia que ptinẽt ad articulos fidei. Octauo de oppositione. Nono de necessitate heresis. Decimo de priuatõe cõionis hereticoꝝ ⁊ pena. Undecimo de tolerãtia ipoꝝ ⁊ opposito. Duodecimo de duratione hereticum. Tredecimo ð reuertentibus ab heresi.

Membrum primuꝫ.

a Ad primũ quo querit qd sit heresis in genere dicit sic august. in li. de vtilitate credẽdi. tria sũt velut finitima sibimet i animis hoĩuꝫ distinctiõe dignissima. intelligere. credere. opinari. que si p se ipa ↄsiderent sic põt distingui. primuꝫ p se semꝑ sine vicio ẽ. scðm aliqñ cũ vicio. tertiũ nũq̈ sine vicio. heresis ergo cũ sit semꝑ cũ vicio: magis vr appropinquare cũ opione q̈ cum itellectu vel credulitate. Hoc et vr ex rõne heretici i eodẽ li posita. hereticus ẽ qui alicuius tpalis ↄmodi ⁊ marie glorie pricipatusqꝫ grã falsas ⁊ nouas opiones vel gignit vel sequit. cuꝫ ergo hereticus heresim sequat heresis erit opio falsa. ¶ Itẽ aug. i eodeꝫ li. qð itelligimus debem⁹ rõni. qð credimus auctoritati. qð opinamur errori. heresis ergo cum sub errore ↄtineat ad opioneꝫ reducit. In ↄtrariũ sic. heresis ⁊ fides opponunt inter se. ergo hẽsis continet sub ifidelitate. sꝫ ifidelitas ẽ falsa credulitas i materia determiata. i ↄ veritatẽ que ẽ ꝺm pietatẽ. ergo heresis sub credulitate ↄtinet. ¶ Itẽ aug. i li supra dicto. credere ibi culpabile ẽ cũ de deo aliqd idignũ credit. sꝫ oĩs hereticus quid idignũ de deo asserit aut aliqð dignũ de asserit. ergo heresis sub credulitate ↄtinet. Quod aũt heresis ↄtineat aliqñ sub vno istoꝝ. aliqñ sub alio. aliqñ sub tertio: vr p hoc q̈ aliq heretici ducunt ad asserẽdum qð non ẽ asserẽdum i his que ptinẽt ad fidem ex q̈bnsdã roĩbus. sicut fuit de manicheis. sꝫ itellectus innitit rõni. ergo huiusmõi acceptio dicit itellectus. ⁊ sic heresis sub intellectu ↄtinetur. Alij aũt iducunt ad ↄseutiẽdũ. i talibus .n. auctãtibus male itellectis sꝫ credulitas innitit aucti. ergo heresis cum sit talis acceptio erit sub credulitate. ¶ Itẽ aliq iducunt ex rõnibus apparẽtibus ex q̈bus gignit opio falsa. ⁊ sic errãt. ergo hẽsis continet sub opione ꝺm hoc. ¶ Sed ↄ hoc vr dicere bern. in li. ad euge. vbi distiguit iter itellectũ ⁊ fidẽ ⁊ opioneꝫ. Intellectus ẽ ex verissimis rõibus rei cuiuscũqꝫ certa ⁊ manifesta noticia. fides aũt ẽ voluntaria quedã ⁊ certa ꝓlibatio nõdũ ꝓpalate veritatis. opio vo ẽ quasi ꝓ vo habẽ aliqd qð falsũ eẽ nescias. Itẽ itellect⁹ rõni innitit. credulitas aucti. opio vo sola ↄsimilitudie se tuet. heresis ergo cũ elõgata sit a veritate nec sub intellectu nec sub fide ↄtinebat sꝫ sub opione solũ. Ad qð dõz. q̈ heresis i parte respicit affectũ. ⁊ in pte intellectuꝫ sicut ⁊ fides. quo ad hoc q̈ respicit affectuꝫ est in genere peccati. peccatũ .n. ẽ in voluntate. quo ad hoc aũt q̈ respicit itellectum ẽ in genẽ false credulitatis. ⁊ ex opione originẽ trahit. ¶ Ad obiectuꝫ aũt dõm. q̈ lꝫ opio nunq̈ sit sine vicio. nõ tñ heresis ẽ opio cõnaliter. dr enim opio esse cuꝫ vicio semꝑ. q̈ ẽ cum formidie alterius ptis. formido aũt penam quãdam dicit ⁊ quo ad hoc estdr vicium credere aũt non semꝑ ẽ cum vicio sꝫ tũc cũ credit qð non ẽ credẽdum. ⁊ hoc mõ heresis est sub credulitate. non q̈ semꝑ innitat auctoritati non bñ itellecte: sꝫ etiaꝫ roni apparẽti. ⁊ quo ad hoc vicinat cum opione. ¶ Ad scðm dõm. q̈ cum dr q̈ hereticus gignit nouas opiones vel sequitur. opio accipit ibi pro assertiõe siue pro acceptiõe que cõmunis ẽ credulitati. ¶ Ad tertium dõm. q̈ cum dicit aug. q̈ credere debet auctoritati. opio vero errori. non accipit credere put est cõmune credulitati vere ⁊ false sꝫ put ↄuenit fidei. opinio autem non accipit ibi pro acceptione vnius ptis cum formidine alterius. sꝫ accipit pro opione ꝺm q̈ cõmune est ad falsaꝫ credulitatem. ⁊ sic heresis põt dici opio. ¶ Ad illud vero qð obÿcit q̈ heresis aliqñ sit sub itellectu. aliqñ sub credulitate. aliqñ sub opione. dõm ẽ q̈ si accipiatur itellectus ꝺm intentiõem bern. ⁊ credulitas pro fide: non erit heres sub altero illoꝝ sꝫ tñ sub opinione. Si vero itellectus large acciperet ⁊ credulitas: tunc posset heres sub intellectu vel sub credulitate contineri. non sic aũt videtur augu in li. suo loqui de intellectu ⁊ credulitate: sꝫ ꝺm q̈ appropriant.

Erinde queritur .§. i.

quid sit heresis ꝺm diffinitionem. Et ponit aug. talem diffinitionem i li. de vtilitate credẽdi. hereticus ẽ qui alicuius tpalis cõmodi ⁊ marie glorie pricipatusqꝫ grã falsas opiones ac nouas vel gignit vel sequit. ¶ Sed ↄ hanc rationem obÿcit

pōt eni3 aliqs simplr credere aliqd qd nō ē credendū in his que ptinēt ad fidē. nec tn̄ intentione tpalis cōmodi vel pricipatus grā. & si ptinax ē i huiusmōi credulitate hereticus ē li3 ab eccl'a nō sit separatus p sniam. dicit. n. hiero. super eplam ad gal. quicūqz scripturā aliter intelligit. i. Sic ꝗ3 sensus spūssancti efflagitat. li3 ab ecclia non recesserit hereticus appellat. Itez. ij. ad cor. iij. sup illud. n̄ ꝙ sufficiētes simus &c. ibi in glo. ꝙ fides ē cogitare ē his que credēda sūt cū assensiōe recta. ergo p oppositū heresis ē cogitare aliqd ē credibilib⁹ assensiōe nō recta. s3 hoc pōt aliqs facere & non aliq̄ pdicta intēcōe. ergo supuacuū videt eē i diffinitōe qd dī alicuius tpalis cōmodi &c. Itez vr ꝙ nō sufficiat ad esse alicuius heretici ꝙ hec oia ꝯcurrāt. ad hoc eni3 ꝙ indicet hereticus. reqrit ꝙ sit ptinax in opinione falsa siue i defensiōe erroris. sicut habet sup illud. i. corin. xi. Audio ser. vos eē scissuras. glo. q in eccl'a dei morbidū aliqd prauūqz sapiūt & resistūt ꝯtinaciter: prauaqz sua dogmata emēdare nolūt s3 defensare psistūt. heretici sūt. sed hoc nō videt ex pdicta diffinitōe ergo pdicta diffinitio nō ē sufficiēs. Ad qd dōm ꝙ nomē heretici aliqñ sumitur cōiter aliqñ ꝓprie. & aliqñ ꝓprijssime. Cōiter eīi dī ꝙ hereticus pōt dici quicūqz scripturā aliter intelligit ꝗ sensus spūssancti efflagitat. ꝓprie s3 ꝙ hereticus dī qcūqz alius tpalis cōmodi &c. ꝓprijssime cū supaddit ipa ptinacia in defendēdo falsitatez vel impugnādo veritatē. Et p hoc pōt intelligi qd obiectū ē. Tria eni3 cōcurrūt ad pfectaz heresim. s3. falsa credulitas que est ex pte rōnis. & puersa volūtas que ē ex pte ꝯcupiscibilis. & ptinax defensio siue impugnatio ex pte irascibilis. Diffinitio aūt hiero. attēdit sm primū. diffinitio ēo aug. quo ad primū & scdm. illa ēo que ponit in glo. sm tertiū attēdit suppositis duobus pcedētib⁹. & pōt dici hereticus sm diffinitiōem hiero. li3 nō sit hereticus sm diffinitiōem aug. & li3 nō intendit tpale lucrū vel tpales grās aut pricipatū nihilominus pōt incurrere pctm hereseos. s3 hoc dicit ꝓpter id qd frequētius accidit. frequēter eīi accidit ꝙ hec faciūt istis de causis. Si vero aliquis ignorāter crederet qd nō esset credēdū de his que ptinent ad sacrā scripturā. nō quo ad articulos fidei. nec ptinaciter defenderet. imo crederet ad catholicā fidē ptinere: nō ē talis dicēdus hereticus. vñ aug. in li. de bap. ꝯ donati. Si aliquis hoc idē sentiat de xp̄o qd fotinus opinatus est. s3 in eccl'a catholica baptiz'ē & hoc credat eē fides catholicā. nōdum dico esse hereticū nisi manifesta doctrina catholice fidei resistere maluerit. & illud qd tenebat elegerit. Ad scdm dōm ꝙ cogitare cōtrariū fidei cū3 assensione est pctm hereseos li3 nō intēdat aliqd pdictorz. cum facit hec sciēter. s3 nō punitur tam manifeste ab ecclia nisi cum sit ptinaciter. Ad tertiū. dicēdū ꝙ illa nō heretici intelligitur de illo heretico qui iam dignus est vt pcidatur ab ecclesia. quādo autez debeat esse ptinaciam in decretali ti. de hereticis determinatur.

Membrū secundum.

Cum iam dictū sit de quidditate hereseos. Scdo querit de differētia ei⁹ ad ea cū qbus videt cōuenire. & pmo de dñia eius ad simoniā. videt autem ꝙ simonia sit heresis. dicit enim grego. in registro. Quisqs per pecuniaz ordinat ad hoc vt hereticus fiat promouet. ex hoc ergo ꝙ per pecuniam ordinat hereticus ē. s3 talis simoniacus incitū huiusmōi ē hereticus. ergo simonia est heresis. Cōtra. ois hereticus deuiat ab aliquo articulo nō sic aūt ois simoniacus. ergo simoniacus nō ē hereticus. Silr pōt obijci de scismate ꝙ sit heresis. dicit eni3 aug. nullū scisma ē nisi aliquā heresim ꝯfingat vt recte ab ecclia videat recessisse. ergo scismaticus est hereticus & ita scisma heresis. Itez scisma dicit diuisionē suo noīe. hoc ēt habet in noīe heresis. nisi ergo supaddat aliquid vtrobiqz per qd vnū differat ab altero: cōuenienter dicetur scisma heresis. Itez quicūqz deuiat ab aliquo articulo symboli est scismaticus. simoniacus deuiat ab vno articulo. ab illo s. sanctam catholicaz. & aplicaz ecclīam. ergo scismaticus ē hereticus. Cōtra. hiero. sup eplam ad gal. inter heresim & scisma hoc esse arbitror. ꝙ heresis puersu3 dogma hab3. scisma vero ab ecclīa pter sepat. ergo scisma nō est heresis. Item heresis est cōtra veritatez que est cōtra pietatem. scisma vero cōtra caritatis ecclīe vnitatez. sed aliud est eē ꝯtra veritatē pietatis & aliud ꝯ vnitatem ecclīe. ergo scisma nō est heresis. Item videt ꝙ heresis non differat ab ipocrisi. dicit enim sup illud Isa. ix. disperdet dñs ab isrl' caput & caudā. glo. ois hereticus ipocrita est. & dicit berñ. sup cantica. Nō sufficit hereticos esse nisi eu3 ipocrite sint vt sit supra modum peccans peccatū. videt ergo ꝙ nō distinguat peccatū hereseos a peccato ipocrisis. imo ꝙ ipocrisis sit de cōplemento ipsius. Itez cū hoc nomē heresis sonet idē ꝙ diuisio. sicut dicit Isi. ꝓpter quid magis appropriat illi pcto ꝙ directe ē ꝯtra vnitatē fidei ꝗ3 illi qd ipugnat vnitatē caritatis vel qd ē cōtra vnitatē aliā per se & primo. Ad primuz dōm ꝙ nomen hereseos aliquādo sumit cōiter & aliqñ ꝓprie sm ꝙ cōiter sumit sic pōt dici simoniacus hereticus qz ipso iure ab ecclia diuisus. Si ēo accipiat ꝓprie. put restrīgit ad falsas credulitatē circa articulos vnitatis in trinitate & incarnatiōis: nō ē simoniacus hereticus. Preterea. pctm hereseos ē i falso nō credēdo & ptinaciter. pct3 ēo simo-

nic est ī ꝑuerse volendo ꝫ sacramētoꝝ dignitatē. ⁊ ꝫ hoc differt heresis a simonia. ¶ Ad hoc aūt quod obijcit simoniā esse ꝫ aliquē articulū fidei dōm est. ꝙ nō ē directe ꝫ credulitatē alicuius articuli sed ex ꝯsequēti. eo enī ꝙ ponit impcabile sub ꝑcio ꝯsequit vt non sit affectio debita respcu grē ecclesiastice ex qua formatur fides nec bñ credit ille articulus q ē d sanctitate eccle. ¶ Ad scdm vo dōm. ꝙ scisma nō ē heresis ꝫ sit dispositio ad heresim sicut dicit hiero. ⁊ diuidit scisma ab heresi in hoc ꝙ scisma est p se ꝫ vnitatez que est in affectu caritatis siue pacis. heresis vo ꝫ vnitatē que ē in itellectu ipsius fidei. Est enī multiplex diuisio sicut multiplex ꝯiunctio. vna ē diuisio que opponit ꝯiunctioni p fidē. est alia que opponit fidei p caritatē. tertia que opponit ꝯiunctiōi que ē per grām sacramētalē siue p grāz dignitatis ecclesiastice. prima diuisio dr heresis. scda scisma. tertia simonia. ¶ Ad obiectū in ꝯtrariū dōm ē. ꝙ si scisma nō sit heresis. tñ dispositio ē ad heresim. primo enim ē inobediēs capiti eccle. scdo ꝯtēptor ē clauiū. tertio ad hoc puenit vt nō credat illū articuluz qui ē de aplica eccla. ⁊ sic dispositio ē ad heresiz. cū enī dicit nō eē obediēdū eccle aplice siue romane ī heresim incidit. ¶ Ad scdz vo dōm. ꝙ deuiare ab aliquo articulo dicit dupli. vel sm ꝙ est principiū credēdi. ⁊ sic deuiat hereticus. vel sm ꝙ est principiū obediēdi ⁊ sic deuiat scismaticus faciēdo ꝯtrariū. ¶ Ad tertiū vo dōm ꝙ licet vtriqz ponat diuisionē tñ differēs ē diuisio. ⁊ ꝫ vtraqz ortū habeat ab affectu ad diuersa tñ intēdit. heresis enī ad hoc tēdit vt credat qd nō est credēdū. scisma vo vt velit facere ꝫ superiorꝫ mādatū. ¶ Ad illud vo qd obijcit de heresi cōparatiōe ad ipocrasim. dōm est ꝙ iter se ꝯparant. nec sequit si hereticus sit ipocrita ad coopimentū sui erroris. ꝙ ꝑpter hoc heresis sit ipocrisis ꝫ essentiā. rationes vero que inducte sunt in ꝯtrariū ad hoc tendunt. vt hereticus ipocrita dicatur ꝑpter peccati palliationē. nō ꝑpter ipsaz peccati essentiā. ¶ Ad vlt. vero dicēduz ꝙ licet multiplex sit diuisio tamē illa est principalis vbi destruit fundamentuz xpiane religionis. tunc enim cōstupratur ipsa anima vsqz ad verticē. vñ dicit greg. Cū neqssimi spūs vniuscuiusqz aīam in prauis operibus inuoluūt. ꝫ integritatē fidei viciare nō pñt. Sunt adhuc inferiora mēbra polluūt. qui autem in fide corrumpūtur vsqz ad verticez cōstuprant. malignus enim spūs ab infimis mēbris quasi ad sūma pergit. cuz acriū vñ polluens castaz celsitudinez fidei nefariē morbo corrūpit. cum ergo diuisio que ē ꝫ fidez ponat alias diuisiōes p ons ⁊ nō ecōuerso. recte nomē heresis illi diuisioni appropriatur.

Membrū tertium.

t Ertio qrit ad qd genus. vij. capitaliū peccatoꝝ reducat. ⁊ vr grad supbiā. dr enī. j. ad thi. vj. Siqs aliter docet ⁊ nō acquiescit fmonibus dñi nostri ihu xpī ⁊ ei q ṡm pietatē est doctrine: superbus est. ꝫ hereticus ē huiusmōi. ergo hereticus ē superbus. radix ergo heresꝯ ad supbiaz vr reduci. ¶ Preterea heresis ꝯsistit ī pertinacia defendendi falsaz opinionē sicut supra habitū ē. ptinacie autē radix est supbia. ⁊ ita heresis ad supbiā reducit.

Cōtra. vr reduci ad inanē gloriā vel cupiditatē sicut elicit a diffinitiōe aug. cum dicit. hereticus ē qui alicuius tpalis comodi ⁊c. cū ergo motiuū sit tpale comodū siue gloria tpalis. reducit heresis ad cupiditatē vel inanē gloriā. Ad qd dōz. ꝙ p se loquēdo heresis ad nulliū. vij. peccatorū capitaliū reducit. rōne tñ illa qua querit principatus siue gliaz ad supbiā siue inanē gliaz reducitur. vñ Isi. in glo. vij. occul. de septē gñibus dic. ꝙ de scendo doctis oriunt ꝯtentiones. iactantia. heresis ⁊ ꝑsumptio nouitatū. ꝫ hoc nō est rōne volūtatis credendi aliquid diuersuz ab eo qd credit eccla ꝫ ꝑpter vanā gloriā cuius grā credit diuersuz. ab alio aut dicitur hereticus ⁊ ab alio superbus siue vane gloriosus. ꝙ autez dicit hereticus superbus per concomitātiaz dicit. vel qr aliqd motiuū ad heresim potest esse ex iclinatione supbie. ¶ Ad scdz vero dōz. ꝙ licz ptinacia p se sit ex superbia animi siue ex vana gloria. tñ ipsa diuisio in credēdo que pcedit nō oportet ꝙ originem habeat a superbia.

Membrū quartum.

q Uarto querit vtruz heresis sit imum omniū peccatoꝝ. ⁊ videt ꝙ sic. fides enim ⁊ heresis sunt opposita. sed fides est imū oīuz bonoꝝ. ergo p oppositū heresis est imū oīuz maloꝝ. ¶ Ad hoc etiaz facit qd dicit augu. in li. de fide ad petrū. qꝫlitas male vite ab infidelitate icipit. sed que est maior infidelitas qꝫ heresis. maius enī malū ē post agnitam viā veritatis retroire: qꝫ eaz nō cognoscere. ¶ Ad idem etiā facit qd dicit . ad thi. vj. ex quibus oriunt inuidie. cōtentiōes. blasphemie ⁊c. vbi videt dicere. ꝙ ex heresi illa mala oriūt. ⁊ ita heresis ē imum maloꝝ. ¶ Ut per obstinationē heresꝯ redeūt peccata sicut dicit augu. in. iij. li. ꝯtra donatistas. ꝫ qd est pricipium redit9 peccatoꝝ: est imū peccatoꝝ. ergo heresis ē imū peccatorū. Cōtra. v. ad gal. Inter opera carnis enumerant dissēsiones ⁊ heresꝯ. nō vt principia operū. ex quo videt ꝙ heresis nō est imū oīuz peccatoꝝ ꝫ quoddā mēbrū ī corpe peccati. ¶ Ad idem facit. ꝙ materia huius pctī seiuncta ē a materia alioꝝ peccatoꝝ. quoꝝ autez materia est seiuncta nec alia dependet ab alia. peccata di/

cistur scisuta nec vnū dr ab altero originē ducere restat ergo q heresis nō ē initiū peccatoꝝ. Ad qđ dōz. q nō sequitur si fides ē fūdamētū oīuz bonoꝝ. q heresis sit initiū oīuz maloꝝ. heresis enī dicit spēz quādā īfidelitatis. īfidelitas aūt ē primū oppositū fidei. sz neqz d illo seqͣ q sit initiū oīuz maloꝝ sz q ī genē maloꝝ dicē vltimū defectū. pōt eīz multa mala fieri manēte fide informi quoꝝ nullius ē īfidelitas initiū. sz ex eo dr vltimus defectꝰ qꝛ destruit fūdamentū oīs boni. destructo autē fūdamēto destruit edificiū spūale. ⁊ ñ ē semp ↄse quētia ī ipā ī huiusmōi oppositis. sed aliqñ ↄse quētia ī ↄrio. ¶ Ad scōz dōz. q illud qđ dicē aug. qꝛ qualitas male vite ab īfidelitate incipit. dupli citer pōt itelligi. vt hec attēdat ad suū oppositū ī ↄpatōe qđ ē primū ī genere bonoꝝ. vl' ī ↄpatiōe ad primū pceptū decalogi. ī cuius trāsgressiōe ē illud pcīz. ñ q semp mala vita sit cū īfidelitate. sz qꝛ prima mala vita ē ex īfidelitate post originale pcīz. nec ex hoc seqͣ. ppter hoc q heresis sit initiū male vite. nō eīz vniuersaliter dicē īfidelitatē sz quādā ptē ⁊ ñ primā. ¶ Ad terciū vō dōz. q illō ñ dr vniuersaliter d oībꝰ pctīs. sz d qbusdā ad q̄ magis sciunt heresis. ¶ Ad quartū dōz. q lz reditus pctoꝝ fiat p heresiz. hoc ñ ē nisi pp enormitatē illius pctī. nec dr p eēntiā redire sz p quādaz reputatōez. ppter quoddā vinculū pctī. sicut osten dit ī questiōe d reditu pctoꝝ. ⁊ iō ñ seqͣ q here sis sit initiū pctoꝝ. sz ppter enormitatē eius pctī redire dicitur.

Membrum quintum.

Quinto querit d quātitate huius pecca ti. ⁊ videt q scisma sit maius peccatū eo. p hoc qđ dicit hiero. eo q maiori pena ē punitum. dicit eīz. ī pte quo dñs priora delicta recētibus penarū exēplis cauēda monstrauit. idolatria gladio punita est. eruptio li beri bellica cede ⁊ peregrina captiuitate. scisma hyatu terre sepultis autoribus viuis ⁊ ceteris celesti igne ↄsumptis. quis iam dubitauerit hoc esse sceleratius cōmissuz qđ est grauius punitū. scisma ergo videtur esse maius idolatria. sed ido latria maius est peccatum q̄ heresis. ¶ Itē plus est detestatio q̄ odiuz. sz dominus detestatur pec catum scismatis. sicut hr. vi. puer. heresis autē vi detur cadē ex pte illorum peccatorum q̄ hz dñs odio. ergo scisma videt eē grauius pcīz heresi.

Sz ↄtrariū arguitur ex hoc qđ accipit ex epl'a clemētis. vbi dr. q primū locū ī penis hñt illi qui aberrāt a deo. sz heretici sunt tales. ergo heresis primū locū tenet ī penis. ergo ē maximuz pctm.

Ad qđ dōz ē q heresis vno mō dr eē grauius pcīz scismate. alio mō scisma grauius heresi. he resis. n. dr grauꝰ quo ad hoc q destruit directe fidē q est fundamētū totius religiōis xp̄iane. scis ma vō dr grauꝰ q̄ ad hoc. q opponit illi rei per quā dz eē connectio oīs pctī. ⁊ hec ē vnitas mē broꝝ eccl'e cū xp̄o capite. ⁊ pp hoc dicit aug. ī li. d bap. ↄ donatis. q ē immanissimū pctm cū dr pp ipz sepatōis immanissimū scelus siue permāserint pcā siue continuo dimissa redierint. vt ad salutis pacē ⁊ caritatis veniā exhortamur. ⁊ iō ↄtingit aliqñ q scisma magis punit q̄ heresis. maxie [illegible] heresis vnitatē eccl'ie ñ corrūpit sz ī sua corrupta radice psistit. scisma aūt pcedit vsqz ad eccl'e cor ruptōez. ⁊ d tali loqͭ apl's ad thes. nisi venerit primū dissensio ⁊ reuelatꝰ fuerit filiꝰ pditōis ⁊ c̄. si tñ tā heresis q̄ scisma pgrediūt vl' equaliter ī sua origine sistūt ↄsilez penā sortiūt. sicut ī canone hr ⁊ in pluribus libris suis exprimit aug. ¶ Ad il lud vero qđ obijcitur q scisma ī veteri lege ma iori pena puniebatur q̄ idolatria. ⁊ ita maius peccatū videret. dicēdūz q quātitas pene atten ditur tripl'r. vel q̄ntū ad multitudinez punitoꝝ vl' q̄ntū ad turpitudinē siue icōsuetudinē pene vl' q̄n tū ad acerbitatē. peccatū ergo idolatrie dr gra uissime punitū si attēditur quātitas pctī q̄ntuz ad multitudinē punitoꝝ. maxima eīz multitudo ppl'i puniebatur. scisma autez dicitur grauissime fuis se punituz ppter inconsuetudinē pene vt magis abhorrerēt hoies a capite eccl'e recedere a quo dz pcedere connectio ad ↄseruatōez vnitatis ec clesiastice. nec tñ dr scisma maiꝰ pcīz q̄ idolatria. ¶ Ad scōz vō dōz q tā heresis q̄ scisma est pec catuz qđ dñs odit ⁊ detestatur. vñ heresis nō cō phēditur iter illa peccata q̄ ↄnumerātur ī his pec catis q̄ odit tñ dñs. vñ mēdaciū qđ ibi sumit nō accipit p mēdacio hereseos. sz p mendacio quo hō mētitur ↄtra pximū suū.

Membrum sextum.

Sexto q̄rit ↄ qđ pceptuz sit sp'aliter. Et vr q sit ↄ pceptū primū. heresis enī supstitio q̄dā vr eē. vij. math. attēdite a falsis pphis ⁊ c̄. glo. heretici sunt qui quadaz pietatis veste tecti in humilitate am bulant ⁊ falsa religione. ergo heresis ē supstitio. sz supstitio ē ↄ primū pceptū. xiij. ad ro. plenitu do legis ē dilectio ⁊ c̄. glo. aug. q̄ ē d decē cordis idge primā cordā ⁊ cedit bestia supstitōis. cū er go supstitio opponat primo mādato. heresis op ponet primo mādato. ¶ Cōtra isid. ī gl. xx. exo. primū mādatū. phibet surreptiōez. secūdū errorē. terciū seculi amorē. cū ergo heresis sit error. oppo net scōo mādato. ¶ Preterea pōt aliqs credere siue asserere q fornicatio vel furtū nō sit morta le peccatū ⁊ hoc ptinaciter defēdere. ⁊ sic erit he reticus ñ ergo heresis tñ opponit pceptis prīe tabule sz ēt pceptis secūde tabule. Ad qđ dōz q heresis pōt opponi pmo pcepto prime tabule ⁊ scōo. rōe ergo aꝰ q ↄtingit eē heresiz circa tri

nitatem vel circa vnitatẽ diuine eẽntie opponitur pmo pcepto ⁊ ƒ3 hũc modũ ꝑt heresis sub vana religione siue supstitõe cõphendi. Ad illud vero qđ obijcit᷑. ꝙ oppõit᷑ scđo pcepto. hoc ẽ rõe quorũdã hereticoꝝ ĩ qb⁹ errat circa xpi hũanitatẽ. illi .n. assumũt nomẽ dei in vanũ qđ ẽ ꝯ pceptũ scđe tabule. ⁊ hoc mõ ꝯtinet᷑ sub errore. ꝓp errorẽ ẽ ꝯtra pceptũ secũdũ. vel aliter põt dici. ꝙ heresis opponit᷑ pmo pcepto simplr. ƒ3 nõ vniuersaliter. ƒ3 rõne sui generis. cũ aũt dr̃ ꝙ error opponitur secũdo pcepto. hoc itelligit᷑ đ errore q̃ ▮ opponit᷑. fidei ƒ3 q̃ manet cũ fide. q̃n .f. errat circa veritatẽ ⁊ nõ circa cultũ diuine maiestatis. ¶ Ad illud vero qđ obijcitur secũdo dđ3 est. ꝙ l3 heresis possit eẽ apud illũ. q̃ asserit fornicatõe3 ñ eẽ mortale pcĩ3 vel vsurã ñ eẽ mortale pcĩ3. hoc tñ ẽ ĩ rõe qua hoc ẽ credibile. ⁊ hoc ẽ acceptum ex sacra scriptura spũscõ inspirãte ⁊ eccĩa sancta approbãte. ⁊ ita reducit᷑ ad hoc vt opponatur pcepto prime tabule.

Membrum septimum.

Septimo querit᷑ vtrum heresis ad oĩa credibilia se extendat. an solũ ad credibilia que ptinent ad articulum fidei qđ videtur per hoc ꝙ heresis opponitur fidei. fides autem est circa veritatem ƒ3 pietatẽ. heresis ergo extẽdit᷑ ad oĩa ea que sũt ĩ sacra scriptura. Vñ hug. de sanc. vic. Veritas sm̃ pietatẽ dicitur sacra scriptura q̃ ea docet ⁊ amando ꝯplectitur que ad religionem dei ptinẽt. error ergo siue sit ĩ fide siue ĩ moribus heresis dicet᷑. ¶ Preterea. aug. ĩ li. lxxxiij. q. distinguit tria genera credibiliũ. quedã creduntur ⁊ nunq̃3 itelligũtur sicut sũt historie. quedã vero creduntur pmo ⁊ postea intelliguntur sicut sũt articuli fidei. Ysa. vij. ƒ3 .lxx. nisi credideritis ñ itelligetis. quedã vero simul creduntur ⁊ itelligũtur sicut multa ĩ li. sap. fides ergo cũ extẽdat se ad oĩa ista. ad totidẽ ad oppositũ põt se extẽdere heresis: ad quot se extẽdit fides. ergo heresis erit circa illa tria genera credibiliũ. Cõtra. vr̃ ꝙ heresis ñ sit circa illa credibilia q̃ ita creduntur ꝙ nunq̃3 itelliguntur sicut sũt historie. si eni3 hoc eẽt cũ sepe doctores diuersa siue ꝯtraria sentiãt circa historias ex altera pte heresis censeretur sed ñ censetur. ñ ergo heresis est circa illud genus credibiliũ. ¶ Silr̃ quidã sepe senserũt ꝯtraria đ opibus. vij. dierũ. ex neutra tñ pte ẽ heresis. ñ ergo hẽsis ẽ circa credibilia illo mõ. ¶ Silr̃ vr̃ ꝙ ñ sit hẽsis circa credibilia scđo mõ. dicit .n. aug. ĩ li. đ vtilitate credẽdi. ꝙ nõ credẽ cui ꝯuenit ẽ. cũ đ deo aliquid idignũ credit᷑ vel de hoĩe facile credit᷑. ƒ3 pmum ꝓprie est ꝯ fidẽ. In ceteris vero rebus siq̃s credit ñ se ut nesciret itelligat nulla culpa ẽ. cũ aũt đ deo aliquid indignũ credit᷑ ẽ erroneũ. cũ aũt de hoĩe, superstitiosum siue temerariũ. ƒ3 hoc ergo đ xpo intelligitur ẽ hõ ñ aliq̃d nõ recte credat ñ erit heret᷑. vtpote đ passiõe vel resurrectiõe ⁊ huiusmõi. ergo cũ ista sint credibilia, scđo mõ. ñ erit heret᷑ circa oĩa credibilia secũdo mõ. ¶ Silr̃ vr̃ ꝙ ñ sit circa credibilia q̃ simul itelligunt᷑ ⁊ creduntur sicut sũt pricipia. q̃n quicũq3 ẽ hereticus. deuiat ab aliquo articulo fidei. ƒ3 ille q̃ crederet fornicatõe3 ñ eẽ mortale. ñ ꝓp hoc đuiat ab aliquo articulo fidei. imo aliq̃s hñs fidẽ hoc bñ posset credere. ergo ñ ẽ heresis circa illa credibilia. ¶ Itẽ aliqua simul credunt᷑ ⁊ itelligunt᷑ sicut sũt rõnes hũane siue scie vel đ numeris vel đ quibuscũq3 alijs discipliñis. ƒ3 circa has ñ ẽ heret᷑ vñ hiero. sup epl̃a3 ad Titũ. Siq̃s artẽ grãmaticã vel dyalecticã vel alias nouerit ñ improbamus. scie ei3 sũt veritatis ñ pietatis. ergo heret᷑ ẽ circa credibilia q̃ ptinẽt ad vitatẽ ƒ3 pietatẽ sicut fides sicut dictũ ẽ. ergo heret᷑ nõ ẽ circa credibilia q̃ sũt creduntur ⁊ itelligũtur siue sint pricipia siue rões vel scie hũane. ¶ Silr̃ ĩ his q̃ sũt circa diuinitatẽ. quidã ꝯtraria dixerũt. quidã ei3 dixerũt ꝙ notiones sũt paternitas ⁊ generatio ñ sũt deus ƒ3 sũt assistẽtes alij dixerũt ꝯtrariũ. restat ergo ꝙ aliqua istarum opinionũ ẽ falsa. nõ ergo ꝙ alter illoꝝ sit hereticus si ptinaciter affirmet. quicq̃d ei3 ẽ in deo deus ẽ. paternitas ẽ ĩ pře ⁊ ẽ ipse pr̃. psona aũt nõ distinguit᷑ ab essentia. ergo paternitas ẽ deus. si vero notio nõ ẽ deus ⁊ ẽ. ẽ igit᷑ creatura q̃ ergo dicit notiões eẽ deũ ƒ3 hoc creaturã dicit eẽ creatorẽ vel ergo ꝙ altera illaꝝ assertionũ ▮ fuerit ptinax ẽ hereticus.

Ad qđ pt dici. ꝙ heresis ad tria genera credibiliũ extẽdit᷑ p oppositũ fidei. tñ ƒ3 quandã analogiã. nã circa illa credibilia q̃ pmo creduntur ⁊ postea itelligũtur. s. circa articulos inueniũt᷑ pncipalr̃ rõ fidei. ⁊ p oppositũ ipa heresis. Silr̃ fides extẽdit se ad illa credibilia q̃ simul creduntur ⁊ itelligũtur. vt ꝙ fornicatio ẽ mortale pcĩ3 ⁊ huiusmõi ⁊ p oppositũ heret᷑. Deinde fides extendit se ad credibilia q̃ sũt ĩ hystorijs vel canone sacre scripture ꝯtẽtis. ¶ Ad obiectũ vero rñdendũ ẽ. ꝙ ĩ sacra scriptura quedã sũt ptinẽtia per se ad fidẽ. quedã ad mores. heret᷑ ꝓprie se extẽdit circa ea q̃ sũt fidei. ƒ3 q̃r ĩ morib⁹ sũt quedã credibilia sicut dictum ẽ. circa illa pt heresis accidere si ꝯtrariũ illi vitati ptinaciter asserit: aliud ei3 ẽ ñ fornicat᷑ vel adulterat᷑ ⁊ nõ facit ꝯtra pceptũ morale. aliud vero ñ fornicatiõe3 dicat ñ eẽ pcĩ3 vel ñ esse mortale peccatũ. ⁊ hoc ptinaciter affirmet ꝯtra doctrinã sacre scripture. sic ei3 censetur hereticus. ¶ Ad secũdum vero dicendũ ꝙ aliud ẽ dicere hystoriã nõ ▮e veram. ⁊ aliud ẽ exponere hystoriã sic vel sic ⁊ opinari circa eius expositiões. ille .n. qui diceret hystoriam non fuisse verã ⁊ ptinaciter. hereticus iudicaretur. ƒ3 sic nõ faciebant sancti opinãtes de sex diebus. ipi ei3 nõ destruebant hystoriam illam. imo oẽs in illa ꝯcordabant. differenter tamẽ ipam expo/

nebāt. qꝛ qdā exponebāt eā de diebus mālibus. qdā de spūalibus: sʒ hoc nō ē destruere hystoriā sʒ exponere. vñ tales expositiōes sūt declaratiue scripture. qñ dicit hoc sancti rōibus ad hoc īducētibus. Un aug. sancti pães φ ita diuersa senserūt a spūsancto ē. ꝯcordāt. n. oēs ī hystoria qꝛ hystoria dicit tot fuisse dies. sʒ discordāt ī expositiōe dierū. vñ ex spūsancto mouent̄ scīi ad istas expositiōes ad scripture declaratōeʒ. ⁊ si sit ibi aliqñ falsitas: hoc nō ē ex nā hoīs primitꝰ īstituti sʒ ex pena odnati. In nā. n. pꝛio īstituta nō erāt opīones: nec erit sīr ī glīa. sʒ mō sē. qꝛ opīo īportat penalitatē. ¶ Ad tertiū dōm. φ hēsis ē circa illa pncipia q̄ sūt ī sacra scriptura. cū. s. male credit̄ circa illa. ⁊ dico φ nō oʒ φ oīs hēticus deuiet ab articulo fidei. imo ecōuerso oʒ φ oīs q. deuiat ab aliquo articulo fidei sit hēticus. nā sicut fides ñ solū se extendit ad articulos. imo ēt ad alia credibilia q̄ ñ sūt articuli: sʒ sūt sicut pncipia. ita dicimus de hēsi. vñ ñ oʒ φ vbi ē hēsis φ ibi sit deuiatio ab aliquo articulo nisi sit hēsis circa credibilia q̄ prius credunt̄ ⁊ postea ītelligūt̄. circa q̄ ē hēsis fm suā primā rōem. quēadmodū ⁊ fides. ō aliis āt q̄ sūt ītelligunt̄ ⁊ credunt̄ cuiusmōi sūt rōes hūane ⁊c. vt errare circa geometriā ⁊ huiusmōi bñ ꝯcedimus φ ñ ē hēsis nec ō huiusmōi tñ loqt̄ aug. cū dicit quedā sūt credunt̄ ⁊ ītelligūt̄ sʒ q̄ sūt q̄si pncipia q̄dā ⁊ p se nota ī theologia. quēadmodū fornicatōeʒ eē mortale pctm ⁊ supbiā. ¶ Ad aliō qđ obijcit̄ ō articulis. dōm φ sīc huiusmōi articuli ñ credunt̄ ō hoīe puro: imo ō hoīe deo vnito. ita dicimꝰ φ hēsis q̄ ē ī male credēdo. circa ista ñ ē ī credēdo aliqd culpādū de homīe puro sʒ de deo hoīe vł ō hoīe deo. ⁊ iō erroneū ē φ male credit circa illos articulos. ⁊ iō ē hēsis circa illa. nō. n. ptinēt ad fidē nisi q̄ credunt̄ ō hoīe vnito deo. iō dicimus φ hēsis ē circa illa sicut ⁊ fides. loqt̄. n. de hoīe puro cū dicit. ē āt de hoīe suspiciosuʒ siue temerariū. ¶ Ad illō qđ obijcit̄ de notōibus. dōx φ ī talibus ñ ꝯtigit eē pães opīones sīt veras. imo altera ē necessaria. altera āt falsa. qñ huiusmōi ptinent ad sūmaʒ veritatē. ⁊ pp hoc si aliqs assereret. φ huiusmōi notōes ñ eēnt deus: alter āt φ eēnt deus. ille q diceret notōes eē deum ad veritateʒ reduceret: alter autem ad falsitatē. quoniam non contingit circa ea que ad summam veritatem pertinent cōtrarias asserere opiniones. qn semper altera sit tenēda. altera reprobāda. Magistri autē qui circa hoc opinabant̄ opinādo dicebant nō cū pertinacia asserēdo ꝯtra determinationē ecclesie. vnde nō sunt censendi heretici. si. n. diceret ab ecclīa φ illoꝝ vnū simplr eēt tenēdū: acquiescerēt. beatus autē bern. illi ꝯtī assensit. φ notio diuina sit idem φ deus.

Membrū octauū.

Octauo querit̄ de opposītiōe huius pctī. cū. n. heresis opponat̄ fidei. querit̄ cui primo directe opponat̄. vtrūʒ. s. fidei formate vel informi? φ autē fidei formate videt̄. fides. n. formata ē fundamentum xpīane religionis. sicut. j. corint. iij. fundamētuʒ aliud ⁊c. glo. i. fides que p dilectionē operat̄ p quā xps habitat in cordibus. sʒ heresis directe destruit [illegible]damentum xpīane religionis. ergo primo ⁊ p se opponet̄ illi. ¶ Contra qcunqʒ peccat pctō mortali cadit a fide formata inquātuʒ huiusmodi. nec dum tamē icidit in hēsim. ergo hēsis nō ē qđ primo opponit̄ fidei formate. ⁊ oppōit̄ primo fidei formate vel fidei īformi. ergo opponit̄ pꝛio fidei īformi. Ad qđ dici pōt. φ vtriqʒ opponit̄ rōne īpsius fidei. cui p se ⁊ pꝛio opponit̄. nec hoc ē rōe fidei inq̄tū ē formata. nec rōe eius φ ē īformis. sʒ qꝛ destructa fide ī ꝯpatōe ad credēdū. destruit̄ tam fides īformis q̄ʒ formata. iō vtriqʒ dicit̄ opponi.

Rōne ēt precedētis querit̄ cum fides. spes. caritas sint virtutes adinuicē cōiuncte. ⁊ hēant opposita peccata. s. hēsim. scisma ⁊ desperationem. ppter quid duo ita grauiter puniunt̄ pena tpali. s. hēsis ⁊ scisma. desperatio aūt non. ¶ Ad qđ rñdendū. φ non ē sīle de opposito spei ⁊ de opposito aliarū duarū virtutū. opposita. n. pctā duaꝝ virtutū non tñ ledunt psonā in qua sūt: sʒ corrūpunt alias psonas ad modū lepre que ē morbus ꝯtagiosus. sicut habet̄. vij. mat. attēdite ⁊c. vbi dr φ hēici pietatis veste ꝯtecti. venenato aīo ⁊ intētiōe nocēdi lupi sūt. vel exterius si copia dat̄ psequēdo. vel interius corrūpēdo. ⁊ idē pōt dici de scismaticis. desptatio āt p se ledit psonā ī qua ē. ⁊ iō ñ ita grauit̄ punit̄ pena tpali in pñti quēadmodū alia duo peccata. que ita ecclīaʒ sūt corrūpētia vel maxime nocumenti ḡnatiua.

Membrum nonum.

Nono querit̄ de necessitate hēsum. ⁊ videt̄ φ necesse sit hēses esse sicut habet̄ j. corin. xi. necesse ē hēses eē vt q. pbati sunt manifesti fiāt. ergo bonum est hēses eē. ¶ Itē augu. de vera relig. ecclīa catholica p totum orbē late diffusa omnibus errantibus vtit̄ ad pfectum. vtit̄ enim gētibus ad mām opationis sue. hēticis ad pbationē doctrine sue. scismaticis ad documētum stabilitatis sue. iudeis ad cōparationē pulchritudinis sue. alios ergo inuitat. alios excludit. alios relinquit. alios antecedit heresis. ergo est expediēs eccle catholice. Cōtra. nō dicimus ō aliis peccatis φ necesse sit [illegible] eē vtpote fornicationē vel supbiaʒ vel inuidiā. pari ergo rōne non dicet̄ φ necesse ē hēsum eē. ¶ Preterea hēsis est maxime nocumētū sicut habetur ad thi. pphana ⁊ vaniloquia deuita. multum enim pficiunt ad impietē. ⁊ sermo eorum vt cancer ser-

pit. ergo nõ ẽ necesse hereses eẽ. Ad qḋ dõm. ꝙ nomẽ huius qḋ ẽ necessarium dꝛ multiplr. vno mõ dꝛ necessariũ qꝛ impossibile ẽ aliter se hre. ⁊ hoc mõ nõ dꝛ heresis necessarium ipi eccle. Alio vo mõ dicit necessariũ qḋ ƺ se ẽ expediẽs. ⁊ isto mõ itez dꝛ necessariũ. Tertio vo mõ dꝛ necessariũ qḋ ƺm accidẽs ẽ vtile. ad hoc enim vtile ẽ hereses eẽ. vt magis ḋclararet veritas fidei catholice ⁊ excutiat pigritia ab his qui se exercẽt i diuinis scripturis. vñ i glo. sup illud. j. coꝝ. xi. dꝛ. vtamur hereticis. nõ vt eoꝝ approbemus errores. ƺ vt catholicã doctrinã aduersus eoꝝ isidias asserẽtes: vigilantiores ⁊ cautiores simus. ꝓfuit ergo hereticis nobis nõ veꝝ docẽdo qḋ nesciuit. ƺ ad veꝝ querẽdũ ⁊ aperiendũ catholicos excitando. ꝑmittit ergo diuina ꝓuidẽtia hereticos eẽ. vt pigritiã excutiamus ⁊ diuinã scripturã nosse cupiamus. vñ i li. sap. Filius eruditus sapiẽs erit ipsi autẽ ministro vtet. ¶ Ad obiectũ autẽ i ꝫuĩ dicetur ꝙ nõ ẽ simile oĩo in alijs pctis. ⁊ in isto pcto. Alia enim peccata ⁊ si in se mala sint. ex illis aliqḋ bonũ eliciat deus. tñ nõ tãtũ quãtuz ex isto pcto. ex acidẽ enim illius peccati acqꝛit exercitiũ eccle. sicut ex ꝑsecutiõne que a tyrãnis infert. Vñ augu. oẽs inimici eccl'e vel errore cecati vel malicia ḋꝑauati ꝑsunt. qꝛ si accipiũt ptãtez corꝑaliter affligendi exercent eius patiẽtiã. si vo male sentiendo aduersanẽ exercẽt eius sapiaz. aduersarios eiꝫ mota questio discẽdi extat occasio. multa enim ad fidẽ catholicã ptinẽtia. dũ hereticoꝝ callida ingenuitate exagitãt vt aduersus eos defendi possint. ⁊ ꝯsiderantur diligẽtius. ⁊ intelligũtur clarius. ⁊ ꝑdicantur instãtius.

Membrum decimum.

D Ecimo ꝗrit de priuatiõe cõionis hereticoꝝ. Et querit vtrũ sit cõicandum cũ ipis vel nõ. Et vꝫ ꝙ nõ. ij. coꝝ. vi. exite ḋ medio eoꝝ ⁊ separamini ⁊ immũdum ne tetigeritis ⁊ ego recipiã vos. ⁊ loquit ibi de infidelitate ꝑinentĩ eius. Nolite iugũ ducẽ cuz infidelibus. cũ ergo heretici sint huiusmoi: nõ ẽ comunicandũ cũ ipis. ¶ Item dꝛ. j. ad corin. v. si is qui nominat inter vos fornicator aut auarus ⁊ c. cum huius nec cibum sumere. multo fortius ergo nec cum hereticis. ¶ Itẽ hoc expressius ẽ extra de hereticis. ad abolendam. ⁊ itez excõicamus ⁊ c. vbi habet ꝙ hereticus siue occultus siue manifestus ipo iure ẽ excõicatꝰ. Contra. dꝛ. xiij. math. ne forte colligẽtes zizania eradicetis simul ⁊ triticũ. sinite vtraqꝫ crescere vsqꝫ ad messem. ⁊ exponit a dño. messis dꝛ cõsũmatio seculi. per zizania intelligunt infideles siue heretici sicut p triticũ fideles. nõ ergo debẽt separi heretici a fidelibꝰ. ⁊ vñ videt ad hoc ꝙ paleas in pricipio nõ separat a tritico. imo melius triticũ cũ paleis ꝯseruat. a simili magis videẽtur ꝯse ruari fideles si cũ ipsis maneãt heretici ad exercitiũ. Ad qḋ dici potest ꝙ duplex fuit status eccle. vnus statꝰ i quo multitudo erat hereticoꝝ. alter statꝰ i quo ñ erat multitudo hereticoꝝ ꝑualens multitudini catholicoꝝ. ¶ Itẽ quidã heretici sunt occulti. qdã manifesti. ⁊ iterũ qdã corrigibiles qdaz incorrigibiles. Iterũ fideliũ quidã sunt firmi i fide qdã infirmi. ƺm hoc ergo põt dici. ꝙ cũ fuit multitudo hereticoꝝ ꝑualẽs: non fuit recedẽdũ ab eis corꝑaliter maxime firmis i fide. Vñ super illud. ij. corin. vi. exite de medio eoꝝ. glo. nõ corꝑaliter ƺ spũalit. vt nõ taceatis ƺ increpetis eoꝝ scelera. tolerãdi enim sunt mali ꝓ pace nec corꝑaliter ab eis recedit. ¶ Itẽ ibidẽ spũalit ñ corꝑaliter recedẽ debemus a malis. qꝛ malus malũ in separatõe cõmittimus. Et iterum. si corꝑaliter recedit superbus est ⁊ scisma eius. vbi vo timet de lapsu ẽt separatio corporalis ẽ vtilis. ne fideles corrũpat in ifirmis per colloquia praua. salua tñ pace eccl'e hoc idẽ expediebat ꝓ tpe quo fuit multitudo hereticoꝝ ñ ꝑualens. ꝓ ⁊ troqꝫ autẽ tpe nõ erat cõicandũ cũ ipsis spũaliter. Aliquãdo autẽ non subtrahit cõmunio ecclastica in sacramẽtis ꝓpter multitudinẽ delinquẽtiũ. ⁊ hoc potuit eẽ in primo statu tpe iuliani. ¶ Aug. cõtra ꝑmenianũ. cũ idem morbus plurimos occupauerit. nihil aliud restat bonis qꝫ dolor ⁊ gemitꝰ. ⁊ glo. sup illḋ math. xiij. Vbi intus ⁊ c. multitudo nõ ẽ excõmunicãda nec pricipes populi. ⁊ hoc ꝓpter periculuz pacis ⁊ vnitatis eccle destruẽde i moderno nõ sic. In primo enim statu heretici occulti nõ priuabant a cõsortio ecclesie. In statu autẽ moderno ⁊ hi ⁊ illi. ¶ Preterea. alia ẽ excõmunicatio gnãlis ⁊ alia ꝑsonal. generali excõmunicatõe excõicãtur heretici sic dictũ ẽ. ꝑsonali vo nõ excõicant nisi cum victus fuerit. ⁊ hoc mõ intelligit illud. j. corin. v. talis enim dꝛ nominatus i aliquo delicto. ¶ Ad illḋ vo qḋ obijcit i euãgelio. dici põt ꝙ hoc itelligi põt de occultis hereticis quoꝝ heresis depñhẽdi ñ põt. tales enim ⁊ si priuẽtur a cõmunione sctoꝝ generaliter. ꝑsonaliter tamẽ nõ priuẽtur a cõsortio fidelium. nec gladio mali exterminãt: nisi hoc fuerit quia cum multitudie infideliũ manifestoꝝ inueniant. ⁊ de talibus põt intelligi illud. Sinite vtraqꝫ crescere vsqꝫ ad messes. vel de malis catholicis hoc põt itelligi. vñ dicit Rabanus. hũs exẽplũ discretiõis cõmuniter debes tolerare malos pp bonos. ƺ autẽ ꝙ messis dꝛ tpus illud quo heretici ꝓpter suã corruptiõem actuã ⁊ manifestaz abscidẽdi sũt falce euãgelica: ƺm hoc pmissio intelligit de tẽpore illo quo nõ discernitur plene vtrũ sit hereticus. cũ autẽ plene innotuerit eccl'a sua corruptiõ: nõ ꝓcedẽdus ẽ ꝑsonaliter. ¶ Est ergo attẽdendũ ex ꝑdictis. ꝙ multiplex est cõmunio. ⁊ similiter multiplex cõionis priuatio p oppositũ

Est.n.cõio spūalis que ē in ꝯsensu vō vel inter/pretatiuo. ⁊ h̄ mō accipit i p̄ria auc̄te. qm̄ n̄ ē cōicā-dum cū hereticis. Est iterū cōio i sacramētis q̄ īo itelligit tertia rō. ⁊ hoc modo ēt non ē cōmunicā-dum cū hereticis notatis q̄ lz non sint notati sine nominatim ꝙ̄tum ē de se priuant effectu cōionis sacroꝝ. sicut habet in decretali. Est iterū cōio fi-deliū i cibo ⁊ potu ⁊ huiusmōi. ⁊ ista cōione pri-uant illi q̄ precisi sunt ab ecclia noīatum. Est iterū cōio corpalis siue vocalis sicut ē cohabitatōis i eadē ciuitate ⁊ talis cōionis priuatio i principio non fiebat ꝓpter multitudinē hereticoꝝ. ⁊ adhuc ēt in aliq̄bus ptibus nō fit huius priuatio. si tñ ali-quibus timeret de lapsu securius eēt nō cohabi-tare pp̄ ꝯtagionē pctī. ⁊ p̄ hāc distinctiōez possūt solui que obiecta sūt.

Membrū vndecimū.

Undecimo querit de tolerātia hereti-coꝝ sine opposito. ad q̄d sic mat. xiij. Ne forte colligētes zizania eradicetis simul ⁊ triticū: sinite vtraq̄ crescere vsq̄ ad messem. zizania sunt hĕtici. messis ē ꝯsū-matio seculi. ergo tolerādi sūt vsq̄ ad ꝯsūmatōz seculi. ¶ Cōtra gal. v. modicū fermētū totā massā corrumpit. glo. Doctrina puersa ab vno incipiēs. vix duos aut tres primū i exordio reperit audito-res. sz paulatim vt cancer serpit. ⁊ iuxta vulgare ꝓuerbiū vnius pecudis scabies ꝯmaculat gregē. ergo ⁊ scintilla statim vt apparuerit extinguenda ē. ⁊ fermētū a massa vicina semouēdū: ⁊ scabio-sū aīal a caulis ouiū expellēdū ex hac auc̄te vi-det. q̄ hĕtici extirpādi sūt ⁊ nō tolerādi. ¶ Item eccī. xi. ab vna scintilla auget ignis. glo. interlī. ab vnius hĕtici malicia multoꝝ pditio. ergo si non ē tolerāda pditio multoꝝ fideliū: nō erit tolerāda malicia hĕticoꝝ. ¶ Dicēdum q̄ aut hĕtici sūt oc-culti aut manifesti. ⁊ similiter distinguēda est du-plex messis ⁊ duplex falx. scilz falx eccīe in p̄nti: ⁊ falx dei i futuro. si ergo sūt heretici occulti q̄ non corrūpant alios. nec sint eccīe manifesti vel agni-ti tolerādi sunt vsq̄ ad falcem dei i futuro ⁊ non occidendi. Aug. i li. de vera relig. posset eos area dominica vsq̄ ad tēpus vltime ventilatōis vt pa-leas sustinere nisi vēto superbie nimia leuitate ces-sissent ⁊ sese a nobis ⁊ alios multos vltro sepa-rassent. Unde august. in lib. de vera relig. q̄ i hac area pro voluntate quisq̄ vel palea vel frumen-tum est. tādiu sustinet peccatum aut error cuiusli-bet donec aut accusatorē inueniat aut prauā opi-nionē ꝑtinaci animositate defendat. ecce patet q̄ ꝑtinacia animi facit hĕticum. ⁊ ēt pz q̄ nō. fama infectus vel conuictus in ecclia tolerādus ē ⁊ dī-mittēdus vsq̄ ad iudicium. Unde. j. coꝛ. v. mo-dicum fermēn ⁊c̄. glo. siquis prāuem habz ⁊ quē-stu reum abijcē vel probare non valet huiusmō ēt ⁊ iudiciū non ē sine accusatore dānare. si aūt co-gnoscat i secreto aliquē eē hereticū. n̄ ꝓpter hoc vitādus ē publice: sz nō expedit alicui in secreto cōicare. ne corrūpat ex doctrina ip̄ius. Qualiter aūt puniēdi sunt determinat extra de hereticis ad abolēdaz. vbi dī. q̄cunq̄ fuerint manifeste i here-si deprehēsi si clericus ē vel cuiuscūq̄ religionis obsūbratione fuscatus: totius ecclesiastici ordinis ꝓrogatiua priuet. ⁊ sic omni officio ⁊ būficio spo-liat ecclesiastico. secularis relinquit arbitrio pote-statis aīaduersione debita puniēdus: nisi cōtinuo post deph̄ēsionē erroris ad fidei catholice vnio-nem recurrat: ⁊ errorē suū ad arbitrium epī re-gionis illius publice ꝯsenserit abiurareq̄ ⁊ satisfa-ctionē ꝯgruā exhibē. laicus āt nisi ꝓut dictum ē abiurata heresi ⁊ satisfactōe exhibita. ꝯfestim ad fidem ꝯuerterit orthodoxā. secularis iudicio ar-bitrio relinquat. debitā recepturus ꝓ qualitate fa-cinoris vltionē. Punit aūt hereticus multipliciē excōicatōne. depositōe sicut hr̄ i illa. decretali ad abolendā. ⁊ dist. xl. si papa. Punit ēt rerū abla-tiōe. vñ dicit aug. ꝯ parmenī. locus quo ip̄a se-paratio ꝯgregat. i fiscū redigat. Sūt ⁊ alie vltio-nes generales q̄bus ei vel faciēdū testamentū vel p̄ donatōes aliq̄d ꝯferēdi facultas adimit. vl̄ ex donatōibus aut testamētis q̄d capiēdi. Sz q̄rit vtrū viri xp̄iani auc̄te ꝓpria possint ab eis aufer-re bona que h̄nt. q̄d vī. ecclesia. n. vr̄ eis dare ge-neralē auc̄tem vt cōicēt eos. ꝯcedit ēt talibus idē priuilegiū q̄d accedētibus i terre scē subsidiū eē ꝯcessum. extra codez excōicamus. ⁊. xxiij. q. v. si non. vbi dī. illi q̄ vos ꝓ tāto scelere id lenter vel nōs admonitōibus vel locoꝝ vel honoꝝ vel pe-cunie priuatōe deterrēdos coherc̄ēdosq̄ decre-uerit. vt cogitātes quare ista patiamini sacrilegi-um vr̄m cognitū fugiatis ⁊ ab eterna liberemini diligētissimi rectores piissimi ꝯsultores deputan-tur. q̄d ēt ꝓbat p̄ hoc q̄d dī in deut. si audieris in vna ex ciuitatibus ⁊c̄. xxiij. q. v. si audieris. ⁊. q. vij. legi. ⁊ occidit plurieos. verūtñ cauēdū vr̄ tm̄ q̄ semp fiat ex spāli edicto vel p̄ncipis vel ecclesie. ne vel ex cupiditate vel vltione potiusq̄z ex iusti-cia vel obediētia hec facere videant. xxiij. q. j. q̄d culpat. ⁊. q. ij. c. j. ij. ⁊. q. iij. sex diē.

Membrum. xij.

Duodecimo querit vtrū aliq̄d tp̄s erit in quo nō erūt heretici vel occulti vl̄ manifesti. ⁊ vī q̄ ꝯueniat aliq̄d tēpus esse. ed. n. fides multiplicatū cordibus fideliū: oppositū sez infidelitas minuet. ergo cū erit fides in sūmo: oīno tollet heresis. sz cū plenitudo gentiū intrabit: tūc erit fides i sūmo q̄ntū ad multitudinē credentiū. ergo tunc oīno auferet he-resis. ¶ Sz videt ꝯtrarium p̄ hoc q̄d dī math. xiij. Sinite vtraq̄ crescere vsq̄ ad messem. messis ē

dicit consummatio seculi. ergo heretici qui per zizania intelliguntur usque ad consummationem seculi durabunt.

Ad quod dicendum est quod id quod dicitur in glo. super illud Isa. vij. hec dicit dominus deus etc. glo. quamdiu stabitur iustitia et que sunt eius in finibus suis. sapientia secularis et hereticus sermo durabunt. cum autem finis mundi advenerit: universa salventur. ex quo accipitur quod semper erunt aliquie hereses vel malicie hominum ad exercendam patientiam fidelium et sapientiam. ¶ Ad obiectum autem in contrarium dicendum est quod licet augeatur fides quo ad multitudinem credentium cum plenitudo gentium intraverit. non necesse tamen est omnino heresim tolli. illa enim plenitudo intelligitur quantum ad singulas gentes: non quantum ad singulos homines. Nec hoc est contrarium quod dicitur. vij. Isa. non erit illud et non stabit. ubi dicitur in glo. quod deo adiuvante non stabit consilium eorum. hoc enim intelligitur quod non prevalebit contra ecclesiam et non negatur ex hoc quin heresis possit remanere usque ad finem mundi sicut et sapientia secularis. finis autem mundi large potest accipi.

Membrum. xiij.

d

Ertiodecimo queritur de revertentibus ab heresi. utrum sint recipiendi et quomodo? et videtur quod non sint recipiendi. delinquentes enim contra fundamentum ecclesie: indigni sunt gratia ecclesie. ergo non sunt recipiendi. ¶ Preterea, illa decre. ad abolendam. dicitur quod si aliqui post abiurationem. vel post purgationem factam ab episcopo de infamia illius criminis deprehensi fuerint in abiuratam heresim recidisse seculari iudicio sunt relinquendi. ergo tales non sunt recipiendi ab ecclesia. aut hoc ergo est propter abiurationem aut propter ipsam heresim. si propter abiurationem ex parte rationem esset in abiuratione aliarum. hoc falsum. restat ergo quod hoc est propter heresim. ergo prima et vice non est recipiendus. Contra. ecclesia nulli claudit gremium redeunti. ergo talibus non est claudere gremium. ¶ Item dicitur in math. xviij. ubi petro a domino. quod si peccaverit frater in te. non tantum dimittendum est septies sed etiam septuagies septies. sed illud est maximum peccatum in membrum s. heresis. ergo prelatus ecclesie qui per petrum designatur. non debet dimittere septies sed etiam septuagies septies. Ad quod dici potest quod redeuntes ab heresi secundum debitam conditionem recipiendi sunt. primo ad unitatem ecclesie et si non ad omnia bona sua recuperanda sicut supra habitum est. extra. codex. vergentis. ubi loquitur de pena hereticorum. si vero postea deprehensi fuerint recidivasse in eandem heresim non recipiuntur. hoc autem est propter criminis abhominationem et ut alii timeant simile attentare. ¶ Ad illud vero quod primo obiectum est. quod licet delinquant contra fundamentum ecclesie. tamen si velint reverti prima vice sunt recipiendi ut ostendatur pietas matris ecclesie erga illos qui aliquando erant filii. et faciat quod in se est. quod autem deprehensi secundo non consequuntur effectus misericordie: hoc est quod timetur eorum obstinatio et membrorum ecclesie per ipsos corruptio. nec hoc est propter puniendum tali vel propter heresim tantum sed propter utrumque. ex quo timetur maius damnum ecclesie. ¶ Quod autem dicitur quod ecclesia non claudit gremium redeunti hoc intelligi potest si statim in prima vice redeat. ¶ Ad aliud vero dicendum. quod illud quod dicitur de petro non intelligitur de peccantibus peccato hereticorum. hoc enim peccatum est quando iniuria fit ecclesie. intelligitur autem de illis peccatis quibus frequenter fit persone iniuria. et tunc si petatur venia dimittendum est peccatum: ita tamen quod competens fiat satisfactio. Et dicitur in glo. super illud. si peccaverit in te frater tuus. Nota aliter datur venia petenti fratri ut nobis. s. socia castitate coniecit ut ioseph fratribus suis. aliter inimico persequenti ut bonum ei velimus. s. vel faciamus. ¶ Queritur etiam utrum illi qui reversi sunt ad fidem et iam recepti ab ecclesia possint de iure. vel ex dispensatione, promoveri vel in susceptis ordinibus ministrare? Ad quod videtur dicendum. quod ex dispensatione si heresim suam veraci penitentia fuerint detestati. et abiuraverint et vitam suam in melius mutaverint: poterunt promoveri vel in susceptis ordinibus ministrare. nisi alia legitima causa obstet propter quam non congruat ei dispensatio. Et attendendum est. quod de iure communi a communione ecclesie recipiuntur. ex dispensatione vero habent executionem ordinis vel promotionem.

Questio. clxxxij. de scismate.

c

Onsequenter dicendum est de scismate. Et primo queritur quid sit scisma. Secundo utrum scisma contineat heresim. et de comparatione eius in quantitate. Tertio de potestate scismaticorum. Quarto de sacramentis. Quinto de ordinatis a scismaticis. Sexto de communione cum scismaticis vel suo opposito. Septimo de pena scismaticorum.

Membrum primum.

s

Ifinitur autem scisma sic. Scisma est illicita ab unitate ecclesie dissensio. dicitur autem scisma sicut dicit Isido. scissura. quia per scisma [illegible] in unitate scissura. unde pelagius papa. scisma scissuram sonans sed in unitate scissura esse non potest. non ergo unitatis communicat qui scismaticis communicat. ¶ Sed potest queri que sit ecclesia a cuius unitate dissensio scisma nuncupatur. ¶ Ad quod dicendum est per hoc quod dicit Calixtus. Nulli dubium est quod apostolica ecclesia mater sit omnium ecclesiarum. a cuius regulis nullatenus convenit declinare. et dicit greg. nulli dubium sit. quod non solum pontificalis creationis sed omnis sancte religionis relatio [illegible] sedem apostolicam quasi ad caput ecclesiarum debeat referri. Deinde potest queri cuiusmodi discessio debeat dici scisma? si enim omnis transgressio vel contemptus ca-

nõnã dicere͡t discessio scismatica. plurimi diceren tur scismatici. ¶ Ad qd̃ rñdendum. q illa discessio dicit scisma. cũ aliq vnitatem ⁊ ptãtem romane ecclesie annihilant: pcepta eius ⁊ istituta ptinaciter ꝯtẽnen do. nec caput eam reputãdo.

Membrũ secũdum.

S Ecũdo querit vtrũ scisma ꝯtineat he resim. ⁊ de compatiõe eius i quãtita te. Et vr q oĩs hereticus sit scismati cus. oĩs. n. hereticus a societate eccl'ie se diuidit. q aũt a societate eccl'ie se diuidit scisma tic⁹ ẽ. ergo oĩs hc̃tic⁹ ẽ scismatic⁹. ¶ Itẽ aug. i li. de vera reli. hanc ponit dĩaz eccl'a excludit hereti cos ⁊ relĩquit scismaticos. sz excludere ẽ relinq̃ re. ergo hereticus ẽ scismaticus. Cõtra. augu. ꝯ faustũ. Scisma ẽ eadẽ opinantẽ atq3 eodẽ ritu colentẽ. quo ceteri solo cõgregatõis delectari dis sidio. heresis vo diuersa opinat ab his que ca tholica credit eccl'ia ergo heresis non est scisma. ¶ Item aug. in li. de vera reli. eccl'a vtit hereticis ad ꝓbatõem doctrine sue. scismaticis ad docu mentũ stabilitatis sue. cũ ergo diuersa attendatur vtrobiq3 vtilitas: non erit scisma heresis. Ad qd̃ dñm ẽ. q nomẽ scismatis põt dici gn̄aliter ꝑ quacũq3 discessione illicita. ⁊ ſm hũc modũ ac cipit sup illud Exo. xx. nõ edificabis illud de se ctis lapidibus. glo. secat lapides suntq vnitatem scindit. Alio vo mõ dĩ scisma ꝓprie qñ ptinaci ter recedit ab obediẽtia ipius capitis eccl'e. sic i telligit illud apli ad thes. ij. ¶ Et p hoc põt solui qd̃ obiectũ ẽ. Rõnes eniz q̃dã loquit de scisma tico gn̄aliter dicto. alie vo loquuntur d scismati co ꝓprie dicto. Deinde q̃rit de quãtitate huius pcti qd̃ vr grauius punitũ q̃ idolatria. ⁊ ex hoc aliq̃bus videri possz q maius eẽt pctm. decẽ eiz tribus relicto Roboã adheserũt Ierobodi facien tes scisma. sicut h3. iij. Re. xij. recessit isrl'a domo dauid vsq3 i psñtẽ diẽ. ⁊ postea dispsi sũt i penam vt vr illius scisma. Aliq̃ ãt chore similiter grauissi me sũt puniti. ¶ Sz rñderi potest. q ñ tñ dispsio decẽ tribuũ fcã fuit pp pctz diuisiõis. sz ẽt pp pctz idolatrie qd̃ supaddiderũt. qd̃ ẽt pz p h q due tri bus que remãserũt cũ domo dauid puniti sũt pe na dispsiõis: sz posterius. ⁊ ideo nõ vr illa pena eẽ principalis pp illaz. Si vo alicubi grauior pena puniat scisma q̃ heresis. hoc põt eẽe q ex maio ri cõtumacia videntur illi fecisse scisma q̃ aliq̃ in heresim cecidisse. q̃to aũt maior ẽ ꝯtemptus. tã to magis scelerate peccatur.

Membrũ tertium.

T Ertio querit de ptãte scismaticoꝝ. ⁊ videt q nõ habeãt ptãtem. p hoc qd̃ dicit Cyprianus. dicimus hereticos ⁊ scismaticos nihil h're iuris aut ptãtis. Et sit̃r habet. vij. q. j. Nouatian⁹. vbi dĩ. q nec vnitatẽ spũs nec ꝯiunctiõnez pacis obseruat. ⁊ se ab eccl'ie vinculo ac sacerdotũ collegio sepat. eps nec ptãtem potest h're nec honorẽ. ¶ Ad idem est qd̃ dĩ ex. c. j. vbi dĩ ordinatiões ab octauiano ⁊ guidone heresiarchis factas irritas eẽ cense mus. adiiciẽtes vt qui dignitates seu bñficia ec clesiastica p dictos scismaticos acceperũt: careãt impetratis. Sed videt ꝯtrũ p hoc qd̃ dicit aug. in li. ꝯtra donatistas. sicut redeũtes q priusq̃ re cederent baptizati sũt nõ rebaptizant: ita redeũ tes qui priusq̃ recederẽt ordinati fuũt. non vtiq3 rursus ordinãt. sz aut administrãt qd̃ administra bãt si hoc eccl'e vtilitas postulat: aut si nõ administ strant sacrm respectu sue ordinatõis gerũt. si er go ordinẽ nõ amittũt ergo scismatici hñt ptãtez.

Ad qd̃ dici põt q duplex ẽ scismaticus. vnus qui in scismate eligit. ⁊ talis qui in scismate cõtra eccl'am generalẽ eligit: ptãtem nõ h3. sicut nec h3 dignitatẽ. ⁊ hoc mõ intellexit cyprianus d noua tiano. qui cũ canonice electus eẽt cornelius in sũ mũ pontificẽ. a scismaticis in scismate ẽ electus. ⁊ eodẽ mõ intelligẽdũ ẽ qd̃ dĩ extra. d scismaticis. c. eꝰ. aliud genus scismaticoꝝ q receperũt or dinẽ vel dignitatẽ in vnitate eccl'e. ⁊ postea tanq̃ scismatici recesserũt. tales retinent ipm ordinem sz nõ retineãt ordinis executiõez. peccant. n. exe quẽdo extra ecclesie vnitatẽ: cuz sint iuste priuati ptãte executionis.

Membruz quartum.

Q Uarto querit de sacramẽtis scismati coꝝ ⁊ vr q nõ sint vera sacra. p hoc quod dicit pelagius papa. nõ est xpi corpus qd̃ scismaticus ꝯficit. sz verita te duce dirigimur. nec eniz diuisuz esse xpm pote rit quisq̃ sine apostoli reprobatõe ꝯfingẽ. ¶ Itẽ ab eccl'e visceribus diuisus ⁊ ab aplicis sedibus sepatus execrat potius ⁊ nõ sacrat. nõ ergo vi dent vera eẽ sacra. ¶ Itẽ cyprianus audet quisq̃ dicere salutare sacramẽtũ ⁊ gratiã celestez cõem cum hereticis esse posse. cuz q̃bus nec cibus nec potus deb3 eẽe cõis. cõstat aũt eukaristiã apud illos oĩno fieri nõ posse vbi spes nulla ẽ ⁊ fides falsa. ⁊ oĩa p mẽdaciũ gerunt. ¶ Itẽ. xxxij. di. si i scismate vel heresi ab eccl'a nõ sepent. eorũdẽ or dinatiões ⁊ reliqua sacra sãcta ⁊ venerãda nõ ne gamus. Ex quo videt a ꝯtrario sensu. q si sepen tur scismate vel heresi: sacra nõ sint sancta nec ve nerãda. ¶ Itẽ aug. i li. ꝯ donatistas quodãmõ re darguit Cyprianũ ⁊ alios sibi adherẽtes. q dice bãt apud hereticos vl' scismaticos ñ eẽ xpi sacrã. dicit. n. q baptismus siue a scismatico siue ab he retico in forma eccl'e celebrat: ratus ẽ ⁊ sanctum.

Ad qd̃ dñm ẽ. ſm aug. in li. d bap. ꝯ donatist. q sacramenta vera sunt que in forma eccl'ie da

sa sunt ab ipsis q potestatē hn̄t sibi debito mō col
latā. ¶ Ad obiectum autē in 2ᵐ dōm est. q illō
qd dicit pelagius itelligēdum est de his q non in
forma eccle consecrāt. tunc. n. non ē veruʒ sacra/
mētum. ⁊ s̄m hoc pōt simplr itelligi illō. Nō xp̄i
corpus qd scismaticus ɔficit. ⁊ illō sepatus exe/
crat potius ⁊ non sacrat. Si vero itelligat de illo
ordiato q i forma eccle facit lʒ sit scismaticus: s̄m
hoc rectorquēdū ē ad effectū salut. s3 q dicit aug.
quia idigne mīstrātibus sacramētū salubriter non
traditur: lʒ aliquādo sacramētū necessitatis salubrit
recipiat etiā ab ipo scismatico mīstrāte. Et iterum
non distiguebāt sacramētum ab effectu sacramē/
ti ⁊ hoc modo posset itelligi illud qd dicit cipria
nus. S̄m autē qd dicit aug. nō videt ciprianus re/
cte primo sensisse. intuitu. n. videbat illi auctoritati
euāgelij. q nō ē mecū ɔ me ē. ⁊ q nō colligit me/
cum dispgit. s3 attēdere oportuit ⁊ illā auctorita/
tē quā habet l. ix. luc. vbi dicit dn̄s. Nolite phi/
bere. q. n. nō ē aduersum vos: p vobis ē. ⁊ dī in
glo. neminē a bono qd ex pte hʒ eē arcēdū. s3 ad
hoc potius q nondū hʒ eē puocādus. igit i here
ticis vel i malis catholicis nō sacramēta cōtal q
bus nobiscū ⁊ aduersus nos nō sunt: s3 diuisiones
pacis ⁊ vnitatisqʒ ɔtrā qua aduersus nos sūt detestari
⁊ phibere debemus. ¶ Ad illō vero qd vltio obij
cit. dōm ē. q illud argumētū a ɔtrō sensu n̄ tenet.
nisi itelligat d illis sacramētis q fiūt i forma eccle.
si. n. fuit in forma eccle: lʒ detur a scismatico. qui tn̄
habuit potestatē ordis vera sūt sacramēta. ⁊ si non
illis salubria a quo tradunt.

Membrum quintuʒ.

q Uinto querit d ordiatis a scismaticis.
quādo recipiunt ordinem ⁊ quando
non? Et si ordinē aliquādo: vtruʒ re/
cipiant ordis executiōem vel non? Et
videt q non recipiāt ordinē. per hoc qd dicit. j.
q. vij. diabente. vbi dicit. q d nouo ordiatus i dia
conum tanq q prius ordinez nō susceperat. vn̄ per
hoc hʒ. q ille cum eēt ordiatus ab hereticos: non
fuit ordiatus. ¶ Itē vrbanus qcūqʒ a scismaticis
sacteqʒ romane eccle aduersarijs se ordiari pmi
serit. nullatenus hac venia dignus habeat. ⁊ loq
tur ibi de licētia mīstrandi i ordine. ¶ Itē da/
ma. quō possit honorē retinere. q ab illo recepit q
potestatē dare nō habuit: legitime suscipere n̄ potuit.

Contra dicit vrbanus. q ab ep̄is quondā ca/
tholice ordiati sed i scismate a romana eccla se/
parati ɔsecrati sunt. eos nimirū cuʒ ad eccle vni/
tatem redierit: suatis pprijs ordinibus misericordi/
ter suscipi iubemus. si vita ⁊ sciētia ɔmēdat. ergo
suscepunt ordinē a scismaticis. ¶ Preterea ba
ptizatus i forma eccle ē baptizatus. ɔsecratio et al
taris i forma eccle ē ɔsecratio: ergo pari rōe or/
diatus i forma eccle ab eo qui habuit potestatē ē
ordiatus. ¶ Itē querit d executiōe. ⁊ videt q cuʒ
redeat ad ecclam exeq pn̄t s3 q dicit vrbanus. di
cit. n. q si aliq fuerint ordiati ab excōicatis. quon
dā tn̄ catholicis ep̄is. si n̄ simoniace acceperunt or/
dines s3 vita ⁊ doctrina hoc pmeruit: in ipis or
dinibus pmanere pmittās. Uidet aūt ɔtrium p
hoc qd idē vrbanus dicit. ordinatiōes que ab he
resiarchis noiatim excōicatis facte sūt irritas esse
iudicamus. ⁊ exponit quātū ad officij executiōem.
ergo nō hn̄t officij executiōem. ¶ Ad qd dōm vi
det. q siue qs recipiat vltimā manus ipositiōem
i eccla siue extra. dūm tn̄ formā eccle seruet i ordi
nando. ⁊ in forma eccle fuerit ordinatus: verum
ordinem ɔfert. s3 non ordis ɔfert executiōem siue
scienter siue ignoranter aliquis ordinet. ¶ Ad obiectū
aūt in ɔtrariū dōm est. q loqt de illis q extra ordi
nati sunt s3 nō in forma eccle. vel ab illis q nō re/
ceperunt ptātem ordinādi. ¶ Ad scōm vero dicen/
dum ē. q non habet ordinis executionē quātum
est de se. sed distiguit: qr quidā illoꝝ ordinati sunt
ab eo qui recepit vltimā manus iposit̄oēz i eccla.
⁊ tales si alias digni sūt tolerant p dispēsationē i
ordibus susceptis: nisi aliud occurrat ipedimen/
tum. si aūt sunt ordinati ab eo q recepit vltimam
manus ipositionē extra ecclesiā ⁊ scienter: nequa/
qʒ tolerantur. si vero ignoranter ⁊ hoc probaue/
rint: tolerādur. ⁊ hoc elicitur ex illo canone vrba/
ni ordinatiōes ⁊c.

Membruʒ sextum.

s Exto querit de cōione cuʒ scismaticis
vel suo opposito. ⁊ videt q nō sit cō
municādum. p exēplum qd habet i li.
numeri de filijs chore. vbi dicit. sepa/
mini a tabernaculis hominū ipioꝝ ⁊ nolite tā
gere de oībus que sunt in eis: ne simul pereatis i pec
catis eoꝝ. ex quo accipi pōt q cum ipsis scismati
cis non ē cōicādum. ¶ Preterea eccl. xiij. dī qui
tangit picē coinquinabit ab ea. cū ergo scismatici
ad modū picis sint: non ē cōicandū cū eis. Pre/
terea excōicati sunt sicut habet. xxiiij. q. v. de ligu/
ribus. excōicatis aūt nō ē cōicādū. Sed videt
ɔtrium p hoc qd dicit aug. i li. ɔ donatis. vbi dī. q
baptisma pōt recipi a scismaticis i aliquo casu si/
ne pctō. si ergo sacrm̄ pōt recipi: pōt ergo aliqua
cōio hēri sine pctō. Ad qd dōʒ ē. q nō ē cōicā
duʒ cū scismaticis scienter: maxie in sacro cōionis.
sacrm̄ tn̄ qd ē necessitatis si aliter fieri nō pōt i arti/
culo necessitatis ē ab eo recipiēdum. si tn̄ aliter fieri
pōt ⁊ sciēter recipiat: sacrm̄ baptismi recipit. sed
effectū salutis nōduʒ pcipit. dicit enim aug. q idu/
unt hoies aliqn̄ xp̄ʒ vsqʒ ad sacri pceptiōeʒ. aliqn̄
aūt vlterius vsqʒ ad vite sanctificatiōeʒ. ⁊ hoc ac
cidit cū digne suscipitur.

Membrum septimuʒ.

f Eptimo querit̄ d̄ pena scismaticorū. punit̄ur autē scismatici spūalr p ex/ cōicatōez τ depositōez sicut hr̄ extr̄. de scismaticis fraternitati. τ.c.}. Silr pu niūt̄ et manu militari. sic hr̄. xxiij. q. v. quali. vbi dr̄ diuine τ hūane leges statuerūt vt ab vnitate ecclie diuisi τ eius pacē iniqssime pturbātes. a se cularib⁹ et ptātibus oprimant̄. nec gcq̄z maius ē. vn̄ deo sacrificiū possitis offerre. q̄z si id ordine/ tis. vt q̄ i suā τ alioꝝ pnicie debacchant̄. cōpetēti debeāt vigore ↄpelli. Et itez sicq̄ ecclastici officij psonā cui subiect⁹ ē restiterit seu scisma fecerit ex/ cōicet̄. si v̄o hoc ↄtempserit τ pniāserit scismata faciendo: per potestates publicas opprimatur.

Questio. clxxxiij. d̄ apo stasia.

Onsequenter

e dicēdū est de apostasia. Circa quā pmo querēdū ē qd̄ sit. τ q̄ sit eius dr̄ia ad heresim τ scisma. Scdo qs dicēdus est appostata. Tertio vtrum oīs apostata sit infamis. Quarto vtrū oīs apostata sit excōicatus vl' excōicādus. Quinto vtrū cleri/ cus apostata priuet̄ priuilegio clericali.

Membrum primuz.

a D primū sic diffinit̄ apostasia. Apo/ stasia ē temerarius a statu fidei obe/ diētie ecclesiastice vel religionis re/ cessus. Dicit̄ autez religio cōiter s̄m q̄ clerici etiam religioni cuidaz sunt astricti. non tm̄ s̄m q̄ claustrales religiosi dicunt̄. per hoc pz q̄ multiplex est apostasia. Est enim apostasia p/ fidie. sicut iulianus apostata dicebatur. Est iterū apostasia inobedientie τ de his habet̄. ij. q. iiij. Alienii erroris societate vel sui propositi trami/ te recedentez vel aplice sedis iussionibus inobe dientē suscipe nō possumus. τ dicit greg. pctz pa ganitatis incurrit quisqs duz xp̄ianuz se asserit: sedi aplice obedire cōtemnit. Dicitur etiam apo stasia irregularitatis qua quis a statu simpe re/ ligionis recedit cum apostatat monachus vl' cle ricus vel conuersus. s̄m hoc dicit aug. ad clun/ ce[n]tium. quō difficile sum expertus meliores q̄ quiam monasterijs profecerunt. ita non sum ex/ pertus deteriores q̄z qui in monasterijs defece/ runt. ¶ Obijcitur autez q̄ omnis peccator sit apo stata p hoc q̄ dr̄ a greg. sup illud ezech. mitto ▪ ad filios israhel ad gentes apostatrices gl. sicut qui fide recedit a deo apostata ē. sic qui ad puer suz opus redit etiā si fidez tenuerit apostata est. ergo qui reuertit̄ ad pctm apostata est tales autē sūt peccatores oēs q̄ a pnia cadūt. ergo oēs sunt apostate. ¶ Itē eccl. x. Initiū supbie hoīs ē apo/ statare a deo. qsi ab eo recessit cor illi⁹. cū ergo pctōr recedat a deo corde. peccator dicet̄ apostata. τ sic h̄ sermo d̄ peccāte pctō mortali. Ad qd̄ dōz ē. q̄ nomē apostasie dr̄ dupliciter sic dīc grē. i omel. sup eze. dicunt̄ duob⁹ modis apostate. aut eīz hō a deo recedit fide. aut ope. s̄m hūc modū accipiendo generaliter dicet̄ peccās mortaliter post habitā gratiā vel post statū innocētie retro cedere. τ ita apostatare. s̄z dr̄ q̄ supradictū est. p/ prie dr̄ apostata illis p̄dictis modis. Illo dr̄ mō q̄ ppriē accipit̄ dr̄. xix. eccl. vinū τ mulieres apo statare faciunt sapiētes. τ dicit interli. sicut salomon q̄ pp amorē mulierū ad idolatriā ē ↄuersus: pos set iri τ ibi nomē apostasie extēdit. Itē dr̄ q̄ sup/ bus p̄latus sit apostata. τ ita nō tm̄ dicat̄ aposta sia modis p̄dictis. Si eniz rōne supbie ē aposta ta nō tm̄ dicitur apostata modis predictis. dicit autez greg. super illud. xxxiiij. Iob. qui dicit regi apostata. superbus rector tollens ad culpaz apo stasie delabitur. quoniēs p̄esse hoībus delectatur. ¶ Itē eccl. x. super illud. initiū superbie hoīs apo statare. gl. nō ē maior apostasia q̄z creaturam a creatore recedere. q̄ merito ascribit̄ superbie. su pbia. n. ē si creatura velit coequari creatori. hoc etiā dyabolo τ hōi fuit initiū pditōis. ergo rōe supbie dyabolus τ primus hō fuit apostata. nō ergo p̄dictis modis tm̄ dicet̄ apostata. Ad qd̄ dicēdū ē. q̄ cū dr̄ superbus apostata nomē apo/ stare accipit̄ p recedēte a deo ▪ pctz mortale. ad imitatōez dyaboli vl' primi pentis. τ sic reducit il/ lud genus apostasie ad apostasiā iobediētie. nō eīz seruauit lucifer p̄ceptū scriptū i mēte. silr nec primus parēs p̄ceptū ei expssūz. Qd̄ dr̄ a raba/ no sup ecclesiasticū. q̄ nō est maior apostasia τ c. intelligi pōt d̄ recessu p infidelitatē. τ s̄m hoc ve/ rū ē q̄ nō ē maior apostasia i genere. cuius pncī pu ē supbia. si vero recessus amplius itellig itur rōne status quē lucifer τ primus parēs recesse/ runt. nō q̄ oīs recessus p peccatū a deo sit pprie apostasia. Adhuc et q̄rit̄ si discordia sit aposta sia. τ seminās discordiā sit apostata. qd̄ nō: vide tur ex p̄dicta rōe apostasie. peccatū eīz discordie nō ē recessus p̄fidie vel inobedientie cōtumacie aut irregularitatis. ¶ Sz cōtra hoc ē illud qd̄ dr̄ vi. pūer. homo apostata omni tempe iurgia se/ minat. τ dicit gl. quē seminantē iurgia dicere vo luit primo apostataz nominauit. q̄ nisi more su/ pbientis angeli ab aspectu conditoris prius intus auersione mētis caderet. foras postmoduz vsqz ad seminādā iurgia nō veniret. Ad qd̄ dōz. q̄ q̄ seminās discordias dicit scismaticus. discor/ dia eīz i scismate determinatur. τ ita seminās di/ scordias. cum peruenerit ad scisma. apostata di/ citur s̄m modūz supradictum. non tamē. omnis

discordia ē apostasia. sz cū ad hoc puenitur vt sit recessus ab vnitate capitis τ membrorū. ¶ Item videtur ex predictis φ apostasia nō sit peccatū separatū ab heresi vl scismate imo sit cōe ad vtrū q3. cuz eīz hereticus sit apostata apostasia pfidie. τ scismaticus apostasia inobedientie. n̄ videnł adinuicē distingui ista pcta. ¶ Ad qd respōdet φ licz idē sint re aliqñ hereticus τ apostata. differunt tñ rōe. hereticus eīz dicit qr a fidei catholice vnitate se diuidit. apostata vero qr a statu fidei bono quē habuit recedit. melius ast ē viā veritatis non agnoscere q3 post agnitā retrocedere. sicut hꝫ ij. pe. ij. apostata at sz φ re differt ab heretico τ scismatico. pprie dr ille q a statu regulari retrocedit.

Membrum secundū.

Ecūdo qrit qs dicēdus sit apostata. Et primo d apostasia pfidie. ponitur eīz φ aliqs bn credat. metu tñ mortis extra nō pfitetur fidē. sicut fuit illi qui fūt iter saracenos. similiter illi q metu saracenorū osculāt sepulcrū machometi. vel et eā placēdi eis. qrit vtrū tales dicēdi sunt apostate apostasia pfidie. τ videtur φ sic. apostasia enim est temerarius recessus ab his qui fidem cōiungant. illi aūt qui nō pfitetur fidē sz ore negāt temere a pfessione fidei recedūt. ergo sūt apostate. ¶ Silr q n̄ sanctū quasi sctū venerātur. imo magis execrādū ritu religioso venerātur. ergo sūt apostate. Cōtra manet ipa fides i corde. manēte at fūdamēto nō dr apostata. ergo huiusmōi n̄ dicenł apostate. Ad qd vr dōy φ si nullo mō i corde deuiāt a fide. lz exterius n̄ pfiteantur vel negent propter metū ad horā. non sūt cēsendi apostate apostasia pfidie. pñt tamē dici apostate cōi noie qr a pfessione fidei retrocedūt. Illi aūt q venerātur machometū quasi sanctū dei. p hoc intēdētes deo placere quasi eēt amicus dei. p apostatis sūt reputādi. pprie enim apostate dicitur qui a religione fidei τ eoꝝ que ad fidē ptinent ad ptrariū fidei se cōuertunt. sicut faciūt illi qui honorez diuinuz execrādis psonis attribuūt. Silr pt dici d illis q se faciūt circūcidi. ponētes spem i circūcisiōe legali q prius fuerūt xpiani. hoc at attēdēdū ē. φ q3uis nō ex infidelitate sz ex metu mortis aliq talia faciunt. mortaliter peccāt. nullus. n. ad aliq talia nisi ē mortale pctz τ ita p pñā aīa separat a deo. metu mortis dz iduci. sctū. n. ē mori fame q3 idolatico vesci sicut dic aug. sup. epl. ad cor. j.

Adhuc ēt queri .§. j.

tur vtz sciāt i pctz qd ē apostasia pfidie. q inobediēs ē mādatis sedis aplice. qd n̄ vr. apostasia eīz pfidie τ apostasia obedientie e diuersis diuidūt. n̄ ergo q scidit i apostasiā inobedientie icidit i apostasiā pfidie necto. ¶ Cōtra dicit greg. peccatum paganitatis incurrit quisqs dum xpianus se asserit. sedi aplice obedire contēnit. ¶ Ad idez etiam facit qd dicitur. j. re. xv. pctm ariolādi est nolle obedire. τ scelus idolatrie nolle acquiescere. sed cōstat φ nō ex hoc efficit paganus vel ariolus q nunq3 credidit. ergo efficit apostata apostasia pfidie q ergo inobediēs ē sedi aplice apostata efficitur apostasia pfidie. Ad qd dici pōt φ apostasia perfidie pōt dici dupliciter. vno modo cū cadit aliquis a fide articuloꝝ omniū vel plurium qui sunt in symbolo. maxime illoꝝ q pertinent ad trinitatez vel xpi humanitatez. τ hoc mō talis non cadit in apostasiam pfidie. Alio vero modo dicit apostasia pfidie cū male sentit d illo articulo fidei symboli q ē. aplicā ecclīaz. τ p hūc modū apostasia inobedientie ptinacia ē dispositio ad hoc φ fiat apostata apostasia pfidie. q. n. n̄ vult obedire sedi aplice i his q ad eā ptinēt. aut hoc ē qr male credit d ea. aut disponit ad male credēdū. p cōnnā tñ n̄ ē huiusmōi apostasia illa. vna. n. refert ad credibilia. alia vō ad opabilia. ¶ Ad illō vō qd obijcit p vbū gre. dici pt φ hoc dr p quādā similitudinē vt sicut paganus n̄ recte sentit d sede aplica τ p nullo hꝫ mādata ipsius ita τ ille p nihilo hꝫ mādata τ disponit ad n̄ recte sentiēdū. ¶ Ad illud aūt qd obijcit i. i. Re. dici pt silr. φ lz nō sit pctz idolatrie p cōnnā. ē tamen quodāmō sile. in hoc φ sicut idolatria recedit a debito pcepto p infidelitatē. ita talis recedit a debito capite ptinaciter nolēs obedire.

Deinde querit .§. ij.

vtz q n̄ obedit indifferēter mādatis sui superioris dicēdus sit apostata. maxime i his q n̄ sūt p deū. qd videt ex pdicta auctē gre. j. li. Re. Sz ptrarius videt. sūm hoc eīz equaliter obediēdūz esset vni plato τ alteri. sūm hoc enī esset i indifferenti his cuilibet prelato ecclesiastico obediēdūz. qd cum nō sit. non est censendus apostata apostasia inobedientie si n̄ i oibus obedit. ¶ Preterea si ēt nō obedit i omnibus i qbus tenet obedire τ ppterea eēt apostata. ois inobediēs eēt apostata. qd cū n̄ videat. n̄ dicet apostata apostasia inobedientie qcūq n̄ obedit pcepto sui plati ecclesiastici. Ad qd respōderi pt p hoc qd dic pelagius. φ i illis obediēdū ē q ptinēt ad diuini cultus obsequiū. τ q ptinēt ad sui officiū qd dz exercere p̄ncipaliter circa correctōes τ salutē animaꝝ. sc3 dario circa diferentia τ vtilē dispēsatoz rez ecclāsticaꝝ. τ hoc ē qd dic pelagius. i his q ecclastice vtilitatis cura pagere precepit. sbeāt obedientiā ei cōstituēdo speciēs. si aūt pcipiat i his q n̄ ptinēt ad deū vel sui officiū. n̄ pp hoc tenetur obedire. vt si pcipiat ei nulla sit istēte cā debita. φ resignat beneficiū rōne cuius ē subditus. nō ppter hoc tenetur obedire. si etiam precipiat in his ad que sub-

diuīo tenet obēdire non pp hoc semp dicēdus ēst apostata cū nō obedit: sz cū canonica facta āmonitōe pmanet ipe ī sua iobedientia ɔtumaci. tunc dici pōt apostata apostasia iobediētie. Preterea cū dicat aug. qꝫ obediēdū ē supiori plato cū pcipit ɔtrium ei qd iniungit iferior. nō pp hoc dicendus ē apostata apostasia iobediētie ꝗ ptinacit nō vult obedire ī oībus huiusmōi supiori plato. nō eīz semp magis obediēdū ē ī oībus supiori qꝫ iferiori. vtpote si pcipiat epūs suis subditis aliquid: ⁊ metropolitanus pcipiat ɔtrium. aliquā potius obediēduz ē epō qꝫ metropolitano: nisi ī cāibus certis. sz itelligēdum ē illō augu. vel de illo plato qui ordiarius ē imediate singulorꝫ scꝫ sūmo pōtifice. vel de illo a quo iferior iudex hꝫ iurisdīctōez. tunc eīz magis obediēdum ē supiori qꝫ iferiori plato. metropolitano autē obediēdū ē ī hiis que deuoluunt ad appellatōez vel ī hiis que ptinēt ad canonicā eius visitatōez qd est pp negligētiā iferioris plati. aliquādo āt ɔsuetudo diutius obtēta piguīs ius pōt ɔferre.

Itē queritur de .§. iij.

apostasia irregularitatis. vtrū ille q accipit primā tonsurā ꝗ deserit eā peccat pctō apostasie. qd videt p hoc qd dr extra. de vi. ⁊ hone. clericorꝫ. Si qs clericus comā relaxauerit anathema sit. ¶ Sz videt ɔtrium. pōt eīm accipere vxorē corruptam vel trāsferre se ad officiū militare. ⁊ tūc pōt nō portare coronā vel nō hēre tōsurā clericalē. sicut habet ī cāone. quisqs clericus viduā aut scdāz vxorez duxerit: oīa ecclāstice dignitatis priuilegio denudet. laicali sit sibi cōmunione ɔtētus. ex hoc ergo videt. qꝫ si hoc ab ecclīa statuit qꝫ nō sit ei pctz accipere vxorē. p ɔsequēs nec sit ei pctm deserere tonsurā vel nō portare coronā. maxime cūz hoc sit ī scādalum vxoriz. ¶ Preterea. tonsura negocia secularia exercētis redundat ī vituperiū misterij ecclesiastici ⁊ silr corona. cum scriptū sit. Nemo militās deo implicet se secularibus negocijs.

Ad qd videt dōm qꝫ sicut ē de illo q fecit votū virginitatis vel ɔtinētie. si accipit vxorē: accipiēdo peccat. ⁊ tm̄ non peccat reddēdo debitū. sic videt qꝫ accipiens primā tonsurā vel coronā si postea deserit ɔuertēdo se ad ɔtrariū actuz: peccat ī primo actu retrocedēdo. ⁊ illud ē pctm apostasie ⁊ huiusmōi. cū.n. obligauerit se deo dicēs. dn̄s pars hereditatis. ⁊ nec retrocedēdo peccat. ¶ Ad obiectū āt ī ɔtrariū dōm ē qꝫ lꝫ licitū sit ei accipe vxorez pp mali icōtinētie vitāduz. nō duz.n. hūit votū ɔtinētie annexū sicut ē ī susceptiōe sacri ordis. huiusmōi tm̄ licitū ñ ē cū rōe pfectiōis. ⁊ ē ɔmissū qꝫ si fuerit pp scādalum vitādū: pōt non deserere tonsurā clericalē sicut dictū ī̄ ɔcessū. ipm̄ sup tōsuratōe huiusmōi nō molestet: dūmō nullū pcipiat bñficiū ecclāsticum. cuius rōe teneat deserere tōsurā clicalē. ¶ Et notādū qꝫ tenet clicus portare coronā nisi fuerit in tribus cāibus. si nullo mō vult retinē priuilegiū clicale. vl̄ si ñ pt ferre absqꝫ scādalo vxoris: dūmō nō hēat bñficiū ecclāsticū sicut ī aliqbus ptibus ɔtigit. vel si iusta cā timoris exigit tōsurā vel hitū trāsformari. sicut habet ex. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ de clicis iter sacros ordīes ɔstitutis. nec seqt si licitū ē hēe vxorē sicut dicit leo papa. di. xxxij. sertaūz. qꝫ pp hoc licituz sit deserere tōsurā clicalē. sz cū quadā ɔditiōe licituz ē. ¶ Ad scdm vo dōm. qꝫ illō ē rō ꝗ nō debeat cōpelli ad defendēdū tōsurā clicalē. nihilominus tm̄ pōt eaz portare nisi alia cā ɔdixerit.

Membruz tertium.

Ertio querit vtrū oīs apostata sit infa
t mis. qd vr discurrēdo ꝑ singulas oīs apostata eīz pdicte ē īfamis sicut hētur ab anacleto. iij. q. iiij. Beatus oīs apostata refutādus ē añ reuersionē suā. nec in accusatōe recte agētū aut ī testioniū suscipiēdus ē. Silr dr di. iij. de ɔsecra. celebritatē. vbi dr. qꝫ illi q īfidelitatis nota asꝑguntr īfames efficiūt. ¶ Silr apostata apostasia iobedientie īfamis efficit sicut dicit pius papa. siqs a suo ꝓposito retrorsum exorbitauerit ⁊ iussa aplice sedis libenter trāsgressus fuerit: īfamis efficit. Silr apostata apostasia irregularitatis sicut hr. ij. q. vij. alieni. vbi dr. īfames oēs eē censentur q suā fidē aut xpianā legē preuaricant. aut aplicā vel regularē postponunt auctoritatem. ¶ Et ne ab Anacletus accusandi vel testificādi licētia denegetur hiis q xpiane nōis ⁊ religionis dignitatem ⁊ sui ꝓpositi normā aut regulr prohibita neglexerūt. Videt autē ɔtrium. qꝫ non oīs sit īfamis. cum eīm aliqs a statu clericorꝫ transfert se ad ɔiugium. deserēdo tonsurā clericalē nō efficit īfamis: cum hoc ab ecclīa sit concessum. ¶ Silr argui videt de aliqo cum p penitētiā ad vnitatem eccle vel ordis sui reuertunt. ecclīa eīm conformare se debet deo. sz deus penitētū non ī̄putat priora pctā. ergo non ipa ecclīa debet imputare. ¶ Preterea hoc videt argui p hoc qd dicit anaclerus. qꝫ añ reuersionē suā nō ē recipiēdus ī testimoniū. arguit.n. a ɔtrario sensu. Ad qd dōm ē. qꝫ sicut supra hitum ē apostate apostasia pdicte infames efficiunt. ꝓ apostasia vero iobediētie ⁊ pro apostasia irregularitatis ab ordine: interim infamis efficit. non sic autē dicēdum est de illo q cum sit in minoribus cōstitutus. ⁊ ꝓpter malum icontinentie vitādum trāsfert se ad coniugiū. ⁊ propter scādalum vxoris dimittit tonsurā clericalē. ¶ Ad illud vero qd obijcit qꝫ ecclīa debet se cōformare deo. dicēdum est qꝫ hoc verū est de rōne culpe. s̄ rōne vero pene sicut nec deus statim omnē penam dimittit: sic etiā nec ipa ecclīa dimittit. huiusmodi autem infamia pena quedā est consequens

culpā. ꝛ nō statim abolet in oībus abolita culpa. hoc aūt pōt eē vel vt iciatur metu alijs. vel ꝓpter ꝓsumptionē ꝯtrij. q. ii. fidē priorē irritā fecit nō iterato ei vlterius fides adhibetur.

Membrū quartum.

q Uarto querit vtrū obediēdū sit ꝛ ōe sacramentū fidelitatis dn̄is apostatis. q̄ꝺ sic: ꝓ hoc qꝺ dicit amb. Julianus imperator q̄uis eēt apostata. hūit tn̄ sub se xp̄ianos milites. qbus cū dicebat: ꝓducite acie ꝓ defensiōe reipublice: obediebāt ei. Et sic legit de alijs viris sanctis. q sub p̄ncipibus īfidelibus militabāt. ¶ Sꝫ ꝯtrium videt de ipsis apostatis ꝓ hoc qꝺ dicit gre. vij. Nos sanctoꝝ ꝓdecessoꝝ statuta tenētes. eos q excōicatis fidelitate aut sacro ꝯstricti sūt. aplica auctoritate a sacro absoluimus ꝛ ne sibi fidelitatē obseruēt oībus modis ꝓhibemus. quousqꝫ ad satisfactiōeꝫ veniāt. Ad qꝺ dici pōt q̄ p̄nceps q̄n eēt excōicatus ē ꝓpter apostasiā nominatā: subditus absoluit ab excōicatiōe obnoxietatis facti. ¶ Qꝺ aūt dicit de iuliano. itelligi pōt q̄ nō tūc fuit excōicatus ꝛ adhuc tolerabat ab ecclesia. vel si erat excōicatus: noluit tn̄ eccl̄a remouere ab eo obediētiā subditoꝝ ꝓpter scādalū euitādū. vbi. n. p̄nceps delinqt vel multitudo ē in cā. aliqn̄ ē detrahēdū seueritati: ne maior fiat ruina. Alr̄ tn̄ videt eē dicēdum cum aliqui xp̄iani subsunt p̄ncipibus q nunq̄ fuerūt fideles. vbi. n. si alr̄ fieri nō pōt: p̄nt iuuare ipm in bello iusto. dūmō non cedat in detrimētū fidei. ꝛ hoc cedat ad salutē fideliū. Occasiōe huius querit. vtrū apostate sint ipso iure excōicati? qꝺ videt. ꝓ hoc qꝺ dr̄ a nicolao papa. Siquis dogmata mādata interdicta vel decreta. ꝓ catholica fide vel eccl̄astica disciplina. ꝓ correctiōe imminētium vel futuroꝝ maloꝝ. a sede aplice ꝓsule salubriter ꝓmulgata cōtēpserit anathema sit. Qualr̄ imo multofortius de illo qui ꝯmisit apostasiā ꝓfidie. ipso enī iure ē excōicatus sicut hereticus. sicut hr̄ eꝫ. codē. ad abolendā. ¶ Sed quid dōm est de his qui icidunt in apostasiā irregularitatis? dici pōt q̄ tales si āmoniti nolint redire. excōicandi sunt. dico aūt ꝺ apostasia a religione. Alicuius vero ordis est ꝯsuetudo. vt si steterit ī ꝯtumacia vsqꝫ ad certū tēpus statutum: excōmunicet.

Mēbrum quintuꝫ.

q Uinto querit vtrū clericus apostata priuatus sit priuilegio clicali. ꝛ videt q̄ sic: ꝓ hoc qꝺ dr̄ dist. lxxxiiij. quisquis clericus aut viduā aut scđam vxorē duxerit: omni dignitatis eccl̄astice priuilegio denudet. ꝛ itertium eꝫ. de apostatis. clerici q relicto ordine ꝛ habitu suo in apostasia t. n. ꝓ laici cōuersant. si ī criminibus cōprehēsi teneantur ꝓ censuram ecclesiasticā non ꝓcipimus liberari. ¶ Sed videt ꝯtrium ꝓ hoc qꝺ dr̄ eꝫ. de sen. excō. Si vō ꝛc. vbi loquit de clerico nutriēte comā. ī quē aliqs scienter iniecerit manus violētas. ꝛ dr̄ si ꝓstare noluerit iuramētuꝫ q̄r violētas manus ꝯsiat cum ī clericū iniecisse sicut ab excōicato. donec de mādato sūmi pōtificis absoluat: abstineri ꝯuenit. ¶ Itē in eodē. cū non ab hoīe. vbi dicit. occisores clericoꝝ aut ꝓsbyteroꝝ qui ꝯtēptu clericali habitu tyrānidi ꝛ enormitati iuerecunde se imiscēt ī odiū clericalis excessus ꝛ terrorē atqꝫ correctiōeꝫ simili. canone late sñie minime cohercent. ergo tales apostate non gaudēt priuilegio clericoꝝ. ¶ Hoc etiā arguit ꝓ sic. ī lege. n. seculari siue humana hr̄ q̄ matrona cuius pudicitia attentata fuerit. si vestē meretricali fuerit depꝛehēsa: non potest agere actiōe iniuriaꝝ. Pari. n. rōne qui depꝛehēsus est ī apostasia. si verberatus fuerit: nō pōt obijcē verberatori q̄ iciderit in canonē late sñie veluti q iniuriat clerico. Sed videt sumi argumētū ꝯtra a ꝯtrio sensu. ex eo q̄ dicit illa decretali iaudientia. vbi apponit talis cōditio q̄ sint tertio āmoniti a suis prelatis. ergo si nō sint āmoniti a suis prelatis. videt̄ adhuc gaudere priuilegio clericali. nisi omnino trāsferāt se ad ꝯtrium actū. Ad qꝺ dicēdum sub distinctiōe. q̄ licet apostate mereāt vt nō gaudeāt priuilegio clericali. tn̄ ille q iniecit manus violentas in apostatā. nesciēs ipsum eē apostatam. sciēs aūt ipsum eē clericuꝫ. icidit in canonem: dūmodo nō ē plus de apostasia nisi q̄r nutrit comā. si vero nescius ē nō icidit sicut habetur ibidē. Si vero iādum creuit apostasia q̄ non utitur ꝯtēnit clericalis habitus sꝫ arma militaria gestat. ꝛ enormibus se imiscet iā dignus ē in odium criminis priuilegio priuari clicali. ¶ Qꝺ aūt dr̄ de tertia āmonitiōe faciēda ab ep̄o. hoc ē vt maior ostēdat ꝯtumacia. ꝛ ꝓ hoc āplius mitiōeꝫ ꝓlati ꝯmittant. quidā tn̄ dicūt q̄ trina āmonitio ꝓmittēda ē. sꝫ hoc pōt eē in primo casu vbi apostata dicit nutriēdo comā ꝛ deserēdo statū clericalē. Si vero trāsit ad bigamiā vel ad officiū militare. ita q̄ fiat miles: tūc ꝑ ꝯstitutiōeꝫ ecclesiasticā priuilegiū clericale meret amittere. non sic aūt de ꝯstituto in minoribus ordibus accipiēte vxorē virginem ꝛ deserēte coronā non ī scādalum vxoris.

Questio. clxxxiiij. De diminaudo.

b Ictū est ꝺ his ī q̄bus fit iniuria respectu maiestatis diuine. siue nō accedēdo ad cultū eī. siue recedēdo a ꝺbito cultu ꝺiuino: cōsequēter dōꝫ ē de criminibus q̄bus fit

infirla cōtra sapiam diuinā. hec aūt oīa sunt que ptinent ad diuinationē. Uidendū ē ergo prio qd sit diuinatio. Scđo que sint dīe eius. Tertio vtrū diuinatio sit licita. Quarto vtrum diuinatiōibus sit fides adhibenda. Quinto de pena hanc culpā ɔsequente. Sexto de quibusdā ptinētibus ad aliquas dīas diuinatōis.

Membrum primum.

b Diffinit aūt sic. diuinatio ē supersticiosa inuestigatō prescie futurorū. Ponit ⁊ iterū alia rō. diuinatio ē prescia futurorū. alio mō ꝙ diuinitus habita. Tertio mō dī diuinatio vsurpatio pcognoscēdi futura ex quadā pestifera societate hoīuʒ ⁊ demonū. sicut dicit aug. i li. de doc. xpiana. Scđm primam diffinitōnem ⁊ scđam vr diuinatio esse in genere cognitōis. ⁊ ita nō ē pctm. cognitio .n. i intellectu ē. pctm vero i volūtate. hoc ēt vr per dīas diuinatōis sicut ē augurū siue mathesis. aut geomantia. vnūqdqʒ .n. horū ponit cognitōeʒ. in quo aūt genere ē spēs ⁊ genus. ¶ Similiter pōt argui p hoc qđ dicit Isido. dicēs. ꝙ duo sūt genera diuinatōis. ars ⁊ furor. furorē aūt vocat cognitōem que est i arrepticijs. cū ergo ars ⁊ furor fm hūc modū differētie sint cognitōis: erit diuinatio i genere cognitōis. ¶ Itē Isid. diuini diuinitate se eē plenos simūt. ⁊ astutia sive fraudulētia hoībus futura ɔiectāt. sʒ ɔiecturare ē in genere cognitōis. ergo ⁊ diuinatio. Sʒ vr ɔtrium. eo ꝙ diuinatio ɔhibita ē. vt Isid. Hec cūcta vitāda sunt a xpianis ⁊ omni penitus execratōe repudianda atqʒ dānanda. sʒ qđ p se ɔhibitū ē pctm ē. ergo diuinatio pctm ē. ¶ Itē infidelitas pctm ē. diuinatio aūt ad īfidelitatē reducit. ergo diuinatio peccatū est. ¶ Preterea. excōicatio debet ppter peccatū. sed sicut dī in cano. sunt excōicandi nisi resipuerint. ergo diuinatio ē peccatū. Ad quod dōʒ. ꝙ diuinatio suo noīe plus determinat cognitōeʒ ꝙ pctm. p vtroqʒ tn̄ accipit. aliqñ .n. dicit diuinatio ipa cognitio illicito mō acqsita. aliqñ vero dicit ipa voluntas sic acqrendi. Primo mō accipitur i primis rōnibus. scđo modo accipit hic put de ipa agit. ¶ Ad illud vero qđ obijcit de prohibitione dicēdum ē ꝙ aliud p se ē ɔhibituʒ. aliud vero qđ est ɔiunctū pctō. pctm aūt est p se prohibitum. occasiones aūt ɔiuncte ɔhibite sunt ppter ipm pctm. ⁊ vtroqʒ mō pōt dici diuinatio ɔhibita. ¶ Ad scđm dōm. ꝙ fm ꝙ sub infidelitate cōtinet vel primum ē infidelitatis est peccatum sicut dicit aug. dicens. ꝙ sciat se fidem xpianam ⁊ baptismum pruaricasse ⁊ apostatā eē. i. retro abeuntem. ¶ Ad tertiuʒ vero dōm. ꝙ excōicatio per se respicit diuinatōem vt ē culpa. per consequēs tn̄ respicit libituʒ modum acqrendi cognitionem supstitiosaʒ.

Membrum secūduʒ.

f Secundo querit que sint differētie diuinatōis ⁊ ponunt quinqʒ. mantice. maleficiū. sortilegiū. augurium. pstigiū. preter has ēt ē mathesis que fit in cōstellationibus sicut sunt igeneaclici q ɔsiderāt natiuitates ⁊ alia que similiter ɔsiderant sub notationibus syderū. Est ēt diuinatio que fuit in aris idolorū. ⁊ tales dicebant arioli. quedā [illegible] diuinatio fit p somnia. his ergo differētijs acceptis: ponenda est rō diuisionis. Est aūt quedam diuinatio que tn̄ fit p inuocatōes demonū. Est alia que fit aliqbus alijs rebus adiūctis qbus pucātur demones: ⁊ hoies ad infidelitatē ptrahunt. eo ꝙ aliqñ ɔtingit sicut coniciūt vel pdicunt. hoc ēt ɔtigit vel p res aliquas vel [illegible] rerū fantasias. Per res vero ɔtingit multipliciter. aut p res supiores sicut faciunt mathematici: qui natiuitates hoīum ɔsiderant ⁊ qualitates eorūdem. aut p res īferiores: ⁊ hoc cōtingit aut in elemētis sicut sunt geomātia. idromātia. aeromātia. piromātia. Si vero i rebus elemētatis hoc ɔtingit multipliciter. i rebus animatis vel in rebus inanimatis. In rebus inanimatis sicut cū fiunt quedā ligature lignorūʒ vel aliarū rerū. In rebus vero animatis sicut est i augurio vel i auspicio. auspiciuʒ est i aspectu volatus aīuū. augurium in garritu. quedā ēt fit in mortuis animalibus vel i figura mortuorū animaliū. ⁊ hoc dī nigromantia. nigro enīʒ grece mortuus dī latine mantia diuinatio. Ad huiusmodi autē suscitanda cadauera sanguis adijcit. nam amare demones sanguinē dicūt. ideoqʒ quotiēs nigromātia fit cruor aqua miscet vt facilius demones puocent. Diuinatio aūt qñqʒ fit i fantasijs rerūʒ. aut i ludificatōe exteriorīs sensus. s. visus. ⁊ hoc modo ē pstigium. cū dyabolicis illusionibus hominū oculi pstigiunt: ne possint cernere qđ verū est. Aut hoc ē per somnia que ad vim imaginatiuam ptinent sicut i his q ɔiectores sunt somniorū. Quedā ēt diuinatio fit p res artificiales sicut per caracteres. ⁊ hoc ē in scripturis vel p imagines cereas vel alijs sicut i maleficijs. quedā ēt fiunt per res casuales sicut i sortilegijs. sortilegia autem dicunt que sub noīe ficte religionis quedā futura coniciūt. Pōt etiā queri que dīa sit inter illas qnqʒ spēs que assignant ipius diuinatōis i principio. videt .n. ꝙ maleficiū nō distinguat a mantice. in nigromātia .n. que ē mātice pōt eē maleficiū. maleficiū .n. est quo pcurat alicuius incōmodū. hoc aūt pōt eē nigromātia. ergo he due spēs nō vident differre. Silr vr de sortilegio i quo pōt fieri pcuratio alicuius maleficij. ¶ Preterea nō vr diuinatio eē genus ad oīa ista. p hoc qđ dicit deut. xviij. vbi dī. Nō sit maleficus nec incātator neqʒ phitones ɔsulat neqʒ diuinos. ɔnumerantur

ergo diuinatio cū alijs. nō ergo ē eadē ad oīa illa. ¶ Itē prestigiū pōt eē maleficiū. pōt. n. ludificatiō fieri i visu exteriori ad incōmodū alteri⁹. ¶ Porro terca cū ponant qnqȝ spēs principales ipius diuinatōis. pter illā que ē in fatis ꝛ ꝯstellatōibus. pōt queri q̄ sit rō distictōis iter illa. vtrū. s. penes finē differāt vel penes materiā vel penes formā. ¶ Ad qḋ dici pōt. ꝙ diuinatio illa pot attēdi ſ꜠ materias siue ꝗtum ad illa p que fit diuinatio. ꝙ alia erit sit diuinatio i mātice ꝛ i maleficio. in sortilegio. ꝛ i augurio. ꝛ ꝑstigio. ꝛ fatali diuinatōe. In mātice. n. aliqua fiunt p que fit demonū inuocatio vt p illos cognoscant futura. In maleficio ḋo fiūt ligature vel imagines vel caracteres. vt aliqḋ ꝯmodū vel incōmodū sequat p qḋ incidant hoīes i infidelitatē credētes eē virtutē illius imaginis vel ligature vel caracteris cū nō sit. Sortilegiū aūt cū aliq sortes ꝓiciūt i electōibus ecclasticis vel i factis hoīum spūalibus. vt quodāmodo tentet deus: ꝛ voluntas diuina ideo' mō cognoscat. Augurium aūt est cognitio futurorū indeuita. p garritus auiumꝙ volatus. fiunt n auguriā sic coiter. ex quo pertrahūt pūi hoīes ad falsas credulitatē. Prestigium ē cū opatione demonū illudunt hoīes. vt non videāt quod verū est: sed credant qḋ non ē. de hoc dicit aug. in li. de ciui. dei. nec mirū de magorū ꝑstigijs quorū tantū ꝓficere maleficiorū artes vt ē moysi i illis signa resistentes. vertentes virgas in dracones ꝛ aquas in sanguinē sed dñr. ꝛ de his multa dicit augu. recitado in lib. de ciui. dei. xviij. in qbus nō attendit veritas rei ſ꜠ fantasia ꝛ hoīs ludificatio a demonibus. ¶ Ad obiectus ḋ primo rn̄dendū ē. ꝙ nigromātia ꝓut est spēs mātice. differt a maleficio ꝓprie dicto i hoc. ꝙ nigromātia sit diuinatio sub speciebus corporū mortuorū cum inuocatiōe demonū: vt cognoscant futura. maleficium vero vt operatione demonū cognoscat aliquid fiendum cōmodū vel incōmodū: vn̄ magis ꝯuertitur ad opatōem licet ibi sit de cognitione. ¶ Ad illō vero qḋ obijcit de sortilegio. dicēdum ꝙ sortilegium aliquādo sumit cōiter. aliquādo ꝓprie. sm̄ qꝫ ꝯmuniter accipit maleficiū cōtinet sub sortilegio. sm̄ autem ꝙ ꝓprie sumit sortilegium cum protectione sortium ad aliqd cognoscēdum: nō ē maleficium. maleficiū' enim magis ē ad operandum aliqd virtute demonū. quod ex alia tamē virtute falso credit fieri. ¶ Ad tertium dōm. ꝙ diuinatio aliqñ accipit cōiter. ꝛ sic ꝯtinet maleficiū ꝛ sortilegiū: aliqñ vero ꝓprie. sicut habetur. xviij. deut. vt diuini dicant. ꝛ p ꝯstellatōes futura dicant mō licebus. sicut ē de necessitatoribus hoīum ꝛ de affectōibus eorū. ¶ Ad illō ḋo quod ꝯuer obijcit dōm ē. ꝙ prestigiū p se ē vt opatōe demonū sm̄ alia hūana vel visus ludificet. ad hoc ꝙ credat qḋ nō ē. ad hoc aūt nō tēdit maleficiū sicut dictum ē. ¶ Posset ēt queri de hoc qḋ. xviij. deu. ponunt. viij. dñe cū dicit. nō [illegible] q arioles sciscitet ꝛ obseruet somnia atqꝫ auguria. nec sit maleficus. nec incantator. nec qui phitones ꝯsulat. neqꝫ diuinos: ꝛ querat a mortuis veritatem. oīa enim hec abhominat dñs. xix. vero leui. nō tot dicunt. dicit enim nō augurabimini. nō obseruabitis somnia. non figuras aliquas aut stigmata facietis. ꝛ post sequitur. nō declinabitis ad magos neqꝫ ab ariolis sciscitabimini aliqd. ne polluamini p eos. ¶ Ad quod dici pōt ꝙ in deut. numerant differētie diuinatōis spāliter. in leui. vero sub quadā generalitate. vt sub magis ꝛ ariolis ꝯprehendātur spāles dñe que numerant in deut. pter illas q̄ dicunt i leui. vel forte plures differētie diuinationū ꝓuenerunt ad vsū maloꝝ cū dabat deutronomiū q̄ĩ ipo quo dabat leuiticus. distinguit āt separatim in leuitico quasdā dñas ab alijs. vt ondat diuersas esse dñas diuinatōis. Alius. n. modus ē diuinādi p res vel p rez similitudines siue signa. ꝛ de illis dat pzio intelligere ꝓhibitōem. aliud ḋo per demonū inuocatione imediatā: ꝛ de illis dat ꝓhibitōes sc̄do. in deut. aūt has ꝛ illas ꝯiunctī ostendendo differentias diuinationū sm̄ oēs ꝛ eorū p quas hōs potest trahi ad infidelitatem differētes.

Membrū tertium.

Tertio querit vtrū diuinatio sit licita. ꝛ videt ꝙ non: p hoc quod dr. xxiij. numeri. Non ē augariū in iacob neqꝫ diuinatio i israhel. in quo innuit ꝙ nō sint licita. Similiter habituꝫ ē. xix. leui. vbi sit ꝓhibitus. ꝛ in deu. xviij. sicut dictum ē. dicit āt aug. sup illud. xix. leui. nō augurabimini. q hoc obseruare curat. deū nuit ifamare: tanqꝫ auibus plusqꝫ deo iciam tribuat. ¶ Itē Isa. viij. cum dicunt ad nos. querite a phitonibus ꝛ diuinis q stridunt in icantatōibus. nunqd nō ppls reqrit a deo suo visionē. q. d. requirere dꝫ: ꝛ n̄ ab illis. nō ergo. nisi est malū diuinatioꝫ facē ſ꜠ diuinatōi credē. nō. n. solū q agūt ſ꜠ ꝛ q ꝯsentiunt digni sunt morte Ro. j. ¶ Vlt dicit aplo ad gal. dies obseruatis ꝛ tpa ꝛ mēses ꝛ annos timeo ne forte sine cā laborauerim i vobis. ¶ Vlt dr. xx. leui. aīa q̄ declinauerit ad magos ꝛ ariolos ꝛ fornicata fuerit cū eis. ponā faciē meā ꝯtra eā. ex his accipit ꝙ tā diuinatōes facere q̄ diuinatioꝫ querere siue ei credē sit illicitū.

Sꝫ ꝯtrariū vr p hoc qḋ dr gen. xliiij. de cipho in q̄ solet ioseph augurari sicut dic famulus eius. ꝛ post simudit ab ipo ioseph. An ignorans ꝙ nō sit similis mihi i augurādi sciā. cū ergo vteret ioseph augurio sicut ibi vr nō ē auguriū illicitū. augurīā āt p diuinatōne sumit. ergo diuinatio n̄ ē illicita. ¶ Item legit i. vij. iosue. ꝙ iosue pcepto dñi sorte exqsiuit pctm achor. ꝛ saul ꝯphēdit sorte ionathā filium suum comedisse de fauo mellis. Ex his vr

q diuinatio sit licita. Similiter vr. ionē. q miserunt sortes ⁊ cecidit sors sup ionā. Ad qd pōt rñderi. q diuinatio oībus modis supradictis illicita est. nisi forte dicat de illa que fit mediāte sorte d q̄ infra aget. De alijs aūt pz q sunt ꝓhibite ⁊ i veteri ⁊ in nouo testamēto. sortilegiū etiā ꝓhibitū est sub illa rōe quā ponit Isi. sortilegi sūt q sub noīe ficte religionis p quasdā quas sctoꝝ siue aplōꝝ vocāt sortes: diuinatōis sciaz ꝓfitent. aut quarūcūqz scripturarū inspectiōe futura ꝓmittunt. Qd aūt diuinatio sit illicita pz p hoc qd dr in canone. q diuinatōnes expetūt ⁊ mores gentiū subsequitur. vel in domo sua huiusmōi hoīes introducunt exquirendi aliqd arte magica aut expiendi cā sub regula qnquēnij subiaceāt fm gradus penitētie diffinitos. ¶ Ad illud vo qd obijcit in 2rium dōz ē q ioseph n̄ vsus ē augurādi scia. sz hūit spirituū ꝓuidēdi aliq̄ futura a deo. Qd aūt dicit se nō esse ignarū augurādi scie. hoc fm aug. ioco dictū est nō serio. vn̄ nō est habendū mēdaciū. mēdacia enī a mēdacibus serio aguntur nō ioco. ¶ Ad illud vero qd dicit de iosue ⁊ de saule. dicendū ē q ꝑmissa sunt añ publicatōem euāgelij. ⁊ tunc tēporis cū inuocatōe dei. nullatenus aūt cū inuocatōe demonū. Iosue aūt ⁊ saul cū inuocatione diuina sortes miserūt. oportet etiā q assuerit necessitas. necessitas cū aliqñ facit licitum qd alr nō esset licitū. Unde beda. si qui necessitate aliqua cōpulsi deū putāt sortibus eē 2sulendum exēplo aplōꝝ. videant illos nō nisi fratribus suis ad deum egisse.

Membrum quartum.

Quarto q̄rit vtꝝ diuinatōibus sit fides exhibēda. Et vr̄ p hoc qd dicit aug. in li. d diuinatōe demonū. vbi dr. demones q̄nqz ꝓnūciāt ea que ipi facturi sunt. aliqñ aūt ea q̄ nō facturi sūt. sz que futura esse pcognoscūt naturalibus signis. ergo eis credulitas pōt adhiberi. ¶ Itē aug. in. ix. de ci. dei. demones nō eternas tēporū cās ⁊ quodāmō cardinales i dei sapia 2teplant. sz quorūdā signoꝝ nobis occultoꝝ maiori expientia multoplura q̄ hoīes futura cōspiciūt. ¶ Itē aliud ē ꝑpalibus tēpalia ⁊ mutabilibus mutabilia cōiecturare. eisqz tēporalē ⁊ mutabilē modū sue volūtatis ⁊ facultatis inserere. qd demonibus certa rōne ꝑmissum ē. Aliud aūt in eternis legibus mutatōes tpū ꝓuidere. qd sanctis angelis donatū ē. cū ergo rerū mutabiliū cāe ꝓpinque sint res mutabiles. in eis aūt cognoscāt demones ⁊ q futura diuinandis cognoscūt: diuinatōib' pōt fides adhiberi. ¶ Preterea maior ē ꝑspicacitas intelligentie angelice q̄ humane. sz adhibēda ē fides hoīb' cū vera loquūtur ex his q̄ p se acceperūt. multo ergo fortius vr̄ q adhibēda ē fides illis q̄ ad angelis lz malis reuelent. Cōtra. demonū intentio ē adi fallendū. hoc aūt fit maxīe i diuinatōib'. ergo diuinatōib' nō ē fides adhibēda. ¶ Itē ē mēdax ⁊ pr eius. sz mēdacibus nō ē fides adhibenda. nō ergo ē adhibēda illis vel diuinis qui ab eis accipiūt. ¶ Itē obscuratus ē intellectus demonū ⁊ illoꝝ q eis credūt circa rerū cognitōes. ꝑ pctz qd maxīe ē i eis ꝓfundatū. ergo nō ē eis fides adhibēda de rerū certitudine. ¶ Itē solius dei ē ꝑscire futura. vl eius q ab ipo accipit tanq̄ a speculo eterno quēadmodū ē de singulis sanctis ⁊ ꝓphetis. p hāc aūt viaz nō accipiūt imo oppositū. nō ergo ꝑsciūt futura. ergo eis nō ē adhibēda fides d ꝑscia futurorū. Qd 2cedēdū ē. vn̄ lz aliqñ vera dicāt diuini siue demones i ipis diuinatōibus: nō tn̄ est eis credēdū. Dicit enī aug. de nā demonū. q fallunt etiā studio fallēdi ⁊ inuida volūtate qua hoīum errore letant. sed ne apud cultores suos pondus auctātis amittāt. id agūt vt interptibus suis signorūqz cōiectōibus culpa tribuat. ¶ Ad illud vero qd obijcit. q ipi ꝓnūciāt ea aliqñ qbus certi sūt. vtpote de factis suis vel d huiusmōi. vn̄ d' ibis pōt fides adhiberi. rñdendū ē. q lz ēt vera ꝓnūciant. nō minus sūt execrāda ea q̄ opatōe demonū ad deceptōem hoīuz fiūt. Un̄ aug. in li. d doc. xpiana. nō qz imago samuelis mortui sauli vera ꝓnūciauit. ꝓpterea talia sacrilegia quibus illa imago pñtata ē minus execrāda sūt. ¶ Ad scdz vo dōm est. q lz demones ꝑp maiorē expientiā quā hñt multoplura cognoscāt q̄ hoīes tn̄ respectu certitudinis futuroꝝ deficiūt aliqñ plusq̄ hoīes vel tātū. ⁊ ita de certitudine futuroꝝ siue euētu n̄ eis fides adhibēda est ¶ Ad tertiū vo dōm q lz rerū mutabiliū cāe ꝓpinque sint res mutabiles: tamen ipsis causatis vel causis demones nō hñt certitudinē sz cōiecturā fallibilē. ⁊ ideo i eis nō ē fides adhibēda suis i diuinatōibus. ¶ Ad q̄rtū vo dicēdū. q lz ꝑspicacitas sit maior fm nām i demonibus. ⁊ ita fm nām possent melius cognoscē: tn̄ ꝓpter volūtatē cōtinuā decipiēdi. ⁊ ꝓpter obscuratōem intellectus ex culpa. nō ē eis fides adhibēda. quēadmodū hominibus de qbus ꝑsumit q nō vera dicere intēdant.

Membrum quintum.

Quinto de pena diuinationē cōsequente. q autē sint excōmunicādi pz per hoc qd dicitur in cañ. xxvi. q. v. sz de pnia potest queri quāta debeat ipsis diuinis ⁊ sortilegis. Et videtur q qnquēnis. per hoc qd dicit in cañ. qui demones expetūt ⁊ mores gentiū sequūtur vel in domo sua hoīes introducunt exquirēdi aliqd cā arte magica: sub regula qnquēnij iaceant. ¶ Contrarium autē videt qd dicit in cano. q pro graui pctō mortali septēnis pnia iniungit. sicut habetur. xxxiij. q. ij. hoc ipsum.

⁊ porrigit exemplū de maria sorore aaron. de q̄ p̄ce
pit dn̄s q̄ esset extra castra. vij. dieb⁹. ⁊ post seq̄t.
maioꝝ criminū p̄nia septē annoꝝ spacio ꝯcludat.
Ad qd̄ r̄ndēri pōt. q̄ lȝ ita regulariter sit statu/
ta p̄nia septēnis: tn̄ aliq̄n intelligitur maior vel mi/
nor s̄m quātitatē ⁊ qualitatē delicti. ⁊ s̄m hunc
modū pōt illud intelligi qd̄ supradictū est. multi
enim sunt qui talibus nō credūt esse pctm̄. ⁊ ex
quadā curiositate siue pp̄ cōmoditatem hoc exer/
cent vel inquirūt.

Membrum sextū.

Sexto querit̄ d̄ q̄busdā p̄nitētibus ad
aliquas alias diuinatōes. Sȝ primo q̄ri
tur i gen̄e vtrū huiusmōi cognitio sit a
deo vl' a dyabolo. ⁊ vr̄ q̄ sit a deo. p
hoc qd̄ d̄r i li. d̄ li. ar. q̄s audeat dicē disciplinā eē
malā. ⁊ itē nullo mō dixerim aliquā itelligētiā
malā esse posse. illa ergo itelligentia que dat per
illā videri nō mala ē sed bona. ¶ Itē intelligētia est
ipa luce meliꝰ illustriꝰ ꝯsecutusq̄ viuere. aug. in
li. de li. ar. sȝ hoc bonū est. ergo huiusmōi cogni
tio cū sit intelligētia bonū est. ⁊ ita a deo ē. Cō
tra. aug. de ci. dei. hec vanitas magicaꝝ artiū ex
traditōe maloꝝ angeloꝝ in toto terrarum orbe
plurimis seculis valuit. ⁊ itē p̄ inuentiōes eoꝝ
inuenta sunt aruspicia. auguratōes. ⁊ oracula. er
go huiusmōi cognitiōes sūt a dyabolo. ¶ Itē.
est quedā opatio demonū i ministerio ꝯsciētie. q̄
artibus q̄busdā ab his q̄ se demonibus mācipa
uerūt colligit̄. ⁊ nūc p̄ sortes nūc p̄ auguria nūc
ex ꝯtēplatiōe vmbraꝝ cōp̄rehēdi videt̄. hec autē
oīa opatōe demonum fieri nō dubito. Ad qd̄
dōm̄. q̄ cognitio ista cum est veroꝝ. quo ad hoc
q̄ veroꝝ est a deo est p̄alo. oē enī verū ē a veri/
tate prima. vn̄ ⁊ ipa cognitio vera est ab eo. quo
ad hoc aūt q̄ illo mō reqrit̄ quo reqri nō cōue
nit. s. per inuocatōeȝ demonū nō est a deo. Si ar
querat̄ vtrū talis ars diuinādi sit a deo. dicendū
est q̄ nō. vn̄ nec etiā ars dicenda est. nō enim ex
ordinatis p̄ncipijs ē sȝ ex illusiōib⁹ dyabolicis cū
de falsis p̄dicit mō diuinatōis. totū ē a demonib⁹
vel ex humanis adinuētōibus. ¶ Ad illud vero
qd̄ obijcitur in cōtrariū. dicēdū est q̄ in lib. de li.
ar. loquit̄ de sciā vera nobis que est a deo. cuiȝ. s. ex
ordinatis principijs est vel ad cognoscēdū vel
ad operandū. illa etiā cognitio que est a deo d
futuris imediate: licet nō sit ex inordinatis prin/
cipijs accepta sed ex reuelatione diuina in gene/
re bonorū multomagis est cōmendāda eo q̄
ipa accipit̄ ex illo principio primo quod mutari
nō potest.

Deinde querit̄ .§. j.

quare permittit deus p̄ hāc viā illudi hominib⁹ ab
ipis demonib⁹. Ad qd̄ r̄ndet aug. i his postremis
p̄ demonū fallaciā illudit̄ curiositas humana. q̄n
id impudēter appetūt scire qd̄ ex nulla rōe cōpe
tit inuestigare. hec aūt ptās iō datur inuidis spi/
ritibus vt prauos hoīes seducāt. illos. s. qui sper
nunt veritatē ⁊ credūt mendacio. Et itē in li. de
doc. xp̄iana. Judicio quodā diuino occulto tra
dunt̄ homines illudendi ⁊ decipiendi p̄ meritis
voluptatū suaꝝ.

Deinde querit̄ .§. ij.

vtrū pctm̄ sit inuestigare de rebus furtiue sublatis
per inspectiōem astrolabij ⁊ p̄ iudicia astroꝝ. vr̄
enī q̄ nō sit pctm̄. cū enī multa sūt s̄m cursus
eoꝝ idē iudicare de illis p̄ ipos motus astroꝝ ⁊
ꝯiunctiōes ⁊ aspectus nō erit pctm̄. ¶ Preterea.
doctrina astronomie vtilis ē ⁊ ꝯcessa. vn̄ hiero.
discant a mente dogmata ⁊ doctrinā caldeoꝝ. q̄
⁊ moyses omnē sapiaȝ egyptioꝝ didicerat. cum
ergo huiusmōi iudicia ad astronomiā ptineant.
nō est pctm̄ his intēdere. Sȝ videt̄ cōtrariū p̄
hoc qd̄ d̄r col. ij. sup illud thesauri sapie ⁊ sciētie
absconditi. Glo. ideo despecta sunt a nobis q̄ sunt
i astrologia ⁊ geometria. q̄ nihil ad salutē ptī/
nēt. sȝ magis mittit i errorem ⁊ a deo auocāt. vt
dū hi student dispositionū rōcinatōnib⁹ curā aīaꝝ
suaꝝ nō agāt. ¶ Itē aug. i. v. d̄ ci. dei. non īmerito
credit̄ cū astrologi mirabiliter multa vera r̄ndēt
occulta fieri instinctu spiritū nō bonoꝝ. quoꝝ
cura ē has falsas ⁊ noxias opiniōes d̄ astralib⁹
fatis inserere mētibus hūanis atq̄ firmare non
horoscopi notati ⁊ inspecti aliq̄ arte q̄ nulla est.
¶ Itē hoc idē vr̄ p̄ hoc qd̄ d̄r ex. de sortilegijs. ex
tenore. vbi d̄r. q̄ quidā p̄sbiter cū quondā ad pri
uatus locū accessit nō ea intētiōe vt inuocaret de/
monū. sȝ in inspectiōe astrolabij furti cuiusdam
posset recupare sicut dicebat. q̄ lȝ p̄ bono zelo ⁊
simplicitate fecisse p̄ponat tn̄ grauissimū peccatū
fuit. Restat ergo q̄ pctm̄ ē p̄ inspectiōneȝ astrola/
bij ⁊ iudicia astronomica inq̄rere ea que subsūt
li. ar. Ad qd̄ vr̄ dōm̄. q̄ sunt quedā iudicia de
his que sequūtur ꝓpter mutatiōeȝ astroꝝ. sicut ē
de calore ⁊ frigore. humidare ⁊ siccitare. ⁊ d̄ talib⁹ n̄
est arguere. salua dei virtute que p̄eminet. si autē
fiat iudiciū de his que subsūt li. ar. que non sunt
subiecta legi astroꝝ. peccatū est in his magnaȝ fi/
deȝ adhiberi. generaliter dr̄ vbi interuenit inuoca
tio demonū vel aliud supstitiosum graue ē pctm̄.
¶ Ad illud v̄o qd̄ obijcit̄. dicēdū est. q̄ nō repro
batur ipa scientia astronomie nec vniuersalit̄ oīa
iudicia. sed q̄ illa nō sufficiūt ad inuestigationeȝ
eoꝝ que variant̄ s̄m motū li. ar. circa huiusmōi
est reprobatio. ⁊ sic solūt̄ illud quod ꝯsequēter
obiectū ē. ¶ Quod āt obiectū ē p̄ auctē col. ij. di
cendū est. q̄ ipse sciētie in se bone sunt sicut dicit
aug. sup epl̄am ad titum. geometria ⁊ alie hn̄t in
sua sciā veritatem. sed nō sunt sciētie pietatis. ce/

casionē tñ mali dedit sicut dicit aug. dū pp̄ria curio sitate astrologie catholici nimis erāt sicut minus vacabāt his que saluti aīaꝝ erant accōmodata. ¶ Preterea q̄ multū his intēdebant nō credebāt aliqua fieri nisi q̄ sꝫ cursū nature cēnt ordinata. ꝛ iō dr̄. ij. ad col. Uidete ne q̄s vos decipiat per philosophiā ꝛ inanē fallaciā sꝫ traditōez hoīuꝫ sꝫ elemēta huius mūdi. ꝛ nō sꝫ xp̄ꝫ.

Deinde querit̄ .§. iij.

d̄ ipsis phisicis q̄ circa medicinas dādas ꝛ circa egritudines ꝯsiderāt mot⁹ supioꝝ. vtꝝ peccēt. ꝛ vl̄ q̄ nō. cū ista vt i pluribus varient̄ sꝫ ꝯditōes astroꝝ. vñ i diuersis egritudinib⁹ mouent̄ mā morbi sꝫ motus corpoꝝ supioꝝ. ¶ Cōtra āt videt̄ p̄ hoc qḋ dicit ap̄ls ad gal. iiij. dies obseruatis ꝛ mēses ꝛ tēpora ꝛ ānos ꝛc̄. Ad qḋ respōdēdū. p̄ hoc qḋ di ibi i gl. logt̄ eiꝫ d̄ duplici genere reꝝ d̄ his sciꝫ q̄ currūt cursu naturali. ꝛ d̄ his q̄ currūt cursu volūtario. i his ē pctꝫ. i his nō ē. vn̄ gl. eos culpat q̄ ꝯstellatōes sequitur dicētes. agā hoc mēse ꝯmerciū. q2 illa stella agit mēsēꝫ. n̄ plātabo hoc āno vineā. q2 bisextus ē. illi āt n̄ culpāt q̄ naturales effectus elemētoꝝ sydeꝝ ordinatissima ꝯuersiōe nouerūt. dicitū ē eiꝫ i geñ. vt sint i signa ꝛ tēpora ꝛc̄.

Adhucetiam .§. iiij.

q̄rit̄ vtꝝ liceat vti diuinatōibus q̄ fiūt p̄ imagies sctoꝝ hoīm̄ sicut vl̄ cē factū p̄ imaginē samuel sicut. j. reg. xxviij. legit̄. ꝛ vl̄ q̄ sit licitū. n̄ eiꝫ p̄sumit̄ q̄ dēmones posse habeāt sup corpa mortuorū sctoꝝ vt i eis illudificēt. si ergo i specie bonoꝝ fiūt alique reuelatōnes veroꝝ occultoꝝ. p̄sumit̄ q̄ hoc sit ministerio bonoꝝ angeloꝝ. vti ergo huiusmōi vel credere nō erit illicitū. ¶ Ad hoc facit qḋ dicit aug. ad simplicianū. nō ē absurduꝫ credere aliqua dispēsatōe p̄missum fuisse. vt non dn̄ante magica arte sꝫ dispēsatōe occulta q̄ phitonissā ꝛ saulē latebat se ostēderet spūs iusti aspectibus regis diuina eū sentētia percussurus. Sed arguit̄ ꝯtrariū. dicit .n. aug. ad simplicianū. forte apparuit imago samuelis per ficta mathematica eius qui transfigurat se i angelum lucis. ¶ Item beda super illud act. xvi. Puellā quādā hn̄tez phitonē. malignus spūs ē p̄ quē phitonisse hoc agūt. vt mortuos ad locutōez ꝛ diuinatōez incātatoꝝ suscitēt. ꝛ in gl. dicit̄. q̄ rogante saule phitonisse vel aīaꝫ samuelis vel pro eo spiritum simulāuꝫ euocauit ab inferis. si ergo talia fiūt ministerio demonuꝫ. illicitum est illis vti vel credere. Ad qḋ dicendum q̄ licet sub specie viri sancti fieret huiusmōi apparitio vel reuelatio. tamen non est huiusmōi diuinatio licita. nec est credenduꝫ quin hoc facit sathanas vt magis decipiat. si enim vere samuel apparuisset non vtiqꝫ vir iustus p̄misisset se adorari. qui predicauerat deuꝫ soluꝫ esse adorādum. ꝛ quomō homo dei qui cuꝫ abrahā in refrigerio erat dicebat ad viꝝ pestilētie dignuꝫ adorē gehēne: cras mecū eris. ¶ Ad illud vero qḋ obijcitur primo. dicēdū ē. q̄ lꝫ nō habeat dyabolus posse super animas sanctoꝝ mortuoꝝ vel sup corpa coꝝ ex se. hꝫ tñ vt similitudo trāsformet̄ apud imaginatiuā peccatoris. ꝛ vt extra sumat aliquā similitudinē ex p̄missiōe diuina. hoc aūt merentur ipi peccatores q̄b⁹ illudit̄. ¶ Ad scḋꝫ v̄o dōꝫ. q̄ lꝫ ipa appitio samuel posset fieri ex dispēsatiōe diuina. ex ipis tñ circūstātijs facti magis p̄sumit̄ q̄ aduersari⁹ sub specie samuel nec corpus ip̄i⁹ assumēdo nec aīaꝫ ab iferis excitādo appuerit vt ea reuelauerit q̄ in p̄xio erāt futura. Uñ dic̄ aug. qd mirū si iminētē ppe mortē potuit p̄uidere. cū hoc sit vn̄ fallit. ꝛ se i dei p̄dāte vult adorari.

Deinde querit̄ .§. v.

d̄ his trāsformationibus q̄ asserūtur fieri a quibusdā vetulis vt possint trāsire multa terrenoꝝ spacia. ꝛ cū innumera multitudine equitare. q̄rit̄ vtrū hoc hūana virtute fiat. vl̄ n̄ sit virtute dyabolica. vtꝝ sit ibi veritas rei vl̄ illusio. Ad qḋ respōderi pōt. q̄ a maligno spū talia fantasmata mentis infideliuꝫ inserūtur. dyabolus enim cum animaꝫ alicuius p̄ taleꝫ errorē subiugauerit. trāsformat se i species differentes siue similitudines ꝛ mētē quā captiuaꝫ tenet multipliciter deludit. nec est credendum ea que apparent in fantasia in veritate corporali accidere. vnde nulli fit mutatio in ipis credētibus s̄m q̄ credit̄. sed sic apparet fieri.

Deinde querit̄ .§. vj.

vtrū licitū sit dicere aliqua carmina cū collectionib⁹ herbaꝝ. aut aliquas scripturas p̄ quacūqꝫ infirmitate sup homines vl̄ aīalia ponere. ¶ Ad qḋ r̄ndet aug. q̄ n̄ lꝫ aliqua ponere p̄ter symbolū ꝛ orōnez dn̄icā. ꝛ hoc idē dl. xxvi. q. v. Nō lꝫ hoc āt fieri nisi vt deus omniū creator ꝛ dn̄s honoret̄. Si v̄o aliqua sup̄stitiosa obseruātia addatur eūt peccatū ē.

Deīde querit̄ .§. vij.

d̄ illis orōnibus ꝛ figuris q̄ sūt i arte notoria. vtꝝ licitū sit eas facere. cū i illis orōnibus n̄ videatur poni nisi qḋ pertinet ad pietatē religionis xp̄ianē. diriguntur eniꝫ ibi orōnes ad deū p̄ bonis impetrandis vel pro malis āmouendis. indifferēs est etiam pertractōnes tales facere quales fiunt ibidez ad designationē diuersaꝝ scientiaꝝ. ¶ Ad qḋ dicenduꝫ est. q̄ huiusmōi ars notoria prohibita est nec licitum est illi fidez adhibere. lꝫ aliqua ponant ibi q̄ a religione fidei nō discrepāt.

apponunt eis vt facilius aliis credat. Prohibi-ta aūt ē multis d causis. Una ē q2 ponunt ibi noīa plura quoꝝ ignorat intelligētia. Alia ē q2 attendit ibi inspectio horaꝝ. q. vtute astroꝝ illa fierēt. Ter-tia ē qꝫ fuit ꝑtractōes qdā ꝛ lineatōes hac intē-tione vt inspectōe eaꝝ acqrant diuerse sciētie vel artes. ꝛ sic falsa credulitas in cordibus hominū generetur.

Questio. clxxxv. d sorti-legio.

Primo querē-dū ē d sortibus. Primo aūt qrit qd sit sors. Scdo vtrū licitū sit ꝓycere sortes. Ter-tio vtꝝ sic sortiendo sit tētare deū. Quarto vtꝝ oī tpe con-gruat ꝑmissio sortis sicē sunt tpe legis. Quīto vtrū exēplo aplōꝝ ꝯsulēdū sit sortibus i electionibus vl̄ huiuīmōi factis. Sex-to quare plus abundat sortilegiū i sexu mulebri q̄ǹ i virili. Septimo vtꝝ sortilegiū sit maius pec-catū q̄ infidelitas vl̄ apostasia.

Membrum primum.

Ad primū sic dič aug. super ps. In te dñe speraui. sors nō ē aliqd mali sꝫ res i hūana dubitatōe posita. diuinā indi-cās volūtatē. Circa hāc diffinitōēꝫ q̄-rit rōe ei⁹ qꝫ dicit nō ē aliqd mali. vl̄. n. qꝫ nō sit ma-li. ꝯtinet malū diuinatōē. diuinatio āt dicē hiero. sup illū Mich. iij. ꝓphe eius i mercede diuina-bāt. vnde diuinatio l'bē i pte i scriptura sacra ac-cipit. ergo sors cū suspecta ei⁹ ē aliqd mali. ¶ Itē sors dr qꝫ i hūana dubitatōe ē positū. sꝫ qꝫ i hu-mana dubitatōe ē positū nō ē nobis certū. qꝫ āt indicat diuinā voluntatē nobis dꝫ eē certū. ergo nō bñ ponunt illa duo simul in diffinitōe sortis. Itē sors dr indicās diuinā volūtatē. sꝫ qꝫ est indiciū diuine volūtatis ē signū eius. signa āt di-uine volūtatis quinqꝫ dicunt. pceptū. ꝓhibitio. ꝯsiliū. impletio. ꝑmissio. ad qꝫ ergo illoꝝ redu-citur. Ad qꝫ dōꝫ. qꝫ cū dr. In manibus ei⁹ sor-tes mee. sors accipit ibi pro electōe gratuita. cuꝫ āt dr sors nō ē aliquid mali. si sic accipiat. verꝫ ē sicut dicit aplūs. j. ad ephe. In quo sorte vocati su-mus. Ut vo sors accipiat p eo qꝫ ē quasi qddā indiciū diuine volūtatis. quomodo accipit. j. Actu. cū dicit sors cecidit super Mathiā. sors i se nō fuit aliquid mali. sed ratione circumstantie pōt sors aliquid mali continere. Un. in canone dicit. In sortibus nihil mali inesse monstratur. Prohibetur tamē fidelibus ne sub specie diuina-tionis ad antiquos idolatrie cultus redirēt. ¶ Ad scdm dōm. qꝫ sors pōt accipi vel ꝑ ipso opera-to fin qꝫ est i fieri. ꝛ sic est res dubia. vel ꝓut est in ipso eē qꝫ est terminus fieri ꝛ sic ē res certa. ꝛ tūc indicatur diuina volūtas. qꝫ ergo primo fuit res dubia deinde sit res certa. ꝛ ita nō repugnant ea que sūt in diffinitōe. ¶ Ad tertiū vero dicendūꝫ. qꝫ sors cū sit indiciū volūtatis diuine. ad illud signū reduci potest qꝫ est ꝯsiliū. ꝓprie tamen nō est illud. Unꝫ cū dicitur qꝫ quinqꝫ sunt signa vo-luntatis diuine que ē beneplaciti. referēdū est ad actus qui sūt ex parte dei. verbigrā. cū precipit aliquid vel ꝯsulit ꝛ ita d aliis. sortes aūt ꝓyce-re actus ē humanus. vñ nō est d illis signis qn-qꝫ. licet in illo requirat certitudo consilii diuini.

Membrum secundū.

Secūdo queritur vtrū licitū sit sortes proiicere. ꝛ videtur qꝫ sic. dicit enim xviij. ꝓuerb. contradictiones cōpri-mit sors. sed hoc est bonū cōprime-re. s. cōtradictiōes. ergo sortes ꝓycere bonū est. ¶ Itē. xvj. ꝓuer. sortes mittūtur in sinum sed a domino tpantur. sed hoc mō mittere sortes non ē malū ergo ꝓiicere sortes nō ē malū. ¶ Itē cuꝫ quedā ciuitas eēt obsessa. ꝛ clerus dubitaret qui deberēt fugere vl̄ manere: rñdet aug. sorte esse di-rimēdū. ¶ Preterea fuit ēt ad dirimendum du-bitationes humanas quotidie sortiū proiectio-nes. ergo nō est malū. Cōtra dicit aug. ad in-quisitiones ianuarii. hiis qui de paginis euange-licis sortilegunt ꝛ si optandū est vt id potius fiat q̄ ad demonia cōsulenda recurrant. tamen ista mihi displicet cōsuetudo. ad negocia secularia ꝛ ad vite huius vanitatē diuina oracula velle ꝯuer-tere. ex quo habetur. qꝫ ꝓiicere sortes ī negō-cioꝝ secularium sint superstitiōsūꝫ ꝛ ita malū. ¶ Itē extra. de sortilegiis ecclesia nr̄a. vbi dicit nulla re-prehensione esse dignuꝫ qꝫ sors i talibus interue-nit. ꝛ loquitur de electione cuiusdā pontificis. er-go ꝓycere sortes i huiusmōi ē maluꝫ. Ad qꝫ dicendū. qꝫ ꝓiicere sortes i illis actibus hūanis que nō spectant ad deū. vt in contradictionibus hūanis. vel in ꝯtractibus dirimēdis. nō ē maluꝫ i electionibus aūt vbi pōt esse animaꝝ periculūꝫ. nō dꝫ sorte contractio comprimi. nisi necessitas magna interueniret precedētibus orōnibus. vt d de beda. Si qui necessitate aliqua compulsi deum putāt sortibus exemplo aplōꝝ esse ꝯsulendū. vi-deant hoc aplōs nō nisi collecto cetu fratrū ꝛ fu-sis ad deuꝫ precibus hoc egisse. ¶ Ex q̄ hoc pōt solui illud qꝫ obiectū ē. Rationes eñ ille primo posite agūt d huiusmōi ꝓiectione sortiū q̄ fiunt ad cōtradictiones hūanas i negociis ꝛ ꝯtracti-bus hūanis dirimēdis. ¶ Ad illud vero qꝫ obiici-tur p auct. aug. ad ianuariū. dicēdū est qꝫ lo-quitur de illis sortibus vbi p negociis secularī-bus qualibetcunqꝫ diuina oracula requirebant-

tur. nõ. n. exẽplū aplo℞ ꝺ ꝓiectõe sortiū trahẽdū ẽ ad secļaria negocia. priuilegia. n. singulo℞ cõtra legẽ oīno facere nõ pñt.

Membrum tertium.

Tertio querit vtrū sic sortiẽdo sit tẽtare deū. Et videt ꝙ sic. si. n. moyses posuisset vgas filio℞ isrł i tabernaculo auctoritate ꝓpria. vt videret cuius vga floreret: tẽtasset dñm. similr ergo qui mitũt sortes ad cognoscẽdum quẽ cui dominus preferat. videt tentare deum. dicit enim super illud. vj. deut. Non ten. do. de. tuū. Tẽtat dñm qui habẽs qd faciat sine rõne periculo se cõmittit expiens vtrum possit liberari a dño. ex quo vr ꝙ sit tẽtare deum in ꝓiectõe sortiū: cū alio modo possit hẽri certitudo vel cautela mali. ¶ Sed ꝯ hoc videt eẽ ꝙ Josue ⁊ alij miserũt sortes qui tñ nõ tẽtauerũt dñm faciẽtes cõtra pceptū. dñm deum tuū non tentabis. Ad qđ rñdendū. ꝙ nõ est recurrẽdum ad dñm p sortes vel p alia huiusmõi. dum homo habet qđ rõne hūana possit facere. cū autẽ non hʒ: recurrẽdū ẽ ad auxiliū diuinū. ij. paliꝑ. xx. cū ignoramus qđ agere debeamus. hoc solū residui habemus vt oculos ad [illegible] leuemus. qui ergo p sortes vel per aliqđ aliud huiusmodi iquirit auctoritatem diuinã. dum habet humana rõne quomõ se possit expedire i negocijs spūalibus: quasi tentat dominū. nõ sic autẽ fuit de Josue qui ex īspiratõe diuina faciebat.

Membrum quartum.

Quarto querit. vtrū oī tpe ꝯgruat permissio sortis. sicut fuit in tẽpore legis. Ad qđ sic argu. lex ẽ vmbra futuro℞. x. ad heb. quãdiu ergo fuit vmbra potuerũt eẽ signa seu durare ⁊ nõ ãplius. sors autẽ signū erat: ergo tẽpore legis veteris congruebat sors ⁊ nõ tpe euãgelij. ¶ Itẽ aug. in li. de diuinatione. demonū artis mathematice sciẽtia vsqꝫ ad xp̄m fuit ꝯcessa. vt xp̄o edito nemo exinde alicuius natiuitatẽ iterpretet. Sꝫ ꝯ hoc obijcit de sãcto mathia qui sorte fuit electus tpe euãgelij. sicut habet Act. j. sic ẽt queri cū aplo sorte eẽt electus. ꝓpter qđ diacom ñ fuerũt silr sorte el. cū. ¶ Preterea cū ad hoc ꝙ sors valeat requirat īspiratio diuina ad hoc ꝙ hñ fiat ꝗ necessitas fuit sortiū. cum īspiratio diuina de se sufficiẽs eẽt ad manifestatõem voluntatis dei. Ad quod dõm ꝙ donec veniret veritas i publico ꝯcesse fuerũt sortes i electõibus ⁊ i his que ordiabãt ideꝫ vmbra ad veritatẽ. Uñ dicit Beda. hic sorte eligit ne a lege discrepet in qua summus sacerdos sorte q̃rebat. qꝛ querendus erat verus sacerdos: donec veniret ille q p ꝓpriū sanguinẽ itrauit semel i scã sclo℞. cuius hostia in pascha imolat. i die pẽthecostes spū apparẽte ẽ cõsummata. donec. n. veniret dilas figurã licuit exercerí. ⁊ ꝓpter hoc electio mathie sorte facta est añ pẽthecosten i qua dabat spūs. nõ dum. n. oīno facta ẽ publicatio veritatis. diaconi autẽ electi sunt in ministeriū post pẽthecosten vt ostẽderet ꝙ deinceps p electionẽ eẽnt plati eligẽdi non sorte. ¶ Ad illud vero qđ obijcit de ꝯcessione artis mathematice vsqꝫ ad xp̄m. itelligẽdum est ꝙ cõcessio accipit ibi pro pmissione. ¶ Preterea illa iudicia siue coniecture quas fecerũt magi de natiuitate magni regis: fuit per hoc ꝙ stellã insolitã viderunt. dyoni. etiã i mistica theologia p eclipsis solis xp̄o paciẽte factã nõ ḃꝫ cursus astro℞. cognouit ꝙ deus nature pateret. ¶ Ad illud võ qđ obijcit. ꝙ tũc non eẽnt sortes nccẽ cum īspiratio diuina sufficeret. dicẽdum ẽ ꝙ licet īspiratio diuina sufficiẽs eẽt quãtum ẽ ex parte sua: nihilominus tñ fiebat ꝑfectio sortiū. ad hoc enim ꝙ accipiamus a deo qđ petimus. opꝫ non solū de potẽtia. sapiẽtia. ⁊ bonitate ꝑsumere: sꝫ ẽt nostrã īsufficientiã oñdere. hoc di fit in sortiū ꝓiectiõe. vñ sicut mali oñdũt quasi suã īsufficiẽtiã dyabolo. ⁊ postea ipm inuocãt ⁊ in hoc peccãt. ita oportuit ꝙ ipi īsufficiẽtiã suã ostẽderẽt deo i dubitatõe sortis. ⁊ inuocarẽt ipm per orõnẽ vt supplẽt defectũ co℞. vñ Act. j. orãtes [illegible] xerũt tu dñe ⁊c̃.

Membrum quintum.

Quinto querit vtrū exẽplo aplo℞ ꝯsulẽdū sit sortibus i electõibus vł huiusmodi factis? ¶ Ad qđ rñdet Beda. si exẽplo mathie vel ꝙ Jonas ꝓpha sorte dep̄hẽsus sit īdifferẽter ẽ sortibus credẽdū: cum priuilegia singulo℞ vt ait hiero. cõtra legẽ oẽs facere nõ pñt. extra. ẽt de priuilegijs hẽtur ꝙ sors i electõibus nõ ẽ collaudãda.

Membrū sextum.

Sexto querit q̃re plus abũdat sortilegiū i sexu muliebri q̃ i virili? ¶ Ad qđ dõm ꝙ doctrine diuice ia fuit ordo. vt a deo in xp̄m hoīem descenderet. ⁊ a xp̄o in vir℞. ⁊ a viro in mulierẽ. caput. n. mulieris ẽ vir. caput võ viri xp̄s. xp̄i võ deus. j. Corin. xj. Ecõtra võ fuit ꝺ doctrina dyabolica. qꝛ ipe dyabolus primo trãsfudit eã i mulierẽ. vtpote que minus hẽbat discretõẽ spūs. ⁊ p mulierẽ in vir℞. sicut ergo prio i mulierẽ trãsfudit doctrinã pestiferam adhuc fallacẽ doctrinã sortilegij trãsfũdit frequẽtius i mulieres q̃ i viros.

Membrum septimum.

Septimo q̃rit vtrū sortilegiū sit maius pctm q̃ infidelitas vł apostasia? qđ nõ videtur. Infidelitas enim ⁊ apostasia dicũt simpliciter fidei priuationẽ. sortilegiū

sacrilegiū vō vel auguriū potest eē salua fide infor-mi. ergo maius est pctm infidelitatis vel apostasie q̄ pctm sortilegij vel augurij. ¶ Cōtra. Aug. li. de decez cordis. tu vis dimisso vno deo tanq̄ legitimo viro anime. fornicari p multa demonia. et qd ē grauius nō quasi illa parte deserēs et repudians sicut apostate faciūt. sz tanq̄ manens i domo viri tui admittis adulteros. i. tanq̄ xpianus nō dimittēs eccl'az ɔsulis mathematicos aut aruspices aut augures aut maleficos. q̄si de viri domo nō recedis adultera anima. et manēs in eius ɔiugio fornicaris. ex quo vr malus eē hoc pctm et grauius dicat. Ad qd dōm. q̄ nō ē maius pctm simplr apostasia vel infidelitas. sz quo ad qd d3 esse grauius. qr infidelis vel apostata manifeste discedit a domo dñi vel sepat. sortilegus aūt simlat se eē de vnitate eccl'ie siue fidei ecclastice. et nō ē oio. et ideo d3 grauius pctm. qr facilius allicit animā. et quasi maior est offensa spōsi spūalis cū simlat se esse sponsā. et nihilominus adulterat cū ipso diabolo fm qd dicit. lvij. Isa. iuxta me discooperuisti et suscepisti adulterum.

Questio. clxxxvj. de ipocrisi.

Dictū est supra de pctis qbus fit iniuria ɔ dispositiuā diuinā siue maiestatem et qbus fit iniuria ɔ diuinā sapiaz. sicut ē i supstitiōibus. ɔñter dōz est de pctis qbus fit iniuria per appropriatōem ɔ bonitatē diuinā. Hoc aūt fit triplr. aut simlatione sanctitatis put est i ipocrisi. aut abusiōe boni gratuiti. put ē in simonia. aut violatōe loci sacri put ē i sacrilegio. dat enī bonorificētia diuine bonitatis veritate. sanctitas hūane q̄ a deo dat. ɔ qd ē ipocrisis. i. sanctificatōne rex spūalium. ɔ qd ē simonia cū ponit spūale sub pcio. i loci sacratōe ɔ qd ē sacrilegiū. ¶ Primo aūt dōm ē d ipocrisi circa quā p̄io q̄rit qd sit. Scdo vtrū sit mortale pctm semper an veniale aliqñ. Tertio d motiuo hui' pcti. Quarto d ɔparatione eius ad inanē gliam. Quinto de grauitate huius pcti. Sexto vtrū q̄s possit simlare se eē malū vel ipocritā. Septimo de spēbus hui' pcti. Octauo de oppositōe. Nono de detestatōe hui' pcti. Decimo vtrū sit irremediabile. Undecimo de fructibus qbus cognoscit hoc pctm.

Membrum primum.

Ad primū sic. vi. Mt. aūt. sup illud sicut ipocrite faciūt. glo. ipocrita est q̄ simlat qd nō ē representator alteri' psone. hoc est q̄ vult videri bon' cū nō sit. ¶ Sz vr q̄ ipocrisis nō sit simlatio. aliqs. n. vult videri castus cū et ipse sit castus. et in hoc vult videri bon' pp se. simlator aūt ē malicie palliator. ergo ipocrita nō ē simlator. ergo ipocrisis inq̄ntū huiusmōi nō ē simlatio. ¶ Itē sup illud Dan. vij. de pardo q habebat q̄tuor alas dr. q̄ q̄tuor designant pcta sicut dicit Ric. q̄ sūt iactātia de bono manifesto. excusatio d malo manifesto. simlatio boni occulti. dissimlatio mali occulti. nō ergo simlatio ɔuertit cū ipocrisi nec cū rō. ¶ Itē sup illud. iiij. Tren. maior ē iniqtas et cē. glo. scelera aie plāgunt q̄ in ipocrisiz labunt que mala deaurādo tegūt et bona fraudulēter faciū. sz hec duo nō ptinent in illa rōe. ergo nō ē gnālis rō ipocrisis. Ad qd dōz q̄ ipocrisis pt dici amor apparētis bonitatis pp se. pōt et dici ipocrita ille q̄ repñtat qd nō ē i genē boni vel mali. ¶ Et per hoc pōt solui illud qd obiectū ē. vno eīz mō simlatio sub ipocrisi ɔtinet. fm q̄ simlatio ponit maliciā cū palliatōe boni. fm q̄ dī simlata eqtas ē duplex iniqtas. est enī iniqtas et simlatio. et hoc mō cōtinet sub ipocrisi nisi appropriet nomen ipocrisis. Alio vō mō put simlatio nō dicit nisi apparētiam bonitatis pp se imēdiā. pōt idē eē ipocrisis qd simulatio. ¶ Ad scdm vō dōm q̄ simlatio determinat p bonū occultū put inter. iiij. spēs accipit. Alio vō mō accipit cū ponit i rōne ipocrisis sub maiori nois extēsiōe. ¶ Ad tertiū vō dōz q̄ vtroqz mō dicit ipocrisis. cū et mala deaurādo tegunt. et cū bona fraudulēter fiūt. et ita large pōt sumi simulatio i rōne ipocrisis. representare enī aliā psonā hoc multis modis intelligi pōt. vel cum vult tegere malū. vel cū bonū qd fac apparere. ipocrisis aūt grece latine simlatio dicit. vnde et ipocrita simlator. Ad hoc etiam querit cū ipocrisis sit appetitus inordinatus eius qd est videri bonus. bonitas aūt generalis nō determinat aliquā speciē virtutis. videt q̄ apparētia bonitatis cū defectu sit gnālis defectus. ergo et appetitus inordinatus illius ē gnāle pctm et nō spāle. et ita ipocrisis nō sit quedā species peccati. ¶ Ad qd dōm. q̄ non est simile ex parte peccati et virtutis. velle enī videri bonū cū nō sit est actus determinatus i specie. et ideo spāle pctm est ipocrisis. velle autē esse bonū est generalis actus ex pte virtutis. hoc aūt ē. qr ex pte virtutis nō est nisi dirigere vno mō. ex pte vō peccati est deficere fm plures modos.

Membrū secūdum.

Secūdo q̄rit vtrū ipocrisis sit mortale semp an aliqñ ueniale. q̄ aūt semp sit mortale videt p hoc qd dicit aug. in li. de ɔflictu viciorū et virtutū. ostēdere hominibus qd nō est. quid aliud q̄ dānatio ē. sz hoc ē eē ipocritā. ergo eē ipocritā dānatio est. ergo ipocrisis est mortale peccatū. ¶ Itē

xx. Job. gaudium ypocrite ad instar puncti. glo. niens illius pro viciorum suorum fetore dampnabitur. sed omne pctm cui debetur eterna dampnatio est mortale. ergo ypocrisis est mortale peccatum. ¶ Item dicit Cris. quod vbicunque vult dns ostendere magnum pctm cetera continentia incipit. ex hoc vult dicere. quod vbi est nomen contumelie est mortale peccatum. cum dicat dns in euangelio. ve vobis ypocrite. Contra. cum quis vult bonus apparere hoc pot esse ex sola surreptione. quando sic insurgit primus motus est. et ita veniale peccatum. ¶ Item si primi motus insurgit in alijs peccatis. ergo et in isto. et si sunt in alijs peccatis veniales et similiter in isto. ¶ Item inanis gloria potest esse veniale peccatum. ergo multomagis ypocrisis cum nascatur ex illa. videtur enim esse maius pctm in parente quam in prole. Ad quod dicendum. quod ypocrisis prout habet simulationem sibi adiunctam vel est ipsa simulatio: est mortale peccatum. habet enim maliciam substractam sive defectum boni. xxxvi. Job. simulatores et callidi prouocant iram dei. et .ix. Ysa. super illud. omnis ypocrita nequam. glo. aliud simulans aliud agens. castitatem preferens et lasciuiam ostentans. paupertatem et marsupium replens. Si vero ypocrisis diceret velle videri bonum inordinate. et poneret maliciam vel defectum virtutis esset mortale. Si vero insurgeret primus motus vt bonus appareret et non poneret maliciam vel defectum virtutis: posset dici veniale peccatum. sed non sic scriptura consueuit accipere. ¶ Ad obiectum in contrarium dicendum est. quod non est simile in isto peccato et in alijs quibusdam. quia ipsa sua intentione ponit defectum bonitatis aut gratie. quem defectum non ponit veniale pctm. et ideo secundum hoc est in genere mortalis peccati. sicut et plura alia genera peccatorum. Ad aliud dicendum. quod licet inanis gloria que est genus. aliquando possit esse veniale pctm aliquando mortale. non tamen sequitur propter hoc in illa specie que est ypocrisis. ypocrisis enim addit super genus aliquid per quod appropinquat mortali pcto. propterea tamen dicendo non est hoc genus illius. sed dicitur nasci ex illo ypocrisis. et quo ad hoc quod nascitur ex inani gloria: inanis gloria est mortale pctm.

Membrum tertium.

Tertio queritur de motiuo huius peccati quod est velle videri bonum. de quo
1 queritur vtrum sit secundum se malum. Et videtur quod non. aliquando enim addita circumstantia est bonum. alia addita est malum. ergo est indifferens. ¶ Item ostendi pot per simile. velle enim placere hominibus aliquando pot fieri bono fine. aliquando malo. similiter et velle videri bonum. ergo est indifferens. ¶ Contra dicitur. vi. math. de ypocritis. omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. et ita ponitur finis ypocritarum proprius. et ita est malum secundum se. ¶ Item super illud Job. xx. oculus qui eum viderat. glo. locus ypocrite cor adulantium. ibi quippe requiescit. ubi fauores inuenit. fauorem autem inuenire querit ut bonus videatur. sicut habetur super illud ps. Uani filij hominum mendaces. glo. volunt videri iusti cum sint mendaces. ergo velle videri bonus est secundum se malum. Ad quod dicendum quod non sequitur. sed velle videri bonus pot fieri recte et non recte ex diuersis causis. quod propter hoc sit omnino malum. Est enim malum multiplex. quoddam enim est malum secundum se. quod nulla circumstantia addita pot fieri bonum vt fornicari. est aliud malum ex defectu circumstantie debite. pot tamen per additionem circumstantie bonum fieri sicut est occidere. quod est malum si non addatur circumstantia debita. si vero addatur ut si dicatur occidere pro conseruatione iusticie ab eo cuius est officium bonum est. Est etiam aliquid in se bonum quod tamen ex defectu circumstantie que requirenda est malum est. vt iurare. i. deum testem inuocare in se bonum est. si vero sine causa debita fiat malum est. et hoc modo dicitur in euangelio. Ego autem dico omnino non iurare. Est iterum aliud bonum quod tamen addita aliqua circumstantia est malum. vt cum dicitur comedere carnes in quadragesima. Cum ergo queritur de eo quod est velle videri bonus. dicendum est quod illud malum est. quia non addit circumstantiam per quam ad bonum trahatur. ut velle videri bonus vt deus glorificetur et proximus edificetur. cum autem non addit talis circumstantia in se malum est. quia ponitur pro fine quod non debet esse finis. vel si ordinetur ad alium finem vlteriorem indebitum: vt si dicatur vult videri bonus vt laudetur ab hominibus: vel ut ditetur. ¶ Per hoc pot solui quod obiectum est. Uno enim modo pot dici indifferens respectu diuersarum circumstantiarum superadditarum bonarum vel malarum. Alio vero modo dicitur esse malum cum ponitur esse finis principalis.

Deinde queritur vtrum aliquis possit se simulare esse bonum sine pcto et videtur quod sic. ponatur enim quod aliquis appetat videri bonus ut det aliquid ad sustentationem. non videtur peccare quia nec in hoc quod vult videri bonus. cum hoc non appetat propter famem in hoc quod vult sustentationem cum indigeat. ergo non peccat in hoc quod vult videri bonus ut detur ei aliquid ad sustentationem. ¶ Item dicit aug. quod libido est mater omnis pcti in li. de li. ar. hoc autem est cum nimis delectatur in creatura. sed hoc modo non videtur de isto. ergo non peccat. ¶ Contra. occidere hominem cum sit malum in se. non est licitum propter temporalia. pari ergo ratione cum velle videri bonus sit malum in se. non erit licitum propter temporalia. ¶ Item ille qui sic vult videri bonus. aut vult videri bonus in deo in se tantum aut in deo. non in deo quia nullum habet ibi respectum. ergo in se tantum. ergo dei gloriam vsurpat. ergo peccat. Ad quod dicendum. quod in hoc est pctm quod ignobilius ponitur finis nobilioris. sustentatio enim corporalis minus nobile est quam videri bonus. et ratione istius inordinationis dicitur esse pctm. sicut est in illo qui predicat vt habeat victum temporalem. et licet predicare in se sit bonum et sustentari in necessitate tamen hec ordinatio in se est mala. ¶ Similiter pot respondere ad illud quod obiectum est. licet enim velle videri bonus non sit inelicitum propter sustentandum tamen propter illud quod

ignobilissima est et quo ad hoc est libido. et sic soluit quod obiectum est.

Membrum quartum.

Quarto queritur de comparatione ypocrisis ad inanem gloriam. videtur enim quod eque capitale sit peccatum sicut inanis gloria. cum enim sit triplex munus. a lingua. a manu. a corde. penes autem munus a lingua sumitur inanis gloria. penes munus a manu auaricia. penes munus a corde ypocrisis. ypocrita enim vult placere alijs. inanis gloria et auaricia sunt duo capitalia peccata. pari ratione tunc erit ypocrisis que penes tertium sumitur. ¶ Item velle placere alijs est appetibile ypocrisis. velle gloriari in se est appetibilis inanis glorie. sed hec sunt disparata. ergo ypocrisis et inanis gloria sunt peccata disparata. ergo ypocrisis non dicetur filia inanis glorie. ¶ Sed contra greg. in fine Job. super illud. exhortationem ducum et vlulatum exercituum glo. de inani gloria nascitur inobedientia. iactantia ypocrisis. ¶ Item Job. viij. super illud in ore suo. glo. greg. ypocrita cum bene agit ab omnibus vult videri. pro omnia que agit occulta cogitatione laudes querit. ex quo habetur quod sinus ypocrisis sinus est inanis glorie. et ita sub inani gloria continetur. ¶ Item gre. in mora. Ypocrita quicquid cum labore peragit aura humani fauoris tollit. vnde in appetitu laudis opus deficit. quasi mutuum labor euanescit. et ita querit humanum fauorem sicut inaniter gloriandus. ergo ypocrisis sub inani gloria continetur. Ad quod respondendum quod ypocrisis nascitur ex inani gloria et quod ad finem illius ordinatur. ¶ Ad obiectum autem in contrarium. dicendum quod licet ypocrisis munus a corde queratur quia ypocrita non potest hoc certum habere nisi exterius manifestetur. ideo querit munus a lingua. ¶ Preterea. ypocrita vult videri bonus in operibus vt laudetur ab hominibus. et ideo sicut sua fama ordinatur sub fine. ¶ Ad aliud dicendum quod velle placere alijs non est disparatum alij respectu eius quod est gloriari in se. ordinatur enim ad illud tanquam ad finem. qui enim vult placere alijs propter se facit hoc vane gloriatur. Vnde aug. in li. confess. cum laudatur homo propter donum quod dedisti ei. et ille plus gaudet laudari se quam ipse donum vnde laudatur. ille te vituperante laudatur.

Membrum quintum.

Quinto queritur de grauitate huius peccati in comparatione. dicitur enim xvi. Ysa. super illud bibitus anima gl. in comparatione duorum malorum melius est aperte peccare quam sanctitatem simulare. sed simulata sanctitas est ypocrisis. ergo maius peccatum est esse ypocritam quam aperte peccare. ¶ Item eccl. iij. super illud sicut dño. glo. simulata equitas non est equitas sed duplicata peccatum. ergo maximum peccatum est peccatum ypocrisis. ¶ Item super illud trenorum. maior est iniquitas populi mei. gl. scelera aie plus puniuntur quam in ypocritum labit. cuius maior est iniquitas peccato sodomorum. est igitur ypocrisis maius peccatum quam illud vicium innominatum. ¶ Contra. qui aperte peccat non tantum quo ad se peccat sed etiam alijs occasionem peccandi dat. ergo plus peccat quam ypocrita. ¶ Item Ysa. iij. peccatum suum quasi sodoma predicauerunt. comparatio ergo fit ad peccatum sodome propter euidentiam criminis. cum ergo euidentia criminis sit deterior non videtur peccatum ypocrisis esse maius peccato sodomorum. ¶ Ad quod respondendum. quod ypocrita potest sumi multipliciter. aliquando enim dicitur qui vult credi bonus et in hoc gloriari tamen sub deo. et sic posset esse peccatum veniale. aliquando autem dicitur ille qui apparentiam sanctitatis preponit deo. tertio modo dicitur qui intendit facere aliqua ex quibus potest credi bonus. non tamen illam apparentiam intendit. prout dicit Cris. Ypocrita est omnis doctor qui non prius se corrigit quam alterum. Quarto modo dicitur ille qui cum malus sit vult videri bonus ad palliandum maliciam suam. et talis modus est pessimus plus omni deceptorius. et quo ad hoc simulatione peccare est deterius quam peccare aperte. quo ad aliud tamen minus malum eo quod non prouocat ita alios ad maliciam per exemplum. ¶ Quod autem obijcitur contra peccato simulationis quod sit maius peccato sodomorum. non est intelligendum simpliciter in genere peccati. sed hoc de ratione occultationis qua potest alios decipere.

Adhuc queritur .§. j.

de grauitate huius peccati in comparatione ad diuersas materias. videtur enim quod grauius sit peccatum simulare sanctitatem in dando elemosinam quam in ieiunando et orando. per hoc quod dicit cris. vbique vana gloria malum est. maxime autem in philantropia quia ibi crudelitas est. et dicitur philantropia a philos quod est amor. et antropos quod est homo. quia ex humano amore debet fieri elemosina. et ideo est in vana gloria et ypocrisi quantum ad hoc. ¶ Contrarium videtur per hoc quod dicit Cris. in omel. Ibi. maxime vane gloriari mirabile nihil. in ieiunio autem et oratione est extraneum et lachrymis plenum. ergo maius peccatum gloriari in ieiunio et oratione quam in alijs bonis. et hec est in ypocrisi. Ad quod dicendum quod cris loquitur in casu et non simpliciter cum dicit quod maxime in philantropia. contingit enim quod aliquando dat aliquis elemosinam quandam pro hoc quia vult videri bonus cum non sit. aliquando autem aliquis quia vult videri dare elemosinam et non dat. et de ista loquitur. quia hec est vltima crudelitas. quia talis subtrahit alij vitam corporalem. scilicet pauperi subtrahendo illud. vnde pauper indigens deberet viuere. ipse etiam sibi ipsi vitam spiritualem subtrahit. et ideo dicitur vltima crudelitas. et dicitur vana gloria in hoc opere maxima. quia hec est vanitas in corde et in opere. et de hac loquitur. ¶ Ad aliud quod obijcitur de alijs. dicendum quod ipse dicit maius mirabile nihil. q. d. si das elemosinam sequitur motus inanis glorie. quia illud est tibi magna occasio quia laudaris. scilicet quando das indigenti. maior etiam quam si dares diuiti. Vnde quia opus misericordie sit proximo. ideo maxima est occasio quod pro hoc laudetur a proximo. et ideo dicitur quod in philantropia maxime accidit. in ieiunio autem

et oratione hoc extraneũ eẽ dicit. et hoc ẽ q͛ hẽt nõ ordinãt ad ꝓximũ. ſꝫ ſecundũ ordinat hoīeꝫ in ſe. oro vo ordinat hominẽ ad deũ. et in occulto iſta fienda ſunt. et io dr extraneũ. cum iſta ſint occaſio inanis glorie aut ſimulatõis et lachrymis plenũ. q2 talis ſilatio maxime ẽ miſeria.

Adhuc ẽt que- .§. ij.

rit de ꝯparatõe ipocriſis ad auariciã. et vr ꝙ cõtineat ſub ea. ꝓ hoc qð dr Job. xxvij. q̃ eiꝫ eſt ſpes ipocrite ſi auare rapiat et c. et dic gl. ſup hoc ipocrita q2 dr latine ſimulator. auarus raptor ẽ. qui dũ inique agens deſiderat d ſanctitate venerari. laudẽ vite rapit aliene. ex his hr ꝙ ipocrita cum rapiat auariciã ſectat. ergo ꝗtũ ad hoc ipocriſis ſub auaricia ꝯtinet. ¶ Cõtrariũ vr ꝙ auaricia et inanis gloria e diuerſo diuidũt. ſꝫ ſicut dic greg. ipocriſis ſub inani gloria ꝯtinet. et ẽ eius filia. ergo nõ erit filia auaricie. ¶ Ad qð dõm. ꝙ nõ eſt ipocriſis ſub auaricia ſm ꝙ ẽ vnũ capitale pctm. ſꝫ quãdã ſilitudinẽ hꝫ cũ auaricia i rapiẽdo. ſicut eiꝫ auarus pecuniã q̃ alterius ẽ rapit: ita ipocrita intẽdit rape laudẽ q̃ alterius ẽ. qua alius laudãdus ẽ in dño, put dr i pſ. In dño laudabit ala mea. et io dr de ipocrita ꝙ laudẽ vite rapit aliene. Unde nõ ẽ dõm ꝙ ſit filia auaricie ſꝫ filia inanis glorie ſicut iam dictum eſt.

Mebrum ſextum.

SExto q̃rit vtrũ aliqs põt ſe ſilare eſſe malũ vel ipocritaꝫ. qð vr. aliqs enim põt ſilare ſe eſſe bonũ. ergo ſilr econtrario põt ſilare ſe eẽ malũ. ¶ Itẽ. iiij. reg. x. Jehu ſimulauit ſe adorare idola ut poſſꝫ cõgregare ſacerdotes baal et interficere. ergo ſimulauit ſe eſſe idolatrã. ergo põt aliqs ſimulare ſe eſſe malũ. Cõtra. aliqs ſimulat ſe eſſe malũ. ergo ꝑ opus bonuꝫ aut per malũ. nõ ꝑ bonũ: q2 bonũ ñ ẽ ſignũ mali. ergo ꝑ malũ opus qð facit. ergo eſt malus. faciẽdo eniꝫ opus mali ẽ malus. nõ ergo ſimulat ſe eſſe malũ cũ id ſit qð ptendit. ¶ Itẽ Job. xxxvi. ſup illud ſilatores et callidi. iniquus qui nõ appetit videri ſanctus: in flagello ñ erubeſcit cõfiteri qð eſt. qð nõ ipocrita. ſꝫ extrema percuſſione moriturus: talis vult remanere i iudicio hominuꝫ: qualis videbat. ex quo apparet ꝙ iniquus nõ eſt ipocrita. de bono aũt pꝫ ꝙ nõ eſt ipocrita. ergo nullus põt ſilare ſe eſſe maluꝫ.

Ad qð rñdendũ. ꝙ nullus põt ſimulare ſe eſſe malũ. ſimulatio eniꝫ mali eſſet per malum opus. ¶ Ad obiectũ aũt in ꝯrm dõm eſt. ꝙ nõ ẽ ſimile d bono et d malo. malũ eim põt hre ſpẽm boni. et ita quo ad hoc aliqs põt ſimulare ſe eẽ bonum. bonũ aũt aliqð ſi occaſionaliter hẽat ſpẽm mali: ſi aliquis faciat illud ꝑpetrat malũ. preceptũ enim eſt ab oi ſpecie mala abſtinere vos. ſi vo malum hꝫ ſpẽm mali: cõſtat ꝙ faciendo illud ẽ malus. et ita neutro mõ poteſt aliqs ſe eſſe malũ ſimulare. ¶ Ad ſcðm dõm. ꝙ non ſequit Jehu ſimulauit ſe adorare idola. ergo ſimulauit ſe eſſe malũ. ſilatio enim illa fuit per vbuꝫ ſicut habet in eo. c. achab coluit baal parũ. ego aũt colam euꝫ amplius. talis autẽ ſimulatio nõ iducebat ꝙ intẽderet ſe videri maluꝫ. neqꝫ enim ſacerdotes baal illud eſſe maluꝫ credebant. alij vero ſciebãt ꝙ hoc nõ intenderet.

Deinde querit .§. j.

vtrũ aliqs poſſit ſimulare ſe eẽ ipocritaꝫ? qð vr. põt enim ptendere ſigna qbus iudicet ipocrita. mouẽdo labia ſua quaſi oraret. habendo veſtes lõgas et hmõi. et tñ nõ ẽ ipocrita i veritate. ergo aliqs ſilare ſe põt eẽ ipocritam. ¶ Itẽ aliqs habũdo liter ipocritas fac opa ſilia eis. et ita ſilat ſe eẽ ipocritã. ¶ Cõtra. aut ille ẽ bonus aut malus. ſi bonus. in eo ꝙ huiuſmõi nõ facit niſi opa bona. nõ põt eiꝫ arbor bona niſi bonos fructus facẽ. ꝑ ea ergo que facit ñ apparet niſi bonus ergo nõ apparet ipocrita. Si vo ẽ malus et ſilat ſe eẽ ipocritã. hoc ẽ aut ꝑ bona opat aut ꝑ opa mala. ꝑ opa aũt bona nõ videt niſi malus. nõ ergo põt ſilare ſe eẽ ipocritã cũ ſit malus. Ad quod rñdẽdũ. ꝙ nullus põt ſilare ſe eẽ ipocritã ¶ Ad illud vo qð obijcit dõꝫ ẽ. ꝙ ſꝫ aliqs ptẽdat ſigna qbus iudicet ipocrita. nõ tñ ſimulat ſe eſſe ipocritaꝫ: cũ ipſe ſit bonus. ſi tñ ptẽderet talia ſigna ptẽderet: iam eſſet malus. ¶ Ad aliud vo dõm. ꝙ aliquis põt facere opa ſilia ipocriſis ſꝫ nõ põt hoc ſimulare: q2 ſi ſimularet iam eſſet.

Membrum ſeptimũ.

SEptimo q̃rit d ſpẽbus huiꝰ pcti. et q̃rit vtꝝ hẽat ſpẽs an nõ? et vr ꝙ ñ. cuꝫ ipocrite ſit velle videri bonus. velle aũt videri bonũ ſi diuidat. ſic velle videri caſtus vel velle videri iuſtus. non trahit in ſpeciem liꝫ iuſticia et caſtitas ſint ſpẽs virtutis. aliter aũt nõ diuidit nõ ergo hꝫ ſpẽs. ¶ Sed vr ꝯtrium ꝑ hoc qð dicit Ric. de ſanc. vic. dicit eniꝫ. ꝙ ꝗtuor ſunt q̃ ptinent ad ipocritã. affectatio libertatis. dignitatis. auctatis. ptãs. iſtis oīs ipocritaꝫ affectio ſubſeruit. erit ergo vna ipocriſis i affectõe libertatis. alia in affectõne dignitatis. et ita d alijs. ¶ Preterea. aſſignãt ꝗtuor ſpẽs q ꝑ q̃tuor alas deſignant vij. dan. ſicut exponit idem Ric. ſimulatio boni occulit et c. Ad qð rñdendũ dõm. ꝙ ꝗtuor pdã nõ ſūt ipocriſis ipſius ſpẽs. ſꝫ ſunt diuerſa motiua iſtꝫ ipocritaꝫ et referunt potius ad ambitionem. ¶ Ad ſcðm vo dõꝫ. ꝙ illa ꝗtuor ſūt ſpẽs mãles ſm dñam actuũ. intentio auteꝫ ipſius ipocrite ẽ vt videat bonus. et nõ ſiſtit i pte bonitatiſ ſiue ꝑcredat integerrime bonus. ſꝫ n.

ipocrita aliquādo vult videri castus. in hoc tamē nō sistit. ʒ vt ex omni pte videat bonus. hoc autē idiuisum ē in intentiōe. ⁊ ideo ipocrisis nō diuiditur per spēs.

Membrum octauum.

Ctauo querit de oppositōe ipocrisis. ⁊ querit cui virtuti opponat. ⁊ videt ꝙ opponat gnāliter omnibus. ipocrita eīm vult videri castus cū ñ sit ⁊ ita opponit castitati. Silr vult videri sobrius cū nō sit ⁊ ita opponit sobrietati. ⁊ sic de alijs virtutibus. ¶ Cōtra ē spāle pctm. ⁊ spāle pctm hʒ spālē vtutē oppositā: ergo opponit alicui vtuti spālr. ¶ Item capitale viciū qđ ē inanis gloria ⁊ silr alia capitalia hñt virtutes sibi oppositas. ergo ⁊ ipa ipocrisis que nascit ex inani gloria hēbit virtutē spāliter sibi oppositā. ¶ Itē alia nascētia ab inani gloria sicut īobedientia iactātia: hñt virtutes sibi oppositas. ergo ipocrisis pari rōe. Ad qđ rñderi pōt. ꝙ ipocrisis īquātū hʒ duplicitatē ꝑut dr. ij. ecc. Ve duplici corde. opponit simplicitas veritatis. ꝑ quāto ñ cōcomitātur opponit oī virtuti. ꝙ eis opponit bonitati pfectē: oppositōeʒ quādam hʒ ad spāles virtutes.

Membrum nonum.

Ono querit de detestatōe huius pcti. querit quare itā dñs detestat hoc pctm in euāgelio magis ꝙ aliud. tantū enim penā cōminat ꝑ ipo sic tonens. ¶ Ad qđ rñderi pōt. ꝙ vna pōt eē rō. vt ī hoc denotet ꝙ ita fuerit vel futura ē detestatio anim pri. ꝙ marie ꝑ ipocrisis decipiet. xxxiij. Job. Qui facit regnare ipocritā ꝑp pctā ppli. Alia ē. qr illi pharisei ⁊ scribe qbus dominus loquebat plurimi erāt ipocrite. Tertia ē. qr ipocrita ꝯtus ē operi diuio. sicut. n. dr in eccli. dñs ordinat malū in bonū. ipocrita dī bonum opus deformat ꝑ malā intentioneʒ ⁊ quasi ꝯuertit in viciū. Vñ Raba. dum ieiunant ⁊ dāt elemosynā vđt nō sunt fructus eoꝝ. qꝛ ꝑ vicio eis reputat. Itēʒ alia ē rō qr cōtrarius ē toti trinitati. Ꝯtus. n. ē patri vsurpādo gloriā q̄ ei debet. Isa. xlij. glāʒ meā alteri ñ dabo. ꝑ appropriateʒ. n. attribuit glīa pri. xxxi. Job. si osculatus sū manū meā que ē iniqtas ⁊ negatio ꝯ deū altissimū. Cōtrarius ē filio q̄ ē vitas ⁊ vita. qđ. n. aliud ē ipocrisis nisi falsa vita appēns bona ⁊ exñs mala. Contrarius ē spūisancto cui attribuit bonitas qā abutit bonitate ⁊ ope bono.

Membrum decimuʒ.

Ecimo querit vtrū ipocrisis sit peccatum irremediabile. qđ videt ꝑ hoc qđ dr Job. xxxvi. simulatores ⁊ callidi glo. ergo. Ante iudicem de ignorātia excusationem habere non possūt. qꝛ dum ante oculos hominū modum sanctitatis ostentant: ipi sibi testimonio sunt ꝙ bñ viuere non ignorāt. peccāt ergo scietr. sed tale peccatū dr in spūmsanctum.

Ad qđ dicēdum. ꝙ duplr pōt dici aliqs peccare scieter. vno mō cum. s. peccat ex idustria ipugnet agnitā veritatē. sicut faciūt heresiarche. ⁊ sic pctm ī spūsanctū ē. Alio mō. s. cū aliqs cogitat bonū. ⁊ tamē facit ꝯtra illud ex quadā ifirmitate vl pronitate. ⁊ sic non dicit peccatū in spūmsanctum. spiritus eīm ex cōiunctōe eius ad carnem corruptam habet quādam infirmitatē qua iclinatur ad peccata spūalia sicut ad appetitum laudis ⁊ huiusmodi. sicut ipa caro pronitatē habet ad carnalia peccata.

Membrum vndecimuʒ.

Ndecimo querit de fructibus ipocritaꝝ ꝑ quos cognoscunt. Math. vij. a fructibus eoꝝ cognoscetis eos. cōstat ꝙ fructus dicunt opa. ʒ non pōt dici ꝙ ab opibus interioribus cognoscant qꝛ illa nō sunt nobis manifesta. Si ab exterioribus. ad hoc obycit. quoniā illa opa exteriora bona sunt. ergo attestātur quātum est ī se ꝑut videtur a nobis bone intētōis. qꝛ intētio dr arbor ⁊ opus sicut fructus. ⁊ ita ex opibus exterioribus nō potest cognosci eorum malicia. Dicēdum ē. ꝙ ibi ē duplex arbor siue duplex intētio vel volūtas. ⁊ silr duplex fructus. Vna est intētio vel volūtas generalis faciēdi bonum in genere. ⁊ ab his nō potest cognosci eius malicia. Alia est arbor siue intētio spālis qua. s. vult videri bonus ꝑpter fauorē humanū vel questū tpalē vel laudē humanā. fructus vō quos pricipalr isto modo appetit sunt fauor humanus questus tpalis: laus humana. ⁊ dicunt fructus a fruitione qr istis pricipaliter intēdit frui ⁊ ab istis cognoscit eius malicia. qꝛ ꝑ istos fructus ꝯsecutus fuerit. vel etiā si videat se ñ posse ꝯsequi: iste cessat ab opibus exterioribus. vñ aug. sup illud math. a fructibus eoꝝ ⁊c. cū ceperit aliquibus tētatōibus illa subtrahi que isto velamine sunt consecuti vel consequi cupiunt. tunc icipit apparere vtrum fuerit lupus vel ouis.

Questio. clxxxvij.

Ompleto tractatu ō ipocrisi. aduigēdū ē de simōia q̄ ē ei iniuria grē spūs sctī. Circa quā pmo ꝯsiderādū ē dō noīe. Scdo qđ sit. Tertio qbus mōis ꝯtrat. Quarto de mālibus eius differētijs. Quīto ō pena simo-

hic. Sexto de cãibus i qbus põt dubitari vtrum ɔmittat simonia. Septio de satisfactõe.

Membrũ primum.

Ad primũ sic. Simõia dr a simone mago sicut hr act. viij. cum vidisset simon q p ipositionẽ manuũ aplorum spũsan. accipiebãt. obtulit eis pecuniã dicẽs. date mihi ⁊ hãc ptãtẽ. Cui petrus ait pecunia tua tecũ sit in pditionẽ: qz existimasti donũ dei pecunia possideri. Giezi ãt famulus elisei i veteri te. voluit vẽdẽ grãz sanitatis. Naamã syro. iiij. reg. v. vñ ppue loquẽdo vẽditor spũaliũ dr gyezita. emptor vero simoniacus: ɔsuetudie ãt loquendi vterqz dr simoniacus.

Membrũ secundũ.

Secundo querit qd sit simonia. diffinit aũt sic. Simonia ẽ studiosa voluntas emẽdi vel vendendi spũale vel spũali annexum. hec aũtẽ rõ elicit põt ex hoc qd dicit gre. nazan. ⁊ habet. j. q. j. Qui studet donum dei pcio mercari. in sacro ordine decetero nũlla rõne pmanẽ aut reuocari posse dubiũ non ẽ: nã spũsancti donũ pcio cõparari: qd aliud ẽ q crimẽ capitale ⁊ simoniaca hẽsis. ex quo accipit q i studiosa volũtate emẽdi vl vẽdẽdi ɔbit simonia. ¶ Sz obijcit ɔtrium: nõ excõicat ab eccla qs p sola volũtate cũ illa nõ ɔstet eccle, sed de simoniaco dr q excõmunicãdus ẽ. dicit. n. greg. talis a cõione omnibus modis abscindit: ergo simonia non ẽ studiosa voluntas tm̃. Videt aũtẽ ɔtrium q etiã in sola volũtate studiosa ɔtrahit. p simile d vsurario. dicit em. vj. luce. date mutuũ nihil inde sperantes ex quo habet q i spe sordiata alicuius vltra sortẽ contrahit vsura. ⁊ hoc idẽ hẽtur extra. d vsuris. consuluit. multomagis ergo dz eẽ hoc ĩ simonia vt sola voluntate studiosa peccatũ simonie contrahat. ¶ Preterea cum ipa volũtate tãq mala radice contrahat pcĩm. querit ad qd addit studiosa: cum ẽt non studiosa pcĩm videat determinare. ¶ Deĩ querit d eo qd addit vẽdẽdi vel emẽdi spũale ⁊c. videt enim q etiã aliter posset contrahi simonia q emẽdo vel vẽdendo. vtpote ĩ pmutatõibus dignitatũ vl ecclasticoz bñficiorũ vbi nõ interuenit auctoritas diocesani. dicit. n. canon. q in spũalibus cesset oĩs ɔuẽtio. ⁊ dicit vrbanus q cõmutatões pbẽdarũ de iure fieri non põt. pserti pactõne pmissa que cura spũalia vel annexa spũalibus labẽ ɔtinet simonie. ergo nõ tm̃ ɔtrahit emẽdo vl vẽdẽdo. ¶ Ad idẽ facit qd dicit ab alexandro. vbi dicit q transigi sup re sacra litigiosa nõ põt. vel. n. res sacre vt possideant aliquo dato vel redẽpto siue pmisso. spẽm dicimus hẽre simonie. ¶ Itẽ obijcit de eo qd dicit spũale. põt. n. queri quid dicat spũale rõne cuius querit vtrũ aduocatus ɔmittat simoniã. vẽdit. n. iustum patrociniũ. iustũ aũt patrociniũ spũale quoddã ẽ. Cõtra. dicit aug. q lz aduocato vẽdere iusti patrociniũ. iudici aũt non lz vendẽ iudiciũ. ergo nõ ɔmittit simonia i vẽdẽdo quodcũqz spũale. ¶ Sz querit. vtrũ iudex secularis vẽdẽdo iusticiã ɔmittat simoniã? ⁊ videt q nõ. p hoc qd dicit sup illd math. xxi. cathedras vẽdẽtium colũbas. vẽditores colũbaz sunt plati q spũsanctũ vẽdũt. nõ ergo ɔmittit simonia a iudice seculari in vẽdẽdo iusticiã. Silr põt queri qd dicat ãnexũ spũali. nã i necessitatis articulo possunt vẽdi res ɔsecrate. vt cruces. calices ⁊ huiusmõi. ⁊ tñ ista sũt ãnexa. ergo vendẽ ãnexũ in spũali nõ ẽ simonia. Ad qd dicẽdum. q pcĩm simonie ɔmittit ipa studiosa voluntate sed aliud ẽ loqui de simonia put aliqs excõmunicat ab eccla pro ea: ⁊ aliud ẽ put ẽ pcĩm gnãliter. excõicari autẽ dico a cõione fideliũ priuari. si vero fiat sm̃o de simonia put infligit excõicatio quẽ priuatio cõionis fideliũ. nõ sufficit simonia put ẽ studiosa voluntas: sz actus pgrediens manifestus. ad hoc facit qd dicit vrbanus de manifestis ãt loquimur. secretoz cognitio ⁊ iudex ẽ deus. ⁊ loqt ibi de excõicatõe. Si vero sumatur excõicatio p priuatõe effectus sacroz ẽm hoc excõicatus vel suspẽsus dr ipo iure simoniacus. excõicãdus ãt ab eccla cũ i noticiã venerit. Ambro. quicunqz deinceps pro accipiẽda diuini doni dignitate quodlibz premiũ detectus fuerit obtulisse. ex eo tpe se anathematis opprobrio nouerit cõdẽnatũ. atqz a pticipatõe corporis ⁊ sanguinis dñi alienũ. put ãt dicit gre. nazan. accipit studiosa voluntas cum iã ẽ applicãda ad actũ. ¶ Ad illud vo qd obijcit p sile de vsura. dõm est. q loquit ibi d simonia put ẽ pcĩm mõ put facit irregularẽ hz iudicium eccle. ¶ Ad illud ẽt qd obijcit de additiõe huius differẽtie studiosa. dicẽdum ẽ q lz nõ addat illa differẽtia: nihilominus ẽ pcĩm. Additur ẽt hec differẽtia studiosa i exaggeratiõe criminis. cum. n. vehemẽs ẽ applicatio ad actũ: tunc aggrauat crimẽ. magis ãt in his que sunt phibita qz simonia: vt emere vel vẽdere sacrata. minus autez cũ sunt simoniaca qz phibita ad cõstõnem eccle: vt cũ quis renũciat eccle eo respectu vt det alteri. hoc. n. deteriũ ẽ eẽ simoniacũ ex eccle ordiatõe. sicut hr ex. de offi. iudi. delegati. ex pte. n. nobis inotuit. ¶ Ad sequẽs vero dõm ẽ. q noĩe ẽptõnis ⁊ vẽditionis itelligitur omis ɔtus circa spũalia: preter ɔtum permutatõis qui nõ ɔuenit fieri nisi a volũtate supioris. s. dyoc. vñ large accipit ibi p illicita ɔuẽtõne circa spũalia mediãtib' tpalibus. ¶ Ad sequẽs vero dr. q alia ẽ ɔsideratio i aduocato ⁊ iudice. Iudex. n. tenet reddere iustũ iudiciũ. aduocatus enim pro labore suo põt accipere moderatũ salariũ ⁊ ẽm iura ciuilia ⁊ cãonica. labor ãt ille nõ ẽ res spũalis. nec ad hoc tenetur ex

officio ecclastico q hēat sicut iudex ex officio sibi
iniūcto. ¶ Ad illō vero qd obycit de iudice secu-
lari. rñdet q lз iudex secularis peccet grauiter vē
dēdo iustū iudiciū: non tñ ꝯmittit simoniā. spūale
enim dr̄ quo hr̄ spūssanctus vel quo dat vel quo
hēri signat. quo hr̄ vt vtus. quo dat vt sacrz. quo
hēri signat vt donū ꝓphie vel ꝑtās faciēdi mirabi
lia. iudex aūt secularis nullo istoꝝ modoꝝ pōt vē
dere spūale. ¶ Alia aūt auctoritas que ē d vēditōe
iusticie vbi ꝯmittit simonia. itelligit qñ iudices ec
clastici vēdūt iudiciū. vñ greg. dicit. In tēplo vē
dentes sunt. q hoc qd gbusdā iure ꝯpetit ad pre-
cium largiunt. Alys aūt videt q ēt i iudice seculari
vendēt iustum iudicium sit simoniacū. actus. n. vir
tutis ē. ꝛ ita quo ad hoc spūale. ꝛ hoc videt dicē
greg. emētes in tēplo sunt q dum hoc qd iustuz ē
soluē proximo nolūt. dumqз rem debitā facē cō-
tēmunt dato patronis ꝑcio emūt pctm. ¶ Ad vlti-
muз vero dōm. q duplr̄ ē loqui de rebus cōse-
cratis vel crucibus vel calicibus. rōe materie vl̄
rōne forme. rōne materie cuз nō adest forma cō-
secrata. ꝛ hoc mō pōt vēdi i necessitate. vñ ambr.
in li. de officys. Vasa eccle viciata ꝯfringē ꝯflare
vendē lз in cāibus determiatis opus ē vt d eccla
mulla i poculi forma nō exeat. nec ad vsus nepha
rios calices sacri misterii ꝯcedat. ñ sic aūt ē d oleo
ꝛ crismate. ipa. n. consecrant ratōne materie. Si
vero querat d lignis que fuit i eccla ꝯsecrata. vtrū
si dstruat eccla possint ꝯuerti i secularium edificio-
rū ꝯstructoez? Rñdeo ꝑ hy hoc qd dr̄ ab Igino
papa. dē ꝯsecra. di. i. ligna eccle dedicata. non dēt
ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclam vel igni
comburēda vel ad profectū in monasterio fratri
bus. ꝛ hoc in locis religiosis vt capitulo vl dor-
mitorio. non aūt in coquina vl i vinetis pastinādis.
i opera vero layca non dēt admitti. Cū in Cal-
cedon. cōcilio dr̄. que semel deo dedicata sūt mo
nasteria cum cōsilio epoꝝ maneant perpetuo
monasteria. ꝛ res que ad ea pertinēt monasterys
reseruari oportet.

Deinde queritur .§. i.

vtrum simonia sit heresis? ꝛ videt q hoc qd dicit
grego i registro. altare ꝛ decimas ꝛ spūssanctuз
emere vel vēdere simoniacā heresim eē nullus fi
delium ignorat. ꝛ itez. anathema dādi vel accipi
enti hoc ē simoniaca heresis. ¶ Contra. pōt hēre
fidē informē ꝛ eē simoniacus. ergo simonia nō ē
heresis. ¶ Preterea. si eēt heresis eēt ꝯtra aliquē
articulum qui ꝯtinet in simbolo non ꝯ articulum
de spūssancto. credit eim spūssanctum eē. nec ꝯ il-
lum articulum qui ē de scā ꝛ catholica eccla. ad-
heret eim vnitati eccle verbo ꝛ si non ope. ergo
ꝯpter hoc nō dicet ꝓpter hoc hereticus. Ad hoc
rñdet pōt p hoc qd dicit greg. i registro. cū om
nis auaricia idoloꝝ sit seruitus. quisquis hanc in
ecclasticis maxime dādis dignitatibus sugiter nō
ꝑcauet. i infidelitatis ꝑdinōi subycit. cū fidē quā ne
gligit tenē videat. i quo dat itelligi q vno mō dr̄
hēre fidē. alio vo mō nō. q2 eā in ope ñ ondit. dr̄
ergo quo ad qd hereticus. q2 nō apciat grātiam
spūssancti in rebus sacris ꝑut deberet. vñ p ꝯñs
detrahit spūssancto in sacramētis vel in rebus sa
cris. Si vero querat cui articulo pncipalius op-
ponit? dicēdum ē q illi qui est de spūssancto. rōne
sacramētoꝝ ꝛ rerum sacrarū. vnde q hāc ini-
quā actionē opant ꝛ spūssancto detrahūt ponē-
tes ipm venabile sub ꝑcio. ꝛ alis aūt nō dr̄ hereticus
p se. ꝓpter falsaз credulitatē i his que credēda nō
sunt. sed ꝓpter inordinatā voluntatē qua pncipa
liter diuidit a spūssancto. iquātum ab eo dat sancti
tas vel demōstrat. sicut ē i dono ꝓphie vel i po
testate faciēdi miracula.

Adhuc etiā que .§. ij.

ritur de comparatione simonie ad heresim. videtur
enim simonia grauius eē peccatū aliqua heresi.
dicitur enim extra d simo. q simoniaca pestis sui
magnitudine alios morbos vincit. morbi aūt di-
cuntur peccata. ergo maius peccatum est heresi.
¶ Itē greg. nazan. dominus ꝛ emētes ꝛ vendē-
tes huius grauie expces ostēderet cunctos pecca-
tores per gratiā in tēplo diuisu. singulr emētes
ꝛ vēdentes increpāns ꝛ flagellans de tēplo eiecit.
ex quo videt q hoc peccatū grauius ē alys pec-
catis. ¶ Itē. i. q. i. eos q per pecuniā. tolerabilior
macedony ꝛ coꝝ qui circa ipm sunt. spūssancti
impugnatorū ipia heresis. illi eim creaturā ꝛ ser-
uum dei patris ꝛ filiū ꝛ spūssancti fatent delirā-
do. isti eundē spūssanctū suum efficiūt seruum. om-
nis enim dñs qd habet si vult vēdit. ꝛ sibi q emit
dñs eius volens eē qd emerit per ꝑcium pecunie
illud acquirit. ex quo arguit q deterius peccatū est
simonia heresi macedonioꝝ. Ad qd dicēdum
q grauius dr̄ pctm aliqd alio. vel ꝓpter maiorē
ꝯmunitatē cū enormitate. vl̄ dicit aliud grauius alio
qr plus cōtrariat fidei catholice. pmo mō dicit
simoniaca pestis maius peccatum. scdo vero mō
dicit ipa heresis. Ipa enim heresis ē in qua [illegible] di-
uisio principalis a fide summe veritatis. ¶ Ad obie
ctum aūt pmo rñdendū ē. q dicit vicere alios mor
bos spūales ꝓpter suā adherētiam. difficile enim
euellit ꝓpter suā adherētiā. eo q dat ex radice [illegible]
pullulare. ¶ Ad scdm vero dicēduз ē. q illud qd
dicit greg. nazā. ad hoc refert quel q illud pecca-
tū quādam singularitate plus opponit sacramē-
tis ecclesie ꝓpter pronitatē cupiditatis humane.
ꝛ hoc pfigurauit dñs in eiectione emētium vel
vendētiū de tēplo. nō q alij nō sint digni eiectiōe.
Vnde i detestatōe eius criminis dicit tolerabilior di-
cit q mox vt manifestū fuerit de eccla dei dз eli-
minari atqз ꝓpelli. ¶ Ad tertiū vero dicēduз q2 id

qđ dr̄ tolerabilioꝛ ⁊ ē. ad hoc refert. qꝛ indignus
ē spiritūsanctū estimare, pprium seruū q̄ȝ seruū dei pa
tris. cū tn̄ vtrūqȝ sit sceleratū valde. sȝ tn̄ p aliū ⁊
aliū modū [illegible] hec estimatio. nā macedonius spiri
tūsctū, credidit eē creaturā ⁊ ita ꝗ ad hoc seruū. i.
subiectū. sicut creatura rationalis vl̄ itellectualis
subijcit deo. ꝗ sic aūt simoniacus. sȝ simoniacus
sic agit vēdēdo grāȝ spūsctī in sacramētis. quasi
spūs. i effectu eēt, subiectus ei. ⁊ hoc ē qđ dr̄. ois
dn̄s qđ hȝ si vult vēdit siue seruū siue aliud coꝝ
que possidet.

Adhuc etiam .§. iij.

q̄rit̄ đ ꝯparatione simonie ad idolatriā. videtur eīȝ
grauius punita simonia quo ad rōnes vēdītōis
q̄ȝ idolatria. cuius autē pena maioꝛ. illud pecca/
tū maius eē arguitur. quis enīȝ dubitat scelerati/
us esse cōmissuȝ qđ grauius vindicatur. sicut ha
betur. xxiiij. q. j. nō afferamus. ꝙ autem pena sit
grauioꝛ habetur ab amb. i li. đ misterijs vbi dr̄.
cū illi qui i deū idolatrie erroꝛe đliquerūt i quar
tā generationeȝ videātur eē mulctati. ⁊ sicut ha/
betur i deu. moabite ⁊ ceteri nō intrabūt i eccle/
siaȝ dei vsqȝ i tertiā ⁊ quartā generationē. ꝓfecto
durioꝛ videtur esse sententia qꝛ giezi semē vsqȝ
ineternum pro cupiditate habenda ꝓphetica au/
ctoritate dānatur dicitur enim lepra adherebit ti
bi ⁊ semini tuo vsqȝ ineternum. ex quo habetur
ꝙ grauioꝛ pena sit pro peccato simonie inflicta
q̄ȝ pro peccato idolatrie. ⁊ ita videtur maius eē
peccatum. Ad qđ respondendūȝ per hoc qđ
habetur in alia translatione šm nostraȝ literam
vbi dicitur. ꝙ amonitē ⁊ moabitē etiam post
decimaȝ generationeȝ nō intrabūt i ecclesiaȝ dei
vsqȝ ad insempiternū ex quo habetur ꝙ vtriqȝ
peccato q̄ntuȝ ad hoc par pena fuit inflicta nihi/
lominus tn̄ peccatū idolatrie maius ē ⁊ grauioꝛ
pena debetur ei. Qđ autēȝ dicitur ꝙ nō intrabūt
vsqȝ i tertiaȝ ⁊ quartā generationeȝ ecclesiaȝ dei
sicut habetur i alia trāslatione. ad intellectuȝ mi/
sticuȝ pōt referri. Illud etiā qđ dr̄ ꝙ lepra adhe
rebit tibi ⁊ semini tuo vsqȝ i sempiternū. spūalr̄
potest intelligi de imitatoribus i illo genere pec/
cati. Unde amb. cuȝ giezi semen ineternū [illegible] dna/
tur. q̄ enīȝ nisi ꝙ vicio ꝑ semen magis q̄ȝ gene/
ris intelligas. Preter. qđ dicitur de moabitis
ꝙ nō intrabūt domum ecclesiam. eā subiungitur.
quia noluerūt vobis occurrere cū pane ⁊ aqua
qn̄ egressi estis đ egipto. qꝛ ꝯduxerūt ꝯ te balaaȝ
filiū beoꝛ vt male. diceret tibi ⁊ ita alia eā subiū
git q̄ȝ idolatrie. sȝ ꝓpter eā idolatre. q̄ntū ad ꝑe/
nā tal' pena statuta fuit. ne eos factos ꝓselitos re
ciperent in ecclesiam dei vsqȝ in decimam gene/
rationem.

Membrum tertium.

Tertio q̄ritur qb' modis simonia ꝯ/
hat. ⁊ pōt dici ꝙ tripliciter šȝ greg.
sup illud isa. xxxiij. btūs q excutit ma/
nus suas ab oī munere. ē. n. munus a
manu: pecunia. ⁊ munus a lingua: fauoꝛ. ⁊ mu/
nus ab officio: seruitus indebite impensa. ⁊ hoc
idē dīc vrban'. q̄squis res ecclasticas nō ad qđ istī/
tute sūt. sȝ ad ꝓpria lucra munere lingue vl̄ inde/
biti obsequij vl̄ pecunie largit' vl̄ adipiscit. simo/
niacus est. ⁊ dicit greg. hic ab oī munere manus
excutit. qui i diuinis reb' nō solū nullā pecuniā sȝ
nec hūanā grāȝ reqrit. Primo ergo q̄rēdū ē đ
munere a manu. Scđo đ munere obsequio. Ter/
tio đ munere a lingua.

Articulus primus.

Circa munus autē a manu querit̄ vtꝝ
iudex ecclesiasticus possit aliq̄ munera
recipe. ⁊ si recipit vtrū iudicandus sit
simoniacus. ⁊ videt̄ ꝙ sic. dr̄ enim in
Math. x. gratis accepistis gratis date. ⁊ dicitur
in ꝯcilio toletano quicq̄d inuisibilis grē cōsola/
tōe tribuit̄. nullis q̄stib' vl̄ qbuslibet ꝓmijs venū/
dari penit' oȝ. sȝ q recipit munera vl̄ q dat. expo
nit vēditoꝛi vl̄ emptoꝛi. ergo ē simoniacus. Itēȝ
eccī. xx. xenia ⁊ dona excecāt oculos iudicūȝ ⁊
quasi frenū i oꝛe auertūt correptōes eoꝝ. nullatē
nus ergo dādū ē munus iudici ecclastico vl̄ acci
piēdū munus ab eo. Cōtra. i iure hūano hr̄. ꝙ
esculētū ⁊ poculētū pn̄t accipe. nec ē eis ꝓhibitū
s. iudicibus secularibus. pari ergo ratione pn̄t
iudices ecclastici huiusmodi munera accipere.
Itē eē. de simonia ⁊ in questiōe ea. đ. dr̄. Qđ scri
ptū ē. btūs q excutit man' suas ab omni munere.
đ illis donis dictū ē que accipiētis aīuȝ allicere
vel inuertere solent. qꝛ si offerat̄ electuariū aut đ
vino vl̄ alijs huiusmodi que modici ꝑcij fuerīt. ⁊
q̄ volūtatē recipiētis vl̄ mouere nō debeāt. eccle
sia romana nō ꝯsueuit īterpretari accipiētē in his
derelinquere. ergo nō i quācūqȝ receptōe mune
ris a ꝑlato vl̄ iudici ecclastico cōtrahit̄ simonia.
Ad qđ dōȝ ē. ꝙ i iudicio dei q. iēunē coꝛ. si mo
ueat̄ volūtas iudicis ecclastici ad ferēdū iudi/
ciū ꝑ̄clo muneris magni vl̄ ꝑui. semꝑ ē simonia.
ecclā vero respicit opus exterius. ⁊ qꝛ modica
munera nō videnī debere corrūpe aīuȝ iudicis
ecclastici. nō reputat̄ apud ecclāȝ simonia. vn̄ i mu
neribus accipiēdis ⁊ dādis tria sūt cōsiderāda.
ꝑmo. s. dātis ⁊ accipiētis qualitas. q̄ntitas mune
ris. ⁊ donatōis tꝑus. qualitas ꝑsonaꝝ vt a quo
⁊ cui. videlȝ an a paupe diuiti vel ecōuerso siue
a diuite locupleti datū fuerit. estimatio muneris
si maioꝛis vel minoꝛis precij extiterit. donationis
tꝑus si instante necessitate vel alio tꝑe conferatur
⁊ šm hoc hn̄da est presumptio de simonia vel
suo opposito.

Item queritur .§.i.

Utrū possit pecunia dari sacerdoti pro baptismo aduli. si sacerdos nullatenus vult baptizare nisi hēat pecuniā. ⁊ videtur ꝙ sic. lꝫ vnicuiqꝫ redimere ius suū. sꝫ ius istius est vt baptizet. ergo lꝫ ī illo cāu dare pecuniā. ¶ Pręt. pōt ɔtingere ꝙ paruulus deferat ad sacerdotē laborās ī extremis. ⁊ si non fuerit baptizatus. penas eternas subibit. ƀ duobus autē malis minus eligēdū ē. ergo ī ta[illegible] cāu potest dari pecunia sacerdoti pro baptismo paruli. ¶ Cōtra. dicit aplŝ ad Ro. ꝙ nō sunt facienda mala vt veniāt bōa. ñ ergo dāda ē pecunia p re spūali. Ad qḋ dicēdū. ꝙ aliḋ ē dare pecuniā p baptismo. ⁊ aliḋ p aqua ī q̄ postea possit aliqs baptizari. p baptismo ñ ē licitū dare pecuniā. p aqua v̄o si aliter hri ñ possit pōt dari pecunia nec vēdit ibi spūale. ī cāu ergo predicto si nullatenus vult sacerdos baptizare nisi detur ei pecunia. emēda ē aqua si aliter fieri ñ pōt ⁊ baptizari dꝫ ab illo. ¶ Similiter enī dicēdū est de paruulo. in necessitate enī potest ab alio dari baptismus. maxime autē necessitatis ē vitatio simoniace prauitatis.

Deinde querit̃ .§.ij.

Utrū licitū sit dare pecuniā p redēptiōe iuris sui. qḋ v̄r. licitū ei ē vnicuiqꝫ ius suū redimere. ⁊ dr extra. de simonia. dilectus. ꝙ restitutio facienda ē illi q redemit vexatiōeꝫ suā. qꝛ q accepit pecuniā ɔmisit simoniā. ex qua habet ꝙ licitū ē redimere. ñ ergo ɔmittit simonia si dat pecunia p redimēda vexatiōe que sibi sit iniuste sup iure spūali. ¶ Cōtra. pōt ɔtingere ꝙ is a quo petit ius hēat aliqḋ ius ī re q̄ petit. sꝫ illud ē ius spūale. ñ ē at licitū emere spūale sic nec vēdē. ergo ñ ē licitū redimere. ¶ Preterea. lꝫ supiorē q̄ pōt ɔseq ius suū. ergo alia via pateat ei ⁊ dicat aplŝ ab oī specie mala abstinete vos. redēptio āt emptio q̄dā ē. ñ ergo ī tali cāu licitū ē redimere. Ad qḋ dꝫ. q̄ licitū ē redimere vexatiōeꝫ q̄ sit iniuste sup re spūali nisi ille a q̄ petit nihil iuris hēat nec per supiorē pōt ɔseq ius suū. nec emit ibi spūale sed tpale vexatio eī res tpalis ē. q̄ aūt liceat redimere ab illo q nihil iuris hꝫ ī re lꝫ ñ sit licitū accipe. ꝑꝫ p hoc qḋ dr. j. q. iij. questiū. vbi dē. venalitatē ꝓhibet vrbanus. ɔcedit aūt decimas mōasterijs sub huiuscemōi redēptiōe ab ānis. xxx. ⁊ supra qete possidēdas.

Adhuc ē̄ que .§.iij.

rit vtrū licitū sit p omnibus spūalibus debitis. vt p ɔsecratiōe vl̄ visitatiōne quid exigere? ⁊ videt ꝙ nō. sicut enim sanctificatio ī baptismo vl̄ ɔfirmatiōe ē res spūalis. ita ⁊ consecratio ecclesie. sꝫ p istis opibus nō est licitū accipere. ergo nec p illis. ¶ Cōtra. dīt aplŝ. j. cor. ix. Si seminamus vobis spūalia. nō magnū ē si carnalia metemus ⁊ itēꝝ qs militat suis stipēdijs vnqꝫ? ⁊ itēꝝ. laborātē agricolā opꝫ de frugibus pcipere. Ex q̄bus colligit ꝙ licitū est epīs ⁊ alijs plātis p q̄busdā opibus exhibitis recipere ꝓcurationem.

Ad qḋ dꝫ. ꝙ ī huiusmōi ñ ɔmittit simonia sꝫ exigit ꝓcuratio moderata sicut hr ex̄. ƀ simonia cū sit romana. vbi dr. ꝙ p ecclīaꝝ ɔsecratiōe nec pōt vel dꝫ p̄ter ꝓcuratiōeꝫ exigere. ⁊ ex̄. ƀ p̄scriptionibus. cū ex officij. vbi dr. ꝙ rōe ē̄t visitationis debet ꝓcuratio ɔtra quā ñ pōt p̄scribi. ¶ Ad obiectū āt ī ɔtrū dꝫ ē. ꝙ ñ ē sile ƀ ɔsecratiōe ⁊ baptismi seu ɔfirmatōis ministratiōe. illa. n. pure ptinēt ad grāꝫ. ⁊ tñ nec ī his nec ī alijs aliq̄ dꝫ fieri pacto rei tpalis. ɔsuetū āt ē ab ecclesia ꝙ ꝓcurationes dentur ratiōe ipsius laboris magnus ē. ⁊ nō debent interuenire sed sequi. vnde ibi tēporalia non sunt media sed ex cōsequēti debita. sicut dominus dicit in euāgelio. dignus ē operarius cibo suo.

Articulus secundus.

Secūdo querit̃ de munere ab obseqo. Utrū licitū sit mediāte obsequio obtinere bñficiuꝫ spūale. ⁊ videt ꝙ sic. dicit eīꝫ greg. ecclesiasticis vtilitatibus deseruiētes. ecclīastica dignū ē remuneratiōe gaudere. vt q se volūtariis obseqoꝝ necessitatib⁹ spōte subijciūt. digne nr̄is ꝓuisionibus ɔsolent̃. ex q̄ hr. ꝙ mediāte obseqo pōt aliqs obtinere bñficiuꝫ ecclesiasticū. ¶ Itē greg. Iustū ē vt illi ɔsequant̃ stipēdiū. q p tpe suū ɔmodare reputant obseqꝫ. ¶ Preterea si cōferēda sūt beneficia ecclesiastica. quibus magis cōferenda sūt q̄ illis qui eccl̄e seruiunt. ergo licitū ē intuitu seruitij cōferre bñficiū ecclīasticuꝫ. pari rōne ⁊ seruire itelligit hoc ƀ seruitio corpali. Contra. munus obsequio interuenit. sꝫ sicut dicit greg. ī registro. vbi ē manuale seruitiū si exhibeat intētiōe beneficij spūalis simonia ɔmittit̃. dicit eīꝫ q res ecclesiasticas non ad qḋ institute sūt munere lingue vl̄ obseqij vel pecunie adipiscit̃: simoniacus ē. Ad qḋ rñdet. ꝙ refert vtrū dignū exhibeat seruitiū siue honestū. ⁊ vtrū si psona fuerit digna vl̄ idigna. ⁊ iterū vtrū interueniat pactio vl̄ nō. Si dignus dignuꝫ exhibeat seruitium vel honestum nec interuenit pactio nec p̄cipaliter hꝫ aliꝫ ad hoc. hoc dr p illō qḋ dr a greg. j. q. j. ordinatiōes. lꝫ hāc secūdariū nō ɔmittit simoniā. dicit ēt munus ab obsequio seruitio indebite impēsa. Si vero indignus ē ⁊ maxime si inhonestuꝫ exhibeat seruitiū simonia cōmittitur sicut dicit greg. ī registro. ⁊ hr. j. q. j. Si vero interueniat pactio simoniacus est. res enīꝫ spiritualis vtpote ecclesia in pactioneꝫ non est deducenda.

Sz adhuc que- .§. j.

rit vtrū obsequiū spūale possit aliqs facere p bñficio ecclesiastico interueniēte ɔditiōe? ⁊ vr̄ q̄ nō: q2 in ɔtctu rei spūalis nō dz interuenire ɔditio. ¶ Cōtra. hr̄ extra. de p̄bendis. signatū. vbi dr̄ q̄ cuidaz sacerdoti vnā p̄bendā i ecclesia cōi volūtate dederūt. ita q̄ missaz de sancta maria nisi corpis infirmitate sit grauatus dz quotidie celebrare. interuenit ergo ibi pactio i ipa collatiōe. Ad qd̄ r̄ñdet. q̄ ɔditio illa ɔuenīētius īposita fuit in institōne p̄bende. ⁊ postea secuta ē ɔfirmatio summi pōtificis. ⁊ ita illi p̄bēde adherebat tale officiū. ⁊ res cum onere suo trāsit. Illō aūt qd̄ dr̄ in decretali ad cōditionem in ɔstitutōez referat.

Articulus tertius.

t Ertio vidēdum est de munere a lingua. ⁊ querit̄ p̄rio vtrū aliqs possit p se petere ecclesiā vel dignitatē vel aliqd̄ beneficiū ecclesiasticū? ⁊ vr̄ q̄ non. dicit enīz ad heb. Nec quisq̄ sibi sumat honorē sed q vocatus ē a deo tanq̄ aaron. ergo nō dz se ingerere vbo vel facto. nō ergo dz p se petere. ¶ Preterea. i ipa petitiōe ondit̄ se desiderare. sz dic̄ greg. sicut locus regiminis desiderātibus ē negādus: ita fugiētibus ē offerēdus. nō ergo aliqs p se dz petere bñficiū ecclasticū. Cōtra. pōt eē ordiatus ⁊ non hñs bñficiū sufficiēs vel nullū hñs beneficiū. qd̄ ergo ei iure debeat̄ pp̄ter honestatē eccle sicut hr̄ ex. de prebendis. nō liceat vllo epō ordinare clericos: ⁊ nullos eis alimonias p̄stare. ⁊ iterum epo si aliquē sine certo titulo de q̄ necessaria vite p̄cipiat i diaconū vel presbiteꝝ ordiauerit: tandiu ei necessaria subministret ⁊c̄. pōt ergo licite petere bñficiū ecclesiasticū. ¶ Itē hiero. ad damasūz papam. clericos illos nō ɔuenit stipēdijs sustentari. qbus pp̄inquoꝝ ⁊ parentū nulla bona suffragātur. qd̄ ergo clericis iure debeant: licitū ē eis petere bñficiū ecclasticū p seipsis. Ad qd̄ r̄ñdet. q̄ non pōt petere p se ordies vel bñficiū cui sit annexa cura aiaꝝ. pōt aūt petere bñficiū simplex cū ei de iure ɔpetat ipote sicut ordinatus ⁊ nō hñs bñficiū sufficiens. dicit. n. greg. ordinatōnes que interueniēte precio vel p̄cibus vel obsequio alicuius psone ea intentiōe ipenso fallas eē iudicamus. qui q taliter ordinant̄: non p hostiuz. i. xp̄m intrant. dicunt̄ aūt false q̄tum ad executionem. ⁊ hoc exponit̄. j. q. j. non itaq3. ¶ Sz qd̄ si aliquis dignus p se offerat p̄ces. nūquid ē simoniacus? videt̄ q̄ sic ex iā dictis. ⁊ hoc idē quidā opinant̄. sz graue ē hoc dicere: cū iura nō sint d̄ hoc oīno expressa. ⁊ multoꝝ ꝑz hoc fieret ɔdēnatio. tutius tamē est vt nullus q̄ntūcūq3 dignus p se faciat p̄ces nisi iure ei ɔpetat sicut dictum ē. ex hoc. n. pōt reddere se idignū. greg. qui vltro ambit vel importune se ingerit: procul dubio ē repellendus. nā qui sic nitit̄ ad altiora ɔscendere: quid aliud agit nisi vt crescēdo decrescat.

Deide queritur .§. j.

si preces fiāt ab alio vtrū symonia sit vel i ordine vel i beneficio. ⁊ vr̄ q̄ sic. p hoc qd̄ dicit grego. opz q̄ neq3 p donū neq3 per grāz neq3 p quoꝝūdam supplicatōem aliquos ad sacros ordies cōsentias vel p̄mittas adduci. ¶ Itē q̄ nō debēt adesse p̄ces armate: pz p hoc qd̄ dicit symachus. Si q̄s ep̄atuz desideret data pecunia. potēcies personas suffragātes munere sibi adhibeat. nec ad decretū sibi faciēdū adhibito cuiuslibz genere timoris ɔpellat. Sz vr̄ ɔtrium p hoc qd̄ dr̄ i cano. j. q. j. latoreȝ p̄sētium ⁊c̄. ⁊ dicit greg. nec grā alicuius neq3 supplicatione aliquos ad sacros ordines audeat p̄mouere: nisi quē vite ⁊ actōnis q̄litas ad hoc dignū eē mōstrauerit. Ad qd̄ r̄ñdet q̄ cū preces cardinales succedūt loco p̄cij ⁊ hoc maxīe fit cū p indigno fiūt: symonia dr̄ ppetrari. vn̄ greg. in registro. p̄cipe oībus tibi cure. vt in electiōe nec datio qbuscūq3 mōis interueniat premioꝝ nec quarūlibet psonaꝝ patrocinia ɔualescant. Si vero p̄ces fiant p digno. nō ɔmittit̄ symonia. p̄sumit̄. n. p ipa psona q̄ recta sit intētio. nec ordinator vel elector p̄cipalr̄ hz respectum ad p̄ces. ¶ Sz pōt queri quare minus ɔmittit̄ symonia i p̄cibus oblatis p digno q̄z p pecunia. si enim interuenirit pecunia symonia ɔmittit̄. Et r̄ñdet ad hoc. q̄ p̄ces ordiate sunt ad manifestādum q̄ ɔgruit talē ordinari vel bñficiari. ad hoc. n. est p̄mo dep̄cator: p digna psona. pecunia vero nō est ad hoc: sz vt inordinate moueat affectū cōferentis ordinem vel bñficium.

Membrum quartum.

q Uarto querit̄ d̄ materialibus differētijs symonie. q̄ attēdunt̄ ꝑz oīas spūales ⁊ annexi spūalibus. Sūt aūt tres dfe. Prima d̄ ipa spūali. secunda de annexa spirituali. tertia de illo qd̄ ē spūale ⁊ annexū spūali.

Articulus primus.

c Irca primā dr̄ queritur. vtꝝ licitū sit aliqbus dare pecuniā p bñdictione matrimoniali. si sacerdos noluerit facere sine p̄cio id existe matrimonio. ⁊ videt̄ q̄ sic. q2 licitū ē redimere iꝰs suū. sz ius est copulatoꝝ p matrimoniū q̄ detur eis bñdictio. ergo licitū ē dare p bñdictiōe obtinēda si aliter fieri nō pōt. ¶ Cōtra. bñdictio ē res spūalis. ⁊ nō ē licitū dare pecuniā p re spūali. ergo nō ē licitū dare p eaq̄ ergo agendus ē in tali cāu. ¶ Item matrimoniū ē sacrm̄ ⁊ ita est res spiritualis. ni-

hil

qd licitū ē interuenire pecuniā i ɔtractu matrimonia si adiecta pactiōe. ⁊ vr̄ q̄ nō. q2 sacrm̄ ē eos spūa lis ē. matrimoniū aūt ē sacrm̄. si ergo i spūalib⁹ oꝫ oīs pactio pecunie cessare: oꝫ i matrimonio huiusmōi ɔditio non interesse. Sꝫ ɔtrium vr̄ p hoc qd̄ dr̄ ex̄. de ɔditiōibus appositis i matrimonio. c. illis vbi dr̄. q̄ si ɔditio interposita fuerit d̄ aliqua sūma pecunie interueniēte iuramēto sub hac forma. ego te in vxorē accipiā si tantū mihi donaueris. non habebit reus piur ij si eam noluerit sibi soluere qd̄ sibi dari pmisit nō accepit i vxorē: nisi ɔsensus de pn̄ti aut carnalis simul eos ɔsecuta ɔmixtio. ex quo hr̄ q̄ nō ē pctm̄ apponē ɔditiōes pecunie in matrimonio ɔhendo. Ad qd̄ rn̄det. ⁊ pmo ad illud qd̄ dr̄ de bn̄dictiōe nubētiū. q̄ n̄ ē licitū exigere ⁊ extorquere pecuniā p bn̄dictiōe nubētiuꝫ ⁊ similibus. sicut hr̄ ex̄. de symonia. ad aplicā audientiā. si tn̄ ē ɔsuetudo pia i quibusdā ptibus vt aliqua ɔferant ex deuotiōe fideliū: ɔgruit vt libē ɔferant ecclastica bn̄ficia: sed p epm̄ loci veritate cognita ɔpescant qui maliciose nitunt laudabilē ɔsuetudinē imutare. Nō aūt obijcit q̄ licitūꝫ ē redimē ius suū. Preterea querit quid agendum in tali casu. Rn̄det q̄ benedictio nō ē de substātia matrimonij sꝫ ptinet ad solēnitatē. ita q2 eis debet ex constitutione ecclesie: recurrere debēt ad superiorem cuius ē ɔpellere ⁊ amonere obstaculū pcti. Si vero noluerit vtilius ē abstinere q̄ aliū iducē i pctꝫ vel dare occasionē pcti. nō ē simile i alijs vbi redimit vexatio nō ipm̄ ius emit. ¶ Ad aliud vero dōm. q̄ non ē symonia si interueniat ɔditio pecunie i ɔtractu matrimoniali. dicunt. n. q̄ i omī sacro ecclastico i quo ɔfert grā si interueniat pactio pecunie vel datio qua emat: symonia ē. in matrimonio vero non ɔfertur grā. ⁊ ē sacrm̄ ante vtrāqꝫ legē in lege nature. ⁊ ideo pōt interuenire ɔditio pecunie puocatiua ad ɔsensum.

Deinde querit . §. j.

vtrū sacerdos possit cantare missaꝫ p denarijs. ⁊ vr̄ q̄ non. Dicit. n. sup illud. v. osee. Vobis iudiciū ē sacerdotes. qm̄ laqueus facti estis speculationi ⁊ rethe expansum sup montē thabor. vbi exponit Bern̄. hoc de sacerdotibus q̄ sup sacrm̄ altaris rethe expādunt cupiditatis. ¶ Preterea. sicut habet. ij. Jo. dn̄s eiecit ementes ⁊ vendentes eiecit de tēplo. qui aūt magis sunt ementes q̄ illi qui sacramentū eucharistie exponūt venditiōi. ¶ Preterea. iij. michee. repehendunt sacerdotes qui in mercede rn̄debant. sm̄ aliā lrām habemus i mercede docebant. sꝫ quid ē respōdere i mercede nisi celebrare p pecunijs. Sed videt contrariū. nemo enim tenet suis stipendijs militare. sicut habet. xij. q. ij. caritatem. ⁊ idē dicit apostolus. non ergo tenent illi laborare in ecclesia nisi habeant vnde sustentent ministri dei. ¶ Ad quod dicendum qm̄ possunt [illegible] denarij ɔsiderari p missa. vel vt sit quedā puocatiua ad laudē dei. vel vt ponat p̄ciū i illis. vel vt ponat finis i illis. si pmo mō: licitum ē cantare missam ei q̄ non tenet ⁊ desunt ei sumptus recipiēdo denarios nō interueniēte pactione: nec i hoc habita intentiōe pncipali. ⁊ hoc hr̄ per hoc qd̄ dicit hiero. sup micheā. dicit. n. recitādo illud q̄ saul dixit puero suo. qd̄ feremus ad virū dei? ⁊ dixit puer. ecce inuēta ē in manu mea quarta ps stateris argentei: demus homini dei vt indicet nobis viā nostraꝫ. ⁊ illud qd̄. iij. reg. xiiij. de vxore hierobodā. vbi dr̄. tolle i manu tua deceꝫ panes ⁊ crustulā ⁊ vas mellis ⁊ vade ad illum. ipe. n. indicabit tibi qd̄ euēturū sit huic puero. hec magis in sūptus pphe q̄ in pphetie munera reputāda sunt. non aūt licitūꝫ ē vt spūalia dent in preciū. tunc enim ē symonia. ⁊ hoc mō itelligit illud qd̄ dicit bern̄. ⁊ illud qd̄ dicit greg. exponēs illud de venditoribus ⁊ ementibus in templo. Si vero sacerdos habeat sumptus ⁊ tenet ex officio ad illā missaꝫ. exigere pp̄ter hoc ē symoniacum. Si aūt non tenet ad hoc sꝫ hꝫ sūptus sufficiēter: in spēm mali reputaret si exigeret. cū dicat apl̄us ab omni specie mala abstinete vos. illud aūt nō ē sine graui offensa qd̄ qdam p pecunia aut vt placeāt secularibus psumunt vna die plures facē missas. sic dicit alexander papa. si tn̄ iminet necessitas ⁊ deest pluralitas sacerdotū: pōt vnā facere de die ⁊ alterā p defunctis si necesse sit: ita tn̄ q̄ nō assumat ablutio vini ne soluat ieiuniū qd̄ requirit propter reuerentiā sacramēti.

Deinde querit . §. ij.

vtrum sit licitū dare certos redditus ⁊ pacisci p anniuersario celebrādo. Similr̄ querit de illis qui recipiūt pecuniā ab excōicatis antequā absoluant eos. ⁊ vr̄ q̄ ɔmittāt symoniā. ponit. n. impciabile sub pcio. ¶ Sꝫ vr̄ ɔtrium p ɔsuetudinē ecclie. ⁊ p hoc q̄ statute sūt pene pecuniarie ad correctionem delinquētiū. ¶ Preterea. iustū est vt vbi onus ē q̄ ibi sit emolumentū. onus aūt est ecclesiam obligari ppetuo ad celebrādum aniuersariū. cōgruit ergo vt assignet certū emolumentū. Ad qd̄ rn̄det. q̄ nō ē licitū pactiōe interueniēte accipe redditus p aniuersario celebrādo. si tn̄ deuotio fidelium ē incōferēdo redditū. tenet ecclesia propter deuotionem ipsoꝝ fidelium celebrare p illis pro quibus rogatur. Ad secundum vero dicēduꝫ. q̄ non est recipiē da vel danda pecunia p beneficio absolutiōis. sicut habet extra de symo. ad aures. si tn̄ sunt ɔstitute alique pene ab ecclesia propter correctionem delinquentiuꝫ. pn̄t pcti consequenter non p ipso bn̄ficio absolutiōis: sꝫ vt p penā quā timet caueat deinceps a delicto. Videndum autēꝫ ē ne plus ascribat cupiditati q̄ correctioni. tunc. n. posset eē pctm̄.

Deinde querit · §. iij ·

vtrum liceat dare bona temporalia viris religiosis vt orent pro eis. et videtur quod non. oratio enim est res spiritualis inquantum vt petitur spiritualis officium. i. donum spirituale. sed non est licitum ponere inappreciabile sub precio. ergo non est licitum dare bona temporalia vt orationes fiant. ¶ Contra dicitur. xvi. luc. facite vobis amicos de mammona iniquitatis etc. ergo licitum est dare viris bonis vt orent pro ipso. ¶ Preterea licitum est dare temporalia hoc fine vt habeat spiritualis sed orationes sunt ad impetrandum gratiam aliquo. ergo licitum est dare temporalia ad hoc quod viri boni orent pro ipso. ¶ Preterea licitum est dare temporalia ad hoc vt ematur regnum celorum. dicitur enim in math. xiij. simile est regnum celorum homini neg. etc. et iterum vlt. prouer. de muliere forti. considerauit agrum et emit illum. per agrum autem intelligitur ager paradisi. ergo licitum est emere regnum celorum. sed regnum celorum multomagis est quam aliquod spirituale in vita presenti. ergo licitum est multo fortius emere spiritualia in presenti. Ad quod respondetur. quod licet dare temporalia viris religiosis vt orent pro eis. hec enim dictio pro non notat ibi rationem appreciationis sicut cum dicitur de pecunia pro panno. sed notat rationem prouocationis vt scilicet prouocentur in amicitiam spiritualem. et per consequens ad orandum pro ipsis et hoc modo licitum est. nec ponitur ibi inappreciabile sub precio temporali. ¶ Ad secundum vero dicendum. quod licet contingat emere bona eterna. quia ipsa cadunt sub merito emere autem illud non est aliud quam mereri. dare enim temporalia ex caritate meritum est sed gratia per quam dantur spiritualia bona vt in sacro et huiusmodi cadunt sub merito: ergo non est simile de prima gratia quam non potest aliquis mereri ex condigno vnde datio temporalium que est extra gratiam non potest attingere ad eam.

Deinde querit · §. iiij ·

vtrum sit licitum dare vel recipere pecuniam pro sepultura. dico autem sepulturam prout est officium quod proprie ad sacerdotem pertinet. quod autem licitum sit: videtur ex consuetudine diu obtenta in ecclesia. consuetudo autem que orta est ex deuotione populi huius non est abolenda. ergo licite potest accipi vel dari. ¶ Contra dicitur extra. de symo. non satis. vbi dicitur. quod pro sepultura et crismatione et olei perceptione nulla cuiusque precij exactio attentetur. nec sub obtentu cuiusque consuetudinis suum reatum quis tueatur. quia diuturnitas temporis non minuit peccatum sed auget. Ad quod respondetur per hoc quod dicitur extra de symo. ad apostolicam. ex quo accipitur quod sacerdotes non debent extorquere vel petere ante sepulturam vel pro sepultura. symonia enim esset sicut habetur extra. cum in ecclesie corpore. sepulturam autem potest petere ex mandato superioris vbi est huiusmodi consuetudo. et hoc dicitur in illa decretali. ad apostolicam. Sicut autem symonia est vendere sepulturam mortuorum: ita symonia est vendere terram benedictam ad sepeliendum mortuos debitam. vnde gen. xxiij. vituperatur ephron qui vendidit abrahe agrum in quo erat sepultura duplex in qua sepeliebant mortui. et in signum huius vituperij mutatum est eius nomen. vnde cum prius dictus esset ephron: postea dictus est ephran. In quo vt dicit hiero. significatur non esse perfecte virtutis qui potuit vendere memorias mortuorum. videtur ergo quod peccatum symoniacum commiserit. ¶ Sed contra. totum quod vendidit temporale est. non est ergo spirituale nec annexum spirituali. ergo non commisit symoniam. ¶ Item si commisit symoniam ergo vendidit non vendendum. ergo abraham emit non emendum ergo commisit symoniam sicut ephron vendendo etc. ¶ Item videtur magis peccare abraham quam ephron. quia ephron voluit ei gratis dare agrum ad sepeliendum mortuum suum. et abraham accipere noluit nisi pecunia mediante. ergo scandalizauit eum. et ita videtur magis peccasse quam ephron. Ad hoc dicunt quidam quod abraham emit quendam agrum magnum in quo erat illa magna spelunca in qua sepeliebantur mortui. vnde non peccauit quia transit spelunca illa cum vniuersitate. sicut cum quis emit villam cui annexum est iuspatronatus alicuius ecclesie non committit symoniam: quia iuspatronatus transit cum illa vniuersitate. sed eadem ratione ephron non peccauit. vendidit enim agrum et cum illo transiuit spelunca. quare ergo mutatum est ei nomen. Ad hoc dicebat preposistinus. quod non legitur quod ager ille consecratus fuerit speluncae vel etiam spelunca illa ad hoc benedicta vel consecrata fuerat. sed antiqui patres in illa spelunca duplici faciebant se sepelire: sperantes se resurrecturos esse cum filio dei. et dicebatur illa spelunca duplex. quia duas habebat mansiones: vnam superiorem in qua sepeliebantur viri et aliam inferiorem in qua femine. vnde cum non esset terra illa benedicta: non peccauit abraham emendo nec ephron vendendo. mutatum tamen est ei nomen. quia descendit a statu perfectionis ad statum imperfectionis. prius enim voluit dare gratis quod est perfectorum. et postea vendidit carissime. vnde prius dicebatur ephron. i. confirmatus et perfectus. postea dictus est ephran infirmus et imperfectus. eadem est ratio commutationis nominis secundum aliam solutionem que dicit quod spelunca transiuit cum vniuersitate. sicut dictum symonia est vendere terram benedictam. non propter terram sed propter benedictionem que spiritualis est. ita symonia est in quibusdam minimis. vnde symonia est vendere panem benedictum et aquam benedictam. spiritualis enim est et debet multa venialia.

Articulus secundus.

Secundo querit de symonia que consistit in vendendo annexum spirituali. et primo de iure percipiendi decimas. Circa quod querit vtrum licitum sit vendere ius percipiendi decimas: aut committatur symonia? et videtur quod non committatur symonia. milites enim habent ius percipiendi presicapium. et ius illud dicitur terrenum. est autem presicapium decima vel vndecima vel duodecima pars gelimarum secundum diuersas consuetudines diuersarum regionum. possunt ergo milites habere ius percipiendi decimas. ergo non est symonia. cum non ponitur ibi spirituale sub precio. Contra ius percipiendi decimas

ē ānexū spūali.s.ordini.soli.n.clerici hñt ius per/cipiendi decimas sicut hr ex ɔcilio lateran.ō deci. ɔhibemus ne laici decimas cū aīaꝝ suaꝝ piculo in alios laicos valeāt trāsferre. ſʒ symonia ē volūtas emēdi uel vēdēdi spūale vel ānexū spūali. ergo symonia est vendere uel emere ius percipiēdi decimas.

Jtē querit̄ utruʒ .§.j.

possint vēdi decime laicis sine symonia/ ꝛ vr ꝙ n. dic̄.n.greg.j.q.iij.quenii. Sigs amodo eps i/uētus fuerit q decimas atqꝫ xpiano ꝑ oblatōnes laicalibꝰ psonis militū siue fulto ꝑ huiꝰ diuini p/cepti trāsgressor. iter maximos hereticos ꝛ anti/xpos ñ minimus habeat. ꝛ sic Nicena synodus ō symoniacis cēsuit. ꝛ q dat epis ꝛ q recipiūt ꝑ ꝑcio vel bñficio eternis ignibꝰ deputent̄. sic dicit paschasius ɔfer. ¶ Cōtra fructꝰ decimaꝝ sūt res tpales. res āt tpales emi pñt ꝛ vēdi sine symonia. ergo nō ē simoniacū vendē vel emere decimas.

Deinde querit̄ .§.ij.

vtꝝ laici possint pcipere oblatōes datas ecclijs? ꝛ vr ꝙ nō. dicit enim damas. oblatōes q̄ intra sanctā ecclam offerunt. nullo mō sub dñio laicorum detineant. ¶ Jtē oblatōes quas xpiani offerūt ꝑ pctis suis. ad hoc offerunt vt ꝑ populo orēt. sed nō ē officiū laicoꝝ ſʒ sacerdotū orare ꝑ popu/lo. ergo nō est licitū ipsis laicis recipe oblatōes. ¶ Preterea i veteri testō ꝓhibitū fuit filijs israhel ne comederēt panes sanctos pterꝙ aaron ꝛ filij eius. sed multo nobiliꝰ est qd offert in noua lege ꝙ qd offerebat in veteri. ergo nō est licitū laicis in nouo testa. recipere oblatōnes ecclaꝝ. Cōtra. oblatōes ille in sui substātia sūt res tpales. licitū aūt est eis hēre dominiū reꝝ tpaliū. ergo licitū ē pcipere oblationes.

Jtez queritur .§.iij.

vtrū possint dari decime in feudū laicis ab eccl'a? ꝛ vr ꝙ sic. ꝑ hoc qd dr ab Jnnoc. hoc ō illis in/telligamus decimis: q laicis ꝑpetuo sunt i feudū ɔcessi. ¶ Preterea. hoc hʒ ɔsuetudo pluriū ter/raꝝ q optia ē legū interpres. Cōtra hr. extra. ō decimis. ad hoc vbi dr donatōem decime quam abbas cuidā laico ɔcessit. ꝛ ꝑ successionē ... quā sanctuariū dei iure hereditario possideri nō ... esse cēsemus. Ad primū rñdendū est. ꝙ simoniacū ē vēdere vel emere ius pcipiēdi ō/cimas. dico aūt ius primariū qd soli clericis a domino ē ɔcessuʒ. debent etiaʒ in signū vlis dñij qd ipsius dei ē sicut dicit hiero. sup malach. Prete/rea qr decime sūt tributa egētiuʒ aīaꝝ. ¶ Ad illō ō qd obycit in ɔtrariū ꝙ ſʒ milites habēdi ius pcipiēdi ... hñt pcipiēdi decimas ... decime statute sūt vt sint tributa egentiū aīaꝝ ā

pōt tm̄ ɔuenire ē cū his q tenent terras ꝙ debent dño aliquā certā porcōēʒ ipo ꝑ fructuū terre. Si ō queraf vtrū possit trāsire ius pcipiēdi cū venditōe alicuius ville in qua pcipiunt decime sicut trāsit iuspatronatus ꝑ ... terre? Rñdet ꝙ ñ ē sile. ius eniʒ pcipiēdi decimas nō ē annexuʒ ville vel alicui ptī terre. ſʒ est annexū ordini clericali. vnde sicut ordo vēdi nō pōt ita nec ius pcipiēdi decimas ex ɔsequēti. ¶ Ad illud ō qd querit ō ipsis decimis. dōm ꝙ ipsi fructus pñt vēdi vel emi vl ēnā dari laicis ex cā. sed ius decimale nequaqꝫ. Jllud aūt qd dicit grego. de iure decimali itelligit: nō de ipsis fructibus. fructus.n. pñt ɔcedi ex cā ipsis militibus ab eccl'a aucte plati pp defensionē eccl'e i fauorē xpianitatis. sicut ɔcedebant militibus qbusdam in regno aragonie. vt decimas oluʒ locoꝝ que possent ɔquirere expellendo pa/ganos pciperēt. ſʒ si hoc est: nō pcipiūt eas ꝑpe/tuo de iure cōi. ſʒ ex priuilegio ꝛ ex ɔcessiōe ec/clesie ꝙdiu extat cā. si eniʒ ecclesia postea enormiter grauarēt vel nō iuuarēt ecclaʒ ſʒ impugnarēt vel priuilegio abuterent: nō pciperēt licite ipsas decimas. ¶ Ad illud ō qd qrit de oblatōibus. dōm ē ꝙ nec hñt laici ius pcipiēdi oblatōes ec/clesie nec eoꝝ ē pcipere illas q̄ fiunt i altari. pñt tñ eis ex cā dari vel ad repatōeʒ eccl'e vel aliquem vsū honestū. ita tñ ꝙ nullū ius vēdicet. ¶ Ad vltimū ō dōm ē ſm ꝙ dr i decretali. decime nō pñt trāsire i feudū laicale. nō.n. ius ꝑpetuatis ɔcessū ē ipsis laicis ab eccl'a. ſʒ ius quoddā pcipiēdi fructus ad tēps ad iuuāōeʒ eccl'e. nō aūt nōie heredi/tatis. Qd aūt i aliqbus ꝑ dꝰ trāseūt ad heredes vbi nō extat cā ex ɔmissiōe eccl'e. est pp multitu/dinē delinquētiū: nō ꝙ ex hoc eis ius det. ¶ Qd āt obycit illud decretalis. ꝙ decime erāt ɔcesse lai/cis i feudū. itelligēdū ē añ ɔciliū. ꝛ hoc dati sunt ab eccl'a pp eccl'e necessitatē ad tēps. vt filij tpe ne/cessitatis pciperent fructus decimaꝝ sicut ꝛ pres. hoc aūt ius nō fuit iure spūali. si.n. eēt mere spūale: nō posset ɔcedi laico manēte laico.

Deinde que- .§.iiij.

rit̄ vtrū licitū sit redimē decimas a laicis cuʒ redimere sit emere. nō aūt licitū ē emere. ergo nec redimere. dicit̄ eniʒ i iure sicut emi ñ potuit sic nec redimi eccl'a memorata. ¶ Preterea ñ pñt pmutari cū re tpali ergo ꝑ pño nec redimi. ¶ Preterea videnf iniuste possidere laici hʒ ꝙ dic̄ greg. decimas quas i vsu pietatis ɔcessas canonica auctoritas demōstrat. a laicis possideri ꝓhibemus si ō nō reddiderint eccl'e. sciāt se sacrilegij cri/mē ɔmittere nō. ergo pñt vendere. ergo nō licet emere ab eis. Ad qd rñdet. ꝙ pñt redimi dū/modo fiat aucte epi ad cuius dispositōeʒ spectāt decime. nihil āt valet auctas iudicis i talibus si/cut hr extra. ō pbē. nihil. ꝛ extra. ō reꝝ pmuta/

tide ꝗstiti. pnt ēt recipi i pignore dn̄ió ñ ptinēt ad alias ecclas. tunc. n. ē ꝓhibitū sicut hr̄ extra. de decimis. interdicimus. ¶ Ad obm̄ dr̄ dn̄i. ꝙ lꝫ ñ simplr̄ emere vel vēdere. licitū ē tñ redimē ꝓpter ius qd̄ hꝫ ipsa ecclia. ⁊ illud qd̄ redimit nō ē nisi ꝓpter ipedimētū iuris tollēduꝫ. ¶ Ad scd̄ꝫ vero dn̄i. ꝙ lꝫ ꝑmutatio nō currat iter annexū spūali ex vna pte ⁊ tpale pure ex alia pte. sicut hr̄ extra. de rer ꝑmuta. ad qōnes. nihilominus tñ pōt fieri redēptio nec curru illa redēptio iter pure spūale ⁊ tpale ex alia pte. pure enim spūale non poterat a laico possideri aliquo mō: sꝫ inter tpale qd̄ obtinē poterat laicus ⁊ tpale vñ tpale redimitur tpali tali cāu. ¶ Ad tertiuꝫ vo rn̄det. ꝙ lꝫ post ꝯstitutionē ꝯcilij possint laici ꝯ volūtatem eccl'e iuste ꝑcipere fructus decimaꝝ. ⁊ hoc primitiuo iuri ecclesie ꝯsonat. sicut hr̄ a greg. tñ qui redimunt pnt iuste redimē. hoc aūt ē qꝛ aliquo tp̄e ex ꝯcessiōe ecclesie ꝓpter cāin necessariā lieruenīēte auc̄te supe rioris. poterāt laici ad tp̄s fructus decimaꝝ ꝑcipere. ⁊ illud cadit in ꝯtractu.

Deinde querit̄ .§. v.

si licitum ē ep̄o emere decimas ab aliqua vicina ecclesia. ⁊ vr̄ ꝙ sic. pōt. n. recipe decimas ab aliquo milite detinēte eas. cū tñ ille nō hēat ius meritū possidēdi eas. multo fortius a vicina ecclia: cu ius ille sūt decime. ¶ Cōtra. dicit paschalis. decimas p pecuniā dare symoniacā heresim ēē nullus fideliū ignorat. Ad hoc rn̄det. ꝙ non ē sile. in illis. n. decimis que d̄tinet laicus ius hꝫ ep̄s. ⁊ ideo lꝫ redimē. In aliis vo quesiūt extra iuā dyocesim. non hꝫ ius. ⁊ ideo nō ē licitū emere. nō. n. emptio vel vēditio currit i his que sunt mere spiritualia vel annexa spūalibus.

Deinde querit̄ .§. vj.

vtrū ep̄s qui dat p̄bēdaꝫ alicui ꝯsanguineo tñ cā ꝯsanguinitatis ꝯmittat symoniā. ⁊ vr̄ ꝙ non. qꝛ ñ recipit aliqd̄ tpale in p̄ciuꝫ ꝯferēdo spūale. ¶ Cōtra. si aliqs daret p̄bendas nepotibus vt ipse ep̄s habēt fructus illaꝝ p̄bēdaꝝ: simonia ēēt. Similr̄ si ep̄s daret p̄bendaꝫ alicui vt patri ep̄i vel aliqs alius laicus hr̄et fructus illius p̄bēde ꝯmittēt symoniā: pari rōne si ep̄s ꝯferat ꝯsanguineo p̄bendā intuitu cōsanguinitatis vt ipse ꝑcipiat fructus. ¶ Itē symonia ꝯtrahit̄ p amorē pecunie. pari ergo rōne ꝯtrahet̄ p amorē carnis. ¶ Itē beda. vēditores columbaꝝ sunt qui gradū vel grām i ecclia spūalem quam dn̄o largiēte ꝑceperunt non simplici intētiōe sꝫ cuiuslibꝫ humane cā retributiōis exercēt: sꝫ illi qui ꝯferunt p̄bēdas intuitu consanguinitatis. non faciunt intētione simplici nec intuitu deiꝫ respectu alicuius tpalis retributiōis. ergo ꝯmittūt symoniā. ¶ Itē dicit greg. grauius ē pc̄m cum ep̄s ꝯfert decimas ꝯsanguineis. ⁊ determinat ēē pc̄m symonie. ergo eadē rōne si ꝯferant p̄bēde ꝯsanguineis erit symoniacū. Ad qd̄ rn̄det cantor pisieñ. ꝙ erat symoniacū p̄ter ⁊ triplex munus cordis lingue ⁊ manus: p debat' mūn' sanguinis: eo ꝙ tantū rep̄hēdit in scriptura edificatio ecclie i sanguinibus. Videt̄ tñ aliter dn̄i. ꝙ lꝫ sit graue pc̄m. non tñ ē symoniacū. ⁊ lꝫ det anne xum spūali ꝯ're tpali tanq̄ꝫ p fine vel motiuo: nō tñ tanq̄ p̄cio. ⁊ ita nō ē symonia. Si vero opponat̄ ꝙ nō gratis dat. qꝛ nō tñ ꝓpter deū. dn̄i ē ꝙ gratis dat quo ad hoc ꝙ p nullo p̄cio dat. ¶ Ad illud vo qd̄ obiicit̄ p̄mo dn̄i ē. ꝙ non ē sile. In vna enim pte fieret collatio p̄bēde intuitu p̄cij. in ꝓposito vero ñ sit intuitu p̄cij ꝙ ipse recipiat. cū. n. ꝯfert̄ ꝯsanguineo p̄bēda vt ip̄e consanguineus ꝑcipiat fructus. in hoc nō ē ordinatio ꝙ ꝯsanguineus ꝑcipit fructus post collatōēꝫ. de iure. n. spectat ad ip̄m. ¶ Ad scd̄m vo rn̄dendum. ꝙ lꝫ symoniacū sit ꝯferre p̄bendā amore pecunie: nō tñ amore carnis. cū. n. fit amore pecunie intētio ē ꝙ aliqd̄ trāseat ad ip̄m trāsferentē aliquo mō ab eo cui ꝯfert. non sic dr̄ ē cuꝫ fit amore carnis. imo vt totū stet i eo cui ꝯfert. ¶ Ad tertiū dn̄i. ꝙ illud qd̄ dicit beda itelligit̄ vbi ē retributio hūana vel expectat̄ pp grāꝫ scīe vr̄ doni alterius. in talibus enīꝫ dꝫ ēē simplex intētio nec querat̄ miseris retributio. ¶ Ad quartū dn̄i. ꝙ illud qd̄ dicit gre. intelligit̄ vbi dant̄ decie ꝯsanguineis laicis. tūc. n. dr̄ ēē grauius. difficilius. n. auellūt̄ ⁊ pp ꝓnitateꝫ maiorē patit̄ ecc̄a lesionē.

Deīde queri- .§. vij.

tur vtrū iuspronatus possit vēdi. ⁊ vr̄ ꝙ sic. ē ius qd̄ ptinet ad laicos. ius aūt ptinēs ad laicos oīno non vr̄ ēē spūale nec annexū spūali: ēt nihil sit in laico p̄cedēs ꝙ sit spūale cui annectat̄. ergo licitū ē vendē vel emere iuspronatus qd̄ ad laicos ptinet s̄m ꝙ diffinit̄ iuspronatus ꝑtās ꝑnīd di clericū ad b̄nficiū ecclasticū. ¶ Cōtra. extra de iurepatronatus. de iure. vbi dr̄ ꝙ inconueniēs ē vēdere iuspronatus qd̄ ē spūali annexū. Ad qd̄ rn̄dendū. ꝙ iuspronatus p se vēdi non pōt. ¶ Ad obiectum aūt in ꝯtrium rn̄dēdū. ꝙ annexū spūali dicit̄ duobus de cāis. vel spūali. s. qd̄ p̄cedit sicut ē de iure ꝑcipiēdi decimas. hoc. n. ē ānexū ordini clericali q ē res spūalis ⁊ naturaliter p̄cedit ius ꝑcipiēdi. vel pōt dici annexū spūali a pte post. sic ē de iure ꝑntandi. annectit̄. n. spūali ⁊ rōne eius ad qd̄ ꝑntat̄. licꝫ. n. ñ sit ānexū spūali eo mō quo ius ꝑcipiēdi decimas. est tñ annexū s̄m alteꝝ modū. ⁊ ideo p se vēdi non pōt.

Itē queritur .§. viij.

vtrum possit vēdi cum vniuersitate. ⁊ vr̄ ꝙ non. si enim cum vniuersitate vendit̄ vniuersum vendit̄. ergo quelibꝫ ps illius vniuersi: sꝫ pronatus ē

pti illius vniuersi. ergo iuspronatus pôt vendi. si ergo iuspronatus p se vêdi nô pôt. nô pôt vendi i vniuerso. ¶ Itê non lz vêdi pbêdâ & villam simul. ergo nec iuspronatus & villâ simul. ¶ Itê iuspronatus ê inspeciabile fm se. & multomagis inpreciabile i vniuerso. sicut ergo vêdi n pôt fz se: sic nô dz vêdi i vniuerso. Côtra. extra de sen. & re iudi. cuz bertoldus vbi dz. q iuspronatus cum vniuersitate trâsit. & extra. de iurepronatus. ex literis. vbi dz q villa nô excepto iurepronatus ad firmâ pt ccedi. & ex hoc lz iuspronatus. ¶ Preterea pôt ccedi in feudû sicut hr ibidê cuz seculi. & si pôt ccedi in feudû: pari rône poterit vêdi facta venditõe ville uel rône eius p qd acqrit iuspronatus. Ad qd rñdet. q nô vêdit iuspronatus tanqz ps vniuersi nec p se. ergo nec cum alio vendi pôt sz trâsit cû vniuersitate sicut hr ex supradictis. & si villa i qua ê iuspronatus ppt hoc carius emat dr eê symonia. sic. n. uêdito aliquo mô attingeret iuspronatus. ¶ Ad illud vero qd querit vtrû possit ccedi in feudû. dôm ê q transit cû vniuersitate nisi excipiat. & ita acqrit iuspronatus rône feudor emptor vel alio mô acquisitor. p se aût dari in feudû non pôt sicut habet in eode de iurepronatus.

Articulus tertius.

Ertio querit de his que sût spûalia & annexa spûalibus. & pmo querit vtrû licitû sit pdicare p pecunia. & videt q sic licitû. n. hr ij. cor. ix. Paulus pdicabat p tpalibus ut fierêt collecte fanctis paupibus q erât in hierlm. & sîle hr. j. cor. vlt. ¶ Contra. pdicare ê res spûalis. spûale aût nô ê ponendû sub pcio tpali. ergo n ê licitû pdicare p pcio tpali. ergo i huiusmôi cmittit symonia. ¶ Itê beda. qui grâz i eccl'ia spûalê quâ dño largiête pceperit n simplici intêtõe sz cû hûane retributõis exercêt. donû dñi sacuit domû negociandis. talea ergo symoniâ cmittit. Ad qd rñdet. q non ê licitû pdicare p tpalibus ut notet pciû sue pdicatõis. sz licitû ê pdicare secûdaria intêtõe ut audiêtes moueant ad opa pietatis & sic subueniât alijs. principalis. n. intêtio ê ut pp̄ter deû fiat pdicatio. ¶ Vñ apl's predicauit p collectis faciêdis hoc fuit secûdario non q ibi csuueret finis principalis nec p hoc eêt preciû sue pdicatõis.

Deinde querit̃ .§. j.

vtr magri liberaliû artiû possint vendere suâ sciaz. & vr q sic. spûale. n. ê quo hr spûitêlis vel hri signû uel dat p has scias nec hr nec hri signû nec dat. ergo huiusmôi scie n sût spûalia nec annexa spûalibus. ergo pôt vêdi. ¶ Itê. puer. xxiij. dr veritatê eme. sz qd libere pôt emi pôt êt vêdi. ergo huiusmôi scie vitatis pôt emi & uendi. Contra. scia ê donû dei. qd pz p hoc qd dr exo. xxxj. sup illud. posuit deus i corde suo. Ubi dr. q scia ê donû dei. sicut hr in itelligêti. sz donuz dei nô ê licitû vêdere. de illis. n. dr illud. x. math. gratis accepistis gratis date. ergo no ê licitû uendere sciciâ. ¶ Preterea dr. xxiij. puer. Noli vêdere sapiam & doctrinâ & itelligêniâ. ergo ex ipo tex. puer. hr q huiusmôi no cadit sub vêditione. ¶ Preterea dicê lex q ciuilis iuris scia nô ê pcio nûmario cpandâ. multofortius nec rô alis scia. Ad qd dôz. q symonia ê vêdere sciam. tñ mgri artiû p labore suo pñt pecuniâ accipe. sciam vo gratis dñt dare aliter cmitterêt symoniâ. ¶ Ad primuz vo quod obijcit dôm. q spûisctis hr sub duobus môis. vt lux illuminâdo itellectû: & sic hr i quacûqz scia. aut ut calor inflâmdo affectû: & sic hr p virtutes & sacramêta eccle. ¶ Ad aliud dôm. q illa auctas itelligit de emptõe spûali. nô. n. cogitatio êtutis emêda ê pecunia sz eo mô quo docet. iij. puer. principiû sapie posside. q. d. si vis hre sapiaz: accipe illam. qr ipa se offert querêti. si. n. quesieris iam qsi pecuniâ aut thesaurû inuenies eâ. de illa emptione puerb. xvij. quid pdest stulto hre diuitias cû sapiêtiaz emere non possit.

Deinde querit̃ .§. ij.

vtrû licitum sit accipe aliqd p testimonio ferêdo vel symonia cmittat? & vr q nô p simile. lz. n. iurisconsulto vêdere rectû csiliuz sicut dicit aug. ad macedoniû. pari ergo rône pôt ipe testis vêdere testimoniû hoc ê aliqd accipe p testimonio ferêdo. ¶ Côtra. testimoniû ê debitû. dicit n greg. q emêtes in têplo sunt qui dñt hoc qd iustû ê solût prêmio nolunt. duqz rem debitâ facere pmunidato pcio emût pcim. pari ergo rône & vêdêtes sunt q accipiût pciuz p eo ad qd tenent & ita pro testimonio veritatis. ¶ Preterea iudiciû iustuz gratis dz reddi. vñ symonia cmittit si pecunia pro iusto iudicio accipiat. Unde greg. fraudez deo perpetrat q iusticiâ quâ gratis impñre debuit. acceptõe pecunie vêdidit. pari ergo rône pôt dici de testimonio. Ad qd rñdet. q in câis ecclasticis & spûalibus cmittit symonia si vendat ver testimoniû. sicut & si vêdat iustû iudiciû. In alijs vo grauiter peccat. vnde aug. ad macedoniuz. Non oino debz iudex vêdere iustum iudiciû aut testimonium veruz testis. qr aduocatus vêdit iustuz patrociniû & iurisperitus verû csiliû. ¶ Ad obiectum autem dicêdum. q non ê simile de vero testimonio & vero consilio. veruz enim testimonium ê de ipa substantia cãe terminâde. csiliuni aût ê quoddâ exterius adminiculû sicut ê & patrocinium. vnde testes cpellunt ad phibendû testimoniû veritatis. consiliarij vero n cpellunt ad dâdum csiliuni i câis. Sed adhuc distinguunt quidam. q in oibus his si scia vendat symoniacû ê.

⁊ maior ⁊ minor fm dĩsas sciẽtiaꝝ. ꝓ labore aũt põt aduocatus vel ꝯsiliarius aliqd accipe cũ nõ tenedtur. iudex aũt ⁊ testis nõ pñt accipe ꝓ labo re i iudicãdo vel testificãdo cũ ad illa teneantur.

Membꝛuz quintum.

q Uinto querit de pena symonie circa qđ notatur. ꝙ aut symonia ẽ i ordine aut in bñficio. Si in ordine nõ recipit executõnem sed ẽ ipso iure suspensus quõ ad se ⁊ quo ad alios. punit̃ etiã depositione si de crimine iudici suo p inqsitiõem aliquo mõ ꝯstiterit. Si võ est symoniacus q2 ꝯtulit ordinez symoniace. vel q2 dedit vel q2 recipit bñficiũ sy/ moniace. q2 fuit mediator symonie. si ẽ occultuz: suspensus est ipso iure quo ad se tñ. sicut habet̃ extra. de symonia accusatum. Preterea q recipit bñficiuz symoniace tenet̃ renũciare bñficio. ⁊ re/ stituere oẽs fructus pceptos. sicut habet̃ ab aug. ad macedoñ. si res aliena: pp quaz pctm ẽ reddi possit ⁊ nõ redditur: penitẽtia nõ agit̃ sꝫ simulat̃. si aũt veraciter agit̃ nõ dimittet̃ pctm nisi restituat̃ ablatum.

Membꝛũ sextum.

f Exto querit̃ de qbusdã casib9 i qbus dubitat̃ vtꝝ sit symonia. Pot aũt qri vtrũ symoniacũ sit occultare pctꝫ al/ terius cũ ad eius officiũ ptineat reue/ lare. ⁊ hoc fiat interuẽtu pecunie? ⁊ videt̃ ꝙ nõ: p rõnẽ symonie qđ eniꝫ ẽ spũale ꝙ hic vẽdat̃. ipsa eniꝫ occultatio pcti ẽ que fit p pecuniã ⁊ non est spũalis res sed ꝯtrariũ spũalium: nõ ergo vr̃ habe/ re voluntatẽ studiosaz vẽdẽdi aliqđ spũale. ¶ Cõ tra eẽ. de symo. Nemo pꝛesbiteroꝝ. vbi dr̃. ꝙ ñ nisi interuentu pecunie siue lucri tpalis. sꝫ ẽt ꝓ respe/ ctu psone ⁊ ꝯsanguinitatis ⁊ familiaritatis occul tare publicũ pctm ipsius subditi ipsi epõ vel plã to. est symoniacuz. Nõ ꝯcedendũ est. vñ si pꝛesbi teri detractãt inotescere epõ subditũ publice pec cantez incorrigibilẽ. ex causis supradictis symo/ niã cõmittit. Si vero querat̃. qđ est illud spũale qđ ponit̃ sub precio? dicẽduz est ꝙ reuelatio pcti ad quã tenebat̃ ex officio. occultatio aũt qua ꝑpe trat̃ non est illud qđ venditur sed ipa reuelatio q̃ cõmittitur.

Deinde queritur .§. j.

si aliqs laicus nullũ ius hñdi i electiõe. sꝫ malicio/ se impediẽdi det pecuniã vel aliqd aliud vt ces/ set a tali impedimẽto vtrũ sit symonia? ⁊ videt̃ ꝙ sic. p hoc qđ dr̃ eẽ. de symo. de hoc aũt vbi dr̃. ꝙ reges ⁊ pꝛincipes debẽt inducere vt siqua recepe/ rũt a plato epõ vt eius electiõi ꝓstarẽt assensũ ec/ clesie octo mensi. sine diminutiõe restitudt cũ sine graui salutis sui pꝛiculo retinẽ ñ possint. ¶ Sꝫ cõ/ trariũ vr̃. dedit eniꝫ vt redimeret vexatiõez suaz. licitũ aũt ẽ redimere vexatiõez suã. ergo licitũ fuit dare pecuniã vt cessaret a tali impedimẽto. Ad qđ rñdet̃ q2 p quãdã distinctiõez. aut hoc ẽ post/ q̃ꝫ ius fuerit ei acqsituz. ⁊ in illo cãu videt̃ eẽ licẽ tũ redimere vexatiõez suã. ille tñ peccat accipien do. Aut hoc fuit anteq̃ꝫ esset ius acqsituz ⁊ tũc nõ fuit ei licitum dare.

Deinde querit̃. .§. ij.

vtrũ epi vel alij plati q fructus ecclaꝝ vacantiuz pcipiũt ⁊ postea ꝯferũt retenta sibi pte ꝓuentuũ. vtrũ cõmittãt symoniã? Ad qđ itelligendũ distin ctio talis adhibet̃. aut ille q dat bñficiũ ecclasticũ pcepit ꝓuẽtũ ipsius añ donatiõez: aut non. si non pcepit sꝫ ex donatiõe ꝯseqt̃ vt pcipiat: symoniacũ reputat̃. Si võ añ donatiõz pcepit ꝓuẽtus: aut añ donatiõnem ꝯstituit vt ꝓ iusta cã ⁊ necessaria ad ipo retineant̃. aut ꝯuenit cũ accipiẽte bñficiuz vel cuꝫ mediatore vt pciperet ꝓuẽtus facta donatio/ ne. si pꝛio mõ potuit eẽ licitũ. si scđo mõ reputat̃ symoniacũ. sicut habet̃ eẽ. vt ecclastica bñficia. vt nostrũ. vbi de hoc plene determinat̃.

Deinde querit̃ .§. iij.

de illo q offert bona sua eccle simplr. ea tñ inten/ tione pꝛincipaliter vt per bona tpalia que offert spũalia valeat adipisci. ⁊ monasterium nõ aliter admitteret illum nisi cõmoda tẽporalia recipe/ ret. vtrum sit symonia? ¶ Ad qđ rñderi potest. ꝙ si ecclesia vel monasteriuz abundat. sola intentio facit hominez symoniacũ siue voluntas studio/ sa reputat̃ esse symoniaca. si vero monasterium fuerit paupertate depssuz ⁊ nõ sit pꝛincipalis intẽ/ tio ad ipsa tẽporalia sed secũdaria: nõ credit̃ eẽ symonia. ⁊ si principalr ferret̃ intẽtio pꝛo symo/ nia reputatur.

Membꝛuz septimuz.

f Eptimo querit̃ de satisfactiõe que ẽ in restitutiõe. ⁊ queritur cui restituenda est pecunia symoniace adepta. nõ eiꝫ videt̃ restitui ei qui dedit cum pticeps fuerit delicti. ¶ Ad idem facit qđ dicitur extra. de symo. de hoc autẽ. Cõtra nõ sit restitutio ei cõ uenientis nisi ei qui dedit. ¶ Preterea. dicit̃ extra. de symo. veniens. ꝙ abbas ⁊ monachi cõpellã tur ad restituẽdaz pecuniã acceptaz indigne: ipsi pꝛesbitero q dedit. Ad hoc rñdet̃ p distinctiõez. ꝙ si ab aliquo bñficiato in eccla recepta fuerit pe cunia ecclie illi restitui dꝫ i cuius iniuriã data fue rit. si võ aliqs dederit pecuniaz vt reciperet̃ i ali/ quo monasterio. ⁊ trãsferat illa psona de illo mo nasterio ad aliud: dꝫ illa pecunia restitui illi mo/ nasterio ad qđ transfertur. vt sic habeat onus q̃ita habeat emolumentũ.

Questio. clxxxviij. de sacri-
legio pur est spes furti.

Jcto de symo-
nia consequenter dicendum est de sacrile-
d gio quod similiter fit in iniuriam diuine bo-
nitatis. Et primo queritur quid sit sa-
crilegium. Secundo que dicitur sacri-
legij. Tertio quis committit sacri-
legium. Quarto de pena sacrilegij.

Membrum primum.

Ad primum sic. diffinitur sic sacrilegium.
p Sacrilegium est sacre rei violatio. vel
eiusdem vsurpatio. et dicitur sacrilegium quasi
sacrilegium: eo quod ledit sacrum. ¶ Sed videtur
quod hec diffinitio non conueniat omni sacrilegio. dicit enim
hiero. qui bonis parentum et opibus sustentari possunt. si
quod pauperum est accipiunt. sacrilegium profecto commit-
tunt. et per abusionem talium: iudicium sibi manducant et bi-
bunt. sed tale peccatum non est sacre rei violatio nec eius-
dem vsurpatio. ergo illa ratio non conuenit omni sacri-
legio. vsurpare autem non videtur cum hoc sit aucte pla-
ti qui ei contulit. ¶ Preterea dicitur esse sacrilegium
cum iudeis publica officia committuntur sicut habetur ca-
no. non tamen ibi est violatio rei sacre vel vsurpatio.
¶ Preterea sicut dicit Inno. committit sacrilegium
qui contra diuine legis sanctitatem aut nesciendo com-
mittit aut negligendo violant et offendunt. ergo illa
ratio non est communis omni sacrilegio. ¶ Preterea dicit pa-
schalis papa. illi sacrilegi iudicandi sunt. qui violen-
tia vel fauore non permittunt ecclesias regulariter or-
dinari. pluribus ergo modis committitur sacrilegium
et ita ratio illa non est communis. Ad quod respondendum.
quod sacrilegium accipitur aliquando proprie. et hoc mo-
do supra diffinitum est. aliquando communiter. et sic accipiebatur
in his que supra obiiciuntur. cum enim dicitur quod illi qui
accipiunt quod pauperum est sacrilegium committunt vbi
eis sufficienter habent. hoc est cum male dispensant et in
malos vsus conuertunt nec seruiunt ecclesie a qua acci-
piunt. nemo enim cogitur propriis stipendiis militare. et
hoc specialiter attenditur de illa parte que ad subiectionem
pauperum est ordinata. ille enim vsurpat ipse rem ec-
clesie dicatam. et hoc modo dicitur committere sacrilegium.
¶ Ad aliud vero dicendum. quod ille dicitur sacrilegium commite-
re qui iudeis publica officia committit propter hoc quia con-
similis pena confertur in illum sicut in sacrilegum sicut habetur. xvij.
q. iiij. committunt. ¶ Ad illud vero quod obiicitur. quod illi com-
mittunt sacrilegium qui contra diuine legis sanctitatem aut
nesciendo aut negligendo faciunt. respondendum est quod ibi
accipitur sacrilegium communiter non proprie. vno enim modo
dicitur sacrilegium cuiuslibet rei diuine iniuriosus. et
sic potest dici hoc esse sacrilegium.

Membrum secundum.

Secundo queritur quot sint diuisiones sacrilegij. committi-
r tur autem sacrilegium quandoque ratione persone.
quandoque ratione loci. quandoque ratione rei. Ratione
persone. cum quis verberat clericum vel personam
religiosam. sicut habetur in cano. Si quis suadente dyabolo.
Ratione loci. vt quando vel ecclesie vel cimiterij immunitas
violatur sicut habetur ab aug. ad bonifacium. Noui quam reli-
gione semper sis veneratus ecclesiam: quo instigante sacri-
nore boues de ecclesia rapuisti? Ratione rei cum res con-
secrata vel sacro vsui deputata vsurpatur. sicut dicit gre.
sacrilegium est si quis quod venerabilibus locis relinquitur
praue voluntatis studijs retinuerit suis compendijs re-
tinere. et secundum hunc modum diuiditur sacrilegium quo-
niam quis sacrum violat. vel auferendo sacrum de sacro.
vel sacrum de non sacro. vel non sacrum de sacro. ¶ Sed
obiicitur contra ad istam diuisionem sacrilegij. vt enim quod conti-
neatur sub rapina. qui enim pecuniam vel res pecunie
aufert pecuniam aufert vel rem aliquam. sicut ergo quod
rapitur se habet ad id quod rapitur tanquam inferius ad superius
sic sacrilegium se habebit ad rapinam. erit ergo sacrile-
gium species rapine. ¶ Contra. differunt in genere peccatum in
deum et peccatum in proximum. sed rapina est peccatum in proximum
sicut dicit anacletus. Qui rapit pecuniam proximi
sui iniquitatem operatur. iniquitas autem est peccatum in proximum. sa-
crilegium vero sub peccato in deum continetur. ergo sacrilegium
non est rapina. Ad quod respondetur. quod secundum quod rapina pro-
prie sumitur non est sacrilegium rapina. secundum autem quod communiter
accipitur rapina sacrilegium addit circumstantiam per quam
trahitur extra genus illud.

Queritur etiam. §. j.

secundum hoc vtrum sacrilegium sit furtum. et videtur quod sic. dicit
enim aug. super Jo. peculatus dicitur furtum de re publica
et non sic iudicatur furtum rei priuate quomodo publice: quanto
vehementius iudicandus est fur. cum non vndecunque
tollat sed de ecclesia. qui autem de ecclesia furatur iude tradi-
tori comparatur. ¶ Item si quis clericus ecclesie furtum fe-
cerit. peregrina ei communio tribuatur. ex quo accipitur
quod sacrilegium est furtum. ¶ Contra. differens est pe-
na sacrilegij et furti ergo differens est culpa. si. n.
furtum et peculatus abinuicem distinguuntur multo
fortius sacrilegium et furtum abinuicem distinguuntur. Ad
quod respondetur quod sacrilegium cum latenter accipitur sa-
crum de sacro vel non sacrum de sacro et est inuito
domino furtum potest dici ratione contractionis rei aliene.
ratione vero eius quod dicitur sacrum sacrilegium perpetratur.
et sic diuersa pena statuitur sacrilegij et furti: nihilo-
minus pro vno sub altero continetur. ratione enim cir-
cumstantie aggrauantis alia pena statuitur. si vero fur-
tum acciperet occulta contractatio rei aliene inuito
domino. et intelligeretur de rebus pertinentibus ad pro-
ximum non ad deum. tunc differret furtum a sacrilegio,
quemadmodum furtum specialiter dictum differt a pe-
culatu. peculatus enim est cum committitur in res ma-
gne ciuitatis. furtum vero dicitur de rebus priuatis. quod
autem sit sacrilegium cum sit fraus ipsi ecclesie de sa-

cultatib⁹ ecclasticis. pz p hoc qd dr extra. de peculio clericoꝝ vbi dr. sicut nec suo ita nec alieno nomine fraudē psbiter de facultatib⁹ ecclie facere dz. quā hoc est sacrilegiuz ⁊ par crimine: iude furis oblatōes asportabat ⁊ furebat.

Deinde querit .§. ij.

vtrū huiusmōi fraus qñ. s. retinent bona ecclesie illicite reputet homicidiū. ⁊ vr qꝫ sic: bona ecclie sūt bona pauperū. dr enī i c. ecc̄o. xxxiiij. Panis egentiū vita eoꝝ. q defraudat illū hō sanguinis ē. ergo huiusmōi detētio illicita p homicidio reputat. ¶ Preterea dr in cano. clerici vl' seculares q oblatōes parentū aut donatas aut testō relictas percipere pstiterūt. aut id qd ipi donauerint crediderint auferendū. velut necatores pauperū quousqz reddiderūt ab ecclijs excludant. ergo huiusmōi pctm p homicidio reputat. ¶ Cōtra. homicidiū phibet in pcepto scde tabule. huiusmōi aūt pctz cū sit in iniuriā dei ad pceptum prime tabule ptinet. ergo differt hoc pctm ab homicidio. Ad qd rūdet. qꝫ huiusmōi pctm nō ē homicidiū. ¶ Ad obiectū aūt i prīū dōm. qꝫ illa auctas eccl. xxxiiij. sic intelligit. vt talis defraudatio ñ sit homicidiuz p essentiaz. sed sit quedā dispositio ad homicidiū large sumptū. q enim subtrahit indigēti qd est ad necessitatē victus cū possit subuenire ⁊ tenear, dicit sponte ad homicidiū subtrahendo illud sine quo vita nō pōt oseruari. ¶ Ad scdm vō dōm. qꝫ dr i cañ. in aggrauatiōe ipsius pcti dr: nō qꝫ illō pctz essentialiter sit homicidiū.

Membrum tertium.

Tertio querit qñ cōmittit sacrilegiū. ⁊ querit vtrū qñ aliqs abstrahat ab ecclesia q ɔfugit ad ecclesiaz cōmittat sacrilegiū? ⁊ videt qꝫ sic p hoc qd dicit aug. ad bonifaciū auctē supradicta. silr dicit gelasius. Nec prīcibus nec pricipibus nunqꝫ licuit ppetrare vt hominē i sanctuarijs ɔstitutū captata sacerdotis absentia reluctātē reclamātēqz violenter abstraherent: ex quo derelinquit qꝫ ē sacrilegiū. ¶ Cōtra. indignū ē eis ab eccl'a subueniri: p quos scandalū ɔstat in eccl'a generali. si ergo p aliquos in eccl'a scādalū generat. nō eis p ecclīaz. dz subueniri. sz pōt esse qꝫ ille q ɔfugit ad eccl'am scādalū. fecit in eccl'a vtpote cōmisit homicidiuz ergo nō ē subueniēdū ei. frustra eniz legis auxiliū inuocat q cōmittit i lege. ergo frustra auxiliū eccl'e inuocat q ɔmittit in eccl'az. ergo talis si abstrahit ab eccl'a nō cōmittit sacrilegiū: cū ecclesia eū nō debeat tueri. ¶ Itē dr in exo. xxi. Siqs de industria occiderit primū suū p insidias. ab altari meo euelles eū vt moriat. ergo tales ecclesia non tuebat. pari rōne neqz nūc defendi dz. ergo non cōmittit sacrilegiū circa talez psonā. Ad quod rūdet. qꝫ sit sacrilegiū ⁊ ɔ imunitatē eccl'e si extrahatur aliqs p vinculū ɔfugit ad subsidiū eccl'e in periculo. nisi hoc fuerit in certis psonis ⁊ certis casibus. quoꝝ vnus est si fuerit publicus latro. vel nocturnus populator agroꝝ. talis eiz extrahi pōt ab ecclia sicut hr extra. inter alia. Alius casus est. si fecerit homicidiū in ecclia. sic̄ extra. c. imunitatē. ⁊ ñ tñ itelligit de homicidio sz de mutilatōne mēbroꝝ sicut ibidē exprimit. Preterea huius si cōfugerit ad eccl'az nō ē extrahēdus nisi dñs p̄stiterit iuramētū de ipunitate. sz hoc facto ɔpellēdus est ad huiuā dñi sui redire. vel inuitus a dño suo poterit occupari. ¶ Ad obiectū aūt in ɔtrium dōm ē. qꝫ illud qd dicit in exo. in veteri lege pcipiebat que erat lex seueritatis ad cohertōēz malignitatis humane. In noua aūt lege q ē lex pricipaliter benignitatis nō ita gnāliter intelligit sz cū ppetrat homicidiū. ¶ Illud vō qd obijciebat qꝫ indignū est ⁊c̄. nō intelligit de quocūqz scādalo sed de homicidio vel de mutilatōe sicut in decretali determinat. qꝫ autē dr frustra auxiliū ecclesie inuocat ⁊c̄. hoc intelligitur de casu determinato.

Querit si vir cognoscat vxorem suā in ecclesia vtrū cōmittat sacrilegiū qz mūdicia dz custodiri in loco. ⁊ videt qꝫ sic: per rōnē sacrilegij. ē eīz violatio rei sacre. ¶ Ad qd rūdet per hoc qd dr de ɔse. di. j. ecclijs. vbi intelligit de pollutione facta p adulteriū. tunc. n. intelligit maxie fieri sacrilegiū. si enim fuerit alia pollutio in eccl'a voluntarie minus est pctm. ⁊ hoc idicat differēs modus scificationis. sicut habet extra. de ɔsecratiōe ecclesie in nouella cōstitutione. Deinde querit si imminente ɔsecutiōe hostili possent seculares cū familijs suis ⁊ pecoribus recipi in ecclesijs. ⁊ cimiterijs ⁊ ibi comedere ⁊ bibere ⁊ dormire: ita qꝫ nō cōmittat sacrilegiuz. ⁊ videt qꝫ nō: qz fit ibi violatio rei sacre ⁊ quedā maculatio. Dicit eniz deut. xxiij. sup illud habebis locū extra castra. corporalē mūdiciā diligit deus. ⁊ iō pcepit nihil fedum remanere in castris. si igit in castris populi israelitici voluit dñs, mūdiciā corpalez seruari: multomagis i castris eccl'e voluit dñs mūdiciā custodiri. ¶ Preterea dr. xlij. circa finē dr. qꝫ ñ oportet i basilicis seu ecclesijs agapen facere ⁊ intus mādūcare vel accubitus sternere. ¶ Preterea si detestabile ē qꝫ vestimēta siue vasa misterij sint imūda eo qꝫ dñs eciā mūdiciā corpalez diligit: cōsili rōne erit detestabile si sit imūdicia in cibis ⁊ potibus vel suppellectilib⁹. Ad qd rūdet. p hoc qd dr extra. de custo. eris. relinq volumus. vbi dr. phibemus firmiter ne suppellectilia huiusmodi i eccl'a admittant. nisi pp hostiles icursus aut incēdia repentina aut alias necitates ad eas oz hic refugiū. sic vt cū necītate cessāte res ad loca pristina reportent. sic eciā ē de alijs rebus q reponunt in alijs cimiterijs bñdictis. ⁊ dicit dist. xlij. nulli

epi vel clerici i eccl'a otinent nisi forte transeuntes hospites necessitate illic forte reficiant. populi etiam ab huiusmodi otuitijs quantum pot fieri prohibeant. Rndet ergo q ubi e huiusmodi necessitas non est sacrilegiu. nec immunitas sacri loci violat. debz tn qntu melius pot fieri modicia in sacro loco obtuari. Illud at qd d' in cano. intelligit ubi nulla extat necessitas vel eccle utilitas: sz magis inhonestas. q aut d' de vestimetis vel vasis eccle. dom q no e simile oino. ip aliter. n. suanda e modicia in vestimentis t vasis ecclasticis. t maxie i his q altare otingunt.

Mebrum quartum.

q Uarto queritur d pena sacrilegij. Fm can. aut. duplex est pena. una spualis. alia pecuniaria. Spualis pter pnias e excoicatio. sz in hoc distinguit q p sacrilegio in persona omisso maior excoicatio ipo iure. sacrilegio vero i rebus omisso e minor excoicatio. exceptis casibus in qbus e maior excoicatio. vt qudo aliquis incendit vel frangit. sicut habet extra. de sent. ex. oquesti. t. x. q. iij. oes ecclesie. Pena vo pecuniaria iure p sacrilegio comisso in psonam iure pro omisso in rebus determinat in rebus. sicut in atrio t quisquis inuentus fuerit t c. t in alijs huiusmodi. plures. n. canones sut in qbus pena huiusmodi taxat.

Questio. clxxxix. de scandalo.

D Ictu est supra de criminibus que omittunt i deum. osequeter dom e de his que omittunt in pximum. In quibusda aut ledit pximus i mente sicut e scandalu. In qbusdam ledit in corpe sicut e homicidium. t que sunt illius generis sicut sunt duellu t torneamentum. In aliqu vero ledit i possessione sicut e in rapina t usura t in fraudulento otractu t furto. Primo aut dicendum e de scandalo circa qd primo querendum e quid sit. Scdo si sit pctm per se. Tertio an omne scandalu sit mortale peccatu. Quarto utrum necesse sit esse scandala. Quinto de comparatione scandali actiue dicti ad scandalum passiue dicti. Sexto si dimittendum e scandalum pro veritate vite doctrine veritatis t iustitie. Septimo quid sit tacendum propter scandalum. Octauo utrum petrus scandalizauit separado se a gentibus t cosimulando cum iudeis t de alijs contingentibus scandalum.

Membrum primum.

c Irca primum sic sup illud. xix. math. Ue mudo a scadalis. gl. qui scadalizat dicto vel facto minus recto pstat occasione ruine. ergo scadalu est dictum vel factu minus rectum t c. ¶ Sed videt q hec ro no oueniat omni scadalo. Dicit eniz. viij. Isa. de xpo. erit in lapide offensionis t in petra scadali. Si ergo scandalu d' ibi obex ad quez offendut iudei. nec tn in xpo fuit dictu vel factu minus rectu. no ergo hec ro ouenit omni scadalo: qr n illi de quo d' petra scandali. ¶ Preterea. scadalo passiuo non ouenit illa ro. non eniz e dictu vel factum t c. ergo no omni scandalo ouenit. ¶ Preterea. agere t pati no coicant i genere uno. ergo nec in una coi ratione: sz scadalu actiuu ad agere d'. scandalu passiuu ad pati refert. no ergo est una coio ro scadali actiui t passiui. ¶ Ite scadalu d' p similitudine in spualibus respectu eoz que sunt in corpalibus. offendit. n. pes corpalis t p similitudine pes spualis. d' at scadalu obex vel ipactio. querit ergo de quo d' p primo an de obice an de ipactione? t vr q primo dicat de obice. qr obex pbet occasione ruine. ¶ Ite impactio passio qda est. t i passioe p se n e demeritu. in scadalo aute e demeritu. ergo magis refert ad obice q ad impactione. Sz ecotra vr. scandaluz. n. pctm e. obex at fm sua substam non e pctm. ergo potius d' scandalu de ipactioe. si. n. sit lapis ad que offendat aliquis pede suu: nunqd lapis dicet ee scadaluz vel ipsa offensio. ostat q ipsa offensio pprie. ergo scadalu dicet impactio. ¶ Ite ipactio coe est aliquo mo in actiuo vel passiuo scadalo. obex aute non sic. ¶ Ite orig. sup illud. nume. xxxi. vt decipere pri mo filios t c. glo. scadaluz e ubi recte ambulanti deceptio ad peccandu subijcit. deceptio at se habz per se ad impactione non ad ipm obice ergo pricipaliter scadaluz dicit respectu impactionis.

Ad qd rndet. q scadalu aliqn d' de obice: t aliquado de ipactione. De obice d' math. xvi. Cuz dns dixit petro scadalu mihi es. t sit cum d' sacerdos ee scandalu totius parochie cu tenet publice fornicaria. Fm hunc modum no d' diffinitio scandali. non. n. psone ouenit sz actui. x pa aut no dicit scandalu illo mo nec illo neqz. n. fuit psona scadalizans. nec i eo fuit actus scadalizatiuus. sz dicebat lapis offensionis t petra scadali. non q ca offensionis vel occasio eet ab ipso: sz in ipso indeta. sicut si aliquis in plana via offenderet pedem suu t caderet ex sua indiscretione. ipa via cu non haberet obicem no esset ca vel occasio ipius ruine sz indiscretio ambulantis vel defectus aliqs in ipo. ¶ Ad illd vero qd obijcit de scandalo passiuo. dom est q predicta ro est scadali actiue dicti. scandalum autem passiue dictu aliam hz ratoez. est enim scandalum passiue dictuz. cum aliqs dat sibi occasionem ruine ex dicto vel facto alterius

siue sit rectū siue nō rectū. Math. xv. vbi dicit. Scis qz pharisei audito verbo scandalizati sūt. ¶ Ad illud vō qd obijcit. q nullatenus pt intēto aliqua eē cōis p modū generis scādalo actiuo τ passiuo sicut nec agere τ pati. dōz q nō ē silē. lz agere τ pati nō hēant genus cōe. scādalū tn̄ actiuū τ passiuū hnt pctz p genere. τ nomē impactōis aliq̄ mō ē cōe. cū aliqs īpingit pedē alteri⁹ vt cadat. vl' cū aliqs īpingit pedē ppriū. ¶ Ad illd vō qd obijcit vtrū p pri⁹ dicat d obice an d īpactōe. dici pōt q quo ad quid p prius dicit d obice. τ quo ad quid p prius d impactōe. pprie aūt vt h loquimur de ipa impactione. sic eiz ē peccatū. put actiue dicitur. ē eiz impactio actio τ ē īpactio passio. τ vtrūqz fz rē peccatum est. nō eniz loquimur h de passione pprie dicta que nō est peccatū. ¶ Ad illud vero qd obijcitur de compatione impactionis ad deceptōez. dicēdū q lz ad idem referatur. differunt tamen rōe. deceptio enim ad vim cognitiuā refertur. impactio vō pertinet ad affectiuam.

Membrū secūdum.

Secūdo q̄rit vtrū scādalū sit pctz p se. τ videt q non sit p se genus pcti. qz cū dico peccare corā alio. hoc qd dico corā alio dic circūstātiā act⁹. τ scādalū nō importat nisi peccare coram alio vt ibe ... i peccatū. relinquitur ergo q nō sit pctz fz se sed ex circumstantia. ¶ Item aliquis recidiuat. ex hoc q peccat ingratus ē. τ hec īgratitudo circūstantia peccati ē τ nō p se peccatū. ergo a sili videtur q scādalum nō dicat nisi circūstantiā pcti pcedēns. ¶ Itē si ille facit bona corā alijs nō facit duo bona fz nisi vnū bonū. ergo p oppositum vnus erit defect⁹ opposit⁹ huic rectitudini. s. curitas opponit. hoc ē scādalū. relinqt ergo q nō sit p se pctz imo circūstātia pcti. Cōtra. ē peccare i se. i deū. i pximū. fz scādalū inq̄ztū scādaluz est pctz i pximū. fz cū dico dictū vl' factū minus rectū dico pctz i seipo. cū at dico pbens alij occasionē ruine. dico pctm i pximū. τ ita dico pcta erūt i scādalo. ¶ Itē diuersa dispositio ex pte materie act⁹ facit diuersū pctz. vt si cognosco nō meā τ hoc vl' solutā vl' cōiugatā. ergo diuersa dispositio i mō act⁹ faciet diuersitatē pcti. τ ita scādalū erit diuersū pctz ab alijs. Ad qd rūdet. q pctz dr diuersū genē ab alio pluribus modis. vl' rōe diuersoꝝ actuū. τ sic supbia τ auaricia dicit eē diuersa pcta vl' rōe circūstātie diuerse q̄rū vtraqz trahit i genus diuersū. sic cū dr pctz ex ignorātia τ ex īfirmitate. vl' rōe diuersoꝝ qbus fit iniuria. sic alio genere dr pctz i deū τ pctz i seipz vl' i pximū. cū ergo dr d scādalo qd ē pctm, sepatū ab alijs. hoc itelligit nō rōe act⁹ diuersi fz rōe diuersi termini. fz. n. q ē dictū vl' factū minus rectū i se terminat i seipso. fz at q occasiōez pbet ruine alteri. sic terminat ad pximū quē ledit. τ ita vno mō dicit differēs pctz genē. alio vō mō idēptitas fz aggrauatū p circūstātiā. ¶ Ad illd vō qd obijcit d igratitudine. dōz ē q i pte ē silē. i pte disilē. ē. n. loq d igratitudine, put ē pctz. ppriū i genē. τ fz hoc nō dr eē circūstātia alteri⁹ pcti. cū aliqs ex itētōe nō reddit grās deo d acceptis bnficijs dū dz. Ingratitudo at q̄ ē i eo q pati recidiuū. nō ē nisi ex cōsequēti τ tal' nō dic nisi circūstātiā rōe cōditōis psone. scādalū at dic cōditōz ex pte ipi⁹ act⁹. τ pt eē sine alio pcto subtracto. τ ita pt scādalū eē diuersū pctz. ¶ Ad tertiū vō dōz. q nō eē silē ex pte ipi⁹ boni τ ex pte mali. bonū eiz vno mō dirigere. malū vō ex multis defectib⁹. τ iō diuersa pcta pnt attēdi fz diuersos defect⁹. ¶ Ad illud vō qd obijci pōt. q peccare i occulto nō fac genus pcti p se. quare nec peccare i manifesto. Rndet q peccare i occulto q̄ni ē d se nō ledit pximū nisi aliqua alia rō addatur. cū at dr peccare i manifesto dat occasio ruine pximo. τ iō q̄si duplex eē dsignat. rōe cuius dicet eē alterū pctz.

Deinde querit̃ .§. j.

cū pctz sit dictū vl' factū vl' cōcupitū cō legē dei. pt queri vtrū scādalū hās tres dias cōplectat. τ vr q simile. sicut eiz i alijs peccatis cōtingit peccare volūtate ita q non actu ita in isto cōtingit peccare volūtate ita q nō actu τ alia duo cōueniūt ei. ē eniz scādalū dictū vel factū minus rectū. τ ita aliqd scādalū erit i itētōe vel volūtate. ¶ Cōtra. nō datur occasio ruine pximo nisi ex eo qd ē manifestū itentio vō vel volūtas sūt in occulto. ergo nō hnt rationē scādali. ¶ Itē cōtingit scādalizare signis. hoc aūt nō ē dictū vel factum minus rectū. ergo aliqd ē scādalū pter illa duo. ¶ Itē sicut dicit amb. oē pctz principaliter est i itētione fz scandalū ē peccatū ergo ē principaliter i itētione. cōtingit ergo sola intētione peccare i hoc genere pcti fz hoc qualiter pōt eē cū nulla det occasio ruine siue offēdiculū ipi pximo. Ad qd rūdet. q scādalū nō determinat penes hoc q[illegible] ē cōcupitū. nisi sicut i illo q hz itētōz mechādi dr eē mechus corde. ita i illo q hz itētionē scandalizandi dicit esse peccatū qd ē scādalū quo ad quid. nō sic autem i eo ē q nō hz itentōez scādalizādi lz scādalizet. in talibus eniz scandaluz ē in dicto vel facto. nullatenus in cōcupito. ¶ Ad secūdū. vero rūdetur. q dictū vel factū large accipiuntur vt cōprehēdat deinde nutū τ signū. sub facto eiz pnt cōphēdi vel pter quādā cōueniētiā. sub dicto eo q innuens vel signuz faciens quodāmodo dicit. ¶ Ad tertiuz rndetur. q illud verbuz amb. intelligitur de intentione que respicit ipuz actū cum circūstātijs. Cū lz scādalizās non itēdat scādalizare. intēditū illud dictum vel factū ex quo prebetur oc-

casso ruine: ⁊ ita scādalum ē ex inctiōe.

Mēbrum tertium.

t Ertio querit an omne scandalum sit mortale pctm: an aliqđ veniale? Et vi det q̄ sit mortale. p hoc qđ dr matth. xviij. Ue illi per quē scādalum venit. Et iterum ve mūdo a scādalis. ve autē dicit dānationē pene eterne. Pena vero eterna non debet nisi mortali pcto per se. ergo scādalum ē mortale pctm. ¶ Itē de scādalo actiuo pz p hoc qđ dicit. qui scādalizauerit vnum de pusillis istis expedit ei vt suspendat mola asinaria ⁊c. sz per molā asi nariā ⁊ profundū maris signat pena pro morta li: ergo scādalum ē mortale pctm. ¶ Item in ps. iuxta iter scādalum posuerunt mihi. glo. non ī via sed in luto. sz lutum dicit esse mortale pctm. ergo scādalum est mortale peccatū. ¶ Itē hiero. doctor qui vbo docet ⁊ opera scandalizat regnum celo rum claudit: sz nō claudit regnum celorū nisi per mortale pctm. ergo scādalum adminus in plato erit mortale pctm. Cōtra. sup illud. xiiij. ad Ro. Malū ē homini ⁊c. glo. ne ponat fratri offendi culum. i. aliqđ vñ peccat frater exēplo nro. vel scan dalum. i. ɔtristationē qđ minus ē q̄ offendiculū: ergo si offendicula peccat ⁊ scādalū minus ē. erit ergo scādalum quoddā veniale pctm. ¶ Itē di ctum vel factū minus rectum aliqñ potest eē mor tale aliqñ veniale: ergo ⁊ scādalum qđ ē ipm di ctum vel factū. verbigra aliquis dicit mendacium iocosum. ⁊ exēplo suo aliū puocat ad sile. nonne tale factum minus rectū veniale ē? ⁊ ita ⁊ ipm scā dalum veniale erit. ¶ Itē bern. Non oīum scāda la equa lance pēsanda sunt. aliter. n. accipiēda sūt scandala pusillorum. aliter phariseorum. illorum scan dalum ex ignorātia procedit istorum ex malicia. videt ergo q̄ quoddā scādalum passiuū sit veniale quod dam mortale. pusillorum veniale: aliorum vero morta le. ¶ Itē. xiiij. ad Ro. super illud. scādalizat aut in firmat. scandalizat. i. ɔtristat: infirmat si dubitet in fide etsi non offendit. infirmat qui nō recedit a fi de sz dubitare cepit: est ergo scādalum sumat ge neraliter. in oībus istis erit aliqđ scandalū passiuum veniale. Ad qđ rñdetur. q̄ quoddā scādalum ē veniale. quoddā mortale. tā ex pte scādali actiui. q̄ passiui. magis autē est ex pte scandali passiui. ⁊ oz intelligere hoc verbū ruere dupliciter. vnū q̄ ē cōe ad veniale ⁊ mortale. ruina enim dicit eē cum quis ē in motu ad casum vel cum oīno cecidit. sic scā dalo veniali ruit homo. sic vero mortali. ⁊ occasio similiter cōiter accipit. ¶ Per hoc autē pōt solui qđ obiectum ē. Illud enī qđ dicit ve mundo a scāda lis intelligit de pcto mortali. Illud etiā qđ dr in ps. vsqz ad pectus. glo. quicūqz affligit ecclesiam ⁊ scandala facit. ⁊ si xpianus dicit perdit fidē. hoc enim de scādalo mortali intelligit. ¶ Similiter illud qđ dicit. Qui scādalizauerit ⁊c. ⁊ qđ dicit hiero. de scādalo prelatorum. de quo dicit Jo. ɔstantino pol. neqz cadaueris fetor ita pniciosus. ⁊ si vnus polluat locū sicut si sparsim nidore diffuso corru pit aeris morbū pluribus generet. ita siquis ē ī re ctore viciorum morbus: facile in eis q̄ ei ad obtēpe randū presto sunt tradit atqz trāsfundit. ⁊ multo facilius qđ mali ē ab eo trāsit in ɔpatum siquid in eo vtutis ⁊ īdustrie fuerit. ¶ Qđ autē obijcit p aucto ritatē bern. dōm ē q̄ ex vtute illius auctoritatis ñ habet q̄ scandala pusillorum sint venialia pcta sz q̄ minora sint scādalis aliorū. pctm. n. ex ignorātia pōt eē: aliqñ mortale aliqñ veniale ⁊ silr ex infir mitate. ¶ Silr rñdēdū ē ad illud qđ obijcit per gl. sup illud Ro. xiiij. Est. n. quoddā dubitare in quo homo recedit a fide etiā īformi. ⁊ si tale eē: eēt mor tale scādalum. si ēt cadit homo a fide formata: ad huc ē mortale. si vero cadit manēs tñ in fide forma ta: tūc ē veniale pctm. ⁊ isto vltimo mō tñ potest eē veniale pctm. Dubitatio āt tunc ē surreptionis nō deliberate rōnis.

Membrū quartum.

q Uarto querit vtrum necesse sit eē scā dala ⁊ vr per hoc qđ dicitur in matth. xviij. Necesse est vt veniant scandala. ¶ Preterea dicit Criso. Si corrigen di essent homines: non dixisset quoniā necesse est vt veniāt scandala. sz q2 preuidit inemēdatos fu turos eē ex se. qđ premissū autē ē necesse ē euenire: ergo necesse est scādala euenire. Contra. si ne cesse ē scādala euenire. necessitas autē tollit culpa bilitatē qđ ostēdit Cris. per sile. nullus īcusat eum qui necessitate talis est: sz magis veniam dat. vt si aliquis cecus ē a natiuitate si vero ex ppria mali cia non. sic eodē mō si ex necessitate eueniunt scā dala nullus inculpat: sz inculpat. non ergo ex ne cessitate eueniunt scādala sz ex electiōe. ¶ Qđ autē veniāt ex electione nō ex natura nec a deo. pz sic p Cris. si in quibus nō incusamus testamur natu re illud eē totum manifestū. qñ in quibus increpa mus: ondimus qñ electiōis ē hoc delictum. ¶ Itē que nālia sunt non trāsmutant: sz hec trāsmutant de facili. qui. n. despexit pauperem iam nō despicit ⁊ econuerso. ergo scādalum ī huiusmodi non ē a nā. nec etiā ē a deo. tunc enim non eēt dicere ve illi per quē scādala veniunt. ¶ Preterea. dicit Cris. Si nos ī quibus fuerimus ipi cā nō īcusamus famu los nostros. multomagis vniuersorū deus: sz in cusat scādalizātes: non ergo scādalum est ab ipso. ¶ Qđ etiā scādala non sint necessaria pz p hoc qđ statim subiūgit. si manus tua vel pes tuus scā dalizat te: abscide ⁊ erue a te. ¶ Preterea. si na tura eēnt mala superflua eēt hec āmonitio ⁊ super flua eēt custodia que ē p ea q̄ supradicta sūt. si autē non ē superflua: manifestū est qñ lī. ar. ē pnicica. ⁊

sta scädaluz ẽ a li. ar. si ergo ex necessitate. Ad
qḋ rñdendū. ꝙ necesse dĩ multipl'r. ẽ. n. necessitas
omnimoda imutabilitas vbi non coopaẽ aliquo
modo li. ar. ꝛ hoc mȯ non ẽ necesse euenire scã/
dala. Est iterũ necessitas ex dispositiõe nature cor/
ruptẽ siue praue ꝯsuetudis. ꝛ hoc mȯ pȯt illȯ in
telligi sicut dr̃ ꝙ necesse ẽ egritudinẽ aliquã ster/
uenire. sꝫ non ẽ necesse eũ qui attẽdit ab egritudie
corrũpi. ꝛ. hoc mȯ dicit Cris. Nihil ita nociuũ ẽ
vt cõuersatio pniciosa. ꝛ iterũ. Si queras vñ sunt
mala: a desidia dico ꝛ a cõmorãdo cum pnicio/
sis ꝛ a ꝯtẽnendo virtutes. Tertio vero mȯ dr̃ ne
cesse hoc ẽ vtile ex ꝯparatõe ad finẽ siue ad bonũ
qḋ ex illo elicit deus. ꝛ hoc mȯ dicit. j. Corin. xi.
Necesse ẽ hereses eẽ. vt qui ꝓbati sunt manifesti
fiant. sic ẽt ẽ. necesse ẽ euenire scãdala. ex illis enĩ
elicit deus bonum. vñ dicit Cris. scandala erigũt.
stabiliorẽ enĩ eũ efficiũt. quare si vigilauerimus
non paruũ hic fructificabimus lucrũ. si autẽ ho/
minibus existẽtibus ꝛ tantis tẽtationibus iminenti/
bus dormimus: quã erimus digni venia in otio
venientes. ¶ Et ꝑ hoc pȯt solui illud qḋ obiecimꝰ
ẽ. illud enĩ qḋ dicitur in math. ꝛ in luc. non dicitur
de necessitate ſm primũ modũ. sꝫ de necessitate ſm
secundũ modũ aut tertiũ. si. n. dicẽtur ſm primũ
modũ. tunc locũ hẽret illud qḋ dicit Cris. oppo/
nẽdo. si necessitas huiusmõi essꝫ: tolleret oĩs cul/
pa. ¶ Qḋ aũt dr̃ necessariũ euenire. qꝛ ꝑsciũ. dicẽdũ
ꝙ illa necessitas ñ ẽ rei absolute. sꝫ dr̃. eẽ necessitas
ꝯsequẽdi. seqꝫ. n. ẽ ꝑsciũ ergo eueniet. nȯ tñ necessa/
rio eueniet. cũ dẽpẽdeat a li. ar. ꝑscia. n. ñ ĩponit ne
cessitatẽ hĩs que subsunt li. ar. aliter. n. ẽ in bonis ꝛ
aliter ẽ in malis. In bonis. n. ꝑscia ẽ cã. in malis ve/
ro non. sꝫ eo ꝙ eueniunt iȯ ꝑdicunt. Unde Cris.
cũ dixerit necesse non spontaneũ ptãs destruẽs
neqꝫ libertatẽ electõis neqꝫ necessitatẽ alicui rei
submittẽs ait. nȯ igit ꝑdictio eius scãdala īducit.
absit: neqꝫ qꝛ predixit propter hoc sit: sed quia eẽ
futurum erat ꝓpter hoc predixit. qꝛ si nollent illa
pniciosa agẽ: nȯ euenirẽt. si nȯ euẽtura eẽnt: non
eẽnt predicta.

Membrũ quintum.

q Uinto querit vtrũ maius sit peccatuꝫ
scãdalum actiuũ ꝙ̃ passiuũ. Qḋ parũ
distent dicit hiero. Par distant in vi
cio scãdalizare ꝛ scãdalizari: fallere ꝛ
falli. si ergo falli in hĩs que sunt fidei valde picu/
losuꝫ ẽ. scãdalizari siliter erit valde piculosuꝫ in hu/
iusmodi. poterit ergo eẽ ꝙ scãdalum actiuum mi
nus sit passiuo. nã plus poterit scãdalizari ꝙ̃ ipse
intẽdit scãdalizare. intẽtio vero nomẽ opi ĩponit.
¶ Contra. Nu. xxxi. hẽtur in glo. Longe grauius
ẽ peccatũ. dare peccãti cãꝫ ꝙ̃ peccare: sꝫ dare cau
sam peccati ẽ scãdaluꝫ actiuũ. ergo grauius ẽ scã
dalum actiuum ꝙ̃ passiuũ. ¶ Preterea ꝺ scãda/
lo actiuo dicit ve illi ꝑ quẽ scãdalum venit. nȯ ãt
dicit ve illi qui scãdalizaẽ. Ad qḋ rñdet. ꝙ ma/
ius ẽ scãdalum actiuũ faciẽdo cõparationẽ i gnẽ:
ꝛ hoc mȯ ꝓponunt rõnes ꝓ illa pte. pȯt tamen
scãdalum passiuũ in aliquo subiecto eẽ magis pe
riculosuꝫ ꝙ̃ actiuũ in aliquo. ¶ Qḋ aũt dicit hie/
ro. ꝙ par distãt in vicio ꝛc. rñdeo. ꝙ ẽ quedã di
stãtia ſm genus pcĩ ꝛ ẽ alia ſꝫ magnitudinẽ pcĩ.
ſm genus ergo pcĩ. par dicunẽ distare. eo ꝙ ali/
quo mȯ ꝯueniunt gignẽs ꝛ genitũ ſm idẽ genus
pcĩ. Si vo attẽdat distãtia ſm magnitudinẽ pcĩ.
maius ẽ scãdalum actiuũ ꝙ̃ passiuum. Adhuc
etiã querit de cõparatõe scãdali actiui ꝛ passiui
ĩ determiato cãu. pȯt. n. eẽ ꝙ aliqs videat aliquẽ
fornicari ꝛ ad exẽplũ eius ꝓuocaẽ. ꝛ alius forni/
caẽ nȯ itẽdẽs tñ aliũ ꝓuocare. ꝛ hoc facit ĩ manife
sto. qrit qs illoꝝ magis peccet? vr̃ ꝙ q ꝓuocaẽ sci
enter ꝛ ĩprudẽter ruit exẽplo alterius. plus ergo
peccat ꝙ̃ ille q fornicaẽ ꝛ nȯ itẽdit aliũ ꝓuocare.
Rñdeo. ad hoc ꝙ oĩbus alijs circũstãtijs paribus:
grauius ẽ actiuũ ꝙ̃ passiuũ. possunt tñ cãu eẽ ex/
cedẽtia ꝛ excessa.

Membrum sextum.

t Exto querit quid sit dimittẽdũ ꝓp scã
dalum passiuũ. Ad qḋ sciẽdum distin/
guit bern. sic. peccamus ex ĩfirmitate.
ex ignorãtia. ex certa malitia. In pri/
mis duobus cãbus cauẽdum ẽ ne faciamus ali/
qḋ qḋ alij sit cã scandali vel mali. cum scꝫ ex ĩfir/
mitate vel ignorãtia procedit. in tertia nȯ: cũ scꝫ
ex certa malicia ẽ. Unde dñs ꝺ pharisteis qui ex ma
licia scãdalizabãt ait math. xv. sinite illos ceci sũt
ꝛc. ꝛ de querẽtibus didragma ait petro Math.
xvij. vt autẽ non scãdalizemus eos vade ad ma/
re ꝛc. Unde bern. illoꝝ. s. phariseoꝝ scãdalũ ex ma
licia ꝓcedit. eorum ex ignorãtia descẽdit. isti scã/
dalizanẽ eo ꝙ veritatẽ nesciunt: illi qꝛ odiunt. Re/
gula hiero. talis ẽ. omne qḋ pȯt fieri vel nȯ fieri
salua triplici veritate omittẽdum ẽ ꝓp scãdaluꝫ. sꝫ
si veritas sit in piculo: non ẽ omittẽdum bonũ ꝓp
scãdalum. scꝫ vt omittaẽ veritas iusticie vite vl' do
ctrine verbi grã. si scãdalizantur parentes nisi ego
postꝙ̃ veni religionẽ redeaꝫ ad seculum non debeo
redire. qꝛ veritas vite ẽ in piculo. Similr' si scã/
dalizanẽ auditores qꝛ ꝑdico fidẽ xp̃i vel decalo/
guꝫ. non debeo dimittẽ qꝛ ṽitas doctrine ẽ i peri
culo. Silr' si reus scandalizatur si proferã rectam
sniam: non debeo dimittẽ qꝛ veritas iusticie eẽt in
piculo. Distinguit aũt possit ille tres veritates. nã
veritas vite ptinet ad oẽs. ꝯprehẽdens oĩa ꝑce/
pta ꝛ ꝓhibita ꝛ ꝯsilia. veritas iusticie ad ꝑlatos
ꝯprehẽdens duas ptes iusticie. s. seueritatẽ i puni
endo reos. ꝛ liberalitatẽ in sustinẽdo miseros. ve
ritas doctrine. s. ad ꝑdicatores ꝛ magr̃os. vel ali/
ter ſm tres vires aĩe. vt veritas vite ꝯcupiscibilẽ

ordinet ad bonū veritas iusticie irascibilē cōpe/
scit a malo. veritas doctrine rōnalē informat ad
bonū discernēdū ? fugiēdum malū. circa hec
tria accidit dubitatōes d̄ scādalo vitādo. ? pmo
de opibus misericordie. scdo d̄ opibus q̄ sūt i cōsi/
lio. tertio d̄ his opibus q̄ dicunt iudicia.

Circa autē opera .§. j.

misericordie q̄rit vtrū ip̄a sint dimittēda pp scāda/
lū. ? videt q̄ nō. opa. n. misericordie sūt i p̄cepto.
s3 q̄ sunt i p̄cepto ptinēt ad vitatē vite. ergo nō sūt
dimittēda pp scādalum. dicit. n. greg. sup Ezech.
si d̄ veritate scādalum sumit. vtilius pmittit nasci
scādalum q̄ vitas relinquat. ? hoc habet i gl.
xvij. luc. sup illō. īpossibile ē ?c. ¶ Contra ad opa
misericordie nō obligat aliqs ad semp nisi p loco
? tpe. nō ergo peccamus si dimittamus ad tpus.
s3 qcq̄d sine pcō possumus facē. debemus facere
p vitādo scādalo. pximi. sic h̄r sup illō. xviij.
math. Ve illi p quē scādalum venit. ? xvij. luc. vbi
d̄r. Nota q̄ in q̄stū sine peccato potes vitare scā/
dalū. pximi debes. ? pōt poni cāus sint duo i ex
trema necessitate ? nō possis subuenire nisi alte/
ri. vterqz vero scādalizabit si dem alteri ? nō si/
bi. si dem scādalizoz si nō dem transgredior p̄ce/
ptum. ? ita vtroqz mō peccat. Ad qd̄ rūdet q̄
opa misericordie nō sūt dimittēda simplr pp scāda
lum vitādū s3 differēda sūt vel occultāda. melius
enim fiunt i occulto sicut h̄r. vi. math. Attendite ne
iusticiā vestrā fa. co. ho. ?c. ¶ Ad illō vō qd̄ obij
cit q̄ opa misericordie sunt i p̄cepto. ? ita nō dimit
tēda pp scādalum. rūdēdū ē. q̄ verū ē p illo tpe p
quo obligāt. ? ideo rūdendum ē ad casum ppo/
situm. s3 ambo sunt in extrema necessitate si res est
diuisibilis vtriqz. n. subueniēdū. si vō nō sufficit
ad releuādum necessitatē vtriusqz: in medio po/
natur. ? q̄ pmo venerit accipiat p se vel p inter/
positam psonam.

Deinde querit .§. ij.

vtrū ɔsilia sint dimittēda pp scādalū. vtpote renū
ciando seculo ? intrādo claustrū supposito scāda/
lo pentū patris. s. ? matris. ? vr q̄ sic. p hoc qd̄ d̄r i
gl. q̄ in q̄stū potes sine pcō vitare scādalum pxi/
mi debes. cū ergo nō teneat hō ad cōsilia pōt sine
pcō nō aggredi ɔsilia: qd̄ ē scādalum passiuum i
pūm ipsoꝝ pentas. ergo dimittēdū ē ipm ɔsilium.
¶ Preterea et. d̄ no. op. mie. cū ex iudicio d̄r. ab
his q̄ sine pcō mortali omitti pñt ppter ? omitti
p scādalo tollēdo [illegible] ē ? etiā p vitādo scā/
dalo differēdum s3 tale ē illō tps illo quo si tenet ad
ɔsilium hoc d̄r pp hoc q̄r p votum de cōsilio sit
p̄ceptum. restat ergo q̄ tps quo ē ɔsilium dimittē
dū ē pp scādalū. ¶ Adhuc et addit q̄ pōt ɔtingē
q̄ pr ? mater nō hēant pturorē aliqū. si ergo in/
trat ɔsilium de morte ipsoꝝ. p̄ceptum aūt ē de ho/
norādo patrē ? matrē qd̄ intelligitur de corpali
exhibitiōe. si ergo intrat trāsgredit illud p̄ceptum
cum ad hoc tpe necessitatis obliget. ergo peccat
mortalr intrādo. dimittēda ergo ē ipletio consilij
ppter scādalum. Cōtra. ɔsilium dei nō ē dicitū
vel factum minus recti. ergo quid illō implet nō
scandalizat. ¶ Itē si nō iplet ɔsiliū decipit eius vti
litati spūali. ergo cū ɔsilium ē de veritate vite non
ergo dimittēdū ē pp scādalum. ¶ Itē. v. ad gal. si
spiritu ducimini nō estis sub lege. si ergo spūs dei
dictat ad intrādum religionē. solutus ē ab illa le/
ge p̄cepti honora patrē ?c. ergo non transgredit
intrādo. ¶ Itē math. viij. d̄r de discipulo volenti
prius sepelire patrē suū sequere me. ergo voluit
dn̄s q̄ p̄poneret sequela sui opibus misericordie
inter que magnū ē sepelire patrē ? matrē. ergo nō
ē dimittēdum ɔsilium de intrādo claustrū. hoc. n.
ē sequi dn̄m ppter opus misericordie. ¶ Itē dicit
q̄ nō reliquerit patrē ? matrē pp me nō ē me di/
gnus. rñdēdū ē ergo ɔsiliū sibi opi misericordie d̄
sustētatōe pris ? mris. ¶ Ad hoc rūderūt quidā
distinguētes q̄ ille q̄ vult intrare claustrū. aut vult
occasiōe pcī vitādi q̄r nō pōt de facili abstinere
a pcō dū ē in seculo. ? tunc nō oz dimittere pp
scādalum. q̄r veritas vite ē in piculo. Aut intētōe
merita acqrēdi. ? tunc oz dimittere sm illā regu/
lam: quicqd sine pcō ?c. dicere. n. volunt q̄ intē
tio qua aliquis vult intrare claustrū cū merita ac
quirēdi non ē de vitate vite. ¶ Contra due sūt par
tes iusticie gnālis que vitatem vite ɔtinēt. s. decli/
nare a malo ? facere bonum. pfecto sm veritatē
vite ē in faciēdo bonum. ergo si aliqd ptinet ad fa
ciēdum bonū. magis ē de vitate vite q̄ illud qd̄
ē solum ad malū declinādum. sed trāsire ad fru/
gem meliorē vite ptinet ad faciēdum. melius er/
go ē de vitate vite. ergo nō ē dimittēdū ppter scā
dalum. Ad qd̄ rūdet p distinctionē. aut. n. ē obli
gatus ē ad cōsiliū aut nō. si ē obligatus; iam de
ɔsilio factum ē p̄ceptum. Itē si obligatus ē. aut cū
p̄hendit tpus istud illō tēpus. puideat patri ? ma
tri. sm q̄ pōt. vltra enim illō tps nō ē licitum dif/
ferre sua auctoritate sine dispēsatōe. nec dimittere d̄/
bet pp scandalum alterius. vitas enim vite eēt in
piculo. vbi enim vitas vite eēt in piculo non ē di
mittēdum ppter scandalum. si vō sine determina
tōe tēporis tenet ad statum nisi aliqua ɔditio īter/
ueniat impeditiua. ? tunc pēdente illa ɔditōe puī
deat eis q̄ pōt. Si vō nulla erat ɔditio huiusmōi
tenet intrare vel adminus accelerare q̄tū pōt di/
ctāte ɔscia ? ɔsilio salubri. aliter vitas vite eēt in
piculo. Si vō nō fuerit obligatus s3 ē sibi cōsi
lium. in cāu pōt ? oz differri. p̄ceptum. n. p tpe p
quo ē p̄ceptū implēdum ē. vbi vtrumqz sm illū mo/
dū adimplēdū ē sm prius ? posterius. nō q̄ trās
grediat si nō adimpleat ɔsiliū. s3 vnū implēdū ē q̄r
p̄ceptū ē. alteꝝ vō faciēdū si vult ɔsecutus eē sm q̄

dicit i euãgelio. nec credit semp eẽ differẽdũ ꝯsi/liũ pp ꝓceptũ. ¶ Ad obiectũ aũt rñderi põt. ꝙ cũ ꝯsiliũ [illegible] xp̃i ñ ẽ factũ vl' dictũ minus rectũ sꝫ non subuenire pr̃i vl' mr̃i cũ ẽ necessitas ⁊ hꝫ vñ subueniat. ẽ factũ minus rectũ. ¶ Ad aliud võ rñdet ꝙ nõ deperit vtilitati spũali si nũc nõ iplet ꝯsiliũ sꝫ si nõ implet ꝯsiliũ tũc cũ dictaret spũs dei qui oĩa examinat ⁊ faciẽda ⁊ nõ faciẽda. spũs. n. dei sic mouebit quãtũ ẽ ð se vt fiat eo mõ quo meliori cõuenit. ⁊ respiciẽdũ ẽ ꝙ aliter ẽ ð scãdalo actiuo ⁊ ð scãdalo passiuo. q̃ eñ igredit religione ipso actu nõ scãdalizat. alius tñ põt scãdalizari. sꝫ refert vtrũ ex malicia vl' ex ĩfirmitate. si ẽ ex malicia ꝓpria. ñ ẽ ita ð scãdalo curãdũ q̃tũ ad se sic eiꝫ dixit dñs. sinite eos ceci sũt. si võ ex ĩfirmitate. si bono mõ fieri põt salua triplici veritate. vitetur illõ scãdalũ. ¶ Ad illõ võ qõ obijcit. ꝙ ille q̃ spũ dei ducit ñ ẽ sub lege. rñderi pt̃ ꝙ hoc intelligit ꝙ ñ ẽ seruus legis vt [illegible] timore faciat. sꝫ ñ pp hoc eximit a lege. i. a decalogo. tẽ. n. a ꝓceptis scõe tabule posset absolui. ꝙ cũ ñ sit. nõ itelligit ð lege. quõ ad decalogũ sꝫ quo'ad quedã supaddita. ¶ Ad illud võ qõ ꝯsequẽter obijcit ð discipulo volẽte prius sepelire pr̃eꝫ. rñdet ꝙ [illegible] hoc voluit dñs dare itelligẽ ꝙ paribus oĩb' alijs maius bonũ ꝓponẽdũ ẽ minori bono. ⁊ ꝓpriũ bonũ alterius bono. vñ si vtrũqꝫ simul fieri ñ pt̃. ꝓcipiẽte dño maius bonũ ẽ aggrediẽdũ minori bono dimisso. ꝙ [illegible] dĩ i euãgelio ð derelictõe pr̃is ⁊ mr̃is hoc ꝓprĩe refert ad effectũ carnalẽ. qõ pꝫ. p hoc ꝙ addit ⁊ vxoreꝫ. Illud autem qõ dĩ q̃ reliq̃rit ⁊ mr̃eꝫ ⁊ vxorẽ ⁊ filios centuplum accipiet. ad effectum etiam ꝯm cõditionem debitam cum effectu retorquetur. ⁊ hoc modo intelligitur illud hiero. ad eliodoꝝ. licet puulus i collo pendeat nepos. licet sparso crine ⁊ scissis vestib' vbera sua ostendat mater. licet in limine pater iaceat ꝑ calcatũ pge patrem. siccis oculis ad vexilla crucis euola. solũ pietatis genus ẽ i hac re esse crudelem. Item xp̃us subiectus erat parentibus venerabatur matreꝫ. in cruce pendens cõmendat matreꝫ discipulo qui nunq̃ã ante dimiserat, ⁊ dicit hiero. ad furiã. honora patreꝫ. i. sed si te a dño pr̃e ñ separat. tãdiu scito carnis copulaꝫ q̃ãdiu ille nouerit suum creatorẽ. alioquin deus canet tibi audi filia ⁊ vide ⁊c. ¶ Ad illud auteꝫ qõ dicitur ꝙ ingredi religionem est ð veritate vite concedendum qõ non tñ est de veritate vite concedẽdũ qõ est i precepto. sꝫ ẽt qõ ẽ i ꝯsilio. nec ẽ sic ð sepeliẽdo pr̃eꝫ ⁊ sustentãdo vitã pr̃is in neccitate. vnũ. n. ẽ maioris ĩtẽtõis q̃ aliõ. põt aũt qs sustentare patrẽ per se vel per alium ⁊ simpliciter sepelire.

Deinde querit . §. iij.

an ĩdifferẽtia dimittẽda sint pp scãdalũ. ⁊ loq̃tur apostolus ð repetitõe reꝝ i iudicio. de sumptõe ꝓcurationũ a p̃lato. ð comestione idolatici. prius aũt querat ð repetitõe sũmarij. alibi eĩm diffusius dictũ ẽ. ¶ Querit ergo vtrũ licitũ sit repetere aliq̃b' cũ scãdalo fratris q̃ sua sũt. ⁊ videt ꝙ nõ. dicit. n. ap̃ls. oĩa mihi licẽt sꝫ ñ oĩa expediũt. sꝫ lꝫ licitũ sit repetere sua illis qui habẽt ꝓpriũ in cõi vel in pticulari. nõ tñ videtur expediens cũ scãdalo fratris. ꝓponẽdũ ẽ eiꝫ i ordine caritatis bonũ spũale alteri'. bono tpali ꝓprio. ¶ Itẽ. i. coꝛ. vi. dicit ap̃lus. iã oĩno delictũ ẽ i vobis ꝙ iudicia habetis iter vos. sꝫ hoc ñ dixit pp iudiciũ i se. sꝫ pp scãdalũ qõ oriebat ex iudicijs. vñ seq̃t. quare ñ magis iniuriã patimini? videt ergo ꝯm ap̃lm ꝙ delictũ sit sua repetere cũ scãdalo. ¶ Itẽ dicit ap̃ls. i. coꝛ. viij. Si esca frẽꝫ meũ scãdalizat non mãducabo carnes in eternũ. sꝫ hoc fuit mai' q̃ꝫ ñ repetere. ergo ñ ẽ repetẽdũ cũ scãdalo. Contra q̃libꝫ dꝫ laborare vt ꝓximus suus ñ peccet. sꝫ retinẽdo rẽ alienã peccat. ergo dꝫ laborare ne eã retineat. sꝫ ad hoc ẽ repetitio i iudicio. ergo pt̃ repetere sua lꝫ ille q̃ detinet scãdalizet. ñ eiꝫ ille ẽ cã scãdali sꝫ detẽtor pp suã maliciã. ¶ Iteꝫ si boĩes ñ repeterẽt sua pp scãdalũ occasione sũpta. maior ps hoĩuꝫ rapet bona iustoꝝ. ergo multiplicarent scãdala. dissiparet ergo vnitas eccl'e ⁊ societatis hũane. ¶ Preterea. bona collata cultui dei ecclijs ꝓperirẽt ⁊ ita ñ possẽt vacare bonis spũalibus ꝯꝫ ꝙ oportet. ¶ Preterea. b. tho. cãtuariensis. q̃ videbat eccl'e libertateꝫ destrui. repetijt res eccl'e ⁊ cũ scãdalo regis. ergo exẽplo illi' licitũ ẽ ⁊ ẽt expediens repetere res suas vl' eccl'ie. lꝫ alius scãdalizet q̃ eas detinet. ¶ Videt tamẽ cõtrariũ ð generali scãdalo. ꝓpter eiꝫ generale scãdalũ nõ repetit eccl'ia decimas q̃ tñ ð iure ei debẽtur. ⁊ ita videtur ꝙ nõ sit licitũ repetere cũ scãdalo generali. ¶ Preterea. aliq̃ñ subtrahitur ꝓdicatio ꝓpter scãdalũ generale. multo ergo fortius repetitio reꝝ suaꝝ dimittẽda ẽ ꝓpter scandalũ generale. Ad qõ rñdẽt quidã ꝙ in perfectis lꝫ repetere etiaꝫ cum scandalo bona sua vel ecclesie. aliter eniꝫ dissiparent oĩa bona ecclesie q̃ vnitas. qõ est maximuꝫ malũ. ⁊ hoc pp septẽ causas. prima ẽ refrenatio maloꝝ. ꝯꝫ quã cõsulitur ipsis malis. q̃ efficiunt peiores occasione sumpta sicut ostẽdebatur. Secũda ẽ cõsolatio ĩfirmoꝝ. desperarẽt eĩm si nõ liceret eis repetere sua. infirmis eniꝫ sũt data temꝑalia ad ꝯsolatõeꝫ nõ tñ ad sustẽtatõeꝫ. vnde. i. cañ. Leua eius sub capite meo ⁊ dextera illius amplexabit me. etiã multi religiosi caderent i accidiã si auferent eis tpalia que non liceret repetere. Tertia est. quia nescitur vtruꝫ ille a quo repetitur scandalizatur. immo ꝓsumẽ dꝫ ꝙ ñ scãdalizet. Quarta ẽ zelus iusticie sicut in. b. tho. cãtu. q̃ repetebat res ecclesie ⁊ ñ ferebat regẽ ⁊ pricipes scãdalizari, exemplo

phineēs q zelo iusticie ductus pfodit vtrū israelitā coeūtē cū madianitide. ꝛ cū sciebat illos pure in aīa ꝛ corpore. eo ꝙ ī ipo actu pcti iterficiebat il/los. Nu. xxv. vn̄ ɔuincit ꝙ iusticia nō ē dimittē/da ꝓ morte etiā spirituali ꝓximi. Quinta ē vni/tas ecclie seruāda q̄ dissiparet si nō liceret vni/cuiqꝫ repetere sua. Sexta ē pax ecclie tꝑalis q̄ est appetēda ꝓpter pacē spūalē que ɔsequit ex ▪ ꝑ quā vacat eccl̄a lege dei. vn̄ ī ps̄. Rogate que ad pacē sūt hierl̄z. Septima ē cū vitādi pctz. si eīz ti/meo piculū remanere ex penuria. possuꝫ repete/re q̄ mea sūt lꝫ cū scādalo passiuo. cū scādalo āt actiuo vt dicēdo vl̄ faciēdo minus rectū ad hoc ꝙ repetat sua nō expedit. ꝛ ē pctz. Distingui er/go sic pōt. repetēs aut repetit ex bona intētōe aut ex libidine rei alicuius tꝑalis. si repetit ex libidi/ne rei tꝑalis pctz ē. si vero ex bona itētōe ꝛ assint alie ɔditōnes que dicte sūt. lꝫ ꝛ expedit repetere. nec ē ɔtrariū vt dicitur ī luc. vi. que tua sūt ne re/petas. De differētia vo licitonis ī repetēdo dicit greg. cū curā nobis rerūꝫ iuneris necītas iponit qdā oīa capiūt solūmō sūt tolerādi. qdā vero seruata caritate ꝓhibendi. nō tm̄ sola cura ne nrā subtrahātur. sꝫ ne rapiētes nō sua semetipos ꝑ/dant. plus ipis raptoribus debemus metuere ꝙ̄ rebus irrationalibus inhiare. illa enīz nō rapta morientes amittimus. enīz illis vo nūc conditio/nis ordine ꝛ si corrigi studeāt post perceptionē muneris vnus sumus. Cū aūt ē intētio bona. aut pōt repetere mō debito. aut indebito. si enīz cum falsis lrīs vl̄ sub ordinatiōe falsoꝝ testiū ꝛ huiuſ/mōi nō lꝫ. si vo ex bona intētōe ꝛ mō debito. ad/huc pōt vlterius scādalizare ꝑ ɔtētionē. ꝛ sic pa/cē proximi tollere ꝛ hoc ēt modo n lꝫ. si vo intē/tio fuerit bona ꝛ modus debitus cū aliis circū/stantiis. licituꝫ ē repetē sua in generali vl̄ in ꝑticu/lari. ¶ Ad obiectuꝫ autē in cōtrariū dicēdū ē. ꝙ sꝫ scādalizētur ꝓximus ex sua ꝑuersitate. nō ꝓp hoc repetēda ē repetitio. nec ꝑponitur ibi bonuꝫ tꝑale bono spūali sꝫ ecōuerso. hoc eīz ē bonum spūale vt sit iusticia ī ꝓximo. iusticia aūt nō ē ibi nisi reddat veritas qđ suū ē. ꝛ iō si hoc sine fa/cit bonū spūale ꝑponitur tꝑali. ¶ Sꝫ ponitur ꝙ nullo mō velit esse iustus. nūquid ꝓpter hoc cō/cedere dꝫ ei illud qđ detinet iniuste. Respōdetur ꝙ ꝛ si nollet esse iustus. tm̄ intuitu generalis iusticie ɔseruāde. hoc etiā faciēdū ē. ꝑponitur eīz bonū cōe bono ꝑticulari. ꝛ hoc ēt mō spūale bonū ꝑ/poneretur tꝑali. Si vo nō eēt ꝑiculū iusticie gene/ralis nec ꝑticularis ī ꝓximo. ꝛ indigeret ꝓximus ꝛ ille cuius eēt res non indigeret nec pro se nec pro suis forte ī tali cāu nō eēt repetēdū sꝫ magis dandum ne proximus remaneret in peccato alie/naꝫ reꝫ detinendo. ꝛ cum hoc monendus eēt ad ꝑnīam de eo ꝙ detinuit. ꝛ si ꝓximus plus ꝙ̄ res amaret fm̄ greg. aliter aūt indicēduꝫ ē in mobi/libꝰ bōis ꝛ ī imobilibus. ¶ Ad illud vo qđ obiici/cit ꝑ illō qđ dr̄ ab apl̄o iā oino delictū ē ī vobis. respondet ꝙ loqtur ibi ð repetitiōe cū scādalo actiuo cū quo delictū ē repetere. ¶ Ad tertiū sūt ē rn̄dēdū ꝙ nō dixit apl̄s. si ex esca scādalizatur ꝛc. sꝫ dictū ē si esca mea scādalizat. vn̄ ð scādalo actiuo datū ē itelligi. ꝛ ita nō ē sic ð hoc ꝙ ali/qs sua repetit. nō eīz scādalū ē actiuū vbi mō ī/debito repetat vel cū ipe sibi appropriat qđ cōe ē. vl̄ si repetit ī iudicio ɔtētioso. cū rōe status in/sinuare tm̄ iudici deberet. pōt eīz eē ī statu tal̄ ꝑfe/ctōnis ī quo nullā ꝓprietatē hēat ī cōi vl̄ ī ꝑticu/lari. sꝫ tm̄ ɔcedit ei vsus. si fiat iniuria. insinuare dꝫ iudici ꝛ iudex ex officio pōt ɔpellere satisfa/ctōeꝫ seruato ordine iuris vt iusticia ꝛ pax ɔser/uent. Si vo q̄rat ð scādalo generali passiuo pōt rn̄deri. aut ex dimissiōe repetitōis nō ledit liber/tas ecclesie spūalis. ꝛ tūc dimittēdū ē ꝓp scādalū generale. si vo ledit libertas spūalis eccle. adhuc ɔsiderādū ē vtrū magis obest lesio illius liberta/▪ spūal̄ an scādalū generale vl̄ ecōuerso. ꝛ fm̄ hoc diuersimode ē iudicare. ¶ Aug. loquēs ð ꝑ/fectis ī sermone dn̄i ð mōte dicit pecuniā dimittē/dā iubemur ꝑcepto quo supius dictū ē. si qs tibi tunicā tollere voluerit ꝛ iudicio tecū ɔtēdere: dī/mitte illi ꝛ palliū. neqꝫ ibi necē est oī pecuniario debitori dimittere debitū. sꝫ ei q reddē noluerit itēꝫ vt velit ēt litigare. seruū aūt dn̄i vt ait apl̄s nō oportet litigare.

Deinde que. .§. iiij.

ritur ð susceptiōe ꝓcurationū vtrū licituꝫ sit accipe sūp/ptus. ꝛ vtrū accipiēdi sint cū scādalo passiuo ab ipis subditis. ꝛ videtur ꝙ sic. sumptus eīz debentur rōne seminationis ī spūalibus. ergo n̄ ē facitū minus rectū. si ergo scādalizabātur hoc nō fuit ꝑ ipꝫ. licitū ergo fuit ꝛ expediēs accipe sumptus. ne ipi detineret qđ alienū eēt. Sꝫ ɔtrū videt per hoc qđ dicit apl̄s. j. cor. ix. bonū mihi ē magis mori ꝙ̄ vt gl̄iaꝫ meā qs euacuat. euacuatōeꝫ aūt glīe dic. si acciperet sūptus ꝑ ꝑdicatōe. per qđ dat itelligere. ꝙ nō expediebat accipe sūptus a cho/rinthiis ꝓp scādalū cor. ¶ Preterea dic apl̄us ibidē. n̄ sumus hac ꝑtāte vsi sꝫ oīa sustinemus ne offēdiculū demus euāgelio xp̄i. ergo ꝑ hoc da/ret offendiculū euāgelio xp̄i. non ergo accipiēdi erāt sūptꝰ ɔcurationū. ꝑ scādalo passiuo ipoꝝ subditoꝝ vitādo. ¶ Preterea ex illo vbo videt ꝙ n̄ tm̄ eēt scādalū passiuū sꝫ ēt actiuū. dicit enīz ne offendiculū demus. Ponitur etiā q̄stio q̄rit̄ vtrū aliquis faciēdo rē bonā ī se ꝛ discretā possit scādalum facere. ꝛ videtur ꝙ sic. dicitur enim super illud leuit. xix. Non coram ceco pones offendiculum. glo. coram ceco offendiculū pone/re. est discretā quidē rē agere. sꝫ ei q lumē discre/tōis n̄ hꝫ scādali occasiōꝫ ꝑbē. sꝫ q ꝑbꝫ occasio/

nez scādali scādalizat. ergo faciēdo rē bonā ī se τ
discretā pōt aliqs scādalizare. ¶ Cōtra. scādalū ē
dictū vel factū minus rectū. sz qd̄ ē bonū τ discre
tū ñ ē minus rectū. ergo ñ ē scādalū. sicut de acce
ptiōe ꝓcurationū debitaꝝ supradictū ē. Ad qd̄
rñdet. ꝙ licitū fuit aplo. τ adhuc licitū ē seminātī
spūalia accipe sūptus ab his qbus seminabat. dñs
etiā dicit ī euāgelio. Dignus ē operarius cibo suo. τ
dr̄ ī gl. sup coꝛ. ix. Nescitis τc̄. Nōlis rō hoc hz
vt qs inde viuat vñ laborat. noluit tñ apls pp scā
daluz corinthioꝝ vitādū q auari erāt. τ vt hēret
libertatē arguendi accipe sūptus. vñ p illo tpe nō
expediebat accipe. sed nō pp hoc peccabant alij
accipiēdo. nec etiā apls peccasset accipiēdo. si nō
tamē ꝓfectionē egisset. q vo in pñti imoderate su-
munt ꝓcurationes peccāt. non eīm imoderate ō-
bent. ¶ Ad illud vero qd̄ dr̄ ad coꝛ. Ne offendi-
culū demus. rñdet ꝙ hoc fuit ꝓpter pseudo ꝑdi-
catores q colorē hērent excusatiōis in accipiēdo
sumptus si aplus accipet. τ ita daret īpedimētum
euāgelio ne libere curreret. hoc aūt nō fuit ꝓpter
hoc ꝙ accipe sūptus debitos a subditis sit ꝑctm.
sz ipsi sua ꝑuersitate scādalizarent. secus aūt ē in
sumptōibus vbi nō sunt debiti. tūc. n. nō opz exi-
gere cū ꝯscia scādali passiui. ¶ Ad illud vero qd̄
obijcit vtrū faciēdo aliqs in se bonū τ discretum
scandalizet. rñdetur ꝙ res discreta dr̄ dupl'r. vno
mō ꝓut dicit bonū in gnē actus. circūstātijs con
currētibus. que necesse sūt ī se ad alteꝝ. τ hoc mō
agere rē discretā non ē scādalizare neqz scandali
occasionē ꝑbere. aliqñ vo dr̄ res discreta ꝙ in se
bonū ē sed nō vsquequaqz circūscriptū nec forte
spēm boni hñs. τ iō dicit. j. thessa. iij. oīa ꝓbate
qd̄ bonū ē tenete. ab oī specie mala abstinete vos.
τ hoc mō agere rez discretā: pōt eē cū hoc ꝙ ꝑ-
beat occasionē scādali ei qui non hz lumē discre-
tōis vsquequaqz τ sic itelligit illud. xix. leui. co-
ram ceco nō pones offendiculū. Huius etiam
gratia querit de aliquo qui hz purā ꝯsciāz apud
deum. mali tñ suspicant aliqd̄ maluz de ipo pro-
pter aliquā speciē exterioꝛē τ sic scādalizant. que
rit quid agēduz sit illi. videt. n. ꝙ sufficiat ei ꝯscia
sua. dicit. n. Job. xvi. ecce ī celo testis est meus τ
ꝯscius meus in excelsis. Preterea dicit greg. Iter
verba laudātium siue vituꝑantiū ad mentē semꝑ
recurrēdum ē. τ in ea nō inuenit bonū qd̄ de no
bis dicit magnā tristiciā debet gnāre. τ rursum si
in ea. nō inuenit maluz qd̄ de nobis homines loquū
tur in magnā debemus leticiā ꝓsilire. quid eīm si
non oēs laudāt τ cōscīa nos liberos demōstret.
hēmus paulū dicētē. gloria nostra hec ē τc̄. Ex
quo videt ꝙ sufficiat ipa ꝯscia. Itē aug. ad quē-
dā manicheū. senti de aug. qcquid libet: sola ī ocu
lis dei ꝯscia me nō accuset. ¶ Cōtra dñs dixit pe
tro. licet liberi essent filij regni. ne forte scādalize-
mus eos vade ad mare τc̄. exēplo illi⁹ ñ suffic̄ ipa
cōsciētia sz tollēda ē occasio scādali ī alio fm ꝙ
possibile ē. ¶ Ad qd̄ respōderi pōt p hoc qd di
cit aug. nobis necessaria ē vita nr̄a. alijs fama no
stra. τ iō quātū ī se ē dz illis satisfacere qui malū
suspicātur ostēdēdo intētionem suā τ remouēdo
spēz mali. τ occasionez etiā scādali ī alijs fm ꝙ
possibile ē. si vo adhuc nō pōt eis satisfacere do
lēdū ē ꝙ illi peccāt. Vñ greg. Docēdi sūt τ tran-
quille admonēdi eisqz satisfieri modis omnibus
debet. si autem sibi satisfieri ex veritate noluerit.
habes cōsolatiōem quā ī euāgelio aspicias dñi
dicētis. sinite illos τc̄. Et dicit greg. exponēs illō
Ro. xi. cū omnibus hoīb⁹ pacē hñtes. si fieri pōt
quātū ex vobis ē. si nos ī mēte caritatē erga odi
entes seruare cupimus. τ si nobiscū pacē ñ habē
ant. nos tñ cū illis pacē habeamus.

Deinde querit .§. v.

de comestione idolatici. illa enim auctoritas. oīa
mihi licēt sz nō oīa expediūt de illa comestiōe i-
telligit. vñ nō expediebat cū scādalo īfirmoꝝ co-
medere. τ dicit grego. Satius ē fame mori qȝ de
idolatico vesci. τ itelligit cum scādalo. ¶ Sz vr̄
hoc eē falsū. si. n. aliqs ñ hñs qd̄ mādūcet ꝑmittēt
se mori fame iniecēt sibi manū. posito ergo ꝙ non
hēat qd comedat nisi idolaticū. si comedit scādali
zat ꝓximū. si ñ comedit morit fame. τ sic itersi-
ciet. sz peius ē itersicē se qȝ scādalizare ꝓximū. er
go primū ē falsuz. Rñdet ad hoc ꝙ ñ cōpat ibi
pctm pctō sz pena pctō. vñ sensus ē mors corpa
lis min⁹ malū ē qȝ scādalizare ꝓximū. si ergo ali
qs ñ hēat qd comedat nisi idolaticū dz comedē.
dz tñ facē vt quātū ī se ē nō scādalizet ꝓximū. vñ dz
ī publico ꝓtestari ꝙ nisi comedat fame morit. τ
tūc nō dz eē occasio ruine alteri.

Deinde querit .§. vj.

de operatione iusticie vtrum dimittēdū sit aliqñ pp
scandalū. Veritas. n. iusticie ē ī executiōe seueritā-
tis. vtpote excōicando delinquētē. τ vr̄ ꝙ nō. vbi
eīm ē veritas iusticie: nō ē dimittēdū ꝓpter scāda
luz passiuū. Vñ grego. Si de veritate scādalū su-
mit. vtilius ꝑmittit nasci scādaluz qȝ veritas reli-
quat. τ sic ē de veritate iusticie. ergo nō ē dimittē
dum opus iusticie ꝓpter scādalū passiuū. Si er-
go fuerint icorrigibiles τ ꝯtumaces excōicādi
sunt. si ergo multitudo ē in scelere vel pzīceps nō
dimittēduz ē opus iusticie. ¶ Cōtra. cū multitudo
ē in cā vel pzīceps ē detrahēduz seueritati sicut di
cit aug. τ hr̄. xiij. math. ī pabola de zizania. ¶ Itē
aug. ad aurelīū cū multitudine peccātiū agēduz ē
magis monēdo qȝ minādo. seueritas aūt exercē-
da ē in pctā paucoꝝ. ergo dimittēdū ē opus iusti-
cie aliqñ ꝓpter scādalum. ¶ Itē aug. cōtra eplaz
ꝑmeniā. Cuz morbos plurimos occupauerit. ni-
hil aliō restat qȝ dolor τ gemitus. Ex quo videt

q; diminuendum est opus iusticie quo ad severitatem propter scandalum multitudinis vel principis. Ad quod respondetur quod duplex est opus iusticie. Est enim opus iusticie quod est in reddendo unicuique quod suum est. et est opus iusticie quod est in penis infligendis. scilicet illud opus iusticie quod est in reddendo iudicium. ad hoc quod unusquisque habeat quod suum est. maxime quando est de voluntate mundi. est dimittendum propter scandalum sicut dicit greg. sed veritas ipsa que est in penis statutis illa aliquando potest suspendi propter pericula que evenire possunt. et maxime quando princeps vel multitudo est in causa. propter scisma quod potest contingere. Secundum quod habetur contra epistolam parmeniani a contrario sensu. Dicit enim quando cuiusque crimen notum est et omnibus execrabile apparet. ut nullos prorsus vel non tales habeat defensores. per quos possit scisma contingere: non dormiat severitas discipline. a contrario ergo sensu ubi potest scisma contingere supersedendum est severitati discipline. nec propter hoc diminuitur veritas iusticie quantum ad id ut unicuique quod suum est reddere et quantum est de se reddat. sed suspenditur propter malum periculi vitandum. et tunc magis insistendum est admonitionibus circa discretiores. Distinguit tamen ulterius. quod aliquando non debet dormire severitas iusticie sive discipline. cum aliqui quadam auctoritate peccatum quod faciunt defendunt ad modum hereticorum. et hoc dat intelligere illud. cum dicit hi qui neque a vicio corruptionis emendantur atque hoc etiam carnale delictum quod admiserunt vendicare quadam superstitiosa temeritate nituntur. nec gradum honoris nec gratiam recipiunt coio. Si vero non defendunt peccatum suum et timetur scisma vel aliud mali huiusmodi. potest et debet dissimulare eius peccata multitudo. Unde aug. ad bonifacium. cogit multas invenire medicinas multorum experimenta morborum. Etenim in huiusmodi causis nisi per graves dissensionum scissuras non huiusmodi aut nullius periculum sed plurimorum strages iacent detrahendum est aliquid severitati ut maioribus sanandis malis caritas sincera subveniat.

Membrum septimum.

[D]e primo queritur quid sit faciendum propter scandalum vitandum. utrum teneatur homo dare rem suam si videat proximum scandalizari nisi det ei. et videtur quod sic. quia tenetur in casu dare vitam corporalem pro anima proximi salvanda. multo ergo fortius tenetur dare rem suam pro anima proximi ne scandalizetur. Item si videat proximum mori corporaliter. tenetur ei dare quod habet antequam dimittat eum mori corporaliter. sed in infinitum est peior mors spiritualis quam corporalis. si vero scandalizatur moritur spiritualiter. ergo tenetur dare rem suam propter scandalum vitandum. Item tenetur vitare scandalum quantum potest sine peccato salva triplici veritate sed salva est triplex veritas licet det rem suam. ergo tenetur dare rem suam propter vitandum scandalum ipsius proximi. Item tenetur omittere aliquando opus misericordie propter scandalum multorum et facere. sed dare rem suam est misericordie in casu tali. ergo tenetur dare rem suam propter scandalum vitandum.

Ad hoc respondent quidam quod in casu teneor dare rem meam pro scandalo vitando non universaliter. unde distinguitur. petens aut petit rationabiliter aut irrationabiliter. Si irrationabiliter non teneor dare duplici de causa. una est bonum publicum ad quod pertinet ut dominium rerum non transferatur sine ratione. alia est ut reprimatur temeritas petentium. multi enim peterent. et se scandalizari fingerent. Si rationabiliter ut pauper petit vestimentum distinguendum. quod aut mihi sit necessaria magis quam illi. et tunc non teneor dare duplici de causa. una est ordo caritatis. alia est temeritas petentium ut reprimatur. Aut sunt ei magis necessaria quam mihi. aut mihi superflua. illi autem necessaria. si sic vel sic distinguitur. aut propono illam rem dare alii quem scio magis indigere. aut reservo in tempore in quo estimo probabiliter multos indigere. et tunc non teneor dare propter predictam causam. scilicet ut reprimatur temeritas petentium. et propter bonum publicum ad quod pertinet quod quilibet dispenset rem suam prout melius potest. Aut cum ipse petat rationabiliter et res quam petit est superflua mihi seu parum necessaria mihi. nec propono eam aliter dispensare. tunc dicendum quod ego debeo dare si probabiliter credam quod scandalizatur nisi dem. Ad obiectum autem primo dicendum. quod illud quod dicitur quod homo tenetur dare rem suam ut vitet ruinam proximi spiritualem. intelligendum est in casu sed non universaliter propter causas iam dictas. Ad secundum vero respondendum. quod mors corporalis proximi magis est in evidenti. de morte vero spirituali non ita constat cum sit invisibilis. et ideo quia non constat ita de morte spirituali sicut de morte corporali. quo ad hoc tenetur plus rem suam dare homo pro morte corporali vitanda de qua constat in evidenti quam pro morte spirituali vitanda de qua non presumitur. non enim scio quando frater meus scandalizatur. nec presumo quod ita de levi debeat scandalizari. Ad tertium vero dicendum. quod non est salva veritas vite in quolibet casu. magis enim debet homo sibi providere et suis quam aliis. et hoc ad veritatem vite pertinet. hoc enim dictat ordo caritatis. Ad quartum vero dicitur quod in aliquo casu tenetur homo facere opera misericordie propter scandalum proximi vitandum. sicut in aliquo casu tenetur homo dimittere propter scandalum vitandum.

Membrum octavum.

[P]rimo queritur utrum petrus scandalizaverit gentiles discernendo cibaria cum iudeis. Et videtur quod sic. quia cogebat gentes iudaizare ut dicit apostolus. ergo errare facto suo minus recto. et ita prestabat occasionem ruine aliis. ergo per locum a diffinitione scandalizabat. et in via fidei quod est gravius quam in via morum. ergo peccabat mortaliter

¶ Itē rephēsibilis erat vt dicit aplūs. ergo p aliq̄ peccato. nō p alio nisi q2 scādalizabat ī via fidei. ergo peccabat mortaliter. Itē dicit glo. q ipse faciebat cōtra veritatē euāgelij. ergo peccauit mortaliter. Cōtra cōfirmatus erat virtute ex alto. ergo nō peccabat mortaliter. ¶ Itē sup illū locū math. xvi. Tibi dabo claues regni celorū. dicit glo. quas si nō habuisset. error ī eo locū nō inuenisset. sed nūc cū separabat se a gētibus habebat claues. & etiā iā ꝯfirmatus erat virtute ex alto ergo nūc nō inueniebat locū error ī eo. ergo nō peccabat. ¶ Itē zelo caritatis comedebat cum iudeis cōformādo se eis. simulādo se idē sentire cū illis vt omnibus fieret oīa & oēs lucrificaret. ergo factū illud ex caritate erat. ergo nō peccabat ī illo facto. Ad hoc sūt diuerse solutiōes. Una hiero. alia aug. Hiero. enī dicit q apostoli inter se cōdixerāt ista tria. scilz q petrus separet se a gētibus. & q comederet cū iudeis discernēdo cibaria. & q rephēderetur a paulo. vt iudei vidētes magistrū suū rephēdi sup hoc. facilius separent se a legalibus q2 volebant eos ducere ad spūalē vitā. vt incipent eē qd̄ futuri erāt. scz spūales simulatorie. ergo fecit petrus quicqd fecit ibi. & voluit se rephēdi. vt videntes iudei apostolū suū rephēdi erubescerēt de obseruatiōe legaliū. & simulatio illa bona fuit. fuit enī simulatio facti q̄ aliqñ faciēda est ad vtilitatē fidei. sicut fecit iehu simulans se eē idolatrā. Scdo ergo hiero. nullo mō peccauit petrus. dicit ergo istā solutionē fuisse orig. ꝯtra porphiriū hereticū q petro imponebat stoliditatē & paulo procacitatē & proteruitatē. ¶ Ad primū obiectū dicimus sm hiero. & orig. q gētes cogebat iudaizare. i. videbat cogere ¶ Ad scdm dicimus q rephēsibilis erat. i. debuit rephēndi ex cōdicto nō ex peccato. ¶ Ad tertium dicēdū sm hiero. q2 nō faciebat ꝯtra veritatē euāgelii. i. q facto suo nō poterāt gētes hr̄e occasionē faciendi ꝯtra veritatē euāgelij. Scdm aug. vero dicit. q nihil ibi factū ē simulatorie. simulatione cautele. & q petrus erat rephēsibilis. eo q nō recte ambularet ad veritatē euāgelij. Sz dupl'r dr̄ aliqd nō rectū. vel q2 nō oīno discretum: vel quia puersū. dicit ergo q nō recte ambulauit. i. non oīno discrete: nō tñ puerse. & ita nō peccauit. ¶ Sed cōtrarium videtur p hoc qd̄ dicit haymo. ideo eū publice redarguit. q2 publice peccauit. & vt eius correctiōi ceteri ī fide roborarētur. publica enim noxa publica eget correctione. Itē ī gl. sup illud ad gal. ij. habet. q petrus seruauit illa legalia nō dispēsatorie sz vere quasi subiectus eis. sz nō ponebat ī eis spem. & q vere peccauit. nō q seruauit legalia. sz q2 gētiles suo exemplo iudaizare coegit. ¶ Sz sm hoc posset obijci de paulo q ipse peccasset quādo circūcidit thimotheū vel votum soluit ī tencris sicut habetur. xxi. actuū. Iam enim

fuit promulgatū ꝯciliū apostolorū. ī quo ordinatum fuit q nihil oneris īponeret nisi vt abstinerēt ab imolatis simulacrorum & suffocato sanguine & fornicatione. cū ergo iā cessissent legalia ex decreto apostolico nō videt q aplūs ista facere deberet. & ita peccauit eadē rōe qua petrus. si ergo de apostolo videt q nō peccauit. sir videt de beato petro. ¶ Ad qd̄ respōdēt quidā q nō peccauit. & innititur cuidam gl. q̄ dic. rephēsibilis erat. i. dignus rephēsiōe p alijs nō p se. Illā vero auctoritatē q̄ ponit ī gl. vel quā ponit haymo exponūt hoc mō. q peccauit. i. fecit aliqd ex quo eēt occasio peccati ī alijs pp eorū īdiscretiōez. Et q dicit nō recte ābulasse ad veritatē euāgelij. exponit. i. nō caute ambulauit sz illud. v. ad ephe. Uidete quō caute ambuletis. & gl. dicit nō quātū ad intentionē sz ad veritatē euāgelij. q2 p hoc possēt iudaizare. Attēdit dr̄ dupliciter veritas euāgelij. vel quātū ad ea q̄ credēda sūt & innuēda ī euāgelio. & sic ābulauit ad veritatē euāgelij. & hoc ē vel quātū ad se vel quātū ad fructū ī alijs. & hoc mō ipsū peccasse nō aliud ē q̄ð materiā peccati dedisse. Hec fuit simile de paulo qñ thimotheū circūcidit vel tencris votū persoluit. hoc eīz fecit nō eo q spez ponēt ī legalib9. sz ne ceremōialia idē q idolatriā gentiū dānare crederet.

. 1 : ⁝ 8.

Secūde ptis Sūme Alex. de ales adest finis. Papie per egre. Jo. antoniū de birretis & Franciscū gyrardēgū socios fuit impressa. Ac absoluta anno dñi. 1489. Die. xx. octobris.

